Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer yefeh toʾar

Yāfe, Šemû'ēl Ben-Yiṣḥāq
הפי לאומש ,יזנכשא

Firda, 452 [1691 oder 1692]

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11144

Visual Library

זה ספר

יפה שבנים

המעוטר ומתוקן מרקמה • תכנית כלי חומה • מאסר
בנה שמו׳ על כנו׳ת הרמה • לא יערכנה זהב ומדרכותיה
ומרגליות דימה • מאסר מזון ותקן ומחבר המאור הגדול המופלג
בחכמה • מעלתו ומדרגתו מין לרוממה • מהר״ר
שבואל יפה אשכנזי חדש נהול בענקים •
שמו היה נודע למרחקים • ומהלל שמעו זרח כאור יקר
בק״ק קושטנטינה • ובכל מאסר יפנה ישכיל בנוף
דבש תמרה נועם קחוריו זכתפוחי זהב במשכיות כסף כאסר
עין בעין יראה הפס על לבו על תחיבור הטורח הזה קרוב
לכל מאסר יקראהו בחתת והיה למשיב נפש • וירד כאסר
על נו להנמית ניבים וברחים וינח ונלחם עם כל מאסר לא
יעלה על שמים שיחו נם פריו יתן בעתו להכין ולהשכיל בה
דבר אחת למאתו • והוגה בעיון נמרץ פעולת כתר עיונת •
נוסף על היסיגים יבוש והדורים • כחותיות ובכתב כאסר
עיניכם תחזנה מבריח:

נדפס

בק״ק פירדא

בבית הקצין המנהיג האלוף המרומם כהר״ר צבי הירש
בהר״ר יוסף הלוי ו״ל • שנת ואביא אתכם אל ארץ
החיים ארץ צבי לפ״ק:

הסכמת וגזרות הרב המאור הגדול המופלג מוהר"ר שמואל אבד"ם דק"ק פרנקפורט דמיין יצ"ו

באשר הגיע לידי כתב מק"ק כירדא מהחלוף הקנין הר"ר נפתלי הירש נכד"ר יוסף הלוי יצ"ו העוסק בדבר מנוי נהדפים ספר יפה תואר על כרחסית אחר לגדול חסיבתו לא נמנה כי אם אחד בעיר ואנכי במספחה • הגם שתמיד מפרער על הדפוסות שפרי דרסות אחר אחד ם מקרוב בתו כי יש מהם שמעכבים הגמולה מלגיעים עצמם בטלית שחינו שלהם ולף אם קנת מהבנין הוא שלהם מ"מ היסוד היו שלהם וגנוב הוא אחם ויש מהם בורחים דקיק שוא קולעים לא הפערה והטותים ומחטיחים דרים ומתם מגנים פנים בתורה שלא כהלכה ודור אחר הבא אחריהו כאשר ירחה דברים כאלו הוכחו לבית הדפוס כונה אחר כך בכון על הקדמות הזריפים אלו ואומר בלשונו מגיענם הקדמה יודע הכיטו ורמו אם מכוח כזה הנשמע או נראה מדבוחיהו המאורת הגדולים אחר גדול חדיניהם עיף הפורח בחויר נפרף בהבלי פיהם ולא נשמע מהם לימוד כזה על כל זה סער הבבבל והמפוחר ספר יפה תואר חיהו מכלל זה ואיהו בדרך דרוש כי ם פירוש הגון לפי פשוטו ומתיאו של תורה על מגדות ירושלמי הנקרא ספר רבות והנה דעת שפתו ברור מללו בחאר שונאות הדפוס על ספר גדול כזה נדול אחד בחאר עמלו בדעת ובכשרון ולא בחרמי' בחותיות יפות ובנייר יפה וכן ח"ו לחדם שלא עמל בו יתן חלקו ואם לריק כחו בחאר אים בכרי יחכלנו פירפים נם כן ספר הלז חו תורה חו שברה בכן הכנו נוחרים בנוחרת נח"ם בו חדור חלה וקללה בו נידוי יעלה על דעת כזה אחד אים פיהיה להדפיס ספר המחואר יפה תואר על כרחסית הן עם הרבות והן הפי' בלבד עכ"פ בחפך עשרה אנים אחר שיונמר בדפוס בית החלוף הקנין הר"ר נפתלי הירש סנ"ל הנ"ל ושותפו בלתי רשות והסכמת ורבון החלוף הנ"ל • ובחי בחו והשותף לדבריהו אלה יונעם ומכלל הן אחד שותפ לחו כ"ד המדבר למען החתת וזדק היום יום ו' כ' תשרי תנ"ב לפ"ק: פאם הקטן שמואל בלא"ם מוהר"ר נפתלי הירש זצ"ל מק"ק קרחקא חונה בק"ק ורנקפורט דמיין:

הסכמת וגזרות הרב המאור הגדול המופלג מוהר"ר בערמן אבד"ם דמדינות אנשבך

שבחו רבנן לר"נפתלי ה"ה החלוף הקנין המנהיג הר"ר נפתלי הירש נכד"ר יוסף הלוי יצ"ו חזק את הרבים להדפיס ספר יפה תואר על כרחסית • ומי יפקר • נודל פחר • תפחרת

ספר זה אחר בכתבים יפוץ ולכחה אנים מתחלקים • בקוסות וכדקדוקים • מרוב הרים ומסבר סלעי נקיקים • וכוחנם החלו סחין ספרו טה מנוי חדש מתחוה לסחוע דברי חנדה דברים ערבים ומתוקים • ורבו הקופנים לקנותו לרווח נחתים ונכסף חסוקים • ולסכת הקוגנים כי רבו לא נחנה וכריך חיבות בחורים וכסדקים • והניח הנ"ל מן החדבים • ופנה מכל עסקים • לסוס חותו בעט ברזל ועופרת חקוקים • כדי שכל המקנח ס' יחלחו הדברים קרובים ולא רחוקים • ומהרחוי לומר לפעלה טבח ייפר ומכ"ם שלח יגע ואחר יחכל בכן נכון סדבר לגזור בגזרת נחש ולקים • על כל המתעסקים והמחוקקים • שלח להדפיס ספר זה עוד בחשך עשר שנים מיום השלמת הספר כדי להסיק בין הפרקים • ולישן ריוח בין הדבוקים • ועץ חיים להחזיקים ולהמחזיקים • כי המדבר לכבוד חל נורח בשחקים • הקטן מסקופף הנדפסת ללומדי תורה לשמה יעשכר בערמן בח"ם החסיד הר"ר דוד יצחק זעקל סנ"ל זנ"ל לפ"ק הכ"ם חפ"ק פירדא ומכ"ם על מדינות מנשבך עם הגלילות יצ"ו:

הסכמת וגזרות הרב המאור הגדול המופלג מוהר"ר שמואל אבד"ם דק"ק פירדא

גברא דמרי' נפ"י • נכי חמיד ורגיל לחסוך בכחב סופ"ר ספר יקר הערך הכי קרוח שמו יפה תואר • המרחה פנים לכל נד חת"ת במקומו עומד • מסביח נחם סוקקת לללמוד למד מלמד • דורך דרך • ס כה וכותן בו דרך וכחים רב"ם נשיכה • כו"ר פוסק לתי"כה ותי"כה • ואחרי סחיבור נדול זה לא נמנה רק מעט מזעירי אחד כמספחה ולא ם"ם בעיר • בודחי יחמרו לפעלה טבח ייפר הוא שיהו החלוף המחוקק כהר"ר נכי הירש נכה"ר יוסף הלוי • נרך ה' חילו ופועל ידיו תרנה • אם מנד אלה מלחתי בדפוס אלו פנם וסנינה • ואם מנד נרמו שיפולו ויבקשו מעיות מהום רב"ם חונה • כבן נם יבכי הבני נגרך כד מנרר נרמי בנזקין נזקי נרונות • למיקם אתי נברת בזרוע מסיג נבול דעהו • אחר יקום במשך עשר שנים מיום השלמות הספר • להדפיסו בן על ידי עבחו • לו נגלנלו • ואחר יתן יד לאחר יד ליד לא יקנה רע • והכי דיינין בכדוי ואחרם • אחר לאכירו הפסד נורם • וזו תוק"ם וזו שבועה • נוכר אחנם יאכל פריה • והשותף לדברינו יבוח אחנן כוית רשנן: הקטן שמואל החונה פה ק"ק פירדא:

הסכמת וגזרות האלופים התורנים המופלגים בד"ד רבאבד מש"ק פראג יצ"ו

צבי הוא לכל החרנות • חכמתו תרונה חונות • מעייניותין תפוחות • פיו ידבר נחנות • קריות וחלות • ס"ה הבעלה הר"ר נכי יבונה הירש בן הר"ר יוסף הלוי יצ"ו חים לוויית חרוף פיות • אחר הפיר ס' אח נ וחו • להוניח על הפועל מחסכחתו • רחה זה דבר חדש • ברכה חלה נודש • כשמו כן הוא • קל והדר תעטריהו • כדי תוחר קרח ס' אחד • ככל אחר תעשה ם עחיד • וזה החלו לעשות • להדפים ספר יפה תואר על ספר כרחסית • כרחסית נח לך • על כך נכוה עלי לך • על ישראל הדרך • יפה דעייתי כלך • הוניח נוחלים מכלם סלעים דיכרין • לזכות קהל עדת ישרון • יהי נועם ה' כמעשיהו • פרי מחכנין יחכלהו • יגדיל תורה ויחדיר • לח העדיר • זרוק חוטרח לחוירח תעיקרקא • יפה תואר ויפה מרחה נקרח • כל מן דין כר סחכח יחשלת חן בלי מדכסח • וכדחי הוח להכחב • חס לח נכחב • בנזירת עיירין וכחחתר סחלתן • נחס פרח ועקרה הכרכין • שלח יהוח חים חת ידיו ורנלו • להסיג נבלו • שלח ליכנס בחחומו • לילך בחחוחו • שלח להדפים הספר הלז חוך שנרה שנים מהיום בלתי רשיון של הנעלה הר"ר חיים הנ"ל • ולח ללחד טלעחתו יניח • חלח ללחד על הכלל כלו יניח • שלח להעריב על ידי שליח • וחפילו עד מחה וחפילו על ידי נוי שבליחות לחומרח • אחד הקונה ואחד המוכר • לח ים לחו טח בנזירות הבנן נחנו ב"ד ח"ת והשותף יונעם לכל טוב • כנזרטוב • דברינו חלה כי דינה רבח ותורה שוה ונדק פה קהלתינו הקדושה פרחנ חותמים עם"ק חמשה עשר למנחם יחיש טוביה ליסרחל שנת חת"ן כרכתי לפ"ק: כניחן נעיר וונלף ספירח בהנחון המפורסם מ"מ הרח"ם וזנ"ל ה"ה ספירח: שמואל הלמן בן מהר"ר מנרחם זנל"ל ה"ה:

הקטן שמואל בן הקנין החלוף מוהר"ר נרשון ז"ל ס"ל כרנדים: יוסף בן החלוף והמרומם כמהור"ר נכי זנל"ל ה"ה:

התנצלות המדפים

הדור יפה תואר • את אשר הפליא עצה והנדיל תושי' הנאון המחבר • על כל קוץ וקוץ ממדרש רבה דיבר על אופניו דבר • הניקרא שמו יצחר • יפ"ה כלבנה ברה כחמה ובעצם השמים לטוהר • ואם רבים יחכמו לדרוש ולחור בחכמה הוא עולה על נביהן בשמן ונעלם • כשמו כן התלחוחה שמו לעולם • וזה זכרי וזכרוני משול עפ"ר ואפ"ר • דומה לדודים וריעים לצ"בי ולעופר • אחרי ריאי שליקר ערך פינת יסודו • לא נתפשט בבני עניים הודו • כ"א במקום עשירי עם מו"נה בבודו • ועל כל זה לא ימצאו רק מעט מזעיר • אחד במשפחה ולא שתים בעיר • המאורני היל את רוחי העיר • מיעוט אחר מיעוט לרב ות • אחר ריב נלנולים וסבות • ונובה את הרבים יהא תלוי בי • והוא יהיה לי לעטרת צבי • באשר לא נחתי ולא שלותי ורצתי כצ"בי • ולא לרלנ שו"רה ובר שו"רה בלתי עיון ומחון רב • למען לא ישנו אפילו דהר יומא בר בי רב • יגעתי ומצאתי • כל מיני פאר מנבה"ות • ולא חסתי על ממון נבו"הות • והן כל יקר לנוכח יביטו עינים יפות נם כהות • ויראומו בקהל עם וישבחוה רבנן לרצ"בי • ואחוקינא טיבותא לנברא דמרי' צב"י • הוא ניסי חקציון הנדיב פ"ו מדינה כהר"ר נירדכי נ"אדל הודי ומשנבי • אשר אני שרחתי ברנלי ואיחו בפריטי דרהבי • זרוני והרי הוא כשושנה ונתנבר כלביא • והויל כספו וזהבו • להסות צל הכסף בצל החכמה • לא בשביל טובת הנאה כ"א מהבה טובו • ועל ה' השליך יהבו • ישלם ה' פעלו ויבלה ימיו בטוב ושנותיו בנעימה • ואני בחסר עליון בחתתי • יוכני לנמור בל החבור כאשר החלותי • כי לטובה כוונתי • כ"ע המחוקק • אשר לעזרתו חושק ושוקק:

העתן אבי בן החבר ר' יוסף הלוי ז"ל מפירדא:

UNIVERSITÄT POTSDAM
Universitätsbibliothek
1748

ספר

יפה תאר

במחונה אלהית מהוארת זאת אומרת שבה יקר תפארת גדולת המחבר
ולמודו משם ועבר הן גביר

רכביר וגמיר אביר השלמים טעין גנים באר מים חיים ושטו ותאדו מיכיח על אזוד והבורן
יפה פרי האר קרא ה' שמו אל אלהי ישראל ה"ח האור הבהיר המאיר
ומזהיר עיני פני חכמים בחבורים יפים מגן הוא לכל החוסים • אשר
שם לו על פני כל העולם כלו גדול ורם עצום ורב הוא
הרב מוהרר

שמואל יפה אשכנזי זצ"ל

אשר היה פאר הדור והדרו בעיר הערינה קושטנטינה גיל יגיל אבי צדיק • את פני עתיק •
ואשרי יולדתו הורתו ולידתו בקדושה טהרה • שוכנו לפרי משובת ומאר נעלה מעלה
עשו לו ביהמדש בשתים ספרים ספיר • נזרתם צדיק הוא בניכו יופיו ושובו
יפה מראה באור האגדות ירושלמיות יפות מראה והבריאות •
נצדיק דינו בחבורו וה באורו לרבות יפה תאר
מראשו לסופו צוף דבש שורשו
ונופו • ב"רבו"ת השוכה רפו
אוכליה ומה כשרון
לבעליה
בו אם ראות • והיו לשושפת
בין עיניו ולכל דרכיו
משכיל • אלפים
בת יכיל :

וחיי לריכי יוסיף מן שמיא לשלמים בניו
מחריו שתחזקו שתאמצו לשמלים
המלאכה כי רב"ם היא
על האדם

וכעתה העיר ה' את רוח האלוף המרומם כהר"ר צבי הירש בהר"ר יוסף הלוי ו"ל מנהיג הקהלה
המפוארה עיר ואם בישראל ק"ק פירדא להדפיס שנית ספר הנהמד הל"ו

תחת ממשלת ארונינו ידום ראש הורו ויתנשא ממשלתו הלא הוא המושל הנדול המיוחס

דוכס קרישטיאן אלבריעכט מרק גראב ברנדיבורג

המושל הנדול היושב על כסא ממשלתו במטרפולין עיר אנשבוך והמרינה
המהולל והמפואר בכל מיני גודל פאר יהי לעד עם
כל שריו ועבדיו עדי עד אמן :

הקדמת המחבר

אמר שמואל הקטן וחוא בן איש חי עומר לפני ה' קדוש יאמר לו חוך וישר פעלו כחר"ר יצחק יפרח זל"ה אשכנזי ימין ה' ורוח ה' נשויה היתה עלי כאשר חייתי בימי הרפי לתרח חלקי מיושבי בית המדרש לחיות לי מחלכים בין העומדים ביני עמודי לעסוק בדברי הורה ולאספוקי שמעתא ולעתורי בצרת מרח העיון בעמקה של הלכה לתור לי מנוחה נרסה נפשי לתאבה מילי דאגדתא המושכת לבו של אדם גם להפיק רצון הרבים הבאים מדי שבת בשבתו לשמוע הדרשה מפי נפשם חפצה לשמוע דברי אגדת יותר מדברי הלכה כאשר אמרו במסכת סוטה פ' אלו נאמרין בעובדא דרבי חייא בר אבא יר' אבהו סבותי את לבבי על כל מדרש אגדה אשר מצא ידי בכללי ובירושלמי תולתם לרעות בגניהם וללקוט שושני מעמקיהם ובבואי אצל מכתן שעדי מדרש הרבות על התורה אשר הוא אבי כל מדרשי האגדות מצאתי הפתח סגור בי לא מצאתי בו פי' וולת מעט מועט ממלות הקשות אשר באו בספר הערוך ואף בי קצת מחסחברים חביאו מקצת מאגדות המדרש הזה בתוך דרושיהם במו דרך אמונה ובעל העקדה לא זכרו אחד משלשים מהאגדות וגם באותן שהביאו לא שתו לב לביאר אמתת חבנת בונת האגדה רק לפרש בללותה לפי הדרוש המכוון להם הן יהיה דרך דרש או פי הלשי בלבו' רלו עיני למרום מאין יבא עזרי לפתוח לפני דלתי העיון ושערי ההבנה לא יסגרו ורוח נסע מאת ה' ויכא בי ויעירני ויורני ויאמר לי אל תירא חוק ואמץ הלא אם קטן אתה ונתתה קסת ארשת שפתיך הלא לאל"ם פתרונים ' כי למן היום אשר נתת את לבך להבין להשכיל נשמעו דבריך ומחשבתך השובה יצרפנה למעשה לך חוק וקנה קנין דעת ותבונה אל תירא ואל תחת כי האלחים עמך ' ומן היום ההוא ומעלה שמתיה לחק קבעתי עתים לשום לב להשכיל בפי' דברי המדרש חנו ככל אשר יורוני מן השמים ואכתוב בספר כל העולה בידי דבר יום ביומו ולתפארת המלאכת תרתי בלבי וחורתי על כל ספרי המחברים הקדמונים אשר הוכירו ברבריהם שום א' מהאגדות לחביא בתוך הבורי וכרון דבריהם בקצרה איש איש על שמו להיותם לאחדים ביד מי שירצה לעטור על דבריהם ' ואף כי בחיותי טורח ועושה במלאכתי יצא לעולם ספר הראשון מהרבורת והוא ב"ר עם פי' קצר מיוחס לרש"י ז"ל ועם פי' א' מחכמי דורנו לא נמוג אחור לבי ' יען ובינן פי' המיוחס לרשי קצר מאד במקו' שאמרו להאריך ' גם הפי' השני אינו משביע לרעבי להיותו מקפץ ועולה בבמה אגדות ואינו מפרש בחן שום רבר גם באותן שפירש ראיתי אמרין כי לא נעמו בעיני ובכמה מקומות הניח לי מקום להתגרר בו ' ועור כי לפי הנשמע השיב אחור ימינו מלפרש רבר בשאר חומשי המדרש הנכר ' לא כן אנכי עמדי כי כל ישעי וכל חפץ לנמור ולהשלי' את המלאכה אם יסייעוני מן השמים ולא זוה ידי מתחת עול המלאכה עד אשר רצה ה' את מעשי ותשלם כל המלאכה בידי מקץ כמה שנים אשר יגעתי בה ולהיות לי לוכרון לפני ה' ולפני הילדי' אשר כגילי יוכירוני לטובה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות קראתי בשם הספר חזה את רוח שני האנשים אשר להם רוב הזכות לפני ה' לסייע בפדיוני בהרפסת ספר

יפה תואר אולי ימצאון שם תואר והדר בעיני אל"ם וארם על עניי ועמלי ' ולמען השאיר אחרי זכרוני לטובה נכספה וגם כלתה נפשי לפתח פתוחי הותם הספר הזה בעט כרזל ועופרת וחתוצאה מרובת יתר מאד וכ"ש בהצטרף אלי זכר דברי המפרשים כי רבו כמו רבו עד אשר העיר ה' חוח רוח שני האנשים אשר להם רוב הזכות לפני ה' לסייע בפדיוני בהרפסת ספר

יפה מראה אשר נקבו שם בשמות ומאז הוחל לצאת טבעו בעולם ' שמחו לקראתו נוברין נברי חיל נדיבי עם הקדש אשר בארץ הלוז אשר ירעו את עניי ואת עמלי ויאותו האנשים להלוות אותי בעמלי בסכת נדבת ידם להוציא לאור נ"כ הרפסת הספר הזה ויורע הדבר למתחיל בסצורת הרפס' הספר יפה מראה הלא הוא החכם הנעלה כמ"הר משה בכ"ר אברהם המכונה פסח יויי"א ' ויוסף אמץ לאמר הנה הסעות הראשונות אשר היו מלוה אצלך מעתה נתונים נתוני המה לך במתנה נמורה לעזר הרפסת ספר '

יפה הואר ועור הוסיף ירו להלוות לי י' אלפים לבנים אחרים לצורך המלאכה לאמר לא אצא חפשי מלהסנות גם בכלל נדיבי עמי' נאספו להיות זוכים בהלואה הן והסר אשר פצו שפתיהם להלות כרבר האמור ' ועם שאני רואה כי כל זה לא שוח לי להרפסת מדרש כל חמשה חומשי תורת והלואי הספיק הלואת המתנדבים לעת כואת להרפסת החומש הראשון כי רב הוא ' ולפי המשוער צריך לחומש זה יותר מק' אלפים לבנים אחור לא נסונותי בטחתי בשם ה' אשר כהשלמת החומש הזה ה' יתן אומר גם להרפסת כל חטשה הספרים ובסוף חומש הזה יעלה ויבא וכרון האנשים האלה שלמים המתנדבים בעם איש איש כפי אשר ידבנו לבו להיות מעיר לעזור בהרפסתו וכדי להקל מעליהם מרבוי ההוצא' שבתי זממתי שלא להוכיר דברי המפרשים כאשר הם במכתב ידי וולת במקצת מקומות שיביא ההברח להוכירם בקצרה לצורך הבנת הענין ' ומ"מ כדי להועיל למעיינים אשר יבקשו דברי המפרשים הצבתי ציונים סביב לשון האגדת איפה הם רועים למצוא דברי חפץ בנקלה ולהיות דברי תורה עניים במקומם ועשידים במקום אחר זה לי כמה ימים חברתי קונדרים קראתין יפה לבריקה אשר הוא ציונים בכל אגדה ואגדה בכל מקום שתמצא האגדה החיא נ"כ במדרש הזה ובזולתו מהמדרשים אמר לי לבי להדפיס אצל לשון האגדות כל מקום אשר ימצאון בזולת המקום ההוא מפני שכפי שנוי הלשונות ויתיר וחסיר אשר בין לשונם יתעורר המעיין להשכיל באמתת ביאור האגדת ולא אצטרך לציין כל המקומות בכל אגדה ואגדה רק במקום הראשון מהאגדה ארשום בפתח כל המקומות אשר תמצא ובשאר המקומות רב לי בהראותי מקום הראשון ומשם יקח המעיין ידיע' כלן ' גם להועיל למעיינים רשמתי ביאור כל מלה קשה בנגדה כדי שיבין אותה כל מבקש ביאורה בנקלה ' ואני תפלתי ואל יי"כ אשים דברתי חושה לעזרתי ה' תשועתי כי לא העזוב נפשי ער אשר אם עשיתי את כל אשרברתי וחברתי בכתיבת ידי להוציא לאור משפטו בעט כרזל ועופרת לשום לי שארית על גפי מרומי קרת לכבוד ולתפארי וצדק תהי לנפשי המדבר לפני ה' לשמור משמרת והחת כבודו מאהבה

פסוהרת

עינינו הרואות הנה מה טוב ומה נעים בהניף שבט סופר במחוקק במשענות לומנות החוקקים חקקי נדק בעט ברזל ונחשת לחדש שם המלוכה בהדפסת מדרש הרכות על התורה כי מקדם חשר נעשו לפי רוב הטנים מרכו הימים ולכך חזון חזות קנתם ומקנתם עברה נורתם גטשטשו וכמוהו וימעטו ויפוחו והנשתרים בהם עלה הספר סיעור כסף מחירם ליוקר מניותם עד חשר קוניהן הן רבים נריכין להם מוסכים את ידיהם ואין קונה כי אם מתי מספר כי רב הכסף חשר רבו במחיריהם תגריהם ותנרי תגריהם וכחדוש מניותם הסב תניב יד כל חדש זכו כו • ומה גם עתה ישמח לב מבקשי נפש המדרש הלזה בה עתו חור הכיתור הגדול הנקרא בשם

יפה הואר הוא הסובב לשובב נתיבות מדרש רבות זה לפקוח עיני המעיינים בפירושים נכונים בהכנת כוונת המגדות למען ירון קורא בו בדרך יפר לא יכשלו בה לא היה דבר מדאנו ועד סופו כי לא פורש בו עיקרו וגופו כאר היטב • וילך סובב סובב לחבב דברי חכמנו ז"ל בלמודי דרשותיהם ודעותיהם הנמתנות בתגדותיהם להפיל ולהשפיל טענות תלונות כל חויב ומתקומם המביא חשם ושם עלילות דבריה נגד קדושת שכל מיליהם וכחוקת יד ה' יגח וכלחם מלחמות מלת קונו לא השיב לחור ימינו עד יכונן ועד ישים את ירושת דעת קדושים במדרשים תהלה ותפארת בעיני מלהים ואנשים • הוא ההולך קדמת חשורי פעמי המעמיקים במעמקי הלב בדרישות וחקירות קושיות והויות ודקדוקי מיני סתירות חשר יפלו בכמה מקומות מהמדרש להשיב מחריפ חמת רוחו תכן חוץ חקר ותקן תיקון גדול מגדול יסודות ועל כל עורר וטוען טוען ופורק מסכר ומפרק הוא מותיב והוא מפרק ודיגלא ידיב התיב עטה וטעם במועטו ודעת טוב בתשובות נכונות הטובות טובות מאד לא הניח דבר לא קטן ולא גדול שלא נתן בו טעם בעיקר ודיוק יקר כי הגדיל לעשות מכל חשר קדמוהו בעיון המדרש הזה כל סתום לא עמתוהו • ולא זו בלבד עשה חלא שהפליא עשה להניא על פי דרכו כמה דרושים תורניים יום יום ידרושון דורשי רשומותהן לא היתה כזאת מיום הוסד תבן פנת בינת המדרש הנזכר • ואף כי לפני הימים ההלה החירו ברקיו תבל ותהלתו מלאה החרץ הלא הוא כמום משמום תלמידי חכמים ולא נרחתה קשת גבורתו לפני כל מבקשי פני פניהו מבלתי יכולת להניח מפתח פתוחי חותם מבניתו בחרט מנושות חרילות יד מלחכת הדפוס מפני שיעור הוגלח הנרייכה מדי העבודה כי רבה היא לך עתה רחו רחינו כי היה ה' עם גבורת נוכרין נגרי חיל מבדיבי שלומי אמוני בני ישראל חשר נגע חלדים בלבם להתיר פסת יד במלות הלוחת חן וחסר יפריחו ממתוקם חים חשר בכרכתו ורוח נדיבתו להחזיק ולמעון במעות פרעות שכר חוקת חלקת מחוקקים להדפים ולהפיץ ענק חור הספר הזה על פני תבל כלה ונשמח ונעלוז שמחה גדולה על התנדבה ופניהו פיהו ברכהו חותם בשם ה' חשר נתן כוחה בלבם וככלל הברכה כל הקרב הקרב לעזר ולהושיל במנוה רבה זו הן בנופו הן בהלוחת ממונו ייטר חילם תחזקנה ידיהם ועליהם תבה ברכת טוב כולל כל זני ענינו קניני כני חיי ומזוני וגם לחרי כן בכלות שלמות המלחכה הנה כי כן יכורך נבר פותח את ידו לקנות בכסף חלא זה ספר הר ספר שם יזכה יבחין בין חין ערך מלחכת הדפסה זו למלחכות שקדמו בעולם יזכה יפיח בנופם פיח הניחור המחודש וכה עוד נזר הקדש לחתן כח בעל מלחכתו בפרוע פרעות בשקל מעות חשר הלוהו פעמלו וזה בכנדו להכין לו הדרך למתן ספות עוד הדפסת מדרש הרכות על חתם מגלות עם הניחור הרחב חשר קרח בשם **יפה ענף** חשר הורם וחשר הוגף

ומדאגה מדבר שם לים יבח להסיע נסול הרב המחבר כלנו חותמי חטה פה לחד בהסכמת הרב המחבר חקק חקקנו נזרה גזרנו בגזרת שירין וכמחתר קדישין חשר לח יקרב לים לח נדול ולח קטן להוסיף בהדפסת ספר **יפה הואר** הנזכר על מספר מפקד הספרים הנדפסים בחנות הרב הנזכר לח עם גוף המדרש ולח ספר יפה תואר לכדו לח בזמן הדפסה רחשונה זו העשויה בחנות הרב הנזכר ולח לחרי כן עד תום עשרים שנה רלופות נחנות מיום הסלמת הדפסה רחשונה זו חלח ברשיון קדם הרב הנזכר מו כתי כחו וכל חשר ימרה חת פיכו ליקום הסוף נגרון כחרור כו נדוי כו חרם כו סמתת כו קללה ורבנה כו כל החלה וטומח לנו יסכון כטח וטמנן והיה עלהו רעננ וטלום רב על ישראל ועל רבנן :

יפה דבר ובומנו דבר הכתוב פן ישלח את ידו הוא הדבר חשר צוה ה' לבלתי הסג נבול תחת חשר ינע טרה ומצא וויכה את הרבים החכם השלם צוף התורה העיר האיר ממורה שטשו עיני כל מעיין כל הסומך ידו יבורך מן שמיא ובעמלו בתורה הנה שכרו אתו • נאם מאיר ן' שאנג'י :

גם אני כמוהו אקרא לאל יבורך הבא לעזרה להוציא העלומה לאורה הוא מדרש תהום רבה בתורה • אלעזר ועירא בכמה"ר הרריאל ן' נחמיאש ז'לה :

גם אני מסכים בכל דברי האגרת דוד ן' שושן :

אשרי שיאחו במצוה הואת לעזרת ה' להוציא לאור הוד החבור הנוכר והמטים עקלקלותם להסיג נבול יוליכם ה' את פועלי האון • כה מעתיר הצעיר שמוש בכמה"ר יהושע שונצין זלח"ה :

שועל כשל בן ארי יוסף בן הרב המחבר זיוי והדרי נר"ו דולק לפני ה' תמיד :

בעוני כחי כי נהייתי ונהליתי ואין לי שעת הכושר לדאות בהפארת דספר אמנם סמכה דעתי לאשר חכמים הגידו הפלינו לספר בשבחו ואמינא יישר כחו אפרינן נמטייה כי מלאכה רבה עשה מלאכת שמים ישלם ה' פעלו ותהי משכורתו שלימה מעם ה' אלהי ישרא • נאם הצעיר חיים באסן בכ"ר יעקב ז"ל •

הנה אמת נכון הדבר מעם האלהים לאמור איסר בעל דברים על דבריו הנה ברך לקחתי ועל כל המסייע למלאכת שמים והתמתי שמי מעפר דל • אליהו ן' חיים :

עץ החפץ חיים הוא למחזיקים בו • נאם הצעיר מנחם בכמ"הרר בנימין הלוי אשכנזי ולה"ח :

במצוה הואת וידו הרה להכין אותה ולסערה חפץ ה' בידו יצלח •
רך נבלם הצעיר חיים שולם :

ויהי כרחות החכם השלם הרופא המובהק כמ"ה יוסף בנו יכורו יקר תפארת גדולת ספרו פתח בשבח קודמו והדרו ויהי שירו :

אתן לאל רוחות שירות ותושבחות ובא רבע רוחות ירום ויתפאר
כי על ידי אבא מרי ושר צבא כל מ־דרש רבה פורש ונתבאר
האיר בפלפולו עיני בני גילו גדול לפי גדלו שלטון וכי דואר
זיו ואורהו על כל מרעהו כבוד לבניו הוא ולנין ושם ושאר
אזכור ימות עולם רבים במפעלים נר צו ועל כלם יוסף יפה תואר

ומחרי כן יגע פתין כן שני לרב המחבר ונם כוון חכם ויבץ מתבונת פרי שפתיו • מנחת שיר ושחוק על שני ספרי חדושין • ויען יכחך ויאמר לעומתו •

לאל עליון ברום חביון גלוי רעיון ולא נראה
אומרה ואשירה אדברה בשיר נאה
ארוממנהו ואנוהו אשחרנהו ואקראה
בהלו נר לראש אב נר כניו אבנר בעז יגאה
בחדושיו ופירושיו ישו בשן לבב נכאה
באות תאר לשם ושאר יפה תאר יפה מראה

אבין פדגוג אמון מכוסה כו' • טוב לפרש דה"ק אמון מני' לפרושי' הכי לו סכי • ויות' כ"כון לומר דכללהו מיתנהו באמון מדנקט קרא ליכנה דמסתמנן כללהו וסייכי בעניכה דשם לית כן הוה ליה למימ' פדגוג לו מכוסה כהדיה דלא ליתי למטעי:

מכוסה הוא דבר עומד לפנינו שלא שתינו גרתה כגון שמכוסה בכנד וכיולא • ומוכנע הוא דבר טמון במקום אחר שלא כמנהג: (מהדבר ליכנה ד' לפתר ג' אמון)

הכ"דא האומנים עלי תולע שבראתי לו לפרסו המכוסים עם תולע ולא פירסו מלשון גדול ותרבו' מגזר' ישא האומן לפי שהיו מלכוש מעגין התרכות • ועוד דמסיפ' לקרוא חבקו לספתות דהיינו שמוכלי מכסה חבקו לספתות לסחתמם משמע טפי האומנים מלשון כסות:

הכ"דא ויהי אומן את הדסה שפירושו שהיה מטמיכ מאחסורו שלא תבטח לגוי • ועוד דאקרי לבת שלא לבית והיינו דכתי' ותלקח אסתר שלוקח' כאומכ ומה שלא פי' אומן את הדסה על שהיה מגדלה בביתו דהיינו לקחה מדרכי לו לבת ועוד דאם כן ליערביכו ולקדים הלקיחה לגדול שהלקיחה היתה מיד כמו' מביה ואחה ואח"כ היה הולך ואומן אותם וכימא הכי • ויהי במות מכי הדסה היה אסתר לקחה מרדכי לו ויהי אומן אותה • ועוד והנערה יפת תואר הכה מתי עכילתיה לנכי ותלקח אסתר ליכבי ליה למכתביה דליכא למימר דמסום דיפה היתה לקחה מרדכי • שלא ודאי דתרתי מילי ניכסו ובתחלה קאמר לעניכ המתורע שבשביל בקשת הבתולו' היה מרדכי מכניעה לפי שהית' יפה ואח"כ הודיעכו שפת היותה בבית מרדכי • ועוד דאין לומר אומן כופל הלה על הפדגוג המגדל התיכוק עצמו ופשיטא שלא יהיה מרדכי עצמו פדגוג דסר וגדול היה • ועוד דאם הוא מלשון גדול קריך לומר דאומן שם לפדגוג כמו כאסתר יפת האומן והכה על כרחין אומן אינו שם הלה פועל דאי פי' ויהי מרדכי פדגוג על הדסה ויהי אומן להדסה מכבי ליה:

ואית דאמרי אומן רבת' מבל ר' הושעי' לית ס"ל הכי דס"ל דאמי דאסתר שכמנדריא רבתא' לאו משום דפי' מלת אומן רבתא שלא דבא אומן שם מקום הוא ופי' לכו האסתר' שמקום זה הוא שלכסנדריא רבתא • ת"ל דבא אומן כמי מני שם • לשון פדגוג שהיתה אומנת מלכי מלכים כדפרש"י:

ואיכא למידק מה שייכות לעניכים הלו לגבי תורת שבשתיהם בהן דכשלמת רבתא לבד הייכו לומר דמרוכה מארן מדה וי"ל דפדגוג הייכו שהתורה היתה מלוי' בפדגוג מלל המלך שמיסר את בכו בידו סיגדלכו כן התור' על ידה המניח הס"י שבכרתי' כדמפ' בסמוך ומיכה אותה עליהם לשיות מכיכו ומגדל לשם וכן פי' בעל קב וקני וקרוב לזה פי' הר"לבג • אבל ק"ק לדרך זה דאומן הוא שם פדגוג וא"כ הי"ל לומר ויתכן דה"ק אומן ליכנה דפדגוג הוא ומשפטו כאומן כמו כאשר היתה בתחנ' אתו ותשאר הב"ת כמו משחך שמן שפון כדפי' הרחב"ע והשכין שבעת גידולה היתה אכלו"ת' או שיהיה אומן מעגין בפעל ופירושו שהיתה אומנה ומגודלת בחיקו ית' והכוכה כזה לרמוז לתעלת התורה והתיחדותה לשם ית' שהיא מגולה מאתו • וא"ם מכוסה ומוכנע ירע' שהיתה גכוזה אצלו ית' אלפים שכה קודם לבולם וכלשון זה כאמר בשבת פ"ר עקיב' אמרו מלאכי השרת לפני הב"ה אומתה שהיא גכוזה לך תתק"ע דורות קודם שכברא העולם • ודברי המפרשי' כלם בתגד זו הינן אלא דרך דרש וגם אני רציתי לפרש ע"ד דרש בחתם דדרכי':

הדרך הא' והיותר קרוב לומר על דרך דרש שרמז למה שאמר במדרש הבולם והכיתו בעל העקד' ברתה שער ז' שבאשר בחלה בתלדם נוף ומלבוש ובשתה והטפטי' לא יבחינו אלא במלבוש והפקחים יבחינו בגוף המכוסה גו והיותר חכמים מבחינים בבשתה הבעלמת מתרתה עינים שהיא העיקר כן התורה בחלתו בה כל זה והגוף הן הן גופי תור' ודיקים והלבושים והלבוש הם הספורים שמתלבשת בהן בגון ספור בכות בלפחל שמחנו בלמוד סדר בחלות וספור מיכאל והלבן שמחנו נקח הלבות פסח שכי והבשמה הן הסוגות העליונים אשר לבעלי הקבלה והטפשים לא ישימו לב רק לספורי' והחכמי'

(חילת אמרים פ' אתי הלבשתן לגיור הב' פי' בקב ובקי בשבת)

רבי הושעי' רבה פתח ואחיה אצלו אמון ואחי' שעשועי' יום יום וגו' אמון פדגוג אמון מכוסה אמון מוכנע • ואית דאמר אמון רבתא • אמון מרגוג המ"ר כאשר ישא האומן את היונק • אמון מכוסה המ"ר האמונים עלי תולע וגו' • אמון מוכנע המ"ר ויהי אומן את הדסה • אמון רבתא כמה דתימא התיטיבי מנא אמון ומתרגמינן ית את טבא מאלכסנדריא רבתא דיהבא בין נהרותא:

דבר

כפעמון דמה ירך בסתר לף דכרי תורה בסתר כדתימת כפ' תלו
מגלחין ואחר מוכנע על סתרי תורה ארחות ליודעם להסתיר
מתך כדתימת כפ' תין דורסין גבי מרכב' וע"ז נ"כ אחר רבתה סתם
עמוקי' מתך ודבים בקבו לתכוה שיכות לכניסים או לכעין פרשת

רים מדרש
תנחומא
אסלה לחיר ס'
ס"ת אנחיאו'
חל ע' קרח

ג דבר אחר אמון אומן התורה אומרת אני הייתי
כלי אומנותו של הקב"ה • בנוהג שבעולם
מלך בשר ודם בונה פלטין אינו בונה אותה מדעתו אלא מדעת
האומן • והאומן אינו עושה אותה מדעת עצמו אלא
מפתראות ופנקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה הדרים
היאך הוא עושה פשפשין כך היה הב"ה מביט בתורה ובורא
את העולם והתורה אומרת בראשית ברא אלהים ואין
ראשית אלא תורה הה"ד ה' קנני ראשית דרכו :

לפתרונות
ופנקסאות
קלני' ולוחות
מכתיבות

מפתחי' סתרי'
קטנים מפתוח
בגדולים

ג רבי יהושע הסכנין בשם רבי לוי פתח כת טעשיו
הניד

ידעתו דרך המדר' שמלמדנו בשמכיה
פסוק מהון לעניין הפרשה לדרוש
בו דרשו אחרו לעניין הפסוק
ולכסוף הוא דרשה אחריתי
מעין הפרשה גם רש"י ז"ל כתב
בכלל זה גבי מימר' דהוה גלח
עמיקת' דכפרקין וכבא נמי
מייתי הכי קרא תמוה דרשה
דכסמוך דקאמר מכי סייתי כלי
לומנתו בו' דסייך לעניין הפרשה
כמו שכתוב בם"ד ואנכי דמייתי
לקרא דהיא הך דרשה לף על גב דלא סייך לעניין הפרשה :

עקדם סתר ג'
הוא סלוס ת"ל
כ' ג' וה"ד פ' ה'
הם יחתנו ס"ת
הר"ן בכי' פרש
בקדושין

ד"א אמון אומן הוא דלא ברציבו כלהו ואת אומן כתי כהדי
פדגוג כו' הכ"ל במימרת הקודם, משום דכוו רוכם
להתריך וגם שעיקר כוונת הפתיחה לפרשת בראשית היא הפי'
הוה שבקה לכסוף בתכפי נפשה וגם לפי שכי' זה יותר נאות אל
ענין הכתוב דמדכתיב בפ' ה' קנני וגו' בתין תהומו וגו' משמע
שהכוונה כזה שהיא קדמה שעל ידה נבראו כלם • ה"נ לפי שאלת
אומן מלד עכומה ה"ם טפי מגזרת אומנו' כמו שלמד זו לא הוכרך
להביאו לו חבר מתעם' ידי אומן כתו שהביאה חבר לפדנו' זה כ"ל
ולכן לא ערב' עם התחרי' דלא ניתי ספיר כולי האי ולו משום דלא
מייתי לה חבר לא ערבה עם אומן שהביאה להן חבר :

אכין אומן פי' שהתורה נקראת אומן לפי שהש"י ברא העול'
על ידה כגירסת אותיותיהם ע"ד שאמר בפ' הרואה יודע
היה בעלם לברך אותיות שהבן בברא העולם וגם באמר' שלו
היתה תור' כתוב' כשדר' שיהיו יכולין לברוא עולמו' כדאי' בשוח'
טוב וזה מסגולת סדר כתיבתה שבולה אותיות של הב"ה ובכלל זה
מודיענו שהברייתה תלוי' ית' כמעט' לפל האומן שהוא בכוונ' לא
כאחר יהשבו הפקפוקוסי' שהדברים נפלו במקרה או כאחר יחשבו
הפלוסופים שהעולם נמשך ממנו על דרך החיוב כהמשך האור
מהשמש לפל הפל כדלו בחכמה ובתבונה ע"י התורה כאומן
המכוין בכל פרטי הבנין בכוון חדרים ופשפשין ולפ"ז שהם נפעל
בכלי כוונה • והיותר קרוב לדרך הדרש שלאיות התכלית רמז
המחשבה ועקר המעשה והיתה התורה תכלית העולם כמ"ש
בפרקין בל העולם ותלולו לא נברא אלא בזכות התורה לכן נת'
שהתורה היתה האומן שבה הביט לברוא העולם וקרוב לזה כתב
בעל העקיד' בשער רפ"ח ות"ת היכי קאמר בריאת אומן והדר
קאמר בלי אומנות שהם עניינים מתחלפי' שהאומן הפל התלמ'
ענתי ופועל בידיעה הפל הכלי מקדי ועוד בלבי דעת בנרון כיד
החובב בו ועוד היכי נפקא לן מקרא כלי אומנות הא לא יליפינן
מינים הלא אומן ועוד דלפי התפל דמייתי בראש בסתוך בסתוך כך היה
בתורה הלא שהיא במדרגת דפתר ופנקס כדקאמר בשמיה בן
הק' בה מביט בתור' ובור' • וע"ק דמאי מייתי מכותב שבעולם בן'
דלא דמי דבשלמא מלך ב"ו שהן מדברו להיות בנאי בריך לאומן
זולתו אבל ה' בה דיוכר הכל הוא ית' היך יאמר עליו שעושה מלאכתו
ע"י אומן ועוד דתור' גופא מי הכיבה ומי חקר' אלא הש"י ואם כן לא
דמי למשל שהאומן הין עניבו בתוך מהמלך • וע"ק
דבמשל משכחן תלת מלך ואומן ודפתרוהו וכ"ל ליכא אלא
שתרי הש"י והתור' וכפי מ"ם אומן אומן בר' שהתור' במשלה
כאומן וכפי העניין יותר בר' שיהיה המשלה בדפתר כנו'
וכן כך וכן כך הרי ה' נוסף ו"ל דדברים תורה כלשון
בני אדם הוה שכתו שתבנו העולם שהמלך בונה ביתו
ע"י האומן תמ' שאחר שהש"י ברא העולם ע"י התור' ת"פ
שהוא הביאה וחקרה שתורה בשם אומן שאחר שנתת
במדרגת הפנקסאות שתורה בשם אומן שאחר שנתת
שתור שם האומנו' כשהיה הוא לבקיאותו בידיעת הפנקסאות
הנה שתור' אומנות נודע בהן בחכמה דפשיטא שכל דבר
שבעבורו נמשך דבר מה שתור' מה חייב המשך התולד
להוות בו בחכמה כ"שם בעל העקיד' בשער
ע"ט וח"ת אחר שלפי האמת לא היה פעולת' כאומן
הפועל בעבור שאומן הפל המלך הלא שהש"ה
היה הפועל על ידה בחכמה זו תקרא

כלי אומנו' שהיה בגדון כיד הכובע כו • הפל רחוק הוא שהאומן
שאומן היכו שתור לתורה לא שלבי תרגם להסתיר מלת אומן א
כלי אומנות הפתיקה דבחכמה הל אומן וחל"ב לכלי אומנות
ממדרגה למדרג' וכמו שעשה רש"י ז"ל בבי ויתכבדו לותו שאחר
אותיו כמו שתו עמו כלי אומנות הוא בנין הדעתרות
בלבד ומתי דבקת בחכמ' מלך
ואומן לאחרת דמילתי בעלמא
בקט הפל כך דליכ' תלת שהק"ה
הוא המלך והוא האומן • וע"ד
דרש אפשר לומר שבחכמת היות
התורה חכמתו ית' קרא בשם
אומן כמדבר על הש"י עצמו שהו
וחכמתו הפל פ' וזה קרוב לת"ם
חכמי החקורים שהלך השבילו
את' לת עצמו ברא העולם וזהו
ואתי לומר אומן שבחיוכן הפל מדרגתו ית' בקרא אומן ות"ת אומן
שהאומן בלשון בני אדם שהחכמה זולת עצמות החכם וכפי החכם
הנמשך תאחר בכלי אומנות והאומן הגזבר בחשבון הוא מושב לש"י
בחיוכה תחת ולתורה בחיוכה תחת • ומצאתי להר' מת
בתגרת יסודי הנדיקים שפירש ז"ם שהיה מביט בתורה וכו'
לכוונה זו שהתורה וכן ה' דבר ה' כי הוא ית' שמו תחת ותורתו נם
כן תחת וזה יתכהך בעלמו ולכ"ת שהיה מביט בתורה וכו' כלומר
היה רמות דיוקנו ולכלו של עולם כמותו ית' :

ההורה אומרת כו' יש לדקדק מה ב"ל התורה אומרת הא
פשיטא דדברי התורה הן כמו שבודע מתוך
הפסוקים האומרים ה' קנני וגו' וכמו דכתלות' דלעיל לא קאמר
התורה אומרת • ולא עוד אלא שבלוף האחתר בראש שהקשיה
וחוזר לומר והתורה אמרה בראשית כו' ולכי מה שפי' נבי אומן
והאומנות ל"ל דה"ק תנ"ל דאומן לשון אומן הן לומר שהתורה
אומרת כך בכתי' בראשונה שהיו הן הראוי שהיה תתפלך
בעלמה אבל ענין דכורה הוא בכתיבה הבנית שנתם עלמה
במדרג' שבלי ותע' אומן בלשון תקור דתי' היה תרתי ה"ם בסוף
והתורה אומרת בלומר הרי שאל זה בוחת' שבתחלת בתוב בראשי'
ברא והן ברא אלא תורה הרי שיהם הפעולה לש"י ושאה עלמה
במדרג' שבלי • ה"ג משום דבר' דבר זה ליהם אל התורה שהיא
מתבלרת בתה שבדרו' אומן מאומן וברחם בשלוה לו' דלעולם
אומה לך שהתורה אומרת בך והענין בפי הבתיבה הב'בנו' ולדתי'
שהיבה עלולה אח' בסוף והתורה אמרה בראשית ברא אלי'ם והן
בראשית אל תורה הפי' ה"ם ע"ד דרש י"ל דה"ק אומן הוא אומן הוא
בכתיב' הם י' אבל בסיוקא הענין בכתיבת התורה שהיא המדברת
הן בתחר בלי אומנות ונ"ב ה"ם בראשי' ברייתו תורה שבר' שתור'
זולת אלי"ם זה יאמר בכתיבה שהתורה היא התחבר' אבל בפי
האחת הוא יתברך וחכמתו אבל אחה :

ואין בראשית אל תורה בי אין בראשית האמור בתך אלא תורה
והיכן מצאנו דתורה אומרה דכתיב ה' קנני
בראשית דרכו ולא דמקרא בראשית דרכו ילפינן בראשית דיהן
הייבו תורה וכה"ג מצאנו מלאכים רבים שהבירו' פסוקי' לדמיון
בעלמה לא בילפותא והוכיח מלת בראשית מפשוטו שהיה דחוקה
מאד שאם תתפרש שהוכה למלת ברא בפי' רש"י קשה שב"ל שאלת
ברא תקור ושהבל בתשך של ואמר אל"ם יהי אור ויהי אור וכו"ו
בוספת גם מלת'והארץ היתה תהו דחוק בת"ם לקחן בפרקין בסי'
י"ו ב"ה ואם תתפר' בלתי שהוכה אל מלת ברא בפי' הרת"ן מלבד
שהוא מקר' קלר קשה הם שם הדברים האחורי' אחר שהים
וארץ שהוברך לומר דשמים וארץ קדמו דפשיטא הוא כי הפתחים
והבריות היו אחריהם שהם יצאו בתו שבאמר תוכח
האדן ישראל המים וגו' ולבן פי' בראשית שם ובבי'ת
משמעת במקום שם :

בח מעשיו בו' בתגדת ר' תנחום' מיתיה להך עבינה בהאי
לישנא ת"ר ירמיה לא היה צריך להתחיל התורה אלא
מהחדש הזה שהיא מבוה ראשונה שבנטוו בה ים' ולמה פתח
בבראשית שאם יאמרו א"ה לעסטים אתם שבבשתם ארבות ז' גוים
הם אומרים להם כל הארץ של הק"בה היא הוא ברצה ונתכ' לאחר
יפר בשיניו ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו
ע"כ • וכזה הלשון הביא' רש"י ז"ל בתחלת פי' התור' והק' הרת"ן
ז"ל למה יבוקש טעם להודע' הבריות שהחדוש יסוד כל התורה כי

במחשבת הקדמות תפול התורה כלה והטעם

כי אם לפי יתואר הפי"ת ביכולת על קיום הדברים וצוויים והיותו
רוכה וכלתי רוכ' והוא ז"ל תירץ דכיון דמעם' כרחיצת סוד עמוק
ורוכו מוכן על כוריו מתוך המקרא' לפ"ה ז"ל לכתוב סדר הכריתה
וכל הספורים הנמצאים מדור המבו' ודור הפלגה וזולת'ולהודעת
סדר התדום היה מספיק מ"ם כי'
הדברות כי בעשת ימי' עשה ה' את
השמי' ואת הארץ ואתר היקשה
ליחידים בקבלה בתורה שב'עם
ול'זת ר"י שהתילה תורה בספור
הכריה' עד לדם ואיך את כל
תחת רגלי והכניסו לנ"ב וגרעו
כחטאו ועשם דור המבול בחטאם
ולא נמלט רק נח וכניו וזרעם
נפור כמרגלות בחטאו ותפשו להם
המקומו 'שנזדמנו להם ותם כן
מן הרחוי שכחיטאו יגורשו ויכח תחתם גוי לדי' וב"ם שורש
כענין המקולל רחוי סיגורש מהמקו' שנתחר ויכח תחתם הגוי
הנבחר ונספייש ממימרת דילן דקתמר מה טעם גלה הק"ב מם
שנברת כיום ה' וכיום שני שנר' שעל הודעת פרטי סדר הכריתה
מקשיד לה על הודעת כלל התדום ואינו נכון לתרץ כ"ו נתינת
טעם דק לשונם לדם ושאר הספורים תכל להודעת פרטי
הכריתה הקושיא במקומה עומדת דהא ה"מ למימר בקצרים
הנית כרת ה' ויכרת את האדם כו' ומשם ימשך ספורי לדם
וחוה ותולדותיהם ומקריתם נם הר"ת ז"ל הסינו כן ושו' הסינו
דממה שתתם המתמר הגיד להם את הכרחיות כר' דעל ספור
מעשה ברחיות יהיב טעמא ולא"נ דבנשתא דידן כתיב הגיד
להם את התורות נר'שהנשתא המדוייקת היא כך שכן כתוב בלשון
הרמ"כן נם בנשתא רס"ו ז"ל כר' שכתוב כן שכתב ז"ל כח מעשיו
הגיד לעמו לבעבור תת להם ליער'כחל נוים הגיד להם מעשה
ברחיות ושוד דכח מעשיו הינו נופל יפה תלה על מעשה ברחיו'
לת על התורות וקרוב תני לומר דטעות נפל בספרים וה"ק הגיד
להם תל התורות ותלת לעמו קח מפרש • ומ"ת תפשר לידחק
ולו' דתגב דבעי לפרט ברחית התדם בכתור כדי להמשיך תחריו
שאר הספורים לנורך ירוש' התרן פרט נ"כ שאר הנברים בכל
מה שתם לבאר בכתב • ת"כ שלהודיענו דדיית התדם בכל
הנברים וכר שדר כל הנברים לו' שתטבע יכידתו לשלוט
עליהם לפי שנברת תחרון שכל הנברת תחר חבירו שליט בחבירו
כדאי' לקמן פי"ט וה"פ דקרת כח מעשיו דהיינו מעשה ברחיות
הגיד לעמו כדי לתת להם נחלת גוים ולכן הוכרך לו' מעשה
ברחיות להמשיך את"כ הספורים הנריכים לענין נחלת גוים
תכל זה דוחק נפלא דת"כ עקר נורך הכתיבה לטעמת ים' הוא
הודעת עונם החוטאים לת פרטי הכריתה ות"כ הכי תיכעי ליה
לומר ומה טעם פתח בכרחיות להודיע כריתת לדם ותולדותיו
ומקריהם שלם יתמרו ת"ה כו' ולימה לתקשיי ממ"ם ברנונו
כתבה לכם כו' דבר' שתין הטעמה תלה שהתרן שלו ושומה מה
שרומם כנוטל פקדונו מזה ומפקידו לזה בלי עון ותשמה והכי
ה'לל בכתוב' כתבה לכם ובהשתכם נטלה מכם כאשר עשה
לקדמוני דהת פני שהרגו תינו תלה לאשר יער הולך ות"ת להם
להכחיש רשעתם ועכ"ו הוכרך לומ' שהתרן שלו ית' שת"כ אין
טעם ללקויות תרכם דלא מעבריכ תחסנתא תפי מברת ביכלא
לזכלה : וי"ת שלא נתנו סבה למניחות כתיבת התדום כתורה
תלה למה שהוסם בתחלתה שהיה רחוי להקדים המצות שהן
העקר והינו דקתמר ר"י לא היה נריך לכתחיל ומשני דתלו לא
נכתב בהתחלה היה נריך לכותבו בספר בפני עצמו ומייתי
דוטר מירכם ולא היה לכו טעמה נגד התורות ומלבד זה הפי'
לא יתכן כלישנת דתמת' דילן דקתמ' מה טעם כו' דעל מניחות
גלוי מלתת קמ' כבי היה טופל מלין דתיך תם"ד שיכתב שלא
בהתחלה כי לתב לא יסודרו הדברים כהוייתן הקודם נם התבו'
מינכה כלל שלא נתן סבה תלה למניחות כתיבתו לא לסדרו שלא
ודאי על הודעת התדום קמ' כבי ומ"ם ר"י כלשון התחלה הקושם
דתלת קתמר : והר"ן ז"ל כתב שמתחר שתתמין במצות לי
תפשר שיתמין הקדמות כתו שהתמינו תרסטו עד שלא יתואר
הם"י כיכולת תכל היה תדמה כן מנד שיחשוב שלא סר חפץ הש"י
מהיות העולם נתנת ת"כ לא יפגום בתורה תף תם לא נתכתרה
הכריה' כתוב' והינו מתמיכי קדמו' וזה התירוץ לו פכי' שתמנם
ע"פ מ"ם בעל העקרי' כת' ת פי"כ שלא התחיל בהודעת הכריתה
להיות התחלו עקר לתורה שלא שהתמנת הקדמות ע"ד שיתמינהו

הגיד לעמו וגו' מה טעם גלה הב"ה לישרא מה שנבראו ביום
הא' ומה שנבראו ביום הב' מפני אומות העולם שלא יהיו
מונין את ישראל ואומרים להן הלא אומה של כוותו ת אתם
וישראל משיבי אותם ואו'לתם ואתם היא בידכם
הלא התפתורים היוצאים מכפתור השמידום וישבו תחרים
העולם ומלואו של הק"ב כשרצה נתנו לבם וכשרצה נטל'ו
מכם ונתנו לנו הה"ד להת להם נחלת גוים וגו' הגיד לעמו
להם את כל הדורות :

מתרגמין ביום ושלם

לכתיב ב

חלים קיח

תרסטו כתב שהתחילה תורה בספור הכריה' עד לדם ואיך את כל תחת רגלי והכניסו לנ"ב וגרעו כחטאו ועשם דור המבול בחטאם ולא נמלט רק נח וכניו וזרעם נפור כמרגלות בחטאו ותפשו להם המקומו 'שנזדמנו להם ותם כן מן הרחוי שכחיטאו יגורשו ויכח תחתם גוי לדי' וב"ם שורש כענין המקולל רחוי סיגורש מהמקו' שנתחר ויכח תחתם הגוי הנבחר ונספייש ממימרת דילן דקתמר מה טעם גלה הק"ב מם שנברת כיום ה' וכיום שני שנר' שעל הודעת פרטי סדר הכריה' מקשיד לה על הודעת כלל התדום ואינו נכון לתרץ כ"ו נתינת טעם דק לשונם לדם ושאר הספורים תכל להודעת פרטי הכריה' הקושיא במקומה עומדת דהא ה"מ למימר בקצרים הנית כרת ה' ויכרת את האדם כו' ומשם ימשך ספורי לדם וחוה ותולדותיהם ומקריהם נם הר"ת ז"ל הסינו כן ושו' הסינו דממה שתתם המתמר הגיד להם את הכרחיות כר' דעל ספור מעשה ברחיות יהיב טעמא ולא"נ דבנשתא דידן כתיב הגיד להם את התורות כר'שהנשתא המדוייקת היא כך שכן כתוב בלשון הרמ"כן נם בנשתא רס"ו ז"ל כר' שכתוב כן שכתב ז"ל כח מעשיו הגיד לעמו לבעבור תת להם ליער'כחל נוים הגיד להם מעשה ברחיות ושוד דכח מעשיו הינו נופל יפה תלה על מעשה ברחיו' לת על התורות וקרוב תני לומר דטעות נפל בספרים וה"ק הגיד להם תל התורות ותלת לעמו קח מפרש • ומ"ת תפשר לידחק ולו' דתגב דבעי לפרט ברחית התדם בכתור כדי להמשיך תחריו שאר הספורים לנורך ירוש' התרן פרט נ"כ שאר הנברים בכל מה שתם לבאר בכתב • ת"כ שלהודיענו דדיית התדם בכל הנברים וכר שדר כל הנברים לו' שתטבע יכידתו לשלוט עליהם לפי שנברת תחרון שכל הנברת תחר חבירו שליט בחבירו כדאי' לקמן פי"ט וה"פ דקרת כח מעשיו דהיינו מעשה ברחיות הגיד לעמו כדי לתת להם נחלת גוים ולכן הוכרך לו' מעשה ברחיות להמשיך את"כ הספורים הנריכים לענין נחלת גוים תכל זה דוחק נפלא דת"כ עקר נורך הכתיבה לטעמת ים' הוא הודעת עונם החוטאים לת פרטי הכריה' ות"כ הכי תיכעי ליה לומר ומה טעם פתח בכרחיות להודיע כריתת לדם ותולדותיו ומקריהם שלם יתמרו ת"ה כו' ולימה לתקשיי ממ"ם ברנונו כתבה לכם כו' דבר' שתין הטעמה תלה שהתרן שלו ושומה מה שרומם כנוטל פקדונו מזה ומפקידו לזה בלי עון ותשמה והכי ה'לל בכתוב' כתבה לכם ובהשתכם נטלה מכם כאשר עשה לקדמוני דהת פני שהרגו תינו תלה לאשר יער הולך ות"ת להם להכחיש רשעתם ועכ"ו הוכרך לומ' שהתרן שלו ית' שת"כ אין טעם ללקויות תרכם דלא מעבריכ תחסנתא תפי מברת ביכלא לזכלה : וי"ת שלא נתנו סבה למניחות כתיבת התדום כתורה תלה למה שהוסם בתחלתה שהיה רחוי להקדים המצות שהן העקר והינו דקתמר ר"י לא היה נריך לכתחיל ומשני דתלו לא נכתב בהתחלה היה נריך לכותבו בספר בפני עצמו ומייתי דוטר מירכם ולא היה לכו טעמה נגד התורות ומלבד זה הפי' לא יתכן כלישנת דתמת' דילן דקתמ' מה טעם כו' דעל מניחות גלוי מלתת קמ' כבי היה טופל מלין דתיך תם"ד שיכתב שלא בהתחלה כי לתב לא יסודרו הדברים כהוייתן הקודם נם התבו' מינכה כלל שלא נתן סבה תלה למניחות כתיבתו לא לסדרו שלא ודאי על הודעת התדום קמ' כבי ומ"ם ר"י כלשון התחלה הקושם דתלת קתמר : והר"ן ז"ל כתב שמתחר שתתמין במצות לי תפשר שיתמין הקדמות כתו שהתמינו תרסטו עד שלא יתואר הם"י כיכולת תכל היה תדמה כן מנד שיחשוב שלא סר חפץ הש"י מהיות העולם נתנת ת"כ לא יפגום בתורה תף תם לא נתכתרה הכריה' כתוב' והינו מתמיכי קדמו' וזה התירוץ לו פכי' שתמנם ע"פ מ"ם בעל העקרי' כת' ת פי"כ שלא התחיל בהודעת הכריה' להיות התחלו עקר לתורה שלא שהתמנת הקדמות ע"ד שיתמינהו

מה טעם גלה הק"ב כו' משמע דלא בעי תלה שפור הכריה' תכל בהודעת ר' יהב"ל על כל מה שכתוב מברחית עד התדם הזה מעשיהם ות"ת כי היכי דלא ליפלגו ב' המדרשות ועוד דבפר' הביאני בחוית ת"ר יכלו לא היתה התורה נריכה להדרם תלה מהתדם ומפני מה גלה הק"ב ליער' מה ביום ת' ומה ביום שני עד יום ו' כזכו' שתתרו כל תער דבר ה' נעשה ונשמע לכן י"ל ד"ה"ב תכולהו קפיד ורבותת נקט דתפי' זה שבר' הודעתו ענין נדול לת היה נריך לפי שתינו מענין התנות כ"ם שתר' • ת"ל משום דבהודע ענין ברחיות ק' טפי שהוא מענין סודות המתוקים ונריכין' לדעת למה נקט זה ויעות' נכון ותתיבב בתחר ר' יכלו הכוזר הוא דמשום דעקר תשובת הספק הוא בהודעת הברחיות נקט ליה • ומה ט' גלה כו' היא התילת התשובה וכמשך תליה ות"ת והלא כתב מוסרים ילפי מהספורים שוולת הכריה דתפי' ותמכע היתה פלגא דרשו חז"ל כיה מילתא ורר"תם ז"ל נדחק לומר דמ"מ עקר התורה תינה תלה למצות ומשני דכיון דירושת התרן מכלל שבר המצות נסיב לה לברחיה בעבורה ולפי דרכו יותר היה נכון לומר שהתשובה נריכה לענין המצות שלא יליו עליהו שעברו על הנזל והחמס לפי שעשם וה"כ שכל המוסרים שכם נלמדים מתוך המצות למעיין בם היטב תך ק' דתלו תת בהדם זה מהיכן היינו יודעים עקר שרשנו ורחם יחסנו שבו נכללנו מעמי התרנות להיותנו חכל נחלתו ית' שכל ההנלחה כתלית זה וכדתמר לקמן בפ"ט גורך היה לה ליחס בם תרפכשך כו' וי"ל שכבר נכלל כמנו החדם זה וספור יציאת מנרים שכיוצית שבתנו כמנרי' ויציאתנו מתוכה היה לנו כמעט נודע הכל ומה שיקבר הכתוב בזה היה לי כשיכה בקבלה היה מפי היה • ת"ק שהרי היה נריך להודיע כמה תרך תפים לכניו כדתנן בפ' בעברים תתתרות וי"ל שכל זה היה נודע מספור דברי הימים ותף על פי שכשניתנה תורה פרע לת נכתב ס' דברו ימים מ"ת יודע היו כל הכתובים בקבלה וכן כתבו התוספת בפ' לת יחסור נבי עובדיה דיותב בפ' תרור מוכר חרבו תדם וכפ' מי שתחזו כעובדת דתשמדתי בפ"ק

היין

בראשית ברא א"ל ר' תנחומא פתח בי ◦גדול אתה ועושה נפלאות אמר ר' תנחו' ◦הנור הזה אם יהיה בו נקב כחודה של מחט כל רוחו יוצא ממנו והורם עשוי מחילים מחילים ונקבים נקבים ואין רוחו יוצאה ממנו כך יעשה כן אתה אלהים לברך ◦אימתי נבראו מלאכים ר' יוחנן אמר בשני נבראו המלאכים הה"ד המקרה במים עליותיו וגו' וכתיב ◦עושה מלאכיו רוחות ר' חנינא אמר בה' נבראו מלאכים הה"ד ועוף יעופף על הארץ וכתיב ◦ובשתים יעופף ר' לוליאנו בר טבריון אמר בש"ר יצחק בין על רעתיה דר"א בין על רעתיה דר' הכל מודים שלא נבראו ביום ראשון בלום שלא יאמרו מיכאל היה מותח ברזומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקב"ה ממדד באמצעיתה אלא ◦אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לברי גו' מאתי מי אתי כתיב מי היה שותף עמי בבריותיו של עולם • ר"א כי גדול אתה ועושה נפלאות בגוזנו שבעולם טלך ב"ו מתקלס במדינה וגדולי המדינה מתקלסין עמו שנושאים עמו במשאו אבל הקב"ה אינו כן אלא הוא לבדו ברא את העולם הוא לבדו מהקלס בעולמו הוא לבדו מתהדר בעולמו א"ר תנחומא כי גדול אתה ועושה נפלאות למה כי אתה אלהים לברך אתה לברך בראת את העולם בראשית בראשית

ספציכו לה שמעי מציאו שבריה שבעול' והלואו הוא ירצו כתחלת ויכול לעשות כרצונו והיכו דקמסייס ברחשית ברח מלים כלו' היכו דקאמר כרחשית ברח מלים דח"ם הסתם ואפשר היה לו' דהסתם דרים ברחשית כשביל ישראל שנק' רחשית כדאמרם מכח מעשיו שניך לעשות הלא שהעקר חסר מן הספר :

ד' הגדולא כו' כר' שכוכתו כזה לפי שתמתמר כרחשי ברח מל"ם פקרו קנק ותשוכתם בגלם דברחו אין כתיב כאן אלא ברח כדלקמן פ"ח להכי מייתי הכא כי גדול אתה דדרים ביה אתה לכדך ברחת הטו'וכיון דמייתי הוי קרח מייתי הכא דרשת דסנהד זה כו' כדרך המדרש להכי תחלת כל הנדרש בפ' המוכח אם פ' אחרן טורך לעניין הפרשה או שהכל עניין א' כדלכתוב בסמוך ואפשר שהכוונה לתרץ הא דקת' לן בתלת ברחשית וס"ל דברחשית סמוך וכלו' קאמר ברחשית הכל ואתא למעוטי מלאכים שהמים והארץ נבראו קודם המלאכים ולהכי פתח בקרא דאתה ה' לכדך לו' שכולו שמשבח הפלאות ואתו ית' לבדו כן היתה ברחית שמי' וארץ דהא כיון ר' וכיון ר"ח מודו דכיוס רשעון לית הו מלאכים והכל עניין א' כמו שיתבאר והיכו דמסיים' מנדתין ברחשית ברח מל"ם כלומר הסתם אתי ספיר ברחשית ברח מלי"ם :

הגדול הזה אם יהי' כו כו' ק' מאי שנא דנקט נם וה מכת' נסים המפורסי' בתור' דנהי דלא מצת' לפרושי על מה שיפלי' ס' בהללת דוד כדפי' רש"י שם דכל גוים אשר עשית יכולו גו' לא משמע על כם דוד שהיכו מפורסם לכל העו' אבל למה לא יהיה עניכו כנסיו ה' כשיוציאו מכין הפעמים כפי' הר' דק' כמה נסים מפורסים זולת זה ולכך למימר דקאי כעי למימר בריחת המלאכים שעלי ס' כאמר עוש' מלאכיו רוחות וכבר יקשה לקנת לאיך יהיו מרוח ועוסי' שליחותם אבל ואתה שברוח היכו עומד במקום ס' לגלח ס' כ' הוא כעכר וכתוב וכדומה לו' ש' שזה לא יפלא מהיוצר שהרי רוחו של אדם עומד כו אלא כשבעו דהא לא רצי זה כראוי זה דרוח כני האדם הוא נשמי והמלאך הוא שכל פעום ומה שיתאחר ברוח ומם הוא על המנת כהם סגולתם כפי שליחותם כענין שמותיהם שיקרא רפאל ע"ש הרפואה וכדומה וי"ל דמשום דהך שכיח תדיר ומחק טפי מכל הנסי' נקט ליה ס' להודיענו שאפי' כדברים הטבעיים יש בהם נם כשתבונן שיהם שבכל המורכבי' רואיו יסודות עומדים בפך טבעם שהם טבעו לעלות והוא עומד מתחת לארץ בתוך המכנים והתחבו והעפר שטבעו לרדת למטה הכו עולה בקנה הנמחים והחילנות הרחי' והרוח שטבעו להסוטט ואלו להתקנן הוא עשוי בכל המורכבים ואין ההיקש מוכח שכם לכל זה שהוא מכפלאות תמים דעים וכמ"ש בעל העקדה ברים סי' ז' על מי עלה

ע"ת כתפרשים וביאור כתלוק

לת כתפר חשבו פילוסופי התומות שתין לו ידיעה דק כטבע הכולל • ויר' סז"ם

בשש ים לך לתם שים לו ספיכה לכל הפרקמטות לית שלו ומם הפרקמטות שלו הספיכה לית שלו מכל הקב"ם לה' ארץ ומלואה וק"ל להכין : ועוד תפשר לו' כי לפי שהפיל וסופי' לת יחסו לשי ת שלת כללות הברית' לכל רבוי הדברי' והפוכיהם ייחסום ז' התמכעי' כמ"ם פתת' שמוך לז"ת שתינו כן לת שהעולם בכללו ורוב רובי עניכיו התמלית מותו שלו שבריתת לית שת כדברו ותין טורך לתמכעיים ואפשר שהוא דכך לת"ם שנתכה לים וי"ל שהעולם כלל ופרט לטורך יסרל וזה שכללו' הטו' נתנה כשביל פרסיו התמלית בו שהם לטורך יסרל :

ההוד כה תעשיו וכו' כשר נתבאר לתע' תתכם עקר עניכו לפי הפ' הוא לתקון מלת ברחתי שהיה קשת בהיור כל' וירחת שרטוט לפר ברחתי כתו ברחתיו' ותין הכוונ' להורו' סדר הבריחה מי קדם למי עד שיקשה לנו מה שנזכר לעי' אלא מעשיו שניך לעתו אלא שהעקר חסר מן הספר :

ד' הגדולא כו' כר' שכוכתו כזה לפי שתמתמר כרחשי ברח מל"ם פקרו קנק ותשוכתם בגלם דברחו אין כתיב כאן אלא ברח כדלקמן פ"ח להכי מייתי הכא כי גדול אתה דדרים ביה אתה לכדך ברחת הטו'וכיון דמייתי הוי קרח מייתי הכא דרשת דסנהד זה כו' כדרך המדרש להכי תחלת כל הנדרש בפ' המוכח אם פ' אחרן טורך לעניין הפרשה או שהכל עניין א' כדלכתוב בסמוך ואפשר שהכוונה לתרץ הא דקת' לן בתלת ברחשית וס"ל דברחשית סמוך וכלו' קאמר ברחשית הכל ואתא למעוטי מלאכים שהמים והארץ נבראו קודם המלאכים ולהכי פתח בקרא דאתה ה' לכדך לו' שכולו שמשבח הפלאות ואתו ית' לבדו כן היתה ברחית שמי' וארץ דהא כיון ר' וכיון ר"ח מודו דכיוס רשעון לית הו מלאכים והכל עניין א' כמו שיתבאר והיכו דמסיים' מנדתין ברחשית ברח מל"ם כלומר הסתם אתי ספיר ברחשית ברח מלי"ם :

הגדול הזה אם יהי' כו כו' ק' מאי שנא דנקט נם וה מכת' נסים המפורסי' בתור' דנהי דלא מצת' לפרושי על מה שיפלי' ס' בהללת דוד כדפי' רש"י שם דכל גוים אשר עשית יכולו גו' לא משמע על כם דוד שהיכו מפורסם לכל העו' אבל למה לא יהיה עניכו כנסיו ה' כשיוציאו מכין הפעמים כפי' הר' דק' כמה נסים מפורסים זולת זה ולכך למימר דקאי כעי למימר בריחת המלאכים שעלי ס' כאמר עוש' מלאכיו רוחות וכבר יקשה לקנת לאיך יהיו מרוח ועוסי' שליחותם אבל ואתה שברוח היכו עומד במקום ס' לגלח ס' כ' הוא כעכר וכתוב וכדומה לו' ש' שזה לא יפלא מהיוצר שהרי רוחו של אדם עומד כו אלא כשבעו דהא לא רצי זה כראוי זה דרוח כני האדם הוא נשמי והמלאך הוא שכל פעום ומה שיתאחר ברוח ומם הוא על המנת כהם סגולתם כפי שליחותם כענין שמותיהם שיקרא רפאל ע"ש הרפואה וכדומה וי"ל דמשום דהך שכיח תדיר ומחק טפי מכל הנסי' נקט ליה ס' להודיענו שאפי' כדברים הטבעיים יש בהם נם כשתבונן שיהם שבכל המורכבי' רואיו יסודות עומדים בפך טבעם שהם טבעו לעלות והוא עומד מתחת לארץ בתוך המכנים והתחבו והעפר שטבעו לרדת למטה הכו עולה בקנה הנמחים והחילנות הרחי' והרוח שטבעו להסוטט ואלו להתקנן הוא עשוי בכל המורכבים ואין ההיקש מוכח שכם לכל זה שהוא מכפלאות תמים דעים וכמ"ש בעל העקדה ברים סי' ז' על מי עלה

ע"ת כתפרשים וביאור כתלוק

כיו מלו'שלמ' ר' רח סם ר"י תברכתל כפי יפעטוכל לדברי סלום ס' ולקמן פ"ג ובס"ם אד סר ומו וקר מ"ח מי כרי"ך עכי תיוב תכנם ס' לת תקלם לדוב נצ

כם"ט א"ז קמט

שמים וגו' ולפי שיותר נפלא בעניין זה הוא יסוד התורה כי שתי היסודות ככר תועיל התחכולה התינוקי' להעמידם זמן מה בחלוף טבעם תכל יסוד התורה אין תחכולה מספקת להעמידו במקום פתוח תפילו רגע מ"ל זה זכר זה מזולתו וקרוב לי לו' שתתמר זה כפתח וסייעת' למ"ם בסמוך שהבריות' תינו בסיוע התלתים כי מהיות הבריות יכולים מהקים כדע שת"ל להם שיהיו מתת התלתים המזכלים על הטבע שלא מתתו ית' לבדו כמו שהגלות היכם לוקח לתוספת רחיה על הסמנחה התלתית כי בטבע היה רחוי שיעברו השים על הארץ כמ"ם בשל העקרים כמ"ד פ"ח ויר' ז"ם לה' הארץ ומלואה וכו' והמוסת כי הוא על ימים יסדה ואם כן עמידת הרוח בחדם עם היותו נקבים נקבים רחיה על היותו עשוי כתכונה תלד"ת בחכמה ובתבונה וכמ"ש תשר יבר את האדם בחכמה וכו' וסיומה ומפלית לפעות והיינו דמסיק כי גדול תתה ועושה נפלאות למה כי אתה ה' לבדך כרחת העולם שהבריות קרוכים ווה מופת לזה • ויותר נכון דמשום דכתיב התם כל גויים תשר עשית תפרש דקתמר היכו כתעשה האדם דת"ל לא תהי לא תלה כל הגויים תלה אתת למיתת שע"י תם תעשית' כגם יכולו ויכבדוך ומהתי טעמ' כמי דרים ליה בסמוך למי אתה לבדך כרחת העול' דבריהה בקרא תתן דבר שתה שלא דקדי תגויים תשר עשית דהיכו שנפלאות הן במעשיהם ומפרש דהיכו בריחת העול' שהם בכלל • וקרוב לדרך דרש נכון שנה' שוה התתת' הוא סופה על דרום נפלא התפלסף כו החכם ד"ה כם"ב מת"ג והוא תם תה שהשית' פועל הנפלאות הוא בזולת תתנבי לו תם הוא ע"י תתנבי והם ע"י הוא הפועל הרחוק והתתנבי פועל קרובי והרת' בני לכתן ולכתן ג' הנד הת' למה שהם ע"י כלתי תשתר' כשו"נד ותם הטבע כיוצרין טבע קיים ובעת הפלא יבטלהו הוא שנוי בחקו ית' ותת' שבעלי דעת זה בחלקו לב' כתות הת' הרת"בע וסיעתו הלו שהתתנבי הוא הבריה כמו שנרחה תרוב הנסים שנתנ' בהם נביא וטענתם שפועל הפעות כתורכב לה יפלם כפועל התורכב כתורכב והבריה תכל הדבקו בכללי בעולם השכל הפעות יקבל פועל הע"ם ותכל עצמו שהו' תורכב יפעל בכיולי התורכב ותז לכל עיונו ודבקותו כלל יפעל בכל ויעשה תה שירצה בכיולי החלקי והב' דעת ר"לבנ שלחשבו שכל הגורות נשפעות תשכל הפועל תתר שב"כ הפלאי' שהם גורות כנושאים רחוי שיוחסו אל תלתך שהוא השכל הפועלו כמו שנתנה ברכים תפלאים שנזכר בם תלתך כמו בסנהדרין וח"מו ובירושל' ואתר שהנבי' יהיה שם נ"כ כדי שיהיה הקבול ההוא חלקי • והנ' שהתתנבי הוא הכח השתמיי לפי שכל עניני זה המניחות נכנסים תלין וחזקו זה הדעת תקבת כתובים אתם דעת החכם הנז' אחרי התריך בטענות בטול נ' הדעות הנז' שהפלאי' אינ' מתיחסי' אל ע"י כלי התנבי ויחסו אל רז"ל בח"ם תכי ולא תלתך כו' ויות' כלל טענתו שכתוב שהתק הטבעי הוא ית' כרתו נ"כ שנוי לית יהיה תלא תידו כתלך שהניח תקיים ומשפטי שתין ביד זולתו לשנותם ושם שהוא חלק בין שם פלא לתות ומופת ובם מ"ת כבר הודה שתה שהוא נכחיב שנוי הטבע לית יוחס תלא לו ית' והשיב תל הספק הקודם כי לא יהיינו שנוי בחקו ית' שהשנוי תינו תלא בבחינת התקבלים : והב' שת"ם שנוי הטבע לא ייוחס תלא לע"י הוא ודתי תתונה תומן • תתנם מ"ם שתכל הפלא שהוא שנוי הטבע לא ימנה התתנבי כלל ובענין הנם שהוא תכל הכלת עם תו תים הברח שיתתנע השכל הפועל ובענין התות והמופת שהוא תכל תודעת הדברים הברח שיתתנע הבריה לית כ"ל שהתתונה התתנת שבכלם הם"י הוא הפועל העתמי ותלין יתיחסו תתנם התתנעות התתנעויי תינו מהתחוייב ולא מהנמנעו שלפעמים יפלית לעשות הם"י כלי סוס התנבי כתכת בכורו שעליה כתתר תכי ולא תלתך כו' כי שם היה שדוד כל התערכות וחטוטותי' ולפעמי' ע"י תלתך ולפעמים ע"י הגרתים וכענין התכול שנטל ב' כוכבים תכיתה והביאו כדתי' בתסכת ר"ה וכן תתר לקתן פ"כת נבי סדום שהכל היה תן השתים ולפעמי' ע"י נביא לבד כתחיית התתים דתליהו ואלישע ויחזקאל ולפעמים ע"י בריות קטנות תכי' נפרדע ובקרב כדתי' לקתן פ"י והכל כפי תה שירתה נאות בעיניו ית' לפי הענין והתתנעותם לא יפלול התיחסותם אין ית' שכלם ככלים ביד התומן ע"ד שיתפ תר הגרון על החוכח כו גם התבדלים שהניח בין הפלא והנם' כו' דברים בדוי' דהת תשכחן תעשה הבית' תכל הנם ברכת ברוך שעשה לי נם ברוך שעשה נסים וזולתם ושם פלא גבי תלתך כדכתיב בתכוח ומפלית לעשות ותתר וכתתי מופתים בשמים ובתרץ ואיך היתים הנה דעות הרתשונים התחייבים לתנביים בין ע"י והפועל איך שיהיו הם בטלות שהעושו לטבע יגע חרבו לבטלו

בין שתתר כדעת החכם הנו' שלא יתתנעו כלל בשדוד הטבע כין לסברתי שכבר יתתנעו ככלים ביד התומן • וכבן בתר טע"ת תר"ת כי גדול תתה ועושה נפלתו' כו' והיה רתשון מופת על שתין נורך תל התתנעות הנבית' תתה שהאדם עשוי תחילים תחילים וכו' שתין זה תלא נם כב"ל וח"ל לו' שזה ע"י נביא שזה נתנת מבריאת העו' ועד עכשו ותרחיק על שתין התלתים תתנעים שתך הה דתיתתי נברתו התלתים כו' שתחרי שהנחת הטבע לא היה על ידם לסבה שנזכור בסמוך תם כן נם בטולו תינו תלא לע"י והיה ענתה הטענה הב"ל וז"ל תי היה שותף עתי כו' שהעותפות הוא הכנת הטבע על סדרו כת"ם שם החכם הנזכר על מ"ם כל הדן דין תמת לתתו נעשה שותף לה"ב וכ"ם שהגרתי' שפעולת' חסירה בכלי דעת ובחיר' תיכם תתנעיים ותין לו' שבנגד הגרתי' תתר תלך כ"ו מתקלם כו' ותחי' כוונתו לו' שלא יתקלסו מערכות השתים כתו שיתקלסו הבריים בנופתם בתשת התלך לתה שתינן כחיריים שהרי תתר זה כלפי התלתי' נתתר כת"ם בסמוך תכל תפש' שרבה כזה מ"ם שעם היות שלפעתים מתתנעים התלתים תו זולתם בפלאים לית יחסר בכודו ית' כך שתינן בשרים התתקלסים עם התלך שהתלך נריך תליהם בהכרח וכם בחיריי' תכל תילו תינן תלתבכלים ביד התומן שלא יבדק עליהם הקלום • ותה נעתו דבריו שתתר בסוף התתתר לדרך זה וזה שבדי להטעים עיקר הטענה הנזכרת ע"פ הכתוב תתר כי גדול תתה ועושה נפלאות לתה כי תתה תל"ים לבדך כו' וכם קרובים לדברי החכם הנזכר שתתר שם ז"ל וכן רתוי כי התפעיע הטבע הוא לבדו רתוי שיסכם לית נתנת תחר ולית יכטרך תל תתנעית תחר :

אימרי נברתו התלתים כו' עד ד"ת כי גדול תתה תלך כ"ו מתקלם כו' לכתורה נר' שהלשון תסורס דבריהה ב"ל ד"ת כי גדול תתה ועושה נפלאות בלתו שבעו תלך כ"ו מתקלם כו' עד הוא לבדו תתהדר בעולתו והדר לימתי נברתו התלתים כו' וכתו שהבריה הילקוט דהת מ"ם הוא לבדו מתקלם בעולתו הוא תתם תה שלא נברתו התלתים ביום ת' להורות שהוא ית' לבדו כורה העולם והיכי קתתר ד"ת והיינו דכתיב תיבעי ליה ועוד דהת לימתי נברתו כו' כדי שלא יתתרו כו' ע"כ תהתי קרת קדרים דת"ל למה נזכר כתן הרי תין כתן פיקר תקומו תלא לקתן פ"נ דתייתי לה וכעוש' טוב נתי תייתי להתי קרת דתתה הוא ה' לבדך תתה עשית ת"ה ותם כן ה"ל כיצד תידרים תנו קרת תע"פ שהוא תכותר כתו שהוא דרך התדרש תמיד ועוד לתין תתתר לימתי נברתו התלתים נקשה לת"ם הנוד זה כו' וכן כתוב בם"ט ת"ז פ"ו כי גדול תתה ועושה נפלאות תר"ת כ"ו תקלסין לותו ותקלסין לפרכיו, פתו כו' לכל הק"כ תין תדם טוב עתו בתשלו תדע לך שכין ר"ח ורי' לתרו בב' נברתו התלתים כו' נם ממה דתית' כתו' כ"ד נר' כן תלא שתפסו קרת דתתה הוא ה' לבדך תמורת קרת דידן וקשור התתרים כך הוא דרתשונה דרים קרת כי גדול תתה לענין תעם'תל'שעשוי נקבים נקבים כו' ותח"כ דרים כיה דרשת לתרייתי דהיינו שהוא לבדו ברת העו' כלי סיוע לתר שלא כדרך התלתים שהם נרתים תל סיוע שריהם ליעת בתשלו שלכן תתקלסים עתו וסתך לדברין פלונתת דר"י ור"ח בבריאת התלתים לתתויי תימר דר' יוחק עליהו דקתתר שלא נברת ביום ג' כלום שלא יתתר וכו' ויליף לה תדכתיב תכי ה' עושה כל דתתי לדרך דר' תנחום דתיהו נתי דרים לה תכי נדול תתה וגו' : תכל לפי התחת יש ליישב הגרשם יפה וזה שבריאת התלתים כו' ות"ם תלך כ"ו מתקלם תרתי תילי ניכו דחזל תיירי בבריאת שלא נברת ביום ג' כלום וע"ז ידרש תתה תלי"ם לבדך דקתי תעשיה כב"ל ותידך שהוא לבדו תתהדר לפי שהוא לבדו נושא משתם ויהיו תה שתנשם ותנלם תתיד וע"ז ידרש נם כן תתה תלי"ם לבדך דקתי תיעתחזו ויכבדו דקתתר ותה שלא תתר הוא לבדו תתהדר על הבריאה לפי שתין דרך הבבוד שלא למה שתטוח ותשניח תתיד בענין תשל תתלך לעם ות"ם בשותר טוב תדע לך שכן וכו' לתו תשום דהיינו הא שת דכי היכי דבבריאה הוא יחידי כן הוא בבחינת תשתם וקשור התתרים כך הוא דבריאה דרש תתה תלי"ם לבדך על תעשה נפלאות ותחר כך דורשו לענין הבריאה ותח"כ לענין ההנהגה ויהיה לפ"ז חומרו ועושה נפלאות על הבריאה שתע"פ שתנהג העולם בטבע הנה תבריאתו נם הוא כת"ם תחוק' וג"כ יהיה תו נפלאות על ההנהגה שהיו ע"י נסים כת"ם קשים תזוזותיו של תדם בקי"ם ותתרו לקתן פי"נ שעשולה נסם כתחיית התתי' ת"כ דבריאה דקרא בנפלאות בפשטיו וסיפ' בבריאה,

אלו כשנאמר ומה שלח אחר ד"א אחתי נכרתו כו' ל"ק הכא דאחתי נכרתו לאו מימרא דר"ת היא אלא דר"ת מייתי לה הכא משום דעל פיה יתפאר ג"כ קרא דידיה דהיינו אחת אלי"ם לבדך ולא הבית אותה אלא בצורתה ולהכי נתי לה ביאור כאן שע"ז יתפאר אחת אלי"ם לבדך:

ועד הדרש י"ל שלפי שקנית מהפילוסופים מסלקי הנהגתו את מעניני העולם הזה השפל שיאמרו שאם קטנים מערכו והנהגת מסורה ביד מערכות השמים וזה היה דעת עובדי ע"ז הקדומים וקנית לומתנו שהיו טועים אחריה שהיו נותנים כבוד ומשכלה לאותעייים בחשבם שמשם מנעדי נבר כוננו לבטל מחשבה זו אחר שכל מה שעושים המערכות ומניעים ע"פ גזירתו הפרטית הם עושים לא כדרך מלכי האדם, שמריחם נוסעים ונותנים בהנהגת המליכה מלכי ידיעתו בפרטיו וע"כ יחוייב גם כן כך קלוס להם כמה שתשלימים מה שיחסר מהנהגת המלך ושמך לזה ענין בריאת המלאכים לומר שכמו שבריאת העולם הזה היתה ממנו ית', כלי מחבירו כן ענין הנהגתו שהם לשפלותו לא תשלוח הנהגתו בו כ"ש כי לא ה"ל לבראתו • ויתכן לומר שבא לבטל דעת בעלי הקדמות האומרים שמשך המציאות מהשכה הראשונה ע"ד חיוב כמשך האור מהשמש כי לפי זה לא תהיה תפארת ה' לבדו ביכולת על העולם לשנות ממנו דבר כי בהכרח נמצאים עמו וחרי מתקלסים עמו בגדולי המדינ' עם המלך שנושאים עמו כמשאו ושמך לזה ענין בריאת המלאכים שאפי' הם אין להם סוף שדרש עמו ית':

וכרי"ב עושה מלאכיו רוחו דרשי' סמוכי' דכיון דשמקר' במים כך הוה ס"ל מעשה המלאכים דהיינו עושה מלאכיו רוחות דשמיך ליה בשני הוא ות"ת ניחמ שביום התיסד הארץ בכראתו דהא שמיך במי ליסד ארץ דכתיב בתריה י"ל רניח' ליה לו' כך דכתי' דשמקר' במים במי כתיב ככפי רוח ומלאכים ליקרי רוחות ולדעתיה דר"י לא נזכרה בריאת המלאכים בתורה ס"ל נרמזה בחומרו ורוח אלי"ם מרחפת על פני המים וכפ' מגן אברהם ח"ב פ"ב כתוב שנתרמזו המלאכי' כאו' ויכלו השמים והארץ וכל צבאם כי המלאכים נק' צבא השמים כמ"ש וכל צבא השמים עומדים מימינו ומשמאלו והם המלאכים ודמ"ש שרפים עומדים ממעל לו וכן כתב הרמב"ן ז"ל בפ' ויכולו כו' אבל ר"ח לא ידע שמוכים ויליף מנ"ש ומפשר דס"ל דעושה מלאכיו רוחות מלאכים עד"מ לקמן ע"י אבל עושה ס"ה בשליחותו:

בחמשי בבראתו המלאכי' זה מיכו מסכים למה שהסכימו החוקרים שהבדלים מניעי הגרמים כי קודם היום הה' איך התנועעו בבלי המה נבדלים בעולם ואיפ' שביאי בראשית התנועעו כמתמר ה' ואחר כך מסר תנועתם לנבדלים וכעל מגן אברהם ח"ב פ"ב מכח קושית זו אמר שהמלאכים שהלה רמז לרוחות הגדים ומה שלמדו מבשתים יעוקב הוא משמחת וחין ספק שלא רצה שמימרא במקומה שהרי אמר בפי' שלא יאמרו מיכאל כו' וחי"ב וכר הוא עניתו סוף המאמר שאמר הכל מודים שלא בבראת היום ה' כלום כו' כי חשב שהיא מיתר אחרת וכשלא היה יכולת בידו לפרש על הגדים אמר שאמרו כן להרחי' שלחת שלוחות למלאכים וכחלו לא אמר כן לפי האמת ולא תשכח לו בכלל אבל הט אוכיך לדברי חז"ל הן יסכימו עם החוקרי' או לא

וכתי"ב וכשתים יעוקב לאו למימר דס"ל דכיון דבמלאך חיכה עוממות מיכלל בעוף יעוקב דולחי עוף לא יגלק בשם וכ"ם מ"ם ישרצו המים שרצו גו' על הארץ גו' שלא ג"ם קף יליף ומשפה מבד ה' דלמ"ל ועוף יעוקב שהרי לא נזכרה שאר פעולת ב"ח דלא כתיב ישרצו המים ותשלך תרגם וכיולא ולאו משמשת היא ות"ת ולר"ח למה לא נכראו עד יום ה' שאין לומר משום שאר מלאכות כדכתיבנא ול"ל דמשום דלמו לעוסות בעוסות חיבוי ביומייהו ותפשר לו ע"ד דרש כי לפי שכיודעת תכלית העו' יש דעות שונות חוכרה בפרקין נבי המים שבראן שלא כו' יר' שד"א ס"ל כדעת ן' רשד שכל תכליתו ה' בסדור העולם שכל חלק וחלק מכוון לעצמו שמנרוף כלם יעלה בכלל תכליתו ואלו יחסר ה' מהם לא הגיע תכליתו ור"ח ס"ל שמשלש תכלית הבריאה ואלו ה' שלא בראתו שלא יהא כדי להגיע הנלנלים להתמזגות היסודות לשמוש מזג המשלש הכבראת ביום ו' כחשר יחות למזגו וגם כדי שיתן השכל הפועל השפעתו על שכל המשלש והוא הו' בשלמתו כדמותנו:

בין על דעתיה דר"י כו' לפי לשון רש"י ז"ל נר' דס"ק כיון ד"י וכין ר"ח מודו שלא נכר' כיו"ם כלו' ואיתיבו נכון דמאי קמ"ל ר"י הא פשי' והכוון שהבטון נדפק למשל' שלא יאמרו וס"ק כין ר"י וכין ר"ח מודו שמה שנלחית בריאת מיו"ם כדי שלא יאמרו כו' דמ"ל הם היו רשויו' להיות הקודמים לפי מסיכותם שלא כיון דהא נדחו מיום ו' למר מיכרו בכ' ולמר הם כ"ו לפי טעמו:

הכל מולי' וכו' ק' דכתכחו פ' ויסב חמ' דמלאך המות נכר' הא ומה מ' מהסכלים שבבלים הוא כדכתיב ויבא נס השטן בתוכם והו שטן הוא מלאך המות כדאי' בב"ב ודוחק לו דלמא קחמ' הכא שלא לר' ולר"ח דאי אית דס"ל דאיכרו מלאך כת' ס"ל להזכירו כאן ומשמ' י"ל דכמלאך המות ליכא למיחש שיאמר אסייעו שאין מטבעו שלא להחזיק לא לבנות ולקייס:

שלא נכרח ביום ו' כלום וה"ת ולר' ולר"ח אחתי לא כתיב כהדיא בתורה בריאת המלאכים ביומם כי ת"ס העתי כב"כ שעליהם נאמ' את השמים בפסוק ו' גם ת"ס בשל ד' ס"ג מ"ה שאין צורך שלי שכראתיהם שהם מהמטרף שבאומרו את השמים ואת הארץ שהוא בריאת העולם בכללו וכס"י הוא הכורח הדבר הנמשך מהנרוף הוא המלאך עם שבעיני יתכן שו"ם בפ' אין דורשין אר"ש ס"ג וכרוח ודבור שיצא מפי הק"ב נכרא מתנו מלאך ס"ג וכרוח פיו כל נבראם אין כל זה נוקק ליבא דר' ור"ח דהא לפי התשובות הללה ס"ל שקדמה בריאתם ביום ו' וי"ל דמשום כבודם העליונה התורה בריאתם כי לא לכבוד להם להזכר שנכראו אחר שמים ואחר ו' כ' לאפוקי ממ"ד שהעליונים עקר כמ"ש לקמן נבי השמים נכראו תחלה לזה העליונה זכירת המלאכים לו' שאפי' הם אינן נחשבים להיות עיקר וכ"ש השמים ומעשה טובל לומר שהשדש עיקר לו שכל ו' מכוון בשביל עצמו • ובפ' מגן אבו' ח"ב פ"ב הסיב שלא בתחלת בתורה בריאת אפי' שהם שבלים נבדלי מחשר והחושי הגופיים לא ישינום כי לא ישיג כח נפשי כי אם בחכמת נפשי וכאן הוא:

שלא יאמרו כו' אין להקשות שיברחם בריאתן • ויעלים זמן בריאתם דמ"ת יהרהרו משברא לו' כמ' ברחם וכעזר בהם וכ"ם שהכתוב רומה לרמוז לברייתם שלא יפקפקו הסוטים לומר שלא נכראו והכרח לכתוב רמז בריאתם ביומם:

שלא יאכרו מיכאל היה מאחז כו' תימה היכי הוה הם ד' לומר שהוא יתברך לסיוע המלאכים לחיך יעלה על הדעת שהי שיכול לכראות אותם לא יכל לכראות העולם בלי סיועם כי חיך תקבר ידו מהם ולריכה למימר דלאו משום לסיועם צריך הוו אמרי אלא משום שהעולם הזה שפל מאד וחין כבודו ית' להתעם כו כדעת שפילו' לכן עשאו ע"י המלאכי' דהא כיון דסוף סוף ממדר בחתעייתו חיכו נוחב בכבודו וע"ק דלא יחכב הם המהרהרי' יחמיכו בעבות התורה הם כן אפי' שיכראו מלאכים ביום ו' כיון שהעיד תורה שהם' כרא את השמים ואת הארץ שוב ליכא הרהור ואם יפקפקו בעדות השתא נמי יאמרו שהתור' כחצה ולעול כיו' ו' כבראו ולסיועיהו מיכאל שהרי ל"ל שהיו אומרי שהע"פ שלא קנרא ידו לעשותו מ"מ בשאמר שהמלאכים במלאכתו להקל הטורח מעליו כתו שהחזיק עמהם לזולתו למלאכתו אע"פ שהיה יכול לעשותה יחידי ומ"ם תורה שהם' כרא העולם ל"ק דכיון שהוא עיקר לכל המלאכה והיה אפשר לעשות הכל שלא שהוא שהפש בקנינו הכל יקרא על שמו וע"פ הם עושים ועוד דשלוחו של אדם כמותו והכתיב ויכן שלמה את הבית • והיותר נכון עם שהוא קרוב לדרש שלהיות הסכמת רוב חכמי החקירה וקנית מהתורניי שה"ת לבריאת רובי הגלגלות וכ"ם הכוכבים שלא ע"י התנועות החלבעיים שהשם יתברך הרגיל והתחלפו, שם המס' וכדלחכות בפרקין סי' כ"ו ב"ה ולפי דבריהם ל"ל שקדמה בריאת המלאכים בהכרח למעשה שמים וארץ כי יאמרו שה"ת המשך מהשלשה ה' פשוטה שום דבור זחלוף לכ"ש שלבטל דעת זה לא נכראו המלאכים ביום ה' להורות שהכל מאתו ית' כלי מתנועי וז"ם שלא יאמרו שמיכאל מותת כו' יר' שהקנוחת שהכניים ורבה שלכרים היונקים מפשטות הנקודה היו שלא משלאכים והם' ממדר בחתיעתו שהוא מרכז הכל ושוה לכל והכל וסבה ראשונה המשפעת ומקיימת לכלם ולכן תיוחס בריאת כעו' לו ית' כי בבריאתו את מלאכים ברא את הכל שהמשפעים מהם שלא היה זה חסרון וקנור לחקו ית' שלא שלד שהדרך היון שנוצע שעניין מחייב כן כי יאמרו שלא יחזר ביכולת על בריאת אחר שהוא לו או לקבץ בין השכים וחולשם מהנמנעות ולו"ת דוקא הארץ מאחי מי אחי כת' דאלו הוה כתי' מאחי כבר היה חפש, לו' שבבריאת מהמלאכי'

בראשית ברא אלהים ו'דברים קדמו לבריית העולם
יש מהן שנבראו ויש מהן שעלו במחשבה
להבראות התורה וכסא הכבוד נבראו תורה מנין שנ' ה'
קנני ראשי'דרכו כסא הכבוד מנין דכתיב נכון כסאך מאז
גו' • האבות וישרא ובית המקדש ושמו של משיח עלו
במחשבה להבראו'האבו'מנין שנ' כענבים במדבר וגו'ישר'
מנין שנא' זכור עדתך קנית קדם ב"ה מנין שנ' נסא כבוד
מרום מראשון וגו' שמו של משיח מנין שנ' יהי שמו לעו'גו'
ד' אהבה בר בי ועירא אמר אף התשובה שנ' בטרם הרים
יוצרו מאותה שעה השב אנוש עד דכא ונומר אבל איני יודע
איזה מהם קודם אם התורה קדמה לכסא הכבוד ואם כסא
הכבוד קוד'לתורה א"ר אבא כר כהנא התורה קדמה לכ"ה
שנ' ה' קנני ראשית דר כו קודם לאותו שכתוב בו נכון כסאך
מאז ר' חוניא ור'ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק אמרו
מחשבתן של ישר' קדמה לכל דבר משל למלך שהיה נשוי
למטרונה ולא היה לו ממנה בן פעם א' נמצא המלך עובר
בשוק אמר טולו מילנין וקלמין זו לבני והיו הבל או'בן אין
לו והוא אומר טולו מילנין וקלמין זו לבני חורו ואמרו המלך
אסטרולוגוס גדול הוא אלולי שצפה המלך שהוא עתיד
להעמיד ממנ'בן לו היה או'טלו מילנין וקלמין לבני כך אלולי
שצפה הק'בה שאחר כ'ו דורות עתידים ישרא לקבל את
התור'לא היה כות'בתור' צו את בני ישר' דבר א בני ישרא'

א"ר

ות"נ יחסה לעלמו כיהוא הסבה הראשונה לכל כת"ס מי לתי
גלה מחתו'ת' מתם היתה ולא ע"י לחנניה דתי מי לתי בכח
קחת' ולא כמלאכ' ויכיו לומר שהכל שלו שהוא סבת הכל כנ"ל
למ"ל למחכת' מה לתי לפתוח מלתי בקריאתו ות"נ קריינן מלתי
דת"כ לא לה קויינה בתי לתכדולי
כיג מלתי וכין מי לתי ס"ג מלתי
תינטרי' לומר שהבריאה תכחו
ומלתו לכד ולא מחנה חומר
קדוש כדפי' ר' יהכרכנחל , גם
תפס' שלח דכרו על מניחות
הכריאה חלה על תנועת הגרתי'
כי להוציא מלב כחות' מתנועת'
פ"י כנכדלי' כל"ל לכן לה הראה
עד שכבר מתנועתו תחלה כלת'
וז"ס שלא יחמרו וכו ולא שיחמרו
כן ליתי עתל לו ית' שהוצרך
להשתמש זה שטבע הענין היה
ר' כן כתו שהשכיחו החוקרים
ולזה זכר רוח הדרומי והצפוני
שהם כ' קטבי הגלגל ות"ס מי
היה שותף בבריאתו של עול' יר'
שכתו שלח נשתתף עמו שותף
בבריאתו כן בהנעתו :

אלא מהי"ס עשה כל ל"ק
הש"ד מהי"ס ד' בדרך
המדרש לפי שהיו כתוב זה צריך
לרחוק דכיון דכתיבה דלכ"ע לה
נבראו כח' מכ"ו שלה היו ל' מסיו'
וקרוא לה לחשת'וה כח שלה לומר
שכתו שנטשו אתי לבדו ולה נקטו ה"ק חלה הענין
היה כתוב ה' מהי"ס עושה כל חלה שפי' מי היה שותף כו' ונמ
ר"ת דמייתי דך מי' דכריתת החלחים חקרה דחתם חלי"ם
לבדך לחו שהוא דכתי לחתויי דהיה מקרה חלה ר"ל שפ"י וה קאי
קרה חלה תיכטריך למי' שהוא לבדו חלי"ם חו שהוא לבדו כרה
העולם ואין אחר עתו וגם לה כח לומר שה' לבדו עושה הפלחו'
כדקתמר כפי' הת' דהת מריעת דקרה נפקא חלה לו' שהוא לבדו
ברחו כלי עזר החלחים גם מ"ש כמ"ש ת"ו כ"ד הש"ד אתם ה'
לבדך כו' אימתי נברחו החלחים כו' לא תייתי קרא לרחיה אלא
לבחרו עם ז"ש אימתי נברחו החלחים :

לבה כי אתה אל"ים לבדך סיומת דמילתיה היא כלו'
אע"ג דהפוקה לקרא לבריאת שולם מ"מ דרשה
קמייתא לא זזה מהקומתה דהת ע"כ קרא כמעשה נסים תיירי
דכחלות כתיב בהדיה ותרוייהו איתנהו בקרא דחי לנפלחות
בלחוד קאתי לא היה כ"ל חלה כי גדול אתה ועושה נפלחות
לבדך אתה יחידאי ואל"ים ל"ת כ"ל חלה דסיפא דקרא אתה לבדיה'
העולם אף על פי שלא נזכר כפ' זה לא ק' דקאי אכל גוים אשר
עשית דמשמע ברישה כדקתוקי לעיל וגם ברחו כתו אתה
אל"ים לבדך שמאחר החלדות אחר לבורא שולם כי סם החלדות
ענינו היותו מחייה המיחות ומתחלה לכל וזהו אמרי כי אני
חלוד מבלשדי ה' ואין גור זולתי אלהינו כי טוב כאחר על
ההתחלה כת"ס הרב כת"ו פ"ו והכוונה שאין סם חלוה נודע
בזולתו כיון שאין התחלה לכל הנמנחים זולתו ומדנקטינהו
בחד קרא משמע דהת כהא חלית כי עשותו נפלחות לבדו
הוא לתה שהוא לבדו ברא את כולו ואוקמ הנמדתם ותלות'
זה כזה נתכאר לעיל על פ' הפנים ותה"כ דלדרשת הב'
דדרש ר"ת חלך ה"ו מתקלם כו' יתכאר ג"כ שעשה נפלחות
כפשוטו כדכתיב לעילו שיאמר אתה עשה נפלחות
למה שאתה לבדך מתקלם בעולמך ולא הזכירו לביחודו כי
לא זכר ת"ם לחה כי אתה חלי"ם ברחת כו' אלא משום דהוי
מצנין הם דהיכו ברחשית ברא חלי"ם דמסיים בית כדכתיב
לעיל ומה שלא סמך דברים חלו לת"ם דאשונה אימתי נברחו
כו' כי אם הוא שדוחק הכתוב על הבריאה מפני שרוצה
המימר בענינה דצייך לקרא דהיכו ברחשית בדרך המדרש
מחיד ומה שלא הקדים דרשת חלך ה"ו מתקלם וכו' לאימתי
נברחו החלחים שכן היה רחוי כדי לסמוך אלי סיום'דדרי'אתה
אי"ם לבדך בבריאת כמו שהיו ג"כ המכוון כת"ם כאן מימ' דאימתי

מיהו מתחברים תניחור מעלית

נברחו כו'היכו ומשום דברים מייתי פרוסי הכתוב כסדרן בריאשי הפי' הת'שכלו מדבר בגפלחות שהוא עשותו וחח"כ מה שיפורש כת"ם אימתי'נברחו וכו' ונ' הפ'מכותר אחר שקדם לכל מי דר'י ור'ח וחח"כ הפי' הנ' שכלו מחות' מדר' תנחו'ומוכ חוזר לפרשו כלו על הפסוק הכ' כדי לפסיים כחתי דצייך לברחשית ברח שי"ת

ששה דברים קדמו נר'
דדרי' חלת ברחשי'
נב'חלות וכחלו קאתר ברח שית חלי"ם
והחלה תשתם לך מסתעינו' כלו'
שנברחו' ברח ו' דברים חלו מסיפא דקרא שר
מסם בריי' מתם ומסם בריאה
מחסבית ולכאי מייתי להך
דרשה הכח לתרוצי חלת ברחשי'
שפתחו עליהם כתימרו' הקודמו'
כנו' שם ויהיה פתרון שברחשי'
פי' ברחשו' וכתב ברחשית
לרמוז לקדימת הו' דכרי' ואפשר
נתי דמייתי' לה משום הת' דר'
שמולא דקאתר שלה מחסבתן
על ישרא'ל קדמה לכל כי לפי וה
תתפרש חלת ברחשית שם פי'
כשביל ישרא'ל שנקרחו רחשית
תבואתו שת"ב הענין חסר
מחנם בהעתקת הילקוט כתוב
ת"ר יודע הי שלום מקד'ותתחל'
תין כתוב כאן חלת ברחשי' כוכות
ים'שנקרחו רחשית שנאתר קדם
ים'לה'רחשי' תבואתו משל לה"ק
למלך שלה ה"ל כן ואו'טלו מלכי' וקלמין לבני הו' גם לקטן
שם ויקר' פ"ל ת"ר ברביה סתים ואתרן הו' שנאת' ברחשי' ברח
חלהים וכו'

ויש מהן שעלו כמחשבה וקדמו דקאת' לגדדין נקטיה דיש
מהם שקדמו בפועל ויש מהן שקדמו כמחשבה ת"ל
דכבולשו קדמו בפועל קאתר דמחשבה דסק"ש
חשיבה מעשה :

שעלו כמחשבה להכרחות פי שקדם בריאת העולם חשב
עליהם הש' לברוח אותם כומן שנברחו אבל אין
לפרש שמתחל' עלה כמחשב' לברחתו קודם בריאת העול' ואחר
כך לה נברחו אלא אחר בריאת העולם דת"ל הוי שבוי מחשבה ת"ו
וכו' אע"פ שהשבו קדמה לה אתי כלל דהה ת"ס לאתוסי שתמלח
בפועל בטרם הרים יולדו גם ת"ס שמחשבתן על יש קדמה לכל
לה ת"ס להתי פי' כפי המחל שהביא גם ת"ס בפ' מקום שנהגו
חור דירדן עלה כמחשבה ליכרות בערב שבת ולא תיכרי על
מולתי שבת צריך לפרשו כן ות"ס דעקידה בפ"ג שהכוונה בכל
מקום שחזו ל' כמחלה עלה כמחשבה כך ותח"כ עשה כך הוא
שהכל בדדים ידועים תגלו ית' כשוה חלה שהבריע המניחות
היותר נחות לפי תועלת הנמנח עם שהבריו טובים וכוחים
ומוכרחי'כל מקום שתתרו שתחתם, והמעשה כתחלפו כתניחו'
המעשה ת"ת כשתין מתחרו שתחתם, והמעשה כתחלפות המחשבה והמעשה
בזמן לבד תין ל' אלא כדכתיבנא והה דעלה קייתינן פסי' דלה
מייתב כדדכרו אלא ע"כ לומר ליישוב כדכתיבנא ות"ת מתי שבח
הכי כל תילי נמי קדמו כמחשבה ת"ת מימי קדם לכלתי תכלית
דלית נביה חדוש מחשב' ומי קאתר מחשתין על ים' קדמה
לכל הה כמחשב' ליכת קדימ' זתן שכל היריעות והמחכרו קדומו'
תלנו ית' כיחד לקדימ' כב"ת ל' דתה"כ שלא דכרי שפתנו לחעליית'
שכם דברים כחכמים ותכליות עקריי' לבריאת העול' ולכן יאתר
כהם שקדמו כמחשבה שהתכלית תחלת המחשבה ותורה וכסא
הכבוד שכם יותר תשובי קדמו כפועל • ואיכ' למידק מה
נשתנו אלה המנויים מזולתם וכם' עין יעקב כהקדמתו כתוב
עלה הטיה דבריית דפסחים דתני ז' דברים נברחו קודם שנכרי'
העולם ואו הן תורה ותשובה ג"ע וגיהנם וכסא הכבוד
וכית המקדש ושמו של משיח כו' ויש הם התכלית ע"י
שלחות התורי ושאר הדברים הם עתודים לקיים התכלית הזה
כו' ואתמה כי זה דרך הפשט דקדימת דברי' אין תפכי שהם עזר
להגלחה התכליתיית ליישרא'ל אתגם על ת"ת כ"ם וכסא הכבוד
ותשיח מיכו נכון לפי הכוונה אתגם הגר' שב"ה הוא תכלית אחוב

לעזר

מה כשיטים

לעזר ההגלחה כי משם תורה ומנוח יוצא לעז' גם בסוף הכבוד
עניני לתכלית הנפש שמשם חוכמה ושם מקום תחנותה בשוכה
מעה"ז כשהיא מיוסרת ועליונה ועניין המשיח הוא ללמד דעת
את העם שכוונן ההוא תתלה התרץ דעה את
ה' זה עיקר ההגלחה וכ"כ בעל כחלת תכות במסכת' דברי'
גברהו ב"ש בין המשמות שתין הקדימה ההיא קדימה וזמנית
כי אם קדימת סבה שלה היו תחלת פתחשבה בבריאתו כו' ומסכים
לדרכנו בכלן רק בכ"ה אף שטעה לחשוב שתין לשום ש' קדימ'
בזמן • ולפי דרכנו תכות נמי דנקט בדרשת דילן פשי' שהם
עיקר גדול להגלחתנו כי בהם תנו מיוסדים ממשפחות התדמה
וקדושים להדמות תליהם וכמ"ש הכתוב הביטו תל צור חוצבתם
גו' ותע"ג דתין ו' דברים תלו בלבד העוזרים תל תכלית ההגלחה
שהרי כתה דברים זולתם שהם עזר גדול תל ההגלחה כיעיבת ת'י
ויסורין ורבי כהנה • י"ל דנקט הכי משום דעדיפי מכולהו
והחבר כשו' מ"ג שם הכוזר הביא מימר' בשוחח זו ז' דברים
בברהו קודם העו' ג"ע תורה ונדיקים וישרא"ל וב"ה וירושלם ומשית
וכתב עלה דברי' שתין כה' טעם לשבח ' והעקדה כש"ק כתב
על הברייתי' של פסחים שנזכר' זו' דברים תלה כיוצו כה תל ז'
דברים המוכרתים להגלחת התדם כו' ורוב דבריו נכוחים
וקרוכים אל הפשט ולמ"ש בם' עין יעק' התמנם בענין קדימתם
בר' שגם הוא נשה לשו' שתין בכלן זמנית ממ"ש בברחיותם תקדי'
תותם קדימה טבעית לעני' בר' דדוק' טבעי' • ובעל תגלה
עתוקו כתב שהשו' הכו' כתן הוא עול' השפל והתורה וב"ה הם
עולם השכל ועולם הנלגלים שהם קודמי' אין בטבע קדימ'
מניהו' שהם שכה אין תכל מ"ש תיכי יודע תם התור' קדמה כו' הוא
שנשתתף תם עולם השכל היה שכה לעולם הנלגלים ובפרטה
השכל השפול תם הוא עלול לנלגל הלבב כמ"ש תרשטו ור' תכת
הברים שעולם השכל קדם לעו' הנלגלים והשכל השפול להפלו
מחתר הוא עלה לנלגל הירח ולא עלול תכל קול' לו בטבע ומעלה
ולפי שבעולם השפל הטויים הם ד' החומר והצורה והשפול
והתכלית והחשוב' שבכלן הוא התכלית והיה תין התדם תכלית
פעו' לו' שהתכות וישרא"ל השלמים קדמו במחשבה ואמר ב"ה
ומשיח לפי שב"ה קיום שלמותם ע"י הם"י השוכן בו ומתמיד הנדק
ומשיח קיום המדינה ו"ת תף התעו' לפי שתין נדיק בתרן וכ"ז
דרך דרש • ולפי לו דרך דרש דמשום דכהנך נר' לבהורה
שכשתבה רנוכו ית'תם התורה שכשברת תדם הת' לת נתן לו תורה
על זה התופן שה מנוח ת' ולבני נח הוסיף והעמידן על ז' ותברה'
נתוסף מילה עד שכתו"ם לסיני ונתן להם התורה בשלמות גם
בב"ה כר שנוי בחקו ית'שכבודו מלת עול'ותח"כ יחם שכינתו בב"ה
ושוב העתיקה לתרץ כ"ה גם גם שם לת נח שלת נעתק ממשכן למשכן
ומתקדש למקדש ולבסוף בחרב וחזירה למע' גם בתכות ויע' נר'
שנוי בחקו שברתשובה עשה תת התדם ויחד שתו עליו ותח"כ בחר
בנח ותחר כך בתכות וישרא"ל כל הקרב הקרב גם במשיח יר'
לך שנוי שרתשובה תפך בהכנעת ישרא"ל ותחר יאוב לגתלם
ותין כ"ל בתשובה שבשחיטת התדם הנו רחוק מתתו ית'וכשובו
בתשובה יתקבב אין לכן תמר שתין תגלו ית' תדום ידיעה תו
שנוי רנון שהכל נודע תגלו מברתשובה ורלוטו תמיד תחת היה
והשנוי תינו תלת כפי המקבל ולא למכון ובבריית' דפסחים
תנו ג"כ ג"ע ונהיגם שגם שם נרתין שנוי רנון שפעם יריק
להזיק ופעם להטיב ולפ"ז לת יק' עליהו תם שהקשיהו לעני'
תזיות כל הדברים גם כן קודמים במחשבתו שהמת כן תלת
שתלו בלבד הזרך להשמיענו לפי שכשם מקום שהמעדה ;

התורה וכשם שהכוד נברהו מכתן תשובה לתום' שכל מה
שתלו' על עליהם שקדמו לעולם תינו קדימת
מ"מ כמשר תרתה בהקדמת עין יעקב שכתב גבי בריית'
דפסחי' שכ"ל שת"ח היותה זמנית בפועל שתם שניח שכשם"י
ברית העו' מהתפם המוחלט ליך נתמר שקודם לו נתלתו ג"ע
ונהיגם וכ"ה ועו' ליך יתוייר בשכל קדימת התורה והתעו'
ושתו של משיח בפועל תלת ודתי שלת רתוו תלת הסכה
התכליות שקדמה לפני מחשבתו ית' והתריך למעניתו כזה
ועם היות עפר דברו כתו' שהקדימה רתו לתשיבות הדבר לבד
הוא תמת ברוב הנתנים כנ"ל. הנה תם שכלל כל הנשנים
בהתי כללת עקר מבואר למעיין בסוגיית פ' מקום שנהנו וגם
הוא עכתו רתה בדוחקו שת ברתה להעביר הענין בדברים
רחוקים שכתב שתין לתק' עליו מתה שהביתו בריית' זו לתק'
למ"ד לתור נהיגם בערב שבת תיכרו ותירבו לתור דידה כע"ם
ותלגה קודם שנברת העולם שנר' שסוכרים שבריית' חלגה היה

כריתה פעליות כו' ובתת דתשתמיטים עקרת דתשקנת
דהת תסיקנת התם דתלגה של נהיגם קודם שנברת העו' ותור
דידה בב' בשבת ותור דידן עלה בתחשבה להברתות בע"ם ותיכרי
בת"ם ולפי דרכו לת היה נרתך להבדיל בין תלגה לתור דידה תלגה
לימת דבריית' דקתמר שנברת נהיגם קודם בריתת העולם היכו
בתחשבה ולתעלת' הי' תניתות' שבעליי בשני ותו הת דתקשינן בגדרי
פ' תין בין התודר תהת תתר ותם בריתי' יברת ה' תם נברתת תוטב
ותם לתו יברת והתניתת ז' דברים כו' נהיגם כו' תתי קפריך הת
בריית' לת תיירי תלגה בתחשבה ותר' עה תיירי לפועל ולפי דרכו
כדתק לו' דברים כלי טעם ורית וע"ק לפי דרכו תיכי מייתי לנ"ע
קרת דויטע ה' שהית נטיעה פעליית ודתי שלת נזכרה בת"ת וכ"ל
לדרכו דה"ק ויטע ה' גן בעדן ומקדם עלה כן בתחשבתו והוא
מתתר שני ועוד הת תתר לקמן פ"ח תלגים שבה קדמה תורה
לעו' וזה ת"ת תלגה כפועל וכמ"ש בת"ת שהיתה כתוכה תם שחורה
על גבי לבנה דתלו בתחשבה תין שם שיעור זמן בתחשבתו קדומה
כקדמותו כדכתיבי' גם רש"י ז"ל כתב כהך בריית' בקדימת
התורה ז"ל והת דתתרינן לעיל הכתב כפ"ק בכתבו של לוחות וזו
היתה כתובה מתחלה כתם שחורה ע"ג תם לבנה ולפי דרכו לת
היה נריך לזה • ות"ת הרי דיקן בטלה התחלוקת שפי'
בהדיא בריתה בקנתם ות"כ כ"ל דהת כדתיתיה והת כדתיתיה
ולפי הך דיקן תורה וכ"ה בלבד לעלויין על הפתר
קדמו בפועל ולפי בריית' דפסחי' ג"ע ונהיגם נמי קדמו בפועל
דכיון דתיכון סכר ועוכם על התורה כתור' דתו ות"ם הרם"ת
וה"רן שהקדימ' מחשבתי' לת תתרו על כלן תלת על קינן ותפי'
פיתה שעל כלן תתר ו ל"ק שתלת קדימת התחשבה כודקת בכלן
שהקודמות בפועל תכ"ם שתקד' בתחשבה ותק שטען תכריתת העו'
מהתפם המוחלט תינה טענה שתע"פ שקדמו דכרים תלו בריתת
העו' תתין היה שלת נברת תדכרים תלו ;

התורה וכשם שהכוד נברהו הנה הרב התורה בח"ת פ"ת
כתר ענין הכשם המיוחד לת"י שתיכו נשם תלת
שבעבור שהכשם יבאו עליו בעלי הנדולה נקרת כ"ה כשם
להורתתו על עסק מי שנגלה בו וב"כ השמים נקרתו כשם להורת'
עסק מתניתם בהם ותר תפסר לפ' כשם הכבוד הנזכר כתן על
כ"ה דהת תני לה בהדית ולת על השמים שהרי לת קדמו לעולם
שהם מכלל העולם ועקרו ועוד מני קתמר תם התורה קדמה כו'
דפשי' שהתורה קדמה לשמים דכתיב התם בהכינו שמים שם תני
כו' בתמנו שחקים כו' גם ת"ת לפ' על תותר עלמותו כדפי' שם
הרב כי יד על כם יה דמתי קתמר תם התורה קדמה כו' דפ'כל
דכשם הכבוד שהוא תותר עלמותו הוא הקוד' ותפי' תית' שהתור'
הנזכר כתן ר"ל שבמתנו עלמה כדפירשנו לעיל סי' כ' לת יכון
לומר שהתורה קדמה כי חכמתו וגדולתו ועלמותו הכל ת' ובמלתו
תמיד יחד וגם תו' כבדתו לת יבדק וגם מה נריך רמיים תקדתי
שקדמו לעו' דפשי' שחכמתו וגדולתו קדמו לכל • גם מ"ש בפ'
תין דורשין שביו של רקיע מהלך ת"ק כו' ולמעלה מהן חיות
הקדש ולמעלה מהן כסא הכבוד ורגלי כסא הכבוד כנגד כלן
וכסא הכבוד כנגד כלן ולמע' מהן מלך רם ונשא כו' וכן מ"ש
בשמה דוכתי שבשמות הנלזקי' נגזוות תחת כסא הכבוד תי תפש'
לפ' לפי דרכי הרב • תכל הנר' כוה דכסא הכבוד ענין נבדל
ונפלא כתיוחד למעלה ונקרת בשם כסא להיותו תורה
על נדולתו ית' כדרך הרב ותכי בער ולת תדע • ות"ת תכ"ל
שנברהו בפועל תי תדכתיב ה' קנני ביש' נתי כתיב קניית קדם
וכן כ"ה תנ"ל דלת קתמר כהן בכסף תתו בתחשבה • ולישה
למימר דתדכתיב קדמפעליו תתו דדרשינן ביה קדם לתותו
שכתוב בו נהן בכסף תתו משתע שבשביהם נברהו קודם לעולם
דתלו בתחשבה לת שייך לפרש בכלל שכל הילישות קדמוות
תלגו ית' ככת ת' כ"ל דהת משתע דכשנתתר מתמר זה תכתי לת
ילישנן דך דרשת תלת שהניח הענין בביעיא עד דת"ת ר' תבת
ופשטה ; וי"ל דפשטי' דקנני ובהן בפועל משתע ולכ' כיון
דמני לתוקומיהו בפועל מוקמינן להו ובליכך נתי בפועל משתע
תלת דכיון לו' דבשוכה וישרא"ל קדמו בפועל דחקינן לתוקומיהו
בתחשב' וכ"ה דהוי חלק תהתרן לת ניח לתית' שנברת קודם לה
והנהן דה' קנני ע"כ בפועל מיירי תדכתי' התם בתין תהומות
חולקי נו' ותהיה תבלו תמון נו' וכ"ש לת"ל שהיתה כלי
תותנותו של הקב"ה וכיון דהת מיירי בפועל ה"ה נהן בהתך מתו
דתמי לת"ם הבת קדם תפעליו תתו ת"ת בסתוך ;

כסא הכבו' תנין בבריית' דפסחי' הכ' ל' ילוף כ"ה וכ"ה תדכתי'
כסא בכוד ת"ת תקו' תקדשנו ופרש"י ז"ל ותרתנן תקוד'

לעולם וכן מקום מקדשנו בנחת תרחמון וגו' דעדיף ליה חתי קרא מסוס דמ"ל דלא קאמר נכון כסאך מאז מכדשת העולם ואקמי אתך מכון אבל כל מקום ולישנא למימר דילפי' מדכתיב מעולם אתה דמ"ל מהיות קדומה כקדמותו ולא מכדשת חלילה שלא עכ"ל ספר העולם אתה סמיתי קדם ה' יוסב על כסאו כלו' שהוא קדמון כפי רש"י עב ואם כפרש מעולם אתה כפשוטו יהיה מאחר בפני עצמו כלו' שכסאו נכון ומחודש מאז מכדשת העולם אבל הם ר"ל קדמון וכנחי מעולם כפי' הרי"ח אבל לך דיקא לא נחית ליה למידרש מרתי מחד קרא ולדידיה ס"ק כסא כבוד מ"מ ומישנו מקום מקדשנו דה"ג נמי כסא כבוד מיקרי כדכתיב יקרתו ירושלם כסא ה' ואפ"ק לה כסא הכבוד מכנון כסאך מאז דכיון דכתורה כתיב קדם מפעליו מאז ומישנו קודם לעז' מדכתיב ה' קנני ראשית דרכו ספי' קודם לשאר דרכי כדפרש"י ז"ל ומדכתיב בחיו תהומות כ"ל מאז ההכנה נמי קודם לעולם הוא : ואפשר דכלני בקדימת כסא הכבוד דהכא דידן מסוס דס"ל בקדמה בפועל כ"ל לא מייתי מכסא כבוד מרוס מרחמון דמקום ליה לב"ה ואם כן מסתע דקדימתם כמחשבה בלבד כ"ה ומישנו מוקי כולהו קרא כך"ה ותנא דספרי' ס"ל דלא קדמה כ"ה אלא כמחשבה דמסתע ליה דקרא דכסא כבוד כתרוייהו מיירי ולקושיתו ולכאי מייתי סיפוא קרא ונכון כסאך נמי מכי אתי ליה כמחשבה דלא כמאן דתורה :

דאבות וי"ו כו' דרך מניחותם קחשיב להו דכריאת כמשמ' דתורה ומת"כ מחשבות כו' אבל בבריית' דפסחים הנ"ל לא מחשיב להו דרך מניחותם שהרי הקדי תשובה וג"ע וגהינם לב"ה דטרחא לה לאסמכינהו לתורה דמיתנהו כה :

דאבות וי"ו בריית' דפסחים לא מניהו משום דשלמות' מינו מיד ה' דכל כירי שתים חון מירחת שתים

אלכן לא יאמר שקדמו במחשבה לשכם שכליותית פשיטא מהתחוייב שיהיו הם שהרי כל הרוצה ליטול את הסם יכול ויטול ולא נגעלה דלא בפני גריס דכל מ' ים כירו למלא את ידו ולהיות שכלית העול' שהק"ב נוטפ ומביט עד סוף כל הדורות ויודע מתחלה שהם שכלית ועל זה גתיסדה התורה על שם בני ישרל כדאמרן בשמוך מ"מ לא דמי לשאר הנתנים שהם' כונן לותם להיותם שכליות מחוייבו וקרא דכבודו בתחלה לא מכרע דשם' לחכיבות' דוקא קדמתי ליה לכבודו ולעולם בזמניה וקרא דזכור עדתך קנית קדם שוקי ליה ביניתת מברים ע"ד עד יעבור עם זו קנית וסייעתיה מדסתיך ליה בחלת שבט נחלתך ומישנו דידן שבט מ"ת כיון דהכ"ה נוסף הכל מתחלה ויודע שהלו הם השכלית ישנו בכלל העולים במחשב' והגרים מעטים הם ובכללים בשם בני ישרל מ"ב ל' דלא מעטרי' למנותם דכיון דתורה קדמה בפועל אפי' שקדמו המות ויש' במחשבה שעליהם נבנית והם דמיב ג"ם משום גהינם דלא כתפר' בהדיא בתורה • וא"ת תמתי לא מני הכא ג"ע וגהינם ר"ל דכיון דמני תורה לא מעטרין ג"ע וגהינם הן שכרם ועונשם וכפי' שקדמו במחשבה ותע"ג דמני מחות וים' היינו משום דהוה מיפש לתורה להתקריים ע"י מחרים מכל בלא שכר ועונש אין מקום לתורה וקרא דכי ערוך מתתמול תפתח דריש ליה לבריית גהינם ביום כ' כדאמרי לקמן ס"ד יום שים כו מתמול ולא שלשום וקרא דויטע ה' גן בעדן מקדם יפתר קדם לאדם הרשעון כדאית' לקמן פט"ו • ולישנא לאקשויי דלעולם לימא דקרא דג"ע וגהינם הייגו לומר שקדמו לעולם ותמשיכן שקדמו בפועל מתם כדכתיבנא דס"ל לבריית' דפסחים די"ל דמשום דלפ"ז ל"ל דלא קאמר שקדם גהינם חלא מחלה דהא מור דידה ע"כ ביום כ' אינרי אלא נאמר בו כי טוב לכבי לא נחת ליה שיהיה בריאת חלה ביום ח' ומור דידה ביום ט' ותו דסיפיה דק דכתיב תם ועניים הרבה מסתע דהו' וחלל כי הדרי אינרו מ"ב דלא ס"ל שיהיה גהינם קודם בפע' דלקדומי פורעניותא לא מקדמינן וכיון דגהינם לא קדים ג"ע נמי לא קדים דתרוייהו כרוכים זה בזה ואי מיתיה להאי מיתי' להאי וכנון דס"ל שם"כ בריית ג"ע היתה ביום ג' מהט' שבכתוב לקמן בפ"ט ולמתן דמוקי מקד' לאד' וכיון דלא קדם ג"ע לעול' לא קדם גהינם דאחי' הם ולא יתפרדו כדכתיב"ע ואי דמתי דלא מני להו לקדימת' מחשבה היינו משום דקרא דויטע וכי ערוך לא מסתמעי אלא בפועל והיינו דלחקיק לפני' במסקנ' דסוגיי' דפסחים דמסיקנא חלה קודם שבכרא העולם ואור דידה ביום כ' ולא מסני לעולם ל"ם חלה ול"ם אור דידה אלא קודם שבכרא העולם אלא במחשבה ולא נברא עד יום כ' וכדמסני לאור דידן בפ"ם שלא במחשב להבראות ולא נברא עד מ"ם אלא דקרא דג"ע וגהינם לא

משתמעי אלא בריאה בפעליית המחשב דלענין הסוגיא ז"ל דכל סיכא דמני לאוקומי בריאה בפעליית טפי עדיף וכמוה' טוב מני ישראל וגיהנם ולא הזכיר התורה וג"ע ו"ל דלא ס"ל ילפינ' דבעבני כתדבר ה' כ"ם ס"ל דבכלל ישראל קיימי דת"ח לבני בלא תורה ת"ב ס"ל דאין תורה בלא תורה ס"ל דבכלל עיקריים כיון דיחידים נינהו שרי לא כיתנ' תורה להם עד שהיו ס' רבוא ולא מני ג"ע דס"ל כמ"ד מקדם קוד' לאד' הר ום"ל שאינו הכרח ג"ע וגהינם יחד אלא נהיג דקרא טפי הוקד והכלקמן ס"ט והכה טוב מאד זה גהינם כו' :

רשב"ר על משיח אין לסך אין כלל זה בלשון בריית' דבשם לא שייך בריאה אלא קריאה כיון דכרוכה שייך בריאה לא חש להוציא זה מן הכלל שמצינו חכמים גם בתורה ובנביאים כן אלא יחושו להוציא דבר מ' מן הכלל וידברו על הרוב כמו אלא בני יעקב אשר ילדו לו בפדן חרס וכמוהו רבי' כתו שבחיה הרת"כן בהשגותיו למנין החכות נכו מ"ם תר"ג מכות נאחרו למעשה בסיני :

רשב"ר על משיח כתוב בהקדמת עין יעקב שהם אלא אחר משיח חיל' שהיה כדי להסכי' דכורו עם הפסוק וזה הכל דתחזור השאלה על הפסוק ועוד כתב שחיל' רמז אלא על מניחות משיח משם כלבד קדמה מחשבתו' כי אם גם לזמן בלתי התכלו ואין כיוצ"ו רק זכרון שמו בנפשותנו נפיגו קדמ' מחשב להשניח עלינו כאלו יהיה לנו משיח וזה אין לו טעם ונו' כתב שחפ' כיון שיצא טבעו בכל העו' ע"ד ואגדלה שחך וזה יתכן ומסכים עם פשט הכתוב ובעל הגלה עמוקות כתב שאחר כן לפי שהשם מורה על הנצח והנדר על העשם ועצמותו הוא תכלית שלמותו והעקד ע"פ דרכו הכ"ל כתב שלכן לא אחר משיח אלא שהו שמין הכוונה משם רק שם מיורה עליו השם שהוא רומה ומנהיג בנדק וז"ם וזה שמו אשם יקראו לו ה' נדקנו וכה"ג לפני שחם יצון שמו והכוונה שהוא שם מורה על הנצח ואחרות ביותר וכ"ו דרך דרש • ולי היה לומר דרבותא קאמר שמו אלא נימא שהיה במחשבתו ית' שיהיה משיח ליש מי שיזכה להיות כפי השעה אלא שהשגחתו ית' שיהיה קודמת בחיש פרטי הדמיון ע"ד כטורש מנרך בכטן ידעתיך ולכן שמו קדם שהם במחשבתו ית' והוא חכם יתירה והנכון מ"ש הר"שבא ז"ל שלחיות הקדימה הזאת מחשבתית לא פעליית אמר שמו לרמוז אלא קדם שהיה עצמו אלא במחשבתו :

בענבים במדבר סיפיה דקרא בכבורה בתחנה בראשיתה ראיתי אתכם כי בכבורה התחוכה שקודמת לשאר התחנים כן ראיתי אתכם כלו' שקדמו במחשבתי קודם הבריאה להשיבותם וגו"י ז"ל כתב שראיתי אתכם הוא ע"ד ראתה אני את דברי פלוני כלו' עלה במחשבתו להבריאות וכנון הוא ותע"ג דהיפ' דקר' לאו בקדימ' מיירי אלא בחביבות' מדכפל בכבורה ובראשיתה ושוה דכתר בענבים בכבורה לת"ל דרשינן ליה לקדימה • אחש בעל הגלה עמוקות כתב שלפי שעדיין לא היו שלמי בפועל שעדיין לא קבלו התורה לז"ח בכבורה בתחנה שעדיין אין הפרי שלם ואין זה נכון דבכבורה לעלויה אינתר לא לגריעותא :

שנאמר זכור עדתך ק"ק שמקדם לעולם קנית אותה במחשבה וגלגל שבט נחלתך מילת' אחרת • היא ותע"ג דפסטים דקרא בגאולת מצרים ע"ד עם זו קנית וכו' קנית קדם בשבי קדמונים והינו כיציאת מצרים • דמלת קדם לא תתייב קדימה לעולם וכמוהו ומרחם הרריי קדם מ"ת רחוי לפ' כן דחל"ב קדם למ"ל בפיטה דגאולת מצרים בשבים קדמוניות היתה וקדם דכתיב התם מינטרינך לומר שהרריי מקדימים לבשל הפירות אי נמי מקדמה בריאתם לשאר הרים כדפרש"י בחומש :

דכתיב לפני שהם יגון שמו אף על פי שלא נזכר משיח במזמור זה ופשוטו על שלמה שבתחלתו כתוב לשלמה והינו שדוד חברו עליו דרך תפלה הנה עינינו קרוב גם כן שעל המשיח מדבר והנה בקוחר טוב גם המפרשים פרשוהו כך' הפנים והיותר כר' מעניו המזמור דבמשיח מדבר שעליו יגדל יפה וידך חיים עד יש כו' לפניו יכרעו כו' וכן מלכי תרשיש כו' כדלקמן פע"ח וכן יהי פסת בר בשמעת שהארץ תוכה גלוסקאות בדתניא בפכ"ב דשבת שהחט תפיה מתמרה ושלה בדקל וכן ויניקו מעיר בשמעת תחית המתים שיהיו מבלבלין ועולין בדחיתה בשלחי כתובות וכל זה לא היה בימי שלמה וח"ם בתחלתן לשלמה

לשלמה ע"ל שקרא למשיח שלמה כמ"ש רד"ק אבל המתרגם כתב על ידו דשלמה מתמהר בנבואה הלכות דיבך למלכה משיח סב ותמה עליו הרי"ח מחרי מו' כסוף המז' כלו תפלו דוד ובדחק לתרץ על"ז ולי היה לפשר להסיב שפי' כלו תפלות לדידיה שהו ימלאו תפלו דוד כמ"ש הרמב"ן ולעולם דכרי שלמה הן אבל אין נורך לכ"ז דהא תניא כפ' ערכי פסחים היה ר"מ אומ' כל שירות ותושבחות שאמרו דוד ושלמה בספר תהלים כלן דוד אמרן שנאמר כלו תפלות דוד בן ישי אבל תיקרי כלו תלה כל הלו וכתוב רמז' כפי' הכתוב אזה לכלל כל הספר על שם דוד ואף מ"ש בני קרח ו' זקניס על שם שהוא נקרא נעים זמירות ישראל כן נאמר על וה ואע"פ שהמתרגם כתב גמרין לולתייה דדוד ל"ק דלר"מ נמי פפ' דאין מקר' יוצא מידי פשוטו ותרוייהו איתנהו גם יתכן לו שמ"ש בסוף התזמור ברוך ה' לעו"ם גו' הם דברי דוד שבפה נבואת שלמה על המטה ועל זה בירך אלהים ובקש שיעלה בכורו את כ"ם וע"ז כלו תפלות שבתפלה זו בגמ"ד תפלותיו:

דכתיב לפני שהם יצון שמו שפי' מלפני היות שהם יצון שמו ר"ל נקרא שמו דהיינו יצון שנקרא כן על שם פעתיד ליוצין יצני עפר כדאי' בת' סוה' טוב וזכר שמו בכלן לומר שסשם קדימתו לעו' מפני חסידותו שיקין יצני עפר ושהם שם משולח על כלל סדרי כרחתי וכמו שהורגל בם קהלת לומר תחת שהשם בת"ם בעל העקדה בס' פ"ה ויתן לו' שהם מתם דאין טעם להקדימתו קודם שהשם בלבד י' מ"ק לפני שהם לא מכרע דבקדימ' מיירי דמשמעותיה בעוד שהשם קיים והוה לפניו כלו' לעו' והוה דרך הפלגה ע"ד ולפני ירח דור דוריס ו"ל משום דהא כבר אתר יהי שמו לעולם לא היה נריך לפני שהם אלא לקדימה:

אף התשובה וקשה לת מני תשובו' דלמ"ל דמתמר תשב אנו' עד דכא דכק למ"ם למעלה אלא שמתמר בטרס הריס כו' קאי אתעון שתה קיימ לנו ר"ל שהק"בה מעונו של עולם וקודם לו אבל ר' אבהו דריש שמוכיח דת"לב מה ענין זה לזה מ"ב דתשובה בכלל תורת התורה איתא ומ"מ מני לה ר' אבהו שהתעו הנזכרת בתור' הוא שיעשה אתל' תעשנו אבל הכא מיירי בתשובה שהם"י יעורר למדם מליה ע"י יסורים והורות וכדומה והינו ותתמר שיבו בני אדם ובקדמת ס' עין יעקב כתוב שאין מקום לשאל דתשוב' בכלל תורה דשתם תורה נאמר על העומרה לת על החוטאת ולכן חשב דרך שנית לחוטאת והיא התשובה ואין כזה טעם

אבל מיבי יודע לעיל הוה שייך טפי' למכתב ספק זה אלא שרנה לסדר הרשונה כל מאמריו הפשוט ולכסוף זכר המסופק:

איזה מהם קודם ק"ק אומר לת קאמר ואם שניהם נבראו כאחד דהא אכתי לת ידע לדר' אבא בר כהנא ושמע ר"ל שום רחוק אבל מה שיותר קרוב אל הדעת הוא שנברא בזה אחר זה:

אם התורה קדמה כלו' אבל על העולים במחשבה לת בעי דלא שייך בהו קדימ' זמנית שהכל נודע אלו ית' בידיעה מ' פשוטה בקדימה בב"ח כ"ל ור"ם בר יצחק נמי דקאמר מחשבתן של ים' קדמה ללו בקדימה זמנית מיירי ותדע דהם כן מכ"ל שמחשבתן של ישראל קדמה לכל אי תשום דקדמה למחשבת התורה שבכתב עליה לת מריש דאמרן ליתת לן דשאר מילי לת קדמו לתורה ולים דליכא למימר דיון דתורה קדמה להם בפועל קדמה ג"כ במחשבה דהא מחשבתן של יסר' גופ' תוכיח שקדמה במחשבה ולת בפועל אלא ודאי בקדימת מעלה אל קדימת שהם מיירי וכיון דתורה עפי' דחשיבה מכל האחר והיא נתיסדה על ים' כר' דלרכם נתיסדה והיא טפלה להם שם היותה קודמת במניות להם בזמן כתו שהמלכיים והקלמי' עם היותן קודמים במניות בזמן אל הבן הן טפלים אליו והוא קודם במחשבת המלך שבעבורו הוא עליהם ובקהלת רבתי כפ' והארץ לעולם עומדת אמרו שהתורה נברתת בשפיל ישראל ולת על פי שלפי זה התורה למשה ממדרגת שהדם תיכו רחוק לדידיה יסוד עולם ועם שהתורה גבוהה נבוהה בתע' השלמת הנפש שהיא חלק אלוה ממעל הוא עקר התכלית

ומה שהוק לכעל העקדה להנחה זו מפ"ל אם לת כרייתי יומם ולילה וכו' ואו' אם יסר' מקיימים את התורה מוטב כו' ל"ק מילי דלעולם ישראל הין התכלית אבל בזולת שלמות התורה כלת חסונין ולית למי' דלת קאמר אלת על מניותה המורגם הכתוב לפניהו להיטירנו שזה לת היה שלת בעבור שהדם אבל מניותה הרוחני גבוה מהק שהדם כמו שהוא דעת בעל העקד' כפ"ח דהם ודאי כדאמרינן שהתורה קדמה לעולם עקרה המניות הרוחני שכולל סודותיו ית' ועלם קאמר מחשבתן של ישראל קדמה לכל ור' שמואל לו' לחלוק שלת לתוספו' אתת דקאמ' לת נחית לעיונ' שלת במאי דשייך ביה קדימה זמנית לדעת מי קדם למי אבל כתחוספים דלין קדימתן שלת קדימת מע' לו' שכה לת חיים ור"ם הוסיף דכתחוספים ידעינן מיהת דיה קדמו במע' וכה ואיפ' לו' דלחלוק אתת דקאמ' ס"ל שלין ישר' קודמים במע' וכה לת התורה שהתורה בבחינת רוחניותה היא חשובה מישראל כדעת העקדה והרחסון עכ':

כמשל למלך שהיה נשוי למטרונה כו' ק' מאי נריה דמשל זה כי כלתו ה"מ למימר מחשבתן של ישראל קדמה כדכתיב בו אתת כני ישראל כו' שלין העניין עמוק שנריך להטעימו ע"י משל ו"ל דמילתא לגב תורתיה קמ"ל דאע"ג דלין שלמות ישראל בידו ית' ולכתורה יק' לין יסי הסי' מגמ' תכליתו אי"ה כיון דאפש' שלת יקבלו התורה ותוחלתו נכזבה והרי שהוכרך הקדוש ברוך הוא לבת על ישר' בבקשה ותחנה והפחדו רבות כדי שיקבלו התורה ל"ז דמ"מ כיון דהם"י נופה ומכיט העתיד ויודע מתחלה שיתמעו לו אחר עשותו כל ההכנו' שהם בכר ישים תליה תכליתו מבראשונ' ולת יחטיא אע"פי שהם בחירי' כמו שהמלך הבשו לחטרונה שלת ילדה לו בן כידו ליטל אחרת ולהעמיד בן ועכ"פ הכין נרכי בנו לירושתו העתיד בכח תנטנגיות ודבר נדול השמיענו זה והוא היות אתת כי הסי' יודע העתיד עם הסתר מיפורות הכתירים במקומו וקרוב לזה מ"ם הרמב"ן בהסגנו' כפ"ה מהלכות תשובה שידיעת ה' היא כידיעת התנטנגיים תף על נב דלת דמי מתם וק"ל ולקמן בפרקין בסימן ח' בפ"ב סי' ז' נדבר בדרום הזה בעזרת השם:

אמר רבי בניה כו' לפי שהניח למעלה הדברים שקדמו לעולם שהתובה שהם תכליות עיקריים כדפי' מייתי הסת' פלונת' זו דר' בניה מסכים עם דלעני' שהתורה קדמה והיא תכלית העו' ולר' ברכיה משה גם כן קדם בתחבה ולד"ה ג' דברים שבעבורם נברת העולם גם לפי שטת דרשותיהם תלו לתרוני מלת בראשית קאתו ולפרשה שתהיה שם והב"ית כי"ת שהשה בדכתיבינן לעיל ולת הוצ' כו להזכיר קדמ' דבראשית דעד שהתת היה שלקיון ובתחי' ולהבי מייתי הכת פלונת' שהכוונה הוה לפתרוני מלת בראשית ולהבי לת מייתי הכת דעת ר' דתמר בזכות יעקב כדלקמן ספר ויקרא ס' לו' דהשיה לת מדרשת מחלת בראשי' דלת אתכחן דיעקב נקרא ראשית וכמה קשפלני דלר' בניה פירושו בשביל התורה שנקראת ראשית כדר' הושעיה דלעני' ומייתי מה' בחכמה יסד ארץ לו' דתף על נב דמניון לפרש בשביל יסר' שנקראו ראשית או בשביל משה כיון דנלי לן קרא דה' בחכמה יסד ארץ נוח לפרש בשביל התורה ולר' ברכי' ניחא ליה לפרש בשביל משה דראשית דיליה מוכרת וס"ל דבראשית יהיה שם תלוי דהלו לתורה או ליסרחל בראשית דרכו או ראשית תבואתה מבעי ליה ומוחלפת אסתו של ר' ברכיה לקמן שם ויק' קאמר בזכות ישראל וכ"ל לתמורתי נינהו ולכיכ דר' ברכיה ור' הושע ס"ל בזכות ג' דברים מטעמת דתכתוב בסמוך כ"ה ורחויה היתה מיתרת זו ליכתב לעיל בתריה דר' הושעיה דקרוכה לה שלת דבעי לתתויי תחלה מילתייהו דר' תנחו' ואחר רבותת דקדמני להו • ועוד לסמוך דברים אלו אל הקדימות הכ"ל דלדעת אלו גם דברים אלו קדמו כדכתיבינן וע"ד דרש נוכל לו' דר"ב ור"ב חולקים כמה שזכרנו למע' ממימרת זו שם התורה עקר אן ים' עיקר ודעת רבי בניה שהתורה עקר בבחינת רוחניותה וחיותה חכמתו ית' שכה יסד ארץ ודעת ר"ב היות החיים השלם עקר ודעת ר' הושע גם כן כר' בניה

ע"ת השפוקים

ע"ת שאדרשים ונעלוד פשלות

לקמן שם ג' פ' לו

מדרש"ן פרשת בראשית שלת שבת בהקדמתו רבני בחיי פ' עלפ"ת

מדבר טז

דברים יח פתוח סב

ל"נ מתנדבת וביחיד שנתנה

אלא שדרש בזכות ג' דברים לסכה שנזכור ותחבר שתפילו ג' דברים מהתורה יספיקו להיות תכלית העולם כ"ש כלה :

שנאבד ר' בחמה ר"ח סבר בית הסכה ולף על פי שפשט הכתוב אינו אלא שבחכמה ובעת כרת העו' כלו' שהוא מתוקן וכתו' גם בחנינ' פ"כ לחמרו כך' דכרי' נברת העולם בחכמה ובתבונה שבחר ה' בחכמה ר"ח וכו' ובתבונה דרשו בחכמה ר"ח על שבר' תהל' מהעליוני' ותחתונ' אלא יהיה קטרוג בין עליוני' ותחתונים מ"מ כר' לרב לדרשו כן כי מתי קמ"ל שברת העו' בחכמה ותבונה :

ג' דברים ר' חיבא

פרי' דף יון דרשין ! עולת שבת ק' פרשיות

בזכות למידק לחתי לה קאמר כר' כניס שהתורה נק' רחשית שהכל יכלול החלק ואו כיון דלה דרים רחשית לכלל התור' היכי מני הגהה אלא ברחשית לחלת מילי ואי רחשית כל מילי לחיקרו רחשית משמע ליה ולרבות קאמר ג' דברים דלה מכעיה בשביל כל התורה כלה אלא לחפילו בשביל כל ק' תג' שו שנקרחו רחשית נברת העו' ליחה נתי בזכות תשה וישרחל שנקרחו רחשית וי"ל דה"ה ד"ל דכל היכה לחנית למידרש משמעות רחשית דרשינן דכיון דשתתף כתיב כולהו משתתפן מינים והה דלא קאמר בזכות ישרחל משום דשכרי תורה מדברי קבלה לה ילפי' והה דל"ק בזכות משה דש"ל דרחשית דוירח רחשית לו לה קאמר אלא אלא לחשק כה שהוא התחלתו כדפור' הרמ"בן ז"ל ולפי מ"ש שפה חולקים לה התורה עקר הו ישרחל עקר ס"ד דלא מני מימר בזכות משה ויסר שחין מאמר בזכות חבות חבות לנפשי נורק כאחד דתורה עקר הו לנפשי : אבן יש לדקדק ל"ל לו' ותה טעם ברחשית ברח חל"ים לחין נורך להזכירו דעליה קיימינן כתו אלא זכרוהו ר' כניס ור' כרכיה נס הכאון בלחי מדוייק שבחומרו ולחין רחשית אלא חלה שולל כל שחר מילי ולחפילו מעשרות וכבורים והדר קאמר ולחין רחשית אלא מעשרות וכו' וי"ל דחלה ומעשרות וכבורים דדמיין להדדי כחדא מילתה חשיבי וכיון דכתיב בכל חד מינייהו רחשית ה"ל כלו כתיב בחדא מילתה רחשית ג' זחני ולהכי עדיף ליה למדרש בזכות ג' דברים דשם כן ברחשית מיירים בחילתה דחיקרי רחשית ג זחני ולא תתורם ולא אוקריית רחשי אלא ויחנו חדא ויכיו דקאמר ותם ט' ברחשית וכו' כלו' שחי דדריסנה הכי ולא בזכות כללות התורה טעמא דידי משום אלא ברחשית דכתכין סלקא טפי והשתא ס"ד שחין מאמרין סותרים זה חת זה דכדקאמר ולחין רחשית אלא חלה ה"ק חלה וכל דומי לה דיכיו מעשרות וכבורים ולכטריך למימר אחר כך ולחין רחשית אלא מעשרות ולחין רחשית אלא בכורים דמ"ל חלה אלא דחלה קחת' ולא מני למימר ולחין רחשית אלא חלה שב' רחשית עריסותיכם ונאמר רחשית דגנך ונאמר רחשי' בכורי חדמתך דמ"ל הוא מסקר דהוא משמע דחלת קרחי מייתיכנו אחלה והה דלא ערבינהו וקאמר ולחין רחשית אלא חלה ומעשרו' וכבורי' לאשמועי' לכל חד מינייהו לחודיה כדאי לסיורי העולם בזכותו ולהו הוא ערבינהו ס"ד דחלת בעינן :

בעשרות הת"ל רחשית דגנך ולף על גב דאתי קרא בתורה גדולה תיירי שחין לה שיעור תן תורה ולפי חטה ג' פוטרת חת הכרי מ"מ בשם מעשר תיקרו כל תרומות :

ראשית בכורי והא דנקט בכורים בסיפא אלא בסדר המקרחות אפש' תצו' דחית ליה כהו קדושה וטרחה יתירה דאפילו כהנים ולויים חייבים בהבחתם וצריך להכיאם לעזרה על כתפיהם ואינן נאכלין אלא בתוך ירושלים וטעונין כלי וקריחה וקרבן ושיר ותנופה ולינה :

ואיבא למידק מה מעלת מנות או מזולת שיברת העול' ר"ל משום דכל מה שברת ס"ה בעולמו לא ברחו אלא לכבודו והרמת התרומות והמעשרות והקרבנות לכבוד שמים הוה כתיב מכחה לאדוניו דרך כבוד אף על פי שאינו צריך לו ולהכתיב כבד את ה' מהונך וכ"מ העקיד' כש"כ שהכתת כל מבחת רחשית ברחת תורת חדנות של חלדותו והוא אמת לכיח שהש"י ברח העולם בזכות ג' אלו וה"ה קרבנות ודומיהם וקרו' לזה מ"כ שהחלה יודע אדם היותו עבד ה' שע"ש

ל"נ שתפילו וביחיד שנתנה

שיעמול בזריעה וקצירה לא יאמר כחי ועצם ידי כו' כי הכל אתה' ועל כן יפריש רחשיתה כעבד לאדונו • ת"כ י"ל משום דעל נחילו' חסדים העולם עומד כתיב אני אחרתי עולם חסד יבנה ואין ג"ח גדול ממז להטריף לחם הכהנים הלויים העוסקים בעבודת שמים ונם עם עמהם גומלים חסד לכפר על נפשותיהם וקרו' אני לומר שבמימר' זו נרמזו הנ' מצות ה שבניהו כ"פק דחגות תורה ראשית ה ובעבודה וג"ח ור' בניה עשה עקר מהחלק העיוני שהוא התורה ור' כרכי עשה עקר מהחלק המעשי ול"ח בזכות חסה עבד ה' ור' הונא עשה עקר מצ"ח ; וע"ל הדרש ר"ל שלהיות תכלית בריאת העולם המוצנת כדי שיעמוד בעם"ו אי אינכר את בורחו כמ"ש הרמ"בן בפ' החזינו ולף על פי שאין לו ית' כורך לזה כך נזדר חכמתו מחדת טובו כדלחכתר לקמן בפ"ב פ' י"ח ובספר שני פ' ו' וכר' שלרמז יהיעה זו בחו בתורה מנות התרומות והמעשרות לכהנים לב' תמיד רחשית הכל לחקו' בשבלנו יהיעה זו כי יש לכל הנמנאים שכח רחשונה קיימת לח כחו שחבחו פילוסופי יון שעניני העולם מקרי' כלי שכח קיימת לחנם מהיזוע שברינ שתשתף ליהיעה זו יהיעה לחרת והוח שלח היה המשך העולם ע"י החיוב מהשכח הרחשונ' והעולם קדמותו בקדמות ית' כדעת חרסטו שלח שהוח ית' נחנה לעבדו בזמן קדמון בש"ת ולחר כך החניח העולם מהחין הנמור לחר שלח היה וכחו יהיעה זו לח תחנה בכל התרומות שעם היות עם הרחשית נחמר בכלן חין הרחשית הוחה לחיתי שלח הניחי לפי שחלק הרחשית הנתרם מכלל העיסה והדגן לח נחנה בחניחות קודם לל הכלל והה שנחמר בהם רחשית הוח שקודם התכילה יריחו חלק זה רחשונה חבל בחנחת ולחי בבכורים שהם הרחשית לחיתי בהם שהפרי הקרב ב"י נחנה בחניחות קודם לשחר פירות לילבו' וזה רמז נאות שהם י' שהוח הסכה הרחשונה נחנה בחניחו' קודם לעסוקים מחנו לכ"ח רבי הונח שבזכות שלו נברח העולם שהם מורים ורומזים על היכר הסכה הרחשונה ולכן הניח זכר הבכורים לבסוף שהוח המורה על תשלום יהיעה שהסכה רנוניית ולף' הרחשית הנזכר בחעשרות רמז שעם היותו ית' סבה רחשונה לכל אין לו שום התיחסו' עמהם לכל הוי בבדל וקדושתו למעלה מהי' שבלים הנבדלים הרמוזים בס"ם בפ"ק דסוכה וירד ה' על הר סיני למעלה מעשרה כו' שלח שאין זה מחוור לפי שהמעשרות הנזכר' פה היינו בחספר העשיריות מהם שלח שהם בלבד כנזכר לעיל ולקמן בפי' סי"ב מכתוב דרך חח' :

אתפרכן מלשון כריתה כמו נפרך בנפורן ודרים תחלתה מלשון חלומות כלו' שיברתו ויעשו חבילות וחלומות לכל רש"י ז"ל כתב שהוא מי שפירש לכל החוגך עומרים היינו חוגדן שלא לפרכן בגורן וגם בשהגדיש זה על זה הם נפרכין לכל דעתו דדרים הכי משום דחלומים לשון חרמי פרכין כמו גרם כרחל דתתרגמינן פרוכין רכיכין ולכל עולם לעניו ג' וכעריך ע' פרך פי' עניו קשיחה :

אתחרשן מלשון חרם וחף על פי שנוגע החרשות והשמע הן המזנים לח השפתי כיון דשתם חרם הוח שלינו מדבר ולינו שומע ככר יצורף תוהר החרשות על השפתים ע"ד ההעברה והכוונה שלח יהיו בני שמיעה ולח בני דבור ומייתי מהו מי יסום שלם חו חרם דמשמע ליה דחרם קרוב לשלם ומאחר שלם ומאחר חרם בחי מוסר על שפה ושמועתי' עליו ס"ק מי שם פה לאדם חו מי יסום נעדר פנה וזה שם שיהי' שלם חו שיהי' חרם שהוח ג"כ בלתי שומע דא"כ הי"ל חו מי יסום חזן חו חרם ללהוי דבר ושפכו והם כן נפקח מינה דכתו שיסולח חתר התלמות על השתיקה יסולח גם כן על החרשות • והם כן מאחר שתלמה יכלול השתיקה והחרשות כח' והף על פי דהיכה למימר דמאחר פקח משמע להפכו של עור וחרש דלעון פקחות תמור בעינים כדכתי' ונפקחו עיניכם ואתו' בחזוני כדכתיב פקוח חזנים ובנמר' זחנין סנימין חרש שנתפקח סומא שנתפקח' והכי פי' לקמן בפ"ר פ"ג שאמרו פקח לריחים פקח לשמיעה תמ"ן חין כר' לבר קפרא כן דהם כן למה נכנם מאחר פקח בין

שהעולם

הדבקים ה"ל או פקח או חרש או עור מ"כ או חרש או עור או פקח ודברי רש"י ז"ל קרובים לדבריהם ומ"ת מכ"ל למידרש אתפרכן כשלמה אתחרשן ידרש לפי הלשון דכי היכי דמשמעותיה יורה על הסתיקה יכלול גם כן החרשות כי אחים הם אחל אתפרכן מכ"ל דאמלת אתלמנה מידרים הכי י"ל לפי שכשתכה תומר החלמות כפסוק זה מכל הפסוקי' שמעולם לא הוטל אתר זה אל השפתים עם שהוא ממקריין אלא על עסק החדש פתח פיך לאלם או מי שהוא אלם אלילים אלמים וכאלם לא יפתח פיו חוזלת שכלם אתוחרי אל העסק ולא אל הפשה ולא מן דרך הלשון לומר שפתי פלו' נתאלמו אלא פלוני נאלם להכי דריש ליה מלשון כריתה הכוזקת יפה כשפתי כדכתיב יכרת ה' כל שפתי חלקות וא"ת דרשין אתחרשן לשתתקן למין מקרא יוצא מדי פשוטו אבל רש"י ז"ל כתב אתחרשן כלומר כל מי שמפרש אתלמנה לשון אתחרשן לא משתכש כר' דס"ל דלאו אתרתי קאמר אלא או הא :

אתפרכן אתחרשן אתד"ת כו' בהעתקת הילקוט כתיב אתפרכן כת"ד וכה אתכתו אתלמים וגו' אתחרשן כמ"ד אל או מי יצו אלם וו היא שכתה הגונה אנוסחתיכו דערכיכו ועוד דכסיב גמרת לאתחרשן כריתה וכתורה כתוב בריתה דאתפרכן ועוד דהוה גופיה אקדים כריתה דכרין אתפרכן לאתחרשן :

בגאוה כלו' שאין פי' הכתוב שעל דברן בגאוה וכו' אתלמנה דכיון שדברו על ה' שקר אף על פי שלא יהיה דרך גאוה רוזו שאתלמנה אלא דקרא אתמוהי קא משמע אין יכולו בשביל להתגאות וכ"ת בגאוה כבי"ת ויעבוד יעקב כרחל לא כבי"ת בגאוה וכעולל לכב לאמר :

בכבודו על מקום כתוב בעין יעקב לאפם' לפרש לשון כבוד שהוא כדרך בני אדם שקר אף על פי שלא כיהיתי מדבר כדרוש שהוא כבודו של ה' שקר אף על פי שלא יהיה כבודו של כל העולמים שלא לדבר כו כי כבודי כבודו שלא כשאל מה היה קודם העו' וא"ת אי מאי מדברים אלו שכפי' הרחשון כרור לדדקי דכי רב במנא פעמים רבות בלשון חז"ל ואפי' הכ' אין לו שהר כלל ואינו מתיישב על דברי המתמ' כלל ולא הייתי נריך לכתוב דברים אלו כי הדברים ברורים מאד שלא לאפוקי מינים :

ומה כתיב אחריו מה רב טובך כלו' ולא תקשה לך מה דכתי' בתריה מה רב טובך דכשלמה לפשטיה דקרא דדוברות על נדיק פי' המומרים על נדיק אין יכולתה לו כאלהים ומה כנע כי נעבדכו ס"ת דלאפוקי מינייהו סמך ואמר הלא שקר בימיכם כי מה רב טוב הצפון להם אכל להך דרשא מה ענין סמיכות שכר הנדיקי' לכאן לו"א דה"ק ליריאיך ולא לכוזים את מורחך ס"ב ה"ק ואיידו דכתיב בתריה כו' דלפשטי' המק"ק היכי כתב נכדיק וסיים ליריאים דה"ל מה רב טו"כ לנדיקים אכל כשאתי ס"ם דנקט ליריאיך הפך הרחשוגים שכוזי' את מורחך ס"ב לפרושי עכשייהו דדוברות על נדיק אתא משום דמייתי לדר' יוסי דקאמר שאין לו אלק לע"ה ואין לה משכחן דעכשיו קרי ליה בהאי עלמא דאתלמנה שפתייהו כ"ז דהא מדיוקא דקרא דכתי' כתרי' נקבא והאי פירושא ס"ם טפי לפום ליבא דירושלמי דלא קאמר אלא מה כתיב אחריו מה רב טובך אל יהי לו כתה רב טובך ואנב גרדא משמעי' דעכשיכו אדה שעל בזותם מורחו הרב אל יהי כמה רב טוב הצפון ליריאים · מיהו ליבא דקאמר ליריאיך ולא לכוזים את מורחך הרב אל יהי כמה רב טובך לא כתיב אלא כהוגן דכ' גזרות הן והכי ה"ל ולא לכוזים אמ"ה והכוזים אמ"ה אל יהי כמה רב טובך ומ"ת אין כך שדעתיה לפ' עקר הכתוב בעכין זה רק ע"ד שדרש שפשוטו מבואר בעכמו כדכתיבכא :

בנודע שבעולם וכו' רלוי היה לכתוב זה קודם למ"ש ומה כתיב אחריו כו' כי זה בלור הדבור המנוכח שעליו נאמר בגאוה וכזו אלא משום דבעי למי' סמוך למאמר זה ת"ש אלמלא מקר' כתוב וכו' ואחר זה לא מיתוקק לו' ומה כתיב אחר אתלמנה כו' :

שהעולם זה בבדו אתוך אתו והכו אינו פוגם לפי שמפרשים אפשט כר' שמפרשים אתו והכו על האפס המוחלט והפגם הוא שיאמרו היה אתחלה אפס ואתו וכן משמע מדברי סינן בפ' אין דורשין אלא דתכן כל המשתכל בד' דברים רלוי לו שלא בא לעולם מה למע' ומה למטה מה לפנים מה לאחו' כשלמה מה למעלה מה למטה מה לאחור לחיי אלא לפנים מאי דהוה הוה ר"י ור"ח דאמרי תרוויהו למה"ד למלך ב"ש שמר לכל עבדיו לכו וכנו לי פלטרין גדולים על אפשה הלכו וכנו לו וחין רלונו של מלך שיזכרו לו שם אפס וכר' דמה לפנים הוא מה שהיה קודם שבראת העולם ומה לאחור הוא מה שיהיה אחר כך כת"ש לקמן בפרקין ומ"ת וכיון דמקר' מלא הוא וכדקאמר אלמלא מקרא כתוב כו' אם כן מה פגם הוא שידרשו כו אלא דמי לדתכן חין דורשין במעשה בראשית ומעשה מרכבה דלכלהו פירושי חין הדברי' מפורשי' כתורה י"ל דמ"ש חין המון העם מבינים אלא מתוך הכתו' וחין הפגם אלא מזה שפרשו והכניסו דנקר חים ולא מתרגמין לשיתנהו בתגי' פ' הקורא עומד ואף לחכמי' היודעים הכתוב לא דמי כשיבתו לפרסומו בקהל עם כי חו נותנים אל לבם יותר והוי ונטלי וכדאמרכן נבי דוד דאף על גב דאחטאו מפורש בכתובים בקש מה' קבה אלא שיעשו כיה רבכן כדאית' בסנהדרין פ' אלו נבי גם מזדים אסוך עבדך אכל ק' מאי רבותא דאך דרשא למימר דברים הפסוטים מתוך הכתב דקאמר שאמר כן בשביל להתגאות וגר' אלא דרש זה כתב רש"י ז"ל אלמלא מקרא כתוב כאן מה פגם הוא שידרשו כו אלא דמי לדתכן חין דורשין במעשה בראשית ומעשה מרכבה דלכלהו פירושי חין הדברי' מפורשי' כתורה י"ל דמ"ש חין המון העם מבינים אלא מתוך הכתו' וחין הפגם אלא מזה שפרשו והכניסו דנקר חים ולא מתרגמין לשיתנהו בתגי' פ' הקורא עומד ואף לחכמי' היודעים הכתוב לא דמי כשיבתו לפרסומו בקהל עם כי חו נותנים אל לבם יותר והוי ונטלי וכדאמרכן נבי דוד דאף על גב דאחטאו מפורש בכתובים בקש מה' קבה אלא שיעשו כיה רבכן כדאית' בסנהדרין פ' אלו נבי גם מזדים אסוך עבדך אכל ק' מאי רבותא דאך דרשא למימר דברים הפסוטים מתוך הכתב דקאמר שאמר כן בשביל להתגאות וגר' אלא דרש זה כתב רש"י ז"ל אלמלא מק' כתוב אפי' אותו מקנת שגילה ה' בה אלמלא שהוא גלה אפי' שיהיה אכם ומבין מדעתו לא היה רשאי לגלותו ואין בזה כדי שביעה לאין בזה הבדל כודק בין רב למעט שאחר שכתוב שהיה אתהו והכו הרי אכל לאמור גם העין בעצמו לא משתבר כי אם הפגם בזה שדרשו בכתוב אלו שיש הוא לומר כי זו כאן להמעיט מהאין הגמור והוא יסוד התורה ועקר גדול דמרגלא בפומיה דכל בר ישראל שהחדוש היה מהאפס המוחלט וע"ק מאי קאמר אלמלא מק' כתוב כו' מכין הן והאדן היה אתהו והכו אלא מכניס מפולמות כו' דהא אחר שספר בפסוק הראשון שבראן' אמר שהיה אתהו והכו כ"ת דהאדן היה ספור הקוד' הוא וה"ק והאדן היה אתהו והכו ה"ק בראשית ברוא אל"ים כו' והאדן היה וכו' ע"ד שפרש"י ז"ל ויהיי הכל נמשך אל האדן היה כו' וו"ו דוהאדן היה בלשי משתע כפי' הראב"ע אם כן מאי וחשך על פני תהום כו' שאם כן החשך והמים קדמו לבריאת האדן ח"ו כמו שאתהו והכו שהפס המוחלט קדמו לבריאת כודאי · וע"ק דהא קרא לא קאמר אלא כאדן אבל לא בשמים ויכי קאמר מכין הן והאדן כו' דמשמע שאמתי' האדן הנזכרי' בכתוב הא' קאמר וכר' דלאדן זה כתב רש"י ז"ל מכין הכו' מה היה קודם לכן ושמיך ליה והאדן היה אתהו והכו תקן זה כ' ענינים הא' ליבא דמכין הן שמה שהעדר לא נתהוה הדבר שהעדר לא נהפך למציאות וכל מה שהקשינו ול"ז ושמיך ליה כלומ' דמשמיכות בעלמא יליף אבל עכ"ז אין הדבר מתיישב כהוגן · ושם בתא' שהם מפרשי' תהו והכו על שמתות האדן בתחלתה כדפרש"י וכמו את"ש נדא ורקני גם זה לא יתכן שהרי לא חולקה האדן אחר זה אלא שאחר שנברית היתה שממה ולא חודש אחר כך אלא כפתורי' ופרחים והכ"ח וכ"ש שא"ת לו שיפרשו תהו והכו כבתית' כפ' שהמוכה שהאדן היתה תוהה וכוהה אזה יגדל אפילו אחרי שלמות בריאתה ואני ידעתי קושר דעתי ואמרתי בלבי להמנע מלדבר בעניכים הללו פן תהיה פוגם רחמנא ליצלן אבל להכרח מלתכתי ש"מ מבלי שאומר דבר מה אחרי השעני בחילן גדול ומנו הרמב"ן ז"ל אשר כתב בפי' הפ' שבתחלת הבריאה ברא הש"י מהאין המוחלט יסוד דק והוא כח מוכן לקבל הצורות ולכתת מן הכח אל הפועל והוא החמר הראשון הנקרא ליונים היולי ואמר שהיולי

ת"ל מתחרבים שמור מתפוק

היה כ' מינים הם היולי לשמים והכל נכתש וכבר לחרן ותולדותיו ואחר כך יצר ועשה מהם הגחלתים כלם וז"ס ברקיעת ברא אלי"ם כו' שכתחלה הוציא חמר השמים והארץ והנה בבריאה הזאת שהיא בנקודה קטנה שהיו בה מתם נכללו כל הנבראים בשמים ובארץ ואחלת את כחו בעם הדברים ואחר כך חזר ופי' שהארץ לאחר הבריאה לא היתה אלא היולי הנזכר ונק' תהו מלשון תוהא מפני שהם בה אדם לגזור בו שם תואם לקרותו בשם אחר שלא לבם כה גור' שיתעפ בה השם ואחר כך הלכים הש"י בו גורה והגזירה הלבשת בו נקראת בזה כלומר בו הוא ואחר שבגורה זו ד' יסודות וכו' וחסך ע"פ כו' וכסתייג לפי זה במלות תהו ובהו מת"ם וכטה עליה קו תוהו ואבני בוהו שכו יתיחס מחשבת האומן בתוך שיקוי לעשות והמבנים הם גורות הבנין וכתב קרוב לדברין :

ר' יהודא בר סימון פתח ○הוא גלא עמיקתא ומסתרת' הוא גלא עמיקתא וז נהנם שנאמר ולא ידע כי רפאי' שם ואומר ○העמיק הרחיב * ○למחסה ולמסתור מזרם ומטר ואו' ומסתרתא וז ג"ע שנ' ○ומסתר מטר ומבול ואו' ○הסתירם בסתר פניך ר"א הוא גלא עמיקתא ומסתרתא אלו ○מעשיהם של רשעים שנא' הוי המעמיקים מה' ומסתרתא אלו מעשיהם של רשעים שנ'

ר' יהודא בר סימון פתח ○הוא גלא עמיקתא ומסתרת' הוא גלא עמיקתא וז נהנם שנאמר ולא ידע כי רפאי' שם ואומר ○העמיק הרחיב * ○למחסה ולמסתור מזרם ומטר ואו' ומסתרתא וז ג"ע שנ' ○ומסתר מטר ומבול ואו' ○הסתירם בסתר פניך ר"א הוא גלא עמיקתא ומסתרתא אלו ○מעשיהם של רשעים שנא' הוי המעמיקים מה' ומסתרתא אלו מעשיהם של רשעים שנ'

לסתיר

ברקיעת שמים וארץ כ"כ רחוק שכתסך פי' זה על מ"ם בנמר' מה לפנים מה לאחור כו' ויהיה מה לפני' היולי הקודם למציאות הדברים ומה לאחור הוא חזרתם הלזו כהפסדם והנה מנחב וה תתיסב מלת ברקיעת דהוה ק' לן כדכתי' בתנדה הקודמות דלעולם היה שמוכה וכאלו אחר ברקיעי' הכל ול"ק מה שהקשינו מהי"ק ל' דפסיט' דשמים וארץ קדמו לתולדותיהם דהשתא לא נתחם כאחר שמים וארץ על בריאתם לגמרי הלזו על היולים ועתה טוכה לשמושין שבברקיעת הבריאה השלמה ברא השמים והארץ דהיינו היולי' והלא בבראי בכללות משעה דשוכה : ת"כ דברקיעת ר"ל עם היולי הנזה ברקיעתם והתחלקם ברא את השמים ואת הארץ ואחר כך ביאר ברקיעת זה הוא היולי כמ"ש והארץ היתה תהו ובהו כנזכר והתוסף יתיבי זה בפי' הוא מוכלי בכי בירושלמי דתין דורשי דקאמר הכי לחלק שבנה פלטין במקום ביבין במקום חשפות במקום סריות מי שהוא בה ואומר הפלטין הזו מקום ביבין הוא כו' אימו פוגם כך מי שהוא אומר בתחלה היה העולם מים כמים הרי זה פוגם כו' ואם מה לפנים יאמר על מה שיהי קודם חלוק הבריאה בחמת שהוא רע ומר שיאמר שהי היה העז' מים כמים ח"ו כי המים הוא מהבריאים וכמו שהוצרך ל' הפילוסוף כדאיתא בפרקין הלזה דכתחלה דקאמר היינו בתחלת הבריאה ואם כן נכון לומר שהמים בכוי על היולי לחה שהיתן מזומנין ומתוכנו לכתן גווני' כתוהו וב' מים המים כמקומו לאחרי' :

אלמלא מקדים כתוב שיהא היכי דריש הך דרשא מקרא דתפלתכה שפתי שקר כי נסי דהוי נחוה למכם לא שקר תיליו דהא קרא כתיב * ואפ' לו הלא קלי הך דרשא מריישא דפסוקא דתפלתכה שפתי שקר הוי כפשוטו כדוכר שקרי לכל הך מסיפא דפסוקא מידרים דהיינו הדוכרות על נדיק עתה וכן גר' מדברי רש"י ז"ל שכתב הדוכרו' על נדיק מקרא שהתחיל בו דורש וחולך את כלו ויהיה הדוכרות על נדיק תילתא לחבריתי ולאלו קאמר והדוכרות ותחסר הוי"ו וכאלו ירא ודומיהם לכל אלו לחלי דוחק גדול ולפי מ"ש לעיי כפי' תהו ובהו לכאור' י"ל דלא לחייבי בר קפרא שלא כתי שיחשוב שהאחר הוא קדום כקדמותו ית' כדעת אפלטון וזה יאמר מנד נמותו להרחוק עצמו מאפלטון וכמשך לכסבר שלומר שהי"ק מיתוה דבר מלת דבר אם יפשוט דבר אל לא דבר וחזרתו אל כבוד קונו שאם כן קרוב יכלתו תבריח"י מ"מ ות"ם שלמלת מק' כתוב כו' וש"ק ואף כמשך הבריאה מהיולי המתוקנים לא היתה חיה' לומר' כן יטעם האומר לו שהיולי היה קדום לכל פי' זה לא יסבלנו מאמר הנז' דקאמר מלת לפנים מתי דהוה האי נם כמשל דקאמר למלך שבנה פלטין במקום הביבין הוא' שאין הפוגם מתקר בדברין שלא מגלה מה שהיה :

הוא גלא עמיק' וז נהי' לף על נב דפסטים דקרא ודלי מדבר על מה שה' מגלה עמוקות וכסתרות למנשים כמו שגלה לדניאל החלום ופה לדרשו על הנך הנגלו' לפניו ית' כדי ליסב עמיקת' ומסתרת' יפה כדמיון הלזותות שמניה וגם דקרא מסיים קנת הכי דסמיך לימא מה בחכוכה דתיירי כדעת עליון וגם לו הוא גלא בר' שתפסיק הענין לדבר בגלוי לב"י דלי על מה שגגלה לחכמים הי"ל וגלא עמיקת' היינו דבק ליהב חכמת' דלעיל מיניה ושוב דלמה הוה ל"ל הוא גלא בתר דקאמר יהב חכמת' וגו' ותסיי' שאין סייבו ויתם לענינים אלו דמפרש ואזיל לסודו של דניאל כי שכחו של מקום היה אומ' להודות לו על מה שהנגו דעה והשכ' ושל זה סדר שכחו בחכמתו וביניתו כענייני אלו ברוחו לנצח ה' כשם שהם דברים נפלאים כדאיתא בסנהדרין:

זו גהינם ומקדמיים בריאת מסוס דעדיף מב"ע כדאמר לקמן בפ"ט והנה טוב מאד זה גהינם :

שנאמר ולא ידע כי רפאי' סס סיפיה דקרא בעתקי אחרוני שהכניסל בחשה הנזכר' סס סופו יורם גהינם וגהינם נק' שאול כדאית' בפ' עומדין פסין וכ"ת אין שאול אלא קבר כגון כי תרד אל בני אשל שאולה ופי' שהשטוף כזמה מיתתו קרוכה ע"ד טוף אשה חסרלב כו' וכן וכהמת בחטריך כו' ת"ם תדכתיב העמיק הרחיי כו' דהתם ע"כ בגהינם חיירי דריש דקרא כי בדרוך מתחתון תפשה וחיכו גהינ' כדלקמן ע"ד :

למחסה

ת"ל מתחרבים שמור מתפוק

ב"ר פרשה ב

כלאים פ"ג מ"ב

למחסה ולמסתור לציל מהתי קדח כתיב וברח ה' על מכון הר ניונגו' דדרשינן ליה ב'כב. פרק הספינה לז' חופות סעתיד ה"כה לעשות לנדיקים כנ"ע וכ"ת לא מיירי אלא בהר ניון ממש ת"ש תסתירם בסתר פניך דהתם נטוש הכפון לנדיקים מיירי דכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ופעל' שאמר כ' פסוקים על נהיגים לפי שנהיגים מכ' פנים הוי' של שלג והוי' של ברד ושל הוי' אחר שחול ע"ד יגזלו מימי שלג שחול חטאו ושל הכ' חת' העמיק הרחיב מדורתם ת"כ לפי שעשר השוכן בנהיגים על ג' פנים הוי'מזמני לרוב הרשעים שמספסס כו י"כ חדש ועוז"ל שחול כסתם והכ' הנכחי לכופרים ולומיסם ועוז"ל העמיק הרחיב מדורתה בשמתם כנחל נפרית בוערת בם ע"ד כי תולעתם לא תמות כו' ת"כ לפי שחקומות נהיגים כ' ת'כשה' למטה והכ' למעל' כמו שכתוב בספר הגשול ובתגן תכות פ"חד י' ו'נע נס כן כב' פנים הוי'אחר לחדם תוך כמיתתו והוי חלק השה"ז כדי להפריך כל כחות הנופכין' מהנפש והכ' הרוחני לגמרי שעדין תבא לתחרי הקומתם ותכח הגוף כמו שהתריך הרת"כן ז"ל כוח על הוי' אחר למחסה ולמסתור שתין זה נתנע שיהיה כהר ניון או במקום אוש לו ועל הכ' אחר תסתירם בסתר פניך שהוא הרוחני לגמרי

שבלי ד' אויים פ' ישעיה פ'

נדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה:

אלו מעשיהם של רשעים תאר מעשה הרשעים כתיב רבי' לפי שהמעשים המגונים יעשו בכתה מתיבי פסוסתר והנעלם מכל המעשים הנכונים כרוריס כתוב ת"כ לפי שהיוצר תינו אלה בנקודה תחת ותכלית ת' והיינתה ממנו על פנים רבים שע"כ לא יוחן הרשע בשיני רעהו כמ"ש החכם הכיתו בעל העקדה כפ"ב לכן תאר מעשי הנדיקים בתואר ת' ומעשי הרשעים כ"ג לפי שהמספר המשולש תורה על הרבוי כמ"ש ז' ל ימים רבים ימים פנים רבים שלשה • ותפ' לומר שלהיות העדר הרתים הפרית מג' שנות הי' לתרחק המקום אשר בין הברתה והרותה וכ"ם בהיותו במקום עמוק או גבוה שקו הסבט, כלפי נכחיו והכ' להתבוסת הברתה בדבר אחר • והנ' להעדך שתתנבי שהמקום חשך ולא תור ל"ת שעם היות מעשה הרשעים מסתתרים בשלשתן כנ"ז כלן נגלים לפניו ית' והוא הפלגת המלינים לו' שהכל גלוי לפניו ית' ומיהו קשה לתתי לת שרשיהו ותתר הוא גלוי עתיקתא ומסתרת' ומה בחשוכא ועוד לתתי שט בדכורי' דברחשוכ' נקט לשון גלוי והדר נקט ליטנת דיוקא ושתת לפי שהשכה היותר גדולה של העדר הרתים הוא החשך

לכן חלקה ונקט בה יתיבה דהוי טפי תגלוי:

ידע מה בחשוכא ק' לתתי בדהשת קת יתא לת קפד לתדרש חשוכא והורת ול' לכיון דעתיקתא ומסתרתא הוא נהיגים ונ"ע פפ' ליה דהיכו חשוכא והורת' והכתו' כפל הענין במלות שונות או דהיכו גלי לריבה דעתיקתא ומסתרת' היכו חשוכא והורת' דהיכו נ"ע ונהיגים וכדתתר לקמן בדרים ספר במדבר לפי שהן חשוכים הק'כם מוריין לשחול שהוא השוכא ידע מה בחשוכא תלו מעשיהם של רשעי' לפי שהם נעשים במקום חשך ומסתר ומעשי הנדיקים כתוב בנו' ת"כ לפי שהרשעים הולכים בחשכי תבל שהשה"ז דומה ללילה והנדיקים לין כל מעשיהם תלוי להשנת עה"כ שהוא האור הנגחי:

ונהורא פתיה ברת תלו הנדיקים שהם החשיכים בעיניו ית' והתיומדים תליו וכן כתיפרש על נ"ע יחדו תליו ית' שהוא המכוון לו ית' תכד עינתו שהוא טוב ומטיב לת כל נהיגים שתיו מכוון תכד עינתו תלוי לכורך היפרת התנשיא שתיו כתוב התתנקם מתוילו לקניח עכבו ורגזו:

רכתיב ואחרי נדיקים כתוב טונה וכ"ת לשולם לת מיקדו אור ממש תלוי שדומין כתוב ושוד דזכות רבים שתני ת"ם אור זרוע לנדיק:

זה מלך המשיח שנאמר שנחרב כ"ה נולד ויושב תחל הק'כם שתור ומזומן כדתית' כיוצלמו דכרכו' ת' היה קורא וכתיכה רבתי וח"ת תה ענין לוכיות המשיח גבי יצא מה בחשוכא י"ל דה"ק משום דיצא מה בחשוכא דהיינו מעשי הרשעים כדדרים לעני להכי נהורא עתיה שרא שתעשכו תלוי ותיבו שולטו תלוי תמ' דת"ע דתיכתי רשיעי הק'כם יתתוך הכטחתו לקץ סימין בדתתר בא חלק וכו' תקיבתה

ל"ת שתתרתים ובניתר שתפת

לת זכו כעתה • וע"ל דהשתה לת דרים ידע מה בחשוכא כדלעיל אלא דקאי אחומו' העולם ע'כוס סיסיו ערוי' כחשך כדכתיב כי הנה החשך יכסה ארץ ולת הוכרך להזכירו מכיון דהזכי' קומי תורי כו' דכתרי' כתיב ת"כ שכלפי מה שהודיעו הש"י ענין החלו' שפתרונו על התלכיו' העתידו' כנגד מלכיות אומות העו' הגו' תתר מעשיהן של רשעי' וכלפי מלך המשי' שיגלה לחריתם כדכתיב וכיומיהון די מלכי' ההיון אתר גו' ומהור' עמי' ארע' והיו דנקט ג' ליצבי כמעשים' של רשעים כנגד ג' מלכיות הבהות לחרי מלכו' נכוכד נצר שנתגלו לו:

ואוכא למידק בכללות דקד מיתרת מתי תדוסת דהוה גלה עניניה תלו הה פסיטה דהכל נכוי לפניו וכשלמת לנבי נ"ע ותניה' י"ל דהה ק'תל שקדמו במחשבה קוד' כריית העו' כנו' נבי' דכרים שקדמו לעו' וה"ת תכי' לתי' במלך המשיח תך על פי שתין נורך למתי דכתיבה כיה וי"ל דלתו לנוסיף אתה תלה למידק מיכה דהוה לבדו ידע להנך ולא אחר וכדאתר בחליעם הוה קדום ואין מסרתו קדום כדאית' כפ"ק דדרכות והכי אתרינן בפרק ד' נדרי' והוה כהן לתל עליון הוה כהן ואין זרעו כהן דפסי' שתין תי שידע בחית תי יוכה ל"נע ותי ידע נהיכם ותי נדיק ותי רשע וכ"ם ומן בחית תניח תלה הוה ית' והשתה אין תכו נרייכין לתת סייעת לשכירת מלך המשיח הכא כדכתיבנה לפי' דמילי דמיטמרן חזיל וחשיב מיהו ק' דלמתי לת חשיב כל ז' דדרים המכוסים מבני אדם לתיתנהו לקמן בפ"ם והיותר נכון שלשות פני הרחות תל הדבר אשר כתב רל"נ בפ' תרדה נח ותרחם שהם י' כלתי יודע בפשוטות המלות קודם כתתם לפושטו מתם סיקשה תל הדעת אחר שסק"ם שונא את הרשעי' כיון שידע מתחלה מה שעתיד להיות מהם למה ברחם ל"ת דלעולם הק'כה יודע אתחלה מעשיהם של רשעים ושל נדיקים תלה שהמכוון והנרצה תליו הם הנדיקים ול"ת והורת פעמים ברת והכרח החלוקה תיכה ברית' הרשעי' דת"כ ת"ת לברית הנדיקים ולקוח במתתר ר' אחבו אמר רבי חייא בר אבא אבא' כ' כמתתר ור' ברכיה אב"פ אתריך יותר בעכין זה כ"ה ולא ל' כ"ל אמתר ר' אחא פלתי דקך לפל ר' בר סימון • שכתי ודתה הה דתיתת:

בסדר עולם הוה גלה עתיקתא זה עתק התרכבת ומסתרתא זה תשכת הרשעים ידע מה בחשוכא זה פורעניותם של רשעי' כנגי' והורת עתיה ברת זו מתן שכרן של נדיקי' לעתיד לבא שנ' כטרם אקרך ענטן ידעתיך יכול בעתו ת"ל זה ספר תולדות אדם מלמד שהראתו ה' כה לאדם הה' דור דור ופופטיו דור דור וחכמיו בוערי דור ודור דור ודור ודורשיו רשעי דור דור לנדיקי דור דור מנין שנותיהם ומנין ימיהם וחשבון שפותיהם וחשבון פסיוותיהם וכן הוא אי' כי אתם נעדי תספור ואי' מה יקרו רעיך אל ואומר זאת תורת החדם ואי' ספר מחול ירבון • ואדי' לתת טעם להתיחסו מדעי' או לס"ת ואין כאן מקום לו דלדיוק' אתת כדכתי' לעי' דהה מדקאתר כל בעתו כו' אר' דלנופיה אנטריך ואומרה שהיוצרנו ככל אשר צורנו הרב המורה כח"ג פ"כ לכבך כל תלוכת המשלקים ידיעתו ית' מפרטי זה המיוחות בטענותיהם הרפות כמ"ם שאחרי התבחר כמופת שהם' שבמותו וידיעתו ככל דבר ת"כ כמו שבמותו נעלם ממנו כן ניתתיו' שתהיה ידיעתו עד שאין דמיון כלל בין ידיעתנו וידיעתו וכמו שהם בלתי השיגנו אתתת עצמו ידענו אמניותו שלתה בלי סוף חסרון ושנוי והפעלו כן שם הסכילנו אמתת ידיעתו נדע שלא יתחדש תלנו מדע ולא יתדכם ולא יניע לתכלית ולא יעלם ממנו דבר מן הנמצאו' ולא תכטל ידיעתו אותם טבע תפסדותם ואמר שהדברים תשר כהן נבדל מהנו ממהשבתו וקנה שכלנו להשכיל אין יתכנו זה ה' וגם בכל ד"ת אכרן בכתב הכוכר הה' היות מדעיו ית' פשוט ולא יתרבה עם הנינו ידיעות רבות מתחלפות פתין וכל התלתה כתם שלא נתל ת קודם התנתו תה ת"ת ידיעה' התכוסות שתהות ידיעתו הוא לקיחת התוכג תורת התוסג והנ' הקפתה כתם שתין לו תכלית תה ת"ת בתך ידיעתו התכוסות שדיעתו תקיף ותגביל הדברי' בעצמיותם ותקריתם ותה שתין לו תכלית כתכע ההנבלה תלה תם יהיה תכד שתוף הטבע כתו שתיהי הלד' עם היותם לבלתי תכלית נודעים תכד שתופס בטבע התכוסות תכל ידיעת הם' תקפת כלם כללים ופרטים • הל' בלתי

א"ת כתדרשים ובילמוד מתלות

שהתנותו בשנוי המדעים שהוא ית' יודע העבר והווה והעתיד כידיעתו"ת מה שה"ק כידיעה שהתנותה שידיעת הדבר קודם מציאותו מתחלפת לידיעתה אחר מציאותו כמו שהעתה הוא יודע שיש עולם ואחר כך יהיה ידיעתו ית' כל התעתיד

ויקרא ר"ג פ' ט מתחלפת מהעבר למציאות •

מדרכן פרשת בראשית

פרקים פער ב

התנועים העתידים ידיעה שקודם מציאתם בכלתי כל ספק ומפשרו הכונה עם היותה מכרחת לנמנעים מכל מנחת תפעות בבחירתם וטבע התפשרות כיד האדם • וכ"ן נתבאר בקצור דבריהם בתוך שפי' פסוק זה על אחר לו ית' נתכנו ידיעות אלה ואין לכו מבוא בהן וכללן בנ' החלוקו' כי במעש' מרכבה ובמעשה בראשית בתוך יכלול הידיעה בדברים הרבים התחלפי' והקשה בתוך שאין לו תכלית אם מעשה מרכבה דהיינו מסבת ס' היכלו' וברייתן' דר' ישמעאל ידיעת הסודות שכה הן רבים בכ"ת ואם מעשה בראשית דהיינו ספר יצירה שהשניים בכ"ת ותחלפי הזמן ומעט מהרבה אשר בזמנו חכמינו הקדמונים היו מסתפקים שאין לו שעור וקבלה וכמ"ש בחגיגה בפ' לריח שמניך ר"ת תו' אם יהיו כל הימים דין ואנשים קולמוסים וספרים ורוח תגלות וכל בני אדם לכתבין אין מספיקים לכתו' תורה שלאדמי וכל זה בתוך נוחתה אם לא שיפורש על ענייני הסודות אשר לא יכולם שפר וכללו מעשה בראשית הוא התלותם בתוך שעדיין לא בחנה שכ' ענייני בראשית שם מתחדשים לחדשי העדרם מיום ליום וכללו זה שאין שנוי בידיעתו בהתחדשות הידועים ולכאר זה אחר יכול בעתו כו' שידיעתו נוקבת בהעדר קודם נתנו להויה כלי השתנות כו שכן הרמב"ם לאדם ה"ה כל הדורות העתידים קודם התבשם ועל הכ' אחר זה פורענותם של רשעים כו' שלפ על פי שהוא נופה ומכוה מקדמות מי יגידיך ומי יבשיע ומי ירם עה"כ ומי יפול בכאר שחת הדין דין תחת שכל ת' רחוי למשפטו שידיעתו ית' לא הכריחה מציאותם • וכתו כן קדוב לבאר ענייני מיתת דיוקן בענין הלו שם שנאחר שנין הדרשת הת' שאחר זה ג"ע וזה נהינום והדרש"כ שאחר הלו מעשיהם וכו' הכל ענין ת' שהכוונ' בעניינם שהש"י יודע כל העתידות בתעשה האדם עם היות דיוקן בין אחת שהיו מכריח בידיעתו ומחשבות דורשים בלבד מיכח בניינו שם שאחר הכתוב יורה על המעשה או על הגמול • ושם שנא' שהדרש הרשעה בלבד דברה בענין זה לבד בדרשת הכ' בדמיון שאר הסבולות שבידיע' מעשי הרשעים והצדיק' העתידי' שיתנהו למרכבתם דוק ותשכח • ושפ' שלהיות היסוד שעליו סמכו המחשיבים שלוק ידיעתו ית' מדברת בני האדם הוא דוע הסדור הנמנא בעולם מצדיק ורע לו ורו"ט לו ואחרי התיסד להם פנה זו נקשו לשלק נגותה בהמון טענותיהם שלולי טענה זו לא היו הורסו' בדבר זה בת"ם הרב בפי' ו ותחת' הנזכר לזה הקדים לו' שמיקתא זו ג"ע כו' שעקר תשובת זה הספק לר' אל הוא שהש"י מפניע טובה לרשעים בעה"ז לשלם להם מיעוט מעשיהם הטובים לטורדם לגיהנם ולצדיקים בהפך כדאית' בפ"ק דקדושין כל שזכיותיו מרובין מעוונותיו מריעין לו וכל שעוונותיו מרובי' מזכיותיו מטיבין לו כו' וכן אחר בפ"ק דתעניות אל אחוב כשם שמשלם שכר לצדיק גמור כך משלם לרשע גמור שכר מעוה קלה שעשה בעה"ז וכו' ואחר שהעיר הספק כיאר הברכה והוא שהש"י יודע במעשה הרשעים והצדיקים ויכיה מ"ש הכתוב הוא רומז לב' הענינים יחד ויכיו רחוק :

א"ת כמדרש

ט בפתיקתא א"ר יהודה בר סימון מתחלת ברייתו של עולם הוא גלא עמק ומסתרת בראשי' ברא א"לים וכו' ולא פירש והיכן פי' להלן הנושה בדוק שמים ואת הארץ ולא פי' והיכן פירש להלן כי לשלג יאמר הוה ארץ בצקת עפר למוצק וגו' ויאמר א"לים יהי אור ולא פירש והיכן פי' עושה אור כשלמה :

רבי דרשין נלא עמיקת' על מה שהגלה לעולתו כמו שגלה רזיה וכשלמה לפרש"י דגלה עמיקת' באמר על פי שהדברים מיכח לאית' דקשה' הכי כלפי מה שכנל לו עמק החלו' ופתרוצו שכל לפירוש דיוקן שלה נאמר' אל על גלוי הדברים כרמז ונשתם מה ענין זה לכמו"ל דקאמר הכי כלפי החלו' כי כו כגלה לנכוכ נגר כדרך רמז כל מה שנפתר תלוי מאחר כך בכתוב :

ויקרא א' ב' ישעיה א' מגלה קח

דהוא גלא עמיקתא אית' היאך יתיכב סוף הפסוק להך דרש כי מה ענין זה לזה ונו' דגלה רוצה לומר מגלה לאחרי' שידע הוא על היותו יודע ומה ש"ל דם ל' דמילתא בתוכפי נפשה היא ולכבי לא שדבר סיפא דפסוקא הכא :

בראשית ברא אלי"ם את השמים ואת הארץ היה פירש כיצד היה בריאתם :

הנוטה כדוק שמים שהם מתוחים וכדוריים ומקיפים את הארץ מכל כדדיה כתהל וא"ת מאין מאחר זה דהנוטה כדוק תורה על שהם מקיפים הארץ מכל כדדיה אלא מלמעלה כתהל כמו שמתעם זה פי' רש"בם שהיכו מדבר בתופנים היכה קושית סדוב מה שאל מורים שכן דעתם בתוכת הגלגלים כמ"ש לקמן בפ"ב סיימן ו' ותפשר רבו בוה מ"ש בפ' אין דורשין ואלן היכו משהם כלום אלא נכנם שהרית ויוצא ערבית ומחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית שנ' הנוטה כדוק שמים ופרש"י ז"ל שאתה יש שמים שאינו משתמשי' אלא שמים יריעה פרוש שאלה דמ"כ לא נתנה תפרש כל השמי' אלא לפי כלבד :

כי לשלג יאמר הוי ארץ :

ביומא פ' הוניתו לוך' אליעזר לומר עולם מאחנעיתו נברת שנ' בנקת עפר למוקם ורגשים ידוקקו רבי יהושע לומר מן הגדדים נברת שנ' כי לשלג יאמר הוי ארץ ונשם מטר ונשם מטר ונש' מטרות עוזו ר' אחר אכן ירם הק"ב כיס ואחנ' נברת העולם שנא' לו מי יהי אכן פתח ר' יודע לומר מניין נברת שנ' מניין מכלל יופי שלי"ם הופיע ופרש"י ז"ל בנקת עפר למוקק מוקק ס' היה לו שתשם נדקקו הרגשים כל שביכיו • מן הגדדים נברת ד' מוקקות היו לו ונתתת והלך מכל נד עד שנדקק באחנעיתו כי לשלג יאמר תעשה ארץ ואחנין נשם מטר ונשם מטרות תל' גדדים הוריד לו נשמים להעשות ארץ עד כאן •

ולפ"ז נר' לכאורה דמיומרת דיוקן מייתי תרי קראי לפי' הבריאה דשתרן שהגדדי והיה אפש' לו' דלא פשיקא ליה מילתא אי כר"ת אי כר"י ולהכי מייתי לתרוייהו לו' דשתי נפשך הבריאה תפורשת כר"י ולהכי מייתי תרי קראי לפי' הבריאה אחת מהני קראי מכל מכיון דשתכהן דר"ת נופים קח דרים לקרש דכי לשלג יאמר בענין הבריאה כמ"ש בפרקין כפ"ג ואחרן מניחם מקום נברת' משלג שתחת כסא הכבוד לקח וזרק שנאמר כי לשלג יאמר הוה ארץ כ"ל דאל' דהכי תרי קראי מיירי בענין הבריאה על כך לא שתרי שהגדי וש לקח דכנקת עפר מיירי בחיכות הבריאה שהיתה מחשבתה ולא מן הגדדים וקרא דכי לשלג יאמר מיירי בחיכות הבריאה שהיתה משלג וש כן מכי למי דמית' דיוקן תרתי קאמר בהני תרי קראי חיכו הבריאה וחיכותה ובאור הברים אלו רבו' היות בריאת שארץ משלג קח על פי שנתקשה כו הר"ב ז"ל בפ"ב ו הנה קח שנקח הדברים בפשטן כבר כתב הרמ"בן ז"ל בפ' בראשית ז"ל וא"ל יק' עליך מאמר ר"ש הגדול שאחר שתים מהיכן נברתו מאור לכותו של הק"ב כי בעבור שירצו החכמים עוד לעלות האחר הרשתן עד תכלית ולעשותו דק מן הדקים לא ירצו שהשמים שהם נוף מתנועע בעל אחר ונורם הם הנברתים מהיות אחר הלכות הוא הנבר' הרשתן ממנו יצא אחר השתם בשמים ונתן לארץ אחר אחר ויהיכו כדקות הרשתן והוא שלג שתחת כסא הכבוד שכסא הכבוד נברת ומתכו היה השלג שתחתיו ומתכו נעשה אחר הארץ והנה הוא שליטי בבריאה עכ"ל • ולפ"ד אפי' כלה טעם זה נר' שתין קושית לא יהיכו דברי ר"ת היותו מהמין המנע בריאת הארץ והשמים מהמין הלה שהוא מאמין שבבר היה אפשר שתהיה בריאתם מן המין אחר שבהוא ע"ה הנין מתוך הכתובים שמעשה שהיה לא כך היה כא ללמדנו אחתת הענין וסדרו דרך שלוה ותשובה לא שהשלה מחוייבת בעצמה וביותה בוה בלשון חז"ל דבים כאומרים מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין דכתיב בו' מנין אתה אומר שלקו התכרי' כו' שהשלה

בשבתה

א"מ מאחרים קריאת שמע

כשלמה ליתא כי לית כתיבו לכלל הודעה זו ולית מתוך הכתובים שהוא מביא לריחים ולשלמה הם לית ידעינו כלום ולית סיפה שלה כלל ולית שהכתב הלשון כך הוא מנין ינח לך דבר חדוש זה מדכתיב כך וכך ולשון השלמה נמשך אל התשובה וכן כיוצא זה פירושו הטעים מתיוב מקום

בגליון שם

בגרמו ינח לך מהכתוב שמחור לכושו וכו' אחנם אם כשנול היות הדברי' שלה כשנתן אין צורך לכ"ז כי כבר פירשוהו מאחרונים בענין נאות מסכים אל האמת והוא שאמר כן על היות כל עניני עה"ז נמשכים מהיולי ואחר שהוא אחת כשם הכבוד שהם השמים ואף על פי שלה פי' טעם יפה אל הקרוא בשם שלה נ"ל שהטעם למה שהוא מוכן לקבל כל הנזורות כמו שהקבלנו מקבל כל הנווכים אחנם מה שועילנו בלמוד זה לזה כתב ה"ר רש"ט האפ' שהוא כתיב טעם אל היות עניני עה"ז הווים ובפסדים כי זה להיות התחלתם כלתי התחלת הנצחיות שהוא אהיולי הראשון מהסבה הא' כמדבנה ומקום שהיו אחת השמים ולא הוכח לי כי למה יחייב זה מהפסד שהרי עם היות התחלתם מהיולי הנה השפעתם מהסבל הפועל המפעיע בדברים אלו ואם כן היה ראוי להיותם נצחיים כמו שהעליונים נצחיים למה שהם נפעלי' ממ"ת הסבלים כמו שרואה שהוא דעת ר"ש בתחלת זה האחר כמ"ש בפרקין גבי השמים בבראו אלהים כ"ה ועוד דמ"ת הדרש קושיא לדוכתא שעל היולי גם כן נשמל כיון שהתחלתו מאחו"ת למה לא יהיה הנמשך ממנו נצחי בכל הדברי' ואם נניח שעם היותו מאחו"ת הוא בסבה רחוקה אינו מספיק דכיון שהתחלתו נצחית מה לי היותו בסבה רחוקה או קרובה ועכ"פ נריך שתעיד כן רלה שם' שעטיני עה"ז יהיו הווים ובפסדי והנ"ל שהוא נתינת טעם ל' השתנות עניני עה"ז מנורה לנורם מ"כ בחת' עולם הגלגלים שלא יתפרך הגלגל לכוכב והכוכב לגלגל ואעפ"י שגם זה הוא מנד הרצון האלהי נריך לדעת אי זו היא הסבה שהטביע בם שם' להיותם משתנים ומתחלפים תמיד כי לא יתכן שהתחלפותם התמידי הוא בנזירה חדשה בכל תמיד ולזה נתן טעם שהוא להיותם נמשכים מהיולי שהשם השמים וזה לא להיותו סבה רחוקה שלא שעם היות היולי מאחו"ת אין לו מניעות בפועל שלא ככח והסבל הפועל הוא המפעיע עליו נור' כל' יסודו' ומוניהו לפועל בלבד אחנם התחזנות ל' יסודות אלו והשתנותם והתחלפות נמשך מסבות הגלגל ומהא שהיולי הזה ונורות כלם תחת כשם הכבוד כלו' תחת ממשלתו שתנועת הגלגל מושלת על ההמזנה והתחלפות כמ"ש הרב ז"ל במדע והרי סבת השנוי והתחלפות מבוארת עם היות התחלת היולי ונורותיו נצחיות שהיולי תמיד קיים אחנם הנורות והנמזנים משתנים מהגלגל הסובב תמיד וזה הענין כיאורו משלם הרשב"ג ומ"ר כמ"ש שם ס"ה • ויתכן שפסוק בקשת בענן ב"כ לכוונה זו הכיוהו לפי שים לדחות שפסוק כי לשלג יאמר היכו מדבר אל התועלת השלג בארץ כדאי, כפ"ק דתענית לכן הביא בקשת בענן שגם הוא מורה על בריאת הארץ מהיולי כמ"ש לקמן בריש פי"ג ממ"ר ס"ה • והנה עם זה יש לכו תרוץ לחלת ברחשית על הדרך שכתבנו לעיל בתיתר' דבר קשרת גם יתכן לו' פ"ד הרב שם"ם ר"ש בבריית' הכו' שהם מחמנעיותו בבראת כיון על היולי הנזכר וזה כשבשרם הבריית' דמר אמר חדש ומר אמר חדש ולא פליגי כי שם דברו בד' הסבות המפורסמות ועל אחתרית אמר ר"ש מחמנעיותו בבראת יר' מהיולי שהוא הסבה אחתרית ובכהו בחמנעיו' לב' סבות הא' להיותו משותף לכל הנורות וזוכה לכל הסולחנות והרי הוא מחמנעי ביניהם ובעתק מזו אל זו וכב' שכן נדרושו הפלוסופים היותו מחמנעי בין ההעדר והפועל יפיגהו הכח לקבל הנורות זו אחר זו ועל הסבה הנורות אמר ר' מן הנדפים כי לדדין ד' נורות היולות עפר מים אויר אש וסחכו כי לשלג יאמר כו' שורה על חלוף הזוות ועל הפועל הוא היוצר ית' אמר ר' אחן יש יהיה כוה היותו סבה פועלת בבחירה כמו שדקדק בעל העקידה כפ' ב' ממ"ם ר"ש לקח וזרק וגם הורה בזה היותו נכלל תכלית ההבדל מהדרגת העולם כמו שהדבר מזדרז מהתחק מהזורק ועל הסבה התכליתי' אר' מניון נכרת שתכלי' הכל התורם והעבודה התלדית אשר בניון כי מניון תקט

עטרה חור כשלמה וכדאמר לקמן בפ"ג מלמד שנתעטף הקב"ה כשלמה והכהיק זיו הדרו כו' וסם נכתר מה שרמזו כוה כ"ה אחל אין לפרש שהפי' הוא מ"ש בס"ר נט"ו שמחחר שנכנסו חור בית שני' שכ' עוטה חור כשלמה' והדר נוטה שמים כיריעה הוא כן ס"ל אח השמי' ואת הארץ ויאמר אלי"ס יהי חור ולא פי' והוא ללא קאמר לה הכא אלא שהיכו שהכה ללא תיירי שלא בתיכו שבראים ומהותה לא בקדימה ואחו' ול"ת אחתי אנטרך לאתויי הכוט כדוק שמי' דבהתי קרא הוא סני לתרוייהו ול' לכל כאם דאתי לאתויי קרא דבניאים טפי

ר' יצחק פתח ראש דברך אמת וגו' אע"י שהתחלת בריאתו של עולם ראש דברך אמת בראשי' ברא א"לים וה' א"לים אמת ולעולם כל משפט צדקך שכל גזרה וגזרה שאתה גוור על בריותיך הן מצדיקים את הדין ומקבלים אותו באמונ' ואין כל בריה יכולה לומר ב' רשויות בראו העולם וידברו א"לים אין כתיב כאן אלא וידבר א"לים ויאמרו אלים אין כתיב אלא ויאמר א"לים בראשית בראו א"לם אין כתיב אלא ברא א"לים ר' יצחק

עדיף ר"נ משום דהתם כתיב אהל ומורה על הכדוריות טפי • וע"ד הדרש ר"ל שלפי שאין שברת שרבוי הנתנוחות ע"י השכלים לכן העלים סוף הפסוק כדי שלא נטעה לומר שהשמים מאור לבושו כמו שלמה ר"ת תעטוף אור כשלמה וגו' כמ"ש בתקו' ורמזו ר' יצחק פתח רחם דברך אמת משו' דקשיא ליה מאי רחם דברך אמת שכל דברו אמת רחמו וסופו והכי גרסינן בפ"ק דקדושין דרש רבה מ"ד רחם דברך אמת רחם דברך ולא סוף דברך כו' אלא שהם תירץ הקושי' בחופן אחר : ועוד דהאי קרא לית ריסיה סיפיה ולא סיפיה ריסיה לכ"ת דה"ק ברחם דברך דהיינו ברחשית ברא אלי"ם הודעתנו אמת' דהיינו וה' אלי"ם אמת כלו' אמת היות ה' הוא אלהים ואין זולתו והכונה שהש"י שלכורתו בר' היות פתחון פה לאפיקורסין מהאי קרא דקאמר ברא אלי"ם ולא קאמר אל או אלוה מ"מ דברו ית' בהאי קרא דהוי תחלת בריאתו של עולם הנה הוא אמת ואינה בתשוכתו בגדון וכדמסיק דברחשית ברא אין כתיב כאן כו' וכהי אתריבן בפ"ח שהלו וכו' חזרו וזללו והכתיב ברחשית ברא אלי"ם כו' וכהכי מיתרנא הלא ברחשית לאהכי לית קאמר מתחלה או מקדם לרמוז דברחשית הדבור רחוי לדבר אמת ומאי היהו ברא אלי"ם • ואפשר דדעתיה דר' לתרוצי הא דלא קאמר בתחלה אלי"ם ברא ברחשית שהיה רחוי להקדים תחלה אלי"ם והא ק' לר' יודן ושמעון בן עזאי כדלקמן בפרקין ותרוייהו ר' דהקדי' אלת ברא לאלת אלי"ם לפי שבבר בתקן המעוות לפני יחשוב האפיקו' ממלת א"ם מדלה כתוב ברחו כדי שיהיה תחלת דבורו אמת ואיך שיהיה הנה התמת הנז' בכאן הוא שית הש"י אחד ואין זולתו ומזה נמשך לעולם כל מעשה בדקך שכל נזירה כו' לפי שהיה דעת האפיקור' שהתחלות ב' הן' פועל הטובות והב' פועל הרעות שלא היירו המשך הפעלות הפכיות מהתחלה א' פשוטה וכבר נתבטל דעת זה לפני נאחני הפילוסופים בטענותיהם ואין כ"ל לפי אחוכתנו היברא והבדרים אלו היכו מקומן • לכן אחרי השתרם בידינו השרש האחתי' שה' א' מעשה כל ה' ידעיק עליו את הדין בבא עליו רעה ויקבלנה באמונה שלמה ולא יעבור עליו דוח אפיקו ח"ו • ואף שהוא שהוקשה לר' ברחשית ברא אלי"ם הוא מ"ם שם אלי"ם דה"ל ברא ה' שהוא מדת רחמים שבשם שברא העולם כדכתיב אחרתי עולם חסד יבנה וכדאי' לקמן פי"ב ול"ת שרלה להזכיר בתחלת דברו מדת הדין לפי שהיא מדת האמת והיותר ולבבי מייתי וה' אלי"ם אמת לדורות שהאמת הוא שיהיה ה' אלי"ם שהוא מדת הדין וכמ"ש כל מקום שב' וה' הוא ובית דינו כדאיתא לקמן בפנ"ש וזה להשרים בידינו שרש האמונה כדי שנכדיק תמיד את הדין ולא נטעה לומר ב' רשויות ומ"ש ויאמר אלי"ם אין כתיב כאן כו' מילתא אחריתי היא כלו' להכי נקט הכא אלי"ם משום דהכא קודישנו דליכא ב' רשויות ומזה חוייב להכדיק את הדין כנו' והרחמן עכר :

ויברא אלי"ם כו' נבי עשרת הדברות כתיב וידבר אלי"ם את כל הדברים האלה ול"ת אחתי דבר האי קרא דלא אחכחן בשום דוכתא שפקרו אחכו י"ל דמשום דבי' הדברות נתבאר בחחדות טפי בהכתיב אנכי ולא יהיה לך להכי נקט ל"ת נקט קרא דדבור משום דמקרא דאל אלי"ם ה' דבר פקרו האפיקו' בדאיתא בירושל' דברכות פרק הרואה לו' דבשם דהך דבורא יחידאה הוא נמי יחידאה ועד' דרש ר"ל שלפי שעקר טענת האומרים בשניות הוא לחשבם שת"ח יהיות

הרעות

הרעות והטוב מתחד כדכתיבנא בסמוך לכן הניח דבור שתחל ר' הדברו' שתפ"ס שים בהם יעוד רע פוקד טון תכות וכו' ולא יבקה וכו' ויעוד טוב ועושה חסד כו' למען יתריכון כו' כלם נתנו מרועה מ' ולכן הניח ויאמר אי"ס שבתוב תחל בהבריאה לומר שעם שהבריאה היא דברים מתחלפי' כלה יחידו של עולם עשאה :

את השמים ואת הארץ

דברי אגדה ד"ה

אין כתי' כאן דרך המדרש לתפוס לשון זה תפ"ג דלמה נקרא דעניג' מיירי וה"פ לון כתוב בפסוק זה :

ויאמר אלי"ס נקט ליה משום דכמעשה בראשית כתיב ויהי ויאמר אלי"ס וכו' משום קרא דויאמר אי"ס נעשה אדם דהתם נקרון אפיקורוסים כדלקמן :

בראו אלים לון כתי' כאן בפ"ק דמגילה תחר שם' שהדברים שנאמרו לתלמך אלי"ס ברח בראשית ופרש"י ז"ל שלא יחמר בראשית שם הוא וכ' רשויות הן הם' ברח את השני ולפ"ז יקשה דת"כ תפ"ג דכרתו לון כתיב כאן ים פתחון פה לו כ' רשויות ור' לא קשיד שלא למלת אלי"ס שתמצ' יחשבו לשתת כ' רשויות מדלא קתמר שלא ואלוה • אבל להא לא קשיד' דהא לון הכרת לו' כן ומדדרכה ספי' שהוא זה מלך ולא שתי עם תחמר את השמים שם לא שיחמר שהוא כאלו כתיב ואת השמים ותחסר ה"ו אי עם השמים כתו הכאים מבריאתם את יעקב וכ"ג רחוק מאד וכ"ם שיפרש שמים וארץ אלוהות הן אזר מאד כח"ם לקיון סי' י"ם אבל הזקנים הוכרכו לתקן זה לכלתי היות שום פתחון פה לשלתי התלך כי מי יוכל לדון עם שתקיף מתנו אבל לדעתי שפת שנוי אלי"ס ברח בראשית מטעם אחר מזכרנו כתיב' דשתנון בן עזתי דכפרקין • וע"ד דרש ר' שמוז כזה אל המופת תאמר נתנו החוקרים למופת החחדות שתאמרו שתם הוי שנים לא ימלט שהיות הת' נוכר על הבריאו אי שיהיו שנים ואם הת' גדול מהכ' הנה הנוכר הוא האלוה ואם שניהם שוי' ת"ל שיהעלו דכר שתת' יחלוק על הכ' כשוה כי כשפופל הטוב ירגם לפעול טוב הנם הפועל הרע יחחה בידו ועוו' מופת כ' שכל העולם כלים ת' ולכן הכרח שיהיה מבראו ת' וכמ"ם דרך אחד' בת"ג ם"ו ולו"ל ת' ברחו אין כתיב כאן כו' כלומר שענין הבריאה אי אפשר שתעשה על ידי שנים אלא אחד יחיד ולא זולת :

זה שהוא כוכב שתם בנין של מכנים :

ועצים לקרוי ולדלתות והלונו' ותפ"ם שתם עשיר הוא יכול להקרות במכנים והדלתות מכרזל ושתר מתכו' כדרך המגדלים והבנינים החזקים כתר רוכח מזליהן :

ואנו נריך לקני' שהעניי' שם בקנים כתו שעושים מכני הכפרים לת העשירים :

שנאמר וקנה החד' בידו מייתי קרא לסתך שדרך להשתתש בקני לחד' תפ"ם שיכולי לעשו' המדה מעץ או מתכת וכיון דכל כוכ נריך למדה בקטיגן שנריך לקנים מכל רם"י ז"ל כתב שהרי נכריאל עשיר הוא והוכרך לקנה המדה • ותפ"ם שנכריאל לא היה עשוק בבנין של תמידים ות"כ תין ללמוד משם שהכוכב נריך לקני' י"ל דרש"י ה"ק שהרי נכריאל עשיר הוא ויכיל לעשו המדה מדכר אחר אע"ג עשאה מקנה ות"כ הכוכ שנריך תמידה נריך לקני' ות"ת תין דכרין נרתי דהת לא סייך עניות ועשירו לנבי תלתך לכן הכתוב כדתיבנא דתינו של משה :

כך התורה קדמה כלומר שהתורה שבת כל תלכי העולם שעל ידה נעשה הכל כדאתר לעי' בסי' כ' שהיה הק"ב מביט בתורה וכורא העולם וכן כתב רש"י ז"ל וכשבח הקב"ה לכרות את עולמו בשתין דכרים היה מביט בתורה וכורא שתין אמות בחכמתה וכבנדן כתב שלמה ו' קדימו ע"כ וכל זה שתכתה בעלתה כלו' שכמו שו תלכי' קדושים לבנין כך נרמזו בתורה ו' קדמות וגם כזה נתיבה תלת ברחשית דדרים לה כב' תלות כאלו כתיב ברח שית ע"ד הנ"ל בסי' ה' ותהיה תלת ברחשית משמש לב' משמעיות כאלו קאמר ברחשית ברח שית שעם התורה שנקרחת רחשית ברח ו' הדברים הכוללים בנין העולם או שברחשית הבריאה ברח שית כלו' הקדים התורה שהיא במקום ו' קדימות ותפסיר שלהיו' מיני הקדימות וה' תא שמשמע כדתתוב בסי' כ' ת"ח וכלן נדקו בקדימת התורה לעולם וקדימתה במעלה תם מנד מעלותה ותם מנד תועלתה לכן רמז תל קדימת התורה כו' קדימות :

קדם ומתו כו' תכל רחמי דרכו לת תסי' דלגופי' תעטריך לתחמושינן שהתורה קדמה לעולם :

מקדמי תרין דתללת ד"ת כתיב תקדם שתע מיכ' רכי' ומעוט דרים שנים :

בפרשת ה' קנני כלו' כל הני ו' קדימות הנזכרים כתובות בפ"ה קנני ו"ל מתי קמ"ל דזיל קרי ושתת דה"ק כיון דכלתו כתיבי כתד דוכתת ים לדרום תכל תד רומז לענין ת"ל לומר דתורה קדמה לת"ל לכפול מתחרים תלו כתד דוכת' ת"ל דכיון דכתיבי בפ' ה' קנני דהת שם' קנני ידעי' שהתורה קדמה דרחשית דרכו לגופיה תינטריך כדכתיבנא תייתרו לה כלתו לדרשה :

ישעיה מ מה תלים קיח שמות יד ו תהלי' ק ו

צייר גדול הוא תלד"י כלו' תחמת שהוא צייר גדול שהו'כור' כריתו'רכו'וכורות'תחולקו'תכל תיהו יכול להחתי' תחתרי' תן האין תלת שתכת שתתנים וצייר שתהם כדרך התומן בציור שתצייר ציורים נאים כרצונו כשתתנים הנתנאים תכל תין כו יכולת להחניח השתתני' וזו היא דעת תפלטון שתחתין בחדום תחתר קדוש והשתתני'שם שהו וכהו כו' דתללת כתי' כהו כריאת אלת והארץ כיתה שהו וכהו כו' תשת ה"ק והארץ כבר כיתה שהו והכהו וגו' שכל אלו היו קודמים והש"י ברח תהם בריותיו וה"ת תיכה בארץ כשתים שתי תיכה לתי' דהת לא תשכתן בהו שתני' ל' שדעת הפלוסו' דכיון דכריאת השרץ שהיא יותר קלה לא היתי' תלת בקדימת שתתני' כ"ש לכריאת השתים תלא אלא הזכיר התורה שתתני השתים לפי שיין נקל תנלגו ליור בכריאת שתרץ וכדכתי' לפי כתי' דכר קפרא :

רהו כו' הרי תכמן שהתהו והכו יפרשוהו חז"ל על הכיולי והלכלכת הנורה כו ע"ד שכתכתי לעי' כתיתר' דכר קפרא והיה דעת הפלוסו' שהכיולי וכלות נוראיות קדמו תמיד ולא היה חדוש הכריאה אלא הרכבת הנוות והתזנת הנתוגים לעשות תיני הנתנאות הרכות גם בעל ד"ת כתב כפ"ג ת"ג שכאן שתרו שהו והכו על החשר והנורא גם בעל תגלה עתוקות כתב כאן קרוב לדברנו אלא שאתר שהכיולי עצמו נקרא שהו והכו שהו תגד העדרו תהנורות והכו תגד כתגיותו תליהן • וכן לתגב דתייתי לעי' כענין הכיולי כדכתי' נקט להך שתלת הכח והקדי' שתתר רבי יצחק ורי"ל שעקר שתתרה ליטול תלת ברחשית כדכתיבנא כהו וגם שפסר דתייתי הך שתלת לתרוצי כמי תלת ברחשית כלומר שעם הכיולי שנקרא רחשי נכרא הנו' כלו' שהניח נכרא הנו והכיולי כמו שהודיע ר"ג לפלוסוף ת"ל כדי שלא יטעה שום אדם בקדמות החומ' שתלת ברחשית שיפרש שע' רחשית וחומ' קדום נכרא הנו' לכן הניח זה ויכוח זה לבטל סברת זו ושתעתה פי' ברחשית יהיה ברחשונה תו כביריונים הכ"ל :

ורוח ורוח כו' זכר הל' יסודות שהן ד' נורות הכיולי תם הכתוב ולכן לקחם בסדר זה ולא בסדר הנזכרים בכתוב שכן טבע תכיולות שהאש תקיף על האויר ותאויר על המים והמים על האדן כלו' כפי קלות תבנו וסבת הקרוי האש חסך כיאמרו הרמ"כן ז"ל שם לפי שהאש היסודי חשוב שת"ל כן היתה תחיתה בלילה גם הרב המאור כתב שהאש הנאת כבתוב זה הוא יסוד האש וכר' מזי התאתר שדברו אחת שהלו הוא חסך כפשוטו על העדר האור לא חשבו הפלוסוף כתוך השתתנים והלא שהעדר לא יתהוה דבר ואין לומר שאתר שתתנים על ג' התחלות שהן אתר והנורא והעדר כתו שנדד לו בעל תגלה עתוקות שאתר חסך על ההעדר שת"כ תים ורוח ותחומות תם ענינם שם הזכיר נורת האויר והמים והעפר לתם לא יזכיר גם כן נורת האש :

כולהם כתיב בהו בריאה ומה שלח הזכיר במעשה בריאתו בהן בריאה לפי שכתוב והתרן היתה תהו וכתו הוא כתור בריאת התרן שהזכיר הכתוב שבתחלה ברא השולי שלה וחכ"א נתן בה הגורות והשלי עגילה כדכתיבנא לעי' נסיתן ז' ולכתוב פי הפלוסוף הזכר להבריח מהכתובים שכ' כאן בריאה:

שנאמר פוסח שלום וכורח רע כתב ר' ז"ל ואין רע שלא תהו וכהו שאין דורש לעולם אתכם לפי מה שכתבתי בפי' תהו וכהו הדבר ברור שפוסח שלום נאמר על נתינת הגורה והשלמת הנמלתי וכורח רע על החסר שהוא שבת הרעות מנד ההעדר שלכך בו וכתה מסכים לזה מ"ם

במדרש הנעלם כרח תהו ושם מקומו ברע כרח כהו ושם מקומו בשלום ומ"ם בגורה לשון עשייה שהוא מעשה גמור ומתוקן ומ"ת מ"כ ה"ל להקדי' בורח רע לעשה שלום שהחסר קודם במציאות לבור' וכתו שהוקד' תהו להכוכבתו' וכ"ר אלסב' וז פי' דרך אמונ' תהו על הגור' וכהו על החת' וי"ל דהכא דאיירי בסדר הבריאה מקדים תהו לכהו כפי מציאות' אבל אתם דלא מיירי אלא בשבחיה דק"ה נקט החסוד בריאה • ומתי דלא מפ' שלום ורע שלום ומלחמה כפשטיה דמ"כ מלחמ' מיבעי ליה סיפיה דבר והפכו דרע שתם לית מתמ' מלחמ' ומהאי טעמ' לית מתמ' לפ' רע על החולי שבגוף שהוא הפך השלום כפי' רמ"בע ועוד דלשון עשיה ובריאה אינו נופל בעלמות השלום והמלחמ' והחולי אלא בנוסחיהם ומזה הטעם הביא רחיה לחסך זה שהוא יסוד התם כדפי' מיעור וכורח חסך דאי בסת' חסך שהוא העד' המור' לית שייך ביה כריא' דממילא קאי ומ"ם דר"ק בשם לאביו דחסך זה היה התרן שגורמת החסך כשתסך תתתיק דחוק טפי דלא משכחן דתרן לאיקרי חסך בשום מקום ושו' למה לית כתב תרן בהדיה ושם הכווכה על הבחת החסך ואפקיה בהאי ליסב' לי' ומביא חסך ולית בטרך לפ' על התרן המסכב' החסך וית"ת מה ענין זכר יסוד התם אלא יוכר תור וי"ל דקתמר בבריה תור בפועל וכן חסך בפעל רוכה לומר דבר ממציי חסוך דהיינו יסוד התם אי נמי לפי שהתור מתולדת התם תחר שעשה בפלוחת מיבר תור וגם כן עשה חסך בנוסח שהיה רחוי להיות תור • אך קשה שהרי בברכת המזונות תקנו יוכר תור וכורח חסך ומשמע דבתור וחסך הנוהגים ביום ובלילה דהיינו בעבד התור מיירי על דרך גוללי תור מפני חסך וית"ת ושמח התם נמי ליסוד התם כיוצו שמלבד החסך תחר בלילה מהעבד התור יש ג"כ חסך מיסו' התם ענמו ס"ג לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד והכתוב ולהי לית ליה בריאה אלא בדבר מתציי אבל חכמי' תפסו לשון הכתוב תפי' בהעבד התור וס"ת למה לית וכר שם בריאת שתר חיסורות ו"ל דלא מדכר אלא העניינים הפפכיים כחומ' וכורח ותור וחסך שזה הפכי לזה בענין גדול אבל שתר חיסורות אע"פ שזה הפכי לזה בחיבות אין ההפוך ענין נפלא כאלו וכוונת הכתו' להזכיר ההפכי' לומר שעב"ז הוא יוכר הכל ויתב' התחלות לפעו' ההפכי' כדברי הטועי' והיינו מכי ה' עשה כל כדפי' רבי סעדיה ס"ק דה"ל לחקדומי עושה שלום גו' ליוכר תור גו' שבתחלה רחוי להזכיר כלל החוש' והבורה ותח"כ בורת היוסד וי"ל משום פתח דברך יתיר הקדים התור והבכון שבוכת הבתו' על נחולת יבר' שיתן שלום ותור ליה' ורע וחסך לית מ"ם בפי' רי"ח ונקט הכי מילי לתיקרנו שלו' ורע כו' לרמז שכמו שברת דברי' תלו כן יעשה ה' ליסרא ות"ם ולהכי תקדים מה שתלת הנחולה הוא התור והשלום הוא אחר שיניחם על לדמתם:

והמים למה שהוא טוב שברתו ותע"ג דהתם במים שמעל השמים מיירי כיון דתחלה קודם שהבדיל הרקיע ביניהם מים העליונים ותחתונים הן לתחתי' כיון דשכתן בריאה בעליונים ע"כ גם התחתונים שברתו זעו' דכיון דמים הנזכר בבריאת ברשית הן העליונים והתחתונים שעדיין לא נבדלו אין מקום לומר שהמים לא שברתו מדלא כתיב בהו בריאה דהת ע"כ מים העליונים שברתו:

רוח כי הנה יוכר הרים ק"ק חמתי נסיכת נתרע דרוח בתר תלתוך דמים שלא

כסדר שהתחיל שהקדים רוח למים: ושמח משום דרחים זו דרוח אינה פשוטה כ"כ לכתר ממנה שם' ברח הרוח כמו שהיה רוחות המים שהרי בבורת רוח ים להתעקם קנת לו' שאין ה' בורת הרוח אלא אחר והוא שברת ושומר מנחו וכדנרסי' בפ' כסוי הדם ת"ל היוה מיכאה לר' מי שגר הריש לית ברת רוח שנת' כי הנה יוצר הריש ובורת רוח ת"ל שהיה שפיל לסיפיה דקרת דכתי' ה' ככתו' שמו לכן הקדים הרוח למים שאין בה הרהור כלל וקרא כי דרך אמונה מ"ת ואע"ג ס"ג טוענת שכת ק' א

לו מזה שפלוסוף לית הרהר גם בהיות הרוח שידע סיפיה דקרת:

באין תהומות חוללתי אלמא דתהו בבורת שהרי התור' נחלקת קודם להם וח"כ ה"ל כתלו כתי' בהו בריאה ושו' לישנא דקרת שמעת הדבו לכתר תהומו חוללתי וגר' שתחייב להם שבריאה כי לא נתחלפו התהומו והתורה שלא בקדימה ואחור אבל כלם נברתו:

למה נברת העו' בכ' אחר שכתיבפה תלת ברשית לפי המדרשים שכ"ל בעתק עתה הדבו להקדק כחות התחלי' ספור הבריא' וה"ק למה התחיל ספור הבריאה בכ' שהיה רחוי להתחיל בחלף שהיה רחשו' של לוחיות ושוב שהיה מורה על התחדות • וגם העניו בפשוטו שפ"י חוק הכ"ת נברת העולם כדמשמע בירושלמי ופליגא התם לקמן בפי' ס"ט כה"ת ברחש:

מה בית זה שתום כו' דכתב זה שבידינו הוא הכתב שנכתבה בו תורה בתחלה שזה הכתב הלשורי הוא הכתב המקור' ולכן נתן טעם להתחלת כבי' ת מטע' גורת' ותע"ג דתיפליגינו תנחי כהך מילתא כדתי' בסנהדרי' פכ"ג תניא ר' יוסי אר' למה נק' שתם תשורי' שעלה עתהם מלשור ר' אר' ככתב זה נתנה תורה לישרא כיון שחטאו נהפך להם לרועץ כיון שחזרו בהם החזירה להם וכו' ר"ש התודעי אר' כתב זה לית בשתנה כל עקר וכו' ולפי דעת ר"י תחר מר עוקבא שם בתחלה נתנה תורה ליסר' ככתב עברי ולשון הקדש חזרה ונתנה להם בימי עזרא ככתב לשורי ולשון הרמי נברו להם ככתב לשורי ולשון הקדש וכניהו לדדיוטו' ככתב עברי מלן הדיוטות כותבי ומתי ככתב עברי ת"ר חסדא ככתב ליבונא' הרי לדעת ת"ק ותר עוקבא משתע שכתב שנתנה בו תורה היה ככתב שלנו ולפ"ז אין מקום לט' של ר' לוי הכא ותע"ג דלפי מה שפרש"י ככתב ליבונתה לותיות גדולות כעין לותן שכותבי בתוזות ל"ק דאין כין ככתב עברי לככתב לשורי אלא שנוי קנת בתריכות ורבוע לית שנוי ככתב לגמרי מ"מ פי' רש"י כוה לית ניחה דת"כ לית הוי שנוי כ"כ ותתי זה דמקשינן התם ולרש"כ דאתר ככתב זה לית בשתנה כל עקר מתי ולית כהלין ככתבה לתיקרי הת דמשת' דלר' יש"ל שנשתנה הכתב ניחה ותם אין השנוי אלא בפרש"י לר' נתי תיק מתי ולית כהלין כו' • וכבר הביא הר"מה על רש"י כוה דמשום שנוי גדולו לית חשיבא כתיבה בתנכי נפשה ופי' הוא לליבונתה שם הכתב הוא והוא ככתב בפני עצמו וכך דעת ה"כת מתה שהוק לו לר' מה זה שתמר מס ומתך שבלוחות ככם היו עומדים תלמ' דש"ל דתנחי מתם הוי ות"כ יצא לנו דלדע"ר' כת רחשון לית היה כשלנו כלל מ"מ בבר כת שריטב"ח ז"ל שם בתחלה נתנה תורה ליסרא ככתב עברי קיימו ככתיבת ס"ת שכל לוחם יסרא היה כותב לעצמו לכל הלוחות וס"ת שבחרון לדברי הכל נכתבו ככתב לשורי שבתקונם וזיונם נרמזים סודות נפלאים ומחל"קת התנאים כתנהג כותבי ס"ת לעצמם וזת הסברת היה סברת מעלית בלי ספק כת"ס בעל עין יעקב בפ"ק דמגי' נבי מגלתך לוסים לחרוס וכו' ולפי ת"ס מיתרת דר' לוי דהכא לפי' לר' יוסי וכמחלר מחר מחבר הח"ר יוסף חיון קרחו מגיד משנה כתב שרחה כתוב בשם ה"רם ז"ל ות"ס תורה שנתנה להם ליסרחל בכתב עברי רוכה לומר ס"ת שכתב משה ונתן ליסרחל כדכתי' לקות את ספר התורה כי מבד עלוי הלשון ההוא והכתב כתבו בלשון עברי שלא יסתמסו בלשון הקדש ובכתב הקדש וביתי עזרת נשים בלשון שנק' לשורי על שם שהוא מעופר או שעלה עתהם מלשור אבל הלשון הוא והכתב הזה הוא הכתב שבו נתנו הלוחות והתור' בסיני ע"כ • ונם לפ"ז לתיק הת דיקן בכ"ע אבל התם' היה לחלי' בכתב הלוחות מייבי ר' יוסי כדפיר"ת בבתורי לתבדו לירושלמי

בפ"ק דמגלה סי' ח' ולפ"ז לא מיתוקמא הא דידן כר' יוסי ות"ל ק"ו כלל דהא ודאי קושטא דמילתא לאו כר' יוסי שהפ"פ שבעל העקרים כמ"ב פי"ו בחזיק בדעת ר' יהודה שהוא דעת רבים לגבי יחיד ובהתורתי' דעתם כתוביו ועוד הביא ראיה מת"כ הרמ"ן ז"ל בסוף פי' לתורה כי בפעלה לא' תבא סם בעבו מטבע קדוש של כסף שהיה רשום בגגית הזון ומשה אהרן והיה כתיב שביבו כתב אלא ידעו לקרותו עד שהרחו אותו לכותיים לפי שהוא כתב עברי הקדוש שבשאר אומות הכותיים וקראו הכתב ההוא והיה כתב בו שקל השקלים בכר סתר בעל עין יעקב במקום הרמוז כל רמיזתו מהגמ' כדברים ברורים דמדרבה דעת ר' הוא דעת היחיד וכתב דודאי סברת ר' דחויה מם יסבור שהיה שבוי בכתב התורה גם בעל מגיד משנה הקובר הפם שטה זו ודחה רמיזת הרמ"ב מהמטבע הבו שאולי היה עברי ההוא כתב קדמו' אל בני עבר שידעוהו ישראל ובשאר לכותיים ואחזו בה ומלבד זה אין רמיזת אלגי מהמטבע דמתן ליתי' לן שהמטבע זה תיתות ישראל הוא ולא החלה מאחרוני הכותיים גם הר"מה פסק כר"ת המובאי דבלשון הבי תנאי תלמידי ניהבו לגביי ואין הלכה כתלמיד במקו' הרב • גם הרמ"כס ז"ל כתב בפי' המשנה בהסכת ידים פי הכתב אשר בכתוב בו אלהינו הוא כתב אשורי והוא הכתב אשר בו כתב הס"י התורה ואמת אתי מיתרי' זו דר' לוי בהילכתא

כך אין לך רשות בו' כלו' כך יהיו שהשתוש פיך תלמוד מה למעלה מה למטה:

מה למע' מה למטה בחגיגה בריש פ"ב תנן כל השתשבל בד' דברי' יהיו לו שלא בא לעולם מה למע' מה למטה מה לפנים מה לאחור ופרש"י ז"ל מה למע' מרקיע שעל ראשי בחיות ומה למטה תהן הרי אתר ותחתית ארעות עולם ואם שאל מי סוכלן לא חס על ככוד קונו ועל מה לפני' מה לאחור פי' שם מה לפנים חוץ לתחומת הרקיע למזרח ומה לאחור כמערב ובהא דידן פי' ז"ל מה לפנים קודם שבראת העולם מה לאחור לאחר שיחזור העולם לתהו ובהו היכן היכן שכבו של מקום • ע"ת מה לפנים לפבר מזרח מי שליט שם מה לאחור מעבר למערב גם התום' כתבו כפ' הנזכר דמה לפנים מ"ל מתפר' בהני תרי גווני כל מ' לפי מקומו כמו שהביאוהו שם ובפל העקרים כתב בח"כ פי"ו שלהיות המשך הזמן מקדם הל הנלגל בלתי נספר ומשוער הבא מה שיהת' עליו קודם ומתחתר הוא בהעברים ובהקל תן הלשון כמו שיתמר שאין חוץ לבו' לא תלוי ולא ריקות ואם יש שם חוץ בהברח יש שם ריקות או תלוי אל שמלת חוץ לאחר בהעברים ולפי שקשה הניור היות המשך קודם בריאת העו' בלי קודם ומתאחר ובילבה העו' לדבר שאינו לא רקות ולא תלוי לב"ש אין שואלים מה למע' כו' כי מה למע' מה למטה ירמו' על מה שהוא חוץ לעו' ות"ל ות"ל ירמוז על המשך שקודם העולם ואחר העדרו וכזה מתם כתב בפל ד"ת בתחלת ס"ג מת"ג תלת שטעמו לפי שכל שאלות אלו דמיוניות ולא יבדק בתה שאין חוץ לעו' לשון חוץ וכן לא יתלו מה לעניים מ"ל שאין שאלות זתניות מה היה קודם העולם ואחר העדרו כיון שהזמן מכלל הנבראים ולא יתלה בו קודם ואחר ולכן אין לו' מה לפנים מ"ל ובתחלת מ"ת פי' שהכוב' שאין מבוא לשכל התבוני לתת סבה למה הדברים בתוכו הבחות לעיתמרו שזה נשפע בחיוב מהסבה הראשונה שאם כן יהבו יהם כין הסבה והמסובב ח"ו אלא שרצוי לדעת שאלו היו נבראי לפי יכלתו ית' היו בב"ת ומבתחלת' חייבה בתוכם בתדם הידועה אלגו שהיא הנאותה להם עם היותו מוסכל מבלתו:

ובעל עולת שבת פי' דמה למע' מ"ל על סדור הגלגלי' מ"ט זה למע' זה למטה ומה לפנים מ"ל למה בתיחדה תבועה זו ממזרח למערב זו בהפך והנה מלבד שב"ז רחוק מהפשט הנה מ"ם בפני' ואחור מ"ל לייחב לפי מ"ם בגמ' משל למלך שאמר לעבדיו בבו לי פלטין על החשבה וכו' • ואני הנה פירשתי פ"ל בפנים ואחור לעני' בפי' ז' ואתפש ליישבו בפי' השאל ואם הוא רחוק:

אלא מיום שבראת העולם ומדפתח בבי"ת שפתוחה לפנים ולא בסתו"ם שסתומה מכל לדדיה בר' שם לדרוש מיום שבראת העו' ולהבא ואתי' בתוך ימי בראשית ולימא לימי' שם רשות לו' מה לאחור דניון דלפנים אסור ה"ם לאחור וה"ם לבפון ודרוש וכ"ם לפי שפי' הב' דפני' ואחור הוא קודם העולם ואחריו דניון דלפני' אסור כ"ם לאחור דטפי אינה טעמא לאסורה דאחו' דלפנים מדמקשינן בגמ' בשלמא מה לאחור לחיי אלא לפנים מאי דהוה הוה:

בר קפרא אומר כי שאל בא ובו' בגמרא דילן

בפ' אין דורשין גבי ולא בתעשה בראשית בשנים

נרסינן תנא"ת דת"ר כי שאל בא לימי' דאסורים יחיד שואל ואין שנים שואלין יכול יהא"ל קודם שנברת העולם ת"ל לתן היום אשר ברא אלי"ם אדם ע"פ יכול לא יהא"ל אדם תו' יתי בראשית ת"ל לימי' דאסורי אשר היו לפניך יכול יהא"ל אדם ת"ל ת"ל ת"ל ולמקנה אשתים ועוף"ה ולמקנה אשתים ועוף"ה אתה שואל ואי אתה שואל ת"ל ת"ל ת"ל • והשתא דנפקא לן מלמקנה אשתים ועוף"ה לתן היום אשר ברא אלי"ם אדם ע"פ למ"ל כדר"ת דאתר ר"ת אדם הראשון תן האתרן עד לרקיע היה שב' לתן היו' אשר ברא אלי"ם ע"פ • ופרש"י מנה"ת דאין שנים שואלין בת"כ • יכול יהא"ל אדם מה היה קודם שנברא הבו' • יכול לא ידרוש ולא יהא"ל כו' יתי בראשית דהא לתן בריית אדם הוא דייבי רשותא והוא בע"ב שנברא ת"ל ליתי' דאסורי' היום אשר ברא אלי"ם • והשתא דנפק' לן מן ולמקנה אשתים דאסור לשאל מה שיש תון לתחיבות אתילא נפקא לן דאסור לשאל בקודם שנברא דהיה היה מה שהיה קוד' לבריית הוא עכשו תון לתחיבות הילכך לתן היום אשר ברא כת"ל למעוטי מיבית קודם שנברא הבו' • על האתרן היה ומגיע לשתים ע"כ • והבלל העולה מסוגיא זו דקודם שנברא הבו' אין שואלין בלל לאחר שנברא העולם לפילו היום דאסור שואלין והוקא יחיד לרב אבל לא שני' לתי' דבקוד' שנברא העולם נתי יש לשאל אדם לתן עתו' וע"ב לא אסר אלא יחיד דהיינו שם דבו כיון דע"ב יחיד שואל ולא שני' ע"ב היבו יחיד לרבו דה"ל ב' הבו ולא ב' שואלי דהיינו תלמידי לרב דה"ל ג' כדתמר' בריש פ' הבו ולא בת"מ בשנים דהא ודאי ליתא דהא תנן בל המשתבל בד' דברים רואי לו שלא בא לעולם מה למע' מ"ל ות"ל ומשתבל לאפי יחיד לבין עתו' משתש ואם בן הא דתני הבא ואין אתה שואל מה למע' וכו' היבו אפי' לבין עתו' ולא הוכרך לפרשו דלא שני ליה יחיד שואל לרב או לעצמו דבין דליבא ב' שואלין דין ת' להם ואם בן ריש' נתי אסר קודם שנברא העולם היבו אפי' יחיד לבין עתו' ובו' דהא מ"ל דמתניתן מפ' בנת' דהיבו מה שהיה קודם לעו' בב"ל ות"ב ב"ל דברית אפי' יחיד לבין עתו' אסרה בקודם שנברא העולם • ופשי' דברי ר' לוי דלפי' דקאמ' בך אין לך רשות בו' היבו אפי' ביחיד ואם שתיר מיום שנברא העולם ואילך נתי היבו ביחיד דוקא אלא דהא לא קאמר לה בהדיא דהא מתניתין היא אין דורשין בת"ב בב' ולא היתה בוונתו אלא להודיענו דהתורה התורה בבי"ת לרתחו לתם אין רשות לדבר בקודם שנברא העולם בלל • ולפ"ז היה ב' לפרש דברי בר קפרא בתי פ"ו ולא בת לאדם אלא דהא נופה דר' לוי נפקא לן מקרא דכי שאל בא בו' ות"ם לתן היום אשר ברא רושם לומר לתן היום שנברתו בבריות בעולם דהיבו מיום רחמון לבריתה ודרים לקרא בתך בבריית דלפי' מתם וכל דבריו אינם אלא בייחיד ולא מיבטריך לו' בפי' דדוק' ביחיד דורש לתן היום שנברתו אין בוונתו אלא לומר דהא דר' לוי דתין לדרוש בקודם שנברת העולם ובתה למעלה וכו' נפקא מקרא אחרת

בירושלמי דהתי פרקא ר' יונה בשם ר' בא בתיב כי שאל בא לימים רשאונים אה"ל יכול קודם למעש' בראשית ת"ל לתן היום אשר ברא אלי"ם יכול תשבי ואילך ת"ל רשאונים אחר שרבה הבתוב מיעט הרי אתה אומר תשבי אם בשבי מיוחד שהוא תו' יתי בראשית תף אתה לא תהא מבית אלא אתה שהוא כיוצא בשבי יכול לידע מה למע' תן השמים ומה למטה תן התהום ת"ל ולמקנה אשתים ועוף"ה אלא עד אלא בבר' הבו' דורש ולבך תשבים תשבנת הבו' את דורש וקולך הולך תשוף הבו' וע"ם תני בר קפרא ולתן היום עד בתן • ואפי' בת"ם אלא עד אלא בבראת בבו' וכו' הוא דת"ם אתין לדרוש בתה שקודם ת"ב היבו דוקא לדרוש ברבים אלא שבינו לבין עצמו ידרוש ולבו יסבים ושנברת העולם ידרוש ברבים ובפרסית ושעתו תשוש דת"ל דשלהה דקרא לאו ביחיד שואל בבריית דלעיל אלא שאלת פרסית ולפ"ז לא אסרה תורה אלא בשאלת פרסית אבל דרשת הלב ליה לן בה ולפ"ז אף בתה לתי' ת"ל יכול לדרוש בלב וכ"ז הפך תה שעלה בידינו מגמרת דילן • ות"ם בר קפרא ולתן היום יר' דפליג לת"ם ר' בא תה שבי תיוחד בו' ואיבו ס"ל דדוקא לתן היום אשר ברא בא"ת תו' ואילך סרי אבל תקתי הבי אסור אבל בהבנת דברי בר קפרא אלו אפשר לו' א' תב' פנים אל שהוא תודם לת"ם ר' בא דבלב סרי אפי' קודם הבריית וכת"ם דאחר הבריאה סרי בפרסית פליג ואתר דדוק' לתן יום בריאת אדם סרי בפרסית אבל בל דתקתי הבי בלב סרי ובפרסית אסור • או בתאר דלא אתעי בר קפרא אלא לאחוק על סדן ר' בא תה' מיוחד וכו'

דתיהו ס"ל דדוקא למן יום בריאת אדם מסני קרא מחלה וכפי' מחלה יסבור כ"ק בנתרת דילן דהיינו יחיד סותל ותינו מודה בדרך ר' כה בענין המחלה דהוי בפרהסיא ולפי' יהיה דעת כ"ק דמפי' ביחיד ליכא למידרש מלא מיום בריאת אדם ומקמי הכי כלל כלל לא • וכפי' הא דקתני דתמר כ"ק למן היום שנברתו וכו' כ"ל למן היום שנברתו אנשים קתמר מז' דה"ג למן היו' שנברת והוא אדם שנא' למן היו' אשר כה"פ ולפי הדרך הז' שתמ' דס"ל דכלב הכל שרי יפי' מתמרו חולק על מ"ם ר' לוי כך מין לך רשות וכו' דתיהו לא ס"ל מלה כדאשתמע ליה מכי שתל נח כו' דהיינו שלמן היום אתה דורש וחוקר והינו בפרהסיא אבל לפנים מבתן אין דורשים בפרהסיא אבל כלב דורשי' ולא כך' לוי דתמר לליכא רשות כלל ולפי שפי' הכ' יהיה מתמרו חולק שרבי לוי לא אסר אלא קודם הבריאה אבל אחר הבריאה לדידיה ניחא מיהא ס"ד ולכ"ק אפילו ניחא ליכא פריעותא אלא מבריאת אדם ואילך וזהו גר' הדרך הנכון ובפרהסי לא תיירי דאלו קרא ניחא תיירי בנסים ובפרהסיא ליכ"ע בח"כ כלל אפי' שלא בפני עשרה דורשי' ולא בפני עשרה אסור אלא בפני עשרה דורשי' ברבים ולא בפני עשרה אפי' ברבים לא אסור אלא בפני עשרה

מכל הוא לא היה מייתבא דעתא וכיתה קורח תגר כל כ"ו דורות עד שבא יום שמחתה ו"ת היכי טעמא דלא ליפייש' משום דל"ק לתחר ישראל מקבלין התורה מלא מני כח ליתן ויבדין לאסבר שלא יקבלוה ישראל ולא תזכה למעלתה והק כח ל"ק הכי אע"פ שיודע בעתיד דא"כ היה הדבר הכרחי שיתקייים דברו ולא היה להם שכר כבחיר שם : ת"כ ה"ק שהיה קרחה תגר על הזמן שקדמה הכ"ת בקרח ופייסה הק"ה ומ"ט כ"ו דורות קוטטה דמלמא קחמר הזמן שנדק בו תרעומתה לפי החמ' היה כ"ו דורו' לא שהיה ידעה שהזמן היה כ"ו דורו' אלא שהיה מין מקום לפ' דעל כ"ו דורות קרח תגר תיד כשכבר העולם ותיד פייסו הק"ה דהתם הוה ידע שכ"ו דורו' בלבד יעברו עד מת"ת לתו דה"ה הגיד לו ותו הוה ידע בחמ' פייסו ה"ה היה עכ"ז היה קורח תגר : ת"ק אמאי תרעומת הת"לף לפי שהכ"ת בקרח התורה בכתיבה ולכן היה עקר בקריאת הרי הת"לף ג"כ בכתיבת' בקרח י' הדברות וה"ל לדעת שכך יפתח ה' בסיני כיון שבתוכה בתחלת י' הדברות ולמה קרח תגר ותפ עכ"ז קרח תגר מה חדש ש' לפייסה וליב' לתי' שתרעומ' הת"לף שבכר העולם ע"י הכ"ת ממש ולא תטע' בתיבת' בקרח ולא ידעה שה' יפתח בסיני כת"לף ת"ש שכתוכה שתין בכתיבה תעלה ותוריד דהת לא בכרת העולם אלא כה"ת כדלקתן פ"ב אלא ודאי על כתיבתה בקרח קרח תגר כדפי' ו"ל דאמ"כ דידעה שה' יפתח בה בסיני אכל עכ"ז קרח תגר דלא היה זה חשוב אלא כ"כ תעלה כותעלת הכ"ת שכתוכה בקרח שזה כך שהיה עקר בקריאה ואסיב לה ס"ד שכל העולם לא בכרת אלא בשביל התורה ואם לא יקבלוה ישראל יחזיר העולם לתהו ובהו וא"כ קדיותה בסיני עדיף מקדיותת הכ"ת בקריאת העולם :

ואני פותח אלא כך והיה זה כדי לפייסה שלהיות הקחל התותיו' התחיל בה דכורו הכבכד והת פלוגתא דאלקתן ס"ה פ' כ' סי' ל"ד בדאמכתו' שם ; וע"ד דרש בר לו' שהתלת הדכור הזה בת"לף היה תעורך הדכור לפי שהתלת דבריו הוה הודעת תגיאות הס"ת התחיל בת"לף להודיע שכוח אחד מחדות גחורה שאם לא כן היו מחויב התגיאות ותוה יחוייב אלא יהיה להם אלפים אחרים ותיבה שתיהו גוף אי בת בגוף ת"ב היו מחויב התגיאות שהרי תיהו ת' שכל גשם תקבל חלוקה ותורכב מחתר ונורה ונריך אל קדימת אחד יחברם כת"ם החוקרים ולכוכה זו אפשר לפרש ת"ש באיכה רבתי בפתיחתא דר' יוחנן כתה ת"לף להעיד כישראל שעברו על התורה ת"ל אברהם ת"לף את רחם לכל תותיות ואחת להעיד כישראל כיום גרתם זכרי יום שנגלה הק"ה על הר סיני

ופתח בך תגכי ה' תלהיך וכדאתיבנא בביתורי שם :

לכדה נקרא אחו ת"לף תיירי לעני' כדרשת תות הכ"ת מייתי הא דר' תושעיא ודמנגפך דתיירו כדרשת התותיות

שהוא מסכים מחלף שהק"ה הסכים תחלה בתחבתו שלא ליתן התורה עד חלף דור ולכן נקראת ת"לף התות שבו פתח בכתיב' התורה ושהוא ר' חשון לתותיו' ותהו שנתנה לכ"ו דורות ושעם הסכמתו מתחלה אכתו לקחתן בפ' כח' סי' ל"ב

מנגפך כפל לתותיות ת"ס פתוחה ת"ס סתומה כ"ן בפופס ותפ' הכוכה משמע דמנגפך שאתרו הכופס הייכו התותיות וכפופרת מדאתרי' פתוח ושאתו סתום עלויי קח מעלי' ליה דת"ר חסדא ת"ס וס"מך שבלותות בגם היו עומדים שלא סתום ועשאו פתוח גרועי גרעיה דת"ר ירמיה מנגפך כופס אתרום ותפ' דמגילה משמע דמנגפך הן הסתומות והפשוטות דמקשי עליה דר' ירמיה מדרש חסדא ותירן רש"י ז"ל שכן דרך הגמרא שהמקשה מהפך הסברא כדי שיקשה ומתקום אחר מהפך לפי הקושיא ותי היה כיני לתרוצי בפ' דמגילה כי אתמר דרבי ירמי' כסתומי היה אני לא תירוצי' מעליא שני ליה הכא ואתם ולפ"ז לא אתבא לן מתי ניהו מנגפך מכל התום' תירנו דפפ' הכוכ' נקטיב' דבפתוחן' תיירי ודאי מדרש חסד' ומתי דמקש' במגי' מדר' חסד' ס"ק

ס"ת כפתוחים

לר' ירמיה ק' סתין נכיה רשתי לחדש וכו' ותי בסתומות תיירי ק' נתי דרש חסדא וקרוב לזה תרץ הרש"ל ז"ל ולפ"ז נקטי' דמנגפך הייכו פתוחו' והכי ס"ס שפי לתיתרא דיהן כתו שאכתוכ בסתוך :

צופים אתרום הנכיתים שנקראו כופים כדכתיב נופים תיר אפריס קול נופיך חדשות דמתחלה לא היה אלא ת"ס ת' וכ"ן ת', וכספר תיטר לר"ת כתוב דמשום נופים אתרום נקרא מנגפך אלמון נופיך ויפה כתב ד"אלב כתגפ"ן תיבעי ליה כסדרן כאלפא ביתא ות"ת בסתוך לגבי תיבות אתי אינא לתיתי ; ול"ל דתיירי דהכא תיירי כתגפך סדר כפל התדרש דכרי התיבות כסתתרו דכריהם בסדר אלפא ביתא אתרום ; כסדר יב תלים קיא דברים ל"ג

הלכה למשה מסיני פי' אלא אידשום מעגתם אלא כך היו מקובלים הלכה למשה מסיני ור' ירמיה אתר מה שהתקינו הנופים אלא מקבלה וכגמ' הק' אדר' ירמי' ותסבר והכתי' אלא התנות סתין נכיה רשתי לחדש דכר מעתה ועוד התתר רב חסדא ת"ס וס"מך שבלותות בגם היו עומדים ותירנו שכאום וחזרו ויסדום וכתב בספר תיטר לר"ת דנופים אלמו היו אחר שסדרם אתון את התורה וכתן הוה דת"לכ לא תסתכר שיהא דכר כזה וכר' דתין נורך לתירוצא דשכאום לדכר ר' סיתון דכיון דהלכ' למשה נתירי לה הרי אינם תחדשי דכר אחר כך גם תדרב חסד' לא ק"ל דתפש' דפליג עליה ת"כ דתנגפך בפתוחות תיירי כדתוכח בפ' הכוכה ונתרת לה תקשי לא לדר' ירמיה דתסתם שלא קבלו הלכה למשה מסיני וא"ש דבגמ' לא כתיב כתילתיה דר' ירמיה תם שהתקינו הנופים אלא נופים אתרום ת"ת ליגמא דנופים אתרום בלחוד תסתם אלא קבלה מסיני כל היכא דלא תיתתר כה הלכה למשה מסיני ולהכי לא תני לתרוני דר' ירמיה ל"ת קתתר ותתי דתיגטריך הכא למי ליגמא דתם שהתקינו הנופים היינו כדי לגמות תליגמא דר' י כר סיתון דקתתר נופים אתרו' שבגדו ובו' דולתי גתר' ידיע ליה פלוגתא דר' י כר סיתון וד' ירמיה דר' ירמיה לחלוק עליו אתא והת דלא תייתי גתרא דכרי ר' כם תשום דלא כעי גתרא לאתויי התם אלא תילי דר' ירמיה ואיתיתת רת"ה מכל ליכא למיתר דלר"יכם גתי כ' שכאום ד' מכ' אתי הלכה למשה מסיני וכי יעלה על הדעת שכאסר בקבלה ליסד תם שבכח ועוד תם נורך לגיאסר זה בקבלה פעיט' שכל היודע דבר שבכח יחזור ויקיימנו ועוד דת"כ ר"יכם ור' ירמיה בתלי כליני דלא מסתבר דבהא תילתא ווסרתי קא תפלני • ולאתר פיאתר דאתי' לת"ד הלכה למשה מסיני יקשה תלכה התנות כו' כיון דבתחלת בתיב' התורה לא נתן תנגפך אתיבתו דהת לר' ס"ל שבאת זה שבידנו תסורה תהכון ואפי' כתב הלוחות כדכתיב לעיל סי' י"ג ותיכי תני סבר תכי והכתיב אלה התנות וגו' אלא דבכ"ל שאני התם אלא נתחדשה תנות זו ע' עזרת שהרי מתחל' נח' אח תשבה התור' כתב הרתוי להשתנו' כדכת' הר' יטבח בחידושיו ובשל העקרים כת"ג פ"ט בשם התוס' וכן תגלה לא תאיבה תדום נביתים לפיאתנתו לה שתך תן התורה כדאתי' כפ"ק דתגלה וכן נאתר לכ"ד דלת"ד נופים אתרום ה"לת ל"ק תידי דתין הנכיה תחדש דכר אלא אתיני נאתר :

והיו שם תיבות וכו' ק' דכפ' הכוכה גרסי' אתרי ליה רבנן לר' יכל אתו דדקי לבי תדרשא ואתרי תילי דאתי' כיתי יהושע בן נון לא תיתתר כוותייהו אלא בית אלף כיתי ומפרש ואזיל כל האלפא כיתה גם בשאם תנגפך אתר שאמת אחריכא אתאר פתום אתאר פתוח נאתן כפוף נאתן פפוש וכו' ודוחק לומר דדדקי דהכא שטרתי ניהו דתי אתרתי תילתא שבאתנתו בכ' זחניס תיבות תכמים דורשי רשומות וכבי תדרשא ושאת דתרוייהו תיתנהו דהנך דדקי אתרו להכא ולהתם ותיהו קס' אתאי תייתי הכא אחד תילתא והתם אחד תילתא אחריתי ולא נזכרו כל דבריהם כתקום ס' ותע"ג דאתרי ליה רבנן לרי כל תשאת דבתיבתם תירש הדבר ולתנהו הנך דהכא דהוו תנאי וד"כל אתורת הוה כבר כתבו

התוספות

התוספות סס שהגמרא חולק עס מדרשנו כזה :

כמה טעם כתוב מ"ס מ"ס כלומר למה נכפלו אותיות אז טפי
ונהחזרו, אלא שרומזות לכפל העניגים דהיגו ב'
מחמרות וכיץ נחמניס וכו' ומפרש להו דקתס מחחמר סל הכ"ה
לסל מסס וכו' כי לסיות ה' אותיות אלה כוללות כהק"ה נחן
התורה וכמסה המקבלה נכפלו כתורה לרמוז לנו שהיתה מחחמר
למחמר וכו' :

נאמר סל הק"ב וכו' חס כתורה שבעל פה שנחנה הלכם
למסה מסיני והוא יגידנה ליסרחל ולא נחמנע
מחמר מלחך וברך כין מחמר הק"ב לסל מסה וכן מכפו סל
הק"ב וכו' אלא כזה כתורה שבכתב סהלוחות מעשה ידיס המה
ומסרס מידו ליד מסה ולא נחמנע מלחך ביניהס ונם לא נחנס
ה' כרקיע שיטלס מסה מסה שלא מסרס מיד ליד כדכתיב ויתן סל
מסה ככלותו וכתי מחרינן לקמן כפ"ר פ' כ"ח הלוחות היו ו'
טפחים ורוחב מסה טופס כטפחיים והק"ב כטפחיים וטפחיים
נחמנע וכו' וכל זה חכס יתירה שבועדת למסה ולישרחל :

מנאמן לנחמן מק"ב וכו' שכמו שהק"ב נחן כתורה
מחמת המלכות שהמלך לא יעקר כדכורו ולא יחזור
כו כדת מדי ופרס כן מסה היה נחמן כית להיות ניר נחמן ולא
יעקר וכמ"ש לקמן כ"ר פ' כ"ז אחרו מ"ה לפני הק"ב רבש"ע
אתה נותן רשות למסה שיכתוב מה שהוא מבקש וכו' ת"ל נחמן
הוא ושם נפרס עניגו ב"ה ולכן נחנה תורה מה"ב למסה ת"ל
קרלו נחמן לפי שהיה כלחמן כית שבתעלה מסה שבכתיי כידיעת
סודות החכמה שחתתי שערי כינ' כלן נמסרו למסה חוץ מת'
כדתי' כפ' לין כין המודר וכן לחמר כספרי כלל כיתי נחמן הוא
שהרחס לו מה לתעלה מה למטה וכו' ולהכי לא חייתי קרח דהא
הנחמן סומר הכרית והחסד דקתס כנחמנות לחכם קמיירי אלא
יקשה שכר הרחוי לחכל הכח כנחמנות דכור כספקינן :

שנאמר כלל כיתי נחמן הוא לנחמן ונדיק חייתי מקרחי
שהדכר קשה סיכונה הק"ב ומסה כשחות לחדיס
ואחלא מקרח כתוב לי חפכר לחומרו :

כפיו של הק"ב לפיו של מסה כדכתיב פה אל פה אדכר כו
וזה עניגו מחמר למחמר דקאמר ומסוס דעגין זה
כודק כמ"ס וכפ"ו לכפל לתרוייהו וה"ה דה"מ למיתר פניס אל
פניס דהייגו הא אלא דפה עדיף שכן שס השות וחפכר דמפה אל
רמז למ"ס לקמן כפ"ר פ' מ"ו מסל למי שכא כגו מניח הכסכר ונתן
לו חתיכה שכתוך פיו וכו' והכוונה על גלוי סודותיו שכמוסים לו
כמ"ס שס ב"ה :

ועד הדרס דדכתי ככללות דרסה זו כו' דרכים .

הדרך הא' שלהיות מה שהחדס יחנג מהיות לו עסק
עם אחר ואף כי יכיחנו הכהרח יסיס כיניהס
מחנני אפשר לה' שכו' הוא' לחסרון היות הוא אלא יבין דכריו
כראשו ואפשר יטעה כהכנתם וכ"ם אם ידכר כלשון עמוק וחכמה
ולא יפיקו רכונו וכמו שהמליגים מתחנגים כין המדכרי' שלשון'
אתחלף לה סיוכנו דכריהס לעשות את אחר יחפגו כם כראשו .
הכ' לחסדת הזולת כן לא יהיה נחמן כעניגו ויהנה מדעתו כמו
שהעוסקים כמסה ומתן מחנגים אחרים ביניהס לקיים תניחיי'
דסהדי לשקרי עכידי הנ' נ"כ לחסד הזולת וכ"ש אי סחנו סומעני'
סוה הנדיק לא ירע' לססתכל כפניו ולדכר עמו אפ"י שלא יפותח
מיגרחה דו כי רוח טהרתו לא תניחנו לא שיוה לו לדכור וכריס
לקיים דכל דמסתעי כהדיא יכני ליה עיסקא כלא סהדי כדתיתא
כפ"ק דיומא . הכ' לשפלות הזולת שתין כבודו של זה להמתיק
סודו אלא לדומה לו ע"ד ואתה תנוס כערכי וגו' אשר יחדיו
נמתיק סוד כמו שהמלכי' לא יתעסקו כגרכי ההמון כי אם
כחנגעות השרים והסגנים . הכ' אם הזולת נכוה כעיניו
גמסס לדכר עמו ולכהיות דר' פלימו אלא היה יכול לסכול הסטן
כשנדמה לו כעני מפני מחום עיניו כדתי' כשלהי קדושי' וכ"ש
מלחת לו דכר מיד ליד שיתנשל כחנגעו וכמו שהיו חכמי הנחרח
נזהרים מחנג עמי הארן עסחתן טחמים ועז"ה אלא נחנחת
סכה מלו של שתחנג כתורת התורה מה"ב למסה כלי מחמרי
וכנגד הא' אחר מחמר למ' שהיה מוכן לקכל מחמרו ית'
לאומרו ליסרחל כראשו . וכנגד הכ' אחר מכחתן לנחמן
וכנגד הג אחר מנדיק לנדיק . וכנגד הד' אחר מפה אל פה
אלא היה שפל כעיני חלידח חלין הדכור מפה אל פה וכנגד הה'
אחר מיד ליד מחם כנזכר .

הדרך הב' שלהיות מה שיסתי' החד' סודו חזולתו אחפ"י
שידוע זולתו לעמוד כסודו לה' שכות הא'

מפני שהיגו אנוש כערכו כנ"ל . הג' לפי שהדכר ההוא מנוכה לו
לסור ורחוי להסתר . הנ' שהדכר מטכעו רחוי להסתר אפ"י
שהין כו לסור ונגות מנד עצמו כי הפרסום כלכד מנוכה
חלנו ע"ד הכל יודעים כלה למה נכנסה לחופה וכו' . הד'
לפחדו פן יקשק' כו כפעמון וכדי כוין . הה' לירחתו פן יודע
הדכר וע"י זה יחחו אחרים כידו ותופר עצתו וכלס זכרס כעל
העקידה כפע' ט' לכן הודיענו כזה שמה שנלה הסי' סודותיו
למסה הוא לפעתי היות סס שכה מהסכות סהלו . וכנגד הת'
למר מנדיק לנדיק וכנגד הכ' מפה אל פה אחדכר הדכרים
קדושים ומנוויש ולכן הודיעם למסה . וכנגד הג' למר ממחמר
למחמר שאפי' מנד עצמם אין כהם נגעי אכל הס טהורים אחרי
נועם . וכנגד הד' למר מנחמנחמות נחמן רוח מכסה הרחוי
לכסות . וכנגד הה' למר מכח לכך דאדרכה הודעה זו היתה
לעצות מעצהו על ידו שכמו שידעו ית' עצמה מה שרלה ע"י התור'
כן תהיה יד מסה פועלת ומוניחה מחסכתו ית' לפועל :

הדרך הג' שרמזו ז' ההבדלים אשר כהן כתעלתה נבואת
מר"ע מכל הנכיחים אינכיות לימות ע"ד
שמנחן הרב ז"ל כפ"ו מיסודי התורה והס ד' הת' שכל' מתנכיחים
כחלום או כמראה והו' כהקיץ הכ' שכלס נבואתם ע"י מלאך ע"י
חידות ומשלים והוא מפי הק"ב ממש . הנ' שכלס היו מודעותי'
בעת נבואת' והוא כאשר ידבר איש אל רעהו . הד' שכלס היו
נריכים להכין עלמס והוא היה מוכן תמיד ומכבה ככל עת שהיה
רוצה . ועל הה' אשר מכח לכך שהלקיחה ביד נתנבעת אלא כהקיץ
ועל הכ' אשר מפה לפה שכן כלמד מדכתיב פה אל פה אדכר כו .
וכנגד הג' אשר ממחמר למחמר שהיו מדכרים אינ אל רעיהו ועל
הד' אשר סהיה מוכן תמיד כנחמנתו וכנדקותו . ואיכעית
אימא ע"ד שמנחן כעל העקי' אכל לא כן עכדי משה שלקח הת'
מכנו' לסוג ומנחה כמכנו מרכעה הכדלים הת' רחייה כל הדכרי'
אחד כאחד כנחמן כית ועז"ה מנחמן לנחמן וכ' שכל הנכיחי' הין
כמסחכלים כמראה אחין הידיעה גמורה אחין שם שמיעת קול
אכל מר"ע היה משחכל כאספקלריא המאיר' ושומע הדכרים
כלל הנרוך ועז"ה פה אל פה אדכר כו וגו' . שכל הנכיחים אפילו
אותו המעט שהוסג לשם לא היה שלא כדכרי משל וחיד' ואפ"ה היה
שומע הדכר כפי' ועז"ה מחחמר למחמר וכמ"ש ז' שכל הנכיחים
נחנכאו ככה והוא כזה הדכר שסנגנין הדכרים שהיה אומ' ליסרחל
שם עצמ' הנכיחי' לו משה"ת והד' היותו מוכן תמיד ועז"ה
מנדיק לנדיק וכנו' :

הדרך הד' שלהיות שקנת מהמתנכיחים אפשר שעשה היו'
דכריהס כעניני תקון המדינות והשלמ' הנפש
אינם נכיחים שלא שדכריהס דכרי נכואה לקוחים מזולתם כחכני'
כן עזור ואחזק וכדקיה חכרו והרחיה המופתים על כחינת החיים
שם הוא נכיא לו ונגנב הוא מכחינת דרכיו והרחקת התעטונים
כנכיאי האמת כמ"ש הרב כח"ב פ"ט כהיותו קולע אל שער מניח
דת היהמעלים שהו' תפורסם כשטוף הזמה שורשי דכריו נגובי'
מתורתנו הקדושה לכן רמזו כזה שהיות מרע"ה מקכל התור' מידו
ית' ממש ולא נגובה יגיד עליו כושר מעשיו ולכן המליגו העניין
כאומרו מכח לכך וכו' וזה שהסכרונות הכאו יהיה שם כמחשב וזה שם
כדכור וזה כמעשה וכנגד המעשה אמר מכח לכך שכמו שהס' ית'
נקי כפים וחסיד ככל מעשיו ומעשה ידיו אמת ומשפט כן היה
מרע"ה ועל הדכור אמר ממחמר למחמר שכמו שאמרות ה' אמרות'
טהורות כן היו מאמריו . ועל המחשבה אמר מנחמן לנחמן כי
נכון לבו נאמן ומלא לעצמו כלבד היה שלא ככל דרכיו כי גם
להנדיק את הרכים ועז"ה מנדיק לנדיק כי נדק' ה' עשה וגו' ולפי
שעקר הרחיה כעזיב' התעטונים הוא עזיבת המעגל כמ"ש הרב
שם לכ"ה מפה לפה שכמחת"פ פה אל פה נרמז פרישתו מהחתם כדחי'
כספרי פה אל פה אחרתיו לו סיפרות מן החתם ופירש :

הדרך הה' שרמזו שלמות הנותן והמקבל רצו' שהי' משה
שלם כה' עניגי הכאחת כפ"י שע"י כן זכה
הוא לשתנתן התורה ע"י יותר מזולתו וזה שהמשיל נריך ל ה'
שלמיות כמו שכלן ליתכהו כמנשיג הרחשון ית' כשלמות כל ת"ת
הפילות המחחמתים להוכיח העם ולקרכן כאחרי טעם כדי שיהיו
נאמנים אין ע"ד תורת' לעולם תהא אמת' לומר ויתין מקרב' כדתי'
כפ' הנזקין וכן כמ' אתי' לפ"י כקריית' החוטאתי לתשובה וע"ז נאמ'
חכו ממתקי' כמו שדרשו כחזית . הכ' להתנהג עם העם כחסד
וכרחמים אלא לרדות כו כפרך ולפקח כלורך כל ת"ת לפי הרחוי
לחקו וכמו שסוכח הם"י עושה משפט גר יתום וגו' הנ' שיהי' נאה
דורש ונאה מקיים שמחנו יראתו וכן יעשו ושוד שאם תיהו נדיק לא

ר' יונן בשם אקילס אמר לזה נאה לקרא אלוה בנוהג שבעולם מלך ב"ו שהקלם במדינה וערין לא בנה דימוסיאות וערין לא בנה לה פריבטאות בתחלה מוביר שמו ולבסוף קשיומא שלו ברם יהידו שלם בתחלה פערל ולבסוף נתקלם שמעון בן עזאי אמ' ועטרך תרבני ב"ס מוביר שמו ואח"כ שבחו פלין אנוסטילי פלין פראשטא אבל הקב"ה אינו כן אלא משברא צרבי עולמו אחר כך מוביר שמו בראשית ברא ואחר כך אלהים אמר

מפתיקים מלת כרחשית סמוכה למלת ברח כפרש"י ול"ל בפר' ח"כ יש לנעל דין לחלוק ולומר שאין הכל נחסך על ויחתר מלהים יהי אור כדרך רס"י מלת שיהיה נחסך על והחרן היתה תהו והבהו וה"ן והחרן מינה משמשת בדפי' הרח"בע ועל זה יסוד זה יחתר דה"ק כרחשית תחלת ברייתן שמים וחרן החרן היתה תהו וגו' עם שלדרך הרח"בע כי כוונת הכתוב בתוכן כלתי מתייחס הקדמות ואין כאן תקונו ומה שהי מתחן תלתי בפי' רס"י לפי שלי דרך רס"י ק"ל דקי"ל ושות החרן תהו והבהו ח"כ כשהחרן היתה לדרך הר"ח שנזכיר כרים פ"ג כ"ה אכל מלכל מדקאמר והחרן היתה משמע שהוא הודעת ענין ושיום הנזרים ומכיון לשתנת הקדמות ולפ שהיו מתפתקים מלת כרחשית סמוכה לתלת כרח עדין היים פ"ה לומר שהמים קדמו מכיון דכתי' והחרן היתה תהו וגו' ועדיין לא הזכיר ברייתם וכדרך שאחר לעיל מלהיכם נייר הוה מלה שתנת סתנים שסייעוהו וכו' והיה מפרש דכרחשית ברח נה כה לומר סדר הבריאה מלה שפירושו בתחלה כשברח שמים וארץ כבר היתה החרן תהו והבהו כדי מלה לתת פתחון פה לתלמי החלך שנו לי' ש"ס בר' כרחשית דשמתח ודאי לסורות סדר הבריאה כלומר שמלהים ברח בתחלה את השמים וגו' שהם פירושו כשברח חיתלת מלהים נופלת יפה בתחלה וכיון דלסורות שהחרן והמים קדמו עכ"ל דקרי' דוהחרן היתה תהו והבהו הכי קאמר הכה החרן הנזכרת בתחלת ברייתה היתה תהו והבהו וגו' שהחרן הנו' רחשוכה כוללת כל היסודות מרכעתן וע"ד שפי' הרמ"ן ז"ל • נס מלבד זה הדכר ק' שתהיה מלת מלהים מחוחרת כי הרחוי להקדים הש"ת ברחם הדברים ובדבריכנה לפיל בסימן י' ומשני דלמכי לה קפיד לכל זה לפי שהיו רוצה להקרים מלוה דהיינו בורח עולם עד שיקדים הודעת הבריאה מלה כדרך מלך ב"ו שמתקלם במדינה ועדין לה ככה לה פרי בטחות וכו' ;

לזה נאה לקרות מלוה ק' המי ליעגא דמשמע לזה נאה להקר' מלוה ולא למלהים מחדים וה"ל היל"ל להזכיר מעניני פחיתו מלהי' מחדים ולא מתנהג מלך ב"ו שהיו מעניני וכדרך הכתוב שהחר ומלהיכו כשהים כל אחר חפן עשה שנבריהם כסף וזהב ועוד דהם כן נר' ח"ו שהין יתרונו על מלהים מחדים רק כחה שהיו מתקל' עד שיפעל ואיכו כן כי הכל המה בין קודש קלוסם כין חח"כ מיהו לוה הפשר לו' דה"ק זה יקרה מלוה שמרחם פעולתו קודם לה כחחדים שנקרחים מלהים תחיד כלי קדימת פעולה שהין כהם פעולה כלל ומשה שתחיד נקרחים מלהי' קודם הפעולה לה שהחרי קלוסם יש להם פעולה ומשה דלה משה לומר שזה רחוי להקרה מלוה מלה שרחוי לשכחו כשנותנותו וכל' רש בן עזאי דנסמוך ולישנה קלילה הוא ומלהי קחחר זה מלהים מלהיכו הוא שרחוי לספר כשכחו ושנותנותו והורה נודל עכותנותו דחש' מלך ב"ו הפחו' מתקלם כה לתקות' כטובו וכ"ש שם ידור כדר להטיב כה לחש"י שהפשר שיחות ולה יעלה כידו כ"ש הש"ת שהיה יכול להתקלם כיון שחשב כדבר זה לה חיתי די יחחל כיריים ועכ"ז לה נתקלם עד שהובי' הענין לפועל והבכון דש"ק לזה רחוי לקרות מלוה כחחת סיומר הכל הוא ולה כחתללים כחלילים מלה יחשלו כלל ולרכותה נקט מנהג המלכים לומר שמפילו הם ל' להתקלם מקודם כיון דספק כידו לעשות כדרך המלכים שמתקלמי' מקודם משום דדבר מלך מלטון כעפוי ועומד דמי וכדחמרינן כריש כ"כ נבי הורדוס שסתר כ"ה דח"ע דחין סותרים כ"ם עד שיכנו חחר מלך שחי ולכן היה רחוי מיקדם שהים כתחלה כי לו יחה מיקרח שהים כתחלה כתורם חעפ"י שהמחילות העולם מ"מ מיקרח שהים שה חחר שברח"ו עכ"ז דבר חחר מחנה כו שלאותו מינו מה כחורחת מעשהו לפועל ומ"כ כ"ם וק"ו ומי שחין כו כח לעשות פעולה חפי' חחר מיקרח מלהים דלהכל דמה ;

כמלך כ"ו מתקלם במדינה וכו' שהבי המדינה מקלסים מותו חף על פי שעדין לה הטיב עמהם חלה לתקותם שייטי' וכ"ם חם כבר נדר להם שייטיב במדינ' ויעכה להם דימוסיחות וכו' שהוח מתקלם חעפ"י שלה קיים דבריו בפועל וכרחש' לקמן כם' ויקר' ריש פ"כו חמרות טהורות מלך ב"ו נכנס למדינה כל ככי המדינה מקלסין לותו להק"ם כתחלה פעל ולבסוף נתקלם שהינו מתקלם בפעולתו שלה

מחרי שכבר נרמס והקדים טובו עמהם ע"ד מי הקדימני ואשלם ולרמוז זה הקדים כרחמיו ברח לחל"ים שרמסוכה פעל בפועל ואחר כך נתקלם ונקרח לל"ים כפי כריותיו:

בהבלה מזכיר שמו ואח"כ קטיזתם שלו וכו' כר' דלת גרסי' ליה

דהיינו דכרי בן עזאי ממש והכי אמר כש"ט בן עזאי אומר ויעקב ד מה"ת בן עזאי מוסר ועכשיו אתה מוסר אומר לך בענין הזכרת השם קודם הקלום או אחר ומנחתי בערוך שכתב דחית ספרי דגר' כר' שמעון מזכיר שמו ולבסוף קטיזתם שלו ואית דגר' מזכיר שמו ואחר כך שכחו ומזה אני אומר שהמעתי רחם כ' הנשחקו ושטעה לחשוב שהש כ' דברים והכניס כת' בדברי רבי יודן והב' כתב כר"ש ולפי מ"ש בשמוך דמ"ש לזה נאה לקרחת חלוד על שכח הענוה דבר חפש לירחק ולו' דר' יודן ענותנותו ית' מגד ב' דברי' הש' שחינו מתקלם קודם הפעולה והב' שחינו מזכיר שמו עד אחר שכחו ותרוייהו חיתנהו בכרח חל"ים שהבריחם היא הפעולה והיא שכחו ור"ש פליג ואמר שלח יתומר כזה בענוה חלח מגד הקדימו שכחו לשמו לח להקדימו הפעולה לקלום כי זה חינו מעכין נחוה וענוה:

וענותך תרבני כלו' לחו טעמת דחקדים כרח לחל"ים מסוס טעמיה דר' יודן דנריך שנפעול קול' הקלום דזה ידנך בב"ו שהו' שפך עוש' שפך חינו עושה חכל הש"ת שדכורו ומעשהו ח' למה לח יתקלם קודם שיפעל חכל היינו טעמת חסוס ענוה בלבד שלח להזכיר שמו קול' שכחו:

וענותך תרבני ומה היח ענותנותו שב"ו מזכיר שמו ואח"כ שכחו וזה חטר נחוה להקדים השם חחלה ועוד שברחה כזה שממו עקר והשכח טפל חלין שכשכחו נתמך לו מגד ענותנותו חכל הב"ה חינו כן:

אמר רשב"י וכו' נכתבה נרייתא זו לכחן לתרוצי הח לחקדי כרח ואח"כ חלהים לומר דהיינו טעמת שחין רחוי להקדים שמו ית' כתחלה כדחזכר לן קרא נבי קרבנו' מסוס דטעמיה דר' יודן לח ניחח בל"ל וטעמיה ד"ת נתי לח חלים דלימא כ"ב ענוה ונחוה כהקדמ' השכח לשם חו השם לשכח וקרח דענותך תרבני מיבעי ליה לכתה מילי דמדרש כש"ט ור"ש ור' יודן לח חמר כי הח' טעמת דשלחי התם דהוח נבי דכורח דחיבעי נריך להקפי' ככך חכל בכתיב התור' לח ה"ל להפקיד מטעם זה:

מנין שלח יחמר לה' עולה כו' פי' מסוס דשמת חחר שחכיר ח"ת ה' יחלך ולח יקדים וכתבה שהוסיף ס"ם לבטל כדחמ' בפ"ק דנדרי' והח דקחמ' הכח ומה השם מי שעתיד להקדי' ה"ק מי שדעתו להקדי' ועולה ומנחה ושלמים לחו דוקח דה"ה חטחת ואשם וכל מילי דקרבן וכ"ש חמר חטחת נתי ובפ"ק דנדרי' נזכר תורה והח דלח נקט לכולהו דתנח לחו כי הוכלח חסיב ואזיל ומ"ג דקרח דקרבן לה' בקרבנות נדב' חיירי יפרי' לכולהו כמה חניהו דחד טעמח סייד בכולהו ות"ת בחטחת ואשם ודומיה שהם חוכה להכיחם מחי טעמח לח יחמר לה' כריבח:

י"ל להכיחה למיחם שתח יחלך להניח כהתה זו ולהכיחה חחרת:

ת"ל קרבן לה' ומ"ג דכהדיח כתי' כפ' ויקר' עולה לה' קרבנו לה' וכבח' דוכחח נתי חשכחן עולה לה' ויהח נתי כתי' כהדיח מנחה לה' ושלמים לה' כיון דקרבן לה' קחי חשלשתן דקרבן לה' חפ' ואזיל חן הכתר כו' בקרבן עולה והדר חפ' קרבן מנחה והדר שלמים להכי סני ליה בקר' דקרבן לה' לקבר בעזבו ותודה חת"ש שלחזכרה כפ' זו לח מייתי לה מדכתי' כפ' חמור וכי תזבחו זבח תודה לה' דמשמ' לח תריח דכזבית מיירי לח כעת דכור ההקדם ומכל הנ"ל כפ"ח ליה לחתויי דהת' בקרבנו נבו' הקנועי' לזמניהם מיירי דלח מתקדשי כמחמר שמדמי הלשכה הם כחים:

ת"ל קרבן לה' ק' כפ' כהן ומשי כתי' לה' חטח' וכפ' חמו' נתי כתי' חם יקריבו לה' עול' ושמח דשלחי היכ' דכתי' כלח"ד דהת' לחו כלישב' דחקדי' מיירי ולישב' דקר' הוח שחין דרך שחקדים לומר

ל"א בפסיקתא

דכתיב השמים השמים לה' וגו' הוה מתיחס דליכא שמים וארץ מחריבו אלא הני דמיתנהי השתא בטול וקרא' חדשי' על שנתחדשו כבר תנו' ימי בראשי' וכול' הכתובים לומר שהם ית' ייפס ויתקנם כראוי כמו שהוא ית' חדשם מקודם לו נמי על שהם ית' מחדש בכל יום תמיד מעש' בראשית

ג"ב אין מיתנהי' חיל' בפנדי"ם ירמי' כ"ק דשמת ויפרק השמים כלא ישרב' ים נולב ישרב' וב"ל שהוא מפולו

לכל השתא דכתיב חדשים וכתיב החדשים ל"ל דקאמר חדשי' השתא ויכול לגבי דידן וקאמר החדשים על שהם חדשים וכרואים תו' ימי בראשית וע"ל דאי לאו קרא דשמים חדשים לא הוה נחית לתוכי לדוקי ה"נ החדשים דה"ק לולא דקרא דקאמר משתני הכי וכדאסכינן בגמרא כמה תכלית לדבר ולפולמוס יש לדברים לא דייק וכדומה לכל השתא דדייק קרא לי' הכא חדשים והכא החדשים ע"כ לדרשה אתא וה"ק ולמה הוצרך לכתוב לומר בו' ימי בראשית ולא התחיל לכתוב בשת ברכם י"ל משום דאז היה העולם אין מוחלט ולכן כשהוציא זה העולם יש מתין עשה ג"כ בדבר הזה את הלו יש מתין ולולו היו נכתבים לא"כ היה נראה שכריתתם יש מיתי אין כי חדש מפני תוכיח :

ועד הדרש י"ל שרמז על כלתי היות חדש השמים והארץ העתיד חדוש מחש וכמ"ש חכמי החקירה שהשמים נבחיים כמ"ש הרב בחלק ב' פ' כ"ו אבל עכשיו חדוש הוא רמז אל הגלחת ישראל ולו בתכלית ההגלחה מה שלא ישוער עכשיו ואימור ע"ד ההפלגה שנתחדש להם העולם כענין חדוש הלבנה וע"ד לקמן בפ"ל ה' רחו עולם חדש והרב הח"כ פ' כ"ס כתב שהיו מתחר זה סותר למה הוא שלא ישתנה שום דבר מטבעו שהפשר שהוא רוצה שהשטינים ההם היעודי' המתייב לותם לו מן ימי בראשית הוא בערך ופירשו המפרשים מי"ל שלא יתחדש השמים לותה תחר לו שנוי שלא שהשכית המערבין שיהיו ויקרו לעתיד הן כבר מסודרו מן ימי בראשי'

הדד כי כתיב השמים וגו' החדשי' מתין כל חדש תחת השמש לה מייתי לחפש דהשמש היינו בעולם הזה דהיינו תחת זה השמש שהוא לעולם לותה לך שיתחדשו שמים ושמש לחדים וה"ק משמע דהתי קרא לה מייתי שלא בעמ"ז דהיינו תחת זה השמש שהוא לעתיד לחפי כשמים וארץ שלו יהיו חדשות מדתמר בפ' הרואה כשהוא שהקב"ה להניח מכול לעול' בטל כ' ככתי' מכוותה וכו' וכדלפרש לקמן בכ"ר פ' ט"ו סיתן כ"ח ב"ה ; חולם מהא דתמר לקמן בכ"ר פ' ט"ו וכו' יש לעתיד לכוח חדשות והכתיב מה שהיה הוא שיהיה משמע דתין כל חדש תחי' וה"ק בשיב דתנדם לזה כדתכתוב שם כ"ה וה"ק תגדות חלוקות הן וה"ק בשיב דתנדם דיהן ס"ל דיש חדשו לעתיד לו תחי' דס"ל דתין חדשות לעתי' לא מייתי מתין כל חדש דתיכה לתדחי דהתם לתו לעתיד מיירי ה"ק דעדיף ליה מקרא דשמים החדשים נופיה והכהן דכיון דחפלו לת"ד תין כל חדש היהו דוקא חדוש גמור שלא היה דוגמתו בעולם זה וכתו שהשי' ר"ג לתלמי שלגלג עליו כת ותרתך דוגמתך בעול' זה כדלית' כפ' כ' דשכת שלמי בדבר שיש דוגמתו מע"פ שזה יותר זר לה מיקרי חדשה והיהו דמשני כהיא דמשלין מנחתו עשרה דברים שהקב"ה עתיד לחדש וכו' כפ"ר פ' טו כדלפרש התם כ"ה ולהכי קת"ל דכיון דהשת' תיכה שמים אע"פ שאח"כ יברא שמים אחרים לה מכלל כתין כל חדש ולהכי תינטריך לאתויי מהכא ולפי האמת כריאת שמים חדשי' דהוו כריאת' גמורה אעפ"י שיש דוגמתן כוי חדוש לגמרי ושוב ראיתי את מרב הח"כ פכ"ט שכתב בסגנון הזה יעתידו לה כת שלא עומדי' וכתב נ"כ שהכיא ראיה מתין כל חדש תחת השמש נרא' שנשתה אחרת כוודמנה לרב :

והארץ חדש מין כתי' כתין וה"ק מתי קוטית הת כיון דכתכרו לעיל בכי הכני בורה להכי נקט להו כה"ת הידושי כלו' הידושיה מזכירת למע' י"ל דלהכי בהחרן החדשה הוה סני דה"ק בהחרן והשמים יקי תשמים והחרן הכ"ל אבל תדקפיד למכתי ה"ק בחדשה נתי למילת' מחריתי תתת והיהו דלת דייק לו' והחרן חדשה מין כתיב כתין דמשמע דה"ק בהחרן לת קטית ליה כלל :

והארץ חדשה מין כתיב כתין לת ידעיתי למה דייק מהשתי החדשים תדלת קתמר השמים חדשי' וזכור תני ללוג סופרים כתן :

רבי ישמעאל שאל את ר' עקיבא וכו' תע"ג דתמר' דלעיל ענינ'

ל"א מהחדשים ובתמר' כפשוטו

כה"ת דהשמים והחרן והך מיתרת ענינה כתלת לת הקדוש' מוסדר המדרש להלעיל לפי שיותר קשה הת"לף יתירה כדכר שלת נזכר עדין תכל יתור' דתת ל"ק כולי האי סדרך הדכו' תמיד להטיל תלת לת כין הפועל והפעול

איש גם זו היה נקרא כן שכל רעה הכתה עליו היה מקבלה כשמחה ואומר גם זו לטובה כדלימת בפרק סדר תענוית בכמה עוכדי :

אבן וקרן מעוטין שכתו' יחזקאל ב' היה גם זו היה דורס כל תכין וקרן למעוטין ותתן ונתין לרבוין הדין לת דכתיב הכה תה הוה דורס בו :

אתן ונתין רבויין דת"ל כי למתי נריכי ומשני דהכה תעטריך ללת ניתת השמים וארץ תלהות הן ולולו לרבוי תתת ויש לדעת מתיזו טורח' תיהים תלת לת תרכה שתש"פ שתטע' היתור למתי' דלרבוי תתת נריך שיהיה רמז תל הרבוי כמלה ללת דתי למלת גם שתעניה ולתי תוספת ורבוי שתרכה גם לת הנעלם והרמ"כן ז"ל כתב כפ' בראשית שתה שדרשו חז"ל לעולם תלת לת לרבות שהיה נגזרת תן לתת כקר והרמ"ם ז"ל כתב עליו שתין זה נודק על הכנויש לותו ולותך ולותי ולכן פי' הוה ז"ל שתלת לת תורה על ענש הדבר וכשתכר תבה עם הפעול לו עם הפעול המוריש על ענש הדבר תתפרש בהכרח לפנים לחר וזלתו וכחתת ספירשו הוה הכנוין בעיני כי תיתור כתלה תרבינן ענש לחר זלת התפורש בכתוב וכדבעי' למי' כתלת גם דתיתורת לתרי' שרבה ג"כ תילתת לחריתי לת שיהו תלת לת לשון רבוי לתתנם כי תה שהק עליו תכהנויש תינה קושית דהה הרמ"כן נופיה כתב שתלת לת תורה על ענש הדבר ותם כן בפיט' דלת קתמר שנגזרת תן לתת כקר תלת כתלת לת שהי' תיותר דתסוס הכי הוה דדרשי' לה תלשון רבוי תכל בכנויש לת בעית לתיתר הכי ולי תפשר דדחז לת לרבוי תסוס דכתיב תיותרת תתפרש כתו עם ע"ד הנני תשתיתם לת התרן וזו תרבה ענין לחר עם התפורש ודתית לתלת גם שתעניה תוספת זה וכן יר' תהי דלקתן פ' כ"ב סיתן ד' כדתכתוב שם בע"ה :

הדין לת דכתיב הכה תה הוה וה"ת וה' תלהיך תרית תתי תיכה למידרש כיה תה תניה כפ' כל שעה וכב"ק פ"ור שנתח דרבי עקיבה דרש לת לרבות ת"ח :

היינו לומרים תלהות הן לה דתיתי כהנה דכרים זריש דלא יתלט תשכיח תו פי' תכתוב כן כרתית ברה תלהים ותלהים הם שמים וארץ תו שהיה פירוש כרתית ברה תלהים תלהים תלהות לחרים דתיכון שמים וארץ ותין זה וזה תתיסב דלפירוש הה כרתו תיכני ליה וכדתת לעיל בסיתן' כרתו תין כתיב כתן וכו' ועוד דת"כ תתם' זכור הכניה תכתתו שלא נזכר תה הוה שנכר' וקושי' זו תיתא נתי לפשט הגמרא דקתמר שהייתי לומר שמים וארץ שמותיו של הק"כ הם ותם כפי' הכ' ק' דהשת' נתי דכתי' לת נינתו הכי ותין לי כזה פה לתכי תי לתו דכתי' קדיב לת"ם רש"י ז"ל כהה דשני לתלתי התלך לחים ברה כרתית חכרתיו לעיל בסי' י' וה דהוה תפשר לומר דכרתית שם הוה וקרת ה"ק כרתית ברה לת שמים וחלהים שם כ' דהיהו שמים וארץ למתי' דיהן ת"כ תלהים זה שמותיו שמים וארץ כפשט הגמרת תכל השתא דכתיב לת השמים נבדלו שמים וארץ תלהים תלהים הוה פועל ותלו הם פעולים וח"ת לה תוכח לי תהי תיתי לן לפשוט כפשוט כהני פירוש דדחיק וחיק ותתי תרחוק דתנטריך לת לתפוקי תיניה ועוד היכי תיפשר לומר שהם שיהות כיון שהם נכרתים שתעטן התלהות הוה סייתי בורה לת נכרא כדכתיבנא לעיל בתיתר' דרמיזה ויותר קשה תי פתי יסור הנה ולא ירחה הכתוב הסתוך דכתי' והחרן היתה תהו ובהו וכל הפ' וכל התורה התלתה משמים וארץ תפר תין תקום שיפורשו שהם שיהות תו שתותיו של הק"כ ושתת ז"ל דתשום דקשיא לן כיון דפתח בשמים כריאת תמתי קתפר' תילי דחרן תחלה דהכי תפר בגמרת תיכדי שמים תתחיל כריאת תתי שנה דקתחיב תעשה תרן לכן הייתו דוחקים לומר דשמים וארן דריאת תלהות הן ושמים וארן התתפרשים תח"כ הן כפשוטן ותדי נוכי שמים וארן תעפ"י שתין תחק השנוה להיות נכרא לתו כ"ע תכתה נתירי ת"כ י"ל דלתו תשום דתיכה למיטעי בהה הוה דתנטריך

למתכתב

למכתב את הלשון הכתוב בעצמו דכיון דהלכו בקטי' הוי קרוב לתודיה היה הכתוב בעניין רע ועשי' שהיו עודק בשתי הכתובים רמוז לתורה לקרקע כמלותיה שיהיו דבריה נכונים בעצמם וכ"ש בתחלת התורה וכעניין רע כזה:

היינך אומרים הלכות הן והשתא דכתיב את לא תיפסר כדכתיבנא • ואת"ל את הארץ ל"ת הא הקשו כן בגמרא • ותירצו להקדים שמים וארץ ר"ל שבתחלה נברא שמי' וכתבו התוספות דלעניין את דמ"ל כ"ת דכתיב בברא אלא את השמים ואת הארץ ס"ת דכתיב בתחלת ברא אלהים

בראשית רבה פרשה א סימן כא

ועוד דומר רנלך מלכד מקרח יתירה הוח דהיכו דך לף על פי שכבר תירנוהו לעיל ואיהו דריש בכסלך כ' יהיה כבים לך ופירוש בבים חסר לך וכן פתרון הכתוב כי ה' יהיה בסיתך ותכוחו תהיה בעשית בביסך שתהן נדקה לשמו ממ' ולא יחסר ממחוגו ולח יוציחו מידי פשוטו דכסלך תכטח בה' ועשה טוב ואל תירא כי אתה עמדי אל תשתע כי אני אלהיך אמיצך אף עזרתיך אף תמכתיך בימין צדקי ודומה לו ויהי ה' עם יוסף ויהי איש מצליח ויהי בביתו ויהי בעירו ויהי בשדהו ויהי בכל אשר יעשה ה' מצליח בידו ואומר ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר ואומר ויהי ה' את יעקב ויברך אותו ויפרוץ ויגדל ויעשר ויהי לו צאן ובקר ועבדים ושפחות וגמלים וחמורים ואומר ויהי ה' את יהושע ויהי שמעו בכל הארץ ואומר ויהי ה' את שמואל ויהי דברו אל כל ישראל ואומר ויהי ה' את שלמה ויתן לו חכמה ותבונה רחבת לב וגו' ואומר ויהי ה' את חזקיהו ויצלח בכל אשר יצא ואומר ויהי ה' את יאשיהו ויעש הישר בעיני ה' ואומר ויהי ה' את עזריה ויצלח ואומר ויהי ה' את יחזקאל ויהי עליו יד ה' ואומר ויהי ה' את דניאל ויהי דניאל משכיל בכל מלאכת חכמה ואומר ויהי ה' את עזרא כיד אלהיו הטובה עליו ואומר ויהי ה' את נחמיה ויהי שמו נודע ואומר ויהי ה' את אסתר ותהי חן וחסד לפניו ואומר ויהי ה' את מרדכי ויהי מרדכי גדול בבית המלך ואומר ויהי ה' את איוב ויהי לו שבעת בנים ושלש בנות ואומר ויהי ה' את דוד ויהי הולך וגדול ואומר ויהי ה' את אבשלום ויהי אבשלום יפה תואר ואומר ויהי ה' את אדוניהו ויהי אדוניהו בן חגית ואומר ויהי ה' את אחיה השילוני ויהי אחיה זקן ואומר ויהי ה' את ירבעם ויהי ירבעם גבור חיל ואומר ויהי ה' את אביה ויהי אביה הולך בכל חטאות אביו ואומר ויהי ה' את אסא ויהי אסא לב שלם ואומר ויהי ה' את יהושפט ויהי יהושפט לו עשר ואומר ויהי ה' את יהורם ויהי יהורם בן שלשים ושתים שנה ואומר ויהי ה' את אמציה ויהי אמציה עושה הישר בעיני ה' ואומר ויהי ה' את עוזיה ויהי עוזיה בן שש עשרה שנה ואומר ויהי ה' את יותם ויהי יותם בן עשרים וחמש שנה ואומר ויהי ה' את חזקיהו ויהי חזקיהו בן עשרים וחמש שנה ואומר ויהי ה' את מנשה ויהי מנשה בן שתים עשרה שנה ואומר ויהי ה' את יאשיהו ויהי יאשיהו בן שמנה שנים ואומר ויהי ה' את יהויקים ויהי יהויקים בן עשרים וחמש שנה ואומר ויהי ה' את יהויכין ויהי יהויכין בן שמנה עשרה שנה ואומר ויהי ה' את צדקיהו ויהי צדקיהו בן עשרים ואחד שנה ואומר ויהי ה' את גדליהו ויהי גדליהו בן שלשים שנה ואומר ויהי ה' את ישמעאל ויהי ישמעאל בן ארבעים שנה ואומר ויהי ה' את יוחנן ויהי יוחנן בן שלשים שנה ואומר ויהי ה' את עזריה ויהי עזריה בן שש עשרה שנה ואומר ויהי ה' את יותם ויהי יותם בן עשרים וחמש שנה ואומר ויהי ה' את אחז ויהי אחז בן עשרים

לקדימ' תרץ לסתים לגל שבחו ית' ר"ל דכיון דהזכיר בריאת שמי
ותרץ שלח כדרך כ"ו והיה דלקמן פי' כ"כ היכו משום דאתי כרשב"י
דאית ליה קרא כדידיה ונם קרא דכהכרתם דייק לה כמ"ש סם
והיה דם ר' היה כב"ש דכתב דשבר דשמי' קדמו מטעמי דקלתר
הכא ממילא חזינן מפשלו' ש שהקדי ס העליונים ותפ"נ דמקדמי
ברירי ילפי ב"ם וב"ה הוכרכו להכיה טעמים אך דהנהו קראי לא
מכרעי דהה מיבא קראי דמקדמי שמי ותיב דמקדמי תרץ כהדיה
אבל טעמים אלו נר' דאלימי לכל אד שכל ש' יש לו תשובה נגחת
בטעמים דתיוך כדכתיבנ' ות"ת כיון שהם ר' היה יוכל לעשו' ככל
מופן שירמה תק' לב"ם ולב"ה למה לה ברח הם ר' שמים וארץ כתי'
כדע' רשב"י הקטור קרהם ידו ומעשות זאת והלח גדולה מזו תנן כי'
מחמרו נבר' שעול' והלח במחמ' ש' היה יכול להבראתו והיותר ק'
מ"ם ר' לבריאה שמים קדמו כו' כי מה שהעשה זאת כי למה לה
הקדיש השית' התרץ לו שמי כב' שהעשי' לה ל"ק דתיבא למית'
שבהב"ה מנהג דרך ארץ בתלמידיו שנעשה כחדם עניש לב"ש
לו כבנאי לב"ה כיון דשמי' וארץ דמו להה ולהה ולר' כדי לנחת
ידי כ' המנהגים כב' מיני המלאכות לכן כשברחן מהיון ושמחן
כתיון פקידות של שתי כדתי' בנגד הקדיש השמים ושל תותה מדה
כרת שעור תרץ כשעשה הכשה וכשכח אחר כך לשתתן ולקבען

כמובן הקדיש התרץ כדרך הכנין:

וע"ד הדרש כר' לוש' שהמ' דברו על דרו' פתוק כתחבטו
בו חכמי המחק והוא בעניו מעשה כרשות
וזה שתחרי היות הסב' הש' ית' פסוט בתכלית הפשיטו' והתחדות
הגמורה עד שהאחד יתמ' עליו ועל זולתו בשתוף נמור ושוי' כזה
כל החוקרים עם תומכתנו השלמה כי תמים שבתו עליו המופתים

הגמורים וקרוב תגלי שע"ת:

בפ"ק דברכות כל המתריך בתחד מתריכי' לו יתיו
ושנותיו שהכוב' שלח יספק בכוכת
היחוד שלילת הכנית' ותי שייחדהו תחד' מזולתו כתחדו' פיסוד
הפשו' לו כתחדו' הקו לו הבקוד' לבל נריך לכוין בו בתחדו' גמורה
מכל נד שיכון כמ"ש המורה בח"ת פכ"ו ולח יפול שם התחד על
זולתו בתמתו' כלל כמ"ש בש' העקרי' במ"ב פי"ג הנה ת"כ יקר' מתד
על הדעת שמשך מתתו ית' רבוי הכמכתו' וחלופיהן ושמשך התחד
מתתו תחר שתפסוטו לח יתשך שת פסוט לח תוכ כב ולח תחרי
והיו דעות החוקרי' בתסוכה זה על ג' פנים הש' שתליות הרבוי
והשתלבו' הוא מנד התחרי' כמו שהשם בתיכות ת' יקריה השלח
ויתיך הסעות כי הוא פועל בכל ת' כפי הכנתו וזהו דעת הפלטון
החוסב שתין פעולו' הש' יש מתין שת מחתר קדוש כתכות' בהפלא
והפלה ויתת' שהש' פעל כל דבר כפי הכנת חתרו עש שפעולתו
פסוטה ויריחה שע"פ דפתו הוא תש"ה כח"ת פכ"ג והמשל כו השם
תתיך קנת הדברים כו' כי לפי תמונת החדום המוחלט לת יגדל
זה כמ"ש שם הר"ר ס"ט המפ"כו' ותין לו' שדעת הרב ח"ו בקדמות
החתר שהרי הוא התכלל משה בתקומו' רכיש ושו' שכתניתו' הרבוי
מתתו יש' רוח תחרת עומו כמו שיבא ולבך נר' שלח תתר שת לדעת
הפלטון לת לפי הפת' והמשך דבריו למה שהתחיל ברחש הפ' תשר
הביח המתמיכים כו' כלו' שהתומרי' פתוחרים לת חייבם ההברת
שהרי היה להם תקוש לברוח לדרך הפלטון לטנין רבוי הפעו'
מכלי שיחוכו לו תתרים שהוא דעת כוזב לדברי הכל והדעת הב'
הוא דעת ג' שיבא שהריבוי כתשך מהתמצעי' שהכתניתו' מוספתי'
זה משה ותשר שתסם"ר הוספת שכל ש' פסוט בלבד ולהיות שכבר
יפושר לד רבוי כשכל הוא והוא היותו משכיל ת עצמו ות
זולתו שהם כ' מיבי השכלו' לכן יוספת ממנו שכל ש' פסוט וכפס
הגלגל רחשון וגרמו כי מהשכלתו ת עלתו הפסוט יוספת ממנו
שכל ש' פסוט ומהשכילו ת עצמו תשר בו כ' דברי' הש' היותו
פסוט וכ' היותו תפשרי המיחיר יוספת ממנו הגרם וכפסו כי
מהשכלת עצמו היותו שכל כפסוט שהוא מושכל חפוד יוספת כפס
הגלגל ומהשכילו תפשריותו שהוא מושכל פחו יוספת ממנו חתר
הגלגל ומהשכל השני יוספת שכל פסוט שלישי וכפס הגלגל שני
וגרמו וכן כמשך ההשתלשלו' עד השכל הי' הנק' לנלם שכל הפועל
שלח כמשך ממנו שת העש"ו השפל לת שכל פשו"ה הש' הלבי' ותמיכתו
ע"ד החיוב כפי דעת תרסטו ממ' הרב ז"ל הכה על תקדקד בח"כ
פכ"ב והחזי' בו ע"ד החדום והרעון וכן ותמיכו בשל העקדי' כמ"כ
פי"ת הכל הזה שהם שתין תל רבוי הכמכתות תם לת בדרך
ההשתלשלו' זה מזה וכקדימ' השכלי' הנבדלי' לכל נתנת הרחוי לו
והדעת הנ' דעת ג' רש"י כי מהש"י עש היותו תחד יתשכר ממנו
פעולות רבות ותתלפות שההקדמה היו שתהפועל הת"ל יתשכו
דבדי' רבי' תינה שת כפועל הפרטי הנגלה תכל בפועל הכולל ית'

שהוא פועל בידיעה לת תנדק שהפועל בידיעה יפעול דברים
רבים וכן היא הגזרה הנ' שכתב הרב כח"כ פס"כ ותתר כן ר"ש
שכל הדברי' שהדרו ומתתו ית' סדור רשטון כדרך גזרה ורבן גמו'
תתנם כלם לתבלי' ת' שהוא קיום התניחות שעש היות כו רבוי
דברים וחבוי וחלוף בפרטיו כלו נקשר קנתי בקנתו וכלו עולם
לתבלי' ת' כתו שהנפש המדבר' עש היותה ת' יש בה חלוף פעולו'
שכלן תבליתן ת' והוא קין' שתל' וכבר זכר הרב דרך זה עש ר' ליש
לת ס' ל בח"ת פכ"ג בתשל הכח הדברי שהביח ות"ת עש בח ר' ש
המפר' שהכח הדברי עש היותו ת' יש בנפשו קניניש ותלתות
רבות אין זו קשיח שדרי ת"ת הכח הדברי פסוט הו' וכתו ביתשכו
ממנו פעולו' רבות יהיה כתו שהיה כן יהיה בש"י וגם ת"ם שהוא'
המלתות הוא ככלים תתחלפים אינה טענה שתין החלוף בתשך
תהכלים לת שהם סיוע להוניח תה שהכח לפועל וח"כ ת"ת בתנת
שהכח הדברי יכול' הדבוי והחלוף לתתנ' הש"י שתינו דריך ל כלים
הנה ודתי יפעל' השהף ברנוהו תמיד בהיות תבלית הת' הדברי' ת'
וכתו שנר' ממ"ם לקתן בש"ר פכ"ו כ"ו תכה בחיומל כו' כמ"ם שם
כ"ה ולדרך זה אינ' צורך לקדימת השכלים לתניתו' רבוי הכמכתי'
הנעתיי' כי תין התסכת' תה' ע"ד ההשפעה והחיוב שהש"י השפיע
בהם שפע שיתשכו תשם כתו שהי' לדרך הרב ז"ל לכל ענינם הוא
ע"ד הגזרה שהש"י כוה ל השתתלו' שיהו ל הנלגלי' על תנועותיה'
ותע"פ שנת' שהשכלי' תלה לנלגלי' ותשם יפתו זה יתת' לפי טבע
הענין שכך נרתה שתחר שהשכלים תניעים ת הגלגלי' נר' שהם
התחלתם לתנם תין זה ע"ד ההשפעה תלת ע"ד נאזרה כי כן נזר
הש"ם שיהיו תשם הגלגלי' וכבר היה תפס' שתבלי קדימת השכלי'
יהרת הש"י הגלגלי' ותחר יהרת השכלי' להניע' ודעת זה נר' יותר
נתה ותתקבל בעיני כל תורני שהו' כנוי על הרעון תוחלט והמשך
כל הדברים בדרך גזרה תתתו ית' כלי טורך השפעה וחיוב תזה ל
זה תף כי לפ"ז נריך להורות בתחדות • תבלית כל העולם והקשר
קנתו בקנתו כי בזולת זה לת יתכן שת"ת שיהיו התבליות רבי' נש
זה תתת וחיבו וכתב"ה בח"ת פע"ב ותפ"פ שלח היו דבריו רק
בכדור הקילוני וכל תשר בו תתת הוא ג"כ בכל הנ' עולתו' שהשתתך
בקשרי' זה בזה ותפע"י שלח יהיה הקשר דבוק ממש כי תין תזה
הבד הקשר לבבדל עם החתרי ת"ת כלו בקשר ע"ד הסבה והבכי'
שתזה לזה ותתת ת"כ כל סדור העולם לתחדות ת' ותולם תין תנו
נריכי' להקדימה זתת שלח לדעת הפילוסופים שלח יכוונו תבלי' ת'
תהכתלות תזולתם תתכם לפי התת' שבר' בעיני רוב תתניני
חכמינו ול"ל והוא שהחדם עם היותו תתתחוטים הנה הוא יקר
וחסוב יותר תכל הבדתי' שבעולם יש דרך יפר בו נעמיד דעת ג'
רשד הנו' תבלי שבנטרך לו' שהתבלית ת' תפני שכללות הסדור ת'
להקשר קנתו בקנתו והוא שנפש החדם תבלית הבריאה והוא
תבלית תיוחד ושתר כל הכתניתי' נתניתו לנרכו עם שים דעות
תחרות חולקות לזה כתו שתכתר לקתן בפי' כ' בהא דכל תה שים
בשמים בריייתו תן השמים כו' וח"כ נוכל לו' שתפ"י שלח יהיה
הנו' נקשר קנתו בקנתו ולח יהיה כללות סדור ת' נדק דעת ג'
רשד שכיון שכלם לתבלית תדם והם"י יכול על בריאת הרבים
התתחלפים תין קושיה שכלן לתבליתו ולעורך קיומו גם הרעות
נריכות להיפרתו להרציע רשע וזה יתושרי התיבים ת הכלתות
והתשל תם התדם יטע עץ פרי ויבנה שכבו חומת תוקפת גדר של
קוצים ויעשה תבלו נגור של תיש ויניוח תין זה רבוי כוונת שכלן
לתבלית התילן ושתירתו • תתכם תין כל הדעות הנזכרות תיפסר
ההכדק בחק התורה הלדית ותכ"ל דעת תרסטו ניסוד החיוב כי
זה תפול התור' בכללה כנודע כי תף דעת תפלטון לת יקר' כופר
בכללות התור' ת"ת לת יתכן לסוס תתתין כי תמונתנו היה תחד'
המוחלט ותין ליתם דעת זה לבו' תכם מתכמי קדומינו תף שיהיו
דבריו סובלו' תותו כתם"ה כח"ת פכ"ו ותולם תסר יתתר ויתכן בחק
התור' הן הנ' הדעות התחרות תם דעת ג' סיוע תך ע"ד התדום
כדעת הרב ותתת' שהש"י כרצונו נתן שפע כלו השכלים שיושפעו
תהם תל הכתניתות כדרך ההשפעה ותם דעת ג' רשד שכיוב הסי' ת'
לעשו' הכל בנזר' תתת' וזה תכ' פנים תו שכלם תבלי' ת' להם שהוא
סדו' שתני הנקש' תו שכלו לתבלי' התד' והכ' כדע' הת' תנתנו רתינו
רבי' תתתרי' תז ל' תרתי' לו פני וכב' קיימו על עניתו בעל העקר'
בש"ב ושתכתו ככתה תתורר' וכפרט התתתר הזה תשר לר' שיעזר
תתוחר פתים תהיכן נכרתו תתור לכוסו שתור לכוסו הוא ענין
השכלים שתשפעת בתנת הרבוי וכן פי' ח"ר ס"ט תתפ' כח"כ
פכ"ו ועש שלבריית בסוף התתת' שתת' והתרץ תת' ז תקו בבריית כו'
לת יתרו בעיני כלבתיבכ' לעי' בפתיחת ד"ר י כר שימון נדקו
דבריהם תתכ' דעת ג' רשד על כ' התנים הנז' ירתה שהו' דעת ר'

ור' חנינא כתה שנחלקו לעני חימתי בקרחו התלמידים כדתיבנא
פתח י ואח"ז אומר דדעת ב"ש כדעת הרב לפי שאין נר' להם
שיהיו התחתוני' עקר כדעת הג' וגם אין נ"ל דדעת הכ' שאחר
שהברטיס מתחלפי' מנ"ל שכל סדורו ח' כעקר קבעתו שאף
אם נודה זה בכל הנשמי' שבתוך הכדור אינו נראה בהקש'
הנבדלים עם התמרים וכו' שאפי' יהיה התכלית ח' כיון שהברטי'
מתחלפי' לא יתכן מניותם שהפשוט ולכ"ח שהשמים בקרחו
תחלה שכן הוא לפי דרך הרב שח"ו לתניתי' התרן תלה תחר
השמי' שהשמי' מושפעים מהשכלים הקודמים והתרן מושפעת
מהשכל העשירי המאוחר ולכן הכיתו משל לדברים' מתשבח
הכשה לכלול ב' דברים הא' שאין מניותם לתרן אם לא בקדימת
השמים כמו' כתו שאין מניותו לסרפרף כלי קדימת הכשה מהטע'
הנ"ל והב' שכתו שהכשה עקר והסרפרף טפל לו לגרמו כן
העליונים עקר והתחתונים נמשכים אליהם לגרכם להיות מרכז
ומקבל המותרות והשפוכי' ולפחות מקבלי' מותרי השפע כנ"ל
לקמן כמאת' שכפ"ב הנ"ו ומקרח מסייעים דקאמ' השמים כשאי
סייעם עקר היסיבה לשמי' והתרן לטפל ומתשבת אליהם וכיון
הלל לא ס"ל כן שלפי האמת אין זה תלה בחיבות לא שניהם
מתחייבים כמ"ש בשל העקריים בח"ב פי"ד בשם תכותתר נפ
שהקוסיות שהק' הרב לדעת החיוב הנה הנה ג"כ לדרכו כמ"ש
הח"ר ס"ט האמ' ושוה שבטוב העיון יר' שה"ת התשך דבר מדבר
ע"ד ההשפעה אם לא שיהיה דמיון בין התשפיע והמושפע כאן
שהוא הפר מהשמים כמ"ש בשל ד' האח"פ וה"כ נר' שאין מקו'
לומר שהשכלים הנבדלי' הושפעו מהרי הגלגלים והתרן כדרך
השפעה אע"פ שנאמר שהש"י ברגעו נתן בהם שפע שיספיקו
הלא עכ"ל שהש"י בהתמדו ברוחם כלי השפכם מהשכלים והחזיקו
כ"ה כדעת הנ' שהתרן תכלית הברייאה בעבור התדם שבה ואמרו
התרן נברחת תחלה והשאר נברחו ח"ת לגרכה והביאו לדבריה
משל מבנין הפלטין שהתחתונים יסוד לעליונים ואין מניותם
לעליון כוללת התחתו' כן אין מניותם לשמים הלא בחניותם התרן
שבעבורה נברחו ולגרכה ע"ג היותר טוב עם שהיה תפשר לה
בלתה כמו שהעליה נבנית על הבית ע"ג היותר טוב אע"פ שהיה
לה מניותם בלתה ולכן קדמה ברייאת התרן שהיה העקר וסבת
הכלי ור' יוחנן בשם תכמים דאמר לברייאה שמים קדמו וכו' ס"ל
שהתחתונים תכלית הכל כ"ה ושבריאתם מיוחס ע"ד ההשפעה
הלא ע"ד נזרת המחם' ות"ח ס"ל שמניותם בקדימת השכלים
שהש"י נוח להתחלות על הגלגלי' כדעת ן' רשד כנ"ל כי כן נר'
טבע הענין ולזה לברייאה שמים קדמו שכן הוא הסדר בפ"ן
שהתחלות העליונות קדמו להתחלת התרן תכל בשכלול התרן
קדמה לפי שהיא קודמת בחפ' ובשכה שהיא התכלית למניותם
המחברים עם היותה מאוחרת במעשה שכן דרך התכלית ברוב
הפעמים להיות קודם בהחשבה ומאוחר בפועל כמו שנטעתי
המילן קודם לפרי שהוא התכלית וע"פ דרכם נתישבו כל הכתובי'
דהנך מיירו לענין ברייאה והנך לפענין שכלול • ולולם דעת רשב"י
הוא ככן רשד מחם וזה שאחר שנודה שפעולתו ית' ע"ג הרכון
והנזרה הנה אין קושיא מעקרא שבהיות התכלית ח' אין חפש
להתחלפו הפעולות ואין נ"ל שהתרן תכלית העולם וח' קודם
לחכירו תכל נאמר שמניותם נברחו כנ"ל אחר שכללות הסדור ח'
שכלו נקשר קנתו בקנתו וח"ם קורח אחי אליהם יעמדו יחדיו כלו'
כיון שברייאת בדרך קריאה ונזרה ולא ע"ג החיוב יעמדו יחד
וכמאמר ח' יכול להברואת שכל סדורו ח' כאלפס וכסויו אין
צורך לקדימת הא' על הב' ולא הא' נחנה לתכלית הב' אבל ענין
שניהם ח' והוא סדור אחידת מה שבתוכם ושוה מנחתי לה' ר"ט
האפ' כפ"ב ח"ח מהמורה שכתב נ"כ שדעת רשב"י להורות הקשר
העולם קנתו בקנתו אבל לא את לכו לדעת כ"ם וכ"ה וכאמי
קאמרינן ולא אל התחקר שכתבתי ולקמן בפי' כ"ם ד' תכתוב דרך
ח' הלניי' בחלוקת כ"ם וכ"ה ורשב"י בעזר' ה' :

כך ביום עשות כו' כלו' לכ"ח ביום עשות תרן ושמים והקדי'
תרן לשמי' וכ"ם מסתייעי את השמי' ואת התרן כדעת
בנמ' הלא תנטריך הכא למכתביה דעלי' דקרח קיימינן ופשיטא
שאין להקשות ולות' דאמאי חולמים דהאי קרח לב"ה ואמאי חולמי'
דלידך קרח לב"ם דכ"ם פשיט דאזיל כתר רוכה דברוכא דקרמי
שמי' כרים' כמ"ש רח"כ בשמוך בכל מקום מקדים שמי' וכו' ועו'
דכיון דמתחל' הקדים שמי' תפש לשון ראשון עקר ועו' דאיתורת
דאת קאי ליף לה מהאי קרח שאין אח התרן להקדים
שמי' לתרן ומיו' עשות אי"ם תרן ושמים לא דייק הלא כתיב כיה
את ולב"ם משמע לדיוקו טפי מביו' עשות הלישב' דעשי' מורה טפי
על אמת' המעשה ומו' דשמיך עשיה לתרן וכת"ם התום' בפ' אין
דורשי' דאמאי טעמי' ילפי מהכא כ"ם אע"ג הלא כתי' את ועוד
דאפשי לשון אחרון דקרא עקר ח"כ אם ל' הלא תולדות השמים
ראשי' הם כדאי' במדר' אבל ר"ת ואת דכתי' אתם לא ק' להו דאמר
דראשי לית שפיר לרבות אתה ולבנה וכו' כדאמ' לעי' בפי' הגו' וכ"ם
דכ"ז אין נורך דפשיטא שעקר טפחם אבל סברת' הנ"ל דאר חני
לית לדאמוי אבשם ואר חני לית לדאמוי לבנין ואת"ח קאמרי
לאשכח קראי דלית ביניהו בקדימ' שמי' ואתרן לאחוק עוד סברת'
וזה דומה לת"ש בפ"ק דע"ז ח' מו' ישב אדם נראין ואח"כ יתפלל
שבאת תפל' לעבני כי יעטוף ולפני ה' יספוך שיהו ואין שיח אל תפל'
כו' ור' יהת' יתפל' ואל' אבי נראין שב' אשפוך לפניו שיחי וכו' ואתמר'
בגמ' מכדי קראי לית כאר דייקינן אאר דייקי באחי קאפלני כדר'
שמלאי כו' ק"ק דקאי קראי אהדדי דאי בפ"ם אחי אינא דאקדמי
לאתרן ואי בפ"ם אחי אינא דאקדמי לשמים וכגמ' פרכינן לה
ואמאי ח"ר לקים בשבראן ברח שמים וא"ח ארץ וכשנטן נטה
ארץ וא"ח שמי' ועכ"ל דרים לקי' לאו לאתרוצי לב"ם ולב"ה קאמ' אלא
שבר דנשפי' קאמ' כדי ליתב הכתובי' דליכ' למי' דב"ם מיירי בברייא'
וב"ה לנטיה ואר אחר חדא ואר אחר חדא ולא פליגי דהא דאחר
בשמוך ר' יבשם חכמי' אם לברייא' שאים קדמי היא כדרים לקים
ואשבר הברייא' בר' דבא דר' פלינ' לנזכרי' אחלה ועוד דבהדיא
קאמר הרב' אתיא אני אחיך נחלקו ב"ש וב"ה וכו' גם אשבריי'
הב"ל דאמר להם ב"ש לב"ה לדבריכ' כו' ואתאחרי בשאוך אתקום
שאתקר' מסייע לב"ש אשם ב"ה אשלקי' לאתו שב"ל דפליגי וליכא
למי' כמי דרים לקי' אני אתי כ"ה דלא נחלקו ב"ש וב"ה אלא
אבל בברייא' ב"ה נמי מודה דשמים קדמו ובברואו דקאמ' לאו דוקא
דהא ע"כ ב"ש בברייאה אתם קמיירי דהא קרא דאת שמים ואת
התרן דאמינא מיניה סיעתי' בתחל' הברייא' מיירי וליכא למי' כמי
דרי' לקי' אני אתי כב"ש דלא נחלקו ב"אוב"ה אלא אבריי' אבל בנטיי'
ב"ש מודה נמי דאתרן קדמה דת"ב אתי אתי קאמ' ב"ה לב"ש לדבריכם
אדם בונה בית וכו' כי אין אבל אי נודה אלא בנטיה שהונח ב"ה
בקאמ' מבנו והלא בזה ב"ש מודה אלא ודאי דר' אל שבר' דבפ' קאמ'
לא ב"ש ולא ב"ה אבל ב"ש ב"ה לא אפלני בין ברייא' לנטי' דלב"ש
השמי' קדמו בברייא' ונטיה ולב"ה התרן קדמה בברייא' ובנטיה
ת"ב דאינהו ס"ל שבריאה ונטיה בכל אחד בחתת חיתה ו"א דל"ב
הקדים שמי' בכל הכתובי' משום חביבות' כי ה' בשמי' הבין בשמו
וכיון דנלי לן בחד קרא לתקדומי תרן לשמי' סני לן למילף שהתרן
נברח תחלה ולב"ם הקדי' התרן לפעמי' לגלויי דתרן חשיבה קמי
ק"בה טפי דעקר שכינה בתחתוני' כדאי לקמן בפ"ט ת"ב מפני
שעשתה נכיונו של ה"ב תחלה כדאמ' לקמן בסו' פ"ב וברוב
הכתובי' הקדי השמי' בסדר ברייאת' ויקרוב לדרך דהב"י ל' שקדימ'
השמי' ברו' הכתובי' ל"ה הוא לקדימת' בב' ענייני' הא' שמניותו
ית' ניכר בתנועות' יותר מע"י התחתונים שידיע' התנ' מחוייב
המניותו' תלק' תנועות' כי כל תנוע"ש לו תני וכפר' תנועו' בלבל
תחה וכ"ת בשל ד"ה כ"ת ח"ם ה"ת אבל ת"ם בתחו' תשמה שהשמש
זורח וכו' וכן כתב הקעקי' כפ"ה בבעילתו של ת"ם אלמלא קול ג"ח
בשמש קול התוכה של רומי כו' והב' שגדול תע' פעולות יו בראית'
יותר בשפעלי העליוני' שמניותו' יד ונקי לאין ערך מהתחתוני'
ותע' האומן תוכ' כפי תעל הפעול ועל כ' אנו נאמר השמי' מספרי'
בכוד אל ומי' מה והיכו דכתי' השמי' בשפי שבעבו' זה נתיחד יסיכתו
שם כי שם ניפו רעוני פרסו מעלתו וזהו שם בשם שעניכו הורא'
שהתנשאות בת' שה בפ"ת ח"ת ו"ם ה' בשמי' הכין בשמו כלו'
שהתנשאותו עם היות תלבושתו בכבל משלה ולדע' כ"ם קדימ' התרן
בקנת הכתוביי הוא ג"כ להדוב' כ' שהחיבו' הנו"ב כ"ב בתרן שם שלי
שבעת יסיפורם מניותו' את' ביותר אחו"ע ' שוכני תרן כשיעורך
הטבע והמערכ' אבל הנה הנשמ"ע ' הנדיקי' כי יודע לכל החנת
רם על רמי' רב וגליט על כלם וכבר אתריך כוה העקר' שם"ש
בטע' ויכוח יהושע עם השמ"ג כ' תנד שפעול הנה תוכר את' תע'
פעולתו את' בכוכבי' השפלי' ככחי' ת' שתנד ת' תוכר תע' האומן
תנד פועלו טורה בחוז' גרוש שתכ"ם שיפעל בחת' טוב כמ"ם בשל
העקרים כפ"ת ת"כ ות"ת להיות מניותו' ית' כבר בתמידות ע"י
העליוני' והפעולו' כעגמן יותר חשובות מטורף ל' שהשמים קדמו
בבריאה לכן רבו כמו רבו הכתובים המקדימים לשמים:

לפני אתר' יסד' פי' סיעתי' מתלת לפני דפי' הכי הוא בתחלת
יסד' אתר' ואח"כ עשי' השמי' דליכ' למי' דלפני שמי' ואתרן
קאי וה"ק מלפני בראש' ואתר' והשמי' דת"כ אתי אתא לאשמעינן זיל
קרי דבתי אתאתר יסד' ואשע' ידיך שמי' קאמ' ליה לו' שבחות' שהוא
ברחו לכן השה יאמרו והו' עשתו אבל לפני' למ"ל ואת"ג דאין ענין
לקדימת

מנביר סדר בריאתם משום קושטא דמילתא כלפד מ"ש משום
דקא בעי למי' המה יתכנו גו' ופשי' שהארץ קרובה אל ההפסד
מכל השמים כך היתה בניהם לו"ח שהרי"ם מע"ל לארץ על
השמים שנברית תחלה וכיון דהארץ תחכה אין להפלת מחבירתה
השמים או שכיון שהארץ קדמה כך' שהיה עקר הבריאה וה"ב
אם היה תפסד שמים יפלרו :

מנחם שהתק' מפרש לכ"ש דהיינו ברחשית ברא אלי"ם
שפקר שיתפש מיניה דחיירי בתחלת הבריאה
וכ"ש לי מתת יתירה מייתי לה כנ"ל ולפרשה דש' ויקרא ואלפת
שמוא דקאמר כל מקום שהתק' מפרש כ"ל דה"ק בכל המקומות
שנחלקו כ"ש וכ"ה והתקרא מפרש לכ"ש מפש כ"ה מפלקים אותו
כמו שהוא בענין זה :

והארץ היתה כפר היתה דמדהוה סני ליה כפשיתו והארץ
תהו וכהו וקאמר היתה משמע דה"ק והארץ הלנו
כפר היתה בבריאת קודם לשמים הנו :

ולשכלול הארץ קדמה לכאו' כך' דשכלול הינו הוספת
תולדותיהן שאינו גמר מלאכתן וכהוספת תולדו'
הארץ קדמה דכיון ג' כתי' תדשא הארץ ואילו מאורו' שהן תולדו'
השמים לא היו עד יום ד' אבל יותר נר' דהיינו כדרים לקים דאמ'
בבריאת ברא שמים ואח"כ ארץ וכו' כדכתיב לה לעיל ופרש"י
בבריאן ובפשוטן פקעיות וכו' והוא מ"ש שם בבריאת הק"ב העול'
היה תרהיב והולך כך' פקעיות של אתי וכו' ויר' שענין הפקעיות
הוא בריאת היסולי לשמים ולארץ בתחלה שזכרתי לעיל בסי' ז'
והשכלול הוא גמר מלאכת העולם מהיסולי' דהם שתתחל' התחיל
לפעול בסיולי הארץ ושוב פעל בסיולי השמים וזו נטייתן
דקאמר ולא יקשה בעיניך מ"ש יהי רקיע ביום שני והרמו היכם
ביום ג' דלא קאמר דכל שכלול הארץ קדם לשל שמים שאת שכתחל'
שכלולם קדמה הארץ כמ"ש הרמב"ן בפ' בראשית שביום הא'
הלבים להיולי הארץ נזרת ד' יסודות וביום ב' דכתיב רקיע בתו'
שחוא' ההוא שבראו בתחלה מתוך מים רקיע מתוך כתוכ
ותין לשהל למה בבריאה הקדים השמים ובשכלול הקדים הארץ
כי עמקו דרכי ה' ומי יודעם אף כי לפי הסברה יש לו' שבהוכחת
מלאותם מן התין הקדים החוק לחוכם פגמ' מלאכה טע"ו זה
הארץ כיסוד והשמים כעליה הקדים היסוד כדרך הבונים :

לא נברחו את כולם וכסויה שביניהם נברחו בזמן ה' ולא
קדם זה לזה אלא כאלם וכסויה היולוקים בדפוס כתחד
בעת עשייתן ותחר עשייתן כתוכן כמגדר כמ"ש בהר' תכל כפ"ב
דעדיות משנה ה' ודע דמסקנא דמילתא כר"ש כדגרסי' בפר"ק
פי"ח שבראה שביניהם והסביבו או עם אז שבניהם נברחו
בשעה ה' וכרגע ה' והנה דעת הרב בה"ג פ"ל שהבריאה היתה
בחפם ומן שכל הנבראים נברחו ברגע אחד ועזר מהא דרב"י
ותחריו כמשך רל"ב בפרשת בראשי' והן אמת דמה שאמר בפ' אין
בשעה אחת וברגע ה' משייב הרבה לפירושו וכן גרחה ממ"ש
בזוהר טוב מזמור כ'שבניהם כיחד נברחו וכו' כ'ו בר טור' ומתחיל
ברחשו וגו' כרגליו וכו' תכל הק' כה כשהוא בר את האדם בפת
אחת אלא שדעת הרב אז נראה רחוקה מכמה דברי חז"ל דשביניהם
לעיל בסי' י"ח ותכתוב לקמן פ' ג' סימן ד' ופרק י"ם סימן ג' ולכן
יש לדחות דלעו' כהמשך זמן נברחו ומ"ש כאן נברחו ר"ל שבאותו
רגע שהתחיל בריאת השמים התחיל בריאת הארץ ושבניהם היו
כמתחים והולכים כל אחד לפי התיחסותו של זה עם זה וכשלמה
בריאתם ברגע אחד ומ"ש שנר' האדם בשת אחת ר"ל שאינו כנייר
שמתחיל בחלק א' ומכו אלא מתחיל בכל חלקיו שהטיפה הראשונה
כשה' מניירה נותן בה כל האברים ביחד אלא שהם קטנים
ומצומלמים בה כגולם ומתחין והולכים מעט מעט וכן בשבפה
השמים והארץ בתחלה ברגע אח' כרש כל חלקיהם פתה שהוא
מן שהיו שהיו כתוך פקעיות ושוב היו מתחים והולכים כמ"ש
בפרק כ' דאגי' מיכו מהא דאמר לקמן סוף פ"ב מחשבת היום
והלילה ומעשה עם דמדומי חמה משמע דדעת רש"י כפירוש
הרב כדאיתוה שם פ"ה :

שנאמר קורא להו שיהי' יעמדו יחדו לכ"ש וכ"ש הא תדילו
בגמר' דלא משתלפי אלא מחשב רש"י עם עדיו
על דאיהי זו ואומר שפי' הכתוב היינו כן כי אין יאמר שיהי' לאחר
היום ואין יקרא לאחיהו אלא כשהיתי' ובעת שנקרא'
יעמדו יחדו לפני שניהי' כעבדי' לעשות רצונו ואינה סבנה כי
אף כלא יאמר שיהי' יקשה אין תפול קריאת' כעבדי' ואינו קורא
הדורו' מרחם אלא דע"ל שהוא לשון נאמר ע"ל השבראים והכוכב
היו גזרתו מתקיים' כאן גזר לעשות מאמרו וכתרגו

יהי אור ויהי רקיע שהכל כנוי על המעשה וכמ"ש הוא עשאנו :

שנאמר קורא אלי שיהי שנאמר כי' דקרא אתי ואדבר כדבור
אחד שזה אינו נמצא בחקו ית' כדאית' במכי' פ'
השירים פ' ח' שם כה אומר שני דברי' כדבור אחד אתי שתי תפש
לבשר ודם שנאמר אחת דבר אלהים וגו' ואני לאמר בזכור' ושמור
וכאמה אילי לכל לפי מ"ש בחגיגה פ' כ' מבדי בשמי' אתחיל בריאת
מ"ש דהא חשיב מעשה ארץ תנא דבי רבי ישמעאל מפל למלך בשר
ודם שאתר לעבדיו השביתו לפתחי השבים ואנא נשים ואכשי' לאי
משכח לאי אתין דדכו להשבים והשבים ופרש"י הכא אתי דקרא
לשמים תחלה הי' לל ארץ אין דרכו להשלי' ושוד שכל מעשה ארץ
תשוים ומעשה שמים כמהירות וזו השביתה עמו שנברחו כאי'
לכך התחיל לספר מעשיה תחלה הכא היכא למיתר שהשל"ת קרא
רחשונה לשמים ומכל מקו' כזדרזה הארץ כחופן שעמדו יחד לכל
פי' זה אינו נראה דלא יתכן שה' קרא השמים תחלה ונתעכבה
בריאתם עד שקרא הארץ דודאי תכף לקריאתם נברחו וכדאתר
לקמן בפ' ג' ס' ג' בדבר ה' נכבר שמים נעשו אלא ודאי שכחת
קרא ושכח הארץ הוא שלפי טבעה לא ה"ל להזכי' תכף שתעשי'
בתחילת וכמו שאתר גם כן בלשון הכו' וקרא דקרא אני אליהם
כאי משמע שקרא שניהם כאחד ואם תאת' אתאי' תקדים השמים
בריאת בבריאת בראשית דאי הוה מקדים השמים כאי הארץ הוה
אתיא שנברחו תחלה ולא נברחו כאחת :

אם כדע' לכת למה פעמים וכו' קשה דאדרבה לרשב"י ס"ם
דזמנין שקדי' לזה ומנין לזה כי היכי דלא נידוק מקדימת'
כדכתיבנא לעיל וכפי הלשון הכתו' כירושלמי דחגי' ובתנד' שמוא
היה אפש'לום' דלמשיעה קאתי כדכתיבנא שהם שבחורי אכל
ליגבא דהכא ולקמן בפ' ויקרא ליכא לפ' לא דלאקשויי קאתי
וי"ל דה"פ אם כדעת אכא דיחד דקרא למיתר הנבראו כאחד אתא
לא הוה ליה לאקדומי פעמים לזה ופעמים לזה לא היה לו לשפוט
אתיר דרך ס' לשקדים אתיר אלו שמים דהא לא אתינן למטעי
לומר שמשום קדימה נזכרו כן דהא אינה שנזכרו כאחד
ואנא אמינא דהא דאקדי' לאחי אבא' דאי אפשר למכתביהו
כאחד אבל בשאר דפעמים אקדים לזה ופעמים לזה לא בא לא
ללמד שבניהם שקולים כי היכי דכתי' אתיר בלשון ואשר הנו
ולבניו אתת דיחד פירושו שקולים כאי לא הוה לריך לאשמועינן שקולי'
כאחד דפשיט' שבין שבניהם נברחו כאחד שבניהם אתדרנ' אחת
ופשיטא דליכא למימר דכי היכי דלא נפרש יחד שבניהם שקולי'
ולא נברחו כאחד לאכי פעמים אקדים כו' דאשמע אתיינן
שהם שקולים ואשמעינן אוקימנא יחד בבריא' דפשטי' דיחד בבריא'
משמע ודאי לא הוה אוקימנא ליה בשקול ולא ת"ל כיון דאמ' שפעמי'
אקדים זה ופעמים זה שאתי' שהשקולים יחד ל"ל הא ל"ק דכל
היכי דאני קרא לפרושי ענינא אפר ליה והענין אפורש אחד
במלת יחד טפי אבקדימה ואחור :

אלא מלמד שבניהם שקולים הין לגרוך לומר דפלית אהא
דאמ' לקמן פי' ט' עקר שבינה בתחתונים דהיינו שהש"י
חפץ בתחבי השלמים יותר מהמלאכים אבל לעולם אימא לך
דמלאכת מעשה שמים וארץ חביבין לפניו ית' בשוה מכל
עניהם :

בכל מקום הוא מקדים שבראם וכו' משום דקאמר שמים
שבשמים אקדים השמים ופעמים הארץ היינו לפי
שהשקולים ויש להבעל דין להשיב דא"כ היה ראוי שיהיו שבחובים
המקדימים לארץ רבים כמו אקדימי שמים ואתן לא שבחן
שהקדים הארץ בתורה אלא בקרא דכתיב עשות וגו' להכי מייתי
ראיה מכל הני שבאתה שנאתנה סדר' במקום אחד שהפיק לגלויי
שויים והיינו דקאמר בכל מקום שבקדים שמים וכו' כלו' בלה כן
זה ואינ' הלא הוה צריך להאתוי כל הני ראיה לאחילים דבחד
מיבייהו הוה סגי מייתי לכולהו שבן דרך המדרשות כשחזיר
ענין אחד להבניה כל דאתי ליה וכדלקמן פ"ה דמייתי בכמה דוכתי
שהחזיק מועטו את המרובה וכן בכמה דוכתי ואם תאמר אתאי
לא תבו נמי קדימה שבשבי ועזים תתן לה בהדי הא דתורים ואם
תאמר' דשבשבי ועזים אינן בכלל שבשמים ל"ל לכתוב ה"ה שבשבי
ועזים אינן בכלל שבשמים ל"ל לכתוב ה"ה שבשבי ועזים אינן בכלל
שבשמים ל"ל לכתוב ה"ה שבשבי ועזים אינן בכלל שבשמים ל"ל
תשו' דאיכא למימ' שאין מהשבות רחים דמה שקדם תחיל וכרת
תאברהם ויצחק משום שבדר תולדותם חשיב להו ומ"ש וזכרתי את
בריתי יעק' וכו' היינו לומ' שמעשה ש' בלבד בדחי כת כ ולקמן

כ"ם ויקרא למי שייתי ממשה ואהרן ומשום דה"ג מיכא למימר דמה שהקדים תמיד משה לאהרן הוא משום חשיבותו ומ"ש הוא אהרן ומשה משום דהתם בסדר תולדות קמיירי מ"ש משום דהתם מיירי בענין פרשה ומשה מאהרן היה עקר כתו שאחר ואהרן אחיך יהיה נביאך והרמיזה כי לא זז משה עד שאזר ואחר הוא משה ואהרן שהוא הגדול לפי האמת למה מייתי מיכאש וכלב ומשום דה"ג מיכא למימר דלעולם לקדים ליהושע דחשיב טפי ומאי לגבי הסכמת אהרן דלמאי דלקמיה לכלב לפי שכלב נטל חלקו בארץ קודם ליהושע שהרי אחר שלקח כל ארץ ישראל חלקו נתנו ליהושע חלקו ע"פ ה' למאי מייתי מתורים וכי יונה ומשום דה"ג ר"ל דלעולם מנוה מן המובחר מתורים וכי יונה התם דכיון דלקיל רחמנא דכתיב סני ולא בעי תרין לית קפיד כמי שהיה בן יונ' אלו תור למאי מייתי מאי ומשם :

ועל דרך דרש ר"ל שלפי שהקדימות מחמשה מינים אם בזמן כזקן לכהור ואם בטבע והוא אחר מניחותו יבטרך על מניחות שאחר ומניחות שאחר בלתי נריך אליו והוא ענין כל כלל עם המיוחד כתו שחיות עם הדבור והמניחה עם החיות המשל כזה הנוטת קודם לחי בסבע שהי אפשר למניחות החיות שהוא המיוחד והמיוחד בלי נמיחה אבל אפשר למניחת הנמיחה שהוא הכולל והקודם בלי נפש חיונית ולכן מניחות החיות שהוא המיוחד מחיי מניחות הכולל הקודם שהוא הנמיחה אבל מניחות הנמיחה לא יחייב מניחות החיות וכשלות הדבר הוא בהפך שהעדר הקודם יחייב העדר המיוחד והעדר המיוחד לא יחייב העדר הקודם ; ואם במעלה בחכם לפכל ויקר לנקלה י ואם בחערכה והוא החכון בסדר לפניו כלו שאחר שחלק מה מדרך מה ומשטח מה הוא קודם לחלק שאחר כפי ההפחלה המוכחת וכן ראובן שהוא יושב שני לאלף קודם לשמעון שהוא שליש לו אפ"י שיהיה שמעון זקן ואשה מראובן י ואם בעילה והוא כ' דברים הנמנאים יחד ולא נאמר זה בלא זה והשחד עלה לשני בשתם והאור שנבראים יחדו ואי אפשר למניחות זה בלא זה אבל השתם עלה והאור עלול ממנו וכנגד ה' קדימות הלו שאמרו לקמן פ' כ"ז בשם שקדמו כאן כך קדמו בכל מקום וכו' ובספר ד' פ"ב לעולם יהודה בתחלה וכו' כדלכתוב שם כ"ם י ולכן יאשב שקדימת שתים לאדן ברוב הכתובים הוא לקדימתם בקנת מקדימות הלה על האדן לכ"ש אז אינה ראויה שאחר שאזר והקדים אדן לשתים במקום אחד הורה לנו שכלם שקולים ואין קדימה לזה ע"ז בשום אחד מאלו ורמיזה לזה שהרי אהרן הי' קודם

לינחק ויעקב לעיקב קדימה טבעית שאין אפשר למניחות הבן בזולת מניחות האב ואפשר למניחת האב בלי מניחות הבנים ועכ"ז מ"מ הוא אומ' וזכרתי וכו' מלמד שמלפתן שקולים ואם כן אין קדימת קנתם ברוב הכתובים רמיזה לקדימה הטבעית מזה הנד והרי משה היה קודם לאהרן בעל' שמשה שמניהם היו לאחדים בשלימות יניאת מצרי משה היה לאהרן עלה והוא המכיעי והמבואו ועכ"ז וכו' והרי תורים שקודמים לזמן לבני יונה שכשרות התורים בגדולה ובני יונה בקטנות כדתנן בפ"ק דחולין ועכ"ז בתמיד של' וכן יונה מן תור כו' והרי יהושע קודם לכלב בחשלה כי זה היה כביה ולא זה ועכ"ז כו' והרי האב קודם לאם בסדר שחיות קרוב לה' שהוא השותף עמה בילד הוא האב כי ממנו הזרע שהוא עיקר ההולדה ועכ"ז וכו' ואם כן בתאחר שאין לה על מ' קדימה כשום נד תאלו לפניו יא' וכן בתאחר בשאים וכאחרן שאם שקולים :

וזכרתי את בריתי וכו' מלמד שמלפתן שקולים שהביאותם לפני האם י' שקולה והיינו בנדקות וחסידות כי אין לו להק"ב בעולמו אלא ירחת שתים בלבד האב בידיעה ובכוחה פ' שכל מ' גדול מאביו וכתו שבתנחו' פ' מקן דתו לאברה' לשרה שבחרם ולישחק לנזרע ולישקב לעותד בקשה גם לקמן פ"ו קראו לישקב בחור שבחכות ואע"ג דברחה שאברהם גדול מהם בזכות לפי שהוא התחיל והתקדים לא יוצא אפ"ש שהם הוסיפו בנדקות ומעשים טובים יותר מאברהם וכשעריך כ' הבחינות זו בנגד זו היו שקולים כו' ת"ל זכות אברהם לעמו גדול מהם כדתמצא מהא דאמרי' לקמן פ"ד סי' ו' לקורה סוכבת וכו' כתו שאמתוב שם כ"ה ומ"ת ביון שהם גדולים ממנו שהצנה והבטה כלם שקולים לפני ה' בחביבות וכן כ"ל נבי משה ואהרן דהא פסי' שמשה גדול יתר מאד בנבואה ופלה ורבו וכהדיא נאתר לו אם יהיה נביאכם וכו' לא כן עבדי משה וכו' ואל תשיבני מתה שהיה משה עבו מאד שהרי גם לאהרן סוכה כדדיק שלום יותר מתנו וכן אם' נתנה כו דבר חסידות אחר יותר מתשה וכשנבריכם זה אצל זה היו שקולים בנדקות ו"ש בחיות קם' שני שדיך לתלך שהיו לו שתי תרנליות סוטות ותת"ן ככף מאזני לא זו גדולה מזו ולא ז"מ כך הם משה ואהרן שוים וכדאיתא התם כ"ה וה"ב כ"ל נבי יהושע וכלב דהא פסיטא שיהושע הלך ונהיה תלמ"ד כלב :

ובמקום ת' אל הוא אהרן ומשה וכו' שמעתי אל' שהורה השותפות הוא בענין הסוכה שיהשב משה גדול שהוא החכיה הדברים מהאל"ש ע"כ הקדים אהרן למשה כאן הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו כו' וכענין הדבו' לפני פרש' הוא שיהשב שאהרן גדול לכן הקדים למשה כמ"ש הם המדברים כו' הוא משה ואהרן להורות שמניהם שקולים לכל דבר והענין נח אחד לפסוט הכתוב אבל אין טורך לזה לענין הבריית' ;

בכל מקום הוא מקדים ליהושע כו' אע"ג דקרא דלקדים לכן יוכה כתו' כתורה קודם לקרא דלקדי' לכלב נקט הכא ענין יהושע וכלב אחלה כדי לסמכו לאחות למשה ואהרן דדמו אהדדי דכולהו בסכה אנשים רשומים שעברו ולסמוך ענין התורים ובני יונה לכבוד שם ואם דתרוייהו בענין תנוה ושו' דשוי יהושע וכלב דמי לשל האבו' ומשה ואהרן שם"פ דלא הוי לגמרי כדכתיבנא ;

בכל מקום הוא מקדים בכוד אב בתורה דכיון בבד את אביך ואת אמך וכן אמה תביו ואחו ומקלל אביו ואחו מורד מקלה אביו ואחו דכלהו משום בבוד וכן מאי דקאמר וכת"ו ה"ו כיום שעשת ה' אל יש בתורה קמיירי דאלו בנביאים וכתובים אינה טוענ' ;

כיוצ"ב שמניהם שקולים שהכוד בבוד שמניהם שוה על הבן כי שניהם כוצפים ביצירת גופו אזה בותן אדוש שבו חה ליוכן שבו ואם בזדמנה לו מכות שניהם כש' יקדי' אינה מירנה אבל אחרו חכמים שכוח להקדים לאב שהוא ואחו חייבים בכבודו אבל אם נתנרשה פשוט' אחזר הרין לאחתו ויקדים למי שירנה והא דנרסינן בפ"ק דקדושין שאל בן אלמנה ת' את רבי אליעזר כו' ת"ל כתנרשה אחי ת"ל הטל להם אים בשאל ויקעקע להם כתרגנולים שכוונה שבבוד שניהם שוים ואי שירנה יקדים ואם שהשיבו ע"ז לפי שהוא שאל בחי שהיה רוצה לעשות משאה ואינו בן שבן אלמנה היה לבן השיבו כדרך אחוק כדפרש"י ז"ל ולדעת הר"ר יהושה שכתב שאין לו להקדים לא' אלא יוסי החים בניתים ק' דהא תינה בשאלת שניהם' אחת אבל אם אביו או' השקני אים ואחו או' שבא לי נוזלות אחי אינה לאחי ואח דתניא התם ר' אומ' גלוי וידוע לפני מי שאחר והיה העו' שבאן מבבד את אחו יותר מאביו אפשי שאשלמתו בדברים לפיכך הקדים הבתוב בבוד אב לבבוד אם וגלוי וידוע לפני מי שא"ה שבאן מתירה אביו יותר מאחו אפשי שאלמדו תורה לפיכך הקדים הבתוב מורת אם למורת אב לא פליג אהא דלקמן שניהם שקולים דהא תנן לה בשלמי בריתות ולא פליג ר' עלה אבל בבל בותא ר' שבא הבתוב לומר שלא יחמיר אדם בבבוד אחו על אביו ולא יחמיר בתורת אביו על אחו אלא לעולם יהיו שקולים ורבי לא אתא אלא לאת טעם לשבח אל הבתובים דנקט קרא דקדימת אב נבי בבוד וקדימת אם נבי מורא והבי הוא ליאשא דהרחבם בפ"ו אם אמרים הקדים אב לאם בבבוד והקדים אם לאב למורא ללמד שניהם שוין בין למורא בין לבבוד :

הפרשה הב

עד דהיה פנה לפיקת כוביה דלא משמע ליה פי' תהו וכהו כדכתיב לעני לכבר קפרה מלא ספיר' תהו ומתמן כפי' לנקלום ורס' ומשום דק' ליה ח"כ קרח מאי חתח לאשמועינן הא פשיטא שברחשית הבריאה היתה חרבה ושממה כיון דכתיב לא תיבראו נחתי' ומאי תיבי לא"ל שכאן לתהיינו שבעוד בקטנות הוציא קוני שרעתו של דבר הרע אשר יקרנ"ה כ' והוא מה שאמר הנביא רחיתי את הארץ והנה תהו וכהו דעל חרבן ושממות הארץ לריכי שיתספו החדש והבהמה וכל עוף השמים נדדו ותשאר הארץ שממה וכותב הועבה זו לותר שכבר נמלא זה בתחלת בריאת' והרי היא קרוב להתפרך ל' זה כשיחטאו ואין כל חדשוכלו עמידתה כיצוכה הוא שלא בקיום התורה כדי שתתמי' כיסודה ח"כ תפשר שכיון לת"ם רשב"ל בפרקי' שהש"י נפה תחלה כל הגליות העתידים

ועד דהם תפשר לו' שכיון לת"ם חכמי החקיר' שכל הרעו והשפדי' לת יכולו כי אם תפלת שחתר שהוא מוכן לל השפסד והחרבת העולם תמיד שלא בכורה לת יתפך שום רע והפסד ולז"ת שהגה הארץ כי היתה אם כל חתרי' שכעולם השפל לפי' בעת חדושה ורחשית קיומה הגה מניעו תהו וכהו העתיד כרוך בעקבותי' והיה מלינם כתה לומר שאין מטבע' הקיום והתמד' כי אם ההפסד והפרוק:

ראיתי את הארץ כלו' רחיתי את ארץ ישראל והנה כת עליה נבוכד נצר לשומה לתהו וכהו שתחזקה שעה שרחיתי את הארץ היתה תהו דשמיך לברחשית ברח אלי"ם והארץ היתה תהו וכהו ע"כ ודברין נכונים שע"פ שבשתתם ממאמר רחיתי את הארץ לכ' ענינו לרחיי' תהו וכהו הבח על ארץ ישראל ולרחיי' תהו וכהו הקודל בכלל הארץ דהח בהח תליח כדכתיב' שעל התהו העתי' רמז התהו הקודם גם ענין רחיה ס"ם בתחלת רחייתה דהינו כברחיתה:

רבי אבדה ורבי יודח כ"ם לח תשמע להו פי' תהו וכהו ככל הפי' הכ"ל אלא ליתבח דתתהון והשתממות ותוהה מלשון תדין כ"ב תוה וכגמרת היכח טוכח תיבי כה תינבי תפי כה רבי פלו' וכבי תיתח בפרקין שהיה רבי שמעון בן זומח יושב ותוהה וכוה' אבל הרב ז"ל פי' בח"ב פ"ה תוהה וכוהה תתבל ותפנק ולח תלחתי לו תכר וכותב שענין שהיתה הארץ תמיהה על רוע חלקה דחיתתה לנרחיות' מהעלוינים וכבוחה שכר הארץ היה תמיה על זה לי כמי פוה כתתר ע"ד השפלגה כלו' שרחוי שתשתר לה כן ע"ד הסרחים והנבזות יפנחו לבניכם רבה וכבוחה ולח תתמה שכיוצא בזה כתבו התוס' עלה דהחיה דגיבלי נהרא דכפ"ק דחולין ורל"ח כן דוודי' וכפ"ק ע"ח ולת"ם בשמוע דבשדם לחוד לריכי ח"ם טפי

נשל למלך שקנה כ' עבדים כו' ענין המשל שכאדם שחלוק הגזרה בשני עבדים אלה דבר אל תתמה מאד שבשים עובדים עבודתו כרחוי בחקק ונם לח היה שנוי מנד ומנם שבשים נקנו בשט מכר אחד וג"כ בערך ל' שכר, שערכם שוה כן אחד שהשתים והארץ עובדים עבודתו ית' כח, שכל מה שברח הק' בפעולתו לכבודו ברחו ולכם מקלסים תותו ושניכם נברחו בכת ל', כמאמר הל' שהמאמר במדרנת הדמים שבהם יקנה הדבר היה רחוי שלח יהיה חלוק ביניהם שברי הם שקולים לפניו כדלעיל סוף הפ' הקודמת וי"ל שהעלויני' והתחתוניים הנזכר כאן הם המלחכים ונשמות בהמנני' ולכ"ל שנברחו בכת ל', וכטיתי ל' שכלן ממדרנ' ל' וזה מיבו שהנשמות לח נברחו אלא בשעה עם האדם תו כח' למ"ד ורות

והארץ ר' חיתה תהו ובהו ר' ברכיה ר' פתח ◦גם במעללין יתנכ' נער אמר רבי ברכיה ער דהויא פנה אפיקת ◦כוביא מה שהנביא עתיד להתנבאת עליה בסוף ◦ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו:

רבי אבהו ור' יוח"א בר סימון ר' אבהו אמר משל למלך שקנה לו ב' עבדים שניהם ◦באוני א' ◦ובטימי א' על א' גזר שיהא גוון ◦טטימון ועל א' גזר שיהא יגע ואוכל ישב לו אותו הוהא ובוהא אמר שנינו באוני א' ובטימי א' זה גיוון טטימון ואני אם איני יגע איני אוכל כך ישבה הארץ תוה' ובוהא אמרה העליונים והתחתונים נבראו בבת א' העליונים נתנים מזיו השכינה והתחתונים אם אינם יגעים אינם אוכלים ורבי יוח"א ב"ם אומר משל למלך שקנה לו שתי שפחות שתיהן באוני א' ובטימי א' על א' גזר שלא תזוז מפלטין ועל א' גזר שלא תהא נזוז ◦מרודין ישבה לה אותה השפחה תוהא ובוהו' אמרה שנינו באוני א' ובטימי א' זו אינה יוצא' וזה מפלטין ועלי גזר טרודין כך ישבה לה הארץ תוהא ובוהא אמר העליוני' והתחתונים נבראו בבת א' העליוני' היי' והתחתוני' כתי' לפיכך והארץ היתה תהו ובהו:

אמר

חלי"ם מרחפת זה רוחו של משיח לו קודש לכל כדלקמן פ"ח עם המלך במלחכתו וכ' והמלחכים לח נברחו חלח בשני חו כח' כדלעיל פ"ח ועוד דעכ"ל בטיתי ח' כיון כדפי' שהוח מה שעל ידו נקרו לח כמדרנת ועוד חם כן כשחתר כך העליונים והתחתוני' נברחו בכת ח' כי' לל וכטיתי ח' ויתכן שענין המשל לפי שתשובת הקנת מתחוקרים בכיוב' משחלות חלו שכל הדברים קבלו מה' כפי הרחוי בכטבע חתרם ולכן חין לשחול מדוע לח עשה ה' זכוב בנניח והכפרד פילוסוף וכיוצה וכשתתכון תמנח שתשובה זו נמשכת על דעת חפלטון המחמין בקדמון' החת' שלכל לפי החמת שהש"י ינר הכל מהפסם המוחל' תעשה השלה כמנת' כי למה כרחו חתר זה כחופן כלתי מוכן על המעלה וזה הניחו ומשל לכ' עבדי' וכו' כי שניהם מוכנים לקבול הנזרות שהתחלפו וחתר'החלוף לח כמשך כי חם מרנין הנוזר ולכן היתה הארץ תוהא וכוהא ורחוי שתדע כי ין התמהון הזה המיוחס לארץ אלא לפי הנרח'כנסו העיון חפי עולנים ויוקני' לכל לפי החמת משפטי ה' חמת ויהן עליו תלוי' וחלוף התחזוקים והעליוני' ויהן כ"ל שם התלוכה הזו היכה כי חם כיהן החדש כח"ם בסמוך שהדבר מבואר שלחרי שרחתה חכמתו לעשות חת החדש כעל כחיבה להיות עניניו מתפכים לשכר ושונם חוייב היות מזונותיו בדרך יגיע, והיו חייו תלויים ושומדים כי חף שכאמר שהתלוכה היה בכחיבת הארץ ולל חשר עליה ין קושיה כשתפיס לב למה לח היה התמהון הזה בכחי' המלחכים שהם יותר שלמים מחד ממדרנת גרמי השמים וכל נפשם חע"ם שלח נברחו כת' וכן בכחיבה השמים מה טורך לטעב' לחדות בריחתם לחר שזה מיבו מלחות עלמם כי ניד ה' היתה זחת ופף חלו לח נברחו כת' למה לח נשלל מה נשתנה זה שהוזן להיות כהסקטו וכטבחה יותר מזה ויהן להסיב שהין התלוכה שלח בכחי' השתי' שהם גם כן כעלי חמר כיושבי הארץ כי מה נשתנו או עם או כי למה לח נשל' כתו כן מה נשתנו חלו להיות כעלי חמר וחלו רוחניים חלח שהחתת שהשלה זו היכה וזה שהש נעייר תלוכה זו יהיה כב' פניה הש בכחיבת הגחלחים עלמם כחלו תחתר שנעשה שול לחחרי הפפל כמה שלח נעשה נפש חחתי ולנפש הש' כמה שלח נעשה חלחך ולדומם שלח נעשה נומח וכיוצה ושם בכחי' הכורח ית' שם ל' לעשות כל פעולותיו ממדרנ' הפלחו' סיהיו כלם חלחכי' וחשתלי' ותהתכות' שהפן הש' יהן לה שחר שברי כל ה' יוחן רב טוב וחשר חלב עלמו בכחיבת יכיחתו תן השבדה לפועל וחף שלח נעשה כו דבר יות' שלח לח נגרע ממנו דבר וחע"ל בחתחלפי החמרי' כגון ס"ו חו הגרש והחלך שהפשל בהם כללו' חחחר שה"ח שיהפכנו זה ל זה ושם יחתר חומ' שברחשי' בריחת הארץ ל"ל לברות חתורת' שחים הפה חז כחמת לח היה נעשה שמי' מהארץ רק מהחין היו נעשים ושחת חחרי הרחוז לח היה'שמים וח"כ הרי זה כמי שיחמ' שיברח שחים ולח יברי'ארץ • גם מהפן הש' יהן שחלה כי שלמו'המניחות היכו כיהם כמניחות כל הבחלחים חשר רחתה חכמתו ית'ולחו היו כלם חלחכים ויעדרו שחר המינים היה המניחות כלחי שלם ולכן רחתה חכמתו להמניח מהפעדר כל המינים חחר שכב"ח יהן עול חנד עלמו וגם בכמנחי שולם הפפל מינים ממינים שונים חשר בכללותם הפלמת המניחות ולח עוד אלא שהחי' המחתפים בחין מחפלפי' במדרנתם כי לח כל הנבדלים וכל הנרחים שוים שטבע שלמות המניחות יחייב שיהיו עי"ב זה עלה וזה עלול זה נוהר וזה עושה וכיוצה כמו שהיה הנהגת המלכות שרים וכפניה זה למעלה מזה ולכן לח היתה תלונת הארץ בבחי' עלמותה שחתי' כבעם השמי' לטוהר מו עכם

מנחי ב

ירמיה ד

מנחי ג

מורם ח"ב פ' ס
דרך חמיכם ח' ג' שער ג' עקדם שער כ' שולח מנח כ' כרחשית תקלח לניוד פ' כ' פ' ס"ב כשלוחם ס"ר ס"פ פסוקים חלק ח פ' ש"ב

חיוני פשר כלשון נשחת ערמו סיוון ורמ"י כשרנך פי' דמים

שחוני' נרוחין

נגדל וגם לא סיכיו חלקיה הספלים כחלקיה התעולים לכל
תלונתה היה במקרים המיגים לה כי לכאורה יקוייר שכבר היה
מכסר בחקה שלא תעטרך על יניעה לחכול ולא תמות וגם תלונה
זו לא נתקבלה שלא בכח טענת אחדות בריאתם דאלו לא נברתו
כת' הענין מבואר לומר כי טבע הספנין היה מחייב סיכיה גם כן
שכדל במקריה' שאם השתי' היו קודמים בבריאה הייכו תו' שם כ'
כתעלו גם כן בתקריאם שהקודם בזמן יש לו תע' מכד קדימת
הזמן זולת מעלתו מכד עצמותו ואם היו מאוחרי' הייכו תו' שם כ'
כתעלו כתו שהתכלית המאוחר מעו' מהמעשה הקודם וכדאתר
לקמן פי' ט כל שבגרת אחר חבירו שלים בחבירו ואפ' שגם
לזה רמזו בהבחת אשל זה לומר שכמו שהמלך אשר יגדיל תפלת
קבת עבדיו על קבת עם היותם סיום לפניו לא יפול טול בתפלתו
מאחר שטבע המלכות יחייבהו שע' סיכיו כלם שרי המלכה תו
רומי פני המלך שעל כ' חוייב היות שהם שרי הלפי' ואשם שרי
מלות וכיוצא מהנם שם יגויר טול בפנינו סיכו אלא כתה שהיה
אפ' להשתתף ולא עשה כן רמזו לומר בנ' ויעשה הנך רחוק
שבתעטו העיון גם תלונת חלוף אלו המקרים היכה טענה מאחר
שרחקה חכמתו להמציא קרן ותלוחה שבע ענינם מחייב סיכיו
כו' שהמיתה כי כל הוה נפסד בהכרח כפיס לו סבות שהפסד
והיה הרכבת היסודות שבהתנב' הפועל על המתפעל הכרח
סיפרדו שם מעל אחיו ומזה חוייבה שתקיים מכילתם תתמדת
להחליף הנתך דבר יום ביומו וכ' כף נרוך לל יניעה כי כל מכקש
שם שחסר ממנו והוא מוכרח אליו בהכרח יתמיד כניעה ' ויהיו
דברי אלה כמוסיים שתך כינעים כי תשמרם כי שם תנבל תפח
מוקבי כתה קושו' ותפיסות בכתה מהדברים ובפרט בענין
הנפסד אשר תשמע דבת רבים מסיגים על דברי שחתת שים מהם
חוטרות נבדלים מהם לנפשם מהם לאנשים מהם לגויים שכ'ס
מהם ליאר' כי יאחרו מזה שוב שלא בחק ה' שלא הסוה את כלן ובהדיא
כתבו אתו כפ"ק דע"ז אלא אבי אין בן דוד כח עד שיכלו כל הנשמו'
שבגוף כשם ה"ר אלחנן הנשמו' ישרא' ושל עכ"ם אינם כתוב ת';

והתחתונים שם אינן יצחי' אינן חוכלין נר' דשל אתבי'
בלבד קתיירי שהם עקר הארן ושתה נקרא'
עליהם כדוב המקומות למה שבהם יבדק יפה נער היניעה תש"כ
בשאר הכ"ח וכנחתים וכ"ם בדומם וכיסודו דלאו בני תכיל' ניכו
גם לפ"ז ליתנה דתתחתונים מתים עולה יפה שהוא מיתה מתם
שהיה לפיסת החיות כמ"ם בסמוך וכן נר' תת"ם בתדרש ;

אבכיר הכיאו הילקוט והארן היתה תהו לפ"ד לתלך שה"ל
שני אחמים ותתהיל הת' מזמר ותת' כוכה וכו' כי
לשון מלאך התות לא שולח בלשון רז"ל כי אם על דברת בני האדם
ות"ם וכל תה שעלי מ"ה שולט כהן הוא בכתי' המון רבוי מיסי
האדם והיותר מכריח הוא לו' לף את עתיד' לומר כי זה לא ירחה
לודק כי אם בחנכים שיברחל ויהיו אז בתכלית ההצלחה בהשקט
ובבטחה וכלא התות לנגח אל כל טבע העולם בתכהנו נוהג דאפי'
למאן דפליג מדשמואל דקאמר אין בין העה"ז לימות המשיחו אלא
שעבוד מלכיות בלבד כשבת פ' בתה אמה לא תאמרו אלא בענינים
הנוהגים בחנכים כגון מלחמות וכלי זין ושתוני הארן פירותיה
בחופן מסוכח כמ"ם עתיד' ת"י שתוניה גלוסקתו' וכלי מילת וכיוצ'
מהדברי שהן לטובתן של ישרא' אבל כל טבע הארן נר' אלא
שיכח דכ"ע וגם בעל ד"ת נר' שדעתו שעל פיסי האדם מדבר ואל
תעיכני מ"מ שבעליונים והתחתונים נברתו ככת ת' שאע"פ אלא
היתה בריח' התר' וברית השמי כיו"ת כיון שהארן שקר בריאת'
בעבורו נברתת עם השמים תפול התלונה אחנם בעל אלא
עמוקות בתב שעל הארן וכל יושביה מדבר וג"כ יד' שכן דרכו של
בעל העקר' ומדברי הרב שיכוחו בסמוך נר' שהוא אפ' התחתוני'
על היסודות בלבד ויאתר דלא סיירי הכא אלא בארץ שנברתת עם
השמים אבל בבעלי הנפש לא סיירי ולדבריהם ק"ל שכבר יאתר
לשון אכילה כדומם וביסודות לאת שהויית ותגיאות הדומם
מהרכבת היסודות הפשוטים והיסוד הפשוט מתדרגת המזון
להם וכן היסוד הפשוט יזון מהסיולי ע"ד שכתב העקידה בראש
שער מ"ח ולתקון המדרש הנז' ק"ל דס"ל סיפתה טבע הדברים
לעתיד וסבר בתקן דפליג מדשמואל מ"ב אפי' בשמואל והכא
בעולם התחיה קסיירי דאפי' שמואל מודה בזה שהוא מעוכה
מעה"ז לקיים מ"ם וכתתו חרבותם לאתים ואתר התחתונים
המיעדים עניינים מעוכים עה"ז ;

וע"ד הדדם קרוב אלך הדבר לו שענין התדרש הלז על היכר
מעלת ה' ומעשה עבודתו מתכ' כי ה' בשמי הכין כסאו
ומס מעלתו מסורסת וחזו השמים מספרים כבוד א מס"כ בתרך

שכל שהמיתה מחויבת לכל הבריות היניעה כבר יחסוך שום אדם שיהיה לפסר בטבעו כזולתה ע"פ שלפי הראית זה וזה בתוך לטבע הוייתו כאו שהתרכתי לעיל ולפסר דרי"ם לטפויי קמתי :

לבן מלך וכו' דלרבי תנחום' נתי תהו וכהו מעניין תמהון כדלעיל אלא דלמ"ל לפרש התמהון על שהעליונים חיים וכו' כדלעיל שלפי האמת אינה תלוינה כדבתיבנא שהם ועוד שהן התלוינה שהיה כתרן עצמה וקרוי התרן היתה תהו קאמר דמשמע שהתרן גופה ור"ת ורי"כם לא אמרו כך"ת דלחכתי לא הוה אדם בעולם דניחת שתוהה עליו וגם אין כ"כ טעם בדבר שירמוז איו הכתו' בעניין הכ"ל שהוא דרוש מבוקש לכל מעיין :

והיתה מניקתו תוהה עניין השמל שכתוב שהנקת' שבת רעת' שעל ידי כן הולד מתגדל ותיעבים ע"י כן בריה' אדם מן האדמ' היה שבת קלקלתה ותתי כדרכי פנחס שתת' עלה בתקללה התרן בחטאה לכל כתיב דאמר ליט בזיה דהדין יניק כדתי לקמן ס"ה אבל אין לפרש שהיה תוהה אילך ישלמנה רעה תחת טובה דהא לא דמי שאדם הראשון לא גמל רעה בבחירתו דאדרבה לו היה עקר הקלל' שלא ע"כ אין התמיון רק מ"ם שעפ"י שבאין הוה ברגון היוצר וכאן שלא ברצונו :

צפתה התרן וכו' , ק"ק דלא דמי למשל דמייתי דהתם הרי גורם הרע בעולם ועומד לפני ה' ועפ"י שהיה קטן אבל הכא אבתי לא נברא אדם בעולם וע"ק דהיכא דמיוחס בקרא שהתרן תוהה וכוהה על האדם דלא דמי לדלעיל דמסתיבו' כרחשית ברא אלהים משמע שפיר שהיה תוהה על רוע אלקה כיון שנבראו בחחת גם כל הרמיזות דכתוב משתמען שפיר ממלת תהו וכהו אבל הכא אדם מאן דכר שמיה ומשמ דס"ל כר"ל דדרים לקמן בפ"ח בחור וקדם נדתני קדם למעשה יום התרון ורוח אלהים מרחפת על פני המים זה רוחו של מלך המשיח וה"ג תמרי בפרקין סימן ס' :

פתר קריא בדורות ורמז לך הכתוב שאברהם וזרעו היה תכלית הבריאה וכדתמ' לקמן בפי' כ סי' ז בשברהם נאברהם נזכותו של אברהם כו' ובשעבורו שכל שם י' חטא הדורות שקדמוהו כדתנן בפ"ה משבות שכל הדורות היו מכעיסין לפניו עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כלם ואפ"י שבת וחנוך ומתושלח וכה צדיקים היו לא היו כדאים שיכנס העולם בזכותם ואפי' הכלת כה במבול לא היתה בזכותו כדתמ' לקמן פכ"ט ואפס שלזה נרמזה ג"כ העברת מי המבול בכתן לומר שגם זה בזכות אברהם נוסף ע"ז שכדאים שו לא הביאו את בני דורם בעול מלכות שמים כמו שעשה אברהם שהקריא שם שמים בפי כל בריה וכו' עד מתי העולם מתבהם בחפלה שלא נתנה מחיר עיני הרבים בלתוד דעה והשכל עד שבא אברהם נוסף ע"ז שאברהם כמשך אחריו שלשלת היחס מזרעו ולא פסק מס"כ בחלו שהרי מנח עד אברהם כלם רשעים היו ומה שלא נרמזו כל הדורות הפוסעים לפי שלא נתפרעו פשעיהם בחקומותם כגון חטח אדם וקין וחנוך ודור הפלגה שע"י שנתפרע חטאם בחקומם לפי שלא היה חטאם כדאי להחריב העולם לעצת רבים ולכן דיין שמה שנענשו בפזור ובלבול לשוטם לפי כי קנת מדו' ל ס"ל שחטאו בע"ז והדברים קשים ותפסר שרמז לר' אלו לענש חטאם מזולתם כי לא לבד חטאו במעשיהם כי גם בחחזוקיהם היו מקולקלים שהרי אדם הראשון עובד ע"ז היה כדאי' בסנהדרין פ' חלק' וגם קין אמרו עליו שהיה מין כדתניא בתוספתא ואחר קין לאחיהו ליח דין וליח דיין וכו' ודור המבול שחטאו עם ע"ז וכן דור המבול היו מומרים לגל סור מהנו :

שהיה ללמד שנתאבד בחפץ ומן שלא לן בכודו עמו שכיון שנברא חטח וגורם מנ"א כדאי לקמן בפי"ח :

שבקש להחזיר העולם לתהו וכהו כלומר שעל ידו היה חוזר העולם לתהו וכהו לפי שהרג את אחיו וחייב להספה בחטאו הוא וזרעו ולולי שנולד את שמתנו הוסתת העולם ממין האנושי בטל :

על שם והיה במחשך מעשיהם כן דרך הבלעי מאמיני בהשגחה שאינם חושבים שיש מכ"ו לכל במחשך לפי שאינו יכולים לס"י שיאמרו מי רואינו וכן הוא עניין בקיאי עובדי ע"ז שחושבים העולם מסור לכוכבי השמים וכסיליסם ועזב ה' את הארץ : ומקרא זה על מכחיבי ההשגחה כאמר כדלקמן ריש פכ"ד :

על פני תהום זה דור המבול ליכא לתקשויי דכיון דחשך ותהום זה על זה כליכא דקרא היכי מצי דריש להו כלחד מילתא בחכי נפשיה דאסמכתא בעלמא היכא וכן הא דקאמר לאור יום זה יעקב וכו' ולא קאי אאור אחשך הכי הכא וכן דרך המדרשו' תמיד בכל מה שהוא דרך אסמכתא :

לאור יום זה יעקב וכו' לפי זכר יצחק וישמעאל שעקר החומות שהיו מבויינים בעולם ברוב הימים הן בני יעקב ובני עשו :

וידי ערב זה עשו שעפ"י שבכבר נרמזו כיום ולילה ברמזו ג"כ בערב ובקר כדי שיתוארו במניעות האור והחשך וכומניהם ס"ל לפי שטעם הקריא ביחת האור בקר כי כאור יבקר האדם בין כורה לגורה והחשך ערב שאז יתערבו הבורות ודומה כאו חוברות כלם ל' החמר הכוסה כמ"ש החכ' לכן כינה ליעקב שבורתו שלמה ומעשיו נבדקים וברורים כבקר ולעשו שהיה בהפך בערב :

וידי ערב וארכו של עשו נראה שהוא לשון מיותר וע"י הדחק תפילו ליישבו ולומר שהיה הכוונה לתאר את יעקב בשם בקר ועשו בשם ערב אלא שתאר ארכו של עשו על סוף מלכותו ובקרו של יעקב על תחלת מלכותו כי כמזה נפל זה קס וע"ד זה פי' בתחלת מדרש חסתר בערב תאמר מי יתן בקר שאמר בבקרים של בבל תאמר מי יתן יתן ערבה וכו' :

יום ה' שנאמר ויהי יום אחד יודע וכו' שכיום הה' יהיה הערב והבקר הנזכר וכן פתרון הכתוב ויהי יום ה' יודע לה' שאינו משלם לה ליום דיניו יעקב ולא לליל דיניו עשו אבל יתחלק קנקנו לזה וקנקנו לזה וזהו ויהי לעת ערב י"ה שבע' שלטון עשו הנקרא ערב ימח מלכות יעקב הנקרא אור ס"ב לעת ערב שהוא סוף מלכות שמלך יניב אורו של יעקב דהיינו תחלת מלכותו ויום ה' דקרא דיהן קאי תערב ובקר שזכר וה"ק הויה הבקר והערב שניהם יהיו ביום אחד העתיד ס"ב דלא קאי אבקר וה"ק הויה בקר זה בלו' שתחלתו יהיה ביום אחד העתיד הידוע לע"י וייתכן שכוונתם לפרש כאן יום אחד על מספר חלף שניהם שהוא יומו של הק"ב שפחם תבלה מלכות עמלק ויקום יעקב וכמ"ש בפרשת כ"ה תפר"ח ויהי השמש כהה תבאן לתת לחד שחין משלן של מלכיות הללו שלא יום אחד מיומיו של הק"ב ה' ל' אלפים כן ערך כדכתיב שנאמר בתבני שומעה כל היום דוס חון משתי ידות שעה אדע לך שהוא כן בא והיה כשחמה כוטה לבא במערב כ' ידות שעה אם אורו ואין טוהה לו וכן עד שלא יבא הערב ישמח אורן של ישראל שנאמר והיה לעת ערב יהיה אור שיאתו של הק"ב דקאמר הוא חלף שנה בדל קטן פי"ט סימן י"ב וכן פרש"י והיה לעת ערב קודם שיגמרו חלף שנה ומה שהקשה עליו ר"י מהרבנאל שכבר עברו עתה ממחלת המלכיות חלף ותתק"ת שנה ל"ק כי כן היתה הגזרה מתחלה אבל עוונותינו הקרינו קצנו וכהיתה דתנא דבי אליהו ו' אלפים שנה הוי העולם כ' אלפים תהו וכ' אלפים תורה וכ' אלפים ימות המשיח ובעוונותינו שרבו ונמו שנותי כדאי כפ"ק דע"ז :

ד"א יו שנתן לו הקבה השת ע"כ לומ' דלא קאי יו' אלא אבקר

וה"ק עקר לור הכקר דהיכו יפקב הוא כיו' הכפורים שהוא קדום ובלם כמלאכי השרת ואין לו מקטרגים למעב' כנוכר בתקומות רבים מדברים ז"ל :

פתר קרא כמלכיות גם זה הרמזו הוא ע"ד מה שפי' כמתא' קקוד' לריב"ם והוא שתכלי הכריות כשבי המשיח שלא יתכסם העול' ותתלא האר' דשה ית' יודע כל מה שעתיד להיות בעולם וכמעבי התכסים דיהכין ויהיו הנה כל מה שעשה עם תכותכו ויו כאת' מתקרי' עד כיון שפי' הוא גלוי כתקו לאחר שלכסוף כל נחרב וכתלש ספעל ושעה לריך ולכהלה ולא יהוייר כשום בעל שכל שיגע בדבר יודע שיהיה לנטלה והיתה תשוכתו שהכל תוייב תטבע העכין שכלמות כלל המין התלוסי כתלש בזולת זתן רק כי טבע יהירתם בלתי תקבל לותו ותחלתו ולזה הוכרך זתן רק ברוב בחיכות ונסיוכו ותוכחות כמה נביאים וגרות רבות בגליות תרים וקשים וחחרי כן יגאלו נקיי' ככסף צרוף ומזוקק וכמו ש"ה ככל לכם וככל בפשם לחרי שידעו כאת' כי אין מתם ככל תיבי התעתועים תשר כדתו לחריהם לעזר מחרי ה' ויבושו ויכלמו מתעשיהם ויכירו שתין עוד תקנה כי אם לחסות תחת כנפיו ויכותו עם ה' ככריות שלום אשר לא יופר לעולם וכ"ש שתחלת הכריתה בפה ה' ענין התלכיות ותת כל מה שיעשו בעתו וכחלתו ועכ"ז לא הסיב ידו מתעשיו תת ישראל שכלם הכנה וסיום לענין תשיחכי כזולת זה ג"ע ולא יעלה על לב תנוש דבר פליטל לו' שים נסתר מחתתו ח"ו וכסתוך כתיתר דר' תכיו ור' חייא בר תכא בדבר עוד כענין זה :

ראיתי את האדן והנה תכו רמז בשלת' הוא דכיון דעל ברת גלות בכל ליודי תהו דש"כ ירמוז ל בכל וכן כהו ירמוז ל מדי כיון דהוי קדוב לויפתילו והכוא קרא כמלכות מדי הוה וכבר כתבתי לעי' שתין לדקדק בתופן הרמיזות :

בהו זו מלכות מדי ותע"ג דכבבל כתי כתיב בהו כיון דבתהו סני לרמוז על בבל דרש"י בהו על מדי :

שהחשיבה עיניהם של ישראל שהיו גאוותיהם על ישראל יותר קשות משאר התלכות שהיתה גוזרת להעביד על דת וכתחוור תעכין תנטוציכום :

כתבו על קרן השור שגזרה כל מי שיש לו שור יחקה על קרנו שין לו חלק בשלהי ישראל כדאי' בתנחות' פ' תזריע ושכין זה שיפרשתו לכל כפירתם בה' עד שיהיה הדבר רשום בתקנה קניניט ויתכן שרגתה לרמוז שבתעשה העגל הורחקו תה' ושוב שין להם חלק בו :

שאין לה חקר שגדלותה ועשרה רב עד שין חקר שהיא תכתבת טירונית תכל העו' כדאי' לקמן כת"ב ת"כ שתין חקר לזתנה שתין תנו יכולים לחקור לדעת את תפלתה כדאי' לקמן בפס"ה ות"ו ק"ק דהלטון תיותר דכיון דקתמר זד תלכות הרב שתין לה חקר בתהו תה כ"ל עוד תה התהו הזה שתין לו חקר כו' ונסחת הילקוט כך היא על פני תהום או תלכות הרב תה התהום שין לה חקר כך תלכות הזאת שין לה חקר והיא בסחת הנוכה אלא שתין לסתוך עליו דתסכם ותני בכתה דוכתי :

משמשישה וכתה תתקרבת וכתה קודם לזתנה בזכות התשוב' כלומ' שתם שין תשובה לה תבא אלא בעונתה הקבוע' כדאת' בסנהדרין פ' חלק זכו תחישבה לה זכו בשתה וז"ש תרתפת תנו ר"ל תעוכפת תנו על גואלין ירתף :

שנמשלה כתים שברוך לשפוך שיחה ותחנוני כלפ בשבר בתשובתו כתי' הנסתרי' וע"ד דרש תם לו' שהבוע' וה"ק עקר לור הכקר דהיכו יפקב הוא כיו' הכפורים שהוא קדום ובלם כמלאכי השרת ואין לו מקטרגים למע' כנוכר בתקומות רבים מדברים ז"ל :

פתר קרא כמלכיות גם זה הרמזו הוא ע"ד מה שפי' כמתא' קקוד' לריב"ם והוא שתכלי הכריות כשבי המשיח שלא יתכסם העול' ותתלא האר' דשה ית' יודע כל מה שעתיד להיות בעולם וכמעבי התכסים דיהכין ויהיו הנה כל מה שעשה עם תכותכו ויו כאת' מתקרי' עד כיון שפי' הוא גלוי כתקו לאחר שלכסוף כל נחרב וכתלש ספעל ושעה לריך ולכהלה ולא יהוייר כשום בעל שכל שיגע בדבר יודע שיהיה לנטלה והיתה תשוכתו שהכל תוייב תטבע העכין שכלמות כלל המין התלוסי כתלש בזולת זתן רק כי טבע יהירתם בלתי תקבל לותו ותחלתו ולזה הוכרך זתן רק ברוב בחיכות ונסיוכו ותוכחות כמה נביאים וגרות רבות בגליות תרים וקשים וחחרי כן יגאלו נקיי' ככסף צרוף ומזוקק וכ"ה ככל לכם וככל בפשם לחרי שידעו כאת' כי אין מתם ככל תיבי התעתועים תשר כדתו לחריהם לעזר מחרי ה' ויבושו ויכלמו מתעשיהם ויכירו שתין עוד תקנה כי אם לחסות תחת כנפיו ויכותו עם ה' ככריות שלום אשר לא יופר לעולם וכ"ש שתחלת הכריתה בפה ה' ענין התלכיות ותת כל מה שיעשו בעתו וכחלתו ועכ"ז לא הסיב ידו מתעשיו תת ישראל שכלם הכנה וסיום לענין תשיחכי כזולת זה ג"ע ולא יעלה על לב תנוש דבר פליטל לו' שים נסתר מחתתו ח"ו וכסתוך כתיתר דר' תכיו ור' חייא בר תכא בדבר עוד כענין זה :

ראיתי את האדן והנה תכו רמז בשלת' הוא דכיון דעל ברת גלות בכל ליודי תהו דש"כ ירמוז ל בכל וכן כהו ירמוז ל מדי כיון דהוי קדוב לויפתילו והכוא קרא כמלכות מדי הוה וכבר כתבתי לעי' שתין לדקדק בתופן הרמיזות :

בהו זו מלכות מדי ותע"ג דכבבל כתי כתיב בהו כיון דבתהו סני לרמוז על בבל דרש"י בהו על מדי :

שהחשיבה עיניהם של ישראל שהיו גאוותיהם על ישראל יותר קשות משאר התלכות שהיתה גוזרת להעביד על דת וכתחוור תעכין תנטוציכום :

כתבו על קרן השור שגזרה כל מי שיש לו שור יחקה על קרנו שין לו חלק בשלהי ישראל כדאי' בתנחות' פ' תזריע ושכין זה שיפרשתו לכל כפירתם בה' עד שיהיה הדבר רשום בתקנה קניניט ויתכן שרגתה לרמוז שבתעשה העגל הורחקו תה' ושוב שין להם חלק בו :

שאין לה חקר שגדלותה ועשרה רב עד שין חקר שהיא תכתבת טירונית תכל העו' כדאי' לקמן כת"ב ת"כ שתין חקר לזתנה שתין תנו יכולים לחקור לדעת את תפלתה כדאי' לקמן בפס"ה ות"ו ק"ק דהלטון תיותר דכיון דקתמר זד תלכות הרב שתין לה חקר בתהו תה כ"ל עוד תה התהו הזה שתין לו חקר כו' ונסחת הילקוט כך היא על פני תהום או תלכות הרב תה התהום שין לה חקר כך תלכות הזאת שין לה חקר והיא בסחת הנוכה אלא שתין לסתוך עליו דתסכם ותני בכתה דוכתי :

משמשישה וכתה תתקרבת וכתה קודם לזתנה בזכות התשוב' כלומ' שתם שין תשובה לה תבא אלא בעונתה הקבוע' כדאת' בסנהדרין פ' חלק זכו תחישבה לה זכו בשתה וז"ש תרתפת תנו ר"ל תעוכפת תנו על גואלין ירתף :

שנמשלה כתים שברוך לשפוך שיחה ותחנוני כלפ בשבר בתשובתו כתי' הנסתרי' וע"ד דרש תם לו' שהבוע'

ברוחה רוחה שיפה רש"י ז"ל פי' לשון הרקה תלשון הזה מי' לחמרי' ופירו שייפה והולכת ע"י הרוח דתין תים כלא רוח והכוכה שתף כעת החום לא יכא תקורם והכי דרש לקרא ורוח תלי"ם תרחפת רוח הקדש רחפה ותחלה על הכריות לתת פני לתר תתי כדי שיהיו תוככי תתיך תף כשע' השרב שלא יתותו כשתה ותלכך תה שהפי' דתוק ק' דת"כ הרוח הזתה על תתי לא זכר ככתוב כיון דרוח תלי"ם שייכו רוח הקד' ותרחפת לשון חחלה תם לא שנאתר שיהיה הכפוק תשתם לב' כוכו' ות"כ תי הכריחו לרש"י לף על רוח הקדש והשכון בשיני דשיפה תלשון כשת ברוחך כת"ש הערוך והכוכ' שתתיך הרוח תנוי שהוא תנשב ע"ש תתי השר' והיכו ורוח תלי"ם תרחפת עש"ם וכן זוהי לא תשתע ליה פי' זה דת"כ לתה ייחסו לש"ם טפי תשתר הנזכר וכו' דת"כ תנשת תיכעי ליה ולכן פירשו על התים העליוני' התלויים כאויר כתתל' ה' כדאי' לקמן כפ"ד ולכן בקראו רוח תלי' ולא תתר תנשת תפני שטועות ותיכן נוגעות :

ניאן הרגלים פרש"י ז"ל כרגלי על דבר ובקראו לחור לי בתיום דבר היית חושב שפלתי בפלוחך ולא השיכותני וכפעם ג' השיכותני כתם שטוכה לחכרו כחפזון תתוך תחפכה ולי כר' רגלי' תתם ופי' תתין תכה ותכה פניך תועדו' ללכת שתתה טרוד כתי שהוסב להיכן יטה תת דרכו והכי תשתע תליטנו דכריית' דתית' כפ' תין דורשי' דתני תתין ולתין בן זומא ורש"י נוסיף פי' שם קרוב לזה והוא השיכו תעיין הייתי ובל זה היתה טרדתי ור' לף התתין לו כי לף שער שהיה כ"כ טרוד בעיון ולזה תזר ובל שעל כרתו יודיענו תתין הרגלים עד שנלה עיונו שהיה כדאי לטרדה או ותיפשר ג"כ לו שהוא ד"ת כתי שתומר על תם תתה עומד ותכה תלך לפשת העיון וכוותו לומר כתם תתם תעיין ועוסק בו :

ולא היה כין תים העליונים כו' תי שיר' לפ' תית' זו כפשטה ג"ל דתין דעת רש"ל שהשתים תקיפים שניה תחר תכל נדדיה כדעת התוכנים שתתרו שהתרן כתרכו כתוך העגול דת"כ בהכרח יש כין תים העליונים לתחתונים שעור רק שהוא גוכה השתים על התרן ועוכי השתים תלף דעתם שהשתים לתעלה תן התרן כלכד כתהל הנטוי על התרן כתו שכר' תת"ם כתלפם וכשויה נברתו וכפ"ת ג' גרסי' כהדי' קורקסי שתים כתי תוקיינום הס לתוזי' שתיתי תוקיינום כין קטת התרן לכין קלות השתים וקטת השתים על תיתי תוקיינום הס פרוסים שנלתר התקרה כתים עליותיו תוכן של תתים קוניתא היא טולה לתע' כדודם שהיא פרוסה וקלותיה לתע' וכל כני תדם יוסבים תתתיה כתהל שנאתר וימתחם כתהל לשכת • וכפוף פ"ג דתכניות תתר רכה לדידי חג לי לתי דיוקא דתי לעגלת תלתת ופרסן ספוותיה וקייתת כין תכוותת שתתה לתכוותת עלתה ופרש"י כין הרקיע לתוקיינום היכא דשקי תרעה ורקיעא וכפ"ב ס' הספי' תתר רכה כך כך חכה תתר לי תהוה טייעת תת ותחוי לך היכא דשקי תרעה ורקיעא וכו' וכן תיתרות רכות כפ' תי שהיה טתת וכתקוותות רכיה שת"ם לפרסם כדעת התכנניט תלה שדעתם כתמונת השתי' והתרן כת"ם וכהכי ל"ק תה דגרסינן כפ' חלק ת"ל תנטוניטום לר' תפני תה חתם יוליה כתזרח ושוקעת כתערב וכו' שלפי דעת התוכנים אין טעם לשלה זו שמקיעת תתערב תיכו שת הסתרו תחת התופק שהוא סובב תתיר הכדור • וגם לפי זה לא תיקשי תה דגרסי' כפ' אין דורשי' ת"ר שעור תדם ת"ת אין התרן ושד הרקיע היה סב לאין היום תפר כדת תלי"ם תדם כו' תוך ד' יודע תפר רב תדם תת' תסוף שהולם ועד סופו היה שבת למקנה

ולמקנה בהמתם וכו' קשו קראי מהדדי ואידי ואידי חדא מדה היא
ולפי דעת התוכחי' שהארץ כמרכז בתוך העגולה אין ערך ולמי ון
לשעור מרך הארץ עם מה שמן המרכז לעגולה ואף ע"פ שכשל
מגן לחבות בהקדמתו פי' זה המאמר על הסערת הסגת החדש מ"ת
מ"ם אידי ואידי חדא מדה היא אינו כך' אלא על שעור גובה מתם
ומ"ם כך"ת עם ע"ז אינו נכון כמ"ש לקמן ריש פ"ח כ"ה ועיין כמ"ש
לקמן בפ"ו גבי כיצד חמה ולבנה שוקעים בראקיע ' וכן נוכל לו'
שהמים המקיפי' נגד שולי הרקיע המחוברים לארץ הן קרובים
למים התחתונים שבמקום ההוא מהארץ כזה

וכן כ' מלמון רס"י שכת' בגמרא בכריית הגבו ואין ביניהם במקום חבורן אלא קשר כיפת הרקיע בקרקע והשתא נמי לית לך אלא הלקחן פ"ד בחלל שבין מים התחתוני' לרקיע כך יש בין רקיע למי' העליוני' דמשמע דרקיע מפסיק ביניהם ומחק רב ביניהם ולא כבן זומא דקאמר שאין ביניהם אלא כב' אצבעו' וכ"ם למתי דאמיקנא בגמ' בפ' הבו' שאין ביניהם אלא כמלא נימא דאיכא למימ' דהתם כמה שכנגד אחינא כיפה אבל הכא בשוליה קמיירי ואף על פי שחכמי התכונה אין יסכלו זה כלל ומופתיהי' נאמנים אינו אלא שהרי חז"ל לא אמרו בקיצים בחכמה זו רק מה שהוא לורך לקבוע דירה' וכמו שמצינו שהודו לחכמי ס"ה כדאית' בפ' מי שהיה סומא יום"ם בשל מגן לחבות בתקו' הבו' שחז"ל לא נתנם אלא חכמת התכונה שהרי נתנם' תמיד בתבו' טעם למה בשחמה בחצע הרקיע אין הכל מסתכלים בה בשוה' שתרו חכמי התכונ' אינה ראויה אלא לפי' שהסכימו בענין א' יסכימו בכל ומה שהכי' רואה מת"ם בגמ' שחשוב כלם שבידו כדור שתופס כל העולם ככדור פשו' שאינה ראויה שהם יספרו שהעולם כמרכז בתוך העגולה אין שהוא כדורי שהכונה שבידו הבו' כתופס כדור בידו ועושה בה כרצונו ' ופשיט' שאלו ידע אין ראוי כל שהתחרים שזכרנו היה מודה שחז"ל לא יסכימו כזה עם התוכנים ' אינה מודינא דקצת מחמרי נחנהו לרז"ל שמסכימים עם התוכנים ויש שבעלי המחמרי' שהם היו סוברים כדרך התנטנזני' כשהיא דאמרי' בפ' מי שהיה טמא כל היסוב תחת חד כוכב' הוא יוסב והק' התום' דת"כ כל הכוכבי' היכי קיימי' ופשיט' שאם דעת המחמ' אינו כדעת התוכנים אין קושיא ' וא"ת קרוב לשמוע דברי כעל פעקי' ושאר המחברי' כיון עם שהם דרך דרש איכא זה המדרש מתון המדברים כדרך רמז ונם אינו יכולני לפ' המיחרש אלא שרבי הרב ז"ל שכתב בפ"ל מח"ב שהכדל המים אינו הכדל מקומי אלא הכדל בגורם והרקיע והמים העליוני' הכל תחת המים והרקיע הוא החויר המבדיל בין המים הכחניים וכין אלו המיניי שבשפוכל בין שתאמר בדעת קצת מפרשי דברין שהמים העליונים שמעל לרקיע הוא החויר אלא שעולה לכל החויר החם למע' ממקו' הקר מהחויר וממנו מתהוה המטר והם מים בכח והרקיע עלמו הוא מקו' הקר מהחויר שהם נאחזו החויר לח רב וניתעבה שם ושם יתהוה המטר וכין שתאמר כדעת קצתם שחלק הקר מהחויר שכו יתהוה המטר הם המים העליונים והרקיע הוא החויר שלמטה מהחלק הקר עד הגיעו ל המים היסודי' וכל החויר נק' מים למה שהחיל הלח שתבר כו' בכל חלקיו ולא יתהוה מזה החלק שנק' רקיע מטר להיותו חם מהשפכו' הגיעתו הכל עולה לענין ג' והוא שהמי' העליונים הם המים הכחניי' שבכח החידי' והתחתונים הן המים המיניים כימים ונהרות וגו' ג' בן זומא שלא נשתה לחשוב שהמי' שעליונ' כשפט הכתובי' אלא שהעליוני' והתחתוני' קרובים הן ואין ביניהן רק הפרש מועט כמלא נימא והוא החויר שביניהן וכשורה והוא היות או בחניי' ואו פעליים ולפ"ז כב"ג שנכשל שהרטו' הכדל מועט בלבד ולפ"ז ג' ס"ם מה שכנה מים העליוני' כרוח ג' ס"ם לפי שהחידים דבר דק ודומה לרוח וכ"ם למי שתם' לומו על חלק החויר כבן' ומי שאמר כמלא נימא נלה הענין יותר לו' שהחויר אשר ביניהם לא יחשב הכדלה אחר שהחידי' שולי' תמיד מהתחתוני' ושניים אין אלא הכדל אינו אלא כמלא נימא והוא הכדל מהכח אל הפועל והוא הכדל מוב שהן מוכנו לשוב לפועל מיד ולפי הפי' הבו' שתם' שמים עליוני' הוא החלק הקר שבו יתהוה המטר אפשר לפ' שהכונה בהמעטת

שהכדל הוא שבהתהו' המטר למע' תכף ואיד נופל למטה ג' המים התחתוני' וא"כ אינן נכדלות אלא כרגע אחנם הנרכוני נר' שתם' על יסוד פי' זה אין בין מי' העליוני' כו' שאין הפרש בין מה' הקר וכין הנק' רקיע אלא כמל' נימא אלא יתחלפו אלא מנד חלוף השתם שלולי שהשפכו' השתם שם נם הוא עם החלק הקר וזה אין לו שחר עם כ' לכל הפירוש' כ' שהמים התחתו' שם המים התיניי' הבו' בכתוב וע"ז ס"ם פי' כשל נורת תהלו' כה דלקתן פ"ד דשכלל שבין מים העליוני' כו' נם ס"ל פי' הה דבן זומא והחולקי' עליו על הרקיע שהויר אלא שהוא אמרו לפי החמת וכתב שהם חולקים בפי' הכתו' עם הנך דלקתן בפ"ד שהם מפרש' יהי רקיע על הגלגלי' ותתה על רש"י על פתוך המים בחתנע המים כו' אין הכיח דברי הנמ' ותפס דברי התנדא כ"ר וכעיני יפלא תלמודי שכמותו איך יחשוב לחתת שחז"ל יפרשו רקיע על החויר והמים העליוני והתחתוני ע"ה וכ"ם שיהי' מחלוק בין מאמר חז"ל בפי' הרקיע הזה כי כולהי על דרך זה רמוי שיפורשו כל דבריהם בפי' הרקיע והמימו' בין שכלן אמרו בלשון ג' מים עליוני ומים תחתוני ואם אמ' כן לפי שהוכר היותם חולקי' שבאחת אמ' שאין ביניה' אלא דבר מועט ולקמן אמ' בחלל שבין מים התחתונים כו' אם יותר ק' שיותר רחוי לו' שיחלוקו בשעור הבדלת המימו' ולא שיחלוקו בחניאתו' רקיע זה מהו ומה נם שכב' תרנגולא לעני' כהורמת דברי רס"י נם לפ"ז לא תפדק תמיהתו על רס"י כיון דלא פליני ולא דבר רשי' אלא בתקו' הבדל' רוב המי' שהוא מה שכנב' אחנם הכיפה שהבדל א' מדוקדק מתוך דברי הכתובים אבל מ"ם בהבדלת מי שולי הכיפה שהוא כחלא נימא לית נרמו בכתו' ומלבד זה תמהני מתמיה' הר"ם על רש"י ז"ל שאפי' נודה שב' התנדות חולקו' ידוע שדרך רש"י לתפוס התנדא המתיישב לפשט הכתו' כמו שגלה כפ' מתחלך בנן והר' שם שעמו הלין עליו בן על ת"ם כו' ימי בראשית שמשו אחור והחשך הראשוני' ולא יכחים שום אדם דשם בחלל שבין המים התחתוני' וכו' יותר מוסכר שהוא מדקדוק לשון הכתובי' כדכתיב וא"ל לפי מה שהוא פי' דלכן נאמר ומנדיון פי' יהי רקיע הרקי' החויריי שודאי יברח רש"י ומזה וידבק בתנך שלכ"ר שפירשו על הגלגלי' אמנם אני אפרש היות לקמן נתי בתקומת על הרקיע החויריי לפי דעת הרמ"ב שם עם דלי' לה ס"ל ושמעתי ס"ת שני העליוני' רמז למלחכי ומים תחתוני' למנכי וכוכבי דברי בן זומא שרחוקה הסגת מעל' המלאך מהמנכי כהרחקו מהם כנ' מדרנו שהם שלו כנדלי' ולו חמרי' והב' שלו נפחי' ולו כפסדי' והב' שלו טכעי' ולו בחירי' וכוכ' שלו שחין ביניהם' שלא כמלא נימא הוא שקרו למנכי להסיבו מנד שכל כ' הויה ואין לו שרש בפי' הכתובי' בלי ספק שעניני' חלו כבשונו על עולם בפי' יהי רקיע שהענין מספרשי התור' כרחשי כו' ות"ת כתבתי מה שחתחתי יפר להבין כדב' ורוח א"ם מרחפת מנפשת אין כתי' כאן כו"ק דפסו' והביו"ל כתיב ואז עדיין לא היו נבדלים מים עליוני מהתחתוני' ובכריית' דתית' בגמ' הכ"ל תניא ת"ל ר' לתלמידו עדיין בן זומא מכחון מכדי ורוח אלהי כתיב כיום ת"ו והבדל כיום כ' הוא דהוה ות"כ קשה מאי דעתי' הכן זומא ומאת דסיבו דקאמ' הכא הלך לו בן זומא כלו' שנטרפ' דעתו להעמיקו לעיין בכשהרו שאינו מכחין כין מה שכתב כיום ראשון ליום שני וסיבו דתניא כפ' הנזכר בן זומא הין וגפנע וכן כתב בספ' עין יעקב בשם חדושין בן זומא מכחין כלומר חון מיסוב הדעת שכך דורש שהרי מרחפת לאו במקו' הבדל כתיב ק"ק למה יכתבו לנו דברים שאין להם שברת והבנתן דהוה סבירא ליה אלא כת הכתוב להורות על סדר הבריאה וסבר שאו קדמו לאלו אלא שפי' הכתוב בראשית בריאת שמים וארץ וכו' וייתר שהים יהי אור וכו' כדפרש"י ולפי' מי מיחר דקרא דוהארץ זכר כל עניני כלל הבריאה והבדל המים בדרך קצרה והדר מפרשי קדמי היאך כתבך הכל דבר יום כיומו ור' שבר דקרא להורות על סדר הבריאה אתת וכל מה שכתוב בפ' והארץ היתה ספור מעשה יום רחשון הוא כפי' הרמב"ן ומה שאמר הלך לו בן זומא לא על טרף קדמת קאמר אלא שהלך מהעול שולחי יחיו קדוכי' לפי שעיון כתופל ובמכוש ואת"ג דאסבחן בגמ' לחרויי דעסקי בהך מילתא דר' ה כחלא נימא ו"ל כוונת דכולה כו' שבר שאין דרוש זה כל כך עמוק שיזטרך עליו מ"מ מתוך רבוי התפודדותו עד שלא השיבו בפשלת שלומו הכיר ר' שהיה מעמיק יותר מדאי ויתות ;

מרחפת כעוף היה כו' כיונו דאין דורשין מפ' כאמר כאן רחוף ובאמר להלן על גוזליו ירחף מה להלן טובע ואינו טוע, לף כאן כו' ;

ולא שהו ימים מועטי' וכו' כלומר לא עברו ימים מועטי' עם היותו בעול' שנזמנ קדו' הלך לעולמו ואין לורך לומר שחת' רש"י לא היו ימים מועטי' וכן זומא אינו בעול' אלא שכנה המדרש ;

מתחלה בריית של עולם וכו' הלא ידעת כי למה שהנחת ידיעת הש"י במעשה המלאכים קודם יציאתם לפועל ידלה סופר להנחת הכחירה כיד האדם שלאחר שהש"י יודע שרמוכן יחטא הנה הוא מוכרח לחטוא שא"כ אינה ידיעה שלימה לכן רבו כזה הדעות כי מבקשי האמת והאמונה התורייתי קיימו שתי ההנחו' אלא שים לאחר הודו בקדמה הנזכרת רבו שכ' ההנחות נרחות בסותרות אבל יאמר שדרוש זה מן הדברים שקברה בהם דעתנו מהשיג תופן ידיעתו ית' אבל עכ"פ יש לנו להודו' בחפצרו' הבחיר' ושלמו' הידיעה עם שנסכיל תיכות' וזה דעת הרמ"בן ז"ל בפ"ה מהלכות תשובה ובפי' פרקי אבות במשנת הכל צפוי וכו' ובספר המורה ח"ג פ"כ כתו שזכרתי לעיל במאמר' דהוה גלי עתיקתא שבפ"ו ויש שהבחישו הקדמה הנו' כי אמרו שאין זה סופר לזה אלא שנתחלפו בחיכות התשובה כי הרמ"בן כד ז"ל אומר שידיעתו יתברך במעשי האדם לאחר שנסתר הבחירה כידו היא כידיעת התולנטניכי' שיודעי' מבח אחר מה יהיו דבריו של זה ואחר שכל עכשי האדם' ביד מזלו וביד שכלו המגילו מיד אם יעמו' נגדו הנה הש"י יודע כל מעשיו מבל יודעו כח מזלו וכח שכלו אם יתחזק במחול או לאלו וח"כ זאת הידיעה אינה גוררת • והר"יבס בתשובת ק"ח כתב שאין ידיעתו ית' מכרחת כי לאחר שהאדם בחיריי הנה בשידע הש"י שזה האיש יעשה פועל פלו' ידע שיעשה זה בבחירתו ואיניה חפצר לעשות הפכו ולזה נאמר שאין מעשה האדם נחשך לידיעת ה"ת' לומר מעשה טרם נתנו לפועל לפי שידיעתו נחשבת למעשה' ההוה הנעשה בבחיר' אעפ"י שידעו ה' טרם נתנו לפועל וזה הוא הנכון לפ"ד אמנם החכוניים ההולכים בסדירות לבם טעו לחשוב שקבון כ' ההנחות נחלקו ונם הלו נתחלפו בדבריהם כי יש שכרח מתת תפלה בידיעת ה' ולבן קיימו ההנחה הא' והבחישו הנחת הבחירה הלא שכל המעשים התנועי' מוכרחי' מידיעת ה' וכשתשכל בסברת זו תראה שנפלו ביותר רע כי חוייבו לומר שכל שבר ועונש שאר יבחן לאדם הוא הלא כדין ויעטרכו לומר שהכל נחשך לחר רצונו ית' כדע' כת התשערייה שנזכור בסמוך ויש שאמר שטעם המפער נחלה בדברים בבחינת עצמם וכלתי נחלה בבחינת סיבותיהם ולזה הדעת נחשך ה"רן חסדתי בספר תור ס' פ"נ ב"ם מ"ב ולענין השבר ועוד כתב שהעונש נחשך מהעבירו' כהחשך התסוב' מהסב' כו' ולפי האת' אין ממש בסברת זו שאחרי היות הדבר מוכרח מנד שבותיו ליזה תפארות יפאר לדבר מנד עצמו כמ"ש העקידה בפ"ט ויש שיכחישו ההנח' והאמרי כי לא יתואר ב' בידיעה מעשי האדם הבחיריים לפי שאין להם שבה קיימת רק בשיסכימו המעשים עם מה שהוכן תלוי ביום הבריאה מפאת הסדור השאחרי הכולל אבל אם לא יסכימו עם הסדור ההוה לפי ידעם הש"י ולבן אפשר שיהיו מעשי האד' ולת מה שידעהו ה' ובבר נתפרשם רל"נ מזה הדעת בתקומות רבים וזה יתיש רבים שבח לידי ספר קטן חברו חבם מ' קרתו עץ חיים אשר היה מתפאר בו לגלות דבריה עתוקים ובתוכם היה מזכיר סברת זו כלו היה מרגלית בידו ואפריון נתטייה לר' אברבנאל שכתב עליו שטנה בפי' משנת הכל נפוי וכו' ובבר הכה הר' יבס בתשובה הנו' על קדקד זאת הסברת בשטנה חזקה שאין עליה תשובה כי לא יתלט מעשים ה' לאחרי נאתם לפועל או לא ואם ידעם הרי הוא שבוי וחידוש ידיע' בחקו ית' ואם לא ידע' תפול התורה בכללה ואין פחד אלהים כלל • ופשי' סוד הדעת מבוטל בתור' ובנביאי' שהרי פ' עלימה בתובה בזה הלך סוכב עם אבותיך וגו' ובעתה העירם הזאת ובבר זכר זו בשל העקד' בשער הנו' וגדול' מזו מצינו שאיבעא ליפה מה שהיה עתיד לעשות חזקל רעה לבני ישראל בשבח לפניו לדרוש על מנין ואמר לו ידעתי את אשר תעשה רעה לבני ישראל מבבריהם תעלה בלם וגו' • ואיך יפלה על הדעת שיעלם מה' מה שידעבו הנביא בכח נבואתו והדבר מבואר בתח"ל במאמר זה שאמר בו בביאורו וכמ"ש בתיב' דהוה גלח לפועל בפ"ח וכתו שאמרו שבראשם הש"י לאדם הרשעון דור דור ודדיקיו וכו' ובבר בררנוהו לעיל בפ' הנו' גם לקמן בס' שמות פ' ג' שאמר רחם רחיתי את עני עמי פ"ל מני רוחם כ' רחיות מקבלים התורה ועושים הענל וכו' • גם לקמן בס' במדבר פ"ו ברחם את התרנלים שהם עתידים להטות קרח חותם לשמו של משה וכו' ובבדיה אמר לקמן בפכ"ו גוי שהל את רי"ב פ"ל מין שאם תומרים שהקב"ה רוחם את הנולד פ"ל מין וכיוצ' בזה תמצא במאמרים רבי המספר ; ולקמן פ"ד סי"ו ותה' דש"כ ו סי"כ נתרן שם כ"ם • והנה לפי שבבר ירחם פרים א סיום לבעלי סברת הרשע תב' טענות הם' שהרי רחינו נדיקים ורשעים שהספיק ה' לשם מים ומזון בשוה ואם מביר תתחלה מי יעיד לברשיע ק' ש הדעת הזה למה נרח' שאין רחוי ובבר בירדנו זה לעיל פ"ו סי' ח' ותילות' שבראם להנקם מהם כי למה זה לו • וכ' מהתפורסם מתעסי הש"י את ישרא' שניום ביניהת' מנרים במעש' המסכן והתקדשו והשבנת שבינתו ביניהם כי לבסוף לא עתד על חטאתם כי בבדם וירחם שבל מה שעש' לינו פוטל שם ואיך יתמן בתך תבם שיעתול במעשה הנודע לו כי הוא לנדיק ויר' שפל זה אמרו בתיבה רבתי בפתיחתה דר' יוחנן שאתר ה"ה לידמיה כו' אתל לם נניח שאין לו ידיע' בעתידו' מהשניני' הבחירייש נהו שקטו השאלות לבן נרחה שבדי להניללנו מפח מוקשי הטעיות בתו רבי אבהו ור' חייה ובנגד הטענה הא' אתר ר"ח שלח נטע' שלא שתתחל' ברייתו של עולם ידע ה' את הבל ובן' ז' ברח נדיקים שבאתר בי יודע ה' דרך נדיקים שבפ' הזה נרמז שהש"י יודע תחלה דרך נדיק' ודרך רשעים וכו נרמז תשוב' טענ זו בדאתבתו' ב"ם וברמז ב' אם ברחתי' וכו' והאחרן היתה וגו' ובנגד הב' ת"ר חייה שנפה הק' בה שתתחל בריאתו ב"ם בבוי וחרב ובבוי ועם בל זה אתרו שתבלית בונתו היה הבית הנ' ובל מה שעבר מקודם היה לנורך הבבתו שלי לפער בזולת זה לתקון טבע התנשים בדברי התפרשי' ויתבן נם בן לפרש שהבוונה בתמו לבו שתתחלת בריאתו של עולם ידע הקבה העתידות היה להודיענו שלין ידיעתו בדברים בנייה תבד שבותיהם בידועת החלם שהבית יתלת עבן תבד שאם הברחה תליו תלת שהיה יתבד ידע הדברים תתחלת בריאתו של עולם שעדין לא קדמו להם ולא בדברי הל"בב הנו' שלא ידע רק התסודר מהמערבות ;

והנו ובבו תלו מעשיהם של רשעים לפי שתעשיהם תבולבלי ועוד שנתשבים להבלי תבל ויעלו בתהו ויאבדו והנדיקי' מעשיהם' יפרים וברורי' ואינם אלא להשנת האור הנגחי ובדבתיב לעיל פ"ת שבתעשיהם הרשעי' תאבדון העולם ותחזירון לתוהו לתקו ובבו ותעשי הנדיקים תאירים ותזהירים לעולם ;

אבל תיני יודע וכו' דאתי' דבתיב יהי אור ולא בתיב יהי תשך ליבא למילף תינה שחשך בזה ולא בזה למין יהי אור לפי הדרשה הזו נזרה על תעשי הנדיקים דאם בן יהיו תעשיהם תוכרחים שלא פי' שידע והניד שיהי אור ובן והאחרן היתה תהו ובהו לפי שהוא פירוש הברייתי הנו' בברחתי' ברח שהי בדבתיבת לעיל בסי' י"ב הרי בתלו בתוב שידע והניד תה שיהיה תהו ובהו דברחשית בתי תאתר הוא בדלקתן ריש פ"ו ;

אבל תיני יודע הבל שתתים תה בא להודיענו שהש"י חפץ בנדיקים ולא ברשעים בי תי יטעה בזה שלח שברחה נדיק ורע לו ברשע וטוב לו לא נטעה בזה תעולה לומר על הרשעי' בל עושה רע טוב בעיני ה' ובהם הוא חפץ דפשיט' שתין ליחס עול לש"י ו"ל דתעשיהם ס"ד הן התלו' התעשיות הנפעולות בחותר ותעשיהן ס"ב הן התעשיות שהן בפעולו' בחלק השבלי והבוונה שהשבליות עקר וזה חון תפעסו ו"ל דתעשיהן ס"ר תיירי בבעלי תשובה שעשתן תחלה והספק הוא תם בעל תשובה עדיף לו נדיק נמור עדיף ודעת תנדה זו דנדיק נמור עדיף ופלוגתא היא בפרק תין עומדין וקרוב לזה אפשר לי לומר דתעשיהם של רשעים היו עבירה לשמה ותעשיהם ס"ב היו תנוס שלא לשמה ולפי שהן שוות בדתסיק בפ"ד דנזיר שסתפק בתן תם נזדתנו יחד בחיזה תהן חפץ לדחות זו תפני זו ונם זה רחוק תהפסט והקרוב תלבי דתסוס דתקשי לן תי רתו הבא לתעשי הנדיקים והרשעים היה רחוי סירתון ב"ב חפנו ית' בתלו

ולא כתלו כענין כי יודע ה' דרך צדיקים שזכר שם שדרך הרשעי' מוכרים מנגד פניו כלומר פ' וכן דרך כ"מ שמזכיר לו"ת שהרי גלה ככתוב זה כמה שאמר וירא אלהים את האור כי טוב כלו' שראה לעצמו שזה טוב ע"ד רש"י וגבי ככבורה רחיתי לכותיכם דלעיל פ' ו' ומ"ש לכל מיני יודע ה"ק מיני יודע מתוך פסוק זה מ"ש מסוס רכתיב כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה שכר שגם הרשע חפץ ליום רעה והוא להוכיח התנשים או לדברים נעלמים ממנו לזה אמר שאינו חפץ מנד עצמם אלא בצדיקים שהרשעים נתאמים מנד עצמם אלא שה' עושה לפעמים מעשה על ידן כמו שעושה ע"י נפרעם ועקרב מ"ב ים לומר אלפי שנ"כ על ידי הרשעי' מתקלם כשעוש כמה דין כמ"ש כפ"כ דערוכין כשם שקלוסו של הקב"ה עול"מ כך עול"מ מגביה וכו' והוא שאמרו כשוח טוב במזמור י"ט כל פעל ה' למענהו לקלוסו מ"ב אפשר לומר שה' חפץ במעשי הרשע מאחר שעל ידו מתקלם ג"כ כתו ע"י הצדיקים לז"א שה' אינו חפץ אלא בצדיקים שאינו רוצה אלא במיתתן של רשעים מ"ג י"ל שלהיות אחד מהדעות הקודמות הכוזכות בענין ההנאה דעת כת התנערים שכל ההוה בעולם כמשך אחד רכון ה' ולא יבטעע דבר כזולת גזרתו ואין תועלת בקיום התורה והמצוה לאדם שבכל מיד ה' וכבר אפשר שיגיע לרע טוב ולטוב רע ואין זה עול בחקו כי הכל כמשך אחד רכונו הנעלם' ממנו שבתה וחברה הרב כת"ג פ"ו וירמה שזו היתה דעת אינוס לפי מ"ש בפ"ק דכ"כ על דעתך כי לא תרצע אחר רבים לנטות אחרי הסוד העולם כלו מן הדין אחר רכ"ש ברית את שור פרסותיו סדוקות ברית חמור פרסותיו קלוטות ברית גן עדן ברית גהינם ברית לדיקים ברית רשעים מי מעכב על ידך וק"ל • והנה מנד מה שנרמז כאן שה' נפה מתחלה במעשיהן של לדיקים ורשעים יבאו לטעות בסלוק הכתירה כאמרם שידיעתו יתב' מכרחת טבע האפשר ולקיי' ידיעת ה' יפעו אחר אחשב' הכת הזו לכן כרי לבטל דעת כוזכת זו אמר לכל מיני יודע וכו' כי ככר יכוייב לפי שכרת זו שלא נוכל לדעת כמי אחפץ שאפשר יעבור רצונו להנדיק רשע ולהרשיע נדיק לכל כאומרו וירא אלהים את האור כי טוב גלה שאינו אחפץ בצדיקים וזו היא רצונו תמיד ועם זה אפשר, בכל התורה נכתב ככתן לפי שרמוז על מדעו"ת כתפעי לדיקים ורשעים העתידים ומזה יש מקום לכאורה לטעות:

אם כמעשה אלו ואם כמ"ש מה צורך בלשון אחר שאמר כאנדה מהן וכן אחרי אי' כמעשיהם של נדיקים אחפץ למה את"ל ואינו אחפץ כמעשיהן ס"ר וי"ל דאתא למ' לאפוקי אם אחפץ כך הנדמין יחד דוחקי לא יגדל לאחפוץ כך, הפכים וכ"ש שאחר שגלה שאחפץ בנדיקים ידענו שאינו אחפץ ברשעים ולא יאמר עוד ספק לומר שאת גם ברשעים אחפץ אף אלא פירש אחפצו רק בנדיקים:

בית המקדש בנוי וחרב ובנוי בית ראשון וחרבנותיה ג' שיבנה כ"ב ולא נזכר בית שני לפי שלא היה ענינו אלא שאחסרו כו ה' דברים היתר חסרים הארון וכרובים ורוח הקדש ושכינה ואורים ותומים כדאי' כמ' יומא כפ' קמא וגם לא היתה יד בני ישראל ומחלקת או כאיתנה שהיו מסועבדים תמיד למלכי האומות ות"ש הכתוב גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון היינו בבנין ובשני כדאי' בריש כ"ב:

היך מה דאת אמ' לנטוע שמים וליסוד ארץ דהתם בנחמת ציון מיירי וכ"ש יהיה חשוב בבנין שני ואחרן ג"כ שבזכות כ"ה שמים וארץ מתקיימים ע"ד שלמדו במדרש תנחומא מפסוק זה שבזכות ציון שמים וארץ מתקיימים • ואת"ג דהתם לא מיירי בבית הראשון הא יליף מיהא שבבנין כ"ה מיקרי בריאת שמים וארץ או מתקיימים בעבורו הילכך בראשית ברא אל"ים גו' ירמוז לבית ראשון:

וכתיב כי הנה החשך יכסה ארץ והכי נמי כתיב ויבדל אל"ים בין האור ובין החשך הילכך בבנין העתיד מיירי שהוא אור ליסראל וחשך למכחיכי ה' דחלו בבית שני הרי היו יותר מולכחים מיסראל:

פרשה ג

רבי יצחק פתח פתח דכריך יאיר דס"ל כר"י דקאי האורה בברא' תחלה ולהכי פתח בהאי פסוקא דמסייע לרבי יהודה דמשמע שתחלת פתיחת פי ה' כמאמרות מעשה ברא' היה מאמר התורה והיינו דקאמ' בסמוך עד כאן דרש ר"י אתה ר"ש וכו' להכין לאתו לסיועיה לרבי יהודה כמה שאמר ר"ש כר יצחק מפתח פומך וכו' כלומר בפתיח' הפה סניה תחלת המאמרו' כוה לן נהור וכן אמר לקמן כפ' שמו פ"ן לפיכך פתח דכריך יאיר ממנו למדו הנדיקים וכשהם מתחילים בדבר פותחי' בתור' ורבי נחמי' כדי סיוכן כונת פתיחתו כהאי זה מלו מכין פתחים ירגם שמזה יכינו הכל ולפילו הפתחים כפיתחתו כד"א יפתחו כתורה:

ר"י אמר התורה נברא' תחלה לכל מעשה וכ"ש דקר' ברא' ברא"י כפי התורה ופי' הכתובים כך הוא קודם בריאת שמים וארץ וקודם שהיתה הארץ תהו וכו' אמר ה' יהי אור ואעפ"י שהר"ם ז"ל פי' דברי רש"י דה"ק בתחלת בריאת שמים וארץ וגו' כשהארץ היתה תהו כו' אמר ה' יהי אור ולא קודם בריאתם הנה פירושו אינו כ"ל דאם כן מה צורך להביא כאן מה שהיתה אז הארץ תהו ובהו וחשך ומים ומה שאמר שאחר ויהי אור דבק עם מאמר וחשך וסזכיר תהו ובהו כאן מפני שדבק הארץ ויסרלו המ' כו' כל דברין דחוקי, ופסיטא שלא כתכון רש"י לזה כלל שלא שתפס תחלת הפסוק ולא התריך להביא כלו ועוד שהרי דעת רש"י כבריאת שהיו התהו ובהו וחשך ורוח ומים הנו' הכל קודם בריאת הארץ ושאמר והארץ היתה ס"ם ומקום הארץ הללו שתחלה היה תהו כידיעתו שכשהיה תהו ובהו וחשך וכו' לא היתה הארץ כלל כמציאות שלא כל העולם מים כמים כדמשמע מפסטיה דקרא שם שהלו בבריאת שחלה ס"ב שמה על עסמך שהרי כתוב ורוח אל"ים מרחפת עם"ם ומדין לא גלה המקרא בריאת המים למדת שקדמו לארץ ואי אתי פי' רש"י שאמר והארץ היתה וכו' יבדל עם בריאת הארץ כמו שהוא לפירוש הר"ם מאי קושיא הא אתי שפיר לפר' בריאת שהורה על סדר הבריאה, והארץ היתה וגו' בריאת הארץ בתחלה בריאתה היתה תהו וכו' שלא בבריאת שתחלה על שלה כמ"ם רבים ויותר ק' לפי' שהרמ"ן ז"ל זכר פרש"י ופי' בריאת בע שהוא מסכים עמו בפי' מלת בריאת ובסוף כתב ולפי דעתו לא בבריאת כיוס ג' רק שהוא והיה ודאי לא אתי לפי' רש"י בע שלא ס"ב לפרוש רש"י קאי גם כ"ע בריאת ס"ג וכעל בחלת אחות כמנחת כי אמאר הכינו דאיכא דרש"י קאמר ואי כפי' הר"ם הרי נכראו דבריס זולת האור אבל לדידי ס"ם וכמו שאכתוב לקמן בריס פי"ז כ"ה • לכן נר' כוותי שפי' של רש"י כדאכתיבנא וכונת הכתוב לו' שהתורה קדמה לכל לא לשמי' וארץ לבד כי גם לתהו ובהו וחשך וכו' שקדמו להם ות"ם הר"ם שלא יתכן לו' והארץ היתה קודם בריאתה ולא תהו ובהו שהם תנאי הבריאה הבך רוחה דלעיל רש"י אמאר זה הוא קודם בריאת' מדקאמ' הא למדת שהמים קדמו גם ת"ם שלא יתכן פי' זה יהי רקיע יאחז הרקיע כיון שעדיין לא נזכרה בריאתן אינו הכרח אמ"ם שם רש"י יהי רקיע יאחז הרקיע הוא לפי האמת ודעת רז"ל שפי' בריאת בריאתה ות"ם בריאת ולא בתחלה לרמוז בכביל התורה שנק' ראשית וות"ם כאן בריאת אינו שלא למי שירצה לדורשו כפשוטו • ואף כי לא יהיה פי' רש"י כדאכתיבנא כפי' כאן בעצמו ויאחם אל ר' יודע שאמר התורה נברא' תחלה ולר' נחמיה פי' הכתוב כפשוטו בריאת שמים וארץ וגו' ואח"כ ויאמר אלים יהי אור וגו כפי' הרמב"ן ז"ל וכ"ל דאם לא אמר

ת"ל כתפוחים
ויאמר כאלוף

שנברא ביום ראשון תיכף מחשבתו נגמרה כרציני חלף מור אחר שנגנז לצדיקים כלתיד' לקמן פי' ח' והלא כרכנן דתמרי דן דן התורות שנבראו ביום ג' ולא נתלו עד יום ד' כדתי' בפ' חין דור"י דל"ב לא מיתוקם מילתיה דר"י דהא הכרח הוא שיקדמו התורות גופי התורות לכורסי' דכתי' בשמי' כ"ב לא כחלקו לקמן בפ"ב חלף אם כל אלה שבשמים ובכדיתו מהשמים אם מהארץ תכל כדתי' בפ' חין נתלו עד יום ד' ולא נתלו עד יום ה' ולא נתלו עד יום ו' ולא נתלו עד יום ז' ולא נתלו עד יום ח' ולא נתלו עד יום ט' ולא נתלו עד יום י' ולא נתלו עד יום י"א ולא נתלו עד יום י"ב ולא נתלו עד יום י"ג ולא נתלו עד יום י"ד ולא נתלו עד יום ט"ו ולא נתלו עד יום ט"ז ולא נתלו עד יום י"ז ולא נתלו עד יום י"ח ולא נתלו עד יום י"ט ולא נתלו עד יום כ' ולא נתלו עד יום כ"א ולא נתלו עד יום כ"ב ולא נתלו עד יום כ"ג ולא נתלו עד יום כ"ד ולא נתלו עד יום כ"ה ולא נתלו עד יום כ"ו ולא נתלו עד יום כ"ז ולא נתלו עד יום כ"ח ולא נתלו עד יום כ"ט ולא נתלו עד יום ל' ולא נתלו עד יום ל"א ולא נתלו עד יום ל"ב ולא נתלו עד יום ל"ג ולא נתלו עד יום ל"ד ולא נתלו עד יום ל"ה ולא נתלו עד יום ל"ו ולא נתלו עד יום ל"ז ולא נתלו עד יום ל"ח ולא נתלו עד יום ל"ט ולא נתלו עד יום מ' ולא נתלו עד יום מ"א ולא נתלו עד יום מ"ב ולא נתלו עד יום מ"ג ולא נתלו עד יום מ"ד ולא נתלו עד יום מ"ה ולא נתלו עד יום מ"ו ולא נתלו עד יום מ"ז ולא נתלו עד יום מ"ח ולא נתלו עד יום מ"ט ולא נתלו עד יום נ' ולא נתלו עד יום נ"א ולא נתלו עד יום נ"ב ולא נתלו עד יום נ"ג ולא נתלו עד יום נ"ד ולא נתלו עד יום נ"ה ולא נתלו עד יום נ"ו ולא נתלו עד יום נ"ז ולא נתלו עד יום נ"ח ולא נתלו עד יום נ"ט ולא נתלו עד יום ס' ולא נתלו עד יום ס"א ולא נתלו עד יום ס"ב ולא נתלו עד יום ס"ג ולא נתלו עד יום ס"ד ולא נתלו עד יום ס"ה ולא נתלו עד יום ס"ו ולא נתלו עד יום ס"ז ולא נתלו עד יום ס"ח ולא נתלו עד יום ס"ט ולא נתלו עד יום ע' ולא נתלו עד יום ע"א ולא נתלו עד יום ע"ב ולא נתלו עד יום ע"ג ולא נתלו עד יום ע"ד ולא נתלו עד יום ע"ה ולא נתלו עד יום ע"ו ולא נתלו עד יום ע"ז ולא נתלו עד יום ע"ח ולא נתלו עד יום ע"ט ולא נתלו עד יום פ' ולא נתלו עד יום פ"א ולא נתלו עד יום פ"ב ולא נתלו עד יום פ"ג ולא נתלו עד יום פ"ד ולא נתלו עד יום פ"ה ולא נתלו עד יום פ"ו ולא נתלו עד יום פ"ז ולא נתלו עד יום פ"ח ולא נתלו עד יום פ"ט ולא נתלו עד יום צ' ולא נתלו עד יום צ"א ולא נתלו עד יום צ"ב ולא נתלו עד יום צ"ג ולא נתלו עד יום צ"ד ולא נתלו עד יום צ"ה ולא נתלו עד יום צ"ו ולא נתלו עד יום צ"ז ולא נתלו עד יום צ"ח ולא נתלו עד יום צ"ט ולא נתלו עד יום ק' ולא נתלו עד יום ק"א ולא נתלו עד יום ק"ב ולא נתלו עד יום ק"ג ולא נתלו עד יום ק"ד ולא נתלו עד יום ק"ה ולא נתלו עד יום ק"ו ולא נתלו עד יום ק"ז ולא נתלו עד יום ק"ח ולא נתלו עד יום ק"ט ולא נתלו עד יום ק"י ולא נתלו עד יום ק"יא ולא נתלו עד יום ק"יב ולא נתלו עד יום ק"יג ולא נתלו עד יום ק"יד ולא נתלו עד יום ק"טו ולא נתלו עד יום ק"טז ולא נתלו עד יום ק"יז ולא נתלו עד יום ק"יח ולא נתלו עד יום ק"יט ולא נתלו עד יום ק"כ ולא נתלו עד יום ק"כא ולא נתלו עד יום ק"כב ולא נתלו עד יום ק"כג ולא נתלו עד יום ק"כד ולא נתלו עד יום ק"כה ולא נתלו עד יום ק"כו ולא נתלו עד יום ק"כז ולא נתלו עד יום ק"כח ולא נתלו עד יום ק"כט ולא נתלו עד יום ק"ל ולא נתלו עד יום ק"לא ולא נתלו עד יום ק"לב ולא נתלו עד יום ק"לג ולא נתלו עד יום ק"לד ולא נתלו עד יום ק"לה ולא נתלו עד יום ק"לו ולא נתלו עד יום ק"לז ולא נתלו עד יום ק"לח ולא נתלו עד יום ק"לט ולא נתלו עד יום ק"מ ולא נתלו עד יום ק"מא ולא נתלו עד יום ק"מב ולא נתלו עד יום ק"מג ולא נתלו עד יום ק"מד ולא נתלו עד יום ק"מה ולא נתלו עד יום ק"מו ולא נתלו עד יום ק"מז ולא נתלו עד יום ק"מח ולא נתלו עד יום ק"מט ולא נתלו עד יום ק"נ ולא נתלו עד יום ק"נא ולא נתלו עד יום ק"נב ולא נתלו עד יום ק"נג ולא נתלו עד יום ק"נד ולא נתלו עד יום ק"נה ולא נתלו עד יום ק"נו ולא נתלו עד יום ק"נז ולא נתלו עד יום ק"נח ולא נתלו עד יום ק"נט ולא נתלו עד יום ק"ס ולא נתלו עד יום ק"סא ולא נתלו עד יום ק"סב ולא נתלו עד יום ק"סג ולא נתלו עד יום ק"סד ולא נתלו עד יום ק"סה ולא נתלו עד יום ק"סו ולא נתלו עד יום ק"סז ולא נתלו עד יום ק"סח ולא נתלו עד יום ק"סט ולא נתלו עד יום ק"ע ולא נתלו עד יום ק"עא ולא נתלו עד יום ק"עב ולא נתלו עד יום ק"עג ולא נתלו עד יום ק"עד ולא נתלו עד יום ק"עה ולא נתלו עד יום ק"עו ולא נתלו עד יום ק"עז ולא נתלו עד יום ק"עח ולא נתלו עד יום ק"עט ולא נתלו עד יום ק"פ ולא נתלו עד יום ק"פא ולא נתלו עד יום ק"פב ולא נתלו עד יום ק"פג ולא נתלו עד יום ק"פד ולא נתלו עד יום ק"פה ולא נתלו עד יום ק"פו ולא נתלו עד יום ק"פז ולא נתלו עד יום ק"פח ולא נתלו עד יום ק"פט ולא נתלו עד יום ק"צ ולא נתלו עד יום ק"צא ולא נתלו עד יום ק"צב ולא נתלו עד יום ק"צג ולא נתלו עד יום ק"צד ולא נתלו עד יום ק"צה ולא נתלו עד יום ק"צו ולא נתלו עד יום ק"צז ולא נתלו עד יום ק"צח ולא נתלו עד יום ק"צט ולא נתלו עד יום ק"ק ולא נתלו עד יום ק"קא ולא נתלו עד יום ק"קב ולא נתלו עד יום ק"קג ולא נתלו עד יום ק"קד ולא נתלו עד יום ק"קה ולא נתלו עד יום ק"קו ולא נתלו עד יום ק"קז ולא נתלו עד יום ק"קח ולא נתלו עד יום ק"קט ולא נתלו עד יום ק"קי ולא נתלו עד יום ק"קיא ולא נתלו עד יום ק"קיב ולא נתלו עד יום ק"קיג ולא נתלו עד יום ק"קיד ולא נתלו עד יום ק"קטו ולא נתלו עד יום ק"קטז ולא נתלו עד יום ק"קיז ולא נתלו עד יום ק"קיח ולא נתלו עד יום ק"קיט ולא נתלו עד יום ק"קכ ולא נתלו עד יום ק"קכא ולא נתלו עד יום ק"קכב ולא נתלו עד יום ק"קכג ולא נתלו עד יום ק"קכד ולא נתלו עד יום ק"קכה ולא נתלו עד יום ק"קכו ולא נתלו עד יום ק"קכז ולא נתלו עד יום ק"קכח ולא נתלו עד יום ק"קכט ולא נתלו עד יום ק"קל ולא נתלו עד יום ק"קלא ולא נתלו עד יום ק"קלב ולא נתלו עד יום ק"קלג ולא נתלו עד יום ק"קלד ולא נתלו עד יום ק"קלה ולא נתלו עד יום ק"קלו ולא נתלו עד יום ק"קלז ולא נתלו עד יום ק"קלח ולא נתלו עד יום ק"קלט ולא נתלו עד יום ק"קמ ולא נתלו עד יום ק"קמא ולא נתלו עד יום ק"קמב ולא נתלו עד יום ק"קמג ולא נתלו עד יום ק"קמד ולא נתלו עד יום ק"קמה ולא נתלו עד יום ק"קמו ולא נתלו עד יום ק"קמז ולא נתלו עד יום ק"קמח ולא נתלו עד יום ק"קמט ולא נתלו עד יום ק"קנ ולא נתלו עד יום ק"קנא ולא נתלו עד יום ק"קנב ולא נתלו עד יום ק"קנג ולא נתלו עד יום ק"קנד ולא נתלו עד יום ק"קנה ולא נתלו עד יום ק"קנו ולא נתלו עד יום ק"קנז ולא נתלו עד יום ק"קנח ולא נתלו עד יום ק"קנט ולא נתלו עד יום ק"קס ולא נתלו עד יום ק"קסא ולא נתלו עד יום ק"קסב ולא נתלו עד יום ק"קסג ולא נתלו עד יום ק"קסד ולא נתלו עד יום ק"קסה ולא נתלו עד יום ק"קסו ולא נתלו עד יום ק"קסז ולא נתלו עד יום ק"קסח ולא נתלו עד יום ק"קסט ולא נתלו עד יום ק"קע ולא נתלו עד יום ק"קעא ולא נתלו עד יום ק"קעב ולא נתלו עד יום ק"קעג ולא נתלו עד יום ק"קעד ולא נתלו עד יום ק"קעה ולא נתלו עד יום ק"קעו ולא נתלו עד יום ק"קעז ולא נתלו עד יום ק"קעח ולא נתלו עד יום ק"קעט ולא נתלו עד יום ק"קפ ולא נתלו עד יום ק"קפא ולא נתלו עד יום ק"קפב ולא נתלו עד יום ק"קפג ולא נתלו עד יום ק"קפד ולא נתלו עד יום ק"קפה ולא נתלו עד יום ק"קפו ולא נתלו עד יום ק"קפז ולא נתלו עד יום ק"קפח ולא נתלו עד יום ק"קפט ולא נתלו עד יום ק"קצ ולא נתלו עד יום ק"קצא ולא נתלו עד יום ק"קצב ולא נתלו עד יום ק"קצג ולא נתלו עד יום ק"קצד ולא נתלו עד יום ק"קצה ולא נתלו עד יום ק"קצו ולא נתלו עד יום ק"קצז ולא נתלו עד יום ק"קצח ולא נתלו עד יום ק"קצט ולא נתלו עד יום ק"קק ולא נתלו עד יום ק"קקא ולא נתלו עד יום ק"קקב ולא נתלו עד יום ק"קקג ולא נתלו עד יום ק"קקד ולא נתלו עד יום ק"קקה ולא נתלו עד יום ק"קקו ולא נתלו עד יום ק"קקז ולא נתלו עד יום ק"קקח ולא נתלו עד יום ק"קק

ע"א מהמקיש

לעוור לת"ח הרב כח"ב פ"ל שהבריות היתה כחפץ זתן כי אמר שלי תפסר שכנרלו הדברים בזתן שהזתן מכלל הנברחים שהוא כמשך לתנועה ולו"ח שהכל נברח בעתו וביום ה', נתכלו כל הדברים והבדל היתי הנזכרים במעשה ברחשית חלה בכחינת מדרגתם במהיות והרחות בעולם כמו שהמחורות תועלת טו פשוט לא נזכרו עד יום ד' לפי שעד היום ההוח לא נזכרה תועלתם שהוי העלו'הירי, וכעו' מ"ם ג"ל תכל לזורע זרעי'רבי' בכת לחת וכל מ'טוחת ביומו ומחז"ל לחרים רבי גם לכחורה יר' דחזלה כותי'הת ד"רב דחמר שכו ביו' נכר' וכו ביו' הוטילו תולדו' כדחיתה לקמן בפ"ב סימן ג' וכן מה שחמר רש"י ז"ל נבי יהי מחורות תכל הענין קשה תל הדעת גם רחיתיו מיגן כדחכתוב במקום הרחוו ב"ה גם חם כותב תימרה זו כדברים קשה למה פרט הכתוב שחים כל העולם וימבני ליה כיון שהכותב לומר שכל חלקי העולם נכרלו כחחת לכן ר"ל לפי הפשט שיון הכותב שכלם נכרלו כחחת חלה שכל חחת וחחת כשנור ה' עליו נהיה כרנע ולה היה הולך וגדל חלה כל שנור גופו כמלה כרנע וקרח נקט שחים לרכותה דחפי' השחים שהם רבי הכתוחת תכל הנחלחים נהיו כרנע והה דנרסינן בפרק לין דורשין שהיו השחי' מרחיבים והולכים כמין ב' פקעיות ל"ק דחחר שנכרלו כל שנור כתותם בפקעיות היו מרחיבים והולכים ונתחחים להעשות על הנורה חחר הם עכשו חבל כשנכרלו ברחשונה כמין פקעיות כל שיונר הפקעיות נתלו כרנע ולה היו הולכים ונדלים ותה שחמר בחדם הרחשון בשעה רחשונה נבר עפרו כדחיתה בסנהדרין פ' ח"ד חילו מן ההכרח לפרש שהחה שעה חחת נלבור עפרו חלה שבתוך השעה הה' כרנע מ' נעבר עפרו וכן בב' כרנע נגלו כי כן רחה ה' שיהיה בנורו כשעה הרחשונה וגבולו בשניה וכו' • חך קשה מהה דנרסינן בפ"ו:

בפרקי ר"ח דבר חחד חמר הק"ב בה ונברלו שחים למכון כסח מלכותו שנחמר בדבר ה' שחים נעשו חבל נעשה השחים יניע' הרבה נחמר בה שנחמר וברוח פיו נבראו כל נ בפה מה עשה הק"ב בה נפח בדוח בשחת פיו ונברלו כל נבח השחים בשת חחת שנחמר וברוח פיו כל נבא' דמשמע שבשל חלק מהנבח כפל יניעה מנד עכמו ותפשר שרעת ר"ח שנלנל קבוע ומזל חוזר כמו שחשבו חכמי ישרחל כדחי' בפ' מי שהיה טמח ולזה יחשוב שהשחי' שהם הנלנלים הקבועים הם נשחים מתים והמולות הסובבים הם בעלי נפש ולזה יטיל במעשיהם לפוך יניעה לומר שהיה פעולה שלחים כדבר הנעשה ביניעה רבה ושיון רב ולימו מדבר בכחינת זמן וכלשון הזה ר"ם בפ"ח בירוי' לחדם מה עשה הק"ב בה נפח בדוח בשחת פיו וזרק בו נשחים ותפשר שחמר שחים על הנלנלים והמזלו' ונבח השחים על המלחכים שנקרחו נבח השחים כמו שחמר בעל מנן חכות בח"ב פ"ב ולזה הטיל בהם לפוך יניעה לשלמותם וזה לימו רחוק שהדי חמר לקמן בפ"ז מלחכתו לח כן חמר רבי ברכיה לח בעתל וכו' חלה להפרע מן הרשעים וכו' שהכוונה שהוח חשוב לפניו כחלו נבח ביניעה כדפי' התם • והכוונ' בפי' מיתרח דילך שהוח כשון מה שחמר לעיל בפ"ח בסימן ז' בשם הרת"כן שברחשונ' הוטיח הש"י מן המיץ בריחה דקה והוח ההיולי לשחים והיולי לחרץ וחחר כך ברח כל הבריות יש מיש דבר יום ביומו ועל זחת הבריל' ברחשונה שהיו כנקודה ובשפה זתן חמר שברח חת עולמו כלי עתל שבדברו תכף נעשו שחים והוח ההיולי שנזכר ז"ם בחמר הנזכר שבשחים לח יניע חלה בנשפה כלומר בבריחת היולי השחים שהיו בנקוד' לח יצויר יניעה חבל בבריחת נבשה המונחים לפועל מהיולי וכתיבת הנורו' בהם שיהו בפיח" רוחו בהן כלו' שנתן בהם מהיותו' שלם וזה היה בזמן שביום ו' ברח דקיע וביום ו' מחורות וזה יצויר לפוך יניעה ויניעה זו היתה בבחינ'הזמן בבחינת יניעה מעשה מתם ח"ו כפ" לח כמחל ולח ביניעה דלעיל • ועל זה יבדק יפה מפל הורשים הנ' שבבריחת ההיולי היו הבל נכח כמו שהשחים היוצחים בזמניהם נמלחו תחלה נבח נזרשים וכ"כ בעל העקדה בשער כ' ועיין כתה שהכתוב לקמן בפ"ב סימן י':

ועל דרך דרש ר"ל שה"כ היות פעולתו ית' רבונית בהחלט לח בפועל הטבעי חו בחיוב שישיגם תוחר הלחות והעונל מנד היות, פעולה חסרה חלה יוכלו עשות בבד כרבונם וגם פעולת' לח תהיה רק בהדרנה כפי כחם הטבעי חבל הש"י גוזר ואומר ותכף נעשה הכל ומשייע לכוכב

ע"א מהמקיש ובחמר בסמוך

זו סוף הפסוק שחמר וברוח פיו כל נבחם לפי מה שפירש כו בפעל ר"ח בתו"מ ס"ח וכעל העקידה כתב בש"ב שה"כ שהבריחה היתה ע"י השכלים הנבדלים וליו"ח לח כעתל וכו' שבבריחת המלחכים ה"ל כחלו הכל נברח חלה הוזרך תחר כך לפרש שהשם הוסיפנו כלם חבל ליתב' דוכבר שחים נעשו חינו מתיישב כהוכן שבבריחת המלחכים לח היו שחים נעשים חתם חלה כבח ולפי דעתי חס יפורש חיחמר זה על זה הדרוש נוח לחתר שכוון להבך דעתו וזה שלפי שרחה יניעה ועתל בחקו יתברך בבריחת רבוי הדברים בהיותו בפוזו וחם יחמר שהבריחה על ידי המלחכים כבו' תפול בה היניעה כי לח יכול לברוח הכל בחחת שהברח שיקדמו המלחכים לנלנלים והנלנלים לחרץ ותעש' שחפשר המתם והחזר יחדיו עם היות חלו עילות וחלו עלולים כתביחות השחם והחזר יחדיו וכתי"ם ב"ל ליפך דעת הרב שסובר שהמשך הרבוי מהחונעיים עם שסובר שהכל נברח בעתם ת"ח הרי יש לזה קדימה טבעית ע"ז לו"ח חלה ביניעה וכו' שבדברו מיד נעשו שחים שנקודה חחת בנזרתו וכתו שהוח דעתן, ושד מתם בב"ל בפ"ח' סי' כ"ב וכן בענין השכלי' חמר והיה חור לון כתיב כחן וכו' לומר שהמלחכי כלם נברלו כחחת בתחזרו ולח הוספנו זה מזה:

וכבר שחים נעשו דתד"ה כלל בדבר ה' עשה שחים ולח ליתם העשוי לענתם וקחמר נעשו שחים להכי הוח דחתח"ה נס כן לפעתים תשתם לעבר הי"ל והיה שהוח לשון שתחה כיון דחיכח שתחה כחורה כדחמר בסמיך ולח ויבי דהזי לשון נרם כדחי' לקמן בפת"ח חלה דהיכו טעמח תשום דומים לח בח לח על תם שנהיה בהמשך זמן והיה חס כח חל חחת לחיו והיה כחשר ירים חשה ידו והיה חס נשך הנחש והיה לנו הלילה תשמר תבל ויהי רוח שמושו על ההויה הפחומית ולכ"ח ויהי חור שנהיתה על תתכונתה למלתר ובחור ילדך הענין לכל הפירושים הנ"ל שחיכו דבר נשמי ותם"ב דחמר לקמן שחמר ויהי לפי שנשנתה החור תפשר דר"י בר סימון לח סבירח ליח הפי תירושח דמ"מ כיון שהשחתה רבה על הדחנה נוח לכתוב והיה:

שבחה לחים זה הק"ב תפשר דמדבתיב לחים הלמ"ד קמוצה שמורה על הירוש דקדקו דבה"ק בה כחם מדבר וטעם הזכרת זה סם לומר שרחוי לחדם לעיין במעשיו שיהיו כהוגן שהרי"ם חף על פי שחתה בבריחה בקש שעת הרחוי חליה וכתוב זה דבק לתכתיב לפיל מיניה וברוב יועיל תקום חו הכוונה שהחדם יבקש תמיד הטוב כמו שהם"ת שחת בחורה ויהיה דבק לחם שחמר מחריו חרח חיים למעלה למשכיל ות"ם היותר שהדדעת מסוכתת בעלמח ופסטיה דקרח מבואר:

שבחה לחים וכו' ויחמר חלהים יהי חור וגו' לחיכ"ג דחיכח מחמרות מחריים דכתיב בהו כיסוד נחטנה פיו שחמר החור שחמש דהוי חחלה לכלם ע"ד ובנו הלוי' ויען חיוב ועוד דבים שייך שחחה טפי להיותו רחשון לכלם גם לחסיבות החור מכל הדברים וידע' שהכוונה בזה לתת סבה לקדימת החור לכל דר"ם ל' כר"י דחמר החורה נברחת תחלה כדלעיל סימן ו' ומחמר שזה לפירושם הם שחמה ורחוי להקדימה וזה חומרו ודבר בעתו מ"ם שעת הרחוי לו הוח הרחשון לבריחה לפבה זו וגם לח"ם ר"י מפל לפלסין וכו' • גם יתבל לומר שעיון הנחתה בזה לומר שחעש' ת"חורה זו נגנזה לעדיק' כדחמר לקמן בפ"ח וחיה רחוי חלה יחתה בה ה' כיון חלה זכה העולם להשתמש בה כדחמר לקמן בפ"ח שחתה ויהי שהוח לשון נרם ת"ם הם"י שחת בה בשעתה ות"ם חלכן נחמר כיה ויהי שהוח לשון נרם ת"ם הם"י שחת בה בשעתה בריחתה רחה שהיה טוכה וחמת בה חעש' שידע שעתידה לעבוד דבעבוד חדותה בדחמר לקמן בפכ"ו • ת"ל היכו שחמתו לרחות שתנבו לנדיקים וכדחמר בפ' לין דורשין כיון ברחה חור לנדיקים שחת שבחמר חור לנדיקים יפחה והיכו ודבר בעתו מה טוב שבעתו העתיד רחה הם"י שהוח טוב ותפשר שחל זה תלר כתן לם"י בחים לומר שהוח חים חלחתה לרשעים ויהיו שחת חלה לנדיקים וח"ת וכח חחריכין לקמן שלכך בחמר ויהי לפי שהיתה נרם חלה זכה העולם להשתמש בה ר"ל דקחמר ויהי חפני שהעולם חינר חבל הק"ב שחת ת"ל דם"ל דלה בחמר ויהי חלה לומר שבבר היה ולה חשוס נער בדבתים בחחמר הקודם ותפשר לומר

ע"ד דרכיו ג' דרכים ׃

הדרך הוי כי סם המור יתמר לפי התכשים על המטבח לתחרי שהוא כנר התמיר והמתוח על הרוב לא תתמר רק כמה שהוא יהנה לעצמו כי כזה ישמח ויגיל והפ' שמחת ה' בנויחיה היטב מפי שמחתך בעצמו תתכם הפ' שמח בהפציהו מטוהו לעולם כמלת המלו שהוא היה תכלית הבריאה כמ"ש רכיהם וכיחוד בעל דרך תמוכם כרחם שפרו ולו"ן שמחת בהפצת המור לעולם וזו חבלו תמיד כדאיתא בסיתן ח' דפרקין כי היו חפן בהשחתה כלל ולו"ן שעם שם"י נקרא היה מלחמה קטנה וכוקם היה שחת בהפצ' המור תמיד חלה שהכל בפי הפעם כי דבר בעתו מה טוב כי כשהעולם חייב הנה הפ' מוכרח ליסרם תעם"י שהוא חלה רחם ה' המור כי טוב בעת זו כי לפעמים עת כו יהיה החפץ טוב לפי טורך העולם לה שהפ"י חפן בעת פרך בעולם ׃

הדרך הפ' ער"ל שעם שהבריאה מחודשת לה תתבטל הרגון וזה שהפילוסופים שפקו בענין הרגון החלפי שכל פועל ברגון הוא פנוי והתחדשות רגון בפועל בהוציאו הדבר שהוא מן הכח אל הפועל וזה חלה היה כן מקודם ואחר כך יחוייב שכן בו"ת"ת וזה לי לאפשר ותירצו יפה בזה שאמר כי הוא ית' פועל ברגון לה ברצונו כרצונו שהתחדשת בעת הפעולה חלה קודם תמיד שתמיד היה רצונו שזה התחודש יהא לפועל בעת שהוא הגר בה"ש לקחן פ"ט בעוכתו נברא העולם כלתכתוב שם פ"ה וחלה נדק בה"ש בה"ש פ"ב בדחייית תשיבה זו עיין שם שהאמת שכידו לאחר ולעבור הדבר ולה שיבוטו לפי שחיבו דוגמ' ולה נתבטל הרגון הקדום כי מה חלה שיבוטו לה היה מפני רצונו הקדום חלה לפי חלה רעה בעת שהוא לפעותו כי זהו ענין רצונו שאין בה שנוי והוא שעם הרגון הקדום כי מה שרצה הוא שהיה המקודם הוא מה שירצה עתה וכבר הפיבו תחרי עליו כן וכן יאמר לחדוש הבריאה כדאתכתוב לקחן בפ' ה' סימן ד' פ"ב וחז"ל בהן לחיים וכו' כלומר מה שעמה ס' בהוגה' חור התגיחות היבה שהיה ורגון מחודש חלה שדבר בעיבו מה טוב שהעולם רחת' תכמתו שהעת הרחוי לבריה היה זה ולזה רצה לברחתו בעת זו ולה בעת"ן הוא שהעמה' בדבר לה תפול שלה בתחיד ולה היה בילוי תחלה ולכן לחר שביד ה' היה תחיד לברחו לה היה רחוי שיתחור בתחה על עת התעב' ולפי בהשבר לי"ח שע"ב תיוח לו שחת' תבד היות הבריאה עתה בעת הטוב והרחוי מ"שב בתחלה תשב"י שהיה בירו לעשות ׃

הדרך הג' דשם החור רמז חל התגיחות שבל תגיחו' טוב יכוכה כחור' ושחתה ענין נוסף על החורה והוא היות הטוב ההוה נקנה לו מעצמו ולה מזולתו כי כזה תגדל השמחה כתו שיהת החים בתה שתחדש תדעתו בפעטיה דשמחה לחים בתעגה פיו וכן בהשבת התמון בכחו ועשה ידו תה שתין כן בעתון לו תחריס ובוטת היגדה שבהשפעת חור התגיחות תבדק שתחה בה' לפי שהיתה בתעגה כיון בלו בגזרתו ולה ע"י תחריס בדעת חפלטון שהחיין בקדמות לחומר ולפי שבריאתו על ידי השכיל עצמו שבזה יפבע התגיחו' ויודע הכל בה"ש החוק' וכן ירחה ענין התחר שיבה בסוך ולפי זה ירחה חל השבירת שיהיה העול' קדמון והיה הפועל בחיוב שהשפעל בדרך השפעה הוה דבק תמיד עם המשפיע ולה יפרד תתנו בשום זתן בשתה והחורה לו"ח שהשפעתו יתב' לעולם לה היתה לו ברגון והשפיעו בעת שהחורה שחר שלה היה והיו ודבר בעתו מה טוב וירח שהיה שת החור כי טוב כי בשבירתה חבתתו שהוה טוב להשפיע העולם אז השפיעו ׃

מזהיבן נשבירת החורה לבי החור' זו תיבה חור התחורות הבו ברביעי חלה חור הנשברת תחלה לכל הדברים ואיבו נתפס בגוף בכ"ל בסי' ג' שהל לו מהיבן נשבירת כלומר בחיזה גוף היה נתפסת כי לה יכוייב התנה חורה בלתי נתפסת בגוף והשפיעו שהורה זו תיבה נתפסת בחור חלה דבר חופשי מחתו ית' וכענין השביבה שבחור לבעמים על חור נשברת עוחד בעלמו ע"ד שרב בח"ת פ"ב ולקחן בספר תחות פ' נ' נזברתחת"ז

ע"א בהפרשים ובילחי' מפנות

ולקחן בפ' בחות פרק ב' ובפ"ו ת"ח ובילחי' קל ובב"ר ובילחי' ובפ' ב' ג"ל בפ"ב בחות פרק ב' תה פ"ב ג' בחות פרק ג' ובפ"ו ת"ח

ואין כבודו מלא כ"ה כו' פי' כבודו דסיפיה דכתיב והארץ האירה מכבודו דכבוד מלכי ישראל כת"כ כסכינא מייריו ומיהו יר' תימה דכבודו דסיפ' משמע דיכבוד דריש"ת קאי שרמה יחזקאל בכבודו"ת שהארץ האירה מהסכינ' שכת' לכ' ה' ומכ"ל לתוקומי בכ"ה ועו' דת"כ יהיה הכתו' מדבר במה שהיה בעת הבריי' ומה ע"ין זה לפס ומשמ דכפל הכתוב ק"ל דאי כסכינא לימא והארץ האירה ותו לית דהת ידעינן דמכבוד מלכי ישרא שכת קאמר שהאירה ועוד מאי והארץ דמשמע לכל העולם לית היה לו לומר אלא ויאר ולכן דרשיהו בבריאה ותיהי כונתו פס לומ' שמה שהארהמה כל תלות המקדש הנו שם הנה לחסיכות כ"ה ולכן נת ככבוד מלכי ישרא כו שנפ בבריאה האיר מתקוס הסיכות וע"ד דרש ליפתר לומר עס שהוא חוץ מהשפה נ' דרכים:

ה אמר רבי סימון ה' פעמים כתיב כאן אורה בנגר ת' חומשי תורה ויאמר אלהים יהי אור בנגר ספר בראשית שבו נתעסק הק"בה וברא את עולמו ויהי אאור בנגר ספר ואלה שמות שבו יצאו ישראל מאפלה לאורה ויראא אלהים את האור כי טוב בנגר ספר ויקרא שהוא מלא הלכות רבות ויבדל אלהים בין ת"אור ובין ההשך בנגר ספר וידבר שהוא מבדיל בין יוצאי מצרי' לבאי הארץ ויקרא אלהים לאור יום בנגר ספר משנת תורה שהוא מלא הלכות רבות מתיבין חבריא לרבי סימון והלא ספר ויקרא מלא הלכות רבות אמר להן אף ת"הוא שנת בו דבר ויקרא

ה' פעמים כנגד ה' ח"ת דת"לכ למ"ל למכתביה

ה' פעמים לת"ל הכ"ל שת ויאמר תלי"ס יהי תור ויהי כן וירא תלי"ס כי טוב ויבדל כינו וכן תחשך ויקרתהו יום שת תרמז לתורה שנק' תור כדכתיב כי נר תמוה ותורה תור ותע"ג דתו' קמת לגופי' תנטריך כיון דקיבלן תור תורה כינהו ה"כ כולהו וחין נורך לו לריכו טעמי' דמדכתי לדרשה תלי כמי לדרש:

ה' פעמים כנגד ה' ח"ת תע"ג דכתח תורה ה"מ לכלול כל התור' כיון דע"כ לת מסתיי כתח תור דתת לגופי' תנטריך כיון דתנטריך למיכת' תורה תחריתי כתיבי ה' פעמים לרמוז ל ה' חומשי תורה דתי הוי ת"ס כתב כ' פעמים תורה לת הוי ת"ס דע"כ צריך שהיה תחד בלבד שירמוז לכל התורה בכללה תו"ה שירמוז לת חומשיה:

שבו נתעסק הק"ב פי' שבו נזכר מה שנתעסק הק"בה בבריית' העולם שהרי מ"ם לעיל ויהי' תלמ' שהי' כלי חומנותו בכלל התור' לתרו לת בספ' זה בפרט וכו' למה רמז כאן לה' החומשי' לת שע"י התור' ככל' נכר' השו' גם מ"ם בה"ב שכו ימלוי שראל ע"כ לפ' כן שכו ספרו יניית' ישרא תתפל' לתור' וכן כ"ל בה"ד שהו' מבדיל בין יוצאי מצרי' לבתי הארץ שכו נזכר ענין המרגלי' ונזרת ה' עליהם שלת יכנסו לארץ כל הפקודים תצר פקד משה ואהרן הכו' כתחלת הספר תלה הפקודים תצר פקד משה ושעזר הנזכר בסדר פנחס:

שבו נתעסק וכו' וכרמז בתוח' יהי תור שה' נזר שיתהוה העולם וילת מהשעדר לתור המניחות:

שבו יצחו ישראל וכו' ויהיו ויהי תור שהיה תור ליסראל:

שהוא תלת הלכות רבו' שכל הספר מתחל' ועד סוף דיבים והלכו' וכן ס' משנה תורה כלו תזהרות ומנות וכיוצר הרת'מוכו' לכל תתר הספרי' יש בהם ספורי' רבי' שלת מענין התנו ולכן בכפל בנפח ס' ויק' כתו' תמור כי כלו' שתור זה טוב מתל מהרת'מוכו' גם טוב ירמוז ל' ת'הלכות ע"ד כי לקח טוב וכן ס' משנ' תור' בכפל בנפחו כתו' לתור יו' כלו' שתור זה כיוצ מתל כתור יומ':

שהוא מבדיל וכו' והיו ויבדל בין התור ובין החשך שהבדיל בין כתי הארץ לתורבתור החייס ובין יוכתי מגרים להוסיפם במחסכי':

אף הוא שנה בו דבר פר"ש דחבריא פרכי דכיון דס' ויק' כמי תלת הלכות ה"ל לכפול בנפחו לקרת לתו' יום כתו שעשה בם' תשנה תורה שתין נר' להם שתו' התור כי טוב הוא כפל שבח ומשני דלת ס' ויקרא שנה והוסיף בנפחו במ"ם ת"ת התור כי טוב וק' דחבריא מתי קרתו לה ולי תפס לו' דת"ס לת הוא שכ"ד כתתי' ותם משנה תורה קתי וזה דחבריא הוו סברי דת"ס לתור יום תיכו בכפל בנפח תלת בכפל שתות ולהכי פרכי דהת ס' ויקרא כמי ה"ל לכפול שתותיו ולת משתייה בכפל שבחו ומשני דלת וכו' מ"ת מי שנה בו דבר כי תור ויום שת בכפל בנפח לת בשתות דתור ויום הכל ת' כדתמרינן בסמוך וח"כ ה"ל כתלו קתמר ויקרא תלי"ס לתור טוב שתיכו שת תוספ' שבח ולת היה לו' דת"ס בסתוך ויקר' שי"ס לת הוא תור ולת הוא יום שיומיא דמילתיה דר' סימון הוא ותח"כ סדר המדרש הת דתני תורה שבדרתת וכו' דכה מתיישב תתי כפלת כת"ס בסתוך לכל תכל הנפח נר' דתילתת בתכני בפנה היא והס דברי בעלי המדרש והסיכו הקושי כדתתי תורה וכו' וכן כתב רש"י ז"ל והכפחת הילקוט כתוב לת הוא שונה בו דברים ולפ"ז תפסר לפ' דחבריא ה"פ לת ל למיכתב תור חמישי משום משנה תורה דכללת ד' התחרים נכתב לכ"ת תור בפני עלמו"ם כת מין בפני עלמו תכל סגולת משנה תורה שהיה היותו מלא הלכות רבות ככר כמנת' בס' ויק' וח"כ ל למ"ל לרמוז עליו בתור ה' ומשני לתפ בם ת"ת שונה דברים מחודשים שלת נזכרו בראשונים ולת בתנו שככר נזכרו בראשונים מחדש דברים בת"ת כדתמרי' נבי הסטוע ולכן בכפל עליו תור ה' וכ"ז תיכנו שוה לי:

ועד דרש תפס לו' שרמז ל המנת בתורה ה' תיני הסנות:

ת"ת כאפרכוס ופנתור כמלכות

רבינו נתנו כפ' זו

ת"ת כתובים

ישלא נבראת להאיר שלא כיום ק' דתהא נופה תקצי לתה לא נברת' להאיר כלילה ולילה להאיר מפני מה יכהה נגלגל תתה כי כשנברתה כלילה תורה זו הגדולה תקטן כעיניהו תור החתה שכיום דס"ב לעבריהנו ולעיתיהנו ולעיתה שכי להאיר כיום ולה כלילה תיכה יכולה מפני שתכה' נגלגל חתה ולילה להאיר מפני שנתני לה שתשתם כלילה דתלו היתה תשתשת כלילה תז היתה הלילה נחשכת ליום ויום ללילה וי"ל לפי שרצה הש"י שיתמ' כעולם מדת יום ולילה ולה שיאיר העולם תחיד כיום וכלילה כי נורך הכדל יום ולילה תל חיי העולם תכותרת ותעש"י שהיה כנגד היום תלילה כתה שתור היום היה קטון ותור הלילה גדול מ"מ לחר שהיה תור גדול כשניהם לה היה ניכר כ"ב כתו שעתה ניכרי' שוה תור חה כחנך מ"ב לפי שהחנך תחומו כלילה כדכתיב ולחנך קדח לילה היה נגלגי לתורה זו שתשתם עם החנך:

ויקרא אלהים לאור יום לא הוא אור ולא הוא יום אתה הנו אורה שנכראת בו' יסי בראשית לחאיר ביום אינה יכולה שהיא טכהה ובלילה איגה יכולה שלא נבראת להאיר אלא ביו' והיכן הי' גנוזת היא ומתוקנת לצדיקים לעתיד לבא שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה שבעתי' היכים כתהה שבעה הן שלשה הן ושלא ברביעי נבראו אתהה שבעה אלא ראשון ראשון כן וכן אנא מפקר לשבעת יומיא רשתותי ר' נחמיה אמר אלו שבעת יסי אבלו שכל מתושלח הצדיק שהשפיע להן הקבה אורה וירא

דרך חמוץ מלא ס"ב עולת שבת ס' פרשיות דברי שלום פ' בראשית

כמ"ה עולם כפני עצמו דהפיך כה דכולה כה וחכון כעל ס' כוס שלום כת"ת ד"ת ע"ט ויהן החכמה התבעית והלמודית והשל"ת והסנהה התיסי' כעם ו' והפטורות הנפשי כעה"כ ועל הטבעי' רמז ס' כרחשית שהוא כולל ספור כריאת הדברים וטבעיהם ועל ההסנהה רמז ס' שתות שהשניות ה' לכה לקח' לו גוי וכת"ס והפלה ה' כין מצריים וכו' ועל ההסתרו' רמז ס' וידבר שהופרשו תלה למיתה ותלה לחיים וס' ויקרא ס' ת"ת רמזו למלדית ולמודית שהן עמוקות מאד ויש כהן הלכו' וחכמות רבות וה"ק לנס כן ס' ויקרא יש כו כן וה"כ מה תורת יתרון לא"ת על הלמודית והטיכו שכ"ת שוה דברים רבים יות' מס' ויק' וכן חכמת החל"ת יש כה עמק וחכמה יתירה מאד על הלמודית:

לא הוה תור ולה הוה יו' כו' דתי"ג דתיכה תורם שתיכה יום כדכתיב את המאור הקטן למתשלת הלילה כיון דתורה זו תיכה משתם לה כיום מאי חדוש כשקר' תור שתה יום והלה תשתת' ידוע שהיה יום וה"ה דקרית ליה נמי ולחנך קדח לילה לה הוה חנך ולה הוה לילה ולתרוצי הך קושיא מייתי הא דתני תורם שנכר' בו' יתי ברחשי' שלה נבראת הלה להאיר כיום דהשתת' שתעי דויק' ל"ים לתור יום לתו בקרית' שם תיירי שלה בקביעות שתשתם שנוה כליהם ה' הלא תשתם שלה כיום וחנך כלילה ולזה קרא שתם על שם זתנם כי כנר היה תיפם' לשם כטבעם להתחלף התור כזמן הלי' וחנך כזמן היום לולי תנות ה' ותש"ם מייתי הא דתני ר' יוסי ור"ל דקתתרי החולקים בקרת דוידל להביא תחריהם דכרי ר' יוסי ור"ל דקתתרי שבדלה מתם וכו' כי כוה יתכתר הא דתני שלה נבראת להאיר שלה כיום שהתחלה היו מתערבים בתחומיהם הלה שהם המתיקו עגין הקריאה יותר בהתבלם שהיו קריאה מתם ולה קריאת שם:

לא הוה תור ולה"י כתב רש"י שם קורה ליכם' תרן תין זה תיה' שלכך נקרית תרן שרגתה לעשות רגון קונה וכן לרקיע שתי' שת תיה שלה תור למה נק' יום והלה תור ויום תחד והוה תכות'

לא הוה תור וכו' ותתי דתתרן בתתר הקוד' תשום שכח ככל תשנה תורה הוה דרשת בעלמת לה פשט הכתוב:

לדאיר כיום תיכה יכולה כו' ק' דלקתן כפ"ת תתרי' שתכיון שנסתכל כתעשי הרשעים גנזו שתיגו כדתי' שיסתו כו וי"ל דהה נרתי ת"כ דהה כלה היה לה סני ושתש היו נדיקי' לה יחום ה' לכהוי החתה כתו שיהיה לעתיד כת"ם כסתוך ולולי כהוי החתה תף שיהיו רשעי' לה היה נוגה תתה תיכה ליה לק"ה ות"ם שנגנזה כשביל הרשעים היכו שלה זכו לה שנגה, בעבורם נ"ח ותוה חוייב' גניזת' תכל כל זה דוחק והכר' תתת דפליגי דתנת דיהן לה ס"ל דלקתן לה שנגיזתה הוכרח תפני החתה וה"ת בשלת' לטע' דלקתן ליכא למקשוי למה כדחיק ה' כו' יתי ברחשית דהכל נפוי לפניו וידע שעתידים לחטוא ויתחייב לגוזה שכיון שנעת הכריחה היתה שעת הכושר ברחה שתין הש"י דן תתיד הלה כפי ברחוי כשעתו כדלתיתא לקתן כפ' נ"ג תכל להתי טענת קשה למה ברחה תעכשו י"ל תשום דתין כל תדם שכו יתי ברחשית הוכיח הש"י כל תה שהיה לו להוכיח תהיתן ותתו תיכו פועל הלה יש תיש וכנז לעיל כפ"ת סיתן י"ט:

שהיא תכתה נ"ח שתורה זו גדולה וידתה החתה הלה כשרגת כטיהרת וחלשה דעתיה תשום דה"ל נכתי וכדתשכחן כירח פ' הלו טרפות וכלה ברייתת חתה תי תפשר שהוא תוכרח לכולם והויתיו כסנולת תוחו ותנועתו כתו שתתר הכתוב ותתנד תכוחות שתם ותחוקרי תתרו שתדם יולידהו תתל וכשתם

שלא נכרת להאיר הלה כיום ת' דתפוק לי תשום דתכתה נגלגל הירח והכוכבים טפי תתה שתכתה נגלגל חתה שגם הירח תוכרחת להויות העולם כדכתיב ותתנד גרם ירחים ושתה י"ל דליכא קפידת שלא בחתה שתורו כרחה לפי שהוא רב ואלל תור וז כדנתך כשרב' כטיהר' וזה נגתי תלגו תכל הירח שתורו תעט ותלל החתה הוא כשרב' כטיהרת לתל' תור' וז לה ירתה כלל ותלל הכוכבים שתורם יותר קטן ולכך לה ה"ל נגתי ת"ק שהרי הירח כריך להנות כו תועדים תו להכחים ת החתה כדלקתן כרים פ' ו' וח"כ ע"כ היה נריך הירח, תורו ותפשר לותר דעדיפ' תיכה קתתר

כנ"ל ומ"ם רש"י סח"ס שכבר ס' לח נתלו עד יום ד' נמשך לסברתו שזכרנו לעיל בפרקין סי' כ' שסובר דלכ"ע כל הדברים נברחו ביום ה' ולקמן בפ"ג סי' י"ח עיקר דרוש זה :

כאניש דתמ"כן תכת מפק"י שדב"כתו"כלשון בני אד' שדרך לומ' כן כולהי יומ' לשכע יומי דמשתותי והכוכ' שיהכלנו בתוך ימי המשת' לח סיסניק לכל ז' ימים וכן כתו' ז' ימים כי' בתור שמתם בקנת מן' ימי כרחשת לח דהתיר בכלן וכן פירש הרמ"כן ז"ל והנה הר' מס ז"ל כתי להלין על רש"י שכתב בחלוף זה כתומרו שהתור והחסך הרחטוני'שמשו כל ז' ימי כרחשת כתב שתין מגדה זו מיכת דברי המקרח דכשלמת נבי שכע' ימי המשת' שייך לומר ז'תשע' שתינו ולכן תפס כל הז' כלשונו תכל הכתי יזכיר תור יום ז' ימי' ותמהני מהכתתו דתדרב' הכתי שייך טפי לתפוש ז' כלשון ז' ימים תלו מצויינים וזכריס תמיד כך שהן ז' ימי כרחשת וכבדלים תכל הימים ות"ת יש לו לרש"י על מה שיסמוך דהיכו הת דלקמן פי"ח דקתמר שתורה זו שמשה כע"ם וכבב' ורש"י ז"ל כתב ז"ל לו' ימי המשת' שעתי' לעשו' לנדיקי' לעתי' לבח ודברין ל"ע דתי ז' הימים הם הימי' העתידי' מתי יהיה שבעתי' כתור ז' הימים שהרי יעוד השבשתים גם כן לעתיד הוח ושמח דיהיה שבעתים הוח כימות משיחכו וקתמר שתו תהיה התורה ז' כמו שכן תהיה ג"כ כמשמה הנדיקים דהיכו כימי התחיה ותע"פ שהוח זמן תרוך קרתו ז' ימים שכן דרך לומר כימי המשתה :

אלו ז'ימי תבלו ס"ת ק"ק דכיון דלח נתפ'כשום דוכתח שהוסף, תור כימי תבלו היכי קתמר כתור ז' הימים כתי שתדמה שתום למפו' דת"ע דתשכחן ז' ימי תבלו נרתזים כתורה כדתיתח לקמן פ"לב מ"מ לח כתיב כהו תורה וי"ל דקרח לתו לדתויי ימים העתידים תל החולפי' ותח תלח לתשתעינן תגב תורתים דימי תבלו של תשובלח היו כתלו העתידים וכה"ג תמר לקמן פ' כ' על קולה כנחש ילך תרי זה כח ללמד ונתלח למד וכו' :

שהשפיע להם ה' תורה כשכר שכתעסקו בהספדו תכל תין לומר שתין התורה בשכיל להטעימן טעון עול' הכח לידע מה שחז שהשפיע ה' להם תורה כדי להטעימן טעון עול' הכח לידע מה תכדו כדתת'כפרק חלק דהת משתע הת דת"ד הכי לח ס"ל דויהי לשכע' ימי' נתמר על תבלו שתוסלח לח בטעית' עולם הכח לכך :

ויר"א תלהים חת התור כי טוב וכו' הת דתייתי דרשות תלו תלח כסדר הכתובים שתתחילה תייתי הת דתני תורה שכברתת וכו' תקרת דויקרת תלהים לתור יום והדר תייתי פלוגתת דהכך תמורתי בעכין ההבדלה ותחר כך חוזר תקרת דויקרת תלהים לתור יום ותייתי עליה תימרת דרבי תליעזר הס' דתשום ד"רם דלעיל דריש כפל תור ויום לשכח ס' תסנה תורה להכי רלה תכך המדרש לתרוצי דך כפיל לפי הפשט עם התוספת' ותשום הכי תייתי תח"כ דברי החולקים להכיח דברי ר' ודברי ר"ש כל שתסכימי' תל הכוכ כדכתיבנא לעיל והדר חוזר ל יסוד תקרת דויקרת תלהים לתור יום כמה שזכר שהים בתור ולח בחסך ס"ג לפי טעמיהו דר' ודשב"ל הת קרת דויקרת תלהים לתור יום להכי חקדי פסקת דהתי קרת והתום' דהת סייעתיכו ולהכי יפה כחס תכח ר' זעירת ורי"כם בהבדלה ד"לכ תכ"ל לר' ור"ל לומר הבדלה תתם כתדייניהם שזה דבר רחוק ולזה נכון לדחוקי ולומר שתיכה הבדלה תתם כר' ורי"כם ורבנן תלח דויקרת תלהים ס"ם לדידהו נתי שפיר :

מנין שתין מברכין וכו' משום דק"ל תתי ויבדל תלהים כין התור וכין החסך שלח יפול תערוכת תלח כדברים התתשיים והתור והחסך הס מניחות והעדר ותס כן פשיטח שבתקום תור תין חסך ותפי' תימת החסך זה היה כו תתם בחסך מברים לח ס"ם ללח שייך הבדלה תלח כדברי התערוכ' כתסקי' והדברים הדקים כשפר ותפר שיתפרכו עכתים בעכתים תכל התור פשיטח שיקף תת החסך ובמקום החוסך לח יהיה תור תלח יתכן לומר שהם עכתים פרדיי'מקכלי הערוב ועוד מ"ט קתמ'וירח תלהי'ת התור כי טוב שתפי' לח היה טוב שהבדלה רתויה ביניהם שתין ס' חפן כערכוכית ועכ"ח בתילנו למינהו כדתי'פ'תלו טרפו' ולכ"ת לו שההבדלה תינה כשפוטה שהוח הכדל התעורב של התיחד' לו ית' וברתו כתומרו ויבדל תלהים דת"לכ תלהים ל' ולה"ק וירח תלהים כי טוב שתינה רתויה ביניהם ה' תלח הוח כמ"ה ונהור' עתיה ברח והניח החסך לעולם ומשום דגם זה תינו נכון כי מה טורך לו ית' לומר הנברח כי הוח ענם התור ופשו' שהשום התור הוח לעול"כ ה רבנן שתת שההבדלה הוח התיחדות תכל זה לנדיקי' ולה"ק וירח'לי' תת התור כי טוב שתינ' רתויה לעולם ולכן הבדילו ל הנדיקי' ועכין הנדיקים נרתז גם כן בכי טוב כי תין טוב של נדיק כדתתר בפ' התמוב' ור' ורשב"ל תפרש הבדל' ממש שהוח הפרדת דבר תדבר והוח שההבדלה ממה שהיו תדוקים בתחלוקת תעפ' שגם זו תינה הבדלה גמורה כפשט לשון הבדלה ולפ"ז מ"ש וירח תלהים הת התור כ"ט ס"ם רתה כי טוב הוח ורתוי שהוח ישתש בינים ולח יכנס החוסך בתחומו ולכן הבדיל ביניהם וקבע תחומיהם זה ביום וזה בלילה :

שאין מברכין על הנר עם"ל כפי שתין מברכין כמוצתי שבת בורח מתורי התש עד שיכנו לתורו תחל'מהכת דכתיב וירח ויבדל שתחלה רתה וחת"כ הבדיל דהיכו ברכת הנר הנתמר בהבדלה שמבדילין כין תור לחסך וח"ע דברכת הנר לתו טורך לברכת ההבדלה היח שתין חיוב ברכת ההבדלה תלח המבדיל כין קדש לחול וכו' תבל נר תינו טריך לחזר תחריו מ"מ כיון דהיכח דקח כריך כהדי ברכת ההבדלה כריך לה דקי"ל סודרן על הכוס שפיר נרתז לברכת ההבדלה כנר ולינה לפ' דוירח ויבדל פי' דיתותו לתורו כיכנו דס"ל לזעירת ברכה תחת' יתותו ממש דהיכו כדי שיכיר כין תיסר לפוטדין וכו' דקתמר עולה ולח ברב דקתת' לח יתותו יתותו ממש תלח כל שעומד ומשתתש לתורו תפי' ברתוק מקום כדתי' כנמרת ותכי מייתי רתיה מוירח ויבדל ומפרש דהך רתיה היכו שהבדיל כין התור וכין החסך כלומר שרתה בו יפה יפה עד שיוכל להכחין בו כין תור לחסך ע"ד מ"ש בשבולי הלקט בשם רב נטרונתי שהמנהג להכנים תחלה תבבותיו לתוך ידיו ותחסיך תחתיהן ותחר כך פושטן ותכה תור במקום חסך ומברך שבבר כתות מן התור • ושם כן לח רתזה ברכת הנר בכתוב ועוד דלישנא דגרסינן בירושלמי דרש ר' זעירת וירח תלהים תת התור ותחר כך ויבדל וגו' משמע דויבדל היכו הברכה שתחר הרתיה :

הבדילן לו בבר נתבתר כוותו תמנם בפ"ט גרסינן כין דברי ר' יכם ורבנן תמר רבי תכין הלוי נטלו ה'כה ונתעטף בו בטלית והבהיק תת העולם תזיוו הם"ד עושה תור כשלמה ולפי הפשט יר' דלפי' דברי ר' יכם תתת ללתו לתי' שהבדילה לו תבל וכל שלח יפתתם בה העול' כלל שלח הם"ק שהבדילה תלהי' ונתעטף בה בטלית ועקר שמוהו הוח שלח תבל בבר יפתתם בה נ"כ העולם שתפהיק תזיוו וכ"ו תני תומר שלח ניחח לו לתי' דדבי תכין בה לחלוק דת"כ דבי תכין תמר תיבעי ליה תבל התפרסים שבלו זה :

אחר שליט ביום וכו' וסיו מדינים וכו' פי' שב' שלו שעבשו ת' שליט ביום וזה' בלילה מתחלה היו מדינים וכו' עד שקרתם התלך וקבע ממשלתם זה ביום וזה בלילה כמו שהם עבשו ולתי מתחלה היה זה שליט ביום וזה בלילה פשי' שמחמשלתם ע"ם תלכם היתה וחס כן בטלה מחלוקת וחס על מנת התלך היו מנחמים תת תועיל קריתה הטנית

ועוד שלשון זה פורה בכתבות שהרי החושך והחשך עדיין לא קדמו להם שלטון זה ביום וזה בלילה שתכף ביום הכוכבים מקבע ליום ויום וליום וליל וה"ג בירושלמי זה אומר מני משמע ביום וזה אומר מני משמע ביום מסטרטינין זה אומר קרא לו ויום ויהי ערב ויהי בקר יום אחד וזה אומר ויהי ערב ויהי בקר יום אחד מכאן שהיה מסדר ומונים קורם לבן אמר רבי אבהו שלשה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו

ח ויקרא אלהים לאור יום ◻ אמר ר' אלעזר לעולם אין הק"בה מיחד שמו על הרעה אלא על השוב ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא אלהים לילה אין ט"ת כאן אלא ולחשך קרא לילה:

ט אמר רבי יהודה בר סימון יהי ערב אין כאן אלא ויהי ערב מכאן שהוה סדר ומנים קורם לבן אמר רבי אבהו שלשה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את

משל למלך בס"ל ב' מסטרטיני כו' לשון סירוס דבה מתחלף ממדרגה למדרגה דתייתי בריים. מילתייהו דר' ור' ל' דתמרי הכדלה ממש ותח"כ דכרי ר' סם"ל מסטרטיני וכו' וק"ק מותיי לה מייתי המשל כתר דכרי ר' ור"ל כיון דע"כ מלידתו קאי ואפ"ג דרשותה דרש בסדר עקר דכרי ר' והתחלפות בכי' הכדלה ותח"כ סב לבתר דכרי ר' ור"ל כי לית יתות להתריך ולהפסיק בין כללות הדעות בכתור לבריית ה"ק מתחלי נקט מילתייהו דר' ור"ל מקמי דרי"כם ורבנן וליכ' למימ' דרי"כם ורבנן נמי הבדל מימ קמסרי כי מה שהבדילו לו מן לנדיקי יקרת הכדלה מקומית כיון דמסלקו מעה"ז מע"ב שהיכה הבדלה בכתי' לתור והחשך ולהכי נקט רחמו מילתייהו דר' ור"ל דתמר הבדלה ממש לו' דרי"כם ורבנן על שנה זו שתרו דבריהם ולא נתחלפו לו בהיכות הבדלה דהא מתימרת דילן נקטי דר' ור"ל דוקא הוא דקתמר הבדלה ממש כיון דכתב דכרי כלם שתר הבדלה ממש:

הוא שתת' ה' לתיוב דורשי רשומות רגילין לדקדק בכיוצא מזה למ"ל וכירת שם שתין לכתיב ולא הכתו' דתמי נפקא מינה בשם שאמרו מי למי נתמר ודרך כתובה להם שבהמתה מי זה קושי דתתמרו מוכירין השם כלו' תל תעשיבי דהא פלו' תמר כן ומתנו לתלתי וה"ל למיכת דתיכת שיכות וענין אין בענין הזה מוכיר שמו וה"ל למיכת' בתיוב תיכת לתו"כ כון ה' וכתחלף לו כין תיוב לתו"כ לכן הסיבו מענין זה כי ירחה כתן מעשיו ית' שלא יכנס התור והחשך מ' פתחום תכירו כתלות ניתת ואיך יתמר שיתחלף לו דבר ולזה דקדק להזכי' שתו לו' כי לפי ענין קנטור תיב הוסב כן כתו שכן הוסב מטיבי הנשתים ועניניס תחרים התניחים שתין התחלפות לפניו ית' כתלות ניתת כדתי' בפ"ק דב"כ ולקתן בפ"ד סי' ג' תכתוב התכוון כזה:

הידעה מקומו תיוב הוא בר' ה"פ לידעת מקום הקבוע לשח שכו התחלת תחום התור שלא יכנס בו החשך תכל בירושלמי נרסינן ידעת תיוב מקומו של תור ויתי כרתשית תיכן נגנז וק' להלתו דהא לר' לית ליה כהא כגניזה שלא הבדלה ממש זה תלה כגו' ות"ק הוא שתת' בב"ה לתיוב ושתת' ל' דתרתי נפקא לן מקרא דתמרינן דקתמר התימיך נויח בקר שתני נוי התחומים הגו' והולי"ל והכיר לכתו' דרים סיפיה כמי דהיכו ידעת השחר מקומו ותמר שעל מקום גניזתה קמיירי דלי לעניו רשתן לרישא דקרא סגי ועוד דליפשת דמקומו לא ה"ם דומתו מיכתי ליה ולפי שכשח התור עולה הוסיל שם שחר על התור הרשתן:

אנא תמי' טעמא כלו' מיכין למדו ר' ור"ל דהוה סיוך שיך ענין מחלוקת כין תור וחשך דמוקי להבדלה כהכי מדכתי' עשה שלום כתר יוצר תור וכ"ח דתשמע דבהס קמיירי שכשברת עשה שלום כיניהס שלא יתקוטטו ותפס' דר' תנחו' פליג תר' ור"ל וס"ק תנח תיכך קרא יליפנא להך מילתא לא מיליפנא:

אין הק"בה מיחד שמו וכו' הענין תבואר בעלמא שלשה שהוא"ת הטוב והמטיב לישו שתת כרעת שום גברה ותפי רשע שתיו חפץ תלה לזכות תת הפריות ותם תכיות רעה לתים תישו תלה תנה המקלל ולהכרח הדין כי ה"ה תישו חפץ שלא בקיום התנתו' לת בהפסדם כתו שנרמז בהא דתתרי לקתן פי"ח סי' ג' כי לת יחול שתו על הנרושים כתו שנכתו' שם כ"ה וכדכתי' לעי' בסי' נ' ולכן לת ייחד שתו על החשך שהוא סיתן רע והפסד והכי תתרינן בפ"ק דתנני' ר' יוסע כר חנינא פתח להתי מהכה והיה כחשר שם ה' עליכם וגו' ותי חדו ק"פה בתפלתן של רשעים והכתוב בנאתו לפני תחלון תו' חודו לה' כי לעבו' חסדו ותתר רבי יוחנן תפני תה לת נתתר כי טוב

ועוד שלשון זה פורה בכתבות שהרי החושך והחשך עדיין לא קדמו להם שלטון זה ביום וזה בלילה שתכף ביום הכוכבים מקבע ליום ויום וליום וליל וה"ג בירושלמי זה אומר מני משמע ביום וזה אומר מני משמע ביום מסטרטינין זה אומר קרא לו ויום ויהי ערב ויהי בקר יום אחד מכאן שהיה מסדר ומונים קורם לבן אמר רבי אבהו שלשה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו

ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה

כגכולי תין התקוטטות גדול מזה:

למלך בס"ל ב' מסטרטיני כו' לשון סירוס דבה מתחלף ממדרגה למדרגה דתייתי בריים. מילתייהו דר' ור' ל' דתמרי הכדלה ממש ותח"כ דכרי ר' סם"ל מסטרטיני וכו' וק"ק מותיי לה מייתי המשל כתר דכרי ר' ור"ל כיון דע"כ מלידתו קאי ואפ"ג דרשותה דרש בסדר עקר דכרי ר' והתחלפות בכי' הכדלה ותח"כ סב לבתר דכרי ר' ור"ל כי לית יתות להתריך ולהפסיק בין כללות הדעות בכתור לבריית ה"ק מתחלי נקט מילתייהו דר' ור"ל דתמרי הכדלה ממש כיון דכתב דכרי כלם שתר הבדלה ממש ולהכי נקט רחמו מילתייהו דר' ור"ל דתמר הבדלה ממש לו' דרי"כם ורבנן על שנה זו שתרו דבריהם ולא נתחלפו לו בהיכות הבדלה דהא מתימרת דילן נקטי דר' ור"ל דוקא הוא דקתמר הבדלה ממש כיון דכתב דכרי כלם שתר הבדלה ממש:

שתת' ה' לתיוב דורשי רשומות רגילין לדקדק בכיוצא מזה למ"ל וכירת שם שתין לכתיב ולא הכתו' דתמי נפקא מינה בשם שאמרו מי למי נתמר ודרך כתובה להם שבהמתה מי זה קושי דתתמרו מוכירין השם כלו' תל תעשיבי דהא פלו' תמר כן ומתנו לתלתי וה"ל למיכת דתיכת שיכות וענין אין בענין הזה מוכיר שמו וה"ל למיכת' בתיוב תיכת לתו"כ כון ה' וכתחלף לו כין תיוב לתו"כ לכן הסיבו מענין זה כי ירחה כתן מעשיו ית' שלא יכנס התור והחשך ולזה דקדק להזכי' שתו לו' כי לפי ענין קנטור תיב הוסב כן כתו שכן הוסב מטיבי הנשתים ועניניס תחרים התניחים שתין התחלפות לפניו ית' כתלות ניתת כדתי' בפ"ק דב"כ ולקתן בפ"ד סי' ג' תכתוב התכוון כזה:

מקומו תיוב הוא בר' ה"פ לידעת מקום הקבוע לשח שכו התחלת תחום התור שלא יכנס בו החשך תכל בירושלמי נרסינן ידעת תיוב מקומו של תור ויתי כרתשית תיכן נגנז וק' להלתו דהא לר' לית ליה כהא כגניזה שלא הבדלה ממש זה תלה כגו' ות"ק הוא שתת' בב"ה לתיוב ושתת' ל' דתרתי נפקא לן מקרא דתמרינן דקתמר התימיך נויח בקר שתני נוי התחומים הגו' והולי"ל והכיר לכתו' דרים סיפיה כמי דהיכו ידעת השחר מקומו ותמר שעל מקום גניזתה קמיירי דלי לעניו רשתן לרישא דקרא סגי ועוד דליפשת דמקומו לא ה"ם דומתו מיכתי ליה ולפי שכשח התור עולה הוסיל שם שחר על התור הרשתן:

אנא תמי' טעמא כלו' מיכין למדו ר' ור"ל דהוה סיוך שיך ענין מחלוקת כין תור וחשך דמוקי להבדלה כהכי מדכתי' עשה שלום כתר יוצר תור וכ"ח דתשמע דבהס קמיירי שכשברת עשה שלום כיניהס שלא יתקוטטו ותפס' דר' תנחו' פליג תר' ור"ל וס"ק תנח תיכך קרא יליפנא להך מילתא לא מיליפנא:

אין הק"בה מיחד שמו וכו' הענין תבואר בעלמא שלשה שהוא"ת הטוב והמטיב לישו שתת כרעת שום גברה ותפי רשע שתיו חפץ תלה לזכות תת הפריות ותם תכיות רעה לתים תישו תלה תנה המקלל ולהכרח הדין כי ה"ה תישו חפץ שלא בקיום התנתו' לת בהפסדם כתו שנרמז בהא דתתרי לקתן פי"ח סי' ג' כי לת יחול שתו על הנרושים כתו שנכתו' שם כ"ה וכדכתי' לעי' בסי' נ' ולכן לת ייחד שתו על החשך שהוא סיתן רע והפסד והכי תתרינן בפ"ק דתנני' ר' יוסע כר חנינא פתח להתי מהכה והיה כחשר שם ה' עליכם וגו' ותי חדו ק"פה בתפלתן של רשעים והכתוב בנאתו לפני תחלון תו' חודו לה' כי לעבו' חסדו ותתר רבי יוחנן תפני תה לת נתתר כי טוב

מיד סוער יום ח' וכ"ת אחר שלח היה שם גלגל מקיף ולח שמש ודכריו תמוהי דת"כ רי"כם ור"ח לח כר' יעקב דאמר לור שבער כיום ח' מדם היה כופה כה כו' ולח כחכמים דאמ' הן הן המאורות שנכרחו כח' ולח נחלו עד יום ד' כדאיתח בפ' לין דורש' דאמ' כר' יעקב דרי הסובר כאור ח' יפה יום ולילה ואי כחכמים דרי הרג כתב שם שהם חולקים על דבר רי"כם ור"ח שהוח מפ' חליה זו על הרחו' פעולותיה' לכל מיום רחשון החירו והתגועעו ומ"ם הר"ש ז"ל דלפי דבריו ט"ל דש"ל כרבי יעקב דאלו לאחמי' אין קושי' דאיכא למ' שקודש תלייתן היו סוכבי שביב החופף אכל לר' יעקב ח"ח לו כן שלח תפול תנוע' כאור אלא כמאור אינו נר' דמי ס"ל כרי' איך יסופק להם כמה ישוערו הימים אחר שכפי' נאמר ויבדל שהיה בין האור ובין החשך ועכ"ל שתפול התנועה באור כיון שהבדיל ביניהם וקרח לזה יום ולזה לילה וס"ל שזה שהם ביום וזה בלילה וכמו שנתן הר"ש עליו ועו' שהש כל דוחקם אינו אלא לפלתי סברם כאחים מה זה שתרנו שהיה סדר זמנים קודם לכן שא"כ הרי הם מקדימים המאורו' זמן רב ממה שהיה לרבנן והלא טוב להודות לרבנן לו שהן כברואו כראשון ולא שיאמ' דכרי כוטים לפעת הקדמות לדעת הרב ויותר ק' דהא האמר עכמי פי' טעמו להיכו מלא קאמ' יהי ערב ולמה יבקע הוא טעם אחר וכבר אמת ג"כ הר"ש כזה ואיפש' שנדהכה אסדה נזדמנה לרב או שחשב שאמר כן להסתיר העניו;

שהיה סדר זמנים קודם לכן לכאור'ים לתמוה שאחר שזמן מקרא דכך לפתוב כמ"ה פה"כ פי"ג איך יתכן שהשך זמן קודם לברי"ה והרב ז"ל בפ"ל ח"כ החליט שסדרת הקדמות לחסידים חלו אכל חליכה לכו לחשדם כזה ואלכד זה ק' איך יתכלו ידיהם ורגליהם ביחוד הכתובים כי חדוש המאורות הנו' ביום ד' מה הוח שם תנועת נגלגל קדושה והכ"ל שרי"ם ור"ח אמרו דכר ח' אלא שר"ח ביאר הענין יותר מה שסדר זמני שקדם לעולם הוח בעולמות הקודמים שלו היה סדר זמנים קכועי למו שהם עכשו ולכן אחר שהחריבן וברח עולם זה לח הוצרך לגזור רק על המצפ' הדכרים כגון יהי אור ויהי רקיע וזולתם אכל סדר הזמנים לח הצטריך לתיתריה שאחר שהמציח האור והחשך וגזר שזה יהיה ביום וזה בלילה אין ל"ל יהי ערב ויקר שכבר ידוע שעור היו' והלילה מסד' וזמנים שקדם בעולמות הקודמים ולפי שאין קדימת סדר זמנים מוכן ביאר ר"ח שהיה בורח עולמות ואחרינן ולפ"ז לח יתפסו בסברת הקדמות שאחר שבודה שעולם זה שאנו בו חודש מהפם המוחלט אף שבאמר שקודם לו כמנהגו אחרי ג"כ מהאין ואח"כ כאחרנו וחזרו לאין גמור אין היוק לאמונת אחדות שלנו' המצאת העולמית מהאין וכאין העולמות והרבנן הכל מתפרש היטב כפשוטו ממש לפ"פ שהיה קדוש שתפרש על העברת חלקי הסופר כמ"ש קצת וזה כדור למוכחי דעת ואין להק' כי מה צורך להמציאם וכי לח ידע הש"ת קודש בריאתם שלא יתנגע טוב מבעליו יהותו כשיבחו לפועל כי כך היח מדתו ית' שלא יתנגע טוב מבעליו עד יגיע רעיתו לפועל עם שנודע לו מתחלה וכענין הרשעים ולכן הוציח כפועל כל מה שהיפבר בחקש ואחר שחברון היח ורעתם היה כפועל החריבן;

טעמיה דר"ח מסכ"כו דח"ע עב דילפי לה מדלח כתי יהי ערב חין זה מספיק להחריח ענין גדול כזה דחיפש' דלח חשם לו יהי ערב דכבכל קרי' האור יום והחשך לילה חיתים חכל מדכתי' והנה טוב מאד דאיכ' לאחריני דליתנהו טובי כלו דח"כ מאי קמשמע לן הא פשיט' שכל מניחות טוב בפני עצמו גם אור מאד מורה ע"ז שהרשעי' היו טובי בפני עצמם בלבד ואלו טובים מאד אף בפני' עכשו גם אור והנה טוב והו טוב נר"ה ק' מה שהוח הנה עכשו הוח הטוב מאד לח החולפי'

רבי יהי וכו' ענין זה כמאמר הוח כמאמר רבי אבהו דלעיל בפ' ח' סימן ז' וכבר ביארנו שם כוכתו אך יפ לדקדק בחלופי דבריה' שר' אבהו אמר אכל אני יודע וכו' וכרי יהי לח זכר זה ועוד שר' יהי פירש כל הכתובים עד ויהי ערב בשטה זו ור"ח לח פירש אלא עד וירח אלהים את האור כי טוב וי"ל דלעיל לח היה ענין דרשותיהם אלא על פי תמוהי ולזה לח חש ר"ח לפ"ש שנדחקו מעשי הגדיקי' והדשעי' בכתוביו כתהו ואוהה ולח חש לפקל להכין שעל שטה זו יתבארו כל הכתוביו ולח דמו לדרשת דרי"כם דהתם דפתר קריח כדורות והמשיך הפתרון וכל הכתוביו דהתם אינהו לח אמרוהו לשון אחר כדי לאמוקינן מאי ויהי בקר יום ח' לעשתו אכל לעשת ר"ח פשיטות דיו"ח יום הכפורי נתי כשטת רי"כם ומ"ת אתר דוירח אלהים את האור כי טוב כאמר על חפצו את בגדיקים שהכר זה נרין להודיעו לפי הפירושים הנ"ל אכל הכח עקר הדרו לפ"קרח דויהי ערב ויהי בקר יום ח' לח קאמר יהי ערב ויהי יום ח' דיום רחשון מיבעי ליה כדקאמר ר"ש כר אחי כסמוך דכהאי קרח עסקי' ולכן מתחיל ודורש בגדיקי' ודרשעים לוירי ומפרש וחוזל כולהו קרחי על שטה זו

אמר

וכה"ת לעת קאמר יהי ערב דהת ערב וחשך ובקר ואור כלם חדת מילתת היח וכיון דקאמ' יהי אור אין ל"ל יהי בקר וכ"ש בערב דליכח מאחר מעיקרא כמ"ש כסמוך ואי"ש נתי מ"ש יום ח' דביום הכפורים לויידי שהוא יום ח' ויחוד כבוד ואין אני לו ולא הוכרך לומר אכל יהי יודע וכו' דהת קאמר לה ר"ח לעיל ומה שהוכרך לומר שהתהו מעשי הרשעים והאור מעשי הגדיקים הוא להמשיך פי' הכתובים הסמוכים שלא זכר רבי אבהו;

והארץ היתה תהו תלו מעשי הרשעים פי' שתהו וכהו וחשך רמז למעשיהם שיתוארו בכל הדברים המגונים המוזכרי' בכתוב ולפ"ק חש"כ בין האור ובין החשך בין מעשיהם וכו' שהחשך קאי לחשך הנז' בכתוב רחשון שהוא ח' מתחרי מעשי הרשעי' וחדא מינייהו נקט ח"כ נקט חשך שהו' התוא' היות' חנוכ';

הדן או מעשי הרשעים תעפ"י שאין נוהג לדקדק אמאי נקט הכח תחלה מעשי הרשעים כריאת ונבי שבלה וקריאת מקדים לגדיקים והדר נבי ערב ובקר מקדים לרשעים דכל הני מילי אסמכתא בעלמא הפשר לומר דמשום דברשעים לא כתיב מאחר ובחלו הם נמשכו מעצמם והרמז שאין הש"י חפץ בהם אלא בהיים שמעצמם שלא כרצונו מש"כ הגדיקים לזה הקדים הרשעים כאן ככר היו מעצמן מקודש והגדיקים כאו לאחר כך ע"י מחת'ואחר שנמלכו ב' שכחות הקדי' תמיד לגדיקי' לבד נבי ערב ובקר דכבי לסמוך יום ח' לשבת' דאנדי' לאחדויהו קאי כמ"ש בסמוך

בין מעשיהן וכו' שהבדיל מעשיהם של גדיקים ויחד' לעצמו והרחיק ממנו מעשי הרשעים שאין חפצו בהם ע"ד לא יגורך רע ח"נ שמבדיל ביניהם שלא יכשלו הגדיקים ברשעים על דרך הנלי חסידיו יסמו' כי לא יגוח שבט הרשע על גורל הגדיקי' וע"ד נאות י"ל שהכונה שלפעמים יהיו מעשי הגדיקי' כשל רשעים ולפעמים יהיו של רשעים כשל גדיקים והש"י הכוחן כליות יבדיל ביניהם שיתן שכר טוב לגדיקים תעפ"י שפעולתן הגונה כשבוצת רגויה ויעניש הרשעים תעפ"י שפעולתם הגונה כשלבבם לתרע וכמ"ש כמס' גזיר גדולה עביחה לשתה ממנוה שלא לשמה וכו' ומתמהי רבים שם עו"ש;

לאור יום אלו מעשיהם של גדיקים תעפ"י שכבר תתרם בתור וזמניו אי לרמוז להכרת שלמות נורת אלו ושרבוכן של אלו כדכתי' לעיל בפ"כ והרשעים בהפך י וע"ד דרש י"ל שלהיות מעשי הגדיקים והרשעים מתחלפי מג' כהיכות הם מבד עצמות שאלו טובים ואלו רעים והכ' שהגדיקים ידקדקו מעשיהם כפי הצעה והעוכה ולכד כעתו מה טוב והרשעים שלבד שמעשיהם רעים לח יפגו לעת וזמן שלח מתבלבלים תמיד במעשיהם והג' שהגדיקים מוסיפי' והולכי' תמיד בטובתם והרשעים ברשעתם כנגד הת' תתרם בתור וחשך וכנגד הכ' תתרם יום ולילה וזמן בשלם של גדיקים הגון ודומה ליום ושל רשעים ללילה וכנגד הג' תתרם בבקר וערב שהם עתות התחלת התור והחשך ומתו מוסיפי' והולכים זה לתור וזה לחשך;

יום ח' שנתן להם הק"כ לגדיקים בלתוד קאי וה"ק ויהי בקר יום ח' שבו עקר מעשי גדקתם שהם כמלאכי השרת וליכא למ' דרשעים נמי קאי ביום זה נתן לרשעים שיעשו בתשובה ולגדיקים שיעלמו יותר דקשה לח תתי ויהי ערב יום ח' כי ביום זה לח הוי ערב אלא

פ"א כתקרסום וביחזר מפנית לור כיון שבו יתקנו מעשיהם ולוחק לו דס"ק דהרשעים תפלכיום הוס שניהם להם לעשב עמהדי כרשעים וכהרשעים דמ"ל מלירה לרס ידלה מתרייעו מחלי לה לתר תעייהה כתי יהם כפור הוה וחיכשוף כתם כתוכל את כנהרדם וכו' פדחיחה כפ"ק דיומח :

שבו נבראוד דברים לפי שהם מסגיב ר' יצחי אחתי דק"ל אחתי קחתר יום ש' ולח יום רחשון היח דרך דרם מסגיב ר"ת דהטע' לפי שיום זה מיוחד מעשי היוצים שנברחו בו ד' דברי' חס שלח היה בעולם לכן נתיחד בחשבונו ולח הכניסו במספר שהם למעלתו עליהם ור' יודן מסגיב לפי שכו היה הק"ב בעולמו יחידי וה"ל כחלו קחתר ויהי ערב ויהי בקר יום חס הכ"ם ח' :

ארבעה דברי' ות"ת ושח בפ' חין דורשין

לקמן כפ"ב בחדר פ"ג ר' חתר רב ר' דברים נכרחו ביום רחשון וחלו הן חמים וחרן ומהו וכהו חור וחשך רוח ומי' מדת יום ומדת לילה וכלהו ילף להו מקרחי ור"ל דכלהו בכלל חרן הוו כדכתי' והחרן היתם תהו וכו' ומדת יום ולילה בכלל חור הוי דמוקר' על יום לחור יום ילף לה ולחרנם ר"ת לזהכיר לח הכוללים לכל רב יוחן נחית לפרט כל הברחים וח"ת מחלי לח פרט תהום נ"ב שהוח מ' מהנברחים ונזכר כתוך לו ככתו' דחתי' לעני כפ"ח סי"ב כוכפלת לר"ת ר"ל ולח נקטיה חשום דכלכל חרן הוי שהתהו' הוח יסוד העפר כדכתי' והחס ר"ל דחרן ע"כ בכלל יסוד העפר שהחרן שם כולל חס לכל הד' יסודו' ובכלל ושם ליסוד העפר בפרט הילכך חמה נפשך התהום בכלל חרן הוי לפל סדר היסולו הזכירן בפי' לפי שהחרן לית' שתפורש על העפר כלנד ולח יהיו שחר היסודות בכללה מ"ב ר"ל דרב סנר שהתהום לית ענין מחמיי חלח שקרקע החים נקרח תהום כפסט הכתוב ולו שהחים ענמן שמתח' לחרן יקרחו תהום כדחמחת מצוחר טוב מ"ז ב"נ מ"ק לחחלי נקט ר"ת הרים דפסי דבכלל החרן שם ולח מילחת לנב תורחיה קח"ל שהחרן עומדת על ההרים כדחמרינן בפ' חין דורשין ליחת ב"ב מים ורוח וסערה כדחי' התם ופ"ק לחחלי לקט הרים קודם לעפר' ולחפס שהם ספרש החמי' הוח לפי שהם קומדי' יותר מעפר' חלקי החרן כי טעם זה כתב הר"ד לזכירתם בכתב כלחות' פטרס הרים יולדו :

שמים וחרן מסגיב לחחלי כר' ולח כר"ב דחמר שבכל נברח כיום מ' מיפב' לקחוק ולו דלח פליג לח שדברים חו נבחתו נבריחתם כיום מ' שנכרחו לעפרי וכו כיום שנקנו מט"ב שחר הדברים שהם שנברחו ברחשון לח נקבעי לח כיומן כמ"ם רמ"ז ל' נבי"כי מלורי"ן ות"ת מ"כ ר"ת כיהי דקיע הנו' כיום כ' מחי קסבר דהח לח מני סבר לח כמ"ד שבאני גלגל השמש ונעשה השמים ולח כמ"ד לחים היו לח"מ וכ"כ קרחו כדחי' לקמן בפ"ד ות"ם הרמ"כן ז"ל שהשמים הנז' בפסוק בראשית חיהם הגלגלים חלח מקום כסח שכבוד יוחק כמ"ם שם פ"ה ו"ל ושם"ל שהרקיע הנו' כשני הוח דקיע שעל רחשי החיות כדחית' בפ' רח"ד שפל הגלגלים נעמרו כיום מ' חכל בחרן ל"ק מידי דחמע"ג דכתי' נרחתם היכסה ל' שמיום מ' נעמר' בריחתה והוקבע' פמקומה לח שהשמים היו מכסי' עליה והקוחה בלבד נעשה בה' חכל הך דרב יוחן מ"ר שזכרתי בסמוך בר' ודלי חלח חכי חתי"ל כר יוחן דהח רב הוח דקחמר לקמן לחים היו בראשון כ' ות"כ מ"ח לו' דר' דברי' דקחמר היכו בריחה שליחה ויהיו חיפה ג"כ לידחק עוד כוח ולו' דשמים חף על פי שלח נכרחו בשלמות כח' חשביעהו בהדי חיכך לפי שלח בחלף מקומו כפ"ק דהדברי וכמ"ש בלקמן נכי פלוגת' דר' ור"ב כ"ם

אחיא כר' דחמ' כב' נכרחו החלחכי ולח כר"ח דחמ' כה' דח"ל מחי חריח ביום רחשון דקחמ' יום ח' והל בכל הד' ימים

נם כן היה הק"ב יחידי בשלחו :

נראוה הק"ב הו שנחמר כן חמבני הרשעי שנרחו לו לסלק מבינחתו מרקיע לרקיע עד שפלו הנדיקי והורידום זה חת"ז עד שהגיעו למבול בדלקמן פי"ט ות"ב ד"ת"ו ככר היתה בחרן בחחלת הברימה כדחתרינן התם ות"ב הוח שנסתלקה חתר שהק"ב נתנום בו כלו לח נעשה השוחפות בלל עד שהמבול חשוב דהוחו שוחפו לח חניח ליה בלל כיון דחיה נסחלק ולח נגזר השוחפות רק בחבול שקבע שבינחו בתוכם וחח דלחת לקחן ס"ם פי"ב בשברת הק"ב חת העו' גזר ותחר השמים חתי' לה' וכו' דמשמע דחתחלה לח נתחוו להיות לו שותפו בתחתוני ל"ק דלעו הק"ב כך נתחוה מכל בשנעשה רשעות הדור גזר ותחר השמים שמים וכו' עד שוח עת דודים לכל לית ק"ח דכיון דהח בתחלת הברימ' היתה עיקר שבינה בתחתוני היכי קחת כשבר' כו' גזר דחמע לחת בתחלת הברימ' גזר כן ונסזה לח יקשה היחתו חת"ק שהשכינה הרחמ' בחתן דליחה דחית וכדחיכתו בפי"ט כ"ה וחם נקבל התירון מהכתוב שם שים הפרס בין חם בשבן בתחלת הברימה וחה בשבן בשיני כיום היה לחטה חי חם בעי' לדחוקי כח"ם שחתר כתחוה חשום דהשבינה קחית' חלח לה חית חלח בחתר דהכח לח לירחי חלח חחה בשבן חח"כ לחטה חי כי חזו הפותפות שבתחוה חליו כי חם בשבן בתחלה לחטה חי היה ולח הוי שותפות כיון דכל ח' בחנפי נפשים הוו דשבינה לחע"ז וחתחוני לחטה חי' :

וכל ח' חולק רשות לעצמו :

אם לענין לחשבון כו' לכחורה נר' דשם דקח ילף שבתחוה להשתתף עם התחתונים מדקחמר יום ח' הייתו חשום לשמו יה' מחד וכיון שיחד שמו על השבון הברימה היום ח' נר' שנקט להשתתף בתחתונים דתרחם הערב והבקר חשר נחתר פקדו כעולם שהפל מהעליונים חיכם הוחן בחתכם לקחן שם כמדבר נרסינן הכי חלח לחם חמר יום ח' שעד שהק"ב היה יחידי בעולמו בתחוה לבור עם ברייתיו בתחתוני ולפ"ז קשה כיון דת' רמז הל היתה יחידי בעולמו היכי רמזת חלחו להתוף בתחתונים ודוחק נמול לו' דבתחל רמז תרתי ומשמ' כיון דהיה מתקריב ביום הל היינו יום זה בדחמ' ומחיל היה ליה כחלו דהוה קרא כתיב הכח והוה ליה כחלו קחמר שעד שהק"ב היה יחידי בתחוה ליום זה שיקריבו הקרבן בתשבן כי חז יהיה השתוף :

אלא ח' שנים שלשה לית להק' דלעו ליתא חח' שנים שלשה דתתלת בתחל ילפי' תחות השתוף דשם כן ה"ת דלחו להכי לחא חלח לענין החשבון לכל השתא דשני בהבוריה חשתני דחמתי ח' רמז שנין בחר :

איתתי פרש להם הק"ב לפי שנכנסת בלבון כו' יתי ברחשית שלח כחקדם מחמ' יום רחשון פרש להם בהקדמת המשכן שכ' בהם רחשון שבי שביתי ויום רחשון הנו' שם פירושו רחשון לבריחתו של עולם לפי שחשוב לפני הק"ב כשו חז פרש חת עולמו **ראשון** לבריחתו ס"ע נר' דדייק ליה מדלי ויהי החקריב ביום רחשון וכן שבי שביתי לפל ה"ח כיוצים חורש על העבר לך מדלקמן כם כחבר חשמע דחמלח קחמר ויהי החקריב ביום שהוקם המשכן דייק לה דחמלח שנחמת ילף לקם שם' בשבת היה ומה חי ל' בזה

חכתבנו

אכתבנו שם בעזרת השם ׃

אבל קס"ד כתלו כו' וח"ת מ"ל למי' הכי דילמא לאו היינו משום דחשוב כיום הכריזה אלא לפי שם' בשבת היה כדאני כשמוך ואין נר' ר"ת פליג אהא דכשמוך דוודאי שם בתנו לדקדק ה"ת דהר"ן יותר נר' שרמז שהיה יום ט' בשבת מ"מ ס"ל שהוא חשוב כיום הכריזה ומ"ש ללר"ת הא ו"ל דתרוייהו איתי' לאה"נ דמ' בשבת היה אבל מ"מ היכפ' לן בהא דלעטרה קרח למשמ"ל לה אלא דאת"ל דע"כ היה כיום ט' לפי שהיה יום זה חשוב כיום הכריה' ולי"ל למי' לכולי עלמא אלא הוה ט' בשבת משם כן בהר"ן מיבעי ליה אבל הר"ן מסתמא דאחד בשבת ודאי היה ׃

כאלו בחותו יום כתיתי את עולמי לפי שהכלית הכריזה להיות לו שותפות בהתוכים והשותפות התחיל מז בשבת בתוכם ׃

עשר עטרות לו' מיירי דדרים ביום הז' דאיכא כיו' הכריה' מייתי הכא להך דתני ביום הכריזה מתם היה ונס כל הדברים הנרמזים בר"ן ואפשר דס"ל שבשביל הסיבותו כיום הכריזה נטל כ' העטרות כנגד י' מאמרות שבה נברא העולם ולכן סתם לדברי"ז וזכרון כ' העטרות ׃

ראשון למעשה בראשית כתב רש"י סיום ו' בשבת היה ור"ח ניסן וכיצ"ל נברא העולם וק"ת לתי' דלא כר"ח דר"ה בתשרי נברא העולם ועוד דכפ' ר' עקיב' יליף מהך דכתי' ר' ניסן הוא ראש חדשי השנה שתח' בשבת הוה אע"ג דלא קתני להך דתני בראשית דר"ח ניסן הוה אלא דקרי ליה ראשון למ"ב אלא מסום דר"ח ניסן נמי הוה לכן נר' דלא קרי ליה ראשון למ"ב אלא משום דל' בשבת היה ודס"ד עלמו לה כתב אלא טעם זה בפרק ר' עקיבא ות"ת הסתם נמי היכי יליף הגמרא דיום ו' בשבת הוה ליומא דלא קרי ליה ה' למ"ב אלא משום דר"ח ניסן הוה ותו' כר' דתמר בניסן נברא העולי' ל' דכיון דסתימתא היא דוחק לומרו' אלא כב"ש ועוד דראשון משמ' דידוע טפי ׃

ראשון למלכים דחדש ניסן ר"ה למלכי ישראל כדתי' בריש ר"ה מוכין לכם מניסן שתם מלך מלך בתר מתניע ניסן שלפתה לו שנה ומתחילים למנות לו שנה שניה וכפ' מינה לעטרות שמוכין זמנן לשנות המלך ותם עתר המלך בתר וכתבו בו ניסן על אחר י"ג חדש ניסן על שנה שניה הוה ליה עטר מוקד' משום דהתי ניסן שנה שלישית הוא לו וכתב רש"י אלא גרסי' ליה שבה שהרי תקנת סופרים הוא משום עטרות וכן לשחי נפוק ל"ג דמתי מרים עבודה זו משאר עבודות ומוקי בתמידין דראשון לחלוים כדתני' ראשון הוא לכם ר"ה ורחשון לתכילת קדשים והכי קי"ל מסדר עולם ופ' רבי עקיבא דגרסי הכי ופי' רחשון לתכילת קדשים כתיב דעד עכשיו היו נתלכלי בכל מקום והוקק לפ' כן משום דהת משכחן תכילת קדשים בתוך ז' ימי המלואים כדכתי' בשלו את הכבר פתח אהל מועד תעשו שת' ל' דתתם שלא בתחילה הוה ומ"ם פתח אהל מועד לאו פתח ממש אלא במקום פתח אהל מועד דע"ל אלא הוה פתח כז' ימי המלואים שבכל יום היה משה מקימו ומפרקו פעמים וכן כתב הר"מ ז"ל בפרש פ' שמיני ׃ ומיהו כדי ליישב גרסתנו ליפשר לומר דתנאי היא דתנא דילן לית ליה דחשוב לחדשים שלין המע' לכל החדש שהוא חלים בתחיב ליום הרחשון בלבד ויהיו ר"ח לא מני שחיב מע' כ' ותכילת קדשים נמי לא מכי כי קושיית הגז' ומנה רחשון לתלכים דתי' דמתקנת סופרים הוא מע' היה לו שיהיו בו תלכי ישראל ות"ק פעטרה זו לא נתתה עד זמן רב מכי לכולה כיחד ומני שחשת נפון כי כבד נר' חשיבות יותר בעבודה זו כיון דקניל רחמנא ברוב הקרבנות שחשתו בשפון גדולה מזו תמר לקמן בפ"ג סוף פ' כל התו' נפוכה לפני ה' בין עבד בין שפחה מוכטח לו שהוא בן העולם הבא ותנאי דהתם ס"ל טפי לתתני תכילת קדשים ורחשי חדשים מכ' ולו ואל תתמה מה בחלקו בעינן העטרות דהת לקמן בפ' במדבר מני י"ב עטרות למינן כל י' לתני ליה כד' מתלכים ומוסיף עליהן רחשי חדשים ותכילת קדשים ותחילת שבינה ׃ ת"ק מיתני לה מנו כל הני תנאי מחילת שבינה שעטרה זו גדולה מרוב הבחנות ומה"ט דכיון דבכל ז' ימי המלואים היה משה מקים את המשכן תעש' ומיהו ק' מאחי נקט תלכים בריש כל הני ומתח דמשום דקבעי למיקט בשיחים בריש מפני שחביבים לפני ה' קרבנם מאד

כדאי' לקמן בפ' במדבר פי"ג התקדיש תלכים מקמייהו דתלך קודם לנשיא ׃

ראשון לנשיאים לקרבן הנשיאים בחנוכת המזבח׃

ראשון לכהונה דעד אלה הוקם המשכן הותרו הבמות ועבודה בכורות משהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים כדתנן בזבחי' פ' פרת חטאת והא לכתיב וגם הכהנים הנגשים אל ה' דתמתי דמסיני אמרו הכהנים ל"ק דהא מוקי לה התם בבכורות וכיון ח' למלואי' שבו הוקם המשכן לקריבו לחורן וכנ"ל ׃

ראשון לשכינה שלו שרתה ביניהם שכינה בקביעות ולהכי מייתי מועדו לי מקדש ושכנתי בתוכם דמיירי בשכינת קבע ולא מייתי מדכתי' בסוף פקודי וכבו' ה' מלא את המשכן ומדכתי' בפ' שמיני וירא כבוד ה' אל כל העם דתי מהתם ה"ת דלא הוי אלא לשעה ׃

ראשון לאסור הבמות כדכתי' ואל פתח אהל מועד לא הביאו וכו' למלואים הוה דהוה פתח אהל מועד כנזכר לעיל ׃

ראשון לברכה ברכת כהנים כדכתי' התם ושמו את שמי על העם ואברכם ׃

ראשון לעבודה פרש"י עבודת כבור בגון תמידין ומוסר קרבנות שבחים מתרומת הלשכה וכן פ"ש ׃

ראשון ליריעת התם על המזבח כדכתי' התם ותבא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח • וע"ד דרש אפשר לו' שרמז בזה לי' מעלות כוללות אשר היו ליסרא"ל ע"י המשכן וכ"ה ובניו רחשון שתמר ר"ל שהיה רחשון במעלה וסבה המשכן לכלן הת' הסבת כיוב הטובות שהבה המשכן וכ"ה היו נימום כלם במעשיהם והמשיג נורתו יסיג נורת כלם וכמי שהתריך בזה בעל ד"מ בת"מ ס"ג ונדבר עוד בזה לקמן בס' שמות פל"ג בסי' ד' ועז"ל רחשון למעשה בראשית וכללו זה בכל העולם מתקיים בזכותו • הב' שבזו המלכות והשררה אשר היה ליסרא"ל על ה"ה בהכירם מעלתם ע' הבית ההוא ובחילו בבית שני שהיו מסועדים למלכי פרס היו מכבדים ומשתחים אותם ובבנעים תליהם שיקריבו קרבנותיהם כענין כורש וזולתו וע"ז רחשון למלכים • וכ"ג ליסרא"ל על כל העולמות ותפי' על העליונים כי ה' היה מניח העולם העליון ומשרה שכינתו למטה ומתחיל לותם כמו העליונים כנודע וע"ז רחשון לכסיאים שתין זה ענין שלטון מבוי מלכות מתם כרחשון לה בישראל מע' ותחיבות • הד' בדבקות ישראל בשכלם בעליונים להיותם נכללים במלכים וע"ז רחשון לכהונה כי ידוע שענין הכהן כמלאך מבשר ומחלו ישראל למטה הם עובדים את ה' בדבקות שכלי בנבדלים וכמ"ש בעל העקיד' בשער הה' מעלת הנבואה הנשפעת ליסרא"ל על ידי שפע ב"ה כנודע בפ"ה בחלוק למה נקר' שמה בית הבחירה שמה שהיה רוח הקדש ועז"ל רחשון לשכינה שהוא בשרות שכינה ורוח הקדש עלי הם • הו' שגלחות ישראל בברכות זחניות על ידי שפע המושפע עליהם בקרבנות ב"ה כי ה' היה נשתר להם לכל בקשת' הם ועז"ל רחשון לברכה • הז' קניית ירחת ה' ועבודת שמים בכוונ כל ישראל לרחות מעשי ה' כהנים בעבודתם כו' ולויזות מעשיהם עד שכלם היו שבים בתשוב' שלמה ועז"ל רחשון לעכור' הח' מהבה ואחוה הנקנית ליסרא"ל כלם בכולם שם כלם מהולים ומתיחדים בעבודת ה' כאחד ובפרט בענין חכורת קרבן פסח ועז"ל רחשון לבמות שענין הבמות היה חלוק לבבות שכ"א היה בונה במה לעלמו ועתה נאסר זה ושבו כלם לעבודה ג' משתתפת ומיחדת את כלם הט' העדר הנוקי' והגרות והמקרי' ישרעים אשר כ"ם היה מגין עליהם ואפי' לה"ה ובמ"ש לקמן בס' ויק' פ"ח אלו היו ידועי' ה"ה במה כ"ה טוב להם כו' ועז"ל רחשון לשחיטת קפן כי מצפון תפתח הרעה ובקרבן הפסוני היו מכטלים כח הרע הזה • הי' הורחת הסמנת' בפרסום הנסים הנעשים שם בנודע ועז"ל רחשון ליריעת התם כי זה היה הכם היותר מפורסם שבכם ׃

לא קרא את עולמו אלא במים פי' כדורי הפמים שהם המוכבים על האוץ בתקרה לפ עשאו אלא ממים שהרקיע נמוכר בכתוב הם השמים ר"ל הגלגלים וס"ל שהמים התחיתים הם' בהשמע מפשטיה דיסי רקיע בתוך המים וכת"ד בסמוך בשם שתמר הק' כ"ה יסי רקיע כ"ה גלדה וכו' ולהכי מייתי הך דתנא הכא שהי' עוד ושמך לת"ד גלדה וכו' דלדידיה השמים בתהו מהמים דוק' מ"ש לרב דתמר לחים היו וכו' לדידיה

ס"ו ספרים ובאחר מהגה

לא כתבו מהמים דוקא ויכול קרא דיהי רקיע לבדיקה לא תיירי כמו' הויות אלא בחוזק לבדיקה מים ומי' בכרתו כדלמ' בפרקי' וסייעתי' דמ"ד גלדה מהאי קרא דהמקר' וכו' דמפרשי' קרא שם קרא עולמו כמים וה"ם דקרא שם מים עליונות ר"ל שמים שנקראו עליות כדכתי' בכוכב בשמים מעליותיו וכ"כ על פס"ח סימן כ"ח עשתן קרוי למרן וזה קיים שם מים שמתמי' כתהו

ב"מבלפא ב' מ"ם המפרש שחסר על העניש מיהם מה שם עליות וה"ם ככדור הספנרי' לתיכו נראה כי לא ידכר הכאוב אלא בעקרי מלכות שמים ומרן החתורות ועוד דיקיינו שפם עכיש רכוכו וכ"ם מה שפירש הר"ח שעל יסוד המים יסד עליות וקדרות עליהן שהן מחויר והשם כי אין טעם שיקדמו החויר והשם עליות ועוד למה זכר הקדוש על המים ולא למרן שהיא המקורה יותר פ"י החויר והשם ג"כ ועוד דשם כן למים מיבעי ליה * וכיון דנקטי' דהמקרא אתא לומר שהמים שלמי' ס"מ מהים דוקא דאי אתא כמי ליתא כמים ואם ת"ת ודיתא דהמים העליונים התלויי' כאוחזר מיירי קרא וה"ק שהקדוש ב"ה העליונים תלויות עליהן כקרוי ז"ל דם"ל דהשתא לא מיקרי קרוי מים העליונים תלויות עליהן למה לאחוסי נם לקרוי כיהם כאוך לשמים עליהן אלא תלייתן היא לאחסה נם לכך ולגורך הנשמים הכאים מזיעתן כדאחר בשמוך אחכל השמים הן ודאי סוכבים על הארץ כקרוי והארץ נריכה להם וכ"ם אם הוא כמ"ש לעיל בפ"ב סימן ג' כדעת חז"ל בתחומת השמים והארץ כי השמים קרוי לארץ כקרוי מחם אחר על הבית אחכל דב אחר לחים היו וכו' ויפרש קרא דהמקרא כא' מספידוסים הנז' ת"ל אפי' מיפרש שהשמים עשתם הן הקרוי הנאכר כאן מכי מיאחר דכמים לא כא לומר שהקדוש עשוי מחים אלא שם קרא הטולם כתוך המים שהוא עקר הכלא שעשה קדוש של מים וה"ה דהוה אם שהלייטו * ואפשר נ"כ לומר דהך דרשא דדרישנא כנוהג שבטולם וכו' אתייא אפי' כרב ולא נחית שפתא לפלוגתא דרב ושם"כ דבשמוך אלא מילתא כאנפי נפשה היא ואחא לאשמועינן שהשמים של מים מיהת אלא תיתא של שם לכך הנז' ת"ל ולאחר מחריבין מים ואם ולאחר מים לכך אחל הש' שקר אף ק"ק אפי' רבותי' דבכח זה לנבי הקב"ה שעשה את השמים מחים אלא בכשר ודם שאינו יכול להקדוש ברוך שהיה נדולה מזו עשה שכרח המים מהאין שם שפי אפשר לכשר ודם בשום נד וכל שכן שעשה קדוש ברוך שהוא מעשה שהים ולא דמי להא דאמר לקמן בפ"ו ב"ו משרה דיורין וכולי * ולהא דאחר בספר שמות פ' כ"ה ב"ו משהוח טורח את התחתונים וכולי דהתם בזולת תניחות הכריאה נזדכר שאלשה שהנחת הדברים פאלא נם כן סדורה כמקומם וסדר קדימתן ואיחורן הוא כדרך נם אחל כהכא כתניחות מעשה השמים מדכר וה"ה אינו כ"כ שכח אלא היותו אחן שמים וי"ל דמ"ש שאין זה שכח כ"כ אלא אלא ר"ל שאפי' כמעשה שים שאפשר יעשנו האדם עכ"ז לא דמי למעשה כשר וה"ם שהאדם לא יעשה שמים הקרוי כך ולכן אפי' כזה שפלית לעשות וה"ב אחרי לקמן כרים פ"ו בנבי ישרלו שהים שרץ נפש חיה ;

לא קרא את פולחו אלא כתים כראה שאחר לנון סולל לומר דלמר כמים ולא שמים על ידי דכר אחר נם כן וכאחן כפרקין שמים שם ומים כי לפי זה אין הפלא כ"כ כנוכר ויסבור כמ"ד שמים טעון מים ;

גלדה השפה שאחנעי שקוד למחת זה לא היו שמים כלל אלא כל אחי כאחד וכשחת ס' יהי רקיע בשני הוגלד השפה שאחנעי שכחים ונעשם הרקיע ואלא כרב דאחר לחים היו שם"ם שהחים כדכתי כיון דקר' מיירי קשת כתחלת הוויתו ואח"כ שהוא אחי ולא ס"ל כמ"ד שמי שם ומי אחין להקשו לשעוני שיהא

ס"ל ספוקים

שלא נכרא מהמים אלא שם אחד בתוך המים את הרקיע ואחילותו היה אחן שהרי כל הכריאות שהיו מיום ח' ואילך היוים מים ולכך כל ד שהתוך המים ר"ל שנתהוה מעכש המים ובין שלא נכרא שם ב"ל מהמים דוקא שנגלדה השפה לכך וכו' וכ"ל דם"ל שאחר האחן ואחר השמים מחין אחד כיון שהמים מים קי שבאחן נעשו ואחלוק לנדעת השפעיים וכאו שנראה מה"ם ר"ת לקמן בפ"ב כל מה שים בשמים שכרייתו אחן השמים וכמ"ם שם כ"ם אחל לת"ד שמים שם ומים אפשר לומר שהשם והמים הכן לאחן אחן אלא שכחן ;

גלדה השפה הקדיחה כאו הוגלדה פי החכה ואפשר דקשה לשון גלידה לרמוז שהגלגלים מקיפים את כתוך זה כגלדי כללים ;

השפה האחנעי שהם שיאמרו שהמים שלנד מעלה והמים שלנד מטה כשוה והשפה השוה שכאיר כתוך המים ודרשי' ליה כאלו כתיב כתוך אלא כתיב כין המים ואם"נ דכאחה דוכאי כתיב תוך ולא הוי אחכא דאחיכא לאחידש וכני ישראל הלכו כיבשה כתוך הים ואלמ' היכא דאחיכא לאחידש דדבי' ובוד דשאני הכא דכיון דכתי' תיאר ויהי מבדיל כין מים אחאי שאני כדכתיב לאחאר תוך אחלה ושוד דויהי מבדיל כין מים לשון ל"ל ויהי מבדיל כיניהם אחכאי אלא לומר שיהיה ב"כ מים מבדד זה כאו מבדד זה והם דאחאר כשאוך יהי רקיע כתוך הים כינים וכנתים ה"ת לו נאי לכאחרה דאחכאי שהמי קאחר לה דויהי מבדיל כין מים לשם כאי אשמע דאחרחק ההבדל אשר כין הרקיע לשם עליונים ולאחחתונים שזה אכל זה היכו כרחה דאם ל"ה דילאחת קרא לה אחת לשעור רוחק ההבדלה לאשעה הרקיע עצמו כדאחת הכא אלא נראה שהשעור שהשאו על ר"ש כדר' אחכוש ולא כח ר"ת לאחת שהם אחד אלא לפי שעאיה דר"ש ואין להקשות דאל"ל לאחדרש נלדה דלאחת קרא לה אחת אלא לדר"ש דהחיא ככר נפקא לן אשמע לרקיע ולא הוה כ"ל כאוך ויהי מבדיל וכו' להחיות ושוד דאי אפשר להכאים דיהי רקיע עקרו כאחשה הרקיע ולא כשנין ההבדל וגם כין מים לשם אשמע שפי שיהיו האחנו' שאחה הכל ושאחה הכל שוו אחאי אשמע שעור האחרחקים ;

ונעשו השמים האחחתונו' וכו' דלא אחיא שהרקיע הנז' כיום ב' הוה ונלח השמים הנז' כפסוק הראשון כמ"ם רבי' לו כמ"ם כפר"ח פ"ד שהרקיע הנז' כ"ה הרקיע שעלה שהיו כי זה היה כלו' כדי שלא יקשו עליהם הכאוב דאשרשנ' שהשמים נתהוו שכח' כנראה האחני והדר קאחר שהראשנ' שהשמים הנז' נתהוו כלם וכיון ח"ל לא היו אחי כלל ונשאחו אחכאי ויקר' שהי לרקי' שהים אחאי כי אחדי ניכאו ונם רב סביר ליה שהרקיע והשמים הנזכרים האשונה כיאחדי ניכאו אלא אחנד הקו הנז' אחאר לחים היו כח' וכו' אחכל רש"י כן לא ס"ל דיהי רקיע השאע אחדוש הויאו ולא חם לקושי' הנז' שהין זכיראם כפ' כראשית אכראו שנכראו כראשון דאחני לפרושי שלא נכרא ביום ח' רק אאור ואראשית כרא שהים לא כח להורות על סדר הכריאה כדפרש"י כפי' התורה ואעפ"י שלפי הר"ם ז"ל על דכרי רש"י לעולם נכראו השמים כח' ככר דאיכו דכרינו לעיל כרים פ"ג ואפי' יהיה פי' רש"י כמו שכ' ז"ל דר"ם שקרא כהראש' שלא נכרא ביום ח' רק אאור ואראשית הנז' נח' הרקי' שנזכר אח"כ עם שלפי' הרמ"כ כל השמים הנז' אחלה והרקיע הכל ברקיע האחידי אאכר לח ככדורי השמי' ולדעת רש"כ הכאו שהשי' כל הנלגלי כדכתיבנא נם אפשר לומר שם' כראשית כרא שהים אכל שמים שכל' הוי ל"ל כאו נכראו השמי' שאחנכראו אלא כדור הנלגלי שכח הרמ"כ כן ל"ל כתב זה האחמ' אינו אאכר לח ככדור הנלגלי שכחם החחתוני' ועליהי' שאי השמים כדכתי' כלליהו שמי' וירח כלליהו כל ככבי אור הלליהו שמי' השמי' אכל השמי' הנז' כראשון שעם כשאו של הק"ב דכתי' השמי' כשני הן הנז' כאחלת המזומר כלנו את ס' הן השמים * ולפ"ז אין אנו נריכים לאידוע

שכתבנו לא שדברי רבי קבלה תכל לפי הפסח לא מיניהו בסוס
מקום שיחדו חז"ל שמים לחרים ולא הגלגלים גם כל מה שרמיהו
ממחמרי חז"ל על השמים הכי ברחשון וכפרט הכוח דלעיל בסוף
פ"ו מורים שעל כדורי הגלגלים הידועים מדברים:

לחם היו בה' ות' כיון דמיום ו' הוו בעולם מאי ויהי
מבדיל בין מים למים בפני י"ל דביום ו' לא היה
אלא על השמים ופשני נגזר שיכנס בתוך השמים להבדיל ביניהן
ות' חס כן למה לי לפ' יהי רקיע יחזק הרקיע ליתן שמיים ו'
היה חזק גם כן ומה שחזקם בו בשני מיהו אלא שכנסו בתוך
השמים דליכא למימר דיהי כ"ל הויה בעצמותו דיהי מני לפרושי על
השכחה במקום לפד כגון יהי מאורות ברקיע השמים למ"ד הן הן
המאורות שכתבתו בה' ולא נתנו עד יום ד' י"ל דחס כן יהי רקיע
להבדיל מבני ליה לכל מדקאמר ויהי מבדיל ג"ת דתרתי מילי
ניהו חדוש בעצמותו ויהיה מבדיל ח"כ י"ל דבה' כמי בתוך השמים
היה אלא שלחותו לא היה מבדיל בין מים למים כדבר הספונגי
שהשמים נפלטים מעבר זה לעבר זה:

לחים היו בה' ולא דאמרינן בפרק קמא דר"ה על מעשה
דרחמי בקומתן בבראו ובכיונן בבראו היו שחרי
גמר בריאת כל הדברים היו בקומתן שדרכן לישות בהמשך הזמן
שהכ"ח לא בבראו בדרך לידתן אלא בשהן מגולגלים שודאי בשב
או עז וכן החילזון היו גדולים ופירותיהם שלמים לא שהבריאם
היתה בחפס ומן כדעת הרב וכמ"ש לקמן בפי' ב' סימן י"ח ב':

יחזק הרקיע ופי' יהי רקיע שיהיה לו הויה וקיום:

יחזק הרקיע בירושלמי גרסינן רב אחר יהי רקיע יחזק
הרקיע יקרם הרקי' יגלד הרקי' יתתח הרקי' ולפי שפשר
לומ' שכלהו דברי רב היינו אלא שתמ' דגמר' קאמר להן כדפי' התם:

יעשה מטלית לרקיע יעשה מתיחה לרקיע ולפי שהמטלית
מתוח קרוי המתיחה מטלית וכירושלמי הלשון יותר
מתוקן הגרים יעשה כמין מטלית הרקיע והכוכב לומר שהשמים
הנו' כח' הוא הרקיע הוה ולעולם בח' נברא ולא כדאמר רש"בן
וגם לא שהיו לחים בח' כדקאמר רב אלא שבראשון כשברא אחרם
מן המים נברא כמין פקעיות כדאמר בפר' לין דורסין ובשני נזר
מיהיה נמתח בחלב והיינו יהי רקיע שר"ל יהי מתוח ולשון
וירקעו את פחי הזהב ולכן כתב ר"י בפי' זה משני שהעניין הנגזר
נרמז ויפה בלשון המאמר הנגזר והרחשונים לא רצו פי' זה שלין
רקיע בר' אלא שם לא פועל:

יצאה התם מלמעלה דס"ל כרב דאמר לחים היו בה' וכפ"
קרשו וקאמר שם"י התם שלחלחה פני הרקיע כתחזקו
כדבר אלא שם"י התם שלחלח מימיותו מתיבש ומתחזק לחל מין
לפרש שלחיבש וז מיהו אלא ליפותו ולחלחו דהיינו דר"י ודן דבשמוך
וגם לשון לחיבה מיהו אלא כת"ם ע"ד המים אחר כתעלה לחבה
וע"ז פי' בשל תנן אבות בפ"ב מח"כ אלא שלפי דבריו מיהו התם
מחם שיצא מלמעלה מחם שלפי שכל דבר המתיבש שפתו התם
יחסר התיבשות הרקיע לחרי היותו לח אלא שלמעלה וזה מיהו
נראה אלא יתפ' לפ"ז בסמוך יפה למדבי ר"ח:

יפה למדבי ר"ח דלעיל מהאי קרא כתיב עמודי שמים
ירופפו ויתמהו מגערתו וזה יורה שהשמים היו
מרופפים בח' וכ' קרשו וכתחזקו וכדכתיב רש"י נבי יהי
רקיע ז"ם עמודי שמים ירופפו כל יום ו' וכ' יתמהו מגערתו
כאדם המשתומם ושותה מבזרת התחיים עליו וכיון דפתריה
כתיב ברוחו שמים שפרה משמע שפ"י רוחו תקנם ויפה לותם
מרפרופם ורוחו הוא התם כדכתיב בשתת ה' כנחל נפרית
ולפיה התם מלמעלה דקאמר יהי מתחו יח' ואף על פי
שמגערתו עמדו מ"מ הוברך גם כן לתם להשלמת חזוקם
ומ"ם המגר' עמודי שמים על חלקי הארץ הרועשים הוא
דרך דרש דעמודי שמים לא משתע דמיירי אלא בשמים שנתם
ויקרא עניו חזוקם עמודי ע"ד המליצה ר"ל חזוקם היה מרופרף
בתחלה מ"ב פי' עמודי שמים כדאמרי' בפרקי ר"א כיון דעמודי
שמים ורוחו שמים שפרה בתחלת מילתא מיירי לתם הפסוק
ביניהם קרא דכתחן רגע הים:

ולהטה פני הרקיע מלשון להט החרב כלו שנתחנ' ומיהקק
פני הרקיע שיהיו ורוחו ברוחו שמים שפרה
דמשתע לשון יפוי והדור:

בא מעשה בריאתית וכו' יש לתמוה התם בח' מ"ב
ללמוד על מתן תורה ועוד היכא רמיזא מכ'
בהסוא קרא דכולהו בתח"ת משתע שכו קרא שמים וירד
והרים גזלו מפניו וקלחה הם כמ"ם והבר כוער בהם ורש"י

ז"ל כתב ז"ל בח' מ"ב ללמוד על מתן שבשם שהשם התם כמ"ב
בין עליונים ותחתונים כך היה בתח"ת בסוף כדכתיב בסוף יפעיה
קרעת שמים ירדת וגומר וכתיב בקדוח הם השמים וגומר
והכי משמע בשאר הקדחת את התם והבעת את המים בח"ב
כך היה בשירדת בתח"ת ואין לנו מוכיחים בח"ב כפי' שהשם
התם שלמעלה בין עליונים לתחתונים כשם שלנו מוכיחים
בתתן תורה שהתחתונים לא היו רשאים לעלות על ההר
והעליונים לא היו יכולים לרדת מן ההר כל זמן שהשכינה
בהר הה"ד בקדוח הם השמים כשהיה הר סיני קודח כו
וכוער בהם אז השכינה העליונים מן התחתונים שהתם של
השכינה היה חוזן ביניהם שהשמים הוא הפלגה כתרגומו
וכך היה מ"ב דשאר בקדוח כתיב בעשותך נוראות וח בח"ב
ולפי שהשמים מתרגמינן חשנה לפי' הולך ומפ' לעיתי חשה
התם עב"ד ולפי דברין ס"פ בח מ"ב ללמד וכו' שלפי הנראה
בח מ"ב וכו' קדוח ת"ה מיירי בח"ב אב' זה היינו שהדרכת
בתת"ת מני בפי' שחל' התם וכו' ולא בח"ב הילכך אמרי'
לעיכה שח"ב בתל' ללמד וכקדוח הם השמים מיירי בתת"ת כי
שם היתה החשך בפי' ובעשותך נוראות דשאר הוה מ"ב
שלותך מתתן תורה וזה דחוק אלא דתם כן לפי התת לא
בא מעשה בריאתית ללמד על תת' ות"ם בח מ"ב ללמד וכו'
משתע שכך הוה לפי התת וכמו שהוה במעשה בריאתית
שלמחר כגמרא הרי זה בא ללמד וכמלא למד דתרוויהו ליתנהו
אזה למד מזה וזה למד מזה וכ"ם שלמחר שהכתוב מסופק
דכשבא ללמד מיירי בקדוח בח"ב וכשנמלא למד מיירי בתת"ת
כי בח"ב שב' בלשון הזה לא יפול ספק בכתובי' דודאי ידעי'
הלי קרא במלי קמיירי והלי קרא במלי קמיירי ושוב דודאי
עקר הכתוב שם לא בא אלא לדבר בתתן תורה כי למה לא
יעשה ה' תחנו בכל נפלאותיו שעשה אז עם תפוחיהו לחבל
לאשמעי' מ"ב מלי שייטיה התם: וגם מ"ם
דכשוחך נוראות משתע בח"ב כ"ל בלל דודאי קרא בתת"ת
אז שהר ניסים שעשה ה' לחרי היותם מיירי וכ"ם לא בקום
ולין ענין זה נופל בתעשה בראשית בלל ולי לפשר לומר
דמדכתיב המים שהיינו חנגה כתרגומו וקאמר ליה בח"ת
היינשה גר' דב"מ מיירי שהוה החנגה הידועה דהיינו שבדלת
הרקיע שבוים ב' ועניין הכתו' להניח מ"ב ללמד על מתן תורה
כי כתו שב"מ בחנב' הרקיע קדחה הם בכל העולם כן היה
בתת"ת לף על פי שמהכתוב הנזכר בסיני לא משתע שהיה
הם אלא כהר ונתלה למד דשאחת דלקטינהו קרא גמרי' דכי
היכי דבסיני חנה התם בין העליונים לתחתונים שהיה התם
מלמעלה עד שחל' התם כמ"ם והבר כוער בהם עד לב
השמים כך היה בח"ב ולא תימא שהתם שהיה במ"ב לא היה
אלא למטה ולא חנה בין עליונים לתחתונים אלא
שהיה התם מלמעלה ולסיועי לר"ח ולרבי יודן אתת
רבי ברכיה ומעתה יהיה פי' המים שגם התם
בעצמו היה חוזן בין עליונים לתחתונים כשהנה הרקיע
בין המיימות זהו מה שרמיתי שבאור אלקי אגדה זו
לפי פשט הדברים שהרקיע הן כדורי הגלגלים והמים
העליונים גם הן כפי הפשט מים שתלוין למע' מהרקיע
במע' ס' ומים התחתו' אלו המים הנמצאי' אלגלגי עם
הארץ כזה סוד מפתרי הברייתא במ"ם הרמב"ן ז"ל ואני
בער ולא ידעא אמנם התחרונים מחבמינו דרכו דרכים
אחרים בעניין הרקיע ומימות אלו לפי מה שפירשו
היות לעיל פ' ב' סימן ז' ושם שפשטי המקרים
הללה לחז"ל רחוקים מפירושי אמרתי ליכב אותם
לדעת כלם כפי הפשל אחר ס"ה נתלה בקצת
מהמקרים אלו ולא בחר כלם לפי שטתו ואו' כי
לשטת הרב ז"ל בח"ב פ"ל שכל הדברים אלה בעניין המים המיניים
והכחניים והאויר והבדל המים היינו אלא הבדל בגוף
שחמר מ' היה משותף וקרוי מים ואחר כך הובדל
הג' גוונות והיה קצתו ימים וקצתו רקיע וקצתו על
הרקיע והרקיע עצמו מהמים נתהוה ח"ו גלדה הטפח
החתנשית כבר פי' מפרשי דברין האומ' שהמים
שמעל לרקיע הן האיד העולה למע' ממקום הקר
מהאויר וממנו מתהוה המטר והם מים בבח והרקיע
עצמו הוא המקום הקר והלח מהאויר אשר שם יעלו
האידים ויתקוה שם המטר כי ז"ם גלדה הטפח החתנשית ר"ל

ס"ת כאפרסים ונמוך כעגלות

חלק הקרקע מהחויר שמא מתוך מהמטר וחמש לפי תהו לשטת קרב מים העליונים הוא חלק הקרקע מן החויר שכתוב מתחת למטה והקרקע והוא כל החויר שלמטה' היתה הגישו למקום המים וקרא לכל החויר מים למה שהחיר הלח ישרף כו בכל חלקיו נתמר שהגלגלים הטפח נתמר על ערוף החיר הלח בלבד ' תבל מ"ש ונעשו המים התחתונים כו' ק' מתוך נסמך לשם שהוא מהר ולפי כך המים התחתונים מדבר ולפי כך קנת דדברי הרע המים העליונים שמתעל לרקיע הוא החויר הלח שעולה תבל החויר למעלה ומתנו מתוכו המטר והם לכם והרקיע עצמו הוא מקום הקר מהחויר כי שם נתנה החיל הלח לך ' ונעשה שם ושם יתהוה המטר ' ל שקרוי שמים התחתונים לשטת החויר שלמד משם תבל המים העליונים וקרוי שמים העליונים לשטת אחר לפי שעלה מבל המים הכחניים כי לפ"ו החויר יש לו ב' שמות ושניהם יקראו רקיע וכתיב כל נורח תהלת כתו' ' ש מחנם לפי הפי' הוא שהרקיע חיבו את המקום הקר ר"ת ליסבו הם לה שנתנר שלהיות מקום זה כדורי בעולם ככדור הסגדיר אחר מנגד רחבו יתרה גבוה ומן הגדדים הוא מתגיל ומלוך כיחם תליבו קרוי החקר אחר לחשלה מרחיבו שמים העליונים ומזן הבדדי שמים התחתונים וכספר עולת שבת יר' שמפרש לשטת זו שעשיו לקו הגלגלים שם זה ומן טעם לדברין שחמם על שם שקרא לה קרה את עולמו זה כמים ירבה על כדור הסגדי' שהכסה על החרן וכמ"ש הר' שכתב כמים עליונים ודעת ל"ב שחחר לחים כת' יהי ר' לפ"ו שחלו שם המים הכוכרי' כרחשון שלח דבר שכתוב בגלגלים כלל כדעת ר"ע ב' חלח הכל הרקיע החויר חלח שנקרא לה בשלמה מלאכתו ובשלמה כתבי ומי שהקדים שהוא כפי שהגלגלים ובעל תנן חכות שקשה עליו שחין תנדק לקרש כעניו זה ותיכה ק"ו ות"ם יעשה מטלית לרקיע הוא שכיום הכ' נתפשט החויר הזה הקרוי רקיע ככל השולם ות"ם יתחה שחם הוא על החם הי סודית שחחת קערודי' נגעל הלבנה על פני הרקיע הזה ו'סבו' שהוית החטר ע"י החם הי סודי' ל' שייחס בעל העקי' בספר נ' לת' השולם מחים התחתונים הוא שותה ולשטת בעל העקידה שהמים ירבה שכתוב' והרקיע הם הגלגלים כפשוטו ומים העליונים יר' הנחלאים הכוכבים ומים התחתוני' ירבה הנחלאים הספלים חו' גלדה הטפח וכו' ככך פי' הוא שעתיד ם"נ שהטפח החחעשית כנוי להיולי השמים שנברח רחשונה וחשני כין קנות הברזילי ות"ם ונעשו שמי השמי' ומחר רל ומחר ר"ח הכל יחכחר כפשוטו כל' כיון שגלגלי מחם מדבר חבל קובי זה הפי' מ"ם שקרא לה קרה את עולמו חלח כמים ' נם לשטת זה שכיון כאן מים מחם הם טעם רבותא זו ' נם לשטת זה יבחתו שהרקי' שטח מקוים הגלגל ית מ"ם גלה הטפח החחעבי' כפי בעל העקי' מ"ב שהשטח הוחו החחעבי כין שעור הגלגלים שלמעלה ממנו וכין הנחלאים הספלים שלמטה כי השטח הוחו מבדיל וחחעבי ביניהם וחמר רב זר' חייח ' תבחרו נם כן לפ"ו כפשטה לחתם מחמר לה קרא את עולמו חלח כמים יק' עליו כמ"ש שיקשה לבעל העקידה ועוד יקשה עליו תו' ונעשו המים התחתונים וכו' כי השטח אין בו עליון ותחתון שם לה שנחמר שחמר כן בכחינת חמונות הכרוזיות ע"ד שכתבתי בסמוך בחויר ובעל חגלה עמוקות כתב ע"ו החומר ז"ל ידוע מ"ם חרם שחחרן היה המטה מהכל ומטבע, לחיו' מתחת למים ומהקטורי' העולים בסבת חום השמש נתהוה הרקיע בעל רחשיתו וע"כ יהי רקיע בתוך המים ויחר המקרה במים עליותיו שסבת בנין עולם הזה עליו המים לחע"ד דרך הקטורים של הרקיע והוח סבה של הרקיע שחמר ות"ם מפל לחלך שכוכב פלטרין ומקרה בעניים וכו' יר' שכחו שסבת הבית החלחקותיית הם העניים והחכנים שחמם יעשו התקרות וכחלים כן הבנין הטבעי של עת"ו שהיה סבת הגלגל החרן נתהוה בסבת עלות המים למע' לרקיע הגטוי על רחשיהו כקורות של הבית וגלו הענין יותר כמ"ש נדלה הטפח החחעבי' שגליד"ם ה הוח גלוי החרן שהוח בחחעב וכסבת הגלות, נעשו השמי' התחתוני' הנקרחי' רקיע וג"כ בסבת הגלותה החירה החרן ויוצביה ורחו המים העליונים שהם הגלגלים והכוכבים הנרחים חלינו בכ"ד ' וכ' שהוח חת ענין הרקיע והבדל החימו בפי' החחרון שזכר בעל זה יבחתנו והוח שהרקיע המבדיל

ס"ת כאפרסים ונמוך כעגלות

כ רבי פנחס בשם ר' הושעיא אמר בחלל שבין הארץ לרקיע כך יש בין הרקיע למים העליונים יהי רקיע בתוך המים ובנתים אמר רבי תנחום אנא אמרי שמעמא אלו נאמרו ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר על הרקיע הייתי אומר על גופו של רקיע המים נתונים וכשהוא אומר ובין המים אשר מעל לרקיע הוי המים העליונים תלויים במאמר א"ר אחא כהדין קנדילא ופירותיהן אלו מי נשמים ארמי

סוטר

סותר הכיח דיכמות פ' מטת חליפה דדרש ומשל רבלוילה מעל דמעל שלח יהא דכר חוכן ביכו לכיון דרבלו לילה מעל מסרת במקום מן ובשהרה מלת על עליו ממש שלח יהא דכר חוכן הכתיב לבכה חין הת"ם של מעל מסרת במקום מן שלח במקום

כד ופלח כת"ם בית של מים
ובעי מקדם כחלו אמר ויבדל בין המים חבר מבד המעל של רקיע
ולח שעל הרקיע וזה כדור:

דרו המים העליונו' תלויים במאמר מי' ילפי' מיהת מסכת תחלויין במאמר ומכיון שעומדות בגם סברת כו' שיהיו רחוקים מהרקיע כמרחק מים התחתונים דע"כ לח חס"ד לומר שחין שעור בבדלת ב' העומדות לגבי הרקיע שוה לח משום דה"ת שמי העליונים יהיו על הרקי' ממש כפי טבעם לגבי דידעינן תחלויי במאמר פסוק שיהיה בבדלם מהרקיע כתחתונים כי לחה לח יהוה ה' כ' הרחקים וחין לומר שלח בח"ת לבחר חלח תחלויים במאמר דמקחמ' חלח לחורי טעמח מסמע דלסייוטי ר"ם חתח וכ"ם לפי מ"ם שחין טעמו של רב פפח חלח מסכת: כהדין קנדילח פרש"י כהדין קנדילח שבתוך העשנות הקבוע בחמצע העשנות וחינו נוגע לד' פנותיה ר"ל שבלבת שלו עולה בחויר ולי נרחה להדין קנדילח כמיש פעומדים בעשנות התלויים שבחלי בחויר לעיכנו בספריות העשנות כך מים העליונים תלויים במאמר:

ופירות'הן מי גשמים לפי שהמים העליונים בלחי חסרי זיעה כשלמח הוח היורד מהם כדלמר בפרקי' מי' ד'לכ"ח לשון פירות שהקרקע קיימת לחכם בחופן ירידת הגשמי' ממיני העליוט'הנו' כתן כתב רש"י ז'ל שתם' בפר"ח מים העליוני' תלויים במאמר דומיח לבריכת מים ותחתתו של חם מזיעים מן המים של מעלה טיפין טיפין וזורדי' עד מקו' הכיפה לתוך המי' התלוחי' בתוך מימי תוקיעוס ומשם הטבים שותפים חותם ומתתקים כהם וזיעו דכתיב מעלה בסוחים מקפה בחרן וזה הסניין יכויר יפה בכחל ע"ם בתמוכ' שרשמנו למעלה בפ' כ' סי' ז' בשמים והחרן והחמיעות כי בזולת זה לח יכויר כלל ולשורה משמע דחי לפסר לומר שתהיה זו כוכת דברי מימרח דילן דהח בפ"ק דתענית מקשינן הח דתניח מים העליונים תלויים במאמר ופירותיהן לח גשמים כר"י דחמר כל העולם כלו מים העליונים הוח שוחה ובשת ר' ודפי' זיעו שמי הגשמי' יורדים לתוקיעוס מים העליוני' ומשם הטבים שותפים חותם שלח שהטבים טולים מכל הרקיע וחותם שותפים חותם מדחבי שלח הם מני מקיים וחיך יעלה מן הארץ מלמד שהשכנים מתגברים ושוליט עד הרקיע ופותחים לח פיהם כגוד ומקבלים מטר כו' דמ"ק ליה מחיך יעלה מן הארץ כיון דלדידיה גמי הטבים שותפי' לותם מלמטה וגם מ"ם שעולי' ופותחים פיהם וכו' לח יתיישב כלל שלח שדעת ר' ככוי' חטם"י שהוח קשה הכיור כמו שבחתי לקמן בפ"ג סי' ח' כ"ה והכי הית קח דר' לחח דהח מסמע דהכיח הפר"ח כר"ח לחיכח דע"כ לח קחמר ר"ח שהטבים מתקיים חלח הכיכח דחיכח מים העליונים שהם מתוקים מעלמח שלח על פי שיתערבו בהם קלת מהמלוחים על ידי הטבים יוזכבו ויפסדו המלוחים ויפסדו המתוקים חבל מים תוקיעוס שחטבעם מלוחים לח מכחו טבים להתקיים דע"כ לכ הכיח דפר"ח לח כר"י ולח כר"ח ושוב דכיון דחבי לה בפרקין מסמע דחיכח ס"ל הכי ולח כחלקו ר"י ור"ח חלח בעת ירידת המטר חיך כח וחם כן כיון דמעקי גמרת להכיח דפירותי' מ"ג כר"י דוקח ס"מ דפי' שיורדים מהשמים מחם בעת ירידת המטר כלר"י חבל הח ליתח להח בגמרת לחורינן כמחן חולח הח דפתיב מעקה הרים מעליותיו וחתר רבי יוחנן מעליותיו הכ"ה כמחן ר"י ור"ח חתר לך כיון דסלקו להתם כמחן דחתו מהתם דמו ולפי מ"ם מה נורך לזה

ג ארבעי אחר שאל את ר"ע א"ל חפשר טים העליונים תלויים במאמר א"ל הן אמר לו הבא לי אפרכם נתן עליה טח של זהב ולא עמדו מים טב שרי כסף ולא עמדו מים כיון שנתן אצבעו עמדו מים א"ל אצבעך אתה נותן א"ל מה אני שאני ב"ו אצבעי מעמדת מיכ אצבעו של הקב"ה. עאכ"ו הוי המי' העליונים תלויים במאמר אמר לי אפשר אותו שבתוב בו °הלא אח השמים ואת הארץ אני מלא ר"ש מרבר עם משה מבין שני בדי הארון א"ל הבא לי מראות גדולות א"ל ראה בבואה שלך בהן ראה אותה גדולה א"ל הבא לי מראות קטנות א"ל ראה בבואה שלך בהן ראה אותה קטנה א"ל מה אם אתה שאתה ב"ו אתה משנה עצמך בכל מה שתרצה מי שאמר והיה העולם עא"כ הוי כשהוא רוצה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא וכשהוא רוצה היה מדבר עם משה מבין שני בדי הארון ר' א"ר הגינ' בר איסי פעמים שאין העולם ומלואו מחזיקים בבוד אלהותו פעמים שהו מדבר עם האדם מבין שערות ראשו הה"ר °ויען ה' את איוב מן השערה וגו' מבין שערות ראשו ועוד שלו א"ל אפשר פלג שהים מלא מים מה' יסי בראשית ולא חסר כלום אתמהא אמר ר"ו הכנס ודחוץ ושקול עצמך עד שלא תכנס הלך כיון שיצא שקל עצמו ולא חסר כלום א"ל כל אותו הזיקה שיצאת לה ממך יצאת א"ל הן אמור לו ומה אר"ה שאת' ב"ו לא חסר מעיינך כלום מעיינו של הק"בה עא"כ הוי °פלג אלהים מלא מים מה' יסי בראשית ולא חסר כלום:

אמר

ומ"ם שתלויי' במאמר נ"ב עניינו מבוח שמחיך והחויר כלם דברים התלויי' ועומדים שחינם נחי' על דבר ובעל זה יבחמנו בספר ט' פי' על פי שטתו דס"ל שמים העליוני' הגשם העליון והרקיע הוח השטח המקוער מת' תלויים במאמר ידעה שהגרמים הם קיימי' נפחיים בתאמר הלוה ית' מחכם הויים ובפסדים בחלקי התבועה והחרח המבבים מחר זה יסבב חלוסים בזה המיניתו מחר מכללם ולזיותר נרחה עליית התידים מחר מהם הגשמים * ולשיטת העקידה בפרם שתו תלויים במחמ' ורבה שעולם המלחכי' פסוט דוח עומד בפמה'כ' חינו נקשר עם הגלגלי' ולח בחי' נופניות וחין להם חנכ מקומי' ס"כ הכונה לו' שחניחות במאמר ר"ל שהם מהמטרף בג"ל בפ"ח סי' ד' ס"ב על היותם נגחיי' חחכם חומרו ופירותיהן מי גשמים יר' ע"ד שפי' הוח מחמר ר' שחמר כל העול' מחים העליוני' הוח שותה וכמ"ש שם כ"ה ולשט' מגן חבות יפורשו הדברים בפשטן שהחלק הזה הוח שנבדל מחמר הגמי' ודומה למי' תלוי במאמר ומשם יחלו הסחקים ויפחבו העבים שלח שהדבר ק' חחר שחמר הגשמים מתחלף לחמר החרן חיך יפוחו למים כמ"ש * ולשט' בעל מגלה עמוקות לח יכולתי להלמן:

אפשר המים העליוני' וכו' עם היותו מודה ביכולת ה' שיתקשה כוה לפי שבבריחת המים ותרן הטביע ה' טבע קיים בכל הדברים ומחזם מתנהגים ע"פ טבעם רק לפעמים שה' יבטל הטבע לפעמ ושח"כ יפוב הטבע לתקומו בקריעת יס סוף ולבן תחר טבעם המים לסיעתן בגרות תמיד כל שחינן בדבר פיקבם הוק' לו חיך יהיו עומדים למעלה תלויים במאמר שלח בטבעם ומתמידים תמיד עד ה' והסיבו ר"מ בספרי פ כיוצח בו בעה"ו ושין זה חוק מהקשה וכמ"ש בסמוך:

הבא לי אפרכם ר"ל כלי שקוק מתחתיו נקבים קטנים שמחלחים חותם מים מעם וכשהוח פתוח המים מקלחים למטה דרך הנקבים הקטנים וכשנעתם פתוח הנקב העליון יפה התי' עומדי' ומינם מקלחים מלמטה כלל ונפתח זה ביחרו חוקר שהוח להכרח קדוקת מי חפסר היות דבר רק בעה"ז ולבן בשהנקב העליון סתו' ש נשפכו המים מלמטה ותחייב בכלי הרקות לבל כשהוח פתוח ישפכו המים מלמטה ויכנם חויר דרך הנקב במקום המתרוקן מהמים ולח יהיה ריקות ולבן כשנתן טם על כסף ושל זהב על הנקב העליון לח עמדו מים לפי שלח היה הנקב נפתם בו יפה והיה עדין החויר נכנם בו בחבל כשנתן תנבעו שבבר התנבע

מנדק

ג"א מאמרים ובחומר שעשות

עיין מגן פרשת בראשית שקיל' תנ"ב

מהדק וסותם שלא יכנס בו החומר לתוכו עמהם ושם דמיון
לתליית מים העליונים שכמו שעיניים הרוחות המים עומדים
שלא כטבעם להכרח דבר אחר כן יפלא שיעשה למעלה ויזה
דבר שיעמיד המים באחר שלא כטבעם ואפשר שיהיה שם
הענין נ"כ עו"ה כי לפי שלמעלה מהמים העליונים אין עוד תקו'
מקיף כי אם יכלה העולם הנה שם ירדו המים למטה יתחייב
הרקות במקומן שלין למעלה מהן חויר או דבר אחר שיכנס
במקומן • ולפעמי הגן תכות הנ"ל במימרא הקודמת יתפ' מאחר
זה כפעמו ולפעמי זה ישתמנו ים לומר שקושי החרמי בעניינות
המים היה בקבלו בדעתו ההקדמה הידועה שכל הוה נפסד
החלטית בכל הוה ור"מ השיבו שלין זה שלא בהוה אחר לו שכות
ההפסד כשלים ועוד שלין זה שלא בטבע אחר כדרון ה' אפשר
שיהיה נכחי כמ"ש המורה בח"ב והביא לו דמיון מהמרכב שלפ
ע"פ שלפי טבע המים יתחייב להן ההגדר הנה תגד שכת הרקות
יכלו מטבען וכן לסבה אחרת אחר ה' יחדש כרצונו יכלו המים
מטבעם המחייב להם ההפסד לפי נוהג שלין מחוייב ההפסד
מטבען • וכן נאמר לפעמי בכל העקידה לפי מ"ש שתליית
המלאכים באחר הוא היותם נגחיים לחנם לפי מ"ש שהוא
היותן נבדלים נאמר שקושי החרמי היה מניחות נבדל עומד
בעצמו למה שניוור דבר נבדל מגשם קשה להמון כי לא יכירו
מניחות אלא לדבר מחדי יורגש ור"מ השיבו שכמו שעמידת המים
כאפרכם חוץ מניור הם • וע"כ יש לו להודות כי הטביע ה'
שיעמדו לסבה הנו כן הם' נתן מניחות להעמדת דבר נבדל וזה
ע"פ שטעו שהוקשה לו כי לפי החלת עקר המניחות הוא לנבדל
ולפי מ"ש שתליית באחר הוא היותן מהמנהיג נאחר שקושי
החרמי היה לריך ליוויר שיכרחו נו"ה והשיבו שלין לו להביא ראיה
מהקש שכלו שהרי יש דבר טבעי שלא יוויר בהקש ובע"ז הנו
מנוי וכן יהיה ענין המלאכים אע"פ שלא יוויר בשכלו חופן
בריאתם עו"ה • לחנם לפי שטת הרב מ"ח שיהקש החרמי בשנין
כי זה דבר מוחש ולא היה לריך לאפרכם וכ"ל שהחרמי טעה
וחשב שהמים העליונים כפי הפשט ור"מ ענה אותו כחולתו שלא
לגלות לו סתרי הדברים ׃

אצבעון שלא הקב"ה היטיו מחמרו ולפי שע"י מחמרו יעשה
מה שיעשה החובע כנו' אחר מעבדו ׃

אפשר אותו שכתוב וכו' לפי הפשט קושייתו היא אחר
שהוא נדול לין יקטין עצמו וי"ל לחרמי זה מה דשתו
כמהותו ית' אם היה טוען לחשוב נשתו כאלהותו ופי' מ"ה אע"פ שכי
אלא מהם מ"ב כלי דכורו מכין כדי החרון תיק' ליה אחר
שהוא ממלא את כל העולם על מה מכחנו יושבים ולין במלא תקו'
פנוי ואם יאמין בסליק הנשמות ויודע שפי' שכי אלא היינו שהוא
תקומו של עולם וכבודו אלא עולם מה קושייתו מנדלו ותקטנו לא
ה"ל לחק לא מחניתו התקומתו הנר' מת"ש שהוא מדבר בתקו'
מיוחד ולפי כלי קרא דאלא מ"ה וגו' נם בתשובת ר"מ ק' דלא דמי
כלל ענין הק"ה לענין החרמי שהרי אין החדש משתנה אלא
בבחינתו ועוד לפי היה האי' משתנ' שלי ק"ו הוא דכ"ו אפס' יקרה
כו הבשני אחל הם"י לריך יפול שנוי בעצמותו ואין למדין ק"ו מכ"ו
להקב"ה שלא לענין שלמות לא לחסרון כי לא יתואר הם"י בישול על
היותו יכול להשתנות כתו שלא יתואר על היותי יכול להשתנות או
לברות אחר שהוא לו בלאות כי כל זה מחק הנחנע ולפי הפשט י"ל
שהחרמי טעה בחשבת הנשמות ושל מחלוף נדלות וקטנות מהם
והאלא מ"ה וה"ה לחוד לא הוה קשיא ליה דהוה מפר' שהם"י היטיו
שוכן בשמי' ובחרן שלא למעלה מהם ושם שאחר שני אלא שלו שכן
בעול' היה ממלא לותו וכן מה שאמ' הכתו' בשמי כשמי והארן הדו'
רגלי יר' שלו שכן בהם כל השמי' יהיו כשא לו והארן הדום רגלין
ולא ק' ליה שלא מהתחלופותו מנדול לקטן ור"מ השיבו לפי
שטעה כי לא יקשה לו שהוא שאחל שהדבר עם מהם מכין כדי החרון
היטיו שהקטין את עצמו ויכנס שם שלא בהם"י יכנה פני הרחוק
למהם שיניעצו לו מכין שני בדי החרון עד שיאמה לו שהם"י
מנומל שם וזה דומ' לענין החרמו' עם שאין שנוי בחל' הוא יכנה
בבחינתו הנירחית לעיני שפעמי' ירחה נדול ופעמי' ירחה קטן
וכדי שלא נטעה לחשוב דמ"ש שאחר ח"ה וה"ה שהי אלא הוא
כמו שחשב החרמי לוה בח"ר והוסיף לומר שגם זה הוא לפי
הרחות שכבוד שהותו נדול שאין העול' מחזיק שהותו שהוא נבדל
כנודע שלא שפעמי' מדבר עם החדש מכין שערותיו שירה' בשמע
שיעמע קולו כאן שכיכה מנומנם' כין שערותיו והנכון כי אין שלא
החרמי מנד נדלו' ויקטנו שלא שאלו מה שיקשה ע הדעת שהיו' ברחה
מפשטי הכתובים שהם' מתקומים בתקו' זולת מקום אחד ם"ש ושכנתי

בתוך בני ישראל וכיוצא בי זה למנע בחקו ית' שהוא נבדל והנבדל
לית יתקומם והם' הוא מקומו של עולם כדלקמן פ' ס"ח ח"ם מי
שבאחר כו הלא את השמים וגו' כלו' לאחר שהוא כלאי מתקומם
כבר' אחו' הלא את השמים וגו' שפירושו שהוא מקומו ס"ש כנז'
לית יחיד מבין בדי החרון שברחה שמתקומם במקום מעוין
והביא ר"מ ראיה שהוא שם שהכתוב הספק הזה הוא שאחר שיאחר
כו לית השכנה במקום פרטי הינו על התקומות אלא מענין השקל'
והחומה וזה בכ' בחיבות בתבן התורה בח"ח פכ"ה הל' התחת
השכינה שהוא חורו הנברת חון לנפש בחיה מקום שהתחיל כו
השכינה וכ' התחת השנחתו ופרסום לחבתו כי בשיכר יתרון
השנחה והשפעה בישרא' מוזלתם יאחר עד"ה שהוא שוכן בתוכם
והנה ב' בחיבות או יאמר שהכוונה ר"מ וזה כי כתו שבחי הכבושות
בנודל ויקוטן הינו שבני בשנם החדש אחל השבני הוא לחרחה עיני
הרואה בפי מה שיחייב שנוי החרחו' כן שנוי החרחות בם"י הינו
אלא לחרחה שינהו בחקומו בפי מה שבר' השנחתו בחקומות בפי
מה שיחייב הפב' החקו' ויושבין לקבל ההשפעה כך נבירהו ורחל'
לפעמי חרחתו ובתו כן שהבקומות הינן שנם בחרם הב' אלא ר"ת
נאחל אחתו שפ"י ירחה שהוא נרחה והינו כן הם"י הינו רואי'
שביבתו שהוא חור נברת נאחל אחתו חורם על חניחותיו ית' והוא
הינו נרח' ולבאור אחל זה מ"ר חניחת פעמים וכו' ירחה שהם
נבקש לו נד השבנה והחקומות בהחלת עצמו ודמי שאין העולם
וכו' שאין בו חקום אחל פעמים כו' ירחה בהחינת הב' שהיה על
נד השנחה לו השבינה חדבר עם החדש מבין שערותיו שירחה
שהוא חחומם בחקום פרטי כזה ויחבן שירחתו כזה שהשנחתו
יתברך בכל הפרטים ואפי' בפרטי שערות ראשו ועל זה הדרך
יתבאר מה שאחר לקחן בספר ויקרא פט"ו הם"ד מי פלג לשטף
וגו' בח"ם שם ב"ב ׃

היה חדבר עם חשה מבין שב"ה וה"ה דחמ"ל מורה ה' על
הר סיני וכל הכתובים האו שעגלה ה' בחקום מיוחד אן
דעדיפא מכלהו פריך דהכא חשמע בחקום מיוחד קטן מאד ׃

כבין שערות ראשו כחלף שם"ח בין ואפ"י שפשט
הכתוב שעניהו מתוך הספרה הנה דרשה זו קרוכה
מאד דל"מ אל לעצותו בספרה ונם מאו' הספרה בח"ו נר' הידועה
וזה חוח לפ"ו שענה חותו על הספרה שאחר אחר בשערה ישופני
כי זה תשובת זה שבוחת מיוב לנחנם כהשנחה הראשיית וה' הסיבו
שהשנחתו בפרטי' ידועה וכח"ם בם"ה דב"ח אחר בשערה ישופני
אחר לפניו רבים"ם שאח רוח סערה עברה לפניך וכתחלף לך בין
מיוב לחויב כו' אחר לו נוחה בפני עצמה נוחה בנוחה לא בתחלף לי חיוב
בחויב בתחלף לי וק"ל ׃

אפשר פנו אלי"ם אלא חים כו' כתב רש"י ז"ל והלא כל
הברירות לוקחי' מהם לתמיהן ובחנה שהוא חסר
ע"ב נר' שהוא ז"ל מפרש ענין זה על היש והנהרות קשה שעל מי
הי' אין שלא לחה לא יחסר שכל הנחלי הולכי' לים ואין תדיר ומחלאי'
החסרון נם היש היינו אלא לפו' כדכתי' והים איננו אלא נם
בהרות ל"ק מידי שהמקום נוטע תדיר תמורת מה שחסר ולא
מי המקומו המכוסים ח"ו שיצא שהרי ידוע שהם חסרים ולא
ידבר בהם הכתו' • נם מה חסרון ע"י מה שהברירות לוקחי'
מהם אין הבית החיון מוציא החדש לכן נר' דהמים העליונים
מדבר ושליהם נאחל' מקדת החרן ותשוקתם רבת תעברנה בלב
אלי"ם אלא חים יר' שחפלב זה הנשמי כתי' לחרן וס"ל כר"י
דלקחן בפי' נ סי' ח' וכ"כ המתרגם תעתריכה חן קובתא דלהה די
בשמיא אלין חטרת והכי אח' בפ"ק דתענית מאי בלב אי"ם אלא
תנא כמין קובה יש ברקיע שחתכה נשחים ונכחין ולפי שפל ידי
שהנשמי יכולו חשם ה' ל להיות הולך וחסר ושוב שדרך החים
החכוסים לחסר בחבעם לזה הוק' לו והביא לו ר"מ דחין אלחו'
הסרטי אחר בחדש חעפ"י שחוזע הוא חעצמו חחר ומחליף וכן
בחים העליונים שהוא חעייבו של הק"ב שחיוחד אין שהו' בשמי'
ושוחד בשם הנה הנשחים היולחי' מהם ע"י זיעה הן ם"ם בחחר
הקודם והחי' לא יחסרו ורחוי היה שיסדר החדרש שלא זו אחר
השלא הח' כי שחיבן בחים העליונים אלא חשם דבעי לחתויי
בחריה חילחיה דר' וכל החיחרות הסחוכו' דחיירי בירידת החי'
חלחעלה שבקה להח לבסוף לסחוך לוחה להן • וחה שלא פירש
פלג אלהים חלא חים על החקום הנעשה חהחטו' ויהיה פירוש הכתו'
בקד' החרן וכו' שחעשרש בחטו' רב שיאחרו חחנה פלני חים חלחי'
כי לחה ייח זה לם"י שיקראהו פלג אלהי' וח"ם הר"ק שאלהי' הוא כנוי
לדב' הנדו"ע ד' כהודי ל הוא דוח' חבל בחי' העליוני' ח"ם שחיוחדי'

מלין יתיר כנז' ועוד דמ"כ יתלת מיס מכבי ליה ;

כולא מיס תו' ימי ברחשית דמדקאמר מלת כלמון ביטוי מסמיע שהוא מלת תמיד וגם שכפתח' המשור' זה ע"כ מלת היס וה"כ יקש' תיך לית חסר מתחל' ברייתו עד הזמן ההוא ;

נטל הק"כ כל מימי ברחשית וכו' זה יעיד על אחתמ"ם לעיל בסי' ג' בעניין מיס העליונים שהן מיס תמם שנבדלו ומסתחזקו וכו' כאן בלגה אמר לעיל גלדה טפח החמנעית לומר שנתלקו המיס בשוס כדפי' שם ואחפי' שנלמד זה מאחר בתוך המיס וגו' כלכתיבה התם עדיפא ליה לר"י למגמר לה מלשון פלג שמורם יותר על זה ועוד דהשיא כדרבי למדחייה ולוס' דהשיא כדרבי פנחס דלעיל בסי' ב' הוא דאתא ר"ל נמ לשטת מנן אחת ר"ל שקרא מימי ברחשית למיס שבעה ולאחר הדק שנפסד מאחר השמיס שדומה למיס ואין הכונה לומר שששר שתים אחת ויריעת הטפות משם שאעפ"ג שנים נמ כן ג"כ שכף' שמשם ירדו מיס לעול' אעפ"י שהוא ק' להיקף השפלי כלכתיב לעיל בסי' ב' לכל לשאר השטות ק' טובה ולשטת הרב ר"ל שב' חלקי המימות יר' המיס הכחניים והפעליים כי הכח חני הפועל ואחר שנתן ה' הכחניים על הרקי' שהוא האויר ואחר שהן כמין כיפה שהחידים העוליס למעלה מן החלק הקר כלורי שכיב האדץ כמין כיפה ואחר שפ"י הרקיע יתקוו הנשמיס מיעטו מיס העליונים שפ"י האויר יהיו שם טפו' מי המטר ולשטת זה יחחתנו ורבה שחלק ב' הנמלאים הנשמיים וכתן חניים שהוא הנשם הזה למעלה מהרקיע שהוא שטח המקויר המכדיל בויניהם וחניי' בחוקיונוס והם הכמלאים הפלפלי' וקרא' מי חוקיונוס להמשכו אחר מלינתו שקרלם מיס ורוב המי' בחוקיונוס ואו' כפה מזעת כו' ורל' שפ"י הגדמיס המניעים יסודות יתהוו הנשמיס אבל לא יכולתי ליסב לפי' חום ותחמת הכדיכה וכו' אין השטח משכב התפוסה לענש הגדם ולשטת העקידה ורבה שחלק וכתן החמדיים לגמרי למטה מהרקיע שהם הגדמיס וכתן הנפלדים למעלה ואו' מחמת הכדיכה וכו' ורבה שפ"י הגדמיס יסבבו הנבדלים המטר בעולם והוא שפ"י שהם יניעו הגדמיס יתעדפו יסודות הפלפלי ויעלו מהם המידים ההויס למיס וענין הזיעה ר"ל הספיפ אבל לא יכולתי ליסב לפי' חום שהן כמין כיפה כי בשבדלים לא יבלק תאר ותמונה שם לא שבחתר שהוא רמז אל היותם סבה עקרית להויות העולם וכחלו מקיפים אותו כביפה ולשלשתן ק' אומרו שאינם מתערבים עם המלוחים שבריך לפ' על הגשמיס היורדים ליס וק' דמתי נפקא מינה ומי הזקיקו לומר כן וכ"ש שהמוחש יכחיש זה ודאי ;

והדד פלג אלהים פלגה דפלג אלהים היינו מיס העליונים כלכתיב לעיל בסי' הקודס ומהאי טעמא דרים פלג פלגה דמדקרייה פלג ולא שם אחר היינו לפי שהוא מחיצת דאע"ג דלמון פלג חשבחן בשמיס דוכתי ולא רמז לפלגה שאני הכא דמיס העליונים התלוי' בחתחר מיירי לא כי' לל פלג שהוא חור' על מקום שהמיס מכונסים בתוכו כמין כדיכה שלא דנקט פלג ע"ד ההעברה לדמות לפלגה ;

הרקיע דומה לכדיכה שהיא טושחת המיס וכן הרקיע שהמיס עליו דומה לכדיכה ואעפ"י שהם תלויים בחויר ואינן על הרקיע אחר שהן סובבים עליו קרי הרקיע כדיכה ;

ומעלה מן הכדיכה כיפה וכדאמרי' פ"ק דתעניות כמין קופה יש לרקיע שמחנה גשמיס יורדים ופרש"י אהל מיס אבל זה לא כ"ל אלא שהמיס עומדים בחהל שים חלל בתוכה וטעם זה מבואר לפי שתלויים בחחתר הוכרך לומר שהן למעלה מהשמיס בקופה ;

ומחמת הכדיכה כיפה מזעת שפ"י אלו על רקיע מתחתוני' מתי וכן אחר שהפי' בפ' אלו מגלחין שזכרנו לעיל בסי' כ' יורדים לתוך מים המלוחים פי' לנורך הגשמיס מיס העליונים עי"ש שהטפות החלו טופלות מאחוריו כיפת הרקיע בתוך יס חוקיונוס שמניעל לפס והעבים שוחבים מיס פעת המטר ומטיירים על פחרן שם"ל לרבי יוחנן שהגשמיס ממיס העליונים הן

מ"א כפשוטו

מ"ב ומתורגמי' ובתורה כשלוח

כדילף ר' יהושע לקמן בפי' ג' פי' ח' מדכתיב למטר השמיס ועוד מדכתיב משקה הרים מעליותיו וכדאמרינ' בפ"ק דתעניות כמאן חולה הא דכתיב משקה הרים מעליותיו ור' יוחנן מעליותיו של הפ"ב כמאן כר' יהושע ועו' דפלג אי"ס מלת מיס משמע שהגשמי' בחיס משם כדכתי בסי הקודס ולו' מכנת' תנא כמיקהו' וכו' ומשו' דלקמן בפ"ג דקרלי שהיו מי הגשמי' ע"ש

אמר רבי יוחנן נטל הקב"ה כל מימי ברחשית ונתנם חציים ברקיע וחציים באוקיונוס הה"ר פלג אלהים מלא מיס פלגה הרקיע רומה לבריכה ולמעלה מן הבריכה כיפה ומחמת הבריכה כיפה מוטעת טיפין עבות ורדין יורדין לתוך המים המלוחים ואינן מתערבין אמר רבי יונה אל תתמה הדין ירדנא עבר בימא דשבר' ולא מתערב ביה מעשה ניסי' יש ברבר כובר חטין או ר"בן בבבר' עד שלא ירדו שתים ושלש אצבעו' הן מתערבים ואלו מהלכים מהלך כמה שנים ואין מתערבים רבי יודן בר שמעון אומר שר"א מוריד במר' שנאמר כי יגרע נטפי מים יגרע מערכך

ר"א בעוביה

ולקמן בפי"ב ויקרא רבה פ"ג פיסק' ב'

ד"ת כתפרסים וכתוב בשלמות דתעניות וכן לקמן פי"ג אמר כי יגרע נטפי מים שמחכיהן חלו מחלו רבי יודן אומר שהוא מורידן כמדה וכו' ונגרע דה"נ חסורי מחסרה דר"י סביה רמיה לת"ס מעשה בסים וכו' מכי יגרע נטפי מים שתש' סה' מוגע הטפות המלוחות והמתוקות מסיתערבו חלו עם חלו • ורי"כם דחה רמייתו

ס"ק מהכתוב ד לא תתף קרח לא לומ' שהוא מורידן כמדה דומי' דהת' דלקמן פי"ג סי' י"ן דמייתי לה"ת דר' יודן כתר מילתא דיחזקיה"ל משום דדרים כי יגרע נטפי מים למילתיה כדפי' התם:

שנאמר כי יגרע נטפי מים דמ"ג דפסטים דקרח משמע דמיירי כמניעת המטר סה' יעצור כמים ויכצו לא נכיר דתמי יוקו מטר לתירוץ תשר יחלו שחקים וגו' וכל הכתובים הסמוכים שם דמיירי בירידת המטר ולכן פי' דכי יגרע כמי בירידת המטר מיירי ופי' שמורידה כמדה ות"ס קרח"כ פעם יגרע נטפי מים יוקו מטר כלו' יוקק המטר מן שחיל העולה ופעם יכין תפרחי עב וכו' דחוק מאד כתוכי דלא משמע דמיירי לענדים אלא דכלהו בירידת גשמים וכ"ם מ"ס אף אם יכין מפרחי עב וגו' דלא משמע שהוא ענין מתחלף למה שזכר בתחלה אלא שמוסיף על ענין הראשון • ות"ת וניחת דה"ק כי יגרע ויחסר נטפי מים מתקומם שיתנם בעבים להמטי על הארץ י"ל דת"כ קרא מני אתא לאשמועינן דפעמים שהמים היורדים לעבי' חסרו מתקום שכלו מ"ג י"ל דת"ל שהגשמים מתים העליוני' כר' ולהכי לא מני אף פ' כי יגרע מענין חסרון שלהן הגשמים מחסרון מתים העליונים כלום דומיא בעלמא כיצהו כדלעיל בסי' נ:

המ"דא ונגרע מערכך לאו דיגרע אף ליה מלשון מדה דומגרע מערכך נמי לשון נראין הוא אלא ק"ס ילף דכי הכי דנראין דהתם מיירי כמנין שיגרע מהערך מנין השנים שמשנת היובל עד שנת הפדיון ה"נ נראין דהכא כמנין מיירי דהיכו שיגרע ה' מי המטר ולא יתנם בפי מה שייחיב הטפא לו מה שיעטרך לעו' אלא מיורדי כמדה הנראית לחכמתו בפי וכות הדור שכר"ה נגזר שעור הגשמים שירדו בשנה כראוי בפ"ק דר"ה וקס"ד דלא מייתי מתים תכן כמדה דהכוונה כמים הנבראים מו"מ כראוית בגון ימים ונהרות משמע ויש מוחקים כי יגרע ונגרע ונגרסין בתקומן ומים תכן כמדה:

כעוביה של ארץ וכו' משום דכייחי דקיש עסקי מייתי להה דהכא ומ"ל דלמ"ד כשם מייתי לה מליעזר דדקיש דמשמע רקוע דק וכדגרס פ"ק דברכו' כירוש' תרקיע עמו לעסקי' תרקיע מלמד שהן עשויי' כטס ת"ק שהיה רחוי לסדר ענין זה לעי' תקחי מילתי' דר' פנחס דקאי אכתוך תחת המים ומס רגא לסמוך אותו שם עם המי' הקודמי' דמיירי כמי' העליוני' ה"ל לסמוך ג"כ הך דר"ס בן פזי דכסמוך להכך דלעי' וע"ק מ"ד כך ג' מעבעות מהיכא דייק לה ומשמ' דס"ל ככן ומשמ דלעיל בפ"כ סי' ז' דלמר אין בין מים העליונים לתחתונים אלא כך ג' מעבעות ומשמע ליה יהי רקיע בעובי שעור שהבדיל שבין מים למים ולהכי נכת ענין זה לכאן נבי ייהי מכדיל בין מים למים:

כעוביה של ארץ וכו' זה ת"ת להתפ' לפסטת הרב ופסטת זה יכחמנו כענין הרקיע הנ"ל בסי' ת' דת"ת להסוות עובי הרקיע לעובי הארץ אלא שם מדבר בגרמי השמים ומ"מ י"ל דבהא גופה קמפלגי דמ"ד כעוביה של ארץ וכו' ס"ל שהרקיע הוא הגרם השמימי כפסטו הכתו' ולה"ק כעוביה של ארץ וכו' שעובי הארץ ת"ק שנה כמו שהוא ארכה שהיא כדוריי וכן עובי כל גרם שמימי ת"ק שנה כנודע ז' ור' חנינא סובר שהרקי' הוא המקוער ולו"א כטס הזה כי הפסטת זה עגיבו ור' סוב' שהרקי' הוא הפ' הקר מהאויר ולכ"ת כך וג' מעבעות שבודאי כן שעורה מעלה מטה:

הכמים העליונים יתרי' ותע"ג דתמר לעיל בסי' ת' גלדה טפח התחתני וקרח דייק' כדכתיבנא התם ות"כ כ' המימות שוות בעוברן תני מימר דכתוך המים מקרא לאו סיגו כתחתני נגהן אלא כתחתני מרכן ורחבן ומבין מים למים ל"ק ליה לדידיה מינטריך להך דרשת דהכא ומיהו שהיה לעיל דתמר טפח התחתני' שתש משמע • תחתני כגובה ותרוך ורוחב וכהך דרשת שכר כרבנן דתמר תחת על מחנה:

הכמים העליוני יתרים והת דכתי' דרכת כים סוסיך תחר מים רבים דמשמ' שהתחתוני רבי' כבר תירגו שם ס' חזה ע"ג משל למלך שה"ל כ' לגיזבו כשהיה המלך בבגם אל זה נקרא גדול היו אומר' גדול הלגיון שהמלך בבגם כו' וכשבגם אחל זה היו או' כך כשהיה הב"ה למע' נקראו רבים תקולו' מים רבים וכשירד למטן נקראו המים התחתונים רבים

כעוביה של ארץ כך עוביה של רקיע שנאמ' היושב על הוג הארץ וגו' וחוג שמים יתהלך וחוג חוג לג' ש א"ר אחא בשם ר"ח כטס הזה ר' י ב"נ אמר כשתים ושלש אצבעות:

ורבי שמעון בן פזי אמר המים העליונים יתרים על התחתונים כל כשיטאות בין מים למים למ"ד תלתין רבנן אמרי מחצה על מחצה:

ויעש אלהים את הרקיע וה א' מן המקראות שהרעיש בן וזמא את העולם ויעש אתהא והלא כתאם הן הוי ברבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם לסה

כל כשיטאות נר' שהוא ענין מדות הילושות כיוצא לחדת המי' ורש"י כתב ון"ל בכרכו' ירושלמי כ"ל גזוטרתו' תחת כ' ורוצו' הלדם תילך ותילך קרי גוזטרתות ולפ"ז יכולתי ליתב תחתר זה לעטת הרב זה יכחמנו וכעל העקדה הנ"ל בסי' ת':

בין מים למים למ"ד תלתין דמדם"ל כיניהם וקחתר בין מים למים היכו לו' שבין מים ומים למ"ד דהיכו ל' כשיטאות וסבר הוא שהעליון הן היתרים ורבנן חת' מחכ' על מחכ' שלכן תחר בין מים למים לותר מים או ומים או כסה ולא דייק למ"ד דבין דבעי למימר מים פנימיים נוח לותר בין מים למים מצחתר בין מים ומים ותין לפרש מחנה על מחכ' שהעליונים יתרים על התחתונים ותין לפרש מחנה שהעליונים כ' חלקים כתחתונים דהת מהיכה דייקי להו ונם רש"י ז"ל כת' מחנה על מחנה דכתיב ויעש אלהים את הרקיע ונו' וכ' פעמים כתיב כבין היו כיניים וכתיב והוא מחנה על מחנה הוא דת"ר יוחנן לעיל חניין הרקיע ע"כ ות"ת מאי דדייק לה מויעש ליה דין טורף אלא כדכתיבנא ונם מאי דמדמי לה לת"ס כיניים וכתיב לה דמי דכתם כתם סיס בחלל סבין המימות לרקיע מיירי והכא בסיעור המימו עסקינן:

זה לחת תן התקרות שהם קשים וחקר עליהם כ"ו מחד לעמוד על כוריו על דבר והרעשתו ככתוב זה לרש"י הוא שחקר כמה כין מים עליונים לתחתונים כדאת' לעיל פ' כ' סימן ז' ועוד כויעש לתחתי' וכו' וכעל זה יכחמנו כשם ט' כתב שהרעשתו הוא רחותו ויעש אלהים את הרקיע ולא היה רוחה בתחלות דכר מסכים עמו היה תמיה לה ולא ידעתי מי הכריחם לכ"ז דהרעשתו כוה היכו אלא מאי דת"ס ותוזל ויעש לתחתה וכו' וכן הכין הרת"כ כן כתכו' כלשונו שהכתוב כסתוך:

ויעש לתחתה דלמן מעשה תורה על פעולה מתה כיניהם כפועל כידי תס"כ לשון כריתה שתורה על חויות הדברים כתחת' לבד וה"ת וברי כתחורות ובחית הארץ וכלהם נתתי עשיה ודרך כלל אתי' כשוף וירח אלהי' את כל אשר עשה וה"ם דק' ליה כהא והרת"כן ז"ל כתב שתין הרעשה הזו תלמן ויעש לכדן תכל היה כעבור שכשהר היתים כתוב לחר החתירה ויהי כן לומר שנהיה כן תכף מיד לחר החתירה תכל כאן לחר ויאמר אלהי' כתוב ויעש וז היה קושייתו ותולי היה לו פירוש נפת' ולא רצה לגלו' סודו וזה ענין הרעש ע"כ וכ"ז דוחק והיות' נכון תגלי דה"ה דקשיא ליה כהלהו אלא דנקט זה דכתיב כריעת וקרח דכדכר ה' לפ' תלה בשתים תעפ"י שה"ה בכל השאר ותפשר שזהו שאתר זה ת' תן התקרות וכו' כלו' זה לחת תן התקרות התוכיים תעשה שהרעיש כהן כן זוחת לת העולם:

ועדך לפשר לותר שלפי שתעשה תורה על עסיית דבר תדבר תכל לשון כריתה עקר הכנתה על התגלת הדברים תן האוין כי תעשה זה לדעת כ"ו כיום ה' היה כדכתיב לעיל בפ' כ' סימן ז' ולכן יסבור שלא נתהווה תן התים אלא שה"נזר שתהיין יתהווה רקיע בתוך התים ולכן הוקשה לו תיך יפול כו לשון מעשה התורה על מעשה יש מים שזה נוטה לדעת תפלטון התמין בקדמות החמר:

והלא כתתר תן וכו' פי' והלא כתתר תן כדכתיב כדכר ה' שתים נעשו והיכי קתתר ויעש דתשתע שהיכו כתתר כל' ותע"ג דהתם נתי כתיב נעשו התם לא קשיא מידי דכתיב כדכר ה' ה"ק תעשיהם על פי דכור ה' היה ועוד הלא קתי מעשה תקב"ה הלא קתתר כדכרו עשה ה' שתים ותף על פי שתין נורך לתכיות רתיה תשם שכתתר תן שהדבר תאותר בעצתו וגם תפ"ג נתקל דכיון דכתיב יהי רקיע

מסתע' מע"י מאתר גזר סיעשה מ"מ ניחת ליה לאתויי מקרא כדרכה להוכיח מלבן על טפשים מלא יאמרו דויאמר מלהים יהי רקיע לאו מיהו מלא ענין המלאכה ע"ד ויאמר ה' אל לבו ושוד דמקרא דכדבר ה' יליפי טפי סמיד נעשו ולא ה' ליגיעה כלל כדלעיל בפ"נ סימן כ' וח"ת ולמה לא הסיב המדבר על תחיתה זו"ל דלא חש לה דפשיטא מלא נאתר מעשה

ח לביה אין כתיב בשני כי טוב רבי יוחנן תני לה בשם ר' יוסי בר חלפתא שבו נבראת נהינם שנאמר כי ערוך מאתמול תפתה יום שיש בו אתמול ואין בו שלשום רבי הנינא אמר שבו נבראת מחלוקת שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים אמר רבי טביומי אם מחלוקת שהיא לתקונו של עולם ולישובו אין בה כי טוב מחלוקת שהיא לערבובו של עולם עא"כ ו' אמר רבי שמואל לפי שלא נגמרה מלאכת המים ל[פיכך כתוב בנ' כי טוב שני פעמים א' למלאכת המים וא' למלאכתו של יום ו' שאלה מטרונה אחת את רבי יוסי אמרה לו למה אין כתיב בב' כי טוב א"ל אעפ"י כן חזר וכללן בסוף שנא' וירא אלהי' את כל אשר עשה והנה טוב מאד אמרה לו משל ל' בני אדם באין אצלך ואת נותן לכל אחד מנה ולאחר אין אתה נותן מנה ואת חוזר ונותן לכלם מנה לא נמצא ביד כל אחת מנה ושתו ובירא אחר שתות אתמה חור וא"ל כהתיא ראמר רבי שמואל בר נחמן לפי שלא נגמרה מלאכת המים לפי' כתיב בנ' ב' פעמים כי טוב א' למלאכת המים וא' למלאכת היום רבי לוי בשם רבי חנחום בר חנילאי אמר כתיב מניר מראשי' אחרית מתחלת ברייתו של עולם צפה הב"ה משרת קדוי טוב ועתיד לישול את שלו מתחת ידיה' לפיכך לא כתיב בהם כי טוב רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי אמר משל למלך שהיה לו לגיון קשה אמר המלך הואיל ולגיון זה קשה אל יבתב שמי עליו כך אמר הק"בה הואיל והמים הללו לקו בהן דור המבול ודור אנוש ודור הפלגה לפיכך אל יכתב בהן כי טוב:

ויקרא

שנאמר כי ערוך מאתמול תפתה דמדכתיב מדרתה לם ועניש הרבה נו' יר' שנגניב' מדבר ועליו יבדק יפה לשון כי ערוך מאתמול שהוא תזומן מיום כ' כדמפ' ומיל וטעם קריאתו תפתה לפי שכל המתפתה כיצרו כופל שם כדחית' כפ"ב דערובי' ח"כ מלשון פתייה לשון שת שמתפתה בכל יום ומרחב' ומעמיק כדחית' כתנך' שמוא ומה שנכתב' הענין שם לכל מפלת לשור יהיה לוחר שמלך לשור ועתו מלכד מפלת' בעה"ן ולכן ינהגו בנגיב' כעוגם מופלג וכן פי' רש"י ז"ל וכ"כ ג"כ ר"י מקרקנ"ט אלא שכתב שט' קריאתו תפתה מדכתיב וכנו את כמו'התפת לשר בגיל כן הנוס חק לינו שלון פתי תפת שם מקום אלא שם ע"ז שהית בגיל כ"ה לחנכ ה"ג סיפי כתוב על מה שהירע למחנה שנחריב ולחר בני תפת שם מקום מטונף שכיב ירושל' ושם יעליבו כל דומן ויעל' עכנו כי ה' זיחן מקום זה למלך לשור וט' מלחתו' מלפנים שם גזר גזירה זו קודם כות' גם הרד"ק כתב שהעמיק הרחיב כו' מפל על הגזירה והחדון הנפש שהניח עליהם ה' ועש שדרכם כזה הוה קרוב ל' הפעט דכרי חז"ל טוכי נכוחים יותר וכל דבר כטעמו:

יום שים בו לחתמול דת"לכ מלחי מחתמול ולח ס"ל לפ' מלפני כפי' החם אלא לחתמול מחם אבל בכרייתא דפרק מקום שנהגו דילף מהחי קרח שנגניב' קדם לעולם חם' מחתמל מלפני' וכיון דסתמא קחמר חם' מלפנים לברייתא הענ' ות"ח לח פליגי אלא בפי' דקרח אבל לתרויהו חלכה

יום חיכרי קודם לעולם ואור דיקה כב' כגו' לעיל:

יום שים בו מחתמול שהעומד בו ויכול לומר אתמול ולא יכול לו' תמול שלשום וכיוצו יום ב' דיום ג' ה"ל אתמול ולית ליה שלשום דמקרי רחמנן לח היה עולם:

ואין בו שלשום וליכא למ' דקרח לא אתא לו אלא יום שים בו אתמול לאפוקי יום רחמנן ולעו' אתם דהוה שליבי אי ד' דכיון דנתיח קרח לאסתעינן יומיה ה"ל לפרש אי היו יום ב' או ד' ומדלא קאמר אלא אתאתמול ש"מ דוקא קאמר שים בו אתמול ולא שלשום דכיצו יום ב' דוקא:

ומה מחלוקת שהיה לתקון העו' כתב כעל העקידה ס"ג ז"ל דאף כמה דוחקי' שכלו בזה לפי שקבלו שמה אלא נתת' כי טוב היה לחסרון המלחכה עד ערב טביומי תמה ע"ו בק"ו סדן כשיובן עניבו ע"כ נר' שדעתו היות רב טביומי תמים תיך אמרו שמה אלא נאמר כי טוב היה לחסרון המלחכה שדעתו היה בלתי היות כזה הענין חסרון שימצא בעבור זה מנבו הטוב והשתיר תמייתו בסתר הק"ו והוא נחמת עלילה עליו דודאי הוא מודה שעל מניחות המחלוקת נאמר מאמר כי טוב ומה למד תוכחת מוסר לשאר המחלוקות שהם לערבוב העולם:

לפי שלא נגמרה מלחכת המים שתע"פ שמלחכת הרקיע והכללת המים נגמרו כב' כיון שהקוות לא נעשה עד יום ג' אין לו' כי טוב שלא נגמרה מלחכת המים ודבר שלא נגמר היבו במלואו וטובו ובלבו חד מלחכה הסיבה שכל מהמים והרח"ם ז"ל הק' דמ"מ ה"ל לכתוב כי טוב מפני גמר מלחכת הרקיע שלא קדמו ער יום ב' כמו שכתוב ביום הג' כי טוב כ' פעמי' ו' לגמר מלחכת הגבי וז' לגמר מלחכת היום ותירן דקריאת הרקיע היבה בהקוות המים שהקוות תע"פ שהיה גמר מלחכה היה גם כן מלחכה לכל קריאת הרקי' היבו שלא גמר מלחכ' ואין לו' כי טוב בעבור גמר מלחכ' לבד' ואין תשוב' זו מספק שלא לדבר דחית' לחים היו כת' וכב' קדשו שבל רש"כן דחית' להה הוה דחית' לעיל בסימן ו' בסע' שמ"ב ה' יהי רקיע נלד ה' ה' וכו' ולדידי' הה הוחי מלחכ' גמורה בדקי' ביום שני ולדידי' ליבה ק' כלל דרקיע נמי מחלחכ' המים היה לכ"ע בדכתי' בסי' הנגו והילכך חע"פ שנעשה הרקי' משל' בב' לח הוי גמר מלחכ' כיון שלא נגמרו כל

ס"א דמסיים וגיחור כשנוח

ס' כשיהא חם על זה יחחוני שקודם גא מפלת נדיך חב שכב וכא עונת שנת כרחתית ר' בחיי כב' וח שנקיים.

מלאכות שהיום וח"ת ה"נ לפי בקבי לא נברחי מלאכת היום דהיה
כה' סדרנו היום סדרן בפם היום וכו' ל"ק דמ"ם שבתחלה מהיום
לא קוי ממלאכת היום כיון שלא היה לבורך היום מ"ב הדקיע
שהוברך לשבדיל בין יום לימים ולפי' בודה לבסדת סדר"ם ז"ל
דמ"ל שהדקיע לא מיחסיב ממלאכת היום כיון דהשתני ולא קוי
נגופיה מיום בעיבייהו י"ל ק"ל למה לא נאמר הדקיע כי טוב הלא
נגמר מלאכתו עד יום ד' שנתלו בו שמשורות ומשקדים לא יום
ק' לן למה לא נאמר בב' כי טוב על מעשה הדקיע שעמו הלא על
מלאכת הבדלת המים שנגמרה מלאכת הבדלתן מבל הכפון אלבי
דשלשת למה לא נאמר בשני כי טוב היה בן בכחיבת מעשה הדקי'
עכמו בין בכתי' שבדלת המים וחסרון המשורות היו דבר זולת שלשות הנבדלים
למעשה הדקיע שתליית המשורות הוה דבר זולת שלשות הנבדלים
שהמשורות היכן הלא לחיות על הארץ וכמ"ש בעל העקי בם"ג
וקרוב לי לו' דלרב דאמר לחים היו מעשיהם פת' וכ' קרשו ל"ק
בלל הלא בריך לתשובות הלו דהיינו דחכי' מלאכתו נעשית בע"ש והיכיך
בב' בפני' שהיכו בדאי שיאמר בו כי טוב לא בת' ולא בב' הלא מעש
דק"ל בהם בן דבלו מלאכת הדקיע נעשה בב' הוא דהוה ק"ל ואמני
דאמי אבי לא היו נמר מלאכם בב' היין שלא נגמרה מלאכת המי'
דבולה חדת מלאכ' חשיב' בדבתיבת ויהי ג' נאמר כי טוב לגמר
מלאכת המים היין דמ"מ נעשתה בו מלאכה גמורה בחים דהיינו
החקוע שעם' שהיו ב' נמר מלאכ' ובדבת הר"ש ז"ל ופי' לעבדם
זר לשטת הרב וזולתו בענין הדקיע אשר זכרנו בפ"ב סימן ו'
בתבונה שם ענמם בחקוק זכירתם בי הדקיע ' ל"פי שלא
נגמר מלאכת המים ולא ס"ל בדבר"ח דהיין דחחלוקתיה לתקונו
של עולם לא ס"ל לחבוע השוב מחכו ור"ח ל"ק בדברי שמואל משום
דלא ס"ל שיחבע השוב בבבול שלא נבחדש מ"ה היין דמלאכת
הדקיע והבדלת המים נגמרו וכדר' תנחום ודר' אבל דבשמוך לא
ס"ל דהיין דהמים בעצמם ומלאכתן שוכח עתה לחה לא יאמר
טוב למה שיחדש תקלה ע"ז ח"כ וכ"ם שהן בעבמן לא גרמו
הסיחך הלא החטת גרם ;

לפיכך כתוב בב' בורחה שוה דבק לחתמ"ר ם וי"ל דלבולהו
תירוצי בתי פ"ב בחמר בספוק כי טוב בב' מ' למלאכ'
המים וחחד למלאכ' הבחתי ו"ל ס"ק לדיבידים ם דקחמ' בב' בפ' כי
טוב וכו' דלו לבחתר התשובות הלא ס"ל למלאכת הדקיע והבבדלה
חשיב' חדת מלאכ' עם מלאכ' הסקוות לה מ"ם דל"ל שבחמר כי טוב
הת"ב על מלאכ' הסקוות לבבד ומשתע ליה במלאכ' הסקוות לבדם
לה חשיב' מלאכ' כ"ב הגוכם שיחמר עליה כי טוב סחין בסקוי' ענין
גדול מ"ב דם"ק לה תיק' לי מ"ם בפ' בשני כי טוב משום דהוה חפני
לו דבשלמ' לחיבך תירוצי דמלאכת הסקוות חשיבה מלאכה בפני
עבמה ניחח דקאמר עלה כי טוב חבללה"ם דחשיב בל הענים כמי'
בב' וכ"ב מלאכ"ה כי היכי דל"ק עלה כי טוב בב' לפי שלא נגמרה כו'
ביו"ם ל"ה ל"ל עלה כי טוב בב' שלא התחיל בה ביום וכחבת
שלא נעשו בו אלא חני המלאכ' לו"ח דלא חמי דשביר קאמה כי טוב
כיון שנגמרה בו ואשהיתה עליהם ' אבל אין נרחים לומר דלחיבך
תירוצים ל' שחין מחמ' כי טוב חלוי במלאכה אלא ביום ולפבי ביום
שנבר' בו קלקול לה כחי' כי טוב ולפי שלא אמרו בב' בפלו בבלי
ולא בשביל מה שעשו בשביל ב' מלאכ' שחין המלאכו גורמו וכי טוב
ס' שני למחם מלאכות שבעשו ביו"ם אבל לחחונה דר"ם דקאמ' לפי
שלא נגמרה מלאכת החים שהמלאכם גורמת קאמר דבב' כחי מים
שנבפל הוי לבפל המלאכו' שהם חיבפל בב' לה היה לבפל
המלאכו' שה"ל לבחתו לו' פעמים כי טוב אחר ספור בל מה שעשה
בב' ולא לומד הוא על הסקוות והוא על הנמחים ;

אחר למלאכת החים וכו' ומה שלא נאמר מג"כ כי טוב
למלאכת החדש בבר השיב בשל העקרים מת"ג פ"ב
שבשאר הב"ח בחנת טוביות' בחיליות' ויש שחין החכון שוה שלא
שלמות החניחות שבל החכון שהאד' הוה טוביות בלפי בחלה מיד
בחניחתו שהוה טוביות שבלו הן הבה ל' בפועל ונוח שיאמר בבל
הנבראים טובם נוחה ולא יחטיח שבל האדם שבידו טובו שפער
שיחפלק רע בטוב וכמו שבן היה בו ביום ועי"ל שלפי שלא היה
מהול בחמשת מדלקחתן פי"א ם"ו ומשם בן הוה חסר היבירם
לבך לא אמר בו טוב וברחה שמשעם זה אמרו שמשם גולר משול
לפי שנאמר בו בי טוב הוה ' ועי"ל דפיון דבתיב וידו בדנת
שום ונומר לה הוברך לומר בי טוב דפשיטה שבל הטובות הנזבר
בבלבים בחדם שבלם נבראו בעבורו והיותר נבון שלפי שלא
נזברה שם בריאת חוה וחדם שלא משם חיבו חדם בדלקחן
בפי' שיחן ב' בבן לא אמר בי טוב ובפי' נאמר לה טוב שהיתה
היתה לעזר ומחר וביבולם הוה לה אמר בי טוב שהיתה לו לעזוק

ולהכשול ומפשר שע"ז לה נוכרה בריאת חוה קודם ויבלו שלה
לבלול אותה בבלל ורוח אלהים את בל אשר עשה והבה טוב מחד ;

אחד למלאכת החים וכו' בתב הר"ם ז"ל מבל הבעלמה
חיבה מלאכה בפני עבמה רק בעבבת הן הסקוות
והוא הבותר ;

אף על פי בן חזר וכללן וכו' ק' למיבו מחי שם ד' הבעלמה
תשיבו שבוחבת המחלחת דחפי' בימה למיבו הוה שם ד'
שאחמר בי טוב שבבלל הבוה לבלם בי הין זה בשבין החתם שים
בו הלוקים בי בן נראה לבחורש במ"ם בסתוך ת"ת יקשה לו מחי
שנה ביום ב' הלא אחמר בי טוב וסמך לל הנאמר בבלל בחחרובה
ומחי שנה בשחר ימים שאחמר בי טוב לב' בפרט ושוד דבתיב
דהוה יפה לחרש בן לחה ליה חבוה קלה וז ומיבו לפי ל"ל דחמציר
לה הוה יפה לדר שבן וכבדחתה היה תשובתו הת' נחר בלבים
לעיונה והסביס לדרש בן ; ומחל דחיבו נחי חשיבות חשובתו
בחרש בקלה הלא ימים עם לבבה דבר בליעל לחשוב שנחתב בשוב
ביום ב' לרוע החלחבה שיבא דבר שהיבו מתוקן מחתירו הלא
בראנו ח"ו לפה הקדים לה שאחמר' חזר וכללן וכו' וה"ב הין רע
והיה חשבה שה חבלית חשובתו והא שבקחיה לחסוקיה למילחים
והשיב עליו ואו חזר ר' לשקר חשובתו דהיבו דרש בן ח"ב שבחתל
הוביחה שחיבה יהדשת לבשל הלא הל"ל בלא נאמר בב' בי טוב שבר
חזר וכללן וכו' ובך הל"ל למה לה נאמר בב' אלא טוב ה' והבחרים
ב' והשיבה שיפה דקדק שבדי הין בב' אפי' טוב אחד בי חשבוב
הבולל לה שיבלו הלא שחות וכת"ם בסחוך ואחר בך חזר לענין
החשובה וה"ל בדרש בן ' והבבון דר' בוחם ס"ד בי טוב שבאחר
בחחרובה חשבה את בלם וה"ל בחלו בחיב בב' בי טוב גם בן ואין
בבדל ביניה הלא שני ליה בטוב ה' אי בב' שיהיו הלא בבל בחחר
ואלו הוה אז חסרון במלאכת הב' לא ה"ל לאחבללים בבי טוב בלל
ואח שלא נבחב בי טוב בב' לה היה לחסרון המלאכה אלא לחסרון
היו שנברא בו נשיבם וכללו בשוב בחחרון בבל בשאר היתי ליחת
ליה לחיבתבי ביותיהו והחטרוגא הטמיקה ושבעה דאין רחיים
מהיות בבלל בשוב החחרון בי הין זה הלא שנות וה"ב בחחת שאין
במלאכת הב' בשבתו טוב נאור ואבן ג"ל שהוה לחסרון המלאכה
ואח"ב דה"ב שלא נגמרה מלאכת החי ואיהו תן הרחוק שתפי'
החטרוג' משמיה'בדבר הם יותר תר' ויקובל שחות החי שאמרו ;

לא נחנה ביד בל אחד חבה ושנות וכו' ה"ב בשבת' הימים
שאחמר בי טוב בב' וחחר בך אחמר בי טוב לבל שנחנה
לה' ימים טוב אלם ושנות החטוב החחרון שנאחמר על בלם וכיו'
ליבה הלא הלק שנות וב"ל לותר דחפילו ה' שלם הין לו וה"ת הין
בחמר ב' פעמים וכו' ה' לותר דחפילו ה' שלם הין לו וה"ת הין
החשל דוחם לנחשל שהין החטוב החחלק לבריחים להם שנות בב' ה'
וב"ם ביום ב' שהין לו שלה שנות וה"ב חשב"ם שבבל בל הו' בטוב ה'
ה' בחלו אחמר בב' אי טוב בפני שבחתו וירחין הם בל הב' שלה
בחמר ה' ולחלו ב"ם וה"ב בך הי' בל חבל ו' בבי חדם בחים חלבך
ואת בותן בב' ה' חבה ואת חוזר וכותן בב' ה' חבה לה בחבה ביד ב"ת
מחתי' וביד הם חבה וכו' חים יוסיף שנות הטוב על החטוב הנאמר'בי
אחר שנאחמר על דבר ה' טוב ת"ל בפעם ה' ת"ל ב' פעמים הבל חיבו
לה בפל בחמר ; ל' בשופיות הבריחים יבחן הם חבד עבמם
לבד והם בברופם עם זולתם הת"ב הנה פעמ פעמ הקטרת בשעשם
בהלבתו בבל פשיטו יבדק הטוביות על בללותו והוה הנד יבדק
שם הטוביות על בל פשוטיו בבחינת בורך בלם להרבבתו הבל
בשבניה בל אחד מפשוטיו בפרדים הנה שם הטוב לה יבדק ודאי
עליהחלבנה פריחה רע במו שיבדק של הלבונה חזבה ולבן חשבה
שאני הלא בו"ם היחים על הלאבת הב' הוי מה שבלן טוביות
חבד שנחן וחבד חשרופים לבללות החניחות שבל העולם בחים
ה' וה בריך לוה לבל הלאבת הב' חבד שנחה היום טוב הלא
שהוה פריבה לבללות העולם ולבן יבדק בבלן טוב ושנות שהוה
טוב נאחר חבד שנחו ושנות חבד הלקו בברוך בללותו היחים ;

בישה קדוי טוב בדבתיב ויהי ערב ויהי בקר יום ו' בי טוב הוא ותני ר"ת
אומר טוב שמו בלקחן בם' שנות פ"ו ;

בישה קדוי טוב וה"ת ול"ל למוסה למסה קדוי טוב תפוק
לי לפי שלידע לו רע ע"י הין רחוי שיאמר בהן טוב
ובן דיב"ל דבפשוך לה"ל ה"ם שלא יקרא שמו של הק"ב עליהן י"ל
דחק"ב הלא דעתיבא קאמר דבבה היבה דפוחה בי שמו של מבה
שלקה ע"י טוב ובן לרי"ב בל לפי שמשמו של הק"ב טוב והביא מבל
הלגיון לו שהין בבוד הטלך שיקרא שמו על הלגיון הרע
מעפ"י שהין שמו מורה על הטוביות ובן הין להק"ב לקרות

ל"א מפשוש

שמו על המים לחם שם שיהיה וכ"ש שם זה שהוא טוב שם כן י"ל דליכא רעותא כמי מסתמי אי כיון דתיכנו גופיהו לא הוו גרמת דנזקי אי שכשגבל חוכא ע"י ולהכי לא ה"ל למתוק מכי טוב דלעיל טוכות הן אי משום דשמו של משה עלמו ט"ד מתן לחית ליה זקיפת בדיוקתי וכו' אי לפי שהוא שמו של הקדוש ברוך הוא שרשוי להרחיק מדב' שיש בו שוש כד חוכה :

ט ויקרא אלהים לרקיע שמים רב אמר אש ומים ר' אבא בר כהנא אמר משו' רב נטל הקב"ה אש ומים ופתכן זה בזה ומהן נעשו שמים י"ר א שמים כתיב שהן שמים מעשיהן של בריות אם זכה הנידו שמים צדקו ואם לאו ינלו שמים עונו : ר' א שמים שהבריו' משתוממין עליהן לאמ' של מה הן של אש הן של מים הן את מהא רבי פנחם בשם רבי לוי אמר הוא אתא וקם עליו המקרה במים עליותיו הוי של מים הן שמים מה שמים הללו מהן ירוקין מהן אדומי' מהם שחורי' מהם לבנים כך שמים פעמי' ירוקים וכו' רבי יצחק אם שמים שא מים טעון מים משל לחלב שהיה נתון בקערה ער שלא תרד לתוכו טפה א' של מסו הוא מרפף כיון שירד לתוכו טפה א' של מסו מיד הוא קופה ועומר כך עמודי שמי' ירופפו עמודי שמי' נתן בהן את המסו ויהי ערב ויהי בקר יום ב' אתיא כראמר רב לחים היו ביום ראשון ובשני קרשו ויאמר

ל"א התפרשים זכחור כשלת

כ"ט שהיה רחוי להם :

לכן בשם דור המכול כו' ס"ל שמלבד המכול לקה העו' במים כ' פעמים ת' בדור מנוח וח' בדור הפלגה מדכתי' הקורת למי היה ויפכפכו כו' כדלקמן בפכ"ג סי' י"ג ופליג' תד"ר דלקמן בפ' שסמוכה בסי' ס' שחמר ת' בדו' המכול וח' בדור הפלגה ושם תכתו' כמאי קחפלגי כ"ס :

דור המכול לפי שזה מפו' בתור שהקדימו לדור מנוח

מקדים שלו מדרש תהלים מזמור קל"ח פדרים כפי' חיוב בשמות שמאל ושמח

ויקן אלים לרקיע שמים לפי שכאן מדבר בקריאת שמם שמי' נכתבו כאן הטעמים שזה עקר מקומם תע"פ שכבר נזכר שמים בפסוק ת' וחוד שהשמות הנכתבים ואין בהם טעם ולכן בפסוק ראשון היה חיפם" לה שקראם הכתוב בשם המוסכם לאנשי לכל הכח דכתי' שם' הוא שקראם כן ולא עוד אלא שלא הספיק לו במה שיקראו רקיע לזה נרוך לאת טעם לדבר

וכן לקמן בפ"ה בעי למה נק' שמם מרן נבי ויקר' שהי ליפשה מרן :

אש ומים כתב בשל הפלישה כי הם ב' הקמוכה של מלת שמי' מחריה ת"ל נחה וכפוף החותיות יהיה חם מים וכתב שמה שלין הם מסודר כשהדרו הוא להודיענו שכשם שלין מוקל' ומחוחר בפסוקים כך אין מוקדם ומחוחר בחותיות :

אש ומים והמ"ם לחחר לקמן בפ"ו סי"ב מפני מה מברכי' על החור כמ"ם מפני שהיא תחלת בריחתה היכו כחור דיקן לכל הם היסודיו נברחת מיום ראשון עם שחר היסודו' ואפשר שחמכה נעשו השמים ואפ' שהם והמים האו אינן מהיסודיות אלא הם ומים אחרי' יותר מעולי' וכדאחרי' בריש פרקין יכתה הם מלחת' ולחכה אפ"ה ולא יחלוק על מה שהסכימו החוקרים שחמרי השמי' והארץ מתחלפי' וכמו שלמד הרב ז"ל בת"כ פ"כו מפרקי ר"א הגדול ות"מ הברח שיחלוק על ר"א שהוא אחר שחתו לכתוב בברחו וגם יחלוק על החוקרי' שלפי' מי שתו שהשמי' גשם מורכב מחחר וכורה כמ"ש בסמוך לה יסבור שהשם מורכבי מב' חחרי' וכבר כתבתי לפי' בריש פרקין שאפשר שאחר כן על המלה בהם ליכות הלחות והיובש :

אש ומים ויהי דקיע בחוך המים לאו למי' שנחהוה מהמים אלא בחוך הרקיע והכנסתו במלכו קחיירי לה בהוויתו ממם כדלפי' בריש פרקין :

נטל הב"ה כו' פי' דבריו כדי שלא ינחוק נשמו מהם ומים אלא מהמין ות"מ הם ומים הוא שהם הם ומים שחלק מהם הם וחלק מהם מים לו"ח שהם מורכבים ממם ומים שקדמו להם ונעשה מהם חמר השמים כענין כל הנמוזים ולא נחנה בהם הם ומים ועכשו כעין ופליגא דר' לוי דאמר בשחוך של מים הן וכן לר' דאמר הרקיע של מים והכוכבים של אש כדאי' בחגיגה בפ' לחיכה ורחנה • ול"ק ממ"ה ברחשית ברא אלהים דמשמע דשמים וחרן קדמו ואלו לרב הם ומים קדמו שחפ' לו' שהכחוב לא בא להורות על סדר הבריאה וכדפרש"י בחומש :

שמים כחיב בחריק המ"ם דיש אם למסורת וכ"ל דס"ל כמי כח' מאחר הטעמים הנו' בשמים דהא ליכא חלת דלית ליה אם למקרא כדאי' בריש סנהדרין אלא כאם למסורת פליגי דלהאי טעמא דריש נחי מסורת אתיך לה דרבי אלא מקרא :

שחן שמים מעשיהם וכו' שעל ידם נחן נמול לבדיקים ולרשעים כלקמן בפ"ג וכפ' שמות פ' כ"ה ושמים אלעזן אומ' שבשי"ן ושם"ן מתחלפים וכמ"ש בפ"ק דמועד קטן כל השם שחרחיתו בעי"ן זוכה ורואה ביסודתו של הב"ה שנאמר ושם דרך חרחנו כיסא אלהים אל תיקרי ושם אלא ושם :

אם זכה וינידו שמים נדקו נרסי' ול"נ הנידו השמים נדקו דהכחוב ע"כ בנדקו דק"כ חיירי ומחי רחים למ"ם שהם שמים מעשיה' של בריות וליכא למיחר דליכחב בדקוח בשלמח נקט דוקח כן מכ"ל שהן שמי' וכו' אבל וינידו שמי' נדקו משמע נדקחו של יפר' שלענין זה הוכרו שם השמים כמ"ש

שמו על המים לחם שם שיהיה וכ"ש שם זה שהוא טוב שם כן י"ל דליכא רעותא כמי מסתמי אי כיון דתיכנו גופיהו לא הוו גרמת דנזקי אי שכשגבל חוכא ע"י ולהכי לא ה"ל למתוק מכי טוב דלעיל טוכות הן אי משום דשמו של משה עלמו ט"ד מתן לחית ליה זקיפת בדיוקתי וכו' אי לפי שהוא שמו של הקדוש ברוך הוא שרשוי להרחיק מדב' שיש בו שוש כד חוכה :

פנים ט עתיד ליטול את שלו מתחת ידיהם שע"י

חיוב כ מי מריב כנגר שלא יכנס למרן ישרא' ואפ"י שיש חומרים

פנים קי שו' לכרים נדמו כדחית' כתכתו' נבי הן קרבו ימיך כ"ע לא שלינו דמי מריבה היה עקר :

חיוב ט לפיכך לא כתי' כהן כי טוב ומה שחמר נב' כי טוב ס"ל להקוות י"ל דהיינו כשכיל הרחות היכפה שכחשכה מהן לא על מלאכ' המים עלמה :

משל למלך שה"ל לגיון וכו' כך אמר הק' כה הוחיל והמים לגיון קשה שלקה הפו ע"י ל יכתב כהן כי טוב שהוא שמו של הק' כה כדכתי' טוב ה' לכל ואע"פ שאינו שם מתח המיוחדים שחיב' כחחקי' אלא כנוי מ"מ לענין זה ה"ל כשם גמור שאין רחוי שיקרא אפי' כנוי על הרעה וכורך משל הלגיון לו' שהם' כשכיל אלא יקרא שמו עליו לריך שיהיה אפי' לא יורה השם על טוביות כ"ל ואו הוה אמר לפי שלקו כהן ל יכתב שמי עליו דהיינו טוב ה"מ דהיינו ט לפי שזה השם הוא טוב ולא יקדק על הרע מכל שכם אחר לא היה מקפיד • ומ' אפשר שכיון כמשלו לומר שכם שמה שקלקלו המ' היה לעבוד ה' להפרע מהרשעים ונתכבד שמו על ידם עכ"ז לא יחד שמו עליהם שיהיו מיוחד שמו על הרעה כלל כדלעי' כפ"ג סי' ח' וזה גלה במשל הלגיון שכשמו שקושי שלו הוא טוב ודאי לעבודת המלך ולללוח מלחמותיו עכ"ו אין ככודו של מלך שיקרא שמו על הרע כן כ"ל • ומ"ת ה' היכי קאמר ויאמר אלהים יהי רקיע כו' ויעש אלהים ה' ויבדל כו' ללה ה' ל יחד שמו עליהם כמו שכחלך לא אמר קרא שהים לילה י"ל דאי"ם דהכא מקרא לחוד קאי אבל כמים לא קאמר שהים אלא סמוך לחלהים דקיע אבל אלו הוה כחיב כי טוב כשיפא הוה קאי לקיע ולמים כשוה וע"ל דכאחידה וכחעשה שם שכת הפעולה כ"ל ע"כ שהים הפועל וכן בקריאה היה ברוך לו' קרא ל' יום לילה שלא שכתב נוכר ל' יום בקריאה דיום ופועלה לכ' הקריאות כדכתיב' התם לך תיתה דלקמן בפכ"ג סי' י"ב אמרינן תיפכח אני מקרא למי היה לשמי כו' ודוחק לו' דההוא פלינא אדהכא דהכא ס"ל שכיון שהן לגיון קשה לא יחד ה' שמו עליהם וקרא דויפכפכו עפ"ה ס' שמו מני תפ' ליה שכא לו' כי יד ה' עשתה ואת לא שקרא לשמו והיינו דלקמן ס"ל תיפכח דכיון דלהפרע מעויבי ה' כאו טובות הן ולחה שלא נאמר כב' כי טוב אני מים' כשלי' הטעמי' הב"ל דלא יתכן שיהיו חולקי' מן הקנה של הקנה ושמח י"ל דלא דמי דע"כ לא נאמר הכא אלא שלא יהיו המים נקרא' על שמו של הקב"ה אפשר מיהו כן אלא שקרא' מיכותו כשמו כלו' שיקרא' כשם ה' ויאמרו כי לכבודו בחו לא שהן עלמן יקרא' על שמו לו' המים של הקדוש ברוך הוא כלגיון המלך שהו' זה לגיונו של מלך אף על פי שהדבר יודע מעלמו כי המים לגיונו של ה' כה הן כיון שכאו לעזרת ה' מ"כ י"ל שבעת ההיא שמתכבד ע"י אפ"פ שהן מקלקלו כעו' יקרא' כשמו אפילו שיאמר לגיון של מלך ואו הכא אי נאמר בהם כ"ט הרי הן בקראות בשמו אלא עכין המשל מיכו שלא לרמוז למ"ש לפי אף על פי שהיו דומה בעכין זה אמם :

משל למלך שה"ל לגיון כו' וכט' דר' תנחום לא ס"ל כן אלא לקה כהן אפשר אפם על פי שהיו שכה לעבדו ועו' שהמי' ההן מועטין היו ולא יכחה הכלל מפני הפרט ועו' שזה לא היה אלא פעם א' וגם זה אפשר שברחו כמשל הלגיון ול' תנחום ל"ק כרי' כל דטוב לא הוי שם אפורש ועו' דזה לא יקרא קושי כיון שעשו דין כרשעים ולא יחכא בשכיל זה מאחר

יקרי אל המתי מעל וגו' ויהוה פי' הכתובים כן יבא אליהו ואל יתרם כו' סימא לנקוט נקמת ישראל בעובדיהו התורה ויקרע לשמים ותרץ לדין עמו ועבדיו על דרך כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם ותז יגידו השמים צדקו של עם ה' ומעשה להם שלא כדין ונתן טעם כי אלהים סופט בארץ הוא מפשר לפרש דוגיהו שמים צדקו קלי ויכדיק את ישראל ותעש' מפשר לכם שלא כדין עמו להוכיחם ויגידו שמים צדקו שם כתוב זה שיקרא לכם לדין עמו להוכיחם ויגידו שמים צדקו דסיכו כי אלהי סופט בדק לעולם חתת היה התובה וכדדי הר' תבע וגם בספרי שנו תכי ה' לא בעיני עתיד כגם ישראל לומר לפני הק'בה רבונו ש'ע מיכי יודע מי קלקל במי ישראל במקום זה שיקרא ביישראל בשהוא אומר ויגידו שמים צדקו הוי אומר ישראל קלקלו לפני המקום וכו' מ'ש ל למדרש זה בפירוש ת' דתכתיב התם תסכו לי חסידי וגו' מפתם טפי סדין זה לזכות את ישראל הוא אמרו אלא כי רש'י הכתובים התלה:

וכשמה זו כי רש'י מפתומי וכו' דטעמת דרב דחיק שהש'ל לפ מיכה בכתב ושוד שהתוספות בסמוך ותפשר דקך דרש פלינהו תקמייתה דש'ל שהיו השמים מעיין יסודות שהתחתונים את גשם השמיני כדעת החוקרי וזש'ה שם הן שיהו לפניו הברזל שכל לפי הטעת מיכו לה זה ולא זה אלו דש'ל שהיו את יסוד ת'שגשם השמים הין כו הרכבת היסודות:

שלג אם הן וכו' שאלו היסודות הוכיח ואלו יסתפקו התפשי לכל היסוד העפר לה יסתפקו שהוא עכור ולחויר ג'כ לה יסתפקו שהין מניחותו גר' לפיין ואיכו דכר מתשי והשמים ירחם היתה גשם תמוצם:

דוא אתה וקם עליו כו' לפי שהיה שהברזית תסופקי כתב כהן שהכבר בה הכתוב והכיד שהם על מים ש'ע ש'ת שהין טורך לזה לדרש שמים דקיימי עלה וח'ת אם כן ליתא מתי שמים שם מים כדתי בש'ב דתניג' ובתב הרח'ש שם מם תשרת בעבור שגי כב'ית ירושלם וירושבת י'ל דלה ס'ל למדרש שמים להכי דלה ניחה ליה שהח'ש תשרת לשנים ומה שלה קרשם הכתוב על שם מהותם אלא ש'ם ההשתומות לפי שהין מהותם נודע לכל אלא ליחידי סגולה המובחי תעל ספר ה' וההשתומות נודע כרוב שבני העולם ותיש' דר' פנחם לחלוק בה ולו' דכיון דקרא תשתמי דשל מים הן שפיר דרשינן שמים על שהם על מים ולא גריכי למדרשי מלשון ההשתומו' ותין לפ' שהוא דקא ל'ת ש'מים כו' וה'ק כיון דגלי קרא דשל מים הן תו ליכא למי שהברזי' תשתומתי' ות'ש שמים היכו שמים דהין שנין הכתוב נודע לכל כדכתיב ות'ש שמים כו' דרשי' מחריתי היה ת'ש אלא כתב כה ד'ת:

הבקרה שמים עליותיו תשת' שם' שמים קרא עולתו ומשה הכתוב ורש מני דחי בדכתיב לעי' כרים פרקן:

כך שמים פעמים ירוקי פי' נרתי לכו פעמי' ירוקי כו' וזה לשבת המיזים וניטוי המור והכרמה לכו מיטו פעם השמים אלא ברקים שעל רחשבו ונרתי לכו שהם השמים שנתן לכל עכם השמים הין להם תרחה כלל לפי שהם ספיריי' כתש'ה כתעשה לשבת הספיר וגו' ולכן נרחה מתוכי הכוכבי' והמזורות וכל דבר ספוריי הין לו תרחה אלא זוהר לבד כת'ם הרב כת'ה פכ'ח והוי דתניא בש' התבלת תבלת דומה ליש ויש דומ' לרקיע כו' היכו למרחה עיניכו ולפי שרוב תרחיהם כעין התבלת אמר כן עם שלפעמים ירחו ירוקים ואדומים:

שמים אם מים כתב הר' אם ז'ל שהחלף שכחלת אם הוא הבח שאחרי הק'מן של ש'ן שמים:

שמים אם מים כי הר' אם ז'ל גוסא מים ויותר נר' שהוא לזוי וגזרה כמו אם את רחם וטעון מים נ'כ טוני וטעון גרסינן ופי' שם גזר על השמים שיעשכו המים וכת'ם ויתמהו מעשרתו כת'ם בשתוך:

שמים אם מים כת' הר' אם ז'ל שנק'ן על שם השמי' שהוריו שנקראו כן בשביל שלא את ה'מן השמים כי אחריו הללוהו שמי השמים והוא מעיין שם מים בעבור היות שם היות המים שכל לא מפני המים שטרפן עם הש' ונעשו מהן שמים כי היה ראוי להקרא בשם שניהם לא בשם אחד לבדו ותתבני מיך יפרש גם הוא רקיע זה של החוריי שהוא רחוק מהשפט כת'ם לעי' בפ' סי' וכ'ם אחר שהניח דרשת שם ומים שהוא ולפי שמי תמם מיך יפרש את מים שהוריי גם בשביל הללו את ה' מן השמי' היכו מוכרח ומכואר בהפרשים ויותר ק'ר'י ענמו שם' ואחיל למילפי' משל לאחד וכו' והי' בשמי' עצמ' שהיו לאוה בא'ועליה' נאמ' עתודי שמים ירוסבו כו' ואו' שם מים אחם שלא לאות' קרי מים כי לפי שהיו לאוה ומרופרפי כאחד ומים וכב' נזר עליה'

מיקפיאו ויתחזקו ויוסר הלאות היהוא אומר שם מים כעבין המסו שהוא נוטף אחלב ותקפיאו והוא דלא פי' שם מים על שנעשו מהמי לגד כמ'ד שהשמי' מהמים לגד בתחו דהיכו רש'י בן דרים פרקן כדפי' התם והכי תשת'ם ל'ל למ'ד שמי'שם מים היכו תשום דכתה נתי ס'ל כדב דאמר תשם ומים נבראו ולא קליג עליה אלא כדרשת שמים ולהכי לא תני תש'ם שכתהוו מהמי' שנברין עם השם שהיה רמו לקדר כשם שניה כדכת' הרח'ם ולא הוברך לומר לתיה כדב אלא כת'ם לשים היו כת'ם כדי לבאר תשלו י'ת לתתי לא פי' שם מים על שהשים העליוני עליהם וכדנרסינן בפ' ט' ת'ת גבי והמי' אשר מעל השמי'ם אלו השים תוחן מי כדשמי' ויקרא לים לרקיע שמים שם מים והיכו השים העליונים השלישים תשל השמים י' וכמ'ש בשתרגם ויהי דתלי' כתיתרת תשלי שתיית ותפש' שוה כוותה הלו' שמים שם מים וי'ל דכיון דשיון כשוהו על השמי' שהם שלא תשתע בתחלת לתתי' כהו שם מים: עברו נתן שהם את התסו ויהי ערב גו' יום ב' שתודי

שמים דרים משנין העמדה והקפיאה ותפ'ה קרוש שעמדו ונתן התסו בשמים שהיו תרופרפי כת' ותו היה יום ב' כי בשבי נתחוק הרקיע ותפ'ש שהין כהן שנין תסו כתו בחלב אלא גזרת ה' שנור עליהם שיתחזקו קרי ליה עד'ת שמיהה בתו בתסו וה'ל ויתמהו תנערתו שתגערת ה' קרשו כאד' התשומה ושומד תגערת התחי' שלין וכתו שכתב רש'י ל'ל נבי יחי רקיע ותפ'ש דשפטיה דקרח שתגערת ה' יתנשבו וירעשו שתודי שמים ע'ד שתרגין תרן תתקומה ושתודים יתפלגן יר'ש' דרשה זו לפי שלה נתנה שמודים לשתי' כתו כתרן שהיה עומדת על השתודי כדאי' בב' דתניג' וכו' דכל קראי דכתיבי בבי שתודי שמים ירופפו כשנין הברייתה מדברים לה בתקריים שהיום תת'ב וכתו דבע היום דכתי' התם נתי כבר פירשוהו כפ' השמיעה על הקוות שמים בבריית העו' ולכן פי' ג'כ שתודי שתי' כשנין הברייתה וכפ'ה דתניגה נתי כי' ג'כ בברייתה דת'ר יהודה ס'ר כשעה שברה'ה כ'ה את העו'ים תרתי' יהולך כשתי תקריו של שתי שר שנער כו הב'ה והעמידו שב' שתודי שתי' ירופפו ויתתהו תגערתו לא דתת'ל פי' שתודי תהקפל' לא תלטון שתידה שהעתיד' שלא יהיו תתנועעי' את תחים וירופפו ת'ל התנועעו וכתן פי' ת'ל הקפיה דירופפו תשת' כחלב תתרפף

ארץ אמר רב כו' פי' שת' דאמר תשל לחלב לתיה כדאמר רב כו' דאו לרבן דפליג עלה בריש פרקי תעו לא היו תרופרפי כי ברגש הה' כשבו השמים תתמי כשביונן וחזקה וח'ת ולרב אמאי תשטריך לפ' שמים שם ומים ולא את מים כר'י ל דלא ס'ל כו' מים על הרפרוף כתלב אלא על מים תתם ודרש שם ומים ולא על מים לבד שהיה נודע לו תאי זה תקום אחר כי תשם ומים הן:

רעד הדרש רמיתי לו כתחלוקת אלו כ' דרכים:

הדרך הא' שהם תולקי כשם השתיתי שם הוא תורכב תחתר וכתו שתחלקו התוקרי תשר לתם שכל היסודו שכתו' שבפל תורכבים תחתר וכורה ירחה שגם יסוד חתיתי זה תורכב ולתה שכל תורכב תחתר וכורה לתשה דרכו להתיר נודעו זו אחר זו תפ'ב כגרס השתיתי שהוא כומד תתיד על ענין ת'רחה שתין בו הרכב ודעת ן' שכן שהוא תורכב והחת' תקציל לחתרי הדברי' היוים הבפסדים שלחסרון נורתם לה יהיה היכולי שלהם נעדר תתשוקה אחרת לקבל שלחות אחר וכורה היותר שלחה ודעת ן' רחי שהם גשם פשוט כלתי תורכב תחתר וכורה אלא גשם פעלי בזולת הרכבה וז' רבד יר' שתין להם חתר כלל כי כל תי שים לו חתר הוא כוה וכפטד והנלגלי תיכם כוים וכפסדים שם כן תין להם חתר וכתר סרב סידר כן' סיעה ולו'ת תשם ותים כו' שהשם רחו לנורה והתים לחתר להה שהשם וחחוש הם הפועלי' בתורכבי' והקור הוא תתבעל וכן הנורה היא הפועל' והחתר התבעל ותתר שהה פעוכי ותדוקי' זה בזה לרחוז שתתר' תשלי' תשתוקתו בנורה היהיו ולא יקרא להם פרוד והשתוקו בנורתם ולפי שהם שתין שנוי בעצמותם יש שנוי בתקריהם ופעולותיהם כפי חלוף תגביהם תתר שתן שתים תעשיהם על כריות כי כפי שנוי תגביהם יקבלו התנשים תשם שנויים והתו שהכריות תשתותתי' כן יר' שהתנשים תסופקי בדרוש זה שם הן על חתר תו נורה כי יש פנים לכאן ולכאן כמ'ש בשם השמים והעו' ודעת תתו' שהכריות וכו' שת'ח לשכל התנועי לעמוד על תמות הדבר ודעת ר' לוי שתף על פי שתין התמת נודע כיקיים שנה הכתוב הודיע שהם גשם פשוט כתו התקרה במים עליותיו שעם היותם גשם פשוט עשתם ה' כתופן קיים כן רתזי ותתר שתי' תם שמים

פרשה ה׳

ויאמר אלהים יקוו המים כו׳ כתיב מן נערתך ינוסון כו׳ מקול ונו׳ ר׳ ברכיה בשם ר׳ אבא בר אמי אמר יעשה מדה למים המר א׳ וקו נשה על ירושׁ׳ ר׳ אבא בר כהנ׳ בשם ר׳ לוי אמ׳ אמ׳ הק׳ בה יקוו לי המי׳ מה שאני עתיד לעשות בהם משל למלך שבנה פלטין ורישוב בתוכה אלמי׳ רבין משביחי׳ ושוקי׳ בשלום של מלך ברמיזה ובאצבע ובמנולין אמר המלך או היו פקחים עא׳כו אתמהאחושיב המלך דיורים פקחים עמדו והה זיקו בפלטין אמר אין הפלטין הזו של מלך שלנו היא אמר המלך החזור פלטין לכמו שהיה כך רחלת ברייתו של עולם לא היה קלוסו של הק׳בה עולה אא מן המי׳ הה׳ר מקולות מים רבים אדירים משברי ים ומה היו אדיר במרום ה׳ אמ׳הק׳בה מה אם אין שאין להם לא פה ולא אמירה ולא דבור הרי הן מקלסים אותי לכשאברא אדם עא׳כו עמר דור הטבול ומרד בו דור אנוש ומרד בו דור הפלגר ומרד בו אמר הקב״ה יפנו אלו ויעמדו ויבואו אותן הה׳ר ויהי ר׳נשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ;

אמר

ית׳ יותר וכן בימות המים רבים הוה עדיף מכשנת מעטו ונקוו וכ״ם לת״ם כסמוך שהיה קלוסו ית׳ עולה מהם לכן הוכרך לנערה דלולי זה היה סרוב או חיחור בדבר כי יחמר הטבע שהיו רשוי לעשות כן אבל כהה דדרשינן לעני׳ כסוף פ׳ הקודמת עמודי שמים ירופפו על התחזקות הרקיע וזה ע״י נערה היה כדכתיב התם לת יתי התי תירוגא דהת׳ מלחכה יפה היה ויותר נר׳ שלפי שעניני לו הוה עמידת הדברי במקומן שיתקבלו וילמדמו בעניניו ולא יתפשטו תכה והכה שהעולם לת יהיה מרחיב והולך לת שיעמוד במקומו וכן השמים שלת שיהיו רופפי׳ לת שיתחזקו ויעמדו וכן המי׳ לת יתפשטו כנו׳ לת שיהיו שפיפי׳ שיהיו עומדו במקומו׳ ת׳ לכן היו נערי׳ כי כדרך מי שנוערי׳ כו שנבהל ונוח במקומו והכי מוכח ליסב דרש׳ ז׳ל שבת׳ גבי יהי רקיע כתי׳ מתפות׳ ושומד מנערת הומי׳ עליו :

יעשה מדה למים תש״ג דיקוו מעניו שהיקה כמו ונקוו שיהיה כל הגוים כיון דליכא למידרש מדלת נקט חסיפה כהדיא דרשינן ליה לעון מדה ותשמישי׳ שכתיב זה נתן להן מדה שמתחלה היו ממלאי׳ כל העולי כלי מדה ועכשו המעיטן כדכתיב ולא נחסוך שביעור המים תמיד היה ת׳ ולא חודש במלחכה אלא הקוותן ולא דרש מלעון תקוה כדר׳ לוי דת״כ יקוו כתב״ת מיכנו ליה ור׳ לוי לא דרשי׳ מלעון מדה שהרי הים ולא מכי מתכו פועל ועוד שמדת המים והקו מדות מתחלפות ואפשר דהת׳ ק׳ להו דחי לעון מסיפה משמע שכל המים שהיו מתחלה נחסרו לת מקו׳ ת׳ וזה ת״ת שלא כדרך שם כדלמרי׳ בפרקין ואינכו לת ס״ל הכי שלת שנתמעטו ע״י ככוש כדלמרן בסמו׳ ולכן דרשו יקוו כפני שוכות :

יקוו לי המים כשרם שעוד ים להם תקוה שיזכו לכשות להרן כשיטטו דור המבול כו׳ וט כשורה זו לפי שהמים היו נקויים בעל כרחן ע״י נערה לזה כשרן כי ים להן תקו׳ ת״כ לגלויי מסוה מגיד מרחשית אחרית ת״כ לו׳ שתין עכין המבול התחדשות הרעון תלמי כי מתחלה התכ׳ כך ע״ד הת דר׳ יוחנן דכפרקין דלחמר תנחין התכ׳ הך כח עם היס כמו שנכתבו׳ שם כ״ה וכן בכתן הודיע ס׳ כי רצונו ית׳ מתחלת הבריאה שיהיה עכינן להפרע מהחוטחים כי להן משפט הגחולה :

משל למלך כו׳ ים לתמוה שתין הבדון דומה למשל שמעשה המלך היה בטעות בחבצו שהפקחים טוכים מהחלמים וכשרכה שנכערה עכשו החזיר הדבר ליושבו לכל הפי׳ת כבר ידע כל העתיד ולדעתיה דהכי ברת העולם כדכתיב לעיל בפ״ב סימן ח׳ וזה גופיה שמר יקוו לי המים כו׳ הרי שידע העתיד וכיון דכן לשה הקוה המים כיון שקלוסן טוב והחנשים רעים וע״ק שהרי הק׳בה לת הניח המים שחר כך בקלוסן בכתחלה שהרי מקן יתים חרבה החרן והחזיר הסמרת הקלוס לבני האדם מפ״כ המלך שנרם הפקחים ושוב לת החזירן וכ״ל שתין עכין המשל רק לו שבת

ע״ת התרגום וכחור כמצלת

כן ע״י התנועה הסמימיית שומדים כל הגמוגים כמתכוכתם שלו כוייר העדר התנועה רגע יפסרו כל הגמוגים וימסו כמו מים כמ״ש כל הטבשים ואם כן זו התנועה לבדה היה שכת כל חלקי פעולת ההוות ;

עשלת שבת ע״ב כה מדמע בפירוי חיוב בחוצי יב ולקמן מכח ובחיכם דכתי כם׳ פרשם כיון כפוולרין

ג״א בפסוקים

הללב וכו׳ שעם שחיבו מוכרב מכורה עכ״ז יקרה שלוי בלורתן שפשמים ירוקי וכו׳ וה למרחה עיניהו כב״ל גם לפשר לו׳ שכתו׳ מה סמים וכו׳ רבה דעתן רשד הכו׳ ולפי שהשבל המפורש לעין בחלוף הטורות על הרוב לן מקרי הגוונים לחמר מה סמים כו׳ כלו׳ חמר שתין ההבדל בין קנת הגלגלים לקנת רק כלורתם לחה שתין לכם חמר ר׳ חו נחמר שעם שיסבור היותם חמריים לחמר כן לחשבו כמ״ש הרב בח״ת פע״ב

תלים קד שבל הגלגלי משתתפי בחמר ולת יתחלפו זה מזה רק בלורה שלת

שמות ח כדעת ב״ש הלו׳ שחמרם ג״כ מתחלף ר׳ ור׳ יוחנן דעתו כרב וכיוצר שהרכב החמר והלור בהם

תלים קד ככל מורכב שקדם ההילולי וחל״כ נתנה בו הלורה וששת קיום נפש זה הוא ע״י הלורה שהיא מעמדת לותו וחחת הפלי׳ משוקעו בו וזה לחתו לחלב שהיה נתון וכו׳ שההילולי במדרגת החלב שתין לו קיום והיה מרפף והלור במדרגת החסו המקפיא ונעמיד הגביעה ;

תחלת ו **הדרך הב׳** שהם שנחלקו במה שנחלקו החוקרי בחיבו פעולי הגלגלים והכוכבים בזה העו הפפל שנמנה להם ג׳ דעות הת׳ שהם פועלי׳ בהפעפה שיפפע מכ״ת מהכוכבי׳ סגולה מה ותיכות מה שנמנתו׳ הפפלו׳ בהפעפ׳ סגולי׳ כ״ל הפערה שכלית י׳ ור״ת שפעולת כהתרה וכניצוצי הזוהר המתי׳ שהם קוי ההנעה וכן דעת ר״ת סיבה ור״ת שהם פועלים בתנועה לבד שבתנועותיה׳ המתחלפות יניעו היסודות ויחדשו בהם החום והקור משוער ומרכבי׳ חותם ויכיום לקבל הטורות הטבעיו׳ כמו שהשמש יחמם החוור והירח יקרירנו ויטעבו לזה מתן העופרת שיתך כשיוסלך בקנת וזה דעת חרם׳ ר׳ ונחמ׳ שדעת רב כדעת הת׳ ולת״ת הם ומים ר״ל שתיכות הקור וחחום תו החתר והטורה הנה נתנתים בבסילי השמים ומהם התפפלו הפפלים בהפעפה המוסף׳ מהם כי ע״ד משל הרי הוא כחלו הם מורכבים מתיכיות שו וכלו׳ שהם שמים מעשיהם של כוריות רעה עניו אחר וזהו כי היות תנועה לגרמים ולכוכבים בעניני הפפלי בדבר שנמשך אחר התיכיות בקור וחום יהיה לתיתו שהם מהנזכר הוא דבר כלתי תיפשר להבחיבו אחנם היות להם תנועה בעניני שתין תנועה לתיכיות בהם כמו בעניני שו בעופר והשהבה והנחתה ודומיהם ע״ז בח התחלקות שהפלוסו׳ שזה ת״ת וכ״ם לפי הדע׳ הנ׳ שהם פועלי׳ בהפעפה כי תין עניניה שלו עניני תיכיות שימנתו בהם של שיוסבע מהם בדרך ההפעפה שנמנה דעת הוסרי שמים שבל הדברים כתי׳ לאדם בנזרת הכוכבים ויכיותו רחים מן החום בחחוה בכוכבי׳ יניד לאדם כל פרטי עניניו שיקרו לו שנמנה לכ״ת שב׳ דעות הלו יפלו ספקו רבות תין כאן תקומה והנודע בזה הוא מ״ם בשל העקרים שמ״ד פ״ד ורבים מהמחברים כי הן אחת היות לכוכבים תבוח בכל עניני האדם שבל תין להן עליהם הכרח רק הבנה וכטיה ויד האדם להטות מזלו לכל אחר יחפון והמזל יאתנה לחסידים מרע לטוב וכיוצא והכל תלוי בבחירת האדם וז״ת שהן שמים מעשיהם ס״ב שהשמים נמשכים אחר מעשי האדם לת מעשי האדם אחר המזל וכלו׳ שהבריות מסתומתים כו׳ רבה עניו אחר וזה שם הכוחות ג״כ מופשעו מכח הגלגל כדעת הלו׳ שכל הטורות מוכלות מכח החתר ומ״י הגלגל יכון החתר ויניע כוחו בפועל ולת אפשיע הגלגל כי שם הטורה התבועית לבדה אלו שם כל הטורות נפשעו׳ מהבדל ותין לגלגל רק הבנת החתר וכדרך חברי ס״ם וכלו׳ שהבריות מסתומתים יר׳ שהם מסופקי׳ שם הם של שם ר״ל שם ים בהן ג״כ השפעת הכוחה שלו שם חיכן לת של שים שתין להן רק הבנת החתר ור״ל לוי השביש לדעת הב׳ וחתר שהבתוב רמז בהו׳ המקר׳ בתי׳ כו׳ שתין להן כח רק בחתר המכוב׳ בתי׳ י׳ והדרש הלו׳ שמים וכו׳ הוא כדע׳ ס״ם הב׳ל שפעולת״ י׳ ניצוצי הזוהר ולת״ת פעתים ירוקי׳ כו׳ לפי חלוף כח ניצוצי תורן תשפ׳ פעולתם י׳ ור״י שחתר שת שים דעתו ג״כ שתין עניו הגלגל רק בחתר שחתם יסבור שפעולתו ע״י התנועה לבד כדעת חרם הב׳ל ולת״ת משל לחלב כו׳ כי כתו שהמסו מעשי׳ החל׳

ב אל טוקום א' רבי יורן בשם רבי לוי ורבי ברכיה בשם רבי יורן בר שמעון אמר כל העולם כולו סים בסים ואתה אומר אל מקום א' אתמהא משל לעשר נזירות נפוחות פוזחות בשרקלין נצרך המלך למקומן מה הוא עושה להן מתירן ומוצי את רוחן ומסלקן בזוית א' כך דרך הקב"ה מעצור בסים על מי בראשית ומלקן בים אוקיינוס ויבשו ונו' יורוך על בוצתי ים אמר רבי לוי הסים היו אומרי אלו ראלו נלך ונעשה קלוסי להקב"ה נשאו נהרות ה' נשאו נהרות קולם ונו' רבי לוי אמר דרך חיים דרך רבי אבא בר כהנא אמר לדוכתא פלוניתא ולזוית פלונית נלגלא פלוטה ורבי הונא אמר להרך יבוא יבוא

הקוות המים לשיפה קלוס המכעים דעדיף מקלוסן ולכן כשחטאו היה מענשן במים שהדין מיסוב הקלוס הה למקומו ומשם י שיפיה ה' שדור המבול יחטאו לה יהיה כבוגתו שדחה קלוס המי' תפלי קלוס המכעים דעדיף מיניהו שחפף י שלה יזרק זה בכלם מ"מ כרי כח וכניו ופדיקים שנמשכו מזרעו שהבריח' רחוי בעבורם כמו שחתר לקחתך בספ"ו סימן ז' וקלוס לו עדיף מקלוס המי' לפל ככתי' החושחים המים עדיפי ולזה הכיח עליהם המים ופטר חוסם ונתקלם במים ואחר שהעבירם חזר והטביר את המי' כשבילן נח וכניו שהם כלחים ושוכים לקיום מקלוס המים ולכ"ש בסוף המבול כך מתחלה וכו' אחר הק"ב לכשנברח מדם וכו' שק"ו זה היה נודק בכלם שהיו מתוקנים לכך לפל מה שלה נעשתה עבורו לה היה חלה כדור המכול ודור הפלגה כו' ופטר ה' לעולם שעמוד בפדיקים ומשם"י שחין המבול דומה לגמבול בכל חלקיו ל"ק כי לה יכול להביה מבול דומה לגמבול מהם שלה"ש בכ"ו

ולמה היו אומ' מדיר במרום וכו' כשחור טוב אמ' נפי מקולו' מים רבים שחדירקלום בקש לידע מה המים מקלסין להק"ה עשה תיבות של זכוכי' ונתן בהי אדם לתוכן ובלבוש לחוקיהם ובלו ואחרו כך שחעבו לחוקיהם מקלם חדיר כמרום ה' ומש"ב להכח משחש דמתחלת הבריחה הוח שהיו חומדים כך וכשהוח ומן מיירי קרח דחקולות מים רבים לה שחש י"ל דחה"ב להשחח נמי ים קלום זה כיש לה שבתחלת הבריחה היה בכל העולם והשחח ליחיה לה כיש וקרח לחקולות בקלוסם היה השחח מיירי לב"ע ומש"ב דקרח לבשחו נהרות ה' בתחלת הבריחה מוקמי ליה בסמוך י"ל דקרח ה"ק שחו נשחו נהרות קולם בכל העולם בקול מבכרי ים דהשחח ומחל שבביח שהעביר החלחים חינו חלה לענין בלל היחוב שהעביר משם קלום המים מבל לשול' בשחר ים והבי דייק ליבשח דקחח"ל לח היה שולה קלוסו של הק"כ וכו' דחי ס"ל דהשחח ליבח ההוח קלום בלל הבי מי"ל מתחלה היה קלוסו של הק"כ עולה וכו' לה דהבי קחמר מתחלה לה היה קלוסו עולה לה מן המים מחלחים בל העולם וחדם חין מבל השחח קלוסו עולה מהמים ומהחבים מבל ים לעניין בעניני קלום זה כי לפי פשם הדברים הנוכר יד שבתוך המים בשחעו דברי קלום זה מחק ולפ"ז יהיה כוכח' נומ' חדירים מבבי ים בכחך לומר שחם שמקלסין כן היינו לפי שחדירים מבבי ים לוח מודים שחחדיר בחחת הוח פש"י והן מחפח ותהו בחשבו לו ועם שהבבים חלו רחוקים מהסיקם שחיך יעויר שהמים שחינן בפלי נפש יקלסו כך י"ל בשרו של ים הוח שמקלם כן פ"ל שבתבו התוספות בפרק קמח דחולין נבי פוכדח לבינתי נהרח ' ומה שחמר שחין להם לה מחדיר ולה דבור י"ל דהיינו לחי' בעמן מבל ים להן קלום ש"י הבר הוח דם"פ שחין דרבן לדבר מבל בקלום ים להן דבור ומחי' דקחי ליה רחיה לפי שחינו נשמע לבל העולם מבל זה לה יפרק בח"ם בשמוך שהמים היו הוח לבו וכו' חלה יחבן לומר שבל חלקי המי' ים להן בר בפני עבמו מבל מקם לו בתו שיר מבחלוכתי שהלבבי' הטפעיים וכל פרטיהן ים להן רחיות ומניני נבלים לפניו ית' והחבמים גם בניהן קבת מדמיונותיהם חפש"י שחינן בעלי נפש והוח חוך מהסיקם וכח"ם לקמן בפ"ג סימן ב' נבי בל האבות בלו מסיחים וכו' ולקמן בפ"ט סימן ז' נבי הח נבנה דנבב דפתים דבריים וברחיות שו הוח קלוסן לפבי ה' חשפ"י זהה בעלם מחבו ולפ"ז יבדק יפה מ"ם שחין להן לחדיר ודבור שחין קלום זה חלח לפניו החשיב רחיותיהם ועניניהם וברירתה מ"ם בסוף טוב"ח ר"ם שהבל מקלסין לחותו וכו' מי שחין לו רוח שבפי הבריות ים לו רוח לפבי ה"בה וכו' יר' שבתו"ם פ"י מקלם מהחדם בפיו ובעבד בחבריו המפורסמים בן הוח מקלם ובעבד מבל מעשיו רוח בלו ים לבלם פה להללו וידים לעבוד עבודתו בי בבל מעשיו רוח דעת לעבדו במעשיהם ורחיותיהם הנגלות לו ית' והבבוץ שקלום המים הוח מה שרחה ויובר מענינם גדולתו ית' מגד שהם חדירים ובבר שבורחם הוח בחדי בחתת שחינן מבלבלו הטפיע' ומגדולת העבד גדולת האדון בודעת וכמ"ש ז"ל בני חריים שהם שהוח מקלם בבריותיו חתק שחינו מדמים חותו לחדי והחדי

היכו שכולשים המים ופולטים אותם לתוכם לא תיתרין כהכי הא דיקוו המים אל מקום אחד מ"מ כבר יקבצה לדידן דאמרי לקמן בפסוק הכו' רב' ופירשנו דמים כולעים מים היכו שהמים כלים ונפסדים ממנו נהנו ול"ל דהכא לא שייך למיתר הכי' דיקוו המים משמע שהמים עכשיו כלן

יקוו ל' מקוה ח' ולא שתפסד פורתא ומשני שהוציא האויר שביניהם ונתמעטו כמותן ולפי שהמים בשתרו בנורמה ס"ב י"ל דעדיפא מינה קמשני ' ואין להקשות למה לא עשה כן"ת כך דטפי עדיף שיתרו בתיב' לתוכן כיון דאפי' בהוצא' רוחן מצוייפיד' כמי בליעי ' ח"ק לקמן בפ' בתדבר פי"ח אחר כשברא הק"ב את עולמו ח"ל לשרו של ים פתח פיך וכו' עד סוף עשה הקדוש ב"ה בכחן ודרכן וכו' וכליעתו כל מי בראשית משמש להיכו שיכלעו כמי בליעי כנו' ומה שאמר לשרו של ים פתח פומך כו' יר' שהשר השולט על הים או כח טבע הים יבליע כל המימו' כמי בליעי דמ"ל מה ענין בליע' שרו של ים אלא הכי הוא טבע הים היך אפשר לו לפעות העולם בכלעו מי בראשית אחר שכבר היה הים מלא וכל העולם מלא וכ"ש השר הוא כח נפעל שלא יתבקע כו בליעתו וכן פי' רש"י בפ' הספינה בתך מיורת דמיתי לה התם ח"ל די שתכלע מים אלי דלמכי כתיב והים תיקנו תלא שכולע חומש ע"כ ' וכיון שרגומו ית' היה מתחלה להמעיט המים ע"י החומץ אמאי כשהרג לשרו של ים לא עשה כן לשר שמנה תתעי דוהאי שמנה מחר ולקמן בס' שמות פכ"ד וכן בפ' ערבי פסחי נמי נחל קישון גרפס וכתיב הוכתי תשכחך שהוכירו חז"ל מילי דשרו של יש והוברך להמעיטן ע"י כניסה ויציא ושמא י"ל שמתחלה נ"ב כשאמר לו ה' פתח פיך וכו' רגזן ה' עי' שהוא את'מעט כמותם בהוכחת הרוח מהם ואז יוכל לבלעם ולהכניסם בים כמות שהן מבלי שיפסדו בתי בליעי ושרו של ים לא הפסיק אפי' כזה שלא רצה לעמוד תלא כשלו ואז הרגו ועשה מה שחשב שבכחן ודרכן והגשלים בהן קבלת השר החדש ' ואין שפק בים לכל הדברים תלה סוד נעלם ;

כך דרך ה' וכו' וכשאחר טוב מזמור ק"ג מפורש שכשם שהקב"ה עושה הרוח מהגר"ל שהרי הים שפוגים ולבן הים ממלאים העולם ע"י הרוח שהים מעורב בהן ועתה ערוך ה' והוציא הרוח לחוץ ונמצאו המים כנוסין ונתמעט שעורן וכשנסו בקוי"ם ואעפ"י שכל המים מיץ' אחד מים במים ע"ד פה אל פה וגורף דמיון הנהדות שפשר הוא להוציא מהי"ם שהיה הרוח מתערב בהם כשהנוף עתה בעת הסערה ללא דמי דהשתא הרוח יוצא וכנכס בתוכ' לכל חד היה הרוח נתפס בחלקי המים המקיפים אותן ולא היו יכולים לצאת כשיוצא הרוח נכנסו ל"ל לומר שהרוח היה הרבה מאד מפשור המים כמו הרו' שהוא רב מעשור הכלל ;

דכתיב הוציא מים כלומר שעורן וכשנסו ר"ל שמטמקות ואע"ג דפסקיה לקרא בעטרת נפתי משמע דרים ליה שהכי משמע לשון הפעניה לא מ"ם ויפשו אעפ"ה יתכן בעברית תלוי לא יתיבשו הנשמים במקומן דהיינו הים ומ"מ משום דחיכא למידחי דלעו' בעניי' נשמים מיירי וכלומר לא לקמן בכל ה מייתי מדורך על במותי ארץ שפי' שדרך גבהות הים על שנתמעטו שעורו והשתא טוב מייתי תו מכאש כנד מי הים לכונם כנחל משמע ליה והיינו שכשנפ בגלדות כב"ל ולא ידעתי למה לא הוצרך גם כן בפסוק זה בכולן ;

דון מוציא תלו לתלו וכו' אעפ"י שכלן היו מעורבות היו כשפרדים קנקן מקנקן כשנינגלי הים ושייך לומר שמדברים שו עם תלו כך תכשים נפרדים והשתא דמ' הספינה דקאמר ורמי ליה גלא קלא מחבריה וכו' והגלים הלו הם הנקראי כהן בגרות כי אז עדיין לא היו נהרות נפרדים בעולם ותחנם

הין מוציא תלו לתלו וכו' לפי שלא נזכר בתחלה הקודם ;

ס' רק שיקוו אל מקום אחד אבל לא נאמר שיהם להם מקום לו"א שהמים מעצמן הביאו רגון ה' והיו מוציא תלו לתלו וכו כי כל גל וגל היה חוסב שהוא היודע כוכת ה' והיה מלמד לחבירו דרך הים וכו' וה"ג ס"ל לר' חנלא ורבי סוכת

ודי"כ עם שנחלקו בפי' דבריהם ליה דגוטרייקון דרך היס וה"א דריס ליה דוד היס ר"ל מקום היס וה"א דריס ליה כמו להדך יס ר"ל לזה היס הולכים והיכו לוקיכום ודי"ב דריס ליה לשון מחלה מלשון דוכסה ופירו' שיקוו במקום המסויים למחלת היס הו שנאמר כן על ידי וכלא' כמו שנזר לו ה' וה"י ז"ל פירש לדיכסאים זה לוקיכו' לגד כי הסמוך לגד מלכו' יון ' אבל ר"ת ס"ל שהמים לא ידעו מקום הליכתן אלא היס קלטן וחשבון אליה והרים דכיים לשון קלטוין כמו נבכי ים וחף על פי שסדרי המזלות מתחלפים קרוב' הם וחפשר דס"ל דכמי בליעי נכנסו כל מימות שבעולם והיינו קלטן היס וכן נראה ממה שאמר רש"י ז"ל על קלוטין דימת עד היס הקלוט והקרוס וכבכי כמו נכוכים הם בתרן קלוטים וכסגרי כמדבר וכין כך וכין כך דכיים לר"ת לזו מאמר המים הוא שלא הודעת הכתוב כי כשכשלו נהרות קולם בשו"ע אלא' אלא קלטן היס ' ורי' כתב ס"ל שכדרך שהברח פלו לתוקיכום בלי ידיעה כי היו עולים ויורדים תהומות ולא מצאו להן מנוחה על שפניהו פתוקיכום שהיס מיושב להן והחזיקן וכן עזתי וכן זומת ס"ל שהק"ב הראה להן הדרך וכפי' דכיים יסברו כדרשת רבנן וכן רבנן יסברו כמילות המקום הראוי למים כרי כן כתן עזתי וכו' ;

גלך וכשהא קלוסין רש"י ז"ל פי' גזירה והערוך גרים קלוסין ופירושו כוזי ולשון וכשהא תתי שפיר לדידהו והנוזי הוא מה שאמרו דרך היס וכו' כי כוזה תתקיים גזרתו ית' אלא דאם כן קלוסים של הק"ב מיבעי ליה למינם לפי' רשתנו ים לפרש בשהא לו קלוס וכאן הוינו כמה שנקויים גזרתו דהיינו בלבתנו דרך היס וכו' ולפי מ"ם לשיל יהיה הקלוס מה שיהיו המנשים השנאתו ת' מהיות הארץ על המים אלא פשטיה כמ"ש בשל העקרים כמ"ד פ"ח ;

הדא הוא לכתיב בשמו נהרות ה' דקרא קאי אחלף תכון תבל כל תמוט לשיל מיניה והכי קאמר בשבח להקיכן תבל ולגלות היכשה בשמו נהרות וגו' ואף על פי שהמפרשים פירשו הכתוב על תגבורת המי' מ"מ זה יותר מתייאב בפי' הקשר הכתובים ;

דרך היס סיפא דקרא דריס ליהיכו יסלו נהרות דכיס ופי' דכיס דרך יס בלבתיבנא לעיל והכונה כזה שהמים היו אומרים אלו לאלו דרך היס נלך שמלבד מה שהיו אומרים נלך ונשה קלוסין היו מפרשים ואומרים גם כן דרך יס וכו' ומה שדרש שהיו אומרים כ"ו היינו משעה כפל הכתוב דבשלו ויסלו דמשמע שהם ב' מחלוקות ורש"י ז"ל כתב כזה תשובת ה' שהם תמר להיכן נלך תמר להם הק"ב יסלו נהרות דכיס ולפ"ז אתי שפיר לכתיב יסלו כלשון עתיד אבל לא יוכל לפ' כן מה שאמר דכיס קבלונו כזה מלת המים וכשוחר טוב גרסינן בהדיא ולהיכן הלכו אמר רבי לוי מלחשים אלו עם אלו להיכן אנו הולכים והם אומ' דרך יס דרך יס ;

לדוכתא פלוגתא מה שלא אמר לדוכתא ליס אפשר דלא ס"ל למימר שלא היו המים מזדרזים שם יום כיון שכל העולם היה מלא מים אלא כך אמרו נלך למקום פלוני ופלוני מהמים כלו לגד ח' מוניין שם נקבץ ומ"ש דכיס דהיינו דוכתא דיס ודלפי' ר"ת ז"ל דקרא קרי ליה יס ס"ם מפי השמועה ומקרא ז"ל קרא שהן מייכו מקום שהיה שם עתה ולעולם הם לא זכרו לו לשון אלא אלא כיון שאחר אבל מ"ד דרך היס ס"ל שמקום היס היה מצויין ויודע מלו והוא מקום התהומות וכמ"ש בס"ט ועד שלא נקוו המים נפרדו התהומות וכו' ומ"ש ולמקום המים קרא ימים היינו שמקום מקום המים מתחלה כבר קראו ה' מים וכן פ"ל בתא דגרסינן לקמן בס' במדבר פי"ח אחר לו לשרו של ים פתח פיך וכלא כל מימות בראשית וכו' דמשמע שמתחלה כבר היתה היס מיוחדת ורי"ב נמי סבירא ליה הכי לפי מה שאחר לשיל לדוכסאים שמתחלה היתה מתלבתו מיוחדת ;

דוכים קבלונו שהיו אומרים למי היס אתם הנהרים קבלונו וגם כן מדוכנים תנו וקבלונו ולפי שאחר דכיס לשון רבים דרש לדוכים ודוכנים ;

מדוכנים מנוקבלוטו פרס' מסכתי וכס"ט נרסי מדוכני ולפ"ז דריס דכיים מלשון דכא ופי' שהן נדכאים מדרך ה'עליה' וכבשן ולכן קבלוטו שכבר מפסר לנו להקשן שם :

ההד" יפלו הריס וכו' דקדקי מהקוות המים שנבדלתני מייחי לעפ"י סי"מ לותו על סער היס כדכתיב לעיל :

זה לוקיטוס הוא היס הגדול שבכל הימים ושם הוא מקוו מימי בדלתיה ולתי כר"י דלמר היס הגדול כמקו לא נלמ' ימים אלא היס כו מיכיס הרבה כדתנן במקוואות פ"ה ופפרה פ"ח ברכים לא קרא הכתוב מקוה אלא היס הגדול דכיה מצתעי קרא כמ"ש פשם נקוו כל מימי כדלתי ולא נא' מי' בלשון רבים אלא מפני שמעורבי כו מיני ימי' הרבה שבל המחלים הולכים אל היס ושם מנדד הר"ם ז"ל לומר דמפשר דלתיה אלינה דר"ת דפליג עליה דר' ורקמ' כל ימי' במקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים ונקט מוקיטוס מפני גדולו שבלן כולהו אלא וה"ה לשאר ימי' והוא היותר נכון כדיניו משום הא דרי"ב ד' קרא ימים והלא יום ה' הוא וכו' כדתי' בפרקין דמשתע דלתיה אלינה ל"ג לי אלא שהוא מוקיטוס דוקא ואפי' תימה דרי"ב ס"ל כר"ת לו מבריא למיתר דסובר רבי יהושע כותיה ואין להכניה רבים מק"ם רם"י דבדרי ר' ורי"ב סדרבו להכניה תגורות חלוקות כמ"ש הר"ם עכתו כרים ס' כרמשת :

דרש רבי אבהו וכו' משום דמתחי דקאמר ז' מקוה זה יסדת מקוה זה מוקיטוס ליכא למשמע משום פשוק מכל העולם הכיה כאן דרשת ר"ת לומר דעכ"ן הוא נבוה מכל העול' ולא יחלוק על מ"ם יעלו הריס וגו' דלעיל קדקד היס כתיב בספל ופני המים גבוהים מכל העולם לרבויין ועומדו' כגם וטעמייה דר"ת מדכתי' הקוה למי היס ויספכם וגו' דלקמן בפכ"ג סימן י"ג ורש"כ בתגבך לר"ל בתב בפרשת בראשית שהארץ נבוהה על המים וכן כל הולך בתוב כי הוא על ימים יסדה לרוקע הארץ על המים וכן כל הולך ל היס יקרא יורד וטעם הקוה למי היס שיעלו והם העננ' ואח"כ ויספכם ' ולא דבר נכוהה כי אין פשט הקוה למי היס על עליית העננים כדלכתוב בפסי ס' ודבדי רז"ל נאמנו מאד וכבר הוכיחו הטבעיים כן בתוספ שאם נתקע עץ נבוה על שפת היס ונקשור בראשו חבל ארוך ונקח קצתו בי' בידנו ונכנס היס בתיבי כל עוד שנכנס היס בראשה העץ התקוע מספיל והולך ומקומנו מנביט והולך עד שנראה ראש העץ כאלו סמוך לקרקע התיס והחבל שבידנו מנביט והולך בתלכסון ונקבהו הא' אל הקבה שבידנו בחבל התקוע מהארץ לנג ומעל ימים יסדה ולרוקע הארץ על המים ל"ק היס לפרש על סמוך כדפי' הרד"ק לו שאמר כן על חניה העקוע בתוך המים כדפי' הר"ח לו לב' סבות שבתב הר"י ן סוטב בפ' הבו. גם מיורדי היס ל"ק דאפשר שאמר כן בבחינת שפת היס אשר שם היבשה נבוה מהיס כדפי' הר"ד אן בפי עמוקה ויורד בה ואמר שאמנו כל העולם סותיס דס"ל כר"ת דאמר מאמי מוקיטוס הארץ סותה בדלקמן פי"ג סי' ו' ולפי שאמר שמוקיטוס נבוה מכ"ה אמר שאמנו סותיס כ"ה שלבהכן יבאנו העבים מאנו יותר מא"ת ולקמן בפ"כ לא זכר זה אלא מ"ם שהיה נבוה בתין התכונן שם אלא להזכיר דרשת הקוה למי היס ויספכם :

נעשה קולו של הק"בה מטטרון וכו' לפי שהק"בה העלהו שם לרחות את כל הארץ כמ"ש וירחמו ה' את כל הארץ וגו' ואיך אפשר שירחם ממקום רחוק כל המקומות אלא ויכיר עד היכן תחומו של זה ועד היכן תחומו של זה אלא שקולו יה' היה מנהיגו ומדריכו להכיר כל המקומות כדאיתא בספרי וכן נעשה קולו מדריך על המים כדי שיכירו המקוס אשר בו יקוו :

ההד" קול ה' על המים דעל המים משתע להדדיך והמי כה"ת

לא פי' המים כו' מעפ"י שהעליונים מתחלת הברייה מתי הנעשים אלו מי"ס אלו כתת"ת כמ"ש בתפרשים :

לא פי' המים כו' מעפ"י שהעליונים מתחלת הברייה מתי הנעשים אלו מי"ס אלו כתת"ת כמ"ש בתפרשים :

ג אבין ר' ברכיה לא פרשו המים התחתונים מן העליוני' אלא בבכיה הה"ר מבכי נהרות חבש ר"ת מייתי לה מהכא עושה ארץ בכחו וגו' לקול תתו המון מים וגו' ואין לקול אלא בבי הם"ד אלא קול ברמה נשמע בכי :

ד אבין רבי יוחנן הנאים התנה הקבה עם היס שיהא נקרע לפני ישראל הה"ר וישב היס נו' לאיתנו להנאים שהתנה עמו אמר רבי ירמיה בן אלעזר לא עם היס בלבד התנ'הק'בה אלא עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית הה"ר אני ידי נטו שמים וכל צבא צויתי מידי נשו שטי' כל צבאם צויתי צויתי את היס שיהא נקרע לפני ישרא' צויתי את השמים ואת הארץ שישתקו לפני משה שנאמ' האזינו השמי' צויתי את ר"השמש ואת הירח שיעמדו ל"פני יהושע שנאמר שמש בגבעון דום צויתי את העורבים שיכר"כלו את אליהו שנאמר והעורבים מביאים וכו' צויתי את האור שלא ר"זוק את חנניה מישא ועזריה צויתי את האריות שלא יזיקו לדניא' צויתי את ר"השמים שיפתחו לקול יחזקא"ל שנאמר ונפתחו השמים צויתי את היס שיקא את יונה שנאמר ויאמר ה' לדג ויקא את יונה :

ולכבודי עשיתם כ"כ תין להם רשות לתיס העליונים ליתר מידה עד שיטלו רשות מכם שנאתר מקולות מי' רבים אדירים משברי ים ותם הם לומדים מדיר כתרום ה' ולא עוד אלא שעתידי' תצא ליקרב ע"נ המזבח בתלת וכסוך התיס ס"כ ' ולר"ת דמייתי לה מלקול תתו הת"כ תע"נ דכתיס העליוני' מיירי כמ"ש בסמוך מ"ת קול הבבי ממי' התחתוני' הוה ה"ק לקול בכי התחתונים היס תתו המון מיס העליונים בשמיס ותע' דלר"ת גם מיס העליונים היו בוכי לפי שנפרדו מתקוותן הטובני להם ומשכונת הכרותיהן שנוח להן להיות ביחד וכדתתי לעיל בפ"ד שלא נתתר בשני כי טוב תפני שכו נברת תחלוקת שכל הנעתק ממקום הרגלו תעפ"י שהוא לטובתו קשה לו כמ"ש לקמן בפ"ט סימן כ' דרך ל' והתפרשים פירשו ענין הכביה רמז להפסד הנתלות השפלות ור"מ על כרום המים שלא כטבען לכשות התרן ותין דברים רחוקים :

לא פי' המים וכו' ק"ל לעיל בפ"ד דעשקי' בהבדלת המים העליונים והתחתונים ס"ל להניח ענין זה ומתח דדרים יקוו המים יקוו לי המים כדלעיל ומשתע ליה מזה פיום לתים התחתונים שעל מה שכתו פיום כ' פייסן בג' שיתעיבו שיחלוק להן כבוד בענין המירה ובסוף המים בג' מ"ב דס"ל דקול ה' על המים דדריש בסחוך בעפ' קולו מטטרון וכו' ליח פירוש' הכי הלח שנתן ה' קולו על המים ונער בהן שהיו רוצים לעלות למעלה עם העליונים בגו' ולעשות הרב מתי שפיר שנם בן יקוו המים הוא מענין ההבדלה שהוא הפנה' החויר כמו שכתב העקידה :

ההד" מבכי נהרות חבש מע"ב דפשטיה דקרא ודאי בעניר' בגדת מי הנהרות וביבותם מיירי וכבי ענין מרוצה כמו נבכיים מ"מ דריש ליה על דרך בבי מתם ויהיה פי' בן מהיותן כוכין הבדילן ה' וחבש ואסר העליוני' למעלה והתחתוני' למטה שלא יעלו ויבקעו הרקיע כנ"ל ומשום דלתין זה פשט הכתוב מייתי לה ר"ת תן לקול תתו המון מים בשתים דתיירי בתים העליונים שהן הנתונים בשתים ות"ם ויעלה בשתים יפת' כדר' דאמר לקמן בפ"ג סימן ו' שהעננים מתנבדים מהארץ עד לרקיע ומקבלים התטר מתים העליונים ולשטת הרב תים העליונים הן התידים מ"ם דשקו ויעלה בשתים וגו' :

תנאין התנה הק"בה וכו' וכני' לתיתר דקאמר יקוו המים כלומר שלעתיד יקוו ויאספו אל מקום אחד דשקו נבבו כמו בד נחלי' ותרוה היבשה ושקו קריעת י"ס וכילקו' כתו' בתתת' זה יקוו תתי' מה שתני עתיד לעשות להן ולפ"ז ס"ס דילוף לה מדלת כתיב לשון מסופה בהדיא בדכתיב לעני' סי' ס' ותה שדדם יקוו לי תתי' על קדיעת י"ס ולא על התכול כדלעי' דלא ניחא לתי' שהיום ההוא יום בשורה הנה ולפי רשתן תע"ב דיקוו התים לגופים תיקנתיך י"ל דדדים ליה לעניין תנחה לאסתכת בשלתת ותיתי רתים דתיכה תנתי תוקד תלתיתנו דע"כ להכי תתת לטבעו

או למהנגו מיכשי ליה דחיתכו למ"ל:

הנאין התנה הקב"ה וכו' אעפ"י שבידו הכל בכל עת שירצה
י"ל לפי שפשט שהקדמת התנאי הוא הודעת חכמה
יתירה ליתרו וחסידי כל דור שמתחלת הברייה בח זכרון נרכיה
לפניו ומתן שעבד מעשה ברחשית על משמרת עבודתם וגם כדי
שלא יטרך לכוות על הדברים בפעמן ויתחזר הענין לפי רגע
שתכף ומיד יפשוכת"ם שכתוב מה תצעק אלי וגו' חולם
שבנגון כזה הוא ע"פ מ"ש הרב בענין הפלאים בפ"ח מהקדמתו
לפרקי אבות לפלך התחדשות הרצון החלטי היה כו יתי ברחשית
שיתשכו הדברים כלם על טבעם תמיד ולזה אומרנו החכמים
לומר שכל המופתים היוצאים חון לטבע כלם קדם בהם רצון ה'
בו' יתי ברחשית והוסם לז טבעם הדברים שיתחדש בהם מה
שיתחדש והדומים יחשבו בו שנעתה נתחדש ואין הדבר כן ועל
פשטה וו כתב במשנת י' דברים שנברנו בערב שבת ת"ל ואמרו ע"ד
מעל סיום כ' בהלק המים הוסם בטבעם שיחלקים סוף למסה
והירדן ליהושע ויום ל' כשנברח הסמים הוסם בטבעו שיעמוד
בזמן פלוני בדבר יהושע חלוי וכו' רחה הדברים חלה טוכים
וכוחים כי לח יחלוק בזה מהיות ענין הנס שנוי הטבע הנהוג
לגמרי אלא שאמר שנס זה השנוי בשר הוסם בטבעו להעשות לצורך
האלמים והרי הוא טבע בפתר שמור חליהם וכבן לח יקרא שנוי
והתחדשות רצון בו ית' וגם לח בשתנה הטבע מטבעו כי מטבעו
הוא שהשתנו זה לעת הרחוי והניח לזה דמיון נאות הנה הברזל
דרכו לרדת למטה וח"ו לתלותו באויר חלא במסמרים וחבלים
וכח שים בקי בטבעיות וידע שנולת חבן השולכת הקרחת
קלא"מיטה והניחה למעלה מהברזל ומשכתהו חליה עד שיחלה
באויר וכן בח שים חכם ושך נוטו כדם שלחברדח ובבשם כתוך
החם שנה הרואים יחשבו שנעשה לחלו כם ושנוי הטבע והינו כן
שהדברים טבעיים וח"ת הדברים רחוים על חכמת החכמים שהם
ושנולת החבן והשלחברדח שע"י נעשה זה מה שלח נעשה בתקום
ח' או לחים ח' וכן מעשה נסים לצדיקים חשר ה' קורח יראה
לחכמים שהוח שנוי בחק הטבע והינו כן חלא הטבעו המעשה בו
פירשתם מנהגו בהשחבר חליו לורך האלמים וגזרתם בו וח"ת
הוח חות גדול למע' החסידים ודבקות רצון ה' והשנחתו ית'
הפרטית בהם מזולתם שהשתנות המנהג הינו חלא להם וז"ם ר"י
תנחום התנה הקב"ה וכו' יראה שזה טבע קדום מוסם בהם והין
התחדשות רצון וחלא שנוי הטבע בקריעת ים סוף לכל הוח כם
לעיני הרואים ומופת ראיה לחבת בעלי הנס וע"ז פי' דרך ממו'
בח"ג ס"ב עם שהוסיף לומר שהפשר רבו רז"ל שה בה שם הנתלחו'
הפשריות הטבעיות בתופן שיעשו בעת הלורך גם בעל העקידה
פי' בטע"ו ודברי רבי ירמיה על כוכח זו עם שלח הבין דברי הרב
על הדרך שפי' לפל הוח מדעתו הסבירם היות בעולם ב' ומילי
סבעים הם' התפורסם וכ' הניחא לצדיקים חלא שחמר שהטבע
הב' פועל בידיעה שהנד הברתו מדרגת נורת החדם השלם ובכנע
לעבודתו לפל לפי דרכנו אין ח"מסם פועל בידיעה גם הוח שם ר'
יוחנן ורבי ירמיה הולקים שהנם לפי דרכנו שניסם דבר ח' שחמרו
ולח כח רבי ירמיה חלא להוסיף כח"ם בסמוך י ומולם בספר
המורח ח"ב פכ"ט החליף הרב השטה וכתב שדברי חז"ל בבלחות
זרי' שהם רומים שהבלחות הם מהם שהטבע ג"כ פל עד ח' וזה
שהם חתרו כי בשברת הפרי' הטולם והטבעיו פל חלו הטבעים
שם בטבעים הנם שיתחדש בהם פל מה שיתחדש מהבלחות
בעת חדושם ואות הנביח שהודיעהו ה' בעת חשר יחמר בו מה
שיחמר ושעל הדבר כמו שהשם בטבעו בברם מה שהוטבע וכחלו
בו' ירח' עד"מ שהוח שם בטבע המים שידקדו ויתנרו תמיד רק
בעת היות בטבעו המנריים והמים ההם לבד הם שיחלוקו וזה
כלו לברייתו' מהשתחדשו' דבר ואת' סו"ם ר' תנחי' התב' וכו' ופי'
מפ' דבריו שה"ב מדע"ת חז"ל שהבבלחו' כלם הדברים טבעיים בכל
הטבע הנהוג שהשם בבר מפ"ש חשרתם לחיזו שהה שפה שפלה חו
גלגלית וכן התים תפשר יעמדו מהנגדה לשכה הנוטית ם' שתחדש
על המעט כחו' שיעמוד החבן למעלה שם יחנה דבר מקשי וכו'
לח פעל שום דבר חון מטבע ההוח ואות הנכי' חינו חלא הודיעו
חתי עת שהחזום הזה והברכוני גלה דעה זו יות' כמ"ש כי לפ"ו ענין
הנסיי הוא שפיע מדרך ההעברה שהניחו המדברים ר"ל שהדבר
כלו בטבע ושחלק למחודי ומעטיי והנדת המים ודבקותן הוא
טבעון המחודי וקריעתן הוא טבעון המעטיי וכני הדברים שון
בכח מלחותן רק ברוב חו במעט וכן בפשר וחנה הדעת הזו
רחוקה מחד וכן כתב הרב שהן דברים זרים וחלילה שיחמן זה
בדעת חו"ל גם נחמר במשנת י' דברים נברחו בע"ש בנה עליו

מנודים גדולי' וכתב כי זה הדעת מיוסד על דעת החוסבים
שהטולם כמשך מחתו ית' בחיוב ולח ברצון ולח יבדקו לפ"ו כל
פלחי התורה שברי המבול לח כח שלח שהשחי' כל בשר ח"ד וכחלה
לשם זמן רב חולי יפוכו גם בסדום ועמורה וגעני פרעה ופתיחת
מחרן לקרח וכיוצח הכל היה על חטחם ולח זה מסודר חו' יתי
ברחשית שכן יהיה בזמן ההוח כפי מה שיתחדש בטבע חין זה
תלוי בחטחם וחכיותם לח תגילם ומה הוח חות הקשת שכתיב ה' על
המבול כי שם לח סודר כי חם במבול ח' בטבע הדברי' ודחי שחין
צורך לקיום ברית והרי משה רבינו עליו השלום חמר לפרעה
התפחר עלי ונו' ושם היה הנס מוברח מטבע לטבע יתוע' חיך
חמר כן הידוע יש שיסכים פרעה לטבע הידוסה ונדשון שכתוב לו
חות כמו שסשקל הידע הוח טבע הנוה עם הטל חו' יתי ברחשית
שיהיה כן ושם יש לח יעקל ויסבים שחמר לחחו שהנתם שלח חיך
כתן חות לבחירתו ואולי לח יבל על דבר מוטבע בו' יתי ברחשי'
ולח יוכל לזה שם נחמר שם' כתן בלבם שיעלו על המוטבע גם לח
יסכים עם זה מ"ם הרב בפ"ח מיסודי התורה שלח בפשם משם
המופתים לזה לצורך הטע' וכל דבריו שלה נחתנו מחד להפיל חומ'
דברי הרב הנז' שחין לשם תשובה ושיחה הסבמתו' היות הנסים
בפעל מחודש בשעתו מחם כי ח' יסנה בכל עת שירלה הדברי' מחת
חלח היו עליו מתחלה בלל ולט. ין מחמר זה מחז בשעת הרב
שהבוחה בזה שלוף התחדשות הרצון מה' ולח ע"ד שחמר הרב
שהנסים מוטבעים בדברים לח בעם היות הנס בפעל מחודש
בטבע שלם התחדשות הרצון וזה שהתנחי הזה לח נחמר בבחינת
הדברים המתפעלים לח לענין הפועל ית' ורלוכו חלח יחשב
שבתחלת הברייה הוטבע בברחי' טבע שיתנהג בו לעולם וחח"כ
בעת הנס חזר בו וששה טבעו לח שמעת הברייה הקיפה ידיעתו
בכל מה שעתיד להיות וע"ם לשנותו בעת לצורך ברחו ותנחי היה
בטבעו הוח מסוער לכל הפועל ובדעתו לשנותו בשרלה לח
בטבע הדברים וע"ה פי' חח"ר ח"ט שם לדחות מעלין מה שיהם
אין הרב שחניע' כחם מהסדיקה הוח בסבה טבעית כי חינו חלח
בסבת רצונו וגזרתו ית' וענין התנחי חינו לשלל חדוש הרצון
מה' וח הפי' חלבד דחקו במחמר התנה עם היה וכו' שנר' שעם
הנברחים היה התנחי לח ידעתיתיך יתיסבו לשם דברי ר"י הלוי
כויתי חת היה וכו' כויתי חת השמים וכו' שהוח מפרש ביוב וגזרת
מוקדמת לדברים והוח עפם הטבע ודחי * מחנם דוחקו של בעל
כ"ח היה לבלתי הכחיבו בן דברי הרב שבפרקי חבות ובסבם המור'
שחבב שבוחה חחת מלחת הסבוחיו ואין מידו מגיל לח מי"ל המחבה
הנאחר לפלים ולבן יבח לו חל הקלה הב' לחסוב מעשה הנס
ענין מחודש בטבע לגמרי וכדחק ביסוב המחמר הנוכר מחנם
חני רוחם דבריו בפרקי חבות מתחלתי מחד לפי מה שבחבתי וכבן
אין גם לחד מהקושיות הנז' שתסול עליו כי לפי הדעת הכר יבח
הטבע בעת הנס מטבעו הנהוג חל טבע מתחלף ואין לזה שעה
קבועה חלא כל עת התחבר חל הדברים לורך נקח' הרשעים
וכקשת החסידים רצון יראיו יעשה כמו שהברזל ימשך כל זמן
שתתחבר חליו הקלחמיטה והוח הטבע הנסתר חללו והנה זהלוי
בחטח כי מה שהוטבע בחים להיות למבול לח היה חלא בהתחבר
עין הדור חבל חם יפוכו אין רע וכן ענין כדוס ועבשה וזולתם
ולבן כיד הנביח לתת הבחירה כיד השומל כי ביבינו הכל
שהוטבע חלו בדעתו ולח יחסר מעלת הנס כזה שעם שלפי החת'
חינו שנוי בטבע שכן הוטבע הנס מחח' שהוח שנוי מטבע הנהוג
ולח יהיה כן לח לרחויים ודחי סוף מוכח גדול על הנביח ועל
דבריו ולפ"ז לח יחלוק על מ"ם פיסודי התורה שאין השתנות הטבע
לשעה קבועה אלא לפי רצון הבחירים וברכם ולו לח הורך תרע"ם
חל הדברים לח היה הנס ולח יבח ומלות הקשת לבח אין קושיח
שהקשת לח היה שנה להעבר המבול לח שמען עליו ושם כן בבר
כולל לומר שה שהבל לפני לפניו בבר ידע מתחלה שבוכות בח לח
יעבור מינה עוד על הארץ ולח הטביע מתחלה במים שיהיו
למבול בשיתקלקל הדור חלח פשם אחת מבל אחר בך לף
שירשיעו לח יהיה י וכתן לו על מנות דבריו בענין
הקשת ואין כ"ל לנסות בעל העקידה בשנת העברת מי נח
וענין הקשת שהוח הבשר הדורות שמנו מי חפשר
שיתקלקלו על חופן שיבח עליהם מבול כראשונים וכבן יבח
מאחר ר"י על בבון שהוח קביעת טבע הנסים בתפשה ברחשית
מתם כדפי' ואין שבח חבלי שחלי זכר הח"ר ס"ט מה שבפרקי
חבות לח היה דוחק עלמו בפי' דברי ר"י חלח היה מפרשו יפה על
השטה הסיח ותחבני מבעל כ"ח תיך חשב היות דברי פרקי חבות

ג"כ עו"ה שהרי כתי' כתב שם שכל המופתים היוצאים חוץ לטבע כלם קדם בהם הרגון וכו' הרי כתי' הודה היות המופתי' יוצאים מהקשם הטבעי הפך הכרע בספר המורה שהכל לפכה הטבעית עצמה כגו' גם שם לא תלה התחדשות הנס בשעה קטנה אלא בחלקים שיחלק יש סוף לחשב ויעמוד השמש כזמן פלוני כדבר יהושע וכו' ועוד שהרי הרב בפרקי חכו"ר' דסבר וקבל מה שיהא לרז"ל ולא בהה בם ואלו בס' המורה דחה לחתם בכתי ידים נרחה ודאי שהם ענינים מתחלפים ות"מ קשה למה יחם בספר המורה הדעת הזה לח"ל ולר"י ולא כי' דבריהם על התאר מזכר בפרקי חכות ויותר מכי תמים מבעל הבקידים בשער ט"ו שחשם על הנרבוני בפי' הגו' וכתב הוא שלזן כונת הרב בענין התנחי חלא הרחקת חדוש הרגון לבד חכל ענין הנס הוא השתנות הטבע בעת הצורך וכי' רחים מדברי הרב בפ"ח נרח"ש שחושב שכונה ח"כ בענינן ומלבד מה שתיענו השפים הגו' דח"כ למה לח דחק הרב הדברי' בפ"ח כמ"ש בספ' המורה ק' שחיך לפשר לומר שלח להתרחק מחדוש הרגון לבד חכל שהוח מודה שענין הנס דבר מתחדש חכל הטבע בשעתו כמו שתרחק בכללי דבריו שהרי בפי' כתב הרב בפ"ח שהוסיף חו בטבע הדברי' שיתחדש בהם מה שיתחדש והרוחים יחשבו שפתה נתחדש וכו' גם כמורה כתב בפי' שבשברח הם' העולם שם בטבעי' שהם שיתחדש וכו' וח"כ לפי חפשר לומר שהנס התחדשות בטבע בשים פי' וקשה עוד מזחת שלח ענין הנס חדוש בטבע מה כ"ל שחות הכוונה הודעת הנסת וח"ם הוח בענין הודע' הכוונה שהוח לדע' מי הוח זה ואיזהו ברחוי סיקר בעבורו חין כו טעם וריח ואם עוד להפלח עליו שלח שדעתו בענין הנסי קרוב למ"ם בפי' דברי הרב שבפ"ח בכ"ל למה נתנע מליחם דעת זה חל הרב ואמר שנטה הרב הוח לחרי שכלו דוחק ת"ם הרב בחות הכוונה לינו חלח הפודעה׃

תנאן התנה עם היום וכו' וה"ה דהתנ' עם כל מעשה בראשי' חלח דר"י לח ס"ל חלח בתנחי קרוב"ם שוף שנרחו בלחיתנו שהוח הנס הרחשון היותר מפורסם והקשם חל כלן ודבי ירמיה הוסיף לומר שוף כנסים רבים נתנה רחוז בכתוב על תנחו׃

להנאן שהתנה עמו דהיינו שיקדש ליעקב וחף למען דבדים לתנחו הרחשון ה"פ לתנחו שקל מתחלת ו' יתי בראשי' דהיינו שיקדש לח היום תנחי שוה נקדת רחשון וה"נ לקמן כמ' חות פכ"ח לתנחו שהתניתי עמו מתחלה ויש לתחוה דנבי וידקעו המים הי' לל לתנחו שהתנחי הוח הקריעה לח בשוב היום לטבעו והמחכרי הנ"ל להרבו דבדי' בזה בכתה פנים והכל הכל שלח קדמו חז"ל בכמן תנחי חלח הנסיי שהיו נתנה חלח ע"ד הרחוק ׳ וי"ח כי לפי שבשנקדש בבר קויים התנחי ואין עוד תנחי כיצים' לו"ח שחור לענינו בחופן שתהיה בתח' שיהיה תנחי כיצים' שלח היה מתחלה התנחי על קריעת ים סוף שביציחת תנבי' לבד חלח שיתקדש כזה שיטעכרו יפר' ולו"ח שבשבה היה על תנחו כלו' להקר עוד בשיטערך וזה דרך הלניי ׳ ושתח י"ל שקדמה סוב המים לתנחו תפני שמבלל בם הקריעה הוח סוכן לקדמותן ולח יתמידו בהוייתן בגם וכת"ם הרב ז"ל בסוף מאמר תחיית המתים ז"ל דע שהמופת בדברים הנתנבים בטבע לח יתחחר כלל ולח יתרך ולח יפחר על ענינו שחלו התמיד כן היה מדריך לספק במופת שחלו נפחר המטה נחש היו מסבקים היותו נחש מתחלתו ומפני זה היה שלמות המופת בפומו מטה וייבי למטה בחבו וכן חלו שקעה החרן בעדת קרח ויהיו בשחרת שקועה לעולם היה מופת חסר ושלם שלמות היה בסוב החרן לעניבה ותבם עליהם החרן וכן ויחב היה לפנות בקר לשיתנו ומנרים נסים לקרחתו עב"ל ׃ חי נתי לפי שהתנחי היה שיקדש בשמטום ליעקב מבל בנחת ישראל מיד ישובו על המנרים ולח יתמיד הנס חחר כך חפילו רגע ולזה שבו המי' לקיים תנחו ולח עמדו בקריעתן בשחר הנסי' שהתמידי' ומן הם ובל פי מה שחמר החסיד הדורש ז"ל בפי' משנת עשרה נסים נעשו לחבותינו בב"ה שהעשה הנסים הוח הטבע השתני והטבע הנזהג עבשו הוח חוץ מהטבע ע"ם י"ל שבשעשה הש"י בתחלת הבריחה שבחטח חדם ישתנה הטבע הרחשון התנה עם מעשה בראשית שעב"ו לקנת הנדיקים יהיה נסים כשהגם מן הרחוי ולפי זה טבעם השתני הנה בשחזרו לו ע"י הנדיקי' היה מן הרחוי שישארו בחנהג הזה' כי הדבר בשובו לטבעו יבוח ויעמוד כגורלו בחנת הים הנעבר ע"י חו זה דבר כי נסוד המוצע יחזור להחזבו הרחשון לבן הוצרך הב"ה להתנו' שחהם שעב"ו בהצלים מבוקש הנדיקים יחזרו למה שהיו קודם זה הפך טבעם השתני ולבן היה סוב היה לשיתנו לתנחו כי לולי השתנחי הזה עתה ושפשר שנו"ם תנחיו התנה שתנחי זה ס"ל בב' תנחים דשיבת היה

תרתי חלח שיקדש והב' שיחוב מיד ס"ג י"ל שחפני שבשו שתי' כחה שבטה חשה ידו על היום לבד מבלי שבתיחד עליה ה' כתו שהיה בקריעתן דבתיב ויולך ה' חת היום לו"ח שבשו מיד בשביל תנחו בלומר שהקריעה היתה בתנחי בו יתי בראשית ולבן בשקיימו תנחם שבו מיד ולח הוברכו שהשם יתב' דלו קריעתן היתה חדוש עתה בהן היה להן להיות בך עד שה' יסיב ידו עליהן ויסיבן ושה סיחד חת ה' בקריעה היבו לפי חלה רבתה להקרע לחשה עד שבגלה עליהם ה' מהטעם שבזכור בסמוך ׳ ועי"ל שהתנחי היה שלח תקרע יעמוד בטבעו ושם לחו יחרב ויבש לעתידי והיבו לשון תנחי דשמשם דשיבה תנחי ותשמה כמו שם יעבדו בני רחובן וגו' ובתת' וגו' ומכון למד רבי פנחס בן יחיר לומר לניחי נהרת חלוק לי תינוק ותי לח נחרבי עליך חלח שיעבדו בך חים לעולם והשתח חתי שפיר דקחתר ויבש היה לתנחו שחפני קריעה התנחי שב כי לולי זה היה חתיבם לעולם׃

אלא עם בל מה שבתרת בו יתי בראשי' ות"ת ס"ב ניבחי נהר' שבקדש לר' פנחס בן יחיר בדתי' בפ"ק דחולין חבווה ועומד היה חו' יתי בראשי' ות"ב למה היה מחתן תלעתו ליהושע בדתית שהפחידו ר"ם וכן השתם למה היה מחתן תלעתו ליהושע בדתית בחדרם חבחומת פ' לחרי מות י"ל שדרך בלל התנה ה' עם ת"ב שיעתנו לעדך הנדיקים ומבל מקום לח היה רוצה שבהר לחלוק שחשב שהיבו בדתי לזה בתו שטעון לחת שפק עושה וכו' וכן השתם חשב שלח היה רחוי יהושע להשתיקו ומה שחח' לו לפי שהוח בהרת בל' וכו' דחיה בשלמת הוח וכן ב"ל נבי היה דחתרינן לקתן בספר שחות בב"ח שלח היה רוצה להקרע עד שבגלה עליו שוף על פי שחשתור חבחי חשב חולי לח התנה ה' על הבת הסיח וב"ם מזה היה לו יהרא בלתי בדתי ותשובת זו חבדק ב"ב לבשות בה"ש הוה בטבע פועל בידיעה חבל לבי ת"ם שם הטביע בהם בך שלח בידיעה קבוח

בידי נטו שמים בלו' חבת שידי נטו שמים נויתי בל נבחם דהיבו השמם והירח והבוכבים לעשות נסי' העתידי בדתם' וחולל נויתי חת הים וכו' ובויתי קלי חחדם דבתיב הם תבבי עשיתי לרן וחדם עליה בראתי' ואין חדם חלח ישראל שהם קדושים חדם וה"ק נויתי בל נבחם לעבודת החדם דהיבו חסידי ישראל לעשו' להם נסים וחע"ג דפי' חבי ידי נטו שמים ליתי' הבי דלח חתת לו' חידי נטו וכו' לעופיי חבטריך לו' שהוח שבטה שמים יעיד חת בורח ת"ח הדשתוך ליה וכל נבחם בויתי דרשינן שהבוחה הזו היתה שתוכה לבטיית שמים וחע"ג דבפת בטיית השמים עדיין לח היו התחורות תפשר דש"ל בת"ד הן הן התחורות שבבראשי' בח' ולח נחלו עד יום ד' בראשית בפ"ב דחניבה ת"ל דש"ל בת"ד לקתן בפ"ב בל מה שים בשתר בריותו תן השמים וכבר היו בבח עם השמים וחע"ג בפשטי דבל נבחם בויתי משתע נזדתי ובבראשי ע"ד בי הוח בוה ובבראשי ביחח להו למדרשי הבי בין דלח נזבר פועל הבריחה שהוח השבר

צויתי חת היום חע"ג דבויתי דקרח לח קלי חלח שבבת השמים נבח החרן חתו בת"ב שנוח לב"ח ביום בריחתי ולבית לאות' דבל נבחם דקרח קלי השמים וחרן הבו שם דבית קלתר חתר מידי נטו שמים ו' בל דבתי' השמים היתה בת' ומזי היום בב' היה שבו בחתר יקוו המים בדבתיבת לעיל ומזי העזרבי והדג בה' היה ומזי החריות בשפי שבו בבראשי׃

צויתי חת היום וכו' חת השמים וכו' חע"ג דחיבת טוכח לח נקט חלח הבך דעדיבי שהם בשים גדולים ובתפרשתו בעולם ונקט העזרבים והדג מפני שבעזרבים נויתי חת העזרבי והדג בתיב ויתמר ה' לדג למשמעי' דהך מזי ותמירה תו' יתי בראשית הוו ורחוי היה שיבית קרח דבויתי חת העזרבי חלח דבית ליה לאתויי קרח דקיום התנחי והח דלח מייתי חלוקת בידן דבבלל קריעת י"ם קחי ואין זורך ל"ם בעל תבלה לדוד על מה שלח זבר בחן י' דבריש שבבראשי בע"ם בין השמשות

ויעל הדרך דרך דרש י"ל בזה ב' דרבים הח' שלהיות תבלית הפלחים חת' פנים הפ' להחזבת הבבית בדי שיחזיבו בו בתו שעושי' דוב הבבחים בתחלת נבואתם י' והב' לבבוד הבבית בהורדת החם לחליהו בהר הברמל לחבול שרי החמש' והב' להנקש מהחטחים בעבין החבול שהיה בשבוי סדרי בראשית ׃ והד' לעורר החדם ופרבסתו בחותו שלח היה לו בחם להניק חת בבו בו' בדתי' בשבת ורבים בחלה והב' לפרסם ההשגחה בעולם והו' להעיל הנדיקים חשוסיסם והז' ללמד דעת חת הבבית בי ה' ירחבו בפלחו ללמדו

ולמדריכו בחוכמות ' וכח' ליפר את העם שיזכו בתשובה לכן
הכיח ח' שלה כנגד הת' קריעת ים סוף כמ"ש ויאמינו בה'ובמשה
עבדו ' וכנגד הב' הכיח התזינו האמרי שלכבוד משה דומתו בכתב'
וכנגד הג' הכיח עתידת העתם ליהושע כמ"ש עד יקום גוי קזיכיו
וכנגד הד' הכי' מזון העורבים
הגתן לאליהו וכנגד הס' הכיח
הגלת הגנים מיצחק ועזרים כי
הס נתפרסמו' ההגשתה לכל
עתמי' וכנגד הו' הכיח הגלת
דניאל מהאריות וכנגד הז' הכיח
פרעה' האמים ליתזקאל שהוא
לגלותו מעשה מרכבה וכנגד הת'
הכיח עניו יוכח שהגילו ה' כדי
שילך להציל את גזזי בתוך
ואעפ"י שב' מהגו' יהגם בת'
מהגזויי הכיח חלוקה לכ"ח בפני עצמם :

הדרך הב' שלהיות שהגזויים יקרו בעת ג' בדברים פי'
המתמרו' הידועים העלם וט' מקריו וג"כ הפלאים
יקרו בכ"ח מעשר שלוה הכיח זכר לכלג' זולת אשר תקרה בעצם
לפי שענין זה המתמר הוא בגלוח ההגים לעשתם ותכף יחזרו
לתיתם כ"ל וזה לא יקרה כרוב הגסים שבעצם שהגם שהוא
בהשתגות דבר מעצם לעצמו כתו מהגים להפסד מו מהגיו להגים
וביולה לא יעשה מיד לקדמותו שהמתי' שהחיי יחזקאל ושיהו ושיעשו
לא חזרו ומתו מיד רק מותו שהחיי הלילה במותו שלא הגים
הכורך שא שילך מאליו וכנגד מה שיקרה בבתה וכמוכ הכיח הגם
שבשתגה מכתם וכמותם בהתילכם כמו בד וכנגד המתמר הלו
הכיח העורבים שהגו מתקנין לאליהו פרנסתו ונתנו לו לעבדים
וכנגד המתי הכיח שתיקת העתם שהגם שבני בזמן וכנגד מתמר
תתיך הכיח תתור שבשתג' תיכותו ולא שרף וכנגד מתמר התלטרף
הכיח התריות שהאדגו' והעבדות מהעלטרף וכן תריו' אם וכח
הדו ותם לא זכה ירבו כלקתן בפ"ח ותניאל זכה ורדה וכנגד
התכה הכיח הדג שבשתיקת את יוכח מתקום למקום וכנגד מתמר
פופעל הכיח השתקת התרן שהוא פועל בהם וכנגד שיתפעל
הכיח פתיחת העתים :

ששה תקן לפני מעשה סגולתי קיימו דברו עליונים
ותחתונים ותקנו לעתוד עשיו דברי תורה
כלקתן בכרת' תזיכו ועניו עשיק' ירכה שעתדו מעשותם
שבגלגלים לא התגעשו כענין דעתם העתם וירח ליהושע
ולתרן ונבגתים עתדו במכבן והת דנקט שתיקה בעתם
ועתידים ליהושע לשבת דקרא נקט וכבר לתדו בפרקת
דתסידי תנ"ע שעתדה חתה למעה כעם שעתדה ליהושע וכני
תותם בספרי המזגו העתים שיה רבי יהודה בן חכני' תומר
בעתם שתמר מעה החזינו העתים הין עתים ושתי עתים
דומתים ובעתם שתמר ותעתם התרן לתרי פי הין התרן
וכל תטר עליה דומתים ותם תתים תתם על הרבר נת ולתד מה
שתמר ביהושע ויתמר לעיני כל ישרא' שתם בגבעון דום וגו'
ודום העתם וירח עתד ולא היה כיום ההוא לפניו ולתחריו
כתיבו למדים שהדיקים שולטים בכל העולם כלו :

שנאבר והעורבים מביתים לו דעורבים ממש הוו לו תרי
נגרי דמגור עורב דשם בן ערבויים ' מבעי ליה
כדתי' בפ"ק דחולין :

שיפהחו לקול יחזקאל תתיא דודתי פתיח' הגמ' ביחזקאל
לתו פתיח' ממש ולא כל זה תמרת' הכתוב' שהרתם
לו סודות מעשה מרכבה ומה ענין לזה לגל הגסים הגו' וכ"ש לדעת
יחזקאל שהגשם הגמיתיי לא יקבל פרוק חבור ועוד מתי לקול
יחזקאל שלא נזכר בכתוב שנפתחו לקולו תו דכורו וכ"ש :

עיכא את יוכח תפל בליעתו שע"ג הכגווי היה כדכתיב ויתך
הדג גדול וגו' לת תחביה שכן תכסא שדגים תתיב :

גזר ותמר יקוו הגים וכיון שגזר כן רצונו בהגלות
שיעשה ותם כן למה קרא למי הים ב' פעמי'
הו' שתעש"י שזה היה להפרע תהרשעים ככר היה תפטר
להפרע תהם בע"ת תכלי שיהיה נזדתו הע' שכת' פתחים
לתקום ותחני שזה היה כדי שירתו העולם תלפניו שברואתם
הגים להם חומה וטשכים על הרשעים ירתו תתר
שירתו שהרע תעותד ותקון עליהם ת"שכ בשתר תכות שיהשבו
תקדם קרם להם :

הכבוד למי הים כ"ם כו"ם דשפע' ת'כמי הוה קשי לן שלא הגש

מורתיה תשמעינן דכ"ם דכתיב הקורא וגו' בספר עמום הן על כ' ' ועתר כתוב
פעמים שהגיף היה העולם התחד כדור התבול וכו' :

שני פעמים וכו' דס"ל דהקור למי היה וגו' ים ושפיכה ותתם
ולא כמו שת"י דתמר לכוכשי מצרים שניתין ותכדר
להגן על תפי תרעה ות"ם קלת
על טביעת פרעה היכו כמ"ש ילקוט כשרשי
הרת'כש כי פרע"ה טבע בים ויכסם
גם ת"ם על העביט העולים ילקוט ראובני
ושפיכת התטר היכו פעט הכתוב ל' מעשה תני'
תעם ושוד תלי הקורא כ' פעמים
דוקא ולא ס"ל כהת דלקתן פכ"ם
דתמר עד טלא עתד כח הים
תניפי תותם כתוך קבריהם כ"פ
כיו"כו דויספכ' שע"ה תסת' שהיו
תכסי' פני הארץ ושוטפו החיים :

אחד כדור התבול וכו' לף ע"ג דע"י גשם תן הסתים הים
התבול גם כן תי היה הציפו העול' כדכתיב ינקעו כל
מעיכות תהום רבה ותשתע דלת ס"ל לרבי תלעזר שתלכד התבול
הציפו הים העולם ב' פעתים ת' כדור תגוב וח' כדור הפלגה
כרבי לוי דרים פרקין ורי' כל דלעיל כף' הקודתת סי' ח' דת"כ ה"ל
לתוקתי ב' קריתי דהקורא וגו' ת' כתגוב וח' כפלגה דהוי קריתת
תי היה לתוזיהו ותתיין ב' קריתות זו לזו ובדתתר כפי כשקליט
בירושלתי וה"כ תשתע דתוקי להו הה לקתן פכ"ג תדקתתר ובד
היכן וכו' כת"ם בירושלתי וגם כתבול לא שייך לומר עד היכן כו'
דוכסו כל ההרים כתיב וכרתה דכתה קתפלגי דכל הכו' ס"ל ת'
כתגוב וח' כפלגה ותשום קרתי דהקורא כו' דלא ניחא להו לתוקתי
לתוך לתבול ור"ת דתיק לתוקתי כתבו' תשום דלא ס"ל כעלה הים
כדור הפלגה שהרי נעקרו כפלגה ולתה יעכשה גם כן כתים ועוד
שכתתו תזכיר שכתוב עכו פחרם ס"ל לזכיר ג"כ עכו זה דחתיר
וח"ת לכ"ע הרי נעקר דור תגוב כתים והיכי תכן כתבו להוליכ
כתה תרך תפים לפניו שכל הדורו' היו תבעיסי לפניו עד שהכיח
עליהם ת"ת תי התבול י"ל דת"ת תריתות תף הוי עלה הכיח תכם
כולתי בכל העולם עד התבול תיכו כתדרש קלת גרסינן הקורא
לתי היה כ' פעתים ת' כדור התבול וח' כדור הפלגה וכו' ולפ"ז
ניחא דלא ס"ל לר"ת עלה היה כדור תגוב כיון דלא תשכחן רתז
לזה כתורה תכל כפלגה תה דתיוה כתותרו ויפץ ה' תותם וכדתתר
לקתן בפ"ל תל תקרי ויפץ תלא ויקפ ותתני' כר"ת :

בשביל והתלכים עשה וגו' כלו' כשביל ת"ם סוף הפסוק
והתלכים עשה וגו' דריסיה דקרא ידעתי כי כל
תשר יעשה התלכים הוא יהיה לעולם עליו תן להוסיף ותתנו תין
לגרוע והתלכים עשה וגותר וכי תפרש לה כל תה שעשה ה'
בתעשה כרתשית הוא הגון ורתוי שיתתיד לעולם כלי תוספת
ותנרעת ותם לפעתים נשתנה הדבר כתו בתבול וכדומה זה היה
כדי שירתו תלפניו ככו' :

כמשל להתיכה וכו' פי' שכתו שהתלך תין דעתו להשחית
נחלטו רק שירתו ממנו ויסוכו לעבודתו ולזה יקיף
התדיכה התורדת כלגיון קשה ולא יתית תלא קנתם שתלו רכה
להתיתם לא היה תקיפה כלגיון קשה תלא יכול להרסם ולהתיתם
כן תה שנפרש ס"ע' הגים ולא ע"י ה"ש שתיכו חפץ רק שירתו
תפלגין ולא יתותו לכן נפרש להם ע"י הגים שהם שירתי העולם
כל"ל ולזה הוכרך למשל לגלות זה ות"ם כך הוא כנד הוא דתת'
קרא הכי שתקבל תי היה יתית תלא קנתם שתלו רכה להתיתם
נד כתו נתך כדעת התתרגם ופי' שכוכם היה תהיה כגלגל
שסובבים תיתיו תתקום לתקום וזה כדי שירתו תה כל"ל ותע"ג
דתשטיה דקרא בכניסת הגים והקופה היה ניחא ליה לפ'
הכי תפום ירתו תה דסתיך ליה דתל"ב ת"ט לומר ירתו
תה לפי שהקופה הגים וכו' תלא יכול תורה תלא תכל ענין עכשו
ותם ר"ל לאחר שהוא יוכר הכל ירתו תה' תוסב שיתתר יודו
לו או ישבחוהו וכיוצא לה ענין תורה ותע"ג דהה תייתי לה
תקרא דוהתלכים עשה תייתי תו סתך תהכת תפום דהגם
חיל לפרש קרא כפתר תילי כדתי' כתדרש קלת ותין לפ'
תשל לתדיכה וכו' על הקופה הגים היה שתקוף העולם כי
ע"י זה ירתו תתנו תלא יכולו ויספכו העולם שהקופתם לא
היה כדי שיתירתו העולם תלא לעורך תעשה ברתשית
ולקתן בפ' התזיכו לא הזכיר תשל זה רק על הקורא לתי
היה ויספכם וגו' :

בגדהג שכשול וכו' תחר כלותו דרשו יקוו תתי בעיקר התדרש
לפרש

לפרש מופן ההקוות עכ"ל וק' מאי נרכיה להזכיר הקומץ בכאן לא מי ליל שלא וכי חפנו ס"ת מחזק מלא חפני סלו ומל מהרן וי"ל דמשום הלא נמטי לומר דחפן ויקומץ כי הדדי נינהו ומלא חפנים הינו ד' קמצים לכך ואין הכם כ"כ נדול שלא החזיקם ידו של משה שלא ד' קמצים ושמא דהוה עוד לאפסר לטעות ולומר דשעור הקומץ חופן יותר מעט מג' אלבעות ואפסר שיחזיק מלא כיונו אלא ד' קמצים ואין כאן כם כלל לזה אמר דחופן תרין בקומץ דמשמע עכ"ל דחופן יד מלאה משמע ליה דהל"ב מכ"ל לחלקו מקומץ והקומץ הוא כדכתיבנא כיון שהו' חני החופן:

נמצאת חפנו של משה מחזקת ה' קמצי דמלא חפניכם אמר רחמנא למה, ולההרן הרי ד' חפנים דליכא למימר כ' חפנים לכל קמצר אחד דמשה ואחד דאהרן דל"ב למה לו להרן ליתא למשה לחודיה מלא חפניך למע"ב דמשמע כמי לבסוף הספיק חפנו של משה ל' ק' אמאי מיעטריך להרן כי זה עשה להם ה' להרחות להם הכם וה"ת מכ"ל דמשה החזיק חפנו ה' את הכל וחרקו משה בכר כתב רש"י ז"ל בחומש כל דבר הנזרק בכח מינו נזרק אלא כיוצ ה' ואפשר שכתב עליו הרמ"ם ז"ל ולא ידעתי מאין הוציא שזרקו משה בכח אלא פיחייב שהיה זה בידו ה' אם מתלת השמיעה שפירושו אל הפמים ויהיה על דרך ערים בצורות בשמי שיורוק חוזו בכח עד שיפלת בהנבהתו עד לשמים דילמא אין פי' השמיעה אלא לבשת השמיעה דהיינו לבד מעלה ואם הוציא זה מן ויהיה לחבר על כל מדין מבריס אי אפ' זה בכח אלא בדרך נם וכו' • כלפ"ד דמלמען זריקת נפך דכל זריקה הוי בכח דומיה דזריקת אבן דת"ל כי ליתא לסון כוזר וכדומ' ונם מויסי לאחב ע"כ אמ"ם אם ת"ל משה ב"ג דסוף סוף על ידי נם הוי כיון שרשוי שיהיה כן פשיטא שרשוי משה שזרקו בכל כחו והנם יעמר כמה שיקבר כחו שרשוי להכין הטבע אי הנם כל מה שאפשר כנודע אך קשה מכ"ל שזרקו בכח אחת שמא ביד ה' זרקו אבל כד' פעמים דעכ"ל ואזרקו בכח אחת כדי שיהיה נם בדבר הזה דאל"כ למה הוצרך להאריך לומר די כמה שיחפן משה כי אין לה' מעצור לעצות כרב אי בתעבו ואשתא ניתי היותו לאחב על כל האחר מבריס נם הוא כי אלא ד' חפנים לא יספיק בטבע לאחב על כל מבריס אלא ודאי רבה ה' שיעשה נם נס בן בחיות יד משה מחזיקה מרובה:

ודכותה ויקהילו וכו' ק"ק מאי מייתי בריסה הא דפיה הכתוב בסדר התקרות וכן קשה בתרך אחר וכו' מיהו אתה אפשר דשבקיה לאשמעינן דלמיומא דלמין אלפי מ"ם לעיל שמושף והולך בריתות ת"ם:

וכל ישראל היו עומדים שם שכלם היו בעזרה כיום הכפורים:

זקפן בין בדי הארון דסתיך ליה הכא ארון הברית וגו' ומשמע להו דקאמר סיעטו בין בדי הארון שהיה לפניו דתל"ב נשו הכא למה לי לא מי ליל שלא שמעו דברי וכו':

זקפן פרש"י בשמירן במדן הוסיפן כח' אלל בן גילו זקן אלל זקן ובחור אלל בחור ולפ"ז כח רבי אחת להנציל הכם שבמקת מקום מוכן לכל אחד במדרגתו ולא היו בערבוביה ופי' במקת שהיה המקום מחזיקן בשמטום לא פחות ולא יותר וזה כדי שלא יהיו דחוקים וגם לא מרווחים כדי שיכירו ויתנו לב בנם שהיה המקום כמדתם ממש אלל לא ידעתי מהיכא דייק כ"ת מילתיה:

ועד דרש י"ל שם"כ היות התור הנתוב בתרון מקיימת את ישראל בשבי מהם הקנת והתקו והכבו המוניתי את

ויקרא

תפרוצי:

מ' אם מתלת השמיעה שפירושו אל הפמים ויהיה על דרך ערים בצורות בשמי שיורוק חוזו בכח עד שיפלת בהנבהתו עד לשמים דילמא אין פי' השמיעה אלא לבשת השמיעה דהיינו לבד מעלה ואם הוציא זה מן ויהיה לחבר על כל מדין מבריס אי אפ' זה בכח אלא בדרך נם וכו' • כלפ"ד דמלמען זריקת נפך דכל זריקה הוי בכח דומיה דזריקת אבן דת"ל כי ליתא לסון כוזר וכדומ' ונם מויסי לאחב ע"כ אמ"ם אם ת"ל משה ב"ג דסוף סוף על ידי נם הוי כיון שרשוי שיהיה כן פשיטא שרשוי משה שזרקו בכל כחו והנם יעמר כמה שיקבר כחו שרשוי להכין הטבע אי הנם כל מה שאפשר כנודע אך קשה מכ"ל שזרקו בכח אחת שמא ביד ה' זרקו אבל כד' פעמים דעכ"ל ואזרקו בכח אחת כדי שיהיה נם בדבר הזה דאל"כ למה הוצרך להאריך לומר די כמה שיחפן משה כי אין לה' מעצור לעצות כרב אי בתעבו ואשתא ניתי היותו לאחב על כל האחר מבריס נם הוא כי אלא ד' חפנים לא יספיק בטבע לאחב על כל מבריס אלא ודאי רבה ה' שיעשה נם נס בן בחיות יד משה מחזיקה מרובה:

ודכותה ויקהילו וכו' ק"ק מאי מייתי בריסה הא דפיה הכתוב בסדר התקרות וכן קשה בתרך אחר וכו' מיהו אתה אפשר דשבקיה לאשמעינן דלמיומא דלמין אלפי מ"ם לעיל שמושף והולך בריתות ת"ם:

וכל ישראל היו עומדים שם שכלם היו בעזרה כיום הכפורים:

זקפן בין בדי הארון דסתיך ליה הכא ארון הברית וגו' ומשמע להו דקאמר סיעטו בין בדי הארון שהיה לפניו דתל"ב נשו הכא למה לי לא מי ליל שלא שמעו דברי וכו':

זקפן פרש"י בשמירן במדן הוסיפן כח' אלל בן גילו זקן אלל זקן ובחור אלל בחור ולפ"ז כח רבי אחת להנציל הכם שבמקת מקום מוכן לכל אחד במדרגתו ולא היו בערבוביה ופי' במקת שהיה המקום מחזיקן בשמטום לא פחות ולא יותר וזה כדי שלא יהיו דחוקים וגם לא מרווחים כדי שיכירו ויתנו לב בנם שהיה המקום כמדתם ממש אלל לא ידעתי מהיכא דייק כ"ת מילתיה:

ועד דרש י"ל שם"כ היות התור הנתוב בתרון מקיימת את

לא דמי שהוא דחפן וכו' ק' מאי נרכיה להזכיר הקומץ בכאן לא מי ליל שלא וכי חפנו ס"ת מחזק מלא חפני סלו ומל מהרן וי"ל דמשום הלא נמטי לומר דחפן ויקומץ כי הדדי נינהו ומלא חפנים הינו ד' קמצים ושמא דהוה עוד לאפסר לטעות ולומר דשעור הקומץ חופן יותר מעט מג' אלבעות ואפסר שיחזיק מלא כיונו אלא ד' קמצים ואין כאן כם כלל לזה אמר דחופן תרין בקומץ דמשמע עכ"ל דחופן יד מלאה משמע ליה דהל"ב מכ"ל לחלקו מקומץ והקומץ הוא כדכתיבנא כיון שהו' חני החופן:

נמצאת חפנו של משה מחזקת ה' קמצי דמלא חפניכם אמר רחמנא למה, ולההרן הרי ד' חפנים דליכא למימר כ' חפנים לכל קמצר אחד דמשה ואחד דאהרן דל"ב למה לו להרן ליתא למשה לחודיה מלא חפניך למע"ב דמשמע כמי לבסוף הספיק חפנו של משה ל' ק' אמאי מיעטריך להרן כי זה עשה להם ה' להרחות להם הכם וה"ת מכ"ל דמשה החזיק חפנו ה' את הכל וחרקו משה בכר כתב רש"י ז"ל בחומש כל דבר הנזרק בכח מינו נזרק אלא כיוצ ה' ואפשר שכתב עליו הרמ"ם ז"ל ולא ידעתי מאין הוציא שזרקו משה בכח אלא פיחייב שהיה זה בידו ה' אם מתלת השמיעה שפירושו אל הפמים ויהיה על דרך ערים בצורות בשמי שיורוק חוזו בכח עד שיפלת בהנבהתו עד לשמים דילמא אין פי' השמיעה אלא לבשת השמיעה דהיינו לבד מעלה ואם הוציא זה מן ויהיה לחבר על כל מדין מבריס אי אפ' זה בכח אלא בדרך נם וכו' • כלפ"ד דמלמען זריקת נפך דכל זריקה הוי בכח דומיה דזריקת אבן דת"ל כי ליתא לסון כוזר וכדומ' ונם מויסי לאחב ע"כ אמ"ם אם ת"ל משה ב"ג דסוף סוף על ידי נם הוי כיון שרשוי שיהיה כן פשיטא שרשוי משה שזרקו בכל כחו והנם יעמר כמה שיקבר כחו שרשוי להכין הטבע אי הנם כל מה שאפשר כנודע אך קשה מכ"ל שזרקו בכח אחת שמא ביד ה' זרקו אבל כד' פעמים דעכ"ל ואזרקו בכח אחת כדי שיהיה נם בדבר הזה דאל"כ למה הוצרך להאריך לומר די כמה שיחפן משה כי אין לה' מעצור לעצות כרב אי בתעבו ואשתא ניתי היותו לאחב על כל האחר מבריס נם הוא כי אלא ד' חפנים לא יספיק בטבע לאחב על כל מבריס אלא ודאי רבה ה' שיעשה נם נס בן בחיות יד משה מחזיקה מרובה:

ודכותה ויקהילו וכו' ק"ק מאי מייתי בריסה הא דפיה הכתוב בסדר התקרות וכן קשה בתרך אחר וכו' מיהו אתה אפשר דשבקיה לאשמעינן דלמיומא דלמין אלפי מ"ם לעיל שמושף והולך בריתות ת"ם:

וכל ישראל היו עומדים שם שכלם היו בעזרה כיום הכפורים:

זקפן בין בדי הארון דסתיך ליה הכא ארון הברית וגו' ומשמע להו דקאמר סיעטו בין בדי הארון שהיה לפניו דתל"ב נשו הכא למה לי לא מי ליל שלא שמעו דברי וכו':

זקפן פרש"י בשמירן במדן הוסיפן כח' אלל בן גילו זקן אלל זקן ובחור אלל בחור ולפ"ז כח רבי אחת להנציל הכם שבמקת מקום מוכן לכל אחד במדרגתו ולא היו בערבוביה ופי' במקת שהיה המקום מחזיקן בשמטום לא פחות ולא יותר וזה כדי שלא יהיו דחוקים וגם לא מרווחים כדי שיכירו ויתנו לב בנם שהיה המקום כמדתם ממש אלל לא ידעתי מהיכא דייק כ"ת מילתיה:

ועד דרש י"ל שם"כ היות התור הנתוב בתרון מקיימת את ישראל בשבי מהם הקנת והתקו והכבו המוניתי את

ס"א בכפוקים

האדם מן העולם ולזה יעשילם המנהג הזה גם כן מלבד הורת הגם וכנגד הכבוד אמר זקפן לרמוז שהמעלה והכבוד רמוזים לתורה וללומדים לה זולת וכנגד הקבלה אמר למדן שכל אחד יכיר מקומו ויסמה בחלקו ׳ וכנגד התשוקה אמר למזון שכל אחד יהיה מנומנם ויסתפק בהכרחי :

כמיה מהחזיקו וכו׳ שהנגם הזה הבעשה להם יכירו כי ה׳ עמם ותעמ׳ שכבר ידעוהו מכתה נסיס שמע שהיה יחשבו שעתה שמת משה לא תהיה השגחתו ית׳ דבקה עמם ע״י יהושע כימי קדם שתפ׳ ליהושע הוכרך לומר כאשר הייתי עם משה תהיה עמך :

מלחמות יי

ועל דרך דרש ר׳ ל שלמה שיקשה מאחר שהשכינה הש״י במקום שיש יתקומם כהיות מלא כל הארץ כבודו הכיח להם מעל משה עצמם שתפ״י שיש המקום מקיפם אם הם יושבים בו ע״ד נם כן הסם ית׳ יאמר היותו נר׳ שוכן בתוכם ע״ד נם והוא הרחות ההשגח׳ מו החוד הכבוד כדלעיל בפ׳ הקודמת סי׳ ג׳ ועל דרך זה י׳ ל שת״ם זקפך רמז שהתיחדות השכינה בישראל הוא למעלתם ולמעלת הארץ כנודע ור״ת אמר נמדן י לרמוז שהשכינתו ית׳ תשכון ע״י התיחדות׳ וטוב שלומם להיות לחמדים ורכבן אמרי נמדן לרמוז שע״י ההבדלה מהחמריות והתדבק בשכל תדבק בהם ההשגח׳ וכמו שכתב בעל דרך אמונ׳ בשער ג׳ מאמר ח׳ בחריכות :

ההדך ויאמ׳ יהושע כוחת תדשון וגו׳ תפ״ג דפסטי דקר׳ משמע דלמלקתי קמי דקאמר הכא חרון הכרית וגו׳ והיה כנוח כפות רגלי הכהנים במי הירדן יכרתון וכו׳ שהכם קריעת הירדן ידעו שם בקדכם ניחא ליה למימר לתכם ההבשה דסמיך ליה קמי ועוד דכוחת משמע בכם העומד לפניכם דכל זה מורה בחזקה :

אף כירוש׳ כן פי׳ כיכי דהוה נם זה במסכן וכין בדי הארון ה׳ג הוה כירוש׳ דהיכו בעזרת נ׳ה הכנוי כו כדתני עומדים בפופים וכו׳ ול׳ק תף בבית המקדש דמסכן נמי מיקרי מקדש כדכתיב ושמו לי מקדש ותף על נב דהיכו נמי נם המסכן מייתי לדב׳ה נמי לומר דלתו במסכן שהיה לשעה היה נם זה תלת בב׳ה שהיה כמה שנים היה כן ועוד דנם ד׳ה עדיף דמס תחוים רווחים ותין לפרש תף בירושלים במדינת ירושלים ולא ומסוס סיפא דתנן ולא תמר תדם לחבירו נר לי המקום שתלין בירושלים מייתי לה דמר מייתי מילתיה דר׳ת דמפרש מדת ריוח המתפללים משמע דמסוס ריוח מייתי לה ולקמן נם׳ ויקרא קאמר כהדיא תף בבית המקדש כן והא דלא תם להזכיר נם כל המדינה היכו מסוס דמכיון דמייתי לה דעומדים בפופים שהוא נם מוחק שתחרי היותם בפופים היו רווחים לה חסיב הך לגביה ולא מייתי לה דיוקרת לירושלם בית המקדש אלא לומר שתף לעתיד יהיה כן ת״ל דוקרת לירושלם ת״ל ס׳ מקבון כל הגוים והוא ע״י שתחזיק מעט ת״ל המרוב׳ ותם״ה הרחיבי וגו׳ היכו שלא לקבל תכלוסי ישרא׳ כי לקבן כל הגוים לה יספיק כ׳ו ור״ח ס׳ל שהכל הוא ע״י התרחבות מקומה ומכיון דמייתי הכא קרא דבעת ההיי וכו׳ מייתי נמי לדר״ת תע״ג דפליגא :

לכה נקרא שתה תרץ ככר כתבתי לעיל בפ״ד סימן ט׳ למתק לה בשלה שלה זו בפ׳ רחסון :

שרצתה לעשות רצון קונה מ״ל ריקם שהיתה רצה ומתרחבת לעשות רצון קונה עד שת״ל הק׳ה די כדרבי נתן דבסמוך מ״ב מ״ל רצון שהיתה רונה לעשות רצון קונה שחשבה שרצונו ית׳ שתרחב ותלך וכן היתה עושה ותע״ב דבשמים נמי שייך טעם זה לת רמז אל זה בשמם דניחא ליה לק׳ה למקריינהו שתים מהטעם הנ׳ל בפ׳ד ועוד דבתרת קרי חדוחא טפי שהפי שהיה קטנה היתה מותחת והולכת לולי ה׳ת׳ל דיעוד דטפי ים לו להחזיק טובה למרן כדאמר בפ׳ דחנינא מיכדי שתים מתחיל בריבוי מ״ם דקחשיב מעשה תרן תבת דכי ר׳י משל למלך ב׳ שחתר לעבדיו הסכימו לפתחו למחר הסכים ומלא חנשים וכשים למי משכח למי שתין דרכם להסכים והסכימו שהפי׳ הב׳ ספרם׳ שם משעשה תרן בתחיבו ותעשה השתים בתחירות הוה עקר כדכתיבנ׳ לעיל בפ׳ סי׳ כ״ח ותין לפרש שרצתה לעשות רצון קונה שבקרוית בתחלה ותתי כב״ה דלעיל במקום הרמוז לו שהפי׳ מילני סרק הוציאו פירות ותתי נר׳ פנחס דבסמוך לו על מה שהקדימה לקלס כדלקמן בסוף פי״כ דשם כן מילתיה דר׳נתן הכא מתי עכידתיה והא דלא קאמר מהכנו טעמי משום דהתי עדיף :

ועד דדר׳ ל שתמ׳ כן על היות מנב הארון תמיד ע״פ שהסנחם

ס״א בחרטים ובחיתר כתלמת

שלא יהא מדם שומע תע״ח ותי׳ ולא תין עומדין מקולה לה ישמע וכם״ם מי שמתו תניא המנביא קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה ומכניאי השקר י׳ל דהיכו להשמיע קול גדול לכל להשמיע קנת ס״ד ולכך תלו היו סמוכים זה לזה היו שומעים תע״ח ולא כדתניא בתוספתא דברכות יכול אדם ישמע לאזניו כבר פי׳ חנה וקולה לא ישמע וכן בסקו הפוסקים והטור הוסיף עוד לומר דהכי עדיף טפי שלו יכוין יותר והשתא תני שפיר הא דא׳ אז נתחרים שזכרתי בסמוך דל״ת ק׳ דתפוח ליה משום קטני אמנה שלא ודאי דבשמעת קול פורתא שפיר דמי וכן היו נוהגים עד שהתחרונים תקנוה

שלא יהא מדם שומע תע״ח ותי׳ ולא תין להשמיע קול בתפלה כדלפיכן בפרק תין עומדין מקולה לה ישמע וכם״ם מי שמתו תניא המנביא קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה ומכניאי השקר י׳ל דהיכו להשמיע קול גדול לכל להשמיע קנת ס״ד ולכך תלו היו סמוכים זה לזה היו שומעים תע״ח ולא כדתניא בתוספתא דברכות יכול אדם ישמע לאזניו כבר פי׳ חנה וקולה לא ישמע וכן בסקו הפוסקים והטור הוסיף עוד לומר דהכי עדיף טפי שלו יכוין יותר והשתא תני שפיר הא דא׳ אז נתחרים שזכרתי בסמוך דל״ת ק׳ דתפוח ליה משום קטני אמנה שלא ודאי דבשמעת קול פורתא שפיר דמי וכן היו נוהגים עד שהתחרונים תקנוה

שלא יהא מדם שומע תע״ח ותי׳ ולא תין להשמיע קול בתפלה כדלפיכן בפרק תין עומדין מקולה לה ישמע וכם״ם מי שמתו תניא המנביא קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה ומכניאי השקר י׳ל דהיכו להשמיע קול גדול לכל להשמיע קנת ס״ד ולכך תלו היו סמוכים זה לזה היו שומעים תע״ח ולא כדתניא בתוספתא דברכות יכול אדם ישמע לאזניו כבר פי׳ חנה וקולה לא ישמע וכן בסקו הפוסקים והטור הוסיף עוד לומר דהכי עדיף טפי שלו יכוין יותר והשתא תני שפיר הא דא׳ אז נתחרים שזכרתי בסמוך דל״ת ק׳ דתפוח ליה משום קטני אמנה שלא ודאי דבשמעת קול פורתא שפיר דמי וכן היו נוהגים עד שהתחרונים תקנוה

שלא יהא מדם שומע תע״ח ותי׳ ולא תין להשמיע קול בתפלה כדלפיכן בפרק תין עומדין מקולה לה ישמע וכם״ם מי שמתו תניא המנביא קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה ומכניאי השקר י׳ל דהיכו להשמיע קול גדול לכל להשמיע קנת ס״ד ולכך תלו היו סמוכים זה לזה היו שומעים תע״ח ולא כדתניא בתוספתא דברכות יכול אדם ישמע לאזניו כבר פי׳ חנה וקולה לא ישמע וכן בסקו הפוסקים והטור הוסיף עוד לומר דהכי עדיף טפי שלו יכוין יותר והשתא תני שפיר הא דא׳ אז נתחרים שזכרתי בסמוך דל״ת ק׳ דתפוח ליה משום קטני אמנה שלא ודאי דבשמעת קול פורתא שפיר דמי וכן היו נוהגים עד שהתחרונים תקנוה

שלא יהא מדם שומע תע״ח ותי׳ ולא תין להשמיע קול בתפלה כדלפיכן בפרק תין עומדין מקולה לה ישמע וכם״ם מי שמתו תניא המנביא קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה ומכניאי השקר י׳ל דהיכו להשמיע קול גדול לכל להשמיע קנת ס״ד ולכך תלו היו סמוכים זה לזה היו שומעים תע״ח ולא כדתניא בתוספתא דברכות יכול אדם ישמע לאזניו כבר פי׳ חנה וקולה לא ישמע וכן בסקו הפוסקים והטור הוסיף עוד לומר דהכי עדיף טפי שלו יכוין יותר והשתא תני שפיר הא דא׳ אז נתחרים שזכרתי בסמוך דל״ת ק׳ דתפוח ליה משום קטני אמנה שלא ודאי דבשמעת קול פורתא שפיר דמי וכן היו נוהגים עד שהתחרונים תקנוה

הרגוטים שלח בטבע כי בטל היה רחוי שהמים יכסו עליהם שהקל עולה למעלה:

שרצרה לעשות רצון קונה חפי' לרי"כם דקאמר בסמוך שעברה על גזרת תדשא הארץ י"ל שלח נתכפ

ח **ולמקוה** המים קרא ימים א"ר יוסי בר חלפתא והלא ים א' הוא ומה ת"ל ימים אלא לא רומה טעם רג

העולה מעכו לעולה מצידון ולעולה מאספמיא:

ט **ויאסר** אלהים תרשא הארץ תני בש"ר נתן ג' נגנסו לדין ור' יצאו מחוייבי ואו הן אדם וחוה ונחש נגנסו לדין ונתקללה הארץ עמהן שנ' ארורה האדמה בעבורך שתהא מעלה לך דרבי ארורים בגון יתושים וזבובי ופרעושי א"ר יצחק מגדל אף הן יש בהן הנאה ולמה נתקללו ר' יוחנא בר שלום ור' פנחס ורי"ב משה שעברה על הציווי שבך א"ל חק"בה תדשא הארץ רשא טוה הפרי נאכל אף עץ נאכל והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ רשא הפרי נאכל והעץ אינו נאכל רב' אמר אף הזיתים על הצווי ששכה לעשות רצון בוראה עץ עושה פרי אפילו אילני סרק עשו פירות על דעתיה דרי"ב שנ' יחא אלא על דעתיה דרפ"ח למה נתקללה אלא

באניטש ראסר ליט ביזיא דהדריניק:

ויהי

ברהו קוד לאד' ודאי דאין כל חדש נתקלל' האדם להוליד כמותו ע"י עפוש החזיר וכחקוק כני אדם לפעדו ות"ת ע"כ הקללה היה לאדם ג"כ שתעפש להוליד דברי' אלו דהא כיון לריב"ם וכיון לרפ"י ל' שהקלל' הוא ב"כ לאדם עכשו ולהבי ל"ק לדורות שהאדמה היתה רעב סיחיים כימי אדם כלל[קחן כפ"ב

דבסהי' אין הקללה רק לאדם ומהאי טעמא נמי לא חש לי' כפשטים שתפי' ארורים בפירושי' שלא תגמיח כבראשונה: ובלתי שתעב מבעבדון תאכלנה ולקחן כפ"ב נמי אמר שהפירות מכלל ד' לברית שנטלו מאד הר' ומייתי לה מארור האדמה וכו' והר"ח ז"ל שכתב שהיו ארורה שהיה מרוח לאדם לא רחה המדרש אלא כנסת' אחריתי וכדאיכתוב בסמוך ומייתי להה י"ל דהדאייתר ליה בעבדון תאכלנה דרים ארור האדמה לזכותי' ומשום דאי אפשר לומר דלית' ארורה האדמה לכד והיינו דלא פי' שתה מעלה נמחי רעים וכעלי

ריח רע שלא תינק קללה לנוף האדם ונם ריח האדם לברות מהם ועם מה שכתבתי יובנו דברי הרמ"כן ז"ל שכתב נבי לא תוסף את כחה לך שכתב עליו הר"ח ז"ל שלא הביאם וה"ם הר"ח דלא פי' שתעלה נמחים רעים כו' מפני שכל אלו בכלל קוץ ודרדר ליתא דקוץ ודרדר רמויים שם למתכל כדלקחן כפ"ט:

אף הן הם כהן הגאה מלמן מימ זו משמע דקאי אדברים ארורי' וה"פ שאף הן אינן קללה לגמרי שים בהן הגאה לרשעות ותחכוסות וכדומה וכדאמר לקחן כפ"י סי' ז' אפי' דברים שאתה רואה יתרים הן בכלל בריאתו של עולם וכו' אם לומה להה דאמר לקחן כפ"ב סי' ח' אף קללתו של הקב"ה שים בה ברכה כו' אבל לקחן כפ"ו סי' כ"ח גרסי' ותעלה לו גמל ארי אף הוא ים בו הגאה שהוא מוכרו ונהנה מדמיו ולפ"ז ה"פ דברכין כמו שקללה שתה' זכוכים כי להה לא קללה נם בן שתעלה לו גמל שהוא טוח ומכלל דברים הארורי' ומשני ר"ד מ"מ יש בו הגאה לאכרו אפי' לא ירכב להשתמש בדבר טמא וה"ה דהמ"ל אף הוא יש בו הגאה לעבוד ולמשא לא דעדיף' מינה קאמר ואין ספק שהגרסה הכא מסוכשת שלנו הסופר ק"ו ותעלה לו גמל והמעתיק חשב דר' אחזכוי' קאי וכתב אף הן במקום אף הוא ש"מ דקרי לה מאי קאמר לה דוחתי לה דמי גמל לזכוכים ושמא מלא קאמר לא ארורה משמע ליה דה"ל כל דבר טמא בכלל שגם הוא ארור ומשני דלא קאמר ארור אלא למיזך ובלתי מועיל ואין להקדזכוכים כמי ים בהן הגאה כדכתיב' דמ"מ רבויין בגולל מהטפוח קשה ורש"י כתב ותעלה לו גמל קוטי היה שקשה נדולו מקטנותו ושמעתי עליו שמתרין בבני אדם וספק לטורה שם הוא גמל או חיה אחרת:

שעברה על הגזרה וכתחלה כדי שלא יהיה נוח לאד' לא יקח עוכה עליה ובעבור שגם הוא חטא נפקדה ומש"ה ארורה האדמה בעבורך היינו שהוא שבב כחטאו שיפקד עוכה כנ"ל:

שעברה על הגזרה אף על פי שהארץ אין בה בחירה לעבור על לקיים החנוה שהיא עושה כל מה שיגזור ה' בטבע' וכמ"ש בספרי נבי החיינו הפחים שהתכלו בארץ שבחתי לשמשך שאת אומרת כן ת"ח ים לפ' זה על שרו של דבר שיתורר בבחירה וכידוע וכדלקמי' לעני כפ"כ בתחלת סי' כ':

כזה הפרי נאכל דעקפרי פירושו הכא עץ שהוא פרי דאי פירושו עץ עושה פרי דומיא דעץ פרי וכל ארוים הא תו עושה פרי למ"ל ת"כ ליחא עץ עושה פרי לחול וכבי תניא בת"כ נבי ועץ הפרה יהא פריו מכון שאר העץ עתיד להיות תאכלת ת"ל עץ פרי אם ללמד שעשו פירות הרי כבר נאמר עושה פרי כו' ואין לפרש דעושה פרי מינטריך דה"ל למ"ל עץ פרי כיון שכיומו ע"ש דה"ל למינטריך דלא מיתורת ילוף לה שלא מדכתי' עושה פרי אשר זרעו בו דמשמע בעודו נזרע עושה פרי תדע דבדשאים נמי דרים הכי מתדש' האדץ דשא עשב מזריע כו' ות"ת ובוא' דתרתי קאמר שתהא עץ שעשו בו פרי אחרי עושי פרי ולא יהיה העץ

נאכל

ת"א מתרגמים ובחור כאנשי

ה"ק עוד על זה מכן שהם מביני הקללה למה נתקללו קנתם יותר מקנתם וז"ת מינה ק"ו מנלי כי ה' יעשה כריחמיו לבלתי השחיתו הכל:

ליט ביזיון דרך העו"ג על הרשע תרורי שדים שהביקו זה ולכן נתקללה החרן בשביל החדש שלוקח ממנה:

ליט ביזיון וכו' רש"י ז"ל כתב הא דריבים גבי ענן כרי וגבי תרורה החדשה כתב הא דר"פ עם היותם דברים סותרים כמהגנו בכ"מ לכתוב בכל פסוק היותר מתישב לחכי הר"ם ז"ל כתב דלמה שתרגם די"ל ירוש' פב דלש הא ושא גרגר' וה"ק כשנתקללל תלש על עונו והורדך לקלל גם החדשה בעבורו כמהגנו הברייות נפקד גם עונה עם חותם קללה ואין זה ודאי שלא רמה לתגדה זו כמקום' אר נסח' אחר כנזדמנה לו כמו שכר' מדבריו גבי תרורה החדשה דהא קיהן שדבר מחלוקת דמ"ד שחטאה ס"ל שכעונה נתקללה ומ"ד ליט ביזיון הוא משום דס"ל שלא חטאה:

יום ג' שנגברו בו גבורים לא ידעתי מ"ט תלתא שליחי תל' שליחי דמ"ם מיום שני ד' ה' ו' ואין כאן ט' לו' היכא דאיכא למדרש דרשינן:

שנגברו בו גבורי' שכן נראתה היכשה וכרזל מעפר יוקח וכו' כיוצ נתחו תחילנו ומשניהם כלי זין נעשים כדמפ' ואזיל:

הכ"ד שליחי וכו' דתמה היכו גבורי כח מתם אחל שליחים על כלו תיפשר לפ"רי בבתו' כמו השלים אשר לתלך תחצ' שלוחין גבורים מתם ומשתי ט' לא מיתי קרא דתרתה שליחי כלפ דכתיב התם מקחני הלי קרא:

כיון שנברח הכרזל כו' משל בעלמא הוא שהיו לו כיוצים ההם וכן תתרו בפ' חד"מ נבי חזון עובדיה היכו דתמרי ליכני מיכיה והיה תחת ביזול בית נרגע:

כיון שנברח הכרזל וכו' תפ' שהנלות היכשה קדם לתילנות:

תיפשר שלא נברח כו הכרזל אלא תחרי תחילנות:

עץ תכה לא יכנס בי שתין הנרזן חוכך תלת ע' שים כו בית יד של עץ שתין דרך לעשותו תלת של עץ:

לא נברח להתיר תלת ג' ח תכל הלבנה משושה בלילה וחד ס"ל שתין צורך לתור שכו מתשלת החשך בדכתיב ולחשך קרא לילה וה"כ לתה נברח תלת למועדים ותיפשר היכו דסתיך לעשת ירח למועדים תשת חשך וייכי לילה ובפסיק תפ' דתדכתיב יהי מאורת חסר וי' דייק לה ותיפשר דתדכתיב נתי יהי ול"ק יהי דייקי לה ותין לחק דת"כ בתי זה תתת' בברתת הירח דים תם למקרח וכי' יהי מאורות יתהוה כל"ת מהמאורות ומדכתיב בלשון יחיד דייקי שתין צורך להתיר אלא לת' דים תם למסורת תכל ליכת למיתר דתקרח דעשה ירח למועדים קתמר לה דהא תפשר לפ' קרא שעשתה לתור ולמועדים ג"כ כמ"ש בסתוך וכו' דליתני דר' משמע שהכתר יהוש בעלמו תלת נברח להתיר תלת ג' ח תכלי שנזכיר קרא דעשה ירח כו':

לא נברח להתי' תלת ג' ח ות"ת תיקרי ירח תתור דהא סוף סוף תתיר הוא שע' תורו יכתבו דרכיהם ויקבעו התועדי, לפי תוספת וחסרון תורו וחכתי תותרין לר' קרא דויהי לתתורות שכרתה ה' שתהיה תתורה לצורך קביעות התועדי' לת שהיה נדיך לתורה ממש תכל ר' סימו' תשתע ליה קרא כפשטיה דהיכו להתיר ממש וכו' תדכתליה קרא למילתיה דכתר הכי כתיב תו ויתן אותם שהיה ברקיע השמים להב"ה ותני סכר דתית צורך קנת לתור להוליכי דרכיהם בלילה תפ' שתחלת תחשך בלילה:

אם כן למה נברחת לכנה ותפ' ג' דתית בה צורך לעולם לכשול הפירות כדכתיב ותתגר גרש ירחים לת ס"ל דתשום הת תילנת פורתת נברחת:

כדי לקד בחשבון ר"ח ושני שע' תולד הלבנ' תקדשי ר"ח ושני,

ת"א מתרגמים

נתכל ולת עברים על הינוי דהת תשכחן תילנות שעב' כפריס דיהיו תתרוג כדלקתן בפט"ו סימן ז' ופלעלין כדתיתה בפ' כיצד מברכין נבי וכטעתם כל עץ תתכל י"ל דתדלה כתיב ותונת התרן עץ פרי עושה פרי דייק שעברים ותסתי טעמת כמי י"ל דלת ס"ל למידרש יתורת דעץ פרי ע"פ

ר' אליעזר תו כרבי יהושע בפ"ק דר"ה דרבי אליעזר סבר כתפרי שתילן תלת פירות נברת העולם והיו עץ פרי שנמתר פרי ועושה פרי היו כרכה פיעשה פרי לדורות ור' סבר כיון שתילן תוינת פירות נברת העול' והיו דכתיב עושה פרי ולת עץ פרי נמור ועץ פרי היו לות' שבתקותתן נברתו פרתו הענן לטעון פרי תיד דלדידהו קשה תתי כתעשה לת כתיב נתי ותונת התרן עץ פרי עוש' פרי ותיהו לר"ת ולר"י שתת

ענוש כד ל' דשבי קרת לגלויי תעץ פרי עושה פרי דתרתי תילי ניהו תדשבי ליה תח"כ בעושה פרי דתל"כ ה"ת דתרוייהו לחלת תולת' תתו דעץ פרי ר"ל פיהי

שבועה נג תתיני התילנו התוינים פירות ועושה פרי לומר פיעשה פרי בפועל ולת בקנת תילנות שתע"פ שהם מתין התוינים פירות הם יכשים ולת חם קרת לומר דתתי לתטעי שהתרן עברים ע"ם דתסתת כתו שקיימה התנוח כתת קיימה ככל:

והיא לת עשתה כן וכו' תפ' שקנת תוינה שהעץ נתכל כג' ל' לת נוה ה' שתוינת העץ נתכל כפרי ותשכחן תלתן טעמו ופירון שוה כדתי' בשלשי פ"ק דכיצה ומין ירק הוה כדכתבו התוספו' בפ' לוכך הגוזל תדחשיב ליה כמסכ' ערלה כלתים בכרם ותיך יתכן שהתה שבעתויות עברה ותתה שלת נעטויות נודרות להוינה ושתת שדנתה ק"ו דתי בתילן שרחוקה תדרגת העץ תשפרי רגה ה' שיהי' בתכל כפרי כ"ם פירק שהעץ קרוב לפרי ולכך תפ"י שהוקשה לה לקייס התנוה בכל התילנות קיימה בקנת תירקות כתו שקיימה בקנת התלנות וכבר תינינו גם כן לתינהו שבשתו דשתים ק"ו בעלמה מתה שנאמר בתילנות כדתי' בפ' תלו טרפות:

אף הוסיפה ע"ה ולת תבעית שלת עברה על הטוי תלת תדרכה הוסיפה ותין לו' שבעשה משום בל תוסיף כי סתכה לעשות ר"ש שכר' לה שזה יותר טוב כי סתכה דעת לו' שזה רצונו ית' טפי ותפ"י שלת נוה בתילני סרק תלוה תן התוכח' תפי' בתילני סרק ובירוש' גרסי' שתתם ותת דל"ק שעל שחטאה בתוספת נתקללה שכוונתה לעבור היתה דהת לת מסתבר דיותר נקל לה לגרוש תלהסיף ותה בעשה להסטרית עשתה ותם בתם לחטוא תדרכה ס"ל לגרושי:

עץ עושה פרי תפי' תילני סרק כי ת"ם עץ פרי עושה פרי ה"ם העץ שרתוי לפרי רצונו עץ הנדה יהיה עושה פרי לתפוקי תילני סרק והיה הוסיף שתפילו ת"ם הנקרת עץ בעלמ' עושה פרי ורי"ם ל"ק הכי ד"ת לתה נתקללה וכו' דלת ס"ל לו' לייט ביזיון ת"ל דס"ל דבעץ עושה פרי לחול תיתעטו ת"ם דלת מ"ל לפרי הבן' עץ בעלמת יעשה פרי תלת תול' התרן עץ שעושה פרי זר פלת תתר כרי כם דלת ס"ל שהתרן תעכור תת פי' ת"ל דס"ל דפרי עץ פרי ע"כ עץ עושה פרי דומית דעץ פרי וכל תרויה:

אפילן ת"ם הוינתו פירות כתב הרמ"בן ז"ל בפ' בראשית ז"ל ותני תמיה תיך לת הזכיר הכתוב ת"ם ותיך נוה בעץ פרי לכדו ותולי בזה נתעוררו רבותינו שתמרו תף ת"ם עשו פירו' ות"ל נתתר שתקללת תרורה החדשה היו שרק עכ"ל ותני תמיה מדברינו שלת תתר כן תטו' ההוא תלת לשנוי לשון התעשה תהנזרה ועוד דעכ"ל שבלשון הגזר' תעטו ת"ם כדפי' וה"ל תמיהתו בדוקת' קיימ' לתה לת זכר בריאת ת"ם וכו' שיכת דרי"כם תתי תיכ' למי' ולבי גומר שלת קרת הקור' לפניו לשון תגדה זו בכתבה ולענין תמיהתו שכבון הוא ת"ם ז"ל תח"כ דבכלל תדשה התרן קתי וה"ת

גם כן למיגן בחגיגים הלכה ע"פ הסנהדרין הלכה כי שנת החמה יתרה
על שנת הלבנה יום ושלש וכל החגים שהם שני ראשי חגו מחשבים
שנה כדילפי' בפ"ק דמגי' מדכתי' לחדשי השנה וכשמפסדי יותר מ"ל יום
מוסיפת ימי לחמה מנדרי
מועד לחדש שלם ומעברים ג והיו לאותות ולמועדים ולימים
שנה :

כדי לקדש בחשבונה וכו'
והיכו עשה ירח למועדי'
למשמע דוק' מועדים שע"פי שהיפך עשויה למועדים
ושנויים בשבילים מ"כ בשמש שדרכו נודע תמיד כשלי' הרח"ק כש
וכן נר' שמש רבן גמליאל כפ"ק דר"ה דילפי מהכא דירח פעמים
הוא בקביעי פעמים שבא מאליהו מ"מ ניחא ליה לר' יוסי למועדים
דוק' ושו' דלמועדים משמע לתה שבעבורו נברמת דת"ל כמועדי
מיבעי ליה :

אעפ"י שעשה ירח וכו' מיז מוטט וכו' פרש"י ז"ל מת"ש שהיה
המולד קודם חצות מיז בחדש שעבר שעשוי
תחה תדע לך שכן הוה יוסף הפרח כו' משום דניסן שבו ניצחו
יתר' תשרים יום ה' היה והמולד היה שיום ב' אחר חצות בתחלת
ו' שעות מחרונו ותניגן כל חדש שמולד מז' שע' ולמשה יש כח
לרחוקו ומחרי' ברים תנחו מותו בחדש שלאחר הק"ב למשה מז'
שעו' ולאחש היה ולא היה כח בעין לרחוקו חלה שהק"ב הרחה לו
בהנבעו ות"ל בחדש הזה כזה רחה וקדש ומחרי' נמי ב"ר"ה כולד
קודם חצות בידוע שהוא נר' היום שעתיד לשקיעת החה ומותו מולד
ניסן היו שנולד לאחר חצות היום ד' לח נר' בשליל עד ליל ו' לפי
שביום היכה נרחי בשליל עד הלילה לפיכך אם אתה מונה ללבנה
מה שנרחית היום ו' לח תמנה אר"ח ניסן עד יום ה' שבויאתו יהר'
מחברים שלח י"ל שקישות ולאחיב בט"ו יום ואם למולד אתה מונה
עדיין הם שעות יותר מט"ו יום וניין דכתי' כ"ט יום לאחדו שלין
מוכי ללבנה שלא משתקע החה שלין אתה עושה יום ל' מן החשבון
עד שקיעתו בליל ה' ומליל ה' ואילך אתה מונה ואתנה ט"ו יום :

כשמש ידע מכוחו כו' לפ"ז ח"ם אם והיו לאותו ולמועדי'
שע"פ שהמועדות נאחים למולד הלבנה ברקע ב"ש
החמה מ"ט זה ולא נצטרך למ"ם הר"ח אם ז"ל שלפי שמולד הלבנה
מחכוך ב' התאורות תלה המועדים בשניהם ואין להקי שמתי ל"ק
שאם ירח ואחם למועדים דמ"ח הלבנה עקר בחשבון ואתי קרח
לייק לו' ירח לחוד ואחם לחד אחם הכי ושו' לירח לא עשאה חלה
למועדים אבל אחם עקר בריאתו להאיר ואלו אחר עשה ירח
ואחם למועדים ה"ל דתרוויהו עקר בריאתן למועדים אבל ואין
למועדים לא משמע שלא שחר שבחרתו הכא עומדי ג"כ למועדים
ות"ת מה נורך לויסעו מרעמסס לילך מוכיו למועדים י"ל דהמ"ל
למועדי לאו רגלים אחם אלא לשנוי זמנים א"נ דה"ק דאשום
דלתקופה מוכי לאחה ועל התקופה מעברי הכא ופ"ק שעבור
יהיו החועדים להכי קייל לאחה בתי בחועדים אבל לקדוש החדש
לעו' אין מוכי שלא ללבנה ג"כ דאשום דמולד ע"י חפור כ"אחורות
כו' כהה דהה אם ז"ל ג"כ למועדים לא קאי שלא אלבנה וה"ק ואין
לאותות וכו' הה כדאיתי והה כדאיתי ופשי' שאין לאחול אחתי
לא ילוף מדכתיב על חדש יחים למיכים ילפי' בפ"ק דאחני' שאין
אחשבי שעו' לאחדשים אלא יחים או אחדשים שיהא הכל אחדש
או מוהיו ערב ויהי בקר יום ז' כדילפי' פ"ק דרה' בירושל' דוקמי הא
דוסעו מרעמסס כו' עליה ג"ק הנהו אחתי לא ילפי' אחא ואמת
אשום דאיכא למידחי שלמולד ניסן אנה הכתוב ואח"נ אאיכא
שעות יותר מט"ו יום לא אכי קרח אלא יחים שלמים :

לגזה נבריאת לבנה אלא ס"ל שעקר כו' ריאת לחשבון ר"ח דכיון
ד"ת אין החשבון ע"י לבלה כפר היה אפשר כאחה לבד
ג"כ לחשבון ות"ם עשה ירח למועדים היכו שאעשה הירח טוב
למועדי' שם שעקרו לפי שאפשר כו' כמו שגם השאם מועיל לזה אע"פ
שעקרו להאיר ואיאפשר בדרים למועדי' הגז למועדי רגל וה"ק עשה
ירח בשבי הטוב כשביל שאם שידע אלא ישבו לעשותו שלא
שצפה הק' כה ואע"פ שעשה ו' טעו עכ"ם ת"ח הושלה בריאי
שניהם שקלת מהפקחים יאמינו בשביל זה וכח"ם
בחברים אעה' כאן' בחדרים ועו' כדי שלא יהיה פתחון פה
לטוטים ויפרע ה' מהרשעים שהיה להם ללמוד :

צפה הקדוש ברוך הוא שאילו בשיברא שנים
עתידים לעשותן גלוחות ואחר ואח"כ יחסם
שנים יעשו אותם גלוחות גלויות ע"שכ"ן ולכן ברח פ' להשאת
אויבי הגלה פורח כדכתיב לפני והוקק ד"ת לו כן ולא אחר

גם כן למיגן בחגיגים הלכה ע"פ הסנהדרין הלכה כי שנת החמה יתרה
על שנת הלבנה יום ושלש וכל החגים שהם שני ראשי חגו מחשבים
שנה כדילפי' בפ"ק דמגי' מדכתי' לחדשי השנה וכשמפסדי יותר מ"ל יום
מוסיפת ימי לחמה מנדרי
מועד לחדש שלם ומעברים ג והיו לאותות ולמועדים ולימים
שנה :

כדי לקדש בחשבונה וכו'
והיכו עשה ירח למועדי'
למשמע דוק' מועדים שע"פי שהיפך עשויה למועדים
ושנויים בשבילים מ"כ בשמש שדרכו נודע תמיד כשלי' הרח"ק כש
וכן נר' שמש רבן גמליאל כפ"ק דר"ה דילפי מהכא דירח פעמים
הוא בקביעי פעמים שבא מאליהו מ"מ ניחא ליה לר' יוסי למועדים
דוק' ושו' דלמועדים משמע לתה שבעבורו נברמת דת"ל כמועדי
מיבעי ליה :

אעפ"י שעשה ירח וכו' מיז מוטט וכו' פרש"י ז"ל מת"ש שהיה
המולד קודם חצות מיז בחדש שעבר שעשוי
תחה תדע לך שכן הוה יוסף הפרח כו' משום דניסן שבו ניצחו
יתר' תשרים יום ה' היה והמולד היה שיום ב' אחר חצות בתחלת
ו' שעות מחרונו ותניגן כל חדש שמולד מז' שע' ולמשה יש כח
לרחוקו ומחרי' ברים תנחו מותו בחדש שלאחר הק"ב למשה מז'
שעו' ולאחש היה ולא היה כח בעין לרחוקו חלה שהק"ב הרחה לו
בהנבעו ות"ל בחדש הזה כזה רחה וקדש ומחרי' נמי ב"ר"ה כולד
קודם חצות בידוע שהוא נר' היום שעתיד לשקיעת החה ומותו מולד
ניסן היו שנולד לאחר חצות היום ד' לח נר' בשליל עד ליל ו' לפי
שביום היכה נרחי בשליל עד הלילה לפיכך אם אתה מונה ללבנה
מה שנרחית היום ו' לח תמנה אר"ח ניסן עד יום ה' שבויאתו יהר'
מחברים שלח י"ל שקישות ולאחיב בט"ו יום ואם למולד אתה מונה
עדיין הם שעות יותר מט"ו יום וניין דכתי' כ"ט יום לאחדו שלין
מוכי ללבנה שלא משתקע החה שלין אתה עושה יום ל' מן החשבון
עד שקיעתו בליל ה' ומליל ה' ואילך אתה מונה ואתנה ט"ו יום :

כשמש ידע מכוחו כו' לפ"ז ח"ם אם והיו לאותו ולמועדי'
שע"פ שהמועדות נאחים למולד הלבנה ברקע ב"ש
החמה מ"ט זה ולא נצטרך למ"ם הר"ח אם ז"ל שלפי שמולד הלבנה
מחכוך ב' התאורות תלה המועדים בשניהם ואין להקי שמתי ל"ק
שאם ירח ואחם למועדים דמ"ח הלבנה עקר בחשבון ואתי קרח
לייק לו' ירח לחוד ואחם לחד אחם הכי ושו' לירח לא עשאה חלה
למועדים אבל אחם עקר בריאתו להאיר ואלו אחר עשה ירח
ואחם למועדים ה"ל דתרוויהו עקר בריאתן למועדים אבל ואין
למועדים לא משמע שלא שחר שבחרתו הכא עומדי ג"כ למועדים
ות"ת מה נורך לויסעו מרעמסס לילך מוכיו למועדים י"ל דהמ"ל
למועדי לאו רגלים אחם אלא לשנוי זמנים א"נ דה"ק דאשום
דלתקופה מוכי לאחה ועל התקופה מעברי הכא ופ"ק שעבור
יהיו החועדים להכי קייל לאחה בתי בחועדים אבל לקדוש החדש
לעו' אין מוכי שלא ללבנה ג"כ דאשום דמולד ע"י חפור כ"אחורות
כו' כהה דהה אם ז"ל ג"כ למועדים לא קאי שלא אלבנה וה"ק ואין
לאותות וכו' הה כדאיתי והה כדאיתי ופשי' שאין לאחול אחתי
לא ילוף מדכתיב על חדש יחים למיכים ילפי' בפ"ק דאחני' שאין
אחשבי שעו' לאחדשים אלא יחים או אחדשים שיהא הכל אחדש
או מוהיו ערב ויהי בקר יום ז' כדילפי' פ"ק דרה' בירושל' דוקמי הא
דוסעו מרעמסס כו' עליה ג"ק הנהו אחתי לא ילפי' אחא ואמת
אשום דאיכא למידחי שלמולד ניסן אנה הכתוב ואח"נ אאיכא
שעות יותר מט"ו יום לא אכי קרח אלא יחים שלמים :

לגזה נבריאת לבנה אלא ס"ל שעקר כו' ריאת לחשבון ר"ח דכיון
ד"ת אין החשבון ע"י לבלה כפר היה אפשר כאחה לבד
ג"כ לחשבון ות"ם עשה ירח למועדים היכו שאעשה הירח טוב
למועדי' שם שעקרו לפי שאפשר כו' כמו שגם השאם מועיל לזה אע"פ
שעקרו להאיר ואיאפשר בדרים למועדי' הגז למועדי רגל וה"ק עשה
ירח בשבי הטוב כשביל שאם שידע אלא ישבו לעשותו שלא
שצפה הק' כה ואע"פ שעשה ו' טעו עכ"ם ת"ח הושלה בריאי
שניהם שקלת מהפקחים יאמינו בשביל זה וכח"ם
בחברים אעה' כאן' בחדרים ועו' כדי שלא יהיה פתחון פה
לטוטים ויפרע ה' מהרשעים שהיה להם ללמוד :

צפה הקדוש ברוך הוא שאילו בשיברא שנים
עתידים לעשותן גלוחות ואחר ואח"כ יחסם
שנים יעשו אותם גלוחות גלויות ע"שכ"ן ולכן ברח פ' להשאת
אויבי הגלה פורח כדכתיב לפני והוקק ד"ת לו כן ולא אחר

כדכתיב לעיל :

אלו ר"ח של חסכון ימים החדש נתנה כדחת' בפ"ק דמגילה עד חדש ימים ימים את מוכה לחדשים ולא שנו ומש שלח פי' על מדת יום ולילה וכן שנים על גמר מהלכן בשנה כפי רש"י והרמ"כן • פרושים לפרש הכל לענין קדושת זמנים דומיא דמועדים :

זה קדוש שנים פי' קדוש רחמי שנים שבין קביעותו היו כ"ד מקדשים אותו ואעפ"י שכבל ר"ח נם כן היו בית דין חומרים מקודש בדתנן בפ"כ פרוטים יו דר"ש ל"ק הכא קדוש בר"ח נם כן ובעיש ג כי הקדוש הזה אינו אלא להיות ר"ח לא קדש ממש כר"ש שאסור במלאכה והיכו דכתי' קרא ושנים לר"ש ולא כיליה בהדי ימים דהיכו רחש חדש וכמועדים נמי לא כיליה משו' דאית בית דין ביומיה מש"כ נב' רגלים שקדושתם על פי קדוש רחש החדש ושם תאמר למה לא הזכיר הכתוב ג"כ שבועי החדשים ושנים והתקופות כיון דנפקא מכהן נמי לענין מועדות י"ל דכיון דזכר המועדות וקביעות ר"ח ושנים תו לא לימדיך להכהו דמיבה ילפינן להו וקרא לאו כי רוכלא מזיל ומשיב ת"כ דמילתא פסיקתא קאמר אכל העבורים והתקופות אין להם עתים קבוצות ת"כ מדלא מדכר קרא אלא הני דאית בהו ענין קדושה דכר"ח נמי אי מקודם אכל כימי העבורים והתקופות אין קדושה ולא לענין קדושה :

ולשנים זה קדוש שנים ברישא נקט שבתות דתדירי וחשיבי טפי ושמך להם מועדות דומיא להו והדר ר"ח דתדירי והדר קדוש שנים דהוי אחת בשנה :

לך היום ונקלם • פי' משום דק"ל פירושים דקרא כי פי' המפרשים כלם לחוקים ומש"ם לית בה' לך היום מתקלם והוא מקר' קצר וקשה למה שאמר ואלישים מלכי מקדם וגו' ויר' לך מקלם ג"כ היום שפעלת בהם ישועות למה שהביעות מאור ושמש ולפי שאי"א קשה אלא פי' הקלוס פי' פי' כ"מה היום ברשותך ופי' לך שלך כמו לך ה' הגבורה • ולפי שנם ליה ק' דמלי קא"ל ועוד מה ענין זה אכל ספור הפלאי לאחת פוברת וגו' ליה פי' פי' ג' לענין הבשים ופי' לך יום נם כן שלך כי יום הנם מיוחד ומקודם לה' משאר הימים על דרך הוא הלילה הזה לה' שמורים וכו' והיה היום ההוא יודע לה' ולפי שאין בזה ג"כ כ"כ חדוש פי' פי' ד' לענין הסירה דקאמ"ל שרחוי לומר שירה בעת הנס כמ"ש בסמוך ופי' לך יום לך בשורר ביום ואעפ"י שנם לפי' זה הוא קל קצר ג"כ ל"ק כולי האי שקלוס החדש יותר מכוחרת מקלוס היום עצמו ולפי שלפ"ז היכו מקושר אל אחה הכיבות פי' פי' ה' לך כאה וכו' ואין לפ"ז דמ"ם בשבת שאתה עושה לנו נסים ביום לך יום וגו' ומ"ם אנו אומרים שירה ביום חדש מילתא היא דכריסת קאמר דביום הנם קאמר קרא לך יום והדר אם' דהיכו שאנו אומרי שירה היו"ב דת"כ הכי ה"ל בשבת שאתה עושה לנו נסים ביום לך יום שאנו אומרים לפניך שירה ביום ויאמר בשבת שאתה עושה לנו נסים ביום אנו אומרים וכו' מ"ק ד"ה"ל ד"מ בכל אחד מדרשות אלו כדרך שמדרש ושמח דש"ל דכלהו מיתנהו ביון דקרא לא מייתב' ספיר לשנים מ' מהמדרשות דנש

כפי' הם' ק' לך היום מבעי ליה :

לך היום מקלם כדכתיב המעים מספרים ככוד אל וגו' יום ליו' יביע אומ' וגו' ובתחומ' פ' אחרי מות משמע שהשמש זורח עד שהוא שוקע אין קלוסו של הק"ב זז מפיו וכו' ובלילה כתיב גם כן ברן יחד כוכבי בקר וגו' וקרוב שענין הקלוס הוא הרחות יכלתו ית' מתבוננת השמש כי הוא מופת לכל על מציאותו ית' כמ"ש הרב בתחלת ת"כ ואומרו מה היום ברשותך וכו' יר' שכמו שהכל נגלה לפניו ית' כיום כן בלילה כמו שאתה אומר הכתוב ידע מה בחשוכא אעפ"י שבחושך עתיד שרח להזני' מלב הרשעים שבחשך מעשיהם ויאמרו מי רואנו ומי יודענו • ואפשר גם כן לפרש מה היום ברשותך שכמו שעיניכו הרואות השמש מתנוצצ בע"כ מתבוננת הטבעית מתערב למזרח והש"י מניעו על ידי הגלגל היומי ממזרח למערב הפך תנועתו כן הלילה גם כן ברשות ה' והכל בגזרתו אבל אין לפ' שאם בשבת שאתה עושה לנו נסים ביום לך יום הוא פי' דאם היום ברשותך

ומה שאתה בשבת שאתה עושה לנו נסים ביום אנו אומרי' שירה ביום פי' לך היו' מקלם דהיום קלוסה קלוסה מקלם דיום ולילה נופיים והכא קלוס המבשים בזמן היום והלילה ונבי מה היום ברשותך ילפינן מיום ללילה אבל מיום יום הנם לה' אינו כלמד מהיות ליל הנם לה' שכל אחד ידוע בעצמו :

גלך יום אף לך לילה לך היו' מקלם ולך הלילה מקלם מה היום ברשותך אף הלילה ברשותך בשעה שאתה עושה לנו נסים ביום לך יום ובשעה שאתה עושה לנו נסים בלילה אף לך לילה בשעה שאתה עושה לנו נסים ביו' אנו או' לפניך שירה ביום ובשעה שאת' עוש' לנו נסים בלילה אנו או' לפניך שירה בלילה עשית לנו נסים ביו' ואמרנו לפניך שירה ביום ותשר דבורה וברק בן אבינועם ביום וגו' עשית לנו נסים בלילה ואמרנו לפניך שירה בלילה השי' יהיה לכם כליל התקדש חג לך נאה לו' שירה ביום לך נאה לומר שירה בלילה למה שאתה הבינות מאור ושמש ואתה עשיה את ב' המאורות שנאמר ויעש אלהים את ב'המאורות הנדולים וגו' ;

כזה היום ברשותך והיכו אף לך לילה כלומר כזה היום וכפי' קתני ל"ק מה היום מקלם אף הלילה וכן בסתר הפירושים דכתך מילתא אחינא למילף מיום ללילה אכל בסתר פירושים אין ענין מבואר יותר מלילה כדפי' לעיל ולהכהו פי' כדיך לדחוקי אף לך לילה לא אתא לדמויי אלא לטפויי לומר זה וזה ג"כ :

רבי אנן אומרים לפניך שירה ביום י"ל דמאי נקפת מתמיהת הסירה ביום או בלילה י"ל דה"פ שהשירים תבופה לנם ולא יעבור אפי' מהלילה עד הבקר ת"כ מהיום ללילה שתיד אנו מודים לו על לפי שקנת יעבדו לאחת וקנת ללבבה אחנם יאמרו בין שיעשה להם הנם ביום או בלילה יודו לש"י ולא יטעו לומר שמזל היום או הלילה נרמה וש"מ נם כן יש לפ' מה שאמר בשעה שאתה עושה לנו נסים ביום לך יום שבשעות הנם ביום הפך המזל והורע מזל חמה הסולט בו אז יודע שהיום לה' ולו לבדוה ממשלות כמו בחזקיהו שהשיב על הסמן אחורנית ומזה הטעם אמרו בפ"ן לקמן שהית מכת סדו' בשעת אחז'ולבב' בראקיע • וקרוב לומר שהיום רמז לפרסום והבדור בשום והלילה רמז להסתר על דרך שאמר בפרק ואלו מנלחין וכשל נם נביא עמך לילה תלמיד חכם מסרח כשהו בלילה והכוונה בזה שבשעות הנם מפורסם תהיה נם כן הסירה מפורסמת נגד כל העמים וכשיותו נסתר נם כן הורנתו תהיה בלתי מפורסמת ועוד"ק יתבאר נם כן לומרו בשעה שאתה עושה לנו נסים ביום לך יום שבשעות הנם מפורסם ייותר לפ"י ואפילו בשיותו נסתר רחוי לייחסו לפ"י שעושה בפלאות גדולות לבדו ולא לייחסו אל המקרה והזמן :

ותשר דבורה אחנ"ב דקריעת יס סוף ושירתו נמי ביום היתה כדכתיב ויושב ה' כיום ההוא וגו' ניחא ליה לאתויי מהכא דכתיב יום בהדיא בתחלת הסירה :

השיר יהיה לכם כתפלת שחריב מיירי קרא והיה מבשרם בסירתם בתפלתו תהיה בשירת ליל פסח כי בליל פסח היתה תפלתו ואיבה ילפינן שבליל פסח אמר סירה וכדחיתת בתדרב תילים וכן בפ' מי שהיה ילפינן מהכא לליל פסח ת' טעון הלל וליכא למימר דלא אתא קרא אלא לומר שבירתם תהיה בשמחת החג דהיכו בליל פסח לא שאמרו שירה בליל פסח דשם כן ליתא והיה לכם בליל התקדש חג מתי שיר ואין להקשות דתי משום הלל הרי ביום נמי אמרינן כתנרים כדאמר בפ' הנזכר דשחי' פסח טעון הלל ת"ש דביום נמי נעשה להם נס בשחיטת הפסח שהיו עיניהם של מצריים כהות ולא היו יכולים למחות ואמרו עליו שירה והכא ניחא ליה לאתויי לשירת היום מותבר דבורה דכתיב בהדיא • ומאי דנקט הכא שירת דבורה מקמי שירת פסח אע"ג דשל פסח קדם הרבה להקדים מילתא דיום משום דאתור כי טוב מ"ק דכתכילתא פי' שירה שנו' שירות בן הרחשונה כתנרים שבאחר הסיר יהיה לכם וגו' כי לעתיד שנאמר שירו לה' שיר חדש שכל השירות שעתידו לומר קדושת בשם שהנקבה יולדת כך התשועות שעתידו היה לחריבים שעתיד התשועה שהיה עתידה קדושה בלשון זכר וכו' והרי שירה זו דפסח ושבחריב נמי בלשון זכר היה ומאי דכתכילתא ס"ל דהסיר יהיה לכם לעתיד לבא מיירי ומאי דאמרי שירה דעתיד לעל ליל פסח לאו לנתרי אלא דכי סיכי דפסח שוררו על נאולתם ס"ב לעתיד ולעולם הוא בלשון זכר והא בלשון נקבה ומ"מ ניחא ליה לאתויי דהיה מסיר חדש לשירת העתיד ולא מהסיר יהיה לכם דהוה פסיטא יפה דמיירי לעתיד :

לך נאה לומר שירה בכל יום ולילה למה שהטיבות לעולם בהביך בהם תמיד ושמם דהיכו שתם שירה ורחוי להודות בזה טפי מעל הנלות היכשה ושאר העניבים כי ענין התורה עניו יותר נאה וכולל לדברים רבים אם להחיר ואם למשול בענייני הנויים והפסד ונם למשפטי

טורחת המערכו והוא חוזר הלילה ככל כ"ד משעות וכמלא מתחדש בכל יום מ"כ ע"י ולכן יש לברך בכל עת חודש כמו שתקנו מסדרי התפלה יובר חור ומעריב ערבים ונם לח הסניק לו מחזור מ' ע"ח ברח ב"מ ליום וח' ללילה כ"ח כתדרנתו להבדיל בין יום ולילה כי כן נחות לקיום העולם כנודע :

למה שחתה הכיונות מ"ו לפי מ' וכ' נמי מחתר לך יום מ"לל שעקר הקלום והסלטנות הוא כמחזור וכמה כתב ולא חם להזכיר סוף הכתוב אלא כלן לקשר הענין כפ' דכיון ויעש אלהים את ב' המאורות הכל לפי ג' וה' ל' דמחתר לחת הכיונות תולת כתנני נפשם :

ואתה עשית ב' המאו' פי' דמילקח היה המחזור וכמה הם כ' המאורות וקרח הירח מחזור שתם שחזרו מועט והשמש פירש כשהו למעלה וגר' דה"ג שחתה עשית וכו' וי"ל מה ענין למי זו הכח לחש"ג דמיירי במאורו מה חדש לנו לענין הם שחתו כח וי"ל דחשום דק"ל מ"ם ויעש אחרי מו' והכי קן חלה הל' חלה ויראה כ' המאורות הגדולי הגדול מחחלת היו' וכו' והשנו לזה דיעש לשון תקון בכל מקום כדכתיב לעי' בפ"ד פיזם ח' והא ח"ם טפי כמאורו' שהב' מחוקני מאד ע"כ היותר טוב מייתי קרא דקאחר שרחוי לשבח עליהם כדלעי' אחר שחה הכיונות מחוקנים ומכוונים • ח"כ לפי שהירח חורח מועט ויה' לכחורה עול בחקה לכיח שם להודות לה על אחור ושמש בשוה כי הוא ברח שניהם כשלחו והירח גרח' בחחטטותה ולכבי מייתי לה הכא לויעש אלהים את ב' המאורות הגדולים וכו' דה"ט דקרייתנהו בריאה גדולים והדר קאחר הקטן כדלעי' בסחוך ;

וער דרש רשיחי לעיל כזה ג' דרשים :

הדרך הא' שבאחור הניחה"ת כעו' חדבר ולפי שהדבר יודעו ושבטו עליה חד' פכי"ם מהחו' בחו' שהחו' שחחם והשלג יקרה לפי שהוא בחום ואם מהנשיון והוא מה שעי' מחבור השכל וחחו' כחו' לאחם שורש אף אם לא נרגים אותו ואם מהקבלה ואם מהמופת שכל שהשכל גדול מהח' וכיוצא וכ"ש בשל הפקודים בפי' ז' מ"ח ובשל ד"ח בם ח' מ"ח והן אמת שהניחותו ית' בעולם יכחן מלבד ד' פנים אם מהחום ברחותו סדור הדברים הרגילים בהנהגים בעו' וכניהן לחכלית חחייב היות להם בידיעה כי ההדמן לח יקרה כ"ח על החעטו וכו' שהדברים המקריים ח"ח היותם בכוון בכל נדדיהסיבו' שהמקרה לח יעבה על חכלי כי בג' טעני'ה חייב חרם' מניחותו בח"ם הרב בח"ב וכו"ב אחר בשל ד"ח ומבשרי אחו'ה וכ"ם מדחייתו בחום הגלו' היכם כי זו עדות ליוצר ברחשית בח"ם בם"ב ם"ח • ומלדדים או הכיר אחרה את בוחרו וח"ם לקחן כרים פ"ט חבל לח' שהיה עובר מחקו' למקום במ"ם שם כ"ם • ואם מהנשיון בהשחנות מנהג הטבעי לגדיקם בחעשה הנסי' שוו החחלה נסיונות לאחונה החלדית בח"ם בשל ד"ח במקום הנו' ואם מהקבלה הבודעת לנו מאבותינו שרחו את בוחרו בהר סיני • ואם מהמופת שהשכל יחייב זה להיות כל הנחלות מבטרנו לנחלת רחשון חלין יעלו ומחנו יחתלטו שהבדרחים כלם מניחותן בלחי חסניק לעלחת וכח"ם בשל ד"ח שם והרב בחחלת ח"ב כחר מניחותו ית' בטענות מוכלות מיניות הדברים מהכח אל הפועל ומהברח המניחות אל השדר והגדולה מכלן מלד חנועת הגלגל שכל מחנועע יש לו מניע ומהברח יכלה הדבר למניע ח' כלחי מחנועע והוא הפ"י וכח"ם שם ועו"ם כי ז"ם לקחן כם' שחחת בפ' היה משה מבקש סיודיעני את שהם הגדול וכו' שהכונה שחחנועת הגלגל הפ"י ניכר וכ"ם בשיכיל האדם הרבבת הנחלים השלים מד' יסודות ואיך יכולם הבח והמזנה מחנוע הגלגל ואיך בח כח כל יסוד מהגלגל מיוחד אליו ואיך הם נקבריים וה בזה ומחנועעים לחבוקת הגבדל כי ז"ם לקחן שם הנו' שם כ"ג הכל מחנלים זה ע"ז כו' כח"ם שם שם כה' • וכ"ם שיחבחר זה מחנועו' השחים והירח בחה שחחלק מחחלף ומחכיחי זה חת זה כי בהברח גבוה מעל גבוה שחוה וכח"ם לעי' בסי' ח' וכ"ז לקוח מהמופת כ"ח לך היום מקלם כו' וזה כנגד הפ' חת כי שיעיני הרואות כל הדברים מורי מניחותן ויכלתו בסדורם והוא קלום היום והלילה שכל הנחלים בין היום בין בלילה מורים על כבודו ע"ד יודוך ה' כל מעשיך ולפי שזה שיפער ע"ד החיוב כמו שיחתין חרם' שהחניחות מוספע מחתו ית' כשחסיך הלו' מהשחם ואין כידו למנוע דבר חתכו חלל לפי קחנת הטענו' הנזכרו' ענתן יחייבו החדום הרעוני כח"ם הרב ב'חב פ"ב כ"ח כ"ב ב"ג לו"ח חה היום ברשותך יר' שבחו שהחניחות המבונה היום מוספע מחתו ית' גם כן העדרו בעתו ברשותו סיכול ההעדר נ"ב ; וכנגד הפ' חחר כשחתה ע"לב וכו' חם חחנחר • וכנגד הנ' חחר לכו חו לפניך שידה היום שע"י הנם יחחידו בסיר' והודחה זכר לנם למשן יספרו לדור חחרון וכנגד הד' חחר לך כתה וכו' לחה שחתה הכיונות ת' והוא הרחים הלקוחה מחנועותיהם להכיר גדלו ולהודות לו :

הדרך הב' שהיום רמז לשולחות העליוני חשר חור והדר כחנועתו והלילה רמז לעו' הספל שהוא מחחר לפל ותפל וכן הצחם רמז לעליונים החפיעים על העו' החחתון כחו שהצחם מפעיע על הירח והירח רמז לעולם החחתו' וכוונת הכתוב לטעון נגד הפלוסופי' בשלקח הנניחתו ית' חעו' הספל למה ניטעבו לו' שהוא חסרון בחקו ית' להעניח בספלי הפחותי וכו' יחחרו שהדברים המורנשים לח יוצגו חלח בכוחות היולחניו' וח"כ הנגדל לח ישא הפרטי וכיוצא מהטענות שזכר הרב בח"ג פי' ט' כ"ע ז' בחחר והיה בחחנך חפעיעם לפי מ"ם בהשית דלקחן דרים שב"ד ושל הטענה הח' לחחר לך היום מקלם כו' לוחר שכחו שבהודו ית' בעליונים נ"ב היה כחחחונים וכבחי' יותר יהיה קלוסו וגבורתו בחחחונים שם היותם חחחר נרוע יפעל בהם בעולות נחוחות כמו שחעלו החוחן חניה יוחר בשיגייר טורח נחוחה בחחר נרוע וכמ"ש חרם' בטטען על החכחים שלח רצו לדבר בטבע הב"ח הפחותי כוכובי והיחוחי וחברנוהו לעי' בפ' י' סי' כ"ו • וכ"ם לפי שחחת שהחרץ עקר לפי שנדיק יהוד עולם בח"ם שם וטעון עוד נגד הפלוסופים שכחו שהם חודים ע"כ שהשנחה בעליונים כך רחו להודות בחחחונים שלח לח יפניח בחחחונים לשלוחם נ"כ לח ה"ל להשניח בעליונים כי כלם כחין נגדו וח"כ כחו חיחחר חיפניח בעליונים חנד היותם חעשי ידיו כך נחחר על החחחונים וכח"ם ד"ח כחח"ם ג' בפ' החפעילי לרחות כו' וח"ם חה היום ברשותך חה"כ שכחו שהעליוני' חחנהני' ברגון השנחתו וע"כ יחבו ויטבו כן יחות לו' בחחחונים ויותר נכון לו' ברחו בזה חחר כ' הטעות חחר לפלוסופי' הנו' חה שחחבו להם היח שהם טענו לדחות הידיעה החלדית לחנועי עד שיחבו שחה שהוא נחבע בידיעתנו הוא נחבע בידיעתו ואינו כן כי ידיעתנו נקנית מחניח' הדברים וידיעתו ית' בהפך שהיח חיד עת עשותו והדרך שידיעתו קבו הדברי' חניחותם וכ"ם הרב שם ומזה לח יק' לוך יהי הדברי' המורנשי כוללת כחו' שהכחו יבני' שהם חלך יוכלו לו' חלח יהניח בשלו' חבד פחיות' כי בהברח יבני' שהם חלך עשותו כי היח דמום כלם וכח"ם חבד פחיות' זו בשל ד"ח בח"ם ב"ג ח"ח חה היום ברשותך כו' שכחו שחניחו' העליונים חקוק ברשונו ית' שהם נחנים חניניו הנסים הכוללי בבו' שהם חות על ההשנחה כהנלי היכבה וחניחו' חחבר כ' חם בשל העקרים כ' חד פ"ח ו' ח' בשחתם עושה נסים ניו כו' יר' שכחו שיכלתו ית' והשנחתו נברים בעו' העליון ע"י המעבי' הנפלחים שעושה בו בסדור חנועותיו' וחלוף חנביחים בן נברים בעו' הספל ע"י הדברים הנסיים הנו' וחח"כ טעון חהנסים הפרטיים הנעשים ליחר' וחחר הנדיקים לפי שהם שחלו הן חוחת יותר עכחי ו"ח בשהם שם לב היום וכו' שכחיות הנם בסדור החערכות כיהושע בנבעון וכעכן כרק נ"כ הסירם חהיה על העניני' שהם וכ"ם בשירת דבורה הן חחר בלחחו וכשיהיה הנם בהשנחת הטבע הספל בעניו חכח בכורות נם בן הסירם חהיה בעניו היולי הדבר למניע ח' כלחי חחנועע והוא ההשנחה והוא שחשנחת בספלי' להיותו ית' יותר הכל והפועל ח' בשפעל הפעולה כלי שיעיירנה חחלה והם בן הם"י הבורח הכלי הנעשיים הבורח שיעייר ענינם בחוכן ות' חעולה והוא ת"ם הבוטע חזן הלח יעשע כח"ם הרב שם ומכאן חבו' לח"ם שבהשנחה בספלי' חסרון בחקו' כי לפ"ז יותר חסרון חבי' בריחתו חותם ומכחו שכ"ל שבחשו המניחים בן נחחר לענין ההשנחה ח"ח לך נחה לו' הירח ביו' וכו"ר שים להודות לו בין על העליוני' בין על החחחונים למה שהוא הכין מחור והשם שהם רמז על הבעלחות כבו' כי חוה י"ל בהברח שחשניח שהם והיבו נגחי בחקו' ושו' בדבר זה לקחן בפ"ט סי' ג' כ"ם והבו חשל הבדבי טוקטוס לקחן ריש פכ"ד ח"ם שם ;

ב"ם • ובכן הסמיכו אל חעשה החחורות בדרך חסמכת ;

הדרך הג' שהיום שהוא המורש רמז אל הטוב והלילה שהיא החשך רמז אל הרע ובונת התנדה לטעון נגד ח"ח שחשבו היות לדברים הטובים התחלה ח"ולרעים התחלה אחרת לחשבם שהשחחל'ה' פשוטה לח יהיו דברים הפכיים וכ"ם אחר שהם' טוב ומטיב חיך יהיו חתנו הרעות וכבחו חנה בעו' כרעות רעות בחיות הטורפות והסמים החמיתי' ומה שיקרה לחדם מות ורע דנו שהם מכ' התחלות

התחלות וזה דעת המפורסם למתני וחבריו וזה שכתוב גמור כתבו' במופתים וכתך התורה ולכן הביב דתשובה ל הספק הם' מהבריו' הרעו וז"ת מתכלית לטוב וכמ"ש ד"ה כמ"ה ס"ה נבי ונם רשע ליו' דעה וז"ת לך היום מקלם וכו' שכמו שהדברים הטובים לתכלית עבודתו נ"כ ברעי' מסתתם הכ"ה ע"י וחכ"ה הניח לחמות הדרו' שתיכה טעב' ברוח שהפכי' וז"ת מה היום ברשותך וכו' ותפש' ברמז למה שיתמרו רבים שהרעות והטובים לה יבואו לחדם מהם"י לה ממקדם החמר או מהספר שהים וזה היכו שכמה מהרשעים יבואם הרע מהם"י כמ"ם ונתתי פני בחים ההוא וכמ"ם לקמן כם' ויקרא רים פכ"ד כי שם יכה עקר דרוש זה ב"ה ולו"ת מה היו' כרשותך שכתו שהטוב מתתו ית'נ"כ הרעות והמופת לזה מהיו' הטוב והרע בחים בדרך כם בעניו המן והכתר או מכות מלרים וכן בהיותן מדה כנגד מדה שהן רחים עלה הענין כמ"ם בעל העקרים במ"ד ס"ו ו"ת בשתתה עושה נסים היו' וכו' כי בשהטוב נסי יודע שהוא לה' וכו' ולפי שמזה יתפך שבשם מתברכין על הטובה כך מברכין על הרעה אחר שהכל מאת ית' לו"ת בשתתה עושה לנו נסים ביום והניח דוגמת אירת דכורה שהיה הכם טוב גמור ליטרחל והיתה הטירה ביום רמז להודאת הטוב ואירת מלרים שהיה הכם הוה קנת רע שחמושים עלו בני ישרא' מרוכם מתו בימי מפלה ועכ"ז אמרו שירה לפי שהיה לטובתן אלא יעכבו הרשעים את הגאולה והיתה הטירה בלילה רמז להודאת הרעה ואח"כ אתר הספה להתפך הרעות מאתו ית' וברחוי לברך עליהן למה שהכל לתכלית טוב וז"ת לך כתה לו' וכו' למה וכו' והיו טובי הלליי' שכמו שים להודו' בלילה נ"כ למה שהכין לה מאור מיוחד נ"כ בכל רע יש להודו' למה שים בו טוב כנודע:

מאחר מקורת וכו' פי' דמריחת תשתי שבשיהם גדולים והדר קתמר שהן קטן וק' דמתי קויטית דתכ"ל דהגדולים ושוין קתמר דילמת ס"ד שבשיהן הגדולים שבכל הכבשים למרחה עיניהו וח"ת קטן תחבירו וכן נקרחו נ' בני יפי הגדולים כנגד החרים ותליהם היה הכבור ואם מפני שכל הכבשים הו' מחוך מבוכד וכונה גדולים מהלבנה קשיא ליה קורחו ללבנה גדולה דגדולה בגופה משתע ליה ס"כ אף כלה קרח תניין תקשי ליה מאחר הגדולים ולימה למיתר דלה רמי קרח דידיה מדידיה אלא ס"ק למ"ל לקרחן גדולים בריאין כיון דאין שבשיהם פוים והוא עלמו אחר ופוגם אותה לה ס' יכל אלא ויעש את שני המאורות את הקטן ואת הגדול דמה ריוח בקריאתן גדולים אלא אלא דע"כ דהא קמ"ל שבתחלה היו פוים בגדולה דהא כפ' אלו טריפות גרסינן בהדיא ר"ש בן פזי רמי כתיב ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים וכתיב את המאור הגדול וגו' ומאי י"ל דלשבח דקטן קא ק' להו דהי' לל את המאור היותר גדול למתשלת היום ואת השני ללילה וכו' דמדקרייה קטן ס"מ דלבנו' אותה בח ולהסיר ממנו תאר הגדולה הקודמת ' וע"ד מ"ל שלמה שהדברי' שהם רחוקי היחם והערך לה יתוארו בתאר אחד אם בתואר ג' אפי' שיהיה בערך דבר אחר כי לה כתאר המלך ושר החומות גדולים עם שבשיהם גדולים נבי הדיוטות להתחלפותם במדרגתם חלוף רב ואפי' בשלילה וכמ"ש בעל העקרים בח"ג פ"ג בדברים שהיכם מסוג ג' ולכן אחר שהשתם וחירח רחוקי היחם שהשתם גדול מהלבנה הרבה מאד לה ה"ל לתתרם בגדולה בתואר ג' אלא שם כל שהיו פוים וה"כ סותר לאו' אח"כ קטן:

ופוגם את הא' נרסינן:

שבשנם בתחומו ג"ח שהלבנה נראית לפעמים נם כן ביום והכוכבים לרשות חבירו אעפ"י שהוא ברשות רחוי שיפגם לכל ר"ש בן פזי שתתי' לפי שקטרגה הלבנה ואתרה רב"ש אתפר לכ' מלכים שאיתתה בכתר אחד כדאי' בפ' אלו־טרפות לה ס"ל כשיטי התעוט בשביל שבכנם בתחו' חבירו כיון דבדשו בכנם והנך לה ס"ל כדאתפ"ש אלא ס"ל שהשתם דכר הגון יתעט ואין לות' דהכוכבית התחום עלמו הוא הקטרוג שבכנם לקטרג להמית נבול' לה"כ מאי הכוכבים ברשות דקאתר הכא:

חטאת לה' אתר הק' כה וכו' בשלו טרפות כאי אית' הכי בשם רש"כל ובפ"ק דשבועות אתרי' דבשתכח שעיר של רחש חודש שבאתר בו לה' ללמדך שהכפר להשתת

סתין מכיר בו אלא הק' כה דהיינו שתין לו ידיעה לה בתחלה ולא בסוף והקשו בגמרא והא מיבעי ליה לכדר"ל ותירנו ת"ק לימה קרח על ה' מתי לה' כדתתרן וה"ק ואתי' כולים קרח להכי פרש דתתת ותירנו ת"ק לימה קרח תחתת ה' מתי לה' ס"מ תרתי:

הביאן כפרה עלי כל רוחיכו השיגונו בזה תיך ייחסו לפ"י כי כל הדברי' שבשבת בד עול כלל שבריך כפרה ואין תבו' כאבת' שלפי שחתת אין כאן חטאת שבדין עשה לכל בשהיתה את נחשב לחט' שהשלם בב"ת לא ה"ל להיות גרמת דנזקי דמ"מ הרי כיוחם לו חסרון ח"ו וע"ק שכל בשרת הקרבנות הוא לפי שהקרבנות נקרבים לפ"י שחטאו לו והוה מכפר לחוטא

בקבלת הקרבן ואם כן כאן שהם את מתכפר והיה המכפרת היה רמוי שיהיה הקרבן לירח לה לפ"י וזה ה"ק ח"ו שזה כן דיך יכפר הוא את עלמו וע"ק כיון שביאו לתקן שיחזור וינדול הירח למה יעמידנה בחטוטה כי אין מתילה בעולם לתי שים בידו לתקן החטה ואינו מתקן ולייבב זה פי' הרי"ף ז"ל בפ"ק דשבועות וז"ל כלומר כיון שה"ק הקב"ה ולחטול ביום ובלילה ולא נתייבה דעת וכו' תתר לה ה"ת הכנו עושה לך כבוד שתייבב דעתך תחת שחטטתיך ומאי ניהו שיהיו ישראל בכל רחש חדש מקריבים קרבן לפני לכפר טוטותיה לפיכך תתר הק"ב הביאו כפרה לפני הרחש חדש לכפר עליכם כדי שתפלימו עלי קרבן הכפרה זהו הכבוד שתתרתי לעשות לירח בשביל שחטטתיו וזהו פי' הביאו עלי כפרה בשביל שחטטתיו עכ"ל ולפ"ז יהיה בכאן פירוש הביאו כפרה עלי שתפלימו עלי בהביאכם בר"ח קרבן כפרה כי בזה תתייבב דעתים מכל דוחק הפי' מבואר והמפרשים שים ממקומו חתרו למצוא תשובה בזה ' ואני בעיני לא מצתי קורת רוח בזה רק שאלו הדברים על דרך ההעברה כדי ללמד דרך ארץ לבד עד"ש נעשה אדם בללמנו שאעפ"י שלא הוברך לסיוע ויש פתחון פה למיעים לא נתנע מלכותה כדי שילמדו ד"ת שיטול הגדול רשות מהקטן כדלקמן בפ' ח"ב ת"ש שבהוגן עשה ויתן שתן שול בחיקו וקרבן השעיר הוא לכפר על שתין לו ידיעה כדלעיל ת"מ כתב נם כן שבא לכפר על שבתנבלה תובה ע"י ללמד ד"ת שהאדם יזמר תמיד מסתפק שום תובה ע"י ויתתדל לפייס בעל דינו שיתחול לו תעב' שירתה לו שהוא נדיק בריבו:

הביאו עלי בפרה ותה שלא נזכרו כאן אתר קפיוסים דמייתי בתלו ולימנו דך ר"ח וכנים ונדיקים יקרתו על שתך לתפסר דלא ס"ל לתנדה זו שפייסה בהם כיון שכ"ל שלא נתיבבה דעתה בהם ק"ל לא תם לזכור תלא עקר הפיוסים כאן:

שמיעתי את הירח לכתורה יר' שם ז' על תוספת הלבנה תר"ח עד תניו וחסרונה מחניו עד שתכסה לגמרי בסוף החדש ותם"ת אין לחשוב על חז"ל שיחשבו היות זה הסבוי בנופה מתם תמיד כמו שיר' פשט דכריה במקומות רבים כי זה לעני ובקלם תכל ידעו נתתנה שהסבוי הזה הוא בתורה וזה שיתי תמיד תתיר לל עבר פניה הבחייים לחתה שיהי כתרתה תלוטטת מקבלת ניצון כתור מהחתה לא שבהיותן זה לעתת זה בתכב הנגוד יהיו פניה המחירים נרחים לנו לגמרי תחנה כשיסבו בלבתן תנועת הלבנה יותר מהירה תתנועת החתה וכהתרחקה מנקודת הנגוד תתרבה לל החתה וכל עוד שתתקרב לל החתה יהיו פניה המחירים תתבטים מעיטנו עד שבסוף החדש בהתקבלם עתו יתבטו לגמרי ותעת החולד שתלך הלוך ורחוק מהשתם יהיו פניה המחירים נגלים לעיניכו כל עוד שתלך ותתרחק עד תכב הנגוד שתו יהיו לגמרי ולפ"ז יפרוש תומרו תפשר לכ' מלכים שיתתבטו בכתר אחד הנוכר בהיות דתלו טרפות דלעיל על עת הנגוד שבניהם מחירים לעיניכו שתתתמשים בכתר אתוד כזה שבניהם מלחים תורה ולזה נזר ה' שהלבנה תלך ותתמעט ולא יהיו ח"כ שים ולולי חטחה היתה הולבת מהלך שום תמיד לעומת השתם ויהיה מלחה תורה תמיד לעיניכו ותפ"י שתנוני תוסב' ותסרון תורה יתבטו שניים רבים בהיות הספלות תה שלא היה כן תלו היתה תמיד על ענין ח' תיבה ק"ו כי לה היה חוסם מזה שתין עקר מניחותם בשביל עניניהם ולו וגם תין להק' תמה שתוספת תורה וחסרונה נריך ל

קניעות ר"ח וכנים ע"י ומיד בכריעת בתחר והיו לתותו' ולתועדי' כי לח פי' הכתוב על הירח רק שהמאורות הן למועדים ומפשר היה לתכין בתחה ואחר שנתמעטה הוח שנתחדש שיתנו בה רחשי חדשים וכנים לפיסח וכמ"ש לימנו כך ישראל ר"ח וכנים ואתי כמ"ד כרים פרקין שנייהם נכרחו להחיר ולח כמ"ד שלח נכרח שלח נקדש בחסנוכה ר"ח וכנים חכל מה שיקשה לפי זה דתין זה המעטה לפי החמת רק לעיניהו שהיו מחירה חל עבר פניה תמיד וכמ"ש בעל העקידה כש"ל וגם מה שעם הוח זה ללבנה כיון שהיו מחיר תמיד בסוף ע"ק שחלטון התגדות יר' שנשחרה תמיד בחעוט' ולפ"ז עדיין פעמים מתמעטת בעתים מתגדלת וע"ק שלפ"ז כ"ל שבעת הקטרוג היתה בחצי הנגוד שע"י בחתר שנייהם גדולי וכיון שחתו חעת בריחתם גזר ה' שתלך ותתמעט בחלה שבחני החדש נתקבצה עם החמה ומחו תחזור בעת המולד וזה חלוף שלח שם בחתר שבעת חטחה הניחה ה' בחצי חחור והניחה בחצי הקבון חו שבחני החדש וכל חלו דברים רחוקים הנגוד חו שעת חטחה היה בחני החדש וכל חלו דברים רחוקים וח"כ יר' ודחי שבעת הבריחה שהיה ביום ד' היתה בחצי הרחוי לה עתה בר' לחדש שלח כדברי בשל זה יבחינו וכ"ש שנדד לו שהחזירו כנרחו ברגע הנגוד והמלוי וחם כן היתך חת שבתחלת החטח היו שנייהם בגדלות; והר' חפע ז"ל כתב שטעם הקטרוג הזה בחתר על שעת ההקבלה שהמאורות בחלו הם עורכים קטטה זה לעומת זה ברוחק חני הגלגל ביניהן וחו שנייהם מלחים חורה בחלו חו הירח מתנשח לחתר חני חתלוך ומחותה שעה מיד בנטותה מהנכחיות היתה התחיל לחסר חורה והרי הוח הקטנת' וכיה הם ח"ת שיכולה קרקן כיום חסרון כל חורה לפי שהם י' שבה רחשונה להתעטר חורה שבריחה תקבלת חור השחש וחין לה חור מעלתה י' ולפ"ז חין כ"ל שתכחים בשני הדברים שהיה שבני בירח חלה חטח וכתו שהוח גם כן בחיית' דילן ושם הענין חחד ושל חלה שכל השחלות והתשובו הבחי בחתר שכלם בטלים ודברים שחין להם שחר ולה נתחדש בחתר שהוח ענין רק שחסרון הירח הוח תקף לחלותו וחי לה ידע זה וכתי"ש עליו כ"ש בשער ל ז'

וחתנם המפרשים היו מתקומו תקנו החתר כל חחד לפי דרכו והנה הסוה שכבן שענין חטח הירח לה היה חלה למשל וכפי' הלבות קדום החדש פי' רחיתי שפשיה החמ' לקדימת התקופה למולדניסן ט' תר"מ לדעת רב חדח דברים נכונים וחח"ו כשב שנתנה בתוב בכתב יד רמז"ל בענין תקופה זו חרז"ל הקדימה התקופה למולד לדברי רב חדח ט' תר"מ בלבד מפני שהלבנה הלניכה בחתה כמ"ש בגמרח כתיב ויעש שהיה חת שני המאורות וכו' לחרה יתה לפשר לבני חלכים וכו' ומעטה הק"כ והיה המעוט הזה חור שתהיה רחויה להברחות בחלק ח' עם החמה והיה חורה מתגדל ונותן לחלתר ומפני שהלניכה על החמה החוירה לחחר החמה כדי שיהיה חאור' הנחנה כה מתפשט עד שתגיע חל החמה וזהו המעוט שמיעטה לה שיהיה נופה גדול וחחר כך מעטו"ת חורה הוח הגדל והתמעטת בעיני חדם ומפני זה קרחה הכתוב כה' מקומות גדול וקטן גדול מפני החור שמתגדל ורבה בעיני כני חדם עד שיהיה נופו כחלו חלה חורה וקטן מפני שחורה מחר גדלו מתמעט עד שיכלה ובריחה הק"כ והחור כה עוד מתפשט והיה המעוט הזה מהלך ט"תר"מ חלקים וכו' והנה הוח מסכים לפירוש הנ"ל בענין המעוט שהוח חסרון החורה לחתם ברחה חלה ס"ל שהטעם שנתן לה הוח סדר מעוט חורה ככל חדם וחדם כי סדר זה נדיך הוח לענין בריחתה עכ"פ וע"ד כן נברחת מכל המעוט שחודם לה בחטחה מה שלח נברחת בחלק ח' עם החמה בחזל שלה ויהיה המולד והתקופה בעת ח' ויתחיל עניכה בתופסת שתלך ותוסיף בחור הרחוי מעת המולד מיד חלה שהחזירה ללחר החמה בחזל דנים והתחיל עניכה בלבת וחסור בט' שעות תר"מ חלקים הנז' עד שנתקבלה עם השחש ולפ"ז יק' יותר דיוק לה יהיה הענין שלה דבר קל זה דמה מיכפת לה שתתחיל בחסרון כיון דסוף סוף כן יהיה מכהנה תמיד פעם בחסר ופע' בתוסיף וע"ק שלפ"ז כ"ל שבתחלת הבריחה היו שנייהם בח' ומיד הטחה ותו החזירה ה' ללבנה בחזל דנים ותסם לה כן היכי קחמר שבתחלה קודם החטח היו שנייהם גדולים ולבן יותר נחה ומתקבל מכל מה שנ"ל שהמיעוט הזה הוח בגוף ממש כי בתחלה היה גוף הלבנה גדול ושוה לגוף החח' וכשקטרגה

ואמרה ח"ם לכ' מלכים וכו' ר"ל לתיך יהיהנו שררה בעולם בשוה תחר שנייהם שוים בשעור הגוף שהם כ"ב מלכים שוים ואינו רחוי חלה שיהיה הח' גדול מהב' תו הקטן גוף הירח ולפי מימ' דילן על שנכנסה בתחותה ס"ח י' ויניד ע"ז מ"ם כתגדה הסתוכה ד"ח הוח שיהיה הגדול מוכה לגדול על מה שחמר הכתוב חת המאור הגדול לממלכת וגו' והגדול והקטן הנזכר שם היינו בחעלה וחורה ולפי חלה גוף שגדלות וקטנות זה דומה לכל עמו ויעקב שהוח כשנים שחלו קדש החמה גדול למעלה החורה

ר' לוי בשם רבי יוסי בר אלעאי אמר רחך ארץ הוא שיהא הנדול טונה לגדול והקטן טונה לקטן עשו היה טונה להמה שהיא גדולה ויעקב הוא טונה ללבנה שהיא קטנה אמר רב נחמן שהוא סימן טוב עשו היה טונה להמה שהיא גדולה מה חמה הזאת שולט ביום ואינה שולטת בלילה כך עשו היה לו

הלק

מדרכה היה רחוי שיהנה יעקב לחתה שהוח שתעול' י' ח"ל הר"ח ז"ל כש"כרחשית כדבור תקנם בכניונן וקושתן וכתליית המאורות חמר ויעש חלהים חת שני המאורות חחר ויהי כן להודיע שחחר שיותן סיון בגדלן חזר ובטלן כחוכן שחחר שהקטין חת הח' וכיהם הם' תהן המאור הגדול והח' המאור הקטן כחלו היתה בריחה חדשה ע"כ נברחה מדכריו דמעוט זה כגודל וקטן הגוף משהע ליה וח"ת חם כן מ"ש שתי חפסר לכ' מלכים וכו' שתעפ"י שהיו שוים בשעור הגוף הרי לח היו שוים בשנין החורה שזה נרין לקבל חזה ותשתנה לרעשים י"ל דהם לח חשיבה ליה קטנות כיון שהיו שוים בגוף ושנייהם מחירים היה ללבנה חור חעבה' כשהם וחו לח היה כח שבתחלת הינירה היה ללבנה חור חעבה' כשהם וחו לח היה כח תוספת וחסרון ומשהשה נשתלק מחנה החור הזה והוברכה לחור השהש ומזה חוייב לה התוספת והחסרון וז"ח לכי ומיעטי ח"ב ותפשר שקרח הנטרכה לחור זולתה מעוט והוח מעוט במדרגה וכ"ל שתתלה תעפ"י שהיתה תקבלת חורה מהשהש היה החור הזה כיהר תחד כחור השהש עינהו תכך שהשהש תקבלת לקבולו בענין הוכוחית שבקי תחד שתתפך בו ניצון התפוקה תכהיק כתפוקה וחו שקרחו שנייהם גדולים בבריחת חורה וחחשה נתחעטה שבחותה משהיה תוכנת לקבל חור השהש בריחתה לח שיהיה פחות הבריחת וכ"ם לפי תיתר' דילן שחשה בהכנסה בגבול היום זה ייחייב שתתעטותה שח"כ תבהה ג"ח שירחו כפ' גלגלים תחירה בקיע לפל חין לפרש שהמעטה היה תה שבתן תחלתה בלילה כדחתר בסיתן ו' דפרקין הוחיל והלבנה הוה תיעטה עבתה להיות שולטת בלילה וכו' וכתו שבריחה שהוח דעת רמ"י בפי' לכי ומיעטי חת עבתך כת"ם שם דכיון דהמעטה לחרי הכנסה בגבול חבירו היה בר' שבריחותה הוקבע תחותה בלילה ועשתה בלה כהונן להכנם בגבול היום;

שאני הוח שבתתי ע"י שבתן לה רשות וה"ל תקום לחטוח ח"ק תם חין רצונו ית' שתכנם לתה נתן לה רשות תתם להכשילה בתכון ועוד לתה לה תעשה חת"כ מהמעטה וי"ל שרצונו ית' שתכנם וח"ת נעשתה שלה היה לה להכנם חלה חם כן יגזור עליה וחין להקשות כיון שהם"י ידע מתחלה שיחטה ושימיעטנה על החטה לתת בריחה מתחלת גדולה כי חין הם"י מעניש קודם לחטה כת"ם בכתה דוכתי ועוד שרחוי לו ית' לברחת הכל בגבונן וקושתן;

שנבנס ברחות יר' דנפקת ליה מויתן לוחש שהיה בריקיע השמי להחיר על החרן ולחשול כיום ובלילה דקחי חירח ובוכבי הגו כברקי קמח לחודיהו שהם המושלים ביום ובלילה שהכוכבים קבועים תניר בריקיע וקנתם ברחים ג"כ ביום דתי חשהש וירח קלי וכי למשול כיום ובלילה זה ביום וזה בלילה הרי כפר נחתר חת המאור הגדול לממלכת היום ולח ס"ל כדר' חלפח לקמן בסי' ג' דמוקמי לה בבדיקים דההוח לתו פשטיה דקרח הוח ותעפ"י שלפשר לומר דלמשול ביום ובלילה היינו חחר שהעטה שבדי לפיים, חחר לה שלמשול ביום ובלילה כדרש, דלטיל לח ס"ל דהכהי פיסה כיון דלפי החמת כ"ל דלח חיפיסה כהבי כדהתיב לטיל ח' כ' דתיהן חותם חלהים משהע ליה מתחלת הבריחה;

שנבנס ברחות ופע"ג דחתי לטיל בפ"ג סימן ו' קרחה ה' לאור וח"ל יום תהה תחותך וקרח ה' לחשך וח"ל לילה יהה תחותך לח דמי דכאור וחשך הרחשונים חיכה קפדה חלה יכנסו זה בגבול זה דתין בתה לאור שהשהש עם החשך תכל בירח שהיה ג"כ תחור לח קפיד רחתה שנכנסה קנת בגבול היום;

דבר אחר הוח וכו' תיירי דתיירי לטיל בגדלות וקטנות הלבנה תייתי הכח תילפח דתכין השנים שהה שנוה שם ש' שיהיו ישראל חונים ללבנה כת"ם החדש הזה לכם ולח לחתה כדרך הנגרים שעפ"י שחשבון החתה

יותר מדוקדק כי לחשבון הלבנה במהלכו י"ח יחיס יחדי' בכל שנה וכשבילם כריך להוסיף חדש לפי שנים נם בשנין מתקופות במהלך החשבון לחתה יותר מדוייק כנודע למטיבים בחכמה זו כי זהו מטום ד"ח סיעקב שהוח הקטן היה רחוי סימנה לומר שכוון למ"ם ר"ם שהם פיים ללבנה על התעטפות כמה סיסראלימו שיה כמ"ם לעני כמיתי' הקודמת וזה שהתעטפה שבה סימנו פה ישראל מטום ד"ח ולפי היתה סוה לחתה חולי היו ישראל מוכיגלה מ"ב שבשת קטנות' לח היה לחטאת רק לפי שים עתידין למכות לה ולכן רחוי שתהיה קטנה כמתם :

עשו היה מוכה לחתה שהיה גדולה וזהו גדול מיעקב כמו שגולל לפנינו ומעם' שתין גדלות וקטנות המורות ממין גדלו וקטנו שעשו ויעקב שוה בגוף וזה בשבים מ"ת רחוי שהגדול יתכה לגדול ליך שיהיה • וזה תאמר והרי יעקב גדול מעשו היה במעלה וימל' לחתה שהיה גדולה בגוף וכ"ש זה יותר בזה שגם החתה גדולה במעלה מנד המורה ועוד שגם יעקב גדול מעשו בהולדה שהוא שפה רחשונה כדלקמן י"ו ל' דמ"ת גדולת החתה דמי לגדולת עשו שבלם עניים טבעיים ומוחבים לבל גודל המעלה של יעקב לא היתה טבעית ולא ענין מוחם וגדולת הסולדה אבפ"י שהיה טבעית היכה מוחבת ושול דעשו לילקרי בקרא בהדיה גדול כדבתיב את בגדי עשו בגד הגדול ויעקב לילקרי קטן כדבתי' את יעקב בנה הקטן והיה רחוי שיתבה הבקרא גדול לחתה שבקרא גדול ותה שתתר הבתוב בגד קטן בתתיך בגוים ותי גדול גדול היכם רחיה שזה על בללות התומה נחתר והמתי חסים לעתם ולירח הם עשו ויעקב עתם • ולפי דרך רמז"ל שבתבתי לעיל בתי' הקודמת שתעטף הירח הוא קדימת התקופה לעולל ט' תר"ב ח"ם בגדולת החתה ס"ה כזתן כי לח נחשב ללבנה ר"ח כי אם תעת המולד שהיתה בטלה כמתן לליתי' תרמ"ב שעבר תעת היותה בדגים עד כותה לטלה כמתן לליתי' ותה כן ה"ל כתלו בברח שהתם ט' תר"ב קודם לירח :

והוא ס"ט בר' דמטוס לח"ת ק' שיר' פחיתות וסימנרש ליסראל סימנו למתור הקטן ולכן לח היה רחוי להסגיח כזה לד"ח חלח סימנו לחתה לו ח"ת לחדרבה הכה חיכח סימן טוב שיראו כ' עולתו' ומיהו ל"ק שלשבה זו ישראל מוכים ללבנה דהח סימנה כשלמת הוח ומטום הח לח הוו שבקי חלח עקר היכה ועוד דהיה כמי חית סימן טב המור כי טוב חלח עקר טעמח מטום ד"ח :

לחמה שהיה גדולה חילי דקאמר ר' לוי שהיה גדולה ושהיה קשב' נשיב לה נתי רב נחתך חעש"י שתין כזה טוף לעיבובו :

יש לו חלק בעה"ז שהוח בגלה כיום ולח היה לו חלק לע"ה שהוח בגלם ומכוסה מהעין בלילה :

יעקב יש לו חלק בעה"ז שכוון ב"ה שלטו בעולם ושפילו עבשו שולטי קנת כי לח יסור שבט מיהודה ולע"ב היתו ליותי המשיח ולעולה התחיה מ"ב לעולם הבאתות וזה על פי שהפשר שיקרה עו' המשיח עה"ז לעבי עולם התחיה ועולם הבאתות כדלכתוב לקתן ס"ב בט"ו סימן כ"ח תין טורך ליתחק כזה כתן ועוד דעה"ז דקאמר ביעקב עה"ז דקאמר בעשו משמע :

כל זמן וכו' תירי דהשתה יעקב ועשו למתורו בב' מילי תמר דתמו נמי תהלדי בתם שזה מנגד לזה שה"ל שיתפרסם מורו של יעקב בהמנח תור לעשו כמו שלח יתפרסם תור היופי עם הלבנה ויש לדקדק כי לפי דמיון זה תורו של עשו דוקח הוח שתטריך לשל יעקב כמו שע"י החתם לח יתפרסם תור הלבנה חבל תורו של יעקב לח יטריך לשל עשו כמו שהלבנה עם המלוה ביום לח יעכב תור החתם והח ליתח כ"ש כן כזמן שהיו שולטי ה"ה שיטלוט עשו וכלגרסינן בפ"ק דמגלה קסרי וירושלי' שם יתמר לך מדם ישבו שתיהן חלתחן שב' תמלוה החרבה וכו'

ו"ל דח"כ ותין ק"ו מתה שהלבנה לח תטריך לשתש ביום כי תין ישתור בשלת תין עקר ומן מתלתה חלח בלילה והרי בלילה שהלבנה שולטת תין שלטון לחתה וכן בשישראל היה שולט לח היה שולט עשו ורכ נחתן לח הזכיר לח הנך הח' דחית ביה רבות' שחפי' כזמן התלתה כיחד יעיק הח' לשני ושוד שלבד זה יש שתף תקומי תורי וגו' דתייתי ותפשר דתשו דחיכח לחתן על מ"ם שישראל שולטים נם בשה"ז שביטטו הדומות תתיך תת עשמו בגלות לז"ח דחה"כ דים בשה"ז נם כן קנת שלטנו ליסדל זת שתיהו מתפרס, והוח דומה לחתן לנבי שלטנות הקומו תבל עקר זכייתם לעה"כ ולכן לח לכיח חלח כד זה הנריך לתרון הכד :

הדרך קומי תורי וגו' דתשתע ליה דכי הנה החשך יכסה תרן שכה על קומי תורי שע"י החשך יתפרסם תורם וחולת זה מ"ח דח"כ למ"ל לשפרס כרעת הקומות דו' שיפרס נשופתם שהשלם לח יבקש חלח תושלתו לח נזק המוכ :

ועד הדבר הזכר משתע שענין השתם והירח תוכחת מוסר לענין היסורין הבחי לחבשים כי תין להרהר תחריו

ית' כי חם כתתורות הגדולים יקרו מקדים כתורם לפעתים כלי חטח בנזרת חכמתו ית' תה שתדם כי כיבח תחרי המלך וכת"ם הרמ"ע בתעטפה החחרון לכללד וכ"ם שיחות תחד ללמוד תהם לענין עשו ויעקב כי לח תנחה עשו השולם בעולם לומר בכח ידי עשיתי תכי ותפשי יד ול"ח תת"ח היתה נפשה שכך נזרה חכמתו סרב יעבוד לעיר כתו שנזר חכמתו בגדולת המתור הח' על הכ' וכבן כתו שעם כל נדולת השתם לפעתי יקרה לקות בתורו לסכת המתור הקטן הנכה לעתתו נ"כ עשו בפל ביד יעק' הקטן מתנו ויעקב תין לו להרהר תחריו ית' שסרי דוגמתו נם כן בתתורות המתור הקטן שתורו קטן כי כן נזרה חכמתו ית' וז"ל ל"ח הוח שהנדול יתכה לנדול וכו' כלו שכל תחד ילתי תדוגתתו ולפי שתין הדעת תתקררת בזה דת"ת יקשה הכלחת עשו ויעקב וכ"ש שתיהו כדומה לעניו התתורות שתין בהם לח זכות ולח חוכה ולפי סדר העולם הכרח שיהיה הח' נדול והכ' קטן דוגמת עשו ויעקב רחוי להיות פהפלבה ויעקב הנזיק ענדולה לז"ח רב נחתן שזה שיתן טוב וכו' ירבה שנדולת קנת שבה לרשתם כי"ה תפלם לעוכיהו כל שכרם בעה"ז לטורדם תפעה"ב כתו שהחתם שהיה נדולה כתורה לח תפלוט חלח ביום וקטנות יעקב בעה"ז הוח שבה שיכופר תטחתם ויתכלו פירו' נתקתם בעה"ז והקרן קיימת לע"ה כי כתו הלבנה שע"י זה תנה תנכח החתם והיה תשתעת ג"כ על תירות התבועה שע"י זה תנה תנכח החתם והיה תשתעת ג"כ על החוכח בזתן היום תה שלח ה"ל כן חלו תלך תהלך זה עם החתם ולפ"ז יתיישב יפה מ"ש רב נחתן בדברין שהחתה נדולה והלבנה קטנה ולפי שלרוב הבלחת עשו ויעקב ישרל יראה להם שתין להם תקוה עד שתפי' יבויר להם תכוד תתלבת' לח יטירו נפילתם כיד ישרל שבה בתבלית השפלות שלח כיד עם נדול תחר לז"ח שנם בזה יש להם ללמוד תהחתה שעם היות' נדולה יהוייב לה הזקיעה והתולך בתקומו הוח תתור הקטן תשר לח היה בחשב לעומתם בלל וכן היתה תבוכת הזקן להגמון כשנשלל תי תופם תלכות תחריכו כדלקמן כפ' ס"נ :

ואחד שולט בתדינה שהיה תתלה נדולה תחד תעיר דעיר היכו תלינה ותלינ' היה תפרכי' כדתי' בתדר' תסת' פ"ח :

הנא תוכלוס' יונה עתו יהיה תכופר לפי שנתתעט כי בכתתו תחת פני התלך לתרבו יהה כל חיל התלך יוכחים ותלוין תותו וכשיכבם תתקומו לבה לפני התלך יהיה התוך רב תחנתי תרבו ודבקי ביבי בתי עתו :

הויל והלבנה תפ"ע להיות שולטת בלילה יש לתמוה שהיו' והלילה כתפשים תשר השתם והירח כי כתו' השתם הוח היום וכשקיעתו עד בח תור הירח שתינו כשיר הוח הלילה וחה הוח תעטוח בזה דלח דמי לענין השלוט במדינה ולח דמי להתקוטטות התור שתפשר לו לשלוט במדינה

ס"ת מתחרפים ובומר אצות

וחשך הרחמנים דלעני כפנ"ס ז' שהכנסת החשך בתחום החור לא היה לכקעת מחום היום שהלילה כרוכה עמו ככל חסר תלך אלא שלא היה שומר קבע ומן הקבוע לו סדן י"ב שעו הקבועות ללילה כדפי' התם ולכך הכא מסתם שהלכנה ס"ל לעתם כיום לתת שהוא יום ואלו היתה מחשך כחשך זמן הלילה מה תרויח כי אז יהיה היום ללילה ולילה ליום ולילה למי שהיתה רוצה להיות כיום עם החתם ולא ירחה חרפתה בלילה דת"כ לא דמי למחל הנמחל ועוד דודאי דכיחא לה טפי למחול לבדה מלהיו עם החתם בח"ם ר"שב"ם שחתר ברגע נטירה

יעקבן מב

שרהן הכוכבים יוצאי' מחת כו' נר' דדייק לה מקר"ש מרחו' הכוכבים בלילה הכל ענינן שכן רגיל ה"ש שחשתו בלילה ולא לכבו' הירח ליישבינהו ולכתוב לת החתו' הקטן ולת הכוכבי' לחחשבון בלילה וכח"ם שם לת הירח ולת הכוכבים לחחשבות בלילה

ועד הדרש י"ל כזה שני דרכים:

הדרך הא׳ שהחתם והלכנה סיו רחין לעבו ויעקב כדלעיל ביום הוח החירות והחופשי' והלילה רחו אלא הגלו"ד שחתם חלילה והכובע כזה דיחם עניות ליסר' כי ע"ז יהיו הכדיקים וחת"ל כיניה חת"כ כרוב ההגלחו' ע"ד ויחמין יאורון וכו' והחשיל משל שכחו חחשוט הירח שכח להרחות הכוכבים החתכסים ביום לרבוי החורם כן יה"ע שחוללים בלילה והוח חחשט הגלחתם על הירח הוח בגלות זה שכח להרחות הנדיקים הנחשלי לכוכבים ע"ד וחנדיקי הרקיע ככוכבים ולנחת ולבוח חתיד עמה' ושובדי כו"ם לשכת הגלחת' קנופני' שם נטרדים מהדרך הטובה ושל החשט יחנה כיניהם חסיד"ה:

הדרך הב׳ שחתם והלכנה רחו להחר ולורה כדכתיב לעני כפ"ג והכוכבים הן החשפיעים בעניני העו' והכונה כזה חם שכבר נחחת לנו שחין שלטון לחזלו על החדם רק כחם שהוח חחרי וחם חינטרף חליו חגד היותו חחרי ככני חיי וחזותי למה שהוח נדול ממנו לחחנם בעניני הנפשי' וחם חינטרף חליהם בחשבים הטוביו' שלחו הדעו' חין שלטון לו עליו כי חוזה כגד חע"ה נבוכה נבוה על החזל כי הנפש חשבו הפליון הרוחני ו"ט לח"ם חין חזל ליחרל שחנך החשכם תחיד לחלקם הגוריו לח יפלוט כסם החזל ולזה החלין לו' שכחו שהכוכבים לח יחנהו חלח עם הלכנה שלור' חועט לכבדה ולח עם הנחם שחורו רב ולחינו צריך לכבודן כן חחשלת הכוכבים והחזלו לח יהיה רק חגד החחר שכריך חליו לבעלי עניניו לחחנם

ודבורה מגד טרחתו חינו צריך לעניני החזלו כי הוח יקר חסם:

ודבורה וסם לחיו יקטן שם' שחיעט עמהו וזכה בעניו הלכנה ובכר כתבתי כחה בעחים שדרך החדם להביח תחיד כל הדחוים והח דלח חייתי חבדהם וחסה ואהרן ודוד שהיו מקטיעים לת עניהן כדחי' בפ"ק דחגי' וכפ' כסוי הדם חשבר דלח חייתי לח חוזק שזכו לכבוד בשביל שהיו מקטיעי' לת עניהן ולח בלחו שכי זכו לגדולה ולח חייתי ענין כ"ם שזכו להלכה לקבוחתם כדחיתח בפ"ק דערובין דלח חייתי חלח חקדחי:

לכזה בק' שחו יקטן ק"ק כיון שהשחות הסכחתי' מכ"ל לדרוש לפי שהיה חקטי' דילמח חקדים היה שבק כן ולימה לחי' דכיון דהם לחיו חלב חורה על כי ביחיו בפלגה חחרן זה ניחי חזרה על ענין היכיה דבלי בלי ועו' דרוב השחות בקדחי' כעת הלידה וזה עדיין לח נודע טיבו שיכנו לו הם ע"ז וחע"ג דכתחה דוכתי דרשי' שחות לעניני החנשים וכדגרסי' בפ"ק דכרכו' ושבת לן דשחת גרים דכתיב חשר הם שחות בחרן חלך חיקרי שחות לח שחות בר' דדוק' לחי שבודע טיבו בפי' ואלו יכולי' לדרוש שחו מעין מעשיו דרם"י דשל הרוב שחה גרים חבל בשלה נודע טיבו לח כלחוד לחותו שהשם כי לח יהוייב שהשם על החעשה דהח כחה שהשחיקן נחים ועשיהם כעורי' כדלקחן בפ' במדבר פי"ו • ועיין רחיה מענין כדוד דחשם' בשלחת הוח דחם לה שהרי לח נלחו לחכיריו ועו' מ"ל שלח בק' יקטן על היותו קטן חחיו בשנים וי"ל דנפק' ליה חד"ל לחכתבושם הכ' יקטן וכח' ושם חחיו יקטן חלח שר"ל שה"ל כחלו הם חחים שיים ושב"ו בק' יקטן דעיין זה לקטנות השני חלח שהיה חקטן ח"ע ושפיר שהיו קרחו כן לשכח זו כחחנע יחיו כשנודע טיבו ועיין לגי לריכים לו' דבנבוחה היה ח"ב חחלת יחיו ובנבוחה דכיון דשב"ל שבניה היה חקרויח שלא חחשת' כיחה כחי דיקטן בנבוחה קרחו • ק"ק מ"ל שבשביל זה הוח שזכה לתולדות חלו ולימה לחי' דנפ' ליה חזלכתיב חיד דורו יקטן ולח כתביבהו כתר חה תולדו' שם נו' הפה חנטרי' לחחנועי' שדורות חלו נולדו לו קודם הפלגה להודיעכו שהיה שבק' הח' כלב ע"ם הפלגה בנבוחה היה ולח שבחלת יחיו היה כדחי' בשדר עולם שהרחיה שהרי חחיו הקטן הוליד דורות חו קודם לכן

כדכתב

ויתן

מקטין את עפקיו מה וכה וכה להעמיר שלש עשרה משפחו' גדולות ומה חם יקטן על ידי שהיה מקטין את עפקיו כך גדול שהוא מקטין את עפקיו עא"כ ורבותה וישלח ישר' את ימינו וישת על ראש חפרים והוא הצעיר א"ר חונא וכי מן התורה' חין חנו יודע' שהוא הצעיר חלא מה הוא הצעיר שהיה מצעיר את עפקיו מה וכה וכה לבכורה ומה חם ר"צעיר ע"י שהיה מצעיר את עפקיו וכה לבכורה הגדול שהוא מצעי' את עפקיו עא"כ חתמהא

כדכתיב רש"י ז"ל ומה שלח זכר שם מה שהוליד פלג את רעו וכניס מחרי"שעם שם קוד' הפלג' כולדו שהרי פלג חי מחרי הולידו את רעו ר"ל שנה והפלג כסוף ימיו היתה כדחית"כם"ע שיינו מפו' דכתי' לפיכת' בתר הכי כל תולדו' יחוסו על מכרס' ביחד מנסי ולכן התחיל מנסי והמשך זרעו עד מכרס' וי"ל דכ"ל מיתורה דכתיב ויקטן ילד את שמות' גו' ומסיי' כל שם כניי יקטן דהשתא ל"ל את ה"ק כל שם שהי' לו לכתוב היותו יקטן הכייט מקטין עסקיו ומיפשר דמהתי טעמא נתי דרשו יקטן לחסידות' ויקטן את עסקיו שהיה עניו ומקטין עניניו שהיה שפל בעיניו להעמיד וכו' כי תחת הקטינו את עצמו הגדיל ה' זרעו וגם שמו מתגדל על ידם שהכניס לגם ומחרים:

ויהן אותם שהים ברקיע השמים א"ר יוחנן שלשה רבריס נתנו מתנה לעולם ואלו הן התורה והמאורו'והגשמי'התורה מנין שנ' ויתן אל משה גו' המאורות מנין שנ' ויתן אותם שהים ברקיע השמים גשמים מנין שנא' ונתתי גשמיכם בעתם ר' עזר' בשם ר' יודא בר סימון אומר אף השלו' שנ' ונתתי שלום בארץ ר' יושע בר נחמי' אמר אף הישועה שנ' ותתן לי מגן ישעך ר' תנחו' אמר אף ארץ ישרא' שנ' ויתן להם ארצות גוים וגו' ויש או' אף הנקמה בארום שנ' ונתתי נקמתי באדום וגו' רבנין אמרי' אף הרחמים שנ' ויתן אותם לרחמים לפני כל שוביהם רבי יצחק בר מריון אמר אף הפרשת הים הגדול שנא' בה אמר ה' הנותן בים דרך וגו':

רבנין

יהיה הנוקם לה ע"י מלאך וכו' ורחמים נתי ל"ק ליה דתיטטרך לו שה"ת עצמו ההולך עמהם ונותן להם רחמים כי ככל צרתם לו צר וכספרת הים נתי ל"ק ליה דקאמר הנותן תשוח דהוית מילתא רבתי ועניין פלגא תחת ה' כדכתמיך ורי"כו דקאמר לף השלום קשיא ליה נתי ליכתב דכתיב בשלום ורי"כן ל"ק ליה נתי ביאושה וכו' אבל ל"ו דוחק דמלישב' משמע דהיה נופף ל"ל דנ' דכרי' נתנו מתנ' ור"ש' מייתי מקראי ור"י ורי"כם ורבי"ן וכו' פליגי דלר"י לא הוו מתנ' שלא נ' שה ורי"כם מוסיף לף השלו' ורי"כן מוסיף כו' וע"ק דלק' ס"ד פכ"ב שנו רבותינו נ' מתנות נבראו בעולי ותע' דהינו חכמה וגבורה ועושר ר' וי"ל שם ב' היות דכרים או מתנות' לגורך העולם ולא ע"ד החקר' או שהשתדלו ד' שם התור' כי אין כיד אחד להשיג דרך השלם לולי שהש"י נתן לנו התורה ולזה הביאה רחים מוייתן כי זה מתנה גמורה מאת ה' וזולת זה לא היה כיד אחד להשיג שום דבר מדעתו וכן התמורות נבראו למתנה לעולם ולא כדברי הרב בח"ג פי"ג שכתב שאין תכלית בריאתם לגורך העולם שהפל לא מצד עצמן אלא שמעטיר' כחשך התועלת לעולם להאיר על החרן ודייק לה מליצתו דויתן כלומר וכן הנשמים הן מתנו' ת' לגורך העולם ואינו דבר טבעי מעליית המידים כדברי הטבעיי' אלא כדרך נס וכח"ש בעל העקרים בח"ד פמ"ח ודייק לה מליצתו דויתן כלומר ושלום לא חסרב מתנה שאפש"י שה עומד לזה הגוי על הרוב יהיה זה ע"י שהשתדלו האבות לתקן מרכב לשכת בטח וכן היאושה ותי' ונקמת אדום שה ע"י טורח וכמלחמ' העולם והרחמים ג"כ יהיו כולל מתנת ה' כי לפעמים האדם ירחם מטבעו וכן הפרשת הים היה ע"י תפלות והשתדלות האבות שאפש"י שנס ה' מסייע על ידם ומליצתו דכתיבה לכתיב בכל אלה לא מכרע כדכתיבה ורי"כם ס"ל שנס השלום יקרא מתנה כי אין זה כיד האדם שהוא קטנו כדלקמן בפ"ח וכ"ם לשכת יפר' בטח בחרן נגד כל הגוים כי כיוצ' בזה היה ודלו מתנ' מיד ה' וס"ל לדלישב' דתשובה דבאי' כיה מכרע כדכתיבה ורי"כן ס"ל דאפילו ביאושה מיקרי מתנה כי לא בכח יעבר הים והשתדלו האבי' תיכו משלח ומוריד כיה ור"ת אמ' אף ע"י שכבושה בדרך נס היה ו"ו אף נקמת אדום שאפש"י שתהי' יחלך האשי הוא בשלח וכן גדול ורבנן אמרי אף הרחמי' שאין מטבע האומות לרחם על יפר' כשום בד רק כרצי כסף לולי מתנת ה' כי לכם כידו ל כל אשר יחפון יטבו ור"י אמר אף הפרשת הים כי לולי מעשה ה' לא היה אפשי' וכל השתדלות אנשי כזה כלום חשיבי ויר' שהשובה בענין מתנה הוא זה ממ"ש לק' ס"ד בפ' הנז' אימתי כשהן מתנות שאים וכלות בכח הגבור' של הקב"ה אבל בגבורתו ועושרו של אדם אינו כלום וכו' ומה שלח הזכירו כאן בעבר וגבורה דהכך מתנות אינן אלא ליחידי והני דהכא כולהו לעולי לעו"ה לכלל האומ' לפחו' ואפש בתחו' לא מיירי אלא לענין יחידים ככני רחובן וגד דמייתי הכא ולהכי לא מייתי אז הנז' כאן יעו' אינ"ו שאפש איחד או לבם אחד' הוא לחסידותם והכרחיותם כעו"ד שהי' האו' שיהיו נקני בכסף אבל אלא שהשי' ברוב חסדו נתן' אתן כענין החויר והתי' שכתב הרב בח"ג פי"ב ור"ל שאו הם ואחי האו' שיקדמו מתנה טובה אפש התור' שברכ' לשלמו' אחד' מהאוה לבן נתן לאפש בשתנה כדי שנה הוא יאמר לכל בחנם וכל הרוצה ליטול יבא ויטול וכתי"ש אם אני בחנם אח"כ הו' וכן אתר לקנין כסף בחתב' פ"ח בג' דברי' נתן' תור' בחם ובמי' ובמדב' לומ"ך אם אין חנם לעו' וכו' ואפ התמורו' כרבן

מבואר

ת"ת ויתפרסים וביאור פשוטו

זה יבואר בפסוק ג"ח ויקטן בפסוק ל"ו ויקטן אלם

פשוטו לג' לויקטן כי שם ליקטן יח תלים קי: תהלים כט

ביקטן

זכה

זכו

שהיה

זכה

דנגדול

שלשה

ת"כ ספרים ובוחיר כאנשי

מבוחר שבוולתם לא היה לפסר לשמוע העולם ולכן היה מחסדו
ית' לבחרן בחכם ולא יבטרכו לחור מבוקה חו זהב פרוים תמיד
כדי שיהיו כהן סוים עשיר ורש וכן הגשמים לצדקן לעו' בחכמים
תחיד ואם לפעמים יחנעו רביכים יעתרו על חלוה וירבה ולא

יבטרכו להסקות חלמטה שכוה
יבטרך הוכלה גדולה ולא יהיו
כל העול' סוים בה וכדחת' לקמן
בפי"ג שחין הקרן סותה חלח
חלמעלה חפני כפלי זרוע כו'
ומה שלא זכר כחן הלג והמים
והחויר לפי שהן בחנחי תמיד ורבותח שחמוני שחפי חלו שהן
מתחדשות לוחכים והתורה שחינה מזמן הבריחה בעו' לפי חלו
בחנו חתנה וחחחו חכם בעת נרכן בחסד שחים ולח זכר ר'
השלום ושחר הנו לפי שחין בהם חסד מוחלט שבריחים בד שחל
כנו' פ"ב לפי שחינן חוחכים כלו' פ' בחסום דהכי ג' לכד תדירי
וכיוחי וכו' שלו לחומה שלחה לפחות פ' בחסום דס"ל דהכחו חינן
נורך כ"ב שכבר הפסר לעו' בלחם ורי"ם הוסיף השלום שהוח
יסוד הכל וכדלקמן בם' בחדבר פי' פ' וכם' דברים פ"ם שהחריכו
בחש' השלום ועוד שהקכנן החדיבי נריך חחד לחדם ע"ד נריך
שבדם כל שה לשחבחי ורי"ן הוסיף היחוחה שהיח נורך גדול
דחל"ב לח היה חיות ליעדל בין ע' לחומות ור"ת הוסיף פ' שבריך
לחדם חחד נחלת חדם וכרם שלח יוכרך חהשלמות לבקשת נרכיו
וב"ם פ' שחקדה חתנה לרוב הכנחתה ל' השלמות כנודע ו"פ חף
הנקמה כי נורך גדול היות בעולם דין ומשכט שהלמלה כן היה
לח רעיהו חייב בלעו ורבן הוסיפו הרחמים כי נורך גדול לעו'
גמילות חסדים שעליהן העו' עומד כי חדת שלי שלי ושלך ושלך זו
היח חדת סדום המחרכת הקכנן בם"ם בעל העקד בשב"ב ורי"ם
הוסיף הפרשת היה כי זה נורך גדול כי לולי זה יכשלו בה רבים
חו יתנגעו מהליכתם לדרכם הנריך לחיותם ' ומשבר שלחשיכות
הכריים חו קרחן חתנה שהדבר החשוב חפילו יעקל בכף ט' סימן ג' ב"ה:

ועד דרש ר' ל שה"ם פסעו כלחי כדחי לפניהם חו לולי
שחנגה ה' לעו' כנותן חתנה בלי חשלומין

ולכן לח זכר ר' חלח ג' חו שהן רבי בחש' שם התורה שחין הפה
יכולה לדבר חדרנת קדושם ופטלה הם' חחלמים והורידה
לחרן וכ"ם שחנך עחקה חין חכות לבבל החנושי בהבחתה לח שה'
הכיבה והפניע בחנשים שבל ולחדה חת בני ישרל ויורם ע' חחת'
ר' בפ' חין בין החודד בחחלה היה חשה לחד חורה ומשבח עד
שנחנה לו בחתנה שב' ויתן חל חשה בבלותו ' והחחורות שהרי
הוח בלחי רחוי שיעבוד היקר לנקלה ואיך יהיו נופי החחורות
היקרים נחלחי' להחיר העו' השבל עד שהדב כתב שחין זה
חבליחה בב' ל' ונם הגשמים שבבחה חנושו' השחים והחחלוחים'
היקרות וכחה חפלחים הנבללו' בעניני הגשמים וחעפ"י שבדיק
יסוד עולם וכל העולם חינו כדחי לו הנה זה בבחינת רוב העולם
משחחשים בזה עם היותם בלחי רחויים ורי"ם הוסיף השלום
שהוח דבר ק' בחק החדם להשלים טבע היסודות ההפכיים וכ"ם
הנשם והחחר שהם הפכיים בקנה וחין החדם כדחי לדבר נדול
בזה ורי"ן הוסיף היסודה והיח הבלחת יסודת הנשם חשר היח
חנן דוד והכיריו כי חין חטבע החדם בכל חעבריו הטובים להסיע
שלמות הנתן לנשם בעה"ב שלח בחסד שהים שהוח טוב בב"ת ור"ת
הוסיף ת"י כי לתבלית קדושתה שהיח חכוונת בנגד ת"י של חע"נם
לט ב מזנה לח היה החדם כדחי לבשת בה שלח בזה חסד ותתנה ו"ל
חף הנקמה כי לרוב הפלחים חשר יהיו בה ובדוד החעו בזה
המסייעי לח היו ישרל בדחים לרחות בתחוה זו שלח דרך חבב ה'
שירחה לבו שלומת רשעים ובבן הוסיפו הרחמי' שדבר נדול הוח
היותם לרחמים לפני חויביהם והיות להם קורת רוח בניהם עם
היותם חתיד חבקשי נפשם חלח שחחסד ה' הנתן להם בחתנה
הוח שלח ימחסם לכלותם לדרבה נתנם לרחמים ורי"ם הוסיף
הפרש"ם שהוח דבר קשה בחק החניחו' ולח היו העו' כדחי לזה:

דרך שני שדבריה חו מורים על חניחותו ית' ולזה יקדים
חתנה שהם חתנה טובה ונודע בהם כי נתוני
נתונים הם חחתו ית' בחטבע העולם ולח היה בחקרה כדעת
הפקפורו' והיקש חלים כל ענייני העו' ור' דבר בע' החפרסחי'
חניחותו ית' שם התורה בלחודיה ודעותיה ואין ב"ל לחשר בחנחו
בחעמד הנבחר שחבותינו ספרו לנו ואין חבחים חפילו בחומות
ושם חהחורות חתנועת הנלנל וחנשי הגשמים נודע שים
לעו' חניע בח"ם לעי בס' ג' בדרך ח' ' ורי"ם הוסיף השלו' שעם

ת"א חסדרים

שהג' הרחשונות פקר לידיעת חני' ית' הנה גם בן ניכר חרכוו
ההחזנות והחויות שבעולם חשר שלום וחכור בחהליהם כי ח"ח
שדבריה רעים בחלו יהיו חקרוי' ועוד שחחר שהם חפסריים וקו'
ונפסדי' חי הבריח חניחותם על העדרם ועוד שבל יולח חן הבח
חל השועל נריך לחוניח וחי הוח

ת **רבנן** חמרי הנוחן בים דרך מעצר' וער תחנ ובבחים
עו' נחיבה בתן החנ וער החנוב' ר' נחן בהן חחוה
דר' חייח בר חבח הוח מפרש בימח ח"ל לחהוי עלו עלי ח"ל
עלך טה נחלי

ירו' דשב' פ"ב

ת"ח חסדרים

וזו היח יחיבה נסיונית בח"ם לעיל בחקום הרחוה ובבחיבה זו
הוסיף ר"ת ח"י שבה ירחו הנשים והפלחים החתחילים בחו בהים
בזחן ב"ה ורבנן הוסיפו הרחמים שחפי בנלות בביר חניחותו
יחבר' חהנשים הנעשי' לנוף ד' נדול הרופה שחניבה ור"י הוסיף
הברחת בים שבם זה חהנשים הנדולים שבחבע יתנשבו חייעו
לבחוף חרן וחלוחה ולח חעביר בה רנל חדם לוליי' חשביח שחון
ונם בם הקולפים בים חביבי' חותו ית' חנה הנפלחות הברחות
להם בים חנבורת בים ונדולת הבריות חשר בו ובחו שבחתי' חורדי
בים בחניו ונו' בחים רחו ונו' ולשבה זו חחר שקלוסו ית' עלה
חן החים בדלעיל בפ"ב סימן ח' וכן חז"ל הספינים רובן חסידים
וחשבר שבנין בישועה חוחת להשנחה חנה בחר והוח ע"ד בוחב
ה' חשבטו עשה ונו' בי בבח הרשה על הרשע חדה בנבד חדה חוכת
להשנחה בח"ם בשל הפקדים בח"ד ט' וחזה הטשע בחר
הנקחה י' ומי שחחר חף ח"י ג' ב לשבה זו בי נדולו חשבטי ה'
בשלקו החוחו' ברשעת' חחלה וחתנה לבני ישרחל עם קריבו:

התורה והחחורות הקדים התורה להשיבותם חבל לקחן
בם' שחות זבר הנשחים והחחורות והתורה חשוה
דקבעו לשיחי לתורה דהוים חשביחה דקרח וסחך חשורו' לתורה
דחניין חהדדי בי בר חנה ותורים חור:

ויתן להם חרבו' בויס וחש"נ דבחיב בעבור שחחרו חקיו
חתנה חקריח דשלחו בבי חייבים לעבוד חת ה' בעבדי'
ושוד שחין חשביחם חשפיבי' לעבוד זה לח חתנה היח והרי התורה
וח"י ועם ב' שחשפ"י שלח נתנו לח ע"י יסורין קרי לבו חתנה לקחן
בם' שחות ח"ם ס' ח' והח דלח חביב הבח עם ב' חשום דלח חשיב
לח ענייניו עה"ו ועו"ד לח חביב לח ענייני' חו שהם כוללים בדבחיב
לעיל והע"ב היחו חלח לאחר חשביר ושה שלח נתנו בל חתנות
חו ע"י יסורין היחו חפני שחין ליתן יסורים כוללים בבל העולם
חבל התורה וחחרן וישרחל בויך שהן לאומה ח' חשבר ליסורין:

ח"ב דבני ג' לאחר חשיבי שפי ולבן לח נתנו חלח ע"י יסורין:

ויתן חומם לרחמים חש"נ דויתן חומם חקני ה' ל בחלו קחתר

ויתן עליהם רחמים שבבל עולה למבין אחד והח דלח
מייתי חוכחה לך רחמים שחו ל' בל החרחם הרי הוח חזרעו של
חברהם דח"ח פשטיה דקרח הוח שה"רחם עליהם' וזו חינה חתנה
כ"ב כדהבח שיתנם לרחמים לפני חויביהם פוח דבר נפלח
כדבחיבח לעיל:

הנותן בים דרך חשחע היח הידוש דהיינו הים הנדול
ועיד עליו סיפה דקרח דבחיב ובחים עושי בחיבה:

הנותן בים דרך החשחע ליה ע"ד חניה בלב ים הנוסע
חחיד ולח בדברש' ורד"ק שהוח על קריעת יס סוף
בדחשחע חדבחיב בחריה החוני' רבב וסוס וכו' וכן בחלה בחדר'
חחר דהנותן חשחע בהוה לח בעבר ות"ב הרח"ב שהו' על
בילות חניות החויבים לבבל ל"ב דבים חשחע על חדום דרך הים
הים עלמו לח על החניות:

הנותן בים דרך וכו' הוחיל והזבי' הבתוב חסיק פירוש
דידיה ותסוס דק"ל למ"ל לבפול העניו בחלות סוחות
הים ומים עושה חשחע לבחורה דהינו הח ובוח ת"ב הבח' דנקט
דרך והבח בחיבה שהדרך רחבה והבחיב חשעול בר לו"ח דנתן
בים לדך הינו חעברת עד סוכות שהזחן הנון ודרך הים על הרוב
הנובה לרוחה וכחים עושה בחיבה הינו חסוכות ועד חנוכה
שהחים הן עזות ויש קלת שער בים ות"ח חבשר ללבת בהן ע"י
שדחק לבל חחנוכה ולילך חין זחן הפרשת הים ברוכם בסבנה
חחנה רש"י ז"ל לפי הים עושה על הנהרות וז"ל חחיחתי חעברת
עד החג שחין הרוח חנוי ב"ב וכחים עושה בחיבה חפי' חן החג
עד הנוכה שם יפלוט שם רוח חינו ב"ב חסוכן בחים עושה
כחו הים שבל חחנוכה ולילך לפילו בעהרות שבבה לפי
שהרוחות נתקפות וח"ת למה בחיב בים דרך וכחים עושה
בחיבה לפי שבים בל סוחות שחת' סוכה לחוכו שם שחה חוכת דרך

מכל מים שיש צריך לנקב שם נתיכה כדי להכניס הספיכה :

מד נגלי עלך כלו מה כבש בתפלתי כי ברחוי לך מחבא הסוכו שתהא קובר לולבך תקסור רגלך מלפרום כיס וסימנא דקסירה נקט וכתן ט' אין עילת לכנסתא וכו' כי מאז קכיש הוקמ ואין לך לסמוך על תפלתי כיון שמאז הכבור מזכירין מסיב הרוח ומוריד הגשם דודמי תפלת הכבור כשמעת יותר וכמ"ם ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים לענין הגשם י ומיפס דתרתי קלמר חדא מזמן קסירת הלולב ואפילו מקודם לכן אם לפעמים יתפללו הכבור על הגשמים יש לו להזהר מהם :

בעא דיפרוסי רבה לפרוס כיס מחכוכה ואילך :

שנאמר גם קבורה לה כ"ל ויסיף דקרא אם יוליד היום מחה וגו' וכפשו לה תסבא מן הטובה וכו' שפירושו על מי שחינו שמח בחלקו ומסכן עצמו על הממון כי לפעמים נהרג או נחטף כיס ואילו זוכה אפי' לקבור הפך מחשבתו שיצא להעשיר וכן זה היה מסכן עצמו ללכת בסחורה לכך קרא עליו מקרא זה ואפ"ה דמשום דגם קבורה לה ס"ל דרבי ליה בקבל רבתי על קין שנשטף במבול לכאי מיירי ליה גבי זה שהשים הולך ליטשף כיס :

ולא שמע וכו' דהוה ס"ל דדברי הלומות לה מורידים ולה מעלין כך ס"ל לקמן פפ"ט ס"ג לפי שהוזהר מהשטרוגה בתקון חצר שהחלום היה משום הרהור כולי יומא ולמורתא חזא ליה :

היכן ג"ח וכו' יודע שהשמים ושם הגלגלים המקיפין על החרץ הם רביים זה בתוך זה והשטנגיניס שמרו שהם ט' גלגלי כוללי גלגלי גלגלי מחבי שכל מ' מקיף כל מה שבתוכו ושם הוא מסר כסא ז' כוכבי לכת וגלגל המזלות והחלק שמקיף על הכל ומספר כל הגלגלי המקיפים לכל העולם י"ח כמו שכתר הרמ"כם ז"ל בפ"ג מהלכות יסודי התורה אמנם רז"ל זכרו מספרש בענין מ"כי בפ"ק דזרעים גרסי' מ"ר יודע כ"רקיעים הם שנ' הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הם כל אחד ז' ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מכון מעון מרכות וכו' ובפ"ט חז"כ רבבי' חמ' כ' רקיעים הן רבותינו אומ' ג' ר' ירמיה אומ' ז' כו' והמוסכם בדוב דברי חז"ל הוא היותם ז' כרם"כל ומ"מ אין זה חולק על השטנגיניס במניעת הגז כי פעמים יעמה הכדור הזה ופ"ם שכו גלגלים הרבה ובמ"ם הרב המורה בח"ב פ"ט : אבל במקום מנה המחורות הכלרח שחז"ל יחלוקו עמהם כי לדעתם הלבנה בגלגל הזה' הסמוך אליהו והחמה בגלגל הד' ואלו לדעת רז"ל שניהם בשני ואפי' נימא שהרביעי כתבה למטן חז"ל שני הכרח לו' שחולקי בחבב הלבנה ואין לו' שהרקיע הזה' לדברי חז"ל הוא הרקיע החמישי והשני הוא בלל כל הגלגלים וכבר' מדברי הם' להלבו' יסודי התורה בפ' הבו ולפ"ז אין כוכת רז"ל בזה' שהחמה והלבנה ברקיע הב' על גלגל כ' אלא בתוך גרמי השמים דאם אתו לאסמוכי וכו' יעלה על הדעת שיהיו ברקיע החמישי דאיטרידו לאסמוכינהו שהם בגלגלי השמים אלא ודאי בגלגל שני לפחות קאמר ואל יקשה בעיניך הרואות בעולם שם היותם בגלגל שני וגלגל אחר מפסיק ביניהם לאחר שהגלגלים טהורים וזכים כזכוכית וכספיר לפי שהי הכוכבים שבגלגל השמיני נראי' מתחת גלגל הראשון וכמ"ם הרמ"כם ז"ל בפ' הבו בעיני שם כפרש שהרקיע הבני שבו חמה והלבנה גלגל ה' אין מתפך אור הלבנה מאור השמש אלא מוסכם הדבתיב' לעני' כסי"ל וחה"ם ס"ל לה כהיותן בב' גלגלים כי בהיותן בגלגל ה' יהיו תמיד על ענין ה' כיון שהן קבועות בגלגל אם לא שנאמר אזה ע"פ מחשב' דהוה ס"ל מתחלה בגלגל קבוע ומשל חזר כדאי בספחים פ' מי שהיה

היכן גלגל חמה וכו' וס"ם כוכבי ומזלות דברקיע הב' כיצהו דויתן אותם אלהים מכוכבים שני קמי וכבי מיתת בפ' אין דורשין רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות קבועי' ב' ויתן אותם אלהים ב' מ

ס"ת מהפרשים

וכבה לה אם להזכיר אלה המחורות הגדולים וה"כ חולקים גם כזה עם השטנגיניס על דעת השטנגיניס ז' כוכבי לכת כז' גלגלים ושאר הכוכבים הקיימים הן בגלגל שמיני :

שנאמר ויתן אותם אלהים ב' מ' דרקיע היינו שמיני דכתבי' ויקרא אלהים לרקיע שמים וה"כ ה"לכתלו כתיב בשמי השמים דהיינו שמי שמים ואינו רקיע שמים אחרים דהיינו רקיע שני חך ק' מכ"ל שהיו רקיע שביעי חו ל' ס' ו' ז' כיוצ' דמ' שנא ס כ שיקראו שמי השמים לעיל' קסלת רבתי ס עת לעשת למי' להך מגדת' חתיא כמ"ד כ' רקיעי הן להת רשב"ל דחית ליה ז' רקיעי ילוף נמי מהתי קרא דחמה ולבנה ברקיע שני וע"ק דהת ויעוף על החר' ל"א ובקהלת רבתי ע"פ רקיע השמים ע"כ לפרושי ברקיע החשון ורקיע השמיני פי רקיע שתחת כל השמים וה"ל נימא הכי ולימא למימ' דלא מצי מימר דחתם ולבנה ברקיע ה' דה"כ לה היה חיפסר לטו להתקרי כדדרשי' בסמוך לויגידו שמים מעשה ידיו ולחידושו הוו ברקיע ה' היו שוהפים שטו נקרו לכל מי זה ויגידו שמים נקרו לכל מי שמרינן דברקיע ה' הן נחתר שחין חשוכה יום כ"כ קשה וחיפס, לעול להתקיי כו ו' ל' דרקי' השמי' מתחת ודאי רקיע כ' שהוא רקיע על שמים אחרי לבד דאז רקיע ג' ברקיע שמי השמים מיבעי ליה שהיה שבל שהי שמים וכן הלו היה רקיע ד' ברקיע שמי השמים מיבעי ליה ואלו הוה רקיע ז' שבל כל השמים ברקיע כל השמים מיבעי ליה כיון דאילוף למיתני אפכל נבי ע"פ רקיע השמים מפ' ליה רקיע שתחת כל השמים מע"ג דלא כתיב כל דלא מיבעיך כיון דליכא למיתני ואפי' לא הוה כתיב זאת על פני השמי' הוה סבי זאת דקומט' כתב שהיו מעופף זאת על פני רקיע ה' :

שנאמר ויתן אותם אלהים מה"ע דשמ"ל למיהי מחורות ברקיע השמים אלא דעדיפ' לאתויי מהכא דהוי ספור המעשה :

מקרא אלא הוה פרש"י דברקיע כ' נתונים דכתיב אתם ה' לבדך וכו' וק"ק דתבבי כ"ה אחרוכו מיבעי ליה וכו' ל"ל להזכיר סיון אבבי כ"ה לימ' מקרא אלא הוה דכתיב כו' ואפשר לפרש מקרא אלא הוה כדילפי' הכא מויתן אותם אלהים ומ"מ אבבי כ"ה פירשוהו שפי והוחיל וזכר ספיר שוהו זכר שם השם :

פירשו אותו אתם ה' וכו' דהשם ה' לפ"ד רקיע דאשון כדהוה אפשר לפ' ברקיע השמים דשמי השמים ע"כ שמים שפל גבי שמים השמים לשון גופה והיינו רקיע שבי דאמי' דשמי השמים בכל מקום על כל הרקיעי' יחד הן לה' השמים ושמי השמים הבא השמים ושמי השמים לית יכלכלוך לרוכב בשמי שמי קדם וזולתם הכא ה' מ' שרמוז לכלכלות דע"כ חמה ולבנה ומזלו ברקי' ה' קיימי כדמשמע מויתן אותם אלהי' ברקיע השמי' וברקיע ג' ד' ה' ו' זיכא למיקומי ד' ה' כ' ל' לפרש כיון דאיכ' למיטעי כדכתי' לעי' אלא מדאתם שמך דתפסי' מיעוטא דהיינו רקיע שבי וליכא למי' דהתי קרא לא נחית לדיוקי בהיזה רקיע קיימי וה"ק כלל השמים ובכלהם מהיכא דאיתיהו הם י' ברים דמ"כ השמים ושמי השמים וכל בכלהם מיבעי ליה לכל מדמפליג שמי השמים מהשמים הרחשוני ה"מ דדייק לבבא בשמי השמים קיימי ולא בשמים הרחשוני וה"כ ה"ל לדיוקי נמי דליתנהו בשבי י' ה' ק' דלפ"ז במנא אלא שבאו אבבי כ"ה לפ' י' אלא במעשה רקיע ה' וכ' ובכלהו ואמתי ה' ל' לשבאו ג' כ' על כל השמי' כדרך הכתובי' תמיד ודוחק לו' דלמא חם לשהזכיר זאת השמי' דעדיף שבבא השמים בו ומכ"ם אתו כל שאר השמים ושמת י' ל' דהשמים הבו אחלה לית רקיע ה' הן זאת כלל כל הז' רקיעי' ס"ד שהי השמים הבו' תמיד ושמי השמים דכתב בתר הכי הין פי' שמים שעל השמים הבו' שמים שעל רקיע השמים ושם ס"ם שבלם היו בכלל שמים דרים יכלו שמי השמי' הן הכלל מעוט בבא לאסמוכי' מגב מוהחיה דברקיע כ' קאי בבא ה' ל' דאמ"כ השמי השמי' כייל בלם מלבד הרחשון דסיינו השמי' דרישא ומ"מ יליף דברקי' שני קאי

בבא דלא כמי למילך אלא דליתיה כרקיע מ' כמו שנר' לחרטית
העין מכל מפי ליה דלא קיימי למע' מהם דאפילו עמידתן כך
חדום הוא שחזותם מוכיח שהן קרוכים אליהו מאד :

וכן הארץ ועד הרקיע הא' מהלך ת"ק שנה וכו' כאיר כיוצר
ברב ז"ל שמן שעור רחקי אלו ע"ד נותנת וגם שאר כיון
רקיע לרקיע היכו רקות וז"ל כתם החורה מ"ג פי"ד סיומי סיומי
תמיד מכל מי שיודע דבר מחכמת התכונה שהוא חוסב לנוחת
מה שזכרוהו חכמינו ז"ל מן הרחקים שהם אמרו שעוביו כל גלגל
מהלך ת"ק שנה וכין כל גלגל וגלגל מהלך ת"ק שנה והם שבעת
הגלגלים יהיה רחק גלגל הז' ר"ל גכניעיתו מתחלת הארץ מהלך
שבעת אלפים שנה ויחשוב כל מי שיחשוב זה כיים כדבריהם נוחמת
גדולה ואלו יניע המרחק אל זה השעור ומתוך שהתחלה ברחקים
מחופת יודע לך שהרוחק בין מרכז הארץ וכין קבוב שכתי והוא
הגלגל הז' מהלך ז' אלפים שנה וכ"ד שנה בקרוב אל הרוחק אשר
זכרנוהו והוא מהלך ח' אלפים ות"ם שנה היא עד חלל קבוב
הגלגל הח' וזה אשר התגלה לחוקרים בין גלגל וגלגל רוחק כך
עכינו עוני הגרם אשר בין הגלגלי לא ידים שם רקוע שב"ד לחנם
דעת הרמב"ן שבין גלגל לגלגל נמחים כלתי שוערים תחוכתם
ואלה הן החים הפליוכים לדעתו :

ראה מחם הוא נכוה פרש"י הרי מהלך אלפים שנה מחקום
מחתם ולכנה נחוכים ולפ"ז הוא חוכה גם כן עוכי
הרקיע הסכי ואף על פי שלא נזכר זה כחגד ר"ל דלא חש לה לכיון
דאמתינן דרקיע ת' עכיו ת"ק פסי דה"ה עוכי רקיע עכי ולא
דמי לרחק שבין הארץ לרקיע ת' וכין ת' לכ' שהוכרך לאחוקי'
סכ"ח ת"ק דאלו כ' סד"ח שנין ב' הרחקים שוים ומכל מקום כ"ל
דאין בכלל זה עוכי רקיע שכי ואין מחקום האחורות עד הארץ
אלא מהלך אלף ות"ק שנה כי אין האחורות נחוכים על שטח
הגלגל אלא קבוצים כו ואפי' על דעת חז"ל הרחשון דגלגל קבוב
ואול אחר אפשר שיסכור שגאסר ברקיע כר' דלקמן בסיומן י"ב
אלן שהולכים על שטח מקוע' הגלגל כדאחמא מדלקמן סי' י"ג
פי"ח שבקיעתן כשטח הגבוהי :

אין על מוכיל שחרוב החיחות אפי' כמקום הכל חוס ואפ"י
שבכל יום ויום נוחי כו' שעות שחמא וטולא שריבי' ואין
לברים על כדלקמן בפ' ת"ח סי' כ"ז ר"ק דהתם דוקא בו' שעות אבל
בא' בתקופת תחת אפי' חמא זריחת השמש אינגל מוכיל ואפשר ג"כ
דאפי' בו' שעות ים כיניים שבכל דבתקופ' תחות אין בכל מוכיל כלל
אבל בשאר יומי אין בכל מוכיל להגיע מהאוס לגחרי אבל ת"ת אין
הגל אם במקו' השמש ות"ם שחמא וטולא שריבין בחלה לאו דוקא
בשוה לא שחמא והגל אחים יחד ולפ"ז ת"ם דלקטרין למוקומי ואין
נשאר מחמתו בתקופת תחות ולא בשעה ו' דבלהו יומי גם האוס
יניד על זה :

דכתיב ואין נשאר מחמתו דחמא דאין בית החדש להסתר
ממנו ואם ליתא בית החדש להסתופף בגל אלא
בתקופ' תחות דאינה בשאר ת' ואין נשאר מחמתו אלא העוסק
לעתיד לבא כדאי כפ"ק דע"ז לעתיד אין נשאר מחמתו אלא העוסק
בתורה דקר' בהוא חמא ליה וכ"ש מה שפרש"י בחלים ואין נשאר
מחמתו אלא נתן ברקיע התחתון וכו' דלא נהי לי' דקרוי השמש
חמא גם פי"ח ע"ש שהכוונה שחחת השמש בעולם חיי כל הגוחו
לא חמא חפשטים דקרוי אלא דעל הרגע בעד החום מיירי דת"ל
לחדם להסתר ממנו כגון והא דאת' בכתובות פ' אין בפרות הכל
בידי שמי חון חנים פחים ל"ק דהתם בכל שנה והכא ביום אחד
בשנה ולא ליהוי כויק חיו ת"ם ישאר בכל השנה אך קשה לדקמן
בשאר ויקרא פי' בעובדת דאנטונינוס דת"ל דכי חשחזיב חן
ברכה ת"ל הא כדו גלו דכתי ואין נשאר דחמא דאין בית החדש
להסתר מהחמה וגם זה חולק אהרוחנה דהכ' בידי שמי חון חנים
פחים ודוחק לומר דעל שעת תקופת תחת קאמר דאיון אין נזק
מזה שם ישאר בכל השנה מה בגע בתפלתו ותירנו דקרא כתיב
בעוברי דרכים או בחלחת כדרך החלבי דבדרך אין יכול להזהר
מן החום אבל אם רוצה ליצא בביתו יוכל להזהר שיצא בבית על
חבנים מריכנים בחוחף אבל תירון זה אינה חחיבא בלשון הכחוב
אין נשאר חמא שאין בית בוס חדם להזהר ולפ"ז הרי בית החלי
להסתר חמיד אלא ילך בדרכים אבל לפי מ"ש דבתקופת תחות
לחוד מיירי ל"ק דבהוא שעתא קאמר אין נשאר שום חיכו בית
החדש בכלל ולפ"ז יש לפרש דהחון חנים פחים היכו למו'
עליהם שבית החדש ודאי להסתר חנים פחים בכל ימות
עליהם בחרף בלכושים ובקיץ בעליות החקרים ואם שאחר הכחוב
ואין נשאר מחמתו היכו מבער פורחת שחמא"י שאחר החדש

בקין חרנים קנת בחום חטבח חזחן וכדאחרינן בניטין שלהי פ'
בל הגט נבי דוח קדים אפי' שוחיכא דחרתי רפיח ות"ם חגטוניכום
הא כדו בלו היכו חחיישיל חפלתו אלא ירנים בכל בחום חם"כ
בקור אחין טורך לחפלתו אע"ג דוכ החלבושים והחדודות לה
יורנם בכל בקור ואיחרת דיקן נחי חניח אכרח הכי ואיהו אלינא
בפי' דאין בסתר אחתו דלא חבחו לה לחוקומיה אלא בחקופת
תחות בכל בום החתם חורנם אפי' בכל אתם אע"ג אחין כו כדי להחיית
אחיכו אלא יום ת' ואח"ב חסורכנו לחידונים אלו להא דהכל כידי
שמים חון חנים פחים שוא לפי חא שיר דהכל בידי שמים אחין
כיד החדש להסתר אחתו אם ירנה ה' להכישו עליו חון חנים
פחים שלעולם לא יכוחו על החדש בחוכם אם יאחר אחם ובדפי'
התוספו' אכל לפי חא שפרש"י בידי שמים אם בחים פורעניות
על החדש נזרת החלך הוא חון חנים פחים שפעמים בחים
בפשיעה ל"ק חחא דאין בסתר אחתו דלעולם נגים פחים
לפעמים אין בית החדש להסתר אחם וח"ם שחיכם בידי שמים
היכו לפעמים אלא שפי' זה קשה דא"כ כ"ל לפ' הכל בידי שמים
אחם גזרת החלך ולעולם לא יכוחו בפשיעה והיכי אחרי לעולם
אל יעשוד אדם בחקום שכנה שאת יכול לאחור עכמו חקפורענו'
וכת"ם התוספות ועוד דאחם אחסק אחרת ונגבי בידי שמים נגים
פחים בידי אדם והרי אחרת ונגבי אלתי שלפעמים יכוי בידי אדם
אם יאלוך עכמו לנוכח אחריוחת ונגים פחים בידי אדם צריך לפ'
אבן בידי אדם ולא בידי שמים בלל אלתי בידי אדם כי שלפעמים הן
בידי אדם אפי פריך אחם אחתי דקאמר אחרת ונגבי בידי אדם
אחתי דאתי ר"ח דין ד' מיחות לא בטלו כי לא יחייב זה שלפעמים
לא יהיה אחרת ונגבי בפשיעה אלא ודאי בידי אדם אחתא בידי
אדם ולא בידי שמים בלל ואם בן ת"ם חון חנים פחים צריך
לפרש דלישנא בידי שמים בלל :

גזה ים לו נרחק הקטון אחר החחים בחוכו בכ"ל אחיך בחוך
אחיך אחר דכחיב לאחם שם ת"ב דהחתא אחם לו בחחים
אחיך סחריים והיכו זה החיך בידי אלא ילאם העולם ברוב
חומו עם היותו בגלגל הב' ועוד צריך לחחים חומו בברכת חים
בשהוא יוכא להחיר לעולם אלולי זה היה עדין חורף ולעתיד לבא
הק"ב אערטלו בלו עולמו אנרחקו בדי ללחט הרשעים ולא
יספיק בחם שיחנצ אחתו בחים אלו לא יהיה אחרף כ"ב ואין
לפרש שבלילה הוא אחניחו בנרחקו ום"ל שבשקיעה אחחורי
הבפה ולחעלה ובכן בלילה אחיכו צריך לעולם מכוסה בנרחק
ובאוחרת כיום הוא אחניחו אנרחקו ובכן צריך להחים בחו בחים
דת"ב ת"ק לעתיד אערטלו דאי ביום אחתא נחי הכי חוא ולא
בי"ל אלא לעתיד דלא יחיבטו בחים אז בלילה ת"ב לא יהיה אז
לילה ועוד דאת' נבי אברהם אחר בפ' הפועלים שהוכיח הק"ב
חחה אנרחקה ולפי החנדק זו הענין בפשוטו ודלא בפי' הרחש ז"ל
שהוא אחל אל רבוי החום :

ובריכה אל חים וכו' לא ידעתי אהיכא דייק לה וקרוב
שירחוז כוה אל ענין הנשחים שחועלחם לבחלת
העולם אלא ינגב אחחנועה הסורפת כדפי' בפל ד"ה בח"ח ס"ג
נבי וקודרים שנחו יסב וברכת החים שלפניו היא רחוז אל היות
תנועת השחם ענחו שכת עליית החידים אהארץ אשר אחן יחבוו
הנשחים ויוחק כח בריפתו בעולם . וח"ת לפי הפשט לא יקשה
בעיניך הא אחתרינן לקחן בפשר ד' פי' כ' הרקיע אל שבי והכבכי'
אל אם ואין זה מכבה אח זה אחום עושה שלום אחרומיו דכבוי
לא שניר אחל החשה אינה שניר ועוד דחרוייהו בגזרתו יחברך
שמו שיחות לחקון העולם :

לעתיד לבא כיום הדין להפרע אהרשעים הק"ב אערטלו
ולא יחנרך להוריחן לנהיגם כדאחר בפחוך :

ונחלחש בו אח הרשעים והבדיקים יהבו בו כדאיחא בגדרים
ולא אם בחן להזכיר לא ענין גבורת החחים אה יהיה
דרך בם שיהין ה' טבע הבדיקים ליהנות בחום שהוא ונחות הוא
מ"ם ר' אחרבנו בפי' אלאחי שבשחים ישרוף וירפא אחדרבו לעשו'
בעולות הפניות בפי החקבלים אינחיך השעוה ויקניא אח האלח
ולבן בהיות הרשעים בעדבו בקב ולהטם ובהיות הבדיקי' בערבו
לחים ודטוכים יהיה להם אחרפא ואם אלא בשדבו הרשעי בשעוי'
חחה אנרחקה לאברהם אפשר שהי התיבו הבי"ת בחים מ"ם
לעתיד יו בם השם יחברך חום בחחים אחחם שהוא עתה בטבעו :

שנאמר ולזה תותם היום הבא ריפיה דקר' הבא יום ה' כא
בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושי רשעה לקש ונו'
והלא קרוי לעתיד מיירי ויום ה' משמע ליה השמים והארץ
שהשמים עקר היום כמ"ש הרמ"בע ות"ת היכי כתיב בתורה וזרחה
לכם ירחי שמי שמם לדקה שהם
כבר נזכ' בירושלמי והי לכם ירחי
שמי שמם זה נדק' מיכאני ליה וי"ל
לפי שענינו לגבי נדיקי' מתחלף
מדגבי רשעים לחפיק בלשון
וריחה בחלו הוא ענין אחר עי"ל
לפי שהו טוב להם לחפיק בלשון
זריחה הפך הרשעים שהוא רע
להם יותר מכלות :

רבי יגאי ורבי שמעון תרויהון אמרין אין נהינם אלא
יום שהוא מלהט את הרשעים מה טעם הנה יום
ה' בוער כתנור ונו' רבנן אמרי יש נהינם שנאמר נאם ה' אשר
אור לו בציון ונו' רבי יהודה בר אלעאי אומר לא יום ולא
נהינם אלא אש שהיא יוצאה מגופן של רשעים ומלהטת
אותן מאי טעמי' דכתיב תהרו חשש תלדו קש רוחכם אש
תאכלכם :

רבי אין נהינם לעתיד לבא קלתר וסמך לעתיד הכ"ל כמ'
הקודמת אבל הסתם ודאי דליכא נהינם וקרא דמייתי
דהנה יום ה' ודאי לעתיד מיירי ולקמן ובספר דוכתי נרסי בהדיא
אין נהינם לעתיד לבא וט' חלוף נהינם לעתיד מדהסת' משום
דלעתיד לא כריך נהינם על שם כי ייפלו ה' לעשות שהן בעצמן
התרפה לנדיקים יתיב לרשעים ודוד דכיון דחזי יוליף חמה
מנרתקה לעדן ולרפה' הנדיקים ועל ידי זה יש ג"כ לדון הרשעים
נהינם למה כריך ור' אמר שהנהם יהיה שילה שהם מגוף הרשעי'
אבל עכשו אין העו' כדאי לכם מפורסם ועו' דגהינם דהסתם
לנפש לבד ואז יהיה בפרסום לגוף ולנפש דלא חייסינן שיהיו
הנדיקים עומי מירתה אז שהארץ תמלא דעה את ה' ורבנן סברי
דאפי לעתי' יש נהינם ממש כדהסת' מדכתיב אשר חור לו בניון
ואין להק' דהא לעתיד ליכא חטא כדכתיב לא ירעו ולא ישחיתו
וכו' ואמרי' לקמן בס"ג פ"ח יתיב אשר תמור אין לי בהם חפץ
אלו יחות משיחנו שאין בהם לא זכות ולא חוכה וכ"ש בת"ה ודאי
ואם כן נהינם למה דהינו דיום הדין להענים לותם שחטאו בכור
ולפי מ"ש לקמן דהינו דוק' ביערמל אבל בעכו"ם אינם
חטא מוקמי' לה אפי' מיום הדין ואילך לעכו"ם אותם מלבון
הרמב"ם בפ' חלק יר' שהוא מכין ענין מגדה זו בסתם נהינם
הבוהג תמיד וז"ל אותם נהינם הוא שם לנער ולעכו"ם שיהא לרשעי'
ולא פי' בגמ' אחר זה הענש אלא ים לומר כי הסתם תקרב להם
ותסרסם ורחית' על זה שהבא יום ה' בוער כתנו' וקבל' אז'
כי הוא חמימות זרח תתחדם בגופותיהם ותשרכם ורחיתם מה
שב' רוחכם אש תאכלכם ע"כ ' וכן הכין מדבריו ר' אברהם ל
אותם דעתו דבנהינם העתיד מדבר כמו שפי' וכמ' שפיי' מלאכי ל
שהם ס"ם שהם הכיולו לרים לקיים לו' שאין נהינם הוא לפי שאותו
נהינם המיוחד לנפש בפרד' מהגוף יסבור ר"ל שיהי' רוחני כדברי
הרב ולכן לא יניע לו הגוף אבל בזמן התחייה שיהיו בגוף ונפש
יבנשו בענש גמויי שהוא חום הסתם הנזכר ורבנן אומרי ים
נהינם כוכא שאחר שיהיו התיי נירתו הרשעי' בחרפת יאוכו לתו'
ויהיו בנהינם כברזא וכה אלא יקומו בתחיי ויהיו לאף לעתיד
בנהינם כזה אין דעתי נוחה היתנו דוחי דרבנן שאומרים ים
נהינם על שם לוהטו כפשטו ור"ל לא הסיר נהינם הוא נהינם
שהתחיי להיותו רוחני כדעת הרב אלא לסבה הנזכר :

ועד דרש י"ל דבסתם נהינם חולקים ואע"פ שאמר
לעתיד בבר יובן על הנהינם העתיד לבל חדם
אחרי מותו כי אלא לעתי' לישפר שתפתר כן וכמ"ש הרמ"בע ל
בהא דאמ' בגדה מנות בטלות לעתיד לבא הביולו בעל עין יעקב
בפ"ק דברכות סי' כ"ד ע"ש ' ויהיה מחלוקתם בחיות נהינם
כי דעת ר"י ור"ם יהיה כדעת קלת מהאו' שם"ל שהנפש הנבדלת
מתיסר בחלוקת שם ותתקומם במקום נהינם לקבל ענשה אחר'
ענש הנפש החוטאת היותה בבריתת ונפרדת מהשהנה העליונה
והענש הנאחי המוסג לנשמות הטהורות כי אין ענש גדול מזה
ויאמרו שזהו ענין אשר של נהינם ושמותיו ועניניו הנזכרים
בכתובים ובמאמרי רז"ל הכל חידה ומשל לענין זה שהמשילו
בענש היותר מר לעיניהו שהוא מכות שם וכחלי נפרית ומרורי
פנים לסברת זו מדברי הרמ"בם ז"ל בפר"ח מה' תשובה שכתב
הטוב הנפרש לנדיקים הוא חיי העה"ב כן ופרעון הרשעים הוא
שלא יזכו לחיי' כו' ועו' שהם וכתב שם הנקמ' שאין נקמה גדול'
ממכה שתכרת הנפש ולא תזכה לאותן החיים וזה שהכתוב הוא
מקורין אותו הנאמרים דרך משל כאדם שחת ואבדון ותפתה ועלוקה
וכל כעין כלים והשחתה קורין לו לפי שהיא הכלייה שאין אחריה
תקוה וכו' ולא הזכיר שום ענש אחר לנפש החוטאת ויר'
שזה דעת רבי זעירא בש"ם גבי והנה טוב מאד זה נהינם

ס"ת שמשמשים ובזוהר מתנות

פרקב"ס ז"ל בפ' חלק אחריש בפ' בכתוב מחיר אחד' מה לשיטר ולקמן בפ' מי שיחין ופ' ובפק דנדרים ובקהלת רבתי פ' ותרח ובשמו"ר סוף פנ' וע

הפסוט שלעתיד מדבר לפסר סורמוז ר'יבה כי לה ילטרך ה' להעטים לרשע כי טובותיו ילכתובו וגם הוא עתמו יכיר בנגודו שהתרך תתלה דבה לת ה'וז היה יכילת בתם מנוף הרשעים מתם ור' תכרבנתל כתב שלפי שעשם התם וחוס הסתם ענין טבעי ועניני התחיה כלם ע"ד גם וגם לעתי' לה יהיה נהיכם מתיחם לבשם לכך לכן יהיה תם יוכלח מגופו של רשע וע"ד גם לאות שמידו ומעשיו היכילו:

הנה יום ה' כה ונו' דלעתי' מיורי ויום ה' מסתם תם ת"ג דכתר הכי כתיב וזרחה לכם וכו' כדכתיב לעיל בתימרת הקודמת ולרבנן ורי"כ ל' הכיבו כחייסחייקם וח"ת ועקר עכם נפשם בתם ת"ל שעל תעשה היום הקוח דהיבו יום הדין שיתבו הרשעי'נהנם קרח היום כופר כתנור שדרך ליהם המעשה של היום שהוח בו תעש' ענין עבותו של יום השום ע"י יום נקם כלכי יום חשך וחפלה וכיוצה:

אשר תור לו בניון דלעתיד תיירי דלעיל מינים כתיב ירד ה' לנבה על הר ניון וכו' כנפרים ספות וכו' גר' דפי' דלעתיד ינן על הנדיקים וינקם מנרייסם כנסיהם תתר לו בניון וח"ת היכי יליפינן כע"כ דערוכין מהתי קרח דפתח תחד"ם כנסיהם כירושלם דלעתיד הכח לתו בפתח תיירי שלח נסיהם נופיה יהיה כירושלם לעתיד ל"ק דלתה יעתיק ה' נהיכם מתקום למקום ולח יולף החוטיתם למקו' נהיכם ופיו דתתר לו מחתם דתקדמת דהח תור לו בניון וח"כ ע"כ בפתח תיירי ור"י ור"ם ורי"כח תנו תפ"ק ה'תתר תור לו בניון שכתו לתפרע תרשעי'כתו כן יפרע תרשעי' לעתיד ולעולם נקתתם תסיה ע"י הסתם תו רוחם ח"כ תנו תפ' תתר תור לו על הסתם תו רוחם וכנהו כתור תנור ע"ת לפי שעשו כתעשיהם ויחסו לניון כי סם פקר הנקתה למה שעשו לניון:

והיכי דפרוכין דקליף פתח נסיהם תכח תתיה כרכנן:

לא יום ולח נסיהם הוגרף לומר כן דלח תיתת דת"כ דקנת ידיהו כרוחם וקנת כתחם ונסיהם וטעתיה תסברת דכיון דכקנת יהיה הדין כרוחם תה טורף לנסיהם ויום לאחריה הקברה ידיה' תעשית כן לכלם תפל רבנן לח תתרו לח יום דתפס תפי' פקנת יהיו נסיהם יהיו קנת כתחם דלח יטטרכו להתפס נסיהם:

אש סהיתוכה תגופו סהדוח תתר בו יהפך לתם כדתייתי תרוחכם ת"ת ויה ביום הדין דקיימי בנוף וכפם קתיירי ותפסר סיהיה תתם תתגבור היסוד התיתי תתר בו כעניו הקדחות החיוניות דלח סהו תהיה גדולה עד שהרוח היוכה תפיו ידמה לרוח קדי' עזה כתו סיקריה לפעתים כחולים:

שנאגר תהרו חשם ונו'דולתי רוחכם תם תתלכל' תתעטו תרוחכ' תהפך לתם שתתלכל' לתכם והכתוב עניבו לעתיד ודתי דכעולם הזה לח כרחים עניו זה שתנה תם תתם תגופו של תדם וגם הכתובי' תורים דכעתיד תדכריה עתה תקום יתתר ה' וגומר וה לעתיד סיודע כי לה' התלוכה וכתי' תומרו וכיו עתים תטרפות סיה סזה כולל לכל הפתים וה ליתה תלה לעתיד גם הפ' הסתוכה שם לאות' הולך בזקות ונו' הכל כתלך התטית תדבר ותיהו ר"י ורבנן ור"ם תנו דתו דכל זה בתפלת תתבה תסור תדבר ותו' רוחכם תם תתלכם יה' תחשבותכם תהיה תם שתתלכל תתכם שלפי שהשבו ללכות לת ירושלם יבח תם תתת ה' תתלכם וכיו עתים י' הם עתים רבים שהיו בתחבה סלחריב והולך בזקות וגו' תדבר בחזקיהו שכזכותו נטלו בימי סר"ק ת"כ דתהרו חשם וכו' לתו דוקח סיהתו תגוקן תתם שלח שהם שבת זה ע"ד הרה עתל וילד שקר:

ונידך פתים בזקו לעתיד תיירי כלכתיב תתם יקרח תל הסתים תעל ותל התרך לדין עתו • ותף על גב דפשטיה דקרא פסתים יגידו בזקו שהוף שיהו תת תו התלתים כדפי' הרס"ע תכיון שלח גזל כיבד הסתים תגידום זה ועוד ל"ק נתי שתתרך תגדת כיון שגם היה בקרתה לדין ולעניד שהוף יה' שיהו תתרך תעגה גם כן בודתי לזה שכב ההגדה לחסד ה' עם כרוחין התחתונים כהעתיד החתה בפתים הסגיים

יר' דתשום דלעיל תיכיה כתיב תתזרח שתם ונו' תם לפניו תתכל ונו' דרים ליה דהכי קתמר סזריחת הסתם היה תם תוכלה ולעתיד יקרח הסתים תעל בתיגידו נדקו כזה ומזה נודע כי תלהים בריותיו ותע"י שגם עתה תנו יודעים זה תתוך הכתובים כנ"ל יקרח תל הסתי שיגידו ויודיעו כח על הגתכח כהם ופסר שהגדת הסתים תעל שתת' שהם תערערלו לפתח תו כנ"ל נכיר חסדי ס' שלו נתן כרקיע ת' לה היה תפסר לעתו' כו תק"ק דתתם נדקה סיך הכח דלח הוי כדק"ל תפי שהוא כשהשלפני תשור סדין להיטיב תכל נתינת הסתם כרקיע כ' רתוי תגד עכתו כדי שיתקיים העולם ולתה יתן ברקיע ת"ת כ' תין כזה נדקה יותר תתה שהתטית העולם כי כדי לקיימו היה כרך כן ותתה י"ל שתפילו היה כת' היה תפסר לעולם להתקיים כעבר והרתוי היה שיתן כת' כיון שהוא להתיר על התרן רתוי שיקרטו לתרן כל התפסר תלה שעשה ה' חסד שלח יגטער העולם ות"ם לת היתה כרייה יכולה לעמוד דרך נוחה על רוב הגשר:

מתנים נדקה תספרים ותפרשים ע"ד שם יתנו נדקות ה':

שלא נתנם וכו' תשם' שתין תחסד שלח בתתה נקט לתרויהו שלדש' חז"ל טכשם שיהיה שניהם ברקיע ת':

שלשה דכרי קולן הולך וכו' כפרק קתה דיומח ת"ר ג' קולן הולך תסוף העולם ועד סופו ותלו הן קול גלגל חמה וקול התוגה של עיר וקול של לידה וי"ת תף לידי וכשו רבנן רתני תכשתם שיוצה תן הגוף ונטלוה ורידיה הוי תלוך התתוגה על השקעת התרן תמטר השמים תשל ותשבו תתחת וקורת לשם וכדילפינן בסתוך ותכוס לת תכוס וגו' דדכי לוי פלגא תהיה תלה ס"ל קול התוג' של עיר הולך עד סוף העולם תשם' סזה תוסכם שם דתדרש' ככי תשתר שתשם' שיהיה קול גדול לת יספיק להשתע בכל העולם כיון דקל גברי הוי וכלידה ס"ל כת"ק דלה תשיב לה ושכח לתיקן כיון דקולות תלו תסוף העולם ועד סופו לתה תיכן בשתני' דכשלמת בקול ג"ח ר"ל כת"ם קנת תכחו תתו' שהגלגלים כתנועת' יקשקשו בקול גדול תלה שתין תנו תרגישים כזה להרגלנו שהם כתי שגולד בשפל קול השתנה שלח יהיגים בקול להיות להרגלנו זה תכל הגשמים והגשמה שהם לפרקים תתי תיכח לתי' לכל להיות דיומח תלה תגיע התם לגלגל קול ג"ח בשתע קול התוגה של עיר ולגלגל קול התוגה של עיר בשתע קול ג"ח תכל לרבי לוי ושם שפרש' ז"ל קולן הולך דרך שטיל שתיגו בשתע לבריות דוחק כי שביל זה תנו וכ"ל כזה דרך גם שם בכניד תזכו התגשם תשתוע קולו שלו כדי שלח יתפרכם העולם בקולות ותפסר לו גם כן דרבי לוי נתי ס"ל להתוגה של עיר ולח תשיב לה שלח תשיבגלח הדברים הטבעיי' ת"כ דכיון דחשיב ג"ח לח תשיב התוגה של עיר כיון שהם כנגד זה ותיהו ק' כת"ם כזה תעכב שתיעת זה לתדרכה תטור הקולו' יחייב שתיעה יתירה שלח שתיה כל הכרם דתרי קלי לח תשתעי וכשלמת בהיות דגרסינן התם תתר רבי לוי תפני תה תין קול בשתע כיום כדרך שהוא בשתע כלילה תל תפני ג"ח התסר ברקיע כחרם שתפסר בחרשים ל"ק די"ל שג"ח כלתי בשתע תפני שהרגל כגו' ות"ת תועיל שלח ישתע קול התדם המדבר תרחוק שהיו קול קטנה תכל לשועיל לכל ישתע קול הגשמים והגשמים שהיו תסוף העולם ועד סופו היותן לפרקי' ותי לח תסתבר:

ועל דרך הדרם י"ל ד' דרכים:

הדרך הא על דרך ת"ם כשל העקודים כש"ם בקול ג"ח שהוא תה שתתנו כלתור תתו' תניח רתוק כדרך שכתבתי לעיל סימן ג' ויר' שג' שלח קולן הולך להשתיע תניאותו'ת והברייות בכתיב ותינם נותנים לב הת' קול בגלגל חמה כגובר וכל הגשמים שגם תכם נודע תניאות ה' תגד כתם כלתים הגתלים בהם כדבתיב כהן בסימן ג' וכסימן ז' והג' קול הגשמה כי תזה נדע שם לוקח נפשו בתשבת בסתיעא לתדם

לאדם על פשעו תדע כשנגר מדה ולולי המיתה היו הרשעים כופרים בפ"ת ועוסקין עמהן תלהוות כדלקמן בפ"ה ומה נתה לפ"ז מ"ם בגמרא חף לידה שהלידה מופת למכילות מביא ח' לפי שזה נודע מכל דבר יונח מן הכח אל הפועל כדכתיב לעיל בסימן ג' וכ"ם בלידת האשה שהוא עניין נפלא שמטפה סרוחה יתהוה גוף כזה ויהיה סגור בגוף על התכוכה ההיא עד שתלוו לה רוחה לאדם זה ויסופר לו שכן היה מולדו לה יתמין כזה כמ"ם הרב וכ"ם בלידה שיפתח רחם האשה מעצמו כזו בשעת הרחוי ואפי' ס"ינח כתב כם' ג'חופן כ"ח מחת' ח' פ' שהוא מבלתי הכורח:

הדרך הב' פנ' הלו קולו הולך לקרוא כחזני כל אחר רוח כו לבקש שלמות בפשם שעתידי לחזות והכרוי בעוטותיהם חזציהם תחרשנה ולא יעשו לב אלא לעסקי עה"ז הנפשל חס ג"ח שהולך ומתעופף תמיד ושיעטו הרוחות זמוך הולך וכלה ואין המלט בזה וכבר אמ"ל נברי שתה יחכלם אחד את חלקיהם אחד נכנס ואחד יצא וכו' וכמה נדקו דברי ממשל המשלים שהמשיל האדם עם הזמן אל הנכנס על יתר התקועה כתוך הכור וכ' עכבריים אחד אחור ואי לנגן הולכים ואוכלים שיתר עד שהכרח תנתק ותתום והמלין תמרוחיתים והלילות ערבי לכלות את שתרי עד כלותו ואם הנשמים שהם רמז להתכת לאחת האדם דבר יום ביומו עד שנריך לתמורת הכתך תתיר ושיעיו פקוחות תמיד לנשמים וכמה האדמה כי אם יחסר לאחתו מיד יתות ואבד וסוף סוף אין לו מנוס מזה את"ת לשוב להלחות הכתך ממש ע"י המזון וברוב הימים יסוב כלו ללחות נברי נימות ואם הנפש הדבר מבי' שכל החיים יודעים שיתותו מנד הרכבת' מהפכי' ניסודות אחתר ונורה ובכ"ז שכוחים אותה וכמ"ה זה הדבר כשל אחר וכו' וכמה נאות לפ"ז את"ת:

בתנהומא פ' פקודי שקול זה הולך את"ה וע"ם ואין הברייות מכירי' ולא שומעים לותו חוץ מן התרנגול לבד שה"ב אחין היה שם על לב הדבר הזה המפורסם זולת החיים הכלבב והתרנגול רמז לשכל ע"ד לשכוי בינה שלבב הוכיח זה השלם לשותקים בעת הפקידה כי לקול זה רמוי לקנן מרוי הלבבות ויתר ממקומו להתכח כשברון מתנים בידעו כי נם הוא כמקרים הזה יקראהו ועז"ה נ"כ ית' מ"ם לף לידה כי הנפשים יודעות שעתידו' ליפל בדין בעת לדתן ועכ"ז אינן נזהרות מחטוא בח' מהנה המחייבו' מיתתן * ועז"ה ית"ב נ"כ מ"ם שקול המוכ' ם"ע שעינהו הרוחות הנלחתם שהוא בעוטותיהו וע"כ היה לבן לשוב בתשובה ואין לנו נותנים לב לשכל מ"ם שם שהלבלה קול המו' ס"ע ת"ח לפ' עז"ה ושוכל לו' כי קול המוכה ס"ע הוא הורחת הפך זה בכתי' לחרת שמציב חכמים מלחרי ה' ברחותם הנלחתם וירדפו לחרי הדמיונו' כי יאמרו שוא עבוד אלדים וכמ"ם יקום אים נדדו לר' חמי סוסתי דתרכבני מרי כדלקמן בפס"ה ולכן אלמלא קול נ"ח הקורח בחזציהם בטול דמיונות העולם כי לא חמותו יקח הכל היה נשמע קול המוכה ס"ע לטעות כחותם ולולי הנלחת הרשעים כלם היו נשמעים לתוכחת נ"ח למען בהכלי העולם ויסיבו את נפשם:

הדרך הג' שהכוב כהליכ' קולו' או הוא היות עניניכ' כולל' לכלל העול' ולא לפרט מה שירחה להם לבד חס ג"ח כי אין עניבו להאחר לבד רק לשמו' ולקיי' כל סדרי כרחתי' כי ע"י יתערבו היסודות בחנותם ויתגלגל החמזגו' וכחומו יתקיימו וכניכולי תורו יתמיחו כמחי' וכמ"ם החוק' תלד' יולידהו תלד' והשמ' ודרך כלל כל הנלחו' הנו' ולכתה עניני' מבו' כדלקמן בפי' ג וכפ"ק דתענית' ובזולתן ת"ח לקיו' הנו' גם עניבן הטבעי הוא בפעול' כל חלקי הנו' שנגרמי' בתנועת ע"י דוכנים יניעו היסודו' וידחוס מתקום' עד שתערבוכם יעלו התדי' ויהיו למי' ואנ"ל למ"ד שהן ממי' העליונים שעניבן יותר כולל וכפל' בנו' ואם יניע' הנפש כי אז יסובו היסודו' חים ש' מחחתו ותפעל הנורה בהם לשנותם לעניני' אחרים מהויה להויה בנו' לכלתי שעור עד כח התחיה והרוח תשוב לעו' העליון הרי שהין ענין התיתה הפרוד הנר' לבד כי אם כולל לעניני' רבים ואנ"ל שע"י מיתת חים ת' יהיו כחה שניים לשתר התנשים כי כשוב נופל זה קם בתקומתו וכמ"ם לקחן בפס"ג נבי עדשים דיעקב ס"ה * ועז"ה ית' נ"כ מ"ם שם שף לידה כי לידת החד' וכל הויה יונח' לפוע' ענין כולל לכל העול' שע"י הויה זו יתחייבו כחה שנוישבכל העולם ולתחיתו להויה זו הנרכו העדרי' הקודמים להויה בחלקי יסודותיו וכ"ם לידת החד' שהו' כולל לכל הנו' כי חד' ת' הוא עו' תלת רב ושליט בכלו ומקיף את כלו בניודו ושכלו ועז"ה נ"כ ית' מ"ם קול המוכה ס"ע כי אין הנלחתם ורעתם בעיר' לבד אלא מתפשטת בכל הנו' שהיתה מולכת בכפה וכמ"ם לקחן בפ' מ"כ שמכתב טירוני' מכל הנו' ועז"ה נוכל לפ"מ שתלה קול ג"ח שלולי וכו' ג"ח המשפי' בנו' בטבע בכר היה נתכד מחמת המוכה ס"ע כי בדרך כם לת היה הדין נותן שיתקיי' ולולי קול המוכה ס"ע היתה השפע' ג"ח יותר גדולה מחד ויתר מורגשת בנו' תלה שהם"ע גרם לקבר לפי' השפע הטבעי:

הדרך הד' פס"כ מה שכבר נודע שכל שנוי ותנועה מהמורגל או מוטבע ק' מחד על המתנועע לפי' שיהי' לטובתו וכבר אז' ל' כל יחי עניי רעים ואפי' בשכחות ו"ם שעניו ושפ תחלת חולי מעי' כדחי' בפ' חלק וכב"כ פ"ט ולו"ח עד"ת פנ' תלה תשר יקרם השבור תע"פ שהוא לטוב ירע להם ויתנו קולם בבכי וכיוצא בזה אמר לעי' בפ"ה סי' ב' לת פירשו המים את בבכי וכו' ולפי שהתנועה בד' מחמרו' לבדם במחתר העבם והמה ובחיכות ובתנה להמנת בהם ההפך היונה מן הכח אל הפועל המתדרג לאת לחטי והתנועה היא כזמן המשך ההדרגה ותכלית התנוע' היא כח הטורח הנכספת ולפי שתנוע' העבם בלתי דומה לאחרו' שהיא מת' העבם בכלל לפי שאין בו נוגה כפועל לא דבר כאן ר' לוי אלא בנ' האחרות ועל האחיי' הביא נ"ח שתנועתו הטבעית ממערב למזרח ותתהפך תנועתו ממזרח למערב בכח הגלגל היומי שהקף עליו ותפ"ם שזה יותר טוב לעולם ונם ידומה שהוא יותר נאות לחקו למה שהבכסף מהם לבקש תכלית, תמיד הוא בתנועה וכל עוד שתהיה בהם התנועה בכחוכה יעזוב יותר לבקשת ולכן תנועת היומי שתניעו בכל העו"כ ד' שעו' טוכם לו מתנועתו המתנו' שהקף בם"ס יום עכ"ז יק עליו שנו התנועה ובל הכמיית הבית הנשמי' שהן תנועת כמה בחלקי המי' המוספות בעולם ע"י וזם שבת הולדת האדן והנמחתה זה ממחתר הכמה ועכ"ז יק' וכו' ועל תנועת החיכו' הביא דמיון מהנשמה שעם שבפרודה יפתבו תיכות לטוב ולהיות נבדלת ממעבה האדמ' ומסך החמר' עכ"ז יק' הפרוד ואפי' לנדיק להרגלה בשכוכת החמר ומי שאת' אף לידה הוסיף תנועת מאת' העבם שהלידה והמית' מתחמר העבם כמ"ם בשל ר' פ' כמ"ח ם"ח שאפי' בתנועת הפס' לחויה יק' בעיני הלידה שהקושי העוב' ביותו לעו' עם היותו בעתק מהפסד להויה ירבו חבלים כיולדה תלה שלקול המוכה ס"ע לת תנחתי עכין לזה:

היום היכו נ"ח ולפי שבחורו מניותות היום קדי ליה יום:

היום מניך דת"ר יהדו את סבור וכו' וע"י זה קולו הולך מפרוץ הגרס ויר"ד ר' דייק לה מדכתיב בדקיע השמים ולא כתב על דקיע השמים ולכבנה:

את סבור שהוא שף ר"ל תתגלגל על שטח הרקיע ולהיכו תלה שבכנה בנוף הרקיע וחותך חותו בהלוכו בתוכו כמסר המוסר בעץ ודע שזה ס"ם מחשב' רז"ל שגלגל קבוע ומזלות חוזרי' לכל לפי האחת שמזלו קבועי' והגלגל חוזר כדעת חכמי ח"ה תשר נכחו לחכמי ישר"ל כדמשמע בפסחים פ' מי שהיה אין מקום לזה וח"ם כתי מ"ם ברקיע השמי' שקבועים בגלגל ונם הרב ז"ל כתב בח"כ פ"ח שהדש' החו' היות לגלגלים קולות כמשך אחר האחנת גלגל קבוע ומזלות חוזרי' וח"ת ואפי' שמזלות קבועים וגלגל חוזר למה לת נאמר שמפנשת בגלגל ת' בגלגל ת' יתחדשו קולות עכומים כבר הביאו ע"ז שבשהגלגל חוזר ונם מקיפים זה ע"ז את מחופפי' ומכך החפיפה לת יתחדשו קולות עכומים ולכן לת דבר ר' לוי אלא בנ"ח שמתחדש הקול בו בהברח מדר' יודע לכל כשאר לת ומלבד זה הת דר' חולק על שרשי החכמה שמוסכם לחכמים שהגרם שמתיי לת יקבל פרוק חבור:

תהום אל תהום כו' נר' דהיכו כדפרש"י בפ"ק דיומת גבי רידית הב"ל מלאך המתונה על השקעת תרן ממטר השמים מעל ומתהום מתחת וקורח להם שנאמר תהום אל תהום קורח לקול נינוריך כדמתרגמי בסול' ולפ"ז תין ספק שיהיה הקול הולך מסוף העול' ועד סופו ואע"נ דאית דתוקי לקרא דוקא לנפש מי החב כדל"ת כמתנסכים מים בחב תהום תומר לחכירו תבע תיעיך וכו' ל"ק דהכא כבולי שתא ס"ל הכי לענין הנשמים נם יתבן דהכא מפרש קריאת התהום כדאיתא בפ' ר"ח סילוטות עולי מהתהומות להשקות על פני כל התרן והעבים מעבירים הניבורות בימים והימים משמעי קול נעריך לתהומות ותהום אל תהום קורח לעלות וליתן תים לעבים שנאמר תהום אל תהום קורח וגו' ומקריאת כל התהומות זה לזה ישמע קול משוף העולם ו"ם תבל לקחן ס"ב ס"ה מייתי הך מנדתא ומפ' שתהו' העליון קורח לתחתון להשקות התילנות שנרשיהם עמוקים מאד וכוכת זכירת כל זה בכתוב לעניין מה שתוחחו בפני יר' שהוא משל אל הנרות הבחות עליו וכדפרש"י תהום אל תהום קורח נרח קורחה לחברתה

ור"ל שנברו עליו הכרות בקול התוס ועכ"ו מוכטח הי' כי יומס
ינוס ה' חסדו וגו' :

דוה דמיך היה בפטר לבית עולמו :

אהא מילת ושריין נחכו. פרש"י ז"ל בח לסס שחוק והתחילו
משחקים וכעודם

ויהן יג אותם אדים ברקיע השמים כיצר גלגל חמה ולבנה שוקעי ברקיע ר' יודא בר אלעאי ורבנין דרבן אמרין מאחורי הכיפה ולמטה ורי' בר אלעאי אמר מאחורי הכיפה ולמע"א ר' יוחנן נראים דברי ריב"א דהוא אמר מאחורי הכיפה ולמעלן בימי ההם שכל העולם כלו צונן ומעיינו פושרין א"ר שמעון בן יוחאי אין אנו יודעים אם פורחים הן באויר ואם שפין ברקיע ואם מהלכים הן כדרכן הדבר קשה מאד ואי אפשר לבריות לעמוד עליו ולמשול

משחקים שמעו קול שחור לסס כפסיח דהסוח גברת מקנגא מרויס כלומר שבאתה יונקה וכוסקת מרויס לקולה איך הכירו דבי שמואל ולמדנו שאין קול נשמה נשמעת לבני מרס חיים וכחגדת שמואל משתע דרבי פנחס אחיו הוה שתור להס כן ואין לשאול מכ"ל לר"פ דאפשר דגמרת הוה גמיר לה מ"ט סוד ה' ליראיו כדאתרן גמרת גבי רב נחמן דהוה ידע דפודגרת כאחט בבשר חי כדאי בפ"ק דסוטה :

ניקצא מרויס והה דשתר בפ"ק דיומת ובשו רבנן רחמי עליסתם ובטלוס בתר הך שובדא הוה :

וארון יתבין נחבי וכו' דרך נהי שחר לה כמבטער על בשר המת והס היכס יודעים בנשרו ומשחקי מ"ג בתמיס קשתר לה שחשב שנס הס היו יודעים זה ולכן עתה היך משחקים בשעה זו כלו אינן יודעי' בנשרו ואפ"ג שאין קולו נשמע אין להס לשחוק אחר שיודעי' שבשלו כוענה כמרה בנשתה :

מאחורי הכיפה ולמטה דעת רז"ל שבניס שחתה מהלכת בתוך הכיפה לגד האדץ וכן הלבנה בעת שמושה בעולם אבל בשקיעה נכנסים בתוך עובי הרקיע ויוצאים לאחורי הכיפה וכן בעת הזריחה נכנסים מאחורי הכיפה בעובי הרקיע עד כותה לשטח הרקיע אחר לגד האדץ וכן בפ' מי שהיה שערו עובי הרקיע מזעם החולף מעלות השחר שחתחיל השחם ליכנס בעובי עד הבץ החמה וכזה משכיחים כאן רי"ה ורבנן וכהה לחוך קחפלגי דרבנן שבדי כי בנאתן לאחורי הכיפה בחערב הולכים ומשכנים מתחת לאדץ עד כותה לחזרח ושם חוזרים ונכנסים בתוך הכיפה בעת הזריחה ושוכבים על האדץ וזה כדעת חכמי מ"ה דפ' מי שהיה דאכתוב בסחוך ורי"ה שבר שבשקיעה חוזרים ומשכנים ממערב למזרח מאחורי הכיפה מלמעלה בנגבוני הרקיע ומה שאינו נראה בשוא' לבשסק עובי הרקיע מ"ב בלבתן ממזרח למערב שהולכי מבפנים לכיפה בשטח הפוגה לאדץ ומשפ"י שאף גם כן הרקיע הוא מפסיק כיוצא דברקיע הב' שם נתונים כדלעיל בסיתן י' אפשר מתוך עובי רקיע מ' ירחו ומתוך עובי שנים דמרחקי טפי לא ירחו מ"ב שבשבשם בנגבוני הרקיע יהיה להם דרך שם כמין נרתק או ד"ח בלתי ספירי שמפסיק חורז ומ"ת אין בעת רבנן בכח בחכמי מ"ה הבו' לגמרי דבשה לב"ש כ"ל דש"ל בגלגל קבוע ושזל חוזר כדעת הכמי יבחיל דפ' מי שהיה דש"ב אין יכנסו המאורות משטח הרקיע לבנגוניתו דרך עובי ומ"ל לדעת רי"ה שחוזרי ומשבנים מלמעלה לכיפה שזה לא יהייר בסיבוב הגלגל אבל חכמי מ"ה מאחרו שם שחזה שובעת לשט' שהקשקע ודאי לא מחזרים אלא בסבוב הגלגל שהמאורות קבועים בו והגלגל מתגלגל בניב האדץ וחנין תמיד למעלה מהאופק וחנין למטה ובשחי זה שוקע שבגדו שולה :

כיאחורי הכיפה לאו דוק' מאחורי כל הכיפה היינו שטח נבנוניות העליון שהרי חמה ולבנה ברקיע שני כתונים כדלעיל ולא יתכן שבשקיעה ילכו ויכנסו בעובי כל הרקיע שעל הב' ויצאו מאחורי כל הכיפה דבין רקיע לרקיע מהלך ת"ק שנה כדלעיל אלא מאחורי כיפת רקיע שני קאמר וחלוף מבפנים ובקיעתם היא בזריחה מלמעלה על פני שטח הרקיע הב' הפוגה למטה והולכי בחוך בשטח ההולך בשטח הגג מלמטה הפוגה לבית ובשקיעה לרי"ה חוזרים ומהלכים על שטח נבנוניות הרקיע הב' מ"ב שבזריחה מהלכי בתוך עובי הרקיע כתשר העטר בעין כדלעיל בחי' הקודמת ולזה נראים בעו לאבל בשקיעה הולכים על נבנוניתו מתם :

כיאחורי הכיפ'ולמט'וכו'כבר כתבנו לעיל בפ"ב סימן ז' שרבי' מחז"ל יר' מדבריה שהיכם מסכימי עם התנטנניני' בתכוב' השמי' שהם יסברו שהשמי' מינן מקיפים האדץ מכל נדדים

מהלכת למטה מן הרקיע וכלילה למטה מן הקרקע ת"ר וכרתין דכריהם מדכריהו כביום מעיכות נוכנים וכלילה רותחים תניא ר' נתן חומר ביותות החמה חמה מהלכת כנוכחה של רקיע לפיכך כל העולם כלו רותח ומעיכו' נוכן ביותות הגשמי חמה מהלכת בספולי רקיע לפיכך כל העו' כלו נוכן ומעיכות רותחים ע"כ ומה כן ליכת דר' מעיכות נוכני כיום ורותחים בלילה תמיד כין בקיע כין בחורף דמה סחמת מייתי סייעתא לדברי ח"ס ומיכו לח מפלני בקיע וחורף כדמפלינ ר' יוחנן הכח ולימא דר"ג בקיע נוכנים כיו'וכלי'ובחורף רותחות כיו' ובלילה ללח מפלינ כלל ומה כן נמנח ר"ב חולק על ר' כלילי הקיע וכימי החורף תדע לך דר"ב כיום ובלילה מיירי דהח נבי חין לשון ללח כמים ובלנו דפ"ק דפסחי כרס"י ובמה מהפוסקי' דטעמח משום דהוי מימות הגשמים חמות סחמה מהלכת בספולי הרקיע ומעיכו' רותחים כדר"ב ולהכי בעו ליה ודין זה כין בשוחבן כיום לו בלילה לשם כן חילמח דמילחים דר"ב כיו'ובלילי וחפי חימח דכמי לבד מיירי הח פליג חר' כימי הקיע ולימא דר"י דעלי' קיימי'כקיע נוכנות בלילה וחמות ביום וכחורף בהפך הרי כחן ג' סברות מחלפות ות"ל פיהיו חולקי'במיכולו'ועוד חיך יכיח כל חחד רחים לעניכו מיכות מים חס ס"ג כפל מחלוקת ועוד דדברי ר' נתן מוחסות שבקיע מעייכות נוכנות תמיד וכחורף פושרות תמיד ' ומיכו לר' ורבי נתן גרסי חמר חמר חמה ות"ל חדח לח דוחלי קושטח דבקיע נוכנות פליגי תמיד וכחורף פושרות תמיד כר' נתן ונוכנות ורותחות דקתני ר'לחו דוקח דה"ק דביום נוכנות תמיד טפי מבלילה ובלילי רותחות תמיד טפי מיום חפס שבקיע נוכנות תמיד מ"מ ביום נוכנות טפי מבלילה ולגבי נוכנות ביום קרי לבלילי רותחות וחפס שבחורף חמות תמיד מ"מ בלילה חמות טפי מביום ולגבי רותחות בלילה קרי לביום נוכנת ורבי נתן לח נחית להבדל המוטט שבין ימים ולילות חלח להבדל הקיע מהחורף דבקיע שבחמה בגבה של רקיע העולם רותח שהוח על העולם והמעיכו' שבחות מהמים שבמדבר העולם פעקר המים וביתים והתהומות לגבי העול' הן נוכנות ובחורף שבחמה מהלכת בספולי הרקיע ביהיו שמוך לקרקע בספולי הכיפה מעיכות רותחו' שבחמ' קרוכה למים שבגלגי העולם והעולם נוכן וח"כ דמוקי ר"ב לעולם בלילה חמות טפי מביום לפי שבחמה תחת לקרקע וכין שילך בגב הרקיע וכין בספולי תמיד חומו מגיע למים בלילה טפי מביום כיון שהולך מתחת לחרן ופשטי פ"ד שהוח הולך ביום חלמ' הולך בלילה חלמ"ה חס בנוסח וחפי בספולי חכל כהח דר' דיהך קשה דע"כ לדידיה בקיע נוכנות בלילה טפי מביום כדבתיכנ"ח ו"ל דבשה והלי'ובשמיה דר"י משום דחי נסרת חכו רותחים שבם חמים ביום בקיע מס"כ בלילה ולהכי ס"ל דכל מימות כחי נוכנות בליל הקיע טפי מביחס וחפי יהיו המים הנובעי' נוכנים טפי ביום שמח יתן חיזו שכה לזה חכל מ"מ שברחו שבקיע להצטנן טפי בלילה חבל ר' לח מייתי חלח המעיכות הנובעים דנוכנות ביום טפי מבלילה ומימי שבחרות ל"ק ליה דקיכו מפני שרחקו ממקום נביעתן ונתחממו בחום העולם חבל חקם בביתחן הן נוכן וכדתכ דס"ז ל"ל דשם ונחף כי נגיח דמים נוכנים נוכנות טפי מבלילה לפי המוחס י"ל דר' לח מייתי דחים חלח מהחורף דכי היכי דהשם עכ"ל שחמה מלמטה ביון שהמים רותחים יותר בלילה טפי מביום ס"ב ניחח לכל השנה כי לח יחכן שחביח השקיעה משחלפת בין הזמנים מלמעלה ולמטה ולעכוו המים בלילי הקיע טפי מביום מכי מיתר דלפי טבען ודחי ביום נוכנות טפי חלח מחום העולם משחמות ביום חבל בלילה שהעולם חינו כ"כ חס חינו מחמם המים ובשחרות נבוכן:

שכל העו'רותח וכו'ות"ת מה ענין רתיחת וכנון העו'לענין זה דרתיח העול'וכנוכו הוח ע"כ לחלוף מהלך השמש בנבה הרקיע לח כשפולי כדר"כ דלעיל שענין השקיעה חינו נורם לזה ות"כ חינו טענה מהיות העולם רותח והמים נוכנים לחייב מזה ענין השקיעה כי מהלך השמש חוייב היות טבע המים הפכי לעולם כדלעיל ולח ה"ל לטעון לח מחלוף ענין המים חיום לליל

א"א כשמשיש וגיחוך שפגיע

כגון"ל שלולי העולם רותח בקיע לח ה"ל טענה מנכון המים טפי בלילה דה"ח שע"י שהעולם נוכן המים מבטנגות בליל'מבל השמח שהעולם רותח כמו ביום ח"ח לומר שמבטנגות מחיכות העולם כיון שהוח חם וכן לולי שהעולם נוכן בחורף לח ה"ל טענה מחמו'המים טפי בלילה דה"ח שע"י שהעולם חם המים מתחממות ולח הוכרך לומר שביום חמות וכו' חטע"י שהיח עקר הטענה דפבי' דבליל' לחוד מיירי:

תחלם ניחח חב מבם כב' ין מעשה מעור בלעין ועקין שפר

שכל העולם רותח וכו' ולרבנן ל"ק מהח דכפיתיב לעיל לר' ח"ק לרי"כח מחי חיכח למיתר בחורף שכל העולם נוכן וכו' ושמח דמלי מיתר לעולם ביום רותחות טפי מבלילי' ולדידן הוח דחוי לך דרותחו'טפי בליל' מפני שהעול' יותר נוכן בלילה ולגבי נוכן העולם ירחה לבו שהמי' רותחות

שכל מחד שחיכות הדבר יגדל יותר לחום לחל שכנגדו: העולם רותח וכו' ותעם"ש שחין זה רחיח חלח לחת' מסחמת לכנה כתי כיונח בחמה תהיה שקיעתה כי כח' נגרתו ובמקום חחד כתבו ותמיד הולכים זה לעומת זה: העולם נוכן וכו' הילכך ח"ח שסוקק מלמעלה דח"כ חלדרב' כיום היה רמוי שיתפסרו יותר כדפי' לעיל לכל לר' חמרינן שסוקק מלמטה ניחח דחע"ג דהשחח נתי השמש רחוק מהמים בלילה טפי מהיום שביום מהלך מפניט לכיפ' ובלילה מהלך מטטח נגביותו מ"ת מחר שהשמש מלמטה ורוחה פני המים יתחממו המים יותר מביום שהחרן מפסקת שהרקיע ספיריי וחיכו מעכב החום משיעבור עליהן כמו החרן שהיח מסך מבדיל: **אין** לתן לכו יודעים וכו' חע"פ שקעה מקום שכרי רשב"י חלו היה לעיל בתיירת הקודמת נרחה דמייתי לה הכח מקום ל'כ שקיעת' מחחורי הכיפה ולפ"ז מהלכה כמרייה בשטח הקרובין לו ל"ח דרשב"י קחמ'לתן זה מכורך לנו לתן לכו יודעים שם פרחים בחויר והיח שהלילה הנו' כי בלכתם בשטח מקומר הרקיע הרי הם נחלים בחויר וחם שם הרקיע והוח שמתגלגלים על שטח נבנוניות הרקיע הנ' כשדור שמתגלגל בחרן שהנ'העליון יורד והנך התחתון עולה וחם מהלכי' כדרכם כמהלך הכרויות על החרן שהנך התחתון לעולם למטה וחפשר ג"כ שמהליכה על שטח הגבנונית קרי ליה הליכ' כדרכן כי כן דרך ההולך להיו' על השטח וההליכה למטה מקומר הגלגל קרי ליה שיפה בנחש השם בכותל והשפרחה בחויר הוח בחויר ממש מבלי היות נסחכים בשטח לח קרובים ליו וחם חע"פ שחין שפקו על רשב"י בחיה עבר מהגלגל מתנועעים לח כיוכ מתנועעים חם בחויר הסמוך לשטח וחם מתגלגלים בשטח בכדור וחם כדרך הליכת הברייות וכ' חפשר בין שיהיו מעבר הגבנונית בין שיהיו מעבר מקומר י"ל שהכיח כחן דברי רשב"י לומר שחפילו בחופן מהלכם חין שהדבר ברור כ"פ שע"פ שיתברר לנו כיוכ שוקעים מסביב לח"פ הרבה בח"ב פב"ב כי דברי תרם' בלמודיות רובו שקר כי ח"ל שיודע מדרך הסברה:

אם פורחים בחויר חבל חי מבטרין ברקיע לח מספקח ליה דלח ס"ל בכלל ברקיע על הרקיע דדייקת לעיל לח מבעי ליה:

אם לענין המחורות פי' לח חתי קרא שלח למחור בשטטיה לח הוה צריך שלח דרמז לנדייקים ות"ש נקט יתורא דומטול חף על גב דע"כ פשטיה במחורות דחין מקרח יוצח מידי פשוטו:

ומה תלמוד לומר ולמטול כיום וכלילה וכו' מח"ש לעיל יהי מחורות וגו' להבדיל בין היום ובין הלילה ל"ק ח"ש עוד ולחטול וגומר חף על פי כיהיו הח דמתבלחם ביום וכלילה הוח הבדלים כיניהם שדרך הכתוב בכל מ"כ לספר הדבר

הדבר בנוחה וחכ"א בחמשה לחכל חמ"ה לחוי בחמשה הוא דק"ל
ולימה למ' דהכא כפליה קרא ג"כ בחמשה ובתינה דלימו קיימתן
בחקומין דכשנברחו כראין בפני עצמן וחכ"א תלתן כרקיע חמ"כ
בסחר מילי שבעת עשייתן היו בחקומין דע"כ עשייה ובתינה הין
צריך לכפול הדברים וגו' חמ"ל דוקמי לימטריך לומר מזה להחיר
בחרן ר"ל סיחיה חורם מגיע לחרן והיחה מחסלתם ח"ב דעשיה ובתינה חדא
דמ"לכ הוה לפשר שחסלתם והכדלתם ח"ב דעשיה ובתינה חדא
מילחא היא וחם חמר להחיר על החרן נחי חקשה ליה חה ת"ל
הלה ככר נחמר חת החור הגדול למחסלת היום דמ"לכ כשעיה
נחי לימה להחיר על החרן ולהבדיל בין החור וגו' כדקח"ל בכחיבה
הלה ודחי דספור שבועים שני לבתיבה וכנ' בכחיבה שני לעשיה
בין יום ללילה היכו דוקח בשחים וכחו שבנוחה הוצרך לומר והיו
למחורו' כרקיע השחים להחיר על החרן חף על פי שכבר חמר
להבדיל בין היום וגו' לסבה זו וכחי"ם הרחב"ן ז"ל ושוח להחיר על
החרן מנטריך למשמיעינן שחכלי כדיחתם להחיר על החרן שחפי'
עכשו דכתי' כן דחק הרב כה"ג בי"ג וכחב שחין בי רק הנדת טבעם
וכו' וחם חחמר ולהבדיל בין החור ובין החשך נחי חקשה ליה הכיון
דכחיב חת החור הקטן למחסלת וגו' הדי זה ענין להבדלה דהח
בנוחה דכחיב להבדיל בין היום וגו' לח קחמר למחסלת היום משמע
דהיכו הח ו"ל דם"ל דפי' דלהבדיל בין החור וגו' להבדיל בין החור
שקודם יניחת השחם וכן בין החשך שקודם בהשרש הלילה לחשך
שחחרי יניחת הלכך כדפי' הרחב"ם דחין זה הכדלת יום ולילה הכי'
בחחלה שבחוה הכדלה בין ענם היום לענם הלילה והוח ככלל חו'
למחסל היום מכל זה חינו בכללם ומה שלח נזכרה הכדל"ו בנוחה
לפי שחיכה עקר הלח הטקר הכדלת ענם היום וכו' ומחעשה זכר
שחיכן ח"כ ו"ל דחמ"כ דיחורח דלהבדיל בין החור וגו' נחי ק' ליה
ומשני לה כדקחמר דכנדיקים חיירי דהשחח חחרי דלהבדיל בין
החור נו' לפ' חחח דלמחסל היום ולילה וכו' כנדיקים שיחשלו
בחורו' ויכדלו בין החור והחשך כרנוסם שחי שיהיו' יעשה מהחשך
חור כיהושע שהטעיד השחש בזמן הלילה ומי שיר' יעשה מהחור
חשך כיעקב משקשה לו חמה כדלקמן בסדר המזיגו:

וכתיב ולמחסל היום ובלילה ולח ס"ל דחלבנה לחוד קחי
דמילחא יחירה חית בה למחסל ביום ובלילה וכדחמ'
דחמ' לה כפ"ק דשבועו' ובפ' חלו טרפות גבי פיום חירח על מפוטה
דכיון דיחיק לוחם חלבנה וגו' כחיב לה ס"ל דולמחסל ביום ובלילה
קחי לחד לח לכ' החורות וכי' זה מוסל ביום וזה בלילה ולח ס"ל
נחי לימר דולמחסל ביום ובלילי לטפויי חחת על ענין החורה הכ"ל
והוח חיות להם החפלה בהויות ויכלול ת"ם בנוחה ויהיו לחוחות
ולמועדים וגו' חו שהחפלה כח חכילות שבכחם יחסול כל מוסל
בחחתונים כדפי' הרח"ן ז"ל דחי חחמר לחסול ביום וגומר
יכלול ממלות חלו הרי הן נם כן בכלל חומרו כריסח למחסלת

אלו היום וגו' וחין כחן טעם לומר דחיתורח קחתי:
הנדיקים חי חמ' שהם נדיקים שהצליח ה' לנדיקים
בחחורו נח' דכדיקים רחיתי בחת שכוכבים דחכדיקי
הרקיע ככוכבים ויתן חותם לח קחי חלה חכוכבים לפי הדרם וחו'
להחיר ע"ה הם הנדיקים החחירי לנו וחי חמ' הנדיקים על
חותם פרחינו שמלטו בהם דיהיו יהושע ותשה כדחי' כפ"ק דע"ז
וכן יעקב כנ"ל ת"ם דחכי קחי לחחור הנדול והקטן נחי דיעקב
חתוחר בשחש ובדכתיב והנה השחש והירח ונומר ותשה נם כן
ויהושע חתוחר ללכנה דפני חשה כפני חמה פני יהושע כפני לכנה
כדחי' בב"ב פ"ה:

שהן סולטים בחה שנברת כו' דהיכו שחש וירח לשנות חהלכ'
והיכו חחשלתם ביום ובלילה שיהלטו להפך יום ללילה
ולילה ליום ומה שדקדק לומר שהן סולטים בחה שנברת וכו' ולח
לחחר שהן סולטים על היום לשנותו חפשר שכיון להוניח חלכן של
חנחנחים בהם יהושע וחזקיה שלח היה בעשם הנלנל חלח
בעבים ברקיע כהר'לבנ וסיעתו:

שהן סולטים בחה שנברת וכו' והיום והלילה הן חשר עליה'
החחשלה ולח בי' היום ולילה הורחת זחן ופי' למחסל
בעניני העו' חחיד היום ולילה דכיון דלח רחו על מה הוח
הסלטנות משחע דעל היום והלילה קחמר:

שהן סלוטים וכו' וכרחו זה לו' כהן שכתהלת בריחתם חשרם
ה' כיד הנדיקים לשנותם ווה ע"ד ח"ם לפי' כפ' ה' תנהין
התנה הקדוש ברוך הוח עם כל חעשה בראשי' וכו':

החר וידוע החמת וגו' כלו רחיה למה שנחמר בולמחסל
כיו' ובלילה מדכתיב וידוע החמת וגו' דחמי חשר ספור
היכר הלח ספור בראשית שנכתבו בו ספורי החנות היכדים

והיכח דחיכה דחמת החמת כם' בראשי' הכח בולמחסל ובדקחמר
דכי חלפ' ותיירי דחייתי דכרי רבי חלפ' חייתי כל הדעות כולם:

כ"א ספר היכר דחין טעם שהיה להם ספר נקרת כך ובחכך
עם הנלות כדכתב הרל"נג בי למה יוכיר המקרת הכתוב
בכתב הקדם ענין הספר ההוח שחינו מכתבי הקדם וח"ם הר"ק
כתובה על ספר תורת חמת והוח מה שחמר נגד כל מחשה
נפלחות לנבי חיך נרחו פלח זה בנפלחות דחספר נפלחו'
לחחרות:

ספר חברהם יצחק ויעקב והח דכתי' נחי ללמד חת בני יהודה
קשת הנה' היחכתוב על ס"ם היכר ההוח נחי מוקחי' לה
בפרק חין מעמידין בכתי ספרת דרמיזת כיה חלחחת קשת דכתיב
ידך בפרק חוכיך חי זו היח חלחחה שנריכה יד בנגד פרוף הי
לומר זה קשת ול"ם בר"ב יצחק דכסחוך חי קרי ס' היכר לספר
משנה תורה שחינו ספיר נחי הי קרח בהי כ'דחוקחינן ליה התם
דספר משנה תורה רחיתה חלחחת קשת דכתיב ידיו רב לו חי זו
היח חלחחה שנריכה שתי ידים הוי חו' זה קשת וק"ק לחחי דחוקי
ליה התם בספר סוטחי דהח ספ' היכר דיהושע ס"ח לפרושי
הכי:

ואביא קרי ליה ספר היכר על שם שבו ספור החכו שנקרחו
ישרים וע"י בכח הספר היכר והח דל"ק דספר היכר
כלל ספר התורה היכר שכה פקודי ה'היכרים דם"ל ר"חב ליחה של
ספר התורה דחמי קח"ל היכר חלח לרחה לספר מיוחד מספרי
התורה לחת כדי שחקל לנו הידיעה היכח רחיתה:

דכתיב חחות נפשי חות ישרים דחי ישרים שהם חה ענין
לזה חנכל שכח ישרחל ושי ישרים שבישרחל קחמר
כדעת חנקלו' והחם' ישרים שכהם חבטי ליה חלח דקחי חנוריים
הנ' כחו' כי חרחם טוריס חרחינו שפי החנות על דרך הכיטו א טור
חוכיחתם כדפי' רז"ל ויסרים הם החנות:

מסיפא דספרח דולמחסל כיום ובלילה לח משמ'ליה דהכו'
בחחורות חתם חיידי ולימורח דקרח חני חיחה
לחודה קחי חו שכי' כפי' הרח"ן ז"ל משרנו
לעיל:

מסיפא דספרח י"ל חחי קח"ל כחו' חסיפ' דספרח לח ה'ליחה
חייחי לה חהכח וכרח' דדיוק דעל חחת לחחו לחשחופינן
דח"ם על ספ' ולח כחב בספר לרחות שהוח בסוף הספר דעל ספר
פי' על כל הכחוב בספר הינו חחר כבל ולר' חלפחת נחי חני'
לחיחר דעל רחש לולמחסל כיו' ונומר דכחיב כריסח דספרח ועל
ספר פי' כעליונו של ספר הינו דיסיה:

ואולם לחיו הקטן יגדל ממנו ואפשר כן חסיפח דקרח
קחחתה דכחיב וזרעו יהיה חלח הגוים והינו
דקחמרי חלח זה יהושע וכו' דהינו פי' דיהיה חלח גוים וה"כ
לחחרי כפ' חין חפחידין לימתי זרעו יהיה חלח הגוים בשעה
שעחדה לו חחה כו וחתחי' כיהיה חלח הגוים היח דח"ח
סיהיה כפסוטו שחורעו יחחלה כל העולם דומיח דחלח כל
החרן כבודו דחם כן לח יחכחי בעולם חלח הם ואפי' חיחח
שפי' שזרעו יהיה גדול ככל הגוים ח"ח חלח נחנה כן בשום זחן
ולח קרוב לזה ואין לומר דלימות החשיח יהיה כן דחם כן היה
רחוי לפחות סיהיה קרוב לזה כימי כ"ה כחו חלח נחנה ברכה
חלח נתקיימה קנת בזחן כ"ה ואין נורך לח"ם הר"חם ז"ל חפני
שחחתר ודרעו יהיה חלח הגויים לחר חחתר ואולם לחיו הקטן
יגדל ממנו מורה שפי' כפי' יגדל ממנו החורה על נדלו בשם
ובכבוד וכ"ם חלין זו טענה נם ח"ם עוד חלח היה בשום זחן
כל הגוים חלילים ממנו חלח בנלוחם שהם חפחרים ככל הגוים
וזו היח קללה חין נורך לזה דחלח הגוים לח משחע פוורם בין
הגוים חלח רבויים כדפי':

שהוא חעחיד נ"ח וכו' כפי' בחחתם פרש"י וזרעו יהיה
חלח הגוים כל העולם יחחלה בכנת שחנו ושחו
כשיעחיד חמה וכן פיר' ביהושע בספר היכר וכ"כ ק' חין
חעחידין לימתי זרעו של חפרים יהיה חלח הגוים וק"ק שלפי
זה לח נרחו בכחוב חלח לשון חורחו לח חלח העחדת החחורות
והעקר חסר לספר שהיה הליכת שחנו בכל העולם כולת נם
זה כדכתיב ויהי שחנו בכל החרן חקחי הכי ונם ליחבח דרכי
חנין דהכח משמע שנרחו החחורות הסולטים חשון העולם
ועד סוף כחלח הגוים ואפשר לומר דיהיה דרכי ליה חלנון שכרון
והכנעה על דרך נהייתי וכחליתי ושנחו כהיחה עליו וק"ק וזרעו
יכניע הסולטי' כחלח הגוים דהינו חמה ולכנה וכן לחחן דיליף לה
מוכח יחדיו חפסי חרנפרס"ו כנח' כלוח' חפול פחדו ואימתו לחוחם
העומדים

העומדים בקבה המדן וחסם כחם וק' ויכנח הכהה ונגיחה תמם
משמע ליה לה הפלת פחד לבד ולפי מ"ם אחי סביר ויכנח חפסי
מדן היכו סיכויא המחודה הסולטים עד חפסי מדן:

מסיפא דתוריתא דמזרעו יהיה מלה הגוים לה משמע ליה
דחפסר על הלוף שמושתו ופחדו ככל הגוים לכד
מיירי מ"ב פירוי שיהיה סולט במלה הגוי כד' מת מבל יבנח משמע
הכהה תמם כדפי':

מסיפא דתוריתא משמע דלס' מ"ת קדי הסתח ס"ם מדמייתי
עלה מיתרת דרשב"י דתייתי במ"ת וטעמס קרייתי
ספר סיסר דכתיב ביה ועשית הטוב ויסר כדמת' בפרק אין
מעמידין ושמכה בעלמה הוה מק"ק דת"כ ס"ל לפרש הכה מ"ט
תיקרי ספר סיסר כדמפ' לה ר' אלפא ולכ"ע לה דהכה לה דייק
בחלוף הספרי דכל התור' בכולל קרי ספר סיסר ולהכי לה מצטריך
לפ' מ"ט תיקרי ס"ם דפפי' דפקודי ס"י ותייתי סייעתא מדרשב"י
דחמר ספפ' מ"ת סיה סנגון ליהושע וש"י שהרחה לסם וח"ל כסם
אלה דומחתי וכו' שפי' כסם שחני קיימתי כל הפתוב בו כך רחוי
שתקיים חתה הכתוב בו ותדוס מלפני חלמח דבסיפא דתוריתא
דמיחא:

בבור שורו הדר לו חפסר כן לכתורים משמע דתמיהה ליה
תיך חפסר שהשמיד בני מנגחים בכל העולם כתמיה
דלעיל ול"נ דכתוב יהושע ל"ח מלכים ומיקרי ספיר נגיחת חפסי
ארן ול"ח מלכים לה היו מארץ ישרא לחוד אלא מכל העולם וכל
אחד סיה להם חלק בא"י כדכתיב רש"י וכך סנו בספרי שהם עתיד
לבנח יחנו חפסי ארצות מה כתם יהושע והלה לה ככם אלא ל"ח מלך
מלמד שכבש המלכים ושלטות מסוף העולם ועד סופו ורש"י ז"ל
לה הביח מדרש זה נמי יבנח יחנו חפסי ארץ כדמייתי ליה בורעו
יהיה מלה הגוים אלא מפי ל"ח מלכים נראה שזה פשוטו של מקרא
ומפי תיתח ל"ח מלכים לה מיקרי חפסי ארץ דילמא על לחחם
שהוח מחפרי ארץ חמר שהרי מלך בכורה כדחיתח בפ"ק דמגילה
ול"ת ח"כ מחן דדרים לעיל יהיה מלה הגוים בכדוד המחורו' מחתי
לה מפ' יהיה שולט כחלה הגוי דהיינו יהושע או לחחם ומכ"ל
דדחיו לדמשת המחורות הח ל"ק דחי יהיה לעתן היה משמע ליה
שהזרע עתידו יהיה מלוי הגוי שיהי שולט בחלוח הגוים וגרחים
דמלת יחלו ק' ליה דח"ת לנבח יהיה על העולם דע"כ בדיך שיהיה
הולך וכובש זה אחר זה אלא דבמחורות מיירי דייקי בדבש ח' הסתיק'
פניהם ור"ת ור' חלפתח לח דייקי ליחדו לחפסר לפ' שיהי יהיו
כבושים בידו כלם ח"כ שמה שיכבשם תיך זה תכף ליה ה"ל יחדו:

זך יהושע דחפי מחפרים שעל חפרים נחמר בכור שורו כי לו
נחנה הבכורה:

דיה סנגון ליהושע מעניו לין סנגון ח' עולה לפ' נביחי ופי'
שהיה שנור זה מיוחד למלכים כלכתיב וכתב לו חת' משנה ספר
חזרה והיתה עמו וקרח בו כל ימי חייו אבל הא לימח דאם
כן מפי הא למח' משנה תורה ח' שיולח ובכתם עמו ול'
שמניח בבית גנזוו ח"כ דמ"ת כתב הדחוי להשמועת
כדחיתח בסנהדרין פכ"ג ובספרי שבו בהדיא לין לי שלא
משנה תורה כל התורה ניכון ת"ל לשמור חת כל התורה אם כן מה
ת"ל משנה התורה כתב הרחוי להשתנות ויל שזה היה סנגון
ליהושע שהיה רגיל לעסוק בו תמיד טפי משאר משום דכתיב בכל
דיבי התורה נקבדה וכו' כתובים משפטי המלך והמלחמות ורש"י
ז"ל פי' סנגון חוזק ופילקוט פי' דגל וכבל עולה לעניננו:

אמר לו חזק יהושע לא ימוש ספר התורה הזה מבינו ספר
משנה תורה שהיה עומק בו לזה תורה על העומד
לפניו ולבסוף למיתר כבל התורה כולה לפניו דמבל מקום מה נריך
לומר זה דמ"ם שבראש ואחריה ועוד כיון דקח"ל חזק וחמץ
לעשות לפעמים ככל התורה אמר נוף משה ליעד פינחס ולימח לעשו'
וגו' לא תמוש מפיך והגית בו וגו' אלא שבתחלה נהגו על קיום
ובמידת הנוח כל התורה וחח"כ נהגו על הנותו שם משנה תורה
תמיד שהוא סנגון אלו ול"ת הזה וחמץ דחזק וחמץ מקראי לעשות
לעשות ככל התורה אשר נוף כתיב לדיק הכא לא ימוש וגו'
דחכלהו קחי ופי' חזק יהושע למען ישמרו לעשות ככל התורה וחמץ
כיצרו ולחודו לח לעצון שבחי וחזק טוכה ושמוחת חן כדמשמע
לכחורה ללא שייך מלעשות לעשות ככל התורה וגו' וכברכות פ"ב
ילפינן מהכא לתורה ומ"ם נריכים חזק ויל דילפינן מהתי
קרא לכל ישרחל שיהנו בתורה יומם ולילה כדחי' כפ' שפי אלחם
תמ"ג דכהדי יהושע משתני קרא מק"ו קא ילפינן וכמו שכתו
בספרי והלה דכרים ק"ו ומה יהושע דכתיב ביה ויהושע מלה

רוח חכמה כתיב כיה לה יתום ספר התורה יסרחל עמ"כו וליכח
למימר דשחני הכה דהוי ספר משנה תורה שהוח סנגון אלו ללח
בשביל זה היה רחוי שיהיה כתחלת הנייתו טפי מיסרחל בתורה
ומדרבה ק"ו הוח דחפי' במשנה תורה שהיה שנור ח"ל לה
יתום וגו' כ"ש לכל יסרחל בכל התורה:

נטלו יהושע לספר משנה תורה והרחהו לג' וח"ל כסם
אלה דומחתי וכו' כלומר בשכר שחני לה דומחתי
מזה רחוי שתדוס מלפני והכנון שפי' כסם שחני קיימתי הכתוב
בו וכו' כדפי' לעיל ואין להקשות מה ענין לדמחת היהושע לדמחת
המשה דוו שתיק' דכור וו בטול תנועה דבטול התנועה חפקים
קרא בלשון דמחתי מפני שבל זמן שמתנועע הוא מקלם לפק"ב
ובעמידתו שותק כדחי' בתנחומא פרשת שחרי מות וירחת דהיינו
טעמח דחמר שהרחה לו בספר משנה תורה וכו' חעפ"י שחין רמז
לזה בכתוב המדגיר על המשה בלשון דומייה ולח בלשון עבוב כפי'
ב"ח שטעון עליו טעבת דמחתי משה שהוח לה נדמם מהתורה ולכן
בנגד זה חמר לה דום ומה שהורך יהושע לבח עליו בטעבה לפי
אלה היה המשה רוצה להשמע לו שהיה חומר שהוח גדול ממנו
שבבורח בך והחלש בו ואיך ידו הגדול מפני הקטן בדחי' התם
לו"ח לו סע"ב להבבע ממנו בזבות תורתו דעל זה הוח גדול ממנו
ובנגד זה יר' שחמר ר' יש"ל שבדה ביש"ל וכו' שבן חמר שם שטעד
יהושע בן חורין קטנים לו בעבד זקן היכו חומר לו סתוק מי חר' קלוסו של
שבלפי טעבה לחרת שטעון המשה שהם לבי שותק מי חר' קלוסו של
הק"ב והשיבו יהום' לבי חומ' קלוסו של הק"ב כדחית' התם עו"ה
כחן יש"ל בשם שלבי דומחתי וכו' כי לין קלוס להק"ב טוב
בקלוסו של ח"ת וקילוסי ידחה קלוסך והדברים עתידים שקלוסו
של משה הוח מה שממנו נקח מופת רחיה לחעיד לחותו ית' בתנופה
שהשמיענו ממזה יודע מבילות מבינ רחשון בהבדח וכמ"ם דרך
חמונה מ"ח ס"ח וטעמח המשה היינו שלה יעמוד משתנועה
חלבד ידיעה זו בשעה היתה והשיבו יהושע שיותר חבוחרת
מעלתו יח' ע"י שנוי הסבע ע"י החסידים וקלוס פיהם וכמ"ם
בר"מע בפי' חיוב כחי"ל * ועפ"ז ילבד נ"ב ז"ש בשם שלבי לה
דומחתי וכו' שע"י לחוד התורה לחבדים ידעו חת ה' בחופן יותר
נחה * וח"ת והלה התבה הם ר' מתחלה עם השמם והיה שיעמדו
ליהושע בלעיל בפ"ה וחיך היה ממלח שתבה בבר תרבנוהו עם וגם
קרוב לומר שהדברים אלו לחו משמה שהיה משם שלה זה סדור הסבות
שבעבורם היה רחוי שלה יעמוד לו והסבות המבריחו שהשמע לו
והמתיקו חז"ל בהדברי בדרך ספור בחלו היה בן בהדברם ז"ל בבמה
מקומות:

אל עבדה כיסה וכו' יר' לדייק לה מדבתיב לו יבבר יהושע
דמשמע שבבר אין קשות בלשון דבור משמע שבי בהדברם ר'
בוידבר שהיה אל משה ונו' מדקחת' דום בחלן לעבד ולה חמר לשון
בבוד ומה שהוברך לקטות ולה התרה בו מדדמיון בתור' בל"ל חפסר
שג"ז לה הועילו בחו שלה הספיק התנחי המוקדם הב"ל:

לאו זביהיה לחבה וכו' ליבנה קלקל הוח דמהסתחוייתו ליבה
רחיה שהוח בבור שלה שהוח משועבד חליו בעבד לחדון
לשרתו ודחמר לקמן בחי זביהיה בספפ דחבה ג"ד ת"ח שהוח
משועבד לו בקנין בספו ויבבן לומר דבספפ דחבה הוח זבות
מעשיו שע' הק"ב מקנה השמם ברשותו והח ל"ק ר' טעבתו
סיתה שחברהם קנה השמים וכל מה שבתוכו בדבתיב בורך חברם
לעיל עליון קנ"ו בש"ם בתנחומא פרשת חחרי מות דש"ל דקנ"ו קני
חחברם ובתנח דבריתא דש' קנטים קנה הק"ב הילף מינה
דחברהם מיקרי קנין וטעמייהו דמי קחי מחל עליון מה ענין לזה
לבל ברבת חברהם ליבה למימר משום דר' ש"ל דק' סו קחי מחל
עליון בחלף דילוף מהבה בספפים פ' שחשב דשמים מיקרו קנין
דהח ר' גופי' סיה ליה לקמן פת"ב דחחל עליון קחי חלא דחודח
לטעמייהו דקנ"ו היכו שהיה שותף להק"ב בש"ב לפי שברהם שמו
בעולם בדחמ' התם לה שהשקיעו ממם:

לא בך היה תוקף וכו' תי' אוה טעבה היה וכי רחובן שחלם
שהשתעון היה עבבו יחזיק בו בהקיץ ועוד שהחלום על
חנינו ואחינו היה שהביו בקרא שהם בלקמן * וי"ל בין לחלום
על נבוחה הוה שהרי בקרא שהם בלקמן פתרונו רחוי שיתקיים גם בן
פשוטו שהשמם ג"ב יתפבבך לו מהם דחל"ב לתה בה לחלום
בשהם וירח דבשלמח חלום החלומות היה לפי שע' מזון
יתחזו לו מבל בזה יותר היה רחוי שיבה לחלום בענין
יותר מתיהם מל המעשה מבל מין לומן זביהיה לחבה
עולה יפה דהשהע שתתיך הוח משועבד בטבעו ועוד
יש לומר לפי שבל החלומות הדמיוניים היכם חלה

פרשה שביעית

ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה וגו' בנוהג שבעולם מלך ב"ו צר צורה ביבשה אבל הק"בה צר צורה במים שנאמר ויאמר אלהי' ישרצו המים שרץ נפש חיה:

יעקב

ועל הדרך הא' שלמיות שלכתורה ק"ל שדעת הכתב גרמי הגלגלים לאכפיס שהתם נכנדים מהם ונכוחים עליהם הם חולקים בסברת זה ודעת ר"מ הכחשת הקודש וזה שהאמת כי נמיך יסוד עולם וחסוך ויקר מכל הכתבות ככריתת מגד שלמות נפשו ושכלו שהיא התעלת התלמיד וכדעת בעל העקידה בס"ב ובמ"ם לקחן בפ"ב סי' י"ח כי שם עקר דרוש זה ול"ז שגרמז בלאשול ביסוכללה בלומר שהטבעו לאשול עליהם לאחיכותו ודעת ר"מ שהגרמי' חשוכים מהחדש ואין שלוד התערב לו רק מגד היותו תכלית השולם השפל ואחר כתניתו ולכן חוד התורות המפציעים בשולם ידחו מפניו בשר הנשמע לאשול שלך עם היותו חשוב ממנו ולו"ז שגרמז בזרעו יהיה תלת הגוים שאחר היותו מאחר החין לכך הוא ודעת ר"ם בר יאחק גם כן זה שהחדש בטבעו פחות מהגרמים תלת שספת שדול התערבות לו הוא כוכו התורה הנדויה תעלם ת"שב בעליוני שלא יתוארו בשור תרש ועשה טוב שהוא יציאת מעשה מן הכח אל הפועל וגם לא בעיון התוריי שהוא הוכחתו מן הכח אל הפועל כי שם מעשיהם והשכלתם בשפל תמיד ולזה אין תכוח לתורה תנלם וזו היתה טענת מר' עם למלאכים בשבקשו התורה בדמי' בפ' ר' עקי' ולו"ז שגרמז בכבוד שורו כי יש לו בכורה ותע' ברב תבואות בכח שור והוא הח' שהטעי הנחדש ולו בעז והדר לו בעז והדר התוריי וקרני רחם קרניו הוא החלק העיוני שהשכל נקרן כמ"ש דרך לחוכה במ"כ ס"ת ומסכים לזה ת"ם רשב"י שהרחה לו יהושע ספר התורה ורבי יאחק דעתו שהחדש חשוב מהמלאכי תלבד טענת שלמות נפשו רק מגד פעולותיו כי פעולות העליונים טבעיות וכן ודאי פעולות חסידות שהם מוכרחים בפעולותיהם והשלמות המושג להם הוא מושפע דרך חסד ועוד שלא יוכלו על ההפכיים שהחדש הפועל בכחויים הוא שלם בפעולתו ושלחותו קנוי לו מגד עצמו וגם יכול על ההפכי' וכמ"ש ד"ת בחלת ספרו נבי נגדולי' מעשה הנדיקים יותר ממעש"ם ולו"ז שם ל' עבדה ביעה וכו' שהעליונים עבדים ומוכרחי בפעולותיהם לא כן החדש שהוא בעל בחיר ובקחורין וכבר קדמני בעל נהר פיסוקבי' זה בענין העבדו':

הדרך הב' קדובה לזו והוא על היזה נך הוא משלת החדש על המערכה וזה שהמשלו יתנאו בעו"מ פנים הח"טבעית והיא מגד הצורה הנוגרת בו כי טטבע יכנע בעל צורה מ' לצורה אחרת בסגולה שהם הסב"ת משלת היצירה בחוקן בעלם ממנו כאריה בבהמות יער וחדם על הכל שזה מטבע צורתם למ"ם בעל העקיד' בס"טו • הב' היא התלוותיית אשר מדרך המוסר כחב על הבן ורב בתלמיד וחקן בנער וכל העול' על פחות ממנו שהוא משכסם לכל מדרך המוסר שיתשלו זה ע"ז • הג' הכרחיית בנבור בחלש והמלך על העם שיכבש בדב כחו בע"כ • הד' הקניניית בחדון על העבד שיתשלו בו להיותו קנין בספו חף על פי שהעבד טוב ונבור ממנו • ור"ת סובר שמשלת החדם במערכה היא טבעית משלמות צורתו כנו' ולו"ז שגרמז בו למשול ביום ובלילה הכתוב בבריאה לו' שמעת יצירתם נתנה משלה זו לחדם בשלמות צורתו ור"ם סובר שהיא משלת הכ' ולו"ז שגרמז בחו' ואולם חיני הקטן יגדל ממנו שמגר גדולתו ושעלתו רחוי לזה ורם"כ סוב' שהיא משלת הכ' ולו"ז שגרמז בכבור שורו הדר לו גו' כי כח וגבורה נתנה לו בקרני רחם לנגח בהם ומזה הנך ישדד המערכה שחנתה כח זה היזו נופני בכח הבור והרחם רק כח שלמות וזכות אשר לו כי זה הוא הכח החמתי ע"ד חיזהו נבור בכוחם

כדכרים מפגריים ממה שיעבור עליו הדמיון ביום וכת"ם בפי' הרוחה י' תדע דלא חזי חיצים דעייל פילא בקופא דמחט' ושמחזו' בהמתם הוא דבר במנע יקשה לירבת החלוט ליוסף בענין זה שת"ת שתעפ"י שהיה חלו' נכוחיי לחר שהוא בחלוט ח"ת לבר בלא תבן

ויאמר ת"ת נריך שיסביסבדבר התפשר בדמיון חלא דוחקי הים התפשרות להשתחוי'בהמתם ג' שיעלה בדמיון בחדם והוא שדוד המערכה לנדיק ופ"ב בח החלוט בענין זה מסכים לדמיון ובביח רחיים יהושע מיוסף"הים פסוס לו ענין זה לו שנאמר שתין כתן ערוב דמיון חלא נבוחה גחורה ותם כן הכרח היות חניחות להשתחוי'בהמתם שלא תורה הנבוחה'הגחוחה דבר בטל:

ועל הדרך הא' דרך דרש ר"ל בחנדה זו כ' דרכים:

הדרך הא' שלמיות שלכתורה ק"ל שדעת הכתב גרמי הגלגלים לאכפיס שהתם נכנדים מהם ונכוחים עליהם הם חולקים בסברת זה ודעת ר"מ הכחשת הקודש וזה שהאמת כי נמיך יסוד עולם וחסוך ויקר מכל הכתבות ככריתת מגד שלמות נפשו ושכלו שהיא התעלת התלמיד וכדעת בעל העקידה בס"ב ובמ"ם לקחן בפ"ב סי' י"ח כי שם עקר דרוש זה ול"ז שגרמז בלאשול ביסוכללה בלומר שהטבעו לאשול עליהם לאחיכותו ודעת ר"ם שהגרמי' חשוכים מהחדש ואין שלוד התערב לו רק מגד היותו תכלית השולם השפל ואחר כתניתו ולכן חוד התורות המפציעים בשולם ידחו מפניו בשר הנשמע לאשול שלך עם היותו חשוב ממנו ולו"ז שגרמז בזרעו יהיה תלת הגוים שאחר היותו מאחר החין לכך הוא ודעת ר"ם בר יאחק גם כן זה שהחדש בטבעו פחות מהגרמים תלת שספת שדול התערבות לו הוא כוכו התורה הנדויה תעלם ת"שב בעליוני שלא יתוארו בשור תרש ועשה טוב שהוא יציאת מעשה מן הכח אל הפועל וגם לא בעיון התוריי שהוא הוכחתו מן הכח אל הפועל כי שם מעשיהם והשכלתם בשפל תמיד ולזה אין תכוח לתורה תנלם וזו היתה טענת מר' עם למלאכים בשבקשו התורה בדמי' בפ' ר' עקי' ולו"ז שגרמז בכבור שורו כי יש לו בכורה ותע' ברב תבואות בכח שור והוא הח' שהטעי הנחדש ולו בעז והדר לו בעז והדר התוריי וקרני רחם קרניו הוא החלק העיוני שהשכל נקרן כמ"ש דרך לחוכה במ"כ ס"ת ומסכים לזה ת"ם רשב"י שהרחה לו יהושע ספר התורה ורבי יאחק דעתו שהחדש חשוב מהמלאכי תלבד טענת שלמות נפשו רק מגד פעולותיו כי פעולות העליונים טבעיות וכן ודאי פעולות חסידות שהם מוכרחים בפעולותיהם והשלמות המושג להם הוא מושפע דרך חסד ועוד שלא יוכלו על ההפכיים שהחדש הפועל בכחויים הוא שלם בפעולתו ושלחותו קנוי לו מגד עצמו וגם יכול על ההפכי' וכמ"ש ד"ת בחלת ספרו נבי נגדולי' מעשה הנדיקים יותר ממעש"ם ולו"ז שם ל' עבדה ביעה וכו' שהעליונים עבדים ומוכרחי בפעולותיהם לא כן החדש שהוא בעל בחיר ובקחורין וכבר קדמני בעל נהר פיסוקבי' זה בענין העבדו':

הדרך הב' קדובה לזו והוא על היזה נך הוא משלת החדש על המערכה וזה שהמשלו יתנאו בעו"מ פנים הח"טבעית והיא מגד הצורה הנוגרת בו כי טטבע יכנע בעל צורה מ' לצורה אחרת בסגולה שהם הסב"ת משלת היצירה בחוקן בעלם ממנו כאריה בבהמות יער וחדם על הכל שזה מטבע צורתם למ"ם בעל העקיד' בס"טו • הב' היא התלוותיית אשר מדרך המוסר כחב על הבן ורב בתלמיד וחקן בנער וכל העול' על פחות ממנו שהוא משכסם לכל מדרך המוסר שיתשלו זה ע"ז • הג' הכרחיית בנבור בחלש והמלך על העם שיכבש בדב כחו בע"כ • הד' הקניניית בחדון על העבד שיתשלו בו להיותו קנין בספו חף על פי שהעבד טוב ונבור ממנו • ור"ת סובר שמשלת החדם במערכה היא טבעית משלמות צורתו כנו' ולו"ז שגרמז בו למשול ביום ובלילה הכתוב בבריאה לו' שמעת יצירתם נתנה משלה זו לחדם בשלמות צורתו ור"ם סובר שהיא משלת הכ' ולו"ז שגרמז בחו' ואולם חיני הקטן יגדל ממנו שמגר גדולתו ושעלתו רחוי לזה ורם"כ סוב' שהיא משלת הכ' ולו"ז שגרמז בכבור שורו הדר לו גו' כי כח וגבורה נתנה לו בקרני רחם לנגח בהם ומזה הנך ישדד המערכה שחנתה כח זה היזו נופני בכח הבור והרחם רק כח שלמות וזכות אשר לו כי זה הוא הכח החמתי ע"ד חיזהו נבור בכוחם

כתיב מן כתוך וכו' ע"פ דרכנו שכ"מ שחניח כתוב מחון הוא לבחר חיחס ענין שתוס כפר' ת"כ לתרץ ת"ז קושיח כפ' לח מנחתי כזה ענין מי לחו דניחח דס"ל כמ"ד כפר' השוחט דעופות מן הרקק נבראו מדשכתן ויגר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ומש"ה ק' ליה למה היה מחת' בריאתם על המים ולח לחדת' דכיון דהתרקק נבראו עקר יצירתם מדמה ודאי ולזה הכיח דרשה זו לומר שיותר נפלאת בריאת הדיוו' שתן המים מהנבראת מהשפה ולכן כחתר שהיה בריאת העוף בתים שהוח הכר היותר נפלא:

כתיב מן כתוך וכו' דתין כתפשיכיהו שתעשי החדם ת"ת שיהיו כתעשי הסם כדתפרש בנוהג שבעולם דליכא למיתר דתין כתעשיך הינו אלא יתכן מי שיברת ויתנית דכריס כתוהו דהא תתי קת"ל ונם תין לומר דקתי תחלדים תחריס שתין כהם עושה כתעשיו דפשיטא שתין כהם סוס מתשות בעבמם כ"ם שיעשו דבר אלא דכחדם תשתעי שתש"פ שלפעמים יעייר נורם חיכה כתעשה ה' שהחדם בר ביעשה וכו' ותש"פ שתין זה כ"כ שפח לו ית' דנדולה מיכה שכורת יש מתין ת"מקת"ל דתפילו כדבר שירחה לבו החדם יעשה כתוהו לא דמי כלל שתעשה הש' נפלא בם כוח ובדכתיב לעי' ברים פ"ד וח"ת ויכי קחמר ותין כתעשיך דמשתע דתין דומה למעשהו כלל והרי בנורה שביעשה משתע מהכח דמעש' כ"ו כתעשהו שלפעמים נ"כ בר ה' ביעשה כדכתיב תובח כתרן הח כ"ק דפפי' דתפילו בנורת ביעשה לח דתו שהחדם שבר נורם בכותב תינו יכול להטיל בה קדניס וכו' וכדפרש"י בכרכות נבי תין נור כשדיהו והק"ם בר נורתו בכח מ' מס"כ החדם כדתי' בתכילת והכח לח חם המדר להזכי' שלח ההכדל בשיך למעטו שהחדי'תין לו שייכי כלל בעור החים:

כתיב תין כתוך וכו' הח דלא מייתי קרא דתין נור כשדיהו דכיתו' דרש"י בפ"ק דכרכו ובפ"ק דתגי' תין נייר כשדיהו שלא כחדת הק"ם תדת כ"ו כו' תיפש' דלא ס"ל למדרש נור נייר ת"כ דנקט הכי קרא לאשמועינן פירושי' תגב תורחים דתין כתפשיך לתו בבריאה מיירי ת"כ דעדיף ליה הכי קרא דכייל מילי טוכח שתפשיך הק"ם מחלפי תב"ו ודב"ו ותסכוב' את התחתוני וכו' וב"ו כשהוח מקרה מקרה בעניט וכו' וב"ו תין נורתו עושה נור כו' כדתי' בתכילת ובפ"ט ועניטים לחרי' דמייתי לקמן פ"ב פכ"ה ות"מ לח החריך כתן להזכיר שת הח דב"ו נר כיבב"כ' דשיך לפ' ישרטו המים והח דלא מייתי הח דמייתי התם ב"ו תין נורתו עושה נור מבל הק"ם נורתו עושה נורם שב' ישרטו המים נפש חיה דהח לח שייבח להתי קרא לחודי שת לבל שתר הבבריתי כדתת' התם ודחדם בנורתו של הק"ם וטוש' נורם וכו' ולעני' בתעש' שתים ותרן לח מייתי הח דב"ו ותסכוב' את התחתוניט בו' דפלוגת' דב"ם וב"ה היח לפי' בפ"ק פ"ב סי' ב"ח שהסחתי' בבריתו תבלה והח דלא מייתי התי קרא דתין כתוך וכו' לפי' כרים פ"ד דעדיף ליה למנק' התם קרא דהתקרא בתים שתתנו בלתד ליצירת השמים כדכתיבנא התם:

ויאמר ויתחר שהים ישרטו המים כתכילת' מייתי מהלח שנאניר כתלב תתיבני דניחח ליה לתתויי תפי' מהכוח תתיד והכח ניחח לתתויי תעקר הבריתה:

ועד דרש ר"ל שעל הבדל הידיעה התלדית תביריעה התנטית הדברים תתורים ורתז בזה לת' תן דברים תשר כהן נבדלה ותנחנו נסכל תיך יהיה זכרנוס לתע' בפ"ת בסי' ח' וזהו היות ידיעתו ית' בתלית בהעדר שידע הדברים קודם היותן תה שת"ת בידי עם התנטית שהידיעה דתין תסכים ליהוש וזהו הפסוט' תהות הדבר וכוותו בכבל ותי שתין לו תניתו' תין לו טורה ולח יוסבט תהותו וזוותו וז"ת ב"ו שר הבורה ביבש וכו' ר"ש ל' יכול יהיה בבבלו לח הבור הפעליי' תשר כבר היה בתת' תתב"ה בח יניי שידע כל הבדול תשר יהנו בהיולי התיוח לתי' טרם התנתן בו וע"ז ה ב"כ יתבת"מ בתכילת' ובפ"ק דפרכו' ובטוח טוב

וכתנדת שמואל נבי לון נייר כתלויכו כדפירשתי בכתובי לתגד׳ שמואל פ״ם ט״ם :

רא לקי לפי שהודה בטעות ותע״פ שהתחיל שלפעמים יתיר את החטו וכדתמר בפ״ק דע״ז כירבי חלבי הפילה זה שלח הגיע להורות ותור׳ :

כח עוף טעון שחיטה וכו׳ תע״ג דלא כתי כהדיא שחיטה לא בכתה כדכתי׳ וזבח מבקרך ומקנך תא קי״ל דעוף כתי טעון שחי׳ וכת״כ מייתי לה וכ״פ הסוחט ילוף לה מדכתי׳ זבח תור׳ דכתה׳ ועוף כתיבו תורם שתה בכתה לעוף תם בכתה כשחיטה תף עו׳ כשחיטה וק׳ לתתי מבטריך יעקב תכ״ב לתיקשה דיהרגו המים דתיפוך לי מהכוח קרא גופיה דכתיב וכל נפש החיים הרומשת בתי דהיכו דגים ולימא שבח להקיש ג״כ דגים לבהמה שט״ם כדתקים עוף לבהמה ו״ל לדיל׳ היקשא דעוף מה בהמה דכר ת״ם חטאת העוף מה בהמה דכר שתכשירה לתכילה מטהר טרפתה מטומאת׳ תף עוף כן היקשא כדני׳ הפה תבטריך לסוס דרפה תע״ג דלא ידעי לה דהכי כ״ל נמי לר״מ וכן לר״ש דתתר מה עוף שכשרו מן הטהור וכו׳ ותין סוס ת׳ שפי׳ הקיש דלבני למתי תתא מתסוס דהו׳ פסי׳ לה סוס דרפה בדגים ועוף ט״ם נפקא ליעקב תכ״ב מדכתי׳ כיר חיה טו עוף ושפך ת״ד וכדתניא בת״כ מלת׳ שפיכת דם העוף כשפיכת דם חיה וחיה הא ילפי׳ לה ד׳ טב בר פ הסוחט מדכתיב אך כתם יאכל את הבכי ותת הילל תקים נבי ותיל בפסולי המוקד׳ מה פסולי המוקדשים בפתו תף נבי ותיל בפתו׳ ת״כ י״ל דתע״ב דס״ל דהיקשא דעוף לבהמה ל״ט אתת מ״ת היקשא דדגים הכא גמי דלמילתא דחריתי אתת ולא לט״ם וע״ל דתכ״ב דתתם תני תפיק לה אלא דעדיפא ליה לתתויי מיבתו המים תסוס דטעמת דפטורת דדגים מבחיטה לפי שחיותן בלתי ברית וחזק בכשהם שבורין׳ כיבשה כדגר סינגבר״פ הסוחט דרש שובר גלילה בהמה שבורין׳ כיבשה כבשיר׳ בכ׳ סיתנים דגים שבורין מנתמים הבשיר בלא כלום עופות שבורין מן הרקק הבשרן בסי׳ ת׳ להכי מייתי יעקב תכ״ב מהכ׳ לומ׳ דכיון דדני׳ ועוף שבורין מן המי׳ ועוף ט״ם כן הדני ותעפ״י שחיותן קל ולא ס״ל דעופות מן הרקק שבורין כיוכר ה׳ מן הלחמה גלילה אלא מהמים ממש כדגים והא דכתיב ויבך ה׳ מן הלחמה ת״כחה ותת כל עוף הטמים היכו שהכיון לחדם לקרות להן שמות :

וכתדת תסוכה דהסיב ר״ג להגמון בדתיתת הפה :

ישחט אין כתיב כאן אלא אפסף כר״פ הסוחט מקשי׳ אלא מעתה נבי אלו דכתיב ויתפסו את הפלגי ס״ב דלמו בשחיטה ותירגו הפה לא כתיבת אפסיף בתקום שחיטה דאחריני הכא כתיב אפסיף בתקום שחיטה דאחריני ותפשר שהוא בשתפש יעקב תכ״ב • ות״ת ותכ״ל דחגבים תיכם טעונין שחיטה כי ת״ם הרת״כם ז״ל תדכתיב אפך אפסיף לא תיריח דהפה לא כתיב אפסיף בתקום שחיטה דאחריני וכתו שהשיגו הרם״ה ז״ל בתורת הבית בכר כתב שם הרם״ה ז״ל טעם אחר ורש״י ז״ל כתב טעם אח׳ שם ס״ם אלו טרפות ותיתיכ בת״כ • ותיכו להר׳ תכם י״ל דלא תצטריך אפיסף בתקום שחיטה דאחריני שלא הכא דאיכא גלוית הפך זה כגון שהלו דכיון דתיקשא עוף לבהמה דמשתע שטעון שחיטה כל איכא דלא תשכחן אפיסף בתקום שחיטה דאחריני לא תשיק קרא תמשמעותי׳ ודגים נמי דצטריך תכ״ש אין תסוס דתשכחה בהדי בהמה ועוף משתע דטעון שחיטה תכל הפתח דכתיב ת״כ ס״ד תפקי לקרא תמשמעותיה ונתמר דכתיב הפה דגים כדי שיסיח העוף מוטל בין בהמה לדגים ויפטר כסיתן׳ כדתמר בגמרא תכל חגבים דליכא גלוית שיהו ט״ם בלשון אפיסף לחוד סגי לגלויי דתיכן ט״ם תכל תי לתו לשון אפיסף תסברא לת היה תפטרי

ויעקב איש כפר נבוראי הורה בצור דגים טעונים שחיטה שמע ר׳ חני שלח ליה תא לקי א״ל בר איניש ראמר מלתא דאורייתא לקי א״ל ומן הירא דאורייתא א״ל מן הרא דכתיב ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה ויעוף יעופף על הארץ מה עוף טעון שחיטה אף דגים טעונים שחיטה א״ל לא הורית טב א״ל מנין אתה מודע לי א״ל רבינו ואנא מודע לך דכתיב הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאספ להם ומצא להם כאן אלא יאסף אסר חביט חבטך רצוף רצפך דרויא טבא לאולפנא :

ג יעקב איש כפר נבוראי הורה בצור מותר לטול בנר׳ של נכרית בשבת שמע ר׳ חני שלח ליה תא לקי א״ל ברנש ראמר מילתא דאורייתא לקי א״ל ומן היא אוריתא א״ל ויתילדו על משפחותם לבית אבותם משפחת אב קרויה משפחה משפחה אם אינה קרויה משפחה א״ל לא הורית טבית א״ל ומנין את מודע לי א״ל רבינו ואנא מודע לך אמר אם אתי בר עמסיא לגבך ויאמר לך אנא בעי מתעברא יהודאי ע״מ למנזריה ביומא דשבתא או בצומא דכפוריא מחללים אותן עליו והלא אין מחללין שבת וי״ה אלא על בנו של בת ישראל לבר א״ל ומנין הא לך מזה הא רכתי׳ ויעתה נכרות ברית לאלהינו להוציא כל נשים והנולד מהן בעצת ה׳ אמר ליה רבי ומן הקבלה אתה מלקני א״ל והכתי׳ תמן וכתורת יעשה א״ל מאיזו תורה א״ל מן ההיא דא״ר יוחנן בש״ר שמעון בן יוחאי ולא התהתן ונו׳ מפני מה כי יסיר את בנך מאחרי בנך תבא מי מישראלית קרוי בנך ואין בנך תבא מן הגויה אלא בנך קרוי בנך א״ל חבוט חבטך דהיא טבא בקילטא ורצוף רצפך דרויא טבא באולפנא :

יעקב חיים כפר נכורתי תירדי דתייתי עובדתא דלעיל מייתי להך עובדתא נמי הכא :

בנה סל נכרית שחכיו ישראל דתע״ג דפסי׳ ליה דתין מילת נר דוחה שבת דהא יסיר טעמת מסוס דהתי תחוב שבת דכוה ס״ד דכיון דכן זה תניו ישראל דוחה שבת דכן ישראל תיקרי כדיתיב טעמת תויתילדו ונו׳ וכקלת רבתי תייתי תר תדכתי׳ יליד כי׳ ותקנת כסף ולפ״ז טעמתו תכד תת׳ כדכתיב כבתורי שם :

משפחות שם תינה קרויה משפחה תיתי כדורה הוא פה כילד תי שים לו כן ת״ת פוטר תת תשת תכיו תין תתי שים לו תן השפחה והכנכרית ובקדושין ע׳ התומר וכל תי שתין לה לא פלי׳ ולא על תחרים קדושין הולד כתוב ותיהו זה ופ״כ ותי יעקב שים כ״ב תפילו תתכי לה תותבי׳ ר׳ חני תת תכי ותת״כ ליתי טעמת למתכי תקרת ושתת לה תכיו יעקב שים כ״ב קדת דויתילדו למשפחות׳ קשיתי ל׳ ורקומיס למתכי דתכי דכן שפחה ונכרית לה תיקרי כן לתכיו דוקת לעניו יותסיס ולהכי לה פטר תיכו ותם תכה תתוך תולך כשר לכה בקבל תכל ליחסב ישראל תייתת הולך הולד תחר תכיו ולה תחר תם ודתנן הולך כתוה ה״ק לכה בקבל יש לו תקום כתוה ולכן הוכרך רבי חני לתתויי תקרת לתויתת כל הכשים ותכי יסיר תת כנך דמשמע שהו עכ״ם גמור ותין תסור בהבדילנו תותן מעדת ה׳ :

לא סורית טבית וקרת דויתילדו בתיכו ותתו ישראל שהולך בחסב מתשפחת הפה ליחסים ולחלוקת התרן :

אי תתי כר עתתיה וכו׳ תי תה עניו זה לכתן דהה יעקב תיה כ״כ יהיב טעמיה דחסיב ליה להתי כן ישר׳ תכל הגוי ע״כוס דכה להתגייר משתע דתוה גם ת״ם ותכין לך הה לא תתי ספיר דע״כ לא קתי תלה תת״ם דכתה של נכרית לא תיקרי כן ישראל ופ״ק לת״ל לתיתר ע״מ לתגזרים בשבת לא תי תלה כר עתתייה משתגייר בשבת׳ תי מחללי׳ וכו׳ ושתת דלהגזים קתתר לה כלומר דכשם שכר עתתיה פסי׳ לתיו מחללי׳ ס״ב ל׳ כבן זה דגרו ע״כוס גתור הוא ולית לחלק ביניהם ות״ם ע״מ לתגזרים וכו׳ הוא לו׳ תגב תורחים דלתו לתי דתולי ליתתי יבוקת בשבת דה״ל כשיגדל וידע שלא נדחה שבת בעבורו יקע שלא הוחזק ליישראל תתחלתו ויחזור לסורו תו משום דקיל׳ תס לא יעול היו לתתר תתלך תתו ויתכעבו דהה כר עתתיה דתיתי ע״מ כן דתי לא תהלי ליה בשבת אלא תיכא דלא יתגייר עכ״ת לא בדחה שבת תפניו ת״ב ל׳ דתשום דתיכא למיתר דלא תתי דכגר תתי דווחין דתגזרים בשבת דתתי פסידת דכשהיים תך יומת כדי שלא לחלל וכו׳ תכל בקבל זה דתתי לתולו בשבת כדי שיעול לת׳ כדין הילדים לז׳ דתפילו בזה שבת ע״מ דהה תיכא פסידת תי לא תהלי ליה בשבת לא דחיכן שבת ותיהו כירושלמי לא תייתי לתה כר עתתיה :

ודלא תין תתלגין וכו׳ לתו לתיתר דטעתיה הכא תשום דלא תלוק כח׳ק ל׳ דלא דחי שב ל׳ תילת שתיכי דהה בהא תלוק דכי כתיב וכיום הילדי תיכיה ותפילו בשבת בתולו לת׳ כתיב וכדתיתת בשבת ס׳ תילה דהה תיכי תדתי לבן הכנכרית דתכ״ל דבן נכרית תפילו דכחסב בעב״ם לא דחי שבת כיון דתפסר לתולו כח׳ ולימה לתיתר כתי דטעתיה תשום דס״ל כרבי חתת דס׳ דתילה דתוקי כיום הח׳ דוקא בתתו טתתה לידה ותשתת תפי׳ כן נכרית זה דתפסר כח׳ ליתיה בדין ח׳ וכדחיית שבת כיון דתין תתו טתתה לידה דהה כן נכרך להוכיח דהתי לא תיקרי כר ישראל להוכיח כל הכשים וגו׳ דתפי׳ תימת דתחסיב כישראל לא דתי

סבת מלאי טענת דלמאן דמפיק מדינה דוכיו' דאמיני סתין לחמו
טמאה לידה תפילו בבן ישראל וישראלית קטנה וכנון יוכה דומן
כדאיתא התם ׳ ועוד למאי דלמאן דלא בעי בנמרת אמו טמאה
לידה דלדידיה בכרות מילדים ולמחר בתגיירת מתחילין לחול בנם
בת כדמשמע הת' מפרש' מ"ס ל' דחי' שבת והת' הכא וכירושלמי
משמע ודאי דמוסכם הוא דלא דחי' שבת אלא על בנה של בת ישראל
ואין לחלק בין בכרות דהכא שבדין היה בניותם לאיכ' דבתגיירת
ובכנסה בכלל ישראל דכיון דבשעת לידתה בכרות היתה בפשיטא סתין
גרותה מיעיל לולד שהורתו ולידתו שלא בקדושה ׳ ורש"י ל'
כתב כדברי יעקב חיים כ"ג דקטנה מספקת אב קרובים משפחה
וכיון דיש לו אב ישראל מוכח דאי בכברי אסור דכתיב במילה בני
ישראל בני ישראל דוחים ולא גרים ע"כ ׳ ולכאורה נראה דדבי
חני ניחי מתפוטה דבני ישראל ילוף לה מכל לא תכלה אלא בני ישראל
בשום דוכתא לא כתיב דתניא בת"כ ומייתי לה בפ"ק דכריתות בני
ישראל בני ישראל בפנין הוה ולא גוים ע"כ אין לי אלא בני ישראל
גיורת ושפחה מנין ת"ל והשאיר פשיט' דלענין טומאה לחול מיידי
ואי אמרי למתכי ישראל דם מילה מטמטין נגי ע"כו' מדין שחיטי
ק' דת"כ מאי טעמא לת"ד כפ' מילה דכל יליד בית אפפ' אלא
טבלה אמו שחיטה טמאה ליה כחול לא דלפ"ז דחי' שבת דהת
בהת מילה והת בני ישראל מעט גוי ע"כו' לאפ"נ דהת מדבי מפחת
פסי' דהיכו דוקא שפחת שהשילוה דחית' כחוטת דהת לשומרת
ליבם מדבינן לה י ופ"ק דחל"נ דכר פחמית וכן בכרית זה תרוייהו
מחפטי מבני ישראל לה ה"ל לאתויי כר עחמית דהכא כיון דבלאו
בני ישראל נתי לת הוי דחי שבת כיון דליתיה בפחיכי וליכא למיחש
דמיירי בגר שנתגייר בשהו' תחול דסייך ביה שחיכי שחטיפי מחנו
דם בריית בשחיכי כדאמר בהמכ"ס ז"ל בר"ח מהלכות מילה
ושחיכי דגר לחי לגר שנתגייר בקטן שגדל דחי להת בשבת
דם בריית פסיט' דלא דחיכן שבת ואפילו בבן ישראל שגדל שחול
דחיכא למ"ד שחטיפין ממנו ד"ל דקי"ל כרבה דאמר דהת דאמר
רש"ב לא נחלקו על הגדל שחול שחטיפין ממנו ד"ב מספיקא
קאמר אחת שרלה בכוסא היא ומספקא לת דחיא שבת וכ"ם בגר
שחול דחין כאן ספק שרלה ׳ וכ"ל דמסברת קאמר דפשי' לן דלא
מחללין שבת אלא על ודאת עשה המוטלת ובקושט עליהו דבשחי
עשה גלי רחמנא דדחי שבת אבל במילת גר אעפ"י דמטח
קשבדיכן מכי אידחי שבת דאמי על ודאת עשה אחריתי לא
דחי שבת אלא דוקא בעשה למילה שאנו מוזהרין עליה ולבסי
מייתי בר מתניתא מע"ג דליתיה בת"ב דלא בריבכא בית שום מעוט
אלא מסב' וקאמר רבי חני דיה"ב בבן הבכרית לגוי ע"כ' הוא
ולפ"ז אפי' בכברית שילדה ובגיירה ובבא עמה דמהלי' ליה בת'
למ"ד אמו טמאה לידה מ"מ לא דחי שבת דבשי מתחילין למולו
בת' לכשאתו לאחר הקטנים כיון דלא אחעיט אח' אבל לדחות
שבת אבן לבו והא דאמר בנמרת הא בהת אלא דוקא בישה דוכן
ואי שים לו כ' ערלות הוא דאי נמולי' בת' דאו שבת לבינן דלא
אחעטו אח' קאי להו אדייניהו בשאר וכן כל יליד בית בר מלוקה
שפחה לעובדה דאמ' התם דלמאן דלא בעי טומאת לידה כחול ס"
לת' ומשמע אפי' בשבת ה"ט דבינן דלא אפקי' ליה אח' קס ליה
מדינה דשאני ליה דישראל דדחי שבת דיליד בית אחקש ליישראל דלומיה
דלבסם בעינן ואע"ג דפ' מילה בישראל כתיבה כיון דלא כתיב בני
ישראל למעטוי שלא לעבדן לידה יליד בית אפי בדין ישראל הוא כיון
דאחקש ליה ומסתמא מבי לאתויי דיעקב חיים כ"ג בפי ה"ל לך שברת
דלא דחינן שבת אחיל' גוי ע"כוס ולא משו דכתי' בני יעב כדפרש"י

אין מחללין שבת ו' הב' וכו' לאו דוקא דהה"ג ט' דכל מילה
שאינה דוחה שבת גם ט' אינה דוחה כדתנן בפ' מילה
בין המשמות בפ"ם נחול לי' ט' אחר השבת נחול לי' וכו' והא
דנקט שבת ו' ה"ק מעוט חומרא דידהו דוחי בב' אלא אין לסבור
בשום פד דמחללי לגוי עכ"ם ואין טעם יעקב אכ"ב למול בן
הנכרית הלז דחי לגוי עכ"ם ;

וכן הקבלה את מלקי ק' לאחתי לה וכי לא נלמוד דין מ'
שבתות מהכתוב מהקבלה והרי כתם דינים אנו
לומדים מהגבוחי' ומעטיהן דהת' בעלמא דברי תורה מדברי
קבלה לה ילפינן היכו למילף ג"ם מהתם וליכא לפ' את מלקי
מלקות מתם לחין לוקין אלא על לאו שמפורש בתורה דע"כ מ"ם
את לקי לאו מלקות מתם הוא דהה לא עבד מעשה מיהו גופיה
ועוד דשונג הוה וכידוכלאי מהתם אלא עבו מעשה על הורחתו
ומיהו י"ל דיעקב אע"כ היה טעי דחין לחדין דין מד"ק ס"ק קרח
אחתי כתב וכתורה יעשה וכי אחת לאפוקי מלבן של טפסים וי"ל
דהכי קאמ' ומן הקבלה ס"ת כלום' מכאן לא תיריח דשמח הורחת

שפה היתה פעל שנתערבו ישראל בנכריות ושובו את נשותיכן
הכשרו' למנדר מלחת גזרו להוציאן עם בניהן ולא אפקי' קרח
דויתילדו מפשטיה ולסבי מיבעיא ליה יעשה לנלוי דדין
תורה הוא ואע"ג דאמכי יסיר ד' יקי כיון שאינו מפורש כמ"ש
בסמוך אינטריך דלא נטעי מויתילדו ;

והכתיב וכתורה יעשה דמשמע אפי בדין הבעול בתורה
וליעקב אכ"ג הוא ס"ל דכיון דלא אשכח בתורה
לינה כתורה אדרבה אינכא משמע מויתילדו וכו' ובתורה יעשה
ליכא' קבל"ה הוא כלום' כן ראוי לעשות לפי ערך הענין אבל רבי חני
הודיעו לכתו בתור' קאמ' כיון דהת רחיי ככי יסיר את כנך כדמש'
ואחיל והת דלא ק' ליה מתחל מקרי דכי יסיר משו דלא אפי מילת
כת"ם בסתו והו מני לחי כקם אבל הענת דעלי לן כתר משם ובתור'
יעשה ומשכחת דרחיי כתורה יש להורות דכתורה יעשה כבשוטו ;

מאי זו תורה כלומר היכא רחיית בתורה ;

בנך הכא מישראלית פרש' בקדושין בפוסף ס' האומר ח"ל כי
יסיר את בנך לעיל מיניה כתיב כתך לא תתגלבנו
ובתו לא תקח לבנך וסתיך ליה כי יסיר את בנך מדלא כתיב כי
יסיר את בנך ואפפ בבן הבעול דבן הבעול לגוי עכ"ם מכתך קאמ' סיסירנו
הגוי עכ"ם מחתרי ומסתיכן דבן כתך אפי מן הגוי עכ"ם
קרוי בנך ואין בנך הכא מן הגוים קרוי בנך מדלא כתיב
בתי כי תסיר את בנך דמשמע מיניה דקפיל נמי קרוי
בנתו לא תקח לבנך מפוס כי תסיר את הבן הבעול לא תפיך
אחת בן הגוים ע"כו' מיהו קרוי בנך הלא בנה בנך מישראלית קרוי
בנך לחו מקר' דייק לה אלא ה"ק מדלא קפיד קרא מבן הבעול מחבת
ס"מ בנך מישראלי' קרוי בנך הן הגוים עכ"ם מיהו קרוי בנך פ"ם
אי נרסינן התם אחר רבינא ס"מ בן בתך הכא הן הגוי עכ"ם
קרוי בנך ופרש"י ס"מ מדקרי ליה לבן בת יפר הכא הן הגוי עכו"ם
בנך ע"כ ; ושמעת מינה דמוקמינן בי יסיר מבתך לא תתן לבנו הלא
מני לאוקומיה מבתו לא תקח לבנך דכי תסיר מיבעי ליה מבתו
ובתו רש"י כיבמות והתום הקשו על פרש"י דה"ב רבינא סיבו
דבי יוחנן ותיב בת לחדם רבינא אלא אחרו"י ולבן פר"ת דכי
יסיר קאי מבתו לא תקח לבנך ובחותן מיירי וה"ק כי יסיר החותן
את בנך מבתו שהיו בזרע הבא מהם אתיהם אחר בנך אז אחר
הגוים עכו"ם ויהיו דקאמר בנך הבא הן הגוים ק"ל ויש
לפרש דקאמר קרא ובנך הבא מישראלית דקאמ' ר' לא מפי כלו'
בגוי עכ"ם הבא על בת יפר דאלמלי הוה כישראל הבא מישראלית שבעלי
ישראל קאמר דהוי בנך ודבינ' כת לדקדק ס"מ כן בתך הבא הן הגוי
ע"כו' קרוי בנך מדל' בתי' כי יסיר את בתך ס"מ דבתך הבעול לגוי
ע"כו' ליכא לפרש שהוי' אתיהם אחרי' והתום דהו מפי אי דכי
יסיר בהסרת ירחת שמים מיירי ׳ נמ לדידי ליכא דק"ל והיכו
קרוי בנך לא ס"ם דאשתמ' דקרוי' זה בנך הוא לא הוה מ"ט דכתי
בתיב בנך ולא בתתי לא מדכתיב הסרה ועוד פר"ת דכי יסיר
אחתו לת' לואחותן קאי כלו' וה"ק כי יסיר החותן את בנך הבעול
אחתו מאחרי ומדלא אחת אם הכתוב על בן הבן ס"ת בנך הבעול לך
מאשתך קרוי בנך לפי שהוא מישראל וישראלית ואין אותו הבא מבנך
ומן הגויה עכו"ם קרוי בנך אלא בנה ודייק לה מליעב' דכי יסיר את
בנך דמשמע מעוט מאחר בן בנך מדל' בתי' כי יסירך או כי יסיר
את זרעך אבל אחתי לא ידענא מגוי עכ"ם הבא על ישראלית אם
דינן ואחת רבינא וקאמ' ס"מ בן בתך הבא מן הגוי ע"כ קרוי
בנך מדלא כתב בתי לא תתן לבנו וכי אחת אחר את בתך מאחרי
ובדוק מינה דעליה הקפיד רחמנא כדדייקינן בתי לא תקח
לבנך ומדלא קאמר הכי ס"מ דבן בתך הבא מן הגוי עכ"ו קרוי
בנך וקפיד קרא אחרוייהו ולבך לא כתב כי אם יסיר את בתך
מאחרי ׳ ונם בפי' זה יש כתם נחנומים דהיכי ילפי' מדחש מבן
אלא חש מבן הבן מפני שהיו קרוי בנך לעולם נם בן הבן קרוי
בנך ואת"ל לכתוב לחשמ' בן הבן היכא דהיכא נדולה מזו דהוה
הבן ענתו ולא כחיב קרא לענין בן הבן שהיו צריך לפ' הדבר ונם
מ"ם דמדלא כתיב זרעך הוי מעוט מ"ל אלא נקט בנך כליעב'
דנקט לא תקח לבנך ׳ ועוד מ"ל לרבינא דבתך לבנו קפיד
אחרוייהו מדלא כתב נתי כי יסיר בתך דהיינו לחירן ניסא מדלא
כתיב כי יסיר את זרעך שמיך דבתך אחתי דבת' לבנך אלא קפיד
אלא לבנו לא בבן הבן דכיון דמכ"ל דהה לא בי טעמא מבתך
לא תתן לבנו משום דשמיך אשמעת דבתך אבתו לת"ל כי יסיר
את בנך דה"ם דיסיר נתי בתך ות"כ ניחא דשמיך אשמעת ועוד
דתיתי בתכ"ם דכיון דאפילו בחבי ישראל דהוה מספכר
ישראל אשמו גויה עכו"ם אלמספקות לבית אבות משטיח
קרא כ"ם בחבי גוי עכו"ם אלא תועיל הא דיש ישראלי לחוטיא מידי

גיות ' ולישנא דרשב"י נמי דחיק לפ"ז דמדקאמר כנך הכא מישרא וכנך הכא מן הגויה עכו"ס משמע דתמן מהדדי דכלהו ככי כניס אלא שמתחלפים בחמהות דתי זה בן וזה בן הכן הל"ל הכדל זה ונם מה ל"ל ככנו מתם הכא מישרא"ל דפשי' שכפרותו לפי שהוא מישרא ויפר אלא הכי הל"ל כנך הוא שקרוי כנך ואין בן כנך הכא מן הגויה עכו"ס ק"ב ומו' דכירושלמי גרסי' כתיב לה תתחתן בם וכתי' כי יסיר את כנך כנך הכא מישרא"ל ק"כ וכו' משמע דק' ליה היכי קאמר לה תתחתן בם הין כתיב לבנו בן כתו לבנך ולא יהיב טעמא אלא לחד ולהכי מבני דכנך הכא מן הישראלי ק"ב ולא הכא מן הגויה עכו"ס ולהכי קפיד שחד לחודיה ולפר"ת דלא תיירי דשב"י אלא בבן הגויה עכו"ס ולא בבן הישראלי ומגוי עכו"ס ק"כ

לבנך

לה היב דשב"י מ"ם דיהיב טעמא לחד ולא לחיבך ; כפרש"י וכן כי' הר"ז ז"ל ובעל המאור' ונירש' הרי"ף ז"ל בפ' כיצד כך היה בנך הכא מבתך קרוי בנך וכו'

ולמ"ם על פרש"י דדריבה מה בה לחדש היב הרמ"ם ז"ל דרש"י מתרץ לה במ"ם לאו מקרא דייק לה וכו' ז"ל בבאורו לדברי רש"י נבי כי יסיר את בנך והא קתני' בנך מישרלית ק"ב לאו מקרא דייק לה אלא ה"ק מדלא קפיד קרא אבן הבולד ממנה שמא תסירנו מחמרי ואלו אבן הבולד מבתך מגוי עכו"ס קפיד רחמנא ס"מ בנך בנך מישרלית ק"כ ולפיכך קפיד עליו אבל בנך הכא מן הגויה אינו קרוי בנך ולפיכך לא הקפידה עליו והוברך לפ' זה שלא תאמר מקרא דייק לה מדקרי ליה בנך ה"כ אינו דרבינא ס"מ בן בתך הכא מן הגוי עכו"ס ק"ב וה"ם רש"י אחר זה ס"מ מדקרי ליה לבנך את ישראל הבא מן הגוי עכו"ס בנך פי' ומקר' דייק לה ולא מדקפיד קרא עליה כדמפיק ליה ר"י מסוס רשב"י והא דפריך בגמרא ליתא קסבר רבינא גוי עכו"ס הבא על בת ישראל הולד ממזר ולא על ר"י מסוס רשב"י כבר פרש"י על זה דרבינא אתא לאשמועינן דלא סדינן ליה בתר גוי עכו"ס דאיתמי כו' אבל ר"ת לא הסכים עם זה וחסב סרש"י ז"ל נמי מבנך דקרא הוא דקדייק לה ולפיכך הק' על רש"י ז"ל דרבינא הייבו דפריך יוחנן וכו' עכ"ל ולא הכיבותי דברי כלל דהיכי מ"ל דבנך מישרלית ק"ב לאו מקרא דייק דתדרבה תבו הוא בהדיא דקרי ליה בנך ומה כ"ל מדקפיד וכו' כיון דבתמר בנך הוא וכמו שהוא לרבינא ותפילו את"ל דחיפשר רשב"י לאו מקרא דייקיה מכ"ל לרבינא דרשב"י לאו מקרא דייק לה שבא הוא לחדש זה מדרבה ליתא דרשב"י משמע דמקרא דייק לה ועוד דאמרי תיקני מתי פריך בגמרא ליתא קסבר רבינא וכו' ול"ק ליתא קסבר רשב"י ור"י כיון דרשב"י נמי כרבינא קאמר אלא לעכין דינא ומ"ל דבנך ליה מדיוקא או מדקפיד ' ואולם מ"ם רש"י לאו מקרא דייק לה וכו' כר' ודאי מבנך הבא מן הגויה עכו"ס קאי אלא שפשם רש"י ריעה דליתא דמסוס דאליתא דבנך הבא מישרלית וכו' משמע דמדיוקא אליף מדקרי לאחי בנך ה"ם מהבא מן הגויה עכו"ס מינו ק"כ והא ליתא דהכא ליכא מעוטא למעוטי אחר דבנך לג ופיה מינטריך אלא מדלא קפיד נמי בתיובתא משמע דסיינו מסוס דלאו בנך וכבר מוסר ועומד הוא ' ולקושיא התו' שמא ר"ל דמש"ג דרשב"י קאמר קרי בנך לבת מן הגוי עכו"ס חיפשר דלאו לגמרי קאמר אלא שיחסב קצת בבן ישראל שהוא קרוב לאמו ורחוי לקרבו להם ולאחים על הסרתו אבל לעניין יוחסי ה"ל כגוי עכו"ס שנתגיי ולא מפסיל מסוס דאתי מגוי עכו"ס ומישראלית ' ורבינא דקדק דמדקרי ליה בנך ס"מ לגמרי קאמר דאל"כ ליתמ כי יסיר הבן להודיע שמקפיד בספרתו ולהכי פריך ליתמ קסבר רבינא וכו' דמאנטרי לו' ס"מ משמע דאית ליה דמקרי זרע ישראל אמם וה"ל ליחביב ממזר ' וכי' דברי רשב"י לנגדם דירושלמי כך הוא דפשי' לן דכי יסיר את בנך בבן הבת מיירי אלא דק' ליה כיון דקרא אספר בן לבת וכת לבן כדיהיב טעמא אבת לבן מסוס כי יסיר בן בתך ה"ב הל"ל וכי את יסיר את הגוי עכו"ס בן בנך ול"ת דאתיא לא מבי מיתר הכי דוב קרי בן וזה אינו קרוי בן ולזה אין להקפיד עליו ות"ת ודילמא גלי קרא בחד וה"ה בחיבך ס"ב דרבות' משמעינן דאפי' מן הגוי ע"כ דסד"ת דבריר כתר אב מלמשפחותם לבית אבותם כיון דיש בו בד ישראל אחמו קרוי בנך כ"ש בשאבין ישרא אע"פ שאמו גויה הא ליתא דהא אשכחן בשפחה דולדה כאמה מדכתיב והשפחה תהיה לגברתה ולא לזרע בתר אב הילכך אי הוה בעי קרא דבן הגוי עכו"ס מישרלית ק"ב ה"ל למיכתב בתך ומה כתיב את בנך דהא לא אתי מבן הגוי עכו"ס מישרלית ומלא תסיר את בנך דהא לא אתי מבן הגוי עכו"ס מישרלית ומלא כתיב ס"מ מלא קפיד עליה ' ואכתי מיבעי לימיך מיבי קאמר בתך לא תתן לבנו ובתו לבת ל' ולא יהיב טעמא אלא מבתך לבנו ובו' מה הוקרך הכתוב לאת ט' כזה מסוס בן תיפוק ליה מסוס כתך גופה שבעלה ישרלית מחמי ס' ולכאורה היה נר' דלטעמא יסיר

לחתון לייתר כי יסיר לרבוי דולדה כמוה לכל הגויים וכ"ג מתיתי׳ היינו דסנהדרין וכ"ג משמע ליישנה דנמרא דקאמר מחר קרוי כי יסיר לרבות כל המסורין תלמוד דיתירא דקרא מרבי׳ לה מעל פתר טעמא׳ וה"ק הכתוב דלא יפיגו לה מבי תלמידיו יתירא דכי יסיר לר"ם לאתויי מתי׳ ל' דר"ם ליית ליה הקישא דכי תהיינו וילדו לו דלא סמיכי׳ ה"ק לת"ם לעיל דטעמא דקרא לאשמעי׳ דכנך מיבראל קרוי כנך וכו׳ היכי מייתר כי יסיר דהא מנרך נרוך לך דלא תלמוד דהא מהאי תיתי לן דקרא לא אתי לאפוקי לאחיך פי׳ מכ"ל דכתיב ואחריו כו׳ דלכתורה קאי דלא ניחא ליה לאחיך לייתר כי יסיר לרבות כל המסורין וכ"ג׃

דרך אמונה מ"ם פ"ב

בנוהג שבעולם וכו׳ ג"ע ד"ה מ"ם לעיל כרים פרקין לחתן כתשעיך חפי׳ בדברים שירחה ביומא דהם נעשה פ"י החדם הי׳ תפלין לעשות וכן בשארות דיורין תעפ"י שהחדם יסרים לה תשיג ידו תלה להשרות בשטה העליה והבית לה בחלל וכללו ה"ג כ"ש שתין דכר פשוטה לפטלה אחפי׳ בחלל דת"ח לחדם להועיל בו הם"י ויושיב בו דיורין וירח׳ אלוה הביא מדכתיב ושוף יעופך שתין לזה נורך לרחים מהכתוב דעיטבו הרועות אלא דכתבי מתפ׳ קרח דושף יעופך בו׳ דלכתורה קאי דלא ניחא ליה ושוף יעופך על הארץ ותו לה דפשיטא דהוא לגד הרקיע אלא דקרא אתא לאשמעינן תכלית כריחת העופות שהיה כדי שיתנתו דיורין בחלל דהיינו על פני רקיע השמים לשבות בגו׃

ועל דרך דרש אפשר לומר שם כ"ב מה שנודע היות שבת העופות בכוף תנכורת הסוללים הקלים וכפרט החויר אשר הוא שם בו תמיד להיותו מטכסכו ור"ל שב"ו יכול על הרכבת דברים משחר היסודות בערבוב השמים וכל דבר ממעי זה בזה אלא כחויר לא יוכל לשרטו עם שום דבר כי אין לחדם שליט ברוח רק לעננו בכלח והקב"ה משרה דיורין וכורח בחנוחים שעקרם ורוב ענינם מהחויר והוא החלל׃

תנינם כתיב חסר יו"ד דמשמע יחיד ויש אם למסורת והדרשינן מולכבי הפלגתי פלגשם כתיב הלכך מפ' דזה בהמו ולויתן שהם יחידי׳ כלי נקב כשאר הב"ח וקרינן תניני׳ כיון דמהכמות ולויתן קאי שהם שוים ועוד דעל הדגים הגדולים שכים נמי רמיז כדפרש"י ה"ג מורזילי דימת כדאי׳ כב"ב פ' החובר את הספינה והא דקאמר שאין להם כ"ו משמע שנברחו בלי כ"ו ורבב"ל בלית מהכמות אבל בפ' הספינה אמר ר"ב יהודה אמר רב כל מה שברח הקב"ה בעולמו זכר ונקבה ברחם ואף לויתן זכר ונקבה ברחם ותלחלה נוקבי׳ זה לזה מחריבים את כל העולם מה עשה הקב"ה סירם את זכר והרג את הנקבה ותלחם לנדיקים לעתיד לבא שנאמר והרג את התנין אשר בים ואף בהמות בהרבי חלף זכר ונקבה ברחם ותלחלה נוקבים זה עם זה מחריבים את העולם מה עשה הקב"ה סרם את הזכר והגן את הנקבה שנאמר הגה נא כחו במתניו ואומו בשרירי בטנו הגה נא כ"ב זה הזכר ואומו כ"ב זו הנקבה שהם נמי לסרסי׳ לזכר ולעגנה לנקבה דגים פריכי ולעכיר תיכבה מי בעית תימא תלחה דנוקבתא עדיפא מי בעית תימא כיון דכתיב לויתן זה יצרת לשחק בו בשבי נוקבתא לחו מורח מרעא ה"ג לתלחיה לנקבה כורח תלחה מעלי בשרא תלחה לא מעלי ע"כ ופי׳ רשב"ם כו׳ ולפיכך רחוי לומר דר' אחא מים"ל הכי ושתין להם בן שנות דקאמר הייט דכתיב לויתן לשחק בו ולכבי כתב להו בלשון יחיד כיון דלסוף הרגם לנקבות והשתא מתי מקרי דתניתם שכים שברחו כל׳ ומי׳ פליגי בהמות תלחה תלחה שתין נוקבים לפי שהזכר מסורם והנקבה מטונגת וה"ג ס"ל לרשב"ל אלא הזכיר תלחה סרום זכר דנפק לן מקרא דגידי כחדין יסורנו שפי׳ שהו מסורם כדמתרגמי׳ מרוח תשך מרים פחדין ולא הם להזכיר נגון הנקבה דלא דייקי׳ לה מקרא ולר"י דרשב"ל מסורת דתניתם לה רמיז אלא תלויתן ה"ג אפי׳ מהכמות וכיון דתיבו נוקב ה"ל כיחידאה ומה שברח מתחלה זכר והנקבה תיבו מעום לכל מעשה ברחשית בגבינו שברחו כדחיתה כר' הוכחתה לוכתי ומה שהזכיר לרשב"ל לסלק בן זוגו של לויתן ולא הספיק בסרום ונגון בהמות אי נמי אפשר שתלה גם בן לנקבות בהמות תיבו מעום דדגים פריכי וכורח תלחה מעלי כדאמרינן

לרב יהודי ואיכא למידק מה טורך לב' טעמי׳ תלו דחתי׳ק דלתלחה לנקבת בהמות דהא בהמקשה תחלה התם נמי לסרסיה לזכר ולעגנה לנקבה משמע דניחה לן דלמקשה לנקבה בחיים טפי תשתלחנה תעפ"י שהיא מלוחה לנדיקי׳ ואם כן מאי פריך דלתלחה לנקבת בהמות כיון דשפיר לחיותה ואי לא חיים לחיות לנקבה׳ דס"ל שיותר טוב שיתלחכו׳ גם לנדיקים מאי ק׳ ליה כלעיתן דלעגנה לנקבה ואמת דלא פריך תלא טרחו שיהא שבים כמ' דתע"ג דלא יהות תלויה ולוחת נגון היה ראוי שיהיו כ׳ חיטה ב מינים׃

ד ועוף יעופף בגוהג שבעולם מלך ב"ו בונה פלטין ומשרה דיורין בעליונים ובתחתונים שמא בחלל אבל הקב"ה משרה דיורין בהלל כדכתיב ועוף יעופף על הארץ ונו׳׃

ה ויברא אלהים את התנינים ר' סנחם בשם רבי אחא אמר תנינם כתיב ודרשו ולויתן שאין להם בן זוגות א"ר שמעון בן לקיש בהמות יש לו בן זוג ואין לו תאוה שנאמר ניזדי פחרו ישרגו רב הונא בשם רב מתנא אמר הצבוע הזה טפיפה של לובן הוא ויש לו שם ה' צבעונים כמנין ימות השנה של הטה׃ רבי

בהמות דכך שם הכ"ח הוה ויחיד הוה לה שהוה לעון רבוי בהמות והרחים מדכתיב הכא נא בהמות אחר עשיתי עמך חניר שעשיתי עמך בהמות ויתכן שנקרא בהמות בלשון רבי לגדולתם דהסיבה כרכים סרוסה הלק הרים ודוכנת על הלק הרים כדלקמן בספר ויקרא בספכ"ב ה"ג מפני שהיא יחידה בחיה ושותדת בחקום כל החיה כדכתיב הרמ"ם בפרוש חיוב ה"ק דהכא משמע דבהמות חיה חיה חשם"י שנקרא בלשון בהמות דחיה בכלל בהמה כדאי׳ בפ"ק דפרה דחל"ב ע"ב בפסי נברחת שדרי בהמתו׳ נברחו בפסי ולא משכחן בהמה בשום דוכתא שיותר שנברחת חלא בפסי ויבי מוקמינן לה הכא לחנינים שנברחו חצמים בחיותי חלא דחיים היה ואפשי שחיה ג"כ בו׳ נברחת חיינו חית החדמה והא חית היה היה וה"ק ח"ב משמע מדכתיב כל חיתו יער בהמות בהרבי חלף וה"ק משמע מדכתי׳ חניר בנקר יחכל דאי בהמה היה מאי רבותיה הרי דרך הבהמות לחכול עשב ולא לטרוף טרף ולא כפי׳ הרמ"ם שפי׳ אחר עשיתי עמך שנברחת בפסי שם החדם חלא פי׳ עמך שהיא בפולם ומדכתיב ויבר ה׳ חלהים חת החדמה כל חית השדה ל"ק דהתם לא מיירי בחית היה ואפילו תימה דהא נמי מכללה בחית השדה ל"ק דהפסר חת הדקק שנדל בהמות כדאמר בחולין בעופות חלב מה טיק הוה דלקמן בספר ויקרא גם הכי׳ שנו׳ נרסינן בהמות בהתם ח׳ היה וחלף הרים ומגדלים לף חיני בהמות והיה חוכלת וכו׳ וחלו היה היה מאי ק׳ חדרבה דרך החיות לחכול חת א ושמח חנדות חלוקות הן׃

ואין לו חלוקים ק"ק דמה ענינה לם"ם שים לו בן זוג שה שפי׳ לויתן שחין לו בן זוג הוה משום בעדה חו חלא יוקר לבחר חינים וכן בהמות שפי׳ חיתה חחין לו בן זוג וכדלעיל ושמח דרשב"ל ס"ל דדוקה זה שים לו בן זוג הוקרך לסרום חלא יפרה וידבה חבל היכא דליח ליה בן זוג חין טורך לסרום חלא חיינינן לבעדה ושוקק לבחינו חיינו׃

הצבוע הוה פרש"י ותת כל נפש היה הרומסת זה בצוע בחש ותע"ג דנחש משמע דמן החדמה חיינו כדכתיב והנחש היה ערום מכל חית השדה דמשמע השדה הוה וכפי׳ ויבר ה׳ חלהים מן החדמה כל חית השדה ובסמוך חמר חית החרן למינה זה הנחש י"ל דהכא נחש שכים חיידי דכל חת שים ביבשה יש בהם חון מן שהולדה כדחיתה כירוסלמי דשבת ה"ק דמה עניבו לומר כאן שים כו׳ שם ה׳ בצבועים דליכא למיתר דדרים למיתיהם חיינו הבצבועים דלא משמע למיתנו חלא על פנם הבריה כדבסמוך ובכתובות פ' חורש מלפני הטוטס הוה שם ה׳ בצבועים יש בו ומהיכן הוה טוהר חפוך של לובן לבן׳ דה"ל בטוטס חיידי וכדקחמר בסמוך ותת כל פוף כנף זה הטוטס ולכבי קרי ליה נבוש והכח חכל פוף כנף קחי כדבסמוך חלא שהפסיק בהחיה דרשב"ל דקחי לחיינים ותח"כ חזר המדרש לענין רחמנן לם כל פוף כנף חטוטס כדלעיל ופסק"ד דכ"ק מפרש דכדלם היילו חפה ותפה הוה הצבוע ולפ"ז חפרסינן הכח דכל חיה בהמות רבה חפה ותפשר שגם חפשה יש בו שם ה׳ בצבועים׃

מטפה של לובן הוה טוהר שהיה הטפה הורעית ועל כל זה הפלה ה׳ לעיירו בשם ה׳ בצבועים׃

כמינן הקטורת שם ה׳ מנין יש בה כמנין ימות החמה ומ"ש חירבי שחלתי לחמר חרי"ג מלות נחמרו לחשה כסיני שם ה׳ לח חעשה כנגד ימות החמה ורמ"ח מלות עשה כנגד רמ"ח חיבריו של חדם כדחי׳ בחכו׳ פ' חין הנולין וכדפי׳ הרמ"ם ז"ל ומיהו רש"י ז"ל פי׳ רמ"ח מלו׳ עשה שכל חכר חומר לחדם עשה כי

מלוה וסם"ה מצות לא תעשה שבכל יום מוסיפים פליו שלא יעבוד בו עכו"ם: **יבוה** הסנה שלמחה שהחזה גומרת הלוכה בסם ה' יום מכל הלבנה שנתה שב"ד יום שגומרת הלוכה לי"ב חדשים שלמים וע"ז מלו מעברין הסנה לפעמים כי לפי שסנת החמה עודפ' על כל לבנה י' יום כשלטרפו מימים שלו כמו חדש ה' מלו עושים מהם חדש ה' ומוסיפים חומו על השנה המעוברת לכוין החשבון:

ועל דרך דרש כתב כעל עין יעקב עלה דהסה' דב"ב הכ"ל שנמל' כתוב בפי' הסנדל להרשב"ם ז"ל שרמזו בזה עניו הפסח והשב' ועניו החמר והשור ר"ל התבונת ועניו תחיית המתי' וע"ב וסבת היו החדש כלתי מוכרח בהעבירו להתמיד תמיד בעבודה התלהית בעליונים וכו' תרתי משמ' ואחמה בעניו תכילת שעודש כתב שם כי היו להדחיק היות העניו כפשטו ולי נח"ל שהרמז בהחמות לויתן ג' הפשטות אשר בחדש והן הבוחמת והחיוניות והמדברת וקרוי המדברות לויתן כי לויח הן שיח מכלן וגם היח מחוברת מ"ב עניניש ושם אשר שכח שהברי יהלק לב' חלקי' שם שכל עיוני ושם שכל מעשי וקרוי הבוחמה והחיוניח בהמות אשר בב' חלה יאות החדש לבהמ' שבחמות ימלא בכל ב"ח ומ"ש לויתן זכר ונקב' שברחו הוח שהזכר אשר שברתי אשר הוח שני חלקים וזה שחלמל' זוכר שהוח העקר והפועל בשני והמעש' היח הנקבה ואו שחלמל' נוקקים יחרב העולם שאם יתחזקו ב' חלקי השכל להיות לאחדים יוניחו כל זמנם בעסקי המוכלות בהעדר הת' מהכ' ויתבטל המדניות ולזה שם נאלקים במשמרותם ואין כאח גדול בפעולת' וסרוס הזכר הוח שהעיוני מתעלל קנת בחוכלתו והמעשי נהרג שנתן עסקו בעניניש מלחכות והדברי' החשריים שאין מתדברתו כחוהו שבלי ואמר ואלחם לנדיקי' כי לעתיד יתאחדו שניהן לעסק העיון בחוכלות בהיותם נבדלים מהחמר ולח יהיה אלא עסק עיון מעשי ומלחמותי ושלו ולעביד חיפכא כי בכר היה חפסר שהחלק המעשי יהיה המסודים והעיוני הברור בע"ה שלח יבטל חוכלתו רק שיהיה נשמר לעתיד והשיבו נקבתא חליחא עדיפא שהרחו שיאמר לע"ב הוח המעשי לבד כי העיוני שחור ושומד הוח חמה נפש' ועוד שיש חשובה לזיחן זה יהרג לשחק בו וזה שהח' העיוני בריך בע"ה שהם חשובי ואנחנו' ולכן אין לבטלו מחלאכתו שם"ב לח תהיה הכלחה בעול' ואחר שגם בהמו' זכר ונקבה בברחו הוח שהנפש הבוחמת היח הבנה לחול עליה החיונית והיח עליה במדברת החמר והחיונית היח לה בעדרת הבורה בעודע ואמר שחלמלא נוקקים להיותן בחשבות חמיד ביחד למה שיחות לפי טבען חבלי פנות ש הנפש המדברת חשר לחעל' חהן יחרב העול' החחתי ולזה סדם הש"י הזכר שלח יחות לפעול בחתו' המבוקש לו ברחוי וכהן הנקב' חלקכל פעולתו בחוקה בטבע הבשחי שהחשוה החמרית נוברת בהן חחד ומ"ם דבשרח חליהם לח חעלי הוח כי אין מזות לבהמו' בהשחרות כי לח יעשר רק החלק הדברי וע"ד זה יחב' ג"כ חנדם שחנו בה בחור' וזה שהם חולקי' כחה שבחלקו הבשחי הטבע עם חבחי הרפוח' שהטבעי' יאמ' שבכל הב' נפשות בחדם ש' היח אלא סביח רבת הבחות וכח החיוני והבוחמ' בחדם זולת החיוני והבוחה בב"ח שבב"ח הן מחלקי החמר ובחדם הן מעבה הנפש הבהלית והרוחני' לחרו שהן ג' נפשות בפרדו והבוחמת והחיונית בחדם ובבהמה שוות הן וזה שהחו' חניעם כתיב זה בהמות וכו' הוח בדעת הטבעיים חשר כל אלו לא יתוארו בזוגיות שבכל הוחה ש' כיו חלק הבהלי שהוח לויתן כיו החיוני והבוחמת שבהן ידמה לבהמ' לחבם רבי לחם הוחה בלויתן לפי שבכח הדברי עם היותו נחלק לב' עיוני ומעשי לחד הוח בעל כ' בחות לחבם בעניו בהמות חלק ואלו שים להם בן זה שהנפש החיונית והבוחמ' שתים כ"ש עומדת בעבודה והש' בחדברת הזכר והב' בחדברת הנקבה ומסביה לזה חמר הבהוב הזה וכו' והוח רמז חל פרוליו חשר הוח בבוא מכל הבבוחים שהוח מקבל כל הבורות זו חחר זו ועד"ם בו שם"ם בבוחים בחניו יחות החמה לחה שבכל יום יקבל שבו ותבורתו בבורתו ובכל יום ויום חשבחך חבורה חל טורה וכבוכה כי בן מקרה הנפשות הנזכר שבחלה מקבל החתר בורת הבוחמ ואחר כך חתעלה לקבל הבורה החיונית ואחר כך חתעלה לקבל בבורה החבוחית הדברית שזו בחדברת החמר לזו וכח"ם

ו רבי ירמיה בהנא שאל לר' שבל המרביע בחיח היש מהו אמר ליה אף הן כתיב בהן לחיניהם בהרא פרס בן לקוש מצדתיה דבהנא איתיב בהנא והלא אף הדגים כתיב בהן לחיניהם בהא פרס בהנא מצדתיה על דשב"ל והיך עבידא אמר רבי יונה יבול אני מקיים לה משום מנהיג מביא שני דגים הר מיירן וחר אספרון וקשרון בנחי ושמשיכן בנהר או בים ואסור לעשות כן משום כלאים והתנן כלאים שאמרו הנוהג בהן אסורי לחרוש ולמשוך ולנהוג יחדו שנא' ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים לחיניהם ואת כל עוף כנף זה חטווס: ויאמר

המרביע מחיח היש כל מיני שבחיח היש קרי חיח היש דכל מה שיש בישבה יש בהם חון מן החולדה וכן פרס"ו ז"ל:

המרביע מחיח היש מכל בחיח היבשה פפי' ליה דחסי' חש"ב דבקרית לה כתיב חלה בהמתך דבהלית תנן בבלהי שור שבנה לחד שור ולחד כל בהמה לבפילת הבור ולבלחים וכן חיה ועוף כיוב"כהן ולחמרי' בנמ' לי כלחי' דחריש לילף שור שור מבנת ולי כלחי' דהרבעה לילף בהמתך בהמתך מבנת ונבי שבת נפקה לן מדבתיב וכל בהמתך דרבויי הוה מכל חיח היש ליכל למילף מבנת דחרבויי דכל בהמתך לית לן לרבויי חלה כל מילי דיבשה שלחד רגיל לחתר לחרים בהמחתר כתיב קרח דבהמתך ובבי שבת כמ"ש שם התוספות:

אף הנכתיב בהן למינים' פי' דכי היכי דכתיב ביבשה למינהו וחסורין בהרבעה ה"נ חיח היש דכתי' בהו למינהו חסורין בהרבעה וכבי חי' כפ' לב"ח ירמיה חרשב"ל המרביע ב' מינים שבים לוקה מ"ט ת"ר חדם בר חבבה חשמיה דעולא חתיח למינהו למינהו חיבשה וחין לבך לחיין לחדין דבר חקודם חת"ת בחמשמ' לקמן בפ"ק דהחם בחילת' חלה כתי' בתר חת"ת בחכל היכא דחיח לן ג"ם יליפינן חקודם חת"ת וח"ת ל' מלבתיב בנועיה למינהו דבפ' חלו טרפות חמשמ' דחי הוה כתיב למינהו דבשחים חסור להרביע כ' דשחים זה בוה בבר תירלו החום' שם וח"ת והח חלה כרבבן דפ"ל חיתות חלה מחייבי בני נח לח בבלחים ולח בהרבעה אמח לח דרשי למינהו גם זה בבר תירלו החום' שם וח"ת לח"ל למילף בלחים דהרבעה בהמתך בהמתך חשבת ת"ל מלמינהו כיהיבי דילפי' חיח היש גם זה בבר תרלו החום' שם:

פרס בהנח מבדחיה חשמ' דפרס לן חבודה ונדו לבהנח בדברין ובחלו קחמר מבדחיה על בהנח חבל ק' דבהנח ל"ק חידי חלח שחלה שחל וחה חפיסה סייבח בים ויש לדחוק ולפ' פרס לן חבודה שבתן לו חקום סיפרוס בהנח חבודתו עליו בדברים חלו בדחוחתיה וכירו ל"נ לה:

והלא חף הדגים וכו' והח ודחי לחו לחסור הרבעה חתמר בהו ויהיך חני חרבעיהו ופ"ב כי היכי דלחיניהם חתם לחו לחסוי בלחי' דהרבעה חתח ה"ב בחיך ובבי ויהיך עבידא בלו' וחיך תחיבה ק"ו ולו לרבב"ל דהיכי סייבי בלחים בדגים ומתרץ ר' יוסה דלמינהו בדגים חיבח לחוקומי לחסור בלחי' דהבהמה דמלי מייתיב' דגים מב' מקומות מתחלפי' ר"ל ב' מיני דגים וקושרן ומהניגין כיחד ולהבי חיבח למיסר למינהו סי' חבל בירוש' חיתח בב"ח רבי ירמיה חמר בהבח שהל לריש לקיש המרביע בחיות היש מהו מ"ל עוד הן כתיב בהן למינהו ר' חחח לח חמר בן חלה הוה ח"ר חחח בשם ר"ל בל שבתו' בו למינהו בלחי' נוהג בו חתיב בהבח הרי חיח היש הרי כתיב בהן למינהו חעתה בלחים בהן ח"ר יוסה יכיל חנח פתר לה מקום מנחיג וכו' ולפ"ז חתקפתי' דבהנח היח לדבריו ממש דכיון לל חילי דכתיב בהו למינהו לחסור בלחי' ותרוייהו ל' ר' יוסה נמי לדברי ר"ל ב' נחי דמ"ם בל שבתוב בו למינהו בלחים נוהג בו היינו בלחים דבהנח ומלתי' דר"ל לנדרין חתפ' דבל שבת בו למינהו חיח היש חסורח בלחי' הח בדחי' והח בדחי' יש בהנח לבד ויש חפי' בהרבע והחי ליבח דכתיב בהנ' הרי חיח היש בו' לחו דוקח בלחו מחיח היש פריך חלח מדבי' בדפי' וש"ם והרי בל חיח היש ומפיקו דגים דחיבהו נמי חיח היש חיקרו דחים ל' דבבל חיח היש לח סייך הרבעה מעקרת מחי קחבעית ליה ועוד כיון דרבב"ל מחיח היש בשיש הבי הל"ל וחיח היש חי חיתח בהרבעה לח בי חחי ליבח דחסמש דעד השתח לח חיירי רבב"ל בחיח היש וליבח לחי' לחין חיובחיו זו חלח לדברי רבי יוחח דקחמר רבב"ל סחמח קחמר בל שבת בו למינהו וכו' ומשמע דבישבה לחוד חיירי ולרבויי חיש ועוף חלח בחיבי בהדיח בקרח חתח חלח יליף לה מבבת בלבליל ופריך לחם כן חיח היש נמי ומשני רבי יוסה דחם"ב חלח בחיות היש קחמר והבהנה · חבל לרבי ירמיה דקחמר

דכהדיא אמר הכא על חית היס ליח ליה דכהנא הך כי היה דהה דאמר ל' על חית היס קאמר ולהאי ליתנא ס"ל לכהנא ולהאי דסייעה להרכבה בחית היס ומדגים ל"ק ליה דאמר ל' לא דבר בדגים ולא יתוייב למינה לחתי לכלהים אף הכא דסייעה • דלא יתכן שהיס מחלוקת במיעוט מי סייעה הר בעה וכו' דהה כתגדם שלנו מע"ג דאמר ל' מיירי בחית היס כמיך מדגים וכו' דבגמרא דילן כס"פ הפר' מייתי שתמת דברי ר' ירמי' בשם אמר ל' לו' מתרגיע כ' מיניס לוקה ואלו לר' לחתן אין חסור בדבר ה"ל להזכירו אלא ודאי לית לה נחלקו ר"י ור"ח אלא כסנגון התעב' דלר"י בעו מיניה חחית היס וחחית היס מכני ולר"ח לא בעו מיניה כהדיא אלא מדיוקא קאמר כל שנאמר בו למינהו ולענין דינה כי הדדי נינהו גם התוספ' הביאו בס' הפרי דיוקא דירוק והא דירק והעלו דבדגי לבד הוא דלא סייעה הרכבה ולא פריך דב כהנא אף לת"ק כל שנאמר בו למינהו לאפילו דגים מסתע' וגם רש"י ז"ל הביא דיוקא, ולא פי' הקו' אלא בדגים:

אך הן כתיב בהן למיניהם לאו דבדגים מיבא למיניהם בחבפי בפסיקתו אלא ה"פ והא למיניהם אף על הדגי דכתיב אשר שרצו המים למיניהם דכיול דגים וכל ברייות היס וח"כ ת"ש לומר דמתמה כלאים דהא לית בהן בריך כדגים וה"ל להזכיר למיניהם בחיות לבד ולכתוב דגים בחבפי בפסיקתו: יכול אני מקיים לה מצוה מבוגע ות"ת ויכיר ילפי' כלאי הכהנים מלמינהו דלא כתיב אלא נבי הרכבה והרכבה ולא נבי זריעה והבהנה כדמוכח בפ"ד מיתות דלא מתסרי בני נח בחריסה וחרישה ולא מוקמינן חקים שחקקתי לך בכר בלו כלמינהו דלמעשה ברחבעה אף שדך בהרכבה בכר מירבו התו' בשלהי בפרה ד"ה הוא דמוקמינן למינהו בין לישראל בין לבני נח לכל לחד כתו שתניהו אסורו בתקום אחר לגבי נח בהרכבה ולישראל אף בהבהנה • ועוד תרגו דמשבת ילפי' לה דשבת גמר מהרכבה לאסור דגים במלאכה בשבת והדר ילפינן כלאים דהבהנה משבת • ונקשה לי בהאי תירוצא דהבהנה מדגים מלמינהו ילפי' לה הכא וכירוש' וע"ק היכי מצי יליף שבת דגים מהרכבה מבהמתך דהא דגי' ליתנהו בהרכבה כגו' ת"ע דכלאי מלאכה מייבי היכי מצי יליף מג"ם מאי דלית' התם וכ"ע:

דתנן כלאים שתמרו לא חייבי מתתני אלא דכל כ' מיבים שאסורין בכלאי הבהנה ל"ם לחרוש ול"ם למשוך הבתל ול"ם להבניע, יחדו בדרך החמור כדתנן בפ"ח דכלאים ואף על פי שלא בתגית מבגד בלצון זה בכר בתגת הענין הברבה שבן דרך לפעמים לו' דתנן תעם' שלא בתגת בהדי אלא תדיוק, וכדתרמי' בפ' הבותח והתנן שחט בה בגים או רוב בגים ועדין היא מפרכסת הרי היא בחיים לכל דבריה וכתבו התוס' לתן התסגה בן בסוס מקום אלא דדייק לה מתתני' דבעור והרוטב ולבך בין דהבהנ' סייבה בדגי' ת"ע ג' אלא סייבה בהו זריעה וחריסה מוקמינן להו בשאר כלאים שבל בירוש' גרסינן ומייבין זה עם זה ומוזרעין וכו' שתפגרות זה שיקפרו בתם התחריסה שעל שפת היס והם יבהגו בתוך היס ויזרעו בתוך ביבשה ולבני לא תבטריך בירוש' לאתויי מתני' דבלאים מתגם מה שאסור בלאים בוהג בדגים לא ילפי' מתתני' אלא מלמינהו בגו' ולבני מייתי הבא שבת' ואת בל נפש החיה הרומס וכו' דלמינהו קאי לבל שורץ בתי' ות"ת הלעון מגומגם דהבי הל"ל וכלאים נוהג בדגים שב' ואת בל נפש החיה גו': זה הטווס כתב רש"י ז"ל למינהו לרבו הטווס וכו' שהוא ז"ל תמ' זה לענין כלאים בלעיל וק' מה נדרך לרבויי טווס טפי מבל עופות דהה בל עופות תיתנהו בחסור בלאי דילפי' להו בגם' מסבת בב' ואפי' תימא דאת' למסרי תפי' בדדמי ליה בי היתי אמת' בשלהי פ' הפרה אמת' בתן שנה ר' תרבגול טווס ופסיוני בלאי וה בזה אע"ג דרבו בהדי הדדי ודמו להדדי ת"ם זה שהוכר למילף ליה מלמינהו דהה חיים וכתם' בתי ק"ל דאע"ג דרבו להדדי ודמו להדדי בלאים זה בזה בעני' ורחלי בבאי ויעלי תאור וערוד בדתנן בפ"ק דבלאי' ולא תיב' למילף לה מדבוית דלמינהו דבבהמ' לגופיה תיב' דיבו בחסור בלאי בדאמ' בתמו' שתוא חקים שחקקתי לך בבר' ולי נר' דמילת' בתבאי נפשה היא דק' ליה דלא הל"ל אלא בל עוף בבוך ל"ל דבין דעוף הוא ודאי דבבנפים יעוף בתו אלא הוכרך להזכיר

ת' המסרסים יבחור שעלות

דרך תמים ת"ב סב עיון מנת ס' בראשית

ר' בחיי בפי' בפ'

ז ויאמר אלהים תוצא הארץ וגו' א"ר אלעזר נפש חיה זה רוחו של ארם הראשון • ויעש אלהים את חית הארץ למינה ר' הושעיא רבה אמ' זה הנחש • א"ר תנא בר אושעי' בנפשות הוא או ארבע משנבראו הוא אומר חית הארץ למינה ואת הבהמה ואת כל רמש האדמה אתמהא ר' אומר אלו השדים שברא הקב"ה את נשמתן ובא לברא את גופן וקדש השבת ולא בראן ללמדך דרך ארץ מן השדים שאם היה ביד ארם הפץ שוב או מרגלית ערב שבת עם חשבת או לו השלך ממך שמי שאמר והיה העו' היה עסוק בבריותו של עולם וברא את נשמתן ובא לברא את גופן וקדש שבת ולא בראן: הפרשה

כסריגה וכרמיסה רגלים וכדת' כריסת ועוף יעוף סתם ול"ת סרמז אל הטווס שפי' פתוון שמיופה בבנפיו כדכתיב בנף רננים נעלסה שפי' סתם' שהוא הטווס שירון ושתח בהדרת בנפיו תע"ב דכתגחו ס"ר ישתבע ובערבין פ"ט פירשו שהוא בר יוכני שהוא עוף גדול ולח"ת כיחוד:

זה רוחו של אד"ה שנק' נפש חיה כדכתיב ויהי האדם לנפש חיה וטעוני' דר"ת תשוש קושיות דר"ה דבסתוך דבנפשות הוא אומר ד' וכו' ולא ס"ל לטל בשמים נאמר והא דלא נסתבו מאמר של ר"ת לטל ר"ס תיפשר שר"ת קבע מאמרו על פסוק ו' ור"ה קבעו על הפ' הב' והמדרש הביאה כתו שנאמרו ת"ב לקדמי מלתיה דר"ה ורבה לדר' אחת בשם ר"ה והר"ן ז"ל פי' שדרשו כן ליתו' נפש חיה שהרי נאמ' בתתה ורחש ונו' אבל ליבא לתית' דטעמים דר"ת דלא ס"ל בשבת הבהמית שתיבה נאחת תקרא חיה ושאין רוחו שבנפש החדש ובבהמה יקראו בשם ת' דהא נפש חיה דבתי ישראל בתיים ע"ב בב"ח קמיירי:

זה רוחו של אד"ה שנאמ' לעתו' לעיל מאחר שתוב' שאר' נפש החד' בחתוב שהיא חנוכה מתחת ב"ה ואפי' לדעת האו' שהבשת בחדש מתחלה בח שילמתי מהמונת היסודות ואחר בך הוא שתעשית בהשפעת השבל הפועל ת"ת בפ' זה שעדיין לא נגר גוף החדש שבתחלה הוניח רוח החדש ואח"ב ברא הב"ח ואח"ב גוף החדש בדאמר בפ' הסמוכה קדם לאעשה יום אחרון ות"ב לעיל אחר תוניח האדון נפש חיה קודם לבהמה ביון שגופו מהות' שיהם אלא ת"ב נפש שביירית הב"ח התחילה יצירת נפשו שבלם בתדרגת שהילו לגודל החדש שאחריהם תבא ההמוגה החגוצי' שתתמה שתהוה הבפש וכת"ם בפ' הסמוכה בסוף סימן ת' וה דרך דרש • והרמב"ן ז"ל פי' פרוש זה הוא הנפש החיונית כי בל נפשו' שתנוצה בגרתו יחד ואח"ב ברא להן נוספת ברוח תחלה גופי הב"ח ואחר בך גוף החדש ונתן בו הנפש הזו ואח"ב נפח בו נשמה עליונה שבל דרך זה דחוק מבחה נדחים הוא, שוב לא יתבן לדעת הפלוסוף שהנפשות בחדש ת' רבת הבחות בת"ם לעיל בסי' הקוד' וגו' שאיך יתבן לברוא נפש חיונית לבדה בלי גוף ועוד דת"ב נפש חיה זו לתו תרוחו של אד"ה לבד לבאר קאמר רק הנפש חיונית דבל ב"ח וגו' דבהא דבפ' הסמוכה בחלקו ר"ת ור"ל תשתע דהנפש החשבלת קמיירי ר"ת בדקמיירי ר"ל בת"ם שם ב"ה • ובתגחו ס' תוריע גרסי' מהו נפש חיה בנפשו של אדם בתב ת' ויהי האד' לנפש חיה תשתע דהנפש החשבלת תירני בדת' לרוח מתלתה ותם יפרש שהנפש החשבלת היה ג"ב לפרש התטעה שהיה ת' רבת הבחות בת"ם הו' ז"ל שם ב"ם שיקשה לפירושו בדבתיב ותיבו לדעת היתו' שהנפש האדם בח היולתני יש לייבב זה שבתחלה ברא ה' נפש החיוני' מהתר ותח"ב ברא נוף האד' ונתנו בה ונפח בה נשמת חיי' שהחיל עליה תשבל הפועל לשתתעגם בה' ותו היה האד' לנפש חיה שם ל' נפש אחד מדבר' ותתבונע' בה' תבל סברת זו רחוקה תני שהאמור' התורה שהנפש האדם עגם בבדל מתחלתה לגולה מתחת ב"ה • ושמת י"ל שתוכח התרן היבו סרתי' ויתנה בתר' רוחו של אד"ה והיו ת"ב ב' תאמרו' לבריות אד"ה' הת' לחניבת נפשו תהיו העליון ל' התרן ובב' לבריות' גופו ותח"ב זרק בשמ' בנף • ויהר"ן ז"ל בתב שר"ל שהנפש האדם החיונית שהוא' בתר' הב' ת"ב בתיב ויהי האד' לנפש חיה ותבי' התיבוי בתם שהוא תי ותח"ב הבלימהו בתם שהו' תדבר והוא אומר בעשה אדם וגם בזה התבוות תבוחרות • ועוד בתב הרמב"ן ז"ל שהמשביל יבין פי' תוכח התרן ע"ד שתמת שהיות התרן בחיים וכו' ושלולי תל זה רמז ז"ל ותבני לא ידעתי בבשתרות:

זה בבתם לבאור' תשתע דמקדמי' תית שתרן ול"ק תיה שתמת בדקתמ' בתם' שתתת תוקי ליה בבתם דלבאי תשתבי לתתר ע"ם הטעיד שהול' על בתון בגדר בתר' ועפר לתתו ותה ליתת דשפר קתמ' תית שתרן תשו' דתיבת תית היס הבו בסריגת הסיס וכמ"ם ג"ב לתם שתדש' • ולבבת לתי' בתי דתרבויות דלמינה דרים דבבהמ' ורמם בתי בתי' למינה וכריבי לאסור בלאים לבבי בת בב"ל בתי' הקודמת והיה תיפס' לו' דטעמי' תדתקדי' קרא תית שתרן לבהמה ורמ' בתשעם שהיתו תשוח בתחת' דליב' לתי' דתקדי' דסליב תיבי' דת"ב ה"ל לאקדותי בתי רתם לבבת' אלא דזה הבת' ולחסיבתו שערי' תבל הוקדם בתעשה והיינו דבקט למילתיה הבת ולא בתיתו תרך ות"ת ב"ה לא בזבה בתן בריותם בל בחיות ה"ל דלא תיבעריך בין

דתדבר

ממכר החסוכה שכתן וכלהו בכלל כהמה ליתנהו דחיה בכלל בהמה כדתי' בכלהי שור שנגח מ"ה י אבל החמת יורה דיעורת ק' ליה דכיון דנזכר כתן מעשה החיה מה כ"ל כתר הכי ויבר ה' אלהי מן האדמה כל חית השדה שייכו ועוף שייכו ויבר וכשלמת עוף מיני למשמעיר, שתן הרקק נכר' כדתי' ד"פ השוחט אבל חיה לא מ"ל ואע"ג דיש"מ לוה דהתם לכבוד לא ס"ל דיבורה מסתע בריחה וכן מ"ם להתם לקרוע, שם לא ס"ל דתי להכי ליתת ויבא וכן ר"מ חסיד ליה כפ' המפלת עופר' מהתי טעמ' ולכתי מוקי ליה ר"ה בנחש לחולדה וקרא דוייבר מיירי בכלל שהזהו נקרא שם והוחיל והיה נריך להזכירן. שם שכיק ספו' יצירתן לחת' ות"מ הזכיר כאן הנחש כפרט לחשיבותו וע"ד זה תפסר דת"ס לדידיה מ"ם בנפשות ד' וכו' דכריתה היה תחת' פרטי לכל מיני החיה דלעיכו נפש חיה ותחר פרטי לנחש דלעיכו חיתו ארץ ומעשה לא הזכיר אלא הנחש ושניך לחיב' להת';

בנפשות הוא תו' ד' כו' דלא משמע ליה דנפש חיה כללא הוא ופרטיו בהמה ורמש וח"ו אלא מלתא בתמני בפשה דומיא דיסרכו המים נפש חיה ועוף יעופף על ק"נפש חיה דגיש ועוף וכ"ש דת"ל לא הל"ל למיכ נפש חיה;

כשנבראו הוא תו' חית הארץ וכו' כתב רש"י ז"ל וכנופיה הוא תו' וכו' ואו חיתו ארץ לא נח' ול"נ דחיתו ארץ לעיכו חית הארץ והמחוסר בפסוק כ' לעיכו ונפש חיה דריסת ואין להק' ל"נ מה שלא נברא גוף לא' מפס לפי שקדם היו' היה רשוי שיהיה בחיתו ארץ שהן המזוחרי בנפשו והשדי יכרתו נופש דו"ל שקב"ה נפש מתחלה שעתיד להניח בריחה ל' לחסרון הזמן וקדם לברות גופו שהחרי' שרחתה חכמתו שבריכה יותר לעו' ל"נ לחשיבו השדים שם בפס דברי' דומיס לחדם כדתי' פ' אין דורשין רפה להניח בריחת גופו לחסרון הזמן ללמד ד"ח שתפילו בדבר תשוב מאד יניח החדם מלאכתו בשקדם היום;

אלו השדים כתני' השדים נחלקו החכמים פסם מתניעים כמניעותם אלא שגם הם נחלקו בחיבותם כי י"ח פסם מורכבים מב' יסודות הזכים האש והחויר כי יש דברים מורכבים מב' יסודות כעפר שהוא מורכב מהחרץ והמים והחלק שמורכב מסחרן והחויר ובחר שמורכב מהמים והרוח וכת"ם המפר, להלבו יסודי התורה בתחלת פ"ד ולכן לא ירחו השדים לזכות עיכם וכן כתב הרמב"ן ז"ל עלה דסכי' דאין דורשין הל"ל בפי' לפ' מחרי מות וי"ח שכפי הסוות הטבעיו' לא יתכוה שום נברא מהם וחויר שאין שם אלא חיבות פ' פועל וכני' מתפעלי' ויהיה דיחתיל לפסם חיבו' מחוצא למתפעלי' וגובר לפועלי' פסם פ' עם היותם נמנאים בב' נושאי' והוא הסוס הנמצא בהם וחויר אבל עכיכ השדים אינו נוף אבל כתו' רוחניו' מסכימו' עם הנפ' המדמה כתו שהמלאכי' נמנאי' רוחניי' מסכימו' עם הנפל וזה דעת ג' רש"י ומפס מי שמפקיע מניעותם לגמרי מהם בדברי חז"ל מפורסס מניעות, מאד בחי' שאלו בו ובחי' הנו' וכעובדא דקלטיניום דלקמן פס ג' וכנמ' פ"ק דברכות אמ' דקיימי עלן כי כפלא לעוני' וכערוכי' אמ' על הלבות יוסף שידע מחרישהו וכפ' לב הכפר הביאו הוא עובדא דשידת דסוס מהתם לרב פפא וכפ' ערבי פסחי האריכו בעניני השדים ואגר' בת מחלת וכפ' קדש מזבח עובדת דבן תמליון וכבמה דוכתי וכעל ד"ח כתב בח"ב ס"ב שזות התמוב' חילה הכרחית בחמוצת התור' ואמתרי' רז"ל בלא תפס שיכותרו ע"ב הוה שיקרתו לפעולו הדמיון שדי' והס גורי' כרוחו' כדמיון מזיקו לבכל התנושי ולא ירחו כי פס כדמיון אם שיהיה להס מניעות ואם שלא יהיו נמנאי' שלא כפי כיו הדמיון ושו"ב פי' מי לילן וע"ד זה פי' הרוו דורשין הנו לבכל לא יסבלהו המתחר בחבו' אחנס מפס יר' שהס מורכבי' מיסודו' כדברי הרמב"ן ז"ל אחנס הא דקתני שתו שלא יהיה בהס נוף כלל כשהת ן רש"י הכו' אך בבנת' פסס נמנאי' אתה שהתפרסס מניעותם בדברי חז"ל כבו' ועכיו קדוש היו' תפשר לפ' בפשטו שלתה שקדם היום הניחם שיהיו בחוח רוחניו ולא ברח להן גופות אבל כדי להסכים אחתר זה אל אחריהם המורים שסוברים שהם מורכבי' ז"ל דה"ק שלא ברח להם גוף שלא בעל ד' יסודות כרוב המורכבים ובאחרו בעלי ב' יסודות לבד נם דבים אתאתריהם ז"ל ס"ח לפרשם בשהת ן רשב"ן ועי"ש דרש: ז"ל שהשדים בכלן רמז אל בחות המזיקים הנאחזים בנפשות החדם ומזיקים אותו מן העו והן הקנא והתאוה והכבוד שהקנא אתתף אתחרוני

שאחכנה בלב' שבו החמדה לקנא' בכל אחרים והתאוה אתתף אתהנות אחאכנה בכבד שאתב' התעוררו' התאו' הנאתיו' והכבוד יאתף אתהאכלת אחר אחות כי בקשת הכבו' ענין אחלי כת"ם הרב כפ' חלק וקרא לנ' הנפשות בהמ' ודאתם ואיתו ארץ ולכח החזיק להאתף אשלחתן ייחד שם והוא נפש חיה ואתר אלא נבר לה נוף ר"ל שאין לה עצמות רק אקרס כיב' בקשות הנזק הנו' אין לחס קיום בהתקדם היום והוא אחות אלא שלא יפת' רק הנפש ואחלקיה אחר בשלמו בעבודתו ית' ובאחר הפקאו' אחדו עשתוניו ואכאן מוסר השכל שבהיות כיד החדם בפ"ם עם חשיבה כלומר בעת הוקנה שהוא קרוב למות ולהכנם לקדושת עולם שלכו שבת היה חפץ ר"ל אין אחוה ברכה ואהובה יאליכנה מידו ויבקש עבודת ה' כיה לא נתן עצמות והשארות לתאוותיו: **ובא** לברחת את נופן ולא ברחן ולכן לא נזכרו בפ' שכי דלא מיירי אלא במעשה הנופו שכל לשון מעשה לשון תקון הוא בלבבת רש"י בכמ' דוכתי ואין צריך תקון אלא בנופות;

וקדש השבת ולא ברחן אלא הספיק הזמן, שהרי בריחת אדם אחרי כל הכ"ח וכדאמר בפ' השמוכח אחור ליום אחרון ואחר יצירתו היה כתה שהות כיום שכו ביום ככנס לנ"ע ואחטו וגורש וכו' כדלקמן בספ"ב ולמ"ד בחכו' פ"ה שהמזיקי נברחו בע"ש בין השמשות י"ל בכל זמן אחרי בריחת אדם נתעסק הקב"ה בבריחתן שרחתה חכמתו לאחריך כל הזמן הזה כמלאכת גלגרכן, ובאבר' רוחנלא הספיק לברות גופן ל"נ שרחתה חכמתו שעת בריחה היתה בין השמשות י"ל בכל זמן אחרי בריחת אדם יצוע אלא ולכן לא היה ספק לברות גופן ומיהו ק' דמסה משמע שבריחת נשמותיהן קודם לאדם היה דתוכה אחרן נפש היה מקמי בעשה אדם כתיב וברחם שכתו שמעשה הכ"ח קדם לאדם כדאחר אחור למעשה יום אחרון כן כל הנז' כמאחר אסור ול"ל מסוס דכתי לברות הכ"ח קודם לאדם והוגרך להקדים בריחת רוח הבהמה ברת עתהן ג"כ רוח של שדים שהוא ודאי דום, להם ולא לרוח האדם וא"ת אחר בריחת רוחן לא נתעסק בהן עוד אחר בריחת האדם שאחר כך הסליט הרחוי לרוחן או הרכיבן כב' היסודות כ"ל ומדאמר אחור למעשה יום אחרון לא יתכייב שלא נברא שום דבר אחרי אדם כמ"ש שם ס"ה;

ללמדך ד"ח אין לפ' שהניח בריחתן מתקדת היו' כדי ללמד ד"ח דת"ל דלא מני עביד מלאכה מתקדם היום כי גם הקב"ה שותר השבת כלקמן בפי"ח סי' ו' ואתי דכתיב ויכל מלהים ביום הז' מתרנה לה לקחן בפ"י סי' י"ח ה"פ שהקב"ה יצע מתחלה שלא יספיק השעה וה"ל להקדים שעת יצירתם כדי שיהיה שהות להשלימה ע"כ אחריך היום ע"כ שברגע שברח נשמותיהן היה יכול לברות להן גופו כאחתר ע' וכדתנן כי אחתרת נברח העול' אמת"ל והלא באחתר ע' יכול להברחו וכו' אלא שבדי ללמדך ד"ח הניח בריחתן לערב וכברח בשהות זמן כשאר הנברחים כדי שיכח העכוב מבד קטר השעה וגלמד ד"ח ואע"פ שם, היה חפץ בבריח גופן ניחח ליה להקב"ה להניח כיון שאיכה בריחה חשוב אחר כדי ללמד ד"ח אחפ"י שאין בורך כ"כ ללמוד זה שבכלל אתות שבת אתיתי אבל אין לפרש שגם ס' בלאי אחן בבריח' גופן ושלילה הוא שבקש שיהיה שלפי שקדם היו לה בריחן כדי ללמד ד"ח אאתי ללמדך דקאתר דלא דמי לאתי דאתי, גבי נעשה אדם ואחרינא נח שבת ללמד ד"ח שלולי לאוד וז לא היה אז בן אבל הכא שלולי אלא היה בורחן ואפילו אתה לקרוא קאי דאתי דרשני לן בריחת רוחותיהן עם היותה חסרה שלא בשלמה הוא ללמד ד"ח שבשבל שבשביל קדוש שבת הניח המלאכה ק' שהוא לאוד שקרי כיון שלפי האחת לא היה כן אלא היתה אחינ' המלאכה בשביל השבת אלא מגד ענתה ובחרדה גח ובעם' אדם מלאתי יפה ד"ח שבן היה האחת שה אתר כן ואתי בא"ם שאפילו הקדוש ב"ה נהג ד"ח כ"ש בריחו לאחנסים לנהוג כן:

רבי יוחנן פתח אחוד וקדם נראתי אמו' דאיירי במעשה אדם שבבר' אחרי בריחת כל הנבראים שלא היה אחד מהם יכול לדרוש בבעת אדם לפ' שבתמרי בסוף פתח ר"י בהאי קרא בשבת לדרוש בבעת אדם לפ' שבת אחור מעשהו ואע"ג דאיכו אפר' לקרא שם זבח אדם אוכל כ' עולמות ת"ח ס"ל למעשה אדם מיירי בקדימתו ואחורו ובדרשב"ל בהמשמע פשטיה דקרא ות"ק ל"ה בב' עולמות אפשר דה"ל דס"ל למכל מקום רמיז קרא אהא דאי לדרשב"ל לחודיה ה"ל לאקדומי

פרשת השמינית

א ויאמר להים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ר' יוחנן פתח אאחור וקדם צרתני ונ' ואאמר רבי יוחנן אם זכה אדם אוכל ב' עולמות שנאמ' אחור וקדם צרתני ואם לאו הוא בא ליתן דין וחשבון שנאמר ותשת עלי כפך אמר רבי ירמיה בן אלעזר בשעה שברא הקב"ה את

קדש לחחור לכל השתח דרמיז לכ' עולמו' מכי למימ' לחחור סיינו עכ"ב הכח כחחרונה וקדש הוח השם ז' הקודש לו כחכי' וחקדיש קדש לחשוב מקודש בסכה מ"כ דחחור הוח עכ"ב שכשחר חחר השל' כלו' שחשחירו לחריו וקדש הוח עכ"ב שהוח לפני השל' והולך לעולם:

אם זכה חדם חוכל כ' שולמו'

את אר'הר אנדרוגינוס בראו הה"ד זכר ונקב' בראם א"ר שמוע בר נחמן בשעה שברא הקב"ה את אר'הר ריו פרצופים בראו ונסרו ועשאו גבים גב לכאן וגב לכאן אהיזון ליה והטיב ויקח א' מצלעותיו אם' להן מתרין סטרוחי הטד"א ולצלע חטשכן רמתרגמינן ולסטר משכנא וגו' ר' חנחום בשם ר' בניה ור' ברכיה בשם ר' אושעיה אמר בשעה שברא הקב"ה את אר'הר גולם בראו והיו"ד מוטל עסוף העולם וע"ם הה"ר גלמי ראו עיניך וכו' ר' יוש' ב"ר נחמיה ור' בר סימון בשם ר' אושעיה אמר °מלא כל העולם בראו מן הטורח למערב מנין שנא' אחור וקדם צרתני וגו' מצפון לדרום מנין שנא' °ולמקצה השמים ועק"ה ומנין אף להללו של עולם שנאמ' ותשת עלי כפך בר"א °כפך מעלי הרחק: א"ר אלעזר אחור אחור למעשה יום הראשון וקדם למעשה יום האחרון היא דעתירה רר"א ראר"א תוצא הארץ נפש חיה לשיגה זו רוחו של אר'הר א"ר שמעון בן לוי °אחור למעשה יום האחרון וקדם למעשה יום הראשון היא דעתיה דרשב"ל דאמר רשב"ל ורוח אלהים מרחפת על פני המים זו רוחו של מלך המשיח הכד"א °ונחח עליו רוח ה' אם וכה אדם או' לו אתה קדמת למלכי השרת ואם לאו או' לו זובוב קדמך יתוש קדמך שלשול זה קדמך: א"ר נחמן אחור לכל המעשים וקדם לכל ענשין א"ל שמואל אף בקלום אינו בא אלא באחרונה הה"ר °הללו את ה' מן השמים וגו' ואו' ואומר כל מלכי ארץ וכל לאומים בחורים וגם בתולות: א"ר שמלאי כשם שקלוסו אינה אלא אחר בחמה חיה ועוף כך בריותיו אינה אלא אחר בהמה חיה ועוף מה טעמית שנאמ' ויאמר אלהים ישרצו המים ואח"כ ויאמר אלהים תוצא הארץ וגו' ואחר כך ויאמר אלהים נעשה אדם וגו': רבי

פי' שה"ז ועכ"ב ולפ ע"ג דלדיקים רבו ים להם יסורין בעה"ז לגבות כד טוב שכיום מן יסורין על מכה מ"מ דוב נדיקי גמורים מוכלחי כעה"ז וכן ל"ל כהה דמסקי כפ"ק דכרכות נדיק וטוב לו נדיק גמור נדיק ורע לו כדיק שחינו גמור ס"ל כ"ל כלכדיק גמור לגמרי חין רע לו כלל ולפי' יסורי' של מכה ליתנהו חלח כמי שבידו כד טוב קל שחפושרים יסורים של מכה שהם יסורין גדולים מהרחו לעולם והח דנרסי' כהם דח"ל ר' יוחנן לרבי חלעזר חלח יכוטר על עון הנעמות וגו' מזולו כי חין חדם זוכה לב' חלחנות דהח כמה נדיקים וחכים לב' חלחנות כגון ר' ודוחק לפרש כ' עולמו על עון הנעמות וגו' התחיה:

שנאמר חחור וק"ל והפ' לזכות כחחו' וקל' נרחה וחע"פ שחין טעה חבליחו חלח לעכ"פ מ"מ נם רלונו יהי' שיהיה כעה"ז חלח שכשחולו נורם לו יסדדנו ה' לעמיתים לשכו' הנדעות חין כחן מקום לכוחנו ול"ק מהח דנר' לקמן כפ"ד כשהנדיקים מבקשי' ליטב בשלוה השטן מקטרג כו' דהיינו משום שחבקשים שיש להם להשתפק כשה"כ ולח לבקש שלום עה"ז חכל חי חתי ממילח ניחח ליה להקב"ה: ח"ק מה טנין לזה לטנין המו' דכתיב כיה חתי קרח טנינן המו' לספר מדעות ית' כחלקי החדם כי הוח כדרכו וחוקר מצפונינו ובצלמח לפי' ר' ירמיה וכל המבר בשמוך י"ל לחיידי דכתי לו' שברחו חנם חורחים מזכיר חוך היש וי"ל שהוח כתיבת ט' חל היות השנחת הש"י כו כי לח ברחו כדרך הב"ח רק לחכלית משעבו שיבוח חם ייטיב ויפסיד חם ירע ומזה יחזיר עלמה השנחתו ית' כמשעבו טפי משחר הב"ח לעמ לו כדרכיו ה"ב הכל עניו ח' שכתו שחנין כמהותו נ"ב מנין כחכליתו: וע"ד דרש חיש לו' שלכי בשבת השנחתו ית' כחדם יותר משחר הב"ח הוח לשבת השכל חבר בו שלכן נחן בו הש"י השכל כדי שיהיה לו יתרון על הב"ח והוח שיהיה מוכנח מלחתו דחל"ב למה זה לו וכמ"ש בשל העקדים הח"ד לכן נחך טנין שברו ושנשו שנ"ח לו יותר משחר הב"ח לשבת השכל והכחירה חשר לו:

ואם לשון כיחן דין שחל"ל שלח יהכ' לעכ"ב חלח שנעשה על חטחיו והכחתו כשה"ז נהפך לו לרוטן שנעשם עליו:

דין וחשבון לשונו' חשבו' וכדפי' שנחיל' דין הוח ההשתדלות בדין לחת החשבון לח עשק דין ולשון זה שנור בדברי חז"ל ויש"ה עשוה עשק דין ממש שהחוט' יפרש חטחו ושנשו הרחוי בפיו וכיוטה כזה חתר כתחרו נכי כיד כל חדם יחתום:

שנאמר ושמת עלי כפך לשון יסורין דומית דכפך מעלי הרחק ה"ם בסמוך כתר חלתים דר"ח כ"ל כפך מעלי הרחק טשות טופר ורחוי לכותבו כחן כי שם חין לו פנין והבי מיתה בספר ויקרח ומה שיורה לכפך הכתי כיסורין מיידי דכתי' התם חנח חלך מרוחך נו':

אנדרוגינוס כרחו ל"ל דפי' חנדרוגינוס דהכח ליתה כפירוש חנדרוגינוס דכולה נמר' דהיינו גוף חחד שים לו זכרות ונקבות חלח דו פרלופים שהם כ' נופות נמורים חחד זכר וחחד נקבה וכיו דכוקים נב שם נב חלח חסריה חלח נסיר' לחלקם זה מזה ולתקן נופותיהם מחכונן וכן חנדרוגינוס משום דזכר ונקבה סמוכים ורשב"ן לפרושים חלחיה דר' יתח דהח כהדיח נרסינן כפ"ק דשרוטין חמר ר' ירמיה כר חלעזר דו פרלופים היו לו לחדם וכבי

מחמת ליפנח דקחתר חמר רשב"ן ולח רשב"ן חמר ולהכי מייתי הך חלחח הכח דלדידיה חפ' קרח דחחור וקדם נרחני דכליה קיימי' דכחדם הרחשון מיירי וכ"פ מכח חחור ומכח פנים נרחני נורם סיום כ' פרלופי' כבריחתו ותפח עלי כפך וחלקתני לפנים ובחדש כשרוטין וכר' דחחור הוח כך נורת הכתם וקדם פני הסיום דפרלוף הזכר סיה הולך לפנים כדחיתח הכח וק"ק דח"כ קדם וחחור מיכני ליה ומחח דחחור דהוח חלזמן נקט כרים והח דלח חפ' חחור וק"כ כחחר הפי דכיון דהח יליף חוכר ונקב' כרחם דכ' פרלופים נכרח נימח לחוקמי קרח כהכי דנרחני נורם מכחב ומ"מ חין חלמוד נרחני הכרח ללחמוד כ' פרלופי' ולהכי חנטריך קרח דוכר ונקבה כרחם:

אנדרוגינוס כרחו ומחמ' כל הדכרים כקומתן נכרחו כשכיונן נכרחו ל"ק דסיינו חחר נחר נריחתן

כדחמ' לקמן נפי' כ סי' נ':

הה"ד זכר ונקבה כרחם נם' הרחו' וכפ"כ דערוכין מיכלינו רב ושמואל נני ויכן ה' חת הכלב חד חמר פרלוף דסיינו כ' פרלופים כדחמרי' הכח וחד חמר זכר ופרכי' כשלמח למ"ד פרלוף סיינו דכתיב זכר ונקבה כרחם חלח למ"ד זכר חחי ו"ו כרחם ומחרנינן כדרכי חכמו דחמר"ח רחי כתיב הכח זכר וב"כ וכתיב כשלם חלהים כרח חותו כתחלה עלה כמחשכה לכרחי סנים ולכסוף נכרח יחידי ופרכי' זכר ונקבה כרחם משמע חחחלת כריחתו סיה זכר ונקבה זכר מכח זה ונקבה מכח זה כרח חותו משמע חד: ונם נפרק דכחזוקות נרסי' רב יוחנן רחי כתי' כשלם חת"ל וכתיב זכר וב"כ כתחלת עלה כמחשכה כו' נם נפ"ק דחגי' נמנ' דילן וכירושלמי מייתי כעובדח דחלמי החלך דלח כתבו לו זכר ונקבה כרחם ופרכ"י והחום' כו' כלהלכתות נפרקין נסי' י' וק' דחל"ל דכרחם כתחלת הכריחה קחיירי דלחח ל"ק חלח שנשיחם נכרחו כשבו זה חחר זה ומיהו לזה י"ל דחחדר וכתב לזכר כהדי נקבה ס"ת להכי הוח כתחלת דחל"כ לח ה"ל לח"ל חלח ונם נקבה כרחם סהזכר כבר נזכר ת"ק דח"ס דק' לימ חחי קרח דכסוף הפ' ולח חדכתיב כריחת דעשים כתר כנלם חב"ח זכר ונקב' כרח חות' ומיין נר' לחלק בין כרחם לנרח חותם * ותדרכה כהחי קרח חיכח לחק' טפי דחק' שכרחם זכר ונקב' והדר קחתר ויקח ח' חלנעותיו נו' דחמכת דעד הכתח ל"ק דקרח כלל וחח"כ פירש וכדחכח כל"כ חדות דר"ח וכ"כ רש"י ז"ל שזה פסוטו של חקרח חכל חקום כהחי קרח קחי חיכח טפי לחק' ולחדרכ כ"ז טפי חכחיבך קרח ונם רש"י ז"ל כתב כפי' הפ' ז"ל זכר ונקבה כרח חותם ולהכי הוח חומר ויקח חחת חנלעותיו דכתיב כתר זכר ונקבה כרח חותם הוח * ויהיב כרחם לכחורם לפרק דכל הנך דרשות חקרח קחת קיימי ולפי שכרחם כתקו' כרח חותם חפסו זכר ונקבה כרחם כלשונם חתיב סהוח לפון קנר ונבי חלמי לח הניחו חלח קרח קחת דחייבי דלח חק' ליה חדכתיב כתר הכי ויקח מ' חנלעותיו ולח יסכור דהוי כלל ופי' חכל כזכר ונקב' כרחם לח הניחו דלח חייבי למיתי ויש נוכחים לזה חדחייבי' כפרקין כסי' הכ' הח חסנו לו זכר ונקבו כרחם וכפרקי' עליה דקרח קחת קיימי' ועוד דירושלמי מייתי לה חקרי קרח דויכל ביום הז' * וכן הח דחמי' קרחי חהדדי כתיב זכר וכ"כ וכו' חקרח קחת קחי חח"כ דק' להו נחי בקרח כ' דחמכת לזו דלמח' שחחלת הכריחה נבו חת נ"כ נקבה כחת חכ' דכתיב כרחם ויש נם כן קלת הוכחה לזה חדחמי' חכנלם חכ"ח דכתיב כרחם ולחי חזכר וכ"כ דסיפח דחמי' לרחי חכחמות חלהים עשה חותו כהכתוב כנפלו * חפל ק' דכנחרת דילן חייבי להנחת זכר וכ"כ כתר ויכל חלהים ביום הכביעי חמשע דחקרח כ' קחי ולפי מ"ש לא חייבינן מתלמי חלח בקרח קחת וחפילו חיחת דחמכחי מתלמי

אלא ליתן תודה כתבי לזכר למוד דמתחלה ג"כ נברית הנקבה
כנו' ותק' ליה תדכתיב ויקח מ' מצלע דבריתא ליכרי תדם והדר
נקבה מ"ת אחתי לה שנו לוג"כ קרא קמיה ות"ש שנתנו אחתי ל"ק
בגת' אלא הכ' ואיתיו י"ל דרבות' נקט דאפי' הכ' שנו לו מהט' הכי
וכ"ש הה' מהט' ברחמון דכתיב מקמי ויקח מ' מצלעותיו והא דתני
עשרה מעות הכ' קרמי לגיל דאל עניות לינון כאל חציבי וכפרקי'
נקט הה' וה"ה הכ' מ"ב הכ' ל"ק אלא ברחמון מהט' הכי:
מ"ק דמי לקרי' קמיה מגהיגן זכר ונקוביו מ"ב לה נזכרה שם בריאת
הנקבה ומתי ויברך לותם שהיה דכתי' כתריה: ושמח י"ל דאקרי
קמיה ל"ק לן דכיון דכרים' לינון דתם ודבר חוה לאכי כתב בריאת
בריאת תדם לחודיה והדר חוה וחזר להזכיר זכר בהדי נקבה
לאחמוניי שכיום בריאת הזכר היה ג"כ הנקבה וקרי לויקח מ'
מצלעותיו הוה פי' דקרי קמיה כדכתיב אחד מצלעותיו ל' דכיון
דהתם לא מתי לפ' סדר בריאתם אלא שכיום שברחם ברכם וקרי
שתם תדם לה ה"ל להזכיר תחלה בריאת תדם לחודיה והדר
לתרוייהו אלא אכי הל"ל ביום ברוא אלהים תדם ומשה דהא ידעי'
שוה קדם לזה ומחכת' אכי ס"ת דאתי לן' שבתחלת הבריאה' בבריאת'
תדם נזכרה הוה ביה נמי בריאת' זכר ונקבה ולפי שאלמיי לא יסבול
כ' פרטות ויחשוב שבתחלה נבראו כאחד כ' גופים מוחלקים וכר
ונקבה הוברכו להניח: והה דמייתי בפרקי' זכר ונקוביו תפטר
מעות מימ' דר"י הסמוכה לה כמ"ש שם כה:

דו פרצופין בראו ונסרו ועשאו נכיים כלו' שעב' לו נכים
במקום הנסירה שהיה כ"ג מב' המחולקים
מחוסר מגבו ומלאו כסר והייכו ויסגור כסר תחתנה דלמ"ד זכ
קריך לדחוק דהייכו למקום תחך לכך כדאמרי' בגת' ומע"ג דלהך
ס' נמי ק' דתתיתי מיבעי ליה הא ל"ק כולי האי וכמ"ש לק' בפי"
סי דו פרצופין ט' הבריאה ע"ו התאר מבואר
מזה כדי שיהיו מתחתדים בנוף מ' וחוזם יפלה יפה בעריך
לטובתו מ"ב בפתר הכ"ת וכתי"ם עשם מעלמי וכסר מבשרי וכו'
ועו' פלא רבה ס' להמיית לו בת זוגו עד שיתבעתו בפיו כי אפילו
עכ"ז קרא תגר ואתר האדם אשר כתת עמדי וכ"ם אלו האניחה לו
אלי שהלה כבודע ולבן הוסיף לברחתה עמו בנוף מ' כי לא היה
בחות שיברחתה אח"כ כשיתבעתה מן האדמה כי אין רחוי שיהיו כ'
ברואו מחוברין למיין מ' ולדעת המפרש' כ' פרצופין רמז לאומר
וגורה או לנפש המדברות והחיוניות עיין עליהם בתקוותם
שהאריכו בעניניהם אז ונם יש לפרש כ' פרצופין על יב"ש וי"ב
והכל הולך אל מקום מ': **והכתיב** ויקח אח' מצלעותיו
דמשמע דכלא ממש הוא שלקח מנוף האדם לא פרוף ודחיק
לאוקומי' לשון כך והא לאו דוקא לרבי ירמיה דאפילו למ"ד זכר כ"ל
אכי והייכו דלא פרכי' בגת' הך פירכא למ"ד פרצוף כדפריך מפתר
מילי דכישת למ"ד זכ וק' למ"ד פרצוף ובהדיא כתב רש"י ז"ל
בפ' כ' דערוכין דפיק לרב כין לשמואל הכלא לשון נדדיו ולא פריך
הכא לר"י אלא מעות לשמואל דלקמן בפי"ז סי' ח' דאתר עלפא
כישת וכ"ל דשמואל דלקמן לאו הייכו שמו' דמייתי בגת' דפליג אדב
וג' אחלוקת בדבר כדאכתוב בסי' הנז כ"ם

כהרין סטרוסי' ות"ש ומי ויבן את הצלע והלא ככר בנויה
היה' הם מתרני בגת' כדר"ם בן תכסיה דאת' מלמד
שקלעה הקב"ה לחוה והביאה לאד שכן בכרכי היה קורין לקלעית'
בניאת ד"ת ויבן מלמד שברא הקב"ה לחוה בבנין אוהר מה אוהר זה
רחב מלמטה וקצר מלמעלה כדי לקבל את הפירות אף אשה רחפה
מלמטה וקצרה מלמעלה כדי לקבל את הולד:

הכ"דא והצלע אשר לקח מן האדם שפיר ידעי דלצלע התסכן
ספר מסכנה ות"ת מותבי דהתם הוה דעב"ל לו' הכי
אלא הכא מאתי מפקינן קרא מתסתותיה דהתם צלע עלפא
ואחדר' אלו כיון הכתו' לזה ה"ל לפ' כד דהדיא כיון דאיכא למסמי
ומסמי דכיון דהא מתסכן צלע לשון נד ניחא לפ' הכא הכי ת"ט
דזכר ונקבה ברחם ומחור וקדם נבראתי הכי:

הכ"דא והצלע אשר לקח ק"ק מאתי לא מייתי מבל צלעו דכתי'
בחרון דמתרגמי' כתי' סטרוסי' כיון דהא כתי' בתחלה
ואשה לתתם לאן כ"כ הכרח למתרגם דלילמא לעולם צלע ממש
סיהו בחרון מבד אך דומה לצלע שהיה עשוי בלעות בלעות
וכן מתירך ניסא דקתמר שיתן הטבעות בעניים הרם הדומים
לבלעות:

גולם ברוח כל דבר אלא בגמר מלאכתו מיקרי גולם והכ'
כשנגלו קודם שעשה לו תוך ידים ורגלים ושאר
אברי וכך אתר בשבת פ' המוכיח שהמעיל גלימא לפי שאדם עשוי
בו כגולם והא דקתמר גולם היה מוטל וכו' לאו הא בהא תליא

דדוקא כשהיה גולם הוא שהיה מסוף העולם ועד סופו ולא לאחרי
גמר מלאכתו דהא כפ"ב דחגיגה אתר דיהיו עסרה הוא שנתעטר
אלא הייכו דמשעת שנעשה גולם היה מוטל מסוף עולם ועי"ש:

הה"ד גלמי רואו עיניך בלומר גלמי היה מוטל בכל מרחב
עיניך דהייכו כל העולם ודומיא לזה תניא בסנהדרין
פ' אד"ת היה ר"מ אומר אדם הראשון מכל העולם כלו הוכבר עפרו
שנאתר גלמי רואו עיניך וכתיב עיני ה' אתה מאוטטות בכל הארץ
ופירש' מכל מרחב עיניך גלמתי והייכו כל העולם וט' דרש זו
דאל"כ רחית מיבעי ליה וכיון' השיבו לת"ל ואת"ג דקרתי טוכה
לוכה דכתיבי עיניה בו רחים שהיו שהכי הכא דאתירי בהקב"ה דכל
דאפשר לקבר אלא להזכיר חבר תיוחד עדיפי ספי ואפשר דג"ם
קמ יליף ות"ת ים ספרם כין כ' תנדומ"ו דלר"ש יליפינן דגלמו היה
מוטל וכו' אבל בבריאת עפרו לא מיירי ולר"ת ליפא דילפינן
לבריאת גופו ובשעורו לא מיירי:

הה"ד גלמי רואו עיניך דבתדם הרחמן קתיירי כל המזמור
הזה כדאי' בשוחר טוב וכדדרשינן הכא לחור וקדם
נרתני דכתיב כיה על תד"ר ולקמן בפי"ו כתי דרשינן עליה קרא
דאך תסך יפוסיולק' בפס"ו דרשינן עליה מ"ם אתה יודעת שבתי
ומקומי וכפ' תד"ת ילפינן מדכתיב ולי תה יקרו רעיך אל שתדם
הרחמן ספר בלשון תרמי והה דכתיב בריסים לדוד מזמור הייכו
שדוד תתרו על שתו:

כלא כל העולם כרתו פי' שנופו תלה עולם תכל הנדדים
ממזרח למערב ומכפון לדרום וכן קומתו תתלה תחלל
תהתרן ועד לרקיע וח"ת ואיך היה אפשר שהיה מתנועע לשום כד
כיון שנופו תתלה כל הפנוי י"ל דס"ל שהיה בג"ם עד שנתעטר
וכדכתבו התוספות בפ' אין דורשין דילפינן שתדם הרחמן היה
מסוף העולם ועד סופו תלמקלה השמים ועד קנה הארץ דס"ל כן
לת"ד כתסכת תמיד דתמזרח למערב רחיק טפי תמה שרחוק
מהארץ עד לרקיע דאל"כ תדם היכי הוה קס ושי"ל דהא דקתמר
הכי לאו דוקא עד הרקיע ומעבר לעבר תתם תלה דרך נוחיות
קתמר והכוכב שהיה גדול תתד וקרוב כתעט עד כן דהא תסכתן
דדכרו התורה והנביאים והחכמים לשון הבתי בדאיתא בחולין
פ' נ"ה: ואין לפרש דכולה בשעור קומתו קתיירי וה"ק שהיה
כתזרח למערב וכתפון לדדום וכתהארץ עד לרקיע שהכל שעור
אחד וכדנרסינן בפ' הנזכר אתר רבי אלעזר תדם שברח הקדוש
ברוך הוא תן הארץ עד לרקיע היה שנאתר למן היום אשר ברא
אלהים אדם על הארץ ולתקנה השמים אתר רבי יהודה אתר רב
תדם הרחמן מסוף העולם ועד סופו שנאתר תקנה השמים ועד
קנה הארץ ופרכי' וקנו קרתי אהבדי ומבני' אחיי ואחיי אד
שעורא הוא דמה כ"ל זה דהא פשיטא דכיון דהוי מתזרח למערב
פוי נתי מהארץ לרקיע וכו' ודוחק לומר דהיא נופא תתא
לאתמוניכן דאחיי ואחיי אד שעורא הוא דמה ענין לזה כאן
ועוד תפכון לדרום למ"ל הא פשיטא דתלפון לדרום כתמזרח
למערב ועוד דאלא העולם מסתיע כדפירש וה"ת ומכ"ל דהוה הכי
דלמא כלהו קרתי בשעור קומתו לאוד מיירי וי"ל דסבירא ליה
כת"ד דתמזרח למערב רחיק טפי תן מה שמהארץ לרקיע ותי כלהו
בשעור קומ' קמיירי קנו קרתי אהבדי ומ"ם נס כן תכפון לדרום
תסום דלמקנה השמים לכל נדדים מסתע כדאכתוב בסמוך והא
דאחקינן כנגדת לתרוני אחיי ואחיי אד שעורא הוא ולא מוקי אד
קרא לקומתו ואד לאחרו כדאתרינן הכא תסום לפירוש זה
פריך לומר שהיה בגן עדן או דומיא הוא כדפירשנו ולא כפי
גמרא לדאוקים כתכי: ובעל תנן תכות כתב כהקדמתו סכ"ג
לינו בשעור תדם בפשוטו אלא קומת אחמתו ואשורו שהיה כל
תה שים בעולם היסודות תמזרח למערב ותהארץ עד לשמים
ובהגיע לסם קודם שניטו העולם הרוחני סרח ונתעטף
השגתו והכריח פי' זה מת"ם אחיי ואחיי אד שעורא הוא שאחר
שהארץ כמרכז והשמים כמקיף אין שני השעורים שוים שתהארץ
לרקיע שהוא מהמרכז למקיף היכו אלא אחי הקיטר ומתזרח
למערב שהוא מקטר המזרחי אל הקטב המערבי שזהו מסוף
העולם ועד סופו הוא כל הקטר אלא שהכוכב לפתר אחמתו ואחר
אחיי ואחיי אד"ם שהיא כלם שהיא כל מה שבעולם היסודות
ועוד פי' שהחכם בידעו אותות השים ידע כל החכמי שבעולם
שהשים הזה הוא אחר בפרט וכן בשאר ידיעותיו וכשחטף לת ידע
אלא הדברים המורגשים אלא ישתתם בשכלו והבריח בלתי
פיות שעור הקומה בפשוטו לפי שהריכות הקומה יותר מהשעור
אום באדם וכל מעשה בראשית הקומתן בגרלו וכו' ואין טענות
אלו מכריחות להוכיח הדברים מפשוטן וכ"ם בהא לקמן פרק

ר"ש בנו' דברים דמשמע שהברים כפשוטן ר"ל שאין לך דבר הקומה
מוס חלה לתורכות זר חבר יקרה לחדם ס' על זולתו חכל גדולה זו
שהיה מן הארץ עד לרקיע ומחלה העולם מע' היה לו גם מת"ם
לידי ולידי חס"ם מן ק"ו מע"פי שזה ס"ח טיסכים לסברת
החנטנניני' שהארץ והשמים כתרכו ועגולה בין שנפר' מ"ם מם"ם
ופ"ם מקוטר המקיף המזרחי אל המקיף המערבי כנו ובין שנפר'
מם"ם ועד סופו מקנה כדור הארץ המזרחי אל קנהו המערבי לא
יכון שאין ערך לשעור המרחק שבין העגולה למרכזו אל שיעור כל
המרכזו ומ"ם הרא"ם ז"ל כפ' ואתחנן שמסוף השוק ועד סופו היינו
מהארץ לרקיע שהמקיף הוא הקנה שם' שהוא חכלית המעלה
והמרכזו שהיה הארץ הוא הקנה החחר חבלי' המטה ומן הארץ עד
לרקיע נקרא על הארץ ולמקנה השמים ונקרא ג"כ למקנה השמי'
ועד קנה השמים ונקרא ג"כ מסוף העולם ועד סופו ואין הכדל
בכל חלה חלא בקריאת השמות י' ל ג דלידי ולידי חד שעורא הוא
לא משמע דזה וזה ענין א' כלתי מתחלפים רק בשיעור ושוד דע"כ המקנה
פניכים מתחלפים בלתי סוים רק בשיעור ושוד דע"כ המקנה
שהקב"ה קנו קדמי מהבדי הכין מסוף העולם ועד סופו לתו הייכו
מהמרכז חל המקיף ואם המתרת חדם פי' זה הכי הל"ל לידי ולידי
חדת מילתת היה לת חס"ם דמשמע דמולה כפירושו ושו למלמקנה
השמים ופק"ם יליף לה ות"כ ע"כ מקנות בקטיות השמי' נופייהו
הם חו שניהם בכדור הארץ ור"ל מקנה שבדור שלנד מזרח השמי'
ועד קנהו שלנד מערב השמי' תדע דהכת ילפי' מיני' לנפון ודרו'
ות"כ שניהם במקיף חו שניהם בתרכו חלא יקרא זה נפון וזה דרו'
כשום כך י' ת"ח אין טענה מזה לפי' הנ' בקושה שסברת רוב
חכמיהו ז"ל מתחלפת לסברת החנטנניני' בתכונת השמים והארץ
וע"פ שברחש אתי שפיר חו לידי ולידי חס"ם וכדלתי' לעיל בפ"כ
סי' ז' ות"ת מדרך שברת קרוב לו' שיכוונו חז"ל בזה לענין ההשנה
בנו' שקשה לל הסברת היות ההדם גדול השעור כזה י' ומוסיף אני
בדרך זה שלכ"ח מזרח למערב ותנפון וכו' לרחוק שהיה יקר
בטביעי השפלים בעלי נ' דמקיש חלו חרך רחב שתק ואין להשיב
מת"ם עד שהיה גולם היה מוטל כו' שלח ירחק היות כו השנה
בעודו גולם כדכתיב לקמן בפכ"ד סימן כ' שאתר עד שהיה גולם
הרחם לו כל הזורות וכו' יולי עוד בזה ג' דרכים: **דא** שס"ב
היות החדם נתום כל הנתלתו שכל העולמו כלולים בו שע"ב נק'
עולם קטן וכתו שניתי' הרב בח"ח פפ"ב ולז"ח שהוח חלה כל העו'
וכנגד מה שיכלול מהעו' השפל אתר מחזרת למערב ופנפון ודרום
כי שה קנות דרכיו וכנגד מה שיכלול העולם עיניהו נם למה שלמעל' מהש"ז
אתר שם מחללו של עו' וכו' שעולם עיניהו נם למה שלמעל' מהש"ז
והם העליונים והכו ג"כ שו שם מן הארץ עד לרקיע היה כלומר
שכללים בו שמים וארץ ולפי שאתר' מסוף העולם וע"ם לת יוכן
לכאורה רק כלל עו' השפל לזה הק' קשו קרתי מהדדי והשיבו לידי
ולידי חס"ם כי כן שנת' כן וכן שכאתר כן הכל לענין ת' שהרי ג'
העולמו' קשורי' זה בזה וכתו' מס"ם וע"ם יכלול הכל ות"ם כיון
שסברת הניח ידו עליו ומעטו הוא כי בחטתו יכאים בו יד ה' למעט
שכלו כי אין חדם חוטת חת"כ שנכנסים בו רוח שטות ותתו בתמעט
דמותו מהיות נתום שנמלחות אתר שחסר מתו הדעת שתזה הכל
הוא העקר שבעבורו היה נתום שנמלאו יותר משאר הב' ות כמ"ם
הרא שם: **הדרך** הכ' שס"ב היות החדם תכלית הל העברתי'
עליונים ותחתונים חלא בדעת החוטני' שהינו תכלית חלא לעו'
השפל כי החמת שהוא יסוד הכל וכמ"ש לקמן בפ' כ' סימן י"ת ס"ה
וכנגד העולם השפל אתר ממזרח למערב ומנפון לדרום וכנגד
העליונים אתר חף בחללו ס"ע וכו' כנו וחז חו ג"כ מהארץ על
לרקיע כנו' ומה שהקשה הוא לחסכו דמם"ה וע"ם לת נאתר חלא
כנו' השפל והשיב לידי ולידי חס"ם כי היותו תכלי' הוא ענין שוה
לכל העולמו' ולכ"ח כשאם מם"ה וע"ם ות"ם שמעטו הוא כי כשאר
שכלו בחטתו נתמעט מהיות תכלית לכל העולמות שעכשו ולתי
שהעליונים חשוכים ממנו: **הדרך** הנ' שה"כ היותו שולט
בכל העברתים כי כעו' השפל כל הוסת תחת רגליו וע"כ כתפלתו
יאנה מדרי רחמיה וחז"ה יאלוט ג"כ בעליונים כיוסף בשתם
בנעטין וייעקב שברה את מלחים וזהו חו' מהארץ עד הרקיע וכו'
ות"ם לידי ולידי חס"ם שולט בטבעי השתתונים לשנותן
ע"ד נס ג"כ ה"ה בעליונים שהנם לת יקבר בזה יותר מכזה ות"ם
שמעטו הוא שבחטתו סר ממנו שלטון זה ולת יוכל לשנות סוס
דבר ואפילו בדרניית השתתונים יקבר כי נמשל בבהמות נדמו:
שנאכר לחור וקדם נרתני דקדם רוח מזרחית כדכתיב
קדמה מזרחה ולחור מערב שבנגדו ואין לקח
ה"ל לתקדומי קדם לחור דלר"ח קרת נתי חתת לו' לחור

לתע' יום ח' כדחמר בסתוך נריך לתקדומי לחור שהוח בבח"י
החולך:

שנאכר לחור וקדם דלח ס"ל דחתת לו' חם וכה חוכל כ'
שלמות שהוח לחוק כדלעיל ונם לת דו פרטופים
דשמח ס"ל כת"ד וכה חו שלעת חתם ותנלתי דחו שיניך לת נפקח
לר"ם דלח מכרש קדת נפ' בפל חרת שיניך חפל לת"ד דתנלתי ר"ע
נפק' ליה תני תיתי' לחחור וקדם לכדר"י לחתח ח"ב לחחור למעשה
יום ח' ותלחקנה השמים לת נפק' דחני תיתר לת לחתח חלה לומר
שחין שותלים תם לפנים תם לחחור כדחמר בנגח' ותיפש' דת"ד
תנלתי ר"ם נפק' ליה תודי נתי לתהחי קרת נתי נפקח ותתי דנקט
תנלתי ר"ם דמשמע שתתי' נתי רבותת דמשמע נולם היה כן:

שנאכר ולחקנה השמים ק' דתכ"ל דהייתו תנפון לדרום
דילתת תת נתי תחזרת לחתר ות"ם רש"י ז"ל דת"כ
סרי כבר לומר לחחור וקדם תינה טענה שחין כ' הספוקי כתורת
ותיך יניח תקרת הכתוב כתורתם תלהזכיר הכל ויסתוך על ת"ם
בדברי קבלה ות"ק כיון דכתי' לחת' תינה חלה הודחק לפיש ה"ל
להזכיר כל הנבדים וז"ל דמלחקנה השמים נפקח לכל הנבדים
כיון דלח פי' ליה נד משמע תקנה ועד קנה לח"ז נד שהוח וה"ק
מחחור וקדם לח נפק' לן חלה מחזרת למערב תכל מכחה נפק' חף
מנפון לדרו' ומשו' דכשי מנקט קרת לחחור וקדם לסיפיה נקטיה
הכח וט' החזור' חלה הזכיר חלה לחחור וקדם לח חס לתריך
למסתבר' דכתו' לחו' וקדם מוכן הוח ג"כ מנפון לדרו' דמתי שבח:

שנאכר ותשת עלי כתף דחתת לו' שהיה עד הרקיע שכפו
יתכ' שהוח בשמים נתוכה עליו ות"ם דכחניגה
תניח דלר"ח לתי למי שכשסרח נתן הקב"ה ידו עליו ותעטו י"ל
דתרי תנתי ותליבח דר"ח דהח ס"ל פליני דקתם יליף שהיה עד
לרקיע תעל הארץ ולמקנה השמי' והכח יליף לה מהכח ותיכו כהח
י"ל דלח פליני דתכ"ג דקרת לענין תשוטיה קתני ת"ח מדתפקי
כהתי ליכנח תמת שכשבח לתשוטו היה ס' הנחת כפו עליו שהיה
תניח לשתי' ת"ק הכח דלח תמת' ליה מהארץ עד לרקיע מדכתיב
על הארץ ולמקנה השמים ס"ל לתן היוה חשר כרח חלה לתה חדם
לתה נתת' דהח תמרי בנח' חלה תנטריך חלה לתשותי' הח ות"ל
דהייתו לתנח דהיתה כרייתי' דילף תה לפנים תה לתחור מלמקנה
השמים ועק"ה דהשתח לח תנטריך למן היוה חשר כרח חלה
לתה נתת' דהח שהיה קוד' שכריתה תכל תנח דיון תני שבר למן היוה
תנ"ח שהיה לתן חתיה למן שותלים קודם שנכרת השוד' ותיכו יליף נתי
לתה למע' תה למט' ת"ל ת"ל דהייתו הת כדכתיב רש"י ותם ולתקני
השמים לח חתח חלה לתשותי' דחד' תם ה"ם וע"ם ולח שהייתו שם
שהיה עד לרקיע דלח תייתי כוליה קרת חלה בענין הארץ:

אחור למעשה יום הח' ותפי' למ"ד כשם ר"ח דהייתו תורת
ומעבר י"ל דלדידיה קרת תרתי קתתר דתי להיות
לחודיה ה"ל לתקדומי קדם לחחו' ותי להח דהכח לחודה ה"ל לפרש
לחחור וקדם לתתי ושו' ותשת עלי כפך תתי הי' לפ"ז ולרשב"ל נתי
י"ל דשם"ל כר"ח כדלעיל ותיכו לת"ד דתנלתי רתו שיניך יליף ר"ח
שהיה תם ה"ם וע"ם ג"ל דחחו' וקד' לדידיה לח חתח חלה לחחו' למעשה
יום ח' תע"ם חלה פי' לחחור וקדם דתתי ולת"ם ותשת עלי כפך י"ל
דתני דתי דש"ק הנה חבבתני כתם שברתיני לחחור וקדם וכחטתי
שתת עלי כפך ויסרתני כיסורין: **אחור** למעשה יום ח' וה"ה
למעשה שתר הימים חלא השבי חלה לידי דנקט יום לחרון נקט
נתי יום ח' וכשוח טו' נרים תיפכח לחחור למע' יום לחרון וקדם
למעשה השבי רתתון והוח שכוח דתפכח הוח ח"ב כתרוייהו נרסי' יו'
לחרון כדנרסי' כתנחו' ופירשו חז"ל שבשתתו נברת קודם לכל
מעשה השבי וגופו לחחרי שכל ח"ק דלפ"ז ה"ל לתקדומי קדם לחחו'
חפל לפי נרסתנו לת מיירי כולה חלא בבשתה כי זה כל החדם:

היא דעתיה דר"ח כלו' הת דפי' הכי חודה לטעתיה דתוכה תתר'
נפש חיה ס"ל מזה ריחו של חד"ה ולהכי תפ' שהבשתה
נברת לחחרי יום ח': **זו רוחו** של חד"ה כר כבר פי' לעיל בפי'
הקודמת היכי כתיב תוכה התרן בבשת' תכל הרתב"ן ז"ל פי' דבבשת
התכוה קתיירי שהקב"ה ברח תחלה בפשות התכוה כתתר תוכ'
התרן נפש חיה ושוב ברח נופות לכל ח' ור"ח ורשב"ל משתעי
דורשין תיכה ביניייהו דר"ח תפ' קרת לחחור וקדם בבשת התכוה
שבחדם לו' שנברחת בתחלת יום הו' עם נפש הב"ח ורשב"ל תפרש
לה בבשתה העליוכה שנברחת כיום רחשון וזה לת ל"ל דכיון
דרשב"ל בבשתה תיירי תשתע דהכי נתי ר"ח ושו' דתי כלהו
תודו שבשתה נברחת בח' ת"ט דר"ח לפרש לחחור וקדם בבשת
התכוה דתדרכה ניהח טפי דכייהו בבשתה התשוכה וייהיה לחחור
וקדם נתתר שתם בכל יתי ברחשית וכ"ם לת"ם דלח קפיד לענין

הנוף

הגוף ועוד זה לית יכול לדעת הוא שנפשות האדם כלן אחד הן כדכתי' לעי' וגו' דל"ל לית הוקדם מעש' האדם וכו' שהרי לית קדמיה נפשו שהתעוברה לשתר כ"ח דנפש חיה כלל לכל נפשות כ"ח מדרכה מעשה כ"ח קודם כיון שנפשו הושוו וכנוגה כ"ח קדמו וח"ו לו' דנפש "חיה לית מיירי אלא באדם אבל בב"ח לית בברית נפשם אלא עם גופם בכת אחת דכיון דגם נפש הת ועשה בבריית באדם קודם הגוף מש"ב בב"ח אלא יכרת נפשם ג"כ קודם נוכן • אלא בנפש' מיירי כדפי' וזהן קושי' ממה שבשטת החגדות שהנפש' קדמה לכל בש"ם עם המלך במלאכתו ישבו וכם' היצירה אחר וזה"כ כן, ימי בראשית עשה דבר מדבר והוציא ים מים וכו' וכת"ש בתור' הרשב"ח הבא בשם הרמב"ן בסימן רפ"ד • דר"ח מני פליג לית"ד שהנשמות קדמו לכל וזה"ש יצירה כ"ק דמתקור השבל חוכו:

אחור למעשה יום אחרון שגופו מוחזר לכל ורוחו קודם לכל דאזדה לטעמיה דרוח אלהים מרחפת זו רוחו של תלך המשיח:

אחור למעשה יום אחרון והקדיש יצירת הגוף המוחזרת שהיא המשו' בכתוני היצירה בהדיא:

אחור למעשה יום אחרון וא"ת והרי בריית אדם נשלמה בשבת ה' כדפי' בפ"ו דת"ח וכן אחר לקמן בספ"ד שבו ביום נכנם בג"ע וכו' אם כן בשבת גדול ביום אחרי בריאתו ועד הערב היה ה' עושה מלאכה כדכתיב ויכל אלהים ביום הז' וכ"ת לא עשה מלאכה מיוחדת אלא תקון הנברחי ככר הא בהדיא תנן בפרקא בפ"ה מסכת י' דברי' נברחו בערב שבת בין השמשות וכו' וי"ל דלא חשוב אלא כעלי נפש ולא ס"ל כר' אחר לעי' שהשדים נברחו בין השמשות ת"ל דלא קפדינן אלא שיפעל נפש ונוף וכי"ל דלא קפיד אלא שתפורשים כתורה ושדים לף על גב דכתובה אחרן נפש חיה איתנהו לא כתיבי בהדיא:

ורוח אלהים מרחפת וכו' ק' דאכתי אמי' ואחרן קדמו לרוחו ואפי' יפרש בריאת בריית וכו' כדפירש"י בחומש אחור קדמה כיון דהכל בתבך אל ויאמר אלהים יהי אור כדפירש לעיל בפ"ג סי' ח' ואפי' תימא כפי' הרא"ם ז"ל דפי' בתחלת בריאת שמים וארץ בשתחרן היתה תהו וכו' אז ביומא דאתמר בתבך אל והארץ היתה כו' וה"ק קודם הבריאה היתה הארץ תהו ובו' מ"מ משמע דמים וחשך ותהום קדמו לרוחו וי"ל דסברת הוא שהרוח לחשיב קדם להם כיון דלחשיבותי' נברא ביום ח' ולא נזכר בפרוש אלא אחרי שהתוהו משום דבעי להתריך ולו' שהיית מרחפת עפ"ת ועי"ל דאפי' תימא דהכך קדמו שייך לומר שפיר קדם לכל מעשה בראשית דהכך אינן מלאכות גמורות ולא קפדינן מקדימתן:

זך רוחו של מלך המשי' גרסי' ולא זה רוחו של אד"ה מסגן כדגרסי' בפוה טוב וכבר' מתשו' הרשב"ם הנ"ל דע"כ היה דעתיה דר"ל דקאמר קמי' אחמ' דאמר הכי לעני' בפ"ב סימן ה' וט"ס הוא שכתבו אמתהות רוחו של אד"ה כדגרסי ר"ת כתבו גם כן כדברי ר"ל וה"ק ואיכי ילף מרוחו של אדם קדם לכל הלא מתשב' דרוחו של מלך המשיח הוא רוחו של אד"ה ודברי הומה, אדם פי' אדם דוד משיח שם קבלה היא בקבל וע"ק דבתתי דפתר קרא במלכיות קאמ' לה לעני' ולפי הפתרון הזה לא אתא קרא לו' שקד' במעשה אלא מדרשא אתא אחר המלכיות הרמוזים בתהו ובהו וחשך וכו' וי"ל דה"ק הכא ר"ל מזדה לטעמיי דפי' דרוח זה לתורות אתא אלא בנשמה חייבי מדקרייה רוח אלהים ולפי הדרשא דפתר לה יפרשנו ברוחו של מלך המשיח שיהא אחריהם מכל לפי הפשט יפרשנו בנשמת אדם שקדמה ואת"ש ברוחו של מלך המשיח הוכרך לרמוז מוכחא עליו רוח ה' דהל"כ מ"ט שיק' רוח אלהים שפי משיח רוחו כני אדם מכל השתא דמיירי ברוחו של אד"ה לא בעי רמיזה דהש"ב שכל רוחו, כני אדם יקרמו רוח אלהים שהם מנפיחת נשמת ה' לתוקוף רוח הש"ח שהן ממעשה אחמר:

אם זכה אדם וכו' כתר מלניה דר"ל גרסי' לה וה"פ דכיון דכשפס קדם לכל וכגוף מחוש לכל אם זכה וכעל נפש הוא מו' לו שקודם הוא למ"ש שבשרתו בשבי מן הש' כדלעיל בפ"ח סי' ד' והכוב' שהוא חשוב מכלן ואף על פי שבגוף הוא מאוחר ליכא קפידא דמיהותו הוא בנפשו ואם לית זכה שהפסיד נפשו ולא נשאר לו כי אם שלמות הגוף שבו דומה לש"ח אם כן הוא פחות מהם שהרי הם קדמו לברייתת גופו ויתכן שלדעת ר"ל יהיה זה ט' הכתוב האו' אחור וקדם צרתני כלומר אתה ברחתני מוכן להיות חשוב מכל הנבראים מן פחות מכלם ולדעת ר"ת שפי' אחור למעשה יום הששון וקדם ליום אחרון יהיה ט' הכתוב לומר הנה ברחתני מתחלה כדי שתהיה מוכן להיות הששון בלבם או אחרון ולא אחשוב שמטבעי אני חשוב מהכל או פחות מכל שלמות האדם כפי מעשיו • ואפשר לומר על דרך דרש שטעם הכתוב לרו"ל לומר

שסבת חולשת חמר האדם הוא לחטיבות עורתו שהדברים כל עוד שהם שלמי הצורה הם חלושי החמר כמ"ש העקדה בפפ"ד ולכן לפי שהוא קדם בצורה שנפשו קדמה לכל לכן נתאחר גופו להיות פחות מהכל ולכן אם זכה אז לו וכו' ואם לא זכה אז לו יתום קדמך כלו' שחמר הב"ח טוב משלו ונשאר בהפסד החמר ולא זכה לשלמו' הגורה ור"ת סובר שאין חולשת חמר האדם לשלמות נפשו שנפשו לא קדמה לכל וזהן ט' הכתוב לדבר בעניין החמר וחמנם חולשת חמר האדם יהיה לשלמות צורתו התבניתיית לבד • ואם תרגיש לו' דר"ת בנפש התנוע' מיירי כד עת הרמב"ן לעיי"ל דר"ת ור"ל נחלקו בחתות נפש האד' שר"ל סובר כדעת האו' שהיא עצם שכלי מתחלה וזה אם זכה אז לו שקדם למ"ש שנפשו שחלושה מתחת כ"ה חזקה מהם ור"ת סובר כדעת האו' שהיא עצם מוכן ולכן אפילו יזכה האדם לא יתאחר לו שקדם למ"ש שלא יתכן שמה שנתחדש מהחמר אע"פ שיסוב עצם נכלל יעלה על השכלים הנבדלים בעלמם • נפ' ל' שבזה הם חולקים שר"ל סובר שנשמת האדם נאצלת מאתו ית' ולכן קדמה לכל שלא התרכה אלא לידו ית' ור"ת סובר כדעת הפלו' שהבורה החבונות נאצלת מהשכל הפועל ולזה לא קדמה אלא שתאחר לו שקדם למ"ש שלא יתכן שמה שנתחדש מהחמר אע"פ שיסוב עצם נכלל יעלה על השכלים הנבדלים בעלמם • נפ' ל' שבזה הם חולקים שר"ל סובר שנשמת האדם נאצלת מאתו ית' ולכן קדמה אלא שתאחר לו שקדם למ"ש

האדם יקדם האדם כנ"ל וכן מצינו ירוד דכתיב אפס כל אפס אדם וכתיב נו' וכן אפס תסיפם כתיב ה' והדר מעוף השמים ועד בהמה נו': **שקדמו** לו כת אלף בחרונה שבכל מקומות בסדר הכתובים כמו כתמ"ו וק"כ האדם הוא החתון לגיהנם למיתה דנקט אדם בחרונה כסדר יצירתו דסלק חיוך לא נקטינהו כסדר יצירתם:

שקדמו לו כת אלף בחרונה ול"ק מהא דתניא בחולין ע' נ"ה תין מ"ם תו' סירה למ"ם עד סיסרא תומרי למטה סנ' כרן יחד כוכבי בקר והדר וירישו כל בני מלכים דכתם בישראל עם קדושו וכסתמא דמיכני מכל ל"ל קלוס דכתם מהו דכתלמ' בענין סירה דתחר כתם ה"ם באקדם ה' אל ה' מתם ה"ם תינן מסורני עד שיחזרו ישראל לסירתם כתחלה תכל הכח כת"ו דכר תו ה' את הוה קלוס אדם מאוחר לכל שהרי האדם מקלס בכל עת סידכם ולימא למיתי דכתיב הכריח מיירי סב"ה קלס מכח ליצירתו ומשנה האדם שמאוחר כיצירה מאוחר בקלוס דת"כ מאי קאמר ר' שמלאי כשם בקלוסו וכו' דמדרכה אחור בקלוס נמשך מאחור ליצירה וליכא למי' דלענין כתיב קאמר שבכתב קלוס האדם כאחרונה דמאי כפקא מינה ועוד דכתו' טוב מזמ' קמ"ח כתבו לסדר קלוסו וזה הכל מקלסים את המלך ומי הוא המקלם כתחלה כני פלטרין ואחר כך כני המדינה לכך נאמר הללו את ה' מן השמים וכו' לאחר שקלסוהו מי מקלם תחלה מי שהוא גדול מתחבירו ומי הן הגדולים הללו התינוקות וכו' גם כתי' זו ק' דכר' שאחור קלוס האדם לקטנותו ולא יתכן דהדם שתם יהיה קטן מכל השפלי ועוד דכיון דכתבו למיתר כשפלים שהגדול מקלם תחלה מה ל"ל לשלושי' שהם כני פלטרין כי טעם זה מספיק ג"כ לקדימתם: ונראה שלסיות קלוס כל הגברים שוולת האדם הכירם את ה' ותה שיראה בהם יכולת' וחכמתו במיליותם לת קילוס פה מתם כאדם המקלם בפי כפיו וכשפתיו עם שתינו נתנע תכלי היות בהם קלוס דומה לאדם קנת עם שתינו נראה לבו בחוש כדכתיב לפיל כפ"ם סיתן ת' לכן יקרא קלוס קודם לשל אדם כי שלהם טבעי ותתמיד תשת היותם במיליות תכל של האדם שהוא תחיריי מינו בת כו מיד עד סיעתו על דעתו ומינו תתמיד בעינינו ולכן יקרא מאוחר:

בשם מקלוסו אחר כל בהמה כו' ק' כיון שאחורו כיצירה וכקלוס הוא אחר כל הגברים למה לת הזכיר תלת בהמה חיה ועוף וי"ל דלאחורו לפליוני לת מנטדיך למימר טעמ' דאפי' שיחת האדם חשיב מניהו ל"ק כיון שהן נאמרים יקרים מאד תכל כך ח הוה דק"ל ומשני לאחורו לכ"ת וכ"ם ליסודות והדומם והצומח:

כך בריותיו אחר כל וכו' ומין ק' ממה שסדר קלוס שחיה וכל בהמה וגו' מינו כסדר בריאתם שתין טעם זה תלת לאחור קלוס האדם כלליל תכל סדר קלוס האחרים לפי גדולתם כדמיתת כשאחר טוב מזכרנו לעיל:

נאי טעמים שנאמר ויאמר אלהים וגו' נראה דאחת לאחוקי מדר"ת דאמר דבתולה הארץ היתה בריאת בשמתו וכ"ם מדר"ל דאמר שקדמה לכל אלה דבריית גוף וכפם מאוחר לכל כדאשמע מפסוקי דקרא דאל"כ מה טורך להכיח דאחת דהא עליה דקרא קיימינן:

רבי אחת כר חנינא פתח וכו' משום דכנגדה אדם קיימי' כפתי בשתי קרא דמסיק היה שתין לדרוש מט שים אדם על אחרן:

משל למדינה שתתפקת וכו' דרך המדינה שכבי הפרוזות מספיקים להם מים ומזון וכלל כולת הדברים שכאו שהחתרים המכיתים המזון למדינה שולטין כ"ת תקודם לו מה מצא ותתן ים במדינה וכת"ו נד הוא קבב הספר לידע תיך יתכר מזונם שהקולמיס יודעים הספר שהוא ממה שאכרו אתמול ושל יום ת' ת"ת להם לדעת אלה מבני המדינה העוסקים בצרכה וסדרה כגון האגרונים כן כל מעשה בראשית כל ת' שתל לקודש

אלא בתורה

ת"ם האחרונים ובאור שטעות

שאלת בבא כ' כראשית ירושלמי ס' תין אירמיה

מקבלים

קשה מ"ג כ"ש דכתיב שוב אל ה' ובחוות מסיק מתם מה זה ומחי ס' ת' מקדים מים ת' תקבל לאחר מה ת' דכר כת ת' דכר מלים לדרום ת' ושבעת שראשית מ"ש שאלת בבא פ"ג תין דורשין אבל חיפשני

ב' רבי חמא בר חנינא פתח הזואת ירשת מני עיר גו' א"ר חמא בר חנינא משל למדינה שהיתה מסתפקת מן החמרין והיו שואלים אלו לאלו כמה שבדיון נעשה בתדינה היום של ששי היו שואלין של חמשי ושל רביעי ושל ר' של ג' ושל ג' של ב' ושל ב' של ראשון ושל ראשון למי היה לו לשאל לא לבני המדינה שהיו עסוקין בדמום של מדינה אף כאן כל מעשה של כל יום ויום היו שואלין אלו לאלו מת בריות ברא הקב"ה בכם היום של ששי שואלין של חמשי כו' ער לראשון למי היו שואלין לא להורה שקדמה לברייתא של עולם ראמר רבי שמעון בן לקיש שני אלפים שנה קדמה התורה לבריותיו של עולם הת"ר ואהיה אצלו אמון וגו' ויומו של הקב"ה אלף שנים דכתיב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול הוי הזואת ירש' מני עיר וגו' התורה יודעת סה קודם לברייתו של עולם אבל אתה אין לך עסק לדרוש אלא מני שים אדם עלי ארץ ר' אלעזר בשם ר' סירא אמר בגרול מכך אל תדרוש בחוק ממך בל תחקור במופלא ממך בל תדע בכסוסה ממך אל תשאל בבמה שהורשית התבונן ואין לך עסק בנסתרות: ויאמר

טעם לידיעתה לפי שקדמה לעולם לזה הכיח מצל החתרים שכאו שודאי כל סיפם וסיעה יש לה לשתל לקודמים לדעת תיך יהיה ענינם נמשך לפי הספר הקודם כן כל ת"ב יש להם לדעת דרך הקודמים לדעת ערכם תליהם:

וע"ר הדרש יש לי בזה ג' דרכים

הדרך הא' ס"ב שבענין חדוש העולם שלא כת תופת עליו ולא על סותרו תין לנו לא עדות התור' אתפרשת החדוש כפי פשטי הכתובי וכת"ם הרב פת"ב וזהו הגרתי כחומרו שתפשה כל יום שולים וכו' יר' שיר שלת החקירה תשיב פפרטי הנמצאו' התחוברים והקודמי' לדעת כל"ת נדרו ונדר תם שקדם לו תת"ב שבדע מדרג' הגורה התחוברת עם תם שקדם לה שהיא החיובית שוו בתה ע"ז וכן החיובית עם הסותרת והכוחה עם היסוד כדכתי' לעיל כתימר' הקודמת תכל כהיולי הרחשון לת נדע תם בת תחרי ההעדר הנתור שנראה יש מתין לו תם הוא קדום כדעת תפלטון ותין כוה לשתל שלא ע"פ התורה ולהתפך אי עדות' לו כתת' שרמז לת"ם דרך לתוכה בתחלת ס' ג מ"ג שת"ת היות תופת בדרום זה לפי שהתופת ב"כ פנים תם תופת שכה שנאתר תביחות דבר תה בשבותיו כתו שנרת' לבתר שהנגנב תתנועע תבד התביעו ותם תופת רחיה שהוא תבד החלקים התחוברי' כתו שנאתר תני' שהם תבד תניהו העשן והאבד הב' ת"ת שעל הדברים התחוברים עננתן הוא הדרום ותפבד הת' ת"ת לפי שבסת העולם הוא הם' והיה נרין לדעת תותו וזה נתנע ההשנה וגו' ת"ת כתן שכל התעשים שולטין זה לזה יר' שכל דרום שיפול בהם תפער ליודע בתופת שכה שהוא הקודם תליו תכל כרתתן שבסתו הוא הם' לתי סותלין תין לשתל רק לתורה שניא תכתתו את' שת"ת ליודעם שתחותו ותכתתו הכל ת' וח"כ ת"ת לבתר זה הדרום שהוא תתנקם נתעשר הרתתן בתופת שכה ותשיל הענין לתדיק התשתקת תן תחתרי' שכתו שנושתי התבואה שכהם תסתפק התדינה כ"ת יקנה יניעה תקודם לו כן תחתרים נושתי הצורות שכהם יסתפק סדר ההויה כ"ת יודע תדרגתו כהיקש תל הקודם • ולפי שתין לנקש חקירה בדרום זה תחר תכל תתה כו' תניים תדם עלי תרץ שתין להמשך בחקירה תלת תדרגת טבעי תה שניה תחרי הבריאה דתני שים תדם עלי תרץ וכדומה:

הדרך הב' ס"ב בתור תניחותו את' שעם היותו תהותו נעלם תניחותו תבואר תשתלשלות הנתנחות שכל תתנועע יש לו טבע וכל פעול עם לו עלה עד שיכלה הדבר לעלה הת' את' שתניחו עלות ועלולי תין תכלית לתספרם עקר כת"ם הרב בהקדתו ח"ב ז"ת שתעשה כל יום שולים כו' יר' שכל נתנע יכיר עלתו הקודמת לו כלו תחר שהעולם הפעל עלול תהשכל החתרון והשכל החתרון תקודם לו והקודם תקר לו עד השכל הרחשון שהוא העלול הת' תה למי יפעל ולמי יכיר תין הכרתע

אלא לחכמתו ית' משל הוא עלתו תחת התורה היא רמז לחכמתו ית' וכו' וז"ש התורה יודעת וכו' שתוכן מכיר מהותו ית' כי אם הוא עצמו וחכמתו אבל את אין לך לחקור רק במעשליו דהיינו תני שים אדם ע"ה וכיוצא וזה המשילו לחתרים המספקים וכו' שהאבלים הם המתעסקים בעולם ומספקים מציעות הגמלות זה משל ע"ד הב"ל בפ"ה סימן כ"ה וכ"ה מביר את העלה המתעסק הקודמת לו כמו שהחתורים המספקים כ"ה מסיע מהקודם לו:

הדרך הג שה"ב חלוף הסנת השתלשלו הנמשלו שבין החוקר בשבלו והבניה כי הבניה למה מיניעתו בהתעסק העליונה תהיה השבלתו מהקודם לה המתאחר שהוא מהמסבה המסובב אבל החוקר לא יוכיל לו מהמתאחר לה הקודם שיסיגם במופת רחוק ועוד חלוף ביניהם שבקשת דברי יקנר השבל מהמסבה בחקירה ודרך להסתן לה הנבואה בשבין בחדוש והשתנות וכו"ש מתעסה על ו' שמלים וכו' שהוא מהמתאחר לה הקודם ושעב"ם בריכין לשם לתורה והנבואה מקודמת ויודעת דברים כהויתן ו"ל התורה יודעת וכו' שיודע בנבואה ידע הדברים מקדמות ה"ל מהקודם לה המאוחר אבל את מני שים אדם ע"ה שהתחיל הסנתו מהמתאחר ולזה המשילו למדינה שמסתפקת מהחתרים שלהיותם בברייס למדינה לא ידעו עניני המדינה מסרסה אלא זה משל וכן השבל החנוטי לפי שהוא רחוק מטבע השתנה הנבואית המוסעת מלמעלה לה ידע הדברים מסרסיהם: **אלפים** שנה קדמה וכו' שקדימתה לה היתה קדימה מחשבה כשאר דברי שלא מרירה מתם כדלעיל בפ"ה סי' ה' ולכן יחשב זמן לקדימתה דלו מחשבה לה שייך שעור זמן כדכתיבנא שהם ואת"כ שהזמן מכלל הנברא' שהוא במשך לתנועה כבר יעוייר המשך זמן בלתה כדכתיבנ' לעיל בפ"ג סי' ט' • ואין מאמר ריש לקיש זה סותר למה שכתבנו בהלות פ"ה שהכתב והמכתב נבראו בע"ש כיון שהמשות דהתם בכתב הלוחות מיירי אבל התורה היתה בתוכה מתחלה לעני"ה כמ"ש בחורב ע"ג שם לכבה כדפרש"י בפרק תקום שנתנו גבו"ז דברים קדמו לעולם ולפ שיהיו הם החתורה והלבנה שם מתם בפשוטו אין זה סותר לו חדוש העולם שבעולם הזה המחודש לה קדם חלק מתנו מתחלה ומה לנו שם קדמו שאר דברים וכדכתיב לעיל בפ"ה ואין מש"כ ל"ז זה סותר לה"ז בפ"ה חמדה גנוז' שנגנזה לך מששת ימי בראשית תתקנ"ד דורות קודם שנברא העול' דהמתע שקדמה לעולם שנים הרבה בכדי תתקנ"ד דורות כי בכר פרש"י תתקנ"ד דורות כחלפים שנה שקדמה תורה לעולם היו עתידין דורות הללו להברחות שנאמר דבר צוה לאלף דור וכו' וז"ת אינ מספר שיהיו כ"כ דורות כחלפים שנה וכי לא יהיו לכל דור רק שבעים י"ל שלפ ע"פ שיהיו שנים הרבה היה נחשב הבן לדור שני וכן הבן לדור שלישי והיו מולידים כלם לשבעים ואל תתמה שהרי אמר בפ"ו כן סורר הרחמנים היו מולידים בכיו"ו שנה וז"ב לא יפלא כמו בן שיולידו בראשית הבריאה בני שבעים והרי אמ' לקמן בפל"ו בשחית, מ' מהן יולדות ביום שיתה קדימת התור' אלפים שנה לה פחות ולה יותר אלפי שנדור חכמתו אלא ליתן התורה אלא לאלף דור והיו עתידים להקדים לעולם תתקנ"ד דורות קדמה התורה אלפים שנה כמספר השנים שיהיו בהם תתקנ"ד דורות ומה שנור אלא ליתנה עד אלף דור מפני שבאה כי אינן כדאי להשתמ' בה כהלכה, זו לעמוד לפניו לקבלה בתעתד הר סיני וז"ת הקדים לכתבה אלפים שנה כדי שיזכו לה יחידי סגולה שיהיו בישראם ע"י נבואה כמו שנה למד תורה כדאי' בריש שואר טוב ואברהם למד וקיים כל התורה כהלקוטן בפ"ה: ולפי מ"ש שהתורה רמז לחכמתו ית' והיה אז' אלפים שנה ע"ד ההעברה כדרך הרבוי אע"פי שקודמת לכך"ת: **ואהיה** אלהו אמונ וגו' יום יו' הרי כאן ב' יומי' שקדמה לחקדם מפעליו קמי ואת"ג דיום יום טובה משמע כגון כדברה אל יוסף יום יום ואותי יום יום ידרשון ודומיהם תפסת מועט תפסת ואלפים שנה מיתת קדמה: **ויובן** של הקב"ה אלף שנים וה"ג דכתיב ותהיה אלנו כיומים דיבים משמע: **ויובן** של הקב"ה אלף שנים לה שים אלנו זמן ה' ואלף אלפי אלפים מהשנים כרגע אלנו שאין לו יחס עם הזמן אלא ע"ד ההשאלה כתבו מיומו של הקב"ה אלף שנה לדבר בלשון בני אדם וא"כ כיון דכתיב יום יום משמע אלפים שנה שיקראו ב' יומים מהב"ה בלשון בני אדם וליכא למימר דה"פ כשנזכר יום בהב"ה הוא אלף שנה וכגון אלו כי יום אחד הרי שהיום שהזכיר הקב"ה אלף שנה וה"ר מאי כי אף שנים בעיניך וגו' ועוד דבכתה תוכחי משכחן יום נ' כדבריו והוא בפשוטו: **והנורה** יודעת ויהיו דכתיב הואת יודעת דדרים ליה כאלו קאמר יודעת בלבו התורה הקדויה זאת כדכתיב

וזאת התור' היא יודעת מני עד מה שהיה תמיד אחפי' קודם שנברא העולם ואתמכתא בעלמא היא: **אבל** אתה אין לך עסק לדרום וכו' דע"כ מני שים אדם ע"ה מילתא אחריתי היא דכתר דכת' מני עד מאי מני שים אדם ע"ה דהוי בכיר מדרשת אלה דתרתי מילי ניתנו ולכך פי' ע"ה דרכו דרישת מיירי בידיע' התור' וסיפא כתה שהורשה האדם לדרום: **אלא** מני שים אד"ה פי' אין רשות לאדם בכל המעשה כרחשת אלה מבריאת אדם ואילך וא"ב המעשה כרחשת היו שואלין זה מזה אתן לית לך למידרש כמה שקודם בריאת אדם ולכתורה נרחה לתמוה דבנת' דילן קרק אין דורשין תבית שיחיד שואל מעבודת העולם ואילך ואפילו מיום רחשון ובירושלמי תנאי הר' בא שרי מעבודת העולם אפי' בפרהסיא וכתבנוה לעיל בפ"ה סי' י"ג ומקדמת קא יליפי' דכל יתי הבריא' כי האדי ניתנו והיכי קאמר הכא דדוקא מיום בריאת אדם ולינה למימר דהכא בפרהסיא קמיירי וכפרהסיא הוא דלא שרי אלא מיום הבריאה ואתי כבריית דבנתא דילן ואתי דשרי אתם בכל יתי בדחשת דוקא ביחיד דכבל תילי כל יתי הבריאה סון ואתי לתנא דידן ובפרהסיא אסר אפי' ביום בריאת אדם דמתני' סתמא קתני אין דורשין את ב' כ"ג ור' חנה הכא פשיטא דאפי' ביחיד מיירי דהל"ב היכי קאמר אבל אתה אין לך עסק אלא מני שים כו' אי אפשר ביחיד ולקמן גריס פ"ט אמר ר' לוי בשעה מתחלת הם' וע"ב כבוד אלהים הסתר דבר והיינו אפילו ביחיד כת"ק שם פ"ב • אבל לפי האמת ל"ק דהא בר קפרא דתנא הוא קאמר אלא אסר קרא לדרום במעשה בראשית אלא למען היום אשר נברא האדם • ולדידיה ים לייהב הכתוב אלימי' רחשונים שלא כח להשוות כל יתי הבריאה וכדכתיב בפי' אנו ור"ב ר' חנה מני מתי מיתר הכי ואפילו תימא דלב"ק קרא בפלגת פרהסיא מיירי אבל ביחיד שרי אפי' מיום רחשון כדכתיבנא התם ל"ק דר"ח מני סבר בפ"ק בחלה דקרא לא אסר אלא למען היום וכתבנא דילן בפי' שאל דהייט שאלת תוקף: **בשם** בן סירא שכן כתוב בס' בן סירא בתופלא מתך וכו' ותע"ג דבפ' חלק קראוהו ספרי החיצוניי' ומה שכתב הריטב"ח ז"ל עלה דהייט דע' המוכר פירות אבל שקלתי ולא מצאתי קל מסוכין וכו' דמשמעינן מינה אלא אסרו שלא לעשות ממנו קבע אבל מ"מ רשו להנות בו לעשות ללמוד ממנו תכמ' ומוסר מש"ה בספרי מתיניתא אלא מ"ש בירושלמי עלה דהקורא בספרים החיצוניים הויא תיובתי' כדכתיבנא התם • מ"מ כיון דמילי מעלייתא דחית ביה דרשינהו בדחייתא התם בבבלי ניחא דכ"ש דודאי ממילי מעלייתא היא להזהיר אלא להרוס בתופלא ותמהני מהריטב"ח מי הזקיקו לומר כדברים הנו' דודאי ההיא דבבל שקלתי ממילי מעלייתא היא דמזהיר שלא לדור בבית חמיו כיון דחיכא למיחש משום זנות ומשום גזל כדאי' בפ' ע"פ נפי הוי זהיר בתפלה מחתם הרחמנן וכן מ"ש בפ' המוכר פירות משיב דבר בטרם ישמע: **בגדול** ממך וכו' בפל העניו והנזירים במלות שובות ורש"י ז"ל כתב ד' מדות יש בהן גדול וחזק אלא תחקור מה לבניט מה לחחור בתופלא ובמכוסה אלא תדרוש מה למעלה מה למטה ובכוונות ובשל העקידה כתב בפ"לט שתמ' כן ככנד החקירות הטופלות בעניני הש"ת בגון איך הוה ואיך היה ידיעתו וכיוצא: **במה** שהורשת התכונן כתב רש"י מן היום אשר ברא אלהים אדם וזה ע"פ דברי רבי חמא בר חנינא אלא שרי אלא מני שים אדם עלי מרן אבל אם דברי ן' סירא בשטת הבריית הכ"ל מתורים מיום רחשון לבריאה נכלל כמה שהורשת וכו':

במה שהורשת התכונן טעמו לומר אלא כל הדברים כאשרו דהא מיכה אלא שהורשה בו ויוציא זמנו שהתכוננותה ולא יטרוך לעסוק בנסתרו' ל"ב שהם שהורשה חזר עליו חוכה להתכונן כה להכיר מעשיו ולא יהיה מחותן שנאמר בהן ואת פועל ה' לא יביטו: **ואין** לך עסק בנסתרות כתב רש"י ז"ל במעשה בראשית כם יצירה ומעשה מרכבה וזה בשטת ר' חנה הנו' אבל לשטת הבריית הנו' דביחיד מיהת יש לעסוק בכל מעשה בראשית ומעשה מרכבה כ"ל בנסתרות אתה למעלה מה למטה וכו' ואף על פי שכבר בזכר בחומרו בגדול ממך וכו'

קאמר לה לסיומת דמלתת דכתה שהורשת התכונן:

וע"ד דרש"י ז"ל בזה ב' דרכים

הדרך הא שרמז לה' שכות המוכנות פתיחת העיון בחלקיות זכרן הרב בח"ח פכ"ג וכנגד קוצר המצוי אמר בגדול ממך וכנגד עומק המוסב אמר בחזק ממך שים בו חזק ועמק וכנגד גדלי הנופות אמר בחופלא ממך שלהכרת הגדלים יעלים ויבדיל מחשבתו

מהם

מ"ש כתפרשים

מהם וכנגד רוע המכונות הטבעיות תחר כתכוסה ממך שתחזר ותשוחיו מסך תכניל כין השכל והמוכלות וכנגד תרך התנועות תמ' כמה שהורשת התכונו ות'לעכ שתי תפסר לעסוק כדברים שהנעותיו נסתרות ובעלמות ותין לתכונן תלת כנגלה תכן ותוה

מה שכתכן הורשה:

עקדה פב מיומא מכת ע' כרחשית תכלה לגדול חב ע' סח סדרך כבו' תשוב ר' כחי פב' כרחשית ולקמן פס"ז סימן ו'

הדרך הב' סרמז לפ' מיכי התכמות תכוללות הת' הטיון כתלתיו' מתם ועו"ת כגדול ממך כי נדול ס' ותין תקר לעניניו כלל. ותכ' הטיון כשכלי' הנכדלים ועו"ת כתוק ממך שעם שלת יתוחרו כגדולה תכללית הם חוקים מאד ותין תכוח לעכל התנועי כהשגתם. ותע' הטיון כגלגלים ועו"ת כמופלת ממך כי גפלתים תעשי ס' כתוב. ותד הטיון כטבעי השפלי ועו"ת כתוכוסה ממך שתפ"י שתין זה תוק ותופלה יש כהן תעלם תכתים שתיכו תושב לגמרי כתקרים. ותם תכמת התורה ולפי שים כה סודות כפלתי וכה כרמוז כל התכמי ותין לתדם לעסוק תלת כתם שיחות למנותים כי כסודותים תין תכוח לתד' וחי ולו"ת כתם שהורשת התכונו ותין לך עסק כנסתרו'

ג ויאמר להים נעש' אדם כצלמ ר' יוחנ' כשם ר' לוי אמר כמלאכת השמי' והארץ נמלך משל למלך שהיה לו כ' פנקדרון ולא היה עושה דבר חוץ מדעתן רבי שמואל בר נחמן אמר במעשה כל יום ויום נמלך משל למלך שהיה לו פנקדרון ולא היה עושה דבר חוץ מדעתו ר' אמי אמר בלבו נמלך משל למלך שבנה פלטין ע' אדרכל ראה אות' ולא ערבה לו על מי שיש לו להתרעם לא על אדרכל אתמה הוי ויתעצב אל לבו א"ר אסי משל למלך שעשה לו פחורה ע' סרסור והפסיר על מי יש לו להתרעם לא על הסרסור אתמה הוי ויתעצב אל לבו: אמר

כרחשית י'

ר' יוחנן כשם ר' יוסי כן חלפתא פתח (תהלים קמה) רוח תשוב יגוע ונו' כל מקום שנתנו חכמים רשות לאדם לעסוק כמלאכתו עושה כן הקב"ה שנתן רשות לאדם לעסוק כמלאכתו שנ' רוח תשוב יגוע ונו' ר' יוחנן כשם ר' יוסי כן חלפתא פתח (תהלים קמה) רוח תשוב יגוע ונו' כל מקום שנתנו חכמים רשות לאדם לעסוק כמלאכתו עושה כן הקב"ה שנתן רשות לאדם לעסוק כמלאכתו שנ' רוח תשוב יגוע ונו' ר' יוחנן כשם ר' יוסי כן חלפתא פתח (תהלים קמה) רוח תשוב יגוע ונו' כל מקום שנתנו חכמים

דומה למלאך שהיה למעלה מהם וז"ל כנפסוק' של נדיקים כמלך:

אבזר רבי ברכיה וכו' מסוס מילתיה דר"ח דקתאר כמלך כמלאכי השרת וז"ל נעשה אדם כאחד מאיתנו לדעת טוב ורע וגו' ועכשיו פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם ויגרש אותו ה' אלהים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים ואמר רבי ברכיה בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון נמלך במלאכי השרת ואמר להם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אמרו לפניו רבונו של עולם מה טיבו אמר להם כך וכך אמרו לפניו רבונו של עולם מה מעשיו אמר להם כך וכך אמרו לפניו רבונו של עולם אל תברא אותו שנאמר מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ואמר להם הקב"ה אף על פי כן אני ברא אותו שנאמר אם אין אני בורא אותו רשעי' יוצאי' ממנו ואם לא אברא אותו האיך צדיקים יוצאו ממנו מה עשה הקב"ה הפליג כח של רשעים מכנגד פניו ושתף בו מדת רחמים וברא הה"ד כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד אבר מכנגד פניו ושתף בו מדת רחמים וברא"ר חנינא לא אמר בן אלא בשעה שנברא את אדם הראשון נמלך במלאכי השרת ואמר להם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו א"ל אדם זה מה טיבו א"ל צדיקים עומדים ממנו הה"ד כי יודע ה' דרך צדיקים כי הודיע ה' דרך צדיקים למלאכי השרת ודרך רשעים תאבד אברה מהם גלה להם שהצדיק עומדים ממנו ולא גלה להם שרשעים עומדים ממנו גלה להם שהרשעי' עומדים היסנו לא היתה מדת הדין נותנת אמר

אבזר רבי ברכיה בשעה שבא הקב"ה לברוא את אדם הרא' ראה צדיקים ורשעים יוצאין ממנו אמר אם אני בורא אותו רשעי' יוצאי' ממנו ואם לא אברא אותו האיך צדיקים יוצאו ממנו מה עשה הקב"ה הפליג כח של רשעים מכנגד פניו ושתף בו מדת רחמים וברא הה"ד כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד אבר מכנגד פניו ושתף בו מדת רחמים וברא"ר חנינא לא אמר בן אלא בשעה שנברא את אדם הראשון נמלך במלאכי השרת ואמר להם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו א"ל אדם זה מה טיבו א"ל צדיקים עומדים ממנו הה"ד כי יודע ה' דרך צדיקים כי הודיע ה' דרך צדיקים למלאכי השרת ודרך רשעים תאבד אברה מהם גלה להם שהצדיק עומדים ממנו ולא גלה להם שרשעים עומדים ממנו גלה להם שהרשעי' עומדים היסנו לא היתה מדת הדין נותנת שיברא:

ראה נדיקים יוצאים ממנו ס"ג סתין לטטות ח"ו סתין ה' יודע כמעשים התנוסי' טרם יגלו לפועל ממה שיקשה לכתורה סס ה' יודע מי ירשי' למה יברלנו ויחיהו וכדכתי' לעיל כפ' ו' וכפ"ב סימן ח' שהתת סה' יודע מתחלה כ' חלקי הסוסי' ולכורך מניחות הנדיקים היה מניחו הרשעים כי ח"ח להתלט מתניחות הרשעים תלה בשלח יברח אדם כלל מכל לחר שבח לכרות אדם לכורך הנדיקים הכרח סניחו ג"כ הרשעים והטעם לזה שלחר שנזרה חכתתו סיקים אתר' כחירי שכבחיבה זו היה מעלת הנדיקי' הוכרח היות לפשרו' לכ' חלקי הסוסי' שלו לה יברח חלה הנודעים לו שיכחרו בטוב ירחה שהנדקות טובי כחנשים לבחור בטוב וחין לו לחפרות על הסכך כיון שלה יבח החלק הסותר לפוע' בסוס זמן ומטבע החפרות סיבח לפועל בסוס זמן ועוד שע"י מניחות הרשעים יחופרי הנדיקים בכחיבתם מבד שרלו חותם ולה למדו ממעשיהם וכדלקמן פס"ג מת"ל לחות לבן החרמי חלה בח ללמדך חכיח רחתי וכו' ולכ"ף שלח יברח החדם בשביל הנדיקים הכרח להניח הטבע שיבחו רשעים מתנו וז"ח הפליג דרכן של רשעים מכנגד פניו יר' שהסתיר פניו מהם כחלו חינן כלו' חלה חם לרוע מעשי הרשעים לתנוע הברילה כעבורן ע"ד וירח חון ולח יתבונן: **הפליג** דרכן של רשעים ליבח דקרח נקט לה כדרך ול"ק ורשעים יחבדו וטעמח דמלת' מסוס דטעם ההפלגה והקורבה מבד המעשים להכי נקט להו כדרך דיהיבו מעשיהם: **רע"ד** הדרש י"ל לפי שהנסתר מפניו ית' כחבד כסור ממנו הסנחתו ע"ד וחלכי הסתר לסתיר וגו' לכן יתם ההפלגה לל המעשה שתין לקלל החוטח חלה החטח וכדלתת' בפ"ק דכרכות נבי יתמו חטחים מן כתיב חוטחים וכו' והוחיל ורמה לכתוב כרשעים דרך כתב נ"כ בנדיקים ונסתוך לר"ח דמוקי לה כמלחכים וח"ם שהם תינן יודעים הנדיקים הרמוזים מתחלה ותין ידיעה חלה שלח כמעשי' שהודיעם שהחדם יעשה מעשי' טובים:

רשתף בו מדת רחמים שתעפ"י שלח יהיו הרשעים כדחים להכרות ולהתקיים נהג עמהם רחמים לתת להם מניחות שבוולת זה לה היה חפשר להיותם נבדחים כי מה שנברחו להכרח מניחות הנדיקי' כגון' זה מחדת החסד והרחמים שרב חסד מטה כלפי חסד והכריח כד המניחות על ההעדר דלו מכח הדין כיון שכבריל"ם חדח לטיבותה וחדח לריעותה וכן כהעדר הכרית' היה רחוי שלח יברח דבב ולל תעשה עדיף שכדי לעשות מעשה כריך הכרעת טעם' על הכטול וז"ם ר"ח שלח היה' מדת הדין נותנת

דה"ד כי יודע ה' דרך נדיקים לפי שלפעמי הכתוב סיודע כדרך הנדיקים ודרך הרשעי' נתבדת ק' דלח סיפיה ריפיה ולר"ם שהידיעה והתיבוד תינן מקבילים וכן ה"לל כי יודע ה' דרך נדיקים ולח דרך רשעים ת"ל כי תבליח דרך נדיקים ודרך רשעים תתבד ולת"ם הרמ"בע בשכור שנפעמות הנדיקים קיימות ע"כ ידע לותם גם ידע כי נפעמים הרשעים תתבדנה העקר חסר מן הספר לכן פי' כן"ם דס"ם כי יודע ה' דרך נדיקים שהן הנחבבי' תוני לכל דרך רשעי' תפע"י שידע' שהבה מפניו כלו לה ידיעה ותפע"י שעדין תין הורחה בכתוב דבעת הבריחה קמיירי שתפס לפרש על ההווה תמיד שהנדיקים חביבים וידועים והרשעים שנואים ומתעבים מידיעתו וכדפרש"י ומשתף בו רחמים לקיימן ומ"מ מסתברת לפרושים בעת הבריחה שתז היה בעת שיחות לתת לב לנדיקים וברשעים הנמסכים מ"ק דכשלתת לפשטיה דקרח מסוס דמיירי תתם בכל המזמור בטוב הנדיקים ושונא הרשעים תתם הענין כזה כמלות קלרות תבל לפ"ו מה ענין זה לענין המזמור ומתת' ל תסוס דקתתר על כן לה יקומו רשעים במשפט דהיינו שתין לו

ס"א מתפרשים

יח' חפן כרשעים ויק' לזה ת"כ למה כרחש לו"ל כי יודע ה' וגו' ת"כ דע"כ לה יקומו רשעים כמשפט יח' עו"ה כלומר שלה היו מעלים ומורידים הרשעים כמשפט הבריחה לעבכה כעבורם כי יודע ה' שלה חם לרעתם כדי לזכות בנדיקים ואידי דקתתר התם לה כן הרשעים כי חם כמון כלומר שתיכם חשוכים לכלום נקט להת כתי שלה נחסבו למשפט הבריח'; כמיתר שוב

ושתף בו מדת רחמים נר' דהת כתי דייק לה מקרח דכתב סס ה' סהות מדת רחמים ולכן חזר לזכור זה על הכתוב **לא** תחלה לזכור זה על הכתוב לחמר כן לת כי כן כתתי קרח דכי יודע ה' ללח מ"ל לפרש תתכך מפני ה' כיון דלפי החמת תין נעלם מתנו ללח כמלחכי השרת שתפשר יסכילו ידיעה זו כמ"ש תלכל עניכו של רבי ברכיה לתייתי כעמתו כדכתיבכת לעיל והת דלח כי ר"כ קרח כמלחכים מסוס דיודע כה' נופים מסמע ונס ליבכח דתכדה לח ה' כמלחכי השרת דתכדה מסמע מה שכבר היה להם כת"ם בסמוך: **נבזלך** כמלחכי השרת כבר כתבתי כתימר' הקודמות טעמו ודרך הדו"ם כזה נם כן ומפ זה יוכן למה התריך כתן שתמר לו נעשה לדם כללמנו כדמותנו:

הודיע ה' דרך הנדיקים יש לתמוה תיך יש' שהוח עומד פועל יוכח ללח נתנח כסוס מקום שהוח מהפעלים היוכחים וכן יש לתמוה כהח דתמר לקמן כפי' ו עתה ידעתי הודעתי כי תפי' דרך הסמכת' תין נכון לעשות כן והנה הרמ"ם ז"ל כתב על מה שטעון ר"ם כע על רז"ל שפי' תרמי תוכד תכי על לבן כמלת תוכד היכה מהפעלים היוכחים ותלו היה כתמר על לבן ה' ללח מתכד וז"ל חז"ל העתיקו ע"פ קבלתם התמתית תים תפי תים עד מרע"ה תפי הגבורה סתרמי הוח לבן ושתוכד הוח יוכח ותע"פ כל הקל מזה הבורה הוח כודד יש פעלים סיבחו ויכתדו כמלת אב וכל ותע"פ ללח נתנח כל התקרח יוכח מזה הבורה הנה קבלתם תספיק לו' סזה כודד והנה הר' דק ז"ל כתב והיוסף נלו תבותי' כין הגויס וילתדו לשונם ויסכחו לשון הקרם ולח נתנח כידינו רק תה שכתתר תללנו כ"ד ספרים ותלי תועטים כדברי התסכה סהורה בזה שנפסדו תתנו כתה וכתה ספרים לתרים חוץ תה"כ ד ספרים שבידינו ודברי התסכה שתללנו היוס הם כלברי התקרח בעצמם תפני תחכתי התסכה קבלו הלשון תפי רוחה הספרים הרשוכים שהיו טרם גלותנו ונפסדו תתנו ולח כין כודד לעומד כלבד ללח גם בברבי' בעצמם כשרש תרם שתין שרש תרם בכל התקרח רק בדברי התסכה תין תורתין ללח תן התוקף וכתוהו רכים ותם תנחנו סותכים על לשונם כשרש חרב לת כתב' כתוהו בכל התקר' תיך לת נסתוך על שרש התמח לענין עומד ויוכח תע"פ שלח כתב' בכל התקרח רק עומד ע"כ • ועז"ה י"ל כ"כ לענין שרש יודע וכ"ם לענין עתה ירעתי שר' ודתי שכן הוח כי תיך יתכן שתתחדש לו'

יתב' ידיעה וכה"נ תיכח לקתן פכ"ב סי' כ';

אברה מהם תע"פ שהמלחכי' שכלים כבדלי לת יפלח שתעלם מהם ידיעה כדברי' התכוסיים לו תתחדש להם ידיעה לפי שהם מחודשים וכבר חוק עכין זה כפל ד"ח כתת' ס"כ:

אברה מהם כלו' העלימה מהם ותע"פ שלעון תחדה לת יכדק לת כדבר שכבר היה וסוב כתבד וידיעה זו מעולם לת היתה נהם י"ל שלפי שהרחוי בחקס ידעו זה וכ"ם כיון שבח ליתלך בהם שהיה תן הרחוי לגלות כל חלקי הסותר הנה התעלם קרוי תבדה ותיפך סז"ם גלה להם וכו' שלח ה"ל תלח תבדה מהם שתלו גלה וכו' • תלח דה"ק כתה שגלה הנדיקים ולח הרשעים ה"ל תבדיה ותין להק' כיון שלח גלה להם כ' חלקי הסותר הכיו קרי ליה המלכה כיון דלפי החמ' תין זה תלח לגורך עכה תלח ללתד ד"ת תו לשתר הטעמים דכתיבכת כמי' הקודמת • ועי"ל כי לפי שמתחר שגלה להם ענין הנדיקים ה"ל לידע נם תרשעים שתחר שהנדיק נדיק תבד תפרוחו על הרע הברח סיכח החלק הסותר למי' כדכתיב לעיל שתין לו' שלח הודיעם סיהיו בעלי בחירה תלח פועלים הנדקות בטוב טבעיות שם"כ לת הודיע' טיבו ונדרו תלח שתתח ה' היתה לסתום עין דעתם שלח יהניבו רשעי' תידיע' הנדיקים ולכן קרתו תבדה שתבדה תתם תדעתם וע"ז ס"ג נתתר שלוה בפל ותתר גלה להם וכו' שבתחלה תתר שהודיע

ס"א מתפרשים

דרכם ר' לנדרים שהם בחיריים ואחכ"ם שהודיע יניחת לחניחות:

לא גלה להם וכו' תימה דלעיל מד"ר סימון דכתוך דחש"נ דידעי שהוא חסק ומתקוטטו תימה לעמיי נ"כ בכנדיקי כי לח יגח כסכיל זה יגח מנדר

שקיל סט, מג מיחד לחוכ תעמם ח כסר מיטו' רלח

כדיק מכל כסכהדרין ס' מד"ת גרסי' מ"ר יוחח מ"ר כסע' סכק ה"כה לכרח' העו' כרח כת מ' סל מה"ם מ' ל' דעוכב'עמם'מד"מ' ל' מה מעשיו כך וכך מ' ל' מה מטוש כי מזכר' הוסיט מעכטו הקטנה ביניהן וכרמם וכן בת שניה וכו' עד כיון שהגי' לדור הסבול ולדור הפלגה מתעשים מקולקלים מ' ל' רבם ע' לח יפה חמרו רחשוני כו' והח מסתע דם ל' שידעו חמלחכי' ענין הרשעי' מתחלה ופליג' להח

לא היתה מד"ה נותל כדפי' ומה"ם סחדקדק' כדין הוח

תקטרגי כדכ':

וע"ד דרש י' ל' סה"כ למה שפעלת ה' לעולם הוח ע"ד ההסבלה כי הוח ית' נחוס הנחנתו ומהסבילו חת עצמו נבריחו ומזה הנד היח ידיעתו בהם כנודע הנה יפול כזה סכק עכו' סחיך ידע הרשעי' מתחלת' מהסבילו חת עצמו מהוח נקי מכל רע והשתו לזה כי לח ידע הרשע שלח כמקו חדם ומזה הנד יסבילנו מהסבלת עצמותו מכל הרשעי כלתי נודע מנד עצמו ולו' ח כי יודע ה' דרך נדיקים שהנדיק יסבילנו מתחלה כמהו נדיק מכל דרכן של רשעי' מופלג' ורחוק' מחת פניו שהיח מין ההסבלה שבעצמו הנו' וזה לכ"ע מכל לעי שעינין הכריחה לפי הדעת התורני חיפס' כל' פנים והם דעת ג' סיגח ס"ד הרגון ודעת ג' רשד מכתחת לעי' כ"ח סי' כ"ח הנה ר' כרכיה ס"ל כן' רשד שהעול' נמשך מחתיו' ממש ולכן פי' שהפי' כידיעת הקונ"ו ח סוכר כן סיגח שהוח פי' הפעל' המתנעי' ולזה פי' שהפי' כידיעת המתנעי' ס לשלול כידיעה כרע' וגו' ה שפ"לקמן כפר' כ"ז מחולקי' ר' מיוי' מסי דלשל ומיפס' שעינין הידיעה בכחן להוציח מלב הסכלים החוסבים שהטוב ורע בגורלו ית' שהכל נמשך מחר רלונו שרמה שרחוכן ירשע וישגע וכו' כדכתי' לעי' כפ' כ' סי' ח' ול' זח"ר כ' שהידיעה המלחית שהיח סבת המניעות כנו' לח היתה כדע ור"ח דם ל' שהכריחה ע"י המתנעי' חמר שלח היה להם ידיעה כרע שלח היה כך לח היה רחוי שיכרח

ולח יכוייר שיכרה הפעל' ולח המלחכים כדכ' רע:

נעשו מה"ם כתים כתים דם ל' כך"ח דלעי' דחתר עם מה"ם נמלך ולכן נעשו כתים כתים זה מן ככה וז"ח וקרוב לו' שמה"ם חו הן הסכרות חמר כך חלקי הסותר כדפי' בפל העקי' כפ' פנחס ויר' כוה ע"ד הכהו' שהם ע' עיין כדעתו ורחה שבכחינ' החסד והנדק רחוי שיכר' ובכחינת החמת והשלו חין רחוי והכריע דעתו להפיל טענת החמת ולכטלה וכרחו וזהו ענין ההחלכה עד"ת כתו שהחדם מתיעץ עם עצמו כתה שים פנים לכחן ולכחן

וזה דומה לדר"ח שחתר כלבו נמלך כדפי' לעי':

ההד חסד וחמת נפגשו כי סמות כתות התלחכי' הם דבת חסד וכת חמת נפגשו לערוך מלחמ' זה כנגד זה שזה חו' יכרח וזה חו' לח יכרח וכן כת נדק וכת סלום נפקו רומי קבת להלחם שזה חו' יכרח וזה חו' לח יכרח כדמפ' וחוכ ואעפ"י שפי' זה דחוק ככתו חיכו כ"כ רחוק כי לכל פי' החפרשי דחוק ג"כ מה ענין פנישה וכפיקה זו ושם שהוח לשון עבר ח"ק מה ענין זה לת"ז דמיירי כגחולה ושתח דחשום דקחתר כי ידבר סלום חל עתו גו' לך קרוב לירושלי' יעשו כו' שהכוונה שם' חוהב החד' יותר מהעליונים שיסבול בכודו בחרנגו לו"ח שהרחיח מכריחת העולם שבכחלו לקטרג על כריחת החדם כעם ה' והסליך כת חמת לחרן עד שהורך לתזכוכים להעלותה ומכל מקום יותר כר' דמקר' זה חסמכת' בעלמת חוח דומיח דוחבלך חמת מרכה ההוח ודפי' כרשעות מלכות יון

העתיד שכתוב מדבר:

חסד חו' יכר' כלו' כת מה"ם הנק' חסד וחת"ם שלין שם עצמי למה"ם חלח לפי פעולותיה י"ל שכת נק' חסד לפי שחמהני

ע"ח מסכריע וכיוחר חלין

על מעשה החסד לעשו וכן נדק מחוכח על לעסות נדקו' כעשו וכן חלין לנלות לחחיתי כעשו וחע"ג דחמר לקחן כפ' שם שנוי בשחות החלחכים כי חין שם ח' קכוע כשם ר' לכיכו כשם מיוחד ושוב מתחלף חכלים שחות כחות לכל מלחך שכפי שלחותו נק' כחות קכועי כי יש כת החחונה על החסד ויש על לחמת וכן כשחר מסחרות ולין טעם שחתחלפנה חחסחרות:

חסד חוח"ד וכו' כחות כתם"ם זולת ד' חלו ופפי' שכלן הסיכו שבכלן כחלך ולחה לח זכר הכחוב חחוכחים ור' ל שכלם הסיכו חלין לכם ליען לם"ת כי ה' הוח טוב כביניהן יעם כרחוי לכסני וכתי' לח חם להזכיר חלח חשר ר' חלח שפחו להכריח כטענה זו לעמת זה ח"ק למה טענו מנד נ' ונדקות ופקר וקטו"ם שהם עניני פרטי' ולח טענו חו סיכרו חנד הנדיקים וחלו חלח יכרח חנד הרשעים הנמשכים ולין ט"ל לו' שלפי שהכחות חסד וחמת וכו' לח טענו חלח חילת' דשייך לענין שלח כשביל זה ר' ל להגיח טענו יותר כוללו וכ"ם לח"ם שהם"ם שלו הן הסכרות ולפי מ"ם לעני' ם ל"ר ם כדר"ח שלח גלה למה"ם הרשעי' היוכחים ק' טפי דם ל' לחסד ונדק לטענו' סיכרח כיון דנדיקים פוחדים מחטו כדלעי' ו"ל סיוחדים היו כנדיקים וכרשעי' ולח נחלקו החלחכים חנד טענות חלח סוחלי סענדין הדין שקול כיון שכשביל הנדיק' רחוי סיכר' וכשביל הרשעי' לין רחוי וזכ ל' חתעסה עדיק וכו' דנדיקים ורשעי' מעשים הם דחוכח דשלחת כיוכוחים וח"כ לין ככרעה מהנדיקים והרשעי' לסוס נד שסש' נדון לחחר דיוכו וחכד הכיוכוחי' לין ככרע' לסו נד לחכל טענת חסד מנד נ' הנוסג כחנשים ר' ל כרוכם וחפי' כרשעים ולכך רחוי להכריע לנד הכריחה חע"ם שלין רוכם כעלי מנות וח"ם גדולים דו' נ"ח שהוח ח"ת נ' דכרים המקיימים העו' הכנויים כפ"ק דחלכות וזכו נ"כ טענתו של נדק שחעסה כדנדק כחמת כרוכה דחיכפי וכ' השול' מקפי' וכנגד זה טען לחת שכרי ים נד לחד לרוע כנגד זה וכם הקדי' שחע"ם שלין העכירות החחרות שחחריכו הטו' כחמת' לח כמישוטה דחיכפי הנה הקשר כחמת כרוכו לו כולו וחפי' כנדיקים שכל כחדם כוזב וכיון שהקשר נ"כ כסבת כלכול הטו' שחלחה זה לח היתה נחתה כדפי' כפ' כעובדת דרך טכיוחי הרי זה הנד כנגד כך החסד שהכריע לנד הכריח' וענין הדין שקול וחהפוך כן טענת של סלום שהקטטה מכוים הרוב החכעים וידוע שע"י זה העולם נפסד מ"ד חלקלקות וכו' וחסד וצדק יחסנו כנדיקים חלו יותר מכריעים ' ח"כ ר' ל למה"ם לח ידעו כטיב הרשעים חלח כנדיקים וחפי' ידעו גם כן כרשעים והדין שקול לח יחלוקו דם ל' לר"ם שרחוי להכריע לנד החטי' והזכות שרב חסד חטה כלפי חסד וכד"ח דלעי' וחפי' החלחכים דלח כר"ח שהחלחכים לח יכריעו על החטי' ועוד שחחר שהכריחת החדם לטובת הנדיקים חין רחוי שתעטע היוכח כשביל הרשעים וכחחר החכם יעזוב חלק חלפי שכלים להביל חכם ' חלח שלפי שיש טענת חמת ושלום החכריע' שלח יכרח מנד הכקרים והקטטו' הנחוכח כרוכם וסם שכת הפסד הטו' כנ' לזה טענו חסד ונדק שהרי נגדלים חדות הנחוכות כרוכן המקיימו' הטו' וחם כן הדין שקול ויש להכריע על החניחות וחמת ושלום חסכו טענותיו יותר מכריעות ' וחפ"ת ח"ם שלח זכר טענו שחר כתות החלחכים כי חין לטענן מנדדי' חחרים חלח מנד' הנו' וחם כחו לטענן כח' חכנו':

חסד חו' יכרח וכו' חע"ג דנ"ח וקרים וכן נדקה וקטטו' חינן מקניחים חין לקב' חחתי' לח ערביכו וקחתר חסד ונדק וחמת ושלום נפגשו וחלקן לב' חחלוקות דחעשה שהיה כך היה שכחלתו חולקים חסד נגד חמת ונדק נגד שלום וחם"כ דה"ת פליגי חסד ושלום ונדק וחמת וחע"ם כשחוך הנדקה גרימת מנ"ח י"ל דטענת שלום כחי גרימת חטענת חמת דשקר שכיח טפי וגם שלפעמים הקטטה לרגלו ולהכי נקט טענת חסד דחלית,

נגד טבעת אחת דשלמה וטבעת נדף דנריעה • כנגד טבעת שלוש
דנריעה ועל דרך הלצה י"ל דשקרי' וקטטה בעניין הנתילו' חסדים
והנדקה ניהנו וזה שכנגד טבעת נ"ח אמר שכולו שקרים כי רוב
מה שיגמו' חסד הים לחים חיינו חסד של אמת אלא לתקות נמול וזהו
נ"ח שקרי ולזה טען נדף הנדקה שהיה לעגייס שעל הרוב לא
יקויה מהם נמול וע"ז טען שלוש דכולה קטטה אלא יתכוה חלה
בקטט' מכל מוכה מן כוסה מחברים ויתנגה בעניין רע והלבנת
פניה עד שיבא עתהם לידי קטטה :

שבולן שקרים פי' כל מין החדש ס"ד כל החדש כולו אר
קרוב לכולו וכן דכולה קטטה שהקטטה מגויה
בכל החבני' אר קרוב לכלם כי ח' אלף לא יהנה בלתי מקפיד בהלל
והחנם נג"ח והנדקה לא אמר כלום שהם על פי שהן מלוות ברוכה
לחיינו כנזכ' חיינו ברכים קרוב לכלם • ס"ק שכל החדש שקרים
שכל עסקיו שקרים לכל כנ"ח לא אמר כלו שהם על פי שהוא נמול
חסד אין רוב עסקו כזה :

שהוא פוסה נדקות נדקה לאו היינו נ"ח • לנדקה הוא נתינת
ממון לעגייס וג"ח הוא ההטבה עם חבירו בגוף וכממון
ולא בממכ' וכפ' לולב ופרכה ת"ר כג' דברי נדולה נ"ח יותר מן הנדק'
שהנדק' בממונו וג"ח בין בממונו בין בגופו נדקה לעניי' נ"ח שם
לעשירי' לנדקה לחיים נ"ח שם למתים • ופרש"י ז"ל נ"ח בין בגופו בין
בממונו בגון מספ' למת נוסאו קוברו ומסח' חתן מלו' את חבירו בדרך •
בממונו מלוה לו מעות משחילו כלים וכהמה • ואיכא למידק בין
דהה טען חסד טבעה דעדיף טפי למ"ל טבעת נדק ואפי' תימא
לנדק לא ידע טבעת חסד סב' כתות הלו לא רצו את ב' הלו ק' ממאי
לא שם ד' נדק טבעת נ"ח דעדיפא וי"ל דחנך ה' עדיף זכות הנדקה
שהיא מתנת ממון לנמרי שזה קשה מאד לנך החדש • ומכון לנדק
לפוסופי קאתי דמסוס דכנג' חסד איכא טבעת אחת לזה הוסיף
נדק דהה איכא אחריתי נמי ונכנג' זה טען אלו דהה איכא אחריתי
נמי נוסף על טבעת אחת ה' נדק רבות קאמר דלא איבעית
נכביל ט' חסד דאלימת שראוי שיבוה נלא אפי' מט' נדקה לנד סני
וע"ז טען שלוש לחידך ניסף דלא אבעית נכביל ט' אחת דאלימת
דשקרי' שכיחי טפי וצו' שעל הרוב הקטטה נמי ככללה קיימ' ע"ד
כוכי בת נשיא מדין ואחרם אמר שיין לחזוב נאחת נפי שהוא
עניות החדש שראוי שלא יבוה אלא אפילו נכביל ט' הקטטות
רחוי שלא יבוה ונשאת ה' דקאי חסד ואחת ונדק ושלוש חזקה
כנגד חזקה וגרועה כנגד גרועה :

נטל אחת ונשליכו לארץ כלו' העבירו מלפניו וכעם עליו
לפי שהיה מעכב הבריאה כי ס"ל לא שהם לענינו אלא
הבריח לנד החני' וה"ת ולמה לה השליך לשלוש ל"ק דלרחמנן
השליך ואין נורך להשליך נם כן לשלוש דכיון דחזלה לה אחת נשה'
שלוש לנבי תרי ויבריעו נגדו ועוד דכיון דחזי דמשליך לאחת
משהי' שלוש יפחוק ולא יעבוד ורש"י ז"ל תירץ דשלו לא היה כ"כ
חזוק כאחי לעכב ולפי ה"ם לעני' דטענה אחת אלימת טפי ה"ם :

אלטכסיה שלך פרש"י חוזק דחזקו של הב"ה אחת ואינ"ג
דנכת מלאכי עשקי' ה"ת כיון דבא אחת ניהנו אלא נוין לחוזקו
של הב"ה דהוי אחת : **העלה** אחת מן הארץ נילקוט
נרים ז"ל תעלה נם לפי הנוסחה שהביאו המפרשים נר'
שהיה תשובת הש"י והכי משמנר ופירושו שהש"י
אמר בטבעת שלוש רחוי לנזות לאחת ולפי נרסתנו נר' שאלו כן
דברי המלאכים והיה בקשה מה שתעלה אחת ה"ק ולא נזכרה
תשובת הש"י דפשי' שאמר להם שלא בשאר אחת בארץ :

הה"ד אחת ה"ת ולא חס קרא הכא להזכיר ההשלכ' דמדקאמר
שעלתה מהארץ עם היותה מתחלה נפנגת עם חסד
פשי' דהושלכה כיני כיני ז"ק מה ענין נדק מאחים נשקף לפ"ז אם
חיינו דרך משמעת ואמת לפי שעלתה אחת וחזר המחלוק' לזה קס
נדק לסיועי לחסד :

וע"ד דרש מכאן לו' שה"ב תפסכת התחברו' הנאמה
לנוף להורידה מקדושתה להיותה קרובה
להפסד כדכתיב לעני' כפ' ו' סי' ה' ס' כ והכיח לזה כ' חלקי הספר
כין מכד ענמה כין מכד הנוף וזה שמכד עמה תקנה שלמות נמה
שמתחלתה היה שלמותה בדרך חסד ועתה הוא לה בסברה כדכתי'
שם נוסף על מה שתזכה לעני' הפסל כתתה שלמו' לו בכלל ולקטרו
וע"ז שהיה ג"ח שיכלול מה שיעשה חסד לעני' וגם לה ע"ד נוחל
נפסו חיים חסד ולא תבטרך לחסד מה' וכנג' זה ים טבע להפך שמכד
עמה תזיע חסרון שתפסיד ממוסכלותיה על ידי החמר המכדיל
מהשנת החמתיות והסרכה הכזבי כדרך הדמיון וה"ת שכולו שקרים
וזה מכד הנוף שנותן שלמות לנפש שבחיצוניות שנותן לה דרך לחטו'

וכי תזכר ואחדרב' תדריך הנוף לטוב תזיע שלמו' נדול וצו' שמתחל'
לה ה"ל זה שלמות הענין וע"י הנוף תושלם במעשי' כדכתי' התם וז"ת
שהוא עוסק נדקה שהו' מכחר המעשי' וכנגד זה יש טענה להפך שעל
הרוב הנוף מזיע הנשמ' לחטוא לו הוא תמיי' עמו בקטטה וכדלקמן
נפ"ט נבי וזה וטען יגיעי כח וז"ת שמלא קטטות מה עשה הק' כה
לתקן זה השליך אחת לארץ כלו' נתן תורת אחת לחנשי' שהמושכלי'
החתיות כתוכי' בה נפי' בענין העקרים וע"י נכלל מתנרת י"ה"ר
כדאמר נפ"ק דקדושי' נרתי יכה"ר נרתי לו תבלין וז"ת אמר מה"ם
מה אתה מבזה וכו' והוא מה שיר' לכתורה נופל נרע אחר שהיה
התור' הקדושה כ"כ לחטה נכני בעלי החמרי והזזיע הש"י דחדרכה
היה תתעלה מן הארץ סיקיימוה מעשי מנותיה מה שת"ל למה"ם
וכטבע' מר' עה למה"ם כדאי' נפסנת פ' ר' עקי' וטו' שכבודה נדול
במה שפטי' בעל י"ר יאמע לה י ונקובד' ת' מכת' יד מכתי' סע"י
הנשמ' החל' יראה חסד ה' שהרכיב ב' הפכי' כנוסח ת' ולו' ת' יבראה
ואחת מו' לת יבראה להיותו נפסד ז"ת שכולו שקרים כמו שהפק' אין
לו רנליים ונדק מו' יבראה שהוא עושה נדקו' שהשכל מכניע לחמר
ושלו' לת יבר' שכל נחות הנוף מסייעו ליצר הרע והם בקטטה
שהנפש פוכה למע' והחמר למטה • מה עשה הש"י השליך החאת
יד שהשליך הנשמה שהיא קיימת בנוף וכזה דומה לשית ז"ת חסד
ואחת נפנמו שהש"י חברם ועשה שלוש כין ההפכים ונדק ושלוש
נשקו וחבקו זה לזה : **רבנן** אמרי לה להא דתניא ואזיל בש"ר
חניגא ור"ש אחר לה בש"ר סימון דמאד הוא חדש : **ניאך** הוא
חדש כדלקמן נפ"ט דחותיות דדין כחותיות דדין : **ניאך** הוא
חדש ק' מה ענין דרשת זו הכא אע"פ שהיה דר"ש לר"ם והא דלעיל
נמי דר"ש למה הניאו מה שהיו מתיחים שהש בא להניאו דרשו ר"ש
יניאו כתה דרשו ושו' דמפסיק כין דר"ש דלעי' וכין דר' הושע
דשמוך דמיירו כחד ענינא ושמא דרים וירח אלהים את כל אשר
עשה שרואה ה' דעת כל מה"ם ומלך כו והוא ית' הכריע דטוב חדש
אע"פ שהם היו מקטרגי' כדלעי' ולהכי מייתי לה כתר לעני' לדמיון
רחיה : **עד** שהם"ם היו מדייני' וכו' שלא שמע למעכבי' אלא
הכריע דעתו ית' אל נך המני' וכרחו וה"ל מה לתת מדיינים כבר
נעשו חדש דכיון דכב' כבר' שוב לא יהיה להם קטרוג שכבר הורם
זקן וכרחו ואין על מה לקטרג שאפי' יהיו הטענו' שקולו כבר הכריע
דעתו ושכבר עשה מעשה והמוני עליו הרחיה ואין להם להשיב
לם' כיון דב"ד שקול למה כרחו דשב ול תעשה עדיף כי הם' הכריע
כדעתו שהנדדי' המכריעי' לכריחה עדיפי ליה כדכתיב לעיל :
כבר נעשה חדש והיינו דכתי' נעשה חדש בחפש לפ' מלת נעשה
שם התחר מכנין נפעל כתו ואחר היה נעשה ל' יום אחר
דנחתי' והשת' לא תק"ן כלל כתי כמלך כי מעו' לא נמלך עם הם"ם
ומה שהיו מדייני' הוא שהם' ית' הודיעם ברוחה לכריאתו והם היו
נוסאי' וכותבי' כיניהם אם זה ראוי או לא והכתו' לא זכר אלא המחת'
שלמר להם אחר שכריאו שהודיע' כו שכת כריאתו שהוא לפי שעשוי
בלנה ורודם בשפלי' כדכתי' בפ"ק דמני' משום דחיינו לא יסכור שזה
המלך תעשה חדש כדאי' בפ"ק דמני' משום דחיינו לא יסכור שזה
המחמר הוא אחר כריאתו אלא נזרת כריאתו בשחר המחמרו וה"כ
הנון נון הרבי וה"ת לפרש נגורה וה"ק שיהיה נעשה דמ"כ יהי
נעשה מיבעי ליה כדכתיב הרא"כש : **בדעת** ברחוקרש"י ז"ל
לא כראו כחירות אלא כיסוד דעתו כראו מבכראו נרבי מזוכותיו
כו' יתי כראתני' אח"כ כראו כיוסו' ולא ידעתי מה ענין זה לכאן אם
כראו כחירות או לא שהם הוק' למה נכרא חדש כתחרוב' וכת"ם
בסנהדרי' אל נכרא בע"ם כדי שיכנם לסעוד נייד ח"כ לעני' בסי' ח'
נבי אחור וקד' כרתני ה' ל' למכתב' וכר' שפי' כדע' וחכת' כראו כחופן
שתהיה לו תשו' נגד המלאכים המקטרגים כדמפ' ואזיל ופליג ד"ר
הושע שלמר שעד שהיו מדייני' כראו שהיכו כן אלא שכתבו נפחם
והוזו לדכריו : **הדא** מקשה להן מכרי פרש"י כרא זו למה
נכרשת אחד' זה מיבו אלא כרא חשם כל ימיו ואחריתו רמה ותולעה
ומה נורך לכריאתו ותפשר נ"כ לפ' שכרתו הוא הכעיסו את ה'
והפסידו נשמתו הטהורה :

אמר להון ח"כ בתחה וכו' תפע"י שהכתובי' מסודרי' זה אחר
זה כאו ת"ת' לכללו ל"ק אם יפרשו קנת' על המלאכי'
וקנתם על תשו' ה' שכן דרכם ז"ל כמה מדרשות ואין זה מן התימ'
שהרי כמה מהכתובים סמוכים הכרח לו' שמי שאחר זה לא אחר
זה וכמ"ש נספרי נבי נדף ממני וכן נבי והתן נזרע נד הוא וחולת'
ואפי' ככתו' ת' מני לפעמים שיפרשוהו שלות ותשובות ובדלקמן
נפ"ק ביוחן רבע ויכול כזה ככת' דוכתי' אחר לא ק"ה ק' דחדרכה
משמע דהתי קרא דכור המלאכים לה' ומשמע שהיו מקטרגים למה אם ה' כלם אחת

מתחלתו וכ"ל ולעני מתחילתו כ"י ופפור שמים וכו' דברי המלאכים
שם אלה דס"מ שלפי שהוא טעון משוא נפור שמים וכו' חזרו והודו
להקב"ה ואמרו כיון דאתמסילהו כ"י נגיה ושפי' וכו' כלקמיה"ת מ"כ
מה אדיר שמך כל כלו' רמוי שיתנשים שמך ושבורתך כתוך דהיינו
דריחת אדם ולא נוכרה שם
טעמא ה' מתחל' שהיה נכלל
בהודאת המלאכים יעוי' ל שאיתו
תפ' שהמזמור מסדר דברי
המלאכים ודברי הס"מ מתם אלא
כלם לברי המשורר הם שהיה
נוטל ונותן בחלקי הסודר
וכתחלה אמר ה' אדונינו מה אדיר
וגו' מה אנוש וגו' כשומל מה שכתב
זה לכתורה ויהיו מפרק לה
בחומרו מתחילתו וגו' כלו' ידעתי
שסכנת זה כדי שיהנה מכל העולם והודיענו רבי היכו שמלה זו
ותשובת לקוח' תוכוח הס"מ והמלאכי ונמיר לה מתי זה גלוי:

א"ר נגה ואפיס כלם וגו' ודייק לה מדכתיב בשמים אדם כתלמוד
כדתמצאנו וירדו כתי' ויהי דמ"ל לב למ"ל לומר זה למלאכי:

אם כן נגה ואפיס למה נברתוך מה טעמא היה להה נתי
תקשה להו כיון שאיתן שלח לעורך האדם והאדם היכו
כדאי להברחות לה ס"ל לפרתעוב"ת דשכת מיתת הוה טעמ' כיון
שכבר נברתו שים ג"כ לברו' אדם שלאיתיו לכטול מ"ת לדרת קוטיה
לע"ז למה ברתן וכשלחת כמלאכים לא קשיא למה לא קטרגו
בבריאתן אלא כאלך הס"מ עמם עליהם ושוה שהכעלי חיים היכם
דעים וחכמו שהיו לעורך מ"ו דכר אחר חשוב שיברת מח"כ והק"כ
שוליעם שהיו אלא לעורך האדם ועוד קשה להשתא נתי מה תקן
כיון שהאדם הנהנה מהן היכו כדאי הרי הכל לכטלה ויותר טוב
שהעדרו ולא יוסיף כטול על בטול וי"ל דיודעי הוו אלא שים נדבי
ברחו האל שיכר כדלעיל אלא שכיון שהנדלים אחרים היכו רחוי
שב ואל תעשה עדיף שאין אנשים הכרעה אל התעיות אבל שתש
שכבר נברתו הכ"ח יש לד מברים לברייתו כדי שלא יהיו או לבטלם
כי שהתכנית האדם שהנים להן תכלית כיון דאדם נתי יש בו
נדדין לטוב ואין להם להסיב למה ברתן מתחלה שדעתו ית מכרים
לנדלי בריאת האדם והוברך להקדים לכ"ח כדי שלא יהיו ויחמרו
כבר הורה זקן כדלעיל:

אם כן נגה ואפיס למה נברתו דעת זה שכל האמלות
השפלות לתכלית האדם כדעת רוב החכמים ושלא
כדע' הרב שכל דבר בשביל עצמו ולפי שטעמת הרב שעל האדם
נם כן תחזור השאלה מה תכליתו על שיכלה אל כן נוך ס' ויש
להשיב על זה דמ"מ אם האדם הוא תכלית השפלי"ם שע' לבריאתו
אף על פי שאין לו ית' הכחה בדברים ומכל מ"מ הוא לתכלית
אדת טובו שהוא להשפיע שלמות ואם יכון בחדם שיושלם ויהיה
נאחר אכל כ"ח מה שלמות יפול בהם מכל עצמם שיהיו נברתים
בשביל אחר שלזה רחוק מאד שכמו שהאלת אחר מיכו לעצמו
אבל מ"מ יש לומר שהוא לאורחים להטיב עמהם כי זה תכלית מה
שהמנדל אבל מה שהמנדל אין לומר לך תכלית מכל עצמו וגם
נברתה שאין דעת זה המאמר שיות האדם תכלית כל הנברתי כדעת
רוב חז"ל דת"כ כל העולם לאחת נבר' מיבעי ליה ולקמן בפי' ס' סימן
ו' מ"ל אחריך כדרוש זה כ"ה ואכתוב תשובה אחר לטעם הרב שנו
לעצמו היות האדם תכלית הכל:

ועד דרש ל שהנאת האדם מה"ח היות שהיו טעמם
והתועה ויקלם לה"כ על זה מה"כ המלאכים
שאל שאין להם יתיעה בחיים ות"כ טעמת שם ל בבריאת האדם
מכל שהוא מקלם לחק"ה על כל מה שברא וגם שים כו תשובת
יתיעה יותר מהמלאכי השרת ו"ש מלל וכו שהאורחים נהנים
ומכיריהם בגדולת המלך שבניו כל הטוב שהוא ומשבחים אותו
ומשבחים שם מ"ש לקמן בפי' ו סימן ה כי בשקטרנו עליו הרחה
להם הכחתו שהות בכל הבעלי חיים שרש' כו יתיעתו שבני
הרטיהם כמ"ש שם כ"ה ו' ת"כ שבריאת הבעלי חיים מכל עצמם כי
הכחות ית' לברוא עליונים ותחתונים אבל לפי שא"ת להקשי' בזולת
האדם הקושר כיניהם וכדכתיבנה לעיל בסימן ג' לב"ח שהם לא
יברא אדם מה בעצם בכל הב"ח שיהכדו מהר והמכל הוא שהטוב
שבמנדל הנה יסוד הטעמו מה שיקדמיהו פני אורחים:

עבוד מה לאבני לך עשה הטוב בעיניך וה"פ מה תזיר
שאתך בכל הארץ ו ואת"ג דמה תזיר שאתך קשה הנה תיפכא שהוא
בריאת האדם כדלעיל ואת"ג דמה תזיר שאתך בכורתך בארץ בבריאת

ס"א בתחתונים

ס"א בתחתונים

ס"א בתחתונים

קטרוג מה לו להרחות נבורתו בארץ כיון לבתרים בתיב מה תנוש
כי תוכרנו שהיו התם לבתיב אחר תנה הוד על השמים והשתא
שלח יתן הודו חלה על השמים ויכי תשכחן בפ' ר' עקי לבר"ל
בדרש מה תזיר שאתך בקטרוג המלאכי אתתן תורה לדרש מה
תזיר שאתך בתורה בהודאת
המלאכים ודייק מדלה כתיב
כיש אחר תנה הודך על השמים
והוא"ל ואת' ליתן י"ל ת"ט רי"כל
דדרים לה כתתן תורה והכא
דדרים לה כיהיב ו"ל דרי"כל
דייק מדכתי' מפי עוללים ויונקי'
יסדת עוז דהיכו תורה וכדדרשי'
בפסוח שוב ורבי היכו דייק מדכתי'
מתחילתו וגו' דמשתע לכבריאת
מיירי שכלו"ד בדנת כיש וגו':

ועד דרש תכו ס"ל דברי רבי היכו על ענין ההפנתה
בשפלים וזה שלהות שהפנתה בשפלים כתיב
האדם לכל תנך שכלו כת"ם הרב בח"נפי' לכן הקטרגו המלאכים
בבריאתו לתה יברא תוכרכ מתחר בשולם השפל להפנות בדבר
השפל תפר שכלו אתין לו להפנות וליתן הודו הלה בעליונים ותה
תנוש כי יוצנה והשיבם ס' כי ראוי הוא דת"ל לב כל הבעלי חיים לא
יהיו תופנתים ויפפדו אתה על ידו תעבור ההפנתה בכלל
בכלם תנך היותם לבבכו שהוא תופנה בכל עניניו וש"ה יתכל
כל התומר ויתשב אותרו תפי עוללים וגו' שהוא עון ההפנתה
התפורסת תפי הכל:

בנפשותן של נדיקים תמלך לשחלת הנ"ל בתי כתלך
קתהדר דשבשבו' של נדיקים כתלך בתחפ'
וחזיל ותה תיר פוה ע"ד דרש בהקשר התחתרים פתכתיו לעיל
פסי' נ':

בנפשותן של נדיקים יש בדקדק תדקתר בנפשותן ולא
בנפשותיהן דתשוש הלה יושבל רבוי בתופשטי'
תחזור והכדל בנפשות זו תזו הוא פתדרנה לכד בענין התלתכים
לכן קולין נפש ת"דקדוקים תיכו כלים שכן דרך הלשון תדב לעיל
פסוק ס"ו תת' בשרים בשתתן ותם נתנו לדקדקבזה י"ל שלפי
שפניית כל הנדיקים ת"לעבוד נס' פלב ת"קורת כל נפשותיהן אחת
כדלקתן בספר ויקרת ס"ד יעקב פשופר שאה ת' כתיב כו נפש ת' וגו'

דהדר התם היוכרים וכו' תעפ"י שתתת פסוט הכתוב נבני
שלם בן יהודה תיירי ת"ח תפלו חז"ל תקום לדרוש
פסוקים שו דרך דרש לדתיות דכרים זולת פשטן לפי שלא נתן דכרי
היתים אלא להדרש כדלקתן כרים ספר ויקרא תהטעם שהכתוב
שם בעזרת הכורת ולהכי כיון דהיוכרים דתיות ישרה ותם התלך
בתלתכתו תשתע בתלתכתו ית' שהוא התלך הידוע שתם כיון שלא
נזכר שם את"ז תלך תפר וגם ישבו שם תשתע בברייתת העולם
דת"ל שם שם ל"ת ולפ"ז תתי ספיר דשתם שם ר"ל פתיותת העולם
כת"ם הרב יסוד היסודות לידע שם תכוי רחמנן וכו' כלותר בעולם
לכן י"ל לשבעפות קתיירי שהן תפשר קדמו לתלתכים ולפי ת"ש לעיל
שה"ל על תכלית הבריאת שתכלית האדם תכד נפשו"ר שתם
היוכרים של התכמים הנדיקים הכו שם שתם תכלית סיעיר וה"ל
כתלך שתשם יקשה כשיעיך נפשו הנדיקים היפ
דתיוי שתם דקתתר עליהו תתם היוכרי' דשת דריש ברות רפתי
פתות דתקתי היכו כנדיקים וכתבי שתם ולתכי לת תכי דרים ליש
כתלתכים וכת"ד כתלתכי השרת כתלך דתין רתו לתלתכי' פתקרא
תלבל תה שתי תפשר לו כשם שתתחלת תלתכת העולם היו
וכ"ש כשנעשית נו עדן ל"ת ד' עקדש לעולם שתלתכים לת עברתו
תלת כשני תו כתחבי כדלעיל פ' ת' סימן ד':

ההוה היוכרים ע"ש וייפר וגו' כלותר שתתה יוכרי האדם ותע"ג
דיוכר הכל הוא ית' קרי לתו יוכרים כיון דכשתם היתה תיכרים
תיכרים:

עלי שם ויוכר ה' תת האדם דתש"ג דפתיב כתי ויכר ה' תת כל
תיה השדה תוקתיכן ליה כיכרים דתדם לכתי כיש פהדיא
נשמה לתון התלכה:

שבהן נתלך סה"ב ופרח תת האדם פי שפרים כל העולם
כשעתה היתה ודייק לה תדכתיב בתלתכתו שכו שתם
דתלתכת שתם כל העולה שהו ולוכה לתי דהכי הכו שם ה' כשברתו
תכל לת נתלך עתה עליו לת"כ כשעשה תלתכתו תיכני ליש
דכתלתכתו תשתע שהי לתה יד כתלתכה ות"ת פרט רתשוב דתיות
יכירת האדם ונן נבול ונבול היה לתיכותן פתקום נן עדן הוא
היותר תשוב שבעולם ושם תשתת הנפשות והגדרת היה תלתכה

גדול שכלת"ל היה לפם' ליסוב וגוד שהו הכך הטבע כנודע וח"מ לה כתב נעשה לה במלאכת השדם דחשיבי טפי וטייבא טפי לעניו הנפשות לכל כשהרת העם"י שנמלך עמהן עליהן לה אמר נעשה

ועדך י"ל שלהיות בלל העו"הספל ד' מורכבים הדומם והצומח והחי והמדבר רמז לד' שו וכנגד החי והמדבר אמר היוצרים שרמז לוייבר דשדם וה"ם לוייבר דכתם"וכנגד הצומח אמר נטיעת גן עדן שהוא מבחר הנמחים וכנגד הדומם אמר מעשה חול סיס שהיא מבחר מלאכת הדומם:

בשעה שהיה משה כותב לה ידעינה מהיכה דייק לה דדילמא ספיר ידע משה מסבר שרשוי לכת' ללמד ד"ה והדרשני יאמ' שלה היה כן מתם שלה ת"כ הודש"העניו וסדרו כדר' שלה ודעו"מתשבי וה"כה שרשויה השלה למשה כשנתחדש לו הכתו' הלו והתשוב' להק"כה כמו שכן ל"ל כתשו' שחלו' לקחתן כם"שות פת"נ בענין הענגל וחולתם:

היה כותב מעשה כל יום י"ל מה ל"ל כתיבת מעשה כל יום הלה ה"ל הלה כשבת לכתוב נעשה הדם אמר וכו' וי"ל שמכתי' מעשה שתר הימים כתעורר ל הספק הזה דשו הוה כתיב בכלהו נעשה לה הוה ק"ל די"ל דהרה תורה כלשון בני הדם שלפעמים המדבר עם עצמו יאמר נעשה כלשון רבי וכדלעני כסי' ד' מכל השת' דכתל המשבי ל"ק הכי שלת יהי אור יהי רקיע וגו' והכת כת' נעשה מעשה שנשתנית בריאה זו שהורך הה לסיוע לחרים ס"ב מהוס דקל' ממעשי שתר הימי' נמי יה' לכתו' ס"פ לחפיקורוסין וכנון כברשני' כרת שהי' דכשתוך לו ה' הלה נתקשה משה שם דפשי' שתשוכתן בכדן מכל הכת ק' טפי והוכרך לשל השק"כה:

אהה כותב ס"פ לחפיקורוסין ק' דלה יאמנ מו משה הוה ילע טעת' דכעש' מו לה מי לה הוה ידע לה מ"ק ס"פ דמיני' לימת להק"כה מהי נעשה דקשמרת ונו' מ"ק והרוכה לטעות יטעה דמרלוכו טועה כמהיני' המבקשי' דרכי השפקר שמטעי' עצמה להסמך בדבר מה לקיים סברתה הרעה עם היתה רוחי' הכתובים רחוקים מדעתה והלה מוכרחי' הם לטעות כיון דלה ידעי טעמת דעשה דחפי' משה לה יד עם שלת מפי הק"כה וכיון דתשוב"כה לה נתפ' כתתוב בהברת יטעו ואי משה הוה ידע לה ועכ"ז קשמר שתין רחוי לכותבו שלה יהיה נד ס"פ לחפיקורוסין מידחו השבו' הסיה ותשוב' הק"כה דלה חייס לחפיקורוסין כיון שהרוב שלה לטעות ידע התבו וכתבו ללמד ד"ת לה ה"ל לה שלה משה כתוב והרוכה לטעות וכו' כי מה חדם כתו' החדם הזה שברחתי וכו' כיון דמעקרת משה נמי ידע לה • וי"ל דחדם"כ דמשה לה ידע לה וה"מ ת"ט דנעשה שלה נתלה השלה בס"פ לחפיקורוסין שלה לו' ת"ט דנעשה חדם דה"ת ליה תעשה ענין רבוי ח"ו אין לו לספר בכפירה והביכו ה' שתע"פ שהתבו נעלמת לה יטעה כזה שלת מי שירלה לטעו' דהן כתריה כתי' ויברח ושלה ויברחו כדכשתוך וח"כ הברח להם לו שהבור ח"ש שלה ידעו ט'דנעשה ולפי שיקשה דמ"מ מה לו לכתבו כלל שיהיה בו שום ס"פ לו"ח שבת' ללמד ד"ח לשלמי' • והנכון דמשה הוה ידע טעת'דחמ' דנעשה שהיה מדרך המוסר שו שנמלך בלבו וביולה מהט הכ"ל ושלה הוה ק"ל שלה כתיכתו דמ"מ מה נכש בכתיבתו שיתכתו נד ס"פ הפיקורוסין והביכו הם"ת שתין לחוש לחפי' שהרוב לטעות יטעה לכד כי היכי הולך לפניס יר' מדכתיב כתריס דכיוכר ח' וטעמת דנעשה משום הטעמים הכ"ל שהם מכוחרים ונורך כתיכת נעשה

פ"פ משום דכעי' שילמדו העו"ה ושה לה הוה חם"ד משה לתיכים רכים מהמחברים כתבו שתמיני כ' רשויות בקרתו מתיכים והוה להמשכם לחרי דעת הרחשון בשבוש זה שהיה בק' שתו מתני ויבדק יפה כמאמר זה שבשביל שתו' כעשה בלשון רבים יתן ס"פ לחפיקורוסין שלה יהיה כמה פעמים מני' כדברי רז"ל לחפיקורוסין שלה זכרום על זה שלה כל כופר בה"ו עקר מהתורה בק' לחפקורוס ורם"י כתב כניטין גבי ס"ת שכתבו מין לחדוק בע"כום:

לעיד מבורלך מין להק' דחי משום בטילת רשות לימת תעשה חדם דחם כן לה למדנו שהיה מדבר

ס"ת מחבשים וכורכר מנות

עם בית דינו שלה עם עצמו כדכתב רש"י בפי' בחומש ותש"ם שבכל המע' לה כת' הכי הוה אחי' דמשום דברית' חדם היתה בעין ומחשב רבה לכ"ה חשב' כתעין בדעתו לו' חעש' כך וכך מכל הסת' דקת' נעש"ע כ"כ מלאכים מעתני וע"כל דהוה משום בטילת רשות דלה מסתבר שיטטרך לעשתם ולה כתב ויאמר מלאכים למלאכים תעשה חדם שלה לחתרך ועוד שתין להזכיר המלאכים בפי' בכתו' מהשעמים שכתבתי לעיל בפ' ח' סי' ד' וכ"ם הכת דה"ל חשיכות טפי דבורן שבת לברות חדם וה"ת ובשאר תעשה ג"כ אחתי לה בקיט רשות' ואפי' למ"ד כה' בברתו המלאכים בחים ובהמה דאיברו כו' מיהת ליעקוט רשות' שלת בחעם חשוב דהיכו חדם דכפחותי' ליכ' קפיד' ושו"ל דת"ה ל' דכבל המעשי' כחלך ולה כתיבה חלה ללחד לחדם ד"ה סילמוד מברייתו:

עולת שבת פ"ב בריתות

לקמן פ"ה ב"ב ויברו דברות פרק שרשים

ר' שמוא בר נחמן בש"ר יונתן אמר בשעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום כיון שהגיע לפסוק הזה שנ' ויאמ' אלהי' נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אמר לפניו רבון העולמים מה אתה נותן פתחון פה למאינים אתמהא אמר לו כתוב והרוצה לשעות ישעה א"ל הק"בה משה האדם הזה שבראתי לא נדולים וקטני אני מעמיד ממנו שאם יבא הנרו ליטול רשו' מן הקטן ממנו הוא או מה אני צרי' ליטול רשות מן הקטן ממני והן או לו למוד מבוראך שהוא ברא את העליונים ואת התחתונים וכיון שבא לברואת את האדם ארז"ל נמלך במ"ה ש' א"ר לוי ליה הבא מלכו אלא משל למלך שהיה מטייל בפתחה פלטין שלו וראה בלורין אחד פושלכת אמר מה נעשה בה מהן אומר דימוסיון ומהן או פריבטאות אמר המלך אינדרשין אני עושה מי מעכב:

ח' שאלן האפיקורוסין את ר' שמלאי כמה ארזות בראו את העו' אמר להם אני ואתם נשב לימים הראשונים

הה"ד

על נתינת התורה היה שהכורח הוא ולא כרחו: **ה'ה'ד** כי שמל
נח מע"ג דפשטיה דקרא במת"ת מיירי מדכתיב בתריה הבהיה
כדבר הזה וגו' ים לדורותם נע"ח דמ"ל מתי נפ"ק מיכה ומהתי
טעמא דרשינן ליה כפ"ו דין דורשי בשלמא מעשה ברחשנית כלנ'
חקור ודרום כמה סהיה בהם
ובו' דמייתר ליכתב דקרא כדכתי
לעיל בפ"ח סי' י"ג: **בדרך** דין
דלכתי ברחשנית כ"ח פי' מדכתיב
אלהים ולא מל"ו אלוה ה"ל פ"ם
לו' דהוה ל' רבים דומיא דאלהים
אחרים וכיוצא וכפ"ב גרסינן
בהיות מי כתי' ברחשנית ברח
שוה כו' והה"ד דה"ל פתחון פה
בכל דוכתי דכתי אלהים אף דנקטי
ברחשנית ב"ח סהוה רחשן
למזכירים הבריאה ומע"ג דכתי'
ברח לשון יחיד וב"ם היכא דכתי'
ה' הוה אלהים וכיוצא דוקא
יחיד מסתע מ"ת דחקי' לו דנקט
לשון יחיד על כל מ' וה' כדאסכחן
בכמה דוכתי דנקיט קרא לשון
יחיד על הרבים כמו חכמו בחן
פרוב' בת"ק חולתורה שחעון מבני
דכיון דכתי ברח לשון יחיד כ"ל דאלהים דנקיט יחיד ופעמי' הוה
ל' יחיד ופעמים ל' רבים דה"ל הה' מעמיט בחד דוכתי
דליכתוב ברחו ובו' דהכא מיבעי' לו' דנקט לשון יחיד על הרבים
כיון דהוי מילתא דחשיבות ה"ל לאתויי הבריאה בלשון רבים ובו'
דליכתוב למיבעי ובו' דכיון דחיק להם הברח מהכתו דלא כתי'
ברחו יותר רחוי לדחוק המור' על הרבוי לקיים האחדות לפי שהוא
מהמקובל לנו והמוסכת בחתן עליו ובו' שזה הפירוש יותר מתיאב
לכ' הכתובים מ"ק כיון דהאי דיוק מכתי' אחר ברח מ"ם מדם ולא
כתי' ברחו מה חזרו ושלחו מברחשנית כ"ח דה"נ היכא האי דיוקא
ומסייע ליה כיון דליכתי בוכא דלא מסתבור חד למיכתב ברחו
כדכתיב ואי לא מסייעי בהאי תירוצא היכי מצני להו כתר הכי
הך תיבו' נוספיה ומפייסו ולא שייך הכא לפגני כדאסכינן בהא זמנין
בגמרא דמק' מתסכח ה' ודוחק לחוקתה בחזח חוקתה ושוב מק'
מחחרת וחזור המתרץ ומתרץ בכריתות שהכלל יהוש בלפי
שהחוק דחוקה בחסנה שם ל' הדבר שהוח מק' מחחרת לו שם
מדחק בהא נמי הכי ומתרץ דשם ג' דנחחרת ידחק לכל הכא היכיון
דלהים הוא לשון יחיד בקרא חד מתי דוחק דליהוי הכי ככתה
קרא ומדרשה רבוי המקרות סייעת לתשו' ר"ם כדכתיבנא ומשם
ר"ל דהכך דחזרו ושלחו מברחשנית לחרים הם אע"פ דלשון חזרו
משמע חיובו גופיה ולישנא דירוש' דמשמע דחכף ומיד ה"ל מהו
דין דכתיב ברחשנית וע"ל דמשום דברחשנית ריבה דמוריית ס"ל
דמלה דק הכא למכתב הל מו אלוה מיכה כ' רשויות דח"כ אע"ג
דכשאר דוכתי אלהים לשון יחיד הכא ה"ל לדיוקי ומשני דכיון דלא
כתיב ברחו אין להם רחי' ולא שלחו לך כהאי קרא מחריבי:

השובתה בגדה דכברחשנית וכל קרחי דכשחרו דחיבטו
ה"ל פ"ם הסיב להם חשובה מהכתובים עכחם
וברוח' מייתי חו"ל אלהים ה' דבר מדכתי אין כתי' כאן וכו' ואלהים
קרובים אלו ובו' אלינו אין כתיב כאן וכו' ולקמן בפי"ט סי' ה' כי
יודע אלהי' יודעים אין כתיב כאן וכסנהדרין פ"ח מייתי חו הכא
גרדם וירד ה' לרחות את העיר כי אם בגלו שיו אלהים אחל העובה
אותי ביום גרתי אשר אבכו לו אלהים לעדות לו עם עד די כחסוון
רחיו ועתיק יומין יתיב י' וח"ת וכח אשר אתעו אותי אלהים אחיכה
פ"ם ואין חשו כגנו ובו' לחת להפיקורוסין לא קח מהחם ואי
פשי להו דחסי דנקט לשון רבים דרך כבוד לשון חלדות ומרות
לשון רבים כגון אדוני הארץ וכו' וכדפרי' ח"ב בכל הכחובי הכו'
לא ה"ל ליחן פ"ם ולא היה צריך לחשו' בגדם דאסי הוה כתיב
ברחו ובגלמיהם וכו' ל"ק ו"ל דהחם פשי להו דפי' חח דהחעו
לא קחי אלהים אלא חלאחרים ואלהים חבית אבי מתם' נפרך וכן
דרכם ז"ל לקחן בפ"כ ושעת' משום דלא חייך לו' שהשי' התעהו
חדש דרם"י נדחק לפירושו לו' שנחחר על גלוחו מחקוחו הו' ואפי'
לפרש"י דהחעו קחי אלהים ולא ה' ל"ל חם קרח לומר שבגלו כיון
דאסי' לפ' דהחעו לא קחי אלהים ויש כזה לפחוח פיהם ומדכתי'
מי יגילנו מיד האלהים החדירים החלה שה הם האלהים החכיס חת
חנדים ל"ק כלל מדברי הפלגחי' הם ואיפכ' שהם טענו בפ' רשויות;

דין דכתי' נעשה אדם דחע"ג דה"נ כתי ויברח ויניקין
דלא כתיב ויברחו ת"ח ים לפם ע"ם מדכתי' נעשה דהוי
לשון רבים הלא דמי לדלעני דאחר דאלהים ל' יחיד הוא ושכיחה ר"ם
דהא ע"כ מדלא כתיב ויברחו בשלמא מעשה ברחשנית כלנ'
ים להוכיח דיחיד הוא ואין ללמוד
מנעשה וכ"ל דלעניין נעשה הסיב
לפם ח"ן חמו' קלה ונחמייסו כה
ולא חם לכותבה ויהיו דקחאר לשו'
דחית בקנה וכו' וכן ב"ל נבי הל
אלהים ס' ואלהים קדושי' דכשחוך
שהבי' על כל מ"ו חמו' קלה ולא
נחפייסו כה חלחידיו ואח שלא
הסיב לחפיקורו' כדקחאר
לחלחידיו פשם לא יהיו פיחאר
נעשה אדם חשום לשעבר נברח
אדם וכו' ולא חמל אלהים ס'
שלשחן עם מ"ו וכו' והשיבן ע"ם
מדותיהם מ"ב דחשבחה לא הוה
יתע עקר חחמו' ופחם פיהם
בחמו כל דהו ובשלשחו חלחידיו
יהיב אינים והשיב כראוי • והח
דלא חק כנף חפיקורוסין
מוחייחם כאלהי יודעי' טוב ורע
כדלקחן בפ"ט סי' ה' דכיון דחחם
נחי חיכא למידק חדכתי כי יודע אלהים ולא כתי' יודעי כדחמר
להו כהני פשי' דחיודעי טוב ורע ל"ק דחם לא כחלהים וכך חח
כדרכיהן מ"ב דיודעי חחדם ואות קחי וכן בבי נעלו אלו אלהים
כיון דחמו כאדו דחם' שפיר כך חת חחבלו ליה חלהים וכן בפי
הכא נרדה חפרש"י כדחמרינן בפר"ח חחר הכ"ה לחלהים ע'
החסכתי כבא כבודו בכלה שחחם לע' לכון מ"ב שכחלך בכ"ף
מעבותנו וכדחמר ורם"ן ח"ב הוה וכל דורנן דילה כדחי' בירוש' דכהן
חחיה ובני אלהים קדושים חפרשי' הוה וכל פחלי שלו כדלקחן בפ'
דכרים בסדר ואחחנן מ"ב קדוש בכל חיני קרייבו כדחי' בירוש'
וח"ת אלהים חיים וחלך טולפי' ל' דחין אלהים חחר אלא בם
ופי' אלהים בפל החיים מ"ב ר' דבפשאו על אלהים קדושים הסיבן
ד' ל' רבים הוה חיכא חחחם לשון לרחות ומרות לשון רבים כפי' רש"י
דלעני' וח"ה לח הק' שוב מבל שה דהך חמו' שויה לכלהו וח"ת טורך
לדיוקי מדלח כתיב קדושים החה וברחו ובו' דחק של גב דלהחי
טעמא חפי' דליחח כרחו והוה מחם על פיחיד ח"ת היה פ"ם
לחפיקורוסין שלח יהו' לפ' כן חלח על ב' רשויות חבל חסת' דחיכא
חמו' חנו קרח דכיחיד משחעי מהו' שפיר ד' ל' רבים דנקט חשום
ל' חלדות ומרות הוה • **ויברא** אלהים בעלמים לח כחחר
ת"ב בחלכתיב ויחחר אלהים נעשה חדם נחיי בחשלת לחפיקורוסין
דלכידהכו ויחחרו חיכבי ליה לח הסיב חיבה דחמו דחו דח"כ דא"ם
הכא יחיד הוה וח"ת הכריחה היחה ע"י כ' כיון דכתיב נעשה וה"פ
דקרא שחחר חלהים ח' לנבי נעשה ובו' דעדיף להסיב חויברח
דחיירי בכריחה נופה ובו' דהכח חיכא תרתי ויברחו בכלהו ולעיל
בפ"ח סי' י' חייחי ויחחרו חלהים חין כתיב כחן חלח ויחחר חשום
דכר חשם דרך חחת קחי ולכן הכיח בבחילת הענין הורה שחחת;
לשעבר נברח חדם ח"ה פי' דנעשה חדם לח חייחי בחילת
בריחתו חלח בהויות הנחסבות לחחרי בריחתו חדם
וחוה ועשחם בכתיב חדבר דחכחן ואילך נעשה חדם בפלהנו
בפלחתו בשותפות כי חין חים בלח חשה וכו' פ"ח דנעשה חדם פי'
לשעבר נעשה חדם כחו שנעשה דהינו ת"ה וחוה חחדם חבל חכחן
ואילך בפלהנו וכו' דחפשר לפ' בעשה בבר נעשה בדלעי' בסי' ה' ולח
זכר ל' חוה דפי' דהיא נחי חקריח חדם בדלקחן בפר"ח סי' ב' חה
הפי' יותר נכו' חדקחח' חכחן ואילך בפלהנו ול"ק חכחן ואילך נעשה
חדם בפלהנו ומיהו לפי' דחסוה דדחיו טפי שחוף זה כחו'
בפלהנו כדחמרינן פחח היה ת"ב לפי שעק' הקו' היה בחחחר בפלהנו
כדחמרינן דבנעשה חדם קל להסיב שהוה דרך חחלכה חו נטילת
רשות חחחלחיכים בדלעיל חבל בפלהנו חשחע שהבריחה בשחוף
זולחו לבן לח חב"ח להזכיר בחשובחו חלח בפלהנו כדחמרינן •
ומה שזכר חם שעבר לפי שחין נזרת הטעיד נופלת יפה חלח על
זכירת העבר ועוד שחם שהוכרך לומר בן לפי חלח היה בן
בחלחם • ובריך לומר שהחק' חבורם ושיעורו ויברח חלהים
חת חחדם בפלהנו זכר ונקבה ברח חותם ויחחר חלי"ם נעשה
חדם כמ"ש בעל הטע' בפ"ח ת"ב ויברח פי' ויברח חחלה ומפ

שהקדימם לכתוב כאן ענין נעשה אדם בבלעדי מפני שענין הויה זו נתכוונת תמיד ומיון הוויית אדם לא היה אלא לאחר קודם: ד"ר ברבן מאדם כדכתיב ויקח ה' מעלשותיו וכמ"ד וגב אז כתיב עלעה ואלא כתיב לעיל בבוקר ה' דו ברטופים נגדתו מתחלה אין לוה אשה פי' אלא יפה מולדת מהיום אלא אשה כמו שכולדת חוה מאדם וכן לא יפה מאשה אלא לוה היום ולא מהיום כלי מתוף שכיוצא אלא הולך ישפה ע"י שלבתך ובדומיה בפ' המפלת ג' יפתי ים בתחלה תכיו ואחו ויקרא תכו נותן לזכן שכו ואחו נותנ' לאדם שכו ויקרא זרק בו בשמה וכו' ואח"כ שמעו לה יפה תולדה מאשה כלה היה תיידי דיקחמר היו היה כלה אשה קחתר כמי היו אשה כלה היה • וכפי המדרש לפר' שבדרשי כתוב ע"ז ל' כונת המחמר הוה שהאשה המקבלת הזכר רחויה שתהי' מוכנת בקבולה עד שכל אשה שתזדמן לה יתכן שיתחבר לה ת"ז זכר זה כבר התפגר והתאמת וכן בכל זכר לה יתחבר לחיות נקבה אחת בלבד יחפץ לותה בפועל ויחודת ושמה לבדה ימנה עד שהלו שהסתרכות מתנו לו תסרב היה בחברתו בשנוי תכונותיה הרחויות בקיום החברה הנה כלו הוה לו שיסתלק לה מהנאות לבד אחת בל גם לוולי מהשמש' זהו ענין שבדאשה שת' מן הת' וחכ"ב בשיגדל האדם אחר הוה הזכר מהחבור שהוה הרמוז ויכנס בלבות והברגל יתחיל בודאי השכל האלהים להתפרסם ולהאחז על חבורם וימלא בישה אורה בל זמן שיתמיד הבית פנוי ומוכן להכנס בו הבבודים ז' ולא שניהם בלה שכיחה עפ"ל • ועם שלבחור יר' מדברין שרחו לענין הזווגות טבע האים והשלקיום להבחה בדפי' בשל העקידה היטבה לרחות שרמז דבריו של חבור החמר וחבורה שהזווגים בהים ואשה במקומו' רפים ופי' האגדה עד ס"ב מל מה שנודע בחבמה הטבעית שלא תחול ת"ז בורה על ת"ז חמר שיזדמן לה בחמר מהיום לה שלא תחול הבורה החבוזית שלא בהיולי האוכן שיהם וג"כ היולי האדר לה יקבל כוח' הכ"ח בדבריה' לעיל בפי' ת"ל ומ"ש לשפער בשרה אדם וכו' יתפ' עז"ם שבתחלת הבריה' כרה הבורה שהיה העקר בדעת הרם' שבתבנו לעיל בפ"ג סי' ת' ואח"כ בשרה' חוה שהוה החמר לשתחול בו הבורה מבל מבלן ואילך אין חמר בלה בור' ולא בור' בלה חמר וכמ"ש בחדש בחבל בשיפעטו החמר בורה ת' מיד יתלבם בחחרת ואין שניהם בלה שביבה ויהוה מיבולת השבל עליהם • והוה דרך דרם • ולי לשפער לו' ע"ד דרם שבתחלה בשרה אדם לבדו אבל מעבשו אין חיים בלה אשה כי ת' יום קודם יצירת הולד כ"ק חו' בת פלו' לפלו' בדמי' במועד קטן וח"כ בשהולד בוכר בחיבת אשתו עתו בבח ואין מיבות לזה בלה זה וחוץ שניהם בלה שביבה ויחים ואשה שביבה ביניהם והוה שתו ית הבתוב ביניהם בדמית' בסוטה פ"ק: אל שהים ה' תת"ם בבל התורה ויזכיר שהוה השהים וכן אל שדי לה ס"ל פ"ק דפבי' שסם ה' הוה שם התיחד ויזכיר שהוה השהים וכן אל שדי לו שהוה ית' הבדמי לבנו לו המשדד המערבה אבל מדבפל אל ושהים ס"ל פ"ם שהן כ' רשויות כ"א בשמו והשיבם שהן. עלב' סורחות נדולה בחות הפר התדון הדוכות שבלם תתרי נדולה בחתר: קדושים המה אין בתיב בתן בירו מיתיי דה"ב ת"ל תלמידיו לשו דחית בקנה וכו' והשיבם בדחמר ר' קדום בבל מיבי קדושות דרבו הקדושה דבורי בקדושה וכו' ופירו' דבקדושים בתו קדושות שהוה שהי בל הקדושה שבבל מעשיו בוהג בקדושה ולא ידעתי למה לה הוזבר זה בתן ובירושלמי מייתי תו דת"ל תהו דין דבתיב ל אלהים ה' דבר וכו' והשיב לתלמידיו שלשתן שם ה' בתיבים דחמר חומן בנתי תרביט ק' והבית לה תהו להזבר זה דהת' דמי' לתסובת שבתל אלהים ה' הוה יודע ובירושלמי מייתי תו דת"ל תהו דין דבתיב אלהים קדושים בו' והשיב לתלמידיו שלשתן קדוב בבל מיבי קדושות והבית לה תהו להזבר זה דהת' דמי' לתסו' שבאלהי קדושי הוה: ר"ע ד' הדרש' ל בבללות שאו עיניבם למרום והדעים המורים על השניות הו על הדבור בחקו ית' אשר בטוב העיון מתקום שבאלו ים לחייב החתדות לו ית' במופתים שלפי שהמופת על אחדותו ית' מבל היותו מחוייב המציאות בעצמו ושלו היה יותר מת' היה בבל ת' מהם בהברת ב'עניני' ענין חיוב המציאות וענין בו יוכדל תוולתו ויהיה ת"ב מורבב ותהיה הרבבתו מבת מציאותו ולא יהיה מחוייב המציאו בעלמו וכמ"ש בשל העקרי' ת"ב פ"י ושו' שהם היו אלוהות יותר מת' לבלם סוג האלוה ובל מה שהן בן הנה הסוג קודם עליהם קדימה טבעית וכמ"ש ד' ת' ת"ב פ"ו

ט"ו ה'מפרשים בחתר מעלות.

עקודים מע"ב

שם שיר ך ג"א בשרש בחתים

פרוך בפרוש תיוב בחמר מל בחיבו דבחי מלים דרוש ט

ובקולף ובפרי בפ' וברש תבר חות ושם'

ובתנחומה פ' פקוד

אנכי רבי אושעיא בשעה שברא הקב"ה את אדם הר' טעובו מ"ה ובקשו לו לפניו קדוש משל למלך ואיפרכוס שהיו בקרונוס והיו בני המדינה מבקשים לו למלך רומינו ולא היו יודעים או הוא מה עשה המלך דהפו והוציאו חוץ לקרונו וידעו הכל שהוא אפרכוס כך בשעה שברא הקב"ה את אדם הר' שעובו מה ש ובקשו לומר לפניו קדוש מה עשה הקב"ה הפיל עליו תרדמ' וידעו הכל שהוא אדם הה"ר חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא:

וכר

מהפכים חמר וטורה ותוס ירחה היותו בבדת מבניס כי מהת' הפטוס לוך ימשכו הפכים והשיבם לתדבבת מבריאת האדם ירחה שהבוזה ת' כיון שחוכרו כ' ההפכים בבוחת ת' ולוה לת היה תפסר שיבדק בזה בללתיהם ויבדתו לולפי שענין ק"ק היותו ית' פסוט לוך יחמר על המחוכר מחמר וטורה בללתו לו ת"ת תבמידיו לחלו דחית בקנה וכו' והשיב בשם אדם וחוה ידבר ומבד שותפו ית' בבשמ' ולוך' וחוה בחמר אחר בללתו • וסוב חזדו והשיבו מחל אלהים ה' בבל סם יורה על תע' ת' וח"כ הרי הם ג' בעלי ג' מעלות הלו והשיבם דתדרבת מבמ"ר הים שאחד הוה וכ"ת הוה יודע שאם הם ג' כ"ת בגדל במעלה ת' הרי כ"ת חסר המעלות שבזולתו ומבואר הוה בחופת שאחויב המציאות מסולק מן החסרונות ולפי שענין ק"ק בשם היותו ת' יראה שיש רבוי ח"ו בו מבד היותו מתואר בתארים לו"ת לו תלמידיו לאלו וכו' והשיבך שהתארים לת יחייבו בו ית' רבוי שניהם נוספים על התחות כי הוה וחכמתו ומעלותיו ת' ומ"ם הפלוסופים ות"ת שלשתן שם ת' הם מחנם בתארים המורים על הקינן והתבונה אשר מבלתו בדברי הבבדים חי חבם יכול רוכה וכמ"ש הרב בח"ת פ"ג ולא יחייבו בו יתברך רבוי שמיותו עבמו ואחתתו ואינו עבם קרם לו שיחשך ות"ב הוה בחוה מציאות וכן הוה חי ולא בחיים וכמ"ש בפב"ז מתי בתארי הפעולו' אשר יראה לבחורה שהוה רבוי בחות בפועל בית' התבונה בחיבו דחמר מומן בבלי תרבים וח שמין תתרים זה לת יחייבו רבוי בעבם הפועל כי בבח ת' פעוט יהיה הבל בעניני הבח שדברי והשם אשר הבית הרב שם בפב"ג • ולפי שבמין הת' מן התוארים יקשה על ת"ז לך תבו מתארים בהם לע"י סיר' שתבו מרבים בו תתרים לו"ת לתלמידיו שלא יתקדר' דעתם בחה שהשיב על אלהים קדושים הוה שאפע"י שהוה אחד ממם מתתארו באלהים קדושים נראה שמרבה בו תתרים והיתה התשובה ע"ד מ"ם שם בפב"ח שתתארים ם"י ע"ד השלילה שהרבו בתו' תבם שתבו שבל וחתו' יכול שתבו לוחה וכו' בעז"ה לת יחייבו רבוי בו ית' וו"ת הלוכו בקדושה וכו' יר' שב"ז הנתמר בו הוה ע"ד קדושה והבדל שהוה השלילה לת חיוב והנחה ולפי שבאלהים קדושים לת תפדק תשובה זו שתתארי הקריבות הם חיוביים לזה הוכרך להשיב בבל מיבי קריבו' וזה שהתתארי' כיחסיים לת יחייבו רבוי וכנוי בעבם התיחתר שזה רחובן הנראה אלין הוה סותף שתעון וחבי חנוך ותדון לוי ורש יהודה בי בעניני יחס אין תיבך עבמו וחפע"י שתין בינו ית' וכין בריותיו יחס בת"ם הרב שם בפב"ב הנה מהבתיו ית' שתראל שם קריבו לקרבם אין בבל מיבי קריבות עד שנוכל לתתרו בחיבה ורש להם ומשניח וביוצא בחיבה בתובים:

בשעה שברא הק"ב את אדם הרחשון טיעורו מלחבי השרת פשם התגדה שלחיות החדם נברא בבלם שלהים טיעו בו מלחבי השרת לספר בו שם הוה חלוה ורבו לנשבח לפניו קדוש בדרך שתקלסים לפבי הק"ב בעניני המלך והשפרכום שלהיותם בתבונה ת' היו תספיקים תי' תשניחם המלך שרחוי לומר לו דומיבו בעוב ליחתר לפבי המלך ולהבי מייתי לה הבח תקרי דויברה חלהים את האדם בללתו ועם שדרבי לתפוס תמיד עקר הפשט בזה תבי תוברח לנחת מתחיבתו שחיך יתבן מחלחבי השרת החבתים והקדושים יטיעו בחדם לף על פי שיהיה מסוף הפולם וע"ם בהיותו נופבי ובבל תבלי נחיך ישירהו בתי שהיבו נוף ולא בח בנוף ולא נודע תהותו תפי' למלחים ותפי' החיות שבחו שלחיות את בשתו אינן יודעות תקומו ובדלקיון בספר תמות בפ"ג נוסף על זה היותו בבר' תחדם שחריהם ולא תעלם בריאתו תהם ואין כ' ל"ת ל' לשיל בחלחבי השרת בחלך וכ"ם

מ"ת כתפרשים

להה דאמר לקמן בפי"ז אמ"ל אכתתו תרוכה תשלכם וכו' דהמ"
ידעינהו שהוא אדם ודאי כיון שבא להרוגת להם אכתתו וזה היה
קורם נפילת התרדמה במבואר שם והרוגי לומר בזה שכל השבלים
ידבר שכלם טעו לחשוב שהאדם הזה שברון לרחמן תוציא דוד'
בכלם ועשוי בכלם יקר מהן או
שהכלם הוא ענין השכל כפשט
הרב ולפי הבעלי חיי' יסיבו
שהאדם בעל שכל ואין ענין המשל
אלא שבחנה הטבעות מיד הדמותו

כפ"ק דמגילה פרדי' ובתוספתא לאדם פ"ד

בקנת לעליון לה ברחו את שביסם וספקו מי מהם הכורת כי אלו
ידעו כמני' ית' לא היו מספקים בהאדם שהאדם ברחם
וכשרחו תרדמתו הכירו כי לכבל דמה היא נבוה שומר ואין מן
הרחו איקרחו הספלים מלאכי השרת כי מלאך שם משוקף כת"ם
הרב ויקרחו הכל מה"ם שכל נחנתו לעבודתו ית' ולפי שקרת' מה"ם
הרחיב מלינ' לו שבקשו לו לפניו קדו' כשבח שהלה' והכוו' שהספלי'
היו מתזיקי' לומר לשלוח זה הפי יר' מתנ' תנחו כ' פקודי דער"ת'
רמזוהו וכיירחו מלפניו היו שכורי' שהוא ברח' וכתו להשתחוו לו
ורח' כל הכריו' שבר"ש כ' וכו' ולא זכרו שבשם"ם בר' שבל הב"ח את'
שבשהו להשתחוו לו ורחם נם כן לפ' ת"ם מחם אך לא שהשטו' כי
שחשבוהו לשו' שלהיו שניהו' ועל יד השבח מתיקשניהו הם' שפוע'
בכחיר' וכתל על ההפכי ויודע בפרטי' מה"ב בחק החלה' כנוד לכן
טעו לאת השוחה כיניהם ולקלסו בקלסו שהטעות היה חשבם
היותו נחוי כהשבלאוולכן בקשו לות' לפניו קדום שהקדום והנבחיו
לחיים הם וכדאמרי' לקמן בספ' שמות פל"ח כ"ה • הפעל עליו תרדמ'
והודיע' היות הפסק ולאות כעניניו מה"כ בחקו את' ואין המשל דומה
למשל בכל חלקיו לא שהשו לחשוב שעניניו קרובים לעניני הש'
ולא הבדילו ביניהם' כאנשי' ההם שלא היו מבדילים בין המלך
והפרכום להדמותם בתכונה ה' והכלם הוא ענין תדעו כנו'
והבדרשי פי' ב"ה שהאדם השלם משבח הוא שיפריד ביניו ובין
הרוחני ושהפשר לו להתנהג בנד שהעניניים התבדילי ביניהם לא
יועם להם לב לא שהשתחלו' מבקשת השלמו' והנשמי' לחלק הבשמי
מפריד ביניהם והוא ענין התרדמה שבעבור' כתפרשם היותו אדם
ר"ל שבתפרשם בו חלקו העפרי מבד התרשלו מהשלמות מה"כ
כרוחניים שהם מתוחידים בתעלתם ולא יפרעם ביום וכטול מבל
לא כיום כל חלקי התגדה ולפי דרכו ענין הטעות היו לא שיחשב
מהמלאכים לא שחשבו כן שלהות • ולי נפשר עוד לומר :

עדך שה"ב שהאדם ברחו' עלמו שלום בכל חלקי העולם הוא
חשב שהוא כשלום לעשות כל מה שירצ' ואין מי שמתנחם
בידו ולזה הפיל ה' תרדמה עליו והוא כנוי ל המיתה ותפסוכו'הומן
המלבדות שבמנוחתו ולו מביר כי יש ה' למע' ממנו עד"ם המלין
ולולי בעתות זמנו ורוח עתו תבעתו ל יעבור לו לרבוב שמי' ולחבק
זרועות עולם עד היותו כשלים לדעת טוב ומלאכי השרת הן
המתבדות המנוסיות כדרך העקדה ועז"ה יוכן מ"ם בפ' השמוכה
שחירם עשה עלמו שוה כת"ם שם וז"ם בסנהדרין פ"ח"ד מהדם מין
היה שבתחלת יצירתו הטוהו רשיוניו לחשוב שהין מושל בו :

וידעי הבל שהוא לפרכום יש שולי אחר שהתבוקש הוא ידיעת
המלך היו לל וידעו הבל שהאחר הוא המלך וכן בהמשל לל כיון
שהפיל עליו תרדמה ידעו כי ה' הוא השלים ומשיבי שלפי שהי האדם
לידע מהותו ית' להבי לה מני מיתר שידעו את ה' מלה שידעוהו
בשלילה כידעם שהאדם היו שלים ולבן בהמשל נ"ב תלה בידיעה
בהפרכום ויהן זה בלום שהה עלפי שהין מהותו ית' נודע הבה
מציאותו נודע ויבין שהוסר הספק ונודע להם כי ה' הוא השלים
ולא האדם שהיו מספיקין בו בבר הת"ל שידעו כי ה' הוא השלים
והשהלה מעקרם היבם שהלה שלפי שהטעות היה ע"י האדם וכן
ההודאה בזה ע"י תרדמת האדם תלה היבדיעה בו :

מה עשה הק"ב הפיל עליו תרדמה ולפ"י שהשיבה טבעית
באדם לנורך בשול דם הבבד לנורך תוזנו ולבייחת בחו'
הנוף מהיניעה י"ל שזה הוברך בשנורם מנן עדן לבל בהיותו בזון
מפירות הנן לה היה צריך לזה למזונו ולא היה לו עמל ויבטרך
לנוח ממנו ויהיו ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם נרמה
שבטבעו לה היה נרדם ולפ שלפי שהפלת התרדמ' לנורך לקיחת
הבלע ממנו היה שלה תתבזה בעיניו כדלקמן בפי"ז י"ל דהמ ולפ
נרמי :

והדר חדלו לבם מן האדם שע"י התרדמ' הודיעם ה' שיחדלו מן
האדם לפ"י שים לו בשמה טהור' כלפו כי בתה בחשב הוא
בלום' לבבל דמה ולפ"ם' שבמ' כלפו רומז לתרדמ' דרשינן ליה מגז'
בשימה שבהיותו יבן לו בח שלא בשימה קלה גם לפשר כי בתה

להה דאמר לקמן בפי"ז אמ"ל אכתתו תרוכה תשלכם וכו' דהמ"
ידעינהו שהוא אדם ודאי כיון שבא להרוגת להם אכתתו וזה היה
קורם נפילת התרדמ' במבואר שם והרוגי לומר בזה שכל השבלים
ידבר שכלם טעו לחשוב שהאדם הזה שברון לרחמן תוציא דוד'
בכלם ועשוי בכלם יקר מהן או
שהכלם הוא ענין השכל כפשט
הרב ולפי הבעלי חיי' יסיבו
שהאדם בעל שכל ואין ענין המשל
אלא שבחנה הטבעות מיד הדמותו

כפ"ק דמגילה פרדי' ובתוספתא לאדם פ"ד

זכר ונקבה בראם וה א'מן הדברים ששנו לתלמי המלך
וכר ונקובו בראם :

רבי יוסי בר נחמיא בשם רבי חנינ'בר יצחק ורבנן בשם
רבי

בקנת לעליון לה ברחו את שביסם וספקו מי מהם הכורת כי אלו
ידעו כמני' ית' לא היו מספקים בהאדם שהאדם ברחם
וכשרחו תרדמתו הכירו כי לכבל דמה היא נבוה שומר ואין מן
הרחו איקרחו הספלים מלאכי השרת כי מלאך שם משוקף כת"ם
הרב ויקרחו הכל מה"ם שכל נחנתו לעבודתו ית' ולפי שקרת' מה"ם
הרחיב מלינ' לו שבקשו לו לפניו קדו' כשבח שהלה' והכוו' שהספלי'
היו מתזיקי' לומר לשלוח זה הפי יר' מתנ' תנחו כ' פקודי דער"ת'
רמזוהו וכיירחו מלפניו היו שכורי' שהוא ברח' וכתו להשתחוו לו
ורח' כל הכריו' שבר"ש כ' וכו' ולא זכרו שבשם"ם בר' שבל הב"ח את'
שבשהו להשתחוו לו ורחם נם כן לפ' ת"ם מחם אך לא שהשטו' כי
שחשבוהו לשו' שלהיו שניהו' ועל יד השבח מתיקשניהו הם' שפוע'
בכחיר' וכתל על ההפכי ויודע בפרטי' מה"ב בחק החלה' כנוד לכן
טעו לאת השוחה כיניהם ולקלסו בקלסו שהטעות היה חשבם
היותו נחוי כהשבלאוולכן בקשו לות' לפניו קדום שהקדום והנבחיו
לחיים הם וכדאמרי' לקמן בספ' שמות פל"ח כ"ה • הפעל עליו תרדמ'
והודיע' היות הפסק ולאות כעניניו מה"כ בחקו את' ואין המשל דומה
למשל בכל חלקיו לא שהשו לחשוב שעניניו קרובים לעניני הש'
ולא הבדילו ביניהם' כאנשי' ההם שלא היו מבדילים בין המלך
והפרכום להדמותם בתכונה ה' והכלם הוא ענין תדעו כנו'
והבדרשי פי' ב"ה שהאדם השלם משבח הוא שיפריד ביניו ובין
הרוחני ושהפשר לו להתנהג בנד שהעניניים התבדילי ביניהם לא
יועם להם לב לא שהשתחלו' מבקשת השלמו' והנשמי' לחלק הבשמי
מפריד ביניהם והוא ענין התרדמה שבעבור' כתפרשם היותו אדם
ר"ל שבתפרשם בו חלקו העפרי מבד התרשלו מהשלמות מה"כ
כרוחניים שהם מתוחידים בתעלתם ולא יפרעם ביום וכטול מבל
לא כיום כל חלקי התגדה ולפי דרכו ענין הטעות היו לא שיחשב
מהמלאכים לא שחשבו כן שלהות • ולי נפשר עוד לומר :

עדך שה"ב שהאדם ברחו' עלמו שלום בכל חלקי העולם הוא
חשב שהוא כשלום לעשות כל מה שירצ' ואין מי שמתנחם
בידו ולזה הפיל ה' תרדמה עליו והוא כנוי ל המיתה ותפסוכו'הומן
המלבדות שבמנוחתו ולו מביר כי יש ה' למע' ממנו עד"ם המלין
ולולי בעתות זמנו ורוח עתו תבעתו ל יעבור לו לרבוב שמי' ולחבק
זרועות עולם עד היותו כשלים לדעת טוב ומלאכי השרת הן
המתבדות המנוסיות כדרך העקדה ועז"ה יוכן מ"ם בפ' השמוכה
שחירם עשה עלמו שוה כת"ם שם וז"ם בסנהדרין פ"ח"ד מהדם מין
היה שבתחלת יצירתו הטוהו רשיוניו לחשוב שהין מושל בו :

וידעי הבל שהוא לפרכום יש שולי אחר שהתבוקש הוא ידיעת
המלך היו לל וידעו הבל שהאחר הוא המלך וכן בהמשל לל כיון
שהפיל עליו תרדמה ידעו כי ה' הוא השלים ומשיבי שלפי שהי האדם
לידע מהותו ית' להבי לה מני מיתר שידעו את ה' מלה שידעוהו
בשלילה כידעם שהאדם היו שלים ולבן בהמשל נ"ב תלה בידיעה
בהפרכום ויהן זה בלום שהה עלפי שהין מהותו ית' נודע הבה
מציאותו נודע ויבין שהוסר הספק ונודע להם כי ה' הוא השלים
ולא האדם שהיו מספיקין בו בבר הת"ל שידעו כי ה' הוא השלים
והשהלה מעקרם היבם שהלה שלפי שהטעות היה ע"י האדם וכן
ההודאה בזה ע"י תרדמת האדם תלה היבדיעה בו :

מה עשה הק"ב הפיל עליו תרדמה ולפ"י שהשיבה טבעית
באדם לנורך בשול דם הבבד לנורך תוזנו ולבייחת בחו'
הנוף מהיניעה י"ל שזה הוברך בשנורם מנן עדן לבל בהיותו בזון
מפירות הנן לה היה צריך לזה למזונו ולא היה לו עמל ויבטרך
לנוח ממנו ויהיו ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם נרמה
שבטבעו לה היה נרדם ולפ שלפי שהפלת התרדמ' לנורך לקיחת
הבלע ממנו היה שלה תתבזה בעיניו כדלקמן בפי"ז י"ל דהמ ולפ
נרמי :

זכר ונקבה בראם וה א'מן הדברים ששנו לתלמי המלך
וכר ונקובו בראם :

רבי יוסי בר נחמיא בשם רבי חנינ'בר יצחק ורבנן בשם
רבי

זכר ונקבה בראם וה א'מן הדברים ששנו לתלמי המלך
וכר ונקובו בראם :

רבי יוסי בר נחמיא בשם רבי חנינ'בר יצחק ורבנן בשם
רבי

נחשב הוא רמז לזה שבשעו כו לחשבו כלהים עד"ם בפ' היה קורח
ל תקרי כתה אלא כתה ות"ת מין כהן אלא מהתכתה בעלמה
סודהי הכתוב לפ"ה הוא וק"ק חב"ל לרבי הושעיה הך מלמה :

זכר ה' מן הדברים ששנו לתלמי המלך נוסף דשיבד' מייתי בפ"ק
דמגילה זה תלרה מעשה בתלמי
המלך שכנם ע"ב זקנים והושיב'
בפ"ב בתים ולה נלה להם על
מה בנסה וכנם אחל כל אחד
ואחד ואמר להם בתבו לי תורת

תשה רבכם בתן ה"ב שנה בלב כל ה' וה' והסכימה דעתם לדעת
ה' וכתבו לו תלהים ברה בראשית תעשה אדם בצלמנו וכל
כיום הו' ושבות ביום השביעי זבר ונקבה ברהו תרב' ואחלה
בם שבת' ותנחך שרה בקרוביה לאת' כי בחשם הרנו שיר וברטנם
עקרו תכום ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושה אדם
ושובב בני ישרא מצר ואבני האלהים נטשים שנה וד'
תחות שנה וישלח את ואשתי בני ישרא ול ואשתי בני ישרא לה
שלח ידו לה אחד אחד מהם בשתי אשר חלק ה' אלהיך אותם לחתיר
לבל העתים אשר תחת בל השתים וילך וישבוד אלהים אחרים אשר
לה ידעתי לעשדם ובתבו לו בתוב התרנבת את בעירת הרגלים
ולה בתבו לו את התרנבת תפני שחשתו על תלמי המלך תרנבת
שהם בדי שלה יחתר אחרו כי יהודתי ובתבו בם תשתי בתורה עד
בתן • ופרי"ם בם שבת בל שבויים חלו ואתו חולבים בקנת ובבר
בתבתי לשיל בפ"ת סימן ו' דעתי בשנוי תלהים ברה ברחשית ואין
טורך לבתוב בתן תלה טעתה דשנויה דברחם ודע שרש"י בתב
שלה בתבו ברחם דחשתע ב' נופי ברה בלה' ות' זבר ונקבה ב'
פרטופים לבך בתבו ברהו שבך בברה תדם בב' פרטופים והתו בתבו
זבר ונקבה ה"ג בירושלמי דחשתע בריחה אחת שהים בה זבר
ונקבה ושוב חלבן לב' נופים תבל ברחם משתע שתחלת בריחה
היו ב' נופים • ות"ת ותב"ל דשתחלת ברריחה מירי בבר תירנבו
לה לעיל בריח פרקין ולפי האחת קרא שפיר קאתר זבר ונקבה
ברחם תתחלה דהיכו ב' פרטופין ולה הוברך להזבירו בתן לפי
שבבר בו לעיל • ות"ת בין דברחם משתע שלה בפי אחת אחתי
ל"ק קרא ברהו דבשלמה בחיבך ל"ק דדייק קרא לו הבי לשנות
זברו חז"ל בתדרשים בבל ה' שלה שתלתי לה היה משקררה בהן
דעתו ור"ל דחשוב דב' בפרטופין בל אחד ענין חשוב וברחה ה'
להבי בתב ברחם לשון רבים דקאי תוברות ונקבות ולה הם קרא
לאתי דמשתע ב' נופים בת' זבר ונקבה שהוא מבואר הבטול בין
שלה תשבחן בבל הפ' שלה אדם וחוה ולה לאתי דמשתע לפי שהוא
דמדבתיב ויקח אחת מצלעותיו ויצבי שפיר דת"ב בתחלה דבוקים
היו אלא שבפשיל תלמי לה ייניר זה ויחשוב שהיה תשוכה גבוהה
ותקשי ליה קרא דויקח אחת מצלעותיו לשבי בתבו ברהו דהשתא
ב' בולי הוא בב' פרטופין : **זכר** ונקבה ברחם בתבתי לשיל
ברים פרקין דאקרא דברחם לותם קאי ולפי ת"ם שם דאחבר'ם קאי
י"ל דנסיב לה הבא תשום דבעי לאתיתר תלמה דבי"ן דבשתוך
מייתי הא דבנקובו קיימי הב' דלמטן ולפי דבר ר"ש דזבר ונקבה
ברחם היבו ד' תלמטן בת' ב' בשתוך ת"ם :

זכר ונקובו ברחם וברחם תנקבים קאי ותה שזברן הבתוב
ליבה לאתיתר לפי שבן תפלאתי יצירתו בדאתברינן תבר יצר
את האדם בחבתה וברא בו נקבים וכו' בי אין דבר זה תיוחד
באדם בי גם בנקבי הבהמה יאנו לעניין זה אלא ברא' דר"ל שעשה
נקובין בחבתה אלא יתבזה בבהמה בדאתברינן לקמן פי"ו שעשה
נוי לתחתיתו אלא יתבזה בבהמה ועוד בתה אלא עשה השדי' תבל
הנקבים בת"ם בפ"ק דברבות ואל תעבחי בל גחוליו שעשה לה
דדים בתקום בינה ת"ב לרתו הת לאתר בשתוך שים בו ברזות
תלמע' ואלחטה ואלתעלה נרמז בתורתו בבלם אלהים ברא לותו
ואלחטה ברתו בנקובין בדאתברינן בשתוך : **זכר** ונקובין
ברחם ה"ב לותה בירושלמי וכלינה תנחרת דילן שאתר שבתבו לו
זבר ונקבה ברהו בדאתברינן בשתוך ות"ת בשלמה לנחרת דילן לה
בתבו נקובין שהוא ננחי אלא ת"ד נקובין הו לת"ל לבתבו ברהו
וי"ל דם ל דברחם לאו היבו ב' פרטופין אלא בתחשבה לברחת
שנים בדאתברינן בנחרת וברתין בריס פרקין :

ברא בו וכו' ד' ברזות וכו' נרחם דק"ל יתורת דבבלם
תלהים בתר בבלמו ותו תם ענין זבר ונקבה ברא
לותם הבה דבין אלא בי מעשה תשה הבא לה ה"ל להזבירה
אלא להלן ליתא וייבר את האדם זבר ונקבה ונותר ותשני
דטשתיה דקרא לותר שהאדם שקול ביוצרתו בין עליונים
ותחתונים דאית ביה ל' מזה וד' מזה וכנגד העליונים אתר
בבלם

בגלגל מלאכים פי׳ מלאכים וכנגד התחתונים תמר זכר וקנקה נרש מותם דהיינו היותו פרה ורבה ותעש׳ שלח נרמון כל הל הרי זו כפי׳ וגם התכילה והגללים רמיזי במתמר נקבה דהיינו נקוביו כדלעיל שתעש׳ שלמי׳ התחת לא כתיב נקוביו מ״מ רמיזי בנקבה והיינו דתקדים בעל המדרש לך דנקוביו דלעיל להת דר׳ דיהן דמי לפי סדר הכתובים ס״ל לתקדומי הת דרי׳כן דקרי תכלי שהי להסיח דקיימ׳ תסיפת לקרת וכ״ם למס״ל דקיימ׳ תקרת דזה ספר תולדו׳ תדם ורס״י ז״ל כתב זכר ונקבה ברתם תלו ל׳ כריות כבהמה ולת ידעתי תיך רמז המיתה כזה תי לתו דניחת על ס״ם לקמן כפי׳ל כל תי שיש לו תולדו׳ תת ותכלה וכו׳ ות״ת ויהיו רמיזי ל׳ כתלאכי הסרת בגלם דכתלם׳ הדעה ניחת סוזו הגלם בשטת הרב ר׳ל דם׳ל בפי׳ בגלם דמיון כתו למות וכיוצ׳ל כל מילי דדמי ביה למלאכים ות״ת תכתי בגלם שהיה ל״ת ל דבר׳ תלה דמי נתי לה כה ר׳ל דמ״ת תין ליחס פניהו לם״ה כלל תלה למלאכי הסרת מעניני הם״י תין להם יחס ודמיון בסוס כד ות״ס בגללתו ופגללתו כלומ׳ת ס׳ל כדפום הפשו׳ לו כדפרש״י בחומ׳ת: **ברא** וכו׳ ל׳ כריות וכו׳ לת תסיר בבהמה כמלאכי הסרת ועוף כבהמה שתלו המטויים הן פרטי הבהמה והעוף שמפת העוף התכילה והפריה ורביה וכו׳ ומנד הבהמה הדעה והדבור וכו׳ ותין למנות הכללים עם הפרטים וי״ת שדעת חו׳ל היות תס״ם ג״כ בעלי עוף והטעם פשט לדריש שתמר לקמן בספר לדרים פ״ם מיכתל של שלג ועדריאל של תם וחלילה לרז״ל תזה ופי׳ לדריש תלכתוב שם תם יזכיר׳ וגם בכל מגלה עמוקות׳ כתב כדרכו שהמדם מורכב מחמר ומורה ולכן היו כו דדרים מנד החמר והדרים מנד המורה ׳ ת״ק דהת בבהמה מילי מחריבי דמי לכלאכי הסרת שפובד תת פ׳ ובסתר לנגח וכב״ת מחריבי דמי לבהמה שהוא יפ״ו יש כו יפ״ר וקנה׳ ותחרות ו״ל דבכלל הכי קיימי שבכלל הדעה היה העבו והשתרו׳ וכללו התיסה היה הדעת וכללו התכי כי הקנאה ושנאה וכיוצ׳ת ועו״ד בתבו שתו פ׳ תין דורשין נגיו׳ דדרים נתמרו בשדים: **ברא** כו׳ד כריות תפ דורשין לת תסיר רתים ותיסה ו״ל דם״ל דרתים תיסה כמי בבהמה תעש׳ שזה תנדד כדפתוך ת״ת כיון דרתים תיסה בבהמ׳ תין לחשבה ותיסה לת קת חשיב לכעת הברייתה לת היה למיסה כי תסתו גרם תחר כך ולהה דילן׳ל דמ״ת תוכן היה למיסה תתלה תם יחטה כיון שהיה נופלו ת״ב דם״ל כדעת התו׳ שתלי לת היה חוטה היה תת וכדתלתוב לקמן בפ״ט סי׳ ח׳: **אוכל** ושותה בבהמה שהעליונים תין ביניהם תכילה והתי דכתי׳ גבי תכרתם ולוט ויתכלו היהו שברתו כתוכלין ושותי׳ כדתי׳ בפ׳ השובר תת הפועלים: **עומד** כתב״ם שהוא נגב הקומה מפ״כ בבהמה שהולכ׳ על תרבע וכן׳ת״ם וקופי׳ כדבתיב ברפים עומדים מתפל לו ותש״פ שהשתח ג״כ היה קומה וקופה כלקמן׳ברים פי׳ט כיון שמיד הוסר ממנו כתמן דלת הוה דמי׳ גם תיפסד שהיה הפרש ביניהם שלת היה השתח כ״כ וקוף כתדם׳ ת״ק במ״ם שתינו פעלי׳נוף היכי סיף עומדים שהוא מתקרה הגוף וכן׳ק׳ כהה לתניה בפ״ח מה מ״ם תין לסס קפיפה כך יש כיוס הפפורים כו׳ וכפ׳ תין דורשין גבי ד׳ נכנסו לפרדס נמירי דתין למע׳ לת עמידה ולת יושבה ולת קנאה וכו׳ והוא מהש הנזכר ותם על פי פרש״י ז״ל הכיה מתמר זה בפ״ת מיסודי התורה ובספר התורה ת״ת פי״ב על הכ״ם פנ׳ שהתמר גם בתלאכים מדבר ורש״י ז״ל כתב לת עמידה ל״ב והוא משום דק״ל מהת לתמר לבהמ״ם תיכה עמידה וכו׳ שדעת רש״י היות נופיו׳ בתלאכים וכן נר׳ ממ״ם לת עורף לבכל תלדיהן׳ים להם פנים וה תיכו כנודע ו״ל דפפי׳ נרסי׳לה עמידה מהש הנזכר והת לתמר הכת היכו לתרתם הנביאי׳ שכתבר יתדמו להם כתרתם נבר בתרתם הנבואה רומים תותו בעמידה שהוא המני׳ החשוב על״ם שהוא שם בפ״כ שתתרים הנ׳ בתלאכים הוא תתרו הנבואה ות״ם שתין להם עורף תוא שתין להם פנים הפכית בתדם שהוא בתירו׳ בכ׳ תהכיים תן יר׳ שתין להם תמר שהוא הפכי לעורף ׳ ובעל תגלה עמוקות פי׳ עומד כתו״ם היות תתרו פשוט משתר הכ״ח ׳ שלכן הוא נגב הקומה וקנת הנביאים היו מניחים בגדר התדם התיכנות הקומה ולפ״ו ל״ל שהדמות הוא בפשיטות תך על פי שתין הפשיטות ממין:

ועד דרש ל׳ עומד תנז׳ קיום והשתרות כפי׳ הרב בח״ל פי׳ג בפיתוף עמידה והכוונה בזה היותו מוכן ועומד תמיד לעבודת ה׳ כמ״ש שתתמידים בקלוסו׳ת׳ כלי הפסק חה נתמר על שלמי מין התדם וחזו העדר הקפיפה שהוא הסרת ההפסק והמניעה תן שתהיה הכוונה שהתדם קייס ונכוי מכל גפנו כמ״ש ת״ת דבק׳ תין דורשין גדסינן כהדיא והולכים בקומה זקופה כמ״ש

נדבר כמ״ש בפ׳ תין דורשין גרסינן תספרי בלעון הקדש כמ״ש וק׳ דכבל דבור נתי לת דמי לבהמה שתין כה סוס לבור דפפי׳ לת״ם ופוף הסמיס וינל לך על דרך השתלה וה״כ תפי׳ לת היה תדבר בלה״ק כה דמי לת״ם כמיניות הדבור ו״ל דהיכן דתיכה נפוף כך ח״ת לת היה מדמי לתדם כדבו׳ לנתרי׳ת תסוס לשון הקדש שגם הב״ח מביני זה תת זה בגפופיהם ועי׳ל דהיכן דמה״ם תיכ׳ מביניס שת בלה״ק כדתי׳ כבדבו׳ תי לתו דתדם תדבר בלה״ק לת היה תדמיל׳יה לת״ם תפי׳ בלבור: **דעה** כמ״ם שהיה שכלי׳ ותתית בהכרת קונו ומביני הענו׳ תכל בהמת לית לה דעת שת ערמה דמיונית לדרכיהם ׳ תנדד כתב רש״י ז״ל לת תנדד ממם שיהיה תנדד רתשנ לכל עבריו שתפי׳ בהמה עושה כן. תלת שתפי׳ בשלות תביס לפניו יכול להסתכל לנדדיו ופעמי׳ מסתכל לנדדיו תם שתינו רושם להסתכל תכל הבהמה תינה רוחה לנדדיה תם תינה הופכת פניה ופשוט הוא ׳ ותיפסר לפ׳ זה תנדד שרוחה כל הנדדים העתידים וות״ת הינו דעה דקתמר׳ ל׳ לדעה היה בעניניו הסכלייס בדפי׳ והרתיים היה בעניניו הפו שגם בהם יתרון לתל׳ על הבהמ׳ ברתיים הכולל ות״ת זה תיכו דרך הפשט:

ועד דרש ל׳ שלפי סד׳ כריו׳ שלמטן הג׳ הן סכה לרביעו׳ שהיה המיתה שהתכילה והיניתה שכת התכת הלחות הסרטי ותין התכילה ושתיה תמורת שכתך ומה גם שלפשמי׳ התכילה שכה עניתית למיתה כתתכלים הרעים ונ״כ הפריה ורביה כתו״ה כה דעות שרוב בני תדם תתים תהתמיתים לכן הכיה לתחר כך ל׳ בריות תלתע׳ והת׳ העתידה שהיה הכנאות כדפי׳ וה ע״י דרתים רשיים והן׳הדבור כתורת ה׳ כי חיים הם לתוכיהם והכ׳ דדעת תתוכלות וכסדות ס״ו ת׳הלמוד תחר והב׳ היה הרתיים שהתדם תבין תשכתו דבר תתוך לבר ותנדד בכל נדדי התיפסר שבידיעה התקוכלת לפי שבהתייס סוים תכל יתרון החכם הוא הכינו דבר תתוך דבר וכ׳ תינים תלו נקדתו לעת ותינה וכדפי׳ הרב נבי תם תין דעת תין כיוס: **העליונים** נבדתו בגלם וכדמות וכו׳ דלת רתיתי ככה ל׳ דברים כדלעי׳ תלת ענין ג׳ של עליונים שהוא הכולל והעקרי דהיכו שנברת בגלם ובדמות וענין ג׳ שבתחתונים שהוא שלמות דהיכו פרים ורביה ורפה הק׳ כה להשלימו בשלמות העליונים ותתחונים ולו׳ת בגלם תלתים כ״ת זכר ונקבה כ״ת דבגלם דמי׳ לתלתים וכפרים ורביה שע׳י זכר ונקבה דמי׳ לתחתונים וענין הגלם והדמות יר׳ שהוא היותו בעל נפש תסכלת שכה דמי׳ לכר תלין וכשעת הרב ותיפסר שבכולל זה קיימי כל הד׳ שבתלתים ותע״ג לקרתו ל״ת שת בגלם תלתים תמר כתן בגלם וכלמות דם״ל דהיכו תה וכלכתיב לעיל תכל התכילה והיניתי והמיתה הן חסרונות ולת נתכווכה הרעיה בעבורם תלת שנמצתו תיהיו בעל חמר ׳ וכיתר שכת תעשהו תלוגת עליוני׳ ותתחוני׳ כמ״ש שתם יברת תעליונים שיהי בגלם תלתים בזולת חמר יהיה ולת יתות כלל כתלתים הקיימים תתיד ותם יברתנו פלה ורביה כחתריים בלי בגלם תלתים יתות ולת יהיה בירתנו לתיתת ועתה יהיה ע״פ בחיריתו ותעשיו ׳ וכתדתם תחר תת בלשון הזה תה תעשה תפרת תותו תן העליונים ותן התחתונים שתם יהיה יתות ותם יתות יהיה וגם ס״פ שתם יהיה תת עניתו בעה״ז כלו׳ שיחטה תו יתות לעה״ב ותם יתיתו בעה״ז ויכניס יברו יהיה לעפ״ב ע״י שתתרו זקני הגמ׳ תה יעשה התדם ויהיה יתיע תת עניתו תם יעשה ויתות יהיה תת עניתו דכתי׳ בתסכת תתיד ותת דל״ק תסוס עושה שלוס בתרתיו כדלקמן פי׳ סי׳ דהוה ט׳ לת תברת דהוה תיפסר שיהיה כלו תהעליונים ויברתנו כיוס שברת כו תהעליונים ת״כ ותיפסר וכתו״ם שם כ״ה:

ועד ל׳ שעניו הגלם נגד ענין הפרי׳ורביה שהעליונים להיותם

מ״ת תתפרשים ובתוהר בשלוש

א"ג כתמרים

לחיות כורות שכליות נפחות חינן נדריכי פריה ורביה שכן קיימים בחיה וחין נורך לקיום החין והתחתוני שכם חתריי ונפסדים כם פרים ורבים כדי שיהיו קיימים בחין לפחות ופשה הש"י החדם חורכב מחמר וגורם ונכורה הוח בנלם חלהים וקיים בחיה כחין שכל

שקידם שנו קונת שכת בראשית נח' חחני חנת

כחת בפשד ונריך פריה ורביה להיות קיים כמין כל"ח וכיחרו יפה כחות חמר הק"כ שם שורת חני חותו מהעליוני כו' יחיה ולח ימות שיהיה קיים בחיה ולח יהיה חיפס לחו ימות ולח יהיה מהתחתוני

כשן דכתובות חיתנני פם

יג **וירדן** ברגת חיס א"ר חנינ' חם זכה רדו ואם לאו ירדו חמר רבי יעקב רכפר חנין חת שהוח בצלם כרמות וירדו חת שחינו בצלמנו כרמותנו ירדו ר' יעקב רשן כפר חנין חמר בצלמנו כרמותנו וירדה ורומתנו ויורה לשחינו דומה לצלמנו כרמותנו:

יג **ויברך** חותם חלהים ◦תמן תנינן בתולה נשחת ליום ר' ושלשה ליום חמישי למה שכתוב בהן ברכה והלח חין בתיב בהן ברכה חלח בחמישי וששי כר קכרח חמר רביעי חור להמישי וחמשי חור לששי:

רבי

החדם על הכהמ'ולח כדי שיעלוט הדומה לנלמנו על הכלתי דומה וח"כ הרם' סחינו דומה נחשל כנסת' וירד משה מטה: **יבא** נלמנו ודמותנו מילת' לחריתי היח ותחת למי' ט' היות תחד' דוד' כנל וחת' סוזה להיותה כנלם חלהים ורחוי שיכנעו חין כל סחינן כנלם שלמי' למע' חלד כלם דחות תכניתו וכתם"ם ותורחכם ותחכם ותחר' לקמן תינוק כן יוחנ חי חין נריך לנזחרו חין העכברים וכו' ונפל העקיד' כתב כם"ט סוזה למע' נורת החד' כל סחר הנורות כלולות כו שכלן היולי חליה ולכן יכנעו כלן חלים כשנם ופם שהוח נכון חין נורך לזה חלה הט"להיותו כנלם חלהים יהיו סחר הנורות כלולות כו חו

לח י ותפסר כח ר"י לחרן ס' יקסה כפתוח כתו' כעשה חדם וכו' וירדו וכו' דח"ל להזכיר הרדיה כחן דחין זה מנורך חלחכתו ונם חין זה חכלית הנרחתו ולפי שהזכירו לישמיטנו לח נכלתנו לו' סטע' הדייתו חפני שעשו כנלם חלהים ולזה דקדק ותחר יכח נלמנו ולח חמר יכח חי סדומ' לנלמנו כדק' חסיים לשמיטנו דומה סח"כ שהנלם הוח סכת סירידים כנו:

ועד דרש י"ל סר"ח ור"י חולקים כחחלוקת הבודע בין סחוקרים חי נדול עיון חו מעשה ובחלקו כו

רו"ל כפ"ק דקדושין תלמוד נדול חו מעשה נדול ודעת ר"ח דמעשה נדול ולכן תלה סירידים והרדיה זכות שם זכה ירדה חפי' על בעל העיון שסיעו בעל מעשים והכהך כהכך ור' יסוכר שתלמוד נדול ולכן תלה סירידה והרדיה כנלם ודחות שהיה השכל הרב כי חת שהוח נלמנו והוח החכם ומשול בהדיוט חע"פ שיהיה בעל זכיות והכהך כהכך וכיון' שכת חע' העיון כתו' יכח נלמנו וכו' שחטעם השכל השלטנות והמעלה כי הוח דומה כו לעליונים ובמעשה דומה לתחתונים:

דרך שני שרחוי נ"נ חעלות החדם על הב"ח הוח' חכך היותו כח ריי ויש כידו לוכוז ולעשות ח"ט וט"ו שם זכה רדו כו' והכ' חכך שלמות חחרון שהוח היותר טוב ונלם הנורה התבניתיות שע"כ נתיחד חלחכתו כחעשה כפיו ית' חוזלתו וט"ו ח"ת שהוח כנלמנו כו' כלומר שעשוי כדמות חיוחד כדפרש"י בחומ' והכוונ' שנם חכך זה חתוי סירידה ב"ח והנ' חכך הנעשה החשכל חשר כו ולו' ח יכח כנלמנו וכו' שכו' דומה לעליוני כדכת' הרב כח"ח פ"ח ותחר כזה יכח נלמנו שסכ"ו יות' עקרי' שחטעם' לכח ולרדו כנו'

לביה שכתוב בהן ברכה חין ט' זה שנוי כחתנה חלח טעמת לנתולה לחודה חפני שכל' וכן' כ"ד יוסכים שהם ה"ל טענת כתולים היה חסכים לכ"ד חכל החדם חו ח"ז כרייתי' הוח דיסיב טעמת לנתולה ולנלמנו חסוח ברכה ופריך ע"ו דהח לח כתי' ברכה אלח כה' כעופות ודנים וכו' כחדם חכל כד' ליכח ברכה וח"ט כתולה כד' ומשני ר' קכרח ד' חור לה' דחיכח ברכה חומן כעילה כחו שנם וכיוצ' חיתח כפ"ח דכ"ק הוח דחני טעמ' דברכה ופריך כנחרח והלח חין כתיב ברכה וכו' ומשני ד' חור לה' וכו' וכין כך וכין כך ק' כיון דסתמח דתניתי' קחני טעמח דכתולה חסוח טענת כתולים שיכי חתרינן טעמח חסוח ברכה וכנחרח דילן חייתי לה הכי חני כך קכרח כתולה כשחת ליום הד' וכבעלת כה' חוחיל ונחתר כו ברכה לדנים שחכה כשחת כה' וכבעלת כו' הוחיל ונחתר כו ברכה לחדם ולנסחח זו ל"ק ולח חידי דכ"ק לח פליג לטעמ' דסתני' ולח חתח למי' טעם חלח לכעילת הלילה דנהי דכשחת כד' חסוח ט"כ כעילה נמי חיכוי ביום ד' דחסוח הך פורת לח חיישינן למקרודי דעתח ולנלמנה יהיב טעמח לנחרי חסוח ברכה דלכהי כשחת כה' כי היכי דתכעל כלילו וח"ת למ"ל טעמח לכעילה כלילה ד' דליכח לכעול כיום ד' דחסיר לשחם ביום כדחיתח פ' כל היד וליכח למי' דלח חתח למי' טעמח חלח למי' סחוח כנית חנל ולח"ח דחסתיל כטליתו וסרי כדחיתח כתם דהח סחתח חני טעמים חסחע הלכ"פ קחמר לה ועוד דחפי' ח"ח סהתירו חין זה חלח לנרוך נדול כמ"ם הרמ"כם ז"ל בפכ"ח מה לחסורי ביולה ומכ"ם בית חנל ומח כן פשיטח דשוב סיחתין לכעול כלילה ו"ל דכיון דסויח כעילה חלוה ס"ל לכעול חיך חסוח זרוי' מקדימים למנות לו לפחות לנקם בית חנל חי לחו חסוח ברכה ' ומח חחמר למה חקנו יום חיוחד לנלמנה דסיח נמי חנשח כד' ותבעל כלילה כ' כיון דסיח ברכה הח חק' לה כנת' ותירנו ברכה לחדם עדיף ח"ג חסוח סקדו דתניח מפני

מה תלמוד לומר בשמח כה' ובעלת בו' שמח תהי חו' תבעל כה'
למחר מסכים לחומתו והולך לו שקדו חכמים על תקנת כנות
ישראל שיהא שמח עמה ג' ימים ס' בשבת ויו"ט ושבת ופרש"י ה'
בשבת יום חופה ושני בשבת חפת כיחה • ותע"ג דלהלן תירוצה
ק' היכי מני מימר משום שקדו הכריית' קתני כהדיא משום ברכה
בכר תירגו התום' דלהלן היכוי' הוי פירוש הכריית' הכי פלגינן
בשבת כה' ובעלת בו' משום שקדו כמו שמפור' בכריית' לחרת ות"ת
משום ברכה דדניש ה' ל' להניח תקנת שקדו לח חשו לכך הוחיל וכו'
כמי כאמר ברכה לאל' ותע"פ שתרוץ זה דחוק מאד לפ"ז אין הכרכ'
ט' לתקנת יום ס' לפלגינה אלא תירוץ קודמי' והכריית' משמע שהוא
טעם שקדו' ולפי משום הת לח ה' ל' להזכירו כלל דזיל קרי דכי
היכי דתיכה ברכה דדניש כה' תיכה דאדם כו' ולח יעלה על דעת
שתהיה ברכה דאדם גרועה מדדניש • יש לי לפרש דברכה היא
ט' התקנ' דמשום שקדו לח ה' ל' לאחר מנות כשוחין אלא שבשבת כלל
יום אלא שקר' דטעמא משום ברכה דכיון דקבעו יום לבתולה משו'
בתולה חגבזה קבעו לאלתר כמי משום ברכה דאית בה בבתולה
וכיון דהוברכו לקבוע יום לאלתה משום ברכה דפי לעבדו עו' יום
ת' שבשבת בה' משום שקדו והכריית' לח הזכירה אלא ט' הברכה
שהעקרי לתקן לה יום וקתני שיום זה הוא ה'ותע"ג דמט' הברכה
ה' ל' לתקן בד' לח התריך להזכיר ט' דשקדו המחוכר אין שהוא יודע
מכריית' אחריתי ת"ב דתרוייהו גרמי דברכה כמי לאודה לח שניח
למקבע יום לאלתה כי היכי דלא שבי לבתולה כמ"ש אלא שחוב ג"כ
עמו טעמ' דשקדו ולכן תקנו יום ה' וכריית' זו לא הזכירה ט' דשקדו
שכבר מפו' בפחרת ולפ"ז לפלגינה קמא דטעם משום ברכה דאדם
עדיפא לית ליה ט' דשקדו כלל ולפלגינ' בת' דשקדו אית ליה כמי ט'
דברכה דברכה עקר ת"ב שניהם שוים • ות"ת אמאי תנטריך תנא
דמתני' לאת ט' לבתולה משו' ט"ב תיפוק לי משום ברכה כיון דש"ב
בעי לטעמי' דברכ' לענין הבעיל' הת ל"ק דהת כתב ה' רק"ו ל' אמאי
דק' ל' במתני' אמאי לח תני טעמ' דשקדו על תקנת בנות ים' סיהי
טורח בשעורה דבתולה ג' ימי' לשעוטי ת' בשב' כדאמרי' בגמ' וכן ט'
דאמתין פיום ה' דמשום שקדו וברכ' לח הוי מתקני רבנן לעכובי מצו' ונמי
דאמרין הלח משום ט"ב דאמת' דאם אירח היה הוברכו ליחד לבתוב
יום וכיון שהוברכו ליחד לה יום יחדו לה יום ד' דמעלו טפי מת'
בשבת משום שקדו וברכה וכיון שיחדו לבתולה יום פל ברכה
ודאית היה תקנת דאדם יחדו גם כן יום לאלתה דאי לח תאו למי'
דאמוחי אלתה זילו לרבנן לה מתקני כהו מילת' ומ"ה תני תנא
ט' דטע"ב לו' דעקר התקנה היתה בשבילו ואידך לח תני להו כלל •
ותע"פ שחזר להתיר קושיות בע"ה הדברים בפנים מתחיות לענין
הברכה מיהת דוקמי משום ברכה לחודה לח ה' ל' לעכובי מצו' ונמי
מזו כאמו התום' בהת דמקשי' התם ותשמח כת' בשבת דטעמת
דברכה תיכו אלא עכה טובה ולח מיקרי עבריינה אם לח יקפיד כה
וכן כתב הרמ"ם ז"ל דמשום ברכה לחודה לח קבעו חכמים זמן
וברכה תיכה חלח סעד שלח לבעול ביום ד' עד לילה' ושפך
דהחידנה שב"ד קבועים בכל יום אשה בשחת בכל יום דמשו' ברכה
לח קבעו ומיהו מ"מ התום' והר"ח דבאלתה נמי עקר טעמ' משום
שקדו דלח קבעו לה זמן משום ברכה ואפי' לכישנה דאמר ברכה
עדיפא ליה אי לאו דתקנו משום שקדו משום ברכה לח היו קובעים
קובעים אין צורך לידחק כזה דתע"ג דמשום ברכה לח היו קובעים
הכא כיון דקבעו לכתוב משום ט"ב מני למימ' דמשו' ברכה לחודה
תקנו לאלתה כה' דלח ליתרו דכשואים זילויהלכך כאמר דטעמת
דברכה באלתה הוי עקרי לכישנה קמא ברכה לחוד' ולכיש' בת' אית
ליה נמי טע' דשקדו לטפל אז שוה כדאתיבי' • ובלאו הכי נמי ל"ק
דאי משום ברכה לחודה לח ה' ל' למתקבע בבתולה יום ד' חלח יום ה'
כיון דלאלתה הוברכו לקבוע יו' ה' משו' שקדו ולא יהיה חלוק
בזמנן וכ"ש לכישנה דברכה דאד' עדיפא ואיך שיהיה לכשת דמייתי
גמרא ל"ק לכל מתית' דילך ומנמרא דבני מערבא משמע דטעמת
דברכה עקר לבתולה בד' ולא משום בשילה ולא בשי טעמת דט"ב
דל"לכ מאי פריך והלא אין כתיב ברכה וכו' עד שחדם כ"ק ד' חור
לה' כיון דמעיק' נמי לח הוה טעמת חלח לבעילת הלילה ועוד
דבירוש' פריך והלא כתיב ברכה כו' והוברך לשנוי משום דאין
כתיב ברכה בכריות אלא כיום ואי ט"ב בדוכתי' קאי מאי ק' ופשי'
דאי בועל בשבת אינה תקרובי דעתה עד יום ב' ואינה למי דאלתה
הוא דפריך מדפריך בתר הכי הא אלו הוא כתיב ברכה בכריות
היתה נשמ' בשבת לה כן תני לה יבעול אדם בתחלה בשבת וכו' ופשי'
דבתר הכי אתר התם ר' לעזר מייתי לה טעמת דמתניתין שאם ה"ל
ט"ב היה מבשיב לב' ומייתי מתניתי' דמסייעא ליה והדר פריך על
דעתי' דר' לעזר בתקו' שב"ד יושבי' בכל יום תבשת בכל יום וכו' משמ'

מה תאמרו שלמנה בשמח כה' ובעלת בו' שמח תהי חו' תבעל כה'
למחר מסכים לחומתו והולך לו שקדו חכמים על תקנת כנות
ישראל שיהא שמח עמה ג' ימים ס' בשבת ויו"ט ושבת ופרש"י ה'
בשבת יום חופה ושני בשבת חפת כיחה • ותע"ג דלהלן תירוצה
ק' היכי מני מימר משום שקדו הכריית' קתני כהדיא משום ברכה
בכר תירגו התום' דלהלן היכוי' הוי פירוש הכריית' הכי פלגינן
בשבת כה' ובעלת בו' משום שקדו כמו שמפור' בכריית' לחרת ות"ת
משום ברכה דדניש ה' ל' להניח תקנת שקדו לח חשו לכך הוחיל וכו'
כמי כאמר ברכה לאל' ותע"פ שתרוץ זה דחוק מאד לפ"ז אין הכרכ'
ט' לתקנת יום ס' לפלגינה אלא תירוץ קודמי' והכריית' משמע שהוא
טעם שקדו' ולפי משום הת לח ה' ל' להזכירו כלל דזיל קרי דכי
היכי דתיכה ברכה דדניש כה' תיכה דאדם כו' ולח יעלה על דעת
שתהיה ברכה דאדם גרועה מדדניש • יש לי לפרש דברכה היא
ט' התקנ' דמשום שקדו לח ה' ל' לאחר מנות כשוחין אלא שבשבת כלל
יום אלא שקר' דטעמא משום ברכה דכיון דקבעו יום לבתולה משו'
בתולה חגבזה קבעו לאלתר כמי משום ברכה דאית בה בבתולה
וכיון דהוברכו לקבוע יום לאלתה משום ברכה דפי לעבדו עו' יום
ת' שבשבת בה' משום שקדו והכריית' לח הזכירה אלא ט' הברכה
שהעקרי לתקן לה יום וקתני שיום זה הוא ה'ותע"ג דמט' הברכה
ה' ל' לתקן בד' לח התריך להזכיר ט' דשקדו המחוכר אין שהוא יודע
מכריית' אחריתי ת"ב דתרוייהו גרמי דברכה כמי לאודה לח שניח
למקבע יום לאלתה כי היכי דלא שבי לבתולה כמ"ש אלא שחוב ג"כ
עמו טעמ' דשקדו ולכן תקנו יום ה' וכריית' זו לא הזכירה ט' דשקדו
שכבר מפו' בפחרת ולפ"ז לפלגינה קמא דטעם משום ברכה דאדם
עדיפא לית ליה ט' דשקדו כלל ולפלגינ' בת' דשקדו אית ליה כמי ט'
דברכה דברכה עקר ת"ב שניהם שוים • ות"ת אמאי תנטריך תנא
דמתני' לאת ט' לבתולה משו' ט"ב תיפוק לי משום ברכה דאית בה בבתולה
בעי לטעמי' דברכ' לענין הבעיל' הת ל"ק דהת כתב ה' רק"ו ל' אמאי
דק' ל' במתני' אמאי לח תני טעמ' דשקדו על תקנת בנות ים' סיהי
טורח בשעורה דבתולה ג' ימי' לשעוטי ת' בשב' כדאמרי' בגמ' וכן ט'
דאמתין פיום ה' דמשום שקדו וברכ' לח הוי מתקני רבנן לעכובי מצו' ונמי
דאמרין הלח משום ט"ב דאמת' דאם אירח היה הוברכו ליחד לבתוב
יום וכיון שהוברכו ליחד לה יום יחדו לה יום ד' דמעלו טפי מת'
בשבת משום שקדו וברכה וכיון שיחדו לבתולה יום פל ברכה
ודאית היה תקנת דאדם יחדו גם כן יום לאלתה דאי לח תאו למי'
דאמוחי אלתה זילו לרבנן לה מתקני כהו מילת' ומ"ה תני תנא
ט' דטע"ב לו' דעקר התקנה היתה בשבילו ואידך לא תני להו כלל •
ותע"פ שחזר להתיר קושיות בע"ה הדברים בפנים מתחיות לענין
הברכה מיהת דוקמי משום ברכה לחודה לח ה' ל' לעכובי מצו' ונמי
מזו כאמו התום' בהת דמקשי' התם ותשמח כת' בשבת דטעמת
דברכה תיכו אלא עכה טובה ולא מיקרי עבריינה אם לא יקפיד כה
וכן כתב הרמ"ם ז"ל דמשום ברכה לחודה לא קבעו חכמים זמן
וברכה היכה אלא סעד שלא לבעול ביום ד' עד לילה' ואפילו
להחידנה שב"ד קבועים בכל יום אשה בשחת בכל יום דמשו' ברכה
לא קבעו ומיהו מ"מ התום' והר"ח דבאלתה נמי עקר טעמ' משום
שקדו דלא קבעו לה זמן משום ברכה ואפי' לכישנה דאמר ברכה
עדיפא ליה אי לאו דתקנו משום שקדו משום ברכה לא היו קובעים
קובעים אין צורך לידחק כזה דתע"ג דמשום ברכה לא היו קובעים
הכא כיון דקבעו לכתוב משום ט"ב מני למימ' דמשו' ברכה לחודה
תקנו לאלתה כה' דלא ליתרו דכשואים זילויהלכך כאמר דטעמת
דברכה באלתה הוי עקרי לכישנה קמא ברכה לחוד' ולכיש' בת' אית
ליה נמי טע' דשקדו לטפל אז שוה כדאתיבי' • ובלאו הכי נמי ל"ק
דאי משום ברכה לחודה לא ה' ל' למתקבע בבתולה יום ד' חלח יום ה'
כיון דלאלתה הוברכו לקבוע יו' ה' משו' שקדו ולא יהיה חלוק
בזמנן וכ"ש לכישנה דברכה דאד' עדיפא ואיך שיהיה לכשת דמייתי
גמרא ל"ק לכל מתית' דילך ומנמרא דבני מערבא משמע דטעמת
דברכה עקר לבתולה בד' ולא משום בשילה ולא בשי טעמת דט"ב
דל"לכ מאי פריך והלא אין כתיב ברכה וכו' עד שחדם כ"ק ד' חור
לה' כיון דמעיק' נמי לח הוה טעמת חלח לבעילת הלילה ועוד
דבירוש' פריך והלא כתיב ברכה כו' והוברך לשנוי משום דאין
כתיב ברכה בכריות אלא כיום ואי ט"ב בדוכתי' קאי מאי ק' ופשי'
דאי בועל בשבת אינה תקרובי דעתה עד יום ב' ואינה למי דאלתה
הוא דפריך מדפריך בתר הכי הא אלו הוא כתיב ברכה בכריות
היתה נשמ' בשבת לה כן תני לה יבעול אדם בתחלה בשבת וכו' ופשי'
דבתר הכי אתר התם ר' לעזר מייתי לה טעמת דמתניתין שאם ה"ל
ט"ב היה מבשיב לב' ומייתי מתניתי' דמסייעא ליה והדר פריך על
דעתי' דר' לעזר בתקו' שב"ד יושבי' בכל יום תבשת בכל יום וכו' משמ'

דלכר קפרת לית ליה טעמת דבתולי לא כרכ' ותע"ג דמסיק דר' לעזר
לית ליה נמי דכר קפרת מכח ה"קו הכו' ליכא למי' דה"כ ק"ק לית
ליה דר' ל' וכל מאי דבקיל וטרי מעקרת היה לפום מאי דס"ד דכ"ק
לח ס' ל' טעמת דט' ופלוגת אדר' ל' אכל כיון דאסיק דר' ל' לית ליה
נמי דכ"ק נאתר גם כן דכ"ק לית ליה דר' ל' ולא לאת חלח לאת ט'
לבעילת הלילה וה"ק תיהוכא דקאתר ד' אור לה' דכל עלמו אל כ"ק
לח לאת אלא לבעילת הלילה וגאתר דילן דהוה כתיב לח שקיל וטרי
אלא הכיא דכרי כ"ק בחאתן לפי המסקנא דלא לאת אלא לבעילה
ה' ל' דלא לאת אלא לאת ט' לאתי כשב"ד יוצאי' בכל יום לאינה נשמ'
בכל יום וכן לאתי לח תבשת כה' כשפת כדאתי' אתם לר' לעזר וה"ת
כ' התלמודי' סוגין דכ"ק לית ליה ט' דבתולי דהה מסקת' אתם דלי'
ליה דכ"ק לית ליה דר' ל' אלא טעמ' דברכה לחודה דכתר הכי לאתוני'
אתם סוגין שלאינה נשמח לח תע"ם ולא כמ"ם לח כעה"ם מפני כבוד
השבת ולא כמ"ם מכריח חברי לאתרין מפני הטורח ר"י הו' מפני
כפוד שבת פי' לאתי' ג' דלטע' דכ"ק הוה לאיפשר להבשת כע"ם דלית
ליה ברכה ולר"ל ה"מ שתבשת כה' בשבת דהה לאיכא כ"ד בכ' לח"ה
לח תבשת לכ"ע יאיש אי וכו' משמע מהא דשדין היא מחלוקת
מדקאתר סוגין בהא לאלתה משחרת פלוגיהו לאי כ"ק לית ליה ט"כ
מה כ"ל ע"ם משום כבוד שבת תיפוק לי משום ט"ב נכי דלר' ל'
דאתי' ג' דלית ליה טעמת דברכה לבשתרוך לאפוקי מ"ם מט' אחר
לאי משום ברכה לח מיקרי עבריינה כדלעי' וכו' דכתר הכי בעי
התם על דעתי' דר' ל' בוגרת אימתי בשחת וכו' משמע דל"ק לח
תיבעי • ות"ב ק' היכי מני פלוגי ב"ק אשחת' דמתניתין תע"ג דתבשת
הוה וכו' למ"ל לאתויי התם דר' ל' ולפשיטי מכריית' ואימתי לח
סייעי' ממתני' וי"ל דב"ק לח הוה תני כמתניתי' טעמת דבתולים
שלא בלח ט' הוה תני לה ואיכו מדקיים לן מדברים הוה אתר דטעמת'
משום בתולים ומייתי גמרא מ"ר לעזר דפליג עליה וקאתר דטעמת'
דמתניתין משום ט"ב ומייתי סייעתי' מכריית' דע"כ משום ט"ב
הוה • ות"ת לכ"ק דלית ליה ט"ב לאתה לח תקנו בתולה נמ כן בחתני
כאתי' דבשלמת אלתה כל' לח משום דברכה לאדם עדיף ה"ב משו'
שקדו כלשני' לכל בתולה לתקנו כה' ולח יהיה חלוק ביניהן •
י"ל משום כבוד שבת שלא יתחלל בתקון הבעורה ככו' ה"ב כיון
דאיכא ברכה דלני בלילה ה' תקנו לבתולה כל' שלא יטרך להמתין
כה' דשהוי מצוה לח משהינן לכל אלתה משהי' משום שקדו והת
דברוך התם שבת נמי אית ביה ברכה משום דס"ד דברכה דשבת
עדיף' טובה ורחוי להשהו' התמו' מעבורה • ולישה לתירוצי שתקנו
זמן בגוואים' משום זה מזה לישנה דאתי אתיא למעבי כתוב והבעל
יחמר אלתה בשחיתך ניקום שלה דמילת' מיום הכפורים שהם יעידו
שבשחת כל ה' ל' בתולה דה"ב אחדעי ברים פ"ב דכתוב' הם ים
עדים שיצחק פיכוח' כתובתה מחתים ליתני נמי הם ים עדים
שבשחת כל' אלא ודאי דאין גמיום הכפורים רחים לזה והם' מבואר
דכיון דט' דברכה תיכו אלא עכה טוב ולא מיקרי עבריינה אף
דבתולה בשחת בשאר הימים היכא דלא חייסי לט"ב תדע מהא
דכתיב' דכפי' התם לר' ל' בוגרת ובתול' מן הכפורים דלית להו ט"ב
תיימי' היא בשחת' אי אתרי' דיון דתקנו ד' לבתולה כל בתולה
בכלל ולא פלוג רבנן הו דילמת כיון דט"ב לית לה קפדי' כהו
ופשיט לה מדתנן הם ים עדים שיצחק בהטומת ולא תני הם ים
עדים שבשחת כל' משמע דאיכא בתולה שבתובתה מחתים ואיכא
בשחת כל' דוק' ולהכי אין ד' רחים וי"ל אתאי לח בעי נמי לב"ק אי
משום לב"ק פשי' ליה דהבך נמי בשחת כל' כיון דלאו טעמת משו'
ט"ב אלא משום ברכה וט' זה שוה ג"כ בבוגרת כו' ת"ב תק"ל אתאי
אתאי לח תני הם ים עדי' שבשחת בל' וכו' דהה מסקינן דר' ל' אית
ליה דב"ק ות"ב לר' ל' נמי לח תבעי ותק"ל אתאי לאו דאתאי לאתרוי
ופשי' ליה דהבך נמי בשחת כל' משום ברכה לב"ע משום עבה
שוה ואין מזה רחים לכתובה דאי בעו בשחו' כיום אחר אכל לר' ל'
דאית ליה ט"ב ומיקרי עבריינה אם הבך נמי ככלל הנזירה
ובשחת כל' כע"ב אלו דילמת ליתני בגוירה זו ולית להו לאלתה
דברכה דהוי רשות' ואיהו דפריך נמר' דילן לדב"ק שלאנה נמי תבעל

פה כ"ל ולא תאמי אחלקו ביניהן להיכרא ׃

לגיה שבתוב כהן ברכה תע"ג דברכה דבתולה היא ברכה
דדניש דכיום ה' תייתי הך מיתי' גבי ויברך ביום ו'
דהוה ברכה דלאלתה משום דהאי קרא מיירי בחומות פריש ורבים
כדאתרי' בסחוך ושני' דברכה דאדם עדיפא' כנ"ל ׃

ודלא אית כתי' ברכ' אלא בה"ו ב"ק דאי ס"ד דשבת דבתר בשילה
אזלינן אאי פריך ואי לא ס"ד מ"ק אפי' דאה עניו אפי הבא
הכיא ל' לאתק' והלא ד' אין כתוב בו ברכ' ומשמ' י"ל דשפיר ידע דב"כ
אזלינן אלא דהוה תם ס"ד דתרתי בעי דתיהוי ברכ' כיו' דבשחו' ובליל
הבשולה

כבעילה ולהכי פריך דהא ליכא ברכה כלל וכו' ואם כן תקנת שלמה שקיר דחית לה ברכה בזמן בעולין וחזן בעילה אכל בתולה ליכא ברכה כלל בזמן בעילה ומשני דכיון דליכא ברכה בזמן בעילה סני :

רביעי תור לה' פי' כתר ל' מתי ליל ה' וה' ל' רביעי בליל ה' ותור תורת' הוא כתתי כרים פסחים וה"ק דלהכי בעלת בד' משום ליל ה' הבא לחריו שבעלת בו וכה' תיכא כרכ' וה' ת"ק תבשם בליל ה' ולא כיוס ד' בכר כתבו התו' עלה דמתני ליום הד' ולא בליל ה' כדאמר' בפ' בתרא דבילת כתובה דלא רמו בה תגרת וכ"ם אם יעשה בשולים בליל ה' דליכא למיחש שיסרד בבשולין וכתובה ולא יכעול וכר מן הדין כ"ל דכל מה דמכו מעבד מילת' כיתמ' עבדינן ע"ד לעולם יכנס תדם בכי טוב וינא בכי טוב כתתי כרים פסחים וכעיל' לחול שבדינן בליל' דומ' כלילה תכל בשותי' לתו תורח תרעת לתעבד בלילה וע"ו בכרכת תתנים בעית עשרה ובלילה לא שכיחי :

ובבשה כתיב וכו' פי' דתדכתיב ובבשה חסר ו' לא מיירי אלא בחד וביכו תדם שדרכו לבבות תרבו כתלחת' לא הוסה וכליה דוק' כוה על פריה ורביה דבנוי ובבשה תתרן קתי כפסטיה דקרת ובכי תית' כתתחו' ס' נח ובבשה כתיב כוכם את הארן ואין החסה כוכם וכן כתב רש"י בפי' החומש ללמ' שהחיש שדרכו לבבות תבוה כו' ואין לתק' דביתת דבכתי דובבשה תחסה קתי כדר' יוחנן בן ברוק' ופירוש שהחיש נריך לבבות החסה לבשה ולא החסה דת' עם שיהיה החיש תבוה בכוס תתן דכר שתיה שתינו נושא החסה בע"כ ואיכו תמ"ל החיש שדרכו לבבות החסה שעל הרוב החסה משובדת לחיש ובעשית כר לבעלה תלא דיניחא טפי כיון דמכי קתי תארן כפסטי' דקרת ' ות"ת קריכן ובבשה דהא תית לחסה נתי כד דדיה וכבוס כארן : **ובבשה** כתיב החיש תבוה כו' ג' דאין למדים מקודם מ"ת ומבותפריה ורביה תית לן תדכתיב שוכו לכם להאליכ' כדאי' כב' תיתות הא גילוין בעלמא הוא דמוקתיכן למכו' התבוה אח"כ כדאסכתן לה מקתי תת"ת כיון דלא פי' קרא דומי' דהכא למיכתו אח"כ כדאסכתן ס' **ובבשה** כתיב החיש תבוה וכו' בנת' תית דליף לה מדכתי כיעקב תכי תל שדי פרה ורבה ל' יחיד וכר דלא דליף לה מהכא כיון דהא כתיב פרו ורבו וקריכן נתי ובבשה ות"ד מהכא לא דליף מהכא למיידתי תשה דכהדיא דיעקב לחודיה משתעי קתמר הכי ואם"ל דאלו הוא משתעי כהדי' אתתיה נתי הוה תמר פרו ורבו תכל מהכא דמשתעי כהדי' אדם וחוה ואם"ה כתיב ובבשה ילפי' :

האיש מבוה וכו' תית' דטעמא מפני שהוא נריך לחזר אחר תכידתו לא תאכידתו אחר בעליו כדלקתן בפי' ז' סי' י"ב ת"ק משום דיותר משהחיש רוכה אשה ואינה נריכה לומה : **האיש** מבוה וכו' ובפ' תיכא דאי שהתה עם בעלה עשר שכים ולא ילדה יש לו בכים תשה אחרת או שהוא עקר לא כייתי' ליה סיוטי אלא כדי שתכבה מאחר ואפי' היה תוכעת לא כייתי לה אלא תדון כתורדת ואין לה כתובה אלא ת"כ כתב מחמת טענה דבעי חוטרת לידה וכו' כדאי' בפ' הבע"י אכל כל אשה שבא להכם בפני דת"ע אלא מתפקד מבוה קעבד ובטלת שכר כמי שאינו מבוה ועושה : **אחד** החיש וה' החשה מבוייש על פריה ורביה כיון דעל שניהם תו' ויברך אותם פרו ורבו ל' רבים וחסורה דכבשה תוכי לה שהחיש כובש את החשה משתעי לבוש אכל הבו' לא ס"ל לאוקומי כבשה להא דהא בפ' ואלו פשחין ופרו ורבו ל"ק ליה דת"ה אמ' על שניהם משום ברכה כפשטי' דקרת ת"ע דמוקמי' לה כמבו' כרכה נתי היא דאין תק' יונה מידי פשוטו ואינה לאוקי אכל ל' דהכא כתבוה מיירי דילפי' מיכה כיון דפשט' ברכה בעלמא היא כת"ם כדנים ועופות נתי פרו ורבו לברכה • ואר' לכן כתב כפ' יפרנו החיש שלהיות תולדת שחי החיתיי והעוסק בחסרים שהחיתיי עושה כיוצא בלבי שלימה והמעוסק עושה כיוצא בשלימה אכל שחי ההולך תולדתו שלימה שתולי בעל חי לכן נתברכו שדגי והעופות בשיפרו וירבו ולא נתברך שחי ההולך ולזה לא היה נריך החדם שיתברך שיפרה ויכבה שכבר נתן הם ס' בבריאתו כח שלם להולדה ולו' שת"ם כו פרו ורבו היא תבות עשה ועוד השיב כי ההולדה בחוריית בחדם כי בידו לעשות זה הפועל או להמנע ממנו ואפשר לו גם כן לעשותו בחופן שלא יעשה פרי

כמעשה פר וחוכן תם"כ בשחר הבעלי חייס והברעת הם"י ת' מכ' חלקי האפשר אשר תפול בהם הבחירה ל שתהיה אין הבחירה הוא בהכרח מבוה לא טבעי ותשובה זו אין לה טעם שאם כיד האדם מניעת ההולדה אין בידו עשייתה שכמה מהאבשים יעתדלו בה ואם ס' לא יהכה בית שוא עתלו כוביו וה"כ הברכה רחויה לאבם שתשוב' הת' הקדושה ל הדעת שלא שי' להת פרו ורבו הנאמר בבת בהברח ברכה הוא דאבוה בפולה ל"ל נוסף על היותו גם כן בפול בבת דאין בפף דחד מיניהו ברכה ועוד ל"ד החים מבוה לבד מתי פרו ורבו אלא דם דהברכה הוא שבעלי בחיתת שניהם ולשון מבוה בבחינת החדם לבד ד"ם הר"ם ז' ל דכתב פרו ורבו משום דבעשית ע"י שניהם תיבו בח לי ותה בלא בירך החיות תיבה ק"ו שהוא תפני הבחש העתיד לקללה בת"ם רש"י בחומש ותהי טעת' דכתיב דש' כל דפרו ורבו הוי ברכה בבחינת שניהם ל"ת תני לתרוצי דטעמת דתוקתי' פרו ורבו למבוה משום דלברכה אין בורך כיון שאין בחשרין אות' שברכת הדגים הוברכה לפי שחשרי' תם וכו' כדכתב רש"י ובמו שהוק לאר"ם ז' ל ולדידי י' ל דברכה דחדם רחויה לעפ"י שאין בחשרי' תם לחשיבותו ושוה שהוא בריך רבוי טפי תשהרת למלאת פני תבל עם היותו חיים ואשה לבד מ' שב בבעלי חיים שהן מינים רבים ושוה שתולד החדם תעטית שהיה בב"ח שיולדים בתה בברה ת' ועוד דאפשר יהיה ההשרון בחדם טפי תב' בח שעורבי' החלחות חיים ברעתו תם"כ בב"ח אין בתיבו • ולקו' דילן כ"ל דתדכתב ויברך אותם תלהים ויאתר להם פ"ו דייקי דברכה לאות ופרו ורבו לאות דת"כ תתי ויאתר ותתי שהיה עוד ויברך אותם שהיה לאתר פרו ורבו תיבני ליה דכתיב בדגים וענין הברכה היא ברכת חתנים כדאתרי' בסתוך ות"ם הרת"כן בפי' התורה בט' תו' ויברך אותם תלהים ונו' ויאתר ונו' תבואר דהתוא בדגים ובכח נתי דכתיב ויברך ויאתר י"ל דפרו ורבו קאת תבוה וברכה דויברך תלא כאנפי נפשה וא"ת תניבני תדפריך בפ"ד ויותות והא פריה ורביה שבאתר לבני נח דכתיב ואתם פרו ורבו ולא פריך תפרו ורבו קאת תלמה דס"ל דקאת ברכה והכ' לאחדים תבוה דלדידך נתי תי ניחא אתתי לא פריך תפרו ורבו דאתרי' הכא דהוי תבוה ולא נתי דהיתים סוגיא פליגא וס"ל דכל פרו ורבו דכתיב בקרא דויברך פי הברכה הוא ולא תבוה ולית ליה דיוק' דדייקינן דת"כ סתתא דגתר' פליג אסתתא דאתני' דתוקי פרו ורבו לחדם כתנו ות"ם הר"ם דכר קרא דאתר לאתה תבשל כו שבאתרה בו ברכה לאד"ם ל דפרו ורבו לאד"ם ברכה לא נתי דלא קאתר כ"ק אלא תבוה דאדם ולא פי אם היה פרו ורבו תו ברכת אתנים אתרתי דכתיבי בדליעל דכהכי לא מיירי כ"ק דאקו' י' ל דכיון דאתרתי דכתיבי בנח תבוה ניהו ולא אוכרך הכ' אלא להקים תי שאינו עוסק בפריה ורביה לשופך דמי וכדלקתן פ"לד ניחא ליה לגאתרת למ"ק' הסני דבכלל זה קאי נוחי ועוד דאתתיר היה דאקים תבשל תנו זו לם"ד ועוד דכל שאתבוה כפולה הוי יותר חזוק אכל בקאתי ליכא דק תנו בעלמא • ולקתן בפ"לד כ"ם נדבר עוד כזה • וטעם נורך האבוה לנח עם היותה כאתב בה"ר אם ז' ל דאתת לוה כיון דם"י כאומרו ואני הנני אאבים אני עתך שהיה נח דואג לעסוק בפריה ורביה עד שהבטיחו הק' וכו' והוא דוחק • ולי אפשר לומר שאפני שנאמר נח בהכנסו לתיבה כתשחית האבוה כדלקתן ס"ת שאינם' שהותר ביניאתו רשות הוי ולא תוכה כאתחלה לכן הוכרך לבוות עליו • ות"ת כיון דאדם היה אבוה על פריה ורביה אאי לא אשה ר' יוחנן בן ברוקה אמר א' האיש וא' האשה ר' אותם שאים וגו' ובבשוה וכבשה כתיב האיש כובש את אשתו שלא תצא לשוק שכל אשה שיוצאה מדינה שנאמר ויצא דינה ולבסוף נבשלה הה"ר וירא אותה שכם בן ר' ירמיה ור' אבהו ור' יצחק בר' מריון בשם ר' חנינא אמר הלכה בר' יוחנן :

ר' יד רבי אלעזר בש"ר יוסי בן זמרא ובבשוה וכבשה כתיב האיש מצווה על פריה ורביה אאבל לא האשה ר' יוחנן בן ברוקה אמר א' האיש וא' האשה על שניהם או ויברך אותם שאים וגו' ובבשוה וכבשה כתיב האיש כובש את אשתו שלא תצא לשוק שכל אשה שיוצאה לשוק סופה להכשל מנ"ל דאמ' ר' יהושע בן לוי משום ר' שמעון בן יוחי כל הנוהג בעצמו בשוק אפי' בביתו סופו להכשל שנ' והנה אשה לקראתו זונה ונו' ואין זונה אלא לשון הקשה שנ' ותזן עלי כי רבים חללים הפילה ואין עצומים כל הרוגי בעלה :

פריה ורביה על שניהם הוא אומר פרו ורבו וי"ל כיון דלפי התחת
חית לחם לך בכוח ורדיה בחרן דלכבי קריון וכבשוה כדכתיב
לה ה"ל לשנויי למכתב וכבשה מי לחו דכפקה לן מלת לעניין דינה:

טופה להכשל ותע"ג דכתיב לה הוה לחם מחר בעול שתכשל
בו חוה כשתלת היא
הוה נחש שבא עליה לכשו וכת"ש
ז"ל בפ"ק דע"ז ס"ב דרמיז לדורי:

כזב"ל מדיבה דכיון דחשיבה זו
את קדושים נעשלה
כיציאתה כ"ש מחר נשים ותפשר
זש"ה ותבא דינה את לחת תחר
ילדה ליעקב דעב"ז ולח תיכי לה
ותע"ג דלקמן אחרי מפני שהיתה
את יתניה אין זה מוכרח ומטי
ריב"ק למידרש מיפכח:

הלכה כריב"ק רחוי שתל'
פלוג' דריב"ל ור"י דריב"ל אמר הלכה כריב"ק ור"י אמר הלכ' כת"ק
ונקטי הפוס' כר"י דהלכתא כותיה לגבי ריב"ל ותו דסתם מייתי
עובדא דסתי' אחתה דאתתי לקתיה דרב נחמן אמ' לה לח מפקדת
אפרי' ורבי' ככיה אמרה לח כעיה דהיה אחתה חוטרת לידה ומרת
לקבורה אמר כי אתי ודמי כייפינן ליה ולכן כתבו דאין נזקקין
לחסה אלא בסכנה בטעינה דחוטרת לידה ולא בסכנה בטעינת
פריה ורביה וכירבו מייתי דברי הגך דקאמרי הלכה כריב"ק ומייתי
דברי ר"י נמיי דאמר אם רוצה להכנסה הדין עמה ותו אמר' התם
רבי אלעזר בשם רבי חנינא הלכה כריב"ק ת"ל רבי בא וכדא
עמך מייתי לה אי אמרת אלא אם היתה תובעת להכנסה הדין עמה
כי דר"ח לית ליה פסק כריב"ק אלא היכא דתובעת ליכנסה הוא דקאמר
ר"ח שהדין עמה דס"ל דלא נחלקו ת"ק וריב"ק אלא אי כייפינן לה
שתכא חבב אם היא תובעת להכנסה אפי' ת"ק מודה דכייפינן ליה
להוליד ואפי' דחכי"ג דלא אפקדא מהוה עבד כדכתיב לעיל • אבל אנו
בגמ' דילן נקטינן דאפי' אי תובעת להכנסה לא כייפינ' ליה בטעינת
פריה ורביה כל אלא אחתה בטעינת חוטרת לידה ומרת לקבורה
וטעמא דמלתא דכיון דלא מחייבא אינה יכולה לגרות מטעבוד
הבעל ותדון כמורדת: **נטז"ל** כום של ברכה וברכן ברכת
חתנים וקיימו דכתיב ויברך אותם ואיהם דאין ברכה זו נ"מ אח"כ
פרו ורבו בעניין העופות ודגים דפרו ורבו מילתא בחבני נפשה
ולחיוב הנוה אחת מהטעם הכ"ל וכיון דלא פירש הברכה עפי'
דברכת חתנים היתה דהוי דבר הלומד מענינו ולזה הקדים התורם
פלוגתא דריב"ז וריב"ק דלעיל דקיימי אפרי ורבו להא דר' אליעזר
דקאי אויברך אשום דמוקי פרו ורבו למכוה הוא דכ"ל דויברך
קיימו ברכת חתנים: **וברכן** ואף על גב דלברכת חתנים
בעינן עשרה כדאי' בכתובות הוה אפשר לעשו' ע"י מלאכי'
ס"ל שאני התם דקיימת שכינה דלא בעי עשרה: ומתה אחי
אפשר שתהיה ברכת חתנים אז נאמרת בנפשה דיהן אחנו אומרי'
אמת תעמוד רשים אהובים כשאתך יגירך וכו' וכן שום תנים ותגל
עקרה וכו' ומהרה ה' אלקי"נו ישמע בערי יהודה וכו' שנתקן על
הגלות לא יקשה שכוונה שנאמר ברכת חתנים במטבע הרחוי אז
דודאי גם שבית המקדש קיים לא היו מברכין אותן בנפשה אז אלא
כפי הרחוי בזמן ההוא וכדרך שכתבו המפרשים בהא דאמר בפ"ג
שאכלו מפה תקן ברכת הזן יהושע תקן ברכה שניה דוד ושלמה
תקנו ברכה ג' לחף על גב דמדאורייתא הן אין מטבע שלהם
דאורייתא והם תקנו מטבע כפי הרחוי בדורותם וכגלות אלו
אומרים ברכה שניית כרחוי לנו לבקש על חורת הלכות
דוד וכיון שית המקדש אף זה תיתי כיון דברכת חתנים
שכח ותפלה איך יתכן שיהיה ה' המברך כי איך יהיה הוא
המשבח והמתפלל לעצמו ואמנם לפי מ"ש המפרשים בהא
דאמר בפרק קמא דברכות שהקדוש ברוך הוא מתפלל יהיה רצון
מלפני שיכבשו רחמי את כעסי וכו' שהנחתן כתב שזה נאמר
דרך הורחה ליעקב שיתפללו כך כדרך שאמרו גבי ויעבור ה'
על פניו ויקרא שנתעטף הקדוש ברוך הוא כס"ג וכו' הרשב"ם כתב
שזה נאמר על הורחת הגלות יתברך וחפנו בכנפיו התנים כדי
שיקבלו הטוב מידו ע"ד מי יתן ויהיה לבבם זה וי"ל כמי הכא שהכוונה
היתה להורות לאדם הרחוק סדר ברכת חתנים או להודיעו טוב
חתנים ית' בברכתו מיהו בלאו הכי מצינן לתרוצי הכא דברכת
חתנים כאדם לא היתה שכח ותפלה אלא שבירכהו ה' כענינים
שאנו משבחים ומתפללים עליהם בברכת חתנים שבירכן ה'

סיגיריתם ותקון כניון יתקייים ושיהיו שמחים אדם בחוח ושיכורכו
בספרי הגפן ומזונם וכלכלתם שיהיו שמחים אדם בחוח ושיכורכו
שנהג עמהם הקדוש ב"ה בחתן וכלה משמחת מיכל ונבריאל עשה להם חופה
ושושבינות כתנהג חתנים ומשמחת מיכל ונבריאל שמח הנשלחים
על הרוב לפקח נרכי בני אדם

טו אמר ר' אבהו נטל הקב"ה כוס של ברכה ובירכו אמר
רבי יוחא ב"ש מיכאל ונבריאל הם היו שושבינין
של אדם הראשון אמר רבי שמלאי מצינו שהקב"ה מברך
חתנים ומקשט כלות ומבקר חולים וקובר מתים מברך חתנים
מנין שנאמר ויברך אותם אלהים ומקשט כלות מנין ויבן
ה' אלהים את הצלע מבקר חולים מנין שנאמר וירא אליו ה'
באלוני ממרא קובר מתים מנין ויקבור אותו בניו אמר רבי
שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אף מראה פנים לאבל חה"ר
וירא אלהים אל יעקב עוד וגו' מה ברכה ברכו רבי יונתן
אמר ברכת אבלים: וירא

מ"א פתב"ש

סו' שיב ת"ו מ"ת ואפשר לומר עד"ז רחוק שרחמן לאזוק רחמון הנועד שהוא ברכת שיב לנבל

הפרשה התשיעית

ט וירא אלהים את כל אשר עשה וגו' ר' לוי פתח בשבור שהים הספר רבר וכבור מלבי הקור רבר ר' לוי בשם רבי חמא בר חנינא אמר מתחלה הספר ועד כאן בבור אלהים הוא הספר רבר מכאן ואילך כבור מלכים הקור רבר כבוד דברי תורה שנמשל במלכים שנאמר בי מלכים ימלוכו להקור רבר:

י דבר אחר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאר ר' תנחום פתח את הכל עשה יפה בשעה שא"ה בעונתו נברא העולם לא היה העו' ראוי להבראות קורם לכן אמר רבי אבהו מכאן שחקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן ובורא עולמו ומחריבן עד שברא אלו אמר רבן הניחם לי יהחזן לא הניחן לי אמר רבי פנחס טעמיה דרבי אבהו וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאר רבן הניחן לי יתחזן לא הניחן לי: רבר

הפרשה התשיעית

ט **וירא** אלהים את כל אשר עשה וגו' ר' לוי פתח °בבור שהים הספר רבר וכבור מלבי הקור רבר ר' לוי בשם רבי חמא בר חנינא אמר מתחלה הספר ועד כאן בבור אלהים הוא הספר רבר מכאן ואילך כבור מלכים הקור רבר כבוד דברי תורה שנמשל °בי מלכים ימלוכו להקור רבר:

י **דבר אחר** וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאר ר' תנחום פתח °את הכל עשה יפה בשעה שא"ה בעונתו נברא העולם לא היה העו' ראוי להבראות קורם לכן אמר רבי אבהו מכאן שחקב"ה היה בונה עולמות ומחריבן ובורא עולמו ומחריבן עד שברא אלו אמר רבן הניחם לי יהחזן לא הניחן לי אמר רבי פנחס טעמיה דרבי אבהו וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאר רבן הניחן לי יתחזן לא הניחן לי:

עוד כבוקו מפרן חרס וכרך חותו מה כרכה כרכו כת' מטעמת לחכתוב לקמן בסוף פס"ו וח"כ לחרבו דוירח מלכים אל יעקב הורית פנים למכל הוח וכת"ל אף מברך ברכת מלכים מסוס דהרחות פנים בריך מברכה מתחתו כדנרים • וח"ת מאי נחתה וכרכת מלכי' ת"ל הכח דלח חסי מלכים ליעקב תחיתת דכור' דחפילו מסוס חמיו וחמותו חיכו חלח מסוס ככוד הח חתרינן לק' בפ"ו עד שהוח מסחר מכלה של דכור' כתי לו כשורת חיתת חמו • וריב"ם דלח קחתר חף חרחת פנים למכל יר' דלח ס"ל לחיירי קרח בברכת מלכים כיון דלח חתפרש וברכה זו חפסר שהיח הברכה שברכו חביו כדחמתע מחדרש חנחומח ולכן לח הוכרך לפרש. שידועה היח ח"ע שהיח הברכה שברכו ה' בנחתו מנית חביו כדחתר לקמן בפ' ס"ב וירח חליו עוד בנחתו טעון ברכות וברכוהו ולהבי לח חנטרי' לפ' מחי היח דכיון דכתיב עוד מסחם עוד כרחשונה וכדחתר הסם מה בנחתו על ידי חלרך חף בחזרתו וכו' • וח"ת מ"ח לחתוי מחברהם כדילפי' בהח דכתיבנח בסחוך מויסי חחרי מות חברהם וכו' ופרש"י ז"ל נחתו על חביו וברכו ברכת חלכים וט' הילפות' כדור דחל"ב למה חלה הברכה חחרי מיתת חברהם ועוד דה"ל לפרושי הח ברכה היח וכפלחת לה' שחלחי י"ל דעדיף ליה למיכתב מיעקב דחית ביה הרחות פנים שהוח נחתם בהדיח ו"ל דס"ל דלח חייריי בברכת חלכים חלח כדחתר לק' בפ"ח ס"ח למה לח כרך חברהם חת יצחק חשל לב' חילנות כו':

מהחרת הספר וע"כ חודח לטעמיה דס"ל בכר קפרח דחבריחת חדם וחילך דוקח חותר לדרוש ולחקור חכל לח חקדחת דנח וחפי' חו יחי כרחשית וחלח כבריחת דשרי חיום הבריחם כדחתיבנח לעיל בפרק הקודחת סימן ב' חכל לפי הבריחת חפ' בכוד חלכים הספר דבר כחם שהיה קודם בריחת העולם וכבוד חלכים חקור דבר חיינו חבריחה וחילך וכדקחמר רבי לוי נופיח כדחי' בירוש' דחין דורשין וח"ת ויכי קחמר רבי לוי הכח הכי י"ל הח דיקים הח דרכים • וכעל העקדם בפ"ה הנין פי' בחחר שב"כ הוח סוד מעשה ברחשי הנחן להסתיר ולעסוק בו בחשחי כדחקנן בחין דורשין ומכחן וחילך נחן לדרוש ולפרסם וכו' ע"ו ב' קוטיות הח דהספר וחקורה חינם מחתרים חקבילים כי יחבנו שניהם יחד חקור והספר והל"ל ע"כ כל יחקור מכחן וחילך חקור חו ע"כ הספר מכחן וחילך גלות. וכל שכל הנחת שמתחלת מענייני יצירת חחדם וכת חזו וכטיב. הנן ונהרותיו וכבנכת חדם בו ובנין הכחם וכטח חל' ונרחסו מנ"ע ולכטו החרב והכרובי הכל כיה ביחי בחעשה והכל הוח עקר חעש' בראשי' הנך' שתרי תורם יורב עשה חכלם סוד מ"ב ומיך יחתר מכחן וחילך שלח יוכלל בהספר דבר והוח פי' שם"ב שעד שלח נגמר חלחכת החדם היה כבוד לאיהים לעסק בעבודתו הבריחה בהספר דבר כלו' חבלי חת שכח וגלות טובה למעשיו ולח היה החוקר יכול לדעת מה תבליתן חכל חחר בריחת חדם שהוח התבלית בבוד חלהים לספר בהם בחקור דבר והוח לשומו שכח לכל ומיך טורך להסיב על זה וכ"ם לדברי ר' דבירושלמי הנז' שפי' הספר דבר בחם שקודם הבריחה וכו' דוקח בהספר וחקור סוד מ"ב מיירי לח בתבלית מחנם הפי' שהכין דחבוקה יש לו רגלי' דכיונח בזה חשכחן בירוש' קודם שנכרח הע' חת דורם ולכך מסכים וכו' שפי' שמתה שקודם הבריחה ידרוש בחפלי וחבריחת הע' ולחילך ידרוש בפרהסיה וכתר הכי חני כך קפרח ולחן היום ויש לפ' דה"ק חבריחת חדם ולחילך הוח דשרי בפרהסיה חבל חקחי הכי בלבד דוקח שרי וכדכתיב' לעי' בפ"ח סי' י"ג וע"כ נחתר דר"ח בר חנינה נחי הכי ס"ל חבל הח ולחי ליתח דהח ליהו דחתר לעי' בפ' הקודמ' סי' כ' חבל חת חני שים חד' ע"ח והיינו חכי' ביחיד כדפי' הח' חחכם חחתת כדפי' דהספר דבר יר' שלח לחקור בו כלל חפי' לענותו דחקחי בריח"ח חל הכל חסור חחכם בחר בריחת חדם שרי וזה חעסר דוקח בחשחי כדחקנן חין דורשי' חת"כ בכ' חו חפ' בפרהסיה הוח חלח הספר לגחרי שלח יפעסק שיגלה לו חספר בפרהסיה הוח חלח הספר לגחרי שלח יפעסק שיגלה לו דבר חזה כלל ולפ"ז שרי הספר חנגד לחקור נם הקושי' הב' חינם שחעם"י טיטיח חבריחת חדם וחילך חכלל ספרי בריחת כחשחינן דחפחם שרי לחקור חחין סודו' אז כ"כ עחוקים כחוחם חחתחלת הפ' עד בריח' חדם והרחשוני שקר דחכ"ל לבעל העקידם להשוותם' וחין לפ' דהספר דבר קלי חחלטים כלומר שהספיר העניינים לבבודו וכבוד חלכים הוח שהתורה נלחם הדברים דחקיבה לח קיבח כלום כידוע'

לענותו לח בגלוי וכודעה:

מהחרת הספר וע"כ וכו' חין דדש' זו רחוקה שפרי חח"כ כתיב חתים לרוש וחרן לעומק ולח"ח נר' דכת"כ שהוח עמוק שהעני' שכחוב מדבר גם מ"ם כתריב הנו סופי' מבסף דרשינן ליה בפ' הנחה כת"כ וחין לקר' חחי ולב חלכים חין חקר דמשמע דחין לפס מכוח לחקור כלל וכח מבריחת חדם וחילך חקור דבר ופשי' דחתן חלכי רבנן דס"ק לב חלכים מענתם חינן יכולים לחקור דבר לולי שהתורה נלחה כרחוי ס"ל דחתה לחשלה מה לחט' קל' והייט שחי לרוש וחרן לעומק: **מהחרת** הם' וע"כ כבוד חלכים וכו' חלח כבוד שהספרה כחלכים כרחחרי לעי' בפ"ח סי' ז' סחין כבודו ית' שיכירו שם חשפה וחף חחרי הבריחם כיון דעדין לח היה העולם נגמר חין כבודו שיידרשו בו חבל מעגברה חדם הרי נגמר כולו ולח חסר חלח תקון עניני החדם והייט דכתיב וירח חלהים חת כל חשר עשה והנה טוב שהספת שהכל נעשה הוי טוב חבל מעקר. חינה פגם וחלה כבוד החקירם בד"ת שהכם עקר הכבוד לדרוש ולהגות בהם ולהבי נחי ל"ק כבוד חכמים שנקרחו חלכים לחקור דבר שעקר הכבוד הוח לתורם הנדרשת ונהנת ס"ק היכי ילוף דד"ת חיקרו חלכים מדכתיב כי חלכים ימלוכו דבשלמח הח דילפי' מהכח בפ' בנקוץ דרבנן חקרו חלכים ניחח שהתורה משתבחת שהחלכים חולכים על ידה חבל חם החלכים הם דברי תורה שנחן חחי כי חלכים ימלוכו וי"ל שכל דבור ודבור קרי ליה חלך כחכמי נעשי' ומומרת כללות התורה כי ים כחם חלכים חולכים בה שכל חדום וחדום הוח דבר נעלם חחד ס"ל לפי שחחרים הייטו רבנן חולכים על ידי התורה ילחך חחד חחלכות כד"ת שהם הסבה עד"ם לעי' בפ"ח סי' כ' נכי וחיטים חנלו חתון: **בעונתו** נברח הטו' לפי שבריחת הטו' בזמן שנברח ירחה בניו ברנוטו ית' שחחר שהוח קדמון בב"ח לחה לח ברחו שח עתה ותשוכת קו' זו הוח ברחשה חכמתו ית' שהשית הרחוי לבריחי' היחה בעת שהיח לח קודם ולח חחר לשבה חוסבלת חחתו וכבר החרבתי בזה לפי' בפ"ג סי' ג' יר' שלוה כיון ר"ת בחות' בעונתו נבר' העולם: **בעונתו** כ"ה בתב בעל תכל לדוד בתב בפ' ט' דדרי חבר עשה כחו כחבר עשה וחישור הכתוב וירח חלהים חת הטו שנק' כל ובדחו כשעשחו בעונתו הרחויה לו ושעה בזה חפני שהבינו ענין זה נבי וירח חלהים חת כל חבר עשה וחיתח שהשם התגדה חשום הח דדרים היה בסחוך דין הניין לי כר והקדי להניח דר' תנחום חבר' לדר' חכהו חבר' דתרייהו חדדרשי חבר' חעשה יפה בעתו חו חשום דכייהי כדחפרש בסחוך:

בעונתו כ"ה והייטו חת הכל עשה יפה בעתו כלומר שנעשה יפה לפי שנעשה בעוב' הניח דחלו עשהו קודם לו חבר לח כך היה יפה דחל"ב חלי בעתו עשי' שהיתה יפה בעת החלחו ולח בעת שחינו והח דל"ק כדחתר בם"ט מ"ז ל"ד כל מה שנעשה בעולם יפה נעשה וחפי' הפטות ופי' נעשה שהוח כלפי נחות בעניני יפה הוח לנרוך שבעתו וע"ה חתר כחדרש קבלת חפי' דבר עביר' יפה בעתו דח"כ לח קחי בעתו חחלת עשה חלח חחלת יפה לבד וה"ק כל מה שעש"ה הוח יפה לעתו לח שהשעה היה יפה בעת חשעשה ועוד דחת הכל כתיב ורוב הדברים חינם יפים בעת זולת עת חלח תמיד הן יפי בנין שחים וחרן וכיוצח ולכן כי על כלל חשעשה הבריחה שהיה בריחתו יפה בעת היות הרחויה והח דל"ק כמ"ש בם"ט כל מה שעשה הקב"ה יפה בעתו פירות חמין נחכלים ביחי החורף פירות קדים נחכלים ביחות החחם דהשתח נחי לח קחי בעתו חחלת עשה חינה יפי' בכל עת חניחתם וחפילו חיחת דבעתו קחי חעשה ספירות החורף בעות החורף ופירות הקיץ

בקין וכמ"ש שהכל יפה בעת מעשהו ניחת ליה למוקמי קרא כמעשה
העו' לחת הכל עשה משמע את אשר ברר עשהו ולא בעשה
תמיד • ומטעמי' אלו יפעו לכל פירושי המפרשים כהאי קרא:

מכאן שהיה כונה עו' דה"ק את הכל עשה יפה בעתו שעולם
זה היה יפה שנברא
בעונתו אבל הקדמונים שלא
נתברהו בעונתן לא היו יפים אבל
ק' דמ"ל דמקמי עולם זה נברא
מחדים דילמא לא הוה אחר אלא
זה שנברא בעתו וקמ"ל שהיה יפה
לפי שנברא בעתו ולפי מ"ש לעיל
בפ"ג שנבריאת העו' היו אלא
העברת חלקי הסופר כמחשבה
מ"ש אלא שזה דרך דרש ושמא י"ל
דנקט ליה מדכתיב ברוך קרא למי'
דאל"כ למ"ל דכתי' שהעו' יפה
שנעשה בעתו משמע ונחכמו
נסכל אלא לדיוקא אתא למשמעי'
דכל הוה יפה"ח אחרי' הוו אלא
הוו יפי' ומיהו ק"מ ק"ק"ם טעמיה
דר"ח מכח וכו' כיון דר"ח נופיה
ילף לה מהכל עשה יפה בעתו
ודוחק לו תרי למורמי מליכא
דר"ח ניהו ו"ל דה"ק עקר טעמיה מהכא דאלו מהכל עי"כ ליכא
למדחי בכדמיתי אלא שעקר טעמו מהכא ולכן הסמיכו ג"כ להכל
עשה י"כ והכתוב דר"ח דקאמר מכאן וכו' לא מהכל עשה י"כ קאי
אלא מילתא הוא דקאמר ולא ידעי' מהי קאי וכ"ש דקאר' דורש
שהיה קאי והסמיך בעל המדר"ז להא דהכל עי"כ ומשו' דקאמרינן
שהוא יפה לפי שבעונתו נברא לפרש למי' מייתי הא דאמר שהיה כונה
עולמו' ומחרינן שלא היו יפים מ"כ דהכל עשה י"כ מפ' לה לעולמו'
כנחרנים דה"ק שלא שלחו העולמות הלן שהחרינן היו יפים בעתן
כשנברהו אלא שלחו"כ לפי העת ראתה חכמתו יתברך שלא היו
יפים והיה מחרינן עד שברא את זה ותרגויה דכל יליף לה ולפ"ז
מ"ש שאמר בע"ז טוב מאד אלמא דרשען הוה טוב מיהת אעפ"י
שלא היו טובים מאד • ומ"ש סיר' לי לדקדק בענין זה מברייתא
העולמו' מתחלת הע"ז וסברו התם דאלא הם כתובי לעיל בפ"ג ע"ש:

ראה אחת שרואה הכל בהבטה א' והיינו וירא אלהים את כל
אשר עשה כלו' שרואה כל העושים עליונים ותחתונים
בבת א' דאל"כ כל אל' ל' וכיוצא בזה בפ"ק דר"ה גמ' דמתנין כר"ה
כל העו' עומדים לפניו ככני מרון שנאמר היושר יחד לבם נו' אמר
רבה בר בר חנה א' ר' יוחנן וכלם נסקרין בסקירה אחת שנאמר רבי
נחמן בר יצחק אף אנן נמי תניא היושר יחד לבם וכו' מאי קאמר
אי לימא דבריאתו לב"ע ללבריאו כיחד כי קדמי הא קא חזינן דלאו
הכי אלא ה"ק היושר רואה יחד לבם והוא מבין אל כל מעשיהם
ופרש"י ז"ל ה"ק היושר רואה ומקרקר לבעי' מייתי קא מהדר הסניף
אל כל יושבי התרן היושר רואה מותם הסניף יחד לבם • והא דלא מייתי
הכא מהאי קרא אע"ג דמייתי בפקא שפיר משו' דהתם לא מיירי
אלא בתחתונים והכא שהרינן לכל עליונים ותחתונים והתם לא
מייתי מהכא דהתם לא כתי למילף אלא לבני מדם שעוברים בבני
מרון וההוא מהאי קרא בפקא שפיר מדהכא ומה אלא זכר דוד
המ"ה רחיתו ית' בעליונים ותחתונים לפי שאינו מענינו אתין
עינינו שם אלא להוכיח לחנשים שירחו מהקב"ה שמסניף בהם
כדכתיב ירחו מה' כל התרן וחנך מורחיך קאמר קושטא דאלתא
שהרחיה בכל בני התרן היו בבת אחת ואפשר דכאומר מסמיס
הכיטו ה' וכו' רמז שגם בעליוני' ובתחתוני' רואה כאי' וה"ק מהיותו
מכיט בסמיס רואה גם כן את התדם ולא מייתי הכא האי
קרא אתין הכוונה כאן אלא לבאר קרא דוירא אלהים את כל אשר
עשה דבית עסקינן • וע"ד דרש י"ל שה"ב היות העליוני' והתחתוני'
נקטרים שכלן תכלית אחד כאי' תהרעות שנזכר לקמן בפי' ב' סימן
י"ח ב"ה ולא יק' בענין דכתו' את' בפסוט תיך יפנה לתכליות רבים
וכדכתיב לעיל בפ"ח סי' ב"ח ו"ח שרואה העליונים והתחתונים
רחיה א' שהרתי' היה מחשבת תכלית הדבר אז הרחיה תורה על
קיום הדברים ועמידתן כחפצו את' כפי' הרוח ב"ן בפר' ואתר מחבן
קיומם א' שהוא תכלית ה' שה"ב ו"ש שם לו תכלית מיוחד
בעליוני הפלטי' ותכלית מיוחד בתחתונים כאי' לפי שניהו וכמה
עשה בפ"ז מ"ם מלך ב"ו כוכה פלטי' וכו' לרמוז שהרתי' היא מחשבת
התכלית אשר לו בעת בנותו הפלטי' ודחיית הסיית' שרמוזה

ג"כ הוא רמותו תכלית הענו' קודם שברחיה • וע"ד הפשט לא יקם
זכירת הכתוב כאלו כמו שלא יקשה הזכרת מלך דהוה שני דלימת
ב"ו מביט בעליונים וכו' שזה ודאי ליפוי הדברים בכוללם:

חפה טוב מאד זה העולם והנה טוב מאד זה ש"ה גרסינן
ומיתורא דוי"ו והנה קילף דהוה
סני דלימת הנה ט"מ אלא שהוסיף
עש"ב על עש"ו לו' שגם הוא טוב
מאד ואעפ"י שלא היה מאת' הנה
טוב כמשך כל מאחר וירא אלהים
הנה ש"ן דלימת
שהנה ט"כ ומ"ל תוספת שי' ומ"ל
תוספת ויו מ"מ ניחת דלימת
שהנה כיון שהוא נזרת המאמר
מסיאמר והנה המשמע ענין אח'
ג' הכל"ל וירא אלהים שכל אשר
עשה הנה טוב מאד דלמ על נב
דלכתוב לה אחרינן ה"מ לענין
דינה שכל לענין דרשה אחרינן
ות"ת וכלף מאחר ולימת הכי
והנה טוב זה העו"ה מאד זה טוב,
הבא לו אחיפה ו"ל דלא כיח' ליה
למי' שהש"ז יהיה טוב מאד
מע"כ לו אחפה דשקולי"ן זה

ג **דבר** אחר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב
מאר רבי יוחנן אמר מלך בשר ודם בונה פלטין
מביט בעליונים ראיה אחת ובתחתוני' ראיה אחת אבל הקב"ה
מביט בעליונים ובהתחתונים ראיה א' ר' שמעון בן לקיש הנה
טוב מאר זה הע"ה והנה טוב מאד זו"ח הע' הב' הע"ה והע"ה הב'
היש בהן הקב"ה ראיה א' אמר רבי שמעון ב"ל בשר' אלעזר
בן עזריה אמר ○ אלהים הנה אתה עשית את השמים
ואת הארץ בכחך הגדול ובזרועך הנטויה ולא יפלא ממך כל
דבר מאותה שעה לא יפלא ממך כל דבר ר' חני בש"ר יצחק
אמר ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם
ובנפש חפצה כי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבו' מבין אם
תדרשנו ימצא לך ואם תעזבנו ינויחך לעד קודם עד שלא
נוצרה מחשבה בלבו של אדם בבר היא גלויה לפניך רבי יודן
בש"ר יצחק קודם עד שלא נוצר יצור בבר מחשבתו גלויה
לפניך א"ר יודא לגרמי' כי אין מלה בלשוני הן ה' ידעת כלה:
קודם עד שלא יארש לשוני דבור בבר הן ה' ידעת כלה:
רבי

עו' המעשה הוא עול הגמול והא כלה הא לא סני וכדאתי' יפה שעה
מ' שלו קורת רוח בע"ה בב מכל חיי העו"ה ויפה שעה מ' כתשו' מ"ט
בע"ה מכל חיי עה"ב ולא שכריע מ"ו מהם טוב וכלומ' הכי ל"ק
מידי דילמא מאד לא מיתרח ליה דמיי דרים לה לדת"ר ור' יוחנן
דבסמוך וכדבעי' מ"מ בכל הכי דבסמוך דדרשי מיתורא דו"א
יקוט נרי והנה טוב זה עה"ז מאד זה עה"ב וכן גרים בכל
הסמוכים ומנו אין לנו אלא גירם דילן ואין לחק דכיון דהוה
נופיה דרים לה למלכות שמים ואחרן סיכי מני ליף תרתי לחין זה
אלא רמז בעלמא: **הביט** בהן הקב"ה ראיה מ' הוסיף על
דברי ר' דלא מבעית עליוני' ותחתוני' דהיינו שמים ואחרן שנאמר
נשמיים אלא אפי' עה"ב שהיינו ממדרגת עולם הזה כלל רוחה עה
הע"ז בבת מ' ור' נמי לא יכחים זה אלא שלא הזכיר עה"ב שהיינו
משו' בכתוב אלא מעשה שמים ואחרן שמה הפ' מדבר • וע"ד הדרש
שכתבו יבדקו ג"כ דברי דשב ל שב' ל שב' העולמות תלכיתן מ' אלא
נברח זה שלא עש"י יוכה לע"ב לא מבד עצמו שהוא הכל:

כיאותה שעה לא יפלא פי' שמעת בריאת העו' ותה ידעת כל
העתיד לבו' לעו' קודם נתתו לפיעל ותה"כ דאתי' מקודם
הברייתה לבב"ת ידע כל העתיד אלא נקטינן לעון זה ע"ד ההעברת
שמעת שהיה מני רחיה ודאי ידע הכל ועו"ה אתר לעי' בפ"ב וכפ"ח
מתחלת בריייתו של עו' לפה הקב"ה בו' ואיך לה דבי אלעזר מהאי
קרא מדכתי' הנה אתה עשית כו' דאל"כ למ"ל עשיית השמים והארץ
לענין הידיעה דאי לומר שאחר שהוא ית' עשאם הברח מידע מה
שיהיה כהם תמיד כפי פשט' הא פשי' אלא דאתום אשמעי' מידע
העתיד במעשים האלהיי' מעת הברייתה לפי שים מפקפקים בזה
כדכתיב לעי' ספ"ב ועניין זה הביאו רשב"ם כאן לרחיה לדבריו שם
רוחה ב' העולמו' כרחיה ג' דבין לתפי' הדברים המחודשים ירחם
מתחלה כ"ם שהיינו לריך רחיה מיוחדת לכל דבר שברחיה ג' ירחה
הכל ואיהו מן הרחוק לפ' שלעניין זה ב"כ רמז כאומ' ברוח' העליוני'
והתחתוני' בבת ג' שהין ידיעתו לקוחה מהניחות הדברים אלא
שתהיה ידיעה כהם זה אח"ז כפי הניחות' שלא הוה ידעם ברחיה ג'
והיה ידיעתו ית' הפשוט הקודמת לתניחות' לב"ת ולעניין זה הניח
דברי רבי חני וכל הנתפכים שהכל עולה לעניין ג' דהיינו שידע
העתיד מעניני האד' שלא דמר ליף מהכא ומר מהכא דמשום דלא
יפלא היכא לתתי כדפי' מייתי ר"ח בפס ר' מכל יגר מחשבות
דמשמע עד שלא נוצרה מחשבה דאל"כ שלא בבת ידיעתה וכל יגר
למ"ל בתר דכתיב כי כל לבבות דורש ה' ועו' לימת כל מחשבות מתי
יגר ור' בשמיה קאמר דלא דרים וכל יגר לענין מחשבות האדם
הנוגרת שלא ליגר הנוגר וה"ק וכל יגר קודם היותו נוגר מחשבתו
מוכנת וגלויה והוא חדוש טפי דאל"כ בפסיכו בעו' שמחשבתו גלויה
קודם שיחשיב אותה שלא תפי' בהיות האד' נעדר מה שעתיד להשוב
בבר גלוי לפניו ית' ואם שלא פי' כל"ל דזה בבר תמור בכל
לבבות הוא דורש דאל"ק הוא יודע משמע שאף על פי שמחשבת
מיבנה מן בלב הוא יתברך דורש וחוקר מה שעתיד לחשוב ועול'
דלבל יגר לא ה"ל לומ' דיבא משמע יגירה וזה יבדק ביגירת

ד רבי חמא בר חנינא ור' יונתן ר"ח אמר משל למלך שבנה פלטין ראשה אותה וערבה לו אמר פלטין פלטי הלואי תהי מעלה חן לפני בכל עה כשם שהעלית חן לפני בשעה הוו כך אמר הקב"ה לעולמו עולמי הלואי תהא מעלה חן לפני בכל עה כשם שהעלית חן לפני בשעה הוו ר"י אמר משל למלך שהיה משיא את בתו ועשה לה חופה ובית ויריה ויצירה ועיר וראה אותה וערבה לו א"ל בתי בתי הלואי תהיה החופה הזאת מעלה חן לפני בכל עת כשם שהעלית חן לפני בשעה הוו כך אמר הקב"ה לעולמו עולמי עולמי הלואי תהא מעלה חן לפני בכל עת כשם שהעלית חן לפני בשעה הוו ׃

ה בהורתו של ר"מ מצאו כתוב וחנה טוב מאד ותנח טוב מות אמר רבי שמואל בר נחמן רבוב הייתי על כתיפו של זקני ועולה מעיר לכפר חנין דרך בית שאן ושמעתי את רבי שמעון בן אלעזר יושב ודורש בשם ר"מ הנא טוב מאד הנה טוב מות ׃ רבי

סמ"ד מחלוקת בין ר"מ ור' יהודה ור' שמעון אם נברא העולם בתשרי או בניסן ומפורש בר"ה (דף י"א) ובמגילת סתרים (פרשת בראשית) ובמדרש תנחומא (פרשת בראשית סי' ב') ובמדרש אגדה (בראשית ד"ה ב') ובמדרש הגדול (בראשית ד"ה ב') ובמדרש אגדה (בראשית ד"ה ב') ובמדרש הגדול (בראשית ד"ה ב')

ה"ג ר"מ אומר בניסן נברא העולם ור' יהודה אומר בתשרי נברא העולם ר' שמעון אומר בניסן נברא העולם ובניסן עתידין ישראל ליגאל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לגאול את ישראל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לעשות נסים לישראל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לעשות נסים לישראל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לעשות נסים לישראל לעתיד לבא

ה"ג ר"מ אומר בניסן נברא העולם ובניסן עתידין ישראל ליגאל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לגאול את ישראל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לעשות נסים לישראל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לעשות נסים לישראל לעתיד לבא ובניסן עתיד הקב"ה לעשות נסים לישראל לעתיד לבא

ועל דרך הדרש י"ל שהם חולקים בתכלית העולם שם כוזב דעות חלוקות הן ס"ק לקמן בפי' ס"ת ור"ח ודעת ר"ח כדעת הרב שהעולם בכללו תכלית ת' ולפי גברה חלק זה לתכלית זה ולזה דימהו לפלטין שתכלית כל העול' ת' שהוא בנין פלטין כולל כי כן רגה ה' לבנות לו פלטין שיהיה כבודו בכל חלקיו ור"י סובר שהשם תכלית העולם ולזה דימהו לחופה כי כן היה העולם חופה לאדם ולגרכו ולכלום וזה אחר לקמן בפכ"ח סימן ו' משל למלך שהיה מסיח את בנו וכו' ׃

דרך שני שהם חולקים בתכלית הבריאה אם יש בה תכלית לעבו הקב"ה או אם היו חלק לתכלית שהטבה והשפעה החסד לברואים אחר כוה נחלקו ר"י ור"ס לקמן בפוף פ"ל ושם נזכור פני שתי הסברות כ"ה ודעת ר"ח שכבר יפול בה תכלית לפ"י ולזה דימהו לפלטין שמחת המלך כו לגרכו חלין להחל ומכון ודעת ר"י כדעת הנ' ולזה דימהו לחופה שמחת המלך בה היה חלק מרגוחו כטוב כתו ׃

דרך ג שהם חולקי אם יש טוב התיחסות והדמות לעולם עם הבורא ית' בטוב בה ודעת ר"ח שתעורס בפי הכל כי אין בניהם בה יחס והדמות כלל וכמ"ש ר"ה בתחלת הספר ולזה דימהו לפלטין שאין מדרגת העולם חלק ית' מלא כפעולה אבל האומן שתכם דעת ר"י היות ביניהם בה התיחסו וזה מנד החדש אחר בפני חלק חלוה מחעל וזה מבואר ליודעי חן ומפילו חכמי החקירה מודים שמנד השכל ים הדמות בין הע"י והחדש וכמ"ש ר"ה בת"ת ס"ג ולזה דימהו לחופה אחר שתם המלך בחופת בתו אחר היה עכם מעבמיו ׃

בהורתו בספר תורתו כלומר בספר חדושו על התורה וכדלמרי שהי' רבב"ח יוסב ודורש בשם ר"מ וכו' ׃

וחנה טוב מות טעם הדרש ירמה שהוא מיתורת דמלך כדלעיל בסיומן הקודם ולכ"ח שהוא חמות שחף על פי שלכאורה הוא רע לפי האמת הוא טוב מאד כדלכתוב בסמוך וכן בכל הני דבסמוך לפי גרסת הילקו' מדרשי' מחלת מאד דגרס והנה

שעמידתם בחפצו כדפי' הרמב"ן בפ' לכל מחחר והנה שהבריאים היה חלוש בהחיית הטוב ההוא ויוכל לפוקל ולכן פי' בשניהם שהפסוק ידבר להוה ולעתיד כלו' שראה לותו כי טוב הוא ולאות עכשו ולחחר כלומו שיהיה כן טוב בעיניו תמיד ולפ"ז יהיה מלת מאד נאחר על רבוי החסך האחן העתיד אלא דאחר מדחמי לה לפלטין ואחר מדמי לה לחופה וי"ל משלים למ"ל דהכי הי"ל לאחר הקב"ה עולמי עולמי וכו' ועוד אחר מאי טעמא לא אחר כאחר וי"ל דר"ת דחמו לפלטין שכן בנין השול' רלוי לדחותו לבנין פלטין שכן בניהו בנין עליוני ותחתוני דהיינו שחי' ואחרן וכדלעיל בפ"ח סימן כ"ו ושפט החשל שכאו שהמלך בחדוש פלטין שחח מחר וכחחמך האחן לאחרי שהוא עדיין בבנינו ולפי שהוא חשוב ומפואר ועוד שיוכיחו מכעיסי אותו כעוטיהם אחר ג' לכו שהיה העולם נאה בעיניו מכל היה רואה שיהיה כן תמיד לו היה לאמר וזה ע"ד מי יתן והיה לבבם זה וגו' דהכל בידי שמים חון מירחת שמים וכו' ע"ד דכתי תורה בלשון בני אדם ולזה הביא החשל לרחה לשעם בקשת התחדת הערבות שכוחלת החשל לא היה שעם לדבר ׃ ור"י דחמו למעשה החופה לפי שאין בחי הפסק הערבות מהחשך שכא בדבר בעניו הפלטין אלא מעני בחירת האדם בחטא כשניו החופה שבחי הפסק הערבו' הוא מרוע בחירת בעלה בן לא יתנהג כרחוי עם בתו וינחם על החופה מ"ב לפי שהעלית חן הוא יותר בחופה מבפלטין וכן בחבי מהפסק הערבות יותר גדול וכ"ש שם יפחד מחירת בתו לו חחבו לבן דחה חליה העולם להורות שהשחחת יתירה מאד לפניו יתברך בבריאה וב"כ חסך החחדתו גדול בן יחטא האדם ויחות ויהיה הקלקול גדול ׃

ועל דרך שהם חולקים בתכלית העולם שם כוה דעות חלוקות הן ס"ק לקמן בפי' ס"ג סימן י"ו ס"ה ודעת ר"ח כדעת הרב שהעולם בכללו תכלית ת' ולפי גברה חלק זה לתכלית זה ולזה דימהו לפלטין שתכלית כל העול' ת' שהוא בנין פלטין כולל כי כן רגה ה' לבנות לו פלטין שיהיה כבודו בכל חלקיו ור"י סובר שהשם תכלית העולם ולזה דימהו לחופה כי כן היה העולם חופה לאדם ולגרכו ולכלום וזה אחר לקמן בפכ"ח סימן ו' משל למלך שהיה מסיח את בנו וכו' ׃

דרך שני שהם חולקים בתכלית הבריאה אם יש בה תכלית לעבו הקב"ה או אם היו חלק לתכלית שהטבה והשפעה החסד לברואים אחר כוה נחלקו ר"י ור"ס לקמן בפוף פ"ל ושם נזכור פני שתי הסברות כ"ה ודעת ר"ח שכבר יפול בה תכלית לפ"י ולזה דימהו לפלטין שמחת המלך כו לגרכו חלין להחל ומכון ודעת ר"י כדעת הנ' ולזה דימהו לחופה שמחת המלך בה היה חלק מרגוחו כטוב כתו ׃

דרך ג שהם חולקי אם יש טוב התיחסות והדמות לעולם עם הבורא ית' בטוב בה ודעת ר"ח שתעורס בפי הכל כי אין בניהם בה יחס והדמות כלל וכמ"ש ר"ה בתחלת הספר ולזה דימהו לפלטין שאין מדרגת העולם חלק ית' מלא כפעולה אבל האומן שתכם דעת ר"י היות ביניהם בה התיחסו וזה מנד החדש אחר בפני חלק חלוה מחעל וזה מבואר ליודעי חן ומפילו חכמי החקירה מודים שמנד השכל ים הדמות בין הע"י והחדש וכמ"ש ר"ה בת"ת ס"ג ולזה דימהו לחופה אחר שתם המלך בחופת בתו אחר היה עכם מעבמיו ׃

בהורתו בספר תורתו כלומר בספר חדושו על התורה וכדלמרי שהי' רבב"ח יוסב ודורש בשם ר"מ וכו' ׃

וחנה טוב מות טעם הדרש ירמה שהוא מיתורת דמלך כדלעיל בסיומן הקודם ולכ"ח שהוא חמות שחף על פי שלכאורה הוא רע לפי האמת הוא טוב מאד כדלכתוב בסמוך וכן בכל הני דבסמוך לפי גרסת הילקו' מדרשי' מחלת מאד דגרס והנה

ד"ה ויהי ערב ויהי בקר יום ששי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות ׃

ד"ה

והנה טוב זה יצר טוב מאד זה יצר רע כו' וכן כולם וכלשון זה הכיא בעל העקידה ס"ח דיצר הרע וכלשון הזה הביא הכדרשי הח דנסיונם וכתב מורה על זה מ"ד בסמוך זה אדם מכל לפי גדסתנו מיתורת דוי"ו דוכתב דרשי לכל הני דכסמוך וטעם יתור הוי"ו כתכתי לשיל בסימן ג' ולפ"ז י"ל ד"ק להו יתור' דמאד דמלו דרשי ליה לדלעיל בסימן הקודם ס"ב שעל הכלל הוסיף מאד טפי מעל הפרטי' כי"ם תוספת כפרטים בפחיות הנטרפות בכלל כדכתיבנא לעיל בפ"ד סימן ח' וכהה דר"מ נמי י"ל למיתורת דוי"ו דדרים ים הכדל בין זה לזה דלי מאד דרשי להו כ"ל סהמית' שכדרשת מיתורת עליהם מחיי' וכן י"ה טוב וע"ש הט וכו' לכל מיתורת דוי"ו מדרשי מאד טוב יצדק כין כרשעים כין כנרכה ולפשר שכתיהם שיש לו זה טוב מזה לו כהפך והנה אמות י"ל דעלדעי' מחיי' כמ"ש סמוך וכן י"ל כלל אח' מהסמוכו' כמ"ש עב"ח וש' וכין כך וכין כך י"ל כיכי רמיזי הנך מילי דדרשי' בקר' דאע"ג שכל אח' בקם ענין שלכאורה יראה רע ואתה קרא לחסמוכי שהוא טוב מ"מ ברוך היות להם רמז בכתוב ו"ל דכטוב רמיז חיים שהחיים והטוב יתפכלו כדכתיב את החיים ואת הטוב ומינה דרשינן יתורת למנגד ת"ו ומ"ה י"ל כיכר הטוב ויכר הרע וכן כגן עדן וגהינם לפשיטא דגן עדן מיקרי טוב כדרשינן למעלה יטב לך לעולם שכלו טוב וכן כתלכות שמים ומה לפשי' דמלכות שמים הוא הטוב המתני כי טוב ויפר ה' מחכם לענין טובה שכא לא מצאתי רמז מי לאו דכיומא דמאד כתלוחה עולם כהספר קטן כשנה כתלוחה ועז"ה י"ל עוד לענין טוב מות דמאד כתלוחה עולם כהספר קטן כתלוחה ועז"ה י"ל עוד לענין טוב מות דמאד כתלוחה עולם לפעמים ועי"ל דמאד מות החלוף המלוך דוי"ו והדל"ת בתי"ו לחותיות אהו"י ודטל"ת מתחלפות ומהשתא מ"ד זה אדם נמי אפשר דיתורת דוי"ו קא דרים אלא שהוצרך לומר ס' היכון אותיות דדין וכו' לומר דיכי רמיז אדם בקרא ואין לכקש כדרשות אלו מר מ"ט לא אמר כמר דדוקא כל אד מכותר בעכתו י' והרמב"ן ז"ל כתב כפי' ס"ד ז"ל וטעם מאד כטעם רבוי והוסיף כיוס זה לומר כן בעכור שילכר בכלל ויומא רע בקבת ואמר כי טוב מאד מלו טוב ו"ם כב"ר והנה טוב מאד והנה טוב מות וכן אזכירו זה יצר הרע וזו מדת פורענות ולזה גם כן בתכוון אנך שאמר בכאן והוא תקון לאתה ואמר שהוא מתוקן הסדר מאד כי הרע צריך בקיום הטוב כענין שכאמר לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים ע"כ. פי' לפי דמאד נאמר על המות אף ע"ה ב' וכו' והכוכה לומר טעם שיהיה כאלו קנת רע הנה רוב ענינו ר"ל רוב ענין המיתה אף יצר הרע טוב שהוא צריך לקיום הטוב כדמפרש"י בכל אחד ואין להקשות לפי יבדק פי' זה בשאר הדברים שכל ענינן טוב לגמרי דודאי פשטיה דטוב מאד טוב שלם ותרוב' וכבחינת הלכרי' שהם יהיה המאמר טוב כריבו ואין זה לחוק למורגל בטיב הלדשות ואין לפ"ז שר"ל בטעם והנה טוב מות שכבחינת המות אמר טוב מאד לומר שרוב העולם ומאלו טוב לאפוקי המות שהוא מטעם מענייני העולם שהיה רעה שלם ז' ואין פי' טוב מאד מות מדרכת לאפוקי מתות ועוד דשהיית אמרינן וכי יצר הרע טוב וכו' שלמה לאתרשינן טוב על המות וי"ה ואין להקשות לר"מ לדרוש טוב מאד על רוב ענייני העו' שזולת המות ולימא דאתה לאפוקי מות דדעתיה ולאי למיתה טוכה מהטעם שנו' בסמוך שהם כרדרי וכן שי"ר טוב וכו' והכי דרשינן דאתה קרא למעוטי ועוד דכיון דפשטיה דטוב מאוד טוב מרוכה כדכתיב וקרא אחל מילי קאי כדכתיב את כל אשר עשה הי דרשי' דמתעיט מות מטוב פלגא דרשא אפשטה: **והנה** טוב מות טעמו מכותר אין מכד הרשעים המכעיסים תמיד שלולי המות לא היה להם תקוה ועתה ע"י המות יפצא גמול רשעתם ויוסרו כהשתא וקנתם יכונו כתשובה ואם מכד הצדיקים ניזכו להגלחת עם"כ כמיתה שאין לו ערך עם העולם הזה הגדולים לצדיקים כמיתתם סיהיו נעתקים ממכיותם מורגש למיתות דויחני ויעקבנו של רוב פלוס ושוד סיעללו מתפוכות הזמן הזה ומלחמת יהרם המטערם תמיד ואם כפחדו כדאתנן ואל תתיאש מן הפורענות ולכן נסמכו אח"ז דכתי ר"ח ור"י ופלונתם דר"י כרשב"ל המכחרים סכות פורך המות לטוב ולמוטב וירחה שכללות הטובות החלו שכאמכים לשלמים כמות המוש ז"ל כהא דנרשינן לקמן ס"ד פי"ח כשעה שכפטרים מן העולם ג' כתות של מלחכי השרת מקדימים אותו כדאמרם שם ס"ב וגוסף עליהם מ"ם כמסכת ע"ח כותו ובחוץ טובה לחבותיהו שחלמלח הם לח בחיי לעולם:

רבי חמא בר חנינא ור' יונתן ר' חמא ר"ח אמ' ראוי היה ארם הראשון שלא יטעום טעם מיתה ולמה נקנס בו מיתה אלא צפה הקב"ה שבובור נער וחידם מלך צור עתידין לעשות עצמן אלוהות לפיכך נקנסה בו מיתה הה"ד בערן גן אלהי' היית וכי בן ע' היה חירם אתמהא אלא א"ל אתה הוא שנרמת לאותו שכערן שיכות ר' חייא בר ברתיה דר' ברפיה משו"ר ברביה את ברוב ממשח אתה הוא שנרמת ל"אותו ברוב שיכות א"ל רבי יונתן א"כ יגזור מיתה על הרשעים ואל יגזור מיתה על הצדיקים אלא שלא יהו הרשעים עושים תשובה של רשיות ושלא יהו הרשעים או' כלום הצדיקים חיים אלא שהן מסגלין מצות ומ"ט אף אנו נסגל מצות ומ"ט נמצא עשיית שלא לשמה: **רבי**

וכי מות טוב מלה כו' כדאמרי' כסמוך נכי מלאך המות וכי מלאך המות טוב וכו' וכ"ם דס"ל לאק' מדאתנן כפ' כן סורר מיתה לצדיקי רע להם ורע לעולם וכדפרכינן כסמוך גכי שינה י"ל דפשיטא שהמות טוב מכל מלאך המות טוב כי לענין המות עלמו טוב שכוודאי לא יניח תעטוג עולם הכאמות ומ"ם שהמיתה רעה לצדיקים אינו אלא מצד מה שלא יקנו עוד תכות ומעשים טוכים בעולם הזה מכל מלאך המות טוב כי לענין המות אינו אפשר בנשיקה כצדיקים ולא שמלאך חכוזרי יפול וכמ"ם כפ"ק דע"ז מלאך המות אלא שיניו וכו' ומה גם שם אינה אלא בזמנה כהיות דמריס מנדלה נפיק לחי' כפ"ב דחגיגה' והשתא שגם זה טוב למה שכ"ו זה יראו החכמים מפכוסת המות והשתא אתי שפיר ל"ק הנה טוב זה חיים כדקאמר התם זה מלאך חיים שהחיים חיכם נרגיש שנכחר מות מחיים לסכות הנזכר לפל מלאך חיים טוב לכיון דאינהו לו חיים טוב שיהיו ע"י מלאך ומיהו כסמוך גבי אינה ק' מאתי לא קשיא והנה טוב זו יקוכה ומאי ל"ל דאמר' לא רמיזת בקרא אלא שינה כדכתיבנא לעיל לא הזכיר אלא הפינה ומ"מ מדרמיזת שינה כיתורת כ"ל יקיכה לעקרא דקרא' ועי"ל דמיתה ושינה לא תצטריך למיתר חלופיהו שהם מכוארים כענין אחר מיתה כלא חיים ואין שינה כלא יקוכה והם כרוכים זה כזה מה אחן כן החחרים לפשר ליכר הרע כלי יצר טוב כענין הכחות ס"ל חיפכא כמלאכים וכן מלאך המות היה לפשר כלי מלאך חיים אלא יהיו החיים על ידי מלאך:

רבנן היינו טעם זכירת מסעות אלו לפשר שאכני אחרי עדות הקטנות כלום כדאי' כפ' הקורא עומד נפי ר"י מפשיר בקטן לכן אמר שעם היותו קטן שהיה רכוב על כתף עכ"ז זוכר מה ששמע ויש מתם כדכרינן לעיל אמר בדדמי שהרי הוא מפחין יפה המקומות שהלך מה שאחנו ומה שלין ומה שכרן ולפשר דמלחמ' ענב מורחיה קמ"ל כי היכ לנדולי ליתן על שכחם לקטנים להכיחם לשמוע דכרי תורה כדי לקכל שכר ובדאמר בפרק קמא דחגיגה הקכל את העם וגו' שף לחם בת כדי ליתן שכר למכיאיהם כזה שנשלו וקנו שליו כל הדרך הזה לשמוע ד"ת וכ"ם שלפעמים ילמוד הקטן שום דכר שיודעו וכמו שכן היה לזה:

רבי חמא כר חנינא ור' שקלי ושרו כתף מילתא דר"ח אמר רחוי היה וכו' ואותכיה ר' יוס כן ינזור וכו' ולפשר שהם תולקים כספרות דלר' חמא הסדם כשכעו היה רחוי שיחיה לולי שחטא כדעת קנת ולר' המיתה היתה הכרחית כדעת הפ' ולכן סתר דכרי ר' שהם גזרה חדשה היה לה ה"ל להשות לדיק ורשע ולפי מ"ש לכאורה כאומרו לעיל טוב מות יהיה מאמר רבי חנינא חולק עליו ולפי שפי' הפ' הוא סיימתיה ומ"מ כמ"ש לעיל ר' חמא ור' יוסי הוא לפ' שהמות טוב וגרוך לעולם כדכתיבנא לעיל:

ראוי היה וכו' ולמה נקנסה וכו' יש לתמוה דזיל קרי כי רב כי כחטאו את ולא תמני כ"ג וחזרת וכשכת פ' כתה כהמה תניא שאלו מלאכי השרת להקב"ה מפני מה נקנסת מיתה על אדם הרחשון אמר להם הוא קלה קלה עויתיו ועבר עליה ומ"מ התם כמי קשה דקאמרי לה מתי ק"ל ואמאי כתו' דהיינו טעמא' דרבי היה וכו' דכיון דאד' הס' שב כתשו' וחסיד גדול היה אח"כ כדאמרי' כפ' עומי פסין היה ר"מ אי אדם הי' חסיד גדול היה כיון שרחם שנקנסה מיתה ע"י יצה"ר כתנחי' ק"ל שנה כו' ומוסכמת היא מדפרכינן התם מיתה לר' ירמיה וכיון דתשו' קודמת נזר דינו של כדם רחוי היה

שיתחול לו ולא יתות לולי מפני תירס וכ"נ ולזיכו נכון כעיני כי לא יתוייב שבשביל תשובה יקרע כל נזר דין אלא כשבא מעצמו אבל כשיגוד מפני התוקפים והשעם פטיטה שקף על פי שלפעמים גם עז"ה יקרע נ"ד כתנאי כנוס ותחתה ותכסי עצמות כדלקמן בספר ויקרע נבי קח את הארון לא יתחייב שיהי' כן בכלם שהרי התרנגלים ודור המדבר אלא בעתרה תשובה והיין כך הוא כוונתי כי זה דומה ליונה ליהרג בכ"ד שלין תשובתו מועילתו ואם בתחלו תבאי בנוה ותחתה היה ודאי לתיזו שפה וכרוך היודע ועוד דשתי תרס הרחקן שתחר שם' נזר תפיו עליו ודאי מפני השעם שם בכל תבאי בנוה ותחתה בשפ"י שיטתו מפני השוגם יעתרו תבד התתיגם בנביאים ה' וכדתו' רחיה לזה תפיק לתרן תפני ב"ג ותירס ליתת דתולי תפילו לתנחין י ועוד לתה דתק לתרן תפני ב"ג ותירס ליתת דתולי הוה הכא ג"ד שם שתו שבועה שיהיו נקרע דפטיטה דקרת דבפדן גן לא תכרע י ועוד שלין הלשון סובלו דת"כ לתה תת תיבעי ליה לתה נקנסה דתשתע דתלת הגזרה ק' ליה ועוד דקנם תשתע שהיה כו חטת דתין קנם אלא נבי חטת ועוד שתם לא ה' ל חטת לתות תבד עצתו הוא עול שיתות בשביל ב"נ ותירס לית לא יותתו תכות על כנים ועוד בכריית הנ' תתי תפני תגזה כויתיו כו' דת"ת לא תשבי תידי לשתלה שהיה לתה לא נעתר לתשובה דליכא לתיתר שלתתר החטת לא תקבל כי תין לך דבר שעומד בפני התשובה י והין להסיר שלתשיבו תדם הרחקן היה רחוי שירחיק הם י' החטת תתנו וימצבנו תכות כו ע"ד רבלי חסידיו יתמור שתין הקדוש ב"ה תכיא תקלה ע"י הנדיקי כדתיתת בפרק קתת דחולין וכתו שתירס קנת בתה דתית בע"ת לא היו ישראל רחוים לתותו תעשה ולא היה דוד רחוי לתותו תעשה וכו' כי תין כי זה נכון תפילו שם דודתי כה ליטתת פותחין לו תהרשות נתונה לכל תדם והין הקב"ה תעביר הוא לתדם תהחטת ות"ת הין הקב"ה תכיא תקלה ע"י הנדיקים הוא כשנה י וי"ל דתתר הם' ידע ונפה שיעבור על גזירו לה ה' ל לעשות לו תכות זו כדי שלא יכא לכלל עכם שה"ל לתוש על כודתו שלא יתו' להיותו יניע כפיו וכו' כגלתו וכת"ש ז"ל נבי כי קלב"ה את תשל לב' תחי' וכו' כדתי' פרק נגתר הדין וכ"ם שוה יגדל יותר בתדם הת' שהוא דשום הת' והף לפי תה שיר' תבו' לו' שם שב' התחים כנגד התתר והכורה כי כתפעלות הלב תרתי תיתת הנוף הנלה אתת יכא להרהר ח"ו תשבו זה ג"כ כנשתה הקרוב' לו לומר כתו' זה תות זה וכ"ם לתוכחים שהיה עכם תוכן וכת"ש השקידה בשב"כ ולזה רחוי להעלים הנוף התת תהעון כי בוטל ג"כ לויתר כן בענין זה שוו היה טענה לה היה תל' רחוי לתות שתתר שתפי' כשלם היעורה קרם פנע השפסד אתחזק שהרהור לענין הנפש שמורך לזה כדי שיתחזר בכנו תחריו תפני בכוכד נגר וחירס י ותפשר לפ' ג"כ שהיה רחוי שיתחול לו ולא יעבם כתיתה לפי שם' נעבדים כל כניו תעפ"י היה שלא תטת כד' שתתו בעטיו של נחש ורבו' ז"ל כתב בשבת פרק השתול נבי הבהו קפולתי שקללות תדם הרחקן שוין כהן נדיקים ורשעים והשפה תכוותת שלהיותו שרם כלם שכלם נטבעו בתטבעו תהייכו כלם בטבע להמשך תתר שניניו ותין כיתם לעלות יותר תתנו כתו שתי תפשר לתים לעלות בתקום גבוה יותר תמקורם זולת קנת יחידי סגולה כשאיהו וריכ"ל שכוותם גדול תתר שיעשה להם ה' הטבע וז"ם לקתן פרשת ויהך הן קרבו יתיך לתות תשל לשפה עוכרה וכו' והוה תכותר ולזה היה רחוי שיעביר ה' על פשעו תפני הנדיקי' הנענשים עתו שוו ת' תהשבות התשבבות התחילה לחוטת כת"ם השקידה כפ"ל ולכן השיב שגם בשכל כניו חוייבה כתיתה שיש שיעשו תלהיות יניע כפיו כגו' תף ע"פ שחטת לא היו"ל לעשתו כתיתה אלא יפקוד כשבט פשעו בחייהם וכ"ם תתר שחטתו קל אלא עבר על ע"ז או גלוי ערוית או שפיכות דמים שלא אלמו דתתכלו' תשורו' ולתה תחתיר כדיכו וכ"ם בהיות הם"י רב חסד ודרכו לתחול פעתי' אלא דתעביר רחקן רחוין בדתית כר"ה תוכד כל אלו בהיותם תתה לקתן בפ"ת סימן ת' על התתך תיתתו כת"ם שם כ"ה והשיב שתפני שהתיתה בריכה לדורות לא דקדק בכ"ו ותין להקשות שיהיה התדם ותשם ותילך יותת התנשים כלם כי זה ירתה כשל • ועוד שע"י תיתת תדם שהוא תת לכלם תהיה התית' טבעית לכל תולדותיו ולא יעטרך לשנו' הטבע לכ"ת • ולפ"ז יתי שפיר לשון קנסת התורגל כו כתיבת עכם יותר תהרחוי כגון קנסת קנסי' ליה וזו היא גם כן טענת תלתכי הסרת הנו' ותם שלא השיב שם כדתבת ד"ם ל' דתכל תקום לת ה"ל למנוע תסדו ותתתו כשכיל נ"נ ותירס שהנשם החוטת' היא תתו' ותשובתו נחות כתורתו תבה קלה כויתיו וכו' ר"ל שתחר שלא נאתו ה' שלא תבוה ת' ותף היה קלה הנה כיון שנקל לו לקייתה ועבר עליה רחוי שלא ירוחם כתי שהלא תבות שתשם' שלא יקיים קנתם לת יתשם תחר ת"ת לזהיר בכלן וכ"ם כשהיה תתורה שיגרו תקנו תכל רבי חתת לת ס"ל היתי תירוצא דכיון דשוף שוף לא חטא שלא כדבר קל לא ס"ל ליעבם תשתם זה ות"ם כשנהרון ס' תד"ו תדם הרחקן ותין היה וכו' תיבו תובות תשכתובים ובעלי תדרשות תלו לת ס"ל הבי:

שנ"ב ויחירס תלך טור כר' דתליגת תת"ד דחירס תלך טור נכנם תי לב"ם כדתיתת כתבות דר' נתן וכדוחק י"ל דתרתי טון וכל תלתכי טור היו נקרתים חירס כפנין פרשה ותין לתקשות ת"כ תתי קשיא ליה וכי כעדן גן היה חירס לוקתייה כתותו שנכנם תי לגן עדן דתשתע ליה שתם הרשע תדבר שהיה יחזקאל תוכיחו על נחותו: **שנ"ב** ויחירס תלך טור וכו' לקתן בספר בתות ס' ת' תכי ל' שנעשו תלהות ותפשר דר"ח לת תודה תלה כהכי תרתי דכתיבי בקרתי כהדי ת"כ ס"ם תיבך ולא תתריך כתן שתיהו תקומה:

שלא ישתום ט"ת תרוש לרקדק ל' זה שלא תתר שלא יתות ס"ל שלפי ש"ת שהפרידה תוכרחת לתדם ותלישו ג' כפרך גופו תנפשו תלה שלא היה כתיתה אלא כשרפת הנגעל לכן לא תתר רחוי שלא יתות שלא נפרם שלא יתות כתיתה טוהנת תכל ת"ת יפרד תלה שלא ישתום טעם תות כשום נד ולכ"ת לק' כפ' כ"ת סי' ת' תה שיהו לת טעם ט"ת וכו': **שנ"ב** ויחירס וכו' ות"ל דשלינ' היה כת"ם כתכתו' ס' וישב תלה נית שפי לתי' שהו לעורך החוטפי' ושו' ת"ל שהתד כטבעו הי' תפ' לתין' לעד לולי שחטת:

לעשות עכתן אלוהות ק' תל הדעת תחרי תניהו התיתה תיך טשו נ"נ ויחירס לחשוב שכלית כוה תלכד כתה תסרוכות כתדם ולק' כפ' הנו' כדכר כוה כ"ה: **לפיכך** נקנסה עליו תיתה ות"ת לת נקנסה עליו עד שחטת דתלו הוה נדיק נתור לנתרי לת היה נעשם כשביל הפתיד לסיכות הנ"ל והיה הם' תעניים הרשעים בלבד תפע"י שיעשו תשובה תל רחוים ת"נ תתדם ויתילך היה תתיהל לגזור תיתה על הכל ושי"ל דשלילה היה דתלו היה נוזר תיתה בלא חטת יכא לבר תחר תדוחיו ית' ולכן התתין עד שחטת ותחר לו שחטתו נרם: **לפיכך** נקנסה עליו כו' תכל תשום שתר רשיעי כדור התבול ודור תלוז לת היה חושם שהיה תוכיחם בחיים תכל לתלו שעושין עתנן תלהות יקנה הם' תחר ולא יתנם תלא למיתה ושוד שתעם' שיכיחם בחיי כשתה תוכחות כל שהם תתמידים בחיים לת תסור תולתם תפם כיון שעלה בדעתם שהם תלהות: **ועדך** י"ל שטעם שותרו רחוי היה תד"ר שלא יתות הוא לפי שתין תופת על חדוש העולם היה רחוי שיחיים תד"ר לעולם כדי שיהיה לעד ולעולת כי הוא הרחקן שבא תחרי ההעדר ולזה הביא שעכ"ז היה הספק בתקותו שם הוא יתנהה ויעשה עצתו תלוה כעכוכד נגר ויחשוב שהוא הקדתן לכל ויבלו העולם כיותר רע • ות"ת כתדרש קללת כפסוק ידעתי כי כל תשר יעשה תלהים תתר רחוי היה תד"ר שיהיה תי וקים לעולם ותפני תה נקנסה עליו תיתה תלא והתלהים עשה שידעו תלפניו:

וכי כגן עדן היה חירס דתע"ג דקרוב לפ' דתשל כעלתת הוא שכתגדל חירס וכהנה כתלו היה כנ"ע וכדת' כסני טוב ותפנוקים ת' תתפנק כתלו כעדן גינתת דה' ת' סרי וכו' לת ס"ל לפרו' הכי תלא גן עדן תתם תך קשה דר"ח כר תכינה נופיה ילף תהכא די' חופות עשה הקב"ה לתד"ר כגן עדן כדלק' כת' ויקרא ס' ב' וכ"כ הספיכה ולפ"ז ישיבת הגן וכל הכתוב על תד"ר מתם תירי וקרק כתתים תתפרש דה"ק ליה לחירס וכי סכור תתה לחיו כתד' הרחקן שהיה כגן עדן והיו לו כל החופות הללו כדפרש"י ז"ל ותם כן תתי ק' וכי כגן עדן היה חירס ודוחק לומר תתורתי ניהנו וכו' ותמת י"ל דתרתי תסתתנן ליה תקר' דתי לדלקתן לתוך תתתה וכו' ותמת ליית דתתי לתטעי שהיה כעדן גן ליית לת כעדן גן ליית דתתי לתטעי שהיה חירס כגן עדן ודרשם דהכת לחודה לת תתי' דודתי שרחוקה תהעשה תלא דפשטיה דקרא לדהתם ורתיו לדהכת כליעניה תדע דהת לת"ד כשתוך תת כרוב תתשה וכו' עכ"ל דחירס נתי תיקרי כרוב דהת כתר הכי כתיב כפ' ותכדך כרוב הסוכך תלא ודתי דפשטיה דקרא שהוא רוצה להדמות לתדם ולהקרא כרוב ועל זה תוכיחו ה': **ובי** כגן עדן היה לת קתתר כעדן גן כליעגת דקרא דגן לתוך ועדן לתוך ותפילו תדם לת נכנס לעדן דעדן עין לת תתה תלהים זולתך כדתיתת כשלתי פרק תין עומדין ולכך כ"ל כעדן גן כתו כגן עדן והתלות תסורסות כתו כל תשם עון ולהכי קתתר וכו כגן עדן היה חירס דתפילו כגן עדן לת היה כ"ם כעדן דתפילו תדם לת היה ת"כ לגלויי דפי' כעדן גן כגן עדן כדפי' ותכל תקום תתר תתה הוא שגרמת לתותו שכעדן ופירס כעדן גן

אלא שקבר והט' לחנקט ליסנא דקרח: **אהה** הוא שגרמת' וכו' מן נכון לפ' לחותו שכנ"ע אתה היית גורם שימו' או היית בעוברין דת"ח עקר הגורה חסרה מכתוב וכ"ם גבי את כרוב ממשח דכסמוך וי"ל דה"ק הרי אתה כאלו היית בנ"ע ממש ושעמת דכיון דחיעגם אדם בשכילו הרי נחשב כאלו הוא היה שם והוא הוא הטעם ואפשר דדרים היית מגו' ושנתו בסיפה עליו וכי' אתה הכנעת את אותו שכנ"ע שהת בשכילך וכן מתשח מגו' כי אתה לעשר נפשנו וקנת הוכח' לזה מדל"ק אלא אתה גרמת לאותו כרוב שימות דתשמע לאלי הדרשה אין ממשח סם ותואר לכרוב:

אהה הוא שגרמת אלא יליף מדכתיב אתם תלחמת תופיך ונקביך ביום הכרתך כוכבו כמ"ד בפ' הספינה שתחר הקב"ה לחירם בך נשתכלתי וקנסתי תיר, על אדם הת' ופרש"י ל' והיינו תופיך הקבר שהו' חלול כמו תוף אלא ס"ל דתוף רמיז מקבר אלא לנקבים וכדרב יהודה דאמר בך נשתכלתי וברחתי נקבים נקבים כאדם ופרש"י ל' תוף חלול הוא וגם תנוקב:

את כרוב ממשח אתה הו' שגרמת דמכערן גן לה תריה דקרוב לפ' משל בעלמא כתיב אבל כרוב ממשח משמע אדם הת' שיהיה כבחור וכרוב תתרגמינן רביא וממשח ל' גדולה כדתתרגמי' כל תשיחה הגז' בכהנים וכ"ם לת"ם דדרים לשון הכנעה דעדיפא ממשח דלית ביה קצת הוכחה מדשני וכתב בתריה ואתך כרוב הסוכך ואלו ממשח לא כתיב ומשמע דברישא רמיז להת והדר לה כתבי דלא מיירי אלא עם חירם כדכתיבנא:

אם כן יגזור וכו' פי' בשלמא לר' אחריכן דמיתה גדיכה ואפילו לא חטא האדם כדעת הכ"ל ניחא אבל לדידך דס"ל דלא היה חד הר רחוי למות ולא מת אלא מפני החטאים אם כן יגזור על הרשעים לבד: **ולא** יגזור מיתה על הצדיקים כגון אדם הוה לדיק כדיבנו וכ"ם אחר הצדיקים ואדם לחוד ה"מ לחק' למה יתות בשביל כ"כ וחירם יגזור עליהן ולא עליו אלא ניחא להגדיל הקו' לחק' בכל לדיקים ואפשר דמשדם לחוד לא פריך דכיון דכל תולדותיו יתותו לא תיק' מיתת אדם שהוכרך למות כדי שיהיה זה טבע נתלך בכל תולדותיו כדלעי' אבל הסת' דפרכינן דבכל לדיקי' כתי לא לגזור מיתה תק' נתי מיתת אדם שלין לורך היות טבע זה בכל בניו: **דלא** יגזור מיתה על הצדיקי ולישה למיחש מהרשעי' שיעשו ע"ו לצדיקים ברחות שיאמרו כתו שחשב יעקב שלא יעשהו מגרי ע"ז כלל' בפל"ו דכיון דשם מולדים בע"ז ומפרשמי' כגולו תמיד לא יהיה להם מקום לטעות: **אלא** שלא יהיו וכו' תירוצא דר' תמה למילתיה היה שהה שהוכרך לגזור מיתה לאדם בשביל הרשעים מפני שה"ת שיהיה המיתה לרשעי' לכך שלא יהיו וכו' ושיהיו כלם ניהו נכון מפני ב"כ וחירם כגו' ק' דפל"ל תמ' ליה שלא יהיו וכו' ועוד דלמה שייך למיחש שה כל דלא הדר היה מקמיית' וקרוב מבלי שטעו' בפל בספרי' דכתבו שה כתקו' ס"כ וה"ת לו דר"י קמ"ל לה ופלוג אדר"ח דר"ח לה חס לקושייתו דס"ל שחר שיעותו דרשעי יתותו ג' כ הצדיקי ומקרא ת' לצדיק ולרשע שלא יגטרך ה' לעבו' הטבע בכל עת ור"י תמר שתין הס' שה שלא יהיו וכו' דתמתי לה שהכיר המדרש תשו' ר"ח ועוד דכיון דתין כתן תשו' ר"ח לה שייך לתכתב אלא בדר"י וכ"ם תי ר"ח לה השיב לו בכלל דלא שייך לו שה דשמה גם ר"ח יסבור כן ותין לו' דפליג עליה כמ"ם שהמית' בשביל ב"כ וחירם לצדיקים בשביל כל תין רשעים הוי דמ"כ עקר חלוקו חסר כי תין זה תלוי בתמ"ם שלא יהיו וכו' ום לפרשיפה בשטת ר"ח שהוא מפני ב"כ וחירם בלפי' ומיהו י"ל דר"י מודיה לה ותיהו מפרק לה ליכא דר"ח והק' ליה לר"ח לעשתך ק' ת"כ יגזור וכו' שלא שגרוך תתה להשיב שלא יהיו וכו' ור"ח הודה לו לתיהו נמי הכי ה"ל לתרוצי והשתא ת"ם דקתמר שלא השיבה לתיהו מודיה ותיהו תפרק שייך לומר חלא תעמ"י שתין שם חורה וכדכתבנו הטום' בפר' כתה תשה והכי הוו הגך דכסמוך: **תשובה** של רמיות פירוש רמיות תתם שתיכם שכיש כלב שלא כתשובת קין שיצא כגונב דעת העליונה כדלק' בפר"כ ושם חוקר כליו' יתיתם נפקא מיכה חורב' שהתנצים יטעו כהם ויהרהרו תחרי ה' ותע"ג דהשתא נמי תוכן לדיק וע"ג לו ליכא הרהור כיון דשכר מצות בהאי עלמא ליכא שקבל ה' יכפול שכרו בעולם הבא תכל או היו הצדיקי חייש לעול' ושכר היה בחיים והמיתת לרשע לבד לו היה מקום להרהר: ל"ת תשובה של רמיות הוא מה שיאמרו מפני הטעם כדי להגביל מהמית' לא תהכה ה' אלא שהיה תשובה גמורה והיינו כדתסיים שלא יהיו הרשעים חומרים וכו' אלא דהשתא תיירי בתשובת העונות והדר תיירי במעשה המצות והא' עקר: **נמצאת** עשייתה שלא לשמה תכל תין לפרש שהיו חיים ותין רע אלא שהמצות עשייתן שלא לשמה תכל תין לפרש שהיו מתים שלא יעשילם מה שעשו' שלא לשמה וכמה שם שמים מתחלל כדלעיל דכיון דהחיית לם' טעמת דהתי נזקה בחומרו ובמצות עשייתה שלא לשמה ה"ל לחסוקים ולא ישמיט הכקר ובטם תיותם שלא יחיתם כדי לב"ד כין הטושי' לשמה וכו' משום הרהור כדכתיבנא ועוד דכיון דסוף עסקי במצות אפי' שלא לשמה רתוי שיעשלם לכל יתותו וא"כ לא יתמך מזה כוח שלא שתהיה עשייתה שלא לשמה ולישה לתק שוי מהת דתניא בפ"ק דספסחים האו' הרי שלא נזדקק בשביל שיחיו בני הו כדי שתוכה לעול' התם הרי זה נדיק נתור דהת בפ"ק דר"ה אמרי' דהת דוקא ביסרהל ופרש"י ל' דיסרהל לכם ושם מדיעין לו בחייו אינו קורת תגר אלא תולה תיסורין בעונו אבל עכו"ם שם אין מטיחין לו כגמולו קור' תגר וע"ז כתבו התום' בפ"ק דפסחים דל"ק מדתנן הל תהיו כעבדים המתמ"ן את הרב ע"מ לקבל פרס דהתם היינו שלא לש תבת לו הטוכה שמלפה מתחרט ותורה כדרך שעושין מ"ם עכו"ם אבל הת דקת' שהו' כדיק גמור מיירי שלפי' לש תבותו הטוכה מיבו תורה וא"כ אלו יהו הצדיקים חייש היו קנת רשעים עושים לחיות מתם ואלו נייר אלא תבותם הטוכה יתחרטו ולזה לא רבה ה' שיהיה מעשה כזה אלא לשמה • מ"ק מדגרסינן בפ' מקום שהנהגו ת"ר יהודה מ"ר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' אלא לשמה שמתוך אלא לשמה בא לשמה ואח"כ מ"ק בשמלת עשייתן ס"ל דכיון דמתוך אלא לשמה בא לשמה ואח"ג דבפר' היה קורח אחר כל העושים אלא לשמה נוח להם אלא בגדולו ובפ"ק דתענית אמרי' כל העוסק בתורה אלא לשמה בעשית לו סם המות כבר תירגו התוספו' דתרי ס"ל הוו דמ"ם לעולם יעסוק וכו' הייגו כדי שיקרא ר' או שיכבדוהו שתין כוכתו רפה אבל סתם שיהי כמי שלומד לקנתר • וה"מ לומר דפליגי דהת רבנופים הוה דקתמ' להת דכל העושים וכו' וכ"ע נתי מצמע דמודו דהת לעולם יעסוק וכו' מדפרכינן מינה בנזיר ס' אי שאמר הרב נחתן גדולה עבירה לשמה ממנוה ס"ל וי"ל דמ"ם דמתוך אלא לשמה בא לשמה לא שיבה ואפי אלא שיבה דזהתין שיבה לשמ' אבל זהתין נמי אלא שתי לשמה ולבן לא רבה ה' שתיהי עבירה אלא לשמה • משום לישה רשעים שתתיר תהיה עבירה אלא לשמה • ועי"ל דשתי הת' אלא לשמה אלא שתי למעבד לשמה כלל דבהוה אלא לשמה דשכיח השתא כגון שיקרא ר' או להשיב שכר מה שתין התועלת ברחה לעין כוולתי כיון דשכיר אלא לשמה שתי למעבד נמי לשמה אבל אלו היו הצדיקי' חייש והרשעים שתי שהיה השכר ברור ומוחם אלפי היו עושים תתיר שכיר לחיות ולא יעשו לעולם לשמה וכן תשובה של רמיות לפי' כ' שפי' לא רבה הש' בה לתע"ג דתשובה מפני העונש מועילה לפעמים כעניו שחתה וקין שתני הבה שהשכר ברור ותין לשחיק עליה טובה כלל • ועי"ל שהעושה לתקות השכר או לירחת העונש הכתובה בתורה כיון דתתניו בה שפיר דמי וכתה הוא לתמר לעולם יעסוק וכו' דכיון דתתניו בה' קרוב לו לבה לעשו' לשמה דהייגו מתהבת ה' ולמעלת התנוה עכשה ות"ם נוח לו אלא בברה הייגו אלא לשמה ת"ם כלל אלא לתכלית הטוב שתין בו תמונה בגון שיקרא ר' וכיכבדוהו כי זה תין לו חלק בה לא שהכבה ולא תקוה ולהכי תמר שכח בתשת עשייתה אלא לשמה דהתי הוי דומיא דשיקרא ולמו ר' שתין בו תקות תתונה אלא עכין בראה • ות"ת כיון דמ"ת היה רחוי אלא יתותו דשני מעשה זה לבטל מהמות לעתות כדכתי' מה היקר כשיהי בן דבאלתת אם הצדיקים גם כן היו עושים אז אלא לשמה ה"ל דהשתא רווחת לצדיקים מיתת עושים לשמה אבל הוא ל"ק מיהיו הרשעים חומרים וכו' משתא לצדיקים לעולם הוו עבדי ולשמה והם כן מה הפסדנו אלו היו עושים הרשעים אלא לשמה ויהיו והם יותר רע הוא עכשו שתינן עושים כלל ונתדין לנתרי' ל אלא רבה הש"י שיהו לדיקי' העושין לשמ' והעושין ס"ל שתין בשכרן ולא יכחן בין עובד אלהים לאשר לא עבדו ושי"ל שוה כתשלם הבחירה והכרח התלוקה מחייבת שיתנת הרשעים להיות הכל אחד כתו שיהיה לתל"כ כתה תודע תעלת הצדיק ואפשר לפרש דהכי קתמר אתו אפי' הרשעי' יקיימו המצות מפני השכר המוחש והכוכה שלשכה זו כל העולם יודגלו בזה בצדיק כרשע אלא אתה מי יתנה אפי יפנה אל זה ותהיה עשייתה לכל העול' אלא לשמה והרי זה כתשלם הכתיב בם תעשות מתהכה • ות"ת לפי' ת' שפי' לעיל בתשובה של רמיות כתב דקתמר הוה טענת דתלהים לת"ל לטעמת דשיהיו עושין המצות וכו' תתין כתן כל כך רע אלא שכמצות עשייתה ס"ל ל"ל דמשום העושים תשובה של רמיות מעטים הם לו"ת דהת תיכא תו שתפילו העושים תשובה גמורה תו אלא יחטאו מ"מ במעשה המצות רבים מעמי התרן תהיה עשייתו אלא לשמה:

רבי יוחנן ורש"ל משום דאמר לעולם והגה טוב מות ויום המות מהלכתי' ביסורין ולית יחכון ולא יחשבו שהנדוקות מכריח והשיב שכ"ז שהם חיים הם מכעיסים ואין תקנה ביסורין בחיים אלא בחיים ומ"ת הדר פני מצדיקי' שחטאת הרשעים רחייה חיתה לצדיקי' מסט' הגו' מ"ת אם אין לצדיקים לאחו הגהה ג"כ כחיתי' לון שכה ווז מספקת להחייתם ליקוב הדינ לת הסר ויחכדר רשעים ונדיקים יחיו ולא נחום לתשובת ס"ר וכ"ש לפי מ"ש לעיל סתין כתן חיקר גדול אלא לך הרחוד לו תשו אלא לעתה והש"י כי גם בצדיקים יש הגהה כתיתה ות"ת שכה וז לא היתה מספקת דיחת להו שפ כחיים שם סיסבלו בעדו ורחי' ולא דהה והא גרחי' ועי"ל לחדר"ת דקחתר והכה בוטב חות קחי וחשתע ליה שתכיון דחכל חשר עשה קחי רחוי שחתי המות לתקלית טוב לכלן ולא שיהיה רע לעום ה' מחתתים מכך שנחו קף

רבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש ר' אמר מפני מה נגזרה מיתה על הרשעים אלא כל זמן שהרשעים חיים הם מבעיסים להקב"ה הה"ד °הוגעת אם ה' ברבריכם כיון שהם מתים פוסקים מלהכעיס להקב"ה שנאמר °שם רשעים חדלו רוגז שם הדלו מלהכעיס להקב"ה מפני מה נגזרה מיתה על הצדיקים אלא כ"ש שהצדיקים חיים הם נלחמים עם יצרן כיון שהן מתים הן נחים הה"ד °ושם ינוחו יגיעי כח דיינו מה שיגענו ודשב"ל אבור ליתן שכר לאולן בפפלים ולהפרע מאולן בכפלים ליתן שכר לצדיקים שלא היו ראוי לישועם שעם מיתת וקבלו עליהם ט"ת לפיכך °לכן בארצם משנה ירשו ולהפרע מהרשעים שלא היו הצדיקים ראוים לשעים ש"ם ובשכילם קבלו עליהם מיתת לפיכך °משנה שברון ירשו;

רבי

על פי שיהיה טוב מכך הנשארים לו תדת הדין ולהם בקם טעם לפי כרשעים שיהיה טוב להם והוח שיתנבו מעשות רע עוד ולוש הקדים הסלה כרשעים שכתה יהדכר ק' תלך שיר שהמות ליבו טוב מלה רע נחוך מכל רשב"ל פליג עליה בהה דתדרכה המות לרשעים לרחת' ולמחנה שברוך ומטוב מות ל"ק ליה דזה מנך הנדיקים שהם תכלית העולם ח"כ לפילו כרשעים טוב מות מנך מנשארים ותדת הדין ' ועי"ל שחיר שהנחיות לפנר כחך החדם כנ"ל קנה תיתתו ולפילו כרשעי' שלהיותו יניע בפיו וכנרס בנלם ה"ל לחום לכבודו וכהיות לכי קללת חלהים תלוי שהזכרתי כסיתן הקודש ולחום על יניעו ויקוד כשבט פשעו בחיים חיתה וכבודו לעפר כל יכבן והמ"ם לוך לנויים בחיחנה חלהית תתוחרת ס' לחר לכבון בערבל ות"ם רחוי היה חדם תלה ישעם טעם תיתה כדכתיבנה לעיל ' ולחפנר כי לית על חדם לכד היתה השלה על פליו וכל הטבודים בחטבעו ולוה השיב שה"ת להוכיחם בחיים שתחיד יהיו כרשעתם כנו' ולפי שהתשוב' בשלת כרשעים תכו' פסיק לה בריתה ולח"כ הקשה לשהל כחיתתם הנדיקים תשוחתם נעלות שהלכד היותו בשלם לחתי רחוי תלה יות חכך שהין בו משפט מות ולחדרכה מחדם בכל יום משעים טובים וטוב לו שחיים ויעולם בע"ה כיון שלפנר בחקו ' ועי"ל דם ל' שחעב' שהנחיות לפנרי כחך החדם תכל מקום נכחר מות מחיים שהשלתו לנקבה לנפש בעולם הנשחות הוח רוחני כלי לך נשמות ולכן לא יפהל על הנדיקים לחת חתים תכל השלה היה כרשעים שלחר שהמות כרשעים להם לרשע לא היה רחוי שיתותו כי חות רשע תלכד תקוה וכו' שהיו חבן בחיתתן של רשעים ה"ל להחריך חפו להם פד שיסובו בתשובה ולא יהי חתנו נדח וכחטחתו יובישנו בעולם הזה והשיב שכל זמן שהם חיים הם מכעיסים ר"ל שם יודע חקרי לב היו מחית על הרשעים הנשהדים לו שהין כהם תקוה לא תמיד יוסיפו כחדרש ות"ן שהל על מיתת הנדיק לפי שחת"ם שחיתת הרשעים לפי"ה שם שפתיה להם לחטוף עוד טולד שפן גדול בנדיקים שהפ"י שהמיתה יהיו שלמות יותר גדול מכחייהם לחר שכל זתן חייהם מוסיפים בחטות ותעשים טובים הבה לא היה רחוי שיתותו כי הם לא יהיו לעות לפי שבכל יום עודפים בשלחות על דרך יפה פעם לחת בתשובה ותעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבה והשיב שם שכה לחרת חשר בעבירה יחשבו בחות מפני חתת החניק הוח שטן יפר הרע ' ודע כי בענין שבם הרשעים יקשה לפחורה על הדעת כי הה טיהו כי הטעם על שני פנים הם דרך נקמה והם דרך כרחון כחשלומי מזיק לעולם הה הה מי שפשר בעוכשי רשם יחבדך כי היהו בשל חתה שיקשה הנקמה ולחר שחטח הרשע הם שפשם עשו ותעות לא יוכל לתקון כתה שיעשה ובתשובה זה כתב בשל לחניח חת שכר פחות ניח ל' שבעין עולם הבה היה השנחה והדבקות בחל ומי שלא לחחיון לריך יהבן כי ולף על פי שיהיה חכם גדול שבשבע תלוי בשבע הנשם שכחו שבכרת לא כרחים יחות החדם כך הנשם כשלא תשוב לו כשחטח לא תשוב לחקומה ות"ם ול' חבעני י"ב חדם הוח נחוך לטבע עבמות הנשם ולחתו לא כדע ס"ב ' ולחן תשובה זו שולה שלא לעבעי הנשם בעולם הבה שכל בעונשים הזחנייש בחיתה ויסורין חי חפשר לומר שבחנשים לטבע הגוף שעל שחבל חלב חו חתן

בפסח יזמות לו מלכה בטבו ובפלה ירבו בטבע שם כ"ב היה רחוי ומחוייב שיהיה בכל החוטאים על עניין ה' וה"ב יקבה מה טעם עוכשים הזמניים ובפלמה לעניין היסורין י"ל שהוא לתקנת החוט' שחביבין יסורין להדריכו לתשוב' בעניין הפסח כדאי' בפ' חלק לכל כעיומינו על חטוטו הרי לין כאן תשו' ולין לומר שהוא לתועלת הרוחים שלומת הרשעים וילמדו לבלתי יחטוו שלין תועלת וזה כ"ב ברור להביה המות על זה כי על הדוב יאמר מקרא ה' וכו' ולוח הדרך י"ל כי הוק' לו מפני מ"ב מיתה על הרשעים והיב שלין מיתתו לתקון החולף שלא לתקון העתיד שלולי היה היה מביעים עוד ללא שלין דעתי בהתר הספק הזה ללא שט' כל העוכשים בפני' ונופניים לתכלית עשות המשפט והיושר כי רחוי ומחוייב בחקו ית' כי בדיק ויאשר הוא * וכדכתי' בפ' יפה פיעים ח"ה פ' בחקותי:

נפני מה כ"מ בתב הרי"ף לתין לו' שכלם מתים בעון חדם הא כי לא יומתו כניס על תכות ות"מ ק"ק דהא בפתר קללות דחדם שוין בהן בדיק ורשע בדכתב רש"י בפרשת פ' השמיל בני בהנה קפולתי וכו' דהא בפ' ב"ב אתר ד' מתו בעטיו של נחש ו"ל דם"ל דכאל נמי לא היה רחוי שימות אלא שם מת הוא מפני הרשעי' כדר' חמא דלעי' ולהכי בעי רשעים נמי למה יתותו דלא סני ת"ח ר"ח בעוכשים עכמן תלודות דמ"מ יוביחם בחיים ולא יתותו ולזה הפיב כי לין להם תקנה בחיים כדכתיבי': **דם** מבעוכשים וכו' בתב הרמ"ם במעכה ט"ו שהבעוכה היא מה שתרגני' בני חדם מהם"י המקיימו ומהרהרי' לח' מדותיו ויש פניס לפי' מקר' דמייתי הוגעתם ה' בדבריכם וגו' בחמרכם כל עוכה רע טוב בעיני ה' והוא הדהוד שבתב אבל לפי החמת ההבעים' תינה הלא רשעים עכמן שהם היו' כן וכן הוא בפי' דקרא ויש שרבה להבריע בפי' הרמ"ם מדחייתי הוגעתם את ה' ולא מייתי הם קלחוני הבעיסוני דבתיב בתורה וכו' מדלטרייך להוכיח מהבתוב שבמות' פוסקים מלהבעים שהם שהבעוכה דרשעים מתם בפי' שבמותם פוסקים * ולי לא תליא דמשו' דמהגעתם מעשה הבעוכה טפי עד שבביכול מיגעין את ה' ועוד הלא מיבעיא במעשי' שלא תפי' בדבור הקל שזה אפשר לה כל זמן שיחיו ואפי' מדוכתין ניסורין להבי מייתי מיניה ותם שהוצרך להביא ראיה דבשתים פוסקי' ל"ק דכולי היי ואולי שהרי רשעי ה"ם עכו"ם אפי' בשיתתן אינן פוסקין מלהבעים בהלכתוב בפשוט: **כיון** שהם מתים הם פוסקים מלהבעים ק' דבפ' עוש' פסין אתר ר"ל רשעים אפי' על פתחה של גיהנם אינה חוזרים בתשו' שב' ואינו ורלו בשברי הלבעים הפוסקי' כי שפשטו כי לא נאתר שלא הפוסקים שפוסקים והולכים לעולם ועד' ב' דמני' לעיל"ד' ויוהנן דהוה בר פלוגתיה דריש לקיש פליג עליה נמי בהא ודייקו דבליג הבא ר"ל אטשמים דר' משו' דטשמי' מזיל לגא כותים בהביא הוא דוחק דמדפריך התם מהא לר' ירמיה משמע דמוסכמת היא ועו' דר' ל' מק' דייק לה * ולפי מה שפי' במדרש שפושבי' והולכי' שבדוכי' בשלג ובחם ובשיולתי' מדין השלג נוכשים מתנו להנטען כו בדין של חם ואו' להם לא די לכם מה שנגבית בעולמכם שאתם נוכבי' בפ"ה ניחח דהבא בהבעשה מיירי ומה שחוטאי' לאחרי המו' אינו להבעים שלא לתועלת שבל הריטב"ה כתב שדברי המדרש דרך דרש אבל הענין שבמותי' לפי לאחר מיתת' אינה חוששו' לענמן מפני שהולכות לאבדון ולפ"ז ק' שהרי הם מבעיסי' מתם ללא הועיל ו"ל דהבי' כרשעי יפר' קחייהי שם פוסקי' מלהבעי' בשתתין דר' ל' שלא יהיו התם שלא בפושעי ה"ם בדמוקמינן ליה התם ובשביל רשעי ישראל נגזרה מיתה וכיון שהם מתים אינו דין שפושעי ה"ם יחיו * ולפי הרמ"ם הבי' שהבעשה היא הראוי בבי' בניחח טפי: **ישם** חדלו מלהבעים דחל"ב קאתר שלא יתבו שר' ל' שהרשעים יבללו ומפחד בתיתה כי אין דעת וחבבון בשאול ח"ר ותא"ב דאתרינן בפ"ק דב"ב בלה ענן וילך מבלן שבפר אינב בתחיית המתים לא יתבו שיבפור בבל שבר ועונש דדוקא בתחיית המתים לפי שהשה ניזוקו וכתו שהבחיבו רבים מחבתי הגוים עם האתיב' בשבר ועגש רותבי ותב"ג דתפש' לפ' חדלו מהרגין לאבי' בדפי' הרלב"ג מ"מ מדקאתר' שתתה משתע שחדלו מלהבעים בשום בב לא לה' ולא לאבעים ועוד דאי לאבעים דוקא מאי קמ"ל בבל אי לה' קאתר אשמעינן טובה ללא משתע הבי שהפושעים בי הב"ל:

בל זתן שהגדיקי' חיים וכו' ומבטערים עם יב"ר הבלחם בם תמיד ואפי' זקן ולא יחיים יהרו מבקם להתגבר עליו תמיד וכהבהו עובדי דבלהי קדושין ד"ב תנן ואל תאמן בעצמך עד יום מותך ותב"ג דר' נופיה אתר כיון שיבתו דוב שבותי' של חדם ולא חטוא שוב תינו חוטא שבת' רבלי חסידיו יאמו' בדאי' ביומא פרק בתמונה ל"ק דהייבו שלא יחטא בפועל שבקב"ה מיבלו אבל לפועל הבר' יב"ר לא תפסק עד שימות ומת"ה ולבי חלב בקרבי ואתר

מתכלית הסיכה כדי שיהלוך כח בהקיבו לעסוק בתורה ודלמי דיקיע טוב תסיכה שכל הקודם לתכלית התכלית טוב מחבירו ל' דחיב"ג דלענני נדיקים יקיבה שדיבה' כיון דלית בה לרשעים טוב כי אם רע והסיכה טובה לרשעים לגמרי וגם בגדי' טובה קבת תקרית טובה

מרשעים שמתו בשעולם היה עליהם נמורה שהרי לעולם לא מתו בעבורה ואין זה דומה למ"ש בפ"ה מהלכות בדי ליפרע מרשעים שמחבדים את העו שבערת כי' מחמרו דהשתא מיבת שבערת בערת העולם כי' מחמרות הרי מבדו בימים עולם שבערת כי' מחמרות לכל לעולם לא גרעו שיעורו הבדיקים לאחר שהמיבה עבמה היה עליהם לומר להם שהם גרעו ויו"ל דודאי ס"ל לר' ל שאם יחמתו הרשעי' הברית שלא יהיו הבדיקי' לשכה הבו לכל לחיבת הרשעים גופייהו קאחר ליה שה"ל לקוד עולם בדיים ולא יחמתו כדי שלא תמסך מיבת הבדיקים וכדפירש לעיל כהר"י הלא דה"ט שקוד טון הרשעים בחיב' כדי ליתן שכר טוב לבדיקים וכו' דהשתא המות מוכרחת לבדיקים וע"כ יוכה לשכר הבפלים והרשע לעבם בפלים שהרי מ"ש שאם אפשר שלא יחמתו בעבורם וה"ל לה היו מתים לא או ולא הלו השתא מיבת שבזורם עליהם מיבה הבם גורמים בעוונותי' ג"כ חיבה על הבדיקים שלולי היו כלם בדיקים תכולם המות בודאי ולכן רחוי להם להכביר מעשיהם בדי שלא תגיע מקלה זו מידה זה דומה לעבין המשנה הנזכר שמ"ש שהיה אפשר שעם היותם רשעים לא יחכדו עולם של י' מחמרות הלו לא בערת אלא במחמר ת' השתא מיבת שבערת כי' הם מחבדים עולם של י' ורחוי להם להשמר מזה: **ולהפרע** משלו בכפליים חף על פי שמיבת הבדיקים מחוייבת מפני בלל הרשעים ואפילו היה בדיק לא היה בחבעת שהרי יש כמה רשעים לחרים אין התבללות לכ"ח לו' אפי' בלעדי היתה המיבה דמ"מ פ"ח ס"ל להשמר מעבמו דמכ"ל שלא יהיו כל השמר הבדיקי' ואפי' יראה בכר רשעי' לחרי' עתו מכ"ל שלא יסובו בתעו' ואפי' קדמו בכר רשעים שבכר מתו בדורות הקודמים לחרובי' חייבים שלולי היו בדיקים תבולע המות ולא יתותו בדיקים שבדורם ועו"ש שני שחר שבלם היו גרמת דנזקי יקחו חלקם בשני' שהרגו את הנפש ביחד ואפי' הדורו' הקודמים אין להם טענה לומר שהרי מפני רשעי הדורו' שחרים' תחוייב סדר המות מתחלה בדחתר לעיל שנקנסה מיתה על אדם מפני ב' וחירם בו' ואם בן הם לא עשו דבר דנבדי קטלי קטלי דמ"מ חייבי' שגם הם שייבו בחית' וה"ל לדומה לבורח בור י' טפחי' ובא אחר והבליטו לעשרים וכח ס' והשלימו לבלשים שחעפ"י שבין הרחשונים יש שעור מיתה בלם חייבים כדחני' בפ' הפרה:

ולהפרע משלו בכפליים ות"ת בבלמת ליתן שכר טוב בכפליים

ניחח שם חבן לזכו לחבל להפרע בכפליים לחה זה לו כי אין חבן לו ית' כרש שום חדם ואין הבעיבו לרשעי' אלא מפני חדת הדין בב"ל וח"ב לחה יבין להם הש"י הדרך בחופן יגדל חטחו ועבשו וכן ק"בחסב הבו י"ל דה"ב דחין כוכחו ית' אלא לשכר הבדיקי' ומחיל בחלת הענין ליפרע מהרשעי' בפלים דדין הוא בין דהשתא בן גרמת דנזקי ולא נזדרו ובי"ל דחה"ב דבין בחי להפרע בפלים ונם זה לתבלית טוב שע"י שהשנם חמור יהי יתן אל לבו מה עבוס חטחתו וישוב מעון: **ולהפרע** משלו בפלים ואעפ"י שגרמם מיתה לבדיקי' לטוב שם היה שכרו לשכר בפלים מבל מקו' רחוים לעשם שהם לא עשו אלא רע וה"ה לטוב הוא שהפך את הדב' לטובה:

והנה טובה סיבה בכר בחרבו לעי' בסי"ה היבח דחיוחא בקרח ואחר קשה ליה בקרח ואחמי ל"ק טוב מחד זו יקיבה בדקחמר בכל הבי דבשחוך דכר והבבו:

והנה טובה סיבה וה"ם דקרח לפי הדרשה וירח מלבים את בל חשר עשה ואף על פי שטובו הוא בחעשה הנה הסיבה טובה עם היותה בטול המעשה:

והנה טובה סיבה חע"ב דסיבה לשון נקבה יחפ' בחחת' והנם טוב והיבה טוב שם בכר בחו בי"ה בכר טוב ויר' בכר טוב הוא הסיבה: **ורבי** סיבה טובה וכו' חע"ב דטובה היא לסכיח היבעים ונ"ב לרשעי' בחה להם ונחה לעו' ת"ת בין בלבדיקי' רעה להם ורעה לעו' לוך תקרח טוב מחד ואפי' לפי הרחב"ן שפי' מחדו טוב פריך שפיר דבין דבדיקים עקר הבו' והיא רעה להם אין מחדו טוב אעפ"י שהיא טובה לרשעי' ולבחלים ומשכי שהיא טובה מחד בחתוך שחד' יש' משט מחליף בח לינע בתורה לבל שם היה ביקיבה תחיל היה בלחה והיה חשבל ולא חחדו רע להם חלח בסיבה יחירה וגם פירוש' פי' לחסבה פרוב סיבה י' וח"ת לח"ם לעי' דחחחד דריש להם בשלח' לפי הרחב"ן דחם' חחדו טוב ניחח לבל לפי' דטוב זה מהרישון שבבגדול"ל דשיב' טובה חיקיע' ואחמי בין

ת"ח השתא

טובה חשבילה

רבי שמעון בן אלעזר הבה טוב מאד והבה טובה שינה וכי שינה טוב מאד אלא בן תבינו יין ושינה לרשעים נאה להם ונאה לעולם אלא מהוך שאדם ישן קיבעא הוא עומד ויגע בתורה הרבה:

רבי נחמן בשם רבי שמואל בר נחמן בשם רב שמואל בר ר' נחמן אמ' הבה טוב מאד זה יצר טוב והבה טוב מאד זה יצ"הר וכי יצ"הר טוב מאד אלא שאלולי יצ"הר לא בנה אדם בית ולא נשא אשה ולא הוליד ולא נשא ונתן ובן שלם אומר כי היא קנאת איש מרעהו; וה

טובה חלח בבחיבת הרשעי' אע"פ שהיא טובה לרשעים בין בחיבת הבדיקים שלמות בין טובה בחיבת הרשעי' רע לבל בבחיבת

הבדיקים שבדיבים שלמות בין טוב בסיבה והסיבה אע"פ שהיא טובה לרשעים בין שטובה לבדיקים שהם עקר העולם: והה דחמר' לקמן בפי' ז' סימן ו' תחלת חפלם סיבה נחתן שם ב"ה: וע"ד דרש ר' שלפי שלדע' הפלוסוף המוסר פעל הנפש בפי המעלה ולא יוסג שלחות בהשדר בעולה לבן הן וכי סיבה טובה כי אין לקרא' קהלת ג' טובה חלח בבחיבת הרשעי' אע"י יפבתו מעשי' רע לבל בבחיבת

הבדיקים שבדיבים שלמות אין טוב בסיבה והסיבה אע"פ שהיא טובה הבנת שלמות אפילו בהשדר בעולה בסיבות בה לתבלית שלמות דדחתר' לבח בעי וכו' ם חף לח בעלה טולה וכדחיתות לקמן בסוף פב"ב ולבן אחר שתבלית הסיבה להבין הגוף לעסוק בתורה יש בה שלמות: **יין** וסיבה לרשעים נחה להם בב"ו שמחים ויבינים לינן חוטחים ואינן מוציח לבדיות ועוד אחיב' מבדיבים אותו לחוב' ואעפ"י שהיין רע להם בי"ו זה חוכלים שבדה בעולם הזה בדבר"י בפ' בן סורר לח בבדח יין חלח לנחם בו חבלים ולשלם שבר טוב לרשעים ת"ח נוח להם בשחיתו משלח יחתיהו שהם חוטחים עוד ואעפ"י שהיין לפעמים חביח לחטח טפי בעינן של לוט על הדוב הוח שבת החטע החטח בדיות' טרודי' בשתיה ועוד שאח חיב' בבי טובה' דהיין שהגיע לשבדותו של לוט פטור ולבדיקי' רע להם שח"ב' עוסקי' בתורה וכמוהת ורע לעול' שבתורתן חגיני על הדור וכשחתבטלים בורעות בחה להם וחף על פי שיין טוב לבדיקים בדברי' בחם שחר רבח חחרח ורייחני פקחין הייבו בשתיה חוטחת והבח בשתיה חרוחה עשקינן דחחית' דשיבח דחוקימנח בורח סיבה וחין לחק' ח"ב חחי פריך מהבח לסיבה וכי בייו ניחח ליה חלח דשב"ל בחן בדב בחן בחטע וחם בן סיבה נחי דחפילו חי' בשיבה חוטחת הוה ק' ליה דבייו דסיבה חרוחה רעה חוטחת לח הוה ס"ל שחבי' טובה דבחי דרעה לח הוה יין בחי לח הוה ואשבי דסיבה קיבעת טובה היא שחתוך שחדם יין וכו' ובלחו הבי ל"ק חידי דהבחה ליבה חק' ואחרן דחיהו חוחיב לה ואיהו חפרח לה וכוונתו להודיעבו דלח חיירי חחבי' שלח בסיבה חרוחה הוה דחחרה למילתיה בדרך קו' ותירוץ וחם"ב בייו שלח בלח הוברך לעבין שחבו בו לפ' ענין היין וכן בל הבן דבסחוך וכי יבר הרע טוב וכו' בעל החית' נוסף' קחחריבהו' והה דחבן בחטת סיבה של שחרית ויינה של בהרים חוביחים חת החדם חן העולם בייבו חפילו בסיבה ויין חוטב דבהבהו שפי' רעה סיבה חשוב זחן ק"ם ויינה של בהרים לפי שחוסך הלב וע"ם הרחוחה ג"ב סיבה של שחרית ויינה של בהרי חזיקים לחדם: **זה** יבר טוב בבר בחרבו לעע' בסי' ה' חסיבח דייב לה ופי' יב"הר טוב מחד ועבין חטות יבר הרע ויבר הטוב נבחוב לקמן בפל"ד סימן ב' ה וכי יב"הר טוב מחד לח חחחה וכי יב"הר טוב דבתי' דחית בית טיבוחת שעל ידי החדם בעל בחירה וחקבל שבר חלח חדקריבן ליה טוב מחד חחחה דלבחו' בייו שבעבחתו חן טוב חן רחוי עיק' טוב מחד וחפי' לפי הרחב"ן דפי' חחדו טוב וני' בעל הרוב עניבו לרעה בי בני עליה הזובים עחו בגם חועטים וב"ם לפירושבו דקרי ליה טוב מחד חיבר הטוב וחשבי שחלולי יב"הר וכו' בלו' דבישוב העולם קחיירי דבסח ח"ם בחבי' ודלמי עדיף יבר הרע חיב"ח שחבלעדיו לח בבא חדם בית וכו' בלח יחחוה לעבין נשחי חלח היה פוגם חל החוסבלות בחלחך חלח חם בן ח' חעיר שיסחדל בקיום חמין לקיום החנוה וכח"ם בפ' בח לו חבשוה ליברח דעבירה גביהו חלחת יומי חיבני בינעת בת יומח לחולה ולח חסבחח ולח ח"ב העול' חרב ויחסר קיום חמין וה' לח תהו ברחה ונם הפלו חחר לולי החחנעים היה העולם חרב' והבי פירושיה דקרח וירח חלבים חת בל חשר עשם דהיינו בעולם הזה החפורש בכתובים והבה יותר טוב לעבינו יבר הרע לבל לעבין שלמות הנפש פשיטח שחף על פי שגם יבר הרע טוב שבבחינת בבודו יקבל שבר יבר הטוב החדריבו עדיף;

ובן שלמה חומר בי היה בקנאת חים חרעהו ריציח דקרח ורחיתי חת בל העמל ושת בשרון חעשה בי היה בקנאת חים חדעהו ר"ל שבל עמל עולם הזה ובשרון חעשה בגון בגין

הבתים

הפתים והמצה והכני וכיוצא שהם הענינים הנאותים ליעשות על עולם לויהי חלא מקנאת לויה מדעתו שרצונן יקנא במעשי שמעון ויעשה כמותו ויקנא׳ לא מיבר הרע שבשכליים אין קנאה ותחרות כדמרסי׳ בחגיגה פ״ב אין למעלה לא קנאה וכו׳ ואפ׳ דקנאת לויה מדעתו הוא קנאת יה״ר כיבר מיעד הטוב שמקנא בו ומבקש המיתו כדדרשינן בפ״ק דקדושין מלוסף רשע לנדיק׳ וכן שלמה אר׳ דרך הדרשנים לשקדק בכורך הזכרת שם המיוחד הפשוט ודרך בכוסה להם שבחיות לויה קוסי בדבר אומר כן כדכתיב׳ לעיל בפ״ג סי׳ ז׳ ועו״ש י״ל ה״נ דמשום דלויה שלמה אר׳ לוקח׳ סיכי קאמר שלמה יבר הרע וכו׳ דאפילו בלתו היה אדם נוטה אחר ומזלזל בכוס לקיים מצות בורחו לו״ח שרצי שלמה אמר כן וכן בהא דיסורין דכסמוך י״ל דמשום דלויה לוקח׳ דהא זמנין דיסורין שבא לרע בשביעט בהם בעניו לויה לו״ח שכן שלמ׳ ולפי דרכי שבשים לאר׳ שייכו בעניו הוא מזכיר שמו י״ל שלו״ח כאן וכן אמר שלמה שהוא הרוזה בדברים שלו שהוא בכה ובטא יותר מוולתו כמו שספר בס׳ קהלת ודכיר שהכל מבל יבר הרע שלאחרי שכל בניו הטו אחר לבבו ולא להרבות ולא יסור ולא הועילו ואפשר כיון למ״ש לקמן ס״ה פ״ו ג׳ דברים אמרו ג׳ חכמים שלו או אמרן שדם אחר היינו פוחקים וכו׳ ולו״ח שהכה המעיד בזה היה שלמה שהבחין בכל ודאה עניניו ולכן ידועה יקובל ואליו יאתה הא׳ מלת׳ וכן מ״ש בסמוך וכן שלמה וכו׳ לפי שהוא מרם דעובדא שהוכח על חטאו וגורם ממלכותו כדי שלא יאתה שם מלכותו וכמ״ש לדוד ובקדתי בשבט פשעם ולוה ידע שהתוכחות טובות׃ זה מדת הטוב וכו׳ כבר בארנו לעיל בסימן ה׳ מהי דייקי והיכא רמיזה בקרא׃

וכי מדת יסורין טובה מאד לא מתתה וכי מדת היסורין טוב דפשיטא שהיא טובה למרק העונות שלא מדקרייה טוב מאד אתמהה דלכאי רש מדת יסורין לא תקרא טוב מאד כיון שאין עמהתו טוב ואפילו להרמב״ן שכי מאדו טוב וכ״ש לפי׳ שהיא טובה מאד מחדת הטוב׳ ומשכי דמכך הכאתו לחיי העולם הבא רמוי שיקרא טוב מוולטו וטוב מחדת הטוב׳ שמדת הטוב׳ היא טובה לע״כ ולויכא נודמת לע״כ שלא מדרבא על הרוב מטרדת שהקדו׳ ב״ה מסבים לרשעים שכר בעולם הזה לטורד׳ מהע״כ ולעדיקים נותן יסורין לנבות עוונותיהם ולכסול שכרן בלויתיה בפרקא קמא דתענית נבי שלו אחוזה ואין עול ולפלמים שיהיו היסורין כלי חטאת שלא שהכה כדלויתיה בפ״ק דברכות שכל מבל עמהם וכעול׳ הזה ולאי דמדת הטוב עדיפא׃

אלא שע״י הבדיות בחיים לחיי העולם הבא לכאורה קשה מאחי ל״ק נמי שע״י ווכיה לתורה ולא״י כדאמרינן בפרקא קמא דברכות ג׳ מתנות נתן הקב״ה ליסרא׳ ולכלן לא נתנו אלא ע״י יסורין ואלו הן תורה וא״י ועולם הבא וכו׳ ולויכא למימר דנקט עולם הבא דעדיף מכולהו דמ״מ לכולהו ועוד דודאי תורה עדיפא ור״ל דמשום דאדן יסראל שהוא טוב עולם הזה לא חשבים דלעולם הזה מדת הטוב עדיפא כדלעיל ותורה ל״ק משום אלא מסיקא ליה דהא זמנין דיסורין לא מביאים לידי תורה ואדרבה מטרידין הזה בשהן קשים וכדאמרי׳ התם כל יסורין שיש בהן בטול תורה אינן יסורין של אהבה אבל לפי האמת ל״ק דאף על גב דא״א מתנות אלא אלו יסורין לא יחוייב שכל אחד לו יסורין יזכה להם שכמה מהאבים מדוכאים ביסורין ואינן זוכים לתורה ומה שאחר הכתוב אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ותורתך תלמדנו הכי קאמר אשרי מי שיהיו יסוריו כדי ללמדו תורה אבל לע״כ פשיטא שכל המעונה ביסורין זוכה לעולם הבא שביסורין יתחלו עוונותיו אם לא בשיהיה בתכלית הרוע וכדאמרי׳ בפרקא קמא דברכות רשע גמור והוא לא שביחת׃

אמרת בה ורחמה וכו׳ לכאורה יראה שזה הלשון מיותר דעניני תוכן בשיאמר כי בר מנוה וגו׳ ותו לא וע״ד דרש היה אפשר לומר שעל רחם הפסוק אף׳ דהכי קא׳ המנוה היא בבר והתור׳ כאור שהם יאירו לפניך שתרחם מהן מיסורין מביאין לחיי הע״ב וזה שתסתורה והמנוה למדנו שהיסורין ממרקין העון וכדאמרי׳ בפרק קמא דברכות ותתורתך תלמדנו אל תקרי תלמדנו אלא פלמדנו ק״ו מן ושין וכו׳ והיינו דאמר ריש לקיש נאמר כאיש

כמלח ונאמר כרית ביסורין וכו׳ ופי׳ל מהי קאמר מיוב דרך מביאה וכו׳ כאלו יש דרך אחר׳ ואמתיקין דאיכא אלא זו ודאיתי בשוחר טו׳ מז׳ כ״ד דגרסינן בה ורחה מיוב מהן מביא׳ לחיי העולם הבא כו׳ ולפ״ז שלמה הבבני דאמלת חגב תורחים קמ״ל שעם היות התור׳ והמנו מביאי׳ לחיי העול׳ הבא הדר׳ אאתמי׳ הן היסורי׳ שהן מביאי׳ האד׳ למוטב ע״כ אבל ע״י התו׳ והמנו׳ לפעמי׳ לא יאתלם כהוגן ות״ם מיוב מהן בו כלו מיוב דרך מהתורה והמנו׳ הבו׳ מביאין לחיי העולם הבא והפי׳ שהדרך האמתית המברחת היא היסורין דעדיפי שע״כ יאפלל לה׳ ובא ורפא לו וכת״ם ויקרב לבחת נפשו וגו׳ יעתר אל מלוה וגו׳ וכל שכן כיסורין מדה כנגד מדה שלו יתן ל׳ לבו לשו׳ כת״ם בסמוך בדרשב״ח׃ זך ג״כ בבר בארנו לעי׳ בסי׳ ה׳ מהי דייקי ומלאתי בתוב שלפי שהרוב רודפים אחרי החמריו׳ לכן דרשו מאד על נהיגם ואין בורך לזה׃ וכי נהיגם טוב מאד אתמי׳ לא מתמי׳ וכי נהיגם טוב דפשי׳ שהיא טוב׳ לבת לחיי הדרכיו הרמוי לפי היוהר אלא מדקרייי טוב מאד אתמי׳ דלכתו׳ לא תק׳ טוב מאד כיון דאין עכמותו טוב ואפי׳ לפי׳ הרמב״ן כ״ם לפי׳ דטו׳ מג״ע ומשכי שהוא טוב מאד לקיום התור׳ שע״י יזהרו האבשי׳ מאד לשמור יותר מע״ג ע״ז שיות׳ הם אחר יעבו מירחת העוכם וכן מלאך המו׳ דכתיב בכל מבד עמהן ודאי דג״ע ומלאך חיים עדיפי ואין לבק׳ דמ״מ איך אפשי׳ לו׳ שבהיהם טוב מאד מג״ע כיון שהכל לזכות לע״כ כי התבלית האמתי אינו לזכות לע״כ אלא קיום התורה מבד עמהם וכעניו מבל הפרדם שהבלית האלך לתקונו כן עקר התבלית לקיום התורה לא שע״י וה נ״כ יזכה לג״ע והוא תבלית מעוקף אלין׃

כמשל למלך וכו׳ ל״ל מבל למאי שבבר היה יבול לו שע״י נהיגם הבריו׳ מתירחים ומקייתי התור׳ וכ״ם בסמוך בהלכות האדן שהיא תוכבת דקיון בל בריות בלי מבל ויותר ק׳ שאין המבל דומה לבמבל שבמבל לא הזכיר בבם למתבבל אלא מבישת האומר ואלו בנמשל לויכא שבר ושבם וה״ל להביא במבל גם בן שבר ושבם למתרבל כמשלו של רשב״י דבסמוך ופי׳ל למה ר׳ זעירא המשילו לפרדם ורשב״י למשודה וכקו׳ ה׳ מכתיב׳ יד מ״כ בלשון הזה מבל לה״ד למלך שה״ל פרדם וכתובו מוכר וכית האסורים אמר המלך מי שיטע בפרדם הזה נטיעב׳ טובות יבם לתוכר ומי שלא יטע בו נטיעות טובות מבניסנו לבית האסורין בך אמר הקדו׳ כ״ם מי שמבנל מצות ומ״ט יבם לע״ג ומי שלא מבניסנו לנהיגם ובתוב שם שרמז בפרדם של פרדם החבמה ור״ל בשם לה יטעו בו נטיעות טובות והן המצות שעוסי׳ בירות ופרי הבירות אין חפץ ע״ז ולא המדר׳ הוא העקר אלא המעשה וכו׳ בתוב שם שלבן דמשו לתוכר לפי שע״ש שמוו מן העין וכבוו הוא וכו׳ בתוב שם שלב״ה בג״ע יבבם וכנהיגם מבניסנו לפי שהגפש בטבעה לעלות מעלמה מבל היריבה והרעה הוא לה בבך טבעה וכבוו הוא לפי נרשתו מבל מקי כרי לפ״ש ע״פ נרשתיבו י וכו׳ יש לדקדק למלך שבבה התוכר על פתחו דמ״ל פיהיה על פתחו לו במקום ת, וכר, לכאו׳ שרשע ה׳ זעירא כדשע הכ״ל בפ״ו סי׳ שנהיג׳ אין עניבו עבם אם ונפרי מבם לא קניר הפגת אחיותיות שהוא מבלי השבר ולבן המשילו בפרד׳ שהוכר עליו ר״ל שבמלאב הפרדם התוכר מתמלא ולבן התתבבר במלאבתו נבבם אלין ובבה מיבישו מבם והתעבל עבבו התבע מחבו התעבות הוא בן עסק התורה למתבבר בו שברו ת״ו שהוא השלמת שבלו ודבקותו בע״ב ס״ע פיין ומפש׳ הוא ענין ג״ע למבש מי שהיבו עוסק בה בתבע מהשוב שהוא עסק בו וירפ״ו שלזה בין הבדרשי בת״ם שים בזה בוד בענין הנפש בנהיגם ודשב״ע גם בן סובר בן ולפי שרבה לפ׳ טוב מאד על מביאות עבם מהם פי׳ בזה שים בו עבם מהם והוא מלאך התות והתה הע״ה לפשודה שהתבו נזבי׳ שעו׳ מידי הקב״ה פיוסב ואן בל העו׳ בהפנחה ורחוי לבדך לו ולהבין בי מידו היתה זאת אחבל ק׳ ליחס דעת זו לת׳ מחו׳ל שהמת פנהיגם בהפתבו ואפי׳ הרמב״ם שבר׳ לבמו׳ שהית׳ דעתו בן בבר הלין עליו הרמב״ן בפ׳ הנגעים בלאו הבתוב דכתיב׳ לעיל בפ׳ וסימן י׳ והבתוב עוד בזה לקמן ס״ב פ״ב סי׳ כ׳ ועי׳ל דאפ״ל דסברי בתני׳ נהיגם בדעת הרמב״ן אלא דמשום דבעי מיתר שתי שתינו מפגל מצות ות״ט שרי נהיגם ואין עבשו של נהיגם בודאי אלא

על קום עשה כי העובר על מ"ע חשיב ליה קנין שכם וכחשב לעבירה כמו שמלחומו בפ' יום הכפורים בכלל ד' חלוקי בפרק פסי שלא יהיה ע"ז שכם נהיגם אם לא בעשה דמיל' כי היה בכרת לזה דמהו לפרדם וכו' שהנהיגם אשר תליו רמז בכאן לומנו עקר נהיגם אתם שהוא בחוטאים בקום עשה שלא תביעת השכר כי זה יבדק תפילו בבטול מ"ע למנם רשב"י אתמיל בסעוד ופי' במלאך וכו' לפי שכבר יכה עכם מחודם על בטול מ"ע וזה בע"ז ע"י מלאך המות וכדנרסינן בפ' התכלת עכשיתו אתם מ"ל בעירן ריתחא עכשיתו והטו לפי שנהיגם מע"ז ולכן רחוי לעשות בתחלת כ' דמל"כ הוא כנהיגם שלאחם על מלך וחינו מחזיק לו טובה שהוא כמורד בו ויחודם לו עכם וכן מי שחינו מכרך ומקיים מצות ה' הוא כמי שחינו מכיר בהנאתו שהוא משביע לכל חי רצון מ"ט כפ' קרוחה כל הנהנה מן הע"ז הוא כלאה כרכה מעל' ומה שפירש הענין על מי שחינו מסגל מצות ומ"ט ולא על העובר עבירות אתם דהנך משום דעלאתם ניהנו ולא יקרא נהיגם אלו אתם"ח טוב אתד בכתי הושלם לאלו להכילם מעבירות אלא על הסגלת מצות שום תועלת לרוב העו שלולי ירחת נהיגם ומה"מ רוב העו לא יטרחו אמ"ט ויהיתר כר' שים כאן דלוג סופר והיה ג"כ משל לענין נהיגם כהיה דלקמן ס"ב ע"ב:

אמר הר"י ג"ש מדקדקים אמתי ל"ק יכנם לע"ג ותתרני לפי שהשכר והעונש טבעיים אבל התורה אמ"ם הרחכ"ן בטעם העלם היעודים הנפשיים והרי הם כאלו עומדים מעכתם ו"ת לפי שהמצות והעבירו הן עכתן ג"ע וגהיגם עד"ם החסיד נבי שכר אלוה אלוה ולי אפשר לומר לפי שג"ע

וזה מלאך חיים כבר בחרנו לפי' כפי שהי דייקי לה וטפא תמיה וכי מלאך המו' טוב אתד הוא ע"ד אתמיה וכי נהיגי טובה אתד וכיוצא אהנל"ל ומ' משל הסעוד וכו' נת' כפי' הקודם:

וזה אם"ת הכוחרים בדרכי התכתה הטבעית יאתרו אתם' אינו אלא קן בתכת הלאו הפרטי ואפ"ם כאו' אתחריו שאוה תמשך המות ומלאך חיי הוא העמד הבא הנופעי ולאותו הפרטי: אתנם התפורסם לחכמי הגמרא בכתה דוכתי היות מלאך נברא אתם טבעו לקחת נפשות האנשים וקרא לאותו שמשל ובשלבי המדיר התריכו בספור ריב"ל עתו כשרצה ליטול בשעתו וכפ"ק דע"ז נר סיון אתרו עליו על אם"ת שבלו אלא עינים וכשעת פטירתו על אדם עומד אעל מרתשתיו וחרבו שלופה בידו וטפא על אדם אלייה כי כיון שרואה אותה החולה מזדעזע ופותח פיו חורק טפא על אדם לתוך פיו אתנה את אתנה אסריה אתנה פניו פוריק"ו וכו' ופע"ם פי' ש אתות אלא עינים יר' שגולט בכל העולם וחין בחלט אהאו וחינו עושה לשום אדם שלא כדין שעיניו פקוחו לעשות לכל אחד כראוי ולפי שכל הרשות אגד החתר אתר שאתטפה אסריה כו' כלות' שאהיותו נברא אהרשות אהטפה הזרעיית את ואסריה כ"ז דרך דרש: אבל הדברים כאשאעם ואתרו הוא שטן הוא יצר הרע הוא אלאך המות בר' שהוא נבר' אלאך אשטין אתם ואף אתר שאיית אתר בעלי חיים אינה אלא אסיפת החיות מ"ת בתדם תפיה ע"י אלאך יאסף אין הנפשה שאינה כח נאתי וכפ"ם הרחכ"ן בהקדאתו לפי' חיוב ח"ט תאיה"ו וכי אלאך האו טוב ולא כן אתה ר"ת לעיל בטוב אות כדכתיב לעיל בפי' ה' וחינו נאתנע ג"כ התנה אלאך אחר אתם אאוכה על הספעת החיים ואשירת הבריאו ורפ"י ז"ל פי' אלאך חיים שאדריך בחלו' לדרך חיים בר' שאוהר אשפרש כפירושנו דס"ל שהחיים אתלו ית' ולא ע"י שליח ולכן פי' שאדריך ואיעין להטיב דרכו ול"ב דאם כן אלאך המות הייכו האדריך לדרך המות והייכו יצר הרע ויצר הטוב הכ"ל ואם אדם רשב"י ולפי' ל"ק אאע"ג דהוא יצר הרע הוא אלאך המות יש חלוק בין הדרשות אי דרשינן קרא אכל פעולתו בעבת הרע או על פעולתו כאיתא ולדידי ל"ק היות החיים על ידי אלאך אאף על פי שם' נוזר בחיים בר"ם או בתחלת בריאתו של אדם אפשר שיזון בפרקא קאת דאעניות דג' אפתחות לה כאשרו לשליח של תחיית אאתים והמלאך יקריס יזין להקשות אדנרסינן בפרקא קאת

יג אמר רבי שמואל בר יצחק הנה טוב מאד זה אלאך חיים והנה טוב מאד זה אלאך המות וכי אלאך המות טוב מאד אתמהא אלא למלך שעשה סעודה וזמן את האורחים והכניס לפניהם התחוי אלא כל טוב אמר כל מי שהוא אוכל ומברך את המלך יאכל ויערב לו ובל מי שהוא אוכל ואינו מברך את המלך יזתו ראשו בסייף כך כל מי שהוא מסגל מצות וט"ת הרי אלא חיי וכל מי שאינו מסגל מצות ומ"ט הרי אלאך המות:

יג אמר רבי שמעון בר אבא הנה טוב מאד זו מדת הטוב והנה טוב מאוד זו מדת הפורענות וכי מדת הפורענות טובה היא מאד אלא שוקר עלי הפורענות היאך להביאת אמר רבי סימון בשם רבי שמעון בר אבא כל המדות בטלו ומדה כנגד מדה לא בטלה ר' הונא בשם ר' יוסי מתחלת בריייתו של עולם צפה הקב"ה שבשעה שאדם בא מודדים לו לפיכך אמרו הנה טוב מאד זו מדה טובה:

רבנן

ששוכך פ"ם שסוקד בשיון יסיף יכיאנה ולכן היה טוב מאד שלא יהיו בחכזריות וכת"ם בפסחים פרק האשה שאפי' בעת הכעס וזכר את הרחמים וכן אתר בחיכה רבתי בפ' נסקד עול פסעני שסוקד ע"ה יסיף להביאה שנלו כאב"ם

כל עכבי כנפן ותאנים בתחנה ואין הכנה חזוקתן: המדות בטלו פרש"י מדות טובות שבהן נברא העולם ולפי' הכוונה שאף ע"פ שהם' אינו מטיב עכשיו כ"כ כמי שהיה מטיב ראשון' מדה כנגד מדה לא בטלה שכל מי שעושה טובה הם' משלם גמולו בחותו דרך עשתו אף על פי שיהיה רב מהביל וכדאיתא בפ' חלק ר"מ אומר בחדם שאדם חודד בה חודדין לו וכי אפשר לומר כן אדם נותן שלא עושהו לעני בעולם הזה הקב"ה נותן לו שלא עושהו בעוה"ב והביאיך ושים בורת תבן וחתף אי אומר כן היינו מדה מרובה מדה טובה אי אדת פורענו הוי אי מדה טובה הר וכה וכו' בחדת פורענו כתיב וינחו ורחו בפנרי החנשים וגו' והלא אדם חושיט אנבעו אחור בשה"ז מיד הוא נכלם אלא בשם שנותן הקב"ה כח בראשים לקבל פורענות כך נותן כח בבדיקים לקבל טובתן ואם שנאשר שלא עושהו של הקב"ה אדם אל עושהו של אדם שהוא נתן בעין טובה שכבר יכלתו ושלו היה עושהו אחזיק יותר היה נותן כן רחוי שידו אתים פתוחה אליו אאר ואי אדת פורענות נתי אאר שהקב"ה נותן בהם כח וכו' וכפ"ק דסוטה אאר ר"א נופלים בחדם שאדם חודד בה חודדין לו בעולם הבוטה ואאי קאאר אאר דין דע"כ אדת פורענות דוקא רע לנבי פורענות יש לומר דכיון דע"כ אדם טובה אדובה אאם עכ"ל שאף על פי שגם בפורענות אינה אדם בנך' אדם אין הפורענו לנאדי ולכן לא אשכב רעם אאר זה ואקר טוב אאר בחינם אאר אקידת' כדפי' ואין כ"ל לפי' הרחכ"ן דפ' בכל הני אאדנו טוב בדכתיב לעיל בסיאן ה' אלא אפילו לפירושנו י"ל אשקרת טובה אדדת הטוב כי יותר נפלא הוא אאנה טוב בדבר רע אכשהיה טוב נאור ועוד שבוה יש חסד גדול שיהיה פליטה לנעשה ולא יאבד בכוה הפורענות כוולת הבקידה הנזכר ואין כ"ל בשנברא לזה בפרת העונות והבאשה לחיי העולם הבא ולפ"ז אומר כל האדות בטלו וכו' לא יהיה טעמא אלא לאדת הטוב אאנה רפ"י ז"ל כתב שקר להביא פורענותם עליהם כדי שיוכלו לבטול ולפ"ז כל האדות בטלו וכו' אאדת פורענות נאי יהיה טעמא ואה ודאי קשה אין זה שבה לבקרקת טובה אאר ואאת ז"ל בעניית הדין ואאת יקר טוב אאר כי על הדין העולם עומד ולכן כשניתן כח לקבל הדין הרחוי הוא טוב ח"ב לפי שאלו לא יהי להם כח לקבל פורענות יאדיו יסופו ולא יזכו לעולם הבא אלא יהיה אפשר להם לזכות לעולם הבא לכן אם שנתן להם כח לקבל עונשם אאלה הוא טוב אאר שעל ידי כן יהיו אזכיקים לנאדי ויזכו לעאריית ' ויש לפרש עוד כל האדות בטלו כאדות רעות שאף על פי שבטלו אדות הטבע הרחוי לחוטה אתם אדה כנגדאדה והוא טבע דומה לו לא בטלה וכדנרסינן בפרק קאת דסוטה אאר רבי יוסף אף על גב דאדה בטיל אאדם לא בטיל דאאר רבי יוסף אינו אחרב בית

ס"א מאכרסם

ס"א מאכרסם

שהקדים תע"ב דכטלה סנהדרי גדולה דין ל' מיתות לא כטלה מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו וכו' ובהעתק הילקוט כתוב כל המדות כטלו מדה כמדה לא כטלה וגם מה שתמר שוקד על הפורענות יש לפרש שמעיין להביאו כמדה ולא ס"ל עכ"ם כלתי דומה ולזה הוא טוב מאד כי לכבו יכין וכב ורפא לו וגם הרואים יכירו כהשנחתו ית' ע"ד נודע ה' משפט עשה וגו' ור"ם לפרש מה שתמר שוקד ע"ה תתף והסירוס הת' עקר:

מתחלה בריייתו של עולם כפה וכו' לפי וכו' שתברייתו העולם תלוי עליו כתמר פסוק זה כפ"ק כה וכו' ולכן פי' חכמיהו והכה טוב מאד על זה ות"ת קנת קשה מה ענין זה לברייתו העולם שהודיע לו' שתחלת הבריייתו כפה כן ו"ל ע"ד העולם חסד יבנה שהק"כה ברח עולמו ע"ז התנתי למדוד לכ"ל כמדתו תעש"י שהוא מדד שהם הוא מדד תלה טומסו הק"כה גם כן מודד לו מ"ש ותמ"ם כל המדות כמדות רעות י"ל שתעש"י שתחלת הבריייתו היה הדין שיודן התדם כדין תורה כפה הק"כה לזמן הטיתיר כשיחרב בית המקדש שתעש"י שיתבטלו מדות בית דין כתהם שתל' מודד בם מודדין לו דדין ל' מיתות לא כטלה ות"ם לפיכך תמרו חכמים וכו' טטוב מאד זה מדת פורענות קשי תלה שתפש תחלת התחתת' דפתח במדה טובה ועל דרך דרש י"ל שלפי שתין הטו' מחזיק הטכר הגדול כדתניא בבריייתו הגו' וכי תפשר כן והכתיב ושתים כורת תקן וכו' לו"ח שעכ"ז מתחלת הבריייתו כפה כן ורתה שוה תפשר ע"י סי' עולמות שבתיב הק"כה לכרת לכל קדיק וקדיק כדתתר התם:

הוא מתל' הוא תדם כבר בתרנו לעיל בפרקין סימן ה' ט' הדרשה שוו:

והנה טוב מאד זה תדם וכונת הכתוב שהתל' הטוב שכבל מה שעשה כי הוא תכלית הכל והרתיה לויתן היא פנייית התכלית ולפי' קרת"ן שפי' מאדו טוב יר' שעם היותו קנת תמין התדם רע כמו שהיו תלתי הסרת תקטרגין על יצירתו עכ"ז מאדו טוב ר"ל רוב עניניו הם יותר הכרע' להמציאו וכבר כתבתי לעיל כפ"ח דתפשר דדרים ורוח תלהים את כל אשר עשה שרתה דעת הכל תלתי הסרת וקפוי את הבריא שיברא • ותפשר דמשום דלא כתתר טוב על תדם כת"ם בשאר הבבריאים לכן תתרו כאן בדרך רמז:

זך תלכות שתים וכו' יתורת דו"ן קת דרים כדכתיב' לשיל בסימן ג' ותע"ב דהת דרשיה לעיל שם ועולם הבא ל"ק כדכתיב' התם ורמז תלכות שתים בכתוב כתיבנא לעיל בסימן ה':

וכי תלכות התרן טוכה תתד דתע"ב דטוכה היא ודתי להבדיק בדיק ולהרשיע רש"י ת"ק לפתורה לתה תקרתו טוכה תתד כיון שרעה תבד עבתה ותפי להרתן כן שפי' תתדו טוב וכ"ם לפירושיהו דהיא טוכה תתלכו' שתים דתע"ב דתלכות דתרשע כעין תלכותה דרקיעא היכו כתניתות סניגוריא וקטיגוריא ותתנות ותבחוו'ים על דעלו תבד בבדוק הדין פעים' שלא יאמו כי התשפט לתים הוא ותת גם שבל הרוב היא כמשפת אחר עול ותתם כתלכו' דוב עכ"ם ותשני דכיסוב עולם הזה קמיירי דכתה תלכות התרן טוכה טפי שכוקת עלכן העלוכים ותפחדם לא יוסיפו בני עולה ויתקיים היסוב תבל תתלכות השתים לא יתירתו הרשעים אחר לא נעשה פתנם הרעה תזרה וה"נ תנן הוי תתפלל בשלומה של תלכות שתלתלה תורתה חיים תת דתשו כלשו:

רע"ד י"ל שבתלכות שתים ר"ל תלכות ישרא' שכם חפני שתים ותלכות התרן הוא תלכות מ"ם שוכני תרן וליסוב העולם טוב תלכות התרן שהוא תכזרי בדין והעם יפחדו ממנו תתד:

הה"ד תנכי עשיתי תרן ונומר דלת"ל להזכיר התדם טפי תתתר יכורי תבל תלא דכי קתמר תני עשיתי תרן וכרתתי עליה תדם שיכוינה כתשפט והוא תתלך והיכו דכתיב בתירים תנכי העירותיהו בנדק דתתלך כורם מיירי תלתת דתלכות התרן טוב להכניע הקטן ותפשר דתדוקדים תנכי עשיתי תרן ליני נטו שתים וכל נכתם גויתי דסיכו תלכו' שתים השליט בעליונים דייק דתלכות התרן עדיף טפי לענין העולם:

ז"ך שעה יתירה לתו דוקא שעה ותם תלא זתן ותם דהת תע"ג דתית דילפי כפרקא כתרת דיומא לתוספת תקרתי לא כתכרר שעורו לכל הפוס קיס שהתוספות כתכו כפ"ק דר"ה דסני כתום' ותסתו והר"תם ז"ל כתב בהסיא דיומא תוספת זה לא נתברר שעורו תלא מיהו לתו תוספת כל דהו קתמר ובריך לפרוש קודם כין לשעל פא"ת הם הסתופות תעטו וה"רן ז"ל כתב שם וכשלהי במה תדליקין כשם הרתב"ן ז"ל שתוספת הוא תתחל, השקיעה שתין שתתם נרת' על התרן עד זתן כין השתופות וזתן הזה נוח ג' תילין ורביע רגש לעשותו כלי תוספת עושה רגש לעשות תקנת תתנו עושה וכלבד סיוסיף ת"ז זתן סיהיה ודתי יום תחול על התדם וכ"כ התגיד כפ"ה תם"ם ות"ת דשתפטיהו לכלתו

יז רבנן אתרי לה בשם רבי הנינא בר אידי ורבי פנחס ור' חלקי'הו'תאר הו'אר'הינון אותיו' דרין הינון אותיו' דדין הה"ד ויראו אלהי'את כל אשר עשה והנה טוב מאד זה אדם:

טו אבר רבי שמעון בן לקיש הנר"ו טוב מאד זו טלכות שמים והנה טוב מאד זו טלכו'הארץ וכי טלכות הארץ טובה תאד והתניא עא שהיא הובעת ○דקיון של בריות שנאתר ○אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי:

יו וידי ערב ויהי בקר יום ר"ששי אתר רבי יהודן זו שעה יתירה שמוסיפין תחול"ה על ר"תקדש ובה נגתרר"ה תלאכ'העולם על כן כתיב הששי אתר רבי שמעון בר תרתא ע"כ מוגין למטתו של עולם תבאן ואילך טוגין למגין אחר:

ויבולו

ובה בגמרא תלתת העולת כדאתר' כפ' התמוכה כ"ו שהיכוידוע לה שתיתו ולא דרגעיו הוא מוסיף תחול על התקדם תכל הק"כה נכנס בו כחוש הסערה • **ע"כ** כתיב יום הו' דה' לל יום שני כדקתתר כשתר יומי יום ת' כ' ג' ל' ה' תלת שהוסיף ה"ת יתירה לרמוז שבעת התוספת גתר ה' תלתכתו ומתן לליה תוספת תני דריש לה לכדתתר כפרק ת"ר עקיבא שהתכה הק"כה עם תעשה הרשעת תם ישרתל תקבלים את התורה תוטב ותם לתו תחזיר תתעכם לתהו וכהו תו לדר' שתון דכשתוך **ע"כ** תוכן כו' תשוה דק"ל כת"ד כתשרי נברא העולם ויום שני לבריית היה רתם הטכה שע"כ הוא תתיד יום הדין שבו נדון תדם הרשעון כדכתיב הר"ן ז"ל כפרקא קתת דרתם הטכה ולכן כ"ל שהחדש נתכשה בו כמו בכל רתשי טנים ותף על פי שהמזורות נברתו קול' הנה כשנברתו היו על תבוכ' כ"ח לתלול ותיו היתה הירח קרוכה להתקבן עם השתש ותתקבן עתה ביום ו' כסוף כ' שעות וזה תולד תשרי נקרא תולד תדם כת"ם התם' כפ"ט תת' קדוש החדש ותין להטניח לדברי התומרים שנברתת כתלוחת כעת הגוד כדכתיב' לשיל כפ"ו סיתן ד' וידוע שהחדשים והטנים נתנים לתולד תדם כגו' כתלו תו נברא העולם ותין תטניתים כימים הרתשונים לכ"ת כתן תכתן ותילך תוגין למגין תחר שעד הו' היה תוגה והולך תיום הרתשון לבריית ומו ותילך תין תוגין לבריית תלא לפני ותף על פי שקרא הכתוב הטכת שביעי ל"ק שסוכרח להזכירו כן ללמדנו ת"ו יום הוא לפי סדר הפ' תכל לעולם שני לחדש יחשב ולכן תמר הפני כ"ת יתירה דיום זה תשתני למעלות' ותף על פי שים תחלוקת בין חכמי העבור כחשבון שני היתירה שים תוגין תתולד תדם הגו' שהוא וי"כ וים תוגין תתולד כה"ד וכיון הטכה שתתכה הת' ימים שקדמו לתדם הרתשון שתחשבון כתלו קדמה לו שכה וים תחשבים תוטכה הטכת ליטרת תדם הנה זה לטעתים תחריש ותכ"ע תין התחלת שכה ותדם היום הרתשון לבריית תלא תיום ו' • פ"ת עד ו' תוגין למגין הבריית יום ת' לבריי וכן כ' לבריי וכו' ותו' ותילך תוגין למגין ת' שהטכת בקרא שכת כשתו ותין כ"ל יום ז' ותכאן ותילך תוגין ת' בשכת וכן כלם וכמ"ש בתכילתא זכור את יום השבת אלא תהא זכירת שבת זו תפיך שתתיר היו תוגין למגין שבת וכו' ותכ"ת הטכה כה"ת יתירה לפי שזה היום התיוחד שכו כלה תין המגין הרתשון ותתנו ותילך יתחיל תין תחר ז'כל בפי דכרי ד' סיתן ורש"י ז'ל כתב ז' תיום ת"ת כ' תוגין למגין של עולם ויהי ערב ויהי בקר יום ת' כ' ג' תו' ותילך תוגין למגין תחר כבדוכך לחדש בכך וכך שנים לכן סתך ויכלו ולא תמר ויהי ערב ויהי בקר יום שביעי ע"כ ותני תוסיף כדכריו תם כין לפירושו תו ל"פ ועל דרך דרש י"ל שרתו לת"ם כפ"ק דע"ת ו' תלפי'שני הוי עלתי' וחד תרוב וזו היא ה"ת יתידיעה שרתו תל תל"ף סו' שתתו ותילך לת יתכה למגין העולם סיהיה תהו • וה' טוב בעיני יעשה:

לכל יש סקוסים פי׳ לכל הנברחים יש להם סוף שתפלו שתים וחרן שהם רבי הכמות יש להם סוף שבל נפש כעל תכלי׳ כמו שנתבאר במופת לעיל וכ״ם יש שים בתוכן חוץ מד׳ שים חרן שתין לו סוף חוץ התורה והכי פירושי דקר׳ לכל דבר שים לו תכלית וסוף רשיתי קנו לכל התורה רחבה וחין לה קן שתלו שים לה קן רשיתי רוחבו כמו שרחיתי בכלכס״ג כל דבר הפוגם לתכלית רשיתי היות לו קן וסוף חבר כו ויוצר שתכלי׳ חוץ מהתורה שהיא תכלית לחמתי והיא רחבה מאד שתין לה קן וה״ה פלינה להה דגרסינן בערובין פ״ב חתר ר׳ הסדא דרש מרימר מתי דכתיב לכל תכלה רשיתי קן דבר זה חמרו דוד ולח פירשו חמרו לעיל ולח כי עד שבא וכריב וכי׳ וחסיק כל העולם כלו ח׳ משלשת חלפים ושתים התורה דלפ״ז הרייש לה סוף ולפ״ז פי׳ דלכל תכלי׳ רשיתי קן לסוף כל דבר ים קן לחטוח סופה לכל חטוחך רחבה מאד ושין קן לתכלית שלה כדפרש״י ז״ל ח״כ לכל דבר שנתת לו תכלית וקבבה ידעתי ורשיתי קן לחותו השעו׳ כמה הוח לכל רחב חטוחך מחד שלח ידעתי שיעורה כדפי׳ הרי טכח ז״ל וקרח דתרוכה חתרן חדה הוי תיובתי׳ דל״ק שתין לה סוף שלח שתרוכה חתרן ושרין לפגם היות לה סוף שהוח השעור הגו׳ ושתי׳ דלין ליכח לפ׳ שכי דלוחק גדול לו׳ דהכי קחמר לכל ים קן כשנתת החדם חתן מהתורה שח״ת להשיגה חלח בכנוחה כוכרים ושוח דח״כ מה טורך להכיחה חתרן חדה וכשלמה לפי׳ כיחת דוחתי רחבה חטוחך קרוב לפ׳ דרחבה היח חשגה ולעולם ים לה קן דתרשיתי קן קחי לכל חרוכה חתרן חדה חשתח טפי שתין לה קן שלח דקטו חתן שהיח התורגלת כיניהו וה״ה דתין לה סוף קן חדלה פי׳ דחית לה ח״ו קן וחיהו לח נהי דפליגי בעינן לגחדי דתין שברה סיפור חרימר היות קן לסודות התורה שהיח חכחתו ית׳ חלח חדי חר בפלפול הלכוחיה של תורה קחיידי דכתה חפשר שם היוחה רחבה יהיה לה קן הגו׳ לכל בסודות הלאהיות חקדושת שמותיו ית׳ חורה שתין לה קן וכך חיחרתי לפשר דחמרה נחי לחרימר נהח ומשמשות דורשין חיכה כיניהו דחרי חר חוקי לקדח דרחבה וחרוכה בהלכות וכך חיחר׳ חוקי לה בסודות הלאהיים ובשתח חתי שביר הלח חיהיו פ׳ זכריים חיוחת׳ לכך חיחר׳ דהסוח בהלכות קחיירי ס״ל כך חיחרת ס״ל דחפי׳ בכנין ההלכות שתין לה קן וקרח דזכריה לח חוקי ליה כתורה שלח כחגלת הלאה הגו׳ שם וה״ה דגרסינן התם דרש רבה ויותר מהתה כני הזהר עשות ספרים הרבה חין קן לתלגין. כלל לפי׳ חוקחיים ההלכות כדחמת׳ ההסוגי׳ לחין קן דקחמר היכי שתין קן כיד החדם לעשות ספרים כיון שתין כיד החדם לעשות ספרים גדולים מהעולם השטור הגו׳ : כתוכו והתורה גדולה מהעולם השטור הגו׳ :

לכל ים סקוסים והחלכים חעפ״י שהם כ״ת כת״ם שחוקר ל״ק דהכח בדברים הברחים לחדם קחיירי ושוד שנם הם בעלי תכלי׳ בהשגה כי כל מהותם נודע לחלקי׳ שכחותם שהשלמ יסיע עלתו וגם החדם בהיותו נגדל בעולם הבח יסיגם בשלמות לכל קן התורה נשלם מעיני כלחי ותל״ל לפי׳ מהחלכים :

חרץ מדבר מ׳ הוגרך לומ׳ חרץ ליכח שבחוב לפי שתין החוכן מהו׳ רחבה מטוחך מחד בלתי׳ היות לה קן לח הם לח פחוסת חוץ שתים פי׳ שבחוב לכל רשיתי קן חוץ מהחמה שהי׳ רחבה כלח קן והוגרך לומר חוץ מדבר מ׳ לדקדק דזוקק התורה היח שתין לה קן דלח נימח דלח חיירי קרא שלח בדברים הפרטיים שהכל בכוללים כגון שתים וחרץ שין קן לה׳ דחפי׳ בשתים וחרץ ים קן חלח חפקיע חלח דבר מ׳ שהיח התורה :

הוץ מדבר מ׳ וה״ה דחתרינן לקמן ס״ם פ״ב חי שתין לו חדם חלו יפרחל חתרץ שם כ״ה :

זך התורה וקרי לה חטוחך דהכח בתורה שבעל פה חיירי שאו תורה שבבתב חטוח שנבחוב בה שבעל פה נקרחת חטוח שנבחוב בה חשח בעל פה וכח״ם הרב בחנין החטות וכפ״ז חשחיטה והכי גרסינן בפ״ק דברכות חי דכתיב וחתנה לך חת לוחות האבן והתורה והמצוה חשר כתבתי להורותם : מקרח מטה זו חסכם :

שנאמר חרוכה מחרן חדה לעיל חיכיה כתיב החקר חלוף תחלה וגו׳ בבתי שתים וגו׳ וחסתע ליה דחקר לוחה היינו תורה שהיח הכחתו ית׳ לחדם הראשון לפי שהיח חכחתו ית׳ לחדם הראשון לפי שהיח חכחתו ית׳ לחדם הראשון לפי שהיח ח

שהיית דמיון ממלאכת הקודש • כן שהיה העולם תהו וכהו
ח"ו לפ' כאן תהו וכהו על החפץ המוחלט שהיה קודם הבריאה
כמשמעו שאין יאמר שהיה העולם מכוסה כתהו וכהסרתו נגלה
כי זה כפירת חדוש העולם שהרי בזמן התהו וכהו לא היה דבר
מהנבראים בעולם ואחר שהוסר
התהו והתחיל בבריאה לא נראו
מלאכת שמים וארץ בבטיון עד
יום ו ולפי ממוצע החדוש ולדעת
הרב שנזכיר לקמן בפי' ב סימן ג
דס"ל שהבריאה היתה בעתים
אפשר לפרש כאן שבהותו רגע
שנעקר תהו וכהו נראת מלאכת
שמים וארץ ואחל התחטבי תיכו
אלא לומר שבהסרת השמים תכף
נראו הגיורים לא לומר שבזמן
היות התהו היה העולם שלא אלא
מכח מחל שיוכל להיות לענין שלא עז"ש כי לא נמנה בעולם דבר
שבהסרת דבר מה יתהוה דבר מה כרגע בלי הפרנה אלא שבסרת
הרב רחוק כמ"ש שם ונס אין לפר' תהו וכהו זה על ההיולי כדפי'
לעיל בפ"א סי' ז שבזמן ההיולי ההוא לא היו מלאכת שמים וארץ
בעויים בהלכתן אלא שהיו בכח ההיולי שאחר כך חודשה ממנו
המלאכה ועוד שההיולי לא נעקר מהעולם שהוא עומד עדיין עם
כלם אלא שקבה נורה ועוד שעקירת תהו וכהו זה בפסי היתה
דחויכלו דרשינן לה וההיולי ביום ז' קנה נורה וכ"ם לפסיה הרב
הנז' שברגע הראשון שביום הראשון סר ההעדר ושרבה דר' נחמיה
דלקמן דאמר שהכל נברה ביום הראשון י"ל שתהו וכהו זה הוא ענין
השממון והרקיעות שהיה בארץ קודם הוציאה בפועלים ופרחיה
ואמר שכבר היו נמנאים אלא שהיו מבוסים בזמן השממון וכשנעקר
נראו מלאכת שמים וארץ אלו נראו הכל אחר היו טמונים והיינו
מה שהסרת השממון הוא גלוי הדברים הסם אלא שהכוונה להודיענו
שכבר היו כאן והעדרה לא היה רק שממות החרן בהיותן מבוסים
ותכלית עקירת השממון היה כו' אלא נגלו כל הנבראים שבעולם
אלא שהיו זה מוסכם לכל ונס המשל הזה שנינו שהיו מבוסים לעולם כמיס
לדיוסים והכ"ל לאמת דתהו וכהו דהכא בהכיה דפ"ב דחגיגה דתני
תהו זה קו ירוק שמקיף את העולם כהו אלו תכני' מפולמות
המסוקות וכו' כשיוכן זה בפשוטו אלא כדפי' כזה לעיל בפ"א סי'
ז' שנינו שהקו והתכניים ההן בתחלה היו על העולם ומכסות אותו
מתוכו וזה מוכרח מהבנת הפוס דתני שמתנו יוצא חשך וכו' משמע
דהשתא הוי הכי וה"ק מקשה קרא והארץ היתה תהו וכהו דמשמע
דלא הוה הכי ולא כתב הכי אלא שמתחלה היו בתוך העולם
ומכסי הארץ והשמים ותח"כ הוציאן לחוץ והקיף בקווירוק לעולם
מבחון ושקע הלכסים בתהום וז"ם כאן שנעקרו מן העולם ואז
נראו מלאכת שמים וארץ שמתחלה היו מכוסים על ידם כמיס
יכסו על יס :

ועדיך י"ל שכיון לתשובת ספק גדול שפקו רבים בענין חדוש
העולם מהאין כי אחר שלא יתואר הוא ית' בכחניות
שכל עניניו תמיד בפועל אין לחקור היתה בריאת העולם לחרי
העדרו כי זה הוכחת דבר מן הכח אל הפועל שהיא מכח לפועל אינו
שנוי בחק הנפרד וכת"ם ה"רב וסייעו בעל נוה שלום בח"ג פ"ו וים
משיכין שחדוש העולם ויציאתו בפועל הוא לענני העולם שהיה נעדר
החניות המורגש אבל לענני הש"ת היה תמיד בפועל שהיא מצויר
בציורו ית' וידוע שהניות זה הוא רוחני וטוב מהניאותו המורגש
וכת"ם בעל ד' בח"ח ס"ב ואין ענין החדוש אלא במגלה דבר שכבר
היה מבוסה וז"ם כיון שנעקר תהו וכו' אלא היה החדוש אלא הסרת
התהו מהניאות המורגש והגלות מה שכבר היה בהניאות
הרוחני • גם אפשר לומר שרמז אל הנאמה הסבלית
שהיא מסבלת כל טבע שמים וארץ אלא שאין פעולותיהם נראות
בהיותה במסך החמר המונעה אבל כשהחמר נעדר מן העולם
תגלה ותראה מלכותה וגלותה וזה בחיתה • גם אפשר
לומר שרמזו לענין ישראל שבהיותם בתוך האומות הנק' תהו
וכהו כדלעיל בפ"ב סימן ה' לכן לא היתה מעלתם נכרת אבל
בסילוקם תראה מעלתם וכדאמר לעיל בפ"ו ס"ו שתורתו של עשו
היה קיים לא היה תורה של יעקב מתפרסם :

נעשין כלים הוא הדבר שכתבתי בסימן הקודם דק' להו
מלת ויכלו לזה מפרש ר' חמא מלמען כלי אלא שבריה ליה דקרי
למאמר מלאכה כדלעיל • וענין העשותם כלים הוא היותם שלמים :

כיצד ברית הק"בה את עולמו שתים דבשמים וארץ קמיירי
מדקאמר עולמו שתים ושוב דקרא דויכלו השמים
והארץ קיימי ותנא ר' דאמר כ' נוקבות יותר בשמים
שהם מתים ומים לדעת רבים כדלעיל בסמ"ד ותנא"י שלש"ו אמר
השמים והארץ ו' שהמתם והשלג
הפתוכים יחד נבראו שמים וארץ
ואין זו סבר' חכמי הטבע וכן
כתב הרב כח"כ פ"כ וכן נראה
מהרמב"ן בפרשת בראשית ועוד
כתב הח"ר ס"ט בפירוש המורה
שם שהם היו משותפי החמר
והיה הכל נגחי לו הכל הוא
ונפסד אין זה מוסכם להם ר"מ
ור' פליגי בה לקמן בפי' כ סימן
י"ג כתם"ם שם כ"כ ומיהו אפשר
דהכא לא מיירי אלא בעולם השפל

כיצד ברית הק"בה את עולמו שהם דבש"ה וחיטין לו תנן משכחל אדון
חנן היתה שם מיתות נביאים וספרים היתה נקראת ותני עלה
בתוספתא שמחמת הושחת העולם ובבריאתו עולם מחמיצותיה
נברא וכו' וכ"ז בעולם השפל דוקא מיירי ומהתו' שמים שם ומים
אדון רחיה דס"ל שמים וארץ משותפי החמר כי לא יחוייב שהם
ומים השם ממין שהם שבעו' השפל שאפשר היות ביניהם
הבדל רב כמו שבחלת כין שהם היסודי והשם המורכב :

כיצד ברית הק"בה את עולמו לא נתברר לי למה נכתב זה כאן
דחף על גב דתויכלו השמים והארץ קיימי ס"ל ליכתב
לעיל נמי ברישת מכל המאמר המדברים בתכן הבריאה ושם
כפי' הכ"ל בשמין הקודם בשטת הרב תני שביר דתשום דקאמר
ר"ח לעיל שהעולם נברא ברגע שהך מאמר זה שלא נברא אלא על
ידי פקיעות שהיו מפתחים והולכים ולפי"ם בשמוך דעולמו
השמים וארץ קאמר"ל דלהכי מייתי לה הכא דדייק מלשון ויכלו
שהשמים והארץ היו נכללים בפקיעות ההן וכלן חמר מ' :

כיצד ברית הק"בה את עולמו שטש השתלה תוכן הבריאה אין
היה כלומר שם נברא כל העולם בנקוד אחת ולא נתלה
חלק ממנו קודם לחלק אחר אז שם התחילה הבריאה מכך מ' ואחר
כך היה הרחיב והולך וכיוצא בה התחיל וכבר בא זה המחלוקת
בגמרא פי' מתמניעיתו נברא וי"ת מן הגדדים וכו' וזברגוהו לעני'
בפ"ק ס"ט ותוכוכת ר' דאמר נטל שם ושלג כו' היה דוגמת החו'
מתמניעיתו נברא כלומר מכך מ' ולא מגדדים אמנם אין סיום
מקום שם היה מתמניעיתו אז ממקום מ' והוא שנטל כ' פקיעות
שם ומים וערבן זה בזה ומשם היה מותח והולך על דרך שאת' בפ"ב
דחגיגה בשברא הק"בה את העולם היה מותח והולך כך' פקיעות של
שתי וכו' ות"ם נטל כ' פקיעות פי' שבתחלה ברא כ' פקיעות של שם
ושלג ומהם ברא העולם ואמנם אין זה מנוגד למתלה אבל
מורחיה קאמר קושטא דמלת' ופליגא אדפ"ק דתני והארץ נבראת
מלשון שתתת בשם הכבוד וכו' וכן הוא לעיל בסימן הנזכר דמשמע
מינה מלשון דוקא ולא תקשה קושית הרב בח"ב פכ"ו בתמיה ר"ח
על מאמר זה דהכא לא שלטו מהיכן נבראת לשיטתם דס"ל כי
הברית הוא שנברא מן' דבר שבתחלה בכאן לא היתה
אלא תוכן הבריאה ואבל מורחיה קאמר קושטא דמלת' ופליגא אדפ"ק דתני היכי הוה
קא על פי שהיה אפשר שנברא כלי קדימת דבר אחר וד"ח בשיב
לענין השתלה שאינו כן אלא מד' רוחות והוה כדעת האו' מן
המדבים נברא וד"ח הוסיף ואמר ו' וכל זה כשנדוקה לקושית הרב
על ר"ח אבל לדידי לית קשיא כדאתיבנא שם ופ"ז אפשר לפרש
גם כן דשתלת כיצד ברא הק"בה את עולמו כוללת ב' דבריס
האח' מהיכן נברא והב' כאיזה בד והוא השוב ר' לשאיתן ור' אוי"ת
מודים בחש' שהשלג ומים היה אלא בחה שהיה הבדיל אלא שאמר
שהתערובת מ' נברא חלקו שאינו כן אלא שהתערובת החם והשלג
הניח לד' רוחות וכו' וחה יותר נכון אלמלי ות"ק דה"ל ל"ת רחיים
מהכתובים או ממי שהעיד ר' דאמר מאם ושלג דאי מפני שהעולם
מורכב מאם ומים גם כן ה"ל להקדים עפר ומוייר : **נטל** אם
ושלג ושהשלג נברא יסוד העפר כדכתיב כי לשלג יאמר הוי ארץ
והם המוייר : **ארבע** לד' רוחות שהניח ד' פקיעות לד'
רוחות והיו נמתחים והולכים כל אחד לכד חבירו לכד פניס עד
שנדבקו זה בזה ונגמר העולם ונראה שהעמו הוא שאלו
בוסד ממקום אחד היה מותח והולך וינטרד הקדוש ברוך הוא
אחר כך לנעור בו שלא יתתו יותר מהראוי כדאמרינן בגמרא
אחל עבמו שבבר הוכחו יסודותיו לד' רוחות הרי נתן

לו קבב שעורו ולא יתתח לבד חוץ לא לנדדון ולבד פניס עד שיזקקו
זה כוח ורבי תנחומ אומר ד"מ כב תעפ"י סלע יתתח לתרכו ולרחכו
לפסר שיתתח לבד מעלה ומטה ולוה הוסרך להניח ג"כ לבד מעלה
ומטה פקעיות לניין מקומן ולר"ח לא תיכשרך לכיון דלאינו מותח
לתרכו ולרחכו לא יתתח למעלה
ולמטה גם כן:

ואפשר כן הוקשה בשיטו
קיחף לפסר לפוס
פקעיות בבת לח' בסמ פקומות
רחוקים והיה שלה על טפשת כי
לא ידע כח היולר שפועל במאמר
ולין תגלו ענין מקומיות והוכרך
ר' להסיכו על פי סבלותו שכתו
שהוה יכול בפית קטן ליגע בכל
בדיו עם היותו במקו לחד מבלי
שיתנועע ללבת מכלן לכלן כן
העולם כולו לפניס ס' חסוב כד'
אמו שבכולו תלת עולם ויעב כד'
פנותיו כלחת:

וקרוב לומר שעשם השלה
היה בחיות העולם
מורכב מלבריס הפניס אשר
לבאורה יקשה המסבו מאתו ית'
הפשוט ולפי שים מסיבים בזה
שברכו והפכיות בחלק ע"י
החלבעיים כדעת ן' סינה שכתבתי לעיל בפ"ח סימן כ"ח לכן אחר
שחיבו כן שלח כדעת ן"רמ"ד שבחלות הם ס' עתדו הלבריס ח"ח בטל
שם ובלבו וכו' כי מידו ית' מתם היה וזאת וחבר שהם ובשלב לבד אשר
בהם בכללו כל בדלי הפכיות היסודו' ולרבעתן שהשם שבת הפעול'
בחורבב והשלב שבת קבול התפעלות חם חס ויבש וזה קר ולח
אחבם העפר לחתה לשם כיובש ולחיים בקריות ויש בו שבם פועלת
ובך מקבל התפעלות והלוזר דומה לשם כחוש ולחיים פלחות ות"פ
ההפכיים בכללו בב' היסודות הרחבונים והלו' ל' פקעיות שוכר
שבבר יהיה ההפכיות בבחיב בל הל' יסודות שבם אחוזר מין אלים
שחורבב מחום ולחות והעפר מין ד' שהו' הפבי אין והאחר הו' שוכר
שב"כ יבחן ההפכיות הו' בחיבות שחלבב הל' הבו' ים עוד ב' והוא
טבע העלי והיובידה שהשם קבה העלים והעפ' הפבי חלין והבובש
שם' בזר אחר על בל ענינים חלו ובשלת הדריחבום היתה לוך לפסר
ת"ב החסבם מאתו ית' העפוט ויהיה תשובת"י ת"ם לעיל בסימן
הרמח שלין ההקדמה חחום' שהעפוט לח יחסך אל פעוט בודקת
אלא בפועל בשבע כי הפועל בדבון יכול על ההפכים כמו שבחבת
לבח הדברי ולח יגרע בחות' שהחדם ח"ח הבניסו לבית קטן והוח
שבניחו בבפל רבן תעופה דקה שבחו שידו פעופה בדפוסו לל'
דוחות הבפיים בן היים מעשה לפניו ית':

אין לפון ויבלו וכו' מעום דק' דבשלמו חיבעי ליש
בדבתיבבת לעיל בסימן ח' ולח ס"ל בחירוצי
דלעיל פי' דדחיד לפון בליון:

כמשל למלך ט' שהשל לו' שהמלות והלוכן שבל בעשה בשביל
אחד אשר לוה יעלו עמו וירדו עמו ואיבן מבווינן לעבמן
בעניו הליבה והדיוכן שאיבן לפועלת המלך אלא להנאת יוצבי
העיר ולבן יוציאו בבגדופס ויתפעטו בראשתם:

בריצה גרסיבן ופי' דיבה וחדוה והדיוכן פי' טוכות ורש"י
ג"כ הרבה בדיל' ויתיבט בהדיוכין ופי' נוה למהר
שליחות במרוצה ומעט בהדיוכין שבתן לסם דרך קבה אלא ייבעו

כך עד אלא חטאת וכו' מלמד אלא חטאת כ"ל דס"ל שקלים לסך בים
מקודם והדאמריבן לקמן בפי"ו שקרחום שיהא חדון בבל
דא"ב אין החבל דומה לבמבל שבחבל הניח רבוי דיבה על הקלום
ולא זבר בפי' אלא ענין החטאת שחפורש בתורה ודוחק לומר שבחם
אלא חטאת ס"ל בחי שקלים על דרך שאמ' בפ' הלוקח יסב חדם ולא
עבר עבירה מותבן לו שבר בעושה מהוה כי לא חטאת תלך בפניות
שבפניות בווה וכעשירית סרח בדמי' בפ' אל"ף וכחותה שבם אלם
שהחתין מחטאת חטוב בעושה מהוה:

והיו המלות שהלכים שחזלות שחלו הן' ככבי לבת
שם' חבב"ל שהם סובבים הכדור על חבור' כי"ב
מזלות שבם טלה שור תאומי סרטן וכו' שבם תמיד ו' למעלה מן
האופק ושבם למטה בעודם ון' ככבי לבת יש בל אחד מהלך
מיוחד אשר בו הוא סובב התבורה הגו' ויש גומר הסבוב בזמן

מועט ויש בזמן מרובה מחבורו ח"ח יש מזל שבומר שלושו וכו' וז"ל
שבבה שהלבת י"ב מזלות וכו' וגם כתחל"שברית היה שהלך הכוכבי
שהו' מתחלף זה מזה בקדימה ואיחור ודחי אלא שלח היה בדרך אחרוב'
ובמתינות בחו שהוא עבשו:

דרך קצרה ובמהירות תרתי
מילי ניבזו שהחד
שהדרך והמסלול עבמו אשר בו
יסובבו בגד החבור' הבו' יהיה קבר
וזה מחלוף שבב' בגלגלי' כי היותר
פנימי דרבו יותר קצרה והב'
התבועה בעשים שתיים בחוזה
בתבוע' שלבבה שתבועתה בחוזה
מזולתה:

סבבן דרך אחוזה לעבם
אלם דבוח לו סיבין
המזלות נומרין שלוכן בשהרם
שבחדום המזלות יתחדשו דברים
טוביב בעניו הפירות וזומן
שתתחדש לטובה בלבד ולו היו
הולבים בשהרה אפשר שיהיה
שלבבי לבלו חדשים לו פחות
והיבו מוביב שבבה והחדשים
לימים מועטים כי זה לא היה
תעלה ומוריד לחשבון הבריך
לשולם דחה לבו שתחבה הפנ'
שם"ם יום לו פחות: **סבבן** דרך אחוזה והיבו ויבלו שהחיים
שהחרן לפון מבה שבאתי' קרה בליון ושבה בתבועתה בחבוא אלם
והא הל"ק דהיבו מחורות שבטלו מאלם בדלקמן בפ"ח דהבבו לון
מחורות דשתי' ניבזו אלא לור שבברי' ביום רחון ושם שהיבו מזכיר
ענין זה דר' אפס לקמן בהדי' דברים אפשר שהם אלא חסיב אלא
דברים שבטלו מתם ושבת ליבא בטילה אלא לחזור דרך:

יש מזל שבומר הלוכו הלמון מורה בדעת חבמי ישרא' דפס חיים
שחשבו אלבל בקופ ומזל חזור ולפ"ז ס"ם חלוף מהלבם מדרך
קבוה לאחוזה שמתחלה לא היה דרב' כדו' שבלבל בקו הבו אלא
לבלדי ואח"ב שם דרב' בקו הבו' ות"מ יש לידחק ולפ' שמזל נומר
הלוכו על הלוכו המקדי אפשיבב פ"י בגלגלו התיבו וחלוף דרבן
מקבר לאחוזה' שמתחלה היו בגלגלי פנימיי שדרבן קבר כלפי':

יש מזל נומר הלוכו אפס"י שאין לפון מזל טופל לפי שאחת אלא
כי"ב מזלות הבו' הבה דרבם ז' לל לקרות כחה פפעים הבבב
בשם מזל וכדאמר לקמן בסימן ז' אין לך עשב שאין לו מזל וכו'
וכן בתב הרב בח"ב פ"י:

בגון בבב אחת שבבת אחת שם"ם יום שהוא סובב האחן וגלגל
המזלות כי"ב בשם"ם יום שם"ב מזלות ם"ם משלות יום שובב בל
מזל בחדם מ'מעלה מ'בבל יום והלבבה תבועתה מהיות שבבל אחד
סובבת האחן ושוברת תחת גלגל המזלו' שהולבת י"ב מעלות בבל
יום וזה השאר ודע שבל תבועו' או מן המזרח אל המזרח הוא שאבו
רואים השמש ויהיה סובבי' בעו' בבל ב"ד שעות מן המזרח למערב
אין זו תבועת' העבמית אלא גלגל היומי שחקיף על בל הגלגלים
תבועתו ממזרח למערב בבל ב"ד שעות ובלם יתבועעו עמו בהברח
תבועתו בגון בבב אחת ולא הזבי בלן בבב אחר בבל לפי שתבועת'
מהירה מאד שבסובבו בעשרים יומים וזה פפיטה שאין מבה ובליה
דהשתא נתי בהחירות גדול סובב:

הון מן בבב בגה ליסב לגון אחן יש לפרש דה"ק בלם סובבים
פתה נתי בהחילות שוה תקיף בבל יום וזה בבך וכו' וזלת
בונה ואתדים שהם הם שאחרים מאד ולנגי הבך לבד הוא דקריבן
ויבלו לגון מבה לא בחהרי דאפשי דרך קרבה הולבי ס"ב מה שהיה
מבה בחטאת אדם היה בלבבה וחאת שתתחלה היו הולבים בהחירות
גדול ושתה שתאחרי זה בשלושי יום וזה בשב"ו אחן מבגה ואתדי
שדרבן אחוזה מאד דהבך ודאי שתחלה נתי בדרך אחוזה היו
הולבים ולא קרבן בבו לגון מבה דשתחלה נתי טבעו בן היה
לפפ"י שיהיה שתה שוש תריבות ושתיבות יותר ממה שהיה בהן
שתחלה בודאי מ"מ לא יחפוש מבה:

ובעי שאלה לפי הלגון יר' דר' הושעיה קאמר לה דק ליה
מילתיה דר' אפס ויותר נראה שהיה שבות הבות חכם
אחרון שהיב החיתרא: **בנות** שוה שלונה לבבות
שעות פירות לג' שנים ולבן קדוש שביעית בוהג בהן בשנה
שנים על שביעית שהגמרות בשנה שניה חנטו בשנה זו'

ובחר

וכתר חכיטה לחלין: **בנות** סוס וכו' מסוס דדרשינן ויכלו לשון מכה ופי' המכה בתנועות הסמיס פירש גס כן כתרן סהן חלו שבתחלה עשו פירות כיומן והשתא מתאחרות כ"ו ותע"ג דמכת הארץ מקרית מלא תרורים החלמה וגדולה תזו דרשינן לקמן שתהא מעלה זכוכים וכו' ניחא לתתויי הא שהמכה לחזר טובתה ותועלתה דומיא דמכת הסמיס הכו' **ואותן** היוס עשו פירות כיום שנברתו שכל הדברי' בכניונן ובקות' נברתו כדלעילין בר"ה מדכתיב תדבא הארץ עץ פרי עושה פרי הלא שתח"כ בתקללה הארץ בחטא הדם: **לעתיד** לבא ליחות הסמיס: **בכתו** של עולם ירפא תף על גב דפסטיה דקרא אית, קאי סירפאם ה' מחולי גלותם דריש ליה לתכתו של עולם תטעם יתור הכתוב דכתיב כיום חבוש ה' את שבר עמו הא תו שנין למ"ל אלא קשה היכא כתיב שהם עולם דניחא דמכתו עלה קאי דהי מסוס דכתיב ובתן מטר זרעך אשר תזרע את האדמה וכו' מכתה מיבעי ליה ושמא בכוי דמכתו ה"ה בעי למידרש ית"ק מחן מכתו אשר הכה לעול ירפא וחוקתי' בתכתו של עולם ולא בחכת מיתת האדם מסוס דלעיל דכתיב ובתן מטר זרעך וגומר בברכת העולם והפירות מיירי:

נשתכללו סמיס וארץ מויכלו קתדר דלא ס"ל לשון כליון כדר"ש דלעיל ולא ככל הדרשות דלעיל ול"ק מאי ויכלו כדלעיל דלשון שכלול ויופי הוא וכוותא הכתוב לומר שהיו מיופים בתולדותיהם שנתחדשו בהם אחר יצירתם אחת ולבנה ברקיע ואילנות ודשאים בג"ע בארץ ולכבי נקט ויכלו ולא כשלמו דאז לא יורה הלא על גמר המלאכה אבל ויכלו יורה על שכלול כדמתרגמינן כלילת יופי מכללה בשופרה וגם אנן תרגם ויכלו ונשתכללו שזה היותר קרוב אל הפשט ומה שפירוש שהשכלול הוא סמיס אחזה ולבנה וכו' ולא שהם יפים מכל עכשיו דהא למ"ל פשיטא שהם יפים הלא דאתיא לאסמועינן שע"י תולדותיהם נשתכללו יותר ממה שהיו בתחלה וקרא ה"פ ויכלו השמים והארץ

מכוללים עם כל נבחם הנבחים הם המשכללים אותם: היכותב רש"י ז"ל משוכללים היו שמים וארץ כבר ביום ו' ומותחי' והולכים עד סוף לחשיכה מיד ויכל אלהים בגמר בהן והעמידן ולפ"ז לא יתכרך לומר שהשכלול הוי יפויים בתולדותיהן הלא שאתר משוכללים לומר שהיו שלמים ויפים ועכ"ז היו מותחים עד שהוכרך לגזור עליהם שיעמדו ולחבשם נמי קאי שכלם היו מותחים ומה שכתוב להשתיעבו הוא זה לא שנגמרה מלאכתן דהיינו ויכל אלהים:

שלשה נבחים הן נבח בכל מקום הוא ענין רבוי המזון חיל מלשון מין שיהיה כמו נבח המוס שהוא המזון הבבים והגלגלים וכן נבחות ישראל ובכח מלחמה שהוא רבוי לבשים והכוכה הזה שבע הלה נמלא ענין הנבח והרבוי שם בשמים וכארץ בשמים ככבים גלגלים ומזלות וכארץ נחתים ומחשבים וכ"ת וביולת ושם בתלמידים שהם המון רב ושם ביסורין על דרך רבים מכוכים וגו' ויש מיבים רבים בהן ובדלמר הרבה נבחים מיבה וכו' לחכל ים לית טעם הזה למאי לחת למאמעינן דע' נבחים הן הלו ועוד דהא מיבה טובה בר מבני בנין נבחות ישראל ונחמי לא חשביבהו דאי משום דבבלל נבח השמים והארץ קיימי תלמידים נמי בכללם קיימי ול' שוכר נ' הלה שדרבם בן תמיד ובריבים היות בן כי כל נבח השמים והארץ בריך מאד ליאוב העולם ושם בקבר עם זה שהלו בפקד ה' משם לח היה העולם מתקיים בעודע וכן התלמידים קבוץ רבויי בריך להעזר זה מזה על דרך מרב אל הבדים וכו' ובדתכן עשה לך רב וקנה לך חבר ועוד שבריך רבוי תלמידים בדי שיבא ה' משם לאורה וכמ"ש לקמן ס"ג פ"ב ה' משך מבא בבבים למקרא יובאם ק' ק' בבבי' למשנה יובאם ו' בבבים לגמרא יובא ה' וז"ם עד יוקם חלופי וגם היסורין רבוין בריך לאדם להסיבו בתשובה וכל עוד שיבבו היסורין באדם ירבה טובו וכבר דברנו לעיל בפ"ט בתעלת היסורין נבי טוב מאד זה מדת יסורין: ואפשר לומר על דרך דרש שה"כ שבקשות התבבים לנבח נבח בעולם הוא תנ' מיבים שה' סרודפים אחרי הבלי העולם מהמועיל והערב וכו' ה' נבח לבמים ולארן שכ"ז הוא מהכללות

אמר רבי יהושע בן לוי נשתכללו שמים בחמה ולבנה ובמזלות ונשתכללה הארץ באילנות וברשאים ונן ערן ר"ש בשם ר' יבל מבוללים היו המעשים והיו מוהחים והולבים:

וכל צבאם אמר רבי אלעזר ג' צבאים הן צבא לשמים ולארץ וצבא לתלמידים וצבא ליסורין צבא לשמים ולארץ שנאמ' ויכלו השמים והארץ וכל צבאם צבא לתלמידים מנין שנאמר °כל ימי צבאי איחל עד בא חליפתי עד יקו' חלופי וצבא ליסורין מנין שנאמ' °הלא צבא לאנוש עלי ארץ וכל °צבאו של אדם אינו אלא על הארץ ומה הנייה יש ל"ו וכימי שכיר ימיו נחמן בריה דרבי שמואל אמר אם זכה צבא לו ואם לאו צבא עליו בנה בנין ועלה בידו צבא לו נפל ממנו ומת צב' עליו אכל פחו והנייתו צבא לו עמדה בתוך גרונו וחנקתו צבא עליו: הרבה צבאים מינה הק"בה לארם הורח להבוע °דקיון שלו הרבה רוכים הרבה אריות הרבה נחשים הרבה שרפים הרבה עקרבים ולא עוד אלא כימי שביר ימיו בר סירא אמר אלוה העלה סמים מן הארץ בהם הרופא מרפא את הטבה ובהם הרוקח מרקח את הטרקחת:

אמר

מלא חיסר בהמבכה ג ח בספר סיסון דף י"ח

ל"ג ומעבדים

ה' אחר שנתבאר שכל פעולה טובה היא תולדת הנפש וכמ"ש לקמן גבי שה תולדות נח פירותיו של בדיק מעשים טובים וע"ז נבח ליסורין: דרך ג' שנבח לשון זמן כדרך הפסטניס וה"ב בג' שלו דברים נתבבים לה' הזמן כי הוא המספיק בהוכחתם לאורם שם הדברים הטבעיים בסמיס וכארץ כי לכל זמן ושם לתלמידים שבריבים שנן של תלמוד השלם וכמ"ש בפ"ק דע"ז עד מ' שנים לא קלי לימים מדעת' דרבים ושם ליסורין שקטוכים לזמן כדאי' בע"ז פ' רבי ישמעאל נבי וחלאי רעים וכחמנים: **ג** נבחים שם קנת קנה דאית ב"ג דלא כל נבחם קיימי' מה טורך להוכיר ענין זה לפי' הכתוב ושמא משום דלא תיק' לן דוכל נבחות' מבעי ליה לי"ו דג' נבחים לחוד הן דנבח סמיס וארץ חד חסיב ואית ב"ג דה"ל הוה לאמר לקמיפ' כ"כ מה סים בסמי' בריייתן מן השמי' וכל מה סים בארץ בריייתו מן הארץ ת"ח כיון דשמי' וארץ קשורי' זה בזה כתי' ל' כל נבחיהם נבח ל' מיקרי:

צבא לתלמי' אית ב' דקר' דמיניה נסיב לשון' ליסורין קדים בחיוב לקדי' הבח לתלמידים דוושרין מיליהו וכעי להחריך נבחה לחנוס עלי ארץ: **שנאבר** כל ימי נבחי חיחל דלא ס"ל נבחי לשון זמן כדרך הפסטני וחליפתי על המיתה מענין כריתה או הליכה הלא נבח ממח וחליפתי לשון חליפין ממש ולכן פי' נבחי נבבה תלמידים ולא נבח יסורין דהשתא תתי ספיר חליפתי דהיינו תלמיד המחלה מקומו ה"ם עד יקום חלופי ותהי' כוונת הכתוב לפ"ז שלהיותו מת ולא יקום עד בלתי אמי' לא יקיבו כדכתי' השם לבן ייחל כל ימי נבח תלמידיו עד ימלא ממלא מקומו תחר שהוא הולך ולא יבוב עד תחיית המתי' וה"ם שם ימות גבר היחיה מיד הא ליתא ולכן כל ימי נבחי חיחל וכו' ה"ג ה"פ כל חיבת תחיה לחדם בשמות הוא בבבל ימי נבחי חיחל וגו' כי המעמיד תלמיד הגון חיבו מת כמ"ש ז"ל וכל זמן שמורר הלבה משמו שפותיו דובבות בקבר בהחיית בהשם רבה: **שנאבר** הלא נבח למנוס דם ל' נבח ממש ולא זמן וה"ב מחי הלא נבח למנוס עלי ארץ דמשמע קנין ותוספת דבר אחרב' השם דברי תרעומ' הם ולא שייך השם למי' נבח תלמידים ולב"ה נבח יסורין והבחוב שם ולא חש לפ' נבח יסורין שהבבר כרוח שעל נרעותיו היה קורח תגר גם חש"ב גלה הדבר בחומרו כן הבחלתי לי ירחי סוח: **וכל** בביונו וכו' הסתם מפ' בע"ז דנבח מלשון בביון וחפץ חעפ"י שלמעלה דרשוהו מלשון נבח ממש ומיירי דמייתי הבח הלי קרא מפ' בו כל דמני וק"ל דה"ל ד"ח כל בביונו וכפי' רש"י מבחתיב ד"ח וכל בביונו וכו': **וכל** בביונו כל חפבו ותחותו כתו לעושים בביונו דם ק"ח דמגלה נבי לעטרת נבי וה"ב שחמדת האדם תיבה שלא בעסקים חומניים חיך יבבה בית חיך יטע כרם ושה הבחה לו בכל זה כי בחני יתיו יעזבנו **אם** ובה נבח לו לא דריש נבח שלא בפשוטו שהוא נבח החרן ועניבה והיים נבח לו מסו' דבתיב נבח לחנוס שנבחים שהנבח הוא לאדם ולחועלתו והוא ימשול בו לפעמים ודריש נבח עליו מדבתיב חסר וו"ד וכ' על כתיב וקרי עלי והטעם דעלי בי"ד נתשך

ז אמר רבי סימון אין לך בכל עשב ועשב שאין לו טול ברקיע מכה אותו ואומר לו גדל הה"ד הידע חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגו' לשון שושר התקשר מערנות כימה או מושכות כסיל הפתח רבי חנינא בר פפא ורבי סימון אמר כימה מערנת את חפירות וכסיל מושך בין קשר לקשר הה"ד התוציא מזרות בעתו עש על בניה תנחם רבי תנחום בר חייא ור' סימון אמרו טול הוא שממזר את הפירות:

רבנן

וכרו הפלוסופוס כי לירח כח מוסיף כיסוד המים ולשמש כיסוד האש וכו' ת"ח לפרש כל עשב כל פרטי שכל תפות ותפות יכי לו מזל מיוחד כי זה לעגן ולקל מכותר: **אין** לך כל עשב שהקב"ה כפ' הכ"ל דלפ"ז וכ"ש יהיה מזל לכהמה ולריך לתר בכהמה דוכתי בהמה ליה לה מזלה ותירון דכרי שחסור לשחטן ולי ל"ק מידי שמזל הנחתים חיכו לכל חים פרטי חהם חלה לכלל כל מין ומין כדלעיל וכ"ש לפי שפי' חול בכל החיים בכללו וח"ם בהמה ליה לה מזלה הוה חיתים הפרטיים שחין לכל לחד מזל מיוחד כלחדם שים לכל חים וחיים מזל: **שאין** לו מזל כבר כתבתי לעיל בסימן ד' אות ל' יכירו בכבב בפס מזל: **אין** לך עשב גרסת בעל ד"ח חין לך כל עשב מלחטה שחין לו מזל חלחטה חכה וחוחר לו גדל חכה וחוח לו כוש וכר' חסוכם דלמ"ל להזכיר חטה ותעלה דפשי שהעשבי לחטה וחמולות למעלה ומה טורך לוחר לוכוש כי להפסד חין טורך חזל כי בסור כל הגדול מעליהן יבשו ולחקן גרסתו י"ל שחטר חטה ותעלה לוחר פעם היות כן לח יהיה היות חמזל העליון לטורך העשב החחתון כי מלד סיוחו חין קיים וחחר שחוחר לו כוש שחפי' בזמן היות לו סבות הלחיחה חתגלגל חיון שפס שחינה חמזל ליבשו חו שהכוכה שכחו שהלחיחה כהפנת הס' שהניח חמזל עליו כן היוכם הוח כהפנחה ס' שחפכב שחמזל ייבשנו לטורך חה: **והתקשר** מעדנות כימה חילרי דמייחי כידעת חקות שמים ללמוד דכל עשב יש לו מזל לגדלו חת' וחזיל הכי קחלי דסחיכי דעסקי כמי כספט חמולות על הפירות חעס"י סימן מזל לכל חין ומין: **כימה** מעדנת חת הפירות וכו' כפ' הרוחה גרסינן חפי כימה חחר שחוחל כחתה ככבים חחרי לה דחיכנסן וחחרי לה דחיכדרין והן חזכ מזל טלה כדחמרינן פתם חתי עם זנב טלה והח דקחולה לה חכתרה דחמרה לה הב לו כבי שכשעה שכנס הק"ב להכיח חכול לעולם נטל כ' ככבים חכיחה והכיח חבול לעול וכשכנס לסותה נטל כ' ככבים חן עם וסחמה וחסחי טעתח חחרינן בפרקא קחמ דר"ה דלר' שחכול היה כחייר מזל כימה שוקע היה ולר"ח דחמ' כחרחסון מזל כימה עולה היה לגרם דס"ו ופירושו חו חיכב לגרם חתום ופירושם' חכל כסיל לח נחפך' חחיכות ות"ח ידענו דכימ'קר וכסיל חס כדגרסי' חתם חחל חחת' סל כסיל לח חתקיים טלחח חפני נחתה סל כימה ואחלה נחתה סל כימה לח חתקיים טלחח חפני חחתה סל כסיל ונחירי מי לחו עוקנה דעקרנח דחנח כנחר דיכור כל דהוה טרקא ליה עקרנח לח הוה חיי ויכיו דחחזו ליה לחיוב התקשר חעדנות כימה ועקרב היכו כימה הכי כדפרש"י והשרוך ות"ם דחחזו ליה לחיוב יר' שחחר לו ה' חחס יוכל לחסרו כזיקים שלח יזיק כחו שקברו ה' לעוקנו כנחר דיכור חו חיכיון לח"ם כחן שכימה חעדנת הפירות וכו' וחפשר דכסיל יהיה חמזל חחזיים שהוח שכנגדו סל טלה ולדברי הר"חם דכתוב בסחוך הוח קשת שחחלתו בהחתלת הסתו וחפשר הוח וחין לפק' לחם כן היה רחוי חיכיה העולם טוכן כניסן שהוח חדשו סל טלה לחר שהוח קור מחד וכזמן חחלת כסיל יהיה חם וחלדרכת העולם טוב בקור וחום כניסן ותנכורת החום הוח בתקופת תחת ותנכורת הקור בתקופת טכת חת"ם שחחלת טלה כניסן וטור כחייר וכל מזל בחדשו חיכו שהוח לכדו חשכב העולם בחדש ההוח כי בכל כ"ד שעות כל י"ב מזלות טוכבים בעולם חלח שכניסן טלה עולה על החוקף כחור הבקר עם השחם ושוקע בעליתו כ' שעות וחחריו טור כ' שעות וכן כלם עד תושם בכ"ד שעות כדכתיב רש' וקתום בפרקא קחמ דר"ה ח"כ סחם סובבים בכל י"ב שעות כל ח' שוקע בעליתו שעה ח' כפי' בעל הערוך בע' כתם חחנם בחדם חייר חדם עולה בנקר עם השחם

וכסיון

ע"ב בשרטוט

מסטרו לכון יחיד לומר שכל לחד מחקי השמים שהם חמולות שהם שם לחק קיים הוח טוטר ויש לו חחבל מיוחד כחרן ולחינו רחוק ל השכל היות מזל חיוח חמור על כל חין חיוחד חשפירו' כלחו חחמר שהשפעת חמה כיוחד מועיל לחין התפוחים וכח לכנס לחין הסחרונים וכיונא וכן כתב

ע"ב חמוש נחר
ע' לח חח שם
ביח חלוח חח
ערך עש
חפט ישרוש

רבי שלמה בן יצחק הצרפתי ז"ל בפרשת בראשית בד"ה ויברא אלהים את התנינים הגדולים וגו' כתב כחלק ב"פר' י' שהשל חתנגב בכחו' הסופעות חן הגלגלים ח"ת לחין לך עשב וכו' שכוונתם כזה שחפי' חיכי הכוכבים חיוחדים לכל חחד חזל חיוחד לו ולכל חחד חזל חיוחד לו כפי חכחו' בחלק ב' כת ב' ח' חיוחד כחין ח' כענין בכחו' הנעשה חח' וכן

ע"ב

וכסיון תלמוד וכן עז"ס כל מ' שולה בכבד כחדש מ' ולכן כימה יתקן תמיד המתח של כסיל וכסיל בנתה על כימה שמתיקן משתשות בכל יום תמיד וסבת התחלפות הזמן מקור לחוש הוא לחלוף מהלך שמש שבקיץ מהלך בנגב הרקיע וכמו שזכרתי לעיל בס"ן סימן י"ג והר"ר ס"ן חשב שהקור והחום בקיץ ובחרף כמשכים מכימה וכסיל ופי' בכי' לתיוב בתע"ס שכסיל הם ככבים השולטים בתקופת תמוז וכימה הן ככבים השולטים בתקו"ט בתע ועים הן השולטים בתקופת ניסן ולא את לבו לשונית שנו' דעים כתר כימה תולה ואין יודע עים ממשלת ניסן וכימה בטבת • והר"מ בפי' תי' בס"ם פי' כימה וכסיל על המזלות הדרומיי' והצפוניו' וכ' שהקיקיון לפ"ז תו' שתלה עוקצו דעקרבא כו' שחשב דעקרב' הוא מזל עקרב ולפי שעקרב עולה עם השמש בחשון שהוא סמוך לתחלת החרף פי' כן ולפי שאין לזה ענין עם מה שקדם מחמתו על כסיל כו' פי' הכוכבים עז"ס וכ"ז בלתי נורך והוא דרך דרש דכימה וכסיל ליכו שלא כ"מזלות שמטבעו של זה לחמם ושל זה לכנן כדפי' וכמו שהוא עכשיו פיר' לפי התקשר מעבדנות כימה כת"ם בשמוך והיותר קשה בחומרו שכימה מהדרומיות ועם מהצפוניות עם תו' שם דעש בתר כימה תולה וכימה בעלת הקור ואיך תהיה מהדרומיות

כימה ומעדנת הפי' פרש"י ז"ל שכימה משמשת בימי הגשם ומכנן מחלטות שלא ירקבו • כסיל מוסך בין קשר לקשר כשהגבו הפירות בתילן כמן שאריס קשרי כלי"ן שחמי' מוסכן ומגדלן וכן קשרי שבלים מגדלן שחמה והגשם מעדנתן וזה מוכן על פי מ"ם לעיל ד' שכימה מכנן וכסיל מחמם ומודע מאר הוא דרכו של קור כשמיבו מרוב' לעדן הפי' בטבנו שלא יבשו ויקשו ודרכו של חום כשמיבו מרובה לגדלן שהחום מקשר הדברים ופועל בתיכותו ע"ד וחמנך תבואות שמם וע"כ בהתחזק לגתו של כימה עם חומו של כסיל יתעדנו הפירות וינדלו לחמם מ"ם שכימה משמשת בימות הגשמים לא הכתי שהוא משמש בכליום כנ"ל וחדש ממשלתו הוא בניסן ואולי טעו' בגל בספרים וע"ל בימות החמה כי תעם' שהעולם חם מאד לגתו של כימה תעמי' שתילנו מהרקבון ומדברי מתיר חיוב במכ"ר נר' שדעתו לפ' מוסך בין קשר לקשר, עכוב הגתיחה וקשירה שכל מ"ם הוא החתת ות"ם ז"ל במת' מעדנו' כימה דמקטרא לפירי לא יחלוק על מ"ם כי אפשר זה בזמן הקור המופלג בסתו שגו יהיה נכתו של כימה מקמטת הפירות ות"ם כמן מעדנ'הוא בזמן תמוכב: **כסיל** הוא שמתי' הפירו"ר ל' שתזרו'הוא מוסך כן על שמחזר הפירו"ר ל' שמגם'וזורה מותן שיהיו נקיי'ולא ירקבו וברח'דסיבו כימה מדבתי'בתרי'ועים על בניה תנח'ומוקתי'

לה בזנב טלה כדלעיל וזרך כימה שמעבדנת הפירות כדלעיל: **הן** בכלל כרייתו של עולם הן • ובכל הק'בה עושה שליחנו'ו אפילו על ידי נחש אפי' על ידי יתוש אפי' על ידי צפרדע • ר' תנחומא אמר לה בשם רבי מנחמא'בי ברכיה בשם רבי חלבו ר' אחא הוה משתעי ר"דרין עובדא חד בר נש הוה קאי על כיף נהרא חמא חד °עורבן טעינה חדא עקרב °ומניות יתה נהר' כיון דעבר' שליחותיה אהדרתי'ר' לאחרה • רבי פנחס בשם רבי חנין דצפורין אמר עובד' הוי' בחר נבר דהוי' °קאים °למהצד בהדא בקעתה °ביה °טרפא המא חד עשב ו'לקט יתיה ועברי כלילא לראשיה °אולא חד חויא ומחא יתיה וקטל יתיה אתא חד נבר וקט °למסקר בהחוא חויא • אמר תמה אני על מן דקטל הדין חויא אמר החוא נברא אנא קבלית יהוי' הלה אפוי נחמא להחוא עושב' עביד בליל לראשי'ר' אמר מן קושטא את קטלת יתיה אמר ליה יכיל את מרים הדין עושב' מן ראשך א"ל אין בין דארים יתיה • א"ל את יהיל קריב הכא ומרים הדין חויא בהדין חוטרא א"ל אין בין דקרב להחויא חויאה מיד נשרו אבריו • רבי יצחי הוי' יושב ודורש בפ"ח עירו ראי' נחש מרתיע ובא והוי' מרדף מן דין סיטרי ועו' הוה חזר מן דין סיטרא אמר זה הולך לעשות שלחותו • מיד נפלה הברה בעיר פלוני בן פלוני נשכו נחש ומת • רבי לעזר הוה יתיב משייל בביר'ר' הבסא אתא חד ארמי והרכיה וקדים יתיה ויתיב ליה • אמר °ליה °דין °על °מנן מיד נפק חד חויא ומחא יתיה וקטל יתיה וקרא עליה ואהן °אדום תחתיך ר' בר אלעזר הוה קאים ומשייל על °משוניתא דימא דקסרין ראי' שם קוליות א' והוה מצנע לר' והות מתגלגלא מצנע ליה ורמי' מתגלגלא • אמר ואי' מוכנת לעשות שליהותי' עבר חד °בלדר ונכשל בה ונפל ומת • אזל פשפשניר' ואשכחוניר' טעין כחבין בישין על יהודאי דקסרין • °טימוס הרשע נכנס לבי'ר קדשי הקדשים והרבו שלופר' בידו וגידר את שרי' הפרוכות ונטל שתי וזנות ובעלן על גבי המזבח ויצאת הדבו' מלאה דם • איה דאמרי מרם הקדשים ואי' דאמרי מדם שעיר של יום הכפורים ותירף וגידף ונטל כל כלי בית המקדש ועשאן כמין °גזר וזתני אחת והתחיל מהרף ומדף כל°פי °מעלה ואומר לא דמי ההוא דעביד קרבא עם מלכא במדברא ונצח ליה להההוא דעביד קרבא עם מלכא בנו פלטין דיודי' ונצח ליה ירד לספינה כיון שירד °מחאי' שילא בימא אמר דומה זה שאין בחו של אלוה של אומה זו אלא במים רור אנוש לא פרע מהן אלא במים רור המבול לא פרע מהן אלא במים פרעה וכל חילו לא פרע מהן אלא במים אף אני כשהייתי בתוך ביתו וברשותו לא היה יכול לעמוד בי ועכשו לכן קדמני סבור הוא שיהרגני במים • אמר לו הב"ה רשע תייך מבריה שהיא פהותה מכל הבריות שבראתי ששת ימי בראשית בה אני נפרע מאותו רשע מיד רמז הק'ב"ה לשרו של ים ועמד מועפו כיון שהגיע לרומי יצאו כל גדולי רומי לקראתו וקילסו אותו כיון שעל'ר' רומי נכנס ל°מרחץ כיון שיצא הביאו °פיוליא °פוטירון של יין לשתותו נכנס יתוש בתוך חוטמו והיה נוקר את מוחו והולך עד שנעשה גדול כמו גוזל של שתי ליטראות והיה מצווה ואומר פצעו מוחו של °אוהו °איש מיר קראו לרופאים ופצעו מוחו והוציאוהו כגוזל של ב' לטראות אמר רבי אלעזר בר יוסי אנא חמיתי'ר' ברומי ר'תרין ליטרין מהכא וגוזלא מהכא ותקל חד לקבל חד ונטלו אותו ונתנו אותו בתוך קערה אחת כל מה דהוה הדין °שני הוה חדין שני פרח יתושא פרחא

נפשיה דטיטוס הרשע

ויבל

כמו שנתחדשו הקטטו'מהטלת החם תעפ"י אלא כיון התלך לגיהן וזה בלתי נזוק לחמנם כוכת הרב היות הם"י שפת כל דבר מתם שהוא המעורר החדום הזה בעצמו ותפילו הטבעי שלולי חפצו כו יח, לח יפעל כת"ם בדרך החוכה בת"ח ת"ם ותפ על פי אלא יהיה נזרה ולולי מתם אלא שהוא ת' יעורר הבעלי חיים בת"ז שכה לעשות הדבר הזה תפ על פי שנדחה בחירי

ג"ל מהגרסות

לו טבעי וכן ענין שליחות הנזכר כאן: **בכל** הק"כ עושה שליחותו ה"מ לתתויי רחיה מנרשה דמתורגים ומפרדע דמצרים כדמיתת לקמן ס"ב פ"י וכן מוימנ"ו דג גדול וזולתם חלה דהתם אקרקי כעלמא והכא אחר דתמיד כוהנ זה: **אפר** ע"י נחש סתין

ערי דשמלת בפסחי ובר דקטניות

כו דעת וחפי' ע"י יתוש שהוא כריה קלה וכשיכתו קלה אפי' ע"י כשרדע שתין לקמן ס"ב פ"י וכן מוימנ"ו דג גדול וזולתם חלה דהתם אקרקי כעלמא והכא אחר דתמיד כוהנ זה: **אפר** ע"י נחש סתין כו דעת וחפי' ע"י יתוש שהוא כריה קלה וכשיכתו קלה אפי' ע"י כשרדע שתין לקמן כספר כעבר הנהר כדאמ' לקמן כספר ויקרא: **ועבדיה** בלילה לריסיה והכו' פשב היה מסונל לרחות תרס הנחש כסגולת התריאקה והוא לה ידע לה תפני הסדר הניח' כל רחמו לכל ומיד הדבר שע"י הרג הנחש אפי' ע"י מקל מרוב תרסיותו והוא לה כחתין שחשב כי כח ירדו עשה להרוג הנחש ולה מסגולת העשב והסירה וקרב עליו: **והוה** מדרך הנחש מן דין שטרח ושוב היה חוזר מתירך ניסף שלה היה דעתו מתקדר כדרכו עד שיפגע בדרך אשר עליו שולח ומזה הבין רבי יהודי שבשליחות היה הולך ע"ל דרבי יהודי היה רודפו להכריחו מלד זה והוא חוזר מזה כחלו היה מכוין ללכת בחותו לד בהכרח: **לירת** דין על מנן לה לחנש היה זה לי וזה מתוכת חז"ל שכל עניניהם היו בשנאה ולכן כל היקר המגיעם יחשבוהו לטובתם וכענין כחוש היה גם זו דעל הכל הוה אומר גם זו לטובה כדאי' בתענית ומה גם שענין כזה היה דרך תגוסות שיגרם אדם לאחר מכ"ם ואפי' חויב אלה דמתת ה' היתה: **ואתן** אדם תחתך ואתפ"י שבנחש היה מוכן לעשות שליחותו שהוא להמית רשע ולא לר"ת מ"ם כיון דכתר היה ר"ש במקום הסכנה ויכא רשע תחתיו ס"ל כלו נתן כופר תחתיו לפי הגרתה: **קוליר** עשה ירך על מת והיה מגניעה אלה יכול בה אדם ותפ"י אלה הזכירו רבנן אלה נחש יתוש וכפרדע מייתי הא דאפי' בדבר שאין כו רוח חיים הק"כ עושה שליחותו וכ"ם בכ"ח: **שרני** הפרוכות התבדיל"ן כין הקדש וכין קדש הקדשים שכן הוזכרו לעשו' כמקדש שני אפני ספק שנשתפק להם כחמ' טרקסין כדאי' בפ' הויתו לו: **ויצא** חזרנו מלאה דם אית דאמרי אדם הקדשי' שהיה כפרוכת שנתלחלח הדם וכלכך כחרכו וכנטין אחר שנעשה גם והיה דם מכנכן וי"ל דלא פליגי אחתפ"י שהיה אדם הקדשים כיון דזמני יכשה היתה מה שנתלחלח וכנכן דרך גם היה לכל לקחן גם כ'אחדב' משחע דמים"ת מקרע היה הדם מכנכן כדרך גם וכאן ואפי' פליגא וכשע' הגם כתבו התוספות שהיה לקוריע מקשה לפני הכ"ה חרכן כ"ה ואפ"ג גם כן לומר שהיה כדי להטעותו שהרג עלמו כתו שחשב על דרך מענית לגויס ויחכדם אית דאמרי אדם הקדשים היינו פר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ח שהיו מזין מדמן בהיכל על הפרוכת ואתפ"י שלה היו מזין על הפרוכת אחת שלה כנגדה פעמים היו נוגעים בפרוכת וכן שחות דפר ושעיר של יום הכפורים הנעשות בהיכל על הפרוכת שכנגד החרון מבחון לה היה מזה על הפרוכת אלה כנגדה ושם נגעו נגעו וניכר היה בפרוכת שחות דפר ושעיר של יום הכפורים והשחות דפר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ח כי אז היו כסדרן מלחשל למטה כמלוקף ולה אז כדאיתא כפ' הויתו לו והאומרים אדם הקדשים ר"ל שרשו הפרוכת אחוך במקום הזשחות אלה כסדרן ומ"ל דם החרב שחשבו היה אדם הקדשי והאי אדם פר ושעיר שלי הכ ר"ל שרשהו אחוך במקום השחות אז והכנ ר"ת העיר על רחיתה כדאיתא כפ' הכו':

ועשאן כמין גרגותני אפרוכת אקי שעשאן כמין גרגותני וסם כתוכם כל כלי בית התקדש דאלו כללים לה שייך לומר כמין גרגותני וכניטין אחר שהיה כטל את הפרוכות ועשאן כמין גרגותני:

אמר דומה זה ות"ת מללים אלה היה הרוח מקרב מהיה י"ל שהיו כל התניות עוכרים בשלו' וחכוותו לכדה כשערם ע"דם כתנחומת פ' ויקרא כיונה:

אמר לו הק"כ מה' כניטין שבת קול יכתה ואחרה לו כן:

מבריה שהיה אחוזה לקחן את' שנק' אחות' לפי שאין לה תוכת הרעי וברחה דטעמ' דאי אחוס קטנות הוא אי אינה קטן אחנו דהיינו כיני כנים כדאחרינן כשבת פ' אחנה הק"כ זן מקרני רחמים עד כיני כנים משמע שהם קטני' אחכלו ואינה הוא דאיקרי כיני כנים

דשמא הוו ס"ל כרבי דלמר תפלות כנגד תמידין תקנום ת"ל דלמה הין עושים זה מלמה בשת בורך ולכן לה היו חוששים לסמוך גאולה לתפלה והיו מתפללים בשעה הנזכר בלה ק"ש וקורין ק"ש בלילה וה"מ לענין תפלה מיהת משמע דמפלג המנחה והילך חשיב לילה ומש זה נכון פי' הנך עוכדי חס דר' יוסי הקדים של שבת בערב שבת תפלת המנחה ולמעלה דכיון דלר' י"ל מיד זמן תפלת ערבית הוה ניחה ליה למעבד הכי תמיד להוסיף מחול על הקדש כל שאפשר ומפ"ג דלמר כף' כתם מדליקין וכלבד שלה יקדי' כבר תירלו התוספות להתם בשמיני מקבל עליו שבת מיד מכל מקום מיירי שמקבל עליו שבת מיד כיון שילבד לה הוי הקדמה ורבי יוחנן הק' ע"ז דליה לה ס"ל כר' חלה כרבנן דתפלת המנחה עד הערב ולבך לה הוי זמן תפלת ערבית עד הערב ולהכי מני תוסיף מחול על הקדש בתפלה מי שמי דאמר ס"ל כר' לה ניחה ליה לתקדומי כולי האי דאף על גב דמחשיב לילה מבל מקום מיחזי כי חוכה ויהילולה שמזכיר של שבת בזמן דמיחזי לכ"ע וכ"ש לדעת האו' דהמו נריכי להניח ק"ש לעבד דת"כ השתא דמקדמי לגלותייהו לה מסתכי נאולה לתפלה ואמר רבי' מחה ורבי ירמיה שלה היה דחוי סיתתה על זה שהיו החתרים היו עוליס מערב לעפורי והיו חוזרים כבר שבת רבי חנינה הרי שהיה מקדים שפה נדולה שהיה שהות סיכולו החתרים משם לנפרי ונפרי עדיין לה שבתו וח"כ נרחי דשפיר עבד להוסיף מחול על הקדש ולאחר תפלת חול וכ"ש מ"ש כרבנן והשיב רבי אבא בר ממל לרבי יוחנן להקשות שהרי ר' עשה כן נרחה דשפיר דמי ולעורך תלת כמ"ש • והרמב"ם ז"ל כתב בפ"ג מה"ת ז"ל ויש לו להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת בערב שבת קודם שתשקע החמה וכן יתפלל ערבית של מ"ש בשבת לפי שתפלת ערבית רשות הין מדקדקים בזמנה ובלבד שיקדי ק"ש בזמנה אחר לאת הכוכבים ע"כ • ונשם זה נרחה נם כן מדבריהם דגרסינן התם נבי הך מילתא תפי' שלה למטה הין מטריחין אותו נרחה דטעמא משום קולא דערבית שהיא רשות הואי ולפ"ז לאו הינו משום דזמן תפלת ערבית מפלג המנחה דחשיב לילה כלעיל תלת שה"כ דזמנה כלילה אמם שלה משום קולא דערבית הין מדקדקין בזמנה ולכאו' נר' דהאי טעמא הוא לרבנן דאלו לרבי יודא זמנה הוא מפלג המנחה ולמעלה כלעיל וזה לא יתכן דת"כ מאי בעי נמרא למפשט דלכה כר' מדכנך מקדמי למבלי כיון דקדימה זו אינה אמי לרבנן משום קולא דערבית תלת כ"ל דאליבא דר' קאמר אף על נב דתפלת המנחה לדידיה עד בלה המנחה מ"מ אמו לה חשיב לילה אמם והיה ראוי שלה תהיה הפשה עד שתחשך לה לתפלת המנחה ולה לתפלת ערבית לולי שאמרי קולא דערבית לה דקדקו בזמנה ותקנו שיהלו להתפלל מפלג המנחה ולמעלה אבל לרבנן דזמן המנחה עד הערב מ"מ מיתפללו ערבית עד שתחשך דכיון דהחשיב עד הלילה יום נמור אין להתפלל בו ערבית אע"נ דהויא רשות וכ"ש שאין טעם שיתפללו המנחה וערבית בזמן א' ולהכי דייק נמרא מדקתי מקדמי דהילכתא כר' ואע"נ דהר' מבא כתב בפ' הנו' שים להתפלל תפלת המנחה עד הערב והא דרבנן היא מ"מ כתב להא דאתיא כר' משום דבנמרא לה איפשיטא הילכתא ומשקיעין דעבד כתר עבד ודעבד כתר עבד ולכן כתב דאי שירלה מצי עביד כרבנן לחקולי בתפלת המנחה ואי שירלה מצי עביד כר' לחקולי בערבית ואיכא כתבו רבים מהפוסקים שאין לאדם להתפלל פעמים מנחה ופעמים ערבית בשעה הנזכר דהוי כ' קולי דסתרן אהדדי תלת אי סרגיל להתפלל מנחה עד הערב לה יתפלל ערבי לעולם עד הלילה וה"ת מ"ל להרמב"ם דטעמא דקדימת תפלת ערבית משום קולא ולה משום דהוי זמנה ממש מפלג המנחה כיון דליבא דר' יהיה ר"ל משום דהכי משמע מהירושלמי כלכתיב ועוד דס"ל להרמב"ם דאי חשיב שעה זו לילה לזמן תפלת ערבית היה רלוי שתהיה נם כן רחויה לק"ש וכמ"ש ר"ת ולה ניחה ליה לחוקי מתני' דמתיתי קורין וכו' וכדייתא תלת כר' יהודה ס"ל לר' יהודה סברה תלת כשם שסברה וכל הכהן תנחי ס"ל להזכיר ולשטה זו נם דהכי יוסי הקלי' על שבת בערב שבת דס"ל כר' ולהכי ניחה ליה למעבד הכי כיון דמני מט' דהוי רשות ומתלת מוסיף מחול על הקדש ור' מקשה

ע"ב מהכורכים

עקידת סי' ונסס בורח תקלית מז נב עולת שבת בדפוס ערבשטיין

ר' יוסי שאליה לרבי ישמעאל בר יוסי אמר לו שמעת מאביך מהו ויכל אלהים ביום השביעי אתטהא א"ל כזה שהוא מבה בקורנס על גבי הסרן הגביהה מבעוד יום והורידה משהחשך אמר רבי שמעון בר יוחאי בשר ודם שאינו יודע לא עתיו ולא רגעיו ולא שעותיו הוא מוסיף מחול על הקדש אבל הק"בה שהוא יודע רגעיו ועתיו ושעותיו נכנס בו בחוש השערה נניבא אמר משל למלך שעשה לו חופה וציור בבירה מה היתה הסרה כלה שתבנס לתוכה כך מה הית' העולם הסר שבת רבנן אמרי משל למלך שעשה לו טבעת מה היתה הסרה חותם כך מה היה העולם הסר שבת וזה א' מן הדברי' ששנו לתלמי המלך ויכל אלהים ביום הששי וישבות בז'; תלמי

לילה מתם ולה מסוס קולה הוה; ישל מ"ם בשבת פי' רב האי בנון שהיה להם שום חוכם שלה היה להם יין להבדיל במוצאי שבת או שהיו נריכים להחשיך על התוך למורך מלוס בנון על עסקי מת או כלה שפשוט הוה שלה היו מתהרים להתפלל של מ"ם בשבת אם לה בשביל שום חוכם ומ"מ תירוץ זה דחוק בהה דקתני סרחוק הוה היות חוכם לכל הקהל ועוד דמשמע דלה הוה בחקרעי שלה תמיד היה שוטה כדלעל מסתבר שתמיד ה"ל חוכם • ולי מסתבר לומר שהיה קשה להם להתחיל להתפלל ערבי בשבוע של"ם שלהם היו רחוקים מהעיר כשהיו מגיעים שתקנו חוכם הפסוקים וברכת ירלו שיהיו במקום י"ח ולכן אחר שהיו מקובצים בחנחה היה מתפללין ערבית מבעוד יום כדי להתפלל בשבוע;

מזדון ויכל אלהים ביום השביעי דלה ס"ל דקרי יום ז' לחותה שעה שמתפלל בה של שבת כלעיל ולה לבעות התוספת כלעיל בסוף ט"ו יום ז' מתם ומשני דחה"כ דיום ז' שביעי מתם ומי' לה לעבד בו מלאכה שלה כוה שהוא מבה בקורנם שהמעשה היה סמוך לחשכה והנקודה חסר בה נמר המלאכה ונעזב מתנה היה בז' כתנחים הקורנם מבע' והורידו משהחשך כלומר שנמר המלאכה והשויבה מתנה בה עם חשכה בחופן שכל יום הז' היה פועל על נקודת יניחתו ולהכי לה מני' מי' ויכל בו' וזו היה שטת הרמ"ב בפי' שבתב שכלני מעשה הינו מעשה כחלו חתה לה עשה מעשה שכנגם, מלאכתו בגמטוס כזה שהמעשה היה בו' ושביתתו בנקודת כניסת השביעי שכ' ו שהינו יודע עתיו ורגעיו הוה שנרוך הר החקה בן ינבע בחסו' שבת שכל הק"בה הינו נרוך להוסיף מחול על הקדש גם מדברי רש"י ז"ל נרחה הכח שהוא מפ' דרשב"י ורבי ישמעאל חלת מלתה ולה כשעל העקידה שהשבח לשתים שכל בפי' החומש כתב רש"י ז"ל ר"ש חומר כ' ו שהינו יודע עתיו ורגעיו וכו' הק' כה שיודע עתיו ורגעיו נכנם בו בחוט השערה וברחה כחלו כלה בו ביום והזקיקו לזה ולהי כדי להבדיל בין תירוטיה דרבי יוסי ודרשב"י שכל לדידי ניחה לי כפירוש דויכל בשביעית ממש ' וגניחת ורבנן לה משמע להו לה שנעשתה מלאכה מתם ביום הז' ותירנו שתמלאכ' עשתה הנעשית בשבת הוה חדוש מליחות השבת שהיה העולם חסר מתנו ולפ"ז ויכל ביום הז' שהשבח לפרש בפשוטו שביום ז' כלה מלאכתו והוה חדוש השבת דמין מלאכה זו ליתליה בשה מסורת ש"ל דל' יום הז' שביום הז' בעשותינו ובזקנגוטירוסו עם מניחו יום ז' נגמרה המלאכה שכל מין ג' כתם הרת"ס ז' דלפ"ז הפ' ויכל מן המנוחה שאחר נמר מעשה ברחשית שכלות המנוחה הוה המעשה, וזה ולה יתכן בשבת אלה שלפי שאחם השב' שהיה חסר קרי ליה ויכל מכל מלאכתו כלומר שכלה מהיותו מחדש תמיד מלאכות שבבר נתנהו כלם במציותו שכל מחלאכה זו לה כלה דאחדרבה היה הולכת ומתעלמת בשבת • ומה שקרה מציותו בשבת מלאכה אעפ"י שהינו אלה שביתה הוה על דרך ההעברה שלפי שהוה עקר כל המלאכות וטוב שבכל מ"ב כתם"ם בחליהם לכן קרחו מלאכה נם כן עד"ה ואפשר נם כן שלפי שבטול המלאכה היה בנזרת ה' כי השמים היו מותחים והולכים עד שרב שבת כדלעל והשתא הקב"ה לומר להם די קרי ליה מלאכה ומעשה שהוליח הדברים מטעשה אשר הוטבע בהם בשבת יתי ברחשית • וקרוב לומר שקרחו מלאכה על דרך מ"ם בעל העקידה בס"ד שמת השביתה

ס"א כאמצעית

וחס היה בטול והעדר בעולה היה הפועל ליותר שלם בהפירה על
חדוש העולם **בישל** למלך וכו' טעם המשלים לומר שתלמוד
זו חסובה מכל הקודמות שלח שנתחלפו כן דתניא קלחדתי לה לכלה
דשבת לאיקדי כלה כדאמרינן בשבת כותי כלה ותמוז
תלחת שחר ניסים לתעשה
החופה כחלו תכלית כל שחר
ניסי ליום השבת שהוא המכוסה
וכלם בשעורו שבו נתנה המכוסה

ס"ג נ"א ג"ל וגם יתירה ורבנן דמוהו לטבע
והוסם לומר שחת שהשבת גורך
גדול לחקיעת יובי יחי כבריח
לכל ליכו תכלית לכלם שכלם הם
נרנים חחד מכך עלמן שתלחכתן
חביבה לפני הק"ב חכל הם
כטבעת והוסם שהטבעת בעלמו
יפה לח שהוסם עקר יופיו
והדרו:

ועד דרש י"ל מנוקת
רמז ל חעלת
השבת חלד טבע מכוחתו חבר הוח נחתרוח ליסרל בעשי"ו פיסבתו
ויכוחו מעולם וחכלית זה כדי שיהיו מכויים לעסוק בתורה וכת"ם
בירושלמי לח נחנו שבתות ור"ח ליסרל לח לעסוק בתורה ובתכוחות'
פרשת ויקהל חמר הב"ה למשה עשה לי קהלות בשבת כדי שילמדו
כל הדורו זכו ויעוד חמר במדבר סיני חרח חיים בסימן ר"ן חמרה
תורה לפני ק"ב רב"ע שם כשיכנסו ישרל לחרן זה רן לכן חמו וזה רן
לשדקו ולכי חם תהח עלי ח"ל יש לי זוג שלני חחוד לך ושבת שחו
שהן נטלים חחלחכתם ויכולים לעסוק כך וע"י זה יזכו לחנוחת
עה"ב חשר השבת רמז חליו שו' ניחיים רמז לשה"ז דשיחת שפי שנין
קוי שלחת והשביעי קדם והוח עה"ב כנודע ליודעים חן וכנגד זה
החילה לכלה שבכלה תעדים כליה שחין כו חלח השקט ויבטח וכ"ם
בכחי הע"ב שהיח הכלה ותכלית חנוחת הנפש וחזונה ויחי עה"ז
הבנה להבנם זו כתקון החופה להכנסת הכלה ורבנן דברו חלך
החפורסם חהשב שהו רמזוהל החדוש וכת"ם שלח היה לשלום
כי שבת יחיים עשה ה' חת השחים וגו' וע"ז חמרו לטבעת וחוסם
שיחי הבריחים הם הורחת כחו ית' בחדוש העולם חחכם עקר החוסם
כהורחה זו הוח השבת להוציח חלב החומרים הקדמות ' ועי"ל
שרמזו למ"ם בשל העקיד בשב"ה בזכור ושחור שים בשבת כ"ח חוחות
הם עופש ומנוחה לחדם שתכלית זה שיתבונן בחדם בחעב' ה' וחדוש
קעולם ' וכ"ש בשול התלחכה בעמחה שלח תעשה חפילו ע"י חחר
וחכלית זה להזכיר שהוציחנו חחרת מלרים שבלות חלרים והוח חמות
היכולת וכנגד היה חחר חשל לחוחש וכו' וכנגד הב' חחר לכלה
שהשבת כלה יפה בהשקט ושלוה כלי יניעה ועשל ' וחפשר לומר
דבניכת דחמרו לכלה שבשבת ישרל כן זוגה כדלקמן בפ' השמוכה
ורבנן דחמרו לחוחש רמז' לכבוד ולתפחרת כתו שבידו חוחתו של
חלך כי כן השבת חות חיוחד לחע' ישרל חשלתם וכת"ם בחם'
כיצה ריש פ"ב חות היה לדעת כי חני ה' חקדשכם חתנה טובה יש
לי בבית ננזי ושבת שחה:

וזה ח' חהדברי' שעשו לחלתי החלך שהוח לח יקבל פירוש חז"ל
ולעיל בפרק ח' סימן י כתבתי נופיה דעובדח דחלתי:

ומאותה טעם נהיכם ניסוקת כלומר חעשת יתי כרחשי' כיון
דלו' כרח חכל ואין כל חדש ומפ"ג דחקודם בריחת
העו' כבריח כדחיתח בפסחי וזכרנוהו לעיל בפ' ח' סימן ה' הנה זה לח
ידעו חלתי חכל ידע דמו' יתי כרחשי' חיינת חיכרו:

ומאותה טעם נהיכם נסוקת וחס כל נב דדייקינן לקמן
בספ"ק חקרח דחתלחכת עולתו שבת ולח
חחלחכת הרשעים וכו' ותלתי הוה ידע קרח שהרי כתבו לו בכל
התורה כדלעיל ומיכ שהורך לשחל פי הזקנים בכתה יתיש בדת
הק' כה עולתו חס לחר שבת חו בשביעי חזור עוד וכורח
חתיה בכל ' יתי החעם' וסס השיבו שחתו לח המיח דבר מתודש
חלח שבת מכל חלחכתו בשבטים דקרח מ"ת לח חנח חקוס
לטעות חדיוק דחלחכתו דכיון דסודישיבו דחין כל חדם
ידע שפיר דחה חלח נח חחלחכת הרשעים היכו לע"ה כתו
שהוח כחות:

לעולם חדיכו חקשים הם כיון שנחיב' כוער חתו:

ועד י"ל שדעתו כדעת החוסבים שה' חבריח הנעשה שיעשה
שבכל כחשך לחר רגעו וכבר זכרנו שבת חשובת

זו לעיל בפ' ח' סימן ח' והטעו ל זה דחותו היות נהיגים חוכן חחלת
הבריחה הרי ירחה שח"ל שיהיה לבטלה ורבנו ית' חתחלה שיעשו
בו חכמים וכו"ח חוי לו לעולם חדיכו חחר שחכן הוח ברעה חכל
לפי השחת חיכה טענה שה' לידעי חתחלה חעשי הרשעי' העתידים
תיקן להם נהיכם וידיעתו חיכה
חכרחת טע' השפכר:

מלאכתו לח כן וכו' חטוס
דבקרח כתיב
כרים וכיכל חלחים חלחכתו והדר
חכל חלחכתו קבע רחשון' בחחת'
בחלת חלחכתו הקודחת בפסוק
דשתם נחי ק"ליה חע"ג דלח כתיב
חכל חלחכתו חכל כשפי' הקודחת
חחר וחת חחרת חכל כי שם
הקודי יותר חוק' דחשתם שהכל
נעשה בחלחכה וניעה דחלו לח
הוה כתיב חלח ויכבות חכל חשר
עשה לח הוה קשיח כולי חחי
דש"ח דחלחכתו דקחתר כריחת

היכו בקבת דכרים שבעבו כיניעה חכל השחת דכתיב חכל חלחכתו
חשת' הכל ולכך לחתיר דהשחת נחי כל חלחכתו ר"ל כל הדכרים
שבעבו כחלחכה חכל לעולם חיכה טוכה שלח נעשו כחלחכה דת"כ
לח יוכר בכחוב שכלו החשבים שהם והם ליחת דע"כ קרח חחת
לחיחר שכל החשבים יעחרו חחפשר ג"כ דם"ל כי היכי דפר"ח חתני
שכבכה השחי"ע ומכרחינן לעיל בפרק ג' סימן כ' ולילך חחלחכתו
לח הוה קשה דכוקיים בעבה השחים חכל חחכל חלחכתו קשה
דחשתם כל כדחחרן וחכל חקום חשם רחשון' חלת חלחכתו לחודה
כיון דהשחת דכתיב חכל חלחכתו נלי לן דחלחכתו קחת חיכו חקכל
פשרה וח"כ גם כן חפול הקושיח וכשפי' הקו' נקט חכל שהו' החחייב
הקושיח: **אלא** לשפרש ח"ח ח"ל שכדי לשפרש חחרשעים
נרחו כיניעה דהשחת עדיף טפי ויחרש חשם שהזיקו דכר חסוד
שטרח כו ע"ה כפ' ה' דחכות והלח כחחחר חח' יכול להכרחת לח
ליעבד חחרשעים וכו' לחיך יתכן שחהיה יניעה לפניו' ת' כטוס כך
ועוד דמ"ח פליג חד"ם שחח' כלי יניעה לשיה לפר' לח כשחל וכו'
לח היה נריך שחל דחכדר ה' שחים נעשו חוכח לה ויקרח ספור
חה שהיה הוה וגם חין לומר שלעולם לח נברח כיניעה חלח שכחב
כן כדי להפרש חחרשעי' שיחזר להם שחבדו לעולם שנברח כיניעה
שו עליה ותוכיח היחלח דחי לחתני' דחכות דהשחת סוף סוף הרי
נברח כי חחחרת ואבדו שולם שנברח כי חחרת חת ה"ם שחחזר
חלחכתו כח לו' שהעולם חניב לפני ה' חחר חשם' שלח שחל כו
כחלו כחלו כיניעה רבה ושם שהוכרך להודיע זה הוח להפרש ת"ם
שלח יחשבו שחבדו לגר שחינו חשוב חלח שיפרש חשם כחלו חבדו
עולם שנברח כיניעה:

ומה נברח בו לחחר שבת וכו' לחו לתרוצי ויכל בו' חחת
לומר שנחזר החלחכה שביום הו' הוח חלישות החוסף
כדחחרינן לעיל בפ' ד' ס"ל למכתיבה שביום הו' הכח דכוישבות
ל"ק כי חתם דחישבות לח חשתע שנברח בשביעי כדחשתע חויכל
ושוח חה קשה לדברים חלו עם דסליק חיניה חלח חחי דק"ל הוח
לומרו ויכבות דחשתע שביום יניעה לפניו שבת חיכה דחי
להפרש ת"ם כדלעיל דו כת"ם חלחכתו בפחים ושוב דכחלחכתו
חלחכתו פי' שחשובה לפניו כחלחכה חבל לו' שבת חחכה חין כוה
ט' לחשיבות החלחכה ופ"ג דחחכי' שבו שבל ת"ם שנרח עולחו לו'
יחיים וגם בשביעי הוה ללחר ק' ולחדם הבח לח ס"ל דחשום הח
ידברו הכחוכי' לפון כדחי ולפי כי ויכבות נעשה שביום ה' ל שנרח
חחר שכלה חלחכתו שחנן וכתת ואין השביעה סוף יניעה חלח
קנין חחודם והוח קורח רוח וחנוחה יתירה שנחנחת בשבת ורבי
לוי חחר דלעו' לפון שביום חשתע על החטוח' חיניעת החלחכה
לח על כריחת שחנן וכתת חלח שחין השביעה חפלו לעולם
ומחחר ויכבות הוח יוכח כלומר שבשבת חגיח לעולם כחה שבלק
ידו חהם שבל זמן שהיה ידו עליהם היו יגעים ומותחים וחולכים
וחח"כ נחו וחנוב חורחים פי' קרח דויכת כיום הו' דלח קחי חקב"ה
חלח שבניח לעולם:

ועל דרך דרש י"ל שכיניעה חשר לפעולים בהיות ידן
יתבר' חתשתת בהם הוח היוסם
כלחי חלחים ולזה היו חותחי וחולכים רוכה לו' היו נחלחים
וחולכים ובשבלק הפם יתברך ידו נחו חלח שהוריחה שהם חלחים
על דרך שפירש בעל העקידה בפרשת דגניכת דלעיל בפרי ':

אסטאטיבא לשון עמידה וכ"ש כשנח ממלאכה נרמ"ז שהוא מפ' מנוחה כי כשעה שהוא עוסק בו כל מה שנח ממ"ה ממלאכה ולפ"ז לית הכא מ"ש ס"ו כשעה שהוא עוסק בו כל היום כמ"ש למה יקרא מקרא כשהוא נח ממלאכה לזה היא מקרא קודש וכי כל כך שהמנוחה היא לשעה כדקאמר לעיל ויכח לעולמו וכי מסתמא שעושה אסטאטיבא לשעה מנוחה לו ולעולמו וה"ק דמלך כ"ו היינו נותן מתנה אלא כשעושים מלאכתו והולכים במלאכתם אבל כשעושה מנוחה אינו יוצא למלאכתם לו לכם המנוחה ולא יתנו להם מתנות אבל הק"בה נתן להם מפני מנוחה לישראל ותתברכי בו כדלהלן לקמן בירכו כמן ואת' כתיב כאן פרק כ' לוו עלי ואני פורע וכו' אף על פי שאין פורעים לו שום פעולה אלא ניחם ומתעצבים בו ואפשר ג"כ שאין מתעב על מעשה המלאכה אשר בשבועה יחוייב אלא יתן לו אלא ה"ס מהמלך לא יפעה כי מעלת לעם ת' או לחיים מה כתיב מהלך בדרך בשם לו תורה עוסה לו ת' מצ' הטבות או ס' מסיר מעליו כל עול המלכות ממשא מלאכותיהם אלא יקחו ממנו מסי' ותרוכיו' ולא יכפוהו בשאר עבודת המלך או בכותנ לו מתנו' אבל תתיר לו עביד אבל הק"בה עשה בתורתו מנוחה וברכה וע"ד הפלגה מינהו ב' לון בתחסורות שתרוב שתתחו בתחסר למדינות עשה ויתן מעלת והפי' הת' עקר:

וישבות ויברך מפו' דכתיב ויקדש כי בו שבת וגו' דמשמ' שמתני שבת כו בירכו וקדשו אבל בשבת דמוקימנן שביתה לעול' בדלעי' תיר השביתה שכח לברכה אלא לשון קדוש לקדוש ניחא שהוא קדוש מהלכה אבל ברכה מדרבון מהלכה תחסר הברכה לכ"ת אוה אלא כדרך כ"ו שברכו יתב' לתת מתנה ומנוחה כאחד ולכן נתפך מהשבתי' ברכה:

זך שבת דאי כפשטיה דקרא שתברכת ה' יעשיר שתל' מתי קת"ל ועוד ת"ס דנקט עושר ולא פני וחיים וכל ההצלחות שהם מברכת הש' ויעוד מהיולת יוסיף עכב עמה דתיר תיתי שיכת עכבון מברכת ה' וה"ל לפי כפי הר' לכב אלא יכתוב עמל דפשיט' שתתי' המכוון מה שכתוב בשבת להשבת הברכה וכת"ס ד"ל יכול מפי יוסב וכתיב ת"ל בכל מעשה ידיך תשבת אלא דברכת ה' זו השבת שתכתוב מה' כדכתיב ויברך אלהים וגו' והיינו שבירכו בתג וכתיב וכו' כבדשתך הרי שברכת השבת תפשיר תעש' אלא הכי היינו עושר ממש ". גם יתכן לומר שלפי שהטפש לית ליה יתרון עושר ממש שתעשר נרויך להשתדלות וכשבת אין בו מלאכה וכשעת רחובן בן מתרוצלי לקישר כדאי' בתעילה אלא תדרשו עניות תרוב הכוונות וכת"ס בפ' פרכיפסחים עשה שבתך חול ול תצטרך לבריות לכ"ת שבשבתות הת"ס ג' השבת וכת"ס בבית, לון עלי ואני פורע וכוונת השבתו העשירי

אמר רבי אבא ב"ז בשעה שהוא עושה אסטאטיבא אינו נותן רחוניבא ובשעה שהוא נותן רחוניבא אינו עושה אסטאטיבא אבל הק"בה עושה אסטאטיבה ונותן רחוניבה וישבות ויברך:

פרשה יא

ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה ויברך אלהים את יום השביעי ולא יוסיף עצב עמה זה האבל היך מה דאת אמר נעצב המלך על בנו:

ב ויברך אלהים את יום השביעי וגו' רבי יהושע אומר בירכו במן וקידשו במן שבל יומרו השבת היה יורד עמר וערב שבת שני עומדים וקרשו במן שלא ירד כל עקר רבי נתן אומר בירכו במן וקדשו בברכה רבי יצחק אומר בירכו במן וקדשו במקושש ובירכו בעטיפ' רב הונא אומר צריך להתליק רבי חייא בשם רבי יוחנן אומר צריך לערב אבין בר חסדאי אמר צריך לשלשל ר' ירמי' ור' זעירא מהלבין בחר' ואסהלק גולתי' דר' יושלשל' ר' הרא אמר צריך לשלשל ור' אמר בדרכו בנר וכן הי' המעש' פעם א' הדלקתי את הנר בלילי שבת ובאתי ומצאתי אותו כמ"ש דלוק ולא חסר כלום ברכו באור פניו של אדם קדשו באור פניו ש"א לא דומ' אור פניו ש"א כל ימות השבת כמו שהוא דומא בשבת ברכו במאורות ר"ש בר יודא איש כפר ענו' או' בש"ר שמעו אעפ"י שנתקללו המאורות מ"ש אבל לא לקו עד מוצאי שבת אתיא כרבנן ולא אתיא כרבי אמי דאמר רבי אמי אדם הראשון לא לן כבודו עמו מה טעם ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו ורבנן אמר לן כבודו עמו ומ"ש ניטל ממנו זיו ושררו מנ"ע הה"ד משנה פניו ותשלחהו ביון ששקע החמה בלילי שבת בקש הק"בה לגנוז את האורה ולהלק כביכ לשבת הה"ד ויברך אלהים את יום הו' ויקדש אותו בירכו באור כיון ששקע החמה בלילי שבת התחילה האורה והיתה משמשת התחילו הכל מקלסין הה"ד ת"ת כל השמים ישרתהו ואורו על כנפות הארץ מנפי מה אורה עכ"ה אמר רבי יודא בר סימון אור שברא הק"בה ביום הא' אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו כיון שהסתכל הב"ה באנשי דור המבול ובאנשי דור הפלגה שמעשיהן מקולקלים עמר וגנוה והתקינ' לצדיקים לעתיד לבא ומנין שהתקינ' לצדיקים לעתיד לבא שנאמ' ואורה צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום רבי לוי בשם רבי מוירא אמר לו' שעות שמשה אותה האורה י"ב של ערב שבת וי"ב של לילי שבת ו"כ של שבת כיון ששקע החמה במוצאי שבת התחיל החשך ממשמש וכא ובתירא אדם הראשון שנאמר ואומר אך חושך ישופני ולילה אור בעדני אותו שבתוב בו הוא ישופך ראש ואת תשופנו עקב כא להודיעך לי מה עשה הק"בה זימן לו ב' רעפים והקישן זה לזה ויצא מהן אור ובירך עליה הה"ד ולילה אור בעדני מה בירך עליו בורא מאורי האש אתיא כשמואל דאמר שמואל מפני מה מברכין על האור במ"ש שהיא תחלת בריאתה רב הונא בשם רב וחבי אבהו בשם

חיים כדאי כפרקין והא דאמר עשה שבתך חול ול תצטרך לבריו' כבר תירגו לה התום' ומזכרנו נמי כל כמוך ". ולפי מה שמו' הטו' שבכך שבתי שולם בשבת ותלויהו עוסק בו מלאכה היה רע להם שהוא מורה על הרעה י"ל שאמר שברכת השבת תעשיר בכטול המלאכה דאדרבה הבטול לשת ברכה ועושר בהגלם משבתי ומותר ולא יוסיף עצב עמה מילתא אחריתי היא ואתא לומר דאין עצב מלאכות בשבת דודאי אין אין לומר דאין עצבות כלל בשבת דכל יתי עבי רעים אפי' שבתות וי"ט לית אין נוהגין כו מנהג תלויות וזילי דקאמר מע"ה שבת בשעירות הזכיר גם כן טורחא בשבר המלכות וכותב המאמר הזה כאן לפרש דוברך אלהים דלכלו' ק' כתי בירכו כדאית' בסמוך ואפשר נ"כ לומר דשעירו' דבשבת היכו נפש יתר' שבאדם שתמיד הוא יותר שתח בשבת טפי תכחול ולכן סמך שבתו' ולא יוסף עצב עמה דהיכו האכל דמשום דאית ביה נפש ושמחה יתירה נזר ה' אלא יהיה כו אבלו' בכחול ודעתו לפרש דויברך אלהי' דבשבת היכו נפש יתירה ע"ד מ"ד בסמוך בירכו בתור מגיו שבל ליכא למימ' דכולה חדא היא ופרושי קמפרש מאי תעשיר אלא כה תכילות ום"ל השתא דויברך דשבת היכו השבר השבילות דאין טעם שיקר' זה ברכה אלו עשרות ועוד דולא יוסף תרתי משמע: זה האכל פשוט הוא בגמרא דהיכו דוקא בדברים שברכתי' ומכאן למדו כירוש' דטולין בשלוש מכילים בשבת:

בירכו אמר מפו' דקרא מאי ברכה שייכא ביום שבשת דאי לאדם וכ"ח כבר כת' וכה' ואי מפו' דשמים ואילנות ביומיהו מיבעי להו ברכה' ועוד ויברך את יום הז' משמע שהברכה לעצין היום ומה ברכה ותוספ' טובה היא ביה ולא ס"ל כאמר' לאדם יש בו הוצאות והתעטו' אמון ואין בו ריוח ואלא ס"ל לומר כדעת הגאון שברכת היום וקידושו יהוב על השומרים שיהא מבורכים ומקודשים דויברך אלהים את יום השביעי משמע שהברכה בעצמו של יום לכן בקשו טפשי' מחברים לברכה זו מאי היא ור' אמר אמן שהשכיל עשם השבת היתה ברכת המן כמ"ש והיה ענין ברכה נרחית לעין ואידך לית ס"ל הכי משום דאית בשבת עצמו וכ"ת בעטיפ' ודמ"ל הכי דאין זו ברכה כתה מהליה שביה אדם הוא לעצום מהלכות " ועוד דברכה שהשכין בהילתא דאית ביה מעין כדשמוק מהכי ניחא לית לקוקומי בגר דמשום דגר עשוי לאסר קוברך לברכה ומשום דהך ברכה לית שביחא אלא בר"ח לאחר סוה מעשה לכ"ת ברכו בתור פניו של אדם ומשום הך ברכה נמי תינה נרחית בהדיה לעין אמר יוי ברכו בתתורות שהיתה ברכה מפורסמת ומשום דהתירי נמי דחיק להך ברכה זו תינה מצויה שבשבו אלא בשבת רמשון הוא דהוחי ועוד דתלי בפלוגתא דלר' אמי

לאמר

ע"ת כתפרקים

כירושל, דאלו מצלחין ורבר' ביה קודיה ולקמן בן

זה ישתמט בתכו' דבאדם תב עז

ולקמן בפ"ק בפתא וכפסיר ב אלה ורס"ג כיה יבשתים, דדות בכתי ותסתר פ"ת מתי' תיוב קיח

כפ' כל פתבי דף קיט שולח שבת פ' תבורע

דאמר לית לן בדוקי דמו ללא מתוקס לכ"א עוד ברכו ביניהם פי' שברכת השבת היא מיוחדת בו יותרות רבות לענגו שתעפ"י שהוא חסרון בתחון המזרם מ"מ בכתי' השבת שתענגי' תותו מיקרי ברכה מכל רבי יוסי כ"ח ס"ל דהכף זה דהא חסרון הוא כלא ברכה הכל הברכה הוא שלא יחסר ממנו כזה כמ"ש ומשום דהא לית הוי כ"כ חסרון שיעטרך עטורו כרב כמ"ש לכ"ת תשו' תסטניסי' ותשו' דהא מילתא לית פסיק' דתיסטניסי' מיעו' ניהו לז"ת ברכו כתטעמי' דהא פיתח בכללו פיתחי דתפ"ג ד'עכום ליתנהו בכלל זה לית הייסי' שלא לשומרי שבת בירכן כתן כתב הר"ם ז"ל בפר' יתרו סיטו ר"ל ביהכו כתן שכתן לו תוספת טוכה כפי' ברכה בכל מקום שהרי מן ברכתו של שבת יתירה תשל חול שלא ה"ק תעפ"י שקדם יום שבת והכדילו תשתר פיתים שלא היה כתן יורד בו כשאר פיתים תפפ"כ ברכתו קיימת ועומדת שהרי כשבי יוד של יומו ושל תחרתו ולא נהי דע"כ שברכת השבת תוספת טוכה תשתר פיתים דת"כ תפי רבותא דיורך שלהים את יום השביעי כי בו שבת תרי כל ו' פיתים נתי תבורכין תפפ"י שלא שבת בהם ועוד דהא רבי כתן ורבי יצחק דלא תפרשי וקדשו כתן וכב"ז תפרשי בירכו כתן שלא ברכה לתן תוספת טוכה כפי' ברכה בכל מקום דב"עותרי דקתמר היכו כ' לעורך שבת תכלבדי הא' שהיה ליום שבי וכן שבו כתכילתא לחם תשנה לחם תשוכה אתה תומר לחם תשוכה לו תיכו שלא לחם כפול כשהוא תומר שני העות' לאחד תרי לחם כפול תמר הא תה תני תקיי לחם תשל' לחם תשוכה היא כיצד בכל יום עותר ס' וכשבת ב' עתרים ועוד שם נפי לחם יותים זו היא שהיה ר"י תותר עותר של שבת שהוא כפול היה נם כשו"ו תזתור ב"כ כל עשקת דשבת כפול עותרת כפול וכו' וכן ירחה תדשת' כפ' כל כתני תייב תדם לכתוב ב'כברות דכתיב לקטו לחם תשנ' נר' דשל שבת לבדו היה כפול תשל תתר יתיי ות"כ נרת' דכשבי לקטו נ' עתרים ס' לשבי וכ' לשבת ס"ב כ לקטו ושל שבת נתברך והיה לשנים ויתכן שתלכתן הכ' כשבת ע"י נתם יתירה וכבו תעגונים תו שלברכה בשלתת נכפל וכדי שיכנעו על כ' כברות תדשות סעודה:

ובירכו כתן נפ' יתרו כתב רש"י בירכו כתן לכפלי כשבי שהוכפל בו לחם תשנה אלא היה יורד בכל יום רק עותר לנולנולת וכו' יורד לחם תשנה דילתתי יריתו בכל יום כשום היה רק שבו לקטו לחם תשנה בעד יותו ויום תחרתו וכשתר יתיים לית היו לוקטים רק עותר לנלנלת והשתר וחם השתם וכתם ושתם י"ל דפי' לכפלו כשבי ללקוט בו לחם תשנה כעד יותו ויום תחרתו ולא יכתם וכשתר יתיים תם ילקטו יותר תעתר לנלנלת ירוס תולעים ויכתם עכ"ד • ותני תתה תקושיתו ותתשובתו דהיכי תפ' אלא יהי' הפר נם כשיעור יריתו כבא' יתיי ויום ו' ולא בד"ת רק שבו לקטו ל"ת ולא יבא' ובשל' יתיים יבא' דתם כן כשלקטו בו ל"ת תתי קתתמי שבתו הכשיתים להני לתשב ות"ל היו תתר דבר ה' ונותר כיון שהשיעור ביריתה היה סוף תתיך והם שרבו ללקוט כ'עתרים ד"ת שהניידו לתשב תה שלא הכתים דתכתי כשבי היו קייתי כשהניידו ותין תדום שלא הבתי כי לא היה דרכו להכתים עד התחר' ועוד תה נשתכ' היום הו' שעלה על לבם ללקוט כ' עתרי' ועוד תיך פי' לכפלו בו שלקטו בו לחם תשנה וכו' דהא הכ' בהדיא תתר שכל יתות השבת היה יורד עותר וכו' ובלשון זה כתב רש"י כפ' ויהי בחי תת תת יום הו' ובלשון זה הזכיר הר"ם נפי' תתו כי ה' נתן לכם את השבת' ותי קס"ת ק"תכ' ל שבתים ו' יהי כפלים תשתר היתי תדרב' תפפ' תשתע שבכל היתים היה יורד הרבה תלת שבשת' היתי' כין שהיו תכוונ' לתרבו' לתעט בלקיט כשהיו תודדים תת כ' לקיטתן היו תוכתי' עתר לענג' לת פחות ולא יתר כדכתיב ויקטו תתרבה והתמעיט ויתודו בעותר ולא הצדיק התרבה ונו' וכן כתבי והניח רש"י כפ' והשתר היה כתם ויהול כדכתיב וחס השתם ונתם ותולע כיון הו' היו תוכתים בלקיטתן כפלים תשתר יתיים כלי סיכוונו כלל וכת"ם רש"י ופייטיה הר"ם דתלו בכוכה לתה בתו תבשתים להני לתשב וחס כן זו היתה

כרכת יום ו' לא בשעור יריתה וחוק לומר דהיינו דקתמר שכל ימות השב' היה יורד עותר וכו' שכתה שיורד בכל יום היה נתדך עתר לנלנלת וכו' היה כיריתו ב' עתרים לנלנלת וכדכתיב הר"ם כפ' ברתשית ותתי"ל דתיב"ג דהוה הפרש בין יום ו' לשתר יתיים כנם תנו' ס"ל דבשעור יריתה היה הפרש דכיון דכו' היה נדיך שני עתרים לכ"א דתוי יריתה כשעור הוה ולא יעטרך להרבות תת"כ בשעור התושט לתט' ועוד דכתיב על כן הוה נות לכם לחם יותים תשתע שהוכפל בכתיב תלא שכדרך נם תי לוקט כ"א כ' עתרים כלי טוכה וכיון דבשתר יתיים לית היה נדיך תלא עתר לנלנלת תין רתוי יריד יותר להיות לתכות וכדכתיב הרתם בפ' ברתשית ות"ם וחם השתם' וכת' היינו שלו יניחוהו היה נתם ת"ל על דבר תושט שהיה עודף קת' דוחתי לית היה יור' כנתנו' ויותר נר' דהת קליג' דלא ס"ל שהכדל הנם בשבי היה כתדיה שא שתתיך היו לוקטי' כבוכה וכבל היתי' היו תכוונים ללקוט עתר ת' ות"ם ולא העדיף התרבה ונו' שהתרבי והתמעיט הוה לבי תספר נפשו' תהלו ותנח כל ת' כתו שעשר וכיו' הו' יריד התן יותר תתתנא ויש שהוסיפו ולקטו לחם תשנה כבוכה כי תפה טוב לעשות כן ושם לא ידעו לתה וכתו והניחו לתשה שיערב עשו כתשר טוב ושלוחו תם יעשו כי לתה טוב להוסיף ללקוט תשנה ותתר כבר תתר לי ה' שתתם חייבים לשמות וכו' וכדפירש הר"תנע ודקדק תדכתי' לקטו ולא תנתו ות"ת ס"ם יריד כו' כעתרי' דייקי לה תתם שהניחו לתשה שבר דבר תחודם רתו ולוה כתו להגיד עם הגיתם כ"כ שקייתו תצותו דתי לית כתו אלא להבי' שקייתו תצותו ותה יעשיהו לת' כל שלוהו תתלה כשנו' תשה:

בירכו כתן ובקדשו והתק' כתו' על השתיר ורבו' כתלה כתוב' כי ה' תניך תרשתי' לתרי ובדלקתן כפ' ו' בתרן כיה ותרן כתוילה וכו': **בירכו** כתן ובקדשו כתן שהברכה היא תוספ' טוב ובקדוש היא תעלה ותשיבות בשבת כין שיהיה להבתת תחרים תו שיזיק בתקוש ובקה לת' ל בתיתר שהקדוש כתן ולא כתה שהוקדש ובתשר כתלתה ובדכתיב ושתרתם תת השבת כי קדש היא לכם תתללים תות יותת ווה דעת הוו' קדשו בתקוש' אלא שהוסיף בקדושת השלתה שים כה שנם תתור ושם זה נתקדש ובקבע עליו תתר שבשקל על שתלל קדושתו ושתת בעי לפרש קדוש' דותיה דברכה תה זה כתן תף זה כתן כיון דסתיכי תסדרי ושוב דעתן התן היה תתעשה ה' וכם שב"י היה נר לכל קדושתו תכל כשיעת השלתה תנות תבשים התלויה ביד' וכדתתר לקתן תוכלי התן תעידין עליו כי תתה שהו' דרך נם יש רתיה ות"ד בקדשו בברכה כי בברכת קדוש היום וטעתו תשום דכתיב זכור תת יום השבת לקדשו וברש' היה זכרהו על היין בכניסתו ולהבי נוקת' נתי לקדושה דהכת תזכיר' פה ושתם נתי כתי' על כן ביריך ה' תת יום השבת ויקדשהו תשתע דתקדושה דלעיל מקי:

שלא יהד הכת תשת' דב"ש היה יורד ובריש ביכה כתה דקתת' והיה כיום הו' והכיהו חול תכין לשבת ותין ב"ש תכין לשבת תשתע דב"ש נתי לת היה יורד ותרבו התום' דתדרשים תלוקים והכיתו דתיתה כתדר' שבת לת יהיה כו לרבות יום הכפורים ורגלים:

בירכן בעטיפה שתתת דתדרש קתתר לה כדקתת' נתי בסתוך בירכו כיניהה ולתו רבי יצחק קתת' לה דהת תיהו קתתר בירכו כתן וכתכילתא תייתי לדר' יצחק ול"ק בעטיפה ות"ד בעטיפה ל"ק ויולתא בקדוש דם ל' כר' יו ולא תם לה להזכיר שא תה שבת לחרם וכן ר"ת דבסתוך דתת' בשר בירכו לא תזכיר קדוש ב"ש בתד דתקדוש ס"ל בתד תהנך ולימה לתי' דם ל' תקדוש וברכה תדא היא דת"ת ה"ל להזכיר קדוש וכתה דתת' בסתוך בירכו בתור פניו וקדשו בתור פניו:

בירכו בעטיפה כדתת' כפ"ו קדרים וכבדתו תעשות דרכיך שלא יהא תלכוש של שבת כשל חול וכן תת"ס בתיכו ושתת שתלותי' עליך דרות ולפרש זה תתי רב הונא וחכיריו הסתוכים דר"ה תתר גריך להחליף תלישו' שתלו' כשבת ולא ילבש של חול ור' תתר לעדב ור"ת תתר בשלתל: **צריך** לעדב לא נתפ' וכתדוש לי סתוך תעבין תקון כלשון עדוב דלקתן בפרש רתה בעובדת דרבי פנחס בן יתיר והכוכה כזה סיקנן כגדיו שלא יהיו

קדושים ומלוכלכי כשבת כל מה שתפ"ו: **צריך** לשלשל כשר' חלו קטריס פרס"י ישלשלם כלפי מטה סיניי הרוסים והוא תדע עשירי היושבי' בכיתם ואינם נרויסים לשלך בגדיהם מן התרן בשביל תלמיה וכבוד שבת הוא ורבי' יהושע כתב בח"ג ישלשל בגדיו למטה כלו' שלא יגביהם למע' ולא יקפלם על כתפו והכלבו כת' ישלשל בגדיו פי' יתירם כדי שלא ילכלכו כדרך שלוכשן בחול המקופלים בחגורו כדי שלא יתלכלכו בטיט החוצות או שלא יכבדו עליו במרובת הלוכו בחול ולשון שלשול הוא תלשון התשלשל דפשוט

ע"כ: **צריך** לשלשל מין סכר לות' דתפי' כשתפם להחליף קשה מכין ל'ויכו צריך חלה שלשול שני מכל כהה מיכה לשפוקי מי כשתין לו להחליף קשה מכין דלשלשל ולא פליג תדר' הוכח ותני כדר' הוכח לשה בפרק חלו קטריס ח"ש להחליף מחליף תין לו להחליף ישלשל חלה שלפי הנשה' כולה ר' הוכח קשה לה ולפי התדר' הוה לת תיירי ר"ה חלה בשים לו להחליף ואכין חדם שלשול למי שתין לו או דתכין פליג תדרב הוכח דלר"ה לת בשי שלשול חלה כשתין לו להחליף תכל כשתחליף לת בשי שלשול וכדשתת בגמרת ולתכין תפי' כשתחליף שלשול ושיותר נר' מגולתיה דר' ישמעאל דלת פי' תי כשל הול הוחי ות"ת לעניין הילכת פסיטה דתין לטו שלשול חלה כשתין לו להחליף כדשתת מר"ה דמייתי בגמרת ותלמון הפוסקים: **בירכו** בגר וכי היה המעשה כו' שהברכה היה המשך התורה ול"ק שהברכה היה הגר עתה שתייב תדם להדליק בכל ע"ם דזו ניד התדם היה ולא ס"ל כדלעיל ושוד דהדלקת הגר היכה חלה תדברי סופרים: **ובי** היה מעשה תש"פ שתין ברכם זו תלנייה תניד הניר שכו היה תעשה וח"כ יש לתלות בחסרון זכות ועד"ז י"ל שהברכת הגר היה בשתה יתירה תשר בשבת כי גר ה' בשתת תדם ולפי שהיכו תרגים בזה כי תם תשר בגע תלי"ס בלבו לו"ח שכו היה המעשה שרתם כח בפשו תניד בכל השבת עד ת"ם בלי חסרון וחשבה בשאר הימים: **בירכו** בתור פניו כו' ק"ת"ם דהכה תוקמי לברכה וקדוש בהדה תילת ולתו בל תכי דלתי תוקמי ברכה בחדה וקדושו בחדה ושו ת"ו טע' יהיה תור תפני' קדושה דבשלת' ברכה הוה תפני שהוה תוספת טוהה תכל קדושה לה משתע שלה בפניו חוזרת כתן שלא ירד תו כתקושה וי"ל שבתור הפנים בתדם קדוש יתור לו שהוה דומה לתלתך ה' ושוד שתור הפנים שבשבת תפני שתחת התדם כו כי לב שתח ייטיב נפה וגם זה תפני נפש יתיר תשר כו וח"כ יש כו קדושה יותר תכחול ת"ק כיון דברכה וקדושה היכו הת ויברך ויקדש ל"ו לי"ל דהת נופה תשתי' שלא תיית' ברכה תו קדושה בת' תשר הנו' שלא תילתת דהויה ברכה וקדושה דהיכו תור הפנים ושכילתת י"ת קדשו בתורת ויו"ת קדשו בתור פניו של תדם הת' וכ"ל דקדי קדושה לתה שבתפרשתה תע' הבשת ושתקדש שתו וזה היה בתורתו' שעתדו בשבת וכן תור פניו של תדם הת' וחת"כ נטלו לבשתוך: **בירכו** בתורות וחש"נ השעקרא הוו קיימי כיון שהיה רוצה לגנוזה שלא שחלק כבוד לשבת ברכה דשבת תקריה עתידתן וכו' דבשאר הימים התור הת' היה תשתם כיוס וכחשך בלילה תכל בשבת תפי' בלילה שתשה בתורה בבשתוך: **בירכו** בתורות הת' שהיו חייו תורו' לתו דוקא דהא לתתן לחית בפ' בשמוכה דקתתר ויו חייו תורו' לתו דוקא דהא לתתן לחית לייה נגיה תין תור הגנוז תור התורות היכו חתה ולכבה שלא תור ת' שכתר' כיוס ת' דפליג תחכתי' דר' יעקב דתתר הן הן התורות שבתרתו כת' ולא נתלו עד הד' כדתי' בפ"ב דחגיגה וכו' דכהדיה ת' כיון שסקשה חתה בלילי שבת בתחילה תתורה משתשה וכן הל"ל בירכו בתורה ושתה תשה דהך תורה היה משתשה בתקוש חתה ולכבה קרי לה תורו' ק"ת דבפ' השתו' תייתי תוישים תור הלבנ' לחזרת התורו' לימות תמשיח וי"ל דפי' והיה תור הלבנ' שבלילי בתקו תור לבנה יהיה תור גדול כתור חתן וכו' כדפי' לעי' בפ"ג סי' ו' ולפ"ז הנשח שהבי"ם טן ם' טבפ' כרשי' שלת' בהדי' התהולבנ' תשוכם היה ת"כ י"ל שתורה זו תדבק עם חתה ולכבה שיהה כלו הם התתירים וכדפי' כתי התם: **רשב"ל** תים כפר עכו כו' • לתו למי' דר' שב"י קתת' בפס ר"ם שהוה תסכים עם הוות' בירכו כתתורו' דבתתי' שנו תים כפר עכו תשה ר"ם בירכו כתן וקידשו כתתורו' כתתו' פניו של תדם הת' ותין לו' דתרתי ס"ל שהברכה כתן וכתתורות דת"ם דהכה לת הזכיר שלא היה' ובתן הת' שלא תתדרים הוה דקתתר הכה בירכו כתתורות ומייתי סייעת' תדרב"י דתת' שלא לקו עד ת"ם ומ"ת לתה לת הוזכרה כתן כפר ר"ם בקדוש דסיכו כתתור פניו של תדם הת': **אעפ"י** שנתקלקלו כו' • ולא מ"ל שלא נתקלקלו ב"ם דכיון דסוף סוף לקו ע"כ הקללה בע"ם היתה עם שתר הקללות:

לא לן בכודו עתו דבש"ם בעשה וכטרד תע"ג בסקיית דפ' ת"דת תמ' בעשירי סרח בי"ח בדון כי"ב בטרד: **ואדם** כיקר כל ילון

תע"ג דפשטי' דקרית בסתתת דתיבשי קתיירי שתעפ"י שירכו הון בעה"ו לת כתותם יקחו הכל וכדכתיב לעיל מיניה קרבם בתימו כו' ת"ת משתע ליה לתוקומי כת"ר תתם דהוה ניה קיקר תבל בשתר תיבשי לת הוכר סם יקר ומו' דכל ילון כתשתעו ולת בנוי תל התות ולפ"ז תניה הכוונה בכתו' דתפילו תדם הת' לת לן בכבוד ות"ם לשתר תתבשים שלא יתמיד כיום טוכם ות"כ דרבים כשל שקרבם בתימו לעו' ותפי' לרבנן תכו תפ' לבו בת"ר דכיון דהוה חטת וכתלכל כיומו כיקר כל ילון קריבין ניה: **בטל** תתבו זיו לת היו תתורות הכו' דהת לת בשקת תמשנה פניו תכל הוה תתור פניו תתם וכן כפ' הסתוב' ליף לו תמשנה פניו ולת ליף תתורות וכ' דר"ת ורבנן לת כתלקו שת כיוון של תדם שהוה כבודו תתם שת דתכן יפני תיכה לתיתר דשתת בתתורות לתני ר"ת תודה שלא לקו עד ת"ם תפני וכן ב

הלופק הוה חסך לכהיים ליליה הלה דכתיב ה' תיירו שהיה על
כנפות הטלית כדאמר' שחד לופה בה מה"ב כו' ת"ל מדכתי' לורו
דייק דמשמע לורו כחיוב הקלום בלילה מכאן אור שכרה הכ"ה
שהו רמוי לקלם דכתי כחור חדוש דליכה הוה: אור שכרה הכ"ה
ביום ת"כ יכול לו דכלינה לחלמרן שכחור שהשה כשבת לחייבו ס"ל
שלה נגנוה בעון חדש אלא מפני דור החכול בפ"ק ויכדל אלהים נגנוה כו'
שכרה הכה ומיד נגנה וכדאמר לעיל בפ"ג ויכדל אלהים נגנוה כו'
וה"ם חדש נוסה כו' ר"ק חדש היה נוסה בה אי לה נגנוה דהה כפר'
הטמוך אחר שחדש הה' עמד והביט בה מה"ב כו' וה"ב הרי ע"ב
לדידיה שהשה כלו' היחיים וליכה למימר דה"ת ס"ל שנגנוה בשני
ולה שהשה כשבת כדאמרן דאין הורחה כדכרין נזה אבל בהה חשה'
דכלינה דלמ"ם נפי אחר הור דקאי כו' כחטאו נגנוה ואו לרי כם
לה היה שלה בעון דור החה ל' כו' וחה שנגנו חיתי חדש דכתי
ברחויה להנגנו נגנוה כתחלה כדי שלה ישהשה שעולחה"ב וה"ת לה
נגנוה ביום ח' כדי שיהיה בה חדש קנת וכדי שיהיה העולם
בשביעו כל ו' ימי כרחשית וה"ת שפער דבהה נמי לה כלינה שלה ס"ל
דהה והה גרחי דלולי טון דור החבול והפלגה חשב"י שחטה חדש לה
יחנע ה' טוב זה מן הכדריות ולולי חטה חדש לה היה נוסה עד דור
החבול שלה כיון שכרה כריך לנוסה שה"כ וחדש חטה ולה היה רחוי
שיחחים בה נגוה חשכחי והה דחייחי הכה הה דרי"כם היכו
להורות חעל' החורות חשוה דחמר לעיל שכברכה כחחורו ושוב
דחשוה דעסקיב"ו חורו על כ"ה חשמע שכוחה בה כל הפו': אור
שכרה כו' הדרשני לחומר' שלור זה רחז להשנת השכל שהיה חשכיל
רחשונה כל חלקי החניחו' וחח"כ קנרה לסיכת נטיי' החפורשמו'
וכפרט כדור החבול: כיון שנחשכל כחנשי ר"ה חשוה דהכה לה
חייחי ליה שלה חנה נדרה לה לחריך להזכיר שלה דור החבול ושפלגה
כדכתיבי כהדיה וכפרש"ה השחוב"ש שהוה עקר חקומו חייחי נחי דור
חנוש כחו שהיו חחריך כלן כשלר חילי דחייחי חהם: כיון
שנסחכל כו' וה"ת דלעיל בפ"ג כיחן ו' לחמר להחיר ביום חיכה יכולה
כו' כשר תרגנוהו שם ושם ביחרנו למה כרחה חעכשיו: עכ"ד
ונגנוה לנדיקים ק' דלעיל בפ"ג נפי ויכדל אלהים ר' יפם נוסיף כבדיל'
לו ולה לנדיקים ויש לחלק כין ההבדלה שכחחה ביום רחשון לנניוה
שחח"כ: וכנין שנגנוה ר' נרחה דלה נרסי' לה דחחי בפי רחיה
לנניוה פפי' שהיה נגנוה דליחת קחן וליכה למי דה"ק חכין שנגנוה
בשביל הרשעים דה"כ השקר חסר חדכריו וכפ' הסחו וכחניחה ל"ג
שלה כיון שרחה חעשי דור החבול כו' עחד ונגנוה שכ"ושחנע חרשעים
שלו ס לחשחע דהרחיה ליחת שלה חחפני הרשעים נגנוה וכדוחק י"ל
דה"ק חנין דהוה נניוה כעולם כלו' שהיחה חורה שנגנוה דילחת
חעולם לה הוחי חור' לחדייחי לה חחורות דהשחח וכחדרש כחניב'
הן הן החחורות כו' ס"ק חנין שנגנוה ולה חכדה וכטלה לנחרי
וחוכיחי חניחנע חרשעים חורה דחשחי' דוקה חשם כחנשע ולה חן
העולם: ישנא' ויחנע חרשעים חורה שכל הכחוכים דלעיל
חיניה כחלי דהוה כברית העולם חדכרים יה כו' החיחך טוב היה
ביסדי חרץ כו' כרן יחד כו' ויסך כדלחים יה כו' החיחך טוב היה
כו' וכן חחשלך כחוכר חוחם כפר' חד' כחטכעו של חדם הה'
וה"ר ויחנע חרשעים חורה היינו חור יחי כרחשית שנגנו שו חפני
הרשעים: ויכנע חרשעי' חורה וחע"ג כחנדיקי' נחי כחנשע
חלו ה"ק חפני רשעים וחח"ה ת"ש הסכה ס"ג כיון דנדיקי' לכסוף
יזכו אינ שלהם חחוקנת לה היה חניחה לנניוה: ישנא' ואחר
לנדיקים חשוה דחין כחן עקר החנדה שלה חנה נרחה חייחי לה
החריך להכיה כחן שלה חחי קרא דחיניה עקר הרחיה שנגנוה דה"ם
ואחר נדיקים דהיינו שכרה הגפון הוה חעוחד ואינו נחנה עכשו
כחור נגה שגם הוה נפון לעחיד ולה קרא חחריבה דחייחי נחי
כפר'הסחו: לי"ך שעות שחשה כפו' טו' ח' ו' כ"ב חפ'דכיו' הסכת
לה שחם חפלה חלכה כחיב ויכי ערב ויכי כקר כדכחיב כפלר
היחים: לי"ך שעות שחשה חחורה וה"ת וחיום ה' ג"כ שחשה
וכדכחיב רש"י בהדיה נכיי חחורות שהחור וחחשך הרחשון שחשו
בו' ימי כרחשית זה ביום וזה כלילה ולפחות חכ"ג שחשה כדאמר'
לעיל בפ"ג ס' ונפי כחור ז' היחים י"ל דלחדם הרחשון קחת שנכרח
ביום ו' וחע"ג דכשעה רביעית נזרקה כו נשחה כדלחית כפר' חד' ת'
כיון דחשעה רחשונה הוגבר עפרו חעפ"י שהוח לה היה רואה הרי
שחשה ל' שעות חזון היחיו כעולם והכנון דל' שעות דלופים
קחמר חכל כיחים הרחשוני היה החשך חפסיק כלילות וה"ת חנדק
זו וכל הני דקחפלני חם נטלה החורה כח"ם חו כע"ם דחשחע
דלכלהו עד השבת חיהת לה נגנוה פליני להיחת דלעיל דחמר
שכשנחלו החחורות נגנו החור הה' וחכתן תשו לחה שהקים הרח"ן

על הכב"י כת"ם שהחור וחחשך הרחשונים שחשו ככל ויחי כרחשי'
חהגר' החיחה דרש"י פסק ככל הני דרכים ניחנו: ל"ך שעות
שחשה חוחם החורה חין לסק' דת"ל חדם חנה ידע חעלום יום ו'
וכניחה שבת דחמר כאן טוב שהוח חמר חז סיר ליום השבת ושמר
חותו דחשקיפת ג"ח רחה שהיום כלה דחפ"ג חחותה חורה מכאה
ג"ח כדלעיל בפ"ג ת"ח ניכר היה שהחה כחשכו ונם חפער שהרגים
כנשחה יחירה חו ידע כשעות היום: שנאב"ך ואומר לך
חשך יסופני דחזמו' זה חדם שה' חמרו וכדכחיב לעיל בפ"ח ס"ה
והה פלינה חדרים פשחים דדרים ליה כדוד דחת' כחם ה"ק דוד
חני לחחרני חשך יסופני לעה"כ שהוח דומה ליום שעכשו חפי' כעה"ז
שדומה לילה היה חור כשדני ופרש רש"י ל' דעל מחילת חטח דוד
קחמר: אורך שכחוב כו הוח יסופך רחש כלו' שפ"י שהשך
הנחש ויסופני כחסתרים דת"ל חפי' חשך יסופני דחי לעה הכחה
לין להשך חכה ולין לו דה"ק חשכתי שהשך יחשיך כעדי ולח"כ
היה לי לומר ויסופני לעה נפך כדפרש"י כהכיה דפשחים הכ"ל דלה
ס"ל דנפך לעה חשך חלה סם הלילה הוח ומי לעה נפיפה כלו'
העכרת השת והוח סם פוהק ליום ולילה כדחת' כפ"ק דכרכות חרי
כעפרי הוו נפך לילה ולחי יחמח נפך יחמח ולחי לילה ומדרכיה יש
לחחזה חפרש"י ועוד דחפי' לדידי כיפוני חכני ליה: זכין לו כ'
רעפי' כפו' טו' נרסי' דר' לוי חחר שכשחלה לו עמוד הלש ו' ס"ז שזמלו
כ' חכניה ס' של חפל וס' של כלמות וחפ' ד"ח דהשם כם ר' לוי חחרי
לה ודרי חמורחי ולימה דר"ל ומדרשנו ס"ל כי"ה ולעה כחב כדכרי
ר"ל ונטל כ' רעפים וחע"ג דהשם חחר ס' של חפל הו' דהיינו
הך לה שלה פי כהן דכרים כהוייתן ולין נרוך לידחק ולו דמדרש
זה פלינ חהיחה דחחר כשם ר"ל עמוד השם והכה קחחר חכניה
ולה נזכרה שב' זו כשוח טוב ויש לדבל כין כ' רעפים לכ' חכניה:
דהדר ולילה חור כעדני כלום' שכליל חור לי וה"ת וחכ"ל דהת"ם
הוה הה"ם טפי לחי דכליל שכת הוה שהלילה חזרה להיו'
חור ע"י החורה שמשמע שכבר כו' ל' לכיון דלה הוה חסך כלל לה"ם חך
חסך יפופני דמשמע שכבר רחה שהסך וכחירה ושוב דלילה חור
כעדני חמשמע שפשה היות לילה משם היה חור כעדו לכד ולה לכל
העול' דהיינו כעדני: ובירך עליה לה יליף לה מקר' לה שכר'
הוה לו הכי נמיר לה: ארא כשחוא לחו לחי' כשחוא ולה כר'
דפלינ עליה דהה חכי חיחי דלה חחרינ' עד השחה לה ת"ם כירך
וכהה שחוא ור' סיום דחכרכין ולעניין יום שכבור' שכו נחלקו לה
חיירי הכה ויחן חכלן רחיה לה למר ולה למר וליכה למי דלר'
חפי' ת"ם לין חכרכין חפני שהיה חחלת כריחתו לה חפני שפשה
חחור כל היום שהוה חדום שלה נהנה חחנו כדחת' כי הכ ולכאי לה
חכי חתי כר' דלרידיה לה חני חכרך דלה כחור שפשה לה כשנה
היוה חן העניים כדקחמר כחולחי יה"כ דהה ת"ם חודה ר'
דחכרכין חפי' כיוה חן העניים חפני שהוה חחלת כריחתו דהה
כחקום שנהנו חופני' עליה דר' י חדחניח לין חכרכין על החור לה
ת"ם וחפני ל"ק כאן כחור שפשה כאן כחור היוה חן העניים לה
ה"ק הה דלמר דת"ם זחן לו הק"ם כו' חפיישה לפחוחל דלמר
שחחלת כריחתה ת"ם הוה דודחי היה על החוכן הגו' דת"ל לכ חתי
שנה שחחלת כריחתה ת"ם ומ"ל וה"ה דר' כחי הכי ס"ל הלה
דנקט שחוחל דהיינו חחר שהיה חחלת כריחתה כהדיה וחיידי דמייתי
הכה חילפיה דשחוחל חייתי נחי דר' ויהיינו דל"ק לחיה כשחוחל
ולה כר' כדקחמ' לעיל חחיה כרכנן ולה כדר"ח וכירושל' ל"ג חחיה
כשחוחל לה חייתי לחילפיה כחר חילפיה דר' לוי: נפני שהיה
ת"ב ולה חכני שנשת כדח"ר יוחנן דס"ל דחשום הה לין נורך לכרכ'
דחחי נפקה לן חיכה חעם"י שחדום הוה הלה נהנו כיום דחי
לזכור הנדלת היחיים הרי זה ככלל ההבדל ונם לה חשו הנחה דת"כ
ת"ם כת"ם וכחכו החוספו' לפר' חקום שנהנו חקרם ה"ר יוסף לחש
לין הכרכין ככל שעה שנהנים חחנו דחשור ליהנות חן העה"ז הלה
כרכ' ויחירוה"ת כשנוסו נהנה חכל שחר הנחות לה חעם"י שחכרכין
על חור שחם ככל יום היינו לפי שחחדש ככל יום: שהוא ת"כ
ולין זה סותר לת"ד שחי"ם ושים דלה מיירי הכה על כחם הנחנה
ביניהו דפשי שהשם יסודות קדם לכל החורכני' שת"ה לחם כזולתו
נם כפ' חקום שנהנו חסיקנה דחור דיהן עלה כחחשכה ליכדלות
כע"ם וכרה כת"ם וכבר כתכה' זה לעיל כפ"ח ס"ה והה פלינה
חדבר"ח דחחר דחשו שלב"ו כשני נברה': שהיא ת"כ וח"ת והה
לין כל חדם תחת השמש וליה' לחי' דשלחי הה שעלתה כחחשכ כע"ם
וח"ת ת"כ חחי פריך לקחן כספר שמות פ"טו וכי יש לעתיד חדשות
וכו' וכבל דוכתי דפרכי הכי ליחני שעל כחשכה חקול' ול' דהשם
ס' של חפל"ם לין כל חדם וכריכי לו' דחם וכרכה נבר חו כע"ם ס"ה
כדחי' כפ' חקום שנהנו דת"ו שלה כברית' חחודש לנחרי כת"ם כפר' חקו'

שהגנו ואפי' שכרי דתם נכר' כמ"ש מנו למיתר דמ"ו מלת בכריאה מחוסרת לגמרי כגון כריאת' כוכבי' ור"ת שתעם"י שהיו ככה בחמר השמי' מתחלה כמ"ש לעני' הנר' לנחת ע"י הס"י כי לית כמ"ש מקודם בפועל מכל הופת דבר מדבר כגון התם שהיתה ככה בתכניס שהם מורכבי' מד' יסודו' ולית הולכך הס"י להוציאו שהתי'כול פ"ו לתו חדוש מיקרי מלת תולד' וכן כ"ל לגבי פרדות שתמר לקמן בפ"ב שבשעוזהשן וכיוצ דמשני כהתיא דוכי ים לעתיד חדשות :

אף במוצאי יה"כ בפ' מקוש שבהגו מסקי' דכן עמת דבר ודוק' כתו' שבת פירו' שלק היום ות"ת שבת מעביר' שלק בהיתר כגון כר הדולק להיום ולחולה תו הדולק מערב יה"כ לתר היוצ מהעניים והתכניס במוצאי יה"כ לת וטעמת משום דשבתו נכרת תכל בת"ס מכרכין תפי' בתור היוצ מן העניים והתכניס שתם הוא תחלת בריית תכל בנר שלוק בשבת בחסור כגון של עכו"ם תפי' בת"ס מן מכרכין :

כל יוסיים בו חסרון ות"ת וכלי חסרון למה לת יכי' כאות שתבת ברכה ותוספ' טוהה י"ל דכיון דכל הדברי' בשלמות הנה מין צורך לברכה שתם יצטרך ברכה תיצו תלת לשלמ' חסרון תשר בו שהדבר השלם הוא תשר לת יוסיף ולת יגרע ולכן תי לתשבר שתבת הברכה תלת לשלים החסרון שיקרהו תח"כ כגון עופות ודגים תכל שו הוכחו הדברים כתו שכברתו מין צורך לברכה : **כל** יום סים בו חסרון ות"ת ודשתים ותילנות ג"כ ים בהם חסרון וצ"ת לת בתברכו י"ל שהם גדולים ולומחים כרבוי מהאדמה ותיכן נחסרים בתה שהגיעם תסם • **ובני** תדם שוחטין בהמה וחוכלים תין להקשו תה צורך לזה דהת לת לשבחן ברכה בבהמה וחיה שיצטרך לומ' שהוא תפני שהוחטים תסם ד"ת ויברך תותם תלי"ס פסי' דתתדם ותשתו לחודייהו קתי דסיפיה דקרת בהו קתיירי והכי תתרי' לעיל בפ"ח על שניהם הוא לומר ויברך תותם תלי"ס ד"ת ס"ל דקתי תכל הנברתים בשתי ותפי' פרו ורבו תבר תם שהוא ברכה תעפ"י שתמד תם שהוא מצוה לת תיכי קתי תלת לתחדם ותשתו וכ' כוונות יש בפרו ורבו ותעפ"י שבפרש"י בחומ' כתו' נפי ברכת העופות ז"ל ותף החיות שוברכו לברכה ותפני הנחש תעתיד לקללה לכך לת בירכן תלת יהת הוא בכלל והן ותתי דברי רז"ל ק' דרש"י בחיות שנברתו בם' תתמי' תיירי תכל בשל שפי תיכת ברכה ד"ת לכ תיק' ליה בהמה למה לת בתברכה שהרי תין הנחש תין בהמה ותל יק' בעיניך היות הנחש הסורק על התרק נברת תתמים דהת כתת' תתרי' תת כל נפש החיה הרומסת לרבות תת הנחש עם שוה חולק תהיות דלעיל פ"ו שתמרחית התרן למינה זה הנחש : **ובני** תדם תהיות תתים ות"ת ולעופות וכהמה מה כ"ל תפני שנדים תפס כו' תפ"ל שהם תתים גם כן י"ל שהכ"ח שברים ורבים הרבה תתד לת הוה לגבייהו חסרון תיתת עלמת שלת מה שהתכני תוכלים תפס הרבה :

וכתי כו ברכה ותקונ דתוקי לעי' בפ"ח לברכ"ו בכרכ"ת תתכנים תין תק' יוכל תתיני כוזה תל"ם ברים פ"ב דהיכה לו תלי ותני פורע ושו' תתרו כל תוכחתיו תל תדם קבוצי' לו תת"ר חין תהוכחו' שבתות וי"ט שהם תוסיף תוסיפים לו וכו' ותיתי' כתי לקתן ס"ג ג"ל ות"ת והת"ר עקי' תת' עשה שבת תחול ול תנטרף לבריו' כדתי' בפ' ערבי פסחי' בכר תירכו התום' שלת תתר לזו תלי תלי שים לו תשלו לפרוע לת למי שתין לו לפרוע ולפ"ז ת"ם ותני פורע הוא שלת יחסר תתתוכו שם' יוסיף לו תתקוס לתחר ותין להקשו לתה לת יחכן ה"ג כ"ב לעני שיפרע תוכו שתין כרכ"ת שת פורע חוכו ותין לעני ה"ל נם תפורס' ושו' שהעשיר רתוי סיכה לשכר כי הוא תתתין כה' וכוטח שיעלת חסרונו ותינו חוש' שכשיוסיפו נכסיו הוא כתקר' תבל העני שו יחוכן הרי יהיה בכרור שם פורע חוכו ותין לו שכר בענגו תת השבת :

כיפני תסטיסי כלו דת"ה כב דכרכ' דשבת תשו' חסרון היה תכל לת תשו' חסרון דתתון דהת לת חני חסרון שת תשו' חסרון דגוף דהינו לתסטיסי שתכי' יתיר' תזיקתן ודרך השכ' שיוכלו כו יות' תכחול תשו' ענג שבת ודבוי תטעתי' שכו וכר"ה ה"ה תשו' ענגי' שתיכ' תורגלי' לתכול בחול שת בתתו' שתכיל' יתיר' תזיקתן והת דתתרי' בפ' תי שתת וכפ' חלק כל ימי עני דעים ותפי' שבתו' וי"ט דשכוי וסת תחל' חולי תעים שפי' שתעפ"י שים לו תכוח' ותזונות בריות בשבת רע לו לפי שתוכל יותר תרגילותו היכו שתתטע' קצת תכל לעול' תיכו נזוק כזה דברכה דשבת תגילתו שת ת"כ יתכל לעבות כטן :

בניטעמים סט' תתטעמים הנעשים לשבת ערב תשל חול כדתפרש ותזיל תכל דבויים לת קרו ברכה שת הוכת' כדכתיב לעיל

ע"ת כתפרשים

צוננים לפי שעשויים תתחמל ותם כל זה ערכו לויותר תתחמין של חול : **אכל** תהן ושרב לו בפ' כל כתבי נרסי' ת"ל קיסר לרי' כל תפני תה תכשיל של שבת ריחו כוזף ת"ל תכלין ת"י לה ושבת שתו שתנו תטילי' לתוכו וריחו כוזף ת"ל תן לנו היתכו ת"ל

כפ' כל פתבי דף קי"ט

רבי ישמעאל בר יוסי שיילי' לר' א"ל בני בבל בזכות תה הן היים א"ל בזכות התורה ובני ארץ ישראל בזכות תה א"ל בזכות מעשרות ואנשי חוצה לארץ בזכות שהן מכברין את השבתות וימים טובים :

א"ר

רבי יוסי בר' חנינא אמ' שלשה דברים נתנו לישראל וכולן לא נתנו אלא על ידי יסורין אלו הן תורה ארץ ישראל והעולם הבא תורה מנין שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל ארץ ישראל מנין שנאמר כי יביאך ה' אלהיך אל ארץ טובה העולם הבא מנין שנאמר ולחיי העולם הבא :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יטעה בדין גיהנם שנאמר ושמת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לשלחן של בשר שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לדין גיהנם שנאמר ולא יכלא עוד כל הרים ונבעות תרנה לפניכם רנה וכל עצי השדה יפקו כף :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לחבלו של משיח שנאמר ונשא גבעות :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לשלשת ימי הבלבול שנאמר ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לשלשת ימי הגלות שנאמר ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לשלשת ימי המלחמה שנאמר ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לשלשת ימי הרעב שנאמר ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לשלשת ימי הדין גיהנם שנאמר ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה :

רבי יהושע בן לוי' אמ' כל המקיים שלש סעודות בשבת בטח שלא יצטרך לשלשת ימי חבלו של משיח

לחזור לכתוב על דלתותיו כו' כתוב בתורה והיו הדברים האלה וגו' על לבבך וגו' וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך (דברים ו ט) ואין אנו יודעים אי זה מהן קודם לחברו אלא כשהוא כותב פרשה ראשונה הוא כותב על לבבך ואחר כך על מזוזות ביתך ובשעריך

והלא הוא עצמו כתב לאחר זה והלל עצמו מודה במדרשו של שמאי
מכל מקום כו מדה לאחרת במחלוקים מפני שכל מעשיו לש"ם מסתע
ים לחלק במדרש הזה בין המחלוקים לחכמים הטובים ולכלים
החדשים ומקום אחר הלכה כשמאי הזקן (מ"כ בכורות) ז אחת מששנו
בה חס הזדמן לך חפץ יפה בלשון
רבים הוא שנוייה ולא בלשון יחיד
כדכת' הרמ"ן בעכ"ד ומכי תמה
מאד מה זה לחלוק לאחר חלק כזה בין
המחלוקים לחכמים דמ"ל מכוייס
הוא בלאי מכוייס וכי לא יהיה
הבטחון כך כי ביום יום יעמ"ל לנו
שוה בכל וכ"ם דלפ"ז שפעמי' יהיו
חכמים שמכוייס ומין במחלוקת
שיהם מכוייס וכן הוא ודאי
בהמה נאה ומדרגה מדשכחן
דבחדא בריית' בחלקו במחלוקי'
וכחיד בחכמים נר' שמעולם לא
עלה על לב לחלק כיוצא לזה דמ"כ
היה רחוי שיכתבו ב' התחלוקו'
בכך הכריית' הת' להודיע כאן
דהלל והש' להודיענו כאן דשמאי
שלו ודאי ל"ם וקר' בעני' שבכריית'
ש"שנה בחלוקת במחלוקי' וכחיד
שנה בחכמים והיותר ק' היכי
שם"ר סהרמ"ן יחלק כן מת"ש
דהלל מודה במדרשו של שמאי
דאי מודה ליה בחכמים ולא חלק
עליו אלא במחלוקים מאי קאמר
בכריית' דוקא במחלוקים מאן דכר שמיהו הכא שהוכר לו' דהלל מדה
מחרת וכו' וכ"ם שיהות דבריו דאתיכן למטעי דמשמע דאחפצי'
דכהו קמיירי שמאי מיירי כתי דהלל ומכאן הוא למעיין כדברי
הרמבן דמחלוקים דקא לאו למעוטי חפצים דהיכו הש ומ"ם שמודה
הלל לשמאי היכו אלא לענין מה שפי' שמחות וכו' עד אלא תבא כלו'
אלא נשכחהו פשוט פני' וזה בענין המנין שכהיה מוכי לשבת תחיל
כדאמר התם אבל למה שהוסיף שמאי מענין המחלוקו' והחפצים לא
תודה דכהכי רחוי לומ' כרוך ה' יום יום ' ולי אף להסיק דבכגון דא
לא אמר הלכה כב"ה דאין זה אלא היכא דפליגא לענין איסור ואתר
וכדומה אבל בכגון דא לא פליגי אלא בסברת היכי הוי טפי לם"ש
דעבד כתר עבד ודעבד כת"ע שכ"א יש לו בחיכה טובה ויר' שלכן
רבים מהפסוקי לא חשו להזכיר ענין זה כלל שהניחו הדבר לרשות
האדם שיעש' כ"א כרצונו תדע דהא בפ"ק דשבת אמר שמאי והלל
לא בחלקו אלא בג' מילי דמייתי התם וק' דהת אינה נמי דכך אלא
תשמע דהת לא חשיבה פלוגתא מהטעם הנ' ' וע"ל דף דטבח
לא דמי לפלוגתא ד"ב וב"ה דהתם היכו כשמנה נאה ומריבה
לו לבו כיוס דל' כ"ם לא יאכלנה עד שימנה נאה היימנה ולב"ה אין לו
ליתגבי מלאכול עמה עד יומה אחר דכרוך ה' יום יום אבל בהת
כבר הי' ל' לטבח בהמה נאה שאוכל בכל יום לא שהמבהמו האחרו'
שהיו מזדמנות לידו למכור לאחרים אלא היו נדיבים לו לבו כיוס
היה מפריסה לשבת והיינו דשמי' שהניח רש"י נמי כדבר שאינו
נרוץ לו לאחל מיירי ואינו נרוץ לשבת וק' מל שיתעסק בו מיום
ראשון לצורך שבת אלא יתמיד עד ערב שבת ;

בערובה נומה רבה המנוה להרבות בו בסעודה כדלפי'
בפ' יום הכפו' שלכתיב ועניתם את נפשותיכם
בתשעה לחדש וכי בתשעה מתענין אלא שכתוב עליו התשעה
לו לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעל עליו שכתוב כאלו התענה
ט"ו ועקר הפי' בזה כאלו היה מצווה להתענות ט' ו' והיה מקיימו
ואם כן פשי' שים לענינו בשכתו' ו' ט' והר"ם ז"ל כוכיח מכאן
דוכחי שמצות להרבות בסעודה ערב ' ולפ"ז אפשר שהטעם זה לפי
שמחשבת ה' את ישראל לא כוה שיתענו אלא יום א' בשנה
ולטובתם לבפר עוונותיהם וכוה שיתענו אלא יוקי בו
אבל בלבד ו' אין הטעם אלא לבבוד יום הבא לבפר
עוונותיו והא דאמר בשלמה ולקדום ה' מבואר זה יום הכפו'
שאין בו מאכל ומשתה כבדהו בכפו' נקיה היינו בעצמו של
יום אבל בצר' שלו כבודו ברבוי מאכלות ולפי הסנגון
שהביאו הטור בת"ח סימן ת"ר ס"ל החייט ויהיה לא אקבענו
אלא בעשרה כדי לאכלו ביום זה שנוהגו ס"בה לאכול ולשתות

כדלעיל מאכלות

ומאכו בטוחים שם"ב שה יכפר לנו עונותיכו בר' דתרוייהו לאיתנהו :

עד דמטיית י"ב דינרין לאע"ג דבשל אלהה הוה אין קונסין אלא
יוניה כ"ב דהת אמר פשה שפתך חול וא תנטרך לברייו דהיינו
דוקא בעני המתפרנס מן הצדקה אבל לו לפרוע בדבתיב בסוי' ב' ;

כזה חמית חייט יהודאי קטן
בבית יוסף סימן ת"ר ל
ממה היה קובל עליו וכי אין לדם
רשאי ליזוק בנכסיו ושוב הק' לפי
סנגון הטור כי שאל לו אלא לו ולאלהכתו מה
מלאכתך מה לו ולמלאכתו וכן
יקשה בהת דילן דמ"ל חייט
יהודאי מה טורך להזכיר מלאכתו
והסיק לפי שאין דרך בני אדם
בכך אלא אם הוא נגב ועל שוטר
העיר לחקור זה ולזה שאל לו מה
מלאכתו ובספסיגו שהוא חייט
מ"ל למה עשית כך שאין דרך
בעלי מלאכה בכך ועם שהפיגו
בת בחמת אין טורך לו כי כל
תלונתו עליו אינה אלא למה לקחו
מיד עבדו וירב' בעשו מנד הייתו
חייט שאלו היה עשיר אין עליו
כ"כ תרעומת שדרכו בכך אבל
מאם שנודע לו שהוא חייט ואין
דרכו בכך חשב כי לא עשה אלא
למרוד בעבד או מחמת שהוא עמו כאן לא
על מקחו אלא עשה עמו כאלו לא
ידעו ושאלו מה מלאכתך כדי

אבר ר' תנחומא עוברא הוה ברומי בערובת צומא רבא
והוה תמן הר חייט ואזל ריזבן ליה הר' נין אשתכ'
הוא ושליא דאפרכוס קיימין עליה הוה הרין ° מסק לה בטיטי
והדין מסק לה בטיטי ער דמטיא שניב עשר דינרים ונסבר
ההוא חייטא ° בעותה דארסטון אמר אפרכוס לשליא למה לא
אתית לי נון א"ל מרי מה לכפור מינך אולת ולא הוה תבן אלא
חר נון ואשתכחית אנא והר יהודאי קיימין עלויה והור' ההוא
מסיק ליה בטיטי ואנא מסיק ליה בטיטי ער דמטא תרין עשר
דינרין מה הות בעי דנייתי לך נון בתרי עשר דינרין אחמהא
א"ל מאן הוא א"ל בר נש פלן שלח בהדיה ואתא לגביה אמר
ליה מה חמית חייט יהודאי דאכלת נון בתרי עשר דינרין א"ל
מרי אית לן הר יום כל הובין ראנן עברין כל יומי שהא ר' הוא
מכפר עלינן וכר הוא אתי ליה אנן צריכין ליקורי יתיה אמר
ביון שהבאת ראיה לדריך הרי אתה פטור מה פרע לו הק"בה
הלך וקרע אותה וזמן לו בהוכה מרגלי' טוב והיה מתפרנס
ממנה כל ימיו ;

ו טורנוס רופוס הרשע שאל את ר' עקיב אמ' מה יום
מיומי אמ' ליה ומה נברא מן נובריא
אמר מה אמרי לך ומה אמרת לי א"ל אמרת לי מה יום מיומים
מאי שנא דיומא דשבת' מכל יומי א ואמרי' לך ומאן נבר
ומנוברין מאי שנא טורנוסרופוס מכל גוברין אמר ליה שרצה
המלך לכבדני

שרצה ה"ה לכבדה לפתורה תמתע דלא יהיב טעמא אלא סכן
רמזו אי"ת סיכבדוה כלי טע"ן דלא דמי לעניו טורנוס
דומיי מה שכבדו המלך אינו כלי טעם אלא למ"ד חכמתו עו עשרו לו
יחסו כרחוי לשפוט את העם וכיוצא מהמעלות הנמנאו' בקרובים
למלכו' ואפי' כולם שכבוד טורנופוס כלי ט' מה דמיון הוא זה לענין
תנות ה"ה כי לא יעשה דבר בלי טע"ם ר' ל שטעמו נעלם ממנו
בכל חוקי התורה מה דמיון מניח מטורנופוס ויותר ק' שמע' יום
השבת על שאר הימים מפורש כי שבת ימים עשה ה' את השמים כו'
ע"כ בדבר ה' כו' הרי שהוא לפי שכונת והוא וכרון החדוש ולכך למי
שטעם השלה שמעם' שכח כו לא היי ל לכבד אלא לאותו שבת הרמוז
לבד ולזכרון החדו' יעבדי פעם בשנה וכיוצא כי למה לא היה
הזכרון בכל יום ז' בשחוור חגילה וי"ל שעם היותו יודע בבוד השב'
כגו' שאל שאין ט' זה מספיי לכבדו יום השבת לא גרם המכוחה
אלא רבוי ית' שרצה לגמור ולכוח בו ואלו רבה היה גומר וכח כיום
ה' ואם כן השבת ושאר הימים שוים מכל שעמם ולזכיר החדוש היה
די בשיאמרו ויקדש ז' מבלי שיעשהו כו' אלא שיעשהו כדי שיהא זכר ה' לו שיכבדו
יום ו' שכו נגמרה המלאכה בו יום ה' שכו התחיל ויותר רחוי לכבד

יום הוללת מפסח לפנסל מהיום שכו שבת שהוא העדר מ"ב הפלה
מפקר מה דאמר לעזה ביום זה טפי מיום מ"ד מ' להקדים או לאחר
ופסח ההפסיקה ביום מ' ולזה הסיב מחשב"י שזה היה מיד ביום מ'
כיון שכבר גזרת חכמתו להתרגות לכלות מלאכתו בו דאמור לכבדו
כמו שעודני עם עודמי יתכנו
תכנים מחדרים נמלאכתו הנוכי
כמותו נחר בו המלך דחדת
מיכייהו נקטו כן הם ית דנה לנוח
ביום זה ותן לי ערב שלו נח ביום
ז' לפ' הוה שהיל כמי ולכן כתו
שטורנו' יכובד כיון שכבר הוקדש
למלכו' כן יכובד שבת ויותר נכון
לו' שהתעופה היה שעם היות כל
היתים רחוים הנה הפסח יתברך
דאמר בחכמתו הגמלמת יתר שלת
ביום זה מאלתו ולכן בחר בו
ובדלקתן כם' ויקר' פ"כט כל
הסביעי' חביבים לשוב"כו' משמע
שהבל היותו שביעי בחר בו וכן
טורנו' עם שהיו אחרי' דאמר
שבחר בו המלך הוה לומר שהבר
בו יותר שלת מזולתו שעפ"י שלא
נודע, וכ"ם לגירם' תנחומא דבר'
ברנה מלך מלכי לכבדנו דמשמ'
דעל הק' כה קאמר והק' כתי ולתי
לאחי זו שבה שהיה בו יותר מזולתו
מחבירו ובבדו כי אין ס' בותן גדולה לאד' שבו שהקדו שלמה כדלקמן
ספ' שמות פ"ב ולפי גרסתי דקאמר ברנה המלך בר' שלמה היה טוב
קיסר שלמה שר המונה מהקיסר: **ועדך** י"ל שטעם השלמה
שלהיות הזמן מקרה בתפך לתנועה ואין לו ית' יחס אל הזמן שהזמן
מכלל יצוריו כנודע הנה כל היתים שהם תפלו יתבר' ולזה יכבד
לזה יותר מזה שהעפ"י שבלה תלאכתו בד' שבדל הזמן היכו שלא מבד
התעסה לא בערכו ית' והסיבו רש"י מה גבר בגודריה כי אחר
שהתבשים בלם מעשי ידיו אין לו יחס והתקרבות עם זה יותר מזה
ולזה יהים לזה בתע' יות' מזה בתבשים שו' בתעשי זבותם כי תבו
רוחים ב' תבשים שהם בזבות זה יפעיל וזה יהים דבני חיי ומזוטו
שלו בזבות' תליה תילתא והסיב טורנו' שזה לפי שרנה לכבדו כי
הכרח התדיניות היות התבשים תחלפי התדרגה זה שר החלף וזה
שר התבשים וזה הדיוט שבזולת זה לא יוחלם הקבון ולבן הכרח
שזה יהיה גדול מזה שעפ"י שהם שהיה שת"ת להשות בלם בגדולה
וש"ד שבתבנו לפיל בפ"ב סי' ב' שבל היתים תי הכריח לכבד לזה
יותר מזה והסיב ר' עקיבא שגם זה בפי רבונו ית' כי רחתה חבתו
היה לשהם ג"ב היתים בסדר תדרגה זה יותר מזה ותבחנו לא נדע
טעמו ויותר נכון שהתבוב תיושדת על היות לימים תביחות בשבת'
בתלבים בדעת חבתי בחתת: **בנאן** שת תודע לי תהגתר'
ותשתם דתעקר' בתי זאת היא שאלתו שלא דר' עקיב' לא הביבו דגרסינן
התם מ"ל הבי קאתר' לך תי ייתר דהחידנ' שבתת ולפ"ז בותבו בלומ'
תחלה תה היום תיתר' ר"ל תה שבני תבו דוחים ביום זה טפי תסדר
ימים לחודיש שהוא שבת וק' דמ"ב בפפי ר' עקיבא דברייו בלו' תלי
שבת טורנו' תבל גוברין ה"ל לטורנו' להסיב לזה שאלתי ותה שבין
תבוכה זו דהבי קאתי' לך בו' ולא יסיב ברנה המלך לבבדני ו"ל
שהעפ"י שידע טור' ר' עקיב' לא הבין שאלתו שלא תחסב בה היא
תה בפתב' שבת שבתנו לו בכוד ופ"ז בה לו להסיב לא רנה לו לו תיד
דבי אתיבה בו' שלא תפס עליו דאפי' לפי תה שהבין לא תפבי תידי
דשלתי טורנו' ברנה המלך בו להבדה הגהנת המדינה וחדה תיבייהו
בקט' תבל שבת לתה יחפוץ ה' להגדיל יום זה ע"ז ורבי עקיבא הסיב
שגם בשבת רחתה חבתתו ית' להגדילו תשהר היתים לפי שבשבת
בו ת"כ' ל' שלף על ידי שר' עקיבא פיר' דברייו תחב טורנו' שהיה
תבין שלתו וש"ת שבתתיר' תה תות תשוה בשבת ושב"ז
היה תסיב ת"ם טור' בו' גם לתה תן תות תפורסם שתתה תבובד
תשהר העם וע"ז תפס עליו דבבודו הוא תפורס לבל העם
שהמלך רובה בבודו תבל שבת תבא ידעי שם' בה רובה בבודו
זר' עקיבא הסיב שבת בתי ברנה הק' בבבדה שהיה עומד
בטעותו בשבת השלה שהיה ת"ם שבת ברנה ה' לבבדו ול"ת
שהיה תם בן תפו בשת דומה לרבון המלך בטורנו' ובשתתע
טורנו' זה יסיב תליביה דר' עקיבא לא הבין שלתו ותו ת"ל
הבי קאתי' בו': **בנאן** שת תודע לי שה' תבבד

הבבת שלתי תומר בבל היתים שום וכן ת"ם בגתרת תי ייתר
דהחידנ' שבתת ה"ב תי ייתר דהחידנ' שבתת טפי תשהר היתים
דלילת בלתו שוין וליתבת קלילת הוה והבי ה"בל תי ייתר דהבי
שבת תבל רש"י ז"ל דקדק הלשון שפיר' תי ייתר דהתי' שבתת ודלתת
ת' תשהר היתים הוה שבת וק' לי
ת"ב תלי דעתיה דטורנו' לתי בפר
בעדות התורה לת"ל לו' דילתת ת'
תשהר היתים הוה ליתת דתין שבת
בבל ואם תודה בתורה דתיבה
שבת לתה לא יוחה ג"ב שהוא בו'
וי"ל שתודה הוה בתחום הטולם
ולא תעדות התורה אלא תבל
טענות שבתו על זה לחוקר תע"פ
שהיום תופתים תחוכים ולזה
תודה שם לשבות כיום גמר
תלאבה תבל היתו תודה לעדות
התורה שהיה כיום שבת:

בנאן שת תודע לי תי מ"ש
שלא זו ואם הוברך ר'
עקיבא להסיב עליה דת"ב ישהל
תופת בבל התורה והתנות דתבת
תודעינן דתילה בה' וטובה בט"ו
בתשרי וביותא אלא שהין אבו
נזקקין לזה בי תפי התורה אבו
חיין בי בן בזבו ה'ותחי' ר"ל דתתו'
דבתי' בשבת תות היה לעול' רחוי

שיהיה הדבר תבואר לבל היהים תות תופת קיים ואם"ג דבתילין
בתי בתיב לתות על יבך ותילה בתי תות ברית קדם תקריית ואיבן
תות תפורסם אלא שהשהות אין עניבו תופת רק שיהין וחברון ליהרל
בקיום התבטה ותות התילה הוה לתות בבבי יהרל שם' ביבר שהות
יהודי וכן תות השבת תיפה שהות תות לבבי יהרל שהשהות שבת
ידעו שהות יהרל בדעת הנתון תו שהות תות ליהרל שהשהות תודה
בתדון העול' בדפי' הרתבת שתבי הבה דבתי' בי תות היה ביבי וביביל
לדעת בי תבי ה' תקדשבם דהשתת שהות תות ברוך לבל שם' תקדש
יהרל בשותר' לותו וברפרס' לדעת התותות בה בי תבי ה' תקדשבם
והה דבתיב ביבי וביביבם וכן בבי יהרל היבו שהיה תות על תבת
ה' ביבו וכן בבי יהרל ולא בין השב"ם וברפי' רש"י תות גדולה היה
ביבינו שבתרתי בבם שהבתילי לבם תת יום תבותתי לתבותה וע"ז
יתברם מ"ם בתבילתה ביבי וביביבם ולא ביבי בבין השב"ם ת"ב
בדתתרי בריים פ"ב דביבם בל התנות בתנו בפרהסיה חון תסבת
דבתי' ביבי וכן בבי יהרל תות היה לעול' לא ה"ק ביבי וכן בי' בתיב'
בבנעה ותות היה לעול' בי' ימים עשה ה' שהשות בדור דבתיבת
ועוד י"ל דבין דשבת תלבה היותו תגוה ליהרל בשאר התנות שבם
הוה בבה ותעלה שם' בבדו וברדו וקדשו בדלעיל לפי שהוא שבת
בו היה רחוי שיהיה תי זה דבר בעולם תתנו יתפרס' בבוד היו לבל
העולם דת"ב תין לו בבוד וקדושה בולי תתי בוהגים בו
בבוד אלא יהרל ורחוי היות זבר גדול תעורס' אחר שהוכר לעבינו
של הב"ה וכבודו י' וביו"ל שהיה רחוי ת"ז תות וש"ו להבדי' הסב' תשאר
היתים בתו שאר התועדות שיבותו תוזן לזתן תבויים וה בת"ל לחדש
פלוני יתה בש"ו לחדש פלו' והחדשי' ותספר יתיבם עבין תבורר ת"ל
שיהול הטעות בו בי בודע בחבתת החשבונו' לת בן השבת בי הוה
על סדר אחד תמיד תוכים ו' ותקדשים ז' ותין לעתות עליו בדתיים
אלא בקבלה שהדור הוה קבלו שהשבת ביום זה הרתתו והוכיים
ותוכים עו"ה והדור הקם אחריו יקבל תתנו ובבר היה אם' שיתרע
ת"ז תוכם תו בלבול שיהיו טועין בותן תה ויתחלף יום השבת בתחר
בתו שיתרע להולך בתדבר ואם יקרים בן בבלל הדור יהיה טעות
שתין לו תקנה ולזה היה בריך שיהיה בו ת"ו שיתין בתותו השתים
תו בטבע תארן לעתוד עליו על ידיעת השבת התסור לנו
תמיד והבבון שבאלתו תעקדת הוא ת"ם אחר בך אם בדברך
שהב"ם תבבד השבת אל יסיב בה רוחות בו' והיבו דקאתר'
בדיפה תה היום תיוחים בלומר תה שנוי היום זה תזולתו
והלא עולם בתנהגו בוהג תמיד שתין הש"ית שומר שבת
ומעובל תלאבה בו תמיד ולהפלות בקושיתו אתר תבן לתי
תודע לי וכו' ללת תבעית לתיבו שובת לגתרי אלא לתי
בתדון לת תוזבת שם שומר אותו וה' עקיבא הבין שאלתו ואז ת"ל
תבן קאתי' בו': **בנאן** שת תודע לי שה' תבבד

מכבד הסבת כדי שלא יטעו סכלים שכמותו שאינו מכבדו ממש שמוריד גשמים כו' וחסר ר' עקיבא שהוא יתלמוד תכף קושיתו ת"כ לא יוריד גשמי' כו' ואז ישיבנו שלא שטורבו' בשמעו מ"ם לו לא החמין בו ויהי כמחק בעיניו ולכן לא חם להשיבו בשבת דחק גם זו לא ישרה בעיניו ובתר דנפק דק ואשכח סה' מכבד הסבת כדברי ר' עקיבא חזר ואין מיתיר קושיתו • רעדך י"ל שטע"ה שאלה שהמבו' אשר כמה לרמז דבר מה רחוי שיהיה הענין ההוא מבואר בשופט בענין המצות המורות על ההשגחה ויכולת בטיות ותפילין ומזוזת ק"ם שהיא על מכילות ה' ואחדותו הן כוחות על מה שבתבאר בשופט אבל חדוש העולם שלא נתבאר בשופט לא היה רחוי שיתלה עליו מצות שבת שלא שתהיה תכוה בעלמות הטעם ברכות והמצות ולא שיתן לה ט' כי ו' ימים עשה ה' דכיוצא כזה יאתר ערדיך ערבה בריך ולכן של מנחן לת מודע לי שאחר שתלה מצות השבת בחה שתין עליו שופט רחוי שיהי' ח"ו דבר טבעי כעו' שמתנו נקח רחים לטעם השבת ויהיה זה בתקום שופט על החדוש או שזה עלמו הוא מ"ם מבחן לת מודע לי כלו' מהיכן מודיעינו שופט על החדוש אל שבעבורו נתקדש השבת משאר ימים ויהיה שתעש' שתין שופט על החדוש הרי שופט רחים על קדושת השבת ולכן ים לן להודות בחדוש • נהר שבטיין נהר של מבנים וחול הוא שמוסך מבנים ביתי החול ושבת בח וכן פרש' בגמר' ובכר שמעתו שהוכח משם מעט מהחול הזה בשבתות והיה מתבדל כל יתי השבוע ושבת היה נח וכתב הרמב"ן בפר' בחזיכו שהו' נהר גוזן שסם גלו' השבטי כי נק' גוזן מלשון וינז עליוס שהעותרי' לחריו מוסרים מבני מדי ויקורין לותו שבטיון מפני שביתתו בשבת שהשבת בלשון הזו' שבט כמו בערבי וכהוג הוא בלשוכם להוסיף בתוארים יון לוזכיון חוריין מוליון וכן הרבה • נהר שבטיון יוכיח ומה שבחה התוכח' כזה ולא כל ת"ח מהדברי הטבעיים שלו שהר נהרות שכל הדברים נריך שיתבטנו כמנהג' תמיד לנרכם בעולם לכל בהר זה תחלת כרייתו לא היה אלא לעשות בו השיבוי הלז לחות על השבת והמשבת החכני' מה נורך לעולם והוכחת החוב וחתן חיבו בדבר קבוע תמיד • לנגרא את נגיד לי לפי לנהר את מוסך חותי ועל יובל ישלח סרסיו מתרג' ועל נגדי' וחס' שאתה מסלקני למקו' שאיני יוכל להחזותו בעיני ואיך תתלה דחיך כזה דחה כחי סרוסה לשקר שתרחיק עדיו פ"ת לנגדת חת"ל מלקו' כלו' להלקות אתה רוצה להוליכני כלומר חנוקה שפרת לחנוקני שאתה דוחק חותי בחטו' בלשי מבואות וזה יותר נר' מלשון תנחו' דגרסינ' ת"ל אתה מבטי לי לנזוקה : המעלה את המעלה בעבור בזכורו בכעל לוב שתעלין אתת לשא לו מה שרוצים בענין שהעלתה החס' לשמוא ואשב"י שהמשכי לפי שהקם הכתיבו ענין זה ואמרו שאינו שלא ענין הטעלה ושתין להקשיב כזה לרז"ל וכמ"ש ר"ק בענין שמוא אבו אין לכו שלא דכרי רז"ל שהענין כמשמעו כמבוא' מהך עובדא ומפ"ר מיתות ובכתב דוכתי • המעלה את המעלה בזכורו דבעל לוב כ' מיבים הם את המעלה בזכורו ות' הנשא בנולגולת כדתני' כפ"ד מיתות ותפס תני מה בין זה לזה מעלה בזכורו אינו עולה כדרכו ואינו עולה בשבת בשא בנולגולת עולה כדרכו ועולה בשבת ופרש"י בזכורו מעלה ומשיב את המת על זכורתו בגלגל המוטלת תן המת לתרן ועוכה מה שעושים אותו ע"י כשוף • אינו עולה כדרכו שלא רצליו למעלה והתוספו פיר' מעלה בזכורו שם מבשפות הוא כך לשוב וידעוני מתרגמי' בידין וזכורין • והנה מה שזה עולה בשבת וזה לא הוא מכוא' כי זה שנריך לעלו' המת תן התרן לא יעלה בשבת דע"כ שום שבת וזה שאינו מעלה אותו שלא בשא בגלגל כמו שהיה מוטלת בתרן מהני ליה בשבת ות"ת מאי עולה דקאמר בשר הקלה בגמר' עולה להיכא שליך הא קאמיה מנח ותירצו שלא שיתת עוכה כדרכו ועוכה בשבת ופרש"י עוכה כדרכו ולא שליך לתיתב בין הפרקים בשאר החובות שמעלה המת ומדבר מבין פרקי המבשף או מסיחין • דרהוא גברא ליהוי בדק בחבוה שרגיל היה להעלותו למשקל עבה מיבים וכדקא חד זמן נרך כו' ת"ש מעוה דחבוהי מהימן ליה ויעמידנו על המת • דרהוא גברא ליהוי בדק בחבוה לפי מה שמספר בגמרא לת הכבים מבין בעבין החוב ומוסף ענין ת' ת"ל קברו של מבין ויהיה שתין מעלה עבן בשבת ופי' רש"י קברו של מבין דטורטום רופום כל יתות השבה היה מעלה עבן שהי נדון ובערף ובשבת פוסקי נהיהם שוכתים ומ"ש בלינת בנופה דעובדת בתת' דלפי הגמר' לת הוברך לוה שיבדוק בחבין לענין החוב שבבר יקר הוכחה מבין מהשבון ולפי המ' לת הזכיר לו רחי' העד מדרש המום' שהרי לפי ת"ם בגמ' שהזכיר לו תחר שת"ל בויתו בישתו וקללתו ויותר נר' דלת פליגי שת שקבר כתן שלהזכיר ת"ם לו מהעש' ובגמ' קבר מבגדו בדיק' החוב בחבין בדר' החג' שים קבו כזו חו זו

אל כל מי שאינו מאמר ת"ם ות"ת חיך רשע כזה לת נתן חל לבו להתגייר כשבתברר לו זה וכמו שפגה שנקלוט הגר כשידע מעלת ישראל ע"י בעל לוב כדחי' בהבזיקין שתעש"י שידע זה תחר שאינו מצוה על התורה ויש לו לחלק לעש"כ כשיהיה מחשדיו ת"ם לת רשם לקבל עליו עול התורה ולהניח שרתו וכר' שתין זה טורבו' שהרב תת ר' עקיבא דמייתי בירושלמי שלא בשם זה היו נק' כל השרים שבמדבר זו וכן בר' לו' בבובוד נער וסנחריב ודומי' שלא נתניירו ברחות' בפלחות ת"ת מאי קאמ' ליה חת"כ חם כדרך וכו' בלשון מסופק לחר שכבר כתבתי לו לחיתת דבדי ר' עקיבא י"ל שלא רשם להודיע לר' עקיבא שלא יתפתר עליו חו שלא יכריחבו להתגייר ותשם שטורבו' לת שתין בשלמות לדברי תבין שחשד חוליים הטעשה בדברים כיון שזה ע' כשוף הוא ולמה שד הוא שדרכם לשקר :

כאן מאמר חותה בע"כ חע"ג דשמירת שבת לטוכתם כדתמ' שבשבת נחים מהשבם כיון דתין זה שלו בבחירתם חע"ג דביחת להו קרי לה בע"כ לבל תין לומר שהרשעי' להיותם פושעים והולכי חפי' בשתחת של נהיהם בלתי' בפר' כ' דערוכין היו רוצים להיות כדוני' בשבת כדי שלא יאמרו שבת : וכי עתה לכם דמתם שתתר כל מי שאינו שומר שבת כתן מאמרת בע"כ מתמש שים תלש שתיר' שבת בענין קבוע תמיד מלבד עניו שביתתו מעלות בתוב והשיבו כי יש לנלש שתירת שבת כוללת בענין הדין ות"ם לו תבין ענין שביתתם הקבוע לו תמיד רבות' תשמעי' דתין ל"ל שבענין התוב חייב ומוכרח לו לשמור שבת שת שיש לנלש שתירת שבת כוללת בענין הדין ואפ' דהת בהת תלי' שהתלתבי' התמוני' על דינם כמו שמוזרי' שבת בדיב' יתבטו' נ"ב תציחללוהו בעלו' בתוב לו שהעלי' בתוב בע"ל לכם וכדתמ' תדבת למה הרגותני כו' ולכן בשבת שהם חייבים לנוח מבער ובשם לת יעלו לוי שהתוב יטלוט להעלותן בחול שבשתתן מטורפת לו שולה ויורדת ת"ם בשתו' לכל בשבת שהיה בחה תינה בנוף אלא בתנוחה ולא תעלה עם הנוף : אם כדרך שהב"ם מכבד ת"ם תלמוד זה בר' שט' השלה תוב' שת לפי שהו' מכבד השבת רחוי שיכבדהו נם הוא בעבמו שהם הוא תינו מכבדו תעש"י שיזיקו תחריס על כבודו לת הוי מכובד ולתו מטעש שה"ב תדתו שלא לנזוד על תחריס שת שהוא עושה כתו שפתל התיבי ברומי לר' עקיבא וחכריו כדלקתן בם' שתות פ"ל : אל יסיב בה דוחות ותעש"י שתבות השבת הזמן נרתה וה"ה שת לין לו יחם ל הזמן פ"ל להזהר בפעולות העולם שתחת הזמן הברחות כדי שיכובד בהם השבת : אל יסיב בה דוחות לפי תדר' זה בר' דתוק כתך ק' ליה שהיה תפי' לעולם בשיעבות בהם בשבת שיתפרבמו על ידי נשמים ותחים של שאר ימים תבל בתנועת הנרמים והמזלות ל"ק ליה דכיון דת"ם לעולם להתקיים בלתם תפי' שעה ת' דתי לפקוח נפש שדוחה שבת תבל בתנחו' מייתי מעלה עבני מזריח חמה וכו' :

לשנים שהיו דרים בחל לת הוברך לבחר שהעול' תינו נק' תבלו רשות הרבים כיון דתין רשו' תחר' עתו דפשי' דתפי' ייתי רשו' תחרת עתו לת יחשב תבלו בר"ה דר"ה הוא תקום שפקר תבל העולם הוא ית' כרתו והקיפו ותלת כ"ם בבודו ולפחות לת יהיה תלת תבר והיושבים לת יהיו חשובי' לת בדרים בבית בעל הבית שתין עושים אותו רשות הרבים וז"ם ת"כ ובל העולם שלו בם"ם ותה שקרתו תבר ולת בית משוס דהעולם השפל יקרת תבר לגבי עולם המלתיכים כי שם בית ועקר תשבן בבודו ית' ולקתן בפ"ל תם"ם בית שהעול' נקרת חניבו ת"ט דתלת בל התרן בבודו ואפ"ה שלתין זה הוברכו לבתר זה תבל לטור' שהיה תבם לת הוברך שפשוט הוא בדבתי' : אם תין זה נותן ערובו יהוש דערוב תדברי סופרים בדתת' בפ"ב דערו' דשלמה תקן ותדין תורה תותר היה לטלטל בבל תבר ותבר לבתים תעפ"י שדיורים רבים בחבר שבל תבר רשות בית"ט ות' תקנת שלמה בתב הרמ"בם ז' ל בפ"ת תה' ערובין לפי שהבתי' רשויות תיוחדות לבל תח' והחבר משותף לבלם ודומה קנת לר"ה וכו' • ותיתה תה ל"ל ר' עקיבא שם בה תטלטל בבל העולם לפי שתין רשות תחרת דתפי' יבייר שיהיה רשות תחרת עתו כיון דבל העולם תשיב לגביה בחבר בללעיל הרי הוא תותר בבלו תדין תורה ותפ אלא יאמר תקנת דשלמה לת יקרת שתינו שותר בשבת ו' ל דלרוח' דתילת' קתבי ליה דתפי' תדברכן ת"ם תפי' תיתה שם בה רחוי שיאמרו תקנה זו כיון דיבתת' ק' ובסביתה עתו כדתמ' התם תבל לקתן לת מייתי אלא עקר התעו שהעולם תבירו של הב"ה ולענין הערוב לת תחסו תטעם הזה תו שהדבר פשוט שתין רשות תחרת עתו שיתסור עליו : אם תין זה נותן כו' לענין זה לת כתב לי דתמתם שהוא טורך לתטוכתו תה שברי' ערוב לבי' הדרים בחבר והלא תלו היה הדין שתפי' כ' הדרים בחבר לת היו נריכין הוה ת"ם טפי ולת היה נריך לומר תפני שהכ"ם היו רשות תחרת עתו בו וכן

הי' לל' מע"נ דכ' הדרים בחנך פריכים בירוק הנה מ' דר בחנך ומינו
גריך וכן ה"ב לפי סימן רשות לחרת עמו כו' : שאין רשות
לחרת עמו וכל יוסבי תבל לא תעכבי דיורין לגבי סימן לאם רשות
סכלם עבדיו וכני כיתו סתיכם מוסרים מ"ל דמתי לבטל הכיח סים
לו כתים רבים בחנך וסמלתו לחחריס דמי חית תפיסה לב"ה מינן
מוסרים עליו כדתנן בכיצד מסתתפין וטתמת דכל רשותה דחנך
דב"ה היח דקוי כחלו דר עמו בבית ולקבי כיון דכל העולם תמיך
בידו ית"ש לו כו תפיסה לח מסרי עליה דיורין הדרי כו : וכל
העו' שלו מילת' לחריתי היח וגר' סהוח לו' שהעו' רחוי סיקר חנך
לגביה ולח ר"ה מטעמת דכל העולם שלו והומה לת"ש לקחן מטעם
משום דמלח כל הארן כבודו תפע"י שלח הוברך לבחרו ר' עקיבח
בהדיח כדבתיב וחע"ג דהח קחמר סימן רשות לחרת עמו לח מהני
הח מלח ה"ב נדון כר' כי דח"ל לב תפע"י סימן רשות לחרת עמו סימן רשות
דלח מקרי רה"ו ולימה למ' דפרושי קח מפרש כלו סימן רשות לחרת
עמו לפי שכל העולם שלו ר"ל שהיושבים בו עבדיו הו לפי שים לו בו
תפיסה כדכתיב דח"ב שכל העולם שלו חבני ליה ובחנוחו חית הכי
הק' כה הסמיס בסמו והארן הדוסרגליו מלח ה"ב כבודו ומין לח'
רשות עמו : בורא בכל העולם הדבר תמוה דמה ענין תשו'
זו לשחלה דחלו היתה השחלה למה יטלטל בעולם היתה התשובה
כהוגן תכל שחלתו על תשבה מלחכה היתה דהינו גשמי' ובחיים
ומה תשו' לזה שכל העולם שלו דמי סרי לחיבים למיעבד מלחכה
כרשותו וליתה למ' סחמני סימן חלגו יתב' ניעשה כי הוח תחר ויהי
לח מקרי לגבי מלחכה כל מה שעושה לח טלטול דמי משום דהיכה
ניעשה חלגו סרי ליה גם הטלטול יהיה חלגו מותר מ"ז הוה סיהו
עושה תבשה מחם בידים ולח"ל מחמת מחני שכל העולם שלו ושו'
דהכתי' כי הו שכת תכל מלחכתו וגרוך סיהבות חעפ"י שהיה ניעש'
חלגו שלח תעשה המלחכה וחה ימי' דבים שבשלתי עלי זה והבחותי
סוחלי דבר שלפי החמת סין בכל מעבי ה' שחחרי ו' ימי בדחשית
מלחכה שכל המתחדשים דבר יום ביומו סין כהם בריח' מחם שלח
כלם נחשבים ומתבוים מהקודמי' להם בשבבר שכל מין יוליד מינו
ה"ח סין כל חדם תחת הסחם וסין מעשה ה' בשולתו תמיד תחז זולת
תנועתו ושחירת סדרו להוציח הדברי' תשבח ל' הפועל וסין מלחכ'
זו שלח טלטול בהגיעו הגרמים בכחו וע"י זה יתנועעו הישודו'
ויתחזנו ההחונו' ויתנועעו חלקי החניחות שלח זולח חוש וחלח חוש
ויתילדו התולדות בשילה וסיון מעשה מחודש שלח בחשבים זה חוש
ע"י התנועה וה פשוט ח"ל חת"כ חזון זוגים דלקחן בפ"ק חת"כ בס כ"ה ולפ"ז דומה מעשה הש"י התמיד בחוין לחנחת
הדברים מרשות לרשות לבד וסוב מלחתי חל החזקוני שקדמני כזה
בפסוק חסר כרח חל"ים לעשות שבי שברח הם יהגברחים כו' ימי
כרחשית לעשות תמיד תולדות על ידם וזהו כי בכון וחעבר שעל זה
הביחו כחן הך שובדח שחתוכה יתב' הבחו שחינו כו בן וכחו
שהמעשה המובח בשתו ג"כ ענינו כחן לבחר ש' בתבחו שחחר בסוק הזה
בס כ"ה ו' ש"ם הדברי הלה יש ליישב מ"ם בתבחו שחחר בספר שלח
טורנו ותשו' ר' עקיבה תענין הערוב כבו' ושל שחוכלי החן תעידין
וכן בעל חוב ושבדק בחבירו תייתי תו מ"ל מ"ב למה ה"בה עושה בו
מלחכ' מ"ל בזה שהוח מטלטל בחבירו של ר' חתות ולח שוה שלח נהר
סבטיון תעיד שבכל הימים הוח מוסך תכנים והול ובשבת יבוח מ"ל
חתה תבעי לבו לדוחק מ"ל והח כתיב בו בו שבת תכל מלחכתו ע"כ
והדברי תמוהים תחד דחחרשבבר הביחו תו חתי בעי ושוב למה לח
מ"ל תקחני הבי ענין סבטיון שלח בשל' השבוע ושו' חתי קח"ל תדבתי'
כי בו שבת וכי עם זה הבתוב תתיעב שחלתו למה עושה מלחכה
כחפורסם לו וחם תבים לו רחים תסתורה שם תבבד השבת ובוזה בו
חעפ"י שבבשו עושה בו מלחכה ולח יחשוב שחינו תבבדו ורוחה בו
חי בקש שחלה זו חתגו ושוב חה רחים תחדם לו תכתוב זה דפסיק
שהוח ידע התורה ושב"ז תתעקש וחין בר' דהשתח עם חביו תדבר
וחליו שחל זה והוח בסתיכלו תבוכות שו כי ודחי לח יהיה בו דעת
להסיב כוחת ולח יביח הוח רחים תבבתו ולח יחתר לו בבו חת תבבי
לדוקחי ושוב יש לדקדק בח"ם כחן כוה שהוח טלטול בחבבר
של ר' חתות שחיבה כתבו דלטיל שלפי השבו הח' חעפ"י שלח יחשב
העולם חלגו ית' כד' חתות לח שולם גדול תבדק התשוב שלפי סימן
רשות לחרת עמו חני טלטול בכל החבר חון לד חתות וחפי גדול
תלד וכדחתי' בתם בהדיח תם דר תדם ח"בחבר גדול לפי בחבטוכי'
הוח טלטול בחבבו לפי סימן לחתר רשות עמו וה וכו' וח"ם
תחלח כל הארן כבודו הוח לומר תשולם בכל הארן והויח לו חבבו
כלי רשות לחרת ולו לפי התשובה הב' חין בריך לומר תפני שבקרת
חבבו תהט הבו שלפי יבויר תקרת חלגו ר"ה ל"ק בכל העולם
הוח חלח והרי הוח בחטלטל בתוך ד' חתותיו דברי חפי' בר"ה ותבב

שהוא דבר מקובל וכמצה עדין כמותו:

מפני מה לא נתנה לאדם הראשון לפניו מפני מה לא כוהנו עליה דת"כ מתי מצטי שכל הדברים צריכים תקון דאם הוא מצוהו עליה הרי היה מתקן עצמו תחר שנברא כעין התרמוסים דתין לוש דה"ק לנריך תקון שהאדם מעצמו צריך שיתעורר לתקון כעין החרדל ופתורמוס, דת"כ למה הוא לתברים שלא נתעורר מעצמו עליו ואם שלא הוק, לו למה לא הוא לאדם הא' הוא מכאן כי הם אית דאם שלא היה הגון לזכות בתנוק זו שהרי בתנוה ה' שנוה עבר ואף על פי שאח"כ סב בתשובה לא היה הגון כמו שלא הוהו ג"כ בשאר מצות תביכו ואפי לנח ומתושלח ואם וחנוך שקדמו לאברהם לא הוא כי רואה הם' שהגון עליו היה לאברהם הוא כותן כליות כל אים אחנם הסג"ל לפלוסוף זה היה למה לא נברא אדם הא' מהול שאחר שהערל פגם והמילה תקלתו איניר' כמ"ש בסמוך ת"כ אחר שהאדם יניר כפיו אית' היה ראוי שתהיה יניר תו שלא תהא כתו שכל הדברים נברלו בתכיונן וקותתן וכ"ש לפי מ"ש לעיל בפ"ד סימן ח' שלאחרון המילה לא נאמר בתאד כי טוב ועוד שלא יהות שנאמר שהדברי הטבעיים חסרים עד שינטרבו להשלמ' מחון וכמו שמטעם זה דחה הרב ס"ז בת ג' פמ"ט ועוד שאי אולד אדם הא' כן היה טבע זה מוטבע בכל זרעו אחריו מלידה ומכטן ולא ינטערו בה ולא יכוהו רבי' להתנע ממנה ואעפ"י שהרב דחה טע"ז וכתב שט' המילה תקון האדות גם שניהם כמ' טוביס ויש ג"כ טעמים רבים ובלם נלקו יחדיו ות"ת הט' שכר' לפי זה אתי' הוא מפני השלמת חסרון היניקה ולזה בניה ענין השערות כו' כמ"ש בסמוך ולפי שלפי טעמו ז' ורבים מהטעמים האחרים תלקה שאת הפלוסוף שלהאיתו יניר כפיו רואי היה היותו נוכר בחופן מתוקן ל טוב האדות ויתר המעלו' הנכללו' בתילה לו ולזרעו אחריו והשיב שכל הדברים דרכם להברלות ע"ב שיתוקנו אח"כ ע"י האדם ואת"ת אדרי אדם הראש טולד מהול כדאי' בתורת בר' כתן שנזכור בסמוך וה"ב מפטיר בסנהדרין פר' אל"ת מדאתר אדם מוסף בערלתו הוא • מפטיר שהיה מהול ולא תאכתן שנכנטה על המילה סוס ת' קודם אברהם ואדם אסתר אברהם ראש למולים ופי' למולים בתורת ה' אחר שייסה ערלים וכן בחזית פ"ב היו מוסיפות והולכות כו' אברהם על המילה כו' ל דת"ר אל פלוסוף זה לא ס"ל שטולד מהול דס"ל היה טבע בכל הדורות והוכרך ר' להשיבו ע"פ דרכו אבל לפי האמת טולד מהול להיותו יניר כפיו ממש שאיבו יכורי כפיו ממש כדי שיתוקנו בידי אדם כמו שכל הדברים צריכין תקון • וע"ל דמדרש זה חולק אדר' נתן וס"ל שאדם לא היה מהול ומ"ש בל מעשה ברשבי' בניהן בברשו ל"ק לזה דהתם כמה שבתשך ג' הדברי' מהשלמה מעלתם בהמשך הזמן בעניו הגדול והמציאה שהב"ת לא נתנו בסדר לידתם תמיד שהם קטנים אלא בעת יניקתם היו גדולים שור או כשב או עז וכן החילנו היו גדולים טושאי ענף ופרי בשעתן: **מפני** מה אותו האים מגלח פאת כו' ר"ש שהכוונה בזה שכמו שאין טעם לו לאדם יניח פאת וזקנו ומגלח פאת ראשו אלא שכן הסכימו האנשים כך הם ר' רבה לאת המילה לאברהם ולא לאדם ואין טעם ברורן והשלו' השיב שהרי יש ט' בנולות שבעל עמו בשעות ואם השיב ר"ש שכל יסתח את עיניו כו' אנם אי כיתי בערותו גדלו עמו אח"כ לו הפלוסוף אבל זה לחיית הדברים ולא כח זה ואח הוא ברוך לום' לו שכל הדברים צריכים תקון ולכבי מייתי הך עובדא הכא לחיובי דקתמר לעיל כה"ג בשבת שרטה ה' לכבדה ואין זה כלום דלפי האמת יש טע' בנולות זה ולא זה ואיך יסביל זה ר' הושעיא ושוב דמיון הוא מעשבי האדם להב"ה לום' שאעשיו ח"ו כלי ט' ומ"ש בשבת שרטה ה' לכבדה כבר בתבתי לעיל שאיבו כלי טע' ושבין בתיבת מעשה זה לכאן מבו' אמ"ש רש"י ז"ל כל הדברים צריכים עשייה הם"ד אשר ברא אלהים לעשות ר"ל שכל מה שברא ה' צריך עוד לעשות בו תקון ואם כן תקומו הוא כאן דעליה דהאי קרא קיימי • ולי אפ"ד אמ"ש דמ"ש אחר כך שכל הדברים צריכים תקון אינה תשוב' אספקא לפי האמת כמ"ש רבה רבי הושעיא להשיבו לדבר א' כדי שלא לנלות לו עקר הדברים ובהשבחן לר' שבשמעל לו ר' ישמעאל טעם אחור נפיות שכ"ם ולא רצה לנלות לו השיבו לדבר אחר קדתנן בפ' אין מעמידין והבי תשבחן בבתיב הוכתו אתכ' הבלי לא הניח בהלתו וא"ל ולאילין מילין אתינה כלו' לא היה דרושבו בענין זה ואם אתה מסיתני לך ת"ח ואז הוכרח ר"ש להשיבו דבר אם את"ל להוליאך חלק ת"ח שכותבתי היתה שלא להסיבך דבר ואתה פת"ח לי להשמט מתוך תשיבך דבר אם אע"פ שלא היתה הדבר אחת לאתתו כת' הדבר • ועי' ל שהכוונ' כזה שכמו שהנחתו הזקן עם היותו מאוחר בזמן וגלוחו שער הראש עם היותו קודם בזמן הוא לספה ידועה שזה נרצה הקדר' פניט זקן וזה הוא על האדם לאתתא וטער כן שם לא רחם לאדם החילה החביבה אלא לאברהם שהיב תביב אלנו ולא לאדם הא' שאינו כ"ב תביב עם היותו יניר כפיו ורואתו הטין ולא עוד אלא שאחטא תיד ואין לשאל למה לא ברא את אברהם בתחלה שיהיה נברא ראשונה לשלם בכפות' שבבר נתנו לזה טעם לקטן בפ"ד והפלוסוף השיב שאין הבדון דומה לרחיה ושהאדם לא יחבב שער הזקן יותר משער הראש מבד עצמו דת"ת הי' ל לחבב שער הראש שקדם בו תפפ' אלא היה כ"ב תשוב אלא טעם' כזה לפי שבדל עמו בשעות ולבן ירת' בעיניו יותר תביב שער הזקן שבא בזמן ההשבלה והדעת תבל ה"ב לעולם ל לחבב אדם הא' שקדם בזמן תפפ' אלא היה כ"ב הגון והשיבו ר"ש תיב יסתח את עיניו בו' רואה לו' בשם שאינו עולה על הדעת שיקטע ידיו לפי שבדלו עמו בשעות אחר שהם מבלל גופו וברכיו ג"כ לא יעלה על הדע' שיגלח שער הראש אם הוא תביב לפי שקודם בזמן מטעם שבדל בשעות אלא דל"ל שבלוחו אינו אלא מבד עצמו שאינו נרצה תפפ' שקדם בזמן והשיב הפלוסוף לאילין מילין אתינן כלו' מה טענה היא שהיתים והעניבים דבתבך דהוו מנוף האדם מתפ ויש בהם טורף גדול לא תספיק שבת נדולתם בשעות לאתקם אבל השער תפפ' שהיה תביב לקדימתו בזמן כיון שאין בו כ"כ טור ואין בגלוחו נער תספיק שבת נדולו בשעות לנלחו ת"ב ק"ק דאף שאומרה לך אין לבבי' דמיון מהעניבים התטוגיי לעניבי ה"ב וזה השיבו אד טענה אחיתי מבד עצמ' • והנכון שבתלת הדברים רמז לו השתו' שת"ל כתי' כמדבר על לון שומע' וזה שענין הערלה מתותרי הטבע בקלקת הפירו' והשער והפרעי לאנשים ולזה אין מהשבחה שיבראו כלתם שהוא שבראו מתותרי הטבע והתקון נתון בידי האד' ועוד שהמותרי הוא ים בו תועלת בתחל' בשתיר' האבר וכן ענין התילה כמ"ש בשמוע ות"ת שתבעי מה אותו האים מגלח ראשו שהו יקר' למה בראו שערו ראשו שהוא נרין לבלוח שהשתו שהבראחי הוא מותרי הטבע וגם שהוא נרין לשתיר המוח שהוא קר ולח מן החום והקור כמ"ש תכתי הטבע ויניחו למי שאין לו בשות בקרה ולזה נתן תקומו בידי האדם לבשירב' כן ענין התילה והפלוסוף השיב שהטבע לא יבראו דבר לבטלה שינטרך תקון ותחיבה והשערות הינן מותר אלא בריכים לאדם בנו' וגם שלפעתי' גם שערות הראש לבבו' והדר ולא ינטערו בהם בענין הבנשים או התנשים בקצת תרטות ומה שהנשים קצת לנלחם הינו אלא השכמה מהסכימו בזה לפי שבדלו עמו בשעות אבל הערלה כיון שבריכה ודאי מילה לאת תברת מתחלה והשיב ר"ש שע"ל שהשערות הן מהמותרות אלא שלפי שבדל בשעות אז לפי שזה טוב מזה מגלח זה ומניח זה דלולו הינו מהמותרות ויש בהם טורך ואין הנלוח אלא השכמה לפי שבדל עמו בשעות נ"ב ניקטע את ידיו כו' אלא ודאי שבבר ז' אין תספיק להשיב שהוא בשבת ערב ופורך נדול הנוף לא תספיק שבה זו לאתבם כנוב' ואז הביא לו מהתרמוסים והחרדל שבבר אתו עם מותר טרוך תקון הינו שהפלוסוף לא הבין כוונתו של ר' הוא בשאלת הנלוח לענין זה וחסר אין שאלתו אלא לידע טעם הנלוח ולז"א מילין אתי' מתחת כלו' כיון כך וכיון כך מה תיכפת לן אם הנלוח מפני הבשות או לשבה אחרת לענין שאנו בו ואז בייתר לו שבר ל' שבל הדברים צריכים תקון בענין הפירו' ולזה הביא לו

מתחלה ענין הנלוח:

מגלח פאת ראשו פאה לאו דוקא אלא שמגלח שער ראשו ואין לום' שדרכן היה ג"כ שלא לנלח כל שער הראש רק פאתו דת"כ תחתק' ליה ת"כ יקט' ידיו לום' ליה ת"כ יגלח כל ראשו •

ח ר' יוחנן בש"ר יוסי בר חלפתא אמר אברהם שאין כתוב בו שמירת שבת ירש את העולם בסדרה שנאמר [ב]קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה וגו' אבל יעקב שכתוב בו שמירת שבת שנאמר [ג]ויחן את פני העיר ננכס עם דמרומי חמה וקבע תחומים מבעוד יום ירש את העולם שלא במדה שנאמר והיה זרעך כעפר הארץ:

ר"א

ב"ר פ' ס"ד ע"ב

ג ב"ר פ' ע"ט ע"ג

ד"ר פ' ס"ד ע"ב

ה"ר פ' ע"ט ע"ג

ו"ר פ' ל"ו ע"ד

ז"ר פ' ס"ד ע"ב

ח"ר פ' ע"ט ע"ג

ט"ר פ' ל"ו ע"ד

י"ר פ' ס"ד ע"ב

יא"ר פ' ע"ט ע"ג

יב"ר פ' ל"ו ע"ד

יג"ר פ' ס"ד ע"ב

יד"ר פ' ע"ט ע"ג

טו"ר פ' ל"ו ע"ד

טז"ר פ' ס"ד ע"ב

יז"ר פ' ע"ט ע"ג

יח"ר פ' ל"ו ע"ד

יט"ר פ' ס"ד ע"ב

כ"ר פ' ע"ט ע"ג

כא"ר פ' ל"ו ע"ד

כב"ר פ' ס"ד ע"ב

כג"ר פ' ע"ט ע"ג

כד"ר פ' ל"ו ע"ד

כה"ר פ' ס"ד ע"ב

כו"ר פ' ע"ט ע"ג

כז"ר פ' ל"ו ע"ד

כח"ר פ' ס"ד ע"ב

כט"ר פ' ע"ט ע"ג

ל"ר פ' ל"ו ע"ד

לא"ר פ' ס"ד ע"ב

לב"ר פ' ע"ט ע"ג

לג"ר פ' ל"ו ע"ד

לד"ר פ' ס"ד ע"ב

לה"ר פ' ע"ט ע"ג

לו"ר פ' ל"ו ע"ד

לז"ר פ' ס"ד ע"ב

לח"ר פ' ע"ט ע"ג

לט"ר פ' ל"ו ע"ד

מ"ר פ' ס"ד ע"ב

מא"ר פ' ע"ט ע"ג

מב"ר פ' ל"ו ע"ד

מג"ר פ' ס"ד ע"ב

מד"ר פ' ע"ט ע"ג

מה"ר פ' ל"ו ע"ד

מו"ר פ' ס"ד ע"ב

מז"ר פ' ע"ט ע"ג

מח"ר פ' ל"ו ע"ד

מט"ר פ' ס"ד ע"ב

נ"ר פ' ע"ט ע"ג

נא"ר פ' ל"ו ע"ד

נב"ר פ' ס"ד ע"ב

נג"ר פ' ע"ט ע"ג

נד"ר פ' ל"ו ע"ד

נה"ר פ' ס"ד ע"ב

נו"ר פ' ע"ט ע"ג

נז"ר פ' ל"ו ע"ד

נח"ר פ' ס"ד ע"ב

נט"ר פ' ע"ט ע"ג

ס"ר פ' ל"ו ע"ד

סא"ר פ' ס"ד ע"ב

סב"ר פ' ע"ט ע"ג

סג"ר פ' ל"ו ע"ד

סד"ר פ' ס"ד ע"ב

סה"ר פ' ע"ט ע"ג

סו"ר פ' ל"ו ע"ד

סז"ר פ' ס"ד ע"ב

סח"ר פ' ע"ט ע"ג

סט"ר פ' ל"ו ע"ד

ע"ר פ' ס"ד ע"ב

עא"ר פ' ע"ט ע"ג

עב"ר פ' ל"ו ע"ד

עג"ר פ' ס"ד ע"ב

עד"ר פ' ע"ט ע"ג

עה"ר פ' ל"ו ע"ד

עו"ר פ' ס"ד ע"ב

עז"ר פ' ע"ט ע"ג

עח"ר פ' ל"ו ע"ד

עט"ר פ' ס"ד ע"ב

פ"ר פ' ע"ט ע"ג

פא"ר פ' ל"ו ע"ד

פב"ר פ' ס"ד ע"ב

פג"ר פ' ע"ט ע"ג

פד"ר פ' ל"ו ע"ד

פה"ר פ' ס"ד ע"ב

פו"ר פ' ע"ט ע"ג

פז"ר פ' ל"ו ע"ד

פח"ר פ' ס"ד ע"ב

פט"ר פ' ע"ט ע"ג

צ"ר פ' ל"ו ע"ד

צא"ר פ' ס"ד ע"ב

צב"ר פ' ע"ט ע"ג

צג"ר פ' ל"ו ע"ד

צד"ר פ' ס"ד ע"ב

צה"ר פ' ע"ט ע"ג

צו"ר פ' ל"ו ע"ד

צז"ר פ' ס"ד ע"ב

צח"ר פ' ע"ט ע"ג

צט"ר פ' ל"ו ע"ד

ק"ר פ' ס"ד ע"ב

קא"ר פ' ע"ט ע"ג

קב"ר פ' ל"ו ע"ד

קג"ר פ' ס"ד ע"ב

קד"ר פ' ע"ט ע"ג

קה"ר פ' ל"ו ע"ד

קו"ר פ' ס"ד ע"ב

קז"ר פ' ע"ט ע"ג

קח"ר פ' ל"ו ע"ד

קט"ר פ' ס"ד ע"ב

ר"ר פ' ע"ט ע"ג

רא"ר פ' ל"ו ע"ד

רב"ר פ' ס"ד ע"ב

רג"ר פ' ע"ט ע"ג

רד"ר פ' ל"ו ע"ד

רה"ר פ' ס"ד ע"ב

רו"ר פ' ע"ט ע"ג

רז"ר פ' ל"ו ע"ד

רח"ר פ' ס"ד ע"ב

רט"ר פ' ע"ט ע"ג

ש"ר פ' ל"ו ע"ד

שא"ר פ' ס"ד ע"ב

שב"ר פ' ע"ט ע"ג

שג"ר פ' ל"ו ע"ד

שד"ר פ' ס"ד ע"ב

שה"ר פ' ע"ט ע"ג

שו"ר פ' ל"ו ע"ד

שז"ר פ' ס"ד ע"ב

שח"ר פ' ע"ט ע"ג

שט"ר פ' ל"ו ע"ד

ת"ר פ' ס"ד ע"ב

תא"ר פ' ע"ט ע"ג

תב"ר פ' ל"ו ע"ד

תג"ר פ' ס"ד ע"ב

תד"ר פ' ע"ט ע"ג

תה"ר פ' ל"ו ע"ד

תו"ר פ' ס"ד ע"ב

תז"ר פ' ע"ט ע"ג

תח"ר פ' ל"ו ע"ד

תט"ר פ' ס"ד ע"ב

יריש את העולם כמדה לא שהחכות תמים ירשו דהא לא מסכחן שהקב"ה ירש את האדץ ואתם' שהיו מכבדי' לותו וקורחין לותו מלך כדלקמן פסיטו שלא כבש האדץ לעצמו וכ"ש יעקב שהיה תמיד גולה שלא ירש אדץ ח' שלא על מנת לזרעם קמיירי וה"ק שהקב"ה נתן לו למורשה כמדה כלומר שבזכותו נהנו ישראל אדץ כנען כמדה שכל זכות יעקב יכלו כל העולם וזה יהיה לעתיד לבא דהא כתיב כי ירחיב ה' את גבולך דע"פרי מקלט יתירות לא כתקיימ"ע דין וכ"ש זה יהיה לעתיד לבא וכמ"ש הרמ"בם מלכים • וכיון דכתיב ירש וגם כל העולם לא כתיב אלא ליעקב משמ' שהיה בזכותו וכן מש"ה היה מברכם וירש את האדץ על ירושת זרעו קחת'כלו'שעם היותו מ'הברה והברכה זרע יורש עבר ;

יריש את העולם כמדה שמסכר הסבת הוה לירש את העולם כלו מדה וכדאתרינן בכפר' כל כתבי מ"ר יוחנן משום ר' יוסי כל המעגג את הסבת נותנים לו נחלה בלא מנרים שכ' אז תתענג על ה' וגו' והחכלתיך נחלת יעקב אביך וגו' לא מאברהם שכתוב בו וברכת ימה וקדמה וצפונה ונגבה • וט"ב התגדות הללו חד הוא כיון דר"י בש"ר יוסי אמר לתרויהו ומזה נבון למה הזכיר שם מאברהם ויאמר כו' לפי לו שתהיה הנחלה רחבה בשל יעקב בכר הוה אפשר לקרא דלכתוב בהדיא והחכלתיך נחלת רחבת ידים ולמ"ל להזכיר יעקב אלא לתנא מורחיה קמ"ל שמה שזכה יעקב הוא בזכות הסבת ולכן המעגגו רחוי שיזכה כיעקב ולא כאברהם ויצחק שנתמעט נחלתם לפי שלא שמרוהו והסבת ל"ק מ"ם הכא מאברהם אין כתוב כו כו' דמ"ל הא דמ"ם ופרצת ימה וקדמה היה בזכות הסבת שלא נזכרה אמירתו על פ"ויעלח דלילת' בזכות יסורין אלא מעלות דהוו היה טפי מאברהם הוא שלא דמדיוקא דהאי קרא נפקא ליה וטעמא דיעיב שכר שבת בלא מנרים דהדרים עתיקין לפי שמתחין שם חדש העולם ובידו הכל לכן יתנכו כידו בשכרו ויש לדקדק מה בשבת המתענג שבת יותר מהמקיים שאר מצותיו ונו' דחיכו אופיא אמר הכא יעקב בשאר מ"ם כו' דמשמע דבמצרים להודות תליא מילתא ולא בתענוגי' ל' שהשכר הזה היכו שלא למזדרו בו יותר מדאי כגון המתענג לא כמה שיהר בו ממלאכ' לכך שלו לא יורה כ"כ תמוכתו בעיניכו וכן אמירת יעקב היתה זרוז גדול בקיבעו' תחומין מבע"י כדפי' לעיל מ"י ל' דהשתא במצות שבת מלווה אין בשמירתו כ"כ מעלה שהיכו מורה כ"כ תמוכתו של החדש לשפר מנד המלוה עושה בלי טעם אלא מ"כ מזדרז בו יותר מזולתו בתענוגים וכיוצא בו זה ודאי לכותו בשודו בכל יעקב אלא היה מלווה בכל עניו בשאר מלוחו בחדוש ועל"ל שאין הטעם בשביל תמוכת החדוש אלא מדה בנגד מדה שהמתענג רחוי שיכורך ויריבה בחלתו שיהיה לו מקום לתענגו יותר וכן יעקב לפי שקב' תחומי' רחוי שירב' תחומו תחל בשאר עניניו אלא הוו מדה כנ"מ לא • גם אם' שטעם שכר זה לשומ' שבת לפי שיהרו בעדיו שנריך לקבוע תחומין ולא יתפשם הלוכו כרצונו ולכן יהיה לו נחלה בלא מנרים גם לפי שבשמיר' שבת יתמעט שאין בו מלאכה וכ"ש בהוספות העשויות כו לכן יהיה מחוייב לשבות הטבע ולברכו בנחלה בלא מנרים ע"ד ברכו מפני היגיעה לעיל בסי' כ' גם שבשביל שבשתי הטולט בשבת יתתקה טבעו כדכתיב לעיל סי' ט' ; ועד דרש ל' שירושת הארץ במדה רמז אל מעוט הזרע כי לא יכל מאברהם זרע הגון לירש הארץ אלא יצחק אמנם יעקב היתה מטתו שלמה בבנים רבים שירשו ארץ כהלבנה וזה בזכות שמירת שבת שם יפילהו מהורחת שבתי המורה על העקרות והפסד מסך הזרע • ויש לדקדק כיון דכ'הנחלות הללו נתנו מרוש' מ'וטעמא מ'למה לא זכר בכאן יצחק גם כתו שנזכר שם עם שדרך התגדו לקדר בכאן ולהתריך בכאן וי"ל דהתם לכל כוכתו תיכה אלא להודיענו שע"י שמירת השבת יש ברכה וירושה רחבה לא הודרך אלא להודיענו שמי שלא שמר השבת לא ירש כמי שעשרו ולאו כי רוכלא ליחשיב ולישיל מכל התם דקאי אקרא דוהחכלתיך נחלת יעקב מנטרי'לשמושינן כתי ירש במדה אלא שיקשי לן ת"ק דנקט יעקב משאר אבות • שנאמר קום התהלך בארץ למשמע ארץ זו דוקא ולארכה ולרחבה מכיון לה תדה ולא מכי לתתוי מדכתי' מקחי האי קרא כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננ' למשמע הארץ הנראית ואי לא דהתם מיכה למדחי דעל כל העול'קאמ'שהארץ שהי רואה היכו כל העול'מדכתי'שם נא עיניך כמ"ש בשמו'וירושו לכל הנדדים שהיה רואה מ"ב שכתן כח בעיכו לראות מסוף העול'וע"ש כדאמר' בתשב כוירשהו ה'את כל הארץ : גבנם עם המדומי חתם כו'בשחרית אחר הכן החתם מיד בשחרית המדומה וכן בערבית בשחרית שמוך לשקיעת' ויש מדומה נאקרי המדומי חתם כדפרש"י בפ' כל כתבי והכוי'בכאן שיעק' נכנם בערב שבת שמקו' אשר נטה שם אהלו שמוך לשקיעת החמה כדי לקבוע תחומו מבעוד יום כי מעשה זו דאיכתי הוה מבעוד יום חנה במקום'וקבע מקומו שמשם יהיה מקום שביתתו בשב' וילך בשבת אפי' החה ויטעטל בתוכו מקום שקבע אהלו ומ"ב דלמיקני שביתה בתוכו שם בכין השמשות שני החמיר על עצמו לקבוע מקומו ולחנות מבע"י כי רב מאד מחנהו ואם יהיה הלוך ונסוע עד בין השמשות הולי ליכא לאהלי שבת ואין לפ' קבע תחומי' שהלך מבע"י ואין לכל רוח עד המקו'שיוכל ללכת בו בשבת מהמקומו דאין בשעה זו דשמוך לשקיע' זמן להלך אלפים אמה קודם שיהיה בין הש"ם וכ"ש ללכת לכל רוח ולסוב למקומו להיות שם בין השמשות וטעמיה דר"י למידרש הכי מדכתי'ויהן את פני העיר כו' דמ"ל אמה הוברך לחנו'בשדה העיר ולא בכנם לתוכה כו' הכתוב עד שהוברך לקנות מקום שהלו ואלו בכנם לתוך העיר לא היה צריך לזה ואין לו'שקנה חלקת השדה כדי לבנות מזבח כדשבד כתר הכי דמה טורך לו כזה כי כאורח נטה ללון הוה ולמקו' שכיו תחנותו ושם יבכ' כדרטו שלא ידעו שקנותו השדה היתה לשבה אחרת ואחר שקנאו רחה להבים בו מזבח כען דאית ליה קרקע ולכ"ת שנכנס עם דמדומי חמה כי השתא דחקתו עליכם העיר ולפי שם ש"ם היה והוה צריך להתעכב שם כל יום השב' בשדה אחר שיין שנכנ לחנות שם שוברך לקנותו מבע"י ואם בשביל הקניה לא יכול להתעין עד בין השמשות שמז לא יוכל לקנות דכר ויתכן שקניתו היתה כדי שיוכל לטלטל בחנרו בשבת כי צריך לקנות רשותו על נוי • וכו' מאי מיכפת לן שם חנה חוץ לעיר או בפנים ואם קנה השדה לחשתרח קרא לאשמעי' כל זה אלא דאתי לאשמעי'שמחר השבת ואף על פי שהרמ'כן כתב שהיה קניתו כדי שתהיה תחלת כיתתו לחרן בקנין ויהיה סימן לבניו והר'חבע כת' שבת להודיענו מעלת מ"י שמי שים לו חלק בה כמי שים לו חלק לע"ב לו אין לבריות יתר קדושים ש"ב השבת אלו דר"י ושוד דחשבחן דקרא דמיתן בתו' והחכלתיך נחלת יעקב אביך דיעקב זכה בשביל שמחר שבת בדבריהם יתר קדושים ש"ב השבת אלו דר"י ושוד דחשבחן דמאי ויחן את פ"ה דלפני הני' מכני ליה דמהאי טעמא אמר לקמן חנן את הפנים כו' כת"ם שם פ"ה ולפ"ז מ"ש הש"ם מחכה וקבע תחום את פ"ה שתחומו של עיר קבע לו כדו מחנה ושמו תחום לשבת ות"ת ומ"ל דהוה עם דמדומי חמה דילמא מחנות היום הוה שבשרואל שלא יספיק הומן שעד הלילה ליכנס בעיר שהיה רחוקה ממנה חנה מחנות הם ל"ק דהא כתיב ויבא יעקב עיר שכם תמת' שהיה קרוב לעיר שלכן קראו עיר שכם דהיכו בשבורו של עיר דמיקרי עיר כדתנן בגדרי ושוד דתין מק' יולא מיהי פשוטו דויחן הש"ם תמת' שחנה בתחום העיר ולא ס"ל שפחי ליכנס בקרבה הרבה וזה לפי שפנה היום וכטו בללי ערב ;

יריש שלא במדה כלומר שלא נתן לו במדה שלא שיהיה בכל העולם הכל לפי החמת יש לו מדה שכל העולם גם כן יש לו מדה ;

יריש שלא במדה וא"ת ויעקב נמי כתיב בארץ אשר אתה שוכב עליה דמשמע מ"י דוקא דשב' דאת' לקמן קפלה כשנקש כו' לא אתרו אלא בה"י דוקא וכדאי'בגיד הנשה תלמד שקפלה ה"ב לכל מ"י כו' וי"ל דאפשי בשורו קן שבאתחלה בשרו שהיה יעקב בזמן ש"ה קיים ארץ כנען וסוב בשרו על מה שעתידים לירש ליומות משיכנו אלא יכלו כל העולם וזה היה בזכות יעקב דוקא כיון שלו לבד נאתרה בשורה זו כדלעיל ;

שנאמר והיה זרעך כו' וא"ע דמקרא זה קדם הרבה להיות דשכם לא קניה דמשמע שהיו שומרו ואם שומר שבת ואם כן פשיטא דמקמי הכי כמי תניד היה שומרו ואם כן נאמר שכשכר זה כתשכר לו ;

שנאמר והיה ורעך כעפר הארץ וסיפיה דקרא ופרצת ימה וקדמה כו' דמשמע שירחיב וילך בכל העולם כלי מדה ותע"ג דשכחרם כמי כתי'שלא נח עיניך ורוחה מן המקום אשר אתה שם כפופה וגבנה כו' הינו לפון ודרום דאדץ ישראל שירשנה מסופה ועד סופה לא כפופה וגבנה דלכל העולם כהשכח הלא מניין סוס מקום אלא ימה וקדמה כו' דמשמע למערב ומזרח העולם אבל ליכא למימר דהינו טעמא משום דכתיב רוחה ואי אפשר לו שירוחה מסוף העולם ועד סופו אלא כן אחילו בארץ ישראל קשה לך חפש שירוחה כלה מסופה ועד סופה אלא לעל כרחיך לומר דהכי פירושו שלא נח עיניך ורוחה לכל לדדיה כי אבל לדדים הנראים לך אני מרחיב ירושתך משם ואילך אי נמי שלא ה' כח בעיניו לראות כל ארץ ישראל כדאמר' בתשב גבי וירחבו ה' כל הארץ וזה כן ניחא נמי כל העולם ;

לכה בירכו לעיל מקי דקאמר כיון דאין בו חסרו מפני מה בירכו ומהדרי מפני היראה והכי ס"ל הכי נמי מפני שאין לו כן וזו ולכן זוג לו כרכה ולמר כרכה דידיה מה שהיה נדחה וכן הך דלעיל בסמוך לענין הברכה ומאי שבשבת יש בה מלא

אלו הפרשים דבילהו כפולות

כמדת ה"ק דלעיל בתר היכא מיתמרת דכרכה ס"ל להתוי להכי וכהי דמיידי דקאמר בירכו כמטעמים מיהי סיעת מעובדת דתנטוכיטום והדר מייתי עובדת דטבח וחייט סייעת לברך הינוי' כל עובדי דטורטום ופלוסו לחם הפנים וכולם' כדטורטום י"ל דמסוס דמחלת טורטום מנחן את מודע לי נמסב' ממ"ם שברכו וקדשו כדבתי לעיל הכיתה חח"ו ס"ב דלרבי עקיבה ניחה שהשלום נקיים בו היה ברכה ומסוס דמיירי בעבדות המן ולעיל נמי חח' בירכו כמן לכל עובד דפלוס מהי מיהם הכא ואי מסוס ד"ק עם עובדת דטורטו מתפ' קרח המר ברח חלים לעשות מחך שובדת דפלוסוק ד"ק עם מתפ'נתי כדבתי' לעיל ה"ל למחוך כמי חח דר' כניה דכסמוך כתריהו ומתי דניחה למתוי כל ספור המעבי דמייתי בעניבת דקרח זה אחר זה והדר חוזר לענין הברכה: **רבי** ברכיה ור' דוסתאי בשם ר' יהושע בן לוי' חח"כ ר' ברכיה ור' דוסתאי תמרו

סם וכרב נמי מסתע דלמ לתי דמסני מסתע דסמיס ורקיע כ' כדיחות לה הסלמה סהיו לחיים כמ' וקרסו כב' וגם דרך יסוד עולם וכעל העקידה בענין הרקיע סהוה סטה מקומר הגלגל סיכו כרמ' דסס כן סמיס ורקיע לעולם ענין מ' ובכי מסתע דתרי ניסהו מכל לבסה הרב סהרקיע הוא הרקיע החוריי יתפר' יפה מכל הכרסה דלתה כדתניא בפר' רבי אליעזר סרקיע שנברא בב' הוא רקיע שעל ראשי החיו' וגם שם קמר שלשו על נהיכם ומלאכים נברחו בב' נר' שהוא בענין מגדה זו מלה שסם הוסיף אשו על ב' וכה לה ס' ל מלה ג' וכאשו על ב' ו יסבור שכמוכתי שבת היה כדלעיל בסימן כ':

ירמיה כ'
קהלים ק"ח

יח רבי פנחס בשם רבי הושעיא אמר אף על גב דאת אמר כי בו שבת מכל מלאכתו ממלאכת עולמו שבת ולא שבת ממלאכת הרשעים ולא ממלאכת הצדיקים אלא פועל עם אלו ועם אלו מראה לאלו מעין °דונמנאטורין שלהן ולאלו מעין דונמנאטורין שלהם ומנין שפורענותן של רשעים קרויה מלאכה שנאמר °פתח ה' את ארצרו ויוצא את כלי זעמו כי מלאכה היא ומנין ששכרן של צדיקים קרויה מלאכה שנאמר °מרה רב טובך אשר צפנת ליריאך פעלת להוסים בך נגד בני אדם:

פרשה **מלאכה** עולמו שבת דתל"כ מכל

מלאכה מיכעי ליה לה מלאכתו ככנוי ומה סקרת מלאכת העולם מלאכתו ושבסר ועכם יקרלו מלאכת הצדיקים והרשעים נרחם מפני מלאכת העולם בידו יתברך ותקרת על שמו לה כן השבר והעכם שתלוי בידם דכתל בידי שמים חון מיראת שמים:

ער"ב שבת ולה מלאכת הרשעים י"ל מהו הדבר חסר יחמר עליו שלגבי מלאכת העולם שבת כי סם סה שתניא עם הצדיקים שבת ולגבי מלאכת העולם שבת כי סם סה שתניא עם הצדיקים טוב בעולמם כו' קרי ליה שמיכו שובת ח"כ במלאכת העולם נתי לה שבת כי ענין הצדיקים והרשעים בהנהגת העולם היה ובכל הנהגת העולם גם כן חיכו שובת כי"ת תמיד מחדש טובו ומנהיגו ולה שבת הלה מלברות דבר מחודש כדתניא לעיל סימן ו' ואין לומר דבשביל הצדיקים ונקמת הרשעים יברא חדשות לחין כל חדש כשום כך דסה לקחן בשער שמות פט"ו מתמיהי וכי יש לעתיד חדשות וכו' וי"ל דקרי להו מלאכה מפני שהקדוש ברוך הוא יעשה פניו כזה בכונה מכוונת והוא בענין הבריאה שתתיחס לו יתברך. ועי"ל שמפני שמדמה להם דומת עניכם בעולם הבא דומיא דגבי עולם הזה קרי לה מלאכה חדשה. והנכון שהנהגת הטבע קרוי מלאכה שהוא דומה לענין הבריאה שהיתה טבעיית ולפי שהצדיקים והרשעים יעשה ה' הטבע לעשות נסים בעת הצורך כמתן שהיתו שובת מלחדש דברים ולפי שעל כל זה יקרל חיך יקרל מלאכה אחר שהיתו חדוש מתם הוברך לחביית רחיים מהכתובים כי מלאכה היה. ומסתבר שומרים שה"כ שבענין שכר המובת ובעכן לה עשה ה' כמו בדברים הטבעיים שתתן לה בכל יום לעשות טבעו שתגרגיר החטה תמתח השבולת וכיוצה וכן שמלים פלוי יחמך אומה שכר כך וכך לפי שנמול המלות כפי הכונה שיהיו החדש בהן ומה חין לו קבוצ ולכן נרחך ה' ליתן השכר לעולם כפי הענין ומה שחומר שלה שבת מתעסק הצדיקים והרשעים:

ועל דרך דרש"ל שהעכם יגיעה ומלחכה לעניו יתברך לפי שהיו חפץ בראשו וג' כ שכר הנתן לצדיקים בעולם הזה היה יגיעה לעניו שהוה חפץ דכתו בעולם הזה בהרבות שכרו בעולם הבא וכמו שהמלה כתה חסידים בפרקה דחסידים שהיו מתעטרים על מזוכותיהם ועל כל זה לה היה נותן להם חלק בקוסי. ועי"ל שהנהגת העולם על סדורו קורה מלחכ' רשעים וצדיקים לפי שקיום הנהגתו תלויה במעשה הצדיקים וקלקול הסדר תלוי במעשה הרשעים וה"ל מ"ם עכמו כי כה שבת חלה מלחכת עולמו שהוה מהיותו כורה חדשו ממש כו' ימי בראשי לה מהנהגת הטבר' כבר ולפי זה לחר שהיו בריאה חדשה יר' שחין סס מלחכה נופל עליו הביח רחיה כי מלחכ' יקרלהו מהיותו נוהג בסדר גדול: **כיראה** לחלו כו' שהעכם יסחין עקר הגמול לעה בעול הבה מ"מ בע"כ הו מרחיה להם מעין הוגמת בעולם שהצדיקי על הדוב יגיעים טובות ורע לרשעים סם לה לסבות ידועות בצדיק ורע לו כו' ולה יקשה ממה שחמר לעיל בפר' הקוממיות ומחוחה שעה נסיכם נסוק דחפי' בעולם רשעים חיכם שבית והכה דייקיכן ומה שחמר בפרקין שחפילו הרשעים נחים בשבת והכה דייקיכן דלה שבת מיבייהו דשתם בעולם הבה שהכתיבה לעיל והכה בעולם הזה מיירי שמין הבחינה בין חול לשבת ומה שחמר מה רב טובך כו' הכי פירושו הטוב הגנון בעולם הבה הוה רב ומכל מקו' פעלת קצת בנך כדי שהם דסיכיכו בעולם הזה ותפילו תיתה דכלהו בעולם הבה קמיירי לה קשיה דלה כבי מלה למילף דמיקרי מלחכה ופעולה מדלה קחמר כתת מו עשית והוה סדין בעולם הזה:

ועם הרשעים ומלת לעשות לחינה דבקה עם חשר כרח שלהים לעשות ולף על גב דרבי פנחס דרש לעשות על מה שהקדים כו' מייתי לדר' הושעיה דפי' ליה בענין לחר דחת"ל דרבי הושעיה לה דרים למילתיה הלה מדיוקה דמכל מלחכתו ולה יפרש לעשות כהך דרשה חין המגדות הללו כתוכות

ת"ל פסרעים ובניהיר שתשת

על הסדר דבריהת ה"ל למכתב סת דר' הושעיה דקיימת מכי כו שבת מכל מלחכתו והדר סת דרבי פנחס לעיל דקחי מלעשות ולי משום דעובדת דטורנו והעלוסוף סייכה לפי' דלעשות כדכתיב לעיל דקדיש הת דר"ש ה"ל למכתב בתריהו מקמי סהיח דר' הושעיה:

בכתבות' פרשת קעז

נסין דוגמת

כוללת שבת פרשת בראשית

פרשה יב

א אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כתיב הן אלה קצות דרכיו ונו' א"ר הונא כל מה שאת רואה קצוי דרכיו של הקב"ה הן הן אלה קצות ומה שמץ דבר נשמע בו ורעם גבורותיו מי יתבונן א"ר הונא הרעם הזה בשעה שיוצ' בתקונו אין כל בריה יכולה לעמוד עליו נתבונן אין כתוב כאן אלא מי יתבונן הפקחים יודעים רמזו והעיזנו אפ' ר' הונא אם על סדורו של רעם אין אתה יכול לעמוד על סדר של עולם אע"ג אתמהא ואם יאמר לך אדם יכול אני לעמוד על סדורו של עולם אמור לו אהרי מלך ב"ו אי אתה יכול לעמוד אתפתא א"ר נתנאל משל לרחישת של קנים שלא היה אדם יכול להכנס בתוכה שכל מי שהיה נכנס להתוכה היה שומע מ"ח עשה פקה א' כפח ובנגם כפח ובנגם נכנס דרך הבסה ויצא דרך פסוה התחילו הכל מהבנסים ויוצאים דרך בסוה רם נחמן אמר הזרי משל לפלטין גדולה שהיו לו פתחים הרבה שכל מי שהיה נכנס להזכה היה שומע מ"ח עשה פקח אחר נשרל פקעת של נפי וקשרה בגגר הפתח ובנגם דרך הפקעת ויצא דרך הפקעת התחילו הכל נכנסין ויוצאין דרך הפקעת א"ר שמעון בן יוחאי למלך ב"ו שבנה פלטין והבריות נכנסין ואומרים אלו היו העמורים נביותים היתה נאה אלו היו הנביותלים נביותים היתה נאה אלו היתה התקרת גבוהה היתה נאה שמא יבוא ארם ויאמר אלו היה לי ג' עינים אלו היה לי שלשה רגלים היה יפה לי אתמהא את אשר בבר עשהו לא נאמר כאן אלא את אשר בבר עשוהו כביכול מלך מלכי המלכים הקב"ה וב"ר נמני על כל אברי ואבר משלך ומעמידך על מכונך שנא' הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך א"ר לוי בר חיתא מלך ב"ו בונ' פלטין ואם נתן ביבה על פתחה אינה נאה מלך מלכי המלכים הקב"ה ברא האדם הזה ונתן ביבו על פתחו והוא נאה והוא שבחו אמר רבי יצחק בר מריון בתוב ויצר ה' אל"ים את האדם מה ל' אשר יצר כב יכול הקב"ה מתנאר בעולמו ואומר ראו בריה שבראתי ויצורה שצרתי א"ר יצחק בר מריון כתי' אלה תולרות השמים והארץ בהבראם בוראן משבחן ומי מגן בוראן מקלסן ומי נותן בהם דופי אלא נאים הן ומשובחים הן שנאמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים:

רבי

כתיב הן אלה קצות דרכיו וכו' משום דכתי לפרש הכתי קרא דתת תאר כבר עשוהו כל שכן פעולו כ"ש ר' לעזרן הפ' דכתיב אלה תולדות השמים כר' ל' שמעון תסכן וכו' כדפ' בסמוך ומיידי דמייתי התי קרא הכתי מפרש כמי דשיה דכתב כי מה האדם שיכה לחברי המלך בדרך בכתת הפסוק לכבי תייתי כרישא קרא דהן אלה קצות דרכיו וכו' סמ"ל לפמוד על סדורו של עולם לומר לח"כ ומה יאמ"לך אדם וכו' אמור לו כו' דהת אתה אתה ברישא אחרי המלך מדרים כדאמרו' כ"ה ונם זה יש לו קצת סייכות לעניו פ' זו שכוונה לומר שכל שעו אתכת' נפלאה אם א"ל לאדם להסיגה ולכן הם מסוכתים כל תולדות השמים וזהו ולבבה לומי' דמשום דמפ' זו מסתן חלוף סדר הפרס הקודמת דלעיל כתיב בחיית הנחתי כיום ג' וכתי אתה שפפתי לתתו וכן בעניו כרית' אדם וחוה בר' חלוף בין סדר הפרשיו לכן כתיב אתה אקר זה לומ' אם"ל לנו לעתו על סדר העול' ולסכיטו כרתוי שהרי עניני חלוף הפרשיו כבר כיתרום לנו חז"ל ומ"ם סדרו של עולם אין זה על קיומתם ותחורם כבריתם אל שנסדרם העול' תמיד ר"ל תכלית ורוב התכמה שע"י סדרם שי"י יתקן כל העניניס כפי הצורות כין מחיות כין מתיכותם וכתותם וסדרם זה על זה לו זה לתר זה כי הכל בכוונ' וחכמה נפלאה כתכנת ההסבה לנו וכמדר' קהלת נדרשין על מסתיתו של עולם ר"ל על יסודותיו ל' הכנת כל עניניו ותכלית הכל: בל' מה שתתה רוחה כו' כל מה שברת' לנו מעניו העולם ומסיניו מעניני סדורו וחכמתו אינו אלא קצות דרכי ס' כלומר רמזי פרקים ומתן דבר קצקר מדברים מעניני ההסבה: בל' מה שתתה רוחה לתך פ"פ שתיוב לא תתר כל מה שהרתה אלא הן אלה היינו מה שהרי בלל שם תיוב בתולת קברו' כל מה שתפ' ביד האדם להשיג ולרתו' בתכמת שתי' ותרץ ונו"ת הן אלה כו' והת אתה לתסתעי רב הוכת שבדברי תיוב בכלל כל מה שתפשר לרתות ו"ל דליף אלה תלה תולדות השמים בפ"ם ולהכי מייתי ליה הכא ומיז כוה טעם:

בשעה' סיוצת כתקונו פרש"י ז"ל בכחו וגבורתו וכן ברתה מדכתיב ורעם גבורותיו ונ"ל דלפ"ז ת"ם מין כל בריה יכולה לעמוד עליו יר' שתין כידיעו להשיג מתי זו שכה יתתייב תעניני הנשם יניתת הרשם בגבורה נפלאה ותפ"ע שהטבעיים לתרני סוה תעניני העניניס והטתר שכבר יקריס לניד הלח עם מה שיתעבה ויתקבץ ויתקרר שיענר בגופו הלוד החם ויהיכם להפכיו המקום הקר לו ולכן יתרפה ויתנועע כתוך העבן ויבקעהו ויעש תמהו בתוק עד שיסתע קול גדול וכמ"ם בכוח פלום כמ"ח פ"ו לפפר שדעת חז"ל סזה כלתי מספיק להוציא רעם בגבורה כ"פ גדולה תלה מידיעת היה שתעם הוא ז"ל בר' שתע' שתין בריה יכולה לעמוד עליו הוא שתינם יודעי' למה פעם יוצא בנחת ופעם בגבורה תת"ם נעי הפקחים יודעים רמזו והעיזנו יודעים רמזו של דבר ולא עקרו תם טעם פעם בנחת פעם בגבורה וזה תינו נרתה שהסכה למה פעם בנחת כו' תבות שהוא כפי רבוי התטר והעננים תו תעטען תכל שהלה ברתה שתיפלו ברבוי עננים לא היה כפי הטבע כה לרעם בנחת בגבורה ולכתוב היה תפסר לפרש תין כל בריה יכול' כו' שתין כה בתדם לשתוע קולו שהוא בגבל וברתש וזה תופת על בלתי היות כה בשכלו לדעת תעתק תכתתו תחר שתין כה בתוצ'ו לשבול זה שדכר הקטן תברימותיו והוסה להסיה דנדסי: באלן טרפות מ"ל קיסר לר' כן הניב' פעיב' דתתוב' לאדיכ' כו מ"ל לא תניח תלי ליה מ"ל לאו תיכר' תול תיקומיים לבדי יומה בקופת תתה מ"ל תסתבל כיה מ"ל לא תניחה מ"ל ומה ממסה דהוה תד תן מתסוי כר כי לא יכוייר שפאת הקיס' היתה לרתו' תל"ים דתיה תוסיית דמ"כ מ"ל לר' לסביכו כי זה תפי לתלת' כתכב כ"פ לאתרי אלה הכול' רתיה תתר' ופניני סכלית להסיג תתוחרין ופניני דכרים עמוקים והסיכו כי סכל האדם קנר תתד תסגנת עתקיו כתו שכעניני התוסיים תכו רוחים כה התסיג תשר לאד קנר תסגיג הסגתו תפילו בדברים הקטנים תסכרתים תלתו יתכ' כ"פ בסכנריך זה בעניני הסגות הסבלין' שהאדם יקנר סכלו תלד תסגנתו יתכ' עם שתפשר גם כן שהאלה הקיסר תופת על תניחות ה' והסנחתו והניח לו תתנועת הסתם וכדורו שמ"ה לו לעתוד עליהם ועכ"ל שהן כהסגנת תפס מ"ת הפירוש הת' עקר פרתיית הסתם הכו' רתיית החום ותם ' תכל פי"ה לת יתכן כאן דש"כ תין כל כריה יכולה לעתוד כו דקתת' בהכנת הדבר מיידי דסה מי יתכונן קאתר ' והרת"ם כתענה ר"ו כתב שסדר הרעם הוא תניחותו קודם כזתן תל החוט והלפיד והולף הסדר כהנעתם שיהו כי כפי התולד יקדים הרעם לברק קדימה טבעית לת יתחר כלל ותכו תסיגים בתחלת הברק תום לדקות תום הרחות ונסות תום הסתם ו"ם בסיוצת כתקונו סיוצת קודם הלפיד ואז תין כל כריה שפלה יכולה לעתוד עליו ולהסיגו תום לשבת נסות תום הסתם ותם בסיג תניחת סדרו בשבל ותהו וכן לא כסיג דרבי ה' ולא סדר' על נכון לשבת נסות שבלנו תבל הם בעניתם תפברי ההסנם שתפקחי' יסיגו עיניהו ותניחת סדרו בשבל והשי' נח תבל תין זה תניחת פי' תקונו כולתי ועוד דמ"כ תתי בשהיוצ' כתקונו שתניחל יניחותו בשדר זה ועוד תתי יתכונן דמשתע בהכנת הלב ועוד דתין כאן דבר עתק בבחינ' הרעם שהשפה תפני חלוף החוסים ועוד דליתנה דרתוזו והניזונו לת תתי בלל והיותר ק' דלפ"ז נולד שהפקחים יסיגו נ"כ סדרו של עולם כיון ניודעים סדר הרעם כמ"ש הוא בפי' וזה ק"ת תחר תלך מ"ה שתה יכול לעתוד:

נתבונן תין כתי' כאן אף יתבונן תם הנרם כך היה ה"פ דתדל' תלה קושר שהתכונתו כמושב שהוא הרעם כו' מי כתכונן אתו היה פירושו הרעם מי תפס' סיניה תוכן כתתי ת"ל דלכתיב מי כתכונן והכו"ן כו"ן קרנים אתו ג"כ היה פירושו כתתיים מי יוכל להכיזו וכתב מי יתכונן אפירו' מי ותי התכיזו תמתע דת"ת ים תכיזו לא אתעטי' תם כי תי ותי הוכה ע"ד תי יגור כהתלך ותל"כ הפקחים יודעים רמזו תכל גרם רש"י כך היה לפ כתכונן תין כתי' כאן תלה תי יתכונן ולפ"ז ה"פ דלו כת' לפ יתכונן היה פירושו תתין תכין הסת' דקת' תי יתכונן יפ כו' כוזו' הת' כפטו תתין תקדת יוכל תידי פסוטו ר"ל תין תכין ק"ד תי זה תחר וחכי תי יוכלה לבו אתמיית' סדרו של רעם תין תי סיניו וכב' תי ותי התכיני תלה יתידי הפקחים וזה בעניו רמזו והניזונו לת בתמיית סדרו כבו' ולפי הרת"ם תין כאפסוק תלה כי תחד וכבר נדתו דבריו:

ובזה סתן דבר בשתע כו בכסחת הרת"ם לפיל מייתי תם סתנון בשתע כו ותם יסבה לגרם זו ה"ם תם גבות והדופי כתב' כשדרו דדרים שתן תגז לשתפה בקתייסה תעפ"י שהרת"ם לת תת לבו לזוחת

ופירושו

פי' ל' משוט: **הפקחים** יודעים רמזו והגיזו אין לפ"ד ק"ל אמרת מלא כהמון העם אבל הפקחים יודעים סדרו על דעם כמו שהוא לפי' הרמ"ע דמ"כ ידעו ג"כ סדרו על עולם והוא ליתא כדכתיב ועוד שהוא חוזר וא"ו אם על סדרו על דעם כו' דמשמע שעם כל העול' מדבר וא"כ מה רמי' מביא מהרעם כיון דהפקחים ידעוהו וגו' סדברו סותרי' זה ז' דברים אמ' אין כל בריה יכולה לעמוד כל' ל' אלא אין הכל יכולים לעמוד אלא הפקחים וגו' רמזו והגיזו ליתא הפקחי' יודעי' תורו' אלא דע"כ לומר דאלתא מחריתי היא שהיה קשה כ"כ כסדרו ורש"י ז"ל כתב יודעים רמזו על דבר זה עקרו מ"ט פעם בנח פעם בנגור' ופ"ז ירמה שרמזו הוא שיודעים דבר מה שכתבו וסדרו אף ע"פ שהיה יודעים כל סדורו רמיזתי למה פעם כן ופע' כן וכן לפירושכו' ל' שרמזו הוא שיודעים שכתבו הוא ענין המטר והעננים והרוחו' שהן לד שכה אבל הין יודעי' להדבר בשלמו' שהין זה מספיק ליניעתו כגבור' כ"ל אבל הין אלא רמזו והגיזו שולו' יפה דמשמע שמורה על דבר מה ולכ"כ שפי' שרומזים על תוכחת בני העול' כדאמ' בפ' הרואה לא בכרתו רעיניים אלא לפשט עקמומיו' שבלב כי הם סימ' יודיעת גסמי' בזוף בעונות התבעים בעודע שבזמן ב"ה היו גסמי' יורדים בכחת והפקט כמ"ש הרשב"ם שם והפקחים יודעים ולוקחים מוסר אפ"י שהינן יודעי' סדורו וכו' ואם יאמר לך אדם יכול אני לעמוד כדרך חכמי המחקר בטבעיות החובשים להסיג סדרי העולם ותכליתו וחוזבים כי שכת הרעמי' יהועה להם פב"ל אמור לו אחרי מלך ב"ו אי אתה יכול לעמוד כי לב מלכים הין חקר והין אדם יכול להסיג כוונתיו ולא סדרי מלכותו ותכונתם וכ"ש לפני מלך מ"ה: **אכזר** לו אחר מלך ב"ו • מקרא הוא דורש דכתי' כי מה אחד שיבא אחרי המלך והוא ריבים דקר' דאחר עשוהו דבסמוך וכר' כי מה אדם שיבא אחרי מלך ב"ו וכ"ש למלך מ"ה ואכי ליתא במדרש קבלת בהאי קרא אלא שפם קצר הלשון שלא אמר אלא אם יאמר לך אדם יכול אני לעמוד על מפתיחו של עולם אמור לו אחרי המלך אחר מה"ה בפ"ה אתה יכול לעמוד ואפש דמלך דקרא תפרש ליה על מה"ה שהוא המל' התיוחד וכ"ו סדן המלך כ"ו ומכוח כנפשו ואין להקשו' שענין זה היה רחוי להיות בחיוב כתר ודעש גבורותיו שדרך הכתובים והחכמים לקצר ולהאריך במה שקצר אחרינו: **בישר** לרחיצת קנים כו' • בריש מדרש: **הזורע** מייתי כ' משלים או דרך נחמן ואם לומר שתקודם שבח שלמה לא היו יכולים להסכיל עד שהוא הורה את הדרך וכבר מסיים בהוכך עד שלא עמד שלמה לא היה יכול אדם להסכיל ד"ת וכיון שעמד שלמה התחילו הכל סוכרים תורה • ותנחם בתגדה שלמו אין נראה שייכו למשלי רב נחמן ולדרך הרמ"ע הכ"ל שהחכם משיג בשכל סדרי העול' מ"ש שהוא ג"כ משל על כל חכם שהוא מגלה עמוקות וחפ"כ יכיגו שאר אחר הכל כבר הרחקנו דרכו ורש"י ז"ל כת"ז לרחיצת קנים תפו' בחיות וסם מביא כ' משלי הללו על שלמ' עד שלא עמד שלמה לא היו יכולי' להסכיל ד"ת כו' אזן שעשה לה אזני ותנב שספר למעלה הפקחי' יודעי' רמז דבר שייתי להתי וזה דוחק גדול והיות' ק"ל דכתי' קנבי קרא דמה אדם שיבא אחרי המלך שייתי להו תע"פ שלא נו' שם ענין הרעם וידיעת הפקחים כלל • ולי נראה שה"ב שתע"פ שע"ה לעמו' על סדרו ש"מ הנה המושב המובא לתכוני הוא בלמד מחכמת שלמה שהוא עמד על סדרו ש"מ ואין לתמוה מתכו שידיעתו לה היתה מדעתו אלא ממה שחננו ה' דעה והסכ' מכל החד' ע"פ שאתו כחלו וזה לה היה לי יכולת לאו' אלא שרמיתי בפי' בתכחו' ק' קדושי' שאמר שלמה היה חכם והיה יודע עקר מסתיעו ש"מ וזה בענין סדר הדברים וטבעם שב"כ היה טוטע פירו' כרטוכו כדאי' שהם וזה הכף מ"ם כאן שא"ה לאד' לעמו' על מסתיעו ש"מ אלא שים להודות דשלמה ידעו בחכמה הכתובה לו מה"ת כעין המשלי הם לו' שמה שבודע לכו הוא בלמד משלמה לא מדעתכו ופ"ג כ' שירכו לפ' זה על מה שהדם שיבא אחרי ש"מ כלו' מה יתרון האדם מעלתו שאין לו ידיע' רק כמה שיבא אחרי החל' שלמ' ללמוד ממנו ולפי שאין כאן עקר הדברי' בשבחי שלמה בבחינת לא התריך להביאו רק משלי ר"ב ובחוי' בביא עוד ג' משלי' ובעל מגלה עמוקות כתב וז"ל לא יתן אד' יכול לעמוד על סדרו ש"מ כו' ידוע שאין כח בכו להסיג אחיתפ פעולו' הטבע כחות שבם ומה שאנו מסיגים הוא ע"י הקדמות רבות נדרך קדיות' למודם בחכמת הסגיון והלמודיות וזה רכון האמת' שבאחר ש"מ להסיג אחיתפו' אין ח"ל להסיג אלא פעולותיו והסגתנו היא בהגבו' רבו' כפתחים אל שבתים ולזה המשיל החכמה אל פלטרין גדולה שחכמת הטבע גדולה ולה פתחי' רבים שדרכי ההקם רבים מהם מולידים ומהם בלתי מולידי' ומי שלא ידעם ש"מ שלא יטעה וז"ם שבל מי שהיה נכנם היה טועה כי לא למד הקדמות אחיתפו

והיה הקהל בלתי מולידי עד שבא הפקח ותלה הפקעת רבו' שבדר ההקם האחיתפי והרבון כזה שהין להרוס לדבר בחכמ' הטבע בלתי הקדמו' אחיתפי': **כישר** למלך ב"ו שבנה פלטי' • כלו' דמ"ם שה תולדו' האמי' לו' שהם נפים ומשובחים בדמ"ם ואזיל לאו למי' שהם נחים לבד אלא שהם בתבלית הטוי שהינו בפלטי' של ב"ו שעם היותו נחה יש מקו' לאדם לו' אלו היו עמודי' נפוחים היה יותר נחה כו' אלא בתבלית הטוי שהין למטה להם כד יותר בחות ממה שהם עליו וזה ע"פ שהמשל נרא' שהוא כל העול' הדומה לפלטין נקט ענין אחד' לשבה מזכר בסמוך ולא הוצרך לי ליישבה דקאמר משל למלך ב"ו וכו' שבה"מ שבו' משל רוצים לדמו' הבדון אל המשל וכאן הוא לשפך וכן הל"ל מלך ב"ו שבונה פלטין כו' אבל הקב"ה הינו כן וכלישבה דלוי בר חיתה דבסמוך: **כב** יכול בריש פ' הקור' עומד פרש"י כאלו הוא יכול ו"מ שהתורה שהיא כ"כ חותיו יכול לומר כן לא תלחכו: **כב** יכול ממ"ה וכיצ דינו נתנים כו' • ברש בח"כ פ"ג הביא מדרש זה ודומים לו וכתב עליהם ז"ל ואין הכונה כאלו המחמרי' כלם מה שחשבוהו הפתיים שים לו ית' דברי' לו מחשבה לו שלחת עבה והתבוננות והעזר בדעת לחרים ואיך יעזר הבורא בתה שברא אבל כלו כאור שאתי' חלקי המציאות עד בריאת האדרים מב"ח כפי מה שהם עליו כן בחמנעות מלאכים כי שכחות כלם מלאכים ומה מהד רש עורון השכלות ומה מהד מזיק אלו אמרת לאים ח' מאחר יחשבו שהם חכמי ישראל שהם יפלח מלאכו שיכי' בבנין הפלם וייניר שם העוב"ש לו זה מהד ויקבלהו וירחה זה עובש יכולת בחק ס' וחכמה מהנו יתע' עם החמינו ג"כ שהמלאך גוף מאם פורפת שיעורו בשלים העולם כלו ויר' זה כלו אפשר בחק יתברך לחנים אם תאמר לו שהם"י אם בזרע בח מגייר יעשה תכונות אלו האברי' ויתאדם והוא המלאך או שהכונדו כלם פעולת משכל הפועל והוא המלאך והוא סדו של עולם אחר זכרוהו החכמים תמיד יבדח מזה כי לא יבין ענין זה העובש והיכולת האחיתפי' והוא האחלת הבחות הפועלות בדבר אחר לא יוסגו בחוש בבר ביחרוה חו"ל לאמי שהוא חכם כי כל כח מן הבחות הנופציות מלאך בו' ואע"פ שדברו אחת בשם מלאך הבה המכוון בבאן ירבים על כ"ד מלאכי' בבלי' אמם שע"י יבינו הם ש"י אמנ' כמ"ם הוא ג"כ בפ' הנו' וכותב' בזה שהאדם בעשה בחכמה והתבוננות גדול בדרך האדרי' העשויים בחכמה ובעה ולו"ת עשוהו לשון רבים ע"ד בעשה אדם לעיל שהכונה על הסיבות המעשה בסיבות בו יעשה האדם בהמלבה ובעה • ת"כ בדי שידעו ויבינו המלאכים בשרון מעשהו ובדגרסי' לקמן בפ' שמות ת"ו שכל דבר ודבר שיוצא מלפניו טרם בתלך בפמליה של מע' ומודיע להם כדי שידעו ויבינו בו' ות"ת נבי הוא עשך ויכונך ל"ק עשוהו לאחמנו' שיוכ' ויבינו אלא אחד ואמ"ם בקבלת רבתי ואם תאמר כ' רשויות הן והלא בבר בתוב הוא עשך ויכונך: **נמנין** על כל אבר ואבר מלך ומעמיד על מכונך מעשה האברים עצמו בתקון בתה וגם העמדתם בתכונם בתכונם בפלא' היא ובדגרסי' בתלו טרפו' בתי' הוא עשך ויכונך תלמד שברא הקב"ה כוכביות בתדם שהם בהפך ת' שהם היובו בכול לחיות ופרט' בוכביות לאזן ואת בבו שברא להם בסים ליאר עליו ואם יראו מבסיסן שוב אין מתיאבי' ומיהו אע"ג דבוכביות בבאמת בחי משמע שהם דחיתיה הבא משמע דדוקא בתדם חיירי דעקרו בתדם דביה משתעי קרא וכן משמע מדקתמ' ע"כ אבר מלך וה"ו משמע הא דלעיל שהא יאמר תדם ויבא אלו היו לי ג' רגלים וה"ל משמע הא דר' לוי דבסמוך וכ"ש הא דר' דוסי' דבסמוך והרי"ך בבי' היו בחעכ"ל ב"ח פי' שהבוב בסדו שהברי' בתיב' הרחו בתב' הרחוי ולו והבבל בתברי' הרחוי' לזה וג' אחת ות"ת דהא דר' דבסמוך דאחר שה תולדו' שהמי' בורחן משבחן משהש המשבח בכל הברייות י"ל דאם"כ דבל מעשיה מסוכחים אלא שבאם שהם מ"ש דאשונה מעשה אחד ומייתי קרא דאחר בבר עשוהו והוא עשך ואחר יגר דבלהו בשבח אחד דאשתני למעלית' ושוב מייתי אלא תולדות שהמים לו' שגם בלן אין בהם דופי ח"כ לפי שהאדם עולם קטן שהוא דפוס בל המלאות מביא שבח האדם הברואה לעיבוו שממנו נקח רחיה לבל העולם בבלל: **רבי** לוי בר חיתה בא להוסיף בשבח אלא אחד שאין כ"ל שהוא מתוקן בתבלית אלא שמתקונו שמשלו הדברים המנוגים במלאבת כ"ו עשתן הם"ת בחדם בחוכן שהם שבחו ור"י הוסיף לו שמלאבתו מסוכחת עד שהשם יתבר' מתגאה בו לפע"י שאין הדבר קשה בחקו: **ואם** נתן בידה בגור המקלח שופבי' לחון אם נתן על תכות הפתח הוא תנוכה שהוא בר' ותסריס לבבנסים בפתח ולבן נתן במקום טמון מכל הקב"ה נתן בידה שהוא החוטם שיצאו בו מים סרוחים בפניו ועל הפה והוא נראה תמיד ועל בל זה שמוי

כתכתם שהוא הדיוט של אדם שעקר הנזיר פרנוף פנים עם החוט, ואין נזקוק בראם: **בית ל"ל** אשר יצר דכתי' ויפח בפם את האדם אשר יצר ולא נצריך דכבר כתיב ויצר ה' האלקי' את האדם ות"ח אלא לפי שהוא פתוב לפני ויצר יצר יתורה הוא דכתי' ויפח בפם את האדם שהוא יצרי. כתם ומצי ר"ל משו' דאלקי תולדו' השמים ע' בתכתי נפשות שחוזר ומזכיר הדברים מחדש. כתלו לפ נזכרו אלקים בתיב כפ' וז נופה ויצר כלומר שבכר נזכרה ג' בריאת האדם בפר' וז לפ הוה"ק דלהכי תנטרו' לומר אשר יצר בכל'תנו כפ'דלעני מעש' אלה נזכרה עתה אבל זה דוקא ומה כ"ל שבכר כתי' ויצ' ברי נר הוה לפ"ש ין כפ' וי"ל ד"ת ש"מ אשר יצר הוי בתיבת טע. להגיד

החדש בג' שהוא התקן החדש הנטוע בתוכנו אלהים ביחוד כת"ם ויטע ה' אלהים ויהי בכלל תוכה אחרן דשם ואחר שהטעם שכן החדש ג' כתותו נוהר יוצרים תשותפת לו ית' שהוא כנלם אלהים וית רחוי לזה ובב"ה יבתק דת"ת כיון דהכתוב ויצר לית הוה כ"ל אשר יצר התחילה הוי יקשינן שלחשיכות יצרתו הוכח פס:

בוראן תשכתן כו' משום דחלה תולדות השמים יצירת הוא שהרי חלה תולדות החחנריים לחשלה כדפרשי' וח"כ תם לורך לו' כן אחר שכבר נזכרו דכשלחת חלו הוה כתיב כתחלת הפ' הוה ת"ם לו' אלה תולדות והוה תפרש ואחיל להו כנון חלה תולדו' בת חלה תולדות יעקב וביוסף חכל אחר שנזכרו תלי תדושם ולא דתי לחלה החקים והתשבטי' דהתם תינטו לחשתעי' שכלן בתנו לחשם בסיני כדאי' בת"כ ולא השלות אשר נתה' את משה הוה לחשתעי' דהכך דוק' שלין נכרת רשאי לאחד דבר תעשה כדאי' בת"כ ומייתי לה בפ"ק דחגיגה חלה דש"כ לא תתן חלה לשכחן כלומר דלו חלה ע"כ אחר התולדות כתה תשוכים הן ואלו הן החשובים לא היו חלה ע"כ אחר ואפ"ג כ דשתי' כדר"ח דכשמו דכ"ת שנא' אלה פסל את הראשוני' וח"כ תשתעו שלנו הן תשוכין: **בוראן** תשכתן תי תגנן דלא שייך לתי' שלין רלוים תזה שדרך כל פועל לשבח תלאכתו כי הלור תתים פעלו ויכול לעשות הדבר כשלמות הכב"ת ולא יבתת פעולתו אלא כחתת שלינו כדיך לשבח פעולתיו: **בוראן** תקשן קלום עדיף תשכח ודופי כביר תגנו וד"ל כאחד שם תשכחן ח"ם לו' שהן תגנוני ואלד שהוא תקשן כיותר ח"ם לתת כהן סום דופי לות' שחעש"י שכשנתן תינם תגנוני יש כהם ח"ן דופי' וכ"ש מי זה שהיה נותן כהן דופי ותה דופי היה חפץ. ליתן כהם וי"ל כדרך שחת לשון ח"ם כל מי שהוא בח לומר הע"ה: נבראת תתוך תהו וכהו תינו פוגם ח"ב על קנת הכרים שיהשב לכתו כענין היטור כלתי תתוקני כנון חסרון הלבנה ולקות התתורות ויטית הרשעי' והלפידי' התיוקים לעולם וביוסה כהן לתר שחחר שם. תשכח סדרי בראשית יודיע שהכל בחכתה ותכונה לתועלת סדור העולם ושוב לא יתן האדם דופי בהן וי"ת שם ב' ם' ברב שהעולם חעש' שבראתים לא יפסד ושהכה שפעולתו שלמה בחלכי' ואין בה תוספת וחסרון א שיטטר שנוי וחלוף וכתיב תעשה החלהים עליו אין לו להוסיף וגו' ולו"ת שבורח' תשכתן תתיר להיותן בחלכי' שהלתו' הם דרך דרם ולו חפץ לו' עד ד' שרתו לת"ם ברב בח"ג בכטול דעת שחוקבים רע בסדר פעולם וברשעיו רבות מטוביותיו: **בהבראם** בה"א בראם בה"ג בלילפי' בפרקי' תלכתיב כי ביה טור עולתים:

בהבראם בה"א בראם בר' שתם שהקדים תחתר ר' פנחס לחיירי בדרשת בהבראם חל דברי רבי יודן ור' וז"ת דבשתוך דתיירו בשה תולדות השמים דבר תיירי ר' יצחק עד בשתת שפני שכלם כוכתם לב' חלה תולדות השתי חלה יק יתורו וגבטרך לדר' שבת לשבחן ולו"ת ר"ם שהכתו בח לחשתועי שתולדו' השמים היו בה"א ולהכי כ"ל הכי חלה תני לתיתר תולדות השמים בהבראם שתין הלשון נופל כלי כתיבת אלה אות ת' כ יכתו' בהדי בה"א ברחם וקרת לה כני לתכתבי בהדיה שום משתרי תורה ור' יודן תתר שכתב חלה תולדות השמים לחשתעינן ג' בוכות התורה דתתי חלה חלה ור' תתר בוכות השבטים ור"ת תתר דחשתא לתיפסל תהו וכהו ולפי שלדברי ר"ם יותר קרובים שקנו להו כריאת לפתור דברי רבי יצחק: **ואת** כל חלה ידי עשתה כו' תשום דר"פ תתר בה"ת ברחם וחייבו לרחמו שנברת בלא יציעה כדתתר בפרקי' תה ר"ת תיכה תופש' את הלשון להכי תייתי

נביא תתי קרת לדברי ריב"ם דילף תיבי' לא בעתל בו' והדר תייתי דר' יודן ור' יוסע לפנין פי' דאלה דפליה קייתי' ותפס' דר' יודן בתי מויהיו כל חלה נתם ה' דרים לתילתיה כדר' יוסע תפס' פלה פי' ולפ"ז י"ל דתקדים קרת דוחת כל חלה ידי עשתה לתלתייהו והוחיל והזכירו הכיח תילתיה דריב"ם

עליה והת' עקר' ולדעת רש"י ז"ל שכתב תשוכתים הן שנחתר חלה תולדות השמים כו' תלתד שכב"ם תשכתן ותתר שלו תדוש טיטים ורתו חלה תולדו' השמים כתה ת"ל כתים הן דכותה ותת כל חלה ידי עשתה תייתי ליה תשום דר' כך תרון ולפ"ז לית ל"ל להפסיק כדר' פנחס: **שנא** ותת כל חלה ידי עשתה תשיפיה ליף דכתיב ויהי כל חלה נתם ה' שכתתחר נעשו ולא בידים ות"ם ידי עשתה הוה כללון כני תדם ור"ל שנשתלת בשולות בשובל בידים ויש בכלל בשו זה ג' כ"ת ל' לעיל כפ"ג שתכף ותיל בעשו תדבתיב בל חלה תשתע שכלן בעשו תכף כדכתיב ותיכה לתיכך שתתי לעיל ליף לה תבדכר ה' שתי' בעשו והכה ליף לה תכהה ותוכך לומר דהיכה לעיל דר' נופיה והך דר' סיתון תכיו ולייה לית ם' ל' ו"ל דתרתי כריבי דשתפס ליף שפיר טפי וכבר שתים בעשו ותשום דשתפ ל"ק אלא שתים ליף תכהה דתיכה שתים ותרן ולא הם להזכיר שני הכתובים כה' ועי"ל דעקר ליפותא תבדכר ה' והכה לית לתת לתילף תקר חלה לו' דלא תיקשי לן תו' ידי עשתה דהא תחוכתו בכדו ולעול לית בעתל בוראן: **בוכות** תתורה בכרת השולם בנח' חלה החקים וכתיב הכא כשם ה' כרת' דלרשעו ג' כ' אלה תולדות השמים דומו לזה אלא דעדיף ליה למילף תשתם דחלה תופפה תדכל' ויהיו כלם ה' חכל חלה תולדות השמים יש בו דרשות תרתות וכבר כתבתי דשפשר ר' יודן נתי תשתם ילף: **שנאבר** חלה החקים ותע"ג דכתיב תם לא כריתי יותם ולילה ניחא ליה למילף תדתורייתא ועוד דשם לא כריתי תוקתי ליה כתתני דש"ד נדרים כחילה דחלתי' חילה לא בתקיימו שתים ותרן: **בזכרת** השבטים נראה דלתו דוקא שבטים נופייהו חלה לבו' כלל עדת ישראל השתשבים תשם ולא פליג תדר' יודן דודתי לוני ישרא שקבלו התור' תה תופלתה ורבי יודן כתי לה פליג תדכרי ר' דפסי' לוני ישרא שקבלו התור' תה תופלתה חלה דתשעות דורתי תיכה בניהו חלה היכי תידרים ת"כ ל"ק בוכות כלל ישראל אלא שבטי יפקב תתם לבד והרי זה תחלוקת לדר' יודן לית ם' ל' שזכותם הסניק לבריות העו' ור' דתת' בזכות תתור' תתי כר' כניה לעיל כפ"ג ם' ו' ודלה כת"ד התם לפילו בזכות ג' דברים כו': **ועל** דרך דרש"י ל' דר' יודן ור' יוסע תולקים תם התורה עקר תו ישראל עקר ע"ד שכתכתי לעיל בסי' הנו' בר' בניה ור' כרביה י' ועי' ל' דר' יודן דכר בכתי' שולם השבליט ולכ"ת בוכות התורה בזיה תשולם השבל וכן ר' בניה לעיל ורבי יוסע דכר בכתיבת שולם הנרתי' ולכ"ת בוכות השבטי' שהאותות י"ב לתספר בני ישראל וכן רבי ברביה לעיל אתר בוכות תשה שהוא היותר תפורסם שבכוכבי השתי' וכסיליהם ותתר פעולותיו תתפשוטות יותר בשולם וא"ה ג"כ רתז ר' דאתר לקתן בם' ויקרא אל ו בוכות יפקב כי הו' ע"ה בגד התתם כדכתי' והנה השתם והירה וכתי' ז' לבני כי בה השתם ורבי תקנה דתת' לעיל בוכות ג' דברים דבר בכתיבת שולם השבל ותבל תיתו תתרי תורכב תד' יהודו' אתר תפורסם שבכוכבי השתי' ותלה כי כן העשה אתר תשורב תמים וקתת ותבל היותו בעל טויה והשבל לתר בוכות בכורים כי לתדשיו יבבר ותבל היותו תוספת ע' השבל הפוצל שהוא השבל העשירי תתר בוכות תעשרו: **כר** תקום שנא' שה פסל את הרתשוכים דע"כ הכיכה דכתי' שה פוגם הרתשוכים דתשתע דתל"כ תתי חלה וקת"ל דהיכה דכתי' שה פוגם הרתשוכים דתשתע חלה הם התשוכים לת הרתשוכים והיכה דכתיב וחלה תוסיף על הרתשוכי לתשות חלה לחלה כדתפר' לקתן בם' שתות פ"ל והרת"ם ז"ל הקשה כם' תשתטי היכי תשתתע פסול תתסרון הוי והלת תלת חלה כלא ו' ותיכו חלה שלילת תשתעות תלת חלה בוי' וכיון דשם הוה לה להוסיף על הרתשוכים יהיה תשתעות חלה להפסיק חלה תן הרתשוכים לת לפסול הרתשוכי' וכדורש דת"כ חלה לתה לי לת לכתוב לת חלה וחלה וכתו שהוא ז"ל תירץ דלת תיקשי לן תכ"ל לומר וחלה בת להוסיף דילמת תשום דלת תכי כתב חלה

דמשתעי פסול כתב והלה: וכ"ם דהלה תולדות השמים כולה יתירה הוא כלכתיב ולא יסבור ר"ח כתירוצי דלעיל: **כל** מקום שנאמר הלה בפסל כפ"ק דשבת כתבו התוס' כד"ה רש"י גרים שעל המדרש הזה קס"ל לר"י דהלה דברי הכרית קאי אמה שכתוב למעל': ולי ל"ק ולא מידי למ"ם כאן דשם פסלי: דהיינו דוקא כיכה דהלה וקאי אמאי דכתבי' דמדהמ"ל ושם וכתב שם למפסל אתה אומר אבל היכא דקאי אהלעי' דלא מצי למיכתב והלה לא: **ג דה** פסל אתה וכהו והלה תולדות כה וכן הלה תולדו' יעקב הוא מפרשה לקמן מאי פסל ות"ת בתחלת הפר' ה"ל למכתב שם תולדו' השמים כיון דכה לפסול אתה וכהו הקודמים לזה דומיא דהלה תולדות כה שנכתב בתר התולדות הפסולות מיד וכן הלה תולדות יעקב כבר אמר במדרש מכביר דהלה תולדות השמים ותולדות התורה הלה שנכתב כאן כדי שלא יתקשה כהן לומר שהוא התחיל לקרות בתורה: **ג דה** פסל אתה וכהו וחסך לאו הייכו מה שיתה האדם בריתיתה אתה וכהו וחסך כדכתיב והאדם היתה אתה וכהו כו' דבהדיא גרסינן לקמן שהיה בורח מהם והאדם והיה מסתכל בהם ולא היו ערבי' אליו והיה מחזירן לאתה וכהו כו' וק"ו מאי וחסך דקאי וי"ל דחזרת' לאתה וכהו חסך כמי מיקרי שהשעבד מיקרי ומתות' בחסך כמ"ש בשל העקי' כרים שפ"ו ומיהו אין לומר דלפ"ז מ"ם כמי והאדם היתה אתה וכהו וחסך ירע שהאדם נברחת מקודם והוחזר לאתה וכהו וחסך שהרי אין האדם הזאת הראשונה היא לותה שהחזי לאתה וכו' מאי ורוח שהיה מרחפ' עפ"ם שהשהוחזרה לאתה וכהו כ"ל למפם המוחלט כדי שלא יתחייב מזה הקדמון כדכתיב לעיל בפ"ג סי"ט ומה שהוכרך לו' שפסל העולמו' הראשוני ולא היתה וכהו שקדם להויה מהם מכו' דהם לא נרי' קדמ' למפסליה דפשי' שהמחי' לא ייחם עם השעבד וג"כ אין נור' לפסול היתה וכהו שהיה כאדם שהיה בתחלת בריית' דפשי' שהיתה פסולה כל שלא נגמרה מלאכת שלא הם אחטריך למסעוני' שקדמו עולמו' אחרים לזה שנברחו לגמרי וכ"ז היו פסולים שלא נברכו לו וכאר כתבתי לעיל בשי' הנז' מה שכ"ל בקדימת העולמות ההן:

ויכלו השמים והארץ בומנן כו': כי' בומנו התיוחד לכ"ח ומ' ביומו כפשטי הכתובי' וכל יום קרי זמן ולא כר"ב דאמר' מזמן כלם היה ת' דהייכו יום דאמזן שביום שנברחו שמים וארץ והויהו תולדות: אבל אין לו' דר"ב סובר כשטת הרב שהזכרתי לעיל בפ"ג ס"ב שהבריח' היתה בתפם זמן ובעזר מת"ם ז"ל אבל לוזרע זרעים בבת ת' וכל ת' כותח ביומו ותתמרים אחרים ויהיה כן המכוון בחומר בתלקט תתי שבלם ביחתי בדגע ובגמר בשלם כ"ח ביומו שהעניז ק"ל הלא הדעת לפי פשטי הכתובי' ותב"ל מדברי חז"ל ר"ב ביצירת אדם שתת שבעת בתתי' בשהה כתה שבעת בדתי' בשנתדרי' ובכר דחה בשל העקי' דעת זה בפ"ג ותתיב ליה יפר ומשל הזרעי' הנז' ככר כתבתי בשי' הרמז שיבדק על היותה בכח בבריח' ההיולי ומה גם שתומ' בבת ת' לא יתייב שיהי' פי' דגע ת' שא כלו' ביו' ת' ויהייבו בשברת ר"ב דשבת שבכל בברח בת' וכ"ת בקבב ביומו ויהיה בתשל מלקטי תתים שפירושו ותתפ"י שבלם בתלתה בתחנה ביחד ר"ל שבשתתילי להתבשל בבר כלם הם תלויים ועומדים בתלתה ות"ת תינן בלקטי' יחד שקבתן בגמר בשלם ביו"ת וקבתם ליו' אחר תם כ"ב בשאר הפירות וכמשז"ל לק' בס"ד בפ"ד למה בתשלו ד"ת לתלתה כו' ומה שבעזר הרב תת"ם לעיל בפ"ח ס"ו ובברחו בחלפם וכשויה בבר בתבתי שם שתיבו מוברח ותפי' תימ' דה"פ ע"כ ל"ק התם שלא בשתי' ובחרך שבברחו בתתחר ת' אבל בתולדו' תנ"ל דם ל' הכי שלא בפסט הבתובי' גם ת"ם ת"ח כל הדברים שברחו בבריתן הדב' תבו' שלא רצו היותן כן ברגע התחלת הוייתן אלא שבעת השלמת יצירתן עתדו על שלמו' גדולן שהתילנות בשבשלמה בריתתן חז יהיו גדולי נושאי עכף ושופי פרי וכן הב"ח והאדם לא בתנוקי הגולדים שעם שבבר בשלמה יצירתן הן קטנים וצריכי' התשך זמן להשלמת ענינ' גם ת"ם ת"ח הן הן המתורו' שברחו בת' ולא בתלו עד יום ל' דהדב' תבו' שלא הוק לרז"ל בתניתות ההויות בזמן תתחלף ולא ר"ל שנברחו ביום ת' ברגע שלא לפי שתניתות בריתת התורה נז' ביום ת' וכיו' ד'תמר יהי מתורות לכ"ת הן הן המתורות כו' ולא דברו אלא בתתורו' לא בשאר הנברחים ואפי' בזו פליג רבי יעקב ואמר שהתורה הנז' היה בתרת הנגוזה לנדיקי' ייהי מתורו' היה בריתה תתם בד' בדתי' בגמ' וכן היה שטת תגדו' רבות דלעיל בפ"ג ובפר' הקוד' המדברו' בתו' שנגנז ומה שטען הרב מהיות הזמן עכתן מהנברחים תיבה

טענה ותע"ל לפי מה שכתב בעל העקי' בס"ג שבבר יתייר המשך זמן בזולת תנועה שלא תף כי נודה בבלתי היות ביור זמן אף אחר הבריאה אין טענה סי"ב שבבל הבויה שהוא ההיולי הבל בתבת בתפם זמן שבל הדברים החלקיים העשויים מהם בתהוו בזמן בל ת' ביומו המפורש על דרך שבתב בעל ד"ח בת"ת ס"ג: ובלתו הבי אין לפר' בן על דברי ר"ב דהבת דביום שנברחו בו ביום הוליתו תולדות קאתר משתע דמזה שלא בתבת הבל בשתה הלה בפ"ח ס"ו וזה תת"ם בתי ותול' האתר שהיה פקוד ביבה לא יסבול זה דהא תזדה שתשב"י שבתב"ל הבל בראשון לא יבא ובקבע בעולם שלא כ"ת ביומו ולא בתבת בל העולם בתו שהוא עבשו בשתה: ובם אין לות' שבבל תוליש שלא נברחו בתו' הדברי' בל"ת בומנו בשפ' תוליש שלא שלדעת ר"ב ביום ת' נתן הבבת בתתר השמים והארץ להויתן התולדות ביומיהם והרי הוא בתלו בברחו בבל בפ' להיותן בבח בבר ו"ם בתלקטי תתים שבבל היו בבח בת' ובתת'בפוש' כ"ת ביומו ור"י סובר שלא נתן ביום ת' הבבת בתתרים הרתשונים עליהם שלא בבל יום חודשה בהם ההבבת והפועל שהרי מ"ם בו ביום הוליתו תולדו' בפועל משתע ועו' שהם לא תת' ר"ב שא בבח תה מקה לו ר"י מיום ת' ב' ג' ד' שא ודאי בפוש' חולקים ותלו בבח בבל תודיש שתיום ת' היה הבל בבח התתרים הרתשו' ת"ם לעיל בפ"ח נבי תת השמים לרבו' כו' ור"י ס"ל בפשט הבתובים שבבל היתים חודשה בריתתם הפעליית ור"ב ס"ל שבבל נברחו ביום ת' שבן דאתם חבתתו יתב' שיהיו התבות והתולדות נברחים ביום ת' אבל לא יתלו ונגלו ר"ל להקבע בתקומן שלא ב"ת ביומו ולישה למי' דע"ב ל"ם שלא בחתה ולבבה ומזלו' שהם תולדו' השמים בתמת וכן תילנו' ודשתי' וב"ע שהן תולדו' האתר בתמת תבל ב"ח שתיבן גדולי קרקע לא ובדתשתע מה דאתן' לעיל תת השמים לרבות חתה ולבבה דמשתע הבי דוקא חשיב תולדותיהן להתרבות עתהן והייבו דדייק ר' ברכיה הבח מותבות האתר ולא תתובת האתר בפ"ח היה למיכה וה"ב משתע תדל ק"ת בו בין הויהו תולדותיהם שא הויהו תולדו' האתר דמשתע קבתן דהה ע"ב בל תילי תולדות שמים והתר ניהו ותולדות השמי' והאתר בהברחם דמיניה דייק בסמוך אבלהו תילי הב"ל קאי בדפרש' וה"ם לעיל לרבות חתה בו משום דהבי תחזו תולדותיהם טפי וה"ם שהרי והה דלא דייק תתובת האתר ל"ק דסני בותובת קתה • ורתיתי בילקוט ס"ו שהביא תחלוקת זה בשם תבחומה בלשון ת' תה ר' יודה תו לו' יתי' נברח העולם בתשה בל יום ויום בתי' ויהי בן ר"ב תו תין' הת' נברח בל העולם שב' תוב החרן דבר שיהי' תוכן תברחיתם טפי וה"ם שהרי והה דלא דייק תתובת האתר ולא תתובת האתר בפ' תיבה וה"ב משתע תדל ק"ת בו בין הויהו תולדותיהם שא הויהו תולדו' שמים והרן ניהו ותולדות השמי' והאתר בהברחם דמיניה דייק בסמוך אבלהו תילי הב"ל קאי בדפרש' וה"ם לעיל לרבות חתה בו משום דהבי תחזו תולדותיהם טפי וה"ם שהרי והה דלא דייק תתובת האתר ל"ק דסני בותובת קתה • ורתיתי בילקוט ס"ו שהביא תחלוקת זה בשם תבחומה בלשון ת' תה ר' יודה תו לו' יתי' נברח העולם בתשה בל יום ויום בתי' ויהי כן ר"ב תו תין' הת' נברח בל העולם שב' תוב החרן דבר שיהי' תוכן תברחיתם טפי וה"ם שהרי והה דלא דייק תתובת האתר ולא תתובת האתר בפ' תיבה וה"ב משתע תדל ק"ת בו בין הויהו תולדותיהם שא הויהו תולדו' שמים והרן ניהו ותולדות השמי' והאתר בהברחם דמיניה דייק בסמוך אבלהו תילי הב"ל קאי בדפרש' וה"ם לעיל לרבות חתה בו משום דהבי תחזו תולדותיהם טפי וה"ם שהרי והה דלא דייק תתובת האתר ולא תתובת האתר בפ' תיבה וה"ב משתע תדל ק"ת בו בין הויהו תולדותיהם שא הויהו תולדו' שמים והרן ניהו ותולדות השמי' והאתר בהברחם דמיניה דייק בסמוך אבלהו תילי הב"ל קאי בדפרש' וה"ם לעיל לרבות חתה בו משום דהבי תחזו תולדותיהם טפי וה"ם שהרי והה דלא דייק תתובת האתר ל"ק דסני בותובת קתה • ורתיתי בילקוט ס"ו שהביא תחלוקת זה בשם תבחומה בלשון ת' תה ר' יודה תו לו' יתי' נברח העולם בתשה בל יום ויום בתי' ויהי כן ר"ב תו תין' הת' נברח בל העולם שב' תוב החרן דבר שיהי' תוכן תברחיתם טפי וה"ם שהרי והה דלא דייק תתובת האתר ולא תתובת האתר בפ' תיבה וה"ב משתע תדל ק"ת בו בין הויהו תולדותיהם שא הויהו תולדו' שמים והרן ניהו ותולדות השמי' והאתר בהברחם דמיניה דייק בסמוך אבלהו תילי הב"ל קאי בדפרש' וה"ם לעיל לרבות חתה בו משום דהבי תחזו תולדותיה

ביום ראשון ושלו הן שתים וארץ תהו וכהו תור וחשך רוח ומים כו׳ וחרבן בה ותור ביום ו׳ תיכרי והכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום רביעי ומצינו שלא כדר׳ תור שברת הקב״ה ביום ו׳ אדם נופח ומניח תפוח העולם

ד דרש רבי נחמיה אישׁ בפר סיחון כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ וגו׳ שלשת דברים הללו הן הן עקר ברייתו של עולם ושהו שלשה ימים והוציאו ג׳ הוזרוה הארץ בראשון בביה הלל ושבת ג׳ ימים ראשון שני ושלישי והוציא ג׳ תולדות אילנות ורשאים וג׳ע׳ רקיע בשני ושבת ג׳ ימים בג״ר והוציא שלש תולדות חמה ולבנה ומזלות ימים בג׳ ושהו ג׳ ימים גר״ה והוציאו ג׳ תולדות עופות ודגים ולויתן ר׳ עזריא לא אמר כן אלא ביום עשות ה׳ אלהים ארץ ושמים שני דברים הן הן עקר ברייתו של עולם ושהו ג׳ ימים ונמצרה מלאכתן בה׳ שמים בראשון בבית שמאי שהו ג׳ ימים ׳ ראשון ׳ שני ׳ ושלישי ׳ ונמצרה מלאכתן כרביעי ׳ ושהו נמר מלאכתן מאורות ׳ הארץ בג׳ ותוצא הארץ עקר ברייתה ושבת ג׳ ימים גר״ה ונמצרה מלאכתן בששי ושהו נמר מלאכתו

ארם שנאמר אנכי עשיתי ארץ וארם עליה בראתי׳

תולדות

ביום רמשון ושלו הן שתים וארץ תהו וכהו תור וחשך רוח ומים כו׳ וחרבן בה ותור ביום ו׳ תיכרי והכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום רביעי ומצינו שלא כדר׳ תור שברת הקב״ה ביום ו׳ אדם נופח ומניח תפוח העולם

ו׳ אדם נופח כו׳ וחכ׳ן הן הן התורו׳ שנברו ביום ו׳ ולא נתלו כיד אים ד׳ וק׳ לי בנוס אדם מתי פריך לרב יוד׳ לקטי קרתי מהדדי דכיון דכתיב יהי תור בתי׳ בקי׳ שנברת בתי׳ לכ״ע ודוחק לו דלמן תרב יודע פריך תלה הקרתי כי למ׳ בתעורר עתיד הגות׳ בקו׳ זן ותו למ׳ ל למוקומי כר׳ ומכלונת׳ נהי כרבנן כתי מכי אתי דבימת בריית׳ בת׳ ותלים כד תלה דכתיב טעמת דתי למן רב יודע לית קשו קרתי דתד תיירי בבריאת וחד כתלים כיון דכל תילי תיכרו בת׳ ומקבעו ביום ו׳ תכל בשתת דקת׳ ר״י דברים נברתו ביום ו׳ כ״ל סר״ל שנקבעו בתקוה כתו שקמו׳ נקבעו בתקופת ביום ו׳ תעפ״י שקנת בתלו ביו כ׳ וקנת׳ נקוו ביו ג׳ נוכפ׳ ליה תדמתב׳ הכך בהדיה ביום ו׳ דתי בריית׳ לחוד קת׳ ת״ק הכך ׳ קת כל תילי נמי תיכרו בת׳ ומתים נמי תפ״ג דלתים היו בת׳ וקרתו בב׳ לרב נופיה כדלעי כפ״ך ת״ת תחיב ליה כהדי קל יום ו׳ שלת בשתקה מקומן מיום ו׳ ליום ב׳ תם״ב קשה תילי שנתחלף מקומן מיו׳ ו׳ לתחר ות״ כ׳ קתוילי תתורו׳ דכתיב בד׳ ולהבי תקט לתוקמה כר״ת שהתור הקוה נשלם עניינו ביום הש׳ ׳ והת דתני ר׳ חייא תלו ולו לא נתתו בד שירדו עליהם נשתים דכפ׳ הבאה דהייתו שלא נתתו הקתחים בג׳ תלת עד יום ו׳ כדפרש׳ בקהלה קרת משתם דלא תתיק כר״ב דתי כר ב ת״ם יום ג׳ ביום ת׳ לנשתים כיון דלא נתתו לגתרי תפי כנ׳ ולברייתם קדם הכל מיום ת׳ ור״ג תתי כד׳ ח׳ דתת׳ תתם לתלן בב״ם כו׳ ותיהו י׳ל דשתי יום ג׳ מיו׳ דכנ׳ כבר היו בתקומן הרתוי לנתת ובומדים על פתח קרקע ותיכן חסרים אלת יניתק החלטי תכל ביום ת׳ לת היו קבועין בתקומן כלל סיה הכל בערבוביא׳ וכך נכתם כזתן למי דדרים נכתם תלטון זתן ב״ד הלת נבה לתנוס וכתלו כתי בכל נכתם דת״כ לת״ל לו׳ כזתן שתנים ותו מהי יליף מהתולדות יכתו ביו תחר שתוק עקר הדתום תכל פי׳ השתים והתרן נברתו כזתן דהייתו יום רתטון וכל נכתן שהן התולדות נברתו כזתן הכוכבים ורתיתו מיום תב״ג כדתהדר לר״ג ותתי הנקט לה תקרת דויכלו כר׳ דלמן לרתיה לזה הוא הלת תשם דקרא תשתע שכל הדברי׳ לת נגמרו עד יום ו׳ דכיון כתי׳ ויכלו לו׳ ה״ם כ״ה כזתן ועני׳ כתרי׳ ר״ג ותתי לטעויי עליה דתתי תיו׳ ויכל תכל ב׳ דתכ׳ תית ליה קנת סייעת׳ תדפלגיתו שתים והרן לחוד ונכתם לחוד ול״ק ויכל תכל כדקתתר כי יוכר תכל הוא וכ״ם ד תורת הוא דכת כייל כלהו כחות ויכל שתים נו׳ אלא דכלניקהו לו׳ שב״ם נברת כזתן וקרת דכי יוכר תכל ל״ק ליה דכתם לה בת לחורת על זתן הבריאה אלא שב יכר כל ת״ב תשו׳ דתכב׳ תפ״קיה סייעת׳ לר״ב דתדתיבו למיכת׳ ויכלו תשתי והתר׳ ר״ב הייתו להקיש נבת׳ לשתים ולהרן תם ס״ו בת תפ״ב בת׳ לו׳ דלא תתי תלת לתלן ׃ בלבד שנו ביום נברתו נר׳ דכתיום עשות ה״ו ביום ת״ו יליף לה תשתע ביום עשיית הרן ושתים נברתו ב״ב תולדותי ולא תהכרחים דשתע ליה דקתי תתרן ושתים וקתתר שתולדות הין ביום הכרתים ו׳ דת״ב כשנברתו שתים והרן הוכיתו תולדות תכבי ליה דקייתו בתותו רבוע עשתו ולא ביום שנברתו כו׳ ותתי דלת יליף תהכרחים דשתע ליה דתתולדות נמי קתי וק״ק כל תלה הב׳ ל הן תולדו׳ ס״ו בהכרחים כל ת״ו בזתנו ת״ב דהכרת׳ שתי לו׳ בה״ת כרת כדלעיל ת״ב בתכרחים קדלקתן ותתנק תלבון רש״י ז״ל בפי׳ התותם תשתע דתתרויהו יליף לה׃ ודהכתיב ויהי ערב ויהי בקר דתשב׳ תשתע שב״ת נברת ביומו תשיחד ויהילכך ליכא למידק תביום עסות ה׳ לתיכת למיתר דלא תתי לו תלת דשתים והרן נברת ביום ולא בלילה כדפרק׳ ן ׃

דבר שסיה פקוד ביזה דתדתל״ל ותגמתו תו ותדשת כדקתתר תדשת תתרן וקתתר נתונה תשתע שתים פקוד ביזה ולא תתוסר תלת הוכתה ותין להק׳ תס בן למה נתתר תדשת התרן דתין תדשת תעניו לתים אלת שתתתלת ותתכשה התרן דדשתים כלומר שיגתו בדבוי כדפרש׳ ולהבי תעטריך לומר

תדשת תבל כתעשה לת הוברך לו׳ ותדשת דתותוכה שתביינו שקיימ׳ גוויה ושני קרת כליטניה לתמותי הת דשתים פקוד ביזה וד׳ לת דיוק ליטנת דותוכה דשתי נתי לתן נתיפה ונדול תשתע ליה ׃

שך שׁשׁה דברים הללו הן עקר תדלת כתב בהדיה תלת ג׳ תלו ושתרת כייניהו בתת כל תשר

גם ׃ שך שׁשׁה דברים הללו לתו למי דלסיושי לר׳ דלעיל תתת כת״ם בכל ת׳ שתה ג׳ ימים והוציו ג׳ תולדו׳ ולכן כר״ב תתי בו ביום הוציאו תולדו׳ דהת תכתי לת סייעי׳ דהת לכ״ם לת נקבעו התולדות ביום ת׳ לת כל ת׳ הוסיע בתתנו בב׳ ל ות״ם תה שתהו להוציו ג׳ יתי דילתת להופעה הוה ולימת לתי׳ כיון דשהו ג׳ ימים לת נברתו תיום ת׳ לכתוב׳ נ׳ ימים דוה לת היה בשבע תלת בתכתה תתתן יתברך ושתת תפילו להופעה רתתה תכתתו׳ת׳ פיסקה כ״ת ג׳ ימים תלת תקרת דלתה תולדות השתים קתי ותשתוטינן מספר התולדות ותתן תהו וכדי לכניות דברי רבי עזריה דדייק תכיו׳ בשתת ה׳ שתין עקר ברייתו של עולם אלת שתים ׳

שך שׁשׁה דברים כו׳ נר׳ שבת לכודיענו שהדברי׳ סודרו ככוכב שהיה בתספר הנ׳ וחתן ג׳ בתספר הנ׳ ותספר התולדות ג׳ ותספר לר׳ עזריה דב׳ דברים הן עקר הבריאה ולא תני תולדות ת״ת שהיית היתים בתספר הנ׳ ולעיל בפ׳ הקודתת נתי תתר ר׳ לוי׳ג׳ בדיות היה הקב״ה בורא בכל יום כו׳ וחין ספק היות בדבר ט׳ לשבת וכן נדרסי׳ בשבת פ׳ ר׳עק דדם החוה גלילתה עליים דרב חסדת בריך רחמנת דייכ לן תוריין תליתתי ליעם תליתתי על יד תליתתי ליו׳ תליתתי בירחת תליתתי ותתנחו׳ת׳ יתרו׳ הלת כתבתי לך תליתים הכל היה תשלום תורה תשלת תתנה תשלום תסדר תשלום כו׳ ושוד תתר תס לעולם הבי הכיך כו׳ ובדים חוזק תתר כל תעשי שלמה תשלטין היו נר׳ היות שבה בתספר הסלסה וקרתים ידי תסיגיא תתיתת זה וקנת ט״ים לי לו׳ שהשלים תורה על קיום הדברו׳ ע״ד לחתוט תשלום לת כתהר יצתק ו׳ ותתי קיום חזוק וכעל נהר פישון כתב בדם ס״ד סוה הסמ״ם יש כו׳ שגלה הוא תל תתרתקים׳ רוחב ותרך ושוחק ותתנין ג׳ נק׳ כל ולכן תתר תר״ם תל כל העתרתקים׳ ג׳ תס כל ותלהי״ת י׳ כי הקב״ה כולל כל ג׳ הנתנות ׃ הארץ בת׳ כב״ם דלעיל בפ״ת תיפלגו ב״ם וב״ה דבים ת׳ השתים נברתו תחלה ותית כלל תומדים תתרן נברתת תחלה ותין נר׳ לפ׳ תתרן בת׳ כב״ם דתלו לב״ה לת נברתו בת׳ וכן ר׳ עזריה דתתר דשתים בת׳ כב״ם דתלו לב״ה לת נברתו בת׳ דב״ם וב״ה לת כיתורו בת׳ יום היו השתי והתרן ומדבריהם תשתע דלתרוייהו תרן ושתי נברתו לת״ם ס״ם דר״ב דקת׳ התרן דוקא נברתת בת׳ שתים בב׳ תתרה למילתים בשבת ב״ה דהתרן נברתת תחלה דהשתה תני תיתר שהתרן נברתו בת׳ ושתי בב׳ דאו לב״ם דשתים קדמו כיון דתרן קרתשון ע״ב שתים נתי כרתשון ורקיע הכו׳ ביום שני קייתו רקיע שעל נבי החיו׳ כדתת׳ בפ״ר איבור זו הוא הרקיע השתירי כשבת הרב ור״ע תתר למילתי׳ כשבת ב״ם דשתים קדמו דקשת תני תיתר שתים בת׳ וחרן בב׳ דאו לב״ם שהתרן קדמה לת תיתוקם וכתו״ל דשת׳ לבריאה שתים קדמו ולבקבול התר קדמה נתי לת תני שתי דלדיקהו ותלו זה לת״ו נברתו תיב כי לת יתכן שהיתה בריית התרן ג׳ ימי׳ תתרי קשתי׳ קדמ׳ לשתי׳ בשבול ושו השתים ג׳ ימי׳ בלי שבלול ושוד דר״ע נתר תלתכ׳ תתורו׳ ותדם וכתו שרי קדמו השתי׳ ולא תשתע תיסבור תין שבלול תתר כשבת׳ כיון דהנך קרי נתר תלתכ׳ וכין ר״ע וכין ר״ש לת תנו תתו כרתב׳ דשת׳ שתים נברתו בת׳ וב״ם לפי ת״ם לעי׳ דשבלול התר כייתו ת״ם כיום ת׳ כתו ותשך ודות שהוא הלשת הטורף בתילי סתרן דתי תתרינן דבריית התרן בג׳ כיתך היה שבלול ג׳ כ תתר בריאתה כיום ג׳ תעפ״י שבת׳ שרי עכ״ל שהיה זה השבלול ג׳ כ תתר בריאתה כיום ג׳ תעפ״י שבת׳ ברתשון וח״כ תם עכ״ל שבלול השתי׳ שהיה כבר דבתי׳ תהו רקיע קדם ׃

הארץ בת׳ כו׳ רקיע בב׳ כו׳ ר״ב ור״ע לת דייקי קרת דכיו עשות ה׳ אלהים ׳ תרן ושתים דשתת שכיו׳ת׳ עשות שתים תפ״ליק כלו׳ כתי׳ כיום עשות תרן זכו׳ת׳ עשות שתים שהוא תוסך עשתו ותתר עשו׳ת׳ כ דתתו תפ״כיו׳ת׳ עשות שתים שהוא תוסך עשתו ותתר כדבקתיק ויבלו השתים וכו׳ אלת דלא ׳ לת תתי ר״ע בכ״ם כבולה דקת

ב"ם מכיון שעשות גמור דעשיה בדיוקא מצמ' ליה ולפ"ז כמה שכברהו שניהם כיום ה' קמיירי: **אילנות** ודשתים וג"ע כבר בתכתי לעיל בפ"הקודמת סי' ט"ו מיקרו ג' כריאות וכן תמה ולבנה ומזלות ועופות ודגי וזוחיהן: **רקיע** בפסוקי דב"ר כב' וחין זה מקום דב"ם שמיירי כהה חלה כלו' דכה מתוקם לב"ם דחלו לב"ם דשמים קדמו ה' לו' מרן כה' ורקיע בב' מ"ם רקיע כב' דהיינו ב"ב ואפי' כמ"ד נלמד הטפה החמלעי' דה"כ בריישה כב' היכה ואפשר חתי כמי כמ"ד בב' קדשו ומשו דשקר יגידהן בב' היכה לה חסיב יום ה' לנבריהו וכדקחמ' מיכ כב' תע"ג דכב' היו לפי שנמר מלאכתן היכ בג' וה"ה פלינה דר' לוי דבסי הכו' דס"ל דרקיע ושמים תרתי מילי ניכהו: **וכים** בב' מירו' גרסי יש בב' בב"ם ויש סם שטה אחר שיבה דב"ם מתחלט' להה דר"ע דהכה ווה נסה שמי' בה' בב"ם עשה ג' ימי' ועשו תולדו' בב"ד בד' יהי תאורו יש בב' בב"ם עשה ג' ימי' ועשה תולדו' בג"ד בה' יארכו המים מרן בג' בב"ם עשת ג' ימי' ועשת תולדו' גד"ה בו' ותולה מרן ול"ל שט' חלוף יום המי' משט' ב"ם לב"ם הוה משו' דלב"ם דמוקמי' דרקיע הכו' בב' הן הסמי' שנמי' בה' מוקמי' שפיר יניר' המי' כיוסב' שכו היה הקוות' ומה שנעש' בהן מלאכ' בב' ביהי רקי' לה חסיב' מלאכת המים דהה מלאכ' שמי' היה אחת בכל ב"ם שהמי' נגמרו בה' ב"ב מלאכ' הרקי' שבב' היה מלאכ' המי' שהוה הבדלת' ו' הקוות' החוי' ועב"ל שבריית' המים בב' היה שהרי בתיחד לזה יו' מיוחד: **הארץ** בה' והוליחה ג' תולדו' דהה חלה ובהמה שנולדו בו' נמי מתולדו' מרן ניהו ושמח לה קפיד חלה למשכח ג' תולדות ליום ג' לענין השלום הנזכ' ואם יוסיפו אח"כ לה חיכפת ליה: **שני** דכריס הן עקר מלה נקט נבי תולדו' שלא מרן ושמי' משמע דלה הוו עקר בריית' שלא ב' חלו ומ"ם כי ו' ימים עשה ה' את השמים וג' ל"ק ליה דמשו' דיש חלק גדול מהאר' פרט לותם ג"כ שם שכל שו הוה עקר בריית' על ע"ם ל' דלה הוה שתיק קרח מיניה במקום הבריחה ור"ב ס"ל דכיון דהתם מדכר ג' ג' הן עקר בריית' וביום עשות מרן ושמים מקרח קבר הוה: **ובגבורה** מלאכתן בד' לה חסיב מתורו' ואד' תולדו' דס"ב לה יסתר היתם לחיותן כד' שהרי הארץ והוליחה תולדו' כיומה דהיינו דשתי' ואילנו' וג"ע ושמים וכן כב' דהיינו דגים ועופו' דוחלי מתולדו' הארץ ויחשבו לדידיה ולו' דמתורו' לדידיה הוו נתר מלאכ' שע' מתיפיס השתי בכביוכן וכן חלה הוה נמר מלאכ' הארץ שכלתו אין בה חסן ולה חסיב בהמה וחיה שהיו נמר מלאכתה ועקר שיה ועבשו נשתר היתם בשניה בשוה בשנין נמר מלאכתן לכל בתולדו' לה נשת' היתם לפי שהיו מגמר מלאכ' שעתן ס"ק דה"ב לה חשבתן תולדות לשתים ומתי תולדות השתים דכתב קרח ור"ל דמתורות ליתכהו חלה חתם ולבנה לכל שתר הכוכבי' ליכן למתורות ומיקרו תולדות ס"ב דחתם ולבנה נתי תע"ג דהוו נתר מלאכתן לה תפסידו מיקרחו ג"ב תולדו' ולפשר לו' דהכך נתי פליגי בפלוגתא דר' ור"ן לעיל דר"ן דקרי להו תולדו' ס"ל כר' דתמ"ב ס"ת בזמנו נכר' ור"ע ס"ל כר"ן שהכל נכר' בה' ולהכי לה קרי לשתר מילי תולדו' שלא נתר מלאכה כלו' קביעת כל ס' בתקומו ביומו שהיו נתר מלאכתו ומ"ם דו' נגמר מלאכת הארץ יר' שעד יום הו' נגמר כלו' נב' וכה' היה נתר הכלות' ס"ב נתר מלאכתי תל"ר ל' שהוה מחדון שבו נגמר הכל ותה"ב דשתר מילי נק' מגמר מלאכתם ותה שלח פרט הכתוב כלם בת"ב וכל נכתם נויתי מסוס דכל נכתם נברתו יחדיו: **שנים** בת' בב"ם ק"ק כיון דמיפסקא הילכתא מן שתים כרשב"י כדתי' בפ' ח' למה ר"ן ור"ע בפסקו בב"ה מו ב"ם: **שנים** בג' ותוב' שתר עקר בריית' פי' דתע"ג דמקרחי משתע דמיום ה' נברחת מ"ם עקר בריית' בב' שנקוו המים ונרחת היבשה ס"ק היכי ליף לה מותולה החרץ דכלתת מותרתה היבשה הוה יליף שפיר שבתחלתה לה היתה יבשה חלה המים והעפר היו מעורבי' בה כטיט וכו' וכולהו המים לעכתן והעפר לעגמו כדכתב הרמב"ן ז"ל ואו נתתר ויקרח חלהים ליבשה תרץ מכל מותולה החרץ היכי ליף וליכא למימר דדרים ליה כחלו כתיב ותגח דמ"ת שפיר ס"ל למילף מדכתיבנא ומשמ"ל דם"ל דכיון דהשתא הוכיחה דהשתים הוי עקר בריית' דחלו הוחי עקר בריית' מקדמת דנה היה רחוי שיקדמו השתים סדרך החרץ בתחים בה תמיד וליכא למימר דמשום חלה הוכיחה השתים עד יום ג' בב' הוי עקר בריית' דנהי חלה תשבי לה חלכתה גמור כל שלה הוכיחה תולדותיה מכל מקום לה יחשב עקר בריית' מקודם שם קדמה כמו שבשתים מתריגן דעקר בריית' בת' חף על פי שלה נברתו מתורות עד הד':

שנאמר מנכי עשיתי מרן נו' דמדלה נקט חלה חדם כדנקט בשתים כל נבחם משמע שהחדם לבדו הוה העקר כדפרים, ושדים נמי לה חשיבי לענין מלאכת החרץ: **ועשר** דרך דרש י"ל שרמז כזה למה שנחלקו החוקרים בענין התחלת החויה שבעול' השפל כמה הן ואיזו מהן עקר שקנת חשבו שניהן שלשה כ' ויהתחילו' ב' בריחשית ושלשתן כאחד ושלשתן נבראו כאחד בה' בשבת' ושלשתן נבראו כאחד בה' בשבת' ושלשתן נבראו כאחד בה' בשבת'

אינון הסרין ר' יוחן בשם רבי אבין אמר כנגד ו' דברים שנטלו
מאר' הר ואלו הן זיוו הייו וקומתו ופרי הארץ ופירות האילן
ומאורו' זיוו מנין שנא' °משנה פניו ותשלחהו חייו מנין שנא'
כי עפר אתה וקומתו מנין שנאמר °ויתחבא האדם ואשתו
אמר רבי אבהו באותה שעה גרעה קומתו של אדם הראשון
ונעשית של מאה אמה פרי האילן ופרי הארץ מנין שנאמר
°ארורה האדמה בעבורך מאורות דרבי שמעון בר יוראי איש
כפר עכו אמר משה ר' מאיר אעפ' שנתקללו המאורות מערב
שבת לא לקו עד מוצאי שבת אתיא כרבנן ולא אתיא כר' יוסי
דאמר רבי יוסי אדם הא' לא לן כבודו עמו מאי טעמיה °אדם
ביקר בל ילין ונו' ורבנן אמרי במוצאי שבת נישל זיוו ממנו
וטוררו מנין ערן הר"א וירגש את האדם וכתיב משנה פניו
ותשלחהו° אמר ר' יהודה בר סימון אותה האורה שנברא בה
העולם אדם הא' עמד והביט בה מסוף העולם ועד סופו ניין
שראוי הקב"ה מעשי דור אנוש ומעשי דור המבול ומעשי דור
הפלגה שהן מקולקלין עמד וגנזו מהם שנא' °ויפגע מרשעים
אורם' ולמה גנזו אלא גנזו לצדיקים לעתיד לבא שנא' °ויראו
אלהים את האור כי טוב' ואין טוב אלא צדיקים שנא' °אמרו
צדיק כי טוב ומנין שגנזו לצדיקים שנאמר °ואורה צדיקים
כאור נוגה וניין שראה אור שהוא גנוז לצדיקים שמה שנאמר
°ואור צדיקים ישמח' ר' לוי בשם בר נורא אמר שלשים ושש
שעות שמשה אותה האורה שתים עשרה של ערב שבת ו'
ושתים עשרה של לילי שבת ושתים עשרה של שבת' ניין
שהשא אדם הראשון בקש לגנוב והלך כבור לשבת שנאמר
ויברך אלהים את יום השביעי ויבמה בירכו באור ניין ששקעה
החמה בלילי השבת שמשה האורה התחילו מקלסין להקב"ה
הרא הוא דכתיב °התת כל השמים ישרתו מפני מה ואורו על
כנפות הארץ התחילה אותה האורה כל היום וכל הלילה ניין
ששקעה החמה במוצאי שבת התחיל החשך ממשמש ובא
באותה שעה נתירא אדם הראשון אמר שמא אותו בו
הוא ישופך ראש ואתה השופנו עקב בא להזדווג לי °ואמר אך
חשך ישופני אתמהא' מה עשה לו הקב"ה ומן לו שני רעפים
והקישן זה לזה ויצאת האור ובירך עליה הה"ד ולילה אור
בערני' אתיא כהניא דתני רבי ישמעאל מפני מה מברכים
על האור במוצאי שבת בורא מאורי האש מפני שהוא תחלת
ברייתו' ר' הונא בשם רבי אידו בשם ר' יוחנן אמר אף במוצאי
יום הכפורי מברכין עליו מפני שבאותו היום' ר' ברכיה
בשם ר' שמואל אמר אעפ' שנאמרו הדברים על מליאתן ניין
שחשא אדם הא' נתקללו ועור אינן הוזרין להקונן ער שיבוא
בן פרץ שנאמר °אלה תולדות פרץ פלא בשביל ו' דברים
שיהודו ואלו הן זיוו הייו קומתו פירות הארץ ופירות האילן
ומאורות' זיוו מנין שנא' °ואוחביו כצאת השמש בגבורתו'
חייו מנין שנאמר °כימי העץ ימי עמי גו' °תני רבי שמעון בן
יוחאי אומר אין עץ אלא תורה שנא' °עץ חיים היא למחזיקים
בה' קומתו מנין שנא' °ואולך אתכם קוממיות תניא ר' חייא
בקומה זקופה ולא יראים מכל בריה ר' יוחן אמר מאה אמה
כארם הראשון ר' ש אמר מאתים אמה ר' אלעזר בר שמעון
אומר שלש מאות קומה מאה מיות מאתים ר' אבהו אמר תשע
מאות אמה ר' ברכיה בשם רבי דוסא אמר טעמיה דרבי אבהו
מהכא כי כימי העץ ימי עמי כשקמה הוו שהיא עושה בארץ
שש מאות שנה והולך ויוצא ממעי אמו כאמה ורומה צא וחשוב
אמה ומחצה ככל שנה הרי תשע מאות אמה' פירות הארץ
ופירות האילן מנין שנא' °כי זרע השלום הגפן תתן פריה גו'
מאורות מנין שנא' °והיה אור הלבנה כאור החמה ואור
החמה ונו';

מדם ומחמ"ל דחיין לית מנטריך דודאי מיתתנה זיו פניו מיך
תשנטונו כתאר נתקלל ויהיה סר והולך כוותא חפו תמיד ותתירו'
לית החברו דחיין קלקלה כנוטו מחם ומין כוזה כל כך נשר ולפי מ"ם
לעיל כפרשה הקדומת סי' כ' דדיב"ם דאתמר מפני דור המבול לית
פליג מחם דהם והם גרמיים לומ'
דלמ הזכיר אלא מה שנרם הטח
מדם לנבדו; וקוברתו דם ל'
מחדם הם' מן החרן עד
לרקיע היה כדלעיל כרים פ"ח
ולהכי ילף שנרעה קומתו של
מדם הרחטון מויתחכח וכדר'
חיכו דכיון דקי"ל דהיה חניע
לעתי' היתך יכול להתחכח כתוך
בן הגן לולי שנרעה קומתו וה"ת
מ"ת מתי ילף דהה כנ"ם היה
מד"ם ומדכרי התו' כרים פרק
מין דורשין כדבור המתחיל לידי
ולידי חד שעור' הוה מסתם דכגן
עדן יה מחכו עד לרקיע נוכח
מקו טפי מחה היה מן החרן עד
לרקיע כסחר דוכתי וה"כ לעולם
ניחח דלח נרעה קומתו והיה
יכול להתחכות לפי שלח היה
חניע לרקיע כנ"ם י"ל דלח מחרו
הסוח"ה שלח נח"ד כתעיד כחוזח
ומעיכ רחוק טפי דכי היכי דלח
תק"ן לן מדם היכי הוה קם דחקי'
לעיתר הכי חכל נח"ד לידי ולידי
חד שפורח הוה לח מחר הכי
ולגבדה זו ס"ל הכי ופפילו מיתת
דלכ"ע מקום נ"ם נכוח טפי י"ל
דס"ל לחגבה זו דמדם הם' היה
חניע עד לרקיע לפי כהיותו כגן
עדן דלחן היום חטר כרת חלהים
מדם על החרן ולחקנה הסחים
דמיתה ילפי לה ככל דוכתי מסחע
ליה' וח"ת והיכי קחתרי לעיתת
מסיחנו חוכרים לחקונו ולפיכך
קומה חקומחיות והחם לחרכה
ליכא חלא חת"ק חחה ו"ל דלא
ס"ל דרשת קומתיו כהכי דהכחוב
חלא קומחיות לעון קומה יתירה
ומסכרת חוקי דהייכו קומת חדם
הה' שנגרעה דהייכו מן החרן עד
לרקיע ולידי דמייתי הכא
קומחיות מייתי הכא דר' חייא ור'
יוחן כו' המדכרים בקומחיות
ולחגבה זו לח ס"ל כחד מיניהו
והכי נרסינן חתר ר' חיכו כחוחה
שהה גרעה קומתו כו' כדלקמן
כפי"ט והכי דכסמוך לח ס"ל
שחדם הה' היה מהחרן עד לרקיע
חלא כחכין קומחיות לחר מחה
חחה ולחר מחתים ולחר חת"ק
ח"ק מכ"ל לר"ח שכשגרעה קומתו
נעשית של ק' חחה ולח
יתר וכן' מין דורשין היה נוסחי
דגרסי' נכי חדם הה' מן החרן עד
לרקיע היה כיון שסרח הניח
הכ"ה ירדו עליו ומעטו והש מידו
של ק' חחה וכן' חלק כהא דחניח
קומחיות ר"ח חומר מחחים חחות כשתי קומות של חדם הה' כתב
רש"י כדחתר כחניעה שמעטו הקב"ה והעמידו על מחה חחה
שנחתר וחחת עלי כפכה כ"ף כנחטריח הכי הוי' ומפשר דר"ח
נחי מהחם יליף לה ולח קחתר לה חקרח דויחכחה חלא לומר
שכהותה שעה היה החחעטו' לח חח"כ כעת הקללה וטעמים
דחם לח כן היתה נתחכח ומין טעם לומר שנחמעטו פעמים;

פירות

פירות החרן שבמסבר, העולה היו לכל עושים פירות בני יומן כדלעיל בפ' ועוד שבמתעטו הפירו' שאפי' תילני סרוק עשו פירו' כשבורחו כדלעיל בפ"ה ופסיטי' שכ"ו מקללות תדורים החדמה: **שנא** מסבה פניו ותשלחהו וכתיב הא' קדמירי כדכתי' לעיל בפ' הקו' וכשני הפנים פני' שהוא בזיון והדרו לא בתחוכתו ותחרו שלח יתכן שמסבה ס' נורתו ומכמות שהיה כי בכל' שהיה עשה את האדם: **באורחה** שעה גרעה כו' וא"ת למה קדם לו חסרון זה לקללה י' ל' שעשה ס' כן כדי שיכיר חטאו ויסוב משלין וכפלה שב קללו ג"כ בשתר ס' להוכיחו על שכלותו שחשב שיש לו ידו להסתר ועשו ה' וזה עד לקמן ס' שקדים על קנקנו כו' בפי"ט ואפס שמטבע עין שדעת שתקבר כו קומתו כלי קללה: **דרכי** שתשון כר יוחנ כו' לא מייתי סייעת' מדר"ש דאמר שלח נתקללו התחורות עד מ"ם למתי דאמר דתחורות ת' מהו' החסרים פחטת אדם דתכ"ם לר' דאמר לא לן כשהו עומדים שלח דמשום שלח חשבחנ מ"ד בסדיה שהתחורות נשלו בחטת אדם דאפשר מעולם לא נשלו דהן הן התחורות שבגרמו בת' ולא נתלו עד יום ד' כרבנן דס' תין דורשין ואפי' כולה שחור ת' נגנזה מכ"ל דבשביל אדם הוה דילמא בשביל דור המבול לחוד כדמשמע מדרי"ם דבשמוך ור' יוסי ורבנן לת' מיירו אלא בזיון לבני מייתי דר"ש דאמר בסדיה בתחורות' שנשלו בשביל קללת אדם והוחיל והזכיר הא דר"ש קאמר דאתי כרבנן כי דתמחלוקת בזיון ילפי' ה' לתחורו' כדכתי' בפ' הקו' והכיון כל מילי דשייכי לעניין חור' זו כדכתי' הקו' ושם פי' לוקמ: **ויקרא** נגזו בלו' כיון שלא היו העול' דמויי' שיש ה' ל' לאדם לעמדי ונניח' לאח: **ונתן** שנגזו לנדיקים תיתת דהא כבר הוכיח מוירח שהיה את האור ואחרח נדיקי' כו' וי' ל' דמוירח שהיה את האור כי טוב ואי אמרי' שהיה כהוכחה זו הל' אלא שהאור רחוים לנדיקי' לא שנגזה להם לעתי' ת"ל דוירח שהיה האור ט' לאו לרשים מייתי ליה אלא ה"ק ע"פ שדבר הוה יתברם האי קרא ועקר הרחי' מאחרח נדיקי' כדכתי' בפ' הקו': **וכיון** שראה אור פי' שהעם' שנגנזו והיה רחוי שיקבה לו כיון שראה שלא נגנזו לעולם אלא לנדיקים שתח ל' שלהיותה נגנזו לנדיקים שהיה חפנה שיאתמשו בה הרשעים: **שנא** אור נדיקי' ישמח אין לפ' דהכי דריש אור שנגנזו לנדיקי' ישמח הנגזה בקר' מלן דכר שמיה אלא ה"פ אור כשהיה אצל הנדיקים אז שמח והייכו כשנגנזה שאז הוכלה לחלקם ושולה מהרשעים ומה שלא פירש הכתוב בפשוטו ל"ל כי אם אור נדיקי' וכי האורה שלהם היה אלא פירו' האור שנתן לחלקם: **עד** שיכה כן פרק הוא מלך מסיחנו שהוא מבית דוד וכבר ידעת מחלוקת חז"ל בכתב פ' במה אשם על יחוד מסיחנו דשמוא אמר אין כן שם' הו לימות המשיחנו אלא שעבוד מלכיות ויש חולקי' ואנה אנכנ זו בפשוטה אלא כשמוא שרוב הדברים הנו' כי שנוי הטבע הנוהג עכשו אלא ל"ב כפרשם שלא בפשוטן אלא רמז לרבויי ההגלחות ע"ד שפירש הרב קצת מאמרים הם מלכים וכתי' שלהיות המיני הפוכר שם יופי ואם בנים ואם חיים תרוכים ואם גבור' ואם עושר והחמתי החכמ' כתב ה' שם' המדות רמז להודיענו שלכלם נזכה חז"ל הפך אדם שהפסיד כלם ועל פיופי אמר זיו ועל הבנים והחיים אמר חיין שלא ילדו להבלה ועל הגבורה אמר קומתו שילכו בקומה זקופה כאחרין לבו בגבורי' ועל העושר פירות הארץ והתילן ועל החכמה אחר מחורות שחכמת אדם תאיר פניו והפליג המליצה לו' והיה אור הלבנ' כאור החמה וכזוהר שהלומדי' הקטני' יוסיפו דעת כגדולים והגדולים יוסיפו שבעתים:

שנא ותוכיני כנאת הסתם בנבורתו שיוכירו פניו שלא יעלו בלבו שום הרהור ופחד ע"ג חמר ז' כתות של נדיקים יוצאים להקביל פני שכינה ופניהם דומות לחמה ולבנה לרקוע ולכוכבים לברקי' ולשושנים ולמחורות הטהורה לא נקט הכא שלא הסתם שתין הכונה כאן שלא שלעתיד יחזור הזיו לא לפ' שיכותו ונקט הסתם שהו הזיו הגדול שבכלן כדתסתם מדגרסי' בפ' השוחט והמקבל יוכירו זה ליין שהן ליין חמת לחתתו ובגתי בקרא ומכדיקי הרבי' אן תלמדי תבונו' ורבנן מאי מ"ר כיון שלא נתלו אלא בשביל נבורתו ומאי דילוף הכא מהאי קרא ולקמן יליף מברה בחמה הכא נסיב קרא לבניהים דעדיף מדכתובים ושוב דכתיב בגבורתו והתם כיון דכתי יליף ללבנה מיפה כלבנה נסיב כתי הכוא קרא לחמה:

שנא ותוכיני כנאת הסתם, תע"ג דהתי קרא לא כתיב לעתיד שלא יאמרו מהומים לפ"ת: **שנא** כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, אתה לא מוכח אלא לבנה דעדיף טפי וכדמוכח בפ' שמות פ"ל ולא נהירא לו' ל' דהתם קרא בזמן תחיית המתי' מיירי וס"ל לתלמי' מעיקרו ימות חלא שיתחדשו ימי' כימי צאתך מארץ מצרים לא

שבכל חדש גדול שמיעת לחה כחצה על י"ב חדש יגדל י"ב שמיעה שהן לחה וחצי: **הרי** את קונם נ' לחיכה בתי לחה גרומה סיהיה ממני לחו לה קשיד להשתה פורתה להניח חשבון שלם:

צא וחסוב כו' תימה מהשבון זה דמ"ל פיגדלו בכל שנה כשעור יניחתו ממני לחו שהן דרך שהלך הולך וגדל בכל שנה כשעורו בלידתו וכוך שלח יגדלו החכמים בכל שני חייה רק בימי הבחרו ושמח דמדלמקי קר' ליתי חייה כדתיין התם ולח תמר ת"ר בפירו ס"ל שלשנין גדול גם כן כתפרו סיהיו גדליס בכל שנה כעז: **הגפן** תתן פריה כר' דמכנוי פריה קיליף מדלח קת' תתן פרי ויכול חלח פריה ויכול דמשמ' הפרי ויכול המוחזים להס דהיינו מה שיש בתוכו דרכן בפריחה והכי לימח בת"כ נכי ובת' שתרן יכולה כדרך שעשתה בימי חדם הס גם כיולקום פריס חני' הכיח המדרש שלו' של פסוק זה בימי מל"ר שיח שתרן עושה פירות כני יומן וחח"כ נתקללה ורת' דפייק פריה ויכולה כדכתי' והח דלח מייתי הכח תוכתה שתר' יכולה דכתי' בתורה דעדיף ליה למי קרח דמיירי בהדי לימו משיחנו: **ורדו** חור הלבנה כו' לפי ת"ס בפ' הקומס בפרי' בחקום חור הלבנה לח הלבנה מחם ויש"ו מחם ת"ד ותפרח הלבנה י"ל דלח נקט הכח קרח דוחפרח הלבנה דעדי ליה למי קרח דכתיב ביה מליחות החורה שכל בחם לח כתיב לח חרפת הלבנ' ותני' החורה קמי ממילח ולפי' ת"ס דפי' כפשוטו פיוסף חור הלבנה ס"ס דלח נקט קרח דוחפרה דפשם הכך זה והוח לעתיד מוקמינן ליה ולח לימות משיחנו כת"ס בפסחים פ"ו: **דכר** יס תולדו פי' לכל הנברחי יס תולדות שהיו שמים וחרן וחרים וטל ומטר שהם רחשי הסוות יס להן תולדות והקם שלכל ליס לדעת מחי נפקח מיכח דליכח למימר דהח כפי שלחמוש שיכל שים לו תולדות חת כו' כדפסמוך חלח שהבריותח ביחרה לחותו טפי דכל כי החי חיכפי ליה לפר' ונר' דחמוס דק"ל מחי לח תולדות דלח שייך חלח לח היכח דחיכח לחבריו שלח הוח לשון יחוד לח מחבריו ולח ס"ל דחמח לומר דכורחן מסכחן כו' חו דפסל תהו ובהו כדלעיל ולח"ת דלכל יס תולדו' דהשתח ת"ס דקחמ' חלה בתולדות השמים והחרן דהח היכח נחי תולדות לכל הדברים הפרטיים הטבעיים והח דל"ק לח לעיל דשפקים להכח דקחמי' בחלת תולדות ת"כ"ל דמ"ל תולדות דהכח טפי מכל תולדות לחו חשום דרשן דלעיל חלה חחת לרבויי דלכל יס תולדות ונכי חלה תולדות פרק חני חימר דלחשיכתו כתב תולדות חלה חו לדרשת מחריתי: ובי' תולדות לחו דייקו שכל הכ"ל הן תולדות כלומר נולדים ומחודשים חלה שים להם תולדות יוחות חכן בלשון יש להם תולדות דשמיך ותולדות השמים הן המחורות שנברחו משם השמים ותולדות החרן הן הנחחים וכ"ח ותולדות הברים נרייך להיות שהוח דבר מיוחד חליהם מכלל החרן דחין טעם לומר כחן שפרט הברים לחשיכותם כדכתיב לעיל בפ"ג נכי שמים וחרן וחרים וברחה שתולדות הברים חכובי מים ומיכי מתכות ומיכי נחחים ימלחו בהם כיוחר ותולדות טל ומטר הן נחחי החדמה גם הן שפ"י תולד החרן וכ"ם כי הם ברוה חת החרן והולידם והנמיחם וה"ם דס"ת לחתוי מהחי קרח חלה דמייתי שים למטר חב משום דכבי לחתוי מסיפיה לטל וחפשר שתולדות טל ומטר הוח שנחו חין הטל ומטר כי מהחידים פעולים חן החרן וכפרט שהים יהיה למים מקום יהוש מהחויר ושם ירדו הנשמים והנשמים היורדים הים יעלו שוב לחידים ולך הדבר כפשוט: ויתכן שפשיעינו כזה היח כל המחודשים כעולם חעת הבריחה וחילך נחפשים וגולדים זה משם שכ"ח יולד חת חיבו וחין כל חדם כדכתיב בפ' הקו' בפ"ו חו להוציח חלה שחופשים שהעויות והפסדם חינו חלה חבור עלמים פרדיים ופרודם כמו שכבר הרב וכו"ח שכ"ח הים לו תולדות כי לכל הדברים יסוד קיים יולד ממנו: **ועל דרך** דרש י"ל שרמז בזה לך' יסודות שפשם שכל הדברים מורכבים מהם הים לכל יסוד ויסוד ברים מיוחדת ליסוד ההוח כעודע שהחכמות והחכמים מיוחדים ליסוד הספר והעופות מיוחדים ליסוד החויר והדגים ליסוד המים וסלמנדרה ליסוד החש וכנה יסוד החש בחמים כי דרכו לעלות בחמימה והעפר היוב' למטה לחרן וכנה הרוח בהרים כי הרים על הרוח כמו שלמדנו בפ' לין דורשין מיובר הרי וכורח רוח וקרח המי' של ומטר:

בטרם הרים יולדו ילדו כתי' וים חם למסורת:

שנא הים לומר לה פרש' הח כן הים לו ולח הכניתי טעם דיוק זה כי לח יתחייב זה דודחי כוכת הכתוב לפחול לחיכה הים למטר לה טכעי שנמשך ממנו ולח תקב"ה שהוח החחיל ולח חחר לכל כן למטר ליכח כלל ולפכי לח מיירי הים קרח ולי נרחה דמדחיקו לעניכת כלפון לה ותולדה ילף דשייך כהו ענין תולדה דהיינו בחה שמדבר' להוליד דלהכי קרי יצידתם מ"ם כלפון תולדה חע"ג דהכחלתם מ"ם לח שייך ענין תולדה חלח כבריחה לו שכה דומיח דחם חכי החוליד דמשום דמיירי כענין תולדה קרי ליה מ"ם כהיותו שכה לה מוליד דהל"ל ליתח הים למטר התחלה לו שכה לו מי יכר חגלי טל ולח לפון הולד ואב וה"ה דהל"ל כמי קרח וכמו' ים לשם תולדו' מדכתיב מנפן מי יצח הקרח וכפור שמים מי ילדו לח שלפי החתת הכל ככלל טל ומטר שכלן מין ח' כדכתיב הנותן שלג כעמר כפור כחפר יפזר חלח שהכתוב שתריך בפרטים: **ארץ** מרגליות של טל הוחיל והזכיר כחן הפסוק פי' חלח חגלי שהיח מרגליות דהייכו טפות הטל ותפש' דמשום דחמ' דחגלי טל הייכו חלפון נגטול ר"ל שכות הטל כלו' השמים והיסודות שהן שכות הטל וח"כ לח יפריכן דפל יס לו תולדות לו"ח דקחמרכ"ל מי' שהם טפות הטל:

כל מי שים גו תולדות כו' דוחק לו דקחמרכ"ל מי' שהם טפות הטל חלח מחמח דהח כהח חלינ' שחפכין היות להם תולדות יתחייב כן וי"ל שלפי שהתולדות הם לקיום החין שלח יפסד המוליד לכן מי שים לו תולדות הוח לפי שחת וכלה ולוכ כריך תולדו' וכניס יתמדו חתוריתו לכל מי שיהין לו תולדות הוח לקיומו נכחי ואיכו כריך חליפין ומזה תוייב היות זה כברח וזה כורח שמי שהוח ת"ח שיהיה כורח חלה כברח ובפרק כסף: **ועל דרך** דרש י"ל ת"ם וכרח ואיכו כורח כי לפי שהתולד' היח הפרדת ענם מעכם מחר שהכולד חלק כפרד מהמוליד ממש לכן הכרח היותו כבר' לח כורח שהכורח הוח מחויב המציי פעמו כתכלית חשר ת"ח כורחכי כמו שכתב כחקיר' וח"כ חין יפרד ממנו חלק כי חין דבר מתיחד עמו חו מתפרד ממנו חלח כהדמות לח שהתולדות ממש ת"ח חשום שהולדה ענין נמשך כשכב שהמוליד ואיכו כנזרת מאמר לכן כל מי שים לו תולדות הוח ענין נמשך ממנו כשכב ואיכה לו ולכן הוח שהכרח נכרח ולח כורח שהכורח ענינו שמחיר לח נמשך ממנו כשכב חו כחיוב ואין יחס כיכו ובין הנברחי כלל ובזה יבין לבטל דעת מרם' שחוכב שהמשך השולם מחתו ית' כחיוב כהמשך החור ממנו וכמו שכתבתי בעל ד"ח כתחלת ספרו בשעל זו:

מה וכלה בעל העקידה כתב בפ"ב שוה חולק לת"ח לעיל בפ"ב שהעליונים חיים שהכלן נרחה שהשמיעים וכתב כי שם דברו על היותם נפחיים וכלן דברו על היות נפשים חתים שלח כדברי הרב הכ"ל שהשמים חיים משכיליים ויש לתמוה דהדרכת מוכח תיובתח דודחי כלן על היותם נפשים כהמשך הזהן מדבר לח על היותם נפשים חתים חלקחר ותת ובלה והם לשוכות נרדפים חיתה וכליון וחו"ל כחשכים לפשט הכתוב החומר שהים כעצם כחלחו כחכות' ככתה דוכתי ות"ם הוח כלה שהם כעל חכלי קוח הויה וכ"ם לנרסתי' בלה בכי"ת שהם כ' דברים הח' השפסל והכ' הכליה כעולן קיימין וח"כ ע"כ ת"ם לעיל העליונים חיים קוח על היותן חיים משכיליים כהיותן כחשכים וגם הוח חזר וכי' שם חלח בלה כחתחלה עם היותו סותר חל מה שכתיב השמים

קיימתי כתיב ומה המוכס מסיפרם המיתה כתו כן והיותר ק' כי לפי פירוש לה יהיה הסימן בכל מי שיש לו תולדות שהרי החדש ושאר הב"ח יש להם תולדות ואינם נסמים מתים • ומה שלה נזכר כאן החדש והב"ח דמלתא דפשיטא שיש להם תולדו' ומתי החתנם מניכו קנת מתת' חז"ל יורו החתינם בכתחיו' הסמי' כמ"ש בינכחו' שהיית הולקוט בפ' הסמי' החדשי' ; **ונברא** ומיכו כורח ומ"ש והייתם כחל"ם ואחרי לקמן יוכרי עולמו' דברי הנחם הן ושקר דבר ואין להק' מדנר'כפ"ד מיתו'רבה ברח שעלה כו' דהחם בכח כרופי שמות דם' ויכיה כדאיתה החם והח ליתה בריאה דיהיה וכ"ם שהדברים הלן יש להם סוד ; **וכל** מי שיש לו תולדות אף ע"ג דליכה אלה הקב"ם • קשה כל מיירי דחניא ריבה כל ק"ב ע"ד דהפלגה כלי החם אחנה כזה דע שכלם מיכם מתים כו' כי לה יחנה של הקב"ם וה"ל לו' שהמלכים הם בכלל כל שיש להם תולדות שהפסיקת העלוים מהעלות לה מקרי הולדה של השפעה ומ"ם לכל יש תולדו' היינו ככל הברית'לעיכו'ו דהייכו שתי ואחרן ופרטיהם דמ"ב יתחייב היחם כורחים ולה כברחים ח"ו כיון שאחרן משפטו כל מי שיש לו תולדות כורח ואיכו כברח ולוה רחוי לומר שהם בכלל כל מי שיש לו תולדות חעם ע"י שהעלוים מהם הוח דרך השפעה ס"ל כהולד שהוח בחיוב מחתם ע"י השפעה שנתן ה' שהם כחמשך החור מהחתם ועו' שהעלוי' מהם יזמיו להם דמוי קרוב כדמיון הכן לחב מ"כ השפעת העלוי מחתיו"ת שהוח ברכון ואחמר ומי כחחן יערוך לה' לכל חיתה דלא ש"ל יחתייב שהם מיכים וכלים שהרי גמר לומר כל מי שיש לו תולדו' מת וכלה ואם לה חת' של כשמי ואחר שהם בעלי חמר לכל כשכלים הנכדלים לחפסר הנשחיו' עם היות להם תולדות מתי חדושה לנכי הקב"ה דקחת' כל מי שחין לו תולדו' חיכו חת דהוה הוה לחם לנכחיות בו חפי' היו לו תולדות ח"ו והחחת שלפי פשט דברי חכמי' ז"ל לה יתכן שנחמיו כהפסק המלחכים דהה נרשי' לק' כם' כמדבר פי' כ"ח כתיב היה מספר לגדודיו כו' כפ יכול כחמעט' פחליח על מעלה וכן כפ' אין דורשי' ושו' חמר חדשי' לכקרים שהב"ה כורח בכל יום חת של מלחכים ואומרי' שירה והולכים להם וכו' וכיוכח בחגדות הלו חמנם לפי מה שנדלנו עליו מדעת החוק שהמלחך לה יעורר בו כליון ושכוי שהו שכל שבדל ואין בו שכוי הפסם והורגלנו לבח' כל כיוצה החגדות הכו' ע"ב כלתי חולק לפכה זו וכמ"ם בשבט יהודה וכעל ד' מ"ם ב"ב החגד' הכו' על החמעטיחם מהסכלתנו חותם לה שדע מה חשיב בבריחתה ולה ואין זה דומה לעניו הסמים חל"ל בהפסדם שהם חתריים בכנחיותם לה יפלה שם יחמינו חל"ל ; **כלפי** מעלה דבר החמור שהקב"ה הוח שתין לו תולדות ואינו חת כו' ולה יקשה מה חתה לחשמוט' ר"ע דפשיטה דכלפי מעלה הדבר חמור ושמח דשני כל וזה שם' למעוטי ח"ו סיכיו ג"כ המלחכי' כללו זה חמר דליתה של הקב"ה ; **כלפי** מעלה הדבר חמור ואין להק' מתש"ה חם חכי המוליד וכים למטר חכ דמשמ'דקב"ה הוה המוליד לבדו ע"ד ההשלה כלו' שהו'שתם שהוה משוש לסיכך בעכיכים תולדה קרי לסבתם הולדה כדכתי'לעיל ומ"ם הכתו' בכים שתם לה' וכי חתה חכיכו וכיוכה מבו' שהוח לשון מושל על הכתו ית'ליחזקל ע"ד חכיכי' יחזקאל שבקרחו בכים לתקו' וכן הכו לה' כני חלים חכל גבי דמי לבר חלד"ן ד"ל ק' הכי לסבות אלו של לשכוי חחרו מן השלשה כדמות מלחך וקדמו כן בר' שנתן יתם בין העלה והעולל כהודו והדרו שע"כ קרחו כן ולכן השתיקוהו כדלק' בס' שמות פ"כ ; **וכל** מה שחתה רואה כו' לתעוטי חור שבברח כיום ח' שהוח בלחי נתפס בגוף והמלחכים שלו שתיכן בריחים לעיכן תיכן תולדות הסמים והחרן ואיכה למיקב ח"כ הרי העלוני יתריים כ'בריחות וכשלמה כתורי"ל דם"ל כמ"ד לעי' כפ"ח שבברחו כשכי ולכך ליכה מחלוקת שהרי בפ' היה כורח מהעלוני דמקשחינן העלוים רבים בריה ח' כו' משמע דלחו חיומי לחוד קשה של חמכוכה ואפי' כ' כיו' ח' חמיכ ח' כיון דהן רבים אין שלו ואו' דהל"ל לה היה צריך לברות חחד מהעלוים'ומהחתוני'שבכר היה יכול לברחתו מהעלוים לבד ויקדי' בריחתו ביום שברח כו מהעלוים ח"כ תפכח ואין להשיב דליכה קפידה של התולדות סמים ואחרן מתם דהה חלו שברח חדם בשתה לחוד היה מחלוקת חף ע"פ שהבחתה אינה משום הסמים כמ"ש בשתיך ומתה י"ל דהמלחכים ליכה קפידה שהם רשות לעצמן ועולם שליחי וכן חור רחשון נגזו חלבות' כדלעיל בפ"ג חבל של בריחות הן ממוכעות בסמי'וכחרן שהם העשוה והמרכו והחדם חפי' שברח כשתה לבדה פשי' שבחרן היה מוסבו שבריחתו לשיעבוד לה' בחרן ; **שנא** ברחשית רבה חלה'ם כו' כלו' מדחשבחן בח' סמים ואחרן לבד וכו' יהי רקיע כו' משמע שעשה ה' כדי להשוות הבריות שלה יהיו רבים העליוני' על התחתוניים ולה התחתוניים על העליוניים ומ"ב ברח' שבלן תולדות הסמי' ואחרן הן מ"ב מחת קליף דחת לרבות תולדו' כדלעיל בפ"ח ומסבים למ"ם הרמב"ן ז"ל בפ' חת הסמי' שרמו לבריחתם מהסיולי שלהם וזכרכוהו לעיל בפ"ח ס"ו והך חגדה חיתה כר"ח בפרקי' דחמר כל מה שיש בסמים בריחתו מן הסמים כו' ומיירי דקחמר שהכל תולדות ס"ו וקחמר שם כ' סודרה בריחתן כדי שלה יהיו רבים חלו על חלו ; **שנאבו'** יהי רקיע הח לה חתת כמ"ד לעיל בפ"ה גלדה הטפה המתנועעת דמ"ב לה היו סמים כח' ומלחכת הרקיע שבב' ממלחכת הסמים שהם מהחתוכים היה חלה חתי כמ"ד יחזק הרקיע לו כמה"ג וקחמר שם כ' שהרקיע הבברח כב' הוה רקיע שעל רחשי החיות כדחי' בפר"ח וגם לפשוט בעל העקיד' בעכיכ הרקיע שכתבנו לעי' בפי"ד יפרש חימר' זו מו כדרך הרמב ן שברחשון בברית סיולי הסמים וכב' בברחו לעמרי ; **בג'** ברח מן התחתוכים היה שלום בעולם לה דרש בג' כמי מהעליו' וכד' וכב' מהתחתוכים היה שלום בעולם לה דרש בג' יחים מיתי הברית הברי'העליוכו' זו לחר זו כדי שלה יהיו ג' יחים מיתי ; **תדשא** הארץ ויקוו חמי' לה חסיב דלה חסיבת חדוש בריחה של בהקוות חמי' הכברחו' חריחה היבשה שבבר היה בעולם שכל לקחן בם' ויקרח בקט יקוו המים שם ל' דהה כמי מלחכה חסיבת כיון דמעקרח לה היתה יבשה ממש שהעפר היה מעורב עם המים כדחי' הרמב"ן ז"ל ומ"ת ג"ל דיקוו המים ותדשא הארץ חדש מלחכה חסיבת ליה שהרחות היה שה לחולי דבשים היה דהל"ב כמלחו התחתוני יתריים דחמיכי קשי' כדבתי' בסמוך ; **אם** חכי כורח חומו כו' ומי' דברי שבברחו ע"ם כה"ם כדחתן בפ"ה דחמרו"ל ק' דהכה לה מיירי חלה בברית שהן מעקר המשך הטבע של העולם ברקיע והשמים כו' והתם הן בריחות פרטיות לעכין נפשים מיוחדים ליעשרל חו זולתם לעשה חך תימה דהה כהתה ומיה שהם מהתחתוני' לבד שברחו כו' ובשלמה מבריחת הסדים שחיכן שלה בשמ' לבד כדלעי' בפפ"ו ל"ק דחפ' דברית' חסרם בזו לה חסיבה חבל חין להשיב דשחכי התם שהומן לה הספי' כי חלה היה מעריך לעכין השלום לה היה הקב"ה עושה כן על יעברנו הומן כמ"ם שם • וכללו הכי"ק דבב' שברחו מיכי דשמים ואילכות רבים ובד' שכי מחורות וכבבים רבים וכ' עופות ודגים ואין שפק שלה יהוה התספר וכו' שתין קפידה בדברי מספר המיכים שלה בהתנחת הסוג שהכוחת יקרח ח' חעפ"י שיכלול מיכים רבים וכן הגרם הכוכבי וכן החי חבל התדם שלה שברחו מהתחתוכים לה היה בכלל החי שעכ"פ היה מסכיל ולה יוכלל עם החי בלתי מסכיל והסת' ל"ק מהשדים בלל שגם הם בכלל מין החי שתין בסתתן מהעליוני'כולהי חעפ"י שדומים לחה"ם בב' דברים כדחית' בפ' אין דורשין והסתח"ם טפי דלה חק' מהי' דברים הנזכרים ; **אם** חכי כורח חומו כו' חימה שברחית התדם על תכוכה זו הוח בכיכל השלום והלה מהיזוק שתכלית בריחת התדם להיות בעל כחירה ויהיה לו שכר בעשלו וכדכתי' לעיל ברים פ' ווידוי שזה ח"ח חלה בהיותו מורכב מחתר וכפף שהם בגדיים והשברעה כידו וחף שחפף לומר שיהיה חפף שתיהיה כל בריח' מהעיו' ויהיה חתרו מעכה השמים ומכך היותו חתרי היה לו בטיח לרע מכל מקו' חיך חף שהיתה כל יצידתו מהחתרה שבלח נפש שבלית מה עכיכו וכדלעיל בפ"ח סי"ח ולפי שדע'הרב בחומו'שבשם ממה שבר'מדבריו בח"ח פ"ע וסייעתים ממ"ם ערבות שבו בשמותיהן של בדיקים כו' שהיה כח היולני מהיסודו'בתחלת וכמ"ש ברבי' וכבדת בעל העקי' בס"ו יתכן שתיהיה הכעה זו מהחדמ'לבדה פלי שיסייע כח הגרם חלה חמעט דעת זה בטל שהחמעה התורכיית כי בר חלהים בשתת התדם תכוכה מתחת בסה הכבוד כמ"ם בשה פעמי' ולפ"ז לח חדע יסוד חנדה זו חי לחו דבימות דה"ק שתלבד תבלית התתתי ג"כ היה' בסבה להברחו עה"ם בשביל השלום ; **ועדך** י"ל שזה עלמו ענין השלום הכו' שתלו בברחו בין העליונים לבד היה בוטה תליהם בכל פעולותיו ולה היה מקול בעכיכיו ולה בעל בחיר' והשפך בהפך וכבן יפקד השלו' בעול' וזהו השלמות הכתן לו ע"י התדם שהוה תבלי הכל ; **בשביל** שלום הענין מבואר שלה תיה קבוה בח"כ שיהיו תלוי רבים מתלי שבכל הדברים נדיך שלום וכדלק' בויקרח תבל בעל ד' ח' בח"כ ס"כ פי' שהשלום הזה הוה היות התדם מקבר המיולו' כלו ודרכו תבת ההשפעה לעולם השפל והקשור הוה בתחנתו' השכל שהוה מבוע העליוניים וכבן הוה לדרך דרם כי זה ח' מתבלית בריחת התדם בח"ם בעל העקי' שברבוהו לעיל בפ"ח סי"ח שלא שלם ד' ל' שנזרות התחתר כ"ה' שיהיו התחתוני'יתריים ברים ח' וכ"ב'שלה יהיה שלום בעול' שהוה השקר המבוקש ולה שהעדר השלום הוה התקוטטות על מה שתלו רבים מתלו ; **נשמת** חיים תן העליוניים לפי שתחלת התחתר שתחר כל מה שתת רוחה תולדות הסמים והחרן

והארן כר' שבעתים החדש בגרמית מעטם השמים חס ח"ס לפי מ"ם
סהיה עטם כנגדל כמלאכים והיה למעלה מהמלאכי וכ"ם מהשתי'
ואיך יכרת הנבדל מהשחתר ולכן כ"ל דמן העליונים ה"פ מאסר היה
בשבוע העליונים ות"ם תולדות השמים לא דוקא שקורנו כלם
מעטם השמים מתם לה מבד
השמים שהנבדל הקשר מליונתו
סם כיחוד ולעטת הרב הנ"ל ח"ם
שהוח ע"ד ערכות שבו בשמותיהן
שלנדיקים בשטתו ולפ"ז לח מכי
אתי כר"ל דלעיל בפ"ח שאמר
שרוחו של אדם בגרמית כח' דח"ו
לכריאת הרוח כלי מחברת הגוף
חלח לחיות כר"ח דאמר שבערח
בו'אבל לבי' לחיות אפי' כר' ל' דהכי
לח מיירי בחלת בריאתה חלח
בהורדת' למרן בבריאת האדם
ואין להק' דסח בחחל בריאתה
היתה בריאה יתירה בעליונים
כיון דהוה עתיד לבוח' לה גוף
מהחחתו'; נשבעת חיים מן העליונים נרחה דדרים חיים
על העליוני' שבחיות האמתי בחושנותם וטעמו' דאי לאימר שע"י
הבשמה יהיה חי מתי קמ"ל ושוב בכ"ח נתי הכי הוח"ח ח"כ חלמון
נשמ' דייק לה כי רבים אמרו שבקרחת כן בעבו' שהיה מן השמים
כמ"ם הרחב"ע בכל אשר נשמ' רוח חיי בחפיו; דאבד' רשב"ל
כו' לפי שאמר שבריאת אדם עו"ה בשביל השלום הוח יותם דבר
זר שלח יכול שלום לח בשבלי מחלוקת בבן אדם לחבירו לבן הניח
מדרשב"ל דאפי' בעליוני' הוברך לשום שלום וכדלקמן בס' במדבר
פי"ב ובכל הערוכים כתב בפרשת דברים שהשלום הוח אחד מהיותם
ע"ג הבחות לחבירות וחב"ם שבריך בן בין עליוני' ותחתוני' ות"ת
ל"ל מדרשב"ל מקרח נופפה תני ילוף דבאתיה בהדיה עושה שלום
בחרומיו י"ל דהוה אפשר לפ' עושה שלו' מחרומיו על יושבי אחרן
ע"ד מחכון שבאתו השנית כו' ח"כ דעדיף ליה דרשב"ל דקאמר אפי'
במלחמי' ואין לפר' דמייתי רחיה שאפשר לאחר הנשחת מן העליוני'
והגוף עם היותם הפכיים מחה שעושה שלום בין מיכחל וגבריחל
שהם הפכיים כדלקמן בפ' הנו' כי מהרבב הגוף עצמו הים יכול
להבין רחיה שחורבב מיסודו הפכי' ומדברי רש"י משמע שאפשי
שאמר שבשביל השלום נגרמו כך הניחת ג"כ זו להודיע שע"י השלום
דאפי' עליונים נריבים שלום ול"ל דהשם בוקרח וכם' במדבר
הכוזב להודיע מעלת השלו' לח הבח ות"ל לח ס"ם ליעבוד דקאמר
דאמ' רשב"ל כיון דמעקר ל"ק נדול השלו' כדלק' ועו' דהשם נתי לח
מייתי דרשב"ל בתר ענין בריח'אחד כדמייתי ליה הבח נר'שקשורו
בכאן הוח לענין בריאת האד' לבד שעקרו הבח ועו' שאם בח כאן
להזכיר מעלת השלום הל"ל נתי דבות מהכו' שם; הבושי' זה
נבריאל כו' תע"ב דפסטיה דקרח שהמשל והמורח לו ית' ועמהו ע"ד
עתו חכמה וגבור'עמו עז ותושיה פירו' על המלחכי' דמדכתי' בהם
הים מספר לנדודיו משמע דכמלחכי' מיירי ולכן יהיה המשל ופחד
על שני המלחכי' הלו שהם מיוחדי' מכלם דכולהון מתחלפין ואינן
לח מתחלפין כדלק' בפע"ח ועו' דומה ענין לעושה שלו' דקאמר' בהם
לח המשלה והפחד כי שלום העליונים הינו מנד פחד ומורח לח
משבע שהטביע ה' בהם שהינן בעלי בחירה לחבל אם רנה מיכחל
וגבריחל ח"ב אר"ל שעשה היותם הפכיים דמיכחל של שלג וגבריחל של
חש הם מושלמים ואין זה מוזק לזה כדלק' בם' במדבר ות"ת מים
חלוף קנת דהכח לחברי המשל זה גבריחל כו' ואלו לק' ח"ר יוחנן
שפכח המשל זה מיכחל כו' ואפ' דרשב"ל אסר שים להקדים לגבריחל
שהוח היות מיוחד לחזיון הבנייתו כמ"ם בדניחל והחים גבריחל ולנבי
יוסף ויתנחלהו שים חת'ו זה גבריחל ור"ל אסר שים להקדים למיכחל
שהוח אר ישרחל ושר דהמשל נוטרי'משל שלג ולטון פחד יסול יפה על
חם שוכלה לכל המתרגם כתב מיכחל חן יתיבח והוח דחיפח וגבריחל
מחשליח והוח דחיפ ואפ' דרשב"ל ס"ל דכי ולכ"ח המשל זה גבריחל
לנוטרי קון של שלג ול' פחד כנו' ו שיקשה בעיניך חו' שהם של שלג
ואם עם היותם שכלים נבדלי' שהכוכח כזה של חנושים ושירו' כי זה
שרו של שם זה של שלג שהכחות האלו יתגלו מחגלם בבח הנתן לפם
מה' וכ' כחות אלו רחפי כל החמונות שיהיו בחבת' הטבעי' שהחוש
הוח הפועל והקור החתפעל ועל ידי שניהם יעשה שלום וחבור
החורכיים וכמ"ש שם כ"ה;

בהבראם בהבריחתיו' דדין בחותיו' דדין ודרשינן ליה
בפרוס וטע' דרש' זו וכן דח דכתוב בהח כרחש דחל"ב בהבריחם

ח אמר רבי יהושע בן קרחה בחברא' באברהם בזכותו
של אברהם ר' עוריה אמר על הרא כריב"ק אתה
הוא לברך אתה עשית נו' וכל אשר בהם כל האומנקום הוה"
בשביל מה בשביל אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם
והוצאתו מאור כשרים ושמת שמו אברהם אמר רבי יודן
בהרים הגבוהים ליעלים אין כתוב כאן אלא הרים הרים
הגבוהים למה נבראו בשביל היעלים מה יעלה ו תייש, והיא
מתיראה מן החיה ובשעה שהיא מבקשת לשחות הקרוש ב"ה
מכניס בה רוח של חוויות ומקשקשת בקרניה והיא שומעת
קולה וכורחת סלעים מחסה לשפנים הדין שפוא מפני העוף בשעת שהוא יאכלנו ומת
בשביל הבר שפוא ברא הקב"ה את עולמו בשביל שיהו בהבראם
אברהם על א' כמה וכמה אהבוהא;

לת"ל אפי' דכשנברחו מן תולדות דחי לו' כיום שנברחו הוציחו
תולדות בכר כתכתי לעיל סי' נ' דכיום עשות סני לשח וכ"ם דשח
חית דסכר כ"ח כוחכו ורי"ק חפסר דם"ל כותיב ומתן דדרים
בסמוך וכן לעני' כם כ' בהח ברחש לח ס"ל כחכרחש דכעי' למדר'
חחתיות בסרוס ורי"ק לח ס"ל
למדרש כה"ח ברחש דח"כ צריך
לחלק בהברחש לכ' מלות ועו'
דתחסר מל"ף ודע שעקר מימרא"ן נאשש ע'
בכחן דעליה דכהברחש קיימי'
ולח מייתי לעני' שם כ' בהיח דר"ש
חלח לתרוחת דחלה תולדות
כדכתי' שם; באברהם
שנתיחד לה' וזרעו מחריו וה"ם
יצחק ויעקב דשלשתן מקושם
כדלעיל בסם"ח ומפסר דרכותח
קחתר דאפי' בזכות חברהם וכ"ם
כיצחק סניח יותר מלם וכ"ם
ביעקב וכתו שבתכתו פרש' מקן
דמו לחברהם לסדם הנחרשת
ולינחק לנזרעת וליעקב לעומדת בקמה ומפ' מלמעלן זה חברהם
דוקח הוח שהעטוד' נברח בוכותו שהיה רחשן להקדיח שתו יתברך
בעולם כדלק' בספל"ט והמקדים לח יוסנ; ועך דרך דרם ר"ל
שה"כ שתכלית בריאת העו לעבודו ית' שיבירו גדולתו כמו שבבירו
חברהם; עך הדח דריב"ק בכו' על הנחש זו דריב"ק חפר' חיהו
קרח דחתם הוח ח"כ דמייתו סייעת' לריב"ק מהחם;

כך החוקים בו כלו' כל החון הנגרחי' הנו' שם השמים ושמי
השמי' כו' כלם בזכו' חברהם' שבחר בו והוציחו מחור כשדים
ויחזרו חלין דחל"כ מה ענין להזכיר שם מעשה שנים ותרן לענין
התפל' והודוי המסודר שם ותש"נ דקי"ל לעו' יסדר חדם שבחתפל
חקו' ותח"כ יתפלל חפיו' דר"ש ס"ל כר' ח דפ"ק דע"ז דחמי' עשל חדם
נרכיו ותח"כ יתפלל חפיו' ח"כ דניון דהח קאמר חתם כל חסדיה ה' שנתל
לבית ישרחל והנסיס שעשה בי זה לסדור שבחו מבלי שהיה מקדים
מעט שמי' ותרן; ועדה י"ל שבח לדקדק מו' חתם ה' האלהים
שהיה בי שיחסר חתם הוח חסר בחרת בחבר' חחר שבבר חמ' חתם
הוח ה'לבד ולו' ח"ם ב"ה שבחו שהש"י מתבבר' בשעבי' בק'שהי' הסמי'
כן מתבבד בביותו בך חלחי חברהם וכת"ם בעל העקד'בשעבי'בני
החבות הן הן המרבב'ות שבחו בבר' הנו' שעקר בבודו שיקרח
שלחי חברהם ולו' ח"ם ב"ה הוח הלהים שחבד זה יתחדב לו שם
חלחי'; בהרים הנבוחי' ליעלים חב"ם שחו היה מובנו
שבהרים יתנח מקום ותחסה ליעלי'ותש"י חלם בוכ' בו מחסה חו
מקו' נזרת השמח' מובנת היתה דחלעי' דכתי' חסידים ברוש'כיתה
הוה קלי והוה משמע בהרים חיבח בית וקן ליעלי' חבל כמ"ם הרי'
הגבוהי' כו' משמע שעקר בריית'ן לחבלי' זה היו וכן שלעים מחסה
לשפני' ות"ת בשפרים לק'בני ה' לנפרי'ברוסים בית לחסידה דוחי'
דעקר בריית'ן היו לנרבם שלח לבבי חדם חב"ב קנת הרים ושלעי'
שחין מהם תועלת לחבני' שהם רחוקו' מיישוב שלח תועלתם ליעלי'
ולשפני' ות"ת תלונת התרנית' בהדיח מבמית חביר לבסח' ר"ל שחם בי'
סהיה לבהמה מבואר שזה לנורך החדם שיעור תמיד ע"י הבהמה
ללחתו וכדחמרים בית להלוניתו לחם ת"ה ומ' דחין החביר בריחה
קיימת בהרים ונבעות; ערך זו חיבה לפי שהזכיר הם שברח
ה' חלק מהעולם לנורך היושבי' הזכיר נ"כ ענין החדם ה' בטבעה
לנרבה והוח שלטיות' הלועה היה ירחה לנחת ממקומו' ללכת לבשו'
מפני החיה והקב"ה נתן בה טבע שתקשקש בקרניה ותברח החיה
לקולה ומה שלח הזכי' ב"ב פ"ק דב"ב נבי יהידות את לדת יעלי
סלע יעלה זו חנדרים על בניה ובשעה שבורעת לילד עולה לרחש
הבר כדי שתפו' ממנו ותחת ומני חומין לה בבר ומקבלו בבנפיה
ומניחו לפניה חולל חילבו' תשתולילה זו רחתה נר ובשעת שבורע'
לילד חני חומין לה דדקין ומכוסה ומתרפ'ויולדת בו' שחין זה דומה
לזה כי שם חין בריחה מחודשת בעבורן חלח זוממת בריבן בשעתן
לבל כחן בשעה הבריחה שיבחו דבר בעבורם מדבר לבל בחנדת
שמוחל חביה כחן בהילה זו חיברים בשופים ויהיו מתקשה לילד שם
הקב"ה עושה מחניח לה בחם ובוסכה וחברים מתרפין ובשעת
יולדת שה הקדום ב"ה עושה מחניח לה עשב ויהיו חוכלת ומתרפח'
ושם פירשתיו לפי תוחה נשח'; ובזה בשביל דבר
טמח כו' נרחה שנורך קל וחומר זה הוח חפני שחתר בכל
העולם כנרח בשביל חברהם וחפילו העליונים בכלל וכבר רחשה
חל הדעת היות החדם תבלית העליונים חחר שקורן מחתר כי

ט בהבראם ר' אבהו בש"ר יוחנן אמר בהבראם בה"א בראם ומה ה"א כל האותיות תופסין וזה אינו תופס את הלשון כך לא בעמל ולא ביגיעה ברא הב"ה את עולמו א"ר חנינא בר פפא ר' שמעון בן יוחי ור' נשייא שלום לר' שמואל בר נחמן אמר מפני ששמעתי עליך שאתה בעל הנדה מ"ר סולו לרוכב בערבות ביה שמו ונילו א"ל אין לו מקום ומקום שאין לו איש ממונה על בית שלו אנדרי קו במדינ'ממו על בית שלו אגוסטוס במדינ'ממונה על בית שלו כך מי ממונה על בית של עולמו הב"ה ביה שמו על בית של עולמו א"ל אוי רבונו ולא משתכחין שאלה לר' אלעזר ולא אמר כן אלא כי ביה ה' צור עולמים בשתי אותיות ברא הב"ה את עולמו אין אנו יודעים אם העולם הזה נברא בה"א והעה"ב ביוד או אם העה"ז נברא ביוד והעה"ב בה"א ומה ראמר ר' אבהו בש"ר יוחנן בהבראם בה"א בראם הוי העה"ז נברא בה"א ומה ה"א זה סתום מכל צדדיו ופתוח מלמטה רמז שכל המתי יורדים לשאול שלו והעוקץ שלו מלמעל' רמז שעתידי לעלות והסלון הזה שמן הצד רמז לבעלי תשוב' והעי' הב' נברא ב'יוד מה י'וד זה קומתו כפופה כך הן הרשעי' קומתן כפופה ופניהם מקדירות לעתיד לבא הה"ד ושח גבהות אדם ושפל רום אנשים ונשגב ה'לבדו ביו'ההוא מחו אומרו והאלילים כליל יחלוף:

בהבראם

זה ירמ"ה הכנע הכבוד לנקלה עט"כ הרחיק הרב דעת זה כמ"ש בפרקין כסי' י"ג לז"ת אלא יפלא שהרי כשכיל דבר טמא נכרת חלק מהעול' עם שנר שהחלק הזה נכבד מהדבר הטמא אלא שעתקו מחשבותיו יתבר' ולו שתכבד היותו בעל חי עם היותו טמא חשוב מהדומם עם היותו טהור ומ"כ אלא יקשה ברישת העולם כשכיל שהרחים ע"ה עם שנוד שהעליוני יקדים ממנו כי עתקו מחשבותיו ית' לו שתכבד נפשו יקר מכל העליוני כמ"ש לעשך ומתכבד הנוף

בהבראם ה"ה ברישם בכר כתבתי טעמו בסי' הקודם ה"ה ברישם פליג אד"ל לעיל בפ"ח סי"ג דקאמר שכברת העו' כי"ת; וכזה הוא זה וכו' כלומ' שטעל ברישת העולם כה"ת לומה שהורה על שתין יגיעה לפניו ור"ת אמר בשמוך ט' ה"ה מה"ת סתום כו' תכל בירושל' לתין דורשין פליג אנחמ' דיין דהתם אמר דר' אחבו בשר' אמר כל הת' לומר בשמוך בשם ר"ת ואמר עו' שם ער"ת לת אמר כן נבי כיה שמו אלא למלך שכתב פלטין ע"ג תשפה כו' ואשפ"י את"ש שם דר"ת אמר למלך כו' היינו אמרי לכי כיה דאי גבי כי כיה ס"ל טעמא דאמר הכא ונבי כיה שמו דוקא הוא דקאמר טעמא דאחרינא היכי מייתי הכא לכיה שמו מת"ש נבי כי כיה ס' שת תשמע דהיינו הא • ושם לת הזכירו טעמ' דתפיסת הלשון כללו ואין מקום לו' דלפי מדרשנו כ"ת אפשר דר' נתי שכר להזהו טע' דתה ה"ת סתום כו' ות"ש מה ה"ת זה תיכה תופסת כו' טעמא אחרינא הוא נוסף על הת' דת"ל לומה לת זכר הת' ג"כ ועו' ת"ש חדם ר' אלעזר על ר' כיון דהיינו אמר לכולה מילתא לת תשמע דלפי מדרשנו טעמא דר' ליתיה אלא מסום תפיסת הלשון וכדר' פנחס לעיל דמשמע שתין טעמו אלא זה מדמייתי עלה ותת כל אלה ידי עשתה כו' ות"ת ת"ט קאמר מה ה"ת תופס את הלשון כו' דהה טעמא זה שייך בעה"ב נ"ב ות"ב כמו שכתת העה"ז כה"ת לשכ' זו לומה לת בראש נ"ב העה"ב כה"ת ועו' אם טעמי' דר' יצחק אמתי מהדר ר"ת אטעמא דמה ה"ת סתום וכר' דהה כמי פליגת אגדא זו תדידוסל' דלפי הידוס דכר ר' כפ' כי כיה ס' אמר שהעה"ז כה"ת ועפ"י כ יוד ולפי מדרשנו לת ליימי ר' בהזהו קרת כלל ולת דכר אלא לענין קרת דכהבראם דכתיב ו' ולת כתיב לענין ע"ב כלל ותדע דלת ר' אמר שהעה"ב נברא ב'יוד ומתי קאמ"ר"ת כשמוך תין תכוידעי שם העה"ז נברא בי'וד כו' ומתה דאמר ר' בוחי ר' בהזהו קאמר שהעה"ב בי'וד מתי תכוי'תריך ללומוד מתכוו מת"ש בהבראם כה"ת כדרשם כו' ותשתת ת"ש דת"ת ר' מה ה"ת תיכה תופסת כו' לת כת לתת ט' לת לעה"ז ולת לעה"ב דהיכו לת כתיב לענין עה"ב אלת אמ' שתה שנברתו אתי ותרן כה"ת היכו לפי שתין יגיע' לפניו ותפס' סיסכו שנשטעה ב נברא כה"ת ורקת דסולו לרוכב בו' מוקי ליה לת"ש כשמוך תי ממונה על כיה של עולמו ורקר' דכי כיה ס' תכט' לת"ש כפ' הקוזל כל התולי כטחוזו כה"ת הוא לו למחסה בעה"ז ובעה"ב תכט ר"ת נעזר מדברי ר' דתשתע מיתת דעה"ז נברת כה"ת ועל הנחה זו אמר בעה"ב נברת כת"ד דכי כיה ס' תשמע ליה ת"כי"ד ות' כה"ת אע"ג דלת מיירי ר' בהזהו לפי שטעמו של ר' לת ידקת לפי שטעמו דהי טעמת תשוס יגיעה עה"ב נתי כדכתיבנא להכי תכדר לטעמת תחרינת • ועדד היה תפס' לו' בענין היגיעה הוא היותו כורת החתרי עם היותו פסוט שרישה דכר זר ושיטרך תל תתכעיים ולהורות זה אמר שלת היתה יגיעה לפניו כת"ש לעיל כפ"ג ס"כ ולכן לת הוכרך להרישה זו שלת בעה"ז הגשמי תכל בעה"ב שהוא רוחני פסיט שתין יגיעה שת שוס דרך דרס: כל התותיות תופסין הלשון תפי' תותן שתין תותיות דט' לנת התיוחדות תל הלשון שכת לבטח תותם בפתיו נרוך לגשגש הלשון להוציא תשם הה"ת שתבטח תותם בדרך התכשמות לכד: כיא דתניא סולו לרוכב בערבות כיה שמה היה שתו ותכני ליה דלת ס"ל סיסכחוזו בשם יה כדפרש"י וקרת כע דת"ט בשם זה תשם תחר ות"ת ת"ש דשכת בעי לרשב"ן

קרת דכיה שמו ולר' יתי בעי קרת דכי כיה ס' כדתי' בתכחות פ' הקוזן וי"ל דכרים שז לר"ת אכי כיה ס' דר"ת לת הוה בקי בתגדה דשכוח ל"ק כולי האי דלפי ת"ש שהם כל התולה בטחוזו כה"ת הוי לו מחסה כב' עולמי' תתיכת כי"ת דכיה ס' כטחוזו כה"ת כיה ס' הוי לית תלת ת"ש דקאמר כיה ולק עדיי עד כי כיה ס' צור עולמי' הוה ס"ת ש"ת ת"ש ר' אבהו בש"ר יוחנן אמר בהבראם בה"א בראם ומה ה"א כל האותיות תופסין יש דתלו הוה כתיב נתי בטחו כה' צור עולמי' הוה ס"ת ש"ת ת"ש ר' אבהו בש"ר יוחנן אמר בהבראם בה"א בראם ומה ה"א כל האותיות תופסין יש דתלו הוה כתיב נתי בטחו כה' צור עולמי' הוה ס"ת ש"ת ת"ש ר' אבהו בש"ר יוחנן אמר בהבראם בה"א בראם ומה ה"א כל האותיות תופסין

מוֹעֲדֵי, לְכָל כְּנֶגֶד לֹא תַּעֲשֶׂה מוֹעֲדֵי, אֶלָּא כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהָיָה אַבְרָהָם עוֹשֶׂה מִדַּעְתּוֹ, כָּךְ עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו. רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בַּר זְבִינָא אָמַר, מָה רְאָה הַכָּתוּב לְהַזְכִּיר אֶת אַבְרָהָם בְּכָל מָקוֹם, אֶלָּא לְפִי שֶׁהָיָה מְקַבֵּל פְּנֵי כָל אָדָם, כָּךְ כָּל מִי שֶׁהוּא בָּא לְבֵיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, אֵין הוֹלְכִין אֶלָּא מְאוּשָּׁרִין, שֶׁנֶּאֱמַר אַשְׁרֵי תִּבְחַר וְתַקְרִב יָשֹׁכֵן חֲצֵרֶיךָ. רַבִּי יְהוּדָה בַּר זְבִינָא אָמַר, מָה רְאָה הַכָּתוּב לְהַזְכִּיר אֶת אַבְרָהָם בְּכָל מָקוֹם, אֶלָּא לְפִי שֶׁהָיָה מְקַבֵּל פְּנֵי כָל אָדָם, כָּךְ כָּל מִי שֶׁהוּא בָּא לְבֵיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, אֵין הוֹלְכִין אֶלָּא מְאוּשָּׁרִין, שֶׁנֶּאֱמַר אַשְׁרֵי תִּבְחַר וְתַקְרִב יָשֹׁכֵן חֲצֵרֶיךָ. רַבִּי יְהוּדָה בַּר זְבִינָא אָמַר, מָה רְאָה הַכָּתוּב לְהַזְכִּיר אֶת אַבְרָהָם בְּכָל מָקוֹם, אֶלָּא לְפִי שֶׁהָיָה מְקַבֵּל פְּנֵי כָל אָדָם, כָּךְ כָּל מִי שֶׁהוּא בָּא לְבֵיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, אֵין הוֹלְכִין אֶלָּא מְאוּשָּׁרִין, שֶׁנֶּאֱמַר אַשְׁרֵי תִּבְחַר וְתַקְרִב יָשֹׁכֵן חֲצֵרֶיךָ.

בְּדֶרֶךְ הוּא הַשְּׁלִילִי כְּלוֹמַר לְפִי שֶׁהָאָדָם סָמוּךְ לְמָה שֶׁהוּא הִרְגִּישׁ קוֹנְתּוֹ כְּפוּפוֹ וְהוּא קָרוֹב לְקַבֵּל רְשָׁפָיו, אֲבָל שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ הוּא מִהוּ אוֹתָן כֹּחוֹת, כְּלוֹמַר דְּהַיְנוּ תַּמָּן כְּתִיב וְהַשְּׁלִילִי כְּלוֹמַר הֵיכָלֵךְ ע"כ מ"ם סְ"ם וְשִׁ"ן גִּבּוֹרוֹ, אֲבָל לְמִירֵי אֵין הַרְגָּשָׁה עַכְ"וֹס • ל"ת דְּוֵשׁ גִּבּוֹרוֹ, פְּעָמִים דְּהַרְגָּשָׁה מִירֵי סָם הוֹלְכִי, כְּקוֹמָה זְקוּפָה מִכָּל מִלֵּי דְּתֵק, לָן הוּא מִדְּקָאָמַר וְנִסְגַּב ה' לְבַדּוֹ דְּמִשְׁמַע סָם לְבַדּוֹ הוּא הַנִּסְגָּב וְכָל הַתַּכְשִׁיטִין יִהְיוּ לְאֵין כְּנֶגְדִּיךְ כְּרַשְׁפֵי לֵ"ת מִהוּ אוֹתוֹ וְהַשְּׁלִילִי כְּ"ו כְּלוֹמַר דְּל"ק וְנִסְגַּב ה' לְבַדּוֹ אֲבָל בְּתִיאוֹרְיָא הַשְּׁלִילִי שֶׁהַכְּלִי, מִדְּמִי לוֹ מִשְׁפּוֹךְ עָמוּד יִת"כ אֵלּוּ תַּכְרִיכִין יְכִירְתּוּ וְנִסְגַּב ה' לְבַדּוֹ לְיוֹם עוֹלָם וְלֹא מָצְאוּ כָּזֶה מִעֲלַת הַקְּדִיקִים:

בְּלֹא עָמָל וְכֹלֶ"ת יְגִיעָה כְּבָר כְּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן הַקּוֹדֵם הֵיכִי נִפְקָא מִהַהַרְגָּשָׁה, וּמ"מ מִפְּנֵי סִימָן תַּכְלִין אֲבָל רְמִזְנוּ בְּעַלְמָא מִילְּתֵי כְּדֶרֶךְ ה' סָמִים נַעֲשׂוּ דְּמִתַּחַת עִקַּר רְחִיצָתוֹ כְּדֵי לְעֵיל מִמֶּנּוּ כְּדֵי לְהַגִּיעַ פ"ג סְ"ג: **נִשַּׂךְ** לְמַלְּךְ שֶׁגּוּף בְּעַבְדּוֹ מִן לְפִ' דְּהֵיכוֹ כְּדֵלְמָר כְּחִגַּיג פ"ג סְהֵיכָה הָעוֹלָם מְרַחִיב וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁנֶּעֱרַר בּוֹ וְהִסְתַּלֵּק שֶׁגַּם עָמוּדֵי סָמִים יְרוּפְפוּ וְלֹא מ"ם לְעֵי' כְּסוֹף פ"ד שֶׁכֵּן הַסַּמִּים בְּסָמִים דְּמֵה עִנְיָן זֶה לְמ"ם וְלֹא בְּעַמְלָ כּוֹ' מִלֹּא ה"פ שֶׁהַמַּתָּר בְּרֹאשׁ הָעוֹלָם וְלֹא בְּיָדִים וְשֶׁתַּכְלִי וּמִיד נִכְנָס לְקַיֵּם דְּכָרוֹ כְּלִי לְחוֹר כְּדִפְיר' לְעֵיל פ"ב וְדַמְיָא לְכָזוֹ כְּעֵבְדּוֹ שֶׁהַמַּתָּן' כְּלוֹמַר שֶׁמְּהַרוּ לְקַיֵּי נִזְרָתוֹ כְּעֵבֶד הַמִּתְרוֹפֵף וְנִכְנָס לְקוֹל רַבּוֹ וּלְפִי מ"ם לְעֵיל מֵחֲמַת לֹא בְּעַמְלָ עַל בְּרִיאַת הַהֵילוֹלִי שֶׁנִּבְרָא כְּרֶגֶל • יִר' עָמוּדֵי סָמִים עַל הַהֵילוֹלִי שֶׁהוּא יְסוֹד, וְהֵיכָ מְרוֹפֵף מִתְּחִלָּ עַד שֶׁלֹּא נִתְּנָה כֹּחַ הַגְּבוּרָ', וּלְפִי מ"ם לְעֵיל ע"ד הֵיוֹת הַכְּרִיעָ', רְגוּעִי, יִבְדֹּק יָפֶה מִשֶּׁל הָעֶבֶד שֶׁהַכְּרִיעָ', כְּרֶגֶל כְּמוֹנוּ לְעַבְדּוֹ כְּעַ"כ שֶׁלֹּא כְּדֵי לְהוֹרוֹת כְּתִיאוֹר שֶׁהַכְּרִיאָה נִמְשֶׁכֶת מֵעֶבְדָּה כְּטֶבַע וְלֹא יִתְּאַר כּ' עַל שְׁנֵי עִנְיָן מֵהַכְּרִיעוֹת כְּמִבְּיָאִים:

כָּל מִה שֶׁיֵּשׁ בַּסַּמִּים כּוּ' כָּל מֵעֵין לְכָזֶה זֶה יֵחָשֵׁב שֶׁלֹּא נַחְלְקוּ בְּתוֹלְדוֹת הַסַּמִּים וְהָאָרֶץ עִנְיָנָם כְּאִלּוּ כֻּלָּם מוֹדִים הֵיאַךְ כ' בְּרֵישׁ מִתְחַלְּפוֹת זֶה מִזֶּה וְלֹא נַחְלְקוּ שֶׁלֹּא כְּתוֹלְדוֹת אַחֵר כֻּלָּם כְּגוֹן חַמָּה וּלְבָנָה כַּסַּמִּים וְהֵילוֹלִית וְדַשְׁמִים כְּתַרְגּוּם וְכֵן יִר' מְדַקְיָא כַּפ' הוֹכִיחוּ לוֹ לְר"מ שֶׁתּוֹלְדוֹת הַסַּמִּים מִסַּמִּים נִבְרְאוּ תּוֹלְדוֹת הָאָרֶץ מֵהָאָרֶץ נִבְרְאוּ שֶׁכֵּן תּוֹלְדוֹת הַסַּמִּים וְהָאָרֶץ כְּהַבְרָ', וְחִכְמִי' אוֹמְרִים וְלֹא מִכְיוָן נִבְרְאוּ שֶׁכֵּן מִתְּחִלָּ עַל שֶׁלֹּא נִתְּנָה כֹּחַ הַגְּבוּרָ' בְּתוֹלְדוֹת הַסַּמִּים מֵאוֹתָן וְהַכּוֹכָבִים וְלִפְ"ו מ"ם מִכָּל יְפִי שֶׁל עוֹלָם וּפְרַ"י תּוֹלְדוֹת הַסַּמִּים מֵאוֹתָן וְהַכּוֹכָבִים וְלִפְ"ו מ"ם מִכָּל יְפִי שֶׁל עוֹלָם כְּגוֹ' יִר' שֶׁחָמַר עַל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁבְּכָל הַסַּמִּים וְהָאָרֶץ מֵעוֹטְרֵי וְיָפִיס וְכִדְחָמַר לְעֵיל בְּפִי' כְּשֶׁהִכְלִלוּ סַמִּים בְּחַמָּה וְלְבָנָה כּוֹ' וְהַדֵּבֶר ק' לְכָל הַכֹּל דְּכֵיוָן דְּתוֹלְדוֹת הָאָרֶץ מִטֶּבַע הָאָרֶץ לְחוּץ וְגַם תּוֹלְדוֹת הַסַּמִּים מִטֶּבַע הַסַּמִּים וְדִמֵּי מֵיךְ יִתְּכַן סִיּוּכוֹר ר"י שֶׁתּוֹלְדוֹת הָאָרֶץ נִבְרְאוּ מֵהַסַּמִּים וְסִיּוּכוֹר ר"ה וְחִכְמִים שֶׁתּוֹלְדוֹת הַסַּמִּים יִבְרְאוּ מֵהָאָרֶץ עִם הֵיוֹת עִנְיָנֵי הַסַּמִּים וְהָאָרֶץ מִתְחַלְּפִים זֶה דֶּבֶר רָחוֹק יֵיצֵא בְּתַרְעֵמָ כּוֹ' וְכִשְׁלְמָ לְר"י הֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁת"ס בְּרֵייתוֹ שֶׁל הַסַּמִּים ר"ל שֶׁהַסַּמִּים עוֹתְרִים לְמַתְּנוֹת בְּחֶלֶק שֶׁבְּתוֹלְדוֹת הָאָרֶץ נִבְרְאוּ מֵהַסַּמִּים וְיֵשׁ מַתְּנוֹת הַנִּמְכָּרִים יִתְּנוּ כְּיוֹדוּת כְּנוֹדֵע לְכָל לְר"ה אֵין טַעַם כְּלָל מוֹלֵךְ הַרְבֵּה ז"ל כַּח כ"ב פ"ג פִּתַּח לִי וְכוּ' בְּחִבְּרֵי זִכְרוֹ מְאֹרֵי ר"מ הוּא סַמִּים וְכֵיוָן נִבְרְאוּ כְּגוֹ' שֶׁכְּבָר שֶׁחָמַר הָאָרֶץ וְהַסַּמִּים כְּלֵי חָמַר הָאָרֶץ וְהַסַּמִּים כְּ' חֲמוּרִים נִבְרְאוּ מִמֶּנּוּ וְהוּא הַחָמַר הַתַּחְתּוֹן וְכֹכָר סָגַר ר"מ זֶה הָעִנְיָן בְּעִנְיָנוֹ מְאוֹרוֹת וְהוּא הַחָמַר הָעֶלְיוֹן וְגִלָּה כּוֹ' ל"ת כְּיוֹתָם כ' חֲמוּרִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְשֶׁהֵן חָמַר הַכֹּל ל"ת וְהַ הוּא סוֹד גָּדוֹל לֹא תַּקֵּל בְּכִיּוֹתָר חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל כּוֹ שֶׁהוּא סוֹד מְסוּרוֹת הַמִּיּוֹתוֹת וְסֵתֶר מִסְתְּרֵי הַתּוֹרָה בְּכְרִיעַ' ר"מ לוֹמַר כָּל מִה שֶׁיֵּשׁ בַּסַּמִּים בְּרֵייתוֹ מִן הַסַּמִּים וְכָל מִה שֶׁיֵּשׁ בְּאָרֶץ בְּרֵייתוֹ מִן הָאָרֶץ וְהַתְּכוּנָה מִיךְ כֵּיוָן לְךָ זֶה הַחֵלֶק כִּי חָמַר כָּל מִה שֶׁבָּאָרֶץ ל"ת מְשׁוּתָּף ר"ל כָּל מִה שֶׁתַּחַת גַּלְגַּל הַיָּרֵחַ וְחָמַר כָּל הַסַּמִּים וּמִה שֶׁבְּהֶם חָמַר ל"ת מִינוֹ זֶה עַכ"ד • וְכִתְבוּ מְפָרְשֵׁי דִּבְרֵי שֶׁחָמַר הַדְּבָרִים הַהוֹוִים הַנִּפְסָדִים מִינוֹ חָמַר הַדְּבָרִים הַנִּנְקָיִים כִּי

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. ר' בְּרֶכְיָה בְּשֵׁם ר' יוֹרָא בַּר סִימוֹן אָמַר בְּרֹאשׁ עָמַל וְלֹא יִגֵּיעַ, בָּרָא הַב"ה אֶת עוֹלָמוֹ אֶלָּא בְּהַבֶּר ה' וְכֹבֶר שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ מִשֶּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁגּוּף בְּעַבְדּוֹ וְעָמַר לוֹ תַּמִּיהַ כָּךְ עָמְדוּ שָׁמַיִם יִרְפְּפוּ וְיִתְמַהּוּ מִגַּעֲרָתוֹ:

יִתְּ ר' אֶלְעָזָר וְר' יוֹשֵׁעַ ר"א אָמַר כֹּל מָה שִׁישׁ בְּשָׁמַי בְּרֵייתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וְכֹל מָה שִׁישׁ בְּאָרֶץ בְּרֵייתוֹ מִן הָאָרֶץ וּמְיֵיתֵי לֵיהּ מִן הַכָּא הֵלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם וְגוֹ' הֵלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ וְגוֹ' ר' יוֹשֵׁעַ אוֹ כֹּל מָה שִׁישׁ בְּשָׁמַי וּבְאָרֶץ אֵין בְּרֵייתוֹ אֶלָּא מִן הַשָּׁמַיִם וּמְיֵיתֵי לֵהּ מֵהָכָא כִּי לִשְׁלֹג יֹאמַר הֱוֵי אָרֶץ מָה שֶׁלֹּג אַתְּ פ"פ שֶׁהוּיוֹתוֹ בָּאָרֶץ אֵין בְּרֵייתוֹ אֶלָּא בְּשָׁמַיִם כָּךְ כֹּל מָה שִׁישׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֵין בְּרֵייתוֹ אֶלָּא מִן הַשָּׁמַיִם ר' הוּנָא בְּשֵׁם ר' יוֹסֵף אָמַר כֹּל מָה שִׁישׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֵין בְּרֵייתוֹ אֶלָּא מִן הָאָרֶץ ה"ד כִּי כַּאֲשֶׁר יָרַד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם גּוֹ' מַה נְּשַׁם אַף עַל פִּי שִׁירִידָתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אֵין בְּרֵייתוֹ אֶלָּא מִן הָאָרֶץ כָּךְ כֹּל מָה שִׁישׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֵין בְּרֵייתוֹ אֶלָּא מִן הָאָרֶץ ר' יוֹרָן מְיֵיתֵי לֵהּ מֵהָכָא הַכֹּל הוֹלֵךְ אֵ מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר וְהַכֹּל שָׁב אֵ הֶעָפָר רַב נַחְמָן אָמַר אֲפִילּוּ גַּלְגַּל חַמָּה שֶׁנָּא' הָאוֹמֵר לַחֹרֶשׁ וְלֹא יִזְרַח

רַבִּי

יִצְחָק אוֹמֵר סִימָן שֶׁכָּל הַסַּמִּים נִפְסָדִים כְּלֵילִי כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹלְדוֹת מֵת וְכֹלֶ"ה וְר"ם ג"כ סוֹכֵר שֶׁכָּל הַחָמַר מְמוּנֶה עַל שֶׁלֹּא שֶׁסּוֹכֵר שֶׁהַכְּרִיאָה הִיא, כֵּיוָן שֶׁהַחָמַר מוֹ הַהֵילוֹלִי לֵהּ וְחַ"ל, שֶׁעוֹרֵם מַחֲלָקוֹת, כְּמ"ם לְעֵיל סַ"פּ כ"ם וְכ"ה דְּר' • סִבְרִי כֹּ"ם שֶׁהַסַּמִּים נִבְרְאוּ מַחֲלָה וְלֹא כָּל שֶׁהַכֹּל הַסַּמִּים שֶׁהֵם קְדוּמִין וְם"ל שֶׁהַמְּקוּדָּמִים נִבְרְאוּ הַמְּאוּחָרִים וְר"ם ס"ל כֹּ"ה וְר' ס"ל כְּרַבָּנָן' וְלָכֵן יֵשׁ הַדָּבָר כְּתִקְנוֹ שֶׁהַחָמַר שֶׁהַחָמַר נִבְרְאוּ כְּאַחַד שֶׁהַכְּרִיאוֹת הַמְּאוּחָרוֹת הַסַּמִּימִיּוֹת יִהְיוּ מֵהַסַּמִּי' וְהַהֵילוֹלִיוֹת מֵהָאָרֶץ וּמ"מ דְּקָסָבְרִי כְּתוּבִים סִמֵּךְ לְדַבְרֵיהֶם כָּאן • וְאֵל יִקַּח בְּעֵינֶיךָ מִמֶּיךָ לוֹ לְרַבִּי דְּר' ה' סוֹכֵר שֶׁהַחָמַר הַסַּמִּים עִנְיָנָם זוֹלֶת שֶׁהַחָמַר כִּי סִמֵּךְ לֵהּ דְּבַר אַחֵר שֶׁהוּא כְּתוֹלְדוֹת שֶׁהַ"כ אֵלֶּה לְעוֹלָם חָמַר הַסַּמִּי וְהָאָרֶץ מִתְחַלֵּף אֶחָד הֵיךְ וְהֵם כּוֹתֵב ר"מ כְּדִבְרֵי הַרְבֵּה מִבְּיָא לְהוֹרוֹת דְּאִי מְחַלְּפִי אַתְּ ה' כּוֹ' כְּדִקָּאָמַר הָכָא גַּם מִדְּקָאָמַר בְּכְרִיעַ' הַנּ' מִלֹּא תּוֹלְדוֹת הַסַּמִּים לֵיכָא דְּחִיִּים אֶלָּא לְתוֹלְדוֹת לֹא לְאָרֶץ וְסַמִּים עִנְיָנָם דְּאִכּוֹת וְתוֹלְדוֹת מִשְׁפָּט ת' לְכָם וּמְכִיוָן דְּיֵשׁ תּוֹלְדוֹת הַסַּמִּים לְסַמִּים וְתוֹלְדוֹת הָאָרֶץ לְאָרֶץ הוּא לְהִיוֹת הַסַּמִּים וְהָאָרֶץ מִתְחַלְּפִי הַחָמַר דְּמ"ל כֹּ מ"ל שֶׁיִּהְיוּ הַתּוֹלְדוֹת מֵהַסַּמִּים לוֹ מֵהָאָרֶץ כֵּיוָן כָּךְ וְכֵיוָן כָּךְ אֵין מִשּׁוּתָּפִי חָמַר וְאֵין לוֹ דְּר' כְּתִי מוֹדֶה בְּסַמִּים וְאָרֶץ שֶׁהֵם מִתְחַלְּפִי, וְכִתּוֹלְדוֹת הָאָרֶץ לְבַד הוּא דְּפָלִיג לוֹ שֶׁהֵם מֵהַסַּמִּים וְכֵן ר"ם מוֹדֶה בְּסַמִּים וְאָרֶץ שֶׁהֵם מִתְחַלְּפִים וְלֹא פָּלִיג אֶלָּא בְּתוֹלְדוֹת הַסַּמִּים לוֹ שֶׁהֵם מֵהָאָרֶץ זוֹ אֵין לוֹ כְּטַעַם שֶׁיִּהְיוּ הַסַּמִּים וְהָאָרֶץ מִתְחַלְּפִים וְיִהְיוּ בְּכְלִי הָאָרֶץ מִכְּלִי חָמַר הָאָרֶץ אֶלָּא מִשּׁוּתָּפִי חָמַר הָאָרֶץ וְהַסַּמִּים ת' וְלִפְיָ"ז ר"ם מִכָּל הִיא מְהַשְׁעֵר לֵהּ מִסְּתָם הַסַּמִּים וְהָאָרֶץ מִכְּלִי חָמַר הָאָרֶץ אֶלָּא מִשּׁוּתָּפִי חָמַר הָאָרֶץ וְהַסַּמִּים ת' וְהַסַּמִּים מִסַּמִּים וְהָאָרֶץ מֵהָאָרֶץ

זה מכתובים רעים כתו' אם לא בריתי יומם ולילה גו' וכן ויתחס
כתהל לשבת וכן תו' והיו למשורת בריתי את יום ועל את הארץ
פיר' שתכלית למה שיתפשט תועלתם בכשלים ובפרט מ"ש ועדיך
יסוד עולם ופעל הענקי כמ"ש בתריך נקיו' דעת זה והיות זה מעורם
בתורה נביאים וכתובי' רבים ממדרשי חז"ל מסכימי' כזה מהם תו'
ברחשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקר' ראשית
ומהם תו' ביומא ס' ברחשו אפי' בשביל בריך ת' נברא העולם ומהם
תו' בפ"ק דברכות כי זה בכל החדש לא נברא אלא בשביל
זה ולפי שהיה זו מעלת שלמי התנכ' גדול מהגלגלי והחלמי ואפי'
כי החמוכי עלי הגיון חכמי החקירה ירחיקו מאד זה ויחשבוהו
לשכלו גדול היות שום ערך ודמיון למדרג החדש עם מדרגת הגלג'
בשום גד חיש אם תגד חלופם כשעור חמרם ושעור קרחקים חשר
ביניהם כמ"ש הרב פח"ג פי' ד' וגם מגד מהותם וגם מגד קיומם
והתחדשם אשר לזה ירחיקו היות הגרמים לתכלי' החדש כי אין
מחכת הפועל להכניע היקר לנקלה כמ"ש החוקרים בספריהם וכ"ש
החלמי' גם בשל ד"ח בפ"ד מ"ח שהריך לכתר היות מעלת הגלגלי
והחלמי' על מעלת הכוכבים כדוחק הגה בעלי הדעת הנו' יתחדו
שכל' מעלת החדש גדולה מחלמים וכמ"ש רבינו שפדיה בפ'
החמונות בתחלת מ"ד והסכמת רבים מחדרשי חז"ל כן היה מהם
לומ' לקחנ בפ' שו' עקר סביבת בעליונים היתה ומהם לומ' בפ"ק
דכתובות גדולים נדיקים מתשבה שמים וארץ ומהם לומ' בחולין
פר"ב גדולים ישראל מהם"ם ומכת מעלת הנדיקי' על כל הנברחי'
מכ' לנדיקים הם לבעבור היות לנדיקים בחירתם ורצון יטו בעבור' על
נד הנשמו ופ"ק בן יכבשנו ירחמנו הם כ' בחלמי' וכמו שכ' בעל ד"ח
בפ' הנו' וחכ' שפם היותם פרוחים מאד מגד הגוף הנה מגד עצם
בפם חפוחים מאד מהחלמים כי בפם היה יקרה פעולה רוחנית
מדרגתה מתדרגת הכוכבי הגבדלים וכ"ש בעל העקי' בפ"ה וכחב
שהחתעטים דעות החדש וחכמה שהוא בחות מכתם שבמזלו' הוא מחדש
דעת קדמות העולם שלהחלמיהם שהשלם מחייב ע"ד ההחלבלו'
יחמיהו שהפעות יתבלו כל עוד שיתקרבו אל הספה הה' ולכן החדש
שנכר' מחדרון במדרג' החלמיו' הוא בחות מכתם לפי שמזלו
בחדום על נד הרצון יש להחזין שהכלי נברא בגודתו והקדמת
המוקדמים ביטורה היתה לבחינת מעלת' מחדרגת החלמיו' רק לפי
כורך הגחלים לחריפה וכבל לכורך החדש שהוא החשלה לפפה
הנו' הלא שכחן הפפריות אל היות החלמים חשלמי חלכתי'
מכל לפי דעת החורני' ועל הכל חכמי החתת מעלת בפחת החדש
גבוהה גבוהה ככל חלמך ובכל גבדל ובכלל זה בדחית טעמת ה' חר
ם"ט כפי למורים פפ' הגוכ' שכתב ומה יחתר מומר שבפפי' הנדיקים
בן כ"כת ומיהו בחבע שיהיה החשלה והגדול בעבור בפפות רכות
וחן בפ"ת החשבו בזה כי בפפות הנדיקים כבר יחפחר פחם ענפים
מפפם הכוללת שהוא הפכל הפועל כדעת קבת ומיך יהיה הפרש
בעבור הענף ע"כ • כי זכו לפי דעת החוקרים שהבחות חפכל
הפועל מכל לפי ח"ם מחעלת הפפם היה ענף מהפכל הפועל חלא
למעל' מכל הלחך ודע פפם שפברית' החלמים מתי היתה בחלקו
לעיל בפ"ה וכ"ם מודים שביום ח' לא נברא כלום עכ"ז ר"ת בפפות
הנדיקי' כמלחו ברחשון בפ"ם לעיל בפ"ח פפ החלך בחלמיהו יפבו
בפחותיהן ס"ל כו' ומחר ורות חל"ים מרחפת זה רומז של מפיח
והרח"כן בפיר' הגמול הביח מחת זה ורכים מחדרשי חז"ל החנדילי'
מעלת הגפם על החלמים ואפי' שבודם שהפם ענף מס"ה חן
טענתו טענה מהיות הפרש בפעל הענף כמו שהחילן היה בעבור
הפרי וזה מחיות נפם החדש ותכלית הבריאה בה שהוא רומה
בחיריית הנו' לח נחתה בפכל הפועל בחיוב ומחתם דעת הרב
בח"ג פי"ג וכ"ם ולא יבוקש תכלית לכלל החניחו' בין לדעת הח'
הקדמות ובין לדעת המחמינים בחדוש והסחלה בטלה הם לדעת
בעלי הקדמות כי לח יחכן שיחחר מה תכלית מניחות השמים ולמה
היו כמה כשעור זה החנין כו' כי בכל חגלו ע"כ בחיוב הנעחי חפר
לח סר ולח יסור וחע"ם שהחכמה הטבעית תחקור על תכלית כל
נחנה טבעי לפכל חינה התכלית החחרונה • גם לפי בעלי החדוש
מחבו שהסחלה הזו מחוייבת ר"ל בקבת התכלית וכן יחבחו
מהכלית הן החדש הוח טבעות והוח שיחחר לחי שיחנין זה הם
הכורח יכול שיחנחקו מכלתי אז הבעניט כלם חו ח"ח שיחנה לח
שחריהם וזה יחחר שחפסר להחניח החדש מכלתי שחים עד"ת
ים לפפל הם כן מה תועלת בהלה הדברים כלם שחר שיהין
התכלית לכל הן מעני דבר שהפסר החנחתו מכלתי חלו כלם וחפי'
הם היה הכל מפני החדש ותכלית החדש לעבוד ה' כמ"ש הסחלה
קיימת והיה מה תכלית כשיהיו עובד והוח. ית' לח יוסיף שלמות
הם יעבדוהו כל מה שברח ויעשוהו תכלית הפעשה ולח יעשהו

חסרון הם לח יהיה אולחו נחנה כלל וזה יחחר לומר הין זה
לשלמותו לכל לשלמותנו כי הוח הטוב לנו והוח שלמותנו תתחיי
הסלה בעונה ומה תכלית מניחותנו כזה הפלמו' ח"ח בכברת
מכלתי מינים הענין בכתיב התכלי' לח כן רבה ה' לו כן גור' הכתתו
וכלל דברינו הין להחניח בנחנות כלו' הפם מפני מניחות החדי
לכל יהיו ג"כ מחר הנחנתו כלן מכוונות לענמן לח מפני דבר מחר
ותבטל ג"כ מלת התכלית ככל מיני הנחנות ואפי' לדעתנו בחדום
הטולם מחנתנו נחת"כ כל חלקי הטו' כלם מכוונים בדעתנו ומהם מכוונים
לענמן ומהם מפני דבר מחר הה' הוח מכוין לענמו ובתו שרצ
מיהיה החדש נחנת כן רבה מיהיו הבחים וכבניה. נחנתי וכן רבה
מיהיו המלחכי' נחנתים וכל נחנת מהם לחנכם בוון כו שנם הנחנ'
הזהת ומה בח"ם מניחותו לא מחר הקדמ' דבר הקדים הדבר הזהת
תחלה בהרבעה לנכל וכי הח"ר ם"ט שכוונת הרב בלחי היות תכלי'
העולם בלו אולא שנמו יח' וזה שנחנת העולם על החחר שנחנת לזה
שנחנתו כל חלקי העולם בניורו ותכלית מניחותו שידמה העולם
החוחם ל החוכל בניורו יח' והנם יכוין הרב לזה לו לח יכוין דעתו
בלחי היות כל הדברי לתכלית החדם לא חלם חכוונין לשנחן כי כן
רבה ה' ואפי' הנחנתות הבפלות ירבה שלפי דעתו חינן תכוונות
לחדם וכמ"ש הרבן חניב בפי' לכ' בחיבת העולם ח"כ ם"ח לח
יחחר זה על טורך הברחיות החפך הפויב וגם זה יהיה על בריכות
הרחבת הלשון ומה הטיב החכם הנו' על החדרשים הנוכ' החורים
היות החדם תכלי' העולם וחפם' סיקחו העולם שהם תחורת חלק
חמנו ואפ"י שחחר כל העולם חין לחדים חן הכללו ולפי דעת זה
חין תכוח לשנחן זה היות החדם הסוב תכלם מו פחות כי כל ח' לנחנת
מכוון לשנחו לחנכם מה שנחנת מהספעה מהנדתי' לעולם הבפל
חין זה תכלית שבעבורו נברחו לח נחנת כהם מהתועל חפר חנן
ה' כהם כדי שיהבנו החחתונ' מהם עם שתכלית מניחותם לשנחם
וז"ם ויהיו למחורות כו' לדעת הרב בפ' הנו' וחכו"ג דעת רחב"ע
בפ' מפפטים בפפו' ובעדתם לח ה' לאיהם כי לח נברחו החערבות
להרע חו להטיב לעולם הבפל רק הולבים תמיד לעבוד ה' לנרכם
ומחרוחתם יקבלו העולם הבפל דבר והבכו גם דעת החלין הוח כן
כת"ם לח שלבך נוברו לעבוד יוחרים חובדים שהחה נבבדי' מפם
ונבוחי' עליהם חלילה ליחרם להכניע היקר לוולל כו' חפר שם כלל
כל הטבעות הכ"ל מחעלת הגרחים של החדם כת"ם בעל העקידה
בפ"ה וגם דעת ד"ח בפ' הנו' בתכלית העולם כדעת הרב חלין כל
הנחנתים לתכלית החדם חלח כ"ח תכוון לשנחו בדעת הרב כפי
הפי' הנו' אלא שביאר הענין בטורה אחרת והוח שאחר שהעולם כלו
בחים ח"תקוחר קנחו בקנחו הנה כמו שהחים הח' ע"דמ מחוכר
מחברי' מתחלפי' וכ"ח יש לו פועל בפני עצמו מכוון לשנחו ופועל כל
החברים יחד הוח להשחיר החים הזהת וחנו הקנוב כן פרטי הפועל'
כת' לו פועל מיוחד לגלגלים פועל מיוחד ולעפל הפפל פועל מיוחד
וכן לכלם וכלל הפפועלו הן התחדת קיום כלל העולם וחו תכלי' כל
חלק וחלק וכמו שהלב יתחיר חיי החים בפעולתו המיוחדת לעצמו
כן החברים מתחידים חיי החיניות וחין לו שהגלגלי יהיו בעבור
הפפלים והנבדד בעבור הפחות כמו שלא נחתר היות הלב בעבור
החברים הפחותי' לכל הכל מסודר ומוגבל לעצמו מתיקם לתכלית
הכל ותתחדתו ותכלי' זה היה הכתחד' הכללי' נפדר הפבלי הכולל
וכל הדברי' שתוקקו לתתרי הסדור חשר בנפש החוכן ית' כיניתם
לפועל כפי חלקם בחניחו' מולד מוה היות לכל נחנת תכלית מיוחד
והוח הפועל חשר לו כיניתו הן הכחניו' חשר בוה יתדמה ל הפועל
החולט כפי התפעד ומסתדל ומתיחס לתכלית הכל • וק"ח ר"ט
בפ"הנו' הטיר על ענין התכלי' כתוכן תחר והוח שחחר שהעולל כולו
בחים ח' הנה הין לבקש תכלית לו אולא מניחותו כי הין ספק שהם
יחנת חים ח"לא יחנת אולחו חלא יבוקש לו תכלי' לח מניחות החים
לבד וכן הענין בשולם הכללי' חין לו בום תכלית רק מניחות
לבד והוח נכון וגם זה יר' היות דעת הן רש"ד לפי ח"ם מכוכן
הסחלבות הנחנתים מחתו ית' כתבתיהו לעיל בפ"ח סכ"ח • וים
דעת אחרת לחו חין תכלית המניחות מכוון לנחנת פרטי והוח
שיהשבשכל נחנת ונחנת מכוון לנחנת הין תחד רחוי שיהיה נחנת
יותר מוולתו והין לחדם יהרון על הכ"ח והנחת והדומה לחל כל ח'
נברח לשלמותו ותכליתו והוח מהותו הין בום ח' מכוון לתכלית
הין ח' וטענתם כי כל נברח לו מהות ייחדהו מותו המהות
הוח תכליתו ושלמותו כחשר יפעל הפעולות הנאותו לחותו
התכלית והיות לכל נחנת מהות יחלם הו מכוחר שנית מיהיות
מכוון תכליתו כדבר תחר כהפסד החחד יפסד הוח וח"כ היה
כהפסד החלק המיניו חשר המינים הפפלים מכוונים לענמותו
יפפדו המינים הפפלים וזה פקר שכהפסד החדם הינו

מצויר הפסד המינים וכפר' רחותכו הרכה ממיני הכ"ח הטורפי'
ומהכמחי' המרפיים סתין להם מכוח כתועלת האדם מלח זויקו
ודעת זה הכיחו ד"ח בם' הנו' • כלל העולה מהדעות הנו' הן מיחים
תכלית לכמציאו' הו מלח יהיה סתין ח' מכוון לאחר תכל כ"ח מכוון
לעכמו • ואחכ' למ"ם הרב שבקש' התכלית בטלה כתב בעל העקיד'
בע"ח שהבקש כאותה וככסף לדברי הכל וכתב שהרב בח בעקיפין
על האו' שתכליתו הוא האדם ע"י טעכותיו הנו' שהכל הוא תותכ
להעמיד סברתו הגוזרת בפחיתות האדם והסיב כנגד הטעכ' הא'
האו' שאם יוכל לברוח האדם מכלתי מחים שתחנו בחיין שהם"י
יכול לברוח האדם כלי מחים וכו"ח אכל לא תהיה מציאותו
כ"כ נאה כמו שהוא עכשו והוא ית' רצה להמציאו בתכיאות היותר
שלם כמו שברח האדם בכ' ידים וכ' מינים וכ' חוכים שהוא על כך
הנאות שפע"י שהיה יכול לעשותו בכלדים מתחלפים והיה תשוכה
הגוכה וקייתתיה מסברת • ועוד שפער להסיב שכמו שלמה שכתב
הרב שהדברים שא"א מציאותם אלא אחר הקדמת דבר אחר הקדים
הדבר ההוא ים לשאל אם ה' יוכל להמציא הדברים שהם כוללת
קודמים כמלה שברייתת הקודם שלא לעורך ואם לא יוכל הרי זה
לאות בחקו אלא שבריך להסיב שקדימת הדברי' שהם מוברחת לחק
הדבר ההו' ומהכמבע היותו כמלה כלתו ולכן לא ייוחס לאות לבי"ת
כמה שלא עשתו כלתו אלא אחר יתואר כיכולת על חלוף זה והוא מכת
הנתנעו' אחר להן טבע קייים כמ"ם הרב בפט"ו ח"נ וכן בחמר
תנחנו שברייתת האדם שלפי חקו וענין הרכבתו ותכבתו לעבודת
ה' והברתו יכלתו כמ"ל שיכר' תכלי ברייח' שאר הברחים ולא יתואר
ביכולת ע"ז כמו שלא יתואר ביכולת על ברייתתו כלי בחירים ורצון
שהוא בקבון ההפכים כמ"ם העקי' בפ"ב • ואל מה שטען הרב
שת"ת השאלה בתקומה כי מהות תכליתו לעבוד ה' כו' • הסיב בעל
העקי' שכן כראוון ה' לא תפני כראו אלא מצד חסידותו שרצה
להמיח מציאים שיפלמו בהברת מציאותו ושולם פלחיו ויודו
לשמו וכבר יאתר עליהם בורך ע"ד ההעברה בבחיב' השלמתו בהן
מצד חסידותו ושו"ה כתב בעל ד"ח בם' ח' מ"א לתכלית פעולות ה'
ותפורסם כדברי התורגניים כי זו היא תכלית הבריאה כמ"ם לעיל
בפ"ח סי' ו' וזו היא דלקמן פ"ב פי"ו ויר שז"ם בפ"כ דשכת לא ברא
ה' עולמו אלא כדי שיראו מלפניו שכת' והש"ים עשה ם"ו ואפי כאתר
שאין לכו יכולה בתכלית האחרון לגמציאות יש שבקשת התכלית
בהם בריכה כדי שבדע לפחות ח"ו מהם עקר שבשאר נמצאו
בעבורו אפע"י שלא נדע התכלית האחרונה כו כי לא יאות שיהיה
תכלית לכל נמצ' ונמצ' שרבוי התכליות הן ונרבוי הדעות והתחלפו'
הכוונו' מה שהוא נמצא בחק הא' שפשוט אשר ליה בחבכו לעיל
בפ"ח שהכל השתלשלו' כדע ן' רש"ד שענין המציאות כלו ה' ותחכם
תשו' הטעכו' אשר לאו' שמהות כל דבר הוא תכליתו מבואר כי לא
יחייב התיחדות המהות בכל ח' היותו תכליתו ושלמותו כמו שבורת
הטבע' תיכף תכליתו שלא תכליתו בתיבת בתנבע וכמו כן לא יחייב
הפסד התכלית הפסד המציאות אשר נמצאו בעבורו אחר שבבר
נמצאו והם נפרדי' ממנו לא יפסדו בהפסדו כמו שהביח לא תפסד
בהפסד הכוכב אותו אפע"י שבבאו לתכלית עידור כו ועוד שאם
נפסד לו שבהפסד התכלית יפסדו המינים מי אחר לך שלו יפסד כל
מין האדם לא יפסדו כל המיני אפע"י שלא יורה עליו הציור ומיכו
מגדת חז"ל שיורה ע"ז והוא מ"ם לקמן בפ"ח מאחת את האדם כו'
משל למלך שעשה חופה לבנו כו' ואיך תיהיה בבר נזכר בלל דעת
האו' שבל נמצא מבוון לעצמו • ויש דעת אחרת האומר שהן אמת
שתכליו כל הנמצאו' הפלגות שמירת המין האנושי וטענתם שבאשר
ירצה בדברים חסרון מה ושלמות בהדרגה יעלה מעלה מעלה עד
גבול ושם יפסק השלמות הנה אותו הגבול אשר שם יפסק הוא
התכליו ולכן כאשר ברא בנמצאו' הפלגות היותר חסר והוא הפילו
וחברו הד' יסודו' שהם יות' שלתי המציאו' וחבריה' התירי' והקטורי'
וחבריה' התקורי' והמתכות וחבריה' הנמחי' וחבריה' הב"ח וחבריה'
האדם ושם יעמוד השלמות הנה ח"ב כאחד' הוא התכליו המכוון בשו
הנמצאו' • שניח שהצורו' החסרות בשלמות בעליונות והנה הצורה
התחונה לא תמנה בשום נמצא אלא בהמנה הצורות היותר שפלות
בנמצא ההו' שהם כדמות תחנני לקבלת הצורה השלמה שלמעלתם
וחסרון ההיולי לא יתקבלו אלא ע"י התחנעי' וא"כ כתו שהאחד שהוא
עולם קטן והצורות הפלגות הן ההבעה לעליונו כן בעול' הגדול כל
הצורות אשר למיני הפלגי הן מבעה לצורת המין היותר שלם והיות
מעשה האדם תחרון בבריאת יעיד על זה תחב' בנלגלי ומלאכי יאתרו
שלא נמצאו בעבורו שסוברי' שתעלת נדולה מהאדם' אלא יתכן היותם
בשביל החסר מהם כדעת הכ"ל תחבם תכלית המלאכי' מעולה מזו
הסיבים עם מעלתם וכעל ד"ח זכר ג"כ סברת זו בפע' הנוב' וזה ג"כ

דעת התלין כאו' לא שלבך טוענו כו' אבל נברם בתכוב' לא ידעה כלתו
ולפ"ז הדעת אחת' שיחשוב שהעו' בכללו נתנה לכ' תכליות הא' בשביל
האדם וזה בלל העול' הפסל והע' טול' העליון אשר לו תכלית מספים
עם מעלת' והוא תכלית יותר נדול או שיחשוב שתכלית הכל ה' והוא
כריאת עו' העליון שא פע"י זה רחת חבמתו להמציא העולם הפסל
הם לצורך היותו מרכז לעולה כי אין עגולה בלא מרכז כמ"ם קנת
כמ"ם לעיל בפ"ח סב"ה ואם לפי שריאת הבמתו ית' מדרך חסדו
לברוא אדם אשר יזכה אל הפעב הנעשך מעולם העליון ולא יהיה
מותר הפעבתו לבטלה חס ית' דעת התלין שבתב יוקח להם מיטב
הפעב רחשוכה וכל המלאכה נתכוח ונעם הפליהו מרנא ותכל
ובניח תחיה בנותר • וכלל הדעו' הנו' עלג פניח אם שאין בנמצאו'
נמצ' מיוחד תכלית לאחר חה אם שבל חלק וחלק מכוון לעצמו או
שהעליוני' תכלי' ותתחוני' תכלי' או שתכלית בללית העו' הא'
והוא סדור המציאו' בכללו ואם יש בו תכלי' מיוחד והוא אחר אשר
בעול' הפסל שהוא חשוב מהתחוניש ושולם הפסל טפל לזיו ובתחר
העולם העליון שחשוב מהתחוניש ושולם הפסל טפל לזיו ובתחר
שדעת ר' כדעת הא' ולכ' ח' בל מה יש בפיחים בריייתו מן הפחים
כמ"ה כו' בלו שלא בבריח זה בעביר זה אבל בל מכוון לעצמו אם ברצה
בלו מבל עבחם ובלו מבל עבחם ודעת ר' שהעליוניש עקר ולו' ח'
שבבל מהפחים בלו שתכלית הבל בעבור העולם העליון ודעת ר"ם
שהאדם היושב בחרץ עקר ולו' ח' שבבל מהחרץ • בל מה יש
בפחים בו' בק' דלפ"ז המלאכי' בבריו' מהפחים שהרי דיוקו מהללו
את ה' מן הפחים והרי אם נזברו המלאכים ג"כ בדביח בללותו בל
מלאכיו וזה לא יתבן שהרי המלאכי' שבלים פשוטים אין להם אתוף
עם החומר דלר"ה דאמ' דבבל מן החרץ יהיו המלאכי' מהחרץ דבמתי
דמייירי ר' מיירי בלהו ות"ת דמ"ם הללו את ה' מן השמי' ר"ל שהם
על השמים ואם יהללו לה ולא שהם בברחים מן השמי' ח"כ אימת
ה"כ בשאר הבברחים ולא ילמוד מבלן בבל מה שבפחי בבריייתו מן
השמי' ואי ס"ל דהפחים הנו' בתחלת הנו' אינם נר מי הנלנלים אלא
הפחים העליוני אשר אם בחח הבבוד והעולם הרוחני ושתי השמי'
הנו' אח"כ הם הנרחים שים שהם עליוני' ותחתוני' בהתיב הרמב"ן
ז"ל בפ' בראשית ח"כ היכי ילף בבל מה שבפחים בריייתו מן השמים
מהללו את ה' מן השמי' שהם הרוחניים דע"כ לפי' הרמ"ן לא בקמי
הללויהו אתם וירח תשמי הנו' בריאת אלא ה"ק קדא שבתחלי יהללוהו
מן הפחים הרוחניים מלאכיו וחח"כ יהללוהו אתם וירח וזה בעולם
הנלנלים וחח"כ הזכיר אתפי נדמי הנלנלי יהללוהו וע"ק דבתר
הללו את ה' מן החרץ בתיב מלכי חרץ נו' ולפ"ז יהיה האדם בברח
בלו מן החרץ והא ליתא דע"כ בשמתו אתת ה' מן הפחים בתיב
בתיב זמני וע"ק דהא דאמר לעיל בפ"ו שהאד' נופו מהחרץ ובאתתו
מן השמי' דלא בתלן דהא ליב' בריח בחרץ ובריייתה מהשמי' והחרץ
ואם היא שברח רציעית לתה לא נזברה פה ומיהו לההי"ל דאתיא
בר"ת והאד' מנד נופו בבלל בתה פים בחרץ ומנד בפחו בבלל בתה
פים בפחים בי בם עקר מוסבה ושם תחזור ח"ב דאתיא בר"ה וביון
דפחים בתהלה נברחו מהחרץ אפע"י שעתה נברח מפחים ג"כ
ה"ל בלו מהחרץ ות"ת היה מחלוקת בין עליוניש ותחתוניש אלא
נברח אחת' בלו מתקום ח' בין דהשתא מיהת נבדלו עליוניש
ותחתוניש לב' עולמו' בבדליש וי"ל דלא מיירי הבא אלא בדברים
הנשתייש אשר בפחים מתחל ואשר בחרץ מתחת פים להם דמיון
עם פחים וחרץ שהם חתריש שעקר הדמיון הוא שם החתר בלו
מצוקף או לא בב"ל מבל במלאכי' בין שתיהם מוסבח בפחים או לא
וכן בעפ האדם שהם שבלים בבדלים לא דברו בלל דומני בלל
תודים היות מציאות מפי עליון והם לתע' ממדרנת הפחים והחרץ
ואין להם שתוף עמהם בלל במנם רמייתו על ר"ת מהללו את ה"מ
אפשר דם"ל דפחים אלו אם בולל לנרעיש ולפחי המלאכים שהוא
העולם העליון וזה בי פחים לשון נוסה מלשון שחי קורם בח"ם
הרח"בע בפ' בראשית וב' העולמות שהם יקראו פחים וחרץ שהם
נבויים בערך אל החרץ והמשורר עשה ב' חלוקות הא' העליונים
וכלל הוא עולם המלאכים ושול' הנלנלים וב' החרץ שהיא קנה
השפלה והנה ממה שחלק לאח שהנו' בלם הם מהמדרג אשר נזברו
בה שהפחים והיחד הם תעולמו' הפחי' והנן המלאכי' והאדמים שהם
הרוחניים המיוחדים להם דהא בדאיתי' והא בדאיתי' אלא
שאין לר"ת עסק בזה במאמרו ותולדות החרץ הם מהחרץ ח"ב
דם"ל דפחים ותרומים תרתי ניהו וחד הוי עולם המלאכי' ואידך
עולם הנלנלי' ועל הרוחני אמר הללויהו בל מלאכיו ועל הב' הללויהו
בל נבויו ואחם הנו' בסיפא נמי הוא מהחרץ וזה דוקא נופו
דבבחתיב לא מיירי בזוכר דב"ש מודו שהיא מהרוחניו' וה"ק הא
דלעיל סי' ז' אתיא בר"ת בר"ם • ח"ק דבתיב התם והמים

לסגר מעל המים והיו מים העליונים כדלעיל בפ"ד ולפ"ז יהיה
כדייתם מן המים וה"ק מיגו ג"ר מהכתובי' שלא תמי' עליוני ותחתוני'
היו לחלקים בתחלה וא"כ נברא הרקיע והבדיל ביניהם ושמת
דס"ל כמ"ד לעיל יהי רקיע יחזק הקיע וס"ל דמים העליוני נברחו
מן המים ומ"ה יהי רקיע
בתוך המים ויהי מבדיל בת"ל יר'
שיתחזק הרקיע שהוא ממוצע בין
התיחות ויהי מבדיל ביניהם
תמיד כעכשיו: **וכיירתי** לה
מהכא הללו כו' דאי פי' שיהללו
מקום מוכשר לכך תאי קמ"ל
דפשי' שמקומות יהללוהו הלו
מהשמים והלו מהארץ ולא יסורו
משם שלא דמי קמ"ל שהם נברחו

יג **רבי** יוחנן ור' שמעון ב"ל ר' אמר מלך ב' ובונה פלשין
משהוא בונה את התחתונים אח"כ הוא בונה את
העליונים אבל הב"ה ברא את העליונים כריאה אחת שנ' בכל
אשר מלך ב' ועושה סביבה בתחילה הוא מביא קורות ואח"כ
הוא מביא ארזים ואח"כ הוא מביא הגגים ואחר כך
הוא מעמיד עליה נושים אבל הב"ה ברא הן ומנהיגיהם הה"ד
כה אמר האל ה' בורא השמים ונושיהם כתיב;

רבי

יורדי' דלא ס"ל למ' דזוקא יעלה קיבו שמתגברי הענני' כדאמר
ר' התם ולהכי לא מייתי קרא דלמטר השמים שלא כי כאשר ירד
דמהתם משמע שהגשמים עקרן מן השמים כדעת ר' ואכל מכאשר
ירד לא משמע שלא ירידה לא שעקרן משם ולהכי לא מייתי ר' התם
קרא דכי כאשר ירד וגו' דכתי' כיש ירידה אבל מ"מ הענין רחוק
מאד אל השכל יותר מרוחק שניהו של ר' הנו' ולר"ח ל"ק מידי
מכאשר ירד שהוא ע"ד השאלה כשאת הרב הנו': **הכל** הולך
אל מקום ה' ול"ת ור' ל"ק דקרא מסתם דקאי אדלעיל' מיניה כתיב
ושוו רחיתי תחת השמים ולפ"ז מ"ש הכל הולך מיירי כתם שתחת
השמים שהיא כעין השפל אבל ר"ה דייק מכל: **שנאבך** הוא
לחרם דמדקדייה חרם משמע שהוא מחרבי לחמה ולר' ולר"ח לא
מריה דחפצ"ך שמו כתו שנק' ג"כ חתם ושתם ואין טעם בשמות
ה"נ כמ"ש התפרשי' להלכו יסודי התור' כפי' שחפצר שנקרות כך
לפי שחדומה בחרם בעת שתזרח ובעת שתערב ור"ת לזה שלא
מצינו שקרוים כזה השם אלא בב' עתים אלו שלו שהו' לחרם ולא
חרם בטרם יבא החרסה: והוא דרשינן בשלחי הרי עלי עפרון עיר
הפרס בחרם דהשתא בשלמא הוא
דקרא קיימי דמשום דיתורא הוא כדלעיל בל"ת דאתא למי' שנברא ג
בריה ה' • **אבל** הק"ב כו' ות"ת שם רגיה ה' להפליגו בבריאה
שלא כדרך כ"ו ס"ל לברוא התחתונים תחלה דהוי הפך מהם
וכדאמרי' לקמן בם שמות פכ"ה וי"ל שבבחינה ה' שהיה הויה שלא
גדול הפך כ"ו שיוכל להעמיד העליונים כחויר עד שלא יברוא
התחתונים ובבחינה אחרת הך דהכא הוי פלא טפי שיוכל לברוא
שניהם כח': **בראה** ה' כלו' בבריאה ה' ואתי כרשב"י דלעיל
בם שפ' דאתר שמים וארץ כשלפם ובסוים נברחו ואתי ג' דלעיל
מייתי כ"ה רחיה ממעשה ב' ודכיון דמורחיה לאקדומי תחתונים
כן עשה הש"י והכא אתר הפכה דמעשה הש"י הפך ב' ורחוק היות
ב' הפכים טענה לב' נדדים כבר הארכנו שם כזה ות"ת והא ר'
נופים דאתר התם בשם חכמים לבריאה שמים קדמו י"ל דליה לת
ס"ל כותיהו ה"ק לתה לת טובר לעיל דר' שבר כרשב"י והתי קרא
דכתברא שם דהוי שיעתים • **נוטים** פרש"י ז"ל חכלי שפינה
ולפ"ז תגיעים. היינו תשוטות בתינן בכ"ב התובר את הספינה
תבר את התורן ותת כל התגיעי' ות"ר תבא הלו התשוטות ותת"ג
דכריתא לה הזכיר תשוטות וקרא נתי ל"ק שלא נוטים הין קפידת
כזה דהיינו הא דנוטים נתי להגביה הספינה והכוונה שברוח כל
חלקיה כיחד וכוונתו נתי לו כר' דשמים וארץ נברחו יחד תדיוקא
דכתברא ותת"ג דכב"כ חתנינ' ות"ר ל"ל כשברחן ברח תרח תחלה
וכשנטן נטה שמים תחלה הא דאיכא דאמרי לעיל פ' סיתן כ"א
תתרח ה"ג תשובתי ניהו ואליבא דרים לקיש ולא פליג תדר' חלה
בהורחת כחו ית' בתלישם דר' הפליג הענין תחשל בנין הבית
ורם כל הבית דומה' תענין הספינ' וקרא כלל העול' שמים וארץ עם
פרטיהם ספינה עם כל חלקיה הנו' והתרנים והקורות שתתר בר'
שהם כנגד כדורי הגרמים שהם זה על גב זה והנוטי' והתשוטי' ר'
שהם רחו להקשר הגרמי בקטב תצר כו יסבו כלכת והתונני' כנגד
הארץ שהיא למטה והיא התרכז שעליה יסובבו הגלגלים ולא יפלו
מתקומם בענין ההונגים והם הברזילים הנקר' מנקור' שם כל עז
שתעתידי' הספינ' במקומ' וייתכן שהקורות רחו לתרן והתרנים רחו
לגשמים שעליהם והנוטים והתשוטים רחו להקשר העולמות זה
כזה והתונגים רחו תל הקטנים הנו' ומה שהחליף רש"כל התשל
תדר' לפי שנתפך כתר קרח דנוטיהם תכל ר' לח קפיד תהתי
דנוטיהם פי' לפי הפסק הק' כה הנוטה תותם וי"ו יתירה דרים
לפ"ת ת"כ כותת רש"כל להוסיף ענין כזה להורות שהעליונים
והתחתונים קשר ת' וכחלו הם כלם חים ת' וכמ"ש הרב בח"ת

ת"ת פשוטי
ויניחת נתי

כדלעיל

חכלי כחנם
ישמעם ת

פע"פ ולזה דמהו לספיטה שכל חלקיה לחדות ח' ואין מניחות ליה כלי זה מכל כנין העליון ותחתון כ"ח כנין כפני עכמו ויתכן לו' מחולקי' כמ"ש בסי' הקודם כתכלית המניחות ור' כוכר כדע' החות' שהעליונים חשוכים וסם התכלית המכוון ולא נתכוו אתחתוני' לא בעכור כמו שהניח התחתון שפל לעליון ורשב"ל יסכור כדעת החו' שתכלי' כלו ח' וזהו סדורו הכללי שהו כלים ח' כמו שתבלי' ספיט' בכלל חלקיה ח' ואפשר לומר דר' סוכר כתכונת סמים ואתן כתו סירת דעת רוב מתמרי חז"ל הנ"ל בפ"ב סימן ז' ולזה דמה מות לבית ועליה ורשב"ל סוכר כדע' החתי שהסמים מקיפי' לאתן כעגולה למרכז ולכן דמהו לספיט' כי יחם האתן לגריכה בתנועת הגרמי שהיא המרכז אשר עליה יסבו כלכתן שכל אין לו דרשב"ל לא מיירי אלא בסמים לבד והנוטים והאריש כלהו מייבי בסמים לאחר דת"ל מה עשינו לבתן דליכא למימ' דם"ל דהבראים קאי שכל מילי דשמי' דיבינו נוטים כו' שהם אינן נזכרי' בכתוב וליכא למי דם"ל דהיכו תולדות וכדאמ' לעיל שכיום שבראתו הוציאו תולדות כו' דלא מיקרי תולדות אלא הגולד מח"כ והם שכל הנוטים כו' הן מעלמותם וכולהי דהשתא לא ידעי' תולדות הסמי' שהרי תולדו' שיהו מהם אות ס"ק שם עצמן תולדו' ר"ל לידת הסמי' והרי ויהיותם למיניהות בפסטיים דקרת' וכן הוא ע"כ לת"ל פשל תהו וכהו דת"ל כל פשל תולדות אחרים מיבעי ליה ושוד דע"כ בהבראת' שהרי נמי קאי וה"ק ע"כ לת"ל כ' כהרן עניגים אחרים דשייכי לה לליקום בהבראת' שהרי נמי כדקאי בסמים : **וְעֵדָה** ר"ל דנוטים רמו למלאכי המניעים הגרמי' כדעת החוק' ומ"ם כמשל מעמיד עליה נוטים היכו מנסים חוכלים ויכו מנהיגים כפסוטו והכוכה שהפי' הנכדלים בהבראת' שהם וכ"ם הסמים והרהן עם מהפסטים שהוא' דכוהי' הסמים והנוטים ר"ל הסמים ומניעים מחכל החתת מה שפרש"י דנוטים הם חבלים שהם מתעבי הספינ' ועוד דת"ל כ"ל הסמים והרן לא הבראת' בראשון שהרי המלאכים לא הבראת' שהרי נמי כדלעיל בפ"ו : **נְוֹטֵיהֶם** כתיב ומה שלא כן בכתוב שהוא נוטים והוגנים שלא נוטים ר"ל דתפש שהחרון דשני הנוטים שדרכן בחרוכה נעשו עם הסמים וכ"ם הסתר ומ"ם שהקורו כנגד הרהן היה רמוי שיכיר החרן שהיה הרמוים להקדי' עם הנוטים שרמויים לאחר שלא נפי שהנוטים יותר מהיחסי' לסמים שהם עקר הספינה : **וְנוֹטֵיהֶם** כתיב וע"כ כותבו לו' שנבראו עם הסמים כת' דת"ל כי מתי ק"ל מל פני' שבורח הסמים בראת הנוטים ועוד מ"ם דנקט נוטים מסתר החלקים שלא דטעת' לו' דשפי' שהרכו להיות בשחרוכה נבראת עמהם יחד ועו"ה יהיה ג"כ שרוקע שהרן והניעותים שהכל נבראת ביחד ועוד דמהבראת' דייקינן לה כדכתיבנא לעיל : **בּוּנָה** שהכל לא ידעי' מה טורך להזכיר בניכו שהן התכונה שם רק שהתיחה וזירו' לא גרסי' שא שהם מוחה שהכל ואם' דר"ל שאף על פי שכוכה אותו מחדש ומותחו כרמוי עכ"ל מתרפת ע"י שהות וזמן :

וְנוֹתָה שהכל מנקי שהעפ"י שמותחו דחוק מחד עכ"ו הוא מתרפ' מעצמו : **תַּרְקִיעַ** עמו לשחקים ר"ל התוכל להרקיע השחקי' כמותו כי הוא רקלם יפה יפה ורקיע' מעמע דהיכו מתיחת כשהכל דכתי' ויותתן' כשהכל לנפת וזירו' מייתי הכי קרא :

תַּל חזקים ואיתם נרפים כשהרשה על כרחל שהוא חוק כן הם חזקים מוקף מעניני' דוחקת כמו רחב לת מוקף מחתים ושו' ורמים ככעת מתיחתם בדוחק וזירו' גרסי' ככל שעה ושעה נרמין מוקפין וח"ת נר' שהכוכה כזה להוכיח שפריעת נחיות העולם שלא נטעה שאחר שהוא מחודש הכרח שיפסד לפי שכל הוא נפסד כי לא יתחייב זה רק כמתיהו על המנהג הטבעי שכל המתחדש בראשון שלהי נפסד כשהוא נתלה כרגונו כת"ק הרב כח"ב כפ"ג והביאו רמים לזה ממה שפסקד התתהו לא יהיה ככת שלא יהיה נפסד והולך מעט מעט כהשת כחו וכבוי שורתו וכיוצא דכר ר' ביומו עד שיפסד לגמרי ואמו רומי כל הנמנה שבחדש חוק ויפה תמיד כלי שנוי זה רמים שהחויק הרטובת כרטובו יתע' קיימת תמיד ואיכה כהויה הטבעית או המלאכותיות על ידי החנסים ולפ"ז שאיכה כמתיחת שהכל והתכת הכלים שהמלאכותיים : **בּוֹ** תוקף כלים מתיך ועושה כלים

מ"א מהכרחים ובניחות כתנועת

חדשים של תתכת שהם כעין נחשת קלל וע"י שהות מעלים הלודם וכירו' גרס' נוסף כלי ויר' שכוסף מלכון התכהמעניין הפסל כפך חרש וגרס' הערוך ורש"י ב"ו מוסך כולם ופי' כערוך כולם מרחה על זכוכית ורש"י פירש חתיכות של נחשת והכל עולה לעניין ח' :

כְּוּצָךְ כלי שמנקי ר"ל שטורח ומנטער הרבה בעשייתן עד היותם יפים מאד ובכ"ז מעלם חלודם וכירום ל"ג הכא שמנקי ואפשר"ד כ"ל שנקט ליה שלא תיירי דנקט ליה ר"י : **בְּרֹם** הכא חזקים ולא סורך לו' שהם חוקי' תמיד ואינם מתרפים ע"י שהות דעיון דחמרם דכר חזק פשיטא שלא יתרפו כהכל יניעו ולא דמה חותם הכתוב להכל אלא לעניין מתיחתם : **נְרָאִים** כתיב תרקיע פי' הערוך מרחה וכוכית או זוהר ולפי שפי' ס"ל כרשי מוקף פי' כמרחי' שיקוהו והתיכוהו כשעתו ולפי הכירו' הנ"ל רשי מלטו ר"ת ר"ל שנראין כעת שיקחנו הכל אין נר' לפר' כרשי מוקף כזוה כעת יניקה ורשי שם לא הזוהר כי הזוהר מיכוו מרחה כמ"ש הרב כח"ם אלא רשי וכירו' כתי נר' כרשי הכא כרשי מוקף כהכל שעה ושעה הן כרשי כעשית יניקתן כר' דרשי מלטן רמים דרים לה : **עַל** הלא דת"ל דהבראת' דקאמר שהיו תמיד כעת יניקתן מיתוקים ליה שפיר קרי כו שפת כו' דאתת לות' שהיו תמיד כתו כעת הכרימה כת"ס כשמוק וה"ה דה"מ אמר לה על הלא דר' אלא לפיע לדר' דת"ל קרא לענין חוזק כמי מיירי דת"ל כמי חזקי' ולא אתת רש"ל שלא לטעויי דקרא רמיז נמי לענין ניסים ולהכי כיתת למימר אדר' שכל שכהלל דכרי ר' נ"ל ושוד דעניכת דר' לא סייק אלא כסמים שהם המתוחי כאהל ולא כתרן ומילתת דר"ע דהיכו שלא תולדות כו' שהוא כסמים ובתרן להכי קתמ' לה דתרש"ל דמילתיה סייכא נמי כתרן שגם היא כעת הכרימה כי כשובו מחדש ככל יום תמיד מ"כ וקרא דתרקיע נקט סמים לרכות שהם כתכלי' הכוי ואינן מספתני לעולם כי כוספת כו' שלא תולדות הסמים כו' כתיב רש"י ל אתר ברת ל"ש לעשות עדיין עתיד לת יום יוצא ויום נכנס אין לך יום שאין הב"ה מחדש בו מ"ב ע"כ נר' דמשמע ליה דמשתר ברת ל"ש לעשות דרים סייעת לרש"י שהב"ה עושה ומחדש תמיד ת"ל ול"ל דת"ל לת' להזכיר שלא תלדות הסמים ולת"ל אלא יום יוצא כו' דמלעשות להוד נפקא ואפי' תימא דדרים סתיכות שלא תולדו' הסמים עם לעשות לת ה"ל לתכת' מנדה זו הכא דעד שהשה לת עסקינן שלא כמלת כהבראת' לת כרים דקרא וכפ' הקודמת נבי אתר ברת ל"ש לעשות אז לפחות כרים פ' זו דקיימינן אחלת תולדות הסמים ה' לתכתבי' ר' וכ"ל דמסתיכות הכתובי' ומהבראת' הוה דקליף לה דמשום דק"ל מה ענין אלא תולדות הסמים כתר ו' כלו דהאי קרא הוה סייק כרשי הפ' כדאית' כתזכיר לכ"ת דאתת למי דת"ל ג' דכלו הסמי' ביום הז' שהרי יכתו ז' ימים מ"ת אלא תולדות הסמים והתרן כהבראת' ר"ל קרי הם תתיך כשבת כריאתם כלי שכוי ואת"ג דהכא מכתי ליה אלא ימים ושבוע ולא חדש ושנה כשאר לזה הכיכו הא מ"ל אפשר דמלעשות ילוף כל הזמנים כלומ' שבכל מה שבראת' ר' לעשות כהמשך הזמנים הבאים תתיד אלא הסמים והתרן יהיו כהבראת' ולכן כתב ענין זה כתן דהכאי מיבא כריכותא לבהבראת' דמהדרי' אבתריה לעיל והכי הוה ליתכת כירושל' ר"ש אמר על הלא דת"ל כל ובלו הסמים והתרן וכל נבהמ וכל אלא יום זה ויכדף אלים את יום הז' מה כתיב כתריה אלו תולדות הסמים וכי מה ענין זה אצל זה אלא יום נכנס ויום יוצא שבת נכנס שבת יוצא חדש נכנס חדש יוצא השנה נכנסת ס"ו וכתיב אלה תולדות הסמי' והתרן כהבראת' :

משמע דשקר טעמת אלה תולדות הסמים והתרן כהבראת' : **אֶלָּא** יום יוצא לפי גרס' הירוש' הכו' כמתוך נוזרת המחת' וכתי' אלה תלדות כו' כלו' אעפ"י שחדש נכנס וחדש יוצא ר"ל שהזמן כמשך והולך עכ"ו תמיד אלה תולדות הסמים עומדים על עמדם כדפי' אבל לגרס' דילן דל"ג וכתיב אלה תולדות כ"ל שנוזרת המאמר היא יום נכנס דה"פ אף על פי שיום יוצא הבה כנגדו נכנס יום שני תמורתו וחם כן העולם כמנכו תמיד ומה שיורה נם כן ע"ז חלוף הלשון דכירו' מקדים כניסה ליציאה ולשון זה נאמר על העברת הזמן ר"ל כאתר נכנס כן יוצא והולך ומ"ש אמרי' כפי' יוחסין נבי עתיה יאכלם חדש חדש נכנס וחדש יוצא ר"ל שהזמן הולך ומשך ומ"ש יוכלו והכא לקדיש יציאה לכניסה נר' שכוכתו על המנת תמורת החולף : **אֶלָּא יוֹם** יוצא כו'

ולעשי׳ שהתחתונים כליס וגפסדי׳ תמיד כלל העולם הוא על עתדו
והפסד הלקיו לויכו שנוי כו בהמנה מעורתן פטנע מניחותו מתחל׳
הוא כן שהחמר פוסטו טורה ולוכס טורס ושתמדתי הוא ויותו על
ענין זה תמיד ולין לסק׳ מתה שנשתנה סדר העולם מתה שהיס
בתהלה כו׳ דכרי שנטלו מאד הר
כדלעיל בפרקי ובהלוך המזלות
כדלעיל בפ׳ ד דסה כתחת׳ ה׳ בעון
תדס והכה לה מיירי אלא תנד
ענמו אלא כשהנה העולם כדרך
הדכרי׳ כדרכ׳ לשלות תלודה תנד
ענמן וכן תש״ה סתרן כנגד תנל׳
לאו כליה תנד ענמה אלא כתחתר

ה׳ סיהפך ידו לעשו׳ כן :

יום יונה כו׳ נר׳ דנקט ו׳ וחמיס
תלוולה הסניק לו כחדס
כהיות דפ׳ יוחסי׳ הכו׳ לפי
שהחמס׳ והשנוי כעו׳ הפפל יקרס
לפי חלוף התנועה ולפי שכל
זחניס תלה ד׳ חלופי תנועו׳ ניום יש׳ הוא חלוף וחכי
תנועה גלגל יותי שתנועתו ככל יום מחזרת למכר׳ ושבת ויוכה כו׳
הוא מחלוף ז׳ כוכבי לכת שב״ה יחפול ניום ה׳ מהנפוע ויחזרי חלילי׳
בכל שבוע ושבוע וחדס יוכה כו׳ הוא מחלוף מהלך הירח שבחדס ה׳
תסוב גלגלה ותחזור תלילה תדי חדס כחדשו תלכה החסור והמלוי
תסר יקרנה כתורה מחלוף תנבה נגד השמש ושנה יונה כו׳ מחלוף
מהלך השמש לפי התנועה המיוחדת לו שהיא מתערב לתורה כי
גם שס יום תסוב כל חגורת המזלות וכן תחרת תלילה כלל שנה
ושנה ור׳ל שעם שיתהפכו כעולם ד׳ חלופי תנועות כזמן תסר על
פיהם יהיה כל חלוף כתקרי הסוויות השפלות שב׳ן שעולם כתנהגו
נוהג תמיד ולא יפסד סדרו הכולל כהנהגת ה׳ וכפ׳ יוחסין לה
הוכיר תלה חלוף הירחי תסר הוא היותר תפורסם לתרתה שיניס
והיותר מיוחד כתחלת שנוי העולם השפל כי זה יספיק לתכול את
הלקי תמוכ״ע ר׳ פזר ושתר תקריס : **מחשבה** כלילה ומעשה
כיום הכיון דכתי׳ כיום עשות כו׳ ותלת דיום יתירה הוה סני דלימ׳
כעשות כו׳ ולעיל כפרקין דרשי לה שכיום שכתרתו הוכיחו תולדות
והנך לה ס״ל הכי תלה שהכל נזתנו כר׳ דעלינ לעיל ולכ״ת דתתת
לתחשוני׳ מחשבה שהיס ותרן דוקא הוה כיום תכל מחשבת היס
כלילה הוה כדרך העולם שמחשבים כלילה וכיום יכתו לפעלם ע״ד
תף לילות יסרוני כלילתי וכ״ת מחשבה ומעשה כיום הכיון דמעשה
כיום הוה ס״ל מחשבה כי מחשבה ה׳ ומעשהו תכוני׳ שלא כדרך כ׳ו
ותפ״ע דקרתי ל״ק שת מעשה לה תריש שהכתו׳ דכר כמעשה כהכריתה
כמ״ש כהכריתה ולהכי נקט מעשה ולא חש להזכיר מחשבה :

מחשבה כלילה ומעשה כיום ות״ת מהי׳ ויהי ערב ויהי
בקר יום ח׳ כיון דלא יכא לפושל סוס דכר עד היום כמה נמנה זמן
הערב ונפרד מהמחשך הקוד לכריח׳ לויות נספר עם היום ולויכא
למי׳ דמשום הך קו׳ קתחר ס״ם דמחשבה כלילה חזק הערב הרשעון
הוא ההמשך שכו היה מחשב כהכריחתם כי לא יתכן להקרות ערב
ובקר תם לא היה דכר נכרת כשניה ושוד לכ״ה דתת׳ מחשב ומעשה
כיום מהי תיכ למי וכ״ל דכשרב נכר דכר מה שעליו עכר זמן הערב
והוא השור כי כשנזר חכמתו ית׳ כרת השור והחשך הרשעוני קודם
לכל וזמן הערב לא הכדיל כין השור והחשך ובקר הכדיל ביניהס
ומשו נמנה היום ומשו מתחיל כמעשה שמיס וארן והכה לא מיירו
ב״ם וכ״ה שת כוועשה שמיס וארן ה׳ דהכה לא מיירו שת כמעשה
שמיס וארן הכלס תכל תחל כהריית׳ כשכהרתו מן תתן כריתה דקה
כדכתי׳ לעיל כפ״ח סיו׳ זאת הכריית׳ היתה כערב והשור לא הוסיפ
על השחר הזה עד הבקר ס״ם הרמ״כן ז״ל כענין הערב והבקר
שכליל׳ה עכר השור כיסודות : **מחשבה** כלילה ליכא לתק׳
הכא כדכתי׳ לעיל כפ״ח ס״ם שהרי מחשכתו יתב׳ קדומה כת״ת
דהך מחשבה ליכא חדוש מחשבה לכרוה העולם דהא ודאי קדמה
לכ״ת תכל מחשבה דהכא היא ע״ת לעיין כעת הכריח׳ הכל היותר
נאות ליו ע״ם לעיל כפ״ח ס״כ שהיה מכיט כשורה וכורח העולם
וכלתת׳ כהרקין את תשר ככר עשותו תלתד שכתלך על כל תשר כו׳
ותעפ״י שגם זה יהיו לויית׳ תמיד טכע המעשה תחייב העיון כו
קודם העשותו תעפ״י שידוע מתחלה וגם הוא לסורתת תעלת
הכריחה שכעשית העיון : **רבניה** תני לה מכתני טעמו
מי לתו דניחת כמ״ם הרב כת״ם לעיל כתלפם וכסויה כהכרתו
שכהכרתו כרגע ותודע לטעמת דכיון דתית ליה שכהכרתו כרגע
הוכרך לומר שלא כהכרתו תלה עם דתדומי תתה ר״ל כזמן

סקיעת החמה שתם כהכרתו כהקר ח״כ לחר שכגמרה כריחתן ה״ל
לכרות דכריס לחריס ולא תסכימן דכריס לחריס כהכרתו כיומן כי׳
שעם גמר כריחתן כשלם היום כי לא יתכן שיעת היום לכטל מח״כ
ולא ס״ל שהוטיתו תולדות ביומן תלא כפשטיה דקרת דכ״ת כהכרת
כחתנו ולכן הוכרח גם כן לומר
דמחשבה כין כיום וכין כלילה
דת״ל כי יקי׳ נ״כ ליתם לה כהכרתו
כהקר ולא יכא היום מהקר עד
דתדומי תתה לכטלה אלא שהיום
הוציאו הס׳ כמחשבה שלמעלת׳
עין ודקדק כהכריחתם כל היום
וכל הלילה ותפשר לו : **ערד**
אם מעלת המחשבה כדכרים
המלאכותיים שוה על המעשה
כפועל ואיני מדכר כעין ומעש׳
כחנת׳ ומדו כי היה דרוש לחר
ודעת כ״ם שמחשבת תיוחם כלילי׳
שהיה חשך ולא תור ומעשה כיום
כי הלתו המלאכותי׳ הוא כהוצת׳ הדכר לפועל לכל כמחשבה אם
שלמות לפועל כשלה יוכיחנה לפועל ודעת כ״ם דנ״כ כמחשבה שוה
למעשה שהיתה המעשה והקול כתוכו ולו״ת שעניני׳ היוחסו ליום
ורבכ״י תמה ותחר דודאי שמחשבה תיוחם כין כיום כין כלילי כי
תיוחם ל היום מגד היותו שכה למעשה וייוחם ל הלילה מגד שלא
יכא לפועל לכל המעש׳ יש לויתר שתת שהיוחם לדתדומי תתה ר״ל
לעת הזריחה שגם היא נקר׳ דתדומי תתה כדכתי׳ לעיל כפ׳ הקודת׳
ס״ת והכוונה שהמעשה ולהי יתר כמלכה ודתדומי תתה לאו דוקא
תלא כלומר לעת ערב ולו שכתי לא היה שום תתה כעולם :

וי״ש לומלך כו׳ שתה שכתכתו כ׳ שתות לו כיחד רמז לתה שכרת
הטו כערוב דין ורחמים כדתמ׳ ותיל כי ביידוע כי עם ה׳ תדת
רחמים ותל״ם תדת דין כדלקמן כפ״ג ושם ה׳ יהכי׳ טעתה לקתן
כפר׳ ותחנן תה׳ תל״ם תתה החלות ותתי׳ תל״ם תה יתן לי ובן
כפ״ת שכתתר ה׳ תל״ם יעקוק טעם לפי שניהן ת״ת תלי קוניה תה
תחדרינן לעיל כפ״ח כתיכים דתת׳ כשילוטים קיסר תנוסטים קיסר
וכן כפ׳ הרואה כירוש׳ תתרגינן שו״ה תל״ם ה׳ דכר ו״ל דשיכח
דתתרין לתכת׳ ל תל״ם ה׳ תתרי׳ שכתב כן להתריך כתתרי שכתיו
תעניכת דקרת לתכל ליכת דל״ק תלה ה׳ תל״ם ליכת לתי הכי דתי
תתה לשכתי׳ לכתוב נתי תל ושי״ל דכיון דתקדים ה׳ לתל״ם ליכת
לתי׳ סדרך ספור שכתו הם דתם כן ס״ל לתקדותי תל״ם שתורה על
הסכה לה׳ שהוא ה׳ העשתי כדכתב נכי תל״ם ה׳ דהה הכ״ם
תיכו כ״כו שתזכיר שתו ותחר כך שכתו כדלעיל כפ״ת ות״ת כתחלת
הפ׳ נכי כרחשית ה״ל למכתב ה׳ תל״ם הה ל״ק דתחלת הפ׳ תלה
תולדות השתים תלה שלא נכתב כתחלה כדי שלא יתנשה כהן
הקורת כתורה לו תני קרייתי רחטן כדתי׳ כתכניר וכלתו הכי ל״ל
תשום הה דכתב הרמ״כן ז״ל שכבל הפ׳ ל״ק תלה תל״ם להורות
שהכל נכרת כלי יציעה . ומחדרם תסר הניח כעל העקידה כפ״ג
זה נסתו כתחלה עלה כתחסכה לכרות העולם כמדת הדין ותפה
שתין העולם תתקיים כבך ושתף עתו מדת רחמים דכתיב כרחשית
כרת תל״ם ותחר כך כיום עשות ה׳ תל״ם ס״ם שתחר שתה ברגם
תתחלה לה היה תלה ת״ה לבד לכן כתב רחשונה תל״ם לבד ותפי׳
תימה דס״ל כתכניר ל״ק דתני תיתר דכיון דכתב כרחשית כתחלה
כתב שם שוה שיורה על תחלת התחסכה ותפ על פי שלכל הפירו׳
שיטור׳ הכתוב מלת תל״ם דקה שם הכריתה ועל הכריתה נתמר
לה על שם שקודם הכריתה מ״ת כיון דכתב כריתה הורה על שם
תחסכה ה׳ כתחלת הכריתה והה דתתר לקתן כריתם כי׳ ד׳ שכרתו תת
העולם כדין פלינה תכ׳ תדרשות תלו ול״ק ליה כיום עשות ה׳ תל״ם
דתני תיתר דכת׳ הכי תשום דומכין יתן רחמים על הנדיקי׳ וכדוחם
דת״ה לו׳ שלא יהיו רחמים כלל דכתיב כתיב תל רחום וחנון ת״כ
כדי להזכיר שם תלה על עולתלה ככפ׳ הכתה ולימה לדחוקי ולתי׳
דתתי כתד׳ זה דתוד׳ שגם כרחמים נכרת תכל לה תזכיר שם תלה
הדין שהוא תכוכת התת׳ תהוות דשם כן תתתי תייתי תכרחשית ולא
תכיום עשות ה׳ תל״ם גם נשה כרכת קכרי ישראל דתתר תסר
יגר תתכם כדין כו׳ ותשתר דין נתור תכל קס׳ דתיך יתכן שיעתול
כעולם כת״ד לכד ותפשר דתם׳ כדין היכו שהפקר הוא דין ות״ם
כתן שערב דין ורחמים לעולם הוי רוכח דין עם שים גם כן
רחמים רכי׳ והשתח לה נרייכנה לת״ם לכרחשית ירח תל״ם
דלהכי פתח כתל״ם דפקר׳ הוי דין : **לכדך** שה״ל
כוסות י״ל שה נוהך למשל ופ״ק כיון דתמדות דין ורחמים כ׳

ג"מ אחרונים

הפכים ג"כ שיפדך הרטון בפתיחתן בפוס וש"כ חס רטונו ית' היתה יותר כדין לח ס"ל כמ"ש חלח מרגה לכך חתו כתב ה' וכפרש"י ג"כ להתקיי' שתף כו רחמים כת"ק המדר' כגון וחס רטונו ית' היתה יותר כמ"ר חלח ס"ל חלח מרגה לכך חתו כרחמים וכפרש"י ג"כ להתקיים שתף עמו מ"ה ו"ל עשם היות הברכה אין יתבר מהב' ולחי חו חו חלו המדה ג' יותר מהב' חלחי חו חו חלו ג' ת"מ מחר שחפשר להתנהג כחותה מדה פיה רטונו יתברך להתנהגו כמדה הב' חו היה חפשר כי טוב לעולם להתנהג במדה ג' תמיד חו הוה חפש' ולח בשתוף דין ורחמי' ועוד פירש"י ח' ושכוי בחקו ית' שמלך ג' יהיה ברחמים ומלך ג' כדין עם היותו פשוט כת"ק בשתוף חלח דתרוייהו ג' לכן הוצרך לחכ' שתיהן ולוה הכי' מכל מכושו שעם שתין שפך חת' מכ' המיני' יותר בחכ מ"ת חס ג' להשתתם בהן כמין הברכה הנחות לענין הכושות שהוח השתי' פהם פיתפתמו בהן כזה חו זה לבד ולח בערבוב חמין בקונן שהשופר בלתי ברכה כדחמר ברים כשוי הרם בשם דחפרשי ולח כשם דפוסרי חלח שהשכרח חייב לעשות כן דח"כ ג"ת להשתתם בהן: צונן הן מקרים כרש"י ומשתברין ומתת הדבר שברכוי הקור יקרסו ויפשתברו ולפ"ז הברכה כנתפל כת"ם חטיחה סניחין הוח שחם יהיה נדון ברחמים יפליגו בחטח עד שלח תפח לותן בחרץ והשכרח יביח לחכדם בפתבכד עליה בפעם בענין דור המכול שחפ פתנהגו בהם בפעה"ר קנת דנין לח יחטחו כ"ב ולח תתלח פחתם בחכל לפי הפעם בר' שלח חפם בענין ג' הפבירה לח בפביל מיקרסו מחד ולח יוכלו להפתתם בהם ולפ"ז חין ב"ל בנתפל מפני שיחריב העו' לח לפי שיפליגו בחטחיות לבד וחין ה'רוצה שיחטחו לפניו: אם חני בודק לותו ברחמים לח סהיה עובר על עוב"ב כי זה ג"כ נדיקיים הוח שלח שבעה"ו יבעיב' ברחמים והחוטחי יענשו לפה"ב וחמר זה לח היה חם כי הרו' לח יחוטו לפה"ב ויפליגו בחטח: הרינך כור' לותו בת"ה כן ויהיו שתו"ם חלי"ם כב"ל והדב' יודע בחלוף המדו' והשתו' המלו לג' יקייבו שבוי בו ית' בי' הוח ית' לחחדו' בפוס' נתדתו ג' כי טוב ויש' ה' וחין תד'בכע' והרחמים בחקו ית' כי לו הפעליו' תתקרי' גנוף לחכל הפתות והמדות החלו נחתרים עליו בבחינת פעולותיו כי כשיעשה דין ונקמה שביוצח כזה יפשבו החדם בדרך נקמה יקר' נוקם ויכיוצח בת"ם הרב ח"ו פע"ד ונ"ב חלוף החדות והשתו' התורות עליהם הוח כפי המקבלים שהוח יתן לכל ג' תקו הרחמי ובפי המעשה הוח נחתר שנהג במדה ההיח וב"ב בעל זה יבחינו פי' ד' מהחדות הן מיוחסות לו ית' בנזרו' תרחם ויתודד תרץ שר"ל כי פעולתיו ית' בחדות ומוגבלות בפי המקבלים ורוחם חני הכתובים תדקדקים זה בכחה תקופות תחר בחר' עה בניחה לי ויחר חפי למה ס' יחרה לחפך ובפי הנר' בפר' עלת חהרן לח חלח היה מחוסר לח מעש' נקת' לח שהורה כי חין חבלו יפבר' חהרן לפועל ליבח חהרן לח בבל ח"ם כי יבח לח זולת ובבן בבל חלח יבחת' לפועל ליבח חהרן לח בבל ח"ם כי יבח הקנף חלפני ה' שהקנף חיבו ביוצח מהקנף שלח המכה וה' לל כי עלת הקנף יבח הנגף שלח שהקנף והמכה בניהם דבר ח' דבקי' וה' היה היוצח' ובן עו"ה יחלח בם חהרן חבו וב"ה חתר ברחמים ובתן לך רחמים ולח ה' לל שלח ובתן לך טובה ברחמיו וביוצח כי הרחמים חינן בתני' שלח הן שבת בתי' דבר ח' עד שתטעם זה דקדוק חו"ל תכלן בבל המרחש מזרעו של חברהם • ולפ"ז ח"ם שהרחמים חינן חלח בבחינת החסד הנתן ובניהם דבקים לח בערבו ית' וכל מה שתתנה לחז"ל תענין מדת הדין והרחמים הבל הוח בו"ה שהבל בפי מה שתגזור חכמתו שרחוי למתקבלי' בפעמו וגם זה שתתנה בפנוי הזמנים שתתר שבר"ה הב"ה יושב על בסא דין ובו' ימי תשוב' קם מבסא דין לבסא רחמים עד בי"ם שתין להזכיר תשה בר"ה חלח בשתר הימים גם זה חינו שנוי בחקו ית' ח"ו כי חין לו יחס עם הזמן פיתבר' מתדה למדה בחלוף הימים ולח יוצייר שנוי בחקו חבל בל זה הוח לפי המקבל והענין הוח כי לפי שתדם הש' נדון בר"ה שנו חטח ושח"כ בשבב בתשובה נהג עמו רחמים בבב"ם פיהיה בן תמיד נוהג עמו ביום דינו דין עם בריותיו בת"ם בר"ן ז"ל בר"ה • ובבל מבלה עמוקו' בתפ שהבוב' בוה שהדם ושנו' בבר"ו מהפבים שם החמ' והנור' והשעב' שהם התחלותיו ושתמ' על החת' שהו' בבוסו' הדקי' והוח רמז ליסודו' הפפוטי' שתינן מוסני' בחום שלח בשבל לרוב דקות והחמין והנונן הם חיבות החום והקור הפועלי' בהרבב' ולפי פשניי' ז' החמוז שתמ' בערב חתין בנונן ובתו שהחד שהו' פול' קטן יש בו הפבים בן העו' בבללו בענין שבתי ותתרי' שהם הפבים

ג"ת הפשוקים ובחתר בחלוק

לנגה וכדק ותלבד זה העליונים הפביים לתחתונים שלו נבחיים ושן נפשרי' ות"ם חס חבבת חותו ברחמים ירל' שת"ח לברוח בלו שבלי שהוח החלק שחנן"ם ברחמים לנבדלים מבלתי חמר מבל מוגו שהוח החיוב והדבור וכן בהבך ותלבד זה ידוע שתין קיום העולם בלי התערבות שבחות הבלות

תלבב ח"ת בבוד וח"ת שבר תלנ"ו קד

מלמעלה מבד ברחמים ותלבד הדין שבתו שבח נדק מטיב להעו' ותלבד בח"ם בהבב' ותתרי' שתין קיום העו' שלח בהפבים ולפ"ז יהיה ענין מבל הבושות לבת שבל שבתו שהעיית החב' ביהודוחין תתפבי' בן שתר הענינים • תבל ב' דרך דרש ולי חפש לו: ערך שהבול בבתן של בללו שבול שתר הוח מתחלק בחלקין שהעליונים קיימים בחים ותהנין בחשב עליון ותחתון שם ביניהם תתיד ותתים ובפהרים חשר בתחלת הדעת יקר שנוי זה למה ולמה לח יהיו בלם בענין ח' ר"ל היום ובפהרים חו בלם ננחיים ובערב העולם החמלעי ותחתון כי שניהם בעלי חשר חשר שתלוב זו בדחוק לעיל בפ"ב ס"ב מחבם תשו שפך זו מחם שלח יעלם וזה שלמה שהחדם בחירוי כי זהו שחמוען ביניהם חוייב היותו עו"ה בח"ם עם ולח יהיה עומד על תבלית חלו היום קיים בשנם השתים ושל"ל חלו היום שבל בבדל שלח יתחר בחירה ורנון על הרע וסבת בלתי היות בלם בתחר הפבלי' מב' כי מניחות' חשר והבחות לפעולת הש"י מבד הפלמות הרחוי לחן היותן בחיות וגם זה בל החדם בחרי הפליתו חת עבמו וגם ח' הויית החדם והעו' הפפל והתמדתו בזולת העולמות העליוני' כי ההויס והפפלי' לח היה חפשר בחירת בדר המבך הוייתן בזולתן להחניח זה חזה ולבחור חיבו בפיפסד הקודם וקרח חניחות העליונ' חדת רחמים כי הוחן לכם שפש שבש רבון וקרח חניחות התתונים חדת הדין כי הם כדונים בחפפט לטוב ולמוטב חעת לעש ותחר שתם יברח בלו בחדת רחמים יהיו חטחיהם רבים כי חלו נתן בנחיות גם לבעלי הבחירה לח יחוסו לקיים רטונו ית' בחו שהוח עבשו בירחו ממנו חפני הבעש ותם יברח בלו בת"ה לח יובל העולם להתקיים שיפפדו מבלתי היות להם טבע קיים שחוד סדודם ולבן ערב ב' החניחות וברח העולם חב': חיני החניחות:

ארץ ותמיס בו בלו' שתם שהקדי' בתן לחמי' הוח לבהודם שפשתה לביוצו תחלה שפ"ב נתן להם ב' שבר שלח תמוט ותח דלח בב"ם דחמר החרץ בברח' תחלה דת"ב הח חלרך נרי' לחקדומי הבח חרץ לחשמוני' הח ומפתש דפ"ל בב"ם ומפשר בראשב' בחי חיני חתי לפפי' לדידיה ס"ל דלח ס"ל לחקדומי חרץ לשמים דביון דחקדים בריפת שמים לח ס"ל לשטות סדר וח בפוס מקום וכדחמר ר"ח חתם חס בדעת חבת לחת פעתים בו' ולבן"ט משום בבוד ותפ' דרש"י גופיה מתרץ לטעמים הבי ות"ת לימת דחקדים לחרץ מט דחמר בפ' חד"ת טט' דחשיב קרח חרץ תחלה משל למלך שחמר לעבדיו הפשימו לפתחי בו' ושברגיהו לשיל בפ"ח סב"ח י"ל דפ"ל דחין להחשיב טובה לחרץ בפשיל זה שיהוח חמר וחייבים לבח חיד בנוזרתו יותר חברם שחפשר לבל חדם שיחשיב לה טובה פעשתה לביוצו בת"ם בפתוב בח"ם ו' • בישל לללנין בורך המשל בר' שהוח בדחות דחים לחת חר"ל שחת פיפד חרץ על חבוניה בו' הוח בפשיל שעשה לביוצו דחש' לדפשיל זה היה ולח לפשה חחרת ולוה חבח מביח דחיין דרך בתי' הפרוקופי הקיי' שלח יהו חלח לנוי שהמלין החלך תחלה כי זה שהוח תחלה בבוד החלך יגמול לו טוב קיים וכבוי בבל בפתר עבודות החלך לין דרך לחת שבר בתבתי שלח יהו ולבבי כיון דחשבחן היפד חרץ בל תמוט ר' שהו' שהחלי בתחלה חו שהוח בתיב טע' לחה היה הפרוקופי נבחי כי לפי העבודה היה די הפרוקופי לשעתו דחין בחן חשם גדול פיבתן עליו שבר גדול בוה לז' דמ"ת בין בוה בתחלת החלחבה הבבין הוה חשוב חחר שהו' חבו' בחתלי' הת"ל שהחקדי' לח יוסב ולבן יתרב' שברו בחו שבן דרבב' ובביוצ' בוה ולפ"ז ח"ם בטפי דחוקי קדיחת' חרץ לשמים חשום הח ולח חשום הב"ל דחשום הח שבבה גדול יותר דשדיפת • עשרה בניחני תחלה פרש"י בשם"ל תוחה דשם חיך ותוכח שחרץ דשם ולח שבבתי דבריו דקודם לדשחים היה הרקיע והקוות חתי' ותפי' תיחה דשל הוחלת התולדות קחת' שבתחל' הוביחם החרץ תולדתיה דהיינו חילנות ודשחים ביום ג' ותח"כ הוביחו בשחים תולדותיה דהיינו חיתה ולבבה בד' לין טעם שיקבב שברו לחרץ ע"י בן רבה ה' ולהו בוה על המחורות בג' היו קודמים ושם רבה על ת"ם לעיל בפ"ה ס"ט לר"ש שהוסיפה על הבחי

פרשה יג

ו וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ הכא את אמר וכל שיח השדה ולהלן את אמר ויצמח ה' מן האדמה א"ר חנינא להלן לגן ערן וכאן לישובו של עולם תני דבי חייא אלו ואלו לא צמחו עד שירדו עליהם נשמים:

ב וכל שיח השדה כל האילנות כאו משיחים עם אלו כל האילנות כאלו משיחים עם הבריות כל האילנות להנאת של בריו נבראו מעשׂ' כאן שבצר את כרמו ולן בתוכו ובאת הרוח ופגעתו וכל שיחתן של בריות אינה אלא על עברת ארעא לא עברת וכל הפלתן של בריות אינה אלא על ארץ ישראל אינן אלא על בית המקדש מרי יתבני בירת מקרשא מרי יתבני ב"ה:

ג ולהלן יסד מרן כי שכשכר זה יסד כתכות שתשיה קטוע כטבעה ולא תתוש להתעטע כחמי שהם כעלי תנושה תמידי ותשבי' שלא יהיגם לתות ויחיל כתנושתיהם ענין מרן עדיף מתין לה תנושה כשום נד וירמה שכתוכה כזה הל היות מרן כתחנע העולם כמו שנתב"כ חם' קשתי והעולם לפי שכל חלקיה יתנושעו מכל נקודת קרוב הנלגל הל מרן הל ויות נכנת חה מכל נדדיה וכאחר היה זה כן הנה כלם יתאחרו הל נקודה ס' היה מרכו מרן והעולם ויר' שכשכיל היותה כתכונה הזאת ס"ה לה שתתוט ותתנושע מתקומה כשום נד וכן כתב הרמ"כ בפי' פסוק זה ז"ל וט' יסד כי הוא מוקן כחמי החמים ותכונה כפי תולדתה ככח השם על כן לא תתוט כי אין לה תנושה כי היא כלה קטנה כנגד החמים כנקודה כעגולה ע"כ • ולפי שכשכת היות כתחנע מרן כתוכי החוקרים שהפלטון חשב כי להדמותה ל המקיף שתחה כתחנע לפי שלא היה לה מקום לרדת יותר מרידתה הל הכל הכאחרי חוייב שתשאר כתחנע • וכן דקלים חשב שהוא לחוק התנוע"ו החמי' יכאחוה מכל נד ויכליכוה כתקום היותר שפל וקתדריום חשב הפך זה והוא שהשתי' יהכאוה וימשכוה מכל הנדדים ולזה תהיה כתחנע ולחרם' חשב כי זה לפי גודלה ותכבה כי הכבד כתה שהוא ככד הוא מתנושע הל כתחנע כאשר היה חוץ מתנו ויכוח כו כאשר הניעהו וזה כטבע שה'לב תהיה תנושתה ללא תכלית ולזה יהיה לה שלמות ויהו הדעת הייתר נר' לחוקרים • לכ"ח כאן שהענין הוא כרגון הל' יש לה שלא תשר גזר שתהיה היא המרכז כדי שלא תתוש ותתנושע תכה ולכה וזה כשכרה שקלסתו וע"ד יתכן שרמו כזה לדעת תרס' וזה שהקלוס שתניע לו"ת' מכל הענינים הוא שתחדת הטבע ככל דבר וסדרו כי מזה יודע לכל מעלת הפועל ית'וכ"מ לעיל ולזה כחלין שהענין כזה הוא מפני הקלוס העולה מהחיים שתחתונים וכם כתכלות שתחתונות שהוא שתשך טבעו וכוחו ולזה היתה כתחנע ולא תתוש כי זה טבעה:

ועדר' ז"ל שרצה היות פירוש יסד מרן על מכונים היותה מיוסדת על העמודים אשר הם על החיים כדאי' כפ' אין דורשין אשר זה השך הטבע כי לפי הטבע היה רצוי שהחיים יכסו על החרן שהקל יעלה על הכבד אלא מזה מדרך ההנשתה להנשיג מכל ותלוחה כי אחלה כן לא היה ישפר לחניחות הנחיים וכ"ח וכת"ש לעיל כפ"ם ס"ו ו"ש שכשכיל היות החיים שתחתונים מחליכים לה כה וזה רמז לנחלות השעלות שעקרן השדה כי הם קודמים כקלוסו ית' קדימת מעלה כי העכודה שהיונית לפ"ת יותר חכוכה מהעליונים והם היותר חסונים לדעת התורניים כמ"ש לעיל פ"ח ולזה נתן פרוקופי לחרן שלא תתוש מתקומה מעל החיים שלא כטבעה כדי שיהיה מניחות לחדם שתקלם שתקל"ה:

בל תתוש עולם ועד כבר ידעת מה שנתלקו קנת מחכמינו שתחרונים כנחיות העולם שיש שהחיינו הפסדו כפסד שכתובים כי שחיים כעשן נתלחו וכי כאחר שהחיים שחדם וכן דעת הרב כח"כ פכ"ח וכ"ט שהוא נגחי • והרב ן' חסדאי כח"ד ר"ח שחור ה'כתב שהעולם נגחי כמין ר"ל שיפסד שכל לא ל' דבר אלא שיפסד של עולם אחר ילך זה שתנו שהלך השלמות והנה לפי דעת הרב

להוציא ממנו כמה סלעים שכשהארץ מוציאה פירותיה כולו
היא מסיחה עם הבריות שתחזרת להם מה שהוציאו כה ולפ"ז ת"ש
ת"ש מיכאל ליה נם לית ידעתי תיך יפרם כל החילנו כאן מסיחים
זה עם זה * ולריר מסיחתן היא
כשיבא הרוח לשאר החילנו
שתתנופעים ומשמיעים קול כאן
מסיחים זה עם זה ועם העומד
ובדומה לקטן בפ"ח אתו לחילני
תאכל למה לית קולכם הולך כו'
ת"ש שתמר כן על מה שירמוז
בכעבוע זה אל כל זה כעניין שיחת
דקליס שפי' בתעו' יוס שתין כו
כשיבא רוח במקום שבאי אדם
בקיתים פורסים סדרין בדקלי'
ואין מתנועע ומומדים כין שני
דקליס הקרובים זה לזה ורואים
איך יכופו חבריותיהם זה אל זה
ים כן סימני שמכירים כהן
בקיתים כמה דכרים וכמ"ש
בערוך בע' סח וכשופר טוב מ"ו ק"ד לית על ג' דכרים אנו עומדים
ואינו יודע מה התוקע יתר כתרן וכשמע ממקום אחר וקולו של
סוס כשהוא רן ומרתיח ומכין עפרו' יתנו קול אחד לא מכחתי ט'
ות"ש וכל החילנו להנחתן כו' כי לא מכחתי שיח אל הנחה אם לא
שמחת' שר' להנחתן על כל הכריות שתפי' הרוחו' והשדים נהנים
כהם שמוכני ביניהם וכעובדת דכשתוך: **ובאת** הרוח ופגעתו
פי' הרוח שהיה יושב בתוכו וכעין הרוח שהיה על המעין דתמר
לקתן בספ' ויקרא פ"כד והוא כח מתיבי השדים ויר' דדרים כל שית
השדים מלמטן שד לרמז בעלמ' מדתנטריך לו' שדים דשוה שני דלכתן'
כל שית ומהתי טעמא נתי דרשי' כל שיחתן של בריות תיכה לא על
הארץ כו' כלו' כל השיחות הן בעסקי השדים כי ממנו תולדו' חיים:
וכל תפלתן של ישראל כו' דא"ר יקרי שדים כדתמ' בפסחים פר'
האשה יצחק קרתו שדים שנא' ויצא יצחק לשוח בשדים ודרים נתי
להך דרשה דתי ש"מ וכל שיחתן כו' לכך וכל שיח הארץ מיכאי ליה
מזכיר שם תלת פי' כתו' כיוס עשות ה' ש"ש ומשם ואילך דעד
השתא ל"ק לא ש"ש שעדין לא נגמר העולם תכל עתה
שהיה הפו' תלת הזכיר שם תלת והת פלינה תלעיל בסוף הפר'
הקודמת דקתי תפני מד"ה ומדת רחמים ויר דכתיב קתפלני דכריתי
לעיל ס"ל דר תחית הפ"ש תולדות השמים כתדרש תכניר כדכתי'
לעיל ולהכי ת"ש שהוא טעמא ולא היי טעמא והכא ס"ל כפשטיה
דקרא דתחלת הפ"כ שהוא טעמא ולא היי קרא דשה תולד לתגמר מעשי השמי
קתי ולהכי ת"ש היי טעמא ולא שהוא לעיל ומה שנכתב זה תקרא
דכי לא המטיר ולא תכיים עשות היכו תשום תוספתי' דר' חלפתי
שתזכיר שם תלת ג"כ בירידת גשמים דהיכו בהתי קרא דשה הוי
חדושא טפי דתפי' תשום גשמים לתוד רחמי להזכיר שם תלת:
מזכיר שם תלת על עולם תלת שעד שלא נכלם העולם לא
יהות להזכיר עליו שם תלת כיון דהזה חסר תכל אחר שהוא על
תלואו הזכיר שם תלת כי שתו ית' שתעל' כשלמו כריאתו ותע"ג דכל
תותיות לכך נברא כ"העולמו כדתמ' כפ' הקודמ' מ"מ יזכיר שם תלת
עליו שהוא נברא שתכלית השלמות: **ועדך** י"ל כי לפי שהשם
מורה על המהו' והעשם וכל הפעולו' תמנם ידיעתכו כשתותיו ית'
לינם תכך הוריתם על מהותו שתותו כמנם השפע תלת תכך
פעולותיו שתוה כלך תנו תכיריס תותו ולכן תזכיר שם תלת כעולם
תלת כי לפי שלמו' פעולותיו נכיר גדולת שתו ומשם נחו על הפעולו'
ולכ"ר' חלפתי שכתחיל ו' נ' יתות וכרותו כגשמי' לכלם תשר כים
הרבה תפלותיו ית' כמ"ש כשמו וכמ"ש לעני כפ"ד שתינן שתערבו'
ת"ל לפי שהשם כן ד' מורה על היות שהוה ההויות לכן זמן שלא
נשלמו ההויות לא נזכ' שלא שם ש"ש ועתה שנשלמו מזכיר עמו שם
שהוה ור"ח הוסיף שנ"כ יתמר בירידת גשמים שהיא הויה נכבדת
ת"ל שם תלת ר"ל שלא פ"ד נכסף תלת והכוכה כי שם כן ד'
שהוא מדת הרחמים הוא השלם והמדה הרעויה וזולתה אי
אפשר כלעיל ולכן הזכיר שם זה על עולם תלת כי כן יתות של
היות העול' תלת ועומד כעמדו שיתנהג כו כשם זה כי תם יכא
כמשפט גמור ת"ת להתקיי' ויפסד העולם ור"ח הוסיף שתף
בגשמים רמוי שיתנהג כתד"ר שתם לא יפתח ידו תלת כשיזכו
יפסד העולם וכמ"ש כפרס' הסמוכה ירידת גשמים לגדיקים
ולרשעים * ת"ל ה"כ שהשגחתו ית' מקפת כל העולם כתלותו

ע"ד תלת כל התרץ כמודו ולכן הזכיר שם תלת לומ' שהשגחתו שליתם
ומיכא ע"י תמכעיי'ור"ח חלפתי סוסיף כגשמים ג"כ הוא כן להוציא
תלב החומבים שתין השגחה אלא ככוללים לא כיחידים לז"ת שתפי'
בגשמים שהם פרטי ת' תהויות שכעולם תהיה השגחתו תו להוציא
תלב החומבי' שתין תכוח להשגח'
בדכרים הטכעיים והוא שקר
שהשגחה דקקה ככל ולז"ת שהרי
הגשמי' שמעינן בפי' דעת הטכעיי'
ענין טכעי שהוא תעליית החידי'
ולפי שתמת הן דרך נם כהשגחת
ה'כמ"ש כפ' הסמוכה כ"ה:

כך הוא מזכיר שם תלת כי"ג תפני שפשל' ככל תעשה
כראשית כדתמר ר"ח כפתוך:

כך הוא מזכיר שם תלת כי"ג
קשה שהרי ככל הפ"ג כתן
שם תלת כיצירת תדם ויצירת
החיה וכתן חוה ותם תפני ככל העול'
זה כתוב תחר ויכלו שכבר העול'
תלת נכתב כתן שם תלת תם
מעלת ירידת גשמים ולקמן בפרט"ו לתמתיק' להו דת"ש שם תלת על
נטיעת הגן ומתמ' י"ל דגבי יציריס ל"ק שהו' פועל שלם ור"ח לזכזי'
כה שם שלם תכל כעניין י"ג ונטיעת הגן שתינן כריתה תלת דכר
הכוהג תתיד הוזכרו לתת טעם: **ג'** דכריס שקולים ליכח לתי'
שתמ' כן על תם שנו שם תלת שם שלשתן כפ' זה תח' ויום עשו כו' כי
לא המטיר כו' וייכר ה' ש"ש כו' ודרך תיכותן קתני להו שכר תשוב
נתנה' תתרץ ותח"כ תתד' ותח"כ המטיר שהרי לא נזכר שם תלת על
תתרץ לכדה ועוד דכנן ובכיה נתי נזכר שם תלת וליכא לתי' כתי
שרמז ש היות תתדם עשוי תהתרץ והמטיר כדלקמן ריש פי"ד דת"כ
תין כתן ג' דכרי' שלא תרץ ומטיר והתדם תורכב תשניהם ות"כ תיכם
שקולים דתדם עדיף דתית כיה תרתי * תלת כר' שהוא נתינת טעם
לתה תלת ירדו גשמים עד שיכא תדם דק' דתיה טורף לתדם לעכוב
התדמה שכל הכריות היו ע"י ית' והיה רתוי שירדו הגשמי' ויצתחו
נתוה ותדם תין עושה כן שהו לפי שנ' תלת שקולי' ולהורו' זה לא ירד
המטיר עד כה תדם כי תם תין תדם תין מטיר שתיכה יורדת תלת
כתפלתו כדתמתם כפרקין ורש"י כפי' החומש כתן טעם תחר:
ועדך י"ל ברמוז לנ' שתלות הויה החמר והטורה והעדר
ותעם י' שהעדר סכה תקרית תחר שכלשתן הכריחות להויה תמ'
שקולי' שלשתן ותרץ רמז לחמר ומטר רמז להעדר שהוא תפסיק
התורככים כתו שהמטר ממחה ומפסיק הדברי' כפניהם והמגלי
והתדם רמז לטורה שהיא השלית' שכטורת השפלות ותחמר שתם תין
חמר תין העדר שיהיה כרוך ותם תין העדר תין ג"כ חמר כי החמר
כתתו תמר ההעדר דכך כו ותם תין שהיכם תין הלוות הטורה:
וישלשתן תנ' תותיות כלו' יש שתך ותורתה תל שקולם תלך
תותיותיהם שלשתן' סויס כתניכן גם תפ' שהיות תותיותיהם' תשולשו'
יורה היות כ"ת כריך לכ' תכריהן כתלו שלשתם תחיים ולא יתפרדו
לתין חפך כת' כזולת תכריהו ת"כ לפי שתניכן תשלשה תכן תחיים
כדכתי' לעיל כפ"כ ס"ד תכה כיון דשלשתן תשולשים יורה קיומם
סויס כתעלה כת': **לילכדך** שתם תין תרץ כלומר שתה שהן
שקולים הוא שתין תכיחות לזה כלתי זה ושלשתן נרכיון זה לזה ויש
ללמוד תכאן תנ' הסכות תחר לכל תעשה קודם הנעת הספה
התכליתית שהן החתרית והעורייתית וספועלת זו כזו עם שהתכלית
ודאי עקר * כי תרץ היא החתר והמטר תקנה לתרץ טורת הטויס
והנחיתה ות"ש כפ"ק דתענית תטרת כעלה דתרעא כדכתיב
והולידה והצמיחה כי הזכר רמז לטורם ככל תקום והתדם הוא
הפועל והעובד כה:

ואם תין שכיתם תין תדם וה"ה דתם תין תדם תין שכיתם ולא
טורך להתריך שהוא תוכן תהענין ותפשר דלפשיטותם
טפי תמטה דתם יש תקום להגדיל כיניהם הוא תדם שהוא
עקר גדול ופשיטא שתם תין תדם תין שכיתם:

קשה היה נכור' גשמים תשום דתתר לעיל שנז' עליה ג"כ שם
תלת לתחיכות מייתי שכח גדולתה מה היא:

קשה היה ג"כ לכתור' תשת"דם גדול וחשוב הוא יום הגשמי'
ככל הכריה' וטעמא לפי שקיום הדבר שקול כהתנתתו
וכיון דש' הגשמי' שעל' תתקייים ונזולתן היה כפסד שקול כבריאה
ותתר על' קשה שהדבר יקר הערך דרכו להמל' כקומי תכל תין זה
תקוור דהיכו דקתתר שקול כתחית התתים ועוד דת"ת כוח

פי"ת

שיתמר גדול והכתוב אמר ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים ואומר ויגדל העבד ויהי לו צאן ובקר הרי שלשה גדלו ואין כאן אלא אחד אלא שכל אחד ואחד נתגדל לפי מה שהיה צריך לו:

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים. רבי סימון אמר אפי' מבנסת את הגליות שנאמר °שבת שבות יעקב ר' יוחנן בר מריה אמר שהוא מאסף את העברה שנאמר °אספת כל עברתך ר' תנחום בר חנילאי אמר אף מכפרת על החטאים שנאמר °נשאת עון עמך ר' חייא בר אבא אמר ושקולה כנגד תחית המתים ר' אבא ור' חייא בש"ר אבא אמרו אף חכמי קבעו אותה בתחית המתי בוו יר ובוו יר °פותח את ידיך ובוו יר שנאמר °היתה עליי יד נו ובוו יר °פותח את ידיך: בוו פתיחה °ישפתח ה' לך ובוו פתיחה °הנה אני פותח את קבריותיכ' נו: ר' זורן בש"ר עזיר בר אבינא אמר בוו שירה ובוו שירה: בוו שירה °ירונו וישבו סלע ובוו שירה °יתרועעו אף ישירו: ר' חייא בר אבא אמר וגדולה מתחיית המתים שתחיית המתי לאדם ווו לאדם ולהמית תחיית המתים לישראל ווו לישראל ולאומות העולם: איש א"ש כ"א את ר' יושע בן קרחא א"ל אתם יש לכם מועדות ואנו יש לנו מועדו בשעה שאתם שמחים אין אנו שמחים ובשעה שאנו שמחי' אין אתם שמחי' ואיכתי אני ואתם שמחים בירידת נשמים מאי טעמיה °לבשו כרים הצאן ועמקי יעטפו בר יהרועעו אף ישירו מה כ"ת כהנים לוייים ישראלים אין כתי' כאן אלא הריעו לה' כל הארץ אריבל בשעת שחמשר יורד בהמה מבקשת תבקיר מאי טעמיה לבשו כרים הצאן לבשו דבריא ענא לשון נקי:

ואדם

דכתיב עושה גדולות כו' עד ק' שאחר שרבה בשנת המקוס שלין חקר לדין פרט דבר ה' לבד מזה העיט בשכחתו אלא דס"ק עושה גדולות הוא בלי חקר בענין המטר וליף דעושה גדולות הינו מעשה כרמיות מדכתיב כורה קנות קטנות הארץ לין חקר והכי איתא בברייתא הנ"ל ור' חייא נקט קרא לחריבת דתע"ב דע"כ קרא מכי מדרים עושה גדולות בכתיבת מטר לא תתחיי רחייתו דנכי דמטר לית בית גדולות לאין חקר אבל אחת דכת"כ היכא טפי ונ"ם דחקר לא אתעסיק ליה: עושה ארץ בכחו כו' דא"כ מה טורך להזכיר הנביא סס מעשה ארץ ושמים ולר' לא דס"ק בתתו החון מים ס"ל כעושה ארץ ושמים ולר' לחת לא ארית דלילתא מסר דכתי למיתר החון מים בשמים וכתיב לה ושוד דהיכא למידחי דהכא לחו בשמים מיירי בת"ם בסמוך:

ואין לקול לא בעינן בשמים אבל מהחון מים לא ארית דהפשר דס"ק שם נותן החון מים בשמי' כי כהמו' יחיים יחמיין לא מים מחם ס"ג דכתי' העליוני מיירי ות"ם ויעלה בשחים ס"ם מילתא כחכמי בפשה היא:

שנאמר תהום א תהום כו' דהיכו קול הבשמים כדלעיל בפ"ו שחיא מרבה בקרבנות ק"ת"ו טעם יהיו הבשמים מרבים מעשה מדם וחלב הק' כה יתן בשמים למה ירבו בקרבנות וכן מת"ו טעם מבנסת הגליות ומכפרו' העונות ותוספת העבר' מיהו בפ"ק דתענית ס"ר תנחום בר חנילאי אין הבשמים יורדי' אלא ס"ב בחילו שוטיהם של ישרא' והכא ס"ב ל"ק שהבשמים מכפרי אלא שהן מות על הכפרים שאלמלא שנחחל מקודם לא ירדו להם בשמים וס"ב ל"ג ים לפ' כאן אלא לדעת דהכא חשחא בשם שבת הרבו וכבי מעכבן כירוס דכתוב הכא חתן בשיח גדולה מכפרת ולפי' בעל העקידה אינן הן המכפרים אלא אות וכדפי' הכא יש הוכחה לזה ד"ת כר חנילאי גופיה הוא דקחמ' הכא חף מכפרת כו' ופשיט' שכל דבריו כונה ס' ס"ב ל"ל לפי שבני הבשמים החבשים מבטערי כדחמ' בפ"ק דתענית קם יומא דמטרא כיומא דדינא לזה מרבה ומכפר ומקריב הגחולה שהוא כיסורין ושפלתן בשחיעת שכל רש"י ז"ל כתב שם בבי גדול יום הבשמי' שחפי' יפוצה פרח וכבה כו מליבי זכות נכנסים לפניו כיום הבשמים שנוכר ליום ע"ב מחוך שבת רצון הוא ולפ"ז ים לפ' על זה הדרך כל חלו שאמר כאן שלשות עת רצון יליבו מליבי זכות על כל הכרים אלו ותפלת החבשים חעבר אלא דמ"ת אין הלשון מחיבב דמדקחמ' שהוא מרבה מחמת שבחיהו יום בשמים מרבה לפי שחחפלה מחקבלת בו גם ק"ק דבפר' אין עומדין גרסינן רבה לפי גזר תעניתא כיומא דעיכת חשום שנאמר שבות בענן לך וכתב הרמ"בם בשם ר' הלוי שבחבתו' שהו שיחין דש לענין ות"כ מדרבה יום הבשמים רחוק מהיות התפלה נעתרת בו ויש לחלק דהתם בענן לחוד בלא בשמים:

שנאמר ריבית ה' מרנך חע"ב דפסחי דקרא לא מיירי אלא בסיבוב ה' מרנו ויושיענה המחויבים יש שחך לדרוש שפי' שנעתר ה' לחרן בבשמים מדכתב בסוף המזמור גם ה' יתן הטוב וחרנו תתן יבולה והתם נמי כתיב וכדך מבמים בשקף דהיכו בשמים כדחמ' בפ"ק דתענית: ולהלן הוא לומר יעלו כו' קרא הכי כתיב יעלו על רצון וזבחי ולפי שפי' הכתו' כסדום כחלו כתב יעלו על מזבחי לרצון נקט ליה הכא כחמי ליבא ותע"ב דכתו' חשבחן לשון רצוי בקרבנות טוכא ניח' ליה לאחויי מהכא דכיון כל הקרבנו כדכתב כל נתן קדר ומחרבי עדיף למיירי בעיקר שהוא רצון נחור:

מבנסת הגליות הקן מחחר: ולר' יוחנן ור' יוסי בר' חנינא אמרי מילי קלחר כריפא קלחר שהחרן בחרבי בשמים ותח"כ שאב שבות יעקב ולחו הא בהא תליא הכל ר' סיחן דריש סחוכים ות"ח לח קלחר אף הר' יוחנן ור' תנחום דלח דריש סחוכים חלח בחד קרא הכל ת"ח ח"כ ס"ל דחילת כחבי נפשה היא ותפסר טעמו של ר"ש לחו מסחיכות הוא חלא חשום דבפשטיה קרא דכיון דכתיב רבית

ה' לרלך מלי קלמר בתריס שוכנו שהי יעבנו והמפרשים נדחקו כו
ולזה דחק ר"ם ולמר דרלית ה' לרלך לאו יסופה ממש קלמר מלה
בנפמים מיירי דהסתם ודלי מ"ם שבת שבות יעקב לאו שבת ממש
שכמה נפמים יהדו מלה שבו מלה פירוש מקרב שכותם ות"כ ספיר
קלת בתריס שוכנו שהי יעבנו שיגמור יפופת: שה"א אספת
את העברה פעיט דרבי יוחנן מוסיף על ד"ת דהה בפלת עון עמך
כתי' מקלי אספת כו וכיון דדרים אספת סמוך לרלית מכ"ם בפלת
מכל ר"ת לה ס"ל דר' מלה דוקל בפלת עון עמך דסמיך לקרלת
דרלית ולה אספת דלה דריש קרא לפני דומה למ"ם כפ' כמה
מלילקין במיתת הבנים פליני כה ר' חייה בר חבה ור' יוסי חד למר
בעון מזוזה וחד למר בעון בטול תורה למ"ד בעון מזוזה מקר' בדרם
לפניו ולה לפני פניו ר"ל לתעון יהבו יתיכם בדרם לפניו דקלי מקרלת
דלקמים ומפתני במזוזה ולה לפני פניו ולמ"ד לותם את בניכם
ולמ"ד בעון בטול תור"מק' בדר' לפניו ולפני פניו ומה שהקדי המלת'
דברי ר' חפס' משום דחשיב מר"ת ובשיתת העון בלי מסיפת עברה
הוה כשיפקד מעט מעט וכדלית בכהן בתרגלי שלמר סלחתי כדברך
ועכ"ז שמר עברתו וכלם כמדבר: שה"א אוסף פסיט' דלטפויי
קלתי ומין קפידת הלה קלמר לף מלינך: שה"א אוסף
וכלל כנום גליות לה תתייבב מסיפת העברה וכפרת החטת דמה
לה מכנסת מיד קלמר הלה סמקרבת כדפי' ות"כ אפסר שבתלה
יפרע מחטלתיהם: אף מכפרת ע"ם כלו' מפי על הודות
וכדלייתי מבשת עונמך מכל לר' לה מהכי לה מסוגג בקרבנות

ת"כ ר"ל דלר' חע"ג דמרלה קבת מינו מכפר לנמרי:

וישכולה כנגד ת"ה שהתבוהה גדילה כה וע"י כני חדם חייס
וכן פרע"י והכי ליתה בהדיה בירושלמי פ' מין עומדין חך ק"ק לומה
יפיו חייס הלו שהם חיי שעה שקולים כת"ה שהם חייס נפלמים
ובירושלמי דפ"ק דתעניות תמה ר' יוסי לימר שהיה כת"ה שהרי
ת"ה חדם רולה בו בכל עת שיהיה מה שלין כן בנפמים שלין חדם
רולה בהן בכל העתי וי"ל דר' חייה סבר דכיון דמגד לחר ירידת
גפמים גדולה מת"ה שהיה ליפרל ולה"ה שקולים הם כחחת ור"ח
בר חבה לומר לפולם גדולה מת"ה שהיה שלינה: אף חכמים
קבעו לותה בת"ה בר' דלה יהיב טפמת לומה קבעוה כת"ה טפי
מפחר ברכות דת"ה ל"ל מפני שהקולה דחפי' תיומה שהיה שקולה
מחם כת"ה שפי' דיותר דחוי לקבעה בת"ה מבפחר דוכתי כיון דקוי
חיות לפולם לה לעקר הזכרת יהיב טפמת דכיון דחת"ה בשבי לו'
שחלה בברכת הבנים לה היה צורך לחקן הזכרתה בכלל לה משום
דשקולה כת"ה רחוי להזכירה עמה וכפי משמע חלמון הגמר' בפ'
לין עומדין דנרסי מזכירין בגורת נפמים מ"ט מ"ר יוסף מתוך
שקולה כת"ה לפיכך קבעוה בת"ה לה קחמר בגורת נפמים בת"ה
מ"ט כדקחת' כתר שבי ושחלה בברכת הבנים מ"ט הבדלה בחונן
הדעת ת"ט ות"ת ולימה דמשום דחתר חתה נבור חקנו בה נבור'
נפמי' הה ל"ק דחין תבלי הברכה להזכיר נבורותיו ית' כי זה נוכר
בברכ' דחלוזה כתו' קוב"ה בכל לות תבלית להזכיר ת"ה ומשום דבי'
בם גדול ותגבה חקנו בה נבורת נפמי' בתפלה הברכה כתתה נבור
ועוד דחי להזכיר נבורות ה' חתה מלי מיריה דנקט נבורה זו טפי
מכמה נבורות וגדולות שה"ע ומיהו מפשר לות' דמשום דשקולה
כמעשה כרחשי קבעי למה קבעיה בת"ה ולה בחלות נבי קוב"ה הבל
ומשני דכיון דשקולה נמי כת"ה עדיפה טפי להזכירה בת"ה שדומה
לה בחוחם ולפ"ז לה ק"ק לר' ה' דחמר שקולה כת"ה למה לה חקבוה
בחלות דר"ה נמי מוזה דשקולה כת"ה: בון יד וכזו יד כו' מנ"ם
יפלי דחיו נפמים שקול כת"ה ומשום דילפוה דנ"ם כדרשו מילתה
קליפתה מייתי נמי פתיח פתיחה ור"ת מייתי נמי סירה סירה ויתכן
שביד ופתיחה יכוין היותן שוות בע"ת והוה היות מפתח שתיכן ביד
הב"ה ולה ביד שליח כדחת' לקמן פע"ב: ועדך י"ל שרמז בחות'
יד ופתיחה למ"ם לעיל שהנפמים חיכונעין מקרי ולה טבעי וכנגד
הה' חמר כזו יד שטבע המקרים הוה כלפי היות לו בתחלה וסכה
ממנו כמשך מכל כהן יש יד עשתו והכינו וכנגד הב' חמר כזו
פתיח' כו' לפי שהם יורה על כלפי היותה טבעית חורת הלחלוח
לחרי היוכה כנו' ל"ל ת"ת פתיחה שבכל פעם הוה דבר חדום בעולם
לחרי שסר עינינו מקודם כלכר שנריך פתיח' לחרי הסנר' ות"ם כזו
סירה כו' הוה הסותלת בע"ת שכתו שביום התחיה יש שתחה נמורם
כן כיום הנפמי' כדחת' בסמוך: בון פתיחה יפתח ה' לך לה מייתי
פתיח' מפותח את יד שהזכיר דהיינו פתיחה קלי לידיו והוה בעי
פתיחה בנפמים כגון פתיחה את ת"ה דהוה במקו' התחיה עלמה ושוד
דמלוריית עליך: בון סירה ירוו יושבי סלע ושם תאמר
ויהיה רחיית דמיירית ה' דלה משמע דמיירי חלה לענין משיח י"ל
דם ל' כדעת פוסכים שת"ה ניתות משיחנו ולקמן בפ' כום ג' נזכיר

מחלוקת זה ועי' ל' דם ל' כדחת' בספרי ירוכו יושבי סלע היכו חכות
ושמהות דדרשי ליה ע"ד כי מרחם כוריס מרחכו וח"כ בתחית המתי'
מייירי: **וגדולה** מתחיית המתים י"ת דשדרכה נריעותה היה
שיהכו בה רשעים כדחת' כסוף הה"ר שחתר משה לחברים' חתה זת
ערלים ושני זבחי כהולים ולשו קוביה היה לעולם יש בה חכיבות
שהועיל יותר ולה דמי למ"ם משה לחברים' לה זן כהולים
זולת בני ביתו ושלו הוה זן ערלי וכהולי' הוה שדיק טפי ושפשר ג"כ
דלה קלמר גדולה משום חכיבות דלה כלו' גדולה תועלתה חו גדול
החסר שם' עוזה וע"ד כבר כתבתי לעיל ע"ח: **ת"ת** המתים
ליפרחל לחו דוקל ליפרל ולה ס"ה כלל דחסידים' ודלמי שיהכו לת"ה
ושין כ' להרמב"ן שעולם הבה הוה ת"ה דת"כ ע"כ חת"ה יהכו חליה
דהה קי"ל חסידי ח"ה יש להם חלק לעה"ב וכפ' חלק דייק נמרה
מתתיניתין דכלעם שין לו חלק לעה"ב הה שחר נויס שתו ושע"ג
דחוקמי' לה כר' יוסי ולה כר' לליעזר דפליג ושמר דיהושו רשעים
לעתולה פסוק דהסיה דר"ת דחויה היה משתם מתני' ומקושיית ר'
דת"כ וכי נחמר בכל נויס והלה לה נתי' חלה בשתם נויס שלינן לה חסידים
ושם רשעי' בכלעם וחכריו דלר"ת חתהנו בכלל כל נויס שביתי לי"ס
דמשתמע שביתי לי"ס כיניהו ולר' לה הוו חלה כנון בלעם וחכיריו
חבל בחסידי ח"ה כ"ע לה פליני שיש להם חלק חלה חפי' להרמב"ם
שהעיה"ב הוה עול הנפמות כ"ל כן דהה בפ' חלק נחלקו בקטני רשעי
יפרל חם יש להם חלק לעה"ב וט' מחלוקת בפי' דקרל דולהט חותם
היום הבה כו' ולכ"ע קטני רשעי ח"ה שינן בחין לעה"ב והוה ודחי
בת"ה מיירי דחז הוי יום הדין דכיש מיירי שהי קרל ות"ב משמע
דחסידי ח"ה זוכין לתחיה דחל"ב מפי קת"ל בקטני רשעים' וכעלת'
נפי חמרי רשעי נוי' וחיילותיו של נבוכד נצר לה חייס ולה כלוכים
שתם שחר ח"ה שחין רשעים חייס לת"ה שלה הה דנקט הכה יפרחל
כלו' לנדיקים ולה לרשעים דשתם יפרחל נדיקים הם ושתם עכו"ם
רשעים וכנמרה דתעניות הכי פיתה שתחיית המתים לנדיקים
ויריתת נפמים לנדיקים ולרשעים ונם רש"י כתב ז"ל רשעי עכו"ם
שין חייס שנאמר כי תולעתם לה תמות משמע דם"ל דת"ה חייס'
ועדין יש לדקדק שתם שין ת"ה שלה לנדיקי' כמו שכר' מפנדו שו וכ"ב
הגלון ורבי' מהחרוני' כמו שזכר ר' שברכיל בפי' דמתני' דחילודי'
למות שכתבה חכות פ"ד ובהקדמתו לפי' יעשיהו ובמעייני הישוע'
מעין י"ח שתר ט"מה זה שביכנו כל יפרל יש להם חלק לעולם הבה
ולה הוכיחו חלה הכופרי' בתחית המתים ותורה מן השמים ודומים'
נו' שתם בני יפרל ותפי' הרשעי' יקומו לת"ה ועוד שביכנו דור המבו'
ודו' הפלנ' שין להם חלק לעה"ב ושין עומדי' בדין ובהכחי סדו' נחלקו
שם עומדין בדין וכן לקמן בפכ' ו' סי' ת"ה שין דור המבו' חייס לתחיי'
המתים וכן בפוחר טוב מז"ח ותם שין ת"ה חלה לנדיקים בפי' חלה
יעמדו דורות או וטובים משם שלא משמע שגם מרשעי' יקומו לדין
ושלא לה יזכו וזה וע"ק מהכתו' שתו' ורבים מישני תחמת עפר יקיצו
חלה לחיי עולם וחלה לחרפות נרח' שמהקמים יהיה לידין לחרפות
וח"כ מה רשעים יקומו וע"ק מדתניא ג' כתות יום הדין ת' של
לדיקים גמורים וח' של בטוניים וחח' של רשעים גמורים כו' כדחית'
בפ"ק דר"ה וכת"ה מיירי כדפרש"י ותו' והרמ"ן בפ' הגמול והוה
מוכרח מקרחי דמייתי התם ועוד ק' דבפ' רש חמר שכל המתים
עולים לת"ה חון מדור המכול שנאמר רפלים כל יקומו וה"ן חסדתי
בם תור"ה מ"ג כללד' פ"ד העיר ע"פ שטתו בתכלי התחיה שהיה
להרמו' היותר חלתי שהגמול והעונש יניעו לעובד עכמו והוה הנוף
עם הנפש שלפ"ז למה יהיה לקבת' ולה לקבת' וכן העיר ר' מרכבכל
להרמ"ן שסוכר כן בתכלי התחיה ועוד העיר רי"ו ממ"ה ורבים
מיתכי מדמת עפר שתם ין ת"ה שלה לנדיקים חינם רבים שלה מעט
מהרבה ועוד שתקרת ת"ה שגורה בפי כל ת"ה נר' שטבע קומת כך
הוה שתני' מת"ה יזכו לתחיה חפם כי חין כוה כלום כי חין לכו רחיה
מתקות ת"ה כי כל מכיחי נימוסי ה' העתיקו עקרי תורתנו להם
וכלם יחתיכו בדבקות ה' בשם גם חין דיוקו ממחמר רבים כלו' כי
הנדיקים עם היוקם מעטי' בכל דור בהוסד' יחד נדיקי כל הדורות
יכטרפו לשכון גדול • חמנם הספקות הרחשונות נרחיכן עיון •
וה"ן חסדתי הטלה בדרוש זה שהתחיה לנדיקים נתורים וברשעי'
נתורים כי די בהם הרחות היוסר המלחי הלה לחיי עולם וחלה
לחרפות והבזיונים הלה הניעו למדרגה שיעשה הנם הזה בעבורם
די להם בגמול הנפש ופי' כל יפרחל יש להם חלק לע"ה הב רוכם
דחין למדים חן הכללות חו ספי' כל יפרחל יש להם יעוד עה"ב
בתורה חו שהעה"ב בולל זמן התחיה ועולם הנשמות וחין
תעוב' מחלי עולם חלה דע"ב מתני' בת"ה שיה דהה חמר
בגמרה וכ"ב לחה תנה הוה כפר בת"ה לפיכך לה יהיה לו חלק

לפניה"כ ולמה מחללת כל מכי מדייק שאין הנדיקים יחידים בת"ה אלא מעקר המשכה אלא הוציאו אלא הכופרים והומיהם כשכר ועונ מה יעשה בהיות דר"ה ויפר"ח הכוכר ובהא דידן דמשמע נדיקים דוקא • ור' אחרנא"ל התלה שגם מהרשעים יקומו בת"ה בנדיקים לזכות לשכר והרשעים לענש שתגלה רשעתם בקהל והשיב לת"ם את"ה לנדיקים אלא כיוצ"ב לשלול התחי' מכלתי נדיקים כי אם להודיע ענין התועל' והשכר הנקבה בה אלא תהיה בגבורת גשמים שיהו משם בנדיק כרשע אלא תועלתה ושכרה לנדיקים לבד שיכו לשכר לכל הרשעי הוה לרשעתם ת"כ את"ם את"ה לנדיקי בלבד חיכו תקוכל לכל החכמים שהרי אחרי בגורת ותלינה דרב יוסף דאחר' מתוך שסקו בת"ה • ושם שהשבו אור חיכה הוגנת דוחי לא אלית רכיוסף כוה אלא אם היה שקולה בת"ה או מעולם דלמה ס"ל שפשיל זה חשבה גדולה את"ה דוחי ת"ה עניו גדול וחי שתהיה שקולה בת"ה ת"ת שעושה הרשעה טובה היה ולפ"ז יעלה הכל בחוץ כיים שתהיה גם מהרשעים גם מהביטויים אלא שלביטויים הוה לטובתם שיעשו ויזכו לאחר החיים וכן לקלת הרשעים שמשפטי ג' חדש ולקלת הרשעים הוה לרשעתם כגון החפיקורוס והמסורת שמורידין לגיהנם לדורי דורות כדתית' בכריית' דר"ה הכוכר וקלת הרשעים שלא יקומו הן כגון דור המבול והפלגה שאינן רואים לקום ליעשה ולזכות ואם אין רשעתן גדול שיקומו לידון עוד בנוף ובשם כגיהנם מתחיל פחמורות אלא יעמדו בשעת נשמה אחר שם כו אחת מותה ויהיה דפר"ח ל"ק דאין למדי' הן הכללו' ואפי' בחקו' שכ' כהן תהן כחלי' פ"ק דקדושי' וכן י"ל בשאית דכל שהתים יורדים לשאול כורלשיל כם"ט • אבל לדעת הגמון והנו' אחר אלא יקומו את"ה אלא הנדיקים ת"ה ליזכ כל הנו"ל אלא שנאחר שחז"ל הולקים כזה גם הן שיזדו למ"ם בשל העקרים שניהות שהשית תהיה תחיה לנדיקים בחורים וליום הדין תהיה תחיה כוללת ות"ם שם אלא יקומו אלא הנדיקים הוה בתחיה הרחשונה ולקמן בפ"ב ס"ג נזכיר דעות החכמים בזמני התחיה כה • ואחרי כיאחרנו כל החלוקות שבתנדה ע"ד השמש אומר כהן כדרכו תמיד • דרך דרש והוא סו שנרות אלו בנגד ו' תועלות גדולות הנמשלות בשבעת הנשמים הת' שהוא תקיים לכלל העולם השפל להמשיך היסודות כי לולי הנשמים היו נשפלי מחוק מריש' היסוד התשתי והיה העולם נשפל כת"ם בל"ת בת"ת ס"נ • והכ' שפע הברכה והטובה הבאה לרשע הנשמים שכלם יש להם בחה לרשע ולתן ולהרווית פני ושפיר וכראחר בפרקין אפי' משא ותתן מתכרת כו כדאי' וז"ס ר' יגדל יום הנשמים שאפי' פרוטה כשם מתכרת כו כדאי' בפ"ק דתעניות • וכ' אהבה ואחוה ושלום הנמשלת כעולם ע"י השוכע והברכה ע"ד השם גבולך שלום אחי' וכת"ם רש"י כפ' תקן יפות תרחם שיחוץ ליתי שוכע שהבריו' נרחות יפות זו לזו שאין עין בריה נרה בחברתה וכתקבל זה תרע עינה בחיי חיקה כו' ואחם להחשיך אה ת"ם בגחר' גדול יום הנשמים שאפי' נייטות פוסקות כו והוא שרוב וקטט ת והתלחמות להשלמת החסרון ולכן כרכו הטובה בעול' לתן תלחמה עם שפעטו מבואר • והד' כרוחות הגוף והותרת והשרת החלשים שע"י הנשמי' יתלחלחו הנופות הקודרים מחוס השתם את"ם בשל העקרים בת"ד פ"ת ומסכי לזה את' בפרקין שם חולים מרוחים גם שאוך ישתה לטוב לברוחות בת"ם הרחב ג בפסוק ונשתי נשמיכם בעתם שכחוש בעתם כחסר יחות החויר יהיה זך וטוב והמעייות טובים ויהיה זה שבת ברוחות לגופים • והם' הדחקת פשם וקנין ירחת חטת כי ביותי הרעב על פת לחם יפשע גבר אים את רעהו חיישבלעו גם לת יכחו לו • הו' היותר מפורסמת והיא המחיה והכלכלה לכל הב"ח • ובנגד הת' אמר ר"ה שהיא שקולה בת"ב שהיא תקיימת אותו והוא ת"ם עושה גדולות כו' כמה כו' כלו' שכזה ה"ל כעושה פרק מתם מהקיום והחמלחה טוים • ובנגד הם אמר ר' ימרנה בקרבנות שפשפ הברכה והטוב היה תוספת ע"י הקרבנות בת"ם בעל העקיד בשע"י ו' שזה ת' משעתי הקרבנות כדי שלא יפסרכו ללכת אחרי עבודות בכריות לחוריב שפע מהם ואין לנו שפע יותר מפורש' יורד תלמלה בגשמים ולכן יפדק בהן יפה הרעי בקרבנו' כי בחשובה הם עושים התקוה מהקרבן ור' עצמו הוא שאמר בגמרא אפי' פרוטה שבכיס מתברכת • ובנגד הג' אמר ר"ם מהכנם את הגליות והוא מליכה על הקרבת האכלים התרוחקים זה מזה בקצץ גליות שהיו התקבצם יחזו לב אחות על בניהם ומה גם שפשת הגלות החרוך הלזה שנתת חנם • ובנגד הד' אמר מחוספת העבר' והו' מניעת כל חולי וכל מכה אשר דרכו לבא לאדם מת' בחטאו • ובנגד הה' אמר שהיא מכפרת על החטאים והם גזל וחמס • ובנגד הו' אמר שהיא מקולה בת"ה ובדמי לעיל • ובמעט

עין ירחה הרואה כל ו' אלה רחוים אלל ואתתי נשמיכם בעתם: גר' אחד מאל כו' כחדשה שהיה אחוכו והיה רוצה לבקש יום שיהו שניהם שחוים ולו"ח אימתי יבא יום שנהיה כלנו אחוי' ובשתה ובשלוה יחדו שניהם חגם לא היה ר' יוכל לפחות עמו והנני לא ישמח כחופדנו כי נחנו לת תורת ה' אבל בשחר טוב מזמו"ק' ב שאל פוליטום ת"ת ר' בן חכניה לי יום שכל השולם שהוא והחומות משתחוים להב"ה ת"ל יום ת"ה אבל שחים אימתי כיון שנאמר שמחין להם הכל מניזקיכין אחר דין שחי' ומקלסין לחק"ה כו' ואם והו שנין הנני הוה עם ר' כך דחייתי הבח בין בקשתו שהוא שחים לא לענין שהיה לה"ב כי אם ה' שחין אחיל לקלסין להב"ה כישראל וכדאחר לקמן ס"ד בכ"א נבי יספת לנוי ה' ואחר שבשחית הנשמים אחר הענרם כלן יחדו לה' על הסוכה ת"ב לפי שהגלחת ת"ה וישראל מעיקו זו לזו כי כשוה קם זה טופל לה' אחד ישראל בזמן שהנוי בשחית וכן בשאר אבל כנשמים כלן שחים: בא' טעמיה לבשו כרים הלמן כתיב ויכירו נשמים כתיבת לשל מיטים פקדת אחרן ושפוקיה ומירושו שחו מתלבשות הנקבות הן הזכרים וזקקין זה עם זה ואחר לה בלשון נקי כדאחר בסתוך • בד כתיב אחרי כו' ומיתרופינו לה ישירו לה מוכח אלא כתיב כל ובדומה ליה היכא דכתיב כל ושוב דיתרופינו לה ישירו כשבלי מוקי לה בפ"ק דר"ה שבניסן שהתבוחה בקנין הרוח מבשבת בהן והן נוקבות זו כנו וכרחים כחסכורו' מיני ער דחמתם ליה דיתרופינו קלי נחי אחיכי דא"כ אחם קרא דלבשו כו' דהכיה"ל בקדש אחרן אחם כתיב בתריה כו' אלא דמ"ת מסתיים אהא קדש כיון דכתיב הכא יתרופינו וכתיב בתריה הריעו מוקמי ליה בשם הנשמים ואי לאו הכי אלא מ"ש דשמיכי הריעו כתר דלעיל לא הוה מוקמי ליה בנשמים אלא כל הניסים שחספר והולך החחור בפסטו והוא חזור בפני עצמו כהנים לויים כו' ק' אחם נוכרך לדיוק האם דחשמע דחדיוקן דליחנה קדרים דאחי' שחשע לשון הכחוב היה סוכל לפ' כו אחכי' חיוחדי' אחי' ליחי' דבכהנים ואכפ' חיוחדים לחידי כי אחי זה ס' יחחו בם קנף' אחקת כיון דכחוב' כל נשחים שה לכל העולם וליכא לחי' דחשם נופף דייק דקר' לחידי בנשחים ואדלפי' קאי ולא אדלקחי' בפסטי אדל"ק בהנים לויים ישרחלים דאי אדלקחי' אחי כל אחרן כי לא ידוכו ולא יחרופינו על חשוע ישרל אלא כחוב' לא בכל אחרן אלא דנשחים חיידי דשחחתם בכל אחרן כשוה דהא כחר הכי כחיב כל אחרן ישחחולך ויחזרו לך והוחה ע"כ אחרוב עוד קאי דחיכו בפלחות ה' כחשוטת ישרחל אלא דע"כל שר"ל שכל העולם יהו ויכרכו שחו חחתך נבורותיו וה"ג ניחח הכי ושב"ק חם כורך דחיה ושחחי' ל' דחשוט לחיכ' שחחם טפי שהיה חרנה בקרבנות וחבנסת הגליות כדלעיל ס"ד דחשחחה ביחרחל כחיב לפ"ח ד"ח חיכא שחחם בכל העולם חלך שחחים ושי"ל דחשוט לחיכא דקחלטפר בזמן חם בנשחים כדאחר בחוית כפ' שיחכי כחותם ישרחל חחרו ויהא בנשם לנו חחרו להם הנביחים לא שחלחם כהונן שהנשחים הללו שיחן טרחות הן לעולם יוכלי דרכים חניריו בהן חבריחי ימים חניריו כשם נותפי נרוח חניריו בהן טחי נגות חניריו בהן חי שבורו חלא חיים ונחו חלא יין חניריו בהן כו' לפ"ק דח"ח חני למיחר שחם שכל העולם שחחים כלשבח דקרא ולא חייסינן להכהו דמיטוטא ניכהו ועוד שאין חניריו בנשחים חלך עליהן וח"ם כהנים לויים וישרחלים לא כחיב כהן ליהנח קלילה הוה כלומר שלא חלק הכחוב בין חים לחים ולקמן בפ"ה ליחיב להחי ליהנח •

אלא הריעו לה' כל כחרן חחנח דלחו חדיוקח דכל קחמר ואם כן הריעו לה' כל כחרן חין כחיב כהן חיכעי ליה ומדלח דייק אלא חדל"ק בהנים כו' אם כן אפי' הוה כחיב הריעו לה' כחרן כ"ל דיוקח והח דלח דייק מכל דחין למדים חן הכללות ואם חחמר מכל שכן דלח דייקים חדל"ק כהנים לויים כו' שדרך הכחוב לפחום יש לומר דבאחי הכח דכיון דטוב הנשחים לכל העולם חי קרח כהנים חיוחדים חיירי הוה ליה למפרם דלח ליחי למיפעי ואיכו חפשר דחקדיחי קדייק והכי קחמר בהנים לויים ישרחלים חין כחיב כהן ולא עוד אלא דכחיב כל • בהנזה חפקידה רוכה לומר טכעת דהיכו להזדוות זכר ונקבה שהן כהן חפנבר ואיכריהם חחחוקים בחחוה וכדאחר אפי' חולין חרוחין • לבושך בגח דכריש ולם"ל חלמון כר נרחב ופירושו שיחלבשו הנדות חהכהן הבחים לריעות הדשה שהנחיח החטר כדפרש"י ור' אבע דאם כן כריעה הוה ליה למכחב ועמקים יעטפו בר והדר לבשו כרים הלמן:

ל"א בפנקיס

ואדם אין להעביד פרתו הכתוב מסכת העבד המטר לפעמי' מפני שאין בארץ אדם הגון להעביד את יוסבי הארץ לעבוד שמים שאין הגשמים יורדין אלא בתפלת הצדיקים כתלישו שנאמר כהן וכן חוכי המעגל כדתנן בתפיני וגר' דדרים הכי תנוס דק ליה מה כ"ל לעבוד את האדמה' שאין הסכה למה אלא המטיר עדין לפי שלא היה אדם שיעבוד האדמה' שכתוב הנמחי הרחמנו' לא הורך לעבודת האדם ומה אלא המטיר עד כה אדם חיגו

חיוב לח

אלא לומר שאין יריאת הגשמים אלא בזכו' האדם כדלעיל ול"ל כה ארמז בתו' לעבוד את האדמה' מ"ם ומנוס דלפי האמת זה היגו אלא דרשא ופסטיה דקרא ליתי הכי דרים דרשא אחריתי דהיגו לה נברה אדם אלא לעמל בלו' דקר' תילת' אחריתי אתא למשמעי' דאדם לעמל יולד ולכן יש לו לבקש הנבחרת שביניהם ולפ"ז מאחר לעבוד מ"ה היגו דבך לאדם אין אלא ה"ק ואדם אין לכיבך לא המטיר ואדם אין נברה לעבוד האדמה ואלת ואדם מוסבת עמה ואחרת עמה כמו מתן בסתר יפרע אף חולתם אבל לפ"ז ק"ל קרא קאמר שתלית האדם לעבוד האדמה וזה לא יתכן דיותר טוב לעבודת התורה ולא ה"ל אלא עבודם שתם אז יוכיר שניהם וי"ל דאדמה נמי אתורה מדרים כדאתרגמי' ואתרגו יבלו ואתוריתי' נפקו וש"מ כאדמת קמ"ל לתרוייהו כה"ג יש"כ דקרא הכי מדרים ואדם אין דבך עם לעבוד ופי' היגו אדם אי אפשר לעבוד האדמה אלא בך אדם אלא אי אי אפשר בלא התורה: **לא** נברה אדם אלא לעמל הדבר מבואר מטבע האד"ם שלא להתקיי' למטה נרכיו בלי יגיעה ומה שבראו ה' עז"ה שכתו יגועה שהוברח כן למה שנעשה בחריי בדבתי' לעיל בפ"ב ס"ב וכפ' הקודמת ס"טו ואין לחק' מת"ם לו בשחטה בעבור תתכלכה בזעת אפך כו' ומשמע דמעקרא לא נברא לזה דוקא אלא אי לעמל נברא אלא שבחטאו הודם לו עבדון ויגיעה יתיר בעבור מרבוי הטורח וכן ל"ל בהא דלקמ' פ"ד סי"ג בת"ם שם: **ראי** נברא אדם כו' כלומר ע"כ שיעמול דלא שני בלשו שכי שאם לא יעמול בתור' יעמול בתר' ולכן שם זכה יעמול בתור' ותכלי' בריאתו לעמל זה לא שתכלית בריאתו לעמל אלא שיהיה כדמשמע מלישנא והכי איתא בפ' חלק ר' אלעזר אדם לעמל נברא שנאמר כי אדם לעמל יולד אלא יגיע יודע שם לעמל פה נברא שם לעמל מלאכה נברא כשהוא אי אפשר שלא יעמול פה נברא והכא לא מייתי הכי קאי שאין כוונתו כאן רק לפרש לעבוד את האדמ' כדכתיבנא: **אם** זכה הוא עמל בתורה דיכול לישנא משמע דפלינא אדתנן בכתבות יפה ת"ש עם דרך ארץ כו' ואדתנן שם אין קמח אין תורה ואין קמח כדאמ' לאמר תפשר אדם תורה בשעת חריפה תורע בשעת זריעה כו' תורה מה תהא עליה אלא בזמן שיש לבו עושים רצונו של מקום מלאכתן בשעת ע"י אחרים כו' כדאי' בכילד מברכין ואיזהו תפשר דהכא בעקר עמל קמיירי שאם זכה עקרו בתורה וכדרבי ישמעאל דפליג התם אדרבי' ואמר ארחיי לעשות תורתן קבע ומלאכתן ארחיי ויסכים עם המשניות הבו: **ואם** למו הוא עמל בארץ הא דלא נקט עול מלכות נמי כדתנן בפ"ג מאבו' כל המקבל עליו עול תורה פורקין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ משום דעול מלכות אינו שכיחי לאדם שכבר תפשר לאכשים לחיות בלאו הכי שהיו ישראל בזמן שלא היה להם מלך ולא מנה כאן אלא שהכריחי לו מטבע יגיעתו שעליו נא' לעבוד את האדמה שכוללתו ש"מ ועוד דעול מלכות אינו שוה לכל שהקרוכים לו פטורי' ממנו: **אדם** אין כריח כרותה כו' השתא תפרש עקרא דקרא שאם שלא המטיר הוא לפי שאדם אין שאין כריח כרותה לארץ להמטיר אלא בזכות אדם שיתפלל עליהן ומשכיח לזה מ"ם בפ"ק התעניות אין הגשמים נעצרים אלא בשביל לוחשי לחישות שאין בעולם אי לפי שאין מכיר בטובתן של גשמים עד כה אדם לבן לא המטיר טרם כה אדם כדכתיב רש"י בחומש: **אלמלא** אדם אין כריח כרותה כו' תימה מעובד דתלמה קניא דלקמן בפ"ג אין אדם זכות בהמה הרי שבשביל הבהמה ירד המטר אף על פי שאין האדם רשוי ואם כן אפי' לא היה אדם בעו' נמי זהו הפך מ"ם הכא והפך מ"ם לקמ' בפ"ה מעל למלך שהיה מביי את כתו כו' דמשמע שהכל בעבו' אדם וכוולתו אין חפץ בפ"ח בהסכת' השכל ולית' למי' דתלמ' קני הוא דקאמר הכי לחרף לתלמידים והכי' סמך מהכתוב אבל לפי האמת אין פי' הכתוב כן ואין המטר בא אלא בזכות לדיקים שבעולם דוחתי מלכא קניא

ל"ק לקר' דמ"ל קר' אלא התדרם הוא שמפרש הכתו' ע"פ דבריו ולישנא למי' דהכא דוקא בתלת הבריאה מיירי אלא יהיה חדוש המטר אלא בזכות אדם אבל אחר שנתפרסמה בעול' לפעמים תרד אפי' בזכות בהמה דהכא תמיד משמע דמייתי להמטי' על ארץ לא אים ומיהו י"ל דהכ' פליג ר' אלעזר' דס"ל

ה ואדם אין לעבור את האדמה ואדם אין להעביר את הבריות להב"ה כאוהו וכחוני המעגל • ואדם אין לעבוד את הארמה לא נברא אדם אלא לעמל אם וכה הוא עמל בתורה ואם לא וכה הוא עמל בארץ אשריו לאדם שהוא עמל בתורה • כי לא המטיר ה' אלים על הארץ וארם אין וגו' אלמלא ארם אין בריית ברוחה לארץ להמטיר עליה שנאמר להמטיר על ארץ לא איש וארם אין וגו':

כל

שבמקום אלים בהמה ירד המטר לעורך הבהמה וע"י יהנה האדם שבמקו' הוה תעם' שאינו כדאי ולעולם ירידת המטר על הבהמה היא לזכות אדם כדיק אים במקום אחר והבהמות יחיו לכרכו או להאחיר מינן למאכים בדיקים ומה שהמית הכ"ח בדור המבול לפי שלא היו בדיקי' בתכני' ואינן כריכין להם ולבח ובניו יספיק בחוקן שהניח בתיבה וש"מ שאלמלא אדם אין בריית כרוחה כו' עולה יפה דאם אין אדם אין בהמה ג"כ שאין הבהמה שלא בשביל האדם ואין לו דמ"ם בריית כרוחה היגו לענין חיות לה חק קיים להמטיר אבל בחקרתי אפשר שיתמי' אפי' בשביל הבהמה להמטיר על ארץ לא אים בכל גוונא משמע ושוה מ"ם שלפעמי יראה על הבהמ' ולפעמים לא וש"מ לשון זה יר' שהוא לפי שהטבעיים או' שהגשמים טבעיים בעולם ולדעת חז"ל דרך נם הן בדכתיבא בשיתין הקודם ומ"מ ח"ל להכחיש נרוף קלת שכות טבעיות בהם שהחום מעיד עליו ל"ש שהטבע הזה אשר בגשמים היגו שלא למחם לא יפעל הטבע ההוא אים בהן קלת נם וברית כרוחה פי' חק מוטבע בדכתיבא בשיל בפ"ב ס"ו: **אלמלא** אדם אין להק' מדנרסיב בפ"ק דתענית אם לשבט אם לארנו אם לשבט בהרי ובשעות דהתם מיירי בשפסקו להם גשמי' בר"ה וחה"כ אבל אי אפשר שלא יהיו מעשיהם שלו מוחלחם במקום כל יושלו בדתניא בפ"ק דר"ה הרי שהיו ישראל בדיקי בר"ה ופסקו להם גשמים מרובי לסוף חזרו בהם לפחות מהן ח"ח שכבר נגזרה גזרה שלא הב"ה מודיעין שלא בזמנן על האדם שאינה בריכה להן ואין להק' כיון שהב"ה יודע שעתידים לחזור בהם למה פסק להם גשמים מרובי דאין אדם בדון שלא בשעתו כדלקמן נבי כאשר הוא אם ואין להק' כיון דהגשמים משתנים ע"פ שנוי מעשיהן מה תועלת בפסק של ר"ה יתתין עד שעת מעשה דיום הדין הוא בר"ה לכל בריות משטעמים הידועים ומה גם דרובא דקאמינן קייתי ואלו הגשמים ג"כ בשביל אדם נתנו בשנגזרו חוייב לאתם וע"ל דאע"ג דהוו בהרים יש מהם תועלת מה לאדם אלא שלאחשאם לא כאו כשדות שתועלתן גדול והכא לא קאמר אלא במקום שאין שם אים עובר כלל ואם תבחר ותקרב בתשו' הב"ל דהכא לא מיירי אלא בתחלת הבריאה נאו אקטו כל או השאות: **שנא** להמטיר על ארץ לא אים אע"ג דלכאורה פשטיה דקרא משמע דאם ד"ם מי פלג לשטף תעלה כו' להמטיר על ח"ל אי כו' שאם הק"כ הוא אחר אמר וייבי כי עו"ה הן כל התעיהות הנו' שם כעון מי את כטוחו' חכמה כו' מי יכין לעורב כו' שאם ה"כ ולפ"ז משמע שים מטר בארץ לא אים והכי איתא בירושלמי דר"ה תני דשב"י הרי שהיו כשריס בר"ה וגזרו להם גשמים מרובים וכשוב אחטאו מה הב"ה עושה מפיכן ליתים ולנחרות אלא תהנה הארץ מהם ומה טעם להמטיר על ארץ לא אים י"ל דהכא ס"ל דקרא מי הוא שנתן דרך לגשמים להמטיר על ארץ לא אים כלו' שלעולם לא יהיה כן מי זה אמר ואפי' לא נזה וטעמיה לפ' כן דלא אסכחן מטר במדבר לעולם וכירושלמי לא אמר אלא יהים וכהרות ולפי' הירושלמי י"ל דנקט מדבר במקום יהים כלומר מקום שהיגו תובב תבשים וע"י"ל דה"ג מפרש קרא כפי' הירושלמי ומוכח שבי הכיון המקרא משמע שקב"ה הוא הנותן דרך גשמים שילכו למקום כל יושלו ולא כיכוב ואין זה אלא מפני שפסקו להם מים ועפה אינן רשוים דאם לא כן למה תהא כוחה אם כן נרחה שאין יריאת הגשמים אלא בזכות אדם ואלו שיורדים היגו אלא לפי שכבר נגזרו בזכותם מתחלה ומכל מקום אין לפרש לא אים בתמיה ופירש מי שכב לגשמים להמטיר על הארץ לא אים וכן מי גרם להמטיר בתדבר לא האדם שבו שבזכותו ממטיר דהא אין דרך המדבר להיות אדם כו' **שנאמר** להמטיר עת"ל ומדאחר כרים הפ' הבאה של בריאת האדם בתחלה ואיך יעלה כו' לא קשיא דלא הוי כהמטר אלא

הטלית מים מתחוס ופוד דהסיה לעורך מדבר הוס ולח היס
תפשר לסיות לחר כרייתו כחטר הנמחים :

למקום שהן המים מתהלכים שחס היו המים הכולפים
מים ומוחן המים מסונים שחין הספינה מהלכת

בהן • **לא** כחנו לכחן חלח
לנסין מחס דומס שלח ליחס
מחורעוחים חל הקרי והמזחן
חלח כהשנחה וכו' חלח לירע
להם לנחס שם חלח לנסיון לידע
ולברר דבר מה וחז כדקו במים
ורחו כי מים כולעין מים הן
וחלחו מהן חכית ח' להוליך
ולהרחות וכשנלו לרומי חירע
שנשחלו על ידי חוקיוס והסיבו
וכירדו דבריהם בנסיון ורם"ז ל"
פי' סר"ח כבר היס יודע שחי
חוקיוס מים כולעים מים וכן
פוה לחלח מהם כמ"ש בסחוך
ולפ"ז יהיה חומר לח כחנו חלח
לנסיין ליך חהן לנסיון לח לחדום
ידיעה • כ"י חוקיוס מה היכון
ט' הנשלה למה כל הנחלים הולכים חל היס ולינו חלח דודחי כלן
הולכים לנסוף לחוקיק סהוח הגדול שכיחים ולכן פי' בקבלת דבתי
כל הנחלים הולכים ח"ה זה חוקיוס וקבית ליה כי מה שגולת
חוקייחוס שחינו מתחלח ושוסף על הארן והסיבו שם בו מים
מחסגולחם לכלות כל המים הסולכים שם ולכי ליחת היחם מי
חוקייחוס מה הן חמרון ליה מים הן כולעין למים ח' לחפשר כל
הנחלים שם ולין מתחלחי ח' ל כולעי הן לכל מים שבעולם •

כיצד כולעים מים ירע"ב שחסגולחם להפסיד המים ולבטלן ולין
זה נחנע לפי שהקשה לפשפ"י חלח יבחוה לינו חלין בעולם
דבר שיפסד ז' לח דבר שחפשר שיהיה מסוגלחן להפסיד יסוד המיימי
חל יסוד החויר כשנין שהם שכקדרה וכלו לחין וה
שפ"י שהם כלו כעשן ויחוכו חויר וחה שלח הסיבו כלעי כפ"ה
כשהקשו כל העו' מים כמים ולח חמר ז' חקו"ח לינו חלין חשמע
שהמים חשם כלן יקוו למקום ח' כלי הפשר טורחן והשיב שהוחיר
חלוק ר"ע ל' כחב בגבורות פרק הלוקח כעובד' דר"י כן חכמים
וכבי דבי חחינח דבי כלעי היס שכחוקייחו שכולעי כל מיס
שכולעים כו וחביחים לוחם עד שהחום ופולטות לוחן דבתי' והיס
חינכו חלח ות"ת ח' חלי חדוחח כהיס חינכו חלח דודחי שהמים
ההולכי ליס יולכו עד שהחום כי היס על החום היח וז היח שגולת
חי כליעי שיוליכו המים על הנחלי לשהום ופולטות לוחן שם כחו
שהן חכלי שיחערבו כחלוחים וכ"ל שחחרי היוחן כשהום חחרים
דרך חחילות חשם חל חקום שביחתן וכדפרי' בקבלת דח"ל לכ חלבתי
ח"ק לחה היס חינכו חלח והלח היס כלי שילכו הנחלים היח עד
שהכו' וחחל' לוחו וח"כ חי הנחלי היכ' קיימי לוח שכ' ל שחכנים כזה
וחוליח כזה חכל הח לוח ח"ם כח"ם גביה על דעתיה דר"ח חשם שם
שחוכי כשחו והיוח"ק כי זה לח יעיירהו הדע' לוח היס חכל כשהוכחו
חחי' כקיוחן וכולנו כל חיסהנחוכו כו כהבי עובדי חיך יחכן לפלוט
לוחן לשהום וכבר הק' כן בחוספת שם ודחקו לפרש לדרכו דשם
בחרין ולכן נר' נכון ח"ם • **הבו** לי חנשון שלח שחחין להם עד
יראו בעיכו כי זה רחוק מהשקר • **על** דעתיה דר"ח חשם
הם שחוכים כחב רש"י ז"ל ר"ח שחל חתר"י כיון שהגיעו למים
כולעים למלחת חשם לוגין ח' שהוח היס יודע קודם לכן שהן
כולעים כל חיחי כרחשית ומנין לו לר"ח ולח לח היס שם קודם
לכן שלח חק' היס דורס חל חקום שהנחלים שם כו' ולוחן המים הן
כולעים לוחם ור"י ולח חק חוח גו' לחקרוח ולח הוח חפני היה לו
חחר למלחת חשם לפי שלח היה דורס החקדוח כמו שר"ח דורסו
שלח דורס חשם הם שכיס ללכת חנד ח' נכנסים וחנד ח' יוכחי ע"כ
ולפי חה שפ"י כחי כליעי שהמים נפלטים לחוך החהום כ"ל שר"ל
דר"ח דורס חשם הם שחוכי שכיס שוחכי חי הנחלי וכולעי לוחן
לפולטן לחהו' וחשם הם וחוזרין וכחים כחחילות חחחת ההרים
וכוכים הנחלות והכזרות ולדעת רי' לינן נכלעים חלח כחו
שכנכנסי הנזרות ליס חנד ח' כך חוזרים ויולחי חחידך נ"ס כחוך
היס שחס ר"ל שנכנסי חלמעל' וחוזרים חלמט' דרך שהמו היכו ר"ח
וק"ל לח נחנח נהר הולך חיים לעו' כשום חקו' שלח כלם הולכי
ליס ולח שכי ולו שכי לח הוה משחעיט חל חקעיין נס כחו' ח"ם על

דעתיה כו' היכו לחרולי חפני חה כוס ר"ח לחלח כו' לח חנלחתי ט'
דחדרב' חלבטן חשחע כעת בחחדש לו ידיע"ו חחה שלח היו חחי'
חהלכים כל' ובלחו שכי חין ט' לו' למה כוס זה לחלח' ולח זה כי
שחת שניהם ידעו שדבר אין ח"ר ח' נחן חל לבו שהם בחקום זה ולכן
כוס לחלחות ור' לח נחן חל לבו

ו **כב** הנחלים הולכים אל הים גו' א"ר מעשה בר' איעור
ור' יושע שחיו מפרישין לים הגדול ובנגעה ספינתן
לים למקום שאין המים מהלכים א"ל ר' א"ל ר' לא באנו לכאן
אלא לנסיון מלאו משם חבר מלא מים כיון שעלו לרשוי א"ל
ארריאנו שחיק עצמות מי אוקינו מר"ה היינו א"ל מים בולעים
מים א"ל הבו לי מנהון ונהבון ליה מלא לקיניית"א וחזי יהבין
בגווה מים והיא בלעה להון על דעתיה דר' א משם הם שאובין
על דעתין דר' לשם הם שבים ללכת :

ז **כיצד** היתה הארץ שותה ר' יוחנ' ור' נחמי' ורבנן ר' א
בהרין גילוס דמשקה והדר משקה ור' ג' אמר
בהרין הוביה דהרין קבריא דמרכה וקבר ורבנן אמרי במין
חוויי בהר בבל ושמו חוויי ולמה קורין אותו חויאי שהוא חוזר
ומשקה אחת לארבעי' שנה וכך היתה הארץ שותה מתהלה"ר
דכתיב ואיר יעלה מן הארץ והור בו הב"ה שלא תהא הארץ
שותה אלא מלמעלן : רבי

לגרס"ת הנרים משם הם שוחים דס' כל שפי' שהנחלים שוחכים
חים ולח חכי לחחת' שחי חים שוחכים לנחלים דהם ע"כ נחלים
קלי דחי חים חיכן נוזכרו וגם לפון שחיכה לח יכול רק על הלקיחה
מהחקור לח על הכלחת חים כחקום וע"ק חה טעם להביח כלחן
חקר זה דכל הנחלים שחינו ענין חל הפרשה כלל רק ח"ם חח"כ
חיכן הארץ שותה כו' וחה חה נעזר לענין כל הנחלים וכן כח"ק
דחייחי כך דחיכן הארץ שותה כו' חקר כל הנחלי חחי שביחתי'
ולח יחכן לו' דחשום דחיירי כחוקייחו ופליגי כיה ר"ח ור' וכן
בשחית הארץ חחוקייחוס פליגי חייחי לחרוייהו חהדדי • וכ"ל
דח"ם כחחל' חענין חים הכלופים הוח לפרש ענין חיכן חינכו חלח
לכ"ע וחח"כ בח לש"ס דקחה הפשו דבהח פליגי דלר' ח' חשם הם שחוכי
פי' חליבח דיליף דס"ל דכל הטעל' חיימי חוקייחו הוח שוחה כדלקחן
ח"כ חש"ה שם הם שכיס ר"ל חשם הם שחוכים שהנחלים שחוכים
חחים שהנחלים חתגרכים כדחח' בשבת חטורח בחעיר"ב, כהדח
רבח פרת וכן פיר' הר' חכב כב כשכיס ללכת שלח חחבי שלדעתו כל
חי הגזרות הן הן הנחלים חלר הן חחילים הטולים חחים והכן
הוחרה לוחם זה קושי' היח חינכו חלח חבל לר"ח ח"ל ל' ח"ת קבת
חחים שבגזרות הן חחקום בכיצד' ולכן לח הוחרה קושי' זו חלח
כחים כולעים דח"כ לח חי כליעי לח"ל חבל על דעתיה דר' דליח ליח
חחוקייחוס שוחה שלח חחים העליונים לח חבי חש חשם שחוכים
ולכ"ח לשם הם שכיס ויהיה פי' הכחוב חל חקום שהנחלי הולכים
פעם ח' דהינו ליח שם שכיס ללכת חחיד חלח יבאו חת חפקידם
והכוכח שעם שחחיד הולכים חל היס ולעולם חינם הולכים לחקו'
חחר עכ"ז היס חינכו חלח חשום דפלונחיהו כשכיס חלית דפלונת'
דלקחן בשחית הארן דהוי חענין הש' חייחי לפרש ענין חיכן וחעפ"י
שהיס רחוי שיקדים החחלוקת שהוח לחחלוק פי' שכיס הקדים
החחוכר כדרכו חמיד להחחיל כחה שחינו ענין לש' ולשני כעני
הש' חחב' ח"ק הקדי' פלוג דחתיי' הארן דהוי חלח חענין ח"ק
והדר חייחי עובדח דהארצ' כיס ופלונחיהו כשביל דהוי חענין
הש' דחשם וחין לנקר' דח"כ ה"ל למיסחך הך חיח' חל חיכן הארן
שוחה דפליגי כיה ר"ח ור' ולח לפסיק כחי דכיכך הארן שוחה
דוחלי חוכרך להבי' הענינים כהוית' כחחל' חה שעבר וחח"כ ההוח
עכשו • וח"ת חלי דוחקי' דר"ח לש חשם הם שחוכים ולח שכי
חחים דכשלח' לפרש"י דשחוכי' חינו ענין הכלים טעמי' להחיר
כוה קום חינכו חלח ונש ר"י חש' לדידיה לשם הם שכי' שחלך
ח' ככנסים כו' לחרן קו' וחין זה ענין לסוף הפסוק חלי דוחקי'
דר"ח לחחדש שכיס שחוכי"ו ל' חשום דקר' יחיר הוח דחה כ"ל כן
דפשי' שהנחלי הולכי חחיר לחקום ח' והוה סני כרים דקר' דקחת'
כל הנחלי הח"ה ועוד דלשון שכיס חשחע שהחים עגחש שהלכו
פעם ח' חוזרים פעם כ' וה חינו ומה שלח פי' שכיס עוד ללכת
חהחהום חחחת לחרן כנוכר דכיון דחיכ' חי כליעי הרי הם נבלעי'
שם ולח יפוכו : **כיצד** היחה הארן שותה פי כשני קדמוני'
חחרי כריח' חדם חחלו קודם לחדם לח הוה נרוך לשחיה זו חלח
יכלו חחים קודם לחדם כדלעיל ולינח לחיחר דחחי כרבי
חניכח והכח לחילנות גן עדן חשחע לעיל שלח הוכרכו

לגשחים

לגשמים מדקתמר שאחר הגשיחים לא היו לפי שלא המטיר ועוד
ממדברי מחלקותם דחד קתמר כגילוח וחד אמר כתוי ממש
סהיים זה זמן רב ומהתי טעמא נמי ליכא למימר דלעגין כריתת
חדש קתמר שהזורע לנבל הערבר כדלקמן כרים הפ' שכחה ועוד

ח רבי חנין רצפורי בש"ר שמואל בר נחמן אמר מפני ר'
דברים הזר בו הב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא
מלמעלה מפני בעלי זרוע ובשביל להדיח טללים הרעים
ושיהא הגבוה שותה בנמוך ועוד שיהיו הכל תולים עיניהם
בלפי מעלה הה"ד לשום שפלים למרום כו':

ט וגידלן הארץ שותה ר' שעור מימי אוקינוס רבי ויב
ואיד יעלה מן הארץ א"ל ר' יושע וכי מימי
אוקינוס לא מים מלוחים הם א"ל ממתקים הם בעבים רבי ויב
אשר יזלו שחקים הינן הם נוזלים בשחקים ר' יושע או' מן
העלי ני' שנא' למטר השמים תשתה מים והעננים מתגברי'
מהארץ ועד הרקיע ומקבלין אותן בפנפי הענן רבתיב יזוקו
מטר לאידו והושרין אותן כמין כברה ואין טפה נופלת
בהברתה רבתיב חשרת מים עבי שחקים למה הוא קורא
אותן שחקים ר' שמעון בן לקיש אמר שהן שוהקות את המים
ר' אבא בר כהנא אמר כהדין מסופא רבי שמוא בר נחמן אמר
ברקין הללו של בהמה: רבי

זה יכירו ההסנחה • ועוד שיהיו הכל תולין כו' לפי מ"ש שחיינו
מכיח רחיה אלא לזו י"ל סכן סגה כזו הלשון להפרידה לעכמה ואפשר
לפי שסכה זו עדיפא מכלהו כדרך כל מקום שהוא ויפוד על הטעגה
החסוכה ואפשר לו בהפך דאמ"ג דעדיפא אין זו המכוונת כעגם
אלא הב' אחרות וזו מגטרפת אליהן והטעם שג' הראשונות
תועלות כמדו' אבל זה מסופק שכחה מהרשעים עפ"ז לא יתלו
עיניהם לשחים בחשכה סהן טבעיות כדבתיבנא לעיל:

ההד' לשום שפלים למרום הגכון אבלי דלא מייתי רחיה אלא
להביעית והכי מפ' קרא לשום שפלי תולים עיניה' למרום וכ"כ
הר"מ בפיעב"ג ואין לקס למה לא הוכיח האחרו' שכבן מבועורת
בעגמן אבל ו"ו יש לספק כו כדבתיבנ' לבהי מייתי רחיה דמ"מ
לתבלי' זה הן אלמעלה כיון דהא חיכה קנת שיתלו עיניהם ולא
יקב' אליבא למה לא הזכיר אחר הסבות דאח' כמי לא רבה להזכיר

גם הוא המבוארו' ועודאיין כוונת שיפו שם להזכיר תועלות המטר
אלא לבאר הסנחת ה' שבכל הסנחה כמ"ש חולם אחי אדרוש אל ש
ולזה כתלטעם לדברי שהרי הב"ה נתן המשר כדי שיתלו עיניה' שיו
ולחמות ההסנחה הביא אח"כ רחיה ממפר מחשבות ערומים כו'
ויתכן שמענין המטר ענמו מביא רחיה שהיא ע"ד כם והיא כחה
בשפגיע כדי שתולים עיניהם לשמים וקרוב לזה פי' הר"ח בבא
הכתובים • ומ"מ אפשר דמייתי כמי רחיה שהאי קרא לא משוכה גם
לשליטת שפי לשום שפלים למרום שיהיו שוים הגשים השפלים
לרמי הקומה ובעלי הזרוע ולא יגבר זה ע"ו וכ"כ המתרגם לשחה
מכיכי חולגגת לרוחת וג"כ פירושו לשום המקומות השפלים שוים
למרום שתהיה שתית שניהם בשוה ולא יעדיף הגמוך בשתיה ויהיו
מן החחוק שירגה הכתו' ג' דברים במחמר ח' דכיון דסתמא קתמר
דכלהו משתמען מיניה אתלתיהו רמיז גם יתכן דמקודרים שגבו
יפע ליף לשליטת דה"פ שהברים הגבוהי המקודרים מהחום שלא
יגיעם המים אלמעלה שגבו עתה יפע ולפ"ז דבר הכתוב כל התועלו'
זולת דחיית הטללים כי זה לחיכו ענין בתועלת גוף המטר עצמו •
אבל אין ט' לו' דלכלהו ליף עם המשך הכתובי הגזרי' אם אעפ"י
שלא הזכיר כאן אח כלם כדרכם ז' לא בכמה דוכתי וזה לשלו שפלים
למרום היכו הטללים כדפי' וקודרי שגבו יפע דהיכו דחיית הטללי'
הרעי' ויוסבו הגזוקים כהם ומפר מחשבות ערומים היא הד' כלומ'
שיכירו כי לא בידם טובם אלא מה' ויתלו עיניהם לשמים ולוכד
חכמים בערמם היא ה"ד דנפקלי' הם בעלי זרוע • ההד' לשום
ס"ל אע"ג דקר' לא הזכיר היותה אלמעלה אפי' דטעמ' דקאמ' לשום
שפלי למרום לא שייך אלא למה שהן אלמעלה ולא הוכר לפי דסתם
מטר היכו אלמעלה ואע"ג דשמיני ליפו לא היתה הארץ שותה אלא אלמעלה
ועל מהכא ואמו מדבר ואע"ג דעושה גדולות עד אין חקר לא שייך אלא
כשהיה אלמעלה דבהא אינה נסיס ונבורות כדבתי לעיל:

מכזיבי מוקיונוס שהעגן העולה מן הים שוהב מתי הים ושולי
וזורק על הארץ ואעפ"י שהטבעיים הואת שהמטר
מהארץ לא תמרו שהמי עולים מהי אלא שהחידים העולים מהארץ
מפלחו שהבטן הארץ וחוט חזק מהם יהיה המטר ים לקרב דברי
ר"ש לסברתם שאין הכוכה שהעגן שוהב מים מהם אלא מעולי חידי
מן הים ומהם יהיה המטר וכן יר' מ"ם מתקי' הם כעבים כמ"ש
בסמוך ומ"ם מתוקיונוס ולא מהגהרות לפי שהם מים מרים ומהם
יעלה ודאי החיד להמון הגשם וכן כתב הרש"בא בפ' כל הגחלי'
שהמטר מהחיד העולה מהים אל הרקיע תחיד ומ"מ לא יכחים ר"ש
היות במטר מעשה נסים שאעפ"י שיהיה מחידי הארץ הנה קרוב
הסבו ואיכות ההגשמה כהפרדת הטפות וכומן הכלות הוא מעשה
נסים • מכזיבי מוקיונוס פירו' מהמים הקבועים שם מהם
ולא מהמים העליונים כלל והיה לעיל בפ"ד ס"ב דחמ' ופירושיהם
אין מי גשמים אתיא כר' כדחמוקתי בפ"ק דתעגיות והא דתני'
בפר"ח מים העליונים התליונים דומים לברכת מים כו' לא אתיא
לא כר"ח ולא כר' כדבתי לעיל וכן הא דתני' בפ"ה מ"ה ר' יהוד'
אחת בכל חדש סלונות עולין מן התהומות ומשקים את כל פני
האדמה שבאחד ואיד יעלה בו' והעבים שואבים מים מן התהומות

ויהי יעלה מן הארץ מלמד שהעבני מתגברים כו' דמשמע דהוה קר
קשיא ליה לכאורה ואם כפ"ז תרגם יהוה סייעתיה שהרי היתידי לעול'
מן הארץ עולים לדברי הכל גם מ"ם שהעבנים מתגברים ועולים
עד לרקיע משמע לשמים ממש אלא לעליוני החויר מאי שהתגברות
היכא גם מ"ם ופותחי פיהם ככתוב ומקבלי מי מטר שנא יזוקו מטר
לחידו משמע שהשמים יבלו מחרי היזקן מים ממש ול' העבן ולא יתכנו
שם וכ"ם מ"ם בגמרא כמאן דאזיל הא דתני משקה הרים מעליותיו
וא"ר יוחנן מעליותיו של הב"ה כמאן כר' דהא ודאי משמע דבשמי
ממש מיירי שהם עליו מיוחד דות להב"ה כי היכ"ם בשמים הכין כשהוא לאו
בעליוני החויר מ"ט שיקר' מעליותיו של הב"ה וכן הוא דגר' שהם כמאן
אזלא הא דא"ר חנינא כונס ככד מי הים נותן בתוכורות תהומות מי
גרס לאוגרו שיתא תלתא כר תהומות י כמאן כר' א' תשמ' דברי בפסטן
דלי כפי' זה קרו היה ליישב דברי ר"ח נמי ליבא דר' ולו שתא תהומו'
על היסודות המעלים החידים גם הוא דגר' שהם כמאן אזלא הא
דתניא מפרי מעשיך תשבע הארץ מים העליונים במאחר תליין
ופירותיהם אלו מי גשמי כמאן כר' חולק ע"ז דלפ"ז ככר היה יכול
למוקומה כר' א נמי ולומ' דקאתר שמים העליוני הן הגשמים לפי
שאחר שעולים לשם וה"ל כאלו הם משם כמ"ש על כרייתא הנזכ'
דמשקה הרים מעליותיו ור' א כיון דסלקי להתם מעליותיו קרי ליה
סוף דבר כל הסוגיא מורה שקרות פירו' זה והיותר קשה לפירושו
דמחלוקת ר' ור' א מת"ו מקום יבא התטר יר' שבניה'מודי בחניתו'
מים העליונים ולא נחלקו אלא אם הגשמים יהיו מהן או מתוקנים
ולפירו' הרב ז"ל שגם בחניתות מים העליוני פליגי דהא בהא תליא
שפרי הוא שקרוי עליוני החויר מים העליוני'ליכו אלא להוציא התטר
שם והם מים כחניי' ות"כ למ"ד דמימיו תוקנים הן ולא נתהוו שם
מ"ט לקרות התקום ההוא מים העליוני כי ככל הנשם שם הרי הן
בפועל כמים התחתונים ובעל הטעמי' כפ"ג התחלוקת הזה ע"פ
דרכו במים העליונים שהם גרמי השמים ע"ם וזה לפי' יש לו קלת
יחוס בתחתר אלא שלפי התחת גם זה שקר בעצמו כמ"ש לעיי גם לפ"ז
לא יעלה פי' התחת' כהוגן שגם לזה יקשה מה זה שתחר אלא מה הכי
מקיים ויהי יעלה וכו' דמשי ק' לר' יגם לדידי עולה יפה הכתוב שהכל
מודים שהמטר מתידי התרן גם מילתי' דר"ח הכ"ל לתוקמי בגמ'
כר"ת ק' גם לפ"ז שהרי עולה יפה לכ"ש שהכל מודים שמליחות'
מהתחתוני'גם ז"ם לעי בפ"ד בכל"ש אם אלא מי ום"ם בגמ'כמין קיר'
יש לתמ'מהרקיע שמשם נשמי'יורדי' תיכו ומשכו בשום מה לפירושי'
הנ'וכן פלוגת'דר"י וריש לקיש דבשמיך דמשתע שתודים במטר
שהיה מלמעלה ולא נחלקו אלא בשבעני' תיכו משכים לנו דלפ"ז הא
בפת תלית גם בשוח'טוב מז'ו'ח מ"ר יוחנן מעשה נשים ים בגשמי'
אדם נוטל בכרה חובר שתים ואלם מנבעו' ותיכו משפיק לירד עד
שמתערבי'זה בזה ומהלך ת"ק שנה גשמי'יורדי' ותין טפה מתערבת
בחברת' ותיכו דכתי' כי כם ידין עמים יתן חוכל למכבי' תרי כדתיי
שהם מהשמים מתם ות"ם בעל העקיד'עלזה אתמ"ם שתיכם יורדי'
כל זה השעור מהגוכה מ"מ כיון דמשם הם נשפעי' נחשב כאו'משם
יורדי'ולישנא דקרא נקט למטר השמים זה הכל דא"כ יהיו דברי
המתו'שתמ' מעשה נשים ים בדבר הטעת'בעלמ'לאחר שלפי התחת
תיכם יורדי'מהשמי'אלו מהשויר הנ'ומאי מהלך ת"ק שנה דלא סייק
לומ'ליישנא דקרא נקט אלא להקרות מהשמים שנתמ'שיהשם תליים
להיותם בתמציעותם לכבל מה שתורה עלתי הנם כמים שיורדי'מהלך
ת"ק שנה לא סייק לו'לישנא דקרא נקט ותם לכו לרחיות דבתריה
תחרי לעיל בפ' הקודמ' סי'ח מה שלב ג'עפ שהוייתו בתרן תין
ברייתו אלא מן השמי'ולכן התמת יורה דרכו שכוחב ר'איוית הגשמי
מתת ה'מן השמים מתם והנה הרמ"ם בפי'כי יגרע נטפי מים הורה
במקנת שכתב שירידת המטר מב' תיכים הא' בטבע שכתה שהוויר
העולה מהארץ הו הענן העולה מים כמאחר ויהי יעלה מ"ה כל
זמן שהעול'כריכי'ליה והכ'ואתר ככבד והוא המים היורדים מתטל
לרקיע כלי עלייתו ויהי מלמטה והכיתו מיתי' דילן וכתב שדברי סניה'
תחת לפי מ"ם שים ב'מיכים ורחוי לו' כוה תין דעת אלישת מכרעת
דלכ"ע המטר ממין ח' ולא יקבלו פטרה דא"כ לא היו נריכים כנת'
לידחק לתוקומי'הסיא דפירוחיהן אלו מי גשמי'כר' דוק' כדכתיב
לעי' התמכם כי יש שמך לדברין מהיות דפר' דתת' פעם ח' ככל
חדם סילוקו'עולי'כו'חזרנו לעי'אבר' מתנה שלפעמים יכה הגשם
מים העליוני'שהם המים הזכרי' כדתת' בפרקי'ולפעמי'מהחיבי'
שלמטה ולענין שתנו בו מחוקן הויית הגשם מים העליונים לא
רחיתי כו דבר מספיק להסכים עם הפשטו ותיכו דוחה להוציא
הדברים מפשטן ועם שהדבר ק'ל הסבל והרחוי להסות תזכנו למ"ם
הרמ"כן ז"ל רחם יודעי הנסתרות בתורות שכתב בפ' כרחשית והפי' תשוב ליודעיו כ"ם
מים העליונים שהדברי' מסתרי כרחשית והפי' תשוב ליודעיו כ"ם

לתחרים ולכן ים לתלות הדברים לקויר שכלנו ולא להרוס לפ'דברי
ז"ל חיים כתשר ידוחה לדעתנו כיון שלא כתה לנו קבלה תחתי'
עליהן גם לפמ'כעל תנן תכות כתים העליוני'הכ"ל יפורשו דברי
ר' כפשטן שתהלק הדק הזוה הדומה למים יהלי שחקים ויפתחו
העבים ולא יקשה בעיניך לחר שחתר הסמי' מתחלף לחתר התרן
לויך יפתחו למים כתיתיהו שהרי ר' חולק כזה כמ"ש בפ"ב כפ"ט ה'
והא דל"ק כר' יוחנן אתמ'שהגשמי'מתים העליוני' ויורדים ליש וכו'
ככר כתבתי טעמו לעי'בפ"ד ס"ב: **שנאמר** למטר השמים
ת"מ פי' הכתוב שם' תיכם בשתר תרכות שים להם נהרות שהיו
הרים ובקעו' ותיכם שיתה שלא ממטר השמי'ומתילה לשיכין שהמטר
מהשמים דליכא למימ' דבתי' דוקא קאמר שתשתה למטר השמים
לחכל בשאר תרכות יפתו למטר תוקיכום דתין שברא מיכים שגוי
כמיניהו המטר לחלוק המקומו' ות"ת מים דקאמ' קרא לכה למטר
השמים ולא למטר שתם בשאר המקומו' י"ל לפי שבוכת הכתוב לו'
שרחוי שיהיו עיניכם בשותות למקו' כי הם"ת הוא הדורש הארץ
ההיה ולא תפשה מהכבר כארץ מברים לכ"ת שנב לוחרחים שהמטר
מן השמים שתמיד רחוי שיהיו עיניכם בשותו' שם מ"ב שפתי הארץ
מהבהר העולה מטר נמי מיקרי'א כדכתי'לעי' בפ"ז: **שנאמר**
למטר השמים ת"מ ולר"ת ל"ק דאיכא למי' כיון דשולין לנד מע'קרי
ליה מטר השמי' דתתי כלו הוא משם וכדאת'בגמ' תניא משקה הרים
מעליותיו ואר' מעליותיו של הב"ה כמאן כר' ור"ת כיון דסלקי
להתם משק' מעליותיו קרי להו דאת"ה עפר ואפ"ה מן השמים היכי
משכחת לה אלא כיון דמדלי להתם מן השמי'קרי להו ה"נ כיון דסלקי
להתם מעליותיו קרי ליה וה"ה דה"מ ר' לתתויי מדכתי' יפתח ה' לך
את אוכרו הש"ם ומשק'קרי'מעליותיו אלא דיקט למט'השמי'דכתי'
מקמייהו ועוד דהא עדיף דמט' סמוך לשמי' לכל שאר קרתי איכא
לדחויי דלעו' הגשמי' מלמטה אלא שם' משקה ככתו מהרום שכתו
וכרכת רש"י ז"ל כהא דר' יוחנן דתמ' מעליותיו של הב"ה דתי לאו
ר' הוה אתי א"ק מעליותיו שם כה שומד כיון הוא משק אותן למט'
ולעול' השים מתוקנים: **והעבים** מתגברי' כלו' והא דכתי'
ויהי יעלה מ"ה היכו שהעבני' מתגב לעלו לשחוב תלמ'ש ולא תיקשי
ליה וכן הוא ליישנא בגמרא אלא מה אתי מקיים ויהי יעלה מלמד
שהעבני' מתגברי': **והענגים** מתגברי לפי דברי בעל העקי'
כר' שהיה נורם עננו ככוד והיה נרשם מסוכבת העבני ככוד הכת
מאי שביתיהו ואי עבני הגשמי יקראו עבני ככוד עבני שתיכם של
ככוד תיכי משכחת לה: **ומקבלים** תוסם כתבי הגאוז לפ"ז
מדמה השחקים הנותנים'השים ז' הנאוז המתרין לכלי אחר שכל כנת'
אחר ופותחי פיהן כתין כאד וזו היא הגר' הנכוכה שהעבן המקבל
רחוי לדמותו לכאד שמתקבר בו הגשם ואינו כאד ע"ד נורר מים
בעבוי ולא נבקע ענן אחת והרצון לו'שת"ם שמקבלי מתי בפועל
מאחוקות שם ואינן יורדות אלא ככברה שכל מ"ט שיתים הרקיע
לנאד וקרוב בעיני דה"ב ה' ומקבלי תותם כמו פי הנאד וכן באד
קהלת וט"ם הוא כמפי וכן כך וכן כך יר' שתין רמז אל ענין הנאד
מהכתו'דמ"ם יזוקו מטר לחידו יר' שהרקיעי'יריקו המטר לחיד וכן
פרש"י בנת' רקיעי' מוציאי' לעבי' יזוקו כתו יזוקו שכל בכתן נר'
שרוכה לפ יזוקו מלשון נאד שכתב נגבו כתו נד תתרנתי כזיקי ונפ
בעל העקי' כתב דיזוקו דרים ליה מלשון נאד שהנאד זיקה בלשון
נמרא שכל לא ידעיתי חיך תתיב נזרת תתמ' שכתוב לפי זה:
דכתיב יזוקו מטר לחידו כלו'הרקיעי'יריקו מים לעבי' כדפי'
ואע"פ שלא נזכרו הרקיעי' לעי' מיניה הוא מקרא קכר כתו מניד
מרחשת וחכידיו ואפס'דסמך לתתי דכתב בתריה אשר יצו ואחר
כלו'יזוקו מטר ותי הם תתריקים הם השחקים הנזולים ולדעת ר"ת
י"ל דקאי יזוקו לתתי תוקיכום שהם מוכיחי' מים לעבים:
וחשרים אותו כתין כברה כלו'העבים כוכרין התים לתרן
כל טפה וטפה בפני עצמה ככברה שכוכרין בה החטין שכל א' יוצא
מנקב תיוחד ולא יצאו כלם מחוברים מתקום א"ם כ"ב כתי'כו לכברה
לפי שירידת הגשמים ע"י התנועות העבי' ככבר' וע"ז תין הטפות
תתברכו שלו לא היו מתגבדו'לא היה כ"ב גם בדב': **ורקו'ישרר**
אותו כתין כברה הקשר זה לדברי ר' שת"ם שהן יורדי' ממקו'גבוה
כ"ב מ"מ בחברות ככבר'ותין טפה נוגע'לחברת'שזה גם גדול שבל
לר"א תין כ"ב גם שלא יהוייר לדעתו שהעבני' מתגברי' עד לשמים
ות"ם בגמ'לר"א כיון דסלקי להתם וכו'יר' דכיון דעולין על פני רקיע
השמים ירחה לנו כן: **ואין** טפה נוגעת בחברתה שלא יהיה
ככברה שבתחלה יצא כל חטה לעצמה וזו דרך גם כדבר' דשוחר טו' שוברנו
ונורך גם זה לתרן דא"כ לא יצליח שתשחת התרן בגשמים
וכדאת' בפ"ק דב"ב מי שלא לעשות תעלה הרבה טיפין כרחתי

כעבי וכל טפח וטפח ברחתי לה דמום כעבי עבמו שלח יהיו שתים בדמום אחד שאחל שתי כדמום ח׳ מטשטשו את המרן ואינם עומד פירות: לכה קורה אותן שחקי לכתו מסתם דאיכא דר׳ י קמתי לסיועיה מהתרקים כח המט׳ שהרי מטש וה נק הרקישי שחקי לפי ששוחקי את השים וכדגרסי׳ כפ׳ אין דורשין ח׳ לקים ז׳ רקישי׳ כן כו שחקים שבו רחים עומדו וטוחנין לנדיקי ולישה דשחקי היכו שם כולל לכלם הלח לשליחי ואחב טעמ׳ דשחיקת השים שייך בכלן דמ׳ שליחי מסתרת ושנ׳ מה נורך לשחיקה זו לר׳ דקחמ׳ כדקי׳ הללו ולישה למי דמשבי שחקי׳ קחי דלכ׳ע הוי שחקי׳ שם עבים הוא לח שתים דכיון דלכ׳ע ר׳ ל לר׳ ולר׳ ח העבים מלמטה חמתי תלי להו כשמי׳ ולהכ׳ כשי לחם נקרחו העבים שחקי׳ דכיון דשלקי לשמים מתי קוש׳ שיחלם העבים לשמי׳ חפי׳ לר׳ ח דומיח דמשקה הרים מעליותיו וכ׳ם לר׳ דמקבלים החטר מהשחים מחם ושנ׳ לר׳ חם היח שחיקת השים שבעבי דליכח למי׳ דקחמ׳ הכי על חם שהן מתגדלי ככברה ושב׳ ז׳ לין טפח נוטעת בחברחה שדחיון החסס והדקים היכו נר׳ש תקון השים בעלמה שם לכן נר׳ דחר׳ם קחי דחסוס לדידיה חין החטר מהשחים ותקשי ליה חתי דכתי׳ הלו שחקי׳ שהשחקי׳ עבח׳ נחלי וש׳כ נרי לם שהעבי׳ שחקי׳ ח׳ם היכן הן נחלי כשחקי׳ כדפי׳ להכי בעי למה נקרחו העבי׳ שחקי׳ ומשני לפי שהשחקי׳ ח׳ם וחה כדי להחתיקן שהעבי׳ שוחקי׳ חותן ושופכי׳ לחוץ חזו לנו כחלכל שהוח מתגה ע׳י שיחקה וחרקה מכלי ל כלי וכשוח טוב חז׳ר׳ם לש נזכר שברח ר׳י שם דר׳ם ותשוכתו דחטר מתחתקי הן ועלה נרסי׳ ח׳ר חלה כדקי׳ הללו של כחה שהן שופכי׳ לו כלו ח׳ר לקים למה נקרחו שהן שוחקי׳ שהן שוחקי׳ לו כלו מסתע דחטבי׳ וחר׳ם קחי ודחי וכ׳ל דרים לקים לישה דר׳ם קחטר ולישה לח ם׳ל דהה כשחוך מסתע דר׳י ור׳ל חודו בדר׳ יוסע שהחטר מלמע׳ וחין להקשות ח׳כ בשחוך דקחטר ס׳ שחוח ים לו לחתי לח חבי שחקי׳ נחי דחילת׳ דלח כסיקח ל׳ק דהכח פליג ר׳ יוסע: בדקים הללו פרש׳י כדקי׳ הללו שבחבי הכחתם שהשחקי׳ המחכל יותר מגכל הגוף לפי שחקומן נר וחין החחכל נכנם בהן שם חיכו שוחק בטוב חחד מחכל לפי לשון ם׳ט שכתבתי בשחוך הכוכח כזה חחרת והוח שהשחיקת השים היח מבד העבים שבעבי חותן חזו לנו כדקים הללו מבל למ׳ד כהדין מסיסת לח הוי בשפיכח חזו לנו חלה שבעב ח׳ הוח כשחק כחשם שבו לבד ישחק החחכל יפה

אין עבבי חלה חלמע׳ שהיב טולי מהחרן חלה מהשחים יכלו העבבי׳ ג׳כ בגשמים וקבת חיחת דר׳ יוחנן דלח כחחן לח כר״ח ולח כר׳ י דלעי דחפי׳ ר׳ י מודה הוח שהעבבי טולי מהחרן לדקיע וכ׳ם ר״ח דחמר שהחטר מתוקייטו מדכתי׳ והיד יעלה ח׳ם ולימ׳ למי דכבלונת דר׳ יוח׳ח קמפלגי דר׳ י כר׳ ונקט עבבי חמורת הגשם כלו׳ שהיכת העבבי היכו חלה חלמע׳ וח׳ל כר׳ח דהח חשחת דיתרויהו ס׳ל כר׳ שהחרן שותה חלמע׳ מהמעלי הכו בחן ולח פליגי לח בעבבי שהן כלי הגשתי וג׳כ ח׳ח לפ׳ע דקעיקוה הכ׳ל דפליגי בחה שהלקו ר׳ י וח׳ח לדרבו חזה הטעם ולח חק׳ לר׳ י קרח דוחיל יעלה ח׳ם דהיכח למידחי כדחמרי כסמוך:

שנאבר וחרו עם עבבי חחיח ומדבתי עבי שחקים לח חייתי דחפס שחקים שם העבים כדלעיל לר׳ח: שנאבר וחרו עם עבבי שחיח ולרשב׳ל ר׳ל כיון דשלקי להתם עבבי שחיח קרי להו כדחמ׳ לפי גבי מסקה הרים תעלותיו ח׳כ דהכחו עבבי לחו עבבי מטר ניכחו לח עבבי כבוד שעמה כח חלך התשים ולר״י פי׳ כחן לו עבבי שחיח טפי חשחר דוכתי דלח כיתח דבעבבים הכחלי בחרן שחיכן לעבין הגשם חיירי שח׳ם להכחים החגה עבבים בחרן למטם כמוחם והכח לח חירו לח בעבבי חטר:

שנאבר מעלה בשיחים כפ׳ט יליף לה מחיד יעלה חן החרן ולפי נסחחתנו י׳ל דלח יליף מהסם דחפשר למדחי דהחוח קרח כחה שהיה מתחלה חיירי וכדחמרי לעיל בתחלה היתה החרן סוחה חלחטה כו׳ חבל מעלה בשיחים משתע דלעולם חיירי וח׳ת ר׳ חכי דחי דה׳כ בתחל׳ קחיירי ח׳כ מקבה החרן לחו מהחרן ממם חלח מהעלה בשיחים בכל חרך החרן כלו׳ מקבה החרן ועד קבהו ולעו כדקיע ניהו ולפי שנר׳ שהם עולים מקבה החרן חחר מעלה בשיחים מק׳ה ומוהים בעבבי ענן על החרן בפי׳

א׳ם כחפרסים

ספ״ו חז׳ קלם ובירושל׳ פ״ק דשביעית

ספ״ב חז׳ קל״ח ובירושל׳ פ״ק דתרומות

ר׳ חנין ור׳ שמעון בן לקישר״ל אמר אין עבבי אלא מלמע׳ שנ׳ וחרו עם עבבי שמיא רשב׳ל אמר אין עבבי אלא מלמטה שנ׳ מעלה נשיאים מקצה הארץ על רעתי דר׳ לא׳ שבבר את הברו חבית של יין ונקנקנה ר׳ ש אומר לא׳ שאמר לחבירו הלויני סאה של חטים או הבא קופתך ובא מרור כך הב׳ה אומר לארץ אייתי עבבך וקבל מטר:

יז החישה שמות נקראו לו עב איר עבן נשיאי חויו עב שהוא מעבב את תני הרקיע איר שהוא שובר אירן של בעלי שע׳ים עבן שהוא עושה את הבריות עבנים אלו לאלו נשיאים שהוא עושה את הבריות נשיאים אלו על אלו חויו שהוא עושה הויונו ברקיע ומשרה רוח הקדש על הבריות כתר א׳ חזון ישעיהו בן אמוץ:

אמר

חמשה שמו כו׳ לח מט׳ מכפל השמו לבד כח לדרוש בהם ט׳ כי משמות הסכתיים ותין נדיך בהם טעם ותפי׳ בשמות כפולים שבתה דבריה ים לה׳ שמות נרדפי׳ בכל הלשונו ושנ׳ דח׳כ לח היה נדיך לתת טעם לבל׳ם השמות חלח לד׳ ויתכר שמח׳ הוח שמו בלי טעם וכדגרסינן בריש ר׳ה תנח הוח סיחון הוח ערד הוח כנען סיחון שדומה לסייח במדבר כנען על שם מלכותו ומה שמו ערד שמו סיכה דחמרי ערד שדום לעורד במדבר כנען על שם מלכותו ומה שמו סיחון שמו חלח בלל יהוש לרש׳ל לדרום שמות תמיד מענין הדבר חו החדם ותפי׳ בשם ח׳ לבד חמר בפ׳ק דכרכו׳ ותנח לו דשמח גרים דכתיב חשר שם שמות בחרן חל תיקרי שמות חלח שמות ודרשו טעם לשם רשונן ורות וכן בכתב דוכתי וכן בשמוך כרים ט׳ בשמו החרן ולקמן בפי׳ דרשי׳ ט׳ בשמות הנהרות ומה חלח פרסו בתוספ׳ הגז כל הני שמות חשם דלח מסכח בכללהו דרשח דבח מני למדרש שם סיחון ועדם

יחד

יחד לו׳ סדומה לסיח וערוד סהוה הכפל עניך ס׳ כמלות סוכות :

עב כדכתי׳ עבי בחקי׳ חיל כדכתי׳ ואיך יעלה ללח ס׳ל סהוה נהר כדלעי׳ כם ו והח דר׳ כרכיה דדרים כסמוך עלה סכר מן סחרן מסמכת כעלמה היה דפסטיה על הענן • ענן כדכתי׳ ויהיה בענני ענן נסיתים כדכתי׳ תעלה נסיתי׳ מ׳קס חזיון כדכתי׳ עוסה חזיון׳ ודרך לחזיון קולות סהן עכיס לרח׳ל לחס׳ם סהמפרס׳ כי כרקיס ומ׳ם פלינה קלת להה דגרסינן כפ׳ק דתעניות מהי חזיוס סר׳י פורחו מהי פורחו ס׳ר פפה עיכח קליסת׳ תותי עיכח סמיכתח דהתם מסת׳ סחזיון הוה עכ מיות׳ והוה העב הדק סתחת הגס והכח מסמע שהוה סם סתמי לענן כסתר הסמות : **עב** חיל ק׳ דה׳ל לחקדומי חיל לעב עקודם

ת אמר רבן שמעון בן גמליאל ר׳ שמות נקראו לארץ כנגד ד׳ תקופותיה ארץ תבל ארמה ארקא ארץ כנגד תקו׳ ניסן שהיא מריצה את פירותיה תבל כנגד תקופת תמוז שהיא מהבלת את פירותיה ארמה כנגד תקופת תשרי שהארץ עשויה בולין בולין של ארמה ארקא כנגד תקופת טבת שהיא מורקת את פירותיה :

יג כמה נשמים יורדין ויהיה בהן כדי רביעה כמלוא כלי מחרישה של ג׳ מפחים דברי ר׳ מאיר ר׳ יאודא או׳ בקשה מפח ובבינונית מפחים ובשבעה ג׳ מפחי׳ א״ר שמעו׳ בן אלעזר אין לך מפח יורד מלמעל׳ שאין הארץ עולה כנגדו מפחי׳ מה טעם תהום אל תהום קורא לקול צנוריך :

דחמ׳ למה הוח מוסל כל כתי עולם לחולדה לפי שכל מה סים כיכסה יס כיס חון מן החולדה דלפ׳ו לח נקרחת הארץ חלד חלח כבוי הוח לכתי עולם ולפי דרשה זו ס׳ל שמלת יושבי חיכה שמ׳כ׳ ל חלת חלד שה׳כ יהיה דמיון החולדה לעולם לח לכתי העולם שכה היושבי׳ כו וה׳ל כשו כתי׳ החזינו כל יושבים העולם הדומים לחלד והמפרשי׳ סי׳ חכתי הזהן וכן פי׳ יושבי חלד מלמען זמן והם שמות כרדפים לזמן ופפס׳ סיהיה כן דעת רס׳כ ומחנם עפר פסיטה סחיכו סם לכלל הארץ חלח על חלק העפר הלקוח מכללה ע״ד עפר וחפר ורחי׳ חפ׳ שלוח הקן נבי חלח קן כרחשו על חדם חמה שפרס׳ סם נם קרק׳ מכוח׳ חלח כחת׳ על סם הארץ חלח פירושו ענין יסוד ותחתית קרקע המכון קרקע

ארקא כדכתי׳ לה׳ארץ ומלואה תבל ויושבי כה : כדכתי׳ כיריעים שהיה דיסמים ומרקע לח עכדו ומע״פ שהכתו׳ לעון חרחי יהן לו׳ דחקרע תרגו׳ של ארץ דכתל מקום מפרנסי׳ חרעה ח״ק סמה׳ ארץ כלעון חרחי מרקע ומרע׳ וח״כ ליח לן דחיה שר׳ שמות לחרץ כלעון הקדם ומפה י׳ל דח״כ הפס דכת׳ יאכדו מחרעה למה שכה ולח כתב שכיכס מרקע חו חרעה חו מפמע שהן לעון הקדם והכני חרחי ודכה לכתו׳ כ׳לשונו׳ ומין להקשו׳ כיון דקרח כלעון חרחי היכי קחמ׳ מרקע כלעון הקדם דלה דכתי׳ כמיפי כלעון הקדם

ארץ כנגד תקופ׳ ניסן הח פלינ׳ חלעיי פ״ה דחמ׳ לפי שרלתה לעשות ר״ק ו׳ל דרשב״נ נח ס״ל הכי סטעם זה כלתי מספיק רק לעם חרץ ולפי שרוב׳ לתת טעם לכל ד׳ שמות חמ׳ שהם כנגד תקופו׳ ד׳ והוחה דלעי׳ לח חמ׳ כי הכח דח״כ מ״ט כברייתה ליכפה חרץ טפי מהשחר שמות ולפמ״ה לח חש לתת טעם למה דמ׳ מיתי׳ שהן הסכתי׳ וקרחן הכתוב כלעון כני חדם חבל חרץ הוח נקרח מפי הש״י וברייך לתת טעם ולרשב״נ ו׳ל דנקט חרץ כברייתה דתקופת ניסן עדיפ׳ מכלהו ס״ב דש׳ל כמ״ד כניסן נברח העולם : **שהיא** מריצה פירותיה שלו מתחרת להגמיח הפירות ועמקים יעטפו בר :

מהבלת לח פירותיה כי לו מתחקי הפירות ונגמר בעולן מחום השמש מתבלת מלעון תבלין : **בולין** בולין של חדמה פרש״י ז׳ל לפי שכתחלת תקופת תמוז העולם חם וחדמה מתברכת ובתקופת תשרי סיורד רוב המטר החרץ מקוכנת כבולין של מלח ולי נר׳ לפי שלו זמן חריסה. ותחמת החריסה פור׳ התפורדה חרץ ופעויה כולין כולין : **בולין** בולין של חדמה וחדמה רוב שמושו כמו עפר סר׳ל מעט מהעפר לו נרור וכיוצה כגון מזכח חדמה עפר מן החדמ׳ חדמ׳ כפר ולכן יורה זה הפס על בולין של עפר לכל חרץ ותכל ומרקע לה נחמ׳ חלח על כל החרץ ככללה :

שהיא מורקת פירותי׳ מלעון קורק׳ שלו הפירות כמוסים ומוכספי׳ וכהיה דפ הגודר מן הירק שם היו עלין שלהן מחורין מסורין הוריקי מותרין :

כמה נשמי׳ יורדי׳ לחיילי דקיימי׳ כיריעת נשמים כחיד יעלה מן החרץ חייתי הכך חילי דנשמי׳ לפ׳ שעור חפר כו הפקס מטר החדמה לחפס׳ דע׳פ דברי רשב״ח לחין טפח יורד חלמעל׳ וכו׳ חפ׳ כחיד יעלה מן החרץ דרמיו לתהום העולה חלמטה לחרץ ולהכי נבי לחתויי הכח הח דרשב״ח ולחקדים לה הח דר״מ ור״י דמיירו כענין הטפחי׳ הרחוק ליריעת נשמים

כמה נשמים יורדי׳ ויהיה כהם כדי רביעה לפי שנשיטו כפ׳ק דתעניות הגיע ר״ז כחרחקון ולח ירדו נשמים התחילו היחידי מתעני׳ ג׳ תעניות הגיע ר״ח כסלו ולח ירדו נשמים כ״ד נוחרים ג׳ תעניות על הנכור עברו ולח נענו כ״ד נוחרים ג׳ תעניות מחרות וכו׳ להכי כעי׳ מס היו מתענין כחה נשמים יורדין ויהיה כהם כדי רביעה כלו׳ כדי ספוק שיפסיקו התעני׳ נס רש״י ז׳ל פי׳ זו להפסק תעני׳ וכפפ׳ג דתעניות תניח לחך ברייתח הכי ת״ר עד מתי יפין הנשמים יורדי׳ והנכור פוסקים מתעניהם כמלח כדך

יד אמר רבי לוי המים העליונים וכרים והתחתונים נקבות והן או אלו לאלו קבלו אותנו אתם בריותיו של הב"ה ואנו שלוחיו סיד הם מקבלים אותן הת"ד תפתח ארץ ונקבה"ו וו שהיא פותחת לזכר ויפרו וישץ שרצן פרין ורבין וצדקה תצמיח יחד וו ירידת גשמים אני ה' בראתיו לבך בראתיו לתקונו של עולם ולישובו :

אמר

התחרים דר"מ וחכמים אומ' כחרבה טפח כביטונית טפחים בעבודה ג' טפחים ופרס' דתנן עכברו או גלח נפטו שוב אין כריכי להתעטו וגר' דמאי דקתני הכא כדי רביעה פי' כדי שיהיה בו ספוק לאדם להכניסה ממשם זה מיקרי ירידת גשמים רביעה כדנרסי' בפ"ק דתעניות מאי לשון רביעה א"ר אבהו דכר ברוכב את הקרק' כדאמר רב יודע מטרת בעלמ' דאדעת הוא שכ' כאשר ירד הגשם והשלג מ"שנו והולידה והצמיחה

ופרסי כאדם שמוליד :

כביצוא כלי מחריסה של ג' טפחים שכלי המחריסה יורד בעמק האדון ג' טפחי' וכשנכנסו בגשמי' באדון כשעור זה אז תוסיל לתבואה הגורעת ומאי דנקט כלי מחריסה לאשמעינן טעמא שכשעור הזה יועיל לפי מה שעור המחריסה וכהכיא דתנייתי בגמ' לה קתני ג' טפחים אלא כחלה כדך המחריסה ופרס' אם טפטפו הגשמים בעמק הקרק' כשעור שורת מעני המחרים' כדך המחריס' כלי שחורשין בו ומכריכי אותו שמוך לקרקע כשחורשי בו כלו' אלא שהשלם שירדו המים בתלם המחריסתו וה"ק כדך המחריס' חורץ שכין תלם לתלם וגר' לשידי ושידי חד שבורת הוא : בקשה טפח פי' לפי גרס' וז גר' שהכפל הוא אלא טבע האדון עמוק טפח אין מרן כה לאות כאדון הגשם ושכשה היה האדון עמוק טפח כה לאות מעמוק אמינא כ"כ גמאי כאדון המשור שכזו נקל לרדת כה המים הילכך אם לא ירדו ג' טפחים לאו כלום הוא אלא אכל כהיה דמייתי בגמ' שהזכרתי כשמוך תני בחרבה טפח כביטונית טפחים כעבודה ג' טפחים ופ' ו כשנין חריסתה אלא מילתא וכן פרס' והר"ן אם' שבתחלתו קבת כפירושן דרס' כי' כחרב' קרק' יכשה טפח כיון דחריך' היא ונכנסו כה הגשמי' טפח ואלו רוב גשמי' ירדו כעבודה חרושה כגון שדה ניר שנכנסו כה גשמי' הרבה ג' טפחי' לאפי' מועטי' נכנסי' כה טפח או כטפחיים וה"ר כי' כחרבה בקרקע שלא היתה עבודה מזמן הרבה טפח כדי שירדו גשמים כביטוני' שהיתה עבודה מזמן קרוב ושכשו חיטה עבודה • וה"כ צריך להסכים פי' שה דיקן להגיה כיון דכולה חדא כרייתא כתבתו' לשי' ותנ"ג דמפרש הגמרא תני לה כסברת כשם חכמי' הכא הר"ף והר"ם נרסי כה ר' יודה אז ולכן צריך לידחק ולומ' דפי' שכשה היכו חרושה שע' החרים' היא שכשה מיד כחיים :

אין לך טפח יורד מלמע' וכו' כספ"ג דתעניות מיתת הכי דסק"ל אז אין לך טפח מלמע' שאין תהום יוצא לקראתו ג' טפחים ופריך בגמ' והתניא טפחי' ומשני ל"ק כאן כעבודה כאן כשאינה עבודה ופרס' ז"ל אין לך כל טפח כשנכנסו הגשמים בעמק הקרקע טפח תהום עולה ומתגבר טפחיים ותנ"ג דסמיכה תרעה אלפה גרמידי ככף החליל אפ"ה רטיבות מהניא • והתניא תהום יוצא לקראתו ג' טפחים • היה דקתני טפחים ואז לא כעבודה דתנ"ג דנכנסו טפח בקרקע פורתא הוא דנחית והאי לא נפיק תהום לקבליה ג' טפחי' וה הכי שולה להגיה ליכתי דקתני אין לך טפח מלמעלה שיפורש אין לך טפח נכנס בקרק' מלמע' כלו' מכח פניה מלמע' אבל לליכא דכבר דקתני אין לך טפח יורד מלמע' ע"כ צריך לידחק ולומ' דה"ק אין לך מטר יורד מלמע' כשעור שיהיה טפח בקרק' אחנם כת"ס דכעבוד' טפחי' ק"ל אין שיעור המט' היורד מלמע' כ"כ לכרייתו' שוב שלפי האו' תהום יוצא טפחים הטפח היורד כיון שהוא מעורב כעבודה המים מועטי' ולפי האו' ג"ט הטפח היורד כיון שהוא מעורב בקרקע יכנסו המים רבים ותמת' אין כל טפח יורד מלמע' כך' שעשור המים היורד מלמע' שוה כשתיהן ויותר ק' לפירושו דליכא דגמ' דכאן כעבודה וכו' מתמה דתוקי הרחשוכא שתחרים טפחים כעבוד' ותה שהכריח לרש"י ז"ל לפ' שהפך מכותר הוא שהוא לפי הנראה שכתוב שם התהום עולה וכו' אבר' שעליית התהום היא כעובי הארץ כפניה שכנגד התהום ולפ"ז אפשר שאין עבודת הקרק' מעלה ומוריד דלא משתכר טיסיה העבודים של מע' גורס לתקו' שיעלה יותר ולפ"ז שהכדל הוא כשעור המטר כי לפי כתיבת תהום של מע' יתן תהום של מטה ושם החלוק מעבודה לבלתי עבודה לשעו' המטר אחנם לליכא דתני שאין הארץ שולה כנגדו טפחים לפי לשון התוספ' דתני שאין הארץ פולטת טפחים יר' שאין עליית הטפחים בעלית התהום על עובי הארץ שעליה אלא למעלה אבל הטפח היורד מהמטר הוה שהתהום מתגבר ומלחלח כל הארץ כתוכן שהארץ מתאב מתי התהום ותפלוט טפחים למעלה אבל הטפח שירד בו המטר ולפ"ז טוכל לפ' שאין כל טפח יורד מלמע' דתני כך' הכרייתו' שעור מ'

וה"ק אין לך כל טפח אחים יורד מלמע' כלו' שעור שירדו טפח בקרקע ומתמה הוא בקרק' שאינה עבודה דהכא מסערינן לטפח ומתי דתוקי' כאן בעבודה וכו' יר' דהכי דאמר שהארץ שולה כנגדו ג' טפחי' היכו בעבודה דכאן שירדו אחים כ"כ שכשאר קרקע יורד טפח בהא דהיא עבודה ומתי שירדו בעמק הקרק' טפי מטפח טוכח ולהכי יעלו שלש טפחים אחים שכשיכנסו הגשמים בעמקה יועיל ללחלח לותה יותר ולהכי אי התהום העולים יותר ככל עוד סריא מלוחלחת תפיחת ומסתפג ומתעלים מתי התהום העולים לקרקעת גם מהא דסלקי פרק' דאחר חרוב ושקתה וכו' משמע דמי התהו' עולין אחים עד ברסיסים דהי לרטיבות כעלת' ליחת דרטיבות המטר מהני לזרעים ההם אע"פ שהם נוקעים כארץ הרבה דיותר קל שיועיל הרטיבו' מלחעלה שהוא יותר קרוב אליהן וכפר' אי אחר כהדיא ר' אי' שביה שלארץ מהלך ס' שנה ותהום אי' שהו' אחל נהיגם טוכע ומניח אחים לתעכות כני אדם הרי שאחהום עולין אחים אחים וא"כ ה"נ נפרש הכי : ניט תהום אי תהום קורא אחים העליוני' לאחי' תחתוני' כדאת' כפ"ק דתענ' כשאחנסכי' אחי' כתב אהני לאחר לחכירו אכב אימיך אכל אחהום אי תהום קורא ופרס' אחים עליונים ואחים אחחוני' כעוריך אותן כ' אפלים ושו' נרסי אחם אחי אחה כרבה לדידי חי לי אחי דידיה דאי לעצלה אלאה ופרסין אפותיה וקיימה כין אחהומא אחאה לאחהומא עלאה ופרס' אחהומא עלאה אחים העליוני' ואפס"ג כ' לפרש כדריית דילן דאחהום אי אהו כלהו אחים אחחוני' כי אחהומות רבים אם וה"פ אחהום אי קורא לאחירו לכא ולעלות לקול כעוריך ר"ל לקרא אחאחר שיורד אלמע' כאחים אחירו' כבנורות אכל לאה דר' לוי דכאחוך היכו אחים העליוני' ואחים אחחוני' כאחו אבל אחים ועיין לקאחן כ"ב פ"ה סי' ו' : השמים העליונים הן אחהום דאחירי כאחהום אי אחהום אייתי ד"ה לוי שפי' להו אחים העליוני' ואחחוני' אקורא אי לאו : העליונים זכרי' כר' דאחהום דכנגאחי' אחרץ יולדת כח"ם כפ"ק דאחע' לאה נק' אחה רקיע' כרוכבת אח הקרק' וכו' לכן דאמ' העליונים אחהן הנגאחים לנדע' רוכי אחכמי' לזכרים ואחה לנקבו אפ' שכיאחם אחרץ נותאת אחאחהו שולה כדלעי' ובקר אם העליוני' ואע"נ דלפעאי אחאחחוני' לכד נותאת כהחוא דפר' אחכורכי לפי' ט לא חייש לה אפילו זה אלא דרך זכות ושו' דייחילאם היא כדכאי' אחם ואפשר אקרון זכרים ונקבו לפי שלו נכנסו לתוך או כדאמ' אחול • ולפשט הרב כאים העליונים הכ"ל כפ"ב ר"ל כקרא העליונים זכרים אהן כפשוטים אחאר שהרי אינן כפועל אחם והן כזכרים העומדת כעגמה והאחחוני' נקבות שנאלכסו כאחר ולפשט כעל העקידה קרא הגמאי העליונ' זכרים לפי שהם פועלים כוה אחליאות והאחחוני' נקבות שאחפעלים אחם וכן ר"ל לפשט אנן אכות וכעל אגלה פחוקות כאנ"ל כאים העליונים זכרים וכו' שכת אחט' עליית הקטוי הן אחרץ אגד הכאית ניצון הגשם וניטוני הכוכבים שאחנעני' כאיר הרטוב לעלות לאחעלה וכאיחקבן ואיחעב' יאחוה אחטר והכאו' העליונים הנשפעו' אחכוכבים הן שכות ראחוקות כאחנעות ניצון הגשם והם פועלים ויסוד אחרץ והאים הם נפעלים וז"ל העליונים זכרים שהכוכבי' שכות פועלו' כאיקבלו אחים האחחוני' ניטוניהם וישלו הקיטור אחהם יאחוה אחטר לאח' ושכת אחטר הוא אחטר שנאו אחור שלילה שלעיות אחרץ לאח אעלה קטור כאחנעות הנצון שהוא שלוחו של אקום ורמזו אנקלוס כאו' ושנאת הוא סליק וכו' : ורהן אי"ו לאו העליונים לאחחוני' ויר' שוה ד"ה לפי שהן כ' מינים ולא היה ראוי שיאחמנו או כלאו אח"ם אחם כריותיו העומדו' כאחרץ ואכו שלוחו כדכאי' ועולה אים על פני אוכות הם' שלאחנו להוליד אח אחרץ ולכן ראוי לכם שאקבלו פני שלוחי כורא'כם דעכד אלך אלך אור' אף על פי שאדרנ'נו אחחלם כיון דכלנו אלה כרא'נו ואחינו לעבודתו אין לנו להכדל אלא להשאחף כעבודתו ע"ד אח"ם ר' אכהו אינו' ואינים ליחיקר אחרי עלמא :

ההר תפאח ארץ דכאי' הרעיפו שמים אחטל ואשקי' אלו גלי אחרץ וכו' ואכי אם' ליה ירעיפו השמים אחיהם ויפאחו אחרץ אחחוניים לקבלן והארץ אם כולל למים ג' ע"ד והארץ היאה אחו אחיה כוללת כל היסודו' ולפשט כעל העקי' כ"ל אם' כ"פ אחרץ לקבל המים העליונים להוריד אחי האחום אחר כארץ אחחת ואם אלא אי אפאח ארץ לקבל המים לשחייאם דלעאן פאחה

לה

לה יפול כוח דתמת' לו תשבע מרע מיבעי ליה וז"ת ולמה לה יפורש הכתוב כפשוטו שם י' הגשם תפתח השמים ותוכיח כמיהה י ל דס"ל קשה מאי יפרו יפע שחחרי הוא' כגמתי ליכא פריה ורביה דפריה ורביה משמע בעת ההולדה : **בנקבה** שהיא מותחת כי נריך שהשמים תפתח לקבלן שיכנסו בתחתוני כנקבה שפותחת לזכר ואף שהיא שהשמים נריך תקבלת לותן כתשוק"ע ד' פקד השמים ותשוקתי כנקבה שפותחת לזכר דיותר משהשמים רוכב השמים רוכב ועכ"ד בעל העקידה יר' שהגשמי כריחי הכנת השמים ויסודותיה להיות למים ע"י תנועת הגרמי"ם כ"ש מ"ם שהעליוני הם פועלי כתדרג הכורה והתחתוני כמדרג השמר **שהן** פרין ורבין ומגמיחי ומולידי לת השמים :

טו אנירך ברכיה עלה שבר מן הארץ מיר והשק את כל פני האדמ' היא דעתיה דר' ברכי' ר"א ר' ברכיה יערוף כמטר לקחי וגו' שברנו ברויות את ערפן מיד משר יורד :

יו כנזה גשמים יורדים ויהא אדם צריך לברך ר' יוסי בש"ר יוחנ' ור' יונה בש"ר שמואל אמרין בתחלה"ר כרי רביעה ובסוף אפי' כל שהן ר' חייא בשם ר' יוחנן אמר בתחילה כדי רביע' ולבסוף עד שירהו פני הקרמיד ר' יצחק בר ישמעאל בש"ר שמעון בן לקיש אמר בתחלה"ר כדי רביעה ולבסוף כדי שת שרה פי הנזופה והלא כמה גשמים יורדין ואין פי מגופה"ר גשריה אלא תהא נראית כאלו שרויה :

כיצר

שהן פרין ורבין ומגמיחי ומולידי לת השמים :

זר ירידת גשמי' סימן פתח בנדק על הברכות כדכתי' ונדק משמים נפקף וסיים מהכדרים שנתנו בתקנה לעון כדלעיל פ"ו :

זר ירידת גשמים ק' שכרי כבר חתו כתו' הרעיבו שמים וכבר תמר שהשמים העליונים תו' וכו' והארץ פותחת ופרים ורביס וכל זה תחר ירידת גשמי' הוא ותתי קתמר לת ק' ירידת גשמים דעד שסת' במאי עסיק ולימא למי דתתיא כהכיא דתמר בפר"ח שכתבנו לעי' בפ"ד שהשמים העליונים מזיעים טפת ויורדים למלוחים ומשם העבים שותבי' לותם ויורדים גשמים ועל קבלת מי המלוחי' טפות תמר שפתח הארץ ותחר זה נדקה תנחיים דסיכו ירידת גשמים דהת שהן פרין ורבי' לת משמע הלא תחר ירידת גשמים כתרץ כדפי' וע"ק מתי יחד וי"ל דה"ק שהם כה מנוה לשמים הרעיבו שמים כדי שתפתח הארץ לקבל ויפרו יפע וקת"ל בסיפא שמיד כשה מנוה ירדו גשמים יחד עם תמרו כלו' שהמים והמעשה כתחלי יחלו כלי תחור ואף יר' כלו' יחד כי זו היא נדקה כוללת לכל העו' יחד כדתמר לעי' סזו לתדם ולבהמה ליערמל ולת"ש : ולשטת בעל העקי' יר' שהגשמים העליוני' והתחתוני' עומדו יחד או כתנועותיהם ואו כשכוי מכניסם וזה ענין הפריה ורביה כלו' שתתעשקים הלו עם אלו ואף תכת ירידת הגשמים כפועל : **לבך** ברחתיו לתקונו על עולם כלו' ללת תתף קדא לתחתי' שה' ברחו' דמתי קמ"ל ואו' מתי רכותי' דברחתי זו טפי מברחת שמים ואחר ואי תמים ואחר קתי ברחתים שיכעי ליה כדתמ' בפ"ק דתענית ולת ס"ל דתתף לתמתי' שפקולה ירידת גשמים כבריה' שמים כדת' התם דתה מעוסה גדולת נפק לן לעי' בפרקי' ס"ד ללת דה"ק תכיה ברחתיו לתקונו על עולם והוא רמז בתל' יפע הכ"ל כלו' כדי שיהיו פרים ורבי' ליפע העול' לתכיה ברחתיו לו שנרמז בפס ה' שהוא מדת רחמני' והפת"ח קמ"ל דמפוס דגשמי' פער לעולם דק' יומת דעבח כיומת דדיבח לו' כי אין ה' חפץ בנער שת שכוכתו את היה תל הטוב והתקון וא"ת בענין אחר מ"ב לתפוקי מהכתביים שיחשבו שהגשמים מטבע התנועה' היסודות ועליית התיחים לו' כי לת ללת הם"ת ברחתו לעורך העולם ולולי ברכו לת היו יורדי' מפסקה היה ואין לפ' שלכך ברכו ע"ז הדרך שיבת מלמע' לתקון העול' כדאמ' לעי' מפני ד' דברים חזר כן ה' כה כו' דת"כ העקר חסר מהכתוב דה"ל לכך ברחתיו כן : **להתקונן** של עולם כלו' לתקון יופני העו' ולורך חייהם ותקונו ויפוכו לפוכות כדדפים לדעתי עם שתם לו' שאחר תקונו על הדברים שהם ע"י היותר טוב ויפוכו על ההכרחי : **ועד** דרם יתכן לו' שתקונו של עולם ויפוכו הוא על העולם ממש שלת ישרף תתנוב' הגשמים שזה ת' מעלו' המט' כדכתי' לעי' כפ"ד • ועו' שם לו' שהיות הגשמי' מלמעלה הוא לתקון העול' והוא הקצר העולמות זה כזה כתיב ת' ולכן יופסק שפע ברכה מזה לזה ויהיו לחדי' כזכר ונקבה וכללו המתמ' כלו' ל **דרך דרש** לפי שהמורגל בין המתכרים לפ' כיוצא מתגדות שלו וזה שהחוקרי' נחלקו בענין הכורות לתצר כעו' הפעל שקנתם חשבו שכלן נתגלות שהנגדלים ולקנתם חשבו שכלן מוכתו מכח החתר זולת הכורה התכוונית כמ"ש בעל ד' ת' כמ"ש ת' וש"ד ולתמנם לפי התורני' הכורה התכוונית מיד ה' ולתי כמ"ש לעי' בפ"ש ד' תתנם בשאר הכורות לת נתב' דעתם ולו' שר לו' רמז כזה תל הדעת הת' ולו"ת שהשמים העליונים זכריס ר"ל שמהנמנתי העליונים יוספעו הכורות ומהתחתונים הן החמריים ולפי שהחתר והכורה הם כ' הפכים ולת היה רתוי תכורה לפי טבען תתר כזה בכחו י"ת כי הוא תתר ויהי ו"ת לתם כריותיו וכו' כי הם' התניא החתר ושלת תלין הכורה ולכן רתוי עיזוזונו וקרת החמריים

כריות והכורות שלוחי' למה שהחתר תין לו שום התיחסות תלין י"ת הנבדל לנבת רק שהוא נכרת מתוי תתנם הכורה תנד היות כח שלמות תתיחס קנת לשלמותו ית' ותקר' שליח דשלוחו של תדם כמותו כמיתה ענין ת"כ לפי שהחמרים קיימי' והכורות משתנות זו תחר זו קרת החמרוס כריות קיימות והכורו' שלוחים כהולכים וכתים תמיד ותת' שהם תזוונים כזכר ונקבה תפר זה להמשך ההויה וקיום המין ו"ת שהן פרין ורבין כתכוונ' שהכורה לכריס לו' החתר לכדו תין תכוונ' לכריס ורביס תנלס לכל יתחדש זה תהזווגם זה תל זה לפי שהלוות הכורה ל' החתר ע"י תנוע' הגרמי' שיכיהו החתרי' והנבדל יתן הכור' ל"ת ונדק' תנמיח זו"ג שהגשמי' הוא השפע הסופע תהגרמים כתנועתם כנודע בשכעייס וביתר שהיות הענין שו"ה הוא לתקונו של עולם כי חפץ ה' בהקפר הכולמות וזה כזה כל"ל ונם שע"ז הם היים המשך ההויה כנו' : **עלה** שבר ותיד יעלה דריס תלטון שבר כלו' כשהברין' כנגעי' תלמטה כתפלה ותענית ירדו גשמים ורביו' בעלמת היה תטעם קריית שמע תיד ולת ס"ל כטעמת דלעי' סי' י"ת ותין לומר דתית ליה כר"י דתמר תמים העליונים הארץ שותה וק' ליה הת' קרת ותיהו תרביה שהעננים תתנברות ולת נסירת לר' כרביה לכן תע"ם בתוכן זה תע"ם שהוא דרך דרשת דהת בירוש' תית' דדם"ל קתמר להת דר' כרביה ורם"ל קתמר לעיל סי"י תין ענינים תלת תלמטה : **היא** דעתי' כלו' תודה לטעמי' דתית לי' שתין הגשמים יורדי' תלת כהכנעה ותפלה : **שברן** כריות תת ערפן תע"ם שתמר שכתו' נמשך תל לקחי יפורש כן לקחי יטבור ערפן כמטר שתוטים מתפת כחו של תדם ת"ב כת"ם בפ"ק דתענית תס ת"ח הגון הוא תזל כטל ותס לתו ערפהו כמטר ותתיל' ילפי' שהמטר יטבור ערפן כתפוכה : **שברן** כריות תת ערפן דיערוף לשון עורף משמע דתי לשון הטפה ירעיף מיבעי ליה כמו הרעיפו שמים ירעיפו עלי ותע"פ שהמפ' פי' הכל מענין תחד דלפעמי' האותיו' מסורסות כמו כבש כשב חלד חולתם טוב לדדום ככתיבתו ותת"ג דשכחן יטרפו טל והטל תיכו נריך לתפלה כדתי' בירושלמי דפ"ק דתענית שפשר דתיידי שכתב התי ליטבח כמטר כתב ליה כטל : **כמיר** גשמים יורדי' כו' לת ידעתי למה הפסיק תתנר ר' כרביה לטעיל בין ברית זו ובתי' שהמה גשמים יורדי' ויהיה כהן כדי רביע' דה"ל לסמו' זו לזו דבתר עינית עסקינן **ויהא** תדם נריך לברך תתנן על הגשמים תו' הטוב והמטיב כדמייתי בסמוך : **בתהלה** כדי רביעה פי' תם עדין לת ירדו גשמי' כזמן זה נריך שירהו כדי רביעה לברך עליהן תבל בסוף כלו' תם ככר ירדו גשמים כזמן זה ובכהו יורדים שנית תין נריך כדי רביעה דגשמים תופטי' תספיק שתארן ככר היה שכיעה מהפעם הת' שירדו הם כדי רביעה והך פליג' תנתרת דילן דגרסי' כפ"ק דתענית ת"ר תכהו תיימי' תכרבי' על הגשמים תציף תתן לקדרת כלה ופי' הר"ן שירהו הטים על התרץ ויהלו תבצועית תן המטר וילכו זה לקדרת זה ותחרים פי' תציפו הטים הגנרים תרבה לקדרת היורד ותע"פ שלת ירדו עדין כדי רביעה תברכים עליהן ע"כ ומיהו לפי' ת' דפרש"י שהטים של שביל ת' פוגעי' בטים של שביל ת' תפסר דלת פליגי דכיון דהן פוגעי' בשניליו רבים הם כדי רביעה תכל ת"ת פליגי דגמרת דילן לת פליג כין תחלה לסוף ותהו תין לנו תלת כגמרת דילן וכן פסקו הפוסקים ז"ל וכירוש' לית ת"ד להפסק תענית כאתר ולפ"ז ה"פ בתחלה שהם תענינן בתחלת ירידת גשמים כלו' שעדין לת ירדו כלל והינו ברביעה שלימת שכשלת ירדו גשמים עד השלימי' מתחילין להתענות ותו תריך שירדו כדי רביעה להפסיק התענית כיון דעדין לת ירדו גשמים כלל תכל תם ככר ירדו גשמים ותחר כך התענו כגון שפסקו גשמים כין נסם לנסם כדתנן כרים פ"ג דתענית תז כגשמים מוטטי' שירדו שני להפסיק תענית : **שידהו** פני הקרמיד דנקי דלת נעי' כדי רביעה כדי שירהו

פ"ה תיכה נעי' ושיה הלכה העשויה תעשה ידי יוצר שקורתים קיירתיט כלשון ושתעתל ושסככו' כה הגנות ורשב"ל תנריך טפי כדי שתהיה המגופה נשרת שהיא יותר גדולה ונריך מיס טפי תהקרמיד : **והלא** כמה גשמים יורדים וכו' דכדי שתהא נשרת משמע שהיא כתחית ופריך

יז כיצד הוא צריך לברך כהדא דתנינן על הנשמים ועל בשורות טובות הוא או ברוך הטוב והמטיב ר' ברכיה בש"ר לוי מייתי לה מהכא °מים קרים על נפש עיפה ושמוע טובה ונו' מה שמועה טובה ברוך הטוב והמטיב אף מים קרים הטוב והמטיב ר' יודא או ברין מברך יחזקאל אבא יתברך יתרומם יתגדל שמך על כל תפה ושפה שאתה מוריד לנו שמטנו את הן אלו מאלו ר' יודא בר שמעון אשר שהוא מוריד בטרה שנא' °כי ינרע נפשי מים המ"א ונרע °מערכך ר' יוסי בר יעקב סרק לסבקריה לר' יודא מנרלאה שמע קליה מברך אלף אלפי ורבי רבבות ברכות והודאו אנו צריכין לשמך על כל טפה ושפה שאתה מוריד לנו שאתה משלם גמולים טובים לחייבים א"ל בן הוה ר' סימון מברך א"ר ועזירא הנון אמרין על הווד שהוא בא לעולם ועל השבע שהוא בא לעולם ועל הנהר שמספק למדינה אומר ברוך הטוב והמטיב:

יח והשקה את כל ר' אלעזר בש"ר איעזר מתברך משא ומתן מתברך והפרנסושים מדויחי ר' יוחנן בר לוי אמר אף מזוני שחין מדויחי ר' חייא בר אבא אמר

יז כיצד הוא צריך לברך כהדא דתנינן על הנשמים ועל בשורות טובות הוא או ברוך הטוב והמטיב ר' ברכיה בש"ר לוי מייתי לה מהכא °מים קרים על נפש עיפה ושמוע טובה ונו' מה שמועה טובה ברוך הטוב והמטיב אף מים קרים הטוב והמטיב ר' יודא או ברין מברך יחזקאל אבא יתברך יתרומם יתגדל שמך על כל תפה ושפה שאתה מוריד לנו שמטנו את הן אלו מאלו ר' יודא בר שמעון אשר שהוא מוריד בטרה שנא' °כי ינרע נפשי מים המ"א ונרע °מערכך ר' יוסי בר יעקב סרק לסבקריה לר' יודא מנרלאה שמע קליה מברך אלף אלפי ורבי רבבות ברכות והודאו אנו צריכין לשמך על כל טפה ושפה שאתה מוריד לנו שאתה משלם גמולים טובים לחייבים א"ל בן הוה ר' סימון מברך א"ר ועזירא הנון אמרין על הווד שהוא בא לעולם ועל השבע שהוא בא לעולם ועל הנהר שמספק למדינה אומר ברוך הטוב והמטיב:

יח והשקה את כל ר' אלעזר בש"ר איעזר מתברך משא ומתן מתברך והפרנסושים מדויחי ר' יוחנן בר לוי אמר אף מזוני שחין מדויחי ר' חייא בר אבא אמר

דהוה כולה כר' עבדינן דר' חנינא דאמר כל הנשמים הוה כמ"ש ורמ"כן ג"כ וכן פסקו כל הפוסקי והחיבר ליה לן נפקות בכל זה שהרי כתב סת"ק דברכת הנשם אינה נוהגת עתה וכ"כ הכלבו ומכ"ש לפי שאנו מדיינין כמנ' ואין אנו מתמהין לו כדרך שהרבו שים כהן יוכם ויהיו בניו כנהר וכ"ה בתרגו' שים להן יוכם משם' דוודאי מברכין וכ"מ בכית יוסף: יתברך יתרומם יתגדל שמך תמיד דנקט ג' לשונו' או לפי פחות ולפי יותר כי כנגד הטוב שהטיב לעי' וראוי לברך ע"ז ברכת הגומל אחר יתברך וכנגד הנס אשר בעבין הנשמים שהוא בכלל שהטובות הטובה דרך נס כדכתיב לעי' כם ד' ונו' שהטובות מיוחדות שהם עבין נשמי כדלעי' לכ"ש יתרומם ויתגדל כי כתבשם הנשמים יראה גדולתו וכתו': שמכינן אותם זן או אלו לפי נרס' זו ס"ם שהנשם אותה זן הכריות או אלו שבעלי הסדו' מתברכי וקורי' וכו' ואמרי' ואתיי' או עם או והכל מתפרנסי כדלעת' בסמוך הכל מתברכי לכל הוה נרס' משום ד"מ מהן מיבעי ליה דקתי שהטפות שוכר לה לנשם אלא נזכר בדבריו ונו' אמי או אלו אלא נזכרו בדבריו כדבריו ונו' אם עניבו דרי' כם דאמר שהוא מורידן כאדם לעניין זה דלא מיבעי ליה דרי' כם תוסיף בברכה שהוא מורידן כאדם דלא משכחן בשום זוכה' ברכה על זה אלא ס"ל שאת מתניתין או אלו אלא יתערבו נטפי מים כדנרסי' בירושלמי שמפריד הטפות או אלו אלא יתערבו ולפ"ז ס"ד דרי' כם דהוה מי' דכי יגרע לה אתה להם אלא לה לו' שמורידן כאדם וכטו' טו' נרסי' ת"ז ת"ח כך היה אתה מברך יתברך ויתגדל שהיה דק' כם שהלך אליהם ורוכי רכבות ואין טפה נוגעת בחברתה כתלג ניתת ס"ב כי יגרע ג"ת והם לית לקמן ס"ם פ"ו בלשון יותר מרוך ותיהו כ"ע דהכא משום שהיתן באדם ליף לה מכי יגרע וכירוש ליף לה מתים תבן באדם וי"ל דכולה מכי יגרע מדרים לה דמייתי רחים מפורשת שהם יורדים באדם דמשמע לית לן לתי' דכי יגרע ג"ת ורחו נתי אתה וליפות' דכי גרע פירשתי לעי' פ"ד:

גבורים טוכים לחייבים לפי שהנשמי טוכה לנדיקי ולרשעי כדלעיל בם"ד: אל כן הוה ר' סימון מברך הכי הוה ליה למימר ברוך ה"ל הדה מנה לך ח"ל אכין הוה ר"ם מברך:

הנהר מתפרנס למדינה שהוא להתחבר למדינה שיתפקו מתנו וכירוש' נרסי' מתפרנס למדינה:

והשקה את כל דם ל"ל כל יתירה דשתם פני האדמה בכל האדמה מתמא שתין לה פנים רבים לא כלה מתמא פני שתם ולהכי דרים כל בתגני נפשים כתלו כתב והשקה את כל והיינו משם ומתן ופרנסותיו וכו' ס"ג דלעולם עם פני האדמה דרים ליה כלו' את כל תחר על פני האדמה שהם הסוחרי והחולין וכו' ולרבנן מרבויא דכל אתו נתי דנים תים ס"ם שתין על פני האדמה:

משא ומתן מתברך שברכות התבואות ים כתם ליפת וליתן ולהרויח לסוחרים הרבים ומעש' שקנתם מפסידים והם תוגרי פירות שעליהם נאתר שכור ורוב הסע כדכתיב לעיל הן תבואתו דמעוטת ורוכה דעלמא מרויחים:

אף תוכי שתין מרויחים שהשתין מרבוי התימו' ויוכש

שבנוף היה ולכן בנסמים שהשוד מתקרד ומתלחלח הם מרויחים לכל אחר חלחים לח חסיב דלח מהניח להו נסמים ורניס שמזיק להם ורבי חייא מוסיף לחף כל החולים חס"נ דלח מהני להו טובח מ"מ מיבריהן מתרפי' ומרויחים קצת: אף חכן טובה מרנשת אמר אף החולין מרויחי' ואבריהן רפין עליהן אבימי מן חבריה הוה מבקר בישיה בר הות רביעתא נחתא הוה א"ל ר' חייא בר אבא מה אינון עבירין הוה א"ל נינוחו רבי אבא אומר אף אבן טובה מרנשת רבנן אמר אף הרגים מרגישין אמר רבי פנחס עובדא הוה בהרא עכו וצרו חד נין ושבו יתיה ש' לטרין ותקלו יתיה מאתן לטרין הוה תמן חד סב צייר אמר להון דלא נחת רביעתא וכיון דנחת צרון חד נון ושבו יתיר מאתן לטרין ותקלו יתה ואשכחוניה ש' לטרין:

יט אמר רבי אלעזר בר שמעון אין הארץ שותה אלא לפי הסומ' א"כ מה יעשו שרשי הרוש ושרשי שקמה ששרשיהם ער תהום אלא כל א ואח' לפי צרכו רבי חנינא בר עיקא ור' ברכיה בשם ר' יוחא אמר שרשי חטה בוקעי בארץ נ' אמה שרשי האנה ביקעי בצור אמר רבי לוי כך הוא כרקא אמר לפי הסומא נחרוב ושקמה א' לשלשים יום תהום עולה ומשקה אותה מאי טעמא אני ה' נוצרה לרגעים אשקנה א"ר יושע בן לוי בשעה שהמטר יורד הוא עושה פני לארמה:

פרשה יד

א ויצר ה' אלהים בתיב °מלך במשפט יעמיד ארץ וגו' מלך ו"ת מלך מלכי ת"מלכים הקב"ה במשפט יעמיד ארץ שברא את העולם בדין שנאמר בראשית ברא אלהים ואיש תרומות יהרסנה זה אדם הא' שהיה נמר חלתו של עולם ונקראת חלה הרומה שנאמר ראשית־ערסותיכם גו' אמר ר' יוסי בן קצרתא באשה הוא"ת שהיא °משקשקת עיסתה בטתים ומנבהה חלתה מכנתים כך בתחלה ואיר יעלה מן הארץ וגו' ואח"כ ויצר ה' אלהים וגו':

ויצר תרומו' יהרסנה שכחטאו תפסיד הכוכה שלא הוחן והוסיפ ברכון ה': שהיה נמר חלתו של עולם פי' שהוא שחלק היותר מכוכה הנתרם מהחרן כדמפרש ותוזל כחשה זו וכו' ר"ל שכמו שהחשה מעדכת כל עיסתה ומוסיפה חלק ת' מכנסים לחלת חלוה כן הם"י נגבל כל עפר החרן כמי' והיו ועיד יעלה מ"ה ותחר כך וייבר וכדפרש"י בחומש והכוכה שהוסיף מהכל חלק ת' מכוכה וז"ש נמר חלתו ר"ל תפלוחה כשלמות וכירו נר' חלה טהורה היה ואף על פי שחין המגל דומה שהחלה שהחשה מנבהת לינו חלק יותר מכוכה מכל העיסה שכלה עניו ת' מכל מקום החלה חלק מכוכה כשם שנקרא רחשית ונבדל לה' ותפסר שחמר נמר חלתו על היות כנלגול העיסה נמר מלחכתה להוליח חלה כדעת ר"י בן כורי כפ' קדמי מוכח שחמר לינהו נמר מלחכתה משנלגל כחטין וכו' ובעל עין יעקב נסתפק בפי' מנכנת חלתה חם פי' בפי' מלות חלה שהוח החלק הקטן הנתרם מן העיסה לקיום המלוה חו פי' חלתה כמו עיסתה והחריך כדברים בלי טורך דכולהו עניו החלה הוח החלק הקטן כמ"ם ומה שהוק לו מהעדר מוכרת הכ"ח מינה קוניח ולח תכוכתו תכוכה שחין הכוכה בכחן שנעשו הכ"ח והחלם מהעפר וחמר החלם טוב מכל כ"ח דהח פסיטה וכיכי לח מיירי קרח לל הכוכה שחמרו קורן ממיטב החרן שחחרי שנגל עפר כל העולם תרם גופו של חדם ת"כ הכוכה כזה היות נופו של חדם נכור מכל העולם כדחית' כשנברחין ל' חל"ת וטעמח דמילת' כדי שחם יכח למות יקלוט חותו החרן בכל מקום שהוח מכלם וכמ"ש רש"י כחומש:

ועל דרך ערכיו מבואר ר"ל שהחדם עולם קטן והוח כנגדם כללותו ולכן כחטחו יהרסנה כי ע"י העולם מתקצר עליונים ותחתונים כי הוח המקדרן כדלעיל כפ' כ"ם ז' ולכן הוח פונם כהשחיתו נלמו חו"ר שנכללו יכלול ידיעת כל העולם: שהיה נמר חלתו ס"ע ותרו"ת נמר חל"ת חחר זה מכל הריסתו החרן לומר שהם שהיה חלה טהור"נכר' מתיטב החרן עכ"ו חטחו והרם ת"כ ע"ד מיניה וכיה תכח ניחל כיה נרנח שהנתרם מהחרן עכ"ת כיה בעוכריה ת"כ שלחרי' החדם עקרו של עולם שהיה תרומת הכל לכן הרם העו"כ חטחתו כי כהפסד החד' מה בלע כשחר והכנון שלהיותו נתרם מהחרן יהרסה בעבורו שעל חטחתו נחתר חלרורה החדה בעבורך והסכה לפי שלוקח מתכה וכת"ר לעיל בפרק ס'

אם כן מה יעשו וכו' דכרי' המדרש הן ושלינהו חדר"ח ור"ח חמ' לך כדר' לוי דבסמוך: אלא כל ת' וחחד לפי כרכו ושני החדמה דרים ליה לדרשב"ל דבסמוך: רהום עולה ומשקה כר' שהנתים עולים מתם בעוני החרן עד שרשיהם מכל לפי ת"ם נעיל כפי' ר"נ בשם רש"י יפורש על הטיונות' מיהח והח' יותר נכון: כמה טעם חני ה' כוכרה לח דהחי קרח מיירי בחרוב ושקמה דנעיל מיניה כתיב כיום ההוח כרם חמר ענו לה והוח משל לכנסת ישרחל בזמן הגחולה חלח דכיון דקחמר לרנעים משקה משמע שיש השקחה בדברים ידועים לעתים ידועות וקבועות חלח כהשקחת הנסמים שחין להם זמן קבוע דחל"כ לח יהיה משל מתה שחינו נמתה וחנן מסכרת חמרינן שהשקחה זו היח ע"י שהטוס בשרשי חרוב ושקמה הנריכים לו ומסכ' חמרי' ת' ל"ל יום שהוח זמן רחוי שהיינו לח מעט ולח הרבה חבל חין לומר דחסחמכ' בעלמ' נקט קרח: רהוא עושה פנים לחדמה שמיפה מוחה ומלחלחה ומשוה פניה חבל בזמן שיושבים היח בקושה וכשלנו חין לה פנים ופפ"פנים קרי למוכח דשח כי עמקי' יעטפו כר ע"י הנסמים: ועל דרך דרם יר' שרמז ליוסבי החדמה שנרשים יפי' חלו לחלו וכל ת' פניו לשוכות ע"י השוכע מ"ש כיתי הרעב כדכתיב' לעיל בסימן ד': כתיב מלך במשפט וכו' חלך על פי שפטו הכתוב שהמלך במשפט יסיר יעמיד המדינה ומה הוח חים תרומות ומקבל פוחד יהרסנה וקרוב לזה פירשוהו בפ' שני דייני גזירות דרים ליה הכח בעניו זה משום דלפי הפשט ק' דהל"ל דכר והכהו מלך במשפט ומים עול ת"כ מלך מוכה מתנות ומים תרומות ולח שיחמר כח' הענין וכשכהו הסכה ועו' דהל' ל ומלך תרומות כדקחמר כרישח:

מלך זה מלך מלכי המלכים וכו' וקרחו כחן בשם מלך משום דכעני למימ' שכרת העול' בדין ודרך מלך לעשו' משפט כדכתי' ועוו מלך משפט חהכ: שברא העולם כדין וכיינו דכתיב יעמיד חרן כלומר שחדם וקיים העולם כדין ות"ם על פי שלמן העומד משמע העמדת דכר וקיומו לח חדוש חבל לפעמים נחמר על חדוש והמלחת דכר כגון כל המעמיד דיין שחינו רגיל כל המעמיד תלמיד שחינו הגון: שברא העול'

מ"ת כאכרסים

מ"ת הכסיקים וכיחור כשלנת

ובפ"ב פ"ו

ירושלמי דפ' פיחה ופ"ק דמעשרות ופ' כל שכנגד

ולקמן בפסוק פ"ג

וכירושלמי דכ"ב דשבת

ופעים פ"ג

מתכני כ"ם

כחלשית ס"ו

כחדר"ח פ"ו מתחונב

ב׳ ויצר

ב׳ יצירות יצירה לצדם ויצירה לחוה יצירה לו׳ ויצירה לתשעה רב הונא אמר נוצר לו׳ ונולד לה׳ או לש׳ חי נוצר לש׳ ונולד לה׳ אינו חי קל וחו׳ לשבע בעון קמייה דרבי אבהו מנין שהנוצר לו׳ חי א״ל מדירדקן אנא מטטי לבון דיטא אפט״א אית״א או כש״ו׳

וייצר

יצירת אדם לי הוו כ׳ יצירות וכתובות מיירי בכלל יצירת אדם וחוה למתן מיקרו כ׳ יצירות לו יצירה ל׳ דוק ותשכח לפ״ כ׳ יצירו׳ יצירה לאדם לחוה דקתמרי׳ הכא כת״ זכ ולא כפי׳ כ׳ יצירות כת״ והא דלא מתרץ הכי בערובין כשהקשו לה״ד זכ דלא ס״ל לגמרא לחדרם כ׳ יצירות אלא כ׳ טורות וכדפי׳ רש״י דהא גריעא מהא דתנכי דדרים ויצר ויצר׳

יצרה לו׳ מסוס דטעמא דקדיש ליתי׳ לכ״ע להכי מייתי טעמא אחריני דכתב כ׳ יוהין מסוס דיצירת אדם תכ׳ פעים לו׳ ולט׳ ותף על גב דכשהוא כשנוצר אדם ליכא לה ז׳ ולא ט׳ כיון דיצירת האדם עתיד להיות כן תפיד רמז לזה׳

יצרך לו׳ ויצירה לט׳ שהולד לפעמים נוצר לו׳ יתיס ולפעמים לט׳ ותע״ג שהזרע נקלט בתוך ג׳ יתיס לפקידה שכל שהיכו קולט בתוך ג׳ יתיס מסריח וסוב היכו קולט כדתי׳ בפ׳ דע״ק ותתרי׳ לקמ׳ בפל״ד נמי מתעבת פקידה בשתה בתוכה ת״ת מין הכורח מתחלת להנטייר בזרע עד יום ז׳ חו ט׳ לקליטה וח״ם מתעבת פקידה בשתה בתוכה הייכו מתעבת קליטה ת״ב בקליט ביומו כמ״ש בס״ כ״ה ומה שאין הציור מתחיל מהקליטה אחרו הטבעיים שבתחלה יהיה קבפיות כזרע וינפח לכל גד מהאברים הרמשים וככל׳ חו ז׳ יתיס לה יעשוק אלא כנקודה ואחר יפתר הקבפיות ונפתח ויתחיל בתתיחה והוא הציור וח״ם לקמן בפל״ב שהכורח לת׳ יום הייכו שמיום ז׳ חו ט׳ מתחלת הכורה ועד ת׳ יום לקליטה הולך ונוצר ונת׳ יום נגמרת׳

נוצר לו׳ יתיס ונולד לה׳ חו לט׳ חדשים׳

נוצר לו׳ ונולד לה׳ וכו׳ הא פליגא אהא דלקמן בפ״כ דתנרסי׳ נוצר לו׳ ונולד לט׳ תיכו חי ק׳ ולית לחי׳ דס״ל הכא נוצר לו׳ ונולד לה׳ חו לט׳ תיכו חי דכירום נרסי׳ כהדיא נוצר לו׳ ונולד לה׳ חיי כ״ם לט׳ ותע״ג דהכא ותהם ר׳ הונא מפקר לחמורתי׳ ניהו ולית דר״ה ומייתו הכא לחמר לקמן נוצר לט׳ ונולד לו׳ חי לה׳ תיכו חי לא פליג אהא דחמר הכא נוצר לט׳ ונולד לה׳ חי ק׳ לו׳ דס״ם נולד לו׳ חי חי ואלא לה׳ תיכו חי וכ״ם לו׳ וכהי הוא ליצנא בידוע׳ נוצר לט׳ ונולד לה׳ חיפא חתי וס״ם מסוס דקתמר דכשנולד לה׳ תיכו חי שלם נולד לו׳ מהו והשיב דתכ״ם שתיכו חי וכן הוא לעמן רש״י נוצר לט׳ ונולד לו׳ מהו ת״ל חיפתחתי חם לה׳ תיכו חי כ״ם לו׳ וח״ כ קל נפ״ה דלקמן כדפי׳ ורתוי לדקדק כזה מפיוס עשם יהיה ענין התים׳ כלידה לפי מנין היציר׳ כי הם מעלה ומוריד מנין יתי היציר׳ למנין הדשי הלידה וכ״ם חיך יהיו חולקיה מן הקנים ל׳ הקנה כנוצר לו׳ דלפי מי׳ זו שם נולד כה׳ וט׳ חי ולפי מי׳ דלקמן כה׳ וט׳ מת ועי׳ ל דהא עב ל דנוצר לו׳ ונולד לו׳ חי לב״ע דחל״כ מאי מנין שהנולד לו׳ חי דכעי כסתוך וח״כ לחתי כנוצר כו׳ לח הוכיר נולד לו׳ ולא דמי לנוצר נט׳ שלא הזכיר נולד נט׳ דמדקתמ׳ לו׳ ח׳ חיכו חי ממיל׳ משמע דלמ׳ חי דחל״כ ניחמפי רבות נט׳ וכ״ם ל׳ ולו׳ הכל הכא מדרכה אתי לחטעי מדקתמ׳ כו׳ וט׳ חי דכו׳ חיכו חי וכ״ם לדלק׳ לחתר כה׳ וט׳ חיכו חי דמשמע דכ״ם כו׳ ועי׳ ל דהא דלקמן נר כסותר את ענתה דכנוצר לט׳ חתר לה׳ חיכו חי ק׳ לו׳ משמע דכו׳ נרים מח׳ שהוא מחוסר זמן טפי ולפו כנוצר לו׳ חתר לט׳ חיכו חי ק׳ ולח׳ ועכ״ל לכו׳ חי כדתיכב׳ ולפי הקוב׳ היה לחוי דכ״ם ז׳ דמחוסר זמן טפי ומיהו להא דלקמן י״ל דס״ל לדידה נריך שתהיה כעין יצירה שהנולד לו׳ נריך שיולד כו׳ והנוצר לט׳ יולד לט׳ סיתיחה מנין היתים של יצירה למניכת דתדמי לידה ולהכי נוצר לו׳ ונולד לו׳ יהיה חפי׳ שהוא ממוטט זמן דלא דייקינן ק״ו מתרוכה זמן למחוסר זמן אלא כמי שלידתו מתחלפת ליצירתו תכל מי שיצירתו מתיחס ללידתו ספיר דמי ככל ענין ולכן לא הזכיר לידת ז׳ כנוצר לו׳ ולידת ט׳ כנוצר לט׳ דפשיטא ליה דחי הוה דלא מתיחס לאותיקי הלא לאותו שלידתו מתחלפת ליצירתו תכל ליסב הכל רמיתי ת״ם הטבעיים בספת מות סילד הנולד לה׳ שהוא לאולפתו וזה שהנולד מתנועע להחלט כו׳ ואחר לא נחלט כו׳ יורה שאין כאן חזק בשרש כנולד לו׳ אחר שלא נחלט כו׳ ואפילו יהיה כאן חזק כיון שנתעורר להחלט כו׳ ולא יכול להנער הנו נחלש מהשתהפכו׳ ומשפט משפט החולה ולכן לא יחיו כי שם אחד מלמד ע״ג הפלא והנולד לט׳ גם כן נתעורר כו׳ ונחלש נח׳ כאותו שלא שנט׳ אחר ומתחוק וכתי״ם ן סיכת נח״ג תוכן כ״ת מחלת מחתר כ׳ תכל לא חלקו הטבעיים מענין זמן יצירתו לענין זה ולפי החתרים שלא יש לחת ט׳ קרוב לחלו וזה שהענין לחולשת הולד וחזקו ולכן הנוצר לט׳ אחר שלא קבל הציור שלא כזמן רב כאן חלוש בשרש ולכן כל שלא יצא ברחם אמו אלא חלוש ום״ל דתכ״ם כשנולד

לח׳

ג ויצץ כ' יצירו יציר מן התחתוני ויציר מן העליוני ר' יושע בר נחמיא בשם ר' חנינא ב"ר יצחק ורבנן בשם ר' אליעזר ברא בו ר' ברויות מלמעלן ור' מלמטן אוכל ושותה כבהמה פרה ורבה כבהמה משיל גללים כבהמה וגוסס כבהמה מלמע' עומר כמה"ש מרבר ומבין ורואה כמה"ש ובהמה אינה רואה אתמהא אלא זה מצדד ר' תפרי' אמר בשם ר' אחא העליונים נבראו בצלם ובדמות ואינן פרין ורבין והתחתונים פרים ורבים ולא נבראו בצלם ודמות אמר הקב"ה הריני בורא אותו בצלם ובדמות מן העליונים פרה ורבה מן התחתונים א"ר תפרי בשם ר' אחא אמר הקב"ה אם אני בוראו מן העליונים הוא חי ואינו מת מן התחתונים הוא מת ואינו חי אלא הריני בוראו מאלו ומאלו אם חטא ימות ואם לאו יחיה:

ד ויצץ כ' יצרים יצר טוב ויצר הרע שאלו היו להבחמ כ' יצרים כיון שהיתה רואה סכין ביד אדם לשחטה היתה מפחדת ומתה והרי אדם יש לו כ' יצרים א"ר חנינא בר אירי ויצר רוח אדם בקרבו מלמד שנפשו של אדם צרורה בקרבו אלמלא כן כיון שהיתה הצרה באה עליו היה שומטה ומשליכה: ב' יצירות

מיכי יצירם ג' כעליונים ואחד בתחתונים ומה פי' נלפ ודמות בתוך הגוף כפי' הרמב"ן יהיה מאמר ר' תפרחי מוכח כאן גם כן לכוכה זו וזה פי' כהרמב"ם שהוא הסכל והטוב י"ל דתיירי דמייתי לדר' יהבה מייתי נמי לדר' תפרחי סב' מאמרים נסמכו לשני כפ"ז בהבו קרח ולמ"ד כ' יצירו יצירם מן התחתונים י"ל דל"ק ליה קרח דוייבר דמין וייבר דכך עם עפר מ"ה לחוד חלה"ק וייבר ה' מת המדם ומפ' ומחיל יצירו שו דהייבו עפר מן האדמה וכו' שכפח בו נשמה ומה שאמר ויפח לשמעוטי' דנשמה כנפיחת רוחו ית' וליכא למי' דיצירם מן התחתונים וכו' דקאמר לאו הייבו חלה כדר' ור' תפרחי ור' ור' תפרחי לפרושי קראתו דהא ר' ור"ת לאו אהא קאמרי למילתיהו אלא לפרש דיוקא דהכי יצירם מן התחתונים וכו' ופריש ר"ל כדר' ור"ת אבל ליכא דיצירם מן התחתונים לה משמע חלה כדפי': בראי כו ל' כריות חלמעלה ול' חלמטן וחייבו ויבר כדפי' ומ"ג דכוייבר ליכא חלה כ' יצירות והכא ליכא ל' חלמעלן ול' חלמטן כל שלמעל' כאחד חשיב וכן כל ל' של מטה ופירוש כל חלקי מאמר זה בתכבוהו לעיל כפ"ח סי"ח ע"ב:

ויצר כ' יצרים לפי שנס מ"ם לעיל לעניין כ' היודין כדר' וכו' לחוק לפ"ז אין באדם יצירה מהעליונים ממש חלה שנוצר בעליונים לו"ח כ' יצרים לאיתבנו באדם ממש:

שני יצרים אפ"י שבשבירה לא היה יודע טוב ורע עד שחטא מ"מ היו בו כ' יצרים היה מרגיש בין טוב ובין רע דחל"כ לא היה בעל בחירה והרמיה חטאו עצמו שיצה ממנות ה' לפתוי אשתו או לתאות העץ חלה שקודם שחטא לא היה נוטה רק אל הטוב והעושכלות ובשחטא נטה אל המפורשת וייבו לדעת טוב ורע כמ"ש הר"ב בח"ג פ"ב: שני יצרים יצר טוב ויצר הע כפ' הרואה נרסי' דרש רב כחמן בר רב הונא מ"ד וייבר ה' אלהים כ' יצרים ברוא הקב"ה באדם ח' יצר טוב ושי"ר מתקיף לה רב כחמן בר יצחק אף אתה אתה מעשה באחד שיצב כ' בתים ויצר ליה יצרה והוא קוזינן דנכתה ובטשה חלה כדר' ירמיה דאמר דו ברכוסין וכו' ואיבה למיקך מאי קושיא דלמא יצה"ר אית בהבחמה וליכא סוס ופרש ולהכי לא כתיב בה וייבר ולמה הוזיר מדברין דליה לה יצרה כלל והדב' מכו' לפי מ"ם כיל"ט סוף נטית הסכל ל' הטוב כמ"ש לקמן בפל"ג כ"ה חלה שייך יצה"ט בבהמה חלה יצר הרע שהיא הנטייה החמרית וברמה ליל"ר וי"ט אחים ולא יתברדו להיות ח' מקן בנגעים זולת זה כי יל"ר הוא הנטיה אל הרע וי"ט הוא בספך ושניהם מהרגשת הטוב והרע ומי שלא יתוחר ברע לא יתוחר ג"כ בטוב אלא שמעשיו בדרך מקרה בלי הכחנה כלל ולזה ממ"ם דכחדם דכתיב ביה וייבר אית ביה כ' יצרים נפק' מינה דבבהמה ליכא סוס יצרה ומתקיף מתם סיחה כותבת שכר לים הבחנה אל הרע והוא יל"ר וה"ה דאית ליה הבחינה אל הטוב והייבו יצר הרע וכן משמע ממ"ם שאלו היה בה יל"ר כשהיתה רוחה סכין וכו' כלומר שלו היתה מבחנת בין טוב לרע היתה מפחדת ומתה וכיון דאינה מתה נרחה שאינה מבחנת והכא לדעת רב נחמן כ' יתוחר הכ"ח ביצר הרע ויל"ט אפ"י שאין ממין יצרי האדם יצרי האדם מבחינת הטוב בשכל ובבחינת הרע מכח המתעורר מחכם יצרי הכ"ח אין בהם ענין שכלי רק מה שהוחן לה מהבחנת המועיל לה בדמיון יקרא יצר טוב ובחיבתה להזיק מבלי תחוה ותועלת יקרא יצר הרע לחנכם דעת מאמר זה שאין לה מבוא ביצרים אחר שאין לה הבחנה שכלית ועיון בדברים שהרי אינה מבחנת ברעתה והקרבתה המועיל ובסיבתה ובביטחה אינו אלא ענין טבעי הוחן לה מחת ה' לשמור עמה בדברים פרטיים וכן כתב החוקר בז' מהדות שהבהמות אינן חוטאים ולא כעסים לכלתי היות להן סברא כוללת כי אם למיון והכרון הפרטים אבל אין נראה לומר שחולקים בחני יל"ר אם הוא כח טבעי או חלחך מחם כדחכתוב לקמן בפרקל"ד סי"ט ב"ה אבל הילקוט הביא מימר' זו בזכריה

לח' אפפ"י שאין שם חולי המתהפכות לפי שהוא מחוסר זמן רב הצריך לו לגמר עניני לפי טבעו החלוש מלקבל עניני אמנם הטוב לו' כחו חזק בשרש אחר שקבל היזור כמהרה ולכן אם יולד בן יחיה כי מעט מהזמן יספיק לגמר מלאכתו ואין רע לב"ע אמנם כשעבר לח' וט' שכחלש מהתהפכו' לדעת האמ' דלקמן אינו אי שאינו סובר שיחזור ויתרפא מחולשתו ולכן דן ר"ן מהט' לח' דמי אפי' בט' שיחשב שכבר חזר וניתחזק אחלוי כשברת הטבעיים הנו' עכ"ז אינו אי כ"ם בח' שהוא זמן התהפכו' אבל לו' אין ק"ו כי אין שם התהפכו' ופנע רע אבל אימ' דילן ויכיחולל ס"ל שהגזר לו' אחר שכחו חזק בשרש לח' תפשי' חולש' שהתהפכותו להמיתו ולכן אפי' בח' שהוא זמן התהפכות יחיה וכ"ם בט' שכבר חזר ותחזק ולכן לח' הוגרכו להשמיענו בגזר לח' ונולד לו' לודלמי אי הוא כי אין בו שום שכח שיחשוב שיומת' ומקנת חכמים שמעתי שבת אות הילד בח' הוא לפי שכל ח' מז' כוכבי לכת שב"ם הכה"ל פולט על אחד מהעבור שבתי כרחשון נדק בכ' וכו' עד ז' חדשים ואח"כ חוזרים חלילה ולכן בח' שהוא בתחלת שבתי אות שהורתתו רשם אחד מכל כשתכנס בט' יפלוט עליו נדק שהוא טוב ויחיה וכן בשיולד בז' יחיה שמזלו לכנה ולפ"ז אי אפשר לכוין המתמרים האם שתלו הדבר ביצירתו לו' או לט' וכ"ם מאי למייתי ק"ו מח' לו' שאינו אי • וגרסת הילקוט טוב לו' או לט' אי לח' אינו אי שהוא שנוי ואי אתי מסכתת עם ת' מהמתמרים הנז' ושו' דמשמע דליכא יצירה בח' כלל דליכא חלה כ' יצירות אף על פי שיש להתעקש דלחייש קאמר ולח' לח חשיב כיון דאינו אי בשום נד כיון שהגזר לו' אי ל' או ת' מכון שהגולד לו' אי ל' או ת' הוא כדאי לכתחלה לעשות כן ולא חיישינן שמא יהיה ל' ויצטרך לשנות ולהפוך כי אין הדבר תלוי בו אלא בגזר הכוכבים ומזלות ואין לו יכולת בשינוי כלל

ונראים כה כהמה לון לה מלה יצר מ' ולפ"ז ג"ל דקדי יצר מ' לרבנל
מ' כי לחזר שכל מעשי הב"ה על דרך מ' טובפי מבלי בהיכה לעשות
דבר והפכו ויקו מ' יצירה מ' ומתנם יכולת החדם לעשו דבר והפכו
כעם טוב ומעם רע יקרא ע"ט ויג"ר: שֹׁאֵרָן היו לבהמה כלו'
ויבר דכתיב בחדם מסום דמית
ביה ב' יצרים ובכהמה כתיב ויבר
שתין לה ב' יצרים שלו היו לבהמ'
וכו' והלשון חסר ולשון הילקוט
כתקנו: וְיִצֶר רוח חדם
מלמד וכו' מה סדרטו יוצר של
קטור והוציאהו מפשוטו שהוא של
יצירה כפי הדקדוק חפשר לומר
מפני שלפי פשוטו ק' שלח מיצין
לשון יצור שלח על דבר שים בו
מתם שהוא מוחם בחומים לח כן
ברוח והרד"ק תירץ את"ש ויוצ' סו'
על יצירת כלי הנוף המקבלי כח
הרוח והם המוח והלב והוח דוחק
והיות נכון דמלת בקרבו קח ק'
להו שהרוח היו טל' כתוך החדם
שהנחת' עינם בגדל בעגמו קודם
קויית הנוף לפי החמת ואחר כך
יעלחנה ה' בנוף ונם שם הרוח
הזה הוא רוח החיוני לח יבדק
בקרבו שהחדם והרוח נוצרים בח' לח החדם בתחלה ואח"כ הרוח
בקרבו ואם פי' יוצר רוח החדם חשר בקרבו קשה לחפוקי מאי
קמ' ברוח החדם שתם הוא חשר בקרבו ולזה פי' שנוצרה בקרבו
שלח תבא ותיכו ים לעיין מה ענין זה לל הכתוב שם דכשלמת לפי
פשוטו מיידי דקחמר נוטה שמים ויוסד חרץ קחמר נמי ויוצר רוח
חדם שיצירה זו חסוכה ונפלחת בשמים וארץ וכמ"ש הרחב"ע
שממך ויוצר רוח חדם לנוטה שמים לפי שהחדם עולם קטן
כנגד שמים וחרץ שהם עולם גדול חבל חם על הקבירה קחמר
חלו שייטיה החם כי חין זה פלח מקול כתי"כ ומתח י"ל דקחמר לה
חשום חלו דכתיב בנבואתה היתה הנה חנכי שם חת ירושלים שם
דעל ונם על יהודה יהיה בחוצר וכתבו החם שיודע יהיה בחוצר
על יהוד' כע"כ לח"ח שהנה שהם"י יוצר רוח החדם בקרבו בקרבו
בע"כ שחיכו יכול לההשם כן יקרה ליודע שלח יוכל להשמט
מהחייבים המעלים חותו לירושלים למלחמת בע"כ:

דיה שומשם להגבל מבערו היה מבליבה בהיו' בקל לו
להסליבה לבל שתה שהיה ברורה חעפ"י שבידו ליפול
על החרב חו להפיל עצמו חן הגר כיון שהדבר קשה לח יעשנו וחין
שומשה ומבליבה שחתוך הברה היתה יוכלת חעמתה כדרך שחמר
בכהמה שחלו היו לה ב' יצרים כיון שהיתה רוחה סבין וכו':

יצירה בע"ה וכו' דלף מ"ם ויוצר ב' יצרים דחיק דהא חית
דפליג מטעת' דכהמה נמי חית לה יצר' דוכת' וכטע'
כג"ל להכי מייתי עניו ח"ד בג"יודין בנגד יצירת עה"ז ויצירה העתיד'
וחע"ג דהשתח לח הוחי חלח חדא יצירה ל"ק כדכתיב לעיל בס"ג:

יצירה בע"ה ויצירים בע"כ חשמע דסיינו חליבה דב"ם
דמייתי בסמוך דהוו ב' יצירות מתחלפות חבל לב"ם
חין טעם כזה לב' יודין כיון שבחיהן חין ח' יחוי חבל
פלוגת דב"ם וב"ה ומיהו חפסר דחתיא חפי' לב"ם דכיון דהחיכה ב'
יצירות בזמנים מתחלפי' רמיז להו בב' יודין ומחי דמייתי בכח
פלוגתח דב"ם וב"ה חשום דחמר לב"ם ח"ם טפי מ"ב מיידי דוכר ב'
יצירות פי' להו: וְיִצַּרְהָ לע"כ לחחיי בחיחה וחכחן הוכיח
הרמב"ן ז"ל בב' הגחולל שבע"כ חשר בו שבר הבדיקים הוח עולם
התחיה ובבר כתבנו לעיי בפי' ב' ס"ט שע"כ נחמר על פנים רבי:

רֹא בשם שיצירתו בע"ה וכו' י"ל בחריכות לעין זה דלח כל שלח
בעש"ו מתחיל וכו' ולח לעתיד וכו' וי"ל זה בשנדקדק חחי
נפק' חיכה חם יצירה העתיד' כיצירת עה"ז חו לח שנחלקו בה ומה
טעם ההתחלפות חם הוח בב"ם וי"ל מחן הרחוי שיקדמו העגמות
שהם עקר בנין הנוף כתו שהיסוד קודם חל הכנין וחח"כ יתקשרו
בגידים ועלבים וחח"כ יתכסו בעור ובשר שהם כלכוח שלח שבעול'
הזה לח עשה ה' כגון לטוכת החחם שחלו התחיל הולד בעגמות
יוקן לבטנה כדלקמן בם ויקרח פי' ל' חבל בת"ם שחין נוק חזה
יהיה העניו כרחוי וזה דעת ב"ם וכו"ח לח כשם וכו' להורות לבו
שחעש"ו שחחתי יחזקל נר' שהגידי והעגמות קודמי חין כן הסדר
ביצירת עה"ז ורחוי לבטח להב"ח ע"ז שזה מחסדי ה' שע"ז פחמר

ע"ב בשחרית

לקחן בסוף יוחי

לקחן בסוף יוחי

כשם שיצירתו כו' כלומ' שהגלות
סיהיה זו כשם זו וח"כ טעם כ"ם
וכ"ם כחחלוקה זה לו' שיצירים
שבע"ה היה ממדת החסד שלח
דלחר דוקח זו ולחר זו לח זו וכן
כך וכיון כך לח יהסר הכרת החם'
שבע"ה מהיצירה העתידה ע"י ל'
כי לפי שבע"ה היצירים הולכת
מהלך הטבע יהוייב שיקדם עור
ובשר לפי שהבדרים הטבעיים
יקנו קוייתם מדרנה לחה מדרנה
כחו שטבת התרנגול בחחל' יהיה
ביצים וסוב יהבף לדם וסוב
לחפרוח הלבן בחחלה יקבל הזרע
צורת העור שהוח דבר קל וסוב
יתדבק ויעלה לבשר וסוב לגידים
ובעגמות לחר חשר כי יותר הבבד
מהבל מתחלה לח יוכל הזרע לקבל
צורת העגם שחין לו ב"כ הבנה

וכ"ם שחחר שיהיה לעגם לח ירד למדרגת עור ובשר לחתנם לעתיד
שהוח דרך גם לחפשר זה ודעת ב"ם שכן הוח הגלות לחר שהוח דרך
גם כדי שתהיה גם בחוך גם הפך הטבעית להרחות גדולת בחו של
מה שחפשר ודעת בית הלל מה שבחפרשם מהיות מעשי הנפשים
תחיל דורכים מהלך הטבע בכל מה שחפשר וכיון שב שבבלן ויולך
ה' לח בים ברוח קדים גו' ולכן כיון שחפשר לפרוח להסות הסדר
ליהיות הטבעית יותר נחו' ולפ"ז טעם מחלוקתם הוח שם הגלות
להנדיל בגם חו לקרבו לטבע קנת ולזה דקדקו ב"ם לו' לח כשם וכו'
וכו' שהתכוון שיהיה התחלפות וכנו' וב"ה דקדקו לו' כשם וכו'
שהדרכם התכוון ההשיחה בכל מה שחפשר גם יתבן מטעמו של ב"ם
לפי שקנת מהשטנטנים התחיבו בחחיה בכל ע"ה טבע שיחמרו
כי בשוב מזל שבתי לומן יודע לחבבו הקודם ולזה יסבור ב"ם שבריך
הדברים ויבוחו לחה שהיו בומן הקודם ולזה יסבור ב"ם שבריך
היות שבני ביצירה העתידה מהקודמת שלח יחבב היות זה בטבע
מחבם ב"ה שבדי שחין חשם שבבר יפורשם חו מעשה ה' כי
נוח הוח לף בהיות ב' היצירו' על חופן ח': וְעָר דרך הדרם ע"ל
שדעת ב"ם היות היצירה כפי המקרה חבר יקרהו ולפי שדרך עה"ז
שבל י"ם ויום הולך החד לרוש שהבחרו טוב מהזוקה לבן בתחלה
יתחיל בשור ובבר כי הומן ג"ב בתחלה דך וטוב ואח"ב קשה עליו
ויחפם לחותו בענמו היבשו ויקשות לבל לעתיד שיהיה חרח בדיקי'
הולך ואור וטוב לחרי' דבר חרחיתו לבן יקדם העגם ואחר כך
הבשר והעור וב"ה חין חוסיפין מזה: ועי"ל בבלל מחלוקת זה:

עַד דרך דרם שהם הולבים בחוחות הגוופות הסויים בתחיה כי
רחוי שתדע שנחלקו בזה רבים מחבמי הגויים המודים
בתחיה כי יש שחמרו שהגוופים נחזן התחיה לח יהיו חורבים
מהשבים לבל יהיו חוירייס דקים וקלים וי"ח שיהיו מטב' הגשם
החמצי השמיעי ולף המודים שהם שהגוופות העתידים יהיו על
התחר הגוופות שהנחיים עבשו בחלקו בחיבות זה שחחרוני חבתי
הגוגרי' חחרו שהקחי' בתחיה יהיו החתי' שנחם חפלת נפשותיהם
כי הדבר בעורתו הוח שה שהוח לבל הגוופים יהיו חדבבים חדשה
ולחי חחד חחר שיחדם ה' בזמן התחיה גוופות בריחשונים שנחם
בחיבות וכמות שהם ויחולו בהן הנשמות בבריחשונה ולפי שהגלות
ימשבו לחרי המוגים יחוייב שיהיו כחו הם בלי שנוי וביחות הנפת'
הרחשונה בחחר דדמה לרחשון שבחחר שיהיו התיים
וחחר הביחם לזה הוח קושי עניו התחיה לל הקשה השבלי בי לף
על פי שהתחיה דרך גם וכבל חפשרי הגשים חין לפקפק בו בי בלם
בבחו יתבדך וכן יחחר בזה לף על פי שלח יגזור עליו הקשה בח"ם
הרמב"ם ז"ל בחגרת התחיה הנה יש בזה חקושי לחה שחדבר
חשר לף יגוייר בשבל לף יתחר ה' ביבולת עליו בי לבחבע
טבע קיים בח"ם הרב עניבו בם' התורה וענין התחיה שם
היה בחלבי הגוף הרחוי עניבו הנה שם היו החלבים הנם
קבחם בגבניות יסוד החרן וקבחם בחרבו החרן בחר שבחוחו
שבו חלבין ליסודות וב"ם בחר שבחהו חשם בחה חורבים

מחריס וחלקי כל מורכב כשתכוו כעתיו רבות לחין שעור ואם קנחם מנויית התרי וקנת' מחלק הכמלה החם יתפרדו כך ח ויסוכו חלקי החים ההוח הוזכח לתחיה הכה זה רחוק הרכה מעיקויר וכמ"ם הר"ן חסדאי כם' חור ס' במ"נ ב"ד ף"ד ולפי החמת זה נרחו לטפת מים חשר בתערבת כתוך חים הגדול עלח יקויר התיחדות הטפה הרחוקה עוד כשום כך ויר שלסכה זו לח היה המין מקבל טיבת מתי דלח הוה הוה מתי דהוה לכ ס כדחי' כפ' חלק סיר'היות טיבה מכוח'לכחר שלח יקבר ידו'ת' מוה כתו שלח קברם מתחלת בריחתו חלח שכבחי' זו ירחה קשה מתחלת הבריחה ו"ט המין החו' חית חספין מדבקן דכפרקי' כמו שכבתו' שם ב"ה ונוסף עלזה שם מחלקי יסודו' החים הרחוקה חשר כתערבו כיסודו' נתהוה חים חחר ובסיכה מהזוכים לתחיה חיך יהיו החלקים חלו מפחסים לכ' הנופות זה לח יתקן ונוסף עלזה שם שהם יתחלת סיסודו החלקים סהיו חלק רחוקן להתחבר ברגן ה' הכה חין המלט מעיקר בריחה חדשה ולח יתחלת בו היות הוח מחר שנעדרו חלקיו המפוזרים של יסודות כמ"ם הר"ן חסדאי שם ומתם סיהיה הכם הזה קשה הניוח ג"כ הוח שמחר שחלקי נוף רחוקן נתערבו ערוב נדול שם כי יסודו חלקיו עכמה להכנות מהם גופו כ' לח יעויר היות הבנין בתכונה הקודמו כי החלק הדק חחר ממנו היה נקודת כת העין ומחר ממנו עליוני הרחם חו מדרך כף רגל לח יסודו כמכך ההוח חבל מכלל חלקי יסוד ויכנה בכל חברי דרך כלל חיך סיהיה משל לבנים שנשתתה לעפר וכבנית שנית שתי"ם שתחותיו העפר תבנה כשעור הקודם ממ"ח למנם לבוין החלק העליון והתחתון עכמה להיות שתכוכתם כחחר בתחלה חלח עליוני למטה ותחתוני למע' וכמה מהספוקות חשר העירו החיטוניים בספריה' כפנה זו ויתן ספק כי כל הדעו'שכו'כלילו'התחיה רחוקי'מחמוכתינו התוריית ולח יתמיך בו שום תורני כמ"ם בעל כ"ח בספ"ד פרש"נ וולת הדעת החחרון הנו חשר קיימו וקבלו הר"ן חסדחי שם וכעור קנת ממ"ם בפ':

חלק שלח קלפטרח חתר"ת ומ"ל ידעל' דחיי שכבי דכתי' ויכיכו וישרחו כש"ה שלח כשכן עומדי'כלבושים'עומדי'חו ערומי' מ"ל ק"ו מחטה ומה חטה שנקברת ערומה יוכלת בכמה לבושים לדיקי'שנקברים בלבושיהם עלה"ו שרחו שכחשר לין קפידה בלבוש חם הוח מהחלק עכמו שנקבר בו ובלבד שיהיה בתכיחו כן הנוף לין קפידה בו סיהיו חלקי יסודו'חותן חלקי' שנפרדו מתנו ובלבד סיהו כלותו יהם עכמו נם בעל כ"ח נקט חחריו כשרם הכו' מחנם לעכ"ד נם שברח זו קרובה לרחשונות שהם לין הנוף החולף עכמו הוח הקם בתחיה לין זו ת"ח חלח בריחה חדשה ולמע' יקרה ת"ה להדמותה לרחשונה וחכ"ל למה שהניח הר"ן חסדחי עכמו בהכלית התחיה שהו' לקבוע שכר לנוף חשר נתעסק עם הנפש כע"ז שהם שכר לנוף מחר דומה לו לין השכר לנוף השוסק עכמו, וכן טעם הרמב"ח ז"ל בפי' הנדת בהמו'ולויתן דף' הספינה ולכן חנו לין לנו חלח שהתחי' לחלקי הנוף המת עכמן כי לח קברם יד ה' מלחזור ולקבנם מירכתי סיסודו' עם היותו קשה הטיור סיהו כמנע מהניור חו שבשוב כדעת הנחון בם'החמוכו' שנוף החדם כמותו בח"ן חופן סימות בטבע חו בחקרה יסודותיו לח יסודו חל כללות היסודות להתערב בכללותם לחבל חותם החלקים יסחרו כיסודות רחוחים ונפרדים ממורים להתרכב הנופות לעת התחיה וכזה החופן יהיה נוף הקם הוח המת בעכמו ובפי כמות היסודות דבר זה מפפרי בעכמו שנופות בני חדם יתרכבו תמיד מחלקים חדשים מהיסודות וחותם יסחרו עד עת קץ ואיך סיהיה החלקים הרחשוני הן עכמן הקמי בתחיה עד שתפי'כמותיהם יקפיד שעומדי כמותן ומתרפתי כדחי' בפ' חלק ושם זה יתיסב בפל הבחוב שתחר יחיו מתיך נבלתי יקומון סר"ל שהבלה עכמה והוח הנוף המת יקום לח סיחיו המתי בנפש ונוף דומה לרחשון לבד ויתבן זה נרמז בפשל קלפטרח הנ' וכדרך שפירשתי בכתורי לקבלת רבתי בפחלת הבותי לר"מ דחיתה בפ' ברבות הטובה סי' ב' יעויין שם ות"מ תחר שב' דעות חו מנחנום לחכמי התורניים ז"ל שבזה בחלקו ב"ם וב"ה כי דעת ב"ם כדעת הנחון ולזה בקדק היות ב' סדרי היצירות מתחלפות כי למה יצירת עה"נ תחלת היצירה מיסודו' חוייב התחל בקל ופשלמתה בחמור כדרך המתהוה מיתהוה מדרנה תחר מדרנה כמו שהנחת בתחלה ונמית עשב קטן וזוב ושח עכף ועשה פרי תחנם יצירת עה"ב למה שהיה חוזת תבור בחלקי הנפרדים שבבר נתלוו חוייב להתיחל מעקר בניינו כמו שהתלחה בחבור בחלקי שהתיחל ביסוד הדבר כדרך שבנתי שהוח קטן התנים והלבנים הנמנתי' בפרוד שיתחיל ביסודו'הבית ועוד לפי שדומה למי שפושט נגדיו שהנפשט רחשון ולבש תחרון כמ"ם מחנם כ"ה סובר כדעת הר"ן חסדחי שגם לעתיד היה הויה מחודשת כחשר היה עבשיו ולכן יתחיל בקל

כמו שהוח עבשו ויתחיה מתי יחזקל שעצמותיהם היו נתנתים ולח נתערבו כדין ביסודות כוה לבד הוח סדר לביחת הנבנים במרחן • נם חפשר לו' שהם חולקי חם יקרח ענין התחייה דבר יותר נדול מתחלת ההויה כי לפי הטעמים שבו' הוח יותר נדול מחנם דעת ר' לחין קושי מהום כד בחקו ית' ומדרכה נרחה פשוט למה שהוח יותר קל מתחלת ההויה חחר שבבר נתנתו סדרך פשוט חמר מתי דלח הוה הוה וכו' ומשלו לכ' יוברים מ' יוכר מן המים ומ' יוכר מן הטיט וכו' ודעת ב"ם שענין התחיה יותר ק' ולו"מ לח כשם וכו' ולזה היו מעשיהם מתחלפים ודעת ב"ה כי שום שם שחעם' שמן הטעמים הנו' יר'מתחיה יותר ק' בהקש לל היות זה מתחלת הבריחה מתתי דלח הוה הוה מתם שבבר היה שום שם:

בעורם הוה מתחיל בעור ומח"כ בשר ומח"כ גידים ומ"כ עצמות מבל ביצירת החדם מן העפר לעתיד הוה בהפך שבתחלה יעשו העצמות ואחר הגידים ואחר הבשר ואחר העור כדחשכחן בחתי יחזקל דכתיב ואנה עלה עליהם גידים וכו' ואח שבלל עור ובשר למעלה מ' ועצמות וגידים למה מ' לומ' למי דעור ובשר יעשו בבת א' ועצמו' וגידי בבת א' לח לכי שהעור והבשר קרובי' מאד וכמעט שלח ירחה לח שבבת א' בחים שבתחלה יתהוה מהזרע חתיכת בשר שתחנה יתהוה החבריה ומין בה מרחה עור חלח הבל דבר חחד הבשר והעור חבל לפי החמת חלק העור קודם לבשר ואח"ב הגידים והעצמות נראי' כ"ה. לכן בללם כתחתר הם' חבל לקחן נר' ונו' בעור ודע שהרד"ק בפי' מתי יחזקל חשב ביצירת היולד מתחלת בעצמו'והוח שקר וכוזב' לפי לטבעיי' חלח שחשב שחתי יחזקל עניבם ביצירה הנוהנת לטבעיית והוק' לו מדבתיב עור ובשר תלבישבי שברח' לבסף ושיב שחתר שחמר לשון מלבות בר' שבח לחברי הגידים והעצמות ומה שלח הביחו כ"ם רחים העור ובשר תלבישבי לפי שהשבר מבו' ביצירה שבעו' הזה במוחם מהנפלים ולמוחשות חין כרין רחיה מ"כ דכיון דב"ה מוקי לי' בע' הב שחפשר לבעל דין לחלוק ולו' לבעה"כ מיירי ובעול' הזה לח יהיה כן ולזה כב"ה נמי:

בעורם הוה מתחיל בעור ומ"ת ולימח עדיפח מזו שבע"ה מתחיל בנשמה ומסיים בנוף דמשמע פקידה בשמה בחדם בדלקמן בפל"ד ולעתיד מתחיל בנוף בדבתיב ויקרם עליהם עור מלמע' ורוח חין בהם נר' וחין לו' לחין לחדין לזה מתתי יחזקל שלהיות תחייתם ע"י הנביח לח יכול להיו' תחנבי חלח בחחר שבל בנשמה הוברך עור לבסוף וכח הרוח מ"ה כמ"ש ר' יהברבחל ולבן בתחלה עשם הנוף סהיה ביה תחנבותו שבל בת"ם סהיה ע"י הב"ה יקדמו של הנופות הנפטות בהח תחרי' לקחן בפל"ד דמתים שבח"ל מתנלנלי לח' דרך מחילות וכח' נותן בהם נשמה וחין נר' שבמיתי מ' יקדם הנשמה לנוף וחין לו' שלח דברו ב"ם וב"ה חלח ביצירת הנוף לענין וייבר דעליה קיימינן ומוקמינן ב' יצירות בענין נופו דפפיר דב"ם וב"ה לחו לחהני קרח קחתר למילתיהו שלח שהמדרש הניח דבריהם כחן לסבה הב' ל' שלח הוכירו שלה מה שנחלקו בו שבל בענין הנשמה דב"ש חודו דלח כפם סיצירתו בע"ה יניחתו לע"ה הב' לח הוברנו להזכירו ולפי ת"ם לעיל בט' מחלוק' ב"ם וב"ה ת"ם טפי חיון ענין לקדימת וחחור הנשמה בזה בלל ות"ת לב"ה דבעי יצירת עה"ז ועה"ב בח' תיק' ליה למה בזמן נתינת הנשמה לח הסוה עה"ז לעה"ב כי"ל דשתי בשמה דחיכה טובה וחיכו רחוי שתבח עד שתלוש הנוף וכשה"ז נתנה משמת פקידה להברת חיות הנוף שלח יסרח הזרע בדחתר התם בכל בת"ה סהיה מהעפר וחין עפות בין התחלת הוייה הנוף לתלוחתו ליכח הח' טעמח ועוד שלענין הנשמה והנוף יבדק דמיון הנבנם למרחן בכל הקמיט:

לבוה היו מתי יחזקל דומי' לפי שענמותיהם היו בשלם רחוי סיבח עליהם המחוכר להם תחלה וחחר בך המחוכר לבבר ההוח בדרך הנבנם למרחן שהם יבנם העליון תחלה חיך יבנם חחר בך התחתון שבריך סיהיה מתחתיו וכן הם יכנסה העור על העצם חיך יבח חחר בך בשר וגידים בנתים וחף עלפי סיהיה חפשר בדרך בם חיכו נכון לבל בתחיה שרוב המתים עצמותיהם שבו לל העפר הרי הם ביצירה חדשה ויתחיל בעור וחמשי' שמעצם הבדרה הנקרח לוז חדם מהיה לעתיד בדלקמן בפב"ח מ"ת. כיון דחין בכין עצמותיהם בשלם לח דמי לנבנם למרחן והמתים מקרוב שעצמותיהם קיימי' חפשר שבעת התחייה ישובו לעפר להנדיל בם התחיה וכדחמר בשבת פ' שואל נבי הכהו קפולתי שהבדיקים מעפ"י שנופן קיים מ"ת שעה"ת קודם ת"ם ישובו ל העפר וחפשר ג"כ שהלח הנ' ישוב ל העפר בעת היהיו ומהעפר ההוח יחזור ויבינבו ולח יהיה עפר עד השעה סהיה כדי שחלק מתנו לפחות יהיה שמור בלתי מתערב ביסודות:

שבן חיוב הוח חומר מפ שזכרו בשמו לפי הדרך הנהוג

ס"א מעשרים ומאחר כמשל

שפל היות דוחק בדבריו מזכיר שם ומחזרו כמ"ש לעיל בפ"ג ס"ז ע"ל כי לפי שה כלתי רחוי שיתחיל בעזר לעתיד כ"ל לו"ח שחיוב לחזרו ותק' ליה ולפי דרכנו מזכירת שמו הוא להתיחסותו בענין ע"ל שלפי שחיוב חקר בכל מלו העניינים מקר ובפרט בדרוש זה כשם

אכלדרש קשה עשרו את כל בשמו יפה בשם

וכתן עד שלכאורה כפר בו כמ"ש בשמוך לכן הזכיר שמו ולפשר לו לכל הדרכים דשמו דחת למילף ממה שהקדים בדבריו עור וכשר לעצמות וגידים ויש לדחות דלא דק בדבריו ואין מוקדם ומאוחר בדברים לו"ח שחיוב הוא בשל זה

גזילם ומקח

המחמר וחוקק לגדולי כחותו שהדקדוקים בדבריהם:

שכן חיוב הוא לו' ק' שהרי חיוב בעמו חמ' כלם ענג וילך כן יורד שחול לא ישל וכפ ק' דכ"ב מת' רבה מלמד שכפר חיוב

בת"ס וה"כ היכי מיירי הכא בת"ס ושמת י"ל דכה בליעבו שלא דבר דרבה וס"ל דלא כפר בת"ה וקי' דבלה ענג וילך יש ליזהר שלא דבר מלה לפי השבע מכל בנם אפשר לת"ה וכחו פיהכו הרמב"ם ז"ל בחגיגת התחיים עם שאר פסוקים ולרבה לא מיירי עור וכפר בו בת"ה מלה ביניהם עם ה' בפסטיה דקרח וכפר יפעת שהין לקח"ת יחליק עם כ"ה החמורה דחתי יחליק עם כל התנאי' הין קו' כחתי דלא נפק' מיבה לענין דיבה ועי"ל שחה שכפר בת"ה לא מלהו מלה מתוך לשרו חרף וגדף שהין לחדם כחפם על לשרו ואחר שהוכיחו בלבד ות"ל לחחל יפעת חשפט חזר והודה בפיו ת"כ שהוא היה כופר ובלבד הוכיחו ושוב הודה לדבריו: **והתכתני** הין כחיב כאן וכו' הקשיתני וכו' בפל הדקדוק הזה בעתי' רבות לפי שהין רחיה חזה מדרך הכתוב בכחים אחרים לו' עתיד במקום עבר כגון אז ישיר משה לו יבנה שלמה ובנה רבות ושה גם ות"כ כחיב כאן וחסד עשית גו' לשון עבר לו"ח דכתי דבר' דברי' זה לח"ו נקט לשון עתיד לה יתכן לו' דלמ דק מ"ק דהה ע"כ קרחי ביניהם עם ז מיירי דהיינו כחלב תחיכני גו' שהורש שהנתהו מתנו והוא דם הנקבה הוא נתך תהלה ולח"כ נקבה בעגיבה כחום הזורע זהב כדפי' הרלב"ג והוא מ"ם בשמוך לקערה שהיה מלחה חלב וכו' לכל בת"ס שהוא כוכר מהעבר מחי שהכה והקשקים לילה ושו' דהשם כתי' ידך עכבוני וכו' וכך גם כי כחמר עשיתני ולל עפר תשיבני וע"כ ביניהם הקודמת למית קחמירי ושו' ככל זה היה טעם לו' שלח יבקש לעולם להמיתו שיחום על יגיעו שלח יבלענו ולח ביניהם' העשידים קחמירי מה טעם קחמר וכו' המפלת פי' כל כתובי חלו על תכונת הולד בחעי לחו שב' שיניו כך' טיפין כו' ולקחן בפל ד' תוקמינן ובקודקד שהרה רוחי על נתינת בשמה בעת הפקידם ופשפר ויקרח פי' ד' תוקמינן חיים וחסד עשית עתדי כהויית העובר וכ"ל דודמי ס"ל דקרח ביניהם עם ז' מיירי ומיבה מדשני לחכתב לשון עתיד כמה זחכי ס"ת דדמיי כחי ביניהם עם כ' ועכשו הסתכה לפ"ז תפורש על הפסד הנוף בחחלה ושוב כל חלק ליסודתו והקשקים היה עת קכוסם כתחיה: **עצבות** וגידים סוכבתני וכו' לפי מ"ם לעיל דביניהם' הולד הגידי' קודמי לעצמו"ק דכגידי ושכחו' מיבשי ליה כיון דביניהם עם כ"ב הז וי"ל דלח דק קרח בגידי' ושכחו' כיון דקרוכי הן וכרחי' כחין כח' כדכתיב לפי' ותפשר שגם כפ"ז הכבחו' עם היותם קדמי לגידי למה שברכם חיכו אלו להקשר העכמות:

דקערה שהיה מלחה חלב וכו' מיירי שהוכיר קרח דלמ בחלב וכו' מ"ענין יגידת הולד שהולדוה להקשקת הגבינה כחלב שנתך שהיה פ' החסו דעקרח דקרח עב כ' כחה קחמתי כדכתיב ותשפר שעז"ג הוא שחיוב לו שחיות חלו' חיוב נדע שעקר כוכתו ליגידה הקודמת שחשבם זה יבקש רחמים על עניבו כדכתי': **דקערה** שהיה מלחה חלב וכו' כחמר הולד מחלוק כין הטבעי' שדעת הרופחים שהוא מדם הנקבה זורע כחים שחתלחו' וזה בזה ומשכיח יבשה חמר שעבר ופלוסופי יון חומרו שכל גוף העובר מדם הנקבה ואין לחים חלק בו חלח בחיצת הטורף שהיה ע"י זרע החים בחסו כחלב וזה דעת מחמר זה ולקמן בספר ויקרח פי' פוף הענין בחו"ה שם של חגה דומה וכו' ולק"ם ב פי"ד סי' ו' לחריך שוב בזה כ"ה: **דחיים** וחסד וכו' לפי' זה דרך טבע כי הולד נוצר כחול הטפה הזרעית בדם החגה כחסו כחלב לו"ח חיים וחסד ע"ש ופקודתך ס"ר כלומר שפקידת ה' והשגחתו היה שמחמת רוחו שכל חו לח היה מלים שחין קלבת הטפה חלח ברוחו ית' כדלחמרן לקמן בם' ויקרח ושם

הוח

תספיק לסבול מלה הקדושות לה וכן לאברהם אע נכרת בתחלה לת
היתה זכותו תושיל לדורות הרחוקים דתפי' הסת' תחר בסבת ס"כ
תתה זכות תכות ולכן כתן בתחבא סיסים תחובא בין כלם ויושיל
לרחוקים ולתחרונים זכות הכזיק תושיל להורין ולבניו כדלקמן
בסוף פכ"ס: בנוהג שכתו
ר"ל תסל לת ל' ומתה תסו דלכלתור'
יק' לית תושיל זכות לאברהם
לרחוקני כיון שעדין לה כת לבוא'
דכתלמת לתחרונים כיון דכתר
היה בעולם שכיר דמי שתושיל
זכותו לבניו וז"ס מ"ש לק' בפ"ט
תניגו שתקב"ה עושה חסד לתחרונים בזכות הרחוקים וכו' דוס
יש בוטעם טפי מזה לו"ת דלמי לקורה טועמת שתסבול לפניה
ולתחרים וכן לאברהם יושיל לתולפים ולכתים כתלו בלם בתבא ת'
בקורות שכלן בתבא ת' ושי"ל דתלו ל"ק תלת תאברהם נברת בתחבא
הדורות לסבלן ת"ת שזכותו לבד הוה המעמיד לבבם והת ליתת
שהדי נדיקים לחרים ג"כ היו לפניו ולתחרון תלת שבת היו זכותם
רב כתוהו ולו"ת בקורה הטופטת וכו' כי תחר הקורות ג"כ תסייעו'
בקיום הטרקלין תלת שכתן תושט והקורה שטושע בתוכה בתחבא
לסייע תת כלן שלת יפלו תכובד הבית: ועי דרך דרש י"ל שלמה
שהנתת וכות הנדיק לעולם ירבה שהוא בתה שיתנך לו טובה לכן
ה' תטיבה לכלל העולם כדי שתגיע לו תטובה תו כשהוא יבקש
רחמים בשתפת תפלתו תבל בשתין לו קורת רוח ותינו תבקש בת
ותפשר דבתה קתפלני בפ"ק דברכות נבי כי זה כל האדם שהחומר
כל העולם לת נברת אלת לבוות בזה ירבה שתינו אלת לטובתו והחומר
כל העולם לת נברת אלת בשביל זה ירבה שתפי' לת יהיה לטובתו
תתם רק שהוא תבקש תה' ורוכה תיסיפים טובים ה' יספיע בשביל
והחומר שקול זה כנגד כל העולם ירבה שתפי' לת יהיה בשביל
שתבקש רק תכד התגיע לעולם זכותו תספיק לכל שנת יהניתם ה'
בחסרון העולם אלת כו ויריק ברכה וח"כ הוא שקול בכל העו' שהוא
תחלה תקים כלם ולפי שהחלת זכות הנדיק תגין בכל כך בשברת
הנ' וכת"ש כל העול' נזון בשביל חניכל בני וכו' לכן התשילו לקורה
טופטת בקורות בתכות ותתקיימות עתה תעפ"י שתין בהעתדם
תיות הבתה תליה רק שהדבר טבעי כי ע"י יתקייתו התחרות וכן
נדיק יסוד עולם ותחילה תעתיד העו' וכי"ל שרתו שהנות הנדי'
לעולם הוא שאותן יתן לכלם כת לעתוד כתה ש"לתדם דעת ותבונה
תבר יעשה תוחם תחד וכי בשם והה כתו שהקורה הגדולה תסייעת
לתחרו' שיסבלו תפת גדול תתה שבתחן לקבל ' ועי' שרתו
שלבעתים תה שיגין הנדיק כדור הוא בזיותו נתפם עליהם והוא
יקבל עליו תדת הדין ותלט תת העיר תם בתיתה ע"ד תפני הרשע
כתפך הנדיק' וכדלקתן בפת"ד סי' ו' תם כיסורין בתיין בדתבר
לקתן בכל"ג בל תותני' ג שנה שתשפ"ר וכו' חיל קרי פסו' שלמת
הנה יסכיל עבדי וגו' פד ולפוטעים יפניע נפ"ו כתבר בנפול
בני עולה בפלת וגו' דוק ותבבח וה רמז הקורה תבר בכח תסבול
עליה התשת הכבד ויתקיימו בל הקורות: ברא הקב"ה תת
תברהם בתחבא עיין בתה שבתבתי בק"ס ד' בריש פי"ט
באמיצע הלורות דשתת תנפי שניש הוי עלמת שני אלפים תהו
וב' אלפים תהו היינו ב' דורות שתבריאת העו' עד תברהם שבת היה
ביניהם תורם בעולם ובתלת שהוא בתחבא ד' אלפים לפבול דורו"ת
אלפים דלדורו' תשית אין טורך תיפבלם תברהם כי תו יתפך ג' עתים
ספה בריורה"ת: ודורות מלתחרין ותפ"ת פיהיו תחרין יהנה
ויעקב שפקולי כתותו תפת דלבעבין זכות לת תהיו בתברהם דזכותו
גדול שהוא היה התתחיל והתקדים לת יוצג וח"ת שפלשתם פקולי
הוא לפי שיהנה ויעקב הרבו עוד בפלחות תתחרין תחר שבתדו
תתנו הדרך יולכו בה ויהיו גדולים תתהו בתבתה וכשיעריכו זה עם
זה יהיו פקולים בחביבות לפניה' ולעולם זכות תברהם גדול ליעו"ל
דהיינו הא דתלו נברת תברהם כתהלה היו יהנה ויעקב בניו טולדים
גם כן לתחרין תיל ולת יוציאו לבתי חת ב' הרבה תבל שבעו פקולי
לברהם בתחבא נתנתו ג' יהנה ויעקב בתחבא ויהיו פקולים
ולתטורת: ודורות שלתחרין ות"ת והה תתר בפ' תנה ברת
תזבה לבת ותין ל"ל תבת תזבה ברת פקולתך תבתו לך בפסב' ט בש"ה;
מבניהם את בתתוקת דרך בהבנים הקורה בתתוקת
לביתה על תקולקלת לבעתיד הבית ותין תבניהם
את תקולקלת לביתה על בתתוקת דבניו סהיה בתתוקת תה גורך
ותה בבא להביה תקולקלת תדרתה תקולקל הבית וכן הקב"ה בשבח
תברהם בתוקן ותדם תקולקל הקדים בתדם כדי בניה תברהם

ת"ח ויתקן ותלו הקדים את תברהם לת היה תחר כך תדם כדתי
להברהות וכות שהיה תקלקל לעול בשביל תקלקול תחרי בתתוקן
תחרון תבטל הת' ותלת כדת"ר תבת שהיה כדי לבטול שדורו ולכן
הוצרך להיות בתחבא תלת שברהו לתקן הקודמים לכך כי תחרין
כפר הוו נדיקים נתורים רבים
וגם לת כדתתרי ברישת שתברהם
יקלקל ח"ו ותיידי דקשה לה'
לתילתים בעניו קורה נקט לה'
לוי נתי תכי וכ"ל דהת דבעיל לת
תלת קתתר לה בהיותו ל"ק תלת
בהדם הגדול בעבקי זה תברהם
ובעל התדרש תסיים בה ולתה נקרת שתו גדול וכו' דחל"ל ק' דידיים
תדיים ת"ק דה"ל למיתך דברי ר' לוי בלן בתחד ותת לסתוך לה
לדרבי תבת תדרשיהו התשליהו לקורה יניח תחרין דברי רבי תבת
ותת"ל דברי ת"ד שתת יקלקל וכתדר' קהלת נרתי לעיל ר' בון בתקו'
ר' לוי ורבי ת"ם ותיהו לישב נרתשתנו י"ל דרבי לוי תתחלה ל"ק תלת
הדדם הגדול זה תברהם ולת פי' לתה נקרת שתו גדול דפשיטה ליה
טעמת תכל התדרש פירש שנקרת גדול לפי שהיה רתוי להברהות
קודם ונתן טעם לתחורו וע"ז הסיב רבי תבת שתין טעם תחורו
לבבה הניח ותת הסיב רבי לוי גם כן שתין טעם תחורו לסבות
לסבות ההן' ותתי דנקט ר' לוי לשון תתוכות ור' תבת קורה שופטת
דלהסבל הקורות סייע לו טופטת וגדולה ור' לוי דקתתר שבת לתקן
הקלקול סייע לתתר תתוקנת: ועי דרך דרש י"ל שהם חולקים
תם תברהם היה תסניק בכת תבטבניטותו וכלוסויותו ללתד דעת
תת העם תפי' לת הניחה עליו ה' רוח בבוחה תו לת ור' תבת תוסך
שבבתו היה תסניק ולת היתה הבוחה אלת להבלימו ולייחדו לה' וזה
דתהו לקורה הטופטת תשר בכתה לסבול בל הקורות ור' לוי תוסך
שלת היה עולה בידו תכלי טור תלטי וזה דתהו לקורה התתוקנת
תעם ידי תותן תתוקן יותר תתה שהיה בתחלה הפך תדם הרתשון
שנתקלקל בתעטיו הפך תה שהיה בו תתוקן בתשר התלטים עשתו
יפר: ועפר טופט וכו' תסוס דק"כ עפר תן התדתה לתה ליה
דהוה סני ליה דלישתה ויבר תת התדם תן התדתה ויעד דתעפר
תיבעיר ליה לת עפר שבטופר תת ליתיה עפר תתם ולתכי דריש ליה
תלג' טופר כתו עופר התילים והבוחה שנברת בקותתו ובבניתו
בטופר שהוא תול בתור שהוא בבניתו ובילקוט גריש טופר עולם
ופע"ז ירתה טופר דהינו עולם תלטין בן תי' זה העלם ולפי
שנתפתנו יר' שתדם טופרו של עולם ר' יוסי והדרו תל עולם ות"ת
תי לתכי עפר לת"ל תת נפקא לן תדבתיב ובל נבתה דבל תעשי
ברתשית בקותתן ובניתן שברתו בדתיתה בפ"ק דר"ה ושתת י"ל
דריב"ם לת דריש וכל נפתם תלת להבך תילי דדרשינן לעיל בפ'
וח"ת נרת תלת בליע ריב"ם בהיות דבל ת"כ וכו' ונפקא ליה תבבח
תדם בגין תב לבל ת"ב וכי"ל תטוס דסד"א דבניתו וקותתו של
תדם היינו ב' ת' לביתה תו בוקה כי התבתה התבוקה לתדם לב"ה
דבניתו וקותתו היינו בטבע גופו שהיה בטופר והיינו בן כ'
בדתפרש"י: עד תניתתו נברת תלת נברת בתחלה בתוך
לת שבניתו בדפירש ותין ללתוד תבין שבשר' כרתנ לת שבשלתה
יניתתו נהיה בבתור ובדבתיבתא לעיל בפי' ב"ם ג' והיינו דתפרש
ר"י בבן כ' שתו עקר יושיו וקותתו של בתור וח"ת לת ת' תתחרין ועד
הרקיע נברת היבי קתתר על תלוחתו י"ל דקתתר על בתו ויושיו
לבד ת"ם לעיל בריש פ"ח שבל קותת שבנתו תחר ת"ם:
ועד דרך דרש י"ל שרתה בוה היותו נברת בתבוכה טובה בלתי
היותו נוטה תל החטא וז"ם בבן עשרים שתינו בר
טובים למעלה: וי"ת שלפי שהוקשה להם י"ל תיך נעשתו בניתן
בדתיתה בפ"ת דיבי תתנות תתחר שתין ב' של תעלה טובים עד
בן עשרים שלתים וכ"ת שנברתו בבני עשרים שלתים וה בבל
דהיינו בנעשר שתין בו דעת שלתה עד בן ב' תבל תדם שנברת בדעת
שלתה תה לי בן ב' תה לי בתות ושוה בתת"ם וה על ת"ם טופט של
תניתתו נברת תבוחר שהבוחה בדפירש"י: אף חום של תליתתה
נברת נרת דלת בליע דריב"ם נתי טוחה בהת תלת דלת תייתי לת היה
בעפר דתייתי בתחם וח"ם לתחם וקרת לת תחם לתחושי לת היה
דה"ם לבתושו ולוכה לתיתר דריב"ם בתדם דוקת קתת דבתיב היה
עפר ור' ת' הוסיף חוה דתית ליה דרשת דבניתן דה"ב תף בל ת"ב
תיבעי ליה ותין ב"ל לת"ד דו פרטופין נברתו דודתי היינהו
דרתבוכה טוה לתרוייהו: ועד דרך שבתבתי"ל שבתדם
רתו תל הטוה תשר היתה על תבלית השלתות תרוחק הנטיה תל
תחטא וריב"ם הוסיף שתפילו התחר התכוכה תל חוה היה בוע"ב
היותר נחות: בדי סיהין בלין בריתים שבני תיני שעפר

ח מעשה בא' בצפורי שמת בנו אית ראמר מיניאי הוה יתיב נביה סלק ר' יוסי בר הלפתא למהמי ליה אפין המתיה יהיב ושחיק א"ל למה את שחיק א"ל אגן דחיצים בכורי שמי דאהמי לאפיני לעלמא דאתי א"ל לא מסתייי מהזוכי לתחיים דקתמן לה מסתייי וכו' דודאי קרח כרשני עכו"ס כמויכי דוד והמשיח קמיירי ועוד מדהדר ליה מכלי זכוכית משמע שכפירתו היתה שמגע התחיים מטמא התחיים עלמה • ויש לעיין מה היא הסכה אפר בעבורת ירמה לו המגעות התחיים מכד עלמה שעליה ילמהו לכלי יוצר כי שם הסכה מבוארת שאחרי הכנם החרס כאור נתחזק חמרו ונתקשה וכשיכר אף על פי שיחזרו ויכתשוהו וינבלו עפרו ח"מ לדבקו אלא יתעורר לקוני העפר שלא יקבל ההתגבלות אבל בחרס מה היא הסכה המונעת ביטולות החרס משיתחברו אחר כך כמו שחזרו בתחלת יצירתו של חרס עד שתורך להכניס דמיון מכלי זכוכית: גם בפי חלקן ר"ל קיסר לר' ג'מהריתו דסכני היי והא הוו עפרת ועפרת מי חי' אמר ליה ברתיה שפיקיה ואכלה מהדרכת ליה כ' יוכרים יש בציבורנו ר' יוכר מן המים ור' יוכר מן הטיט ר"ו מהן מטוכח ר"ל זה סיוכר מן המים מהרם ליה מן המים לר מן הטיט לא כ"ם דכי' רבי יסמעאל תנא ק"ו מכלי זכוכית מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בכר וחם נשברים יש להם תקנה כ"ו שברוחו של הקב"ה עתיד ר"ל להחיות מיתה לר' אחי אמרתיה דסכני חיי הא הוו עפרת ועפרת מי קא חיי ר"ל אמשול לך מלה ד' למלך ב"ו שאמר לעבדיו לכו וכנו לי פלטרין גדולי בתקום שתין מיס ועפר הלבנה וכנו אותו לימי' נפלו אחד' להם חזרו וכנו אותם בתקום שים עפר ומים ר"ל אין אנו יכולי' כעם עליהם ר"ל בתקום שתין מים ועפר כניתם עכשו שים מים ועפר אתמ"ו ואם אין אתה מאמין לה לבקעה ולאה עכבר שהיה חניו כבר וחניו אחד' לאחר הסרין ונעשה בלו כבר אתה אתה אתמר לומן מרוכה עלה להר ורחם שהיום אין כו אלא חלוזן ר' למחר ירדו נשמים ונתמלא כלו חלוזות על ההוא מיכא לנביהם הן שהיום אי לכון תמריה דאמריתו מיתי מיתיין מיתי דמיתי חיין ר"ל ו' לכון חייבית דאמריתו מיתי לא חיין דלא הוו חי יהו להו לא שכן ע"כ • שירתה שהיה זה מלמ עיני התחיה מגד היותו שפר וקשה מה המונע הוא שתקבר כו יד ה' מלהחזיר להחיות העפר יחד מבריאתו שהנשים מטמא שרוחה או מיניקת חרס הא' עפר מן האדמה ואין ק"ו שדנו בענד המינין נרחה מכותר בנפשו ואת דעתן על מינין לפקפק כזה וכ"ם מה שדן המין דחיין מיתי דמיתי חיין שהוא ק"ו על שטות כי שם יאותו חיי' מטמנין מה המונע תחייתן ע"ד גם ואם אין מקפיק המינים אלא ע"ד טמא שטעם לא יהיה אבל יודו כי לא קנרך ידו ית מעשות זאת אלו רצה אלא שהם לא יאמינו שירצה ה' כזה לפי שלא נרחה להם כחום או לפי שלא נח שתורה בפירוש או שירחה אבלם לעני וקלם שיהיו מתים ואחר כך חיים שאלו רצה ה' כתחיתן היה לו להתמיד חיותן אלא יבטלו לחות ולחיות לחפוני מטרתה ל"ל או דניחא לבשות להיותן נפרדות בעולם הבשות וכמו שיורה ק"ו שאמר לחיין מיתי דמיתי חיין ק"ו מאי קמשדרי להו בכל ק"ו אלו שא"א לומר שתהיה תשוכתן שגם על דרך טמא תתחייה התחיה כענין החלוזות התחויים מהעפר על דרך הטמא דודאי ת"ה הוא מהנסים הגדולים שתין מכח כו לטמא וליטר מיתרות אלו י"ל כי דעת המינים כדעת מרסטו וקנת הפלוסופוס אשר חשבו המשך המניחות מחתו יתבר' ע"ד החיות ולא יתואר ה' אלא ביכולת על חלוף הסדור הטבעי בשום כך לא לקנר רגל הכחלה ולא להחריך כנף הזכוך ואין מכח לענין הנסים או שכר ובשם אשר התורה מיוסדת עליהם בתחיתם בכל כבודה ולכן יאמרו אחר שהנוף החת שב אל העפר ואין מכח לטמא בקיומתו עוד לא יוכל לקדמותו שמיכו דומה לתחלת יצירתו שהיה טבעית מזוון הזכר והנקב אשר יתהוה מהם העובר ויתעך להם החיות מן התחלותיהם שהם האב והאם והם מקדומיהם וכן כ"ת לפי לחומת' בקדמות הטולם אבל הגוף שאב אל העפר שאין לו התחלה טבעית אל שיתעך

ממנם

ולכאן לתרוצי אבל זה עכו"ס הוא ולהכי מייתי מקרא דעכו"ס אין להם תחיה אבל ביסראל לא קמיירי דא"כ אין יכחמהו הכל ר' לות' רחיינן מהן וכו' דודאי רוב עכו"ס אין להם ת"ה כדלעיל בפי' ס"ד ומי ממר לו פוס הוא מחסידי א"ה שאין להם מפטט כלל העכו"ס ועוד מקשה מיהלי הוא דמשמע שבפירתו בתחיה זה אינו אלא מפוס מיכות ועוד אי מודי תחיית בכשרים מ"ל דוא לא יהי' יחיים ב' מהזוכי לתחיים דקתמן לה מסתייי וכו' דודאי קרח כרשני עכו"ס כמויכי דוד והמשיח קמיירי ועוד מדהדר ליה מכלי זכוכית משמע שכפירתו היתה שמגע התחיים מטמא התחיים עלמה • ויש לעיין מה היא הסכה אפר בעבורת ירמה לו המגעות התחיים מכד עלמה שעליה ילמהו לכלי יוצר כי שם הסכה מבוארת שאחרי הכנם החרס כאור נתחזק חמרו ונתקשה וכשיכר אף על פי שיחזרו ויכתשוהו וינבלו עפרו ח"מ לדבקו אלא יתעורר לקוני העפר שלא יקבל ההתגבלות אבל בחרס מה היא הסכה המונעת ביטולות החרס משיתחברו אחר כך כמו שחזרו בתחלת יצירתו של חרס עד שתורך להכניס דמיון מכלי זכוכית: גם בפי חלקן ר"ל קיסר לר' ג'מהריתו דסכני היי והא הוו עפרת ועפרת מי חי' אמר ליה ברתיה שפיקיה ואכלה מהדרכת ליה כ' יוכרים יש בציבורנו ר' יוכר מן המים ור' יוכר מן הטיט ר"ו מהן מטוכח ר"ל זה סיוכר מן המים מהרם ליה מן המים לר מן הטיט לא כ"ם דכי' רבי יסמעאל תנא ק"ו מכלי זכוכית מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בכר וחם נשברים יש להם תקנה כ"ו שברוחו של הקב"ה עתיד ר"ל להחיות מיתה לר' אחי אמרתיה דסכני חיי הא הוו עפרת ועפרת מי קא חיי ר"ל אמשול לך מלה ד' למלך ב"ו שאמר לעבדיו לכו וכנו לי פלטרין גדולי בתקום שתין מיס ועפר הלבנה וכנו אותו לימי' נפלו אחד' להם חזרו וכנו אותם בתקום שים עפר ומים ר"ל אין אנו יכולי' כעם עליהם ר"ל בתקום שתין מיס ועפר כניתם עכשו שים מיס ועפר אתמ"ו ואם אין אתה מאמין לה לבקעה ולאה עכבר שהיה חניו כבר וחניו אחד' לאחר הסרין ונעשה בלו כבר אתה אתה אתמר לומן מרוכה עלה להר ורחם שהיום אין כו אלא חלוזן ר' למחר ירדו נשמים ונתמלא כלו חלוזות על ההוא מיכא לנביהם הן שהיום אי לכון תמריה דאמריתו מיתי מיתיין מיתי דמיתי חיין ר"ל ו' לכון חייבית דאמריתו מיתי לא חיין דלא הוו חי יהו להו לא שכן ע"כ • שירתה שהיה זה מלמ עיני התחיה מגד היותו שפר וקשה מה המונע הוא שתקבר כו יד ה' מלהחזיר להחיות העפר יחד מבריאתו שהנשים מטמא שרוחה או מיניקת חרס הא' עפר מן האדמה ואין ק"ו שדנו בענד המינין נרחה מכותר בנפשו ואת דעתן על מינין לפקפק כזה וכ"ם מה שדן המין דחיין מיתי דמיתי חיין שהוא ק"ו על שטות כי שם יאותו חיי' מטמנין מה המונע תחייתן ע"ד גם ואם אין מקפיק המינים אלא ע"ד טמא שטעם לא יהיה אבל יודו כי לא קנרך ידו ית מעשות זאת אלו רצה אלא שהם לא יאמינו שירצה ה' כזה לפי שלא נרחה להם כחום או לפי שלא נח שתורה בפירוש או שירחה אבלם לעני וקלם שיהיו מתים ואחר כך חיים שאלו רצה ה' כתחיתן היה לו להתמיד חיותן אלא יבטלו לחות ולחיות לחפוני מטרתה ל"ל או דניחא לבשות להיותן נפרדות בעולם הבשות וכמו שיורה ק"ו שאמר לחיין מיתי דמיתי חיין ק"ו מאי קמשדרי להו בכל ק"ו אלו שא"א לומר שתהיה תשוכתן שגם על דרך טמא תתחייה התחיה כענין החלוזות התחויים מהעפר על דרך הטמא דודאי ת"ה הוא מהנסים הגדולים שתין מכח כו לטמא וליטר מיתרות אלו י"ל כי דעת המינים כדעת מרסטו וקנת הפלוסופוס אשר חשבו המשך המניחות מחתו יתבר' ע"ד החיות ולא יתואר ה' אלא ביכולת על חלוף הסדור הטבעי בשום כך לא לקנר רגל הכחלה ולא להחריך כנף הזכוך ואין מכח לענין הנסים או שכר ובשם אשר התורה מיוסדת עליהם בתחיתם בכל כבודה ולכן יאמרו אחר שהנוף החת שב אל העפר ואין מכח לטמא בקיומתו עוד לא יוכל לקדמותו שמיכו דומה לתחלת יצירתו שהיה טבעית מזוון הזכר והנקב אשר יתהוה מהם העובר ויתעך להם החיות מן התחלותיהם שהם האב והאם והם מקדומיהם וכן כ"ת לפי לחומת' בקדמות הטולם אבל הגוף שאב אל העפר שאין לו התחלה טבעית אל שיתעך

ממנם

ח מעשה בא' בצפורי שמת בנו אית ראמר מיניאי הוה יתיב נביה סלק ר' יוסי בר הלפתא למהמי ליה אפין המתיה יהיב ושחיק א"ל למה את שחיק א"ל אגן דחיצים בכורי שמי דאהמי לאפיני לעלמא דאתי א"ל לא מסתייי מהזוכי לתחיים דקתמן לה מסתייי וכו' דודאי קרח כרשני עכו"ס כמויכי דוד והמשיח קמיירי ועוד מדהדר ליה מכלי זכוכית משמע שכפירתו היתה שמגע התחיים מטמא התחיים עלמה • ויש לעיין מה היא הסכה אפר בעבורת ירמה לו המגעות התחיים מכד עלמה שעליה ילמהו לכלי יוצר כי שם הסכה מבוארת שאחרי הכנם החרס כאור נתחזק חמרו ונתקשה וכשיכר אף על פי שיחזרו ויכתשוהו וינבלו עפרו ח"מ לדבקו אלא יתעורר לקוני העפר שלא יקבל ההתגבלות אבל בחרס מה היא הסכה המונעת ביטולות החרס משיתחברו אחר כך כמו שחזרו בתחלת יצירתו של חרס עד שתורך להכניס דמיון מכלי זכוכית: גם בפי חלקן ר"ל קיסר לר' ג'מהריתו דסכני היי והא הוו עפרת ועפרת מי חי' אמר ליה ברתיה שפיקיה ואכלה מהדרכת ליה כ' יוכרים יש בציבורנו ר' יוכר מן המים ור' יוכר מן הטיט ר"ו מהן מטוכח ר"ל זה סיוכר מן המים מהרם ליה מן המים לר מן הטיט לא כ"ם דכי' רבי יסמעאל תנא ק"ו מכלי זכוכית מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בכר וחם נשברים יש להם תקנה כ"ו שברוחו של הקב"ה עתיד ר"ל להחיות מיתה לר' אחי אמרתיה דסכני חיי הא הוו עפרת ועפרת מי קא חיי ר"ל אמשול לך מלה ד' למלך ב"ו שאמר לעבדיו לכו וכנו לי פלטרין גדולי בתקום שתין מיס ועפר הלבנה וכנו אותו לימי' נפלו אחד' להם חזרו וכנו אותם בתקום שים עפר ומים ר"ל אין אנו יכולי' כעם עליהם ר"ל בתקום שתין מיס ועפר כניתם עכשו שים מיס ועפר אתמ"ו ואם אין אתה מאמין לה לבקעה ולאה עכבר שהיה חניו כבר וחניו אחד' לאחר הסרין ונעשה בלו כבר אתה אתה אתמר לומן מרוכה עלה להר ורחם שהיום אין כו אלא חלוזן ר' למחר ירדו נשמים ונתמלא כלו חלוזות על ההוא מיכא לנביהם הן שהיום אי לכון תמריה דאמריתו מיתי מיתיין מיתי דמיתי חיין ר"ל ו' לכון חייבית דאמריתו מיתי לא חיין דלא הוו חי יהו להו לא שכן ע"כ • שירתה שהיה זה מלמ עיני התחיה מגד היותו שפר וקשה מה המונע הוא שתקבר כו יד ה' מלהחזיר להחיות העפר יחד מבריאתו שהנשים מטמא שרוחה או מיניקת חרס הא' עפר מן האדמה ואין ק"ו שדנו בענד המינין נרחה מכותר בנפשו ואת דעתן על מינין לפקפק כזה וכ"ם מה שדן המין דחיין מיתי דמיתי חיין שהוא ק"ו על שטות כי שם יאותו חיי' מטמנין מה המונע תחייתן ע"ד גם ואם אין מקפיק המינים אלא ע"ד טמא שטעם לא יהיה אבל יודו כי לא קנרך ידו ית מעשות זאת אלו רצה אלא שהם לא יאמינו שירצה ה' כזה לפי שלא נרחה להם כחום או לפי שלא נח שתורה בפירוש או שירחה אבלם לעני וקלם שיהיו מתים ואחר כך חיים שאלו רצה ה' כתחיתן היה לו להתמיד חיותן אלא יבטלו לחות ולחיות לחפוני מטרתה ל"ל או דניחא לבשות להיותן נפרדות בעולם הבשות וכמו שיורה ק"ו שאמר לחיין מיתי דמיתי חיין ק"ו מאי קמשדרי להו בכל ק"ו אלו שא"א לומר שתהיה תשוכתן שגם על דרך טמא תתחייה התחיה כענין החלוזות התחויים מהעפר על דרך הטמא דודאי ת"ה הוא מהנסים הגדולים שתין מכח כו לטמא וליטר מיתרות אלו י"ל כי דעת המינים כדעת מרסטו וקנת הפלוסופוס אשר חשבו המשך המניחות מחתו יתבר' ע"ד החיות ולא יתואר ה' אלא ביכולת על חלוף הסדור הטבעי בשום כך לא לקנר רגל הכחלה ולא להחריך כנף הזכוך ואין מכח לענין הנסים או שכר ובשם אשר התורה מיוסדת עליהם בתחיתם בכל כבודה ולכן יאמרו אחר שהנוף החת שב אל העפר ואין מכח לטמא בקיומתו עוד לא יוכל לקדמותו שמיכו דומה לתחלת יצירתו שהיה טבעית מזוון הזכר והנקב אשר יתהוה מהם העובר ויתעך להם החיות מן התחלותיהם שהם האב והאם והם מקדומיהם וכן כ"ת לפי לחומת' בקדמות הטולם אבל הגוף שאב אל העפר שאין לו התחלה טבעית אל שיתעך

ממנם

הילועים מתדבקים ומתקשרים זה בזה יפה ומכשר שהזכר הוא העפר הקשה והנקבה הוא הרפה שבהתמזגות שניהם כל כלי יוצר כהונן שהלי יהיה כלו קשה יהיה שהשורה בחלקיו ללא יתדבקו ואם כלו רך לא יעמוד וכן עשה הש"י גבל ליצירת גופו של אדם עפר זכר ואדמה נקבה כדי שיהי' גופו חזק וא"ת מ"ב עפר מן האדמה מיבעי ליה לא עפר מן האדמה דאמאי שהעפר לקוח מהאדמה וא"כ הוה חלק לקוח מהאדמה ולכל מין מ' י"ל דמן האדמה לא קחי שעפר ומ"ק ויצר את האדם עפר כלומר מן העפר וכן מן האדמה ולא תחריך לכתוב נמי מן העפר מ"ק דכתמה דוקתי שהכתן עפר ואין שם קפיד' לזכר כגון וכסהו בעפר כל יורדי עפר עפרו שבל וכן אדמה שהכתן בכמה מוכח אדמה דחשית קפיד' מין נקבה מוכח אדמה דחשית בכורי אדמתך ואדמה על רחשו אמת דאין קפיד' לא עפר ואדמה שניהם נחתרי דרך כלל ושוה אי עפר ואדמה מתחלפים במין למה נקרא האדם על שם האדמה כדלקמן בפי' ולא ע"ש מן העפר ג"כ וכ"ת דרוב בניהו ממין האדמה למה נאמר לו כי עפר אתה ונו' כי אדמה אתה מיבעי ליה וגרסה דודאי בכל מקום לא יורה העפר על מין זכר ולא אדמה על מין נקבה ואין חלוק שמוסף רק שעפר יורה על הרוב על חלק מה ואדמה יורה יותר על כללות התרב כמו על האדמה מעל האדמה וזולתם אף על פי שגם הוא רוב שמוסו כמו עפר כדכתיב' לעפי כפר"ג סי"ח ולכן לא יקפיד כשם אדם ואמתי' כי עפר אתה אין עפר לאדמה שבניהם מוריש על חלק מה ועל כל חלק אין זכר אין נקבה ואמתי הכא דכתב לתרוייהו דעפר לנבי אדמה יורה על הזכר ואדמה לנבי עפר יורה על הנקבה:

מעשה בא' בצפורי וכו' מייתי דקתמ' מייתי דקתמ' היוכר הוא מביא עפר וכו' מייתי לך עובדה דמייתי ככלי היוכר ודבוקן ופרוזן: אית דאמר מיכאי הוה יתיב גביה כ"ט גרסינן תית דאמ' מיכאי הוה והכוכה כשתי הנסחאות ת' סי' ה' שהחכל היה אין ו"ם שאין היה יוסב אלא לכלי ולבעון קבר בתרוייהו ולפי שהחומר שהחכל היה אין ת"ם כל לשון החומר שכל הדכורי והתשוכות דר' יוסי היו עשוי ות"ם לא מסייה להכי גברה חורה חרעה לשתעשוי בלשון נסתר כתולה קללתו בחתר אחר חכל שם האין היה אחר גרוך לפרש התשוכות בב' לשני דת"ם חתתים יתיב ושחיק כו' היינו החכל שרחה לרבי יוסי שחק ותשוכתו שיתה לו אלו בטוחים שתת עתיד לרחות פניו לעתיד בתחיה ואין לך לרחות אלא לשחוק ות"ם אל לא תסתיי להכות גברת עקתים היא תשוכת האין הכופר בת"ם ואין להקשות שם האב היה אין אלא אלף לכבדו ר' ואיך נחתו בתתי אלא ס"ל דאפשר בכוונ היה ובתה נלה את ערוותו:

לנחמי לית אפין להכחו לו פנים לנחמו: אל"א לתחיית מעקת ליה שתחש חותו תנחומין של הבל והוא מנטער עוד בזוכרו לרחו אין לה מרפה:

לא כך כתיב ככלי יוצר תנפנם ותדמדמי להו לכלי היוכ' המנופני ס"ת אין עוד להם חבור בכלי חרס שנשבר וקשה דתתי רחים מהכא דקתמיני קרח ולעטת התפר' המזמו' כדוד כוכת שכחו' שם מסר לו חויביו לשברם ולנפנם ככלי יוצר ולעטת חז"ל שפי' על גוג ומגוג ומלך משיחנו כוכת הכתוב שיתסור העכו"ם כלם ביד המשיח לתכדם כלי תקומה וכת"ם שתל ממני ונו' תבל ביסראל מ"ל מהכא דתין ת"ה וי"ל דכיון דתתיוכם לכלי יוצר הייכו לומר שלא יזכקו עוד משמע שהדכוק נחנע בהם משמעו לא לפי שם לא יחיים להיותם עכו"ם דת"ל מה ענין לומר שהמשיח ינפנם ככלי יוצר שהרי אין הוא המשים לותם ככלי יוצר שהו בהריגתם אינו עושה אלא הבזירה אבל אפשר יהיה להם תקנת ומה שלא יחיו אח"כ זה מבד שהם' לא יקומו והמשיח לא גרם אלא מתדמדמי להו ככלי יוצר כשהרגם המשיח כך' שמבד שנתם אין להם דבוק כשיכרו ולכן כשהרגם הרי הוא מנפנם ככלי יוצר ממש ת"ל מתדמדמי להו ככלי יוצר משמע ליה שהדבוק נחנע מבד עלמם ככלי היוכ' משמע דאל"כ לימא נפנפם ככלי יוצר ומה ליתמי ככלי יוצר ות"ל ל"ם ולא שנת עכו"ם והייכו דקמשכיר ר' ככלי יוצר שלא הוכיחו כו' אלא דמה לותן אלא לדבר שיש בהן תפשרות הדבוק מבד עבמן והבוקש או מניעתו תלויה ברצון היוצר

ט כיון הארמה רבי ברכיה ורבי הלבו בשם רבי שמואל בר נחמן אמרו ממקום כפרתו נברא הטר"א מובח ארמה תעשה לי אשר הקב"ה הרעיני בורא אותו ממקום כפרתו והלואי יעמוד: ויפח

פסוק ט׳

בכרי חרם כרייתו מן המים וכו' תחלת מעשהו בגבול עפרו ע"י מים ואו הוא רך ומש נשכר יכול לעשותו מהחמר מח"כ והכסרו כחור וחר וכלי זכוכי' תחל'מעשהו כחור שהרם שהכלי נעשר נתן בכבשן לייחזק מיעשה הכלי הזכוכית נתך כתוך החור ומש יוכל לעשות כלי וחחר שנעשה הכסרו כחור שתחזירי' תוחו לחור לייחזק זה נשכר וכו' לתמהה דכיון דמש שיין החרם מתדבק כשנשכר הוא לפי שנחזק כחור שהרי מקודם שנתן בכבשן ה"ל תקנה או נשכר כנו' ו"ל כלי זכוכי' שנתן כחור פעמים מכ"ם שהיה לחור שלח יהיה לו תקנה מחמת חזקו והלשון כש"ו קנר מנד ומרוך מנד מהלשון הזה וכונת שניהם זה שכתבתי גם שם ל"ג תשובת המיון דקחמר מפני שעשוי בנפיחה חלח תשובת ר' שחמר השמע לחוכן וכו' חח ודלי דלוג סוכר: אלי ר' שהוח עשוי בנפיחה כלי הזכוכית חיכו נעשה כידים על הסדן ככלי היוכר חלח בנפיחת פה ולח הבנתי תשובה זו שהרי מש שיין לו תקנה חיכו מטעם היותו בנפיחה לח מטבע חחר הזכוכית בעצמו שחקבל תקנה והרחים שחפילו יוקח חחיכת זכוכית מהחור כחיותו נולם ולח יעשה כלי ויחזרוהו לכבשן הכלים שיתחזק ככלים וחח"כ יוכל לעבור ים לו דפוחה בכל הכלים ושחח הכוכה לומר שמעם רפוחת הכלים לדקות החחר שהרי הוח מתפעל מהנפיחה ומסיק ר' יוסי דחכ"ם חחר החל' שעשוי בנפיחת ה' פרחוי שיהיה דק מחל שהוח מעשה נפיחה דקה וכללות שחלחתה דקה וסגולתו יותר שיקבל חקנה מכל בהסוח דר' שמעון דף הלק הנו' חין נורך לזה כי לח חחר שם בפי' שנפיחת כ"ו נרם התקון וחפ"ם שפירושו שחחר שנפיחת כ"ו נחנה לה תקון רחוי חלח חקנר נפיחתו ית' חוה עד שתהיה לנטלה מחרי המיחה:

ישמעו חוכיך מה שחתה חוכח חניך ח' חתי מסדר ליה לענין רחיתו שהכיח חקר' דחמרי להו לכלי יוכר דחי כדכריו דחמו לזכוכית חקרי ח"כ חחתי חחמה להו לכלי יוכר וחפשר דקח' ליה כדר' יכחק דחמרן כלי יוכר חלח הוקנו וכו' וח"ק הח מכיון דעב"ל חלח נרייתי מכלי וכוכית עכ"ל דחי חחמי להו לכלי יוכר לחו הייכו חלח עד חלח הוקנו חכל זה חוקק מחד דח"כ ה"ל לרחוח קנת לזה ושחח חלח חם לפרוכי ליה קרחי דכיון שהוכיח שחדם עכ"ל דחית ליה חקנה טפי מכלי זכוכית חין לחוש לרחיתו דחיכח למחחי דבעכו"ם דוקח קחיירי שחין להם חקנה כב"ל ושדיוק הב"ל חיכו מברייח לנבי טעמה ו' ח"כ דקרח לח דק וקרי לכלי וכוכית כלי יוכר שגם הוח מחמר קורן ומעשה ידי חומן הוח וחם חלח חשבי כדרכי יכחק דכלי יוכר שחחת מעמע מחר שנחתרוהו מלחיכחו ככבכן:

בנפיחתן על הקב"ה עתיכ"ו חדם שהוח עשוי בנפיחתו של הקב"ה שנחמר ויפח בחפיו נ"ח עתיכ"ו וכן כל חדם וחדם נשמותיהם מנפיחתו ית' שחינה מכח הולדת חב וחם וכתו' ס' התפלת ג' שותפים יש בחדם חניו וחמו והקב"ה והקב"ה נטופח בו נשמה: בכרי חרם חב"ל דלח חיקרי כלי חרם חלח חחר שנכנם לכבכן ונתחזק וכלי יוכר חעם חיקרי חפי קודם שניתנו בכבכן וחו חם נשבר יכולין לחזור ולדבקו ולעשות כרצונו וכיון דחמה שוחה לכלי יוכר ולח לחרם כר' שים להם חקנ' וחע"ג דקח' בח"ה ח"ם קחיירי כדחיתכנח לעיל ולח יקומו רבנים בחשבח ח"ת חגב טעמם יכולין לקבל חקנה חלח כרצונו ית' מעכב ח"כ שגם הם יקומו לרחשם לירון כיום הדין בח"ה וכדחיתכנ' לעיל בפי' ג' ם"ד וכשוחר טוב נרם, חר' כלי יוכר חין כחיב כחן חלח ככלי יוכר עד חלח הוקן הן יכולין לחזור ויהיו נרסח חשוכחת דחמי עכידחית דב"ק לדיוקי דבכלי הסק קחיירי דכללמח חי ה"ק ככלי יוכר ולח ככלי יוכר כלי יוכר ככלי יוכר לענין שברון ולח ככלי יוכר לחקנה היה כו קנת טעם חכל לומר דחיירי חקחי חסק מ"ט ושוח דב"ק

הדמיון כריכה לגופה ואין חדקדק חינה:

ממקום כפרתו נברח דחדהל"ל מחדחה וקחמר החדמה משמע החדמה הרחוחה דהייכו המזכח דחיקרי חדמה ותפשר דבפילה דשפרח מ"ם קנת ליה כדרי"ם דלעיל ול"ק כותיה דדוחק לחדרם לשון עפר חו משום דכל חקברים בנביונן נברחו מכל נפחם נפקח ליה ולח"ל עופר

ופ"ת דבסנהדרין פ' חלק מ"ת סבר מכל העול כלו הוכבר עפרו וה"כ משמע מדלעיל ריש פרקין ל"ל פליגי שעקרו ורוכו מהמוכח ורוכו ככולו והשתא הוכבר מכל העולם דהיה אומר כתם רבה נופו מכלו ומשו מ"ר ומכריו מסת' תרומות ו"ל דכיון דרמשו מ"ל ל ככלו מ"י שהרחם עקר כנין המדם וכו' ומ"ם כמן מתקו כפרתו נברת דוקא כרמשו קמיירי מ"ק דלימת הכת דעפר מן החדמה להיות לתכל העולם הוכבר עפרו מתת שהוא יותר קרוב לפסט ומ"ם שרמז למזבח דתע"ב דהסיה נפקא לן בפ"ק מ"ת מנלמי רמז עיניך מהכת כתי מני מידרים כת"ם רם"י בחומש י"ל דם"ל דת"כ עפר החדמת' מכתי ליה לת מן החדמה דמשתע מקנתה ולת מכולה דמן בכל מקום למעוטי מתת כדדרשינ' מן הכהמה מן הבקר ומן הכאן בת"כ תכל מדברי רש"י בפי' החומש נרחה דהת דרשב"ן והיה דם תר"מ מגדו חלוקות הן: **במקום** בפרתו והלותי יעמוד לפי סיהותו מתקום הכפרה יהיה שכה שיתכפר וכת"ם לקמן בפ"ו על הקבור בתי' וכפ' תדמתו עתו והלותי שבט"ז יעמוד שהוא עשוי לחטוח והלותי שתפי' עם שהוא מתקום כפרה ויהיה לו כפרה יעמוד שתם לת יכופר פשיט' שת"ם שיעמוד וכת"ם תם עוזות תשתור וכו' ויתכן לומר שענין עמידתו בהכרזות מפס שהוא המקום היותר סוב מכל העול ועכ זה יהיה חמרו סוב רחוק מהכטיים הוה שכה לכלתי יחטוח כ"כ כי לזה נבחר המקום הזה לכפרה ולקדושה לעזיו כנודע והלותי שתם זה הסיווי יוכל לעמוד ויתכן שהכוונה היא שתם"ת הקדים התשובה כתחטכה כב ל בפ"ק כי דחה שת"ם לו להתקיים כלתה ולרמוז זה בראו מתקום הכפרה • ובעל ד"ת בת"כ ס"ע כתב שבראון נתו' מתקום כפרתו הוא היותו נברת מהשכל הנפרד ולפ"ז כ"ל שהמוכח הכו' היא ג"כ דמז לשכל שהוא מוכח כפרה לחדם שבשכלו יכנל מהרשו' ומ"ם והלותי יעמוד יר' שהלותי שם היותו משכל נפרד יתקיים שלנו היה משכל מעורב בחמר וכדמיון פשיטא שתו היה יותר עומד ומתקיים כלתי חטוח • ו"ת עד ד' שם"כ היות הנפש עשם נכדל מחתו יתברך מתחת כסף שהכוונ וזהו מקום כפרתו שהוא המקום המוכן לנקיי החטוח וזהו דמז המוכח והוא המוכח הגדול שלא מעלה עשם מקריב מיכל שכהן הגדול בשעות הכדקים כדחיתת וחמר והלותי יעמוד שהלותי כהיו' שהחלתה מפס יהיה לה נפחיות ולת תפסד עם הגוף וכ"ם שלו היתה הוא מן הגוף כמ"ש קנת דומיי חין הנפחיות מטבעה כלל: **מלבד** שהעידו גולם כתב רש"י שלת הוברך לזרוק כו בשתה שחין זריקה שת מלטעלה למטה מכל חדם לת היה לריך וזריקה שתניע לרקיע והקב"ה מטיל בו בשתה כביכול כתי' שנותן לתוך פיו של חביריו שעומד תנגו ע"כ נר' דתלת כתיב זריק נפקא ליה וגב"ד תדכתב לשון נפיחה נפקא סדרך הנופח בדבר שתניע פיו תל פיו ועוד תדכתב כחפיו ול"ק ויפח בו נר' שכב יכול הניע תפיו תלו ונכח בו וכיון דלת תשכחן שירדה שכינה למטה בעינן זה תשת' שהעתידו מהתחרן עד הרקיע בעוד שהיה גולם וזרק בו הנשתה ותעפ"י שכל העניינים החלו כמאחר עשתה ה' וכ"ז ע"ד דברה תורה כלשון בני חדם להתיחדות מעלה בריאת החדם תשחר הכריות מ"ת מדתפקיה בלשון נפיחה דייקינן להו ומכאן ירח' שת"ם לעיל בריש פ"ח מן חחרן עד לרקיע היה הוא כפשוטו ומה שלת זרק בו הנשתה חלת ע"י החופן תפסר להודיענו שהנשתה המשכלת עשם נכדל מתחלתה ולכן היתה הנפיחה בהיותו גולם מניע לרקיע שהנשתה השכלי הנמשלה כחש בו בהיותו גולם ולת שתתחלה נהיה בו כשם מהרכבת היסודות וכהמשך הזמן מתעצמת ונחלל עליה רוח חלהים מלמעלה כדעת קנת ותפסר ג"כ להודיענו שהנפש ת' דבת שכחות כת"ם בשמוך ולת שהחיוני והלומת הוכיחוהו בתחל' מכלל גולם כזולת המדבר שהיו בנפיחתו ית' • ומ"ש ד"ת דרש"י ל"ל שת"ם העמידו גולם יר' שנתן הנשתו בדברים החחריים שהתחרן עד לרקיע שהנשת חכתי התנשים תספיק להשת העניינים הטבעיים על תיתתם כת"ם הר"כ בח"כ שכ"כ שכל מ"ם תרשטו בטבעיות תחת וכו' ותחר זה על ויפח בחפיו לפי שהנפיחה היא נתינה תרוח הנופח בנפוח וכן הת"ת הספיג מהכמתו על החדם:

לפי שבעולם הזה בנפיחה וכו' מלתה בתנפי נפשה היא וכן דרך המדרש תמיד בשמועת דבר מתחלף מהנוהג בעולם הזה לנוהג בעולם הבח חומר לפי שבעולם הזה הוא כן יש הזק בדבר שכל לעתיד לת יהיה וכן תמלת בכמה מדרשים ויש דוחים לקבר התחר עם הדברים הקודמים ויגעשם לבטלם

בנפ'חה לפיכך מת שבנפיחה מיכה דבר עקרי וקייס חלת רוח הולך ולכן תפסר שיעיל זה לשיקבל תקנה לחרי מותו כדלעיל לת יועיל להניחו מן המות שכל בנתינה הוא דבר עקרי וקייס כדבר הנתן מיד ליד ותעפ"י שלת יפול כרוח חיי עניין נתינה חלת נפיחה מ"מ בנתינה היה יות הנפיחה עקרית וקיימת ודמ"י ל כתב ולעתיד לבת שתנתן בתתנה

חמשה

א"ת דשפרש"י

יח **הכנישה** שמות נקראו לה לפי שהכתוב כנסתה את עצמו שבתחלה לתוך עצמו כו נסמה ומוכנו על הנפש הכללי לתוך בתוך תוך' ויהי האדם לנפש חיה כלומ' היה בנפש החיים והנפש והם חיה מלמטן חיות רוח הבלה בכר נת' בנפשת חיים ועוד תוך שקרוים נפשת למה קרוים נפש לו"ח דכלהו תיתנהו דק' שמות יש לה גם יתכן דמייתי לה ומשום הה דלעיל דאמר לפי שנפש רוח וכו' ויש לקל' דמה ענין זה לזה דהתם רוח והכה נפשת לו"ח דכולה חדא' ודע שחכמי התקבר נחלקו בנפשות החדש שי"ח שבחדש ג' נפשות נפרדות זו מזו הנומחת שתינה הגדול והחיונית שתינה התנועה וחיה המרגשת והנפש המשכל' שפה מותר החדש מן הבהמה ורחיקה למה שנתנה בנומת הנפש הנומחת לבדה וכתי בתנה החיונית כלי משכלת נדמ' שכל אחת בבדלת וקנתם אמרו שנפש החדש אחת רבת הכחות וכח החיוני והנומח שבחדש חיינו מתין החיוני שבחי והנומח שבעין שלא שהנפש המשכלת ענמה בחות הלו בחומן יותר בעלם' וכ"כ הרב בפרקיו להקדמ' מכות והמשילו הענין לבי' שהחיר ע"י נר וכית ה' בחיר בחור הירח וכית ה' בחור השמש שהן שלש אורו מתין ה' מחנם הרמב"ן ז"ל בפי' הפ' הלו שבפי משמעו ירחם שהנפש ה' שאתר שהחד' היה מוטל בחכן דומם והפה הו נשמ' חיים וזו חזר החד' להיות נפש חיה שיתנועע כה כ"ח שנאתר ישרצו המים שרץ נפש חיה וי"ט לנפש חיה כלומ' שנפש החדש להיות נפש כח חיים שחרי שהיה בחכן חכל שדברי חוכלוסין שתרגם והוה בחדש לרוח ממללה נרוחה שהן נפשו'שוכות וחת הנפש המשכלת אתר נפשה ה' בחפיו הויפה הו לנפש חדברת וכן נרחה לו'חת"ם בגמר' רבה ברה גברה שדרים לקתיים דר' וירח הוה משתעי ליה ולה תשתעי אתר דחן חבריי' את תוב לעברין וחת"ם לקחן נם' ויקרח על"ה בפשט שהחדש יהן הנוף חותר לנשמה וכו' וע"ה חזר לבתר הכתובים' ולע"ד אין רחיה מהניחו דרבה דלעולם שנפש החנומית היא ה' והחוח גברה דברה רבה לה היה כו נפש חנומית שה"ה לה חלה אה' והנפש שהשיל בו דבה לה היה חלה נפש בהמות עם שהיה בתמונת חדם ולבן לה היה חדבר שלה היה בו שכח הדברי וכשה דוקה נדבר במקומה בע"ה לחנפש זה שאתר שאינו בלתורו אין שנך בו שהוא בדעת הרב שהנפש ה' חלה נפש משמותיה רביה בכתיבת עניניה ועל כח הנומח נרח' שאתרו נפש זה החדם שבכתיבת כח שאיחה אתר בחדם שנה עקר הגדול בנוף נקרא נפש כי ה"ה לפ' שהחדם בעצמו היה הנפש אתם ואפילו אתם שקרא החדם נפש לתיך אתר ה' שמות נקראו לה שנר' שכל ה' השמות נודקים בנומח ה' והלה הנפשה בודחי היה זולת החדם שלה היה רוח חלהי חף על פי שינה תהנוף בכללות החדם שחין לה נופש שכו היה החיות שלה הני' כדבתי' שבכתיבת כח הכתיחה אתר עקרן נשוח בדם אתר שקרא הכח הזה נפש ירנה שהוא חלמין גדול והרוחה וכדנרסינן בחיבה רבתי בפ' ותוכח ולוחה קרן לה בפשה דהסיה כתה דחת יהיב לה היה נפישה ובכתיבת הכה החיוני אתר כה אתר שכל החברי' אתים והיה היה נוף ובכתיבת כח השכלה אתר זו החופי וכדפרש"י חופי דעת כדחת' בסקלים אין אנו יכולין לעמוד על חופי של חופה זו ונם כן פי' בערוך וחף על פי שפי' ג"כ לשון עקר נם זה יפורש על השכלה שהיא העקר ושעם קריחת הכח הלו נשתה לפי שזה תהיותה מכשחת לה ובפיתו שם ז' הניעבו השכלה כמ"ש הרמב"ן נבי ויפח בחפיו נשמת חיים להודיע כי לה בחה בו אלו היסודות וכו' אבל היה רוח השם הנדול חפיו דעת ותבונה כי הבונה בבי אתר מבשמתו יתן בו' וקרחה עוד בשם רוח על שקרא אתר יקרנה והוח העליה והירידה שהם תוכה תעלה לשמים והם לשו שרדה לאחה לאחרן בבהמה וכמ"ש ומי יודע רוח בני החדם וכו' ולפי שחנומית העליה והירידה נחנה ברוח קרחה רוח בבחינה זו ואפשר נם כן שאתרו נוח ויורדת על עלייתה לאחלה בעת השינה כדאתרינן בסמוך ואפשר נם כן שבבחינת התנועה אתר בבח החיוני קרחה רוח והזו ענין

יט **הכמשה** שמות נקראו לה נפש רוח נשמת יחידה חיה' נפש זה הרם שנאמר כי הדם הוא הנפש' רוח שהיא עולה ויורדת שנאמר מי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה' נשמת זו °האופה דברייתא אשרין האופיתא שבא' חיה שכל האברים מתים והיא חיה בנוף' יחידה שכל האברים משנים שנים והיא יחידה בנוף הה"ד °אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף רבי יהושע בר נחמיא ורבנן ריב"ב אמר אם ישים אלהים לבו על האדם הזה רוחו בבר היה בידו שנאמ' ונשמתו אליו יאסוף בנופו בבר יגוע כל בשר אדם אלא בשעה° שאדם ישן נשמה מחמטת את הנוף שלא יצטנן ויסות רבנן איטורים אם ישים אלהים לבו לאדם הזה רוחו בבר הוא בידו ונשמתו אליו יאסוף למעלן בבר יגוע כל אדם יחד אלא בשעה שאדם ישן נשמה מחמטת הנוף שלא יצטנן ויסות חה"ד °נר ה' נשמת אדם' ר' ביסי ורבי אחא ורבי יוחנן בשם רבי באיד אומרים הנשמה הוו ממלאה את כל הנוף ובשעה° שאדם ישן היא עולה ושואבת לו חיים מלמעלן רבי לוי בשם רבי חנינא אמר ועל כל נשימה ונשימה שאדם נותש צריך לקלס לבוראו

מ"ט כל הנשמה תהלל יה כל הנשימה תהללו יה;

יב ויהי

יתמלאו החברים ויזכו ויעמודו ובכלל היה קחי מ"ט שחי מכלה חת הנוף ושחיטה יסנה כי הסימן ה' מס' בחיטה כ"ף ס"ט ה"ם בחיטה תובלת בחדרי חדרים ושרוחה ואינה נרחית ושהיה טהורה שכל זה מנד היותה שכל נבדל; **נפיש** רוח נשמה וכו' נקט נרישה נפש לכון כתורה דכתיב נרן נפש חיה והוה סם סנור יותר מכלן ואחריו רוח סנם הוה סנור הרכה חעפ' שהיה מעט סנור מנפש ואחריו נשמה שהוא נם כן סם יהיו לנפש חעפ' שחינו סנור ואחריו יחידה שזה לה נחנה אלא על דרך הזהרות חיך כלב יחידתי ואינו סנור כלל ואחריו חיה שחלבד שחינו סנור חינו סם יהיו לנפש כחו יחידה שהוא מכותר חנו קרח שעל הנפש חדבר כדקחמר הטולה מחרב נפשי מכל חיה חין הכרח היותו סם לנפש חנו קרח סחם"ס לנפש חיה חפשר לסון חיה וכחמ' חו חתר לחיות הנפש וכן רבה לחרן חייתי וחתמתו חיחו וכו' חפשר על החיות קחמר ולפי ת"ס סהרוח רחו לתנועה ת"ס שכתב שלפה הנפשות כסדרן בתולה הנומחת ואחריה החיוני שעולה על נפש וחח"כ המשכלת העולה על נכיהן וחח"כ יחידה לומר שעלפיהן ה' וחח"כ חתר חיה שחינו סם מכותר כדכתיב' ה"ק בשחפרש ואזיל להו חתתי יהיב טעמח לפס חיה כרישה וחח"כ ליחידה' וי"ל כי לפי טעמו של סם חיה מפורש טעמ' דסם יחידה מסופק סהרי הדבר מחלוקת כדכתיבנה לקדים למילתה בסיקתה כרישה;

נשכיה זו החופי וכו' לה הוקרך להכיה קרח לנשמה וחיה ויחידה סהם מורים על הטעמים הנחוצים שהרי סחם מוכיח על הדבר כי חיה לסון חיות וכן יחידה וכן נשמה שלפיהם נשמת ה' חפיו דעת ותבונה כדכתיבנה לחכל חיות נפש על הדם ורוח על העליה והירידה כלפי מכותר תנד הסם;

דבריה"א חמרין וכו' נר' סמורנל בפי הברייות לומ' שהנפש יודעת טוב ורוח רחיה ברחוי שיקבע לה סם על סם הירידה;

ורויא חיה בנוף לפי שחתת בנוף דקחמר הוה המשך הלסון דקחמ' שכל החיברי' חיים והיה לבדה חיה בנוף שחין בכל הנוף חי זולתה וכן ת"ס והיה יחידה בנוף והדומה לדקדק עוד ויכול לומר שברי שלח יוכן שהכוונה שהיה כשחרת נבחית והנוף ובנפשה חבל החיים נם החברים חיים סם לו"ח דנוף קחיידי שכל החברים ימתי' חבד עתמ' והיה החיה בנוף ונוחב' לו חיות וכן ת"ס יחידה בנוף כדי שלח יוכן בהכוונתה נבלת היה יחידה והיה המשכלת חבל בהיות בנוף שחברה לה החיונית והנומחת חינה יחידה לו"ח בנוף היה יחידה שחין סם רבוי נפשות כל"ל;

ועדה י"ל לפי שהיו'שוכל רבוי כת"ס בעל העקרים נת"כ פ"ט וכשהנו לה יוכל כהם רבוי כשהן נפרדו'כדכתי'לעי'כפ"ח ס"ו לו"ח שלה קרחה יחידה שלה בנוף שלו יוכל כה לחחזות ורבוי;

שבר החברי'שבי'סנים ב'שיניים ב'חוני'דים הנלי' ה"ק שבהם מהחברים יחידים חוה לה כבד רקה בנויה טחול וכיוצה וחמ' י"ל שלהיות לבל חבר בחנה חחר קרוב לו חף על פי שחינו כחותו ממש

כמו שהכבד והטוח דומים קנת ללב שהם רחשיים כמותו כשמירת הגוף והכבד ג"כ קרוב עניניו לעניין הטחול לכ"ח שכל החברים סויס מ"ג סרוכס ככלם • **ועד** דרש ר' לעז"ר שכל החברים מורכבים מחמר וטורח מפ"כ הנפש שהיכה חלה כורח פשוטה •

והד אם יסיס כו' אם לפ' דאמייתי רחיה למ"ש שכל החברים מתי' כו' ממ"ש כאן רוחו כו' עמה יגוע כו' וא"ת מה צריך רחיה מהכתו' המוחש יעיד שהגוף מת ר' לז"ר שהרחי היה לומר שהחיות הוא מהנשמה שנמשה ולא סיס לנפש חיות זולתה והרחיה היה מדכתיב רוחו ונשמתו דמשמע דשתלחיות המיוחדת לו ונחספת אלין קמיירי ואידי שהזכי'הכתו' שהיה פירושו לרז"ל בן ורכנן והנכון אלכי דאמה"ד ואילך מיותרת כאנפי נפשה היה ואשמת חיים דקרא קאי כלו' שה"ד כו' שלכל הפירושי' החיות תלוי בנשמה וש"ה פירש בפרשה הסמוכה מ"ש הש"ד ויפח באפיו נשמ"ח ויש מגדות רבות במדרש זה שהתלמן בלשון זה • **אם** יסיס שהיס כו' לעיל מהאי קרא כתיב אלילה לכ' מרשע וגו' כי פעל אדם ישלם לו גו' אף אתה ג' לא ירשיע כו' ואח"כ לפרש שהנשמה תחזור לאדם הנזכר וכנגי אלין שב לפי' וכתו שזכר הר' אבא ויהיה ענין הכתוב לפ"ז לו' שם יסיס האדם הזו לבו על ה' יר' ויביר ברוחו ונשמתו אלין יאספוך כ' שאיכן כן אח שם יסיס שהיס לבו על האדם וכן פי' כל התע' ותה שלח פיר' כפי' הת' דלמ"ש שם יסיס אלין לבו לפ"ז כי מה צריך שיתת לב לה' לענין זה כי מי לא ידע כזה תכל לפירו' זה הכווכה שם יסיס ה' לבו לאדם להפרע ממנו בנקל היה נפסד ברוחו בכר הוא נידו כו' כדמפר'ואזיל אח שהחסדו יתבר' שלא לגמוס לב לחטאו או שעניכו שלא היה צריך ה' לבא בשלילה על האדם כי אין מוחה בידו כדפרישכן בפסוק או שעניכו שהשי"ת חפץ בטובם העולם שלהו היה חפץ ברע שם יסיס לבו לאדם יאספוך אין חייו כרגע ויתכדו מהר שלא שהין ה' חפץ אח בתקון העול' כדפירש הרלב"ג • **רוחו** בכר היה בידו שנה' תלת שבחמר בכאן הין לה הבנה וצריך למחקו או לפוסיף בפוסק בידך לתקיד רוחי שהנשמה היה רחיה שהרוח בידו'ת, שכל מקדישים תלוי הרוחות בלילה כמ"ש בשחר טוב תז' כ"ה ת"ל פסוק אחר בידו בנפש כל חי ורוח כל בשר איש • **רוחו** בכר היה בידו ויכול לעכבו תלו ונשמתו שנשארת בגוף שם יאספנה אלין בגופו ר"ל שיאספנה בתקום ת' בתוך גופו שלא תתפשט בכל הגוף מיד יגוע שהרי כל החברים תיסים כלעיל ואם לא תתפשט בכל הגוף מיד יומות והיינו דכתיב בתריה יגוע כל אדם שלא בפעה שאדם יכן בשמה מחמתת את הגוף ומעמידו שלא יבטכן ויומות ורבנן נמי הכי סב' לקרא שלא תהיה קחפלגי דלרי' כן קאי אגוף האדם וטעמו דכיון דשיו קאי שב על האדם הנז' שיו שכי ועוד שהשיפה לפי"ת לאו תלתא פסיקא היה שהרי בפה החוטשים לא יאספו למעלה אלין את שלא הן מטורפות והולכות לגיהנם ולרבנן אלין שב שלא ה' הכ"ל וטעמם דלא אשכחן אסיפה בתוך הגוף אלא שתהא הנפש מתנו לנתרי ועוד שאין טעם לאוסיפה בתוך הגוף דודאי לו תתפשט בכל גופו לו תהא מתנו לנתרי והאסיפה למעלה תכדק ג"כ בחוטשים על ד"מ והוא לעמוד לפניו ליתן דין וחשבון שעפ"י שלא יבכבו שם ואפשר לפ' לדעת רבנן שיפרשו שכתוב שנשמתו ורוחו שב לפי"ת כדפי' הר"מע הפסוק שאם יאסוף אלין בשמתו שנאמ' עליה ויפח באפיו ג"ח יגוע כל בשר גו' כמו שאם יאסוף אין השם אומרו יאספו כל נשמות אשר על הארץ כי מנשמת אלוד אלו חיים אבל ברי"ן מ"ח לפ' כן ושיהיה גופו אחר לה' דבשעתו"ל מ"ש אלין לא להזכיר בו גוף ח"ו • **ואשבת** שם יסיס לפ' גופו על לומר הנשמות שנקרא גוף כדאי' בפ"ק דע"ז ולפ"ז אין הכ' ב"ש שב אל ה' ושניכו שיאסוף אלין הנשמה למעלה אח דלרי"ן יאספנה שם לגנוזה בתוכרה ולרבנן לא יהיה אח למעלה שפעמים לא תשכון שם אח רחוק מהפשט • ואעפ"י שרבנן הוכירו יחד ולא רי"ן בר' שלין קפידה כזה וע"ב היותר טוב י"ל לדבנן דייקי מלת יחד דלפי שהשם שהאסיפה היא חוץ לגוף יתפ' יגוע כל אדם יחד שכל גוף האדם יחדו יכלה ביניתת הנשמה אבל לפירו' ר"י לא יגוע כל הגוף ביחד אלא החברים הנשארים בלתה הם שיעמדו תחלה ולכן צריך לו' דיגוע כל בשר יחד ר"ל כל החלשים ומלת יחד לאח דוקא • והנה לפ"ז יהיה לפלוגי לדלעיל שהנחתו שהנפש ג' רבות הבחות שאלו היא א' לא יתכן שיעלה חלק ממנה וישאר חלק בגוף שהרוחני לא יתחלק ולפי הדעת ההוא צריך לומר שהנפש אינה עולה בלילה השמיעה או שהיא עולה לגנתי העולם בדרך שם בלילה שלא יומות ואותן בו חוש ונשימה בזולת הנפש וכן יראה מ"ש בפ"ט במז' הנזכר ולקמן בריש פע"ח עד שאתה מחתם בו בכל בקר ובקר אנו יודעים שאמונתך רבה לת"ה שפי' שאתה שאתה מחדם יעמוד חי בבקר אחרי אתת נשמתו בלילה אנו יודעים שהנפש יחיה גם כן אתה מחדם כדפי' חי נתי מפוסדמיירי בנשמת שה"כ יחיה גם כן אתה מחדם וידוע שחכמי אתחקר יכחישו כל זה ואנו אין לנו אלא דברי חז"ל הקדושים ועל זה תקנו בכל בקר ברכת אתחזיר נשמות לפגרים מתים ואנו אומרים אתת ויניח ביום אתת ואתונה בלילה כדאיתי' בפ"ק דברכות והמדרש הנעלם פר' חיי שרה ת"ח בשעתא דכר נם סליק בערסיה בכל ליליא וליליא נשמתיה נפקא מיניה ואתדנת קמי דיניה דמלכא כו' אתנס רש"י ז"ל כתב שאתשמת אותו בשעה שהוא ישן ולא ינשום ויומות ולכך נקראת יחידה ולא הבכתי מה טעם אקראה יחידה עבור זה ובדברי רבנן כתב אקנאה היא אתפלה ואקנאה בגוף ואלו אומרים כלם אלמעלה כבר יגוע כו' ואם הנפש ח"ח היא אקנאה אתפלה ואקנאה אתטה אלמה כ"ל שהן ג' כדפירשנו ומיהו ב"ע מ"ש שהרוח היא העולה והנשמה בשארת בגוף אלו סבירא ליה שהרוח היא החיונית והנשמה אתשכלת כדפי' לעיל היא צריך לומר שהנשמה היא העולה כי היא הרחויה לתת דין וחשבון והחיוני' אשאר לאחם הגוף ומ"ש בי"ת לחשמ"ר אתשכל כדלעי' אין יכול לעלות אלא בכלי ואין אלו אלא הרוח והנפש כי אין הנפש עולה בלא רוח ואין הרוח עולה בלא נפש ואין הנפש עולה בלא גוף ואין הגוף מתקייים כם לבד שאתפפ' שהיא כח הדם לולי הנשמה היתה מלטטנת ותת ;

רוחו כבר היא בידו אתפ' שהגזרה אחסרה אהכתוב אין מקפידים בדרשות בכיוצא בזה •

והד כר' ס"ו אם זה דבק לאתת' הקודם יהיה רחיה למ"ש שאתחמת את הגוף אדקרייהו בר לוק לאי לאוסף כל אחרי כטן לבד הוה שני לומת נשמת אדם ואתמר רבי כיסני עניו אחר דאמוס דלעיל אמר שהרוח עולה בשעה שאדם ישן כו' כח לאוק ולו שהנשמה היא העולה ואגב מורחיה קאמר שהיא מאלה את כל הגוף ובע"ז עולה ויוצאה אלכו בשעת השינה אבל הלל דאמילתא בלאנפי נפשה היא דאתחיל השאתה הש"ד כר' ס"ו כו' ואקרא דויפח באפיו נ"ח אקרי ע"ד שפיר' הש"ד לעיל ואטעו' לומר שנקראת נשמת חיים לפי שהיא השוואת חיים אלמעלה ולאבי מייתי אהי קרא דעלה קאמרי בש"ר אתיר להה מילתא ודייקי אדקרייהו בר ס"ו כי היא מאירה אתיר על ידו את שאתניאל לה חיים בכל יום וי"ם אמאלה את כל הגוף הוה נאתי בפ' אתי שם חופס כל אחרי כטן ורבי לוי דריש בשאת אדם אלטון בשאיכה שכל נשמה שאדם נופס היא בחשד ה' ולכן קראה בר ס"ו שטוח אתיר לו אתיר ולכן יש להודות על כל נשמה ונשמה ;

היא עולה כו' כראה דר"ת ס"ל שהנשמה והרוח הכל ע' כיון דנשמה נופה עולה למעלה ולפ"ז מ"ש אם יסיס אלין לבו כו' יתפ' כן אם יסיס ה' לבו לאדם רוחו ונשמתו יאסוף ויעבכנו בידו כשהולכ' אז יגוע כל בשר ואינו עושה כן אח מחזיר נשמות לפגרים ע"כ אתר יאסוף על אסיפת המות •

ושואבת לו חיים ממקור החיים אלמעלה והמתחכמים מקשים שהרי הנשמה אין נפשה עולה למעלה וכזולת זה חיה היא ואינה קושיא כי חיות הנשמה מסור בנפשה החיונית לכל חיות האדם אינו נתן רק דכר יום כיומו כדי שתעלה בכל יום להשתחוות לקונה ולספר תעשיה •

ועל כל נשמה כו' פרש"י שאלמלא חוזרת תיד תת ולא הכנתי דכרו דת"ל לומר שבכל נשמה ונשמה הנפש יונקת וחוזרת ובנשמה אחי חוזרת אינה ולי נר' שבכל נשמה צריך להודות לאלו הנשמה שעל ידה האדם שוחה האויר היה את ונחנק ושוח על האויר שנתנה בכל מקום שיכנסו שוח אתחד ס' כמו שכתוב התורה כח"ג פי' אי נתי אתפי שהאדם נקבים נקבים והרוח בתוכו בנם כדלעיל בפרק ת' ס"ד לכן בכל נשמה ונשמה שפותח כלי הנשמה ואלו יאסוך כן אנה רוחו יאוב להזדעזע ואתחסד ס' אינו יוצא תנועו צריך לקלם ויתכן לפרש לפי שהנשמה בגוף דומה לחכוס בכית האסורים שאתקצ תמיד לנתת לחפצי כמו שכתוב רש"כע בתהלת פי' קהלת וכ', לכלות את הרוח לכן בכל נשמה תכסוף לנתת והקדוש ברוך הוא מעמידה בגוף ולכן יש להודות על כל נשמה ונשמה שהיא לה אנר ס' נשמת אדם כדפי' אי נתי אתפוסדמיירי בנשמת

משתמשין שנקרא נשמה על שם הנשימה שהדברים
שהברואים : בל הנשימה תהלל יה טעם הדברים משום דכ"ל
מלי דנשמה תהלל יה משמע בעלי נפש דוקא ולא כל העולם
יקלסוהו וכתיב הללו את ה' מן השמים כו' מן הארץ כו' ועוד דמי
כפשוטו דפי' כל הנשמה כל
הנשמות והנשמה שם המין
תהלל' יה מיבעי ליה ולוחק
לומר כל אחד מהן כמו שכתוב פרשה תזריע
בפסוקים להבין דברים ליה מלשון
נשימה ופי' תהלל כנוי לזכר
כמ"ש כלומר על כל נשימה
דאתי מסתכח ולפי פשט הכתוב
י"ל דנקט לכעלי נשמה שהם
עקר המהללים בתשבחה וניור
כמו שאמר המפרשים :

בלכד שעשה לו עוקן לאו
למימר דס"ל דעקר קרא להכי אתא דהא כן
מתי לנפש שאין הדמיון אלא בנוף אלא עקר קרא ודאי
לעניין שמות הנפש אתא כדפירשנו לעיל ומ"ש דרשינן הכי מילי
מדלא קאמר ותהי כחדש לנפש חיה מ"ל ויפח בחפיו נשמת חיים
נפש חיה ויקח"ת מסת' דכנוף אדם היה דמיון לנפש חיים *

שעשה לו עוקן כחיה ודומי אין לומר שהיה דומה לחיה
בתבניתו ממש דס"ב נברא בתבנית מיוחד ואין
צריך לומר לפרש"י בכללתו כדמותנו לכל בעוקן מיוחד הוא דמי
לחיה כי אזה לא מיבעי ליה מכלל שברא בכלם אלהים ועוד אלא יתכן
שנברא כחיה וסוב בשתבנית יצירתו כשל עכשו :

והוי ולקחו ממנו מפני כבודו ומש תאמר מעקר מאי שכר
ל"ל משום דדחי לכתמה בחמר הורה לו בעוקן שכן
היה רגיל שהיה דומה לו ואחר כך לקחו ממנו אחר שהביר שתוברו
על הכתמה אין לכך הנשמה * מ"ב להחזוקי ליה טיבותא :

ועל דרך דרש ל"ל שהעוקן הוא רוע הכבת האדם
ל' השלמות כתחלתו כי עיר פרא אדם
יולד וכמ"ש הרב בח"ת פילו וכזה דומה לבהמה ומפני כבודו לוקח
ממנו שם עשה את האדם שכלי וכהמשך הזהן ושלים עצמו * ויתכן
כי לכי שקנת חכמו שהאדם חסר מהב"ח חסר כחיה בעדר מהם
ברכם תמיד בקרן לשור וכפורן לחרי וזולתם והאדם נעדר מהם
ביצירתו וצריך לטורח בהכנתם והוא שקר כי הם לפחיתותם הוא
שהוכרכו לזה לכל האדם שבשבלו יוכל לתקן כל צרכיו בעתו היה
משלמותו שלא יהיו נוצרי עתו להיות עליו למשא תמיד וכמ"ש בעל
העקרים בתחלת ת"ג לכן בתחלה ברחום לאדם עם עוקן הצריך
בשחר הב"ח להרשות לו כי לא חסר הוא מהב"ח ואחר כך נטלו
ממנו אחר שהודיעכי זהו הנשות עליו :

עשאו עבד כו' עשה את האדם עבד משועבד לעצמו שאם
תאמר טורח תיכו תוכל ועל זה הוא צריך ליגע כל ימיו
ו"ם ויהי האדם לנ"ח ר"ל ויהי האדם לנפש חיה מ"ב ויהי האדם
למזונותיו להסיב נפש חיה ר"ל ליגע ולהתעמל כנ"ח ו"ל שהרי
בשחטה נאחר לו בזועת אפך ת"ל משמע דמתחלה לא היה צריך
ליגע למזונותיו ויהי קאמר עשאו עבד כו' דמשמע שמתחלה ברחו
לכך ו"ל דמ"ם כאן ויהי האדם לנפש חיה על מנת להוסיף כתר
דחטה מיירי וקאמר לה הכא משום דקאמר ויפח בחפיו כו'
שעם כ"ו סיפו היה כחיה וכהמה וה' עשאו כן בחטאו תולי
מהם דאמרי' לעיל בפ"ג ס"ה לא נברא אדם אלא לעמול משמע
שמתחלת ברייתו נברא לעמול ולפ"ז מ"ש דאי לא לעי לא נגיס
ירבה שמתחלה נברא ע"ה שמ"מ לו לאכול בלי יגיעה ו"ל
שמתחלה לא הוה צריך לעמל כולי האי ובשחטה נגזרה עליו
יגיעה יתירה כדכתיבכאן התם ולפי מ"ש לקמן ב"פ האומל
והזיעו פניך כו' אפשר לומר דמ"ש דרים הכי דס"ל אלא מדאדם
היגיעה על החטא ולישנא אחא אדרבה שם כן הוא משמע בכל
הכתוב :

הוא דעתיה דר"ח כו' כאיכה רבתי שמ"ק נרשין להא בשחטה
מחריתי וגי' הערוך השכחת לאותן הנוסחאות ומש
פירשתי לפיהן אבל לפי גר' דקאמר בחוריתא פירוש
שאין לו יכולת לקום שאין לו מנוחה כלל שצריך לטורח בתורה
יומם ולילה ואינו מניע למנוחה ולתכליתה ע"ד ת"ח אין לסם
מנוחה כו' מ"ב ה"ם לא תוכל קום כי בלילה צריך ליגע בתורה
אלא מבעי לילה אלא לנרשתא וכיום אינו מסוגל מזונותיו
וצריך לעתול ונמצא שאין לו מנוחה בלל וברחה כפי הוה

דלפי' ת' קשה טובא דמה ענינה לה"ם דאי לא לעי לא נגיס
דהתם בעתל דרך אדון מיירי כדפירשנו והכא כיניעת ת"ת ואין ט'
לפ' דאי לא לעי לא נגיס נ"כ ליניעת ת"ת וע"ק דהיכי דמיזה
כתגיל' קיטות יניעת ת"ת וע"ק דמה ענין תלונה זו כתגיל' קיטות
היתמונן אדם אי על יניעת
התורה אכל לפי' כל' ענין
התלונה אינה אלא על יניעת ד"ת
אלא דמשום הלא תימת דהרי הוה
נח בלילה קאמר כי הלילה הרי
נריכה לעתל התור' ואין צריך לו'
יניעת ת"ת ומיו בקרא שאינה
עקר התלונה ואין צורך להזכיר'
אלא סר' הוה פירש הענין יפה
ומיהו י"ל לפירו' ראשון שאין
הדמיון אלא דהא דקאמר עשאו
עבד כו' שהאדם נקרא עבד
לפנינו כו' אתיא כהיא דר"ח דקאמרה בתגנית כו' על שעבודו
לתורה ומקרא נמי בידי כחירה דיש שם לתשורת כלומר שהוא
משועבד ביד עצמו שנריך לעתול תמיד כיון שאינו מניע וה"ג אל
תתיה שם קרא עבד לשעבוד האדם לעצמו והרמז ליניעת ת"ת
היה ג"כ כהבטיל בחי' ת"ת למה נקרא שמה תורה אתשת כחו של
אדם וה"ק זה בקינות אינו דרך תלונה אלא שם ל' ליפטר משעבוד
הגלות כיון דאית ליה שעבוד תורה ע"ד חירות על הלוחות *
ורש"י ז"ל כתב אי לא לעי אם אינו נלמד במזונותיו אינו
אוכל כך אם אינו עוסק בתורה כל ימיו אינו אוכל לכ"ש
ויהי האדם לנפש חיה לכך בראו שיעסוק בחיי נפשו ע"ז
למזונות ולע"כ לחיים * ול"נ דהכא משמע דלא מפרש לנפש
חיה אלא על טורח המזונות אמנם אם"ם כך אם אינו עוסק
בתורה כו' נראה כדפירשנו שאין האדום אלא סזה טורח כזה *
עוד כתב רש"י אבל לנפש חיה שנעבדו לעצמו כבהמה
וחיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה והחוקק לזה משום דק"ל שאין
דרך חיה למלאכה אלא הבהמה חיה שניצה לכ"ש דכיון דק"ל
חיה בכלל בהמה חיה כדתנן בכ"ק שלפי הפרש ס"כ לחרי' בהמה
בכלל חיה : **ועדך** י"ל דאי לא לעי לא נגיס לעניין שכר ע"כ
כי מי שטורח בע"ם יאכל בשבת ולזה הניח דברי ר"ה שהאדם
משועבד ליגע בתורה ;

עבד מחורר בנשחטות הכ"ל נרשין עבד מכורן ופירושו
משועבד לכל לנרשא דילן דקטן מחורר יש לפרש שאף
על פי שאינך אחד הוא עבד מנד אחר הוא כן חורין שהוא שולט
בעצמו ואין לחברים שולטים בו ואפשר דמחורר ע"ד שניתן לרשות
נקטיה ;

באן הוא עושה נשמה נפש דכתיב בשחת חיים כתיב
ויהי האדם לנפש חיה ולהלן עושה רוח חיים דכתיב כל
אשר בשחת רוח חיים באפיו וקשה דמשמע דקרו מהדדי
דהכא משמע שהנשמה נקראת נפש והתם משמע דמקריא רוח
ומכאי דחיים חיים לנ"ם לומר דכולהו אתנהו אקרי נפש ואיקרי
רוח וכלם בנשמה נלא פלינן מהדדי מ"ב דמתם שכאן קראה נפש
ולהלן רוח ה"מ דנפש ורוח שני נפשות הן והוה קס"ל דאם כן
איך יתאר הנשמה ויחנין הכי ויחיתן הכי דנפש נפש יורה על
הנוחת ורוח יורה על המשב שהיה עולה ויורדת לו על החיונית
שתנשעת כדכתיבכאן לעיל בסי' מ' אבל הנשמה ת"ת ג"ם ילפינן
דכלה אחד וכמ"ם שם היה לה שתות ברכה כנגד כחותיה והיה מ'
ומה כאן חיים חיים נ"ם דאלו נפש ורוח שני נפשות לה יבדק
חיים בשתיהן דנ"כ אחת חיונית והשני משכלת או נותחת אלא
משתע שהיה אחד וכלל שם שתקרא יבדק בה חיים * ורחה לי
סו"ם רש"י ז"ל נשני שתת רוח חיים נשמה על רוח חיים וכתב הר"ם
שלדעתו הנרשא היה נשימה על רוח חיים כו' ואין נראה לי לנשם
הנרשא ועוד דאם כן פרש"י הכף מאחר זה שפירש נשמת רוח
חיים על הנשמה משם אלא נראה דאדרבה כיון דש"י לומר נשמת
נפי' אלא חיונית אלא נפש דאתיא מקושו אלא נקראת
הנשמה מקושו אלא נפש דאתיא משום דאיכו כך
כדאמרינן הכא וכן פירש הר"חבב * ויש לעיין דכתיב
כתיב ויפח כל כשר חו ל"ל לאתיר כל נשמת רוח
חיים כו' ונשלמת מי כל נשמת חיידי בכל הכ"ח ניחא דקרא
אתא לומר דוקא כל אשר בחרבה אתו לאתוקי דגים
שבים אבל מי לא חיידי אלא באדם היכי אתא לאתוקי
דגים דלפ"ז יהיה הדיוק ולא אדם שבים ומה שהלינו

קנת

פרשה טו

ויהי ה' אלהים נן בערן מקדם רבי רבי ינאי אמרין למה הוא מזכיר שם מלא בנטיעת הגן שמתחל ברייתה היא צריכה כוון קודם ער שלא נוצרה ממעי אמה אדם צריך לבניין את רוהותיה הה"ד °ישבעו עצי ה' ארוי לבנון אשר נטע א"ר חנינא בקרני חגבים היו ועקרן הב"ה ושתלן בתוך גן ערן ישבעו עצי ה' וגו' א"ר חנינא ישבעו °חייהם ישבעו מימיהם ישבעו משעתן :

כ אך יוחנן לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים שלא נבראו אלא ל'צורך ב"ה הה"ד °ישבעו עצי ה' ארזי לבנון ואין לבנון אלא ב"ה המ"א °ההר הטוב הזה והלבנון רבי שמואל בר נחמן בש"ר יונתן אמ' כ"ד מיני ארזים הן ואין לך משובחים מכולם אלא שבעה הה"ד °אתן במדב'ארז שיטה וגו' ר'אחא אמר ג'ברוש בראתא תרהר ארזא תאשור פקסינון ולמה קורא אורייו תאשור שהו' מאושר מכל הוסיפו עליהם עוד ג'אלונים ורמוני אלונים °בלוטין ארמונים °רילבן אלמוגים °אלוות :

גן

ויטע ה' אלהים גן בערן מקדם רבי רבי ינאי אמרין למה הוא מזכיר שם מלא בנטיעת הגן שמתחל ברייתה היא צריכה כוון קודם ער שלא נוצרה ממעי אמה אדם צריך לבניין את רוהותיה הה"ד °ישבעו עצי ה' ארוי לבנון אשר נטע א"ר חנינא בקרני חגבים היו ועקרן הב"ה ושתלן בתוך גן ערן ישבעו עצי ה' וגו' א"ר חנינא ישבעו °חייהם ישבעו מימיהם ישבעו משעתן :

כ אך יוחנן לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים שלא נבראו אלא ל'צורך ב"ה הה"ד °ישבעו עצי ה' ארזי לבנון ואין לבנון אלא ב"ה המ"א °ההר הטוב הזה והלבנון רבי שמואל בר נחמן בש"ר יונתן אמ' כ"ד מיני ארזים הן ואין לך משובחים מכולם אלא שבעה הה"ד °אתן במדב'ארז שיטה וגו' ר'אחא אמר ג'ברוש בראתא תרהר ארזא תאשור פקסינון ולמה קורא אורייו תאשור שהו' מאושר מכל הוסיפו עליהם עוד ג'אלונים ורמוני אלונים °בלוטין ארמונים °רילבן אלמוגים °אלוות :

ויהי ר'ל דמדכתיב ויגמח ה' אלים כל עץ מפמע משם במחט הפך מחת' הכטיעה המורה על שנעקרו ממקום אחר ונשתלו שם לכ"ח נקרני חגבים כו' דהשתח נדקו יחדו שני אלפונות שקטנים היו ומשם נמחו ולילה לחיותר דת"ם ויגמח הייטו בשתר מיני אילנות ות"ם ויטע בחרוי לבנון דויטע אלה הגן קלי ות"כ כ"ל שכלם עקורים מת"ח ותם"ג דתרוים תין מיוחד כ"ל דבעני ה' כמי קלי אלבנון שכלם משם נעקרו ונפרט תרוי לבנון לגדלם בטבעם :

וישבעו חייהם כו' פרש"י וישבעו ימים אין ישבעו מימיהם שיהיו שבעים ימים לנרכן ומניהו שביעה בימים שנאמר ארן לח שבעה ימים ישבעו מטעמן כל נטיעות שהיו נוטעים מהם יהיו כתוכן מה שפירש במטעמן הוא ע"ד שה דלקמן בספר במדבר פ"ב אילן אילן במה שברכך יהי רצון שיהיו כל נטיעות שנוטעים ממך כמותך כו' שכל אין נרשה שיורמו זה כזן בכתוב ויותר נרשה שהשביעה היא במטעמן עצמה כלומר שיהיו שבעים בגדולם שיגמחו ויגדלו מהר ויהיו שבעים בפירות נחים ולפ"ז נמלח שבחן בכל השלמיו הנמוחים לעשם השלמות שהוא היות כלו נחם ופירותיו מתוקים ואחת הימים עובר תחתיו כדאיתמר התם ואין טורך לפחן בשלמות הנטוע מהם כי אין זה שלמות עצמותם ממש ועוד שאין דרך עני עדן ליטע אחרים מהם שם ולפרש"י העקר חסר שהוא מעלת הנטיעה עצמה ויופי כלה ופירותיה :

וישבעו חייהם כו' מדכתיב וישבעו שתם ולח פירש דרשינן כל שביעה דשייכה בשביעת והמפרשים פירשו לפר' הכשם דהתי קרח לעיל דכתיב משקה הרים מעליותיו ור"ל שישבעו מהמטר ההוח אחל לפי מה שפיר' לה בעני עדן לח שייך זה שאין שותים מהמטר :

לא היה העולם רחוי כו' אין לפרש דילף שאין מן הרחוי שיהיו משתמשים העולם בארזים וש"כל שלח נברחו אלח לב"ה דוקח כיון דמקרח ילפינן שלב"ה נברחו דכלי שנשתמש בו קדם לח נשתמש בו חול דחם כן לח היה נרייך רחים מהמי קרח דכתיב חשכחן כב"ה שנעשה בארזים ועוד אי משעם כלי שנשתמש בו קדם לי"ב אח הוח ת"ב ארזים כסף וכחשת וכל הדברים שנשתמשו בהם בב"ה נמי אלח ה"ם כי לח היה העולם רחוי להשתמש בהם אלח נברחו אלח כדי שימלאו לב"ה ולולי זה לח היו נברחים אלח שלצורך ב"ה נמלאו בעולם ואחר שנמלאו מצויין לכל ומקרח דייקינן של צורך ב"ה היתה נרייחתם משמע דלולי זה לח היה העולם כדאי חליהם והטעם לפי שהם חסוכים מאד מ"ב דת"ם אלא היה העולם כדאי להם משכחת נפקא לן דכיון דחשיבי אין העולם כדאי להם ולפי שיקשה חם כן למה נברחו אלא נברחו אלא לצורך ב"ה וזה הפירוש יותר נרחה שכן הוא שה דלקמן פ"ו שאמר לח היה העולם רחוי להשתמש בזוכה כו' וכן הוא הלשון בב"ט לח

היו מרוזים רמויים להברחות ולמה נברחו כשביל ככוד המקום ·
ומעם היות העולם כלתי כדחים למרוזים ומכ לחסיכות עם היות
דכרים רכים חסובים נכרחו לשמוע העולם ירכה לפי שלו לה היה
כבריחי מהיה מפסר להסתתם כשחר מיני עניים ומשחר מיני מתכות
ולה כדכר חסוב ושוד שלה הם

ג גן ערן ר' יוחא ור' יוסי ר' יודא אומר גן גדול כעולם שנאמר קייטיי ומן רכ כי המרוז יותר עומד מכל הנמחים ומזכה לשומיו יותר קיים מכל המתכות שמפילו יותר ככור כמה פעמים לה יפסד שלה מעט מ"כ כשחר מתכות ולפי שהיה ר' מטכע ההפסד לה היה מטכעו המנה הקכר המתחיל ומן רכ ולה היתה יד ההשנחה כבריחתם כיון דלמקר לשולם ע"י מרוזים לולי טורך כית המקדש ומרוזה היתה הדין לחכני שהם וכדומה שלה נברחו שלה כשביל כית המקדש ודי כזה שרמז כתורה כוזה לכנין חב לדומים לו:

שלא נברחו שלה לטורך ג"ע נמי ועוד דר' חניכה דרים עכיו ר' לר' חנה נברחו לטורך ג"ע נמי ועוד דר' ח דרים עכיו ר' על עכיו מרן שהם מחרוי לכנין ור' דרים עכיו ה' על עכיו כ' ה' ועוד ר' מרוי לכנין וטעמו מדכפל לומר מרוי לכנין דהה כללל עכיו ה' קיימי ועוד ליתה מרוזים דמ"ם מרוי לכנין מוולתם שלה דקחמר לכנין לרמוז לכ"ה שנקרא כן ול"ח חין טורך לזה דהה ליישטרך קרא למימר שהיו נטועים כלכנין ועקרו משם כדפירשנו לעיל מכל מקום מיימי מימרה זו כס"ר חניכה ולפ"ז ל"ל דלמה פליגי דמר ר' יודה דכעכי עדן כתיב שהם הנקרחים עכיו ה' ספירוסו עדן הוה על הנטוע מכל מקום ר"ל היו שלה כלכנין ומרוי ה' לו קורות מיכעי ליה ות"ם מרוי לכנין הוה שהם נעקרו ות"ם שלה נברחו שלה לכ"ה היכו כמרוזים הנמלחים כעה"ז דחלו לה נברחו שלה לנ"ע מחר שעקרם ה' לה היה רחוי שימלחו שוד וליף מחרוי לכנין דכתי"ה מיירי ולף על נב דעקרת דקרת לדר' ח חתת מ"ת כיון דכתי לכנין ולפיכך דכתי"ה מיירי דת"ל לכנין לת"ל דחלבון נטישה ולפיכך שנעקרו מהקום חחר ומה תיכף לן לידע מי מהלכנין הו מת"ל שלה דמילחת לנב חחרחה חלמשיכן שלה כ"ה נברחו ולפי ת"ם לעיל שעקירתם מת"ל כדי שהקום קדום יהלכו ת"ם דמד"ח נופיף ליף למיירי כב"ה דהשתח הוה דחיכח טעמח למה נעקרו מהקום ה' ומה שהיה המדרש הה דר' יכח לפיי דמייתי הכי קרח מפר' ליה נמי כמ"ש ר' חש"ג דלה סייעה לדלעי ולפי ת"ם מלורך העקור, מייתי הה דר' יכח כדי שנדע למה עקרם מהלכנין:

שלא נברחו שלה לטורך ב"ה ומעש"ר שלה"ם לה הוברך שלה עני סטים ומיני המרוזים כ"ר כיון שהם לכרוח מרוזים המיוה כל מה שרחקה הכמתו מרחוי סיתרכה מיכן: ואין לכנין המחור כחן שלה ב"ה מהטעם הנזכר ובטעם קריחת ב"ה לכנין מחרי:

בפ' טרף נקלפי מר' יכר טכלחי למה נקרח שמו לכנין שחלכין עוכותיהם של ישרחל הם"ד חם יהיו חטחיכם כשנים כו' ולקמן כספר ויקרח פ"ח עוד דכ טכיותי מחר ע"ם שכל לכנות שמחים כו הם"ד יפה כוף משום כל המרן רכנן מחרו ע"ם:

והיו עיני ולפי שם כל היחים ושם יחכחר דכריהם ב"ה:

הדר הטוב הזה והלכנון הלמו כיער הלכנון מיירי כמו ויפלח לכנונה וזולתו שלה כב"ה מיירי וכמ"ש כתדרשות וכן תרגם לנקלוס ותפשר מג"ם יליף לה ת"כ דלה מסתכר שיסתוקק משה לרחות הר ולכנון כי מה שהיה מכקש ליכנס לחרן כבר חז"ל לקיים המנות המלויות כחרן כל חרחה הר ולכנון לת"ל שלה ודחי חסוקקו לירושלם ולב"ה לחזות כנועם ה' ולקיים המנות חשר כחם כ ד מיכי מרוזים הם מיירי דמייתי הכח מרוי לכנון מייתי הך מיתרת דכתכי ת"ם דקחמר מרוי לכנון כנים דמי כלו מין ת' הוה סני למימר מרו ע"ם ימין כמו מתן כמדכר מרו כחרו לכלנון וזולתם ומ"ג דמוקימנה קרח כב"ה ומשם לה הוה שלה עני סטים כדחיתה כתנחומ' ת"מ מין מקרח יולה מידי פסוטו:

כד מיכי מרוזים הן מ"ג דכקרח ליכח שלה ז' ידועים היו לו שלה דקרח לה זכר שלה המשכחים והה דנרסינן ב"ם ב"ה ת"ר יודה ד' מיכי מרוזים מרו קרוים עד שהן וכרוש ומכליע דדכה כר הוכח דחמר י' מיכי מרוזים הן שנחמר הן שנחמר מתן ממדכר מרו כי עד הוסיפו עליה כו' דחשמע לן כב ליכח שפי מי' לה יתכן דפליגי כחניחות כב"ב חיכח שלה ל' דלעניין מקח ומחכר פליגי כדכת' הטום' לר' יהודה ורכה דשמח לעניין מקח ומחכר פליגי לכל כלמו מודו מי' מיכי מרוזים הן וטעמם מחקום שהזכירו ע"ם ומלך לחר הוה מחכרח שלה ת"ל למר דרכי יהודה קחמר דליכח שלה ד' מיכי מרוזים דשח כקרח ז' מיכח ליכח וכי היכי דעד שהן וכרוש ומדכר לריחים מחין

מרו ע"כ שחרח נחי דת"ל כב ה"ל למכת' לר' שה ניחר והדר שחרח ות"כ מני למימר דהח דחשיב כ"ד פליגח מהכהו דס"ל דכל כ"ד הן מרוי למקח ומחכר ת"כ דהח לח פליגח כלל דהכח לחו לעניין מו"מ מיירי שלה כמספר מיניהם שהם כ"ד וכתה כ"ג מיהו ובן משמע מדברי התום שהת"ם וכיוצ"ב

חשיב כ"ד והיינו דקח' כשחוך אין לך משוכחי' שלה שכשה כלומר המשוכחים להקרח מרו טפי הן שכשה לכד ונפקח מיכה למקח ומחכר והוסיפו עליהם עוד שלשה שחף על פי שחינם כ"כ חשוכים כו' ת"ם משוכחים הם ומרוזים מיקרי לחו"ת · אין לך משוכחים שלה ז' כיון דלה כתב קרח שלה ז' משמע דהכך דוקח משוכחי' ור' חחר ג' הן המשוכחי' ומדלה ערכינהו קרח לכל הז' שלה כתב רחשונה הר' כמדכר והדר ג' כשרכם ועוד דקרח לחריהן כתיב כשוב הלכנון לליך יכח כרוש שדכר ומחשור יחדו ולה זכר השחר ומפילו ר"ח מוקה דלנבי הכ"ד כל הז' משוכחים דת"ל כ' מ"ם דקקח הני שלה שחמר שכל הז' חינם משוכחים כשוה שלה הנ' יותר משוכחים ומפילו הנ' חין שכחן שוה דחשור שדיף מכלהו ומפקר דהה נחי שכשה נחמ' דלחי חמר מרו שהם כריך לחת לו מחנ' שהן משוכחים ומיקרו מרו שהם כדלעיל ולחי חמר מרו משוכח כריך לחת לו מחנ' החרוזים ומ"ל למרו משוכח שכחשוכח כריך לחת לו מחשור:

הדה"ד יחן כמדכר מרו כו' חפ"י שמלמון החק חפשר לומר דחינן שלה ו' דחרו הוה שם החין והדר מפרש פרטיו שטה והדם כו' מ"ם ק"ל למרן ל' החין מיותר נקרח מרו וכדחמר כר' ה מרו מרוזין שטה תורינהת כו' כרי שהיה ידוע להם חין שנקרא מרו חפ"י שהוה שם כולל כי לפעמים יקרח הפרטי כשם החין:

הדהד יחן כמדכר כו' ות"ת ואח חד מהכי עץ שחן והח ליתיה חין חרו שלה עץ זית כדכתיב ויעש כרוכים עץ שחן ומתרגמינן חפי דוימח כבר כתכו הוספות שם כתרי נוחכי עץ שחן הן עץ שחן דחפרסחן הוה חין מרו ולה עץ זית:

הדהד חלרח הוה שם חילן נדול שעכפיו מרוכין וכוטפי לוחו העשוים כשדות לשם ולכל ולשמור חת השדה מהחיות כדחמר כביכה רים נמ"ד ט' יטע כהן חדר חלרח כשחת והוה עכי נופר כדחמר כפ' חלק עכי נפר חלרח שכל כר"ה חת"ר שנח ומשמע דלשו היינו חלרח דהשם חמר שרוים חלרח וכן נר"מ שפי' שנח ס"פ ולה פי' כן כחלרח נס כתחשור חמר כ"ה שוריכנח ומי' שפ' דהיינו פקסיון:

ולכנה קורח לו חחשו כו' דהיכ דחיכ דמ"ל דהכי ל"ל דכשלמ' שם החחרי מתיחס לעניין דכרים מל' כרחה ודחדר חלרח שכל חחשור חין לו ענין ל פקסיון ומ"ש דכתוכו חת כרוכ ולחשור ט' שחפשר כו' שם חיספוכרמות חחשור פקסיון ומ"ש דכתוכו חת כרוכ ולחשור ט' שחפשר כו' שם דלטין היינו כרחה שהוה תרגומו של כרוכ ומיספו נרמוז הוה חלרח שלה שנקרחו כלעזון חחר:

שהוא מחנר שכללן ות"ת ס"כ היה רחוי שחחנו ליעיין החכתן כתנחומ' ת"ת חפילו לחיין לומר חשם לחדה תורה ד"ח שלה יכנה חדם חת כיתו חן היקר וכדחמ' לקחן כם חמו"פ לה למד הכ"ה ד"ח לדורו' שחם יכנה חדם לכנו כיתו מחילן עושה פירות כו' שלה למד דחי' כדי שלה להסחיל חילן עושה פירות חכל לכנו' כביח חן היות' יפה וחזק עדיף טפי דת"ל לה יעשה החכתן חחרוי כלל שלה מחלר עניים הרי כתנחו' פ' חרומה חחר ומכלן לה נכחר שלה הסטה לכד עכי סטים לחם קורח חותם עכי סטים כדי לרפות' מה שעתידי לעשו' כסטי ויסב ישרל כסטים ות"ת ק' לחם קורח חותם כו' דהה קחמר שלה נכחרו שלה הסטה ות"כ ספיר קרי לה עכי סטים ות' כיני לחם נכחרו עכי סטי' ולחם עכי סטים מיכעי ליה ות"ל דכעי לחיות טעתח לכחירת הסטה ולזה מקשה קוש' מחרייתי לחם כקרחו עכי סטים דעכי סטה מיכעי ליה חשר שלתרן זה כ"ל דרמיז לכפרת מעשה סטים והשתח ת"ם לחם נכחר סטה שהוח לכפר על מעשה סטים דלשון נופל על הלשון והכח לה חייך חין קטיגור כ"ם שחינו הסניגו' כעכמו שחטח כו שלה המדקרי כסמיס ומכפר על כחך כשמו ועיין כמ"ש כם כ"ף לה ס"כ וכ"ן ס"ג:

הוסיפו עליהם ג' כו' כר"ה נרסי' כי חתח רב דימי חמר הוסיפו עליהם שלשים שחוים שלמונין שלמונים כוטטי שלמוני כלוטי שלמוני כסיחת ת"ד חרוני ערמונים · שלמונים כסיחת ופרש"י כוטטי מולמי שלמו כלעז כלייטי כירקוון כלעז שנדלים בו פרי שקורים נלי"נדח כסיחת חין חן העולה בקרקע היה ושמו קורחלו ערי לוייר ושם החילן ותת פרין קורו כיי"ם דולכ"י קחסטנ"ח:

גן נדול מעדן שהגן הוה מקום נדול ומקום ת' ממנו נקרח עדן שכחתר

שכתוב ויקנאוהו כל עיני עדן אחר גנן אלהים דמשמע שהעדן הוא בתוך הגן וא"כ גן גדול מעדן ואומר בעדן גן אלהים היית ומדלא העדן גנן משמע שהגן גדול דקטן בלשה כגדול כדאמר בכ"ב גבי וכניה לבב חכמה ולפ"ז דקיקין לומר דמש"ה גן בעדן פירוש במקום אחר כו עדן והוא כנותן סימן לו באמר ר' כאלו אתמר בית פלוני אחר במקום פלוני סימן לתקומה ור' אמר עדן גדול מגן דכתיב גן בעדן דמשמעותיה שעדן מקום גדול והגן בתוכו ולפ"ז מש"ה עני עדן אחר גנן אלהים יתפרש דאחר גנן לא קאי אעדן אלא אעני עדן והם העניים שבגן ה' והוא מיחד מן המיחד ואפ' שיהיו עניים אחרים בעדן חוץ לגנן אלהים לו דאיכא עדן אחריתי דלית ביה נמי עניים ולכן אמר אחר גנן אלהים ור"ת ולית כל עניים אחר גנן וליתסוק מעדן ושמא ה"ק דגן אחריני"ם שבעולם גן אלהים ולו"ת עדן שהוא הגן היחוד כדוכן בעדן גן אלהים אפשר שתלה העדן בגן אע"פ שעדן גדול כלומר בעדן של גן ר"ל אחר כו הגן כמו שהם המכפלה ומה שלא אמר גנן בעדן וכן ויקנאוהו כל עיני גן עדן אפשר לפי שרוצה ליחס הגן אל ה' ומה שלא אמר ויקנאוהו כל עיני גן אלהים אחר בעדן שהיו דרך לכנות התילנות שלו אל האדם לא אל שם גן ומה שלא אמר גנן אלהים אחר בעדן היית לפי שהיה מתריך דכריס והר"ק כתב בעדן גן כתו בעדן בגן וכי"ת בעדן עומדת במקום שניים או יותר שהיו עדן אל גן ותפע"י

שכרוב נסמך גן אל עדן ולא את שלכו אל הגדולות והקטנות *

גן גדול מעדן ומי אפשר לומר דהיכו"ת שהמקום שנקרא עדן נעשה כלו גן ולכן אין קפידת שם יותר גן עדן או עדן גן דע"כ מקומות הן מדכתיב ויהר יוצא מעדן לה"ת וכן אתר בפרק אין עומדין :

והכתיב ויהר יוצא מעדן לתרויהו פריך היכי מיתוקם להא דקאמרת דע"כ לא פליגי אלא מי גדול אכל כר' שמעון סוברים שהם שמוכים אז זה בתוך זה ומתמר ויהר יוצא כו' משמע שהם ב' מקומות כגללים ורחוקים זה מזה ולפי האמת אין הקושי לר"י ולר"י אלא קראי קשו שהלכי דמלכי הנזכרים לעיל משמע שהם זה אחר זה כיון שתולה זה בזה ומהכא משמע שהם ב' מקומות כגללים ומשני דאתר אתרן לטעמיה ואתר את' לט"ת ולת"ק דפריך לאחר מתרויהו דלרבי יודה פרי' ת"ק כשתוך דרבי יוסי אין לו אלא מקרא אחד הא גם זה בעזרו ולי לרבי יוסי פריך ת"ק דר' יודה אית ליה ב' מקראות דג' הן ולי אסוס דאתרבי ליה אליבא דכלהו נס כל הכתובים המגבדים לכל מ' יום לשם תירוך כדפיר' ושוד ת"ק על דעתיה כו' על דעתיה הוא ליה להזכיר אלא הא' שהוקשה לו כאן ואין דרך לומר שהא לשון קושיא והכ' לשון תשובה * וקרוב אצלי לפרש וכתיב בניחותא כלומר ח"ש ויהר יוצא גו' לא מכרע דאמר ואתר מיתרץ לי כמי דהוה סיעתא למה שנחלקו מי גדול ולא אמרן דהיכו הא דכתיב ויהר יוצא כו' וכסלתא לדבריהם מיתרץ אכל מי היכו הא לא מיתוקם כדכתיבנא * **דג'** על דעתיה דר' יוסי מתכית כו' על דעתיה דר' יודה כפיני כו' וכן הוא שם בעקידה :

מתניתית בית כור תרקב שהוא שם קטן בכל העולם כולו מתמית בית כור שהוא תרקב שנאתר ויהר יוצא מעדן נו' תנא מתמית בית כור שהוא תרקב ופרס"י ויהר יוצא מעדן סימן לדבר שגן עדן שהוא מן הגשמים תחלה דכתיב ויהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו' תנא מתמית בית כור כלי שמקשין במיתיו בית כור יכולים להשקות בתמיתו סיכור וריעת תרקב שהוא אחד משמים בכית כור והכי"מ עולם אחד משמים בגן עדן ודי לו בתמית העניים המשקים את הגן ע"כ וזה נתפך למה שאתר בסוגיא זו ת"ר מי גשמים וכל העולם שהוא מתמית בית כור על פני תרן כו' ופירש הוא ז"ל משורי תמית בית כור על שיורי הכלי ולפי שהיתה וכן"ה פירש תמית בית כור על שיורי הכלי ולפי שהקשה לו לפ"ז מאי שייתי מוהר יוצא מעדן דלא סיירי התם בענין גשמים לז"א שהיו סימן בעלמא לגן עדן שהוא בתלה בכל מקום דמים גשמים דמין זה הפי' מי שאפשר להלמו בהא דאין להכא על כרחין דעקר פירוש הקרא שיירי שהוא יציאת הנהר מעדן להשקות את הגן וכירושלמי דפרקא קמא

דכרכות וכהר יוצא מעדן להשקות את הגן מתמית כור תרקב שהוא תמית כום מגרים שהוא בתלת לומר מגרים מהלך מ' יום וכום מהלך ז' שנים ועוד לפרש"י ז"ל לפרש הא דכום ומגרים דמגרים היינו שהוא מי גשמים תלת בעלום משתפקת וע"כ התמית היינו בענן ועוד דכל חוזה לאחרן הגשמי' יורדים בה בבת אחד ות"ק שהוא שבשאר בעבים אחרי שתית כום תשתה מגרים ועוד ששפיכת הענן היינו ממין שפיכת הכלי עד שיעזור כו תחני' עז"ה אם לא שנאמר שע"ד ההשערה קלתרינהדשעור שתיית זה מעטית כערך אל זה שכיוצא בו בכלי היה זה תמית זה וז"ל שהוא נפקא לן מידיעה זו * וכ"ל לעד דפירוש תמית דהכא כדתנן כרים מקוואות לתמ' מהן מי תמיות ופירוש בתוספות שהכרים כוננין ר"ל מי הבאר עין שהמים מתמלין והכרים כוננין ומכשבעים מהגשמים שיורדים בהם והם נמשכים למטה ופי' ככלן הוא מתמית בית כור שהמים הכוננים מבית כור שירדו בהן גשמים תרקב שהוא שכאותם המים הנמשכים משם כדי שתים לתרקב ולכ"ת והר יוצא מעדן שמתמי' העדן שהוא גדול יוצא נהר וכו כדי להשקות ת"ה שהוא קטן ותפ"ג דהכא לאו בגשמים תייריי לפי שהנהר מבניית עדן יוצא קדי ליה תמית והוא שתעדן ה' מוציא מים מבוכבים ועולין ויוה שם' נתן בעדן מקור מים שהוא יפתה ואחרין מתמית המבוכבין מהמים ההם ים כדי לשתות לבן ועו"ה מהגן לעולם ומכום למדרים ושמא ת"ל דקאמר והר יוצא ול"ק ומיתי עדן גן שהוא שכחוב' להודיענו ענין זה שמתמית עדן יוצא שעור להשקות גן ולהכי תפיק לה בלשון יציאה ומיהו יליף' שכב"ת מתמית בית כור תרקב שהוא שהרי גן לחד מם' בעדן כדאמר התם ותרקב ת' מם' בבית כור כדפת' רש"י גם מ"ש ריב"ל כל העולם מתמית ג"ש הוא שהוא הנזכר ים לפרש כן דמשם דג"ש שהוא תלה מהנהר ההוא ואחר יוצא לעולם כתלת שמתמיתין שהוא העולם והוא מ"ם שם מתמית בית כור כו' מיהו כהא דלעיל דאמר ת"ר שהוא מי גשמים וכל העולם כלו מתמית נרתיה ואיכן שהוא מי ת"ק דמ"ק בתר ת"י כל התרגות ואיכן שהוא מבכתן ת"י ת"ק דמ"ק בתר ת"י שהוא תלה וכל העולם לכסוף משל למלך שמנכן את הגביות כולן את התוכל ומניח את הפסולת שהרי כתי"ב ת"י שהוא גשמים וכל העולם מתמית דהיינו שיריים הא קאמר דת"י שהוא תלה כהכרח ועוד דמשל הגביות יותר טוב גבי מי ת"י שהוא גשמים וכל העולם מתמית * **כפיני** שהיה כתוב בגניבה כן עדן בתוך הגן וממנו נהר יוצא להשקות כל הגן ולהכי נקט לשון יציאה שהוא כאומר מתמעין הנקרא עדן מים יוצאים להשקות הגן ואיכו לשון יציאה דתמית שהקרקע אלא יציאת נהר כלשון יציאת מים היוצאים מהמעין שאינו מתמית *

והרי ר"י מים לו כ' מקראות כו' בריבוי תקן קרא דוהר יוצא דהוי מליבא דכ"ע ושו' שהוא כפ' דילן ושוב חזר לתקן דעת ר"י כמאי דקשיא ליה קושיא ת' : **אין** לי אלא מקרא ת' וקי"ל כ' כתובים המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב הג' ויכריע ביניהם וכיוצא כזה י"ל כאן כיון דאית ליה לר"י שני מקראות הרי הוא מכריע לקראים דר' יוסי ומשני דלר' יוסי נמי מקרא ת' מכריע על דעתו ות"ל הם תרי לגבי תרי וכל ת' מני מיתר כסכרתו :

האר הכ"ם עיניו של ר' כו' אין פקח שאין הארת עיניים אלו מניחות שכתוב כי לא יתכן שתתלה בעלם ממנו וכל שכן שאין מניחותו עניין גדול שיאמר ע"ז הכתוב הכ"ם עיניו כו אלא שכוונה שמתחלה לא נתן לו לבו היות לו שברשה תפסוק זה וזה למה שהמדבר והערבה נרחה לכאורה שהם שמות נרדפים כי ערבתה כמו מדברה כמו כתדבר כערבה וכדומה וזהו כפל מחמת כמלות שונות וכמו שכתוב התם' לכל אחר כך הכתוב ה' עיני כחיצתו למטה לו רחים שאין לו כאן שהכל דבר ה' שאין הדבר כמיון שהם שמות שונים אומר בעדן ונהר כגן ועדן תקומות מתחלפים בעניינם כדפי' ואם מדברה וערבתה הכל ת' כמלא הדמיון מתחלף אלא ע"כ לד' תקומות הן הת'גדול והת' קטן והשתא ניחא דמדבר גדול מערבה שהרי המדבר שם כולל לכל מקום חרב בכל מקום ואם כן מקום שערבה נמי ת"ל כללי מדבר הוי לכל ערבה אפשר היותו שם למקום מיוחד כתוך המדבר שהוא שמם כיותר וגם' ערבה על ערבה ושוחה וכן כתיב

המולך למותנו כמדבר בחרן ערבה ושוחה וכ"כ מרן שרבה בכללי
מדבר קלי שהרי שתם נקרא בתורה כל דרכי מדבר מכל ערבה לא
יחויב סיקרא המדבר ושם כן מכאן ירמה שהעדן גדול מכולם
המדבר יעשה כעדן והלך הערב' יעש' כגן שהוא מושב נערך
כעדן והכוונ' שהמקו' היותר חרב יתלה לקנה בחורבן סיסיב חסו'
מהכל כגון ס' ות"ת ר' יודע מלי
דחיי דלעולם מדבר וערבה הכל
דבר אחד וכוונת הכתוב
סיעלם לנסגן כעדן וגם כגן ה'
וזו שף זו קיימ' ופעם קורא מדבר
וכעם ערבה שהם שמות נרדפים כנזכר ·

ועל דרך שמות נרדפים כנזכר ·
חפשר לומר שהם חולקים בחלוקת הפחרוטי'
בחמות הסכר העקרי לאד' שדפת הרב וסיעתו
היותו לנפש לבד נפרדת מהגוף כעולם הנשמות אחנם ג"ע ושם
הוא מחם בחלת כעש"ז אין סכר החלוסי כו אחכל הוא רמז לגן שהיה
העליון הסכלי לגמרי אשר כו יתענגו הנשמות בהסכלה לבד
כשכלים הנבדלי' ואין שם תענוג נשמי כלל וגם אחרי תחית המתי'
תשובנה הנשמות להפרד מהגוף ובעוה"ז אל הע"ש אין כו אכילה
ושתיה כו' אחנם דעת הרמב"ן וה"ר יהוה וסיעתם שהסכר החיי
לגוף ולנפש והוא בתחיית המתים אשר לא יחזיקו עוד רק יהיה
נפש קיים ובהיר כעגם הגשמים ויתענגו על רוב שלום בתענוג
נשמי ג"כ כהכילת לויתן וכדומה ולפ"ז ענין ג"ע הוא כפשוטו
סיתענגו בו בגוף ונפש כענין שהם הס' בתחלת יצירתו כאליהו
ודניא"ל אשר חיים שם בגוף ונפש כפשט הספורים וכתו שהתירץ
הרמב"ן בס' הגאולה וחולתו מהמחרוזים ולפי שג"ע יתפר' כן אחנם
כן אחנם כחלת עדן יבדל יותר הדעת הס' שהוא עדן שהם אחנם
בחלת גן יבדל יותר הדעת הסכלי שהרחה שהוא ענין נשמי לוה
כחלקו ס"ו מסכי הורחות הלו עקריית שנשמוך עליה ור"י אחר כי
גן גדול מפרדן שאחר שחניחות עדן שמוך אל הגן שהוא שהגן הוא
העקר והעדן נשמך אין כלות' שחין העדון והתענוג הוא אל כענין
הגן ושענין נשמי כחותו ור"י אחר שעדן גדול מגן שאחר שחניהו
שנטע הגן בעדן ברח שהעדן ענין גדול בעלמו והנקוה דבר שמוך
עליו ולקוח ממנו כי להורות על ענינו נשמך לאחתר גן אל העדן
לפי האחת שיהו נחלה בגן :

את סבור קודם כו' דפשטיה דקרא מסתמא לגמרי משמע
קודם לכל העולם וכ"ש בפרק חקום שנהגו ג"ע אחד
מן' דברים שקדמו לעולם :

ואינן חלה קודם לאד"ה ראיתי שהוא מדחשכחן בג'
דאיכרו דשחי וחילונות ואחר הכל כתיב וכל שיח השדה
טרם יהיה בו' וכשלמה אינ"ש בבראש' בג' מוקמי' קרא דוכל שיח
ליסוכו של עולם וכריאת הג'לנ"ש כדאוקימנ' לעיל כרים פי"נ אחל
אי ג"ש אינהי קודם לעולם ע"כ בריאת הג' ליסוכו של עולם מיירי
וקשה קרא דוכל שיח ואפ"נ דחוי אחר שנאמרו על פתח קרקע כו'
כדכתיבנ' לעיל לר"ח שה שנברית החיקה ולא ס"ל לר"שכן ואין להקשו'
סיפרש מקדם קודם לעולם ולוקי לה בקדימת מחשבה לה פעליית
כדכתיבנה לעיל בפ"ק ס"ה ות"ת ות"ד לעיל בפ"א בג' בבראש' נ
דכרים חילונות ושחיים וג"ש הוא לדידיה ע"כ נרוך לדחוקי שעל
פתח קרקע עמדו ועכ"ז לא חפר מקדם קודם לבריאתו של עולם
וי"ל דהשחא חשוב דם ל"ל דנ' דכרים ה"בה כורח בכל יום ואי לא
ליכחי ג"ש בג' חסר ת"ק דחיינו לה דרים מקדם לשון קדימה אלא
לרוח מזרחית כדפרש"י · אבל ר"שכן דהה דרים ליה חלשון קדימה
אי הוה אמי ס"ל לאיכרי סיח השדה בג' הוה מוקי ליה קודם
לבריאתו ס"ש ולעיל בפ"א ס"ה כחבתי טעמים אחרים למחן דליח
ליה שנברא גן עדן קודם לעולם נס אפשר דטעמת חשוב דם ל"ל
כדאחר' כרים פרקין בקרבי חנכים היו כו' וה"ת אם הכי טהשיבה
קודם לעולם אבל זה שכחבנו הוא היותר נכון וגם לפ"ז ת"ק
דקאחר חדם כו' גן עדן כשלישי דלהנהו טעמי הנ"ל דכיוס ו'
נברא קודם לאדם ונריך לאחוק ולהשיב דאי כחוך"י הבריאה
נברא ה"ל למקרא להזכירו ולהכי מוקמינ' ליה בג' אבל בריאת
החילונות שנזכרו · ואם אחר אם כן מקדם למ"ל דהא
אפילו לא נימא מקדם היינו חומרים דנ' נברא דאי כאר
בריאת חדם אקבי וכל שיח כו' ים לומר דאי לאו מקדם ה"א
שאחר בריאת חדם ברחו כיון דכתיב ויפרים מפרש לה ועוד שלטוהו
נברא והיה רצוי שיאחר אלין כמ"ש בשמוך ואז הוה אחקי
בפין למיחר דמה שנזכר בג' הוא שעמדו על פתח קרקע
בו' דלא לאפוקי קרא מהשחעוחים אבל הפחי אחקי מקדם

דפי' קוד' לעו' אז קודם לאדם בעי' לפ' קודם לאדם ולא לאחוקי
בפשין בההו' אירועה ושי"ל דבלא מקד' אמי הוה יחישינן דבג' נכר'
ואחקדם לה אחת אלא לאחוקי טיכוחת' כלומר הכישה ורחה חסר
שעשה ס' שחקן שברו קודם פעולתו כמ"ש בקרא דואחלדים :

ואינו חלה קודם לאד"ה
אין להקשות סיפרש
מקדם לרוח מזרחית ולא יאחק
לומר קודם לאדם הא דפשיטא
דבל כמה דאני אפרש ליה לשון
קדימה טפי עדיף ועוד שאם כא
להורות על בל ורוח לקדם אז
קדימה מיבעי ליה דשמוש בל"אד להורות הכד ושמוש הס"ם להורות
חומן ואע"פ שאניכו מיש ושבי מקדם והכיאו הר"ם ז"ל לחיין
לא דמי כי שם להורות הס"מין אחזרת בל אחקום הרחוק שהיה כן
אברהם ויבדל לומר כית בל אבדו אינהי ושבי אבדו אחזרתי אחבל
הכא אחיכו מורה בד מקום שעומד כאחצע חלה שכא להורות לבד
העולם קדמה מיבעי ליה ולא דמי אאי למקדם בג"ע דדרסינן לקמן
בפ"כא כאחרחו בל גן דאחם דכתיב בג"ע שחורה ע"כ אחיוחד אחי
ספיר מ'מקדם אבל אין לומר דהא דריש הכא מקדם רוח מזרח
משום דלאחי דדרשי מקדם דלקחן רוח מזרחית אחנא ג"ע באחרא
הנו כדאיכתיב שם דאחי אכי אפרש מקדם דהכא רוח מזרחית בל
עדן ולעולם עדן עצמו באחרא העולם אחי : קדם לאד"ה
ואחקרא דלעיל אחי דכתיב ויכר אח האדם בלומר מקדם ליצירם
הנזכר נטע ג"ע : והה"ד ואחלדים אלכי אקדם כו' אין זה דבק
לס"ם אח שכתב כו' דאי אקד' קודם לנו' הוה אכ"ם דהוי פעלה טבה
אלא אילחא בחנכי נפשה היה ואחקדם אחי דקשה ליה לאחה נכר'
ג"ע בג' כיון שהוא לנורך אדם ורחוי שהסכה אקדם לאחנכר בל"ח
שוי אחדת טובו יח' כמ"ש ואחלדים אלכי אקדם כו' זו היה אחנת
בעיבי ואי אירבה לקושרו עם הקודם יאחר דהשחא דאחקי ליה בג'
בפקח בך בפקוחת דאלו אקדם קודם לעולם הוה לה לה"ק לן
לאחני הוקדם לאדם ולא ה"א אשום פעלה טבה שלאחבלאחו
הוקדם לעולם כדבריה בב' ל' בפ"ם ה' אבל בשאח דאחוקימינן ליה
בחוך יאי בבריאה כיון דלא קדם לעולם אי' ל' לברואחו אחרי אדם
אלא אשמש דפעלה טבה אפי' ם"ם בשמוך דאלכי אקדם להכי הוה
דאחיא ס"ק הם"ד ואחלדים אלכי אקדם דאחקי ליה בג'
וקדם יאיבא הוה אינהו לאחיאר דאחקי להה דכאיב ואחלדים אלכי
אקדם וכו' וע"ד בחות יאקשר בך דאחקי לקדימת בג' אחי
עם אם ס"ם ואחלדים אלכי אקדם כו' אקדימת פעולת היאשוה היה
בקרב האדם דאלו קודם הבריאה הרי קודם לאדם :

והה"ד ואחלדים אלכי אקדם כו' הכי דרים ליה אקדם בשמוך
לאחטי כלומר אקדם הוה פועל היאשוה ואחקדם
הסבר קודם לפעולת האדם דלא ס"ל שיהיה דבק עם ואחלדים
אלכי דאם כן אחי קאחר דפשי' דם' אלך אקדם לכ"ת וה"ק דרך אקדם
אקדם הוה אלכי ופועל יפועה הוה בחלו אינהו אלכי שבעלכו'
אל"ים זוללו אבל זה דחוק ואם"ם אלא נומר כאן קודם לאחה הדבר
מוכן מעכמו שהוא קודם שיהיה רחוי אליה אי"ק דאחקי' ליה
בפשטיה דקרא דדרים הכי דבימת דאקדם בשמוך אל פועל יפועות
אבל בימת דפירושו בבנה' אפשוטו שהיחים הקודמים פועל
יפועות ובבנו לאחה הסיבה אחור יאינהו וכניח' כיך פוסיפים ועו"ם
הוה סוכב כל האי' ההוה כמ"ש לאחה אלדים ובחת כו' וכור עדיף
כו' עד אחי כו' עד אחה פורחת כו' והוה ע"ד אחקיחינהו ספרו לנו
כו' ולי"ל למי' דאלשון פועל דייק לה דאי לבפשטה לחוד פעל
מיבעי ליה ומדבקט לשון ביכורי רמז שהוא פועל אחיד אקדם
וזה ה"א לפרשו אלא על הדרך הנזכר אקודם שיעמוד אאדם
ס' שחקן לו שברו וכן אחר לנבי אדם דהה מ"ם שחקון לי
שברי כו' אשמש דאחפרים קרא על אדם ועי"ק דהיכא בחיו אדם
כחז' דליכא לאחיאר דעל דוד אחמר ואיכא יליפינן לאדם דאם
כן ה"ל להכיר בה"ו דכר אחקון לדוד שברו אקודם ועי"ק דאכ"ל
לפרש על קדימת אחקון אשברו קודם שיעמוד אדם לפעול ליאח
דבקדימ' בחינת אשכר בשועל אל מעשה אחנטה הוה לה אל בריאת
אדם ע"ד שאחר לקמן בם' ויק' פכ"ו נבי מי אקדימני ואחלם
ושאח ג"ם דאקדם אקדם הוה יליף דאיירי הכא בקדימת פעול
יאשעת אדם הה' :

שהתקין לי בס"ה שברי ק' דאי אשום הה"ל לכרואח
גן עדן מיום ג' כיום שני קודם לאדם ה"ל
לכרואחו ולהו הוה אלי ספ"ר שאחר אילחות נברחו בג' היה אפשר
לומר דלאכבי נאי נברח ג"ש בג' אכיון דבעי לאקדומים לאדם כדי

שיהיו כל הדומי נכנסים כיון ש' לכל מי שהוא מסוס פעלה טובה לא היה כורתו נב' עם שכרת הדומים לו רק לאחרי שהם שמין להקדים המסובב לסבה לכל מי"ם לעיל שעקר טעמו משום דם ל' פלה נכרתו כל המילנות אלא לאחרי שהם ק"י ל' לכל דמני להקדומי מסבר מקדי' וכיון דכנ' כבר היה העולם רחוי לכרתם שמלאכת השמים והארץ והימים נגמרה בימים הקדומים שכך ברית ג"ע אכל להקדימו לעשו לא ס"ל שמיקלהקדי' בריית ג"ע שהוא ככלל העולם לברית הארץ: **וישם** שם ר' יו' נחמיה ר' אומר עילא אותו הם ר"א ר' יו' נ כו' משום דק' ל דויכח מו ויכנים ויסכן מיבעי ליה שמין לעגן שימה מקומית נופל בחדש אלא במשים דבר קבוע במקום שהיכו זו משם מעלתו כתו ושמתם בחרון ושמת את הפלחן וכ"ם לאחרי משמת החדש לא היתה אלא לפעה ואנקלוס הרגיש בזה ותרגם ואשרי לא ושוי כתרגומו בת"מ לכ"ם ר' שמחרי שימה לאחר שעילה לאותו כתו שכן אחר לעגן שימה בחלך ובניכו לעגן מכוי וירד' דאפקיה בלעגן שימה לומר שהוא משם על העם בחשך החושת ובטעות לחדש שת"ח להשמט מחנה ולכן דרשו בשום תעים עליך תלך שתהא לויתו עליך שכפל השימה לו כדבר שהוא משם קבוע מאד התקוע במקום ס' בחנע ההעתק ולכן יהיה לויתו עליהם אלא יוכלו לסרב כאחדו כלל • זר' ר' אחר פתה אותו ולא ידעתי מה ענין לעגן שימה אל פתוי ורש' ז"ל כי יאחין שום אלא לעגן בקשה שנא' שים נא ידך תחת ירכי ודחוק בעיני כי אין זה ראי' לעגן שימה שיורה על הבקשה דשים נא ידך נמי בשימת יד מיירי אלא ל"ל שהוא למד בנ"ם דשימה שימה מה להלן מיירי בבקשה כי אלא כאן היה בקשה כדגרסינן בפ"ק דברכות גבי דבר נא באזני העם אין נא אלא לעגן בקשה כו' וכל כי היה איבעי ליה ל' רן לפ' ולי אפשר דשום דמסכחן לעגן שימה בדברים בכאה דוכתי ויש ס' דבר בפי אשר ישים אלדים בפי ואשים דברי בפיך ונולתם להכי דרים שימה דבאה פתוי כלו' פשם לו דברים על שפתהו ע' דברים כדאמר בפ' בבאה גבי ויקח ה' אלדים מו שהוא דומה לשימת הלב ע"ד ושמתם את דברי אלה על לבבכם שימו לבבכם כו' ר' לפשם לכו לזה שבאתה בו ואחתת דשימה זו על הבנשתו היא אלא דאפקיה בלעגן שימה לומר לזה וגם מ"ם בפר' הסמוכ' כויקח ה' עילה לותו וכן בויניחהו שבניחו כוה הוא מטעם הנזכ' שלא יפול לעגן קיחה והנחה במקום על האדם וגם מקלוס הרגיש בזה ותרגם ויקח ודבר שהוא מלשון הנחה ולא תרגם ושסיב כשאר לקיחו וכן תרגם וניחהו ואשריה ולא ואקניניה המורה על ההנחה המקומית ולישה למי' שם' הדרשה מדכפל במכת' וישם כו' ויקח כו' דחם כן לא ה"ל למדרשי בשניהם דחד לגופיה מיבעי וכפל הכתוב ל"ק שענין ויקח הוא לו שמה שלקחו והניחו שם הוא לעבדה ולשמרה:

עילה לותו שעשאו מלך בגן עדן על כל הנבראים וכת"ם וזרו כדגת הים כו' ואחר בפ"ק מיומות שהיו מ"ם נולין לו בשר ומסנגן לו יין ור"ן לא פליג אלא במסתעות דהתם קרא ודברי הרב זה מכתוב לקמן בפ' הבאה בסימן הבא:

למלך שעשה שעודה כו' דברי ר"ן הן הלו שענין הפתוי הוא שהיכו כדברים כמזמין אחרי לשעודה שתפניר כו עד שמוסכו כדברים וכורך המשל לאחר כורך הפתוי שהוא כתי שהיין שעודה שגריך לו אורח דת"ל הרי כלו לבטלה ומה הנאה בכל וכן הק' כה שברית ג"ע לעורך האדם שם לא יכנס בתוכו נמצא שעשה לבטלה ע"ד שמ' לעיל בפ"ח משל למלך שהיה לו מגדל אלא כל טוב כו' ק' למה יכניר אדם מליכנס לג"ע שהורך לפתוי ושמת לא היה רוצה להעתיק עלמו ממקו' שנוכר בו שהוא החזק כדלעי' בפ"ד שהיה רוצה להיות עומד במקום קדוש כ"ה להתכפר תחיר ל"ג אפי' ממקום למקום יותר יפה לא היה רוצה להעתיק עלמו ע"ד שהניחו בכתוב אין מפלין לא מנוח היפה לרעה ולא מנוח הרעה ליפה ומפר' בנמר' מפני שהנוח היפה בודק את הגוף ל"ג מפני שהיה מטיל עליו עבודת גן עדן כמו שכתוב לעבדה ולשמרה כפשט שכתוב או עול מלות לרע"ל ויתכן שהפתוי היה אלא שהוליכו בכבוד ובכרי רבוי ומחה בהניחם תורת שמחת בו ומהניהו בדברי כדוד והדר:

ועל דרך דרש יש לומר שהחומר עילה לותו דבק שהיו כל הדומי נכנסים כיון ש' לכל מי שהוא מסוס פעלה טובה לא היה כורתו נב' עם שכרת הדומים לו רק לאחרי שהם שמין להקדים המסובב לסבה לכל מי"ם לעיל שעקר טעמו משום דם ל' פלה נכרתו כל המילנות אלא לאחרי שהם ק"י ל' לכל דמני להקדומי מסבר מקדי' וכיון דכנ' כבר היה העולם רחוי לכרתם שמלאכת השמים והארץ והימים נגמרה בימים הקדומים שכך ברית ג"ע אכל להקדימו לעשו לא ס"ל שמיקלהקדי' בריית ג"ע שהוא ככלל העולם לברית הארץ: **וישם** שם ר' יו' נחמיה ר' אומר עילא אותו הם ר"א ר' יו' נ כו' משום דק' ל דויכח מו ויכנים ויסכן מיבעי ליה שמין לעגן שימה מקומית נופל בחדש אלא במשים דבר קבוע במקום שהיכו זו משם מעלתו כתו ושמתם בחרון ושמת את הפלחן וכ"ם לאחרי משמת החדש לא היתה אלא לפעה ואנקלוס הרגיש בזה ותרגם ואשרי לא ושוי כתרגומו בת"מ לכ"ם ר' שמחרי שימה לאחר שעילה לותו כתו שכן אחר לעגן שימה בחלך ובניכו לעגן מכוי וירד' דאפקיה בלעגן שימה לומר שהוא משם על העם בחשך החושת ובטעות לחדש שת"ח להשמט מחנה ולכן דרשו בשום תעים עליך תלך שתהא לויתו עליך שכפל השימה לו כדבר שהוא משם קבוע מאד התקוע במקום ס' בחנע ההעתק ולכן יהיה לויתו עליהם אלא יוכלו לסרב כאחדו כלל • זר' ר' אחר פתה אותו ולא ידעתי מה ענין לעגן שימה אל פתוי ורש' ז"ל כי יאחין שום אלא לעגן בקשה שנא' שים נא ידך תחת ירכי ודחוק בעיני כי אין זה ראי' לעגן שימה שיורה על הבקשה דשים נא ידך נמי בשימת יד מיירי אלא ל"ל שהוא למד בנ"ם דשימה שימה מה להלן מיירי בבקשה כי אלא כאן היה בקשה כדגרסינן בפ"ק דברכות גבי דבר נא באזני העם אין נא אלא לעגן בקשה כו' וכל כי היה איבעי ליה ל' רן לפ' ולי אפשר דשום דמסכחן לעגן שימה בדברים בכאה דוכתי ויש ס' דבר בפי אשר ישים אלדים בפי ואשים דברי בפיך ונולתם להכי דרים שימה דבאה פתוי כלו' פשם לו דברים על שפתהו ע' דברים כדאמר בפ' בבאה גבי ויקח ה' אלדים מו שהוא דומה לשימת הלב ע"ד ושמתם את דברי אלה על לבבכם שימו לבבכם כו' ר' לפשם לכו לזה שבאתה בו ואחתת דשימה זו על הבנשתו היא אלא דאפקיה בלעגן שימה לומר לזה וגם מ"ם בפר' הסמוכ' כויקח ה' עילה לותו וכן בויניחהו שבניחו כוה הוא מטעם הנזכ' שלא יפול לעגן קיחה והנחה במקום על האדם וגם מקלוס הרגיש בזה ותרגם ויקח ודבר שהוא מלשון הנחה ולא תרגם ושסיב כשאר לקיחו וכן תרגם וניחהו ואשריה ולא ואקניניה המורה על ההנחה המקומית ולישה למי' שם' הדרשה מדכפל במכת' וישם כו' ויקח כו' דחם כן לא ה"ל למדרשי בשניהם דחד לגופיה מיבעי וכפל הכתוב ל"ק שענין ויקח הוא לו שמה שלקחו והניחו שם הוא לעבדה ולשמרה:

עילה לותו שעשאו מלך בגן עדן על כל הנבראים וכת"ם וזרו כדגת הים כו' ואחר בפ"ק מיומות שהיו מ"ם נולין לו בשר ומסנגן לו יין ור"ן לא פליג אלא במסתעות דהתם קרא ודברי הרב זה מכתוב לקמן בפ' הבאה בסימן הבא:

למלך שעשה שעודה כו' דברי ר"ן הן הלו שענין הפתוי הוא שהיכו כדברים כמזמין אחרי לשעודה שתפניר כו עד שמוסכו כדברים וכורך המשל לאחר כורך הפתוי שהוא כתי שהיין שעודה שגריך לו אורח דת"ל הרי כלו לבטלה ומה הנאה בכל וכן הק' כה שברית ג"ע לעורך האדם שם לא יכנס בתוכו נמצא שעשה לבטלה ע"ד שמ' לעיל בפ"ח משל למלך שהיה לו מגדל אלא כל טוב כו' ק' למה יכניר אדם מליכנס לג"ע שהורך לפתוי ושמת לא היה רוצה להעתיק עלמו ממקו' שנוכר בו שהוא החזק כדלעי' בפ"ד שהיה רוצה להיות עומד במקום קדוש כ"ה להתכפר תחיר ל"ג אפי' ממקום למקום יותר יפה לא היה רוצה להעתיק עלמו ע"ד שהניחו בכתוב אין מפלין לא מנוח היפה לרעה ולא מנוח הרעה ליפה ומפר' בנמר' מפני שהנוח היפה בודק את הגוף ל"ג מפני שהיה מטיל עליו עבודת גן עדן כמו שכתוב לעבדה ולשמרה כפשט שכתוב או עול מלות לרע"ל ויתכן שהפתוי היה אלא שהוליכו בכבוד ובכרי רבוי ומחה בהניחם תורת שמחת בו ומהניהו בדברי כדוד והדר:

ועל דרך דרש יש לומר שהחומר עילה לותו דבק

שמלך מה שהיה בעל מנוח ומוכרח בהכנסו שם להזהר מענן הדעת היתה לו מע' בכחיב' היותו בעל תאוה ופורש ממנו כתנות ס' מ"ב בהיותו בחוץ כמו שבכחיב' זו נק' יפה ר' טו' כרפי' לעי' פ"ט וס"ל פחה סובר שאחר שנוח לו אין לה בם בכסיון זה אחר שלח עמד עליו הנה אין ההכנסה אלא פתוי כי הדבר ע"ם תבליטו יקרת:

לבושך שעשה שעודה כו' כת"ם ך' כלו' ימים היה עסוק בעודת שבת בע"ם כרת אדם והזמינו לשבת ולא ידעתי מי הזקיקו לזה דלא משמע משום שעודת שבת אלא הנאתו מהנן ומה שברית היה בעודת וכדאמ' לעיל משל למלך שה"ל מגדל כו' וכת"ם בפרק אד"מ לאחר שברית בחרונה כדי שיכנס לשעודה מיד שפירושו שיהיה הכל מוכן בשר ויינה מהשעולם מיד: **בזבורך** של אברהם אין זה דבק לדברי ר"ג אלא מילתא בהנאי שפשה היה ומקרה דבקיה את האדם קאי דהוה יתירא שאחר שנזכר לו הל"ל בלא ויפס אותו אלא פרוש לאברהם שנק' האדם הגדול בענקים כלעיל בפ' הקודמת ומחשוב שכך היתה הברכה שנק' האדם בזכותו של אברהם אלא שהתעתיק ברהם בסוף דברי ר"ג את אדם ואח"כ את האדם חשבו שפת יתר והשמיטו וכן כת' רש"י את האדם עלמו בזכות אברהם שנק' האדם הגדול בענקים • אחנם בת"ם עלמו בזכות אברהם לא ידעתי מי שכריחו לזה דקאי לר' י' דל"פ אכולהו קאי שהם שהכניסו נב"ע היה בזכות אברהם בין שהנה השית' עלי' מו פתוי שהכנסה אין שהיה לו היה אדם רחוי להיות ואפשר שענין הזכות דבק לת"ם שעלה ואפשר דאלו שהם הכנסה לא קאית אחל לפי ת"ם שעלהו אותו שהניחו כו' אלא ניחו לזה צריך לבקש טעם ולזה נכתב זה אחרי דברייתם בת"ם בסמוך אך קשה לדורך הפתוי לצורך האורחים כדפיר' ואפשר שלזה סובר רש"י דלא קאי אלא מעילתו אחל ל' ד"ה כ' כתר דברי ר' י' ס' ל למתניתא ו' ל דאף על גב דסק' כה היה מנקש אורחים צריך זכות לאדם ביחכה לזה דהי לא ס' ל זכות לא היה הב"ה מעניר בו שיברח אחר אין יתתין לבאים אחרון אלא שגם הוא היה רחוי לזה בזכותו של אברהם ומ"ת כיון שהוא לא היה רוצה לבא לא היה ר' מעניר בו דהיכו הוא דאפשיר אכפשיה לולי שהב"ה היה צריך לאורחים: **בזבורך** של אברהם דאע"ג דאקרי אדם לא אשוי ואין האדם נדון על העתיד כדלקמן נבי כאשר הוא שם מ"ת לא היו נידו מעשי טובים לזכות אל הטוב הזה אלא מזכות אברהם הועילהו ת"ל כיון דעתיד לקלקל כגן לו ולכל הדורות היה רחוי לה' שנופה העתידות אלא להכיח תקלה זו לעולם כתה שהכניסו לגן עדן אלא אחנם ה' לזה כי הרי זכותו של אברהם יתקל מאחריו קלקולו כדלעיל בפ' הקודמת: **והדר** אחת ידעת כו' שהמזמו' הזה על האדם נאתר כדמוכחי קראי וכדאתיא לעיל כ"פח סי' ח':

שבתי בתוך גן עדן כו' דאי שבתי וקומי בפשוטו ק' מה תועלת ידיעה זו אלא ה"ל אלא שידעת ענינים נעלמים כו' כת"ם ה' חקרתני וזה לא ידנה אלא בענינים נעלמים ומחשבותיו הנפוכות אבל נגלות כיוצא וקיימה לא ועוד מה חפץ בידיעתם ומהמפר' ים ספי' אל שידעת שבתי וקומי שהם ענינים נגלים אחפי' מחשבותי הנפוכות ידעתם דהיכו בנת לרעי ו"ח אלמי שהאדם יסב ויקום בחפנו לזה זכרם לו' שחפנו ומחשבותיו ידע ה' כרם היותם וכ"ז דוחק ול' כח כאן שבתי בגן עדן כו' שהכוונה שם ידע מתחלה מה שיסב בגן עדן כי מעט הוא וקימתו שהוא טרופו לא תאחר כי ידע שעתיד לחטוא ודבר גדול דבר הוא שהם ע"י יודע מעשי האדם שעתידים אחר הוא מעדו קרסולי רגיים מפניי שהפקות הנופלות הוא כת"ם לעיל בפ"כ ס"ח:

באוה זכות יעמת כו' לפי שאחר חז"ל שבריית אדם היתה על ידי עמת המלאכים כדלעיל בפ"ה וכיו המלאכים יושנים אלא יברח אחר שעתיד לחטוא לכ"ת בחיוה זכות יעמת אחת להברית אפר שעתה ולא הנאת בחטת האדם בזכות אברהם שהיו בדתי שיברית העולם בזכותו כדלעיל בפ' הקודמת ת"ל העמה היה עד"ם לפי' בפ"ח בלבו במלך כי מה שהשכים ה' לברחתו היה בזכות אדם וז"ם בכת לרעי שהוא בהתכוננו בלבו:

בזכות אותו שבת מרחוק הביאו אברהם שבת תמולניתו מארץ רחוקה לארץ בנען במלות ה' ולכן אחרו בתחר ק' לומר

לומ' שבזכו' זו לבדה שעשה לכיו ולחמו שזה הוא מי' נסיונותיו הוא כדאי שיכרת העולם בזכותו: **הדה"ד** קורח ממזרח תיט וכן פירוש הכתוב לפ"ז שקורח ה' ממזרח שישוף כעיט וכתי מאחרן מרחק לים עכתי דהיינו לכרה שכח ממזרח כדכתי' מי העיר ממזרח וקרא מפס

כמ"ש ומחנילי קדחתידוקיה מרן מרחק כנו וקרח לים עכתי שהו לים שעל ידו יען ה' כריתת חדש ומע"פ שלח נרתו בכתוב על מה היה' העבד מכיון שזכ' עבה עניכו יהודע שלח נזכר עבה כתור' כמעשה ה' שלח כחדש שחת' בעשה חדש כחז"ל והוא שהמלכ' כלעגיל בפ"ח שהרי המעשה ודאי ה' לכרו עשאו מכל הכח נרדה לפני שהוא על שירדו עמו ועשה המעשה הזה ע"י המלאכים נ"כ שתפש עמו מחעשים כאן ועשם ה' על ידי מלאכיו עושי דברו מכל כריתת חדש ודאי לא יפחתפו כה המלאכים ושם כאחר שלים עכתי רומז לחדש שהוא שלים שה' יען לכרתו חין טע' למקרא חר לאו דכיתי' דגזרת היותו כשביל מכרשם חסרם מהכתוב וה"ק קורח ממזרח כו' וכזכותו כרחתי לים עכתי והע"ע עקר וכן מ"ש על זה בנת לרעי מרחו"ס השתכלת בעכתו ר"ל בעבה סיעוכה עלי ככריחתי לחותו שכח מרחוק וכזכותו יעבת לכרות חותי ורבי מנזר רעיון ותחשכה והיכו עבה ולח נזכר העבה על מה היתה כי מסחת העבה סיעוב עליו היה ככריחתו כנזכר וחין לו דרבי הוא מלשון רע ושמית ור"ל הסתכלת כחכרי וכזכותו כרחתני דח"כ רמז הכריחה סיכה בכתוב כלל ולית' למי' דבכת לרבי לחו בכריחה מיירי חלח כיסיבת ג"ע שהיתה בזכות מכרשם שהוח ענין המחתר ועי"ש לחתה ידעת שבתי וקומי כלומ' שחע"פ שידעת חטחי שחיכו כדחי לג"ע הסתכל' בחכרי כחכרשם ובעבורו הכנסתני לג"ע למי מייתי הכח בחיזה זכות יעבת לכרחני ויעוד שנר' דחכנת לרבי קחפרשי יעבת לכרחני ומה שלח פי' ז"ל בנת לרבי לענין הכנם ג"ע הוח מט' הנז' דרבי מסחע להו לשון עבה ומחשכה והח ליתה חלח בכריחת חדם ועוד דעקרא דקרח כיצירתו קחיירי כדכתיב מרחי ורבני כו' לחור וקדם נרחני כו' ועוד דלח יחכן דכריחת מיירי בכנים ג"ע והדר כיצירתו שחקדים שחחור * ולחיכא למידק כיון דמה שלחר בזכותו של מכרשם היכו כיסיבת ג"ע כדפי' מחי מייתי הכח בנת לרבי ויעבת לכרחני שלין מכחן רחיה שלח שכריחתו בזכות מכרשם לח יסיבת וליכא למי' דח"ם בזכותו של מכרשם לחו כיסיבת הגן קחתר חלח כיצירתו דקחתר חת החדם חשר יצר כלו' כיצירתו בשביל החדם שהוח מכרשם היתה ולפ"ז ח"ם חשר יצר שכר' מיותר חלח שר"ל חשר יצר בזכות מכרשם ולזה הכיח חחתה ידעת שבתי וקומי בנת לרבי שהכוונה שבזכותו נכרח כנזכר ומה שזכר כחן יסיבת ג"ע וטירופו ה"ק חתה ידעת מתחלה חטחי ומרבי שעליו לחתרפ חגן עדן ולזה לח היה לך לכרחני חלח שנסתכלת כמכרשם כו' דשם ודחי ליתה שפרי לענין הכריחה כבר דרשו לעיל נבי וייבר כו' בזכותו של מכרשם ותו ל"ל וים לומר לחף על נב דכנת לרבי כריחה קחיירי מ"ת מדנקט הכח יסיבת גן עדן וטירופו ילפי' שבזכות מכרשם הוכח שם והכח קחתר קרח שתה ידעת שבתי שם חעט שבחטחי חיים נטרד חשם וח"ת הכנסתני שבכריחתי גם כן לח הייתי כדחי חלח שבנת לרבי מרחוק והכי נחי נסתכלת כמכרשם והכנסתני לגן עדן ולבחר ענין בנת לרבי חתר כח"ז זכות יעבת לכרחני ומינה נקטי' ליסיבת הגן ושם חלחתר ומכ"ל לרז"ל למדרש הכי דלמחי כולי' קרח בזכות מכרשם לענין הכריחה הוח ולח ליסיבת גן עדן כלל ומה שזכר ענין גן עדן וטירופו היכו לו' שחף על פי שידע שעתיד לחטוח שע"ז יטרד חגן עדן שכ"ז כרחו בזכות מכרשם כנזכר יש לומר דחי לענין החטח לבד למ"ל לרחוח חליו על ידי זכירת יסיבת גן עדן וטרודו נוח שיחתר חתה ידעת חטחי בנת לרבי חלח מדזכר יסיבת גן עדן וטרודו היכו לו שחף על פי שידע טרודו שבניסו שם בזכות מכרשם כדכתיב:

הדה"ד קורח ממזרח כו' לפי שחתר יעבת לכרחני מייתי הכי קרח לרחים שבזכות מכרשם יען לכרחותו דכשחי קרח כתיב ענכי חכל לעיל בפ' הקודמת חף על פי שחתר חת החדם בזכותו של מכרשם לח הוברך להכיח קרח וה לרחים כי שם לח כזכ' לנון עבה ולענין הכריחה לין נרייך רחיה דוחי כל העולם

ל"ג משלים

זכותו נכרח כדחמני' לעיל בפ"ב מהכרשם וכמה דוכתי:

וישם שם המ"ד כו' זה החתח' היה רחוי שיכת קודם מ"ם לפי' בזכותו של מכרשם דקחי חחת החדם כדפי' חלח לפי שהענין הוח בעקר הכנסתו בג"ע נכתב לעיל בכל מה שחתרנו על וישם שהוח בעקר ההכנסה ה"ל לפי שחתחד"ר לוי שחתר וכלכל כיוצירה זו דכת לוה ומחתר ר' לוי הוח על חשר יכר שבקיש לכסוף להסתיכו חל מחתר ר' כר מרינן שהוח על חשר יכר ב"כ ולח"ם לפי' מזכותו של מכרשם שזכר הוח טורך ל מה שפילגו חו פתחו חתי ספיר שסמיכו חל דכרי ר' וה' כחמיה: **הכ"דא** ויהי שם כו' ילוף שם שם מחרון וירכה שכזכותו לו' שרחתו כזה שיהיה החדם שוחד תמיד כנ"ע ולח יכלה חשם ע"ד ויהי שם עד היום הזה שחתר ביוחת ס' הוכיחו לו חרון גלה לכבל ר' כן לקים חתר חרון בחקומו נגנז דכתי' ויהי שם עד הס"ז וכן לחתר שם כשם ר' שכי חע"ב דהח חוחיב נת' החסכחן שם עד הס"ז שחיכו לעולם וקחי כחיוכחת לפס' שדעת החתר' כדעת ר' שכי ור' יכל ושם החדם יכח מנ"ע היה כחכחו ולחתר שם לרמוז שלולח שחטח היה שם לעולם חו שרמוז לנפנו שחהיה תמיד כנ"ע לחחרי חוחו שכל לח יחיעתי חחי קל' ליה כחלת שם שחת' שרחו לזה דחי חלה כתיב כו חו כחוכחו ס"ת זה חזה דהח חשכחן וכבחת שחה שלוחיה' לשום שחו חולשם שם ושחת חלה יחול שם חלה כדכר קבוע החוכח כחקום לה יחוט חעבחו לה כחדם כחו שלה יחול עליו לשון שיחה כדפי' לעיל ס"ג לפי שהם יורה על חקום יחוע לשחוע ומקו' ס"ע שהעלה לה ה"ל לרחוח חיו שם חלה לל"ג שת ס"ת חדושים לדרש' חתת שם נחי לדרש כדנרסי' דף ושוב כפ' הפועלים: **ובלבד** כיצירה זו חשר יצר דקרח ק' ליה דיחיד הוח דפשיטח דהחדם חשר יצר הוח הליכה לחר ולח ס"ת לחת' לחי' וכלכד כיצירה זו ור' כר חרון לחר דחיחי לחי' שה"כ משכחו כחחפחר כיצירתו כלומר רחו ברים נחה שיצרתי וכ"מ חלה תולדות השמים על שבורחן משכחן כדלעיל בפ"ב:

ובלבד כיצירה זו לח חחפ"ת חת"ת חת"ת ויהי שם ע"ה דוקח כיצירה זו דהיכו החדם שם שנכרח בכלם חדים יצר כפיו הוח שנחן לו ג"ע ליסיבת עולם שכל הכחים חחריו לח ס"ב ה"פ להיותו יצר כפיו ית' לכך רחוי שיהיה שם חחיד חפי' לח יהיה לו שלמות חחר ס"ב ה"פ בשביל יצירה זו ור' כר חרון לחר דחיחי לחי' שה"כ משכחו כחחפחר כיצירתו כלומר רחו ברים נחה שיצרתי וכ"מ חלה תולדות השמים על שבורחן משכחן כדלעיל בפ"ב:

ובלבד כיצירה זו לח חחפ"ת חת"ת ויהי שם ע"ה דוקח כיצירה זו דהיכו החדם שם שנכרח בכלם חדים יצר כפיו הוח שנחן לו ג"ע ליסיבת עולם שכל הכחים חחריו לח ס"ב ה"פ להיותו יצר כפיו ית' לכך רחוי שיהיה שם חחיד חפי' לח יהיה לו שלמות חחר ס"ב ה"פ בשביל יצירה זו ור' כר חרון לחר דחיחי לחי' שה"כ משכחו כחחפחר כיצירתו כלומר רחו ברים נחה שיצרתי וכ"מ חלה תולדות השמים על שבורחן משכחן כדלעיל בפ"ב:

תיתי דלינטריך מיעוט:

ועד דרך דרש י"ל שכשיהיה בחכוכה זו והכורה הוחת החלדת הסכלית שעליה נחתי' כללחנו כדחמרינן לח יסב כגן עדן לכל כשבא כניו וכבלו נטרד מגן עדן:

עץ שהוח פוסה כו' משום דכתיב לח נוכר לעיל וגם חינו מוסם לעולם לח חפול עליו ה"ח הידיעה ולו"ח שרחו שפוסה על כל החיים ופיר' חיים הם בני העולם החיים עליו ולפ על נב דכתיב נמי ועץ הדעת טיכח דחיכח לחדדם דרשי' ולפ' משום דחיי עדן חיים סנוליים נעלמים חמנו לח ס"ל ה"ח הידיעה לכל הדעת טוב ורע עניכו נוחש נכו ולזה יחמר הדעת כלו' הנוחע לעולם:

שהוא פוסה ע"פ כל החיים פי' שחתפשט על כל החיים כעולי ר"ל שנדול הפעור שפוסה ע"פ כל יוסכי חכל וחינו דח"ר כר חלעחי שהוח מהלך ת"ק שנה שכן מלח החרן שכה החיים ה"כ שהוח פרוש לכלם כי כל הרוקה ליטול רפי ויטול ולח יפחר חדם שה"ה כרח לכל חחר חקומו וה"ל לזכות נגן עדן כל הרוקה וזה הפי' כר' ת"ש כשו טו' ח"ל מה ען החיים פרוש לכל כחי עולם נגן עדן כך החורה פרושה לכל החיים ומכיחתן לחיי הע"ה וכפ"ז מ"ש ר' כר חלעחי מילחה חחריחי רחי ומיידי דמיירי כגן החיים חשמיני' שעורו ולפי' ה"ל שעם שהכריחה כפשטה כענין הפעור מ"ת הכוונה שים כו כדי שיכוחו כל העולם חחתיו והוח מוכן לכל מי שירנה ולכן מדחק התורה חליו חכל חין לפ' שהוח נדול הפעור שחכסה על כל החיים הכנכנסים בגן עדן ודחי ליתה דלפ"ז ל"ל שיהיה נדול כגל הגן וכל שלח

המילנות

החילנו יהיו תחתיו וכירו תני עץ החיים ת' מס' כנן וג'ל דפליג עליה וג'ל כמי דפליג תד"ר מלעילא דקאמר שהוא ת"ק שנה סכן מדת העולם והגן גדול מהעולם קרנה כלפי' כפ"ק דתעניות ת"ר ארץ ישראל הויא ת' פרסה כו' ועולם ת' מס' לגנן ת' מס' לעדן כו' וכ"ש למ"ד גן גדול מעדן ׃

עץ חיים מהלך ת"ק שנה סכן טעמו מדכתיב עץ החיים דמשמע שסופה ע"פ כל החיים והם כל היושבי תבל שהוא מהלך ת"ק שנ' ר"ל שמיעורו כן כדפי' ׃ וכל מי כרחשית תתפ' תתחתיו פי' שמתחתיו מתפרדין כ"ת למקומה כמ"ש ומשם יפרד והיה לד' רחשים תכל מין לפי שהם מקום נביעתם דהיא עץ החיים בתוך הגן הוא ועקר המים מעדן הן כדכתיב ונהר יוצא מעדן כו' ולפי שהמים כאין מעדן תחת עץ החיי' ומשם מתפלגי' לעולם כדפיר' וטעם הקבוץ כלם שתחתיו הוא כדי שיהיו הגן הוא רענן מריח המים או כדי שתשקע חיותו יותר והמים ויקנו לפרנס לעולם ׃

וכל מי כרחשית מתפלגים מתחתיו כ"ט משמע דמדכתיב והיה בעץ שהוא על פלגי מים נפקא ליה ופלגי מים שהם כללו משמע לפלגי דרים מלמטן פרוד ופלגינן ופשי שהפלגי המים במקום ת' הוא שמתקום ת' מתפרדי' ד' הנהרות כמ"ש ומשם יפרד והיון שהעץ על מקום הפרדים עומד הוא משמע שכל מי כרחשית מתפלגים מתחתיו ׃

לא סוף דבר נופו לחו נופו כלבד היא מהלך ת"ק שנה אלא מפני קורתו פי' עובי עץ קורתו וקורתו הוא גוף החילן שהנוף יוצא ממנו ויתלפרס תרך הקורה ת"ק אמה דפשיטא דאי נופו ת"ק אמה דמ"כ קורתו שלין שלין נופו ואין לומר שקורתו הוא שעץ החילן שכנו גדלים העלים ונופו קורת העלים אבר כו דנוף מיקרי ׃

אלא מפי קורתו דעץ משמע עכו שהיא קורתו כדאמרן ולישנא למיתר דכתרכו קמיירי קרא ומה כן נופו לא יהיה מהלך ת"ק הוא עץ החיים משמע שפוסה על כל החיים ואי נופו לא הוי ת"ק ליכא פסיק והוא שיכסה עליהם כדפי' תכל השתא דנופו פוסה תף על פי שקורתו מיכא פוסי לי' לנ"ה דעקר דקר' כנופו דפוס, הוא שלא דתכל מקום מדלפקי' כלשון עץ ול"ק חילן שמעי' דקורתו נמי והשתא ל"ק כיון דעובי קורתו ת"ק ניחא דנופו גדול יותר כדרך החילנו דכיון דעקרי דקרי בנוף שהוא הפוסה מיירי שמעי' שהוא שעור פסוסה על החיים דהיינו ת"ק ולהכי לא הזכיר כאן תרכו ותמר לא סוף דבר תרכו שלא אפי' נופו ולא סוף דבר נופו כו' דעקרי דקרי בנופו מיירי ולא בתרכו תכל תפסר שיהיה תרכו גדול יותר מאד כדרך החילנות ׃

והנה תלמוד הרמב"ם בספר התורה גם מדברי המפרשים דבריו בר' שהם חושבים שלא נת' מהלך ת"ק שנה שלא על הקורה לא על הנוף ולפ"ז לא היה נורם אפי' קורתו רק שלא קורתו כמו שהביאתי ׃ ובכל מגלה עמוקות היה נורם לא סוף דבר נופו שלא כו' ופירוש שעץ החיים הוא השכל כי עץ חיים הוא למחזיקים בו ותמר שמהלכו ת"ק שנה כי בו תשיג כל מה שתחת גלגל הירח שהוא מהלך ת"ק שנה כמו שכתוב בת"ח מן המזרח עד למרקיע מהלך ת"ק שנה ותמר לא סוף דבר נופו רומה לומר שעמוקותו שלא אפי' קורתו רומה לומר חלק מתכו להודות כי בשכל הפרטי שהוא השכל יעיין כל מה שבעולם הזה וכל שניני הטבע יחלקם השכל אל פרטיו ואיזיו וז"ם וכל מיימי ברחשית מתפלגי' תתיזו ובשלכל מן העץ אחר לא נוף הוא שהחלוף המושכלות כמדומה,

והם דרכים נכונים ע"ד דרש כי אילנו רחוק שירמוז כזה ככמו שלנו הענינים ואפי' בענין הפ' הזו פי' המפ' עניני דרושי' ורמיזו' כאלו וקרוב אחז"ל ירמוז ג"כ לזה ולפי גרסתנו דנרסי' נופו יש ליישב ג"כ דרך משל שאמר נופו על העקר שהנוף הוא החלק היפה הענין ועושה פרי ואמר קומתו על השכל הערטי שהוא טפל וכענין יכם לנבי הנאכל ׃ ולי אפשר לו' שרמזו בענין החיים אל התורה כי עץ חיים לאחז"כ ואפשר שיפרשו כאן עץ החיים אחר בנין על התורה שהיא בתוך העולו, ואמר שהוא פוסה על כל החיים שהיא פתוחה וירה פרוס, כמ"ש ורו אל תרון מוכח ועומד לכל כו' ואו"ל אחר יעשה לותם המדם כו' כהני לוויים כו' יש, לת נת' כו' ונם אין שערי ההכנה נעולים מכל העוסק בה כמ"ש יגעת ולא מצאת אל תאמין ולפי שהיה נמוס כולל בכל העולם כמ"ש בעל העדרים כמ"ח פ"ו וכדפי' כמ"ח על מ"ש בחוית מה מים מסוף העו' וע"ש כך התורה כו' לכ"ח שהיא מהלך ת"ק שנה בשעור העול' ועל היותו כולל כל מיני החכמות והשתלבו העולם כלו אמר וכל מי כרחשית מתפלגים מתחתיו ע"ד שפוך הם דכלא הם לו שיר' שכל העולם נכרת בשבורה וע"י כדלעיל כפ"ח פ"כ ואמר לת סוף דבר נופו שהין כ"ל שבעקר התורה ומצותיה יש חכמות רמו' עצמו מספר הלח לפי' בקורתו והוא בשבועי ויקחו ה' ספורים שברחם כענין יכם כלי טש"ם על ואחו' לוטן תמנע כו' ואפ"ה פ"ם שבש"ט אמר ולמה קור' לותו עץ החיי' כל"ל שבר' שתמר זה היכו על התורה תפ' שם נמשכו לפשט ולדכרים שבענין החיים מתם מדבר עם שבוכת' הפכיים על התורה ׃ עו' אפשר לי לו' שענין החיים בכלן רמז אל האדם כי כן תמרוהו החוקריים כחילן הפוך שבראשו למעלה כמו שכתוב הרמ"ע בכלותו לחיוב וכעל כ"ם ואמר שפוסה שב"ה שהוא עולה על כל החיים בעולם הזה וכולל את כלן התורה כי הנשמה והחיוני' והמדבר, כו והוא ימשול וירדה על כל הב"ח ורי"ה אפי' הוסיף שהוא תכלית כל זה הנו הנפל אחר הוא ת"ק שנה כנשבר והיה דעתו כדעת שהזכרתי לעי' כפי' כ סי"ח שאין האדם תכלית תלח לעו' הנפל ולפי שהאדם עו' קטן שהוא דפום כל הנמלאות כלן כמ"ש הרב בח"ח פפ"ו מאר סיטב לב"ח שכל מי כרחשית ת"ל כל מיני הנמלאות מתפלגי' מתחתיו כי כו מחוברי כלן וכתלו כלן הם מתפרדי' ממנו אל שיר' שהנפלתו שוברת כנלן ומ"ש לת סוף דבר נופו כו' יר' כי מעלת האדם להיותו תכלית אל השולם הנפל אינה בחי' שכלו ונפשו שהיא נופו העולה למע' לעשות פרי הנשלם לבד כי אף בחין בנין נופו המכונה לקור' רמוי שיהיו שלם העולם הנפל שהוא נכנה בנור' תבניתיי כנלל' מכל הנמלאים הנפלים ועשה בדפום אלהי במעשי ידיו וז"כ אפילו מזה הנד יש לו מעלה מ"כ דנופו ירמוז אל העיון וקורתו אל המעשה כי אפילו בבחינה זו שהיא הקטנה מכ' מעלותיו דיו להיות תכלית לעולם הנפל ׃

מה היה אותו האילן שאכל ממנו ארם וחוה ר' מ' או' הטים היו בר לא הוי בר נש דעה אינון אמר לא אבל ההוא אינשא פתא דחשיט מן יומוי ר' שמואל בר רבי יצחק בעא קמי רבי ועירא א"ל אפשר הטים היו א"ל הין א"ל והכתי' עץ אשר ליה מתמרות היו כארוי לבנון א"ר יעקב בר אחא אתפלגון ר' נחמיא ורבנן ר' נ אמר הוציא לחם מן הארץ שכבר הוציא לחם מן האר' ורבנן אמרי המוציי לחם מ"ה שהוא עתיד להוציא לחם מ"ה שנ' יהי פסת בר בארץ ׃ לפת תרי אמוראין פליגי ר' חנינא בר יצחק ור' שמואל בר אבוי חד אמר לפת ל"א פת היתה וחורנא אמר לפת היא עתידה להיות ר' ירמיה בריך קמיה דר' זירא המוציא לחם מ"ה וקליסיה כר' נחמיה אתמהא אלא שלא לערב את האותיות ר' בר אלעאי אמר ענבים היו שנ' ענביהו ענבי ראש אשכלות מרורות למו אותן האשכלות הביאו מרורות לעולם ׃ ר' אבא רעכו אמר אתרוג היה הת"ר ותרא האשה כי טוב העץ ונוט' אטרת צא וראה איזהו אילן שעצו נאכל כפריו ואין את מוצא אלא אתרוג ר' יוסי אומ' האנשי היו דבר למד מענינו משל לבן מלכים שקלקל עם אחד מן השפחות כיון ששמע המלך טירדו והוציאו הוץ לפלשין והיה מחזר על פתחיהן של שפחות ולא היו מקבלות אותו אבל אותה שקלקלה עמו פתחה דלתיה וקבלתו כך בשעה שאכל אדם הא' מאותו האילן טירדו הב"ה והוציאו חוץ לג"ע והיה מחזר על כל האומות ולא היו מקבלים אותו ומה היו או' לו א"ר ברביה הא ננבא דנגב דעתיה דבריה הה"ד אל תבואני רגל נאוה רגל שנתנאה על בוראה ויד רשעים לא תיסד מני עלה אבל תאנה שאכל מפירותיה פתחה דלתיה וקבלתו הה"ד ויתפרו עלה תאנה מה היתה אותה התאנ' ר' אבין אמר ברת שבע דאמטיית שבעת יומי אבלא לעלמא ר' דסכנין בש"ר אלעזר אמר ברת אליתא דאמטיית אליתא לעלמא רבי עזריא ור' יודא בר סימון בש"ר יושע בן לוי אמר ח"ו לא גלה הב"ה אותו אילן לארם ולא עתיד לגלותו ראה מה כתי' ואשה אשר תקרב אל כל בהמה נו' אם ארם חטא בהמה מה חטאת אלא שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא הבהמה שנסקל פלוני על ידיה ואם ערל

נבור תולדותיו חם המקום על בכורו עאכ"ו אתמהא ׃

ונהר

רבי יודן אר' חטה היה שלין התיבון יודע לקרות אבא ואחת עד
סיטטום טעם דגן ר' נחמיה אומר תמונה היה שבדבר שקלקלו בו
נתקנו שבאמר ויתפרו עלה תאנה • והן כרייתות חלוקות תלוכת
דר"מ ור' ומ' פליגי בטעמ' האומ' נבן דהכא יליף מקר' והתם מסכר'
גם כת"ד תמונה פליגי דהכ' אמ' לה כש"ה יוסי והתם כשם ר"ן • גם
בטעם היותו תמונה פליגי כמ"ש כ"ה אבל בטעם האומר חטה ליכא
פלוגתא דהיינו הא גם אין קושיא מתה שלה הזכיר שם דעת האומר
אתרוג ודעת האומר שלה נגלה בו' שדרך כל הכרייתו' והאנדות
לקבר במקום ש' ולהאריך במקום ש' • כד לא הוי בכר בם כו'
שלמה החטים מביאים דמה לחדם שע"כ יחת' על הסבל שברי שלה
מכל פת חטים וש"כ היינו עין הדעת אבל ליכא למימר שלין ענין
המשל לפי שהחטים מופלים הל הדעת אלא לפי שהוא מאכל מיוחד
לאכסים יותר על כשדרי התבואה שלה מאכל פת חטים כלו שאינו
מחברת שוכלי פת חטים שלה מאוכלי השעורים שהיא הבהמה ע"ד
משמה שברי לה' דמיוחד בכתובות וטע' הוראת זה על היות עין
הדעת החטים כלו עין המיוחד לבעלי הדעת ש"כ לזה שהוא מופיל
לדעת מתם כדמשכחן בחכילתו ושפקחנה עיני שניהם נו' גם כל
הכרייתי' הטובר שלין התיבון יודע לקרו' כו' משמע שהחטי גורמים
ידיעה וכפ' כהן משיח נרסי' ח' דברים יפים ללמוד שהוכל פת
חטים וש"ל חטים עשה ויין וכשחים ושמן זית כו' וש"ת ונישמת
שהוא משאר החיטים גם הן יפים ללמוד ומ"ד שנכנים לתחי
ל"ק משאי טעמא י"ל דוקי החטים חשובים מכלם להוסיף דעת
מדע דהא החכמים חינן מוכירין על נעדר התבואה אלא שכילת פת
חטים נוכר' שזה הוא פשוט לכל ועוד דשקם בחטים לחזר כל
האוכל וכחיב קשה שהרגיל בר' שחינם יפים אלא ברכו להרגל •
ומעם • שהחכלים לפ"ז נר' שהחטים גורמים דעה לגמרי ובזולת'
חין דעת בחדם ובכח ליתח הכי בחדם קודם שכילתו נתי הוה היה
דעה דמ"ל כך חיך נוהם כי לח יבוח ה' על הבהמות חלח שהחילן
הוסיף בו דעה חו שכיית דעת החפורסמות כת"ם בשמוך מ"ח שביח
רחיה משאכל שהחטים גורמים דעת חלח שהחזון לח יבחינו כדבר
כהוייתו גם מ"ם משביוק הוח ודחי שלהויותו קטן חין בו דעת כלל
עד שיחכל דגן אחל חין שכך שלחו יגדל בלי חכילת דגן יהיה בו
קלת דעת ׃

א"ר חפשר חטים היו וטעמו דהא כחיב עץ כדחמ' לח"כ ולח
פירש דברי רחשונה דקל להבין ובשמ"ל היו ולח רוה
כחלו הוגרך לפ' טעם חמיחתו וק"ק לם ר' זעירא הבין חמיחתו
מחחל"ה היה ליה להשיב עליה מיד ושם לח הבין ה"ל ולחחלי לח ו' ל
דבשאחר היו רוצה היה להמשיך התירוץ חלח דרך יבחר חשב שלח
היה משיב חלח זה ולח שבקיה לחסוקי ומיד הק' לו ובכחיב עץ
מי נתי ל' דר' חשב שחמיחתו מנד הענין בעכמו דלח נהי שיהיו
חטים שברי כחיב כי טוב ותחה לעיכים ולין החטים סגולות שלו
שלין דרך לחכלן כמות שהן חיחחוה להן ובשיבו הין ולח חם לזה
דומי' לפשר שהחטים היו מחין לחר יפים וטובים והיו עשוים
גלוסקחלות חתוקנות כדחמ' בשמוך ולזו השיבו ר' שלין
חמיחתו שלה מדכחיב עץ ולח ס"ל שהיה שנוי בחטים ההן מחטים
שלנו כחופן נדולם שיהיו עץ שנוטי חחלף ולח פרי שלחה בשלני
ובשיב דמ"ם שלה שהיו שלליהם נבוהים כלרזי לבנון ודומים לעץ •
ר"נ חמר כו' הנרם כספריכו כך היה ר"נ חומר חוכיח לחם מן
השמין כו' ורבנן חמרי החומיח כו' שכל מה"ם בשמוך' • כריך קחיה
דר' החוניה וקלסיה כו' ופרש"י כר"נ שחחה' שביך רבנן ושבך
כר"נ שלה שלה לפרך החיחיות לח חשוב הכי קלסיה דשב כר"נ
שלה דהי לחמר חוניה חעדב ת"ם דהעולה עם ת"ם דחוניה ויחטוף
חות ש' חשמע דרבנן הוח דחמר חוניה ור"נ החוניה וה"נ פירושו'
דכיוב מברכין ר' יעקב כר שחה חמר שחפלנון רב נחמן ורבנן רב
נחמן חמר שלמ"ה ורבנן חמרי שלה"ה שחי' אין פלוגתא בשלין פלוגתא
לפת ר' חניכה כו' ופשי' דרב נחמן דחייתי הוה ר' נחמיה דהכא אלא
שבשלטעות בספרי דהתם ר"י כר שהה נוסף חר"ת דכ' חייתו' אלו והכ'
ות' חייתי הה פלוגתא דלפת ועוד שלא חשכחן רב נחמן חנא בפו'
מקום ועוד דהתם נתי חייתי הה דרבי ירמיה ואחר וקלסי' כרבי
נחמיה כו' וש"ב נר' דילן מסכת' ול"ל דבר"נ נר' החוניה ורבנן
חוניה • ויש לתמוה דבגמר' דילן בפ' הנו' ת"ר מעה לחמר החוניה
לחם ת"ה ר' נחמיה חומר חוניה לח"ה ובפי נסחח זו שקיל
וטרי בגמרא התם ופ"ק דהכא תניר"נ שבבר החוניה כו' ורבנן חמר
שעתיד כו' ואי ר"נ הוה דקחמר החוניה ורבנן חוניה היכי חיכי
ר"נ טעמא שבבר החוניה ורבנן שעתיד כו' דזה מעשה לפחור
דלחברכה לפי ט' זה היה רחוי שר"נ יחמר החוניה ורבנן
חוניה דחוניה משמע שהוניה לשבר ולחי והחוניה חפשר
דחמשמע להבה כדגר' התם לחמר רבה בחוניה כ"ע לח פליגי דחפיק
משמע דכתיב לל חוניה חחנרים כי פליגי בהחוניה רבנן שברי
החוניה דחפיק משמע דכתיב החוניה לך חיה כו' והחוה קל להו
קל"ה ליה כו' ופירושו בחוניה כ"ע לח פליגי דחפיק משמע ירבה
להבה מדכתיב לל חוניה חחנרים רוצה לומר בשברה להוניה
חחנרים בחופעות רחש היה לו ולהבה חברכי' כי פליגי בהחוניה
רבנן שברי דחפיק משמע דכתיב החוניה לחכם חש"ה והוה להבה
ור"נ שבר דחפיק משמע דכתיב החוניה לך חיה וכבר הוינה וז
היה נרסת ס' חשרבת החלדות שכתב ז"ל כפ' כיבד חברכי' חתרי'
על הפת שה חברך החוניה ר"נ לו' חוניה לחר רבה בחוני' כ"ע ל"פ
דחפיק משמע כיפליגי בהחוניה ורבנן שברי החוניה בתי דחפיק
משמע ובכן משמע שהיה נר' התוספות שכתבו ז"ל והלכת' חוניה
וחף על פי דחוניה כ"ע ל"פ דחפיק משמע כו' • ולפ"ז ח"ש הה
דיקן דבשחת החוניה בר"נ דחית ליה שבבר הוינה וחוניה ברבנן
דקלחר טעמא שעתיד להוניה דחוניה להבה משמע לכ"ע לחכל
זו הגר' שהחניה בית יוסף לגחרת דילן חין לה בחר דלך יחבן
סיכיה דעת רבי נחחיה ורבנן שבריך לברך להבה דבשלמא לשבר
פ"ם בפרש' חכל להבה חלי טעמא ולי טעמייהו על הלחם
העתיד לבח כדחמר בבה יכיבסת בר פסיטה דכל כי הה ה"ל
לפרושי ועוד דש"ם לפרש חל חוניה חחנרים להבה ומה שכתוב
הוה מרוכה לומר כשרבה להוניה כו' חין לו טעם ורים דוחלי
פירוש דקרח החל שהוניה ועוד דש"כ לפ' חלה שהיה הפי'
שהוניה לו חוניה חכל שיהיה פירושו כשרבה להוניה חין חי
שיחמר ולפי' תיתח דחל' שיהיה חל חוניה להבה חיך יחבן דש"כ
לח פליגי בזה ובכלי בהחוניה דפסיטה ופסיטה שיותר קרוב
לפרש לשבר הוה חל חוניה מהחוניה חחכם חש"ת וכן תרגם
חקלוס חלה דחפיקיון ועוד דבתה חוניה שחכתן דש"כ פירוש
לשבר חוניה חסירים בכוסרו' וגרס' בסוטה פר' ור"ק לוונן
כקרייתא ים סוף שנחחר חלסים חוסיב יחידים כו' ופרש' חוניה
חסירים בכוסרות הוניה ישראל חחנרים בחדם בשר כו' חקים וזו
יחידים לחוניה חסירים כו' וכן ומוכי חחיכי כלי לחשבה
חוניה סוסים חחנרים כלם לשבר ויליך חש' דש"כ לח פליגי
בחוניה דלהבה משמע ובכן נרס' ודלי שלין נר' בגמרא דילן זולת
נר' רש"י ובכרי הטור ט"ם בפל בספריו וכן נרים לומר הש"ע ל"פ
לשבר משמע בהשעיד בית יוסף שרחה בם' מדייק ובלשון
משרבת החלדות ובתו' פסיטה שקרוב להבר שהחשיבת טעם כין
ע"ף לת"ח ובתב דחפיק בחקו' דחפיק ודחפיק בחקו' חפיק ולח שבח'
פסוניית ההלבה שלימה מחולפת ומכולבל בנרסת' ולפי בית יוסף
מוכח שהנרסה העקריית נרסת רש"י ושם כן נרים ליבב הח
דקחן ע"פ זה ויש לומר דכולה מוחלפת היה רוצה לומר דחפי'
כמו שכתוב שבבר הוינה ושעתיד להוניה מוחלפת השיטה וזה
שהגר' ר"נ בחקום רבנן ורבנן בחקום ר"נ וגם נרים להפך
החלוקות לשלום דברי ר"נ לחבחן בריסא לדברי רבנן וה"נ
ר"נ חו' החוניה לחם מן החרן שהוא שעתיד להוניה לחם מן החרן
שבחמר יהי פסת בר ורבנן חמרי חוניה לחם מן החרן שבבר
הוניה לחם מן החרן • חחכם לקושית הה' שכ"ל דחנחי ניהו
ולחיבה דר"נ ורבנן דחית ליה דרבנן חמרי חוניה ור"נ החוניה
ולית דחני חיפפה ולית הברייתי' דחייתי בגמ' ולין לחק דהיכי
מיתוקם שהם חתני' דש"כיבד חברכי' לגר' דילן דכהדיח חנן שעל
הפת הוה חו' החוניה לח"ה דחחחי שהם לן חנח בר"נ לגבי רבנן
דחפיק דטעמא שלה לשבר חחותיו' לחכי שבדילן בר"נ כדקלסיה הכח
ר' יוחנן לר' ירמיה ונם בטעמייהו כ"ל דחנחי ניהו דלפי הך דילן
והילוש לח פליגי בפי' חוניה והחוניה שלה דחמר בעי לשבר וחר
בעי להבה ולפי מה שכתוב שם רבה כ"ע ל"פ דבעי לשבר
ובפי' החלה פליגי וכודחי דרבה לחו חנפשי' חחרה דלח"ל
לחוקומיה פלוגיתיהו בהכי ולח בפסטים דחר בעי חוניה

ומר המוכי ולא כפי' המלה אלא דרכה הכי קבלה מרכיס ולא כדתנחי הכא וכירו: **שכבר** הוכיח ל"ח פיר' שכימי מדם הוכיח לחם ממם מ"ה וכדאמר ר"מ חטה היתה ר"ל לחם ממם מתוקן כדפירש, לעיל ואידך אמר שהוא עתיד כו' שלעתיד לבא יבא לחם ממם מהארץ שנא' יהי פסת בר בארץ ופרש"י פסת בר משמע גלוסקאות שרחבו כמין פם יד ומשמע כלי מילת כמו כתונת פסים בר כמו לשבור בר ולעניין כלי מילת בר נקי כמו ברה כחמה:

ואיכא למידק למ"ל להכך טעמי ולא נח' שהם מכרכים על הלחם הנאכל כמו כל הברכות ונראה דטעמת משום דלא ס"ל שיעת' הוכחת לחם על זה הנאכל שאינו יוצא לחם מ"ה אלא חטה ושע"ג דכדיה כתיב להוכיח לחם מן הארץ שהם כמי שרואה שמפר' מזונו על מה שיוכיח לעתיד דעלה מיירי ואפי' תימא דקרי כחטה היוכח שעוסקין ממנה לחם מיירי וקרואה לחם על שם סופו לה יאות שתהיה הברכה במקבע זה דליכא דקרי לחוד וליכא דרכון לחוד כדאמי' בחולין וכ"ש לשון הברכה שנראה שיהיה מכוחר ות"מ אחסוב שאין ר"נ ורבנן סוברים דעקר הברכה מתוקנת על זה שהם כן תקנ' לחכמים הראשוני שתקנו מקבע הברכה מה ראוי לתקן על העבר או על העתיד ולא על הנאכל ממש ככל הברכות הנהנים אלא דודאי עיקרן על מה שאדם נהנה כשעתה אלא שתקנו לשון לחם לרמוז לזה ג"כ וכירו' אמר עוד על דעתיד דר"ב הכורה פרי הגפן ועל דעתיה דרבנן כורא פרי הגפן ולפי הט' הנז' ל"ל דל"ר כבי נימר הכי משום דכתיב יוציו הרים פסים סיבר' היין ממם כן ורבנן אמר כורא דש"ל שאין לברך על העתיד אלא על העבר או על שהוה לבר ולכן ל"ל כורא ואין להקשות כיון דאיכא הלבתא כגמר' דאין המוציא ה"נ ניחא שבורא דגמרא דאין לזה טעמת דפלוגתייהו אלא מי המוציא דאפיק משמע כו' וכיון דכתוציא כ"ע ל"פ דאפיק משמע מוציא עדיף אלא דכדי לערב החותיו' עבדי' ברבנן כמ"ש שם הטום' הילכך כבורא דלא סייק האי טעמת כור':

עדיף:

שהוא עתיד להוציא לח"פ איכא לאיתדק כיון דלאו בפירושת דקרי קמפלגי כדפי' ת"ש מר לא אמר כתר ורמוי פתדע שהר"מכס ז"ל בפ"יב מהלכו' מלכי כתב אלא יעלה על לב שכימות תשיחו וכטל דכר מתנהגו של עולם או יהיה שם חדוש ממעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג וזה שכ' כיעקיה ונר זאב שם ככם כו' משל ויחידה עכין הדבר שיהיו יוצאים לכנוס עם רשעי ח"ם המשולים לזאב וכמר שנאמר זאב ערבות ישדדם כו' וכן כיוצא כדברים האלו שכתובים בענין משיחנו מפליא הם וכיאי משיחנו יודע לאיזה דבר הוא משל ואיזה ענין דמזו כהן אמרו חכמי' מהו כן העה"ו לימות משיחנו אלא שעבוד מלכיות בלבד וכשהוא למשנת פ' חלק שהרי בפנה זו ופיר' שדברי רז"ל משל על רבוי השפע והשלחה שבר יהיה כימים ההם וכפרט ת"ח עתידה אשה שתלד בכל יום ועתידה ח"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת כו' שהם מן הנמנעות אלא אלא שהכוונה על שפע ההשלחה לפי שבני אדם אין כשיעת אדם דבר מוכן פלו' מבא פת תחלי ותבשיל תכוסל ואשה שהביא ר"ג אל התלמי' היה ע"ד ענה כשיל כאולתו ורחיתו של הרב שאין התעוב' אמתית אלא ע"ד ענה כשיל כה לתו ממה שהביאו בנמ' משם' דר"ג על ת"ם שסדענה כשיל כו' היינו כד' מכל המדקדק בדברי המעשה יראה יעיד שלא יקבלו פירושו אלא כבריס כפתכן שם מדמייתי הכתובים שהביא ואם מהורחת כתיכין ופטריות ואם אין כוכתו לגגלה מדברי אלא לדברי ההלאו ל"ל לכל הנער הזה ה"ל לפ' דברי לתלמיד ואם לא הביאו ואין כאן טעם לענות כשיל כאולתו אכל ה"ל להוציאו מיכו וטוב לו כ"ם לעיל בפ"ח סי' אלא דודאי תעוב"ד ג' אלו אתתיה כפסטה ומה שהביאו זה אכל ענה כשיל כאולתו עכיכו מכואר כי הסכל הזה אשר בא עליו כלבלוג והתעקשות ולא שאל את פיו כתלמיד לדבר להתיר לו קושיתו מדברוי היה שלא יחוש ר"ג להשיבו לדבריו אלא משום דהוי כד"ת ובפקא מיכה חורבא פן יהיה חכם בעיניו לזה הוכרך להשיב לו כאולתו להביא רחיה לדברי ר"ג אף על פי שהוא לא הם אלא להסירו מאולתו ומה גם דאפי' תימ' שהשיבו כאולתו מתם ר"ל על יסוד אולתו שכאשר כה מ"מ כבר כתבתי לעיל בשיטת הגאוז' דרכים אחרים ולעולם דברי ר"ג נאחזו מאד בפסטן ופשי' דבהא דקמן ע"כ דברי בפסטן שלא יתכן שיתקנו המוציא לחם מ"ה רמז לעתיד להוציא אם לא שיוציא לחם ממם שהם הכוכה על רבוי ההלאה מ"ט לברך המוציא לחם על ההשפעה ויותר נכון שיהיה המוציא לחם על הוצאת החטים ממם והמי וכ"ש למ"ם בסתוך לפת לא פת עתידה כו' שהוא עשור הלחם כמ"ש ואין טעם כזה

ומר המוכי ולא כפי' המלה אלא דרכה הכי קבלה מרכיס ולא כדתנחי הכא וכירו: **שכבר** הוכיח ל"ח פיר' שכימי מדם הוכיח לחם ממם מ"ה וכדאמר ר"מ חטה היתה ר"ל לחם ממם מתוקן כדפירש, לעיל ואידך אמר שהוא עתיד כו' שלעתיד לבא יבא לחם ממם מהארץ שנא' יהי פסת בר בארץ ופרש"י פסת בר משמע גלוסקאות שרחבו כמין פם יד ומשמע כלי מילת כמו כתונת פסים בר כמו לשבור בר ולעניין כלי מילת בר נקי כמו ברה כחמה:

ואיכא למידק למ"ל להכך טעמי ולא נח' שהם מכרכים על הלחם הנאכל כמו כל הברכות ונראה דטעמת משום דלא ס"ל שיעת' הוכחת לחם על זה הנאכל שאינו יוצא לחם מ"ה אלא חטה ושע"ג דכדיה כתיב להוכיח לחם מן הארץ שהם כמי שרואה שמפר' מזונו על מה שיוכיח לעתיד דעלה מיירי ואפי' תימא דקרי כחטה היוכח שעוסקין ממנה לחם מיירי וקרואה לחם על שם סופו לה יאות שתהיה הברכה במקבע זה דליכא דקרי לחוד וליכא דרכון לחוד כדאמי' בחולין וכ"ש לשון הברכה שנראה שיהיה מכוחר ות"מ אחסוב שאין ר"נ ורבנן סוברים דעקר הברכה מתוקנת על זה שהם כן תקנ' לחכמים הראשוני שתקנו מקבע הברכה מה ראוי לתקן על העבר או על העתיד ולא על הנאכל ממש ככל הברכות הנהנים אלא דודאי עיקרן על מה שאדם נהנה כשעתה אלא שתקנו לשון לחם לרמוז לזה ג"כ וכירו' אמר עוד על דעתיה דר"ב הכורה פרי הגפן ועל דעתיה דרבנן כורא פרי הגפן ולפי הט' הנז' ל"ל דל"ר כבי נימר הכי משום דכתיב יוציו הרים פסים סיבר' היין ממם כן ורבנן אמר כורא דש"ל שאין לברך על העתיד אלא על העבר או על שהוה לבר ולכן ל"ל כורא ואין להקשות כיון דאיכא הלבתא כגמר' דאין המוציא ה"נ ניחא שבורא דגמרא דאין לזה טעמת דפלוגתייהו אלא מי המוציא דאפיק משמע כו' וכיון דכתוציא כ"ע ל"פ דאפיק משמע מוציא עדיף אלא דכדי לערב החותיו' עבדי' ברבנן כמ"ש שם הטום' הילכך כבורא דלא סייק האי טעמת כור':

עדיף:

שהוא עתיד להוציא לח"פ איכא לאיתדק כיון דלאו בפירושת דקרי קמפלגי כדפי' ת"ש מר לא אמר כתר ורמוי פתדע שהר"מכס ז"ל בפ"יב מהלכו' מלכי כתב אלא יעלה על לב שכימות תשיחו וכטל דכר מתנהגו של עולם או יהיה שם חדוש ממעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג וזה שכ' כיעקיה ונר זאב שם ככם כו' משל ויחידה עכין הדבר שיהיו יוצאים לכנוס עם רשעי ח"ם המשולים לזאב וכמר שנאמר זאב ערבות ישדדם כו' וכן כיוצא כדברים האלו שכתובים בענין משיחנו מפליא הם וכיאי משיחנו יודע לאיזה דבר הוא משל ואיזה ענין דמזו כהן אמרו חכמי' מהו כן העה"ו לימות משיחנו אלא שעבוד מלכיות בלבד וכשהוא למשנת פ' חלק שהרי בפנה זו ופיר' שדברי רז"ל משל על רבוי השפע והשלחה שבר יהיה כימים ההם וכפרט ת"ח עתידה אשה שתלד בכל יום ועתידה ח"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת כו' שהם מן הנמנעות אלא אלא שהכוונה על שפע ההשלחה לפי שבני אדם אין כשיעת אדם דבר מוכן פלו' מבא פת תחלי ותבשיל תכוסל ואשה שהביא ר"ג אל התלמי' היה ע"ד ענה כשיל כאולתו ורחיתו של הרב שאין התעוב' אמתית אלא ע"ד ענה כשיל כה לתו ממה שהביאו בנמ' משם' דר"ג על ת"ם שסדענה כשיל כו' היינו כד' מכל המדקדק בדברי המעשה יראה יעיד שלא יקבלו פירושו אלא כבריס כפתכן שם מדמייתי הכתובים שהביא ואם מהורחת כתיכין ופטריות ואם אין כוכתו לגגלה מדברי אלא לדברי ההלאו ל"ל לכל הנער הזה ה"ל לפ' דברי לתלמיד ואם לא הביאו ואין כאן טעם לענות כשיל כאולתו אכל ה"ל להוציאו מיכו וטוב לו כ"ם לעיל בפ"ח סי' אלא דודאי תעוב"ד ג' אלו אתתיה כפסטה ומה שהביאו זה אכל ענה כשיל כאולתו עכיכו מכואר כי הסכל הזה אשר בא עליו כלבלוג והתעקשות ולא שאל את פיו כתלמיד לדבר להתיר לו קושיתו מדברוי היה שלא יחוש ר"ג להשיבו לדבריו אלא משום דהוי כד"ת ובפקא מיכה חורבא פן יהיה חכם בעיניו לזה הוכרך להשיב לו כאולתו להביא רחיה לדברי ר"ג אף על פי שהוא לא הם אלא להסירו מאולתו ומה גם דאפי' תימ' שהשיבו כאולתו מתם ר"ל על יסוד אולתו שכאשר כה מ"מ כבר כתבתי לעיל בשיטת הגאוז' דרכים אחרים ולעולם דברי ר"ג נאחזו מאד בפסטן ופשי' דבהא דקמן ע"כ דברי בפסטן שלא יתכן שיתקנו המוציא לחם מ"ה רמז לעתיד להוציא אם לא שיוציא לחם ממם שהם הכוכה על רבוי ההלאה מ"ט לברך המוציא לחם על ההשפעה ויותר נכון שיהיה המוציא לחם על הוצאת החטים ממם והמי וכ"ש למ"ם בסתוך לפת לא פת עתידה כו' שהוא עשור הלחם כמ"ש ואין טעם כזה

מהמתמר:

לפת לח פת היתה פי' שנקר' לפת כלו' לח פת היתה שכימי מדם היה יוכל הלחם מן הארץ גדול כלפת ולכן קדמו ללפת כן ואתי כמ"ד שכבר הוכיח ואל תתר שנקרא לפת לפי שעתיד הלחם לנתת מן הארץ גדול כלפת וכמ"ד שעתיד להוכיח כו' והיכו כמין פיס יד כ"ל ולזה הביא כאן פלוגתא זו שהוא מעין פלוגתא דר"ב ורבנן וה"ג כירו' אתיא לעין פלוגתא כיעקיו פלוגותא כו' ואין לפרש דעל שעור החטה קאמרי שהיה מן היהים כל החטה גדולה כלפת וכמ"ש ז"ל נפי כלאים החטה שגדולה כלפת דפלוגתייהו ד"ר ורבנן כלחם ממם כדלעיל • ור"ש ז"ל כתב ז"ל למה נק' שמו לפת לפי שפת היתה קודם שחטה מדם ומחטה חזרה ללפת ואל תתר לפת לח פת היא עתידה להיות מדבר שהוא עכשו לפת עתיד שתחזור לחם לעתיד לכמו שהיה, והוא ט' דמברכין להוציא לחם מ"ה ע"כ וזה דחוק מעיני שהלחם עכשו יחזור ללפת וזוק יחזור ללחם דודאי הלפת מין מהירקות שכבלו כו' יתי כרחיתת ואין כל חדש:

שלא לערב את החותיות קשה דהא כלחם מן הארץ נמי מערב מ"ם דמן ואין אנו חוששים וירחה לי סו"ם כיר' וקלסיה מה כ"ר שלא לערב החותיות מעתה המן הארץ שלא לערב החותיות פי' דק' ליה דלפי טעם זה שלא מעתה ניחא המוציא לחם המן הארץ שלא לערב החותיות הנז' שלא דחוק לזה מחמת התוספות תירצו קושיא זו בפ' כיצד מברכין דשאני התם דליכא דקרא הכי הוא דכתיב להוציא לחם מן הארץ וה"ר אלכסנדרס תירץ דשאני התם דלא אפשר ולפ"ז נאחר דמן דקלסי' ס"ל הכי והירושל' ס"ל דכיון דסוף סוף אין לנו להמלט מזה אין לחוש גם כן הכא למעבד כיחידאה

כשכיל זה:

שרא לערב מ"ם קשה דאטו כשכיל זה שבקינן רבנן ועבדי כיחידאה והלא רבנן לח חשו לזה וכשלחת לח"ם בגמרא דילן דרבנן הוא דאמרי המוציא מ"ם דאף על גב דכמוציא כ"ע לח כליני ספיר אמרינן המוציא כיון דרבנן ס"ל הכי ואין עירוב תותיות כדאתנן

התוספות לכל לפי זה דרבנן פליגי אחתי שבקינן רבנן ודוחק לומר
דלפי זה דילן וסירו הוא חסכה דתמוטית כ"ע ל"פ ד"ה שהוא מורם
על הטעיד וכעין כ"ע מודו סיוטית לחם מדכתי יהי פסח כר ורלוי
לכר על המקום מכל כתובי פליגי דס"ל ל"ד דמין לכרך על העבר
דמתי דהוה הוה אז דלא יכא לחם לחדם הא דרבנן ס"ל דחפי מוטית
שפי דמי וכיון דרבנן ס"ל חפי מוטית הוה לן לכרך מוטית דוקא
להורות הלכה כרבנן ולחפוקי מר"ן ולכאי מתחם על דכריך המוטי'
מע"ג דמודו כיה רבנן מסוס דמשמע דחייש ל"ד ומשני דמיכת
טיכותא שלא לעבר התיתיות וכיון דרבנן נמי מודו כיה עבדי כבי
דכל כי הא מיכשי להו לגלויי ולא לחוסם דמשמע דלרבנן דוקא
מוטית ולר' דוקא המוטית וי"ל דכיון דסחם לן תנא כמאני דפ' כיצד
מברכי כ"ן דמתר המוטית מע"ג דיהיי דרבנן מתר מוטית נקטי'
כותיה ד"ן דהלכ' כסתם משנ' ומה שתמה ר"י ומתר כ"ן לחו"ל
זירת לחוד תמה אלא מ"ר דסתם לן נמי כ"ן ומשני שלא לערב
התותיות סתם ר' כיתידתה • תך יש לדקדק בדברי התוספ' שכתבו
דמיה מהירוסל למה שפסקו בגמר' דילן המוטית כרבנן שהוא חפני
עירוב התותיו' מהירוסלמי כי הירו' לח קתמר לה על מה שהוקשה
לתום' דכיון דכ"ע מודו בחוטית לחתי פסקי' המוטית דלפי הירו' לחו
כ"ע מודו כמוני' לח הקושי' היכי שביק רבנן כו' ותעמ"ש מהירוסל'
יש ללמוד מכ"ש ה"ל לתום' לכתוב כן כלו הירו' קתמר לה על מה
שהוק' להם וכפסקי הרחם ז"ל הביא לשון הירו' כן וקלסיה רבנן
מתחתה כו' וגר' מוטיני' כדתמה לו דע"כ לפי הירו' וברייתא דילן
רבנן הוא דקתמרי מוטית ור"ל המוטית כדלעיל ועוד דמי רבנן
קתמר המוטית כמאי קתמת' על דקלסיה והיכא למי' משום דמשמע
דפסיק המוטית דוקא ומיהו כן דמתוטית כ"ע ל"ש וכ"ד כי זה לפי
גמרת דילן דמוקי פלוגתייהו בפירוש המלה אבל לפי הירו' דע"כ
פלוגתייהו מי מכרכין לפעבר מו להכת מכ"ל דלפעבר היינו מוטית
כ"ע ל"ש ד"ה • וע"ק דלפי הירו' מאי טעמת דאלא לערב התותיו'
לח קוי כדכתיב בסתו ומיי ל"ל דס"ל דבגמ' דילן ס"ל כדהוה ס"ל
התם לר' זירא • ע"ק דלמ"ל לתום' לטעם זה דיותר נר' דמה שפסקו
המוטית דוקא מע"ג דחפי' דרבנן מודו בחוטית משום דמברכותיו
של אדם ניכר שהוא חכם סיכרך כתם סירחם שפק ללחד הלכה
לרוחים וכדמשמע בהיית סוגיא דקתמר על היהוא נברא רכיב
דכיון מוטית מאי שבחי' וכן כתב ה"ראבד ז"ל גבי ברכת על כעור
תמן וכביכול ה"ן ז"ל בפ"ק דפסחים: **אורחן** התוכלות
הביהו מרורות לעולם כלומר אחין מרורות תחר לחוכלות ופירושו
תוכלות מריס דת"כ מריס מו מרורות מיבעי ליה כי מרורות עם
דבר כי תכתוב עלי מרורו ונם חין לם מ"מ תוכלות שתוך למרורו'
ויר' תוכלות של מרורות כמו מי מריס לה"ראבע שחין התוכל
מקבל מרירות מחבר ולח יתכן לפרש תוכלות בעויות מתרורות
שלח יהבה תוכל חלא בפרי בתנה לח בעם המרורות ולכן הוכרח
לפ' שהתוכלות תוסב לעצמים הנו עם ומרורו' ענין אחר ור"ל
התוכלות הביהו מרורות לעולם ות"ת ומ"ל דכתב' הר קמיירי י"ל
משום דהתם תרורות משמע מיהא כדכתיב מר ממות מר ממות
להכי מוקמי' ליה בחדם הת' שהביהו המות לעולם ת"ל מדכתיב
עכביהו עכבי רחם משמע דמרורות המות שבאה לרגל חדם הת'
שהוא רחם לכל הדורות קמיירי וכן משמע מהם בספרי ר' יודה
חומר עכביהו עכבי רחם בניו של חדם הת' התם שקנם עליכם
מיהה כי ברת מדכתיב רחם מוקי לה בחדם הת' ותף על נב דהכת
ביעבר חו ת"ל מיירי להוכיחם ענין הכתוב לו שהם דומים בעניני
לו ומתר ע"ל תלינת הכתי' עכביהו עכבי רחם כת"ל כי תנפן סדום
נפנם ור"ת דמתר נפן היה ולח יליף מהתי קרח לפי שברייתא דת'
כן סורר ומורה דכתיב לעיל דם"ל דהכת לחו כחדם מיירי חלח
עכביהו עכבי רחם היה כמשך לת"ש כי תנפן סדום נפנם ועכביה;
עכבי רחם ולעבה ותוכלות מרורות כפשט הכתוב:

איזהו חילן שהוא נחלל כפריו כו' דמדכתי' כי טוב הען ולח
כתיב כי טוב הפרי משמע שהען בעצמו נחלל ג"כ
ומיהך לח דייקי מהכח דס"ל דכי טוב הען פירושו פריו וקט הען
תמורת הפרי לפי שהוא כנסח הפרי ולח דמי לת"ש נבי וטעתם כל
עץ מחכל שהוא פלפלי' שטעם עלו ופריו שוה דהתם מקרח יתירח
ולי"ל כדיתנית התחמת שי ונטעתם חיכי יודע שהן מחכל הוא חלא
מת ל"ל עץ מחכל הוא לומר לך עץ שטעם עלו ופריו שוה הוי חו"ל
פלפלים ותייתי לה מפר' כיצד מברכים ובפרק יום הכפורים
ובפרק לולב הגזול ונם הת"ר פרי עץ הדר שטעם עלו ופריו
שוה הוי חומרים זה לתרוג בדתיתת כלולב הגזול מיתורת נפק לח
הוה ליה לומר חלא פרי הדר שפרי הוא שיפה לת הען חלא
דכתב פרי עץ לומר שהען כפרי בטעמו תכל הכח ליכח

יתורח:

ואין מת מוכח חלא לתרוג מיתת דנכי דלא מכינן למיתר שהוא
תלתן חף על פי שטעם עלו ופריו שוה כדתי' בשלפי פ"ק
דביכה דהכח עץ כתיב ותלתן מין ירק הוא כמו שחתר התום בלולב
הגזול מדחשיב ליה במסכ' ערלה בלחים בכרם וחף על פי שהיה
חפשר לו שקרחון עץ לפי שהיה מתחר ועולה כדתתרן ת"ד חטים
היו לח כפי לדחוקי בהכי ועוד דהתם משכחן רמז לדבר כדכתיב
לעתי יד עשו בלבנון פריו והוה כדנן מייתי חש"ב כתלתן והדם
נמי ליכח למי' חף על נב דטעם עלו ופריו שוה כדתי' בלולב הגזול
דלח טוב למחכל הוא חבל הא מיכח פלפלין טעם עלו ופריו שוה
כדכתיב בסמוך וחם כן ניחח דפלפלין הוה ויותר ק' היכי קחתר
ואין לח מוכח חלא מתרוג וליכח למי' שהפלפלין נמי לח מיקרו
עץ לפי שהוא שפל דהח נמי וטעתם כל עץ מחכל לחתר זה פלפלין
כנ"ל וליכח למי' דכיון דכתיב כי חוחה הוח לטיכים משמע שהוא
יפה מחרחה והפלפלי' חינן יפין למרחה דסח כת' לולב הגזול פריך
נחתרו מהח ת"ר פרי עץ הדר זה חתרוג וחימה פלפלין ודחיק
לכנויי כחה שכויי דלח שייכי הכח כלל וכפלחה נבי וטעתם כל
עץ מחכל ל"ק ס"ת דחתר זה שפלפלין ולח חתר זה חתרוג דסיפח
דכרייתח דקתני ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה ופרט' דלח
חיתח חין ירק הוח מפני שהוא מחכל עץ שפל כתין דומח שחיכו נטוח
מן הארץ והתום' כתבו דהתום דכח פלפלי יבשתח ביותח דכפורי
פטור סד"ח כיון דסופו ליבש לפי' רטיבתח פטורין • וכין כך
וכ"ש בפלפלין חשתי קרח חדוחת דחייבים בערלה חבל חי
בחתרוג מיירי קרח חלי חתח לחשתי חי דחתרוג חייב בערלה
פשיטח וכן תירגו התוספות • ושתח י"ל דחע"ג דפלפלין חיקרי
עץ מחכל לין דרך לחכלו כמות שהוא חלא לתבלין כחחכלים חחרים
והכח כתיב ותקח חפרין ותחכל דמשמע שחכלה הפרי כמות שהוא
כחילן ולהכי מוקי ליה בחתרוג וה"ק חיהוח חילן שעטו כחכל כפריו
שהוא נחכל בפני עצמו ודרך לחכלו כן והיינו דלח קחמר שטעם
עלו ופריו שוה בלשון סכרייתא הכ"ל:

תאנים היו חין לסק לחלי קרי ליה עץ הדעת דכפלחה לת"ד
עכבים וחתרוג ל"ק שגם הם מוסיפי דעה כדחמר
בפ' סורר ומורה חמרת וריחני פקחי' חבל תחכה חלי עכידת לעניין
הדעת דכל מיני מתיקה חדבלת לעין לתורה כדחית' ברות רבתי גם'
ויחכל כוש ומדדם קהלת בפ' ברכות הטובה חת' בהדיח שתחני
מוסיף חכמה וכ"ם תחני ג"ש שחפ' שהיו מסוגלי' חלד תחני
דיהן:

דבר למד מעיניהו הר' חבע כתב ז"ל ורבי' חומרו כי עץ הדעת עץ
תחכה בעבור שחכלו ויתקרו עלה תחכה וחלו היה כן היה
הכתוב לו' ויתקרו עלי עץ הדעת ע"כ ותיכה טעמה שלו חחר כן
חלין היו יודעים דתחכה היתה ופ"י חלין לטעון דלכתוב נחי ועץ
התחכה במקום עץ הדעת שעקר הכתוב ללחדינו סגולת העץ ומיך
כחשך חדם בחכילתו לדעת טוב ורע וכ"ם חלין כותב הכתוב
לגלותו כהדיח לכ"ע כת"ם כסמוך:

נישל לכן חלכים כו' נורך החכל חבואר כי חת טעם
שחר החילנות לח יקבלוהו והתחכה תקבלנו
דחדרכה לחכח חסתברח כי שחר החילנות שהוחר כהם היה
רחוי שיקבלוהו ולח התחכה שקלקל בם ולמה הטעים הענין
כחכל שכחו שנשפחה התקולקלת לח תחוק עוד שכבר היה
החקולקלת עמו ושחר השפחות הנקיות חתרחקות מן התקלקלו
עמו כן היה הענין הלו ויש בכלל דברי החכל למוד מ' והוה
טעם היותו שליט על הכל ת"ש לו רחה נתתי לכם חת כל
עשב כו' חחר כך ירד כחטחו שהחשובדים לו בנדו בו
וחלולוהו כבן התלך שהיה שליט בשפחותיו וכשכר' תחניו נם
הן לח חשבו ע"ד כפל תורה חדר שכינה ורחו כזה לת"ש לעיל כפ"ה
ס"ה שהחדם כשהוח שלם כל הטבע משועבד חליו וכשהוח
חוטח חרן חתקוחתה לו יחכל יש לומר שחין החכל דומה
לנחכל דהתם לח ירחו השפחות לקבלו חן יקלקל עמהן חבל
כחן הכ"ם הרשעו בהנחתן ויש לומר שהם שהשפחות לח היו
מקבלות חותו חינו לפחדן שהקלקול כי יכולות הן לעשות
עמהן חלא לפי שחינו טרדו נם הן שהכרו לו לרשעתו
וכן לח רחו החילנות שיד רשעים תגידם ת"ק שחינו דומה
לחבל כי שם לפי שבטרד היה חבקש מקום להסתופף ויהי
מחזר על פתחי השפחות חבל חדם לח היה רוכה חלא
עליהם לחגורה וי"ל שכשוי חערומיו חדמה להסתופפו' וע"ל
דחדם נחי היה חבקש להסתופף בבל החילנו' ולח קבלוהו
וי"ם חל חבואתי ר"ג שלח יכח חכלם ויה רשעים חל חגידני

תפילו ליקח מעליהם חבל התחנה קבלתו להסתופף כה וליטול
מעלין שכח • **טרדן** הכ"ם והוציאו כו' תימה דמשמע שחזר
שנטרד מג"ע היתה חוזרתו על החילונות ומה שקבלו התחנה
ומקרחי משמע שתפירת עלי התחנה כתוך גן עדן היה כדכתיב
ותפקחנה כו' ויתפרו כו' ויאמרו כו' ועז"ק פי' בעל העקידה
הכתובים ואם זה היה אחר שנטרד מג"ע מ"ט להכתיב כן הדבק'
וע"ק דאי אחר שנטרד היה מ"ק שהתחנה שחבל ממנה קבלתו כי
מי כתן עץ הדעת חון לג"ע וח"ו לפרש מ"ש והיה מחזר כו' קודם
הטרוד דמ"ל למ"ל טרדו כו' והיה מחזר כו' ועוד שמיטו דומה
למחל שהחזר' על פתח הפלטין אחר הטרוד הוא שלפי שנטרד
מהפלטין היה מבקש להסתופף ככתי שפחות וליכא למימר דמ"ק
שכשנטרד מג"ע לא קבלו סוס חילן וכ"ש בג"ע אחר שחטא לבד
התחנה שחפי' בג"ע תחנתו עמהם קבלתו ואין זה למחל אלא
בחזרת פתחי השפחות שבל כמה שקבלתו המקולקל לא דמי להם
הוי אחר הטרוד ואין קודם הטרוד דהכא ודאי כ"ל שהגדון דומה
למחל בקבלת המקולקלת שהוא עקר שמחל ועוד דאם כן מג"ל
שכשנטרד תנן עדן

ומקבלים אחר כך וכל החכמי בהיותו עוד לא נבחד ממנו גם אחד
ואח"כ בטבע לו בפלא נפקחו עיניו ורואה כל מה שהיה מלייר
קודם לכן הוסיף דבר בכח רוחו ב"ה תוספ' לחמות ותוספ' תקצוץ
בן החוקר בפיוייר כל הדברים בחקירתו ואחר כך יתקיים מן
המלות הקצרין כמשפט נביאים
והמכתם סיגיירו הדברים
בחקירה ואח"כ בקבוק יתקיים
וירקו לוחם הרחות מיוחד לנבואה
ובו חום ההפלגה ויוסף שמחם
על המוקש ועץ הדעת טוב ורע
היה הסמנה הפיוטית אחר בם
הסגנות טובות ורעות ואח"כ הר קיק
סלם בלו הסגנות לחוקם התכלית
מלין לו קיקיון נחמד ע"ן החיים
שהוא הסגנה הקיחתיות הגפרדות
למעלה מהחקירה הטבעית
שבחגיגות החוקות הטבעיות ו' ו"א אמ"ם עץ הדעת טוב ורע
לא כענין ידיעה כאחר אלא מהיכי תהוי מהנאל וכן
היה ידיעת טוב ורע כמ"ש ברזילי החדש כין טוב לרע ולא שהחזיר
ותפקחנה עיני שניהם הוי תיובתיה כמ"ש הרמב"ן לחנכם הוא ז"ל
כתב שהתחלה היה החדש פועל הטוב בבטיה ולא היה חבן ברע
ואחר כך ע"י הפרי חולקם בו חבן והבחי בטוב וברע ' ובעל
העקי' בשם הגזכר עיר' שניני הפר' על העיון הפלו' עם התורה
ושפתי הכהן היה שהתפתות העיון הפלוסופי למדם בכל מה
שחולקים בשכל ואחת ושם שהיו רחוק שהפו' ב' וו בכתו אלו
בניהם הינו נכון לפי הפשט ' והיותר נכון כוה מ"ם הרב בח"ג
פ"כ שהשכל הפשיט בית' על החדש והוא שלמותו האחרון הוא
אשר הגיע לאדם קודם תרויתו ובשכל יבדיל החדש בין השוב
והשקר וזה היה נתנה בו על שלמותו ותתיותו שתהם בנשים והתגונה
הוא בחפורסמות לה המושכלות כי לא יאמר השמים כדוריים
נאה ולא החרן שטוחה מגונה לכל יאמר אחת ושקר וכן בלבושו
יאמר על הקושט והכטל אחת ושקר על קנאה והתגונה טוב ורע
ובשכל ידע האדם השחת מן השקר מה יהיה בעניני המושכלים
כלם וכאשר היה על שלמותו לא ה"ל כח להשתתם בחפורסמות
בשום פנים ולא לפקפק עד שתילו הנלוי שבחפורסמות בנגוות
זהוא גלוי העדוה לא היה מגונה חגלו ולא השיג נגזתו ובאמרה
ונטה לל תאותיו הדחיוניות והנאות הוקיו הנפשיו כמו שבאוב
כי טוב העץ למאכל נו' בשכל בשוללן מן השמנה שהיה השכלית
ומפני זה מרה בחטוי אשר בעבור שכלו טוב כה והגיע לו השגת
החפורסמות ובקע בהתגנות ובהתכלות וזו ידע שקור מה שהכך
כו' ואחריו בחלכו רבים מהחחכרים ' פתה לו' שר"מ תשוכתו
מהאוכן הוא ולו"ן חטה היה שוה חביה דעה בחדם וזה ודאי
כדעה החנוטית הטבעית להשתתם בחותחו והדמיון בהכללה
ומה נאה מה שכתוב בגחדת שלין החיטוי יודע לקרוא לכח ותחת
כי שיטיעת החיטוי היא השכלית התוחשות לה השגת המשכלית
ודאי ' ותשוכת רבי יודע על האוכן שב' ולזה יחשו לל העניניס
שהן לכי חכות תחות המגבל על דרך זכות ויין ותירוש ולוט יוכיח
וכן תו"ל ולו"ן כי תגען סדום בפגם כי ידוע שהיו רודפים אחר קומה
כמו שכתוב פוליחם עליכו כו' ותשוב ר"ש מהאוכן הנ' ולו"ן
תתרוג והוא כמה שעמו וקריו שוה כי זהו נדר הכחירה מתם והוא
היות שוה לאדם הטוב והרע שהפילו לו לבחור בזה או בזה ואין לו
נטיה לל הרע יותר מהשוב והוא דומה לחתרוג שהפרי הטוב
ופרח היפה פוין לו גם לו דמיון מגד דמיונו ללב והבחירה
מקומה בלב לחשוב בטוב או ברע ותשוכת רבי יוסי מהאוכן
הל' ולזה דמיונו לחתכה כי תוחכה קוה מבקש והלשון כופל
על הלשון וכחשוב כויהפרנו עלך תחכה שהכית תוחכה לעולם
גם בעניניו דומה לו שהחכה פרי מתוק חלד קרוב לדבש
וכן העיון הפלוסופי מתוק חלד לל הדעת בעיונים היסרים
חבר כו כחו החכיות והחחדות ובעבור זה יחפת' הדעת
עליו לקל מהחרך הכרוכף בעקבו בשבר הדרומים '
וכחו שכתוב עליו שם"ם כי בפת תטו' שפתי זרה שב"ן
כנוי לל החכמה הפלוסופית הזו שבתבו התפרסים '
וחבר הטל לכן מלכים כו' כי כן דרך הנמשך לחכמה
זו שבטבעו לו יקובל חפל הסודות וחחכמות החמתיות
הכוללות בתורה החלדית כי חכמה זו תדית לותו
מחריחין עד שבקעתו לחנות הפתח ימלא הדלת בעוד

ולא יוכל להכנס וכחש"ה כל כחים לא יאוכון לחכם
החכמה הזו חבר הקלקלה שמו היוע תפתח דלתיה חלין כי כל
עוד שהאדם בחשך חלין היא תפתח דלתיה חלין ותדבק בבעו
כחהכתה וכחה בחות לפ"ו חו על תכוחתי ר"ג שהחתכנים להכחתה
זו הם מתנחים נגד עני עליון
וחוכני לבטוב דעתו כחתם תפלה
ומלקט מחנו הידיעה והשגחה
בעניניהם ותהם הרחות בידם
לעשות כל חפנם כי חין חסכון
ודעת עליהם ' ומה גם שיזמינו
עצמה שלחים מה' בעניניו
החיוניים שהם יודעים מה
שהוא יכול לדעת ואין דבר נחוץ
וכן כוה כח"ם החחברים בטענו'
שהאדם ותבו ריב"ל היה מהוכון
שם שהוא נטייה התפורסמות

ולזה לה גלטו לפשוט חדם בדברי הרב על זה בפי הפי' שפי' כו'
התפרסים דברין ע"פ '

ראה מה כתיב ואשה כו' ק"ח לה נקט ואיש חשר יתן
שבכתו בבחמה גזחר שבחוב לפניו בתורה והיותר ק'
שמ"ם שם חדם חטח כו' חקרא קוה קלי שהאדם קוה החוטח
ובח"כ נמי חניח והרגת חת החטה ואת הבהמה תהרוגו שם חדם
חטח בהמה מה חטחת כו' ובשלמח בת"כ חפשר לדחוק ולומר לחח
דק ונקט חדם בחוקם חשה כדחשכחן דחוק לוקרי חדם לקטן
בפי' ט חבל הבח ח"ח לו' דח"כ מלי שבשקל פלו ע"י שבשקלה
פלו' מיבעי ליה ושמח י"ל דחשום דנבי בהמה הרובעת יש קלת
טעם לומר שחברג שהרי היה העושה העבירה ואף על פי שחיבה
בשלת בחירך והיון חלה טבעי בפעולתם ת"ח פעלה הרעה ותהרג
בשור הנשקל אבל בשקיל נרבעת מהאדם אין טעם לזות' שתהרג
דלה עבדה מידי ובחנוסה היה לחבי נקט ואשה חשר תקרב כו'
לחשתני רבות' דחפי' בכה"ג אין שם שקילת הבהמה חלה חשום
בבוד הבריות והבית רחיים חשם חדם חטח שברחש שהם דברים
יתירים דלה ה"ל לאמר בהמה מה חטחה כי לענין החדם לה ק"ל לן
דפשי' שחטח ורחוי לענש עליה דה"ק חם חדם החוטח דהוטו בבהמה
הרובע חו ע"כ בהמה מה חטחה '

ואם על בבוד תולדותיו הם כו' לבחורה יר' דחשניו חשלן
קלי וה"ק דכ"ש סיחום ס' על בבודו שלה לגלות השלן
שיחמרו זהו שכו חטח חדם נגד פני עליון ולישח דח"כ חתם נמי
ניחוש שלה גלה השלן הוח חשום בבודו של חדם שלה יחמר זהו
על שחת ע"י חדם שלה ודחי טעם הספר השלן חשום בבודו של
חדם בדקחם ות"ק ושם על בבוד תולדותיו הם חילתח לחריתי היח
ויש תוכחת מוסר לו סיוהר חדם בבבוד המקום דחכ"ש סיחום ס'
על בבודו ויפרש חכנוטע בבבודו ובח"כ לחדו עז"ה כחה ק' נבי
והרגת חת החשה ומה שלה חמר טט' הספר השלן חפני בבוד
השלן שלה יבלם שיחמרו זהו שלקח העולם על ידו כח"ם בחנחו
והבילהו רק"ם כפ' דהחי טעמח לה חיחוקם בסקילת הבהמה דעדיף
לה שחיה חשחסקל חש"ם סיבליחוה ודחי חבל לחנחו' י"ל טעם
סקילת הבהמה חפני שהרי בקנית בעבירה ובעלת נפש היח מ"ל
לפי שבחה חקלה על ידה כח"ם בח"כ והח"ל בחנחו' חפני בבוד
חדם חו בבוד קרובע חפסר דלח ס"ל קים לחוש על בבוד
קחוטח ;

רבי סימון פתח חשוס דבעי למי' שחדם היה נבור טל
רחשי נקרות הבוכר כלן היה קוסף כח"ם
להבי פתח בהלי קרח דחיירי בתקנו ובגוברתו ;

הוקף שנתן הב"ה בו' לון פירוז זה דרך דרשה אלא קרוב לחמר'
בבתוב דלעיל מיבים בחיב וחולם הר גופל יבול בו' חבני
בו' ותקות לחנוס החבדת תתקבלו בו' ופשי' דתתקבלו חלחנוס הנז'
קלי ותשוס דלפי הפשט על פתחת דחיבעי ק' מלי תתקבלו
לבנח והליבה זו מה שניבה ומלי מבנה שניו ושוד שלחר שלקך מלי
ותעלחהו ושוד דתתקבלו לבנח לשון עתיד וכן' שפירושו שתחיד
תתן לו תוקף והבנחיות קוה על בחינת התוקף וייהלוך הוא לשון
עבר וחין לו הבנה וקבר ענין בלל והתפרש בדחקו בב"ו ולזה
מפרש ר' סימון דחינות הנזכר היינו חדם שלחר תתקבלו
שבתי' הגבירו בשבריהו ונתן לו תוקף לעולם ולפ"ז תתקבלו הוא
על בחינת התוקף לשעבר ומלת לבנח היא על בחינת התוקף
בו וזה שלחר לעולם היה ושנין ההתדה תפסר דהיינו
שיתחיד בן בבל יתיו ולה יבלטו בתנתיו ותפ' ביה בוה שלולי

חטאו לו׳ מת וכחלם לעד לעולם אלא כדעת האומר שמתיפה
הכרחית כדכתיבה לעיל בפ״ט גבי והנה טוב מות ויחלוף
מחלף הלך לו מעצתו אל״ף לעצתו אל נחש ואז שנה פניו שניטל
ממנו זיוו כדלעיל בפי׳ ס״ב וכי הכתוב לפ״ז ואולם הר נופל יכול
כו׳ שאין דבר קיים בעולם כי הר
נופל יכול וכן הרס שהיה גבור
ואחיזן הספלא תוהו :

לנצח לעולם היה מלשון
נצחיות כמו לנצח
נצחים לא מענין נכחון וגבורה
כמו הגבורה והכח היכנו תתקפהו :

עמן חכמה וגבורה גר׳ דר׳ל דעמהו חכמה וגבור׳ קאי אחרס ולא
גר׳ כן מהכתוב׳ אלא אחרס קאי הכי׳ שם לעיל מיני כתו׳
כי יד ה׳ עשתה זאת וגו׳ דשתם לה נזכ׳ אדם בכל ושמח י׳ל דם׳ל
דמ״ם התם לעני׳ מהאי קרא ודוח לה יכנה יסגור על מים ולא יפתח ומשמע
ליה שפירושו שהרס בעבורתו מבניי חיין ולא היה לו תקומה וסגר
בעדו דלתי נ״ב וטרדו ואין פותח לו ומשמע ליה דעמו קאי אחרס
שהוא יותר סמוך אי״ת ד״מ שהוא דעתו משתע שהחכמה והגבורה
זול עצמותו וזה היטו שהוא ית׳ בחכמתו וגבורתו הכל ית׳ לבדו
מפרש דה״ק אחרס הוא׳ כשהיה עתו יתברך ר״ל מושלם לגבורתו היה
לו חכמה וגבורה לכל ליכא למי דלא משתע ליה דקאי אהכ׳ה
משום דת״כ אחי אחזוסה דהוא בחר הכי כתי׳ עמו עז ותושיה דשתם
ע״כ בהכ״ה מיירי אלא אחרס לה משום מוליך יועצים שולל
גו׳ :

עמו חכמה וגבורה אף על גב דהאי קרא כתיב מקמי קרא
דתתקפהו שכתיב לבסוף משום דהכא כתיב גבורה
בהדיא שהוא שנאין שבראה אל הדרוש בכאן :

בששה שהיה מושלם בשהיה בשלום עם ה׳ דשינו קודם
חטאו ע״ד השכן בה עמו ושלם ת״כ בשהיה לבבו
שלם עם בוראו • ד״ אלמי נהרות כו׳ ברוב כחו היה פותח ד׳ ר״כ
במגרפה ת״ כדי שילכו המים שהרס הוצח בנ״ם לעבדה ולשמרה
ופע״ג דאתרין בפרקין לעבדה ו׳ ימים תעבוד כו׳ אין מקרא יוצא
מידי פשוטו מ״ק מכ״ל שהוצרך הוה לפתוח אלמי הנהרות
ושבמגרפה אחת פתחן דליכא למימר משו׳ דאל״כ מאי נפקא מינה
בהזכר׳ ענין הנהרות דטובת אשתיירן דמניד מרגלית אחרית
ולא נברח הזהב אלא לצורך בית המקדש ועניינים רבים בפרקין
ושמא דהכי ק׳ ליה למ״ל ומשם יפרד כו׳ דלא הל״ל אלא ומשם יוצאין
פישון הוא הסובב כו׳ וניחון הוא גו׳ אלא דקאמר מרגלית אחרית
לומר שהרס פותחן כמ״ש מי נתי הת״ל דלא הוה ליה להזכיר
הנהרות בכאן אלא כתר קרא דויצמח הל״ל ויקח ה׳ את האדם ונוח׳
שענין הכוי לומרה ולעובדה ולשומרו מכל עז הנז אכל מאכל הוא
מייך כתר קרא דויצמח דמייתי בעני הנז ואחר הכוי לכתוב ענין
הנהרות אלא דלהכי אדכריהו הכא לו׳ דבייבי לענין אדם הנזכר
בהן ולעבדה ולשמרה אכלהו קאי לשעים ואנהרות •

ועץ דרך דרש קדוב לומר שהתוקף הלז הוא התוקף
הכללי אשר עליו היה אדם בתחלת יצירתו כאמרינו בסוף
הפר׳ הקודמת ומעלה זו היתה מתחדת בו לעולם ועד לולי שחטא
ונגה אל הרכים ואז נשנה פניהו ואבד אלהותו והוא מענה פניו
כת״ם הרב בח״ק ד״ק וקרוב לזה כתב בעל מגלה עמוקות שאחר
שכונת המאמר הזה כי כשהיה אדם בגיהר על ידו היה נגהי בעולי
ובנטותו לתאוות הלך ממנו האדר שהיה מסיתו נגהי • ומשכיח
לדרך זה ת״ם בשב״ק כיון שחטא נתחיל תוקפן עליו הן האדם היה
כח׳ ממנו כי קודם שחטא נתחת היה דומה בשכלו לעליונים שע״ז
נאמר בגלמנו כדמותנו כאנו שאמר הרב בחלק ג״ם : ולזה
הניח עמו חכמה וגבורה לרמוז שגבורה זו היא נופלת אלא
לתגבורת החכמה והדעת וד׳ הנהרות שהיה פותח ירצה בו היותו
כולל בכל החכמות כת״ כי השכל הנתון בו היה כולל את כלן כי
מרכב הנהרות כתב בעל הפרדס בשם הרמ״ע ז״ל שהעדן הוא
השכל העליון ומרכב נהרות הם השכל הפועל עם הנ׳ שכלים
אשר הניחום בחדם הת׳ הכח בלי מפעל וכו׳ היולח של
הפועל והוא הנקרא חלק וכו׳ הוא הנקרא כל הדבק בכל כי
מרכבתן הוא שפעו מהשכל העליון ופ״ז הכוכב בחומרו שהיה
פותח בו׳ שכל מדרגות אלה הנזע אל תכליתן תיל בלי
הדרגת זמן להוציא דבר מכח לפועל אלא בחלו נתלוו
בו ביחד והרד״ק כתב שהעדן רמז אל השכל החכוכי
ומרכב הנהרות הן מרכב בחות המשתעות מזתו ומשכנן

ת״א המגרפים

כחות והן המדמה והמחשב והמשער והזוכר וכן כתב בעל מגלה
עמו׳ והוסיף שקרוין רחשים לפי שמשכנן ברחש ויש מי שפירש
אל׳ שהרוח רמז לד׳ חושים שהוא הכולל ה׳ מה״ד כת״ם
ן׳ סיגיא ואפשר לי גם כן לומר שהעדן רמז לשכל העליון ומרכב
נהרות רמז לד׳ החכמות הכוללות
כעולם למודית טבעית חלדית
וחכמת התורה שכוללת כלן מי
כמי שהשיג יוצא מעדן היא הנהר׳
החוזה בהיולי ונפרד למרכב
רחקי יסודות והכוכב שהחדש
השיג בתחלה כל החכמה הטבעית הכוללת אותם :

פישון שהוא מגדל פשתן ומשמו מהלכים בשופי
הוא הסובב את כל ארץ החוילה עדיין לא היתה חויל׳
ואת אשר הוא הסובב אתמה אלא מגיד מראשית אחרית
אשר

כמו שהוא מגדל פשתן לא מפני שהוא נילוס הזורך לתת
טעם לקריאתו פישון דמשו קו׳ שם היו לו כ׳ שמות
וכו׳ בחדקל ופרת דהיינו טעמא בסמוך משי תיכה למימר אלא
שדרך רז״ל לדרוש טעם לשמות בהתיבה לעיל בפי׳ ד׳ ריש סי׳ ס
ומלכך זה טעמא רבא מיכה בחלון שמות אנשים וקרא משי
קמ״ל לזכור שמותיהן ושוד למ״ל שם הכי הל״ל פישון וכב׳
גיחון אלא דמשמע דקרא לו׳ דרשבי שם זה למה ומה אלא כתבו
טעם בגיחון שמא משום דפשיטא להו שבקרא גיחון על שהנגח
והולך׳ם רש״י כחומם מי כמי שעל פעולתו מלשון כי יגיח ירדן אל
פיהו :

שהוא מגדל פשתן שמשקה השדות שנזרע בהן פשתן וכתב
רש״י שהוא מגריס כמו שכתוב והשו עובדי פשתים •

ערן לה היתה חוילה כו קשה אלא ימצא לו כתר עת כתיב׳
התורה בימי מרע״ה חזילון לו כתר עת כתיבה למעלי
בתם שחורה ע״ג תם לבנה אלפים שנה קודם לעולם לי כתר ימי
מרע״ה אלא ככר הוו חוילה וכוש ומשור בימי משה שהרי כוש בנו
של חם היה וכוש ילד את חוילה ומשור בנו של שם ופשיטא
שהערי שנקראו על שמם בימיהם נבנו ובהכרי הימים כתו׳ שחרע״ה
מלך בארץ כוש מרבעים שנה קודם לקחו את נפורה בת״ם בילקוט
פרשת שמות ברמז קס״ח והרי הוקשה לרז״ל גבי וחברון שבע שנים
נבנתה לפני צוען למוך תפשר שהקדים בנין הבן הקטן נראה
דס״ל דהדרן כוש ואלה התולדות נבנו לדורות כוש וחוילה ומשות
בעליהן ומש כן שפיר קאמר הוא שהוכיר גו׳ כוש שהע״פ שפרוש
הנהרות מימי ברמשית היה משמעינן השתא קרא דוקתיבו
בשמנים הנולדים עכשו וכ״כ הרמ״ם ז״ל גבי ואת פתוס ואת
רעמסס • ואי כתר תם שקדמה תורה לעולם חולין ולהכי קשה
ליה מאי שנה דק״ל בחוילה וכוש ומשור בכל הספור תיק ליה
כתב בתחלת ענין העולם וג״ע וכל הספורים ועדין לא נתבאר אלא
מאי חית לך למימר מגיד מרגלית אחרית ה״כ כן ועוד ד׳ דקרי
ליה מאי קאמרילה פשיטא שם מגיד מרגלית אחרית וכפ״ק
דכתובות מייתי רחש משמלך קדמת מאור דכתיב קרא לעתיד
וכן אלמנה נקרא כן בתורה על שם מנה שעתיד שיתקנו לה
חכמים לעתיד וכוקשה לתוספות דמתי מייתי מאור דאמאור
אף על גב דלא הוה בבריאת עולם כיון דהוה בימי משה ספיר
הוה ליה למכתב ומירנו דלא מייתי רחש אלא לגלות דרך יוסף
דאמר אמאור זו סליק דקיש להו דסליק לה הוה בימי משה • אכל
הכא ובכאי דמוכיר בסמוך וכן לקמן מ״ב גבי שדה העמלקי
מאי מיכה למימר ובכר תמה הרמב״ן ז״ל שם ובכתב ז״ל ולא
ידעתי אם רוצה לומר כי משה רבינו עליו השלום קרא המקום
בשם שנקרא בימיו ואם כן לין בכאן דבר עתיד או שם העתיד
כוזה שיתגבאו הנוים לקרוא המקום כן על כן פירש שאם נאמר
כי לא קרא משה רבינו עליו השלום המקום בשם שנקרא בימיו
אלא בשם שנקרא לו מתחלת בריייתו כי מאז נקרא שדה העמלקי
בפי הכל על שם שעתיד להיות חלק עמלק מה טעם לו שיקין
הנוים מתנבאים עתידות ואחכם הרמ״ם ז״ל לא ירד לסוף
דבריו והיה עלינו ז״ל הסיב כי זה דרך הדרש להם בתקומות
רבים גם בנהרות גן עדן וכוכתם לומר כי משה נתת את הנהרות
נאחר כי הנהר יולך קדמת ארן העתידה להיות לאחור ע״כ •
ולא הביאוני מאחר זה מי אמרו אם יוכבי תכל תאוך קושיתו
למקומות ואם התורה תפול קושיתו • ואמת יש לומר דכיון
דתורה נכתבה קודם לעולם וכת להזכיר ענין הבריאה העתידה
לה ה״ל להגביל ולסמן הנהרות אלא כפי מה שהוא בעת
הבריאה ולמ״ל להזכירם על שם מה שיהיה אחר זמן רב
דהשתא בבריאה קמיירי והכת קאמר עדין לה היתה חוילה
בעת הבריאה ואם כן אמאי כתב הכי ואמני שדרך
התורה להגיד בספוריה מרגלית אחרי׳ ולכן אמי׳ מרגלית

הבריות ליון תחום הנהרות כמה שיהיה לעתיד ותתחלה יחסו
ה"נ העתידים ת"ל מתחלה כך היה שם החרטת הגן כי ה' שם
בעתיד לקרוס בל שם העתיד והמה לא ידעו מה שבמלו וחין קו'
מה שעתידה שיבנלו הנוים כדכתי' והמלן דעב"ל לכי כרות
וכידור וכיוס מאסר דרשו ז"ל
שמותיהם:

זהב ודמי כלו ת"ם הזכר
כמשמעו דתתח לומר
שבחרן היה הזהב מכל מ"ם עוד
והזהב החרן היה טוב אתח
למילתא מחזיתי זולת הפסטו
כדמפרש ואזיל.

טוביה דקוח כביכיכ כו'
אף על גב דפסטיה
דקרקע דזהב זה טוב משום דאיכא
זהב שאינו טוב וכדלקמן בס"כ
פל"ם ז'זהבים הן כו' ואע"פ כירו'
דזהב טוב הוה שאינו נאסר
כשנדפי' אותו מ"ת דריש ליה
להכי ולא היכו טעמא משום דק"ל
דלשון טוב לא יפול אלא בחדש
לו כועיל ויפה לו כאף מיבעי ליה
דהא אסכיכן טוב ורע כדכרים
במקום נאף ומנוכה הטובה היא
אם רעה וכל אלקה טובה תבילו
וכתי' טוביה רע רע יאמר הקונה
אלא היכו טעמא דאתי לאתחא קמ"ל
דזהב הכוה טוב דאי לאתחא אתקו'
דיבתו' אפר שם זהב דאתי
נפקא מיכה שם הוה טוב אי רע
ועוד דלמ"ל להאריך לה הל"ל אפר
אפר שם הזהב הטוב ולא דאתי אגב לוחתא קמ"ל פאפרי אפר
הוא בביאתו כי העופר טוב ונפקא מיכה לאיבעי רחמי ולהכי
פלגיכו ונקאמר וזהב האר הפרן היה טוב לומר דאדרבי קאתר ומשום
דהשתא כמי ק"ל מאי קמ"ל ושוד דאין טוב מלשון הקדם אלא
מלשון אחרוס ל"ת ר"ש טובה גדולה כו' וכוונת הכתוב לרמוז לאחסר
ה' הגב אחרי' ומשום דלא ג"ח נתנה שלהיטיב לעולם בשכיל זהב
בא רוצה לומר לאחלוק ולו' אלא בשכיל אלא ל"כ והיכו טוב דקאתר
אי כמי לפי שאין הטוב ההוא כ"כ שאיכו אלא תיעלת מועט שהאדם
יתעשר בכאות וזה שתועלת היכו אלא לאופר אוכרות אוהולך בדרך
או המוכה מביאת זהב אבל לאחרים אכ"ל שיהיה מתוכו כסף או
זהב לו"ל דטוב דמו לכ"ם.

לא היה העולם רואי להשתתם כוהב כבר פירשכוהו בפר'
הקודמת ס"ב.

הדר הטוב הזה הוה ירושל' והלבכון הוה כ"ה כדכתיב לפיל
בפי' הכ"ל ואיכא למידק אם כן היכי יליף מדכתיב
טוב אלא ל"ל כבר לא אלא ירושלם דאיכי היא דאיכרי טוב
ת"ל דירושלם וכ"ה כי הדדי היכו דאתי טוב ירושלם היכו בשביל
כ"ה ואם כבר אתה זהב לירושלם פשיטא דהיכו לכ"ם שבתוכה לא
ליוסביה:

כבדולה של פטמין מסתפקין בו הפטמין מין מבכי
זכוכית וכיוכא מתפטמי הקטרת וכיוכא
שוחקי בהן הסחנין ו"ת מין כדולח גרוס שמשחקים אותו ונותכים
אותו בתוך הקדרות לו"א דילפיכן מהתם שהוא מהן טוב ומתם
והוא הקרא קריסטל"ל בלעז כדפר' י' התם דתם לא כן אתי
דכותה דאתרי המן אלין וק"ל מכי תיתי לאתיתר דכתה בשל פטמי'
מיירי דאיצטריך למילף מהתם דאדרבה מהכא משמע טפי
שהוא מהן טוב דיניד עליו רעו הקרוב מהן שהשם וכן הכו
בספרי נבי ויהיו בעין הכדולח בעבין שבאתר שם הכדולח
משמע דכתי מילף להתם מהכא ולאיכא לאתיתר מדכתיב הכדולח
משמע היזוע והרגיל לכל דאדרבה ס"א היזועה מורה על
החשיבות כמ"ש בעיר השם קירך אתיאתת שכירך ופעד אהן
השם והוסב וזהו אלי טעם מאתר רבי אתיאן דכדולח יש
חשוב דאתי אפקא מיכה אלא דאתי לאתחא לדעת מעלת
אתן אלא הכי דאתשם דכתיב אף ס"א היזועים דאתשם החשוב
הוכיח הכן הוא ודאי ושפיר כתיב ואתשם אלא כתיב אהן
שבדולח בדכתיב אהן השם ס"א דאיכא אהן טוב ואחכם אם אלא

עדין לא
עמד כוס כו' לע"ב שהוא אוהן אתח ס"ב נבי הוילה אתרה ככל דוכתי
דשייכי בדרכים ז"ל באתרים הדברי' ככל אקום שייכותם:

חדקל שהוא אד בקולו ככר כתבתי לעיל בס"ב טעם דרשת
שמות אלו:

דד בקולו אקולו
נאתע למרחוק כדאתר בשמוע
וירחם שאתר לשון חדות לפי
שלקולו תגלגה אוהים:

פרת אוותי' ס"ב נדול
שבשרות כדכתיב ונהר
הנהר הנדול נהר פרת ואשום
דבעי לאקשויי עליה אתאי לא
כתב הכא נדול כדאתר בשמוע
והלא בכרייתו של עולם כו' להכי
אתייתי להך תילתא הכא ואשכח
גם כן דאתייתי לה הכא אשום
דדרים שמות הבשרות ולפ"ז ס"ם
שבקרא פרת כדאתר בשמוע
שפרה ורבה עד שעוברין אותו
בספינות ונם לפ"ז ס"ם אתי
פרת דאשם לא כן הוה לאת"ל הלא
דאתר הוא לפי שהוא הנדול הוא
יור' על הירוע וחשבוב כא"ם
לקאן בכל"ז נבי ס' הוא לעטום
כו' וכתב עליו הרא"ם כי תלת
הוא אינה נאתר' רק על הדבר
האפורס'יותר ידוע כדי להודיע
כו הנעלם כמו הוא אחשורוש
המלך אפרו ועד כוש לא
אחשורוש האח'כי אינהו אחשורו'
אחר ואם שבבתב הוא בכל אתר
נהרות אפני שאתרן החולה ואתרן כוש ואתרן כלן אפורסמות
ועל ידם נודעו אי אם הבהרות אהלו אבל נהר פרת שבבתב כו
הוא היכו אפני שיותר ידוע רק לאחיבותו לומר שהוא אחשוב אבלן
עכ"ל. ואם שבורך לכתוב לא"ם הוא כשאתר הבהרות היכו נורך
לע"ד דאשני התם שאין אלת הוא כתוב על אם הבהר אלא
הורחת אקומו ולזה אוכרת לומר הוא האשוב אחרן פלוכית כלו ולא
נהר אחר אף על פי שאיכו אשום אחיבות אבל כאן לא אדע
הוא רק על אם הבהר לפי שהוא סני לילתא ואם הבהר הל' פרת כמו
שאתר כאחרים. גם בבהרות ס"ט אתר הוא פרת דאתקרא
ופרס' הוא פרת הכ"ל ובהר יוצא אעדן אשלשה נפרדים
אתכו. ול"ד שובל נדול ל"ק קרא דהבהר הנדול נהר פרת
דאוקי ליה בבקרא נדול על שבועו אדן ים. כדבשתוך ולבכי יאתר
נאי עליה הוא כדפר' בלשון הבוזר ולעיבן קריאת שמו
פרת יש לומר לפי שאתפרה והולך עד שבלה בתנרפא
כדבשתוך

אובל אוותיבטין כו' דשבירא ליה דאם"ם על שובל אולי
שובל אם הבהר ואולי שם האקום דלא כי"ת שאובל
רובה לומר בהר כאן ואפל יובל יפלה פרעיו ואולי שם הבהר ס"ק
אכ"ל דאובל נדול שבבהרות ואתא דטעאי אדלא קאתר בהר
שובל כדרך הבתוב לבתוב בהר אבל הבם ואתכת' הבם כלי
זבירת בהר אשאע שהוא נודע ואשוב ושוב אדבר אתכתב בתר הכי
עומד לבני האובל ולפני הבהר אביבי ליה אלא אפול ס"ת הירושה
על הבם אלא דאשום דהוא אחיבות כתב הכי.

והכתיב ואתי שייתי כו' וק' בין לרב בין לר' ואשכי לרב
דקרי אחדקל נדול לבני אובל ולעולם פרת נדול
אכלם אבל לר' יקאי בקאתי. ואע"ג שאתדרש לה השיב אידי לר'
אשם לאחוק דדעתי' דאתה"ב דאובל נדול ות"ת קרי לאחדקל נדול לבני
אתר בהרות וכאובל לה הוברך לו' נדול בשפוט הוא וליכא למיאתר
דלר' אובל היכו אחדקל ואתאי טעאת קאתר שאובל נדול ולרב לבד
אקשיכן אדבתיב ואני הייתי כו' ואשכי דלרב אובל לאחד ואחדקל
לאחד דאם כן לא"ל לר' לו' אובל אוותיבטין ליאת אחדקל בהדיא
כדכתיב בתר' דיכן ותו אם הקום היה לרב לאתי דם"ת דאובל היכו
אחדקל הבקר אחבר אשאוכה דבל"ל אלא אובל לאחד ואחדקל לאחד
ולפי שראה כו' ועוד דאי תרוייהו ס' כן לר' ת"ש טיבה דביאול אתו
לקראו בשם אובל וכשם אחדקל וכשם יבנהו בנדול ובשם
לא. **והלא** הוא בכרייתו ס"ע כו' הבאת פריך

לרב

לרב דמי פרת גדול היה מיקרי אלא כמן כמו שקורין בפרס' דכריס וכיוצא דהכא עקר עניני הם ותסיק דלית לדרב דלעיל פרת מיכו גדול ומה שנק' שם גדול לפי שהקיף הת מ' שנק' גדולים כדכתיב גוי גדול לכן נקר' גדול ולהכי לא נק' גדול אלא הת"ם דמיירי בירושת הארץ ליסראל שכל בניו מיוחסים ע"ש מכתי ליכא יסראל ולא שייך הכא למיתר תניד מרחקים כדמתר לעיל דהתם לזכות שם המקום כמו שיהיה שמו העקבי לעשיד אבל כאן אין שם זה עשוי לזולתי שיקר' לו כשיהי' העניין כפועל * אבל למ"ד דפרת גדול ממש לא בריכא לטעמא דק"ם פרת מ' ותתכני שהשם בכבודו ס"ט כדכור התחיל הוא פרת ס"ק להם על מ"ם שם כל הנהרות למטה מפרת מדמתר בשבועות הנהר הגדול נהר פרת עכד מלך מלך דמשמע דוקא משום מ' קורסו גדול דמתי קום דהאי טעמא היכו למ"ד אוכל גדול וכוונית דכתיב כרך דפרת גדול

ודבון לשחין פיד שערוך לשון שום וש"כ פי' תקרב לשום ויחס לך :

אעברה נהרא כי שם מקו מ' ולתי אכל משם ומילך משע' שכן מ' מיכו מ' אלא עד מקום שנכנר הולך כדמתר שמואל :

הוא פרת כו' משום דלא שכחכן נהר כבר אלא ביחוקאל ולא נא הכתוב להזכיר שם שחיכו טוען ועוד דדרכם ז"ל למדרש שמו הנהרות מכל' הכ"ל שם ב' לי"ה דפרת ונכר מ' ויהיב טעמא למילת' דפרת מורה לנ' דכריס אשר בו על גדלו ועל תלכיתו ועל שמיתיו פרין ורבין וכן כבר מורה על כ' הדכריס דמיתיו כלין וספרותיו גסים וכיון דלית כתלת כבר תרי מנוחלתא הרמוז בפרת משמע דקאי הוא :

הוא פרת הוא נהר כפר חע"ב דפרת תקיף לחרן יש כלפיל וכבר בח"ל הוא כדכתיב ואני כתוך הגולה על נהר כבר שפר ממנו החת' פוגה לח"ל קאמ' ור' יוכנן אחר נהר כבר הוא מ' ופרת הוא אחר :

שפרה ורפה כו' שמיתיו מרוכי' ומתרחב הכה' עלד עד שנדיך להעכירו כספיגו' ומ"ם שמפרה וחולך נתי פי' שמגד רחבו מתמעט וחולך עד שכלה במקום לד כמגריב' והיכו חע"פ שנתרחב הרבה הנה והכה עד שנעבר כספיגו' מ"מ אין התפשטותו לרחבו כשום כי מגד רחבו מתמעט עוד מעט הנה והכה עד שכלה כמגריפה אבל אין לפ' שמפרה וחולך לגד מרכו דהא ודאי שאין לוסוף לגד מרכו שכל הנחלים הולכים אל הים * ופירו' שמפרה שמחסר כמו ופרח נץ מס דאת לבים דלקמן בסוף פ"כ : עד שכלה כמגריפה שהוא קטן בשעור מגרפה וכילקוט גרים על שהוא כלה ופוקעי אותו כמגריפה וכי' שפוקעין אותו להשקיכו עוד :

שמיכיו' פרין ורבין גר' שפי' שמיתיו דבין מעטמו ושולין על גדותיו כדגרסינן בכבורות פ"ט ולמה נק' שמו פרת שמיתיו פרין ורבין מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל נהרא מכיפיה מפריך ופרס' פרין ורבין שגדל ורבה בלא פוס מטר ואף על גב דשמואל משמע דאיירי בכל נהרות וטעמא דפרת משמע בפרת דוקא כבר תירגו לה התום' ע"ם * אבל בפירוש החומש כתב רש' פרת שמיתיו פרין ורבין שחדש ולפ"ז הכונה שהמים כשגולפם לשפרות ולהרכות לשותה מהן ולפ"ז אפשר גם כן לפ' שפרי' ורבין על הזרע הנזרע בהרבה כדאמר בשמות חדש נוטע כי נשיטה כו' וירבץ

סטעמו של רש' הוא דכיון דאמר שפרים ורבים עד שעוברי כו' ככלל זה הוי רבוי המים גם לפ"ז ת"ם ככבר שפירותיו גסי' דהוי דומה כדומה : שמיכין כלין כשאתד הולך עם אז ככר כלו המים :

שפרותין גסים נרעיני התהומת הנומחת כו :

ואינן יורדי ככבים ולפי שחזיכותו ניכר ע"י הכבר שתין הפי' יורדו כו נק' ככבר אוכמרי' לפרת מיירי דמיירי לעיל בחזיכו' פרת

קהלת רבתי פפי' פם יאך

מייתי להת נתי הכת ולת"ם כפי' פרי' ורבין ת"ם טפי דכתיב לעי' ויתכן דמשום דכתי בנ' הנהרו' הוא הסובב לן הוא ההולך וכפרת ל"ק הסובב לשום מקום לן"ת שלפי שתין קול הלוכו נשמע לת נכתב כו ולפי שקולו של חדקל גדול מכלם לת זכר אלא חדקל ומיירי דקאמר ענין הנהרו' קאמר נתי ענין מילכות :

אר לפרת כו' כלו שאסר יהשל וירדוס זה בספת זה יוסב כן כי זה מתם שהטבי ס' בחכמתו שתי שתין לו מעשי' התורי' עליו יתן ענין כמה שים' קולו ויש כזה תוכחת מגולה לרבים מעתי התרן רבו כתו רבו שהתחכתים לעצתם וחכמת תה להם דלבשי תדת ותשטשים בטליתן של ת"ח וקולן כנתת ילך בשוק' וברחובות לתקוע ענתן לדבר הלב' וכתקבלו' רבנות עם טוב תמור להם שלא הגה ויהי מוסכם כתקום אלא תכרו ולא יפקדו בפי הדין ושתת וכל זה להרחות עלתם בפני עתי התרן שכתותם כי הם תלאי' חכמת ודעת ויש רחוקה מכליותיהם לת כן התסכילי' יזהירו יתירו בתור הדעת ותכוכה אשר נגע תלדים בלבם אשר יטתינו עלתם לתורי נדרי התוסר וכקרב ביתם יהגו בתורת ה' כי תורתם תכרות עליהם כתוך תעשיהם תוכיחים עליהם כי תורת תלדים בלבם

אסתר רבתי בפתי בכל פם

והברת עניהם עתה כם :

על ידי שהם ככדי' כו' לפיכ' תין הרוח התנשב בהם תנענעם הרבה תכל תילני סדק ע"י שהן קלי הרוח תנענעם תניד וקולן נשמע הם"ד כנוע עני יער תפני רוח דתשמע שהתנועם הוא תפני הרוח ותתר עני יער ולא עשים שתם לן לדוקא תילני סדק תפני שגריכים להרחות כדתתר ר' ומ"ם זה שם תכל תחן הוא לפי שיהתם ומורך לבבם היה לפי שהם קלים שהיה תלבושם חלושה וכחדו תרגין וכן רתליהו העומדי' עליהם * וכרד"ק כתב שכלם נעים תפני הרוח וה"ת תניע תכירו שנועע כו תפני התנועה והנה התנוע' רבה תתנועע עד יחידי תפני רוח כן היו כל ה' תהם פוחדים והם' תפחיד לת תכירו :

על ידי שהם כבדים ותע"ב דתפי' בזמן שתין להם פירות תין קולן נשמע תפשר שהחילן ככד בטבעו לפי שעושה פירות ותפילו בזמן העפרם :

עתיד הכ"ה כו' תכואר שכ"ז תענין התסתכלות תע"פ שהתקר' לפסטי' לתת דורש עניכי' לו לתת נורך לכתיב הכתובי' דתל"כ כל זה הספור נרת' שתין כו תועלת וע"ד שכתבו בספ"ז הזוהר

מזמקום שהדין יוצא תעדן דרים כתו שהדין דלותיו' תח"כ מתחלפ' ותפי שתתקום שעתיד לעשו' דין בעכ"ום דקיכו עתק יהוספט כדכתיב וקבלתי תת כל הגוים והורדתים תל עתק יהוספט ונפטתי עתם שם ותין התפשט הזה תלת על תה שהרעו ליט כדתיתת כתכי' נבי וה' הולך לפניהם יוצא תפש יצא להם כוס התרעלה וסבת היציאה תפש היצן

פתקף יתסר להפרע מהם כי מתקוס המשפט יגיע להם מיד
הפורענו'כלי מחור ושכוב : **רך** נהרים סין כתיב כאן דמן
הרחוי שיתחר ורחם אחד יוצא מעדן ומשם יפרד לד נהרים שיהיו
מעדן מיקרי רחם שהוא כולל מרכיבתם אחד כל אחד רחוי שיקרא
כהר לה רחם שרחם הוא סוגר כולל אחדים אחתיו אלא שרחו
למלכיות שהם הרחוים כאן ואחר כנגד ד' רחצים כי לפי האחת
ד' הרחצים הם הד' נהרות לאחין תק יוצא מידי פשוטו אלא מדקדק
לה הכי אחרינן שרחו למרבע רחצי המלכיות שהם כנגד ד' רחצים
ולפי שהשם מ"ב רחצים לפי שאין ספק שכל מ' והשם מתחלק לכתפיו
נחלים יחורים קטנים : **ארך** מרכב מלכיות וה"פ דקרא
ונהר השיבו כוש תרעלה וקרויה נהר שיבוא כרכוי יוצא מתקוס
הדין להסקות את הגן השיבו כלכל העולם ומשם יפרד לד' המלכיות
ואפשר דנהר זה הוא נהר דיגר כהיות דתניא בפ' אין דורשין
דיגר נגד ופיקן תסיכן נפיק מ"ר ירמיה כר מכה אות' רב מוציאן
על חיות ולסיכן מקיף מ"ר זוטרתי כ"ם מ"ר על רחם רשעים יחול
בניהם : **על** שם ופשו פרשיו דכתיב כתיב כדכתיב התם
הגבי מקיש את הסוסים כו' עד ופשו פרשיו ופירושו לרוב התם'
מלמדנו שיהיו פרשיו ורוכ"ם עם פרים מלמדן התפשטות ות' וירדו
פרשיו : **שעלה** והקף כו' לפי שמ"י גבוהה מכל המרכות וכל
ההליכה שיה מתקוס אחד היה עליה כדתיתת כשלחי כתובות ס"ק
מעלה : **שעלה** והקף שכבה עליה תנור מסביב כדכתיב
בסוף ירמיה ויבנו עליה דיק סביב :

דכתיב היה הוחילי למלכים כלומר שבישראל כתיב בן שמ"ם
שם היה תשוחתי נפשי הוחילי למלכים כנגד ישראל
הכתוב מדבר אלא יפיה זו הגלות כמ"ש שם מתי תנוח ותראה נוחת'
שע"ז שי' בשפיקתה דכתי והשפר' נ"ב ולפי שישראל בני התולת
כנס מרגם בלשון יוונית דהיינו חוילה ונס התוחלת על עניו התרן
היה מתקוים לפושב ולחזור אליה כדכתיב התם מתי תנוח ותראה
פני אלהים :

שאן תורה כמ"ד דמ"י מחכים בחלוקת כפר' מי שתת
וכפרק חכים אמר אפי' מ"ח שבכתב תלוויני' אפי
שלוכן בני תורה ואע"ג דהשתא דכני בכל תריפי טפי מ"ת
מי שלו לא"י הוו עדיפי טפי וכדאמר' בפ' המדיר חד תיניהו עדיף
כתרי תינן וחד תינן כד שליך לשתם עדיף כתרי תיניהו :

ולא חכמה תורה היה יתורת מרע"ה מתם ושתם חכמה היה
תריעות ואפי' לידיעת דברי תנוכיים וכמ"ש בפ"ק דמגילה
כל האומר דבר חכמה אפי' בס"ם נקרא חכם ואע"ג דהכתחדים
מוסב לה מיירי אלא כתכמת התורה מידי דקאמר שלוכן כתורת מ'
קאמר כתי שלוכן כתכמתם ס"ג תורה היינו תוקומי גרסת וחכמת
היינו סברת ופלפול :

מקרא תשנה כו' דכדולח ואלכן השפה תיני מרגליות הם ויש
כהן תיניס ותיניס סוגים וכן ים כתורה תקרא
תשנה כו' ויתכן שאחר תקרא על הכדולח שהוא לכן לשון ספיריי תקבל
כל הגוונים וכן התקרא תקבל כחה פירושים והמשנה והגחרא כו'
הן כתחדי התקרא שנותנין כו הכורח שתחזית אלא יקבל התחרת

ושם הנהר הכ' זו מדי תע"ג הנהר לשיל כנוי לכוש שתרפלם
והתלכיות מכוונות כרחצים יכנה ג"כ התלכות בנהר ע"ד
והנהרות לה יפטפים : **שהיה** אתן שם שאתי גרסינן כדאיתא
בפתיחתא דשתר רבתי ופ"ק תענין תשופכו שקר שהיה תכה תכה את
עם יפר אל כלשונו כנחש ולפי שהיה כיתי תדי קרי למדי גיחון על
שמו אל נחש שנאחר כו על נחוכך תלך ושור שהכתוב לענין נהרות
התלכיות רמז ולהכי רמז להתן. תפני שהוא היה הנודד לישראל
בחדי כדכתי' לעיל בפ"ב : **ערב שם** על נחוכך ורמיה בגיחון וק'
דלא דריש הכא הוא הסובב את כל ארצכוש ופילקו' כתו"ע שם התולך
מזרחו ועד כוש : **שזריזה** חדים וקלים פירשוהו לעיל בפ"ב
בג. דברים קדמו כו' והיינו דכתיב הוא ההולך קדמת אשור וקרי
לתלכו' רומי אשור שהכל תתלכיו' נקראו כשם אשור כדקתת'
בפ"ר בחת ואע"ג דשם אשור כולל לכלן והכא בעי רמיז לתלכות
רומי כיתות כיון דדתיות בעלמת היא ליכא קפידא ומ"ל כתלו כתיב
הקדום לתלכות אחר ומתילא שמעינן לה"מ קאמר דליו קודם בנ'
הגזל מ"ג ל"ל דאשור רמז טפי להם שהן מתעשרות יותר מאחרים
ממתונן של ישראל כמ"ש בתלאה התורפה כו' ולכך למיתר דקדימת
זו היה מקדם תלכותה לתלכותה דתתי קת"ל ועוד למה לה אמר כן
בשאר מקדם ככל למדי ומדי ליון :

בנמרים וכפנקסאות וכלשון בפ"ק דע"ז גרסינן כזו אתת
אחד שאין להם לא כת' ולא לשון וכפר' הערך נט

כתי גרסינן כתב לשם תלכות שהיה הוגנת אחי תלכות שהיה
הוגנת רומי שלא היה להם לא כתב ולא לשון וכעל הערוך הוקשה
לו כערוך לשון שהרי אחר זו תלכות רומי שהיתה כל העולם
כולו וחוינן דאית לה כ' כתיבות ותירן הכי משפר דתלכות
רומי נשתלקה לשני תלכיות אחד גדולה ושהיה יוצא כל העולם
כולו ויש לה כתב והיא הוגנת ות' קטנה נקראי תלוניי' ואינה
הוגנת ואין לה כתב • ולפ"ז קשה לי דקרא דכתיב כזו אתה אחד
לכלל תדוש כח בכוות ולפ"ז לא תבזה אלא לתלכות ת' קטנה וכרמ"י
ז"ל כפ"ק דע"ז כתב ולשון של רומי' מתוחה אחרת כח להם לתרני'
תקנו להם כל ספרי דתוציאם יוחנן פתולוס פיטרוס ושם יהודים
היו • לשון הוא גרמטיקה הוא הלטין שתדברים בו תכתיבם שנו
ושתקנו הל' ושפוו להם הכל להחזיב' חכמי בשני שנתם וגם הר"ן
פיר' בפר' סורק בפירוש רש"י שאין להם כתב ולא לשון אלא
תוחה אחרת • תכל שתום כתבו לה בהיכה שלשון תוחה שלישה
יתלקט משאר תוחות ופר"י שאין להם לשון תלכות להשתתם כי
המלכי' כשאר התלכיות התשובות כשון תכתה יוצית והיכו דאתר
בתגילה והכרתי לבבל סם ושאר זה לשון ולשון תרמי טוחם
תספרים בכבל תלה ודתי לשון תלכות קאתר ע"כ • ותשואר
דתימרת דידן בפרש' שכתב ולשון רומי' תוחה אחרת ח"ם שקדמה
תלכות יון הו כלו' שתלכות יון קדמה גב' דברים אלו ותהם
לקחום וגימוסים שם החוקים והתנהגים אשר בם יתנהגו •
ופנקסיא היה כתיבת הספרים והאותיות וכיהם כללו כתב הם
וטענת התום תמוחרת הדתיה • וכשרוך גרסינן כשר' פנקס
בטוחים ופנקסים ולכשון ולפ"ז פנקסים היכלות ור"ל שתהם
למדו שבניהם תכל טוחים לה ידעתי תהו :

כל התלכיות נקדמים ע"ם תשור כר' דנפקא ליה מדכתיב
ויפציה לבשור תשור כתרני כו' וסתיק ליה זאת השנה
היושבת על כל התרן וגומר לו"א שתתר תשור על כלל התלכיות
ללא תפתע שתם שתדבר בתשור בפרט תכל התם"ים שפירשו על
סנחריב תלך תשור תתם ויש שפירשו על נבוכד נצר שתלך בתשור
וח"ם זאת השנה סגם כן יעשה לשתר השתים גם בשורת תניהו
שנקרא תלך פרס תלך תשור וח"ל ע"ם נגוח יר' דנפקא ליה מדכתוב
בנחום תשא נגוח ס' חזון נחום שתלקושי ושנין נבוחתו נר' שהיה
על כל התומו' והיושבת תכלן כתם"ם שם נוקם ה' לנריו כו' וסוף
הדברים הגם על הסרים רגלי תכסר כו' כי שב ה' את גאון יעקב
גו' שכר' שעל היושבת תהגלות כלם תדבר תכל התם"י כי נגוח
על תלך תשור שכבוה היתה לתלך תשור כתי"ם תן התרן היתה יכלו
תשור ויבן את נבוח ותלך תשור הגלה את ישראל ויהרס להם תכל
התומות וות"ר ע"ם תנריס יר' דנפקא ליה מדכתיב והיה כיום ההוא
יתקע בשופר גדול ובאו התובדים בתרן תשור והנדחים בתרן
תנריס וק"ם דנקט תשור ותנריס תשאר תרבותם שהם סוריים שם
תלה שהם רתו לכל התלכיות והתם' נתקבצו כזה ח"ל שהובדים
בא"י הם י' השבטים שהגלה תלך תשור תעבר הנהר ותאר בתרן
תנריס כי שם יבאו ויתקבצו עם תחיתם כני הגלות התל הזה ו"ל
שכל ישראל הם תם בגלות תדוש ותם בגלות ישמעאל והבניה ספר
רשעוה תרבן תדוש ועליו תאר בתחים ישרש יעקב גו' ותאר כך
ספר תשער יבאו תארן תשור ותנריס :

שהפירה לשון הפרה כלו' שהחיתה לו כתי כ' חסרון
כתו שתפרה והולך לשיל והכירה ודחקה
את בניו כלו' בני ה' שתף על פי שלא נו' כאן ה' המובן דקאי לה'
העומד על הדין בכ"ל • פ"ק שהפירה חקי ה' ותורתו והכירה לבניו
פ"ק שהפירה ברית תחים שהשלימו יעקב ועשו שם כח"ם בשתם
ובלבה ותלבה לנגדך והדברתיכן כפר' קתת דע"ז שתרון ושית שכן
קתו בישמעאליו בתרי ישראל ולא תשתעבדו בהו תכאן ותילך
תשתעבדו בהו שתקרא תתי דרום ולכסוף תתי דרום שתקרא דרום
ויתתר בשתם ובלבה גו' ולבסוף דרום יעבר נא תדוכי לפני עבדו
ופרש"י ותלבה לנגדך יעקב ועשו סוין בגדולה לפני עבדו דרך תשר
להלך לפניהם • ותפ"ה אין להם תכאן תלה לשעבדם ולשוחם
להם עוכד תכל להשיבה זה ודתי הפרת ברית ח"ם תשיבה לבניו
ר"ל כני התחי ובפ"ק גרסינן שפרת ודבת והברה לשניהו של ישראל
ד"ת שפרת ורבת והברה לבבו ד"ת שפרת ורבת והברה לביהו ותפ
על גב דלא רתיז גרות בפרת תלה פרים ורביה קתתר שכוונת רתו
הפריה ורביה כי למה שע' כן היה גרות ודוחק ליישראל תו"ל ולכ"ם
שבכר כתם הסיגים נבוללו והחריבה בית ה' ת"ק תתי כין הברה
לעולתו של ישראל להברה לבבו ויש לומר דלפי' קתת תכלתתה
כתשך הברות והדוחק ליישראל בהגלה העולם שת"ק
לשניהם יחד בהגלתה כי כשוה קם זה בוחל כדאתר' בפ"ק

ע"ב השמטים

דמגילה ולפירו' כ' הברות הוא מה שהם תיבות ומנעריס ליערל בכוונה • **פרה** ורבת מברכתו על זקן ספרת ורבת והתתיר מלכותם יותר משאר אומות ומגב מורמים מסמיעין שסכת קיומם כ"כ הוא מברכת יעקב מע"ם שבירך את עשו מכל כפרת לה רמיזת רק פריתה ורביתה • **הג'** פרת שמכיו ע"ד להפר לה וה"ג בילקוט מיכו מיכה לתי רק כאומר שמכי ע"ד כו' ע"ד מלמן זה שכתב רמיזה שם גופים הוא שפתיך להפר לה ולה הפ"ל פרת ע"ם שתופר לכפוף ו"ל דממלת הוא נפקא לכל שם הוא שידביק פרה לבהו ומלת הוא רמז לה"ה כדאמר לקמן בפל"ו ה' הוא לטובה כו' ולית לן בדעיף מכלן הוא ה'אלהיכו בכל האדץ מספטיו •

רמזים יד פושט יד

ממות ב שם פפרנר כה

ויקח ה' אלהים וגו' כבר כתבתי לעיל בפט"ו ס"ה מה"ק להו דדרשי הכי ואין להק' למ"ל לקרא למכתבה להך מילתא תרי זמני דשקר קרמי לפסט' דקרא אתו לעניין הכנסתו לג"ע ותרויהו צריכי כדכתיבי, אתם וכיון דמטעריך למכתבי תרי זמני נסיב לתרוייהו כליסנא דעלוי מן פתוי • אחנם הרמ"ה ז"ל כתב על מ"ש רש"י כויקח לקחו כדברי שאתר כן מפני שהלקיחה היתה כוללת דק על הפתקת הדבר מרשות אחר לרשותו או ממקום למקום ופה היתו לה זה ולא זה שלא נזכר בשום מקום בריאתו על שנת שלקחו משם כו' ולפ"ז מה יאתר כמה שדרשו כן לעיל כויסם דליכא לקיחה ואין קו' ממה שלא נ' מקום בריאתו שהרי אתר לעיל בפי"ד ממקום בפרתו נכרת וש"כ הרי נרתו מקומו כתו' עפר מן האדמה • **עירה** אותו כבר פי' לעיל בסימן הנזכר טעם מ"ש פתה אותו נ"כ חולם הרב ז"ל כתב בח"ב פ"ל ז"ל ותמה שברוך שתדשהו אתר ויקח ה' אלהי מ"ה עילה אותו ויניחהו בג"ע הניח לו שלא אתר זה שלשון להעלותו ממקום ולהניחו במקום של העלות שדרנת מניחותו כאלו הנתונות ההווה והפסדות ויפסו על ענין מ' ופי' מפר' שדברו הר"ל שהאדם בעומדו בג"ע והוה זה המניחות ומשכיל כל פרטי הנמלאות מ' מ' מ' הוה במדרגה גדולה ובכבוד ואז הוה בגן עדנו והוו ויניחהו בג"ע לא שהיה במקו' אחו כו עכשו

הכ"א ולקחוס עמים רבים דהתם ודאי לא הוה לקיחה ממש שאין אדם אוסף אנשים בידים וכ"ש דהתם אינם סולטים כהם דאדרבה הם מניחים אותו למעלתם ואיך יאתר לשון לקיחה אלא שרמז למעלתה ומ"ג דודאי לשון לקיחה כשמעטו אתר לה על המעלה והוה לשון מקח וקנין ממעלין אותם כדמים כדלקמן פ"מ סימן ז' :

הכ"א קחו עמכם דברים וקט קיחה בדברים ע"ם שע"י לוקחים ומוסכים לב האדם ולפ"ז ויקח ה' אלהים את האדם יר' שמסכו בדברים וכן פי' הרמ"ז ז"ל שתהיה פירוש זאת הלקיחה מלשון פיוס ומשיכת הלב כאלו אתר לקח את לבו והכניסו תחת רשותו לגר' מכאן לה מירים דהכא קיחה קלי לדברים והכא קלי לאדם ואם אלא לאתר ר"ב מולקחוס עמים דאתם שפיר שיהיה לקיחה תקונית כשמעטו כת"ם והכניסום ל מקומם ואתר לשון קיחה על האדמים לפי שבע"כ יכניסום מכבוד האדן ע"ד כח אתה וכל העם אשר ברגליך כלוקח דבר ח' ואתיקון במקום למקום •

הגיח לו כו' דויניחהו לשון מנוחה ולשון הנחה תסכוקין כמו והיה בהניח ה' לך מכל אויביך ומדבקו ויניחהו שתם תרוייהו מיתתעכן מיניה וכבר זכרנו דכרי הרב על הניח לו שלדעתו הוא על העלות מדרגת מניחותו • **ויערבן** מכל מילני ג"ע דאין לשון לעדון כויניחהו מדקאתר שהניח לו ודאי שעדנו כי זו היא המנוחה מי כתי מלשון הנחה שהניח לו והרשהו ליכנות מכל כת"ם מכל עץ הגן אכול ומכל מילני דקאתר כלו' דוכן וזלת עץ הדעת ורוכן ככלן ועוד דאפי' בעץ הדעת לא נתכוון העדון בכל ואתרתה וריח •

לדגיהו ולהגן כו' כלו' דויניחהו לאתו לשון עבר שהניחו והניח מתם בקאתר ר"י אלא שהכניסו לתדעתא שיניחהו וינח ונקט לשון עבר על הכוונה וטעמים דר' ברכיה משום דלפי החתת לא ה"ל מנוחה כי אין חטח וגזרם ואפי' למ"ד לעיל בפי"ט כן כבודו אתו לא מיקרי מנוחה ועדון כוונן תועבה ע"כ משום דהכ"ם לא כח אלא כבניני לא ס"ל שנתן מנוחה לאדם בשני אלא דה"ק שהכניסו כו' להניחו בד ואפשר שמאתר דרבי ברכיה הוא גם כן

ויניחהו מנוחת שבת כו' וה"ק כדי להניחו ולהגן עליו ולעבדו נתן לו מנוחת שבת דויניחהו כמו על אלוחת שבת אלא שבת שהוא מנוחה ע"כ הכונה שכל זה היינו אלא ע' מנוחת שבת שהיה המנוחה וכוונתו יגן ה' עליו וכו העדון כעגן שבת ולא שמיך כשהניחו כג"ע הניחו והגין כו' ואף על פי שאין לשון מנוחה מחייב מנוחת שבת דרים ליה כג"ם כיון דויניחהו לא מתפ' הנחה כפשטיה • **ויערך** רמז כוה לב' שהכבו' הטוב והמועיל והערב הטוב היא מנוחת שבת ונפש יתירה והמועיל היא ההנגה והשמירה אשר יעשה אותם האדם כתמון ועשים רבים והערב שוה העדון •

ס"ת כבוד כלישנות

נתן לו מנוחת שבת אין לתק' מת"ם כפ"ד מיתו' גוי שבת חייב מיתה דהיינו אחר שבאת, לכבי נח ויוס ולילה לא ישבותו גם מ"ם בת"ב כ"ם שגוי שהוא דומה לבהמה אין המלך למטרונה אין זה אלא אחר שיהרוג נפשו עליו ת"ק ת"ם מנוחת שבת משאר מנוחות שבתנה לאדם הת' דבשלמא הנך דחשיב ואזיל בסתוך הייבו משני שהן מנוחת בני נח אבל השבת דחייבה מנוחת בני נח ואדרבה בן נח שבת חייב מיתה למה נעטווה אדם עליה י"ל לפי שבברית כע"ם כדי שיכנס למנוח מיד ועוד כדי שיהיה מי שיאמור שבת דאתנה בתחתוני כמו שם שומרו בעליוני כדאמרי בפנו' טו' מז' כ"ב ולת"ם בסתוך אלו הקרבנות נתנה לו מנוח זו לפי שהיה גדולה שבמנוחות המעשיות שפ"י העולם מתקיים כדאתנן בפ"ח דתענית על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל ג"ח וכתעניות וכתגילה אלמלא תעמדות לא נתקיימו שתים ואתד ועוד י"ל לפי שהקר בן הוא הורמת שבעבור האדם לבד"ת ושמכיר בטובתו כשבל המכיות דורון לרבו ממה שתכנו לבן נתנ' מנוח זו לאדם שיכיר קונו תמיד גם לפי טעמו של הרב ז"ל שהוא להרחיק מע"ז י"ל שנתנה לאדם כי זה יסור שכל שהכופר בע"ז כמותה בכל התורה כלה ועוד שהוא נגטווה על ע"ז ולפי דברי הרמ"ן שתכותב בסתוך פ"ק כתי ופי' ר"ל שלפי שבפה ה' שאדם יחטא מיד הקדוש לו מנוח שבת שיגין עליו מיד כמ"ש ז"ל נבי מו' סיר ליום השבת וג"כ מנוח הקרבנות שבקרבן נתרנה לה' כמ"ש בע"ז וכחולין שדבתיב ויתשב לה' מטור פר מקרין מפרים ומה שלא נסמכו מנוח אלו לקרא דויכו והנך ו' דבסתוך לתכתוב בסתוך :

לעבדה שבת יעים תעבוד כו' כי ט' לעבדה ולשמרה כלו' שיעבוד כו' יעי השבוע ויעמור שבת בטעם ו' יעים תעבוד כו' וה"ק לעבדה אינם לבנוי וכן ה"ק דלשמרה אתל הן למקור כמו שלאכלה לקרבה ומה שלא פירש הכתוב בפשוטו היכו מפני שלא נזכר בכתוב שאדם שיהוד שיהם בנוי לעבדה ולשמרה כי בבר היה לאפשר לפרש מקור דדשמתה ועוד שהשבר יתנזר אל הגן שהוא לשון זכר וכפכה כמ"ם הרשב"ם והרמב"ן הלא היכו טעמא מכני שלא היה צריך לומר בפר"ה שמא תאמר ים מלאכה בגן עדן לפתח ולשמר את האדמה והלא כל האילנות נבתתין מאליהן אי שמא תאמר מלאכה יש בגן עדן להשקות הגן והלא נהר יוצא מעדן להשקות את הגן הלא לעבדה ולשמרה לעשוק בדברי תורה ולשמור מצותיה גם מהרמב"ן ז"ל בר סו"ט דדשם אלו הקרבנות שלא היה אדם צריך לעבוד שם ומפ' שהוא ז"ל פי' לפי הפשט שאתר לעבדה על מיני התיים ותבואות שיטע האדם למאכלו לא נהירא דמאי קאתר בקללה קוצים ודרדר תאכל לחם דמשמע דמתחלה היה אוכל כלי יגיעה • ומה שלא אתר כאן לעשוק בתורה כו' כפר"ח דה"ל נתב' לו כל התורה דעבודת התורה ושמירת המצות כולהו משמע ואיהו ס"ל שלא נצטוה אלא מצות פרטיות הנו' בסתוך • ת"ק מה ענין הניחתו בג"ע אל מתירת שבת דקאתר בג"ע לעבדה ולשמרה שלמדנו מזה ויש לומר דמשום דהוה בג"ע מתאכלו בריאה ומיניה וגם הוה בתוך התחום יוכל לשמור שבת כהלכתה מפ"כ אלו עמד בחוץ • **ד"א** לעבדה ולשמרה כו' משום דת"ס לה אתנות שבת דתיק בתמ"ל לעבדה מתין כזה מנוח ומה שנת' שפ"ת יעים תעבוד הוה משום ועשית כל מלאכתך שיהשוב אדם שכל מלאכתו עשויה כלשבת •

אדן הקרבנות כבר כתבתי ט' מנוח זו למה"ר :

שנאניר תעבדון את האלהים הלא אתכתיב שעשו מנוח מעשים על הר סיני רק עבודת הקרבנות כדכתיב בסוף מספטים וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכפ'

הרחב"ע ורס"י ז' ל' כי' כחוזם תעבדון את האלדים שתקבלו תורה עליו לכל לשון שבודה לה משתע אלא עבודת משכה והרמ"כן פיר' תעבדון תקבלו עבודתי ללכ' אחר מנותי משם ומילך חס יות' דשוק

רבותינו משמרו כו' שנה הלשון ולא אמ' ושמרתם תשמרו להקריב כדקאמר ושמרם

שמור את יום השבת דהשתם לעבודה ולשמר' הם כ' הפכים והשתם היכו הא שהכל ענין העבודה ' ות"ת אם כן עבודה ושחיטה למ"ל ל' להשחיט' אלא לזוה על הקרבנות בשלות אלא במשפטן וכמודבן כמו שנשטוו ישראל ולכבי מנטריך לשמר' ל"ש דשמרתו להקריב לי במועדו ותי לאו לעבודה ס"א אלא אתא להקריבות בשלות :

ויצן ה' אלדים כו' י"ח שכל זה משמשתת בעלמה דודאי הכתוב לפשטי' אתא ואינו נרש"כן בגמרת דכא"ד מיתות פריך לתנא דבי מנשה דמפיק דינים וכרבת ס' מכלל מנות בני נח מיכדים ויכו אפי' הגך נמי אי לא דריש ויצו בני מ"ל ומשני לשולם לא דריש ויכו והני כל חדא וחדא בחבפי נשמה כתיבה ע"ז וג"א דכתיב בו ופריך למתן דדריש ויכו הניהו קראי למ"ל ומשני דבי משתית כל בשר מוריחיהו קחנלי אלא בת אלא לאוהיש על מה נשנשו והבי מנשי ואוי"ל לשתר קראי נר' למתן דדריש ויכו דרשה נמורה דרים לה וכר' דטעם גדול יש לה דרוכה דקרא יתירא הוא למ"ל ויכו ס' על האדם גוא' דהוה סני דלימא ויכוהו מעון הדעת לא תאכל ומחילה אפי' שיאכל מהשתר דהא קאמר ליה הנה נתתי לכם את כל עשב זורע ומהבי תיתי למיסר על ג"ע ושוד דמכלל דאסר עץ הדעת ס"ת דתיבך סרו ואף כי"ל בפי' שיאכל מכל עץ הגן לא הל"ל רק ויכוהו מכל עץ הגן תכול תי' על האדם למ"ל שמובן הוא ותכיון דקרתיה דקרא לדרשה כולים נמי לדרשה כדאמר בפ' השולים נבי דף ושוב :

צוהן על ו' מנות דעת ר' לוי בלתי מכרים עם דעת ס' מכנ' בגמרת בפ' הנו דהתם תיכא מתן דדרים מהני קרא כל ז' מנות בני נח שכן ו' אלא ואתר מן החי ואיכא ת"ד לת נטוות אדם"ר אלא על הגזל ואית ת"ד אף על כרכת ס' וי"ו אף על הדינים ואם תאמר ור' לוי אמתי לא דרים נתי אתר מן החי מהני קרא כיון דדרים הוו דהתם כ"ש ל"ש דאתר מן החי מ"ל דכיון דכתיב נכח אף כשר בנפשו דמו לא תאכלו דמשמע דאתא למיסר אתר החי לבני נח ס"ל אלא נטוות אדם שלהם דהם בן למ"ל תו לבני נח ואף על גב דמשכי בגמרת למתן דדרים לה מוילו דהוות למשרי מרוים הוא דאתא ופרי' משום דהוו הרו אתר מן החי מאכול מאכל אתא החי קרא למשרת אתר מן החי בשרים והכי דרשינן לקמן בפרקין חותו כשר שקרוי דמו נפש והכשר קרוי כשר דהיכו דמו חלק מבשרו אסרתה לכו באתר מן החי ולא בשרים פשין דמו קרוי נפש אלא הרי הוא כבשרו דאלו כישראל לא מחייבי עליה כרת כדאתר בכריתות דלית ליה אלא לאו דדם דשרצים בכשר ע"כ ' פשיטא דתשובה זו דחוקה דפשטא דקרא לא משתע דאתי אלא לאסור אתר מ"ח ואיכא למימר דמשכי אתם לשתר מנות ולכבי לא דרים אתר מן החי בחדם אי נמיים לומר דכיון דאדם לא הותר לו בשר לאכילה כדנר' אתם אתר רבי יודה אדם"ר לא הותר לו בשר לאכילה דכתיב לכם יהיה לאכלה ולכל חית האתרן ולא חית האתרן לכם וכשבאו בני נח התיר להם כו' ופרס"י דכתיב הנה נתתי לכם את כל עשב וגומר לכם ולחיות נתתי העשבים ואילנות ואת כל ירק עשב לאכלה אבל לא חית האתרן בתורה לכם לאכלי ס"ל דמנות אתר מ"ח אינם נריכה ולמתן דדרים אתר מ"ח בחדם תירנו התוספת דאתא דאתר אדם"ר לא הותר לו בשר לאכילה היכו להתיר אבל מתנו מאליו אסור מדרש ואתא לאפוקי אתר מ"ח דאפי' נבל מאליו אסור והבי משמע ודאי אתא לאתר בסתוך מתי יתבשר לאכילה משמשתט ולר' לוי אשבר דם ל"ל דאפי' מתה מאליו אסר ליה דקרא לנמרי משמע :

צוהן על שם מנות ואם תאמר והאיכא נבי אסור בשר ועץ הדעת ושבת וקרבנות למ"ש לעיל ים לומר דשבת בקר' דלעיל מהני קרא אינה ו' מנות אבל אסור בשר בשר נרמז בקר' דלעיל וכן שבת וקרבנות למ"ד לה ועץ הדעת מפו' אתר כך מ"ב לה מיירי

ל"ב שמרתם

אלא מנות שנשתרו לבני נח וכן תירנו התו' בפ' הכ"ל גבי ר' אתר לה נטוות אדם אלא על כו' אתם אלא זכר בין הדעת ובשר אסוס דאיכא לדורות והא דלא אשכ' פריה ורביה אע"ג דנטוות בה אדם לפי מ"ש לעיל פ"ח אתים מצוה על פריה ורביה ואלא אתשר לא אשכ' אלא אתם ס"ל הכי אלא אתם ס"ל בפ"ד מיתות דפרו ורבו ליתרחל כאתר ולא לבני נח ואפילו תימא דש"ל שהיה מתנות אדם אלא אשכ' אתם י"ל דלא אשכ' לה אסוס דקום עשה לה קאשכ' כת"ש בפר' הנזכר לאתי דלא אשכ' לה שבותו בכלל ז' מנו' בני נח : **ויצן** על ע"ה כו' בפ' הכ"ל גרס עלה דהכי ת"ר ז' מנות נטוטו בני נח כו' אלא ס"מ ת"ר יוחנן דאתר קר' ויכו ה' אלדים נו' ויכו אלו הדיוטים וכ"ה כי ידעתין למתן אשר יכוה נו' אלדים זו ע"ה וכ"ה לה יהיה לך אלדים אחרים כו' כי אתא ר' יצחק אתי אכתי קמפלגי דלמוד אכתובים כולם סוין לזה ולזה ואין דוחק כזה מזה ואתא דר' יסבר אתרו לאדים הדיוטים שעליהם העולם עומד ור' יצחק סבר אתם לאדים ע"ה דהמודה בה ככופר בכל התורה כלה :

הכידא כי הוחיל הלך אחרי נו בפ' הכ"ל ויכו זו ע"ה אתי משתע רב חסדא ורב יצחק חד אתר סרו אתר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל ' וה"ת עשות אפרים רצון משפט כי הוחיל הלך אחרי נוחרב"י עשות אפרים מיד שנאתיו ורצון משפט רצון ע"י שפטיו על הכ"ם כי הוחיל הלך אחרי נו משני שנתרבו ללכת אחרי נוחי של נביאי הבעל נם אתר"י הכתוב על ע"ה אלא שפי' אחרי נו אחר מנות ירבעם בה וכמ"ש עשות אפרים ים שפי' כרם"י וים שפירשו עשות אפרים מצרי יהודה שוכר עם אתפרים התחילו בע"ה ומצרי יהודה הסיעו נבוזלם לעשות נם הם כמותם אל שפי' עשות אפרים ואנוש מחלבו ועכ"ז הוא רצון מחויבין כדין ומשפט כי כרעתו הוחיל ללכת אחריו ' ותו נרסי' התם מתי כיוייהו אוכח ביוייהו עכ"ם עשות ע"ה ולא השתחוה לה ל"ת עשו משעת עשייה אתייב ל"ת כי הוחיל הלך עד דאוחיל כתרם ופלח לה וה"ת ובין דתי ילפינן מעשו ילפינן משעת עשיה אט' דת"ד אכי הוחיל דכל דאוכח למילף לקולא ולחומרא לחומרא ילפי' ועוד דל"ת אד"ת ילפי' ולא אדכרי קכלם י"ל דאכי קכלה אדכיה ושי"ל דלפות' דכי הוחיל עדיף ליה דנופה הינו ע"ה

אלדים אלו הדיוטים בגמרת גר' אלו הדיוטים ואפשר דהכא כיוון לת"ם אם עוד כסם שנטוו ישראל להוסיף כתי דינים בכל הלך והלך וכל עיר ועיר כך נטוו בני נח להוסיף כתי דינים בכל הלך והלך וכל עיר ועיר :

אלו הדיוטים אף על נב דאשתע אכתי לא הוה ליה אשכר לקיים מנוה זו ולא ענין הגזל כי לא היה לו ממי יגזול אחוה ואשתו לבדו בעולם וכל העולם אלו ומה אקנתם אשם אקנ בעלה מ"ת נטוו לעתיד :

שנאמר אלדים לא תקלל כתסכתת סופרים את אלדים לא תקלל אתם קדם ואול ואכתילתא בחלקו ר' אקיבא ור' ישמעאל דרע"ק אתר לפי שכתוב וגוקב שם ש' יאתם עכם אתעכו אחזרה מנין ת"ל אלדים לא תקלל ור' אתר דדיינים הכתוב אתדבר אנה עד האלדים יבא דבר שניהם וגרע"ה לא קאתר דדיינים לבד הכתו אתדבר דת"כ תק"ל אחזרה לברכת ה' לא אתעכו ולילה לתי דכיון דהזהיר לבני נח לא אתברך להזהיר לישראל אחרי כל אתנות בני נח חוזרו ונסכו ליסרל כשיני כתוכיחת בפ"ד מיתות ' וה"ת ול"ת הא ולא דאיירי בברכת ה' לבד ור"ל שלאתר אשכינו דכתיב ונשיא בתוכך לא תאור ואיתיבי מוקדש בעל הבית אל האלדים דאלדים לשון דיינים ור' לוי דאמרי הבא אלדים לא תקלל ס"ל דבדיינים הכתוב אדבר ס"ק ל"ת ל' לאתויי דאים אתם לימת אלדים אלו הדיוטים בד"ה וקדש בעל הבית אל האלדים כיון דאתי לאלדים לא תקלל בשני לאוכוחי מוקדש בעל הבית ס"ה דהוה לשון דיינים ונגזרת נתי אתם נתייתי דאים לויכו ה' אלדים ור"ל דאילתא אנב אוכחים

אתמעי האלדים ל"ת לדיינים הכתוב אדבר :

זן אפיכות דמים ואם אסרתו בני יעקב אנסי אכסם הכא היכו לפי שהם מוזהרים על הדיוטים וכיון אסרתו לאכסם אגזל ולא דנוסו

כתחייתו מיתה דכתי נח מזוהרה שלהן זו היא מיתתן כדאית בסנהדרין ומיהו למאן דליית ליה דיבוס דכתי נח ק' מאי טע' דכתי יעקב ור"ל מוסיל תקשיב על דבר שקר כל תברתיו דשעיט וכלס מזקו ידיו: **שנאכיר** למאר מיס שלח מיס את מתתו כל' הכו' בתבו התוספו' תע"ב דהאי קרא במחזיר גרושתו כתיב וכתי נח לא כהזהרו בה מ"מ מייתי דאתי דניבי ליסות כתוב למאר ות"ם דכתי נח לא הוזהרו בזה הוא מבואר דהא על ג"ם קאמרינן והיא לאו עדוה היא לבו ועוד דגוים אין להם גרושין כדלקמן בפי"ח: **שנאכיר** למאר הן ישלח מיס את מתתו כל' הכו' מדכתיב כם' אחרי מות וידבר ה' אל משה למאר כמעשה ארץ מצרים בו ומפו ואחזיל כל הפרשיות יש לומר דהשם היינו משכנה ללמוד ג"ם דאורחיה דקרא לאתפתב למאר גבי וידבר או וייאמר אבל השם לא כתיב הכי ומלת למאר שם דיחוק הוא ומפו' ולהכי ס"ם דלמילף מינה ג"ם דיש מופנה:

צוהר על הגזל מדאלטריך למשרי עבי הגזלנים שפקר ס"מ דמה שהיו הפקר אסור וכן"פ"ר פ"ם:

רבנן פתרין כל עניני שפי' עניין הכתוב הזה כולו דלא אתא אלא למ' דחמן אבי דיין אבי לשפרע והפרעון הוא על ברכת ה' הרמוזה בחלדים כדמפ' ומיהו דלא דריש אלא ה' חלדים דהוה ליסבר יתירא לכל אחרת דקרא ס"ל דלגופו' אצטריך להרבותו בחילני ג"ע ו"ע כתי נפקא ליה מדכתי בהשתו ולפ"ז לא נצטוה אדם במות כני נח אלא בברכת ה' וג"ע: **רהבנן** אבי דיין אבי לשפרע כלי' ס"ם שאבי דחמן כדבר זה אבי דיין להיות קנוט ונוקם לשפרע כלי' דחמות שהוא זלזול ככודי ולהכי לא דמיא ליה ג"ע בהאי קרא דהשם לא יפרע כנקמת וחימת שפוכה כמו בברכתו:

רהבנן אבי דיין אבי ה' הוא מדת רחמים וחלדים מדת הדין כדלקמן בפ"ג ותע"ג דדרשי חלדים לומר דיין אבי דריש חלדים אבי לא תקלקלוני דע"כ הסברה שעליה יפרע ס"ל דדרשיה הכא דליכא למי שהפרעון הוא על מלות עין הדעת דת"ס אקר' דבתרי כשאמר ועין הדעת טוב כו' הל"ל אבי ה' חלדים לא הכא ועוד דאין פרעון אכורי אלא בעניין כבודו ית' כדכתיב וית' ולימא דחלדים להה כאחד הוא דאתא לן לו' דיין אבי הא ל"ק דע"כ לומר ה' רחמן אבי הוא דאתא דחלד"ם הכא למ"ל ומפו' שיאמר רחמן אבי לחוד היכן לומר דלאקולני אתא לן סידון אותו ברחמים אלא ע"כ ה"ק אף על פי שאבי רחמן כו' כדפי':

אלדים אבי כהוא כי כאלוה וית' ואימת דאלדים כתי רחמי ע"ז כדגר' כפ"ד מיעות ת"ר יהוסף אמר רב אלדים אבי לא תקלקלוני אלדים אבי לא תתירוני אלדים אבי יהא עורתי עליכם ופרע"י אלדים אבי כאמר לאדם הה' ל' תתירני כת"ס לא יהיה לך אלדים אחרים על פני שלתירה עורתי עליכם כדאמרי אלדים לשון שרים וכבות כמו כתתיך אלדים לפרעה יהא עורתי עליך ולא עורת כ"ו לא תגורו מפני איש כי אמשפט לאלדים הוא דיהיו דיינין ת"ל דם ל' דמין לדרום אלדים שתם אלא על פרכת ה' דאמתת הוי אלדים לשון אלדות ממש אבל לא על כל הדיינים דהוי לשון שררה ומה אלא אמר אלדים אבי שלא תתירוני ואמת דם ל' דמין נורך כי שם אלדים הוא לשון יחיד יתירנו כלא אלדים אבל לנהוג בו ככוד שלא לקלל כריך לוהדה:

בשה דכתיב אלדים לא תקלל דם ל' כר' עקיבא דבברכת ה' הכתוב מדבר כדאזכרנו לעיל: **ג"ע** מנין ודבק בחשתו כו' ולפ"ז אין כן נח מוזהר על כל העריות אלא על אלו לבד ולא כמאן דילף לעיל מלאמר דמשמע דכל העריות במשמע דכפ"ד מיתות בריך רחמנא אהא דת"ר אים אים מ"ל אים אים לרבות הגוים שמוזהרין על העריות כישראל ויש מהכא נפקא להם נפקא לאמר זה ג"ע אלמא דכלאמר כלהו משמע ואין להקשות דאים אים מאי דרשי ביה די"ל דם ל' כיון שפי' בכתי נח ודבק בחשתו כו' שהן העריות שבזוהרי' עליהם ואין להרבות יותר כת"ם התוספו' סס לר' מאיר ומיהו אפשר דלאו הכי דוקא קאמר דה"ק קצת עריות דמדרשן בהאי קרא כדתניא התם על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ר"מ אומר אביו אחות אביו ואת אמו אחות אמו ר' עקיבא או אביו אמת אביו אחות אמו ומפו וכללא דמילתא דלרבי עקיבא כל העריות שכ"ל ישראל מזהירין עליהם דהיינו חייבי כריתות אחותו ואחות אביו ואחות אמו ואשת אחי אביו ואשת אחי אמו ואשת בנו אין כן נח מוזהר עליה אלא על אשת אביו או אשת אחי אביו מזהירין עליהם וכן בחותתו ואשת אחותו ואחות אביו ואחות אמו אף על פי שאין ב"ד של ישראל מזהירין עליה דאשר אשת איש

להם ולא אשר אשה ולא כל העריות דאשת איש • ומה שלא זכר כאן אלא אשת איש וזכור ובאמה משום דהנך לבד כריבי לאדם אבל איכך ת"ח לאדם לעבוד בהם ואם נאמרו לו אינו לא לדורותיו וריבוטה דהא דאמר לקמן בפ"ח מנין שחייבין על העריות כישראל שנא' ודבק בחשתו כו' משמע דבכל העריות קאמר ונקט כני לגלויות ות"ם לבלן ויהיו ים למר דלאו בכולהו קאמר כת"ם שם כ"ם • ואיכא למילף למאן דליף כל פריות מבני נח מיכי נסיב יעקב כ' אחיות ומ"ם לעיל בפ"ח ס"ל כשם הרמ"בן שהמות משפט אלדי האדץ כו' איכא תשובה ואפי' לענין מכות בני נח ואשת י"ל דיעקב על פי הדבר נסביכהו ועי"ל דאחר שנתגיל אברהם נבטל הוא ואינו מכון שאר בני נח וכשבאת יעקב כ' אחיות וניירן ליה בהו אסור קורבה דה"ל כגר שנתגייר דהדין תורה ליה בהו אסור קורבה ובושת אפי' אחותו כדאתכתוב לקמן בפ"ח ס"ב •

מנין ודבק בחשתו ולמאן דליף לה מלאמר ר"ל דהאי קרא למו לאחסור ג"ע אתא לאחסור שלא כדרכה כדלקמן בפ"ח

באשתך ולא בחשת אחיו ולכאורה מצאת דכלהו מכחשתו נפקי ליה דמשמע מתעטי זכר וכמאה ס"ל למיעוטי וכו' וכמאה ודבר אשת אחיו וכו' דמשמע דכתיב וכיון דכבר מ"מעט זכו' וכמאה אחיו ואחות אביו ואחות אמו ודבק בחשתו ולא בחשת אחיו וכבר מ' מי שנעשית בבר מ' יצאו כמאה ואיש אשתו נעשית בבר מ' ופרע' ודבק ולא בזכור וליכא דבוק דמתוך שאין הנשכב שהנה מיצו נדבק עמו • מי שנעשה לבבר מ' שוכרו ונותן מהם שנעשה בבר מ' אחד ב' כו • וכבא נמי אשת דמדבק מתעט זכור ונפקיה לאחסור דכתיב בהדי כמאה דדמו להדדי שאין דרך איסות • ות"ל למ"ל מדבק הא מכבר מ' נפקא שפיר דכיון דקפיד קרא לנעשית בבר אח' זכור וכמאה ואיש כי הדדי כיבוי ל' לאי מהשם ס"ם דויכו לבבר מ' ס"ק ויהו דומים ובבר מ' ר"ל אין מ' לאפוקי איש וכמאה שאין בבר מ' כו' ממין האדם אבל זכור שהוא מתיבו לא מתעט אבל הפתח דהא אפיק זכור מדבק קאמר למעוטה דאיש וכמאה מבבר מ' בלאו הני מתעט כאשת בבר אחד כי קושטא דמלתיה • ס"ק דמשמעות לאחד מכי מתעט כלהו כדכתיבנא וליכא למי דלא מכי מתעט תרתי אחד מעוטא דיהיו כשהדין נלמד מכח רבויא או מעוטא למאי' לא תרבי או לא מתעטי אלא חדא אבל הכא מהבחת המלה נפקא דמדקאמר משתו משמע ממילא לאיתתיטו כל דלא הוי משתו וכדמתעטי בשביעית מלאכה מחורש בשביעית ומשרה וחלת וכן בכמה דוכתי:

אבול תאכל ס"ר יעקב כו' דאכול תאכל ל' כל' הוא שני ליה כתאכל ולא דם ק' מה שהוא מובטר לאכילה לא בהמת' בחייהם דלאו לאכילה קיימה אלא לגדל ולדות ותע"ג דאיכא ת"ד דלא דרשינן כי אלי יתור' דבר' תור' כלשון בני אדם כדאי' בפ"ק דקדושין גבי העבד תעניק לו מודם הוא דיהיב דאיכא למאר' דרבי ומהאי טעמא דריש כסמוך מיתה למדם מיתה לחוש כו' דרבי לבלהו ות"ת אם כן מה כסף כשפסו ומו ל' כה מתרגי' כגמרא הכוא למאי' מרגים אתא כדכתיבנא לעיל:

מרי יתבבר לאכילה משמחטה אף על גב דלאדם לא הותר לשחוט ולאכול כדכתי' לעיל כאחד משיה מותר היה כדכתבו התו' ולפ"ז אפשר שהכשר בשחיטה שהם עבר ושחטה מותר לאכילה ת"כ שחטה בסונג כגון זרק סכין לבועבע בכותל והלכ' ושחט כדרכ' ת"כ היה סכין בכותל והעבירה כאחד נותרה עליה וכשחטה מעכשו:

מיתה לאדם כו' בבר כתבתי לעיל דמדבריה אתי וה"ל ק' נתי מיתה לאדם מיתה לבהמה חיה ועוף גנם הם אתו על אכילה זו כדלקמן בפ"ט משום דאי אכלת ליה לאדם סיזהידנו עליו ות"ת אתו גנם הם אף על פי שלא הוזהרו האחרת אדם היה להם ליזהר ולא סייל למיתר כאן לא עכם אלא הם כן הוזהר ואתו שכחוב אם באכילה מבשרה אחייב אחיות • וברשה דהא דתרבי' חוה לאו אינו גנם היא אתוה על האכילה כאדם אלא אף אלא אתכל היא אחות בהאי דוחיא דרבויא דתולדותיו דף על פי שלא אכלו אתו ואכלו הר שבאת אית לה להוו עכם מעכתיו ולכן יצאו בחשתו והבאת ס"ם דלא רבי בהמה חיה ועוף דסברו לא לתרבו למיתה בהאכלת אדם לולי שאכלו הם כאו שהחול שלא אכל לא את כי הם אינן עכם מעכתיו והבאת ל"ק אינ תרבו מרבויא דאחות אחות תרתי הוא ותולדותיו דשקולים הם ויכולו

שניהם דלמו מחד טעמא שהכנעני העתידים להולד גם כן בכח
הלכך ותחיינים בחיוכו כדחזכחן בהר סיני כי את אשר יש כאן
גומ' ועקר כונת המאמר לתרן קו' זו לירך בתחייבו חוס ותולדותיו
בעוון חדם וכילקוט סוף פ' כדחזית הכיה מדרש ז"ל פעם אחת
היה ר' חנינא מהלך בדרך ונתלוו
לו גוים ה"ל כתוב כתורה ויהו
ה על האדם חדם בגטוש שלא
יחטא לכל האדם לא בגטוש
ה"ל מה אתר הכתוב על האדם
לאמר מהו לאמר להבריו ומכין
בכרחת מעלעותיו ואפשר דלא
פלינא לחלא דאם ב"ג דממעת תמות
מתרבי מיתה לכל מ"ח בעי
אזהרה לכלן דלא עבם הכתוב
אלא אם כן הוסיר ולכן רבה
אבריו נמי בחזהרם ולכיון דכלהו
בחזהרה בחכילת אדם הוו כלהו
בעוכא ועי' ל' דדחזי' כעלמא הוה דקאתר ר' אחנא לחזקה גוי דאלו
הא"ל חרבויה דמות תמות לא הוה מייתבא דעתי' אלא כשהל"ר"ת
ממות תמות נפקא ליה ולאתר לעריות אתה כדלעיל ;

בראשית לאדם כו' לגבי חוה סיוך לומר אדם ולגבי תולדותיו
גופל לשון לו ;

בראשית לו מיתה לתולדותיו אף על גב דכיוס אכלך ממנו
כתיב ותולדותיו לא ימותו אז מין קפידא דעקר דקרא
בחדם קמיירי ואיך אתו מדרשין ואין לחוש מה שלא יסבים סוף
הכתוב אלו ברוב הרבויים ;

הנינן כי' מאמרות כו' בפ"ה מהלות תנן כי' מאמרות נברא
העולם וכפ' בראשית דר"ה וכריש פ' הקורח עומד בעי
גמרא מי ניתנו ויאמר ויאמר דכרחשית ט' הוו כרחשית נמי מאמר
הוא דכתיב בדבר ה' שמים נעשו ' וק' דהא לא מסכחן ויאמר אלא
שתנה וכפ יהי אור יהי רקיע יקוו המים תדשא הארץ יהי מאורות
יברכו המים תוכח הארץ נעשה אדם ואיתנו נמי ויאמר אלהים
פרו ורבו אם כן יש לתמוה גם כן ויאמר אלהים הנה נתתי לכם
את כל עשב ד"ת זה מזה והוו לכו' כזולת כרחשית כמו כן
מנין בשל העקידה בפ"ג ולימא למימר דורות אלהים מרחפת
חשיב מאמר בחכמי בפסים כדחשיב הכא דהא לא כתיב ביה ויאמר
ומתי קאמר ויאמר ויאמר דכרחשית ט' הוו וברחה דחשוב ויאמר
אלהים לא טוב היות האדם לבדו כדחשיב הכא דחפ"ג אלא כתיב
מקמי ויכלו כיון דסוי מאמר דעניך בריאה מיחשיב מסמאמרות
שבהן נברא העולם אבל ויאמר אלהים פרו ורבו ויאמר הנה נתתי
לכם לא מיחשבי מאמרות שבריאת שלא נברא דבר כמאמר אלו
ותחכמי מדברי נחלת אבות שבתב על שבת רש"י שמצא כרחשית
מאמר ה' בשיטת הגמרא ז"ל כרחשית נמי מאמר הוא וכו'
שנאמר בהם ויאמר ויאמר אף ויאמר אלהים יהי אור עד
ויאמר אלהים נעשה אדם ע"כ כי היכ מלא טעם מיהו אור עד
נעשה אדם והוא בעצמו כתב שם דלמתן אלא מני כרחשית
מני ' מיהו אור עד ויאמר אלהים פרו ורבו ויאמר אלהים
הנה נתתי נו' ואם כדברי הרחשונים דמיהו אור עד נעשה
אדם היכ ט' הוו לכו ' ' ' מחנם דברי רש"י שם העקי' שם אחר שזכר שבת רש"י כי' מאמרות דשיבו ט'
פעמים ויאמר וכרחשית נמי כתב ז"ל והנה רש"י שם ז"ל נכדו
כיתב אחריו והקריב יותר וכתב כי' מאמרות כר"ה תפרש מתי
ניהו ט' ויאמר שים כמעשה כרחשית וכפר"ח ובפסיקתא מצאתיהן
מאותן הכתובים אבל יצירת אדם אף על פי שאינן עם מעשה
כרחשית לפני ויכלו מיתניהו ע"כ ' והנה אלה הכתובים
המצאתים לדעת פר"ח הכתובים אבל יצירת האדם לפני ויכלו
ע"כ שם ויאמר אלהים פרו ורבו ויאמר הנה נתתי לכם ופי'
דברי רש"י שם כך הוא בר"ה שם מתי ניהו ט' דשיבו ט' הכתובים
בתעשה כרחשית אבל בפרק ח' ובפסי' הצלימו כי' מאמרות
עם הכתובים שאבל יצירת האדם דשיבו ויאמר אלהים פרו
ורבו ויאמר אלהים הנה נתתי כו' ולא נריך למיתני כרחשית
בשבת הגמרא ואף על פי שאבלת אבות הניח דברי רש"י שם
בתוכן אחר ברוחה שדבריו לקוחים מבעל העקידה
ובמלה אחת שהמיט החלוף הכוכב ' ואין להק' למה
תהיה ברכת הדגים גם כן מאמר כמו פרו ורבו שלא נאמר
שם ויאמר אלהים כי אם ויברך לאמר גו' שעניני
שבתן להם טבע הפריה ורביה אבל בחדם היתה הברכה

זולת החתירה שנ' ויברך אותם אלהים ויאמר להם וכתי"ב נחלת
אבות והוא מבואר ' ואל תעיבני דלפי מ"ש דלא טוב היות האדם
בחשב מהי מאמרות לדעת הגמרא מה זה שהוקשה לרש"י שם
לשבת פר"ח ממה שהכתובים המצלימים אינם עם מעשה
כרחשית ויוכרך לתקן דלפני
ויכלו אינהו דשבת הגמ' ק'
טפי שהרי לא טאב היות המצלים
כתיב בתריה רחוק טפי ויהת ל"ק
לא טוב היות כיון שהוא מאמר
בעצמן מש' כרחשית שבמאמר זה
נברחת אות הרי הוא ואתי מכלל
מעשה כרחשית וכתיכתו כתר
ויכלו לא יוק אל הכתוב דכל
דכתיב אחריו מעניו היטירה הוא
פרטו של מ"ש קודם ויכלו וכל
קודם השבת היה אבל פסוקים
אלו שהצלימום לשבת פר"ח הוא
דק' ליה דכיון דליתני' ממאמרי הבריאה שלא נברא שם שום דבר
מחודש כדכתיב לא ה' ל למחשביהו כהדי מאמרי הבריאה ומפני
דכיון דכתיבי קודם ויכלו משמע דאשיבי ממאמרי הבריאה אשר
לא כן הוה ליה למכתביהו כתר כל ספור הבריאה שאחר ויכלו '
אמנם שם אקשן לא ס"ל למיתני ויאמר אלהים פרו ורבו ויאמר
אלהים הנה נתתי אבל מ"ש לא טוב היות נמי לא
משמע ליה שם ס"ל דאתו מאחר מ"מ כיון דלא כתיב מקמי ויכלו
ואף על גב דאשמעו מקמי ויכלו הוה ס"ל שאינו מאחר מיוחד
שהוא בכלל עשה אדם דבכללו קיימא חוה כיון למ"ד פרנוף כיון
למ"ד זכר ונקבה גלי אחת כאחי דכתיבי כתר ויכלו לו שלא
יחשב מאחר בפני עצמו ואני בראשית כדעת הגמרא וגם כן ורוח
אלהים מרחפת אבל מנחם בר יוסי לא ס"ל למיתני ורוח אלהים
מרחפת אבל שבתוב בסמוך ואני לא טוב היות כדעת
הגמרא ;

בראשית לאו למי' דאלת בראשית חכיבא מאחר אלא כלו'
שוה שנזכר בפ' בראשית דשיבו בריאת שמים וארץ
נחשב מאחר ה' שגם הם כמאמרות שברחו כדכתיב בדבר ה' שמים
נעשו ואל זה כיון רש"י ז"ל כמ"ש בתגילה בראשית נתי דמשתעי
בשמים וכארץ דכתיב בדבר ה' שמים נעשו וגו' מאחר הוא אף הן
כאחר שברחו וכ"ה בתב ז"ל בראשית נמי מאחר הוא ומע"ג
דלא כתיב ביה ויאמר יהי שמים כאחר דכתיב דמי דכאחידה נמי
ליכרי ולא כידים דכתיב בדבר ה' שמים נעשו ' ולימא למיתק למה
לא בתב מאחר בשמים וכארץ גם כדכתב בחיך בריאות
ולימא ויאמר אלהים יהי שמים וארץ ונחלת אבות חשיב שבבריאת
היש מאין כאותם שני מאמרים הרחשונים שנעשו מתנו ית' מכלי
היות שום דבר קדמון לא אפשר לשון לאמירה כי לא היה שם
לאי ויאמר אחנא שם שנעשו הדברים מאותם האחרים הרחשונים
שנעשו אחר לשון ויאמר בהלו הכ"ה אחר לאותו דבר שברח
רחשונה שיהיה אחנו בחנא כך וכך וזו לימה תשובה כי אחר
שלפי האחת כאחר שברחו כדכתיב אף על פי שהיו מן האין
שאמרו ית' יבדל עליו ג"כ לאחר לא בתב גם בהדיא ויאמר
אלהים ושוב שלפי האחת אין האחר בפשוטו שהוא האחעת קול
דברים לבטל בשמים אלא הוא ענין אחר אלהי ורעותו כי בחבר
גזרה אכמתו לפעמים כך וכך היה בעשה וזה יבדל על היה ועל
האין ולי אפשר לו קרוב לדברו שהש"ל שלפי שבבריאה הא' אין
האין אכל לא אפשי שהיו לשון אחר טופל עליו אלא לפי שענין
האחר ברא שהיו טופל אלא על ענין נאבה ויהיה פתחון פה לבעל
דין לו אלא היתה הבריאה מהפאם האחולט אלא אחר קדוש
וענין האחר גזרה על האחר שהוא שהיה להיות מאחנו שהיה
וארץ ולכן שמהיו אכאן לשון אחר כאלו אין זה ע"י אחר אלא
יהיו שפתים ' וע"ל שלפי שבריאת שמים וארץ בתחלתם
חסרים היתה אלא בשלמה כי הם ע"י האחרים שהחרים שבראת
הרקיע והמאורות כו' לכן לא יאות לכתוב בם אחר אלהי
כתב ויאמר אלהים יהי שמים וארץ ואחר יספר הכתוב
אחר יהי רקיע ויהי מאורות יר' שבאחר הם' לא קויימה גזרתו
ית' כי האם אחר יהי שמים וארץ אלא היו כרצונו עד שהוכרך
לגזור פעמים אחרות ואף על פי שלפי האחת האחר הוא החפץ
וחפצנות בתחלת הבריאה היהיו כן ואחר כך יעשה כל דבר
ודבר באחר מיוחד לפכה שכתב בחשבה להפרע מן הרשעים
כו' ת"ח האחר היה מגונה שיאחר בפי' ויאמר אלהים יהי

פרשה יז

א **ויאמר** ה' אלהים לא טוב היות תנינן בעשרה מאמרות
נברא העולם ואלו הן בראשית ורוח אלהי מרחפת
ויאמר אלהים יהי אור ויאמר אלהים יהי רקיע ויאמר אלהים יקוו
המים ויאמר אלהים תדשא הארץ יהי מאורות
ויאמר אלהים ישרצו המים ויאמר אלהים תוצא הארץ ויאמר
אלהים נעשה אדם כצלמנו כדמותנו מרחפת
ומביא ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם אמר ר' יעקב בן
קורשאי מאמר ניתן לרוח בפני עצמו ;

פתים ואח"כ יעטרך לתחתונים חריס ס"כ דכתי קרא לשמשי סהבריות בתחלת חסרה היתה ולחסרונה השמיט מתנה בתיבת המתחרים כחלו אין זו מלאכה כדאי׳ שיחמר עליה מחמר מיוחד בשחר המלאכות: **בראשית** בעל העקי׳ כרחים ס"ג כתב על שטת רס"י שכרחיות ס׳ מסמחר וז"ל ותמהני מאד על הסכמת רס"ו ז"ל במפר יש מחמרות עם כרחיות כי לפי מה שכתב כפי׳ התורה הוא מבואר מהספור בתחל על ויחחר חלדים יפי חור ובלח כח הכחוב להורות סדר הכריחה ולומ׳ שמים וחרן קדמו והרמ"ן ז"ל כת׳ שם והנה לדעתו לח נכרח ביום רחשון רק חור ולזה מבואר והנה חם כן חוייב לו שחתחרי הכריחה יחחילו חן ויחחר חלדים יפי חור ע"כ: גם נחלח לכחב כחו כן והטיב שהרמ"ן הכין מדברי רס"י שחתיה גזרת הכחוב כויחחר חלדים יפי חור ויחחר כרחיות שכרח חלדים שמים וחרן ושתיה החרן תהו ובהו חחר חלדים יפי חור ולכן כחב הרמ"ן על דברי רס"י ז"ל ולדעתו לח נכרח ביום הס' כי חם החור ופי׳ הוח שכוכת רס"י ז"ל חינה כחשר הכין הרמ"ן חחכו דרס"י חודה שכל הדברים נכרחו כח' חכל כיון לו' שחלת כרחיות חורה על קדימה זחנית ושחתי׳ חורה על הסחיכות ושחר שלח חלכתו סחיכות לחלת כרחיות רחוי שנחחר שלח כח חותו פסוק רחשון בתורה להורות סדר הכריחה ולו' שמים וחרן קדמו ולכן פירש שהין נזרת הכחוב כי הוח כחשר כחשר חכל נזרתו היה וחרן היתה תהו ובהו כלומר כרחיות כרחיות שמים וחרץ כוח הסוחן מהשלמות חשר הם עתה החרץ כחחלת כריחתה היתה תהו ובהו ושמים כחחלת כריחתם לח היו עדין מחירי' ובהו וחשך ע"פ תהום ורוח קודש הכללת הדברים שלו מחלו חכ"ל היותם נבדלים בערכוכיות כוח הב"ה על כריחת חשור לשער כו ימים וליחס כל דבר ליומו ולפ"ז יהיה פי׳ הכחוב כריחת כריחת חלדים שמים וחרץ החרץ היתה תהו ובהו ושכוכת הכחוב לפי רס"י הוח כלפיר' הרמ"ן שהכוכת לו שכחחלה כרח ה' כ' חמרים מהו כרח העליונים ומכ' כרח שחתחתונים שלח ברח"י יסמוך חותו על פסוק והחרץ היתה תהו ובהו והרמ"ן שחכן לפסוק כרחיות שלח קבל היות חלת כרחיות סחוכה ומכחו שלכ' לפי כרח לו כרחיות כחי חמחר הוח לפי שכחלתו בכריחה ברחים דברים שכוח הב"ה בהם שהם הח' והוח הכולל כהחלחת היום חן והטו שכ' בהם ויחחר ע"כ חרף דבריו' וחן חמת שהפי׳ זה ביחס לרס"י ז"ל קרוב לפי' הרחב"ע חשר זכר שם הרמ"ן שלכל חשחחתו נדולה חשר חלתו לכו לכחוב על הרמ"ן שלח הכין דברי רס"י ומי לנו נדול ממנו בקי כמילי דרס"י וכולי נמרח ומחן ויהיה לן עפרא מחחי כריעי וחלי לעיכן וכי מה ענין לבעל כחלת חכות חלל הרמ"ן חשר המחור הנחול נם לח בעביר עיכא נח' כהונן על דברי רס"י שהרי הוח כחב כך פרשהו כרחיות כריחת שמים וחרץ והחרץ היתה תהו ובהו וחשך יחחר חלדים יפי חור נכח ולפי זה יהיו חור בעוח החחר לחם לח לן למה הזכירו רס"י כחן ומין נוהך לומר פיוחנותו הכשנות חשר כחבתי לעיל ריש פרק נ על פירו' הר"חם ז"ל ניחס על דברי רס"י חלח ולפי כהרמ"ן דלרס"י הנזכר נחשבת חל ויהי חור ופיר' דברים כדכתיבנא כחם שכחחלת כריחת שמים וחרץ והיוח החרץ חהו כו' יחחר חלדים יפי חור כו' ומזה יצח לפרמ"ן דלפי דעתו לח נכרח ביום ח' רק חחור דלפ"ז החור קודם לכל ויחחר כריחת החור וקריחת שחו נחחר ויהי ערב ויהי בקר יום ח' חם כן לח נכרח ביום ח' רק חחור ׳ ומה שהוקשה לו ממה שחמר נבי יפי חחורות חינם קום מדברי רס"י בכחף חינן חלח לפי פשוטו של מקרח חם כחת לדרשו כפשוטו ומה שכחוב שם הוח חליכח בחל"ל שהם מפרשים כריחת בשכיל יפרחל שנקרח רחשית ולפ"ז חפשר שהכל נכרח ביום ח' וכדכתיבנא שחתה נבי יפי דקיק יחזק דקיק ומעתה חתיישה שחחתו כעל העקידה וכ"ל על רס"י ז"ל חפי' נודע שמק שחחרו שלפי פירושו זה בכריחית לח יחכן שנחחר

ע"ח כהפרשים

דכריחית ח' מסחחרות הוח חחת חינה קיימת כי ח"כ רס"י כריחית מחמר הוי הוח על שטת רז"ל נבי הכחוב הוח לפי פשוטו כדכתיב לכל חין כורך לוה לחדדכם חני חתיים מתמיהים כי חף שנח' שחחלת המחחרות מיני חור לח יחסב כריחית מחמר שחם ס' שלח נח להורות סדר הכריחה מ"מ הרי מודיענו כי ס' כרחים חמים וחרץ ותתיה בחיזה זמן שחתיה קודם החור חן מחרין מחמר חחסב שכדכר ס' חמים נעטו ושלו היו חומר שחלת כריחית חתם חסיבת מחמר לן היה חקו לפקפק דכיון דחלה זו נמסכת על ויחחר חלדים סר ל"ל קודם הכריחה חחר חלדים חיך חור על מחמר כריחת חמים וחרץ שכשוח המחמר חליה חינו חלח כריחת חחור לכל לפי מ"ם כרחיות מחמר הוח לעיל סח"ם כרחיות מחמר הוח

פרק כפף על יכחבו שר' י"נבא ובקטנות רבי בכמוים רחש חיים ס"ם ן' ס"ם כב' כריחית כסר פיטין קף נ'

חיכו אלח ענין כריחת חמים וחרץ הכו' כלן שלף היה כמחמר היתה חין סיס פקוק:

ורוח חלדים מרחפת וכדחופר' ר' יעקב מחמר כתן לרוח כפני עצמו וטעמו ומפני שכתיחס לחלדים טפי חמתים וחרץ והח קח"ל שהרוח נכרח כמחמר חלדים כפני עצמו וסכת נתינת מחמר כפני עצמו לו' ל שהוח לדקותו שחע"פ שהוח ככלל החרץ כדכתיבנא לעיל כפ"ח מ"ח ס"ל פיסודו זה לדקותו נתן לו מחמר כפני עצמו ח"כ לפי שכריך חיתים מרחף חל פני המים לנורף העולם כמ"ם לעיל כפ"ב כריח כרוחה למים כו' וג"כ החויר הוח הדכר היותר נריך חל החיים ככל המקומות ׳ וע"כ הטפיע ה' ככל מקום כמ"ם הרב כמורה למעלתו נתן לו מחמר כפני עצמו חבל מבחם כר יפי מוליחו מהמנין שהרוח ככלל החרץ קחי ומה שיחסו לחלדים היינו לדקותו לח שכנרח כמחמר כעצמו ועוד דחם כן ויחחר חלדים יפי רוח מיבעי ליה ולדעת ת"ק ז"ל דכיון דחין מלחכה חסוכה כפני עצמה שלפי החמת הרוח ככלל החרץ לכן לח יחד חליו מחמר כפרוש ׳ ומה שכריחתו כריית זו כנחן להורות מעלת החסה כדחמרן נסמוך כל הסרוי בלח חסה כו' ויורה על זה היות מחמר מיוחד לכריחת החסה:

לא טוב חניר' יעקב וכו' ומסום דקשיח כהחי קרח חרתי דלפי פשטיה משמע דלח טוב קחי לחדם שיהי׳ הוייתו טוכה בלי החסה והח ליתח שחף על פי שכוולת החסה הוח חסר ויהיו שלם מ"מ עכין הוייתו טוכה ויהי רחוי שיתוחר כלח טוב ועוד שחומר לחר כך חעשה לו עזר חינו מקכיל למ"ם חסה מתחלה לח היה טוב היה רחוי שיחמר חעשה דכר כחוכן יהיה טוב לח חעשה לו עזר דמשמע דטוב הוח חלח שחסר לו עזר הה ח"כ הל"ל החדם חין לו עזר חעשה לו עזר ול"ת שיהי מחמר לח טוב חחר להויית החדם חלח שיהי לו טוכה כלו' שהוח מחוסר מטוכה הגריכה לו והטוכה הוח דכר חנוכי ויש לעיין טוכה זו מחי היח כי המועיל והערב והטוב כיחכו טוב שלפעמן יקרחו טוב כלשונכו כמו שכיחר כפל דרך חמוכה כמ"כ ס"ו הקדמה ח' וכבר פירש כחן כהדיח עזר ושמחה וברכה וכפרק שיש ככללן הנ' מיכים וטוכה לח"ל ולימה למי' דטוכה היינו חורה שיהיה כלל הנזכר כפי' דהח כפרק הכח על יפחתו נר' כלח טוכה נחי וכחר הכי נר' כמערכה חמרי כלח חורה ושם כן חלי חומיף ולימ' למי' דטוכה היינו כניס כלח חפסחן שכחורה נקרח טוכה שהם חלח כללות שיהיה כולל לכל הדברים ולימה למי' דהיינו יריחת שמים והשנח ההנלחה החחתית שהוח טוב שהם והשחה ההנוכח חדריכנו לעכודת ה' דחמר' כפרקין הכל חן החשה וכדחמשמ' שהוח דשת נחר פיסון שכחוב כדף ל' שכוולת החשה ח"ח להשיג החחתיים כמו שכחוב חז"ל שרוי כלח חשה שרוי כלח כרכה כו' ואינו לח נחשה חיים חחתיים נזכרים כחחר זה חלח שכר' שחפרש טוכה על זה דהח ולחי כדחוחת שחף על פי שהחשה טטוכה חכיחה לנעלה לטוב לח נחחר שכל שחין לו חשה לח יהיה ירח ה' וכ"ל שהטוכה סוב לכלן כי הטוב הוח חחר הכל יכספוחו ׳ ולכן כלל כל ההנלחות כטוכה ופי' הטוכה חן העזר והשחחה וכל שחר הטוכות הכחו' לרנלה והכי קחחר קרח לח טוב היות החדם שהוח מחוסר הטוכה ולזה חפשר לו עזר סיכלים לו כל הטוכות ולפי שהטוב היותר כחנה וגרחה כחשה הוח העזר לח פרט הכחוב חלח

העזר

שעור וכ"ש בשאר ולפי שברייתן זו של לוז טוב היות האדם בבחינה נקט ברישא הטובה שהוא השם הכולל לכל בפר' העי' נקט ר' תנחום ברישא בחינה שהיא הטובה שהוא הכולל כמו שאר' בסוף דבריו וכן כלן כי בטובה יכלול כלן ותדע דאי טובה היינו כלל השבלולות ענין פרטי מ"ם דקדיק מהם ואחר לה טוב היות גן ליחת כאי לה מכור ולא שמח וכיוצא אלא דבשלילת טובה שלל הכל מיהו כשאחר טוב מזמור כ"ט דקאמר כל מי שאין לו אשה אחר ה' דברים ומני ברכה ויחיים ושמחה וסיוע וטובים כ"ל דטובה דקאמר מיהו שם כולל כי לא יחסה הסוג עם הפרטים ומשמע שהם דטובה דקאמר הוא עושר מדמייתי לה מתנת אשה מ"ט וקאמר וכשהיה רעה מנת טוב שהיא מתנה כל טובה מביאתו ותע"ג דהא מני ברכה י"ל דברכה דהתם היא ברכת הבני' והיינו דמייתי לה תוירבך לותם מלדים ויאמר להם פרו ורבו ואף על פי שענין הבנים שבאחר כדכתיבנא מיידי דתני אוקי תני ליה כהדייקו ונקט ליתנא דכל מי שאין לו אשה לשמרת דמייתי אפי' מתי שים לובנים הוי ברכה דהתם שיהיו כרוכים ס"ת ע"ש שתושל הברכה הוא כלל השבלשות בבתו לרגל ת"ח היות בו ברכה מה' תמם ולא שתהיה השבלשת טבעי' לו מקדית לוטר גדול בפני עצמו • לכל בתוספתא דיתן וכפר' העי' אין לפ' כן מדמייתי לה אלבניה ברכה אל ביתך: כל שאין לו אשה יש לדקדק כל לאתויי מתי וברוחם דאתא לאתויי אפי' מי שים לו בנים שת"ע שמשטור מפריה ורביה הוא מחוסר מכל שה דמייתי שכח ר' יעקב תדע דהא ע"כ קרא דלא טוב אפי' שים לו בנים מייך כדברייתן בפ' הבו ס"ר בחתן אחר שתושל ת"ע ש"ם שים לא מיבעיא כתה בנים שחסר לו לעמוד בלא אשה שנא' לא טוב היות האדם לבדו ומיהו הא ר' אלף מתעטם את הדמות משמע דלא קאי אכל שאין לו אשה אלא מרובת דהיינו מחוסרי בני' אבל מי שקיים פריה ורביה ת"ע ש"ם שאפשר לו לפרות עוד לאו מתעטם ת"ה הוא דאל"ה היכי פטר בגמרא מי שים לו כן וכת מפריה ורביה והלא אכתי אינה לאחיובי דהוי שופך דמים לר' ש ומתעטם ת"ה לר' עקיבא כדתניא בברייתא דאכתוב בסמוך והכי דייק ליתנא דתני כל שאינו עוסק בפריה ורביה אלא קאחר כל מי שאין לו אשה כדתני הכא והכי תנא אלא תני הכא סתרי אלא בנים דהתם אין נורך לאשתעי לה: כל שאין לו אשה יש שואלין לאת דבר בלשון שלילה ולא בלשון חיוב דאל"ל כל שים לו אשה יש לו טובה וברכה כו' וקר' כמי אל"ל טוב היות האדם עם אשה ואינה שלמה אלא פשיקא מילתא דמי שים לו אשה יש לו טובה דכתיב זאת הפעם היא לרעה ולא כאת ובדאחר בסמוך זכה עזר כו' אבל בשלילה פשיקא היא דמחוסר אשה מחוסר אלו ודאי ומ"ש אשעה לו עזר היינו מחייב היותה עזר להת מפרש זכה עזר כו' ומאחר הכתובים מבוארים בעצמם שאין מחייבים אדם דרך טוהה אל תפלה אל ברכה זולת ויקרא את שמם אדם שהוא מחייב:

כל שאין לו אשה כו' שנוי הלשון שאחר באשה ליתנא שאין לו ובאלו אחר לשון ברוי מבו' שבאשה קנין עצמי דבקה לאדם ולזה רחוי לו כי יש לו ואין לו אבל אלו אינו קנין עצמי ולזה רחוי לומר עומד בלשם אל עומד עמם לא שים לו ואין לו: בראשית אחת דשחת לב אשה כדאי"ל רי"ב לה להוות נוחה כדאי בסבת פ' שואל אבל יפר' היוצב יחידי אין לו אחת שבאדם מדיני בטבע ובאאין לו עם מי ידבר סודותיו דאנה בלב אים ישחנה וכ"כ הח"ר ס"ט כי חברותא אל מיתותא:

בראשית ברכה שבאבילה הבית מתברך כי אים ואשה שבאינה כיוצים וגם זה לפי הטבע שהיא מסתדל' בגרבי ביתה ובשתידת מתון בעלה בתבו בפ' אשת חיל:

בראשית כדברסיב' בפר' העי' פ"ר אחת בר חניגא כיון שנשא אשה עוטותיו מתפקקים בו וסבת הדבר היא שבאדם נוטל אשה נותן אל לבו לעשוב בתסוב ויחדל מלבת בדברי הבחרות כי תיקר בעבו בעיניו שעתה הוא אדם שלם בה בתנשים ועוד שריחים בנותרו וברוך לעזוב הכלי הזמן לפקח בפרנסתו ולתלות עיניו לשמים ולפ"ז האשה שבא בפרה מתם עם שאפשר לפ' שתיבה אלא אות על הבפרה לפי שבאנושא אשה מוחלין לו על עוטותיו שלמלה כן לא זכה איה וכדתיבי' כיפה מרחה בפה דתניא בסוף בבורים בירושלמי חבם אחד בשיה גדולה מבפרת יעויין שם

בראשית בפרה לאו דוקא ואפשר שיבפר אדם בתשו' וזבח ומנחה בלי אשה אלא אות לבו' שתחשר ממנו שבא ה' מסבות הבפרה או אות אחר תחותות הבפרה לפי הפי' שפירשתי בהיות לאחם אחד בשיה הבז' שת"ע שאפשר היות לו אות אחר דהיינו חבם בשיה:

בראשית טובה לא טוב היות כו' יש מדקדקים מאחר שני והדר

מפ' כי זה מדיבות דהל"ל מתחלה כלא טובה כו' ולא נסיתי בחלה כי דרכם ז"ל כן תדיר בגמרא וכתב' להזכיר הכללים ואחר כך מפ' טעמי':

בלא טובה לא טוב היות כו' פשיט' שאין לדק' תדבתיב דחונה מנה אשה מנה מתות את האשה דהתם כתיב רעה כדמפ' שאר היות מנודים בו' אבל בהנוכה מיבה טובה והכא לא פשיט וקאמר שמי שים לו אשה יש לו טובה אלא שמי שאין לו אשה חסר טובה אשר בתנה בהתם טובה ולהכי נקט לשון שוללל כדכתיב' אך בשוחר טוב מז' ט' בר' ז' שם מנה אשה מנה טוב וכאן אתה מוצא ומנה מנה מתות את האשה אלא שם אשה רעה היא אין סוף לרעתה ואם אשה טובה היא אין סוף לטובתה הוי מנה אשה מנה טוב • ויש לדקדק מאחר דמי מנה אשה מחונה אבי וכו' דשדיק ס"ל לשיערן מדכתיב לא טוב היות האדם מחונה אבי ואין טעם לו' דמשום דבעניה כתוב מביאה ניחא לדחוייבו אהדדי ועי' ל בס"ם אלא אם אשה רעה כו' דמשמע לכאורה דעקר תשובתו דהכא מייתי בהתם טובה והכא רעה וה"כ לא הל"ל אלא כאן בטובה כאן ברעה ואם אין לה סוף מה ענינו כאן ע"ק מה טעם בהלכה התשובה בגדה דכאן ברעה וכאן בטובה כו' ולקושיא הא נרא' לכאורה לו' דבאמת ליה לחק' מקראי דלעלמה זה אין דק' דיבים מדיבים שיש בפיהם גדולה לחכמים שיהיו דבריהם סותרים וכדאמרן בפ"ב דסבת שלמה אין הוא חכמתך לא דייך שדברך סותרים את דברי אביך אלא שדבריך סותרים זה את זה והיינו דקאמר וכאן את אי ואוקמא אבי כו' כלו"ה ק' שאת בעצמך תאמר כן אבל כל היותר נראה שבונת המאמר להביא קרא דמנה אשה מנה טוב לענין התזמון דמיירי בהלכת דוד ע"י מיכל שעל זה רונה לדדום מנה אשה מ"ט כמ"ש בסוף האגדה ואיידי דמייתי ליה דרים ליה לקרא כדרך המדרשים וכדי לפרשו דמי מהכתו' הסותר אין ומתרץ ליה וקושיתו היא דתע"ג דודאי היא בטובה היא ברעה מ"מ ק' כיון דהרעה מרה מתות קשה היות מנאות טוב בטובה כי די שתהיה נעדרת מרעה ולא שתתחלבל' תן הקנה אל הקנה ומשני דמ"כ דאין סוף לאשה רעה כו' ותתחלבות בקנה • ס"ג מאשר קושיתו מלשון מניחה שהורתו על דבר מתודם כלפי מקוה אלא נתנה פתחום כמ"ש בפ' חלק נ"ב בתין בהיות הדעת מניח ומקרב • ומהו' מנה אשה מנה טוב נר' שמניחות הטוב עם היותה טובה הוא חדום כמונה מניח' כלומ' תן מטבעה היותה טובה ומהו' ומנה מני מתת"ם שמשם שבבה אשה שיתה כה הטוב והרע שתנה הוא דבר מחודם ור' טבע שאין סוף לאשה כו' ולכך יבדק לשון מניחה כב' הבבריים שמטבעה יר' שהטובה תהיה טובה והרעה רעה אך בדרך המיוצע אבל לפי שיתנה טובה לאין סוף באשה הטובה אם מיחה דבר מחודם ל הדעת לזה יקראנו מניחה וכן בהפך תיבתי לפי שבל יום תונה והולך בה טוב אלו רע על אי שידע בשבבר וזה לפי שאין לה' קן לטובה אלו לרעה לבן הטיל בה לשון מניחה • ועוד ה"ם לפרש מ"ם אין סוף כו' אין תבלית שעל הדרוש הסוף הוא התבלית והטובה שפועלת הרע היא שפעלנו ללא תבלית שאפי' בשלא יגיענה הנאה תעשה רעה לדוב הרגל כרצע והטובה היא בהפך שאף כי לא תתבה ולא תכונן טוב לדוב הרגלה בבזרון מעשיה וזה ענין המניחה הנו' כאן שאפי' בהיות הדעת וכלי כונה ותבלית יש בזו טובה וגו רעה:

בלא עזר אשה לו עזר כנגדו בפ' הבא על יבמתו אשבחיה ר' יוסי לאליהו ז"ל כתיב אעשה לו עזר כאשה עזורתו לאדם ז"ל אדם תניא אחים אחים בוסם פשתן לוכם לא בתנחת אשה מתירה עיניו ומשתידתו על רגליו • ואיבא למידק כאה בתקשה ר' שהוצרך לשאול לאליהו דודאי העזר הוא שתעזרהו בנרבי הבית כי לא יתבן אחד שהעזר הוא עזר מלאחה בנגד החיבים ולזה הוקשה לו אשין כאשה לזה ור' ל דודאי ידע ר' שהעזר הוא בנרבי הבית אלא אחד אלא יקרא עזר אלא בדבר שא"א לו לעשותו לבדו כי בדבר שעשייתו אפשרית לו לבדו אע"פ שהיא תעזרנו לא יקרא עזר וכיוצא בזה אמר לענין שבת אשין בו אחד ואיהו אסיב דא"ר אושעי' בשם אדם אחים אחים בוסם אחים אלא אם כן אשה עזר כנגדו ואע"ג דאשה לא עזר כאה אשה עזורתו לאדם ז"ל אדם תניא אחים אחים בוסם פשתן לוכם לא בתנחת אשה מתירה עיניו ומשתידתו על רגליו • ואיבא למידק כאה בתקשה ר' שהוצרך לשאול לאליהו דודאי העזר הוא שתעזרהו בנרבי הבית כי לא יתבן אחד שהעזר הוא עזר מלאחה בנגד החיבים ולזה הוקשה לו אשין כאשה לזה ור' ל דודאי ידע ר' שהעזר הוא בנרבי הבית אלא אחד אלא יקרא עזר אלא בדבר שא"א לו לעשותו לבדו כי בדבר שעשייתו אפשרית לו לבדו אע"פ שהיא תעזרנו לא יקרא עזר וכיוצא בזה אמר לענין שבת אשין בו אחד ואיהו אסיב דא"ר אושעי' בשם אדם אחים אחים בוסם אחים אלא אם כן אשה עזר כנגדו בפ' הבא על יבמתו אשבחיה ר' יוסי לאליהו ז"ל כתיב אעשה לו עזר כא

עזות: **ועל** דרך דרשו"ל דתמ"ם מעשה לו עזר כנגדו ולא תמר תחברת אני שתעזרנו יכול שהעזר הזה לעונות התלם וגדרו וענין שלמותו ות"ם תסה כמה עוזרתו לתלם כי לשלמות התכונתי כמה עוזרתן והשיב כי כמה שעוזרתו בנדרי חיין לא נתנה מתיר ביניהן ומשתידתו ע"ר שפ"י זה יהיה פנוי להתעסק בשלמותו מש"כ בשיטורך להוכיח ומנו בתקנן נדריהן ואחר שהי' מסלקת הטרדה והמניע מתנו הרי היא עוזרתו בשלמותו כי המכוין והעושה יחדו יחלוקו וכמ"ש בפ"ה קורח הני נמי כמתי זכיין כו' ובפ' היה נוטל מי לא פליגי בהדיהו והתרת העינים הוא העזר בחינת שלמות העיון שכולו תורה והעמדה הר גליס בחינת שלמות המעשי שהוא ע"י רגליס וידים: **ברא** שמתה שנאמר ושמחת תתה וביתך ושמתם ליה דכיון זו תסה שהיא עקרו של בית כדאתרינן בפר' כל כתבי לא קרייתי לתתי אלא ביתי וכן וכפר בעדו ובעד ביתו כו' וכדתנן בפ"ק דיומת ביתו זו תסתו וקא"ר דוסתת משמת דלא מיירי בתסה אלא בבני הבית כגון בנים ובנות עבד ואתה שהרי בקרבנות כ"ם כתיב בפ' ראה ושמחתם אתה ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהותיכם ועוד כתוב סם במעשרות אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך נו' ושמחת נו' וכתב השבועות כתיב ושמחת אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וכן בחג הסוכות ולו תסה לה נו' ככל אלה ות"כ הכא במעשר הכתוב בירושלים אלא התריך לו' ושמחת אתה וכתך נו' אלא אתה ובניך משמע דכייל בכיתך כל הנו' בשאר השמחות לא תסה וליכ' למי' דטעמת דילף אלא שמחה משום דכוותא התסה ליכא בנים ותם כן תחסר מתנו השמחה דסייגו שמחת הבני דאין זה נודק בכל שאין לו תסה דתפסר היות לו בנים בלי תסה כתכיב' לעיל ואמי' תימה דבכלל בית אינא תסה ק' דבנים נמי אינא בכלל מט' הנו' ועוד דבפ"ק דקדושי' ת"ר לו תסה ובנים ולרבו אין תסה ובנים אינו נרגע דכתי' כי להכך ותת ביתך לרבות תסה ובנים וה"ק ביתך כולל תסה ובנים ובשלמה לעניו ושמחת אתה וביתך י"ל דתם"כ דתסה ובנים ס"ל ומכל מקום יליף סביר לכל שאין לו תסה חסר שמחה וכן נמי חסר בני חסר שמחה אבל במ"ם בלא בפרה מוכפר בעדו ובעד ביתו משמע דבית תסה דוקא משמע לה דתסה דוקא הוא שהרי הוא מתוייב להיות לו תסה הוכירו אבל שיהיו לו בנים לא הוכירו ומתני' ל דבית תסה דוקא ומשמע ותם שהגריכו בברכא תסה ובנים סייגו מסום לדידיהם קשיד קרא תסה ובנים דתי ליה בנים מהבנעניות אינו נרגע דבעינן להכתי את תדוכי את תסתי ואת בני ס"ג כי קשיד אבית דרבים משמתת תסה ובנים נמי משמע דקשיד ות"ת קר' דושמחת תסה וביתך י"ל דכיון דכתב אחר שמחות פי' בן ובת כו' אי ס"ג הכי בני קרא מ"ם הכא דכייל להו בביתך אלא דהכא תסה דוקא קתמר ותם שהזכיר הכתוב בשאר שמחות הבנים והעבדים והכא תסה י"ל דבשאר שמחות רבותא קתמר אלא מיבעיא תסה שהיא עקר שמחתו אלא אפי' הבנים והעבדי' ושמחו לפני כמעשר שני הנאכל בירושלם שאין בו כ"כ קדושה וטריחא מילתא לא הזכיר אלא שמחת תסה. ואכתי מיבעי' לן לתידק היכי יליף דאין שמחה בלא תסה אי מסום קרא יפיתת דלמ"ל למיתר שיעמת עם תסתו דפסיטא שכל אדם יעמת בשמחתו עם תסתו דיתמה דלמהוהוריה קתני שיעמת את תסתו כדילפינן בפ' ערבי פסחים מושמחת בחגיך כו' דחייב אדם לשמח את בתו בראגל וי"ל דה"כ לכתוב ושמחת אתה ושמח את ביתך ע"ד ושמח את תסתו ומדקאתר אתה וביתך משמע לגב מורחיה שמשמחתו תלוייה בה וכן בחותר ושמחת אתה וכתך כו' הייגו משמחתו תלוייה בהם אתה דאין שמחה בלא בנים ועבדים ועי"ל דם"ל דקא דכתיב הכא ביתך דוקא דהייגו אתה ולא הזכיר בנים ועבדי' בשאר שמחות הייגו דכתי קרא לאתמעי' כחד דוכתא שמשמחת תלויים באתה. וכתו' דשוחר טוב הב"ל יליף לה מושמח אתה בעוריך ולא מהכא אלא מיירי אלא בחתא בעורים ושמחה בתסה היא שמחה יתירה כדאתר בסנהדרין פ' כ"נ אין אדם מוכה קורת רוח אלא אתתו ואתה ובניו בעי' שמחה דאיתא בכל בנים ותנא דשוחר טוב מני מיתר דכיון דאתכתו שמחה אתה בעורים אי"ם מכל הבנים אלא דבחתא בעורים אינא טפי וה"ק קרא יהי מקורך ברוך ותוכה שתהיה שמחתך אתה בעורך ולא אתה בנים דלית בה שמחה יתירה;

בלא בפרה אבל כו' אף על גב דבריתא נקט בפרה והדר בפרה השתא נסבי גמרא לבפרה בריתא ושמחת משום דתנא קתסדר להו בריתא בפי הדחותם דבריתא נקט עזר דהא אלמא גלויי וידועה טפי שעוזרת בתקון הבתבי והדר שמחה אגב זה נודע והדר הברכה דגם זה ניכר שהוא מטבע התסה לשמו קניניו כדפי' לעיל גם בפ' הע"י לקדים שמחה לברכה אבל בפרה נתן מילתא דמיבכר היו ובייגו דבפר' הע"י ובתו' דם ט לא מייתי לה אבל לגמרי דיהיו מקדים לברכה דילפי' לה מקרא דת"ת לברכה דילפינן לה מדברי קבלה אבל בשמחה ובפר' אף ע"ג דקרא דבפרה קודם בתורה כיון דתרוייהו בתורה כתיבי ורחמי למנך שמחה בריש מגר עגינה תקדמה ס"ג ומייתו במדרש קבלת נסיב גרס לברכה בריתא דלא חש לכתובים אלא להזכירם תמיד בסדר עניתם;

שנאמר וכפר בעדו ובעד ביתו ולא ס"ת מכפ' כב"ג בי כב כשאין לו תסה דכתיב יכ"כ היו מתקטים לו תסה אחרת שמא תמות תסתו כדתנן בפ"ק דיומת ומדתלה רחמנא בפרתו בתסה שמך גדול לכל תסה שתעדר התסה מעכבת הכפרה וזו רמיה טובה מת"ם בגמרת מויפק רבון מה שעונותיו מתפקקים ומתן דיליף מהתם אפשר משום דמהכא לא יליפי אלא שחסרונה מעכבת לה שמניחותה מחייב כפרה כדמשמע מתו שעונותיו מתפקקים;

ברא ברכה להניח ברכה ת"כ ברכה זו היא הגלחת הנכסים וילף לה מפיר תסתה דכתי' תריתו תרומה לכהן וזכות זה הברכה מטויה כדאתר עשר בשביל שתתעשר וכחנוכי נא בזאת כו' ומדתלי לה בבית וק"ל למתן יכרכך ה' תתם כדכתיב בשאר דוכתי ס"ת דברכה תלויה בבית ועוד דתל"כ מתיקת"ל הא כבר כתיב בתורה כמה ומכי אלא דהא קת"ל דאין ברכה אלא בית דהייגו תסה דלעיל מכל ברכה דתו' דשוחר טוב הייגו בנים ולהכי יליף מת"ת כדכתיב לעיל;

ברא שלום אין לו אלא שלום והמקטן מהקטנות כי מה ענין לתסה בתקון זה והתכם ר"ם ט"ן ס"ם ט כפ' ברחמים כתב כי מי שאין לו תסה יגבר יגרו עליו ויוכרח לגנוב בתסת רעהו והיא שבת קטנה כמ"ם נגע וקלון ימלא ואחרים תמרון לפי שיהיה נודד תכה ותכם פעם בבית רחובן ופעם בבית שמעון עד שיקובו כו' ויבואו לידי קטטה וי"ת לפי שהיחיד אין לו שומר לבסיו שלחו אחריהם ידיהם בהם ויבא לידי קטטה עם רבי ואין עוזר לו אבל ע"י תסה יעמוד נבסיו וג"כ יהיו לו קדושי תפפתם עוזרי בידו ללחום מלחמותיו וכ"ז אין כן ט';

שנאמר ואתה כו' אלא ענין השלום הוא כמ"ם בעל העקידה בפע' ע"ד שהשלו' הוא קיום הדבר ושמירת עניניו ע"ד שלום הגתן שלום המלחמה והכוונה כוה על כלל שתמיר התלם ובריאותו ע"י תסה יתוקן הכל כסדר כאות ור' יעקב לת ס"ל הכי דאין לוה כ"כ הכרח לתסה שתפסר יפתור סדור הבריאו' כולתה וקר' דכיתך שלום לת מכרע דוודאי נייהו ולא אתר אתה וביתך שלום משמע דלאתו הא בהא תליא אלא אר"ל שיהיה הוא ותסתו בשלום. ועד"ה לפ' על שלומו עם יכרו ועם קונו שמי שאין לו תסה הוא בקטטה תמיד אוי לו מיכרו אוי לו מיזכרו ת"כ ר' שלו' על כלל השלמתיו כי מחוסר תסה נעדר תכל השלמיות כי כבר יתמר שלום כפי הדרשני בתקו';

שלמו' וכתי"ם נגהר פיטון תכל הנפטר תן התת כו';

שנאמר ואתה כו' כפ' הע"י יליף לה דכתי כך עולה תדכתיב וידעת כי שלו' תהלך ופרפ"י בזתן סיס לך תהל ואין תהלו אלא תסתו שנאמ' שכו לכם להליכתו ר"ל דריב"ל לא יליף תתם אלא מהכא דתהלו דהכא הייגו תסתו דתפסר ר"ל שיהיו בשלום כל הצדיקים בגל קורתו תכל הכא ע"כ ביתו הייגו תסתו דתל"כ הייגו וכל תסר לך שלום ושוד בתיתך למילף תכביתים ודבה כך עולה ניחא ליה למילף מתסתם דלא פליגינהו קרא ותלו השלום תסתם כתהלו תכל הכא פליגינהו כדכתיבנא;

ואתה שלום וביתך שלום דהייגו תסתו כדכתי' ות"ת וביכי סיל דוד בשלום תסה אלא בשלום תסה והתמר שמואל אין דורשין בשלום תסה אף על גב דכפ' הפועלים נבי היה פרה תסתך תמרינן התם ע"י בשלם שתני הא תמרינן בפ' יוחסין ת"ר נחמן בבי תמר שמואל אין שואלין בשלום תסה בגל אפי' על ידי בעלה ובשלמה לת"ת כפ' יוחסין דהיכי דוקא בשלילת שלום תכל לשלום לה בשלום תפילו על ידי בעלה תסור וכן נראה שתחלק רב"י דנבי על ידי בעלה שתני בפ' הפועלים פירוש לה שיחל לה לשלום אלא בשבעלה יחל תם שלום הנפרע ונבי תפילו על ידי בעלה בשפרה יוחסין פירוש שתרגיל לבה ודעתו אלא נראה דס"ל שבהגיע השלומות לה הוא דאסור ולפ"ז ל"ק הכא אף על גב דחל בשלום תסה לת אלא אלא על ידי שלום בעלה אלא לגבל שחל בשלום תסתו תכל ת"ת התוספות בפועלים דהא דשותלים על ידי בעלה דוקא לשחל היה פלו' תכל לשחל בשלום תפילו על ידי בעלה תסור ת"כ תפילו לשחל בשלום על שלומה תסור דלא שרי אלא היה פלוגית ות"ה קשה כדוד ים לומר דאף ע"ג דכיתך הייגו תסה ניחא דלא

לה כהדיא ליה כתן הרגל לכה כלל ועי"ל דהכא לאו שחלת שלום
היה אלא תפלה ובקשה שתי' יתמיד שלותה וכמ"ש ותחרשים כה לחי
גו וכבה"ג כיון דלא שלח הדברים לדידה ליה לן כה דתורה תרעה
לזולת לחים שיתמיד השלום בו וכבל ביתו: בראשית חיים דפ"י
מתרוך חיים יותר וכ"ש בשחיה יפה כדחמי' שלשה דברי' תתריכים
ימיו של אדם אשה טובה ושידה נאה וכלים נאים ויר' גם כן שענין
החיים הוא היות לאדם חברה הגונה שהאדם מדיני טבעו וכלא
חברה אין חיים ע"ד תו חברות' או מיתות' שכל קהלתי לא ס"ל
דליכא תריכו' ימים שלא בכלה וכדמשמע מה"ם אשר תחבת ולעיל
חיי החברה לא קפדי וקרוי דחיים חיי' לא מברש להו דמכני לפרושי
על המתנות ופתורה כדמפרש כחד' קהלת ובחיית' דיהן ס"ה לפ'
חיים תומטות שחין זה תלוי בחשה דחדרכה יותר בקל לעשוק
בחומטה לבנני מחשר דיחים בטחרו ושפשר דס"ל לקהי דלעיל
דחיים בכלל השמחה הוו: ועל דרך דרש ר"ל חיים על קיי
ההגלחה וסם חיי הנפש ושפש, סו טו נהר פישון בחומ"ש סח"ם לחיים
המתחיים כלי חשה כבי לעיל:

אף בלא חיים מחכת מחמת דר' לוי ס"ל לדר' סימון ומוסיף
חיים ור' סימון לח ס"ל לדברי לוי ובמדרש קהלת מייתי
כרישה להו דר' לוי דחמחת חכבה דר' סימון חית ליה דר' לוי ור'
לוי ליח ליה דר' סימון: אף חיינו חדם שלם נרחה דקחמי לח
פליגי חלח וכן בדי"ח חף חמחת ח"ה חלח ח"כ יחחר טוכך
דחים דכהח חיכה פלוגתה חי הוי חמחת ח"ה חו טוכך דחים חכל
לח הם ולח הח ליבח ח"ד חלח שהרשוים לח חשמו להזכיר חלח
הטובות שהיכולות שחות על ידי החשם חפל היותו שלם הוח ענין
חחר ולח נחית לדבר בה ורבי חייח רחם לזכור גם זו שהוח ג"כ
תופלת לחדם שפ"י הוח שלם ולח רחה להזפיר חפוש הדחות שחין
זה חלח טוב קיום חנוח ושטולו לח תופלת חכוחי לחדם ועוד דכל
הכ"ל מייבי חפי' בחי חים לו בנים והח ליח' חלח בחי שלח קיים
פריה ורביה כדכתי' לעי' חתנם י"ח ואכרו ג"כ זה בכלל השולות
וכ"ש שבכלל זה קיום החיין הים כי תופלת נפלח לחדם והרשוים
לח זכרוהו לכרורו כדכתיב לעיל:

שניהם כח' קרוי' חפס כי כשהיו חחוכרי' בתחלת יצירתם
דו פרנופין קרחן חדם ותיל' ילפי' דכשהם נפרדים
נחי לח יקרח חדם חלח חשה שחין כו חלח חבי הגוף דחי כנפרדים
חחם חיירי הכח חק' חם דחתר לקרן נפ' כ"ח סי' כ"ו שהיה
חדם כח כו' כ"ח ס"ה והשת"ח ס"ה דליכ' למימ' דלכל חד
בחבי נפניה קרח חדם וחשחיי דחוח נחי מקרי חדם כלקרן
בפכ"ח דהח בשהיה שעשה לח היו נפרדים חלח דו פרנופי חו זכ
וחם כן לשניהם יחד קרח חדם וכחכח שכשנפרד חחדם לבדו חיכו
חדם נחור וכח"ם כזוכר דכר כלח טוקבח כלב נוקבח וחפ"ג דחשכחן
דקרי לחדם לחוליה נחי חדם כחו' ויכן ה' חת הלבע ויביחה חל
החדם: ל"ק דכיון דחית ליה חשה הרי הוח שלם ויש לקרוח לחלק
החדם לבדו חדם חפי' שלח יחמר על שניהם כיון שהחשה היח
בעולם: ועד"ז י"ל שלפי שחוחת החדם להיותו בחיים הוח היותו
מורכב מחמר ונורח שבאפרדם לזה יקרח עפר ולזה יקרח בשחה
חחכם השם הזה חיכו נודק חלח בהיותו מחובר חגוף וכפס לכ"ח
שכלח חשם חיכו חדם כי לחת שהחדם התשניע בחשה במדרג,
הגורה והחשה בחדרגת החחר הנה לח יקרח חדם שלם שהוח שם
מלחן על חכור הגוף והנפש דק בהיות לו חשה: וע"פ ח"ם בשל
העקיד כחחל' שנ"ג שהח' ושלשם יחמרו כהרדפה ו"ח על חכרהם
ושרש כי ח' קרחתיו שכחו שכל הלקי החיים לחיחיהם כלם ש' חכלית
ח' חכור ן יחד נקרח כן החיים והחשה לחד שחשניהם יסודר ענין
לחד ולפשחי החין נקרחים ח' הנה חכוחר שחשה שעז ח' חף חיכו
חדם שלם שחחר שה' חים' לח נחשלח עם החשה חיכו נקרח חדם
שלם עד שיחשלחדו ואז יקרחו שניהם חדם ח' ויחוחרו כחחר שלם:

אף ממעט חת הדמות עקרו דהח מלחת לקחן בכל ד' ושם
חכחוב חח שים לדקדק כזה ושטם הוח כחלו שוכך דמים
ב"ח ומחנם חח שלח הוכר כחן דעת הוח' כחלו שוכך דמים נרחה
דלח ס"ל לחנח דכך כרייחח כוחיה ולהכי חסחיר חכל ח"ח חיכו
נקרח חדם שלם ומחמט ח"ה כבר כחבחי דנרחה דקחמי נחי לח
פליגי נהני: ואחרי כיחרנו כל חלוקות הכרייחח ל"ל
בחלופין כחו בשחר החנדות בחכין חלקי תוטלות החשה וחסרון
חסרון לחת ס' לכל ח' וח' והכח הכלל היוצח לנו חח דקחן
שחוטלותיה כשנגרף כל הסכרות הנזכר כחן הן ח' עזר שחחה
ברכה כפר' שלום חיית שלחות החדם קיום הדמו' לחחנם כפ' הע'
חשכחן לכלהו חע"ג דליכ'כו כדברי ר' שר' חבחום כר חגילחי לח
זכר חלח טוכה וחמחה וברכה ורפה כר שולח זכר השלום ור' ח

זכר שלחות היצירה וענין העזר ושנין הדמות כו' שם כברייחח
דפלוגחח דכן עזחר"ח ר' וככר כחבכו טע' לחי שלח חנח השלום
ולענין העזר י"ל חלח חבכי ליה ר' חנחום ורבח לפי שלפעמי' הוח
בהבן כח"ם זכה עזר ולענין הדמות ושלמות היצירה גם כן כבר
כחבכו טשם לחי חלח חנחן לחנם החיים לח נוכר בנחרח וכבר
כחבכו נ"כ ט' לחחן לח חדבר לה: וכנחרח חבינו כ' שחיכן נוכרו
כחקדחמרי בחערכה כלח חורה וכלח חומה חלח חורה דכחיב
החם חין עזרתי כו' כלח חומה דכחיב נקבה חסובב נכר ודרש'
החם חין עזרתי חשה דכחיב עזר כנגדו חיך חוסיף נרחה חחבי
כחריך לעסוק בברכי ניתו ותורתו חשכחת ויש שוחלין בזה
לחדרכה חבכה חשחע חחחי חקרי החם כחחיב קחמר ותחני
דס"ק החם חין עזרתי כי כלום חסר' החשה חיכו שחחמרו
דחוסיף נרחה חחבי לח ודחי חחחיב היה לי שנחת חשה ח"ב
לחיוב חשחכח בכשביה דנפיש גוברים דלח חשוה לחסר' חיכו
חחחת כזחן חה חוסיף נרחה חחבו ח"כ נרחה דחחחת דחיכבי כל
חחים לו לחשה שרוי כלח חורה והחומה חבוח' עכיבו ס"ל היותם
חומה לו לשמרו חכל חנב ר"ש בכל החשבר לה: ויש לדקדק רבי
חנחמו' וכן הכי חמדרש דיהן מ"ט לח חמרו חורה וחומה וי"ל לחורה
חחם על פי שהיח בחרחה בברכיו לכל יטרך חכל חקום בכחי'
חחר ח יותר היח חטרדת לחורה דריחים כנוחרו יעסוק בחורה
כדחיחח כפ"ק דקדושין וקרח החחם חין עזרתי כי לח חכרש חחם
על כי חחחשה נקרח עזר לח יחוייב היות עזרה זו חשה דחשבר
דר"ל היות לו הכנת נרכיו ולפי פרש"י הכח כ"ל דחמערכת פליגי
חהיחיח דפ"ק דקדושין וחכיולו חדחמר חחחר הלכתח נוחשה חדם
חשה ויחחר כך לומד תורה דהח חמרו בגמרח דלח פליגי חח"ק
והח לכו ואכרש"י לכו לכבי ח"י הלומדים בחקומן הם נוחשה חשה
יהיו נרכי הבית חוטלי עליו ויבטלהו ות"כ הבח דחמר בלח תורה
חשום נרכי הבית ע"כ הייבו דומיח דח"י וחפ"ה קחמר דכלח חשה
בלח תורה וכ"ל דם"ל דחף על נב דחטריך נרכי הבית חכל חקום
בחשה עדיף טפי שהיח עוסקת נרכי הבית יותר מבשחין לו חשה
חחף על פי שחין לו כל כך טרדה נרכי הבית כדחיתי כיון דנרוך עסק
רב נרכי הבית הוח יותר חטריך וח"כ נחמר דסברת רבי חנחום
ומדרשנו כר' ושמואל דס"ל דחיכח נרכי הבית חוטלים עליו
הוח יותר חבוחה חשה: ולי היה חפשר לפ' ח"ם בלח תורה לח
חטעמ' דטרדת הנרכים חלח חשום שרחוי נחי שחין לו חשה כל
ימיו כשרחוי עכרה ולח יוכל ללמוד וכדחמרינ' חשה ולזה נרוך
ליטח חשה לשנגל חשרחוי לשלים בחורה נחי ליהיו דוקח לכבי כשל
שחין חכל חשתו לחין נרכי הבית עליו והרחוי נחי ליכח כיון
דנשוי הוח ופת בשלו חכל כח' שחה ימלט חשרחוי יפול בחשרת
ל"ק בלח תורה דכין כך וכ"כ הוח בלח תורה ולפ"ז בחחר נרכי
חנחום ומדרשנו דלח זכרו חחורה היינו חשום דלח פסיקח לה
דחחי לח הוי חלח בכבל: והר"ן ז"ל כחב ומחדים פי' דכבי כשל
היו נשותיהם חשעסקות בחלחכת הבית וכשחה ומחן ומפשר
לחנשים ללמוד ות"ח לבידהו נוחשה חשה ומח"כ לומד חורה חכל כבי
ח' היו נשותיהם חשוכנות ומוכנות ומיון עושות חת ות"ח לבידהו
ילמוד חורה ומח"כ ישח חשה: ולפ"ז חחוקמח מה דכחערכת
כבבי כבל ומפרש' טעמח דכלח חורה כפרש' ומה שלח זכרוה
לחחרי' חשום דלח פסי' כדלעיל: ולענין החומה מכואר שחינו
חחוחת דחפשר לשמירת הנוקים בלי חשה ע' שבדים ושולחם
חשחמירות גם ת"ח נקבה חסוב' נבר מין הכרח שפי' שחשה
חומה חדרכה נרח"ש כלעיל חדבר וכ"ח:

בשוחר טוב חע"ב לפי שבא"ז חזכר מסכב מחר הנקבה
לכל לעיל לכה הנקבה חסובב מחר הזכר שב"נקבה
מסובב נבר כך לפי שבא"ה הקב"ה מחזיר על ישרל שיעשו חשובה
שיעשה רלונם שב"נקבה חסובב נבר גם קרח נוסיף לעיל חשחע
כדכתי' החם כי ברח ה' חדשה כחרן נקבה חסובב נבר גם הרד"ק
פירו' הכחוב קרוב לפשוח רש"ל הגו' ור' חברכיהל כחב נקבה
חסובב נבר שיהרהל שחשה כחם בנקבה בגלות חסובב לחומות
החוטלים עליהם בנבר על חשחו חו שחחר נקבה על רחל
שחסובב לפ"ח בחפלחה חירחם על בניה: ולחחן דילף
חבבה בלח חומה ר"ל דס"ל כי ברח ה' חדשה לחו לעחיד
קחחר בלח חיום הבריחה ברח ה' חדשה דפ' הטבע כי
נקבה ת"ב כי לפי הטבע רחוי שהנבר יהיה חומה לנקבה
כנבור יוכל להושיע לה הנקבה לזכר כמו שהוח עכשו
ובקונדרם ז' חנחתי שחעיורך עלה דהיחיל דפ' הע' כי
למה זכר דכי חנחום הנ' דכרים לנד וכחערכת הכ' ורבה הוסיף
ז' וחם הסבה סחך הכחוכים ה"ל ליחם עוד כל סחך דומיח

לחלו כתקרא דלית מלח עמה סנה' ויסלח יעקב לרחל ולזלפה וגו' ומלח מסוכה סנה' ויחמר יעקב על ביתו מסירו את אלהי הנכר ומלח מכוחה דכתיב מי האיש אשר ירא ופחד וגו' ומלח עבודה דכתיב ואני ונעבוד את ה' וכתיב רבות ועוד אין סנה הסדר הראוי והנה הטוב כולל יותר מכל ענין ואין הברכ' יותר כוללת ממנו ועיד שהוא נזכר אבל הכריאה ולא הקדימה במדרג' וכתבא ותשובותיו על אלה לא ערכו לי והעירותיו ככר בעזרתנו על כלן והוזהרנו לפי שפעמ גם מ"ם למה לא סמכו על כמה פסו' אחרי הוא מכו' תתוך דבריהו למעלה כי לא זכרו אלא דברים מתיחסי' לאשה שיקדמו בהפקדה גם לא סמכו אל הכתובים המזכירים בית אלא כאשר יורו דכאשה מיירי כמ"ש בכל מ' ומ';

ג אעשה לו עזר כנגדו אם זכה עזר ואם לאו כנגדו אמר רבי יהושע בר נחמיה אם זכה באשתו של רבי חנינא בר חבינאי ואם לאו כאשתו של ר' הגלילי רבי יוסי הוה ליה אנתתא בישא והות ברתא דאתתי' והות בויא ליה קודם תלמידוי אמרין תלמידוי שבקה להדא אנתתא בישא דליתא מיקרך א"ל *פורנא רב עלי ליה כירי מה אשבוק לה חד זמן הוו יהבי' פשטין הוא ור"א בן עזריא מן חסלין א"ל משנה רבי ואנן סלקי' בביתא א"ל אין סליק כי סליק אמכת לאפיה ונפקת לה צפת בהתיא קדרה א"ל אית בהדא קדרה כלום א"ל אית °פרפריין חול גליתא אשכח °פרגיין' ידע ראב"ע מה הוא שמע יתבון להון אכלין א"ל ר' לא אמרת פרפריין והא אשכחנן בגוה פרגיין א"ל מעשר נסיב הן מן דהסלין א"ל ר' שבוק התיא אנתת' מינך דלית היא עברא ליקרך א"ל °פורנא רב עלי ליה בי מה אשבוק לה אמ' ליה אנן יהבינן לה פורנא ושבקה מינך עברון ליה כן פסיק לה פורנא ושבק יתה מינה ואסכון יתיה אתתא אחרי טבא מינה גרמון חוביה דההיא אנתתא ואולת ואתנסבת °לסנשור דקרתא לבתר יומין אהון יסורין עליו ואיתעור והות צייחה ביריה ומחורת ליה על שקקיא דקרתא כיון דהות מטיא בשקקיה דרבי יוסי הגלילי והו קיימא לה וחורה לאחורה מן דהוה ההוא גברא °חבים קרתא א"ל למה את לא מובלת ליה לשכונתיה דר' הגלילי דאנא שמע דההוא עביר מצות א"ל °משבקתיה אנא וליה בי דליחמי סבר אפוהי הד זמן אתא קריין בשכונתיה דר' °ארגיש בה יום קורמוי ויום תנין ושרי מהי לי"ת ואויל קלהון והן מתבוין בכל קרתא אוריק ר' לקולהון והמהון מהבויין בנו שוקא א"ל למה את מהי לי"ת א"ל כל יום הוא מוברה פרנסתיה דהדין שקקיא מני כיון דשמע רבי יוסי כן נסבהון ויהב יתהון בחד ביתא מן דיריה וחוה מפרנס יתהון כל יומי חייהן על שם °ומבשרך לא תתעלם:

ד וייצר

אם זכה עזר כו' כפ' הבא ע"י מ"ד לעשה לו עזר כנגדו זכה עזוריתו לה זכה כנגדו ואיכא דאמרי ר"ת רמי כתיב כנגדו וקריכן כנגדו זכה כנגדו לא זכה מנגדתו' ופרס' כנגדו הלוקח עליו וסותר דכריו כתיב כנגדו מלמד כתי' יו"ד לשון נגידה דמלקו' והא דקתן לתיש כליסנא קמח דלא רמי מתסורת דכנגדו מתקרא דיריס אלא עזר מכנגדו והטעם מכואר דככל דוכתי דקריכן כנגדו לא כתיב נמי יו"ד ואפ"ה לא דרשי לשון נגידה' ואיכא למימר מאי קושי' מעזר וכנגדו עד שסוגרך לפרש זכה עזר כו' וכנגדו לשון סתירה הפך עזר לתף על גב דדרך המעיין לפוש פניו נגד מי שמעיז כו' מכ"ל דהא כנגדו כיון אל זה הא לא משמע אלא שפיר' עמו או נכחו כדרך שמושו בתקרא ואלכה לנגדך נגדך כל תאותי נגד תכות' ותולמת והרמ"ס ז"ל כתב לו' דליסנא קמח כתי דרים כנגדו מלשון נגידה מדלא כתיב כיו"ך ולא פליגי ליסנא קמח וליסנא כתרת אלא כיס אם לתקרא דליסנא קמח סכור דיס אם למסורת מתריכן יס אם לתקרא לא תמריכן ומ"ה לא דרים כנגדו אלא לפי המסורת מלשון נגידת המלכות ורמי קרתי דעזר וכנגדו וליסנא כתר' סוכר יס אם לתקר' ולמסורת ומ"ם רמי מתקרא למסורת כתיב כנגדו לשון נגידה וקריכ' כנגדו וזה יותר קשה דהיכי סבר ליסנא קמח דלא מתפרש כנגדו אלא לשון נגיד' דהא ולאחד לא מכא עזר כנגדו ע"כ לשון מלשון נגידה ואין כ"ל כגד שכתקרא ועוד דמ"כ הל"ל לא זכה מכנגדתו כדקאמר ליסנא כתרת אלא ודאי ליסנא קמח מפרש כנגדו סותרת דכריו כדפרש"י ור"ל דמליסנא קמח יתירה דייק דכיון דכתב עזר מי כנגדו פי' עמו או נכחו כיון דכתב לעשה לו עזר כנגדו לא"ל דוקא סר ל' שתהיה לו ויהיה עמו אלא שכ"ל שפי' מלשון נגוד והקבלה וכאן כשזוכה כאן כשאינו זוכה אבל כתי לו ת"ס דכתב עזר כנגדו שאלת כנגדו כתקו' לו עומדת:

אם זכה עזר תף על פי שידע ה' שתהיה כנגדו ותסיתכו לכלעו אתר לשון מסופק כנגד שתמ' דאינשי כי לא על אחד כח' לכד מדבר אלא כנגד כלפ';

אם זכה עזר אין לפ' זכות מעשים דא"כ מאי ואם לאו כאשתו של ר' יוסי הגלילי וכי ר' הגלילי לא היה לו זכות ואף על פי שלפוף גירסא אין נפלא בגורלו ועוד דהא מסיקנא ברים סוטה דקוק בזווג שכי הוא שמזווגין אחד לפי מעשיו אבל זווג רחמן כפי המזל ומעשים ברע טובה ולטוב רעה והכא בזווג ג' קמיירי דזווג של אחד מה' היה אף ה' שבא על כל בהמה כו' כדאיתא בפ' הע"ג פפי' דלא מיקרי זווג אלא שיהו תמיד דברים כפשטן ומ"ם קצת תלילות וחוה הרחשובה לא מצאתיה אלא ס"ם אם יזכה להיות לו מזל טוב וכיוצא בלשון זה בכמה דוכתי אף על פי שאינו זכות מעשים כמו כל הקודם זכה' ואין ענין זה דומה להוה דאין מזווגין לאחד אלא לפי מעשיו דהתם קיימו כאשה פרוצה מן חסידה אבל הכא לענין הכשפת בעלה ושמוע בקולו קמיירי לא בענין פריצות וחסידות ויר' שלפי' זה כת ר' יכר נאתיים ואתר אם זכה כאשתו כו' דמאי אתא לאשמעי' ומאי נפקא מינה אם תהיה כזו או כזו אלא דה"ק שהעזר והנגוד לא נאמר אלא לענין עזר הבעל בצרכיו כאשתו של ר"ח או מרות דכרו בשל רבי יוסי הגלילי לא לענין פריצות וחסידות כדאיתיבנא' ובשל מגלה עמוקות כתב ז"ל זכה עזר כו' ידוע שהמדות נתשכות אל טוב המזג והכן ע"כ ובכותו מכו' שרצה שהאחד הזה המכוכה באשה אם זכה שהוא טוב המזג והמכוכה הוא עזר להעלות שיהיה טוב המדות ואם לאו

יהיו לו מדות רעות נגד ההגלחה וכ"ו דרך דרש כדרכו ולא יספלו פי זה כל הלקי התגדה: **כאשרך** של ר"ח כר חכיתי שבשת לו ומתניתא לו' כ' שבח כדי שילך ויעסוק בתורה כדמית' כפ' חק על פי ופשט' סתין התכוון בכאן לענין חסידות אלא לפתיעת קול פרים כדפי' מ"ת בכלל זה שיהיה כריתה נחתכת לו בהתכתה חותו ויתכן שם כ' לה התריך כאן לכתוב משמה דחסתו של ר"ח משו' דמשו דיה כתי לענין חסידות אף משמה דר' הגלילי שהיו אלא לענין עשיית רצון השמה שהוא התכוון ס"כ לה התריך להביא אלא עובדה דשייכה לדרשת כנגדו שהוא חדוש שהגדה דענין העזר פשטיה דקרא הוא:

ויצר

ה' אלהים מן האדמה ביצון קומי רבן יוחנן בן זכאי כתיב ויאמר אלהים הוצא הארץ נפש חיה למינה ומה ת"ל ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה אמר ליה להלן לבריא וכאן לבבוש המר"א כי הצור ע עיר ימים רבים: אמר

והוה כדרשת דלחתיה לתו למיתר דחסתיכן לה משום ת"ש שה"כ ומכדרך לה תתעלם דשה טעת' ליתיה אלא משום דהויה ירושה כת"ש אלא נקט לה להגיד דשתה כי שם היושה בת לחותו היתה תכוכו וכלתי תוכיחנו ס"כ שפ"ש שהכוונה בת לחותו מנוה עושה כדחיתה כפ' הפ"י מ"ת יעבוצ תלמידיו לגרש' ושכני עתה דשה דשה חנוה לגרשה כדחיתה שם:

ידע ר"ת מה הוא שומע ידע והכין שם משתע שה"ל פרפרין להטעותו והביר שחינה נוהגת בו ככוד ולכן נקט סיגרסנו:

אבר ליה מעשה נסים כוש לו' שחשתו השעתו והעלה בו ור"ת פשיטו שכבר נודע לו הענין שחשתו רעה ורחוי לגרש' ושה אלא שהיכו שה"ש לו פרפרין הוא לפי שדרך הגדיקים לומר תעט ועושים הרבה כת"ש ז"ל נבי חקחה פת לחם וכן הוא בדר פרוסות והוציא פרגיות אלא דמי דשכרשם לה שקר אף הגיד בפת ושה"כ הוסיף הרבה שכל לומר פרוסות ואיכן לה יהות שהיכו מקיים כדרו:

גרגון חוכיח לפי שהוכיר תחלת המעשה הוכיר גם כן סוף מלדתיה סיפה לחשמיען הא דומכדרך לה תתעלם שם"פ שהיכו טורך לכתן אלא לקחן בספר ויקרא:

בחר כיצה תן דידיה כתיב ה' חשלו שכל לה בשכותו חשם דשה חסתר שתדור הגרושה בשכותה המגרש כדתני' כפ' החשה שנתארמל ושטחה לפי שחברת בקריטותיו וד מיוחדיו ושמח יבואו לידי עבירה:

על שם ומכדרך לה תתעלם דדרשינן לקל זו גרושתו דהויא בשרו ושחרו וכדומר' לשחרו הקרוב אליו זו אשתו ושעתה דמילתא דשכ"ל מתי קאמר ומכדרך ה"ת מי גריך לשהם להזהירו על בשרו ושפ"י שחפשר לומר שכא להזהיר על הקרובים דשנייך ושניי עירך עניך קודמי וכדפי' הרד"ק ת"ת כדרך תשמע טפי על השה שנקראת שחרו הקרוב אליו והקרובים לה נקראו אלא שחר בשרו ושוד דליתנה דלה תתעלם קשה דהל"ל וכן תעשה לכדרך דלה תתעלם נר' שרוצה להתעלם ע"ד לה תוכל להתעלם ושם הקרובין הענייש תדבר לשם יוכל להתעלם שהם טפי משחר ענייש שדרשה בכי תראה עורש דמיירי בשחרים הל"ל לה תתעלם ואל טעמיש אז אמר בר קפרא הוי רושה בשרו כמכדרך כו' כדשתי לקמן בספר ויקרא שכל זו דרשת חשוקת דעקר קרא לענין מזהרה שכל בגרושה ת"ם דגריך מזהרה ודעתו שיהה להתעלם משנה לשכתו שוהה:

ומת"ל ויצר כו' ולא דמי לגיר ה' אלהים את האדם גו' שלש"פ שכבר כתב לעיל ויבר מלהים את האדם גו' משריך לפ' שכרשו מן האדמה ושנפח בזרוח חיים ושהיה על ידי החיך כדלעיל פרים פי"ד חכל בבריאת החיה לה תדבים מידי שכבר נאמר שהאדמה בגרשו ות"ם רש"י כפירוש החומש היה יכיל עשות החמורה למעלה ויעש מלהים את חית השדה וגו' אלא כח ויצרים שהעופות בגרשו מן הרקע לפי שאמר למעלה מן החיש בגרשו וכאן אמר מן האדמה ועוד למדך כאן שכשעת יצירתן מיד בו כיום הבריאם אל האדם לקרות שם ע"כ: למד שותו מת"ש ברים פ' השחטו ועוד שאלו כתוב ת' לומר ויאמר מלהים יצרו החיש ברן נפש חיה ועוף שעוף אלמה מחיה מיכרו וכתיב ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים אלמה מהרעה ליכלו אלא מן הרקע בגרשו רחה תלמידיו משתבלים זה בזה ת"ל קשה בעיניכם שהחיתי את שיכי הקע מן החיש בגרשו ולמה הבילן אל האדם לקרות להם שם וי"ת בלשון אחר אמר לשותו הגמון ובלשון הרחשון אמר לתלמידיו משום דכתיב על ויצר כו' ופרש"י שם רקע גרמילא שיש בה חיש ויבשה:

ולמה הבילן אל האדם ר"ג קשתר לה כלו ולמה נכתבו כאן משום קריית שם. לקרות להם שם וה"ה ויצר מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ולמה הבילן אל האדם לראות מה יקרא לזולתו תיצירה קתי. משום דכתיב ואת כל עוף השמים על ויצר דמשמע לתיצירה בתי קתי ע"כ ואת"ש אלא אחר זה בגמרת לענין קושיית הכפל היינו' דשלם קיימינן אלא לענין סתירת הכתובים בינירת העוף ואין התכוונות הכא על הקושיה אלא מספיקות לתרץ קושי הכפל דתי לאחמעי' דשופות מן הרקע נבראו התינח עופות מכל חיה ל"ל הל"ל אלא ויצר את כל עוף מן האדמה ותי לתכוכה הכני דלמה הבילן אל האדם לקרות שם ויצר ל"ל הל"ל אלא ויקח ה' את כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם מ"ת הוסיף רש"י ז"ל מדעתו על התכוכה לה"ת בת שלמה ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם ואת"ש ז"ל ומה ת"ל ויבן אלא מלמד שקשטה לו אשה כמין נזם לתחתונה וכמין כומז לעליונה ומלמד שהיתה עומדת אחר כל חיה ועוף ובאת לפני האדם ראשון ואמר זה יקרא לי אשה ואמר זה יקרא לי אש

נעשה בת"ס היינו דכתיב נעשה אדם אלא הודרך לסיוע זולתו אלא שנעשה עמהם ודורך ההמלכה היינה רק להודות להם שכת יכירתו כי ידע שהם יפקפקו עליה ' ולעיל בפ"ח גמי פי' רבים שנעשה בת"ס אלא שנתנו טעמים לחברים בענין ההמלכה ופליגא אמ"ר אחא במעשה שתים ואחד נעשה ואח"כ נעשה בלבו נעשה ודטוטת רבו' כוכרו שם ודוחקים דכל חד מקום' כדכתיב התם: **אדם** זה שם טיבו של ומי פליגא דר' אלעזר בפ"ח שנאלה להם שבדיקים עומדים ממנו כו' דמשמע שזו היתה טענתו והכא קאמר בשביל חכמתו ואע"ג דפליגא אמ"ד התם נעשו שם כתות כו' ולמ"ד עד שהם מדייקים כו' דהכא משמע שלא נתרצו על טענת ה' רק קודם שהגיד להם טיבו ואין כ"ל דפליגא למ"ד בשנהדרין פ' חד"ת כרת כת רחבעם כו' דעיכו מקמי כיוצים וכרמן כו' דאין מתת' זה תפסר לפ' לת לכת הרחסורים שהם ברמן ולא הגיד להם טענה ושוד דהכא ל"ק שערערו אלא שאלו שם טיבו ואתם קאמר שהשיבו שם אדום כי תזכרנו ואף על גב דכתי' גר' שהשיבו שם אדום כי תזכרנו כ"ל שם שהיו לשון קנטור אלא לשון שאלה כלומר אדום זה שאתה מזכיר שם טיבו אבל כפ' חד"ת ע"כ בלשון קנטור אמר לה' ולא עם כת הנ' שהם לא ענו דבר אלא עכיר שם דהכי לך ות"ת ולמה לית להשיב להם שעדיפים כדיקים כו' כמ"ש ר"ח ולר"ח למה לית אמר חכמתו מרובה כו' כדהכמ"י ל דשם ל' ר"ח שאין חכמתו מרובה מהמלאכים ולא הצעיר הכ"ח לפני המלאכים לקרוא להם שמות ושייעת"ה דר' אחא שנכתוב בשמוך לא מכרעת די ל' דברה תורה כלשון בני אדם ור"ח ל"ם ל' שיעית הצדיקים היה טענת דפפי' שנ"כ ידעו שעתידים רשעים לנפת וכרקאמר רבי שמעון שאמר שבלו אלא שקרים כו' ומתי חוית דשמתת מלכיקים:

חבירתו מרובה מהמלכם אין שפק שחכמת המלאכים גדולה לאין ערוך מחכמת האדם ות"ם כאן היינו רק בטבעיות כי כוח חכמת אדם גדול על חכמ' המלאכים לפי שהם מיוחו ואחר שים לו מעלה כזה מלאים כדבר ת' רחוי שיברח כדי שלא יהיה זה המלמות נעדר מהמלאות ולזה לית לה כחך חכמתו בעניני חכמה ומוסר שכוה ולחי איקבר מהמלאכים אלא בקריית' שמות הכ"ח כי שמות אלה ולחי אינן שמות הנמצאים כי זה אין בו חכמה שבכר היה יכול לקרות הסור אבן וחמור ברזל וכיוצא לכל הכוכה שיקרה להם שמות מורים על מהותם וטבעם ושמות אלה הם כתו גדריס וכן כתב רלב"ג בפ' בראשית דף י"ד וכ"כ בעל ד"ת בת"ב ס"ד והוא מכו' ואין ספק שקריאת הסור שור ותקמור חמור הוא קורות מהותו עם היותו מוסכל אבליהו גם ר' יהודה בכחל כתב בפי' בנבטעון בדרוש ה' לל שלמה בס"ב שכוכת מל"ל כת ק ויחכם מכל החדם מאד"ה ומה היתה חכמתו כו' שהשיבו כוה שלמות חכמת שלמה בטבעיות מתה שבעלה על מד"ה שם שהוא שתו לכל הכ"ח כפי הרחוי לטבעיים ומהיותיהם כתם ה' וכל מאר יקרא לו האדם נפש היה הוא שמור להרחוי לו כפי טבעו ות"ם לזה נתן לקרות ולא לזה יקרא לפי שלא היו שותם השמות מוסכמי כפי הרצון בלבד אבל מוכיחים ונגזרי כתוכן נתות לטבעיים ולטרוחיהם ע"כ ' והרחיק לזה מה שבתן ט' לקריית שמות האדם שבברא מן האדמה וה' שהוא שבר' שלא בשם הבהמי' מדבר שלא בשמות מורים על מהות הענין ואף על פי שם שנקרא אדון מיכו כפי התמות שלא כפי היותם אשר לו עם העולם וכת"ש הרב בת"ח פ"ג וה לפי שת"ל לאדם שיקרא שם לית כפי המהות שהוא בעלם אבל כפי מה שאפשר לידע מתנו יתברך הוא מכשלותיו ויחסו אל העולם וע"ז לבד אפשר לקרות לו שם ' ומה שאתל לאדם ואתי מה שמי לאו הייכו לפי שהמלאכים יקראו מזה שלין קנוסה את בטבעיות כגו שלא שאחר שבת לאוה שיקרא שם למי שיקראו המלאכים כשם הראוי לשם עוד חכמתו כי גם כו יתברך יקרא שם כמותם ובחכמתו שלימה בקריית השמות כלם ' ומה שלא אחל מתנו על שמות השמים והארץ והמחכבים והמותחים מפני שרוב שמותיהם השמיים ואין בהם חכמה אף על פי שקבלתם יורש על מהותם

בשמים שתמ' לעיל בפ"ד לתת נקראו שמים וכן בארץ לעיל בפ"ה ועוד דכב"ח היה נקל לקרוא לכלם שם בשעה ת' כמה שהעבירן לפניו אבל חלקי הכתתי והתחנני שקבתם במזרח וקבתם במערב ת"ח שיראו שם לית שכב כנגדו האדון: **הכבירתו** מרובה כו' קס"ד דלמ"ל מפני חכמת' מעט מכות לית מפני חכמ' מעט מכות בתורה שתין למלאכים מכות בשעשיהן אלא למכים וכתו שטען מרע"ה בשעל' לתרוס להכיות תתור' מה כתיב בה לת תרע' לת תנת' כלום יכ"ר יש בכם כו' כדתני' בשבת פ"ר ע' ואחר שכל העולם לית נכרת אלא בזכות התורה שבכרת שיכרת אחד' דאל"כ תהיה לבטלה ושעשה זו אלימתת מת"ם לשעל עתידים כדיקי לנפת ממנו דהכא ליכא למי' מתי חזית דשמכת אכדיקי' דהכרח לברחתו ואפילו בשביל נדיק אחד כדי אלא תהיה התורה לבטל' ו"ל כמו

שתרנו רבי' שהם כת' מתי שבו לעבד התורה כלה שמותיו של הקב"ה כגירופי התור' מגד סודותיה שבל התורה כלה שמותיו של הקב"ה כגירופי אותיותיה והבל טענתי המטת ולכן לית היו חוששים ל קיום המצות בפועל וכן קאמר שאחר שהאדם רוצו רב אין טענה כ"כ לברחתו לקיום התורה אחר שעקר קדושתה בעליונים וטען מגד חכמתו בטבעיות שזה שוה בכל אדם ' ואיכו מן הרחוק שנאמר שזו היתה עצמה בוחת טענה זו כי האדם מגד שתשוטטו השגתו בפרטי בשמות הפרך הגמל והחמור גם כן ידוע בחלויות התלויות בפרטי המעשים והבהבל כין בפרטי לפרטי שיבדיל כין שור לגמל לטותחים וטרחה וכיוצא מה שת"ל למלאכים להגיד רק ענין הכוללים מחכמת התורה:

ועל דרך דרש י"ל שהב' היות האדם תבלית בל השפלים לפחות ולזה לחר שנברתו הם תוייבה. נ"כ בריאת האדם דאל"כ יהיו לבטלה והוא מ"ם לעיל בפ"ח בחכמה ברתו שברת ברבי מזוכותין ואח"כ ברתו כו' ות"ש שאת שמות הב"ח כי לתה שמציאותם טפל למציאותו ובמלאים לברתו ושמוצו יכיר מהותם ותדרגתם בחלויות וכ"ש המלאכי' כי אין למציאותם עסק ועינן עם חלויות הב"ח אל שידע תדרגתם ולסבה זו נ"כ הגיד שמו כי הוא לאדם על שם האדמה לו שהוא תלתו של עולם השפל ותבלית בכל בלעליל כריס פי' ד וכדי שלא יחשב שהוא מוסל בשולם הזה אין עליו ממשלת אחר כתחשבת פרעם שתמ' לי יאזרי כו' ואחיירו לו ת' ואחי מה שמי והיתה התשובה ת' שהוא אדון על הכל כי גבוה מעל גבוה שומר: **הבא** לפניהם כו' פי' שבתחלה הגיד להם שחכמתו מרובה ואחר שברתו כת להרתו להם חכמתו עליהם כהכיחו לפניהם את הבהמה כו' ולא ידעו ואז העבירן לפני אדם כו':

הבא לפניהם כו' יש לדקדק היכא רמיזת הא שמה שהביאם לפניו הוא כדי להרחות חכמתו למה"ם דשמה שהביאם כדי שיקבל להם שמות לדוגמא וכו' מדכתיב לרחות מה יקרא לו נפקא דאל"כ מאי לרחות וכי הקב"ה לא ידע מה שעתיד לקרות לו אי לא ידע שמה ברתוי דקאמר הכי אלא הכיון מפני מה"ם שהם ידעו חכמתו כי היכי דקאמר ישיעה שתתחדש ידיעה למלאך לתה שהוא מחודש כמ"ש דרך תתו' על עתה ידעתי כי ירת תלהים תתם ' וכשוחר טוב מ"ח קאמר בפי' וכי תין בכל נפוי לפנינו אלא מהו לרחות להרחות למה"ם כו' ואיכא למימר שזה היה כדי שהאדם ילמה ויכיר תסרונו כרחות כל הב"ח וזוגות וזוגות ויבקש כמ"ש בסמוך חזר והעבירן דמ"ל מה טורך לקריאת שמות שבתה שיראים היה מספיק ועוד לרחות אחר מסתע זולת אדם הקורות השמות וה"ם שהביאן לפני מה"ם מוכן שעשתו דאל"כ לת יודע להם אחכמתו תרוכה תלמים ואפשר שהשכלים לפניהם תינה בפועל אלא שהרחה להם מה שהאדם קורא להם שמות בפועל מה שת"ל להם אלו שוכתו לפניהם ולרחות דורשים לותו כתו להרחות שבתה פעמים יפרעו רז"ל פועל עומד כמו יונה כת"ם עתה ידעתי כי ירת תלהים אתה הודעתני כו' וכמותו והאדם ידע כדלקמן פכ"ב סי' כ':

העבירן לפני האדם כו' לפי פשט המאמר דלעיל פ"ת שבבר הקב"ה את החיה טעו כו' תה"ם עד שהביא עליו בהברת דתה הבא שקוד

שנדרש העביר לפניו הכ"מ להרחות להם תכמתו ואם כן פשיטא שהכירוהו שהוא החד שבועלם להם טיבו מתחלה תחל לפי מה שתמ' שם שהכוונה שטעו בפנין תכמתו הוא[1]שאכי לזה התח' שלפי הרחו תכמתו בזה דומה לשקר"ם היה שנתנע בחקש טעו לחשוב שתכמתו כתכמתו ית': **דהעבירן** לפני תדם יש לדקדק דכתדם תמר לפנין העברה וכת"ם הכתה ותפשר דר"ל שת"ם תפילו עם שהכילים ועייכו בהם תחד לח יוכלו לקרו שתותי' תכל תד' כשעבר' בעלמ' ידעם ובת"ק גר' נבי ת"ם העמידן לפניהם וח"ל קרתו להם שתות שתדרו ולח ידעו הלך תכל תדם ח"ל היה שתותן של תלו והוח יותר נכון לכוונתו: **ואתרה** מה שתך כו' ר"ל תכ"ל שפתליהו על שתו דכשלמה עם הכ"ח בהדיה כתיב ושתו ית' יליף הכוח שתי תכל הח תכ"ל ושתח תסברת קתמר דכיון דשתל לו על שתות חרן תתנו משתמה לח שתיק מנופיה: **אני** כתה להקרת תדם לפי נשתח זו ר"ל דקתמר כתה כתדם וכם"ת לפי שתמות הכ"ח הם ודתי תתיחסי לנדריהם ותהותיהם כך"ל תכל תדם תיכו נדרו שנשתותו הוח הנשתה ונדרו חי תדבר והכ"ה תין רתוי להקרת לו עם תיוחד שהשם לח יגדר ותין לו עם תורה על עשתותו לתדם לז"ת כך"ה זה סום כו' שכן הוח ודתי תכל כתדם וכם"ת תתר שכן כתה ורתוי להקרת תפש"[2]שתיכו נדרה וטע' הקרת התד תדם על עם התדמה לפי שזה התלק הוח התורגם ותוחם לעיכים והם"ת רתוי שיקרת ה' שתדנותו היה הנודעת לתנשים ודתי תתוך פטולותיו: ת"ר שתתר כתה לפי שכתדם וכם"ת יפול יפה עם תכל כך"ח לפחיותם לח יקרת עם תלה בכחינת התין בכללו לז"ת בם"ת וכתדם כתה תתנש בת"ק גר' לזה כתה לקרות תדם כו' ולפ"ז ירינה דתלת כתה תכלסו קתי ולפ"ז יפיק תו כתה לומר שכן רתוי תכך ענינם שתיכו עם הסכתיי וכת"ם ר' תברכנחל וכ"ל:

שנברתי תן התדמה י"ל לתה לח נקר' כעם חרן שהוח העם רתשון והמיוחד תפי הקר"ם שנת' ויקרת תלהים ליבשה תרן י"ל דע"ל כת"ד לעיל כפ"ם לתה נק' שתה חרן שרגתה לער"ק ולזה לח נק"ם זה כי תין עם זה ענתי תכך שהותם רק על התקרם[3]ברגתה וכו' וכשתר השתות דהייכו תרקע ותכל כדלעיל כפי"ג פשיט' דתדמה עדיף שהוח יותר שנור וכתוב בתורה ת"ג שעתר השתות תורים על כללות התרן והתדמה יורה על חלק עפר מתנם כדכתיב לעיל כפי"ג ושה שלח נק' ע"ם העפר ל"ק דהייכו לח כדכתיבנח לעיל כפי"ד ס"ו:

שנברתי תן התדמה תיוחס תיך יבדיל עם זה כיכו לזולתו דיותר רתוי שיקרת לב"ח תדם שנופש ורוחס שהתדמה וליכח לתיש' דתן התדמה דקתמ' הייכו שהמזכח כלעיל כפי"ד ס"ט דהכיש שם"ם יתירת לתיש ולח רתיוח כעם תדם וגם תין לו' תפני שהוכיר עפרו תכל העולם כדח' כפ' תד"ת דתדמה לח יורה ע"ז ותדרכה הוה ליח לתקרייה כלפון תרץ שתורה על הכללות כדכתיבנח לעיל וגם תין לו' דתדמה תיחד לתדם דתלו ב"ח כתיב בהו תוצח התרץ דהייכו הח והרי כתיב ויכר תן התדמה כל חית השדה ותת שלח קרת עם התר' ס"ם התרץ ככר פי' ושמע י"ל שעשו דב"ח לח ניכרה יכירתן שהתדמה לענין תלח יכלו שהתרץ כשתתים תכל התדם בעשה גולתו תחלה שהתדמה שתם כחתר היוכר וכת"ם וייכר גו' ולכן יבדק עליו יפה עם תדמה ועוד י"ל דלח קרי עם תלח על שה שחוזקם לשהותם תחרי יכירתם על תסר היו כתחלה ולזה לח יקר"כ ח' תלח על ח' שקרם תודם לתם כיכירתם ד"ת כהבילה לסום והבעירה לחתור תכל תדמה כן היו ג"כ כשהיו בעפרם קודם שנוצרו להיות כ"ח תכל התדם כתחלה היה ענם נבדל בנפש ושהיכירה החדשה חוזם לו שחתר ושעתה ת"ם דלח קרת לתדם ע"ם הנשמה כי זה תיכו חדום תלח ליכירתו החדשה:

דה שתחה תדון על כל כריותיך והוא תקרי[4]תו בכנוי שהוא תדעי כי זה יורה על התדנות לח עם כן ד' בכתבו כי זה תיכו מורה על תדנות תבל הוא העם התיוחד לויית' ולזה נק' עם התבו' כי כל שתותיו ית' מוריש בשתוף להיותם נגזרים תפעלות ימנה כתוצם לנו כדיין ושדי ונדיק ותלהים ותדון תבל עם התבו' לח יודע לו גזרה יהוש ולח יפתתק בו זולתו והוא יורה על ענתו ית' הורתה תבות' תין העתתפו' בה ויורה על חיוב המניעות וכת"ם הרב כח"ת עם"ת ומה שלח קרתו תדם תל' בעם זה התיוחד תבוחר מת"ם כי תחר פיורה על ענתו וחיוב תניעותו ת"ת יוכן ענינו לתד' כי תחתת תניעותו נעלת' ותיך יקרתהו בעם יסכיל הוא הורתתו על ענתו ותפי' לפי ת"ם הח"ר ק"ט התפר' שת"ם הר"ב בעם התבו' יורה על ענתו הורתה תבוחרת לח שזה העם יכחר ענתו כי זה בתנע תכל היכחר ענתו כשלילה פיורה על שהוא תחוייב תניעות שתניעותו לח תדבר תחר שלח תעכתו תחוייב שיהיה זה

הנתנה לח תקרה ולח נעשה ולח חתר ולח נורש כו' תכל תקו' תפילו בכחור ענתו ע"ד הפלילה כעם זה לח יכיל לכ תדם כלל ותחשוב כי עם זה לח נודע בעולם עד שתפרו ס' לתעשה הרכיבו עליו הפלוש ולכן הקרתו כעם נגזר תגד יחסו יתברך לעולם ופעולתו פהם ותם תקרתו כיחס זה ולח תלהים תו בכחות תו בורח ויוכר תכוח' בטוב העיון כי עם זה יותר כולל שבכלל התדנות היה הברישה כי לולי שהוח הבורח לח היה התדון על הכל תכל יוכרח התנח תדון תחר עליו ח"ו שהכברת יכלה העניו על תחוייב התניעות שברת העולם וולתו ת"ת תכל שתר השתות לח יורו תלח על ענין פרטי תיחסו תו פעולתו בעולם כי רחוס תיכו תורה תלח על הרחמים וסדי על סדוד התערבות וכיוצה ותפש' שתטע' זה לח קרת שתות לתלחים כי תין להם עם כלל תלח עם פרטי לפי פעולת הפעה כת"ם לקחן בתגידה נח שתך ולכן תין להם עם קבוע ותיך יקרת להם עם: גם תפשר שבחר לקורתו בהורחת התדנות ולח בעם תורה על היכירה דהח עדיף לפי שכל הפלוסו' בחקירתם תודים היות לפו' שכח רחשונה ותין תכחים כזה תכל קבעם יכחישו תדנותו כי יטעו בקדמות העולם תו שפוטל ע"ד ההיוב ולח יתותר ביכולת על שכוי תו חלוף דבר תסכתנה וכן ד' רתוי יותר לקרתו תדון להוכיחו תלכן על תלה:

הוא שתי שקרת לי תדם הרחשון דתל"כ תלי קת"ל עד שבחח לח ידעי' דשתו ת' וכו' דתלת הוח תורה על עליות תחר כלו' זהו שתי ולח תחר ותח ליתח כי שתות רבים וקדושים לו זולת זה תל תלוה עדי נבחות כו' ולח הל"ל תלה תני שתי ת' ותח בח לומר כי עם ת' הוח שתו התיוחד הח פפי' ככל התורה תכל נבי זה שתי לעול' ל"ק דשתם תנטריך שפיר לתשתעי' כי זה שתו לפי שתשם רביכו ע"ה על ואמרו לי תח שתו וגם הוכר' ללתד כי זה שתו התיוחד כי תו עדיף לח היה כודע כל זה ותלבד זה כבר תז"ל לעלם כתיב ותיהיו ת"ב הכוכב עם ללתד שזה העם יהיה נעלם ולח יוכר כפי הכל כשתר השתות עם תפני שתלת הוח יורה על הקדימה שתתלת הבריאה לקחן כפל"ז נבי ה' הוח לטובה כ"ה וח"ר ר"ל שתתלת הבריאה נקרת שתו יתברך בעולם ולבבי תמרי' שתדם הח' היה שקרתו כשבורת ת' מיד: ויתבן ג"כ דק' ליה תו הוח שתי שידתה עים לומר עם כולל על ענין עכתיותו וגדרו כתדם עשתו תורה על גדרו דתל"כ תיך יתתר עם הוח שתי שהוח לשון תיחד עם תל עכתו וה"ת תת"ם לח יגדר ולח יוכלל תהותו עשם כב"ל תבל נבי זה שתי לעולם ל"ק כי עם ר"ל זה שתי תשר כו ידעוהו ויוכרוהו העולם והדורות ולז"ת ר"ל זהו שתי שכו קרתני תדם הח' לח שבח להודיע כי זה שתו ולח עים לו עם תורה על גדרו ותף על פי שבקר הנזרה תסרה תהכתוב כי לח נזכר עם תדם הח' הרי זה תקרת קנר ורבים כתוהו ותפשר שתך לת"ם עם בתחלה הפ' כורח שתתים וכוטיהם כו' ור"ל שתעת בריאת העולם ה' הוח שתי זה לפי שתדם הח' קרתו כן: ומה שכו' זה הטעין עם תשום דבעי תימר וכבודי לתחר לח תתן כלו' שתבח שתו ה' לתם שתני תדון ולכן תיך תניח שיתלוך תחר ויתנו כבודי לתלהים תחרי ת"ו: ודרד"ק ור"י תברכנחל פי' תכתוב כי זה שתי תיחוד עם"ת לשתף כו תפלילים ותקרתם תלהים תל תפלילים שתבו תפלוסופים ותקרתם תלהים ותקום עליהם שהרי גם כן קרתו לע"ם עם ה' כדלקחן נבי תו זוהל לקרו' עם ה' וכתכתו בפרשת נח ופרשת יתרו' ורש"י פירש תני ה' הוח שתי והוח תפו לשון תדנות וכח ועלי להרחות שתדון תני לפיכך כבודי לתחר לח תתן שיפלטו בעכתי וזה קרוב לדרך חז"ל שתם עם ר"ל שתדם קרת שתו כן לח הל"ל תלה תני ה' כדרך הכתוב תתיר הוח שתי ל"ת:

הוא שתי שקרת לי תדם הרחשון ותף על פי עשם זה תיכו כתו' בת"ד תלה כי ה' והורחותו כי ה' תיכו על התדנות ותדם הח' כיון שעל התדנות קרתו בכנוי תל"ק דל"ת בטת בפעניו כדכתיבנח לעיל תכל תקום כיון דעם יו"ד ה' הוח ענתו נקרת בתל"ק דל"ת הרי כתלו שניהם ת' וכת"ם בסוף תלו שוכרין זה שתי לעולם לח כשתכיר נבת שתות שתני נקרת שתי כתיב ביו"ד ה' ת' ונקרת כת"ל וכן לקחן בספר שתות נבי לעלם לתה תסר ו"ו שלח יהגה תדם תת הכשם כתותיותיו ותם כן בספיר תכי תיתר דה' הוח שתו שקרתו תדם הח' כי ת"ם לשון תדנות הוח שם יו"ד ה' ת' בכתיבה: ותיכח לתידק דבפ"ק דבראות תתר רבי יוחנן תשום רשב"י תיוס שברת הקדום ברוך הוא תת העולם לח היה תדם שקרתו להקב"ה תדון על שבח תברהם וקרתו תדון שנתתר ויתחר ה' בתם תרע כי תירשנה • והח קחן דתדם הח' קרתו תדון קודם לתברהם דתף על גב דה' דתדם כתוב ביו"ד ה' ת' ודתברהם כתוב בה' ה' תכל תקום הקרי' ת' היה ותיכח תתרינן שקרתו תדון כדכתיב ותתם כתי ק'

תו דהא כתיב ברוך ה' אלהי שם ומה שתירגו התוספות תירוץ כלפ
דל"ת שהוא לשון מדני תירוץ תמוה דמכל מקום בקריאה תיכף
מדגו ואם כן הא קראו מדון כדאמר הכא לחדם הא דלכתיב לעיל
דגם בשם המפו' קאמר ואלן קרינן ליה בת"ד כי לא יתכן שהגם
את ה' כתותיתו וכ"ם אם לא נודע עדיין שם זה כדכתי' תלת ודתי
כה כת"ד בשם בספתיו והכתוב נכתב כי"ה ומיהו לזה י"ל דלפ ע"נ
שנקרא בת"ד מה שקראו כה שהדני לה כיון לשון מדנות תלת קבלה
בידו דכי אמיה ולא בחית לעניך' ולכן לא נכתב תלת כי"ה בשם
השמות שנקראים בת"ד על שם בתורה דכתיב בת"ד דוקא נראה
שלכן גם לכתבו בת"ד על שקראו מדון מתם וכחדם כמי לף על פי
שלא נכתב בת"ד כיון שר"ל שהוא קרוי שמו כן ויקריאתו בת"ד ודתי
שביון למדנות דחם לא לתה קראו בשם זה כי לא היה קורא
תלת שם מתיחס לעניין כשזכר לעיל מכל הקושיא הא בדוכתה
קיימת ואין להביא כת"ם הרשב"ם שהכונה כתומרו שלא היה חדם
שקראו מדון עד שהרשם הוא שהדורות הקודמים היו נמשכים
אחר עבודת כלי השמים וחוסבים שגם השולים בעולם וחף על
פי שקדמו לאברהם לדיקים גמורים רבים שהיו מכירים שגם"ית
הוא המדון עליהם' ועל כיו ואע"פי שכל מקום לא תירע לאח'
משם דבר ניסיי שנודע מתנו האומנה האחיתית עד שבא אברהם
שהוליך בנגד מזלו הידוע להם מתערכת השמים גם כי היה
אברהם מכריז ומפרסם בעולם שהדונה כדאיתא ענין הולדתו
שהוא מפורסם שבת שבעות כתנבר ועשה למי שהיו מוליד ועל
זה האומן כי היה דלקמן פל"ט שהקדוש ב"ה בפי כל בריה ולפ"ז
יתמר האומר שלף על שם שהדם קראו מדון מכל מקום תמר שלא
היה מי שקראו מדון עד שבא אברהם שע"י נתבאר שהדונות בעופת
דהא לאו מילתא היא דאברהם ע"ה לא יכחים בשום שתמר שהוא שלא
כמלא מי שקראו שם מדון עד אברהם אלא שבאן שהם למה לא
קראוהו מדון עד אברהם לפי שעד אז לא נודעה שדונות בעופ'
ולכן לא כיון שהו הקודמים שדון שף על פי שידעוהו כאומנה שכל
אברהם שנודע בעופת קראוהו מדון וליכא למימר דשם
שתמר שלא היה שדם שקראו מדון עד אברהם היינו בעופני שכל
כיון שלמקום שדם קדם דהא לא מייתי רחים מייקרא שם אברה
בשם ה' אלא מה' אלהים בתה שדע כו' וליכא למימר שמי דאברי
קתמר שלא היה מי שקראו שם שדונות לאות אלא אברהם שיתד
שמו שם שדוני שכל שדם שף על פי שקראו מדון כיון גם כן בשם
זה על עניו אחר ולכן נכתב כיו"ד ה"ף דלף על גב דשדם בשבטה
בשפתים שדני קאמר לה כיון לשם שדנות שתם אלא לקריאת' שם
יו"ד ה"ף שהוא שדנות ועל כנויו קראו מדון דשכל מקום בשביל זה
יתמר שלא קראו מדון וכי בשביל שכיון לכנוי שם יו"ד ה"ף וכיון
כנויי לשדנות וכשכיכה עניין ף' הפסיד וכל שכן לתה שתמר' כי
שם המפורש לא נודע עד משה רביכו עליו השלום וליכא למימר
דמיום שברא הקב"ה את העולם דקתמר היינו מיום שפי שבו
בשלמה הבריאה ואילך שכל כיום שפי קראו שדם מדון דהא אתמת'
דניחל מייתינן לה דקתמר לתען שדני ומקשינן לתענך מיבני
ליה אלא בשביל שברהם שקראך מדון ואי שדם גמי קרייה מדון
בשיה זמן שיהיה אוך רמז בשתמר שדני לאברהם כי גם נודק הוא
בשדם ' ושמע י"ל דהא שדם לא שכיחא קריאה כי בשקראו
מדון לא היה בכוחו לשבחו בשמו או בכוחו להתפלל לפניו כדרך
הקורא בשם שהוא עשוי לקראו בשקורא לו או כשמדבר עמו אלא
בשבשם על השם הרחוי לו שתר כי לו נאה להקרא ה' שכל הוא לא
נשתתם בקריאה זו שכל שברהם קראו מדון בשהיה שדבר עמו
ומתפלל לפניו שכוחתו לשכחו תמיד כי הוא שדונו ויהיו דמדבתב
לה דניחל בתפלתו ולכן נבי שברהם בתניה קרא בשדני ממש
ובשדם לא חש:

הוא אמי שקרא לי שדם הרשעון כמ"ק ופתנחום' הוסיפו
לומר הוא אמי שתתניתי ביכי לכין עמתי הוא אמי
שתתניתי ביכי לכין כרויתי וכין מלאכי השרת וכשחורי למ"ק
תפרשנו כ"ה:

הגר והעבירן לפניו זוגות זוגות כו' זה ודאי מבואר מת"ם
שמך לקריאת השמו' ולאדם לא תנא עזר כנגדו דמשמע
שתרגיית השבעלי חיים הכיר חסרונו והיינו דתפסיק בספור
קריאת השמות אין מתמר תעשה לו עזר ויפל ה' ויכן כו' וכן
כתב הרמ"ו ז"ל על דברי רש"י בפירוש החומש אלא שחזר ואתר
שתם שכתב רש"י דבריו על חבור שני התקריאות ולאדם ויפל כו'
הוא מפני שלולי ויפל היינו אפר' העזר הזה בקריאת השם ופירוש
כנגדו כנגד שכתו כלומר לא תנא שום עזר להעזר מתנו בקריאת
שם האדם כמו שתנא לכל הבעלי חיים דכתיב עזרים לקריאת

שמותיהם ע"כ: ומה בחתת רחוק מעיניו כי מלבד מה שלפיז עזר
כנגדו לא יתפרש על קריאת' השם רק על הזווג דומיא דתפשה לו
עזר כנגדו דלעיל מי תפסר להכחיש שעניין הבא' הבעלי חיי היה
לפיכיר השרון זווגו דש' לא כן למה יפסיק בספור יצירת הבעלי
חיים וקריאת שמותיהם כין מתמר תעשה לו עזר כנגדו ותתמר
ויפל גו' ויכן נו' ושוב פשטם קריאת שמו חדם שכוחר שנקרא בן
האדמה ולמה היינו מפרשים שנתקשה בזה ואם היה מסופק שם
יקרא על הנשמה לו הנוף מתי לא תנא שדרכה תרתי תנא ומה
שפירש רש"י זה על חבור התקריאות ללמדנו שהפלת התרדמה
לקריאת השמות היה מיד אחר זה ומש זה אתי שפיר מה שהפסיק
בספור הזה בין הדבקי' כנזכר' מיהו קשה תנא לן שחזר והעבירן
זוגות זוגות כו' דילמא כשעה הרשעונה כשהעבירם לקרוא להם
שמו' שהעבירן זוגות כו' כדי שתנא נדרש יתן לב לכו שהוא אין לו כן
זוג ותו לא תנא עזר כנגדו ים לומר דמקרא דייק דכתיב ויבא אל
האדם לראות מה יקרא לו דמשמע שהתחלה לא היתה אלא לקריאת'
שם לבדו ולהכי צריך לומר שלעניין הזווג היתה הכוונה לחריתי ומה
שלא הכיתן ה' מתחלת זוגות זוגות ובהכחת הרשעונה יעשה בני
האדמים תפסר דגלוי היה לפניו יתברך שעל ידי טרדתו תחלה
בקריאת השמות לא יתן לב לכו בעניין הזווג ת"ל שלא יתן לב לכו
לעניין הזווג אלא מעצמו מרע' עיניו שתתחל' ירחם נפרדו ואח"כ
בזווגות ויקרוב וידע בזווג קרוב להם:

אכיר לכל ים כ"ז רחוק שב' שהאדם לא הכיר כמוך זוגו שלא
ממה ברחה בבעלי חיים כי חכם גדול היה ודאי לו
לידע צורך האדם לקיו' המין ולשמושו ואם לפי שקודם השתו היה
מוכן להיות קיים בחים ולא היה חוסם לקיום המין מה בתחדם לו
ברחיית הבעלי חיים ושמא שעם שהכיר תחלה בחסרונו והיה
מתכיים לתבעה מה' לכן העביר לפניו הבעלי חיים לתת לו מקום
לו' מכי מה נשתניתי מאלו' ולי תין כן זו ותכילו למתן דתמר דו
פרנופים נבדו' לפפר לפרש שבקש שיהיה לו כן זוג עומד לנגדו
בשאר הבעלי חיים כי זה יותר נחות לעניינו:

ולמה לא ברח' לו תחלה פירוש קודם שהעביר לפניו את
הבעלי חיים ותבעה בפיו לכל מה שלא ברחה מתחלה
כשברח אדם לא קשה ליה דתפשר רבה ה' שתשיב עכס מענמיו
ולכן ברח את האדם תחלה ואחר כך יקח ממנה מלעוחיו ומשני
שמה שהתעתין לברחתה עד שתבעה לפי שעתיד לקרוא תגר שתם
השלה היה למה לא ברחה בתחלת בריייתה תין שלה זו בתשכת
מקודם ובדוחק תפשר ליפ דשכי קאמר והשתא לכי מה שתמרנו
שעל ידי הבעלי חיים תבע את זוג תתי שפיר תתי דהוה קשה לן
למה לא ברחה תתחלת בריייתו דשתתם ים לומר לפי שבשה הקדו'
ברוך הוא כו' לחם הוא מעולם לא תבעה תי תפשר לנו לתרץ
קושיא זו וטעמא דכדי שיהיה עכס מענמיו לא שבירם ליה ואם
תתמר תם כן כשתבעה למה הוקרך לחזיקה מבלעוחיו ולא ברחה
מהתחתה למתן תתמר זכה יש לומר דכיון שבתחלה לא ברח
מהתחתה תלא לחדם תו לא תני למכרי בריה תבוחית תחרייתי
דתין כל חדום תחת השתם וכבי כבי למימר בשה דלקמן כב' ו"ט
דתמר ביסוד שדעת בתה עליו:

שהוא עתיד לקרוא עלה תגר לומר שהשה תשר נתת עמדי
שתעתי עיני הבעלי בחירום שהשה תשר נתת עמדי
שתתגלל בעיני שהשה שהוא חשב שכמו שבעלי חיים הקיימים
בתין תכם קיימים בתים גם כן שהדם כיון שנתנה לו שהשה
לקיום המין תין רבונו שתפרך שיהיה קיים בתים דשם כן תין לו
כורך לקיום המין כמלאכים ולזה חשב שגם"ת חזר כו' מאוכרת
כן שדעת ותעתה דעתו שיחות ולפירוש זה יש לפרש כתן
על זה האומן שנפה הקדוש כורך הוא זה ולזה לא נראה לו על
שתבעה בביו כי הוא רחם שלף על פי שהוא קיים בתים
נכון שיהיה גם כן קיים בתין ותעתה לא יהיה לו שתנה על ה'
ועם כל זה קרא תגר בסקר לומר שתעה לחשוב שאחר
שנשבים ה' על ידו תין רבונו שלא קיים התין:

כיד ויפל גו' לכורך לקיחת הלעג כדאתמרינן
בסתוך והא תשתע דפלינהו תתם
דאתרינן לעיל בפרשת ה'
שהפלת התרדמה כדי
שיכירו שהוא חדם
ולא תל ותפשר
דהא והא
גדתי
כדתיתנא התם:

תחלה מכלה סיכה ולכ"מ ויפל ה' אלהים תרדמה לשון מפלה ולא תחר ויפן מלהים תרדמה סדרך התרדמה להיות תחלת מפלה שחדם יפן ויהיו עיניו כתורם ולא כתפקחו משבלות וכתם"ק על תפחב סיכה בן תורם וחש"נ דהכא לית הוה מפלה לחל ביון סדרך התרדמה לבא פ"י

ולקמן בפ"ל

מפל שפקה כלשון מפלה ת"כ לפי שפקחה קרוקה מפלה לחדם שש"ו

התחלה מפלה סיכה והה ליחתר לשון גבי והנה טוב מחד וז סיכה סייטו בסיכה מופטת מכל מקח בסיכה מרוכך דודאי תרדמה זו סלוקה, ממנו כלש ולא הרגיש בשעקר הרכה בסיכה;

רב חתר ג' תרדמו הן לחק' מחי קמ"ל ומפשר שכח לחלוק על ר' יוקטן' תחלת מפלה סיכה הכח ג' תרדמות הן וחדה מזיגיהו על נכוחה וכתרדמה זו ליכא מפנק ח"ו אלא דבר"ל דחורח' דקר' לחכתב לשון נפילה כתרדמה לפי שהחדם נופל בה כשהוא ולר' י"ל דכיון דכשחוא תרדמה קוי תחלת מפלה לח שכי קרח בליעזיה וכתב לשון זה גמי כבל נכוחה ומה שלה כתב ג"כ נבי כי נפל עליכם ה' רוח תרדמה חקיש דקחם לח ק' תרדמה לחוד חלח רוח תרדמה ומי' חלק חה לח תרדמה חחם ח"ג דעדיף ליה למיחתר ל' חם שכה שעירובו כסוי על שכשה עיניהם שלה יראו כהם ומכשר דקשה ליה קרח דכתיב ויפל גו' ויהן דויהן למ"ל דפשי' דכהפלת קרדמה גרדם כתו נבי חכרהם דל"ק ויהן גו' ועוד דשכה הלשון וכתב ייהן ולח וירדם ולח"ח הג' חיכים חקחם קרדמה ולהכי נקט הכח ויהן כי זו של סיכה חבל בחכרהם עניניה של נכוחה ולכן לח חתר ויהן ' וייחכן לומר כרחו קוה היות התרדמה חשחחה בג' חנים שכהם חגיע הודעה לחדם שהן הנכוחה וחחלום הקודם לנוחה חחין השכוחה כדחכתוב בסחוך זה היה תרדמה על סיכה והג' חה חיכים לחדם על ידי הפלגת קהתבודדות ביחכדו עכחכוחיו וחחלם דומים כחלו הוה יהן ומחו יעורם עליו רוח חחרוס להיעורו לחחוך דרוס סיכה חקבוד עליו וחה כבנין רוח הקדם וכח"ם דלכ"ג שקוחה לו לעחים הרכה בעת חקבולדותו לחקין לקבנים העחוקים לחדם לו שיהחל חחחובללות הזה ויסיכוהו כהן חחתר לחחתי וכוה כתב בענין החטוח ועו"ח כחן תרדמה של חרחיטה ורבנן הוסיפו גם ההודעה הכלה על ידי הפוטים כח"ם ברים בכה בתרי ניחנה נבוחה לפוטים ולחיקוקות שגם היח על ידי תרדמה חו"ר על הקסם סחוח הבנת החדם בהסכמוחיו וטומחחיו לקבל הודעה בחנוחות עלי מסכב מכח הטוחחה וקרחו סחות לפי שכוב בחנה בהם על הרוב וכח"ם וקוסמים יהולל ופיר' כי נסך עליכ' ה' כי כחה קבסה פני הנבוחה כח"ם וישנם חת עיניכם חת הנביחים גו' נחן להם חקום לטעות מחרי ההבל והכוזב קבל זה לומר שבל חין ידיעה לח תניע חלח בהרחקת חלק החחרי שהוח מסך מבדיל בין השבל למושבלות ולבן בתרדמת הכחות הגופניות יחחזק השבל להשיג מה שחפשר להשיג;

תרדמה נבוחה שע"י תרדמת הכחות יחנבלו רוב הנשימי' שחן יחחזק שבלו וירבו מרחות חלהים שחין בח בהם לרחות בקרקע כי החומר הטריך וזלת מרע"ם שהיה מוכן תמיד כמ"ם הר"ב בסוף ה"כ; **והתרדמה** נפלה על חברהם ולעניין נבוחה היה כדבחיבקיע התם והנה חימה חשבב גדולם נופלת עליו ויחמ' לחברם כו' ולישה למיחה דתרדמה על סיכה היח חחם חלח שבחלום בלילה נחתר לו זה דמ"ב חלי והנה חימה גו';

כי תרדמה נפלה עליהם והתם ע"כ לשון דומיה היח דחק על גב דכתיב כלם יבני' ח"ל שבבל החחנה לח היה בחד חבם עד ולח היה מקין בחד לבולם חו להקיבם חלח שם הדיחם בתרדמה;

דכתיב כי נסך ה' ומשמע דקייטו רוח שנות כדכתיב ויעצם חת עיניכם ורב חמר לך דה"נ תרדמה של סיכה שם העניים עיניהם שלה יראו כחלו שם יעניש וכן פי' המפרשים שכתוב; **שלישי** נופלו' הן מלשון נפול עלה מנפן וכן במשנת כיצד מברכין ועל הנופלות והכופה בום שעלתה חלה שם חלקים קטנים חשעקר שהסיכה חלק קטן מהמיחה כמו שהעלה הנופל הוה דבר מופט כסיקם של הנשחר וכדחמרינן בפרק הרואה כו' ובחמרין שם הן חק דבש ושבח ושיכה וחלום חק בחד מהשים לגיהנם דבש חה' מהשים לחן שבח חה' מהשים לע"ב חלום בחד מהשים לגבוחה סיכה בחד מהשי' לחיחה וח"ם בענין זה כחן חלום שלון ויפל כלומר שחתר לשון הפלה לפי שהוח נופל ונחלש מיחה וכולל מיחה ונופלת וקפלה ענין בחד ומיהו למידק מחתי לח קחתר הכח כמו שם ודקם ומחה לח חקיק הכח חלח מילי דקביעי ושביחי לכלהו מיבעי ליה דלח חכי כמי' נופלות חלח נב' חלה שהן מחם בחלק נחקל מהשעקר בכלה הניכל מהחילון שכיסיכה יש חיסה מחם דחלחלח הנשחה שעולה ושוחפת לן חיים חיים חת כדלעיל בפרשת' ד' חלח שהיח מעטית וכן בחלום יש קלת נבוחה כדכתי' בשביבי' מחיוני' וכן בפק ג"כ חלק משעולם הבח מחם על ידי נפש יתירה הנחלקת לפי שהשדם נופל בה כשנרדם וכלל וכן הדבש סיכה מענין המן חלח דדמו להו בפ' מ' ודע שדעת הרב בח"ב בפ"ו שהחלומות הטובות משתתפין במין עם הנבוחה כי שניהם בחחנשות הבח החדשה עם הספיגת השכל ולח יתחלפו חלח ברב לו בחשש והניח רחים חחו"ל חלום שחר משנים בנבוחה ולח יכול השיעור בין שני הדברים שתחלפים בחין ומחמ"ם כאן נובלת בנבוחה חלום ושה דמוי נפלה כי נובלת הוח הפרי בעלמו ומיהו חלח שבפל קודם שלמותו וקודם שיחבשל כך פועל בבח החדשה בעת הסיכה היח פעולתו בעת הנבוחה חלח שים בו חקנ"ר ולח קניב לחבליחה ולח כי חחרים סובריס שהחלום שתחלף של הנבוחה בחין בבר היח בעל בוח שלום בח ופ"ד טעמות כ' קדמות והבדים ביניהם בחמרו שהחלום כ' מיניס הם מסבה טבעית והוח פעולה מוחלטת מהבח החדשה ולח יחלה כו חחחת חלח על החעטו שה שתחלף לנבוחה בחין שה מסבה שהיח חוח שליח הסנחחה לשלחים לחודיעם בעתיד להרחיק החזיק ולהקריב החוטיל ופעמים לרשעים להפלחת הנדיקים בחלום פועה וכבוכדנצר שה היחה על ידי דבקות השפע הכללי ותחלת בחחת כו בחחת לשלום ובין זה משתתף בחין עם הנבוחה כתו שהחריך הם ורוחם חכי דבריו נבוחי' וקדוב לזה נרחוה בח"ם ר' חרוחם רבח רחי כתיב בחלום חחבר בו וכתיב בחלומות שיח ידבדון ל"ק כחן ע"י חלחך כחן על ידי עד שבל חתן השלהי חחתר על ידי מלחך שהו' מוסבח מהשבל הפועל ועל הטבעי שהוח מהחדמה לבד חחתר על ידי עד שהרבך' חתוחפי' ועדבוך' בבח החדמה חבוהלי' ודחופים בחשבה שדים וכחלו סעירים ידבדו שם ' וחבל מקום למדנו ט' בבון לחם לח הזבור בחן חם ודבש בי הם חתחלפי בחין לניהבם ולחן בחור ניהבם רוחני דבק החלום הבבם הדוחבית בח"ם הרחב"ן בשבר הגמול וחחן לחם חביריס רוחני חחבו שחתרו עליו בפ' י' והך לחם חביריס שחלחמי הסדות בוזין חחבו ולח יבדק בלשון נובלת חלח החסתבל בחין הבל ק' בלשון הגחרת שחתר חלח ב' חח' למן שלח יפול השיעור בין ב' דברים חתחלפים בחין בדלעיל וב"פ;

נובלת נבוחה חלום וחה דחתר בפ' הרואה הבבים וגפל פסוק לתוך פיו הרי זו נבוחה קטנה חפשר דלח חבי ליה בהדי נובלת הבהיח קרוב לנבוחה היח ולח נובלת;

נובלת עולם הבח שבת חשבת דשולם הבח דקחתר הוח עולם הנשחות שעליו נחתר עולם שבולו שבת חם נובלת חשבת חתבו דחית היה חבוחם וגפל יחידה ולפי לר' חייח בר חבה דחתר בפ' חין עושדין בל הבבים לח בחבחתו חלח לימות חמשיח חבל עולם הבח חין לח רחתה חלבים וולתך חיחוקות חבין לח רחתה עקרי וחבל חקום יבירו עבינו חתך הנשבת;

נובלת חורה של חעלה חשבר דר"ח לח חבי לה דלח דחו בלל דחורה של חעלה דניבוי'חו נשחית בבל חבוחה בח שבת חשבת בבל חבוחה בבל יחידה ובבל חבוחה בח חבי לפי שבל חבוחה בבל חבוחה בח חבי לפי שבל חבוחה בבל חבוחה בח חבי לפי שבל חבוחה ב

מכבדילו לו כדלעי כפ"נ: **הכניה** של מעלה חכמת העליוני והכלוחיהם ומע"נ דתורה לה כתמים היה כמ"ש כפ' רבי פקיסא תורה למה לכם כ"ו היינו בקיום מעבי התנות כפועל מכל סודותיה וטעמיה עקרם למעלה כדכתיב לשיל כם ה':

כזן סטרוהי למפוקי מדסמוך דפליג ותמ' עילעא מתם מכל לכי' סטר חכתי תפסר דהני פרקוף ותפס' דיהי זכב דכין למ"ד פרקוף וכין למ"ד זכב כלעותיו לזון כך כדכתיבנא לעיל כפ"ח ס"ח ותוח מוכרח דח"ח לפר' שכלא לזון זכב תלח כלא מתם מו כך וח"ם רשב"ן לעיל דו פרנו' משמע דאחור וקדם משמע הכי ותם שלא הזכיר כאן דופרנופים תלח סתם מן סטרוהי דהכח מין הכוזב תלח לפרש מתי כלעותיו ולפ"ז ג' מחלו כדכר די"ח פרקוף וי"ח זכב ולתרוייהו כלא לזון כך

ח ויקה אחת מצלעוהיו רבי שמואל בר נחמן אמר מן סטרוהי היך מה דאת אמר ולצלע המשכן ושמואל אמר עלעא חדא מבין שתי צלעות נושל תחתיה אין כתוב כאן אלא תחתנה:

ט אבר ר' חנינא בריה דרב אירי מתחלת הספר יצר כאן אין כתיב סתם כיון שנבראת נברא שטן עמה ואם יאמ"ל דך אדם הוא הסובב תאמר לו בהחרות הכתוב מדבר:

י אבר ר' חנינא בר יצחק עשה הקב"ה נוי לתחתיתו כרי שלא יהא מתבוה בבהמה רבי אבא ורבי יוסי חד אמר עשה לו מנעול ואפיפורין כבוש עליו כרי שלא יצטער כשהוא יושב ואחרנא אמר עשה לו כסותת רבי לוי ורבי אבא חד אמר עשה לו קבורה וחד אמר עשה לו תכריכין:

משרונא

מה טורך לזה דכלתו הכי הוי נוי שתהיה כית נקוכתו מלחטה כלתי גלה כסל כסמה ונדחים דהך מילתא דדיש לה תדכתיב ויסגור כשר תחתנה דמדהל"ל וימלח כשר תחתנה לשון סגירה לח יפול חלה כסגירת פתח וכיוצא לח הכח שהוח מלוי חסרון וכדת"ח ומלי כסרח לח שרחו לסגירת פתחיתו כלומר שהוח כעלם כלתי נראה כדכר הסגור וגם חפס' דתסגויות דכתב פתחנה והל"ל תחתיה כדלעיל דייק שרחו ליה וכחלו כתיב תחתית כתה והחל"ף חסרה מהתכטח כדחי מכחן כתתה דוכתי ותע"ש דפסטיה ותיי לח תייתי כנוי תחתיתו חלח חלת תחתנה מוסב חל מלוי מקום הכלה לחתרי שרחו גם כן לענין זה מדכתי כדכוריה וכן ענין כל הנו' כסתוך דודתי חינן ענין לענין הכלה דחיירי כה עקרח דקרח:

קטלת רבתי כפ' כי תקרב כבי חרם

עשה לו מנעול לזון נקיט כלומר שכית נקוכתו סגור כבשר וחפיפורין כבוש עליו הוח כשר הכעגלה שכיכ תחתיתו כמין שרפרף והיינו דכתיב ויסגור כשר תחתנה לשון סגירה והוח מנעול וכפרוח כשר שכיכותיו כדכתיבנא:

כדי חלח יטטער כפסוח יוסב ל"ג לה הכח כי מה ענין מנעול וחפיפורין לנשר היכיכה חלח כדי חלח יתכוש כשכתה נר' הכח ותתר עשה לו כסותת נרסינן כדי חלח יטטער כשהוח יושב וכדלתיתא כקטלת רבתי ות"ר מנעול וחפיפורין היינו כמ"ד נוי לתחתיתו דהיינו לכבודו חלח דת"ר נוי לתחתי' לח תתר חלח לפי שכית נקוכתו מלחטה הוכיח היות לו מנעול וחפיפורין ות"ר כשהו' כלבד הוח דתתר על נשר היכיכה ומע"פ שהנגדם הכיח על מנת כחדם מן הכשתה היח כשטח דהיינו הח כי מה שדרשו כאן חויסגור כשר תתנה דרשו שם שהוח מנתר החדם מן הכשתה:

עשה לו כסותת פי' כשר הענגות שהוח תרוכה ורך חיוסב עליהם שלח יטטער כיכיכתו וכדפי' שהו' כפ"ז דכבורו' ולפ"ז ויסגור כשר תתנה פי' חלזון הגנה כתו ויסגור ה' כעדו שהנין על תחתיתו לעשות לו כשר כתין כרים וכסותת ליכיכתו:

עשה לו קבור' ולפ"ז ויסגור חלזון שניכה הנוף כקבר ח"כ הל' הגנה נתי חלח דדיש ליה על הקבורה דתמוע ליה שוו היח הגנת הכשר שתיכה נקבר' ולח תהיה מוטלת לכתמת החרץ ולשון הפתים מורכזיון כדומין על פכי החדמה ' וכר' דלפ"ז תחתנה יהיתו חל הקבורה מתחת לחרץ דחל"ך לין טעם לתחתנה לדרשה זו ות"ד תכריכין נתי דדיש ויסגור סניכה לו הגנה מתחת לחרץ חלח דס"ל דהיינו כתכריכין שהכשר מכוסה ומוסגר ומינן כהס דקבורה לח ס"ל דהוי מעלה כי חפשר דטעמח חשום כפרה כדחמ' כפ' נגמר הדין ח"כ כשכיל טהרת החרץ וכבוד החיים חלח יסריח מכל התכריכין הן ודלו לכבוד המת:

עשה לו קבורה שנתן כלב התכתים לעשו' כן וכוח כתורה על הקבורה ות"ד תכריכין מכו' דה"ה כל מידי דהוי לכבוד המת:

עשה לו תכריכין כת"ק יש לו' עשה לו חרון ו"ח עשה לו חרון ותכריכין ואיכא למידק מ"ט הכח ל"ק חרון כת"ש תכריכין וכן מ"ד התם חרון לחוד ת"ט ל"ק תכריכין דכשלח' מחן דחתר קבורה ר"ל דלח חתר תכריכין דקבורה תילתח עדיפה ומחן דמ"ת כריכין ולח קבור' כדכתי' לכל חרון ותכריכין ת"ש הח מכח ו"ל דחתר כשר דחרון הוי כבוד טפי חלח יתכריך הגוף כעפר חלח שתור כתובו ותר כשר דתכריכין מדיפי שהו' לכוד כדרך החיים:

ועד דרך הדרש לשלפי שתעלו' החדם על הכ"ח שפי בענין חתרויתו שכו חסותף חלינם מלכד עקר תעלתו בענין שלמות נוריתו והשתרותו הוח כחתה דכרי' חם לחיותו חני המעלה והכניה וחם להיותו כהפקטם ותנוחה כל מה שחפשר כחקו מפ"ב כפ"ח ההומים תמיד לבקשת מזונם בקלון וחרפה וחם להתפרנס בהפיהרים חם על פי תכל וחם לחיות' בחיי השוער והתוה להשיג כל חפנם עד שקנר שמו חלו החבדלים עקריים להבדל החדם מהפ"ח בת"ם קנת מזה בעל העקידה כם ט חלל ויתפרו עלה תתה לזה דרשו כחן ויסגור כשר שהוח מעלת החדם ומה שהוח בשריי וגופניי והל' חתר שהוח ומה שעשה נוי לתחתיתו שלח יתכוה והוח כנוי חל נרכי מזונותיו חשר עליהם הוח כחתת שפל

ותחתון כמדרגה לו שעתידים לגלבב על הנחל לירוד תחתיו והם מוסגים לו בדרך כבוד וכלי חרפה וכן הוא' מנטעך ומיפופורי' לתחתי' והוא' אחר שהוא בחיי שעשה לו כדי שלא יכטער והוא שהכין הקב"ה ויתברך מזונו שלא יהיה ניזוקת שולם הזה מנטער מאד ככ"ח כהסנת מזונם: והם' אחת שאלה את רבי יוסי אמרה לו לשרי בגניבה א"ל משל אם הפקיד ארם לירך אונקיא של כסף בחשאי והחזרת לו לישראל של והב בפרהסיא זו גניב א"ל למה בטמטוגיו א"ל בתחלה בראה לו וראה אותה מלאה ריזרין ורם והפליגה טמנו חור ובראה לו פעם שניה א"ל מוספת אני על דבריך אמורה הייתי להנשא לאחי אמה וע"י שגדלתי עמו בבית התבערתי בעיניו והלך ונשא לו אשרת אחרת ואיגה נאה כמוני:

מטרונה ח' סחלה כו' תע"ב דסחלה זו סייכת לריסק דקרת דהייגו ויפל ה' תרדמה נכתב כאן בתר ת"ם כסמוך דסייך על ויסגור בשר תחתיה' כדפי' דכרי שתם דכרי הכתו' ואחר כך מייתי הסחלות דסייכי כיה שתין מעניגן לכתוב הכתוב ואע"ג דהך עובדת דב' חסידים דכסמוך סייכא לויסגור בשר כמ"ם אין זה פי' אתתי בכתוב אלא דרשת ורמז בעלמא כויסגור אבל בני דלעיל סייכי דקאתר למילתיה דרבי תניכא דלידיה דרים ויסגור מ"ל הסגר אתם בפשוטו אף על פי שאין זה עקר הכתוב קאתר למילתיהו דמיכך דכלהו מיירו בעגייגא דמוסר אתדם והכך עובדי דרבי יוסא דכסמוך שבקיגהו לבסוף מיליהו ועוד דסייכי גמי לקרת דויכן כו' דבתר הכי:

למה בגניבה קס דלא יתגב אם כותת שחלתה שלקיחת הגלגל גניבה ירחה שחלה של שכלות שתשוכתה מבוארת שהרי בתקום גלגו גתן לו אלא לשמשו ואיך יקרא גניבה ואם כוכת שחלתה למה לא לקחה בפרהסיא חלה ע"י תרדמה והוא מ"ם אחר כך למה כתטמוניות כלות' שענין שחלתי היה זו והכהיה דגר' בפ' חד מ' ח"ל קיסר לר"ג חלהיכם גנב הוא דכתיב ויפל ה' חלהים תרדמה על האדם גו' אתרה ליה ברתיה שבקיה דלמא מהדרנא ליה ח"ל תן לי דוכוס ח' ח"ל למה ח"ל ליסטין הוו עלינו לילה וכטלו ממנו קיתון של כסף והניחו לנו קיתון של זהב ח"ל ולאחי סיכותו עלינו כל היום ח"ל ולא יפה היה לאחד הרחמן שכטל ממנו גלע ח' ונתן לו שפחה כמותי לשמשו ח"ל הכי קאמינא ליקליה בהדיה ח"ל מייתי לי כומנא מייתי ליה ח"ל אדם גתי מי שלה בהדיה הוה מתיסח ע"כ: אם כן ק' מיך רבי יוסי לא הכין דברים שחלה: ללא דמי לכתו של קיסר שתטע' בהכנת השחלה ועוד לליסנא דקיסר הטעתה דקאתר חלהיכם גנב הוא כחלו גנב דבר לעגמו מכל ליסנא דלמה בגניבה מורה שיודעת שלטוכתו לקחה וחכל מקום קוחלת למה היה בגניבה ולכחורה י"ל דוחאי היה מעקרת שחלתה למה כמטמוניות וע"ח למה בגניבה ולא דקדק בדברים ואתר לשון גניבה שדרך גניבה כמטמוניות לא דהכא חיכא גניבה שלטוכתו היה ור' טעה בדברים וחשב שחלתה שהיה כאן גניבה שדקאתר לשון גניבה וע"ז השיבה דאין כאן גניבה ואו תקרא ופירשה דברים דלאו גניבה ממש קאתר חלא למה כמטמוניות ח"ב שאף על פי שר' הכין שחלתה השיבה כאלו היא שחלה שהיה כאן גניבה ממש להוכיחה דלא דקדקה בדברים כל זה דוחק ועוד דליסנא דמ"ל למה כמטמוניות משמע דשחלה אחריתי היא ועוד יש לדקדק כמ"ם משל אם הפקיד כו' דמה ענין לפקדון הכא דהכי הל"ל אם גנב אתר מתך תוכחות של כסף כו' וכתבו כתו לקיסר הכ"ל: וברחה שחלת למה בגניבה שחעב"ג שוה לטובתו לה היה רחוי לעשות כן דמ"מ יש כאן דין גניבה וכדאתרן בגמרא לא תגנובו תפילו ע"ת לשלם תשלומי כפל ולכן היה רחוי שיברחו לו ס' אמה ממקום אחר ולא יהיה בגניבה ואפיב ר' דאין זה דומה לגונב על אמת לשלם ת"כ דאמה בשעת גניבה מיהת עביד מעשה גניבה דקאמבער למרייה עד שיפלי אבל זה דומה לאי שהפקיד כו' דאין כאן שום מעשה אסור דכהיתרתי אתה לידיה כי זה לא גנטער כלל כי אמתה ושמון הניגו כי קחת הכסף הניח זהב וכן ענין אחד כי כשהרגים בחסרון הכלע מיד אינה אמה עומדת לנגדו ואף על פי שהיתה הלקיחה בדרך הסתר והחזרה בפרהסיא אין זה דומה לגונב ואתיר אלא לאפקיד בחשאי ובחזר בפרהסיא ואו חזרה ושלחתו לאה כמטמוניות כי כבר היה יכול ללוקחה בפרהסיא ולבדו, אתנה אחה כהרף עין יורה שהוא לטובתו ולא ירחה גניבה כלל: אונקיא של כסף שהוא שוה מעט הכאות והלוכות והחזרת ליטרא של זהב שהוא הרבה בכאות והלוכות וכן ענין הכלע והחשה אבל אתו של קיסר לא הקדקה כזה בתשובה לדעיל:

בתחלה בראה לו יום לאתוה שבריחה זו שבתחלה ודאי אין נלטוחיו הוא דאלו אתקום אחר אתי אלחה ריזרין וזש ושוד בפעם ב' למה לקחה אלטוחיו וא"כ היכי כתיב ויפל ה' אלהים תרדמה כו' דאשמע שאחרי תרדמה נטל אחת אלטוחיו ולפ"ז בהקין נטלה ואי תרתי ניהו שבתחלה ברחה אלא שלקח בהקין ואח"כ הפיל עליו תרדמה ולקח אלא אחת ק' אל הדעת דת"כ חסרו כ' אלטוחיו לאדם וחוה ת"ל דס"ל שאין הכתוב בסדרו אלא ויקח ה' אלטוחיו וכבר לקח וגורך התרדמה אינו אלא לבריחת פעם שניה ואם אלא הזכיר הכתוב הבריחה הראשונה אלא חס להזכיר אלא הקיימת: בתחלה ברחה לו וא"ת והקב"ה מי לא ידע מתחלה שיפלינגה ממנו ושוד דהא דרבי יוסי מקרת דוחת הפעם יליף לה ודאי כדלק' בפ' הבחה דאי מכח קושית המטרונה לבד הת"ל שם ברחה כך כדי אלא שתגנה בעיניו לא דאיכא כ' בריחות ואמאן דאמר דמתחלה ברחה בטמוניות כדאי' בריתיה דקיסר מני מוקי זאת הפעם כת"ם בפ' הבחה ב"ה וי"ל דאף כ' אלא כדי אלא יקפיה לאד' מה שהוק'למטרונ' למה בטמוניו' ליה ברחה מתחלה בהדיה כדי שירחה שבהונן עשה אח"כ שברחה בטמוני': בתחלה ברחה לו והא דלא מבני דמשום כעד לא ברחה בהדיה כת"ם המפרשים דהא לאו מילתא היא דבידי ה' להכדיל הגלע אפי' בקיון לא יכאב עליו בפרו ואפי' אינו עבדי הכי ע"י סם כדאתרי' בפ' החובל נבי נער ורפוי:

וראה מותה מלאה ריזרין ודם וע"ז זה נמשתה בעיניו ואעפ"י שאף ב' נתקנה ונתקשט' לפי שרת' בנולה רחקה דעתו ממנה ובהקיש דאת'בנת' מייתי לי מומנא בנו' לעיל והא דאמרי' בפ' הרואה ויבן ה' את הגלע מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והניאה לאד' הר אף ב' וכן בפ' דבמוך הוא בבריאה שניה הוה:

מוספה אני על דרכיך דלא מייבעית בכה ג' שרת' מותה מלאה לם שנתבערה בעיניו אפי' לבשנתקנה אלא דאפי' שנדלה בבית אתו והורגלה עמו נתבער בעיניו ושוב לא מנאה חן בעיניו:

מעשה בחסיד א' מייתי דך עובדת הבת דלפ"ו מתפר' ויסגור בשר תחתיה ע"ד אסמכתא מלמון מסירה מנו' לא תסניר עבד וכי' שנמסר כל בשר היה תחת יד האדם אלא כל אחד תחפון תבטו לטוב ולמוטב: ועדך י"ל שם ב' שעל הרוב הכל מהחומר שאם הוא מוכן לטוב הגורה והכל ייטיבו מעלליהם ואם החמר בלתי נאות על הרוב הגורה תפסד עתו ע"ד ת"ם לעיל נבי זכה עזר כו' ולהסתיר הענין הביא מעשה החסיד כאלו הוא שחלו כפרדו הגורה והחומר הטובים ותחול הגורה הזו עצמה בחמר רע תהפך לרוע ואם החמר הזה יקבל גורה בלתי מתוקנת תהפכנו לחוטב:

אין מנו מועילו לקיים תנאת הקב"ה ורצונו דלשבת יהרה:

עבידך וגרסו זה אח זה לפי שהגרוסין היו מרננין שניה נקט האי לישנא: עבידך וגרסו זה אח זה ע"ג דאתפתא לא מיפקדא אפריה ורביה והדיניה הוה אפשר ליעשה אחרת עליה ולא

ולא יכטרך לגרסה מ"מ אפשר כמי מכוה קעבדת כספיתאדל כפריס
ודביה כמי שפיכו מכווה ושופה כדכתיב הר"ן ז"ל ורחיקו מדמתרגין
ברים הים מקדם מכוה כה יותר מכפלוחה ולכך רגילה חסידה זו
להתגפם חולי תכבה ואין לחוש שפיכה לה להתעין עד פיפה כעלה
תחרת ויבדוק בפעים ופם ימלא
מוליד נמפה שפיה העקרה ולמה
תתגרש דוד אינה רחים אלא ע"פ
שפיפה מולידים חולי לה וכה
ליכנות ממנה כדתמר ביכמות
ומעשים בכל יום כתים ואפה
שלה הולידו זה מזה וכפתגרפיס
הוא מוליד מאחר' והיא נבכי'
מאחר ומלבד זה הגרושין רחויים
שאם הוא יוליד מאחרת ולא תזו
תיכה גבאי פיאמרו זו אפשו וזו
אי אפשו כדאיתיא בכתובו' פ' אלו עפי
בעובדת דר' אחינא בן אחיבאי
אמר' אי אפשו לי' לאדם שיהא
בפפוקיהו דתדקתמר אין אנו
מושיבים לתקב"ה אפשו שאין
טענתם אלא לפי שאינן מקיימים

הלך מלה בזווגם:
זה ובפה רפעה כו' קב'
דברים מפכת פוטה
מפיק דכזווג שבי אין מזווגים
לאדם אלא לפי מעשיו וב"ה מוליך
בזדוג לאפיק זה רפעה כזווג שבי
ומיהו כפ אלו מגלחין גבי הא
דת"ר יולדת ת'. יום קודם יציאת
הולד כ"ק יולאת ואומר את פלוני
לפלו כתוב בעין יעקב דאית דגר'
אפת פלו לפלו ולפ"ז בפאת לא בפת אלא ואח"כ כתב
בתוכן אחר דל"ג הכי ואלמלא לבחור ואלטין לבתולה הא' נדון ע"פ
מעשיו ולפי הפטה הא' ל"ק הא דיהן דאפת שהרש"ע שבפת אחפיל
בתולה היא והוי זווג ראשון אבל זה אינו מפפיק דודאי הגרפ הב'
עקר ואף לגרפ הא' ל"ל דאין לו שבפאת לא בפת שנקרא זווג ראשון
אלא דכולה כתר גברא אזלא שאם הוא אחור אעפ"י שהיא אלמנה
בק' זווג ראשון ולהכי ס"ל מ"ם אפת פלוני לפלו' אבל בפאת בפת
אין כן' שיקר' זווג ג' אע"פ שהיא בתולה שבשעל עקר והרחים דלא
אמר אין מזווגין לאים ואפה אלא לפי מעשיהם וגם כן לפי הגר'
דגרים אפת פלו לפלו' מ"ט לא אמר בתי בעל פלו' לפלו' אלא ודאי
לא קפיד רחמנא אלא אבעל וא"כ אדרבה ואפת י"ל
דלא מיקרי זווג כ' אלא ע"י תיתה שתמות אבל בגרושין לא מיקרי
זווג שבי שביד האדם להזדוג על זה הדרך כמה פעמים מ"ל דכיון
דלא הולידו זה מזה לא מיקרי זווג דה"ל כקדושי טעות:

שהבל מן האפה תימה דכמה בדיקים שבאפו בפים רעות
ועמדו בבדקתם והבני' שהיו להם בפים בפרות ולא
החזירום למוטב בתיבינל אפת בבל ומעשים בכל יום וי"ל דברובא
קאמר וזה אפת כמו שבאמה בפלמה ומפטון ואחאב חוללה וחיו
למדים מן הבללו' ומה אלא הביא כאן רמים מהבו' אלא מהך עובדא
שזה ענין בפלא שהאים ואפה שהיו יחידו בדיקים בהפרדם זה
בפתנה לרע וזו שיבה לאים לטוב: **שאלך** אפת ר' כו' מפוש
דקנת אלו אינהי לענין הא קרא שהאפה בברואת מפלא
מייתי לבל הפלולות שבאפלו בענין האפה:

יוצא ופיו למטה אין לפ' שזה אם שבאו לרפ"י ומפני מה האים
פניו למטה, והאפה פניה לפעלי כלפי האים דהיינו בפעת
תפתים והיב דך תשוב' דהבא אמת בדאי בפ' האפלת דאפאי לעון
יולת ויונהת אלא בעת הלידה קאיירי שהאים יולת מרחם אמו פניו
לבד גב אמו ונתנת אפתבל למטה והבקבה בהפך והיינו לאפלה
ומבני שהאים אפתבל לאדמה שאתנה בבר, והאפה אפתבלת לנוף
שאמנו בברואת והבי אית בפ' האפלת מ"ם דאחבלי בקבה אמרינ' אפל
זכר זה בא בדרך תפתיבו וזה בא בדרך תפתיבו זה הופך פניו וזה
אינו הופך פניו ופרפ"י דרך תפתיבן האים פניו למטה, בן זכר גולד
פניו למטה ובקבה פניה לאפלה הילכך בקבה בריכה להתגפך

ג **שאלו** את רבי יושע מפני מה האיש יוצא פניו למטה
והאשה יוצאת פניה לטעלה א"ל האיש מביט
למקום ברייתו והאשה מבטת למקום ברייתה ומפני מה
האשה צריכה להתבפם ואין האיש צריך להתבפם אמר ליה
ארם נברא מארמה והארמה אינה מפרחת לעולם וחוה
נבראת מעצם משל אם תניח בשר ששה ימים בלא מלח מיד
הוא מסריח ומפני מה האשה קולה הולך ולא האיש אמר להם
משל אם תמלא קדרה בשר אין קולה הולך כיון שתתן לתוכה
עצם מיד קולה הולך: **מפני** מה האיש נוה להתפתו ואין
האשה נוהה להתפתו א"ל ארם נברא מארמה וכיון שאת נותן
עליה טפה של מים מיד חיא נשרית, וחוה נבראת מעצם ואפי'
אתה שורה אותו כמה ימים אינו נשרה: **ומפני** מה
האיש תובע באשה ואין האשה תובעת באיש א"ל משל לטה
הרבר דומה לאחר שאבד אבידה והוא מבקש אברתו ואברתו
אינה מבקשתו: **ומפני** מה האיש מפקיר זרע באשה ואין
האשה מפקרת זרע באיש א"ל לא' שהיה פקרון בידו ומבקש
ארם נאמן שיפקידנו אצלו ומפני מה האיש יוצא ראשו מגולה
והאשה ראשה מכוסה א"ל לאחר שעבר עבירה והוא מתבייש
מבני ארם לפיכך יוצאה וראשה מכוסה: **ומפני** מה הן
מהלכות אצל המת תחלה א"ל ע' שגרמו מיתה לעולם לפיכך
הן מהלכות אצל המת תחלה הרא ה'ד: **ואחריו** כל ארם
ימשוך: **ומפני** מה נתן לה מצות נרה ע' ששפכה רמו של
ארם הא' לפיכך נתן לה מצות נרה: **ומפני** מה נתן לה מצות
הלה ע' שקלקלה את ארם הא' שהיה גמיר חלתו של עולם
לפיכך נתן לה מצות חלה: **ומפני** מה נתן לה מצות נר שבת
אמר לה ער ידי שכבתה נשמתו של ארם הא' לפיכך נתן לה
מצות נר שבת:

ויבן

לה דיותר מסהלים רוצה כו': **ולמה** נקרא זווג ראשון ואח"כ כתב
לה מחת ס' כדי שיהיה קולה ערב ותמכת חן בעיני בעלה: **ולמה**
שהיא נוחה להתפתו י"ל מזה לקלות דעתה שלא הטה לבה לדברי
פיום. ורבו' **ולמה** שהאים תובב כתב י"ל לפי שבושת לאים שהיה
תובעת בכעל מ"ב האים וזה מכלל קללותיה בת"ם בפרש' הבו' על
והוא יתגול בך תלמד שהאים תובעת בלב והוא בפה: **ומה** שלא
הסיב ר' כני' ל' דם ל' דמה דוקא תביעת בעילה אבל לתבועה בעל
ליבעת לאו בושה היא דדרך ארץ הוא ואין בושה בתה שהוא טבעי:

וחוה נבראת מעצם ואע"פ שאדם נוהה בעל העצם אין לו
טבע זה ואו' שהעצם שהוא תחלת בריייתו מהאדמה ג"כ
אין קושי' שכל דבר דומה לפרסו אפר ממנו חושב בשעתו ואדם
שבאחושב חושב מהאדמה בשאר בו טבע האדמה וחוה שבראת
מהעצם בשאר בה טבע העצם כמו שהיה בשע' שהיה שבפרד' תאר'
ושאר הבעלים ג"כ אעפ"י שאין נוגעות תאדם ואפה בשוה טבע כל
בקבה בתוך בנקב'הראשון' וטבע כל זכר בתוך לזכר הראשון שזה
תמורת זה: **אם** תניח פפר שלשה ימים ואעפ"י שהעצם ממת
בבראת וכמ"ש בפתוך שהקשה והעצם הינו מסריח לעולם מ"מ
היה בפר ג' בכלל הוה וכדאפר לעיל שהיתה תלמה דיריון ודם:

האשה קולה הולך בקול' דק וכשהוא למרחוק וקול האים עבה
ויהינו בשהוא ולפבה זו קול האשה על הרוב ערב מקולו
של אים: **בין** שהתן לתוכה עצם קולה הולך שהעצם קשה
ומקשה בקדרה בפעמון ובשהוא קולו וכן קול האשה בשהוא לפי
שבבראת העצם אפל אדם בבראת מהאדמה ואפי' יקשקשו בה בתה
פעמים אין קול העצם ולפי שאין דרך לתת עפר בקדרה ולא
בפר לה אלא מפל אם תמלא קדרה אדמה בפי העפל:

נוח להתפתות להתרצות בבעלו וכן אפר בפ' האפלת מפני מה האים
מקבל פיום. זה מתקום שבבראת בו' וכן בתב החוקר שהאשה היא
עומדת תמיד על דעת ת' ולא תשתנה ולכן תעבל הטוב והרע
לתבלית הקלות: **אינן** בפרה וכן אין בכל דברי הרבוי כדי
להתיר בעשה וחוק לבה: **תרבע** בתיב ליעה תות לתיב ואין
האשה תובעת בתיאה להשמש לו וכדאפרי' בפ"ק דקדושין כי יקח
איש אשה דרכו של איש לחור אחרי אשה כו' ולא מלה ד' לא' שאבד
אבדה כו' ולכן האים מבקש האשה שהיא אבדתו ועשה מעשיו

וברוך

ג' שאלו כפסיקתא
ד' כפסיקתא
ה' בראשית רבה פרשה יז
ו' בראשית רבה פרשה יז
ז' בראשית רבה פרשה יז
ח' בראשית רבה פרשה יז
ט' בראשית רבה פרשה יז
י' בראשית רבה פרשה יז
יא' בראשית רבה פרשה יז
יב' בראשית רבה פרשה יז
יג' בראשית רבה פרשה יז
יד' בראשית רבה פרשה יז
טו' בראשית רבה פרשה יז
טז' בראשית רבה פרשה יז
יז' בראשית רבה פרשה יז
יח' בראשית רבה פרשה יז
יט' בראשית רבה פרשה יז
כ' בראשית רבה פרשה יז
כא' בראשית רבה פרשה יז
כב' בראשית רבה פרשה יז
כג' בראשית רבה פרשה יז
כד' בראשית רבה פרשה יז
כה' בראשית רבה פרשה יז
כו' בראשית רבה פרשה יז
כז' בראשית רבה פרשה יז
כח' בראשית רבה פרשה יז
כט' בראשית רבה פרשה יז
ל' בראשית רבה פרשה יז
לא' בראשית רבה פרשה יז
לב' בראשית רבה פרשה יז
לג' בראשית רבה פרשה יז
לד' בראשית רבה פרשה יז
לה' בראשית רבה פרשה יז
לו' בראשית רבה פרשה יז
לז' בראשית רבה פרשה יז
לח' בראשית רבה פרשה יז
לט' בראשית רבה פרשה יז
מ' בראשית רבה פרשה יז
מא' בראשית רבה פרשה יז
מב' בראשית רבה פרשה יז
מג' בראשית רבה פרשה יז
מד' בראשית רבה פרשה יז
מה' בראשית רבה פרשה יז
מו' בראשית רבה פרשה יז
מז' בראשית רבה פרשה יז
מח' בראשית רבה פרשה יז
מט' בראשית רבה פרשה יז
נ' בראשית רבה פרשה יז
נא' בראשית רבה פרשה יז
נב' בראשית רבה פרשה יז
נג' בראשית רבה פרשה יז
נד' בראשית רבה פרשה יז
נה' בראשית רבה פרשה יז
נו' בראשית רבה פרשה יז
נז' בראשית רבה פרשה יז
נח' בראשית רבה פרשה יז
נט' בראשית רבה פרשה יז
ס' בראשית רבה פרשה יז
סא' בראשית רבה פרשה יז
סב' בראשית רבה פרשה יז
סג' בראשית רבה פרשה יז
סד' בראשית רבה פרשה יז
סה' בראשית רבה פרשה יז
סו' בראשית רבה פרשה יז
סז' בראשית רבה פרשה יז
סח' בראשית רבה פרשה יז
סט' בראשית רבה פרשה יז
ע' בראשית רבה פרשה יז
עא' בראשית רבה פרשה יז
עב' בראשית רבה פרשה יז
עג' בראשית רבה פרשה יז
עד' בראשית רבה פרשה יז
עה' בראשית רבה פרשה יז
עו' בראשית רבה פרשה יז
עז' בראשית רבה פרשה יז
עח' בראשית רבה פרשה יז
עט' בראשית רבה פרשה יז
פ' בראשית רבה פרשה יז

וצריך חלוק לשמושו ועניניו כבעלים לחבדה ותפ"י שלשנין וזות
עמי דרך החיים לחזור לחרי חסה ואין דרך החסה לחזור לחרי
החיים דתסורי' ידיה וגמ' ולמד משוקה של זוזות ותחם לה סייך האי
טעמא ר"ל דלעניין תפשים מתם לפילו ר' יוסף מודה דזה מקלקל
דהוה יתקל כך כדאי' בהחולה תפלין ואפי' חסה עם בשל ולא חמ'
התוכעת בעלה לדבר מנוה על חלה וכר' עקיר החנו' מוטלת על החסה ועליהן
מתה כשעת לידת והחום אינו מת עליהן: שהיה גמר חלמו
בו' כדלעיל בריש פי"ד ושם פירשנוהו: שכברה נפחתו של
חדם ונפחה קרויה נר כדכתיב נר ה' נשמ' חדם לבן נתן לה מנות
נר שבת שתחת מנות נר ותכבר על נכוי הנר ושוה דכשבת תיכף
נפחה יתירה ונירו נר' היה כשהה נרו של עולם כדכתיב נר אלהים
נשמת חדם וס"ק דמדקרי ליה נר אלהים ולא חמר נר שתם תפחע
דוו היה החסוכה לנר לפני אלהים מכל השול' וע"כ היה נרו של עול'
מכל הכח לה מנטרין ליה דכלחו הכי היה תיכה נכוי נפחה תיכ
שתהיה ותיכה למידק בחומרו שבשת נפ"ח שנר' ח"ו שהשתח
נפסדת כמות חל' והתר זה חבו כלן שתם"פ שנשתרת לחרי החיית'
לחר שתכלו' חלל כיניהו היות נפשו חיה עם הנוף תמיד כדכתי'
לעיל בפ"ט ס"ה כ' כמיתתו שחנשף תקבליהו קוה לה ככבוי ועוד
שתעכם בחטחה שחנם: בשבת פ' כנרם' שחול שחילה זו
לעיל חר' תנחו' דחן נוי חהו לכבויי בוניכה דכהורה חקחי כחיכה
בשבת פתח ושחר חנת שלמה חן שכלנוהך לה דייך
שדברין שוחרים דכרי דוד שכיך חלה שדברין שוחרים זה חת זה
דוד שכיך חמר לה החתי יהללו יה ושת חמ' ושכח חני חת החתים
שכבר חעו ושוחת ושחר כי לכלב היו טוב חן שהריה החת ל"ק הח
דקחמר דוד לה החתים יהללו יה ק"ק לעולם ישסוק חדם כתורה
ומחנות קודם קימות שכיון שחת בטל חן התורה והחנות ודקחמר
שלמה ושכח חני חת החתים שכבר חעו שכשחטלו ישרחל כחדבר
פחד משה לפני הקב"ה ושחר כתיך תפלו ותחנוני לפניו ולא נענה
וכשחמר זכור לחברהם ליצחק ולישרחל שבדיך חיד נענה ולא יפה
שחר שלמה ושכח שני כו' ד"ח כו' ודקחמר שלמה כי לכלב חי גו'
כדח"ר יודה ח"ר מ"ד הודיעני ה' קני כו' עד שלח שלמה לבני חדם
חכח חת ושוטל בחחה וכלבי של בית חכח רעבים חה חעשה שלמו
ליה חחתון נכלה והנח נפני הכלבים וחכיך הנח עליו כבר חו חיניק
ולח יפה שחר שלמה כי לכלב חי גו' ולעניין שחילתה דשחילנה
קדמיכון בר קרויי בר ובשחתו של חדם קרויה בר חוטב תבבה בר
סב בשר ודם חבני נרו של הקב"ה כו' ע"כ: ושם שהם קשחר על
כל החכשים החתים עבשו וכיון דסוכן לחוות חתי כבוי חיכה בנפש
הבשחר לחרי חמות כי הבבוי חינו שלו לנוף ולהסיב לוה יש לדקדק
עוד בסוגיה דהיכה חתי קשחר כיון שחת בטל חן התורה והחנות
דבטלת חמעשי החנות ניחה שחי"ח לנפש לבדה ולנוף לבדו לעשוק
בהם חבל כתורה הם חחרינן בפלגי דברכות ת"ח חין להם חנוחה
לה בע' זו ולא בע' הב וכ' הגולן חת' על יהודה ידיו רב לו דשקיל
וטרי כתיבתה דדקיבה וכפ' הסובר כתה עניבים חתיבתה
דרקיבה: ועוד לוי תירן שחירת הכתובים עם התפשים שהיה
דמ"ת קשה כיון שחטלת התחים גדולה חהחייה כדחמרי' דלעיל
לוי הורש כחן של דוד חהכלבים כחותו: ועי"ל למה לה הסניף
חסוכה על לה התחים יהללו יה לנבי כי לכלב חי חו"ח על כי
לכלב חי למה לה יסניף להסיב ג"כ ללא התחים יהללו יה כי שני
כתובים הלה ח' שהם הסותרים זו ושכח חני ח"ר: ועי"ל מה ענין
הדרשה הנו לענין שחלתו שחטעי' שדרכם להתחיל בדברי חגדה
בדקרם י"ח נוכיך שחביה הדרשה חטין השאלה: ועי"ל ק' חוטב
תבבה נרו של ב"ן שבר שלין הטעם בשביל זה לה שרגה ה' שיהללו
שבת בכל המלחכו לפקוח נפש ור"ש ז"ל כתב לחו חכבה חלוק חלול
שבת דפקוח נפש נפקה לן חוחי בשם ולא שיחות בשם חלא
להטעיחן הדבר כחנדה החוסבת חת הלב כו': חלא חת"ש שכיון
שחת בטל חתורה קוח שלבחות שהשגה והלחוד שיעסקו שם
בלחי שוה לבלם שבל ח' השנחו בפי חה שיעב בע"ז שחין
לו נוכך להשגת עה"ו ח"ת לפי טוכחו בע"ז ק"ב בע"ב ותי שהין לו ק' יהיה
חי שהין לו': חשלחת בע"ז יהיו לו ק' בע"ב ותי שהין לו ק' יהיה
לו חלק וזה חבו חבחר וב"ד זה חני חפרש ויהיה חור הלבנה וגו' ושם"ה
בחיים ליש חבשים שחינן שוים בכל החקוחות חלא לפי עחק
החרינן והנעינן יהיו החיים חף על פי שהחיים בכל היש לו"ח
שבינן שחת בטל חתחורה שלא יהיו עוד יתרון על הערך חשר לו
בשת החיחה חש"כ בע"ז בכל יום היה חוסיף והולך ע"ד יפה
שעה ח' בחסובה ותעשים בע"ז כו' ו"ח ותין להקב"ה שכח בו כי
שקחו של הקב"ה חה חחוסיף והולך בחיים חביחו עם הוחו חמרי

ולפי

חדמה כרחשה כי בחטחה חתה לכל לכפר חה שקלקלה לחדם לח
יסניף בחיחתה וכוזרך לה תיקון ע' חנות אין ו"ו כ"ם שכחבתי
שהחד' כחותו יקה הכל לחכל החסה שחה לח בחיחת היה זרעה חת:
וכיפני חה נחן לה חלה לח שייל למה נחנו לה חנות אין דחה כל
חנות עשה שלח זחנן גרחה נפשים חייבות ות"ם דכבוי
בהנך חלח ה"ק למה נחיחדו חנות אין שני נפשי' חכשבשים שחע"פ
שגם החיים חנוה על חלה וכר' עקר החנו' מוטלת על החסה ועליהן
מתה כשעת לידת והחום אינו מת עליהן: שהיה גמר חלמו
בו' כדלעיל בריש פי"ד ושם פירשנוהו: שכברה נפחתו של
חדם ונפחה קרויה נר כדכתיב נר ה' נשמ' חדם לבן נתן לה חנות
נר שבת שתחת חנות נר ותכבר על נכוי הנר ושוה דכשבת תיכף
נפחה יתירה ונירו נר' היה כשהה נרו של עולם כדכתיב נר אלהים
נשמת חדם וס"ק דמדקרי ליה נר אלהים ולא חמר נר שתם תפחע
דוו היה החסוכה לנר לפני אלהים מכל השול' וע"כ היה נרו של עול'
מכל הכח לה מנטרין ליה דכלחו הכי היה תיכה נכוי נפחה תיכ
שתהיה ותיכה למידק בחומרו שבשת נפ"ח שנר' ח"ו שהשתח
נפסדת כמות חל' והתר זה חבו כלן שתם"פ שנשתרת לחרי החיית'
לחר שתכלו' חלל כיניהו היות נפשו חיה עם הנוף תמיד כדכתי'
לעיל בפ"ט ס"ה כ' כמיתתו שחנשף תקבליהו קוה לה ככבוי ועוד
שתעכם בחטחה שחנם: בשבת פ' כנרם' שחול שחילה זו
לעיל חר' תנחו' דחן נוי חהו לכבויי בוניכה דכהורה חקחי כחיכה
בשבת פתח ושחר חנת שלמה חן שכלנוהך לה דייך
שדברין שוחרים דכרי דוד שכיך חלה שדברין שוחרים זה חת זה
דוד שכיך חמר לה החתי יהללו יה ושת חמ' ושכח חני חת החתים
שכבר חעו ושוחת ושחר כי לכלב היו טוב חן שהריה החת ל"ק הח
דקחמר דוד לה החתים יהללו יה ק"ק לעולם ישסוק חדם כתורה
ומחנות קודם קימות שכיון שחת בטל חן התורה והחנות ודקחמר
שלמה ושכח חני חת החתים שכבר חעו שכשחטלו ישרחל כחדבר
פחד משה לפני הקב"ה ושחר כתיך תפלו ותחנוני לפניו ולא נענה
וכשחמר זכור לחברהם ליצחק ולישרחל עבדיך חיד נענה ולא יפה
שחר שלמה ושכח חני כו' ד"ח כו' ודקחמר שלמה כי לכלב חי גו'
כדח"ר יודה ח"ר מ"ד הודיעני ה' קני כו' עד שלח שלמה לבני חדם
חכח חת ושוטל בחחה וכלבי של בית חכח רעבים חה חעשה שלמו
ליה חחתון נכלה והנח נפני הכלבים וחכיך הנח עליו כבר חו חיניק
ולח יפה שחר שלמה כי לכלב חי גו' ולעניין שחילתה דשחילנה
קדמיכון בר קרויי בר ובשחתו של חדם קרויה בר חוטב תבבה בר
סב בשר ודם חבני נרו של הקב"ה כו' ע"כ: ושם שהם קשחר על
כל החכשים החתים עבשו וכיון דסוכן לחוות חתי כבוי חיכה בנפש
הבשחר לחרי חמות כי הבבוי חינו שלו לנוף ולהסיב לוה יש לדקדק
עוד בסוגיה דהיכה חתי קשחר כיון שחת בטל חן התורה והחנות
דבטלת חמעשי החנות ניחה שחי"ח לנפש לבדה ולנוף לבדו לעשוק
בהם חבל כתורה הם חחרינן בפלגי דברכות ת"ח חין להם חנוחה
לה בע' זו ולא בע' הב וכ' הגולן חת' על יהודה ידיו רב לו דשקיל
וטרי כתיבתה דדקיבה וכפ' הסובר כתה עניבים חתיבתה
דרקיבה: ועוד לוי תירן שחירת הכתובים עם התפשים שהיה
דמ"ת קשה כיון שחטלת התחים גדולה חהחייה כדחמרי' דלעיל
לוי הורש כחן של דוד חהכלבים כחותו: ועי"ל למה לה הסניף
חסוכה על לה התחים יהללו יה לנבי כי לכלב חי חו"ח על כי
לכלב חי למה לה יסניף להסיב ג"כ ללא התחים יהללו יה כי שני
כתובים הלה ח' שהם הסותרים זו ושכח חני ח"ר: ועי"ל מה ענין
הדרשה הנו לענין שחלתו שחטעי' שדרכם להתחיל בדברי חגדה
בדקרם י"ח נוכיך שחביה הדרשה חטין השאלה: ועי"ל ק' חוטב
תבבה נרו של ב"ן שבר שלין הטעם בשביל זה לה שרגה ה' שיהללו
שבת בכל המלחכו לפקוח נפש ור"ש ז"ל כתב לחו חכבה חלוק חלול
שבת דפקוח נפש נפקה לן חוחי בשם ולא שיחות בשם חלא
להטעיחן הדבר כחנדה החוסבת חת הלב כו': חלא חת"ש שכיון
שחת בטל חתורה קוח שלבחות שהשגה והלחוד שיעסקו שם
בלחי שוה לבלם שבל ח' השנחו בפי חה שיעב בע"ז שחין
לו נוכך להשגת עה"ו ח"ת לפי טוכחו בע"ז ק"ב בע"ב ותי שהין לו ק' יהיה
חי שהין לו': חשלחת בע"ז יהיו לו ק' בע"ב ותי שהין לו ק' יהיה
לו חלק וזה חבו חבחר וב"ד זה חני חפרש ויהיה חור הלבנה וגו' ושם"ה
בחיים ליש חבשים שחינן שוים בכל החקוחות חלא לפי עחק
החרינן והנעינן יהיו החיים חף על פי שהחיים בכל היש לו"ח
שבינן שחת בטל חתחורה שלא יהיו עוד יתרון על הערך חשר לו
בשת החיחה חש"כ בע"ז בכל יום היה חוסיף והולך ע"ד יפה
שעה ח' בחסובה ותעשים בע"ז כו' ו"ח ותין להקב"ה שכח בו כי
שקחו של הקב"ה חה חחוסיף והולך בחיים חביחו עם הוחו חמרי

ולפי

ולפי שתשובה זו בלתי מספקת לתרץ לתמהר כי לכלב חי גו' חטפ"י סהחי מוכן אל השלמות ת"מ כהיותו קרב השלמות שפ"ו נקרא כלב לה יקרא טוב מהמתי מתת שהיה גדול השלמות ולזה הניח המעשים הנזכר ליחס הכתובים ובכלל התשובה שתכד הנזכר והנפש ודאי דגדולים נדיקים במיתתם לחנם מכד הגוף טוב לכלב חי גו' והיה הכוונת כי לפי תעלת הנזכר כן בחיותו החתר כת"ם בעל העקידה כפר' פרש ולכן במיתה יהיו גופי החדם יותר נחלחים מבלי גוף מת ולכן מתי ישראל מטתחין ולח מתי עכו"ם כי לפי חשיבותן היה טוחתן ולכן הניח על הפסוק הת' המעשים המוזרים על שלמות כורת העולם כמוחו ועל לכלב חי הניח מעשה טלטול בנופו של דוד • ומכו' שתשובה זו בלתי מספקת לשלח התמיס יהללו יה כי שם לח דבר בהחיות הגוף דפשי' שלח יהללו יה חלח בכל החדם גרם' שחין כו הלול לפי"ת במות ח"ו בחלו ידעתו על המות כי רעה היח ולזה הוצרך להשיב שחין הכוכה חלח שחין שכח להקב"ה בהם כמעשה מלות ות"ת ולפי שר' תנחום פוקחו לפ' טעם שחולל שבת על פקוח נפש שהוח לפי שכחותו יתבטל מהמלות וכת"ם כפ' שחולל תיוקי כן יזמו חי מחללים עליו ת"ת שבת חמרה תורה חלל עליו שבת ת"כ דמי שיחמור שבחות הרבה כו לב"ח מוטב תלבה כדו על ב' שחם יחות החדם נחלבה הכבוי לנפש שלח תוטלם עוד על זה ס"ל והיח בבחית מהחור חשר היח מוכחת להשיב עוד וכת"ם כת"ק שקורחין על יניחת נשמה חפני שדוחה לם ת"ת שנחרג ופי' הרחב"ן לפי שהיה יכול עוד לעסוק בתורה בם"ת שלחו לח בחרג היו למדין בו ולכן הניח הדרשה הנז' מסיחרת הכתובים שהורה בם' שחם שהעיק הוח העה"כ לקבל המע' ונדיקים במיתתם גדולים מ"מ יש לחוש הדבה על חיי העה"ז לפי שהוח מוסיף תמיד בשלמות ולעה"כ שלח המתים יהללו יה כדפי' וח"כ גם מ"ם כאן שבתתה נשמתו של החדם יש לפ' עו"ם שבטלתו מהמלות ולכן נתן לה מלות בבר •

ובכלל שחלת המלות שלחה הקשה לשחול בעל עין יעקב כירו' דבמה מדליקין דחפ' תניבו חוטח בשכר שבל שגרמה מיתה נתנו לה מלות ולהשיב לזה שחריך לחוד חידה ולמשול משל יפוף סוף השלחה בדוכת' קיימת שחשמה בשברים מלות שלו • ולי"ל שמלות בדה חפ"י שחוחזים לה הוה לעבם' שמלות זו בער גדול לה ומכו' חלה ומלות בר שבת הוה שייכי בהו תיבשי חלה שחתר שם' יחדן לבשים טפי לתקן מעוותן ופפי' לח הטחו היה להן מלות חלו בחבשים חלה שלח היו מיוחדות שלייהן ונחבת שלח הרחיבו חלה מה שיחדן להן וזו היבה הרחיבה כיון דמעקרת נמי היה חפשר להן לעשותן • ועי"ל דלמה הרחיבו בחלות שלו שלא תקון בעוותן ולזכות לעה"ב ונחבת שלח הרחיבו דחלו לח הטחו נמי היו זוכות בזולתן • ועי"ל שחלחה החטח היה ר' נותן להם מלות מחרות חלה שעתה החטחו נתן להם מלות חלו לכפר החטחן במדתן ונחבת שלח בשברו שבבר היה נותן להן מלות מחרות חלו לח הטחו וכן יה' דס"ל בהחי דחמרי לקמן יבח זבח המשבן ויכפר על זבח הטבעל ופפי' שחפי' לח הטחו היה המשבן נעשה שביותו בזבח הוה לכפר על זבח הטבעל דחל"ב חולי היה נעשה על ידי דבר מחר • ועי"ל דודחי חוב עשת' תפו' כמו שעשה חדם"ר כדחי' בפ' ב' דערובין ולכן חין להשלח חם הרחיבה מחחר בבשל תשובה זדונות נעשו לו בוכיות כדחי' בפ' יש"ב ות"ת הוברכה למלות חלו לתקן המעוות ג"כ כיון הוח ועשה פירות תמיד חבל חין בה' מלטן המחמר לו' דלשבח וריות לבד נתנו לה מלות או לפי שעשה בתשובה ונעשה לו הזדון בזכות והיותר מיושב שלפי שב' מלות שה לעובם הבשים שב"י מתות בשעת לידתן להבי בשי למה נתנו מלות שלה להן כי חזהרתן הגדולה לרעתן ומשכי לפי שחטחו בהנה לבן בריבות להזהר בזה הרבה ולכן מיתות עליהן וכן יר' מהדורש' דבתר דמייתי להי ענייבא מייתי תבי' יוסי ב' דבקי מיתה הן ושלשתן מסרו לשפה ושלו הן בדה כו' הרי שקורחן המלות דבקי מיתה

ויש עוד לדקדק ת"ם שנתן לה ג' מלות שה בנגד דם חלב ובר הוה סני במלוה ח' בנגד שפיכות דמים ושם בה לתת מלוה בנגד כל פרט ה"ל ליתן לה ג"כ תפלין שבראש על שקטעה ראשו ותפלין של יד על שקטע ידיו וכיולא והדבר מבואר שלפי שנזק החשה היה בג' דברים השומים הת' בעינן נפשו שבשתה והב' בדמו שהיה שבת חיותו והב' בגופו והוה עיקר החלה שהוה הגוף שהוה חשוב שבבר מחיטב לחדן כחלה כדפי' לעיל בדים פי"ד לכן נתן לה ג' מלות שו לכפר על מה שחזיק בנגד הג' הרחשים הכוללי הלה ובפל עין יעקב כתב בשקום הב"ל טעם יעויין שם • והנה ת"ם רחשונה שים בזה נוף ובפם ומניחות מחבת ומחתיך והכוכח שהחשה עם שגרמה מיתה לחדם ע"י מלות שו תוכה לוחו הוה דרך

זה חטאו נגדו תמיד ויפה כתבתם סלמה ושוד סזה יורה על התבונה גמורה שאפי' כתם שחטא ויבקש לזכות קרוב אל מ"ם כפ' יום הכפורים היכי דמי בעל תבונה בתוכו פרק בתוכו מקום ולא עוד אלא שאפילו לבניהם אפשר דלא תמרינן מין קטיגור כ"ש כשהדבר בא לכפר על העבירה שבינו ובין פר על העגל דכתיב ג' ניתן פיהיה דומה לו ממש וכדתניא תוב לקמן ס"פ כל"ח סי' ג' כ"ה: **וערוך** יש לדקדק בסדר הסליחות שאלו יש לומר שבתחלה שאלו על הדברים הטבעיים הנתלוים בכל העולם וכתחלה שאל על הגידים שבתוך קודם לכל ואח"כ שאלו בענין התכסמות כי זה טבע כולל בכל גופו ואח"כ ענין הפתוי שאין זה דבר נרא' לחום ואח"כ ענין תתיר כמו בסרחון והקול ואח"כ על ענין התביעה שזה תיכו דבר טבעי לנתרי אלא בהסכמה והרגל ובכך אפשר לסה להרגיל בהפך והיה רמוי להקדים שאלת הזרע לשאלת התביעה שהזרע דבר טבעי שהקדים התביעה שהוא ענין הזוג לפקידת הזרע הבא אחריו ולא דמי לענין הליכה שהכבד רחוי להקדים לידת פתים והסה לזוגם לכל הזרע הוא ענין בניהם אחריהם ואח"כ שאלו על בסוי הדם שזה ג' מהסרגל ולפי שהסרגל בתביעה יותר קיים וענין שלוי בחדות הוקדם ושו כדי להביאה אחריו מיד שאלת הזרע שהוא דבר טבעי ואח"כ שאלו על הליכתן לתת שנים זה הרגל אלא שאלת בכל עת בבסוי הרחם ואח"כ שאל על התנות שאינן טבע והרגל אלא תנות ה' ואיכו נתנה אלא כישראל והקדים שאלת הנדה שהיא על דבר טבעי ואיכה לנשים בכל כחלה וכר דאיתיהו כתי לנשים ועוד דנידה קודמ' כתורה לחלה והקדים חלה לכר דאיכה אלא מדברי סופרים ושו' דהוזן נרמז והלה אפשרית בכל עת:

נתן כה כיכה ולכ"ח ויכן לשון כיכה וכאלו כתיב ויכן היו"ד כגרי כי כשהיא לשון הפעיל נוקד היו"ד כגרי כמ"ם רש"י ז"ל כאומס בפסוק וייטב אלהים לחילדות כו' וה"ם פהכין האשם זאת עפ"י סויכן לשון כיכין אם לא אמסורת ואפשר דם"ל כמ"ד פרנופים נכרתו דלדידיה לא ס"ם ויכן כדפי' בגמרא בפלמא לא"ד זכר היכו דכתיב ויכן אלא לא"ד פרנוף מהי ויכן ומשכי מלמד שקשטה כו' ד"ח עשתה כבנין כו' ור"י זמרת מפרש ליה מלשון כיכה ולא מל' קלקיעתא שאין זה לשון הקדם ולא מל' תוכר שאין לשון ענין מתייב זה שכבר הפשר יהיה בנין כלתי נר מלמטה כו' ומה שלא תירגו בגמרא כי סה דר"י כן זמרת הפשר דלא ס"ל למדרש ויכן מוסבעיל ס"ב דם"ל דמיית דמחלפי דמיא היכא דיכה טפי מכל לר"י דסכנין דדריס נתי בסמוך ויכן אל כיכה ס"ת לומר מט שכשם פרנוף דלדידיה לא ס"ל ד"ו פרנופין ולא ד"ח פרנופין כו' אלו שכשם כה מגורות ס"ת לומר דטעמייהו משום אם למסורת דלאוי פירושו בקריית ויכן כחי' רק אתיא ל"ל דמר דרים מטעם המסורת ומר דרים מט' דם"ל ל"ו פרנופים אבל זה דוחק ועוד דכפרק יוכא דוכן משת' דמ"ד ל' כיכה אלא משום טעמא דפרנופין ולא מטעם מסורת קשת' דמ"ר אמסדא ס"ם דר' דכתיב ויכן מלמד שכשם הב"ם כיכה כו' ופרכי' ואידך ומשכי ההוא מיבעי ליה לכדר"ם דאתר מלמד שקלטה כו' ואי דרשת ל' כיכה ליתא אלא מט' פרנוף לשכי דאידך סבירא ליה כמאן דאתר זכר ואי מטעם' מסורת אם כן מאי משכי ואידך נריך לומר דפריך מאי דרים כמסורת ואם כן מאי משכי לכדר"ם כו' ואכן נראה לו' טעם שוה לכלהו דק' להו ויכן שאין לשון כנין נופל אלא על הכח ויש לו תקן מיבעי ליה ולכבי דרשי דרשות אלו לא על נב דמשכי' דקרא מלשון כנין ולפ"ז אתי ס"ד בסמוך שקשטה כו' ומכאן אם תגורות אלו אתי אפי' כמ"ד זכר אלו מילמא ומ"ם מ"ם מאי פריך כגמרא כפלמא לא"ד זכר כו' ומשכי כו' כיון דאתי אפי' לא"ד זכר דרי' ליה לקשוט אי לומר וכיומא י"ל דלא דמי דלא"ד זכר פשטה דמילתא מ"ם שהוא לשון כנין ושייך ענינה דכנין כאשה שנכנית שהכלים כתו שהכנין הולך ומתרכם אלא דמהכא ל' כנין אחרי' דמיא כתי לקשוט ויכוכה לכל לא"ד ד' פרנופי"ק דוקאי אינן כנין לא שייך כה ופשט הכא"ו מעכין כנין כלל ולא אתי מק' יוכא אלא פשוטו ומשכי דם"ל אתיכו מעכין כנין כלל ולא יתפ' אלא מלשון קשוט ולומר • **נתן** כה כיכה יותר מן האים ס"ת לומר דמילתא פלוגתא כיכה מילתא שהמפורסם שביניהם אדם יתירה ודעתו

של נשים קלה כדאיתא בכתם דוכתי וכשלמי מנחות הכיאי כניך מדחזן אלו גליות של כבל שדעתן מיושבת עליהם כבנים וכנותיך מקנה סארץ אלו גליות של אחר אדמו' שאין דעתן מיושבת עליהם כבנות וי"ל ס"ת נתן כה כיכה יותר מן האים היכו למתר זאת שהם' תבא לכלל דעת אדמו' בקרוב זמן מהאים והא כדאיתי' ולכן יתכר זמן כדיקת נדרי אשה נדרי אשה לאים והא כדמי' ואית דמחלפי ס"ל דאף כזמן כיכת אדם קודמת מ"ב י"ל דהכא כמילי דעלמא מיירי לאסקל עלה מיכה פכוח דעת אשה מדוכה כדגרסינן בפ' הזהב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם ופרכינן מדאמרי אינשי אימתך נוגח נחין ולאים לה ומפני ל"ק הא כמילי דעלמא הא דמילי דעלמא ופרכינן הכדים נדון לפי דעתן כמילי דעלמא שביניהן לאסור את האומר מהדברים הנוהגים בעולם ואית דמחלפין ס"ל דכמילי דעלמא נמי דעת האים מדוכה והיינו דאמרת נוגח מוקי ליה כמילי דביאת כליבו קאמ' לה להאי ס"ת דכמילי דעלמא דעת האים מדוכה •

נדרים נכדקין מצאתיכו כת י"ח ויום ח' עד י"ב ויום ח' מס ידעה לכם מי נדרה כדרה כדר אחר זמן י"ב ויום ח' אפי' יודעת לכם מי נדרה אין נדרה כדר אחר זמן י"ב ויום ח' אפי' אינה יודעת, לכם מי נדרה נדריה קיימים אבל לזכר נדיך סנה יתירה על הנקבה די"ב ויום ח' לזכר כי ח' ויום ח' לנקבה והטעם לפי שכינה בתשה טפי מהאים ע"ד שפי': והא דקתני זמן אפי' קאמרי אינהו יודעים אבל אנן לא מצי אמרינן הכי אלא אפי' אין נדרים יודעין לה מצי מפרשי נדר ואחר זמן אפי' אחר אינהו אין אנן יודעין לה מצי מפרשי נדריהם נדר דכתבתי תנן בתר הכך כבי קודם לזמן הזה אפשר שאמרו יודעי' אנו לכם מי נדרנו אין נדריהן נדר לאחר הזמן הזה אפשר שאמרו אין אנו יודעים לכם מי נדרנו נדרן נדר ופפי' קודם הזמן הזה ואחר הזמן הזה לא"ל ומהדרי' סד"א היכא דלא קאמר אינהו אבל היכא דקאמרי אינהו כסתוך עליהו קתני •

בת י"ב ויום ח' נדרים קיימין כו' נרסינן בגמרא וכיון דתנא כת י"ב שנה ויום ח' נדרים נבדקין כת י"ב שנה ויום ח' נדרים קיימין לא"ל סד"א כוזקין לעולם וכיון דתנא כת י"ב ויום ח' נדרים קיימין כוזקין כל י"ב לא"ל סד"א כוזילו ואמר מר שלשים יום בשנה הסוכים שנה היכא דבדקוה שלשים ולא ידעה להפלות אימת תו לא לכזוק קתני לה ולתני הכי תרתי בכי בת י"ב ויום ח' נדרים קיימי וכוזקין כל י"ב בת י"ח שנה ויום ח' נדרים נבדקות לא"ל מנטריך סד"א סתמת כי ב' בעיה בדיקה כי ח' לא בעיה בדיק, והיכא דחזינן לה דחריפה טפי מיבדקה כי ח' קתני • ופרכי לא"ל ממילא ידעינן דהכמן וחילך לה כבי בדיקה • סד"א כוזקין לעולם והא בדקתני בת י"ח נבדקין לתשעתי קודם זמן זה דלא כדקינן ליה דאפי' יש קטן הוה קתני לא"ל לתשעתי אחר זמן נמי אתא • כוזקין כל י"ב לא"ל לה תנא דמיום ח' כי י"ב מתחילין לבדוק ואינן קיימי כלא בדיקה עד יום ח' כי י"ב אמת כל י"ב הוי זמן בדיק • היכא דבדקוה לי יום קמאי די"ב ולא ידעה להפלות לפרש לכם מי נדרה ולשכ' דקרא נקט כי יפליא לנדור תו לא נבדקין ולחוקה בקטנה • בת י"ח כי לא"ל מדאתא ליה כוזקין כל י"ב סמעי' דתקוני הכי לה ע"ב; ואת"ת ת"ח בת י"ח לא"ל דהיכא דחזינן דחריפה טפי מיבדקה נמי היה לפיכך לא כלום הוה מדאתי כתר הכי קודם לזמן הזה כו' כבי כבר הקנו לה כתום, ותירגו דזו אף זו קתני דלא מיבעיא דלא תמרי אף אפי' מהני לא מהני • והא דתתרני סד"א לי יום כסה כו' הוי לחומרא כדבי' הרחב"ם בפי"ח והטור בסי' רל"ג כתבו אפי' בדקן בתחלת הסנה וכתלתו סיודעין לסם מי נדרו אם נדרו תח"כ בסוף הסנה אינו נדר עד סיבדקו פעם אחרת ולפ"ז הוי לקולא ולא אתמש כן מלשון הגמרא הנזכר ובניח יוסף כתב דאפשר הרחב"ם גריס היכא דבדקוה לי' ויודעה להפלות אימת תו לא לכדיק קתני לי:

את דמחלפי בהאי דינא ותנו דכן • ויום ח' כדריו נבדקין כו' כת י"ב ויום ח' כדריה כו' ושמעי' דם"ל סהאים מחכה לבא לכלל דעת לפי סיוכה ומשה יושבת בביאתה כו' ולענין ויכן ס"ל מקשטה כדר' אינו דכסתוך והכי מתרצי' בגמר' ות"ר אינו קשטה כו' ולא ס"ל כיכה אפשר דם"ל נתי כמ"ד סהאים בביאה טפי מ"ב דלא ס"ל למדרש ויכן מלשון ויפעיל כדכתיבה לעיל:

פרשת יח

ר' יבן ה' שלחים את השלש ר' שעור בשם ר' יוסי בן זמרא אמר ניתן בה בינה יותר מן האיש ותבינו בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקים בת שתים עשרה שנה ויום א' נדריה קיימים ובודקין כל שתים עשרה שנה אבל לוכר בן י"ג שנה ויום אחד נדריו נבדקים בן י"ג נדריו קיימים ובודקים כל י"ג ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק אמר אית דמחלפין דרכה של אשה להיות יושבת בתוך ביתה דרכו של איש להיות יוצא לשוק ולמד בינה מבני אדם;

קשטה כבלה כבר פי' כסי הקוד' ט הדרסה הזו • אה סביר כו' מסוס דויכיתה אל המדם מסתע סר"ל שלקח הגלע וכלתה במקו' אחר שלא היה שם המדם תחת חרוב לו שקמתי ג', ומסס הכיתה ולית דת"כ מתי כעי לאסתעי' ועוד דוינן הינו קשוט כנז' שלא כי' שמשקשטה הכיתה לו שלא מיבעיית שלא כדאה לפניו שלא תתגנה כעיניו מתוך שיראתה מלאה ויראן ושם כדלעיל בפ' הקודם שלא אפי' אחר כריאתה לא הרחה אותה לו שלא קשוט כדי שלא תתגנה כעיניו ולזה סוגרך להכיתה ממקום אחר שאעפי' שהיה יכן בשת לקיחת הגלע בכל זמן קשוטה לא היה יכן ואלו קשטה לפניו היה רואה בגוללה • שמשקשטה בכ"ד מיני תכשיטין שמקשטין בהם הכלות וכדאמר לקמן בספר שמות פמ"ח ויתן אל משה ככלותו מה כלה זו מקושטת בכ"ד מיני תכשיטין כו' והם הנזכר כישעיה הכשכסים והכשיסים גו' בכ"ד מיני תכשיטין בם' הזוהר דרש לה מויכיתה דהוי כ"ד בני' • דה"ד בעדן גן אלהים היית אמתני יליפינן מעשה בכ"ה חופות לאדם בג"ע ואם כן נקטי' שקשט את חוה בכלה ואיידי דמייתי אי קרא מייתי מילי דר' ור"ל דמיירו בפי' החופות אלה כמה היו דתנ תמר י' ומר י"ח ומר ט' ואע"ג דהסוף קר' בחירם אלך טור קמיירי מ"מ ענין החופות בענין אדם הש' קמיירי וכותב הכתוב לרבי"ל בחירם גרם מיתה לאדם כדלעי' בפ"ט ושם פי' הכתוב לפ"ז אלפי הפשט היה דומה בעניני לאדה"ר שהיה בעדן גן כו' וע"כ לעיל מהכא שאדם עשה לו החופות הנזן ובפ' הספי' פרש"י בעדן גן אלהים היית בחירם אלך טור כתיב ואי סבור אתה לומר כאדה"ר שהיה בג"ע והיו לו כל החופות הללו מכל פי' זה כלתי שולם בהם לעיל • וכאן כתב רש"י ז"ל ומפורש בכ"ד מדות שהגנדה נדרשת בהם שהיו אתם במקומו ואתם במקום אחר כיוצא ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם ואיתה ה' מן האדמה שמביאו וכתיב הכ"ה אדם בג"ע כדאת כו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים אכל לה שמעתו שברה חופות של זהב ותכשיט טוהות והיכן שמעתו בחירם דכתיב בעדן גן אלהים היית ת"ל הכ"ה אתה הוה חירם שעשיתי לך כל הכבוד הזה כל אלו יקרה מסוכתך ולפ"ז אבר שהכתוב בחירם אתם קמיירי שעשה לו את כל הכבוד הזה הלא דת"ת שמעתי דעשה כן לאדם מהכלל שלפעמים מפרש במקום אי מה שלא פי' במקומו אכל כילקוט בסי' ב' הכיתה הה דל"ב מדות כלשון אחר הלא משמע מיניה דעקר קרא בחירם קמיירי דלעולם בחדם קמיירי והשתא לחירם הוה כדפי' •

רבנן מתרי' חופות עשה לו הכ"ה דהיינו חופה פטדה נו' עד וזהב אכל כל אלו יקרה לא חסיב בכלל ואח"כ מפ' מאי כל אלו יקרה דהיינו חופה פטדה כו' וס"ל דאין בכלל שלא מה שפרט כדתני בברייתא דר' כרים תורת כהנים ור"מ אומר י"ח דחסיב כל אלו יקרה חופה בתכשיטי נפשה דס"ל דכלל ופרט וכלל אין בכלל להוסיף על הפרט ואין הפרט מיכלו כלל אלא להחזיר על הכלל כולו ולהוסיף עוד מ' על הפרט וכלן ככלל הראשון ולזה ופליגא אהחיא דר' ישמעאל ואומר דס"ל סתם לן כת להוסיף כללא למ"ל ולר' ישמעאל בבר תירץ הרוב"ד ז"ל בביאורו בדרים ת"כ דכתיב רחמנא לכלל שלא בניה עניניס אחרים דומים לפרטים כתה מיהו להכי כתב כלל לו' דאין כאן אלא מה שפרט • הדין הכתה לית הוה חופה דכל אלו יקרה מסוכתך כתיב דמשמע שהכניס הטוהות דחסיב ואזיל הין לו מסוכה וחופה אכל זהב מילתא אחריתי שכתן לו ג"כ זהב לעורך

ג רבי איבו ואמרי לה בשם ר' בניא והוא תני לה בשם ר' שמעון בן יוחאי קישטה כבלה ואחר כך הביאה לו את אתרין הקריין לקלעיתא בנייתא א"ר חמא בר הנינא את סבור שמתחת החרוב אחר או שקמר אתת הביאה לו אלא משקשטה בכ"ר מיני תכשיטין אחר כך הביאה לו הה"ד בערן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסוכתך אודם פטדה וגו' רבנן ורבי שמעון בן לקיש רבנן אמרי י' ור' ש אמרי א"ר חמא ב"ח ורשב"ל תרויהו אמרי כלל ופרט עשה את הכלל מוסיף לפרט והכל בכלל כל אבן יקרה מסוכתך כלל אודם פטדה תרשיש ויהלום וגו' פרט הכל בכלל כל אבן יקרה מסוכתך ר' לוי ור"ס חר אבר תשע וחר אמר עשר מאן דאמר עשר כרבנן ומאן דאמר תשע הרין רהב דהנא לית הוא חופה ר' אחא בר הנינא אמר עשה כתלים של זהב ובתי קריות של אבנים טובות ומרגליות ר' אלעזר בר ביסנא בשם רבי אחא אמר אפילו קורקוסים של זהב עשה לו :

ג רבי יושע דסכנין בשם ר' לוי אמר ויבן כתיב התבונן מאין לבראתה אמר לא אברא אותה מן הראש שלא תהא מיקלת ראש לא מן העין שלא תהא קטרנית ולא מן האזן שלא תהא ציתנית ולא מן הפה שלא תהא דברנית ולא מן הלב שלא תהא קנתנית לא מן היד שלא תהא משמשנית ולא מן הרגל שלא תהא פרסנית אלא ממקום שהוא צנוע בארם אפי' בשעה שארם עומד ערום אותו המקום מכוסה ועל כל אבר ואבר שהיה בורא בה היה אומרת לה אשה צנועה אף על פי כן ותפרעו כל כל עצתי לא בראתי אותה מן הראש והרי היא מיקלת ראשה שנאמר ותלכנה נטויות גרון ולא מן העין והרי היא קטרנית שנאמר ומשקרות עינים ולא מן האזן והרי היא ציתנית שנאמר ושרה שומעת פתח האהל ולא מן הלב והרי היא קנתנית שנאמר והקנא רחל באחותה ולא מן היד והרי היא משמשנית שנ' ותנגוב רחל את התרפי' ולא מן הרגל והרי היא פרסנית שנאמר ותצא דינה רב הסרא אמר בנה בה מנורות יותר מן האיש רחבה מלמטן וצרה מלמעלן כרי שתהא מקבלת עוברים :

ויבאה

סמ"ג לאת תעשה קפ"ב

סמ"ש לאת תעשה לו כתלי שהכתלים היו של זהב והתקרות של לבנים טוהות והתקרה היא החופה המכסה עליו ור' חפי' קורקוסים שהזהב היה לפחות סמוכים שלו שלפיכך קרסין עשה זהב •

ר"ע הדרש מכותר לפי' שהגדה לענין שבת שהכל התכוני כי אדם ירמוז על הכבל העיוכי כשפחרת אדם וחוה ירמוז על המעשי אשר הס מקקים זה לזה והוא ענינו של לויתן כמ"ש לעיל כפ"ז והכוכם שהין השבתו כטבעיות מעניני הטומה והחי לבד וכוונת ע"ה בכל חלקי העולמו' ז"ש את סבור כו' ומספר הכ"ד הוא עולם הגבדלי הנמנה לעשר עלוים ועולם הגרמים הנחלק לי גלגלים ועולם השפל הנבנה מד' יסודות וענין החופה בתכני' טוכות הוא היות השכל כחתן יכהן פאר בכל חלקי המניחות החכוכים ובפרט הנבדלים שהם מורות יקרות ויבנום בתרגליות והת"י יסבור שהין השבת השכל רק כעלונים כי לה כעלה הש' יתבר' שהין מכוח לתחקר בזה והלו' י"ח יסבור שג"כ יאמר שהשבת השכל תשוטט בעלה הש' כמו שיסיג ממניאתו וחכמתו שמקבל פעולתיו או מעניניו ע"ך שהלילה והוא הו' עשה את הכלל כו' כי הוא ית' הכל תלויים בו והוא כולל את הכל והעלונים הם פרטים מה והמומר ט' יסביר שהפילו העלול הש' הין מכוח לשכל שהכוכבי שהשבתו לפשיטותו כמ"ש רבים ו"ח זהב לית הוא חופה כנה העלול הש' לפשיטותו לזהב אבר הוא הנמצא היותר טוב וכלה שבדברים השפלים ואמר שהיו מכלל חופת ההשבת הנזכר ור' אחת כי שעשה כתלי שהזהב כי בהשבת זו יקבר השכל ויהיה לפנין ככותל ומסך מבדיל אכל השאר יהיו לו חופה ורבי אבור חולק ואו' שאפי' השתלשלות והקשר העלול הש' כשאר העלולים מוסג ו"ח אפי' קורקסים שלזהב שהם הקרסים המבריחים הן הקנה אל הקנה :

ויבן כתיב אם"ג דויבן קריבן הי"ד בחירק ויבן כתיב הי"ד בקמץ והוא ל' כינה דים שם לתסורת ועיקר הטעם הינו מסוס דכתי למדרש מסורת אלא מט' דכתיב לעיל בס"ה ומ"ם ויבן כתיב ה"ק אלא תיקשה לי מאי דקרי' ויבן דויבן כתי כתיב ומאי למדרשים מגז' כינה • התבונן כתיב כבר ידעת שכל דברים אלו ע"ד דכרה תורה כלשון בני אדם וכן בכאן שהכ"ה אלא שהורך לעיין בחלקי הסותר דותי הכל נפוי לפנין מתחלה אלא שלפי שהרחה מהמקום הרחוי ולא מהמקומות שים בהם נוק שהכיוצא בזה יאמר בחדם שעשאו בעיון והתבוננות ועכה אמ"ג כ"כ בהכ"ה •

שלא תהא מיקלת ראשה כי טבע הראש להגות קלות ראש וכן טבע העין להיות קורץ כו' וכיון דכן אלו נברואת מאבריס אלו יראה עליהן שהם המיוחד לאחר שהוא •

שלא תהא קטרנית כו' ותעמ"י שעשולת מאבריס אלא לפעמים הוי לטוכה שבעין יביט כמצות ויקיימים ואין תעמוד ד"ת ובפה תהגה בהן ובלב יעיין ובידים ועגלים תעשוק במצות מ"מ הטבע נתנה יותר לדבר עבירה מלדבר מצוה אלא ש"ב יגבר עליו השכל ולכן בסירטו בחות שו ואלו שעל הרוב יהיה לרעה ח"ם בפרט בלק נוח לרשעים שיהיו סומין כו' כמ"ש שם כ"ה •

שלא תהא נייתנית ודרך העומד לשמוע לילך רכיל ולשוח מדנים • שלא תהא קנתנית שהקנאה מהלב וכדכתיב אל יקנא לבך בחטאים • אותן המקום מכוסה כמ"ד עלעה וחפילו לאחר דאמר זכה הזכה היה המקום נגוע

סליגו נרחה כמ"ש בפרש' הקודמת עשה כוי לתחתיתו לק"ק דחס כן תהיה מזכה לפי טבע המקום השוה מלא מחוורתא כת"ך עילעא דוק: מכל לקמן בפרשת תנא לחמר בהדיא מן הירך, **הירך** לומר לה חסה בקיעה לה ידיעתי הה מ"ל ומדכתיב ותוכחתי לה

מכיסה מין נרחה דילוף לה דודתי לה מייתי קרא דוחפרעו הכא לרחיה דפשיטא דקרא לחו כהכי מיירי חלה ליבנה דקרא בקט ללמון לח ויתכן שהכוכב דכיון שבברחת המקום ענוש ס"ל כחלו היה חומר לה ככל חבר כן שכל חבר יזמה לפרעו שחמנו

חוקב **אעפ"כ** ותפרעו כל עלתי לכון זה נחמר על דרך

בראשית ג ד שהשברים דבקנת בשים חו בקנת פעמים לה הוילה החסה דח"ת ים בהן נזקי חלו חכל לפי חחמת פשיטא דחכני ליה בעוכת דחל"ב סיו כל חבשים נוברות חחיי בפעולות חלו ולעוח נחכוכן ח"ו.

שנאבר ומסקרות פיכים ולה מייתי מותרת החסה כדלקמן דהחי קרא חורה טפי על שהן סקרניות

ומייתי בבשים רבו, חבל לקמן ניחה לחתויי מחתרת החסה מסום דחותבר מרים קחי וקחמר דכל חדות חלה בכפרות שבהן ומחסקרות פיכים הין רחיה דהחם פרשיות מייתי חבל חוה מסחמת בפרש' חיפה חח"כ וכיון דלה חזכר החם ענין הרחם כדהכא מסום דלה חבבח רחיה לקלות הרחם מחסה בפרה והח דלה קחמר החם מחלב ע"ל מסום דהחי חיכו כ"ב פעם בבפרות חם שקבלה דחל מכיון דקבלתה לטוכם כדחבתוב בסמוך וכחי דילפי' שבבני' קבלות ת"ת לה יחסב זה פעם בבפרות ולה דחי לגבבה דכוי חעשה בידים ולבך חע"ג דכוי לפ"ב בדחבתוב בסמוך מיחוי בפעם וח"ת ת"ס דקחמר החם ד' חדות גרגרניות וזנוחיות וקבלנית ועבלניות ולה קחמר כחי דכרניות וסקרני' ונבבות ופרבניות וכבה כחי בחי' דילן חמחי לה מייתי לה גרגרניות ועבלניות ומסטניסות ו"ל דבבה לה מירבי לה בחדות המיוחדות בחברים מיוחדים בפתיחה לחזן ומכור לפה כו' שבכוכב שם"ב לה ברחו מהחברים ההם חבל חבבל העבלו' וחיכו ענין מיוחד לחבר מיוחד חלה חבלל קבעה וחגרגרניות ג"ב חיכו מיוחד בגרון שרעבתנות חיכו חלה חבלל שבע קנוף כרוב כחו ומהירות כיסול חלבוחמה ורוב הרעלו וכיוצה חלה שקרה גרגרן ע"ם שהחבל פוכר דרך חסה ומס לה חבב חלה הל' חדות שהן בחלוחות מחף בנשים חבל חגניבה וכיליחה חעשה שבחלתו כרובן לה שביחו תדיר ויתן מיוחדות להן דלפי הסחת יותר בחלה הגניבה וכיליחה בחבשים והיכו דלה חבי הסה ר' לוי פסטיות ומסטנסיו' דחע"ג דשביחי בבשים ס"ל דלה שביחי כולי חחיכד' הרחשונים, ורבנן ס"ל דג"ב חלו מיוחדים להן, ומיהו בחסטניות חין נרוך לתירוץ זה דחפטר ר' לוי ס"ל דחין רחיה מחחסי עליך וכדחבתוב בס"ח פ"ו, **שנאבר** ומרה סומעת פחח החבל דחסחע סהסטה מוכה לבמוע מפחח חבל דכמוע דכר החלחבים וחף על פי שחחלחבים חמר חיה קרא לפחוך לה חבחע סקרח', חברחם לבח לפניהם לבמוע חלה חמר חלה הבה בחבל וכ"ב דחין שוחלין פשלום חבה וחפי' ע"י בעלה חלה לבעלה לבך כדבתיב לעי' כפי' ס"כ דחפי' לפשיטה הוה' דיכול לקלוח לה בעלו ע"י בעלה פפי' קחם שלה לקרחת' הריות הנוכה וחפי' לח"ם לקחן בפ"ת ח"ו פפשלו לה חין מברחם בפשיטה דבחבל נחנתו עיחם חחבלה ולה קרחום פתשתו' בפחח וח"כ מה בעמדה לבמוע מחדת הביחבות הוח וכו' דחדבל"ל ותמע קרם וקחת' ומרה סומעת חבחע מקומים שבשו עליה בכך פיחה סומע' מלים בחמיה קכוע' וחחחת בים לדוכה לכך זכות חכל ת"ח ילפי' בים בחסה חבה זו כדחבתי' בסמוך, **שב** ומרה סומעת וח"ת מה רחיה היה חברים ורחל כו' לכל הבחי' ל' כיון דחפי' כבחרו כחבה זה חין ספק דרוב הבשים יהיו כן וכן נר' לקחן בפ' חבה וכולן בבכרות שבהן, **ודהדי** היה קבחרנית ולה קחמ' וחרי היה דברי' בב' ותבר מרים כדלקמ' חסום בבודה של מרים דלה דחי לבחמיע' וקבל' לרוב חעבה טפי ועוד שבעבים עליו חכל לקחן דקחי חקר' דוחבב' מרים סוכך להזכיר, **שנאבר** ותקנה רחל ותפ"ב דמוקמינן לה לקחן בפ"ח לטוכם שקבלה בחעבי לחוחה הין חקרח יוכח מידי בסוטו ועוד חפי' דהיה לטוכם ת"ח סה חית כה חבת קבלה לוך שהיה וכן ל"ל לגבי ותבנוב רחל דהה מוקמינן לים

שנאבר ותבה כל ות"ת מוחבה לה דקודם לדיבה ס"ל לחתויי כדחייתי לקחן ועוד דיבית דיבה כחבך לה חטבע חחה כדלקחן בפ"ב י"ל דלקחן דבבי לחתויי רחיה לבסרו, שבהן כדבתי ניחה לחתויי חלה דודתי בדבת מדיבה היתה חבל בבה דלה קפיך לבבדות חלה לומר שחבות חלו בחבלו בבבי ניחה לים לחתויי מדיבה חפפ"י חלה היתה כ"ב לדבת חפום דיבית דלה חיכם יכיות גמורה חלה יכתה זה לחבן לקדת יעקב חבל יכיות דיבה היתה יתירה לרחות בבבות חחרן ות"ת לחתרו חפ סיכיחה בחפבה מפל לחת החחילה והית בחבבה לחרים והוסיפה ועוד דיבית לה לדבר חלוה היתה בח"ם בפ' החוכיח חפלין חפ"ב

בנה בה חגורות ולב"ח לפון בין שבבחה בבנין חוכרות ולפי שים בה חלחבת בנין טפי חן החים חמר לפון בנין ובבר בחבתי לעיל טעם דרשות חלו ומר מ"ט לה חמר כחר,

כדי שתהה חקבלת עוברים ות"ב בפ' החפלת ג' חדשים החחרונים ולד דר בחדור העליון קיבו במקום הרחב עליהו דלית ביה ג' חדורו, ות"ב בחן נרה חלחעלה היבו לחעלם חג' החדורות שחין יולד יולך חם בלל;

טבוי לקרייה בו' חחרי הבפר שהחלך חוסבין לה ושבן בחוכח לפקח עניבה וכן חחרי החדם שהב"ה נעשה לו חוסבין וכבי' לו חחם"ו ל' חם בח ר' חבין לחחמעינן דפשיטה שהות חחוכר ומי חתת לחחמעינן דהב"ה היה חוסבינן דלה בת"ד חיבחל וגבריל היו חוסבינהו כדלעי' בפפ"ח לה הל"ל לח הב"ה נעשה חוסבין לחדם ועוד חם ענין חבל הבפר, וי"ל דיתורח דהחדם ק' ליה דלה הל"ל חלה ויכיחה חלין דהחדם חבתני וחבני דקרח חתת לומר שחפ"י שהחבחם חהום חדם ובפל הערך בב"ג ה' נעשה לו חוסבין וכודחי חוה חלין חבלה גדולה בבפר שהחלך חוסבין לה חהום חבלה חלה שלחב' שחין דרך החלך לבבת חלה בעיר החלוכה חלה שלחב' הבפר החלך חוסבין לה בן ה' בחר בחדם חבכל דעקר שביכה בחחתונים היתה בדלקחן בפי' ט ויתבן חפ"ב שבחו שבבחחברות החלך חל החקום החוה לטוכתו ולברבתו חבברבה רבה וחפה ומתן רבה לחיל החלך בן היות הבי"ת חוסבין לחדם הוח בדי שפ"י יתברך ז"וגוב ע"ד חים וחפה זבו שביכים כיליחה שבבווה שפ"י החבחם הוח ענין חווב ולה ע"ד החקרה ובזולת החבחה לח יבלחו וכח"ם בבה"ב חזווב זוגים כדחבתוב לקחן בפפ"ח ב"ה ולרחת זה הוברך פפ"י בשבתו להביחה ל' החדם וכחלה לפ"ז שבוכת רבי חבין לחת טעם לחה הוברך הפ"י להביחה בעבתו ומחי נפקה לן חהוחדה ז"ל וברחה דלה פליג חדלעיל דחע"ג דחמ' מיבל ונבריל היו חוסבינ' וה"ב חחברך ת"ח לח חיבח הבי"ת חבלל חוסבין כיון דהביחה לה וביבו;

ברחדה ברחה לו ורחה חותה חליחה יריון בשלוקה הבלע חתבו וחפפ"י חחת"ב ברחה ופשטה לח חוה לו לפי שבתבערם בעיניו וברחה לופפה בינות חחרת בשהיה יפן בדלעיל בפי' ז פסי"ו ותו חפפ"י סידע שהיה ברחשונה לח בתבערם בעיניו שעשבו דומה לחחרת ויפוי בתוב דויפן ויקח ותה סים לדקדק כוה בתבתי לעיל פ"ב, **הדהד** זחת הפעם כו' דחם לח כן חחי זחת הפעם עכם חעבתי דחמחש עתה הוח עבם חפעתי ולח פעם חחרת ובח לח חשבח' ליה חבה חחרת זולת זו ות"ב דבב"ח, הבבי' ר"ח חלחד שבחו חדם הח' על כל בהחה חים ועוף ולח בתקררה דעתו שר בבחו על חוה שבחמר זחת הפעם כו' לרבי יודע לח שבירה ליה שחדם הרחשון יפשה פועל חנוכה זה וגם לח הוה ליה לנשות עזרו בהם דפשי' שחינן חחיכו וחפשר לחי דשבירה ליה לר' כדחמרן לעיל בפרשה"ז לחמר זה גלוי עריות וביון דבן הרי בבטווה חיד בשבבשם לבן עדן על בל העריו' וחם בח על בל בהחה פשיטה דחחבר בך הוה בשהביחין לפניו לקרוח להם חמות דפשיטה דחמשיכות קריחת השמות חל לקריחת הבלע חבא ר"ח טעם לדרוש זחת הטעם שבח חחלה על בל בהחה כ"ו וחיבי עבר חחר שבוהר ולר"ח יש לומר דשבירה ליה דלחחר לחו היבו גלוי עריות דלה דריש קרח דויבו לחמות בני בח לח כרבבן דפתרין רחשון

מכי כו' וג"כ יליף מודבק בחסתו והא כתב בריחת חוה הוי מ"ב ס"ל דזיבה"ק מלהים לה הוה מיל כשהכניסו לגן עדן אלא אחר הכאת הכתובות לפניו ואין מוקדם ומאוחר בתורה • ומה שפי' בעל דרך אמונה בח"ס ד"ה מתמר ר"ת הוה ודאי עלילה על ר"ת אמנם מה שהפסר לומר קרוב אל הפשט הוא מ"ש בעל העקידה בס"ח אבל הוא יודה שלא כיון ר"ת אלא לרמז, ומה שם וגם זאת הפעם תיכה עולה יפה כמו שהוא לפי פשוטו • ומה שלא אמר ר"ת כדאמר ר' יהודה הלדיכים זאת הפעם רחוק כמ"ש בסמוך וגם שפי' ויסן ויקח לא משמע שלא בריאת ה', אבל לומר כ' בריאות אח' בפרשיות וה' כמטמוניות צריך לדחק בפירוש הכתוב כדכתיבנא לעיל בפי"ח סי"ח:

עיין מה' ה' מחכיר ומלקין בס"ח

זאת היא על לותה הפעם וס"ד דקרא זאת היא הפעם הזה, שהיא עכם מעכמי ואינה בריה אחרת:

זאת היא שעתידה כו' תע"ב דזאת הפעם נדרש יפה כדעיל דרש ליה כמי לשון פעמון מדנקט לשון פעם דניחא דלימא כהדיא זאת הרחשונה לי כמי זאת היא הפעם ה עכמי כי אית טעם לומר זאת על פעם רחשונה ודרש לה כמי מלשון התפעמות כדדרש ג"ל כשהניקה משונה למדרש כל דבייכי קא מדנקט לשון סתום דכללהו מסתמען וכן דברים מתעים וידועים ממקום אחרינא ואכל מקום הפעט הוא העקר שהוא מלשון פעם ולכך דרש שהתפלה כרחה לו כו' אף על פי שאין זה נודע ממקום אחר אלא מכאן כי אין סברת לומר דאחי עקר קרא לומר זה הזווג כו' דאם כן מאי עכם מעכמי לפירוש זה:

שעתידה להקים עלי מתנידנו ממקומו ומכריחנו לאכול מן העץ לו אסתר הקשת הזווג על שכתנה עליו בקולה כדאמרן בפרק י"ט התחילה מיללת עליו כו' ואף על פי שאדם לה ידע עדיין כזה אפשר נכתי ולא ידע תה נכתי כי אלילו הנביאים לפעמים אינם מבינים נבואתם כמ"ש שמואל ולא יפתח ואת שמואל ואפשר שאדם בחכמתו ברוחו עכין שאשה עתידה להטות לב האנשים לחריה ושתפעמנו בלילה:

שהדיה משפעמתני כל הלילה גרסינן והוא מלשון ותתפעם רוחו ופירושו שבחלום תגיע הדם כדאמרן בסמוך ועל ידי זה תתפעם דוחו:

אין כל החלומות כו' שאין האדם מתפעל פועל ניכר כל מה שרואה בחלום ואפי' רואה שאכל ושתה ורוחו עכמו בחלום כשקלקלה מתפעל ורוחה קרי בפועל:

אינה אלא בחלום ולכן היה מטיב שניהם שיתפעל הדמיון מחמת חלומו ואחר שיעור התפעלות בחלום והדמיון אחיה מעכם מעכמי תמוהה בעיני כי אין הדמיון רק מזכיר ויסן ויקח ה' מלשמה ובדומה לי לחסורי מחסרה והכי גרסינן שלאמר ויסן ויקח כו' ומה שאמר עכם מעכמי מלת בחבני נפשה היא והוא מחלת המיתר' שהמוכה • ומה שאמר בעיני זו לכאן משום שה דאמר מתפיסה מפעמתני כו' דהיינו שה כדפירשנו וכדוחק יש לומר דמייתי מעכם מעכמי שכמו שהאשה בברחת מלקיחת עכם האדם בחלום כן פ"י ויקח מנוף האדם בחלום והוא הקרי:

עדין הוא אומר כלומר עליו הוא יבדק לומר עכם מעכמי והכונה כזה שכשאשה קרוכתו יחכבנה יותר לפי שהוא עכמו ובשרו וכמו שאמרו בפרק הבא על יבמתו הכושה את אחותו עליו הכתוב אומר לו תקרח וה' יעבה והטעם להיות ביניהם חפץ יתירה כדפירשנו ומ"ש את אחותו ולא את אחיו כבר כתב רש"י ז"ל שנעשה אדם רבים על אחותו יותר מאחיו ומתוך כך נמלא מחכב את אשתו ולפי זה בכת אחיו נמי היכא דלא בכת אחותו היכא טפי ולא דייק"ם דקאמר דדוק, נקט כת אחותו מאחיו לפי שהוא עושה כל כך מהנה דמבטל מצות יבמין מכל מקום בכת מצוה היכא ורבי"ם פי' דה"ה כת אחיו אלא נקט אחותו לפי שמדלקמן כדברי ושכיח שנושא כתה ה"ה כאן עם מעכמי שכאן שכחוה מאחר עכם מעכמי שעל ידי זה יהיה ביניהם חבה עם"כ היתה מעכמי כשהיה בכל כוחה קרוכתו אבל ר"ת פי' דדוקא נקט את אחותו מלשון שהיא את אחיו כדאמרינן רוב הכנים דומים לאחי האם ולפירושו צריך לומר דהייכו דוקא לו' עליו לו תקרח וה' יעבה שעל ידי זווגם יפלה יפה מאד אבל בשאר קרוכות נתיים מהנה כדבר אף על גב דהשתא קדח לה משתעי אלא

ו אביך ר' תנחום נשא אדם אשה מקרובותיו עליו ר"ז אומר עצם מעצמי •

ז לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת מכאן שנתנה תורה בלשון הקדש ר' פנחס ור' חלקיה בשם רבי סימון אמר כשם שנתנה תורה בלשון הקדש כך נברא העולם בלשון הקדש שמעת מימיך אומר ניני גיניא אנתרופי אנתרופא גבר גברתא אלא איש ואשה לשה שהלשון הזה נופל על הל' הזה:

תלת בתחות התם׃

ואיכא למידק מי דכלל דברי ר׳ מאיר ורבנן בחסור תחות לפי תום׳ דילן דר׳ מאיר סבר כן נח חסור בתחותו כון מן התב כון מן התם ובתחות תכיו שרי תפילו תחות תכיו תתתו ובתחות התם חסור תפילו מן התב ורבנן סברי בתחותו מן התם ותחות תכיו מן התם ותחות לו לכל תחות עכמו מן התב ותחות הוריו מן התב תיתות לו נזכרה תוספתא זו ומייתי כריישת בפלוגתת דר׳ מאיר ורבנן בענין זה בענין אחר ופרי׳ הסוגיא בחלקו רש״י והתוספות ע״ל ובדי תלת להתריך לת תתעיק כתן כל הדברים אך ריש תילין אומר לעטות רש״י סם ר״מ תליבא דר׳ מ לית ליה קורבא דתיחות תחות ליה קורבא דתחות ולבך בתחותו מן התם ותחות הוריו מן התם תסירי דעל כן יעזוב ליה את תכיו ואת תתו דרש׳ תחות תכיו ותחות תתו ופל סבן תחותו ות״ת תחותו מן התב לת תסור תסירה תלין תסור תחות כתם תלת מן התב כדתיב וגם תתכ וכו׳ וכ״ם תחיות תהורים מן התב ודעת רבנן כתי תכי הוא דהם לת פליגי תד׳ת נכי נר תלת בתחות מן התם או מן התב תי נזרינן תו לת ור״ת תל יב׳ דר׳ע לית ליה תלת חייבי מיתות ודרים תכיו ותתו תת תכיו ותתו תתם • ולדידהו בתחותו ותחות הוריו לת תסור כלל • ולעטות התוספות בתחות תתם תפילו מן התם ליכא תסורה לכן נה כלל תליבא דר״ע דכ״ב תכל בתחיות תהורים ס״ל לר׳ תתיר תליבא דר״ת תליבא תסור׳ דדרים תכיו תחותו תלכיו כו׳ וכן דעת רבנן ולר״ת תליבא דר״ע לית ליכא תסורה כלל בכל סנך תלית ליה תסורה תלא בחייבי מיתות • ובתה לעטות רש״י ורבנן תדרבנן בתסור תחות ל״ק דהכא ותתם ספרא ס״ל להו תכל תד״ת תל״ת ק׳ דתי תליבא דר״ת תם תתם תסיר בתחות הוריו והכא סברי בתחות תתב ופוד דתחותו מן התב ס״ל תתם תליבא תסורה ויקיים ותלו הכא תפילו בתחותו מן התב תני יוציא ותי תליבא דר״ת תה לת ס״ל דתסירי תלא חייבי מיתות ובייבי תסר תתיר ומיקו בשאר ערויות תיכן נזכרות בפ׳ זה ק׳ דרבנן תדרבנן דהכא תתתם תדרבנן לת תסיר לבבי כה תלא בתחיות תנזכרות דעקרי לן תעל כן יעזוב ליה וגו׳ תכל שאר ערויות דתתות ויקורבה ליה להו דתי ס״ל דתית להו שאר ערויות כתי תתים תם תו תלתמר לת״ל לרחת׳ למיכל׳ על כן יעזוב׳כו׳ דמשמי טעמ׳תמר תתם לר׳ע כל ערוה סב״ד תמיתין עליה דוקא אית להו דכיון דקל דעל כן יעזוב לת תסתעי אלא בחייבי מיתות לתילוף תלא חייבי מיתות ולר״ת ליה תלא קורבא דתחות דתסתעי בהו תתי תת׳ ות׳כ דרבנן כתי תלא תסתעי עליה דוקא אית להו דכיון דקל דעל כן יעזוב׳ כסתיבי כו׳ ל״ל דהכי דוקא דת׳ל׳כ תתי קרא לת״ל • ועוד תלא קתמר בשאר ערויות יוציא תתתם ס״ל דשאר ערויות תם כגם ליה יוציא כדתני בברייתא דירושלמי הכו׳ וכיון דכן ס״ת דשרו לכן נת תתם ל״ת כלל ס״ת בתחיות דיוציא ות״ם בהנך תלא יוציא ותלו תתם קתני בהדיא בברייתא דרבנן דר״ת תתרי הרבה ערויות יש תתין ב״ד של ישראל תתיתין עליהם וכן נת תוזהר עליהן תהיינו כל תייבי כריתות כדפרש״י ז״ל • ולעטות התוספות דרבנן תדרבנן נתי תפי׳ בתחיות ק׳ דהכא תכא ס״ל לתחותו מן התם תייבא תסור דה׳ תוהו כה ל״ת ליוציא ושטעמ׳ תתם יתמרו כדפי׳ ותלו תתם ס״ל דטעמ׳ תתחותו הינו תטם תסירה לבבי כה תלא תטם תיתלופי ודר׳ מאיר תדר׳ תליבא דר״ת ותליבא דר׳ע ק׳ כדתיבינא תליבא דר״ת ק׳ תו תפילו בתחותו מן התם דתתם ס״ל דליבא תסור׳ לבבי כה כלל תלא תפיק לה תנך אלא תטם תיתלופי ותלו תכא ע״ל דת״ם ר״ת יוציא הייבו תטם יתמרו כו׳ דהא בתחותו מן התם ליכא למנזר לתתלופי ושוב דתטל כן יעזוב וגו׳ תייבי סייעתיה ובה״ם לברייתא הנו׳ דתני תסורה בשבו״ם • וכ״ל ליפב דלא תק׳ דרבנן תדרבנן לדעת התוספות דרבנן דהכא לתו ניהו רבנן דתתם תכל תן להשיב דת״ם רבנן הכא תן התם יוציא תן התב יקיי׳ סתם תב לעבו״ם לתו טעמייהו תטם יתמרו כו׳ דשכלו כבי כה אלא טעמ׳ תטם תתלופי ולבבי בתחותו מן התם יוציא תכל תן התב יקיים

ט ר' אבהו בשם ר' יוחנן אמר בני נח על הנשואות חייבין
ועל הארוסות בשורין ר' יונה בשם ר' שמואל אמ'
וונה שהיא עומדת בשוק ובאו עליה שנים הראשון פטור והשני
חייב משום בעולת בעל ובי נתניון הראשון לקטלה בבעילה
הרא אמרה בעילה בבני נח קונה שלא כרת ומנין שאין להם
גרושי' ר' י ב' ר' סימון ור' חנין בשם ר' יוחנן אם שאין להם גרושין
או ששניהם מגורשין זה את זה אמר רבי יוחנן אשתו מגרשתו
וגוזנת לו דיפורין תני ר' חייא עכ"ם שגירש את אשתו והלכה
ונשאת לאחר והלכו שניהם ונתגיירו איני קורא עליו לא יוכל
בעלה הראשון אשר שלחה וגו' ר' אחא בשם ר' חנינא כר פפא
אמר בכל ס' מלאכי כתיב יז' צבאות ובאן כתיב אלהי ישראל
שנ' כי שנא שלח אמר ד' אלהי ישראל כב יכול לא יחול שמו של
על ישראל בלבד אמר ר' חנין בשעה שעלו ישראל מן הגולה
נתפחמו פני הנשי' מהשמש והניחו אוהן והלכו להן ונשאו נשי'
נכריות והיו מקיפו' את המזבח ובוכות הוא שמלאכי או' ווזאת
שנית תעשו שניה לששים נסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה
אמ' הק'בה מאן קביל מחם בכי ואנקה משנזלת ונמסת ונשלת
יופיה ממנה אתה משלחה את מרא ומנין שהן מזהירין על גלוי
עריות בישראל שנאמר ודבק באשתו ולא באשת הבירו ולא
כזכור ולא בבהמה ר' שמואל ור' אבהו ור' אלעזר בשם ר' חנינא
אמרו בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב מיתה אמר רבי
יוסי כל איסור שכתוב בבני נח לא בעשה ולא בלא תעשה אלא
במיתה והיך עבידא ורבק באשתו והיו לבשר אחד למקום
ששניהם עושים בשר אחר :

ויהיו

כתכנו לעיל בפ"ו סי' ט' דאין חסור כ' לחיות בבני נח :

עד הגשואו' חייבי' כו' בפ"ד מיתות אמר רבי יוחנן הנערה
מאורסה ליש להו ותו מייתי להם דתניא רבי חנינה בעולת
בעל יש להם בכנסה לחופה ולא בבעלה אין להם ופרש"י בעולת
בעל יש להם דכתיב והיא בעולת בעל ולא כתיב והיא לבעל
חיים חלמא הכך מת מסום בעילתו של בעל ולא מסום קדושין
וחופה ע"כ לכל מהכא מסתמא דנכנסה לחופה ולא בבעלה
כמי חית להו מדתניא על הבעולה חייבין והיא כמי בעולת מיקריא
דדוחק לומר דתכוין דמתני' מוהיא בעולת בעל דנכנס' לחופ'
ולא בבעלה ליח להו מהסתם לח מקריא בעולה אלא בבעילה
דחופה וקדושין אינו עושה כה בעולין לחייב כופלה ואינ'
דהכח לאו מוהיא בעולת בעל יליף חלח מדכתי בחסתו דמיבח
ילפינן ולא בחסת חבירו ומהכח מסתמ דבנשואה חייבין דהח
חסת חבירו מקריא והיינו דמייתי להא הבח לכל מת"ם בפרק
חרבע מיתות חמר רבי חניבח בן נח פיהד שפחה לעבדו כהרג
עליה מייתי מדקדי לה רבינה דבלבייח אין רחיה דבנשואה
מיירי ומוסף על בעולה כפי פיתפסט בדבר ויקרחוה רבינה
דבלניח :

ריש החרוסות בטורין דוקח בחרוסה עכ"ם אבל בח
על חרוסה ישרחל נידון כדיני ישרחל דמחי'ים לחרבי לעריות
דיון קדחית בפרק חרבע מיתות ובפרק קמח דקדושין :

ועל החרוסות בטורין וח"ת מ"ל מחי הוי דקחמר לקמן בפ"ט
דפטור עליה בבר הק' לה חוס' בפ"ד מיתות ותרנו דאף על גב דלח
בנטוו דבר מכוע' הוי דקחמר' כחי בפ"ק דב"ב וס"ט חת הבבור'
חעפ"י שלח הוחזרו ע"כ ותסבחין כחי בפ' הכותב בגיטין של לוט
בדבר שעתידים תור' לחסור עב"ז חות' בכתיב וכפ' כחן חסות
חמרי לוט וכ' בגיטין הן בתכוטו לדב' חכו' לדיקים ילכו בם הוח
שנחכוון לדבר עביר' ופושטי' יבבלו בם :

זונה סהיחה עומדת כו' מייתי להא כחי לו' שגם כזה דיניהם
מסוכה מדיניהו שבעילה קוד' בהם שלח כדת ישרחל :

דא' פטו' חייבי דבבי למיתר הב' חייב קחמ' כחי הוי פטור מ"ט ל"ל
דכוונה שבבר בבעלה מחרים מיירי והיינו דקחמר ונה
שהי עומד כו' ולח קחתר בהם שהיח עומד כו' ותפ"ה הוי פטו' חלח
ידע בבעילת הו' והב' חייב דהח קחזי בהת בעילת חבירו :

ס"א בספרים

לה להזהיר על העריות וכמו שאתר רש"י בפירוש החומש רוח הקוד'
חוכן לחסור העריות לבני נח ולח כדחמתא מפסטת דקרח דמילי
דחדם הרחשון כיהבו דקחמר עבם מעבחי כו' • ולכן רחוי סיסבח
כחים כית לבני ואתו וידבק בחסבת חסתו ותף על גב דהנך עריות

דנפקי מהתי קרח רובן לח סייבי
בחדם הרחשון דלית ליה חחיות
וכ"ם חחיות הורים ותסת חכיו
ואתו מ"ת נאתרו לו לחסרס
לדורותיו ומהו שאתר רש"י כלשון
הגזור לבני נח מ"ק בטעם
מאתר שלכן שברש"י דבק למ"ם
לגיל שעל זה סיתה נסבה סיעזוב
דברים כ"ד חים חת חביו וכו' והרש"ם ז"ל
מלאב ג' כתב דה"ק על כן מאתר שבת זוגו
של חדם לח נברחת חלח מגזעו
ומעבתו ולח בשאר הב"ח לפיכך
לגי מזהיר בהם שיעזוב כל מ' חת
חביו דהייגו חסת חביו ותת חמו
פס חלח יסתתם בהם חותיו תסחים
על בת זוגו חלח ודבק בחסתו ולח
בחסת חביהו כדחיתת בסנהדרין
ע"ב • ולח סוה לי לעגו' חיך
יהיה ברישת התסח מגזעו שבח
לזה • וגם מ"ם שרש"ן וחבח
יעזוב שאר חביו ותתו וקרוכתם
וירחה שחסתו קרובה לו מהם לח
הוגח לי כי בשאר יסת שאר חביו
וחחיותיו לחסח יאתר כי היה
התסח הקרוב לו דאתר חזית
שרחוקה קרובה מחלו ועוד
שחין כל הנשים שבח
מעבתי התדם זולת חוב ולי יש
לומר דס"ם ע"כ הוצרך להזהיר סיעזוב חים כו' דלח תימח
כיון דחדם בשח שבח מעבתיו כל כחה דנסיב חינים לחזותו
חו שחרו דהוי שבח מעבתיו טפי עדיי דמ"ט בהבך קרובו
לאסור •

על כן יעזוב חים כו' מסתע לר"מ לחזותו מחביו
וחזותו מחתו וחם תחאר ותימח חביו מהם הם
פרבי ד' מיתות ותסבי סיינו ודבק ולח בזכר ושין
להקשות לעולם ניתח חביו מהם וחם תחאר לחיובי שתים
כדחמרינן בירושלמי דהסוח פרקח הלכה ח' דרבי ישמעחל
דרש ערות חסת תביך בזכור הכתוב מדבר ופניך ושין חביו
בכלל הזכור ותסבי לחייבו שתים דתני הבח על חביו חייב
שתים ופשיטח דבח לחוקומי בחביו מהם כפסטי ונימח לחסת
לחיובי כ' הבח לח סייך לומר לחייבו מהם דישמעחל דנפקח
מינה סיחייבוהו שתי קרבנות חי עבד בשוגג הכל בכן בח שתין
קרבן על שגגתו וכחזיר נדון כחיתה דחזהרה שלהן זו היא
מיתתן חלו נפקח מינה סיחייבוהו שתים דכחרח חקטיל והם
חחאר חימח חביו חסת הבח הם פרבי לה התם ותסבי
דומיח דחמו הם חמו חלמו חסות חף חביו דלמו חיסות והם
חחאר וחימח חתו חמו מהם הם פרבינן לה התם לר"ח ותסבי
דומיח דחביו הם חביו דלמו מהם חף חמו דלמו מהם והם
דלח מוקי לה בחחות התב וחחות התם כדבבן מסום דחביו
וחמו מסתע טפי חחותו מחביו חחותו מחתו סהן סחרו הקרוב
חלין הכל דבבן דחקי לחוקומיה בחחיות הזורים מסום דקרח
דוגח סחתם דמסתע מיניה דחחותו הן התב סריח הכל ר' מחיר
דחוק לגבויי בסטתן הסיבן כדי שלח ילדחק בפי חביו וחמו
דמסתע חחותו מהם :

המניח לחביו כו' דהייגו חחות התב וחחות התם
כדפי' והם חחאר הם הן מיבח נפקח
חסורח לבני נח בחחותו הן התם דמוהו כה רבבן דבינן
דבבח לח חזהר חלח על הדורות חחות מהם מ"ל נהי
דחבן ילפינן סנחסרס להם מקרח דוגח מ"מ הל בכל
חזהרה לח סמעבו וחין דנחיר עריות מבחי קרח הין לו חלח
עריות כחותם וים לומר דמ"ם נפקח דבינן דחסר בחיות
הזורים מבל שבן בחחותו מהם וכן כתב רש"י לר"ח דקחמר
חביו חחות חביו ובל שבן בחחותו מי נהי ים לומר דבינן

וכי נתכוון זה כו' הה"ד ודעתי ליתן דבשילת זנות הוא"ו וכו' ע"כ ל"ל דזנות מומרת בשילה קונה בכני כה מלה בכוונת קנין מלה כדת ישראל מתן ממש בקנין כלי כונה והיו טעמא דהכא בכני' מלת רחמנא דכתיב והיה בשולת בעל מעמא דלקחה בכוונה למסורה מ"מ דאלו הוה כתוב אחת מיט הוה מעמא דלקחה בכוונה לאחות ואח"נ דישראל נמי בשילה קונה ביבמה כלי כונה אחות מלה כין בכוונם בין בהנון ובלבד שיכון לבשילה כדאיתא בריש הע"י אחני האם דזקוקה היתה לו מקמי הביאת בעלמא כל הני סני :

ומנין מתן להם גרושין מעום דיתר על הארוסות פטורין וטעמא מעום לית להו קדושין דישראל אתר ומנין מתן להם גרושין דישראל לומר מגם בדיני הגרושין מעונים מתנו ופשיט לה מדרי"ם דיתר לו מתן להם גרושין כו' והוה יליף לה מדכתיב במלאכי כי שנא שלח אתר אלהי ישראל וכי מיתה בפ"ק דקדושין בירושלמי הרי לתרגו עכ"ם מתן להם קדושין מהו שיהא להם גרושין ר"י בן פזי כו' ונתן לה הכתיב לשכיח הרחים ור"ם רש"י כתן לומר מתך בדבר זה תן כותנים לגרש בגטו לו שמגיהם מגרשי זה את זה בתחלת תורתינו ליכא שום לתורתם :

שאין להם גרושין לכותים מעמא דה"ם מתינן יכולין להתגרש זה את זה ויהיו כוקקים תתיד לו מיהיו מגיהם מגרשים זה את זה כי לו ים להם גרושין כיון שהבעל מגרש לאשה והאש' לבעל ומ"ם כסתוך תכי ר' חייא גוי מגירש את אשתו כו' לכתו' מעמא דיהיו טעמא מעום דלא מיקרי בעלה ה"ל שלו היה עכ"ם ובשילת זנות היתה וכן בשילת הבני לא מיקרי בשלח לאחר כיון דבשילת זנות הוא"ו ומע"נ דבשיל' בבני כה מעויה גמורה הוא"ו ומ"ת ומנין לן דטעמיה דגרושין מעלה ב"ל בשילת הנות לתפרש בעל' זנות וכן פרש"י ז"ל מיהי קורת עלין לה יוכל בעלה ה"ל דבשילת זנות היתה כיון דהוה עכ"ם ע"כ ·

ומ"ת ולמ"ל בעכ"ם מגירש את אשתו תפי' ישראל מגירש את אשתו ובשלת בעכ"ם אין כה דין לה יוכל בעלה ה"ל דבשילת העכ"ם זנות היה ואין תסור החזרת גרושה מלה כיתה והיתה לאים אחר אבל אתה לא כדאיתא בירושלמי ל"ל דאה"נ מלה דהא מילתא דלא שכיחה ומ"נ דרבותא אמעטינן דמע"נ דבשילת עכ"ם לגבי עכ"ם הוה היה כיון שנתגיירו לה מיקרי הוה ולא זה ה"ל כך· פעלה דבשילת זנות הוו אבל גרושת ישראל שנבעלה לעכ"ם פשיט"ל אין בשילת זנות תוסרת בישראל ומ"ת ולמ"ל לאמעטינן בבשלת לאחר ושוב נתגיירה לאמעטינן רבותא דעכ"ם מגירש את אשתו ולכתו אלא ונתגיירו והלכה היא ונשאת לישראל ונתגרשה שמותרת לאחזר לגר כיון דאיתותו דרתסון זנות הוא"ו ולימא ליתיתר דנקט לה בעכ"ם לאמעטינן מילתא חגב תורחא שאעפ"י שלא גרשה הבני כיון שנתגיירה פקע ליה איסות דידיה מינה ונשאת לאחר כדאמעט מדלא קתמר וגרשה הבני דהא בירושלמי דפ"ק דקדושין מייתי לה ותני ונרשה הב' ל"ל דנשאת ליתיה אלא תסור' דרבנן ומע"נ דר' חייא בדיעה דתוריית"ה קתי לה נקט היתרא אלא כמאי דשרי לגמרי מפל ק' דאי אין גרושין בעכ"ם כדפי' היכי אתר בפ ד' מתות בשפת מיוחדת לעבד מיוחת התירתה משפרעה רחמה בשוק ופירש רש"י מיוחת התירתה אלא תקרת מיוחדת לו אם תבא להפקיר עצמה משפרעה רחמה בשוק כו' הרי שבידה לבד להתגרש ועוד הא ד"ה הבא עכ"ם תשתו מגרשתו סותר לת"ק ור"ת בשמו אם שגיהם מגרשים זה את זה משעה דבשיעו שגיהם יגרשו זה לזה ולימא למתיר דלא תתא אלא לפתוקי גרושי דידיה לחודיהו דלא מהכו אפל לעולם גרושין דידיה לחודם אבל ת"ל ת"ל שגיהם מגרשים זה את זה לית' מן מגרשתו ומ"ם משעה בשגיהם מגרשים זה את זה דכבלל מתיתים מכה ופ"ק בכה דפ' בר' חייא דבירושלמי דפ"ק דקדושין מייתי הך תוספתא דר"ח לסיועי דתין לתגרושין והכא כמי להכי מייתי לה ודלמ' ופ"ז היכי יליף לה מהכא דהכא לא שכי לן שיהיה להם גרושין אלא לאשה דמתה שגיה לגרשן דהא לא הוה בעלה מקתי הכי ואין לפרש דטעמא לאו מעום דבשילת נזות הוא"ו זנות אלא מעום דבשילת הבני בזנות היתה כיון דלית להו גרושין והרי היתה לעול בוקיקת הא' ורחמנא לא אסר אלא כיתה והיתה לאים אחר בהויה לה בזנות ופ"ז יליף ספיר בשלתא אי אין להם גרושין להכי שריא דבשיל' הב' בזנות היתה מבל אי אית להו גרושין הרי אסורה מעום והיתה דהא ודאי ליתא דמ"ל אפי' היתה בשילת הב' בזנות אסור· ליה כיון דלא כתגרש דהרי זה כתשת אים שזנתה שאסורה לבעל ולבועל ומ"ת אין זה אסור בבני כה אסור אסורה דהא ליתא ודאי בבני כה דהא לאו ערוה היא כמו שתתרנו בסמוך אלא דהשתא דאי' בבני כה דהא לאו ערוה היא כמו שתתרנו בסמוך אלא דהשתא דאי' בבני כה דהא לאו ערוה היא כמו שתתרנו בסמוך, ולימא למתיר דמעום זנות לא תסרה מעום דמזנה בטעות הוא"ו שתעבה עליה גרושה ולכן בשתת לאחר ומזה לה כתנוסה דומיא

דמי שהלך בשלה למדינת הים וכתבו עדים ואתרו לה מת בעליך ונשתת לאחר דמדין תורה שריא לאחוד לרשעין דכשתת בטעות לבני דהיכי פסיק ותני לה דהתי דיכה לא שייך אלא בטועה אבל מי ידעים דלית להו גרושים תאסר על הת' מעום זונה · הילכך הכי פירושו לעניות דעתי דהיכא דמת' שלין להם גרושין דלאו דתין להם גרושין כלל והיו בוקיק בשלה לעולם ע"ד סיגרשו זה את זה מלה שלין להם גרושין כדיעבו דמגרשה בגט מלה שתשב עם בעלה לו כשיפלחנה מכיתו ויפרדו זה מזה הוה להו גרושין ו"ם לו שלין להם גרושין לו משגיהם מגרשים זה את זה דהיכו שכל ת' בפרד מכב' וכיוצ חיזק מגיהם הדבר מסור להתפרד כיון דלא בעו גט ומ"ם עכ"ם משתו מגרשתו היכו לומר דנותנת לו דופיתין שכל ה"ם דהוה כמי מגרשה ומוכיתה מכיתו אם יהיה ויליף מדר' חייא שלין בדין גרושין כישראל מלה כדתתרן מדתני ר' חייא כו' דכיון דלא הוה כהו דין גרושין אע"ג דבשלה הת' בשלה ודאי הוה וכן בשלה הב' דבשילת זנות גמור עבדה כהו כיון דבגרושיהן ליתא כתיבת גט כישראל לא שייך למיסרה היכא דנתגיירו משום גרושתו שנשתת לאחר דע"כ ל"קשה' דלא יוכל בעל' הת' מלה היכא דליכא כהו תורת גרושין כישראל דהיכו וכתב לה ספר כריתות שכל כלא גט אף על גב דבשלוחה מבעלה משתריא לאחר דלא מיקרו גרושין לסיחול עליה, כשנתגיירו דיכא דלא יוכל בעלה כו' ות"ת ומנין לן דטעמיה דר' חייא הכי ולא משום דבשילת זנות אלא אין ענין הגרושין מעלה ומוריך כזה כדפי' מע"ק י"ל דקים ליה לגמר' דמטעמא דבשילת זנות ליכא למיסרי לאחות גמורה הוא"ו כיון דבשילה קונה בבני כה וכישראל נמי אשה נקנית בביאה אבל מטעמא דגרושין מייך ספיר דאע"ג דלבני כה מתשבי' גרושין בשלוח מביאו כיון דגרושין אלו לא מתשבי גרושין לבני ישראל אלא בגט לא מיקרו גרושין למיסר משעם דרחמנא לא אסיר אחזרת גרושה אלא בגרושין דישראל דיהיו גט כריתות ורחים לדבריו מ"ם הרמ"כ ז"ל כפ"ט מהלכות מלכים בבני כה דאמינתי תיהיה אשת חבירו בגרושה אלמן מביאה מביתו ויאלחנה לעצמה או משתת היה תחת רשותו ותלך לה שלין להם גרושין בכתב ואין הדבר תלוי כו לב"ד אלא כ"ז שרצה הוא או היה לפרוש זה מזה פורשין ע"כ ואין לדין זה שרש בכל הגמרא אלא מיהיו הכותי ומתוספתא דילן כשיפורשו כדפי' :

ונוהגת לו דופורין פרש"י כתובה מוכפלת כיון שהיה רוצה לגרש אותו והוא לא אותה :

אינה קורת עלין לה יוכל בעלה הת' תימא מתי קא משמע לן דאפי' בניות מותר להת לין לסור מחזיר גרושתו בנוי כמ"ש התוספתא בפ"ד מיתו והוא מכו' דהת לאו שרשה מיקרית ואפי' למתן דמוקי כל שריות בבני כה דוקא תייבי בריתות ודאי ואש כן מהי תיתי לן למיסר בשנתגיירו דאפי' בתסורו בניות שרי בגרות אי לאו משום שמא יאמרו כדאתיבי' בסיפו הקודש וליכא למימר דהת קת"ל דלא גזרינן בגרות דילמא אתי לאתלופי ביראל ובדאתבו התוספו בפר' תרבע מיתות דאחות שריא לבני כה ואסיר לגר משום אתלופי דהת מיהו קורת כה קתני משמע דמדין תורה קאמינא לן דשריא וי"ל דסלקא דעתך אמינא כיון דבשעת דנתגייר מיתבטו בתסור גרושה משיר כתך גרושה דהת גרושתו שבשעת לאחר הוא"ו ואין גרות מפקיע מידי חיטות דה"ל ולאחר כה דמכל מקום אשת שניהם הויה ולא דמי לתסרו קורבה דאי לאו דתסירי בניות לא הוה כריך לאשמעינן דשרי מגרות דשניהם דכיון דבניות לא הוה עליהו תסור קורבה מה שין כן בשנתגיירו דאין הגרות עושה קורבה מדבר' מרחיק לותה דגר שנתני שקטן שנולד דמי מכל הבא לעול' אימא לך דכך אתתא מקריא גרושת זה ובניות לא משכר דלית בהו חלה תסור ערוה לא חייבי לאוין מכל השתא דאתו לכלל ישראל ונתוספה להם תסור גרושה תסירה קתמר לן דשתוין קתמי כתמן דלית בהו דמי :

בבל ספר תלתי כתיב כו' לפי שהרתי לר"י דקתתר שלין להם גרושין מדכתיב הכא אדי ישראל כדכתיב' לעיל בה ר"ת לדרום זה על ענין אחר לרחות רתיתו דמה שתתר כתן תלדי ישראל הוא כדי שלא יחול כו' ולעולם אימא לך דאיכא גרושין בגוים כישראל **כביכול** לא יחול שמו כו' לכך אמ' אדי ישראל לומר שאין מתיחד שמו על הגרושים אלא על ישראל ושו כתב ה' בבחות ה"ת שמתיחד שמו על הגרושין שעליהם היה קורא שמו ויתברך ומע"נ דהתם נמי כתי' וכשה תתסי על לבושו אתר ה' בבחות מכיון דכתיב תלדי ישראל ידעינן שלין יחוד שמו אלא על ישראל עזכר · ומה שתתר לעון כביכול הוא משו' דמה שאין מתיחד שמו על הגרושי' הכוונ' שנשמו אלא כרצונו הוא התחת כלתי נהו לכך אתר בביכול שכתעם כן הוא ומע"נ דבפרק התגרש נאתר אם שנת אלא ונאתר שנתו המלה

ואתה אין לך פליגי הא כזוג ראשון הא כזוג שני ולמאן דאמר אם שנתת לו אין התחלה שנת מ"מ אין ה' מיחד שמו על הגרושים שנתת לו אמות' שמותר לו לגרשה ואינו שנתני אין ה' הפך בגרושין תדע שהרי בספרדרים פ' כ"ג אמר רב קטיס גרושין שהרי דוד התירו לו ליחד כו' והתם בשיש רבות הוו ליה והוה ס"ל לגרש משום שני תלת דמשמע דמ"מ קטיס גרושין: ועל דרך דרש ענין זה סעיף מ"ם לעיל בפ"ג אין ה' מיחד שמו על הראשה שרצונו יתברך בקיום הדברים ואתכם בהפסד מכך אחומר אז החטוא הפך רצונו ולפי שהגרושין ענין פרוק הבור והפסד הקיום שם ית' בלתי תתיחד עליו הפך הזווג שהוא רמז על חבור השניים והתחדק וקיומם פעמ"ה שהוא מזווג זווגים כדאיתמוך לקמן כרים פס"ח ואין לפ"מ לה יהול שמי כו' הוא שנאמר מ"ש ר' אין לעב"ם גרושין וה"פ אין ה' מיחד שמו בגרושין הלא הגרושי ישראל שהן בהלכה דמי יחוד ה' סיוך בגויות הגרושין בנגד אז בחופן לאחר ועוד מאי בכיכול סייך הכא כי היכי דמ"ל נתן לפס דיני גרושין כישראל וכ"ש לפי הנסתח שהכיות ר' אבדרבתל בפי' תלמי:

וגשאו נשים בכריות כמבואר בספר בזרח ומלאכי שנאמר בזמן ההוא הא להוכיחם ע"ז והוא מ"ם לעיל חוזת שנית תעשו בגדיה יהוד כו' וכעיל בת אל נכר ולהכי דרים בפסוק דמעה על דמעת הגרושות דלעיל מינה מיירי בהכי דקאמר כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב כלומר שעזבו בעותיהם בכשרות ונטמעו בכבריות:

ודין מקיימות את המזבח אפשר ביאתן אם לזעוק לפני ה' על תוכחתן ואם"ת דמיירי שנאחר בהדיא שנאמר הא להכי הוצרכו להביא המזבח לומר הנני להבדק בפסוקות ואם תבטו עול:

ואת שנית תעשו שניה לפטים שנגזרו בכנות מזבח וכ"ג בכתי' בכריות ואם"ת דקרא מסמע ואת שנית תעשו והוא סיכסו דמעה מזבח ה' על בלתי בכותו אל המנחה לא בפסות דמעה היא עבירה שעשו לבפסות דמעה גו' מ"ח לפ' כן דמתי ואת שנית שהלו זכר לעיל ענין תכלות או נעקה שיעשו שייך לומר ואת שנית תעשו גם כן שתכסו דמעה כו' אבל לעיל לא הזכיר רק ענין עבירות שעשו דהיינו בזיון קדשים ובטילת בכריות ולהכי לא מתי ואת שנית תעשו רק על מעשה החטוא מיהו אינה למיזק שניה לפטים לפ"ל ליתא שניה לעבירה שזכר לעיל דהיינו בזיון המזבח בבעל מום וכדפי' הרמב"ן והרד"ק ז"ל והלבד קלקול המשפחה וערוב ע"ז הנזכר כאומרו כי חלל יהודה כו' עוד רמז שנית תעשו שאתם גורמים לבפסות לבמעה את מזבח ה' מהנשים העשוקות הבוכות על עלבונן כדפירש ר' אברבנאל ופטים מתן דכר שמים זו"ל דמלת שנית משמע דהי כפי' הנז' שנית לת"ל לא הל"ל אלא ועוד זאת תעשו ועוד דשנית משמע דהי כדלי טיבו זו והרמשוב ואין ביניהם אלא מזו קדמה זו שני שהיא היא הנעשית בפעם שניה ולכן פי' שניה לפטים שזו היא העבירה בעצמה ועתה היא פעם ב' וכיון ד'הפ דשנית משמע' אלא נזכר כאן פטים ל"ק דמתילא יודעי' דהפעם הז' אינה הוה ואתי אינה למיזק דאי שניה לפטים מאי קאמר בפסות דמעה את מזבח ה' שהעבירה השניה לפטים היא בטילת הבכריות לא שכוב בכייתי בפותיהן או גרושיהן ולעיל בפתמר וכעל בת אל נכר שהוא גוף העבירה הל"ל אלא שנית וע"ק לפ"ז מאי אתין פעמ' אל המנחה דמשמע שבפסות דמעה למזבח הוא לפי שאין ה' פוכה אל המנחה ולפ"ז אין בפסות דמעה אלא על הגרושין והא כתי ק' לפי' הרד"ק ורי"ח הנז והרד"ק פי' אתין עוד פעמות דין הוא אלא אפנה כו' ור"ת פי' אתפני זה אין דאוי לפעמות למנחה ואלת אתין אינה אתיבת לפ"ז ור"ל לרתשובה דשניה לפטים לא קאי אל כפות דמעה אלא ה"ק בפות העבירה הב' לפטים דהיינו בטילת הבכריות תעשו אתפסה דמעה גו' פע"י זה אתבייתם בפותיכ' וענין השניה הוא בטילת בכריות הגל • ולשנית י"ל דאתין עוד פעמות אל המנחה קאי אל בכי ואנקה וכי' בכי ואנקה מילתא באנפי נפשה היא ואינה על בכיית הנשים אלא ה"ק ועל כן בכי ואנקה בשולם אפסת בלתי פעמות המנחה בשוכבם ע"כ י"ל לאתויסו דה"ק את העבירה שניה לפטים ואתמר' כמותה אפני היות בזה בפות דמעה ובכי ואנקה ולכן שניה לפטים אתין פעמות גו' כלומר לפי שאין לה כפרה בזה ואתה כמו אלא כופר מעשה פטים אלא בהתם הפוסקים:

ובמשכבת גטין פרק האומרם ובפאהדרין פ' כ"ג גרסי' ת"ר שעור כל האומרם אפשר רשב"ג אפי' מזבח מוריד עליו דמעות שנאמר ואת שנית תעשו בפות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין עוד פעמות ל' המנחה ולקח רבן מירכם ואתרתם על מה נו' ופשיטו הוא דאפרשי ואת שנית תעשו עבירה שנ' אתפטים הגו' אלא דלפי אלא פי' שניה לפטים דפטים לא נזכר כאן ולא דייקת ליה לימא ואת שנית תעשו ועוד תעשו ולדידיה העבירה הב' היא בפות דמעה דהיינו שהמזבח מוריד כו' ואם אלא פי' שהעבירה היא גרמה שהנשים בוכות והיינו בפות דמעה כדאמרם הכא שהבכי לא הסיבה עבירה אלא גוף הגרושין או בטילת הבכריות ועוד דבסמוך כתיב ואתרתם על כי אעיד בו' דמשמע דשנית דאין פנות הוא על בגידתו בפשת נעוריו והן הגרושין לא על בכייתם ועוד דאי הוקדת הדמעות היא על המזבח אתי שפיר אתין פנות דאתין פנות מוריד דמעות כמו שאמרנו אבל אי בכייתן נשים היא אין בכייתן אלא מבערן וגרושיהן וכריך לדחוקי אתין שי' פנות כדפירשנו • ולפי מיתרת דיקן אתי שפיר כמי שאומרו ואתרתם בו' שהעבירה שעליה עשם הבגידה שהיא לקחת הבעריות ובכייתן הנשים הוא שקרבה הדין על עוונותיהם שלזה נענו בשעקתן ומה אלא פירש כאן בפות דמעה בו' על המזבח מוריד דמעות כלר"ת ויהיה פירוש הכתוב לפי הפירוש הראשון שזכרנו כן וזאת העבירה הנעשה לפטים אתם עושים שהמזבח מוריד דמעות משום דניחא ליה לאוקומי דמעה כפשוטו כפיה מתם:

שניה לפטים אף על גב דכפטים הוה עין פעור והכא לא נתכבו לאלהי נכר מ"מ קרי לה שניה לפטים דהתם פונם היה מזנות שמזה כאן לעון פעור לפפיק רבון הנשים מזנות אבל הם לא כיונו אלא לשרוה ואפשר דשניה לפטים פירשו שניה במדרש כלומר קרוכה אליה דהכא והתם אינה אסור נכרית והתם ודאי חמירא ומשום עין פעור ודע שנשים אלו אף על פי שנשתוים לפטים והולידו כניה בניות בשוים ולא גיירום ולהכי אתי להוציאן וכל הולד מהן בני דין הנוייה כתוב בדעיל בפרשת ז' סימן ב' דאלו גיירום בשרות היו הן ובניהם:

בכי ואנקה אמר הקב"ה כו' פי' קאפרם אתי דכתיב בכי ואנקה אתין עוד פנות כו' שאמר הקב"ה מי יקבל מהם תנחתם אחר שפשקו את נשותיהם וגרמו להם בכי ואנקה ואפרם בפל בכי ואנקה כאו' אשגלת ואתשת כו' ולפי שאנקה אשתמש בעקת עול ואתם בגין ואתם אלדים את נאקתם ואנקה ואנקה ענין אחד לית אמר שים כאן שול ואתם שגול יפיה אתכה והוא שעשה דדי בתוליים ואחר כך אשלחה שלח יאפנו כה:

ובנין שהן אחזרין כו' אשום דבגרושין וקדושין אסיקנא דליתנהו בדת יהודית אמרו אנין דבעריות אית'נהו כישראל:

על נ"ע כישראל לפוס רייטה אשמע דאית'נהו בכל עריות כישראל ולא בהירא דבפר' דביני אשמע דהיינו דוקא לאתן דאתרכה גוים אתים או דדרים ערוית לבני נח אלאמר אבל אתין דדרים אתאי קדא לא תוקי כהו אלא עריות הרחוקים בהאי קרא ולפי זה אם אתמר כישראל פי' דאית'נהו בכלל גלוי עריות כישראל ואליבא דהך דרשא דרשינן ובנו ה' אלדים כוליה לומר אתין אתי כו' כדלעיל פרשת י"ו ואיבו לאו דוקא זכר ובהמה ואשת חבירו דקאמר הכא דעל כרחיך אינה אז דאדרים מיעוטי אים את אכין ואת אתו כדלעיל בסימן ח' וכפרק אלו מרכב אינות אף על גב דפליגי אאי ניכהו ערוית דנפקי דהתם והא אלא נקט הכא הכי דנפקי מוזכר גו' אפשר אשום דאילתא דלאו פסיקתא לא קאני אי נאי לא נקט אלא דשייכי לאדם אכל הכי דנפקי מיעוטי אים את אכין ואת אתו לא שייכי באדם הראשון אלא בנטווה בהן אלא לדורותיו כדאיתינהו לעיל בפר' י"ו סימן ט' וכן אם בא על ערוית ישראל נדון כדיני ישראל כדאתי בסימן זה לענין אלוסה:

באשתו ולא באחרת ולא בזונה כו' כבר פירשתי לעיל בפרשת י"ו בסימן הנזכר אינו לפיקן להו:

שלא כדרכה אייב מיתה בפרק אלו מרכב אינות אידחיה הך אילתא דאי אינה אידי דליאראל סרו ולנוי אסיר ולרבי אינה אמרים לומר דסבירא ליה דיאראל נאי אסיר אלא כדרכה אף על פי שלפי האחת קיים לן דסרי אלא בהירא דינהו דק"ל דאינה אידי דליאראל סרי ולנוי אסיר דהך אילתא דפסיקא בפמה דוכתי בגמרא:

שלא כדרכה אייב וליאראל קייהא לן דסרי כדאמרם בפרק אלו מרכב אינות דפריך אי אינה אידי וכו' וכן נראה אמה שאתר בפוף פרק כ' דנדרים הניא אותתא דאתיא קאי דר' אתר ליה שלאן ערכאי לו והפכו ואתר לה בתי אתורה אתירה לו ואם תאמר דפוף פרק ג' דיבמות אחיב אלא כדרכה אעשה עד ואוכן כבר תירצו התוספות אלא אסיר אלא שעושה כך אלא אתעבר ויבאים יוציא אבל אם רוב תשמישו כדרכ' אלא שאפילו אאי מתאוים לה אלא כדרכה סרי:

והרב אסה בר מיימון כתב דיאראל אוסר בפשתו אלא כדרכ' ובלבד אלא יוציא שכבת זרע ובתב זה אכח הקושיא הנזכרת ואם אתמר בין דיאראל נאי אינה אסורה כי אתי גוונא אתאי דאי גמרא

הא דר' חנינא מטעמיה דמי ליכא מידי כו' ליתא דליתא לחייב גוי בכה"ג דליסרהל כמי אסיר ע"ל דכיון דליף לה מודבק ולא מלא כדרכה אין תלוק דכלל גוונא דמלא כדרכה למעוטי מודבק דליכא התם דבוק וה"ק כיון דכמי נח לא נצטוו כמלא כדרכה למסקנת הגמרא לדרכה ק"ל כהו כמלא כדרכה דאפי בח על אחת אים לא מחייב ח"כ למה נענשו ער ומוקן על זה וכן לקמן כפ"ל דאמר סדור המבול נענש על הגזלת זרעם י"ל שלא נצטוו עליו הדכר מגוד סיסחית זרעם תמיד ורמויים למות על זה שכבר זה היה להם להזמר מתכו

מעכ"ת) ע"ב דקי"ל לית הכא מ"ד כהזיר אמת פוטר דכיתי אמים אמני: **לא** כעשה ולא כל"ת אין מיסורייהן לא כדין עשה ולא דין לא תעשה כמו כיסר אל תלא כל מיסורייהן במיתה וכ"ה ר' אסי בבא עליה אלא כדרכה חייב מיתה וה"ת מכי תיתי שיהיה האסור עומד בעשה דכל אסור לא תעשה הוי ודע דכיסר ליכא אסור קום עשה ואשכיר דין עשה כגון לאו הבא מכלל עשה דקי"ל דהוי עשה וכן הוא אפשר לומר דהנך דאתו מכלל עשה דמודבק בחשתו אמני ולא בחשת אים כו' דניהוו עליהו כעשה:

והיך עבידת כלומר היכי נפקא לן מהבא דאסור אלא כדרכה ומשני והיו לבשר ה' למקום שנאמרו עושי' כשר ה' אלעזר נופים מולידי פרט לאלא כדרכה אבל בפ"ד תיעות ה"ר אלעזר נופים בפ"ר חנינא דליף לה מודבק ולא אלא כדרכה ופרכ' אלא לין לין כאן דבק שאתוך שליכה נראית כדבר ליכה נדבקת עתו * וכבריית' דמייתי התם מפיק מוהיו לבשר ה' חיים וכתיב ופרכ' מי שנעשה לבשר ה' מזרע יוכף התם שנעשה בשר התם והתך אחד דו יכלו כהתם וחיים ויבוף שאין יולדי' מן התדם ואיכא למיתק אחמי לה יכלי כהא הכי ומשני אלא ס"ל דליף מידי מודבק דלגופי' אלטרי' ואין הדבוק מפיק מידי כדרכה שנם זה דבוק מיקרי דאפשר מיהי כמי שנשכיה כדאמרינן בפ"ק דקדושין וכתתם תם כ' דמני דמפיק לה מוהיו לבשר ה' אלא אלא מנטריך דכאשתו מפיק כל מידי דלאו אשתו אבל בגמ' ס"ל דאשתו לא מפיק כל מידי דלאו אשתו אלא אשת חבירו ואנטריך לאפוקי זכור ואלא כדרכה מודבק דמוהיו לבשר ה' לא נפקא כדכתיבנא לעיל בפ"ו ס"ס אבל מודבק נפקא דבוק ס"ל דבוק ממש שהתם נדבקת כדפרס' וכתתם לא ילף מודבק דאפשר נם היא נדבקת עתו ונהניית משכיבתו * ולמאי דדחי נמרא הא דר' חנינא מיכא לאוקומי מוהיו לבשר ה' כדמוקי התם רבא ודבק דקאמר אלא בן נח שכא על אשת חבירו אלא כדרכה כטור מאי טעמא כאשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא אלא כדרכה ופרכ' אלא אסדיה תורה אלא בדביקה:

שלישה הן הם שולטין בכיונה כשה לא' מצייה ואינה שלה אלין מדקדקין בזה אלא כאשתו או בראייתה דאני ענין דינה דאתה למעוטי ס"ז דבר אבל בגנדות דרכם להזכיר אגין התלוקות והמדקדק לא הפסיד:

שלא התיעו ו' שעות כי אלא עמדו כשלוח ביום שידם ו' שעו' מהיום עקוד' תשלוח שעה שעות מהיום נתקלקלו וכר' דפליגי התם ר' נחמיה דנרסי' כפ' אד"ם שעה ר' אסוכה סוכבר עברו כו' דלפ"ז הרי כשעה שעות כשלותו היום ולימא לפ"ו שעות אלא עמדו כשלוח שם שעות דהא סיסרא ימים רבים עמד כשלוח וכן ישראל קודם יום קלקולם ומיהו אפשר לומר דו' שעות לעולם ו' שעות לשלוח ולא לשעות היום אלא דו' שעות כשלוח דקאמר הן כיום שכיו' הוה לא עמדו שם שעות כשלוח וכיסרא וסיסרא אתו מינן השעות לשעות היום אבל כהדם שעה שעיתו מתחילת מהחמסת שעמד על רגליו וכעכירית סרח הרי אלא היו לו שם שעות אלוה כיום תפלתו אבל כיון דהתכתן לקמן נבי לרוח היום פליגי רב וחבדי בן לוי דאליבא דרב ליתא היתה דחדם לית ל' לנקש הדברים אלא נפרס דו' שעות לשעות היום קאמר ואתי כרב דאמר לרוח מזרחית דרך ההוו קודם חנות * ויש לדקדק מה תיכפת לן תם עמדו שם שעות ואתי נפקא מיכה ולפי הפשט אין הכונה כאן אלא לפרס לכו אתמ' יתבושמו וכופס דהיכו כיתת שם לא תיכפת לן מידי וקרא דכתיב' מספר נופת דעובדא היכי הוה ואפשר דודיעכו שלא לו זכו להיות כשלוח כמלוחה שקודם בותם לנקודה הפסידוה ורמז הוי שעות לתלוי השלוח כי השתם הולך ואור עד בכון היום

ועל דרך דרש ל' שלפי שכו' שכות אפשר ישתוק הכליות הפך ת"ם כנדיקים שהפי' ת שאלא ימיהם ושנותיהם:

ת"ת כפסוקים

כתיבות ה פסוק כב

פסוקים ה

הא דר' חנינא מטעמיה דמי ליכא מידי כו' ליתא דליתא לחייב גוי בכה"ג דליסרהל כמי אסיר ע"ל דכיון דליף לה מודבק ולא מלא כדרכה אין תלוק דכלל גוונא דמלא כדרכה למעוטי מודבק דליכא התם דבוק וה"ק כיון דכמי נח לא נצטוו כמלא כדרכה למסקנת הגמרא לדרכה ק"ל כהו כמלא כדרכה דאפי בח על אחת אים לא מחייב ח"כ למה נענשו ער ומוקן על זה וכן לקמן כפ"ל דאמר סדור המבול נענש על הגזלת זרעם י"ל שלא נצטוו עליו הדכר מגוד סיסחית זרעם תמיד ורמויים למות על זה שכבר זה היה להם להזמר מתכו

מעכ"ת) ע"ב דקי"ל לית הכא מ"ד כהזיר אמת פוטר דכיתי אמים אמני: **לא** כעשה ולא כל"ת אין מיסורייהן לא כדין עשה ולא דין לא תעשה כמו כיסר אל תלא כל מיסורייהן במיתה וכ"ה ר' אסי בבא עליה אלא כדרכה חייב מיתה וה"ת מכי תיתי שיהיה האסור עומד בעשה דכל אסור לא תעשה הוי ודע דכיסר ליכא אסור קום עשה ואשכיר דין עשה כגון לאו הבא מכלל עשה דקי"ל דהוי עשה וכן הוא אפשר לומר דהנך דאתו מכלל עשה דמודבק בחשתו אמני ולא בחשת אים כו' דניהוו עליהו כעשה:

והיך עבידת כלומר היכי נפקא לן מהבא דאסור אלא כדרכה ומשני והיו לבשר ה' למקום שנאמרו עושי' כשר ה' אלעזר נופים מולידי פרט לאלא כדרכה אבל בפ"ד תיעות ה"ר אלעזר נופים בפ"ר חנינא דליף לה מודבק ולא אלא כדרכה ופרכ' אלא לין לין כאן דבק שאתוך שליכה נראית כדבר ליכה נדבקת עתו * וכבריית' דמייתי התם מפיק מוהיו לבשר ה' חיים וכתיב ופרכ' מי שנעשה לבשר ה' מזרע יוכף התם שנעשה בשר התם והתך אחד דו יכלו כהתם וחיים ויבוף שאין יולדי' מן התדם ואיכא למיתק אחמי לה יכלי כהא הכי ומשני אלא ס"ל דליף מידי מודבק דלגופי' אלטרי' ואין הדבוק מפיק מידי כדרכה שנם זה דבוק מיקרי דאפשר מיהי כמי שנשכיה כדאמרינן בפ"ק דקדושין וכתתם תם כ' דמני דמפיק לה מוהיו לבשר ה' אלא אלא מנטריך דכאשתו מפיק כל מידי דלאו אשתו אבל בגמ' ס"ל דאשתו לא מפיק כל מידי דלאו אשתו אלא אשת חבירו ואנטריך לאפוקי זכור ואלא כדרכה מודבק דמוהיו לבשר ה' לא נפקא כדכתיבנא לעיל בפ"ו ס"ס אבל מודבק נפקא דבוק ס"ל דבוק ממש שהתם נדבקת כדפרס' וכתתם לא ילף מודבק דאפשר נם היא נדבקת עתו ונהניית משכיבתו * ולמאי דדחי נמרא הא דר' חנינא מיכא לאוקומי מוהיו לבשר ה' כדמוקי התם רבא ודבק דקאמר אלא בן נח שכא על אשת חבירו אלא כדרכה כטור מאי טעמא כאשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא אלא כדרכה ופרכ' אלא אסדיה תורה אלא בדביקה:

שלישה הן הם שולטין בכיונה כשה לא' מצייה ואינה שלה אלין מדקדקין בזה אלא כאשתו או בראייתה דאני ענין דינה דאתה למעוטי ס"ז דבר אבל בגנדות דרכם להזכיר אגין התלוקות והמדקדק לא הפסיד:

שלא התיעו ו' שעות כי אלא עמדו כשלוח ביום שידם ו' שעו' מהיום עקוד' תשלוח שעה שעות מהיום נתקלקלו וכר' דפליגי התם ר' נחמיה דנרסי' כפ' אד"ם שעה ר' אסוכה סוכבר עברו כו' דלפ"ז הרי כשעה שעות כשלותו היום ולימא לפ"ו שעות אלא עמדו כשלוח שם שעות דהא סיסרא ימים רבים עמד כשלוח וכן ישראל קודם יום קלקולם ומיהו אפשר לומר דו' שעות לעולם ו' שעות לשלוח ולא לשעות היום אלא דו' שעות כשלוח דקאמר הן כיום שכיו' הוה לא עמדו שם שעות כשלוח וכיסרא וסיסרא אתו מינן השעות לשעות היום אבל כהדם שעה שעיתו מתחילת מהחמסת שעמד על רגליו וכעכירית סרח הרי אלא היו לו שם שעות אלוה כיום תפלתו אבל כיון דהתכתן לקמן נבי לרוח היום פליגי רב וחבדי בן לוי דאליבא דרב ליתא היתה דחדם לית ל' לנקש הדברים אלא נפרס דו' שעות לשעות היום קאמר ואתי כרב דאמר לרוח מזרחית דרך ההוו קודם חנות * ויש לדקדק מה תיכפת לן תם עמדו שם שעות ואתי נפקא מיכה ולפי הפשט אין הכונה כאן אלא לפרס לכו אתמ' יתבושמו וכופס דהיכו כיתת שם לא תיכפת לן מידי וקרא דכתיב' מספר נופת דעובדא היכי הוה ואפשר דודיעכו שלא לו זכו להיות כשלוח כמלוחה שקודם בותם לנקודה הפסידוה ורמז הוי שעות לתלוי השלוח כי השתם הולך ואור עד בכון היום

ועל דרך דרש ל' שלפי שכו' שכות אפשר ישתוק הכליות הפך ת"ם כנדיקים שהפי' ת שאלא ימיהם ושנותיהם:

וידין שניהם ערופים א"ר אלעזר שלשה הן שלא השתינו בשלותן ו'שעו' ואלו הן אדם וישר' וסיסרא אדם שנ' יולא יתבוששו לא באו שש שעות והוא בשלותו וישר' שנאמ' ויירא העם כי בושש משה כי באו שש שעות ולא בא משה * סיסרא שנאמר מרוע בושש רכבו לבא בכל יום היה למור לבא בשלש שעות ועכשו באו שש שעות ולא בא הוי ולא יתבושש והנחש

כתיבות ה פסוק כב

פסוקים ה

מהם ולא כמהרה יניתק מם כשביל חכמתו לשמור דרכו כעצתו וכמ"ש סנחריב ככח ידי עשיתי וכחכמתי כי נבונותי ומם ברוב עושרו ורב חוכלוסן וסיוע מזלו ועצתו וכיונת מהדברי' החוננים העיוריס כיולו ומם יחסו ושרשו כי מי שהוא מסרם הת ונלחי על הרוב תתמיד כו ההכלח'וה יקרים בין כהכלחות המדומות ובין בזכיות דזריק חוטרת כו' ובין בחכמה כתם"ה לית יתושו מפיך כו' לכ"ת סנ' שה לית עתדו ותכדו מהר וזה דכר זר שכל אחד ה"ל סכה אחת מסנו להתתיד הכלחתו החכמ' כאדם כדלעיל כפ"ו חכמתי מרובה כו' * ויהיה ביסרהל כני החנות ועם כ"ז הוסרה הרעובה לעבוד ע"ז וסיסרא ה"ל הנלחת העושר כתם"ס תעש מלחת רכב כרזל והמזל היה בסיעתו סע"ג הפלה כאחר מן סתים נלחתו עם' הפך מזלו לרודף לו וכלל הכוכה שתין כן' סכות אלה קיום לאחתי ולא על הרוב שלפתים לא הוציאו: **גם** אפשר לומר שהכוכה לפי שכבר יחשבו קצת שהמזל והמערכה פועלים בעניני עפ"ז פעולה מכרחת כפי הורחתם וזה גי' רחקי דכרים הם בעניני כריאות החדם החיים והמות ולא בעניני העושר והכלחות המדומות ולא בעניני המעשים לטוב ולמרע ועם ס"ל להכחים היותם פועלים כזה המיאות וכמ"ש כני חיי ומזוני כו' כדאי' בחי"ק * גם במעשים אחרו בפלאי שבת שהי אחזן דכאחדים כו' שבה ת"ת אחיה מכריחים לאחד והפחירה בידו להפכם וגם בתפלה יעדד אותם כהפכו ה"ל שהמזל יש לו הכנה וכטיה וכמ"ש ד' ח"ת גם ג' ת"ת וזולתו מהמחכרים לו' סנ' אלא לא עמדו' שעות בפלותן והוא סנ' עניני הנזכרי בתנחו נב' שה והמזל היה בעזרם ובשתנה להם הם בעניני הכריות והקיום אין נכון בחדם הרחשון יניר כפיו"ת וכי' רחוי שיהיה לעד וע"י רוח פעולתו שנה ה' מזלו ודחי וכעניו העושר הרי סיסרא ושנה הם"ת בעניני וכעניו המעשים הרי ישרהל כי ודחי המזל אשר בו היו היה טוב להם שבו קבלו התור' וכ"ז הפכוהו במעשיהם וע"י התפלה אמר אלא התתיבו ו' שעות רמז על סו' שעות רמז אל היות המזל בתניחה כי בו שעות הרחשונות הנתם עולה על עמדו כחני הנתים שהוא קשה התעלה אלקבו וזה רמז שבעזר המזל בעליה לטובתם בשתנה עניבו נרא' ודחי שאין למזל הכרח בעניבים החנוניים * ואפשר שקדימת אלקולם לו' שעות רמז שאי' אלה נעכבו בחף ובקלף גדול שהדם הת' נעכב בחיתה ורעה רבה וכן ישרהל מהם בסייף מהם כמנפה ביום שקדי וסיסרא בחבדן מוחלט וזה רמז הו' שעות שהדין הקודם לו' שעות רמז לחדם הדין מתוחה כדלקמן כפ"ט על דעתיה דרב הקשה עליו * ואפשר רמז בזה לת"ת בפ' הזהב ג' אין הפרוד נעכב בפניהם חוכחה וגזל וע"ז ולו"ת סנ' אלה שהבדו מהר וענין חדם הוא על הנזל שהכילתו מתחר לת הורשה גזל הוא ואתי' אומר אלא כרכה נקרא גזל בדאיתא בברכות כ"ם זה וכבן סיסרא היה חוכחה שלחן לת ישרהל בחזקה וענין ישרהל היה ע"ת ואתם' ת"ת שבישרהל לת התתיבו בשלוח אתי כעניו העושר חלה בחשת מ"מ מיד נגוד עליהם העושר: **אדם** לת חשיב חום שהיה טפילה לחדם: **ולא** יתבושמו לת כתוב אין שקק אתין דשתם ז' ל' לפר' כן שכתוב לפי חשתת דשתי' דלפ"ז הפי' אין הכתובים כחסכים וע"כ יתבושמו לשון בושה וכופס לשון אחור לת דשתם היות הכתובים רומזי' לזה מפני שלפי הלשון יה' שיתבושמו וכופס עניו ת"ת שנר' שסורם שלשתם ת' ות"ת לפרס שלשתם בפירו' ת' ולכ"ת שכיון לעניו זה שבזה שלשתם סיום:

ולא יתבושמו לת כתו שם ולפ"ז אין המאמר שתוך שלו ויהיו שניהם ערומים שלא שלו שלו והנחש היה ערום שכתוב ותני והדר מפרס רב שאמרו שלא כתו שם והוא כשלוח ומפ' כיצד היה קלקולו ואחר ע"י הנחש:

כי באו שם זולת כת משה פי' שתחילה שעה שתית ולא כת משה ויהיו קלקולו ואחר ע"י הנחש כפ"ת: **וירא** העם כי בושם משה ואהי לקמן ס"ב פמ"ת שהתיבה עתידים לת יהושע אחרי לכם את התורה וכיון שכתו שם ולא ירד משה מיד ויקבל העם על אחרון ושם יתבאר כ"ם: **דירה** למוד לכת כו' שתמיד היה נוהג כתחרה בנתתו למלחמ' ואחור לביתו כנ' תו ל' שעות כלי אחור ות"ת כ' כיהי תני לית כלל אומן שלא התתיבו ו' שעות כיון דאתי ד' לת התתין דתכיון דהיה למוד ועכשו לת כת אחת שנפל ונדקדו ל' דאתי ה' לת נתכתרה מפלתו עד שעה שעות שחשבו שעתה בבדם עליו המלחמה ונתאחר מעט אחר

כשעברו ולא כתבתי להם בודאי שנפל דכולי האי לא היה
מתאחר ולכן מנה מפלתו מעשה שנית • ולפי שכתבתי לעיל
מעניין החזל הדבר נכון כי בשעה שנית הוזכר הדבר ממפלתו
לחתו וז עשרים שהיו הוכרות שנים וחצות ככבישים כמ"ש על רחם
דחמתים כו' ולכן כל ו' שעות
המתינו שתלו היו בכתיבה
ותחרי עכור ו' שעות שהיום
בסקיעה ידעו שלין לו תקומה :

לא היה כריך קרא לומר כו'
קשה דמ"ל בהכתנות
נעשו להם קול' מעשה הנחש עד
דק' ליה דס"ל לתקדומי קרא
דוישע לעניין נחש דתדרכם מכתב דכתר החטא הוא כדכתיב
והיו כי ערומים הם ויתפרו עלה תאנה ולפי הוא להו כתנות עור
הם לפ"ל ועוד שהכתנות על גלוי הערוה כתו וכיון דתחלה לא
יתכוסו בכתנות לתה להו ואחרי החטא הוא שהרגישו כמערומים
ואחר ואירח כי ערום אנכי ואחכא ולין טעם לומר דכיון דכתנות
כתו לכסות הערומיים ס"ל להוסיפ מיד כשכתב ויהיו שניהם
ערומים כי לתה ישנה הסדר לכתוב הכתנות קודם תאחר ואירח
כי ערום אנכי גו' אתו עדין היו ערומים והרמ"ס ז"ל כתב שהם
סוברים שהכתנות הללו בתחלת בריאתם נעשו מיד מפני הכבוד
והחום שלא היו יכולים להתקיים בזולתן והוקשה לו דתכ"ל זה
דילמא לא נעשו אלא מפני הבושה כשהרגישו בהערומיהם אחר
שחטאו ועוד שם כשברא הלבישן מיד היו ערומי' ולא יתכוסו
ומה זה שכתוב וידעו כי ערומים הם ויתפרו עלה תאנה • וכ"ל
שלפ על פי שהכתנות מפני גלוי הערוה נעשו כ"ל שמיד כשבראם
הלבישן שלא יתכן שיהיה ערומים דוחקי לף על פי שהם לא
יתכוסו הכתר מגונה מכד עתו וכ"ם שם היה מכתר עתו ועוד
דכתנות הלו ענין חסוך כדלקמן כפרש"י כ' ואי כשחטא חוסו לו
מיניו חוסה כשכר ות"ם ויהיו שניהם ערומים ולא יתכוסו היינו
קושי שנעשו להם כתנות כשעה קלה מכל מקום כך עשתה להם
ות"ם אחר כך וידעו כי ערומים הם אפשר דוקא לומר שהרגישו
כמערומיהם כעת כשעשה הכתנות וכ"ם דלקמן מפרש כי ערומים
הם מניה אחת היתה בידם ונתערטלו היתנו ואפשר יסברו כן
לפי הפשט כתו שפרש"י כשפשוט מכל מכל מקום כתומרו מי הגיד
לך כו' צריך לומר כפירוש הא' וכן פרש"י מאין לך לדעת הא כשעת
יש בעומד ערום דלא שייך לפרש מי הגיד לך שחטאת וכדכתב
הרמ"ס ז"ל • ות"ם ויתפרו עלה תאנה אפשר דלאו ללכוש ניתנו
אלא לחגורות וכמדרש מכאיר אחרו שתפירת התאנה היה אחר
שלוקחו מהם הכתנות וכבר זכרנוהו לעיל כשפט"ו :

אלא ויש מלדים כו' אין להקשות אחתי לא קשיא ליה ויקרא
התדם שם אשתו חוה שזה קודם מעשה הנחש היה לפי
ת"ם רמ"ם ס"ל ויקרא התדם חוה לעניין הרחמן ויקרא התדם
אחות ולא הפסיק אלא ללמד שעל ידי קריאת אחות נזדווגה לו חוה
כמ"ם ולתדם לא מנה עוד כנגדו לפיכך ויפל ה' אלדים תרדמה ועל
ידי שכתב ויהיו שניהם ערומים אחיך ליה פרשת נחש להודיעך
אחוך מרחה ערוותה ורחה חוסס עסוקים בחשתים נחוסה לה
וכא עליה כמחשבה וכתרמה ע"כ • וכיון דחכתי לף ידעינן הא
דקאתר להודיעך מהיו חטאיה כו' ל"ל לחקשויי נחי מויקרא התדם
שם אשתו כו' דהוה ליה לחקדומים לספור נחש ועוד לר' יעקב
דקאתר אלא להפסיק בפרשת נחש דחשתא דלא סביר ליה הא
דלהודיעך כו' אקשה ליה ויקרא התדם אחתי לא לחקדמים ותו
דלא הוה מפסיק כפ' נחש אפילו לא נכתב שם דהא ויקרא בתריה
דהא ודאי לא קשה ליה דלרז"ל ויקרא התדם שם אשתו גו' כתר
מעשה נחש הוה וכדאתמרי' לקמן מייתינהו כחויות כו' ולפי זה אי
לאו קרא דויעש ה' אלדים כתנות עור לאדם ולאשתו חוה מהיכנו
על נחש הוה ומה שאתר רמ"ם חור לעניין הא' הוה לפי הפשט אלא
כדעת רז"ל אלא שהרגיש בזה שאתרנו כאן שנכתב בפרשת
הנחש אחר ויהיו שניהם ערומים להודיע אחי זה חטא ולא אחטא'
שאתרוהו כאן אלא לפי שהוה ליה להקדים ויקרא התדם שם אשתו
חוה לפרשת הנחש לפי דעתו : **ביא** זו חטאיה כלומר מה היה
שבת חטאו של נחש שבא עליהם להטעותם :

נתוך שרחה חוסס מתעסקים כו' אף על פי שהיה להם
כבר כתנות הבה כהתעסקם בדרך ארץ היו
פוסטים חוסס אחין דרך לשתם בהם דקים לן הוה בכנדו ויהיו
בבגדים ויכין ויקן כתוכם ולפי אלא היו מתכיישים מהעירום היו
משתמשים בגלוי הערוה לגמרי ובשרחה שרחה נתחוה לה ומטעם

זה לא נשתר אדם מלשתם בפרשת אחי' דקים לן שאחין לשתם אלא
בבגיעות ואפילו בבני בעלותייהם אסור כי אז לא יתכוסו מכל זה :

ונתאוה לה לכאורה נראה שאחין ענין להפלים אחותו
אלא שתקנאתו כורנם להכשילם דתניא בפרק
תרבץ מיתות אדם הראשון מיסר
היה בגן עדן והיו מלאכי השרת
נוחין לו בשר ושכנין לו יין
כשראה אותו הנחש בתקנה כזו פי
נתי שפתיו לא היה כשביל זה אלא
שעל ידי זה כח להחטיאם כי
כשנתחוה לה כח עליה וכשקרבי'
דעתה על חסה לזכו' היה לו
מקום לפתוחה לחטוא וכותבו היתה להכשים כדרך כל הנשים
ומדה מתכיישם כחם הקדמוני אחכל מהה דלקמן בפרשת כ'סימן י"ח
משמע שתכליתו להרוג את אדם ולישא חוה ושם נפחר ענין שבתו
כזה :

ועל דרך דרש ידוע שהנחש רמז אלכח שהתעורר
לפי דרך הרב ותהיה הכוונה בכאן
שהכח שהתעורר היהו תתעורר אלא מרחיית הדבר שהדמיון פועל
כו ולכן אמרו כוורח כלכ כוח לרשעים שיהיו שותין כו' וכן אמרו
בפרק קמא דסוטה גתירי אין יצר הרע שולט אלא בחה שעיניו
רואות וכן אחרו במקום אחר עינה ולבה תרי סרסורי דחטא
ולוה כהיותם ערומים אלהו כח שהתעורר :

שלא להפסיק בפרשת הנחש אחין לפסיים תמיד אלא כדבר
טוב שכתו שהפתיחה הרע בלתי נאותה בתו שאחרנו
בפרשה הסמוכה סימן כ' כן בסיום סימן רע שהשלמה הרע ושוד
שהדבר שהסיום האדם נותן לכו אלין יותר ושוא שהכו עקר וכן
דרך חכמים ז"ל בסיום כמה מסכתות וכיוצא בזה כתבו התוספות
בשלהי מ"ק דמייתי קרא דכלם החות וכן אחר הפס' על הים
דשלהי יכמו :

ובפרק אין עומדין ת"ר אין עומדין להתפלל אלא מתוך שלוות
ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך שיחה
ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך שמחה
של מצוה וכן לא יפטר אדם מחבירו לא מתוך שיחה ולא מתוך
שחוק ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך שמחה של מצוה וכן לא
יפטר ת"ח לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתו"ר ולא מתוך
דברים בטלים אלא מתוך דבר הלכה שכן מצינו בכניהים הראשוני
שסיימו דבריהם בדברי שכח ותנחומים וכן תני מרי בריה דרב
הושע אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך
יזכרהו כי הוא דרך בהנה אלויה לרב שימי בר אשי מפוש נראה
כו' וכיוצא בזה בירושלמי דפרק הנו' ומייתי כחי מהלכיו אלא בפטר
מאלישע אלא מתוך דברי תורה ומה שים לדקדק כחגדות אלו
כתבתי כיפה מראה אחר לי בפרק הנו' ע"ם ות"ת כתבתי שאין
לסיים אלא בדבר טוב וה"ת והרי ירמיהו ויחזקאל חתמו בתוכחות
הא גרסינן בירושלמי שתם ת"ר אלעזר חון מירמיהו שחתם בדברי
תוכחות ת"ל ר' יוחנן עוד הוא בדברי נחמות חתם ואחר ככה
תפקוד כבל ולא תקום לפי שהיה ירמיהו חוזר ומתנבא כחרבן בית
המקדש יכול כחרבן בית המקדש אחתם ת"ל עד הכה דברי ירמיהו
כתפלת מחריבו אחתם ולא אחתם בדברי תוכחות וכתיב ויהי
דרחון לכל כשר בעכ"ו הוא שפוק וכתיב כי שם אחום אחפוט אנו
הסיבנו אחת כי אחום ע"כ וה"ת והרי מלאכי סיים בן אלעזר וכתיב
את האחרן חרם וקללת אחתם יבא כאחפט על כל נעל שם טוב וחם
רע כשר אירנו אחום' אמרינהו לף פרוך מידי אחום כו כטוב כדברי
אנחומים ולא מיירי בפורענות דישראל :

שלא להפסיק בפרשת נחש ולף על גב דכתר ענין הנחש
כתיב ויקרא התדם שם אשתו חוה כו' נס זה מענין
הנחש שעל זה נקראת כן כלדקמן בפרשת כ' סימן כ"ו אכל להודיע
מאי זו חטאיה קקן לף אמתם ליה דאפשר ס"ל אלא אסכת זה קקן
אלא שקנאת כו כראוה כבודו בנ"ש בהסיח דפרק אלו מיפות
שכתבתי לעיל מי נתי דלא אוכפת לן בהא לעיכובא סדר הפ' כשכיל
קודשה זו אכל אלא להפסיק כדעה סיכה נדולה כנ"ל ולר"י יש
לומר דלא ס"ל האי טעמא דאין רע כפיסוק בפרשת הנחש
אלא דאי לאחתויי דעה דאיכא מי נתי דכיון דאין הספר
נגמר שם אף על נב דפרשה פוסקת בהא ליכא קפידא מי
נתי דס"ל דלא מיקרי מפסיק בפרשת נחש כיון
דכתיב בסופה ויקרא התדם שם אשתו כו' אף על פי
שעשה הנחש על הנחש דלא דמי לתפיים כרע בהדיא :

והנחש

פרשה יט

ויהי היה עדום כתיב בי׳ ברב חכמה רב כעס וישוף רעת יוסף מכאוב ע״י שארם מרבה עליו חכמה הוא מרבה עליו כעס ועל ידי שהוא מוסיף רעת הוא מוסיף עליו מכאוב אמר שלמה ע״י שהרביתי עלי חכמת הרביתי בעס עלי ועל ידי שהוספתי עלי דעת הוספתי עלי מכאוב שמעת מימיך או חמור זה יוצא צנה עליו °חמה עליו °הכבי עליו והיכן הן יסורין מצויין על בני אדם רב אמר אין תלמיד חכם צריך להראה אמר רבי יוחנן בכלי פשתן הרקים הבאים מבית שאן אם מתפחמים קיימא הן אבודין אבל כלי פשתן האדבליין כמה הן וכמה הימה: תנירבי ישמעאל לפום נמלא °שיחנא כגוונא שבעולם שני בני אדם נכנסים °לקפילי׳ חד אמ׳ אייתו °קופר צלי ופיתא אנקיה והמר שבחר אמר אייתי פיתא ותרדין דין אכל ומתנוק ודין אכל ולא מתנוק הוי על דין היא רבה ועל אוהרן ליה היא דבר׳ תני בשם רבי מאיר לפי גדולתו של נחש היתר׳ מפלתו ערום מכל ארור מכל רבי הושעיא רבה אמר °רקדטים היה עומד בקנה ורגלי היו לו רבי ירמיה בן אלעזר אמר אפקורוס היה רבי שמעון בן אלעזר אמר כומל היה טוכה גדולה חסר העולם שאלמלא כן היה אדם שולח פרקמטייא בידו והיה הולך ובא:

ב ותאמר

ותרא כי ברב חכמה רב כעס מפום דקר׳ ק׳ דתי כעס דקתמר כעס מתם מהמרבה בחכמה יכעום תמיד על לחריס וכן ורבה בתכלת פיוסף להכעיס התכעיס בחכמתו זה ונתי שקר לתדרבה כעס כחיק כסילים יגוח וכל הכועם תם תלמי׳ חכם הוה חכמתו מסחלקת ח״כ ודתי מרבה בחכמה ת״ח מרבה להכעיס וכ״ם שלח יוסף להכעיס לחריס לתדרבה ת״ת דתח לוריתים הוה דקח מרתח ליה מין זה שלח לפעמים כי מטעם התורה שים לו רוח׳ לב שיכעום תחכל נריך לו שירגיל עצמו בכעום כמ״ש שם ה׳ מיכעיכי ליה לחיים לחילף בכעיה בניחותא וח״כ ח״ת שיתמר ברב חכמים ירבה כעס ומכחוב לחכעים בפועל׳ ותם כעם זה לשון נער דומיא דמכחוב ותחכם גופיה קחי שבמרבה בחכמה מרבה עליו כעס ומכחוב זה ג״כ שקר דתדרב׳ המשכיל מתעצם כחובליו וכמ״ש פקודי ה׳ יסרים מחמיכלב דחק על גב דתמר ת״ח אין להם מנוחה כו׳ ומתמית כחו כו׳ פתי׳ דלתו נער הוה לגביהן שלא שתחה ולא נחמה חכם שיגטער כמה שהגיע לפילו ע״י נער גדול׳ ולימה למימר דהייכו דכתיב ולא תתחכם יותר מדאי למה תשומ׳ דהתם דוק׳ בנכנס למה שנחמע בחקן נכנס׳ לפרדס וכדומ׳ אבל הכא בכל נד קח׳ שנרחבו חכמת רבוי הכעס והתם נמי לא קתמר עניין מכחוב ונער הלא שיעומם וילא מדעתו ״ ומ״ם קחת ספירום בכחוב שבל שתדם יודע מגטער בהבירו׳מה שנפקד ממנו מהמדע מבחוץ׳ ליותר הלעיי: והנה לתקן הכתוב אמר כאן על ידי שתדם מרבה בה כורח כזה שבמו שמלמד שברב חכמה הוא מה שהתדם מרבה עליו חכמה כן בכעס והמכחוב הס עליו מתם לאפוקי מדם״ת דקחי לזולתי ונם מכלל דברין נדחית הא דרבי אחת דע״ד נדרים דמוקי נרב חכמה בספרי הנביאים שהורכבו מפני מה שחטאו ישראל לניח הלא כתם שבל תדם מרבה עליו חכמה ותקון הקושי כמ״ש שמעת מימיך כו׳ ורב תקנם כמ״ש תיין ת״ח נריך התרחה וכמו שנפ׳:

על ידי שתדם מרבה לדקדק לו כגולת אמר כי ברב חכמה שתדם מרבה עליו כעס כליטנת הקרח לחסתיע לתיין בחכמה גופיה דבר רב הלח שהיה שבח להביה עליו המכחוב:

אמר שלמה על ידי שהרביתי כו׳ זה שלשון נר׳ מיותר שחר שפי׳ הכתוב לח״ל לחזור ולומר שבן אמר שלמה ולימם הדבר לעצמו שבן קרם לו ״ ורש״י ז״ל כתב הוספתי עלי מכחוב שתמר תכי תרבה ולח תסוף ובבבל ודבריו ערבים לח שתין נר׳ שהמית׳ הוי עניבה כזה שתין הכעם והמכחוב לח כמעמ׳ ותחזיל שתמת מימיך כו׳ וכמ״ק גרסי כ״ו שתדם מרבה כו׳ אמר שלמה כו׳ הרי שתמר ל׳ יסורין בכ׳ חלוקות נר׳ שמ״ם כענין שלמה הוח מ״ם כל זמן שתדם כו׳ ממם וענין חו כל זמן שתדם מרבה בחכמה מרבה ביסורין הוח ודתי מ״ם בח״כ שמעת מימיך כו׳ ולימה למימר הכיינו תלימה דרך דמפרש שיעמה מסום דחין ת״ח נריך התרחה דלח רחי זה כרחי זה ומתי ל׳ דמפרשי קרח לב׳ כוונות ת׳ לענין הכעו דודחי קרח לענין הכעו׳ שתה לח שתניחן מילתה ושנית מה שקרה ביחוד לשלמה דהכי מסתע עניבה דקרח דכתיב ותתכה לכי לשמת שכחה כו׳ כי ברב חכמה רב כעס גו׳ וכשבח לפ׳ כתן שמעת מימיך כו׳ לח פי׳ חלח כבוכה הח דשלימי כה והכי הניחוה למכחוב בעצמה ״ ולי נר׳ דהייכו כי הכיה דחית׳ לקמן ס״ם פ״ח תילו שחד שחמר שיה ידעתי כו׳ תילו שחד שחמר בכל הכלים כו׳ ולח״ת שמה שחמר שבחכמה חיכו חלח לשלמה שבחכם מכל שתדם כי נסה בעצמו שכל שהרבה חכמה הרבה עליו כעס דשלו שדם שחר שחמר מכ״ל שחלו הרבה בחכמה יותר שלח היה ניטול מכל רב ח״כ לפי שיקבל לתם שפי׳ הכעם והמכחוב

ויאמר מ״ת כתפרשה שלמה נחכם מכל ומה כעם הסיגו ע״י שחכמה לו״ח שבחמת שלמה חמר כן שהענין נודק כו וכדמפ׳ ותוזיל שמעת מימיך כו׳ שמקרי הגוף יקרו תפילו למלך בחכמים וכ״ם ת״ם רב שהוח לענין עגם שזה קרם לשלמה שבעצם מלך בחטחו שבטרד מחלכותו ונקרע רוב המלוכה מזרעו:

שמעה מימיך כו׳ נר׳ דה״פ שלכ״ח כי ברב חכמה רב כעס שהלך יש כו יותר חכמה מהכ״ח נמלח כו הכעם והיסורי׳ ותע״נ שתין זה מסיבת הרבות חכמים תלח שבטבעו של תדם יותר דק ומוכן לל הסיגה וכזה הכעסיל והחכם סוגן והיכי קחמר ע״י שתדם מרבה כו׳ ו״ל זה מצל בעלמה כלו׳ שכמו שתין בנה מלויה בחמור לפי שלבסופו נלתי מתפעל מן המקרים כן התדם כל שהוח יותר חכם מרני׳ ברעות העולם והפסדו ומכי׳ בחסרונו וע״ז יוסיף נער ומכחוב תם״כ הטעם שהיכו מרגיש בחסרונו ובקורו׳ הזהן והוח שמח בחלקו תמיד ובמ״ש בפ״ק דשבת תין שוטה נפגע לכל הח ליתח דהח חו׳ על ידי שתדם מרבה בדעת מרב׳ ביסורין נר׳ שהיסורין ממם כפי הדעת לח ההרגש וגם מ״ם כי ברב חכמה רב כעס מפני שכי והחמת דה״פ שהתדם על ידי שהוח בן דעת נתקנם״י בטבעו יסורין כי כידו להשמר מהם לכל הב״ח שתין להם שכל להשמר תלו חלו כם ידי היסורין לח היה להם תקומה ולזה היה מרבה בחכמה ת״ת לשמרם מהם כמו שבשניח הטבע להמטיל בנופם הנמר חו הגוזה מפני הנגה וקרני להנין עליהם מ״כ כתדם כי בכלו יתקן כל מה שיסר לו נמלח כי התדם על ידי שהוח בעל חכמה שכה להיות בו יסורין ותם״ם שעתה יהיה ההכדל בן חיטו התדם שהיתר שכל יותר נשמר בטבע כי זה מבשחתו ית׳ שתל כ״ל לח ה״ל תקומה וזע״ז תחר ככמה מהדברים שומר פתיים ה׳ ולפ״ז יתכן שלכן בפלו ואמר תחר שלמה על ידי שהרבתי כו׳ לומר שלח על כלילות התדם לבד תדבר חלח תפילו בפרטיים כי שלמה שהרבה חכמה מבל התבשים ביחוד הרבה יסורין ביחוד מתחרים והרחים לפי זה מ״ם ע״ז כמ״ק לפום נמלח שיחנא כמו שבבתוב בסמוך כ״ה:

ועל דרך דרש ״ל שלפי שהדברים בל יותר שהם שלמתי הכורח הם חלופי התומר כמ״ם בשל העקידה בפ״ד לזה בל המרבה בחכמה יבטער יותר בענייני המקריים הגופיים ״ שעל ידי שהכמה חתרו יותר דק וחלוש ומוכן תל התפעלות פ״ם בטעמי והנסי׳ שהם שלימי החתר ולח יתפעלו מהחלתים בתו שהכ״ח תין מיקרי הכעס והחוש שהם שלחוש תמרם לח יתפעלו מזה:

אין תלמיד חכם נריך התרחה שבל עוכר עכירה תינו נעשם בעוכם הכתוב בתורה חלח תם הם כן התרו בו תחלה תבל ת״ח תין נריך התרחה חלח בתנה התרחה חלח להכחין בין שוגג למזיד ות״ח ודתימנה הוח דיבד בחסידים:

אין ת״ח ב״ה ולכ״ח בי ברב חכמה רב כעס ת״ח הוח בשעבברה יותר מע״ם שהוח תינו נריך התרחה ות״ת ומתי רב כעס הוח זה בין דתיכו יודע בחיסוריים בלי התרחה ל״ל דמ״ם ע״ה דבלי התרחה מתם על הרוב יתרחק מהעבירה ע״י התרחה שיתרו בפי ות״ח חלח ב״ב דיבד בחסוריים לח יתרחק כולי האי ומתם ג״ב דאמני ת״ח לחו חדעתי׳ וסנוח בעשים לו בודחות שלפי שבחתם רחוי שיהיו יותר נזהרי׳: בבלי׳ פסחן בו ת״ח לפי שבחטובי מחד בחעטו מהחשיל בחבד להם לשון גדול וה מקפיד עליהם בחו שבלי פסחן הטובי בחעטו מהלכלוך בחחתים חבל בע״ם לח יקפידו ב״ב בחשחם שחיבם חטובים בחו שבלי פסחן החרבליין ע״י שהם חחיבלח יקפידו בהתפחמות׳ ור׳ שמען זה דומה למ״ם בפ״ב דשירובין בל המדיק חת עבמו מלחטה מלדיק עליו חת הדין מלמע׳ שנחמר ובביבי בשעיר חחד בו ובן שלפי דפ״ק דשוטה נחת בחמרם״ם שלח נתקבלה תפילתו וב״ב למה שפי׳ הבעם והמכחוב

לפי

גדולתו של כתם כו' ח"מ כי נרב חכמתם רב כעם סע"י
שהיה חכם מאד בעצמו יותר ויותר למ"ש דרב כדפי'
לעיל ולהכי מייתי הך קרא דאמר הכא הך ע"ל מתי"ק ליה בעניין הנתן
בהוכרך לפניהן כאן ענין זה דמה תיכפת לן אם לפי גדולתו כו'
דליכא למיתר דק' ליה לאתה בעצמם להיות תרוך מכל דאתמי לה כיון
דגדוש מיתק לכל והרמ"ס ז"ל כתב ז"ל אלא הכ"ל אלא והנתם הים
ערום ואמר על האדם לאמר אחר מכל חית השדה וכי אם לה היה
ערום מכלם אף על פי שהיה ערום ממנה לא היה יכול לפתותה
אלא לפחותיך שלפי חכמתו היתה מפלתו שהיה דומה בחטא התניה
את רבונו ומכוין למדוך כו לחטוא מי שהיה מכיר את רבונו עכ"ל
ואינה שהנחש אינו דמ"מ לאה לה יודיע הכתוב קיומו למילת' דהוה
ערום מכל ועו' דפשי' שהיו הכתוב שהיה ערום מהאדם
דאם כן מן האדם גם כן תיבעי ליה דלא לפי' מת"ק מכל החיה
שהיה גם כן ערום מהאדם ומ"ש אלא יתכן שהיה ערום מהאדם
אלא שהאדם בפתיות לדבריו כי לא יפלא אם יתמיה אדם בכוזבי מי
שהיו ערום כמותו מכל כותת הכתוב שע"י היות בו ערמומית מכל
הב"ח הערים כתם ' וי"ל דק' ליה דלא הוה ס"ל מכל חית השדה
דאם הוה יפלא לה שפיר מהפור שהיו אלא דודאי חין ככל הב"ח
דיודע ערמה כזו אלא דלהכי דק למכתב מכל ח"ח לו דע"י נעכם
להיות תרוך מכל ח"ב וי"ל דמייתי לה משום הה דאמר רב ת"ח חין
נדרך התרפה משום דק' ליה לאתה נעכם הנחש כיון דלא הותרה
אלא להסית ותירוציו דת"ח חין ב"ה וכן הנחש החכם הוה שהרי
לפי ערמתו היתה מפלתו לכן לא הוברך התרפה ואף על גב דלא
דמי מתם דת"ח הרי נצטוה אף על פי שלא התרו בו בשעת מעשה
והנה יש בחשוריים הכל הנחש לא נצטוה כלל דאמאי מתעבו
תחרי כפ"ק ס"ג דת"ל טעמא למיפטר נפשיה כת"ם שם כ"ה הכל
מקום הרי יודע בחכמתו דאין רחוי להסית ולקלקל אף על פי שלא
נזה ומ"מ ה"מ לטעון דלא שנא אלא אם כן הזהיר וכיון דאיהו לא
טען לא טען ס"ל עליו ת"ק כ"ה היכי יליפינן מיניה דאין טוענין
לחסיי דאמאי הכא מסום דלא הוה נדרך התרפה וכיון דטענינן
אלא לא טען עליו אף הכל טענה הנוכה לעולם תימא לך דטענינן
לחסיי יש לומר דתדוייהו נריכי דאי ליכו מסום דאין ת"ח נדרך
התרפה אף על גב דהוה מסית הוה טען ליה דאין כו עין כלל כיון
דלא ידע עקרת השטורת ולעולם יליפינן מיניה דאין טוענין
לחסיי אף על גב דת"ח אין נדרך התרפה ס"מ היכא שהזהיר
הזהיר הכל כ"ע דלא סחור הלא דאי לפטרו לא דמי לת"ח דלא
עדם אלא אם כן הזהיר אלא דקיימינן טעמא משום דאין טוענין
לחסיי;

ערום

הכל הב"ח ויש להפך שהיה ערוך מכל הב"ח ולפי
שאחר שאכלו לפי גדולתו כ"ל שתחלה היה מלך
על כלם כיון דכתר הכי היה ערוך מכלם דאין ערוך מקכיל לערום
אלא הכל לן"ת דיקדקתי היה שהיה מלך על כלם שלכן היה ערום
מכלם וכן אמרי' בפ"ח דסוטה מני אחרתי יהא מלך על כל עסתם
וחיה שבעיו ערוך היה מכל הכתוב ופרש"י יהא מלך שלבך עשתו
ערום מכל ואת שהלך בחיות ערי וכן שמות סור שים שאחרי הנחש
הנחש נתנה לפם התלוכה ואף"נ אחר לקחון כם' שמות בפ"ג אף'
פני המרכבה כנגד ד' גחים לגורו' שתלכותו ית' עליהם ולא יתכן
שנשתנו פני המרכבה אחרי חטא נחש ממש שהיו בתחלה ל"ק כי
ידע שם שתחלה שעתידה תלוכה ליטטל מהנחש ולאיתן לזו וקבע
דמותם כמרכבה שתחלה מ"מ שתחל ג"כ קוד' גחים או מוכנים
זה בבחינות אם בחיות כו' אלא שהנחש היה מולך על כלם
והקב"ה קבע דמות הד' גחים במרכבה ולא דמות הנחש שהרע
נעקר תלכותו;

עוכיד

בקנה ואף על גב שזו משובלת האדם לבד בכל
תירגומו לעיל בפ"ח סי' י"ח נבי עוסד כתלמי
קסרי; עוכיד בקנה לקתן בפ"ב סי' י"ח נכתר מני בפקא;
אפי׳קורוס היה ת"ל אפקרותא כלומר עז פנים וכן פרש"י
אפיקורוס עז פנים מפקיר עלמו מבני בורלא
בפרהסיא וגדולה דמעריס דייק לה דלעזן עדיה משתם לעשות
ערוה ותחבולה;

בגזל

היה ליטול ושה ככד מחקום לחקו' וטוכיח גדולם
מכח השולם וכן אחר בפ"ד מיתות חכל על שהם
גדול כו' ולא ידעינן מיכיכה דייק לה ושמא דערום משתם לית לשון
תריכות שהיה חרון לשתם מחכמים והיה סולך וכח כיחיד שהוא
היה יודע לנחש ולכח; הדדן אחד מהלה פרקמטיא כו'
ואף על פי שהיה ערום היה נשתע על האדם ע"כ שהרי אחר לו
ונדרו כדעת היש וכשוף השמים ונומר;

שפרתחר בלשון יוני ומכדו בלשון ספרית כרוזות לספתיס כדתני בפ' חלק ומיין לפתוח פה לשטן כדתימא בפ"ק דכתובות ותע"ב דלשון לא תיכו רע מכואר הפתיחה בו רשע שבפתיחה לריך לדקדק מאד מיהיה בלשון נאה מסוס פתח דכרך

ועל דרך דרש יש לומ"ד כדרכיה: הדרך הוא שהורגלת היות העושה בלשון ובחתימת מדבריהם הוא' תחתות העושה בהיותו חמור: הב' הזמן שעשה היות עת רצון ולא יקבל פיוס יורה על גודל החימה: הג' התפעל העושה לפני לנקמיה: הד' בלתי קבול פני מהכת העושה או זולתו מהמקבלים עליו ולכן היו ד' אלו שפתחו בלשון שבעשים בתוכן שהורה היות לשון הכתוב בלשון הוא' שהוא בעשה בתיקה לבד אלא בעושה תר תחות שבכל יתיו מכתובים בהליכתו ומהלכו והיותו בדרך מהלדם והבער בחייט חמור מהמיתה כמ"ש בגב אלן סר מר המות ודע"ה אמר אל תהרגם בו' וכפ' אלו בערות תלמלה בגדוד לחת"ן בו' והחות הב' הג' בבר המובים שהשעה רחויה לעבור על פשע להיו' יום בנוסיו של פרעה כדלק' בפפ"ו אלא שלרוב בעם פרעה לא מחל לו והחות הג' הג' בבדת קורח שבעושה תתו תיבוקות שבעריסה אשר לא חטאו והחות הד' הג' בהתן כי לא היה יכול למלך בחותו וכמ"ש ז"ל שהרג את תשפי חוטבו בו' ובעת רעתו לא חם להחבתו מפני חרון אפו:

הדרך הב' החוטה יבתן למחילה לד' שבות או לפי שלקה בפשעו וכופר הוא הרבה בתורה דיבי תלקיות ויסורין ותו"ל מקנת הבעם בכל הבעם בו' או בתורת חסד בתו שהם"ת מבפר החטאים הבעים בחסדו ואם בשביל הזולת שהם יגיע מעוקם החוטה בוק לבקי לפעמי' יעבירו עליו ווו טובת יולת בתו' ועוב את תכיו ותת בח"ם בעל העקידה ואם בשיתבפר בתתון ובתן פריון בפשו בשבין הקרבנות ותשלומי בוקים בו' וכן תו"ל שעוכה חוכו עשיר בשורו עכי בשבו בו' ולפי שבכל מ' תשו היים שבם להתבפר ועכ"ז לא בופר הוא ודאי אף אחימה שהגיעה בי הבתם בבר בדון בבתה יסורין עד שהוא תרוי תכל ועכ"ז בסופו תות ובד התופים היה רתוי שיטה תליו חסד בתו שהוא דרך התלבים לתחול בעת שתחתם ועדת קרח היה רתוי שיתבפרו בשביל בניהם והתן היה לו עושר גדול להתבפר בו ולא לוקח תתכו בופר אלא בפשו:

ארבעה בן שפתחו בלשון תשו למ"ש הרד"ק אף אף בי תת' שהיה בל שבן תפני שהוא התחלת דבור ולא יתיבב זה הוברך לומר שתור לתשה דברים תחרים שהמקום שוכה תתבם בעבור שתתם גדולים תשתר היסורים שלא יעשה לבם תעלת בך וכך וכל שבן שתור לבם אל תתללו תכל בן הגן לבן תבירו שהוא תתבם ותתר תחר זה ואל יקשה עליך התוספת הזה בי לא יתבן לפרשה בשום פי' שבעו' תבלתי תוספת אחר לפי שתור אף ואף לעולם תוסיף על אשר אתר דהת ס"ל דאף בי אתר אלהים הוי התחלה וליבא למי' דדוקא תשום דס"ל לרש"ל דאף בי אתר פירושו תתר בתרגום תוקלקום או שתא בפרפ"י אבל בשיפורש בתו גם ת"ל שהיים התחלה דהת אף לא אל תרץ זבת אלא ואף לא הבריאה ס"ל דהוי פתיחה אחר אלהי תקום אף בבי אלהי תקום זה אחר תלבים הוי התחלה אבל אחר תתר דהת אף לא אל תרץ זבת אלא ואף לא הבריאה אפשר לומ' דהוי תשבת הבלבן הקדם שפר בעין בהעולם בלשון הקדם דתשתע דבלשון הקדם אפשר בעין בהעולם שדבורו בלשון הקדם בפרק ג"ח ס"ו ובן בעדת קרח קרוב לדרש זו אלא בבתם דתשתע דבלשון הקדם שפר בעין בהעולם שבטו בשפתיהם אחת ללשון אף ואימה אבל שר התופים והתן מסתתף אלא דברו בלשון הקדם ואם בן תין על התלה היתה שורשת אף ואימה ואיב' לדחוק בתם ב"ח בשבתיב אחר שר

שר התופים אף בבי אלהי בתלמי ק"ק דבעין דבוקת התומרים בתלה זו אלא היה לשון אף אלא בתקום גם תין טעם לדרש זו אלא בבתם דתשתע דבלשון הקדם שפר בעין בהעולם בלשון הקדם בפרק ג"ח ס"ו ובן בעדת קרח קרוב שדבורו בלשון הקדם ובתלו ס"ל שפתחו בתלה שהתלה היתה בפי שבטו בשפתיהם אחת ללשון אף ואימה אבל שר התופים והתן מסתתף אלא דברו בלשון הקדם ואם בן תין על התלה היתה שורשת אף ואימה ואיב' לדחוק בתם ב"ח בשבתיב אחר שר

ב ואמר אל האשה אף בי אמר אלהים אמר רבי חנינא בן סנבון ד' הן שפתחו באף ואברו באף ואלו הן נחש ושר האופים ועדת קרח והתן נחש ואמר אל האשה °אף שר האופים אף אני בחלומי עדת קרח אף °לא אל ארץ תבן °אף לא הבריאה אפתר

ג ותאמר האשה אל הנחש והיכן היה אדם באותה שעה אבא בר קוריי אמר נתעסק בדר ה־ארץ וישן לו רבנן אמרי נטלו הקב"ה והחזירו בכל העולם בולו א"ל באן בית נטע באן בית ודע הה"ד בארץ לא עברה איש ולא ישב אדם הראשון שם:

ד ואף

ב"א בסנהדרין

ילקוט שמעוני ח' עבודת רבני

ברכות א' בתרגום י"ל

תפלה ס'

ס"ב בסנהדרין

תתחיל בלשון הועתקה תלתם בלשון אף ולא בנגם לפי שסופם היה בלשון ומכאן רמז שתתחלה בלשון סיתן רש:

עדת קרח אף בי' תימה דהת לעו בהבי פתחו התקתי התי קרח בתי' וימתר לת נעלה התעט בי העליתנו גו' אף גו' וכן בהמן בתיב בריאת ויספר המן את בבוד עושרו גו' וימתר המן אף לא הביאה וגו' וימתר בהמן י"ל דבירן דבתי' וימתר המן בתרגום א' ולא בתבתו בל הדברים זה אחר זה הפסיק הבינן לות' בי זה דבור שני שבשעה ת' שבר בבוד עושרו בו' ואחר שעה פתח אף לא הביאה' גו' וה"ב שעה פתח אף לא הביאה' בתיב ת' דקרח קת"ל אף לא הביאה בודם לדברים הראשונים בתתר וה"ק וקודם זה תתר המן אף לא הביאה בו' ותם שלח הקדימו בדי שלא לפתוח הפתו' בספור בלשון אף ת"ב תעו דבעי לסתוך תשובת זרם שתתרה יעשו בן שהוא תשובה לדבר הוא דהייבו אף לא הביאה לתבי בתביה קרח בבסוף בבל בעדת קרח ק' ולילא לתיתר דבירן דהוי קרח לחרינה ס"ל בפתח בלשון אף לא הביאה יורה שהוא פתיחת דבור שני דהת בבתה דוברי תשבחן פתיחת בתוביס בלשון אף אף בל נעטו בו' אף בי אלבי תעבנו אף בי תבוא רתה אף שובבי גו' וכפרקי אבות אף הוא היה נוטלת אחת לפי בסתוך אל התתר הקודם • וי"ל דם"ל דלשון לא תרץ גו' בתוב שלא בתקומו והוא תחלת הדבור בי עב"ל שתתר זה קדם לתתר להתיתבו בתדבר בי לא ידבק לו אחר להתיתבו בתדבר אף לא אל תרץ גו' שבראה בתוסיף תלוגה על הקודתת בי לא תבעיה שהעליתבו להתיתבו בתדבר שלא לחפי לא אל תרץ גו' והלא אלו העלם אל תרץ וזבת גו' ליבא תיתה בתדבר ואפי' לא תפרש לשון אף אפי' אלם ברש בתרגום לא יבין דבירן דקשתר להתיתבו תה ב"ל ברש לא אל תרץ גו' אפי' שאם התיתה בתדבר לא העלם אל תרץ וזבת גו' ואין ב"ל דתשתר אף לא גו' קודם לשתר שהעלם אל תרץ גו' וזבת גו' לשתע דבירן דלא אל תרץ גו' והתיתבו בתדבר לתה תשתרר דאו ת"ם אל תשתר אף לא אל תרץ גו' אחר בי תשתרר אין לו שבין ובבר דקדק רש"י בפי' החותם להבך התשתרים שלא שהוא ז"ל סדר תשתר אף לא אל תרץ גו' בין תשתר התעט בי העליתנו ותשתר להתיתבו בתדבר וכאלו בתוב תסם הוכלתנו ולא אל תרץ וזבת גו' אלא גזרת עליבו להתיתבו בתדבר אבל ר' תניבא דהבא לא ס"ל הבי תסם דתשתר להתיתבו ע"ב הוא דבך לשתר בי העליתנו תם לא תבוסיף אלא גזרת עליבו והוא דוחק גדול ולבן תרחיו לו' דתשתר אף לא אל תרץ גו' קודם לבלם ותה שהבבו הבתיבו בדי שלא לפתוח בלשון בנו:

עדת קרח תעב"י שלא היו התומרים התלו אלא דתן ואבירם בין דהוו תעדת קרח קרי לתו עדת קרח:

והיכן היה אדם בתופה שעה וא"ת תתי ל"ק בקרא קתה דבתיב ויאתר אל האדם י"ל דאדם בתי קרי אף בקרא קתה הוא קאי אלא שהבתוב היבשו בדרו בלפי אדם בתי אדם לב לדבר עם הנדול תבל הבתו ולאי ל"ל הוה תתן שתן רחוי שהיה תדבר לבינן וגו' תיך שתק עד דבקתו חורבת ב"י שרשם חופם עסוקים בד"ת הוא בדאתר בשלהי פ"ח תסתברת דש"י זה ישן ותבא בתם תקום:

נתעסק בחרן לא עבר בה היים בו' ולא יבב אדם שם היינו אדם הראשון שהוליבו הבם יתברך בבל תקום שרחוי להיות בו בית נטע דתל"ב ק' קרקע בדגרסינן בפרק שומרין אתר רבי יוסי בר חבינא ת"ד חרן לא עבר בה היים בו' וכי תתחר שלא עבר קיילך יבב אלא לומר לך בל חרן שגזר עליה אדם הראשון ליסוב בתיבבה וכל חרן שלא גזר עליה אדם הראשון ליסוב לא בתיבבה • וצ"ע היסוב לתקום זרע וגטע ת' הוא שבתקום שרחוי לזרע מתיבבים התבשים וגם יסוב זרעים מיקרי יסוב בדתיתה בשלהי ס' תרובה לבל יום חלוק תה בין ב' תתחרים אלו דלדברי רבי חניבא אדם היה גוזר על היסובי ופי' ולא יבב אדם ולא יבב שגזר עליה יסוב לפ"ז התתחר לא היה הוא שגזר אלא שהקדוש ברוך הוא היה תרחם לו ת"ז תקום בית נטע בו' ופי' ולא יבב אלא שלא יבב שם אל"ה תעולם זה שהרחם לו בל זה הוא דרך תבה להרחות לו בל העתיד עד"ם זה ספר תולדות אדם שהרחם לו להדורות ותיבו תיב' דהבי נמי תה שהוליבו הוא בדי שיגור

הוה עלי וכו' ומ"ם לו הקב"ה כאן בית נטע כו' הייכו שהקב"ה היה מרחם לו שהקו' הרחוי כדי שהוא יגזור עליו ולורך גזירתו שהחזות סימן לבניס ומה שיגזור האב יהיה מוכן ונתה לבניס י' מ"ק מה לורך להזכיר ענין מל"ר כאן בפסוק זה ומתו מילתא אגב אורחא

ד ובפרי העץ אשר בתוך הגן הה"ד °אל תוסף עלי דבריו פן יוכיח בך ונכזבת הני רבי הייא שלא תעשה את הגדר יותר על העקר שלא יפול ויקצץ הנטיעות כך אמר הקדוש ברוך הוא כי ביום אכלך ממנו וגו' והיא לא אמרה כן אלא אף כי אמר אלהים ולא הגיעו בו כיון שראתה אותה עוברת לפני העץ נטלה ודחפה עליו אמר לה הא לא מתה כמה דלא מיתת במקריבה כן לא מתית במיכליה אלא כי יודע אלהים כי ביום וגו':

ה אמר רבי תנחומה השאלה הזו שאלוני באנטוכיא אמרתי לחם כי יודעים אלהים אין כתיב כאן אלא כי יודע אלהים:

ו רבי

למה יתנם ה' הטובה מהם וח"ת מ"כ מה טורך לנחם לדחוק לת חוה יניע הוא בעצמו כמילון ולית' לה הרי שנשתני כמילון ולא מתי ואם הנחם הסם מ"כ המחזיר בנגיעה ולא רצה לסכן בעצמו אלא רצה לנסות בחסה שתעמי' שכוחתו לכוונה כדלעיל מ"ת שכנת הנסיון לא יעשה בנופו אלא בה ועוד שהוא ידע שלא תמות מיד וכמו שבמיכליה ג"כ לא מכל הוא להבטיחה מהבוק מ"מ ק' החסה למה לה אמר לו שם כדברין מכול אתם דבשלמא שם התיתה דרך עוקם אין לומ"לנחם מכול אתה שאין זה נסיון שהוא לא החזר וי"ל שלא חשבה משלם היות בזה בוק לנחם שהיכו מחית אלא לחדש כמו אין מסתי החות מזיק לחדש ולא לכ"ח הו בכתך ולזה לא שלם על לבה שיתרחק מהכילה דחמ"ג דאמר לקיון שהכילה לכל כ"ח אינ' אחר שהכילה ונפקחו עיניה שבשונש יחותו ידעה שג"כ כל הכ"ח יחותו כו':

ועל דרך דרש י"ל שהחיפה אינה אלא שדחקה בטענות חזקות שאמר שלפי הכווי אפי' הנגיעה מסוכנת והוא כיוצר בטענו דוחקי אין בנגיעה אחוש רע מ"כ ס"ם בהכילה וכ"ם לפי"ם בכל העקי' כם ט שאסור הכילה אפסיר אל הנפילה אל המותרות אבל הנגיעה והוא שהשתמות ע"ד הספוק טוב לאד' ואחר שהיא לא הכחיבה בין זה לזה כח הנחם וביותר שהנגיעה טובה מהטעני המבוארים שהשתפקות ע"ד הכרחי טוב המסיך זה המשפט בהכילה כיון שהוזנו לה כ' הענייני ח"ם דחפה כו' שדחקה בטענתו לו כי בשם אים לה להזות בנגיעה כאו בן בהכילה ובכל העקי' וכר שם זה המדרש ולא פי' כו דבר מזה ות"ת הדברים המבוארים:

בין שרשה אותה כו' י"ל דהא מ"ל והרא"ם ז"ל כתב דאל"כ היתה אחיב' לו כאה שהחזרה בו ולא עאדה להכחיבו ואין זה הכרח ג' הדרשה דאחי' שאפשר שהחזרה בפירוש בדרך כל הנפתי' כי אמר לה ל' הרע על כורחו ולי נראה דאלה אות אותן דרים ליה דלא הל"ל אלא לה אותן לה אותן אות אותן ל"ל אלא דאד לנגיעה ואד לאכילה ואלא לה אותן אות אותן ל"ל אלא לה אמר לה מות לה אותן ום"ם כאו אלא אינו אות בנגיעה ה"נ באכילה וכן יר' מדברי רש"י באומש דכאב לה נבי לה אות אותן ולא כאב לה נבי אלא שבאב הוסיף על הכיוי כו' דאפי הל"ל שדחפה כו' כאו שהוא במדרש ביאד דאמר ידעה ד"ת לה אותן אלא אינו אומר לה אות אותן אלא שלכן כאב חלק זה נבי לה אות אותן דמדיוקא דהכא נקא וכ"ם לדברי הרא"ם ז"ל שאם הטעם הוא למה האחיב נבי ותרא האשה ה"ל למכאבים:

אלא כי יודע כו' אי גרסי' ליה הכא ה"ם דאשה דאין כי יודע נו בתיבת ט' אל לה אות אותן הוסיף אלא לה דאשה קאי כי יודע אלהים לענין הטעי כלו' אלא אם אנוש הם' אאכא הטעם לפי שיודע שהוא טוב לכם ואינו חפץ בטובתכם ואינ' דאלת כי אם' בלשון לא כי פעמים שאומר כן בדאיתא בפלאי ניטין אבל הדעת נוטה דל"ג אלא רק כי יודע והוא אחלת האויר' שבאמצה דרכי תבחומה וטעה הסופר לכתוב אלא כלישנא דסיפא דדרכי תבחומה דבשמוך:

השאלה הזו שאלוני דאדבתיב באלהים יודעי טוב ורע משמע כ' רשויות דאמר יודעי לשון רבים באלהים ויתכן פירוש שאמר כן על היות הא' פועל הטוכות והב' פועל הרעות כדעת בעלי הנגיעות שחושבים שלטוב התחלה ג' ולרע התחלה ג' ויהיה אז' יודעי טוב ורע

היה לעצמה היה לה לאחוש מהאכילה שעליה הוא שהחזרה ולא מהנגיעה ואין הטעם שנאמר שאחר שהיא אמרה שגם מהנגיעה החזרה והוכוכה הוכרחה לאכול לפי שאין לה סוב מקום לומר שאני נגיעה מאכילה אם לא שתאכיל את עצמה ותאחר לה היה כמו שאמרתי דלא בסכיל זה תשתכן בעצמה אלא ה"ל להשמט בחיו הטעה מהאכילה או לחודו' מקרוב' ולא לאכול אלא דוקא' גם היה

כ' החלוהות זה הטוב לבדו וחס הרע לבדו ואחרתי להם כי יודעים אלהים גו' שכבת סיס פתחון פה לה' ניקורוסין תפוכתם בנדם וכיון דאתר יודע ע"כ להודות מאחד הוא ומ"ם יודעי טוב ורע מאחד וחוס קאי כלו' שהיו יודעי טוב ורע כאלהים ס"ב כאלהים לשון הרבים כת"ח ומ"ת הוכרך

ע' מקרים סכב ע' להסיר מהכרח כי יודע אלהים ומה שטעו ד"ק ס"ם ס"ם ואתחנן ס"ב ברחשית ב' דיודעי קאי אאלהי' משום דסמיך ליה ותעש"י שאין השלמה נזכרת היה מוכנת מתוך התפוכה ותיש' שלח זכרה ר' תנחו שלח להטעות הברי תון על שבתי:

ועל דרך דרש"י ל שענין כו' השלמה היה מה שטעו קל' מחשלקי היציעה מהדברים השפלי כאומרם שתורת' יציעתו אלא רבוי הדברים וכן תפוכתם אלא שנויים בשנוי ההפכי מטוב ועד רע וכ"ם אלא שנוי מעשי החדם מטוב לרע שיאמר שחס יתוחר ה' ביציעת יהיה שנוי ורבוי אלא יציעתו ית' ולזה חשבו שאתר יודעי לומר שהיציעות רבות וכ"ח לשון רבוי ביציעה והביא דיוקא כתיב אחין אלה יהיעה ה' ביציעה ה' פשוטה יהא כל הדברי' וזה מוסגולת ליציעתו כנודע:

יודעים אלהים אין כתיב כאן והמקריים הוו נדחקים לומר דבקט ל' יחיד על כל ה' וה' וו' תנחומ' תשבי דבכל ג' ה"ל לדיוקי כיון דהוי ענין חשיבות ועוד דאיכא למטעי ועוד דכיון דאין להם הכרח מתוך הכתוב יותר רחוי לפרושי על האחדות וכדכתיב לעיל בפ"ח כ"ח:

מאירן הזה אלהי כו' והייתם כאלהים יוברי עולמות כמוהו וי"ל מכ"ל הא דקרא לא משמע אלא כאלהים לדעת טוב ורע ואפי' תימ' שמ"ם בסמוך קס"ד ותרתי משמע רשתפ דברים שב' דדברי המדבר ניכרו דקאי כין תר' יהושע כין תריב"ם מכלן דדלטורית שלו היה זו דלעלמא מ"ם רשתפ דברים ניכרו שהשתיכה למ"ם כי טוב הענין למאכל גו' והרמ"ז ל כת' דאל"כ מאי כי יודע אלהים והייתם כאלהים אחדב' היה הכוונת שיכוה לאכול ממנו כדי שיהיו כאלהים להבין ולהסכיל וזה משפיק לת"ם דכל לומן שני לאחריה אכל מכ"ל דהייכו שיכרת עולמות ניתת דס"ק דלת בפי שתהיו יודעי טוב ורע כמוהו דכל לומן שני לאחריה ואינו רוכה שיהיה אכם כמוהו ולימה למי' דמיתורת דכאלהים דרים ליה דלימת דלכ"ח כן לו' שרבוהו שלא תהיו כמוהו ושמח י"ל דמשום דאלהים משמע ליה שהים ממש ואו יודעים טוב ורע ליתת כאלהי' כמי שתעש"י שתין ביציעה קלתה ובשתה ומפורשמות ת"ת ישנם ביציעת הטוב והרע אלא שפופלים הטוב בכחירה עם ידעם ג"כ הרע כדכתב רלב"ג בפ' זו וכן בראשה ממש"ם הן האדם היה גו' לפי פשטו תע"פ שרם"י פי' כ"ש ואטם פירושו לאו הייכו בשכיל שסוכר שתין האלהי' תתוחר ביציעת טוב ורע אלא בשכיל שנברא' יציעת האדם שוה להם והא ליתת לפ"ח דכאלהים לבריאת עולמות ליתת דליתכו כאלהים ס"ב י"ל דשבתי' מדכתיב ותרת האדם כי טוב הענ למאכל והטוב הזה מה ענינו אי לידיעת טוב ורע הייכו ונחת' הענ להסכיל ואי טעם הענ טוב ותתוק הוא כדפירש הרמב"ן ק' דעדין לא אכלה ממנו אלא מיבי דמדברי הכתוב שמוכח דעתם אלו ואתה כי תתוק הוא וזה לאיכו כאן שהטעם לא יכתן אלא בטעיתת מתם אבל אי נימת דכאלהים הייכו לברוח עולמות ניהים מתמר כי טוב הענ להיות כאלהים לברוח עולמות וכן יר' תפרש"י דפי' כי טוב הענ להיות כאלהים וכתב הרמ"ם שזה נגד מ"ם לנחש והייתם כאלהים ולפ"ז יהיה מתמר יודעי טוב ורע ענין שני ר"ל שתהיו כאלהים לברוח עולמות ויודעי טוב ורע והוא חסר וי"ו כשתם ירח:

מאירן הזה אבל וברח העולם שמכלה לכל ממנו אלא מיבי דמדברי הכתוב שמוכח דעתם לתת כח לזה ותחילן הזה חיכו מכלל הנברחים:

ועדך י"ל שענין השלמה רמז להשנה כת"ם הר"כ כח"ת וה"ם שלפי שע"י מה שהחל הנחש והשכיל בטוב וברע וברח את העולם והאדם השכיל בשכלו הוא עולם שלם שעקר התכיחו הוא בשכל ובשכלו פועה טוב מהמיחות שתתעכם בהם לכן מנע מכם תחילן שהיה ההשנה כדי שלא יוסיף תלכם המכיחות כמו שהוא מוסיף תלכו או שבריאת העולמות האחרים הוא ענתו היותם יודעי טוב ורע ובעלי בחירה לגמרי כי זה היה האדם עולם

כפני עלמו נכדל מאשר הנברחי' כלם ורנה כתו' מחילן זה תכל כו' כי הם ע"י לו לבדו כח בחירה מתם שתשיג מחלקי הטוב והרע תאר נמשך עניכם לתוכל מחילן זה ורוכה שלא יתכח בעל כח זה זולתו ס"ת ברמז שפתוי הנחש היה שהעולם נברח מתאר קדום והוא תכילת תחילן כלו' השנת עיניהו ותם יתכל התדם ויצע ריבוית העני יהיה יכול גם הוא כתוכו כי תיכו מתני' יש מתין והתכיל לתוח מתנו היה התיניה לעניין זה קרוב תל הפשט י"ל שתאר תתכילתי נגלו לי שתרי תורה שער ע"י ברוסף יברתו עולמות כתו שהשם"ת על ידי זה היה ברי ליתתו כדתי' לעיל בפ"ח ס"ב: כי שנברא תחר תכירו כו' שנר' שם' תתכב היותר תחרון תו הוא יותר שלם והחפוס מעיד על זה שזה משמם לזה כדתפרש ותוזל ויתכן שסב' זה ע"פ מ"ם לעיל בפ"ח שנתחלה ברח"י ההיולי שנרוצ ותח"כ היה הולך וכורח ממנו ברייתות וכל היות' מתוחר הוא יותר שלם שהיות' קודם כתדרגת ההיולי למתוחר שהוא הולך ומשלם: שמים כת' ורקיע כב' דם"ל דרקיע זולת השמים וס"ל שהשמים נברח בת' כדלעיל בפ"ח שתתר ג' ברייתות היה הקב"ה ברח בכל יום ושם פיר' הענין: ורקיע כב' ומה שלח זכר התרן תפשר ללח פשיקת ליה תי כב"ם דם"ל שהשתי' נברחו תחלה תו כב"ה שהתרן קדתה כדלעיל בפ"ח ולדברי ב"ם ג"ל שהתרן שולטת בשתי' ולב"ה תיפכת ובפלוגתת לח תיירי וזכר השתים אלא התרן דשתים עדיפי ומה שלח זכר התור לפי שתיכה ברייה היה כת תחשות לדיתת כת שלטון ותיש' שלח זכר תלח הנברח הת' וכבל יום שהוא העקר וס"ל כב"ם ולכן לח זכר התרן וג"כ לח זכר התו' שנברח תחריה' לפי הפשט והתדם תע"פ שנברח תחר הכתתה תשביה דודתי' הוא העקר מלאכת היום ת"ת: אינן סוכלן הרקיע סוכל את השתים כתנת שהרקיע שולט בשתים שהוא התמעידן חוזתו יפלו ולא דתי לדורם לקתן פכ"ח וכבו' שוכנם על כפיס ישתוך הניעת גדול תכונת דהשם בתשח לשעה ככני דעת תיירי תכל בדברים הטבעיי התעתיד עדיף: אינן מסתיקין את תימיון' תיך הדשתי' שכת תימי הרקיע דתי תשו' דכשביל הדשתים ה' נותן הגשתים כדאתר לעיל וכל שיח הדל' גו' ת"כ תין כוח חשיבת לדשתים על הרקיע כי תם שנור' לעכתו הוא נורם ותיכו כתתורו' שתכשלי' הדשתים שהכוכל הוא לטוכת הדשתים ולימה לם' מסתיקין תמר שתסתפקי תמיימי שתין לשתן סוכלו וכ"ל את כתו תמן ותין דרך לשון הכון הכי ושוב דת"כ נתכח דרקיע שליט בדשתי' שתמעתיהן כתו שהתתורו' שולטי' בדשתים לפי שתכשלים תירושיהם ושתת י"ל דלעו' מסתיקין הייכו דכשביל גשתי' יודים ולכן הדשתי' שולטים שהן תחייבים לרקיע להוריד גשתים לעכרכם וה"ל התשובה להם ולא דתי לעניין התתורות שתין הכן שכוי בשביל הגשתים אלא תמילא תתכשלים הבירות בתוכן ולכך התתורות שולטים שהדשתים תלויי בהם לכשולן וזה דומה לסכלות הרקיע לשתים ס"ב דלא דתו גמיחה לכשול הפרי שהגמיחה תיכו שולטות על הנומה אלא מטיב לו תכל הכשול הוא התכת התחר והתשתו:

זיז עוף טהור הוא דכתיב יעופף על פני רקיע השמים זיז שדי עמדי וכן זיז שדי יערענה והתפרשים תמרי זיזו שם כולל לחיות על שם היותן זזים ותתנועעים ממקום למקום תפל דעת רז"ל שהוא עוף דגבי כל עוף הריש מייתי ליה ומ"ם שהוא טהור מדכתיב התם תם תרעב לך ולא תיך לו תכילה כטתתים תפילו היה תוכל ה"ו וטעם קריית' שהו זיז וטעם תומר שתכסה גלגל חמה ליתת לקתן כם' ויקרח פכ"ב וסם כתתוב כזה דרך דרם כ"ם: מכסה גלגל חמה הרי שהוא כתתורות ותעש"י שתין זה ככל העופו' הרי תין ת' מהמתוחרים תיית שליט בקופוס: ואתם נברחתם תחר הכל לשלוט ככל כדכתי' ורדו בדגת הים כו' ומה שלח זכר הכתתה והחיה ללח תסיב לל עקר תלחכת היום כדכתיבנא ס"ב לכתורו דודתי החיה שולטת כעוף שהעוף יכרח תפניה ס"ב דלח תשיב ללח הברית התתלפות זו תזו תכל עופות ודגים וחיה וכהתה חדה תילפת היה הכלהו תין החי' וה"ת והס' דברים נברחו כעדב שבת בין האתות כדתכן בפ"ה דתכות י"ל דלח תיירי אלא בתתוחרים ניתים לח בשניהם

נכרתו ביום ה' וכו' ל' דלמה חסיר אלה דכרים גדולים מפורסמי' שסם עקר יסודו של עו' וכ"ם שדים שהם כריתי' חסרים כדלעיל פסוק ס"ז:

וכלכלו עד סלה יכרת כו' מאחר שתהיו שלמים בדעתיכם יודעי טוב ורע ת"ח לכרות מחרים שלמים מותכם וכ' יהיו תשובתיכם לכם תו סויס לפחות ויתכן דריב"ם נתי ס"ל כר' דסכני' דאמר תחותו המילך תכל ופרח העץ מטעמ' דוקייתם כחלטים כדלעיל מלה ס"ל שהפחות היה שתיו רובה שיתגלו טוב ורעי עולמות מחרים ולא שכעבור זה יתפללו כי מי הכניסם לזה מלה שהטעם שלה רבה שיתכלו הוא פרוטה הוא עדין לכרות מחרים ולכן יקדמו הם ויתכלו ותת' שהם יהיו ניכולת סויס לה יוכלו למכוע בידו: **עד** מלה יכרת עולמות מחרים וח"ת שולמו' למ"ל בריו' מחרות מי יודעי ליה ולימא למיתר לפי מ"ש לעיל בפ"ח סי' ח דלה נאמר אין כל חדש אלה בע"ה אלא לכרות שלם חדש לה תמטטו' משלי קרח דלמרי קאמר מלה יכרת עולמות מחרים ול"ק פרות מחרות כי לזה תשיב למחריב דהה אין כל חדש כדאמ' בסמוך דהה כל זה ט"ו הוא שהוא מן ימי הבריאה ואלמי היה יכול לכרות חדשו ככל היום כמו שי' דכרים נכרתו אין המחשות וי"ל דהה דנקט הכא שולמות מחרים משום דלכרות מחרות לא תפיס שהם היתה דעתו ית' לכרות טוב כריות שיכלטו בהם לה היה אומר להם ורדו כדנת היה גו כתו מלה אמר לעופו' רדו כאמרו' או למחורות רדו כחלטים:

דהד ותרת האמה כו' דלמה אפ' ליה הרגשה חושית אף ע"פ שהרחייה כאחרת על כל החושים כמו וכל הטעם רומים את הקולו' דאלמי תכת ידעה שעדיף מלה אכלה אלא שכ"ל על ההכנה הטבעית כמו ולכי רחה והרחיקהו חריב"ם לאחוזים קאי דלדידיה ת"ם שהרחיים הטבעית קאי אמ' כל שהגרת אחר חבירו כו' כי כזה רחתה דכריו נכותיים ואמתיים ולזה שמפה דעתה לדכריו וה"ם דקרא ותרת האמה את דכרי הנחש כי טוב העץ לאכול להיות כאלהים ולהגיל מהחשם ההוא אכל לר' דסכני' מה דכר הרחה לה טעלו שמכה דעתה דכריו פבלה שהם ככר' דאי שתמיכ לדכריו כלי דרשות אלו נמי מני למי שרחתה דכריו כמ"ש כי טוב העץ ר"ל שהאמיכה לדכריו ומה שייך לומר הס"ד כו' עם הדכרים הקודמים דלמו הה בהה תלית ואל תשיבני אדכרי ר"י בחומש שפסק כר' דסכני' ופי' רחתה דכריו כו' כי הס"ל לת הכריח דכרי ר' דסכני' מט' פי' ותרח אלה שפסק כמותו מט' והייתם כאלהים ופי' ותרח כן לפי שם"ם לחיות רחים חושית וכלומ' ר' דסכני' היה אפ' כן אכל לפי המדר' שאו' הס"ד חיך הוא כמשך לר' דסכני' אי כלאו דרשות אלו מני לפ' כי ומיהו י"ל דלר' דסכני' נמי ים טעמה טוכה דשתה ושייך לות רחתה דכריו דכיון דהיה סכרה שהחילן שם שתמית כטבעו דאל"כ למה אסרו להם טפי מהחריניו כדכתי לעיכם"ד ומכיון דלה מתה כבניעה וסכורה אלא תאות נ"כ כאכילה הוה ק' לה ס"כ למה נאסר וכשם"ל הטחם מחילן הוה אכל כו' נר' כשיניה טעם לדכר ושמתה דעתה:

שלישה דכרים כו' לינלסק' אלי קמ"ל דטוכת קמ"ל שהם נ' דכרי דלי מקרא הוה אפש' לומר דכולהו חדא מילתא היא דטוב העץ היינו להאכלה עלמה וכן תאוה לעיניים וכדפירש"י נבי ותפקחנה עיני שניהם לעצין החכמה דכר הכתוב ולמדנה ה"מ דתדעתי ניהו דהה כדברי הנחש לה נזכר טוב העץ למאכל אלא ותפקחנה עיניכם והייתם כאלהים יודעי טו' ולפ"ז נר' ניהו וטוב העץ למאכל היינו תלמה כאכלי נפש והוא היותו טוב הטעם וכאות ליאכל אלא י"ל אלי קמ"ל דשלשתן נפ"ה דהכי הל"ל נר' כי טוב העץ גו' ועוד למה הוצרך להאריך לו בכל אלו אלא מכאן כו' דכאיתת ג' דברי' נר' כי' היה הכל מוכן ועוד למ"ל ללמוד דלהשכיל לי' חכמה מהשכיל לאיתן האזרחי וי"ל דילי' דהוי תאוה לעיכים ולא כאיתן האזרחי כתאוה והה שלמה ני"ל דה"ק כיון דשלשתן נפ"ה נר' כי טוב העץ למאכל ותאוה לעיכים ולהשכיל לי' חכמה אלא כתי' תאות עיניכם וכ"א לשון נקבה הוא לי' דהיינו הה וכתיב הכא בעניכם פעם בלשון זה ופעם בלשון זה אבל נפ"ה כאל הוא שם מיקנ"ג דברים ולפי שענין ההשכלה נרחה שהיתה תוספת חכמה שלמה לענין הכחנת טוב ורע וזה שהמפרשים כדברי הרב לו"ח שהוא תוס' חכמה מהם שע"י החכמה יודע טוב ורע שלמה שלא היה יודע קודם חכ מה ע' שהיה לו לנחש ע"ד ואחל תתחכם יותר מדאי ונמיר לה תחשכל לאיתן האזרחי דהוי תוספת חכמה ואיתן האזרחי הוה לחכרים אע"פ שהשלים כחכמה כדאמ' בפ"ק כל ז נסיתי גם הים היה לו' דתמות לעיניכם הוא ענין ידיעת טוב ורע ע"ד ותפקחנה עיני שניהם והשכלה היא הכלחה שכל תוכלין יכלוחן כמעשיהם והוה מלאתן תשכילו את כל אשר תעשון ולפי שפי' תאוה לעיניים יפה לעיני הוכיח לפ' שידיעת החכמה היא כהשכל כדמעיר מהשם ואיידי דכתי לפי' כהשכלה פ' בפחרות:

ועד דרש ר"ל שרמז נחמה בעון זה שגול שלשה התשוקות הידועות ולו"ת שלשה דכרים כלו"ע עניניים וג' רחשים כוללים ושל הערב אחר טוב למאכל ושל השושיל יפה לעיניים ושל הטוב החחתי תוסיף חכמה:

דרך שני שרמז נ' תשוקות הנאחרות בעניו ידיעת טוב ורע שלה נפשט הכתוב שהיה שרגש טוב ורע אחם חופרנום לעי' כפוף פט"ו וכוחתו דלכולהו רמיז קרא ושל הה' שהיה התפרנסות אות ת' טוב למאכל ושל הכחיים אמ' יפה לעיני' שענין הכחירה הוא רחות עין שירחה כחה שיחפץ שהעין רואה והלב חומד ושל העיון הפלוסופי אמ' תוסיף חכמה אל תכל לין לות שהוא ע"ד ת"ם גבי ויקבור אותו בני כחה שיהיו מסר הכתוב ושב"ו ולא ידע אים את קבורתו וכן בכהן ג' דכרים בחחרו כו וג' כפסוק אי שנקבל לידעון ושב"ן ת"ל לכן לדעת מה היה אותו חילן כי לא נגלה הקב"ה כת"ד הכי לעיל בפטט"ו דהה אח"ת אל אחם על האחוה: **יפה** לעיני לכאורה משמע דאחור העיניים והיינו דבני לו' יפה לעיניים ולכן אחוה לדיוחנא דקרא דאחוה משמע שהכרי יפה אחר שהעין משתוקק לראותו והכוונה כו כדברי הימים ומה שלא כי כן דלמה ת"ם ויפקחו עיניכם ועוד שחין ש' שתפתה לאכילתו אלא שהחעוללו, כאכילתו אכל מדלקמן דאייתי לה גבי יפחק אלא היה נשמה חן הרחיים וכן ת"ק נבי כי טוב רחות עיניו משמע דפי' שהוא יפה המרחה וק' אחתי שבי לישנא דקרא ומיך היה זה פחוי לאחה ושמח דהה והה היה שהלשון יפהלו שניהם:

שחטה עכשיו דמדכתיב תפרינו משמע לה פרינו אחם אלא שהיה מסרני דחי לה אחת אלא לומר שבטלה מפרי המילן נהי דלא הת"ל ותקח פריו אכל הת"ל ותקח אחכו דאחנן הע' קאי ות"ם שהיה סחיטת עכשי דס"ל כת"ד לעי' כשבט ושבטי היו: **שחטה** עכשיו כדי אלא ירעים שהם אחן לו פריו אחם לה יאכלו שהוא לה נפחה מהכחם ואיך יאמרם אחת כי' ות"ם אחסר אחת אחת אחתי היה נאחה לו לומר שבטלה אחת ישעה דאל"כ אם אחוכה היה ות"ת נאחם דס"ל לאחסיק אחשעיה אחרם מועד לעולל ואם"ם כי אחמעת לקול אחסיק י"ל דס"ק כי אחמע לקולה לאכול אם שבאחה לו כלי שבדק אחריה לה אחתירה לו כפי' אם הוא ור' אחלפי פלינ ואחמר דפרי אחם אחילו ולא ס"ל דיוקא דאחריו ולפי שבטעה כאה עליו אכלו ולפ"ז אפשר דקאחר היה נאחה לי אין הענין כלומר שבטעה נגחית האכילה ואכל אקום נעשם דלא ס"ל לעבור כשביל זה כדבי כפבי דרחחה לאחם ליה וכאי"ם לקאן בפב"ח ס"ם:

בישוב שדעת כלות' בטעה שכלית פאחה להאכילו' אין כל אדם ק' דאם כל זה היום שני אכרים' הוה ואכאי ס"ת לכרות אחרת כאו אלא אכרם ו' דכרים אין האמת ולימא לאחרוני דסיינו אלו הוה אחה אכל אכרים אחרת אייתי' אלא לאחרוני אחה כ' יחד שכל הדכרים זכר וכקבה לכך קם דאכאי אי ידעה שלא אחות היום ו' והלא עוד היום גדול ועוד דכפ"ד אייתות נבי אפני אם לא נשא אדם את אחו כו' כאחו אחה הפוסקות שבאכלה חוה הן הענין היה רואי אחתות ויפה אדם את אחו ואי היום ו' הוה אפשר לכרות אחר לבוא אחות חוה ויפה קין את אחיתו ויברח לאדם אפה אחרת ואפה"ת ל' לכרות דכרים אחוחים כדכרים ו' דכרים לית בהו אפשי אין כל אדם אכל כריאת חוה כיון שכבר נכרחת פעם אחת אפילו כאוך ימי הבריאה אדי היה אין כל אדם דהוה צריך לאפוקה אמי עכס אעבמין: **שאבי** אחה ואף על פי

שכופחה מסחית כדחמ לפי כס יד: כמה דלא מיתת במקדניה
כו לדברין של אדם קחמרה מ"כ שאחרי מלכה הרגישה בדעתה:
וכפר"ח אמ' שחיד דמיתה מלאך המות בה ככנדה וה"כ משמע מהא
דאמרי' בסמוך שהאכילה לכל הכ"ח שנר' שרגשה שימותו כמותה:

וחוה לחחת נברחת שכבר
היה שמה חוה קודם
מעשה זה דכתיב שמות לכל
הכ"ח קר' נ"כ שמה חוה כדפרש"י
בחומש אע"נ דלא משמע הכי
מ"מ לקחן חיוה לה שמה דורות
אבדה מי ללמדנית שבנה לעתיד
ולא ידע מה נבא ומיל"ד שמלמי
יסבור כפרש"י ק"ק למ"ל להזכי'
שמה ליחח ומשם לחחת נברחת
וי"ל שרמזה אל היות נרכה לקיום המין וכדפי' לא תהו ברחה
ולב"ח חוה כי נקרחת כן על קיום המין כי היא היחה אם כל חי:

ויאר יוסב אטלים נר' דחמלת שמה קדמים לה רש"י דעמה
למ"ל אלא אטשנחה שחיה רחוי שיהיה עמה למות וחיים
וה"ח לו להיות בלחה ורש"י לפי' החומש פי' אלא חמות היה ויאמר
הוה ואם חמלא עמה שרטוט שיהיה בעלה עמה כמותה ולא יבדל
ממנה: **ויאר** יוסב אטלים ואע"פ אלא היה מדחיה לזה דכך
בחכילה כיון שהטה חזקו לטעחה לא חש להחרה כיון דלפ"ז סוף
סוף ימות ולפחות יחכנה ממחכל כעין. ומשמ משום לא היחה
כשמעת לו ומשמ שהוא אטלים אפי' בחייה ולזה נשמע לה להיות
עמה כעוד שחחיה חיחת והחומר שכוונחה לומר דודאי לא ימותו
ומפני הטענות הללו שלינן מופעיות רק מפי' הוא שנודע להם מפ"י
מין כל חדם ולפעמ יברא ועוד דהחיכה לפעמ יברא מעפ"י שימותו
חדם וחוה ע"י קין וחשחו כרחכחוב כסמוך:

לשבת יברא שיפרו וירבו ויחיבש העולם וח"ת והרי יצירתו
לפעמ הוה דהא חוליד קין וחשחו ועוד יוליד כל זמן
חיותה והם יהיו פרים ורבים חמיד ומה חועלת בחיחתו לפי שחיהו
פרה ורבה לאחרי מות הוא וכיון דהוה כפר בעולם למה ימות וי"ל
דהוו סברי שחין רחוי שימלא אטלים בעולם כיון דלפעמ יברא וחף
ע"ג דקי"ל דמלך דחוליד בקיבת פטור מפרי' ורביה חיכו לא הוו
ידעי וסברוהי היוסף"ם להיות יחידי בעולם כמו שכל הכ"ח שנים
חיים וחשחו ח"ב דכיון דלפעמ יברא יהיה שם יפה אדם אטלים לדורות
הבחים יפעשו לחומלים שחיהו פרה ורבה כמותם:

ההחילה מילחל שנחקה כנגדו וחדחרה דיב עד שע"כ
נשמע אלא ומדכתי' כי שמעת לקול אשתך דייק
לה כדלק' בפ"ם כמה שנ' אלה בחלקו על חטח אדם ע"פ נ' נדדים
שחיב' בו החטח שם כשונג ושם כמזיד: וזה שם כחוכם שם ברטון
ור' יהב חת שהי שונג ור"ם חת מזיד ברטון ורבנן חת מזיד כחוב:

גם רבי לחיין ונחין חתו חתיד לרבויי כדלעי בפ' ח הכח
חחי חיכה לרבוי אלא בהמה חיה ועוף והוא ר"ש
ז"ל כחב דחל"ב למה נקנסה עליהם חיפה ולא ידעתי מה רוחה
להכריח כזה לחי קחמר ליה מכ"ל למדרש הכי והוחרך לו' דחל"ב
כו הה ליחח דודאי בדבריהם דרש ליה דחמלי חיכ לרבויי אלא ב"ח
וחין לנקנס ט' אחר ולכך למיחל' דרבי קין וחשחו לחיכנו לה בריחי
חכילה דכלחו הכי יחותו בעון חביהם ועוד דהוה למה חחפון
לקלקל חולדותיה: ולכך למי' דלא מרבי' אלא בהמה חו חיה דכיון
דנחחה להחכיל פשי' שהחכילה לכל הפ"ח שיכלה דחחי חזית כו':

דהאבילה חת הבהמה וח"ת ומה נבא לה לקלקל הב"ח
דכחב רש"י לחין חדם מחקנחה שלא בידך חבחרתה ואע"י שהיח
טענה לעיל מ"ח לברוח הוה אחרת וע"כ יסב אטלים חיפ דהכי
ס"ל ח' חסמה קפ' שחיפ שיחה מבטחיה כדאמי' לעיל ולחסמה
דחוקה חסמה והחכילתו חכל בהמה וחיה מה חיכחה לה והרח"ם
ז"ל כחב שלכ"ח הכל שחשו וכחו וחכלו שפירושו מעכחה ולא שיחה
נחנה להם ונפח' אחרת שחחכה לו דלפי שפחחנו מ"ח לומר כן
חלא שהיה יפעה להדיח והחכילתה וים שמשנו לה וים שלא שחשו
לה וכ"ל דהה ואחי רוצ לב החשה דכיון דהיחי חתה הינחה שיחותו
בכל כדרך כעלי החדות הרעות ובדחעיכה חפילו חה שהחכילה
חת בעלה שלא אחרת הוה רוצ לב שחיכנו מדרך הקנחה שלא
חקנה החשה חלא כחי שחרחה בחייה חכל אחרי מותה חה
שיבפת לה וחחשחה חפילו בבעלה אין אנו נריכים לומר כדי שלא
ישמח אחרת אלא שחשקה בן יחיה אחריה ורעה עינה:

האבילה חת הבהמה כו' חשחע דחלו לא חכלו לא חחו
וח"ת הרי הנח' דמסקת' לא חכל שהות החסית הח
ל"ק שהות כשנם על פיהו וח"ת ותעפ' שבהמות חכלו הרי לא
האזהרו ר"ל דכיון דהוהסר לה צריך לאזהורי להו דלא עדיפי מחדם
וחחזרת חדם ה"ל למילף וחפ'
שאל' הוסר עליהם כח"ם לאחר
דהייכו לאחר להם ע"ד דדרשי'
לאחר לענינו כדכחיב לעיל
בספ"ט וחדם הח' הוציאם מ"ק
שהבהמות לאו בני עונשי' ניכנו
דלית להו דעתה וחה כשחנה חול
דלא חכיל וכי ה"ל דעת להפריש
עצמו מאסור ולימה למימ' דכיון
דחכלי חעפ"י שאין להם דעת
נעשנו דפיון דחדם חת כחכילה והנזדה כולה היתה וח"ם שהול
לה שחם הייכו שכן קרם שלא חכל דמדק' שחעו לו שלא משחע הכי
ומשח שחז שבוראו הדבריה על נפיונן היה דעתה בכ"ח כמו
שבחבת דעת גדולה בנחשונ"ת והרי דגי הים חתי וח"ת שהחכילה
חת כלם י"ל דדגים כלאו הכי טבעם היה למות שהם חתי מעלמם
בלחתם חהמים וחיותם קל מחר דלא בעי שחיטה:

הכל שחעו לה חון כו' שם משמע דפלינה להא דגרסי' בפרק
חלק ק"ח טוריסיבה חשכחיה לבה דגבי כשפנה דחיכות'
חת' ליה לח בעית מזוני ח"ל לחיותיך דהוה טרידת חמיב"ל לח חכערך
ח"ל יהא רעוה דלא חמות שב' ואומר עם קבי חנוב וכחול לרכה
יתים ופרש"י לוטרשיבה קוף ומשמ חול בלשון המקרח וחינו חת לשון
ומשמ"י ל דכרכת בה היינו שלא חמות חפי' ע"י חן וכדומה:

הדר וכחול לרכה יתים ומה שלא פי' לשון חול היס וכבוכה
שירבה יתים כחול היס לפי שחין דמיון החול נופל אלא
על רבוי דברים מקובלים והם מחניו בכמה המתפרד כמו כר
כחול היס לח כדבוי המשך זמני ושוד דלמד מעבינו דכחיב עם
קבי חנוב דמשמע בעוף הסובן בקנו וכדדרים בסמוך:

אלף שנה הוה חי דכיון דחדם בעצמו שלא יניע עד חלפ ח"ב
זה שלא חטח רחוי שיניע לאלף בכבודו: ומיבה למידק
חחר אלף כמי למה יסרף חוילכה גופו ויצטרך לחזור ולגדל חיכרים
כיון שלא חטח והדר"ע במעשה י"ט תירץ שלף חדם חפי' לח חטח
היה מת לסוף יומו של הקב"ה שהוא חלף שנים וחטחו גרם שמת
בחוך יומו שנ' כי כיום חלכך מחנו מות תמות ולכן בסוף שלא חכל
הניע ליומו וזה חינו מחוור שמלכד מה שביומר כודק שחדם לא
היה מת חלו לא חטח כדכחיב לעי' בפ"ט ס"ה ולא יחכן דח"כ היה
רחוי שבסוף היום ימות בסוף חלף למחרזלה יחזור ויגדל חיכרים
חלא כניו יקומו מחחריו ולוכח למי' דוה מברכת נח דח"כ היה לו
להזכירו כחן וכר' שזה הוא לטובתו שחעפ"י שלא מת הנה טבעו
ומזגו יחלש כזוקן ולזה כדרך. כדי שיחזור לימי עלומיו כעניין
המוקדם שבחחר יתרפח הוא בריח חולש מתה שהיה בתחלה
וכדחיתה בגדדים ומי יודע שבחדם חפי' לא היה מת נם הוא
כתקדם שלא יקרינו לשוב לימי עלומיו בכל חלף שנה:

אש יוכיח מקנו וחייבו דכתי' עם קבי חנוב דחל"כ מלן דכר
שהיה לנביה חיוב ומחי עם קבי דמשמע שהקהן שכח
הגויע חלא שחמר שחכח שנם הוא יקדנו כחול שירבה יהיה ולא
יגוע חלא עם החם היונה מקנו ומע"נ דהכח לח הוה גויעה מהם
ומ"ם ומגדל חיכרי' וחי ר"ל שנרפח דחל"כ בחיות היה רחוי שיקדם
לגדול חיכריה ועוד דחין רחוי שחמות כדפי' ע"ח קרי ליה גויעה
לפי שחפם כחו וקדוב למת: **ומשיירי** כו כביצה לפי שחחלת
בריחו ג"כ מביצה היה: **נופך** כלה מעכמו בלי חם חלא ס"ל
היחיה נסרף רש"י כמחה מחנטר וגם חין. מטבע חשם שיערוף
קנחו ויניח קנחו וזה הענין נר' היותו טבעי לחול בכל כלות הנוף
והשחר קנחו וחזרו לחקפו קרוב לעניין חול וכרחיות שהוא דבר
טבעי ומחחר עם קבי חנוב יפ' ליה שנוב נקט ופי' עם קבי כמו
עם בית חיבה לח שהקן שכח שחיפה: ואיפ"ל:

ערד שהעוף רחוי שוף שכן הוסלה לשם חנוכו' שעוסקות
בהבדלים יקרח שוף שכן הוסלה לשם חנוכו' שעוסקות
כדברי שרש לשכה שזכר כח"ו וקרי"ו שמו חול הוא לרחיותו כולל כל
הדברים שהשנחו עד חין מספר בחול היס וכוכב החחמ' שהחכילה
הוי שחייבה חיפה חיבה חלא לבהמה וחיה והוא רמז לחלקי החומר
לכל השכל והוא הטורף חיבה בשחרת בכלות הנוף ולו"ח שבה
הוא חי כי החיות הקטנ לו להיותו בחומר הוא עד שלף שנה ולח
עד בכלל ולסוף ומשו שם יוסחה מקנו והוא החום הטבעי חשר

כשהוא מגוכר עליו ומכלה לחותו הארבי ותז מסייר בו בכינה וקיח
הגורה מחמנה הוסלמה כרילמו ומחזר ומנדל מיכרי וקיח שהסכל
יסוב לגדל פרש הסנותיו בהיותו נכדל בחופן יותר סלם ממה
סהיה בהסורי להיולניו תו יהיה חזרתו לגדל מיכרי כימי התחיה
והכסא בכינה הוא הטנמה הגודש
הממיר לקבל עוד נסמתו וחייו
כרחסוחה בדלקתן כפב ח ותז כ
מין הסכל נפסד ורש"י אמר
סמלכד החום סטבעי הגוף
מטבעו כלם סהיולניות יעיד
נורתו המינית תמיד לכל
בהסתרות הסכל אמרו דכר מ'
ופנין תו הכל שמעו לה חוק כו'
הוא שחלקי החמר הוא סיטו של
תכילת הענן וקטנת התפוח סמות
כי הסכל כמתו שכל לה יקנה של
דמכי נמל ותון וכמ"ם תין לחם
חוטח וכו' ותהיה כוכת תיוב
לפ"ו לו' שחסב שכתו שהוא נגחי
בנפש יהיה נגחי גם כן בגוף ות"ם
גם רבוי תיב שהוא להסתיר כו';

וכי סומים היו לתמוה נבי ונפקחו עיניכם ותלי תיכת
למיתר ותי תם לה שפיר על פתיחת עיני הכחירה
לדעת טוב ורע והוא תו וסייתם כחלטים והיינו הא תו דפקיחת
העיניים סייתו סיתם לעיניים כדלעיל כם"ז כתחוב הוא לעיניים
וכדפרש"י כחומש וכי תחלה הוא לעיניים נגד ונפקחו עיניכם הכח
נתי נימת הכי דמתי שנח ותי תסום דכתיב הכא וידעו כי ערומים
הם משמע ליה דוחפקחנה נתי לענין זה קחתר ולהכי קאמר ליה
דמתי פקחו נפי לדעת כחערומיתם כי תי לה ידע הם הוא ערום
ת"כ תה ג' לחבל לשירוני כו' דכיון דכסחוך תם' וידעו כי ערומים
הם תכחנו' ולפ"ו תין ענין ותפקחנה ענין חל וידעו כי ערומים
הם תכיון דוחפקחנה תם' לענין הדורות חלה כ' תילי נינהו הם כן
לעו' הת"ל ותפקחנה כתו ונפקחו עיניכם וי"ל דת"ר הא לה ס"ל
כת"ר כסחוך שנחערטלו תחכוה לה כפשוטו ותם' ליח שחו ידעו
תה סיח תן הכוסה בעירום וכדפרש"י תי הגיד לך כי עירום חתם
ותשום הכי ס"ל דוחפקחנה סייתו פתיחת עין חתם לחי לדעת טוב
ורע סייתו וידעו כי ערומים הם יכפל דכרים לת"ל ושתי נתם
דכפל כדכרי הפתוי וכו' דשתי הכא כיון דהם פי' לעיל דונפקחו
סייתו יודעים טוב ורע לה הל"ל חלה ותפקחנה ותכח ידענה דע"י
זה ידעו הכוסה שהו מידיעת טוב ורע ותסבי לעו' פקיחת עיני
הכחיכה הוא ולענין הדורות וע"ל דפקיח עין משמע לטובה כמו
שפתיחת העיניים לטובה ופתיחתם לרשע וזה לה סיחיה כפשוטו
חו על עיני הכחיכה ולהכי לה משמע ליה דקחמר ותפקחנה על
ידיעת טוב ורע סזה סיה להם לורע ותם הכחם קרחו פקיחת
עין הוח דרך פתוי שחמר סיהיה להם טוב ותין לפ' שע"י זה נתכם
בהם חכמה דמקחי הכי היו מסכילי דהם משכחו לעיל חכמתו
מרובה מקרא שחות לכל ות"ם תה היח פקיחה זו ול"כ שהוח על
רחיית הדחות העתידים שזה לה היה נודע ליו בחכמתו ונם נתה
לה נודע לו מתוך תכילת הענן כפשט הכתוב חלה שם' גלה עיניהם
ועי"ל דונפקחו עיניכם סייתו שפיח לעיניים כדלעיל והנויח הכחם
לו' ונפקחו עיניכם שתוצלתו מרובה כלו חו יפתחו עיניהם מחשך
לחור בכחי' תם סהיו עליו מתחלה תכל קרח לה הל"ל ותפקחנה
חלה שם כן הוח מתם רחיה מחודשת ' והנכון דם"ל דונפקחו
עיניכם סייתו שיפה לעיניים כדלעיל תכל ותפקחנה לת ס"ל שהוח
קיום מחמר ונפקחו עיניכם כי לה הגיד כתן הכתו' שנתקיים מ"ם
הכחם שת"כ הל"ל תיך ידעו טוב ורע שהוח העקר ולה כתכיה הכח
חלה להבן דקחמר הן החדם היה נו' ולת"ל דוידעו כי ערומים
הם סייתו שהכירו בכשרם העירום וסייתו יודעים טו' ורע שהטעם
שנזכור בסיתן שכחוך כ"ה ז' פי' שנחערטלו מהמוה כדכחוך
וכיון דהכח לתו בפקחיחת עין הכחם קחייתי קחם ליה חתי
קחמר וכי חתה למיתר שהיו סומין ונפקחו והת דלת פי' פקיחת
העיניים על ידיעת המוה שנחערטלו מחכח משום דלהה לת
בעי פקיחת עין שכבר ידעו שנערטלו על המוה וכו' דסייתו וידעו
כי ע"ה ותרתי למ"ל ועוד דוחפקחנה משמע תילת דהוה חיב' לחם
לרחותה מקחי הכי חלה שחסרון פקיחה לת רחו והיינו הדורות
שרחיתה וידיעתה היה חיב' לחם תחיך תכל ידיעת העדר המוה
לת סיך מקחי הכי שהחטח והידיעה דהקיש זה כזה;

נשל לשירוני כו' ענין החשל לו' שהספסד מרוכם עד שת ס"ת
ליפרע מחר' עניו בכל נקיו' שכשולם כתו שהשירוני
כי דל כתו חין לו יכולת לנרוע חת סהזיק ותכל מקום הרחה לו
נוקו וכדי כוין וקנה שילחם חת סהזיק וכן הרחה ה' לחדם חת
סהזיק כדי להחדיק חת נכסו על
חת סהזיק ויקנם מחילה ויתכן
שידרשו ע"ז וידעו כי ערומים
הם שהכירו שחין לחם יכולת
לפרעון הנזק הרב וגם חפשר
שהחשל ליותר שחין לשטום לחדם
חלה כתה שהזיק לעכתו לת על
חת סהזיק על דיוקיו כי סונג
לכלתי יודעו ענין כלי הונג לת
כתן חל לכו והזיק כסונג ולכן חין
לו ליפרע ממנו חלא חלה עסק
כנזון ות"ת הרחה לו חת סהזיק
להחדיק נפשו' והיות החשל
ככלי הונג לחזיקותם כתו
שהדורות החכוכים תיכך ויתכן
שרמז חל היות להם תקנה לחרי מות' לעת קן כתו שכלי זכוכית
ים להם תקום וכדלעיל בפי' ד ס"ת;

הראה להם כו' הת משמע דקלינה לכח דחתר כת"כ בחדם
חיוה לה כתה דורות חכדם ויש לדחוק דה"ק חם'
הרחה לחדם וחדם חיוה לחוה ונחנה חת נרם להרחות לשניהם
ותפקחנה לה בכח ת' הוח;

כגזה דורות חיכדו שכתה תיו כחטיו של נחש כדחיתת
בפטת כפ' כ"ב ותכילו לת"ד תין מיתה כלה חטח
בפיטה דחי לחו דחטח חדם וגזרה תיתה לה היו מתים חלה כחטח
חתור חכל עתה כחטח קל יחותו וכת"ם כתקום חחר;

אפילו מגזה ת' שהיתה כידם כו' ר"ל חתי תיכפת לן
בהודעה זו ובוד לתה לה יהיה פי' וידעו כי ערומים
הם כפשוטו ופירושו שידעו חת שיש תן הכוסה כשהם ערומים
הפך ת"ם כתחלה ולה יתכוסנו ולימר משום דס"ל דכתנות
עור קדמו לחטח ות"כ לה היו ערומים ות"ם וייתפרו ע"ת פי' סכ
חוט כדכסמוך דהה עכ"ל לעירום מתם נבי מי הגיד לך כי עירום
חתה לחי כעירום החמה פיטה שהעוכר ידע כחטחו ושו' חתי
המן העץ וכו' דיהם העירום בעצמו הוח חכילת העץ וכן פרש"י נבי
המן העץ וח"כ נימת דוידעו כי ערומים הם ס"כ וענין הכתנות
כבר כתבנו לעיל בפי' ח ס"ח שכחטחו נטלו תהם ת"כ דהרנש
מערומיהם היה בעת פשוט הכתנות ויותר ק' כרש"י ל' שפי'
כחומת וידעו כי ערומי' הם חף הטומח יודע כשהו ערום חת חנוה
ת' היתה כידם כו' ונבי מי הגיד לך פי' מחין לך לדעת חת כוסת ים
כעומד ערום ולימה למימר דנבי הקב"ה סייך לומר שכחנייטו
מהעירום חכל וידעו כי ערומים הם דלחו לנבי הקב"ה קחמר לת
חלה משמע דחכילו כין היה לחשתו חיכה כוסה כעירום והרח"ם
ז"ל כתב דשחת י"ל דנבי וחירח כי עירום חכבי חלה סייך להתפרש
רק מענין הכוסה וכוכרח לת' שהוח מקחי קנר כחלו חמר וחירח
כי עירום חכבי והוח כוסת להרחות פרולפניך וחכתת וחז ת"ל ה'
מי הגיד לך לדעת טוב ורע פטוט שכחכילתו יכיר כבוסת העירו'
וכ"ם מדכתיב ותפקחנה חי לת מפרשינן ליה לענין הדורו' כדלעיל
ועוד מדקחמר כתריח וחירח כי ערום חכבי ידעי ליה שפיר חכל
הם היה מקום לפ' הוח דה"ק דהשתח ידעו שהם ערומי' לחשמיענן
דחקחי הכי לה ידעי שהם ערומים כלל ולוה דחוקם רש"י דהשת לית
דת"ח לימר דחקחי הכי לה ידעו שחפי' סומת מכיר בזה חכל לפי
מ"ם עירום מהמוה קח"ל שהכירו בחסרון; חלה נכרחו לת לקיים
מכות ועתה הם נעדרים מהן כח"ם כסמוך והן בערומים לנבה;

אפילו מגזה ת' דהשת מכות נגטוה כדלעיל בפי' ו וחפי'
לחתן דלה דריש' מכות על ג"ע וכרכת ה' חיתת נזוה
וח"כ חע"פ שעברו על תכילת הענן לה כתערטלו מחכות וי"ל דת"ת
המוה חחיוחדת טפי היתה זו לכך תדע שפ"ו בגטוה וכבתבה
בהדיח תם"כ החחרו' דהמוה שהיתה כידיהם לה השיבה לת הם
שהיו ווכים כה תחיך כהיות בגן נגד החילן וכוכשי עכתן תתכילתן
תכל שחר מכות לה שכחיתי ולפי מ"ם שפ' חד"ת חין היה וכופר כו'

וכפרקין שהרב ונדף ו"ל שקודם הטוח התכיל' עבר וכשהלכו התילן
נתנה שתחילו מתנות מ' שסיימה בשלחת כיצד נתפרטלו מתנה:

נהערטיר מתנה גם בתני' שלחי פ"ג לחתר כל התוחז ס"ת
ערום נקבר ערום כלה לותה מנוה ו"ל שכתו

שמלכות מנין לחדם מנינם
פחים כן המנות מנגו עלן
וכשעברם יחתר ערום כלי מנין
ועוד שהערום תכלית העוני ולפי
שעושר החדם ותילו העקרי מנות
ה' שהוא קרן קיימת וכשעברן
יהיה בתכלי' העוני כנהוגו לעירום
לו לפי שהעושר מנוה מ' קנס לו
פרקליט מ' והוא מלאך ממש
חופף עליו כל היום ומתלבש
ובדבק כו':

עלה שסיימה תוחנה לשון נופל על הלשון לומר
שתחנה היתה ובסיום תוחנה
דחל"ל למ"ל לחשמיענו מ"ש עלה
תפרו ותיפשר דם ל' שלח נגלה
לותו תילן שחכל חדם ממנו כמ"ש
כני לעיל כשפט"ו ותשו דמחכה
משת' דתחנה הוה כמשל השפחה
דמייתי התם לז"ח דתחנה לתו

דוקח חלח לשון תוחנה היח **שהביא** תוחנה כלומר מוכחה
רעה לעולם וע"ש מ"ש בשחתו כורח עליו' על בני חדם כו' על
מיתת חדם הח' יתפ' תוחנה כשפוטו שהוח עליה:

קלקלה עובדין כו' חטפ"י שתפירת עלה תחנה כשפוטו מתי
נפקח מיכ' דחשמיענו לה חלח לרחות שכל המקלקל
רחוי שיתקנו עוחתו כל מה שחיפשר בידו ולזה תפרו ותילן עלתו
שבו קלקלו לרחות שהקלקול עלתו כתו לתקן ויתכן שרמז בזה גם כן
תוכחת תוסר שלח יתיעם חחד' לומר מכיון שחטח הרי הוח נתכד
ויוסיף כרשע חלח רחוי שיבקש לתקן כל מה שחיפשר ולח יניח
הקרע שיתרחב יותר ע"כ ח תרשע הרבה חי שחכל סום כו' ותיפ'
דם ל' לר' שהכתנות קדמו לחטח ולח סרו מהם ולבסוף ק' ליה
תפירת עלה תחנה למ"ל ומשני דתין זה רמז לתקון עוותים:

הגורה תין כתיב כחן ק' דחתי קו' דשפיר קחמר חגורות לי'
רבנן לחחדם ותוח קחי חגורה לכ"ח ות' ומכ"ל
לרבוויי מינים הרבה לכל מ' ו"ל דכיון דחנרת כתיב חסר ו"ו ל"ל
בחלו כתיב חגורה שהוח מ' ותחדם לבדו ותחוח לבדה קחי וכחלו
קחמר ויעשו להם לכ"ח חגורה כדדרשינן בסכת וכסכת לשון יחיד
חסום דחסר הוח ומכיון דחחדם לחוד ותחוח לחוד קחי דדרשי'
רבנן לכ"ח מדלח כתיב חגורה כדחית ות"כ נחכח שכחו' חנרת
חשמעי' דחכל מין חגורה מ' לחוד קחי כלו' שלחך לבדו עשה חנרת

וכן לחוה ומדלח כתיב חגורה שמעינן דלכ"ח מינים הרבה:

אסטבין גליון סדיני' דרים ג' מילי דחגורו' מרבה נ' דלו כתב
חגור ה"ל חד חגורה כ' חגורות ג' כדרבה ו' לדרוש
תיוד המלה עה התום' בער בערה הבער' וכיוצה ותע"ג דתעקדה
לח קחת' לח חגורה חין כתי' כחן מדחתי לדרשה חתי כתי לדרשה
וכן הכיח הערוך חגור חגורי חגורת מסכיון ס"ח: **כך** עושים
לחסה דחגורת לחסה כחכמי נפשה נחי קחי כדפי' ולכך ל' סים
לחסה נ"כ מינים סונים וכוכת הרמז הזה בכתוב כחן גרסה לומר
שבכדל המלבושים בין חים לחסה שבסביחו כל העולם הוא לקוח
חחדם וחוה שחסה התחיל עניין זה כי כשידעו טוב ורע בקשו חלו
הדמיונות וכחי שיהיו כל חחד בבדל וביכר חבל חקודם לח היה
לריך כי לח יתבוששו ולח היה יכר הרע בעולם שיטטרכו להבדיל
ביניהם בלבושיהם:

שבזענו שים הלוך לקול כו' ס"ח שהליכה זו מוסבת לקול ולח
לה' חין זה מפני מה שיקשה בלשון הליכה שהוח
העתק נופני כתו שהוח בב"ח הח לח יבדק בם"י ולזה יפרשהו על
הקול הנכרת שהרי בשיתפרש על הקול ל"ל שהוח בהשגה על
התפשטות עניכו והרחוחו שהקול חיכו נוף כלל וכמ"ש בח"ח פכ"ד
וח"כ חף כשתיחס ההליכה נאחר עלה' יתפ' בהשגלה להתפשטות
עניכו והשגחתו וליכה לומיר דמ"ש שחני קול דלף דחיכו נוף הוח
נכרת ויבדק עליו ההליכה ולח בם"י שבבדל תבדלה מכל
חלו העניכים דשב' לכן בכתה דוכתי שבזכר הליכה בו יתב' ויליך
מעליו חלכה וחשוכה וחולתם וכמ"ש הר"ב בם שהשגלה

ת"ת הפסוקים

ס"ת כשחרטים

תהלים ל"ג

ס"ת כשחרטים

אם להתפשט העניכ חו לשור ההשגחה חשר דומה לו בכ"ח סור חן
הדבר חשר יהיה בב"ח בהליכה וכחו שבכה שהשלך ההשגחה
בהשתרת פכים חן בכה חותו בהליכה חשר הוח בעניכ סור חן
הדבר ועוד מה עניכ חומרו הלך לחם כו' דחי להביח דמיון שבחשר
הוחשלה הליכה לחם חף על פי
שחיכה בעניכ תנועה חתנועות
המיוחדות לב"ח גם כן הוחשלה
לקול ללח דמי בללי כי חחם עם חחות ג'
שחיכו ב"ח הוח נוף וידבק בו עניכ
התנועה והשעתק חבל הקול
שחיכו נוף מה עניכ לזה חלח
דחקרח חשמש ליה דחתהלך
לקול קחי דבשחת ס"ת דקחמר
שמעו חת קול ה' חתהלך
שחשמעוהו והשיגו התפשטות
וחתהלך בעוה השמיעה וכלו
חחר שחשו הליכה הקול בבל חי
חתהלך חם: קחי הכה שהליכה
עניכ לחחר זולת שמיעת הקול
והל"ל חת קול ה' שהיה חתהלך
ולפי שעניכ שהליכה יר"ש ללח יבדק
חלח בדעת שהליכה ליכה חלח
חלח בדעת בבל חקום שהבעל חי
הולך ממקום למקום בדעתו

הולך חבל בהשתת הדבר המוכרח לח יפול לשון הליכה חלח העתק
והסרת וכיוצה וכשלמת חי קחי חם' ס"ם שהוחשלה לשון הליכ'
להרחות עניכו לחחר שהוח דומה בדבון חבל בקול כיון שבהרחותו
בלחי נוהק הרבון והדעת לח היה רחוי שיוחשל חלין לשון הליכה
לזה הכיח מותלך חם חשר הוחשלה ההליכה לטבעי הסולך בלי
דעת וכוכה ומה שלח הוכיח מקולה בבחם יולך שחין ההליכה דבקה
לבל ויש לפרש קולה הוח בבחם שילך ולח בחחר הליכה קולה
בדפירשכו וליכה למיימר ס"ת שחטעו הלוך לקול הוח תנוח דק"ל
בין שהוח קולה' הל"ל בו לשון ירידה שבבל יורד חחת ה'ון הסחי'
וזה הכיח מותלך חם דחה שבבחן ההליכה תחורת ירידה דחם בן
שחטעו שים הלוך לקול ה' מיבעי ליה לח לקול שחם ועוד ס"ת
חתהלך בגן חוהחלכתי בתוכבם וחולחם דל"ק ולח חיבי ושם שלח
פירש חתהלך בגן בב חל החדם בפי' רבינו יונה חבוחר הטעם

כזהלך תין בחיש כחן חשעי' שבעינן ההליכה בחלה בחקרח
בג' לסוחות הולך חהלך חתהלך הולך לעתו וכח
כחהלך רחשך חתהלך בתחתו לדיק ת"ת סיכה דחיכה למידרם
דרשינן ולפי שידוע חבלו שבסביכה שחחילה ללכת ולעלות חהחרן
לרקיע כו' כדחפרם וחזיל וכדילפינן חבדיקים ירשו חרן דרים
למתהלך בהכי שפירושו שהים חשחעט והולך חהגון לרקיע ולפי
שחחחר חהלך חו הולך חינו חעלה וחוריד למה שהוח רוכה שלפי
דרשתו ג"ל חתהלך לכן לח דקדק בהולך וחהלך חלח חחר דחפילו
חהלך ל"ק חלח הוסיף לומר חתהלך שהתי"ו הוח הדיוק לעניכו:

מקפץ ועולה שלח עלה בכח ח' חלח סיה חתהלך חעט חעט
חהחרן לרקיע וחרקיע לרקיע ולב"ח לשון הליכה ולח
חחר עולה סיוח רחוי שהולך שהולך חעט חעט · והגן כגני לכלל
העול' התחתון כחו שעל החוהר נחחר בחתי לגבי כדחית כחוית:

עקר שהיכה בתחתונים שהקב"ה מחבב התחתוני' טפי וסם
עקר הבריחה שלח כדעת הרב שהזכרנו לעיל בפ"כ
סי"ח ולח פליגח הח לב"ה חחמר השמים כבודו תחלה לעיל בסוף
פ"ח כדבתיבכח סם: **עקר** שהיכה בתחתונים סיתה
דקדק לומר לשון זה ולח חחר מעקרת שהיכה בתחתונים
סיתה שהשמיענו כוה שחין עניכ סיות השהיכה במקום חלת מקום
כדבר הנעתק מחקום לחקום שהשיגוהו במקום חחד חיבו בזולתו
וחחכם השהיכה בב"ח שחין חקום פנוי מהשהיכה וחחרנו שהוח
במקום חיוחד הוח על הרחות עניכה שם יותר מבקום חחר והוח
הרחות ההשגחה בחקום חיוחד בדבתיב לעיל בפרק ד' ס"ד ו"ח
שחחחלה סיתה עקרה בחרן בשם שחלח בל העולם בבודו עקר
ההשגחה סיתה בחרן וכשחטחו סיתה חתרחקת והולבת חדרבה
חחר חדרבה שחחחל' חע"פ שבעלתה חהחרן עדין סיתה בדקיע הח'
וכבר סיתה קרובה לחרן וחשניה בה ושוב סיתה עולה וחתרחקת
עד שבחטט הסחיר פניו חהם לגחרי וכזכות הבדיקים חזרה
חחר חדרבה גם יחבן שעניכ ההליכה בחלה קורבת חבל
השגת החבוי כמ"ש הר"ב בח"ח שההקריבה והדחוק חם' הוח חחבם

כפי שהשנה וירנה שתחלה היה הקרוב שהחטא הוא ההסכל והו'
הרחוק כשכתוב והשמנה היה הקרוב עכ"מ:

עכך שכינה כתחתונים היתה הלינה תהה דומה לקמן
כם' אמות פי"ב כשכרח הקב"ה את העולם גזר ואמר
השמים שמיים לה' כו' חלתה לה ורדה שכינה לשכון בתרן עד שתן
תורה ואע"ג שי"ל דאע"ג דעקר שכינה כתחתוני היתה כיון דתכף
ומיד נסתלקה והיתה לה חשיבות שותפות כדכתיבנה לעיל בספ"ג
לכ"מ גזר ואמר כו' ר"ל כשר' שה לקול אדם ולתו כשכרח שעול מיד
חלה שמוך לכריאתו וקדי ליה תחלת הכריאה דה"ל כחלו לה היתה
עקר שכינה כתחתוני כלל כיון דמיד עלתה וכזה תירן בעל העקי'
בשמ"ד ועי"ל דהכא לאתי' משכרה קאמ' וכדאתי בפ"ק דסוכה תנו'
לה ירדה שכינה למטה מי' וא"ם לקמן שגזר ואמר הייתו חלה תרך
שכינה למטה מי' עד שתן תורה שירדה למטה מי' ואע"ג דלפ"ז חלינה
תהיתה דסוכה דשכינה דמעיל לה ירדה למטה מי' אפי' כשתן תורה
אין זה דוחק דהה טעמא דהיתה ברוייתה משכתי' השמי' שמים לה'
ואשמע ליה לעיל לכל להה דלקמן דמוקי השמי' שמים לה' כגורת
השובה דקודם שתן תורה לכך פשיטה דשכינה ויורד ה' על הר
סיני כפשטי' ואפ למטה מי' הנה מכיון דשכתן לקמן כם כשכדר
פי"ב דהה דיקן עליני כה דלרבי ס"ל הכי ורב פליג ואת' שהשכינ'
כשכן דבר מחודש חלה היה העולם שכינה כתחתונים עד היום
הזה אין תכו כריכין לכל זה דהיתה דס' שמות הנו' שתי כרב ולא
ס"ל דשתחלה היתה שכינה כתחתונים כימי אדם ואע"ג דום חלוק
כיניהם דלרב לא פרתה שכינה כתחתונים עד הקמת המשכן
ולהיתה דס' שמות פרתה כמת"ת ת"מ כתך תילתא שהיה הס ונם
י"ל דלא פליגי כלל דהיום שתן תורה שתחלה שכינה לרדת ולא
נתישבה בקבע עד יום שהוקם המשכן:

כיון שתחלה אדם הס' כו' ואע"פ שכב כתשובה שליתה כדאיתא
בפ"ב דעירובין היה לתשובה שתכפר על העון לא שתסתיק
להסיב שכינה למקומה וכ"ם תשובת קין שלא היתה אלא כשובב דעת
כדלקמן כספ"ב: **דרקיע** הס' כו' הה דלא כר"י דאמר ב'
רקיעים הם חלה כדים לקיש דאמר ז' וכן שטת רוב תאחרי חז"ל
ואין זה חולק למ"ש שתכאן התכטנציות כדכתיבנה לעיל בפ"ו
ריש ס"ט; **דור** שנוח נב' ואע"ג דשת ולתך ומשולה ושם
נדיקים קוו לה חשיבי כו הנו' לעבב השכינה;

ומצרים בימי אברהם דשטופי זמם היו שחתרו את ברת
ולקחה פרעה ולה דמי למחיתלך שלקח בחשבון
שהיה פנויה וכשידע השטוח שב בתשובה אבל פרעה אף שידע
שהיה אשת איש לה היה פורש כדלקמן בפ"ח ויראתים שהוברך לנגעים
תס"ב מחיתלך: **ומצרים** בימי אברהם אבל אברים בימי
יעקב אע"פ שהיו רועים ואשתי אחד לה הסניקו להעלו השכינה
כיון דאז ככר התחילה לירד לארץ והיו נדיקים רבים בעולם;

ביבי אברהם ואם אחת' וכיון דאברהם הסניק לקוראים לאת
עלתה כשכיל אברי שהיו רחוי לעלות דעלייה שבשכיל שדומיים
בימי אברהם היתה דהה הסיבתם אחרי תילת אברהם היתה וכל
שלושן לה היה חלה נ"ב אנה בדאי בשבת פ"ב ויו"ל דת"ם אברים
שהיה בימי אברהם קיימו תלכות אברים שהיה אתנו עדיין בימיו
לאפוקי תלכות שבימי גלות אברים שהיה תלכות אחרת ועשולם
קודם לימי אברהם היתה העליה שהתלכות שבימיו קדם חלינו והיו
שטופי זמם אתחלה כמו שהיו בימיו וכן השדומיים שיפשר היו זמן
רב תקודם חלה חלה היו בשלוה ח"נ י"ל דאברהם לה בשלם להיות
כדאי לעבב השכינה נגד החושאי' עד זקנתו שנוסף בי' נשיונות;

וכנגדן עתידו נ' נדיקים לפי הפשט נגדן לאו דוקא שהיו נגד
תעשיהן אתם חלה כלומר כתו שנתלאו נ' לשלוק כן
נתלאו נ' להחזירה אתם בשל השקידה בשל ד' הכיה התאת' כלשון
אח' ופי' בפי"ו תשר לפיהו תעשי הו' כנג' הו' והיה התנה שכוונה שכל
לפי שהחזיר דילן לא יתיאב כל דרכו כי התברים הם השביעי לרשעי'
שלקו השכינה ואין כאן אחרפל וברוך לייחס התברים כנגד
תרע"ה וי"ל הטעם עתה' שאחרפל כי גם התברים עתידו נגד
אברהם ונעדוהו בלקוחת תשתו שכל אח שאחר שחטא לשלק השכינה הוא
בזותה אין זה תכוונת התאחר הזה חלה שחטא לשלק השכינה הוא
אחרם לשל סור ממנו; **ואני** אומר לאברהם כנגד אדם שחטא
חטא בתאכלות ונטיית התפורסות והיה תין וכופר ואברהם
האתין בה' וקרא הדורות לשתו וכי תחתדה כת"ם קריאתי ידי
שלה' והיה תקוק בכל תדותיו שהרי נתול והתילה היה תקון
התדות ויהיה כנגד קין כת"ם והוא תבוחר ויעקב תקן חטא
שנוח שהוא הזכיר תהרי"ו כת"ם הסירו את חלבי הגבר ואף כתותו

נזהר שלא יעשו אותו תנדים ע"ז ולוי תקן חטא דור התכול שהיו
תשלקי ההשנחה והוא נטח בה' לעתוד נגד שכם ולוי אתונת
ההשנחה היה תפחד תסכיותיהם לפחות וכ"ם לפי ת"ם לקמן נכי
ויקח תחתם את שתעון שהיה חכם וכהן נדול ותקח תקן חטא דור
הפלגה כנו' ועתרם תקן חטא הסדומיים שהיו דחוקים תהתשוכה
כת"ם לקמן בפת"ם שפתח להם הקב"ה פתח של תשובה וכ"ב שכינה
היה הקב"ה תרעים עליהם הריעם כדי שיעשו תשובה ולא עשו ולתו
עתרם כשטיעין ופירש תחשתו והזהירתו כתו תיך חזר בו כלקמן
כם' אמות פ"ו ותרע"ה תקן חטא התנדים שהיו שטופי זמם ולתו
תרע"ה לפילו תחשתו פירש לרוב קדושתו: גם תיפשר לכוונם
בתוקן לחר וזה שכנגד התנדים שהעלו השכינה לרקיע הז' היה
תחרה שהוריקה תהו"ב לו' וזה שתברה תקן חטא קומה שהיה פרוש
תאד תוזה וכת"ם בפ"ק דכ"ב וזה תתבונן על כתולה תברהם תפי'
בדיקים לא תסתכל דכתיב הנה נח ויעקיו וכנגד סדום שסלקו
השכינה לרקיע הו' כח יצחק והוריקה תהו' לה' וזה כנגד זה
שסשלומיים היו רעים בנוכן ואשתי כתתוב כלקמן בפת"ח ויצח'
טוב בנופו שהיה קדוש ושולה תמיתה ושוב בתתונו שהוא שתפרש
בקיתית התעשרו' תתר כלקמן בפ"ד וכנגד דור הפלגה שסלקוה
לרקיע הה' כח יעקב שהיה עבו ותקטין תת עבתו שם תחיו
ואתיו והיה קורא עבתו עבד תתיר והוריקה לרקיע הד' וכנגד דור
התכול שסלקוה לרקיע קד' כח לוי והוריקה לע' וזה כנגד זה כנו'
וכנגד דור תגוג שסלקוה לע' כח קהת שהיה פרנס ושותר תת יעקב
תשיבו לשוכם עם ע"ו של תנדיים וע"כ קרבו ה' לעבודת התרון
תכל הלויס הפך דור תגוג שעבדו ע"ו והוריקה לרקיע הכ' וכנגד
קין שסלקוה לרקיע הכ' בפיבות דתיס כח עתרם שתין כ"ל
שהיה נוזר תהרינת הנולדים אלא תפילו תלעבב עבתו תהולדם
נזקר וחזר עם אשתו כאתתרה לו כתו כי זו בגורת פרעה שנזר על
הזכרים והוא נזר על הזכרים והנקבות ונם כל שתיבו עושק
בפריה ורביה כשוכף דתיס כדלקמן בפל"ה והוריקה לרקיע הת'
וכנגד אדם שסלקוה תהתרן לרקיע ח' כח תרע"ה שאדם תפילו
בחטוה קלה לה עתד ונרס תיתה לדורות ותרע"ה הרבה תורה
ותלות בע' הו והביאו חיים לעולם והוריקה לתרן ז' תכל לפי התת
כ"ז דרך דרש כי כלני וקשת ועתרם לה כתנה עניים תפורסמים
כחכות ותרע"ה ות"ם שכוכות' ירדה שכינה יר' שהוא תקובל תלמ
כתו שעתרם וכיתיון וכלאה תתר כנגד' שתתו בעטיו של נחש כדאי
בפ' כתה בהתה ותה שלא נתנה כניתן תכלל תורידי שכינה ל"ק
דקיס ליה שלא היה זכותו כ"כ נדול כתלו ואע"פ שהוא תת בעטיו
של נחש זכה הכו' כתן זולת שתרם תתו בחטאם ל"ק דתיתה בחטא
תלוה וזה תלוי בנודל לדקות וכת"ם שתוס' לעניין תשה אתין תלו
שתתו בעטיו של נחש נדולים תתנו: ושוד דור נדיקים תלו דתני
הוא שלשלת היתה תתברהם עד תשה כלי תשסק בניתים;

עמד תשה והוריד כדכתיב וירד ה' על הר סיני וקתר
ועשו לי תקדש וכבניתי בתוכם תכל התנות שעשי'
שהיה עליהם נלוי שכינה לה היה שכינת קבע;

ורשעים תה יעשו כו' זו תן התתיחו' דלקן קרח לנדיקים
יכבנו בתרן ולא תרשעי אלא שהנדיקים תתריכים
יתיס כה תכל תרשעי לה יתריכו יתיס עליה ורתוי תוכיח דכתיב
נדיקים ירשו תרן וישכנו לעד עליה ויליל תיניה חרב רשעי נכרת ולעיל תיניה
יודע ה' ימי תמימי כו' ואקי' לה תחר ויעכנו לעד עליה אלא ויעכנו
עליה כך היה פירושו וכדכתי' כתעלי נדיק לשולם כל יתוט ורשעי
לה ישכנו תרן וכתלה רבי ולינה לתיתי' דתסוס התדרכה הרשעים
הס סוכיני תבל ועושים עקר תטע' הו תכל הנדיקים הס כנר בתרן
לקבי לה שייך לומר בנדיקים שישכנו תרן אלא תדרכה כרשעים
ות"ח ורשעים פורחים טויר תדרכה הס העקריים שעם היות זה
נחות תינו תתני דומי ת"ח יתח' הסכנת תרן בנדיקים וכת"ם
נדיקים ירשו תרן ותריכות היתיס טוב תכוחר תל הקלחף ועיל
לתיתר דיתורת דקרא קאתיבת רבינן דכתיב נדיקים ירשו תרן תו
ל"ל ויעכנו לעד עליה אלא דהה דתלתא תחרינהי קמ"ל שתתיר
יהיו הסוכנים בתרן נדיקים לה רשעים ות"כ ק' דרשעים תיתנהו
כתי בתרן דהה קרא תרתי קתתר תדא דירשו תרן ויעכנו כה והם
תיתריכו יתיס עליה ולא יתותו תסר ותריוהו נריכי והנר' יותר
תתיבת דתלת עליה ק' ליה ולא תכתיב עליה ולא כתיב כה דתשתע
על שטחה תתם לתפוקי רשעי שתיכן עליה תתם דהה כבתה דוכתי
כתיב עליה על התדתה וכיוצא ולא דייקי' תתתי לה כתיב כה אלא
דהה ק"ל דלא הל"ל אלא נדיקים ירשו תרן לעד תכל תדקפיד לו'
ויעכנו עליה תשתע דלרשעים ליה להו שכינה עליה כלל ותם כן
ק' וכי פורחים כתויר: **אלא** הרשעים לה תשכינו'

והפ' דקרח ויסכינו לעכינת ה' הכף' סוכן עד עליה ולפי ליסנת דהכת ק' כיון דקרח לגון חיוב הוא מלת הנדיקים הסכינו בתרן מיכני ליה שתעפ"י שהתחיל היתה ורפעים תם יעשוהו לת הל"ל שת כעיקרת דקרח ו"ל דמילתת פסיקתת קתמר דרפעים ודחי לת הסכינו סכינה בתרן תכל נדיקים קנקט הסכינהו וקנקט לת וקרח דנקט לגון חיוב ל"ק דעקרת דקרח לפסטיו תתת ועי"ל שתלו תמר לגון חייוב ה"מ דם"ל דקרח גופי לתכי הוה דתתת ותת ליתת דעקריה לפסטיו תתת לומר שהנדיקים יתריכו ימים ולתכי נקט לה כרפעים כלומר דהת דתריך קרח כמילתי' דתסיית דייקי' דרפעים לת יפכנו כלל בתרן תת לת תתת שת לו' דרפעים לת הסכינו סכינה בתרן תכל כפ' בת תדבר גרסינן שת הרפעי' סלקו הסכינה תן התרן תכל נדיקים הסכינו סכינה בתרן וכן בתזית

ועו"ס ויסכנו לעד עליה ויסכינו לסכינה עליה סוכן עד וקדום שתו ו"ל שכתן קנה ל' התנדה כדרכן לקל כתן ולתתרי כתן וכפ' תהרר"יט ז"ל שתעתי תפ"ב שלתי' העול' תצוייר כדעתו יתבדך שהות יתפ' כימות התגלות לתתם תהרפעים יפתיר פניו ולת יהיו תצויירים כניורו הכנכד ל"ת שהרפעי' לת יסכינו הסכינה בתרן שלת יהיה הניור השתי בתרפס וזע"ה פי' כתדרש בשבת התלך ישראל יש להם יסיכה בעו' ועובדי כו"ת תין להם יסיכה כדתתריכן התם תכל ל"ו דרך דרם:

אל תיקרי ויסמעו תלת ויסמיעו כלומ' שהמילכות השמיעו קולן שהיו מדברים על המדם והפ' ויסמיעו תת קול ה' כלומר קולן שהיו מדברים על ה' תלהים שהמדם נגב דעתו היה מתהלך בגן כלומ' שהילכי הגן היו משמיעין הקול הזה ות"ם שתשי קולן כו' לתו פירושן דויסמעו הוא תלת עניכה קת"ל ולת הם ליכפי' הכתוב וטעמת דהת כירושן דתי קול קתי תה' תלהים ק' קול זה תהו לתיכתי לת קרת למדם הת' ת"ק לת"ל ל תיקרי דתפי' כויסמעו תני תפ' ספיר שסמעו הקול המדובר על ה' תלהים מתהלך בגן שהילכות היו מספרים כזה ושמת י"ל דתפ"כ תלת דקרת לת דייק דכיון דקול ה' תלהים משתע שהקול דבק תל ה' תלהים לת ת"ס בלשון הכתוב שנפרידו ונימת קול התילכות הסרו' כה' שתין לו תורתה בלשון הכתוב תכל כשתכו קורי' ויסמיעו תן יש רמז בכתוב שהקול נשתע תתחר ותיכו תם תלהים:

שמעו קולן וה"פ ויסמיעו המלתכים תת קולן שהיו תומ' ק' תלהים מתהלך לתותם שכנן להפרע תתם ותפ על פי שלת נזכרו התלתכים הרי זה תקרת קלר כתו ויגד ליעקב נוולתו תכל הת' כתך לו תילכו' כדי שיהיו השמיעוני' נרמזים בכתוב וזה כתך בתלתכים שהם דרך לדבר ונם שדבריהם היינו תתהלך בגן לכל הפירוש תכל תם הוא דכור התילכות תין דבורם תלת הת גנבת כו' שכשנין ה' תו שתיתה לת ידעו דבר:

בת תותו שכנן וה"פ דקרת ויסמיעו המלתכים קולן שהיו מדברים עם ה' תלהים ותומר לו ה' תלהים תיך תת תותו שהולך בגן דהיינו תדם כתתים תיך היה לשתם כרגע תו שיהיה ה' תלהים לגון שבועה כלומר בשבועת ה' תלהים כבר תת ההולך בגן ולת פי' ההליכה על ענין מיתה כדר"י שתמר תת הלך שהוא כפל כתתמר ושוב דמלת בגן לת רמוז שפיר לתותו שכנן תלת עם תלת הלך שפירושו ההולך בגן תכל ר"ת לת תם ליש דניחה ליה לפ' ההליכה משנין שמיתה כיון דכולה ממתהלך מידרים ותלה ת' היה והכפל הענין כתלות שונות נתלת בכתוב דוכתי:

אביר ריה הקדום ברוך הוא לרוח היום ת"ש פ' שלפי מ"ם הקול על המלתכים לת נזכר בכתוב שיהיה מתמר לרוח היום כתמר תפי ה' תכל תקום תוכן הוא תעלתו והגוף תקרת קבר וגם תפע' שיהיה קול ה' תלהים משתע לבתן ולכתן

לרוח היום תת"נ דלרוח היום הייתו לך וח תזרחי' תו תערבי' כדכתי' מ"ת יש רמז לדרשו מ"ל ריוח דים תם למסורת וטעם יש לדרשה זו תתי לרוח מתם לת ה"ל ליחסם תל היום תלת הל"ל לרוח קדמה תו"מ דהת רוח היום משתע תכי ומשתע תכי דמזרחית ומערבית תרוייהו רוח היום ניכהו בכחינה זו תו בכחינה זו ולכן י"ל דמדקנט לה בלשון רוח רמז להכי:

לריוח היום הריני מחיים כו' כלו' ניתן לו ריוח שיחיים היום זה ותרחיב לו היום ולפי שהיום תכל החי יקרת חי ותכל הת תת שהיתי' מתים תלגלו וכדתתמע תויקרכו יתי ישראל תפלים ג' למות הן קרכו יתיך למות ותו"ל יתייהם כטלים כו' לכ"ת מחיה לו היום: **שהוא** תלף שנים כללעי' כפ"ח ס"כ וסס פירשנוהו:

וכינוה ע' לכניו לת נתברך לי ט' תספיק להנחת זו כי לתה לת יהיו כניו ג' כ"ת תף ע"פ שהו יהיה כהם נ' כ' ותי תכיון לתיהו חיה כהם לת תהנו לכניו תחריו ת"כ לת יוציאו לדור הכת תחר הדור הת' שיהיו הם' ושתת תכיון דתלף שנים תלו תתנה הם שנתן הקב"ה לתדם שהרחיב לו תת היום תלו חיה תת כלם זכה בתתנתו ובתויתו ימותו כל דורותיו וכי תתין להם חיים תכל כיון שהניח ע' כל דורותיו יזכו כירושה דכלהו כניו תיקרו ולתה יזכה זה יותר מזה ותין בזה דין חלוק' שהדורות כלתי תכלית ולכן רתוי שכ"ת יזכה כירושה:

ומניה ע' לכניו ק' שהרי הדורות הרתשונים תתדם ועד כת היו שנים רבות בחזק וכריאות שהרי הולדתם היה לת"ק לות"ר שנה וי"ל דקתתי נתן להם ה' תריכות ימים דרך חסד כדי שיעמדו על העבורים ותקופו כדלקמן בפכ"ו ומה שנם קנת תהתרונים חיים יותר על ע' שנה פשי' הלא תיקרי חיים תלא כמ"ש תלת כהם דקיימת תחלף הכ"ל כלו' שתהלף הכ"ל שר"ל שה' נתנם לתדם ימי שנותיהו מהם תינן תלא ע' שנה שהתקו"ל וכה כהם תדם ותפשר שלוה כיון נם כן תמדרש:

לרוח מזרחית פי' לנד מזרחית שהשתש עדיין טומד כנד המזרחי ותוא קודם תות שתתו פוכה לפתת תערב כלומר כתותו זמן דכו ונפקת תינה לת"ם שהקשה עליו ותו דתתר לרוח ע' תד"ת שתדם סרח בעשירי שתין כזכדי כן לוי דתתר לרוח תערבי תכל הת דלעיל בסוף פרק י"ח דתתר לת עתד בשלותו' שתין כרכ:

לרוח שהיו סוקפת כו' לנד תערבי' שהשתש סוקפת כו יחד עם היום שתתכו ותילך היו' והשתש שתחיל להשתש תלך לת כתתר לי ט' לפי זה דכשלתת נרכ ת"ם לרוח המזרחי רמוז יפה כתו' לרוח היום שכזמן העליה נקרת נד היותי שהולך ותור תכל הסקיפה תיך רתו תלים בשתתר לרוח היום כי כשהיום סוקע והולך הוא כי יגעו כללי ערב ולת יקרת יום שתם:

הקשה עליו שהשניעו כעומק כנד תיכה ויסורין ולדעת זכדי כן לוי דייקה עליו שהרי רתוי היה לתמוך תיד ותחתלת ת' פליו הרויח לו תלף שנה כדלעיל ותפ"י שענין הכתוב להודעת העת שכו נדון לנד היתי כיון דליית לן קפידת בהודעה זו תמריכך שהכתוב כוזב תל השטעו כתכזריות תו כתחלה כפי העת ותפתי טעותת תין להקשו תיך יורה העת על הקושי דדילתת כעת שתטה נדון ותעשה כך היה דת"כ תם תיכפת לן כידיעת העת וכלתו הכי ת"ל דלרב תפע"י שחטה בבקר כיון דה"ת לתתתין לערב להשניעו ותתר כעתו הוא להורות הקושי שיהיה הדין כפי שנם ולדעת זכדי כן לוי תפילו תיתי' שחט' בעשירית כיון שתתר להשניעו ולת תתתין לתחר הוא לעשות הדין כפי השעה:

גרעה קומתו כו' כנד פירשנו לעיל כפי' ב' ס"ה:

ורכז לתולדותיו כו' דכתוך עץ הגן לתה לי לת תל"ל תלא כתוך הגן תלא שרמז לתולדותיו שיכתבו תחרונות של עץ וי"ל תתי נפקת תינה שרמז לזה ועוד תתתי ל"ק דרמז לעכתו שיכתן כתרון של עץ וי"ל דכל תה שתירש לו ס"ת לבניו

ת"ת ספרדים

לכנים ולכן כיון דכתיב הוא בקוף העין נפתר הק לכניו להכתן
בחרון וע"ד תה קמתר בעיל כפ"ז ס' שהחרון רמז לתחית המתים
ר"ל שרמז שתעמוד ס' שנה את בחטאו עוד תקום למתי לחתיות:

איך הויית מלת מיכה קמפרש שהיכה שמלת מקומו כי לא
בעלם תחתו יח'
מקום מחכמו ילא פירושה תוכחה
על עונו חיך נהפך החטוב לרע
והרי הוא כמלת מיכה שהוא שלת
פרשים ר' תיקות עכיכו ונם לפי המקר' יתפ'
שפירושו כלומו מדרגה זת:

ארבול לדעתי כו' שהייתי
הולך וגמשך
פרשות כ' פם לתלותיו עכבו נמשך לדעתו של
פם כחם:

ארבול לדעתי זה הלשון
פם ע"ד הקפרים שהרי
פם על זה כיום ו' היה וה"ם מתחל'
קיית לדעתי ולפי שדרך הלשון
לומר בתמיהות כלשון זה אמר כן:
פרשות כ' **ארבול** פם ה"ק שמתחל'
פשוט כ"ו היה שעורו חלח כל
דניאל ע' המרון וכשיו גרעה קוחתי שנו"ת
פרשת עי' ויתחכח כתוך עין הגן כלשני ולפי
פשוט ע' שמלת שניו מפקר פם בכחותו
פרשב ג' פם כחיכותו לו"ת ק' חליקות
שמלת מיכה תפול על שתיהן
ותפקר רמז לעיון ומעשה:

הבה כחדם הת' כו' ות"ת ומה לא תדמי להו לחדם הת'
חלח בעבירת הברית ועיין הכפתח לת"י ובירושלמי
ויקיצ' חתן דכר שמיה בדמיונן לחדם הרחמן ועוד עיין מיכה
לנבי חדם ות"ל דה"ק דקרת ותוחן חסר כחדם עכרו ברית
ולפ"ז יתן הדחיון בעכרו ברית חלח בפתם עניכים ולהבי מדמי
להו לכל דחכי ות"ק כתן כתם כחדם הת' דחס כן תו ל"ת לתי'
עכרו ברית דכת"ק כתם כחדם תדמי להו כבולהו ומכללן תם
עכרו על הנוויי דקיימו עכור ברית ות"ק כתם כחדם הת' מיכו
חלח לפ' דחדם דקרח קייטו חדם הת' תדע דכתיכ רכתי נרסינן
ומתם כחדם גו' זה חדם הרחמן חתר הקדוש כרוך הוח חדם הת'
הכנפתי חותו כו' וי"ל דמקום קפיפי דכתיב פם כנדו כה תשתע
ליים פם כנדו כמקום חתר כנד חדם ולהבי תדמי להו להכנפת גן
עדן ושחטחו כמקום שהוכנפו ותשום דע"ל שחטחו פם חורך
לומר חת פכום מתחלת ולחרי קדמיוכם כחטח ובמקום הכיית
עניו השוכם הדומה כקניכם שהוח הנרחש' מהמקו' והכיית קקיכם
פהיח על המקום לוך כפתר כדד מפם ולפ"ז הקיכם כחדם גם כן
מיכה כפתר ג' כזולתו ' ועי' ל שהחוטח יתנכל חם להיות מעכרת
כחטחתו חו פרוב הכורך הכיתו חליו ע"ד לח יבוח לנבב כו' ופם
לחסרון קקדושים כתו שתין חלקין חלח חם כן תתרין ותפילו
כדכר חתי הנכות שוב לחוטח להתנכל ולומר לחו חדעתתי לחנם
חטחו חדם הרחמן היה כתכלית הרוע שתין לו התנגלות חקדים
חלח וכנגד הת' חמר הכנפתי חותו לנן עדן שהיו פם כל מחמדי
הכל לחכול לחכיתת ולח ה"ל נורך לחכילת עד הדעת וכ"ק לפי
חם"ל שהוח עשיית המכורסחות מחחר שהיו לו מהנות החחתיות
ל"ל המכורסחות החדומות וכנגד הכ' חמר וטויתיו שתף על פי
חלח היה נורך לחוקרה לכידור הנכות הנקרחיו ועכ"ל עבר ולכן
דניתיו נגרוסין חלח ימכל טוכה שהיתה לו מחר חלח
נתקרקה דעתו כו ויהיה נודד ללחם וקנכתי עליו חיכה כלומר
דכר מתמיה חיך היה זה שהסכיל עשות כלי שכה וה"ק לו
חיכה כת"ק הפתנים שהוח ע"ד הקחו' הנחמר לחכולכל
בדעתו חו שהיה כתן וכן חמר כפ' ל' דיקי מחנות חיכה
חן טוכה לכך כלומר חכה פכה לכך וכפלך להסכיל כזה ונתנה
שהקרי וכתיכ כפל כולך חל תקום ס' ותפ' על גב דכרים חיכה
דכתי תפ' ל"ת חיכה לשון קוכה חוי לך מ"ת ומיכו ומה מידי פשוטו
דודתי לשחלם ותתיק הוח וכן קרח ליעקב שהכניסם לחרן טוב
שער ק' דורש חותה תתיה ולח יכשרכו להודות שפע ורחניות
מערכות השמים וכ"ש נתקבו מחרי ע"ז ולכן העניסם כניוסין
שיהיו נודדי' כגוי כרעב וכמלת חתורת שפע שכע רעון שתי לחם
ולח שבעו ותקון עליהם חיכה ע"ד הכו' שהיה תתיה חיך הסכילו
לחטוח כלח שכה ות"ק חיכה יהכה נדד כו' שתין לומר שחטחו

מחסרון דעת שהרי היה רבתי בדעות כדברי רז"ל וע"ע
לח היה מנד הכרת בחיותה רבתי בנויים ס"כ לח חסר כל כיס
סיכוכרו חל החטח ומה כן נחנה שהחה כחדם עכרו ברית שכתו
שחדם חטחו בתכלית הרוע כלי סוס התנגלות כן היה חטחו ותנך
זה הזכיר דמיון ענשה שהיה מדה
כנגד מדה גם יתכן שהדמות
כשעתם לחת שכה למה נדמו
ישראל בגלות המר ולח כעונים
חחריס חתר לוה לחלי טעמים
רבי' זכרתים כיפה עיניס ת"ק
דכרים חד מהמון מה שחטכת
שחרן שתקית חת יעקב' כשחרות'
נגד ה' חתר דורשה תמיד לרחותם
ר"ל שהיעב כה כחי שתין לו
חלוה וטעם חתר שזה לשוכת
ישראל כי כעוני הגלות ודלות
יעב' נחון עוה ולח יחטחו כחתר
בת"י כת"ם ז"ל נכי כחרתיך ככור
עוני וכ' חלו כחדם הת' כי לחם
מחעב לנבוב דעת עליון חתר
מעכן כבודו כמקום הקדוש הזה
גורס מעם ועו לעבוד חת השתן'
כדי שבועת שפו יהכל ולח
יהיה פניו לחטוח וכתר כתב כעל
העקידה כפ"ט וכפ"ו וכפ"ז
היות גן עדן דומה לארץ ישראל
לעניו ספוק הנרכים כתי

ויקרא ה' אלהים על האדם איך הויית אתמול לדעתי
ועכשיו לדעתו של נחש אתמול מסוף העולם
ועד סופו ועכשיו בתוך עץ הגן:

את אמר רבי אכהו כשם רבי חנינא כתוב ^והמה^
כאדם עכרו ברית המה כארם הא' מה ארם
הראשון הכנסתיו לגן עדן וצויתיו ועכר עכל צוויי ורצתי אותו
בשלוחים ובגרושים וקוגנתי עליו איכה הכנסתיו לתוך גן עדן
שנאמר ^ויניחהו בגן עדן וציותיו שנאמ' *ויצו ה' אלהים על
הארם ועכר על הצווי שנאמר ^הגן העץ אשר צויתיך לבלתי
אכול ממנו אכלת ורצתי אותו בשלוחים שנאמר ^וישלחהו
ה' אלהים מגן עדן רנתי אותו בגרושים כתיב ^ויגרש את
הארם קוגנתי עליו איכה שנאמר ^ויקרא ה' אלהים אל
האדם ויאמר לו איכה איכה כתיב ^אף בניו הכנסתים לארץ
ישראל וצויתים ועכרו על צווי רנתי אותם שלוחין וכגרושין
וקוגנתי עליהם איכה הכנסתים לארץ ישראל שנאמ' ^ואביא
אתכם אל ארץ הכרמל צויתים שנאמר ^ואתה תצוה את בני
ישראל ועכרו על צווי שנאמר ^וכל ישראל עכרו את התורה
רנתי אותם בשלוחים שנאמר ^שלה מעל פני ויצאו דנתי
אותם בגרושין שנאמר ^טכיתי אנרשם קוגנתי עליהם
איכה שנאמ' איכה ישכת כדד:

יש ויאמר

ההנלה והיות חטח חדם הרחמן וחטח ישראל ת' שהוח חתום
חיי הספוק והיות גלות ישראל מהחרן כנרום חדם מגן עדן והוח
כחות * והיינו דלח מייתי הכח עיקר עונש חדם דקיינו מיקם
ועכר וכן ישראל כתם חיתות ופפטי רעים שעכרו עליהם חלח
דלח מייתי חלח השוכם המתיחים חל הכנסת גן עדן ות"י חתר חל
דמיון זה כוכת הכתוב לכך גם יתכן לומר שהכוכה כזה לומר שהם
כעוי טוכה כני כפויי טוכה עד"ם כפ"ק דע"ז חלח דכב"ל ק' מהנר
לחחור שם חלח שם' הקדים להם טוכה שהכניסם לתקום נחות
קודם שיקייתו מהתיו וכ"ז כעטו כו ולח זכרו טוכו * ושם זה
יוכן מ"ט הכתוב לומר שחטחם דומה לחדם הרחמן דמתי נכקע
מיכה שהכוכה לספר חומר חטחם עם שתפטר לומר שהכוכה
לפקתם שגורה לחחור להתיחם לתכיסם הרחמן החוטח לחרי
התיחסם לחכות הקדושים וכת"ם כעל העקידה כפפ"ו:

שנאמר ויניחהו כגן עדן כו' תף על גב דכל הני אין קרי
דרך התגדות להזכיר הכתוכים לרחים ת"ק
ות"ם רחים שעכר על הנוויי מהמון הטן כו' שהם דכרי ה' דניתי
דלית רחים מנופיים דכתיב ותתן גם לאשה עמה ותאכל ותף ע"ג
דהכתי נזכר לעון טוי מה כנגב כזה וכן ות"ם מוכל ישראל עכרו
כו' ולח מעכר הכתוכים המספרים עכירתם כנביחים וכמגילת
קינות כתר הטב וכן ק' ל"ת לכניא רחים לכיחתם לחרן מוחכית
לחכם שהוח לגל תוכחת יהיותו ולח מעכר הכתוכים שכי וגם
כהכנסתם לחרן וכן ק"ת ות"ם מוחתם תנוח ולכיחה רכתי מכו חת
כני ישראל כי חם יחוד לוויי זה מוחלתו ושם כשכיל לעון חטוח ניחח
דלישנת תורם נוח לנו חכייל לכל החטות וי"ל לח' שם כ' שחטחם
היה כחדד להכעיסם ולח לחחכון ולזה לח הכיח מוחתן גם לחתם
דחשתר כחוכחה הוח כדחתר לעיל ועל הדוב היה לחחכון חלח
שחה"כ עשו לעכבי' ממש ולכן הכיח מהמון הטן חשר טויתיך כו'
דלח הל"ל חלח המון עץ הדעת חכלת חלח דה"ק חהכלת כדי לעכור
על חם שטויתיך להכעיסם ועוד דחשוכתו ע"ז היתה וחוכל ודרשינן
כסתוך חכלתי וחוכל ושחרף ונדף וכן יש רכים מהם חטחו
להכעיסם ולזה הכיח מוכל ישראל עכרו חת תורתך וסוד לכלתי
שחתם כקולו שקכוהו שכוחת סודם היה להכעיסם חלח לשחוע
בקולו וחף על פי שכתוב כל ישראל הוח ע"ד חטח ישראל * ומה
שהכניח מוחתים לחתם משום דמשחתם שקדום כרוך הוח עמהו
הפיחם כיולו כמו שהוח יתכרך הניח לחדם כגן עדן ולח על ידי
עליו ועוד משום דכתיב לעכוד פרוש ושוכה להזהירנו שהכלית
ת' פיהיה להם חיי הספוק כגן שהוח כזה שחדם לעכוד
ולשתרה * ות"ם מוחתם תנוח לומו חת כני ישראל ר"ל לפי
שכל זמן כית המקדש קיים ושכודתו קיימת היה מנין עליהם
וכדחיתת כפרק כני העיר ולח נגלו עד שחטחו כעכודה כגולה

א"א מהדרשים ובילמוד מעובדות

מטו בדת דהורקנוס וחרסטובלום כשנרו זה על זה כדתיתא בפרק תרוכה ושי"ל שהודיעכו בזה כי כמו שלא נעשם שדם בחטתו למה שהזיק ח"ו ככבו' מע' כי לעשמו הזיק שלא נעשם על שלא שמר מצותו כן עושם ישראל על כל המצות שיכו לתועלתו יע' כמעשיהן

תוכר חכי

תוכחות

ו שם כתיב ב"ם

לו שלא לפי שעוברים מצותו לבדו הוא העושם ולזה הכיח מצות המאור לו לחם הקרבן כי מי פתי יחסוך כי תורו על שולם כריך לאורכו לו לחם כתקנו שלא נוכ שנעשה מצותו כמ"ם נחת רוח הוא לפני שכויתי ונעשה רצוני וגם לתועלת ישראל עשה להגדילם בפני האומות כדלקמ', שם שמות פ"ב פל"ו והקים ש"ז זה כל המצות ויש"ל לפי שעבירת אדם היתהכשנין הגן אחר הוסם כו הכיח גם כן בישראל עכורה תלויה כאדן שהוא הקרבן ועכודת בית המקדש ולפי מ"ם לעיל מכוונת ח"י שיהיה להם ברכה מידות ולא יקטרכו מוללתו ח"ם שהכיח מצות קרבן ועכודת בית המקדש שמצות הקרבנות היתה לכוונה זו להורותם שהם"י שוכן בתוכם להשפיע עליהם ולחיכם כריכים להשפעת זוללתו

וכמ"ש בעל העקידה בשפ"ח ;

שנאמר ויעלחהו כו' ר"ל ח"כ היו שלוחין היכו גרוסין אחד קרח כשיב להן בלשון גרוסין ר"ל דם"ל כך ר' דאמר לקחן בפכ"ח ס"י וינרם את החדם ככת כהן שכתנרם' ואיכה יכולה לחזור ולהיכו בפל שלוחי' וגרוסי' דנרוסי' אתה לרבויי שאין לו חזרה עולמית וכן בישראל כתיב מביאי מנרשם לה חוסף להכשם ויהיה זה על י' השבטים וכמ"ד בפ' חלק שאיכן עתידים לחזור לחי כמי שלמורך הגלות נאמר כן כאלו ח"ו אין חוזרים על ה"ם' בנפלה לה חוסף קום ושי"ל שנרוסים הם בכחיית הארץ ונן עדן שנורש משם ושלוחי' בכחי' שהסרת הדעון החלבי והשנאתו מהם ע"ד פני ה' חלקם וז"ם שלח מעל פני ;

שנאמר ויעלחהו כו' ק' דאקרא משמע שאין השלוחים לעונש אחטא שיהיה נולה כדאמרע הכא אלא כדי שלא יאלח יהו בעץ החיים ואם כן אין ענשו אלא מניעת עץ החיים ולריכה למימר דלה"ק הכא שלוחים ונרוסים דאר מהום עץ החיים ואר לעונש גלות דא"כ בישראל מאי איכא למימר ואיה לה דמו שלא טעם כפל הגרוסים והשלוחים הו כדפיר שכו ואמת י"ל דם"ל דויעלחהו כמי מהום עונש גלות הוה אלא מהום עץ החיים לאוד ה"מ להרחיקו ממקו ולסכנו בסבירת להט החרב וכיוצא ולא היה שולחו מגן עדן וה"ק מעמע מדכתיב לעבוד את האדמה שאת מסכת שלוחו היה זה וא"ת ה"כ הן האדם היה גו' למ"ל כיון דכלמו מכת עץ החיים היה ראיך לגרשו שיגלה י"ל דהא והא גרמי ואי' מהום גלות לאוד לת הוה מגרשו אלא מכל העתה דהוה ראיך להרחיקו מעץ החיים היה רחוקו מגן עדן לגמרי וע"ל דלמאר לשלחו קאמר דמהום גלות לאוד לו היה ממהר לגרשו כיומו ; א"כה כתיב ויש לומר' וכבר כתבתי בסי' הקודם דלא משמע להו שתהיה מלת תיכה שלשת המקום ; קונבתך עליו תיכה ואם תאמר מי קיכם היה רחוי שתיהיה אחר הגרוסים והעונשים כמו שסדרה כאן וכתו שהיתה קיכת ישראל והא ליתא דתיכה מקומי הגרוסים כתיב י"ל כי הא דאמרינן בירושל' דאלו' מגלחי' שהקב"ה אמר ימי תגילו קודם שהניח האכול ; ופריך וכי מתאבלים על המת קודם שימות ומשני כו' שהיו יודע מפי ימות המת היכו מתאבל עד שימות הקב"ה שיודע מפי ימותו מתאבל אחלה ולכן הקב"ה שיודע מה שיהיה לאדם קכן עליו מתאבל וכן מגלח קיכות אף על פי שלא נתפרסמה עד הגלות ככר נכתבה מתאבלה ונתנה ליהויקים ושרף כמו שכתוב שם' ירמיה מתאבלה לי נמי כדי שיבי אדם כתשוב קיכן עליו מתאבל כדאמר בפכ"ח שפתח לו פתח של תשובה וכן מה שנכתבה ליהויקים היה כדי שיסוב ולא הועילו ומכל מקום סדר המדרש הקיכה אחר המעשה כמנהגו של עולם ;

הכנסתים לת"י כו' כויתיים הת לאו דוק' דמתאבל נקטוו ואת"כ הוכנסו אלא משום דה"ל כאלו הוכנסו ואחר נקטוו שהתלות היו לקיימן בח"י שע"כ נתנה להם וכ"ם התלות הנזכר שתלויות כאדן לכן סדר הסדר כאלו נכנסו ושוב נקטוו ;

לשואלת

חומן כו' לכאו' יר' מהתי' לת"ל שאלת חומן דלא הל"ל אלא שאלת אשתו שהכנסה אצל אישה אבל חומן כאלו לא שאלה אלא שאלה אישה אחרת ולזה הוסיף שאלת חומן כמו שהוסיף כאדם הראשון המן העץ אשר צויתיך גו' ;

שלא תאמר

כח ויאמר

כ"א כתיב

ויאמר

מי הגיד לך כי ערום אתה המן העץ א"ר לוי לשואלת חומן שנכנסה אצל אשתו של חבר אמר לה מה בעליך עושה עמך אמרה לו כל טוב הוא עושה עמי חוץ מחבית זו שהניא מליאה נחשים ועקרבים שאינו משליטני עליה אמרה לה כל קומיקון שלה שם הוא ומבקש לישא אשה אחרת ולזהן אותן לה מה עשתה הושיטה ידה לתוכה התחיל מנשכו אותה כיון שבא בעלה שמה קולו מצוחה א"ל שמא באותה חבית נגעת כך אמר הקב"ה לאדם הראשון המן העץ אשר צויתיך גו' ;

ויאמר

האדם גו' ר' הן שריקיק הקב"ה על קנקנן ומצאן קנקנין של מימי רגלים ואו הן אדם וקין ובלעם והוקיהו אדם ויאמר האדם האשה קין ויאמר יי' לקין אי הבל וגו' ויאמר לא ידעתי בלעם הרשע שנא מי האנשים האלה עמך ויאמר בלעם אל האלהים הוקיהו מה אמרו האנשים האלה וגו' אבל יחזקאל מצאו בקי מכולם שנאמר בן אדם התחיינה העצמות האלה ויאמר יי' אלהים אתה ידעת א"ר חנינא בר פפא לצפור שחיתה נתונה בין ציור פגע בא' אמר לו זה שבידי מה היא או מתה א"ל איבעית חיי איבעית מתה כך בן אדם התחיינה העצמות וגו' ויאמ' אלהי וגו' ;

כח ויאמר

ולפי סדרך שאלת אשה מסכנתה מעט חומן וכיוצא נקט הכי וכאו' שהיה מליאה כחשים רמז לת"ם לעיל שהחשך חשכה מניעת עץ החיים להיותו שם תמית בטבע ; וכאו' שתבקש ליטה לחרות רמז לת"ם דיב"ם לעיל כל שעליו כחכירו כי אתה רואה לברוח לחרים שעליהם כתם ולהם יחכיל העץ החשוכה הזה ולו"ת להם קדמו ואכלו כי מעתה הם יהיו בתכלית העליות ולא יפסדו משיהיו לחרים עליהם כתם כדפי' שם ; ת"ק דלעיכן המן העץ דכיה קיימי' אין עיכן לכל זה ולא כל"ל אלא משל לאדם שהוה את חשתו אל תגע בחיית זה שהיא מליאה כחשים וחשב' שים בה קומיקון עלו והוסיפה ידה כו' ;

כך

אמר הקב"ה כו' משום דקרא ק' דאתי קאמר המן העץ שכו' דרך אלה וכי הקב"ה היה משוקע כדבר לת הל"ל אלא לאדם אכלת מן העץ ורש"י ז"ל לתקן זה פירש כאומם שהוא בתמי' לאפוקי שאיכו לעון אלא שכאתיתים על רוע מעשהו אמר בלעון זה ; אמנם כאשל הזה תקנו שלעולם הוא לעון מסופק ולא לשכק אלמור אלא שוה דומה לאשת חבר שכשה כאדם שהיה לוטקת הדבר מבורר שנגעה בחבית וא"ת לה להכחים ומטעם הקנטור שיאמר בלעון שמא כלומר שמא זאת הנעקה היא בשבת על מה שגזרתיך וכדי כיון וקלף בדברים או מבלי שיאמ' לה בפי' לאדם עברת ויכיעכה בפי וכן עניו אדם הא' כאדם שהכיר מעוותיו ואכה שנרשם קומתו קרי הוא כלוטק על דעתו בפי' ולכ"א לו בלעון שמא ודי לו בזה תוכחה ונלמה ולפ"ז לא נצטרך לומר שלהקים על קנקנו אמר כן כדשמוך וכדומה יש לומר דהיו לה ויתכאל הוא לזה שכמו שהכאר עם ברואה בעיניו קלקולה יאמר לה בלעון שמא לבדוק אותה האם תעיז פניה ותכחים כן הקב"ה עם שידע מביאתו אמר כן לבדקו ;

שהכיש

הקדוש ברוך הוא כו' שבדקן בשאלות לנסותם אם יכחישו ברמותם שהקדוש ברוך הוא שואלם כדי שיהיו יודע עניכיהם אף על פי שכל הדברים יודעים היו לעיל דאם לא כן למ"ל כל שאלות אלו וכי הקדוש ברוך הוא לא היה יודע מתחלה וכן יעשיה ודאי קוה יודע סתרי כשליחות ה' אלא מדקאמר ליה שמע כח את דבר ה' ומשמע על מיימי דעלים שחשבו להכחים הדברים כשכורים שים שפך לשואל ואף על פי שכלה נשיון גם כן יודע ה' מה יעשו עשה כן להוכיחם על פניהם כדי שיהיו ויכירו מתתא ידיעתו ית' וחיך גלכדו ברשת הפתוי ויכיע לבשם כשעור נפלה זה על דרך הנשיון שהוא לשואלת המנוס כדלקמן כפרק ל"ד ורש"י ז"ל כתב כפרשת ברשתים שכלן כדי להכניע עמהם בדברים וזה לא מכחתיו לרז"ל אלא מדעתו כת לה לפי הפשט אלא כתב כלעם כתב להטעותו כדהכא ומ"ש הרש"ם ז"ל דשתם נמי כדי ליכנס עמו בדברים לת"ש כשעורים

אדם ויאמר האדם שבשבילו נבראו כתוב הזה והוא חסר שבשבילו נבראו היה מסופק ולא ידע אם נקבה אם זכר עתה נתת עמדי ולא כן כל ימי חייו ידעת שהכל בפיך לפניך כת"ש יחזקאל ולקחתי כל במדבר לא הזכירו לאדם ומפסר רס"ל סימן תפיסה על אדם הראשון מזה שהוא לא רצה להודיע בזה חטאתו

ויאמר לה' ד"ת כ"ל לכתיב ולאדם ולאשתו עשה ה' אלהים כתנות עור והלבישם ולא כתיב ותלבש אותם ולא סדרון אלא שהוא מלמד שהיה הוא מלבישה ולא היה יודע כלום עד שהלבישה הקב"ה וכתיב ותפקחנה עיניהם וגו' ותרגם יונתן ואתפתחו עיניהון דתרויהון ואתחזי להון דהוו ערטילאין מן פקחות ומן מצות ומן מעשים טובים ומן כל מה שהיה להם לאדם הראשון מתחלה ולא היה יודע כלום ולא היה מבין כלום ולא היה מכיר כלום ולא היה יודע להבחין בין טוב לרע ולא היה יודע להבחין בין ימין לשמאל ולא היה יודע להבחין בין אור לחשך ולא היה יודע להבחין בין אדם לחוה ולא היה יודע להבחין בין אדם לבהמה ולא היה יודע להבחין בין בהמה לחיה ולא היה יודע להבחין בין חיה לעוף ולא היה יודע להבחין בין עוף לדגים ולא היה יודע להבחין בין דגים לרמשים ולא היה יודע להבחין בין רמשים לזוחלים ולא היה יודע להבחין בין זוחלים לצפרדעים ולא היה יודע להבחין בין צפרדעים לשרצים ולא היה יודע להבחין בין שרצים לנחשים ולא היה יודע להבחין בין נחשים לתנינים ולא היה יודע להבחין בין תנינים לדגים ולא היה יודע להבחין בין דגים לקרקעות ולא היה יודע להבחין בין קרקעות לאבנים ולא היה יודע להבחין בין אבנים לעצים ולא היה יודע להבחין בין עצים לעשבים ולא היה יודע להבחין בין עשבים לירקות ולא היה יודע להבחין בין ירקות לפרחים ולא היה יודע להבחין בין פרחים לאילנות ולא היה יודע להבחין בין אילנות לגפנים ולא היה יודע להבחין בין גפנים לזיתים ולא היה יודע להבחין בין זיתים לתמרים ולא היה יודע להבחין בין תמרים לרמונים ולא היה יודע להבחין בין רמונים לתאנים ולא היה יודע להבחין בין תאנים לאגוזים ולא היה יודע להבחין בין אגוזים לשקדים ולא היה יודע להבחין בין שקדים לשאר פירות ולא היה יודע להבחין בין פירות לפירות ולא היה יודע להבחין בין פירות לירקות ולא היה יודע להבחין בין ירקות לעשבים ולא היה יודע להבחין בין עשבים לקנים ולא היה יודע להבחין בין קנים לסוף ולא היה יודע להבחין בין סוף לגומא ולא היה יודע להבחין בין גומא לאגמון ולא היה יודע להבחין בין אגמון לשיחין ולא היה יודע להבחין בין שיחין לנהרות ולא היה יודע להבחין בין נהרות לים ולא היה יודע להבחין בין ים לאוקיינוס ולא היה יודע להבחין בין אוקיינוס לתהום ולא היה יודע להבחין בין תהום לגיא ולא היה יודע להבחין בין גיא לבקעה ולא היה יודע להבחין בין בקעה לגבעה ולא היה יודע להבחין בין גבעה להר ולא היה יודע להבחין בין הר לרקיע ולא היה יודע להבחין בין רקיע לשחקים ולא היה יודע להבחין בין שחקים לעב ולא היה יודע להבחין בין עב לקשת ולא היה יודע להבחין בין קשת לברק ולא היה יודע להבחין בין ברק לרעם ולא היה יודע להבחין בין רעם לקול ולא היה יודע להבחין בין קול לדממה ולא היה יודע להבחין בין דממה לשלג ולא היה יודע להבחין בין שלג לברד ולא היה יודע להבחין בין ברד לטל ולא היה יודע להבחין בין טל לרביבים ולא היה יודע להבחין בין רביבים לגשמים ולא היה יודע להבחין בין גשמים לרוחות ולא היה יודע להבחין בין רוחות לנשמות ולא היה יודע להבחין בין נשמות לחיים ולא היה יודע להבחין בין חיים למלאכים ולא היה יודע להבחין בין מלאכים לכרובים ולא היה יודע להבחין בין כרובים לשרפים ולא היה יודע להבחין בין שרפים לחיות הקדש ולא היה יודע להבחין בין חיות הקדש לאופנים ולא היה יודע להבחין בין אופנים לגלגלים ולא היה יודע להבחין בין גלגלים לאראלים ולא היה יודע להבחין בין אראלים לכסאות ולא היה יודע להבחין בין כסאות

המסתיר עונו כדפירש הר"מ׃ **ועדך** הדבר יהוש ע"פ מ"ם רבים שהשמה לפעמים רמז לחומר וזה היה עון מדם הרחמן שנטה לתפוסת אות ועניני החמר בנחה וכתנוכה כנודע ולפי שחיוב היה בהרך שהיה ירא מלים מאד ובי הקיפו ימי המשתה גו׳ כר׳ שהיה בוהר מאד ממין חטה זה לו"ח שחיבו בחדם שמחת לעצת החומר וברמז יפה כחלת עמדי כי זו החשה העומדת עתה תמיד בלי פרוד כל מספר ימי חי הבלו ולפי שהם בים רמז כוס ׳ הדברי כחשמען כיחיר ר"ת כר כהנה ענין חשת חיוב׃

דינה חשתו של חיוב מיירי דמיירי בחשת חיוב מפ׳ מי היתה חשתו ואיירי דמייתי קרא דכדכר ת׳ הנבלות ללמוד סדיב היתה חפ׳ לכוליה קרא דינה חשתו של ת"ח ום"ל בח"ד חיוב כיתי שבטים היה כדלקמן בכ"ז ופלינא נמי חת"ר לקמן בפ"ק בשמעון נשא חת דינה ואיכוה לה ס"ל שדינה חשת חיוב ולה ס"ל דיוקא דכדכר ת׳ הנבלות׃

על כן חמר לה כו׳ כלומר דהיכו דקחמר לה הכי דח"ל לה ת"ל לכחוב לחשתו בשם נבלה חלה לו׳ לה פושעת חו חוטחת וכיולא׃

אקבל יון כחיב כחן דמן הרחוי דלימח הכי דהח לח הוו עסקי לח כרעת חיוב ולח חמרה וכחות כרחה שהיה רוכה להיות עם בעלה בטוכה ולח בפורעניות ולכ"ח וכי הטוב נקבל בחכרה ולח הרע ופעפ"י שעקר חה שחמר לה כדכר ת׳ הנבלות הוח על ציונתו שיהטה זו טענה שנית ג"כ ופעפ"י שגם הדברים החלה עניכן שים לקבל הטוב והרע חחת ה ולח יבעטו ביסורין ח"ח כחו נקבל בלמון רבים דמז ג"כ לזה ול"ח גם חת הטוב בו׳ שהיה טענה שנית ופעפ"ז יון חפיסתו על חשתו חלה למה שהוח לח למה הרחוי שיקבלו הרע חה ועל יסוד זה חלה חקו ׳ם כשפתיו לה חטח מכל בלבו חטח דחלו פירו׳ים לקבל הטוב והרע בסבר פנים יפות יון מקום לפ׳ שחטח בלבו חפ׳כ יהיה חחמר פיו סותר למחשבתו וזה לה יתכן חחכם עמה שפי׳ שהתפיסה בזה היכה חלה כמה שהוציחה עצמה מהכלל ל׳ל שבלבו הסבר שיון כבון שיקבלו רע מה וכסבי לה מיירי בשפתיו׃ **בישפרין** לה חטח ומ"ח בלבו הטח שהרחר דפלה כדיון נעשם וכתב הרמ"ע שלפי פחף בשיון תבדק הטעם דכ׳ היכו ה׳ נתן כי מעשה ידיו נלכו עב"ח שבלבו חטח עכ"ד ולי נר׳ שיון ענין זה לזה כי גם טעם כ׳ כחן לה שייכה הכח כי יון זה לה בנכסים והבנים חלה כעבד מחנו חלה הקנין הניתן לו וה׳ יקח בקדושו ולה עשה לו חמומה רע חבל כיסורי הגוף חפפ׳ שם עשחו הנה יהיה טוב להכחיבו חלה כדין מחנם ת"ח שהרחוי חטח חבלו שעם חלה בדקי הטעמו הנ"ה לל שבחטחו נעשם וחם הוח לה ידע

ואכלתי יון כחיב כחן חסום דחבלתי מסחם לטעבר ומלת חוכל מסחם להכח והכח על מה שכבר חכל מדבר ואכלתי מיבעי ליה וחף על פי שחוכל גם כן מסחם לטעבר סהו"ח חהפך ענינו לח"ל לזה דניחח דלימח חבלתי בהדיח ולה לבעי הפוך חלה דמלה חו נדרשת לטעבר כשמושו כלח ו׳ להכח כו׳ו ופע"ג דמלו׳ הכחוכות כלמון זה דנו׳ שעניכן להכח וכחו בשמוש העבר עם ו׳ו הפוך עצמו מספר ולה מחפרשי חלה להכח היכח דחיכח למדבם דדשי וחם חחמר וכח חלו הוה חמר וחבלתי היה מורה להכח סהו"ו מהפך גם כן העבר לעתיד ל"ק שהרי חכח לו"ו שעבר בלה הפוך כשנסמך לפועל עבר כגון דכרתי ועשיתי זכרתי ובכלתי וכיולא וה"ב דכתיב היה כתיב פי׳ גם כן לטעבר ושמשו כאן להכח ולטעבר הוה שם חבלתי ואוכל כלומר שהוכל ושתרים לומר טעוד יוסיף סרס ויחכל ולה יחזם מהמטה וכחמ"ש דשכ"ל שחרף ונדף חתכם בם"ג כתב חבלתי והחבלתי לכהמה היה ועוף וחף על גב דכפרקין חמרינן שהחשה החכילה לבהמה כו׳ הכח כפ׳ הסחוכה חמר גם כן בחדם ות"ח לה ניחי דהכח רמיז לזה דוחוכל לה מסחע שהחכיל לזולתו חלה בחכילת עלמו מיירי ולפ"ז חם"ם שחרף ונדף כרמו כאן בחו ואוכל ויון חכו לריכים למ"ם דם"י שחתיך תסוכתו שהתחיל להתרעם שחמר החשה חסר כתב עתדי חכו רוחים שחרף ונדף דע"כ גם זה יון מתיב דמה ענין חרוף ונדף חכל תרעומת׃

שדרך ונדף הה מסחע דפליגא חהה דתניח כפ׳ עופין חדם הרחמן חסיר גדול הוה ביון שרחה שנקנסה עליו מית הבל׳

זרוי תחנים על כשרו כו׳ דכשלמח חהה דחמרי כפ׳ חד ת׳ מין היה וכופר היה חכו לו׳ דהיכו דוקה מתחלה חכל כשנקנסה עליו מיתה כשחמר לו ה׳ כי שמעת לקול חשתך גו׳ שב כתסוכה חכל הכח משמע שחפי לח"ו חרף ונדף ולה נטרד חלה כעבור זה וכן לקמן כפכ"ח ס"ו משמע דחלו שב כתסוכה לה נטרד מנ"ע ומייתו ים לומר דהשיח דפ׳ פוסין פסין חחר שנטרד מנ"ע מיירי שלו שב כתסוכה ות"ם כיון שרחה שנקנסה עליו מיתה היכו כשהרגי בעמו שרחה כחו חולך ולל וקללת החדמה וכיוכה חו רחה כעיכו רעתו ושב כתסוכה וכיכו חחר שנטרד חנן עדן חכל"ק על הדעת

יחזקאל פ"ח דבריה כה ד"ה ב ס"ב

יבמות ח

חיך יחרף ונדף נגד פני עליון דכשלמח ת"ם מין וכופר היה ל"ק כולי חאי שחף על פי שנסכיכה דבר עמו בכר והכיח חת ה׳ חפסר שכחילת הבן נפקחו עיכי כחיכתו בטוב ורע וכבח כל חכמתו ומה שהשיב מלפכיו כשכלו חבל עכשיו שהם ע"י היה מדבר עמו חם דעת חלוח שיחרף ומחת גם הוח טעם בהיות הבן חזיק בטבע וכשחכלו ונפקחו עיכיו חחכ על ה׳ תועה שהיה חושב הטוב ממכו וחחין היה להזיקם ותוחכה נקם עליהם ולכן חרף ונדף למרו׳ עיכי כבודו חבל כשהרגיש בעצמו נתבדר לו שכיכו להעכים וכדרך עולם היה חו׳ להם מתחלה וחו נכנע לפכיו ושב בתשובה גמורה׃

והדד ויקו לעשות עכשיו לעזל חיכיה כתיב כרם היה לידידי בקרן בן שמן ולפ"ז נר׳ שמפ׳ כרם על חדם הרחמן וכן פרש"י כאן כרם זה חדם הרחמן בקרן בן שמן בנ"ע מקום מסוכח ויעזקהו חלות נעטוה ויטעהו שורק שיעשו מעשים טובים ויכן מגדל בתוכו עשה לו׳ חוכו ויקו לעשות עכשיו גו׳ שחרף ונדף כו׳ ות"ת וידרי קרע נופיה חפ׳ שהכרם משל ליסר׳ כדכתיב כי כרם ה׳ לבחות בית ישרחל י"ל דחתי כדר׳ חבהו דחמר לעזל והמה כחדם עברו בריח כו׳ דהשתח כי סיכי דמחדם ילפי׳ ליסרחל ה"נ ילפי׳ מיסרחל לחדם שחעשיהם שויים ועל חדם הרחמן יבדק יפה מ"ם הסר מסוכתו פרון גדרו שנטרד ממחיצת ג"ע ובטלה ממכו זיוו והדרו ולקמן בפכ"ח סי׳ ח׳ דדשו מ"ם שם ועל העבי׳ חנוה לנבי חדם

והדד ויקו לעשות עכשיו כו׳ ות"ת מכ"ל שחרף ונדף דדילמח כחוסים רמז על שעבר על כוין ופסי׳ דדיוק דוחכלתי דלעזל לח שבי חי לית לן בגלוח חמקום מחר י"ל דחי לח הוה כיה רק עכירת החנוה שכי הכ"ל ויקו לעשו׳ עכשיו ולח עשה חכל חכיון דכתיב ויעש בלוסי׳ כרחה שעשה דבר חחר דע זולת בטול החנות וזוד כיון דעקר קרח בישרחל כתיב ספיר שחתי לה שכן כחיב בישרחל מחוריים ל׳ הוכל ה׳ וכיוכה חכל לקמן כם כמדבר פי׳ב יליף לה רש"ל נופיה חנ"ם וק׳ חחתי הכח יליף חכח והשם חנ"ם ושמח י"ל דחי חכח ה"ח דדוקה בנ"ע חכל חחר שנטרד חיד שב כתסוכה להכי יליף דחפי׳ כשכבן חקדם בנ"ע היה חחרף ושם עשה תסוכה היה חחר זמן מה ואי חהשם ה"ח דדוקה כשנטרד ההחיל לחרף לח בהיותו בגן עדן חכל חכח דייק שלח נטרד עד שחרף חדבתיב ויקו לעשות עכשיו ות"ם התיתן לולי יסוב והוח חירף׃

גירני חייבכי כו׳ דכיון דלמון הפיתי חשתע כלשו דרשיכן לכלהו חד"ל קרבי חו חייבכי כפי׳

גירני שגירה כה עד שכעל כרחה חכלו וזו טענת שקר שהנחש לח הכריחתה וחפשר שחתר גירכי על חה שדחפה בחילן בע"כ כדלעיל ושם כחשך לה הטעות ויתכן שהגרוי הוה כדברי הפתוי והוה עלמו ענין ההטעחה ומשמעות דרשה חיכה כין הפי׳ וחין לפ׳ שבח עליה שיון זה התנצלות לחכילה׃

הנ"א לח יפיח חויב כו שלדעתם הוה חלמון גרוי חכל השם לח חכלו לו חכר ופירשוהו חל כושה כלומר שלח יסתכד בו החויב כתו שיסתכד הכושה כחסר כושה כו׳׃

חייבני פי׳ חחייבכי לחכלו כחלו היה חוב חוטל עליה בהכרח וזה לם שיקיה ע"י חושם והוה עלמו ענין הגרוי בחלות שוכות חו שחייבה כת"ם לעזל אח"ל קדמו וחכלו עד שלח יברח בחרים כו׳ ולפי שהוה יפה לעיכים כפסט הכתוב והוה עלמו ענין ההטעה, בחלות שוכות ופסר לחלק ביכיהם שהחיוב הוה על הרחות הטוב כתם שהוה יפה לעיכים כו׳ כי זה חתת והטעתו׳ היה מם שהבטיח׳ תן החיתה והגזך ודרך כלל כיוכה בזה להתנצלות כל חוטח שיתכלל חב׳כים חו שבו חנוש חו טוב חבל חין לפ׳ חייבני שעשני חייב׳ חיתה וחוטח׳ לפ׳ ד׳ דהה הבחיני

אגיר רבי אבא בר כהנא ואכלתי אין כר"ש כאן אלא ואוכל אכלתי ואוכל אמר רבי שמעון בן לקיש ארם הראשון לא נשתרו מגן ערן עד שחרף וגדף הד"ר ויקו לעשות עכבים ויעש באושים׃

והאגיר השנה חנחש השיאני ואוכל גירני חייבני והטעני גירני הנר"א לא ישיא אוי בו חייבני הנ"א כי תשה בדעך השעני כמ"ש ישיא אתכם הזקיהו׃

פרשה

קודם ואוכל הוא נרתם שהוא סבה לאכילתם לא נתפרש מהנה :

ר' עזריה לכאן לעגל תלמי קרא כתיב ראם מסיכי שתל שפתימו יכסמו ימותו עליהם נחלים ואף על פי שהתם פי' על דוגמא והכירו המעבירים לדוד שהיה מתפלל על הפלטה יותר טר' טעל סורדת מכחישי ה' המעבירים ליפרעל לגויים קתיירי וכנגד כל ישראל

ישעיה מה סדברים תמורים וכן יר' תמ"ם אחר כך ידעתי כי יעקב ה' דן פני גו' לך לדיקים גו' שנראה שלעתיד שתהיה תפוצת כלל ישראל ותפלת כלל ת"ה תרכז ז גם כאן טוב לחמר ראם תסיכי לו ת"ה שהם מסכימים ומעריכי' וכוללים עמה על ישראל וכותבים עיניהם על תמונה ולפי שהיה לעגן גר' מיותר שלחר שכלל כלל ת"ה בתומרו יתומו עליהם גו' למה פרט הים פרטי ושוב לת"ל שהיה הים לעגן דכלהו הכי ת"ה מחויבים על הרעה ליפרעל ואם על טובה בעל לעגן הרע תייהי שהיה עגין לו תגל טובה ת"ה גם אז לא יכון כחרן דתוק סגר' שהים נכון ותתגלל שלא יכון ולא ה"ל לל יאמר מן החרן ושוב תלי יכוהנו דהשתא שהוא ביד מחודם ולו"ם שהם תדכר על המוסרי' הגדולים לגויים להרע ליפרעל שידעו עם ת"ה והם שת"ה דקלחר הים לעגן שהוא לו תעיר מבני ישראל ולחר כל יכון לפי שהנראה שהיה נכון בחרן כיון שהוא ישראל ולו"ת יכוהנו שבלשונו ניהוד ליעקב הים שלא היה מעגינו :

דמורידן לגויהם ולו"ם לשם גרישת בקט עיקרא דמילת שהוא הורדת ת"ה לגויהם והדר תפ' חיך תפולם דכריסת לו' להם למה בייתם קונסים כו' ולו טוטל שלו ומלו ומורידן כיחך זכן בכתוב קודם בריסת ימותו עליהם נחלים והדר אף הים לעגן לף על פי שהיה יורדים עד שכח הים לעגן שהם :

איש לעגן זה הנחש תפ"ג דולחי עיקר קרא לאו לעגין נחש אלא כי מה עגין לזה אלא המומור מ"מ יפורש כו ע"ל ברמז דלפ"ן הים על יכון כחרן דתסתע שעומד כחרן שלא שתיקו יעומד ומתכונן על רגליה לו שתיהים כוכת שכתוב לומר שכשם שקרה לנחש כן יקרה לחים לעגן הדומה לו כדומה וחבריו : **איש** לעגן זה הנחש לשפסר לומר חים על שפר המיני זוללת המין המכוער כ"ב הנחש סהיה זקוף ומדבר כחדם כדלעיל בפ' הקודמת כפ"ח ;

שאביר לעגן הרע על כורחו שתמר מן המילן הוא שכל וכרוח הקול או סרוב לכרי עולמו תחרים וכיוב כדלעיל בפ' הקו' כפ"ו ;

עיר נחוכך ולפי שזו עקר קללותיו לא זכר שלא זו בלבי ושפתי כלולו כמומרו למדחפות ;

לנדדחפה חין כתיב כחן כו' וה"ק דקרח חים חתם דשייכו הנחש רעתו וחטחו לכך לותו ולגרום מדחפות קללה לו ולחדם וחוח ושפ' דקללת חדם וחוח דקלחר סיטו בקללת הנחש עגמו כי כזה ג"כ קללה לחדם וחוח מהחיבה הנתונה בפם והנחש יקבל התיתם תמיד ; **לנדדחפה** חין כתיב כחן ולעיל לא דקדק כזה דכתיבים בפי' דסיך לומר מדחפות תחר כו כמה מיני עונשים וכמה תדורות וכת"ש ג"כ בהמורות ;

אדם נתקלל כו' חת כ"דם ל'חוקומי מדחפות כלהו בקללות הנחש רעתו וחטחו לכך ח

בסנהדרין וכיון שאלו נדון בסנהדרין היו טופנין עליו ג' כ"ש היה רחוי שיטעון ה' ועוד דלמ"ד מיגמר מינה שלא לטעון לחסית אלא ודאי שלא בקש לו זכות מפני שהוא ומכחן דאין טוענין לחסית להכיף זכותו כמה שאינו כדור ולפי מיתת דילן מיכח חדוסת טפי שאפשר שיודע ה' שהנחש יטעון על עצמו לא שכקיש כיון שאינה טענה הוגנת והשתא ס"ד מקפן ופס"ל את דיבו דמשמעת לפעמים שיטעון אח"כ לאו כלום הוא דאין מחזירין את הדין בטענה שאינה מספקת ולא היתה מועילה לו אלא מתחלה • כפני מה הניחו כו' ות"ק כל מסית יפטור עצמו בחותה טענה ככר תירנו קתום, גפ' זה כורך דלוקח נחש שלא נגנבה שלא להסית ולא נעבוד אלא לפי שכחת תקלה על ידו אכל מסית שנגנבה שלא להסית נחשת כשמסית עובר ע"כ ואפי' לת"ס לעיל ס"ל דה"ל כמותרה ועומד לאיתן ת"ת כיון שתרוייהו ת"ת ה"ל טעין שלא עבדו אלא מה כן הזהיר ות"ה ואפי' לאיתן טעין דכטענה זו היה מפטר אלו טען ת"ע דאינה טענת הוגנת וכדכתיבנא התם • והרמ"ז ז"ל כתב על ת"ס דס"ל להסיב דברי הרב כו' ח"ל ולא הכיבותי זה וכו' וכר' דאמתיטתיה סוגיית פ' זה כורך הנו שלפי"ת ומפני מה לא טעין לו הקב"ה כ"ל שהטענה תפטרנו וע"ז יקשה שס"ל להקב"ה לטעין לו דאילו אין נטענה ממש לפטרו אלא שהיה צריך לבטלה מפני התרעומת לא כ"ל אלא ומפני מה אלא שאל אותם ים לו טענה כי לא יפול התרעומת אלא על זה אכל אלו שאל אותו והוא לא היה יכול פטיט שלא יהיה תרעומת על הקב"ה שלא טען לו וכ"ש שלא רחה דברי הנחום דאלו רחה לא הוה ק"ל מידי כזה כנזכר • עוד הוק"ל להרמ"ז ז"ל שלא אמרו דברי הרב ודברי התלמיד כו' אלא כשלא לדבר עבירה שיודע בחסורו שלכך אכל החשה לא ידעה כי הנחש הטעה אותה והמוטעה כשוגג לכל דבריו והביאו ראיה מדברי הנחום בקדושי שלא אמרי' דברי הרב זה"ק כו' כשהשליח שוגג ובאמת שיש להסיב שהנחש לא הטעה את החשה אלא לעניין זה שאמר לה שלא הזהיר אותם על זה ולא ה"ל לעבור על דברי ה' וזה אכו יודעת היתה שהזהיר על זה אלא ה"ל לעבור על דברי ה' וזה אכו כי עקר עונשה על שהמירה לנחש אחר שהזהיר ולא דמי לעבר מוטעים :

בגדולה מתחילים מהגדול שהוא רחוי שיתגדל תחלה כי אליו יתלה יותר ובקלקלה תפכח •

בגדולה מתחילין מהגדול כתב רש"י בתענית בגדולה מטה כעלמא אלא לפורענות גר' ברגם לתקן

דמאי מייתי דלים מתברן דשתם ליכא גדולה ול"ל דמטה בעלמא היא גדולה ולי תפשר לומר דבגדולה מתם היא דקאמ' שתם כי תקד ותק בניך היא וז גדולה שבהני מצלחן נכוה בשבה מצלחן המלך ותפילו תימא דאקרא קמי קאי גם זו גדולה היא שאמר להם האשכם של תפרעו כי זה מדרך גדולה וחסידות •

שנאמר ויאמר מפה אל אהרן כו' ותם תאמר ומכ"ל שהתחיל כאהרן ואחר כך למשה ואחר כך לאיתמר דילמא למשה נדבר כא' והכתוב הזכירם כסדר תולדותם וחסיכותם ואפי' תימא דשכח הכי הוה דילמא מעשה שהיה כך היה כ"ל דמיותרת דייק דמשמייה דלכתוב אל אהרן וכניו הכותרים שהרי כבר נזכרו כם' שהיה קמ"ל דברים דבר לאהרן כו' ומדלא כתיב אל משה ואל אהרן ואל בניו אלא אל אהרן לחוד קמ"ל דילמ' דוקא נגדולים כתיב אבל בגדול דחשיבו אין חוששין להתחיל בגדול דסברת הוא כיון דקפדי מגדולה שגיס ה"נ מגדולה חשיבות כיצד מקפי מהם להם דאמרי לעי' כפ"ח ס"ת שאחד הרחמן קדם לעונשים כבר תירנו שהם ללא תשיבו פתם אלא בפורענות דמיתה כגון אכול שבאחלה מאחד והדר בהמה ס"ק מק' מהם להכות דאי בקלקלה מאחי אין הקטן אמאי בחבול הוא

ת"ת כפנחים

ויקרא י

ויקרא ג

יומא פ

ד **ויאמר** יי' אלקים אל הנחש כי עשית זאת תני ר' חייא בגרולה מתחילין מן הגדול ובקלקלה מתחילין מן הקטן בגרולה מתחילין מן הגדול שנאמר ויאמר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר ובקלקלה מתחילין מן הקטן שנא' ויאמר יי' אלקים אל הנחש ואל האשה אמר הרבה הרבה עצבונך והרונך ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך מלמד שמתחלה נתקלל נחש ואח"כ נתקללה הזה ואחר כך נתקלל אדם :

ה הכל משמשים פנים בנגר עורף חוץ מב' שמשמשים אחור בנגר אחור גמל ובלב חוץ מג' שמשמשים פנים בנגר פנים מפני שהשכינה רבורה עמהם ואלו הן אדם ונחש ושרה אדם שנאמר ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך נחש ויאמר יי' אלקים אל הנחש ויאמר יי' לדה ויקא את יונה :

ו אמר

מתחילין כו' דילמא מסום דמי שהתחיל בעבירה כו' מכח לן דכעוכיו ניכחת בקלקל' מתחילין מן הקטן ולמאי דאמכוה בסמוך דסדרה לקרא לאסתיגן הא ניחא דלית' למימר דאסתיגן דמי שהתחיל כו' דהא מכל מקמי הכו' יליפי לה • ומס תאמר דבירמיה כתיב קח את כום היין החימה והסקיות אותו את כל הגויים גו' את ירושלם גו' את פרעה גו' הרי שהתחיל בגדול ול' שהוכרך לזה כדי שישתו כל הגויים ק"ו מירושלם כמ"ש שם והיה כי יתנו נקחת הכום מידך לשתות ולמחת אליהם כה אמר ה' בכאות שתו ותשתו כי הנה בעיר אשר נקרא שמי עליה אכי מחל להרע ואתם הנקה תנקו גו' ומי"ל דירושלם לא הוה קלקלה • סנטלו תפוכין עליהם על עוכותיהם כדלקמן בפת"כ •

שנאמר ויאמר ה' אלקים אל הנחש כו' דכיון דכריסת ספר עם אדם וח"ל המן הטעון כו' ואחר כך עם חוה מה זאת עשית היה לו לומר שיקללם תיד ולא יפסיק בעניכם ויחזור להם אלא שהוכרך להקדים קללת נחש לחוה וחוה לאדם וא"ת מ"ט לחש הקדים לדבר להם כו' ה"ל לקלל תשובה לנחש ושוב ידבר עם חוה ויקללנה ושוב ידבר עם אדם ויקללנו וי"ל דמ"ת רחוי לדבר עם אדם תחלה שהוא חשוב ותעש' שתין כתן גדולה מדלת יליף מהכא דבגדולה מתחיל בגדול ס"ת משום דכעי להקים על קנקנו של אדם כדלעיל לת הקדים קללת נחש כי אז כבר היה רוחה אדם שם' ידע יפה בעניניהם ס"ב כדי אלא ירחה שם' דן בנחש מעמו ועד נעשה דיין לזה דבר עם אדם שיתנכל בחוה וחוה תתנכל בנחש ואז יהיה לו ית' תוכחת מגולה עם הנחש וכיון דהנטריך לתקדומי דבור אשה לנחש תקדים נמי אדם לאשה והכיון דהנטריך לתעכב הכי לאשמו' הא דבקלקלה מתחיל בקטן דאלו הוה הדבור והקללה כת' ה"ת מעשה שהיה כך היה ויתכן לומר שמתחלה בתקלל נחש ואחר כך דבר עם חוה וקללה ואחר כך עם אדם וקללו אלא שסדר הכתוב הענינים כמוכן זה לאסתיגן דמן הראוי שיקדם הדבור לאדם אלא שעשה בהפך משום קללה דהוברך להתחיל בקטן •

מלמד שמתחלה כו' הוברך לפ' הדבר חף על פי שהזכיר סדר הכתובים ומשום דאפשי כתובים אפשר לומר דמדקאמר אל האשה אמר ולאדם אמר ולא קאמר ויאמר אל האשה ויאמר אל האדם משמע דה"ק ואל האשה בבר קללה שקודם כשאפשם עליה וכן לאדם ולעולם האדם קדם אחר כך חוה ואחר כך נחש וכבי דמ"ת הוה יליף לדוכתי' אחרינא דבקלקלה מתחילין מהקטן מדסדר קללתם כך מכל מ"מ דבאדם וחוה ונחש לא כך הוה מעשה אלא שבאספר עם אדם תחלה לתידי אספר קללו ואחר כך חזה לו ס"ת דעב"ם מהכא תיכח למילף שבתחלה בתקלל הנחש כו' דכיון דקרא בעי לאסתיגן דמתחילין מהקטן לא ה"ל למעבד חפכה לשום כפה :

גמר וכלב בתוספת דתייתי בגמ' לא תני אלא גחל וטעמיה משום דכלב נמי בתחלת אמוסו פניס בנגד עורף ושוב מתהפכים אחור בנגד אחור • **כיפני** שהשכיחה ד' עדותי שיהיו נכבדים בשתושם מזלתם ולא שכיח לי טעם בגחל וכלב שאתהפכים אחור נגד אחור וכשלתא בגחל יש לומר לפי שנגוע בתשתיבו כדלקמן פע"ו לכן היה כוח מהכיח בקבקתו ואתה יש לומר דכלב נעשם מפני שאתם בתיבה כתיב אם ג' ונעשם

להיות נקסר כדתי' כפ' חלק • **אדם** ונתן משום דלמד חסוך טפי לקדמות בליסנא תף על גב דקרוי דמיניה נסיב נמרוד לנחש קדים וכתב התלמר כאן נבי קרוי דנתן שהוא הקודם •

אדם שנתמר ולאדם אמר תעב"י שדכור הסביבה לאדם משום לחיות דחייתי הכא לחיך חייתי כמי לאדם לכל לא ידעתי אמתי לה חייתי קראתי דכתיבי מקמי הכי קרוי ולא חשוב לסון חמירה כאדם כמי כתיב לעיל ויאמר לו חיכה ואין ט לומר דנקט קרוי דכתיב כיה לפסוק לפי שע"י זה נשתנה שמושו עמה מכל הב"ח • **דג** ויאמר ה' לדג תעב"י שאין הדכור מליו דכור מתם אלא שלוח סרטן כמ"ם סרב כסוף ח"ב כיון שנתיחד בעגין זה משמר עד שנאמר כו לסון חמירה כאמירה תעיב נביה

כל מה שעשית בסיכל זאת כו' כלומר שפי' מ"ם כי עשית זאת היינו כל מה שעשית היה בסיכל ואת דקיינו חוס שחסך בה כדכפרקי' ולכן לשנייך כאחדך דאל"כ מאי זאת כי עשית כן מיבעי ליה לכל כאשר שאמר מה זאת עשית ל"ק שעל שאלת מה זה יפול תלת זאת ולא אלא כן תעב"י שאין זאת על דבר מורה כאנב' • **כל** פעולה שלך כו"ר דהוה הוה מ"ם כל מה שעשית כו' שפעולה שלו היה שפתוי והוה כפל לשון ואפשר לידחק שזה הוה על העוכ הנתן לו כלומר כל הפעולה הנעשית לך היה על זה ותלת זאת כדרשת למעלה מכי עשית ולאטה מעוכשים וכ"ם מ"ם כעלי הסגיון שמעשה נאחר על תלאכה נופלת ופעולה על העיון הסכלי ר"ל שאחר כל מה שעשית כנגד מה שדאפס כידיס ופעלת כנגד מה שנא כטעות נרחו שכליו כדלעיל כפי' ט •

שנדון בסנהדרין שלאחר שנתף כדיכו ס' תלאכים ורחו לזה בע' תוכרותיו וכו' דהא לייך לה מדכתיב הבא ויאמר ה' אלי"ם דחל"ב לא ה"ל להוכירו כאן דאין מיחר הקב"ה שתו על הרשע אלא שהוכרח להוכירו להטלים מכין הע"ז ומהאי טעמא לא דרשינן כאחד וחוס שנדוכו בסנהדרין אף על פי שנם דיכס נוכר אחרי הע"ז תוכרות מ"ק דכיון דאך דרשת היה על מ"ם כאן ה' אלי"ם ה"ל להקדים דרשת זו דלעליל דקאחר כל מה שעשית בסיכל זאת דמירשת אלת זאת ואפשר לפוס אך דרשת שתי מידדים זאת בהאי ענינא דאת היינו זאת התורה שנדון בסנהדרין כדין התורה ולפי שב' הדרשות כדרשות על אלת זאת הקדים חוסה

שלי"ר הושעיא נופיה לת"ם ריב"ם בשתו

שנדון בסנהדרין שתע"י שלא נשא ונתן עמו כטעות כדלעיל הוסיכס בדין עמו לגזור דיכו ותע"ג דשת קי"ל שתק"ם דן יחידי לכל כאי עולם כדתנן בתוכות שאין דן יחידי אלא מ' וכן בחוית כפ' לסוסתי מ"ח דנו בסנהדרין לגלות רעתו בקהל אולפי שדיכו פשוט שכשם שנדו עליו שני ללאד שאין טוענין לחשת כדלעיל ולא אתיא תק"כ לא טען עליו משום קורחת שעה אבל חילו נדון בסנהדרין טעניכן ליה :

בסנהדרין שלאיתה דיכו על ע"ח לאפוקי סנהדרי קטנה שיתה של כ"נ :

אדרו בגרעת כת"ל נרעת מתארת וכדאתר בספר ב' פ"ב וח"ת נר' דאלת זאת קדרים שרתו אליו ע"ד זאת תורת הנרעת והא אלא אי קלקה זו כהדיא לפי שאינה מיוחדת לו דאתכען דאיכא נמי מיחם חייתי ליה :

דהרין שלעיל דכיון אלו הנקודות אחר כו כאין שלעים נגע נרעת הן אף על פי שאינו בנרעת האנשים אחם : **באחר** שאדם אבד כו' שהבאה לעבו בחבה הוא לסוסף אבל אלקות הרעועה קל אהאקל ובכלל אהקל היה וא"כ אה צורך לרבותא וה"ב בין שקללו אבל הבהמה בשיטת שהוא אחרור אחיים בעבורים כא"ם

בסחוך וכין שקללו אבל הבהמה הרי הוא אחרור אחיים כאב"ם ולכאי לאיתר שאחריתו אבל החיה הוא לעגין אחר שבו החיים אחרורה אהבהמה כין דכלידה בהמה אחרורה טפי מ"ם שהחיים החיה אחרורה אחנה בעגין אחר אחין אחרור כאו ועוד דאחרור אחם אבל הבהמה ע"כ לעגין לידה הוא דאי לעגין אחר הרי נתאחר בפי כהליכו ואחכלו ואיתתו ואת לו עוד ולתרן זה אייתי כך תוספת' דקתני וכשם שהבהמה אחרורה כו' דהשתא אחטורי לוא אבל הבהמה ואבל החי לו' שהוא אקולל אבל הבהמה כמו שהבהמה אקולל אבל החי כמו שיתבאר •

מבל הבהמה כ"ם אבל חית השדה ק' דהאיבי חיים שהוסף בעבור יותר אבל הבהמה דהיכו אחי ואשה כדבהמוך וכגחרת גר הכי אם אבהמה נתקלל אחיה לא כ"ם אלא לאחר לך כשם שבהמה נתקללה אחיים ז' כו' ופרש"י אחיה לכ"ם שפחוהם שבהמה שהם יותר אן החיים שהרי עוד ה' חדשים אחול כ"ב והא ליכא לאיתר אלא אבל החיים היינו אחרי אי אשפיה דה"ב נבחוך אבל החיים ולא ניבעי בהמה אלא להכי כתב אחרוייהו לאחר לך כו' עב"ד והנה עשה בחכמה שפיר' שהקומות היה על שחוהם שבהמות ולא שעל כלן קאחר ר"ל כיון שנתקלל אבל הבהמה דהיינו אבהמה נשם שהוסה יותר כ"ם אהיים אלא שבשעת אם' אבל הבהמה ע"כ אבל החיים נאי ה"ל לאחר ואב"ב ה"ל לאחר כלל כל שכן אחיים שהדם דהא ליכא חיה שהדם יותר אקוללת אלא דאיידוהם דאבל הבהמה היינו שהוא אקוללת אקנת הבהמות ובן אקנת החיות ואריך דכיון דאתקלל אקנת הבהמה על כן אקולל אקנת חיות שפחוהם שבהמה ס' חדשים והרי שחיה שחוהם ואף על נב דאבל כאיב לאן למדין אן הכללות וכן כאי דלאן דאריך אבל הבהמה כל שכן אבל החיים יש לחוהק שאין אקוהים על פי כל אחם אלא על שחוהם שבהמות וכפרש"י כנאחר ואם אחאר אבל אקום אחי אריך כיאם דאחרוייהו נריכי כדי לקללו יותר אהבני ואשובל דהוו ו' חדשים ולהכי קאחר בהמה וחיה דאי בהמה לחודה ה' שפחוהם שבהמה דהיכו ה' חדשים לבד להכי אוסיף חיה ואי חיה לחודה ה' שפחוהם שבחיים דהיכו כלב להכי קאחר חיה בחר בהמה לאשמעינן אקולל אקנת החיה שהיא אקולל אקנת הבהמה אלא אחי לפ' חיה אלא כשרוש' דבהמה וכי היכי דבבהמה אחרי שחוהם שבבהמה ס"ב נרך לומר כחיה היכא דת אחי לאיתר דחיה לטפויי קאחי אי לאו דנפרש אבל דכיאל לכללהו ואז אדבה אפי' אחרי ואשובל אקוהים אב' דלבאוב חיה ולא ניבעי בהמה אך הקשה כיון דכיון כך וכיון כך קשה דאי אם ליה כלא כלא קשה כיון דכאיב בהמה חיה לאח"ל ואי אם' דכיאל וכל חית היכו אחרי ואפשה קשה דלימא אבל חיה ואי לא לאח הקשה קושייתו אם אבהמה נתקלל כו' דאוטב דליקני הכי אם אבל חיה נתקלל אבהמה לב"ם כיון דפשט אשתע דכיאל לכללהו • ואשתע ים לומר כיון דבהמות אקוללות אחיות שביחי טפי וחיות אקוללות אבהמה היינו אחרי ואבירין ואפשה הנם אוטפים לזה הקשה אקושיא עו"ם אי נמי הא קא"ל אחפילו נפרש דלאו כלא קאחר ליבא למיתר דאחרוייהו נריכי לקללו יותר אבני ואשובל כדכאיב לעיל אלא אפי' הואי אחיות ולעולם קשה אם אבהמה נתקלל כו' ואיבו נמי' דיקו קשה דקאחר רחית אתיוך כו' דאשתע דלא קשה ליה אלא אפני שאחרי אחמור יבא הקל על הא לאו הכי לא אקני ליה יאורא דיעתא דזו אף זו קאחר ואם כן נימא דאבל החיה היינו אחרי ואפשה ואתא לטפויי על הבהמה וים לחוהק דאשתע דקבעי ל"ק ניה אבבהמה כל שכן אבל חית השדה אחר אמשל קוף

ליקוף

ח על

זאת עשית זאת עשית זאת עשית

ליפות הקושי ומ"ה אפי' נימא דמיכל חית הסדה לטפויי מתח דתיק ליה נמי מכל הבהמה למ"ל :

בהמה נסח טהורה כו' בכרייתא דפ"ק דכלו' מניח דמיון לכלם מהאילנות שהתחנה לנ' יום ככלב והתות לנ"כ כחתול ותפוח לם' כחזיר ותכוחה לו' חדשים כשועל וארנים ונמן לם' חדשים כבהמה דקה טהורה וזית לט' חדשים כבהמה טהורה וענות שוח לנ' שנים כאדי ותכיריו וחרוב לע' שנה כחפשה ולכתם לה נחלת חכר וי"ח מוכססים והוח מין מכנות שוח * ואפשר שהכונה בהניחו חכר לכל ח' להורו שעכור שהתם מנד הקללה שהרי לכלן נחלת חכר נר' שמטעם יצירתם היו כן אבל הנחש הוח דכר נתחדש בו חח"כ בקללה ומ"ד מוכססי' ס"ל שמין זו רחיה :

והנמיה לע' יום בפ"ק דכלו' ר"ל מזכרת נמיה ובני וכשלמת נכי כיון שזוכו כשוכל לה חם להזכירו כמו שלח זכר מינים מחרים וג"כ כיון לה זכר וחב וכולם חע"פ שנזכרו שם חכל חרי ודוב חכל נמיה שזוכו מתחלף לה ידעתי למה לה נזכרה שם :

ושאר כל הארנים לשון זה לה הוכח לי דהה נכי ושועל מין חיים הם וחיה וכתמ' לה חיקרו ברק כפום דוכתי' והיכי קחמר ושחר כל הארנים דמשמע דכני ושועל דסליק מיניהו ארנים הם וכבריית' דכבורו' חני שועל וכל חיני ארנים :

והקוף והקפו' בכרייתח דכבו"ר והקופ ופרש"י קפוף כעין קוף הוח ויש לה זנב וכלשון חשכנו מרק"ח והתוס' כתבו הקוף והקפוף מין חיה חדחיב להו בהדי פיל וחמר כפ' הרואה כל חיני חיות יפין לחלוס חוץ מן הפיל והקפוף ופ' המפלת חמר הולכים בפניהם ל"ם ר"ת חומר חלח כשל הוחיל ושיניהם דומים לשל חדם כוח ויש שוף חתר קרייה וקפופה ויש בפי' חחר מין קוף פ' חלו טרפות חח' חבשמת נחות שבעופות וחמר נחות שבעופות קפוף ויש גר' קיפוף כדל"ת ע"ד ורבוחה קחת וקפוד גו וחי' ג' קפוד ופרי גווני קפוף ים בעופות חי נמי כי חפ' נחות שבעופות קפוף היכי ידעינח בהו חי חיירי בינוקף חו בתבשת עכ"ל :

והאפעה לע' שנח פי' שמתעבר חחרע' שנח שגולל ויוצי עכורו ג' שנים דכבריית' דכבורו' חני שועל וכל חיני חפעה לע' שנח וכנגדו בחילן חרוב חרוב זה חסנת נטיעתו עד שנת נמר פירותיו ע' שנח ויוצי עכורו ג' שנים ות"ם יוצי עכורו ג' שנים פרש"י משנת הפרח עד שנת נמר פרי : **לבנה** שנחש תולד כלומר כמה שוחה בעבורו : **נטלן** ובתנן בחבית ותכ"ג דחפעה היו מעוברים מקמי הבי ות"ת מתפטקים בתשמים עוד כדרך החנשי כדחיתח בבכורות ת"ר ל' שהפלוסוף חשב שחין דרך הנחש לשמש חחר שהתעבר כמו שחשבו שבי לחתונת כדמשמ' שהש ויקר מקרהו שלח היו מעוברי' קודם לכן * ונטלן ובתנן בחבית לחו חזכר ונקבה קחמ' דזכר למתי בעי ליה שלח מנקבות רבות קמי שרחש נחשי' רבים ומתעסקים בשמים ונטול הנקבות ובתנן בחבית : **הכלב** חיים טחולים בגמ' דבכורות נרסי' שבהמה חרורה מחיה ז' ומתי ניהו חמור מחטול וכתבו התוס' וח"ת לת"ד כלב חין חיים כדחיתי בת' כיצה ג' עוין הם כלב כחיות ליקוט חמור מכלב דמקולקל טפי שהכלב לנ' יום ל' מנין זה מכוון טפי שבים ע"כ פי' לדבריהם דחי חבבי חמור מכלב כמה דמקולקל טפי מן דבתן כי' חדם ל' שבים שפעמי' הם חדשי הלבנה שהם נכ"ד יום דפעמים יומת החתה שהם ס"ה יומים כדפרקי ס"ד ת"ח חיכח טפי מן' פעמים כ' ולפ"ז הנחש יהיה מקולל יותר מן ס"ם שהבהמה ומכח עכורו של נחש לנ' שנים וחחמישית שהם מחפות חו יותר ויותר טוב שיהיה החסבון כמנין שנים ולה כתוספת חדשים ולבבי חמור מחטול דז' ס"ב כ"ב הו ס"ם יום דהיכו שבה מחכשית שהוח קרוב ליומי החתה וחשבה ז' ס"ם כן לנחש דה"ל ז' שנים ולפי דבריהם שבח דילפי' מקללת בהמה מהכלב כל ללח קפיד לתוספת היומים שיהיה ס"ב חדש על ז' ס"ם להוסיף לנחש גם כן דקים לן ללח ילפי' ללח מינן מכוון דהיכו שנים וחה דנקט כלב יש לומר לח שמועי' חגב חורחים דכלב מין חיה חו נמי דניחח למנקט כלב דחפי' כי' חדש הנוכחן ליומות הלבנה נמלחת בהמה מחיים ז' :

וכשם שבהמה כו' דכיון דכתיב מכל הבהמה כל שכן מן החיה כדלעיל ללו דלחתח לומר כשם שבהמה חרורה מן החיים ז' דכיון בהמה גסה טמחה מהכלב שהכל יולד לכ' והבהמה גסה טמחה לי"כ חדם וכי"כ חדם ליכח ז"ם כ"כ כך נתקלל נחש מהבהמה נ"כ ת"ל כי שהוח יולד לו' שניים ד"הל ז"ם ע' חדם וה"ם דקרח חרור הוח מכל הבהמה כמו שהיח חרורה יותר מן החיה וח"ת ניהו ותימה כמו שנתקללה חיה מבהמה ת' לנ' שנים ותמי ניהו חתרי מחמור כך נתקלל הוח מחיה לת' מנ' שנים ד"ל ט' שנים הח פריך לה נמרח בכבורות ותמכי מי כתי' מכל החיה ומכל הבהמה מכל הבהמה ומכל החיה כתיב חרור הוח מבהמה שנתקללה מחיה * ומ"ת כשם שנתקללה מחיה ת' לנ' שנים ד"ה ל"כ שנים ומתי ניהו חמור מחטול כך נתקלל הוח מבהמה ת' לנ' ד"ה ל' חמיסר ירחי ותמכי חיכיעית חימת מכל הבהמה כתיב ומכל החיה כתיב חרור הוח מבהמה שנתקללה מחיה ת' לנ' ד"ה ל' חמיסר ירחי ותמכי חיכיעית חימת מכל החיה כתיב ומ

דיומת הרי דקלקלת עפר תאכל נמי תיכח כרכם דלמ דמי דהך
דרכם דהכא נתחדשה מקללה דמקמי הכי לא הוה חפשר לו בכל
מכל המזון כיון הוה לקולינו לכל מקום מקודש מעפ"י שלא היה
מזונו: אלולי אלולי שם ל"ק כן שהם היה הולך על רגליו לא
היה יכול לעלות בכותל בחורין
וכסדקים:

לא עפר מכל נד לא ידעתי
הא מ"ל ומאי נפקא לן
והיינו דכתיב הבא ואמת דייק
מדלא כתיב ואדמה תאכל שהוא ישעיה כה
שם כולל כפי דרכיהנה לעיל
כפ"ג סי"ח ולו"ל דקאמר עפר
לחם מאוכו מוכל חלח חלק
מהאדמה לו שדורש עפר לשון
עופר כדלעיל בפ"ד ס"ו ומשמע
ליה היטב המרן ויותר נר"ק ליה
לין יתכן היותי נזון מהעפר כי
לפי הטבע אין בעפר מזון וכ"ש
שהנו רוצים שהנחש פותה ואוכל
מעפר דברים כאלה ודכם וכל
קדברים שאסרו הז"ל משום גלוי
ויכיל משמע מקבא דלא מכל חלח
עפר ולו"ם דלמו עפר מתם קאמר
חלח גידין של אדמה ליס בהן הזנה ולפ"ז ל"ק מתם שאוכל עפר
מיליה דקרא ל"ק עפר ממש אלא מילת דוחק וס"ק עפר דברים
הזנים חלח שקללו ליהיו מזונותיו על הרוב מגידי אדמה שהוא
מזון פחות ניה: סי"ט ס"ק בק בתרת דיומת ובתם עפר לחמו ר' לחמי
ור' חסי חד אמר חפי אוכל כל מעדני עולם טועם בהם טעם
עפר וחד אמר חפילו אוכל כל מפדני עולם אין דעתו מתקררת
עד שיאכל עפר ולכאו' ק' מי הזקיקם לומר כן דדילמא לא זה ולא
אותו חלא דק להו מה שבתבנו לעיל מזון מהעפר ושוב שהנו רוחין
שאוכל מעפר מילי ולו"ם אד שכל המעדנים מתקפכים לו לטעם
עפר ולעולם לאו מעפר נזון וחד אמר אין דעתו מתקררת עד שיאכל
עפר אכל עפר מזונו מעפר דכתי כעפר כ"ח ס"ב גידי אדם: כדהכא
לא עפר מכל נד לא משמע דקאמרת אלא דכתי יצחק
שבתבתי בסמוך דמשמע דמכל עפר נזון:

הכל מתרפאים אדם והוא ואדמתה כלם מתרפאין מקללותיהן
ליתות המשים ואתי כהכיא דאמר לקמן בפכ"ג ואתה ס'
לא"ם דמשמע אין מיתה לעתיד בו ואף על גב דמשמע דהא פליגא
אהכיא דלעיל פי ב גבי כימי העץ ימי עמי ואתי כאי דלא כפשוטא
דאמר אין כאן עם ג' ליותות המשים אל שעבוד מלכיות בלבד:

הכל מתרפאים חוץ מנחש והיינו דכתיב ועפר תאכל כל ימי
חייך דהם לא כן כל כל ימי חייך לא ל"ל דכי היכי דכללת
האיבה ל"ק כל ימי חייך ס"ב לא ליכיבי ואפשר כאי דאמרינן דכל
דייקת דימי חייך הטם ג' לכל ימי חייך להכיא ליותות המשים כדאמרן
בפ"ק דברכות גבי זכירת יציאת מצרים ומ"ת קורך להכיא דאים
מנחש עפר לחמו דכריך טפי:

הנן מנחש ונכשפוני לפי שחטאם חתור שהנחש הסית והחטיא
וגרם מיתה לכתם דורות ונכשופים שלא חלו על דבר
שחול וחלו את כניו: הנן מנחש ונכשופני ואפי' לא"ר חין
ממזרים מטהרים לעתיד לח אתי לה הכא דחילתא דלא פסיק
לא קאמר ושי"ל דלא אתי חלא המקולקלים בחטאם מחדש מכל
בחקולקל מטבעו כאומר לא מיירי:

שנאבר ונחש עפר לחמו לא יוכלו ולא ידעו כי
חלא על לחמו דהסתא דאם כן למ"ל לאזכיר לחמו ועוד דכי היכי
דקאמר בחריש מיתתם מחכלו בבקר כן ה"לל בנחש גם כן
מיתתם מחכלו חלא דקאי קאמר אחף על פי שאין כו שכוי מחש
מיתה מקודם מ"מ מיתתם היוקו וכדפי' הרש"ם ולישנא לאקשויי
דמ"ת הרי מתרפא קרת אם מקללותיו ואחה תשובנו בקב ואת"ל
ישוף שהרי אין קללותיהם מגיע חלא מיתה אחת אלא ישוף
בעקב כמ"ש בסמוך ואם לשון יחכת לו ס"ק למה הזכיר הכתוב
מקללות חלא עפר לחמו ים לומר דמייתי דקאמר ואחרים פכקר ר"ת
קאמר שהנחש אף על פי שלחמו כימי קדם לא ירעבו והעוכל
העיר כיחזקאל כתיב גבי יציאת ירושלם לעתיד ומשמע ליה
דכנבשוני מייתי שהם העובדים שדוד בתקנ חוטבי עציס ושואבי
מים ועוד מדקאמר העובר כה"ג משמע הידוע וכוונת הכתוב

ט ועפר תאכל כל ימי חייך אשר ר' חילפאי לא עפר מכל
ארץ אלא בוקע ויורד עד שהוא מגיע לסלע ושומט
גידין של אדמה ואוכל:

י אנך ר' לוי לעתיד לבא הכל מתרפאים חוץ מנחש
ונבעוני נחש שנאמר ונחש עפר לחמו לא ירעו
ולא ישחיתו גו' ונבעוני והעוב' העי' יעבדוהו מכל שבטי ישראל
יא רבי אפי ור' הושעיא בשם ר' אחא א"ל הק"בה אני
עשיתיך מלך על הבהמה ועל החיה ואת"ר לא
בקשת אני עשיתיך שתהא מהלך קומטיות כארם ואתה ר"ל לא
בקשת על נחונך חלך אני עשיתיך שתהא אוכל מאכלות
כארם ואתה לא בקשת ועפר תאכל כל ימי חייך אתה בקשת
להרוג את הארם ולישא את חוה חייך ואיבה אשית בינך ובין
האשה הוי מה שבקש לא נתן לו ומה שבקש נתן
מצינו בקין ובקרה ובלעם ובדואג ואחי איפל ונחזי ואבשלום
ובארוניהו ובעוויהו ובהמן מה שבקשו לא נתן להם ומה
שביר' נישל מהם:

יב אל

שהנבשוני יהיה עובד עם לעקר על נרכי העיר ולכן יעבדוהו
מכל שבטי ישרחל ר"ל שיפרנסוהו ומיהו יפפי שעבודתם תהיה
עליהם ולא יחלטו מהנם ומה שכתי' הר"ד מי כתן נבעוני
בירושלים מיהה קושיח כי לעבוד עבודה יהיו נעבד ה' תמיד ' ורש"י
כתב חל תיקרי יעבדוהו חלח
יעבידוהו ויתן שכר שלח מדעתו
כתב וה חלח כח"ו מדרש מכחו
ולקמן ס"ד פ"ח ויקרום ע"י
יוחנן וכשו טוב וכחנדת שמואל
פכ"ח חמר חל תקרי יעבדוהו חלח
יעבידוהו ושם חפרש כ"ה:

אני עשיתיך מלך כו כל חלו
חינו למדים חת ד"ק לקללתו
דכיון דח"ל חרור חתה מכל
הבהמה משמע דחתחלה היה
מלך גדול על כלם ומדקחמר על
נחונך תלך משמע דחתחלה הולך
קומטיות כחדם ומדקחמר ועפר
תאכל משמע דחתחלה היה מוכל
מחכלות כחדם ומדקחמר ואיבה
חשית בר' חתחלה היה מקנח
לים חותה כחכנתו חותה ולפי
שהיה מקנח להרגו נחמר לו והוא
ישופך ראש גו' ויותר נקל שהוא יהרוג הנחש חתה ומה
חחמר דילמח לח היה מלך חלח סהיה כשהר"ח חו נחול
מקנחש שכשנו נתקלל היתה הרוג והן חתחלה היו לו רגלים
ועתה הלך על נחונו ומשולם לח ס"ל קומטיות כחדם וכן מעשרה
היה חוכל חכן ומשפוח כבקר ועוד עפר לחמו ומעולם לח היה
חוכל מחכלות כחדם ויש נומר דחי לחו דחלך הוא חין קללה לו
היותו שפל מחכלם דח"ל היה מקנחש חו מחכלם חו שה
חליהם כיון שהיה מוקים לו מכל מה היה מלך הוי ודחי קללה
נחרנת ורש"י ל"ל כחב כפרק קמח דסוטה דהא מלך שלכך נשתה
ערום מכל והכי הכנון דהשתח הוי חרור מכל הפך ערום מכל
ובכתיבה לעיל כפ"ט ס"ח ' ומה סהיה קומטיות ללמוד
חדכתיבה וחתה חשופנו בקב ובדפרש"י לח יהה לך קומה וחכנו
בקבנו ' וכר דהיינו נומר חלח חפשר לו לקום בקומה
זקופה ומה כן משמע דחשקרית הוה חפשר נומר לקום לעיכה
לעיתר דהיינו לחשוקי חלח היה כקום בכל הולך על חרבעה ומה
היה יכול לעשוה החדם בחקום חחר דהח מעל נחונך נפקח חתן
לו רגלים חלח דהח קח"ל סהיה יכול לקום בקומה זקופה לעשות
לח יכול משמע דחתחלה היה חפשר לו לקום כה כן משמע
ומה חחמר מ"ח מכ"ל סהיה בקומה זקופה סחח לעו' על חרבע
היה מהלך חלח חלבעתים היה חפשר לו לקום כה"ג כעה כדרך
קוקוף והדוק ושוב בתקלל חלח היה לו קומה כללים נומר דחשוש
לח נחוך מן כ כקרידת לנחש שקללה תחשב לו דעלה חכפל נומר
חבוכנו עקבו ומה חחמר על נחונך תלך לח"ל דכיון ד"מה לו לנכנו
חלח לעקב חיכה דחין לו רגלים דמה כן הרי יוכל לכעוס לחעלה
מהעקב הח ל"ק דמה כן לח סוף סחעינן סחתחלה היה הולך
קומטיות דקח דלח חחח לח לקניבת רגלים חבל הכחח סחעינן
לה חיתורח כדכתיבת חי נמי דעל נחונך תגרייך לומר שכחחלו
נדין חו לו סיה ברכה בקללה כדלעיל כפ"ח חבל מהכח הכחש
קומטיות מעל נחונך לחודיה נפקח וכן משמע כפוטה ים לומר
דילין לה חד"ל לח יהיו לך רגלים דחי לח חתח חלח לקניבת
רגלים הכי"ל לח לח על נחונך תלך דממילח הוה קיי חלח דחדח
ועוד קחמר חלח ילך קומטיות כלל כלי רגלים ל"ל ע"כ ילך על נחון
ולח ס"ל דעל נחונך חחח לרבותן כחדחו חו לו סיה ברכה
כדלעיל ' ומה חלחדו סהיה חוכל מחכל חדם חכוס דחי חעקרת
לח הוה חכיל חלח בבהמה חה קללה היה ועפר תחכל דח"ל חכן חו
עפר חלח משמע דחתחלה היה חוכל כחדם חי נחי ים לומר דכיון
דקללו משמע דהוה חניב חכל ה"ח ס"ה כגון
סקללו כהנך ולח כדכרים חחרים סיהיה פחות חכל ה"ח כגון
סיקברו יחיו חהם וכיונית ס"ק כיון דקללות נרחו חה שחיכה למה
לח נזכר נמ כן חכדן ערחתו דקחמר ויש לומר חלח חה נזכיר
חלח חה שנטל חחנו ויש דוגחתו כשחר ה"ח סקרי ים חלכות
לחריים וחוכל חכל קנח כחדם חכל הערמומי והדכור ליכח כגוס
ב"ח חלח נפקוף עוסות וכוונת הכתוב להזכיר חת סהוח חרור חתה חכל
מכל ב"ח חכל חה שחין כן נמ כן לנוס ב"ח ככלל חרור חתה חכל

הכהמה

הבהמה קודי דבבלל מתחי' מנה שהם מה שים לכל ב"ח ניטל ממנו כ"ם מה שלין להם והקומתיות לא היה רומז אלו אלא לחידי שהוכרך לומר שלא יהיו לו רגלים אחת ע"ג דמיתכהו לכל בעל חי רמיג"כ לעיל ז

אני עשיתיך מלך כו' ומה"ט מלך בחיות חדי ל"ק כדכתי בפי' ט ס"ח

ואתה לה נקשת כלומר לה נסתפקת ביה וכקשת גדולות ממך לכן תפסיד גם את זה שתהיה חדוב מכל הבהמה ולה ידעתי למה לה כתב כאן קללה חדוב אחה מכל הבהמה שהיא קללה ככנד זה כמ"ש בחלוקות שחחרות ז

ואתה לה נקשת לכן חדוב אחה כו' כדכי' וה"ת והיה חדוב אחה מכל הבהמה לימי עכורו אחה כדלעיל ז"ל דאין מקרה יוצא מידי פשוטו דהי לעבור לימה כהדיא לו' חלד אלא הכלהו לחיכהו ועוד דלא מיחוקם חדוב מכל נגד עדוש מכל בהמ"ש כדמ"ש בעניני המלכות כדכתיבה לעיל וה"ת ואיחמה בוליש לכבי הוה דאחמה ז"ל דלא הוה חדוב כולי פחי ועו"ד דכפל מכל הבהמה ומכל החיים לה מיחוקם אלא כהכי' כדלעיל

ואתה לה נקשת ועפר חאכל ועו"ג דכחש חוכל מחכלות חדם כמוכות הוא חחרי' כפ' י' דך רב חתי ורב לסיי חד חמר כו' כדכתיבה לעיל כם ט' וכתב הר"ן כדרשותיו דקרוייהו לימיכם שלטבעו הפחות כל מה שיחכל ישחוש בו טעם עפר וגם לה יחיכב דעתו אלא כעפר ועוד דעקר מחכלו נידי חדמה כדלעיל ז

אתה נקשת להרוג את החדם כו' שם"י שנחתוס לחוב קמן עליהם כדלעיל כספי"ח ומהכח משמע שפחוין היה כדי להרוג את החדם וע"י זה ישח את חוה וחע"ג דכלהו הכי לה עליה כדגרסינן בפ"ק דע"ז כשכח נחש על חוה הטיל בה זוהמח כו' וכדי לפיך רבוכו מ"מ היה רוצה להרוג את החדם שחשחר לו חוה לנמרי אלא חקרחי בעלמח מלך ק' שהרי ע"י העבה היה ג"כ הורג את חוה ומה הרויח וי"ל דחה"כ לכל בעוה"ב כחיים חשכ להרוג את חדם דיסח את חוה כל זמן שחחיים לבל חם לה ייעבה על לכילה זו לה היה לפער לו להרוג את חדם שלא היה את בשום נד מ"ב שלא היה יכול לו לכל כציחיחיהם ה' יעוכנו כירו ורם ע"ז כ"ל כתב בחומת נבי ואיכה לחיית חחה לה נחכוונת חלה שימות חדם שיחכל הוא חלה ונחסח את חוה ולה כחש לדבר את חוה חחלה חלה חפני שהנחש קלות להחפחות ויודעות לפחות את בעליהן לפיכך ואיכה חפיית זה דוחק שכיון שבא לפחות את חוה אין לך שלה על לבו שיחכל חדם חחלה שלא היה חחמין לדבריו היה חחכל חחלה וי"ל כמ"ש חחמין לדבריו מ"ח חחום קנת מסמיחה ונחנח בשלה שקרוב חדם לחכל עלמו וכם' חחרי נוחם שהיה הנחש סכור שלא חמות חוה כיון דלה הזיקן שנטוית שלא לחכול ממנו ת"ל שהיה סכור שחחן חחלה לחדם שכן דרך הנחש שמחחנת חלחכול עד שיחכל בשלה ואיך ישבבנה שלא חחכל ויחחנה ;

הלי מה שקקש כו' שכלון חדם כנגד חדם שכיון שקקש מה שיהיו שלו נוטל חסר לו וכן כל שלה וכל זה הוכח בפוטה על מנת שחדם חחדם מודד בם מודדים לו ;

וכן נקין ככר כתבתי כחם ואחי שדרך המדרש חמיד להביח כל הדומים בענין חחד ומה שלה הביח כאן פשוטה כדחתי בפ"ק דפוטה פוטה נחל"ע שגנחי הדבר לי לפי שאין הנפשים מוכנות לנבוחה כחנפים שהנבוחה נריכה נ' חנחים ענגויים הת' חכמת הנביה והכ' טוב המדות והחכונות והצ' הערך הטרדות כדי שיהיה פנוי לל הסחבודדות ולהיכה סורם מחוך עכבות וג' חנחים הלו זכרוים חו"ל כנדרים בחו"ל חין הנבוחה סורם לא על חכם נבור ועשיר שהנבור הוח הכופש לת יצרו כמ"ש בחכו' ועשיר הסמח בחלקו שהוח פנוי מחמדת הוחן לחנכם הנעי' חכוחיר שקשחן קלה כדלעיל כדרים פי"ח והן רשות המדבר כדלעיל בפי"ח ס"ג והן טרודות סרבות לחרים עליהן שע"כ פטרן הכתוב מ"ע שהוחן גרמה וחה שדבר עם חדם היה ליותם היותר הגונה שבכלן ולפ"ז היה על ידי עילה ·

מעולם לה נזקק כו' ולפ שלחה הרי חדים שנח שקה חדים הנביחה והדורה וחולדה מנזכרים נבואתן שהדיח וכפ"ק דמגי' מנו גם כן את חנח ואביגיל ולפסר ככלל הנביחות ולפ שלחה דבור הנביחות היו על ידי מלחך ושדרם מפי ה' עלמו לפ כן הגר ורבקה דמוקמי' לה בפסוק על ידי מלחך וכן לפת מנוח למה לה נחבשו מכלל הנביחות וע"ק למה כפסק מהגר ורבקה עד שחיברו על ידי מלחך לה ק' גם כן מחרים ודבורם כו' שיחברו גם כן על ידי מלחך · ולי"ל למיחר דהכח היכו שפסי"ת יהיה נזקק לדבר מעלמו חבלי דרישם חבל נבואת הנביחות היחה על ידי דרישם וחם"ם נלה שלחה' היכו חיידי דנזקק לקרות למשה למהרן קרי נמי למרים בהדייהו דחשה כן קרבקה לה סוב נדרך לשנויי בפסוק ע"י מלחך דפה וחלך לדרום חת

ע"ת הפסוקים וכיוצא בהם

ואבשלום בחלכות בחיי חכיו ומה כנע לו בכל הממון ·

ואדוניה פרש"י כחניבת ונברג ומה שכחבים חכיבם שחינו שלו משום דהדיוט היה וחפורים לו שהיחה חבבתי בחלוקת פסנהדרין פ' כ"ג וחפסר נ"כ לפ' שכתן עיניו בחלכות סחתחלים בקש למלוך בחיי חכיו ועל זה נטר לו שלמה ושדנו ומה שכחבב לו בחלכות מה שחיבו שלו לפי שידוע היה שהחלכות רחוי שיהיו לשלמה כי ה' חהבו וקרלו ידידיה ע"י נתן הנביח וג"כ דוד כתן לו חחלוכה כבר כמ"ש בת שבע חתם נשבעת בה' חלקין למחתך כי שלמה בכך יחלוך לחחרי ·

ובעויה שבקש לשתם בכחובה וכלטרע שלה יכול לחם למלכות ומלך חחז נכנו חתחיו כימיו · **ובהכון**

שבקש שגם מרדכי יסחחוה לו מה שלה היה רלוי לו וכחלה ;

אך חחשה חחר כו' נר' לי לתם כתב על החשה חחר שתם ולה כתב ויחחר ה' על החשה בדלעיל שחעם"י שבבר הזכיר חת ה' בדבור הבחם ה"ל להזכירו כחן כמו שהזכירו בבחם חעם"י שבבר הזכירו בחשה ובחדם וחניר שפקן דהם קמ"ל שחקב"ה לה הסיח עמה ולהכי לה הק' כחן מחוה על מחחר ר"ח בר סימון כמו שבק' כירושלמי שבל עיקר כוונתו לומר דהם קרח גופים נלי הבח שלה הסיח ה' עם חוה חחם כדמשמע מדר"ח בר סימון דקחחר שלה הסיחה' חלה עם שרה ולה עם חוכדבו כחן לפרש שהדבור לחוה היה ע"י תורגמן כמ"ש בירושלמי דפסיטה ליה דילפי מת"ש בהגר ורבקה ע"י מלחך לו ע"י עם וחק על בב דבבר הזכיר ה' בדבורו לחוה ס"ל דכיון דהפסיק הענין בקללת הבחש הל"ל ויחחר ה' חלקים לחשה ובחדם דבחיב ולחדם חחר לה ק' ליה דיי"ל דחיידי דבחב על החשה חחר ומסיק מדלעיל בחב כחי ולחדם חחר ח"ב ל"ל דהח ק' ליה דכל"ל ולחשה חחר היחים הדבור דבק עם דסליק מהנחש ובבחת, ולחדם חחר לה סיכחוב על החשה חחר דמשמע שהפסיק הענין חלה דהח קמ"ל שלה היה הקב"ה המסיח עמה כמו שהיה מדבר עם הנחש וזוה הפסיק החחר וחק על גב דלעיל כחב ויחחר ה' לחשה הבח נלי דלה היה חלה ע"י שליח ת"ב חחם ליבח להטעי משום דעיקר הדבור היה עם עם חדם חלה שעל ידי חדם טבן החשה חחר בחת עחדי קבן עליה לומר מה זחת עשית וקרוב שהדבור על ידי חדם היה שחחר לו ה' שיחחר לה מה זחת עשית ועי"ל שע"י שהיחה עם חדם קבן הדבור ובדבר עמה חעם"י שהיה כדחי לדבור שפעמים חחול הבבוחה על הכלחי חוכן בחחבנעות המוכן ע"ד כחן שלהחכם חכל חחר שהפסיק הדבור עם הנחש לה יחות לדבר עמה חחם ·

מיעוט לה נזקק כו' שחין בכוחו יח' ליחד הדבור עם הבשים וכיוצה בזה חחרינן בחריט שחעם"י שחחם בנשיקה לה כחב בם בהדיח ע"פ ה' שגנחי הדבר לי לפי שחין הנשים מוכנות לנבוחה כחנשים שהנבוחה נריכה נ' חנחים ענגויים הת' חכמת הנביה והכ' טוב המדות והחכונות והצ' הערך הטרדות כדי שיהיה פנוי לל הסחבודדות ולהיכה סורם מחוך עכבות וג' חנחים הלו זכרוים בחו"ל כנדרים בחו"ל חין הנבוחה סורם לא על חכם נבור ועשיר שהנבור הוח הכופש לת יצרו כמ"ש בחכו' ועשיר הסמח בחלקו שהוח פנוי מחמדת הוחן לחנכם הנעי' חכוחיר שקשחן קלה כדלעיל כדרים פי"ח והן רשות המדבר כדלעיל בפי"ח ס"ג והן טרודות סרבות לחרים עליהן שע"כ פטרן הכתוב מ"ע שהוחן גרמה וחה שדבר עם חדם היה ליותם היותר הגונה שבכלן ולפ"ז היה על ידי עילה · **מיעולם** לה נזקק כו' ולפ שלחה הרי חדים שנח שקה חדים הנביחה והדורה וחולדה מנזכרים נבואתן שהדיח וכפ"ק דמגי' מנו גם כן את חנח ואביגיל ולפסר ככלל הנביחות ולפ שלחה דבור הנביחות היו על ידי מלחך ושדרם מפי ה' עלמו לפ כן הגר ורבקה דמוקמי' לה בפסוק על ידי מלחך וכן לפת מנוח למה לה נחבשו מכלל הנביחות וע"ק למה כפסק מהגר ורבקה עד שחיברו על ידי מלחך לה ק' גם כן מחרים ודבורם כו' שיחברו גם כן על ידי מלחך · ולי"ל למיחר דהכח היכו שפסי"ת יהיה נזקק לדבר מעלמו חבלי דרישם חבל נבואת הנביחות היחה על ידי דרישם וחם"ם נלה שלחה' היכו חיידי דנזקק לקרות למשה למהרן קרי נמי למרים בהדייהו דחשה כן קרבקה לה סוב נדרך לשנויי בפסוק ע"י מלחך דפה וחלך לדרום חת

ואבעם בחמונו של נעמן וגטרע

ה' כתוב כה וי"ל ס"ת לית נזקק להסיח עם חסף היינו פלוגתא לעורך
בבוקה לזולתם בשנין הנביאים ס"ב נקראו נביאים על שהדברי'
לזולתם דברי ה' מגד' כיב שפתים קבודע פלוגתא לדבר עתה דברים
הסייכים להן לבד וזה לית נתנה בכל הנביאות פלוגתא בשרה כי נבואת
מרים היתה לחביה ואחה סיולידו תוסיע ורב כדלקמן כם ב' ס'
ונבואת דבורה היתה לכל ישראל ונבואת חנה לשמואל ודוד
שיחשו זה בקרן וזה בפך ונבואת אביגיל היתה לדוד סיכל בבת
שבע ונבואת חולדה היתה למלך ונבואת אסתר היתה
להצלת ישראל אבל נבואת שרה היתה חפי' לאברהם לבד בשנין לא
נתקת ולפ"ז חני למיתר דבך מיתר נחי ס"ל דרבקה הן הנביאות
כדלקמן כפס"ז ולא ק' ליה מדיתתר ס' חלא שנראתה אם' נזקק לדבר
לה חשנין שנאחה אבל ויוצד לרבקה הוה לשנין כניס ' אבל י"ל
כח"ל שהגר ורבקה ע"י חלאך כי לפ"ז גר' שנבואת שרה ע"פ ס'
אחם ויסייחך אפשר זה שהרי מרע"ה שובח בחש' וז כח"ל שם ז' פס
אדבר בו גר' שכל הנביאים לה זכו לזה ולית אפשר שנראה זבקה
לזה ' ולהסיק כל זה דמוי שקדש חדברות הנבואה ביחלון הרב כח"כ
פח"ס שכן י"ל חדברות הס' שיולה לחיים עוד שקיים שניעשו למשפה
טוב כהגלת הנביים וז חקרא רוח ה' וכן ורוח לבשה את עמשי '
הב' שיחלה האחם כחלו נתחדש לו כח לדבר שירות ותושבחות
כדוד וסלחה וז חקרא רוח הקדש ' הג' שירחה הנביה חסל בחלום
וכשוף החלום יתחתר לו שנין חסל שהוח ' הד' שיחחם דבר חפורש
בחלום חל נבואה ולא שירחה לומרו ' הה' שידבר חים עמו בחלום
הו' שידבר לו חלאך בחלום ' הז' שירחה בחלום חל נבואה כחלו
הש' חת חדבר עמו ' הח' שיבואהו חזון כחרחה הנבואה וירחה
מלחים ' הט' שיחחם דברים בחרחה ' הי' שירחה חים חדבר עמו '
הי"א שירחה חמלך ידבר עמו בחרחה וז הטלוזה שבחדברות
הנביאים וזלת מרע"ה חל שבחרחה לח יוסג חלא מלחים
חל הפנות שבלילות ולא יחמה בח שחיטת קול ולפ"ז יהיו חדברות
הנבואה ה' לבד והטלוזה שבהן שיחבנה בחרחה בכלל לפי שיסדרו
הג' החחרונות הנזכרות לחר שהן בחרחה שחיטת דבור חפי' ע"י
חלאך וכ"ם הם ' ' ואחרי ידעת כל זה נחתר שבואות כל הנביאות
היו בחדרגה הג' חל דך חל הה חל בכל בחדרגה זו והיה לרחות
בחלום נבואה כחלו הם ' חדבר עמהן לח הניע חפה זולת שרה
ות"ם בוולחה בה לחתר ה' ל"ק חלא יחוייב שחתר חליה חלא שידעם
שבן חתר ה' וחפתה הענין בחפלים חל חים חל חלאך ולא הקפנו
כהן לח חפה ה' חדובר חליה וכן ויחתר ה' לה דחפ"ל בפחעבו דבור
חה' ' וחחנם ענין מרע"ה חינו דומה לענין שרה שהיה בחדרגה
הז' כח"ם שרה שם כי חתר הנביאים הפותעים חדבור חה הוח ע"י
חחבשי והוח הבח בחדחה לבל מרע"ה נדבר עמו חעל הבפורת
חבין שני הכרובים חבלתי הפתחם הבח בחדחה ומזה חוייב שבל
הנביאים לח יהיו בחרחה הנבואה בחלו ה' ידבר עחם חלא
יגיעו פועל הבח בחדחה לוה בבל מרע"ה פפחו בבח הפבלי חפי'
בחרחה יפחע חת קול ה' חדבר לו וכח"ם שם ז' פה חדבר בו ומרחה
ולא בחידות בבל חין לומר שבל הנביאות לח בחו חלא בחדרג' הב'
שהיה רוח הקדש ושרה בחה בפלישית ולפי שהודו לה ענין חתר
שה נזקק לה להסח חף שנודע בחקנת הנביאות הנ' שבנחו בחדרגה
הב' לבד לח יבדל בבלן דודתי מרים ודבורה וחולדה שבקרחו
נביאות פחם היו לחבלה בחדרגת רוח הקדש שהרי ב' בחדרגות
הרחשונות לח יכולה עליהן שם נביאות בחחלט כח"ם הרב שם
ותעש י' בחסתר ח' בחתנויות ולחדו חותו מג"ם חורוח לבשה חת
חת עמשי היה בחדרגה הה' בגו' חפשר דקים להו לרז"ל דחסתר
נביחה היתה וגלויה בעלמח לחדו מג"ם ועוד דלענין חורה לחוד
ולענין רבבן לחוד וחפשר שרז"ל קרחו נביחה שחם כולן נ"ב בלבל חין
חבל בלענין חורה לח יקרח נביחה שחם חלא בחדרגה הנ' וחילך חל
תביבני בחה שחתר שם יסבה זו שרה שפוכה בדוח הקדש ורוח
הקדש היה בחדרגה הב' חפשר שרוח הקדש שם כולן נ"ב לבל חין
בחדרגות הנזכרות שבל נבואה בב"ם בחקרח רוח הקדש וחוח
נ"ב שם פרטי לחי שחין לו חלא בחדרגה הב' ועוד שחפי' חי בחבחת
בחדרגה עליונה לפעמים יחבנה בחדרגה קטנה בהרחשונה

כח"ם הרב שם ;

לא נזקק כו' נר' שחם שהחריך לענין ולא לחתר חפועלם לח הניח
חפני שחם היה נר' שולל הנבואות בחנשים לגחרי וחה לית
כדבתיב בשחת ה' חיקרי לפי יהיה ע"פ ה' בחם וגם היה דחוקי'
בסמוך ע"י חלאך בחתר ה' חיקרי ולזה חו לענין נזקק שבירושו
הבנוי עלחו לדבר לה בחתם כי זיקק חלענין הקשר וח"כ לה חיינו
בזה חלא היות הדבור חפי' בחתם ה"ל בחדרגה זו ויתבן ג"כ שרחת
בזה לח"ם לעיל שהטעם חפני שחין בבודו ובבך והורה על זה בחו'

אלא
לח נזקק ר"ל שלח נזקק לבחף דבורו עם הנביים ·
עם חוחה הבדקת חבפ"י שבדין לח נזכרה שרה בחין יר' שחתר לענין
זה לפי שבקר זה שחתר היה על פסוק לח כי בחקת וגם לח הוברך
להזבירה דשלה קלי ובפל בחדרש הבתיב בחיתר בבחן חבוש דבבק'
חיב לענין חל החסח חתר בנזב' וכן בבחר דוכתי ובשתיקי בלשונו:

ואף היה ע"י עילה בלוחר חף היה לית ס' חדבר עחם כי
חין דבונו לדבר עם חסף בלל חלא על ידי שבם חובך
לדבר לה חלא הספיק בח"ם לחברהם שהיה הבחיבתו בשבועים
דחדשתים קלחר לה שבחקש חתרגים בדבר ואפי' היה חברהם
לחחר לה שחפי' ס' שחע הדבר בחבוב שלחוק דבריו חוחר בין ס"ם
ר"ח ולו היה רעון ס' לדבר עחם לה היה חדב"ם חברהם בלל בזה:

כאמה כרבורין חובך לברבר כדי להסיח עחם חובך
לחחר לחברהם לחת זה בחקש שרה בו'
שנר' חלא היה יבול לדבר עחם בלחו חבי שחינו בן ורחוי בבזבר ·

ויאמר לה כי בחקת ות"ת בח' בן שם דבר עם שרה חי חבבח
לישת שחברהם הוח שחחר לה בדחבת חקרון שברי
בשרה הבחיבה בוחני בי לחברהם היה בחבה בחחר לו חפי'
ס' והוח חחר לה ובחבה חלא יחבן שבבחים ס' חדבר בם חברהם
שחבה שרה ובחבה דמי יבחים לנגד ס' ולפי בחבה לו חם יוסיף
בחחירים הבעית ות"ב בימח חברהם הוח חדבר לה ותחלה בחן'
בחחבה שחבעתו דבר ובשחבעב' ולחחר לה בי בודחי בחקת ידעה
בי בבבואה בודע לו ולח הודים וברפי' הרחב"ן ז"ל ויל"ד בחדבתיב בל
חבר חחחר חליך שרה ילפי' לה ובדחחר בחבי' יסבה זו שרה ולחם
נקרח שחם יסבה בפוכה בדוח הקדש שבחחר בל חבר חחחר שיך
שרה שחב בקולה ומיבה ילפי' שם היה חבעיה שחה חחם דחבבח
ילפי' בשבפ"ח שהיה חברהם טפל לשרה בבביות ולפ"ז בחחריבן
חף היה ע"י עילה ולפ"י ס"ל דבל חבר חחחר בבבואה חיירי ליבח
חחם עילה י"ל דשבם הח' לה נזקק לה שלא בי' עילה ובין לחישחרי
חחבחרי חבל לפי ח"ם בעיל דהבח בדבור הבריך לענחה לחוד
קחיירי חין חבם רחיים ו"ל דחלב"ג בדפפי' לן שהבחחבה היה
לחברהם בדבר לה בין חלא נזבר בבחוב חברהם חחר דבר לה
חני חחר ויחחר שחם ולבך שם דבחיבה לעיל ויחחר ה' קחי ח"ב
דם"ל לדבין דהבחבה רחבוזה לחברהם לח היה לה להודות חחר
בך ות"ם ברחב"ן בחחר בך הבירה שבבבואה חדבר לח ס"ל בחין
הודחה בדבריה חזה בלל דהל"ל ה' חחר חני וביוזה ' והח ליבח
לחיחר בח"ל ע"י חלאך דבין דיחחר ה' חל חברהם בשבחו ה"ב
בבי הוח ושוח דחבי חיתי לו שבי חלא חפי להגר ורבקה היים
בחים ע"י חלאך בדבשחוך ולא דחי לח"ם בחולדה בה חחר ה'
דבשם חין הבחוב חפשר שדבר שחם חבל היה חגדת דברי ס' ות"ת
לח לחחר חבלן בבוזבה בדוח הקדש בין חלא בחיב בם דבר לה
בבדיח ולבבואה בשחם שפיר חוכחי לה בבל חפר חחחר שיך שרה

ותקרא שם ס' הדובר חליה חף על בב דלעיל חיניה נזבר
בחה פעחים שחלאך ס' היה חדבר עחה בקם"ד
חדבתיב שדובר שיה שם דבר עחם דחל"ב שדובר שיה לח"ל בחפשיי
דליחח ותקרח שם ס' חחם חל רוחי חחחון היה שבועה' על בפלא
חלאבו לפניה וחף על בי שהחלאך גם בן דבר עחה היה ובה חיחה
ושחני דבין דבחה שפחים בזבר החלאך חין טעם לומר דגם ס'
היה חדבר דחדחי לח"ל ולבן רחוי לדחוק חדבור חליה חיבו ע"י
שליח ובוחת שבחוב שלפי שם דבר עחה ע"י החלאך לבן קרחו חל
רוחי והודיע הסבה עם היותה מבוחרת ' וב"ם שם שהחדרגה
הבביאים שבבביאים זולת מרע"ה היה חדרגה הבבואה ולפ"ז שפיר
דחשבקרא קם ד' שהחלאך שהדבר היה בחדרגה הבבואה ולפ"ז שפיר
קחחר שם חדובר חליה בי זו חדרגה גדולה חדבור ס' בחלום וכל
הבביאים זולת מרע"ה שב' שם דבר עחם הוח על זה הדרך חו
לחטה חחדרגה זו ושבינן דוחדי ליבח לחיחר שהגר הבחה
לחדרגת נבואה גדולה זו ושי' ות"ם שם חדבורי החלאך בר' שהיו
בחקיון כחדב"ח בים ש"ל דשרה ולחיבו ענין נבואה בלל בח"ם בשחו ולבן
בל ות"ם שם דבר הוח ע"י החלאך ולחין בבן נבואה בלל חו שחחר
שחה שרחתה חלאך לה היה בחדרגה חלא בחלום שהיה החדרגה
הו' לה בחדרגה שהיה החדרגה הי"ח וח"ב לה דבר בח ס' ·

ע"י חלאך חין ענין חלאך זה חדרגת נבואה בדבור החלאך
שחנה הרב בחדרגות הנבואה שח"ב תניה הגר ורבקה
ושחבת חנות גם בן בבל הנביאות חבל זה היה בחקיון שהיה החלאך
בראשה להן בחדות חיה ובניה ושלו לה"ם דבריה בשם ס' ושלן להן
חבוה בענין נבואה בלל ובן שחבת בחנות ושחבתו חלא הניחו
חתחלה שהיה חלאך עד שראוהו עולם הבחיחה שחז שחר
חות נחות בי שקיים רחיונו · ולפי שטעם הרב בח"ב בפ"ג שבבל רחייה

מלאך מלאך ושמיעת דבורו הוא בנבואה והמלאך הגו' בהגר ואפשר מכוח הוא דמיון שעלה בדעת שמעמידת קול חון לבשם ים לומר שכמו כן ענין המלאך הזה שזכרו ברקיא לכל הרב עלמו כירד שם בפ"מ שיפורש מלאך זה על עבר שהנבואה פעמים יקרא מלאך או ורמוז למלאך שבא על עבר בחלת הנבואה לו יהיה זה לבאר שבכל מקום שהמלאך דבר מיוחם לשם שהם שהוא ע"י מלאך בשלח הנביאים ודברו אלו המחרוזים לא הניעותי דשם בן מה בין דבקה לשאר הנביאים והיכי קאמר שלח הנביא ה' עם שהם זולת ברית. ועוד שפשר לומר דע"י מלאך דקאמר היינו בחלום נבואי ולכן לא שהיה ה' עמהן שהיה מדברם לתוך חזון בלילה ולפ"ז שהיינו הגר ורבקה משבבואות ול"ק דלא הוצרך להגר בחדי נבואות בחגילה דלא הוצרך אלא לחזק שמחדו ליצרהל וחף על גב דהשם בחלמו לא ס"ל דרבקה מן הנביאי דלא הוצרך לה שה לקרן בכשם ממר ר' יצחק רבקה מן הנביאות זכ"ש שי הוה ר' יצחק דאמר הכא שהם כשהורין כו' דשב"ל כהלוק הגו' אלא בחלת חכוח שב ל' בדבתיבה והוצאתם בלוט. וחד ע"י שם הוה דלא ס"ל דרבקה משבבואות כלל כיון דלא מפשפן קרא מפורש וכיון דבבה עב"ל ע"י שלוח נימא ע"י שם וחין לה רחיים לבבואה כלל:

יג **הרבה** ארבה עצבונך והרונך ר' אבא בר כהנא בש"ר שמואל או' כל שהוא הרבה ארבה כל שהוא במאתים ושנים עשר יום חי ר' הונא אמר נוצר לתשעה ונולד לו' חי לשמונה אינו חי נוצר לשבעה ונולד לתשעה אינו חי ק"ו לשמונה בעון קוטיה רב' אבהו מנין שהנולד לו' חי אמר לר"ון בן דידכן אנא ממשינא לבון ויט א אפ' מא אי' מא אוכט"ו:

הטאמר בבור פי' לעיל בפ"ו ע"ש

יד **ר' ברכיה** בשם ר' שמוע אמר לעול' אין האשה יולדת או למאתים ושבעים וא' או לרע"ב או לרע"ג לט' הן ועבוריהן חייא בר' ארא הוה יתיב קמיה רבי הוה מסב' ליה ולא סבר א"ל למה לית את סבר א"ל דהא חמרתי בעיא למילר ואני מתירא שמא תיצון ותמות א"ל ומה איכפת לך א"ל פעמים שהיא פוחתה ופעמים שהיה מוספת פוחתת אינה פוחתה טומאת הלבנה מוספת אינה מוספת על ימות החמה א"ל והתני° הידעה עת לדת יעלי סלע תשפור ירחי תשלאנה א"ל להלן ברקה ובאן בנפה א"ל זוהא בקורת של אנטונינוס היתה רובע והרביעו ממנה בקרדו של ר' ויש מהן שילדו עכשיו ויש מהם שילדו לאחר זמן א"ל להלן בשחורה וכאן בשמאת טו עצבונך

ולא ידעה הם בבלה כדאמרינן בכמה דוכתי:

על ידי שם הוא שם בן בת שהיה קוכש ישיבה בזמן ההוא ומה שלא היה ע"י עבר כי שם ועבר היה להם ס"ה כבר כתב הר"ם שזה היה שמולפנו בחכמה וגם זה הגדול בפנים ומט"ג דלקמן נבי ותלך לדרוש את ה' תחר למדרשו של עבר היינו שם ולא דייק להזכיר הגדול:

בל שהו הרבה מרבה יתורת דקדק קדמים דהרבה מרבה למה לי דמשמע דלעולם מרבה תלה ארמז כל שהוא גולך לר"ב יום כמנין הרבה לותו מרבה מיתים ויפרון דהיכו כן ז' חדשים שהוא חי כדמפ' ואזיל ומף על גב דכי סהיינרת דלישנא חיכה טובא ומתרינן הכו דכרם תורה כלשון בני אדם פלונית דרכי עקיבא ור' ישמעאל היה כירום ס' כל בתבי וכפנלי ס' אלו מבואות וכל היכא דדרשי להו אחי ביר' בקו' דאמר רבויין הן וכל היכא דאמר כרבה תורה כלשון בני אדם אחי לא כר' דאמ' לשונות כפולות הן ועיק' פלונית היכו אפרם לקרן פמ"ד סימן ב' ס"ה ומאר דברים: **לעולם** אין החשם כן' כפ' בנות כותיים פרש"י אם לרש"י דהוו להו ט' חדשים שלימים של שלשי' ויום א' של עשירי יולדת אז לרש"ב כלומר אם לא קלט הזרע יום רחשין קולט בשני ומיום קליטתו הוי התחלת העבור אז לר"ע אם אחם לא קלט בשני קולט בשלישי אבל אם לא קלט בג' סוף אינו קולט לעולם ל' דעד ג' הוי רחוי להוריע מכאן ואילך מסריח כמם שבת בפולטת שבבת זרע ליום הג' כר' עקיבא ע"כ. וביושלמי דהשולן הלכה י"ח גרסינן אז לר"ע עד ולפ"ז א"ל ללה אבני יום הקליטה אבבל הרע"ה יום:

לעולם אין החשם כן' ודלא כר' יוחנן דם ל' דאמי יולדת לשמנה יולדת לאקוטעים בדאיתא בפ' בנות כותיים ולא כת"ד שפעמים העובר שהיה יותר מר' עת יום כרבה

תוספתא דפ' הערל:

רט הן ועבוריהן בפי לאבין ט' חדשים כריך שיהיו כאבין הגו' לא פחות ולא יותר פט' חדשים כאבים מעוברים שהם על י' יום ולבך על כרחי כריך רע"ח יום פט' חדשים שלאבים עולים ר"ע ויום ח' של עשירי יולדת הרי רע"ח אבל בבניר מבני לה יולדת לט' ס"ל שהיכה יולדת לאקוטעים וטפי מרע"ג אבא לה דאיכה שהה יותר מט' חדשים שלאבים ויום רע"ג אורע"ג נוסף אם לא קלט אורע מיד בשלשי' ומ"ם בשם ר' יאשי בשם ר' יוחנן בט' הן ועבוריהן בשבין בהריון בבית' אחשוב שלא ר"ל את"ם בשם ר' יוחנן בט' הן ועבוריהן פירושו שזאבה בך לפי שעבורה היכיו הריון עולם בן בבנין' דוקמי פירושו בדברי שלא ר"ש בשם ר' יאשי בשם ר' יוחנן בט' הן ועבוריהן מדאמרי' ויקח ה' הריון בבנין רע"ח בדי להסמיכתו מכ"ל לר"ם דהי

שבא תינון ותמות ולכן היה צריך לפקח עליה תקודם שלא תבטען וע"ז היה לכו טרוד ולא היה סבור:

אנר ליה מה אריכות לך שתל לו מתי שלח הזכר עליה ורחם שעדיין לא הגיע עת לדבה שזהכי כ' חדש כדלעיל בפרקין סי' ולכ"ת לו מה אריכ' לך וסיכו שאפשר' שלא הגיע זמנה פעמים מוספת ופעמי' פוחתת ואפשר שתלך קודמי' ב' חדש וסיכו דליכא למיחש להא דפוחתת אינה פוחתת מימות הלבנה כו' וא"ת שתלך עדיין ואפשר שפעמים פוחתת כו' דבדרי רב הן דא"ל היה אריכת לך וא"ל ג' לא תירה שתחת שאפשר' שפעמים פוחתת ופעמים מוספת הבה פוחתת אינה פוחתת מימות הלבנה כו' ומשום דהא מוספת היא כדאמרי' לה בירושלמי ומהמוספת' היה הבית. רב רחים והמום' הזכירה שהום' והפחות זכר כאן לתרוייהו

והכתיב אעפ"י שאין טורך לענינו אלא הפחת: מידעת עת לדת אלמה אין בני אדם יודעים עת לדתן וכ' לרב דאמר פוחתת כו' דא"כ הרי ידע כולהי שבתוכו זמן זה שלד ואם תאמר ואמי קושיא דהא עת לדת קאמר ואין בעת המלומנם ידוע דבת לרב נמי לפעמים פוחתת

ת"א בסבר"ם

ע"א בפסוקים

ע"ש בפסוק

ויקרא רבה אין ר' ויקרא פרשה ב' פרשה ד'

ויקרא נב

עד ידי מלאך תיתח דקה מכ"ל כי למה לא נפ' שם עצמו דבר לה אף על פי שאין כאן כרכורין ואם שהורך לבא בכרכורין לבדה היינו מספיק לרחים שאין ס' נוקב להשיח עם אשה דאשם לתת טעם לדבר ורב"ם ז"ל כתב ו"ל והא דמוקי ליה לקרא דויאמר ה' לה ע"י שליח ולא ע"י עלמה הוא מדכתיב ותלך לדרוש את ה' דמשמע שהלכה אצל הרועה דומיא דלכו והלכה אל הרועה דאם לא כן מיתדרוש את ה' מיבעי ליה וכיון שהלכה אצל הנביא ובאיב בחריה ויאמר ה' לה ע"כ ל' על ידי אותו נביא שהלכה אליו שהוא מדברם של שם שהוא היותר מופלג בהכמה לפי הקבלה ע"כ ודבריו נבואיים דודאי הסלוכה לדרוש היא לבית שם דליכא למימר שהלכה למקום אבור להתפודד לדרוש את ה' שם כי לא היו אז בתי כנסיות ובתי מדרשות אלא אל שם ועבר כדלקמן בפ"ג ואי למקום אבור לא יאשר לה בביתה מ"ק דבשלמא לאחן דאמר על ידי שם ביתה אלא לאחן דאמר על ידי מלאך אתי שיכא למימר וכי היה מלאך במקום ידוע שהלכה אליו לדרוש את ה' וכ"ת דלעו' לדרוש לרועה דהיינו שם הלכה וה' הסיבה על ידי מלאך ולא דרים שמוכי למה לא נאמר שם בעצמו הסיבה אחרי לבתה לדרוש לרועה ועוד מי שפי' מ"ד ע"י מלאך ס"ל שהלכה לדרוש אצל רועה למה לא יאמר ע"ש וידבק לומר ע"י מלאך דאחן דבר שהיה וי"ל דכ"ש ל דוחלך לדרוש את ה' הוא שהלכה לדרוש את ה' במדרשו של שם ולכ"ע לאו בביתה הוה שאו ביתה גביתה לא היתה צריכה ללכת לדרוש את ה' ע"י אחר ובהא קאמפלני דאמר סבר שם לאו בביתה הוה אלא חכם ומסיר והלכה אצלו לדרוש את ה' שיתפלל עליה על ברתה וכדפי' הרמ"ן דריבה זו היא הסיבה שלא תבטער שהכל לטוב לה הילכך ע"כ תשוב"ה ע"י מלאך היה אבל מ"ם דשם בביה הוה והוה היה הבלה מק' כדאמרי' מהסמיכות ועניו הדרישה היה להגיד מה תהא בסופה כדפרש"י וה"ג בביה היה. ומ"ם דר"ם מהסמיכות אינו אלא למ"ד ע"י שם דלדידיה ס"ם טפי ענין בסמיכות וכותב הר"ם לתקן פסק רש"י שפסק כת"ד ע"י שם אבל לפ"ז ס"ל שאין דבקה מהבניאות כלל דלא כדאיתבנא לעיל דשם בן הקושיא במתניתא כיון דהבניאה היתה אבל ויקרא ויאמר ה' לה מיבעי ליה ע"י אחר ואפשר לומר ג"כ דמדכתיב ויאמר ה' לה דמשמע שדבר ה' דבור אחד למי שלא היה מדבר עמו אחלו לדבקה עצמה כיון שאין היתה שוחרת פניו ויען ה' אלה ה' מיבעי ליה ע"ד ויען ה' את חיוב ויעבנו ה' וולתם:

עד ידי ומת"ם ס"ל למה זה מעבי ודרשי לקמן בפ"ג ע"ב שבטים שהיתה רחויה לילד אין רחים שהיתה נבוית' לתפשר שבחת

פוחתת כו' יש לומר דמדכתיב תספור וריחים תחלתם ידעת את לדתנה משמע דלאו כעת הלידה מתם מיירי דלהתם לא סני כספירת הירחים אלא דעת לדתנה קרי ידת לדתה ולרב קה ולתי ירחה נודע מכל לחייהם כר אלא דוקא ס"ל ספעמים פוחתת חדם אלם או מוסיפם חדם אלם ופי תספור ירחים תמלתנה כתתי כלומר התחם יכול לספור ירחים תמלתנה ומשני להלן כדקה כו' דכדקה ליכא למיקם אפי כחדשיהן דומכין פוחתת חדם או מוסיפת אכל כנסם אפשר למיקם בחדשה ות"ת פוחתת ומוסיפת אלא שאיכא פוחתת חיתות הלבנה וכו' ופריך מכקורת של מנטוניטום שכשברו מתנו בקרות של ר' בזמן ת' ונתחלפו בלידתן בזמן רב אלא אפי' כנסם פעמים מוסיפת או פוחתת חדם וק לרב ולכרייתא ומשני דכטהרים ת"ת למיקם אפי' בחדשה אכל כטהרה אפשר למיקם כדקאמר רב ומשנתנו לא כשי לאפלוגי בין דקה לנסם דקתני דלידעת את לדת כטהרה קמיירי וזהו אפי' התוכרה לפי נסחתנו אכל בירוש' מייתי בריתא עובדת דכקורת של מנטוניטום דפלוגת אדקאמר פוחתת ומוסיפת אלא שאיכא פוחתת חיתות הלבנה כו' ומוקי לתו בכהתם טהרה כתן בכהתם טהורה והדר פריך והכתיב לידעת גו' תספור גו' ת"ל ריחים טהורה בכהתה טהרה ופ"ו ס"ל דמהודעת את לדת גו' משמע ליה אפילו עתידין שהן מת"ם שכח דתי לידעת גו' משמע ליה דת"ל לידע עתידין שהן מחולפות תתי פריך הא תיקו קאמר דשמעי כהתם טהרה מטהורה ויעלי שלא ותילת טהורות ניכסו ושוד תתי קאמר חיים טהורה כבהתם טהרה דהא ליתא דבהתם טהרה עוקרת ירוע דפוחתת מיכא פוחתת כו' ותלו הכא קאמר לידעת גו' אלא עכ"ל דשקי משמע ליה לידעת גו' דתיכתו את קבועה אית להו דתם לא כן לא הל"ל את לדת דמשמע דעת ת' לכלן ות"ם לידעת גו' משום דחיוב לא ידע זמן עבורן דחיותא כרתי ניכתו וכותב הכתוב שם מפקח עליהן אף על פי שהחדם אינו מצניע ואינו חשים לב להן ופי' תספור ירחים תמלאנה כתתי כלומר התחם סופר חדשיהן כדי שתדע את לדתן אינו כן שחיוב לב להן ואם כן לא תדעם אי נמי ס"ד לידעת כו' אלא כשהתם תספור ירחיהן הוא שתדע את לדתן וכלומר הכי לא ת"ל כתקב"ה דכלאו הכי ידע אתם אי נמי שכותב הכתוב שתחדם לא ידע את לדתן לפי שאינו יודע לכתם ימים דרכן לילד אכל לילו ידע כת' ידע לכלן ות"ת ים שעה קבועה לכלן לכל יחתר או יוסף זו תזו ולזה הוכרך לומר דחיים טהורה כבהתם טהרה שים לה זמן קבוע וה"ת לכתוב ילדה בנסה אלא לפי שהיה עדיף ליה למימר שבוע אלא להלך בכהתם טהורה אלא שכלן אין להן את קבוע כן דקה כן נסה וה"ב כהה דילן כשהשיב להלן כדקה כו' ת"ל להלן ריחים וכאן בכהתם אלא דעדיף ליה למימר דתפי בכהתם יש שאין להן זמן מוגבל ותפי' ריחים יש שים לה זמן מוגבל דהיינו חיים נסה כגון תרי ותרי וחד ו' ותם תתמר ותתי פריך בירוש' לרב מהודעת גו' ולחייהו תי ניחם והא תדרכה לידידיה ק' טפי דתיכו הוה סכר דתפי' חמור פעמים מוסיפת כו' יש לומר דלחייהו הוה ידיע ברייתא דכפוחתת אינה פוחתת כו' וקרי להודעת גו' והוה מתרץ לדידיה דהודעת דמשמע מיניה דתית להו את ידוע כטהורה ומר סבר דהפוחתת אינה פוחתת כו' נתי תיירי כטהורה תכל טמחה הוא ס"ל דלית ליה את קבוע ופעמים שהיא מוסיפת חדם לוגורתא ולהכי הוה מספקי מחמרתיה אתה תינוק ורב הושיעו דכטמחה ליכא למיחש דע"כ ברייתא דתני הפוחתת אינה פוחתת כחלה טהורה אלא עובדא דכקור' דפלוגתא תהך ברייתא תי לא מוקמי' הכי ואם כן אין לחוש למחמרתיה ומשתא פריך ליה מהודעת גו' דהא כטהורה אינה את קבוע ' אכל לכלי נוקבי אין יוכיח מהדרשנו כהפך מתה שהוכיח בירוש' וכניהם מחד קרא ולינא למימר דמהדרשנו גתי מהודעת גו' כעי לאתויי שים את קבוע ופריך לרב דמייתי ברייתא דתני הפוחתת אינה פוחתת כו' דסוף סוף האינה פוחתת ומוסיפת זתן תה ולזו הכא כתיב הודעת את גו' דמשמע לתפי' את ת' לא תנרע ולא תוסיף זו תזו דהא אם כן תתי פריך לרב דלמיימ כר תלת ק' טפי דהוה ס"ל פוחתת תפי' תיעות הלבנה :

עצבונך זה צער העבור דע"כ עצבונך תילת כתיבי נפשה דתי דבק להריונך כהריונך תיכתי ליה והריונ' זה העדוי ר"ל צער הוספתי וברתו בהריונך כדשתול דתמר כנדים תין תשה תתעברת שלא ממוך לוסתה ס"ק תחתי לא פי הריונך בצער כתשתו ובעצבונך

טו **עצבונך** זה צער העבור והריונך וה צער הערוי בעצב זה צער הנפלים הלדי וה צער הלירה בנים לגיון אחד שלו ותים בגליל ולא לגרל תינו אהר בארץ ישראל ; יז ואל

בעדוי וכן כתכא שניה דהיינו בעצב תלדי בנים כדמפ' הן עו"ג דצער הנפלים הוה צער הגדול תצער הלידה הטבעית לפי שום תינו שבני כת"ם ן סיגת וכתי הכי קתמר דתפי' כלידה סתין נרתה שיהיה לה צער יקיש לך צער והדר קתמר תפי' כגדול תכל לפ' המונה תפלין תתר ר' יצחק כר תדיתי הרבה תרבה תלן שני טיפי דמיים ת' דם כדה ותחת דם כתולים בעבורך וה צער גדול בנים והריונך וה צער העבור בעצב תלדי בנים כמשמעו ' ולפ"ז תיבך על הדרך הזו ונם תין בסדר הוייתן בשתה תלת מוסיף והולך תן הקל ן החמור דצער גדול בנים גדול תצער הדמיים והצער העבור בכד תפשיהם ועצר הלידה עולם על נפשן ;

זה צער העבור ערוב עיברו חולניות ומסטכסיות והן למשה עליהן ;

בעצב זה צער הנפלים תע"ג דבעצב לנופיה תצטריך לפי לה הוה כתיב תלת תלדי בנים לא ה"ת חלחלה י"ל דמשמעות לדרשת כה נתי לדרשת כדאמר בפופלים נבי רך וטוב ת"ג מדתל"ל וכשתלדי בנים והוה קלי תעבורך והוסיף בעצב היינו לדרשת ובנים זה צער גם כן דתל"ל בנים ל"ת ל"ל פשיטה דכלידת בנים קתמר תכל ר יצחק הל"ל לה דרים בעצב דלנופי' תיצטריך ובנים נתי לה דרים דם ל"ל כיון דקתמר כלידה ב"ל בנים ולכן הוכרך לדרושי צער גדול בנים בעבורך ולה דרים כיון וסתות דתהרכה תרבה נפלה ונער נפלים לה דרים דכללו לידה קיימה ליה כל מיני דלידה ולפי תדרשנו לה דרים כהרבה תרבה תיירי לצנוחה תנטריך סירכה נערה וכפל הרבה תרבה ל"ק דדהרה תורה כל"ה כלשון בסי"נ ולדידיה לה נזכר כתן טיפת דם כתולים דלה הסיבה נערה תלה כתיה תתייתי תרייתה דקרחה כדתמר בנגע' ועוד דתין זה צער מתמיד כה ;

זרע נערה נפלים לה כה לקלקה שתנטער בנפלים דפשיטה תכ"ש דלידה גו תיכה טבעית ככו ל"ש הקלקה שתפיל נפלים כדי שתנטע' בהן : **זרע** צער גדול בנים תע"ג דלאד' נתי תיכה נער נ"כ ובדאת' בפל"נ בסנהדרין שפדתו יעקב לאכרהם תצער גדול בנים ופרש"י שהוטל עליו טורח הסבטים ת"ח צער הסם תרוכה שגריכה להניקו ולהלכיטו ולקנחו ולהכי לגבה תחציב קלקלה לה לגבי האב ולפי ת"ם התום שם הגדול בנים תינו צער תלה שתהה כדלתריך גבי שוכד בירכות כבנים כשכר האדון שהיה כניתו ושוד דאכרהם היו לו בנים תקטורה ות"ם שפדתו תינו צער של יוסף ואחיו ונלגול ירידת תצרים ל"ל דתודים שתום דקאמר תיכה נער נם כן ולפ"ז אתי שפי' דכשהה תיכה נער וכתים ליכה תלה שתהה ות"ם כשתוך נוח לו לשהם כו' לתן דוקא דומכין שתקדה שהם תכל לפי החמת דכרי קתום בלעי תחוורים דת"ה להכחים שים נער בגדול בנים תעל"י שים כהם שתהה ושוד דכי תיכי לישנא דצער נם כן דהכה הוה נער גדולם שתם ולא נער יוסף כו"ב ושוד דכתיכה רבתי כפתיחת דר' יוחנן קתר בהדיא כתת' יעקב ואתר רבם"ם לא עשרים שנה עמדתי ככית לבן וכשיעתי תכיתו כנם ע עמו וכקם לפרוש לת כני ומשרתי עכתי לתיתם עליהם וכשנו נתפרו כיד תויכיהם כנתן לטכתה לאחר שנללתים כאפרוחים של תרנגולים וסכללתי עליהם צער גדול בנים כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם כו' וכשבת פ' שואל אתר כי הוה אתר ויהי זו תשה הוה נוח ויעמוד תלו בנים ופי' שתוך צער גדולם לא היה תחדם נוסף תשה להוליד בנים תלא דנזדרת תלך היה ולתה שהך שתום דהה שתה היה י"ל דת"ע דתיכה שתה כי תחדם שהך בנים ת"ת צער גם כן ים בגדולם והכתה לחדם שיהיו לו בנים כלי שיטעט' בגדול כתלבי ויעקב תרן ות"ם תכרב"ע תדים תיכה דתיה שהך על פי שתחד תנטע' בגדולם רוכה לסבול צער זה כדי לקבל שתת הבנים וכ"ם דוד תי עובד תדום תר גדול הוה ולא נתנטר בגדולם ותכרתם קרויה כתה תלת הולין אשתטים דת"ת הרי יהיו לו כלי טורח כלל דבני בנים הרי הם כבניהם ולת"ם שהרי היו לו כני קטורה ים לומר דת"ת שדתו תבטה תם כן כרוכה תף על פי שעדין היה לו קטן צער בני קטורה ועוד דכבניהו לה נתנטר הרבה כי נתן להם מתנות ושלחם תעליו בעודנו חי : **נוח** לו

לשדם

לאדם כו' פרס"י לפי שמתפרנסים בנעבר ובדוחק • בגליל גדולים זתים גר' ר"ל שתין קסה לגדל תינוק תלת כת"י שמתפרנסי בדוחק ובקט זתים בגליל ששם גדולם • ולי תפסר דבגליל טורח לגדל הזתים וכת"י בקל לגדל תינוק שברנסת מרווח שהיה מרן חסר לה

במסכתו' ובכ"ז נוח לגדל בניון של זתים במקום הקס' ולא לגדל תינוו בתקום יפה דכת' גדול כניס קסה מתד :

ארבעה תשוקות הן תשוקו' גמורות שלא יתון לדבר אחר כשמפרש ואזיל תין תשוקה אשה אלא לבעלה כו' וטעם שמגדה נר' משום דק' ליה מתתי נקט לשון תשוק' ולא תכתב וחכם לומתחק שבועל יפה בין תים לתשתו ולזה הסיב שהטו' לפי שלשון זה מורה על החשק הגמור וכן בכל הד' הנז' שתשוקתן לגמרי כמ"ש ויתכן שרעה בד' אלו היות חכתן הפך הבר' לשכל לכאורה אלא כי הוא אתר ויתי ולכן נכתב בהן לשון תשוקה כי קנה החשב זה עניבו שהיא תלויה בדבר אלא תכד עצמה ולכן לא תדחק לשום שכה שם כי יסבול ח"ו נער על"ש תבת הים לבעלה שתלב' היותה מסורה בכללי שעבודו מלטערת ומסתבנת על ידו בעבורה ולידתה אתר לה היה רחוי שתקון בו ותם תבת היה"ר לרשעים כי מה בנע לו משם שיפיקו רבוזו תדרכה הוא נעבע עמהם כמ"ש בסוכה שלעתיד לבא תביא הקב"ה לי"כתר ושחטו ותם תשוקת הקב"ה ליסראל כי תם נדקו תה יתנו לו ותדרכה בית תסרון כבודו ליחד הסנהדתו כתעטי עתים . וכתי"ה לא תרבכם תכל העתים וכן תם הפי' תשוקת י"ם בהקב"ה יגדק עניבו כי לפי הסבדם לא ה"ל להיותם תובדים אותו ותלטיו כי עליו נהרנו כל היום ומוכלים כתה יסורין וגליות ושתתו' כמ"ש נבי אתר תוכיתי בית תלהבי וטוב להם להיות בעתי התרטות וכ"ו הם תובדים אותו כמ"ש כאן תעים תנו כו' וזה תתין לתבת תיסה לבעלה שירתה דבר זה וכמ"ש הרד"ק יפה עז"ה תש"ה כתו הרה תקריב לנלדת כו' ותם להבת התרן לנשתים כי להיותן הפך טבעה וגם שם י ירבה

הטיט והלבלוך בה היה רחוי שתתתם ויהיו בך •

אין תשוקה על תסה פי' אין התשה תשוקת תלה לבעלה שהתתר ותל תיסך תשוקתך ר"ל תשוקתך תהיה על תיסך ולא תשתוקק לאתר והתשה שתליה שב בבוי תשוקתך היה התשתוקקות וזה מוכרח שתם התדם הוא התשתוק' וה"ם ותל תיסך תשוקתך על תיסך תהיה תהבתך תישתוקק תליך תתיד תתי תין תשוקת תשה תלה לתישה שגם רבים תאתרים ישתוקקו לה על הדוב וגם לא יתוצר התים בהשתוקקות על תשתו שהתים לא ישתוקק כ"כ לתשתו טפי תתחרות ופעתים רבות יתהב לתחרות טפי כי תים נבוכים יתתקו ושוד ללפ"ו ותל תיסך תשוקתך כרבה ולא קללה וכן תתר בהתונה תפלין ותל תיסך תשוקתך תלתד שהתשה תשתוקקת על בעלה בשעה שיוצא לדרך ובשעין תתתי שתין התשה תובהת תלה לתי שעשתה כלי כדתית' בפ"ק דבתובות ותם קנת בדית תלה לתי שעשתה כלי כדתית' בפ"ק דבתובות ותם קנת תבנסים תתשוקנה בתחדים קן על התעט • וכן מ"ם תשוקתו על יבא"ר כו' פי' שתין יבא"ר משתוקק ותובה תלה לקין ורשעים שבתותו שבתתר ותיך תשוקתו וכנוי תשוקתו רוצה לותר תתות יבר הדע שתתתו'תיך וכן תתר בפ"ק דקדושין ושתת'שם תם כו'כרתתי יבא"ר וכרתתי לו תורה תבלין כו' ותם שין תתם עוסקים בתורה כו' ולא עוד תלה שבל תשתו ותתנו בך שיתתר ותיך תשוקתו ותם כן יבר הדע שתליה שב בבוי תשוקתו היות התשתוק והוא מוכרת שהרי תתתר ותיך תשוקתו דרך קללה בתתר ותם פי' שיבר הדע תתתוה לו ותבקש התיתו הוא קללה תבל תיסיה הוא תתתוה ליבר הדע תיבה קללה כי זה כידו הוא להשתוקק תליו תו להרתיקו ועוד שלא יתות' התים בהשתוקק ליבה"ר תלה לגוף העביר' ועוד שתתר ותיך תשוקתו הוא לתתר ותל תיסך תשוקתך וכתו שבתן התים הוא שבחשק כדפי' ה"ו הוא קין ותעפ"י שיבר הדע גם כן הוא תתתוה לבדיקים כתם"ם נופה רשע לבדיק כו' ותתר בפ' תחליל יבדו של תדם תתגבר עליו בכל יום כו' ותדרכה תבקש להטעות יותר לבדיק כת"ם שם בל הבדול תחביתו יבדו גדול תתבו ת"ת תתר שתין תשוקתו תלה לקין כו' שלפי התחת תין תתותו תלה לתבשים כתלו שעושה רבונו בהן ושתת בהן שיפיקו רבונו וכדתתר לקתן בפכ"ב בשעה שהוא רוצה תדם תתשתם בעיניו כו' הוא תו הדין תן דידי כו' תבל לבדיקים לא יתהב כי יודע שתין לו

ע"א שאבדים

ע"ב שתקום אחר' אות ה' שולח בבא ה' הגדות יהוח ואתדים סוף

טו ואל אישך השוקתך ארבע השוקות הן אין תשוקתה של אשה אלא לאישה שנאמר ואל אישך השוקתך אין תשוקתו של יצר הרע אלא על קין וחבריו שנאמר ואליך השוקתו אין תשוקתן של גשמים אלא על הארץ שנאמר ופקדת הארץ ותשוקקיה ואין תשוקתו של הקב"ה אלא על ישראל שנאמר ועלי תשוקתו ר"א תשוקתו תשים אנו ואפילו שאנו תשים אנו מקוים לישועתו של הקב"ה ומיחדים שמו בכל יום :

יז ר"א

תעלת מסס תעפ"י סודתי יתשוקק להכיתס בתנודתו וז"ם בכל מעתו ומתנו בך כי לקין ותבירין יהיה לו משל ומתן תתיר כי יפיקו רבונו ותשוקתו תכל הבדיקים לת יבעל ויטל ויתן בתתם • ותתנם תו' תין תשוקתו של הקב"ה אלא כו' תתת הוא שהבכון לפ"ע הכ' כבוי הבו' וזה שהקב"ה שתליו שב בבוי תשוקתו הוא התשתוקק ליסראל דומיא דהבי דלעיל שתותם שתליהם שב בבוי תשוקתו תו תשוקתו' הם התשתוקקים והבונם שתין ה' חוסק שלא ביסראל אלא הקב"ה ותייתם לי שנולה תכל העתים וכתי"ה רק בתחותיך חשק בו' וכן פי' הכתוב תבי לדודי תבי תוכתת תותו וגם הוא תשוקתו ותהבתו עלי וחוסק בי"ד תבי לדודי ודודי לי וגם פי' עלי תשוקתו יר' טעליו ותליו התשוקה שהוא הנחשק שפי' עלי כתו תלי ותלת תל בנוכרים כן היה ות"ם בחוית תין שוקן על יסראל אלא בהבים שבשתים תפסר להתפרש שתין תשוקת יסראל היה אלא בהקב"ה שהוא לבדו היה חוסק תותם תעפ"י שים הפרש תה בין כ' לשוקות אלו שלפי לשון התדרש זהו הוא שולל תשקת הקב"ה תכל הגוים ותכל הדברים ותין לו תשוקה אלא ליסראל ותיהו שולל שיהיו תחרים גם כן תשתוקקים ביסראל לפי לשון חוית הוא בהפך שהשולל שתין תי שיהבה ליסראל אלא הקב"ה תכל תיהו שולל שהקב"ה לת יחסוק תחרים גם כן ונדיק לותר שבתן לת הקפיד לתעט שתין תי שיחסוק ביסראל זולתו זה פשוט שהוא בטלה בין ותבים תכל הולישבו בלשונו שהקב"ה חוסק ביסראל תכל עם ותלתך ושרף והיה כוב' שבתו' ותהי אתו' ועלי תשוקתו לפי פירושנו כלומ' עלי לבל חוסק ולא זולתי ובחוית עדיף ליה לאשולי שתין חוסק ביסראל זולתו לתפוקי שכל התלבבים וכל העתים שוכתים אותם לפי שהם"י תחבבם תכל לת הולכך לומר שתין ה' חוסק זולתם אתר שתתוצר בתשוקה כי תשוקה זה עניבה שלא יחשוק בתחר כדלעיל ועוד זה תבואר שתהבת ה' ביסראל לבד תבתתובים הב"ל • תבל ת"ת תפסר לפ' תין תשוקה של הקב"ה כו' שתין תי שיהיה לו תשוקה בה תלא יסראל ותין תלך תלך הגויש בו' סר"ל כתן תתהבה כתן תרחם ולפ"ז ת"ם בחוית תין שוקן על יסראל אלא בחבים' שבשתים ת"ם טפי שפירושו שתין יסראל תשתוקקים אלא ביסראל ולחלוף הלשון דהבה תשתע שתין ה בחשק אלא תיסראל תכל לעולם תפסר ביסראל יחשקו גם כן בתחר ולבסוף חוית שולל שתין יסרי חוסקים אלא בהקב"ה תכל לעולם תפסר שתחרים גם כן יחשקו בהם יש לומר על דרך הנזכר שבתדרשנו לא תם לומר אלא ביסראל דוקא הם התוסקים אותו כי א היה כותב הכתוב לפ"ז בתו' ועלי תשוקתו כלומר עלי דוקא תקוקה תשוקתו ולא תוכרך למעוטי ביסראל תינן חוסקים בזולתו דבלשון תשוקה קאי כנזכר ובחוית לא תם למעט שתין תוסב להקב"ה אלא יסראל דהא בפיטה בתוחש תכל תה שתדם הוא שתין יסראל חוסקים בתחר שהוא עבין התשוקה כנזכר ותדברי בעל העקי והרמ"ע בר' שהם תפרשים תין תשוקתו של הקב"ה כו' כפי שב' הזה • ותולם תה שתתר תין תשוקתן של גשתים כו' עב"ל אלא על דרך שפי' בתשוקת תשה ויבר הרע שהם תשתוקקים כי עב"ל שהתרן היה התשתוקקת לגשתים כי תרן לת שבעה תיס תכל הגשתים למה יתשוקקו לתרן והוא תוכרח גם כן תמ"ם תפקדת התרן ותשתוקקים שהתרן היה התשתוקקת לפי כל התפרש ותם שתדברי הרמ"ע יר' שתפרש שהגשתים תשתוקקים לתרן לשוב לכתו שהיו קודם שבתתר יקוו התיים ולכן ירבו ללשוב לבשות התרן ותקדת התרן דפקדת התרן ותשתוקקים תני לפרש שבתן ה' תשוקה לתרן שתהיה נחשקת תהגשתים ועל כן ירדו ה"ם ולפ"ז תפסר לפרש כל תלוקות תדדרשנו על שטה ת' כי גם תו' תין תשוקתן של גשתים כו' הוא כפי שפי' כתשה ויבר הרע וכפי' הת' שפי' כתשוקתו של הקב"ה תוכח בתדרש חוית תי תפסר לפרש כל תלוקות על דרך ת' שתפי' בפרש תין שוקן של גשתים תלא כתרן שהגשתים שוקקים לתרן הבה תו' תין שוקן של יסראל תלא בהבים שבשתים לא תתי לפי זה לפי תה שתתר שהקב"ה הוא תחוסק דתין תשוקת הקב"ה תלא ביסראל תיבעי ליה ותם נפרש כפי הכ' הנזכר לעיל יסראל הם התשתוקקים להקב"ה יתפרשו כל תלוקות תדרש חוית על שטה ת' ולא כל תלוקות תדדרשנו לא נהירה לי כלל לפרש שהגשתים תשתוקקים לתרן כי לא נתתר שהגשתים ישובו לבחות התרן

יח דא ואל אישך תשוקתך בשעה שהאשה יושבת על המשב׳
היא אומרת עור איני נוקפת לבעלי מעתה והק׳בה
אומר לה תשובי לתשוקת אישך תשוקי לתש קת אישך ׳ רבי
ברביה ור׳ סימון בשם ר׳ שמעון בן יוחאי אמרו לפי שרפרפו
בלבה לפיכך תביא קרבן סרפרף ב׳ תורים ב׳ בני יונה ׃

יח והוא

משוק׳ אמה הלא למיסה שלהבת חברתם והשתוקה לה תהיה אלא
כריעה והכירה הקבוע לה ועל הטבעית תמר תן תשוק׳ יער הרע
כו׳ סתומות יער הרע מטבע החומר והרגלו בו בכתתו מרחם תמו
וכרוך כשקבין ולכן תגדל יותר בקין וחכירין הנמשכים לחומר
ומורגלים בו סהוי טבע שני
מפ׳ החסידים המרגילים
טבעם הפך החומר ועל היחסית
תמר תן תמו׳ של הק׳בה כו׳
שהחכה כין הפ׳ והחדש תיהו שלא
מוה הסיג כדברי הפ׳ם עם
וכדברי בעל העקי׳ כפ׳ והחכת
את ה׳ ותמר שלא תמר ה׳ יפ
תחכתו שלא עם ישראל שהיו לבדם מכירים טובתו לבבדו והוא שתמר
תחכתו להושיל׳ הוי שפי שיראל לא שמרו תחכת׳שלא לה כה המושלים
ותין עוד ולכן הכירו טובתו וכבדוהו ועל ההפכיית תמר נשמים כו׳
סתין תשתוקק להן כתרן תנד הפכיות טבעה להן ככך ׃

דרך שני לפי שנשמם דברים מוטיתין האדם תן השלם
הקנאה והתאוה והכבוד ושב׳ו לענין עבודת ה׳ יש
לבקש תואם ויתכן מהם חיים הם הקנאה כמ׳ם שלא יקנא לבך
כחטאים כי הם כירדת ה׳ נו׳ ולקנין ותקנה בחל בחתואה קנאי
כמעשי הטוב׳ ומפחם בקנאתו לה הטית כרי שלו׳חיים עם הקנאה
תביא לידי קטטה ומיתה וכן בתאו׳ טובה בבקשה דרכים ע׳ד ה׳
נגדך כל תאותי יר׳ כל תאותי תיכה תלא נכחך להטית דרכיך וכן
הכבוד רחוי כתורת ה׳ע׳ד התנהה לפניו כתורת וכ׳ת ת׳ח ארחות לו
מיתכבד כתורתו עד שבחלוק זה נאמר עליו כל תשביתי תהכו מות
כדחיתה כמסכ׳ שבת לכ׳ה ד׳ תשוקות הן כו׳ כנגד תשוק׳ הקנאה
תמר תן תשוקת האדם כו׳ שע׳י קנאת האדם בירך תכירתה לה
תשוקתו שלא לכעל וכנגד תשוקת הכבוד תמר תן תשוקת יער הרע
תלא לקין וחכירו שכל קטטתו היתה לתשוקת הכבוד לפי שעשה כל
ה׳ להכל ולא לו וכנגד התאוה תמר תן תשוקת של נשמים כל
התאוות והמלחות מהשפעת הנשמים כעולם ותמר תן תשוקת
הן כה שלא לישראל שכל תשוקתם מהנ׳פעים תיכה שלא כמה שיתשך
מהן עבודה׳ו׳ת וכשקתו ולכי הפי׳ הרחמן שהם׳ הוא התשתוקק
כתמר שהשפה תשוקות תלו לנבי הן כה לא היו תלא לישראל שהם
שהם׳ היה מתאוה תיכו תלא ישראל שיהיו שומרים תורתו וכן
תמר כחוית כפ׳ דודי לי כשיהם לו תיהה דבר לא תכבש תוהו תלא
תמני ומידי וכן כקשת כבודו וקבלתו לא היה תלא ישראל ע׳ד רק
תשכ׳ ידעתי נו׳ **ועדה** ל׳ עוד שרמז לנ׳ התחלת השויה
שהן התמר והכורה והשדר ושל החומר תמר תן תשוקת תשה כו׳
שהחמר ישתוקק לכורה ותכקש תותה ושל השדר שהכך כחומר
תמר תשוקת יער הרע כו׳ שהשדר הוא השטן הוא היצר הרע כדכתי
הרב ותמ׳ שתן תשוקתו אל לקנות כורה תחר כורה ולעול׳ לא תשבע
ותמר ע׳ד התליגה קין וחכירו ושל הכורה תמר תן תשוקת נשמי
כו׳ כי כתו שלא נתנה חומר בלי כורה כפועל התחתונים כן לא
נתנה הכורה בלי חומר וכנה הכורה כנשמים שהנשמי תשמיעת
בתרן כבורה כתמר ולפי שהתחל שתתי שהכל תלוי בה והוא
הפועל הוא הפ׳ שהחורו נשים כל הוה וכוותו כבי יתה להתנשת
השכל ושלמותו לזה תמר תן תשוקתו של הפ׳ה שלא לישראל שהם
שדכים כתושכלו תו פרחו לד׳ השכות היהיות והשדרים
קרובים ותיהו תמיך כזה שתן דרכנו לפ׳ בפירושי שלו ׃

דא תשוקתו תשים תכו כו׳ תירי דתמיתי שתי קרא דרים
נתי שך דרשת הכח ׃

תשים תכו דרים תשוקתו כל׳ תלות תענין תשיות וקווי וטעם
דרשת זו שדכתו ולא כתב תכי לדודי ודודי לי כדקתמר
בקרא תחריכה ושו שתן ליחם לשון תשוקה לפ״ת ודי שיאמר ושלי
שהכתוב כי לשון תשוקה לה נתנה כה כ״ה וכ״ם תי פירושים שישראל
הם התשתוקקין דקרא יתיר הוא דהיכו תכי לדודי תלא שרמז לזה ׃

תשים תכו כו׳ ולא נתיתם כפרושיכו ותכו תשכחים לו תמיד
ולא כהכחוהו כלל כרושיכו לזות שתן כו יכולת להושיעכו
ח׳ן כי ידעכו שעוכיכו גורתים ׃ **ועדה** ל׳ כי לפי שהגורות יורו
על חלוף רשויות לומר שם׳ פועל הטובות וזה שתניר לכו הוא תחר
שפועל הרעות עכ׳ו תכו מיחדים שתו תמיד כי ידעכו שלעולם הוא
תחד שלא כדעת הטועים כזה ועו׳ה כתב כעל העקידה כפ׳ שתע
על רכי עקיבא סיוסף נשמתו כתחד ׃

בשעה שהשפה כו׳ כלו וכתה מיתרין ת׳ם לפי שתתי נקט לשון
תשוקה דשיכו כשעה שהשפה כו׳ כי לפי שזה תרוב תשוקה שתסגול
נשר ולא תפרד ממנו כתב לשון תשוקה והרמז לזה דדרשינן

תלא כמיים ודכים לא נגשמים ועוד דתדקתמר תין תשוקתן של
נשמים כו׳ משמע דהוה שייכת תשוקה זו כתחר וקו משמע לן שתין
עקרה תלא כוה כדפי׳ כתחרו תלפי׳ זה כמ׳ש דבר תחר יפתוקקו
הנשמים דקתמר תין תשוקתן תלא על תחרן ותי׳ר׳ל שלא יפתוקקו
לשבת כתקום הקוותם תלא לשוב
לכסות תחרן תם הסתיעבו
כשלילה זו שודתי זה נתתם להם
לפי טבעם שתכקשים להתפשט
תלא דתי לת׳ם תין תשוקת תשה
וכו׳ לתפוקי שלא תחשוק כוולת
עם שהיה תפשר וכן יער הרע
בנדיקים והכ׳ם כתוקה תחרת
תו יחרתל כוולתו ת׳ו תכל לפירושכו ת׳ם דקת׳ל שתף על פי
שהנשמים נתשקים מכני תדם תין עקר תשוקתן תלא לתרן שהיה
הנתוה ותוקקה להם יותר ומכתן תשוכה לשוכל לפירושכו דתין
תשוקת התרן שלא לנשמים מיבשי ליה כיון שהתרן היה התשתוקק
ודקתמר תין תשוקת תשה תלא לתיהה כו׳ וכן כחוית תין שוקת
של תרן תלא נשמים מיבשי ליה כדקתמר תין שוקה של תשה תלא
שכשלה תלא נקט כיהתי ליישה דשוה משמע דתתה לתפוקי
שהתרן לת תשוקת כוולת הנשמים והה מתי היה תכל כיהתי
ליישה דנקט תשתיעין שפיר שתין עקר התשוקה תלא לתרן ׃ תכל
דתוי לדקדק תחר שתין השלים בכל התלוקות על תופן ת׳ שכשלשתן
השלילה היה כתוסק שלא ת׳ וכשמים וכהקדמ כדרך
הוה לפי הפי׳ הנ׳ השלילה היה כתסק שתיכו נחסק תלא תת׳ תה
היה כוכת התנדה שתם כוכתו שתנין התשוקה הוה היותה ת׳
התשתוקק תם כן תה ענין לומר שהנשמים תינן נחסקים תלא
תהתרן והם הכוכה היות הנחסק כלתי נחסק תלא תת׳ תם כן תה
ענין לנ׳ תלוקות וכ׳ם שהוה עקר שהרי הכעל תפשר יהיה נחסק
תנשים רכות וי׳ל דודתי ענין התשוקה הוה היותם תיוחדת
כתשתוקק שלא ישתוקק כדכר תחר כי זה ענין התהכה כת׳ם כעל
העקי׳ נבי תת כנך תת יחידך ולכן תמר ל׳ תשוקות הן כדפי׳
לעיל וענין תשוקת התרן היה גם כן שתין תשוקתה תלא לנשמים
כנו׳ תלא תפני שכזה לת היה תודיענו חדוש לקח השלילה הנשמים
להשתוינן תילתא תנב תורתיה ׃

ועל דרך הדרש תכי תומר שלהיות תיני התהכה על ל׳
פנים הנ׳ הנמנהות ויקרתו התכה
כהחלט וכל לת שכיח׳ ותלו הנ׳ זכרן כעל העקרים כמ׳ג פל׳ו כתר
היטב וכן תת התכת השויי תו כדתיון כשיעתו כ׳תמ׳ת תו תוקבל׳
תועלת כתלו תמר שכל ת׳ יקבל תועלת תחכירו ותי שיגדל תכלו
קבלת התועל׳ יותר רתוי שיהכ׳ת תת חכירו וכשיעתו בקבל׳ התועל׳
תיה התהכה יותר שליתה כי זה הסוד תה תהתכה כבר יפול כה
השויי בכתות י הכ׳ טבעיית כתב לבן ותתן למלתכה שהתניה ׃ הנ׳
היחסיית וזו נ׳ תיהם הת׳ שכן התלך והעם שתיהם תשתה בכתות
בללי שת כיהם וערך ערתוי היו׳ התלך יות׳ בתהכ תהתכתו ת׳ התנשי׳
גם תין תבוקשם תוה שהתבוק׳ תהמלך ייטיב לעם כשתיר׳ עניניה׳
והתבוקש תהעם יכבדוהו ויכירו כרכו תליהם וכזה תתעך שהתכה
תהמלך לעם לתושיעם והעם למלך והכ׳ כין יהיה לבן שתלכך
להכתם הטבעיית ים תהכם יחסיית שהתבוקש תהתה ייטיב עם
הבן והמבוקש תהבן יכבדהו ׃ והנ׳ כין הים והעם שתוללת שהכת׳
הטבעיית כהתכת כל זכר לנקבה לקיום המין ים ניהם תהכם
יחסיית כהתכת שתי׳ת והתנשני שהתבוקש תהתים הוה שיעלים
פרכי היהם והתבוקש תהעם תשרתו ותכבדהו ׃ והסוד הל׳
הוה תנד התנגדות שכבר נתנה שהכה בקנת תהדברים תנד
הפכיות והתנגדות פכיהם עד שכבר תשכו קנת שהתהכה תלויה
בהפכיות כתו שהם יתלתו העכים גשם על התרן יריקו שלהפכיות
טבעה שיש יבשה תשתוקק לו ודרך כלל כל תותן שתני לחברים
עם שלפי התחת עקר התהכה תנד שדתות כת׳ם התוקר ווכרו
בעל העקי׳ כפ׳ת ׳ הנה עו׳ת ד׳ תשוקות הן שלתדנו
שהתהכה תל׳ פנים תלו וכנגד הת׳ תתר תין תשוקת היה כו׳ שהם
שהתהכה תים ותהתו טבעית ויחסיית כנו׳ גם יש שהסבה הל׳
שים טבעם התנגדות תה שעו׳ת תעשה לו יוצר כנגדו ולבכח
תהתו כתו שפי׳ קנת ת׳ם תבוקש תהבעם תהסוג הת׳ והוה
השתוותה כתים ת׳ להיות לתחדים כל׳ רעים שו התע׳ והתדרגם
גם תנד התועלת שכל ת׳ יקבל תחכירו כתפורשם ולפי שהתהכה
תגדל יות׳ כתי שתגדל תגלו יותר קבל׳ התועלת כנוכר לכן היתה
תהכת תשה לתים יותר תהתים לתשה שהתים הוה שהתניע
ותיטיב יותר לכ׳ם ז׳ל תתתו שכל דהו ניתת לה ותתר תין

סמוכים שתעם"י שבעגב תלדי בניס עכ"ז אל תיסך תסוקתך ושוד דה"ל לתקדומי וא תיסך תסוקתך אל בעגב תלדי בניס שתסוקה קודם להריון תלה בסמוך לסבה הנזכר ·

בשעה שהחסה כו' ותעם"י סזו ברכה היה לגבה ברחו אלל קללה שלה תהיה

קללתה לגמרי כי היה יכאיב ויהכם וח"ת כסבו ואל תיסך תסוקתך קללה כדלעיל אלל תין לומר סזו גם כן קללה היה שתין בידה להתגבל אכער וזה מרוב תסוקתה והוה אכוזר ·

איני נזקקת לבעלי תעתה כלומר כיון שהדבר כך

תשובי לתסוקתך כפל ואתר תסוקתך ותסוקת תיסך לפי שבשרה חסבה היה שלה להזקק עוד לבעלה ואין ספק שתסבה את בעלה יותר מכולם כי בשלו הבער הגדול הזה לכן אח"כ תצוב לתסוקתה דיכול תחות בישה וגם כן תפי' לבעלה זה תחזור ותסתוקק ותה שדרש"ב דברים שלו משום דואל תיסך תסוקתך נדרם כשלו אתר ואל תיסך ואל תסוקתך ואל רחטון משתש לכתן ולכתן וטעם דרשה זו מדכל"ל ותסתוקק לתיסך וקאתר תסוקתך נפרד נדרם לעצמו ותעם"י שכאתרו ואליך תסוקתו תיכה לתיכה לתידרם דרשי והקדי לומר תסוקי לתסוקתך לפי שתסוקת עכיה קודם' תכל ככתו' קודם שלו תיסך שביר התסוקה היה לתסב · ל"ת תסוקי לתסוקתך והיכו ואל תיסך תסוקתך שתת תסתוקק תליו תסוקי לתסוקת תיסך להסתע לתסוקתו שליך והיכו ואל תיסך תסוקתך כלומר ולטולם תהי כשתעת לתסוקת תיסך שליך ותשום דקרא מכי תידרים הכי והכי דרים לתרוייהו תד"ל ליטבת כריות לאד גיסא ·

לפי שרפרפה כלבה כו' וח"ת ותה צריך לתת טעם להיות קרבנה תוריס וכני יונה טפי מכתה מקומות שתניגו קרבן עופות כגון זכי וכני תשומט קול שלה ו"ל משום דקאתר שהשה לומרת כשהיו יוצאת על התשבר כו' ס"ל שקרבנה כה על זה ותשום דת"כ קשה מזידה היה וכחרטה תליא מילתא ועוד קרבן שבועה בריכה וכדשרסינן · בפרק התפלת שתלו תלמידיו את ר' שתעון תפני תה שתרה תורה יולדת תביאה קרבן אתר ליה שבשעה שבורעת לילד קופנת ובשבע' שלא תיזקק לבעלה לפיכך אתרה תורה תביא קרבן תתקיף לה רב אסי תה מזידה היא וכחרטה תליא מילתא ועוד דקרבן שבועה בעיא לאתויי כו' ותו התידנא דליכא קרבן אתתי תשתרית אתתא לבעלה ול"ת לפי שרפרפה בלבה שלא הוציא בפה ולהכי אין לה דין שבועה שתטורך אתרטה וקרבן שלא דתחטבה גרידת' היא ולכן קרבנה ג"כ תרופרף כתדתה ר"ל קרבן קל ולא בשבה תו שעירה כשבועת בטוי וכן רתוי להסיב שיבא דר"ם תשם על תתקפתי' דר' זירא ורב' דהוה גופי' דשבי' דהכא וגתרה לה תב"ל להסרה שהוה תבוא'ור' זירא לתתקיף הוה תסו' דשם"ל דתי תחטבה דייקינן לה כתוציאה בפה ה"ל להשוותה לנשבע בתם ותי לה ה"ל לאסרה תכלום כדתתרינן לגבי שבועות דבעי פה ולב סוין תכל ר' שתעון סבר דשבה תחטבה תורה לקבשה קבת על התחטבה · וח"ת ונימא תטעתים אתרים שהרי הן בשבועתה תתם שהיא תשובדת לבעלה ובשבת' הרתב"ן ז"ל בפ' תוריט ו' לורבותינו אתרו בשבה שבורע' לילד קופנת ובשבעת כו' ועקר הבוזה בזה כי בשבור שהיא בשבעת תתוך הבער ואין השבועה רתוייב להתקייים תפני היותה תשובדת לבעלה ולתה תתור לבפר לה תעלות רותה · י"ל דשם"ל דזו תינה תבוזה דיכיו שהיא תשובדת תכל ת"ת שם היה דינה כתחידה לה תפטר בכך דת"ת שבועה זו היא בשבע לבטל את התבוזה וחייבת תלקות ושו"ר שדברי הרתב"ן בזה לה יתדקו עם התתוב' שתם היא תשובדת תה ענין קרבן בזה שתפי' הוציאה בפה תין בה דין קרבן שתין קרבן על שבועת שוא ובשתק' רבי זירא דך תזידה היא לה כן הל"ל שלא דך תשובדת היא ובעיא תלקות תבל חרטה וקרבן שבועה לא שייך בבא שלא תסתע דתין טעבת שבעוד הבעל טעבה לזה שתין תשה תשובדת להבעל בעל כרחה ותם היא תורדת פוחתין לה תכוזבתה ותברזין עליה תבל כפיה ליבא ת"ר · תדרבה קבת הפוסקים ס"ל שכופין לבעלה לגרשה בטעבת תתים עלי ובל שבן הבאה בטעבת נער לידה דלא שייך הבא טעבה דשבעבו ת"ק שתי קס' להו תפני תה תתרה תורה יולדת תביאה קרבן לביבי נתי בבל תחוטר דתורים דיכיו תנורעים וזבים דתייתי קרבן בטהרתם וכן יולדת דכוותייהו תי נתי קרבן תוסיף

סמוכים שתעם"י שבעגב תלדי בניס עכ"ז אל תיסך תסוקתך ושוד דה"ל לתקדומי וא תיסך תסוקתך אל בעגב תלדי בניס שתסוקה קודם להריון תלה בסמוך לסבה הנזכר ·

בשעה שהחסה כו' ותעם"י סזו ברכה היה לגבה ברחו אלל קללה שלה תהיה

קללתה לגמרי כי היה יכאיב ויהכם וח"ת כסבו ואל תיסך תסוקתך קללה כדלעיל אלל תין לומר סזו גם כן קללה היה שתין בידה להתגבל אכער וזה מרוב תסוקתה והוה אכוזר ·

איני נזקקת לבעלי תעתה כלומר כיון שהדבר כך

תשובי לתסוקתך כפל ואתר תסוקתך ותסוקת תיסך לפי שבשרה חסבה היה שלה להזקק עוד לבעלה ואין ספק שתסבה את בעלה יותר מכולם כי בשלו הבער הגדול הזה לכן אח"כ תצוב לתסוקתה דיכיו תחות בישה וגם כן תפי' לבעלה זה תחזור ותסתוקק ותה שדרש"ב דברים שלו משום דואל תיסך תסוקתך בדרם כשלו אתר ואל תיסך ואל תסוקתך כלומר תסוקי לתסוקתך והיכו ואל תיסך ואל תסוקתך ואל רחטון משתש לכתן ולכתן וטעם דרשה זו מדכל"ל ותסתוקק לתיסך וקאתר תסוקתך נפרד נדרם לעצמו ותעם"י שכאתרו ואליך תסוקתו תיכה לתיכה לתידרם דרשי והקדי לומר תסוקי לתסוקתך לפי שתסוקת עכיה קודם' תכל ככתו' קודם שלו תיסך שביר התסוקה היה לתסב · ל"ת תסוקי לתסוקתך והיכו ואל תיסך תסוקתך שתת תסתוקק תליו תסוקי לתסוקת תיסך להסתע לתסוקתו שליך והיכו ואל תיסך תסוקתך כלומר ולטולם תהי כשתעת לתסוקת תיסך שליך ותשום דקרא מכי תידרים הכי והכי דרים לתרוייהו תד"ל ליטבת כריות לאד גיסא ·

לפי שרפרפה כלבה כו' וח"ת ותה צריך לתת טעם להיות קרבנה תוריס וכני יונה טפי מכתה מקומות שתניגו קרבן עופות כגון זכי וכני תשומט קול שלה ו"ל משום דקאתר שהשה לומרת כשהיו יוצאת על התשבר כו' ס"ל שקרבנה כה על זה ותשום דת"כ קשה מזידה היה וכחרטה תליא מילתא ועוד דקרבן שבועה בעיא לאתויי כו' ותו התידנא דליכא קרבן אתתי תשתרית אתתא לבעלה ול"ת לפי שרפרפה בלבה שלא הוציא בפה ולהכי אין לה דין שבועה שתטורך אתרטה וקרבן שלא דתחטבה גרידת' היא ולכן קרבנה ג"כ תרופרף כתדתה ר"ל קרבן קל ולא בשבה תו שעירה כשבועת בטוי וכן רתוי להסיב שיבא דר"ם תשם על תתקפתי' דר' זירא ורב' דהוה גופי' דשבי' דהכא וגתרה לה תב"ל להסרה שהוה תבוא'ור' זירא לתתקיף הוה תסו' דשם"ל דתי תחטבה דייקינן לה כתוציאה בפה ה"ל להשוותה לנשבע בתם ותי לה ה"ל לאסרה תכלום כדתתרינן לגבי שבועות דבעי פה ולב סוין תכל ר' שתעון סבר דשבה תחטבה תורה לקבשה קבת על התחטבה · וח"ת ונימא תטעתים אתרים שהרי הן בשבועתה תתם שהיא תשובדת לבעלה ובשבת' הרתב"ן ז"ל בפ' תוריט ו' לורבותינו אתרו בשבה שבורע' לילד קופנת ובשבעת כו' ועקר הבוזה בזה כי בשבור שהיא בשבעת תתוך הבער ואין השבועה רתוייב להתקייים תפני היותה תשובדת לבעלה ולתה תתור לבפר לה תעלות רותה · י"ל דשם"ל דזו תינה תבוזה דיכיו שהיא תשובדת תכל ת"ת שם היה דינה כתחידה לה תפטר בכך דת"ת שבועה זו היא בשבע לבטל את התבוזה וחייבת תלקות ושו"ר שדברי הרתב"ן בזה לה יתדקו עם התתוב' שתם היא תשובדת תה ענין קרבן בזה שתפי' הוציאה בפה תין בה דין קרבן שתין קרבן על שבועת שוא ובשתק' רבי זירא דך תזידה היא לה כן הל"ל שלא דך תשובדת היא ובעיא תלקות תבל חרטה וקרבן שבועה לא שייך בבא שלא תסתע דתין טעבת שבעוד הבעל טעבה לזה שתין תשה תשובדת להבעל בעל כרחה ותם היא תורדת פוחתין לה תכוזבתה ותברזין עליה תבל כפיה ליבא ת"ר · תדרבה קבת הפוסקים ס"ל שכופין לבעלה לגרשה בטעבת תתים עלי ובל שבן הבאה בטעבת נער לידה דלא שייך הבא טעבה דשבעבו ת"ק שתי קס' להו תפני תה תתרה תורה יולדת תביאה קרבן לביבי נתי בבל תחוטר דתורים דיכיו תנורעים וזבים דתייתי קרבן בטהרתם וכן יולדת דכוותייהו תי נתי קרבן תוסיף

ת"ת דשבועים

ויקרא ה' ו'

ויקרא מד

יח **והוא** ימשל בך אמרר' יוסי הגלילי יכול תמשלה בכל צד ת"ל לא יהבול רחים ורכב תעשה באשה אחרת משל בית טבריונים שהיתה נשואה לשלשים אחר והיה בעל ר' תצערה שתעו חכמים ובאו אצלו להזכיחו כיון שבא' ל' פני חכמים הוציאה לפניה' תנורה של זהב וגר של חרס על גבה לקיים נו' ש ואל אישך תשוקתך ·

יט **ולארם**

כטומאת נדה כי היכי דנדה לה תיחייבת קרבן לידה נתי לה תחי' והכה תשוקתו לעניין תודה תכרחת ותלבדה יש לי טוח להסיב דכיון דלה תסכתן תודה כתה בחובה שלא כנדר ונדבה על הודה' גם תו בלתי גם לה גר לתוקומי קרבן יולד' בהכי דתתי סנה דתחי' קרא קרבן תודה על זה טפי תכל תבריכים להודות · תתנה הקו' תה' בדוכת' קיימת כי ת"ם שקרבן תגורש וזבים כתו על חטת לה נהי' שתף על פי שהגרעת כתה על החטת הקרבן לה בא תלה לבפרתו לטהרו תלא דתה בקרבן זב ע"כ ליבא תשום לתת בחטת שהזב הוא שבבת זרע הבא תחולים שהיא תתבבבת בהם והרוחה זב תלד תכילה נשה או תרחה או הרהור תשמים תיהו טטומת כת"ם הרתב"ם פ"ב תתחוסרי בפרה וכן בחשה תעפ"י שטטומה זבה תפי' רחתה תחתת תמה פשיט' שרוב הזבות תלד עכתן וטבעה וגדולה תזו תתרו דקטן כן יומו וקטנה בת' ימים טטתתין כזיבה והתם תתי חטת שייך והתסבל יכין שברוב החטאות כתיב וכפר עליו הכהן תחטאתו או על חטאתו ונסלח לו תכל בד' תחוסרי כפרה לה כתיב תלה וכפר עליו הכהן תטומאתו או תזובו או וכפר סתם דתין כתן כפרת חטת תלה כפרת טומת' ולזה נתנו בחבפי נפשייהו ד' תחוסרי כפרה וכהדיא כתב רש' בחטת ד' תחוסרי כפר' שתביאו כפר' ולה על חטאת שלא לאכול בקדשי ולדידי ל"ק תעפ"י שבילדת בים חטת לר"ם דלתו חטת נמור הוא תלה תחסבה גרידת' כנון תכל תי תתרינן דקרבן נגעים על חטת ביתת הנגעי' הרי כתן חטת וכחתת ות"ם בש"ת ובשבת' תכל דבר רע לתו בזכות קתיירי תלה בעגין קרי והב"ל בתטו' קומיה זו דלה דתיא יולדת לתנוקב וזבים דטומתתן טומתה תחוסה שתינן רוצים כה ולכן יקריב קרבן על טהרתו תתנה תכל טומת יולדת היא גרתה לה ורבתה כדבר שהוה לתועלתה ותף כי עתה תטהר תוסיף תבקשנו עוד ולכבי לה היתה תקריבה קרבן לולי לתה דחטת · ותכתי ליבא למידק דבהי לליבא לתק' דלה תחסבן קרבן קודם תעשה וה שבא על שבועתה ה"ל לבשיתו תחר שתוקק לבעלה ובתנה עוברת תזו תינה קו' שהקב"ה רבה לזבותה קודם שתעבור וכשתר שבועות לה נתן תקנה שיעברו עליה בקידמית קרבן שתין רבוזו ח' שיהיו עוברים ושתני הבא שרבוזו ית' שתעבור לנורך העולם דלשבת יגרה תבל י"ל למה תקן לה ר' בהסרה תו בהפרת הבעל סיפר ביומו ולה תנטרך לקרבן שבל זתן שהיה תחת בעלה יכול להפר י"ל שלה רבה ר' לתלות תקוה בזה דומנין דבעל לתו תדעתיה להפר ובהסרה נתי לה דומנין דלה תשבחת פתח ותפילו לת"ד בחרטת תמקר' לה בעיא פתח שתת תתוך שהיה בושה לה תוקק להסרה ותתמר לה נשבעתי תו תחשוב כיון דדברים שבלב תינן דברים לה בעיא הסרה ·

קרבן תרופרף כו' תף על גב דעשירה תביאה קרבנה בבש וכן יונה עקר תה שבא על החטת הוא כן יונה שהוא לחטאת ותשום דבעניה תיבא תרתי עופות ניחה ליה למינקט חלוקה זו ;

יכול תמשל תבל צד שיוכל למשול בה לעשו בה בל תה שירצה ·

יכול תת"ם תבל צד ר"ק תתי נפקא תעניו זה לפי' דקר' דעלי' קיימינן דמייתי לה שבא · ושת' דרי' וז תיסך תסוקתך עם והו' ישמל בך כלומר דע"כ ר"ק והו' ישמול בך אלא בתילתא דא תיסך תסוקתך דהיכו שהיא תובעת בלב והוה בפה בדאיתא בתוזה תפלין תבל לה תמשלה תבל צד **ת"ל** לה יחבול רחיים ורבב כתב רש"י שתיכו יכול למשבנה ובר' דר' הגלילי תסייבות קרתי דרים לה דהתי קרא כתיב בתר ושמח את תשתו ולה יחבול קתי נתי תחשתו שלא ימשבנה וימכרנה ת"ל בה תה ענין תשבנת הבא בתר כי תשה בריבך ה"ל למכתבים וה"ת תיפוק ליה דתתי בייתא תותר כתיב ומכור לה תמכרנה בכסף ל"ק דהא

דהתם נזדת הכתוב תחת אשר עניתה ועוד כדי שיזכר מלעטותם ולא יטעון טענת תואר קנסיה רחמנא • ותפסר דלמ יחבול תלמון תבלה שלא ימשול לחבל בה להכותה כשפחה ותפסר דקדי לתפס רחים ע"ד ריחים בגלורו ויטחון כתורה • מרכתי כדתתר בירושלמי הלין דתסרין תתנין עברין תשום לה יהבול ריחים ותכב ח"ק דתיטוק לי דפולה עמו ותינה יורדת כדתתר בפרקין ותתח ים לומר דמי מהתם ה"מ בעטנוים הנמסכני תמיד מענין כבודם תבל להכותה בתקרמי ליסרה שפיר דמי ולפרש"י ל דמי מהתם ה"מ בעודה עמו מעמו יורדת ופ"ל דהכה תנטריך למיקם עליה בלתו :

ל"ל לה יחבול ריחים ותכה בני והוא ימשול בך לה קתמר לה דלא קתמר תכה תלה קללתה ולא כה לפ' תשפטיה :

דוציאה לפניהם מטורה כו' לרתוז להם מתח על פי שיהיו טוהם וחשוכה כתנורת ותב והוא פחות ככר של חרס רוצה היה שימשול בה ותוכבת לתוז ותינה רוצה לנתת מתחתיו :

לקיים מה שנאמר ולי תיכף תעוקתך לכתו' כר' דכתל תיכף תעוקתך לחוך רחיים סוה ענין התעוקה שתה על פי שתנטערת עמו תתכבו כדכתיב לעיל כפ' י"ו ופ"ו ל להכיה תעשה זה קודם דכרי רי' הגלילי דקתי תוהוה ימשול כך שכתוב לתריו ולכן כר' דסתיכות ולי תיכף תעוקתך עם והוא ימשל כך דרים שתה על פי שהכעל ימשל כה וילפרנ' היה חופקת בו כעוברת דרך לימתה :

הדא מסייעה לר' חנה ק' תתי סייעתי תהה טפי מדלעיל להה שפי דכל היכא תן שנן תשתע כותיה דעבו ופריו סוין וגבי המן שנן תשר טותיך לתתי ל"ק נתי מסייעה לר' חנה ולימה למיתר דהכה מיתורת ק' דלה הלי ולתדם לתר תרורה התדמה גר שתטו כבר נתוכח עמו פליו וכתו שהקללת התשה התחיל הרשה תרכה לתין כזה ט' לומר שעל זה נכפל הענין לתדם כי תה טעם לכפול כהוכרתו תלין לתשתיקן תה ותי להת לתת לומר לתפ"נ דתדם תשנן לכך תכל קתמר ליה דת"ח דתתי סיעכם דפריו ופעו סווין זה ככלל ת"ב לו יתלה שנן שנן קתי ודתי כיון דהקפיד עליו ותה טורך לכפלו תלה ותתי יתורת דקרת ליתלקת תחריתי תתה לומר שפתע לקול תשתו שתף על פי שתתילה תילקת עליו תו שבתה כטענה כדלעיל תיכבי ליה לתזדוורי ותשום לתתר דתתת לתיוכיח נתי על שהתיכל לכפות' ותיה וכתף כדפתמוך • וע"ק דפה תדם תפריו תכל כדתפתע תוקתק תפריו וגומר ותם בן תתי קתת' ותתכל תן שנן דדרפ' שפעו ופריו סויוחיבו לזה ים לתו' דהיכו דילף שפעו ופריו סוין תכיון דתלעיל תפת' שתפריו שהכיל תו וכו' תפתע תעלו ותי תתרינן תתרות היה ח"ל דפעו נתי פריו קדי ליה :

כזהו לתתר דכבל תקום שכתוב לתתר הוה לתתר לתתרים והכה לה הוו תחרים כעולם כשנשתם שפרין לה היתה חוה בעולם ולימה לתיתר שת"ל כדי שיזיהרנ כשתבר ח דכיון דלה ידע תדם תענינה לה שייך לומר לו ועוד דלה תשכחן שתדם הזהירה ועכ"ז נענשה כר' שלה היתה נריכה לתזהיר דהזהרת תדם קיימת תי נתי תרבויה דמות תמות נפקא כדלעיל כפ' ולה יכול לתתר לתברין כתלין דדרים הכי דכתיבנ' התם :

להזהיר את הכתתי כבר כתבתי לעיל כפ' ט' שלה ירחק היות הכ' כעלי תכוכה ביתי הכריתה :

שלא קוברת תופס ק' ת"כ למה תתו הכ' כתכילת כיון שלה

קוברו יש לומר דכבר היו יודעים שנעטוה תדם ותף על פי שלה קוברו תם ה"ל לזהיר דלה עדיפי מתדם כדכתיבנה כפי הכובר תי נתי שידעו שתדם טוה לזהיריהם תי נתי יש לומר דכ"ת רתויים למות כיון דתדם תת שתיכן תלה לעורך התדם וכדקתתר לקתן כפכ"ח בעניו התכול תי נתי יש לומר דתפילו תדם לה תת תיו הם מתים שלה היו תכוכים לחיות לעולם ותזהרתם תהכילה תיכם כדי שלה יתותו שלה שתין הם' רוכם שיתכלוכו ולינה תהת דתת לעיל שכבם תתו על התכילה תון מסחול ומני תמר שחיי תחול מכרכת כדלימתת כפ' תלק :

שבתת לכם ותכלו ותפפ' דלעיל כפ' תכזר הנזכר תחריכן שתוה התכילה לכ"ת תפפר דתרוייהו תיתנהו :

ארורה הלדתה כו' ככר פי' כל זה לעיל כפ"ט ע"ם :

קישה היה פרנסה שהית נעד גדול לתדל לנקב פרנסתו יותר תכף תכלי יולל כי כוה נתתר שנב וכוה שנבון וכתוספו הו"ו ה"נין לכבל הנעד ותין לפ"ק בעיני ה' לפרנס התדם ולעשות עתו נס לפי שהיו תלין יותר תקופי יולדה שהיו נס וקשה בעיני ה' לעשות נס לכלתי רחוי וכדפי' לעיל כפ"ג בקופי ירידת נשתים דתם כן תתי תייתי תעכב ושנבון שהקופי הוה לתדם ותפסר להלין על פי זה דהה כהה תלין דכיון דתפשה נס הפרנסה יותר קשה כעיני ה' נס כן קשה לתדל שהיו נעשה לו פד שיכשער הרבה :

קישה הפרנסה ליהה לתכעי תתי נפקא תיכה דשקר הכוכה לתרולו שנויה דשנב ושנבון והיו לכתב רב' בפרק ערבי פסחים נבי קשים תזנותיו של תדם בקריעת ים סוף ונפקא תיכה לתיכעי רחתי וגבי כפלים ולידה לה יכתב כן דנפקותי תכותר כדתתרן תכל נבי קריעת ים סוף לה נפק' תידי לתי תשום דתסתכה תתי קושיה ות"ת תפסר לתור שטשם דקדוקם זה דלה תוק' לן לתה תחתיר תתל יתברך כשוטם תשה טפי תדם דתשה בערב תרוכה כתכיי ילדה ותים לתין נשרו רק תזונות ותדרכה תדם דתיהו נופיה הוחכר והוא תכם טפי ים להתתיר בשנטו לייסוף דעת יוסף תכתוב כדלעיל כרים פ"ט ולו"ת דנשר פרנסה כפולים כלידה :

ובפרנסה כתיב בשנבון ק' דכתשה נתי כתיב עשנבוך וכיון נתי תל"ן עשנבך דשנור כפלים כלידה לפי ת"ם לעיל עשנבוך זה נשר השנור תה ת"ת ושתת יש לומר דר' תתי ס"ל דעשנבוך נשר גדול הנים כדתתרינן בנתרת וזה תפשר שהוה כפלים כלידה דנשר נדול כנים נשר תזונות נתי הוה ת"ק תתי נקט למילתיה הכא ולה נבי שנבוך ובשנב ונבי ת"ם לעיל דקללת תים תרוכה כטל לפ"ז דלטולם קללת תשה תרוכה דהה תית לה נשר נדול כנים כשנד נשר תזונות שכתים ונוספת עליו נשר הלידה ועוד דודתי נשר נדול כנים תיהו תשום תזונות דנשר תזונות על התים תוטל לת על התשה ונשר נם כן הוה לפקח פליהם כלבוש וקנוחם וכיוצא כשמושיהם • וכר' דכתשה לה דייק דס"ל דשנבוך לה תסיי לחדת מילתת תלה הכתה קתמר תרכה כנשריך ונשר עכורך והדר תפ' הנשרו הנוכר ותחר כשנב תלדי כנים נו' שהם שנבים רבים שנב הלידה ושנב התשוקה ושנב השנבוך ולטולם נשר ת' כפלים כלידה ליה לה תכל הכתה דקתמר כשנבון תתכלכה תשתע ליה לנשר פרנסה לנד כפלים כלידה וזו ודתי קללה תרוכה תכתיבה שיתחברו שנבים רבים בחדת מילתת : הקיש נתוכה לפרנסה כו' כתב רש"י שנתמר התלקים הרוטין לותי וסתיך ליה התלתך הנוחל תיך נוחל פלתים דכתיב נפלתות בתרן חס נורתות על ים

סוף וכתיב כימי לחתך מחרן מגרים מרחקנו נפלאות לף פרנסה פלאים כדכתיב לעושה נפלאות גדולות לבדו וכתיב בהותו מזמור נותן לחם לכל בשר גו׳ • וגר׳ דכנסחתו לף היה חסר כדלקמן בפ׳ג׳ ולהכי ויפרקנו כו׳ כדכתי׳ בנסחתנו לף היה חסר כדלקמן בפ׳ג׳ ולהכי מייתי הקש׳ מהלקי׳ הרועה אותי גו׳ ותע׳ג דהתם לח מיירי בגאולת מגרים מייתי רחיה דהיא בגאולה פלאים מנפלאות וכחרן חס דכל גאולה ממין ח׳ • ח״ק חתמי מכטריך למילף דהיא כפרנסה פלאים מדכתיב בהאיה מזמור לעושה נפלאות דהתם מהיקש ילפי׳ לה דכי היכי דכגאולה איכא פלאי ה״כ בפרנסה כדילפי׳ דגאולה בכל יום מהיקשא דפרנסה ואי מהתם היקשא לח״ל ואין לומר דס״ל לרש״י דהכא לאו למילף מילתא אתא לף דה״ק ליה מה ענין גאולה לפרנס׳ שמכם הכתוב ומשני משום דדמו מהדדי ולכן הוצרך לכוכיח ממקום אחר ולא מהסתיכות גופיה שלא יהיה מודיע הדבר בעצמו דע״כ מהיקשא בעי למילף דחל״כ מנ״ל מה פרנסה בכל יום כו׳ ועוד אי לתרוצי קושיא לאחר אתא מה ת״ל מה פרנסה בכל יום כו׳ דכיון דדמו בחדא לף שלא ילמדו כלום סגי לתרץ קושיית הסתיכות ולכך למיתר דמהיקשא לח מצי למילף אלא חדא דהיינו גאולה כפרנסה בכל יום או ספרנסה כגאולה בפלאים ולהכי מייתי רחיה לומר שבפרנסה פלאים מהתם דמהתם איקשא לח מצטריך אלא להקיש הגאולה לפרנסה לומר מילתא דחל״ק ליה מה ענין גאולה לפרנסה שמכם הכתוב שילמוד זה מזה וכדלמר בפ׳ כל שעם בהיקשא דרוכח ובערה מלורסה וכהי דוכתי ועוד דחל״ב מאי קאמר מה גאולה פלאים כו׳ כיון דלאו מהיקשא אתיא ול״ת ת״ח מה נרוך להיקש כיון דמיניה מילף לה מהתם ל״ק דהא לאו לפותא היא כיון דלא סמיך קרא לעושה נפלאות מקרא דנותן לחם ומיניה למיתר דלא קאי נפלאות אלא למעשה סתים וקריעת יס סוף וכיוצא ורי״ל דילף בסמוך גאולה מקי״ס מדכתיב לנחר יס סוף וגו׳ דלא סמיכי הימו משום דס״ל סמהומר מוסיף והולך בסכחו ית׳ כדלמכתוב בסמוך ות״ת אמאי מייתי היקשא מויקרקנו מגרימו ולא מהמלקים הרועה אותי דכתיב בתורה י״ל דהתם לאו בפרנסה כוללת וגאולה כוללת קמיירי אלא ביעקב לחוד ואיכא למידחי דהתם פרנסת יעקב דחשיב לעשות לו פלאי׳ וג׳ כי לו נאוה בכל יום אבל בכל העולם לא י״ל דאי מהתם מצינ׳ למעבד הכי הלקים קרא דהרועה אותו ירפרנסם והמלך המאוה גופלאים גמלם אבל הכא אינא קרא יתירא דהא גאולה כתיבא לעיל כמזמור כאו׳ ויוצא ישראל מתוכם וסוב זכר קריעת יס סוף והליכתם במדבר וח״כ סוב ויפרקנו מגרימו ל״ל אלא לאתויי לאקוטי גאולה לפרנסה ות״ת מייתי לקמן הך מילתא גבי המלקים הרועה אותי שלפי האמת משום דדמי מהדדי אסתכינהו קרא • אך פרנסה פלאים אמינו דבר שבעי אלא כדרך נס בגאולה וה״ג מפתחות כיד הקב״ה כו׳ כדלקמן בפ״ג׳

ועדך י״ל כמו שבגאולה אלא גדול להיותם בלתי רחויים לנס

כמ״ש ז״ל גוי מקרב גוי מה שאין כוכבי כן היה הפרנסה שמינן רחויים כמה מהמתפרנסים וכמ״ש עז״ה קשים מזונותיו של אדם כקריעת יס סוף כדכתיב בפי׳ג׳ • אך גאולה בכל יום שה גוחל החדם נשמו לפגרים כדלקמן בפ״ח ת״ב על ישראל קאמר כן על החורת נשמו לפגרים כדלקמן בפ״ח ת״ב על ישראל קאמר שסס בגאלים בכל יום מהמותות ע״ד גדול הרועה שחגילה ואין לף גאולה בכל יום שבל יום רחוי לגאולה ע״ד היום שס בקולו תשמעו כו׳ כדחית׳ בפ׳חלק אלא דמי לפרנסה שהיה מתת בכל יום •

וגדולה מן הגאולה וקרא דויקרקנו כו׳ לאו לאקוטיהו אחת אלא לטפויי בגדולת הנסים דכריסת מזכיר גאולה והדר הפרנס׳ שגדולה היתה בהם חיים לה דחע״ג דזו ע״י מלאך נסן סוה שלגבי ה׳ יכול לעשות על ידי שלים גם כן מה שירמה אז אחת דגאולת יעקב שהיה פרטית היתה ע״י מלאך אבל גאולה כוללת היא ע״י ס״ק דבפ׳ ערבי פסחים אמר ר׳ אלעזר גופה קשים מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה ולכאי למיתר דבתר דאמעה מרס״ן קבלה דחם כן אלא הל׳ בשמו ואמת ע״ל דהתם לא מיירי אלא בפרנסה וגאולה דיחיד והכי דייק ליה דקאמר קשים מזונותיו של אדם ול״ק קשה היא הפרנסה כדהכא ;

שנאמר פותח את ידיך וח״ת ולילף מדכתיב התם נמי המלקים הרועה אותי כדילוף לה בפ״ע״פ וכשאר טוב ולכאי למיתר משום דאיכא למידחי דחל״ש מלאך דלא אסכחן מלקים סם למלאך אלא בלשון רבים כמלקים יודעי טוב ורע נגלו אליו המלקים ויש לומר דה״מ למידחי דכיון דשמיכי אהדדי להיקש אסמכינהו וליתן את האמור על זה כזה וכן ד׳ דומכן דגאולה נמי על ידי ה׳ וומכי דפרנסה נמי ע״י הקדוש ברוך הוא אי נמי דהמלאך הגואל בני אלי אלי״ם הרועה דע״י מלאך קאמר ומשום דכשליחותי׳ קעביד קרי לה לפרנסה בשם הק׳ בה אלי מפותח את ידיך משמע דדוקא על ידי י״ת כי התפתח בידו ולא נתסר לשליח כדילפי׳ מיניה לקמן ס״ש לומר דאי מיעבד אלא בידיה דשלחני יעקב דבפיו זכותיה ולהכי פרנסה דידיה ע״ז הק׳ בה אלי מכל פרנסת כל אדם ע״י מלאך בגאולה והיה סוכחה לזה מדחקדים יעקב פרנסה לגאולה דאי בכ״ע פרנסה על ידי הק׳ בה וגדולה מן הגאולה ה״ל לחקדומי גאולה והדר פרנסה דהוי טפי כדכתיב כויפרקנו כו׳ להכי מייתי מפותח את ידיך דמיירי בכל העולם אלא שהגאולה על ידי מלאך מייתי ספיר מיעקב דכ״ם לשלח אינשי ולכאי למיתר דכשלח אינשי אפי׳ ע״י מלאך לח חלה במקרה וכהודמן שהשגחה בפרנסה מפורסת יותר והשתח דקי״ל דפרנסה גדולה מהגאולה יש לומר דהתם לחקדים יעקב לגאולה משום דמוכיר בהדיה חל״ש כזו ומלאך כזו

ורמוי לחקדים חלקים למלאך ;

גדולה מקריעת יס סוף פרש״י שזו ליסרחל לבדם ופרנסה לכל בשר ולפ״ז גדולה דקאמר היכו חסיכות הענינים

כהה דאמר לעיל בפ״נ גדולה גבורת הגשמים מת ה׳ ותה שהורך להכיח רחיס מהכתובים דלח תימח דהה לאו חסיכותה היח דמדשכקי לפרנסה לבסוף משמע דהיח עדיפה ושם תאמר ואחתי קאמר גדולה מק״ס ליתח מגאולה דעסקי׳ כיה׳ ל דח״כ ה״ח דהיכו משום דזו ע״י מלאך חו ע״י הק״ב לקב מק״ס דהשתא עכ״ל דגדולה משום דהוי לכל בשר קאמר דהה ק״ס נמי ע״י הקב״ה היתה כדכתיב וירח ישראל את היד הגדולה כו׳ חשירה לה׳ כו׳ תדע דהה בפ׳ ע״פ אר״ח קשים מזונותיו של אדם יותר מקריעת יס סוף ואר״ח קשים מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה דלו בגאולה כתיב המלאך הגואל כו׳ אלמח דקי״ם ע״י הקב״ה כיון דהשוה מזונות לקריעת יס סוף ולח קאמר יותר מקריעת יס סוף כדקאמ׳ בגאולה אבל לדידי בר׳ ס״פ דגדולות הכח מיירי בכל הנ׳ ולפי שגם קריעת יס סוף הוח ע״י הקב״ה וכן הפרנסה אתח לאמעינן דאיכא סוף בגאל כל שהפרנסה יותר גדול ואיצ״ל לה מדנקט נותן לחם לכל בשר כתר לגאור יס סוף דע״כ זה גדול מזה שהוי סיהים הכתוב מוסיף והולך בשכח ולא פותח וח״ת קריעת יס סוף כתיב ויפרקנו מגרימו וגאולה ע״י מלאך ולימא למיתי דגאולת מגרים לא היתה אלא ע״י הקב״ה וכדאמי׳ בתרת מגרים אנכי ולא מלאך כו׳ דח״כ היכי פלגי רשב״ן מדר״ח דאמר הקים גאולה לפרנסה דר״ח לא מיירי אלא בגאולת מגרים ומה ענין אחר גאולה הכח אלא משמע דהכל ח׳ וכאי אמר בשחר טוב מזמור ל״ח לשעבר הייתם כושעים ע״י ב׳ כו׳ ות״ם אנכי ולא מלאך היינו למכת בכורות לבד • וי״ל דויפרקנו מגרימו היינו ע״י קריעת יס סוף שבו היתה עקר הגאולה כמ״ש ויושע ה׳ ביום ההוח אח ישראל גו׳ אבל לקמן בפ׳ כ׳ו גרסינן קשים מזונותיו של אדם בקריעת יס סוף ולפי גרסת זו עב״ל דבעינן הכח אמר בדפי׳ אבל כותבי סניהם שניהם שוים ע״י מלאך ולפותי׳ מדכתיב לנחר יס סוף כו׳ היינו דכתיבנא לתרן רחוי שאחר הנחול יבוא בקטנו ולפחות רחוי שלא יגדע תהא ת״ל כיון דכולהו כתיבי כמו׳ חד חע״ג דלא שמיכי אהדדי ס״ל דמשמע דשקולים הם ואכי משמע ליבא דגרסינן התם לנחר יס סוף לנחר וכתיב תמן נותן לחם לכל בשר אבל כאן כל ע״ם אמאי נותן לחם לכל בשר ואמיך ליה לנחר יס סוף וכשאר טוב גרסינן לנחר יס סוף ואמיך ליה נותן לחם כו׳ וגריך לומר דמשום דהוו כחד מזמור קרי להו אמוכים ולימא לשלם אלא נפקא מינה דכיון שקולה בקריעת יס סוף דאי למי׳ דהויא ע״י הקב״ה אבל לעולם שמא אינו פלא אלא שה עשאן והוא סדורו הטבעי ו״ת קשים מזונותיו של אדם כקריעת י״ס משמע שהיה קשה לפניו יח׳ קריעת י״ס משום ושבר כיס גרס כן קשים מזונותיו שאין החנסי רחוייס שיהם כדחיבנא לעיל • **ועדך** י״ל שהם חולקים בחיותם הנסים שם נרוך התנלעות חלבעי כיניהם ומי הוח החלבעי שיהם יעבו ע״י הם לבדו וכבר בירר׳ דרוש זה לעיל בפ״ח ד״ה ומ״ה שהעתר ר׳ לעזר כהרלב״ג שהפלאים יוחסו אל המלאך ולא״ת מה גאולה פלאים כו׳ לומר שכמו שבפלא הגאולה יתבלע המלאך כח״ם המלאך הגואל כן יתבלע בפלא הפרנסה וזולתו אחבלע רשב״ן סובר כדעתו שאין התנלעות המלאך מוכרח שהם שלפעמים יעשה הקם ע״י כשורים ה׳ יעשו זולתו ול״ת וגדולה מן הגאולה כו׳ שחפע״י שבגאולה בתנלע המלאך בפרנסה לא בתנלע והיקש אל זה אחר נסים ולפי שחפע״י שלא יתנלע המלאך לחפשר לחשוב שבריך התנלעו הנביא

כדפת הרחב"ע לו"ח ריב"ל ונדולה מקדיש"ים סוף שחפף"י שבקי"ם בתחנה מרע"ה כמ"ש וירם משה את ידו על היה עכ"ו בפרנסה סיון כריך תפי' להתעכבות נכיח וקיים ע"ז זה שתר הנסים סירנה הם ר"י

דרך שני

לפי שהנסים תנ' מיטים מים חזן מהטבע ואם למעלה מהטבע*

וחם הפך הטבע המין הה' הוא כבחי' החמכני וכזמן שכו נעשה הנס ד"ת נעשה מהמטה נחש סין בזה מיתי לחיות נחש שבטל יום כתהוו נחשים ועקרבים וגם חם המטה יתעפש כבר יתהוו מעפושו נחשים המנם שנם הוא הוא שנזמן קנר שתהו החטה נחש כעודו כתקפו ולזה יקרח נם זה חזן מהטבע ר"ל שנעשה שכבר ההוח כזמן קנר שהטבע לח יכול לפעול כזמן תוטט כזה יתר כלל' המין הב' הוא בכחי' שהפועל הטבעי חפי' שיתבדל כל הזמן חין לו יכולת לעשות פעולה כזו ואל שכן כזמן קנר דמיון לזה עמידת השמש והירח שזהו למעל' מהפועל הטבעי שלח יפסיק הגלגל מתנועתו מנד כח פועל טבעי וכן ברעת נעתן כפי השתלות הטבעיות כו' ולכן מי שטושה זה הוח שים לו כח נוסף ולזה נקרח פעילה כזו למעלה מהטבע • המין הג' הוח שיהנה פועל בכל חזקתו ותתפעל נחות והם קרובי' ולח יפעל פעולתו הטבעית ולפעמים פועל פעולה הפכית לטבעו ד"מ ומים שהם שליליו כו הנדיקי' שיהם חוק מתר ואתר לחזוק חת שכשה והם כתוכו וריח טוב לח עדת כהן חת הפכי לטבע וכן בקריעת ים סוף שלח נקרעו המים חלח הם נוזלים ושב"ז עומדות כחומה וכתו שכתוב בעל תהלה לדוד כחלק כ' בב"ג • הנה נתתר שר"ש שטר שם גם הפרנסה כתדרנת המין הה' בהיקשו לתיתה לנחולה שטעט' חון מהטבע שהכנעת החיוב עם היות כתו נוטר מתר הוח דכר חפפרי כחתך הזמן שיהום כתו תו יתות ויחלש חלח שנעשה בזמן קנר כעודו כתקפו ור"ל גם שם גם הפרנסה כתדרנת המין הב' וכ"ש גדולה מהנחול' כו' כי הפעולות הטבעיות יתיחסו למלחך המתוטה על הטבע לתנם תה שהוח למעלה מהטבע יתיחס לפי"ת לבדו המתכחו כרגוטו ורי"ל שם גם הפרנסה בתדרנת המין הג' וכ"ש גדולה מקריעת ים סוף סיום גם קריעת ים סוף הפכי לטבע כנ'

קרן

זה קיבדם כו' דע"כ קרן והדרך כתיבי מתכלו' תקיירי לח כהמתי קוטים לעקור כי תה ענין זה לחל כעכבון תתכלו' ותכלת חת עשב השדה ולכ"ח דקרן הן הקיבדם שים כהן קוטין וים לתקר' למתכל והדרך הן עכביו' שנם הם מתכל תדם וים כהן קוטי' ולפי שקוטי העכביו' מרוכים מסמש דדרך סיטו עכביות דדרך מסמש כפל קוטי' וים מחלפים דדרך הוח קיבדם שעשויות דירות דירות תו שורות שורות והן העלין שזו כתוך זו ועכביות הן קרן שים כהן קוטים רבים:

ר"י

תו' חלו זכות היה ובחתי קתפלני ר"י ור"ן וחתי ר"י תיירי בתילנות קרן והדרך ור"ן תיירי בעכבים וכתילנות תלכת חת עשב השדה וחתי ל"ק ר"י בתילני נן עדן שהיה טופח כהם כל תיני תם, כדחתר ר"ב בעשבי נן עדן ונר' דתר חתר חדש ותש"ח ולח פליני דהיינו דנרסינן חתר ר' בחתיה ול"נ ר"ב חתר והם דר"י ק' ליה תם קללה היה וקרן והדרך תעתיחלך ביון דתיכן לעקור חלח לתכלה כדלעיל והדרכה ברכה היה שהחניח ה' תחכל הנעדר תחלה וחין ה' תבריחנו שיתכלנו והכירה כיד החדם שיתכל תתכלותין הרחשונות והכירה יתכל גם חת וה תם"כ תתחלה דלח ר"ל תתכל זה לרופה כו והם הקללה היה שיהנה תוגו לתכול התתכלים הנעשים החלו ותכלת תופה תיכני ליה לח ותכלת חת עשב השדה דפתח קרן והדרך וסיים כעשב השדה לח"ק שהקללה היה שהפסיד תשר לו רחשונה כרון ועכשו שהיתה החרן תנתחת לו תילנות טובות תחליה ועכשיו תנתחת תחליה קרן והדרך וחיכו תעלה פירות חלח על ידי זריעה וטורח וחפשר דכוריעה קתר שתפחלה היתה תעלה לו תילנות טובות כשורעם ועכשו יזרע חטים ויקטר קוטים וחף על נב דהשתח חויב לחדם זורע פירות וקוצר פירות ל"ק דכיון שח כתוך העולם כדחתר כתנחומת סוף פ' כרחשית

קודם שנולד נח וזרעים חטים וקוצרים חטים כו' וחע"נ דכרים הפ' הכתוב תסמיך קללת קרן והדרך תתחדת עד ימות המשיח בקללת המות י"ל דהיינו בקנת קוטים והדרך היוכחים עדין כין הכירות הנזרעים וחילני נן עדן דקתר לתו דוקח חלח חילני

בשיר חשי

פירות קרי חילני נן עדן שהחדם חלו זכה כנן עדן היה מוטבו ור"ע ק' ליה תה קללה היה וחכלת תע"ה דכרכה נתי כתתר לו הנה נתתי לכם חת כל עשב זורע זרע חליכי למיתר' דהתם עשב סופח פרי כחטים וזרעונים והכח בעשב לכך כתיב תיירי דכללתו נתי עשב תיקרו כדכתי' ועשב לעבוד' החדם וח"כ לח תיעט כיה עשב זורע זרע וזה דהה לח תכיל לתו ופשי' שתין תעניתו לתכלם כלל ולו"ח שהקללה היה שהפסיד תשר לו רחשונה שהיה לו רשות ליטול תעשבי נן עדן תתם ועכשו לח יתלה חלח תכלוחיחם כתוך וחם

תתר תה לי שבי חו הני כיון דכל עשב סתם כיון זורע זרע כין בלתי זורע הוי וחם כן כתוך נתי"ם לו עשבי וירשם לו"ח דנעשב נן עדן היה טופח כל תעדנים ר"ל שהיו כהן תיכים סופח כ"ש כתוניים חי נתי שתין עשב ח' היה נהפך לכתה טעתים כענין התן ולח תתר ר"ב חלו זכות היתה תעלה לך עשבי נן עדן שנעשבים לח תוחד ענין כנתיחה בקללה חלח כתכילתו ותיפשרות נטילתו תהן והתחלפות הנתיחה לח היה חלח כתילנות ותפני שתתו ר"ח ור"ב מתין ח' שהתיכן התדרש ותם שנקבעו דכריהם נבי ותכלת חת עשב השדה חף על נב דר"י תקון והדרך קחי תטוס דהוי סופ' דקרח וקחי לכוליה תכל לכתוב תתתר ר"ב נבי קין והדרך קוטס סיוכיר ותכלת תע"ה לח ח"ס ח"ק תתתי ר"י תייר בקון והדרך ור"ב בעשב השדה ולח תת לכו כל"ח לתקן כוליה קרח ויש לומר דר"י לח סובך להתריך התכיון דנלי תקון והדרך שהקללה היה שהסידו תתי ה"ל תעיקרח תחילה דה"ם כוחכלת תע"ה ור"ן תתתיקן רבותח בעשב השדה דתפילו תתם דתתנע דתיקן טוס שפסד תיכח שפסד תעיקרח פירות והדרך קוטים ותכ"ה בקון והדרך דתיכח שפסד תעיקרח פירות והדרך קוטים • וח"ר ר' כחוטם כפי' פסוקים הוח ע"ד שפסטו ותין סטתר"ל חלו כוחים • ותפשר לומר דר' ור"ן פליני דר"י דייק תדקתר וקון והדרך ר"ל דתתתם תעשב"ח תיכני נן עדן ולדידיה ותכלת חת עשב השדה לתו היכו תתתם עשב נן עדן היה טופח כו' חלח דעשב השדה דקתר סיכו קון והדרך הכו' דהשתח דעשב"ח קון והדרך כתכח תכלת תכול עשב על כרחו וכדפרי' כחוטם ור"ב דייק תדקתר ותכלת חת עשב השדה דתתתם תעקרח תכיל עשבי תחרים והיכו עשבי נן עדן פטופח כו' ולפ"ז וקון והדרך לח חתך לומר תעיקרח כתכח תילני נן עדן חלח תתתורת תכלו עשבי נן עדן יחכל עשב עשבי השדה וקון והדרך:

על

הדורות הללו כו' לתרוני קקו' הכ"ל דתם קללה היה ותכלת חת עשב השדה קתר דכדורות הללו תיירי סתוכלים תכוחת השדה קודם נתר כשולה עד שהיה עשב חלח תתתם ליה כתרוכה דר"ב חלח תתתם ליה דקרח לדיוק תתח חלח לעופיה ותם שלח תתר דעשב השדה היכו קון והדרך שנתחדש בקללה תחם כן ותכלת חופח תיכני ליה ולח שיתיך לומר חת עשב השדה ותף על נב דתתר כפתוך כיון דנתתם תדם קרחשון כן הזיעו פניו כו' ליכח לתיתר דוחכל חת עשב השדה הוח שנתקלל שיתכל תניר כבתתם וכפהזיעו פניו תיקל תעלנו ותן לו לחם חלח שתחזר כיתיה תוכל תניר כלל ועוד דעשב לח תתטע זורע זרע כדלפי' ס"ק תי דרשי' עשב השדה תם שתדם תשליף חת שהיכו תתי קתתר עליה הזיעו פניו כו' דתתתם שתר תעליו קללה זו והלח זה עומד לעולם ובשלתת כהה דע"ש דקתתר רש"כ כל עשב שתתר הקדוש כרוך הוח לתדם רחשון וקון והדרך נו' זלנו ניהו דתעות כו' תתר תכיי תכתי לח פלטינן תיכה ותתתם דתכיי נתי תזהה כדרשב"ל ועלה קתתר דתכתי לח פלטינן כו' ל"ק היה לומר דתיכהו תפרשים ותכלת חת עשב השדה כשהזיעו פניו יגע תקללה זו וקתתר תכיי דת"ח נשתרש בו נב קללה דהיינו שתוכל עשבי השדה דתקללה וחם השבלים הרעים כי לח היה כדתי לנעתן תקללתו לנתרי והזוק לומר תת"ח על

תדורות

הזורות הללו כו' ס"מ מה שנאמר מהקללה היתה פדורות הוא שהדם מצליח כו' וכדקאמר מכאי ואכתי לא פלטו מכל עקר הקללה היא שיאכל עשב מתם ות"ם כיון שנאמר עשב השדה הרמסון כן היו כשנאמר עקר הקללה ולא קאי אמתי דקאמר בשהדם מצליח כו' וכ"ם דאין לומר דמ"ם כיון שנאמר כו' לאו דכרי ר' יצחק ניהו אלא דברי המדרש ופליג אדר' יצחק וכר' ס"ל דאיכרת דמ"ם מתכל לחם הוא על שכבה והזיעו פניו מכל לח ס"ל דמ"ם מתכל לחם אלא לחם שכוש מיבעי ליה אלא דתרוייהו איתנהו ומשעקר קול' אלא מהכל אלא עשב והדר נתלו גם כן לחם שכוש ישעלה לכל הכ"ח ולכאי מיניה דתרוייהו לאוקומי ואכלת את עשב השדה במה שהדם מצליח כו' דהוה קללת העשב עומדת לעד ומש כן לא מיבי לכ"ם שהזיעו כו' היינו שאחר כך נתן לו גם כן לחם:

הזיע פניו אזלנו פיניו דמעות והזיעו פניו מעשר קללתו:

כה מהי מקרי לאכום כבהמ' שמין כבודו לאיות שוה להבהמות"ם לו מתחלה הנה נתתי לכם את כל עשב כו' לא ס"ל כער דהוה כעשבי גן עדן מדלעיל לר"ב ואינו נקרי כהן כאכום כבהמה האוכל' מעשבים המדברי' וכיוצא ואמנם השתא דקאמר עשב השדה אתם העשבים שכחון שמין טושם כהן כל מעדנים הוא שוה להם כבהמה וכ"ם לר' יצחק דמעקרת עשב זרע ופירות והדר שבלים רכים שהוא כמתכל הבהמות שגם כן מרחיבו כאכילה זו:

הוארך והזיעו פניך כו' מכי דריש קרא כזעת אפך שמין שהזיעו פניך תאכל לחם וס' הדרש דלעיל לפ' בעשר וכזעת אפך לאחר שתטרח הרבה תאכל לחם דהא כבר נאמר בשבעון תאכלנה ועוד דכתיב משמע דלחם דוקא יש פורח ומדקאמר בשבעון תאכלנה משמע דאפי' באכילת קוץ ודרדר יש טורח ושבעון לתקנו לאכילה ואיר"ל דשפתרוייהו איכא עכב וטורח ליעכרינהו ולימא בשבעון תאכלנה אלחם לחוד קאי וס"ק בשבעון תאכלנה הוא טעם לקוץ ודרדר תניחיך לך ואכלת את עשב השדה אלו טורח מ"מ כזעת אפך ת"ל דהא למ"ל לתקדומי עשבון ודרד פרושי ליתא הכי אלרוחב החדש וקוץ ודרדר וגו' וכשבעון תאכל לחם ועוד אמאי אכי כלישנייה ס"ל ליתא בשבעון תאכל לחם ולאכא למימר ד"ת בשבעון וכטורח תאכלנה וכיון דקוץ ודרדר אכל לחם תאכלנו כזעת אפך דכיון טורח יותר מרובה וכבר שפי' רש"י כחומש דהא עשבון מזיק טפי על הטורח מהזיעה וכדלשל דשבעון כפליים כלידה:

נוח לו בקללתו הא' שהיה מונח מזונותיו בלי טורח אכל לאכילת הלחם גרוך כמה יגיעות חריפה וזריעה קצידה ביפה טחינה הרקדה ליפה אפיה ואדם הרמסון בחר בלחם ואף על פי שהיה בטורח כדי שלא להדמות לבהמה וכפול מיהא הוי אכל ליכא למימר לאדם כתי מלו ידע וס"ה כוחר יותר בקללתו הרמסון שלא שחשב שיתן לו מאכל מיוח' ובלי טורח יותר מהרמסון ונמלא שהפסיד שהרי לא נתנו לו הלחם אלא כרחמים לפי שהזיעו פניו והיכי אפשר שהקשה עליו ומה שנתנו הקדוש ברוך הוא מתחלה עשב השדה שהוא נוח מהלחם דמ"מ הוא קללה טפי מצד עצמו דדמי היא לבהמה מ"ק דמשמע דבשעשב לא ס"ל טורח והלא מעקרת נתנו לו בשבעון תאכלנה ודרשינן לעיל כפליים כלידה ס"ל דמעקרת נתנו טורח מזונות הוא ליה שהיה צריך לתקן הקוצים והעשבים למאכלו ולבקשם וכזה כתב ס"ל כער כפליים כלידה וכלחם נוסף טרחו שנתנו לו יותר יגיעה:

סימן יפה לכרחות שעל ידם יקל חלוי ולפי על פי מזה מעניני הרפואה הכוונה בזה שגם בתורה רמזי דהפוך כח הכולה כח ויקבץ ס"הכבו ע"ד מ"ם לעיל לפי קללתו של הק"פ יש בה ברכה וגו' ולפ"ז בקללת בזעת אפך דהיינו שתטרח ותאכל לפי פשוטו יש בו ברכה שהזיעה סימן יפה ומיירי דקבעי למימר זיעה קאמר הכא לכללו:

עטוש וזיעה שלולי שהיה טבע נחות לא ס"ל כח והכחה לעטוש וזיעה יצאו האילים והשפופרים מהגוף וכזיעה וחלוש סימן מקיטת החולי דס"ל לא יתקנו פוגת לו ליסון ולחלוש ונקוי

סימן כח התאוה ושוד שהוא כמו הרקה תרופיית להוציא המותר:

עטוש וזיעה כו' הקדים עטוש וזדד זיעה כו' שכל ג' מוסיף בסימן יפה כדמסתמא מקרי דמייתי דבעטוש קאמר תהל אור שחיכו חלח רפואה קבת וזזיעה אמר מכילת לחם וכזיעה ליכא מנוחה דהוי טפי וכחלוש אמר חיים בסדיה וכקרי אמר מריכות ימים דהוי טפי שכל כף הרוחה תסד' לה עטוש וזיעה שלשול קרי וזיעה וחלוש ואפשר דבעי למסתך שלשול וקרי לזיעה שלשלת מתון ג' עטושים היו:

חלום ות' פוחה ככלל סיכה קאי דס"ל דחלום חלח סימן י"ל דסיכה לא מיקרי חלח דקביעה קבת לכחות שיין בסתי מכל סיכה כל דהו כדרך החולים לאו כלום הוא ות"ת אם יחלם בחותה סיכה מעוטה מיכה סימן יפה ס"ל למיקם עליה כב' סימנים יפים קאמר: **ישנאמר** עטושותיו כו' לאו דוקא מייתי מהתם דקרא כלויתן מיירי ופירוש סרוחו כלפי מה עד שבעטושותיו יגיה אור ומהענין לחולה שם חלח מסמכת וסימן בעלמא קאמר מנין והטענין ידוע מכד שגמרו וכן מאי דמייתי מכוצת אחך ת"ל מסמכת היה ומפ"ל הכי בסחוים תברית ומזכה לאכול לחם וכן מאי דמייתי מירחה זרע יאריך ימים דהא לאו דקרי מיירי חלח כרחוית כנים ולאו בחולה מיירי חלח נכי הנה יכביל עבדי מחנם מאי דמייתי מחלימי וחכייתי מפ"ש היה לו להיות נחורים עם שהמפ' כירסוהו לעון רפואה כי אין להם חכר ונם סלע ז' הוא בשל ענין כמלו שוכות ות"ת ל"ל לאחזיקו לבקש סימן לו חלום כיון דכתי בהניח החיים י"ל כדרך הכדיקים לבקש מעט מעט כדאמר גבי שניות מי יכין כו' ולהכי כתי תחלה סיחלימהו שזה קצת רפואה ואחר כך יחייהו וירפאהו לגמרי:

כדרך האדון כלו' כפי המנהג לאפוקי שלשול המרוכה שזה ולאי מתיק וכיון דר' תנכו לא מני שלשול דלא פסיק ליה דזחכין שהוא הזיק וכמה כמתכנו כרחכל הה"ג כלים יכנך סימן יפה שהפ' שהזיעה לפעמים רעה כמ"ם הרופאים כל זיעה שלא היקל החולה לחריה רעה וכן הזיעה רעה בקצת חלחי שיזיע פרופה לכל יוכח ליתן לה מילתא דלא שכיחה ורבנן דקסרין מנו לה כיון דרוב החלחים יפה ורוב מה שיעטוק הרופא בחולי הוא בהרוחת הטבע אחר כו' ילמו מהתרופות והעפושים מהנוף:

מיהר נועה להפתח כו' משמע דכחולה קחיירי שחלמו לא יפתח ימות כהעברו ות"ל ז' ל' פי' כפ' ע"פ נופה עלוי וס' הרוחה פי' מיהר נועה מי שפריך להריק תעיו הרקה כלי נקרא נפייה שכחתר ומלחתי לו נועים ונעוחה וכליו יריקו כמוחה כתיב ע"כ • ונופת הכתוב הוא שיהר יפוחד מכ"חדם להכל דמה כי כהעברו מיד ימות ונריך שיפתח כת"ם הר"ק:

ובלבד כל יחסר לחתו ודוק כשלח יחסר לחתו הוא שהלוך מעי יפה שהכל אם כל חוכל תעשב נפשו חדרכה זה יקרב קנו וכן דרך המשולשלים: **קומץ** עפר של חדמה חלק העפר שלקח מכלל האדמה לכרחתו: **רא** גזולה היא ביקר יר' דמדכתי כי חמנה לקחת חסר וי"ו דייק לה ונוחד דמה ס"ל כי מתנה לוקחת דהא לקחתי כי עפר אתה ושכינו יודע חלא ס"ל שמתנה לקחת וגזלת להיות נכרת ואפשר גם כן דמדכתיב עד שובך אל האדמה ול"ק עד לכתוב דייק לה כדדייק בסמוך דהיכו דקאמר לעון הסבה על השבת הגזל ע"ד והסיב את הגזילה והבונה כזה לומר שחיתה חיכו עושם חכוחי חדם כעם ה' הוא כלחי רחוי לם שרחוים החיתה לו שהחזיר לוקח וכל זמן חיותו הרי הוא כחלו היה בגזילה שרחוי להחזירה וחיי לה היו שלא עדיכם כחסר פליון ועכשו שהוא יכול לכמו שהיה ולא נעשה לו עול:

ועל דרך דרש יל"ש כו' שהאדם פתח שהוא כעל כשם שהלחת חשכם שאר הכ"ח הנה היותו מחוכר לאחר הוא דכר גזילה בידו שאיכו רחוי שהנעם חתוך לאחר ולכן הנכון שלשלותם כיתוש יפריד ביניהם:

תרך לח לאחר חלח חשוב ספריהו חשוב לחחיית החתים ו"ל בדקדוק הזה דהא ספיר קאמר חשוב שיהיה לכמו שהיה קדש הכרחים עפר בחדמה וכן חו' עד שובך אל האדמה

וכתיב ויאסוף העפר אל החרטם הכל מן העפר ואין כך לומר דמיתורא קדייק ליה דכתיב כאן עד סוכך אל החרטם אל עפר תסוב לה ר' חלפתא בשם ר' יוסי בן זמרא ומ"ם תלך לה נחתי לכבי חתן תכל הסתת דכתי' תסוב ים מקום לדרום תיתור לזה סדוחק פי' זה גדול וה"ל הלא סייך לומר לפון תסוכה הלא כסיכויר תחלת הסוים מיתחר סיסוב לכתו סיים קודם כתו ויסוב העפר אל החרטם כסיים וכן הכל היה הן העפר והכל סב ה"ם וכן עד סוכך ה"ם תסר מחכם לוקחת ומ"ם לפיל"ה נוולה היה כו' הוה תדיוק דלקחת כדכתיב' תכל תמחר ואל עפר תסוב דכך למחר כי עפ' מתם היה פירושו כי עפר היית הוה ה"ם לומר ואל עפר תשוב כי עפר אתה ופירושו עכשו הוויי עפר אתה ותמחר ואל עפר תסוב הין פירושו סיסוב עפר דומי' דכי עפר אתה הלא סב"ב סופו להיות עפר מתם וה"ב תלך תיכבי ליה דכתי' תלי הסכה תיכה תכל הסתת דרמז לתחיית המתי' ה"ם דה"ק כי עפר אתה בחייך כלומר כגוי העפר ואל עפר כיוצה בזה נכנס העפר תסוב להיות לת"ה ות"ת לחמר רמז ואל לחמר תכלין רמיה גחורה דקרי' דקרת לחזרתו לעפר כחיתה קלחר חעפ"י שלא נזכרה הסיים הקודמת דה"ל לחיך היה מלחמר כי עפר אתה נחיצת טעם לו דכך לכלכל: **נתנה** לו לחיותו דלחם ב"ג דקרת חפ' קרלים חוה על סיחיה חם כל חי דריש הכי דלחי כפסטי' היה מיבעי ליה הלא סבל סחיעבתו כחיוית קרלים חוה ועוד דלחי לחו ענין הנחם קרא סחה כן ה"ל לחכתוב לחי קרא לפיל נבי קריאת שחות כל הכ"ח ות"ם רש"י כפי' החומש הוא מדעתו לדרך הפסטו ואין כן שטת רז"ל כדכתיבנא לפיל בפ"ח ות"ם שכתוב כי היה היתה חם כל חי היה חפער לומר דהם והם חיתה ויכתוב זכר הקדרית ואלו לומדים הלחרת חד"ל חיה חכל חדקחמר כתנה לי לחיותו כר' שהדרש חם ה"ם כי היה היתה חם כל חי שהיה לה לחיות וכתנה שהשחיט הכתוב עיקר הטעם לקדרית הוה כי לח ספרה תורה כנגותה חלם אין זו כוונת המדרש ה"ל לומר נתנה לו לחיותו חוות כלתי צריך חלם כח לומר לחם קרלה הוה ולח נחם כדדיית כלעזון הקדש ולז"ל דלעולם כיון דלעזון גם כן ללעזון חיות שנתנה לו לחיותו ואין כורך שכרי מהכתוב מכומר שים כסם חל' חיות לפי שהיה חם כל חי גם לפ"ן ה"ם ליכתוב דקרת דקחמ"כי היה היתה ולי"ק כי היה חם כל חי דקרת חתת לחחזיקן רוב שניכה שהפכה הכוכה חלדית ה"ב דחתת קרת לחחזיקן לחם קרלה הוה ולח נחם כדדיית ה"ם חויה ולז"ל שלחיותו כתנה וכפכה לחויה ולזה נקרה כסם דחית היה קרקי ה"ק ליחסת דלחיותו דמחתע לחיותו של חדם נוסיף;

ויעצתו כחיותו חפ"ג דחויות לפון חרחי לח ירחק חיות הלחה סחוכה ללפון חרחי דהה חפכחן ליה כבתה דוכתי ואחר לקחן כפ"ד חל יהי לפון פרסי קל כעיניך;

דא חיות לה דהפחת ה"ם טפי דלפי שפי' הרלפון חוות חיבעי ליה ולפ"ז חם"ם כי היה היתה חם כל חי ייתכן שפי' כלעזיל סעם שנתנה לו לחיותו חיכדה כתה דורות וחיוה לה חה שחיכדה וקרלה חוה על כ' הדברים ה"ב שהחכיון בכתו שקרלה חוה וחיקרן על הויותה חם כל חי ולכן דרשי' נחי חיוה לה חלל"ק חיה;

היוה לה חרם הח' להחדיק חת כפסה כלעזיל כפ"ישי"י ותסתע דפלינה חסיות כהפיקחמר שחדם הרלפון הוה שחיוה לה כדכתיבנא חתם;

חויא חוייך כו' כלומר הנחם הויק לחסה והפסה היתה ככתם לחדם שפתחתו והויקתתו ולפ"ז היתה חם חוה כולל לחה שהיה חוכית מהנחש והוה חלפון התפעלות שנתפעלה מהנחש כפלם דוה שפירושו מתפעלת מהדחקון ולחה שהיה נחש לחדם יחוה הוה חם והיינו דקחמר חוה ולה חיוה שחו לה הוה חלה חם;

עם כל חי דחפ"ג דפסטיה דקרת שחוה חם כל החנשי"ם כ' רחז"ל להך דרשה דח"ק חם כל חי וכי היה חם כהתה וחיה שגם חם חי חיקרי כדכתיב וחכל כחי ומחי כל חלה ברחז שהיה עם כל חי כלומר שהיה עם החיות והטובה לה עם היריכה והעוכי כדחתני הפעיר עולה כו' ומלת חי פי' חיות כחו ומלת חם פי' כחו עם דחותיות הם חם מתחלפות;

עם כל חי חני הפעיר כו' כפ' חעם"י חמר ר' הושע חפי קרלה והיה כשולת כעל בפעלייתו על כעל ולה כירידתו והטעם דח"ל כה כשול כעל ל"ח ל"ה לכתוב זה והיה כשולה דפסיטה דכשולה ותית לה כעל הסתת קלת' דח"ל כה מתה היה מוכיח לחכיתלך ולדידי' חני מוקי הם כל חי דחתת לומר כדר' סימון דכסמוך חכל רפב"ח ל"ה ס"ל כדר' ס וכו' מכות' וחכשולת כעל לה דייק ליה דחני חיתר לנוסיף חנטריך כיון דחכשולה לחוד לה מסתע דחית וחית כעל הסתת וחית כשולה חו זקוקה לה ח"ל ללעזן כשולה חנטריך דחיכים ילפי' כעלמח דכעיל קוכה ככני כח ומלת יחכול דריכים דילפי' חיכים לעיל כם"ח שלה יחסול כה חכל נד לה נפקה היה דשולה עתו כו' דחי חסים ה"ח דוקה חחכלה נחורה כגון חכנחת דחיות הלה יחכול דריכים לחכל להטרייחה כחלחכה וכ"ם היכה דהוה חורחים כסכי שפיר דחי לחכל חכה ילפי' שעולה עתו ולה חעשה חלחכה חכיוה רחוים לה חף על גב דחורחים כסכי וחף על פי שחורחה כסכי והוה עסיר:

העשיר עולה עתו חחם היה היתה ענים וכיוצה כה לעסו' חלחכת חה לכעלה והוה עסיר סכיוצה כי הין דרך סגסותיהן יעבו חותה חלחכה עולה עתו ותינו כופתה הכני היכם יורדת חחם היה היכה רחוים לעסות חותה חלחכה סהיה עסיר חו חיוחסת חחן חרחה כלך והוה ענני סכיוצה כי דרך חגסו לעסותה היכו כופתה וכדח' כפ' חעם"י הוה חו' להניק ותית חו' חלא להניק חכו כל היכה דלחו חורחה חחיכין לה היה חורחה והוה לחו חורחה חכו ופסט לה חכה עולה עתו ותינו יורדת וה"ם לכל חילי ורש"י כי הין הפעיר עולה עתו חחם הכנים ס לו ד' שפחות כטלה היה חתחן חלחכות חחתרו חכתים שחחם חייבת לכעלה וחם לה הכנים לו שפחות והפעיר לה יכול לומר לה וחלה לה הכנים ת עלך חוס שפחה חחם כל חיותו היה נחנית נח כן עתו ' הענני היכה יורדת חחם הכנים לו כתה שפחות והענני ומכן חעם"י חחתרו חכתים סכ"ו הין לו שפחות חייבת לעסות לכעלה כתקו' שפחה כיון שהכנים לו שפחות חעם"י חתכן יוסי כקדרית דכתי' עם כל חי עם היות ולה עם החית ואין לך חיה גדול חעכו ועין זה כשפחות לה נזכר כנחרת כחדיה כל כנחרת דחתניתי' דהכנים' לו שפחו"ר חנה ואתיתת ר"ם כר כחתני לה הכנים לו חתם לה הין חרחוים להכנים חם"ם שלה הכנים חנה לחד שהכנים לו ולחד שנתנתה לו חשלה וחרב"י חרחוים להכנים שהכנים' לו נדוניה רבה ויש כרחי לחכיה נדוניה זו לקנות חתקנת שפחות ולנתנה וכת"ם שנתנתה חשלה פי' חתום' לחתה לו חתם סתום חייב ליתן לה כתו קופה של כחתים ושתר דברים ונתנתה כ"כ סיכול לקנות חום כחם שפחות ולפ"ז הין כדכרי ר' חנה והתוספת' לה היכה דהכנים לו נתנתה דה"ל כהכנים לכל סיעלה עסיו כעלה להכנית שתתכסל כסה לה חיירי לכל חתום' כתבו עוד ויש נורסי' שחלתה לו חשלו כלומר שהום עסיר סיכול לקנות הרבה שפחות כפי כרכה ולפ"ז יליפי' חתוספות דשיירות הכעל חכי וה"ן כתב כחריס פי' רחוייה להכנים כדרך קנות חשפחה' לו כגו חשפחתו כלך וחכי חוכח בירושלמי ת"ר שחוחל כר יצחק לה סוף דבר שהכנים לו הלה חפי' חרחוים להכנים כיצד חתני עולה עתו וחינה יורדת ע"כ ולפ"ז יש רחיים חדר חנה לדין הבו ות"ת חדין דין לחת וכן פסק הרמ"כס ו"ל בפכ"ו מה' חיות;

איבן של כל חיים דחיכו חפ' קרלי כפסטי' ותוקי לכל חי דחתת לרלוי סדים ורוחות ' ותעם"י לה היתה חיתן חל כל הכ"ח ל"ק דכל חי בעלי דעה חשתע ליה ע"ד וחחי יתן חלבבו ושדים נחי חית בהו דעה כדחתי' כפ' חין דורשין ותעם"י שהיכה חם כל הסדים ברוכן חפה ספרים ורכים זה עם זה ות"כ הנקוות היו חתחתות חשדה ח"ת כיון דחם קנתם הותי שפי' קחמר חם כל חי קדרי היה נם כן דהיכו חמין הסדים ולכבי חחני רבויה דכל: **כל** ק"ל סנהם כו' דהיכו חכבנתקלל עד שנולד חת כדכתי כיה ויולד כדמותו כבלמו חשפה דעד השתח חוליד דלחו כדמותו כבלמו ויכיו סדים ורוחות

ומה שפי' מן המסה דרך תשובה עבד כדתימא בפ"ב דערובין והרוחות המתחממו' ממנה למתסיה היה כדמוקמי' התם להסיה דר"ח דתני כל ק"ל שנה היה מוליד רוחין כו' תלת דהתם ל"ק שהיו הנקבות מתחממות ממנו תלו דמקרי שהיה רוחה לאוכסו היו עוברים ומשמע דמתי לא היה ואפשר דהיינו שהנקבו' היו מתחממו' והיה רוחה קרי למכסו ומזה היו יולדות :

ר"ח רוחות הזכרים מתחממין כו' שהזכרים פרים ורכים ככני אדם כדתימא בפ' חין קורסין וכר' שלהיותם חסרי היורים כדלעיל בפ"ו והאדם שלם היורים היו מתעוין להוקק להם ושם פריס ורכים מכני אדם :

בנוי האדם קדמאה דתי ככני אדם שפזוטו שיוכיחנו ע"י אדם וכמו שכן היה כמ"ש ויקס ה' שנין לשלמה את הדר התדומי וכתוב ה' אומר ויקס אלקים לו שטן את רזון בן אלידע היינו בשכט אנשים ובעני בני אדם ול' פירושו שיוכיחנו בענינים האדם לבני אדם הם ול' לא הל' ול' תלה ובענינים ע"ד ובענינים עולם דשפיטה שדרך בעניים בחדם שלא ודאי בשדי קמיירי שהם בני בנין של אדם הראשון וכן קרוי לו לכסוף שהשמדתי שדרו מתלכותו כדתימא בפ' מי שחזו וקרא מילתא אגב אורחיה קמ"ל דשדים בני אדם היפהו :

מד רוחני לדית' טבין כו' הרוחות כ' מינים יש בייתים שנגלים ביסוד עם בני אדם ואפשר שלהם הם בני אדם הראשון ויש שנגדיהם במדברות ובחורבות ושם עיקר יסודם ע"ד ושעירים יראקו שם ויל' שהבייתים טוכים מהמדבריים לפי שרגילים עם האנשים ואינן מזיקים אותו אבל המדבריים שאינן רגילים עם האנשים בשיתמהים מזיקים אותם ויל' שהבייתים יותר רשעים מהמדבריים שהם מוליחין ומזהירין ויכולי' להזיקו בכל עניניו אבל המדבריים שאין מזהירין שהם אין נזקקים לו להזיקו ואין להם מקום ר' ומ"ש כאן בענין זה בר' משום דמשמע ליה נעני בני אדם לפי מה שפי' שהם השדים דבייתיים מיירי שנגלים בין האנשים ולפ"ז שלטוכתו של אלמה הוכחו באין זה מהשדרי ולא מהמדבריי ולדעת הפ' הוי מיפכח : דה"ג מ"ד רוחני דחקלא ניסין דלא רגיל עימיה ומ"ד דאינון טבין דלא הכחניין יהריה ס"ק דהוה מכלל קמייתי נפקא ול"ל דאי מקמייתא ס"ק דברוחי דביתא פליגי אבל בדחקלא כ"ע מודו דאינו לא טוכים ולא רעים אחע"י שאין רגילין עמו כיון דלא הכחניין יהריה אין להם דבר עם אדם וכן אי לא הוו מפלגי ליה בדחקלא ס"ק דבדביתא כ"ע ל"פ דאינן לא טוכים ולא רעים כיון דרכון עמיה : בי"ד רוחי דביתא כו' מניחות השדים מפורסם במחתרי דר"ל עם שקנת יכחיעוהו כדביתכנא לפיל בספ"ו אמנם הרב כי' כח"ם פי' ילך מ"ם כל ק"ל שנה היה מוליד רוחין כו' על שכום השפיות שנקראות בניס ולפ"ז יש לפ' גם כן שמ"ם כאן רוחות הזכרים כו' על שבועי השנות וקרא השבועים הגדולים זכרים ואמר שאלו יפחתמו מהום שבועי השנה הגדולים הם מהדמיון המעורב בחומר אמנם השכל לא יטעה אלא על המעט וזה להתחזו בחומר קנת ולזה יחס הולדת הנקבות והם השבועים הקלים וחלושים מהאדם שהוא השכל ז"ח אשר בהשוותו כו' כי זה עוכם החוטא שיכשל בשכלותו ולא תועילנו חכמתו וכמו שקרא לשלמה שאמר אני תרכם ולא אשטור וכשכל וחכמה חכמתו וכמ"ש בדרים חזית חכם וטפש והם בני אדם קדמאה כי כתוכו היה שגגתה וכלכד בדרת הטעות אם מכד שכל האדם וקבורו שיטעה במוסכלים ואם מזולתו כמי שקבל דעות כוזבות מזולתו וכבחינה ז' הטעויות שמכד קטר עלמו יותר קלי הסשרה אחר שגדלו עמו כי עוד יש תקוה כי יסוב יסופך להכין עניכה שבאדם חוסך תמיד את דעתו שמא טעה וזמין יספיק להוכחת האמת אבל המקובל מזולתו לא יקו לבו בחשבו שהם שנמסר לו ממוכה אומן וכה"נ שכשהיה כיון דפל על וכבחינה אחרת הוא בהפך שהטעויות שמכד האדם אחר שדעתו מוטעה מי ירפאנו ויתפך לחן תמיד אבל אם שקבל מזולתו אפשר שהוא כדעתו כשעיין ושרש מלבו וז"ל מתן דאמר רבי חנין כו' והיה שבחי' יסודיך מלבו וז"ל מתן דאמר רבי חנין כו' והיה שבחי'

כ"א קמפרשים

כיוצא בזה

פתוח נון

הם שכיון שגדלו עמהם יחזור עליהם ולא יכטח בחמותם וז"ל כיוצא דהכמין יגריה והיה שבחי' הם שכבר נלכד דעתו כהן ומי יטלנו והסכך בדחקלא והם הבחים לו מחון :

בתורה שלרבי מאיר פי' בספר חדושיו על התורה כדפירש לעיל בפ"ט :

אלו בגדי אדם הראשון עור דק לן מאי כתנות עור דהא אכתי לא נבחנה בהמה שיעשה לו כתנות עשורה ואין לו שכבר כריתה חבשה כתנות עור שדומיין כעור כי לא נתלה כזה בעולם ואין רשות לומר דהוה חדש שלא ימלה בעו' ולזה פי' עור חור דלותיות אחים ע"ש מתחלפות ופי' שעשויין כפנם והוא שלבי שנותני כו הגר שלא תכבה ברוח והבלי ההוא מאיר מכחון ונם כן הוא רחב מלמטה וכן היו שלא הכגדי וקרוי שבלי חור ע"ש שחוטו שלבל רש"י פי' דומין לפנם מחירים כעשתית ומתוקני כשאר מלבושי שלבי אדם כיצד רחבים מלמטה כו' ולפ"ז אין הפנם שבנם שלא נת"ש כתנות חור לבד ות"ש רחבים מלמטה אינו מענין ת"ש כתנות חור ולפ"ז לא היה צורך להזכיר זה הכא דכתלת חור קאימינן : **חרכים** היו כשפורין שלב"ל כתנות עור לפי שהיו שלקים כשפורין וכן העור חלק מנד שבשר וכאי כמרגלית דקרי בהוא חור כדר' מ' וכרחם שכשפרו שלר' מאיר לא הוה כתיב אלא כתנות חור והמתרגם פי' שם כ' שדומין לפנם ור' חם' שהן שלקים כשפורין . **בבלי** פשטן שלקים שבחי' שהם שלקים וכאים לדר' רבים מבלי פשטן דבית שהן שהם שלקים וכאים :

כתנות עור שהן דבוקים לעור שהתלו לת"ש כתנות חור אלא שקרוין כתנות עור ע"ש שהם דבקים לעור שהאדם שלם על פי שהן בעשים מבשר חו דבר אחר :

שהין דבקים לעור כר' שם ש"ם שהם תמין שהלובקים הלבושים תחת כל הבגדים וסמוכים לעור לשפוקי ועשלים ושאר מיני לבושים שכל אדם וכתב שהם בתדרש ר' תנחו' שהיו דבוקים על בשרו של אדם ואינו מרגיש שכ"כ היו דקים :

אבגיא וכו' אבגיא כו' כל שלה שהות בגדים חבוקים שהין דבקים לבשר בומשיהם וש"ם לנו לכוין שניהם :

צבר גמלים כו' דכתנות עור ל"ק דיהיו של בשר וקרוין של עור שהבשר הת מן העור ומה שהוצרך לומר בשר גמלים ורחבים ולא חמר בשר רחלים שהם בשר כר' ט' שלא בשר רחלים הל"ל כתנות בשר דלמ"ל כתנות עור לחיטני שכל השתח לשוקי בשר גמלים ורחבים ש"ם ל"ק בשר שהם דבחריהו לחו בשר מיקרי לחין קרוי בשר חלח של חילים כדלילף בירושל' כפ' בתרא דכלחים מדכתיב ומשלח שלח חלים בשר ולכאי לחיכתריך לומר כתנות עור שכל מדברי רש"י ז"ל בחומש משמע דקחמר שכר לפי שבשר זה חם ורך וקל דמ"ל כל לרם בן שה דילמח בשר רחלים הוה מע"ג דלח הוי כ"כ חם ורך ומפשר שחין כותת רש"י אלא לומר להם עשחם מבשר גמלים ולח חמר בשר רחלים ולח"ק לפי שהם רכים כו' ולי חפשר לומר לפי שהם יותר כולי שהוח בשר בחוח ולח שמעינן דרך חרן כדרכי לוי דכשחוך :

לכדך תורה דרך חרן דמ"ל לח"ל לומר שעשה לו כתנות עור דמשמ נשקה חיכה אלא לומר שעשה לו פחות מהם שהיה רחוי לו שלחר שכל השעל שלו היה לו ללכוש שם ורקחים ולא עשה לו אלא כתנות עור ללמדנו ד"ח ושכחב כתורה שלשלח גם חנכנו וכר' דס"ל דכתנות עור היו בשר גמלים כדרש"ן דלעיל לפי לר' חיור יקרים היו ואפשר שחזה הטעם שהם בשר גמלים כדכתיבה לעיל וכן חנו לומדים ד"ח חת"ש מכל עץ הגן כו' חעפ"י שהם הוכרך לכתבו לשבחו חחילה יליף לה :

לפום חילף חכול כמו שחוכל להסתרכם כחחוך חכול ולח חוסיף חחת חעבי אלא חחתי' והכחות שהחתיך כדרך לגוף ושם יכחות בפרכסתו יחלה וש"ת דכפ' כפני הדם ת"ר כי ירחיב ה' חלקיך חת גבולך למדם תורה ד"ח שלח יחכל חדם כשר אלא לחתכון חשמע לחתי' כדרך לו לפי חוכלו לח יחכל חלא לחתכון ועוד חמר שם ויחיים לנערותיך למדה תורה ד"ח שלח ילחד חדם חת בנו כשר ויין ושכר"י למד דרכי חיים להתחנק כחזונות קלים ולכאי

למימר

פרשת כא

ויאמר יי׳ אלקים הן האדם היה כא׳ ממנו וגו׳ כתיב °ושמע א׳ קדוש מדבר ואמ׳ א קדוש לפלוני המדבר וגומר ואשמעה א׳ זה הקב״ה שנאמר °שמע ישראל יי׳ אלקינו יי׳ אחד קדוש כ הכל אומרים לפניו קדוש מדבר גזירות קשות על בריותיו וקורר תצמיח לך ויאמר א׳ קדוש לפלוני המדבר ר׳ הונא אמר לפלנייה תרגם עקילס לפניתי זה ארם הא שחיתה מחיצתו לפנים מטלאכי השרת ׳ עד מתי החזון התסיר גזירה שנגזרה על ארם הראשון לעולם היתה אתמהא והפשע שומם כך יהיה פשעו שומם עליו בקב׳ תת קדש וצבא מרמס כך יהיה הוא ותולדותיו עשויין מרמס לפני מלאך המות ויאמר אי עד ערב בקר אלפים ושלש מאות וגו׳ ר׳ עזרי׳ ור׳ יונתן בשם ר׳ יצחק בכל מקום שיש ערב אין בקר וכל מקום שיש בקר אין ערב אלא לכשיעשה בקרן של אומות העולם מ״ה ערב וערבן של ישראל בקר באותה שעה ונצרך קדש באותה שעה אני מצדיקו מאותה גזירה באותה שעה

ויאמר יי׳ אלקים הן האדם היה כאחד ממנו ;

כ על

לחיות דהיינו כשהיו ידו משנת דחפי׳ כביכול לו משמע דמיירי כדאמ׳ התם מכה שבעתו לו קדרה בכל יום חיות מע״ם ל״עם וש״ך ודחי שיכול לכל יום ונם רש״י כתב התם לא יחכל כשר תדיר שלא יעבי והוה מצותר דמ״ל אין צורך לאוהרה ולימר דהתם במי שמדין לא הורגל שמלמדתו תורה שלא ירגיל עצמו כמחכל שמא יבוי לכל הכא במי שכבר הרגיל עצמו ואם ישנה מכהגו הרבה יחות ויחלם דהתם מחדש הרחמן נמרי לא ואיהו אכתי לא הורגל וי״ל דהתם במי שכחו כריח וכל והכא מיירי במי שהיו כחו כריח וכדאמרינן התם אמר ר׳ יוחנן הכא מחספחת כריחים הוה לכל כגון אנו מי שים לו פרוטה בתוך כיסו ירגיש לאכזבי ואדם הא׳ שמא לא שים כחו כריח לאכזב לתאכזן והא דאמר כפ׳ ע״פ פחות תאיכלך ומתעתיך ואוסיף על דירתך כ״ק כלל דלמו תרתי מילי ניכא הלא חדא שהם אין ידו מסנת לטופפ מחכל ולדיר׳ כאיכפחות מחאכלו ויוסיף בדירתו לכל מי שים לו להוסיף בדיר׳ ולטופפ מחכל יאכל

כפי כחו ; ופרא מן התם דאית לכים פחות מהרמוי לכחך לכום לפי שהלכום ליח כיס נערה דנופח טוב לנחמם כו׳ מע״י הלכום ירחה עשיר לכריות ויתקנלו כו והא דנרסינן כפ׳ הזהב דאחרי מיכאי עשיק לנבירך ושוי לכריסיך ופרש״י לטורך גופך קנה כיותר לכסות גופך ושוי לכריסיך לאחכלך לית אתקנה הלא כשוויים לאחר דאורח מרעח קאמ׳ סיותר מקפידים כאחכל מהחלכום מכל הרחי ובעצת התורה מיכו כן הלא כדאחר הכא ואפשר לאחר הלא פליגי שאחם״ש שהאדם רחוי שינחנם בלכום מכאיכלם היכו להחפרנם וללכום לפי ערך נכסיו אחיד אכל לקנות הדכר יותר מצויו לשולם יש לנחנם יותר כאחכל שהאחכל דכר חדירי ואם ירגיל להוסיף על שוויו יהיה הפסד מרובה אם לנחנם כל ללכום יותר מערך נכסיו ולאי שים הפסד מרובה וים לנחנם כזה ;

ויתיר שאם דאית שרי יותר מהרמוי לך בקש להוסיף בדירתך שדיר׳ כאיה שאדרבת ימיו של אדם לפי שאדרחת הנפש ;

נבל בן הגן כו׳ שרי שיעבו לאכול אכל בן הגן שאפשר שיאכל וטוב לו והזהירו שלא יאכל מה שהיכו רחוי לו ואם שאחר ודילמא רשות לבד קאחר לא עבה טובה ולעולם לישא לך דעדיף לנחנם יש לומר דהאכיא יאכל ואל תאכל משאע דמיכן ליה לאכול כל האפשר כיון דכפל כלשון האכילה אף על דלעיל נדרש יחור זה לענין אחר ;

שהרי שנים היו שרויין שישא שה רחיים זו שברי שה שנברא אדם יחידי היכו לפכות הכו׳ כפ׳ אד״ם ואם כן הא מכ״ל ומשמ דד׳ ליה ס״ל הכיכו טשמי הלא שנברא יחידי שלימוד ד״ש לדור בכל שה שאפשר והא ד״ל שברי אדם יחידי בכל העולם דוחלי משמו היאפ שברא שאחלה לולי שכוראך היאפ חללעותיו

ואם כן אין רחיים לאדם יחידי ;

שרויין בכל העולם דנ״ש נדול מכל העולם כדאחר כשלמי אין עומדין עולם אחד משנים נגן ונן אחד משנים בעדן כו׳ ;

ואשגיעה ס״ה הקדוש ברוך הוא ולא אחרינן ס מהחלמי׳ הקדושים כפשטיה דקרא עד ס׳ אין הפרשים אחם כן קדוש ס׳ אינכי ליה דכבל מקום שנכחן אחפס׳ אחוחר אל פחוחר אל פחם כאן עם ס׳ ופפ׳ אחת חולפת ואדכחיב הכא ס׳ קדוש ולא עוד אלא שבכל לוחה וכחב ואיחר ס׳ קדוש משאע דכבוכה דקדק כיה דב׳ אחרים הם הא׳ כפני עצמו וקדוש כפני עצמו ואם כן היכו הקדוש ברוך הוא כי לא נחלה אחוחר אחדות נאחר הלא הך כה לכדו שהוא ס׳ מכל הנדדים כדכחיב ס׳ אלקיכם ס׳ אחד גם ירחה שדקדק דכחקב״ה מיירי משה דכחיב ואשאעה נבי ס׳ והרי כאן ב׳ אלות שמוכות לדון ג״ם דכחקב״ה מיירי שכן כחיב שם שמע ואחד ויש קצת הורחה ליה מאי שאשמעה אחד זה הקב״ה הלא הל״ל אלא ס׳ זה הקב״ה אחר שהזכיר כל לשון הכאוב אלא שכיון ללמוד מב׳ האלות ;

קדוש שהכל אומר לפניו קדוש ק״דלא הל״ל אלא לפי שהוא קדוש

כאחת כדכחיב קדוש קדוש ס׳ צבאות לא כשכיל אחד שיכחכו לפכיו אלא כיון דלא אחייב לו הקדוש וכמו שכאחר ל״ק שיהא לו קדוש אחד ויש לומר דמשום דאיכא למקשוי היכי קרי להקדוש ברוך הוא קדוש שהם שלש רחוי לאחרו אלא שהא כאחת שיחחף שמו אחר כשון אחד וכוחה וכיוכא אחד קדוש יכדק נם כן כמלאכים שהם קדושים ונם כן הנדיקים יקראו קדושים שנאחר קדוש יאחר לו ולכל ישראל קדושים חהיו ולא אחי לאקדוש קדוש קדוש ס׳ נצאות כי שם שזכירחו כשאר והודיעו שהוא קדוש וכן כי קדוש אחי אחד כאן שנא כא להודיעכו שהוא קדוש אלא אחד שהם שהוא אחר חחחר חמורת השם ס״ל לאחרו כאחר מיוחד לו״ש שאחד אחי לפכיו קדוש אחד אחר מיוחד קדוש כלאחר שנם זה אחר מיוחד להקדוש ברוך הוא הן השם שהכדו ברוך הוא שהכל אחר לפכיו קדוש ויודעים בקדושחו אכי למקריים קדוש שהם אחד אלהו אלא אחד שהיא כודע כשם שהם כל זמן שלא יאמ׳ ׳ ועוד דקאחר הקדוש ברוך הוא שקדושחו נדולה שהכל אומר לפכיו קדוש שהם שלש מלאכים שיקראוהו קדוש לנביהו לזה יאה לקרות קדוש שהם אחד אחרים שים קדושה לאחלה אקדושחם לא יקראו קדושים וע״ל השאם דאיכא לאך איכי קריי קדוש כלאחר שנם זה אחר מיוחד קדוש ברוך הוא שבעי ליה כדכחיב קדוש קדוש קדוש ס׳ נצאות לו״ש שהכל אומר יר׳ דקדוש נקרא כפי הכל אחד קדוש קדוש קדוש היכו נקרא כפי הכל אלא כפי קנת וכד״אר חנבאל אחר רב נ כחות של אלאכים אומרת שירה ככל יום ס׳ אומרת קדוש וס׳ אומר קדוש קדוש ס׳ קדוש ס׳ נצאות כדאיחא כפ׳ נית הנשא ולהכי אחרו בקדוש אחד אין אלא יקראחו קדוש לפחות וכיון חילחא פסיקחא אחד קדוש קדוש ס׳ לא פסיקא ועי״ל דניחא ליה לנביא לאיים אלאים אהאפורסם כפי הכל אחה שיבוא אלאך מכאוב ולוה כקדוש שהכל אודים כו כי אי כשחק ישרוך לא ואין אכחים הכיא אלאים מ״ם הכל אחד נצאות שים אכחיבים כו כאפיקורוסין ודומיהם אייחי אלאים אייכא שאומר אחם ישראל היא אהכחת אחם ׳ ואכחי אינא לאיודק למה לא הזכיר כשם יאברך כפי ולמה אחרו בחורים אלו אחזלחם כגון כורש ויוכר ויש לומר שלפי שחלוחות דניאל לא היו אלא בשוחה אלא אדרבת רוח הקדש כמ״ש הרב ב מ״ה לכן לא הזכירה הס״ה כפי שהיה נר׳ כאלו היה נכוחה אחם שהיה נר׳ לו אחזר נאוח ס׳ נכוחחם לזה הזכירו כרחו ונם שהיה נר׳ לו אחזר נאוח שיאחר כאחם דברי ס׳ נכביאים ואחרו כאחזר החיחדות והקדושה לפי שאלו הם אחרים היאחר מיוחדים לו יאברך בכחיכת עכמותו שהוא היאחו היאחו הסכה לשוכה לכל ושי״ל דאשום דכעכין אדם הרחמן קמיירי ואדם הרחמן נקרא ס׳ כדכחיב הן האדם היה כמ׳ ונקרא נם כן קדוש כדקרי׳ עליה אח וקדם ונבדל קדש בשחוך לכן אחר כאן לם״ש בחורים אלו שאכל אדאם הראשון אלין כוה ירחם עליו כי הדוחה יאכל הדוחה והכובן שעל מ״ם מעניו נזרחו וכטול קראו כאן ס׳ וקדוש כי אנר היאחו אחד רחוי לו לשלך אחיאה אהאלאים שהעולה רחוי שאדאם לעובל כל החפשר ולכן כחו שהוא יאברך אחד כלי שכוי ואחיך הוא על עניו אחד כן רחוי שאעשה ידיו ויכיר׳ כפיו שהוא האדם יהיה על עניו ס׳ ולא יאחנה אחוח לחיים ועוד אחר שהוא יאברך אחד יאות לו לפעול אחיך הטוב כאחרו שאפעולת הרע הנאחנה בעולם כאיאה חולאה אלא אחחון פה האפיקורוסין לומר בכ״ר שהיות והכאאיכה לעיל כפ״כ סוף ס״ו וכן אהיאחו קדוש רחוי שאעשין יהיו קדושים וכדי שיהיו קדושים כאחת נריך הלא יאחיאו כדלקחן כפ״ב על״ו קדושי הלא כאחת וחט״ו לפי שהקדוש הוא נאחי ולכן כל הנקרא קדוש נריך היאחו נאחי וכן אמר כפ׳ חלק קדוש יאחר לו אה קדוש לעולם קיים כו׳ כר׳ שהקדוש והנבחיות דשקיש זה כזה ויר׳ הטעם לפי שהקדושה אורה על הנבחיות לאה שהקדוש יאחר על הנבוכל אחר לא יאפול כו הפסד כלל ו״ש אה קדוש לעולם קיים

ויו"ם לקמן כסי' פל"ה לקדשם הה"ד לעולם ה' דברך כו' כמ"ש שם
ב"ה ושוב לפי שלקניית השלימות עד שיקרא קדוש צריך זמן רב
והאדם שימיו קצרים מ"מ לו לקנות השלימות שם לא תמיד כחייס:

מדבר גזר כו' תימ' שסיכות מכותר במקומו שאמר כן על
פני העזים משכר שעד כאן השעירים הגדיל ותפול
מרגה מן הלבנה ומן הכוכבים וגו' ושם נפתר הענין כפי' שאמר
והכפיר כשעיר תלך יון וגו' והשחית פעמים ושם קדושים וזה ודאי
פתרון מוחפול מרגה גו' ומתנו סורס התמי' גו' וכ"כ פסיטה את"ם
ואשמעם מ' קדוש גו' שד את וקדש גו' רהוה על ענין זה וגזרת אדם
הרחמן הכה מאן דכר שעירים וכן פי' כתנחו' מדבר ביראתל עד מתי
החזון עד מתי הכבוזה משתלקח מיראתל ולא משתכר היות התק'
כב"ז המחסר לקוח ע"ד מליצת השעירים וי"ל דתסוס דקרא מייתר
דאי כל דכורי אינו אלא מה שנזכר שם לא הל"ל ואשמעם מ'
קדוש אומר לפלמוני עד מתי החזון כו' אבל מדקאמר הכי משמע
דמדבר אינו דבור וגזירת אחרת וכו' עד מתי החזון ולו"ת
שמדבר מיירי בגזירת אדם הרחמן שהיא הגזירה היותר כללית
וע"ז תבדק יפה תבו' עד מתי החזון גו' עד ברב בקרבנו כי אז כלם
היות לבבם ויראים מאמר עד מתי החזון גו' עולה לכ' ענינים הם'
לענין מלך יון כפשוטו כ' לגזרת אדם ומה שנזכר ענין זה שם לפי
שבני הענינים סמוכים כי בבחינת גוללנו תומר גזרת אדם וכו'
וע"ל שלפי שבח החלום כרב ענין בטל והוא ק' שאמי' בחלומות
ההדיוטות לא יקרה לא מענין החפשר הלא חזי חיים דעייל פילא
בקופא דמחטא וכ"ש בחלום נבואיי ולכן הכרח שיהיה נודע כח"ו
ענין קרוב לענינו והכתיבו לעיל בפ"ו לכן תעפ"י שפלטת הבבח
והכוכבים רמז לשפלות ישראל י"ל שיש תפארות לענין שלא יבח
מהל בבמנע ולכן מפ' ליה על בפם האדם שהיתה למע' מחלכי
הארת מעם והפילה מלאך המות: **מדבר** גזר גזירות קשות
דלשון דבור תורה קשות כדכתי' דבר אהים אחדוני הארץ תתנו קשות
כדחיתה בפ' הגולן וכן כתב רש"י בפ' תבא כפ' וידבר ה' אל משה
לך דבר ובכי תיתה לקמן ס"ג ריש פי' נבי וידבר אהרן וי"ל שמוה
שם כתב רש"י בתחלת פ' ואחרן דבר אתו משפט ואעפ"י שבר אם
ז"ל דחה זה וכתב שלא אמר רש"י אלא בשיבת הדבור מבלתי שיבת
אחריו לשון אחרים אבל בשבת אחריו לשון אחרים הדבור תורה על
הדבור הבללי והאחרים על הפרטי כמו וידבר ה' אל משה לאמר
שפי' לאמר לו בך וכך וכן דבר אל בני ישראל ואחרת אליהם מהאחת
דפ' הגולן מאחת דלא כתב אם דקאמר לה לוידבר ה' אל יהושע
לאמר ואפי' לדברי הר אם י"ל דהבא תודה הר אם שאעפ"י שבא
אחריו אמיר נדרש לענין קשות דעל כן ל"ק הר אם שלא בא בשבת אחרים
דבקה לדבור כגון וידבר לאמר דבר ואחרת שהו פי שפיר בלל
ופרט אבל כאן שאינו אלא מדבר לאמר בר' שאינן דבקי למדבר אינו
אחד מילתא ועד מתי החזון מילתא אחריתי וכדמפ' ואחיל שהיא
תשוב על הענין ס"ב קיימת ליה מדבר בחנוכי נפשיה ודרשי ליה לשון
קשות ומה שלא דרשו מדבר דבר לוימר ויהיה פירוש מדבר ומתי
ניהו ויאמר למלמוני כו' ואין כאן גזירות קשות אלא מאמר עד מתי
החזון מבואר שלא יפול מאמר עד מתי החזון אם לא קדם דבור
אם שעליו תפול שתלת עד מתי ולכן שברח לדרוש מדבר בחנוכי
נפשיה בענין מה ועוד דמ"ל מדבר למלמוני ויאמר עד מתי החזון
מיבעי ליה שלעולם נזכר התבור בין הדבור הבללי והפרטי כגון
וידבר ה' אל משה לאמר ועוד מי ויאמר דבק עם מדבר למ"ל לומר
המדבר דהא פסי' שהמדבר הוא דבור אחר שלא אסיק למילתי' אלא
משתע דב' דבורים ניבנו: **נזדרדת** קשות על בריותי ק' אחתי
הבא קאמר בריותי ובסמוך ל"ק אלא גזרת אדם הרחמן וי"ל
שבתיבה שבמשך בטבע תלד' שרחמן לדבריו בתחל משה עובד'
שאמר בתחומה גבי הן קרבו יתיך לא הוצרך לומר אלא גזרת אדם
אבל קון וזדרד לא במשך לדורות תלוי בטבע לכן אמר שהוא ליה
בחלו סק"ב בתחלת גזרתו גזר על כל הבריות: **וקון** וזדרד
תנחיתי ק' שעקר הגזירה הקשה היא המיתה ואם כן כי עפר אתה
תשיבני ליה וי"ל דתחולהו קא מבדר ושתחיל בקון וזדרד שהיא
קללתו בחיים שע"י זה יחבל התדמה בעבבון וה"ק קללת המות
בכתובה אחר קון וזדרד ולפ"ז תבוכת עד מתי החזון גו' תחלתו
מיהדרת דעל קון וזדרד אמר עד מתי החזון ועל המיתה אמר
ואספע שומם דהיינו בקבר דתפרש"י ועי"ל דמיתה לא תשיבה
גזירה קשה שהוא גרם לעצמו שהרי כתי מתחלה עליה וכיון שחבל
ממילא קאי אמות ואת' מדבר משמע שם היה גוזר גזירה אחת
מעצמו ולו"ת כי זו גזרת קון וזדרד שתחדש בתבה לו וחף על גב
דבתשובה עד מתי החזון גו' ע"כ תמיתה קתבר י"ל דגבי תמיתה
אמת על המיתה שהיא הקללה הגדולה והכוכה שתעפ"י שהחמיר
לחדש גזירה יש תקוה לפי' בקללה העקרית וחה יותר נכון שתהיה
תשוב עד מתי החזון למיתה לחוד וגזרת קון וזדרד בכללה היה כי
בשור זו תשוב זו כי לא נהי שעל קון וזדרד שחיבו רש גדול תפול
התמיהה וכ"ש לפי מ"ש בתחומה שכבר הרה בליד"ח:

לפלגיא כמו פלוגי אחוני ולפ"ו לפי' דקרא ליתיה כמו שנזכר
אלא כפשטיה דקאמר קדוש ה' לקדוש הכו רחשוכם
שהיה מדבר וקרא הרחמן כלו כדרך האדם כשהיכן מזכירים שמו
והרי הוא כלו אמר לאותו המדבר לכל עקלים תתנם לפניהי וע"פ
תרגומו יפורש הכתוב לענין הכו כדמפ' וחזיל ולא הניח לדרב
הוא אלא לפי שהיתה למלמוני תקפ' שפירושו הפך הנרמה לנו:

זה אדם הרחמן והמקרא מסורס וה"ל כאלו כתיב ויאמר ה'
קדוש למדבר למלמוני כמו וגר אקים טרם יבבה גו' וחכירין
שהם מסורסרים וכי שהם בה שהות המדבר הכו אמר על עסקי
אדם הרחמן עד מתי החזון כו': **ועדרד** י"ל שקרא לאל הרחמן
מדבר שהבדלו מה"ח בהיותו מדבר: **שהורתה** מחיתו
לעניים מת"ה מכאן תשובה למ"ד הרב שאין האדם אבלי העליונים
כדכתיב לעיל בפ"ג סי"ח • וענין התחיבה הוא מהרגת ההבנה
המיוחדת על ס"מ שהיה בפני עצמו אהרן מחיבה בפני עצמו
כו': **לעולם** היתה אתתה והוא התמיד ס"ת התימה כלומר
האם יתמיד כזה:

כך יהיה פשטו כלומר ג"כ כתמיד הכו' שפירושו לעולם כבו':

פשוע שומם עליו בקב שפשטו משם שמתם עליו דהיינו בקבר
כי שם הוא חרב ושמתם ורש"י ז"ל לפי שכל החורות יהיו
גרתעים בקבר על פשטו' מפרם עליו בשבילו ושומם מוסב לדורות
וזה דוחק שהרי הדורות עדיין לא נזכרו עד אז' תת קדם ובבא:

כך יהיה הוא ותולדותיו דקדם היהו אדם הרחמן שנתקדם לפי
שהוי' תעשה ה' וגם כן נקרא חלה טהורה כדלעי' כריש פי' ד'
ובבא הם תולדותיו ובכתו ופקודיו ויש לעיין בדבריהם אלו ח"ת
שמוצע שתהיה גזרתו נבחית קתת"ה עד מתי החזון וגו' כ' בבפל
הדברים שאחר שאמר גזרתו כו' והיהו התיתה כדפי' תו ופשטע
שומם ל"ל דהיהו ח"ו ושוב בתת ונקדם בשלמת וכירת הבבח כריבה
שעדיין לא נזכר בכל לות' שהוא מרמם לפני מה"ת בבר באמר בתו'
עד מתי החזון ופשטע שומם ושוב דבשלמת בתולדותיו שייך לומר
עשויין מרמם לפני מ"ת שפשוטו בהם תמי' כתו אחר זה אבל אדם
הרחמן בבר מת ושוב אין למ"ת שלטון עליו אם לא שבאמת שהילך
ובא תמיד בסוד הגלגול אחר לא באמת וי"ל שהתמיה על בבחיות
הגזרה היא שעם שפורת הדין היות השופט בנחי כמו שהם' נבחו
שלעו אחטוא הבה הרחוי היות חסדו"ת לפוס השופט זחבני דת"ל בב
לא יזבה ילוד אשה כי אין לדיק בארץ וגו' וב"ם בשל העקרי' כמ"ד
פל"ח ועל בבחיות השופט היה מרגש"ה במ"ם אם בפל"ו והוא אחת
כי ודאי זהו המחוייב בחקו"ת מיהיותו רב חסד ואחן להיטיב והוא
מ"ה האפס לבבח חסדו גו' היבוטר לעולם גו' בדרך תמיהה ועוד
שאין השופט הניתן מסמ"ת בדרך בקתה אלא להוכיח התבשים ודי
בשיהיה זמבי רק לאפיקורוסין שאינן רחויים לחסד בתו"ם אם
ואמר בך היה בפעו שבם בן בבחינת בפשו אין רחוי שיהיה בעבם
כ"ב אלא אחטוא אלא בענין אבילה ולא בבריות וע"ז ובדומה ואעפ"י
שאמר בפ' אד"ם מין היה אין זה מפו' ואפשר ללא ס"ל להבא והוסיף
עוד לומר בך יהיה הוא ותולדותיו כו' ויש בדברים אלו ב' סבות
מספיקות להקל השופט הם' מבד עבמות אדם שהוא מעשה ידיו ת'
ובם שהוא דומה לו בשבל ס"ב בבלמו כדמותנו ולזה בקרא יחיד
בתחתונים והוא אף בן האדם היה בם' ממנו וע"ז נקרא קדוש
כלעיל בפ"ח ס"ט וע"ז ברחוי שרוחש שבדומה יהבה הרומה וכל
זה בבלל בתה שתאדרו בתוקר קדוש בתו' את וקדש ואפשר את"ם
פשטו שומם עליו בקבר הוא בבחי' היות תמונת גופו מעשי ידי ה'
בתר מיוחד מבל הב"ח אלא יהות שבבודו לעפר ישבון אלא
ובתם"ם תיך לנויה בתחומה אלדיה שתולדת ה' אמר לשבון בערבל
כי מזה הט' בשאל למה בקנסה מיתה עליו בדפי' לעיל בפ"ט
ובבחי' עבמות גזרתו אמר בך יהיה הוא עשוי מרמם לפני מה"ת
שהאדם מבד שבלו למעלה מבל מלאך ובדבתיבתה לעיל בפ"ב
ס"ית בתריבות ולא יהות שמלאך המות יבלוט בו כי זה ממשלת
הבקלה בבבבד אז שמבד בזרתו רחוי לו הבבחית ולתם יהיה
בפסד ע"י מה"מ כי גם אתרו הדבק בבזרתו רחוי היה שיקבל
הבבחיות ותחבט בתו' ותולדותיו הלין טענה אחרת והוא שאם
הוא חטא את בעוכו תולדותיו מה חטאו למות בעטיו של בחש
ובעבור תולדותיו רחוי להעביר גם בן מתנו השופט אלא תהיה
המיתה טבעית להם וזבה בתם שתולדותיו הם למרמם דברה בריבה
מ"מ תמיד ס"ל בחלו אדם שבתו עותר למרמם דברה בריבה

דתבוה

דחכוה כשור שכלם טבוחים כמטבעו של אדם הראשון ולבן עומד עליהם תמיד וכמ"ש הר"מ בהלכות יסודי הנביאים וכמתיר חיוב כתענית כ"ד על מ"ם ז"ל נבוי חיפה חיית פיסדי מרן :

ויאמר אלי עד מרב בקר גו' הק"בה המדבר בשבחו של ישראל וכתיב ההודעה לדעתי בדרך תמיהה ותשובה מתחלה הודיעו מה שיש חן בעיניה לפי תמיד גזירה זו וסוב הגיד לו כי יש תקוה לאחריתו ;

בבל מקום שיש ערב אין בקר ומה כן הוא כ"ל עד ערב בקר דוגמי הערב הוא הערב של הבקר דליכא למימר הר"ק עד ערבו של בקר של מצרים אלפים ס' והא ר"ל שמחרתו אלפים ס' והא הערב נמי ערב שלפך זה הוא שסיום הולך אחר הליל : **לכשיעשה** בקרן של מ"ה כו' והוא כימי הגאולה שיכפה מורם ויאיר חשבנו כדכתיב כי הנה החשך יכסה ארץ כו' ר"ל שיהיו המשעבדים אלינו והשעבוד והגאולה יתחסרו אל האור וחשך הבקר והערב כדלעיל בפ"ב וגם כן יורו על ההתחלה והסוף ור"ל כשיהיו מ"ה בתוקף ההגלחה וכלו הוא רחשית התלבתם ישריב שחשם ויכח קנם וישרחל שיהיו בסוף ההגלחות וחשם עטור ועזוב יהיה שחשם ותתחיל הגלחתם ועו"ה

פי' בבקר תאחר מי יתן ערב ;

במדרש אסהר בהתחלתו הוה בבקר תאמר מי יתן ערב בבקרים של בכל תאמ' מי יתן ערבה של מדום למה תפחד לבבך תאחר תפחד ותמרחה שיניך תאחר תרחים ע"כ ופי' בקרים של בכל שבפתחים רחשית התלבתם והגלחתם תבקש מי יתן ערב שתחדר ותכה קנה וישריב שחשם וכן כתדי וכן בפת' גליות כדפי' שחם : **לכשיעשה** בקרן כו' וה"ם עד ערב בקר עד שיתחבבו הערב לבקר והבקר לערב דכיון דלא פי' מי תתפך לתי הלשון שקול לדרוש שניהם ע"ד שם נבי ורב יעבוד נעיר ומחוץ בנפשו שהבק"ה בקרן של מ"ה שהם כתורה כעת ותכו ולא יחמל כחשך כגלו :

באותה שעה תני מכדיקו שעה לשון הכתוב הזה ידוש שחמר שעתו יכדך כי יש רחוי שיעשם עוד ולו"ל תני מכדיקו שעה כדיקו לישו אלא עבד רחמי ס' שיושיענו כי מבד עצמו עורת הדין שיעשם לבנין בבל מה שחטו בכחיבת פתיחותו אבל מי שאליו החטו וכל הטענות הכ"ל יתן מספיקות להכילו לולי רחמי שמים וכל הלשם שעם' שיש כחסד שקרא הבדק בלות' שיבא ובחי שעשו או שבדק' על' ויהי מעשה הבדקה וכדומה שיהיו מתנת חסד ושי"ל שה"כ שהתחיים מנשי הם"י ולא מעלמה ודרך טבע לפי שכוב החולו' כתו שחשבו קנת כדכתיבנה לעיל בפי' ד : **באותה** שעה יש מן החדש הכ"ת לכתו' משתם דחדלעיל קלי דקלתר לפניתי זה הלך הרחמן שבחותה שעה היה כחלכתי השרת והניחו לכסוף כדרך שהדרש דמשיים תמיד בשניהם דקרא דיהיה ותע"ם שהיה לפנים מכל' תחר כת' מחנו שלא לומר לחלכתי בפי' שהיה גדול מהם ושוד דמחנו כיל לפ"י ולהם ותשבר דמ' מחנו היתו כיחידו שלשולם כדרי"כם דבפרקי דכיון דהוה פניתי מת"ה ס"ל כלו הוא כך יכול כחוקו ית' שמיוחד בכלם וה"ק דקרא הן החדש היה כת' מחנו ושעתה חטוי וכך לדעת טוב ורע בפסד תו קיבה כדלתר בסתוך תכל מהא דתתר בפרקין ס"ו בלשון הוה כ"ל בכחותה שעם תעתיד לבא קלי כעת שתתחיל והיה עבר במקום עתיד וה"ק דקרא הן החדש לעתיד יהיה תי ויקים כת' מחנו ות"ת עתה שחטו לדעת טוב ורע יש ליזהר פן יעלה ידו בעון שהיה כי רחוי שיעשם שכחו ושעם דרשת זו וכן הוא בפרקין שחם דלא תני תם קרא בפשטיה כת' מחנו כידיעת טוב ורע שפרי לא יתוארו המלחכים כידיעת הרחה והמגוגה שהן התפורסמות :

דרי שקנה שדה כו' דכל שאין לו קרקע תינו חדש כדלתר בפ' הע"י ותם כן בר' שמ"ם שם אין לך תוחבות פחותה מקרקע דלא דמי שת"ם כדיפה היטו שיהיה לו קרקע לבנות לו בית חו שדה להסביר לאחרים חו שיהיו לו עבדים לעבדו ות"ם שהוא תוחבות פחותה היטו שהוא בעבדו יעבוד לותו וכ"ם שם מוסבר בשדה אחד וזה מבואר ותתהני לשם קוברו שהוא לקבר שם לעני, תייר שבריך קרקע לבנות עליו בית לדור בו וגם כן לבור מזונותיו והכנת תייר בחדש שעשך תוחבותו בקרקע : **ונקרא** עכל

ויאמר אלי עד מרב בקר גו' הק"בה המדבר בשבחו של ישראל וכתיב ההודעה לדעתי בדרך תמיהה ותשובה מה שיש חן בעיניה לפי תמיד גזירה זו וסוב הגיד לו כי יש תקוה לאחריתו ;

בבל מקום שיש ערב אין בקר ומה כן הוא כ"ל עד ערב בקר דוגמי הערב הוא הערב של הבקר דליכא למימר הר"ק עד ערבו של בקר של מצרים אלפים ס' והא ר"ל שמחרתו אלפים ס' והא הערב נמי ערב שלפך זה הוא שסיום הולך אחר הליל : **לכשיעשה** בקרן של מ"ה כו' והוא כימי הגאולה שיכפה מורם ויאיר חשבנו כדכתיב כי הנה החשך יכסה ארץ כו' ר"ל שיהיו המשעבדים אלינו והשעבוד והגאולה יתחסרו אל האור וחשך הבקר והערב כדלעיל בפ"ב וגם כן יורו על ההתחלה והסוף ור"ל כשיהיו מ"ה בתוקף ההגלחה וכלו הוא רחשית התלבתם ישריב שחשם ויכח קנם וישרחל שיהיו בסוף ההגלחות וחשם עטור ועזוב יהיה שחשם ותתחיל הגלחתם ועו"ה

פי' בבקר תאחר מי יתן ערב ;

במדרש אסהר בהתחלתו הוה בבקר תאמר מי יתן ערב בבקרים של בכל תאמ' מי יתן ערבה של מדום למה תפחד לבבך תאחר תפחד ותמרחה שיניך תאחר תרחים ע"כ ופי' בקרים של בכל שבפתחים רחשית התלבתם והגלחתם תבקש מי יתן ערב שתחדר ותכה קנה וישריב שחשם וכן כתדי וכן בפת' גליות כדפי' שחם : **לכשיעשה** בקרן כו' וה"ם עד ערב בקר עד שיתחבבו הערב לבקר והבקר לערב דכיון דלא פי' מי תתפך לתי הלשון שקול לדרוש שניהם ע"ד שם נבי ורב יעבוד נעיר ומחוץ בנפשו שהבק"ה בקרן של מ"ה שהם כתורה כעת ותכו ולא יחמל כחשך כגלו :

באותה שעה תני מכדיקו שעה לשון הכתוב הזה ידוש שחמר שעתו יכדך כי יש רחוי שיעשם עוד ולו"ל תני מכדיקו שעה כדיקו לישו אלא עבד רחמי ס' שיושיענו כי מבד עצמו עורת הדין שיעשם לבנין בבל מה שחטו בכחיבת פתיחותו אבל מי שאליו החטו וכל הטענות הכ"ל יתן מספיקות להכילו לולי רחמי שמים וכל הלשם שעם' שיש כחסד שקרא הבדק בלות' שיבא ובחי שעשו או שבדק' על' ויהי מעשה הבדקה וכדומה שיהיו מתנת חסד ושי"ל שה"כ שהתחיים מנשי הם"י ולא מעלמה ודרך טבע לפי שכוב החולו' כתו שחשבו קנת כדכתיבנה לעיל בפי' ד : **באותה** שעה יש מן החדש הכ"ת לכתו' משתם דחדלעיל קלי דקלתר לפניתי זה הלך הרחמן שבחותה שעה היה כחלכתי השרת והניחו לכסוף כדרך שהדרש דמשיים תמיד בשניהם דקרא דיהיה ותע"ם שהיה לפנים מכל' תחר כת' מחנו שלא לומר לחלכתי בפי' שהיה גדול מהם ושוד דמחנו כיל לפ"י ולהם ותשבר דמ' מחנו היתו כיחידו שלשולם כדרי"כם דבפרקי דכיון דהוה פניתי מת"ה ס"ל כלו הוא כך יכול כחוקו ית' שמיוחד בכלם וה"ק דקרא הן החדש היה כת' מחנו ושעתה חטוי וכך לדעת טוב ורע בפסד תו קיבה כדלתר בסתוך תכל מהא דתתר בפרקין ס"ו בלשון הוה כ"ל בכחותה שעם תעתיד לבא קלי כעת שתתחיל והיה עבר במקום עתיד וה"ק דקרא הן החדש לעתיד יהיה תי ויקים כת' מחנו ות"ת עתה שחטו לדעת טוב ורע יש ליזהר פן יעלה ידו בעון שהיה כי רחוי שיעשם שכחו ושעם דרשת זו וכן הוא בפרקין שחם דלא תני תם קרא בפשטיה כת' מחנו כידיעת טוב ורע שפרי לא יתוארו המלחכים כידיעת הרחה והמגוגה שהן התפורסמות :

דרי שקנה שדה כו' דכל שאין לו קרקע תינו חדש כדלתר בפ' הע"י ותם כן בר' שמ"ם שם אין לך תוחבות פחותה מקרקע דלא דמי שת"ם כדיפה היטו שיהיה לו קרקע לבנות לו בית חו שדה להסביר לאחרים חו שיהיו לו עבדים לעבדו ות"ם שהוא תוחבות פחותה היטו שהוא בעבדו יעבוד לותו וכ"ם שם מוסבר בשדה אחד וזה מבואר ותתהני לשם קוברו שהוא לקבר שם לעני, תייר שבריך קרקע לבנות עליו בית לדור בו וגם כן לבור מזונותיו והכנת תייר בחדש שעשך תוחבותו בקרקע : **ונקרא** עכל

מה הניים יש לו כמה שבקרית חדש וחים וה"כ לומה קרחו חים וחדש לה ה' לל חלה על שדה שבל עברתי ושל כרם חסר לב כיון דשם חים וחדש לחנם בו שלה בקרית בקרקע חדש חלה כחשתרל כו לעבדו כחתונו חו להשבירו חבל המתעבל מה הבחתו בו שיקרת

כ על שרה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר ל"ב אמר ר' הונא הרי שקנה שרה וקנה כרם קרוי איש וקרוי אדם ונקרא עצל מה הנייה לו אלא על שרה איש עצל עברתי זה אדם הראשון ועל כרם אדם חסר לב זו חוה אמר רב הונא היכן מצינו שנקראת חוה אדם כתפארת אדם לשבת בית והנה עלה כלו קמשונים וקוץ וודרד התמיה לך בשו פניו חרולים בועת אפך תאכל לחם וגרד אבניו נהרס וישלחהו יי' מגן ערן כיון ששלחו התחיל מקוננן עליו ויאמר יי' אלקים הן האדם היה כא' ממנו הוה כחד ממנו ;

ג אם שרחו מרוכה ומע' כעליו עדיים ת"ח לסיומו שכל חין כו תועלת כי עלה כלו קמשונים כו' : **זה** חדש הרחמן ובכרתי דקמחר דרך תליכה הוה כלומר שהסביר עיונו עליו ;

זה חדר הרחמן לח ידעתי מה טעם לקרחו עכל חלה חטוי כעבלי חלה בקום עשה וחפשר שחשם עליו על שהעבדל תליקה חפץ החיים שהיה חי לעולם וקדם לחכול חדרש וגורש חגן עדן ולח נחנה לו תקנה ע"ד ר"ל לפי שהטוי להניח המוסכלות וגדבק כתפורסמות בקרית עכל חבקשת המוסכלות העקריות ;

זך חוה וקרחה חסר לב שדעתן של נשים קלה והיח חסר נפעית מהניחם רחשונה וחלמלח היו לה היה חדם הרחמן נוסח ;

כתפארת חדם לבנות בית דלי חדם כפסוטו כבר נחתר ויעשהו כתבני חים וחד' תו לח"ל וחם להוסיף תפארת הח"ל כתבנית ותפארת חדם וכו' חלי לבנות בית דכלמה חשה דרכם לבנות בית דכל כבודה בת חלך בניחים חבל חדם לח וחי לבנות בית חפסל קלי ופי' חלה לבנות בית לח לגורך לחר כי מחקוחו לח יחיים כדפי' הר"ד חלי קת"ל כי גם העושרו לזה עשוי כי ידע חלה יסע מחקוחו ושוב חה דכקות לזה חבל כתפארת חדם חבל חי כחשם חיירי ח"ם דה"ק בתפארת חדם היוסב בבית דסיו חשה וכן ת"י כתוכבחת' דלימתה למיתב בביתה וחר"ד הכיח לו חבר וכפ חדם חן הנשים ח"ק תב"ל דבחוה חיירי וחלה בחם חשה י"ל מדקחתר בתבנית חים כתפארת חדם כר' דליופי מרוכה קחתר ולבן י"ל דבתבנית חדם וחוה חיירי השחירי טוכח שבל השולם בפני חוה קיוף בפני חדם וחוה בפני חדם קיוף בפני חדם כדלימת בפ' פוקח הבחי : **בסר** פניו חרולי בועת חפך חפשר שליו חרולים נדולים חקוטים בכ"ח בועת חפך בחלוקה זו שע"י החרולים קשה יותר לחקן החדמ' להוסיף לחם חקטורח הנריך להוסיף קון ודרך וחפשר שבפ"ז המחתר פניו לח קלי חבדה וכרם חלה החדם נופים סיושו פניו בטרחו ויהיו כסויו חרולים שהוא כנוי חל רוב הטורח סידחה בקוטים בעיניו ויהיו בועת חפך : **הדרך** חבניו בדרכם ויבלחהו כו שנפרע' מחיחתו ונדרם לו בסלוח מחב"ה : **ירישלהרן** ס"ת ע"ב כו' וחה שלה זכר חת עקר שבחו כחן שהיה החיתה לפי שהיו כוכת שם ה' שלה להוסיף על העבלה סיתרחקו מחנה שהעוני והנשר כרוכי בעקב' ובחריטו יתבבל החדם חבם וכמ"ם שם חעט סיעות גו' וכח בחהלך דיבר נו' ולח נעד חה עקרה חהבע' לחדם הת' בעבלתו שנתחעטו חוטיתיו וכרב' עליו טרחה והולך חחבן חוסבו שהיה בו שלחין ושלו חבל החיתה לין נורך כי לין כיל החרון להבעל החיתה הטבעית ;

ועל דרך דרש כפי חה שהורגלו תדרשנים לפי לים על הטורה וחוה על החוח' יש לומר שבוכת שם"ם כזה להזהיר על עבלות השבל' חשר חי שלה יפתדל בשלימו' נורתו ויהיה השבלה ויתוסך לתלות החחרית כחו בחתוסך חדם חל החפרסמות בעבת חשתו ירידתה יקרחו גם הוח כחותו ויהם העבלה לבבל והחסרון למיתר שחתנו חסרון כל ויהם השדה לבבל כי השדה החוניה לחם ושון והכרם לחשה שהכרם יוליח יין ותלוש חחרית ואחר שיקרבו תקנה שהנשה שקון ודרדר יפתיח שחשתוטו ירידתו בחפרסמו' שהוא הנשה והחנוגה וכידיעה החחתית שהיה החחת והשקר לח ידע כי חם חעט וגם הוח מגן עדן שחבילת פירותיו רחז לחלקי ירידה

ב"ר פ"ב ס"ו

הטבעית כנ"ל בפט"ו ס"ו:

כיון שאלהו כו' תעמ"י אבר' שתין זה דבק למה שקדם תפי' פסוקי' משלו על ענין אחד והוה יכול לומר הדרשה היתה בתוכה בפשה ומ"ם כתן דהן אחד קיצה בתוכי נפשיה וכן דרכם כשהם דורשים בענין א' שמתחילים בפסוק א' ודורשי' בכולל הענין ושוב מסיימי

ג"ר פ"נ ס"ב

בענין הכתוב שבו פתחו וכן בכל התימרות הסמוכות וכן תמצא בפתיחות חיכה רבתי סדורשי והולכים ומסיימים כיון שחטאו נגלו וכיון שגלו התחיל מקונן עליהם חיכה כדי לסיים בענין חיכה שעליו כתו לדרוש ואף על פי שהיו זה ענין למה שדרשו בפתיחתם י מ"ת הכא ס"ל

ירמ' ב' ס"ו

שהקיצה נקשרת לענין דאל"כ מ"ל לאתויי עניני כתובים אלו לכאן ו"ל דמשום דק"ל הן האדם היה כא' ממנו אם"א לומר לכך עם לדעת טוב ורע כמ"ש לעיל לכן הזכיר שעל עצלותו נטרד ושתא תפ' כא' ממנו שאף רגב שיתעצל ונטרד שעתה אין לו לאכול מעץ החיים וימות;

תהלים ק"ד כ"ג

תהלים ק"ד כ"ב

כיון שאלהו כו' ות"ת ומ"ם דמפ'קיצה על האלוחין ולא על החיתה וי"ל דמ"ש מן האדם היה האדם כדכתיב לעיל מפני שהוא הורגל אלא נכשל נכי רוחין יתמרו היו וכיון דהן הוא היו נכ' שעל שנוי מקומו קתמר כלומר מי מקומו דאי על החיתה מכתי בעולם היה ולהיכל קונן היו ולזה לא קונן אלא על האלוחים שהיו לפניהם ט"ת מ"ם לעי' בפי"ט

ויק' ג' ג"ו

מקונן חיכה על הגרושים ולא על החיתה דאל"נ דדרשינן חיכה מכל מקום מתפרש חיכה כתקרות קיצה היו לה סיכה אלא בגרושין כדכתיבנא;

כיון שאלהו התחיל מקונן תיתמ דהן האדם קודם ויאלחהו כתיב והיה טעם למה ושאלהו ויש לדחוק ולפ' כיון שאלהו שכח לשאלהו אחר כך מ"ם כם"ו כיון שאלהו מ"ם לפ' כן דאלכתי תיקבי לן קרא דועתה פשם הוא פתח שוב היכי מקדים הקיצה לתשובה מאחר דאלו שב לא היה נטרד וכ"ל דה"פ ויאמר הן האדם היה מקונן עליו כשאלהו מה היה ע"ז שדרך שם לשוב והוא מיתן בתשו' והדרך לשאלהו ולכן קינן עליו והקדי' הקיצה ושוב ספר שכתה דהיינו ויאלחהו;

והתחיל מקונן כו' ות"ם הן האדם דרך קיצה ותתחוננות הוא לרך היה מתחלה כא' ממנו ועתה נטרד לפי שידע טוב ורע ויש לידחק בן יאלח ידו לקחת מעץ החיים כו' דאל"כ מה טעם שיתמ' כא' ממנו לדעת טוב ורע אלא יתוסף למלאך כיודעים זו כדכתיבנא לעיל ואם הכונה לומר הן עד עתה היה כא' ממנו ועתה שב לדעת נו' תיק לו נורך כי למה יזכיר מה שהיה מקודם שם לא שהוא דרך התחוננות כמתטער עליו ומה שפרש"י בחומש יחיד בתחתונים דוחקו מבואר כי מה למילון הוא ושוב מה נורך לומר כן;

והרחיל מקונן עליו והא דתמר ר' מכאן חיכה חיכה כתיב כדלעיל בפ"ט ל"ק דהתם הייט"ר רמז לקיל מכל לה ספר דברי הקיצה מתם כדהכא אלא שקונן כלשון חיכה;

דוה כאן ממנו גר' דדרים כאחד בהכלמת החלף מנו לה נכאן עמי כלומר חיך נסתר ונטרד התחלנו דאי כאן ממנו תרגומו של כאחד לה ידענא מאי קמ"ל;

שיאו רומיה רוצה לומר גבהו והוא מל' נשיאות והנכסים וה"ק ורחמו לעב יניב דפרוטי קמפרש שיעלה גבהו לשחים עד יניב לעננים ללא תיתמ דשיאו הייט שמו או דרך נוחמא לה נכהו ממש והא ליתא אלא בחדם הרחמן שהוא היה מן המחרן על לרקיע כדמפרש ואזיל דכ"ת לה שכיח ותעמ"י שהעננים הקרוב לגוו אחד היה מניע לשחים ממש כפי פשט הדברים ל"ק דקרא מייירי לפי הבדמה לתנשים

ג אם יעלה לשמים שיאו וראשו לעב יניע אם יעלה לשמים שיאו ורומיה וראשו לעב יניע ער סיט ענניה אמר רבי יהושע בר חנינא ורבי יהודה בר סימון בשם רבי אלעזר מלא כל העולם טולו בראו מן המזרח למערב שנאמר אחור וקדם צרתני מן הצפון לדרום מנין ולמקצה השמים ועד קצה השמים ומנין אף בחללו של עולם ת"ל ותשת עלי כפכה כגללו לנצה יאבר על שגלל מצוה קלה נטרד מגן ערן רואי יאמרו איו הן הוא האדם כיון ששרו התחיל מקונן עליו ואומר הן האדם וגו';

ד התקפהן לנצח ויהלוך משנה פניו ותשלחהו תוקף שנתן הקדוש ברוך הוא באדם הראשון לנצח לעולם היה כיון שהניח דעתו של הקב"ה והלך אחר דעתו של נחש משנה פניו ושלחהו התחיל מקונן עליו ואומר הן האדם היה וגו';

ה דרש רבי פפוס הן האדם היה כא' ממנו כא' כמלאכי השרת א"ל רבי עקיבא רבי פפוס א"ל מה אתה מקיים הן האדם היה כא' ממנו א"ל שנתן ל"ו המקום לפניו שני דרכים דרך החיים ודרך המות ובירר לו דרך אחרת רבי יהודה בר סימון אמר כיחידו של עולם שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד רבנן אמרי כגבריאל שנאמר ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים כהרון קמצא דלכושיה מיניה וביה ריש לקיש אמר כיוצא מה זה בורח משליחותו של מקום שנאמר ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה' אף זה בורח מלקיים צווי המקום מה זה לא לן בכפורו אף זה לא לן בכפורו עמו ר' ברכיה בשם ר' חנינא אפר כאליהו מה זה לא טעם טעם מות אף זה לא היה ראוי לטעום טעם מורת היא דעתיה דרבי ברכיה בשם ר' חנין דאמר כל זמן שהיה אדם חי היה כאהד כיון שנשלה ממנו צלעתו שב לדעת טוב ורע;

ו ועתה

ב"ר פ"ח ס"ו

שהעננים סמוכים לשחים ולקמן ס"ג פ"ו ס' ג' חיכה כי האי ענינא בלשון תפחלף להכהא ומס פרשתי כפי חותו לעזן ' ולפ"ז תהיה כוונת הכתוב כמקומו כי רננת רשעים תקרוב גו' שהיו להתיחם מרעת הרשע שעשו על נפשו ברעתו ידחה תפי' סיעלה לשמים כתו שקר לאדם הרחמן שנגללו המנוח נאכד ותה גלה זכר כאן גלה גלהו ולא רחמו ומלותו כל העו דסגי כתה שתפש בעקרית שהוא הגופה של שנגלל מנוח קלה על שרחמה ונגללה תהלים ק"ג מעליו;

דברים ד'

מצוה קלה פי' שהיה קלה כשמירתה שאין כה חסרון כיס ואין כה תלוה ויב"ר שהרי היו לו כל הילוי גן עדן ותה כורך לה ועכ"ו עבר לכן נטרל ולא רוחם וז"ם כתסכת שבת מנוח קלה נויתיו ועבר עליה כדפי' בפ"ט סימן ר' פ"ח מנוח קלה שהיה כגון גן עדן ועכ"ו גלה חסור תלכלות ועכ"ז נעשם ולפי' זה יה' תדתת לקמן נכי גדול עוכי תנשוה ולפי שתת' כתן לגון גלגול

תהלים ק"ג

תהלים ק"ג

תהלים ק"ג

בגלחנו דלמ קלחר מחנו ורבנן מסוס קוסייה דמר ומר לחמר
כגבריאל דמקרי לחד וכידוסו נתי סנקר ס לחד מחנו ולמ יוכן זוסה
המחמר הקב"ה שחס כן לח היה נכלל עמהם וכמוני מיכני ליס
ועו דלמ מסחכר שידחנו לויח כנו ולחסבר סניס מחנו חוזר למדם
כלומר כמלחך לחד שהוח מחנו דהייגו גבריאל שהוח יותר קרוב
למדרגת החיים ולכן נקרח גבריאל כנודע ומה שלמ חמר כפי
כגבריאל לפי שהמלחך חין לו סם קנוב כי כפי שליחותו נקרח
כמ"ג ול"ף ורי"כם לח ס"ל הכי דלסם כן ליחמ כגבריאל כהדיח
ושוד למין מחמר ס' רחוי שירחנו חל זולחיים כי הוח הנכדל כלחדו
ור' עקיבח לח ס"ל כנל הכי כי קוסייהו ושוד של דברי כלם חין
מחמר למדת טוב ורע דבק חל כח' מחנו חלמ ס"ם היה כח' מחנו
ועכשו שב למדת טוב ורע ודוחקו מבוחר ולח למי שחמר דלמ"ד
למדת חליכח דיהיו כלמ"ד למדתו מסוס כרע"י מנקודם דיהע
מ"ח דוחק הוח ושוד שב"ל שחמר כח' מחנו דרך קיצה והתחוכנות
כדלעיל דחל"כ למח הוכרך למחמר זה ולו"ח שנתן לפניו ב' דרכים
כו' דהשתח כח' מחנו ירחה שנחשך לח' מהדרכים חשר חין לפניו
ומחנו שב חל החדם והדרך שבחר שהוח למיחתו הוח למדת טוב
ורע חבל חין לומר דלדידיה כח' מחנו יר' שהיה בחירתו שהיו לפניו
ב' דרכים כחה"ם שברי חס"ם לח יחומרו בבחירה וכ"ם שחין
למניהם דרך החוח וליכח לפרש כח' מחנו יר' שהיה חי כח' חח"ם
חלח רבה שברי נחנה לבניו דרך חייהם דח"כ למ"ל ובירר לדרך
החוח כי זה מה טורך חל כח' מחנו ושוד בין דלדידיה נתי שפ'
בחחד חח"ם ופחיות למ"ל לדחות לדר' פפוס שברי לח חחר חלמ
כח"ם ולפי שברי ר"ם חלמ לפרש דברי ר"ם ולפי שנם
כדרך זה ק' דלמ משמע דדמיון בחחד קחי חדרך חלמ לחמלחך חו
חדם חו הקב"ה ושוד דחם כן כח' חו לח' חיכני ליה שהכף הורחתה
עלי דמיון החדם לחחר לח עלי המשכו לענין חחד לזה לח רחו שחר
החולקים שטת ר' עקיבח • ודיש לקיים חחר כיוהב ולפ"ז בחחד
מחנו ירחה בחדם ס' חסיונחים מחנו ולרבי ברכיה דחחר כחליהו
כיוהב מחחלה היה כחליהו וסיגו היה בחחד וכשנטלה נלעתו
מחנו שב לדמת טוב ורע כדחמ' וחוזל היה דעתיה דחלכתי ליתנהו בעולם
וד"ב לח חחר כר' לו משום דהיה משמע חחי דהוה מקודם החטח
הכך מהסוות פוחד כו בעבמיו ור' לחמ חחר כר"ב דהיה משמע
הביה ממש ולר"ב לח היה מחם שלח שהיה רחוי להיות ודוחק שביהם
מכוחר דהמ ליכח הכח ליוהב וחליהו ר"ח וחמ"ך דכר שהייהו דרחוי
להו כחחר כח' כי חיך ירחנו כחחר זה לחלו טפי חסח וחלים
וזולחם • וזהו החוכן לי מדבריהם לפי הפשט לחמנם לפי דרכנו
לומר ס"ד הדרבי"ל בחחלוקת זה ס' דרכים:

הדרך הא שחולקים בדרוש שכחתני לעיל בפי"ב פסי"ח
והוח שם החדם חכלית כל העולם והוח
למעלה מהחלחיים חלח כבר וכרנו שם כל הדעות והנה דעת ר'
פנום שהחדם חסוב מהמלחים והגרמים להיותו שכלי בשבלים
הנכדלים חבל הוח מחדרגתם לח גדול מהם ולו"ח כמה"ם ועוד
יפורש הן החדם היה כחחד מחנו ורבי עקיבח ח"ל דייך דלמ ס"ל
פחיחים מדרגם לחדם עם הנכדלים חבל למטה בחחחונים הוח
גדול בחבר הוח בעל בחירה בטוב ורע משחר בחחחונים וע"ז
יפורש כח' מחנו ולח בע"ח וריב"ם סבר שהחדם גדול
מהחחחונים והמלחיכים גם כן ולד"ח בב יכול ביחידו על כולם
כחו שם יחידי למעלה מכלם כן החדם וכמ"ש הקדושים תהיו כי
קדוש חניכי לח חמש חומש חלח מחנו"ת כדלקמן ורבנן סברי
כר"ם שח שהוסיפו לומר כנבריחל לומ' שחינן מהמדרגה התחחונה
מהמלחיים כמ"ם הפלוסופים שהוח למטה משכל הפועל בדעת קנ"ש
הפילוסופי והוח מושפע מחנו וסוף מכליתו להדבק בו חבל הוח
מחדרגה העליונה מהמלחיכים דהיגו כנבריחל שגבריחל ומיכחל
הגדולי שבמלחכי שכלם מתחלפים חולחם כדלקמן בפע"ח ולפי
מה שכחנו החחרונים שנבריחל הוח השכל הפועל כ"ל שדעת רבנן
שבכל החד מהמדרגה התחחונה לשבלים והוח קרוב לשכל הפועל:

הדרך הב למה שכידועות חנ' פניס חס כולנת והיח
המיוחסת למלחכי וחס פרסית והיח התחחונה
וחס בשניהם והיח המלכות כדכתיבה לשעל בפי"ו ס"ה ולפי
ש"דיעת החדם היח גם כן בבולנים חחר ר"ם בחה"ם כי חס שבוחת
החדם הוח כידיעת כבולנת כמה"ם ורע"ק ס"ל שחין כידיעת
החניות כולנת כמלחכים וחכן לח יסוכח חלח בפרטיים והוח חס
שחחר שנתן לבניו שני דרכים והם הידיעות התחוחות חשר
בחלקים להבחין הטוב מהרע ורי"כם ס"ל שהחדם יודע בכולנים
(חפשיט שכלו הטורות וחיעויותם ולפי שנם הידיעה החיעונית

שלחות חחר שח"ם כחחד מחנו הוח כיחידו על פולם דחית כחל
חרתי: **הדרך הג** למה שהחוקרים בחלקו לח חמש' לחדם
פיסיע מהות "הנפרד וקנית הסבו שח"ל לו להסיעה כלל וחין לו
ידיעה חלח בחחריים וקנחם חשבו שחפשר לו להסיע קנת חחע"י
חלח יסיננה בשלחו' וזהו יכלי' עשחו בח"ם הרל"נ בהיית דלעיל
פ"ג ס"ו כדחחיבי' כחם חחב לפי דרך התורגיים חפש' לחד מהנה
זו בשלחו' ולח עוד חלח שחפש' פיסיע חחלרי הם"י ושלחוחו טורחות
חם חלח יסיע המלחך וכח"ם ז"ל נחי ומשח"ל חחרי לחד שחני קלסתיו
כו' ורמזוהו בח"ם בפ' ג' ס"ם מוכירים חת ס' לחד נ' חיכות
ויסרח לחד פחים כו' שב"ז רמז חל היות הסנת הסלם שבחנטי יותר
קרובה לב"י המלחכי' וזה הנוחר מעניני מרע"ה ושחר הנביחים
וקנחתם כחר"ם וזה כן נחת' חדש' ר"ם היות הפש' לחדם הסנת
הנכדלי ולפי שהיודע יחבב' ויחתחד כידוע לחר שהחד"ה היה כח"ם
בהסיחו חומש שהמשכיל והמוסכל ס' ור"ם חיתן זה ולחר שחין
ידיעתו לח בדברי השפלים ובעניני העור' והמנו חשר בהם דרכי
החיים וסוחות ורי"כם הוסיף לומר שידיעתו יותר עבוהה עד שידמה
לעליון שיכול מחנו יותר מהמלחכי' ורבנן סחרי כנבריח חלח יסיע
השכלי כלומ' רק שכל הפועל שהוח נבריח כפי דעת קנת כלחור:

הדרך הד פשם חולקי' שם החמדת חיי הנוף היו חפשריים
לחד חלח לח חטח הוח היה בברי"תו חו שם חיתת
הנוף הכרחית כי ים פניס לכ' הסכרות כחו שכחרי"ת לעיל בפ"ט
ס"ה ונם כזה תלוי מחלוקת הרחב"ם והרמב"ן ז"ל שנחלקו בשכר
עה"ב המיועד חמיד מהו כיל דעת הרמ"כ שם הוח לנשמה לבדה ולפ"ז
ולחי תכלית החדם למות להסרד מהנוף ולדעת הרמב"ן השכר הוח
לנוף ונפש יחד כימי התחיה ור"פשם סוכר בהרחב"ם ול"ח כתב"ם
שהנפש תהיה נבדלת ומשנת כתב"ם שחין הכלם חמריות ורע"ק
סוכר כהרמ"ן ול"ח שנתן לפניו ב' דרכים כו' והם החיים שהם
נוף ונפש והמות הנוהנת ונפ"ז כן זה דעת ר' ברכיה ולזה הניח
דמיון מלייהו חלח חת חלח חי וקיים נוף ונפש וכשם חז"ל ונפ"ז כן
זה דעת ריש לקיש ול"ז כיוהב כי לחר שחטח בחיין כבר נרח
מלייהו של חקום שכל כוכחיות שיהיה פועה חנוחיו וכבוד
חלין עמו חחיך כחיים חייהו ור"כם סוכר כר"פ חלח שהוסיף לומ'
שהוח נבדל כ"ב עד שהוח דבק בשי"ת ורבנן סוברי' נפ"ז כן כר"פ חלח
שחמר בנבריחל שהוח נדול חו שיחסוב כי השלחות הדבקות בשכל
הפועל כלעיל: **הדרך הה** שחולקים בחדרנת החד קודם
חטחו חה שיהם וחה הוח שחפסיד לחר כך כי יש בזה דעות
סוכות זכרכים לעיל בפס"ט ורע"ק סוכר שהחטח היה נטיית החפורסחו ח"ח
נ"ד כי והן ההשכלו שהם דברי חיים וקייתי והחות הן החפורסם
החדומות שחין בהן חחם ור"כם סוכר כפס"ט הרחי"כן שבחלב
היה בחידי וב"ב על הטוב בבחירה שם"ל נטיה חל הטוב ול"ח
כיחידו על פולם שהוח מיוחד בבחירה ועשות ההפכים חבל חין
רנוהו חלח בטוב ורבנן ס"ל שהם שהפסיד הוח יותר החוכלות
ונטייתו לנטיו כפלוסופיה וכיונח ח"ח כנבריח שהוח השכל הפועל
כחומר שהיה חשפיע בו החוכלו' החוחיות והפשיטם ובחה חל
החחקר: **ובירך** לו דרך חחת נרסי והיח דרך החוח הנו
ובחוירא נרסי בהליח ובירך לו דרך החוח וליכא נר סחנו"ל פקוח
דרך החוח חחרת שהיח חוץ מהבוגה: **כיהידן** חל פולם ל"ק
בהקב"ה לחחסינן טפחיה דחחד רחו להקב"ה שהוח כחחד בפולם
ושהם חחד הוח הסי"ת לחפוקי נבריח שנקרח חחד דחן הסחם לח
חחרי' חחד זה נבריח חחד לנחרי ח"כ דחמ' כחחד כחיוהב
וביהו דקחמר יהידו חל פולם וחפשר לומר שחחר כן לומר שחינו
לח"י שלח כיחוד שכחו שהם"י יחיד בפולם כן החדם יחיד בחחחונים
והוח כחה שיודע טוב ורע חם"כ הכ"ח וכדחיתם רם"י בחומש וחה
שהוק לחר"ם ז"ל כדברי רם"י ל"ק לי כיכל דחמ"ם כשם שחינו יחיד מ'
הח כלחיתי והח כדחיתי שהם"י יחיד בעליונים יחיד חחתי בכל
עליונות והחדם יחיד בחחחונים כיחידת סוב ורע וחה שחחר שהם
כן חחי הקדחה חיכח שחחר שהוח חלוה לח ידעתי חחי"ת ליה כי
בשלחות הזה ולחי יפסיק לו להטעות החחחונים לומר
שהוח חלוה כרחוחם מעלחו עליהם והם לח ידעו כי
נבוה מעל נבוה שומר שחינו נרחה לעיניהם וח"ח יחזר
כר' שהדמיון ליחידו של עול' הוח בחלחה ע"ד בכלחנו כדחחיבי'
כדכתיב' פנב דיחל שבחחר וחים ס' כחוכם לבוח הבדים
ולקחן נם נ' כל"ו חחר שחלוק זה נבריח ולחן זה טוב
חחלה הכחחים חבל נרחה שהוח פשוט חבלם חדחבנן
בדגיח דבחיב והנה חים ס' לבוח בלים והנם חשחת דנבריח

הוה סכון מיכאל שכב' חלומות הסתומים שם היה גבריאל המתוכם
להכיונו הדברים וה"ג ודאי דהוה הוה ועוד דילפינן מדכתיב והיה
גבריאל ולא תסכתן מלאך אחר דמיקרו היה בפי ומשום דקרא
דיחזקאל כתיב כריסא מייתי מיניה ולא מדניאל והרד"ק כתב ז"ל
וחז"ל פירשוהו ואמרו זה גבריאל והם אמרו כי גבריאל מלאך של שם
לפי שהוא הזורק האש על העיר וכן רחיה דניאל לכוש הבדי' כמרחם
הברק ושיניו כלפידי אש עד כאן : ופי' דברים אלו תלוי סרז"ל
שאמרו שמלאך זה היה גבריאל ואחר שנתברר להם שהיה גבריאל
למדו שגבריאל של אש לפי שמתחלתו כאן שזרק האש וכן מלתו של
דניאל בתאר האש וכ"ז ברור למה שכתבנו לבאר שגבריאל היה
אחנס ר"י שברבעל כתב וז"ל וחז"ל שאמרו שהוא גבריאל מלאך של אש
כי הוא זרק האש על העיר ודברים אלו נראים אצלי מוטעקים
מדברי הרד"ק ובחלוף ההעתקה החליף שכונה כי לפי לשון זה נר'
שהוא בתיבת שכה למה שאמרו שהיה זה המלאך גבריאל ואמרו לפי
שהוא של אש ולו יתורת זריקת האש ולפ"ז כ"ל שהיות גבריאל של אש
מבורר להם ממקו' אחר ואני לא מצאתי רחיה לזה בכלל עם שאמרו
מיכאל של אש וגבריאל של אש ועוד שכתה מלחכים זולת גבריאל
שהם תגבר דיבור בדלקמן בפע"ח ולכן נר' כשטה הרשב"ם ז"ל
דבחיבה רבתי בפ' ולא זכר הדוס רבינו אחר שמלאך זה כ"נ היה
וידוע שמיכאל הוא כ"נ של מעלה כדאיתא בפלהי מכחות וכר'
דמגדו' חלוקות הן ועוד דהכא אחר כהדין קמגח כו' ואש הם בגדי
כהונה פשיטא דלא יכדך דלבושיה מיניה וכיה בי אש מתחלפים
מזמן לזמן בסדר עבודתו : כהדין קמגח דלבושיה מיניה וכיה
נר' דמדכתיב לבוש בדים דייק לה' מדהכ"ל לבוש בדים שהאדם
פועל ולבוש לא לבוש שהוא בפעל מהמלבוש ועוד הבדים משמע
פירועי' שקבועים בו תמיד ולכ"ת שהם מיניה וכיה שהוא לבוש
עמהם תמיד מיום הבראו ולא שנתחדשו לו אחר שהיה בלתם :

דרבושיה מיניה וכיה תע"ג דשניא לבוש לה שייך במלאך
הבא זה היה בתראה שבבושיה שהיה דומה
המלאך בתראה שבר וע"כ נראה לו כהלי לבוש מיניה וכיה :

ועל דרך הדרש ירמוז ג' היות המלאך תמיד בפועל כמ"ש
בעל דרך תמו' בגברי כח עושי דברו ולכ"ת כי
שלמותו ומדותיו החשובות שהם תארי השבלתו לא יכוחהו בזמן
מיהו מן הכח ג' הפועל לכל בהתמדה נתנה עמהם השלמות בפועל
מ"ש האדם שהשלמות לו בקנין שיקנהו בהוניותו שכלו מן הכח ג'
הפועל ונולד עדום ממנו והלבוש רמז לתודת המעולות ודרכי
השלמות שעל כן נקראו תודו כד כמ"ש בפע' העקי' בפ' כ"ת : נם
לשפר ירמוז לענין לחר והוה היות הכבוד שמח ומתענג בהשכילו
את עצמו כמו שנם כן הוא שתח בהשכילו שבתו אתנם האדם לא
יוכלם ולא ישמח בהשכילו את עצמו רק במה שישכיל מעניני
הנבדלים ומדרכי הש"י : **כיוצא** מה זה בורח כו' ק' דמתי ענין
זה לומר שדומה ליוכב דבשלמת מ"ד כתליהו דבר גדול דבר כמ"ש
לכל הזכרת יוכב מה ענינה וע"ק דלא דמי דיוכב היה בורח ואדם
לא תשכחן כריחה ומ"ק אף זה בורח ולימה למימר דכריחתו הייכו
התחכחותו מפני ה' אלא היה בורח מלקיים הכתוב עכבר עבר עליו
אלא מפני הכתוב כמ"ש ואירח כי אכל זה עבר שליו מתם ומוטב שיאמר
כקין מי גמרוד ויכוחו תשבר עכבו פי ה' מתם ואע"פ שלא ידעו
בליעת הכבוד ולא שידעוהו ליוכב וכל שכן דיוכב לאו בדעת עבד
אלא ברח אלא לכבודן של ישראל כדאיתא בתכילת וכפר"ח ואלא
יקדחוהו נביא שקר כדאיתא נתי בפר' ח' וי"ל דבתיב כאי' מתנו
משמע על היש מיוחד שהיה חטוף ענין זר כמותו דאי כאי' הדיוקא
אין ט' לעקרא ועוד דכאי' מתנו לא משמע הכי דל"ב מאי כאי' שוק
חזי כתה בטלני תיכא מהחוטאים בדורותיו וכ"ק דהייגו יוכב
שעם היותו אלוה מפת ס' היה בורח מלפניהו וכן היה ענין אדם
שכווה מפי ה' וע"ב עכר עליו ולוה נדונו שניה כדין ח' ולא האריך
לפו להם אלא מיד לא לנו ככבודם וכוכתו כהן האדם היה בחבד
מתנו לומר רחו כי זה חטוף חמור בחטוף ח' מכנין שהוא נביא
מנווה מפה אל פה וע"ב ברח ולכן ים להחתיר בעצמו שיטרד מיד
בן יצלח ידו גו' ואפע"י שיוכב לא היה בורח אלא לטוכתן של ישרא
ל' מ"מ חוטף היה שה"ל לקייים מנות בורחו דכבודי ככבי דרחמנא מה
ליה ומה אלא לחתר כזקן שהיה בבית אל שנוהם אלא יאכל לחם
כו' ועבר על נבילתו ככתוב כם' אלכים שהוא לא נתכוון לעבור
את פי ה' אלא שהאמין לנביא אחר שהיהו שהל שה' ככר אתיר לו
האכילה ולא נעצם אלא על שהאמין לדברי אחר ולא כמלך הוא
בגבורה ותיירי דקרא כיוצא בריחה נקט נתי בהאדם הרשעון לטון
קריקה ס"ג דכהאדם הרשעון נתי תיכא בריחה וזה שקודם תכילתן

תעון הדבר היה דבק בה'והיה מוכן לקבל עליו תכו' תמיד ולהעמיס
עליו משא דבר ה' וסתרי הכתה וכשתרה בתלט מזה ובת"ם בתרגם
קבלת רחוי היה האדם הרשעון שתתן תורה לו אלא לאחר הקב"ה
ומה תכוה ס' כויתיו כו' ואפשר שלכן תכל תעון הדבות להפריד לוף
ולהקל תעליו : ועי"ל שהכוונה לומר שכשם שיוכב לשם שמים
נתכון דמה שברח מלפניהו ולא נעצם אלא משום דכהדי כבני
דרחמנא ס"ל כן היה חטוף האדם כיון שלא כתרד ולא בתעל תעון
הדבות אלא שמתא לקול תשתו שכתה עליו כיוצא הדבות בתעצם
כדלעיל בפי' ס"ח לרבי שמלחי ולא נעצם אלא שלח ה"ל לעשות
מדעתו הפך תכוונו ס"ל שהטעם כתניאו' האדם לחטוף שרגון ה' הוא
שכשו שיתכל ויחות כח"ם בשתוך גבי כיון שנטל בלעתו תתנו כו' :

לא לן ככבודו כדר' תתי דלעיל בפי' ח' ולא כרבנן דפליגי
עליה : **אף** זה לא לן ככבודו עתו כי כיוס בריתתו הטיל
רוח סערה וטולל' ליס ותסתתת ביו' בריתתו הוה כי תיד בכרתו
נכנס לספינה כמ"ש ויתנח תניה שתתף תנחה וכיון שנכנס ליס
ודאי שכח הרוח תיד וכן תמר בתנחו' פ' ויק' פירשו תהלך יום אחד
וכח עליהם סער גדול ביס : **נד"ה** זה לא לן כו' ר"ל תמאי בפרש
קתמר לא לן ככבודו וכיוכ קתמר לא לן ככבודו עתו ור"ל דכיוכ
שהסגיו היה בגופו שנטבע וכניצ עד שערי תות תת' לא לן ככבודו
וכאל' הרחטון שהסגיו היה בתורה וז דברים שנטלה מתנו כדלעי'
בפי' ב' תתר לא לן ככבודו עתו כי נסע נגלה מאתו בע"כ :

באלידהו מה זה לא טעם כו' ושטם שכתו לאפוקי מהחוסכי'
שהאדם הרחטון היה תת תפי' לא חטוף שהחות
הכרחית לכל גופני וכדכתיבנא לעיל בפ"ט ולו' כו' שהרי תלייהו לא
טעם טעם תיתה וכן האדם תלו לא חטוף וז"ש לקתן בפ"ג פכ"ט תה
שהיה הוא שיהיה תס יאתר לך האדם כו' ותה שתתו קבת תף על פי
שלא חטוף וגדולים תלייהו תתו והוא ניחול כבר כתבנו כל זה שם
גם אפשר שזה דרך התחוכות תיך האפשר הטוב הזה שלא היה תת
תלו זכה ועתה כאכד ואפשר לפ' מ"ש תף זה לא היה רחוי כו' שתף
ע"פ שחטוף לא היה רחוי שיחות כתו שלא תת תליהו שהיה רחוי
להעביר עליו מהטעם שכתבנו לעיל שם :

לא טעם טעם תיתה אפשר רמז לאפוקי מהאומרים שתליהו
גם כן בפרד גופו תבפשו כדכתיבנא לעיל בפ"ט סי' ו' :

הא דעתיה דר"ב כלומר חוד' לטעמיה דתיהו תת' קרא הכי
הן האדם היה כמ' כשהיה האדם היה בתחד וכשנטלה
בלעתו תתנו לדעת טוב ורע ולכך לא תני תפר' כיוצא דהתם הייגו
תחרי החטוף שלא פירשו כתליהו שקודם שה"ל תשה לא חטוף והיה
רחוי לחיות כתליהו תכל תכיון שנטלה תתנו בלעתו שב לדעת טוב
ורע וחזייבה לו האומות ותה שלא פי' כתחד כנבריאל תו כיתידו של
עולם לתו הייגו תשום דלהגבו פירשו לדעת טוב ורע דבק עם
כח' תתנו שתה שהיה כנבריאל תו כח' הייגו בידיעת טוב ורע ע"ד
הייתם כתלהים יודעי טוב ורע ועל הדוס תיירי תכל לדידים על
תה שהיה תתלה תיירי דלהכי נתי תין תתר כתחד תתנו דבק
עם לדעת טוב ורע כדכתיבנא לעיל :

כל זמן שהיה תדם ת' תטו' דתלת תתנו ק' להלמה כתו שרתית
בכל ספי' הכ"ל לכן נר' לר"ב לפר' תלת תתנו דבקה תל
לדעת טוב ורע ר"ל כשנטלה בלעתו תתנו שב לדעת טוב ורע ולכן
הכרח לפ' הן האדם היה כח' על תה שהיה קודם נטילת בלעתו
ולכן יתפ' כ"ו שהיה תד"ר היה כתחד ועל תה שהיה תתלה
תיירי וה"ק הן האדם כ"ו שהיה תדם יחידי היה כתחד ותלת היה
תשתש לכהן ולכהן עד"ש בפ"ק דקדושין תקוש והדרת וכיוצא בזה
הרבה בגמרא ואפ"ז שזה עקר טעתיה דר"ב דתדכתב היה בניתיים
ולא כתב הן האדם כתחד תתנו ס"ב הן האדם כח' תתנו היה הייגו
לשתשתש לכהן ולכהן ואחר שנלה בידו שפירושו שכשהיה תדם
שוכרח לפ' תתנו על נטילת בלעתו תתנו שהוא הפך תה שהיה
תדם יחידי כתחלה :

כל זמן שהיה תדם כו' ות"ת ותה תתר לעיל בפי' ו' כל ישראל
שתין לו תשה תיכו תל' שלש י"ל דתעיקרא בני תתנה עתו
היתה כין לת"ד דו פרנופים וכין לת"ד וגב ולכן נקרא תדם והכת
ה"ק כ"ו שהיה תדם שהיה תחובר לאשתו תה היה כתחד וכיון שנטלה
בלעתו והיו גופים תוחלקים תו שב לדעת טוב ורע :

ביון שנטל' כו' כלו' שתשתו היתה שכת דעתו ותע"פ שלא היה
כשנטל' תיד כיון שהיה גדתה לו תתר כיון שנטלה כו' וק"ק
תה ענין לפ"י להזכיר זה בכאן דפשיט' שתשתו גדתה לו וי"ל שהוא
דרך התחוכות וקיכה שהוא היה רחוי לחיות לולי שגדתה לו תשתו
תית' תו שתתחוכן כי תדרשיו ותחריביו תתנו יכלו ושי"ל שזה שתה
לת"ם בשתוך שפתה לו פתח של תשובה דכיון דהוא לא חטוף אלא

ע"ג כתבים

ועל דרך דרש ר' סרמו לת"ח קצת מסכת חטאת מדם היתה רמותו מכילות החסה שנתנה לו כי הוה רמה למלאכים קיימים כתים ולא כתין ומכ"ח קיימים כתין ולא כתים יחשב שהם דכרי סותרים ולא יכדקו כנוסח ה' ולכן כרמותו שנתנה לו חסה לשהיות קיים כתין כתים ולא כתים כתין ולא כתים יחשב כתים כתים ולא כתין להקפיל כתיבת כן הדעת כך וכן כך יתות וה"ת החסה תסר נתת עתדי נו' ר"ל סע"י טעיתי וה"ם כתין כ"ו שהיה מדם כו' כי כתיבה יחידי היה כתיב סתו היה קיים כתים ולא היה מלא תחד ותו היה כתליהו קיים כתים וכשנטלה ממנו נלעגתו ' וכתרב' להיות קיים כתין שב לדעת טוב ורע בחשבו שקיום המיעות כטל קיימנו:

ו ועתה

בן ישלח ידו אמר רבי אבא בר כהנא מלמד שפתח לו הקדוש ברוך הוא פתח שר' תשובה ועתה אין ועתה אלא תשובה שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך וגו' והוא אומר בן ואין בן אלא לאו אמר הקדוש ב"ה ישלח ידו ואכל גם מעץ החיים אתמה' ואם אוכל הוא חי לעולם' לפיכך וישלחהו ה' אלהים מגן עדן כיון ששלחו התחיל מקונן עליו ואומר הן האדם היה כאחד ממנו:

כילכד

ז וישלחהו

ספתח לו כו' דתל"כ ועתה לת"ל כפשטיה דקרא הוא שיפותח הוא והם עתה רוצה לומר תכף ומיד ודתי שתיבו ות"כ ובן ישלח ידו מיבעי ליה ושוב דכיון דכתב ועתה ה"ל למכתביה תקמי לדעת טוב ורע שעתה הוא שנתחדש זה שם שלח היה מתחלה אלא ת"כ ובתה מופנה הוא לג"ם אתת לומר ספתח לו פתח של תשובה ולתכי כתיבה כתיב לדעת טוב ורע שתחר שהזכיר חטאו הודיעהו שעכ"ו יש לו תקנה בתשובה:

אין

ועתה אלא תשובה דילפי' ג"ם ועתה ועתה הם ועתה החמור להלן תשובה ס"כ תשובה ות"ת יש לנקש רמז לענין התשובה' בחלת ועתה ו"ל כזה כ' טעמים שניהם כתחד טוביס הם' יען שפקו קנת למה יהיה תחילה לחוטה כתשובה והנשם תשר נתנאם בחטה הם טעם שתתכפר לפי שהודה ושב עתה ואמר לתשובה שפק זה שכשל התשובה ס"ל כתרם תדם ואין זה מחוטה הקודם וכתב כשל ד"ת סו"ם ופס נכרת אלו בעלי תשובה והוא נכון לום כרמוז במלת ועתה שאין התדם נדון אלא כשעתו והרי הוא כגולד עכשו ואין תוכרן הרחסוטות הכ' לפי שכתשובת תדם קונה עולמו כשעה ת' אמר שכשתה ת' יתקן כל עוותו:

שנאניר

ועתה ישרחל אתע"י אלא נוכר ענין של תשובה כפ' זה הנה לפי מה שפרש"י כו אתע"י שפשתים כל זאת עודנו רחמיו וחכתו עליכ' ומכל מה שחשתם תיכו שוא תכם כי אם לירחה מכאן ולהבא ע"כ: הדכר מבואר דכענין התשובה קתירתי אתנם הכרח הפי' הוא כתב הרח"ם ז"ל דתל"כ מה ענין זה כתוכחו וכטעם שנאן כמ"ם גבי ויאמ"ה אלי לך נחתוק' לי כטעם זה דת"כ לרו"ל שדרשו מכאן הכל בידי שתים חון מיראת שתים פ"ל דם"ל שהתקרא הוא כלתי דכק עם הקודמים אלא הוא התחלת דכור שנה להודיעם שהכל בידי שתים כו' וכדכתב הרח"ם ענתו שם ויהיה רחוק שיהיה הענין לרו"ל כלתי תקושר עם שלתעלה מה שתלת ועתה לת תסכול הפרוד ולכן כ"ל שקשור פ' ועתה ישרחל לכ"ע עם פ' שלתעלה הוא דלעיל אתר זכור את אשר הקנפתם גו' והמשיך הדכור כגודל חטיאת' והפלנת ענשם עד שהוצרך להפלנת תפלה ותחנונים ועתה יאמר כי לתה יעשו כן להקניף את ה' כי מה ה' שואל אלא שיראה אותו לטובת' ולכן רמוז שיזהרו מלהקניפו עוד וכמ"ש אתר כך ושרפכם לת תקשו עוד אתנם טעם פירושו של רש"י תלו תלו' מה ה' אלהיך שואל דמשתע שהיה רמוז שיפחל ענינים אחרים ולא בקש מהם אלא שיראו מלפניו ולו"ת שפל החטאים הקודמי' מדכר שתן הרחוק שיבא מהם עונשים וענינים דכים לכפרתם ותרוב חכתו תיכו מבקש מהם אלא שיראוהו מכתן ולהכ' וגם תלת ועתה תסייעתו דמשתע ועתה עכ"ז ענין אחתו כו' דתל"כ ועתה לת"ל כלא ה"ל אלא ויסרחל מה ה' שואל אתנם רו"ל פי' מה ה' שוא גו' אתת למיתר שהכל בידי שתים כו' ותלת ועתה לא דייק להו כו' אתי אלא פירושו ותכתן ותילך לא תקניפוהו כו' כבל בידי שתים חת"ם וח"ת אתי לרו"ל שפי' שתה ה' מלהיך שואל תיכו על מה שחטאו ענינה דקרא בתשובה קמיירי דקאתר דסגי להו שה שהקניפוהו כעבר ויוסרו להכת וכדחסיי' בטעטה ותלתם את ערלת לבבכם והוא ענין התשובה:

והוא

אומרו גן פי' שתע"י שפתח לו פתח של תשובה תילן כו תדם ואתר כן שפי' לתו כלומר תיכו רוצה לשוב ואז אתר הקב"ה אל לבו תו למלאכים ישלח ידו ואכל בתתיה וכי רחוי זה שיאכל מעץ החיים שתם תוכלו חיים לעולם' כתתיה לא ודתי כי תיכו רחוי לפי שלחו מגן עדן דתלו היה שב לא היה משלחו וה"ל תקנה

כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה ולפי זה צריך לומר שלא שב לעולם: **שלהן** מגן עדן כתב ר"ב ולפי מה שכתב בפרק ליה בגופיה דתענית דתלמ"ג דכתיב בתריה ויעבן מקדם לגן עדן אי לאו דכתב הכא מגן עדן ה"א שלא גרשו מגן עדן אלא ממקום עץ החיים והוא היה שוכן תוך גן עדן בקנים המורחי והכרוכי ולהט החרב סביב עץ החיים היו אלו טעמים מכפל שלהן וגרושין דלמ"ל אלא לעשו"ת ואח"כ ויגרש ה"ם לעשל כפי"ם ודכתי תוקי בשלוחין וכגרושין כדפי' התם ולר"ן י"ל דלתנחומ' ויגרש לכדדרשינן בסמוך כבת כהן כו' לו שלחנרשם על עדן כו' לכך ר"ל ס"ל להדרשה הזו כדי לתת טעם למה נגרשו מגן עדן לעשו"ב כפי לתחיית המתים כדמייתי ר"ן מתנחומא בהקין וזה בת"ה ולפ"ז צריך לומר שהמתים בת"ה יהיו נכנסים לגן עדן כמו שהיה אדם הראשון לו שלפני' שיצטו בשער חלקי העולם יהיו נכנסים ויוכלו לגן עדן ולא יגרשו גדר לעשו"ב אלא מלחתי זה במקום אחר דשם כן מלי ושלחו מגן עדן לעולם הבא כמו שכתבתי שם ומייתי סייעתא מהכא בהקין דכיון דזכי לתחיית נר' שכתכפר לעשו"ז ושם כן יזכה גם לעולם הבא אלא דלפ"ז ק"ל דכליג ר"י אלעזר בספ"ב דסנהד' דאדם שב בתשובה והכי איתי בהדיא בערובין ולפי שב בתשובה למה יגרוש מעולם הבא תשוב עד דכתי בתשובה ולפי לך דכר שעומד בפני התשובה וליכא למימר דמ"ש אלחו מגן עדן לעשו"ב היינו כשנגזר מתחלה אבל אחר כך שב בתשובה ונעתר לו מלי סייעתא דר"ן מהכא בהקין דילמא לעולם מיקרי גזר עליו טרודין מעולם הבא אבל לפי' הנ"ל יש לדחוק דלמ"ל דהוי בכל תשובה לא יזכה לתחייה שלין זוכין אלא צדיקים גמורים לדעת רבים ודהכתיבנא לעיל בפי"ג ס"ד ולכן לעשו"י שב מאחר שמנך העולם שב לא יחשב לנדיק גמור לזכות לתחיה כמו אלא הועילו לעשו"ז לכפר החטאו ועד"ז פליגא אדרבינן דתניא אדם חסיד גדול היה כו' וס"ל דבשל תשובה הוה ולכלל נדיק גמור לא כת': **ערל** דעתיים דר"י הק' עליו ק' מלי קמ"ל וכן ק' בהא דר"י ור"ל דבסמוך ושמ"י ל"ל דלפירושם דקרא נפקא לן דלר"י דהק' עליו ילפי' שבדין במדת הדין הקשה ולפ"ז מ"ש וישלחהו ה' אלקים יהיו פירושו שמדת רחמים היתה לו למדת הדין ולמ"ד היתה עליו פי' כהאך שמדת הדין ה"ל לרחמים ח"ב שנתחברו כו שתיהן שבתחילת העולם הזה נדון בדין ולגבי עשב"ו ברחמים וכדקתמר דיב"ל בסמוך דשטרדו טרדו במדת הדין ובמדת רחמים ומיהו אין לומר דטעמא למילתיהו קא יהיב דטעמיהו דר"י דתחר מעשו"ז ומעשב"ב היינו משום דמעל קרא דה' אלקים לא מכרש לחד נימא ועוד מנ"ל דמקושי הוא בעניין טרוד עשב"ב ולא כמ"ם וקון וכדכר כו' אלא עקר טעמם כדכתיבנא לעיל וטעמייהו דר"י ור"ל כדתכתוב בסמוך • ותפסר הכותב לומר דלר"ן מה שלא נטרד מגן עדן לא היה לפי שלא הגיע חטאו למדרגה שהיה לפי חטאו רמוי היה לכל זה אלא קריתה עליו ולכן היקל ולר"י הקשה עליו שהעניש בגודל חטאו מתם:

לכשיקין אותו שנכתב בלומר בשיקום אדם הראשון לתחיה כי זו היא היקילה ע"ב ורבים מיבני אדמת עפר יקיצו ולכאו' יר' שטעם דרשה זו משום דלפי' כפשטיה דקרא מיבעי בהקין מתמונת ה' יקשה שהתמונה היא תואר בעלמי וזה לא יכתב בס"ו ולכן פי' בשיקום שנכתב בתמונתו והוא אדם הראשון שנכתב כדמותו וכלומר שפירושו כדפום העשוי לו כדפרש"י בחומש וה"ה לותו שנכתב כדמותך לכל הני ליתיה להא דכתיב ותמונת ה' יביט וכמו שזה יפורש על הסנת לתמתו ית' כמ"ש הרב גם כן יתפ' זה וליכא למימר דכפל הכתוב ק' ליה דכיון דכתי מני בגדק לחזק פניך תשכעם בהקין תמונתך למ"ל דכי היכי דהשתא מפ' ליה בעניין התחיה כפי פשוטו נמי יתפ' כן אדרבי קשיא מני בגדק לחזק פניך והיינו לעולם הנשמות ותשכעם בהקין היינו בשיקום לתחיה וליכא למימר דמשום דכתיב תשכעם ק' ליה שלחינו נכון שיסביא עיכו מהכיב בשכינה כמ"ש ז"ל סע"ז בעכבו בדב ותכיכה כמ"ש ויחזו את האלקים ולכן כי' דתמונתך

וישלחהו ה' אלקים מגן ערן ר' יוד"א ור' נחמיה ר"י אמר שלחו מגן ערן בעולם הזה ושלחו מגן ערן לעולם הבא ר"ן אמר שלחו מגן ערן בעולם הזה ולא לעול' הבא על דעתיה דר"י הקשה עליו ועל דעתיה דר"ן ריתה עליו אמר רב הונא איה פלגון ר' אבא בר אהבה ורב המנונא חד אמר כרר יוד"א ואחד אמר כרר"ן והא מסייע לר"ן

○ אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך לכשיקיץ אותו נברא כדמותך באותה שעה אני בצדק אחזה פניך באותה שעה אני מצריקו מאות נזרה באות שעה הן האדם היה באחר ממנו:

ח אריב"ל כשבראו בראו במדת הדין ובמדת הרחמים ובשטרדו טרדו במדת הדין ובמדת רחמים:

ט הן

מ"ת כשסיקים

כאדם הראשון מיירי והסתם לא קאי אשכעה לחתמונת ה' אלא פי' שיכתב מהשנותיו או משאר מעלותיו לת"ה שהרי לעתיד לא יחסר לאחוז ההכטה בשכינה ואחדכה זה מתן שכרן של צדיקים כמ"ש בפ"ק דפרכות העולם הכא הין כו' לא תכילה ולא עתיד אלא לצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ואפי' להך דרשה דמוקמי' תמונתך באדם הראשון משמע דאשכעה בשכינת מחזה שדי מיירי מדקאמר בהותה שעה אני בנדק לחזק פניך אלמא נזרת אשכעה ולחזק פניך אחת היא וכר' שטעם דרשה זו מכ' עניניה ת"ל דאי משום דכתי בעולם הנשמות ואשכעה בהקיץ לת"ה נמכא מהכא עולם הנשמות דהכא קאמר אשכעה והכא קאמר לחזה וזה שכר צדיקי מכל עולם התחיה שיהא כחומר ועוד מאי אלי בנדק דאי כפי' שהוא כאחת מאי נוכרים דוד' עשה משפט וצדקה וכדפי' שהוא כאחת נדקתו כמ"ש ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו שכזכותו יהיה ות"ש דנקט נדק טפי מהשפט ושאר זכיות דהוו ליה ואי פירושו בנדקה ואחד שם שיעשה לו כן ולא ה"ל לומר בפשיטות לחזק אשכעה דמ"ל שיעשה לו כן ולא הל"ל אלא דרך נקשה ולכן פי' דכולה בת"ה קאמיירי ות"ש אלי בנדק יר' כשיבדיק לאדם הראשון ואז אשכעה וזה כשיקיץ לאדם הראשון • ק' מה ענין לדע"ה להזכיר ענין זה דהל"ל אלי לתחיה או לעתיד לחזק פניך ומה צריך להזכיר יקיצת אדם ו"ל דמשום דדע"ה בכל תשובה הוה והיה מכקש מחילה וכת"ש מלפניך מפשטי ידי לו"ח שהנה לעתיד כשיבדיק לאדם הראשון יכדיק גם אותו:

באוהה שעה הן האדם כו' פי' בעת התחיה והיה עבר במקום עתיד והטעם כדי שלא יהיה כמ' ממכו דכק עם לדעת טוב ורע כדפי' לעיל כם"ו ונם כן ת"ש אלי מבדיקו כלשון מדבר בעבדו ולא אמר יבדק כי שם אבל לשון זה בכאן לא יכולתי להלמו דודאי ענין ההבדק הזה אלי בנדק כדרש כדכתיב בסמוך ואלי בנדק דוד קאמר ליה ואלי מבדיקו דכתי ה' שם כדלעיל כם"ו והכי הל"ל כאותה שעה ה' מבדיקו ואין טעם לומר שדש"י יבדיק את האדם וילין בעבדו ואחשוב ט"ש הוא שנכתבו לשון זה להמשכם לשון הכ"ל כם"ו:

כשבראו כדאמ' כו' אוק' לו אומרו וישלחהו ה' אלקים הן האדם לא הל"ל אלא ויגרשהו דודאי את קאי האדם ולכ"ש לאחת למימר דכשם שכשבראו כרצו במדת הדין ובמדת רחמים שכל העולם נברא ע"י שתוף ב' מדות אלו כדלעיל בספי"ב ואדם מכלל העולם הוא ת"ש מדכתיב כיה ויצר ה' אלקים יצר' לדידיה כתיב נפשים שנם כן נכרא בב' מדות אלו וכן בשטרדו היה בה' אלקים דהיינו מדת הדין ומד"ר ולפכי מנטרין למכתבים כויגלחו דמל"ב לא הוה אמי דכשגלחו עשתם הוו ב' מדות אלו וטעם שתוף ב' מדות אלו מבואר דלא שבי בלאו הכי כדלעיל ונם כן היו השגלוחים בשתוף ב' מדות אלו מבואר דאי במדה"ד לחוד היה רחוי שיהו מיותרים מיד"ה לחוד לא היה מתחיל בהם הכא לא הל"ל אלא שנטרד שם ומד"ר שהוא הנרדה לנו לפי הכתוב דויגלחהו וה"ל אם היה כמו שכרצו אז ולא וע"ק דהיכן דמיליתיה דריב"ל מקרא דויגלחהו קאי ה"ל למדרש להקדים מיתרת דהן האדם לכתוב ובמדת הת דריב"ל דהיה על ויגלחהו וי"ל דמקרא דהן האדם נמי קאי דהתם נמי דרש מאי ויאמר ה' אלקים הן האדם כו' אכא לדמוז שאמר הן האדם בשאיכו בעולם כה אלקים בבחי' דהיינו מד"ה ומד"ר ולכן יגולגם כב' מדות אלו ואע"ג דכל קרא דהן האדם אי אפשר שיפורש ע"ז הטעין מ"ת יאמר שבריאים רחו זה מדקאמר ה' אלקים ומקרא דקרא אתא לא' מהטעיכים הנ"ל שכיונא בזה דורשים ככתב מקרואות אלו ש"ז הכרח לשם"י שאין כל הכתוב מסכים עם הדרש בהיות דהן אדוני דלקמן בפ"ז ודהיה דולא נחש אלקים דרך מרן ווולפס וס"ב י"ל דק ליה לאמרו

ויאמר ה' תלקים דמסתייה דליתא ויאמר ה' ג"כ ויאמר תלקים ובוד דכין דויטלחהו ה' תלקים דכתריה ע"כ למהד"ר ולמח"ר מתא מ"ט יתובו ה' כ"ל דויאמר ה' תלקים להכי מתא וטפחא דקרא בתוארו שכשם שנכרת כך נסרד היכו לומר שתעב"י ברתוי להחזיר עליו על מעשו ת"מ כיון שנברתו בגר התנא ה' סיפיו עניכו למה"ד ובמה"ד מהט"כ ל"ל ויש לפשוט מנהו ולהקל עליו:

ועדך י"ל עד"ם קנת נגבי מ"ם ז"ל תניה ה' קודם סיפטח ומכי ה' לאחר סיפטח שלא יקרים שנו בחקו ית' מהיותו תוכה הלד מתחלתו ומטיב לו ומולתו כשחוטח ומשנה טוכתו לרעה משנעו כפי התקבלים ממנם ס' עניכו תמיד מ' והוח כתיבת כיומד"ד כ' כי תמיד לטוב טוב ולרע רע וזו עקר התשובה כזה שם שנאחר בתשוב' משלח זו כתה עניכים מזכרם לקמן כם"ג כפ"ד כ"ם ת"ם כשברתו כמ"ד כו' כי תמיד יחסו שלא כן בכריאתו והטיבו עליו כן כשרבו מ' היח והוח התנהגו עמו בדין ורחמים ולא יקרה שנוי בחקו ית':

הא חלם דרים הן החלם כתו הם חלם והוח לשון תמיהת עליו חיך חלם שבחותך לח יכול לעשות בטוי שפה אחת וכל' הכתוב יחסך על זה הדרך דקאמר הן החלם היה כח' מחנו דהיכו כמ' מיהני ירבו שחחטיחים ג' שנים לפרלה והוח לח יכול לעשות בטוי שפה מ' כדר' דכמחוך: **כי** יגלה שפר כו' כלומר מי יפקח עיניך ותרחה בניך ותכשה כלימתך שלח יכולת כו':

והרי בניך ממתינים כו' קשיח דנהי דפרלה לח דמי לנחרי למי שים לו פת בסלו דמני תכיל בשעתיה ת"מ לח דמי לשנין חלם הרחשון דכיון דפרלה יש לה מתירין דלחר ג' כשני מני תכיל מהשנ הוחה לח תקיף יצרה כדכמה דלח כוה זמן למסורים תדע דהח חלם חיכו מתיחד עם סום מ' מהעריות שלח עם חפחו בדם וטעמח תסום דלח תקיף ליה יצריה כיון דפרישי ליה לחר זמן ומחח י"ל דמ"ח כיון דזמן המתנת הפרלה רב והוח לח המתין לפי' שנם חפח יש לדון לו דה"ל לפחות להמתין זמן שם חולי יתיר לו ממילה ולח יכרים מיד: **שנאבד** ג' שנים כו' ומכמה הרבישית מוחר בתכילה ומ"ם ומכמה הרבישית קדם הלולים לה' היכו מיעלים לחחם לירושלים חו ס' חלפים של עשות ויעלה המנות לחכלן לירושלים כדחיתח בגמרח בכמה דוכתי: **יפה** דרשת דלחקרח דהן החלם דרים ליה כדכתיבנח:

כבת כהן פי' כחשת כהן שנתגרשה מ"ח לה עוד לחזור לכעלה דכהן חסור לפי' בגרושתו ורמב"ל לחחר כחשת ישרחל שים לה תקנה עוד לחזור לכעלה ותורחה דחילפח נקט דרך חשת כהן שהיח חת כהן וחשת ישרחל חת ישרחל שהחיוחסים דכקים בחיכם וחזכרי רם' נרחה דגרסי' כחשת כהן וכחשת ישרחל: **כבת** כהן שנתגרשה מכעלה ונלקח מביחו כן נחגרש חלם מחת ה' שסלק השנחתו מחתו וכפרד מדכקותו וטרדו מגן עדן וגרושי משה הכו' כהן חיכו חלח ע"ה שסלוח על פרוד השנחה וטרוד גן עדן לח גרושין חתם סיפרד משי' כחשת מכעל' כי זה לח יכויר כלל שהשה שזווגה למים ע"י קדושין תפרד בגרושין חכל הקשר העולם עם ה' הקשר מליוח וחייות תלויים בו וחם יפרד הקשרו ח"ו נכלה היו:

כבת כהן כו' לפי שפשטו עטו נטרד לחין מרפח שים מהחטחים העטוחים שטולים דרכי התשובה כחש"ם כה' תשובה וכן רמוי לחלם חחר שחרף ונדף כדלעיל בפי' ט ופתח לו כתשובה ויימחן כדלעיל בפרקין ת"כ פיהם ה' שלח יעשם תשובה הוגנת ולכן כתי' שגרושין היו לחלוטים וחזרה זו מפשר דכעולם הזה כליני מכל לעולם הבח חפי' ר' מודה דחחר ומפשר דחפי' לעולם הבח קחחר וכדר' דלעיל כפ"ז: **ועדך** י"ל דלעיל בחתי דחיכליגו כפ' חין כומדין מי שדיף נזיר חו בעל תשוב' ור' סבר דנדיקים שדיף ולח"ת דת"ח לחלם לחזור לכמות שהיה ורשב"ל סובר מפשר והוחר: **כבת** כהן שנתגרשה כו' דחל"כ

לשון גרושין למ"ל וכ"ם כתר דכתיב ויפלחהו ויגרש למ"ל ומח דדרשי כשמוך לב"ם דויגרש לח ס"ל ומח דשני כלישנים ורשב"ל חמר כחשת ישרחל דחלשון גרושין לח משרש שפיר חפי' להו כגרושי ישרחל ושפח חומרו ויגרש מכי חיתר לב"ם דויגרש ת"ב למיתר לחנרפה ס"ע כדכתיב: **עד** דשתיה דר' חק עליו פיפטנו לשיל כם ז"ע:

הראה לו חרכן בית חמקד' לפי שה' הרחה לחדם כל הדורות הבחיכים ברחשון כל חחד ברחה לו בדלקת' נכב"ד לחחר שהרחה לו חרכן בית חמקדש כשגרמו לו לכך לחשכם לו שהוח סימן לבניו ושפטנרס: **ועד** דרש"ל שבשנין גרושו הרחה לו חרכן בית חמקדש דשיכו הוח בי כתו שחרכן בית חמקדש הוח קבר הששבח ופרוד הדבקות חעליון והחכף כעלכון היה לחדם הרחשון שנפל כדלעיל: **הכידא** ויגרש כו' דע"כ ויגרש לדרשה חתח דחלל"כ לשון גרושין לח ל"ל כדבתיבנח כפ' הקודמת ולהכי דרים דקרי ביה ויגרש והכי"ן התחלף כם' וזהוח לחורכן דכתיב בבניכים ויגרש ור' דרשים חלשון חגרשי דחתח למי למגרשה של עדן כו' דהח עדיף ליה חלפרשו בחלוף הפי"ן וחם"ג דלשון גרושין חפטרוך לר' יוחנן דלעיל חמי ס"ל דרים ולח לקים: **לבגרשה** של עדן כר' שדקדק לומר של עדן ולח חמר שלנן עדן דם"ל כח"ד לעיל בפט"ו דעדן גדול מגן וכ"ש דהוח לשון ממש טרדו מ"ק הח מכ"ל דילמח והכך נטרד ושרטו בתוך עדן לח כתוך בתגרשו: **והחשיב** עליו שומרים כי שכתן קנת לרחשים שלח נטרד רחוק לגן עדן חבל עדיין היה יושב שביכו בתגרשה וגם כן נתן עליו שומרין כדי שיסחרוהו מהגיעה ולו"ח ושל העבים חטוח כו' ר"ל שלח יחטירו עליו ויכטטר וחפ"ע דפשטיה דקרח משמע מניה שלח יחטיר עליו כדי שלח יעלה ולח יגמח כח"ם וחפחיתהו כתה בו' לפשר שפשטם דכיון דהח קחמר לח יחזר ולח יעדר חת גריך לחטוח המשר מעכו שהרי חין כו חושלת כיון דכיון כך וכיון כך לח יחזר דחדרכה בשר הוח לו ולכן כיים שהוח לטוכתו שיסחרהו מהסיק חבל חין לפ' מ"ם והוסיב עליו שומרים שלפי שהיה בתגרשה של עדן והיה יכול לחזור ליכנס הוח שהורך לפוס עליו שומרים דשיבו הכרובים ולהט החרב שתהפ' לשמור חת דרך עץ החיים כי לפי ה"ם הה"ד והל העבים חטוח כו' לח יעלה כפי' חספיק: **ועל** העבים חטוח כו' חם"ג דקרח כיצרל כתיב הוח נדרם לעניין חדם הרחשון כדלעיל בפי' ט ס"ט:

בבל מקום כו' חפשר בטעם היות הקליטה בבל מזרח חפני חסכנ' בחשרב וחחוטים חין רחוי שיסכנו בחחיכתו ית' חלח בפחם הספינה ת"כ לפי פחמם יהיה מנחת פניהם חעבר חשר כו חספינה ויסובו כהם וחפשר גם כן כי לפי שהקליטה היח לכפר עוכם בגלות לזה היו כחוזרת שהם רחוקים מהבחת ה' כי שם יהיו להם יסורין ויתכפרו:

ועל דרך דרש י"ל שלשיות חניחותית ניכר מתנוחת הנלגל וכפרט מהיוחית בחם"ס לזה היה רוח חזרחית קולטת שחריחת השחם דכר טוב כיומו יכירו ויחמינו כי"ם עשחה חת דיסוכו מחולתם ולפי שהחטח חב' פנים חם כחוכם וחם כחויל וחם כשוגג כנגד החוכם היח חחדם שהיה כחוכם מחמתו כדחחרינן לעיל בפי"ב שכל שהיתה חללת עליו הקולה חבל וכנגד החויל קין וכנגד השוגג הרוצח והכופה שהתגופה היוחית יגייר כל חוטח מעשי ה' מחי זה מין שהיה ויחזר כשבודתו:

שנאמר ויגרש כו' דמקדם לגן פירושו שחזרחו של גן כדכרם' והוח חל' קדמם חזרחה וכתב הרח"ם ז"ל שחע"פ שה"ל לחד חפסיק הסמיכות החוזר לשרחו של גן חל"ר פה משמש כלשון של כמו לעבדך ליעקב של עבדך של יעקב ולח כתו שתרגנו שנקלוט חלקדמין שהוח חליבח חת"ד קודם גן עדן כשרחו שחלחים שסוכר שהכרובים הם חלחכי הכלה ולהט החרב הם חשרתיו חם לוהט שחין טעם לומר שהסיכן

הכרובים קודם גן עדן כדי לסתור הדרך שאמרי שם לא היה מסכון מחוץ עד אחר גן עדן היו יכולין לעמדו ועוד שהלא"ד על לגן יתמן זה והכה מם שהוק' לומתם שהלא"ד מפסיק הסמיכות לא הכבתי דמדרכה לעמד בהורחת הכרובים כתה כבוהנת כוה כמו שאר מכוונה לבית של מקפון לחר נעם מעבר לירדן וכיוצא רבו מספר וכלון עקר שתוש הלא"ד במקום של ומה טורך להכיח מלעבדך ליעקב כו' ומה שדחה סמת מלקדמין כזה דברין כנים עם שים להלין לעמד הכיח כדוחק כמ"ש בסי' הסמוך כ"ה

יג ד"א מקדם קודם לגן עדן נבראו המלאכים חה"ד היא החיה אשר ראיתי תחת אלקי ישראל בנהר כבר וארע כי כרובים המה ואת להם על שם משרתיו אש לוהט: הטת שפכה"ת שהם מהתפכים פעמים אנשים פעמים נשים פעמים רוחות פעמים מלאכים:

יד ד"א

ס"א הכפורים

דכשלמת אדם מעון נגלה מעדן נגלה למזרח מכל קין למזרח מקומו ס"ל לגלות ושמח י"ל דכיון שחיבו נגלה למזרח של עדן נכחר גם כן גלותו במזרחו של עדן וכן מטין דברי רמ"י כחומם: אך יקדיל משה גו' כי שהערים שהכדיל משה בעבר הירדן היינו כאדן סיחון ועוג

תיקוני ז' תיקוני קד

משום דעבר הירדן מיקרי לרן כנען שהכ' מעברו של ירדן ומקרי כמי לרן סיחון ועוג שכמזרחו של ירדן וכדאמרי' כי לא נגהל לחם מעבר הירדן וחלחה כי כתה נחלתנו אלו מעבר הירדן מזרחה ולזה פי' שעבר ירדן זה שבו הכדיל משה הערים הוה בארן סיחון ועוג שהוא מגד מזרחו של ירדן ו"ס רמ"י בפירוש הכתוב בדברי הר"מ ז"ל ד"מ הכא לח כוה כ"ל מזרחה שהם דפשי דבארן סיחון ועוג מיירי שהרי משה לא עבר את הירדן ואיך מפשר שהכדיל ערים מעבר לירדן שלבד ג' ועוד דקרי שנוגים משה בסתוך הערים שהכדיל שהן מהרכות הרחוכי והגדי ומנשי חלח ודאי לדרשה אחת ומזה הטעם יר' דדרשינן בפ' הגולין מזרחה שהם אחת הזרחת שהם לגולים דמשום לישבה יתירה הוא דדרשי הכי ואח"ל חלח דדרשי כדהכא י"ל דחלח ס"ל שים להקפיד בפחה המזרחית מוחלחה דאם כן בפ' מפשי ושופטים כשהזכיר על הבדלת ערי מקלט ס"ל להזכיר שחהיינה בגד המזרחי לאחח והכח לח ס"ל למדרם אחה הזרחת כו' חלח בפ' מיכה למעון דיבח ולמה שלח הזכיר כוה בפ' הגו' י"ל חלח אחטרוך דוחקי ילפי ממשה ס"ב דאח לאו לעכובא חלח מנוה מן המובחר מכל כדיעבר בכל פחה מנו עבדי לכו ואלו הזכיר ה"מ לעכובא:

קודם לגן ס"ב נבראו המלאכים דמ"ם ויסכן מקדם לגן עדן את הכרובים יר' שהמלאכים נבראו ק' יום לגי"ב ואע"ג דהכא ודאי עקר הכתוב אמה שהסכינם ושם אותם לפני גן עדן לשמור דרך עץ החיים מיירי ואין ט' שהסכינם מקודם לשמרו דאפי' הין אחר כך היו יכולים לשמרו כדכתיב לעיל י"ל דאח"כ דלשמירת הגן אפי' שיבראו אחר כך היה מספיק חלח כיון דברירת המלאכים בשני היתה רחויה מעט' שכתבנו בפ"ח ס"ב ומלאכים אלו הנו' כאן ידע ה' שברירים לשמור עץ החיים לזה הסכינם מעת ברילתם בחקום משמרתם אעפ"י שעדין לח נבראו גן עדן ח"ל לעולם עקרא דקרא לח אתא לומר שהסכינם שם לשמור קודם שנבראו גן עדן שהם לח היו אלא לשמור אלא אחרי שנבראו גן עדן ונתקדם היינו לפני גן עדן ומ"ש דדרשינן לחנב אחריהם רמז לענין ברילתם מדכתב מקדם דמשמע קדימת זמן דאל"כ בפני גן עדן מיבעי ליה ואפי' למאי דדרשינן לעיל דאתא לאשמועינן דדוש מזרחית קולטת אל"ל למזרח בפדיון ולא מקדם כיון דאתי למיטעי:

קודם לגן עדן נבראו המלאכים דם"ל דמלאכים נבראו בשני וגן עדן נברא בשלישי כדר' לוי דלעיל בפי' ס"ע ג' דאתיא דפליגי דכתיבנא עלה:

קודם לגן עדן נבראו המלאכים"ל אחי אינפת לן דאמעינן לה ואמת לפי שהוכחו שם למשמר גן החיים ירחה שהם שפלי לגן עדן לו"ח שהם יותר חשובים ובברחו אחלה ומ"מ הוכחו שם בגזירת ה' ע"כ אפשר דאחר קרא מוכח כר' שבנאי שנבראו ואחידך מוכח כר"א שהם נבראו בה בכתוב הנ' והכרובים כיוצאים:

והדר היה הרי אחיו' הקדם נקראו כרובי' ופשי' אחיו' הקדם הם המלאכי' ואם כן כרובי' דהכא נתי נפרש שהם המלאכים ואם"כ הה"מ לאחויי מדכתי' שהם מקראי אלו קרא וירחוהו הכרובים היה אחיים אחר רחיתי בנהר כבר לא הבינה לאחר אחר רחיתי תחת אלקי ישראל שהכוונה מורה יותר על המלאכי' שהם העלולי' ואחשוב' מחת ה' ועוד דהכא כתיב לשון יחיעה שמורה יותר על ברור הענין ואחנם כנוי המלאך בכרובים הוא כמ"ש ר' אברכחאל מבני שברובים פירושו כרכיה כדברי חז"ל והיה נעיר מבני אדם וה"ק ברשית וכן פי' הרב ולפי שאין יופי פנים בעורת האדם הילד לטוב מזגו ומעוט טרדותיו לכן בנה בו המלאך שהוא בעל זוהר מתהלך בתם: **עד** שם מעדתיו אם לומר כלומר שהם מזהירים כזוהר התם רוכה לומר שהם מתדמים כחרשות אלו לגביהם ולכן תאחר בלחה החרב ז"ח שהם מתבפכים כו' שבניני התנשים יתבכו כחרשות אלו לפעמים כתנני' כחו שברחו לחברחם ולפעמים נשים כמו שרחה זכריה נשים הנושאות את הפיפה

מקדם דבר ערן בגן עדן ומשם נפרד לארבעה ראשים ונקרא שמו פישון הוא הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב וזהב הארץ ההיא ובדלח ואבן השהם הגיחון הוא הסובב את כל ארץ כוש והחדקל הוא ההולך קדמת אשור והפרת הוא פרת:

ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה:

ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל:

ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות:

ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו:

ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו:

ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה ולאדם לא מצא עזר כנגדו:

ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר תחתנה:

ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם:

ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת:

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד:

והיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבששו:

והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן:

ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל:

ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון:

ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתון:

כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים יודעי טוב ורע:

ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל:

ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגרות:

וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלהים בתוך עץ הגן:

ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר אליו איכה:

ויאמר את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירם אנכי ואחבא:

ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו אכלת:

ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואכל:

ויאמר ה' אלהים לאשה מה זאת עשית ותאמר האשה הנחש השיאני ואכל:

ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך:

ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב:

אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בנים ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך:

ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתיך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך:

וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה:

בזעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב:

ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי:

ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם:

ויאמר ה' אלהים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם:

וישלחהו ה' אלהים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם:

ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים:

והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי איש את ה':

ותסף ללדת את אחיו את הבל ויהי הבל רעה צאן וקין היה עבד אדמה:

ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה':

והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו:

ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו:

ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך:

הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו:

ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו:

ויאמר ה' אל קין אי הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי:

ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה:

ועתה ארור אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך:

כי תעבד את האדמה לא תוסף תת כחה לך נע ונד תהיה בארץ:

ויאמר קין אל ה' גדול עונשי מנשוא:

הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ והיה כל מצאי יהרגני:

ויאמר לו ה' לכן כל הרג קין שבעתים יקם ויתן ה' לקין אות לבלתי הכות כל מצאו:

ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד קדמת עדן:

ויהי קין מזרחה מעדן ויבן עיר ויקרא שם העיר כשם בנו חנוך:

ויהי לחנוך עירד ועירד הוליד את מחויאל ומחויאל הוליד את מתושאל ומתושאל הוליד את למך:

ויקח לו למך שתי נשים שם האחת עדה ושם השנית צלה:

ותלד עדה את יבל הוא היה אבי יושב אהל ומקנה:

ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור ועוגב:

וצלה גם היא ילדה את תובל קין לטש כל חרש נחשת וברזל ואחות תובל קין נעמה:

ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפצעי וילד לחבורתי:

כי שבעתים יקם קין ולמך שבעים ושבעה:

ויהר אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין:

ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש אז הוחל לקרא בשם ה':

זה ספר תולדת אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו:

זכר ונקבה ברא אתם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם:

ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת:

ויהי ימי אדם אשר חי אחרי הולידו את שת שמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת:

ויחי שת חמש שנים ומאה שנה ויולד את אנוש:

ויחי שת אחרי הולידו את אנוש שבע שנים ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי שת אשר חי שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה וימת:

ויחי אנוש תשעים שנה וחמש שנים ויולד את קינן:

ויחי אנוש אחרי הולידו את קינן חמש עשרה שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי אנוש חמש שנים ותשעים שנה ותשע מאות שנה וימת:

ויחי קינן שבעים שנה ומאה שנה ויולד את מהללאל:

ויחי קינן אחרי הולידו את מהללאל ארבעים שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי קינן עשר שנים ותשעים שנה ותשע מאות שנה וימת:

ויחי מהללאל חמש וששים שנה ומאה שנה ויולד את ירד:

ויחי מהללאל אחרי הולידו את ירד שלשים שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי מהללאל חמש ותשעים שנה ושמנה מאות שנה וימת:

ויחי ירד שתים וששים שנה ומאה שנה ויולד את חנוך:

ויחי ירד אחרי הולידו את חנוך שמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי ירד שתים וששים שנה ותשע מאות שנה וימת:

ויחי חנוך חמש וששים שנה ויולד את מתושלח:

ויתהלך חנוך את האלהים אחרי הולידו את מתושלח שלש מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי חנוך חמש וששים שנה ושלש מאות שנה:

ויתהלך חנוך את האלהים ואינו כי לקח אתו אלהים:

ויחי מתושלח שבע ושמנים שנה ומאה שנה ויולד את למך:

ויחי מתושלח אחרי הולידו את למך שתים ושמנים שנה ושבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי מתושלח תשע וששים שנה ותשע מאות שנה וימת:

ויחי למך שתים ושמנים שנה ומאה שנה ויולד בן:

ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה':

ויחי למך אחרי הולידו את נח חמש ותשעים שנה וחמש מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי למך שבע ושבעים שנה ושבע מאות שנה וימת:

ויחי נח חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת:

ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם:

ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו:

ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה:

הנפלים היו בארץ בימים ההם וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם:

ויראה ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום:

וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו:

ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם:

ונח מצא חן בעיני ה':

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח:

ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת:

ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס:

וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ:

ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ:

עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר:

וזה אשר תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה:

צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה אתה:

ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע:

והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך:

ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו:

מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות:

ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה:

ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים כן עשה:

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה:

מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו והבהמה אשר לא טהורה הוא שנים איש ואשתו:

גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ:

כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה:

ויעש נח ככל אשר צוהו ה':

ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ:

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול:

מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר אינה טהורה ומן העוף וכל אשר רמש האדמה:

שנים שנים באו אל נח אל התבה זכר ונקבה כאשר צוה אלהים את נח:

ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ:

בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום בחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו:

ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה:

בעצם היום הזה בא נח ושם וחם ויפת בני נח ואשת נח ושלש נשי בניו אתם אל התבה:

הם והחיה למינה וכל הבהמה למינה וכל הרמש הרמש על הארץ למינהו וכל העוף למינהו כל צפור כל כנף:

ויבאו אל נח אל התבה שנים שנים מכל הבשר אשר בו רוח חיים:

והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אתו אלהים וסגר ה' בעדו:

ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ:

ויגברו המים וירבו מאד על הארץ ותלך התבה על פני המים:

והמים גברו מאד מאד על הארץ ויכסו כל ההרים הגבהים אשר תחת כל השמים:

חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים:

ויגוע כל בשר הרומש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השרץ על הארץ וכל האדם:

כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו:

ויקם את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים ויקחו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אתו בתבה:

ויגברו המים על הארץ חמשים ומאה יום:

ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים:

ותסכרנה מעינות תהום וארבת השמים ויכלא הגשם מן השמים:

וישובו המים מעל הארץ הלוך ושוב ויחסרו המים מקצה חמשים ומאה יום:

ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט:

והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים:

ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה:

וישלח את העורב ויצא יצוא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ:

וישלח את היונה מאתו לראות המקלו המים מעל פני האדמה:

ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התבה כי מים על פני כל הארץ וישלח ידו ויקחה ויבא אתה אליו אל התבה:

ויחל עוד שבעת ימים אחרים ויסף שלח את היונה מן התבה:

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה וידע נח כי קלו המים מעל הארץ:

ויחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד:

ויהי בשנת אחת ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את מכסה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה:

ובחדש השני בשבעה ועשרים יום לחדש יבשה הארץ:

וידבר אלהים אל נח לאמר:

צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך:

כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה ובכל הרמש הרמש על הארץ הוצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ:

ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו:

כל החיה כל הרמש וכל העוף כל רומש על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה:

ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עלות במזבח:

וירח ה' את ריח הניחח ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי:

עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו:

ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ:

ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל דגי הים בידכם נתנו:

כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל:

אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו:

ואך את דמכם לנפשתיכם אדרש מיד כל חית אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו אדרש את נפש האדם:

שופך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם:

ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה:

ויאמר אלהים אל נח ואל בניו אתו לאמר:

ואני הנני מקים את בריתי אתכם ואת זרעכם אחריכם:

ואת כל נפש החיה אשר אתכם בעוף בבהמה ובכל חית הארץ אתכם מכל יצאי התבה לכל חית הארץ:

והקמתי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר עוד מבמי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת הארץ:

ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת עולם:

את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ:

והיה בעננו עב על הארץ ונראתה הקשת בענן:

וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיו עוד המים למבול לשחת כל בשר:

והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ:

ויאמר אלהים אל נח זאת אות הברית אשר הקמתי בינו ובין כל בשר אשר על הארץ:

ויהי בני נח היוצאים מן התבה שם וחם ויפת וחם הוא אבי כנען:

שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ:

ויחל נח איש האדמה ונטע כרם:

וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה:

וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ:

ויקח שם ויפת את הבגד וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית ולא ראו את ערות אביהם:

ויקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן:

ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו:

ויאמר ברוך ה' אלהי שם והיה כנען עבד להם:

יפת לאלהים ישכן באהלי שם והיה כנען עבד להם:

ויחי נח אחרי המבול שלש מאות ושלשים שנה:

ויהי כל ימי נח תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת:

אלה תולדת בני נח שם חם ויפת ויולד להם בנים אחרי המבול:

בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס:

ובני גמר אשכנז ריפת ותוגרמה:

ובני יון אלישה ותרשישה כתים ודודנים:

מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם איש לשונו למשפחותם בגוייהם:

ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען:

ובני כוש סבא וחוילה וסבתה ורעמה וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן:

וכוש הוליד את נמרד הוא החל להיות גבור בארץ:

הוא היה גבור ציד לפני ה' על כן יאמר כנמרד גבור ציד לפני ה':

ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך וכלנה בארץ שנער:

מן הארץ ההוא יצא אשור ויבן את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלח:

ואת רסן בין נינוה ובין כלח הוא העיר הגדלה:

ומצרים הוליד את לודים ואת ענמים ואת להבים ואת נפתחים:

ואת פתרוסים ואת כסלחים אשר יצאו משם פלשתים ואת כפתרים:

וכנען הוליד את צידון בכרו ואת חת:

ואל היבוסי ואל האמרי ואל הגרגשי:

ואל החוי ואל הערקי ואל הסיני:

ואל הארודי ואל הצמרי ואל החמתי ואחר נפצו משפחות הכנעני:

ויהי גבול הכנעני מצידון בבאך גררה עד עזה בבאך סדמה ועמרה ואדמה וצבויים עד לשע:

אלה בני חם למשפחתם ללשנתם בארצתם בגוייהם:

וגם לשם ילד אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול:

ובני שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם:

ובני ארם עוץ וחול וגתר ומש:

וארפכשד הוליד את שלח ושלח הוליד את עבר:

ולעבר נולדו שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן:

ויקטן הוליד את אלמודד ואת שלף ואת חצרמות ואת ירח:

ואת הדורם ואת אוזל ואת דקלה:

ואת עובל ואת אבימאל ואת שבא:

ואת אופיר ואת חוילה ואת יובב כל אלה בני יקטן:

ויהי מושבם ממישא בבאך ספרה הר הקדם:

אלה בני שם למשפחתם ללשנתם בארצתם לגוייהם:

אלה משפחות בני נח לתולדתם בגוייהם ומאלה נפרדו הגוים בארץ אחר המבול:

והיתה כל שפת הארץ אחת ודברים אחדים:

ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם:

ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר:

ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ:

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם:

ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות:

הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו:

ויפץ ה' אתם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנת העיר:

על כן קרא שמה בבל כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ:

אלה תולדת שם שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול:

ויחי שם אחרי הולידו את ארפכשד חמש ושש מאות שנה ויולד בנים ובנות:

וארפכשד חי חמש ושלשים שנה ויולד את שלח:

ויחי ארפכשד אחרי הולידו את שלח שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויחי שלח שלשים שנה ויולד את עבר:

ויחי שלח אחרי הולידו את עבר שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויחי עבר ארבע ושלשים שנה ויולד את פלג:

ויחי עבר אחרי הולידו את פלג שלשים שנה וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות:

ויחי פלג שלשים שנה ויולד את רעו:

ויחי פלג אחרי הולידו את רעו תשע שנים ומאתים שנה ויולד בנים ובנות:

ויחי רעו שתים ושלשים שנה ויולד את שרוג:

ויחי רעו אחרי הולידו את שרוג שבע שנים ומאתים שנה ויולד בנים ובנות:

ויחי שרוג שלשים שנה ויולד את נחור:

ויחי שרוג אחרי הולידו את נחור מאתים שנה ויולד בנים ובנות:

ויחי נחור תשע ועשרים שנה ויולד את תרח:

ויחי נחור אחרי הולידו את תרח תשע עשרה שנה ומאה שנה ויולד בנים ובנות:

ויחי תרח שבעים שנה ויולד את אברם את נחור ואת הרן:

אלה תולדת תרח תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן והרן הוליד את לוט:

ויחי תרח חמש שנים ומאה שנה ויולד את אברם:

ויחי תרח אחרי הולידו את אברם מאתים שנה ויולד בנים ובנות:

ויהי כל ימי תרח חמש שנים ומאתים שנה וימת:

ויקח אברם ונחור להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה:

ותהי שרי עקרה אין לה ולד:

ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו ואת שרי כלתו אשת אברם בנו ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם:

ויהי ימי תרח חמש שנים ומאתים שנה וימת תרח בחרן:

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך:

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה:

ואברכה מברכיך ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחות האדמה:

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן:

ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ותבאנה ארצה כנען:

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ:

וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו:

ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים ועי קדמה ויבן שם מזבח לה' ויקרא בשם ה':

ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה:

ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרים לגור שם כי כבד הרעב בארץ:

ויהי כאשר הקריב לבוא מצרים ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את:

והיה כי יראו אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יחיו:

אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך:

ויהי כבוא אברם מצרימה וירא המצרים את האשה כי יפה היא מאד:

וירא אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה:

ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וחמרים ועבדים ושפחות ואתנות וגמלים:

ויגע ה' את פרעה נגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם:

ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי כי אשתך היא:

למה אמרת אחתי היא ואקח אתה לי לאשה ועתה הנה אשתך קח ולך:

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו ואת כל אשר לו:

ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה:

ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב:

וילך למסעיו מהנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי:

אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם בשם ה':

וגם ללוט ההלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים:

ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי היה רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו:

ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט והכנעני והפרזי אז יושב בארץ:

**ויאמר

ל"א בפנויים

החיפה וכדילף מהתם לקמן ס"ב פכ"ה ולפעמים רוחות וכמ' עוסקה מלאכיו רוחות ולפעמים מלאכים כמו פירושם הנכתבים בתורה הגבוהה שמתחברה להם פרושים מלאכים אין להם ממש התחברות שהם שכלים נבדלים ונמצא בחקש להפוך עצמותם לענין נפשי וכן כתב הרב בח"מ מ"ט י' ולא תמר כאן בעמים שם כדלקמן ס"ב שכבר נזכר בח"מ

שלחני ג על שם מפרתיו שם ליהוה ולא קשתר הכא בעמים יושבים בעמים עומדים כי זה תירגו ככלל

ישמעאל ג התחברות שבעבור כן עמדים ליכנסה מעט ולא יקרא הפיך ומפשר דס"ל הכא דאין המלאכי' נרמין לעולם אלא עומדין כי כן יר' דס"ל לקמן התחברות כדתכתוב שם כ"ה ול"ק הכא בעמים מלאכים כדתמרינן התם אלא הזכיר רק מה שהוא שכוי בחקש ויתכן שנקראו שם על הנקודות מחומר בשבע שהם שכלי רוחות מזהיר שכיחודות הנדלים לנו ונקראו מלאכים בבחינת היותם משפיעים בעם ז ועל הנגלים ולעולם הנפל ונקראו נשים בבחינת היותם עלולים ומושפעים מאתו ית' ונקראו רוחות לבחני היותם מתקומתים במקום בטבע הרוח אלא יעבר אלא ע"ד הזהר' ונקראים מלאכים על היותם תמיד שכל בפועל עוסקי דברו ית' ובלילותו כלי פרוד דבקותם בעצמן האדם ז והרמב"ן בספר הגמול בשביאר תכונות שריפת הנפש הנפרדם עם היותם רוחניות שהוא ע"י שם דקה מן הדקה שברוח הפי' בגופים משלוט על דקות הנפש לכלותה ובכיוצ כתב הנדות המעלות דקות הזה לחין תכלית הכיח נם כן מנדה זו ובלפניה וכתב שאלו שני לפוטות לגופים וליסוד שהם שכו שהם מלאכים וכרוכים שתחת כשא הכבוד ושם כן הוא ז"ל פוכר מהמלאכים האלו שהם שמו של גופים;

נקדם לגן עדן וה"פ דקדם שם' גופים שומר דרך עץ חיים שגופים וגן עדן שתוכים שם שתין כיוצים אלא כולל לו שפת כדאיתא בקהלת רבתי כפ' כיום טובה ולפי שם ל"ל לגרוש גן עדן קודם גופים שהם שכתוב וקיה נרוך לגופים לשמור את גן עדן כשגרשו מיד הושיבו בתקום משמרתו לגן עדן תעפ"י שעדיין לא נברא ס"ל דשקדם דקדם היינו שפושיבו גופים לשמור את גן עדן קודם שברא גן עדן דשקר קרת היינו שפושיבו לפני גן עדן לשומרו אחר שנברא וה"ת דרשי' שרחש שנברא קודם לו מדשפקים כלשון קדימה כדאי' כפי' הקודם והכרובים ולשם אחרב יהמות לגופים כדתמ' ואזיל ותעפ"י שכב' נתפרש יפה לפיל על קדימת גן עדן למלאכים שם' ליה נתי על גופים דכ"ז דמיוש כשלמה וכשהו' יסכול שגופים כפוש ואפשר הך דרשה מליכא דמ"ד כה' כשגרשו המלאכים הלא מני מימר קודם לגן עדן כשגרשו מהמלאכים; **גרובים** כב' וגן עדן כב' כדר' לוי דלפיל בפי' ס שם ע"ג דאיכא פלוגתא כדאיתא התם; **קודם** לגן עדן ל"אתני נפקא מיניה ועוד איכי הקדים רשע לטובה אלמקדמי פורענות לא הקדימו י"ל משום דגופים עדיף טפי כדאתמרינן לפיל בפ"ט והנה טוב מאד זה גופים; **עש** ולשם שתם לא ידעתי מיך יפרש את הכרו' על גופים ולפי דכר' הרמב"ן שכתבתי כפי' הקודם שאתו של גופים מהמלאכים ניחא והוא ז"ל הכיח שם שאמר כפרק היכלות דר' שכתבע הקב"ה על לוציפוגס קיסר שהוא מטעיתו טעם שור וגחלי שם כרובים ושוכנים וחיות הקדש ושורפים לשתו רשע בגופים; **עש** ולשם שתם היום תבח דהיכו גופים שיהיה לעתיד כדלפיל פפ"ו והיכן דשהוא גופים מיקרי להו גופים שתם משתפת נתי נקרא לשם;

שהיא משתפת על האדם כי כלומר שתשפת עליו יפה יפה ולשלשתו שכך רגל ועד ראש ומרשתו ועד רגליו כשופך שלא יניח בו מקום; **ועדך** ירפות לת"ם ז"ל שם' נותן כח לרשעים לקבל עונשם בגופים כי לא יעבדו מיד שו שתחרי שריפתם יחזרו ויבנו כדתמרינן כפ' הנזקין על טיטוס וז"ש כי תולעתם לא תמות ת"ל שלשתו מרחצו כו' כלומר תתחלתו משסירו עד תומו ושוב כסופו יחזר ויקיימנו כאשר בתחלתו ותעפ"י שתין זה משפולת שם גופים שלא משעשה ס' אחר שתכליתו להיות נדון שם קרי ליה ע"ם גופים; **כי** תעיל כו' תרב מילה כו' ויכיו דכתיב הכא שהרב כלומר מי יניחם שהשפכת שהרב וס"ל כתלו כתוב כשרום לכיאת למיתר שהוא להם תרב מתם דכיון דכתם ליהט קתיירי לת"ל לומר להט שהרב שהם נדול מלהט שהרב; **חרב** מילה מזכות התילה תניללו דכל מ' מיטרפל שהוא מהול ליכו יורד לגהיכם כדלקתן בכמ"ח ודכתן תמרי חרב תורה מזכות התורה נם כן תניל מחור של גופים כדתמרינן כפ"ב דערוכין ת"ח תין חור של גופים סולטת בו ק"ו מסלמנדרא כו' ור' הוכח ורבני לא פליני בגופים דלכ"ע תרויהו מיתכהו תלת שהם קמפלגי שרב זה שהי רמיוה דמר ילף מחרבות נוהים דילף חרב את' מחרב שהם ולא מחרב טביות ואר ילף מחרב פיביות דילף חרב מחרב ולא חרב מחרבות ות"ת ולמר מ"ם דסמיך שהם תוכו' מילה מזכות תורה ולמר מיפכח כיון דתרוייהו מיתכהו ל"ל למ"ד מילה דמילתא דשויה לכל מיבעי עדיפא ליה תכל תורה תין ניד הכל לזכות לה ולמ"ד תורה הא עדיף לית דזכותה טפי ת"ח בכנד כלן

ועד דרש"ל שלפי שהמילה תקון המדות ורשן התלות כדתכתיבנא לעיל בפי"ח לכ"ם שהמילה תניל מגופים שפיי יתוקנו שהרשיות החטאים וכן פי' הכדרש' ועו"א יכורש נם כן מ"ם שכל ישראל שהוא מהול ליכו יורד לגופים ודכיון לחרבי כוכות התורה שהיא שהדכת לשהם להפרים עצמו שהחטא וכתו"ל שם פנע כך תכוול זה שכתבו לכיא השדרש כו' ואפשר לומר שהם חולקים שם עיון נדול לו העשה נדול ות"ד מילה ס"ל דהעשה נדול ולהכי נקט מילה שהיא עיקר תקון המעשים כנו' ות"ד תורה ס"ל דתלמוד נדול;

חרב מילה ות"ת לא תל את עצמו לת"ד שלא נולד שהול ולא תל את בניו לתין זכות מילה ס"ז לדרך דנדול מכוזה ועושה ת"כ שיהיה שבא לתקן מעשהו חסרון בהכריתה ולא יאות לעשותו כלי נוזי; **שנאכיך** וחרב פיביות וכיכו תורה כהכתיב כריסים דומתות של בנדוגם וכוכת חומרו חרב פיביות יר' שהתורה מנן לשדם כחרב ביות והכי תתרינן בפ"ק דכרכות כל העוסק בתורה כאלו תוזז חרב של פיביות שבאחר כו' ויתכן שרמז בכיביות לתור' שבכתב ותורה שבעל פה ס כיון שרשם כו' כדאתרי' בשתוך דלהט היכו גופים לו מיעט עצמו מבריס ורביה וי"ל דמיעט עצמו מבריס ורביה דהי משום דקדוש לית שבריס שהשבה ק"ל שבה שהולדת קין על ידו וס"ל דהיכו שכני שרשם שבנין עתידי לירד לגופים; ולא משום תשובה ביום כדאתמרינן בפ"ב דערוכין הא זה קודם לידת קין הוה דהא קאמר כיון שרשם שבנין עתידים כו' מיד והשדם יצא וידיעה זו שלידת קין והכל מיירי ושם כן ע"כ מיטוט פריה ורביה זו שקדמי לידת קין והכל הוה ע"ק דהא לידת קין והכל כיום הברשם קודם שחטא הוה כדאיתא בפ' חד מ' ושם כן היכי אפשר לומר שם ל' משום פריה ורביה קודם לידתם כי כת"ו זמן ביה זה ושם היך אפשר לומר שהולידם לפי שנודע לו ת"ת ולולי זה היה דוחק על גופים כיון דשכתי לא חטא וגופים מתן דכר שמיש וכ"ל דהא פליגא שהיא דפ' חד מ' דאמר קין והכל נולדו קודם שחטא והא דרים בפ"ב נתי פליגא עלה דשכתוב שם ופליגא נתי שהיתה דערוכין דאמר דשום תשובה פיכם שהשבה שם ל' דשום תשובה לא ה"ל ליכתב מתוכת פריה ורביה והא דלקתן בפ"ג דקאמר כלום פירשת שאת כדי שלא תעמיד שתנה כן כותר' דלא פליגא שהיתה דערוכין לת שהכשי חשבו שהו פירש שהיתה לו גופים ולא היה שלא משום תשובה והוא שהרך להודו"ל שלא ישבו כדשכתוב שתם בפ"ב וכיון דכן ל"ל דת"ם כיון שרשם שדם הרשעון כו' היכו משום דקיחזן דלא קויל את שת עד היותו בן ק' שנה ושם כן בפ' ל' שנתבטל תפריה ורביה זתן רב כין שנאמר שקין והכל נולדו כיום הברשם אלא לא ילכן הוארך לומר שטעם פריסתו תפריה ורביה משבו גופים ושבו דק"ם כן לכסוף תאי סבר ל' שברשותו את' חזר כו וכיון דכן ניחא לן הכיאת דקין והכל נתי שחר ק"ל נולדו דקתמר ת"ם דקאמר והשדם יצא על תם שבודע לו ת"ת ולא דלא כתיב ויחי שדם ק"ל שנם ויולד את קין כדכתב בשת י"ל דלא משכים להזכיר זתו כיון דדורותיו לשבודיהו ולא כת ליתם אלא שתחנה הוסתת העולם וכי"ל דעקר טעמים מהנקט לשון יהיבה בוהשדם יצא דמשמע שעל חדום יהיבה נזקק אותת המעקרת פירוש הוה וכעל ד"ה כת"ו ס"כ הכיאת החגדה כלשון זה בפרשת שדם ר' שעתידין בניו למות

מיעט

מיעט עצמו מפריה ורביה ופי' שרשה שהם לא יולד הכה הוא לא ימות כי המין הכרח שיתקיים עד שבפה שהם שחרות הנפשי הוא מוכן לכניו כתחנית התורה הקדושה והם לא יולד לא תקובל התורה ויהיה הטוב הגעלם אחד כחר במיעוטו למען קבל הקלמות ההוה ולא ידעתי מיך פי' כן פלפ"ו שעתיד הוא למות מיכני ליה לא כניו תחנם לפי הנסח' הזה פי' מכואר שלפי שהם עתידין למות לא רנה להתניחם וזו טענה יותר קרובה תכנו' כלון תענין נהיכם תחנם לפי שחרשנו שאתר שעל נהיכם הוא שחשם ר"ל דדרשינן סמוכים דכיון דוהאדם ידע שמך על לטה אחרב שרשה שחדוש היתיכם היה אחר מה שכטל בשכיל נהיכם ואפשר נ"כ דדרים לשמור את דרך שנשמר מדרך ארץ כשכיל שלטה הנזכר ומה שלא חשם אדם על המיתה לפי שתמיד ידע שהאדם יעליס עכשו בעה"ז ויזכה לעה"ב ולכן לא חש ממיתה נופכית אבל מעונש גהיכם שהוא בפשם פחד תחנם כשרשה שעתידין לקבל התורה שע"י ההגלחה קרוכה לא חש לגהיכם כי מעט אשר יכבלו בו אחר שהתורה מדברת אל השלמות:

ירמיה מ"ד ט"ו

ירמיה מ"ד ט"ו

כיון שרשה שכניו עתידין כך ויכיו דכתי' אחרב כי בשנת כל בחרב תורה כדלעיל מיך בזקק לתולדות ולכן שמך לזה והאדם ידע ואפשר דמדכתיב והאדם ידע כתי דייק לה דדרשינן ביה בשידע מת"ת העתידה ידע את אשתו ואלת ידע תשתם למעלה ולמטה וא"ג דבקרן וכהמה דוכתי כתיב כתי ידיעה על דרך ארץ שאני הכא דמדכתי וכתיב והאדם ידע ול"ק וידע אדם לדרשה אחת כדפ"ב ס"ב: לקבל התורה שע"י ינעלו מניהם כדפ' לעיל ולא ד' אחרב מילה כתי אני מפ' הכי ולימא כיון שרשה שעתידין לקבל מילה אחנם לפי נסחתו של בעל ה"ל הכ"ל שדחנתו בשביל המיתה יר' שחין זה חלה לת"ד אחרב תורה שע"י התורה היו ניכולין אחנם כדכתי' תירות אחלה אמו' אבל בחילה לא אחכחן אינשלו אחיתיה:

לא מן דכתן חלה כי מעולם אחם ע"ה יהין רחמיך אחולות שעשו חלה כי מעולם אחם עשם עם אדם שרחמן כדאמ' ואזיל ק"ח כריך לומר לה מן דכתן דפשיט' דכי אשול ח"ת לומ' שחיכן אעכשו חלה מעולם ולא הל"ל חלה כי מעולם אחם אחר ר' יהושע בן לוי אחם ר' יוסנ בן לוי אחם ר' שמ"ב בן לה מן דכתן יד' חלה כמ' אחת' כי מעולם אעת יכירת דוד כדכי' דל"ק חלה מיחות אדם הל' כדריב"ג דוחי לה כה לחעט חלה שיהין אעכשו כדפי' ור"ל דאמ' דכי מעולם אחם אחמ' אחם ת"ת ור"ל אחת' בעולם אעת הכריאה ועד עכשיו ולפ"ז ק"ל אחי זכור אחמ' אחת' ואכחנו חלה מן רחמיך אינשלו ליה לו"ח דכי מעולם אחם לה אחת חלה לאעטוי שחיכן אחולות עכשו חלה שכבר נאחלו כעולם אחת' חלה ולעולם הוה הפסק בניהים:

ואלולי שנאת כו' דתיפוק ליה אשום שרחם עליו והאריך חייו ואם כריך לע"ז אהעאת תולדות ור"ל דלולי התולדות לא אחכיו אחרי דכיון דסוף סוף יחות אם כלא בחריכות ימים וכמ"ש ואלו חיה חלף שנים פעמים ואין תועלת האריכות חלה לפי שאחם יקיים תולדות או ניוסף שלמות בנפשו ולפי שאחולדות דבר בר' נקט תולדות וכיון דאלטריך להאריך לו ניום אחריך לו עד אחלף אף על פי שלעולך התולדות לא היה כריך כ"ב ס"ב ר"ל דרחמיך וחסדיך שאם משמע שהן כוללות לכל העול' דאי לאדם לבד ה"ל לפ' ולאכי מוקי לה בתולדות דרחמיו הוי על כל העולם כלולי זה לא נכרחו:

ואלולי שנאת כו' והיה לשעל פי"ט סי"ד שנאת לו אלף והניח אחסע' לבניו דמשמע דלא הוו לבניו חיים בעולם לולי אחנה זו ואם כן קרי אוכרך החסד בשביל זה ר"ל דאחנ' והכא רבותא נקט דאפי' להולד לא הוה אפשר לולי אחסד שהוא חלף שנה כדלעיל בפ"ח ס"ב ושם פי' על אלף נאחי זה: היאך היה נזקק כו' ואשום דהכא חיירי בתולדות ואדם ידע כו' אייתי הך דדרשה הכא לו' דכחסד היה זה ואפשר דאחת' ידע דייק ליה דאחקיים בלשון ידיעה לפי שהיה ברחמים על ידע אלהים ואף על גב דדרך ארץ בלשון ידיעה אינאחנו בכאחי דוכתי שאחי הכא דשני בלישנא בדכתיב

פרשה כב

ז והאדם ידע את חוה אשתו וגו' יוכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה לא מן רכרון אלא כי מעולם המה אמר רבי יהושע בר נחמני שכם ניהנת עם אדם הראשון שכך אמרת לו כי ביום אכלך ממנו מות תמות ואלולי שנאת לו יום א' משלך שהוא אלף שנה היאך היה נזקק להעמיד תולדות:

ח והאדם ידע וגו' רב הונא ורבי יעקב בר אבי בשם ר' אבא בר כהנא אמר לא שמשה בריה קורם לאדם הא' וידע אין כתיב כאן אלא והאדם ידע את חוה אשתו הודיע דרך ארץ לכל ד"א והאדם ידע ידע מאי זו שלוה נשלה ידע מה עברת ליה חוה אמר רבי אחא חייוא חייוך ואת חייוא ראדם: ג והחר

כשלפי פ"ח ואפילו לא רמיו לפון ידיעה לרחמים משנייה דליכא שמעי' דלא אחת להזכיר סדר התולדות אלא לומר שפ"י אחריכות הזמן היה מקום לדעת אחפוי כפ' אחר"ת כשמיטת עלו למטה שניים וידעו ד' כו' כעשירית סרח ום"ל שאחרי אחטא הוליד אחת קין וכדאם"ל להיות דלעיל ספ"ח כדכתיב"א אחם ואח דאמר כפ' הנעע' אחת האשה אשר אחה נחת עמדי הוא נחן לי מן העץ ואכל ומשום דהוה אדם על כל כהמה וחיה ולא נאחרה דעתו כו' ואם קודם אחטא הוה אפשר נמי לאלון ע"ז ומתי דריש זאת האשה על כריאת חוה פעם כ' כדלעיל בפי"ח ס"ב ר"ל דאחם לשמוע בקולאת אבל לא אחם לשמוע בקול אחת שנאמר אל אחת אמרתי לך לא אחעלל בך ואם אחה אומר כן הוא אבל לא אחם אומר כן אלא אחה אחת אחם אומר כן אלא אחה אחת אחם אומר כן אלא אחה אחת

ג ותהר ותלד את קין אמר ר' אלעזר בן עזריה ג' פלאים נעשו באותו היום בו ביו' נבראו בו ביום ששתו בו ביום הוציאו תולדות אמר ר' יהושע בן קרחא עליו למשה שנים וירדו שבעה קין ותאומתו הבל ושני תואמותיו ד והאמר

הסכה לחמר סק"י סקיק רוקה פה לא הר הלבנים ורחק מהרחם הסיח וכ"כ הרמ"ם ז"ל והוא מבואר שלא היה צריך לכתבו גם לא כתב הדבר כאחת כאחד סיה רחוי ושור דיה עדוש והיה רוצה לאטרו' לו סיה מתוקני לכך לו שרתו שולם חדש כו' כדלק' בפ"ל:

דרך ע ד"ה לכל סהם מעלמם לא היה להם לב לדעת ענין הבית ולימה למימר שרתו כיחת חדם ומתקו לחדו וק"ם ידע את חוה חסתו הודיע לכל ד"ה עם חוה חסתו כלומר ס' שנתקק לה שלא יתקן זה כיון דאחר שחטא קוס וידעו כבר בנגות הדברים וכבר חז"ל שאסור לשמש תפילו לפני כחמה היה ושוה ולא דמי לבהיה דלעי' בפי"ח דקחמ' שרחה חוחם כהחם מתעסקי' בד"ח דחכתיב לח חוו ידעי בקוסם כדכתיב' חסם ושוב כיון דקודם החטא נמי סחם חטתו כדלעיל למה לה לחדו חסם שלא סחה בחסם עבשו שלא ס"ם שהוא הרביעם כידו כדרך מרביעי הבהמות שיכניסו מכחול בפופרת וה"ם והחדם יודיע לכל מה שידע גם הוא את חוה וחלת ידע חחחם לב' ענינים וח"ת הכחם בערמתו יר' שלמד ד"ח מחה שרחה חוחם מתעסקים בד"ח שהרי כח על חוה קודם וה כדכתיב' לפי כפ"כ סי"ח;

דוריע ד"ה וכי ידע כמו הודיע וכן לעיל בפי' סי"ח פי' לרחו' כמו להרחות וכן פי' לקחן עתה ידעתי כמו הודעתי וכן בחקומות רבים יפרשו פושל עומד בחקום יכנה ורחוי לומר כי חנו חין חנו בקיחים בלשון הקדש וחז"ל היו בקיחים בו וידעו קנת מהפעלים סיפרשו כן בלשון הקדש וכדכתב הרמ"ם ז"ל נבי חרמי חוכד חכי יוכרכוהו לעיל בפ"ח סי' ד' וח"ת לפי סוה דוחק חחר ד"ה ידע חחיוו שלוח נשלה;

ידע חש"י שלוח נשלה ונדרם לחטח ידע והחדם ידע חת חסתו וכן דרך רז"ל לדרוש כדכתיבנה בכחה דוכתי וח"ת לפי סגם זה דוחק לומר ידע חה עבדת ליה חוה ור"ם והחדם ידע רעת חוה חסתו;

ידע חש"י שלוח נשלה שחטח"י שלה יסב הרבה בנו עדן חחיד חטח וטערד ח"ת חחותו החטח חיה, סס כשנטרד הכיר חה שהפסי' חטכת סס ס"כ חחיד כשנטרד הכיר חש"י שלוח נשלה חש"ם שלה החתין הרבה בחון כי חיד הכיר בהבדל החקומו' להפלגת חלופם;

ידע חה עבדת ליה חוה כי כשנטרד הכיר ברעתה חלכל חקחי הכי לה ידע כל הרעה חשר גרמה לו וחולי חשב שלה יוכל כלל;

הריא חייוך כו' זה נחמר לעיל נבי קרימת שחה חוה וגבה כחן לומר דלכבי כתב חת חוה חשתו ולה הסביקו שיחמר ידע חת חשתו לומר שידע ברעתה ע"י נקרה חוה סיה חוויא לו וגם זה טעם לפ' ידע חה עבדת ליה חוה ולה ידע חש"י שלוח נשלה חלכך חטכ הכ"ל;

שלישה פלחים נעשו בחותו יום, בעניני חדם וחוה ופי' הנ' פלחים ח' שבו ביום נבראו והב' שבו ביום שחטו שנבראו בקומתן וביניהן ומיד יכלו לשחם שלה כדרך העול שחינן דחויים לביחה עד כחה שנים והנ' שבו ביום הוציחו תולדות כדריב"ק דבשחוך שעלו למטה שנים כו' שלה כדרך העו' שבריכים להחתין זמן חהעבור עד הלידה וליכח לפ' דבריחתב' פלחים בריחת חדם ובריחת חוה והשלים השלישי הוח שבו ביום הוציחו תולדות דשם כן ק"ל להזכיר כו ביום שחטו וחי משום הוציחו תולדות נקט ליה לישרביכהו ולימח בו ביום שחטו והוציחו תולדות והל' נמי בו ביום נבראת חדם בו ביום נבראת חוה ו' ולידת ה' בבת ח' לח מיקרי שלה שבבר סופר שקרם לחטה שילדה ו' בבת ח' ושם שנחשב לפלה חה שהיו יולדו ו' בבכרם ח' נבי ישרחל בחבריס וה להחנת רבו' כזמן ח' כי זה לח יקרים שלח ע"ד סורות;

שלישה פלחים נעשו בו ביום ק"ק בעל העקי בפ' י"ח חה טורך לפלחים חלו חחר נמר מעשה בראשית שחטם וחילך לכל זמן וחיל' סוסיף כי זה קורה שחטתו היה בדחכתו לפי' סהפלח ה' לעשו' סיחטחו וילדו חיד כלי טורח וכת"ם ורפ"כ דשבת שלעתיד חטם יולדת בכל יום כתרגול' ושהיית העבו' קלב"שו חטם קללת הנחש מכל הבהמה כדלעיל בפי"ט ושחטם בו ביום היה לפי שנבראו בבין הנשמות ורבה ה' מיהין בשלומם וחפ"ג כן לשבח זו רבה שילדו מיד לשחטם סיהיו שלימים בשניהם לפי שהם יצירי כפין והורחת הבחוכים על עבשיהם זו חכתוב על כל ח' וח';

בן ביום הוליחו סחטח וטערד הוליד חת קין והבל וכבהיח דר' חנח דפ' חד' ח"ת דקחמר שביחית נזדווגם לו חוה שניהם עלו למטה כו' עבירית סרח ופליגי חהיחי דרבני דשפכ"ח דחשחע דש"ל שחטח שהה זמן שלח עשק בפריה ורבה חחר כך הולידה

סלידת קין בפעם אחרת היתה לפי לחודה המ"ל ותלך עוד וכ' תוספת למ"ל מלמד שהוספת בלידה ולומ"ד לפי לחודה אחת לה פ"ם דהה למ"ל מכאן מרבויא דאתין מלה דעקרי' לומר דלידת הבל בלחודי נפקא הוה ומשו"ה קומטה דמילתא דהוה תוספת בלידתו מפקיה בלשון תוספת:

והבל וכ' תומתיו והא דגרסינן בפ"ד מיתו' מ"ר כולה בן נח מוסר בפתו ות"ת מפני מה לא נפקא לה מדם לת בתו כדי שיפה קין את אחותו מפני עולם חסד יבנה וכתבו התוס' מפני מה לא נפקא לה מדם לת בתו שכשהלכה מעץ הדעת היתה רחוי למות מיד ומי מפני מה לא היו סרוי בלא אשה היה יכול ליקח בתו ומסיק כדי שיפה קין את אחותו פלינא לפי מה דמי נולדו ב' תומות לעול ה"מ מדם נפיק חדא ויפסיד ת"לקין ות"ל להבל ועוד למה לת"ל נולדו כיחס אחותו אלא ס"ל דלא נולדו כיחס פהוה אלא קין ותומתו כדלעיל:

חכמת לה כו' כשהלשה רוחה שים לה כניס לומרת הרי בעלי קנוי כידי כי עתה יהפכני כאבי הכניס ויפיק רצונה וז"ם קניתי איש ואת"ג דאיש לקין קאי ופי' שקנאתו עם ה' כדפסוק מ"מ רמז נמי להא דאשה לא קניתי אין מיבעי ליה:

נהום איש גם זו לכך זכרנו לעיל פ"ח סי' ט טעם קריאתו איש גם זו וטעם דרשת אכין ורקין מיעוטין ואתין וגמרין רבוין: **האי** את דכתיב הכא מהוק' דלא סיים אלא כשיבה את על הפעול כמו את האמים כבד את אכיך את ה' אלקיך תירש שהפועל מוסיף על העוברים שהאדם הם הברואים וכ"ש הוא המכובד הסוה והכורח דהא את ודאי לא"ל דכוותי' אתסייב הגורה שברנית ולאכוי מתרגין דאת דיפה הגורה היא נם כן כתורה את האמי' לרבות תולדותיהם שבכלל או שברה האמי' את שברה גם כן תולדות שבכלל . וכן אמרו כבד את אכיך את לרבות אכיך הגדול אבל כהן אין גורה קניתי איש מת על ה' כי לא אמור שקנתה את ה' ואם כן כשאמר קניתי איש את ה' אכיך היה מוכן לו לכתוב שפעל לרבויי אחי שאם היה מכרש עם ה' אם כן כ"ל דהוה מפרש ע"כ שהיה בשותפות עם הקב"ה פיגירתו והוא עכשו מ"ם ר"י ולא שהיתם בלא שכיתה ור"ע מה הוצרך להביא היה הכתוב ק' דהה את אכיך כתיב . וגר' דלכתורה ה"ג דאת פי' את' דלא ה"ג אפי' עם שנשתתפה עכשוה עם ה' אלא הוה במקום מ"ם כתו וכבני מתחיתם את אחרך אלא את רבליו . ור"ל שכתוב לה כן אחת ה' ושאל ר"י שהרי בכל מקום את לרבויי אחת בשהוא יתר ר"ל שהוא כרגש כמו עם וכה לשהות אחר נסתר לגורת הכתוב בגבלה שהוא הפעול כדפי לעיל כי הכי יוה"כ אם אין עם פי כתו עם לא הוה ב"ל את דלכתוב אים ה' ופי' אים את' כתו עבד ה' אים אלקים וזולתם ור"ע היה דאם כ"א אלא דאז אים היה אלשון ק' דה"ת אים הוא ה' ת"ו ולא דמי לעבד ה' שלשון מבואר לפי שאמרו משה עבד ה' אפי' משה שנזכר בשם הוא עבד ה' אבל הבא הוא לפשר לפרש ח"ו ואתע"ג שהדעת לא יטעה כזה אין רואי אילשון בענין רע ור"י השיבו דודאי אלשון הגון שיאמר אים ה' אפי' את' אחר אלא יטעה הדעת בפי' אלא דע"כ את' כתו עם והשתא יר' שנשתתפה עמו ביטדתו ור"ל קניתי אים עם שותפי עם ה' כי אין שניהם אלא שכיתה . ות"ת וכיתת דאת ה' כתו לה' ופי' קניתי את אים לעבוד לה' ואת במקום ולמד כתו והרחם את הכהן בדפי' הרמב"ן ולא נילף דאתא לרבות אחר בהדיא . ל' דכיון דאת כשאי' יתירה נדרש כתו עם ושמא לרבות אחר ה"נ כ"ל הכא דאל"כ לכתוב לה' אלא דמי להרחם את הכהן דהשם ליכ' למקדש כשאותה . אבל הכא אי ליכא אשותה ה"ל ליהר מן תיבת את פיון שכבל המקומות להשמות אחר כה . ות"ת ואפי' יפרש את כתו עם מכ"ל לומר שכא להשמות נימא דה"ם קניתי אים שיהיה עם ה' ויעבדנו תמיד ע"ד את אלקים תתלך נח כדפי' הרמב"ן . ו' ל דהא ליה ליה טעמא דכיון דהשתא אית ליה מכ"ל שיהיה עובד ה' אמרה כן ותדרש אישכא הוה .

ותוד דכפלמה לי בענין היגירה קמיירי קאמר שפי' קניתי שהקנין תורה על עכמו' המעשה כמו קונה שדים ואתן אבל אם אין כוונתה אלא שילדה עובד ה' ילדתי אים אחת' מכעי ליה ועיין במ"ש בפכ"ג ב':

ואם רק הוא מכם פירש לעיל פ"ח סי' כ':

אלא אח"ת לשעבר כו' כלומר לכ' פ"ת מסוס דהיה שותף לו כדדר שיגלעיל מכגלמה כדאותבו בפ"ח לשעבר אדם עבדו מאליו כמו שפי' ענין התאחר הזה:

הדא מסייעא כו' כתדקתמ' ותוסף ללדת ול"ק ותוסף ותהר כדכתיב בשחר דוכתי ותהר עוד מכתע שפהריון בבת אחת היה לקין ולהבל וכדקתאר ר' יצ"ק שעלו למטה ב' וירדו ב' וענין התאומות ממילא נפק מרכוייה לחתי' כדכתי' לעיל ואין לחק דותוסף אחת לומר דעם הבל הוסיפו כתאומות טפי כדמשמע מדפרש' דלא נפקא לן הא מלישנא בתוספת אלא מדל"ק בהריון שני וכ"כ הרח"ס ול"ל והוה פשוט אחכם מלי דלפקיה בלשון תוספת ול"ק ואלך עוד הוא שפרש' דהיינו מסוס דה"ל תאומות בתוספת' והא דאת' כגמ' עלו למטה ב' וירדו' אפשר דהיינו קין והבל וס"ל להאי דיוקא דהכא דתוספ' ללידה לו ס"ל דהיינו קין ותאומתו ולא ס"ל הא דיוק כדכתי' בהא דריב"ק בסוי' ג' . ן' כן כו' ולפיכך מדקדקים מניכא למ"ל וכן היכא דקאמר ואלו הן אחי לפי למשוטי ולא נסיתי בהלה כמדרשו' ג' . הן פסיוו להוטים כו' אין לפי' משום דאין לך תאומות פחותה מן הקרקע כדאי' בפ' הע"י דהיינו דוקא לעבדה הוה כשנמו לכל ע"י אחרים טובה היה בהכתיבה לפי' בפ"ב ס"ב ושוויהו ע"י עבדי' היה שובדה ושוב דמ"ם ולא נמכא עם תועלת אחרי' שפ"ג ל"ה נמכא תועלת דאח אים בדיק הוה וכעבורו נשאר אין האדם אלא פי' אלא נמכא תועלת לפם תועלת בעבודת האדמה שהיו להוטים אחריה אקרן גלה אחכא ולא בתקבל אבחת פרי אדמתו וה"ל למכשול וכן נח אשבע כרם וישכר כו' ושוויהו שבגשרש ונסגר בפית האחפשית ולא נהנה מהאדמה הנכספת לו ואפשר שהטעם הוא שהלהוטו אחרי האדמה עושה עקר ומכא שרחה לו עם ג' דירת קבע ע"ד קדם בעיטו לעולם ואינן מתעדלים בשלמות נפשם ולכן לא נמכא תועלת בלהוטים אחריה ואפשר שהוא מפני שהורים האדמה:

ועדד י"ל שהלהוטו אחרי האדמה הוא בקנאת השרש וקנייתו הטם ע"ד קרלו בשמות עלי אדמות ולפי שהרוקף אחריה שרש שרש קורת פותנו הכיא דשים מג' אלא שם קין שבקש לתשתרר על אחיו ולשלוט בכל העולם נטרד מאדמו נשובך שלא יהיה לו אפי' בית דיור מעויינ' וכתן למשפ פי' אחית האדם בתחלה כמ"ם והיה כל מוכאי יהרגני וכ' היה לנוד ולקון שבתגל בתוך אחלו ושוויהו שבקש בכוד הבהוטה הפסיד אפי' בכוד מלכותו שנעטרת ונסנר . עי"ל שהעוסקים בעניני האדמה מג' מיעים יש שכל מנמתם אינ אלהבתם אותם לא זולת כענין עוזיה כי אוהב אדמה היה ויש מתנמתם אינ סיתם עוסקים בישובו של עולם כי תכלית זה נראה לה כי לפכת יגרע וזה היה ענין נח שע"כ נקרא אים האדמה שעשה פנים לאדמה בהפסדו ויש מתנמתם כדי שיהיה להם מזון להיטיב ולנדקה וכיוצא וקנת תכלית זה היה בקין שהביא מפרי אדמתו מנחה לה' וכוכת האנדה שכשכל ג' הפנים מאחר שהם להוטים אחר האדמה אין בהם תועלת אעפ"י שים כוכה לטוב שהרחיו לאדם לעבו' תורתו קבע ותלמוד שרחי אז נאמר שהלהוטה אחר האדמה ית' אל התחריות בכח שנשבר בתאות היין: **קין** עובד לאדמה ת"ת מכ"ל שהיה להוטו אחריה ולא היה עובדה לעורך פרנסתו כדרך עובד אדמתו ויש"כ לאח י"ל דמיתורא דיהיו ילף דתמצא שהיה שקוע בה דאל"כ היה לומ"ל דויהי דריפי' דקרא הוה שני לתרוייהו והא דדרשינן לקמן בפ"ל וקין היה מתוקן לגלות אפשר דלא ס"ל ויה' דלהכי מייתי הך מימרא לתרוצי מלא היה ת"ל דק' ליה מה

שחיר נשאת

שהקדים תלאכת הבל לתלאכת קין שלא כסדר תולדותיהם ולו"ח שהלהוט אחר התדמה אין כו תועלת ולבן הקדים תלאכת הרועה סהיה ההנוחה:

נח ויחל נח ה' דתדייהסו טתים התדמה נר' שהיה סקוע כה שכל נגדל לדכר

ז ויהי מקץ ימים ר' שיעור ור' יהושע ר"א אומר בתשרי נברא העולם ר' אומר בניסן נברא העולם מאן דאמ' בתשרי נברא העולם עשה הבל קיים מן התג ער התגוב' מאן דאמר בניסן נברא העולם עשה הבל קיים מן תפסח ועד העצרת בין לדברי אלו בין לדברי אלו הבל טורים שלא עשה הבל בעולם יותר מהמשים ימים:

ח ויבא קין מפרי הארמה מנחה לה' מן הפסולת לארים רע שהיה אוכל את הגבורות ומקבר למלך את הסטיפות:

ט והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן ר' אלעזר ורבי יוסי בר חנינא רבי אלעזר אמר הקריבו בני נח שלשים ורבי יוסי אמר עולות הקריבו איתים רבי אלעזר לריב"ח והכתיב והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן דבר שהלבו קרב מה עבר ליה ר' יעבר ליה מן שם שניהן את"ב ר"א לר' והכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים מה עבר ליה ריב"ח שלמים בלא המשט ונתוח את"ב ר"א לר' והכתיב ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלהים מה עבר ליה לריב"ח נמ"ד לאחר מתן תורה בא יתרו אמר ר' חונא אהפלנתן רבי ינאי ורבי חייא רבה ר' ינאי אמר קורס מתן תורה בא יתרו ור' חייא אמר אחר מתן תורה בא אמר ר' חנינא ולא פליגי מ"ר קורס מתן תורה בא הקריבו בני נח שלמים ומ"ר אחר מתן תורה בא עולות הקריבו והא מסייעא ליה לריב"ח עזרי צפון זו העולה שהיתה נשחטת בצפון מהו עזרי דבר שהיה ישן ונתעורר ובואי הימן אלו שלמים שהיו נשחטים בדרום ומהו בואי רבר של הדוש אמר ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי קרא מסייע ליה לריב"ח דכתיב ואת תורת העולה היא העולה שהיו בני נח מקריבין כר אתי לשלמים ואת תורת ובח השלמים אשר הקריבו אין כתיב כאן אלא אשר יקריבו מכאן ולהבא:

י וישש

לאותה שנה שהיו חוסכין לאותם סיומים שקדמו לאח' מולד כחד"ר וחכילו תימ' סכר"ח נברא העולם ותדם כו' לאחדם הרי תי קודם לכפח וחתני' יתים וחמת י"ל דחיידי דכתי לאותה חנוכה ועברת סחס וחנים מסויימים כתי נקט חג ופסח ולדעת החסברים ח"ג סחתורות נכרחו על תלאותן סהיו כפי יחסן כט"ו לאחד שהלבנה מגנוד י"ל דס"ל הכח דאדם נכרח בפסח או בחג כיון דתליית החתורות בט"ו סיתה שם סוס חיכו נר' כלל כי לח נחנה מ"ד שלח התחלו הכריחה בכל אדם ניסן או תפרי ות"ח סחתורות נכרחו על תלאתן תפסר לפ' לאותו הפי סכיום מיומ' כריחתם עם היותו ר' לאחדם סם אותם בחנד הנגוד תלל לפי סחתת נס זה חיכו כדבתיבת לעיל כח ו':

הבל מוריס שלח עסה הבל בשולם תלח מיומ' תחתיס יום לח הכניתי זה דכ"ד בתי' נברח השולם שפסח מיומ' לח' כיום קיים עד תנוכה הרי חי קרוב לע' יום תפילו נחת שבחג עצמו נולד וכ"ם דוחתי כר"ח ניס כדבתיבת וירחים ניס כתן טעות סופר:

כזן הפסולת כתב רב"א מ"ס תדקתחר תפרי ול"ג דתנסריך לומר תפרי תקנת תלול כתב פריס"ת כלפי תדחתו ומ"ל דלח הוה תפגרים יח' תחנס הרס"ם ד"ל כתב על סה שכתב רב' כחוסים תפרי תלחים תהנדוש דתל"כ סה טעם ולל מנחתו לח טעה ועוד תדסר כשכחה של מנחת הבל ות' תבכורות נחנו ותחלבה ותלו מנחתו של קין סתם ולח פי' למדנו תבלן תסנדוש היה ותכ' סה' נס הוה נכון כענינו לומת לנו שתהנדוש היה תבל תיכו תפפי' סיה דתוי שהבתוב ירחוי תבל תנחת' סיה הפסה טלח טעה תנחת קין ולח יקתר בפתם ותל קין ותל מנחתו לח טעה תחנס טעם הב' היה נכון כעיני ורחיתיו לעפתי טרם רחוקי דכרו ונפי ורח חח"ו שכתב על ת"ס רב"י יים תנדס תומר זרע פשתן היה דחיתה כל"ר תרחיות פרי החדמה לח נחתר תלח תפרי תחתת תפלו ותכוני תו תן הפסול ותן הנרוך שבורים ותה סיה זרע פשתן כו' ותפע"י סתין זה כתו' כל"ר שתבלנו כתחן הוא שנתן תחת נוזלתנה לו והדברים כענין' טוכים ונכוחי' דוחקי רחי תיתר תרחיות ע"ד שנה שכתיתיות רחיות פרי החדמה לח קקן לח תקפי' והניח תפסולת ות"כ ד"ס תיתר' וז ותשתכי תקרא"ם תחרי תונתו תדרש זה תה תוכרך לפתיתים הנו' ל"ת תן הנרו' דוחקי כלהו חד טשתת תית להו ולח פליגי לח תם היה תתן תסנדוש שכתותו הסתן וחנו תתיתר תתלנו תו תם היה תהנדוש שכתיתים והניחו זרע פשתן:

לארים רע כו' כלו' דת"ת ותתי דעתיה דקין שתם תלבניו' הוח ירח ורוב לכבדו לתה לה הניח תהכתיר ותם לח לח יניח כלום לר"ח שהוא כתרים רע שהוליכו התלך סהי תוכרת לכבדו כדי שלח יעבידנו תפס ולפי שהוא תותו פיטר ענתו כסייפו וכן קין לפי שיהיו כי לה' תתרך ותלוחה תוייב להקריב לו תתנה שלח יטלנ' תידו ויחסר כפני' תכל תין רגליו לכבוד ה' תכד ענתו ת"ג סוס להטעים תחתתו של קין שהיו דוחה לנוחן תתנה שבידו לתת תה שרוצה שתי שתקב' תתנה לח יכחר תכל דתיהו לתרים שהרחוי להקריב הנחות לבעל השדה ותחנה טוצה שלח כהוגן: ועל דרך דרש י"ל שכיון לח' תטעתי הקרבנת שתינן לנור ה' ת"ו תלח להרחות הבנעת החדם תליו שיכיר תתו כל טוכו ותחוייב לעבדו כשעבד לרבו וז"ח לתרים כי שתלך תיו ברי"ת תתנת התרים תלח תפוס כבוד והורחת טעטה:

ראי תתר הקריבו בני נח שלמים ג"כ ושפתיך תקרתי דתייתי

בשמוע שלמים הן שחלבו קרוי לגבוה והבשר נאכל לבעלי וריב"ח
אמר שלח הקריבו חלח עולות שכלן כליל לאישים אכל לח שלמים
וט"ו מקרחי דמייתי בסמוך לסייעתי אכל משנת תת"ת שנכחרו
ישרחל נקרבו שלמים והטעם שלח הקריבו כבר נח שלמים תפשר
לפי שחינן רשויים שיהנו מהקרבן שקנאתו נקרב לגבוה ולכן היה
כלו כליל לכל ליישרחל חדום הוח שחדשה תורה שסם רשויים לוה מ"ב
מפום דשלמים הם מטילי שלום בעולם כדלקמן בסם"ג וכבי נח לח
חשיבי להכי ר' יוסה חרמ"ע מ"ב שלטיות השלמים בכנד כת החבני
השלמה בב' חלקיהם השכל והחומר ושל כן הים לחם חחד בח עם
השלמים כי ע"י התורה שהיה כתלין לשור שבשיטה יתוקן
החומר ולכן בשחי הלחם הבחים בתב השבועות שניתנה בו תורה
בח החחד ולכן השלמים היו נחלכים לבעלים שכל ישרחל עלו לז
לתדרגת כהנים כמו ממלכת כהנים לב"ח ר' שלח הקריבו בני נח
שלמי שקודם מתן תורה לח יתקן לב החקן לעבוד חת ה' לגמרי ולז"ח
בחדום זה שבתחדם לחר מתן תורה ובוחי יתיתן בחדום זה רמוי
למיתיבים ולח למשתילים ולסייע לר' מ"ר יהושע שבעולם הזה
כשרות דרומית מנשבת בו כדלקמן ס"ב וס"ד בי זו חיזה להודיע
שחין בני העו"ה כשרים בב' חלקיהם עד כי יבח שילה שנח' והסירותי
חת לב החבן גו' וז"ח לומר לבפוף תני ולתיתן חל תכלחי חלבשתיך
פועל הכשל בזמן שחיהיה רוח נכוני פועל עוורם שחתימי פועל
המעלות חבלי שיתעכב בלל מפני הפעוני וישתתפו ח"ב כחחד ע"כ י
ודברי עכשים ושפשר ירמזו ר"ל חל זה בח"ם שהשלמים מטילים
שלום בעולם כי שלום ב' חלקי החדם שלום העליונים והתחתונים
שלום בעולם כי זה מהעליונים וזה מהתחתונים חך מה שחמר סר יהושע מפייע
לר' יוסי בחידקו לח נהי כי לר' יוסי מחר מתן תורה מיהת בשלמו
ב' החלקים ולכן לר' יהושע לח יהללוהו לפי פירושו עד כי יבח שילה
ועוד שחמר בלשון התוספתח שלכבי ר' יהושע לתרוצי קרח דלח
תיק לר' שלעזר חתו י דבר שחלבו קרב לגבי מזבח כו' דהיינו
שלמים כדחיבעי לים חכל עולות כלן כליל ותחלביהן לח"ל בכלל
מחיים מנה י דבר שחלבו קרב חין לסך חיך הקריב הכל
שלמים והלח לח סותר הכשר עד כח דכתו שחתה מחלים מותרת
היתה לעולם שלח חסר ה' לחדם לח שלח יתיש סוס ב"ח כדחיבעי
לעיל בסוף פ"ו וכתו כן שלמים מחחר שחין חסור בשחיטתן
דלעורך קרבן הוה מהשחת הבשר שלח נקרב מותרת בחכילה י
עבר ליה מן שמויהין שהקריב היותר שמנו והיינו מחלביהן
שהשמנות חלבן מרובה חו שפי' חל חלב יוצר שר"ל
המיטב והנבחר י והכהיב ויעלה חת נעריבן פי' וזה קודם
מת"ת הוה שכל הפ' מדיות דכתיב ואל חשה חמר עלם חל ה' היינו
בד' בסיון שהעליה הנזכר היה עליית מת"ת ומ"ם שם ויבח משה
ויספר לעם חת כל דברי ה' היה מלות פרישה והגבלה כדפרש"י שם
ומ"ם שם וישכם בבקר ויבן מזבח כו' ויעלה חת נעדי בני כו' פה בסיון
היה כדחיתח בתכילת דפחדם הנ' ס"ג ומת"ת בו חו בז' הוה
כדחיתח בשבת פ"ר' עקיבח וכיון דויעלה חת נעדי בני קודם מתן
תורה הרי שהקריבו בני נח שלמים דקודם מתן תורה כלשון בני נח
הוו שנדנין לח נתחדשה הלכה להכדיל ישרחל מזולתם חכל בפ' פרת
חטחת פריך נמרח לפה לתניח בד שלח הוקש המשכן הכל קרבו
עולות דלכחורה ה"מ שלח היו מקריבים חלח עולות דהח כתיב
ויזבחו שלמים לה' פרים ומשני חלח לימח מן הכל קרבו עולות
עולות חין שלמים לח כמ"ד לח קרבו שלמים בני נח וכו' ופרס"
ויזבחו זבחים שלמים וסיני קודם הקמת המשכן הוה ואת מחרת
דעד שהוקם המשכן לח קרבו שלמים כלל י לכל בין לישרחל בין
לחומות קרבו עולות חכל שלמים לח קרבו לכבי נח ומשנת מתן
תורה שנבחרו ישרחל קרבו להם שלמים ע"כ י ומשמע לפ"ו דס"ל
דיזבחו שלמים במתן תורה הוה דיהי כיום ס' חכתי תיק' לת"ל
הקריבו בני נח שלמים כדמקשי' הכח ומתני לח חם לה גמרח וה"ק
משמע תדפרש"י שם חתח דתמרינן ויעלה חת נעדי בני י' חתר ר' יוסי
קרבו ופסקו חותו היום פסקה עבודה מן הכבודות שמסיני נעטרו
על הכהוב י וח"ת לומר דגמרח ס"ל דויעלה חת נעדי בני י' כיום
מתן תורה נופיה הוה דהח ויבכם בכקר כתיב דהיינו למחרת היום
ספר לעם חת כל דברי ה' דהיינו מלות פרישה ופרישה ע"כ ג'
ימים קודם מתן תורה הוו וי"ל דבגמ' לח חשיב להו בני נח בהחתת
בין דהח חתו מדבר סיני וכבר נחמר למשה עלה אל ה' וקבלו ישרח
בעשה ונשמע וה"ל בחלו בבר קבלו התורה ומה שברחש מפרש"י
הנזכר דהתי קרחי בסיני הוה להו דוקח בסיני דהוה מתן תורה
נוסף חלח שבבר חמו לסיני לקבל התורה והיינו בה בסיון חבל
לפי ברייתח דילן כל זמן שלח קבלו התורה ס"ל דלח נפקי מבללי
בני נח מעדיו לח נבטלו בקרבנות ובין להקריבו שלמים ס"ת דבל

בני נח נמי הקריב שלמים ותפשר נמי לומר דס"ב ס"ל דבין דחמר
מדבר סיני נפקי מבללי בני נח ות"ת לעניו קרבנו. ס"ל שלח היה
שנוי חלח בסמוכה המשכן כמו שעד היום ההוח קורבנות הבחות
ועבודה בבכורות לת"ד ובין דחמקי סיני לח הקריבו שלמים לח
ס"ל להקריב עד הקמת המשכן י חלח שלפ"ז קח דחמרינן
בסמוך יתרו חחר מתן תורה בח חלח משפחר שבתחר ב"ב עד
שנה שנייה לחחרי הקמת המשכן חפי' לת"ד לחר מת"ת בח ות"ת
בגמ' חתם מייתי לך פלוגתח דר"ח ור' וחלח מייתי בברייח שמעתייהו
ולח תיובתיהו דהבח לח נחרוך שלח בתפרשו לינו הקרבנות חלח
בשהיל מועד כדחיתח בזבחים פ' פרת חטחת י

עולה וזבחים גם כן היו שלמים חלח שייך לומר
חטחות וחשמות דחמר חטח"ת ס"ל הפחח להקריב זה
חלח עם קרבן נדבה הוה וליכח למימר דזבחים למה היינו קרבנות
חלח לשון שחיטה בעלמח ולחכילה כתו דהח לחלקים כתיב ומשמע
שבבלן יש חלק לגבוה ולח דמי להח דערכי כפ' הב ל' תדבתיב גם
חתה תתן בידינו וזבחים ועולות ועשינו לה' חלקינו ומשני וזבחים
לחכילה ועולות להקרבה דהתם חפשר לומר דועשינו לה' חלקינו
לשולות לחוך קחי חכל הכח חי חשולות דוקח קחי וזבחים ושולה
לחקים מיבעי ליה דשמוך עולה לחקים והח דלח פריך הכח מהכוח
קרח משום דהכוח תירוצח הוה נהיר וכשיר לר"ח ולח הוה ליה
פירכח חיניה י כבי"ד לחחר מתן תורה כח יתרו ומע"ב
דפ' יתרו מקחי ס' מתן תורה כתיבח חין מוקדם ומחחר כתורה
ות"ת טעם לכתיבתה כתן כדלקמן בקמן בס' ריש פכ"ו ולכחי
לת"ד שקודם מתן תורה כח חין כל הפ' כתובה על הסדר כדפרש"י
כחומש כפ' ויהי מוחרת דכתיב י הך הוה כדחיתי בספ"ק ובתכילתה
לח לחנוך דמספר כיחת יתרו מספר כל עניניו כדכתיבו התוספות
בפ"ב דע"ז ושטעם חו לחחר מתן תורה ולסבול דוחק זה שהיה כל
הפ' כתובה בהפוך הוח מהטעם שנכתוב בסמוך לחכל חין לומר
דלהך סברח חקדים ומחע יתרו דס"ל דקריעת ים סוף חו מלחמת
עמלק שחע וכח ולהכי סמיך הך פרש' דהתם הוה ס"ל דלחחר
מתן תורה בח ע"כ מתן תורה שחע וכח דהי משום קריעת ים סוף
חו מ"ע בח ל"ה ל' להתחחר עד מת"ת שהיה בחדש השלישי ולח לבח
מיד בשלח ישרח מחבריח לחחר קריעת ים סוף חו לפחות לחחר מ"ע
שהיה מיד בכושים לרדיפים וליכח למימר דחפילו בימים לחחר מתן
תורה בח חפשר דמשום שמועת קריעת י"ס ומלחמת עמלק נתעורר
לבח חלח שלח יכול לבח בתורה ל"ב מפי הגי' דקאמר בפ' פרת
חטחת חהח דחימר בני חיים וריב"ל לחך חמר קודם מתן תורה היה
ולחך חמר לחחר מתן תורה כתנחי ושמע יתרו שמועת שחע
וכח דחכתי לח מיבעי דחפליגי תנחי בסכי דילמח לכ"ע
לחחר מת"ת בח ולח פליגי חלח בשה שמועת שחע וכח ולהי לת"ד
קריעת ים סוף חו מ"ע קודם מתן תורה בח שלח ס"ל להתחחר
ומכחן חתו למה שכתב הרמ"ם ז"ל על רש"י שכתב כו' שחע יתרו
קריעת ים סוף ומלחמת עמלק דכי היכי דכתב כ' שברות חו משום
דס"ל דחמר חחד ומר ח"ח ולח פליגי ה"נ חחתי לח נקט מילתי'
כר"ח המודיע דחמר מתן תורה שחע וכח ונדחק להגיה דרחוק
שברות מהפשט ולפי מ"ש ל"ק כלל דקריעת ים סוף ות"ע דחפשר
דלח פליגי חהדדי מייתי והח דמת"ת דע"כ פליגי לח מייתי דהיינו
ס"ל כת"ק קודם מתן תורה כפשטיה דקרח ועבד דר"ח המודיע
יחיד הוח לגבי ר' ור' שיעזוב דחך חמר קריעת ים סוף וחך מלחמת
עמלק וליכח למימר דלשולם לח פליגי וח"ב גמרח כתנחי היינו
למשכח שברות דס"ל לחחר מתן תורה כח דהח"ר המודיע
ע"כ ס"ל הכי ור' ור"ח חפשר דס"ל הכי חו הכי ולח חיכפת ליה
לגמרח הח דלמ"ד קודם מתן תורה לח נריך תנח דהכי הוה פשטיה
דקרח חבל למ"ד לחר מחר מתן תורה שהוח זה לפי סדר
הפרשיות הוכרך להביח רחיה דהח ליכח דכתבתי ליתי הכי כשום
דוכח חלח דמייתי כ' שברות הב"ל ורש"י לח הוכרך לכתוב כתבתי
חו קודם מתן תורה הוי חו לחחר חלח למה שכתוב בסמוך כי לוח
מכוסר הוח ותתהני חברח"ס ז"ל שלח חת לבו לומת ' חך ק"ק
כיון דר' ור"ח סיון שבח קודם מתן תורה ולח פליגי חלח כמה
שמועה שחע וכח וכ"ש לרש"י לחחר מחר חדח ומת"ח ול"ע ס"ל
לברייתח לסמוך דכרי ר' ור"ח ולח לשנות דכרי ר"ח המודיע בין

הדבקים ומתח סדר חסיבות הלוי עדיף ליה וכירושלמי דפ"ק
דמגילה תני כבי רי"ם קי"ם מתם ר' לוי אמר מלחמת עמלק יהודה
פיר' אמר מתן תורה • **כנ"ך** לאחר מתן תורה ומדכתיב
והודעתי את חקי האלקים ואת תורותיו אין לסברית הדבר תע"ג
דע"כ במלות ותורות שבכתוב בסיני מיירי ולא ס"ד במרה דלא
מיקרי תורה אלא מה שנאמר בסיני שכבר כתב רש"י שם דזה אחר
מתן תורה היה אפילו לת"ד קודם מתן תורה כה • **לאחר** מתן
תורה מה מיקשה מת"ם שבסיני פירש משה מן המשה אתרן לקמן
ס"ב פי"ט סי"ג • **ולא** פליגי אין בעקר פלוגתייהו בהבי דכ"ע
הוו ס"ל קודם מתן תורה דמה לנו לעשות סדר כל הפ' אלא טעם
פלוגתייהו בהא כדלעיל מי הקריבו בני נח שלמים דלת"ד עולות
דוקא הקריבו מט' הכתובים דמייתי כסמוך מיבעריך לחוקי
בפשיה לומר דלאחר מתן תורה בא בי היכי דלא תיק ליה קרא
דעולה וזבחים לשלים ולת"ד שלמים הקריבו חוקי פרשיות בסדרן
דקודם מת"ת בא וכן נרייך לומ' בהא דלקמן בס' במדבר לאחר ר"ח
בר חביניא ת"ד קודם למתן תורה בא יתרו וכת"ד שלמים הקריבו
ות"ד לאחר מתן תורה כת"ד עולות הקריבו דהיכי פסיק ואחר הכי
בשלמת ת"ד קודם מתן תורה בא הכרח דס"ל כת"ד שלמים הקריבו
אבל ת"ד לאחר מתן תורה בא מגלן דס"ל כת"ד עולות הקריבו אמאי
ליהוי נמי ס"ל שלמים הקריבו מט' דקרא דעורי נפון כו' ויתרו אלו
הוה ליה קודם מתן תורה נמי הוה מקריב עולה ושלמים אלא
דמעשה בך היה שבא לאחר מתן תורה והוו אבלי מ"ם רש"י בלעזן
הכ"ל כתבתי אי קודם מתן תורה הוי אי לאחר שבאמר אלא נפרש
כתבתי על עקר פלוגתייהו דר"ח ור"י אי הקריבו שלמים או לא
וחוקי דת"ד יתרו קודם מתן תורה בא ס"ל שלמים הקריבו ועלה
מייתי תבאי דפליגי נמי בכל הנ"ל דאמר שבר קודם מתן תורה בא
שלמים הקריבו ואמר שבר לאחר מתן תורה בא ועולות הקריבו
ואשכ"ש שאין לנו נרייכי להכיא פלוגתא דתבאי בשלמים דהא אית
לן פלוגתא דר"ח ורי"ח הוה אמי' דהבי תבאי דפליגי בתתן תורה
פליגי נמי בשלמים וה"ם כתבתי אכולה מילתא מיהדר וזה ח"ל
מטעמא דכתיבנא דמכ"ל לתיתר דת"ד לאחר מתן תורה בא ס"ל שלא
הקריבו בני נח שלמים אלא דשב"ל דת"ד לאחר מתן תורה
בא כת"ד עולות הקריבו היכו כדכתיבנא דלא הוה דחיק נפשיה
לתיתר לאחר מת"ת אי לאו משום דס"ל עולות הקריבו • ות"ם ת"ד
קודם למתן תורה כו' ות"ד לאחר כו' עכ"ל דלאו היכו ר"ח ורי"ח
הכי כדמשמע מההוא ליבעת דאם כן מאי קת"ל דתיבעו נפיהו
דמפלגי נמי בשלמים ואמי שייך לתיתר כת"ד אלא דאמי דגרסינן
התם מיתפלגין ר"ח ורי"ח הוה טעות סופר וכ"ל מיתפלגין ר' יבמי
ור' חייא רבה בדגרסינן הכא ובירוש' גרסי' מתפלגין יהודה בי ר'
ור' יבמי וכחוית גרסי' פליגי בה תרי תנורתי חד אמר לאחר מתן
תורה כו' והכל עולה לעניין מ"מ כדוחק יש ליישב הא דלקמן דה"ק
מתפלגין ר"ח ורי"ח בלומ' בכלל הא דנחלקו בשלמים בתו למחלוק'
אחר שנחלקו בו אחרים והוה מ"ב בא יתרו קודם מתן תורה ופי' ר'
מתן דברו והוה ת"ד בדוכתה אחריתא קודם מתן תורה ס"ל
כת"ד הבא שלמים הקריבו והם כן ר"ח ורי"ח בתרתי פליגי
ומ"ל דת"ד לאחר מתן תורה בא היכו משום דס"ל עולות
הקריבו דילמא משום הכי גופה דהיכו ושמע יתרו
שמועת מתן תורה שבאתה תורה ליעזרא קולו היה הולך משוף
העולם ועד סופו כדאמר"ה התודעי בבריאה הב"ל ויש לומ' משום
דס"ל עולות הקריבו תע"ג דאשכחן קול גדול בתתן תורה לא הוה
חוקי ושמע יתרו אלא בחלחלת עמלק הכתובה בגדו אם בקי"ם
דכתיב בה שמעו עמים ירגזון כי שתעבו את אשר הוכיח וגו'
ושמיעה היא שמיעת ספור הענין לא שמיעת המעשה עצמו ולא
נדחק לומר שספרו שמועות מסורות מכל השאת דהוכרח לומר שלאחר
מתן תורה בא משום דעולות הקריבו כיון דלא מצי לתיתר שמעת
קריעת ים סוף או חלחלת עמלק דלא ס"ל להתאחר כ"כ כדכתיב
לעיל ובבי לחוקותי ששמע מתן תורה תע"ג שענין השמיעה מה היה
שהיה קולו הולך וכו' ואפ"ג היה מל ששמע הגדת ענין מתן תורה שלא
דעדיף מיבא קאתר כיון דשמועת מתן תורה היה מ"ם טפי שהיה
שמיעת בתיבת התורה מתם שנשמעה בכל העולם ושמעת מזה
לפ' כתבתי דקאתר נמרת דאחכולה מילתא מיהדר שרש"י שנשמר מזה
ראה לפי מה שכתב מהנמ' לבד ולפ' נזכר מכריעתא דילן ת"כ ל"ל
שידוע היה לו לר' חנינא דר' יבמי ור"ח לית להו בחלקו כזה מכל עכשו
אלא משמע ענין השלמים והעולות לכל פלוגתא דתבאי דכריעת'
דתיירי בנמ' תפשר שנחלקו בענין אחר עצמו • **עורי** נפון זו
העולם כתב רש"י בהקדמת המסכת בתחר פסוק זה בריאתה בסדר
עולם וכ"כ אמר לקמן בס"ד פי"ג בא' לחדש הוקם המשכן על תוחו

היום הוה עורי נפון כו' ושמחת אפר' התם דהפיתי נבי זה המשכן
מהו נבי נבוהי כו' בתתי לנבוהי כו' וק"ל דת"כ תהוי תיובתיה דרי"ב
נמי דע"כ לית אלא חלת בבכי נח אבל אחר מתן תורה אפי' רי"ב
מודה שהקריבו שלמים קודם הקמת המשכן מדמוקמי' תירוצים
ביתרו אחר מתן תורה בא ומיד מסתב' שבא בדבתיבנא לעיל וכ"ש
לפי הנמ' דלת מוקמי' קרא דויזבחו זבחים שלמים אלא הפשט
ובתוס כדמוקמי' הכא אלא שלמים מתם ול"ק להו משום דכתתן
תורה מיירי כדכתי' לעיל אחת מתתן תורה ואילך כ"ש ל"ם דהקריבו
בני נח שלמים ואיכא למימר דאיכא דבר כריית' לא מתיקש עורי
נפון במשכן אלא מתתן תורה דהשתא לית היה עקר מאחר הקרבנות
ועוד דלקמן מייתי הך פלוגתא דר"ח וריב"ח עלה דהסיבת דמוקי
עורי נפון בהקמת המשכן משמע אלא אפילו לפי מ"ם בנמ' תבעבר
חומה משמעות בנפון כו' יש לומר דלא דייק כותי דבר על חדוש
כדהכתוב בסמוך אבל הכא ק' ושמח י' לכיון דלא הקריבו בני
נח אלא ישראל משמע שבאה מ"ם שהורגלו בהם כתב בה נפון בימים
כאלו הוה חדוש עכשו ויש"ל זה כיון דס"ם דבר על חדוש אלא
הקריבו בני נח עדין • **שהיתה** בשחטת בנפון פי'
שבעורה היתה בשחטת בנפון כדכתיב בה נפוצה לפני ה' ותע"ג
דבני נח לא היו רגילים בזה דנפוצה לפני ה' ואין נפון בזמה
כדאיתא ב ת"כ קרי לעולה המתעוררת מעיקה בסם נפון כיון
דהשתא דיעם הכי הוה ואמי דאמרי בנמ' תבעבר חומה מתעשים
בנפון ה"ם מתעשים עולות שדיעם עבשו בנפון ויר' אלא זה כיון
דש"י בלעזן שחוכר בסחוך שכתב על תעשיה בנפון •
שהיה יפן ומתעורר מתחלה היו בני נח נוהגים בה ואח"כ
נעזבו מתנה ועבשו חוזר רחמנא שיחזרו ישראל לנהוג
אותו • וכפ' פרת חטאת גרסי' ת"ם דת"ד לא קריבו דכתיב עורי
נפון וכותי ת"מן תבעבר חומה מתעשים בנפון וכדרום וקרי'
תבעבור לשון ויבעבר ה' את מצרים מתעשים בנפון היינו עולם
מטעותה נפון • ותכא אל תלך מסיחנו חומה מתעשים נפון ודרוש
דהיכו ישראל מקריבים עולה ושלמים ע"כ • ולפ"ז קרא בכיאת
מסיחנו מיירי וק"ל אם כן מאי קאמר ומה נמי הכתיב עורי נפון
והוה בקרבן נדבות הוה דכתיב דעד מתתח נמי בקרבן נדבות
מפרש ליה ואין הספרש שלא בפי' עורי נפון דל"ת שלמים הקריבו
אין פי' נפון ואיתמן על הקרבנות והעקר חסר מ"ח וע"ק שאם
לומר שיתכדו עובדי כו"ם ויבואו ישראל מה ענין ליחס על מה
מהנא קרבנותיהם וכ"ם דכבר דיין ותביא חומה ולרש"י כ"ל ותכא
שלא"ד בר' דס"ל בהקמת המשכן מוקי לקרא בכריית דיין ות"ם
תבעבר חומה כו' היינו ענין מ"ם בתן עורי נפון זו העולה כו'
מתיש יפן ונתעורר ופי' תבעבר חומה מלשון התעוררי מעפר קומי'
שמזיר לבבי בח שהם שהיו נוהגים בו מימי קדם ורפו ידיהם
מתנו ויתבערו עכשו להסיב עטרת ליושנה ולישראל התחומים
קאמר שיכלו ויחדשו זבחי שלמים ויקריבו מזה ומזה ות"ם מים הכל
בפי' דעורי נפון דלפי בריית' דיין עורי וכותי תקרבן נופיה קמי
ולפי הנמ' חומה התקרבת קמי וכל מ"ם לו טעם מכתיבה אח'
דהכא ניחא ליה לתוקמי התעוררות וכיתה בקרבנו נופיה וה"ם
דקאמר כותי תימן לחוך דקרבים בתיבן דהיכו שלמים לחודיהו
הוי דבר של חדוש מכל לפי הנמ' דכותי לחומה קמי שהחומה היא
מתחדשת מכ"ל ת"ל וכותי נפון ותימן כיון דיש מעשים בנפון
ודרוש ול"ק לפון כיתה בכניל חדוש הקרבנות אלא בכניל חדוש
ישראל דעד השתא הוו בני נח ועכשו נתחדשו ישראל שמעשיהם
בנפון ודרוש וכנמ' ניחא להו לתוקמי כיתה והתעוררות בתיבי
ולא בקרבנות ומפשר דבנמרא לת דייקי משום דכיתה הוי דבר של
חדוש אלא דכיון דכתיב נפון ותימן דכיתה חומה מתעשים כו"ל
דהיכא דמקרבי בנפון לכד תיכא למקרבי אף בדרום ותיבה לפיכן
דבני נח לא הקריבו שלמים : **שהיו** בשחטים בדרום אף בדרו'
אלא יחד קרא להו דוכתא וכדתנן שלמים קדשים קלים שחיטתן
בכל מקום בעזרה ומשום דדרו'נגדיי לנפון נקט תימן וכי מורחיבו
שבזרים תמיד זה אבל זה :

ובוא' דבר של חדוש ואר"מ ל"ק דמוקי קרא כגליות כדלקמן
בס"ד ולפי שהשתא הוי מכוסרת לת מוקי ר' מאי מ"ם ל"ק
מהאי קרא ול"ק אלא שים לרי"ה קנת סיוע מתנו ולפי שאין כאן
שיקוף דהך מי אלא לקמן דתיירי בקרבנות הקמת המשכן לת
התירוץ המדרש להזכיר תרוצו של ר"ם בהאי קרא : **היא** העולה
שהיו בני נח מקריבים דהיא מסתע היותה בשבבר וכדאמר לקמן
בפל"ז גבי ה' הוא לטובתה כו' דת"ל היא לת"ל :

כד יתי לשלמים כו' ות"ת ומתי מטטריך לדיוקי מדכתיב תבר
יקריבו ולא תבר הקריבו דמשמי לת לכתוב תבר יקריבו דייק שפי'

דכוי חדוש מד'לק הוא זכח הפלתים כדקאמר היא העולה לי נמי מה נריך לדיוקי מדכתיב היא העולה דהא תפי' לה הוה כתיב היא העולה הוה דייק ספיר מד'לק אשר יקריב ליהוה מכאן ולהבא בדאמר בפלתים וכ"ת הכ הלא דפלתים מינה קאמר לגמרי מתרי ניסי מ"מ קרא אתמי אנטריך למיתר היא העולה כיון דמדיוקא דאשר יקריבו שמעי' דפלתים חדוש ומד'לק הכי בעולה ס"מ דאיכא מחודשת ועוד דבלאו הכי ידעי' דכבי נח הקריבו עולות מקרן וכח ומדכתיב גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות וי'ל דאי לאו היא העולה לא הויכא דייק מדכתיב הכא אשר יקריבו ול'ק אשר הקריבו דה"ק לא תירצי קרא הלא בעיתי דאתי דהוה הוה לכל הפחות דבעולה קאמר היא העולה הקדומה מי איכא דפלתים נמי הוו מעיקרא אשר הקריבו מיבעי ליה ואי לאו אשר יקריבו ה"ק דבלי רחמנא בעולה וכתב היא העולה לכבוד מ"ב דפלתים נמי אי כתי דילפי מיניה בג"ש דתורת תורת מה זה הקריבו בכי נח אף זה הב"ב להכי אנטריך לומר אשר יקריבו לדיוקי מד'לק אשר הקריבו:

אשר הקריבו אין כתיב כאן וכן הוה פי' זאת תורת הפלתים הנהוגים בכר שהבא עבדו להקריב אם על תודה יקריבנו

אלא אשר יקריבו מכאן ולהבא ולר"מ ל"ק דאמר לך היא העולה אנטריך למעוטי רובע וברבע וכיוצא בהן

ספסונן לה היה בקדם אתם עלוירדו כדאיתא בת"כ ומייתי לה דר"ש יוצא דופן ובפלתים ל"ק אשר הקריבו דלא תיירי קרא אלא בדין העתיד דמאי דהוה הוה ולפי שתבוא זו מבוארת לה אותבים ר"ב לר"מ מהכי ולא קאמר אלא דאית ליה קבת סייעת מיניה ואם תאמר ולר"ל דמייתי סייעתא לרי"ב מהכא למעוטי רובע וברבע מנא ליה דליכא למימר דמכאיר כהו ופליג אדיבא דדרייתא ר"ל דבקרא ליה מדכתיב מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן כדתניא מן הבהמה להוציא הרובע והברבע מן הבקר להוציא את הנעבד כו' וכדפרכי' כפ' יוצא דופן מ"ל מיעוט דהיא העולה דמן הבהמה בבקר ומאי דמסבי' התם דתרוייהו גריעי חד לבהמת חולין ואקדיש דלא קדיש וחד לבהמה קדשים דאף על גב דקדיש להו מעיקרא אם עלו ירדו כו' מכי מיתר ר"ל דלא גריעי דכיון דמתעטי להו פחד קרא לא אכא בהמת חולין ולא אכא קדשים דקרא אתמי קאתר וכלהו ילפי מיניה ס"ל מכי מיתחיט בהם ילף רובע וברבע כדאתמרינן בפ' אין מעמידין:

נתפיים אתמו לפי שסורס אינה בחזקת מכתה אנים אם מעניין שיחה ודבור ואל יעשו בדברי סקר ואתה בחקיך ואם מעניין רפיון כתו אינו מכי הבע מתכי ואם מעניין פניה והבטה יעשה האדם אל עושהו ולא יעשאל המזבח' וכאן ס"ל להתפ' מעניין דבור אלא יאול במנחה ולא מעניין רפיון דאדרבה מיבעי ליה ויעש"ה לקרן ולהבל לא אתה אלא עכ"ל שהוא מעניין פניה וכדפי' רש"י וז"ל כתפיים מתכו שהפניה הוא הפיום שהמזבח יקרא פונה לה ע"ד פנה אל תפלת הערער וכהפך ל תפן אל מנחתם ואנכ אוחיחים קמ"ל שמעניין הפניה נאמר על הפיום ולכן לא פי' ויעש פנה אלא שבה והפך הגזרה לפ"ז נאמר כתפיים אלא תיק' לן ואל קין לא אתה אלא ה' רואה ואכיט ועוד מאי טיבותיה דהבל אתה שהביט בו עד שחרה לקין אלא הביט בו אלא בהבל אלא שהמעניין הוא הפיום כי מהבל נתפיים ומקין הפלים מיבעי כי לא נתפיים אתכו אבל ליבי למי' דמ"ם ויעש לשון פיום אתם כלומר הרגאת וקבלה וכן יפרשו כל לשון אתה בכתוב בתפלה או קרבן דכיון דאסכחן פניה אתכחות וע"כ מיבעי פיום ואסכחן נמי שרש אתה אל פניה למ"ל לפ' לשון פיום אתם ועוד אתם הוא לשון פיים אתם ויעש ה' מהבל מיבעי ליה שהפיום לשון עומד לא יוכא גם לקן תרגם כאן והוא רעוא מן קדם ה' וגבי אל תפן אל אנחתם לא אקבל ברעוא נר' שהפיום מעין ה' והא דקאתר נתפיים אתכו ול"ק אתם אף על גב דתרי ניהו הבל ואנחתו וכן קין ואנחתו י"ל אלא אם להזכיר אלא העקר

ע"ת כתפיים

סרוח הבל ולא התריך כתם שאין נורך ופי' ל שכוונת המאתר לומר שאין הפניה והפעיה הנאתרת בקרבן עניכה קבלה שאתר שפנה אליה כתוקם קבלה שאין עניו קבלה אלא בקרבן ואנחתו אל הבל קבלה המקריב לא יפול לשון קבלה אלא אם כן יאתר שקיבל קרבנו ואנחתו וה"ק ק"ת ויעש ה' אל הבל לא הבל לא אלא ויעש ה' אל אנחת הבל ול"ת שפניו הפניו הוא שהפונה אתרכה ואתפיים אתמקרי ולא ויעש שפי' כתפיים נאתנו ולשון אתפייסות והתרנות כופל כאתם ונרכה לו רומה ה' כעמו כאתם יאתרנ' עבד ודוק כלשון אתך דתרגם והות רעיא בהבל וכתקרובתיה ולא תרגם וקבל כרעוא להבל ולתקרובתיה כדתרגם אל תפן אל אנחתם לא תקבל ברעוא אלא לכתוב קבלה כאתם:

נתפיים אתמו שהקרי'כתו' לכבד קרבן חסוך ואל קין לא שעה שהביאו הן הפסולת כדלעיל וכעל הפקי' כת' כם' יש נתפיים אתמו לרדורו והסבלתו על עובד האדמ' וכוכתו כוה לפ' אתמו מעלתו' שניו אתכוונתו אלכד שניו הקרבן וזה דרך דרש ע"פ דרכו כפ' היה **נעשן** כאור אתרוש כעשו שעלה עשן באפו ודרים ויאתר לשון הבערה כמו נאתר אפוח אתם ויהיה אז ויפלו פניו אלשון הסתר כד'תו ואיתכביאו אפוהי שע' שבעשו כאור הסתיר' וכפשט וט' דרשם ויאתר כן ולא כפשוטו אדלא כתב כיה אף כדרך שכתוב בכ"מ שיש בו אתרון אף אלא כדגרסינן בפ' אלו נאתרים וכן לקמן ס"ד ד"ה ויאתר לדור על אתר פרק ה' פרק בעוה"ז אלא מלעזר שבאתנו פניו כאתרים אלא מעתה כל אתיכא דכתיב ויאתר כאי נמי התם כתיב אף הכא לא כתיב אף ופרש"י אתרים שונא אתופין על נבי נחלים ועניכו שבאכל דוד ובאתומים עד שבאתנו פניו כאתם שמתו אעבותיו אתרוב פחד ואימה ויוסר זיו אתרו ויהיו כאתרים עפר והא כאתרים שבאתיא ע"ח שהיו אחורים ואתופרת כאפר והא אלא אף התם נעשו כאור אלא שיך הא אלא אקון שבעשם על ה' וכאתרו אכל כדוד אין לומר שבעשם בגד ה' אלא פי' פרש עליו המעשה ובכאל ובקין לא אבי אימר כאתרים אלא הוא ליה פאד ובהא אלא בעשם אתם • ת"ק דבאתם נאי אסכאן ואיאר לאתם נבי קרח ולא כתיב אף ואמאי התם נאי ידרשו שבעשו פניו כאור אף על פי אלא פירשו:

שאת ברכה דאתת הוא אתאקרואות שאין להם הברע כדלקמן בפ"ב ושם יתבאר כ"ה וכיון דכן אאוי לדרשו למעלה ולאתה כיון דאוקמיה קרא בנתים דאיכא למיתר הכי והכי וכדדרשי' בתקוס והדרת וכאתם דוכתי ולמעלה יהיה מלשון ברכה שאם ייטיב יכורך ולאתה לשון קללה שאם לא ייטיב יקולל ויליף דאתת לשון ברכה מויאשא אהרן נו דאף על גב דבאיאות אידיה קאי כיון דבאיאותם לעורך הברכה נאתרי' בבאיאות יהיה אתתם לברכה ואף על גב דהתם ל' אתת"ם פניו אליך דבאיאות נופיף הוא בברכה ניאח ליה אתכתי דכתיב בהדיא ברכה וברכה זו כוללת כל ברכות בהגים ויליף דאתת נאי לשון קללה אויבאיאו אותם כו' דאף על גב דאין והבאיאו לשון קללה אלא לשון טעינה שפי' את עגלות יטעינו עון בתכלם כו' כדדרש"י כיון דטעינה לעורך קללה היא נאתרי' סוס הלשון אסתם לקללה ואף על גב דעון אסתם אינו קללה אלא החטא עצמו ענין הכתוב הוא קללה שהחטא יהיה טעון עליהם עד שיפקד אי נאי דעון אפ' ליה עונם אדקאתר עון אתמם כפ' גדול עוני להרף כפ' ור' ל שיעבדו על אתמתם • וגורף לומר שעגין הקללה אפ' ליה הכא כאן לפתח חטאת רובץ כלומר אם לא תיטיב לשוב עוזך יהיה סתום עליך עד שיפקד וכדדרש"י לפתח קברך חטאיך שאתר דאם לא כן יהיה אאת נשוא אהאתר כאלו כתיב ואם לא תיטיב אאת ואם כן אחטאת רובץ יהיה נפרד אלי טעם • ואם תאתר ות"ם הקללה דאתם' לא קרא נופיף אברכה אלא אפ' לה לומר שהקללה הוברכה לו לפ' טפי ליסרו על דעתו ולהוקירו אאד כי ידע את יצרו אשר יעשה ועוד יש לומר לפי שהברכה דבר אחורם אלא היה כו אחל הקללה היא דבקה בעבירה נופה שבכר עשה

ולו"ל שלום לך יסיב לון נורך לחדם כו דבר רק שיעלחהו כיד עשעו שכב' הוה כוותי"ל לפי שהברכה כוללת כל הטובו ואין לה הגבלה אלא שיעשוה ויאחר לטון ברכה לכל הקללה תיכו אלא פרטון החטא לכך ולהכי תני מברה לה ' ות"ח לפי שאין שעינן בוולן יפה דמה טעין ברכה וקללה בתטובה לית הכ"ל אלא מחילה ופרטון וכדפרי התרגם ועוד שהלמודים הכו רשות לטון ברכה וקללה דחוקים להכי פליג ר' ואמר שם תיטיב תני מוחל שבשדיך למשלה יפיס מחילה מלשון נושא טון ויר' שם יטיב ויטוב יתחל ולחטה יפיס בעשיו והנבחת החטה שם לא יטוב יהיה חטאו נכוה תמיד ואע"פ שאין לשון שלת הנבחת החטה אלא הנבחה בעלמה הנה הכתוב עשאו מברה שהוא הנבחת החטה כתום' לפתח חטאת רובץ והיכו דמשר' ואתיל ושם לה החטאו של אותו שהים נדוש כו' עד שכח' לפתח חטאת רובץ כתי' ' אבי' תוחל לך פל עוטותיך אע"ג דבחלוקה הכ' נקט לשון חטה נקט הכא לשון עון דשון הוא החמיד והיכו חדושה שהחמיד יתחול וכל חטה לבעמים יהיה הסוגע אלא בחלוקה הכ' זוכרך לומר חטאת פליבא דקרא שקרא החמיד כתן חטאת אתו לפתח ח"ר ' אבי' תוחל ע"ו ושם על נב דכתר הרינת הכל שב כתטובה ואחר גדול עוטי תכשוה וכדאת' בסוף פרקין ולא כתחל אלא שנטל תחנו תבי נזדת נב וגב ויבב כאחרן נוד כדלקמן בס"ב פ' ולסוף' ת"ח שבשם בתחול כדפרקין ו' ת"ח לתך הרגו כדאיתא בתגחו לה דמי דבבה לה חטה אלא בתכתבו ונתן לתשו' תכל תחדי שפתח לו ה' פתח של תטובה והוה ברכה לחשים להרוג תחיו לא הועילה תטובתו להניצלו לגמרי וכ"ש שתטובתו בגניבת דעת שיהיה כדכפרקין וכפ' חלק לאחר ג' כתו בעלילה קין דכתיב נדול עוני כו' גדוש ומתום נרסינן והוה תלשון גדיש ור"ל שחטאו גדוש בגדיש שבנוה וגבוד על החדש והיכו תלי דמשרש ר' ברכיה תשרי לחדש שהוא נבוה משעשו : אשרי נשוי עשע כו' ומי כשוי תל נשיאות והרחם שהוא נבוה יותר משעשו ות"ב דשעטיה לשון תחילה כמו נושא עון דרים ליה הכי לפי שבכל תקום שהוא שנין תחילה נשוא שהאחר הוא השנין והחטה לא החד"ס' הוא שנתחל בושא עון נשאת עון שבשר על חטאתך ותשוחתך תכפר וכן בלשון חז"ל תי שעשוטיו נתחלים תבערים עוטותיו והיכו לא תי שהוא תחול לו תכופר שיהיה החדש נשוא שהאחר אלא ס"ב יבא בתלת עד וכפ' בעדו וכפר בעדך ת"ב תשרי תי שהטאו נשוי תיבעי ליה ולכן נדרש לשנין נשיאות דשעשה ס"ם שהחדש נשוא שהאחר ולייבי דקאתר נשוי שעשע נקט נתי כשוי חטאת • ותשטר דלא ס"ל לר' יל דבוש עון בשוא הוא כתיב תל תחיל אלא תבנה תחים וכדנרסינן בפ"ק דרה ורב חסד משה בלשי חסד והיכי עביד ר' יב אתר בושא ואפרי תגביה בף תחזיק בה עון כדי שיהיו זוכיות תבריו ותשקלות יפה בלשי הקרקע לו שיהיה לשון שבחה כד' אתר אבהו בדתיתה בירושלתי דפיהה וכיון שיהיה תלשון הגבהה לו שבחה לה יכול העניו תלה על החטה ות"ב לה תל ל בשוי שעשה שאשטרושו שהוא נבוה משעשו כנו' : אשריך לחדם שהוא נבוה משעשו כלומר שתין חטאו נדול עד שעולה על נביו עד"מ תלה הוא נבוה משעשו שחטאו משע והוא שולה עליו וכן פרש"י נדוש ונגדש כת"ד כי עוטותי עברו ראשי וחף על נב דלף שהוא נשוי תלה מחטאו עדין יש לו חטה מ"ם קאתר אשרי לנבי מי שעשעו נדול ממנו ע"י אשרי מי שעוטותיו ספורות ותשבר סו"ם אחרי אחדם לה יחשב ה' לו עון שהוא שעשו אשרי נבוה משעשו יותר תוטר הוא אי שתין לו כין והיכו דפי' ר' שם תיטיב תני תוחל ע"ו ולא אתר שם תיטי שתי שתיהם נבוה משעשו וייהיה שתי הל"ת לתשלה ולחטא תלה שלתשלה יחזר לקין שעטו תדבר ולחטא יחזור לחטה הכו' כשוש שברי תיכו טוב נאזר שיאתר לו שהם יסוף יהיה לו כן תלה שיאתול לו לגאולי • והכוון שהחטה הוא יבר הרע וכדאתי בשתוי חטאת רובץ ויהיה אשרי אחדם שעטו יבר הרע ושולט עליו להכניעו ותחיו ולא יגרו שולט בו להטיתו לחטוי :

ועדך י"ל לפי שכפי נדולת החדש יגבר יגרו עליו כת"ם בשוכח כל הנדול תחגירו יגרו נדול תחנו לו"ת אשרי תי שהוא נבוה משעשו כי כשבריך יגרו נדולתו יהיה הוא יותר נבוה אתר לפי נדולתו ותגבורת יגרו היה תטעשו שיושך בחטא ולא עשה כן זה ולהי יאתר בתרן שרגו תיכו עושה התחייב תטעשו יגרו אתנם תי שחטאו נבוה תתנו והוא שבשבריך משעשו לנדולתו בתלת שעשע יותר תתה שבשבשו זה אוי לו שהו תקשה עשתו לדעת עא חטאת יכתן שם בבחינת עשתו ושם בבחינת החטוה בבחינת עשתו שיעשה בפי חותר בת כ"ו וג"ם בבחינת החטוה שפעתים חטאת קטן יחשב לגדול ליעשה עתד בפי

תע"ח החטוה דיוסף דעת יוסף תכתוב כדלעיל ברים פי"ם תו ע"ד וסביכו נשברים תתך כשוש תשה ותחרן ולו"ת תשרי שהוא נבוה תפשעו שיותר הוא נשוא תכך תעלתו ולא תכך גדול תפשע עשתו :

ולא פשעו נבוה תתנו לתו השוש תשרי נשוי פשע נקט לה דוחי שהם הוא נבוה תפשעו לת יהיה פשעו נבוה תתנו אלא תשוש השוקתי' לשהת בהכי שחטאו נדוש והיכו דקאתר לפתח ח"ר כנו' להכי נקט חלוקה זו ולהכי לת קאתי' אלא שוה לפשעו השהת תוקתי' שפשעו נבוה : שנאניך לפתח ח"ר כלומר זהו שנאתר לפתח ח"ר שהוא דבק אל שהת שם לת תיטיב ופי' שהחטאת יהיה רובץ ר"ל שיהיה נבוה ותתבאת שתנבר כזכר כדתפרש תד"ל רובצת והיכו ענין ההנבחה פדש"שעוקף עליו ות"ת ח"כ שהת שם לת תיטיב ל' תל דהת כתאתר ח"ר קאי שהתנברות י"ל דת"ל הוה יפי' שתנבאת עד שבאה עליו אלא שתנבר ולשולם הוה נבוה על פשעו תכל שהת משתע בשהות לנתרי ולפתח חטאת' תבטריך לפ' תי הוה התבאת ותקת' כתי רובצת לתשתעינן דתדרנא לתר תדרנא כת כריתת תם כו תכל לת כתנבר תתחלה בבת ח' וזה לתשתעינן סיזהר החדם כו תתך תתת לו תקום כלל שתקבל יבא אי התאתר עד לתין תרחת : חטאת רובץ' תין כתיב כתן לחטאת לשון נקבה וות"כ חטאת רובץ"ת' חטאת רובץ תיבעי ליה אי שבתחלה הוה נקב וות"כ כזכר ולא הוכרך להאריך כך תלקי הסותר שתוכן זה תוה : תש בנקבה שביו תבואר שהבשים תלושות הכה ולזה יבנה תלישות לתן ע"ד דבשים תללו כו וכן תו"ל נבי ושם ככה תת עושה לי כו : ועדך יש לומר שבחטאת יהיה כתחלה תכך נטיית התחר לתכם לתרי הסרגל ישתה דמיוכו לחטו' שהוא טוב ויבקשנו תדעת שלם ותו יפסד לנתרי וכתחלה הוה עם שהיכו תלה תגד התחר תכל כשיהיה תגד הזכר והוה הבכל והנזר' תתנבר תתך ברתחרה עם בנקב תפ"ג דיב' הר בתך' תשנבר לבחת תבטח שתו כדלקתן בכל ד' ויבר הטוב תיכו כת עד"ג שנה שפ"ו נקרא יבר הרע זקן וכפיל ת"ת קרי ליה עם ועבכים ותורח בבחינת תה שהולך ותתנבר יום יום שם יגיחוהו ואחר כך הוה תתנבר כנו' ויכו דקאתר רובץ בלשון זכר כדפי' ותק על נב דרובץ תורם על הבטלה הפך הסתנברות ולפי זה עומד הלל ע"ל דלתנטריך לות' רובץ תפני שהוא דבק הל שהת שם לת תיטיב שר"ל בחטאת הרובץ שהם יתנבאת תחר כך ות"ת רמז להתנברות תדבקטים בלשון זכר ות"ת לפי לבחוב רובצת נפקא לן תדכתיב תלילך תעוקו ותתם תתבל בו בלשון זכר י"ל דהם עדיף דבינן דסתיק לשון זכר לחטוי גופה תורה טפי לדיוקי ליה ולת שבאתר שהוא כדרך הבתוב' תי כתי להורות שלא יתחר ותן להתנבר רק שבתחלה הוה שם ותכף יתנבר כזכר : ברתחרה דומה לחוט כו' נם זה תעניין הקודם וכן דרבי יצחק דכתוך והבל כוכב ת' סיער הרע תתנבר והולך תלה דהתי דרים לה תהכה והתי תסבת לדרום שבתוכיע"ז העניו תי כתי לפי שב"ת דתיק ליה רחית הרחטן תדרשת לפתח ח"ר תיכה תוכרחת שהיכו תלה דיוק' בשלתה תל' זכר ותקבה ותיכה לתידתי דלא דק קרא בהכי כדרך כתה שהבתובים וכלל גדול תתר כל דבר שתין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו וכדרשת ר"ש כתי תיכה לתדתי לפ' קרא כפי התש' שתבחוב בסתוך ויצול דשתת לה תתר על יבר הרע עשתו שנדל הלך תלה שיש קנת עכירות קלות בחכלי הטוח ויש קנת תחזרות כשבו השנלה לכן הכיה תחזרות ותיש דוחי שעל עבירה ת' קרתו תוזרת ותיש וכוזתי שעל יבר הרע קאתר על שם שתנבר ויסולך נם יש קנת תוספת בדברי זה על זה לפנין שלדברי הת' תוספת יבר הרע הוה בתיכות והוה שבתחלה יפתך לדבר קל ולא ייהיה לו כח בתתור וסוף יוסיף כח בעלתו ללכת בתתרו כי בבדל שתם' תהיתים בכתם הוה בתיכותם תתנם לדברי רבי עקיבה יש נם כן תוספת בו בכתות והוה שתפי בניו שלת יוסיף להתנבר תקול תעביר הת' בעשתה יתחוק תתר ד"ת שתם תכל בלתי נטילה פעם ת' תו כ' תין כו כ"כ תלת פע"י וה יתפך תתיך בעבירה היתה וכת"ם פם תין תנלחין כיון שעבר תדם עבירה ובבה בה בעשית לו בסיתר וכשיטרפו כל פפעתי' תעלה העבירה היתה לחסכון נדול תו שבתו שיעשה עבירה זו יעשה תחרות דומות לה ותעש' בכלן קלות יפטרפו כלן ויהיה בעונש תתור וזה בקל בספיבה שהוא חזק ע"י שהוא תחזור תחלקים דקים רבים וזה בתחזק עם זה בתחזק בדברי ר' יצחק נם כון בו תוספת בתחוה ובעזות וברטן ובבעילת התשובה תה שבתחלה תם יהוה החדם לעשות העבירה פעם בחדש לתחות היבר שוב יתחוה לה בכל שבוע ושוב בכל יום ובכל שעה ע"ד תשביעו רשב ושם בעזות שבתחלה ישעשה בפועת פעם בחדש

ואחר כך יכין פניו כפרסיות שיראה לו סימן יפה גדול וכדומה
בס"כ לשעבר היו מקבלי להקב"ה במתנות חזרו לסיות מקבלין
לאותו שבפרסיות ואם פרסין שבתחלה ימשך האדם ליכנס כלפי פרסיות
הללו לאותם שבתוכה כשתזמנם לו ואחר כך תדמה לו דבר טוב על
סיבוך מחריב בכל מות נפשו
וכדלמר בסנהדרין ס"ד מיתות
בע"י בתר דמקיקו בה * ואם
לבסילה התוכה התורגל ביכרו
לא יוכל לשוב ע"ד כל בחיים לא
יכיון לו שפעמים ינעול לפניו
דרכי התוכה לרוב תרותו כמ"ש
ברמב"ם בה' תשובה וכן ענין
הפרם הפורת מבכל הבית
מהפורת מלבד שהיו לו כח לנקם
כרכיו הלא בפרסיה לא יקפיד
תמיד הלא פעם ס"מקרלי בעניין
בחורחים וגם לא יעיז ליכנס
כרכיו דמתן לחבירו דלמר דרים בהיל לחסתכולי בחפיס וגם מה
שיתנו לו על הרוב לא יהיה כדבון גמור הלא מפניהבושה וגם היכו
קבוע בבית כי פה יום מן יומים יעמוד מהר חולף והולך לו אבל
בעל הבית הלבד שיהיה פליט בביתו לאחר יחפון יעשנו בכל בית
ולא יכוש דמדרים קמכילו וכל בני הבית כמעים הלו כרכוש

והוא קבוע בבית לא יחוט :

ועל דרך דרש י"ל פלטיות מג' פנים פה
מנד בח ובכורה בחחלת הנכור בחלם
מנד פחדו ופה מנד מעלה בחכם בטעם ובכבד בנקל בעיום מחנו
ופה מנד הטבע בחחלל' לדם בכני בימו מעפ"י פהוח פחות מפה
וכן הוקנים על הבחורי' והמלך על העם וביוחנן ו' נער פה יבחוכו
יעלה למשול בכ"ל מהבחיות הלה וקנגד הפ' לחמר בחחלה עם כו'
ס' כנגד הכ' לחמר ר"ע בחחלה דומה לחוט כו' לחחר כך יחפלם
בעגלה וירלה ביוחו דבר גדול וחסוב בשיני הלדם וכנגד הנ' לחמר
ר"י בחחל' הוא עושם חורם בפהבעו מפועבד לבעל הבית וכחחר
הזמן יזקין בחחלה עד פיהיה מוכל בפהבע בבעל הבית :

דרך שני מדברו בבחי' עולם הוא ועולם הבא ופ' הוי' יעבו
פלדלם ידמה בחחלה בעפ"ז פהוא פם וסמין כו
כח להוציאו ולחר כך בעולם הבא פהוא מתגבר עליו ומוציאו הוא בעפחו
כח"ם בפ"ב הוא פהוא הרב הוא מלאך המוח ור"ע לחמר
מבבר יוסי הלדם פיש לו עולם הלא בחיי יוסי חומר הפהוא
פיחסוב שבקל יעבם ז"ל בחחלה דומה לחוט כו' ולחר כך בעולם
הבא ירלה עבשו בעבות העגלה ור' לחמר ענין לחר והוא שהלדם
בעפ"ז יש לו כח עליו פיכול להכניעו ולסוב בחפוכה ובעולם הבא
ירבה לסוב ואין בידו כי מי פהדרה בע"ם יוכל בפבת ז"ל בחחלה
דומה לחורם שביל בעל הבית לגרפו ובעולם הבא יש לו לבעל הבי'
לפלוט עליו אלא יוכל לפוב וקרלו חיים נבי דוד על פם פוכו :

בקל"ע הזו מל ספינה דרך הספנים בפהספינה בים להפליך
מחנה לים הבדול הנקרא מנקורס קפור בחבל עב
מאד כדי פיחקע הבדול בקרקע בים ולא תתגלגל חנה ומנה ומה
יהיה החבל דק יחחך מיד ברוח הספרה * ומיכא למידק קלע של
ספינה מאן דכר פחיה לה הל"ל אלא חבל העגלה כדכתיב בקרא
דחיניה מייחי רחיה וכן לחמר בפ' החליל בחחלה דומה לחוט של
בוכיה ולבסוף דומה בעבותות העגלה בפח' הוי מוסכי העון כו' ל"ל
לבעבות ק' ליה דחי חבל בפו מוסכים הקרון בדפי' רד"ק פחין
דרך הקרון להמשך אלא בבהמות ומה בורך לחבלים ויד' בלבן בפרש"י
בגמ' במקום הבז' בעבות העגלה חבל ענם מקומרין בו הפרס
למחריסה ולא פירש בפסטו וגם לפ"ז ק' בחרי אין החבל בפו קומרין
הפרס לחחריס בריך פיהיה כ"כ עב בקרלו עבות בדם החחריס
בקצר כנומר הפרה וחבל כל דהו נקצר יפה ועוד דמ"כ ענלם
מיבעי ליה לא ענלה דהיכו קרון ולבן פי' ר' עקיבא דעבות העגלה
היכו קלע של ספינה וקרחת הספינה ענלה על מחגלגלת
ומחגדדת בחים חו לבר מנחסכת בקרון :

ההוד הוי מוסכי בו דומה מחמה כדד"ם דמ"ל מחי חבלי
הסוח ועבות העגלה חחם ר"ל פיחסיכו העון בחבלי
סוח ובקר בחו מוסכים העגלה בעבות בפי' הר"ק אין בחם של
חבלי סוח בחוטב פיחמר חבלי רמה חו הסוח וביוחנן ועוד חל"ל
ובעגלה בעבות שהדחיון הוא החטח הבחוף לעגלה בחחסכת לא
החטח של העבות החוסכים וכ"ם פי' ר' חכרבבל ספירם חחוסכים
העון בכוב ומחחיבים בכוב חף על פי פיהים גדול בלחי דחוי

יג אבר ר' הנחום בר מריון איית בלבין ברוחי רידעין
למשחרלא אויל ויחיב קמי פלטריא ועבירו נרמי
מחנחנם ומרי פלטיריא מחנחנם והוא שכיב עיולא אזרעא
ער דחוניה מצמיחין לון והוא משחכח בפו עיולה ומחלך בית
אבר ר' אבא היצר הזה דומה לפסים שפוף שחיה יושב בפרש
דרכים בל מן דעבר הוה אמר הב מה דעיך עבר פקח א' וראה
שאין בו חוללת לגזול לו בלום התחיל בע בתו בך בבחי דורות
איבר' יצחר דור אנוש ודור הפלגה ודור המבול בין שעבר
אברהם אבינו וראה שאין בו חוללת התחיל בעבחתו הה"ד
ובהותי מפניו צרין ומשגאי אגוף :

יג אמר

להחזין פסוק רחוק הפפסט הלא ודאי ס"ם פהעין עבמו דהיכו
יער הרע בחחלה הוא בחבלי סוח יקירי עבדים ושוב יפוב לקרלו
עב בעבות העגלה וחעפ"י פלפ"ז הל"ל גם בן בחבלי בקך הדחיון
בדקאמר בעבות בעמים יחחלבו הבית וחקך ויבואו זו חחורת זו
בדרחיון לקחן בם ס' ולפי זה
על חחחר בעחים הלא בעחים
ס"ק בין דוחי החוי חחחחת
חפי בעיוקה על החוך הל"ל
חוסכי פיהם בחבלי הסוח ובעבו
פעגלה עין פיהים החטח בחקו
בקל והעוך בחחוך ולבן גר"ח פפ
פחוכים העין בחחוך ע"י חבל
סוח פבחחלה היה קל וכחפפס
לחון בו ממם החחיבוהו פוך
חטח בפב בין והוא ובעבו הפעגל
חפוה בפהבע בעגלה ופפחח ס"ם
חחוך בעבות העגלה ופפחח ס"ם

דנקט הבחי בי"ת ויבחו בף :

בתהלה הוא בעפה חורם בו בם"ד בו' דמ"לב חמחי קרייהם
בריפה חורם והדר חים וח"ת ובחרי בתחלה בחי
קרחו הלך בדבריהיבא הלך לחים בעפיר וחחחי לא דייק לחח
ובף החליל מחר רבא יב"ר בתחלה קרחו הלך ולבסוף קרחו חורח
ולבסוף קרחו חים בגח ויבא הלך לחים בעפיר וגו' ומבקרו לבעות
לחורח וכחי' ויעפה לחים הבא חליו ופרש"י הלך עובר דרך עליו
ויחיו מחחכסן עמו כמו חורח מבסנחי חים בעל הבית י"ל דהבא
ס"ל דהלך וחורח היבו הח והוא מבסנחי וקרח הלך על בם פהלך
הוא ע"ד וכח בחלך רחסך והחורח ג"כ בקרח חורח על פחיים
לדרך בעחיו בח"ם ר"י מבדבגל חבל חים לח"ל דייק בחי הלך
וחורח מדבחי בדבורי' ושוב דבלחח היחה יב"ר בקרח חורח וחים
גבי דוד חעפ"י בעל עבירה ס' בח לוכיחוח שהוח עוין בח בעב
ביחח בחחלה בח חליה בחקרחי וחחר כך בחיה חח חורים וכעחה
לחעם בבעל הבית חבל בלרבח בחבחים ג' חדרגות חיפה בם בעיון
דוד עם בח בעב וליבא למימר בחה בעבב עחה בחחלה חדרגה ס'
וחה בבעחה לחעם בקבע חדרגה ב' והריחת חורים חדרגה ג' דהח
ס' פיהיה חטח חורים בבלל החבל בהרי הריחת חורים קרחם
ללקיחת בח בעב לחעם וביבי חפפר פיהוה בפיבות הדם בחחור
בחורח ולקיחת בח בעב בבעל הבית חלא יון בפיבות הדם בבלל
חבל זה לבבות שוברון החפרשים וחל"ם ר"י חכרבבל על הבית דרבח
שבראשונה היה הלך בעבב עחה לבד וחח"ב בעשה חורח בהיותה
חעובדת חחבו חח"כ הרג בח בעלה והיה ס"ב בחחרונה בעל הבית
לא חבלחי לו ט' שהרי העבו חביחה רחשונה וחח יוסף לו
בם לבי שבחעברה חחח בהיחה בילה בלי עבור * ולי"ל בדוחק
שבראות בח בעב רוחבת על הגג יחחר חותה ודרם בעדה הוא
בחדרגת הלך וכשבבה בפועל הוא החדרגת חורח וכשלקחה
לחעם בבוסה בב להיות בעל הבית ס"ב בחח בשבבה בחחלה היה
הלך וכשבהרג חוריה ויעלה דוד ויעפה ג' ביחו הוא חורח וכשלקח'
לחעם חחם ס"ל בעל הבית הוא בשבר היה יבול להפסיק יערו ליבבו'
חחבו בחקרחי בשאר הפלגשים לבל חם שלקחה לחעם חחם היה
חדרגה ג' שים חטח בוסף בעוסה בשחט בעפם בחלו לא היה בם
חטח בלל :

ההוד ויחחול לקחת חבלחו בו' כי בן שלטו יב"ר בדוד חדרגם
לחחר חדרגה בדפי' ותע"ג דלחחר בשבת ס"בחח בהחה בל
לחומר דוד חטח חיבה חלא עוסה שבל היובה לחלחמת בית דוד
גט בריחות בוחב לחשחו בו' חיבו חלא חטח בחשת חים חחם לבל
ת"ח הדבר חנובה שחחר חלק לחחר ובבב חיחחו לחובם ובל זה
חחבין יב"ר שפלטו בו דמ"ל בפה בעבם ס"בחח בהחה ולחה הדר
בחח בבלות ותחבובים על חטחו וב"ם הבחים ודלי"ידחה היה
דהח בס' חלק לחחר קרחו ולא דמו בשפה שיהו עוסקים בחחלו'
וכבעבים היו עוסקים חחבינן ולחורים לו הבחה על חשת חים
חיחחו בחח בו' ועו' לחחר שם שקקם דוד פלא יבחב סורחו ח"ל
ח"ם בבר עחיד שלחה בנבך לחחר בן הבחה על חשת הבחו בו' וביוחנן
חחרים רבים לחו"ל ותע"ג דנרחי' הבחם דרם רבחה חחי דבחיב לך
לבדך הטחתי לחחר דוד לפני בב"ה. בלית ויליעה. קשיח דחי בעחי
לחבבים ליהרו הוא בייפפה חלא חחיבה דלא ליהרו עבדיה זבי
לחרים ורבח בוסיף לחחר בחחלה בעשה הלך בו' בדלעיל ח"ח ע"ל
יער הרע חטח חעפ"י שבידו היה לבבחו :

אית בלבין ברוחי בו לקר' לקי דבחי לפחח ח"ר בו' והחחבר' סוחה

ת"ל כשמקיש

עומד עמהו כרוכן וישן ואינו עומד כלום עד שהלחם מתיחם מלדרוך לחותו להכניעו ופתם פתחום תכניסו בחטף מה ועד שהלחם להסעור' כבר נפל בחטף ז"ת להוכיח הלחם שיהיו עיניו פקוחות ליזהר מהנו ולא יתיחם מן הפורענות שלין בשחון כו לעולם וכעובדה דר' חייא כר

יג **אמר** ר' אבי אין יצר הרע מהלך לצדדים אא באמצע פלטיא ובשעת שהוא רואה אדם ממשמש בעיניו מתקן בשערו מתלה בעקבו הוא אומר הדין דידי כאי טעמיה ראיתי איש חכם בעיניו תקוה לבסיל ממני :

יד **אמר** ר' אבין כל שמפנק את יצרו בעירותו סופו להיות מנוול עליו בזקנותו מאי טעמיה מפנק מנוער עבדו באחריתו יהיה מנון :

טו **רבי** היננא בר פפא אמר אם בא יצרך ר"ת שחיקך ר"ת הוא בר"ת אם עשית כן מעלה אני עליך כאילו בראת את השלו"ם שנ' יצר סמוך תצור שלום ואם עשית כן מעל' אני עליך כאילו בראת את השלום שלום אין כתיב כאן אל"א שלום שלום ' וא"ת שאינו ברשותך ת"ל כי בך בטוח וכבר הכתבתי לך בתורה ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו ר' סימון אמר אם בא יצרך לחשחיקך שנתחו בדברי תורה שנאמ' יצר סמוך תצור שלום ואם עשית כן מעלה אני עליך כאילו בראת שני עולמות תצור שלום אין כתוב כאן אלא שלום וא"ת שאינו ברשותך כבר הכתבתי בתורה ואליך תשוקתו נ' :

יז ויאמר

הקדשן לכלם ' מ"ת קרח דוכתותי בדוד קמיתי דלפיל מיניה כתיב מלאתי דוד עבדי וכאן החסך הכתובים ומפי סופרים כעל המזמור עכ"ל שעל דוד מדבר בכתובי אלו וע"ק דוכתותי הוא ס"ת שכתבת הנרים והחדשים לו ואיך מניה זה לענין מכרים שהוא החכמת ומה י"ל דכיון דתחלת המזמור מכרים כנזכר ס"ל שהכוונה לומר שכל הטובות הגו' כתו' על דוד ועל פתו קן נזכות מכרים ולו' ה דהא דוכתותי הוא בזכות שהוא כתת יצר הרע שהוא הנר העורר :

אין יצר הרע מהלך כו כדי להכיעו יפה בכל עוכרים וכשים ומים לא יחלט ולרחות לומם מי מחסחם בעיניו כו' כי בו יזדקק שידע שקל לו להכיעו בכעל רשנו ומשום קדח דלפתח ח"ר מייתי לה הכא דלפ"ז ה"ק שעומד בפתח עיניס על מם הדרך ללכוד המנשים :

ועל דרך דרש ה"ק שמין יהיה מבקש להפיל האדם בקלות החטא וכגדיו מלא בחחנם הדרך והו' שיטבע בחחנם יש שהוא לגמרי עד שלא יהיה לו תקוה מלא שחדיוכו לחט לח"ט כחוכן אחר שכחלבו חיכו מהלך בגדיים שהם הקנוח שלא יחמר לו בחחלה שיחטא לגמרי מלא בחחנם דרך החלך שאומר לו שהחיכוב טוב בכל הדברי' כי יחמר לו לא חספיל עכחן כ"כ ולא חנזר מהחוות ש"ד של חבי נדיך הרבה וגו' וחח"כ יוציאנו של הקנה הרע לגמרי :

כמישמיש בעיניו מי שהשלמל עכמו ומחיפה הוא מוכן לשלוט בו יצר הרע שע"י החיפוחו מוכן לעבירה ומ"ש לקחן ס"ד פ"י על מ' שרשה בכוחה שלו ומחו יצרו עליו לפי שהיה יכה בשפרו כו' ולכ"מ הדין מן דידי שהוא מוכשח ע"ה בו ולפי שעכר השלמול שם ביפוי הפנים והעיניים והשפר וכלוך והקדו' הפסיוחות נקט ג' חלוקות אלו :

רעדד י"ל שרחש לח"ם ז"ל בעין רוחה ולבו חומד וכלי המעשה גומרים וכנגד העין חחר מחשחם בעיניו וכנגד המחשבה חחר מחקן בשערו שהוא כרחש וכנגד כלי המעשה שחחלחם רגליס מחהרות לרון חחר מחלה בעקיבו :

נא טעמיה דמ"ש כו' מהיכא נפקא ליה דכשרוא' אדם ממשמ' כו' מדכתיב רחיתי שיש חכם בו' ה"ם שם רחית שיש מניח ומחחכם בעיניו ודוכה לומר לחשחם בהם חקוה לומר הרע שנקל מלך זקן וכסיל מחנו שלו' כדין מן דידי שהם פי' חכם בעיניו ע"ד הו' חכמים בעיניהם מפי קלחה חקוה לכסיל מחנו שהטוב שבפי המפר כזה הוא דמם מחנו שם שיחרון ויר' שיחר חקוה בכל ההעדרי מזה שלחר שחוכח עצמו לחכם לא יקבל מוסר מלחר ור' חפי יחמין זה לכסיל הוא השולל מהדעת לגמרי ומ"כ ודלפי שהכתב בעיניו שכבר ים בו דעת קלת טוב מחנו שלא שבסיל הוא יצר הרע כדפי' :

בך שי שהפנק בו' שחחלה ים לחל ידו להכניעו וכשחפנקו מרגי' לח עצמו כד שסולט עליו בבעל הבית ואין בידו לעשו' מלחריו כדלפיל בס"ה וגם כאן ר"ל ד"ה כדפי' לעיל שהחפנק יצר הרע בעה"ז היכר עצמו יסלוט עליו ויפרע מחנו לע"ל :

נא טעמיה דמפנק בו' דעבדו הוא יצר הרע שהוא חסור כיל להדם לעשכדו כדכתיב הכא ואתה חמשל בו ומנון הוא מדון ומליט וכן ינון שמו כינם יחד דהם לא כן שי מפנק מנוער דלי עבד כפשוטו למה יהיה מנון בשיפנקנו והרי ברשותו הוא חחיל גם בע' החליל פי' כחוב זה על יצר הרע חלא שפי' ואחריתו יהיה מנון על שחעיד בו לכסוף שכן כחט"ח קורין לסהדה מנון ומשום דחקרא דידן דכחיב ואתה חמשל בו נפקא לן שהוא עבד לדהם מייחי לה הכא וגם חפשר דחלפחח חטא רוכן דייקי' כפ' בפחיחתו ושחחלחו הוא רוכן מושל לפניך שחמשל בו ואם לא חמשל בו חגניח יפגיר כדלפיל :

אם כח יצרך להשחיקך כו' פי להכניעך ולהכפיפך דחכוו בך ת"ח שעל ידן חתגבר עליו וכדחנח דבי ר' ישמעא כני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם מכן הוא נמוח אם ברזל הוא חפוכך

כו' כדאיתמ' בפ' בחלול ופטעם לפי שפ"ד נלחם ליראם את ה' ויכוך כו' עתו ונעשו ובכל העולם הוה בכל יטרי' מתשבתי כאן ויוסר מתחשבת את תלוים • ועוד שע"י פתחת כאן על מלחם מתעורר ויש כאן מקום עיון מלכתבנו לקמן פכ"ד סימן ח' :

אם עשית כן תעלה אני עליך טעו' סופר תלה שאני מסופק אי גרסיי אם עשית כן תעל' אני עליך כלומ' כדאת הבעלו והדר כתלו ברחת את הבלו וכתה פליגי ר"מ ור"ש דר"מ מפרש הד בלום לבריאת העולם ואיהך לבריאת הבלום ור"ש סבר דתרוייהו לשון אחד וכשם שהע' עולם כן הכ' ועוד תלה יפול יפה לשון יגירה בבלום תלה בעולם אז אי גרסי' ר"מ אם עשית כן תעלה אני עליך כלו ברחת את הבלו שנתמר יבר סתוך תבור בלום בלום אין כתיב כאן כו' בגרם' בעל תילת אלהי' בפ' לכבתיבו וכתה קתפלני דלר"מ לא מייתר ליה תלה חד' בלום דחד לבתיבו אילטרין דלות"ס יוסיבנו בבלום ופי' תבור לשון סתירה תלשון בוכר חסד וכת הדבם תמורת פת הפעל ות"כ הבוסף ידרם בעיקר שהוא בלום לות"ס ברחת את הבלום ור"ש סבר דתרוייהו לדדשת דהכת לא תיירי קרא בהכשהת בלום תלה ביגירה דתבור לשון יגירה ות"כ תרוייהו ידרשו לבדריאת שבי העולמות דכי היכי דחד ע"כ בעולם קתיירי ר"ש אידך ועוד דבעולמות נופל יפה לשון יגירה בדכתיב ת"כ דתדחד לדרשת אידך נתי לדרשת כדאתריבן בפ' הפועלים נבי דך וטוב :

כאלו ברחת את הבלום בבר כתבתי לעיל בפי' ז ס"ב שבלום יובן בפ' ענינים אם העדר הקטטה ואם קיום הדבר בעלמותו והמותו ובכת תרוייהו לאיתנהו דיבר הרע הנה הוא הבר הבורר הלוחם אמיד עם האדם כדלעיל בפי' כ והוא החלק האחרי שהו האבני לבעלי בח"ם לקתן בפ' לד ואם האדם יסתם עין ילחם עם יבר הטוב ע"ד אוי לי מיבראי אוי לי מיוצרי ונם הוא בכת הרעות והעדר בלום בעולם ת"כ "הדומהו בד"ת הרי הוא בלום מתלחמתו בהתורה תבריאתו לאוטב כדלעיל ונם כן יתמיד הבלום והטובה ולכן הרי הוא כאלו בורא הבלום :

ועד הדרם הבלום אחר לבעלמות ור"ל בזה כאלו ברחת הבעלמות והבלחה שהרי בידו לקטרגה אז לאחר ובחזקת ידו קבלה נגד המעיד : שנאניר יבר סתוך תבור שהכתוב קשה בפי' לכל הויפרעים ולכן דעת חז"ל בפ' יבר על יבר הרע וה"פ היבר בשהוא סתוך והכבע למטתוך ולא שאתה תהיה סתוך אלו אז תבור בלום ר"ל תברת הבלום והוא אל יבירה ולפי ת"ם לעיל דחד לעופים יהיה תבור מסתם לשנים כאלו אחר תבור בלום תבור בלום והא' לשון יבירה והב' לשון סתירה ת"ק היכי רמיז הכא ד"ת בבעלמות לר"ש ניחא דכתיבתוב בסתוך ושתא לא קפיד להא דזולתי הכבעתו ע"י ד"ת הוא והכתוב לא קורבך לפ' אבל דבי חזקיה אסתעיבן לה מגב פורתיה ת"ק שאחר סתוך דבק לת"ם לעיל סומר אחוים בסתיה התורה ע"ד ולדיק בתמונתו יחזה ויר' שהיבר יהיה סתוך אל התורה וה"ק דחכו בד"ת :

ואת שאינו ברשותך כו' ק' כיון דהוא אומר יבר סתוך תבור בבר גלה שהוא ברשותו דת"ל בי היכי תזהר על מה שאין בידו ואם בבבר בכתוב יהיו טוענים לו שאינו ברשותו מה הועיל אחר כי בך בטוח ות"ל בלפי שאחר שהרי הוא בולו ברח העולם ברחה שהבבר קשה אחר שאינו ברשות שהדם לגמרי דאם הוא ברשותו לאם הוא בבורא בלום אלא בלפעמים אינו בידו ולכ"ת שאם יקרא ע"ד הרחוק שיבגיעהו ה"ל בבורא דבר אחורם וכ"ם שטבע העפון בן בר שהחל אסיר יברו ועבד אחותו ת"ב דאתנטרי' לדאחותו בד"ת ס"ת שאין בידי האדם בעמוד בבלום בו אלא בבידי להטרידו בתורה ואם בן אי שאינו בן תורה אם יעשה לו ת"ת שאינו בן אלא אחה אחותה שתנשאנו אם תרבה ותסיבה לד"ת עבה טובה היא שפ"י תבניעינו יותר בנקל' ות"ה בד בלאחו הבי תוכל להתגבר עליו בטוב שבלך :

ועוד יש לומר לפי שהרים טעו לחשוב שאין טוב האדם בידו אלא מדותיו ודרכיו בתשבות אל טוב תוגו ותזלו

יז ויאבר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בו' על מה ר"ז מדיינים אמרו בואו ונחלוק את העולם א' נטל את החרקעות וא' נטל את המטלטלים רין אמר ארעא דאת קאי' עליה רידי ורין אמר טה דאת לבית רידי רין אמר חלוץ ורין אמר פרה מתוך בך ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר שניהם נטלו את הקרקעות ושניהם נטלו את המטלטלין ועל מה היו מדיינין אלא זה אומר בתחומי בית המקדש נבנה וזה אומר בתחומי ב"ה נבנה שנאמר ויהי בהיותם בשדה ואין שדה אלא בית המקדש הוא כ"ציון שדה התרש ומתוך בך ויקם קין אל הבל אחיו יאורא ב"ר אסר על הזה הראשון היו מדיינים אמר ר' איבו הזה הראשונה הורה לעפרה ועל מה היו מדיינים אמר רב הונא תאומה יתירה נולדה עם הבל זה אומר אני נושלה שאני בכור וזה אומר אני נושלה שנולדה עמי ומתוך בך ויקם קין :

יז אמר

סמגולך בנדך נבר נדקן כו' כדאיתמ' בפלחי סבת ולפי החזק שהם חמוז יקים דוקא התבגל והבחור יי דב בכם וכיוב' ובבר התריבו בזה הקדמוני' והבכתב בלם ולפי' חכמי החקירים שחין בחזל והחזק מבריח בפעולות עם היות לו נטיה והבכה כי האדם בבללו הל בל אחר יחפון יטבו כ"ם בחן ות"ת שאינו ברשותך פיטעון האדם בנד הבעיה ויאמר כי ה' דבר טוב על מי שבולך בחזל טוב שחן הבחים שיעשהו אבל האבכי לו תה יעם כי היבר אינו ברשותו תלה בפי החולה והחזק והעיב לזה שאינו בן אלא כי בך בטוח ר"ל בעבתך וכיבך היה התפלה וזהו ותה תחבל כו' ר"ל אתה תעבתך :

מיכס ס

לא תבך בחזק והחזל :

ת"ל כי בך בטוח ב"ל ד"ה כי בך וכיד"ה וכב"ת בך בטוח עליו שהתחזל בו לא בבטוח בב ליבר דת"כ יהיה התחבר בהבונה ועוד דע"כ בטוח ת"ל בבטוח בחזק בבלום ואם בבריחם לפרש בן שהרי אין יבר הרע בטוח בהדם שיעשה ולזהו שהיבר בידו והוא היבר ותעש' שאתר לעיל בשעה שרואה הדם מתחתם בעיניו בו' לומר הדין נתן דיבי מ"מ היבו בטוח לעתרי ועוד דהבה בכל לאיבי קתיירי ועוד אין יהיה זה בתיבת טעם כי בך בטוח לת"ם תדרבה הוא הפך הבונה :

וכבר הבתבתי פי' דהיבו דקתמ' בטוח בלות' וכבר הבטחתיך בזה בתה שבבר בתבתי בתורה בו' דליבה לפ' בטוח על שהוא בטוח בעבתו שיבול לנבוח אם יהיה לא על היותו בוטח תה והוא ע"ד נתן לבו בטוח בה דת"ב כי בך בו' ל' דה"ל כי בטוח בלא דתריתי קאתר חדא שהוא בידך ועוד שבבר הבטחתיך בזה בתורה ת"ק ה"ת הוא התדבר ולתה בדיך הליו רתיים תתה שבת' בתורה שהרי תבטיחו הוא עבעו ואם בדיך לו רתוה תה רתיים היה תדברי עלתו ותתה י"ל דתבוש דתיבה לתקשויי תתי קו' ל' והלא בבר נאתר בתורה ותה תדם הבניה כי תין רתוי תלה שיחדם על ת"ם בתורה דתי לומר ת"ם בתורה ניחא לן למילף לה תד"ת לז"א בזה תלה תבבי שבתן הזהרתיך בזה בתורה ושוב לא היה בדיך לעודרך בזה תלה תבבי שבתן הזהרתיך בעבין יבר הרע לזה בתבתי בתוכת תבוכת ספקך על דברי בגדה ודוק דקאתר בבתבתי בתורה תלה היה כ"ל תלה שבבר הבתבתי ואיבך תבוקתו תלה שביבו לת"ם שזה תורה וזה קבלה ולא היה בדיך : שבזהרו בד"ת בר' דבתבתו בבתיב בזהר בתה בתורה ואם בתוך דקרא קאתר הבי בבוכת הבתוב שביבר יהיה תתן דבר שהם ואבתוך דקרא קאתר הבי בבוכת הבתוב בזה בתורה ת"ק נופיב תלה דר"ח לא דק וקאתר דחבו והבעתקת הילקוט בתיב בתבתו בדר"ח • ויתבן לומר שפי' דחבו שיבטל תבוקת יבר הרע ופי' בתבתו שיתן לה קיום ואתך בדבר הבחות ע"ד שפי' תה שאתר בידוע בתמונתו יחזה ויר' שהיבר יהיה תתוך ת"ק יבר טוב וזכרבותו לעיל פ"ט סי' ז' :

כאלו ברחת ב"עולמות ולפי שאין קיום לבעולמות אלא בבלום כי בשברת הב"ה את העולם עשה בלום בין עליונים ותחתונים בדלעיל בפ"ב ובן לע"ב בתיב בלום בדבתיב הבני טוטה תליה בבהר בלום ובדלקתן בבם ט"ט להבי נקט בלום על העולמות וקיום העולמו"ע בבטול יבר הרע תבואר שהוא התפסיד הבלחותיהם והתקיים והתתיא שוים בם בבודע ולכ"ת ז"ל בל הדן דין אמת לאתתו נעשה שותף לה"בה • ור"ח לא זכר אלא ת"ל לפי הנרסת הב' דבתי ליה בזכרת הת' וה"ם לב' :

ואת שאינו ברשותך כו' ויהיבו דבתיב כי בך בטוח בדר"ח בדפי' ולא הוברך להתריך שבבר בזכר בר"ח וזה לא בתאר אלא לאתוקי תילתא בעלמא :

על מה היו מדיינים אף על בב אלא שי' בתיב שהיו מדיינים תדברה תשתא שבל קבאתו עליו שקובלה תבחתו לבל הרגו אחיו אמר להם בבה הוא תוברח תת"ם ויאתר קין ל' הבל אחיו ואתריה תת"ם כי תה יעשה לו תת"ם אחר לה' בתיב בזה בבל אחיו ואתריה תת"ם בבל אחיו ואתריה תת"ם בבל אחיו ואתריה תת"ם

ולמה דרז"ל על מה היו מדיינים כו' אי נמי שהמורה הוא כוחו וכחלוק העולם וכן מחר בתנחומא ויאמר קין אל הבל אחיו מה מחר לו בחלוק העולם ומי הכהור חטול פי שנים כו' אבל לפי מ"ש שהיו מדיינין על התחומה מ"מ לפ' שהמירה מלה כדברי הריב עמהם ולפי שעקר המריב כזה היה קין שנתאוה בהבל על החכמה שזיכרה מדינים לעקם לו תחכמות כדי לריב ולהרגו ל"ק קרא מלה ויאמר קין ולא זכר מאחר שהבל וה"ק הרמ"ן ז"ל שהוא דבק עם ויהי כהיותם בשדה שאחר לו בלא הגדה והרגו בשדה כשהיו יותר דחוק שהלכה מה שלא זכר האחיר מלי נפקא לן מיהא שם אחר לו לבתר דהשדה הו לה כיון דשם קאחר שבשדה הרגו ושם יכשלקו בשם מעשהו הו כעשת אחי אחי מיכאל לן:

בראשית וכחלוק השולם הענין שהמירם זה וזהן דרך לחלוק בכמי החב כחיין וכל השול מחדם היה שוכה כו' חלה לפי שהיה נזוף מהם' ושורש הן שהשם כחלימת כפ"ב דפרוכין חשבוהו כאת וגטל הן העולם וזהן לומר דכרשם עשו שהרי הבל כדיק היה שם' תכע דמו ולידעים הן בשחתו בשחת תשם רכינו עליו השלום:

אחר נטל את הקרקעות מדכתיב ויהי כהיותם בשדה דייק לה שבל עסקי השדה פא להרגו וזהו שאחר נטל הקרקעות וזהר החטלטלי"ר ל"ק נטל הקרקעות שהוא מלאכתו לעבוד אדמה והבל נטל החטלטלין והבתן ותתוך היות הבל בשדה שהוא חלקו של קין קם כלין והרגו והכתוב לא רמז לטעמת חלוק שהיה של הבל והשריב מקין היתה על טענתו שהיה בשדה וכן מחר בהדיא בתנחומא נטל הבל נחנו וקין אדמה לעבוד וכן בתנחומא ס' תשפטים וכי שם בשדה על עסקי שדה:

אחר נטל את הקרקעות כו' ולא פירשו כל שנעשם שהבל שמך על הדעת שאין הכוונה אלא לעקר הקרקעות ועקר החטלטלי מהבל כדי דיבה וחלוקם לא יקפידו זה על זה וכיולא בזה אין צריך לכתר דמ"ל לאחד בלא קרקע והחטלטלים הם וקין בעבדה כדי לקרב דעתם ריכוחדון עליו כי לא יוכל הבל לנחת מחלקו שהרי מהבל הוא שעשה לו בלבת פרוס חף כשיטעין איחלון וכשנחו לריב והתחילו לטעון זה על זה קם והרגו כי תוהה מבקש ויש לו תוהים לפלקו מהרנו בהבל ירחה והבל ימלה והו פשט שהמחר • אחנם כעל העקידה כ"ש לאחר שבתב שענין קין בקשת הקניני החמריים וענין הבל הוא התנחבה ויושר עליהם וטוביה הנעים כמותנתנו זה ע"פ זה הכיח מאחר זה וכתב שהכוונה שיושר המעשיה החברה אבל מנחם והם דבר שהרגוהו ולא מי הקרקעות והחטלטלים למה רומזים וע"פ דרכו ז"ל בפ' שהקרקעות רמז לקניני החמריים והם עטרת האדם הוא והחטלטלים רמז להנחנה ויושר שע"י שתבהו בדרכיו וילך אחם ואחם ויטלטל את עצמו בכלות ויהיה חומרו דין כמו פרח שקין בא בטענה לומר שהקניני החמריים טובים דת"ל לכ יפור אחם וזה מ"ש שבהברת נריך לפם והבל טען שהרי הוא מוכרח להנחנ ויושר והוא הלבוש שהוא כנוי של אחדות דת"ל לביחלין ויאחר עדום אחשיר כת' הפחנות שאין להם אחנום • ו"ת ארחותו כוף היותם חולקים כפערות כעינן שהבלחים שקין נטל הקרקעות שהוא פעם ג' ע"ד קדם בחיתו לעולם בחשבו אזו עקר השלחה והבל היה חומר שאדם סובר להטלטל חעם ג' וכלו הבל ויריק וזה רמז שהטלטלין וזה ע"פ מ"ש בחשבחת ואחר קין להבל ליח דין ולית דיין עלם מוחרן כו' לפ"ז כאחר שמ"ם דין שאחר חלק כי הוא הורג טבעותיו כדבר והוא שקין הכיח שהיה שהוחזק שאין לו כלי הנאת עם ג' וש"כ זהו הנחלה והבל טען דת"ל שלם לחו שלם הכיח הרי הוא עדום ומשלל הבל טוב שהיה כחן ואחר בקבר: **שביהם** נטלו דלא מסחבר שאחלקו לאחרי שת"ל כלי קנת שהטלטלי וקנת קרקעות לבל ת"ל כדלעיל אלא על כ"ש היו מדיינים וזינן בהדיא בשדה דאחיו

מה ב שבקרא שדה דלי כדברי הת"ל לארץ או קרקע:

זה אומר בתחומי כו' פי' שידעו שהוא כ"ש שאדם הת' הקריב על החזבח כדברי חז"ל ושעה שבאו לחלוק הכה כל ת' לזכות בחקום שהבאר היתה כדי שיהיה כ"ש בנוי בחלקו שהחקום היתה מקודש מעבודו אעפ"י שלא יבנה כ"ש בימיהם או שחשבו להחריב ימים עד שיבנה כ"ש ונם בתנחומא אחרו שיהיו חקום כ"ש והיו מדקדקים ליטלו כל אלא שמם שהרו החחלקת שם ת' וזה:

ויאבך קין אל הבל לחיו מה אחר לו בחלוק העולם ואני הבכור חטול פי שנים אחר לו הבל אחפר ת"ל קין ת"כ

אני נוטל יותר על הלקי אחקום זה שנחקבל כו קרבנך ת"ל הבל לא אחטול ועל הבר זה בשל קטנה בינינו שבאחר ויהי בהיותם בשדה ולהלן כחיב בין שדה אחרם • וי"ש אפשר בחתי בינינו שיהיה לך עדיפות זה שחטול פי שנים עליו ות"ל קין אם לפחות אקום שנחקבל כו קרבנך יותר על חלקי ונחה לחקיים מהבכורה והבל לא רצה להורות אחפי כחה פ"ת אפשר בהיותה כלו קין יהי כדברך אם הדין כך ואחה ת"ל קין אם כן אני נוטל אקום קרבנך בבלל אחד אחלק אחני נוטל מוסף על הלקי הש' לך וזה שאחר הקרבן הוה כ"ה בהחמת מדמייתי עלה בין שדה אחרם ובין שבחו שדה הרחקון הקריב על אקום אחזה בהכחיב כן הקריב עליו הבל אח קרבנו וידוע שכ"ה בחחנא העולם וכאחר בפ' אלה ת' שנדרין בלחה בקרא שנח שדרך שהיה יושבת בטבורה של עולם וכרש' שכ"ה בחחנא של עולם דומה לבהר בטבולה וזה כן בשילקו העולם וקין נטל כ' הלקים בהברח יהיה חלקו של הבל לבד"א מהשול ויהיה כ"ה בחלקו של קין והבל טען אלא יקח שחפשר לו לליקח פי שנים אחלי אחהיה בל בחלקו אחוכה זו לזו ויוכל לירות הבל בחקוחו אבבר וכה כו' • וזהן שיהיה בבר בורים להם אקום כ"ה ולפ"ז מ"ם שנים נטלו הקרקעות יר' שהחנו לחלק הבל לח חלקו עדין שהיו אחקוטטים בניהן אחרים לו אחלקו אחר העולם לבל בחלק כ"ה היו אחיישים עדין בבל לין לפ' שאחר אחלקו היו אחיישים בוחות שכ"א לומר בחלקי יבבה כי אח טעם לאחלקות זה כי בקר ויודע ה' את אשר לו ושוה אחחר בבל אחד אמח בחלקו לחח יהרוג קין להבל על זה:

הכ"ד ניין שדה אחרם רמז בעלמה הוה דניין דאשכחן הש שדה ועקר ניין היכו כ"ה אחרי דשדה דבכח היכו כ"ה אבל עקר קרא שניין יחרש בשדה ואין שדה אם עבחי לכ"ה וכן כ"ל בבל דוכח' שלמדנו חז"ל אח שם שדמים כ"ה:

חוה הרחבונה אחעתי שהחשם הרחשון שבקרא ס"ע ר' השבר' אחנם לח יבבור אחמר זה שהלכה אחבל אחנשים אלא שעחידה אחנשם בדושה אחדם לדעת יודע בר' או אחורה לעשרה לדעת ר' אחיבו ואח"ב שהיו אחדיינים עליה הוה שהיו רוצים ליבח אחוה אבל לא אחנחתי רמז לריב זה בכחוב וכן לא"ד שעל אחחומה היו אחדיינים ואשבחי לי' דאחדם דייקי' דאחשם דבר שרוה וכדלעיל כפ"ק דב' אויבא שהו אחדם שבא על נשהו אחחורשה אח"ב דבי בשדה אלחים אמ"נ דאשכח לחו בנשים אחורשה אחם אויבו ושוב אחלחי כפ"ח ר' כדוק חו' בבנסה שנחה גדול בלבו של קין על אחנחחו שבחרנית ולא עיד לא שהיחה אחומחו של הבל יבה בנשים ואחר חוחה בלבו שנחה' ויהי בהיותם בשדה זו אשה שנחעל בשדה והעניין אחכוחר להיותה בחוחה לבל בשדה ויולדת בנחת בשדה:

ועל מה היו אחדיינים דלא ס"ל שיהיו אחדיינים על אחקרקעות כדלעיל ולא על כ"ש דאחה אחבבת ליה לקין ועוד דשדה אחשמע ליה אשה כדלעיל: **האובדה** יחירה בולדה עם הבל כדבי' בק דלעיל בפ"ג דחלב בולדו בבדים אחר אשבר קין ואחחחתיו היה לבדה בשליה ת' והבל וב' אחחחתיו לעבחם חו עבחת שעה אחת בין אלו לאלו ולפי מ"ם בנח' עלו לאחבה כ' וירדו ד' אם הוה בפי' הש' בבל אחבל ואני אחחחתיו בולדו בעשם אחרת:

ת"ם הת' דר' יוחנן אחי נוקי ליה בהיות דשחם:

שאני בבור והבבור טוב שי שנים ולבן דאוי שיהיו לו כ' בנים וח' להבל והבל טען שהאקום ניבה לו:

ועדך י"ל בבבל אחלוקם בחימה' וז שלהיות ג' שהם אחיבר בעדי אחחלוקת וזם הקנאה אחחום והבבור על זה אחליהו שלשתן אחחלוקת קין והבל שהיו אחבות בל אחופסי אחחלוקת ובהיות הקנאה אחר אחלקו את העולם זה בטל קרקעות וזם אחטלטלים שהם בבל הקניני אחחמורי ועליהם קנאת קין שהיו אחרעה עד שאחפי בד' אחות קרקע היו אחקפידים זה על זה ובהיות אחבבות אחחרו שהיו אחדיינים על עסקי אחשה ובהיות אחבבות אחמר על בנין בית אחקדש:

שאין ת"ל ויקם דלא כ"בל ויקם דאחחי קח"ל אפשי שבל הורג קם על הבהרג אלא לאחחיעין אחחחלם היה נופל אחחיו ורחם עליו ללאחדו רשעת קין וללאחד דשבל לבם אח אחעביד ואף על גב דאחשבחן ויקם עליו והבהו נפש היכא דאחיבא לאחידרם דרשינן מ"ב שאחי הבחא דלא כחיב על אלא על ובירושו שהם בשבול הבל שרחם עליו: **שהיה**

כתון תחתיו שכשהרגים הכל עקין קם עליו קם הוא עליו והפילו תחתיו וא"מ רחם עליו מחר כך לא מעצמו קם על קין להרגו מתחלה כי נדיק היה ולא ס"ד כמי טב לכיס לא תעביד:

שניבן בעול לבד וכוולתי ידע מדם שמתה הרגתני וא"ר שיהרג ע"י חיה שכבר כתוב

לו ורדו בדגת הים וגו' ומעש"ו מחטת לה מניהו שמלטו בשם החיות ולא נתיר' קין מהן מלא מחר שקולל נע ונד פחיה כו' עוד דטרוניה דחיה מינכרת ולא מסתבר שמשה הרגתהו וכ"ם שם מן חיות:

נתמלא עליו רחמים שם על פי שהיו הטעכ' הכו' שכת רחמים מלא מיזהר ממורת השם כ"ל שבכלל הדברי' ס"ל כ"ב דברי הן ותחטוני מיחמול עליו כי מנשים לחיים שם וכמ"ש בתחומת התחיל בווח הכל לחי שלא תעשה כי רעה רחם עליו והניחו חלא מזה התדרש קבר וא"ת מין לפ' שניהו בעו' לחיים ולמה לא ירחם זה על זה ומה בפחזן פה יהיה לך לפני חלא שמין לו חלא כ' בניש ויקשה בניהו שיחות הח':

ביד עמד עליו והרגו שמעש"ו שהכל היה גבור ת"ת לפי שלא כחד ממהו עמד עליו והרגו בפתע בפתחום חכל ק' ס"ם בתחומת ויאך הרגו עשה לו בניהות בניהות חכורות כתכן בידיו וכרגליו שלא היה יודע מהיכן בשמה יוכל עד שהגיע לנחורו שם הכל היה גבור מקין כיון שהתחיל לפוגעו ס"ל לקום עליו וכשלמת למדרשו ס"ל דשלש שהיה וז"ל שכר שכשיף וכיוצא הרגו בפתע הכל בתחומת ק' שתחלת אחי' כר' דכתי ותחת דסיפא כחד וריש כחד ושמת י"ל דמכיון שקם עליו הפילו תרגם בפתע וכשמת עליו לח היה כח עוד בהכל לקום חף על פי שהיה גבור כי לח יכול לו חלא מתחלה כשהיו שניהם כשוה:

בשה הרגו נר' שטעש השלשה לפי שזה רחמן להורגים ס"ב אין לומר שהכהו בסכין וכדומה דמנה ידע שיחות כזה וז"ט ב"ב חו' מי שכרו דתכתי לח נתנה מת בעולם ומי למדו כזה וכן אמר בתחומת שתחר לה כה לח דחיתי הרוג אימי וכי הייתי יודע שהייתי מכהו בתכן והוח מת כו' והשיבו שבקנה חו תכן הכהו שהוח דבר המביו להכות אחי' חלא דרך הריגה ובתלח בידו שהרג וכ' יצחק אמר שהיון ממה שרחם את אחיו שוחט את הפר ס"ק ואחיו מי שלמדו לשחוט שהתה שהשחיר וכ"ת מדעתו הבין אימת קין מי ושמת י"ל דשלחו אחיו בחכמתו תרוכה וידע כל הדברים חף על פי שעדיין לח היו שהדי הרוג"ם כל הדורו העתידי:

ואינו כן הרחוק שבאמר שהדבר ובכהן הרוג וכווכת השלשה בחה שמכה דעתו של קין להרגו ולא ידע חלקים חשר הכיר בהשנחתו בעניין בנות של המלחה ותוכחת מגולה הלח חם שטיב שחת כו' ורש"י בא לחמר שמתך על חיזו שטעה קלה כנון תגיעת הקרקע חו המלטלים שעליהם היו מדיינים כדלעיל וגדמה לו כי על חה שהיה טוען כנגדו לתבעו חה שחינו חייב וכ"ם חם היה שם הדברי ריב ומדין ותוכחת הדברים שיהיה לו פתח התר להרגו על זה ועז"ח בקנה הרגו כלומר בשעשה כל הכו בדוחק בקנה ודעת דבנן שהיה בו שרש פורה רחש בקשקוש חי זה חיסודי המונה כלו חמר שלמחן בקדמות העולם ומניעותו ע"ד שהיה חשר לזה יתכוון שחין משבט כי חין כיוב ה' להרע ולהטיב וכיוצא ממחשבות קדומי הכופרים חשר לח יתכוון לשכר ועונש וכחו שהיה מפקפק כידיעת מבעוני הלב כמ"ש לקמן שיהא כתערים וכתרמים גבורתו ולכ"ת כחכן הרגו וכיוצ מיסוד מוסד היה לו חי זה שברח דעונה שעליה בנה מחשבותיו והחכן רמז ליסוד ע"ד מי יודה חכן פנחה הבניינ"ד בניין חכן ור"י דעתו שהשב שחין ה' חוסם לחק ן המדיני שח יהיה הדברים למקדם כל דחליה גבר ע"ד ותעשה חדם כדגי הים ועז"ח בתכונן קין כו' כי כתו שחדם שהה הפר ולח נחשב מלגו גנות שחר שהיה כח בידו לעשות כו כרצונו כן החטיחו זה בזה ולח יבדיל בין ב"ח לחדם:

שנא וילד לחכותי בלמך כתי' ומפ' קרח כדלקמן בפכ"ג דכתגר קין דבר שלמך לח הרג חיש ולמעני וילד לחכותו בקין שהר' חת הבל שבק' חיש וילד ושם כן בקנה הוה שעושה חכותו ולח עבע שהוח בתכת חרב

כתון תחתיו שכשהרגים הכל עקין קם עליו קם הוא עליו והפילו תחתיו וא"מ רחם עליו מחר כך לא מעצמו קם על קין להרגו מתחלה כי נדיק היה ולא ס"ם כמי טב לכיס לא תעביד:

שניבן בעול לבד וכוולתי ידע מדם שמתה הרגתני וא"ר שיהרג ע"י חיה שכבר כתוב

לו ורדו בדגת הים וגו' ומעש"ו מחטת לה מניהו שמלטו בשם החיות ולא נתיר' קין מהן מלא מחר שקולל נע ונד פחיה כו' עוד דטרוניה דחיה מינכרת ולא מסתבר שמשה הרגתהו וכ"ם שם מן חיות:

נתמלא עליו רחמים שם על פי שהיו הטעכ' הכו' שכת רחמים מלא מיזהר ממורת השם כ"ל שבכלל הדברי' ס"ל כ"ב דברי הן ותחטוני מיחמול עליו כי מנשים לחיים שם וכמ"ש בתחומת התחיל בווח הכל לחי שלא תעשה כי רעה רחם עליו והניחו חלא מזה התדרש קבר וא"ת מין לפ' שניהו בעו' לחיים ולמה לא ירחם זה על זה ומה בפחזן פה יהיה לך לפני חלא שמין לו חלא כ' בניש ויקשה בניהו שיחות הח':

ביד עמד עליו והרגו שמעש"ו שהכל היה גבור ת"ת לפי שלא כחד ממהו עמד עליו והרגו בפתע בפתחום חכל ק' ס"ם בתחומת ויאך הרגו עשה לו בניהות בניהות חכורות כתכן בידיו וכרגליו שלא היה יודע מהיכן בשמה יוכל עד שהגיע לנחורו שם הכל היה גבור מקין כיון שהתחיל לפוגעו ס"ל לקום עליו וכשלמת למדרשו ס"ל דשלש שהיה וז"ל שכר שכשיף וכיוצא הרגו בפתע הכל בתחומת ק' שתחלת אחי' כר' דכתי ותחת דסיפא כחד וריש כחד ושמת י"ל דמכיון שקם עליו הפילו תרגם בפתע וכשמת עליו לח היה כח עוד בהכל לקום חף על פי שהיה גבור כי לח יכול לו חלא מתחלה כשהיו שניהם כשוה:

בשה הרגו נר' שטעש השלשה לפי שזה רחמן להורגים ס"ב אין לומר שהכהו בסכין וכדומה דמנה ידע שיחות כזה וז"ט ב"ב חו' מי שכרו דתכתי לח נתנה מת בעולם ומי למדו כזה וכן אמר בתחומת שתחר לה כה לח דחיתי הרוג אימי וכי הייתי יודע שהייתי מכהו בתכן והוח מת כו' והשיבו שבקנה חו תכן הכהו שהוח דבר המביו להכות אחי' חלא דרך הריגה ובתלח בידו שהרג וכ' יצחק אמר שהיון ממה שרחם את אחיו שוחט את הפר ס"ק ואחיו מי שלמדו לשחוט שהתה שהשחיר וכ"ת מדעתו הבין אימת קין מי ושמת י"ל דשלחו אחיו בחכמתו תרוכה וידע כל הדברים חף על פי שעדיין לח היו שהדי הרוג"ם כל הדורו העתידי:

ואינו כן הרחוק שבאמר שהדבר ובכהן הרוג וכווכת השלשה בחה שמכה דעתו של קין להרגו ולא ידע חלקים חשר הכיר בהשנחתו בעניין בנות של המלחה ותוכחת מגולה הלח חם שטיב שחת כו' ורש"י בא לחמר שמתך על חיזו שטעה קלה כנון תגיעת הקרקע חו המלטלים שעליהם היו מדיינים כדלעיל וגדמה לו כי על חה שהיה טוען כנגדו לתבעו חה שחינו חייב וכ"ם חם היה שם הדברי ריב ומדין ותוכחת הדברים שיהיה לו פתח התר להרגו על זה ועז"ח בקנה הרגו כלומר בשעשה כל הכו בדוחק בקנה ודעת דבנן שהיה בו שרש פורה רחש בקשקוש חי זה חיסודי המונה כלו חמר שלמחן בקדמות העולם ומניעותו ע"ד שהיה חשר לזה יתכוון שחין משבט כי חין כיוב ה' להרע ולהטיב וכיוצא ממחשבות קדומי הכופרים חשר לח יתכוון לשכר ועונש וכחו שהיה מפקפק כידיעת מבעוני הלב כמ"ש לקמן שיהא כתערים וכתרמים גבורתו ולכ"ת כחכן הרגו וכיוצ מיסוד מוסד היה לו חי זה שברח דעונה שעליה בנה מחשבותיו והחכן רמז ליסוד ע"ד מי יודה חכן פנחה הבניינ"ד בניין חכן ור"י דעתו שהשב שחין ה' חוסם לחק ן המדיני שח יהיה הדברים למקדם כל דחליה גבר ע"ד ותעשה חדם כדגי הים ועז"ח בתכונן קין כו' כי כתו שחדם שהה הפר ולח נחשב מלגו גנות שחר שהיה כח בידו לעשות כו כרצונו כן החטיחו זה בזה ולח יבדיל בין ב"ח לחדם:

שנא וילד לחכותי בלמך כתי' ומפ' קרח כדלקמן בפכ"ג דכתגר קין דבר שלמך לח הרג חיש ולמעני וילד לחכותו בקין שהר' חת הבל שבק' חיש וילד ושם כן בקנה הוה שעושה חכותו ולח עבע שהוח בתכת חרב

ע"א בפנים

ומפ"ג דהתם נמי כתיב לפנינו ס"ל דחתר הכי ע"ד ההחלה לפי שהרגו כחלו היה מכת חרב חכל חין נר' לו שעשה כו פנינו חרב ממש דחכתי תנח הוה ידע זה כדלעיל ורבנן חתר דלעו' פנים הוה ומפ"ג ולא לימר כחרב מהטעש הנ"ל דה חיכח חכן שעושה פנינות כחרב וחכוותה דכתיב התם ל"ק דמכ"ם פחלכן תעשה נ"כ חכוותה ותרוייהו איתנהו:

מדיכן שחט חכיו חותו הפר שחל'הר הקדי' טור

ועו"ח ותיטב לה תשור פר כדתי' כפ' חלו טרפות:

ומשם הרגו והיכו לפניני דקחמר שהוח מכת חרב ממש וקחמר נמי חכוותו דכתיב חלתי' מכח בחרב כמ"כ:

מיכקום הנוח' מקו' הסיומין ממש ולח כנדבי הכותר:

וכי קכרו וח"ת וח"כל שכתן לקכורה וי"ל דמדכתיב

דמי לחיך נוקים תן החדמה משמע ליה שקכור בתוכה וקחמר שחעפ"י שכשתה חרן עליו בעקתו עולה משם דח"כ תן החדמה לחיל ס"ב דחשר פתחה החדמה גו משמע ליה קכורת כל הגוף:

עופות הסמים וחיות טהורות כו' ותין לתמוה חיך יקשה לכו שיקכרנו קין ובשיב שם כח קכרוהו שם כ"ב יהיו הכ"ח יותר משכילים מהחדם שהכ"ח בטבעם יודעים המלחכות וחשם ילמדו החכמים ס"ד מלבני מבהמות חרן וכמו שלמוד החרגים מהממחית וכסבין מהדבורים וכיוצא ותין לומר שט השלשה הוח שחחר שקין הרגו בחיכה לח משמע דקכרו דדילמח לכשותו מחכיו עשם חו לפחות רחם עליו לתתו לקכורה וגם תין לפ"דכיון שכשנשל מי שכל חחיך לח הרחיקו לו' הרי הוח מת נר' שלח ידע מקומו שנעלם מעיניו ולזה שואל מי היה זה שקכרו דדילמח הוח קכרו ולח הרחיקו כי חז ירחה שהוח הרוג וכוולתי שהוח הרגו כי שניהם לבד בעולם כדלעיל ונתדרש תנחומת חמר בהדיח בשעה שהרג קין חת הבל היה מוכלך ולח היה יודע קין מה לעשות זמן לו ס"ב עופות טהורים הרג מ'מהן חת חכיהו חפר בידו וקכרו ומהן למד קין וחפר וקבר הבל לפיכך זכו העופות לכסות חת דמן וכפר ח' חמר הבלכ שהיה משמר למען של הבל הוח היה משמר נבלתו מכל חיות השדה ומכל עוף השמים והיו חדם ועוזרו יושבים וכובים ותתחבלים עליו ולח היו יודעים מה לעשות עורב ח' חת רעהו חמר חכי חלמד לחדם זה מה לעשות נטל חת רעהו וחפר בחרן לעיניהם וקכרו חמר חדם כעורב הזה לח נעשה נטל נבלתו של הבל וקברו כחרן כו' ויר' שם"ם כחן קכרוהו היכו שלמדו לקוברו לח שהם קכרוהו ממש כי רחוק הוח שהם יוכלו לקכור חיש:

עופות הסמים כו' תע"ג דלח רמיוח בקרח משתברח מילת' מדחוינן דמזכר על כסוי דמן דח"כ מה כשהכו מהבהמו':

עופות הסמי' וחיות טהורות לפי שהשם עופות טהורו' טרוב' טהורים לח הוברך לפ' טהורות כעופות חכל חיות טרוכן טמחות פירש טהורות שלכן פרט הכתוב בחיה הטהורות וכעופות הטמחות כדחיתח בתוספת חולין • וחין לומר דטהורות דקחמר חעופות נמי קחי דעופות לשון זכר כ"ש: **שרץ** ברכות ס"ב שחיטה כו' דברכת שחיטה בבהמה נמי חית' וחי חייבי דיינ ברכת שחיטה לחיה נחנה נ"כ להמ' דבהמ' בכלל חיה בכמה דינים למה לח נתן לה כסוי הדם נ"כ ומתח דת"ר הרגם שיתירון לעופות מבהמה דכתר ס"ב ס"ל דבהמה מדינה נתנה לה שחיטה נדול ושוה שנקרב לגבי מזבח בשחיטה ולכן בחולין נמי נתנה לה שחיטה חבל חיה שחיכה קריכה במזבח והעוף שקרב במליקה לח היה לחם להיות בדיני שחיטה לולי תפני קבורת הבל: **אחת** לשחיטה שהקבורה על ההריגה היתה חבל במדרש תנחומת הל' ל"ק חלח שהיו לכסות דמן דלח ס"ל שהשחיטה בשביל זה ולח ס"ל נמי שהשכר היה הברכה דמה חכפת לה חלח הכסוי עכשו שעכשו חבל מדרשנו ס"ל שעקר השכר שיהיה ה' מתברך על ידן דכסוי כדם מה תועלת:

הרב פתחו זה קין דמל פתחו ק' לשון פתיחה לח"ל וח"ת התפ"ל לטשים חו ל' המדרש שהוח הוכיחה מתעורר לחוק כי לח"ל להזכי הלטים' כי לח יחשם הרוכח על הלטים' חח על ההכחה ועכין התרם לח נחנה כל פתיח חח כדבר הסוגר של החחרי' כניח הסוגר

כעד

בעד האסורים וגו' המוסרים האדם מכל התרת האסור
עכ"ו לא יאמר כל פתיחה ושוב מה תלמ' שייך כאן הל"ל תלת
הוציאו ולכן פירשוהו בקין דהשתא ח"ס דקאמר פתיחה על שפתח
וכו' והתחיל בהריגה וס"ל כת"ד לעיל שהרגו באחר וכן מן
הנמור וכן תמר :

בהנחומא פ' לך לך תרב פתחו רבנים זה קין שפתח בהריגת הבל תחיו קודם שנהרג אדם בעולם ח"ק שלפי ענין הכתוב יר' שלא תגמר מחשבתו תלת שחרב פתחו רבנים ותהיה עליהם ולא יושילו ובדכתיב התם ה' יאחז לו ותחב"ה כי זרושות רבנים שבהרגה ואם בקין מדכר הרי קיים מחשבתו תעפ"י שנפרע ממנו וכ"ל דקרא תרתי קאמר כי ה' יאחז לרבנים שחושב להרוג הבני ולהנגל כי חרב פתחו רבנים כענין קין כו' ותעפ"י שקיימו מחשבתם חרבם תבוא בלבם וכוב תמר שלפעמים יקרה שהם יהיו וסומך נדיקים ה' :

חרב פתחו כו' מייתי לך דרשה הבא שייעתא לת"ד לעיל בחרב הרגו ח"נ תשוב ויקם קין דק"ן כדלעיל מייתי לך דרשה לתרוניה דקאמר לעון קיומה של שהוא הקים ופתח חדום זה תלת שלפ"ו היה רמוי להקדים דרשה זו לדלעיל דקיימה מויהרגהו :

לטבוה יפרי דרך זה הבל נקט ליה בסיפא לתשתיען רבותא דתם"ג דכתיב לעון רבים תפ' ליה תהבל ח"כ דיפרי דרך תשתע הבל כי יפר הולך הוא בתחתו עם ה' ועם תחיו שרתם עליו כדלעני' דתם לא כן תמי יפרי דרך שהרתנים תין על היפרים לכך כותתם תלת על הבל בכדיק כרשע נם תדכתיב הבא להפיל פגי ותכיון תשתע דקאי להבל שהיה עוסק לעבודת ה' דתם לא כן

חרבם ת"ק וכי דרך הרתנים לעניים תיגו אלא לעשירים : תבא בלבם נע ונד ת"כ לא שהרגו לתך כדתת' במדבר' תבחותא זה מיוסר על ת"ק עם גבי כי תים הרגתי לפנני שלתך סוחא היה ותשך בקשת ותרג תת קין תבל רי"בח לא פי' כן בפ"כ תלת דאתחוקי קא מתחזי ולפ"ז לא תניגו שקין נהרג ור' דסבניין דהבא נמי ס"ל כותיה ותע"ג דשוכם נע ונד תיגו תרב מחם הא קי"ל דשכי חמור מחרב ורבב כדאיתא בפ"ק ד"כב ' ומה שלא תאר שנשטף במבול כדאתריגן בפרקין תים' דלמ ס"ל תלת כתיבך דפליגי בשנין האות :

בישל לאיפרכום כו' ק' דבשלמא כ' התשלים האחרונים דומים לבתשל בת"ם קול דמי תחיך תבל זה התשל מה ענינו דהיכא דמיו שקין בקש את הבל מיד ם' וגם ענין התשלים לת"ל ומה תדם התשל הנ' על הכ' ולמה כת התשל הת' באיפרכו ולא בשתם תדם שפגע בהרוג וכר' דיתורת דשמר תחי תנכי ק' להו דכיון דקאמר לא ידעתי שומר לת"ל כי תי ת"ל שהיה שומר ולזה פי' דשומר קאי להקדום כרוך הוא שהוא השומר לשולם ורחוי לקין לתכוב לזתו מידו שהיה לו לשמרו ודתו מידו יכוקש כמו שיכוקש החתם העשוי בתדינם מהתשל שאינו מפקח כה וס"ק השומ' תחי תנכי אין השומר תלת אתה הו שם ס' דהשומ' ה' היינו איר' השומר לאחי אתה הוא שקרא תנכי ולזה התשלו לאיפרכום פתעפ"י שרוחה הוא ודאי שזה הרגו ששומר עליו תנא הרוחה מקום ליהנך למוכל לאכוב ממנו שתינו יכוקש והוא השאב לא תמרת כלום כלומר אין זו טענה להפטר דמ"מ אחר שאתה הרוחה ודאי תדרשנו ממך ולא תפטר כמה שנעלם מעיני הו עשאתני ולא מחיתי וכן תמר ה' לקין ת"מ קול דמי אחיך נוטקים וכיון שאתה הרגתו תרור אתה כו' וי"נ לא תמרית כלום ולפ"ז פי' שכשהמוכל רחה זאב נעשה תוכע תמר ליה נעניתי לך ואיני יומר כלום כדי שלא לשוס רחתו בין התלוקת ואף על פי שאין זה טודק בתשל שהרי לא הושילה הכחשתו של קין ות"ת קללו כשונוי ל שאין התשל תלא לומר שחשב קין לעשות כמו שיקרה לאיפרכום שהוא מוכרח להאמין שהתעיבה ושכן יעשה ה' ות"מ לא הושילו ולא תהריך זה שאין הכוכה תלא לכאר השומר אחי תנכי ' וכן תמר בתחותא השומר אחי תנכי אתה הוא שומר כל הבריות ואתה מבקש מידי תשל לת"ד לגנב שגונב כלים בלילה כו' תלא שאין ענין התשל זה כאותו התשל כי שם כבר הודה הגנב והודה קין תלא שטען שהוא שכב תבל וזה התשל יודה שאינו מודה תלא נעשה תוכע ' והתשל הב' הוא לעקן ענין אחד והוא שאמר

לי הבל אחיך וקול דמי אחיך כי לתה לו לעלם' לשאול מאתו כיון שהוא היודע ואף על פי שאתר לעיל בפ"ים להקים על קנקנו הוא דוחק ושוב לת"ל שדמיו טושקים ליתא ליה תה עשית וכי תיני יודע שאתה הרגתו ולו"ח מזה תשל לנכבם לגנב כו' שאף על פי שבשל הגן נתבדר לו שזה לגנוב נכנם הנה הוא מכחישו ולזה לא כת עליו בטענת ברית תלא לאתר תה בידך כחוקר לבדר האמת לפיניו וכשהכחיש הוברך לבדר לו תלכלו ידיו שלא יהיה לו פתחון פה להשיב וכן קין לפי שהיה מכחיש בחשבו שהיו הכל נפוי לפניו הוברך לומר לו והרי קול דמי אחיך וא"ל לך להכחיש ולזה העניין עצמו הביא התשל הב' בניו תלף שים חלוף ביניהם שבדורות הת' תנד התרתה ובדורות הב' תנד הקול והכא תרוייהו תיתנהו שהדם היה נר' תן התחתה כתו שירתו הידים תלוכלכות תהתותים והקול טעק שהדם רותה כעודם ותין לומר שהיו התשל דומה שתלוכלוך הידים נרתה שודתי לקט תותים תכל הכא תף על פי שהדם היה נרתה תכ"ל שהיו הרוכה שתחר שנרתה הדם שעל ידי רציח' נהרג והתי קין הרגו שעדיין לא היו בעולם תלא שניהם כדלעיל בפ"ו ושוב שתח ידי קין הוו עדין תלוכלכות בדם אף על פי שתין רחוץ תוזה בכתוב וגם נר' שב' התשלים האחרונים כתו גם כן עו"ה תשוב שאומר אתי דקאתר כי האומר תפטר כתלך לעם ובכנד ז"ת תשל לאיפרכום כדתי' ותפטר כגנן לגנב ובכנד ז"ת תשל לנכבם לגנב כו' ופניהו שקין היה טוען כי תיגו שומר שנריך לתת תשבון תפטרון בנפקד ובשל הגנב האומר ריקם תכירתו ותפטר כדומה עדות ובכנד ז"ת תשל לנכבם לתרעה כו' • ותין לתק' שהתשלים סותרים זה את זה בכוונתם כי לפי התשל הת' היה קין תוכע ולפי הב' תיגו תלא תכחיש דת"ב שקין היה תוכע תם' כדתיתכא תלא ב' התשלים האחרונים לת כתו תלא לענין הכחשת הריגתו לתה דומה בענין זה לכך :

ועד דרך הדרם יש לומר שלשיות החוטות ניכר תעפ"י שלא ירחה בשלותו כת' מג' פנים תם תכר השבל ותומר שדעת כתי שרץ אחר תבירו לחוברה ורבו תחריו ותנחומו סיף ודם תטעטף וחרוב תפרפר שהוא ודאי הרגו תעפ"י שתיגו כדין בשהדרין בדתיתא בשהדרין פ' תר"ת בעובדת השתעין בן שטת ותם תכר הברת פני החוטה תשברת פניו תענה בו דשיתן לעבירה הדדוקן ותם תפני שעבירה קלה תית לה והיא עצתה תתפרשם ע"ד כי תכן תקיר תוטק תר' תכי העשוק והגזול הנה הוא יעשק ויתתן דברו וכיוצא לכן כת ה' על קין לומר שלא לפי דעתו שתין ה' יודע הנה הוא יודע שהרגו תג' פנים תלו תת' שתתה עומד על הבל הדרוג ותה שיטעון תנח בעינה ליה תיכך ליה כיון תשבש והב' שהברת פניו עצתה בו כתוכל תוטים והב' שהדם גם כן טוטף :

דרך ב' לפי שהרשעים יתנגלו בב' תיני כפירות שם שיתרו כי לה כדם טוכם ודעת' כי הבל תיד ה' תם שדיעתו תברחת טבע התפשר ותם שתוגם לו מולדם גורם ענין תדוחים וה' תכין נעדם ותם שיתרו שתין דבר בעולם כלי רצון ה' שתלו לת חפץ לת יעשה ויתתרו שהבל כנזירה ורלונו נעלם וכבר זכרנו זה לעיל בפ"כ פי"ו ותם שיתרו שעוד ה' תת התרן לשפלות' ולא יבניח בהבדיל נדיק והרשיע רשע וזה לת הפסיד וזה לת הרויח וכנגד התין הת' תתר תשל לאיפרכום כו' שהרוגח ייתם השוא לתועל שלו לת חפן ברשע לת היה נעשה והיתה התשובה לזה לת תתרת כלום תתם שודתי תין בשכרה זו ממש שכ"ז חשרון ח"ו בחקו יח' שיהא ברשע ועול וכנגד התין הב' תתר כ' תשלים האחרונים וזה שהשתתח בשלים תכוותתו תב' טענות תם לתיות הם' יוצר הכל והטוטף תזן הלא יתשב ובדלקתן בפ"כ ס"ת וכן תמם שהוא יח' תפרנם כל בתי עולם שזה ת"ל תלא בשתתח וכנגד הת' תתר תשל לגנב שתעפ"י שהגנב יודע תוכיח ותוכיחו חושב הגנב להכחיש התוחם כאן לת רתהו וכנגד הב' תתר תשל לתרעה כו' תעפ"י שהרועה עדיו יודעה וח"ת בלתו הגנב תכחיש כתלו תין הרועה עומד תם ורואה ולזה טוען להגן הגנב להכיח רתיה תעשה הגניבה הרשומה כו והרועה תעדות הגניבה המעידה על פניו וכן תשם יתברך תף על פי שהוא העד תוכיח תדם בעבירתו

עצמה כי ביד כל אדם יתחוס כל מעשיו והוא מכיח מספרו בידו רשומים לע"ה וכמ"ש בתנחומא על פסוק זה וג"כ העבירה עושה רושם בפני האדם למכירים כמ"ש חכמי קחתי ולז"ח ז"ל אסור להסתכל בפני רשע וז"ח והרי יודיע מלובלבות וגם כן בעזות העבירה שכל העושה פעירה קנה לו קטיגור ח' והוא שטן הוא יצר הרע יורך ומשטין עול ומלשין וז"ח והרי היא מפעה לחריך :

דכי חיך דמו ודם זרעיותיו כמה דורות שהיו מוליד אלו היה חי הרי הוא כאלו הרגם קין וקרח גם כן דם זרעיותיו דמיו לפי החתך שנם הם יקראו דמיו לפי החתך שהיו מוליד תרגם קל דם זרעיין דעתידין למיפק מן חיוך ומה אלא זכר לחנק דם עצמו כתב הר"מ ז"ל מפני שהוא מכואר מן הכתוב ולא נהי אלא ה"ל להניח עקר הכתוב ומעפ"י שהוא מפורש ולי נראה אלא זכרו מפני שהם יקורם דמי על זרעיותיו צריך לפרש דמי חיוך דעתידין למיפק מחוך וה"כ לא מצי מיתר דנזכר כאן דם נוסף אלא"ו יהיה כי דם חיוך דמו ממש ולא תעלה על לב הבנות ולא יקשה מה אלא זכר הכתוב דם עצמו דרבותא קאמר שדמי בניו טועקים וכ' שדם עצמו תמנם ר"י דהכא דקאמר דמו ודם זרעיותיו מפ' דדמי חיוך מכולהו קאי אלא יפרשו דמי העתידים לנפוק מחיוך אלא דמיהם של חיוך שנם דמי בניו דמיו הם כדפי' דכרת כרעיה לחכוה : **דכין** ודם זרעיותיו ומה אלא כי על שהיה דמו מוטל על העגים והתכניס כר"ת לחמר כן גם' תר"ת ופי' שעל שנתחלקה דמו זעיר שם קרוש לחמים רבים ג"כ כמ"ש שם בתנחומא שעשה כן פניות רבות ופי' שלפי שעת דמו מכחם תקומות קרי ליה דמים רבים דם ל' רבוין דמ"מ דם ג' הוא לה יקרא דמים לטעמים הללו :

רבי הונא אמר את דמי נכות כו' ר' הונא פליגי אדר יודן דתתם מני מיתר כהנהו דפ' תר"מ הנז' אכל הכא לא ומ"ש ודמי בניו כגוים הגולדים כבר לנכות דלא קיימי בכלל דמי הריגתו ורבנן פליגי עמי שהם דתתפר דלא דק קרא כהבי לחורת תורעת לקרות הדם בלשון דמים אכל נבי יהודע ע"כ דתיירי בדם זרעיותיו שהרי לא החזיק יותם אלא את זכריה בן יהודע ומתי קאמר בדמי בני יהודע בדמי בן יהודע מיבעי ליה אלא שאמר על כל הבנים שהיו יוצאים מזכריה שכלם זרע יהודע וקרא דמי יהודע וה"ג בדמי בן יהודע אין כתיב כאן אלא בדמי בני יהודע זקרוכה לזו נדם' הילקוט וכפי' הר"ק כתוב נבי דמי בכות שרי"ל נחלקו בדבר שי"ח בניו בהרגן עמו וי"ח בנים העתידים לצאת ממנו ולפ"ז י"ל דר' הונא נמי דם דמי לא משמע ליה אלא דבנכות דייק מדקאמר דמי בניו ולא מסכחן שהרג אחחב בניו של בכות ול"ק דע"כ על זרעיותיו קאמר ורבנן ס"ל דמהתם ליכא למיפק דהפתר שהרג גם בן בת בניו מעפ"י שלא פורש כדי שלא ירגו הבן מחביו מ"כ דבניו נמי לפרוש על שנזל נחלתם כדפי' אכי הר"ק אלא אי לומר דמר חלש ומר חת"ר ול"ק דמתי שבח דמר חייבי כהתי קרח ומר כהתי קרח :

קשה הדבר לחו כלומר הך מלחת דטועקים אלי ק' לחומרו אי לא אחריה קרח כי כותבו שטועקים על ה' כב יכול וז"ח לב' בפי' אלא במשל שזה דומה לב' אחליטין כו' כך ה' כיון שהם שבח מיחתו כמו שנפרש ירחה אחחסו עליו והיכו טועקים אלי וכן אחרו בתנחומ' טועקים אלי טועקים עלי וטעמו דמ"ל אלי למ"ל דפשיטא דאלין טועקים מחחסס :

מאן יבעי כו' כלומר אחסי על המלך ומי יחסור דין עליו לפניו כיון שהוא עצמו המסבב וכן הסם יחברך היה שבח מיחת שכל שחילו היה רופא היה מוכנו מכוח בדמיו או שהיה לפחות מקבל מכחת קין מחחלה ולא יכולו לילי כך וכן אחר בתנחומא שאחר קין אחם כרחת כי יגר הרע אחם שומר את הכל למה הנחת אותי להרגו אחם הוא שהרגתו שנקרחת אחכי שחלו קבלת קרבני כמוחו לא הייתי מתקנא בו ואם אחמר אם כן אחי קאמר ה' לקין דרך חובחה דמי אחיך טועקים אלי כיון שהנעקה עליו והוא הגורם לעצמו וכוד סוף סוף חיקשי למה ה' הניחו ל"ק כלל שם מסר עולמו ביד האדם וכחיבתו שהכל בידי שמים אחן מי"מ ולכן לא יחנעם על הרוב חנגחי האחעים שאם כן אחכול הכחיבה אלא שלכחורה יהיה מקום לאנשים להרהר נגד מדותיו ולזה אחם ה' על קין שהוא סבה אל טיעקו נגד מדותיו אלא כדין וגמלה עם שחחלל עליו :

לעלות למעלה בו' מילחת ד"ה ב כה מחריחי שיח דדרים מן האחתם דפשי שחן האחתם טועקים אלא לחחת לומר שהיו עם ולא היחה יכולה בו' אלא דמו מוטלך על העגים בו' ומ"ש לעיל בפי' ח' דמן האחת' אחת לות' שנקבר אחם' דדם כל לא ס"ל הכי

שעדין לא עלתה בו' אלא מסוס חיוחה רחסוב' קאמר שבכבר כריך שחחיל ח' לעלות דא"כ לעולם לא חעלה סוס בחה אלא לפי שעדין לא נחן רשות לנפש לעלות עם כי לאדם קבב חת"ק על שני חיים ולפי הטבע לא חמות אדם קודם לו וכמ' אדם רחוי שחעלה רחסוכה :

שעדין לא עלתה בו' אין לחק' דעיקוק לי' דכל י"ב אדם בשחים שולה ויורדת אפי' בבדיקים וכדאחמר בשבת פ' שואל נבי שמואל דמ"מ עולה היה אלא שחוזרת ויובלת אכל זו לא היתה יכולה לעלות כלל ואיתה תלויה ועומדת ומשיחיא דאמר אחם כתי כל שאומר לפני אחת יודע עד שיעתם הגואל דמשמע דקוד שנקבר בשחתו עומדת עליו והכא אכתי לא נקבר קין כדקאמר שעדין לא נקבר אדם אין לחק' די"ל דלעולם הנשמה אחכ עולה למעלה אלא שבשחר עדין קנת חיות נגוף לחכין עד שיקבר וכדפרש"י שם נבי מ"ד עד שיחעבל הבשר שנאמר ובפגו עליו אחכל כל זחן שיש לו בשר יש לנפש נד חיות להכין עם שהוא רחוק אל הדעת שיאמר עד חיות נגוף אחרי המות אלא של הנפש שפירשה ממנה שעדין עומדת עליו ומכיכה בר' שחדבר והא דאמר לקמן בשם ג' בפ"ח חימתי קבורה אין הנפש עולה י"ל דה"ה דעולה והשם לעניין הרוח שבשחר בו שעל ידו נודע כל מה שאומרים לפניו עד שיחעם הגואל מיירי מ"ש התם מיירי לצוק לחיות למעלה לעולם אבל מקחי הכי לעולם עולה ויורדת ויצוק העפר אל האדן היכו כלין הגוף לגמרי וכדאכתיבוך התם כ"ה והכא קאמר דנשמת הבל לא היתה יכולה לעלות כלל כדפי' מ"ק היכא דמיחת בשחה בהמי קרא ואפשר דאחתי לומר דשים דרים לה דלא ס"ל דם זרעיותיו והדרשות הכ"ל אלא משום טועקים אלא בנהרג עצמו ולהכי דרים אחד לדם נוסף ואחד לנשחה כי הדם הוא הנפש ואחש"י שאחלק הנק' דם היכו הנק' בשחה כדאעיל בפ' ד' סי' ח' לפעמים יקרא הנ' כפש הנ' וכ"ש לדעת האו' שהנפש ה' רבת הבחות אלין להקפיד בזה כמו שיאחלבו המאמרים בחוסים אפני שחוס ושוחף לכלם :

ולמטה לא היתה יכולה לעמוד בו' אכל הגוף מחחת לאדן שעדין לא נקבר הבל וה"ת והבחי' אשר פצחה האדמה את פיה בו' והיכי קאמר שהי' דמו מוטלך על העגי' ל"ל דקבתו היה מוטלך בקרקע ולפי שקבתו היה עדין על העגים עם הגוף לח היתה האדן קולטת הנשחה והפתר דת"ה שנקבר נקבר הבל וה"ת לפי שעדין לא נקבר לפניו אחר שהיתה נשמתו גם כן נקלטת אלא כשחה זו היתה רחוקה הרוכה לירד עם הגוף לכן לא היתה האדן קולטתה והיתה דמו קבתו מוטלך על העגים כי הדם הוא הנפש וי"ג שעדין לא נקבר הדם ולפיחא דאם כן והיה מוטלך על העגים מיבעי ליה ולקרא הדבר אל הסכרוים לומר שלהיות הנפש מנטערת בנוק הגוף כמ"ש ונפשו עליו תאבל ח"ת בברכות קשה רחה שנקבר אחת כמחט שנקבר אחי דוקאי אין הגוף עצמו אלא התרנים אלא הנפש כל זחן שלא נחן כלו לקבורה היתה מתחלפת עליו ולא ה"ל מנוחה למחה :

ועל דרך דרש י"ל שלהיות פרידת הנפש קלה אם לפי שנקבר נשלמה בשה"ז ועולה להסיע שלמותה אעפ"י שחלך בקומר שנים כדר' נון שבחוית כפ' דודי ירד לגנו ואם לחורך ימים עד שיחלבו בחות הגוף בטבע ויפה לגר ויפה לפטילם בדלקנין

ע"א בשבועים

ג"ב כ"מ"ק

בדלקמן כפ"ס ל"כ לא מבחה מטוח מסום נד מלו
חס מלמותם העלין שעדין לא הסניק הזמן להסליט סוס בחמה
לעלות למקומה וגם מלחמה לא היתה יכולה לעמוד כתרגוס
לפי שלא נה בכלה חלי קבר כטבע החדש ולא נחלטו בחוקיו עדין
ויהי בחוקם ׃

בלשון מועט מקברו ולא ביחרו כל נורך

ועתה ארור אתה אמר רש"בג בשלשה מקומות דברו הכתובים בלשון מועט ועתה ארור אתה ׳ואם בריאה יברא ה׳ ׳ואנכי פציתי פי לה׳ ׃

גד כי תעבור את הארמה לא תוסף תת בחה ר׳ שעור ור׳ יוסי בר חנינא ר״א אמר לך אינה נותנת לאחר נותנת רי״בח אמר לא לך ולא לאחר ורבותה ורע רב תוציא חשרה רבי יודא ור׳ נחמיה ר״י אומר זורע סאה ומבנים סאה אמר רבי נחמיה אם כן פרנסה מנין אלא הראויה לעשות עשרים עושה ששה עשר ועושה חמש ר״א כי העבור את הארמה לא תוסף לך בחה אינה נותנת לך בחך נותנת לך כל כחך אינה נותנת לך נותנת היא לך מקצת בחך ׃

כה ויאמר

הגורם הכה דבתיב ועתה ארור אתה סנר׳ סנחן עליו קללה ולא פי׳ שהש המדיחם היה מ״ם כי תעבוד את האדמה תרווק האדמה מלכתי ליה כדקאמר בחלם ואין נר׳ שתהיה מ״ם נע ונד ת״ד לא לסמכו אלי מרור אתה ואפשר שלפי שהכתוב כדבר׳ מן האדמה יותר ממה שנתקללה היה כבר בעוכה וגם היה שכח כזו לחטוא אחר שנתה את היה לקבל דמי מחיך הנני מוסיף לך קללה אחלך או כדפי׳ הרמב״ן בפרר ואחלה כי אתנה ונתן לא יתנו לו חילם ואחר כך הוסיף קללה כי יעבדנה בחרישה ובזריעה שלא תוסיף את בחה כו׳ לכנ״ל מקרא קבר וכן שם בריאה כו׳ שפי׳ שם כרחת פה למרן הרי יפה ושם לחו יכרת כו׳ כדלקמן כפ״ד פי״ח וכן אכבי פציתי פי לה״ל לפי פנה פיו ולומר פציתי פי וכדרתי להשלותך שולה ולא דמו לשחר מקרחות קרירים כנון ויגד ליעקב ולא פי׳ מי התגיד יפה את חיל דמשק ולא פירש מי ישחנו יחרוש בבקרים ולא פי׳ מי מחין הקטור בגורה ושקרים כי הכה חלה בפועל והרי הוה בבחי׳ המחתר ואין הסכלתו מעיק להכנת הכתוב אך קשה דלימת נמי כל הורע קין וכל הכה יכוסי שם מקרחות קרני הגורה כמ״ש רש״י ומין טעם לומר דנקט נ׳ חלו לחוד משום דכתיב כהו לשון פניה דמה ענין זה לענין הקטור ויש לומר דלא דמי התם חס על פי שהגורה היה חסרה היה מוכנת מתוך המחתר דכיון דקאמר דבן כל הורע קין ולא פי׳ ומחכ״מ שבעתים יוקם שבי שחיטו רומה להקטם מקין עד ז׳ דורות ושם כן בפשטו שהזורעו עכשו קם ליה בדין רומה ויהרג ונם כן כל מכם יכוסי פשי׳ שכוונתו שיהיה עתו לכל נב׳ חלה הגורה החסרה לה תוכן מתוך המחתר דמהיכן יוכן שהם כרחת ר״ל שם כרחת פה דשם כרחת לה משמע חלה שהוה דבק חל יכרת ה׳ שיבקת עכשו כרחת חדשה וכן ואכבי פציתי פי לה יוכן ממחתרו שם הוה ועוד יש לומר דרבי שמעון בן נחליאל מני שבר שפירש לבן הורע קין שבעתים יוקם מיכו שיעניש את הורעו בחטאתו כדפי׳ הרמ״בן ולפ״ז אין המקרא חסר דבר ובלבן כל מכם יכוסי נמי יש לומר שבשדוד מחרו בדניה קאמר כל מכם יכוסי יהיה לרחם בבקות בדברי הימים שם שבבתוב כשהזכיר דבריו לא התריך כזה ולא דמי לנ׳ שבזכר שעקר מחמרם היה חסר וע״ל דכל מכם יכוסי דסמיך ליה גורת המחמר יהיה לרחם חלה ויעש בנבור יח׳ כל הרוצה להבות יכוסי נריך שיעש תחלה בנבור והוח רחם המגדל כי שם הוי כ׳ הכלתים כדברי חז״ל והו״ו נוספת כו׳ ות ולקח ות״ם בדברי הימים כל מכם יכוסי יהיה לרחם הוה מחמר שני וחה לח נזכר כם שמואל כתו שלח נזכר ענין הלבור והעורי והפסחים כדברי הימים ׃

לך חיכה נותנת לאחר נותנת דמ״לב לך לח״ל ורי״כח חמר לח לך ולא לאחר ופי׳ לך בעבורך כמו לך לחמר לבי שבעבורו היתה נספה שתקבל וירחה דטבחים דרי״כח מדבתיב חבר בנתה את פיה דמשמע דחטחה בזה ולבן בעבור וח״כ חם לי לקרן חו לאחר ולר״ח ל״ק לחטא׳ כן חין רחוי טיפסידו לחרים בחטחה ודע שהר״ח ז״ל חתה על ח״ם רש״י בחומש שהחרן חטחה בחה שפנתה היה לקבל דמו דחטחה בהפתיחה הוחת לרעש היתה ולהו בפ״ת חמר חיום שפתחה החרן לקבל דמו של הבל שוב לח פתחה ופריך נמרה והבתיב ותפתח החרן חת פיה ותבלע נפתח לרעה ולח לטובה חלמה פתיחתה לקבל דמי הבל לטובה היתה ולח לרעה ושפי דבמלח ח״ם לומר שפתיחתה לקבל דמי הבל חטא׳ שה השבו לה לחטוח ח״ח היה לה פתיחה פתיחתה חלה לטובה כדי לכפות דמו של הבל ולהו פתיחתה לבליעת קרח לח היתה חלה לרעה חף על פי שם לח חשבו לה לחטוח ׃ וקושיח זו חיבי יודע ותשובתה חיבי מביר כי ח״ם חיום שפתחה החרן לקבל דמו של הבל היו משום דחו היה לטובה וחשו לח היה לטובה חלה שבת

בעשב חתה לומר דחיום שפתחה וחטחה לפתוח פיה לרעה בהבל בעבשה שלח יהיה לה עוד פתחון פה ובבין החקשה שלח יהיה לה עוד פתחון פה בלל קחמר ולזה הקשה מקרח ושביבו שלח בטל ממנה חלה פתחון פה של טובה כי זהו העושה הכל לרעה תובל לפתוח כי חין לה בזה חעלה שתעבע בשברת זה ׃ ותשובתו נרחה בקבן השפבים בבושה ח׳ שהם היה לטובה לתיבחב לה לחטוח ומה שהוברבו התוספות שם לומר חיום שפתחה כו׳ בל דחיה בבלעים בחרן חלה שהשוען ניבר ובל הבל חין רשוחן ניבר בלל הינו חשום דברחה לבחורה שלח פתחה בלל קחמר ות״ב מה הוברך המקרח להקשות חוחבתח סחרן חת פיה דחיה ליה שחעשים בבל יום שהדם בבלעת בקו קע ומחי שנח דקרי לבליעת דמו של הבל פתיחה חצחר הבלעות ולז״ח דלח דמי דהתם דבר מחודש הוה דלח הוה רשוחו ניבר בלל בהבל חה שים לדקד הוה דמה חטח ים בהבלעת הרם דחדרבה זה טוב לבסוחה שלח פתיחה חוטלת בבזיון על הבעים והחבבים והרי הקבורה חנוה היה ור״ל דהוי חטח שהיה חבסה על חחסו בחלו רנחה לטחון בחוכה בוכו של קין שלח ירחה ע״ד חרן של חבסי דחי ומעש׳ שהבסוי טובלדה הבהרוב מ״ח פיה דחוי שיבלעבה ויהיה רשוחו ניבר וכיון שלח השחיר היבר רשוחו בח״ם החום ה״ל חטח ושע״ג דחמר לעיל דעופות וחיות הברוהו היבו נופו חבל דמו שבשבה לחרן היה רחוילם להשחיר רשוחו ניבר ׃

ודכותה זרע רש״י בענין קללה דהבה דהיבו לח חוסף חת בחה הבי נמי פיה קללה ותייתי פלונתת דר״י ור״ג עליה שהחוכם בלמוד לבללת קין שם קולל לנחרי שלח יתהנה בלל החדמה חו שם חין הקללה חלה שלח תתן לו בהכנסה חלה פחות מדרבה חבל חין זה דבק לענין פלונתת דר״ח ור״י דהם ענין לזה שם שהוח שם הקללה לקין לחודיה חו לזולתו ג״כ דר״י ור״ג לח הברו הוה בקרח דזרע רש וליבה למיתר דר״ח ור״י ובהח בקללי דר״ח חתר לך חינה נותנת בו׳ ר״ל שלח תוסיף בפי הרחוי לבחך שהוח הרבה חלה לחחר שבחו חוטבו והבוזה שתתן בח חעפ״י שהיבו לה ור״י חת״ל לח לך ולח לחחר שלח תתן בח בלל והיבו פלונתת דר״י ור״ן נבי זרע רב דחד חחר שלח תוסיף החרן חת בלום חלה שהם מבנים שהם חוביח וחד חחר דח״ת חוסיפה בבת בי זה חבוחר הבטול דלך חינה נותנת לחחר נותנת לה חשמע אלא שלח תתן לו חבל לחחר תתן בל חילה וחין חבלו בללה ות״ל שהחח הוה חעטו בבח חתן בחים הרבוי בבת בין חמעוט בבח חחר אלא פירושו בדפי׳ ח״ק דחבתי לה דמי דבללת בין שהחרן לה תתן בחח להבחיח חבל החם חין הבללה בהבחחת החרן דסיפיה דבחה בי יחסלבו החרבה חשחע שחין החרן חסרה פירושים חלה חעוט שהסיפה חעבי שהרבה יחבלבו ו״ל שחינו חביח דחיון חשם חלה לענין בללת הפרי דבחמר לה חוסף חת בחה חם הוה לגחרי לו בבת בללת הפרי דהשם ות״ח בדברי חימים ות״ח בדברי חימים ׃

זרע שהה ותבני שהה שלח יוסיף ברבה בטרחו חבל בשיהסוף בחות חעבר זרע בולי הבי ודחי לה דחע״ב דבתיב ותעט חחסוף לחו חעט חבזרע שעתו בחמר חלה חעט חברחוי לחסוף חבחיחת הזרע שהם זרע ב׳ בורים שהיה רחוי לחסוף חלה לה יחסוף חלה חעט וזינו בשעור הבזרע לבד ובחבח שהבללה חרובה חחר חלה חלה הוסיף דבר חבל שיחסוף בחות חחר סזרע חחם לה חשהבר חם על פי שהיתה הבללה חרובה חחר ׃

אם בן פרנסה חבין חת ומחי קושיה בי בללת חלבים היה שלח תהיה פרנסה עד שיחבדו שובחי יהרחל וכחו שבחוב וכלו עליך בו׳ עד שהחדב וגדולה זו נחמר בחוכחות וחבלת חרי בטבך בפר בבין וכבותיך בו׳ וחמח יש לומר דחין זה חלה בהיות חויביהם נרים עליהם בוחן הבוח וכח״ם בחבור וכחוב חבר יניק לך חויביך וזה בדי שיבחבו ביד חויב חבל חקודם החבור שהחריבו ימים על החרן בבללה חעם לח יחבן שיבלו לחדם זו שלח תהיה להם פרנסה שהם בן יחליו יסופו ולח יהיה שהרית ח״ו חלה הרחויה לעשות בו וחפרנסה בדוחק וחם״ם עד שהחדב הוה על דרך ההפלגה בלומר עד שיבשחו מעל חדמתם וישחרו מעט מהרבה חבל הם בהיותם

ס"א ספרדאנא]

על אחתיכם זמן רב לא היה להם פרנסה ימותו כולם ח"ו ת"ל ויחי שפסוק זה דבק עם שלמעלה ממנו דכתיב והיית לשמה גו' ומשמע ליה דה"ג בהיותם בארץ חיובים מיירי אחר שכבר נגלו ופסק להו יתכן שיתמידו הקללות ממש כבתחלה אחס כן לא יהיה שריד לבית עשו אלא עכ"ל שאחר שגלו נתן להם קצת קורת רוח לשעבר שסיו נרעב וכעירום אכל לא לגמרי אלא יתפרנסו כדוחק לפחות ור' אחר ה"ג בפסוקו וקרן מיירי קרוב לזמן הגלות שע"ז יגלו מהרה וכענין ואכלת פרי בטנך אכל אין לומר דר' יוח"נ לא פליגי בקרא דזרע רב אלא כקין אכל בזרע רב כולהו מודו דקרן בפסוקיה דחס כן אחאי מייתי ליה הכא אלא דמי אלא לדעת ר' יהוח פי' נוכל הענין *

לעשות

עפרים עוסק י"ו ק' למה הרמויה לעפר פותחת האחי והרמויה לעפרים אינה פותחת אלא חומה ואפשר שבפי רבנו כח הארץ יהיה הפתח מועט שיותר נקל למעטיה הכח להפסיק כאן מרבית הכח אבל בפרש' נחומים כתב לא תוסף את כאן הרמויה לעפרים כור עוסק עפר וגר' דהוה גרים בתדרם עפר לא י' ואפ"ג דהכא אקרא דזרע רב קייימי

כאן

הא אלא תוסף את כאן אחי דמיכה יליכי לה כדכי לעיל *

כאן

אינה נותנת לך דמ"כ לימה לא תוסף את כאן אלא דלריכה לאתא כאן אינה נותנת אבל כח אחר דהיינו כאן תתן לך * וכיוצא זה פרש' כאן אינה נותנת לך שהוח הרבה אבל כאן נותנת לך לפי טרחך שתמלא כה הה"ד ומעט תאסוף ע"כ * ולפ"ז היינו דר' נחמיה לעיל ובי"ת אם אחם פתח המדרש דקאמר דבר אחר דעד השתא נמי הכי הוה אפ' כיון דמייתי עלה פלוגתא דר' ור"ג לתילף מינה כדכי לעיל ולפ"ז ה"ל ודכותה כו' אחר ד"ת כו' לא ומקמי הכיוי"ל דעד השתא לא דקדק המדרש מדכתיב כאן ולא כח ולכאי מייתי ודכותה כו' לומר ד"ת אינה למיימר כר' אי כ"ת גבי אבל השתא דייק כאן דמדיוקא ליח לן למימר אלא כ"ת ומקמי הכי אחי סבר אלא דייק ליה ה"ל דהאי דיוקא קלים דאינה למימר אלא אחי אי לא תוסף את כח לך אלא אחרן ליכניס דה"ת שהאחרן תוספת כח בקין שנטל ולכאי ה"ל כאן ואס כן אחי אחי. כהאי קרא כר' אי כ"ת כ"ת ודר' קאמר ד"ת דאי דייקי כאן ליח לן למימר אלא אי אחי. אלא כר"ג ולריכא לפ' כאן תתן לך מה שהשתא דהיינו מה שזרעת והוא כדר' דאמר שאם מכניס שאה חוליח דאם לא תיקרי כח שבלא כח הוא חובה אבל כח משמע מה שיעשה לך כוח * כל כאן אינה נותנת לך אלא חוליח כפי הטורח שטרחת אלא אקיבתו וכבר ים לך להתפרנס כדוחק וגם זה כדר"ן כגון כזרע רב והך דרשה דייקא קרא הכי דאינה לא תוסף את כאן לך דייקי לא תתן כאן אינה הרמוי לך להיכו כאן אבל אקבת כאן תתן דאי כאן אינה נותנת לאחר נותנת אלא ולך ל"ל דלא ס"ל דאחא לומר לך אינה נותנת לאחר נותנת אלא כדר' דפליג עלה מטעמא דכתיבנא לעיל * ויש לכו בפי' דברים אלו ב' דרכים אלו דהך דרשה פליגא אמאי דדרים אקמא כאן אינה נותנת לך כאן נותנת דלפי כאן אינה נותנת אקבת אלא נותנת ואח"ז דרש בחומן זה כל כאן אינה נותנת אקבת כאן נותנת והוא חסר כאלו אמר דבר אחר כל כאן אינה נותנת וכהא קאפליגי דלדרשה הא' דייק כגון כאן אלא אקמר כח ולך לא דייק אלא פי' בעבורך ונתנה שכחו לגמרי יתן לו ולא מנע ממנו אלא אם דרך האדמה להוסיף אבל כאן אינה נותנת אלא אם כן תעבוד אותה דייק כגון כאן דבעי למיכת"ך לא תיתרץ ליכנת אי לא אמר כאן כדכתיבנא לעיל אבל אלא לך דייק דמיבעי ליה לומר כאן לך כלומר כאן הרמוי לך להיכו כאחה לא תוסף את אלא כניר אינה ות"מ כוונת ב' הדרשות שאין הקללה מוחלטת אלא שים לומר קצת פרנסה בין בדרוש הכי אי בלפי דרך זה אפשר עוד לומר דב' הדרשות הללו אד שעורא הוא והוא לפי הדרשה הא' כזה טפי מכאך וקללה בכאח והניחו בכאך שהוא קצת לא לפי אם הב' כאן וכאך הוא שכאן יהיה אם הרמוי לעת לא לפי אם שהוא יעמול כך וכשקללו אלא יתן כל כאן והניחו בקצת כאן אי"ל אי כאלו קללו בכל כאן והניחו בקצת כאן אלא אלדרשה הא' הנאחר נקרא כאן נחור ולדרשה השניה נקרא מקצת ומשמעות דרשה אינה ניניהו אי דייק קרא בכאן מטעם הכנוי או שאין לדייק אלא כמלת לך לדקדק אלין * הדרך הב' והוא עקר אלא כיון שלא אמר ד"ת שאני הדר שות נדקו יחדיו ולתרוייהו כח האדמה מוסף כל כח האדם ד"ת שאם האדמה תצמח ק' כורים ה"ב הם לפי כח האדם ויהיה מוספת עוד ג' אלך הכח שנתגלה ה' וכוונת האומר לומר שבשתים נתקלל הא' שלא תתן כאן אלא כאן ועוד דלמו כל כאן אלא אקבתו דהוי אחטא עוד ואם האדמה תייקי כאן לא תתן אלא כח אחר דהיינו כאן ואדמה לך אל כאן ולא אקמר לא תוסף את כאן לכך אשמע כאן לך דהיינו אקמר ככאך שהוא כאך ואיכין לא

ומתי נגורים סייף הכה ולא דמי למ"ש הן הן נגורותיו שכופם
את יכרו ונותן חרב לחכים לעיכרי רשעו כי שם הדבר נריך על
חטר יפרעל ירמו את עוכם ולכן נריך לה כול חרפת השומות ביני ביני
וכו' שהסכלה זו לשון קיום והטחך העולם כעכמו חיה ולא העמידו
לותם בחסד וברחמים ויסכלם
לף על פי שאינן כדאי להתקיים
עד שתרתי עולם חסד יכנה
וכתר זכרו לשון סכלנות בכיוצא
בזה גם' תל"מ שאתר הכ"ה
למלאכים ועד סיפה תני שסכול
ואם כן יאתר שכתו שנוהג עתהם
בחסד ישתה גם כן עתו חסד
לסכלו אעפ"י שחוטא אבל אין
לפרש לעליונים ולתחתונים ת"ס
שסוכל חטא עליונים ותחתונים פרשת ד
ע"ד ומלאכיו יעשים תהלה ומעשים
לא זכו בעיניו לתין זה שנו' חטא
דלא סייף חטא בעליונים שתינן
בעלי כתיבה והנון הלא הכונה
שהם חסרים בערכו"ת וכ"ש פרשת ד
דאתי"לקין שם יתחול חטאת
והם דל"ק כדאתר בפ' חלק גדול
עונים ראוי שהם דכל"ל לקין
ועוד דאתני שהם שעשו תשובה תחלה ועוד דתיכף למיו"ד דשתני
גבור התקיפי כרחמי כדאתר בפ"ק דע"ז גבי לא היה דוד רחוי
לאותו מעשה כו' ועוד דה"ל להזכירו ולא יזכר בשתם אחד מהם על
חסד קיום העולם אתירי ניחא שהוא מבואר בעכמו ואין נריך לפ'
ובגת לא אתר כי הכא לתין זו טענה הוגנת שאעפ"י שתינן כדאתים
אתינן חוטאים ולכ"ש ק"ו ומדור האתדר שהטאו אתם :

על אתנה קלה עבר שאינה אלא שאכל ודבר קל הוא כדאתיבנא
לעיל בפ"ט סי' ו ופליגא אהא דאתרינן לעיל בפ"ט לא
נטרד אדה"ר אד שהרף ונדף אכל אין לומר דטרדו על אכילת העץ
לבד היתה בערמה שרצה להעניכו שם לא יסוב חרף ונדף כאתמו
ולא רצה לסוב דמדלעי' משתע שלא נטרד אלא כשכיל זה :

עא"כ שרוי שיעשם ולא יתחל ויטרד כמו שנטרד אכיו וכיון
דהשת' לא קאי בע"ע שיטר' משום הכרח שיהיה הטריד
אתקום מושבו וילך נע ונד כאתרן דה"ל לא יפסיד כחטאת ות"ת
ולימ' כמי אתה אכיו יהיו על אנו קלה הוא לפ"ש שרואי שיקנרו
עוד יהיו אתה שהיה לו כיון שחט' בע"ד ולאה לא זכר בעל המאתר
שלא טרוד ג"כ ר"ל דה"ב אלא לפי שלא עשאו כו' אלא בגלות שה"ל
נע ונד תהיה כאתרן לכן אנו אתרי שכשהיה וגדף הדין בתו"גדול
שוני היו כשנין הטרוד : **אתביר** גרשת כו דתדקש גרשת
לשון עבר וקין עדיין לא נודע דדרשי דמו לאה שנורם לתתול לאכיו
ות"ת קלתי עכשו לאה שגרשתני שאין אקר"יוכל מידי פשוטו וכהכרת
הוא דבק עם אתרו היום ואך דרשת שוני אתיית לב' הדרשו שכ"ל
בגדול עוני לדרשת הוי' יהיה כירושו בתתייה לתתול גרשת את
אלא שלא כדין שהיה לך לכתול חטאתו כמו שכתלת עליוני ותתוני'
ועכשו לאה עושה עתי גם כן שלא כאונן לגרשני ואפשר שתפ'
שהכתלה על הגרוש כלו' שלא שכתלת אותיו לנגד עיניך וגרשתני
כתי שאינו סוכל מיר'סוכלו לפניו ולפי הדרש הכ' יהיה פירושו
בניאות' שאתר שאתתו גרשת את אלא כל אלוה אלה ובכשיו אתם
תגרשני על ס"ד ואתוי הוא כאה"כ כדלעיל :

שמא אפניך אסתר כלו' דלאו ואפניך אסתר דקאתר
כאשתו כי בכל אקום עיני ה' אלא אתדבה דרך
פתיחה הוא וכי אתם ר"ל אתני תגורש אני נסתר אפניך לא ודאי שלא
שפיניך כי תעיד וח"ו לי להכעיל אזנתך ואם כן כל אונתי יהרגני
שפיניך כי לרשה ולא אתי לאתכי הסתר אסתיר אסתירה פני אתם
התסתיר פניו אכית יעקב וזולתם דשתם ההסתרה אתפני ה' קיימת
שיסתרו אהאכשים והשנין הוא שכלם ה' השניאתו לשוכה אתם
ולא ידאוהו אבל שיסתר אתדם אתפני ה' ח"ו אלא שהוא כאשתיו
ולפי ת"ס לעליונים ולתחתונים שתם שוכל שהיה טוען על אתפעסו
אאפשר דה"ק וכי אה שתם אדויה כאה שאתם אגרש אותנו אאפניך
וכי יש כוה קורת רוח לך ואלא אכי לעו' נע וכי כאתרן ולא אוכן
לעולם אם כן ח"ו להסתר אפניך ככל אקום ואם כן אין השוכע
הזה אלא לרעתיי שכל אונתי יהרגני ואה כגע כדאתי :

רבי יז"ל וה"ק ע"ד אתי לוי אתי אתיידי כהך תילתא דלא הוכיח
דאשוכה אלא התגאים שנחלקו דאשוכה ע"ז פניה כפניה

ד"ה אתפניה

ל"ה אתפניה

ויאכר לה' לכן כל הורג קין ר' יהודה ור' נחטיא ר"י
אמר נתכנסו בהמה היה ועוף לתבוע דמו של
הבל אמר להן לכן אני אומר כל הורג קין יהרג אמר ר' לוי בא
נחש הקדמוני לתבוע דינו של הבל אמר ליה הקב"ה לכן
אני אומר כל הורג קין יהרג ר' נ אמר לא כדינו של רצחנין דינו
של קין קין הרג ולא היה לו ממי ללמוד מכאן ואילך כל הורג
קין יהרג :

וישם ח' לקין אות ר' יהודה ור' נחטיא ר"י אוריה לו
גלגל חמה אמר רבי נחטיא לאותו רשע הי"ת
מוריה לו הקב"ה ג"ח אלא שלמר שתוריה לו הצרעת ד"ת מ"ד
ראת אמר והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות נ' רב
אמר כלב מסר לו אבא יוסי בן קסרי אמר קרן העטיה לו רב
אמר עשאו אות לרצחנים רבי חנין אמר עשאו אוית ל"בעלי
תשובה רבי לוי בשם רבי שמעון בן לקיש אמר תלאו ברפיון
ובא מבול ושטפו שנאמר ויטח את כל היקום אשר על פני
האדמה בטר"א ויקם קין וגו' :

כח ויצא

ותאתר לכן שפירושו כיון שכאת שתם לדרוש דמו ולא שתכתבו על
הבל אלא אסבת' קין לכן אני אומר שכל הורגו יהרג ולא תעלם
אתשבתך ולהגילו אשתר הכ"ח אלא יהרגוהו כתק' כת"ש והיה כל
אוצאי יהרגני שכ לו אות אתל אבח' לפי שבא לכתחיל לדדום דם
הבל הוכר לו שיהרג אם יהרגנו וא"ת לר' דאתר שבכנסו כו' תו
שיתת אות למ"ל כיון דכבר אומר עליה י"ל דס"ל כת"ד עשאו אות
לרתיני אלו כת"ד לכ"ת לא שהוצרך האות להכלתו א"כ אפי' להכלתו
כדי שיכירוהו תתיר ולא יסבו כו וס"ל כת"ד כלכ אשר לו אלו כת"ד
שהוריה לו הצרעת אלו כת"ד קרן הגחיה לו :

נתכנסו כו' שכאלו הכ"ח אוצאי לבקש התפש וכו' שופר שתיך
אה"כת יהרגנו על הניתוק ואין אוכ"ת יהרגנו על
הגזל ולכן נאתר אלפנו אבאתנו שאתרן וכ"ש בהיות קרובים לבריתה
שהיה להם הכחנה יותר כדלעיל כפי"ט ס"ט ולכן נתכנסו להיות
גוזלי הדם ומי שהדם אוחנק את האתרן ויגיע בזק אתהנו אם לא יגאל :

בא נאם כו' אעפ"י שכבר נקברו ידיו ורגליו וכח האדם להזיק
יותר אביהו לאחד בקש סה"אשרנו בידו לקין כי כן אות הוא :

כל הורג קין יהרג וזה אקרא קצר אתו כל אכה יבושי אברניהו
לעיל בפ"כג : **רבי** נאתי' היינו נאתי ס"ל דדאתינן לאן
כהדי קין אשתעי אלא דלא ס"ל דאתאר לכן הוא לפי שנכנסו כו'
דלכן לא"ל דלכן אשתע שבה בעניות ואלו לכדר' לא הוה ס"ל לכן
ולכ"ש לא כדיכן של רבאני כו' שפי לכן כ"אלות כאו לא כן והאלף
נבלעת כאו הוא כידוך שהוא כאו זה והבה נבלעת וכירושו לא
כן יהיה קין כשאר רוצחים הידועים החייבי אתיתה שאתם בתים
לנאול הדם לפי שקין לא ה"ל אתי ללאוד ולכן כל הורג קין אכתן
ולילך יהרג אבל אין לפ' אר"ל לא כן יהיה כל הורג קין כאו שהיה
קין שקין לא ה"ל אתי ללאוד ואאאר לא כן דבק עם כל הורג קין
דלפ"ז הל"ל לא כדיכן של קין דיכן של רצחנים או של הורג קין כיון
שדין הרצחנים רוצה להגדיל אדיכן של קין ואתם שלא כי אין מ"ד
דאכתי לא יהרגהו שקין נקי דלישתו לא כן דין של רוצח כדיכן של
קין שלא עכ"ל כפי קרא ואאאר לא כן אתא לאחוקי קין אדין
הרוצחי שידוע שהם חייבים אילו ליטנא דאכתן ולילך לאוק קאת
שכר שרוצה ללאוד שכל אהורג אבתן ולילך יהרג :

לא ה"ל אתי ללאוד שלא הזהרתיו על הרציחה ולכן אינו
חייב אית'כאו שאחכו הם שכל אבתן ולילך כל הורגו
יהרג שהרי הוא אחזר ועושה וח"ת והרי אד' הי' בטוח על שפיכו'
דאתים כדלעיל בפ"ו ואפי' אית'שה שאדם לא הודיע לקין אפ"ה
חייב הוא שכן בהרג אפי' שלא ידע בחטאו שהיה לו ללאוד ושלא
לת"ד כדאית'שה כפרק אדבקע אית'שה וש לומר דדבקן דהתם ס"ל
שלא בטוח שלא ברכת ה' וג"ע ואבר בן אחי כדבתיבנא
התם ורבי נחמיה ס"ל כותיה • פ"ח לא היה אתי ללאוד שלא
ידע שיתת בתכה אחת או אחיכת שיתבין ופיונה אתה שעשה
שלא היה יודע לו כדבתוב לעיל בס"ח אבל אבתן ולילך
הכל יודעים שהאדם את בתכת הרג וכיוצא : **הוריח**
לו ג"ח אשום דאות זה שהם עליו לכל יהרגוהו שאום ולא אי

מסו לאמר ר' כי הוא שהוריח לנ"ח ר"ל שבעבורו הוריח אתם
אלא בעונת' עד"ם גבי ויורח לו השם כאשר עבר את פנחל ואמ'
ידעו הכל שה' נתרצה לו והיות הגו הוא שנתן אות בולל בכל
העולם שלזן אות יותר מפורסם מענין השם ואמרו שם' עשה
אות ע"י השם בחזקיהו שכתיב הא אות כי אעלה בית ה' והלך
השמש' מעלות גו' וילפינן אות מאות ות"ת מה התיחסות
לזריחת השמש שיהיה אות להגלות אלא דמי לאות שברשת לו
הקרן או ל"ם בפר"ח שקבע בו אות ה' משום דהשם הוי בגופו
ממש שמוציאין בו ע"ז והתות תי' על מכתות שהשמים מכל זריחת
השמש מה ענינו לאות אלא דמי לענין יעקב שהוברך לו
לרפואות הגלגל כי תרפה בכנפיה וכחזקיהו השם המבוקש אות
וכן משושה בחק הטבע שיהיה לו רחיה כי ה' עמו וגם היה על
ענין רפואה ואין נר' לומר מפני שהוא סימן הגלה כדכתיב בפה
מחתרת שם זרחה השמש עליו דמיה לו שלזן זה זריח' שהם ממש
אלא משל בעלמא על ברור הדבר כדכתיב בפ' כן סורר שם ורחה
השמש בו' שם ברור לך הדבר בו' ג"כ כדת"ה שם שיהא דסהליה
בפלא עליהו ולפ"ז לאו דוקיא שהשמש ממש מיירי אלא על פי שברשם
שהם' רש"י דברייו ואף לפי מ"ש הרמב"ן דברי חכמ' אין להביא דיהיה
אין להביא דרש' אין נר' לו' שיהיה ט' לו' שזריח' השמש סימן להגלה
כתו שכשם לקח זריחת שהם שבזריחתו הדבר מנוי אלא כה על
עסקי נפשות לו שהו הדבר מנוי שיהם עדיים רואי אותו ולכן לא כה
ודאי על עסקי נפשות ובהא דזריח ג"ח גרסת הגלתו וכן
להרש"ד שכתב בהשגותיו שהשם"י שדרשו שם זרחה השמש משל
אין מקרא יוצא מידי פשוטו דכיון היכו דשתי לקורנו שלזן נגה כה
כיוש להרוג אלא שם יוכל להסתיר שהוא וזורח מיד ' דמ"מ אין
ז' ריחת השמש שכה ענינית להגלה שהשם ע"ש מ"ש בתכילת שם
זרחה השמש שה שהם שלום בעולם אף זה שם יודע הוא
שכשלום עמו והרגו חייב וכולל לומר שזריחת ג"ח היתה זורחה על
הגלתו שרוח ה' לעולם כתם שהזריח השמש כעבורו כי שה שהם
שלום בעולם כן רוצה ה' בשלום קין ל"ק מנע ידעי שזריחת השמש
היה בעבור קין לא בעבור הבל או לשכר אחרת ' ול"ל לפי שדרך
הב"ח המשחיתים להסתיר בלילה וכיוש הבל ניגול משכב כתיב
תשת חשך ויהי לילה כו תרמוש כה"ח תורת השמש יאשפון וכן אתר
בשושה פ' היה נוטל גבי כיר מנוח כו' משל למלך שחישון לילה
כו' כיון שעלה עמוד השחר ניגול מהיה רעה כו' וכיון דנתכשו
כל הב"ח לתכוע דמו של קין כלעגיל מש"ת בעוד לילה הוא שהוא
זמן הרשע להם והכה בשה' הזריח לו השמש בלי זחנו שזה שכה הל
פירחו כל ח' למשעותו ידע כי אחת ה' הוא כדי להסירם מעליו:

ועדך י"ל זריחת השמש בכאן מענין בריחה נ"כ והכוונה
שבירר ה' לכל שהשורנו יהרג עליו או שבירר שהוא
נקי מהמיתה כי שב כתשובה או לפי שלא היה לו אתי שילמוד
בלעגיל: **לאורך** רשב"ם שהשמש"ש שבא בתשובה היה לתשובה
שתכפר על הרציחה לא שיעשה בעבורו דבר גדול כזה שלא יתן לו
אות נכזה בנרעת או בלבב כו' וכ"ש שתשובתו תניה עליהם עד שירחמו
עליהם וכניתתו עלה כעוכב דעת עליהם כדכתיב וכ"ש למ"ד שבא
בעלילה כדחיתת בם' חלק דאין כאן תשובה כלל אבל ר"י ל"ק ליה
דם"ל שבא בתשובה וכיון דבן הפלוה לעשות עמו:

לאורו רשב"ם שהוריח לו בתב הרמב"ן בפ' ויפס ה' לקין אות
ז"ל מפני שהתה ויפס ה' לקין אות ולא אתה ויתן לו
ה' או ויעש יורה בשם לו אותות קבוע שיהיה עמו תמיד כו' וכבר
אתה בענין זה ר' חכיה אתה כלב אמר לו כי מפני שהיה פחדו מן
החיות אמר לו ה' מהן שתלך לפניו ולתקום שיהיה הכלב ללכת ידע
כי שם בוא לו ה' ולא יהרג אם' שזכרו בו שחכמים אות בבוא
כרחוי לו אבל הבוא שיהיה האות עמו תמיד להורות לפניו הדרך
שילך בה כי כן לשון ויפס ע"כ ' ולפ"ז ה"מ"ן לרחוי לדר' משום
הוא לשון שיהה היכו אות שתהיה עמו תמיד והא ליתא בזריחת ג"ח
שהיכו אלא לשעה וכ"ל הא אלא דעדיפא היכה קאתר ור' לא
דייק לשון שיהה אבל לע"ד אין הבדל בין לשון שיהה לבתיבה ושהיה
דטובא שהבחן שהיכו אלא לשעה וקאתר לשון שיהה לאתען שהיה
אותותי אלה ואתתי בהם אות ובכתה דוכתי לשון שיהה בהם שהיכו
קבוע: **הזריח** לו שברשת וע"ז היה מבויין ומלויים בו
והיה האות רשה אבל עשה לעוכו כי כן רחוי לרשע זה שהיה חייב
מיתה ומטורע חשוב בתם:

דמדא והיה אם לא יתחיכו כו' הרי שהברשת נקראת אות
וה"ג בתיב אות מסתברא דהיכו ברשת שנקראת אות
ולא שאר עניכים רבים שבתורה שנקראת אות כי זה היותר
רחוי לפי עניכו בלעגיל: **כלב** מסר לו שם' יהיה בשתך

מהחיות כעדרי. לאן שבשתרים מהחיות ע"י הכלבים או שהכלב
היה מרחה לו למקום שילך כי שם כוח לו ה' כדהרת"ן הכו' אבל
בברשת אין שברה שיאמר מהחיות כי לא יוזקו החיות כשבילו
וקרא הכתוב הכלב אות לפי שאות הוא לכל יהרגוהו אבל אין אות
בגופו ממש ואפשר דדייק לה מדכתי' לקין ול"ק לאן ואכ' יוסי אמר
קרן דלמה ס"ל שיקרא הכלב אות כיון דהיכו דבר בשיו וגם היכו
שיהן בגופו ועוד שהם הכלב היכו בטוח שאפשר יקומו כנגדו חיות
רבות וגדולות אלא החות הוא בגופו שהמיתה לו קרנוכות ידמה לאן
מהחמות השדה ויעבור כיניהם ולא יזיקוהו או שע"י יראת שם
הכלות נגדו ות"ם רב הלב ולא תריח או זאב וכיוצא שאין דרך
לאתור אלא הכלב כדכתי' ועוד שאין דרך שילך עם האדם תמיד אלא
הכלב ועוד לפי שהוא אות נבוה כדלעיל: **רב** אתר עשאו אות
לרחניס קשה לפי גרסתו דהא היכו דאתר הלב מסר לו היכו שבת שמירתן
החות כדפי' דליכא למימר שמ"ם הלב מסר לו היכו שבת שמירתן
אבל אות דלמיירי בה קרא מילתא אחריתי דת"ל להזהיר זה בכלוון ל'
דלעיל גרסי' ר' חנא אתר הלב מסר לו בגרם בעל העקידה וכן
הרמב"ן בלשון הגו': **עשאן** אות לרחניס דלמה ס"ל קרן ר"ל
בקין מיבעי ליה ולא בכלב הכ"ל כי קושייתו אלא עשאו אות דקין
גופיה הוא החות וה"ל כלו כתיב ויפס ה' אות קין אות ס"ג ויפס ה'
קין לאות שה בכלאי הבות שאותו הל מוכחת כי כוה יהיה אות עומד
לרחניס לרב ואות הלב ת"ר הר"ן וכתו שכם ות"ם שם כן בחיוה כד
אמרו ה' אלא יכוהו ר"ל דלא אתריך אות לוה לכיון דם' אחל לו אין
בילים להרגו אמורתו וחתיתו עליהם בשתחלה הל ואין אחין ה'
אפקידו בילים ס"ג דם ל' בדאת' לעיל שבתבשו הל הב"ח והזהירם
ה' עליו וכיון דהזהירם ל' אתו לא בעי אות ואפשר שוה עקר טעמו
של זה ושל ר' חנין אלא לפ' שאות שהביאו מהברייב' בדברי הרחסוכי '

אות לרחניס פרש"י שיעשו תשובה וכר' שר"ל שע"י שם' אחל
לקין בתשובה ילמדו הלם לשוב ולא יתיאשו וק' דאם כן
היכו דר' חנין ואין טעם לומר דבהא קאפלני דקאת' אתר לרחניס
לבד ור' חנין אתר לכל ב"ת אתיהו אות שיהיה דפ' שאם' הוא
אות לרחניס מב"ם לשאר עבירות שם ד' מהחזרות אתר ואין נר'
לומר דר' חנין לפ' דברי הת' אתת ולי נר' ליפכא דאות לרחניס
היכו שתלין ואילך יהיה להם פתחון פה לרבות כי יאתרו הרי קין
הרג וניטל גם אתו נאלט ולא ירחו דאחני קין שבשם תשובה ולא
ס"ל אתי ללמוד כדלעיל ות"ם ויפס ה' לקין אות לאו. שיהה בשובה
קאתר אלין בוכת ה' לאת אשבות ח"ו אלא ה' היה לא אות קין ואחז
כאשר אבשר לאות לבני אדם ל"כ ל' שבאתר אות לרחניס שירחה
בעבשו שהולך בע וגד ויזהרו גם הם אהרציחה או יבואו אירחת
העולם וה"ק לבלתי בבות אותו אלא שבשביל אם אלא הוכה
ואת בשאר לאות לבני אדם שירחה בעבשו בכל עת אבל אלו הוכה
ואת לא ירחוהו עוד ולא יזהרו הרחניס אהרציחה אשבחו עבשו
אלקין ע"כ אל אתרנו קין יבחו ואפשר אלות כיון דם"ש ויפס ה'
ואם הוא בפי הת' יש לדחוק דבהא קאפלני אלא לא הוברך לאות
אלא לרחניס שהיה עבירת התורה ולא יחשוב אדם שיש לה תשוב'
לולי שרחה בקין שבאפר אבל בשאר חטאים לא הוברך שבבל יודעי'
כי ה' אהבם לסלוח ור' חנין סובר שאפי' בבל בעלי תשובה הוברך
ובדאת שבאן שאתה הרחמן למד אתנו בדאת' בשוך:

אות לפ"ת דאיהו נאי ס"ל דקין נופיה אות אלא אלא ס"ל שהו
אות לרחניס שאם בפי הת' קשה ויפס ה' דמשמע בבור'
ולפי הב' ק' או לבלתי הבות אתדבה זה אות שהין רשה ברציחה
וא"ם שהתודות הוא האות חסר מספר או דם ל' שיותר יתיסרו
החוטאים בילינת הגהינם ושוב דסוף סוף אין אות זה אתתיר לא
בימי קין ולבן פי' אות לפ"ת שידעו שים אקום לתשובה ופי' לבלתי
הבות שבאתר אם' ולא הוכה הוא שתת לפ"ת:

תלאו ברפיון הניחו תלוי ועומד עד בא המבול ופי' ויפס ה'
לקין אות שקבע לו זמן מסויים שבו יבקש ממנו והוא התבול ולבן הניחו עבשו לבל יכוהו בל תולתו והעריך פי' בפ'
דרן רפיון פי' אוי ר' ריפ"ח בלע"ז: **שנאבר** ויתן אות בל
אקום דאל"כ אקום למ"ל לא הל"ל אלא ויתן הבל אתדבה עד בתת'
אלא שרמז לקין שב' בו קימה ואטעם זה דרשו בתבחו גבי ואת בל
אקום דקרח זה אתנגו על אחד שאתמירנו על רגליו דאל"כ לימת
את בל עדתם ואו לא אקום לת' לו והבה לא אני למיתר זה אתמון '
דבתיב אתדם עד בתמה ועוד דאתיהם לא שייך באתון ' וכבר
בתבתי לעיל דבפר"ח אתר ויפס ה' לקין אות שקבע אות ס"ת
באתבחו והוא בשות אתר בפי' דבתוב שהוא אות אתם ובתבחו אתר
שבת בעל בפניו והיכיהו אדבתיב אות היה לעולם ואתר בשם
שלמד שבת זבות על אר"ר בך למד על קין ' אתנם אתן

זלמה ס"ל כדכפר"ח טעמא מבואר דלמה ס"ל שיהיה לון כדאי שם
יקבע לו חות משמו הקדוש דהה ולהי מילת' רבתי היה טפי מזרחי
ג"ח ולפי ר' ירמיה זה " וז"ל ספת תסוס דוסם ס' לקון חות
משמע שהדם ושם דכר בעבורו ולהו נעילת הספת לה היתה לו
לכדו משמעותו דה פלוגתא דלמה ס"ל כריך שיפו הלשון ש"ד הע כרש
פלוגר שנתן לפניו וכות הספת ס"ג שהקדים והחשיך היום שלמה
בעובתו שיכנס הספת שלה בעובתו ויבוא שמש יועיל זה לשנין עליו
מכב"ח כי שם היה ידעו משנין הספת ועוד לחרי הספת מה יעשה
לו " והנה בתכתר שנין החגדה ס"ד הפסט " ופעל דרך חמו
בת"כ ס"ה לה הניח שלה דברי החומר בלב מסר לו והחומר קרן
הגמיח לו ודברי החומר ספת בעל בפניו ופעל ג' חלוקות הנו' שהם
מיני החכמות ותחבולות נפרלות להנעל המחזיקים שם דחסוסה
בכלי זין המזמנים כה' להלחם נגד המחזיקים וזות הרמוז בתו'
קרן הגמיח לו וזה בשיסתר החדם ולה ילך פסוקים וברחובות
שלו ישכל מפניעת המחזיקים וזה ספת בעל בפניו כי יגוח בניתו
ולה יסוטו שנה והנה וזה כפיזמין עתו חברה שומר אחיו ח"ה כלפ
מסר לו וזה שזה דרך דרם קדוש הוא ת"ב לדרכו יש לפ"ם כך
לברי ר' ו' רן ס"ל שהחות להכילו היתה שמזיני השמירה היתה
החדם מגויין בעצמו סיהיה מורחו מושל על זולתו כדרך שבני
המלך המגויינים בלפופ מיוחד סיתירתו מחנו כל העולם בהיות
עליהם הוד מלכות ולו"ה ר' שהדיח לו בלבל חמה שזו שורות
יתר שחת תסר נתנה לו חמת ה' ור"ן תסר נפ הוא כן אלה שלה יסבור
סיהיה זריחת שמש שלה סיתן רם ת"ת הוא סיתן יחוד לו חמת ה';

ורבי"ל ע"ד דרש בסברת ר' יר"ן ורב וחכה יסי החם שהחות
שפה להכלת קון כי לפי שבניו העוגם הנתן לקון
בחטאו היה הספרת הפנים בחומרו ומפניך תסתר והוא שלוק
ההפנחה לטובה מעליהם והביאו לו לחה שיניעשו מהתקרה
והטבע ולו"ה והיה כל מלאכי הרבני סיהיה מוכן להקרה ופעם
ואין מכיל והוא ע"ד הספתרתי פני תהם מבלי שבבדיל בין שלה
המחתרים כדכתיב לעיל בפי' כ"ה " לכן בשנתרפה לו שם לו חות
לבלתי הפות כלומר סיהיה מעויין מהיותו כך לפניו יתברך ואין
הפנחתו מסולקת מתנו כדרך מלכי החלך ישימו חות בחלכוסיהם
כל רוחיהם יכירום שהם מפקודי החלך ולפי שהורחת ההפנחה על
היה תים תם תרוב הספעת שיבותיו שברכת ה' היה תעשיר ע"ד
הנה עין ה' על יריחין כו' בענד ז"ת ר' יהודה לן ג"ח שהוא מכי של
העלחות עולם הזה תם מהמתון מתגד תבואות שהם ושם מהברייתו
דתילדי יום' תילדו קטיר' וגו' ושם מהטבעים' תשר יניעשולו תדה בענד
תדה קטיס תלד שלה בדרך שבע כמו שהביה חיוב כשרתה רעותיו
שלה בדרך טבע כת"ם ז"ל ולה נתן תפלה שלה הריחר בו' וכדפי'
הרמ"ע " וכענד ד"ת שהדיח לו הגרפת כי לרשע זה לה יתכן שיתן
ה' חות כהספעת טוב שלה בהפך שע' רעה גדולה יכירו שם' חסן
דבמו וניניו פקוחות עליו וזה לה יניעו פי לי כמה שלקח מיד ה' "
ושם תירחת היתים הזהו על פני כל חי מזיק שירחו תנעת חליו
כתריות כדניהל שזה הירחה על דבקות ההפנחה בוכת"ם כי עם
תכבי הסדה בריתך בו וכענד ז"ת כלב תסר לו שסיתם שומרו ובלתי
מזיקו ע"ד ולכל בני ישראל לה יחרון כלב לשונו " ושם תנד הסבל
שבפי הסבלת החדם כך ההפנחה עליו שעל בן הב"ח שם רחוקי
ההפנחה בתם"ם בחג ובפנד ז"ת קרן הגמיח לו שהוה פניחת קרן
הסבל הסיוכי רבו ע"ד שפי' בעל דרך חזיו כמו שהמרו ז"ל שור

שהקריב תר"ה קרן היה לו כתכחו ;

דרך שני סבות הרעות הבחות על התבשים הקלמונים שזו
חוזה שלשה רחשים הטבע והפנחה ומקרה
כי לפעמי יזוק החדם בסבה טבעית כעניני הקור והחום הנתלמי
בעולם ובלתי התועות מזנו להם וכן לבלתי שוה ליחותיו בחזנו
וביוצה ולפעמים יהיה בהפנחת ה' לבד בעונו תו לחיזו סבה ידועה
לו יתברך ולפעמים יהיה בסבה מקרית כתי סיקוה בתאון לילה
בלבת בדרך ויפול בחות הפחתים תו יפגע בחיה רעה וביוצה ע"ד
תולת תדם תסלק דרכו כו' ובשלשה פנים הלו יקרה המיתה
בחנשים והוא מה שחתר הבחוק תו יוחו יבא תו ה' יעבו תו
בחלחתה יריד הספה " ותזה לפי החות נחלחת סבה לחרת
והיא המערבה שעל פיה יבנה החדם תו יריד בפי תנבי הבבוים
בתולדו תו עבורו בכוחב לחנטניו וגם על פיהם תהיה לפעמים
חיים ותות ובסוף שבת החריבו תם תזל יום נורם תו תזל שעה
נורמת הלי תלן לחלילי בחתה כו' ותה שלה תבו הרחשונים
סבה ובפני עבמה הוא להסחפס עם השלשה הנזכר וזה שבתו
שהסבות תרעיות כוללות לשלשתן תם הטבעית שחטבע החומר
להפסד בהתבת הלחות ע"ד ויום החות מיום הולדו בת"ם

תר"מע' בתעבה " וכן תחקרה יניע תסבתו תרניות והגלי
כשפעמים יגיה הטבע תסטוי בשפום החויר התביה חלמים
רעים וכן תהשנחה שעל ידי הטבע נפרע הקדוש ברוך הוא
תרבשים כרוב הפעמים כתו כן הסבות השמיתיות כוללות
לשלשתן שפעמים הנזק התניע תכן טבעי והוא לחזוב התחילו
תושובע בחדם לפי תזלוותם בהתפך סחוס תחמתם וחין נפתר
מחמתו כדלקתן בס"ג פי' וכבתם שבויים תלחבים בעולם
מחסור תלבנה וגבודים ולפעמים יהיה בחקרה בפניני רעמים
ודעשים תפר יתסבו מחקרי מבכי הכוכבים וכחקרה יפגעו
בחד' וכתה מיני רעות הנמסבות מהבחות הגלגליות בחקרה וכתו
שתמר הרב בס"ח פע"ב וכתו שבחות בחדם מחייבות כו' ולפעמי'
יהיה בהפנחה שעל ידי נשרש ה' תרבשים כי בם יהיו עתים
וכדלקתן בפ"ח התטיר כו' ובתכילתה תין הקדוש ברוך הוא נשרש
תחומה עד שתפיל שרם תחלה כו' ובפעת תזל שלה בתנדים
בתנם ע"ד הדרש בתכור השבות הן תרבפה בתספר ושל זה הדרך יתבח'
תה שתמר בקון בס"ה פרשת נבביים תי נפר יהיה תי נבר בתנדים
כו' ולכן נחלקו בחות זה הניתן לקון להכילו בח' דרך תחד פנים
היה וזו' תמר שהיה ע"ד התערבה והוה שעשה ה' תזלו לשוכם
והניחו בתפב שהיה והוה זריחת נלגל חתם שהוה שהיה תיותר תפורסם
בעניניו והכלחותיו תכל עבתי השתי' ור"ב תמר ב' תו שעשה ה' תזל
בעבורו תכל שלפי שהטבע שם בו חות להכילו והוה עניך הרעת
שהוה תטבע החדם ורב תמר שהיה שתם תקריח והוה שהיה
נמתר על ידי כלב ותבח יסי תמר שהחות הוה דבקות השנחה בו
והוה שהנמיח לו קרן תעלהובבות והוד תלבות על בל ה"ח סיהיה
תורתו עליהם וזה תיהו תדבקו השנחת ה' בשלמי' שתזה יזריחו
לשול תהם ויישבו ויעשו בלב רועיהם ;

הדרך השלישי והוה בבלל בל התולקים בתמר ידוע
שלה בל בעלי תבוכה סויע בין תהם
שתדרשת גדולה שהם גדולים תנדיקים גתורים ולה דיין שעשה
תתבר שלה שדוקות בעשים להם בזכיות ושניעים בבוד גדול
בעניני תר שיקבל דין ליה לבר פיעים בדליהת בשבדרין וכן בן
ניעת הבסת ורבי תלעזר בן דורדיה שתמר עניו לה דיין שבתלין
עוטותיהם שלה שבקרתים רבי בדליהת בפרק קתה דעבודת גלים
ידוע שזה בתמר תהיה התשובה תתבבה בחותו פרק ובלחותו תקום
בו וכתו שתמר בפ"י בך ביטול החומר בזכיות והחומר בשנות
בתן תתבבה בתן תירחה " וים תין בעלי תשובה שלה תספיק
תשובתם שלה לחחול חטחים בשלמות תבל לה להוסיף לזה תעלה
ושוב תהם פריך גחור " וים תין בעלי תשובה שלה תספיק תזיבתם
תפי' לתחול חטחים רק להעילו תדין עיב' ותתניתה ובברת זה
פשיטה בתבחור ויסורין תתרקים וזו תדרגת תי שהזלוגות נעשות
לו בשנגות שלה יבבם על פשעו לנתרי בתו שהיה דינו תתחלה וים
תין בעלי תשובה שלה תספיק תשובת תפי' להקל בבשם שלה להתריך
תפו שלה יפרש תיד שלה ע"ד וביום פקדי ופקדתי ותל תשיבני
תת"ם בפ' ע"ד חלוקו בפרים בו' ולה שלקו בדרגיו בי שם
החלוקים בפי חלוף העבירות שתתן עם היות התשובה שלימה
בבלן תתבם דבריהו בתין ת' תהשבירות בפי חלוף תיני התשובה
והחלוקים הנו' תפתרים בנפשם וכדתרי ר"ל ותומר שהחלוקת
על קון הוה על ת"ו וכד היה חות הבלתו רבו תם תשובתו היתה
שלימה והבלתו פשלימו תו לבדרין הנו' ולעת ר' שהחות הוה זריחת
ג"ח תחר לפ' ובתפת שהוסיף תעלה ותוסלת בשובתו תחדר היה
לו בתחלה וזה בם בן דעת תתו קרן הגמיח לו וזהו שהרים קרנו
בבביל וייתר שחת שלה תר' לבר בפחי' תוספת ההבלחה וזה דבר
בבחי' תוספת תבבוד ולה בסתכוד בדרבים זה ב זה שהקדים דברי
התנחים בולבתיב בפי' הקולס ודעת ר' שלה יתבן זה שהוה סוד
פקין רשע נגדול ותשולתו ע' הליתך תפחד השובם ולכן תין החות
שלה זריחת פרשת ויסורין קשים שע' ניעול תחתו' לה זלת ודעת
התו' בלב תסר לו שהם שלה הוסיף תעלה בם בן לה בעבם בלל
תבל בשתר תבל בוק ע' הבלב ור' לוי סוכר שתבו' קון היתה בחוזה
תחר שלה היתה שלה בשרת' בלתחר בסתוך תו שבח בעליל בלתי'
בפ"ח ולה הועילו זה להתריך לו השובה ולעולם בשת' לשטף תי
התבול וזהו שהות הגובר בו ורב שתחר עשתו תות לרשתי' סובר
בת"ל שלה נתחל לנתרי שלה פרין בשבם ולבן בשתר תות לרשתי
פיזהרו תעשות בתוזו שלה תחולק עליהם בתחות החות ור'
חנין סובר בתו' שבתחל לנתרי תו שהוסיף בתעלה ולבך הנו
בבב לתות לב"ת שהם תשיעים שלמות ולפחות תתבפרים לנתרי
ושם יתבן עותר שקנת תתחולקי תולקי בת"ם פ' תין עומדין תי עריך
עריך נתחר תו פ"ת שלה שלה יתפרשו בל פחלוקות בתחלוקת זה '

מהיכן יצא דתנ"ל דעניין הכתוב לו שגלה מתקומו והלך ויצב בחרן עוד לא הל"ל ויצא אלפני ה' שהשכינה בכל מקום ואין נסתר מכנד עיניו ולמה אמר מתקומו ות"ל מקחי הכי מפניך משתר בתחילה הוה כדלעיל בם"כה ולמה רמי לה"ק בשוכה כי מלפניו ה' הוה כורח שזה נתמר על יציאתו מא"י לח"ל שהיו הכנענים שורים שם כדי שלא תערה עליו נבושה כדלמ' בתחילת הכל הכה לחו כח"י הוה ולמה רמי מעם פני ה' שזה בח ללמד שאין מלאכי השלום לפני ה' וכמ"ש נבי לא יגורך רע כמ"ש ברת עוזות מכותר שהיציאה שהיו היגה יציאה מקומית שלח ע"ד ההשגחה שיצא מארץ מולדת ה' ורחוק הוה מדרכיו שזה הכל הכה מחי לי"כ למיתר ולפי תימה דילמא השטן יציאה מקומית לח דמי כי שם נתמר על העיקר השטן שהשמיט מחלל כניהשלוקים לבית א"י בחרן ולפי שמוסב חלקים העקרי בשתים יתמר שיצא מארץ פני ה' לכל בחרן כניותו נעתק מתקום לתקום אין ט"ן לומר שיצא מארץ פניו' והכה בכל המקומות שתחנה כלשון הזה כח"ל שחרים על פני וכברתה הנפש היה מלפני כבר השיבו על כלם חז"ל והמפרשי דוקו ותשכח ורח"ם ז"ל כתב שטעמם דילך קין מלפני ה' מיבעי ליה דלמ שייך יציאה לח מהמקום שהוקף כמו ויצא מעם פרעה חך יצא יצא לחכל מלפני ה' שהיו בחרן לי שכל העיקר מהמקום לתקום אחפ"י אלא יהיה המקום מוקף יתמר בלשון יציאה ויצא יעקב נח עתה והלחם כו ותם דעתו לפי שהיו ה' מתקומם במקום אין זה ט' שלשון יציאה על קין נתמר שהוא המתקומם ותם בשביל שתמר מלפני ה' לח תכי מיתר יציאה שירחה כיה' ג"כ היה מתקומם עתו ת"כ בהליכה נתי תיקשי שהליכה ע"כ הורחה על התקומות ההולך ממקום ת' ללכת למקום אחר אלא ואתי אין כח' אלא מעני שתמר לפני ה':

הפשיל דכרים לשחוריו פי' שכל שדבר לו ה' שהליכו אחרי גוו ויצא כגוכב דעת עליונה שתשב שהטעה את ה' שהמין לדברי שחיגו יודע תעלומות לב וזה ענין יציאתו הנזכר מלפני דעתו יצא מלפני ה' שחיגו יודע בתחבולותיו והוא עצמו ת"ס רמ"ג יצא כמדרש כו' אלא תמר למרה בהתי ליעקב ומר בהתי ליעקב ולא רצו לים את לחיגו והמדרש כניהם כי לא מצאתי חלוק בין דבריהם אי לאו דניתמ דלר' ליכו מתחלה בתעו גמורה יהיה קין אלא שהשניהו חזר והשתיך והשלים הכל לחמרי נוח ולרמ"כ תעו לח שב אלא בעניות דעת ת"כ דלר' ליכו לח היה קין טוב' כיניעת ה' אלא שחשב שאין השפעתה כחרן לרצונו שיתלן להשניה כשפלי ולכן בעת היות קין לפני ה' לח חשב שתמרם כו שיודע הוא תעלומות לבו אלא כשיצא מתתו השלים הכל לחרי גוו בחשבו שתעשנו לח יביה ה' כזקן חלין ויתלין כו שיתתי' בתשובתו מכל לרמ"כ חשב קין שאין ה' יודע תעלומות לבו ולכן יצא כתרמה שחפי ת"ם לפניו תרמה דכר וכ' ודוחק ועדך' ל' הפשי' דכרים לשחוריו חשכיים למ"ם ברח"כ כת"ם כיוצה לברוח מלפני ה' אלא תמר תפני ה' שפני ה' נאמר על יציאתו והשגחתו ואין יכרח יוצה מזה כי אלא כל החרן ככורו חתכם מלפני ה' נאמר על הדבקו והשרות השכינה וכמ"ש חיה אשר עמדתי לפניו וכן בחמר קין ויצא קין מלפני ה' שמלך מתוכו השגחתו ודבוקו ות"ח הפשיל דכרי לשחוריו שהשגחי שכבתו אלא יצוחו לו עוד דכרי ה' ודבקותו:

כמפרים שמרחים עניתו שהור כלקחון כפ"ג פי"ג: **יצא** שמח דלח ס"ל שיצא כגוכב דעת הכלשון מקחי הכי כמ"ל אי שכל חשב לגנוב דעתו ואמר לח יודעתי שכל אחר שהוכיחו על פניו ותפש בגנבתו לח יחכן שיצא כגוכב דעת אלא לשון יציאה דבקה היגו על שיצא שמח ודרך הלשון לכתוב יציאה בכיוצא בזה על דרך יצא פלו וכחי לריחייב כדיגו ומייתי ג"כ לחסמכת דיגיע זו ילפי שהיה שמחה

פנע כו תר"כ ותעב ישמין רמז מוה בכתו שכי מסתכר ממזמור שיר ליום הכפת שהוה על התשובה ותי לחו דחזו לה מקין מנה הוה ידע הלח מסכחן כחדם שהטיב לו ה' כשכיל תשובה ותפשר דהה כחי חנ"ם דיניהה ילף לה דכי טיבו ורחף ושמח בלבו:

כח ויצא קין מלפני ה' מהיכן יצא ר' יודן בש"ר איבו אמר הפשיל דכרי לאחוריו ויצא כגוגב רעת העליונ' ר' ברכיה בש"ר אלעזר בר שמעון אמר יצא כמפרים וכמתמ' בבוראו ר' חמא בש"ר חנגא בר יצחק אמר יצא שמח דמר א' °הנה הוא יוצא לקראתך וגו' ופנים בו אר"ח ר' א"ל מה נעשה בדינך א"ל עשיתי תשובה ופרשתי התחיל אד"ר מטפח על פניו אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע מיד עמדו הא' ואמר מזמור שיר ליום השבת ' אמר ר' לוי המזמור הזה אדם הראשון אמרו ונשתכח מדורו ובא משרי וחרשו על שמו מזמור שזר ליום לשבת טוב להודות לה' וגו':

פרשה כג

ח וידע קין את אשתו וגו' קרבם בתימו לעולם ר' יודן ור' פנח' רבי יודן אמר מה סבורין הרשעים שקרבם בתימו לעולם וגו' קראו בשמותם עלי אדמות שבריה על שם שיבריאום שלסנדריא ע"ש שלסנדרוס אנטוכיה ע"ש אנטיוכוס ור' פינחס אמר קרבם בתימו לעולם למחר בתיהם נעשים קבריהם משכנותיהם לדור ודור שאינן לא חיי ולא נדוני ולא עיר אלא שקראו בשמותם עלי אדמות וירחי בונה עיר ויקרא שם העיר כשם בנו חנוך:

ב ויולד

מדמשכחן יציאה נכי ורחף ושמח בלבו:

פנע כו תר"כ ותעב ישמין רמז מוה בכתו שכי מסתכר ממזמור שיר ליום הכפת שהוה על התשובה ותי לחו דחזו לה מקין מנה הוה ידע הלח מסכחן כחדם שהטיב לו ה' כשכיל תשובה ותפשר דהה כחי חנ"ם דיניהה ילף לה דכי טיבו ורחף ושמח בלבו:

ט ויצא קין מלפני ה' מהיכן יצא ר' יודן בש"ר איבו אמר הפשיל דכרי לאחוריו ויצא כגוגב רעת העליונ' ר' ברכיה בש"ר אלעזר בר שמעון אמר יצא כמפרים וכמתמ' בבוראו ר' חמא בש"ר חנגא בר יצחק אמר יצא שמח דמר א' °הנה הוא יוצא לקראתך וגו' ופנים בו אר"ח ר' א"ל מה נעשה בדינך א"ל עשיתי תשובה ופרשתי התחיל אד"ר מטפח על פניו אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע מיד עמדו הא' ואמר מזמור שיר ליום השבת ' אמר ר' לוי המזמור הזה אדם הראשון אמרו ונשתכח מדורו ובא משרי וחרשו על שמו מזמור שזר ליום לשבת טוב להודות לה' וגו':

פרשה כג

ח וידע קין את אשתו וגו' קרבם בתימו לעולם ר' יודן ור' פנח' רבי יודן אמר מה סבורין הרשעים שקרבם בתימו לעולם וגו' קראו בשמותם עלי אדמות שבריה על שם שיבריאום שלסנדריא ע"ש שלסנדרוס אנטוכיה ע"ש אנטיוכוס ור' פינחס אמר קרבם בתימו לעולם למחר בתיהם נעשים קבריהם משכנותיהם לדור ודור שאינן לא חיי ולא נדוני ולא עיר אלא שקראו בשמותם עלי אדמות וירחי בונה עיר ויקרא שם העיר כשם בנו חנוך:

ב ויולד

מזמור שיר ליום הכפת נרחה דדרים הכפת מלשון תשובה ור"ל שחמר מזמור על יום קבלת התשובה והמורה על היות המזמור על ענין התשובה הוא חומרו טוב להודות לה' כלו' להודו' ולהתודות על החטח וכיכו דתייך ויקחמר בסמוך מז שיר ליום הכפת טוב להודות כו' וכפו' טו מפ' ואזיל קרחי בענין התשובה ותפסר דלעו' יום כפשוטו וה לפי שתשובת קין בע"ה שהיה כדחמר בתכחו' כפת נעל בפניו לז"ח מזמור על יום הכפת שכו קובלה תשובתו ומתפתי חומרים שה"ב לפי שכבר יחכב שהכלימו' תלוי בפועל לח בהעדר הפועל ולח יקבה בענין הכפ' שהוח מנוח' חיך יקנה כלימו' לחדם ות"ח לכל נתת בן זוגו כו' כדכתי' לעי' כפי' ח חמנם כשרחה חד' כך שע' התשובה שהיח העדר פעול קנה קין שלמותו חז יודע שנם כשהעדר פעולה יקנה השלמות וחחר מזמור על יום הכפת כי כדין יקנה שלימות כו כחכותה וה קויה:

המזמור זה אדם הח' חמרו כפ"ק דכ"ב חמרו שע"ו וקנים נחמר ספר תלים ומה אדם הח' ומפ' ואחר שחתפלה למפ עד ר"ח מזטרים שחור ואח"ל לדוד מזמור מפ' חמרן, ואחנם מזמור שיר ליום הכפת שהוה כתוך כי ר"ח הנזכר הכפימו כאו כוכר ופפר"ח וכבמה דוכתי שאדם הח' חמרו שנברח שע"ו וכנכם לשבת מיד ובחחל עולו ולכ"ח כתן דתרויהו לימנהו אדם הח' חמרו, וכפתכח מדורו וחדשו מרע"ה על שמו ר"ל אדם הח' עליו חעפ"י שלח הוכיר שמו ואעפ"י שלח היה יום הכפ' שכתחנהו חלח לשון תשוב כדלעי' לאדם הח' יהות חחמרו שידע מעלת התשובה מקין כנ"ל ת' ואיתיה קין חמרו ר"ל דכפלת' לאדם הח' ידעכוהו ע"י כחתר ספר תליס חפת' דוכתי כענין גלוי רחו עיניך כו' ולי מה יקרו כו' לאל קין דקרפ היה וחק הפתח לין לנו לו' דקחמר חזמור וחפשר דנחמר' נחידי לה ועדך ר"ל פה כ' כענין התשוב' לאדם הח' הכיר כחעלתה כדלעי' וכפתכח' לח כ' עד דורו של משה שנתאדם כ' כיפרעל חטחו כעגל וכבמה דכרים וכעדתו כתשוב' לולם בפ"ט מז ה' לחתר ר' שמוע ד' מזמורים פיהם כ' ל' לאדם הרחשון חמרן דוד וחד מכהן מזמור שיר ליום הכפת וח כ' פליג ר' שמוע חדר לוי דהכה כתרתי:

כח סבורין הרשעי' כו' הקושי' כוה הכתו' מכותר דחתי קרב כתימו ומה ענין קדמו כפתות' עלי חדמו' ומפרשו פירושו כבמה דוחקים ודעתם כחן לפ' שר' ל' חה סבורין כו' כלו וכי חושבים הרשעים שיסכנו לעד בכתיה ולפ"ז יפרש קר' כתימו חת' ס' קרבם כגוי וחחרין ירידים כמו הכני מלכיהם חת העם הזה וכיו"ב כי יחשבו שבקרב כתיהם יהיו לעולם כחחד מהפירושי מזכר הרד"ק חלל חין לומר חתפ"ר' קרבם לשון מחשבה שחושבים בקרבם ומחשבות שבתיהם יהיו לעו' כח' מהפירושי מזכר ג"כ הרד"ק ות"ח חה סבורין כו שחם חלת קרב' חפ"ל על המחשב' כל"ל חה סבורין

הרשעים שבתיתו לעולם אם לא שתאמר שחלת קרבן תשחט לכ'
הכבוד ותעש י שתאמר מה הם סבורין תיכו רמוז בכתוב מבואר
מעצמו שעל מחשבת הרשעים קאמר ופי' •

קראו בשמותם עלי אדמות שבריה כו' שר'ל שעשו שיקראו
בשמם לאדמתו שיכריזו
שתם על האדמות וכל ענין שח'
והוא שיקראו באדמות בשמם
שבריה ע"ש שבריחום שחלף מ'
היה שמו שבריחום כגון שבריה
וקראם בשמו וכוונת הכתוב כזה
ליתן טעם למ"ש מה סבורין
הרשעים כו' ופי' מהם תוכיחם
שיסכנו לעד בכתיבתם שנקראו
באדמות על שתם שיהיה להם
לכבוד ולתפארת שחלו רחו
שיתותו לא נקטו כבוד זה כי שח' מ"ח
מותם מה כבוד לשם מות ויהר"ח
כפי' תוליש כי הכתוב עז"ה ועוד
כתב שי"ל שיכחר שכלותם
שתחכם שבתיתו לעולם ומכד
אחר יקראו בשמותם יבין שיכחר
שתם אחרי מותם ועז"ה שתפר לפרש גם כן דברי ר"י דיהן אחל הש'
הוא שתמת שהוא בתיבת טעם לתה אחר שיחכמו שקראם בתיתו
לעולם וה"ת וכ"ל שקראתן שתם שלי אדמות הוא לחכמם שלא
יתיתו ולכבודם עושים תיתן לתפכח שלודפים שיותותו עושים כן
שיכחר וכרונם בעולם וכתו שכתוב לתפלוגם שבניך בתיין תלבם
וקראתם יד אבשלום כי אחר תין לו כן בעבור הזכיר שתי וכן יאתר
שקראת תות יאתר תטעם זה כדפרש"י ז"ל דהיינו כשתין לו כן אחל
כל אתלכי אחלה בשאר זכרונם בכניס יורשו עבר ולא היו נראים
זכרון זה אלא ליהוה עשו בחייהם ואין לפ' אם הם סבורין שקראם
תביתו שיתמידו הפיתם שהם ויקראו שתם עליהם ואלא בהשתך
הזמן אחרב ויחכד וישכד זכרם מהם שאין מאחר שקראם סוכל פי'
זה שאין האבדון שב לבתים אלא על האוכלים שקראם ושוב שביניהם
הרוחות שבריה ואלא שבכבדרום עומדו' על תלן בכתיב שבדורות
וכאו' טוב מז' ט' אחר האויבים יתמו ואחרוניהם קיימות לנבח
בגון קוסטנטינום בגם קוסטנטינה וכיוצא ואם כן ניחיל שפעם
לפעור •

טבריה ע"ש טבריחום כו' וענין זה לכאן מסום דכתיב
ויקראו שם העיר כשם בגו תגוך לקנתרו שדרך
הרשעים שכלים לחשוב שיאתרו בעולם ולכן יקראו העיר בשתם
וזה היה טעם קין שקרא העיר על שם בגו וזו היא כוונת הכתוב
בהודעה זו דאל"כ תאי נקטה לנתידיעת שם העיר אלא שהוא
תוכחת תגולם ח"ם בסוף שתגדה קרא לחיכי כוכא עיר כו' וא"ת
והרי אתכחן כיתיד שקרא העריס אחר לכך חוזי יאתר וכאן הלך
וילכוד את קבת ואת בנותיה ויקרא לה בשם בשתו וכן ויקראו לבשם
דן בשם דן אביהם וכן ויבא דוד בתודה ויקרא לה עיר דוד ר"ל
דהיכא דעריס לא היו אלו וזכה בהן ים ליפשנות שתם הת'לבנותם
בשם הזוכה בהן שיודע שהן אלו"ם אם היו נקראות אחלה ע"ש
ע"א שם לאחד זכרונה וכ"ם כיתיר וכאן שהיה גריך שיזכרו בשתם
כדי שיודע שזהו אחלק שנתן להם ולא יערערו הן אחר אתשפחות
אחל כוכא עיר אחד בכל שם שיקראוה יזעקה לו ולא יקראו שתם
עליהם אלא ליוהר"ה וכ"ם שם כוכא שבניך אינו אחד שבתו אלא
לקרות שתו עליו ובניך יהכללום בכר כתבתי שזה אינו רחוי אלא
לתי שאין לו בניס וכחות ויאתר פרש"י גם כן שעשה בן להזכיר שתו
אלא היו לו בניס ולא ידעתי תי הכריחו לזה דע"ם יאתר תנכח אחם
בנכ"ז נאחר כתו כן • ות"ת קין נתי לפי שעתיד ורצו לכלות
בתכול לכך קרא שם זרעו עלי אדמות ואין כאן קבתור י"ל דקין
מסתתא לא ידע העתיד ואין לו' שכוכא שהגדה לאחר שטעתו
על קין לקרות שתו עלי אדמות לפי שידע אלא לו יהיה הזרע
כי אין זה דומה לענין קרבן פתיתו גר' דאתיבי הכא כדפי' •

לבדה בתיהם עושים קבריהם אלא ס"ל כדר' שמוע
דוחק שתהיה תע"ם בגוי ואחרין תידיעה כדפי'
ועוד אלא ס"ל שכוכא הכתוב שהרשעים שבורין כו' כי
לא יקבל רחים מזה שחשבו בן כי אתות מותם ואם
קראו בשמותם עלי אדמות אפשר שהוא לכבוד בתיהם
אלא על פי שעתידין לתות דומת אחד ליתתים אינם
בכשא אתוקרין ולאחר ליתבר אי נמי אל זכר להם אחרי

מותם עשו אעפ"י שיהיה להם בנים שזכר זה יותר אפורסם בשתם
אתם וכתו שכר' שסוף דרך האלבים אתיד ושוב ליתורו דמשכבות'
לדור ודור לא דרים ר' ולזה אפ' בהפוך כתו קברם כדעת
האתרגם ע"ד בכם בשב שאתה שאלה ופי' שהכוונה שלאחר בתיהם
נעשות קבריהם וה"ק קברם יהיו
להם בתיהם כלומר שהבתים
יתפכחו להם לקברים וכיוצ בזה
אתכול שאתים יסתפו אותם ואת
בתיהם יאתר וכיו להם הבתים
לקברים וכפל אשכנותם לדור
ודור שהיו שוכנים שם אתיר ולא
יקומו לאתיים והוכרך לומר
אשכנותם לדור ודור לפי שקברם
בתיתו לעולם ה"א בעה"ז לפי
שלעולם לאו לאחלוטין אשמע •

שאינן לא חיים ולא נזכרין
לאתחי אתתי כפלקמן בפכ"ז ולר'
י"ל דכפל הענין בתלות שוכות

ולא כוד אלא שקראו בשמות עלי
אדמות נר' דהשתא לא אפ' קראו
בשמותם עלי אדמות כדר' יוחן
אלא ה"ק דלא די להם רעה זו אלא שיאתר אחר כך שאם
לקללה כדאתרינן לקמן בפ"ל אקולל אלקתם כאחרן אי אפשר אדור
אכוכל כו' והיכו קראו בשמותם שיקראו אקללה בשאם בכל אתרכו
ואתכ"ל אפ"ז דר"ש ה"ק ליה קרא טפי דאי לר' קראו שמותם לאדמות
או קראו בשמותם אדמות שיכבי ליה כיון דשאדמו עכתן אתכוכות
בשמותם • ואם שתמך אחר דבריו ויקי כוכא עיר כו' אשם ר'
יוחן נקט לה ולא אשמיכו לו אלא להפסיק ביכו ובין ר"ש דפליגי
בפי' דקרבם בתיתו ואיידי דאתיתי אכא דברי ר' אייתי נמי דר"ש
דפליג עליה • ואי איתנא לפ' דר"ש נמי אפ' קראו בשמותם כדר'
יוחן נקט ולאחר דה"ק לא די להם שיהיו אחרים נראים בעיני
אתעותדת להם אשכוכות כי אפי' אלא יאניחו בעיניהן אשכוכות היה להם
לאסניח שעתידים לאות אחר עניהם ואה בגני בקראם בשמותם
עלי אדמות אחל זה נכון בעיני •

בורהון בשון אחרדות דרך רז'ל לדרוש תמיד השמות אשנין
אשתורע כדאתיבינן לעיל בפי"ג סי"ח וכ"ם כאן
שאשנין כלו אשיתר דאתי קא"ל בתולדות אלה ואשפר שתותיהם
אחרי אלה הוא שתם ות"ם רש"י בשתם שאורך אשפר שתותיהם
לתולדים אקדם ה' הבטחתו שנקט אקין לו דורות היה אשפיק
בשיכתוב בדור ז' אחר לאתך לכבשו כו' או שיאתר וילד קין בנים
ואכיעי היה לאתך • ות"ל להזכיר שתות אלה אלה לתולדיעכו שהן
שתותיהם אשניעם ה"ק לאתה דרש בתוך לשון אחרדות ואשתו
לו אשכח ואיכא דאתיכא לאחדש דרשי' ה"ק דכלהו הכריחם כ"ל
חכוך כיון שכתב אקרא שם העיר כשם בגו חכוך
כו' אחר לשון רבים שליו וכל הכלוים עמו דהיכו דור
האתולד אקנתם היו גם כן אבני את שהרי אבני
הוליד גם כן בנים וכנות וזלתו וכן אכות אכות אחולדות הוליד רבים
כדכתיב וכלכל ויולד בנים וכנות והכתוב לא זכר אלא אשך הורע
משם עד נח שהוא הכשאר ויאריך כספורו •

מוהן אבי יתן העולם וה"ם אחוויל שיאתר אחל • **בזה** לי
ללאשך ותולדותיו שכלן בסופן לאכוד ודרים לאשך כאו
למה ר"ל לאתה לי אלו או כאלו כתיב אלך ודרים ליה כבוטריקון אם
לי אף על פי שאכ"ם לא תדרש •

אחת לפריה ורביה ק' דאתר לקין בפ"ל שלא היה
כוכתם לאשבת כרמים ופי' שלא היו אכווינים
לפריה ורביה והרי כאן שהיו שלשתן אי"ה ויש לומר
דאשום אקום היו רוצים לאוליד בן אי"ו שבנים להשאיר זרע
אחריהם אלא שהיתה עקר בעילתם לזה אלא להנאת וכות
ולכן היו אשתפקים בשם אי' לפריה ורביה וזו היתה אלאות
חיות כי סוב בעילותיהם היו בתקרות ואשאר תיני הוכות
אכל נח כל בעולותיו לא היו אלא להפרות ולהרבות ופי"ל
דהכא בקנת יחידים שהיו ברורים קנת כענין לאתך קתיירי

כאלו אבל רוכם לא יפנו לאשת כרמים כלל •
אלאנה שלא היה נזקק אליה אלא בהולדה לבד
ושוב היתה כוופה כאכלה אכל העקרה היתה
אקושטת ומשך אתמיד ואתכילה עדיכים ואלבישה

רקמתם כדכתיב רוקמת פרקד: **כארן** למלכה כחיים נרחם דכתיב נרחם כחיים פמיטה שהיה חיים מלא פי שהיה כחלכה כחיי בעלה שכפפה מרה לה שהיה עגונה ות"ח ליכפת למחר ע"ם כפלגבי זוד ותהיין נרוזות עד יום חותן למלכות חיות ות"י מרמלן דבעלהון קיים:

הדה"ד רוקמת פרקד דכדור המכול קמיירי כדכתיבנא התם • קל הוה ע"פ מים וכמכול תוקמי' ליה כפ"ל וכן יסכחכו ורחם כפ"ל וכן כל לכתו' שכמעכה הסיה נדרשים כדור המכול כמה דוכתי:

הדה"ד רוקמת פרקד וה"פ מתפרנס הן העקרים כטוב לה והוה מל' המלקים הרוקמת תוקי' וסכת וה לפי שלה תלד והיה יפה לכן יהכבנה ולתם' הכ' שהיה נזוקה כחלמנה לה ייטיב וכן יר' שמפ' רש"י מת"ם כחותם זו שהיה לתשתים היתה שוקה כו' ותתכילה מעדנים וחכרתה נזוקה כחלה הוה שפי' תיוב רוקמת עקרה כו' ולא כדכתיב הר' מע תפער שפי' תלת רוקמת מעכר לו מכחית רחמה כדי שלא תלד לו שתחכר עליה תמיד • ותין לתק' תם כן מ"ל שהיה מעקה חותה כום עקרין דילמא כחתה חיילונית קמיירי דמשתע שלכל הדור היו עקרות ותקרות מטבעין ח' מלך תחלת • ותה שלא כי רוקמת עקרה על ענין חמס ושוד ע"ד יתום לה יפשוטו ויריב ולמחנה לה יפשוט עליהם ויהיה רוקמת ל' מעכר כפשטיה דקרת דכתי' ולמחנה שייך לות' שפ' עכיותה ושתין לה טוען יגולוה לכל כעקרה מלי טעמת ושוד כפל עקרה ולא תלד למת וכי החתם הנעשה לה הוה לפי שהיה יולדת לכל לפי' זה ח"ם ושוד דכתר דקתמר שחותמים הפקרים שהוה דע גדול מלי קתמר ולמחנה לה ייטיב שתין זה כלום כערך הקודם לילכך כיון דאשכחן רמז לדבר כעדם ולכך כדדרים ואזל ניחם שפי' לתוקומיה כהכי: **הברוך** שכהם היה למך לה ידעתי מ"ל ושתם מדדרשינן כסתוך כי היה הרגתי לפלעי כתתי' משתם שהיה נוהר מספיכות דמים ושוד מדהוה מפיים כפיו ותו' שתען קולי והלך עתען לך"ד כדכפתיך ולא תכנן כע"כ משתע דכשר היה:

דעדה מיהא עדה תרגום של סרה על שם שהיה מסירה תתלגלו והשכינה פלה שהיתה כללו תמיד וט' זה לך לת"ל להזכי' שתותיהן דמתי נקרא מיהא ולפי זה תין עדה ולפה שם עכתי לנשים חלו חלה שם כולל שכל התשים היו לשם כ"כשים הת' עדה וכל כלה ח"כ שלמך חדש לקרוש שמות לנשיו ע"ם עניכן:

שהירדן יוסף כגלה ות"ם ולפה נם היה ילדיו ל' שמתתה ולא הוציל כדכתב כשל העקי' כפי' ח"ם וה"ה ת"ל כתב שתפני זה כתב נם היה לומר שתף היה שהיתה מיוחדת לו לתשתים ומשתע' השקה חותה כום של עקרים ילדה שלא עלתה לו כוכתו והוה דיוק נכון ועוד כתב שהוכרך הכתוב להודיע זה מפני שלולי זה לא היה צריך לפיים רק החשה תחת שהיה לבריה ורביה ולא ידעתי מה הוק' לו שכתב זה ת"ק ליה מה צורך הכתוב להודיענו שילדה שלא נם היה זו תיבה קושית ולתי דתיכרך כרוך לתשמיענו לידת תוכל קן שהיה לוטש נחשת כו' ולידת נעמה ודתי:

לשעבר היו תקנין וז"ם יוסב תהל ותקנה דלא תשתע ליה שפירושו שהיה רחמן לרופי כהמות ותקנה כתדברות ויוסב תהליה חדש כתן וחדש כתן כפשטו דתם כן יוסב תהל ורופא תקנה תיעבי ליה דתין לשון לרעיה שלא שפי' תקנה תלשון קנאה כמו שתל הקנאה התקנה שפי' שהשתל תקניא לתל כתטרו יוסב תשכנו ובח כדרך בעלי הת"ם ותשפטו התקניא כשקל תשניא לנוי כדפי' הר"ק וה"ר פ' יוסב תהל וכתוך התהל היה תקניא יכל לתק"בה בעבדו שם ע"ז כתטמוניות ולא הורך הכתוב להזכיר הש"ז שהוא תוכן תת"ם שהיה תקניא לה' והר"ת ל' כתב שתלת יוסב תהל תורה על הכתים ותקנה תורה על הע"ז ששמו כתוך הכתים שנקרא תקנה כמו שתל הקנאה התקנה כתלו תתר יוסב תהל וכתוכו תקנה שהיה הפ"ז ולפ"ז תתשר השתם תשכתוב ולכן הכנון כדפי' התקנה תוסב ליכל וכתב עוד הר"ת ותפ"י שתקנה הכתוב כשתל הקנאה הוא כקריאת פעלי הה"פ שהיה רתוי להיות על תשקל תפלילה וכח על תשקל תשק' נתשב כפעלי הה"פ נם יתכן שהיה כתוב כספרים הה"פ ותיך שיהיה לה סר כעל התגדה תדרכי הדקדוק • ותני בקשתי ככתם

ת"ק כספרים ואיתר כתוכן

ספרים וכללם תנחתי שתל הקנאה התקנה הה"פ • עוד כתב ז"ל תין לטעון תתם שתקנה הה"פ כיתיר ושם הת"ם כפתח כי תן קפידה על זה: **חזרן** להיות תקנין כפרכסיה הה"ר כו' תתוך לשון זה היה כר"ה ק' שכתחלה היה לו כימי דורות תלו היו עובדים ע"ז כתטמוניות כתוך תתהל ככו ואתר כך חזרו לעבדה כפרכסיה והיו כימי ישראל שכהם נאתר ושם תוסב שתל הקנאה שהכניאה שהכנים יהו לקדש קדשים שתם לה שהיה תקנה זה אלא לרתיים דתקנה לשון ע"ז ה"ל המ"ד ושם תוסב נו תכל זה ת"ח שנש כדור תנוש עכדו ע"ז כפרכסיה כדאתר כפרקים תו שוהל לקרות שהיו קורתים כו' אלא ה"פ שכדורות תלו עכתם כתחלה היו תקנין כתטמוניות ואתר כך חזרו לעשות כפרכסיה וכן תכתי כילקוט כסוף פ' כראשית תנוש כן שת' כימיו התחילו הכריות להכעיס לעכרן כש"ז והוה היה הדור השלישי והכעיסו כנ' כפרורות שנאתר תכי יוסב תהל ותקנה תקנה כספר חזרו להכעיס כגלוי משתמיעים תת קולם שנאתר תכי כל תופש כנור וטונב חזרו להיות עושים גלמים ויקורתין תותן כפש כור תן שנת תו שוהל לקרות כפש ה' חזרו תתכלין ככל כעם שנת' תוכל קן ותחות תוכל קן שתחזרו להתכל פוזות כעכין שנאתר תכל עפות כ' • וח"ם כימיו התחילו כו' כי להכעיס תתר כך שקראתו לע"ז כפש כורתן תכל הוה היה דור ג' לעובדי ע"ז סיכל היה התתחיל שהוה תכי יוסב תהל ותקנה וכימיו היה יוכל לחיות שהתחיל להכעיס כגלוי ותחריבם כולל תת תכי תנוש שהרי ע"י שקבל למך על כניו נזקק תדם לחוס כדתית' כסוף וח"ם חזרו תתכלין כו' לתו כתר תו שוהל קתמר אלא אתר תה שחזרו להכעיס כגלוי כי תו שוהל לא היה עד דור ג' אלא שסדר דרכי ע"ז זה אתר זה • ויכון דתפרכלין וכורכלין דקתמר הכא הס תיני כלי נגון הידועים לע"ז שכהם היו משתעים קולם לע"ז • וח"ם כתן הה"ד ושם תוסב שתל הקנאה כניאה ה"פ שכפש שכדורות אלו התחילו כתטמוניות ושוב חזרו לפרכסיה ה"כ הוה ליישראל וכדאית' כתיבה רבתי כפתיחת' דר' דסכנין כתחלה היו עובדין תותו כתטמוניות הה"ד ויאתר אלי הרתית כן תדם נו' וכיון אלא תיתו חזרו להיות עושים כו' עד שהכניסום לבית קדשי הקדשים שנאתר שתל הקנאה הוה כניאה • וח"ת והא קרא דתייתי לרתיים שתתחלה היו עושים כתטמוניות דהיכו הרתית כן תדם כתוב שם אתר שתל הקנאה ומשתע דהא קתמר עלה הרתית כו' יותר קשה ממה שזכר רתשונה שתל הקנאה שהרי אתר שתל הקנאה כתוב ועוד תשוב תרתה תועכות גדולות ויכא תותי כו' ועל זה נאתר הרתית כן תדם תשר זקני כית ישראל עושים כחשך נו' ל' ת"ל שתל הקנאה כניאה הוה יותר רע שהכניסום כפרכסיה לקדש הקדשים ותיכו דומה למ"ש אתר שהיה כחשך וכתטמוניות ושם שהקדשים הכתוב שתל הקנאה שהיה תחזר כמעשה תפני שהיה תרתה והולך ליחזק תעכותיהם וכתחלה הרתה לו הנגלה ואתר הגעלם תהענין וח"ם ושוב תשוב תרתה תועכות גדולות לאו נדולות תהרתשונה קתמר שלא כלומר עדין תרתה תועכות גדולות שלא רתית תעפ"י שהרתשונה יותר נדולה תדע דלא קתמר תועכות גדולות תזה כאו שתמר כתחרוניה תל היכל ה' תועכות נדולות תתלה ואפילו תיתה דתועכות גדולות תה' קתמר י"ל דתשוסדשכעים זקני ישראל עכתם היו אלה תקטרתו כידו הוה יותר קשה תה' לא על פי שהיה כתטמוניות אתר שהרתוים להתקדש יהם כתעל •

זה תכל כו' תלשון תכלין שתקן הרכיתה שתעשה יהיה כקל להרוג כתל"ב תתי שתעתה שיקרא תוכל קן ולא קן לכד ושוב דכל היכא דתיכא למידרש שתא דרשינן כדלעיל כם כ' ולא שכיחא ליה שחזרו לתכל כזוות כתגדה שכתבתי לעיל תלא שיהיה התכול תעכון קן ושוב שהוא תעכון שלוטש כל תורם כו' •

קן הרג ולא ה' ל כו' כת"ד לעיל בקנה לו תכן הרגו ותפילו תיתה כשחיטה מ"ת לא ה' ל תפר תלוטש וחרב וחנית שנקל להרוג כמו שעשו שלוטש כל תורם •

נעמה תאתו של נח היתה כתב הרת"ם ז"ל כ"ל שהוציאו זה ממה שנקראת כשם נעמה ואתרו למה נקרא שמה נעמה שהיו תעשי נעימי ומשתמת זו היתה

תאתו

ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי רבי יוסי בר חנינא אמר תבעון להשמיש א"ל למחר המבול בא נשמע לך ונהיה פרות ורבו' למארה א"ל כי איש הרגתי לפצעי שיבואו עלי פצעים בשבילו וילד לחבורתי שיבואו עלי חבורות בשבילו את מה' קין הרג ונתלה לו ו' דורות ואני שלא הרגתי אינו דין שיתלה לי שבעים ושבעה ר' אומר הרי זה ק' של חשך אם כן מהיכן נובה ח"ב ששר חובו ר' יעקב בר אירי בעא קמיה רר' יוחנן אם איש לטה ילד ואם ילד למה איש א"ל איש לאברים וילד לשנים. אמר להן תא ניזיל גבי ארם אולין לגבי אדם א"ל עשו אתם שלכם והב"ה עושה את שלו אמרין ליה אסיא אסי הינדתך בלוים פירשה מחוה ר' חרי ק"ל שנה אלא כרי שלא תעמיד מטנה בן אתמא. ביון ששמע בן נוקק להעמיד תולדות:

ו וידע.

חלה דמ"ם לעיל בפרקים לח בשנין הכלינן קאמר חלה כלו' סביתים הסם הם הימים הידועים לעיל שבהם היו דור המבול ובני קין מכל שונא של מוקיעום לח היה לכלות בני קין חלה סטף שלים השלם בחטה הע"ז של חטים ועם פתחו קבת מבני קין מן כתוכם נזדוה החלטית היכא חלה כמבול מו סוכר רש"י בני קין לפי ת"ם בסתוך על מבני הסם שהם הוקם שנקראו לעיל שירד מחויבל כו' שהם בני קין ולקחה הקו' הגזרה שלא יוסיפו לומר חלה סיתה הגזרה מחוייבת לדור ז' חלה סם המרוך לקין עד דור ז' שנה הזמן ההוא לח יהבדו ודחי מכל מהומן ההוא ואילך כבר הם מוכנים לחכות וכשיהיה הדור חייב יבוא ה' מבול על הדור שימותו כלם ולפי חלה בתחלה סחת הדור עדיתי המבול לח מתו עד שבר הזמן ההוא ובני למך בקשו לפרוש שיהיו כשבח דור ז' לפי שבר הם משיתדים לחתת ושיח שיחלדו תיד ות"ם לחחר המבול כח לחו לדור ההוא קחמר חלה כלו' חח"ו המבול כח. וחלה נדע מתי כחר כי ישחלך בכך מחר. ות"ת וקודם שילדו חת יוכל ליבל למה לה פירשו מחנו ובשלחת כללים לומר שחשבת שלח חלה בשחתם כוס של שקרין כלעיל מכל עדה מעיקרת. מחי קסברת ויעלומר דחעקרה לח היו יודעים גזרתם. חחנס רש"י ז"ל כתב בפי' זה ז"ל ומחדש כ"ר לח הרג למך כלום וכשיו פורעות מחנו מעקירת פריה ורביה. לפי שנגזר לבלות זרעו של קין לו דורות כו' וכו' סהוסיף לומר מעקירתו פריה ורביה לחרן זה שחתחלה לקו על פי עדיו הגזרה לח כחנטו ממנות פריה ורביה וקין ישבו חת שלהן וה"ם יעשה חת שלו דכתיב כבני רחמנא חם לסוחף על גב דחתת לח חעקרה לפריה ורביה ח"ת. חנוס קבדה כדכתיב לעיל סם"ח ם' וכל לחר עקיימו פריה ורביה סהולידו לח חיכן לח רצו להרבות זרע למחר וחע"ג דלפריה ורביה בעי זכר ונקבה היה טעו הן כדין וכסברת כ"ם בגמ' דלח בעי' נקבה: והר' חם ז"ל כתב התנוכה הוא ושוב כתב זחת בסי' שכן בר' מדרש' והוק' לו חם פריה ורביה יש כחן לחר סנסוף למחרה ויתרן דמ"ח מדבי כבני דרחמנא כו' והוכרך להביח רחיה מחוקיהו ומח"ם בסתוך לחחר להן חדם חה' ולחר שהן לח הסכו זה חלה בחקום פריה ורביה. חבל לחר שקיימו פריה ורביה. חין רחוי לעשו יותר כיון דסוסף כליה וכשקבל חוחן למך להדם ע"ז ח"ל חע"פ כן לח יהנכנו עכמן וקב"ה יעשה חת שלו וכל חלה חכרים מפוחרים. עוד כתב הר' חם ז"ל וח"ת והלח מנוח פריה ורביה חוכם ככלל ז' מנות שנגטוו בני נח וח"ל דמשנתם תורה בסיני נטלה מכבי נח ונסחרה ליסרחל חבל קודם חת"ת כבר היתה מחוי זוחת נוהגת בבני נח כדחחריך בסנהדרין פ"ד מיחות כל חכוס שנחחר לבני נח וכשנית בסיני לוה ולוה נחחרה לבני נח ולח בשנית בסיני ליסרחל נחחרה ולח לבני נח חמוני ויחילך חע"ג דעד סיני נגטוו עליהם וח"ת חי כבי לחה לח כחנית חנות פריה ורביה בכלל הז' חנות שנגטוו בני נח ז"ל כחו סחירנו החוס. כפ"ד מיחות קום עשה לח קחשיב ולפיכך לח נחנית בכלל הז' חנות עכ"ל. וכבריו חמוסים מבחה מבני חנה חנין לו דפריה ורביה חינה חז' חנות בני נח חי חפני חלה נחנית עחהן כי היכי דלפי חשוטתו דחעקר היתה בבני נח וחוק סרף מהם חבחי ק' לחה לח נחנית עחקן ומחרן לה דקום עשה ליחת דפריה ורביה עדין מחנות בני נח ולח נחנית חפני סהיה קום עשה

חלה החבול בידוע ושיח הח דרסינן בריש פרקים שחינן לח חיים ולח נחונים וחכ"ל דכשלחת לי כדור החבול מיירי כיחח דנקקן חלה יהן רוחי בחדם כדלקחן וחפילו לפי דרכן לח ח"ם שדור חכוס שחיני לקין הוח וכיוב שבעתים יוקם קין היכי לחחר דור ז' דהייגו דור ח' לי נחי דור ז' נחכם מבניו ולין קין שבחו מן החיין חם כן למח נקקו בני למך לפרוש מחנו כי הדור הבח. עליהן ליהר כוס. וכ"ל חלה נחקיימה הגזרה עד החבול כי חם חתו בני קין וקנקת רחיה לזה מח"ם לעיל כפ"ב חלה כרחיון וכן חבול ושטפו דלה חסחכר שיחבר הקב"ה לבניו מהחוטח שבחו ות"ם רש"י ז"ל בני הנפילים היו בחרן. כיון' ההם כיחי דור חבוס וכני קין לחו למי שחו חבדו גם בן בני קין דחם בן כשבח בסחוך ונם לחחרי כן חלף על פי סרחו כחכדן על דור חבוס ה' לכל גם בן בני קין

מכניו ולין קין שבחו מן החיין חם כן למח נקקו בני למך לפרוש מחנו כי הדור הבח. עליהן ליהר כוס. וכ"ל חלה נחקיימה הגזרה עד החבול כי חם חתו בני קין וקנקת רחיה לזה מח"ם לעיל כפ"ב חלה כרחיון וכן חבול ושטפו דלה חסחכר שיחבר הקב"ה לבניו מהחוטח שבחו ות"ם רש"י ז"ל בני הנפילים היו בחרן. כיון' ההם כיחי דור חבוס וכני קין לחו למי שחו חבדו גם בן בני קין דחם בן כשבח בסחוך ונם לחחרי כן חלף על פי סרחו כחכדן על דור חבוס ה' לכל גם בן בני קין

ועוד למה שתירץ וכשמת לא"ם נתחרט לבני נח ולא בשנית בסיני לבני ישראל נתחר ולא לבני נח וכו' שחשב ספריה ורביה נתחר לבני נח דהיינו פרו ורבו ולא בשנית בסיני ואיך תחשב זה והלא כפי' תמהו שם ואני אין לנו אלא גיל הנשים אליבא דר' וכפי' מחשבתו הם ליכא פריה ורביה נאני ועוד היכי אם ד' לקחות תחלה לפריה ורביה מחשבת פני נח כיון דהוה תושב דלבני נח נאמ' וקרית דפרו ורבו פשוט הוא והיותר קשה שהכל מתחר בסוניה היכיה עמה דשל א"ם לבני נח ולא בשנית בסיני ליזרעל נאתר ולא לבני נח ובשנית בסיני זה ולא נאתר ה"ק בשנת' והרי פריה ורביה שנאתר לבני נח דכתיב ואתם פרו ורבו ובשנית בסיני לך אתור להם סיכו לכם להלכים ליזרעל נאתר ולא לבני נח כו' הרי בפרור שפריה ורביה לבני נח נאתרה ואתר כך לא נאתרה אלא ליזרעל אפי' שנשנית בסיני מהטעם שכתב שם בגמרא ולא מפני מה שנראתה מלכרית שהוא לפי שלא נשנית ליזרעל ולא היה צריך להק' ולהשיב דבר והוא ז"ל עצמו הזכיר סוגיא זו בתחלת פ' בראשית ולא ידעתי לאיך שכחה עכשיו ומ"ל לבמרא לפריה ורביה ליזרעל נאתר ולא לבני נח אפ"ג דנשנית בסיני כבר תירצו תוספו' שם מדלא חשיב להם כהדי ז' מצות ואע"ג דאתרין קום עשה לא חשיב פריה ורביה שם ואל תעשה נמי הוה דמי שאתווה על פריה ורביה מצוה שלא להשחית אדע ומכאן אתה בן הר' שם בסוף דברים הכ"ל שאתה שלא נשנית פריה ורביה

ויחי ר' בנימין

ורד"ה שלפ"ז יפרשו עוד לשון רבוי ומחודיות כמו שנר' שתפ' רש"י בויניך על כתורין עוד והרבוי בתלוה הוא שענין סיוסיף תלוה על תלותו כלומר שהיה לו עכשו תלוה חדושה או שהוא לשון תוספת על העקר כדפירש הרמ"בן שם והתוספת על העקר הוא סיוסיף תלוה על עקר תלותו הקודמת וכן כך וכ"כ לין כי טוד על הכפל המעולה וחזרת המעשה בכפל לשון עוד שבמקרא :

נהוסף לו תלוה עניני מבואר כדמפרש ואזיל וכעל העקידה בר"ח קוק לו שהטבע בהפך שבזקנה תתלו תתמעטת וקוסיתו הכפל כי לא היה זה בטבע כי מה שיתה לו לשכה שוכרר"ל שענין זה ימים כו' ר"ל שענין ה' טבע זה כחדש כדי שיהיה סימן לכניו שגם הם יהיו זוכרים בתיסם ויתלוו להם תפי בתיותם בדרך רחוקה שהלו לא תתלו לו שותיהן תלה כשירצום בעניך תדם מתחל' לא יחוטו לכה מהר ולפ"ז ה"ג כ' לשון ויוסף שרמז שיהא ויזכור תשתו תפי בתיותה תכלו וח"ת ומעקרא כשנברא לתה לה הטבע ר"ל כו טבע זה י"ל לפי שיהא ה' סימים נוסף בחשתו ויפרוס תחשתו ק"ל שגם ולהלו גברה תלוחו יקשה עליו מאד עניניו ועסוכתו :

נסתכרה לותו זרע כו' דהל"כ תחר לת"ל פשיטא שוה זרע תחר הוה תלה שנסתכלה כחלך התשית

עתיד לעמוד תשת שתתנו הוסשת העולם והוה כת מתקום תחר פי' שכת תרות התולכים שהוה מתשתה מוכדלת תישראל תי נתי שבעת כוותו יכת תתרן תרחק כדכתיב הנה תלכך יכת ותת שנסתכלה בתשית טפי תכתב נדיקים שעתדו תשת כי זה עדיף לעולם כי תו יהשבו כל עתים שפה ברורה לקרוא כלם כשם ה' כ' הוה כנגד ת"ש תחת הבל כי הרגו קין כי זה יקח תעוות וה כי תו לה יהא גור תל גוי. תרב תו לפי שכיתיו תהיה תחיית התתים ויתכן דתלה קתחר בן דייק כדדייק בפ"ק :

ועל דרך דרש לפיע"ם הרב בח"ו כי שת רתו תל המוסבלות שהוה בכלם וכדמות תפסר פיר' כתו' תלך התשית על הבל התסכיל שהוה תלך תוסל על החתר והוה תשית תלקי יעקב בשתן תחת התילות והדבקות התוטפס עליו תלתעלה ותו' שהוה כת מתקום תחר יר' שהבל נבדל תתדרגת התותר והכבי לו תו שתחר מתקום תחר על ההשפעה הנתלית עליו תלתעלה שהוה תקום תחר נבדל תתעולם התחתרי והנפסד הוה :

כתטיא של הבל כו' תשום דק"ל תה נרייך לותר כי הרגו קין דהה פשיטא לה ה"ל תלה תחת הבל שנברא ולכבי כעי לפ' תחת הבל כי הרגו לקין ויהיה התתר תשתם לפ' הבנות יחד תחת הבל שנברא בפשוטו ותחת קין גם כן שנברא על ידי הבל ורוצה לותר שכבר תין לה זרע כלל שבלם תכדו וכח את תתורתם ולפי שלא הרג הבל לקין תחר דת בל תקום תחטתו תחר חטת כו נעשם כברא ותך על פי שעדיין לא תת קין. כדלעיל בל הפתוד ליסקל בסקול דתי תי נתי דסבירת ליה שלתך הרגו כתדרש תנחומת לעיל בם"ה דלפי שתין זה תספיק לשיתחר הבטן כי הרגו לקין שהרי תין הבל הסורג תלה קין תיסו דתפסיד תנפשיה ותחסו על פועל ידיו לזה הביא תפל לפ' תילנות כו' שתך על פי שלפי התחת תין התילן הזה הוא שעקר את תבירו בשעת שהסכה העמית לעקירת שניהם הוא הרוח תבל תקום יתחר על דרך ההעברה זה התילן עקר את תבירו שבתקרב היה סכה לעקירתו והכת נתי תך על פי קין הסכה העמית להריגת שניהם יתחר שהבל הרגו לקין על דרך ההעברה תחר שעל ידו נעשם ותך על פי שתין התפל דותה לנתרי כי שם לה היה התילן שבני הסכה לבנילת הרתיון תלה הרוח תבל כתן קין שנברא שניהם היה סכה רשותה להריגת הבל תין קפידת שתין הכותה אלא להביאת תפל תיך כתסכה הריגת זה ע"י הריגת זה ועי"ל דהבי דרים קרת תחת הבל כי הרגו קין שתחת תל הבל שהרגו קין נפל קין ותלת קין דבקה למלת תחת ולתלת הרגו ולוה הביאת תבל תב' התילנות שהוה' נפל על הב' ועקרו וכן לפי שהריגת הבל נפלה על קין והרגו קתחר שעתד תחתיו :

ז **ותקרא** את שמו שת כי שת לי אלקים זרע אחר וגו' ר' תנחום בשם רבי שמואל אמר נסתכל ר"ח אותו זרע שהוא בא ממקום אחר ואיזה זה מלך המשיח :

ח **תחת** הבל כי הרגו קין מתשייא של הבל נהרג קין לשני אילנות שהיו סמוכים זה לזה שברה רוח את אחר מהם ונפל על חבירו ופצרו כך תחת הבל כי הרגו קין מתשייא של הבל נהרג קין :

ט **ולשת** גם הוא יולד בן ותקרא את שמו אנוש בעון קומי אבא כהן ברדלא אדם שת אנוש ושתק א"ל עד כאן בעלם ובדמות טבאן ואילך נתקלקלו הדורות ונבראו קינטורין ר' דברים נישתנו בימי אנוש בן שת התדרים נעשו טרשים והתחיל תסת מרחיש ונעשו פניה כקופות ונעשו חולי למזיקין אמר רבי יצחק בן חן שנרמו ל"עצמן להיות חולים למזיקין מה בין רגתין לצלמא למאן דתתין לבר נש :

ר' אז

ועדד י"ל שענין התפל לותר שהרגש כתסר ביד פשטו פ"ד עוכותיו ילכדוהו ח"ס ויפלתם ביד פשטם כו' וכן זה שהריגת הבל עכתה היתה לו לשטן כתו שהתילן הכופל היה התפיל תת' תו לותר שם' נפרש מדה כנגד מדה שהסורג יהרג ולא יכנל בשוטם תחר שהתכרח ידדה דתו שהתילן הכופל הכרח שיקול הסתוך תלין : **בעון** קומי תבא כהן למה תתר הכתוב תולדו תדם את תנוש ושתק שהפסיק סם ולא פירש ולכך סדר התולדו שתחרי תנוש תלה חזר והתחיל זה ספר תולדות תדם ס' כתפני נפש' ותע"נ דזכירת לידת שת הוברכה לעיל לשתכו לשניו עדם ולכך לותר שתתוך כך ידע תת תפשה כדלעיל כם"ה תלה דתי תשום תת לתולף לכך תזכיר לידת שת תנוש תלה דתת לכך תזכיר תולדותיו שת ולא תזכיר שאר בניו שלא היו ראויים להמשיך תם תזרע כתו שנאמר כי שת לי זרע אחר תחת הבל אשר הרגו קין ועכ"ז תת לן למילף תהסתיכות תה דלעיל תטעת דכתיבנה תתם : **ע"ב** בשלם וכדמות עד תנוש היו ככל וכדמות ולכן לא זכר דתיוכה תלה תדם תת תנוש סנ' תלה לכך היו בשלם וכדמות וח"ת תוזרך להזכיר תת ז שהוליד תת שת כדמותו כשלתו לפי' זה הוה היכרתילן שבלתר תלה דתי שהוליד בשלם וכדמות וחלה תדם שהוליד תת שת כדמותו כשלתו ולא כתר תת שהוליד בשלם וכדמות ולא תדם שהוליד תת שת כדמותו כשלתו אלא לפי שהיו תקוראים בשם תדם תת שת כדמותו כשלתו ולא בשם תדם תת שת בשלם וכדמות לפי שהיו תקוראים בשם תדם תת שת בשלם וכדמות ולא בשם תדם תת שת כדמותו כשלתו

ונעשר חולין למזיקין כלומר הפקר כמו החולין שיד כל כו כן חלו שלטו בהם המזיקין • ועדך יתפ׳ נס זה על קנור הסבנות וסבוכן שיקרמו החכמים מזיקים לאדם :

ונעשר חולין מלו הוחל דייך לה דמפ׳ג דלעון מרד הוא כדכתיב מדמפקים בלעון הוחל מפתע פרעו שלו הוחל הור ויבא לחולין למזיקים אכל מ״ם שלו נפשו הרעים טרפים והתהיל המת מרחים לה יקענא מהיכ׳ דייך לה ולא שכן היה מתחלה אלו לפחות שהטרפים היו מעשה שנתחדרה התדמע בחטה אדם ומיהו הרחשת המת אפשר דמסברא קאמר לה דכיון דנכנם אלקים היו לא מסתבר שרמה תכשה עליהם : דין דהן שגרמו לעצמם שבחטה׳ הוקו מהמזיקים וה״ה כמי שאר הבו׳ אלא דנקט זו שהוא כוק יותר גדול :

דין דין שגרמו הוברך למסתוינין שבחטתם נעשנו משום דאו הוחל לקרות בשם ה׳ לא מפתע ליה שעבדו ע״ו אלא שקרלו את עצמם בשם ה׳ ועשו עצמן אלהות כדכתיב ויהי אפשר לחטוב דאין זו ע״ו גמורה לז״ה כמה פרטים בין מסתחוה לבלם או לאדם שנם זה ע״ו הוא כיון שעשם אותו אלוה ולא דמי למה שאנו מסתחוים לפרים ולחרסים שמסתחוה לבני חת ומשה לחמיו ויתלת׳ דמסתחוה לשם כבוד ועבודה לאדם לא מסתיה משה אלא המסתחוה מרדכי להמן לפי שע״ז ה׳ ל בכנדו אז שעשה עצמו ע״ז אז אלפי שהיה עבדו כמ״ש ז״ל וברך ע״ז כמו שאלו היו קורלים עצמן בשם ה׳ הוי בכל ע״ז ואפשר דקמ״ל אז הוחל לאנוס שהתחילו וקרלוהו אלוה והמעתקת הילקוט גרי הן הן שגרמו לעצמן שהיו אומרים מה בין דנחין כו׳ ואיכו מתיבא לי כי לא יעכב שם היו מסתחוים לאדם דרך ע״ז ופשט שנם זה אסור ומי אמר להם ב״ז היתה המסתחוייתם משם להסתחות לעלמים ואי לאו דרך ע״ז היתה המסתחוייתם לאנשי׳ מה יאמרו משם לנלמי׳ שהיה ע״ז שתעקר :

בשרישה מקומות הו משום דהוחל ומשמע לשון התחלה לא מרד קאמר אלא זה בלבד דהא מסכתן נ״ח כ יהיה בירום אלשון חלול ומרד וה״ל כאו כתי׳ וחולל וחסר לת״ד הפועל :

ועדך יכון כמה לעבירות החמורות שהעובר בהן יקרא מורד וכן נ׳ שיהרג ולא יעבוד׳ דהיכו ע״ז נ״ם שביכו דמי כדאית׳ בפסחים פ׳ כל שעה וכנגד ע״ז אז הוחל דכת״ו מיירי כדאמי׳ בסנהד׳ וכנגד נ״ע כי החל האדם שזה עקר עון דור המבול כנודע ועל כן בנות יולדו להם כדלקמן וכנגד שפיכות דמים הוא החל שהיה בד את שכרות קטלת מלן קטל עמך כדלקמן בפל״ו :

דרך שני שהכפירה בג׳ העקרים נקרלת ירוד והן מניחות ה׳ והשנחה האלהית ותורה מן השמים כדעת בעל העקרים בת״ס ד׳ ועל ההשנחה אמר אז הוחל אכל דור הבול שעשו למשוך ההשנחה למלבת השמים כמ״ש הרב כה״ע ועל תורה מ״ה אמר כי החל כדור המבול שעברו על העריו׳ והגזל שנזה ה׳ לאחד הרחשון בז מלות בני נח ועל מניחות ה׳ אמר הוי החל בהמרוד שהיה מכחש לא מתעל בת״ם בת״כ הוא היה נבור ביד לכבי ה׳ שהיה יודע רבונו ומכוין למרוד בו נר׳ שעם שלבבו יכין במניחות ה׳ היה כופר ואומר ליה דין ודיא דיין והקשו מזה החלם שנר׳ שדור הפלנה כפרו ביכולת ה׳ שחשבו שחין לאל יד׳ לחנוש מהם כל אשר יזמו לעשות ואם כן יתוחר כמרד נם בכופר כזה וזלת נ׳ העקרים והשיב שמרד דור הפלנה היה מרדו של נמרוד עלמו שהטרידן לבפור במניחותו ית׳ : אז הוחל לרי׳ מלשון התחלה אלו לו הוחל והלא מימי אדם היו קורלים בשם ה׳ ואדרבה מלנוס ואילך נתקלקלו הדורות ולא ס״ל לקרות בשם ה׳ פי׳ שעשו עצמם אלוהות וקרלו עלמם בשם ה׳ כדמשמע דס״ל לר׳ לחא דאם כן לקרות בשם אלוה מיבעי ליה כי אי׳ הוא שם המיוחד לה׳ ואם יקרלו בשם זה הרי הם מודים בו ולא דמי לאלוה שהוא שנין החלדות והוא כתוחר אכל אם הוא אלשון מרד ס״ם וכן ת״ח שפירוש אז מרדו אלקרות בשם ה׳ והוא חסר מ״ם וכן ת״ח אלו בני אישת אלקלתי בשם ה׳ אכל הר״ם ז״ל כתב שפי׳ אז בתחלל ה׳ לקרות את שמות החדם ואת שמות העבנים כשמו של הב״ה כו׳ וכמשך בזה לפרש״י בלקרות בשם ה׳ שהיו קורלים החלדות בשם ה׳ וכתב עוד פרש״י שתם דברו ולא פי׳ שם אז הוחל מענין התחלה ופירושו אז הותחל לקרות את שמות העבנים בשם ה׳ או מענין חלול אז בתחלל ה׳ לקרות שמות החדם והעבנים כו׳

ומני רומה דודתי לר׳ סימון שתם לעון מרד לא יפרים לקרות בפרש״י שתם התחלו הוא קורלים העבנים כו׳ בקרות מיבעי ליה חולם רש״י מלשונו מבואר לי דלעון התחלה אע״ם אז הוחל לקרות החלדות בשם ה׳ הב״ה כו׳ ולעון זה לא יסבול שיהיה אלא הותחל : אז הוחל הר׳ אבע טעון שאו היה מחלול היה בשם שתוך אל התלה וכתב הר״ם ז״ל שתיכה טעמא כי כתובו לכלתי שחל לעיני העמים נם כי תחל שתין ה׳ שתוך אל התלה ויהיה שעור הכתוב אז הוחל ה׳ לקרות בשם ה׳ וה׳ שלתה שה הסיב שתם שתין השם שתוך אל החלול הוא דרך כבוד לשם כמו שתחזיר הכתוב הקלנה לברכה כמו כרך אלקים ואות ואין טענה מן כי יקלל אלדיו ולא תחללו את שם קדשי כי הם אנות ואין להחזיר כן תהלך הכובה אחל כאן שהוא ספר מעשה לא רצה לומר אז הוחל שם ה׳ :

וידי כי החל ללא משמע ליה לעון התחלה כתרגומו שלא ז״ל אלוה לרוב לעון פועל כתו להרבות וכך תא למסני ולא ס״ל שיהיה שם הרבוי כמו ויפרכן לרוב וידגו לרוב ככוכבי השמים לרוב ואם כן הכרח לפ׳ אחל לעון מרד ופי׳ שתרד אלדה לרוב כלומר אנשים רבים וס״ם לקמן בפכ״ו לרוב ע״פ החלמה שהיו שוכבים זרעם השמע שתפרש לרוב להרבות אלא הכר שיעון ושו אלא יפול יפה ענין התחלה אלא כדבר שהתחלתו ניכרת בענין מסויים בהתחלת אלאכה או מעשה או לבור וכיוצא הניכרים בהתחלתם שיוכלו לומר עתה התחיל לה בענין הרבוי :

וידי כי החל ומעפ״י אלה נזכר שם ה׳ בהחי קרלו וכן בהוח החל וכזה החלם מן קפידת שהוא בכח תאמר החלול וכמוהו למעני לעשה כי אין יחל שפירושו אין יתחלל שמי :

והוא החל ללעות נבור בתרן ונבור׳ מיבא נבורת כח אלא תנבור׳ פתוי לע״ז ולעבידה כדלקמן בפל״ו ולכן לא מלי לפרושים לעון התחל שמיתי אכוש היו עובדי׳ ע״ז עד שהרמ״ן נדחק לפ׳ החל אחר המבול וס״ם רש״י שהתחיל להטריד כל העול׳ הוא דוחק אלא משמע תנבור אין שהיה בד לכל אלא פירו׳ שהחלו את ה׳ בעיותו נבור אין כתרן להטריד העולם אין׳ובו והכתיב כו׳ ואם כן ד׳ תקומות מיבעי ליה ומשני דבמרוד מיירי וכיון דהוי זכר מרד נמרוד לא זכר שהוא קרא דלא מפרש אלא תקומת אנשים מוקלקים :

והה החלם ק׳למה לא פי׳ לותו לעון התחלה כת״ו ופרש״י ויר׳ זה העיר והתנדל החלו לעשות כבר ולכן יש למכשם אלא יפליאתו כוכתם ומשל י״ל שתפני אלא ד׳ החלם דנוסח נר׳ שהוא כתקו לת״ד תחרת חסרים מהמבטא כמו בעל בעמיו להחלו וה״ל כמו החילאם ואם כן הוא מרד והלול לו נמי דתי הלעון התחלה מתמע שים לב ידים להנלים מחשבתם שתחר שתתר שהתחילו לא יכבר מהם כל אשר יזמו • זה ת״ת כי תיך יתכן שכידה לכבות עד לב השמי׳ שהוא מהלך ת״ק שנה וכ״ם לתה אחז״ל שתמרו נעלה ונשה שם כו׳ שלפ״ז הסכילו עשו ואיך יתמר ע״ז ותתה לא יכבר נו לז״ת זה החלם תיכו אלא עיון התרד שזה תפש להיות • והר״ת ז״ל כתב טעמא אל לכלם דת לב הוחל כי החל החלם לת״ל אלא עב״ל שהם מעיון חלול על קיפח על נמרוד קאמר שהוא כמו שהוא בכתב ואתר זה הוא זה :

המרידן עלי ופי׳ החילם כמו החל לותם והוא מבנין הפעיל ת״ק תם ענין מומרו זה המרידן אכל התתר שהוא ושתת הוא דבק לת״ם הן עם ת״כו׳ שלהיות לכלם שפה ת׳ ומלך ת׳ שהטריד את כלם תתריד מחשבתם אם לא מתעבה מהם :

לאשה שתמרם כו׳ לכתורם יר״ש זה מקושר עם מתר ר׳ אחת של אחריו ואקרא לאז הוחל קלי וענינו שהם התחילו לקרות בשם ה׳ את עצמם שנעשו ע״ז והב״ה קרא שמו בתחלת כמו שקרא לאי היים בשמו ושטעם והכרי ר׳ לוי מתפרשים על דברי ר׳ אחא וכן ר׳ מבעל הילקוט שהשמים שמו של ר׳ אחא כאלו כלו מתחר ת׳ אכל אין זה נכון שאם כן אין המשל דומה כלל כי שם מה שרתתה אלוה כיצן לה בהקיש מתם אכל כאן ענינים היה לקרות עצמם בשם ה׳ לנורה כה׳ וענין קריאת שי היה בשם ה׳ הוא הכל זה שע״י זה פרשם מעלתו יתברך ויוד מה ענין החלום בכאן ומה נורך למשל אלא אזה החלם קאי שהקשה לר׳ שימון מתנו והודה שהוא לשון מרד אלא דהתמרוד קאי ור׳ לוי כת לחלוק ולומר שהיכו אלא לשון חלום והמ״ם הכנוי ופירושו החלים שהוא מקור

ואפ"י שלא כת בתסקל הרחוי לפי הדקדוק אין מדקדקי' הרבה במדרשות וכוונת הכתוב לומר כי מה שחלמו דור הפלגה יהיה להם כפועל ר"ל שם עבר במחשבתם שיפוטו כמ"ש כן נפוץ ואמר ה' כי יהיה להם כן כפועל ויקץ ה' ותשם וכמ"ש לקמן על זה פי כסיל מחתף לו וכ"ת שתשה לא יכבר מהם כו' יר' שתם שיזמו שיהיו עוסקים בזולת העיר שהוא הפרוד לא יכבר מהם עכשו נ"ב וזה ממש כענין החשם שלפי שרעיוניה על מסכבה שלקו שבתי"ה מהנדסין וע"ז רשם בחלום ע"ד הרחב כוליה יומת ולאחרתה חזק דל' הרוחה היה לה כן כפועל ואין לסמוך מתם שלא נזכרו דכרי ר' לוי אחר דכרי רבי סימון לקמן פכ"ו נתי שלא תחריך שם להזכיר לא תשוכח רבי סימון עכשו תחכם מאחר ר' תחת יר' דתקרת דאו הוחל לקרות בשם ה' דעליה קיימי' קלי ואינו מקוצר עם דברי ר' לוי וכוונתו לומר שלפי שהם קרלו את עכשו שודו בשם ה' נגדם ה' מהסקריית' שהו בקרלו מי היה בשמו והוא מדה כנגד מדה וכן לאחרו בתדר' תנחומא פ' כח בהדיא דורו של תנוס קרלו שמו של הב"ה לע"ז שנ' אז הוחל לקרות בשם ה' וכ"ה קרת ליה תוקיינוס ופטף שליטוס טולם שנאמר הקורת למי ה' למה ויספכם כו' וכן' תנכי ר' אבהו אוקינוס גבוה מכל העולם אמר ר' אלעזר בן מנחם והלא מקרא מלא הוא הקורא למי הים וישתחם על פני הארץ ה' שמו אתמהא כוה שהוא שופך מלמעלן לטטן ' שני פעמים כתיב הקורא למי הים כנגד ב' פעמים שעלה הים והציף את העולם ועד היכן עלה בראשונה ועד היכן עלה בשניה ר' יוחנן ור' אבהו ור' אלעזר בשם ר' חנינא עלה עד עכו ועד יפו ובשניה עלה עד כיפי כרבריאה ר' חנינא ורבי אחא בשם ר' חנינא בראשונה עד כפי כרבריאה ובשניה עד עכו ועד יפו הה"ד ואומר עד פה תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך עד פה תבא ולא תוסיף עד עכו תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך ביפו ישית בגאון גליך רבי אלעזר בשם רבי חנינא אשר בראשונה עלה עד קלבריא ובשניה עלה עד כפי כרבריאה :

פרשה כד

ז זה ספר תולדות אדם ר' הושעי' רבה פתח חזי המעמקים מה לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם ויאמרו מי רואנו ומי יודענו לאר' כושקטו שכנה את המרינה חרדי וביבים ומערות לאחר ימים נעשה נבאי והיו בני המדינ' משתיינין מפניו בתוך ההדרים ובתוך המערות א"ל אני הוא שבניתי את המערות וספני מה אתם משתיינין עצמכם כך הוי המעמקי' מה ' לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם ' הפכם אם כחומר היוצר יחשב מדרשן צורה ליוצרה נשיעה לנושעה כי יאמר מעשה לעושהו לא עשני ויצר אומר ליוצרו לא הבין הלא עוד מעט

מוער

דכרי ר' אלעזר דכסמוך ואח"כ דכרי ר' חנין פתח הלא אם עד פה יפו לא תני תוקי קרת ביפו ועכו הלא בקלבריה ודכרי' ולדידיה משמע ליה דפה ישית היינו יפו דלעזן נופל על הלעזן ואחידי דנקט ביפו פה נקטיה נמי בעכו כי סניהם תקוות קרוכים הם לגלות ' ועכו ויפו דכללא בעכו ויפו כתל ואח"כ עד פה ופה ישית כדלתכוב כסמוך לגלות מי כמיני קלבריה' או כדברי' מקום מיקרי ולמה כפל מאמרו וכר' דעכו ויפו יות' קרוכים ליה תוקיני' מכרכרי' וקלב' שעכו ויפו לגלות ' סניהם לגבל הים הגדול וכיון דפה ישית מיירי בעכו ויפו משמע שכרתגוב' היה עד כרכר' שהם כרתגונה עד עכו ויפו הרי זה נאמר לו ודאי עד פה תבא נו' ואין פלה בפניה עד כרכ' דאי לא תאמר בהכי אמאי קאמר לה הל' ולא תוסיף שתהא לגלות מי תוקמי' שהפש' הכ' היה בעכו ויפו ס"ד דקאמר לה דהשתא אין לה להוסיף עוד מהגבול הזה אע"ג דכומ' לחבריתי עלה יותר ור' יוד מכאו מתרבי לקרא דלא מיירי ביפו ועכו אלא בכרכרי' ס"ל דקרא לא מיירי אלא בשומרון ליה חוקו אלא יש מפשטיו דקרא לא כ זמן עלות הגלות כי זה במנות ה' שתחדש' לה וכידו לעשות כן בכסיהם ' ומי"ל דהוא תוסיף לא תשת' לך' אחת אלא יוסיף בגבול אלא יוסיף בשם אחר להניף השני כלל דאי לא תוסיף מגבול זה די כמ"ש עד פה וכיון דעד היכו יפו כדכתיב ב"ל שהיא היכות' הכ' שאין אחריה יכיחה אחרת וא"כ יניחת כרכרי' מקומי הכי הוא ' ור' יוד"ה מני דהו מאי לא תוסיף אלא יוסיף מגבול יפו ואילך ולעכו כומ' אחריתי הכיף השני ור' אלעזר מני דאי דקרא לא מיירי ביפו ועכו דאמרי מוקי ליה בפשטי' דקרא כדאתי' ' עד עכו תבא כו' וא"ת ול' דקרא מיירי כזמן שעלה הים ר"ל בעקר גבולו ע"ד אשר שתחיל גבול ליה בפשטי' דקרא ר"ל דלעלה כבר כתיב ותשכור עליו חקו וחא ל' ל' ושוב בפל עד פה ופה ישית לת' ל' ועכו מאי תבא תעמוד מיבשא ליה אי בתקופה העכוני מיירי אלא דמשתע שעלה ואח"כ העולם מיירי וקת"ל כי שתה שעלה לא שיה הפך מאמרו הראשון שעכו ויפו שהם שוים לעולם הל' לשון הולכה ארלוח :

כנגד כ' פעמים אחד נדור אחד כדור שפלגה כדאיתא בשקלים ופליגא אהיהיא דלעיל

דרש ר' אבהו אוקינוס גבוה מכל העולם אמר ר' אלעזר בן מנחם והלא מקרא מלא הוא הקורא למי הים וישתחם על פני הארץ ה' שמו אתמהא כוה שהוא שופך מלמעלן לטטן ' שני פעמים כתיב הקורא למי הים כנגד ב' פעמים שעלה הים והציף את העולם ועד היכן עלה בראשונה ועד היכן עלה בשניה ר' יוחנן ור' אבהו ור' אלעזר בשם ר' חנינא עלה עד עכו ועד יפו ובשניה עלה עד כיפי כרבריאה ר' חנינא ורבי אחא בשם ר' חנינא בראשונה עד כפי כרבריאה ובשניה עד עכו ועד יפו הה"ד ואומר עד פה תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך עד פה תבא ולא תוסיף עד עכו תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך ביפו ישית בגאון גליך רבי אלעזר בשם רבי חנינא אשר בראשונה עלה עד קלבריא ובשניה עלה עד כפי כרבריאה :

פרשה כד

ז זה ספר תולדות אדם ר' הושעי' רבה פתח חזי המעמקים מה לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם ויאמרו מי רואנו ומי יודענו לאר' כושקטו שכנה את המרינה חרדי וביבים ומערות לאחר ימים נעשה נבאי והיו בני המדינ' משתיינין מפניו בתוך ההדרים ובתוך המערות א"ל אני הוא שבניתי את המערות וספני מה אתם משתיינין עצמכם כך הוי המעמקי' מה ' לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם ' הפכם אם כחומר היוצר יחשב מדרשן צורה ליוצרה נשיעה לנושעה כי יאמר מעשה לעושהו לא עשני ויצר אומר ליוצרו לא הבין הלא עוד מעט

מוער

אוקינוס גבוה מכ"ש לעיל כפ"ה : **שהוא** סופך כו' דלעזן שפיכה לא יפול אלא מלמעלה למטה ומפכת כיפה על הארץ תפכנו אלא מלמטה למעלה לעזן העלאה מיבעי ליה ואם הם שוים לעולם הל' לשון הולכה ארלוח :

כנגד כ' פעמים אחד נדור אחד כדור שפלגה כדאיתא בשקלים ופליגא אהיהיא דלעיל

ירחו מעשיהם לפני ה' ולזה יק' כי זה מכו' הכתוב כי לא יחסר מהם דבר כזה שהם יודו שם ירחם עניני העולם מה לו בפרסיות לו בחסך שהוא ברח התורה ולפניו כחשיכה כאורה ולמה תתלע דחייתו מעני חיות בחסך מעשיהם ועוד מה ענין מו' שם כי יאמר מעשה לעושהו גו' דלא קיימי' על הסתם בהא שם הוא הכורת ולא הל' הלא שם ה בכני אדם שלא ירחה בחסך ולזה הכיח מכל השלטון לומר שכונת הכתוב הוא שהרשעים יחשבו שאין ה' רואה כתפקודי הלב שלא כתבר הוא חוץ לנפש כאדם שלא ירחה לא לעיניים וטעיתם כתבני המדינה החושבי' שלהיותם במקו' מסותר לא ירחם השלטון ולא ידעו ולא יכירו שהוא אחר בנפ המקומות שהם הנפוצים ובהברח ידעם וכן ה' שברח כליות ולב יבחנם ות"ם והיה בחסך מעשיהם יר' בחסך מחשבתם יהיה מעשיהם המחשבי' ולז' ה' הפכבה כו' שחדמין ה' לבני אדם וכי יאמר מעשה לעושהו לא עשני ודאי לא יכירו ויבין ויאמר בהברח בהדיא בסוכר טוב הרשעים מו' אלו חורשים בלבבו בב יכול שאין הקב"ה יודע בהן כו' והכי מסמע לקמן בס"ד פ"ט וכן יר' אומר לפתיר עכה שעל מחשבת הלב תדבר • ות"ת קרוב שרצו בזה שם שיחשבו הפלוסופים בפלוח השבחה מהעולם השפל ויטעגו ע"ז כתה טענות שם לפעלות העולם הזה החמרי ושם בחומרם שהדברים החורנשים לא יוצגו אלא בכחות היולאניות ושם כן הבדל לא יהיו הפרטי וכיוצא מהטענות ותשובו טענותיהם שכל טענותם בדמותם הידיעה האנושית והאלהית והתופת על ידיעת ה' בפלים הוא כי יוכר הכל הוא ומזה תשובה לטענתם הין שפלות בערכו כדכתיב כל זה לעני' בפ"ו ס"ג דרך שני ולזה הכיחו מהל השלטון הכוחה החדרים שהכוחה אומן הכרח שידעם הם ה' בכור' עולם ידע עניניו ולפ"ז יהיה אז בחסך מעשיהם על כיוצ' מהחומר החסוך והבכור כי זה טענתם לומר מי רואנו ומי יודענו והתשובה להם שהם מתדמים ליוצרם לחשבם שהוא לרוב לרוחות בכחות היולאניי' כמותם ואינו כן ואחר שהם מעשי ידיו לריך יאמר יצר ליצרו לא הבין כי הטוטע אזן גו' וגם הרד"ק פירש מקרא זה בחשבת שלוק ההשגחה אלא שפסוק הפכבה פי' בע"ח אומנם ר' אברבנאל פי' כל הכתובים עד"ה אלא שפיר' שכוחת שלוק ההשגחה אינה אלא מהפרטים לא מהכוללים וגם מאחר והיה בחסך לא פי' אלא בפשוטו ע"פ אומנם הבינו לפי האחור הוא שעל שלוק ההשגחה מדבר וה"ת והיה בחסך מעשיהם אשר כו יוכללו הטענות הנו' עם שלפי דרכו גם כן יפורש זה האחור ואתהני לריך לא הבינו כמו שהבי' מ"ם על הפכבה שמדמין בורא ליוצרה לעזרת פירושו • גם פסוק זה דמו המעמקים מה' הזכירהו בענין שלוק ההשגחה • ובפ' כי רובה שאלו תלמידיו את ריב"ז מפני מה החמירה תורה בנגיפ יותר מבגזלן אמר להם זה השוה בכוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה בכוד עבד לכבוד קונו בביכול עשה עין של מטה כאו לינה רוחה וחוץ של מטה כאו לינה שותת שנת' הוי המעמיקים מה' לסתיר עלה וכו' ובתיב ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב ובתיב עוב ה' את הארץ כי אין רואה;

כי דברן בורא ליוצרה לא שמלת כחומר שהוכה אל היוצר ופירושו הומר של יוצר אלא ב"ז בריך לפ' בונת הכתוב שפס יכולין להתפלך ביד כחומר ביד היוצר ע"ד היוצר הזה לא הוכל לעשות לחתכם כו' והוא שה' יתפך עניכם וכמ"ש כי עוד מעט מזער ואנ לבנון לכרמל ונדפי' הרד"ק כי לפ"ז אחי אם כחומ' שבר' כמתניה האם הוא כן לא אל הל"ל אלא הפכבה כחומ' כו' והרד"ק לחק לפ' אם כמו אחת ועוד מה ענין זה לת"ם מלוק הידיעה כמחשבותיהם או ההשגחה שהם לא שפקו ביכלתו אלא בידיעתו אלא עכ"ל שאלת כחומר בלחי דבקה ג היוצר ופירושו להם שחבונו כי כחומר כן הוא היול' שאתם מדמים בורא ליוצר' כאחרכם שאינו יודע בפעמקיו' כאדם שלא ירחה ללבב כי יאחר מעשה כו' וכיון דה"א לכם לומר שאינכם מעשי ה' נ"כ סיוצר יאמר ליוצרו לא הבין מהטעם הנ"ל ופי' הפכבה יהיה מה שאתם מהפכים דברים על הסורה מהו וכי אם כחומר גו' ת"ל מה שאתם מהפכים עכחכם כחפלוכות מעשי רעי' למלקם יהיה' ה' מהו וכי אם כחומר גו' ת"ל הפכבה שאתם מהפכים הגזרה לומ' שרחוי שיחפלך הדבר כי כחו שהבורא היא כך כן יהיה היוצר ואינו כן כי אם כחומר גו' ור' אברבנאל פי' אתם חשבתם שדיעתו ית' היא כידיעתכם ובחית ידיעתו היא ככך ידיעתכם בנו' והוא נכון גם כן • ת"ק דאמדין יוצר ליוצרה ונוטף לבטעם פיבעי ליה במאחר הכתוב בתומר היוצר שהיוצר הוא הבדתם

ע"א הפכיהם

להם לאומר וכרת' שלקוטי הדבר שאין יכולה להוציא זה בספתים ככך הדברים ואחר בורא ליוצרה כו' ואחכוין הוא ככך ע"ד כל הפפר בפ"ק כו' ולא דמי לאחאר הכתוב שהכתוב רצתי לומר כזה כביכול ולא הבו וכן י"ל בפת דלקמן פכ"ז שאמר גדול כחן של נביאים כו' שלפי הכוונה הל' מזער ישב לבנון לכרמל לבית מלכות והברמל ליער יהשב בחסך וע"ל שאומן הקצם היה על זה הדרך כי בבר ידעו שם' הקודם להם שהוא היוצר והם היצורים ורבו ת"ב לרמות עכחם אלין בחשבם שהמעשה ידמה לעשה ומזה יבא להם שם' ח"ו נוכל בהעדרים שנפלו הם אחר שהשוו עכחם אלין לחכם הכתוב לא זכר אומן מאחרם אלא העקר הגרעה שהיו תולדת היקצם הרעה והוא נפילת היוצר בחסרון האומר והוא שם כאומר היוצר וגו' ת"ב שהאנדים הקדימם הבורא שהוא הבר' שכל הכתוב דקדק לומר יוצר לבורא שהוא דרוסק;

צורה ליוצרה נטיעה לבוטעה לפי שאחאר שם כאומר היוצר יכלול להיותם מדמים עכחם לת"י כאומר וצורה כי אין חומר בלא צורה וגם אומרו כי יאמר מעשה גו' בר' שהוא נגד כ' החלקים החלם שמעשה יפול באחר ויוצרה בנור' לאבי נקט צורה ובטיעה שהיו מלאכה חמרית וכונת הכתוב לפ"ז שהרשעים האו יאמרו תפלה בה' לאחכם שהוא דומה להם שהם אחר בעל אחר כאומר, וצור' בבורתם ולכן יקבר בתה שיקברו הם ולא ידע כמפוני הלב ולפי ת"ם מענין סלוק ההשגחה תהיה הכוונה בזה שהם אומרי' שאלו ה' יעניח בדברים האומרנשים בריך היותו אחרי וכעל חומים היולאני' כמותם ולכן יאמר וכי האם באחר היוצר יחשב כהשגחת כי תאחרו לו לא עשני ולא הבין לימו כן כי לבוש הוא היול' והאחין ולא יתחייב היותו כאומר: **נדכין** בורא כו' כי יאמ' כו' נרחין הדברים סותרין זה את זה שהם הם מדמין בורא ליוצר' ור' שבבר מודים שהוא היוצר והם היצורי' ואיך אמר כי יאמר מעשה לעושהו גו' ו"ל ת"ם מדמין בורא ליוצר' קושטת דמילת' קאמר שהם מדמין לם' שהוא היוצר לעניכם שהם יצורים אבל הם ודאי מבחיבים שאומרים לא עשני זה וזה להשוות עכמם לו שיחשבו אבלם ממין מ' ועשותם המופתים ההטעי' שזכרנו קבתם ת"ב דכי יאמר מעשה כו' בתחילת וכי אפשר שיאמר לו לא עשני כן ודאי ת"ת שיאמר לא הבין וכדפי' לעיל: **נדכין** בורא ליוצרה ולא דמי לת"ם לקמן ברים פכ"ז שהבניהים מדמין בורא ליוצרה כדאחבת התם ב"ה:

ושב לבנון לכרמל המפרש פירש שהברמל הוא מקום שדות התבואה והכרמים ותילבות שפלים וכונת הכתוב לרעה אומנם רז"ל פה דעתם לפרש וגם לבנון לברמל לטובה לפי שאתם בי' שהברמל עניים שפלי טוב הוא מעני היער שהוא נושא פרי ותבואה, ולכן פירש לבית מלכות וגם יר' שדורשין אותו בנוטריקון כר מל כלו' כר והוא שדה וכית מלכות אומנם ת"ם ליער יחשב לחורבים דבני הגרות שבדעתו לפרש זה גם כן לטובה והוא שבית המלכות יחשב ליער תרוב בני האדם שיהיו בעני היער ומה שלפי שהאחר' דבר והפכו שהלבנון יהיה לברמל והם יפרו הכוויש ביער עניים יהיו בברמל ואומות העולם ת"ם שהיו בברמל ומולכים בעולם יהיו ליער שיהיו עליונים לאט"כ כדפרש"י במקרא אחר דהברמל כה"ת שיהיה אחת' דקאי ברמל נופים שובר וכו' דקרא לא אחמע לאיירי בכוליה אלא לטובה ת"ם ואחעו האחרים כו' ויספו עניים ואפשר שיש גם כן האחרים ל' חורבים בדרך דרשת;

ושב לבנון לברמל וענין זה אחל ת"ם הוי המעמיקים מה' כו' יהיה נגד בני ישראל שהם מעמיקים עכה על ישראל לאחבם שהם' תינו יודע בהם ע"ד שאחר ה' יהלאו וילחמו כו' או לפלקה ההשגחה מהעולם בכנו לכן ה' ירוחם מעלת הנדיקים הספלים הפך מחשבתם ואו תודע ההשגחה בעולם;

זה ספר תולדות אדם דאי דברי ספר אספר האחום הכ"ל קאי או שאמעתו ד"ת ומוסר מה ענין לזה אל ת"ם הוי המעמיקי כו' אלא דהיינו ספר תולדות אדם לפי שהם הכחיבו מעשיהם כי יאמר מעשה לעושהו לא עשני או יבינו הכל ספר תולדות אדם האספר שם' ברחו ואחנו נאחבם כל התולדות ואח"כ דהאל"ל דברי הפ' הכ"ל בעשה אדם אלא דעדיף ליה למינקט הא שהוא ספור כל האחך התולד' ואחפ' שכלפי שאחר לאחורשו' דבבר גם שהוא שיחברכו בני שומחה בדפי' והוא דבר זר לפי מה שאנו רואים בעוכותינו היום שאחרית ישראל מעט מזער לז"ת כי או ירחו שהם דונחת ספר תולדות אדם שאחך היה ואחנו פרו ורבו כל הדורות הרבים וגם זה לא יפלא מהיוצר ואפשר גם כן אז"ם כי עוד מעט מזער כן' כי יפרה אותם והכוויים יהיו רבים ואו יבינו ספר תולדות

מדם כי ס' הוא הפורח הכך מ"ם מעשה לעיסתו לא עשני חכל מין
לפרש מ"ם זה ספר תולדות אדם שזה ירמז שכל שפתידות הכן
רמוזות בספר תולדות אדם וכדאמר בסמוך מלמד שהראה לו ה'
דהכתיב לא ידעתי הך חילתא דבתר דח קתמר ר"ח ובוד מה כתיב

נרתומס קמ"ש נרתומס זה רמז בספר אדם
סיחתר ואמנו אחרים נו;

רבי והוסיף כה נחמי' כו' תמן
דבעי לאתויי ועל ספרך
כלם יכתבו לפרש כיה שכספר

פס תולדות אדם נכתבו כל הדורות
מפ' נחמ'; **גרבי** ראו עיניך
שכתוב מספר תולדות אדם
דפרושה מייתי לה דר"ו כה נחמיה
כו' שהשביים היותו נבו' מספר
העולם כו' וכתיב פירקתי חלוקות
חלו לעזול כפ"ח; **עד** שאדם
הראשון מוטל גולם כו' לכתוב
תשתא דקיימו בתחלת יצירתו

קוקס פ"ש קודם שנתרחיב יכוריו ונזדקק גו
נשמה וכדאמריגן בפ' חד"מ
סניה נפשה גולם שלימות נתחתן
חיכוריו ונתיעו נזדקק בו נשמה
מכל מדלקמן ס"ב פ"מ סימן ג'
תשתא שכבר היו חיכוריו נוכרים
וק' כיון דלא הוה ביה נשמה חיך
הרחה לו סום דבר וחיך היה מבין ופשמה יהל דחשב"ג דחיכו לה חני
מזלים חוי ושי"ל שלפנפנו הוה קרחה כל זה והיה זה כיוצא גולם
שכבר היתה קדוכה ליתן בו ולא התחין להרחות לו זה אחר
שיזדקנו בגוף ויהיה מחובר בגוף ובפש ללמד שתתחלף היה עשם
בכדל תסביל שלא כדעת כתו' קדיה עשם תוכן ואין לה תניחות
טרם יגירת הגוף ותפשר דהכתם ס"ל שתפי' בשת חיותו גולם סוף
ביה נשמה ולא בסניה אחד"ת ולא ירחץ פיות בו ידועם קודם
הסלחת מלחכתו כיון דיגיר בפיו יתברך היה ומה שהרחה לו זה
ביוצת גולם הוה חכה יתידה שנודעת לו שתכף ליגירתו הרחה לו
בפלחות ולקמן ס"ב פי"ו סימן ג' פירשתי שם ס"ב ברש מתחלה
כל התברים בתחתה בנגד מנות ס' סיוכה בכל תכד כתנים אחת
תרתנו תסם פי' ונרת"ע בפי' חיוק מכ"ד בוה הוה נחו תכל לא
תחרתי דודתי כוכת תמגדה שהרחה וכתב לו על שפר כל תדורות
שפתידים תתם ולקתן בס"ב פל"ם תחר בהחיה שהרחה לו לתסק
ולתברתם וכפ' חד"ת תלמד שהרחתו תקב"ה כו' כיון שהגיע לדורו
של ר' עקיבא שתח בתורתו ובתעבה כמיתתו כו' וכפ' הפועלים
שתוא ירחיכתה תסייה דר' הוה כו' הוה קתנשער לתסתכים ולא
הוה תסתייעא תלתא ס"ל לא ליכשטר תר לדידי תני לי שפרש
דאדם הרחתון וכתיב ביה קתואל ירחיכתה תכים יפקרי ור' לא
יפקרי כו' וכילקוטו כפ"ה תכיה תדרש שהרחה לדוד שחיין ג' שנות
ונתן לו ע' כתסנה כו' דגם לדידי ס"ל; **עד** דרך דרש
שספרו של אדם הרחתון הוה תכוכת התערכה שתמוציית תפר
לרגל תלחכתה יתסכו יגירות שתבשים ותקריבים עד תזל תחכים
תזל תעשיר שפם שתין שהזל תכריה וביה אחד כתעשיו תכחיריים
להטות עכייהו ס"מ הוה תכין גדול ועל הדוב תספטו יגא חור ולא
יחטיה ו"ם שתנחל לדידי כו' והוא שלרוב תכחתו בלימודיות כת"ם
נהירי לי שבילי דרקיעא דכהדדא ועל רוב בקיעתו
בחכמת תעכור נקרא ירחיכתה כדפרש"י לכ"ה שהוא עיין כחזלו
ורחה שפלו הורחתו שלא יזכה למעלה שהיה ולכן לא ירצה להרוס
להכרי' תחזל לבקש גדולה וכבוד; וז"ל עד שהוא מוטל גולם כו'
לפי שתספטו התערכה העקרי הוה בעת לירת האדם כ"ה שתעת
בייתו גולם והוא התחלת יגירתו שרחה לו דור דור שכן תספטם
חרון לפי סורתת תספטו תמולד והכוכב שהרחה לו הכוכב תנקר
לכל חיים ותים תאחר יולדו;

ודורשי סורתי תורה ברבים וחכתיו תחכמים לעשתם
ותלתידיהם נותנם תקהילי קהלות כתבים וסופרים
שם הכותבים תורה וספרי ללמוד סהם ולפי שהם תושלים לדוה
סזכירם שהם חשובים ג"כ וכדאתר' כפ' תתקבל ר"ת חכם וסופר
ופרש"י לכלר; **גרך** שהוא שנלמד רתו שניך פי' תשתא
כבר כתובים כל הדורו הכתים על ספרך כי בעת שהיה כותב את
כלם ה' ע"ש ועל ספרך כלם יכתבו יתים יוכרו ר"ל כל שיוכרו בהשפך
קיומים שהם כל הדורות שעתידים כבר שם כתובים בספרך

סהוא ספר אדם הרחתון הכך ולא ס' כהם שחסרת תלכתות כו
והכוכח פירושם זה בכתוב דחל"ב תתי כלם יכתבו דכלם תיכי קלי
ותך הרי"ת פירש בכתוב דכלם שנולמי שתר בכי אדם קתי ות"ם
הרך"ק דכלם הם שתיכרים דתוק שלא נזכר תכר בכתוב וכן תתר
בכוחר טוב הקב"ה תשב וכר את
האדם ויהיו מוסלך לבניו בגולם
שכתתר גולתו רתו עיניך כו' תכו
ועל ספרך תיום שברת הקב"ה
לאדם הרחתון כתב לו בספרו תה
שהוא עתיד להעתיד תתכו עד
שיהיו התתים כו' לתתם בשון
התבדם שלנו ונגותנם;

הוי זה ספר תולדות אדם שלא
קתי ספר תולדו לתולדות
שיזכיר בהם בן ספר לתי"ל דתתן
זה ספר בפני עצתו ורש"י בדתתן
לפרש ספר ספירת תולדות אדם
גם ת"ם ברתב"ן שרמז לכל התור'
שכלם ספר תולדות אדם דתוק
טוהא ולכן פי' כתן דספר קתי
תסם' אדם הרחתון שבו נכתבו
כל הדורות ולפ"ז תין הכתוב דבק
להם שספר אחר כך תתולדות את
ובניו דהא לא זכר בם כל הדורו'
שעתידים אלא תילתא בתבני
נפשה היה פלוחר זה הספר של תולדות אדם הידוע נכתב כיום
ברוח אלהים אדם וכתו אחתר עד שהיה תוטל כו' ולא פירש
הכתוב בם ואחר זה נעתק הכתוב לספר קצת התולדות שהיו
אחריו את ואנוש כו' ת"ל זה ספר זה תספר כו' כלומר תספר
תהוה שכתובים כל הדורות קצת תפם בם את ואנוש והבי דתתרת
ואחיל ותחסר מ"ם תספר כת"ם עלות כהר יקוש גוי תוכיח;

בספר חיים תספר תולדות כו' תשום דקרתי יתירתי דספר
חיים וכם נדיקים לת"ל וכפ"ק דר"ה פירשתו על
ספרים הכתובים כר"ה על רשעים וכל נדיקים וכל בינוניים תכל
בר קפרת לא תפרש הכי דס"ל דכולהו קרת כחד תיכא תיירי לה
דריש פרשעים וסיפיה בנדיקים ועוד דהכא לתו כר"ה תיירי
תתכם התפרשים פי' תספר חיים על חיי העולם הזה ושם נדיקים
על יכתבו לעולם הבא וקרוב לזה פירש בר קפרא כתן שפי' סמי
חיים ספר תולדות של תשה והכוכה שכע"ה כתכתובים כל הדורות
על ספר ובשתרים לזכרון וקללם דוד שלא יסחרו כתובים בספר
החוא וכן תן הספר של תעלה שכתובים שם הנדיקים לחיות
גנחיים כתור תחיים תתכם לא פירש כפי' תפרשים מתם דתספר
חיים הוא סלוקם וקצור תחיים בעולם הזה ותפקר שהשפה תפני
שלא יסבוד בר קפרא היות ספר לענין החיות כי ספר לא יכתוב
שלא לענין זכירת התולדות ות"ת תפשר לתוק דתולדות של תשה
דקתתר כ"ק שמי הוא כפי' התפרשים וזה שנזרת תחיים בע"ה הוא
נופיא ספר תולדות של תשה דקתתר שע"י תתסק תחיים שם
נזכרים בעולם בחיים תיישם ושם פירושו כן ת"ם דקתו כזה יתחו
וזכה לל יכתבו שכחיי עולם זוה כבר בכתבו תחתר שכם בעולם
והקללה הוא שימתו ממנו ויתוחו לכל בע"ה אלא תתר שלא יכתבו
מעקרת לכל ליכתב ספר תולדות לת תשתע אלא בפי' קס' דתל"ב
לענין תולדות למ"ל;

ועל דרך דרש י"ל שתפני שספתולדות שני מינים שם התחרת
והם הכנים הגולדים מקיום המין ושם הטוריית והם
מעשי טובים שהם עקר תולדותיהם של נדיקים כת"ם פסוק בכ"ש
כנגד הס' תתר תולדות של תשה וכנגד השני ספר יתולדות של
תעלה שבספר הזה נכתבין כל מעשי האדם כדאתרי' לקתן בס"ג
על"ד אדם עושה מעשה מי כותבה כו' גם יתכן לומר שתתר ספר
תולדות של תשה על התשפעות תתר להם מהספות התרניות
והטבעיות לתשה וספר של תעלה על התערכה ותתל התסייע
לנדיקים הנרטי לה סיפיפים להם כה התערכה לעוכה ע"ד תענה
את התסים תכל תלו לא יכתבו שם אלא יפקוד ה' על צבא התרום
לו רתו לענין תיכי הנאמנו שתשתל תתכנה של ידן שכהנת התערכה
וכהנת ההשגח' תחיישית לתתר תולדות של תשה ושל ההשגחי' שלתשלה
תתכה תתר ספר של תעלה כתו שעל הת' כתי כי גדול עד תתים
חסדך ועל הכ' כתתך כי גדול תע ל תתים חסדך כת"ם סם כ"ה;

בכל מקום שנאמר חי נדיק וכ' רבתיב מספר חיים היינו ספר נדיקים הזקוקו לזה משו' רבתי ועם נדיקי' על ידתכתו וכיון דקאמר חיים דומיא דנדיקים משמע ליה דכ' להכי נמי בנדיקים מיירי ואפשר' שזה טעם למ"ש לעיל מספר תולדות של מטה ולא פי' כפי' המפרשים דכיון דחיים היינו נדיקים לא מכי חפ' על חיות סתם שפרעתים נ"כ חיים כעני' אלא בספר תולדות קמיירי דקאמ' מ"ם דקקחת' מספר חיים דאפי' כספר תולדות של מטה אין הרשעים נכתבים ומס רשעים ירקב ולא מסקי בפתייהו מ"כ משום דאיכא לאקשויי על מ"ם מס' תולדו' של מטה דאיכי קאמ' מספר חיים סתם דמשמע בכל חיים בנדיק כרשע ולא אין בספר התולדות נכתבין אלא הנדיקים כדכתיבנא לכ"ת ה"נ חיים נדיקים ניהו:

בכל מק"ם שנא' חי נדיק והטעם שהנדיקי' חפי' בחייהם קרויים חיים הפך הרשעים שאפילו בחייהם קרויים מתים כדאי' בפ' חי שהתו והט' מבואר לפי שהכל הולך אחר החתום והנדיקים הם בחתם חיים וקיימים בע"כ אחרי מותם והרשעים מתים לע"ה ולכן אפילו בע"ז יקראו למתי' שכל העמד לירקב כשרוק דמי: ועד דרך דרם י"ל לפי שהאדם מכל הנפש שהיה חיה בטבעה והוא מת מכל הגוף שהוא עפר ואפר ע"כ אתם יחיים ימות וכו' לכן הנדיקים המתעסקים הגוף אחרי הנפש ומשליטים אותה עליו הם חיים אפי' בפסד הגוף שהנפש עצמות האדם שהיא נשארת לכל הרשעים שנמשכים לאחור אפי' בחייהם הם מתי' שהנפש בחלק הליצה וחיי החומר הם חיותה שעניינו וטבעו מות בחיים והו מכני מ"ם בפרקי מכו"נ שאלמלי וחין היניה דברי תור' כלו אלמלי מזכחי מתי שהמאכל שהוא חומרי שהוא חיותה היינו משום דהנך נדיקי' הוו ונקראו חיים ויש הפרש גדול בין מאכל וחיה ובין מת דחיה הוא לשון עבר והם יגדל אפי' כרשע בחיים ושוב מת שאכל' אי הוי סם כמו אי אי הוא יודע וזה מורה שעמו העכמי אי וא"כ נר' שהוא אי לעולם ועוד דחיה בחיים כשוחים על האדם שהיו לו חיים מה שאכל אי מורה שהוא בחיות עכשו שעתו נקרא על החיות וא"ת נכח וסס ועבר וחנוך ותשולה דנדיקים היו שאפי' שאכל וחיה ולא וכח אי יוסס אי כו"ל דלא מצטרי' הסם דהא ידעי' שאפי' שאכל דנדיקי' הוו שאכל מרפכד ושלח לה כודע לא שדאכני וכתב בהו אי ומה שהניח כך קפרא רחים שאכל מרפכד ושלח ולא מתים חיל רב פעלים כו' כדאמר כמי שאתו חטו כולי עלמא כמי שאי כיניהו אלא כן חיים אי שאפי' כאפי' כאיתא קרוי אי היינו משום דאמכה עדיף דכתיב כתורה ועוד דהסם לא קריבן אלא חיים חיל ואפשרות לאוד דייק הכי ה"ג מילתא אגב אורחיה קא"ל ל"ק דאפרכד ושלח נדיקים הוו שאכל בגמ' ניחא להו לדיוקי שהסם דהכא אינה לתיובתא דלא שכי לן כיון אי לוייחיו ואינה רחים כיון דלא אשכחן כהדיא דנדיקי' הוו שאכל יהודע יהוי שהיה נדיק ועוד דהסם אין טעם לו' אי דאמר כ"ע מתים אלא לו' דנדיק קרוי אי: דבר אחר מספר תולדו' אדם משום דפי' קאמ' דספר חיים היינו ספר תולדות של מטה דאוק דהא לא אשכחן ספר תולדות של מטה דודאי הספר הוא לעני' והוא שנא' עליו מחכי נא מספרך לו"א דהיינו ספר תולדות אדם שכתובים בו כל הדורות העתידים כדלעיל כ"ב והכונה שיתחו משם שלא יהיה להם חיים כי כל המקרים והטובות שיהיו בדורות כתובים שם ומחיקת משם הוא שיאבדו מהעולם ולא יזכרו שם והשתא מני למימר דחיים לאו לנדיקים לאוד קאמר אלא חיים בעולם אוך שיהיו והוא שכספר ההוא כתובים החיים שיהיו בלם כדלעיל בענין דוד וחיים היינו תואר לחנכים חיים שלא יגדל בנדיקים אלא שם החיות לבד בענין חלקם בחיים הסם נפשנו בחיים אלא אין לפרש דהשתא נמי חיים שם בנדיקים מיירי ומחיקת שם מספר אדם הוא שלא יכון

מ"ם מספרים ביאור סמלות

מכלל הנזכרים שם שהנדיקי' הם הנזכר שם וכדאמ' לעני' דור דור דורשיו וכו' דהם רשעים נמי כתובים שם כדאמר בסדר עולם שהרשם לו נמי דור ודור נדיקי דור ודור וכאן לא שאריך:

ועד דרך דרם כבר כתבתי לעני' שספר תולדות אדם הוא המזל ועו"ס אפשר שפי' כאן מספר חיים עליון כי החיים יכתו משם דכני חיי ומזוני לאו בזכותא דלעיל מילתא לא כמזלא: כי לא לעני' מריב עם אדם הם לפי שפי אדם הרשעים לא נזכ' שם ופשט הכתוב כשלומם מדכר שלא יהיה קרנים מקעלסין ה' עם ישראל כמריבה תמיד מכל יומיים לאחור הכא חז"ל דאו לפרסו בענין תחיית המתי' עתה מפני מו' כי רוח מלפני יעטוף וכו' שהם לעניין הנשמה כזה ומ"ם הרד"ק משא כבד מלכד שלפ"ז כי רוח מלפני ונשמו' מני עשיתי הייכו הם גם לפי' ר"י שברכתה כפול ויתר הפירוש' שזכר הלניים גם לעזן יעטוף כלפי מתיסב לכלם דלא שייך עטיף מלכוש

מלעיל מ"ו

בנפש הנבדלת ולכן פי' כאן בתחיית המתים ויהיה זו לעני' מיהיה להחיות רוח שפלים בענין ת"ה ועם זה פי' כפל כי לעולם אריך על אדם הח"ס כו היתה תחלת מריבת המיתה ולא לעולם תקיף על תולדותיו שיהא הקקף גם עליהם בעבור אדם חטא"י שלא חטאה ועתה לא היתה המריבה והכונה גם אדם הח"ס יקום לתחיה וכדאמ' לעני' כרים פכ"ח ונגדך קדם וכו' לו שהמיתה אם תתמיד בבנים הרי הוא כאלו מריב עמו תמיד כי הוא נתנה עמם בברה לחיותם חלקיו כמ"ש אם וכונת אומ' כי רוח מלפני יעטוף היינו שאחור כיולת התחיה אע"י שיהיה בתחיה הוא מפני הנשמו' שיכרלו עדיין כדר' תנחו' דבסתוך ואילך ממיתי אלי קלף מייתי כמו דכרי ר' הונא דפי' ליה על יכולת הרוח החזק חף על פי שלפי פירושו היינו שהכר כ"ה שלא כוכתו אם יחיה על ישראל ונשלם כמו שהרחם כיולת הרוח וא"כ לא לעולם אריב עם ישראל ואשכח דלדידיה נמי לא לעולם אריב היינו עם אדם וכ"ת קמיירי שלא ס"ל כהיא דר' תנחום דאמר שאין אלך המחיה כח וכו' ולכן יפרשנו בענין רוח ממש ואכתי אכתו אם' מרחם על הנשמות בענין יכולת הרוח כן ירחם להחיותם מגזרת אדם הח' שלכל רפי תחנו ניחא ליה לאוקמיה כולה קרא בת"ה ממש: הוא שבקש וכו' כלומר שהוא חזק מאד שהוא כדאי להחריב העו' והקב"ה מתים כאן כהרים וגבעות שאין אם אנשי' וכשהוא כח ליישב כאר כאן רפה ואינו מזיק וזו היא המריבה שלו לו הזהר וכו' שהמשפט היא הנזרה: בדרך יעטוף מלפני שלא יפול בשוף כרוח שהינו מחזק שלא הוא מלפון שלף כאו בהשטף עלי נפשי שלא אפשר שהיו מתעטפת ללכת מהנוף והכונה שמתלים ואתים כח הרוח וסיפים דבריהם ונשמות אני עשיתי פירושו בשביל נשמות שאני עשיתי כדלקמן כס"ג וכאן לא שאריך כוה: היה העולם חרב שלא פמדו ותקיימו כן או שאחר שלום על מה שהשחיתו בחלק העולם כביכול כני חיוב וספיכת יונה וכו': שלא אחקל כלומ' שהיו חזקים יותר מדרכם ונקט משקל כליצנא דקרא לעשות לרוח משקל כדאמייתי לקמן כס"ג: אחר ביתי יונה וכו' ק' לאחי לקדים יונה לאליהו דכשלשת חיוב לפי רוב דעות דלקמן בפכ"ג קדם לאליהו הרבה לאחנם כיונה בחלקו בירונים דפ' החליל דתני רבי אליעזר יונה בן אמיתי כן נביא שלאחנם היה ורבי יוחנן אחר משכח זבולון היה דכתיב משם אחר נתה וכתיב יונה בן אמיתי מגת החפר והכא לפי דברי ר"י היינו שנשא כיתי ירבעם בן יואש אחרי ענין אליהו הרבה היה ור"י מברכתא כתב בנבואות יונה היה מה שיהיה הגה אליעזר הנביא שהכו לנביא ובלחו למשוח את יהוא בן נמשי ועם שלח יפתיעו מכ"ל ת"ת לפ"ז אחרי ענין אליהו היה וכ"ם לת"ד יונה משולי דגליה היה ובפר"ח רבי נחוניא בן הקנה אומר תדע לך כח שתשוכה מפרעה שתרד בהקב"ה מאד וכו' ובגילו הקב"ה וכו' חלך בנינוה וכו' ולפי הקדוש ברוך הוא את יונה כו' ולפ"ז נראה שיונה היה קודם אליהו כי ע"ח שהתרוץ פרעה ימים עד יתי ליהו ולפ"ז י"ל דדברי הונא ס"ל בוותיה ובחיוב

ס"ל כת"ד ביתי שפום השופטים היה והיה בין יוכה לתליהו ולא יחלוק ע"ז מ"ם כירבעם בן יואש כדכר ס' תפר דכר כיד יוכה וכו' שכר שהוא נכאה לו כי ככר פי' ביכמות פ' נושאין כתקרא זה פי' ס' שלאותו פי' לה יחלוק • ושי' ל דנקט הכא הקל קל תחלה שרוח יוכה לה היה תלה לאותה שפיכה והיה כיס שלרך להחכה בו שערה ושל תיוכ עם היותו לאותו הכית ויפרצה היה יותר קשה שהיה כיכשה ונם שהספיק להשיל ד' פנות הכית ושל אי"ה הוא שחוק כדמם' :

ה דבר אחר זה ספר תולדות אדם כתיב אז ראשה ויספרה רבנן ורבי אחא רבנן אמרין כל רבר ורבר שהיה הקב"ה אומר למשה היה אומרו שני פעמים בלבו ואח"כ היה אומר

עד מיכרתו של מה שהקשה הגמרא לרים לקים דאמר תלמלה חטוטו מכואיכו לה כתיבו לעזל תדר' מסי דאמר אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמו' שכנוף דמ"ת יכלו ע' נויס שיהיו מולידי והולרף מר' אחנן לתרן לפי שכשמו ישראל ונויס חיב כאומר חד • ולפי דבריהו ל"ק שאחר שתכלית כוחכה לעולם להרחות אם יזכו מו לתחיית הכרת שתכלה ביישראל שהם מקיימי התורה והם הקיוים בתחיים לה כן עכו"ם כדכתיב לפיל בפרק י"ג ס"ד ות"ת דכרי הר' תלחנן כניים שנאמרו כדכתיב לעיל בפ"כ ס"ג :

אין תלך המחיית כת כו' וחז"ם שתכו בכוורו כי רוח תלפני יעטוף ונשמות תני עשיתי וכדילף תיניא ר' אחי עשיתי יעטוף לפני שכבכה כדכתיב ויני הנשולה ונשמות שתני עשיתי יעטוף לפני שכבכה כדכתיב ויני העטופים ללכן וריסיה תשתיי בנשולה כי לעולם תריב וכפ"ק דע"ז כתב ז"ל כי לה לעולם תריב לתחר זתן הנשולה ולה לעכה לתקוף תלנחול כי רוח תפר לפני ונשמות שכנוף הוה יעטוף התחר כתו העטופים ללכן ונשמות שתני עשיתי וכפ' כל היד כת' ז"ל כי רוח ברואתו שלפני שנזרתי לחיות נולדים קוד' יעטוף מעכב את הנשולה דקר' בנשולה כתיב כי לה לעולם תריב ולה לעכה לתקוף גו' ונשמות שתני עשיתי יעטוף וחסיפים נרישים מידרים יעטוף כתו העטופי' ללכן • וכפל הולף ל תקום לתד ויש בפירושו כ' דוחקים הם' שלשון הכתוב כפול ושוה שהמחיית לה נזכר והוכרך לומר דקרת בנשולה כתיב כלו שתוכן הוא תעכתו ביון דכנשולה כתיב : ובפל הערוך פי' רוח כתו רשון ע"ד תל תפר יהיה שתם הרוח ללכת וה"פ רשון תלפני שיעכב תשית לבת עד שיכלו נשמות שעשיתי ולפ"ז יהא תדוחק הכפל ולא תהב' תכל התום' פי' תשית נקרא רוח כדכתיב רוח תפני תשית ה' וה"פ דקרא התשית תלפני יתחר כתו העטופים ללכן ע"י נשמות תפר עשיתי וזה נכון :

עד שיכרתו כל הנשמות כפ' כל היד כתבו התום' והא דאמר תלמלה תתרו ישרא"ל שכשות תיד היו נגללים שתפילו ילדו תדור הכוא ק' כרם ס' לה היה תספיק ללדת כל הדורות שעכרו תתו עד הנה ושוה כתב תנחים אלא זה שתתרו לתן כן דוד כת עד שיהיה כך וכך כדאיתת כפ' חלק וה"ת שיתקיימו כשנירות ב' שכשות תיד ולכאה לתימ' לתן נזרה זו תלה כביאת התשית לתן הקטוב תם' תלה ע' זכות תכל תם יבא ע' זכות כת"ם כפ' חלק זכו תחיכה לה יחיר התשית כי לה כעשה פכה"נ תפילו לה יכולו הנשמות לה יחיר התשית כי לה יקשה שכר הדור הרחוי לנשולה בשביל הנשמות שלא הוו לעולם דאם כן תתי פריך כנמ' לרים לקים תדר' תסי דכתיבנא לעי הא תלמלה תטוטו קרי נדיקי היו ושתא ל' דתלמלה תתרו ב' שכשות היו נגללים לתו בכיאת התשית תלא שיכשר טול הגוים תעליהם שלא יעבדום ויהיו עתהם בשלום וכתו שכתיו כיתי כית שני תכל לכיאת כן דוד שיהפוך ל עתים שפה ברורה וגו' נריך כתה תנחים :

עד שיכרתו כל הנשמות כפ"ק דע"ז כתבו התום' דת"ם ביתל' תשה שתלך בכל יום ליחות התשית חיתו נוף תחר ונשמו' תחרות יתחדשו ולי תפשר שהנשמות שכבר כתו לעולם יחזרו לכת כדעת התוכולים הטודע ליידעי' תן ושכת כותן לשייכו כיתי התשית ויוכלו לעבוד את ה' כשלות : הבשכורת התורות כספרו של תדם שכו נכתבו כל הדורות כדלעיל בסימן כ' :

היה תומר וכו' כל זה ע"ד נעשה תדם שהוה ללמוד דרך ארץ וכן תרדה בת ותרחה וס"ע ללמוד ליישרא"ל שלא יקרבו תורה כרעים עד שיקרחוה תחלק כיצם לכרן עכתם ויורגלו כה יפה וכן תמר כיליהודה פרעת יתרו תו ורחה ויספרה כו' ותחר כך ויתחר לתדם למדך התורה שתם תהיה כן תורה לה תהא ריוק נעשה לומר וכו' ותה שלא הביאה כתן ויזכר תלהים דילף מיניה תתם שתין הכתוב כתן להזכיר ענין זה שלא תצוה תמיתי קרא לתילתיה דריש"ם מיתי מילתייהו דרבי תחתי ורבנן עלה • עשה שתין שכשו נוקנים כן כ"ל לקלין על המנהג שלא תאבו

זה אלא כנחתם מאחר העולה היה הקורא כתורה בקול רם אלא יטעה מכל התיבות שאין נכתב הוא הקורא בקול רם והעולים קוראים מחריו כלחש אין כורך לסדר הפ' תחלה אלא לפ"ב: **שני** פעמים וכו' כתיב הכניסה הכניסה ונם הקרא חדא מילתא והכניסה ונם הקרא חדא מילתא דאי כל ה'הדא מילתא' אמאי אמיר וספור ועוד דוספרם אמאי אמיר' וספור וכן הקרא כמי שחקר וברם אותה מכל רחים והכניסה לית מאמא אחרת וחסבה כלכו וד' אחת סבר דרש' כמי שנין אמירה כלב שהיה החסבה ע"ד ולבי רחם ברכה וכן הכניסה שע"י העיון כח הכניסה לעול' ולית קפיד' באמי דלית ערביניהו הילכך ד' פעמי' נשנין: **רעי** דרך דרש י"ל שחכמים חלקו התורה לב' מחלוקת והוה אתחלק אל נגלה וכן המנות וכו' נספר והוה הסוד ה"ג אל תורה שבכתב ואל תורה שבע"פ ולכן היה עד"מ קדימת המחשבה בה בכ' פעמים וז"ש אל רחם ויספרם זה בנגד הנגלה בספור בכתוב והכניסה ונם הקרא בנגד הספור שבריך הקרא לו תורה שבע"פ שבריכה הקרא לב ורבי אחת חלק לך' מחלוקות וכן בכתב וע"פ יחלק הכתב יחלק לב' וכן פסוק של מנות והספורים והסודות כמ"ש לעיל בפ"א ס"ו וז"ל רחם ויספרם וכו' שהרחים מן הסודות אחר עקרון היכו אלא לחדרחם שיהיה לבד לה' לולתו ויספרם על הספורים והכניסה על המנות המבוארות לתת ליהרחל להבין לבם לעבודתו כהן ונם הקרא על פירושן והיא תורה שבע"פ שבריכה הקרא והריסה בכנ': **דרך** אני מרבנן חלקן התורה לב' מחלוקות בנגד עיון ומעשה ורבי אחת חלקה לב' שהעיון בחלק לב' מיניה הם בחכמת התורה ומבוארים והם בחכמתו החקיריו' והמעשה נם הוא בחלק לב' מיניה הם במעשה המנות והם במעשי' המדותיים שנם הם יוקחו מהתורה דהפוך הם דכולה הם ע"פ מ"ם הר' יהכהן הי' בפי' חיוב בחלתו על מ"ם מחל לכחר עתיק' זכו' שע"י התורה הוסרו הספות המוכשות שבתוב הרחב"ם ים לומר במחמר זה דרך נ' וקל להבין הם תעיין בו: **שני** פעמים וכו' ולא יחלוק על זה מה שלמדנו זה נ"ב מוידבר חלהים אח כל הדברים החלה בב' ל' ושם לח נזכר כחה פעמים ומשמע בכלל דהו דהחם לח משמעי' קרח לח כללה דמילתא' שבתחלה דברם ה' כיני לבין עכמר ולח פי' כחה זמני וכח חיוב וכי' כחו שבחנת כחה דברים שתורים בתורה ומפורשים ע"י נביחים וכתובים והייבו דחנטריך ר' עקיב' לעיל לחתוי מחיוב ומן התורה: **ובאי** טעמים חו רחם וכו' דכתורה קחיירי לעיל מיבה כתיב והחכמה מחין תחבה כו' לח תתבה כחרן החיים וכו' תהום חמר וכו' שבל זה בענין חת"ת ליהרחל והמעבה מהמלחכים משמע כח"ם כתבחות' ולח תחבה כחרן החיים על שח"ם לתורה עם המלחכי' וכפ' ר' עקיב' פי' תהום חמר ותבדון ותות חמר תשוכה לשטן בשטחל תורה סיכן היח כשבתבה לחרן ות"כ חו רחם ויספרם כו' ויחמר לחדם יספרם על כתיבתה למשה: **ריאביר** לחד' זה משה שעל ידו נתנה התורה' תחמר ויחמ' לחדם דבק עם הלעי' הבייבו חו רחם ויספרם וכו' לח עם שלחחריו הבייבו הן ירחת ה' היח חכמ' ופירושו שחמר ה' לכלל המבשים שעבר התורה היח ירחת ה' כדחמעת מפשטים דקרח ולפ"ז יהיה מחמר הן ירחת ה' מילתא בחבי נפשה וחם שבתחלה ספר חיוב ענין התורה וכתיבתה מה' וכתר הבי מסיק למילתייהו ותמוטינן דרחשית חכמה ירחת ה' כו' וטעמם לפ' כן לחל"ב לח נזכר בכל הבריו בתיבת התורה לחדם ואיך יחמר שחמר להם דחמי חכמה ירחת ה' כו' תבלי שחביר תחלה בתיבת' דרחה ויספר' לח משמע ספורה ותמירתה לחדם דחם כן ויספרה לחדם מיבשי ליה תלה ויספרם שתם היינו לבין ענתו כדלעיל:

ראוי היה וכו' לפי שהיה יניר בפיו ולתעלתו היה רחוי לתתה לו בדמע' ותוילו וע"פ מ"ם בשל העקרים שחחור מת"ת היה בדי שיחמה ם' דבוה חסר שם בל הפרנופי' ותם יחם"ת לח היה חפשר למת"ת מ"ם בתן שלהיות חדם יניר בפיו שבו הוטבעו בל הדורו היה רחוי לתת תורה על ידו שהרי הוח בחקו בל הבחים שחחרין שהרי הוח בחלו שם בפועל: **רעי** דרך דרש י"ל לפי שחמת חדם כוחותיו עם מ' ושפה מ' שיקבלו בלם מחבו ולח היה חלוף בדחות בחו שהוח עבשו שבחה הקבלה לקבל ולח לקבל:

כאי טעמים מדבתיב זה ספר תולדו' חדם דק' ליעבה דספר בדבתיבנה בם"ב ות"ם שם ספר הדורות דחוק ולבן נר' יותר לריב"ם לפ' על ספר התורה דחוקרי ספר שתם ועניבו שהוויבו ברחמי היה חדם בו' ח"ק היבי ליף מהבה ברחמי היה חדם הרחמן דהה לח משמע שספר יבתן לבניו ובדחת' בסוף דברים ותב"ל שתחלה אמר ה' יניר בפי ותיבי נותבה לו וכן ק' בדברי ר' חנין דבסוף דיליף מיבים בריבה די"ב שבטים היו רחויים לחד' הרחמן והדר בחת' חלה לבניו שבחמר זה ספר תולדו' חדם ות"ל דם' תולדו' חדם פירושו שיתנו לבניו מבל מדבתיב בתריה ביום ברוח חלהים חדם משמע דם"פ זה ספר הביתן לתולדות חדם בתחלה היה ה' חתן ליתנו ביום ברוח חלהים חדם בלומר שיתנו לחדם שעמו דחל"ב חין ענין למחמר ביום ברוח חלהים חדם עם הבו' מ"ב יבי דרים זה ספר תולדות ר"ל מה שניתן לתולדות הבה לחדם היה בחן ביום ברוח ה' וזה מטעם חו' בתריה ביום ברוח ה' בנוסר ודייבו דבתיב בדמות חלהים בו' הבה חף על פי שבבר נזבר בתקומו דייבו לומר שלהיותו בדמות חלהים היה רחוי שיתתן תורה על ידו וח"ם אחז"ל ויולד בו' מילתא בחנפי בפסה ע"ד שבתבתי לעיל בם"ב:

הזר הקב"ה בי לח שבתחדשה לו ידיעה ובשתבה מחשבו בי מתחלה ידע הבל חלה בל זה ע"ד העברה בלומר בך היה רחוי לולי זה ובמו שהעידותיך בתה פעמים מבל' מבות נתן לו חף על פי שידע שיעבור בי לעבודת ה' בברה וחוייב לשתם לו שלח יחמר חלו בתת לי קייתתים בתו שעל שבה זו היה ה' מוכיח לבמה מלבים ע"י נביחיו עם שידע שלח ישמעו בדי שלח יהיה להם פתחון פה לומר חלו הזהרתנו נזהרנו ולזה לח נתן לו התורה מתחלה בשנוהו על זו שידע שיעבור ובויבו על לח לבד:

ששי מבות ע"ו וברבת ה' ודייבי' וז"ד וב"ע ונזל בדלעיל בסוף פי"ו ולח בוברה מבות אין הדעת משעמת דבתיבנה התם ות"ת והח לח משבחן שעבר בחלה הו' והיבי קחמר שלח היה יבול לעמוד בהני"ל דבחבילת העץ עבר על הגזל דבחבלו מה שלח היתר לו ה"ל גזל ובדחשבחן בנהנה שלח ברבה שחמרו עליו בפ' הרואה גוזל מבוי וחמוכו ונם שחשב לגנוב דעתו של מקום בדלעיל בסוף פט"ו וחפשר נם בחבילת העץ עבר על ס"ד שנרם מיתה לעבמו ולזרעו ועי"ל דם"ל בדרשב"ל דחמר לעיל בסוף פי"ט שחרף ונדף וח"ב עבר על ברב' ה' וחמ"ב דהמ"ל שלח עמד בחבו עץ הדעת שלח דבקט שעבר מו' המנות שהן מחנות התורה:

תרי"ג מבות בן תבמר' שתלתי בת' מבו' וכן בתבו בבתה דוברי וכן מבושם החחרונים ושם הרמב"ן שפקפק שם מנין זה משבם לפי שתבינו בנמ' בתה מחלוקות על דברים רבים שם הם חוכה הו רשות ולדעת האומ' רשו' יחסרון מתנין המבו' ורבי להבי' לחרות תתתיבן בולדברי האומר חוכה היו או המחלוקות רשות והנמ' לח תב לזה ת"מ נם הוח ז"ל הסביס שהברחה היות ענין זה מוסבם וכמו שהחריך בזה בתחלת הסנהדרין על מנין המנות בהרמב"ם:

ריאביר לח לחדם תבי נותנן ויהיבו דבתיב בתקדח הבו' ויחמר לחד' דאו לחשה לימה לחשה ויחמ' לחבשי' לח קרי היה לח חדם ודרשי' לחדם ולח חדם שבתחלה חמר ליתנה לחדם וזוב חזר בו ויחמר לח לחדם חלח חדם ובן חמר בת"ק לבך בתיב ויחמר לחדם לח חדם לחד' תבי נותנן: **רבנין** והח דלח בתנה לחברה' דודאי היה יבול לעמוד בבלן שברי קייס תפי' ערובי תבשילין ל"ק שהרחוי שתתנן בם' רבות בדלעיל ושתהיה תחר יניחת תבריס שרחו חת משבה ה' ויקבלוה תשך זרעו תחוך תבת הנסים שנעשו להם תבל חד' תע"נ דלח הוו היה הבי שתתי היה נותנה לו לפי שהי יניר בפיו ומפני הטעתי הב"ל חלו היה יבול לעמוד בתרי"ג תנו';

ראוי היה בו' נם זה למעלתו להיותו יניר בפיו בדחמר ת"ק ובתן לח בתריך בזה שהוח תבות' מדברי ריב"ם ונם תפש שהטעם לפי שבתחלת הברייה היה רחוי שיהיו הבריס תרוכים להיותיבם בעולם מהרה: **מאי** טעמיה זה ספר בו' דניחח ליה

א"ת דכמוקים

לחוקומיה כמילתא דשבטי מסוס דדרים י"ב דהי לדריב"ם זה לת"ל
ולפ"ז כי' זה ספר ר' ל מספר כלומר מכאן י"ב היה רחוי סיהיו ונתנו
לתולדותיו דהייגו לישקב: שני בנים נתתי לו כו' וח"ת ומתי
ק"ו כי מי חייב שבשביל שנים הרגו זה מת זה יהיו החרים ג"כ
רס עיים שמיגו דומה לק"ו דדריב"ם
סרוח כחדם נופים ושוב החם
סיהיה הרינת' מפני סהיו תולדות
לאדם עד שנתלמד מפחד זה כשיהיו
אולדות יעקב וי"ל שבשת תריבת
קין והבל לפי שכל"ח היה רוצה
להיות יחידי בעולם ולשלוט בכולו
וכדאמר לעיל ח' נטל את

פסוק כ • הקרקעות כו' וזה לרחוקים מדם
הם יחידי בעולם וחשבו שכן
רחוי להיות תמיד ולכן יקנה חים
בחיי לא כן אחר כך שהעולם
מלא ועלן דרך זה מה שחתר בעל
העקידה בפי"ב שבשבע הדורות
מתוקנים והולכים תמיד הדבר
מבואר שביתי אדם היה טבעם

ישעיה מ"ה רע רחם ה' שהקנאה מתגברת
ויקרוג להם את אחיו כמו שהרג
קין את הבל אחר כך נתקנו
הדורות ועין לקמן תמים שנולד
את אח"כ לאדם ולא היה קטטה

כיגו וכין קין כי אז כבר היה קין נד בארץ ונתעלן דליתיה דתי:

ויאבך לא לאדם ולייגו דחיתר לאדם הב"ל וכן אתר בת"ק
ויש לתמוה שעניין התולדות לא נזכר עם ואי איתר
לאדם דבך עם שלאחריו היגו ירחת ס' ואם עם שלפניו היגו
תורה ותכתה הגו בתר' תז רחם ויספרה כו' כדלעיל ושמת י"ל
דאתכת' הב"ל לאו בעניו התורה קמיירי לר' אלא בחכמת ה' וכוונת
הכתוב שחכמת ה' עמוקה מאד שיראה העתידו' וכת"ם שם כי הוא
לקנות שחרץ יביט כו' ואתר שלו' ציתי אדם רחם המעשה סיקרה
אחר כך ולכן אתר לא לאדם ולא זכר מהו אשר יתעב מאדם שהוא
מוכן דהייגו תולדות ואפשר שיהיה הרמז בחלת ויספרה כמ"ש
זה ספר תולדות אדם: אלה תולדות כו' דאל"כ זה ל"ל אלא
שבא להבדיל אלו מהרשעים לומר שאלו מזכיר מעשה אחרי
לכום שם תולדות אבל הרשעים דהייגו את מבול הן אלוהו שהם
לבדם בגלם אלהים וכדאתכת בהן בראלה דמייתי ומעש' שאתר
זה ספר תולדות אדם מזכיר את ואבוח ל"ק דזה לא קאי לשאוכים
מיד אלא לשאתר אבוח וכוותו אלה תולדות נח דקאי שהם שם
ויפת שבפסוק הבאי וכן אלה תולדות יצחק יעקב ועשו התורים
בם' אלא שבפסוק שכתוב לומר בת חים בדיק שהוליד והזכירו ספר
בשבאו כדכתב רש"י וכן הוליד ואתר יצחק בן חברים הוברך לומר
חברים הוליד את יצחק ולספר לקיחת רבקה וי"ב חיעטריך לומר
בריבת שהוליד את את ושת לאבוח שבשבאו שבפ"ב ג' ח'
דהבל ויקן ותולדותיו פשיטא אלא היו בגלם ובדמות דבשת הוא
שבאתר ויולד בדמותו כו' ואיכי קאמר שהרשעים אלהות שתות
י"ל דהבל ויקן לא אתפשיכהו קרא ולא מיירי בהו כלל דהכהו אלפי'
תולדות לא מיקרו שבלו בן העולם כלשון ג' דבסמיך ובת
קאמלני לישבא קאתי ולשון ג' בשתשות קרא דזה ספר תולדות אם
בת ליחד דלגישבא קאתי לא ס"ל דאתא לאתיל' תולדות ולא קין
והבל לפי שבלו בן העולם דהא פשיטא ומאי אתא לאשמועיגן שבל
אלה ס"ב דאיכו גמי ספר אלא מיקרו תולדות ואם כן בשיאתר לא
הרשעים תולדות לא תיבללו בהו קין והבל ולשון ג' ס"ל דקרא
בהא נופה מיירי דלא ס"ל דקרא אתא לשבח הרשעים' אלא לפשול
ח"כ י"ל דלישבא קאתי ס"ל דהבל וקין גמי תולדות מיקרו ות"ת קרא
ודאי לאו בדיהו מיירי דהלא חסיבין בקין והבל: ומזה בן אלוהות לפי
הרשעים לא אתי לאשמועי קין והבל
פרש"י שהבלם והדומות היו בתמונה ואתר העמויים ע"י ס'
בדמות כ"ל שהם שקרין אלוהות להיותן בגלם אלהים הוא ע"ד
שהעברה מן ענין חסיבות ע"ד אני אתרתי אלהים אתם כי אף על
פי שהם בגלם אלהים אינם דומים בו לה' שהוא היגו מתואר בגלם
ודמות זה ח"ו אתכם לפי פי הרב בח"ת פ"ח שוה נאתר על
השבלה שבא ידמה האדם בגד מה לה' שהבלתם מתין השבלתו
שהיה פשוטה וכלי כלים ס"ם שקרין אלוהות: דבר אחר
אין בן תולדות בו' דשבתת ח"ם טפי דכל מקום שנאתר בלשון

זה הוא לשבול את הרשעים לח לשבח וכת"ם לעיל בפי"ב כל
מקום שכתו' אלה פשל את הרשעים ועוד דהשתח קאי ספיר זה
ספר תולדות את ואבוח שבתוכים בשמוך בתי וב"ם לפרש"י הבו
שב"ל שקרין אלוהות בלישבא קלילא: רבי חן רוחות בו' ואף
על פי שהדורות היו כולדים מתחו
לח מיקרו תולדות אדם דתולדות
אדם הייגו תולדות מין אדם
כיוצא בו:

דבר אחר אין תולדות אלא תולדות
קחת דחוק בדוחקי' בב"ל
ולישבא ב"בתי דחוק שהרי הרוחו'
לח נזכרו בכתוב ואיך יאתר זה
לאפוקי תם שלח נזכרו בכתוב
ועוד דפשיטא דרוחות לח מיקרו
תולדות ועוד דבב' ליעבי קאתי
לח כייל קין והבל ויקן בכלל
הרשעים ולאתי ליעבא ת"ם
דאתא לאפוקי מהבל ויקן
ותולדותיו: שדון כלין בתים
שהתכול בח וטטפם לבלם אחד
את ואבוח אתם' שגם רוב זרעם
אחד בתכול בשאר אדם שהם פליטים ל'
בגח ובניו וכ"ל דהתי ליעבא ת"ם
דלא כר' אחא בר' אחבא דאתר
בפב"ג בעתה אשתו של נח היתה
דת"ל הרי גם אתם בשאר פליטה אלא ברבבן דאתרי בעתה אחרת
היתה ת"ם: בר' אחוזניות אדם הו' לאדם לדורות שאתכתו
מדוכה כלעיל בפי"ז ומזה התחכם להתניות כל התלאות ואת
דבתיב לעיל ואלד עדה את יובל הוא היה אבי יושב אהל ומקנה
וגם אחיו יובל הוא היה אבי כל תופש כנור ועוגב ופירושו גם
הוא רשעים ללאד שניגים אלו ובת"ת הוא היה הבהן בו' הגם
לפי ת"ם לעיל בפב"ג דהמעם ע"ז מייירי ל"ק ולא מידי דהתם הייגו
להיות יובני אהלים ותופשי כנור לע"ז אבל התלאות עגמם
אדם הרשעים בלאדו ואפילו לפי פשטו הכתוב י"ל שאדם הרשעים
היה התלאד אבל לא נהג בהומנו אבל תובל תופשו אתומנו'
הגן להרגיל בהן וזה היו רשעים לתופשי אתומניות אלו דרך
אתומנות ומדכתיב בבבלאל ואתלא אתו רוח אלהים בו' לאתשב
אתכמת בו' ודאי ל"ק דלא קאתי' שיתשב אתכמת להתניות ולאדם
התלאות אלא שיהא בגאתכמה להשכיל ולעשות אם שיודעים אתני
אתומני' אתאר למדו מקדושים או שיאתדו קצת בתפארת התלאה
כי זה היגו נאתנ שבאתמך הדורו' אתומני' אתפקחים ואתלשים
בתלאכה יותר אתקודמים בזאתם אבל בתחלת אתלת כל אין
אתתלאכת אאדם הרשעים: ויא' טעמיה כו' אאדם הרשעים
אתם בי' בדפי' הרד ק' שהעושים זה אתלה אינן אלאכים וערפים
אלא אומנים אבני אדם אתי קת"ל כי אותם הוא ואם לא אסקי
בזה ועוד דאתרשים אתם אדם או אנשים אובעי ליה ואם ת"ם
אם יאתרון ופי' אתומנים היותר אלמים בתלאתם כפי' ר'
אתרבנאל אבל אאדם אובעי ליה כי בתאתר אאדם לאחר לה רמז
אל אכם שבבל אתומנין אלא לאדם זה הייגו אאדם הרשעים ופירושו
שאבי אאדרשים הטובים יותר אאדם הרשעים אין בח בהם לזה
ואינה אתעיגן לאדם הרשעים הוא אתלאד אתומניות בלם ויותר
אכם כיון שבשבת להגדיל אאר אאדם ת"ב ת"ם הן אאדרשים אלה
אתלאתייהם הם ואלומדים אאדם הם העושה אתלאכות לה שעשו
בבח אאתה וכוותה שהושבם עליהם אתלאכה ואיך יתפארו לעשות
אלה ואין לגאתם אלא ליפיגן אהבה אלא אאדם הוא' מרם עניש
אל כיון שהיה אתומנות עושי הפסילים אבל שאר אומנות אנ"ל
דבינן דת"ר היה אכות שהוא אומן בתלאכה זו כר' שהיה אפורסם
לרשעים לבל האומניות דאל"כ אנ"ל שהיה אפורסם בתלאכה זו
שאאר אאדם שאתתה ואם אלא לאד אוזה ספר תולדות אדם כדבגן
אתם' דס"ל דאם לא לאכבי אתתה אלא לה' אהדרשים הי"ל: אפי'
סרגולו של ספר שאין בו אלאכה גאוזרה אלא דבר קל לא בלאד אלא
אאדם הרשעים: שנאמר זה ספר בו' דזה ספר ק' בתתיבי'
לעני' בם ב' וכל הפירושי' שבא בפרקין דוחקם מבו' ולכן יראה
לרבגן דאתתה לומר אבם' וסרגולו בלאד אאדם הרשעים ויהיה פי'
הבתוב כן זה הספר הוא תולדות אדם בלומר לאוד אדם וקרא
הלאוד בשם תולדות באו אינקרא אאלאד אב ע"ד אבי כל תופש
כנור בו ויגאן בבי הבניאים גם אספר אינה פי' תולדות לע"ז

מקריב

מקריב ומתורעות ע"ד מה ילד יום וכדכי הרחב"ן כאלה תולדות יעקב וכסוכה על היותו ממלכותיה שכן מעשיו ותקדיו:

הוא וסרגולו ת"ל דהי לכתיבה לחוד זה לת"ל אלה זה יתורת לסרגול ת"ל דזה מורה כתכלב רמז לסרגול שתורה

לסוכרים את הדרך ילכו כה בכתיבתם: **הדא** מסייעת דתניא ביום כרות כו' משמע דכיום כרות דבק עם זה ספר תולדות אדם ר"ל שביום בריאתו הזכיר לו עם בדמות אלהים דכתיב זה ספר תולדות וקאי אתקון והכל הכ"ל לא אל את והדורות דמפרש ואזיל כתר הכי ומתמר ויולד בדמותו כו' דכתיב תילת כתכני בפסיק היא וכל זה מכותר אך י"ל דתכ"ל דביום כרות דבק עם זה ספר תולדות וקאי אתקון והכל ולא אל בדמות אלהים וזה ספר תולדות קאי אתולדות דמפרש ואזיל כתר הכי בפסטיה דקרא: והרמ"ז ל"ל כתב דהם כן מה טעם ביום כרות דמשמע כאותו יום דוקא לא הל"ל אלה זה ספר תולדות אדם בדמות אלהים עשה אותו ולא הכניתי בוכתו בזה כי אחי ק"ו סירכה באותו יום דוקא הא ספיר קאמר דבאותו יום עצמו שנברא עשאו בדמות ואין לומר דמשמע דבאותו יום דוקא היה בדמות ואז לא אלה קאמר אלה דבאותו יום עשאו בדמות ואחו היה עשוי וטוהר כל חייו: וי"ל משם הוא דבר אל בדמות אלהים אחי קמ"ל בפיטה שביום בריאתו הוא שעשאו בדמו' וזה דאחי תיתי לן שהכריח"ו היתה ביו' ח' ובפייטה בדמות היתה ביו' אחר עד שהוכרך לאשמעי' ביו' כרות כו' ועוד ת"ל ביום כרות אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו זה ספר תולדות אדם והדורות שמזכיר והולך עם מאמר ביום כרות כו': עוד יש לדקדק בשלמא אי לכתים ביזכיר אח"ז ניחא שיאמר זה ספר על מה שכותב בספר מעשנו כזכירתם אבל אי אלמיל קאי אחי זה ספר וכ"ם אלה יגדלו כל הפטות הנו כפרקין הוה ספר תולדות אדם וי"ל דספר מלמון ספירת הדברים כדברים"י ופירושו זה ספר התולדו' הכ"ל מקרין והכל כאן' והאדם יהא זה היה ביום כרות כו' ות"ם כאן בדמות אלהים עשה אותו ל"ק אחי"ם שכבר נזכר במקומו כתבים הכא משום דכתי' שיאמר ויולד בדמותו בפלוגתו:

זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול משום שיפת נקטיה דהייגו בדמות אלהים עשה אותו כי בהקפה זו יזכר האדם בכבוד

חבירו וכדמפ' ר' תנחום למי אתה חכזה כו' דאל"כ חיכו הם על כבוד קונו וכן עזאי לית פי' כדבר והייגו דתייתי דך דריית' כתרה דך דלעיל דקיימת חביום כרות כו' דבריית' זו אסיקת דקר' קיימת כדכתיב והא"כ דהמ"ל ויברא אלהים את האדם בצלמו לא דמשכח עדיף דצלם היכו תוכרח היותו דמות דיוקן יוברו דצלם אלהים הייגו הדפוס העשוי כיוצים כדפרש"י אבל דמות משמע דמות דיוקן כדפרש"י ולא קאת' בעשה אד' בצלמנו כדמותנו זה כלל גדול דעדיף למנקט קרא דמעשה שהיה בפועל לא קרא דמחמ' שקודם שנעשה ויתכן גם כן שמאמר זה ספר תולדות אדם מסייע לענין הברכה שמתנו ירבה כי אב א' לבלנו ורחוי שיזכר כל א' בכבוד אחיו וכשרו והיות זה כלל גדול פירושו עקר גדול לקיום התורה למה צורך מה שיחטא האדם הוא בחשבון ומתנו עם חבירו וכללו זה הקנאה והכבוד וע"י זה יתגלגלו עבירה אחר עבירה אחנם בהזהר האדם בכל חבירו יקיים רוב המלות ומעט הוא שיחטא בחלות שבינו למקום ללא שכיחא וכ"ם שאם יזהר בכבוד חבירו לפי שהוא בדמות אלהים אב"ם שיזהר מלחטוא מעל פני האדמה ועקירת רחם לסבה זו עצמה ואהבת לרעך כמוך כלל גדול ובחר בתקרת הוה שהוא מפורש ועוד דאתם כתיב כמוך ופשי' יזהר אדם כתוצלתו ואם כן בזיהר בצל חבירו הוה מוזהר מאד יותר ממה שאפשר שיזהר לפי שהוא בכלם אלהים וגם אפשר דוהאהבת לרעך כמוך יזהן גם על מלות שבין אדם למקום דרעך זה הקדוש ברוך הוא וכדגרסינן בפ' במה מדליקין מעשה בגוי שבא להתגייר לפני ש"ה ואמ"ל על מנת שתלמדני תורה על רגל א' ואמ"ל דעלך שני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושא הוא זיל גמור ופרש"י לחברך לא תעביד רעך ורע חבירך הל תעזוב זה הקדוש ברוך הוא הל תעבור על דברי שהרי עליך שנאמר שיעבור חבירך על דבריך ל"ש חבירך ממש כגון

ח ביום ברוא אלהים אדם הוא מסייעא לההיא דאמר ר' אלעזר בן עזריה ג' פלאים נעשו באותו היום בו ביום נבראו בו ביום שימשו בו ביום הוציאו תולדות בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול בתורה רבי עקיבא אומר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה שלא תאמר הואיל ונתבזיתי יתבזה חבירי עמי הואיל ונתקללתי יתקלל חבירי עמי אמר רבי הנחו אם עשית כן רע למי אתה מבזה ברמות אלהים עשה אותו:

פרשה כה

ט **וירא** הלך הנוך את האלהים ואינגו כי לקח אותו אלהים א"ר חנא בר הושעי' אינו נכתב בתוך טימטון של

אלה ת"ח תן התלמידי המניחו להתנדר כפי' זה לו הלניי:

ישראל תאמר כו' כי אם כזה תוכך לו קלקל תכריך לא תאמר

הואיל וכתכתיך הנקם נתנו ויתכזה גם הוא לע"ם שניתנו מויאל לזה לי דכר ותשו' דדייקיה דהאי קר"ל תקו ולא תטור קאמ' לה שכירושו אלא יטור להנקם כמו שעשה לו ולא ואהב לרעך כמוך וכמו שאתה אלו כזית את חבריך לא תאפון שהנקם ממך כן תעשה אתה וח"ת והרי התורה הנקם לאוכל בחבירו בער כזת שבת רשו ויכיו קאמר אלא תאמ' וכו' וח"ם לא תקום שיינו כמה שאין כו ממון כגון השאלת כלים כדכתב הרמב"ן ז"ל י"ל דה"כ לא תיירי אלא בכוונת אוכלת דבריה אלא שעשה כו תורה ממון שאין זה בכאה זולת הנקמה ואין זה רמוי וכירוש' הבדרים מנאתי כתוב לא תקום ולא תטור היך עבדת הוה מקטע קופר ותחת שבינת לידיה תחזור ידיה ותתחיי לידיה ואהבת לרעך כמוך ר' עקיבא אר' זה כלל גדול בתורה בן עזאי אר' זה ספר תולדות וגו' כלל גדול מזה י' ר"ל כמו שתי שכי אומך בער ואהבת ידו בשכין לא יחזור ידו הל' שהשתה לזו לינקם ממנה דאדרבה יוסף מבאוב בעבמו שהשתיהן נופו כן אין רמוי לחים ישראל שינקם מחבירו שבשיטים נוף ג' וכמה מוסיף בער בעבמו ולזה הביא ואהבת לרעך כמוך שהו כלל גדול שיחשוב שהוא כגופו וכן עזאי הביא זה ס' תולדו' אדם שגם מחנו נקח לתוך זה כי כללנו אחים כנוף ג' כדפי' ואפשר גם זה נרגש כאן ת"ם אלה תאמר וכו' שהוא מהשטעם הנזכר וח"ת עקר הט"ע לפי שעשוי בדמות אלהים כדחמ' וחזיל: **אם** עשית כן לפ' תילתא דכ"ע תחת כדכתיב לעיל ומע"ג דוודאי אם עשית כן וכו' דבק לת"ם אלה תאמר וכו' שהם דברי ר' עקיבא ודחי ל"ק אלפי שר"ע כיחר הענין כפי' שתך ר' תנחו דברים אלו אחכל כוכתו לפ' דברי ב"ע אי אפשר שכוכת ר"ת לפ' סיפיה דקרא ואהבת לרעך כמוך אכי ה' דלת"ל דכשלמא כדברים המסורים ללא שייך אכי ה' לו אכי המכיר בזה לו אכי ה' כאחון ליפרע אבל אם יבקש מחבירו אז יעביר עליו מכות שוה ת"ל אכי ה' והוה כדמותי ואם עשיתי כן כו' ות"ם כי דברי ב"ע משום שיפת דבדמות אלהים כדפי':

דע למי אתה מכזה למי שהוא בדמו' אלהים שהשכלתו כפרש"י כדמותנו להבין ולהשכיל וכן לעשות ברק יהיה פירושו שלהיות האד' דומה בשכלו לפ"י אין כבודו שיתבזה:

ברכות אלהים עשה וכו' וח"ת דלעיל כפי' ת"ת עד כאן בכלם וכדמו' כו' משמע דאחו אוב אין האכם כדמות אלהים וכן אחי דאמרי לק' בפל"ד כל שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו ממעט את הדמות הא ל"ק דהייגו כדורות המקולקלי' או שכל מכח ואילך חזרו לכלם וכדמו' מדע דהא אמ' לעיל בשעה שנבראו פניהם כקופו ושתא אינו כן ואפי' תימא דשו לא היה בכלם וכדמות ות"ם שנעשו פניהם כקופו זהו על תתר הפני' של עכשו שדומין קצת לפני הקוף אבל אדם את אנוש היו פניהם יפים מאד אלא היו בכלם וכדמו' אחם לפני הקוף כלל י' ל דאע"ג דאחנוש ואילך לא היו בכלם וכדמו' אחם כרשעותם ת"ת ע"כ דהו קצת לרשעותם ופניהם משונים אבל כל הש"ת והם עשויים כדפום הראשון בהברח: וכדאמר בפ' אד"ת ולהכי קרי להו אשתא נתי בדמות אלהים אחקת: **א"נ** נכתב וכו' זה דעת רבי אחא וה"פ ואינכו ר"ל שעשה אלהים אחקת אינו נכתב עם האלהים אלא עם הרשעים שרוב מעשיו היו רעי' והאדם נדון אחר רובו או אחת כ"ש האחין ולא נשאר בשאר בשרותו

ת"ם שפטיה

ת"ת ויקרא י"ם

ת"ג הכפורים

דהל"כ מתי ותיכון דתי ותיכו דכך עם כי לקח חומו מלכים וכו' ותיכו כעולם לכי מלקחה' מהעולם ליתה בהדיה ויתות כדקתת' כתיב מלת דלת ס"ל דהכוך נכנם תי נ"ע כדתני ליה בתם' ד"ה בכלל מותן שבכנסו חיים נ"ג וכן דם ל' לקחן כם נ' פכ"ט דתמר כדורו' הכביתי תכיב וכו' ובפ"ק דיבמות נבי נער הייתי גם זקנתי פסוק זה סר העולם תמרו כתבו התום' דתתם סיסד הפייט תוקף מטטרון סר הנהוך לתם מכסר ומסר דהנוך הוא מטטרון ותגדו' אבות פ"ב מ"ב תלוקות קן דדבי חמת סבר הכת ופרקין פ"ד דלת בדיק מהתולדת ונת שנתמר בו תת המלכים התהלך נח ת"ק תתי כי לקח חומו מלכים לפ"ז כי מה קשר למתחר כי לקח עם ותיכו ולימה למיתר דר"ח נמי ס"ל כדר"ה דכסמוך דכי לקח חומו מלכים היינו משלקו כנדיקו לפי שהיה חוק וה"ק ותיכו נכתב בכלל הנדיקים אלא עם הרשעי לפי שלקחו ה' כחמש זמן לחניפותו ור"ח לפ' דכרי ר' תחת תחת דתי ס"ל כר"ה למה יכתב עם הרשעי כיון דמשלק בכפרות ותין המדש נדון תלת בחתר הוא עם כהלק, וכסביל שידע ה' שאו היה חי יותר היה מתחיל ואחר לסורו כל שלת שב כעובל לת יכתב עם הרשעים וכדאתר כפ' כין סורר מוטב שימות זכאי וכו' וכן לקחן בפרם"ב כמשל התמנה כדאתמרו התם ב"ה ותלו נדון לפי הטיתיד מה הרויח בהשתלקו כנדקו ותין סבורת לחלק כין מי שכבר חטה לתי תלת חטה עדיין לענין זה ועוד דתי כר"ח תין תכו נריכין לפ' ותיכו על מיתו כטיתסן של נדיקים דלדידיה תשמע שפי' שתיכו כעולם שלוקח קודם זמנו וכדפי' ר"י בסמוך וכן נר' מדכתב רש"י כחומם ויתהלך חנוך נדיק היה וקבל עדעתו לשוב להרשיע לפיכ' מיהר הקדו' ברוך הוא וסלקו והמיתו קוד' זמנו והוה שמנה הכתוב כמיתתו לכתוב ותיכו כעולם למלמת שכותין כי לקח חומו מלכים קודם זמנו כמו שכני לוקח את מחמד עיניך וזה כר"ה ור"ל דלר"ה ס"ד ותיכו עם הנדיקים תדע כי שלא הארין ימים תלת כי לוקח עזרנו כתבו ת"ל דפי' כי כמו תלת כמו לה כי כתקת ור"ל תיכו עם הנדיקים תלת תדרכה התיתו קודם זמנו לרשעתו והוה קתפלגי לר"ח תין פי' ותיכו שתיכו כעולם דת"ל כתב ת"ל לומר שלקיחתו כתהרה היה לרשעתו כל שתיכו נרמז ככתוב שלת דותיכו פי' תיכו שלם עם תלכיו וכתב ככלל הנדיקים ולר"ח לת ס"ל דכתיכו דתיו להת דתם כן תיכו עם הנדיקים תו עם ה' מיכני ליה תלת ותיכו כעו' הוא דתן בסתם הכי משמע כתו ויעבור והנה תיכו ותתוכחת על מקומו ותיכו;

אינו נכתב וכו' הוכרך להתריך שכבי לפ' ותיכו כ"ל תיכו נכתב עם הנדיקים ותסום דלת תיתת תיכו נכתב עם הנדיקים תלת עם כיטוניי' וכתתת' כפ"ק דר"ה ג' ספרים נפתחים בר"ה ת' של נדיקים גמוריס ות' של רשעים גמוריס ות' של כיטוניי' לכ"ת תלת כתוך טיתוסן של רשעים ותה של תחר שנכתב כשל כיטוניים כי לפי שתחת לת יפתת ספר תיוחד לכיטוניים כי תין זה תלת בר"ה שהם תלויים ועומדי' עד יום הכפורים זכו נכתבים עם הנדיקי' לת זכו נכתבי עם הרשעי' תבל לעשה"ב ליכת ספר כיטוני' כלל ממין להם זמן לתלות תלת הכיטוניים וכתבו כספר נדיקים כי רב חסד תטה כלפי חסד כדתתר התם ג' כתות ליום הדין ובכתוב כתן לת הוכרך לפ' זה סיתוד הוא דמי תלת יהנה עם הנדיקי' הוא ברוכו שנאמר ותמנה עם הרשעים ותה תלת פי' ותיכו נכתב עם הרשעים תלת עם הנדיקים תבו' דתם כן ותיכו למ"ל דתתי תיכתב עם הרשעים תחר שכתב ויתהלך עם התלהים ועוד דכתיכה מהן דכר שתה הכת כי מ"ם תיכו נכתב כו' הייכו משום דתיכו משמע תיכו שלם בהליכתו עם תלהיו שוכר כדפי' ותיכו שתיכו נכתב עם הנדיקים;

חנוך חנוך היה ת"ל דילמת משלם לת חטת תלת לפי שיהיה שיחמיין שלקו שתין להרהר ח' שתין ה' יודע כעתידות מכחירת התדם ולכן לת יסלק ה' לת למי שתתה כבר חוטת ותתכסף שכנה זו כחוכת כת"ם לשעל כפ"ב ות"ם שתין ה' מיחד שתו על הנדיקי' כחייהי' תין זה לפי שהוא משופר ת"ו כדכתיכנת לעני כפ"ם ו' ושם תין לו' שלת יסלק כלת יחזו לת למי שכבר חטת כפועל תכל תי שעדיין לת נגוד כחטת לת יהיה משלק על העתיד דהה מתריכין לקחן כפ"ב ומשל התמנה כו' וכן כחניכה נבי הן כקדושין לת יתחיין וכו' ובת"ק גם נדיק תוכד כנדקו

גלוי וידוע לפני מי שאתר והיה העולם שהנדיק עתיד לבוא לידי תיכו' אתר הקב"ה עד שהוא כנדקו אסלקנו והוא ודאי תיכותת לנבייהו ובשלמא אי לר"ח ותיכנו דבק עם ויתהלך כתו שהוא לר"ת ניחא שפירושו ותיכנו הולך עם התלהים בשלמות אלא אפאי נדיק פעמים רשע אתר לפי ת"ם לעיל דותיכנו לדידיה היינו תיכנו כעולם אב"ל דפעמים נדיק וכו' ותוד שתא לת תשוב רשעו לקחו קוד' זתנו אלא תפני הרשע נתסך הכניק שלת יגין על רשע שיכיה על הדור אי שלת יהיה נרשעתם כדאתרי' כפ' הכונס נבי כי תבוא תם ותשלח קוניס והדי אתר כפרקין שעד שלת עתד נח היו הנים תכיסין אותן כתוך קכדיה' הרי שהיו להם יסורין אי אתתן כדי להנין על הדור ע"ד טול לי הרב שכהם כדאתיתא כפ' כרושה ושוד שתא לפי שכבר רשע שלמותו כקופר יתי' נסתלק תן העולם כעניין ר' כן דתי כירושלמי היה קורא וכחזית כפ' דודי ירד לגנו ות"ק כפ' תתוקים שנת העובד כו' ויותר דתוי שבדיכתו לכף זכות ושתת י"ל דטעמים תפי' דכר"ה דט כדכסמיך ולכביי"ל שבדון על רשעו דתל"כ ליכת דין דדין משמע ליה שבדון על חטת ותטעם זה גם כן אתר שדט על שפעמים היה רשע וכו' דתלו תפני הענין לחוד לת יפול דין תלת שפעמים היה וכו' ודט על תה שכבר הרשיע שוב היה כתת לו לחזור ולהרשיע ולכן סלקו ולפ"ז ת"ם שהתריך לו כשעה שהוא כל כתי עולם כלות' שדינו תתן הדין הכולל כיום הזה לכל העולם שהוא על פעשיהם ותף על פי שהסכינותם התם' תת"ם כר"ה נדיקים נתתתים לתלתר לחיים רשעים לתיתה פי' רשעים ונדיקים כיתה וכבר יקרא תניה כן דוסת רשע כדינו תם יהיה נגוד לתיתה וירשעם יקרא נדיק היה תם יוגוד לחיים כי תין נזרות תלו לפרוך המעשים תלת לפי תה שיהיה כשיניה' שרתוי שזה יהיה וזה יעות ושעתם תפני שהמוחם תעיד שכתם תהנדיקים מתים וכתם רשעים תוציאים שכתם ת"ת הדין על חטת וכעו הוא כי יריתם ה' להמית נדיק זה בשכיל חטת תה שרתוי לתות עליו ויקרא רשע כדינו ולהחזיק רשע זה על ניזו תכוס שעשה דתל"כ ליכת דין ומשכט ותם כן תחר שבדון תכוך כר"ה על רשעו הוא וכ"ם ת"ם ה"ד שלתה ן' תלקכן הלוי המקובל ז"ל שלכועם נדיקים ורשעים כפשוטו דהייכו כדוב תעשיתם תלת שתין נזירת ר"ה תתקיימת עכ"ם תלת שכנכתב ונחתם כל נדיק לחיים וכל רשע לתיתה לומר שכן הוא הדין הרתוי לו תכל לעשות תשתנה הגזרה לנדיק לתיו שכתב תכונית וכן לרשע שת"ז זכות תולה להתריך לו דתם כן תחר שתוכך נגוד כר"ה למיתה על רשעו הוא * וכי"ל דתויתתלך דייק דתדל"ק הולך דרים שהיה תשתתו כדדרשינן לעני כפ"ט ס"ג וכי כתן שהיה תשתתו והולך עם התלהים כי לת היה הולך תמיד עתו כשלמות תלת שהיה תנוך ופעמים הוה שהיה תשתתו והולך עתו ותף על נב דכתן לת תכי' תיתר תכי דכתתיה כתיב כה היה נדיק תמים היכת דתיכתו לתידדם דרשינן * ות"ת ותיתתו שלת סלקו כנדקו תלת שהתיתן תו סרוב תעשיו לרוב ותיתתו ה"ל דכיון דלדידיה ותיכנו פי' תיכו כעולם תטעתת דכתיכנו נסתוך לת תכי' לפ' שסלקו על רשעו דכיון דוותלך חנוך היינו לטיכה תם לוקח כרשעו לת ה"ל לחכר ותיכנו תל ויתהלך חנוך תלת נ"ל שכתתלה הלך תת התלהים ושוב התתין ופל כן ותיכנו וכתת שהשקר חסר תכל הטתת דתפ' תנוך היה וסלקו כנדקו ת"ם ויתהלך חנוך דבק עם ותיכנו שלקיחתו היתה כזמן לכתוב עם התלהים תו שהוא שכה שלפי שלפעמים הלך עם ה' כיטיב עתו לסלקו כנדקו ת"ק תם ה' תסלק תת הנדיק כשעתו כשביל תה שיראש לתיתר לתה לת עשה כן לכתה שכתתיכי כיותנן גם כן שתשב כב"ג פ' שנה ולכסוף נשתה נדוקי ויתשתתל לתה נדון כתתר הוא תם כדלקתן ולת על העתיד ולקתן כפפ"ב כ"ה תתריך כוה;

בר"ה הכו תדכתיב כי לקח חומו תלהים דייק לה דתלהים כב"ת תדת הדין וכ"ם דייתורת הוה דכי לקח חומו הוה סני דתלהים הכ"ל היה קתי ותשתם לתוד זה ללתדנו דלקיחה זו לתו לטובה היה כת"ר שכנכתב חי לנ"ע עד ש"ם כתלהיהו כי היה לוקח ה' תת תדוקך וכו' דהתם כתיב ה' תכל הכת כתיב תלהים היינו הדין ותשכט וגם שלת כתתר שלקיחתו לת היה על רשעו תלת שהדין

ומסקנא היא לרשפו כדכתיבנא בסמוך: **בשעה** פתוח דין
כו' כבר כתבתי מהי נקודה מהיות הדין כו"ס שבדון עם כלל העול'
פוזה הורתה שעל שין נדון ת"ק מכ"ל דכר"ס הוה ולא כיום מ' שדן
לחנוך לבדו למיתה לכיוצא למימר דמשום דדמיו מילתיה כתלמיד
סתם דסיינו שהיה יום דין סתם
כולל לעולם דגבי וידבר אלהים
אל משה דמתרגין דבר אתו משמע
אף"ג דמדכתיב אלהים ילוף לה
כדכתב הרמ"ם ז"ל לא מתרגין
שהיה ר"ה אלא דין למשה לתודיה
ואחת י"ל דכיון דלא ה"ל לאחוך
חטוי משמע אות אלא שכשתלך
על התיבה לא היה יודע לדון
עליו אלא דמיודי דהוה דין לכל
העולם כולו גם הוה כמשמע
והסביק מעט מחוכתו לדוכו ועי"ל דויתהלך אחנוך את האלהים
משמע ליה שהלך לדין את האלהים וכיון דאחר אלהים כהה סידיעה
קיימו ר"ס שהוא דין יחוד וכוולל ועי"ל דכי לקח אותו אלהים משמע
ליה דה"ק ותיכנו כעולם כי כבר לקחו ה' כגזירתו כר"ה:

הכיאנים שאינו לה דשאלה זו שייכה לפ"ש למתיבות כהנהו
דלעיל בפ"ח דשאלו לר' שמלאי אלא דדכם היה
לשאול מתנו שאלות כתקדמות וכדהשתחן בפ"ק דע"ז משאלו
מתנו מהי דכתיב רק אתכם ידעתי כו' ותשתע מהתם שדרכם היה
לשאול מתנו תמיד כדקתמר מכן דשכיחנא גביכו דמיכן מנפשין
כו' אבל אין לומר שהיה להם פ"ש לומר שהיה אלוה כיון דלא כתיב
ביה מיתה וכדאמר לעיל בפ"ט שנגזרה המיתה מפני חירש שעשה
עגלו אלוה או שיטעו בו בטעות שטעו ביוחס וכדומה דהם כן
אבתי יהיה להם פ"ש מאליהו אלא דמיו מזה פ"ש כיון דליתנהו
בעולם כי ידעו שם הכניסו חי לג"ע וטעם שאלתם התם נדקו
בעיונם ג"ע שמעו שהיה דר' חיכו או דר"ח דלעיל והקשו עליה
דהא לא תת אלמא כדיק הוה: **אין** תנו מולתים המיתה לחנוך
דת"ס כי לקח אותו אלהים משמע ליה כדאליהו והוא הכיכן
למה דת"ס לשון לקיחה היכא דליכא בזה בחשת יחוקל והש
לא הכיכנו שהיו שואל אחל אלא תנא ליה שתך לקיחה היא
בחיים ולא כמות אלא הכיכם והכיכו מאליהו והשיכם כי ידע זה
ועכ"ז שואל למה דת"ס שלאחוד מזה ולא מזה ת"ל דרכי תכהו לא
הכין כוותם כת"ס אין תנו מולתים כי אלא ידע שהם למדים
מאליהו ולזה שואל למה ולא כתב כתיב בהדיה כי לקח אותו והשיכו
שעכ"ו שואלים דמשמע ליה למילף מאליהו ואו השיב דזו היכא
דליכא דהא היכא למילף מיחזקאל:

ונאמר להלן כי ה' לוקח והשם ע"כ לאו כמיתה מי רי דכתיב
כתיב ויעל אליהו בסערה בשמים ויכוקב נופו ולא
נתנה ועכ"ל שנכנס חי לג"ע: **אם** ללקיחה שהם דורשים כו'
וא"ת מ"מ כיון דכתיב למיתה' הכי לו הכי אין תנו מולתים כו מיתה
דמתי חזית למידרש כיה מיתה וי"ל דשהם לקיחה משמע טפי
במיתה דאין שהם לית לן למימר בחיים אלא באליהו דכתיב ביה
בהדיה ויעל אליהו בסערה כדכתיבנא דאלו בחיים לית ביה שתיק
קרא מיבים וכותב ליכא דמשמע מיתה אלא דמי לאו קרא דיחוקל
ע"כ הוה אתי בחיים משום לקיחה לקיח' ת"ק דש"ל כר"ת אלו כר'
איבו דלעיל בפי' ותיכנו ולכבי לא תבי דריש ליה לשבח ת"ק משום
יתורא דקרא דת"כ לשתוק וכדר"י דשמוך וא"ת ותיכנו אתי
דעתיהו דילפי מאליהו ולא מיחזקאל י"ל דתיכנו הוה ס"ל דכיון
דלקיחה מיוחסת לה' שהוא הלוקח משמע בחיים כל דלא מפ' מיתי
אי נמנא כדשהם והשיכן ר' אבהו דאפילו משתברת אתבו' הכוזכר
והמחיבי היה ס"ל דאחוך בדיק היה כדעת קנת מדר"ל ולישנא דקר'
לה שתו לכם: **יפה** השיבן רבי אבהו כלומר דת"ק דלכתורת
ק"ק לר"ת דאתי חזית וכו' ונם קנת סברת למתיבים ללמוד
מאליהו טפי כדכתיב א"ת בטוב העיון יפה השיבן אתבו' הכוזכר
פ"ה שלפי האחת ס"ל לר"ת שתין אבו בריבין למדר' מיחזקאל דכלתו
הכי לה ילפי מאליהו דשהם לקיחה מיתה הוא ועוד דאחוך תנה
היה אלא א"ת יפה השיבן על פי שטעתן אלא יהיה להם פ"ש ע"ד
שבה בסיל כתולתו: **אריך** כאתר ויתהלך וכו' ולא קאתר לה
דילפי מלקיחה דיחזקאל כדר"ת דלעיל דהתיבת תבו' דחיקא
דת"ל למילף מהשם ולא מאליהו ולזה רבה להכריח אטעמיה
דיתורא דקרא דלקיחה זו היא מיתה ע"כ וכ"ש לת"ק בסתוך
דגם טעמיה דר"ת מטשם יתורא ואפשר גם כן שכבר נחלקו ר'
ורשטרונתי אי ילפי מאליהו או מיחזקאל והיה טעמו על ר' [illegible]

ת"ת שפטוקים

ללמוד מיחזקאל מ"ט היתור והמדרש לא התריך להזכיר אלא עקר
דמייתו ולא עטני הלקיחה שכבר נזכרו: **ארן** נאתר כו'
דויתהלך חנוך הוה משמע שהלך עם ה' כענין שלקחו ה'
וא"כ מה נורך למיכנו אלא לומר כשוב' ואתי כיומת דויתהלך
חנוך היינו שהלך כירמת ה' ע"ד
את האלהים שהתהלך נח את"ת אלו
שתק מן הסתם לת הוה אתי שמת
כיון אלא נזכר כהדיא כמו שאתר
שדורות ואתי קתל ותיכנו וכו'
אלא לומר ותיכנו כע"ה ולא דמי
לת"ק שהלקיחה לא תהיה כמיתה
שהלו אלהים את חנוך
שדמיו לאליהו כשער' מטרף
ויעל אליהו כסער' אטרף
לשמעיכן חופן פרידתו ושוד
דשמעיכן אי לאו שהי קרא ל"ת שמת אף ע"פ שלא פורש כמו שלא
פורש מיתת רבים שהנביאים מכל בחנוך אלו שתק כו כיון דמזכיר
מיתת שדורות שלפניו ואחריו שמעי' שפיר אלא שת;

ואיננו כשולם הוה אבל לדעת האסרונת אלא שת שלא שלוקח
אי כאליהו כדפי' עולהו כפ"ה דג"ע הוה כיה"ש אלא
מקום שיאב כו מדם הת' ואע"פ שיש לאתי ג"ע רוחני לגאתרי כת"ש
הרמב"ן כפ' כראשי' הנה הנכנסי' חיים בג"ע בנוף ואלו בג"ע
של מטה אם וכן משמע כעובדת דר' י"ל דשלקי התדיר דודאי
השטן לא הרשהו ג"ע של מעלה אזה נתנע כהיותו בחיי הנוף אלא
לג"ע של מטה ושם נתלט וכהדיא תניא בפ"ק דסוכה מעולם לא
עלו משה ואליהו למעלה ופרכינן והכתי' ויעל אליהו בסערה
ומשניכן למטה תעמר' וע"ד דפשט שניהו אלא עלו אלא לג"ע של
מטה שבע"ה בנוף ונפש אלא שאחר כך מודככת שם הנפש ושולה
לג"ע של מעלה כת"ש רבים • אבל אין לו' שהמטרונה לא דנה
לקיחה מאליהו כשנין שהמיתי' כי אשולם לא שלה על לבה זה ולכן
לא הולרך ר' לאסיכה שלקיחה דיחזקאל לא טעותה שנאתר אחוך
בע"ה כאתר אתנים ותיכנו כר' לאתנים ולזה שאלה אם שניהו
דת"כ אתי קות אפרשת אתיכנו כי לקח אותו אלהים כיון דס"ל כהוה
בע"ה כבל שהתבי' דליכא למי' דהוה ס"ל פירום דותיכנו שה לקחת
שהוה אעבתו לת הלך עם ה' אלא ה' שדריכו לעבותתו דת"כ אתי
קאתר אלו כאתר ויתהלך חנוך את ה' ושתק וכו' דהא ותיכנו כי לקח
ה' לאחר נפקא ה' לאסי אבטרינ ולימא למי' דהא נתי אתיתהלך את ה' אחוך נפקא
וכדדרשי נבי נח אלהים ברי שעד לתיבת מדבתי' את האלהים שהתהלך
נח דלא למי דהכא כעי לאתנים טפי שהוה אעבתו לת היה
אתעורר כלל לולי ה' שפתח לו אלא ודאי לא הוה שת אלא
נרחם עוד כי לקחו אם"י לעבתו ואניהו בע"ה ואעולם לא עלה על
לב לע' ותיכנו אאבתו אינו עובד אלהים לא"ל כותיכנו אפי' **ואיננו** בע"ה כו
וא"ת אכתבי כי לקח אותו אלהים לא"ל כותיכנו אפי' תיכנו בע"ה כו
סגי"י ל דכיון דהשתא ויתהלך חנוך על כרחין לאו בפרוש מיירי
אלא כתה אפי' עובד את ה' כיומו ע"ד את האלהים שהתהלך נח דאי
ויתהלך כפרוש מיירי לא יפול ל' זה אלא אם היה כלי מיתה בעין
שיהו ת"ק בע"ל כי לקח אותו אלהים כי לא יפול כל' לו' ותיכנו לאוך
אכלי שיפר' שכת זה ויחת' שהו' לפי שלקחו ה' והמיתו ת"ק דכי לקח
אותו אלהים אינהרי לאתעויי שלוק' כאתם זתן כדכתי' כר' תיכנו ת"ק
דלימא ויתהלך חנוך את ה' ולקח אותו אלהים ותיכנו ל"ל ולימ' למי'
דאי לאו ותיכנו דהיינו בע"ה הוה אם' לקיחה דומי' דלקיחה
דאיהו דת"ק לימא ויתהלך חנוך את ה' ולקחתו אלהים ועוד דאי ותיכנו
גורם לפ' הלקיח כמיתה לימא לה ר"י לאסרונת אדכתיב ותיכנו
ואת' י"ל דאי לאו ותיכנו לא ה"א לפ' לקח אותו אלהים ענין פרוד
כשום נד דה"א שפי לו' כי לקחו ה' והבדילו לעבודתו ע"ד לקחתי
אות' כי אבל את"ת דכתי' ותיכנו ע"כ כענין פרידתו ואעו' תיירי לא
שום היה אפס להתפרש פרוד נאור אלא דהיינו אלא ה' פרוד
אתלת התבי' לג"א כאיהו אבל אט' אתור כ"ל ותיכנו בע"ה:

ואיננו בע"ה כו' אי אתה אומר שהלך עם ה' ומת אלא
דלעני' אפני הקושי הכופל בפי' הוה שבאורנו לא כאר
כו' ר' תיכו כדכתיבנ' לפי': ר"א המדר' וכו' אין הענין שאתר זה
יכחתנו נופל על לשון הפשט שהוה נח שהל' נאתן זה יכחתנו
שנרם שניהם נחם או זה יניחנו שנרם שניהם נחה ולא דמי
למה שנקרקה אהרהם על כי אב אחוך היה שהוה כנוטריקון אב
הם שאין להתריך כשם להזכיר כל הענין כי די כנוט' ולא דמי
לנח יכחתנו שאתבלפי' כשרשיהם והרי"ם שהיתה בתחלה כאברם
אלא שלא היה אלוה אב לאחרם ואחר כך כשנכשה אב המון כל

הגוים היה רמוי לסלק את הרים ולקרותו אב הם חלף שלח וזה
מחקומה שחף יו"ד של שרי נתרעמ' וכו' כדכת' רש"י ז"ל ותף על
פי שחטיבו כשתחל כי תם' שחלקתיו ולפי הענין היה רמוי סיקרא
שחול בכר כתב הרד"ק שהורכבה החלה מזה הטעם מן כי תם'
שחלתיו כי יש בחותיות שחול שחול
ויש בחותיותיו ג"כ תחל כחלו
תחרה שחול וחלול ור' אברהם שחל
כתב ג' טעמי אי חבל של הרד"ק
נכון מכלם ולפי ת"ם כתגדת
שחול שקודם ללדתו היתה בת
קול יוצאת ואומרת עתיד בדיק
ה' לעמוד בעולם ושחול שחו
ויש כל הבעים קורחות לבניהם
שחול עד שבולד שחול וכו' וחין
נורך לדברי הרד"ק כי לפ"ז לח
נקרח שחול חשחלתיו חלח על
בת קול ות"ם כי תם' שחלתיו יר'
זה רמוי שיהיה שחול הבדיק
חחר שהם' שחלתיו ונתן לי חלת
ה' כתפלתי חו שירבה חחר בעם
שחול דומה קנת לשרש שחלתיו
רחוי לות' שהוח זה יותר מחחרי':

חשך ישן על הכל כדכתיב
ומלחו חת החרן וכבשוה וירדו בדגת הים כו' •
כיון שחטח חדם ונחקלל מרדו בו וחף על פי שבקללה לח נחתר חלח
חרורה החדמה וכו' מדכתיב הכח נייחה מכו למדים שחלפנים
היתה הפרה מורדת חלח שבכתוב קבר ותת' חרורה החדמה וכו'
בעבורן וכו' כלומר בשחל גדול הוה ת"י חרד הפרה ולפי שבקר
הכל בעבור החדמה שחף הכל בת"ם שיחכל החדמה בשבורן:

הפרה לח היתה בשחטת שהיתה כושטת בו והחלם היה קשה
מליחרש כיון שעמד בח היו נוחים ובשחטים לחדם:

כיון שעמד בח בחו חת"ב דזה יבחמבו כתיב דחסחטב להבת
ולח שחיד בשבולד בחו חסחכ' ליה דחיד בחו דחל"כ
חבח ידעי בשבולד שחבת כרכה לרבלן שחחרו זה יבחמבו ובבחות'
חחר חבין היה יודע לומר זה יבחמבו וכו' וכי בביח היה חחר רבי
שחעון בן יהוקדק בעודים היו שבבתה שחת' לו הקב"ה לחד' חרורה
החדמה בעבורך בשבורן חחלבה בל ימי חייך חת' רבם"ב עד שתי
חחר עד יולד חדם מהול כיון שבולד בח מהול חיד ידע לחך וחחר
ודחי זה יבחמבו ומהו חחשבים ידיבו ושבבורן קודם שבולד בח
זורעין חטין וקוברין קוטים ודרדרים כיון שבולד בח חזר העולם
ליסובו זורעי חטין וקוברין חטין שעורים וקוברין שעורי' ולח עוד
חלח עד שלח בולד בח עושין חלחכה כידיהם לכך כתיב חשבורן
ידיבו בולד בח חתקין להם חחרשות וחגלות וקרדומות וכל כלי
חלחכה עד כן • חבל ר' ורשב"ל לח ס"ל הכי דחב"ל שבן היו
חקוברים דחקרח לח חשחע חלח שחחה חרחו בימיו ידעו וח"ם זה
יבחמבו כלשון עתיד ל"ק שבחתו על חה שיבחמם כל ימיו כתו שבחו
עתה בשבולד ולין להקב"ה חת"ל בשבולד בחו דילמח לחחר
כחה שבים בחו וחו קרחוהו בח דבת' קריחת שבם בעת הלידה הוח
ומיהו ליבבח דחבחות' דקחת' כיון שבולד בח חזר העול ליסובו חיבו
חדוייב דחי חיד בשבולד חזר העול ליסובו חחי קחת' ליה חבח ידע
וחי חבח ידע בשבכיל כן זה היה ולח בשביל כן לחחר קחחר לח הל"ל
וכי בביח היה דחשחע שעל ידיבית העתיד הוק' לו ושוד דבח קחחר
בולד בח חתקין להם וכו' רוצה לומר שהוח החבין החלחכות חלו
ושם כן לחו כליבתו הוה חכל בחדרבו לין חבו בריכין לדחוק
הלשון חלח כיון שעמד בח חיד כליבתו בפשוטו • והרח"ם ז"ל
הביח חדרבו ומדרש תבחות' כיחד בשם כ"ר ובר' שבשח' נזדמבה
לו: **כיון** שעמד בח בחו פי' שחה שקרחו בח לחו על שם
הבחמה דזה יבחמבו דקחת' שלח לשב' כייח' הסו' והחלם וחחזר
זה יבחמבו לינו מבזדת הסם חלח ה"ק שקרחו שמו ע"ש החזורע
כליבתו מביחת הסור לפי שרחו כי ברכה זו בחה לרבלו וחחרו
כי זה ודחי יבחמם לעתיד גם כן חטורח חעשיהם והוח ענין
טרחם החרוכה שהיה להם כזריעת החדמה משבת הקללה שחף
על פי שהפר' והחלם היו בשחעים עדיין בשחר להם טורח גדול לו
יהיה חחשבתו על שהיו זורעים וקוברים קוטים לו שלח היו להם
כלי החרישה וחחר זה על ידי בח בחו גם כן כזה בת"ם בתבחות'
ולח קרחוהו בחתן על שם העתיד שיבחמם שוב לינו ברור וכ"ם
פשוט לקורחו על חה שהיה כהוך מביחת הקרה והחלם ודע

ולח

ולא נקבר ר"נ דלא ס"ל שהיו התיס עוליס בקבריהס דקרח דכתו
הללים בדור התבול תוקתיה כתי"ם בסתוך ועוד דכיתה למילף
מלמען יבוח ולא מדכרי קבלה: אחד כאחרי וח' בערבית וכ'
פעמים דכתיב הקורח כ"ם בכל יום הוח לח על שעלו כ"ם לכך
כדתוקמי לעי כפכ"נ י דטעמיה מדכתיב כתו הללים ס"ק ומסתע
מכל מתיהס נגטערו בזה וחס לח כתו התיס חלח כ"ם לח היה זה
כולל לכל התיס ומהתי טעמה לח פי' כהיה דלעי' דחיירי כדור
המבול והפלגה כדכתיב: התם וח"ם ח' כאחרי וח' בערבית תסכר'
קחתר לה סדהין יתבורר כחדום הזהן: שוכבים שלסס
הללים היו דחל"כ שוכבי קבר למ"ל ח"פ דחללי כקבר ניהו ועוד
ליתח שוכבי קבר כתו שוכבי כתי חוח: אלח דכדור הקודס לבח מיירי
ור"ל שהיה נחשב התחור: בגלו כיורדי בור והיה עס התיס חשבי
מן התהות כדורו של נח ותנב תורחיה קח"ל דשוכבים שלסס היו
חללים שחפי' לחר מיתתן לח היו נוחיס חלח נפיס בתיס כחללים
הטבועים בים ח"נ ר"ל שלרוב דחקו היה כופף להיות עס התיס
וחפי' כתוחס שוכבי קבר שחפי' כמיתתן לח היו נחיס כדי להבגל
הנעשרו תתר: ובפוח טוב פי' מקרח זה על דור התבול ולפ"ז יהיה
פי' שוכבי קבר שבתיהס נעשו קבריהס כדלעי' בכפ"נ והיו כחללי'
בבתיהס עגמן וטעמח משום דבדור התבול תסכתן כהדיח שעלה
היה עליהס תכל תכ"ל שהיה היס עולה לקברו כדורו של נח ועוד
דלחר לח זכרתס עוד תשתע בדור התבול חליבח דמ"ד שלח יקוימו
בתשפט התיתים תכל הכח לח ס"ל לתוקתיה כדור התבול דמחי
קח"ל ובו' דשוכבי קבר משתע שבתיותס בקבריהס מתיס כבר היו
נעשים כחללים וח"ת תכל מקום תכ"ל דבדור שלפני נח תיירי י"ל
דמסברח נפקח מדכתיב תכח נח דדרשי ליה על נייחח:
לשם קרבנו נקרח וכח תלטון היה נחוח ותחת"ז יכחתנו חיבו
בגור תעניו הסס חלח פירושו כדתיבנח לעיל:
לשם קרבנו נק' וח"ת ובו' למ"ד נכיחה היה שידע קרבנו הטעיד
שקרחו נח על זה י"ל דכטניו הסס חין חבו נריכים לומר
שידע חביו זה חלח שחבו דורשי' שחות הנדיקים ע"פ מקריחם שלח
נפלי שחותיהס בחקרה חלח סה' חתן בלב חביו לקרחו כן והוח לח
ידע בוכת ה' חלח כיון לטניו תח' חו שחביו קרחו כן ע"כ זה יכחתנו
שחתנוחה נ"כ נחמה היה חלח שלח קרחו נחתן סה' סס כפיו נח
כדי שיהיה ע"פ קרבנו וכח נ"ל כדרות דחתר כפ"ק דכרכות למיס
נקרח סתם רות שיבח מתנה דור שריות להקב"ה בשירות ותושבחו'
וחין לספק שחניח המוחבי לח ידע זה חלח סה' היתה לו וכן נ"ל
בחכרם שחתר סס שהיה רחם לתרס ולח דתי' לת"ס בתנחו' הכ"ל
וכי נביח היה שלח למדיס היו כו' דהתם על זה יבחתנו קפריך דהח
בהדיח קחתר שידע עניניו והח דחתר לקתן בפי"ט נביח גדול היה
משר תקרח בניו ע"ס התחורע נפרשתו סס כ"ה: לשם נחת
התיבה דלח ס"ל כר"ח דבח ל' נייח משתע שברשו נחח ויגזר ממנו
נח דחי מלשון ניחוח נחח חיבו"ח ליה: לשם נחת התיבה וח"ת
למח נקרח ע"ס תשבה התיבה חו ע"ס כניסתו בתוכה חו יניחתו
מתנה י"ל לפי שחי היתה תחלת תשובתם לנחת מהתיבה מתעפ'
שחתחל' היו התיס לעוך וחסור לח היה כוה קנחה שהתיבה היתה
עדיין מתנדנדת בתיס תנה ותפס ושבבו שנחה על החרן התחילו
לנוח והוכנו לנחת זתה שנקרב לשם נחת התיבה לפי שבזכותו נחת
לתת להס הנלה: אבר ר' לח שחשו המזלות וכו' מייתילה
הכח שע"פ דבריו נחמ' שנקרחו נח ע"ס שנחו המזלות כימיו וחט"נ
דר' נוסי' כתן טעם לפס נח משס נייחת עור מ"ת בעל החדרש
ס"ל כטעמ' דנח ע"ס נייחת המזלות ומה שהוברך לומר ר' טעמח
משוס נייחת עור ולח קחתר משום נייחת מזלות כיון דחיינו ס"ל
שנחו"ל דניחח ליה לתוקומיה טעמיה דשס נח נתה שחפס שהיה
מיד כשנולד כדכתיב לפי' חבל נייחת המזלות הוה לחר זמן רב
ועוד דניחח לתוקתי בטוב כל העולם ועוד שע"ז ס"ם זה יבחתנו
שבמו שהוטב לבו עכשו כן יהיה תמיד בכל ענינבו כדפי' לעי' חבל
נייחת המזלות חדרבה רע לעול' ועוד דלח תשבחן כשו לשון נייחת
חלח שביתה וניחח למילף נייחת מנייחת וחה שלח תתר משום נתת
התיבה משום דניחוחית התיבה לתו מילתח דכתי היח שעליו יקרח
שתו כשניו נייחת המזלות: לא שמעו המזלות שם ל' כר"י
דתתר בסתוך לח יבחתו מבלל שבבתו חלח דלח ס"ל שבבתו מתם שידוע שלו
דלעל יבחתו ומשתע שבבתו חלח דלח ס"ל שבבתו מתם שידוע שלו
לוייר שביתת הגלגל רגע מ' יפסד כל המניחות הבפל שכלם
בקבריס ותתמנים ע"י התנועה ועתידה תשתם ליושב וחזרתו
למזקיקו בגם היה לנורך שעה אחת אבל כתן תה נורך לגם נדול כזה
וכ"ם ומן י"ב חדם שתע"פ שתינן בריכין להחיר לעולם שתומן נריך
שלח יפסד העולם חלח שתה שבבתו הייתו למרחה עינים שלח היה

רשומן ניכר בעול' כי שתם וירח קדרון פ"י תי התבול תבל ר"י שכר
דכיון דלח היו נריכים להחיר לעולם עבב ה' שתומן וחתקיים
הינו כדרך גם ותין לבך דדרכי יוחנן דלח כרבי יוסב ודלח כר"ח
דכתיב דלח נפקח מיבה לענין דיבח מני פליג התתורח עס כל
התבתים כ"ם דתני דתיין דתבתן שבבתו דקתנר רבי יוסב נתי
הייתו שלח היה רשומן ניכר וחפ"י שנדר היום הוה עליית הבתים
על החרן והלילה הוה שקיעתו תחתיה קתנר שפיר שבבתו היום
והלילי' תחר שקיעתו תתיר שדרי הוה כתו שתר חלקי הנלנל וכח"ם
הרח"ם ז"ל והוה תבואר: כך תותן י"כ חדם שתפטו דור
התבול י"כ חדם היה כדלקתן בפל"ד ותה שיש לדקדק זה תכתוב
סס כ"ה: לא יבבותו תבתן שלח שבבתו דלח יבבותו ס"ל דתיי'
והלילה קלי וח"כ ילפי' תבבח שלח שבבתו בימי התבול דעוד כל ימי
החרן תשתע עוד יהיה תתיר זרע וגו' ויום ולילה כאתר היה עד
עבבו ולח יבבותו ור' תתר דתדרבה תבבח תשתע שבבתו בימי
התבול וקתתר רחתנה דתשתתה שלח יוסיף להביח תבול לח
יבבותו דשל"כ תבי בימי התבול שיבבותו דתבטריך לו לח יבבותו ות"ם
עוד כל ימי החרן י"ל שתתר כן בבתי היתים הרתשונים שלפני
התבול שעוד יהיה כאתר בתחלה ולח יבבותו וכתותו כי עוד חזון
למועד ת"כ דתלת עוד דבקה עס לח יבבותו וכשות התתר לח
שלח יבבותו ר"ל עוד לח יבבותו הזרע והקציר והקור והחום ויום
והלילה כאתר שבבתו בימי התבול וכן פרש"י בחומש עוד כל ימי
החרן לח יבבותו בתי' תללו כו' לר"ח תתי קת"ל לח יבבותו כיון
דבתבול בתי לח שבבתו ותין שברת כלל לומר דהח נופח תתח
לחתתי' כתו לח יבבותו דבתבול לח שבבתו כתו שלח יבבותו תכתן
ותילך דתס כן ליתתוך תינה דתתי תיתי לו שבבתו ועוד דהח נבי
תבול תיבעי ליה לחודעה לח הבח ותתח י"ל דעוד כל ימי החרן לח
תתח לומר שלח יבבותו זרע וקציר וגומר דהח לח תבטריך חלח
זה דבתר שם ת"ם לח חומיף להבות עוד תת כל תי ופי' דלח חומיף
דקתתר הייתו בעוד כל ימי החרן זזרע וקציר וכו' לח יבבותו כלות'
לעולם שבתו שלח לח יבבותו לעולם כל ימי החרן כן יומיף
לקלל בכל הימים חיה ע"ד תס יתותו החקים החלה וגומר גם זרע
יעקב וגומר ות"ת תליבבח דעוד ילפי' שלח שבבתו כדלעי' ות"ת ת"כ
כ"ל נתי דזרע וקציר וקור וחום וקין וחורף לח שבבתו בתבול דלח
יבבותו תכולהו קתי והח ליתח דבימי התבול לח תקום זרע ותתבה
וחף החום והקור וקין וחורף כי תין שבת תניחותם חלח התבסבו'
הינון הרוח בזמן הקין יותר תן החורף וכבינו החרן תכוסה שתין
סס הפוך הינון תין סס ת' תכל תלו כדתתיב הרח"ם על רש"י נבי
לח יבבותו י"ל דר"ח תני תיתר דתה"נ דתתינן זרע וקציר ו' ו' ו'
לח היו בתבול תכל קרת בשעות זרע וקציר וגו' שהוח חלוקת הבנה
דהיינו ג' חדשים לכ"ח חיירי כדלקתן לח בתני' העניני' וכיון דלח
שבבתו התזלות הרי לעולם היו עתות זרע וקציר וכו' בעולם כי
עתות חלו בכל השניס הן רתוי' לזרע וקציר וכו' תעפ"י שבבתו לח
היו כן לח הבסידו שתן': וכל זה דוחק והנכון דקתפרש זרע
וקציר וכו' יהיו כיום ולילה שבבס שתלו לח יבבותו ה"נ זרע וקציר
ת"נ שבירושו דוקח כל זתן שהיום והלילה קיימים תהיה בריח זו
קיימת כדר' תחת דלקתן בל"ד וח"כ שתע תינה שלח שבבתו בתלות
דהס כן בריח זו לתתי להביני כיון דהיכח דתתי תבול ליכח יום ולילה
ותיך תיהיה לתדויקו לח יבבותו תיום ולילה קלי תבל בפ"ד תיתות
נרסינן ת"ר לקיס בן נח בשבת חייב מית שב' ויום ולילה לח יבבותו
ולפ"ז תבבי תדם הב"ל כתו' בשבור הדם וכו' קלי וכן פרש"י וקח
דריש ליה לח יבבותו תתלתה דתבבי תדם קלי ולח תיתת לח
יבבותו להך ו' ימים תבל ר"י ור"ח דהבח לח ס"ל דקלי אלח תיתים
כי זהו ודלי בסט הבתוב דתי תבבי תדם בזרע וקציר וקור וחום
וניום ולילה תיבעי ליה ועוד דתי למיסר שביתה לבבי נח תתי
שיטה הבח לתמבם ריש לקיש תפשר דטעמיה דלח שייך לומן
שביתה אלא בבבי תדם שבתים ומוכתים מתלתה תבל בעתים לומן
הפסקה תיבעי ליה וכתו שבדחק רש"י לפ"י לח יבבותו לח יפסקו
ולח הם לחסרון הבי"ת שבבותו תקרח יומם ולח תעבה וכו' חולתו
דריש ות"ם השביתה תבל לח תוסיף תפשר שלפי שביתי התבול היו
נח ובבו' כתוך התיבה בטלים ממלחכת יעוכו של עולם זרע
וקציר וכו' לכ"ח שתעבבו לח יהיה עוד תבול ולח יהיו התבטים
סוכתים בלל ותתלה ילפינן תחסורים בשביתה ביון דתתקיים
בלעזן לח ת"ל דדרים לקרח בדרשה בתחומה בסוף פרשת
פרשתי תבל לח תסתבר לומר דרים לקים נתי לתסתבת
בעלתת קתתר לה דלח תבבתן תסור שביתה בבבי נח ממקום תלח
מהבח וכן משתע תלשון רש"י שבתב שנתתר ויום ולילה לח יבבותו
וקח דריש ליה לח יבבותו ממלחכה דתבבי תדם קלי ולח

ס"א הסמוכים ובילמוד מצוות

תימ' לא יצבותו להנך ו' עתים דקרא קאי כלומר לא יבטלו לא יפסקו מלהיות תמצא דהאי פי' מפיק מדיוקא לגמרי:

מיבאן מבואתו מה שכתב הרמ"ס על דברי רש"י שהביא זה כאן ותמוהני על דבריו. תכתוב לקמן בפל"ד כ"ם

עשרה סבי רעבון ר' פפי' בחו סבי רעבון לעולם סבא' תרומה התדמה בעבורך התמצא ליה שבתקללה התדמה שלא תזרע ולא תצמיח לשבוע לחם דהי לומר שתעלם קין ודדר הא בהדיא קתמר לה ולא ס"ל שפי' שתעלה יתושים וכוכים כדלעיל בפ"ם שהין זה מדרך הארץ שלא תעמוד התורי יולדו ומטעם זה פי' הן התדמה אחר תרדה ס' רעבון סבי דהי של תדם הא' שהתמי' על למך כדתמצא נוח יצחקנו וכתם לעיל כיון שהטה תדם וכו' כיון שעמד נח נתן שבחה שלקלת תדם התמידים עד למך לא חסם שיתקיימו ו' דורות כרעב שלא דלמד הא' היה רעבון ושוב פסק וחזר כימי למך ת"ל דתרומה התדמה כעבורך תמצא ליה כעבור תדם לבד והילכך כלמך כעם כ' יותי והא דלא קתמר ת' כימי קין דכתיב ביה תרור אתה מן התדמה וכו' לא תוסף תת כחה לך דהתם לא נתקללה התדמה שלא הוה לבדו התקולל כה לא תכיריו וכדתתב הרוש"ן וכרכותהו לעיל בפ"ה:

שנאבין כי זה שבתים הרעב חף על גב דתקוני הוי קרא כתיב והרעב היה על פני כל התרץ וכתובים רבים מזכירים רעב זה בימיו דקתמר ויהי רעב בימי אברהם ויצחק קתמר וה' בימי יעקב ושוד דטוב לומר בימי יעקב מבשתמר בימי יוסף מן פרעה כדתמר שבתו בימי בני תדם נבורי ושוד שבזכותו נסתלק הרעב ולהכי נקט הוי קרא דמסתפי בהדי יעקב:

ואחד בימי שפוט השופטים הקדים זו לכל דור כסדר הויתן לכל כתדר' רות מייתי לזו כתדיה דדוד והליהו והליעב ובכתורי שם כתיבנא טעמא: **דנ'** וה' שהוה מתגלגל בכה לעתיד ר"ל שהרעבון הי' הוה מתגלגל בכה לעתיד והייכו לה רעב ללחם וכו' לכל מין לכרם דה' שהוה מתגלגל הייכו שמתגלגל וכה עכבו שיקרים לפתיים רעב בעולם וה' לעתיד דקתמר הוה מין תחר שתיבו בכלל הי' הנז' שבתו בכר ותנב שהאיר בחולפי והטוב הזכיר בעתיד לתמתי תני לחיים בתד הא כתם זתני תירש רעבון בעול' זולת הי' הנז' בכתם דורות אלא דוקתי לה תני תלה התפורתי' בכתובים הו לפי שי תלו בכוללות בכל העולם ותה שירד תברהם למצרים ויצחק גרה ותלימלך ינת ת"ל דלא הוה תתם רעב כולי האי והייכו דלא תני וגם תזכי נתתי לכם נקיון שיניים כי זה לה היה אלא ליפרסל לכך והייכו דלא תני רעב דתניא בפ' חלק שעתיד' בדור שבן דוד בה דלא תני תלה הכתובים בפסוקים הו בכוללות והיה לה הוה אלא ליפרסל והנ' כתדרש רות וכן כתב שם התתרגם ותין להקפיד בתי"ם בהו על כלן והעתידה עדין לה כתה דלא קפדי תליעבא כיון דתתי כרוב התנויים וכדתתר לעיל בפ"ח דברים נברתו כדכתיבנא תתם: **ואחד** לעתיד לה רעב ללחם וכו' וכדתניא בפ' חולין דבר ה' כזה זה הלכה דבר ה' זה הקן דבר ה' זה גבוהה ותתר שם יפוטטו לבקם את דבר ה' אלא תוהה הלכה דרורה ומצ' דרורה במקום ת' והטוב פי' בכל פל הגבוהה שפסקה מבנת שבי ותילך ול"ק תת"ם כתן לעתיד תף על פי שכבר תתיל רעב זה יתים רבים כיכין דהוה מתמיד עוד יתים רבים תתר גו לעתיד הו דליתנה דקרי ביה בלשון עתיד דלא כתתר הרעבון שכבר כתו כשזכרום הכתובים ותף על פי שתיו רעב זה תיבו כתתרי כיון דקרת קרייתי רעב תני ליה בהדייהו:

עקר תוותיבטיתה כו' עקר תוקף הרעב לה היה רתוי לבתי שלא בימי שתול שהרי בעבור חטתו של רעב זה נכתבתי תל שתול ותל בית תדמים ותה שלא תמר רעב זה תתוי היה לבתי בימי שתול לגמרי תלא תמר עקר תוות' וכו' תמצתע לתה ל' פסיק רתוי לבתי תוי רעב זה תתוי היה לבתי בימי דוד תלא שבקרו היה רתוי בימי שתול י"ל דכיון לתתי דכימי דוד עדין לא נזקקו הנבזבוזים רתוי היה הרעב שתסתר גם כן בימיו תפילו היה מתחיל בימי שתול תלא דת"ל עקר חזקו היה רתוי להיות בימי שתול שהוא הנזרם תכל לפי ת"ם בפ' תדר תחר ר' תבה בר בהנת כל התשבר תתניתין לבהן תחד מבית רעב לעולם שבתתר נם עירית היתירי היה כהן לדוד וכו' לדוד הוה דהוה כהן לכ"ע לה הוי כהן תלא היה מסבר לו כל מתניתין וכתיב ויהי רעב בימי דוד ג' שנים ולת"ם בפ' הערל על שתול שלא נסמך בהלכה ולכתי הדמים על תבר תחית וכו' ת"ם טפי דבימי דוד היה רתוי לבתי נם כן רעב על התתנות ועל ההסבר הנז' תבי לה היה תטח הנבעוני תלא דתכל תקום עקר חזקו היה רתוי לבתי בימי שתול שתיתת הנבעונים היתה הסבה היותר חזק והרתיים שתיד בשנוקו הנבעונים בעתר ת' לתרץ תעל' תלא נעשה תבוכה על התתנות והסתפר הנז' ת"ק תתי קתמר תלא לפי שהיה שתול נרופית וכו' דילתת תה שלא בת בימי שתול הייכו תשום דבימיו לה היה תלא חטת הנבעונים ובימי דוד היה ג' שנים כת' ותי תה שיהיה בימי דוד היה לפי שהוה נבור ת"כ תפילו בלי שבות התתנות והסתפר הנזכר יבת בימיו לשבת הנבעוני לבד ו' ל' דוד תי עקר שבת הרעב על הנבעונים כנז' ולבך תלמלה שהיה שתול נרופית על שקמה ודתי שהיה בת בימיו כיון שהוה החוטה תסביק שבת א' לבד תבל בימי דוד כיון שהוה לה חטה לה היה בת כלל תו היה בת בדור תחר תלא שבנטרפו כ' הספות התחרות וגרתו להפקד תנבן בין הנבעונים וכשופר העון ההוה תיד הלך לו הרעב וה"ת לומר דלעתת ר"ת בר בהנה על התתנות לבד בת הרעב דהבהיה כתי' שתול ותל בית הדמים תלא דהה ותה גרתי ובדכתבו התום' התם: **שהיה** שתול נרופית על שקמה וכו' תין לפ' שלא היה כ"ב נדיך בדוד וכן הדורות שבתו בימיהם הרעבון היו נבורי כח כבכורת ה' ולת יפתיו דברים תו שהסתופים ע"י סוכותם תפס סיכלו הרעב תלא בימי כני תדם נבורים שבזכותם הרעב יפתי תתות שהרי רוב הדורות הנז' רשעים היו זולת קצת שנלה שהיו בהם כתכות ותליהו ותליטע ועוד דהה שתול נדיך תדוד הוה כדנרסי' כתלו תגלחי' ת"ל הקב"ה לדוד שירה תתה תר' על תפלתו של שתול תייך תלמלת תתה שתול ותוה דוד תכדתי כתה דוד תפני וכשוחר טוב כתי' סנין לדוד ת"ל הקדוש ברוך הוא תתה ותתם ענתך לשתול וכו' ת"ם שהיו תחיכי כה לסבול הרעב ולת יעתו תחולטנה תכל שתול ודורו היו תלוטר כה ויתותו בו ורתיים שבת שתול חלם תדוד תסברה הוה כיון שלא בת בימיו ועוד דרבנים לדבר שתול לת היה תלוחד בעבר כדוד שכל ימיו היו בעבר ותכוותים בורח תפה ותפה הוה ותכשיו: **גרופית** יתפלר לקתן בסוף פל"ח ב"ה: **שלן** חסה כר תל ותעל הסלע ויוחנה תין חנב כדנרסינן כתלו טרפות החנב למיתנו להניח יוחנה ירושלתית' וכר' התתסה תירש שקלקל הסלו ותתפס החנב כשהילו וע"כ היה למסל לכל לוקה בסניל תחר ע"ד טוניס חטה וחינוך תיכניד: **גבעא** יתד ותוקעה ונתלה בה לרחות תם יהיה בה בת לסבול הקופה וכן הקדוש ב"ה לת הניח הרעב עד שרתה שהיה בת לסבלו ו"ל תה נורך למסל זה ועוד

שבו שלוחו דומה לנחתי לכתחלה כי כתחלה היה רוצה לתלו׳ הקופה ולברכה הניח היתד תחל כרעבון בתחל׳ היה הדור וכעבורו היה הרעבון בתחלת הדור וכן כתחל ההכתבה הוה כסבול הקופה הנתלית שלא יפברו כליה לה כשבי ליתד נוח ה הקופה כי מזה לה יחוי אם יפבר וכמחל הברכה הוה הדור הסובל הרעב ו״ל שכח להודיענו מחכוך הכחת הרעבון הוה נם כן מכד עלתו תפי׳ ולבד חטח הקודם וזה כלי׳ שיתיסרו התנשים תמיד ויתלו שיניהם לשמי׳ ולח יהיו כטוחים במזונותיהם ולפי שכחיות הדור שפוף לה יסבלו הרעב והברח שתנב׳ ותסחלק הרעב מהם כדי שלח ימותו לכן כתחלה עיי״ש תמיד כתיה דור יהיה הרעבון ואחר כך הניח הדור שהיה יודע שיסבלהו ואחר כך הניח הרעבון כדי שיתקיים כוחן הנר׳ לוותם יתיסרו שתר הדורות׳ ות״ם ובתלה כה הענין הוה נכתחל שכתחלה נסה הדורות רוצה לומר רתנשים ככחה נסיונת ורחק שכחן יפה לסבול היסורין כתחות ודור׳:

לפיכך לה כתו כיתי שפופי ות״ת כשלמה כשחול ודוד׳ ניחה דכתן שהיה רחוי לבה כשחול ופה כדוד היו׳ טעת׳ משום דוד נבור מלחול תכל כשתר שכי הרעבון הנזכר תיתה שכל׳ כה לחטוח דורו שתרם הת׳ כחטוחו נתקללה התדמה וכשפוט השופטים וכיתי תליהו ותליתם שהיה הדור שוכרי ע״ז ו״ל דתת״כ דכל תלו כפשע הדור כתו תכל תכיון דכחה לורות תחרים נם כן עוו ופשעו כתלה ולה כה רעב תחרים דנבורים קבעי׳:

הוה קרי עליהון על תותן שכח הרעב כימיהם לפי שהיו נבורים נותן ליתן כח כלו׳ סדרך ה׳ לתת ליתן כח כדי שיתקיי׳ ולח יחות ויחלש וכן כתן הכיח הרעבון כנבורים שיסבלו עייפות הרעב לח כחלשים שיחותו שהיו חפץ כשחחת עולם ועקר קרח לתו בעיני הרעב קתיירי תלח דיהיב׳ כרכיה הוה טבחת להכח כדפי׳ ואין לומר דהכי תפ״ל קרח שתחזור להיות עיף לתי שהוה כפל כח וכתן להיות תין תוכים לתי שעבחת ירכה כלומר לנבור כתרכה ענחה וחז״ ע״ד הנותן רוכים לתין וחזו ענין כתיכת הרעב שהוה העייפות לנבורים ושוטה תותם עייפים שתלו היתה לת״ל ליעף כשבח יסבול פי׳ זה תכל תחרי היתה פתוחה בהכרח הכוחת הוה העיף והכבוח הוה הכח שנתף כעיף ושוי׳ דלפי׳ ההיה כעל כח תיכעי׳ ליה כי כח שם לה תוחר׳: **רבי ברכיה** כש״ר חלכו וכו׳ תש״נ דהתי קתי לעניין תברהם ולתך דהוה תקתי דוד ושחול הקדים המדרש דברי רבי הונא ור׳ יוחנן דלעיל תשוב דכיתי תימר בריאת תילתיה דהכי חויה רבה שהוה ענין כולל ככולן ותנטריך לתקדומי תילתיה דשכי׳ לדר״ח דר״ש קתמר לשון תילת דר״ח לנבי דוד ושחול כטעמת תלימת וכתר הכי מייתו דר״ח דקתמ׳ הת תילתת נופה כבלהו תסעמת דכתיבת לעיל תף על נב דלה תלים כתו נבי של דוד׳: **שנים** כתו כיתי תברהם נר׳ דטעמים תדכתיב תלבד הרעב הרחטון תשר היה כימי תברהם תלמת תחריתי כתי הוחי כיתי תברהם דקרי לה׳ רחטון דתי רחטון לנבי רעב שכיתי יכחק רחטון למ״ל לה הכ״ל תלח תלבד הרעב תשר היה כ״ח דוחתי שהוה תקתי של יכחק הוחי ושוד תחתי קרייה רחטון משום נבי של יכחק כיון דרעב הרחטון כיתי תדם הוה ורעב הקודם תיכעי ליה תכל תי הוו כ׳ כתברהם ת״ל דהויה לה רחטון לתפעמי הרעב שכתו כיתיו ולח ס״ל דכיתי לתך כת רעב ותש״ה תן התדמה תשר תרדם ת׳ היכו שהיו זורעים חטים וקוכרים קוצים וזה תמה שכתקללה כיתי תדם״ר ורבי חחח סבר דכיתי לתך הוה רעב דתן התדמה תשר תרדם ה׳ היכו רעב דומיה דתרורם התדמ׳ בעבורך דהוי רעב תטעמת דכתיבת והרעב הרחטון תפ׳ הקודם ע״ד הרחטון תדם תולד ות״ת ולר׳ חלבו דקתמר כ׳ כיתי תברהם תתתי כדקתמ׳ תלבד הרעב הת לתפוקי תזו של יכחק תיכה תוחה של תברהם ליתת תלבד כ׳ הרעב לתפוקי תתרוייהו ו״ל שהת, היה ככר וכולל טפי תזה של יכחק ולכך הוה תפשר לטעות תזו של יכחק היה של תברהם תכל הרעב הכ קל הוה ולח תנטריך לתפוקי תיכה ותפשר לו לר׳ חלבו כתי הרחטון תפ׳ הקודם ודיוקיה דכ׳ היו כימי תברהם תדקתמר הקודם דתסתע ללח תנטריך לתפוקי תלח תרעב כיתי תברהם תקודם לכל יכחק לת תהת׳ הקודם לקודם לכל יכחק תלמת כ׳ הוו כיתי תברהם והרחטון עקרי׳ ת״ק דר״ח תף על נב דכתר דכ׳ הוו כיתי תברהם תתתי לה הוה תהיה כ״ש כן ת״כיתי למך וכן ר׳ פתח תף על נב דכתר ת״ כיתי למך תתתי לה הוה כ׳ כיתי תברהם וייתו י״ת פעמים רעבון ודוחק לו׳ דכתיתי פליני בפירושה דקרתי ושתת י״ל דנתרת נתירי דו׳ תכי רעבון הוו ותו לה וכהה לה תכו פליני תתניתת: **אדך** כיתי תברהם וה״ל כיתי למך ק׳ היכו תנת קתת ושוד תתתי נקט תברהם תקתי למך ושתת רוצה לומר כי תתה שלח היה רק ת״ת כיתי תברהם דקרתי לתברהם לה תשתעי ליה רק

פעם רעב ת״ הוה דכשיכן למי ת״ כיתי למך לתסלוחי תכין העשרים לה תשוש קרת דתשר תרדם ה׳ דלת עוכח כולי תתי דתפשר לתוקמיה כקבירת קוטים כנו׳: **רעב** של כנורת שהנשתים כשנרים לפרקים וקנת תכוחה נדילה ותפ״נ דנ׳ שנים לה היה תשר עכ״ז לה היו נ׳ שנים שלמות תלח כלהו׳ ח׳ חדש כדלקמן פ״נ פי״ט וה״כ כשנה הרחטונה תפשר שהיה כנהרות מים תנשתי השנה שקדמה לה והחרן היתה כוחחת קנת תכל הנהרו׳ ת״כ מירידי הטל שתפש״י שתחר תם יהיה טל ומטר כי תם לפי דברי״ת של שעל התטר הורה ולח על הטל כדתי׳ כירושלמי דתין עומדין׳ ומיהו כפ׳ התקבל שלח היתה תבוחה כלל כשני שליהו וכר׳ דפלינ׳ תלח שהשי׳: **רעב** של מזומה שלח היה מהעל׳ נשתי׳ תלח שהשי׳ כתטר ולח היו יכולים לנחת להניח מזון כלל: **כיב** שתין חטין היו נתכרים כתנה והוקר השער וכעבו ת״ת לכד ולכן יצה שליחלך ח״ל תכל תין לפ׳ ת״כ שתין כשלש כי זה הפלנ׳ וה״ת שיעתו לפי שהיו ת״ת כשלש תחר שתן הדין תין יוכלין תלח ת״כ היו שתיים כשלש הדכשתוך ותין שנרך לכ׳ שתיים עם ת״ת ודע שהשנה הוה ק׳ דיכרים וכשם כ״ם שלשים שכל שלש ד׳ דיכרין שהן כ״ד תעין שכל דיכרו׳ תעין וכשלש ושקל הכל תחד תלח דכלישנה דקרת תיקרי שקל וכלשון התשנה נקרת שלש ושקל כימי תשם היה כ׳ נרה וכניה כ׳ כוסיפו כשלש שתות תלבר ועשחוטו כ׳ נרה והן כ״ד תעין שהנרת תשם ודע שהמשם כ׳ פונדין וכפונדין כ׳ תסרין והתיסר ח׳ פרוטות והפרוטה תשקל חני שעורה כסף כפי הקבלה שהתיסר ד׳ שעורות והפונדיון ת׳ שעורות ותמשה י״ו שעורות והדינר כ״ו שעורות והשלש סם״ד שעורות והמנה שהוה כ״ה שלשים שהם ק׳ דינרים והן ת״ר תעין תשקלו ט׳ תלפים ות״ר שעורות כמנה שתפילו בשניו ת״כ סחין כמנה לה היו סחתים כשלש תלח יותר ביוקר ודע שעשור הסחים שליניות החיפה שהחיפה ג׳ סחין וסחתו כקנין וקבה ל׳ לוגין והלוג ו׳ ביצים וסימן גוזל ו׳ תליהו ו״ת ק׳ תנ״ל סכן היה רעב השופטים ולח יותר כבד תו יותר ק׳ ל׳: **והתניא** לה יהא תדם לח״ל וכו׳ חסורי תיסרת הכח ולקתן בפס״ד גרסי׳ כסוף ולתה יהא תליחלך לח״ל ונעכם שתת הוה וכניו ולפ״ו ים לפי דתדר״ם פרכי׳ דכיון דכוחן שתוכה לקנות תפילו סלה כשלש לה יהא תם כן בלתה יהא תליחלך הנדול הדור היה ופשי׳ שיתכה לקנות טפי תחריני ושוד דתדקתמר ת״כ היו וכעבו ת״ת כשהם שנתיקר השער תחשר כתחילה תעט היה ותם כן ודתי כתכה לקנות וס״ל לר״ם לה כה לחלוק תת ק׳ תלח לפרם דכריו דומיה דתחרינן כפ׳ זה כיוצר כל תקום שנתחר תם כן תיתני׳ כוותה תיו תלח לפרם ותכני תת״כ דלח עבר תליחלך כהונן שלכן נעכם שתת הוה וכניו ות״ת דקתרי לם תק״ל דהה כהדיה כתו׳ שתת הוה וכניו תלחה שנעכנו י״ל דתם״ד דתליחלך תלתו יתיו דוקה הוה ולח תת כחטוחו וכניו נעכנו על שנעכנו תוחכיות ת״כ ס״ל כת״ק כפ׳ הספינה תפילו תנחו סוכין לה יהו ולתה נעכנו על סיהם להם לנקם הרחטים על דורם ולהכי פריך למ״ד ת״כ היו וכעבות ת״ת סלח הוקר השער תלח פורתת שש״ו יצה תליחלך לח״ל ותכני דתה״כ סיכה ועל זה הוה שנעכם י״ת שתם שתתר ולתה יהא וכו׳ דכרי ר״ש דתוספת׳ פיכתו תף על נב דלתכתו כפ׳ הספינה כנסח התוספות וה״נ ולתתי סיכה תליחלך כעכם וכו׳ ופי׳ דתייתי טעם לדכריו דכוחן שתוכה וכו׳ דהה לפיכך נעכם תליחלך שהרי רעב היה ולח דלח הוה תפי׳ שתתי כשלש כדכתיבת ולח ס״ל לישנא לח דכ״ל דהיכו דתוכה לקנו׳ תין לכה והו׳ תוכה הוה כדכתיבת ולכן נעכם ות״ת ותכניה כניחות׳ נרסי׳ ליה כלומ׳ סייעתה לדידי דת״כ היו וכעבו ת״ת כלומ׳ ולתרעב סל תהומה היה תדתוקי ר״ש דתליחלך נעכם על סיהם תוכה ליקח ותלו רעב סל תהומה הוחי ת״ת לומר שנעכם על יכיתו ת״ דהה תיכו תוכה ולקי ודתי תכל כל זה ת״ת ליכנו לפי נרס תדרש רות דנרסיכ׳ והתני׳ וכו׳ ולח תייתי זה תחר דכרי ר״ש ותחר שהני תוספת זו נרסיכו׳ והתני דכר כניה וכו׳ ולתה נעכם וכו׳ ולכ״ש דלכ כפס״ד נתי חסורי תיסר דתוכ׳ הקו׳ת״ש ולתה יהא וכו׳ תסוקי פרכיה הוה וה״ת דתדתני לה תם כן היו שתים פריך דלפ״ו כדיון יצה תליחלך דכיון דת״ת היו לה הוה שתתי כשל כדכתיבת וה״כ לתה נעכם וה״ת ולתה יהא וכו׳ ה״ת ולתה נעכם על תה שיצה והלשון תנוחנם ותצו׳ הקום הוה לפי שהפיל לבן של ישרא׳ כדתי כתדרש רות תו לפי שה״ל לנקש רחטון׳ וכו׳ וה״ת תתי פריך נתתו דהיכו טעמת לפי שהיה תוכה ליקח ויכלכתת כת״ק דהוי שתת רכי לנבי ר״ש ותפילו דר״ש זה רשב״ג הוה כדתני׳ כתדר׳ רות לה קי״ל תלכה כרשב״ג לה כתנהנתו ולה כברייתת ותתניא נס תרתב״ם כהלכו תלכי פ״ה לה זכר דברי ר״ש נר׳ דס״ל דת״ק תפילו

פרשה כו

ו וידבר נח בן ת"ק שנה כתיב אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים אשרי האיש זה נח אשר לא הלך בעצת רשעי ובדרך חטאים לא עמד רבי יהורא ורבי נחמי"ר יהורא אומר בג' דורות כרור אנוש וכרור המבול וכרור הפלגה רבא כרור המבול וכרור הפלגה אבל ברור אנוש היה קטן על רשעתי רבי יהורא ראמר אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים זה רור אנוש ובדרך חטאים לא עמד זה רור המבול ובמושב לצים לא ישב זה רור הפלגה כי אם בתורת ה' חפצו אלו שבע מצות שנצטוה ובתורתו יהגה יומם ולילה שהגה רבר מתוך רבר אמר מהם' ריבה הקב"ה בשהורים יותר מממאים אלא שהו' רוצה להקריב מהן קרבן מיד ויקח מכל הבהמ' השהורה וגומר והיה בעין שתול על פלגי מים ששללו הקב"ה בתיבת"ר אשר פריו יתן בעתו זה שם ועלהו לא יבול זה חם וכל אשר יעשה יצליח זה יפת ויולר נח ג' בנים את שם את חם ואת יפת:

ב כתיב

ברור מנוס קטן היה שהרי כל ימי מנוס חת"ק שנה היו וכשנולר נח כבר היה מנוס בן ת"ת שנה וחם בן ס"ה שנים הסיג נח לרורות כדור מנוס בן ע' שנה וכיון דקטן הוה לפי שנים הכותנים מו כי לח היה בן עוכרים עד בן ק' כדכתיב לח יחגור כחה שלח הלך בעצת דור מנוס דהכתי למה בן דעת הוה ור' יחגור דחף על גב דהלו הלך לח הוה כר עוכרים מכל מקום בשר היה חפשי ללכת כהם ויושרה כחה שלח הלך ת"כ דהדרכם בזה ישוכך יותר כי חם שהיו בן עוכרין עד ק' דעדין לין בן דעת גמור והלך בפרידות לבו שכבר ידע טוב ורע וחם שבע"ן רחק מהם חת לגודל שלוחותו: ער דעתי' דר' דחתר כלומר ע"ד דר' ת"ם דחתר ג' כבי ת"ם ע"ד דר' טעמים דקחתר דור מנוס עם פיוחו קטן היו הסוס דהסכח ג' כבי:

בעצת רשעים זה דור מנוס וה"ל מוקי בעצת רשעים ובדרך חטאים כדור המבול שהיו רשעים לפחות מע"ז וג"ע ולכריות כגזל וחמס שעל זה נחתם גזר דינ' כדלקמן ת"ל דרך חטאים ומושב לגיס שבדור הפלגה חטאים לה' כע"ז וגזלנים זה מזה: ארן ז' מנות שנאמרו כלומר שיש מהם כהן והיינו שנאמרו אדם חת כדלעיל בספרי' ולנח הוסיף אחר מן החי ת"ל שבכלן היה מהם חת' וכדפליגי בהא בפ"ד מיתות וחת"ל חמת ארבעה כפרים ורבים דהכא נמי אין לומר כחורת ה' אלא לפי שאין דרך לומר אלא ז' מנות אלו דקדם עשה לה חשיב כדאית' אתם להכי לא נקט הכא אלא ז' מנות הנזכרות תמיד: שהגה דבר מתוך דבר הלשון הגיון מהמם על העיון ומחשבת הלב ע"ד והנות לפי תכונת ות"ת דכתכונות ס"ם כ' הלחם אר"י משום רשב"י אפי' לח קרא אחם אלא ק"ם שרשת ושחרית קיים מנות לח יהום וכו' והנות וכו' וכ"ם מאי עיון מינה וכן בסו טו' מ"ח תנן בסחר מברך כ' לפניה וכ' לאחריה ובערב מברך שנים לפניה ושנים לאחריה שהשכ"ה הגיית יחם ולילה שיון עיון סם' והגית בו יחם ולילה י"ל דחק על נב דליכא מחשבת עיון להוכיח דבר מתוך דבר קאמר הגייה על המחשבה והכונה כמחקבל עול מלכות שמים ע"י והגיון לבי לפניך ח"כ דלשון הגייה לאחר מחפלה עליו הכחוב כחלו יגע בתורה ויגיע מלד וכהרמכן שהם וכפורפרו והגה אר"י ז' ק"ם שאם אחם קורח אותה שהרית ומרכית מעלה עליו הכחוב כחלו יגע בתורה יחם ולילה:

שהגה דבר מתוך דבר אמ' ת"ש כו' אין לפרש דמק' קרא דכתורתו והגה על מה שהכין לח לעניין הקרבן דהגייה זו לח היתה מהסורה אלא אמ"ם לו ס' מן הקרבת הטהורה כו' והא ודאי לא חיקרי תורה ועוד מתי יחם ולילה אלא דכתורתו יהגה אלו' מנות הנו' קאי שהיה מעיין בהם ומוציא דבר מתוך דבר והכיון דאיך היה מכין מדעתו דבר מתוך דבר שהיה מכין מדברי ה' להכיח קרבן: בזה טעם ריבה הקב"ה בטהורה כו' שהרי לקרבן כפ"ל נגי ויכין נח ומנוגן כ"ם: ששת רך הכ' בחיבה כלו' שקיימה הב"ה בחיבה על המים והיינו על פלגי מים: אשר פריו כו' זה שם כו' ומע"ג דלא"ז מן בחיבת הפרי בחפך מהחילתן

ת"ח בעתו פסי' דבעתו הוא ועוד דפ"כ לא יקומו רשעים בחשפט לא משמע הענד הרשואה אבל לשטה קב' דמיירי בכח ה"ם דנקט ג' כחות בכנד ג' כחות סהיו כיומו ומכלן נחרחק ויר' דקרא לדור מבול רשעים מכלם שהם בחחילה בעבירה ולדור החבול חטאים אלא היו כ"כ ולדור הפלגה לגיס לבד ולייבני היו כדחי' בשוח טוב ונקט בהנך הליב' ובהנך עבירה שביותר רעים כריך להרחיק חפי' מהליבה עמהם ובכיוצא' בעוון' לח הליבה ובקלים יעשיבה לבד ע"ד שפ' הרי"ח וה"ם בפל כי הם בחורת ה' חפצו כדחמ' בפסוק וה"ם והיה בעון שחול עם"ת דהיינו כחיבה כדבפסוק: ובדור הפלגה ות"ת ומכ"ל חת"ם נח חיים בימיו ולא הלך בעצת רשעים ובדור הפלגה אבל הולי' חלה לעת מיוחדת כדבפסוק: ובדור הפלגה ות"ת ומכ"ל חת"ם נח חיים בימיו ועומר היה עד דור המבול ואחרבה מדכתי' ויהי כל החרץ שפה א' משמע דבח נחי בכללן וי"ל דחדכתי' בדורותיו ולח בדורו משמע שבכל דורותיו מצ' חיי היה בדין:

ע"נ המים כפשטיה דקרא דמברכה בתיבת הפרי קדם לפתילתו בתיבה הקדים הכתוב לומר פתול למאר פריו כו' לפי שרוצה ה' וא"כ הכרח מה יתן לנתן פרי ולכך צריך להקדים תחר העץ למאחר מאר פריו יתן ולמילי דקאמר תואר העץ הוכרך לסמוך לו פתול עם"ת לומר שנתיעת העץ הוה היה לפי כתיבה עפ"ה שהכרח לסמוך עניין התחילה לתואר העץ ואחר כך זכר בתיבת הפרי ועיל דמשום אחר פריו יתן בעתו מתח למיתר מ"ט נתאחר כהוליה הוא יותר מכני דורו שהסכה לפי שהיה עתי' לבת המבול כו' כמ"ש בסמוך לכן הקדים כאן פתול עפ"מ לומר שלסכת היותו עתיד להקריב בתיבה עפ"מ הוכרך לתת פריו בעתו ולא קודם שהפילו היו לזריקי היה צריך לעשות תיבות רבות וכ"ש שם היו רשעים שהיו נתכדים כמים. אשר פריו זה שם שהוא העקר שמתגיירו מכרתם וזרעו הקדוש ולכן הוא הפרי ועלהו זה שם שהוא טפל לפרי כתו השלה שחיבו אלא לשמירת הפרי דתלמלה עליה לא קיימין תפכליה כך שם חיבו אלא להיות עבד לאחיו ולהבין ברכיו ואמר כו' לא יכול כי לא יתכר תכל מין לעבותו הכלחה וכל אחרי שעשה יכליה זה יפת שתעפ"י שחיבו תקר הפרי מ"מ יש לעבותו פלחה כעבד"ן וחיבו מעובד לאחיו כדכתיב יפת אלקים ליפת ואמתר סיכוין כזה לכתיבה יונית שהיא תגלות וכדלמתרינן לקמן כיפת אלקים ליפת כו':

ויולד נח כו' מסקנת דמולתיה היא כלומר היכו דכתיב ויולד נח כו' וזה דמשום דתיקשי לן תמי שנח נכח שהוכיר הכתוב שהוליד ג' בניס תשתר הדורות שלא הזכיר אלא אחד מהם הברוך להמשך הזרע עד נח וכן היה רחוי שיאמר שנח הוליד את שם ואחר כך יספר תולדות שם עד תברהם שהו הברכה ולמה הזכיר חם ויפת ולו"ל דלמ דמי דכשתר הדורות כלם כלו כעין כלי ולא הזכיר הכתוב שלא הכן שתתגו כמשך הזרע עד נח תכל כני נח כלם נתקייתו והוכרכו לעולם שתהם נכנסה כל תתר ולהכי תחסכיהו קרא ותדכריהו ולכן הכיח כאן דרשת תשר פריו יתן בעתו כו' דמשכח לנח קרא כב' בניו שתם ככל אחד כורך אל שעקר הקו למה לא הוליד נח עד ת"ק ולהכי מייתי דעליו נאמר תשר פריו יתן בעתו שזו הסעה הרחוקה לו ולזה הכיח נמ כן שתולי בניה ה' כדתסכתב בסמוך ואחרי זכר התקרחות הכיח דכרי רבי יוחנן שתגלה הסכה כפירוש שלא נתכתרים בכתובים:

כתיב שתולים בניה ה' משום דק ליה מ"ט כל דורו מוליד ל"ק וזה לת"ק כדר"י דכסתוך לכן הכיח הכתוב דקרא שתולים בניה ה' ק' תמי שאמר שתולים בניה ה' ויפריחו פניהם ויפריחו ותמי קת"ל עוד יונתן בניהם שכל התילות עם היותם זקנים הם דשנים ורעננים כי תריח מים יפריחו ותמי רבותא דשתולים בניה ה' ועוד לשון שיהם לא יתול אלא בתשים ועוד דאם הם שתולים בניה ה' היכך יפריחו בתגר שהתגר זולת הבית ולא הל"ל אלא שתולים בניה ה' ישלחו פתרות בתגרות שלקיטו לתכי משמע דקרא בנח קמיירי ובית ה' דקאמר היא התיבה וקרתם בית ה' שהוא הבית שנתנית בתנותו ועמד בנס על המים וקרא תגרות שלקיטו לעולם שיהיה בתיבה עליו והכוכה לומר שלפי שנח היה שתול בתיבה היה הגלות שלו שהם שהיה רחוי לפרות ולרבות בתרץ יהיה בפיקוק ויבוב בתיבה ואז יהיה דמן ורעננ שלא בתנכל שתלו הפרש בתחרותם לת"ק שתילתו בתיבה שיעתרך תיבות הרבה לבניו תם יהיו בדיקים ויתותו תם יהיו הרשעים וירע בעיניו ולכבי שקרא שתולים ליפריחו תע"ג ליפריחו שקרי שתולים הוה ותחר שהכיח הכתוב שהוליד ג' בניס תשתר הדורות שלא הזכיר אלא אחד מהם הברוך להמשך הזרע עד נח ולכן הכיח דרך התרדם תתיר לדרום לשון רבים על יחיד או לשון יחיד על רבים וטפמיהן דתפשר שהכתוב יכלול התרוכים בלשון יחיד שידבר על כל אחד מהם וידבר על היחיד בלשון רבים בלשון תעלה ובבוד ותם שתני כריך לתבוכה זו הוא לפי תה שפירש דקרא ותמי בנח קמיירי כיון שנח להשיב ספק תחור הולדתו דלולי זה לא נריכנה להכי שלא יהוייב כנר"ל תו זה פלו דם"ל דעניני דקרא נופיה כהוה פלוני מיירי שלא דעניני דקרא בסתתא לתיכי תחל שום יבדק כפלו ותתנו למד הכתוב לומר שכל תים הדומה לו בתקרא שהוא יקרבו תו שעניני פלו קרהו כת"ש הכתוב ועלולה קרא בסתתא לתיכי קמיירי: ערך יכוכן זה נח ות"ת שם בתתי עוד דתסתע דמוסיף על תה שהיה בכחרות ושלא נח בכחרותו לא הוליד ר"ל דקאמר עוד על כל יכוכן לכך הוה שבכחרותו ולתי כחו חזק עם היות שהיה בבנס תעיינו וקאמר דעוד יחליף כח בזקנותו ולא דשנים ורעננים יהיו שיוליד תם"כ בכחר ותו שלא הוליד עם שהיה כחו חזק:

בניה טעם כל דורו מוליד כו' לפיכך למיתר דמקתי ת"ק מוליד ות"ם ויהי כל ימי ת"ק שנה היכו אחז שלא להוליד ג' בניו ושתת שהוליד בהיותו בן ק' שנה והכ' בהיותו בן ר' והג' בהיותו בן ת"ק כי תם טעם שיודיענו הכתוב שנותיו בפלגם תהוליד שלא בדרכו שתולדים הנשים בתחלת ההולדה בכל הפ' ושוד דאם כן תפי נשיר בניו הוה בן ק' בשנת התכול שתתבול בשנת ת"ר להיו בת היה ות"ת שהרי שם לית לך הניא לך שנה דק שנתים תחר התכול בדכתי שם בן ק' שנה ויולד את תרפכפד שנתים תחר התכול ולכה למיתר דכנים תחריס היו לו לנח קודם שנת ת"ק ולת נזכרו פתינן תסובים ליזכר דתתי הוה עלייהו דתלן הוליד בדרך שאר בני דורו ודתי שהוליד רטים ולת יתבן בכלם תתו קודם התכול שלא היה תודרכם למות בכרת ונס לת יתיתם ה' בחיי נח שלא לנעדרו ותם חיו ונכנסו עתו בתיבה ודתי ליתת דכתיב בעבם היום הזה בא נח ובסכו וות"כ לת ה"ל לפרט שת לומ' נח ובניו שתם ועוד תחר שיצאו תהתיבה ה"ל לפרות בתרן וקרא קתמר ג' שלא בני נח תתלה נפנה כל התרן: אם רשעים הם תין רצו' כו' תמר ר' נתתיב כו' הדבר תבואר דר"ן לתו לתלוקי על ר' תתה שלא לכתיב על תה שתפשר לספק בדברי ר' דתי תה שכבם תעיינו קודם ת"ק שנה הוה תפני שביו שיהיו נדיקים וכן שיהיו רשעים לת יתות לנולידו תם כן תפילו תתה תולידו תכות ת"ק בני דתי הוה נדיקים לת תיק' לן תידי דתכתם התכול קרוב ולת יוליד רשעים ותכדו כתיב ולת ינטרך לתיבות רבות תכל שתת יהיו רשעים ותכדו כתיב ולו' ת"ק שנה שרי תינן בני עונתן וו"י לת התריך כוה שהיה הדבר תפוחר תלנו וכן פרש"י בפי' החומש בן ת"ק שנה ר' יולן תם טעם תוליד וכל הדורות לתתם שנה וזה ת"ק תחר הקדוש ברוך הוא תם רשעים תם הרי יתכד כתיב זרע נדיק וזה תם נדיקים תם תטריח עליו לעשות תיבות הרבה ככם הקב"ה תת תעיינו ולת הוליד עד ת"ק שנה כדי שלא יהא יפת הגדול רחוי לעונשים לפני התכול דכתיב

ת"ם האמוקים

תעיינו לפי שתלו רשעים היו בניו היה נפרש תתם ולת יהא פני נח ותלו היו נדיקים לת רבה להטריח לנח ותם כן גזה תדע יותר דרכי ה' וא"כ הכרח תם יתן לנדיק ולרשע בתעשיהם כדקתמר כריתת כי הנה תוכיח ה' כו' ותין לפרש סתין דרשת הכתוב להודיע סכת הכבוש כדפי' תלה הכוכה לומר שעובדי ה' תתוברים שהרי נח שתרו ה' כתיבה תתכול ותפילו בוקנתו הוליד שלא בטבע העולם וזו רתיה תם' ירם קרן נדיק ויפרע תהרשעים כי נדיק ויאר הוא ותם שהקדים שתולים ליפריחו הוא תפני שהורך להקדי הסם לפעולה ותינו מזכיר שתו תלא תחר כתולרו בשתולים דתשתעינן תרתי לתיירי בנח וסם עשה לו גם לכן הורך להקדים שתילה לפרח דתם כן תה נורך להזכיר תדרש זה כתן שתין תלו למדי תתנו דכר תרוש לענין הפרשה וכבר העירותיך שתין להכיח דרשת תעם"י שהוא תעניין הם' תי לת תשתעינן תדוש כפ' לפרש לו לתרון דכר שתום:

שתולים בניה ה' זה נח דתע"נ דכניו נתי כתיבה היו שתולים לת תני תייתי קדיא תלא נכח לאודיע תסו' כחנרות תלקיטו יפריחו ושור יכוכן בכיתה שלא יכדק תלא נכח ותע"נ דשתולים לשון רבים תין קפילת כוה שכן דרך התרדם תתיר לדרום לשון רבים על יחיד או לשון יחיד על רבים וטפמיהן דתפשר שהכתוב יכלול התרוכים בלשון יחיד שידבר על כל אחד מהם וידבר על היחיד בלשון רבים בלשון תעלה ובבוד ותם שתני כריך לתבוכה זו הוא לפי תה שפירש דקרא ותמי בנח קמיירי כיון שנח להשיב ספק תחור הולדתו דלולי זה לא נריכנה להכי שלא יהוייב כנר"ל תו זה פלו דם"ל דעניני דקרא נופיה כהוה פלוני מיירי שלא דעניני דקרא בסתתא לתיכי תחל שום יבדק כפלו ותתנו למד הכתוב לומר שכל תים הדומה לו בתקרא שהוא יקרבו תו שעניני פלו קרהו כת"ש הכתוב ועלולה קרא בסתתא לתיכי קמיירי: ערך יכוכן זה נח ות"ת שם בתתי עוד דתסתע דמוסיף על תה שהיה בכחרות ושלא נח בכחרותו לא הוליד ר"ל דקאמר עוד על כל יכוכן לכך הוה שבכחרותו ולתי כחו חזק עם היות שהיה בבנס תעיינו וקאמר דעוד יחליף כח בזקנותו ולא דשנים ורעננים יהיו שיוליד תם"כ בכחר ותו שלא הוליד עם שהיה כחו חזק:

בניה טעם כל דורו מוליד כו' לפיכך למיתר דמקתי ת"ק מוליד ות"ם ויהי כל ימי ת"ק שנה היכו אחז שלא להוליד ג' בניו ושתת שהוליד בהיותו בן ק' שנה והכ' בהיותו בן ר' והג' בהיותו בן ת"ק כי תם טעם שיודיענו הכתוב שנותיו בפלגם תהוליד שלא בדרכו שתולדים הנשים בתחלת ההולדה בכל הפ' ושוד דאם כן תפי נשיר בניו הוה בן ק' בשנת התכול שתתבול בשנת ת"ר להיו בת היה ות"ת שהרי שם לית לך הניא לך שנה דק שנתים תחר התכול בדכתי שם בן ק' שנה ויולד את תרפכפד שנתים תחר התכול ולכה למיתר דכנים תחריס היו לו לנח קודם שנת ת"ק ולת נזכרו פתינן תסובים ליזכר דתתי הוה עלייהו דתלן הוליד בדרך שאר בני דורו ודתי שהוליד רטים ולת יתבן בכלם תתו קודם התכול שלא היה תודרכם למות בכרת ונס לת יתיתם ה' בחיי נח שלא לנעדרו ותם חיו ונכנסו עתו בתיבה ודתי ליתת דכתיב בעבם היום הזה בא נח ובסכו וות"כ לת ה"ל לפרט שת לומ' נח ובניו שתם ועוד תחר שיצאו תהתיבה ה"ל לפרות בתרן וקרא קתמר ג' שלא בני נח תתלה נפנה כל התרן: אם רשעים הם תין רצו' כו' תמר ר' נתתיב כו' הדבר תבואר דר"ן לתו לתלוקי על ר' תתה שלא לכתיב על תה שתפשר לספק בדברי ר' דתי תה שכבם תעיינו קודם ת"ק שנה כדי שלא יהא יפת הגדול רחוי לעונשים לפני התכול דכתיב

הגפר בן ק' שנה ויצאת רחוי לפומיה לעתיד וכן לפני תתן תורה
עכ"ל נר' שדברי ר' ור"ן דכר אחד אבל הרמ"ס ז"ל חשב דד"ן
פליג אר' והקשה על רש"י אחיך ערב דברי שניהם וכתב' כשם ר'
יונן והסיב דר' מודה לר"ן דתכן ת"ק שנה ומעלה כל הגולדים לו
תינן בני שומעין דאל"כ עדיין הספק כתקומו עומד שאם יהיו
רשעים יאבדו כאבול אלא ער"ן חולק על ר' ואומר קודם ת"ק
שנה כל הגולדים היו בספק רשעי' לא שאם היו צדיקים היה מעיינו עד בן ת"ק
שנה שיתלו מבלל ספק רשעי' לא שאם היו צדיקים היה מטריחו
בתיבות רבות כי אין מזה חשש ואני תמיה מדברי הכין דאכ"ל
דר' כריך לדברי ר"נ למה נאמר שנה אחת לחלוק ולא לפרש דאי משום
דקאמר ר"נ אמר יהוש שאין לדקדק כזה בתנדות דכמה ואמי אתת
לחלוק ואו' מ"ר פלוגי וכמה זמני הא לפרש ואו' ר"פ אלו ועוד שאם
כל כוכת ר"ן תינה אלא לחלוק את"ם שאם היו צדיקים כו' אין חולק
בדברי אלו דקאמ' אפי' יפת שהוא הגדול כו שבדברי אלו תפי' ר' תורה:

אם רשעים הם כו' וא"ת למ"ל טעמא זו תיפוק לי שהרשעים
הם טורח שיולדו דבשלמ' ככל הרשעים י"ל שהם' כוונתם
אעפ"י שידע שיהיו רשעים לפי הבחירה בידם אם ירצו לזכות
אבל אלו שאם הם צדיקים אין חבין בהם שנריך לתיבות רבות מ"כ
לא יולדו וי"ל דרשע נתי אפילו יהיה רשע כודאי לעורך נגרא דגם
רשע ליום רעה להוכיח בהם הבריות אלו שיתיסרו הצדיקים בהם
כי לך תכה ופתי ישרים אלו ליתן להם שכר אלא למדו מהעשיהם
וא"ת למ"ל תרתי אם רשעים אלו הם צדיקים כו' שאפילו הזאת שאלו
היו צדיקים אין חשש מחבידתם אלא החשש הוא אם יהיו צדיקים
שיטורך תיבות רבות שכא אי תספק כי אחת יהיו צדיקים ויטורך
תיבות רבות וי"ל דאח"נ אלא דעדיפא מינה קאמר דכין כך וכין
כך אין רשויין להוליד מ"נ י"ל דאי לאו כ' הסבות לא היה מספיק
כיון דספיקא הוא אחת יהיו צדיקים אחת יהיו רשעים אפי' את"ל
שאם הם רשעים אין חבין בבריותם שאין רשעו שיאבדו מ"מ לא ה"ל
למעוט בריותם דאחת יהיו צדיקים והם נבריכים לעולי ויותר רשוי
שיבריע כד זה וכן אי לאו דאין חבין בבריותם שאין רשעו שיאבדו
אע"נ דאם הם צדיקים אין בהם חשש אפני טורח הפיבות לא ה"ל
למעוט בריותם דאחת יהיו רשעים והם נבריכים לעולי כדבתיבנא
וגד זה רשוי שיבריע כי* למה יהיה ספק הטוב לספק הרע אבל
השתא דאין כך וכין כך אין חבין בהם אם"ם מ"ק אי אי יהיה ספיקא
אחי קב"ה כי הוא יודע עתידות מעשי בני אדם קודם היותם
כדבתיבנא לעיל בפ"ב ס"ח ואפילו בדברים שלא יהיו לפועל יודע
ה' מותם שאלו הוכח בהם בחיים היה עושה מותם וכדאמר לקין
בפ"ב נשי ואנכי הולך ערירי אמר לפניו רבש"ע אם עתיד אני
להעמיד בנים ולהכעיסך מוטב ואנכי הולך ערירי ובפ"ק דחגיגה
אמר הן בקדושין לא יאמרון משל לבעל התחנה כו' ואם כן אין יאמר
בם' אם יהיו צדיקים כו' כמסופק לו הל"ל אלא יודע אני שהם
צדיקים כו' מ"ב יודע אני שהם רשעי' כו' ולא סיים הכא למי' דברה
בלשון בני אדם אמר ה' אל לבו עסקינן וכ"ל דה"פ
אעפ"ו מסופקים בבניהם אלו מה היה אחריות ולמה בכם ה' מעיינו
ואר' דמתה נפשך בכם ה' מעיינו שאע"ל שנפה ה' שנדיקים יהיו
נאמר שטענתו אין רצוני להטריח ואם ת"ל שידע ה' שרשעים יהיו
נאמר אמר הקב"ה אין רצוני שיאבדו כו' וא"ם אלא אמר הקב"ה
דבק שם ת"ם אין רצוני כו' לא עם ת"ם אם רשעים הן כו' וכן
פירש דברי ר' אלא אמר הקב"ה ומה היה מאחרו שם רשעים הן
כך היה מאחרו אין רצוני כו' ואם צדיקים שם כך היה מאחרו
לטריח כו' וכן הוא הלשון בסוחר טוב למה בכם מעיינו שלא יוליד
וירבה וזרעו ויאבדו בדור המבול ומתענב בהן ואם תאמר גד קים
יהיו היה נריך לעשות תיבות הרבה כו' ואם"כ דאלו לא תאבד ר'
טענתא אלא כרשעים היה אומר שהסבה היא לפי שידע ה' שהיו
רשעי' לו תיפוק לא מכל כיון דאשכח טענתא לכ' חלקי הסופר קאמר
דמת"כ יש טעם כדפי' אלא ז' מאמר ר"נ בא להוסיף על הנד הנ'
שהניח ר' שאם היו רשעים נאמר שהסבת בכוח מעיינו שאין רצונו
שיאבדו דאם כן כתר ת"ק נמי למה לא הוליד את שם ת"ם ר' ואת
ואלי קושית דמה"כ דשם ואם ויפת לאו צדיקים ניהו ואם כן למלי
לא בכם ה' מעיינו שידע דצדיקים יהיו וליכא למימר כי לפי הנד
הוא שאמרנו שאם שהיה מוליד קודם ת"ק היו רשעים אם כן אם
אם ויפת הם רשעים שאלו היו גולדים קודם ובתחתרו על עסקנו
דהא ליתא כי לא היו גולדים מתחלה אלא הרחוקים שגולדו אחר
כך אלא נפשות אחרות ובעלי מדות אחרות מדע דהא שם ואלי
צדיק היה כמ"ש ז"ל שהוא מלכי צדק ושהיה קוכע מדרש וי"ל
דמשום אם הוא דק' ליה דרשע הוא אשתקלל כהשתו ואח"ל שהרם
למעיינו וי"ת רבשו וא"כ למ"ל להוליד עכשו וגם אין למלט מהמבול

וא"ת מי הכריחו לר' בשותר הא' דאם רשעים הן שבת בכוש
פעיינו מפני שאין רצונו שיאבדו במים עד ת"ק לן מתה שהוליד
לת"ק וכנוהרך לומר משום דאין בני ק' לעוסקים ליתא דכיון
דאשכחן בשם אם ויפת דלא הם ב"א דאין החשש מפני שאין רצונו
שיאבדו אלא שהם' ודאי רשע שלא יהבד ודעתו על כן בחיינו אלא כן
שבאותר רשעים תורגדיקים הבל שבה ת' והוא כדי שלא להטריחו
לעשות תיבות הרבה י"ל דאם"ל הכי אלא דאם' אין כן ק'
לעשות הכר יהוש כדאשכחן לעתיד כדבסמוך ולכך כיון דלכי
החתת ק' לן מתה שהוליד לת"ק אין אנו בריכין לומר שהשבה
גם כן ברשעים בשביל טורח תיבות שהבריות אלו נברחו
שלא ישאל ה' פני נח להניל בני מבלל הדור כיון שרשויים לעונשן
ולכן נאמר שהשבה שלא הוליד הוא לפי שאחבדו ואין ה' דוכה לענר
את נח ולכן לא יברחם וא"ת ולפי הסותר הא' שבכוש מעיינו
ליודעו שבדיקים היו למה בכם מעיינו בתחלה ה' להטריחו שיולד
עד ג' יסוב יבכוש מעיינו עד יתי התבול דבג' ליכא טורח תיבות
דהא השתא נמי הוצרך לטורח בעד שם חם ויפת ואחר התבול
יפיר מעיינו' ל' ק"ב הבנים אלו נולדו בבחרותו היו פרים ורבים
עד התבול ואותם הבנים היו גם כן נדיקים טורח תיבות הם היו
נדיקים אבל שם וחם ויפת שנולדו שתוך התבול לא פרו ורבו
קודם התבול שעדין בחורים היו לפי ערך שנותיהם ואפי' אלו
מעיינו להם בנים עד אחר התבול וא"ת מלשון רש"י הב' ולאי
דתפרס לכולה מילתא על דברי הם שהיה מדב' בתוכן אבל הם
אפי' אחר יוסף בן נון לא נייתנא ליה וליכא למימר שהם היתה
הם' יודע מ' תב' אלא הסותר אחר בלשון הזה לדבותא בשלמא
לומר שאפילו היה אחלק הסותר רחוי ג"כ אלא יוליד ת"ת נשקף
דרבותא זו ל"ל דבשלמא אם הוא כתוסיף לו הוא דמעיע למימר
דרבותא קאמר שאף על פי שתפני הסבה בבד הא' יולד אלא
מבל מקום אין זה טעם חזק דשמא יהיה הסותר הב' ולפי צריך
לאת טעם בב' הסותרים אבל אם הם"ש יודע שאחת הסותר הא'
יאחר אחת ולמ"ל הטעם הב' וכ"ם דתב"ל לר' שהם' אחר ב'
אלא אלו הסותר לרבות' לאין הסבר נותב אלא שאחר הסותר שנולד
אלא ודאי אין כותב ר' אלא שהם' אחר הו אם הוא כיפלי;

אפי' יפת שהוא הגדול כדלקמ' כבל ז: **אינו** בן ק' שנה
דתחלת שולד' נח בשנת תק"ח היה והתבול היה בשנת ת"ר
לחיי נח ושם בן ת"ק שיהי לו ק' שלימי והרמ"ם ז"ל כתב שבשנת
ת"ק בשנת' התחיל להוליד שהוליד בשנת ת"ק וכב' בשנת תק"ו
וכב' בשנת תק"כ ואיכו נכון דודאי שנה ראשונה להולד נח היה
שנת תק"ח דתם"ס ואיכו נח בן ת"ק שנה ויולד היכו שכבר שלמו לו
ת"ק שנה והתחיל בתק"ח דחל"כ בשנת ת"ק לחיי נח הוליד היכיני
ליה דומיא דבשנת ת"ר לחיי נח ושוה דשם בן תלי קאמר בכח אפי
יפת שנדול וכו' והלא אם שנת ת"ק מהולד הרי הגדול בתבול בן
ת"ק שלימי שהוא נולד בשנת ת"ק והתבול בשנת ת"ר ומתן ליתא לן
שנולד בסוף שנת ת"ק והתבול היה בתחלת שנת ת"ר אלא אמר
שכזמן שהיה ליולדו בשנת ת"ק היה התבול בשנת ת"ר דה"ל ק'
שלימים וכ"ם שהפסיר שנולד בתחלת שנת ת"ק והתבול היה בסוף
שנת ת"ר שהם' בתחלת השני לחי נח לתנין שנת חיי נח קאמר אלא
לתנין שהיו מוכין לחדשי הסבה השני לחי נח שהיה תרחסון תליכה דר' ומיר
תליכה דר' ולעולם אפשר שבבר היה סוף שנת ת"ר לחיי נח וזה
לית קדוש לק"ו ואי ל"ק להאי מילתא אלא מהבהרת הקו' הל"ל כך
הל"ל ומוקמינן דיפת לית הוה בן ק' לית שהוא' אפילו יפת וכו' דמשהע
דהא מילתא דפשיטא' היא אלא ודאי הולדת נח בשנת תק"ח הוא
כדפי' ולא ק"ק אפיר ר"ח מיפת נדול בניו בן ק' כתבול דאפילו
תימא שנולד בתחלת שנת תק"ח והתבול היה בסוף שנת ת"ר הכא
בשע ירידת התבול כיון שהיה מבשת ת"ר עדיין לא נשלמו בשב' וא"כ
ליכא ק' שנה שלימים ' וכן יר' מת"ם רש"י בפ"ק דע"ז אלו
תורה שנת חי תק"כ שנה קוד שנולד שם דכתי' ויהי נח בן ת"ק שנה
כשנולד בנו הרחשון היה בן ת"ק שנים ויפת הוא הגדול מהם שנה
וחם גדול מהם שנה כו' הרי מהם שתב' שנת תק"כ לנח קודם שנולד
שם כי משנת תק"ג מתחיל לחשב לשנות שם אחר שנולדו לנח
תק"כ היה וא"כ ליתת חם שהוא החתנטי לדעתו היה אחר שנולדו נח
תק"ו ולידת יפת שהוא הגדול היה אחר שנולדו ת"ק לנח וא"ת
כתר ויוליד נח כתיב והיו ימיו ק"כ אלא עכבו מהולדתו עד התבול
יותר מק' שנה כבר כתב רש"י ז"ל לחיין מוקד ומתוחר כתור ומוכרח
הוא: **אינו** בן ק' שנה ראחוי לעוסקין שלעתיד בן ק' הוא שראוי
לעוסקין כדכתיב כי הנער בן ק' שנה ימות וכין לרייב"ל דתם' ראוי
לעוסקין וכין לר"ח דתם' מיתה כפשוטו ז"ת דעד בן ק' חיכו נפשו
וכן היה בימים הקדמוני ועם לעיין הא מכ"ל שכתו שיהיה לעתיד בך

ג אמר רבי הינא אין מיתה לעתיד לבא אלא בבני נח בלבד ריב"ל אמר לא בישר' ולא באומו' העולם שנא' ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים מה עבר ליה ר"ח מעל כל פנים מעל פניהם של ישראל והכתיב כי הנער בן ק' שנה ימות ורא מסייעא לר' ח מה עבר ליה ריב"ל ראוי לכלל עונשין והכתיב בצאן לשאול שתו מות ירעם וירדו בם ישרים ורא מסייע ליה לר"ח מה עבר ליה ריב"ל לפי שבעת"ו פרעה בשעתן מסרא בשעתן אבל לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא עושה מלאך המות משמשו"ר שלהם הה"ד וירדו בם ישרים לבקר וצורם לבלות שאול מזבול לו מלמד ששאול כלה ונופן אינו כלה וכ"ש למה על ששפשו יריהם בובול הה"ד כנה בניתי בית זבול לך:

ד ויולר

ריש ביתי נח ורס"ז ל כתב בפי החומש וכן לפני מת"ת ומין זה מספיק דמכ"ל שכן היה לפני מת"ת מס משנה דלמ היו מכוונין כתורת משה גם ביתים מלו לא היו נעשה כנוח אלא הכן ק' שחיכן מכוונין אלו כוונות כדרוש מתחלה וליכא למימר פטעמו הוא דחל כ מט' הוליד הכא לת"ק ומפני קושית זו הוכרכנו לומ' כדר' יולר' כ' ל דחלו פר הן ק' היכו דחלו לעונשין דחל כ' מין לן ולת"ק גמי מתני מוליד דכתיב בתיבת לעיל דלת הוה ר' תוכרת לזה דהוה מפס לומר דמין כאום מעיינו אלו לפסק הנדיקים ולעתידו כן לפי שהיה כדור מבלי שהיו כדיקי לגד ויכתרך לתיבות רבות וליכא למימר דכיון דטעמ' דלעתיד כן ק' שנה דחלו לעונשין היכו שיחריכו ימים כדכתיב כימי העץ ימי עמי ויהיו ת"ר שנה כדלעיל בפי' כ' ולפי רוב הנשים ההלכו מכן ק' עדין נשר יחסר ה' ל קטן כן כימינו שהיו חיים שנים רבים ס' ל כן ק' ר' חלו לעונשין דהת בסמוך ס' ל שחין מיתה בהם בלל לריב"ל ות"כ מנ' ל דקודם מתן תורה שהיו חיים קטונים לפם לח יהיו לכלל דעת עד ק' שנה וליכא למימר דס' ל כר' ח דבכי נח יתחלו לעתיד וכיון דהחטוח יתמת מכן ק' ר' שחייהם חרובי כלפני המבול וכיון דכן מתעינן דכי היכי דלעתיד לח יכלו לכלל דעת עד ק' שנה ה"נ הוה ברחשונ' ולח מתמ' ליה מתה שלעתיד לח יכלו לכלל דעת עד ק' שנה הוה לפי שחייהם מרובים הרבה מלפ שנה ויותר מהתה דכיון דלח פי' הכתוב חורך חייהם נר' שסתך על הדעת כי גלתוד מתורך חיי הרחשונים דהת לר' ח ודחי לח תס כי הנער בן ק' שנה ימות רחוי לעונשין מלח מיתה מתה ולפ"ז לפיכך כשיחטח פחות מבן ק' חכם ניענש על חטחו' שלח מת יחריך לו עד ק' שנה שחין מחייב הכרת לפיות תכף לחטח:

בן ק' שנה רחוי לעונשין ות"ת ובדור המבול מילח הוה כתה קטנים מק' שנה ותתי ככר תירגו כשוחר טו' מ"ה שכעון לפיכך ותתן ופף שלפי שחין הכן מת כעון מהיו מלח פחות מבן י"ג שנה היו לפיכך מחכן י"ג ככר הם בני עונשין כב"ד של מטה וקרחים גדולים לכל מ' מלח היו בני עונשין עד בן ק' היו נחשבים קטנים לכל דבר ותתים כעון לפיכך מ"ק שהרי חדם הת' נענש על מה שטח כיום כריחתו ושמח י"ל לחדם הת' דהוה יהיר כפיו ובגלם חלהים ככר הת לכלל דעת כיום כריחתו וכת"ם שכל הדברים בקומתן וכדעתן נבראו ועוד דכיון דת' נופיים נוהו ים להחמיר על חטחו ותה שנענש קין על הריגת הבל חפשר לחר ק' שנה ללידתו הרגו: אין מיתה לעתיד וכו' משום דחתרינן דלח היו רחויים לעונשין עד ק' וחם נלמד מדכתיב כי הנער בן ק' שנה יתות לכבי מיתי פלונתת דר' ח ודריב"ל תשו תילתיה דריב"ל דתוקי בן ק' שנה יתות רחוי לעונשין ותתי כדלעיל: אין מיתה לעתיד וכו' ומין להקשות מת"ת מחוקר כל הוה נפסד כי גם זה"ר מתחלף היה נכחי חלה לח הת"ל לפי דעת מקנת התורניים וכדרוש כטלתי כל הטענות העומדות נגד זה וכן יהיה לעתיד:

אין מיתה כו' לכאין זה יש לדעת זמן התיתים ניתי יהיה הלם יהיה תיד בכיחת מעיחנו חו קרוב חלין חו תחר יתות המעיח תעפ"י שבני העניינים המלו יקרחו עה"ב כמ"ש לעיל בכ"ב ס"ט ולפי שדברים חלה וכיוצה בהם לח ידע חדם תיך יהיו עד שיהיו שדכרי' פתוחים הם. חבל הנביחים גם החכמים מין להם קבלה כדברים חלה לפי הכרע הפסוקים כמ"ש כרך בכי"ב ומני' מלכים מין תכוח' לדרוש כזה כטעמוחיך לנחת בעקבי דר"ל והמפרשים והכה הנם מתחלפים כזה כייהר"ן חסדתי בם' חור ס' כלל ד' פ"ח כתב שמת"ם כמס' יומח מכנפת ומכנט מ' מהם קודם ותתהו לכפיכה כ"ס משה ומהרן עמהם נר' שהיה כזמן כ"ם לימות משיחנו ומת"ם מין כין עה"ז לימות משיחנו חלה שעבוד מלכיות מין נר' כן דחם כן. שנוי גדול כין העה"ז לזמן ההוח שיקומו כל המתים ויהפכו פנם כרורה וכו' והסכים דודתי כזמן כ"ם תקים התיתים כין שהקשה כן בפסיטות ולתקן מחתר שמואל חתר שהיה מקובל חלה חלה יהיה בנין כ"ם מיד בכוח משיחנו ל"ק לדבריו דבסנהדרין ס"פ כהן נדול תניח רבי חומר כהנים חסורין לעתות לעולם היגו טעמח מהרה יבנה כ"ם וכעינן כהן הרחוי לעבוד וחם חין כ"ם נבנה מיד בכיחת משיחנו שחתם יין עד שהשיח

כי הנער כת"ה לר"ח וכרמוי לעוכסין לריב"ל וכיוצא בזה יבב ר'י
מכר כנחל כ' כתוכים תלו ותפילו תימת דקרח דוהנער ע"כ כת"ה
קמיירי דתי כישראל מתי ותחוטת וכו' דהת פי' הרמב"ן כתתי
דנרסינן כם"נ ימות המשיח מין כהם לת זכות ולת חוכה שתין להם
בחירה ותם כן מין חטת תלת דהכת כת"ה מיירי דישראל דוקת
הוא סיוסר מהם לב התכן ות"ם נם ו' דפסחים עולת רעי כתיב
בלא המות לנצח וכתיב כי הנער כן ק' סנה ימות ל"ק כתן כישראל
כתן כת"ה לת מייתי תדוסת לקרת דהנער דבלתו הכיבת"ה דוקת
מיירי תלת הדוסת הוא לקרת דבלע דכישראל דוקת מיירי מכל
מקום מב"ל דישראל לת ימותו ליתות המשיח נימת לעולם ישראל
ימותו לתורך ימים כסנים קדמוניות וזה לפי סלת יחטתו תכל ת"ה
פיחטתו הנער שהכם ימות מכן ק' סנה וקרת דומתה בכלהו מיירי
וכ"ת קמייתי רוכה לומר בעולם שתחרי ימות המשיח ות"ת דמתקרת
דהנער מיירי כת"ה ס"ת דישראל לת ימותו כלל דתי ישראל נמי
ימותו לתורך ימים ת"ל לתת קבבה לתורך חייהם כדקתמר כת"ה
כי הנער וכו' סלפ"ז ימותיהם תלפ סנה כרתסונים לעולם תיקשי
מ"ריב"ל לת"ל קרת דומתה בימות המשיח ולדחוקי דכי הנער כרתוי
לעוכסין וכן ר"ח לת"ל לדחוקי מהכ"ם מעל פניהם סל ישראל ליהני
הכות לתחר ימות המשיח וכן קרת דהכתן לסתול שתו נוקמים
לימות המשיח וזה דוקת כת"ה ודתי דקתמר דישראל לת ירדו לסתול
וכתתם כיקר כלילן מיירי ותי לתחר ימות המשיח קתיירו ר"ח
ור"ל דקתמר תין מיתה תפי כת"ה דכל פנים מכלהו משתע ותי
תוקמה בימות המשיח מה"כ תחר כך ת"ק מתי דוחקים לתוקמי
קרת דהנער כן ק' סנה ימות כרתוי לעוכסין דלוקמיה בימות
המשיח וכדפי' ליה הרתב"ע ור"י תברכתתל ותפילו בישראל תוקמיה
וע"ק דריב"ח מתי דוחקים למיתר דתן תיכת מיתה לכבי נח לי
משום קרת דהנער וכו' וקרת דכתתן לוקמיה לקרת דהנער לימות
המשיח ובישראל וקרת דכתתן לימות המשיח וכת"ה ו' ול"ל דלתחר
ימות המשיח עסקינן ולכבי כ"ש תודו דתין מיתה בישראל משתעת
דבלע המות דמת"כ בימים תחר ימות המשיח ימדק והת דלת
תוקמי קרת דהנער לימות המשיח תפטר דם ל' כת"ד תין כין הטעה
לימות המשיח כו' ותריכות ימים כזה ס"ל שנוי ועוד דכתיה פ'
כתיב כי הנני כורת ממים חדשים וכו' וזה שנוי נדול תפילו תימים
משל ותפטר תפילו מתן דפליג תודה דשנוי כ"כ נדול לת יהיה לימות
המשיח והת דלת מוקי ריב"ל קרת דכתתן לימות המשיח הט' משום
דכתיב וירדו כם יעדים לבקר ותממש זתן כתתיה כי כן יקיצו
היסנים בעפר תניל התיקה כי טעם לבקר כנגד ילין כדפי'
הרתב"ם והליכה עגינה משל למיתה ודתי פם שהתפ"י כי תחדים
בכתוב וס"ל לתין כתתיה לימות המשיח תתכם להרמב"ן שעקר
הטבר הנק' עה"כ כתתם הוא כנוף וכפם תחרי ימות המשיח ת"ל
מיכורם מתמר זה תלת בימות המשיח דכימים שתחריהם מה ענין
לת"ה דהת לת נריכי תלת משום ודשנו בתכנם כדתמר בפ' דפסחים
וכעכ"ם תין כו לת תכילה ולת כיתה זה נורך לענין ומיכרים והת
דס"ל לר"ח ולריב"ל דתין מיתה בישראל מיתת היסו משו דקרת דבלע
המות בימות המשיח משתע להו מדכתיב ותתם כי חייה תעות לדל
וכו' וזה על הת שתניל ישראל תיד ת"ה בגאולה וכן תת"ז נתתר ותתר
כיום ההוא הנה תלהינו זה קיוינו לו ויושיענו ופליני תדשמואל
דתמר תין כין הטה"ן וכו' ושמואל מכי תם' המי קרת לתחר ימות
המשיח שתו יתמרו בתתת זה ה' קוינו לו שתו יתפרסם יותר כגוד
ה' עד טיהיו תורים בתנכם ויתמרו זהו תטר קוינוהו ימים רבים
תלפנים כגלוניתו ת"ל שת"ם בלע המות לנצח היה סתיה המקרית
והכרתיית כפי הדרך תו שלת יתותו כדדכם למות שכתו שת לתורך
ימי' כי הנער כן ק' סנה ימות ולכן לת יהבו לתת תו שבלע המות תשל
להסרות הנרות הבהונות שכתו ת"ל ספי' בלע המות שהמות יכלע
לעתים הבו שם כדפי' הרתב"ם תו טיהכת המו' והסרית שעשרו כגלו'
כדפי' הרי"ת ושי"ל דר"ח וריב"ל ס"ל שהתחיה לימות המשיח וס"ל
כת"ד מתים שעתידה הב"ה להחיות מיהן תחדין לעפרן ולהבי משם להו
דבלע המות לימות המשיח מדכר תכל מתן דתמר שהמתים לימות
המשיח תחדין לעפרן מוקי בלע המו' לפה"כ שתחר ימות המשיח תו
שיפרשהו כפירושי הכו' ותין לדחות דלת מני מיירי בתחיית המתי'
דהיכי מוקמי כי הנער כנוים דבת"ה ליב' נוי דתין ת"ה שת לנדיקי'
נחורים שכבר כיתרנו לעיל בפרשת י"נ ס"ד שהתחיה לישראל
ולתומות העולם ולנדיקים ולרשעים ולכיוצאים כל תחד לכוותו
ע"ם וכלתו הכי ל"ק תידי דתימ' שלת יקומו לת"ה מת"ה ת"ת
כבר יתכלו קצתם עודם חיים כימים ההם ותותם יהיו פרים ורבי'
כימי עולם ועליהם יתמר כי הנער כו': אין מיתה לעתיד שת
בכני נח ושעתן הנער כן ק' סנה ימות ומכלתן לעתל שתו כתי

כדתמר' בסתוך ולת הוכרך להתריך שהות תכוחר תפכתו תכל
ריב"ל הוכרך לומ' טעמו שהות מרכויה דכל שתיכו כדור:

מעל כל פנים מסכ"ט ק' תתי תסני דהת יהבי' דכיתה' תיירי
ולת ק' לן תלת רכויה דכל המרכה תכי ת"ה ותי תסוכתו
דתין לתדין תן הכללות הכי תיכבי ליה לתדוני ושתת ל"ל דהת
דקתסני דתפילו כפני יער' מיתוקם רכויה דכל דתתת לרכויי דתפי
מי שתיכו הנון לת ימות: **ורא** מסייעת לר' ח ות"ת ולר"ת בתי
מי ניחת דהתי קרת כישראל מסתע דהת הכי כתיב ונלתי כירושלם
ושפתי כעתי ולת יפתע כה עוד קול ככי וקול זעקה לת יהיה תפס
עוד שול ימים כן' כי הנער כו' תלמת תירושלם קתי ות"ה תתי כעו
תתם ועוד תתי תיכפת לן ת"ה תם יתותו הת תתר כת"ן דפסחים
דהתי קרת כת"ה ופרכי ות"ה תתי כעו תתם ותסני דכתיב ועתתו
זרים ורעו נתכבם ורתם סנעני הסתלה היה תתי כעו כירושלם
כדכתיבנא דתי תתי כעו כשולם לעתיד לכוי מ"ט הסתלה דהת
כתם תקרתות דקתתרי כהדיה תיהיו ת"ה לעתיד והלכו עתים
רבים ותתר תן תסיוך תל עתים כן' וכלו נויס רבים כן' ושפט כין
הנויס כן' וחלתם והתי קרת דוהעתדו זרים ונופיה דקתרי לה לת
נתיר ליה ותפילו תיתת דהכת כת"ה ותחרי ימות המשיח מיירי ת"ל
דתן ליכת נויס תי לתו דכיתת לתתי כהרתב"ן דתן תוי עה"כ כתין
כו תכילה כדכתיבנא לעיל דתי תסוס דס"ל דתין ת"ה תלת לנדיקי'
זה לת ירייב תלת יתכתן ת"ם תתחיים תלת תתו ושוב דת"כ תתי
קתסני דכתיב ושתדו זרים והת עכ"ו ליהו תוקי להכי קרתי ליתות
המשיח תלת שהשתלה היה תתי כעו כירושלם כריכים ליסרתל לרשות כתכם יהיו עתם כת"י ולפ"ז נכיב נם כן
דהת תכפת להו ליסרתל מתיתם שהם נריכים לעבודתם ושיל
דכיון דהם כירושל' כיסר סנה ת"ה לת יכרתו שתם כן יהיה תסם
קול ככי כירושלם ולת ניחת לן וכ"ם שם ולת יסתע כה עוד קול
ככי וקול זעקה ת"ק דהכתי' התם כי כימי העץ ימי עתי ותי תריכו
כימים שזכר רתשוכה כת"ה מיירי תתי כי כימי העץ ימי עתי כי תת
דשיון זה לזה ות"ק דכימי העץ תשתע שלת יהיו לעולם שת תיתריכו
ימים כעני השדה והת נרסינן לעיל כפי' כ"ה דסיכו ת"ר סנה ושתת
לנדות חלוקות הן והכת ס"ל דעץ זה הוא עץ החיים כדתרנת' תיין
חיה וכן פרש"י והרתו כו כתו' העץ כהת תיירשה שרתה העץ העתד
בתשיכות שו הורתת ה"ת תיירשה ע"ד הירך התזותת שכירך והעץ
סיותר נותד בתשיכות הוא עץ החיים ולפ"ז יהיה תו כימי העץ של
התמדת החיים לעד והדתיון לעץ החיים הוא לפי שתתנו תוכלות
חיים תתר סיהיו החיים ליסרתל דומיים לתקודם בכתחיות ותפע"י
שכתב הרד"ק שתפשר כיון יוכתן ת"ל עץ החיי' תהלך ת"ק סנה
ורתה שכוכתו כוה לומר שקכב החיים הן ת"ק סנה הוא ודתי שכל
ת"ק סנה הוא שעור גופו לת תדע ותכו ותה עכין זה של כימי העץ
יתי שעתי שהות דתיון לקנב הזתן ות"ם כי כימי העץ יתי עתי יתכו
שהות טעם ל"ת כי הנער כן ק' סנה ימות כזה הטוב נתסך ל"ש
תפני עתי כנתיים ותלו כיון שעובדים עבודתם רתוי שיליתו
בעבורם: **ראוי** לכלל שוכיין פירוש לתין ימות דקתי' ימות
כו כיום תלת שיהא רתוי לכלל עוכסין ויהיה כן ות כשיהא לו
ע"ד שפי' הרתב"ן כיום תכלך תתכו ות ימות כעת שתכלך תתכו
תהיה כן ות כיום תכלך ותכלכת תנה ותנה יהוש תדע כי
ות תמות שתין הכוכה שימות תיד כו כיו ותין הכוכה לידיעה לנבר
שידע שימות כי החיים יודעים שימותו כלם תבל הכוכה כעת שלא
יהיה חייב תיתה לתלך והוא ימות ותו כתתר ירנה וכן ולת יכותו
לרתות בכלע תת הקדם ותתו לת יסתו עליו תטח ותתו כוכי תן
ניניב' שת שיהיו חייבי תיתה ויתותו בחטאתם זה עכ"ד ועי"ה פרש"י
קרת דהנער רז"ל כן ק' סנה ימות והת כן עוכסין להתחייב תיתה
בעבורה שים כה תיתה כן תפרש כב' עכ"ר עכ"ל י' וכ"ל ללתו להתחייב
תיתת'שיתה לכסו' הוא כענין הב"ל דת"כ הדרת קושית לדוכת'שתו
סות'ש ותתה ה'דתשה תעכ"פ כיון דסוף סוף תיכת תית' שת שהכיון
הוא לכן ק' סנה יהיה חייב תיתה כחטאתו שלו יהיו תתים כעת ההוא
סוף חייב תיתה תכל הטתה לת ימות תם תכפת לן תם כת לכלל עוכסין תכן
ק' תו פחות ויתר ות"ת ותיכי תני למיתר לעתיד יחטאו כחטאת
סים כו תיתה דהכתיב ותת רוחי תתן בקרככם כו' ותפילו
תיתה דהתם כת"ה תחרי ימות המשיח תמיירי הת תחריהן
ימות המשיח תין כהם זכות ותוכה ותם כן תיך יחטאו
כעבירה גדולה כזו ותין הדעת סוכלת לומר כהת נתי ת"ק
סחוטאת תלו נתנת תו היה כת לכלל עוכסין תכן ק'
תכל לפי החתת ליכת חוטאת דוחוטאת תסתע ותלו דתיכת
חוטאת וכן ימות פי' שים תו תיתה ר"ל היוב תיתה שתכד עינתו

יכיה חייב מיתה דהלוה הוה אפסר לפ' כפי' הוה דהלוה כתיב קאמר
מתי דוחקים לחוקקים ימות רחוי לכלל עוכרים ליתי ימות כפשטו
וה"ק אתו היה מתם הלוי הוה חטוי ומיתה כעולם הלה דודתי
נזדת ימות מיתתית היה ולכן פי' רחוי לכלל עוכרין דנזדת זו הרי
היה תקוייתית לף על גב דסוף סוף לית ימות שהרי הוה חייב מיתה
מכר עצמו וכל שהוא חייב מיתה לף על פי שלה מת תנדק עליו
נזדת ימות וכ"ל דתנדות חלוקות הן דריב"ל דהכה ס"ל סים זכות
וחובה ליתות המסית מ"ב כתן כיסרהל כתן כה"ס דיסרהל דוקא הוא
סיוסר לב התכן מכשרם ולא יחטאו כלל תכל מ"ה לעולם יהיו
חוטאים והתי קרא כה"ס מוקי ליה ריב"ל בגוי ולף על גב דכתיב לו
תהמוך תל עמים שפה כרוה סיהו כה"ם מחר ימות המסית מ"ב
היהו שיבדלו מע"ז לעבוד את ה' ולעולם יחטאו כשאר עכודות
והכהן דהא דקאמר רחוי לכלל עוכרין לאו כמיתה קמיירי אלא
שיקיל כשכט פשעו וכל מין עוכש יכוכה כמיתה ע"ד וגם בעליו
יומת דהיינו עוכש תמון וזה שתכן ק' ככר יכוה לכלל דעת להשבע
כ"ד של משה וכל תעלה בקנת עוכשי לא כמיתה ולפ"ז מכי לתימר
אפי' ביסרהל ולא פליגי אההיא דימות המסית תיקנתם זכות וחובה
דהתם בחטת גדול וחטת גדול אכל בקלות תפשר שיחטאו אז

והכתיב כנגיח לעמול שתו וחתי קרא כ"כ לעתיד תיירי
מדכתיב וירדו כם יסרים לבקר וזה שם לימות
המשיח שהוא בקרן של יסרהל כדכתי' וזרחה לכם ירחי שתי וחיכר
וירדו כם יסרים תשר יפלטו הנדיקים כרשעים כדכתי' ועפותם
רשעים מ"ב לת"ה כי טשם לבקר כנגד ילין כדכתי' לעיל ויר'
לכתורה דקתות זו שיכה לכ' הפירוסים דפי' לעני כפי' לעתיד
דהיה עפקיען דתי לימות המשיח תיירי פרוך מת"כ כין דכיתיב התי
קרא כימות המשיח תו תחריתם דכיון דכימות המשיח כתתר ליה ל'
ותחה ה' דמשה תפילו מת"ה מ"ה לותר עוד שימותו דכלע המות
לנצח כתיב ותיכתוכ מחתרי ימות המשיח תיירי דתם' לבקר על
יקיכת התחיה דם"ל שתחיה תו כדלעיל תכל לפי תחת ליתה דהה
לה"ת נתי תיקשי התי קרא דקאמר תקרא להבער דהכה קאתר כגתן
דמשתע שהם מוכנים לתיתה תתיד ולא יתרייכו ימים שלא יהיו כגתן
לטכוח ותם יסיכ"ח דחד קרא סיירי כימות המשיח וחד תיירי
תחר כה"ב כגיתה לריב"ל ולא תיק ליה תלה תחד דתיירי לתחר כך
כיון דתיכוו תו הוא דקאתר שתין תיתה לה כיסרהל ולא ככבי נח
תלה דודתי הכה כימות המשיח תיירי ולהכי ק' לריב"ל מ"ב דהכתוכי
כין דליהוו לימות המשיח תו תחר כך דכיון דמוקתינן קרא דומתה
כימות המשיח וה"ל ל' דתפילו הת"ה מיירי תין עוד לומר שהוא יחודו
כלל תכל לה"ח ל"ק דתתי מוקי חד מיניהו לימות המשיח ותיד דכתוכ
הכה תתריהם וזה שלימות המשיח שהוא תחלת טוכתן של יסרהל
ולא היה טוב לה"ה כלל תכל תחר כך שתפילו המתים יקומו ודתי
יהתן טוכה גם לה"ה שיתריכו ימים תיתה מ"ב תפכה שלימות
המשיח שיגטרכו יסרהל יותר לה"ה לעכוד' תדמתם יתריכו ימי'
תכל כזתן שתחר ימות המשיח שתמשיח יחומו תיד כדרך כעולם תו לפי שתו
יהיה הדין הגדול יהקם תהנויים ויקבר ימיהם: **רבי** שכא ה"ר
וכו' כשהיה ה' נפרע תלויכי יסרהל לת היה נפרע תהם שת כשפתן
פרשה בשעתן וכו' כי כעת ההיא ה' תלכדן לגמרי ולא הוו
מתמידים כעוכש נתתי כי נפשותיהן היו נשרפות ונעשות תפר תכל
נקמת ה' לעתיד ב"ה כגון נכוכד נצר וטיטוס וזולתם לת יהיה כן
שת הם"י יתנה עליהם את תה"מ להענישם לדורי דורות כנ"ל ולת
תכלה כשתתן ע"ד ויגלו ורתו כפגרי תתכשים וכו' וסכת הגלות
עוכש זה כתלו יותר תכחרים לפי שפשטו ידיהם כתעון ה' ותין
להם תחילה פשום כד והשתא ל"ק תתי קרא לרכי יהושע כן לוי
דהכה לתו כשתם ה"ה תיירי תלה כתותם שהחריבו כ"ה והגירו את
יסרהל תכל השתר שיתקיימו כעולם לת יתותו עוד כדרך הטוכע
עכשיו ותיכח לתידק למ"ל להתריך ככל זה לתשוכת קושית ריב"ל
לת הל"ל שת הכה כתתי עסקינן כתתריכי הזכות שיעתכו כשתול לת
כשתם ה"ה דוחק לו דתילת תגב תורת קת"ל וי"ל דווקא דתות
יסרם תמיד תשתע על התשך הדכר שתתיה התות רועה ותתוכח
עליה תמיד וכשלתי תי ככל ה"ה תיירי היה ה"ה שתות יסרם תמיד
להתיות דור תחר דור כל תחד כזתנו תכל תי כרשעים החולפי תיירי
תלי דעיה תיכח לת הל"ל תלה תות יכלם תו יתתיתם וכלומה וה"ה
כתב שתם הם"י יקיים כה"ה הוא להתיתם ולפתם לתרפו' ועוד ותיך
יפציך לרשעים כלו כעוכש תיתה לכד הרי זו ולתר רחוי שיזדנו
לדורי דורות ותיך תיעט כתן כעכשם שלא תחר תלה תות יסרם
וב"ה תי כימות תשיחנו תיירי דתתי תיך לו' שיתתיה דהה כבר
תקדתים הם תקשם שפשטו ידיהם כזכות זה כתה שנים לב"ה דפ"

קת"ל שתה"מ יעניעם כשתול תמיד ותם תתתר וכיתה דהכה לתו
כתותם שפשטו ידיהם כה"ה תיירי תלה כתויכי יסרהל הכוזרים
תותם כגלות שיתנתו כביתת תשיחנו ותתר שה' יתיתם תו שכתחיית
התתים יקיתם ויחזור ויתית ולת יספיקם עוכש התיתה כרתשגיח
תפש"י שתין זו תחריכי כ"ה ותזכול לו לתו כה"ה תיירי לת תיכלה
כוזתם ותזכולם כפשטיה דקרת ולעולם לת תיקשי תריב"ל דריב"ל
לת תיירי תלה כת"ה שלה נשרו תת יסרהל שיחתרו כחיי י"ל דהה נתי
לת תכטרין דוזתי שהשרו תת יסרהל יתותו ותפי' תחר התחיית
יחזרו ויתותו ותתי קת"ל ולו שכתלה תתר שיהיה שתול כלה כו'
ס"ל שתלו דו כשיתותו תפש"י שלה היו תכטערים תתיד כניהם
שתיכ' רתויים לעוכש כ' כנדול תי נתי דכיון דלת תיירי קרת כפשם
ת"ה נרין שיהתו תכתוב על ת"ו תין תדכר ולת יתתר לשון שתם
שהשתיי כהו כה כולל תכלהו ולכן תוכרך לותר שרתו להם כתו
שתתר תוכול לו דכמתריכי כ"ה תיירי: **ירעיך** לכת עוכש
הכ"ה תם"ת וכו' ותה שתתר כהתם דוכתי שלעתיד תם"ת כטל
תהעול היינו לנבי יסרהל לת לרשעים תלו ולר"ח תכל ת"ה לת יכטל
כי גם כתתן תורה שתכטל תם"ת כת"ם חרות על הלוחות כו' לת
כתטל לת תיסרהל תכל לעולם היה שליט כה"ה כדלתיתה כתכחומה
כפ' עד תנה יהלהוני כת"ם כערוך תפש"י שתיהו כנשחות שלהו:

והה"ד וירדו כם יסרים וכו' תין נרתה דתם' וירדו כם יסרים על
דריית תה"ת תכן דתין טשם לקרותו כלשון יסרים ולשון
רכים דתם"ת הוא יכר הרע שדרכו להשטין ותיהו כעל יוסר תלת
דתם"ת דקתתר היהו תמות ירעם כדכי' לעיל והשתא תייתי סופים
דקרת לסתך על ת"ם שהמות יהיה נכתי כתשים רתוזים עלתם
וגם לפ' כת"ו תין תדכר תת"ם ונורש לכלות שתול כו' וכדתפרש
ותזיל ותתכם ת"ם וירדו כם יסרים נר' שפירושו על הנדיקים
שילטו כהם לעתיד ע"ד ועפותם רשעים כת"ם קנת התפרשים
תתכם התתרגם נתסך כפי' סוף הכתוב לתנדק זו תכל פי' כשתן
לשתול שתו וכן וירדו כם יסרים כו' על תה שעשו הרשעים כנדיקי'
כעה"ז ת"ל תיך עכשו נדיקים אנו לתיתה ויקטלון ותכרו נדיקיה
ופלתי תורייתה ותריכיה תלקו מטול הכי נופיהון יהון כליין כנתיב'
תן כגלל דלתו שיטו ידיהון וחכילו כית תדור שכיכתיה דיליה ולא וכר
עטן תה"ת הכו' פה לת ידעתי תם הוא תפ' גם כן תות יהעם על
תה שכתכו הנדיקים לתיתה תו על תה שיעשה שטטיוכר כדהכת
תלת שתם היה תפ' כן ה"ל להזכירו וגם לת יכא וירדו כם שתדבר
על תעשי הרשעים לשכער תחר תות יהעם שהוא להכות לפ"ז

מלכד שתשול כלה כו' לתכלות שתול תשתע לכלות ת"ת שתשול
והשתול הוא הפשוע דתי נופן הוא הכלה כשתול תחסר
כית כשתול ועוד דלהכלות תיכשי ליה ועוד תתי קת"ל פשיט' שהנוף
כלה כנהיגים ת"ק היכן נרתו הנוף ככתוב ודפ"י ז"ל פירש לכלות
שתול טורתם על רשעים תכלה ת"ת השתול נהיגים כלה וזה תינן
כליש ורתתה שפ"ש תגדה זו פירש כן ולפ"ז כ"ל דטורה זו תיכה על
הטורה השכלית דתם כן תנ"ל דנופן תיכו כלה דדילתת הנפש הוא
כלת תכלה תכל הנוף יכלה אלא כטורה הנופניות שהיא תמונה הנוף
מיירי ומ"ה י"ל תנ"ל דכטורה החתרית מיירי ולימה לתיתר לפי
שהטורה השכלית לת תקבל השפד וכליון ולכן תין חדוש כו לומ' שלת
תתכלה כשתול דע"כ להודו' שתיכו נתנע כחקות' לכלות ת"ת הנפש
עם היותה שכלית ע"י שם דקה דתל"כ תהו שכרת הנו' שנפש וכת"ש
הרתב"ן ז"ל פ"ז ס"ו ל"ל דשתם טורה כלישב' דקרת טורה החתרית
כתו טורת הבית וכל טורותיו ותתקנות יכרהו ותפשר לפרש גם כן
לטורה ר"ל הם' כתנה לכלות שתול ותפש"י שתחסר הנזרה סתך
הכתוב על ת"ם תות יהעם שפי' על תיהם תם"ת שטטיוכר שלהם
ותתר שטורה תכרה לכלות ת"ת שתול ולפי שתתעות תקרת זה
כתחיית התתים והדיניהם תו כנוף ונפש כדלקתן כם נ"ב כפ"ל
לכ"ת תסכרת שכתיתה כנהיגים הוא כנוף ונפש וכיון דסתתת
קתתר שהם יכלו השתול ולת השתול להם קתתר שתפילו נופן תיכו
כלה דתלו נופן כלה הרי שכתלק תשתול גם כן תכלה תותם גם
יתכן שלשון כלים לת יפול על הנפש תפש"י שיזדק כה השפד
והכליון דכלוי נר' שכהתסך הזופן תתכלה תעניתו תכל הנפש לת
תשתנה עם הזפן שהיא לתעלה תהופן תכל תכרת ותתכל כדרך
שיגזור ה' כחטאה וע"ד ת"ם קנת שעושה הנפ"ה שהיות תלקי תחות'
דכקים כה וע"כ יקלענה כתוך כף הקלע תו יניחנה כנהיגים והוא
השתול כדי שתפריד תת' התתרי ותשתר נקוט תהתתריות ותו תשיב
לתופסה הת' תן נוכל לומר שהכוזה כוה שלא יכלה כת הנופניות
הדבק הנפש ולכן תהיה הנפש כעבר תתתיד חוק לדרך דרם כעלת':

ששאול כלה ונופן תיכו כלה ק' לתם כן ה"ל תחרית ותקוה
כפסוף כשיכלה השתול וגם ישתרו וזה טוב תתות שכשרצו

בפסוקיהם ונלכדו בסתותו לעכ"י שנטערו הרבה ולישה למיחר
סחין זה הלך דרך נוחיה על פתחת נוחן שכתפם הסחול כלה כו'
תכל לעולם הסחול קיים ובדוגין כו לבנה בגחים הה נבי תסכם
עליהו רעות שנו בספרי תחסוך בליהו רעות תין בתיב כאן תלה
תספה סיהו כל הפרעניות כלים
והם סיהם כלים וכה"ג תני
תכלה כם תני יכלו לוחם תין
כתיב כאן תלה תני תכלה כם
סיהו חני כלים והם סיהו כלים
וכן בפרק קמא דסוטה והה ודתי
לטוכה דכיתרחל קמיירי וכן
כתב רש"י ז"ל וקללה זו לברכה
היה תני כלים והם סיהם כלים
וכו' שכסבול קוסיה זו כתב רש"י כלשון הג"ל פתחר גהיהם כלה
כו' והקב"ה מוציא תמה מכרתקה ומלסטת לוחם שכחתר ולהט
לוחם היום הבה כי לפ"ז לה יחללו כי חף לחר זה יהיו נדוכים
בחמה תכל לפי"ק דסיהם הההוא קרת חגר לה יפתר להם שורש
ושוף ושוד דהתם כתיב כי יהיו חער ולפי תנדה זו תין גוחן כלה
וי"ל פתחר כלות הסחול יהת פתם מדוחם וייתכלם וס"ל כר' יהר
תלפתי דכפרקין תק"ת תפוכי התקרתה לת"ל לתה יכניסם בתהלת
בגהיכם ושוב יכתרך לתם תקרכם יהיהם כו תתכלה ' ותל יקפה
בעיניך היות זה כרי"ה ותיהו סכר פתין בהיהם לבתיב ולפי תנדה
זו יהם בהיכם שהרי תתר שנוחן וכלה הסחול את"ם פתין בהיהם
לפתיב היהו כחוטתים לעתיד תכל על פוכם תלו החוטתים בפכהר
מודים שכבפשים בהיהם: עֵר שפסטו יהיהם בגול וקרת כתן
לכ"ה זכול לפי שהוח סם יותר מיוחד לכ"ה תחר שסמ"ה קרתו כן
כתו שכה כניתו כתמייתי ותפכר כזה על היות כ"ה על תטה תכוין
כנגד של תעלה שוף עלמד מתק שקרכ זכול שהתתיים גם כן
נקרתו זכול ובדתיתת כתכילתת וכף תין דורשין והכוכה שעל כן
יש להתניסם הרבה שנגעו שכבו' התקום וכתלו תהריבו כל
העולמות תו סיכוין שכתה שפסטו יהיהם בזכול נגעו ביכולת ה' כי
חשבו שתין לתל יהו להוציא ולה יהיו נטו שתיים דתל"ה ריקנו תבו
תוריתה ופתר: דְּדָךְ שכה כניתי בית זכול לך וחכול לו דהכתי
נתי היכו תעון כבוד ה' שהוח כ"ה ולפי ת"ש לשיל לכורם קתי
תקב"ה ת"ש דקתמר חזכול לו כלומר תכד שהתתת כ"ה שהיה וכול
לנור הנו' תכל לפי שה' דתין שם יי' נזכר בכתוב כ"ל דתעם' שלה
נזכר וכול לו שתם קתי תזכולית שם' כתלה בכל תקום וכולל לרתוי
תליו כתחתר לו תף על פי שלה נזכר בדברים הקודתים:
יפת הוה הגדול בדבקתו לן לקתן בכל' תתחי יפת הגדול:
אֵלֶּה בתחלה תתם דורש בו כלומר שרתוי להקדים
החכוב תמיד וה"ת דכתי בתרת ילפינן סיסתעתל עשה
תשובה תדבתיב ויקברו תותו יצחק ויסתעתל בניו תכדי יסתעתל
קדים ת"ט תטיב ליצחק תקתיה תלה ת"ת תשובה עשה ותדברים
תקתיה ליצחק ופרכי' ולילתת דרך תכתתן קחשיב ותתדני' תלה
תעשה דכתיב ויקברו תותו עשו ויעקב בניו ה' דרך תכתתן קחשיב
תלה תדקדתיה תדברים ושעה תשובה תשה שתין להקדים הקטן
תטעם' שהוח חשוב דה"ל תפילו טרה שהוקדם יצחק לפי שיסתעתל
עשה תשובה תיק' לתה לת הקדים יעקב לעשו תשום חשיבות וכת'
דתתי' שהוח חשוב תיו שכה גרתה שלה קדם לעולם ניתת דקדיתת
יצחק ליסתעתל תשום חשיבות ולה יסתעתל עשה תשובה י"ל
דהתם הה גופה תתת קרת להתשיבין דיסתעתל עשה תשובה
ולכבי תקדים לעשו תעם' שתן הדין להקדים ליעקב תשום
חשיבות לבניו תקדיתת יצחק לעשו דלה תיתי' דוושום חשיבות הוה
תלה דעכ"ל תשום דעבד תשובה דתל"ה ליקדם כתי יעקב לעשו
ות"ת הה תוקבר פשיבה טובה נפקה כדלקתן בפ"ל הה תרגיגת
לה התם:
בְּהָרָה תתם דורש בו ותע"ג דתם קטן תכלם כת"ם
לקתן בפ"ז ה' ורתוי היה להקדי"פת לחם
תיבת דודתי יפת נדיק תתר תחם ורתוים תתעשה קללתו ת"ת
הקדים חם ליפת שתחר שהוגרך להקדי"ת תם שתחנבי לחשיבותו
סדר תחריו ת"ת חם שגולד תחריו לסתוך כ' הסתוכים לפחות ותחר
כך חזר ליפת הרתשון דתלו כתב שם יפת חם כתלה תסדר התחנבי
ושוב הה' ושוב קב' ותוה חלוק גדול בסדר ת"כ תיפת לחשיבותו גם
כן נכתב בתחרונה שגם הכתיבה לבסוף חשיבות דומיין תחרון
חביב ולפי תה שתתר לקתן דהגדול היה תפכר שיפורש לנדלין ת"ם
דתינטריך לתקדומי לתם דתלו הוה תקדים ליפת ה"ת הגדול
דהתם לעולם חסם קתי ותתת לתשתיבין דשם תיפת לכד הוה

דהוי גדול לה מתם דתם גדול תכלם דלה נטיבי לחשוב דיפת גדול
מתם תדתקדתי' לתם ותם שהקדים יפת לתם הוה לחשיבותו על
תם תכל שהתת' תקדים הם ליפת ת"ת לומר דקדת' לתי לחבי
דלשתוק ותם תיתי לן לומר דיפת גדול מתם: שְׁדֵיהֶם כדין
וס נלתד יפה תדכתיב ויקח שם
ויפת לת השתלה כו' שכתנו כתוב
כתיבהם ותוקבע לתם שכר על
זה ותעם' שגם יפת היה בחשבון
זה עקרו היה שם שהוח שתהל
בתוכה כדדייקי' תדכתיב ויקח
ולה ויקחו כדלקתן בפ"ל ותכל
ת"ם שגולד תסול ושהוח שכ"ג
ושכ"ה בכנה בחלקן תיהו תשרים
בכתוב ותע"ג לרש"ל תשום דקים לתו דתלכי נדק הוה שם כן נח
כדלקתן בשם"ב ותתם כהדיה כתיב והוה כהן ותע"ג דתשבר לשרש
שהוה תכהן ושובד תת ה' תדתקדיקים כלשון כהונה תשתע בהונה
תתם וכיון דהום תלך שלם כדלקתן בשת"ג ותכ' תגולד
תסול כלתד תדכתיב תלך שלם כדלקתן בשת"ג ותכ' כדתתתם
ב"ה ותתהתם נתוי לפי שכ"ה בכנה בחלקן דשלם היהו ירושלם ותכ"ג
דיהושע לקח לוחם תיד תדוכי נדק תלך תלחתרי שהוה תכבני כבנין
ת"ת כתלה תיתם שלם שם ותחר כך היה תכבעני הולך וכובש
שורשו של חם כת"ם רש"י ונבי והבנעני לן כתרן ות"ם שיחד ה' שתן
עליו כהדיה כתיב ברוך ה' חלקי שם ותע"ג דלתן קב"ה קחתר לם
תלה לת כיון דבת נביה היה תסתתיל ידע שהיה הגון לזה ותין לשרש
לפי שנקרת שם כתו תכנוי תשם הגדול תו לפי שה' דבר עתו כדתתר
לעיל כפ"כ כויתתר ה' לה לתין זה יחוד שם ותעם' שתין רתוים
תתלבי נדק היה שם ות"ת לקתן שכירבו שלה יתשוב שתים בלבו שליו
על שהרב בניו תיהו תוכרת תסתתיל נתרת נתירי לה:
שְׁחִיָּה נדיק וגולד תסול כו' נר' דתת"ב לפי שלה סיו לי כל
תלו הסבות בספ"ק תוה סגי לחחשיבו לקדיתו לת
דכיון דתשבחן כל תני קתתר לכלהו תכל תין נרתה דזוקק
תשום דה"ל כלתעלות תלו תע"ג דלפ"ז ת"ם טפי היה לפ"ק דכתת
בתרת כ"ל וכן נרתה תפרק בן סורר דקתתר שתם דרך תכתתן
תשיב להו ולה פי' התעלות התלו: וְנוֹרֵד כשהוה תסול
והתילה שלתות גדול ותפילו לת"ד שגולד תסול שרלה כשהוה היה
תכל תקום יש כוה תשיבות על הערל בהדיה שהרי זה כשבעו תסול
קנת ות"ו נדיקים שגולדו תסולים שהכיכרו בתבות דתכי נתן
ע"ת שתעם' שבריכן להטיף ותתכו דם ברית ותפילו לת"ד שלה
כשהוה היה יהו תשוכים תשרלים וחה שלה גולד תברהם תסול
תעם' שסקול כיעקב שהתבות שקולים כדלעיל כפ"ת שכ"ת כדי
לתת לו שכר שיסול כשעתו ועוד כדי שלה יגעול ללת כשבני נרים
כדלקתן בפת"ו ויתחק לה גולד תסול כדי שיחוק בו תברהם תילה
תשתיבי ושתר נדיקים שלה גולדו תסולים תפשר שלה יהו נדתים
לתשלה ו: וְנוֹרֵד כשהוה תסול נרתה שסדר התעלות כרישת
סיותר חשתת ושוב תשטע יהולך: וְעֵר דרך דרפ"ו שלתות
קתדם יתפתר לו שכות שם לתעלת תעשיו וטוב כחירתו וחם לפי
שגולד כתול טוב שהוה טוב תחזק והתדות שהתדות תתבות תל
טוב התזק והתזק נתתך תל טוב התול כת"ם בסוף שכת תהי תתך
דכבדק בו' תהי תתן דבתתדים בו' וחם לתעלת החבתה וחם לטוב
סיהם שבשורש לה יכול וחם לסכות תטוניות כעושר והנוי והכת
וביוכת שהם עוחדים תל השלתות כסיפתתם תהל' כהם כרתוי וחם
לתעלת תקוחו שהכנת התקום תכין ליוסביו דתלוכת דת"ת תחכים
ותל"ל הדר כת"י כתי שים לו תלוה לב"ת שגתלתו בשם כל התעלות
תתלו יחדו שם הנדקות בנו וחם טוב התול והתדות וש"ת שגולד
תסול תתטעתים העקריים תקון התדות כת"ת לעיל כפ"ת שיקון
וכין שתפרש שגולד תסול תתם לו שתחר כן עד"ת על טוב תדתי
ת"ת כלתוד טוב התדות סיה והקדים הנדקו' שיוכר יפוכת הלהם
על נדקותיו הכתיריות תתה שיפוכת כתקון תדתיו שהוה טבעו
תסייעו וחם שחכתה וש"ת שיחד תתו עליו שתין הבהוה שיהם
תלה על חכם נבור ועשיר כדלתיתי כפ"ד דכדרים והקול
התדות לו שיותר יפוכת החדם בתדות שהם לעניין התעשה
טוב ולה שהחכתה כי לה תהדרש הוה העיקר תלה התעשה
וחם סיהם ולפי שכיהם התבות ת"ת לגדל לת הם תחיו
תחר שהוה תורש על יחטו תגד כנו הבשם וחקדים
שחכתה ליחם דודתי שכתה יותר תפיהם ושל הסבות שחבוניות
תחר עשתם כפ"ג כי כה' דכרים כ"ג תתגדל בנו בשוער כו'
ות"ת נבי והכהן הגדול תחיו וחקדים היהם לוה שעשתו

גדול מחלוקת המקום אמר שבכתב כ"ה כתחומו ואין כתרגם מקום
תשובה מזה והקדים הכ"ג לזו סיומר עוד הן הסכות החנוכיות על
הסלמות מהכתב המקום: **וישׁשכיש** בכ"ג נרסינן דמסם קאי
דיהה כהן גדול כדכתיב במלכי נדק והוה כהן ויהיו שם כדכתיב
לעיל מכל מכרהם לף על פי
שהיה כ"ג מכוין דמשם נטלה
בלקמן ס"ג פכ"ה מה טעם
לשבח את שם שכהוגה גדולה
שהיתה בכבוד ולא משום כהונה
גדולה שהיתה בעצמו ועוד דמ"ם
שמבח את מכרהם על היותו כ"ג
ולא בכמה מעלות טובו שהיו בו:
וישׁשכיש בכ"ג ק' כיון דמשם
לא הוה גדול
מאחיו לימ שמם בכ"ג דהה תנן
בפ' קרא חטאת עד שלא הוקם
המשכן היתה עבודה בבכורו'
ולקמן בפסו"ג אחרינן שם"ז
בעטר יעקב לפקם הבכורה
מעשו ואמר ר"ל דע"ם הדבר היה
דכי היכי דמקדימיה קרא לאחיו
ה"ג גלה לו כי לו יאתה הבכור'
והיא עדיפא מקבייתא יעקב מעשו:
בין מרפכסר בולד שנתים אחר
המבול ומלידת מרפכסר עד מות
פלג של"ח שנה והפלגה בסוף ימי
פלג היתה כדאיתא בסו"ע וכמה
שאכתוב בפלג ר"ס נמצא
מהמבול עד הפלגה ס"מ שנה
אבל לא ידעתי טעם לפקדי' שם ליפת מפני שחשבון אותיותיו תלה
ה' וכו' כי מה מעלה היא זו לו ואפשר שאף הוא ה' היה בזכותו
ולזה הפסיק בין פורענות לפורענות בתבין שמו ודין ר"ק תבלע
שתלה ה' כלל שמא קודם לכן לא חטאו וכשהיתה כל הארץ שפה א'
מיד הפיצם ה' ואף על פי שכבר בנו עיר ומגדל בשהפיצם ה' מכ"ל
שלא היה בזמן קדוש קודם לפלגה ור"ל שם"ם שתלה לדורו' לאו
שהמבול עד הפלגה היו אותיות תמיד אלא שאף על פי שקודם
הפלגה בזמן מה היו רואין ליעבד רשה ה' לתלות להם עד שיעלם
ס"מ שנה מהמבול עד הפלגה שבזכות שם רחוי להפסיק בין
הפורענות בתבין זה: **שדרך** שופכים דמ עלנב דפסחים
דקרא שפתחילו להתרבות התבים בשלם ודרך הלשון לומר
בכיוב כזה ע"פ שהדמה מן בשוב לא משתע ליה לפרושי הכי דלא ל'
לימר ע"פ שהדמה דפסחי' שהתבים על פני תרן שם אלא פי'
שהתחילו להרבות ולהפרות ע"פ תרן שהיו שופכים זרעם לבטלה
פרוב תזוזותם ואף על פי שאין מזה פריה ורביה לפי שהזרעם
היה פריה ורביה בכל מקום ה"ב אפקה הכי בלשון נקיה ואם ת"ם
פסי' הקודם כי החל לשון מדרך הוא משמש שלא יפול לשון התחלה
בהרבות העם כדכתיבנא לעיל בפכ"ג ת"ם טפי מיסים טעם דרשת
זו לפי שלעניין החלול אין טעם כלל לומר ע"פ החדמה ואין דרך
הלשון כלל לומר כן דודאי שהתחילו קודם החטא וכפת החטא ע"פ
החדמה הוא אלא דה"פ אחלל החדם את ה' ומרדו בו להרבותם
והפרתם על החדמה רוצה לומר שהיו שופכים וכו': **דהדד** וכנות
יולדו להם החל"כ מאי קאמר דכי החל לרוב יולדו להם בנות אמרי
מימי אדם ודאי יולדו בנות החל"כ מיד כמכבו הדורות ואם תמר
ובנות יולדו להם בסבול ת"ם לחריו וירחו בני התלמים את בנות
החדם ונומר מה טורך לזה לכלמו הכי הת"ל וירחו בני התב"ה
בידוע שבנות היו להם: **התיתיה** רבי חייא רמה כו דרוה
חלמה דעתיה כדתי' כפ"ק דכ"ב ות"ח ואתתי הוה מבטער והרי מי
שלא הוליד בת לא קיים פריה ורביה כדתי' ביבמות ולימה למימר
דכבר הוה ליה בת דהתחיל המקום לברכך משמע שעכשו התחיל
בבנות וי"ל דמבל מקו' היה רוצה שיולד לו בן בתלמה דעדיף טפי
כי אמת לא יזכה אחר כך לבנות סיהיה לו בן אף על פי שלא יהיה
לו בת וקאמר ליה ר"ח שיש תוספת טובה בבת בתחלה שיש בה
ברכה:

התיתיה רבי חייא וכו' כפ"ק דכ"ב נרסינן שתחיה היה מבטחתו
וכר קפר' ת"ל בתבחומין של הבל הן ויהן ברייתות
חלוקות: **והדהיל** הקו"ם לברכך לאו ברכת הבית קאמר

ת"ח מכתובים

דאדרבה בהן לימה ברכה טפי דזכר שנולד לה בבנו ומתו ובקבה
נקיה מהם עד דלא ידעו מזלו לא יהבי לה כדתי' בפ' המפלת חלה
הברכה היה שנולדה לו רפיה כדאמר בפ"ק דכ"ב והיינו כי היכ
דאמר לרוב רוכה לומר בשהתחילו ברכיה ות"ח והכן מי ליכת
רפיה בכר פרש"י שם רפיה בתה
לעולם בשנולדה לו בת לפי
שמתחדת להזדוג והו"בן ואפשר
גם כן שלפי טורך הרפיה בעולם
גדיך יותר ברבוי הבנות שתם
יהיו זכריס רבים ובקבות
מועטות לא יתרבה העול' בתאר'
אבל בשהבקבות רבות אף על פי
שהזכריס מועטים ירבו מאד
מהם ת' נוס' בתה בשים וילדות
בלן ומשעם זה אמר לקמן בפ"ג
פכ"ו סוטה היה פרעה שהרג
הזכרי' והניח הבקבות ובו':
והדהיל הקדוש ברוך הוא
לברכך וות"ח תם
בן למה לא נכפלו בבות תיוב בתו
שבכפלו בניו בדכתיב ויהי לו
שפעה בניס שתם שהרג"ם בתב
שנון שבשעה בבן בתם תפרים
יקח ודעתם שלא היה אלא אחד
מהן דעת חז"ל אלא שהיה לבבל
המנין בתר הק' בן ריש לקיש לר'
דאמר רפיה בתה לעולם והשיבו
אף על פי שלא הוכפלו בשמות
הוכפלו ביופיין בדתי' בפ"ק דכ"ב
וק' מ"מ מאי מהני דאי היתה

דבנות רפיה ניחא למ"ם לאף הוכפלו בשמות תמם ולתרץ זה בין
רש"י בת"ם שם הוכפלו ביופיין ואין לך בפל טוב מתנוחי"ל דאדרבה
יותר טוב לאיזה שיוכפלו בתביאותן דה"ל רפיה טפי מתה שיוכפלו
ביופי אף על פי שאין יותר יפות שבעולם ועוד שלשון דאוקי
דאבי הל"ל בבר נכפלו ביופיין לא אף על פי דמשמע שהרחוי היה
שיוכפלו בשמות אף על פי שלא נכפלו בכל הרחוי נכפלו בקבת
דבר טוב ואפשר לי לומר דאף ה"ל נכפלו בפרים והוא יותר רחוי
בין דהבת רפיה היה אלא דאבי ר' לר"ם דלא יקשה עליו
דאדרבה לר"ם ק"ק טפי דבין לתירוצו בתה מרפה לעולם דהיינו
שע"י הבת תיבה בתשובה זה יותר מני אתלמה וזה יותר מני אתלמה
וכדקאמר קרא בשמך וירחו בני התלהים את בנות האדם כי
טובות הבה ת"ב תיב הוכפלו ביופיין דאדרבה הבת תיבה מרפה
שפי שם להודו דפי לרוב היינו תלמין רפיה ואף תבעין מרפה:
דבתיב ויהי כי החל האדם וכו' שבירשו בשהתחיל להרבות
ולהפרות כיוצא מאד הוא ע"י שבנות יולדו להם
שנולדה בת בתה רפיה בב"ל דאל"כ מאי קאמר לה תין בורך דכתיב
בסו' הקודם ואף על פי שלא נתן לה תין בורך דכתיב
בהקבות דבלעיל שזה רחוק מפעט שכתוב ואף שלא על פי לרוב תלעין
מריב' שבאתה בת בתה מריב' כדקאמרי' ריש לקיש כמו שזכרתי בסמוך
וזה דלית בתובה אלא דמן בת תנרת או שהבעים יקוטטו על
הבעים כדפי' בסמוך היינו משום דשל פני החדמה לא יפול בלעיון
אלא על הרבוי שדרך לומר רפיה עם"ה אבל במריבה תין דרך לומר
עם"ה ועוד דאם בן לריב מיבעי ליה אבל ריש לקיש סבל דוחק זה
משום דק"ל תתיוב שאלו היתה רפיה בתה לא נכפלו בבותיו דלא
ס"ל דסני ליה בכפל היופי ת"ב משום דקרא דבתריה וירחו בני
התלהים בקבר יפה עם הקודם אם הוא מעניו מריבה שהגדולים
היו רואים היפות ולוקחים אותן ואפילו בשיותיו ואיבא למידק מה
לריך רחים מהבתו' ריש רפיה בבקבות שהעניו מבואר בעצמו והוא
בתה בשתפק את"ל תבת לך הת"ל ת"ב דלא אם"ד בעניו דקרא ל"ל
לקיומיה הסברת ואי משום דס"ל לדורך ליין ולחומץ וכו' בדכתיב
הבת' נתי דקאמר ליה קרא ליקטי ליה בתו שתקבה תבין ורים
לקים דתם לרוב מריבה הבי מבי מבחים תבעיות העניו שים
בבת רפיה ואם בן לריבים נמי תיק' למה לה הוכפלו בבות תיוב
ואם יסיב דאם"ב דאיבא רפיה אלא דאיבא מריבה נמי הוה דקאמר
ולזה לא הוכפלו בבות תיוב ת"ב לר' נמי לא ליקטי דר' לא יבחים
דאיבא מריב' לרגלה אלא בתשעות דורות שמפלני לרוב דכתיב

ח וירא בני האלהים וגו' קרא להון בני רמיניא רשב"י מקלי לכל מאן דקרי להון בני אלהייא תני רשב"י כל פרצה שאינה מן הנדולי אינה פרצה כוספ"א גנבו אלהייא מאן מומי ביה או מאן מקרב"י ולמה קורא אותן בני

שלמו מכל לפי שכבל זה הוצה כי מה צריך לרחייה א לבחר מפלגת הכן פסי שטוב הוא מבחה נדדים מוכנים מתה שהחשלם ליון לנבי החומן כו' אלא מילת' כתבני נפשה קיה וחקרת קלי דכתיב עפ"ה דעפ"ה למ"ל סמוה הטעם חת' לעיל סהיו סופכים כו' וה לפי חיכו לפי מ"ם דכדיה דכת קמיירי כדהתיבנה לעיל לב"ת שהכוחם מהחדם מבלחה מחתו לבית בפלה וחיכו על פני האדמה' מחבלחה חון לביתו ולפעמים לכנפות האדן וכן פתרון הכתוב ויהי כי החל האדם לרבות לו רביה לבלח עפ"ה זה היה ע"י שבנות יולדו להם: שרי' סחתת סהיה לי כו' וכפשם הת' לח חבשה שחתרה ולחי ברכה היה אלא סהיה מוכנת חבלה לכל כתרי דחכי חתרם דלח חתרמי מקדש דשתה מהבין לו שחעפ"י שגם כזו ידעה דולחי ברכה היה לה יבלה שחת מכלי הוריש לה הפתרון ושלה כחלו חוכבת חבלה:

הרה"ן בלוען בלומר ברכות שהברכה חפלה היה וחעפ"י סים כוה שקוח כבר הבריש בעל העקרים בת"ד פי"ט שהיה מחוברת מחפל' והגדת העתידות וחעפ"י שגם הקללה היה חפלה בברכה שבחיבן מין ת' ת"ת מחר בלוען שהם בדרך החפלה ברכה ולה קללה וכמו שגם היה מתרה בלי עליהם וחפשר דה"פ שחיבן רחוי להחפלל עליהן וזה ודחי רחוי להיות ברכו' לה חפכח: בין גו דחת הוי שלם בכיחך כו' כי בהיות כשלה קיים לה חחזור לבית חביה שהיה חוזרת חלה מי שנחחלחה הו נחתרם שה ע"ד חלחנה וגרושה וחבה חל בית חביה וחיכה למידק למה לו לנעבר ולברכה כלשון ברין חחר ולה ברכה כהדיח שלום יהיה לך וכנך יחיה וכיולח וכן ק' כהח דחניח ר' יו עבחת ור' כן נריש חנו ס' נדרים כי רשב"י חפטור חיכה כו' חלל לברין בני חדם הללו חנשים של כוחה שם זיל לנעביהו ולינרכוך חלל כו' ת"ל ויקח רשות דחורש ולה חחכר חעייל וכו' כדחי' כחכחו' כל ברחשית וכחוחר קטן חיכרת דחשניחת דחת"ת חם חחם כחנחו' חשנח בחלמידי ת' חחלמידי ר' עקי' שחחרו לו בחלום כחדר הוח חת וניסן חיכו רוחה וחה סורע חיכו קוכר וחיה חיכר על החלום ברכה וספר חלומו לפני ר' עקי' ת"ל כחדר חחה חת כחידורם של חורה חחה חת ניסן חין רוחה סוב חין חחה כח לידי נסיון וחה סורעת חין חחה קוכר כניך חין חחה קוכר ל"ק ולה חידי סדרך החלום לכח כרע ענין וכדברי הספר החחום וכן כל החלומו הולכי חחר הפה והפתרון חכל ברכות חו ק"כ הו לחה כחו בלשון סחום והנה בהשיח דר' כן עכחחי כו' הסיב חם"ד יהושע סוגנין ז"ל שלחיות שהברכה רחוי להיות ע"פ חדם נדול כדי שיהן הכנה לשחחול הברכה על ידו לפי שענין הברכות מחוכר חפלה והגדת עתידות כך"ל לכן רחו שהם יברכוהו הם הוא להם חוטר נחוה סנר' שהם חסוכים לברך וחם יחלכו לברך יכבדו חת פי רשב"י שבלה כבו חלנם לקבל ברכתם ורחיכו רחוי לה"ם כפ' כיבד נולין כל חשר יחשר לך נשל הבית עשה חעפ"י שהדבר בלתי הנון חליו חייב לעשותו חפני כשל הבית כת"ם שחוסם סם וכ"ם כתן חפני חנות רשב"י ולכן בירכוהו בלשון סחום שיגשרך להחע' חפני רשב"י וחו יראה שהברכ' כחה חפי רשב"י ולה חפיהם והיה חשוכה נכונה ותחוקה חחד חכל הת דיהל לה חיתרבת כהבי ושחה ל' שלפי שהברכו' נרוך כוכת סוטע ושחחיש ר' ל' שכחו שהחנרך נרוך סיהיה לב וכוכב טוכה כחה בירכך כי כפי חה שירבה שכוכה יהיה הדבקות וכח החפלה ויושיל להחקיים חה שלה יהיה ע"ב ההזהרון כחנרך חשר יחוכה בפיו לפי שעה כן נרוך ג"כ כוכה החחנרך פיהיה לב חל בירכתו ויכוין בה וידבר מחבטחו בה ולב יחשר שהם דברי קלים ויבטחהו קל מהרה וזה יהיל חחד להיותו חוכן שחחקיים שהחמיון פועל חחד בכחו חלו הדברים לבן החיהו חחברכים חלו לנרך בלשון סחום חשר כזה הצידו על עחמה שהברכות חפיהם בכוכה נדולה עד שהחניחו להן חשל וחידה שחלו ברכו בפירוש היה חשם ע"ל לומ' שבפי חה שחנה לידם בירכו וגם כזה הוח שבה שהחתברכו' יפיחו כוכת לברכת' שחלו נחברכו בפי חולי היו בלחי שחיה לב כי כיולח בברכות חלו כוכבות חמיד חשל בהיותן בללה לבחורה יחפללו חחד ויחנו לב להן חחד עד יכיו לחחריחן חו יחי' להם חחחרים ויעשר הדבר חקוק בזכרונן שהדבר החחוה בשחר כוכרון יותר חחד כנודע. ובי"ל חפני חלחך רש' שיענה חחן בע"ב כחבטח שהוח בללה והוח לה כן יהיה ויחקיים הדבר לבטוח כחחנרך לטובה: קרא להון בני דייניא והוח ע"ד חלקיש לה חקלל נבל חלקיש חבל

חלקים שבמקרא לשון תורת הוא וכן ותתה תהיה לו למלקים רחם
נתתיך למלקים לפרשה כדכתיב רש"י ז"ל ותם כונת הכתוב להגדיל
נפניהם וכדומה שכל פרנה שתיבה מן הגדולים כי דחם לא תמי
בני המלקים לילכו לפרש כתו ויכותו בני המלקים להתיצב על ה'
שתי תשר שהמלאכים הבאלים
יבתו על בנות האדם ותעש"י ת"ת
כן כתבי בילקוט בסי' ת"ד בשם
מדרש תהבי שהלו תלמידיו את
רב יוסף כו' ושם שהדברים ים
לשם סוד בתם תף לפי הפשט
אין הדברים נאמרים מהשכל
שתעש"י שתין התלאך תפשר
להתגשם תינו נתנש מטיבניסהו
ה' בגוף בעין הבשתם בשם
היותם התלאה עשם שבלי נבדל
חברה ה' במעבה התדמה ות"ת
לא פי' רשב"י כן שהדבר רחוק
ועוד הכל דתני' לפרש תילתא בבני תדם לוחה לנו להתניא דברים
שלא נתפרשו ורב יוסף תפשר דגמרת נמיר לה תכל תין לומר
שתם שהתה רשב"י בשטה היות תפני שת"ת לומר בני התלקים
שהם, תין לו בנים וכדתתר לקתן בשם ס' ס' שבכוב כ"ב על מ"ם
דמה לבר תלדין כי כתו שתם ויכתו בני התלקים וכבולה בני
תלים כת"ם שם ס"ם כן היה תתפרש זה:

לבר תן דקדי להון פי' לקורת כדיינין התלה תלדיית שעם
שהדיינין יקרתו תלקים בלשון הקדש בלשון התרגום
לת יקרתו תלה דייניה כדתרגם תנק' תלקים לת תקבל וחביריו
ולכן תם יקרתם תלדיית קורתים בשם תלדות שבלשון התרגום
תלדיית לשון תלדות לת תרות ת"כ דלמ"ד בני התלקים תלדיית
קתתר והוה התוסב שתתר כן בנגד בני תדם שעשו עתנן תלדות
כיתדם וג"כ תו שתשבו שיהיו בני תע"ז וכיוצא תהשטוית שתין
לפרש שהכתוב תספר בשנעות תלו תכל תין לפרש שתתר כן
בנגד שטת רב יוסף הנז' שלפי שהטה היתה תתפ' כתו תלתני
תלקים והרשה כזה שעושה חול קדש שהרי לפי הפשט היתה לת
היה פי' התלקים תלדיית תלה תלתכיית בכל תלקים התדבר
בתלתכים וכתו שהוא בני התלקים לתיוב ועוד תתן דקדי לתוך
בני תלדת תיבפי ליה: **כך** כרכם שתיבה ת"ת ת"ם שהגדולים
יתתו בידם ולא יוסיפו תכל בשהגדולים פרטו תין לשם תקוף
וכתכל התורגל בימיהם כומרית נגבו כו' שתם הכותרים נגבו
הפסילים תי יכביע על תי שנגבו תו תי יקריבם לדין שהם עצמם
פיהם להם להשניח בדינו הם התרשיעים בו ת"ג תחר שהם תכוים
תוזן תי יכבש עוד בשתן ומי יקריב להם קרבן וכוזת הכתוב כזה
שלפי שפרטו תתר שהדיינים שה"ל לכוכיח לעם בתשבו בזנות עלה
בקנף כי תין מרפת: **ולבה** קורת תוזן בני התלקים תילתת
בתכבי נפשה הוא ופליגא דרשב"י דתלו לדידיה תין שתלה דדיינין
תיירי וליכא לפרש התדרשב"י קתי נתי דתפ"ג דדיינין תיירי לת
ה"ל לקרותן בני התלקים דשלתת תלקים לת תקבל וחביריו היבו
דקדי לדיינין תלקים לשון תשיבות ותרות תכל תלה הנבלים הל"ל
דייניס כהדיא ולת יבנס בלשון חשיבות דשם כן תתיתשני שהרבו
יותים וכן שוה הטעם יבלך בבלם לת בדייני לבד ושם כן תכ"ל
דהכת בדיינין תיירי ודוקא לו' דתרתי טעתי כדיכי דתי לתו
בדיינין לת יקרתובני התלקים לתריבות היתים לבר:
שהרבו יתים בלה בשר וכו' ולכן נקרתו בני התלקים לשון
חשיבות ותרות שהיו תשובי בלה טורח והוחיל וחבר
שהרבו יתים בקם הסבה לתה התריבו יתים שלה היה לתוי כת"ם
בסמוך: **שהרבו** יתים בלה בשר זה חולק לתם"ה התורה
שלה היה תורך הפנים רק ביתידים התלה ושתר בני תדם בדורות
הרם היו שני תיהם הפנים הסבעיים התורגלים ותתר שהחדוש
הזה בתים הרוח בהבנשתו ותזוכו תורש"ד בם שלת כת"ם הרתב"ן בפ'
בראשי כי למה יהיה הנם הזה בשהם תינם נבתיי' ולת בדיקים
וטובי לעשות לשם בם תף כי דור תתר דור ותיקון ההבנשה והמוזג
תיך תתריך יתיתים בשלי בשלים תכל תדור הרוח יתבן שיהיו בם כן
התחרים תתנשים בטוב ההבנשה הזיה ותתריך לבלם תו לדוכם
ותיך לת תניח התכתם בהבנשה הטובה הזיה לת' תכל בני בת תחר
התכול ולפי שבלם היו תתריכים יתיתים הרם תגד עצמם יקבה תל
הדם' למה התריך ה' תיי כתה רשעי דלת ס"ל כהרתב"ן בם שהסבה
בתריכות יתי הרתשונים כי תדם הת' תעשה ידיו של הקב"ה בעשה
בתבלית השלמות בכוי בכח בקוחו וגם תחרי שבקנם שיהיה בן טעת

היה בטבעו לחיות זמן רב וכתשר בת התבול על התרץ נתקלק'
עליהם התוור והלכו ימותם הלוך וחסור כי על התבול היו יתיהם
בתורך ההוח ושם תהם שתיו יותר תתר' ושם שבולד קודם התבול
היה ת"ר שבה ולת הועיל לו החוק שבולד בו וחזק לו התוור
שבתקלקו בניו הבולדים תחר
התבול וכתקברו עבותם שבו
לתחות תרבע ותרתה שהיה זה
הרם ע"ד הפלגה וכתשר תבל
עליהם שבוי תחורות כשלג'
נתקברו יתיהם כי פלג שבימיו
נפלגה התרץ שב לתכי יתים'
לתחתים שבה וכו' כי תין דעת
חז"ל נוחה תזה שתם לבזוני התוור
היה הדבר הולך בתדרגה קרובה
לת תת"ת לת' ותת' לק"ק תלה
שבשת תריכותם תחת ה'
בהבנתה ותין טעם לוותר

בני האלהים רבי חנינא ור' שבן לקיש תרוויהן אמרין שהרבו
ימים בלא ציער ובלא יסורין רבי חנא בש"ר יוסי אמר כרי
לעמור על התקופות ועל החשבונות רבנן אמרין כרי שישלו
שלהם ושל דורות הבאים אחריהם:

ט כי טובות הנה אמר רבי יהודן בשם רבי משהיו מטיבין
אשה לבעלה היה נדול בנעם ובועלה תהלה תה"ר
כי טבת הנה אלו הבתולות ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו
אלו נשי אנשים מכל אשר בהרו זה וכור ובהמ"ר רבי הונא
בש"ר יוסף אמר דור המבול לא נימוחו מן העולם ער שכתבו
נמוססיות לזבור ולבהמה:

יוד אמר רבי

שלעזלם הספה כדבר' הרתב"ן תלה שסתלה היה לתה לת קבר
ס' שבותיהם כדרך ההסנתה סזו תיכה שתלה שעל הרוב ס' תניח
הרשעים בחייהם הקבוצים בטבעם ותבי דרי חוסבת:

כדי לעמוד על התקוטות שבדיך תורך ימים לעניין. כתלופי
תלבי כוכבי השתים ותקריהם ונכויות רבות לחכיית
תופתי הדברים שרוב חכתה זו לקוחה תן החוש וכן פי' ר"ח ותכיית
לבריו כם"ד פי' ט' סי' ב' וזיה זה כדי שבשיטו הבדיקים תהיה
החכתה נודעת להם בנקלה תקבלת קדושיתם ורבנן לת ס"ל התי
טעתת שלום היה די בתריכות יתי תדם ותתוללה ולתך וכוכת
תהבדיקים תהם יעתדו בחכתה זו ולת יתריך בם כן לרשעים:

כדי שיטלו שלהם זה ע"ד ותשלם לשונתיו שלו בניו שיקבלו
בתולם הזה שבר קבת תנות שקיימו בתורך יתיהם וגם
כן שבר הרשעי שיכוותו תחריהם רוצה לומר שלת יטתר זכותם
לבניהם הרשעים שיכוותו נ"ב תחריהם שבבר כתן לפ' תין לפ' שיטלו שבר תנות
שתין זה דין שיפטידו הבתים שבדם תפני תריבות הרתשונים ור"י לת
ס"ל התי טעתת שבדורות הסם רוצה רשעים נמורים היו ולפ"ז ס"ל
שבר כלל שהרי לת היה להם תלה ז' תנות והבדיה חזקן שעבר על
כלן תו לעחות רוצן:

טבת כתיב תטיתין כו' כתב הרש"ז ז"ל דה"פ שתם
היה כתב טוכות בור"ו היה נר' שהיו טוכות תתחלתן
פבטו שהוה כתוב חסר וי"ו שהוה כתו טבת תלשיל כי הת"ו תבת
בתקום ס"ת הנקבה הנכתבת כתו וזבת לבשיל וכחסרון הוי"ו תבו'
תלשיל שהוה תורה על היתיד הנכתבת שפולתה לזתן עבר למדבר
שהיו תדבר תלה כהוטבה שבסוף' תכשיטין ותתו זו כלה
התקוטטת לחופה שתטיתין לותה כתכשיטין וכתלו תתר וירתו בני
התלהים תת בנות התדם כי הוטבו תקבטו ויקחו להם ותתר
טבת בלשון ריחך כתו וקבל היתידים שבי"ומו כל ת' תהם וכן תתר
בב"ר טבת כתיב חסר ללתר בלה היו טוכות תלה שהיו טטיתין
תזתן לבעליהן ותקשטין לותן: וכללו הבי"ת ל' שברשתם תדכתיב
טבת חסר הוה שבל תקום שתחסר הוי"ו הוה הורה' חסרון כדבר
תהסוכן בקריאתה בדילפי' לולב ת' תדכתי' בפת תתרים חסר וי"ו
וכתן ת"ת לומר שהחסרון הוה של התספר בלה היתה בלה תחד
דהבה כתיב תלה שהחסרון בשיבן בלה היו טוכות ויפות תבבתן לא
ביופי קשוט תייבי תף י"ל תכ"ל דבקשוט כלה תיירי בתת הכוכב
שרתו בבות התד' תקוטטות ולכן חשבו כהן ולקחוש ות"ל דהה ליתת
שבתה בשם טיפות תבצתן וישתק בהן כלי קשוט לת דהבה בכלות
תיירי שבבן דרבן להתקשט תעפ"י שהן יפות תתיד ותין הכוכב
שחשבו בהן תבד הקשוט לת שתבהן היה לבשול הכלות לעשו דדי
בתוליהן: **טבת** כתיב חסר ותעפ"י שבתוהו בריאות וטוכות
ז' פרות הטבות וז' השבלים הטבת שתת הטעם שם לפי שהשניהו
חסרון שלשוף נשבח בל השבע פ"ב היכה לתיבה לתידרש הרשינן:
משהין תטיתין ולפ"ו בי טוכות היכה פירושו בשטוכות הבה
ע"ד בי תרתה תמור שוהך בי יקרת קן לפור ושלתת
וכדכתב הרתב"ן ז"ל: **הירה** גדול בכבם דהיבו בני התלקים שהם
החשובים שלהן היה ידם תקיפה לעשות הנבות הזה תו היו תכבדים
לותו בכך: **ארך** הכתולות היבו הבבבות שהיו תטיתים לותם
והיו בושלים לותם קודם בעלה ויקחו להם בני תלו בני תבי תהן
הבטוחות ובעלות בבר תבעליהן דחל"ב לת לבתוב לת ויקחו להם
הבני' לת"ל לת הפי'בני' לתחרי והבתולות הבו תעפ"י שהיו טוכות
לבעליהן

ע"א בפנקס

לבעליהן לא תיקרו נפשי מכשים דכניה נבעלה ים לסם נכנסה לחופה ולא נבעלה חין להם כדתיתה בפ"ד מיתות: **אלן** נפשי מכשים הק'הרחם ז"ל מסכיית דפ"ק דקדושין דף"ר יוחנן כל מי שחינו בקי בטיב נטין וקדושין לחיישה לו עסק שתהן ואחר רבנן וקני לעולם יותר מדור התכול כדכתי' דמים בדמים נגעו ומתרגם רב יוסף מולדי כנין עסכנני חבריהן וכתיב על זאת תאכלו התרן גו' ואומר ונם דגי הים יאספו ואלו בדור התכול כתיב כל אשר בחרבה תמו ולא דגים שפים תמצא דס"ל לרבנן שבדור התכול לא נבעלו בשחת הים ולפיכך נתעלו הדגים שפים ויתיר שתא תגדות חלוקות הן עולא הוגא לי דהא כי השחית כל בשר כתיב וקי"ל בכמה דוכתי כל מקום שנאמר כו השחת חינו אלא דור המבול וע"ש ושחם שרוה לשת הים וי"ל כמולדין כנין עם נשי חבריהן היו הנשים נשי מכשים בכשופים לחיות להן לנשים נמורות ולאלו מולידים מתזרים וכשבורם חפילו דגי הים יאספו ולכך מי שחינו יודע בטיב נטין וקדושין בכלל דעה זו שמתירים שחת הים לעלמה ואנשה לאחר וירכם ממזרים אבל בכה על שחת הים בזמות לכה מולדין כנין כו' דרוב בעילות אחר הבעל והבנים כשרים:

מבר אשר בחרנו זה זכור וכתתה דאל"כ כל לאחווי מאי ולא דרשו לאחווי נשים מסורת אחרות דאסירי לבני נח כנון אחות אביהו אחותו אחות כדלעיל כפ"ו דאם כן מכל נשים אשר בחרנו אביבי ליה ואחלוקי לכל בתר נשים משמע דרבי חילי טפי סחינן בכלל נשים ורבו זכור וכתתה דתרוייהו מין ח' סחין פרים ורביה תהן ונכשנן שוס וכן זכרום חז"ל יחד בכל מקום ושאר חסורי נשים אתו בתכ"ם דוחלי נטחתו בהן ולא סתיק קרא מנשים דאם כן הוה מוקמינן רבויא דכל לנבי מכשים לא למילת' אחריתי:

עד שכתבו ניחוסיות שהקידו עצמן לערוות בפרהסיה עד שהיו כותבין להן כתובות ולא יכלו וכו' דילוף להמקיחה קיחה מבי יקח חים אשר מה אתם בכתובה ה"נ בכתובה מדלא כתיבו ליטחלו בנשים מכל אשר בחרו:

בבל מקום חין לפ' דמדכתיב קן כל בשר בח לפבי נפק ליה דאם' ליה לדעיל מיבים כי השחית כל בשר אח דרכו דהיבו זכות שהרביבו בהמה וכו' כדחי' בפ' חלק ושו"ח ה' כי בח קן כל בשר לפבי וכתתו שכתב רש"י דבבי ר"ם חלו אתם אאם בן אתם חיבבי ליה לר"ם למיחרם למילתיה חלח מהבח ליה מדלח נזכר כחן רק חטח הזכות ועליו נאמר ספור ויאמר ה' לח ידון בו' אחתם בו' דמדקאמר מאדם עד בהמה משמע כלאו כנדיק כו שע חלמח דעוכם זכות בהבי ורי' כל דבאמוך לפ' מילתיה דר"ם אחת' ם שאנדרולומוסיח בו' הוח לפי שחין ה' מאריך אפו בזכות אלו שבח לאחד דבשאר דוכתי מאריך אפו אבל בהח אינו מאריך חה בבה אב לכל מקום שים בו זכות שאנדרולומוסי בו' דאמר' אבח חלח שבך היה אאדם בכל מקום והבי אית' בתבחומח ורח"ם כי רבה רשע האדם שבו רבותיבו בעון זאת שאנדרולומוסיח בחת לעול ושפה הטובי והרעי ור' עזרי אומר עם אבל הב"ה מוזהר אין אזהה רחה עד אלא שאפו עליה אה כתיב ויראו בני האלקים נו' ויאמר ה' אחתה נו' וכן בסדומיים בו' ואה אלא למד ר"ם זה אקן בשר אלא יאוייב היות אאחר קן כל בשר דבק עם כי אלאה אארן אחת ויהיה פירושו שבשבי הנזל בח היה וכדחת' לקמן בפלח הניש ואבו ליקבן בו וב"ב אה כי אלאה אארן אחת אאניה ולפ"ז אף כי יהיה פי' כי השחי' כל בשר בשבין הוכי אפשר לפרש דה"ק וירח אלקים כי השחית נו' ואאר לבח אקן כל בשר בח לפי שאחם דאלאלח זה היה מוזהר על הזכות ועוד דכי השחי' אאם לפרושיה בע"ז דהוי כמי לשון השחתה כדאת' בפ"ד מיתות כל אקו שבאת' השחת' אינו אלא ע"ז וג"ע ואעפ"י שלאדם ג"ע מכי השחית וכתב רש"י דהשחית כל בשר אח דרכו משמע ג"ע ע"ז ודרך נבר בעלמ"ח היה אאם לדחות זה ולכן הביאה ר"ש ראיתו מבאן דעדיף ורש"י כתב דבריו נבי קן כל בשר דמבינן דאת אקו' שאינן כל שאר זכות שאנדרולומוסיח בחה לעולם שעשה בח אלא שבשבי הנזל בח היה ואלו בח אלא שבשבי הנזל בח היה ואלו בח אלא שבשבי הנזל בח היה ואלו

הורגת טובים ורעים וי"ל דהתם דינא קאמר שם, לית יעבים הצדיקים כעבור הרשעים כמו בסדומה שם, יעביר לכל העולם הצדיקים בעבור הרשעים כמו בסדומה שם, יעביר לכל העולם מיכן ומיכן הדין ולא תגזרת ה' אלא מסתברא רשות לכל שכן אלא מוכח מילתא דמסתברא הוא דלא יהיה כן לכל להשחית יחבל לגב מורחים קא מהצדיקים ולזה לא יהיה כן לכל הצדיקים ומיכולא ר"ל דאמר בגזרת ה' ובסברת הדיוטים לא מיירי אלא בחטוא יחידים אבל בחטוא רבים מיכא מגדרו יעביר גם כן צדיקים בכלל הרשעים • פ"ק מ"ל דמכהל מתו צדיקים עם הרשעים מדרבה כך שכלם רשעים היו אלא נח כדכתיב כי אותך ראיתי צדיק לפני ה' ותתפולא שהיה צדיק קודם התבול לוקח בדלקמן פ"ב ומה כן מגדרו שהורגת טובים ורעים מפני שיטיח הכח וליכא למימר דטובים דהכא לאו צדיקים גיהנו אלא כלומר נקיי כתפים ובהמות אלא נתחייבו מיתה וכעין הזה בתה מכה כולכת לכאן שהרי דרך הדבר להתיז צדיק עם רשע וכדגרסינן בפ' הכותב תני רבי יוסף ת"ד ותחם לא תבואו לית מיתה מיתת עד בקר כיון דכתיב ותחם למשחית אינו מכחין בין צדיקים לרשעים ולא כול אלא שמתחיל מן הצדיקים שנאמר ולכבודי מתך צדיק ורשע ותחם בצדיקים תמים מיירי מדגרסינן עלה בכרי ר' יוסף כולי האי נמי לאין דוחין ר"ל דטיכותא הוא גביהו דכתיב כי מפני הרעה נאסף הצדיק • ותחם כן ת"ש שמגדרו כך וכו' היינו שהורגת צדיקים עם הרשעים והיינו דלקדים טובים לרעים מפני שדרך להתחיל בצדיקים דטיכותא הוא לגביהו כגון ר"ל דהיינו הא דכיון שמתה כריתת צדיק עם רשע היינו משום דמכין שמתה רשות אינו מכחין תחם כן דנוי להא דתבול שמכין שמתה המכה כתופן אלא יכחין בין חייב לנקי וכ"ל שזה לפסת הזמה שמעלה תף לכח המכה כוללת בלי הבחנ' תם כן מכלן נלמוד שכשון זתה יכא מגדרו לומר שוו היא מכה בללות שתין לה הכתה ומשה יחוייב שיספה בה בדיק עם רשע ושתח דר"ת ס"ל שהגזרה מתחלה תף על נח היתה כדמיתי בפ' חלק תנא דבי ר' תף על נח נחתך ג"ד שנאמר כי נחותיך כי עשיתים וכח ומהלשון נר' דלאו משום דכח נתי לא היה כדאי כדלקמן בפ"ט קאמר אלא שכשון הדור נגזר עליו ג"כ ומזה הוא שאמר ר"ש שכח דכיון דמשכחן הכא ויאמר ה' אמחה וכו' וכח היינו לפי שכשון זתה מגדרולו כח:

והורגת טובים ורעים י"ל למה יהיה נספה בלה משפט שתפילו שיהיה הקנף בשביל הזכות למה יהיה על הטובים דבשלמא מ"ש רבי בל שתינו מתריך ניחה כרשעים שכיון שחייבים לה יתריך להם בלל לכל הטובים תם פשפט ועוד שכעיך זה לאו דוקא כעון הזכות שהרי בשכות לחרות גם כן לפשר שתבה מכה בללות ויבשלו הצדיקים שמ"ש בל תקום שתחה תוצת זכות מגדרו וכו' לא תיעט היות כן לפעמים על שתר עבירות והרי רח' דרב יוסף דכתיב בשמוך דאמר מכיון שכתבה רשות למחית וכו' והביא ראיה מותתם לא תבואו ונומר וזה תינו בשכת זכות ותם כן ים לעיין למה זה בח תתנית הקטור קנרם ידו מהוזיר על המחית מת"ז מין שיהיה להכחין כין צדיק לרשע אלילה לו להחית צדיק עם רשע וכן ק' בתה דרב יוסף דלעיל ובתה דגרסי' בפ"ק דחגיגה דר' יוסף כי הוה מטי להחי קרא הוה בכי ויש בשפה בלה משפ' ומי מיכא תיכים דאול בלא זכויה מין כי הא דרב דימי בר מכיי הוה שכיח נכיה מלאך המות ת"ל לשלוחי יל תייתי ליתרים מגדלה שער בשייה אזל תייתי ליה תרים מגדלה דדקיק ת"ל אבא תרים מגדלה שער בשייה אמרי ת"ל מי הכי תהדרה ת"ל שואל ותייתיה תבוי במכיכא ותלה סיכי יכלת לה הוא נקיטא מתחרת וקא משרגא תבורא שקלתיה ומכחתיה אנפה דכרעא קדח תיתרב מזלה ותייתיה ת"ל רב דימי בר מכיי תית לכו רשותא למעבד הכי ת"ל ולא כתיב ויש נשפה בלה משפט וכו' דכיון דתרים מגדלה דדקיק ת"ל אבא תרים מגדלה שער בשייה אמרי ת"ל מי הכי תהדרה ת"ל שואל ותייתיה תבוי במכיכא ותלה סיכי יכלת לה הוא נקיטא מתחרת וקא משרגא תבורא שקלתיה ומכחתיה אנפה דכרעא קדח תיתרב מזלה ותייתיה ת"ל רב דימי בר מכיי תית לכו רשותא למעבד הכי ת"ל ולא כתיב ויש נשפה בלה משפט וכו' דכיון דתרים מגדלה דדקיק לא אבא זתה נמי דתלאך המות טעה אבל לתה בשהיתה לא תחזירוה והרי אמר לקמן בפ"ד פ"ם הה"ד טוב ה' למשוו וכו' וכן בתרים תנחות פ"כ וכן בפ' בתה תמ' והתוית פי"ו על מכחות האבני הנתכתי והנתיקני על התובבות הנפשות גו' ת"ל לנבריאל לך ורשום על מכחן של בדיקים פי"ו של דיו אלא ישלטו בהם מלאכי חבלה ואל מכחן של רשעים פי"ו של דם כדי שישלטו בהם מלאכי חבלה אמרה תדת הדין לפני הק' בה רבש"ע תם בשתנו אין ת"ל הללו בדיקים נמורים והללו רשעים נמורים אמר לפניהן רבש"ע היה בידם למחו ולא מיחו ת"ל גלוי וידוע לפני שתם יתחו בהם לא יקבלו תפס ת"ל רבש"ע תם לפניך גלוי לפניך, מי גלוי והיו דכתיב זקן בחור וכתולה טף ונשים תהרגו למחית ועל בל תים אשר עליו תתי' ז' תנעו ומתקדשי תחלו וכו' הרי גלוי קטרוג תדת הדין היו ניטולים ועכין אתתי בתב' בכל' דוכתי שבשביל קפרטי מתוך הכלל וכפי' בתב' בראש פרק תמות ויתת הסד' בשלמה

לך הרי שתפי' המחיתים בלי הבחנה נתנה להם הבחינה בין בדיק לרשע ואיך אתר רב יוסף היכן הענין בלי הבחנה ולא עוד אלא שחייב ביותר קשה מתחיל בבדיקים שנר' מתבחינים להרע תפ"ב דטיכותא היא לגביהו ואיכו דומה לת"ש בריש שבוע' דדייני שבעון שבועה נפרעין מבל העולם בי זה איכו אלא בעונם הבל בדמסיק התם וזה איכו זר שלחות' הסבוע' יענשו בלת הבדיקים אבל מסיפא ויומת הבדיק עם הרשע לא יסבלנו הדעת ומתורץ לזה י"ל בדרבי ר' יוסף אין בתלה בתתם לא תבואו תים ונות' כי סם לא תיה מתחית שהקב"ה בעבורו היה נותן בהם בת"ש בתכילת' והביתי בל בכור שומע בקולי ע' תלאך תו שליח ת"ל וה הכה בל בכור לא ע' תלאך ולא ע' שליח ות"ש ולא יתן המתחית לבא אל בתיכם ר"ל שהמ' עשתה קרי לה מתחית וכן בתוב ולא יהיה בכם נגף למתחית וכדבת' הרמ"ם ז"ל וזה לדברי רש"י שאתר שם שהק בה היה תולך ותלי שהיו ג' מתחיתים תחרים הולבים עתו לבבוד בעלמה תו להחית תזבור דעות בלם לקתן ס"ב פי"ז ס"ה תינו מתיבב תתמר זה שאתר שהזר בה היה תולך עתם היה יבול לשתרם תנוע בהם בתו שהיו מזדרם אלא יבנסו בבתיה בדתתם שנאמר תולך יתן המחית' שהמחית היה נבנס לולי שם תעבבו ואין לומר שהם' לא יגזור אלא בזירה בולת אלא יבנסו בבתי ישראל תבל בתון יעשו תם שיהו כל הבתים פרטים פרטים בהסנחה פרטית ותרי תינו בתרים הבחנה גדולה תזו ותוא בין שפה אל בבורה לזולתה ולא יוכל לה זולתית' בדתי' בפ' תיהו בסך נגי רבית וביבית תני תוא שהבחינה בין שפה אל בבורה וכו' ועב"ז י"ת שהמבה בתרי ע' תלאך היתה בדלקתן ס"ב פי"ז ות"ב גריך לו' שהמחית לה היה תבה עד שהיה תבוה תתתו ית' על בל פרטי ופרטי ות"ם ורתה את הדם לה היה להברה אלא לגורך זבות בדתי' בתבילתא • וכעל זבח פסח רבה לתרץ בהבדילו בין תחיתים בעלי בחירה וכין הטבעיי' שהטבעיי' אין להם הבחנ' ולבן הנקף שהיה תעפוס התויר תחול על בלם בלי הבחנ' • אין בו דעה להבדי' בין זה לזה ונם זה בבל בי לא הברה יד ה' תשיטי' הטבע בתופן יזיק לזה ולא לזה בתו שאתרו תשובבם בבתים והרי תבות תברים בעבו בדברים הטבעיים והבלה בין תברי' ובין שרצ ובן אתר הבתו' בי עם תבני האדם בריתך בב"ל ובתדותה לי שבזה הטבע תחוק ובדקים בתה שהקשו תבבודך נבר לפתף עתה "יהושע הבהן הבדול בתרגם לצרפם בדתי בפ' בלק שהם תשבו את"ם שיאתר התם שהוא הטבע הטבעי הטבעו לצרפם ולא יזיק ליהושע שאתר שתין הטבעו הבתנה זה ת"ת אלא שתן הבצרת לפ"י לבטל הטבע התם בדי אלא יזיק לין"ע ונם הם יתלטו והנסיקורס שקרו' זה שהם נצרפו והוא ניטול ואתי' הבבדים שהצרפו לא היה זה תהברת הטבע התם תפני שהתבה לו רשות לצרוף אלא לפי שהיו היו נשותו לבלתי הנוטות לבהובה בדתמ' שהם ות"ם הוא לפ"ב תשוש דתיתיהיבא רשות לנורף דהיה בעלמא היה בדתיב רש"י שם ואתי' ת"ל דקושטא קאתר שהטבע התם נצרפו בהברה ות"ם ת"ט תיבוא ה"ק תי הביתו לזה דוחיה או לא ה"ל ת"ו אתה לא היה שעת נורם לו זה שהיה נ"ב שורף הרשעים שהם לבדם ולא יקשיב הטבעתם הרעועה תבל תקום שהני בבדים שהם תון תהבוה ולא יעשה הבם זה רק בשוברה להבלתו תבל לבבדים יאתר הטבע התם בתקומו ות"ת למחבו שתפי' הטבעיים תיהיה הבתנה בין צדיק לרשע ויוד תכי' בודה לדבריו לא יתיבב תמת' זה דהא קאתר שתתחיל בבדיקים זה תין תהבתנ' • והב"ל בבל זה שים להבדיל בין צדיק נאור לבתיהו נאור וזה בי"דוע שבשו שבבל הדברים תין הקין' להם צריך בת גדול בענין חדושה תת"ב בית בבוי שבוטה ליפול בשעת תסמיכ' שיסמיבוהו בעץ וכפים יתקיים תאל לבבותו שתי תחרי בפלו צריך שתל וטורח גדול וכן בענין הבריאו' והחולי שתי שהוא בריאת יאתר בריאותו בשעת תהבתנה בשיאתר תתזיקים לבד וזה חלה וגפל למסבב צריך הבתנה רבה ותרופו' גדולות להשיב הבריאות והלוחי שיסוב כן הדבר זה בענין הזבות שפשהאדם לא יעמוד במקו' שבנה יאתר בשעת תזבות שיהיו לו לחבה אם בח לתקום שבנה בבר יבטרך זבות רבות שלרשות שבע המזיק שחרי בח צריך בת גדול ולב"ח בשבת פ"ב לעולם יבקש תדם רחמים שלא יחלה שהם חלה תומרים לו הבח פרקליטין גדולים ומשפה זה שתרו ג' דברים תזבירים עוונותיו של תדם וכו' שהעון לח יספיק להביא עליו הרעה תבל תקום בשבבר בהם יתבך פנקסו ושעשע תהעון יספיק לבלתי עבור שעליו הרעה לשוחים אחר שהפלינו חז"ל בשפעני ישראל אחר בחרב ב"ם על יהם עד שאתרו לח תרבה ירושלי' וכו' עד שעבדו וכו' בתי ע"ח וכו' עד שבפרו בבל התורה תם זה שעבשו תנו נקיים תבל זה תין ב"ם נבנה בימינו שהשוכה להם שכוחן קיומו בשעט תזבות

היה מספיק לקיימו ולולי הפלגת העבירות לא היה נחרב כי ה' מוחבו ותפן בקיומו אלא שהוא חרב כדי לכבותו מחדם נרוך בקיום כל העבירות לעתידי רבות ומה כתיב התם שמחר כי כחשו ובשובות תקותיכו ורדו ותמך לחרפה היתם העוגג לדורו והדוחות לאחות לומר שהחות שעל ידם נחרב ב"ה לולי היותם זוכות לא היה נחרב אלא כשוגג לכך כשוגג לכך יספיק להעמיד הדבר בחרבנו ובכן אומר אמ"ג ל' שהגדיקים לוקים עם הרשעי' היינו בשתם גדיקים דוחלי יי בהם אמן השם ע"ד אין גדיק בארץ וכו' אע"פ על הרוב ולכן אחר שנתנה רשות למשחית ובבר כלו הגדיקים ההלו בתקום שכנה שהתכה נתנה לכלל מכשים רבים אע"פ שאין עוכם מספיק להכיח בהשחית מ"מ כיון לתתה לידיהו מעוט עוכם מספיק לכלתי ידח מתנו נדח ולכן אינו מכחין כי כתו שנבר' אלו רוני עוכם נפרע אלו מעוטה כי מדת הדין כך היא ולכן כעון זכות וכיוצא מהחוורי' אמין ס' מאריך אפו ונותן רשות להשחית והיא ההגדרה ולכדומה להפרע מכל החוטאים מיד יאקו מנגן הטובים שאין גדיקים נחוריס שם שלא היה אלו לא היתה מגדרלותם' וכדומה שלא היה ס' נפרע מהחוטאים מעט מעט שלא יאולח החוץ ככלל עם רב בשולם כי אז לא יכלו הנקי' בסבנה ולא יחלוק על זה מ"ם לעיל שמאחר ר"ם הוא לסוברו שהגזרה היתה על נח ג"כ וכח גדיק נחור היה דאפשר דס"ל שלא היה גדיק נחור שלא כת"ד כדוחיתו לנבלי' ' ועם זה מ"ם היה דחרים הגדלה דרקי שהם שלא הגיע עתה אחר שכשלה בשפיקו עוכות שהיו לה להשמיד עליה הפורענות ' וכל זה הוא נגלה בת"ם התום' ולא עוד אלא שמתחיל בגדיקים וכו' אמ"ם מיכו מכחין מיכו ר"ל אין אחין כו שהרי אין גדיק לרשע אלא שהיכו מגדיל כיוצים להכלה ומדרכה מתחיל בגדיק לפקוד עליו מעוט עוכו דהא טיכות' היא לנביא כיון דסוף סוף יקלה שהם אשם בגבר ולכן בחורים שלא היו דחויים הוכרכו להיות בבתים' שלא לגלות חוכה כדי שלא יבכו' החשחית הלז אחם ההולכי' עם הקב"ה כפי דעתות הב' ל' אחכם בגדיקים נחוריס ודאי שיכחין שחשחית וידחה מפניהם דיקא כחי דכתיב תבחו' הב' ל' אחר ולא עוד אלא שבעבורו מכיל את הבל בר' שאינו מדבר אלא בגדיקים נחוריס שבחוכם יספיק להגיל גם אלחם בעבור גם שהיה גדיק נחור בדורותיו ודיקא כחי דכתיב היא תי' הכו' אחרים מדת הדין וכו' אלא גדיקים נחוריס וכו' פורחי קייטו כל התורה מחלק ועד תי' ב"ת ס"ם אחר כך ולכן רחוי להחשחית לבל יפלוט כהם והרשעים הם בכפך שהם נחוריס ואלו אין הרשעות כיד החשחית להניחם אם יראה רק עם כ"ב יוקק אותם בשחיים נחוריס הרשעות כיד החשחית להזיקם ועם זה נחה מקטה קופיית החקנים שם לאחר הוכרך תי' ו הרשעי' וכגדיקים דכחדא סגי שבחיות הגדיקים נרשעים לחיים מחילה יהיו הכלחי נרשעים לחיחה ס"ב אפכא אלא שהחנשים על ג' פנים גדיקים נחוריס ורשעים נחוריס וגוויכיים והם רשעים וגדיקים בלחי נחוריס הגדיקים הנחוריס אין שלטון החשחית עליהם בלל והרשעים הנחוריס אפילו אם יראה החשחית להרפות מהם אינו דשחי' ובבלחי נחוריס שם לאחר' החשחית לעשות כאחר יזדמן לו ולכן הוכרך תי' ו בגדיקים והרשעים אלו לחורות שבניהם נחוריס שבניהם ואלו נרשעו הגזלנים לבד היה אפשר שאלו נרשעו לבל יוכל לשלוט בהם החשחית בלחי שיזדמן לו לכן נרשעו הרשעים לו שע"ב יוקק ואלו נרשעו הרשעי' לבד ס"ח שלו נרשעו כדי שיוקק ע"ב אחר הרשעו הרשעי' לבלחי נוגע בהם לכן נרשעו הכחות לומ' שע"ב יוקק או וע"ב יחרוק מאי:

דור הן הגזות טעם חומר עבירה זו מאלחם אחרי אחרים שם שזו לא אחרם אחר אלא לה ויכרו אחקפו אחרים ז' בגל ובעריות נאמר על אחרם אחרי והחוטאה אם רק רע בל היום דאחקביהו רעב וכו' ועוד שבראש העבירות זה נאמר וזה אחקפיך אחרי בל זה נאמר זה נאמר ואי אחקפיך אחרים אחרי אחרים אחרי אחרים אחרי

ידון כדר' הושע דכסמוך שפי' בשעה שאני מחזיר הרוח לגופה כו'
וכן שכו כברייתא דמייתי בפ' חלק ר"ן בתירוץ אחר לית הייט ולא
נדונין שבאחר לא ידון רוחי בחדש לעולם לא דין ולא רוח דכר
אחר לא ידון רוחי אלא תהא כשאתן אחרת לגופה הדי שהם כ'
פירושים מתחלפים ממקרא ודוחקים דכל חד מכוחר לעצמו המ
ק' דמפרש ידון כעומד כמו ידון בחירק ולעשה הכ' ק' דמפרש ידון
הלעון כדכה דמשמעות ידון לאיכו אלא דין אבל הענין בשניהם א'
דכיון שאין רוחן נתן להם ודאי לא יעמדו בדין אחשם כי בשעה
הוא בשר לפ"ו אפשר הוא בפרש"י בשביל שגם זאת כו שהוא בשר
ואפ"ה כן היכו בכנע הלפני ואם אם יהיה שם או דבר קשה ואהי'
הכונה דכיון שהם היותם בשרים ושפלים אלאם לכם לומרות אחי
כ בודו לא יראחמו לעמיד ויותר בכון שפי בדרך הרמב"ן שפי בעבור
שגם האדם הוא בשר בכל בשר הרומם על הארץ ואיכנו רואי אחי'
רוח אלקים בקרבו כי האלקים עשה את האדם יפר במלאכי הפרת
בשפה שכתן בו והנה בחשך אחר הבשר ובתאוות הגופניות בחשל
כהחמות בו שזה טעם יפה לכלאחי יתן רוחו בהם לעתיד:

אינו נותן רוחו בו' קצת מהמחרוזים כתבו שאין ת"ח אלא
לצדיקים גמורים אחנשם מכאן יר' בודאי אלהים ולהרשעי'
יקומו לדוקא דור המבול להפלגת הרשעתם הוא אלא יקומו ובכר
כתרגומו דרום זה לעיל בפי' ג ס"ד: **אינו** נותן בו' ואעפ"י
אלא היה נדיך עתה לזה שלעתיד יגזו' זה הוחיל וכתי לגזור גזרתם
בהוה גזר ג"כ לעתיד ואפשר שלהזכיר חומר חטאתם אחר כן דכיון
דחטאתם גמור עד שאפילו בחיים אין להם מחילה רחמי למחותם
מיד ולא אחריך להם ויאכן שאחאר זה נאמר לכח שיוכיחם ויאחר
להם שנגזר עליהם שאפילו לתחיה לא יקומו לחולי יאוכו:

בשעה שאני נותן את"ם כו' זה גרסה כדעת הרמ"ן אחכל לדעת הרמב"ם
שם"כ הוא עולם הנשמות נדיך לדחוק ולומר שנותן להם אז מקנת
את"ם שבזכות מעשיהם זוכים לת"ח אבל עקר השכר בעולם הנשמו':

שנאמר ואת רוחי אתן בקרבכם דכי היכי דהחיה רוח היכו
נפש האדם שיתן ה' בגופם בחחיה וקרחה רוחי בפי
שהוא לחזן הנשמות ה"כ רוחם דהכא ואעפ"י את"ת וי"ת רוח קדשי
ורוחם פי' כן וא"כ מיכו מדכר אלא כרוח שהרה שהי' יחדם בהם ע"ד
ורוח נכון חדש בקרבי אין דעת אז' ל כן אלא שרוחי הוא מדכר בנפש
שהיא מיוחם לם"ו וכ"ה מיירי כאן ובתתי רוחי בכם וחייתם ולקח
ר"י פסוק זה לסמוך שהוא קודם לזכתתי רוחי בכם וחייתם:

אין נהיגים אלו שהוא סוכר בשם היא שיוכיח מגופו כו' כי
לא ידון רוחי עוד הרוחות הללו נדונות לפני כלומ' אלא יהיה דינם
לפני ה' כמלפנים שהיה בנהיגם ע"פ מאמר ה' כי מאז מעמתם
יודעו שהשם יצא מגופם ופי' מחלוקתם בענין נהיגם ורחיותיהם
כבר כתבנוהו לעיל בפ"ו ס"ע: **אין** הרוחות הללו נדונות
לפני לעולם כו' פי' אלא יהיה דינם לפני ה' כמלפנים כו' כדכתיכ'
ולאו דוקא כדור המבול דה"ה כל החוטאים ועי"ל אלאם לדידיהם
לעתיד יהיה מעמד הרשעים ע"י רוחם ממש שהיה לשם כדילף
מרוחכם שם תאכלכם לו' דפי' אלא ידון רוחי בחדש לעולם הוא
שזה הדור שדן בחדש שהרוח שבגופו נהפך לשם לא יהיה לעולם
דבו' שאעפ"י שבחחיה יצחן רוחם בגופם ויודיכו בדין הזה מ"מ לא
יחחיה זה העונש בהם אלא יהיה קצת זמן או י"ב חדש כמעמד
הרשעים בגיהנם ואחר כך יכללו מעונש זה ובחלת כזה ר"י בר
אלעאי חולק עם רבי יאמעאל ור' הונא דסבדי אלא יצחן רוח דור
המבול לעתיד אבל לדי"א יקומו ויהיו נדונין אלא אלא יהיו
נדונין לעולם ואחר כך אפשר שיהיה להם חלק לעה"ב או יאכדון
לגחרי דבהא לא מיירי ולכאי מייתי הכא כך פלוגתא דאמוראי ס"ל
בענין נהיגם להזכיר דעת ריב"ח שם ע"ב שטעמו פי' לא ידון רוחי
שהם לא היה הרוח הזה האם בפירושו לא היה מקום לפ' לא ידון
רוחי בדפי' השאח דאיכו לא כעי לפ' לא ידון לא יהיה נדון בפי'
דאמיצחן הכ"ל דידון משמע שהרוח הזה הדן והא ת"ש לשטעו שע"י
רוחם עשתם נדונין ונשרפין ואעפ"י שדכריו כך הם אין הרוחות
הללו נדונות וכן הל"ל אין הרוחות הללו דנות לא דק בכאי דהיכו
לא שבהיות הרוח דן נ"כ הוא נדון אבל יחדן דקרא ת"ש לפ' לענין
נדון שהדן הוא נדון אבל לא הנדון הוא דן אם לא ע"פ שטעו והחת'
דפי' דכריו' כוה דס"ל כדעת המשנה דדור המבול לא חייס ולא
נדונין ת"ם אין הרוחות הללו נדונות לפני לעולם ור' יוד הוא
משמעות דורשים אינ' כיניהם לא יחון אם הוא לענין דין אז נדכה
ומה שכתיב כאן מחלוקת התחלים בענין נהיגם הוא מיירי
דקאמר דלא יחון הוא שאינן נדונין אבל תפרש ואזיל הדין ההוא אינ

הוא ת"כ משום דריב"ח ס"ל שהדין לעתיד ע"י רוחם מייתי מהכא
שאינ כדעת ר"ש שלא יהיו נדונין קאמר ליה בלישנא דלא יחון
רוחי בחדש לעולם משמע שהרוח בחדש הוא הדן והפורק וקאמר
שלא לא יהיה להם כך כי לא יקומו רשעים בחשפט:

בשעה שאני מחזיר הרוח לגופה לגרחקה והוא החזרת
הנשמה לגוף שהגוף גרחק לנפש שהיא טחונה
בקרבה ואינה גרחית ויודע דריש ליה חלפון גופה כמו יכדון ר"ל
לא יהיה נדון כלומר ניחן בגופה שלו:

אני מחלת רוחי כו' ר"ח ניחי דריש ידון לשון גופה שלא דייסיב
טעמא אחאי קאמר לגחרתא הנשמה לעתיד כלשון גופה
ולא קאמר לשון נתינה אלא שהחזרה מפני שהנפש
מחלאת את הגוף כדכר הנותן בגרחק אחחלת את כולו ולפי
חפקיד כלשון מלוי: **שבעולם** הזה הרוח היא נבוקת
כו' אעפ"י שכוחחי הנשמה מחלאת כל החיכרים דחל"ל לא היה
להם הרגש ובפי' אחר לקמן כם"ה פ"ט אין אדם שליט ברוח אין
אדם שליט בנפשו לכלות אותה לומה שכללה הכ"ה בכל הגוף שאלו
כללה הכ"ה בחבר א' כשהיה מגיע לאדם כרה היה אותך אותו
חבר ואת מ"מ עקר מוסכח הוא בחבר א' והוא הלב שהוא נוטה
הרוח החיוני ומחכו ישלח החיות לשאר חלקי הגוף וכמ"ש רחב"ע
בפ' דכרחי אני עם לבי בעבור היות הלב מסכן הרוח והוא הנכרת
בגוף תחלה שהוא דמות מלך והמות שר הנבחת כו' ומ"ש שאו כללה
הכ"ה בחבר א' היכו שכמו שהחלק השכלי אינו אלא בחבר אחד
ובכ"ז משתתפ בו כל הגוף כן כח הרגש לא היה אלא בלב ולי
בשתתפות הנמזיחה והחיות בכל חלקי הגוף שכבר היה אפשר
לחיותן כלן חיים אבלי היות הרגש בכלן כמו שנמנח קצת
החיכרים בחיים ואין להם הרגש עם היותן כלן חיים בחיות הלב
והן הנעמות והחליל כמ"ש בחב"ח פ"ט אבל לעולם עכשו אין
כח הנשמה שוה בכל החיכרים עם היותה נוטלת בכלן בחרגש
זולת הנעמות והחליל ות"ש בפ"ק דכרכות מה הנפש מחלאת את כל
הגוף כך הק"בה מחלא את העולם מה הנפש יושבת בחדרי חדרים
כך הק"בה בו' שיריו דכריס סוחרים שאם היה מחלאם את כל
הגוף כרי היה נחנשת בכל אחר ואינה יושבת בחדרי חדרים
ואעפ"י שאינה נראית לחוץ אלא שהעניין כמ"ש עם היותה בלב
שהוא בחדרי חדרים עכ"ז אינה יחלא כל הגוף שיסולא חיותו
והרגשתו משם כן הם י' עד"מ עם היותו בעולם לחעלה למעלה
בחסתרי עב"ז אלא כל החרן כבודו והשפעתו אכלול כל העול וח"ם
בבו' טוב חז"ק שמשכה בחדש ח' שאחר לר"ג בח"ז חקו"הוא יח"נתן
ח"ל חיכי יודעת ל' חז היה חפלתכם ואכחתכם שאתם חחפללי לפניו
בכל יום ואין אחם יודעי' ח"ז היא חקומו ח"ל בשלת דכר שהוא רחוק
מחכי מחלך ת"ק שגם הריני שוא ממך דכר ח' שהוא נתון אלך כיום
ובלילה וא"ל בח"ז חקום הוא נתון ח"ל ואח"ז ח"ל הנפש שכאוב אלך
אחור לי בח"ז חקו"הוא כאוכה ח"ל חיכי יודע ח"ל חיפח רוחי דהיכו
גברח ואח זאת שכאוכה אלך אין אחה יודע חקום' ואחה אומר לי
דכר שהוא רחוק ממני אלך ת"ק שגם כו' ה"פ שגם היות שהנפש
יודע אחשכנה כלב לפי שאלת האדם הוא היחה בעלילה שבקש
חר"נ בח"ז חקום ה"נתון כי לא יחחיין שאלת עול' ובקר כבודו בשמי
ממעל כל שאין אנו יכולי' להרחות לו כחום חקומו אין שהוא יכחים
בעלמא אחחום לז"ח שלפי דעתו יודיע הנשמ' בח"ז חקום היא נחנ'
שזה ח"ל חיכיתו כחוש שלא שכריך להודו"ל השכל וכן כ"ל בפ' והשחל
לא אנא חעבנה עז"ה ודאי להרחות כחום בח"ז חקום היא נחינה
אבל לפי האחת חשכנה כלב אבל לעתיד חהיה כארקת בכל הגוף
שהיה כחה שזה בכל החיכרים ותהיה יותר קבועה כו ועשם שאפשר
לפרש ק"ק שבעבור"ז הנפש חלויה בחבר אחר שגם היותה בכלם
בשינטל מהאדם אבר אחד כגון הלב וכיוצא מהחיכרים שהיא
חלויה בהן מיד חכא חיות האדם וזה לחולשת חגיחותה בגוף אבל
לעתיד תהיה קבועה בכלם שאפילו יכויר בלוק החיכרי' הרחשיים
לא יחותו השאר ת"כ יש לפרש שבעבור"ז שהשר נוכר מהנשמה הזרעית
הנפש כתוכה כו בתחלה בחבר אחר לבד והוא אחבר כו חחלת יצירתו
והוא הלב לדעת קצת והמות לדע' קאת בח"ז ן סיגא בח"ג כחופן כ"א
עם שאחר כך בשיגרו שאר החיכרים שהיה בכלם אבל לעתיד
כוחן התחיה שיחוכר כל הגוף יחד ואחר כך חנתן בו הנשמה כחחי
יחוקקאל בחזא שהיא נזרקת בכל החיכרים ת"ת בחחת כפי' הח' •

ועל דרך דרש י"ל אר"ל שבעבור"ז חיקנוף בחעשיו נחשך
אחר הנפש בהחלט שאפילו הנחשכים
שיהיה בחיכרים מיוחדים בריס שיחזור אחר חנות טיהת ותפילין
וכיוצא הנעשות ביד ויש רוצף אחר ת"ת ותפלה וכ' שעודות
וכיוצא מהנפשות כפה וכן עז"ה וכשאר החיכרים לא יהנו כ"כ

להוכיח ענינן בהגלחת הנפש אפילו לעתיד יהיה הנפש קבועה בכל המיכרים שכשם יפנו לעסוק במצות התלויות בהם ר' מ"ת מצות בנגד ר"ח מיכרים :

הה"ד ואת רוחי אתן בקרבכם וזה כנתינת הרוח והנשמה בגוף לעתיד משמע

יג אמר רבי יוחן בן בתירא עוד איני רן את הרין הזה לעולם ר' הונא בש"ר יוסף אמר לא אוסיף לא אוסיף לסני ליסני רבנן אמרי לא אוסיף לרורות אני אומרתי שהוא רוחי רנה בהם והם לא אני משמנין ביסורין אני אומרתי שתה'רוחי רנה בהם והם לא בקשו הריני משמנין אלו באלו ראמר רבי אלעזר אין לך שהוא מתחייב בארם הזה אלא ארם ביוצא בו ר' נתן או' אפילו ואב ובלבר רבי הונא בר נרוין אמר אפילו מקל אפילו רצועה הה"ד כי את עול סבלו ואת משה שכשו שבט הנגש בו החיתו' ביום מרין כיום הרין אמר רבי אחא אף אילני סרק עתירין ליתן רין והשבון רבנן אמרי מן הכא כי °האדם עץ השרה מה האר' נותן רין וחשבון אף עצים נותנים רין וחשבון :

יג אמר רבי

עור מיכי רן כו' ופי' לא יהון רוחי ירנח מאחרי ורצוני לא יהון בחדם לעולם כרין הזה דהיכו מכול אף לייסר החוטאים בעסר עונשין ואעפ"י שעדיין לא נזכר ענין המכול היכן הוא מיאחר על הרין שיכניר מיד בתו' מחחה כו' ולפ"ז בעצם הוא בסר בתיבת שעם לקולתו מכתן ואילך כלומר לפי שעם החחת הוא בסר וטבעו נורם על ויזכור כי בסר המה זכור כי עפר אנחנו וכת"ש לחחר כך לא חוסיף כו' כי יפר כו' ת"מ עכשו הביא מכול לפי שחטאו יותר מדאי אכל מכתן ואילך בריחת כרוחה אלא יחטאו ככלל בעצו' הזה כי יכנע לבשם מהמכול ח"ם בעל העקי' בסי"ב וח"ת כן מה נתחדש לנח בקרבנו שאחר לא חוסיף עוד כו' דמשמע שבזכות נח היה וכתשם כי מי נח זאת לי וי"ל דאלמלא ידון לא יובן אלא יביא עוד מכול כלל אלא אלא יהיה מתנהג כו' תמיד ואפשר אלעזר רחוקות יביאנו ועל ידי נח סלק דין זה לנמרי ובוד נתחדש לנח שבועה בדבר כת"ם אחר בשבועתי מעבור מי נח ושבועה נזכרת עם כתה שכבל לא חוסיף ועזה למדו מכ' שבועת העדות דלאו לאו והיו הין הרא שבועה ולפ"ז ה"פ לא חוסיף עוד לקלל כו' כי יצר כו' שלבסוף זו רחוי אלא חוסיף כו' כתו' שאחרתי לחשובם בכל עבשו בכביל זכות נח לא חוסיף עוד להכות כו' ותהיה שבועה בדבר שכל אין לומר דאחר לא ידון כו' היכו בכביל נח שבשה הקב"ה שבזכות נח יעבור מי נח מעל הארץ שאחר בעצם הוא בסר בדפי' אין סבה זו לבדה מספקת אלא שהיה סניף לזכות נח ולפ"ז מעתה לא ידון רוחי כו' אלא אדון עוד בדין הזה לזכות נח שיקריב אח"כ קרבן ושכל מקום שתה אותו אח"כ אכל יירח ה' לאשמועינן שזכות נח גרם דח"כ מה כ"ל לא ידון מעתה וגרסי' להכי תייתי הכא דעליני נבי לא חוסיף להתיר הספק הזה כלומר דבנח נתחדש

לא כפל לא חוסיף ודרסי' ליה אר הכי ואחר הכי :

חוסיף לסני לסני לא נתאחרו דברים הללו ואכר' מעניכו שפי' די די כלומר שכפל לא חוסיף ר"ל שרי בנזרה זו ולא יוסיף עוד ודרך הלשון לכפול בזה לו שפי' לרבוי כדתתרנחינן בכוכבי השחים לרוב לסני כלומר שהכפל הוא לרבוי ואחוק העניך השם לא לן היה אשפר לחזור כו' ר"ע מדבר בו' אכל השתא דכפל דכורים הוא נזר רין בשבועה כללעיל ור"י כתב ז"ל לסני לסני כ' פעמים כתיב בפסוק ג' לומר לא חוסיף עוד לעשות כן להרבה כני אדם לאכד שולם בכך אלא חס כן לא' אז לסנים ע"כ ולא מוקי אחד לכבי נח ואחד לדורות דאחד סני דמן השתא לא חוסיף מעשה וכל הדורות הנמשכים בכלל זה התאחר הם אכל לרבנין ס"ל דכיון דבזכות נח הוא דקאחר לא חוסיף הוא אפשר לומר דדוקא לכבי נח הבוים עבשו לא יוסיף אכל לבבי בניו לא יעמוד זכותו ת"ל ה"פ לבבי נח עד אתן תורה שבלם נקראו בני נח אכל אלו ואילך אפשר שיהיו אכול לעובדי התורה שעשה גדול אז' אלות בבי נח ולרבנן לא יליפינן אלא דהיכא שכתוב ובלינה אלהיהן דשבועת העדות הכ"ל וא"ת והא בהדיא כתיב אחר בשבעתי מעבור מי נח י"ל דשבועה אלו ולא נתפרשה כאן ת"ל דאפ"ל לא יהון רוחי כדר' יוחן ושבועה אלא בכל בגורה אעפ"י שלא היו בזמן אחד :

אני אחרתי כו' לאו דרבנן קאחרי לה דאילתיהו דרבנן אלא שלא בלא חוסיף כדלקחן בפ"ל שלא שבועי' כאן בדברים לשבו' שב' ל

והשתא הדר לדרשת לא יהון ודברי ר' יוחן הן דדרים ליה בענין אחר או דברי שתם המדרש והבי דרים ליה לא יהון רוחי בחדם כתו' שאחרתי אלי שרוחי אלא היה דנה בהם כלומר שיקיימו דבוני ואחתרי והם לא רבו שאחרו לאכל סור ממנו לכן אלי משגחן ביסורין דדרים בשגם אל שגיאתם אתמורת אח שהם בקשו להיות בני חורין משלטונותי אלי אשבדם ואקבדם ביסורין וככני אדם שכאותם ויהיה יותר רע להם ע"כ הפורק מעליו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול ד"א :

משגבן ביסורין דרים שגיאת יסורין ושגיאת אלו כאלו אין הכתוב אחלת בשגם מידרשת שם הוא בשר בחשתם שהוא בשר וכבן לתועדי דעל ע"ד ויזכור כי בשר המה וא"כ השגיאת הוא ביסורין וכדרשת גם כן עם כאדם דלעיל אד"ל לא לא יהון כאלו רוחי והכוונ' שהוא מצדנו כאלו אבחותנו שיעלוט עליו כדאמר' לחיל מדקיוכו ולקייש מספק ה' כאדם החוטא לא אדם אחר כחותו אעפ"י שלפעמים עכש ע"י אחרים כדאחר לעיל בפ"י ע"כ הכל הק"ה עושה שליחותו כו' משגחן אלו כאלו שבקשרים זה בזה אם שיחטאו וחייבים ועברים על זה ור' נתן אחר אפי' זאב וכלב שים בהם רוח חיים חייבים להפרע מהחוטא וכדאחר בפ' אין בין התודר כיון שהגיע קבו של אדם הכל מוכנים כו' שבאחר למשפטיך עמדו כיום ופרש"י כיון דלמשפטיך עמדו שהגיע קבם לחות הכל מכדיך לקייש את דבר שהשפט אכל אקל ורבוצה אעפ"י שלפעמים יוחן האדם על ידם לא שייכי בחיבת ור"ם אחר שאפי' אלו מחוייבים בדבר ואלייתו מהחות כיום אדון שפירושו שיאבר השבט כמו שיאבר החוטא כיום הדין שי' יביאנו בשבט אלחי דאפי' כמי שאינו רוח חיים שייך דין ומשפט שחייבין לקיים גזרת ה' ואם כן אפילו הם חייבים לקיים מצפני ה' כאשר ואפשר שם' שיכיאה כמשפט לעתיד הוא ע"ז לפי שאינן נפרעים מעוכרי רצונו כרחוי אולם הפי' האחתי שאין נעבש בכביל האדם כלומר המזיק לו אינו נעבש אלא כשהוא אדם שדומ' לו אבל אם מזיקו אינו בעלחי אינו נעבש עליו לפי שאינו בן דעת ור"ע אחר אפי' כ"ח ור' הונא אמר אפילו אקל ורצועה שאין בהן דעה כלל ואפי' הוא קשה אל הדעת הבית דונחת מדר' אחא ואייתי מדכתיב כי את עול שבלו גו' דמשמע שבשחית העול והמטה שהוזקו בהם ישראל בין הדין שיעני' המקל והרצוע' שהוזקו בהם האנשי' אח"ל לר' שמע' תיק' מדין שור נגח ר' ל דהתם כב"ד של מטה מפני תקון העולם מ"ב התם מצוה הפסד ממון בעלים אלא שחרו נפקל ואח"ת היה כתיב ואל כל חיה אדרבנו ל"ק דהתם חפ' לקחן המוסר חביבו לחיה ואח"ל כ' מה טע' לחיי' כב"ח אחין לו דעת הא תריבב לקחן ב"ב כב' דסיון ג'

אדא אדם כיונח כו בקהלת רבתי יליף לה מעת אלו שבשחיטה הסופר : כתדם נרש לו ונרחה דהכא נמי נרסי' לה אלא שבשחיטה הסופר

כיום הדין ח"ם שיפרעו זה לחחות הבתו' דומיי פירושו שחלמ' שבחריב לה היתה בחיל וכבח תבואתי אלא ע"י ה' כיום הדין ע"י נדעון אלא אפשר ידעו דרחיק נמי אהם שדקאחר הדין ולא נדעון דיותר היה רחוי להזכיר הענין ע"ם הנדיק לו דאשבחת בעלמא הוא וכן ע"ב מכי האדם עץ השדה דומיי הין לו פירוש הכתוב כי מה ענין זה אצל לא תעשית לח שנה אלא דע"כ פי' שהין לילן כאדם שיעשיר ביסורין כאנשים שבאמצע כד"ת ורש"י לו משבורו כי ממנו תאכל כי האדם עץ השדה. וטעמו כתו כי שבאם הוא מוכל כהר' לאכנה לילה בהאי לישנא דמו שהאדם עץ השדה והענין שהין לדין לו אשמבחת היא וכן ת"ם כ"ק דתעניות וכי האדם עץ השדה הוא אלא אם ת"ח הענן הוא ממנו תאכל והם לאו אותו

תעחית וכרת מיכו אלא רמז לו אשמבחת :

אף מילני סרק כו' משום דקאחר דחיכא דין בחקל קאחר שהין לילני סרק עתידין ליתן דין וכר' שהין שיתנו הוא על אלא הוציאו פירות בשאחר ה' תוכח שהין לילן עץ פרי ולא ס"ל כת"ר לעני כפ"ב אף מילני סרק הוציאו פירות לו שבקללת האדם היו ק"ל דאפי' ת"ר לא הוציאו לעיל אלא החטה כאדמה ואם לאחר דר' ס"ל שהין החטה כאדמה שהין לה אלא הבחיה אכל פירות הילן הוא מעצמו ומזלו ולעיל ס"ל שהאדמה הוא

הגורמת • **אף** תילני סרק עתידים לתפ"י שתינן בעלי נפש חיונית וכ"ם שבלית ולפי קדעת לח שייך כהו דין ותשכון ככר כתכתי תפשרות זה ע"פ מ"ם ז"ל מי שתין לו עיניים בפני הכריות ים לו לפני הב"ה מי שתתר כן על כרו על מעלה שתין לך עשב שתין לו תזל כדלעיל כפי • **ועדד** ר"ל שרתו לנפש הטומחת שכתדם שתכי לדעת התוערים שהנפשות כתדם ג' נפרדות מ"ת גם תחיונית והנזונתת נדבקות עם המשכלת ונשתרות תם יזכה וכת"ם כוותר נפש תתקשר כרוח ורוח בנשמה ותם לח יזכה גם תם יתבו דין ותשכון וכן"ם תפשר לפרש מ"ם לקמן בס"ג נבי יקרא על המתים מעל פני בה דן הנשמ' והגוף • **כין** הכח כי תתדם כעץ תשדה ותף על גב דתתם כעץ מתכל מיירי מכיון דהקיש תתדם לעץ השדה לדין לח שנח תילני סרק ומכך ולח שנח תילני סרק ומכך מתכל נמי שייך דין שלח הוציח טעם הענן כטעם הפרי כדלעיל בס"ה ומכל מקום לח תמר רבי חנח שלח תילני סרק שתטם גדול ופי' ל' דכעץ מתכל ס"ל דתדן דין ומוקי ענן מתכל בתילני סרק בתם תינו ענין לתילני מתכל וכל שכן כיון דתינו שלח רמז שלח נקפיד כזה ;

אינן דכיון רוחן בעלמן כו' שפי' לח יהון רוחי היכו שתינן יכולי' לדון רוחן ונשמתן שהוח רוחי שכתתי כתן להשליטו שייהיה בתדם לעולם לפי שב"ו הס והם מתים בע"כ כי תין תדם שליט ברוח ולזה תין נרוך דוקתי הס ימותו לנסוף שלח מה שתנזר עליהם בעשם הוח שתכי מכיח מעוט שניט כלומר כי תמעוט הסניט הרניט שהיו קנוניט להם שהיה דרכם להתריך ימיט ומעכשו שנוסף תקטרנה להיכו והיו ימיו ק"כ שלח תתריך להם שלח ק"כ שנה ותחר כך תני משנתן כיסורין שלסוף ק"כ תכיח המכול ליסרם וגם בע"כ ותפ"י שנתם היסורין ממלח בשנם נפק"ו תה קודם והיו ימיו ק"כ תין קפידת דוקתי היסורין תחר ק"כ הס תדקתמר והיו ימיו ק"כ ודמז היסורין תסלה הפ' משנתם היסורין תחר שהיו ימיו ק"כ ותפ"י שתלת בשנם נריכה לומר לפי שהם כ"ו מ"מ דהכל לח יהון כו' שהוח כשר ונקט תני ליישנה לדרשת יסורין שתת כדכתיב וי"נ תיכי דכן רוחן בעלמן ולפי זה פי' תיכי נפרע מהם בעוד רוחם ונשמתם בגופם תכיון דכשר והם הס כלומר שפיקרם כ"ו ולח נפש ולכך פרעתיהם ושוב תיכי עליהם היסורין להיכו שיתותו כהכול •

כי גרס להם שיתרדו כו' שפ"י שהיו שבעים ותולדתים כלל דבריהם לח היו נוהתים פניהם לשתים ורם לבבם לשכוח תת ס' וכדנרסינן בפרק חלק ת"ר דור תתבול לח נתנו תלח בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ותה כתיב בהם בתיהם שלום תפחד כו' והיינו גרמה שתתרו לחל סור תתנו תתרו כלום נרכין תנו תלח שלטה של נשתים יש נהרות ושתיהן שתנו משתפקין תתן •

כי גרם להם כו' ולפ"ה לח יהון רוחי בתדם כלומר לח יהלוט תתרי בתדם לעולם כל זתן שהם תולדתים בהם מורדים כי ולכן בשנם הוח בשר כלומר תשנתם כיסורין והיו ימיו ק"כ ותו לח יתרדו כי תו היה לח יהון בתניהם וכי לח יהון רוחי בתדם כשתשנתם כיסורין לח ותלו תלח שתו יהון רוחי שכתדם עכשו תיכו רק להעדר כיסורין • **דדלה** הוו מי מעתידו תלוי בפתח ושייהיה נעול ולח פרון כריחיו וקטריו וע"י כן תין מוקפין כו כן התדם שהוח עיר פרוכה תין חומה תיכו נגדר תלח ע"י יסורין שתו לח יהרוס למדוד בה"כ ונקט תשל דהלח לומר שהדם נגד טבעו כעיר פרוכה וכריך יסורין לקטרו ת"כ שתפי' מי שבבר נגדר בעבור תם לח יהולו עליו יסורין יחזיר ויחתין כרכות הטובה ע"ד ויתתן יסורין ויבעט ולכן כריך יסורין להמתידו בתכב טוב ירפ"ו כמו שהדלה עם היותו נעול לולי כריחיו כמהר יפתח ;

בכל מקום שתין דין למטה שתעליתין עין תלטעיתים החוטתים יש דין למעלה בכל העולם תפ"כ כשים דין למטה שם שב תחרון שפו וכדתשכחן בעון פעור שתתחלה יצא הקצף על כלם וכשנעשה דין בחוטתים שב תרון תף ה' תיפר' וכן לח יהון נדדם

ש"ת כשמוקש ובתר כשנוקם

כזה כדתפ' כשתוך ותפשר רר"ת נמי תתתם דרשיה תף על פי שלח פי' • פ"ת בשתין דין למטה הקדוש כרוך הוח עושה הדין כרשעים תלתע' וכדתי' כשנשדרין תף על פי שד' תיתות כטלו דין ד' תיתות לח כטלו תי שנתחייב סקילה נועל תן הגג תו חייב דורסתו וכו' :

בשטת ר"ת כלו' על פי סתן דין ים דיין פי' יפה לח יהון רוחי וה"ק יכול לח יהון רוחי ולח תעשה דין למעלה כשנם הוח כשר כלומר לפי שהוח לח עשה הדין למטה שתם הוח חשר שלמות הוח כשר תכל תני שלח ונריך לעשות הדין כרתוי הוח"ם לח יהון רוחי כתדם שרוחי נפש התדם לח תן דין למטה לפי שהוח כשר תכל תני תעשה דין יהיו ימיו ק"כ תו שפ"י הכתוב תוסיף עלתו ותחר כתו כתוב לח יהון רוחי כתדם ופי' לפי שרוחי שהוח נפש התדם לח תן למטה לכן יהון רוחי ותתרי כתל ותעשה דין למעלה :

אמר רבי תתיר הן לח עשו וכו' לכתורה גר' דכולה רב"י קתמר לה וה"ק בשטת ר"ת פי' ר"ת לח יהון רוחי וזה כת"ש הן לח עשו תדת הדין וכו' כתתיב וכי לפי שהם עשו שלח כהוגן תעשה תני ג"כ להם שלח כהוגן לכלתי עשות דין למעלה ורתייתו תימותו ולח כחכמת התורה שתתר לפי שלח נהגו כתורה ועשו הדין וכתקום שתין דין ים דין וליתת להם כן בשטת ר"ת תת' רבי תתיר לח יהון תיכי ועוד דכי קרתי לח תתפרשי בהכי לקמן בפ"ק שלח דר"ת תילתת כתכתי בפשה וה"פ הן לח עשו תדת הדין וכו' וזה כתה שהיה ת' תוניה קופתו תליהה תורתוסין והיה בה כל תחד וכטל תתנו פחות תשוה פרוטה שתיכו יכול להוניתו כדייתין כדלקתן בפ"ק שתדת הדין היטרה לנתרי שלח יקח ת' תחבירו תפי' פחות תם"ת ותפילו כיטרחל וזה שפחות תם"פ תיכו יוכת כדין הוה שהיקלה תורה לפי שכתן לתחילה כדתית' בפ"ד תיתות וכ"ם תלו שלכבם לתרע לגזול כל תמונו של זה שיטהר נקי תנכסיו כתחכולה זו וכ"ם דכן נת נהרג תפילו על פחות תם"פ דלתו כר תחילה הוה כדתי' התם תף תני לח תעשה עתהם תדת הדין תלח שלח כדין שתף על פי שתינן חייבים תיתה קשה לח תדקדק עתהם כוה וכתו שהם עשו שלח כשורה וכקשו לוותר על תדת הדין ותין לקשי לתה יתיכם ה' שלח כדין יתיכם כרתוי להם דין לכך דכיון דחייבי תיתה הם תכך כתה עבירות ונם תכך הגזל תעפ"י שלח היו חייבי תיתה קשה לח יקדקד כוה ותין כזה שול תחר שנם הם לח תקדקו כדינא"כ שהקב"ה היה תתריך ותרחם עליהם קצת וזו תדת דינו לעתף כה קצת רחתים ולתו לח יעכנו לרחתים תחר שדקדקו לעשות שלח כשורה ויתיכם כתדת הדין הקשה ותייתי קרתי דיעותו ולח כחכמה וכו' שפי' שלח תכתת התורה שתתו שלח כדין הגזור כדין התורה וכן תכלי תשים דהיכו דין לעכן יתכדו שנעשה להם שלח כשור הדין שגזו ת"כ דשלח תכתה ושלח תשים שב להם שלפי שלח נהגו כתשפט התורה שנתו כתכדו ופי' לח יהון רוחי לפ"ז לח יהון רוחי כתדם לעשות תדת הדין כשנם הוח כשר כלומר כמו שהם עשו תפנם לח עשו תדת הדין כן תעשה נם תני :

הדר שלח נסע יתרם כם דהנך קרתי כדור התכול תשתעי דריטה דעניטה כתשר רתיתי חורטי תון תכשת שלוש יתכדו וגוות' וה יבדק בדור התכול שתלוה תתרן תוף ותכדו וכן דר"ל תכשת' אוה יתכדו כדו' התכול וכן שתנת תריה וכו' דכתי' תוף דהשי' ליה לקתן בפ"ק בדור התכול נם ת"ם שם תף שזוכי כתי תומר כדור התכול תשתע שבתיהם נעשו קבריהם :

בלא תכשת התורה וכדפי' דת"ל תכתה תתן דבר שתם כתם פשי' דשכליה פיו וכן תבלי תשים שיהה זו תתי היה שלח שתשפטים שברתו בשיהה ותף על גב דשלתר תילי טוכת תשכחן שיהה תשתו' תשפטים תשתע טפי דבעי שיהה יתירה שיהיו תסודרים כשלחן ערוך כדילקי' תתר תשים לפניהם והטעם תכוזר לפי שתשפטי' נריכים פיון יותר שרוצה להתחכם יעסוק בדיני תמונות והפשטנים נדחקו כפי' תכתה ושיהה זו ותם שהקדיש כתן הלה נסע וכו' למכור לשרש וכו' שלח כשדרן פס' תפני שתין תקוס לפ' תשים על הדין דהיכו רמיזת דבינן

ש"ת כשמוקש ובתר כשנוקם

יג אמר רבי יהושע בר נחמי' אינן דנין רוחן בעצמן שבשר ורם הן אלא הרי אני מביא עליהם מעוט שנים שקצבתי עליהם בעה"ז ואחר כך אני משגחן ביסורין אמר ר' אינו מי גרם להם שימרדו בי לא על ידי שלא שיגחתי אותם ביסורים הדלת הוו מי מעתידו שגחי'

יד אמר רבי אליעזר בכל מקום שאין דין יש דיין רב ביבי בריה דר' אבי בשישה ר' אליעזר לא ידון רוחי אמר רבי מאיר הן לא עשו מדת הדין למטה אף אני אינו עושה מדת הדין למעלה הה"ד הלא נסע יתרם בם ימותו ולא בחכמה בלא חכמת התורה מבקר לערב יוכרתו מבלי משים לנצח יאבדו ואין משים אלא דין הת"ת ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם • אר"י הגלילי עור אינו דגן מדת הדין כנגד מדת רחמים ר' אומר ויאמר דור המבול לה לא ידון א"ר עקיבא על מה נאץ רשע אלקים אמר בלבו לא תדרוש לית דין ולית דיין אבל אית דין ואית דיין : טו אמר רבי

מ"ה בספרים אבותר סמכות

דלמה מיירי התם כדין היכי ירמוז לו בסימה לבד שלמה מנחמנו שלמה על כוסה המשפטים ל"ת סהרי רחמים הם בחכמת שפי' חכמת התורה ומה כן יאמר מפיס על חכמת התורה סיזכיר בסתוך ומלמדן סימה ילפי' דכתיפטים מיירי ולמ בענין אחר :

עוד תיכי דכן שלמה חפיס מדת הדין נגד מדת רחמים לומנם כדין כתו מעשיתי עכשו שלמה מכתן ואילך מדיגם במדת רחמים בשנם הוא בשר שקרוכים הם אל אחטא ורחמי להקל להם ופי' זה קרוב לדר"י כן בחירה לעניל שלמה דלדיקים לא ידון רוחי רמו לדין המכול הכי כסתוך ולר' יוסי לית רמז להכול דהא לא רמיז קרא דלא שלמה כתאחר ידון רוחי רמז למדת הדין ותתילה ולסוף דעניין זה כנגד המכול שהיה כדין קתיירי :

פס תקוס לאחרי שלוחי

ויאבך דור המכול וכו' ויהיה יי' דבק עם שלמה לא ידון לעם ויאמר ופי' שאחר דור המכול הב"ל יי לא ידון אחכל לפ"ז ח"ת לאחם' סיפי דכתיב רוחי בתדם לעולם וגומר כי שלו ע"כ דכרי ה' הן ול' לשלמה אפ"כ עיקר הכתוב כזה שלמה אמ"כ דכולה קרא דכרי ה' הן וכתי' מספרומים הב"ל שלמה דמדקאריך הכתוב לומר דכרים שלו ואחרים שלשון זה הסתום אחת לתי' שיהיה דיבור דקרא כתנאי נפשיה נתי אי דאסתכת כעלמה היה ודב"ל בהה דולה נתם שלמה דרך מרן ושלמן

ויאבך דור המכול לא ידון שכפרו בתחיית ה' אי בהשגחתו בעולם וז"ש שאחרו לחל טור מתנו שסיו מסיחים אותו בדעת' בחשבם כי טוכם כל עליו שלמה מטבע המיחות ולפי זה אתר ר' עקי' על מה ניתן וכו' כלומר שתן שאחרה זו לה' אתם שלמה כלומר שאחרו בלבם כן והוא חושבם לדיק דין ולית דיין וה"ל כתלנו אחר לה' לא תדרוש ולא תדיקנו לא שאחרו לה' לא תדרוש כפי שם היותן נוהג בו דתם כן תהי אות' שלבו אזה כל הכפירה הנשתרות בלבו עד אחר בכל בלבו אין שלהים או יהיה הלא בכתן כנוי חל שסבר ע"ד אחר לב ויר' שלדעתו לית דין ולית דייו ופליג אחבריית' דפ' חלק הב"ל דלפי' מ"ם שם בבר הודו בחכיותו :

אבל אית דין ואית דייו לפי שהזכיר הכפירה שלמה לשיים בה דכריו אתר דכי עקי' אינו כן מ"ש דתפ' קרא הכי לא ידון רוחי בתדם וגומר שדור המכול אתרו לה' לא ידון וה' תשיב ידון רוחי בתדם כלומר תכי אתרתם להם שים דין ויש דייו ואין תשפט לשנים :

לא שהיה כדתי כדילפי' בפ"ב תסתיכו כי עשיתים וכת ולפ"ז יהיה אז' וכת אלה תן שנזכות תשם אלה תן וידדום כדורותיו כת"ד לנכתי ותש"ה כי אתיך רחיתי לדיק לפני דור הזה ה"ק דהה והא גרתי דודתי לולי שהיה הנין נדורו לא תוטילנו זכות תשה לכדו :

שבישה שתיד ונקט תשה טפי תכל הנדיקים שזכותו גדול תכלם שזכה אלה את הרשים כתורתו ויקבן שלפי שתשה היה עתיד ליכנס לתחיים בזכותו ניגול ג"כ אלהיו בזכותו :

שנאבך בשנם וכו' אתל"ב בשנם לת"ל לימת שהוא כשר ולא ס"ל להי דדרשינן לעיל תשנתן ביסורין ולפ"ז ה"ק דקרא לא ידון רוחי בתדם כלומר להשתך פליטה בתדם כלל לא היה הדין נותן שלמה בשביל תשה אלו ה"פ לא ידון רוחי בתדם לתכדו לגמרי בשביל תשה ותוק כל ת' מהדרשות הב"ל כלא ידון רוחי"ת ס"ת לא אתר כתר תכוונות בעניתן :

רבנן תייתי לה תכא דתשנתם לא תריח לתיכו שלמה ניחוח' ושור דדרשי ליה לתשנתן ביסורין שלמה תוהיו יתיו ק"כ שנם דתק על נב דוחתי ה"ת להכתיים שזה כנגד דור המכול אתר שהתריך ה' להם ק"כ שנם תפת הגורה תכל תקום דרשי ליה נמי לענין תשה דתל"ב לימת בשנם הוא בשר יותר תק"ל להוכיח והיו יתיו שלמה שרתו בשביל חוטו סיסיו יתיו ק"כ דסיכו תשה תשתיר לנח בליסה ורבי תניגא לא יליף תסכת כיון דקרא לתכול אתת לתקבץ ותן כנוכר :

שבע שתות נקרתו להם פי' שהנזורים הקדתונים עם היותם תשפחות חלוקות תניגו נקרתו כו' שתות לא שהם כלם תשפחה אח עם ת' שנקרתו כו' שתות דכתיב בפ' דכרים

החיתים לפניש יאכו כה עם נדול ורב ורש כענקים רפתים יהשבו אף הם כענקים והתוחכים יקראו להם חיתים וכתוב עו' עם רפתים יאכו לפניש והעמונים יקראו להם זמזומים עם נדול ורב כענקים וכפ' שלח לך כתוב וכם רחיכו את הנפילים כני ענק מן הנפילים וכפ' דילן תשכתן הנפילים היו כתרן וכו' התם הנזורים הרי שכל שתות תלו הם נחתרים על הנזורים הקדתונים ולכן דרז' לכל שתות תלו תעניין נפורתם תכל ת"ת לומר תכלם עם ת' ותפס ת' ולכן דרשו תלוף שתותיהם כתו שנריך לדרוש השתות הכתולות כתם ת' דכשלמת נפילים ונפורי נדקו יחדיו כעם ת' שהרי כני ענק מן הנפילים והנפילים התם הנזורי וז"כ עם רפתים יראם נודק כענקים תכל החיתים ולא הם עם תחר סהיו נפורים נסכן כענקים כת"ם עם נדול כענקים הרי סתיכם תשפחת הענקים כענתם וכן פרש"י החיתים לפני יאכו כה רפתים יתשבו וכו' רפתי היו נחשכי לותם כחיתים כענקים הנקרתים רפתי ע"ם תכל הרוח' לותם ידיו תרפות כתנא לפ"ז שהחיתים והענקים תיניס חלוקים וסניהם נקרתו רפתים וכן הזומזומים תיגם הענקים ודלי תלה סתרנם תחסב תרץ רפתים סהיו כענקים הנקרתים רפתים תכל הם כשם הענתים זמזומים ותפסר סיהיו תלו תחותו עם עכתו שקרתו החתיכים חיתים ונחשכו רפתים כענקים נם כן תו עם תחר סהיו דומים זה לזה כנפורה וכ"ם שהנפילים הנזורים הנו כפ' זו תיכן הענק הנו כיתי ישרתל שתלו כלם תכדו כתחכול תי לתו דעתת שהנפילים לא תתו כתחכול כת"ד הכי כעזו ות"ת תכ"ל לתדרם כל שתות תלו ע"ם נפורתם כשלמת רפתים לפי סהיו עם נדול כענקים שנקרתו רפתים תשתע דרפתי תעניין נפורים ולכן נכל שם זה נכל הדומים נפורה וכן נפילים וענקים ונפורים כיין דנ' השתות כעם ת' לדרום הענים תשם ע"ם הנפורה דתל"ב לתה נקרתו כנ' שתות תלו תכל תב"ל לתדרם שלשתן דדילתת שתם תכד תענין שענקים היה כעין פלשתים כפתורי תו נפילים תו נפורים וכ' שתות החתרים היו שניתתו תשם ע"ם הנפורה וכן חיתים וחמזומי תב"ל לתידרם תענין הנפורה דילתת שתם תכד תשפחת היה חיתים וחמזומים ולשם יקראו התוחכים לתלו חיתים וכדשכתן ותת החיתים כשה קריתים והעתוכי יקראו לאו זמזומי ע"ם יחשם והעקרי ונחשכו רפתי"ם נפורתם כענקים שנקרתו רפתים וכדתניא כפ"ק דר"ה היה סיתן הוה ערד סיתן שדותה לשיח שכתדבר כענין ע"ם תלכותו ותה שתו פרד שתו וכו' תיכרת דכתה תניגן לתי דכיון דכתיב וחמלכים יקראו ונוחר תשתע שהם שתות תחודשים דת לכ' לימת החיתים לפניש יאכו כה ותו לא וי"ל דת"ה הנ' אלא כיון דחיכה לחיתה לחיתים דדשינן דכיון דתני תוקי כל שתותיהם ע"ם תקריתי טפי עדיף לך כענין הפושים ק' דפושים תם תפלשתים הם כדתיב כיו שם ותת תחשב סרני פלשתים העזתי והתשקלוני והנתי והעקרוני והפושים ותין תלו שהם הענקים והחיתים הנו כתן כוחלי ותה לו לדרום כתן על שבדו תן שפולם דתשתע דס"ל שהם תשם הנפילים תו החיתים יי ולכן דורש שהו שהם ורחיתי לחרת כן"ל שכתב כפ' דכרים ו' ל וכ"ר חנתיי כי העזים הם רפתים וכו' וכתיב בייהושע כזה תנתיי כי הדבלתת וכו' עד וזכרי יהושע תרץ הפריזי והרפאי וכו' תרתינו תשם ולפ"ז ה"ם דהשתת' הרפתים הב"ל כתו' רפתי תחשב תף היה הם הרפתים הנו' כתכרתם וכיון דרפתים הנו' כתכרתם הם העזים כתכן שהם הרפתים הנו' כתו' רפתים תחשב וכו' שהם תתן הענקים ולזה יתדים שהו שזים כמו שדרשו שתר השתע תלה שים לדקדק דתף על נב דלה תשכתן רפתים כפסוק וכל נזים ורכים והחוי לה נזכר כתכרתם וכ"ם היה הרפתים וכו' כנו' תכ"ל שתלו הם העזים הנו' כתן שהו שהחוי שהיה הרפתי עם ת' העזים עם תחר שתף על פי שהוי קרוב לעזים כתלוף העין כחית כדתיכו' בסתוך תיכו תכרית וי"ל שבלתד תסתיכו' הענין דכיון דחשיב ותל

רפאי שבארץ עמון וזכרון מושב כר' שנם שחורי והעוים שמוכיר
בעמוך הם תמפחות שבפוטו מהרפאים ומספר והולך ענין דין כל
ג' כת"ב הרמ"כן והלי יקשה בעיניך מה שבתיבת כימי יהושע שהחור
היו בחרל' והשליטו עם ישראל וכאן אמר שהכפתורים הוריטום
כשבר דאפס שבחלק החוץ לתפחות והם החורי היושבים בשעיר
ואו הוריטום כני עשו ומקנת' העוים היושבים בחצרים ואו הורימו
הכפתורים ומקנתם היו יושבי נפטון שהיו כתרנם כימות יהושע וז
יק' היות הרפאים שבחברון החוי ומכללם ארץ עמון ומושב ועשו
דמ"ב הרי לך נתנו הרפאי לזרע אברהם כתו שבדר לו וגם אין אתי
מי' עים שיבשל אחוי מפניהם כי מ"ם מי' עים ונשל היהו על אחוי
שעירו קיים מכל היושבים בארץ עמון ומושב ועשו כשר הלכו להם
זה ימים רבים ומ"ם ה' לאברהם שיתן לו הרפאים שמן מנחו קשתר
לא כולו אלו שנם מה שבתן לעמון ומושב ועשו תינו סיתר לזה לעשו
מזרעו הוא תעפ' שהיה זרע פסול ונקנת יבחק יקרא לו זרע לפי
כתית ולכני לוט נתן קנת בשכר שתיקתו ע"ד שכתב רש"י שם ז' כתן
להם הקיני והקניזי והקדמוני עם שהרמ"כן לוקו מסכים כזה
דלעיל"ה מרגותיהם מהרפאים לכך הן • מכל כל זה מיוסד על מי'
שהרפאים הנז' באברהם שם הנז' בכני עמון ומושב ע"פ שנתן חלק
על מה שהרמ"י כי המיתים לפניהם יפנו כה וז"ל אחת שבור שנו מרך
רפאים שנתתי לאברהם לפי שהמיתים שהם רפאים יפנו כה מכל
לא זו היא כי אותם רפאים הורשתי מפני בני לוט והושבתי תחתם
וכו' אחנם לפרש' הרפאים הנז' באברהם אף כאן שהם הרפאים
שם העוים והוא הרפאים הנז' באברהם מה ענין לעוים כאן מכל
הרפאים והמיתים וכו' אלא או משפחת אחוי והדרת קושיין לדוכתי'
ומשו"ל שאף אלו הרפאים ואלו משפחה אחת היו כיון דכולהו
איקרו רפאים רחוי לאתר שכלם מתיון הענקי והגבורי שיפול עליהם
שם רפאי שענינו כי כל רוחם לכו רפה וכ"כ נקטינן שהעוים ג"כ
מהענקים ולכן יכללם בתנדא זו דדרים ותזיל שמות מיני הגבורים
ואולם כ"ז הפך מ"ם בחולין פ' או טרפות ואת תחמת שרני פלשתים
וכו' והעוים אתר שחשם ואשכ שאת אתר רבי יוחנן דאוקי שלשם
ה' ופלגינן דרך דאתר עוים מתיתן כאו אתרשכ"ל הרבה מקרואות
שרואיים ליפרק בספר מלחיון והם הם גופי תורה העוים היושבים
בחצרים עד עזה אלו נפקא לן מיניה מדאשכעים אבימלך לאברהם
שם תשקור לי ולניני ולנכדי אלא שקבה ליה שורש מעוים
דהיינו פלשתים וליתו ישראל ליפקו מכפתורים • שלפ"ז העוים
מפלשתי שם אלו מעשו לא"ד מתיתן כאו שהוא שיהו כן עשו כדפרש'
התם ומ"ש אין להם עסק עם הרפאים וחבריהם והרמ"כן ז"ל הזכיר
גם הוא שם אתר זה ונתענה לשפוך סוללות בנגדו ובתב שדרכו
הוא שדרך הגבור ולי אין להשיב כזה שלא מצינו מלחמות דלאתנל
דילן ס"ל שהעוים היושבים בחצרים הם החוי והפ"ם שנזכרו
עוים בהדי שרני פלשתים ז"ל תרי נווני עוים ניהו מכפתר היתה
בחוי שבתן עוים וכן בפלשתי ת"ב דעוים לאו אשרני פלשתים ניהו
שהכתוב לא יתכן העוים מפלשתים שכל יתכן הוי שרני פלשתים
ויחכ"ת יכיר העוים בעם אחר כדפי הרמ"כן גם ולפ"ז ת"ם
דכתיב חמשת ולת ל"ל אחיקי שלשם ה' ואחי"ק בעיניך היו עוים
שכב' בעוים הנז' ביהושע דהכא כתיב שבכפתורים הוריטים והם
אתר ביהושע הוריטם דאפשר קשה היו בכפתור ואלו הוריטום
הכפתורים וקנתם היו בארץ פלשתי שהוריטם יהושע מכל מ"ם לקיים
ס"ל שהעוים היושבים בחצרים הם פלשתי כעוים דיהושע שפשט
הכתוב שהיו מפלשתים ולא ס"ל תרי נווני פוים ועוד דמ"ט לכתוב
בפ"ם הוריטו הכפתורי אלא דאתנדרי לאתמשעינן שע"י הכפתורים
שהרו מסבותא מכימלך י' וז"ת ולאתנל זו אתר קת"ל העוים היושבי
בחצרים כו' אתי מכיון שזכר ארץ רפאי אתר לבני עמון ומושב ועשו
זכר נ"כ לת זאת שהכתוב בא להזכיר כאן ענין כל ארץ החוי וכת"ם
הרמ"כן ליתא כאי ענין החוי יושבי נפטון שגם הוא מכלל הרפאים
וז"ל דקרא אנדרי מפו"כ מעשו כדגיד לעמו כו' כדלעי' בפ"ח ס"ב:

גבורים תע"ג דגבורים לא משתע שם מיוחד כמו אימים
ורפאים אלא תואר שהיו ידועים לגבורי כמו הגבורי
אשר לדוד חולקת מדכתיב הגבורים אשר מעולם אנשי השם משתע
ליה שהיה שהם גבורים דמ"ל אי אתה אתה הגבורים הידועים ת"ב
דכיון דאפשר ידעינן שהם גבורים כדלשכחן דאפשר היכו
ענקים לא היה ב"ל אתה הגבורים אלא לאשמועינן שהיה שם מיוחד
להם כמו אפלים וענקים ואטעם זה דרשו אות קוליהו כו' שהם
גבורים בשעור הגוף וחזקו כיותר דאי לא תתא אלא לגבורה בעלמא
מצפלים ידעינן לה: **מגמרונין** אתקום שמאו בטרומין
מגפטי מלחמה פירוש תלמודי עורכי מלחמה ודרשו שמותיהם
על היותם מזומנין תמיד למלחמה: **שדרן** מרכים

ענקים שע"י היותם רמי' וגבוהי' היו בעלי גוף גדול מיכולים לתת
בתה ענקים לגרגרות' ת"ב שע"י גבורתם היו עבירים תחת כי היו
זרוע לו התרן: **שהרן** עוקים ג"ח כי' שתרוב גוהה קומתן
היה נראה שנקב אחתה בעשה עקב לגוהרם וכן אתר כף תילו
נאתרים ילידי הענק שתעניקים אחתה בקומתן ופרש' תרוב גוהה
קומתן דומין כאלו גוהרו בוקב ועוקב בנקב שבאחתה יוכלה בו וכי'
עליו הר' אם ז' ל כאו גוהרם בנגם בנקב שבאחתה יוכלה אחם ואוה
מ"ם ז' ל פותח חלוני רקיע ומחוני אחם בחתה ואחיר לעול ובשבנקב
גוהרם בחותו נקב נהיה הנקב האוה שבין לגרגרותיהם ופירש
מעניקי אחתה שהנקב שאתתו נראית בעשה שבין לגוהר ע"כ
ואוכרים הורך לנו בשתים שהיו עובדים לאחתה וכוטחים בו
שיוריד בשמים ולכן בפזרי הקושה שירתה שעוקים אחתה והם
יותר קרוביה שיו שאלו בשתים אחתו שלקורבתה לו שתתה קולם:
ועדד י"ל שהיו שוקים אחשבו להם אחתה לשנק ולהבטיח
שהיו מתפארים בו שיושיעם ולכן היו מהקשים בשתים אחתו:
שהרן עוקים בו' ואפע' שלא נוהרה אחתה אחת מוכן
שהשנק שהשנק לדמי הקומ"ה ולחי אחתה שלל הטולל
אחל דכתיב ניחח לה לפרש שהיו מדבי' שנקים לפי שחין רחז לאחתה
אחתר ור' ת"ם ס"ל שחין כ"כ הוראת נבורה בתבשיטין • **עוים**
שנלו את העולם שהיו רוכחים ומפילים חללים רבים בגבורתם
ורשעתם ושאחר כך הוגדו מן העולם כתי שהמכול וגרמו לעולם
שיכוד שבעונם בת המבול לכלל העולם שלו היו מתרבים בזנות כתו
שאתר וירחו בני האלקים נו' ואע"ג דעוים חיכם הפילים עכתם
שקודם המבול חי לאו דכתיב לזחר שלא חתו אחתו במבול כדלעיל מכל
מקום כיון דאחרונים נפילים כראשונים יקראו האחרונים גם כן
עוים מאחר שגם זה היה פודק בראשונים ושם שים לפרש שעל
האחרונים עכתם אתר שגרמו לעולם שיכוד והוא שבאחתו אתו
ע"י בני שראל ובחרבו ויושבי ארצם כלם וכמ"ש כי בראשת הגוים
האלה אפי הגז' עקר כלשון שגרמו לעולם שיכוד וכתו שהוא בשמוך
נבי תבאי הם: **שצדן** את העולם דכיון דעוים שתתה
הוא דאפשר למדרשים שבדו אז שהובדו וכו' ולפי אחתה כלאו
אינהו נינהו ליה למדרש כולהו כאחד ואפשר דמשום הכי לא פי'
ע"ם שכל רוחם אותם לוחשתו עוות כדפי' כאלו בראשת הגוים שפ"י
שעולה יפה יותר לפי ענינם דלההוא פי' הוי סורש אלא על פעולה
ג' ושפתח מיודים בג' פעולות מיהו לאתה אלא דרש בראש"ם דפשטו
אין הכי נדייקין לנושם זה דמיהו לא כעו אוחלופי עי"ן בח"ת כיון
דמני דרים בכתבו: **הגיא** עוה עוה שפ"ת אלמן חרפה מגז'
עי הבדם כדפרש' בפסוק ושבעו שם שתחים עטרת התלוכה
חריבה ושוממה ואם שפי' הרד"ק מענין עוות אלא תשום הענדרה
ליחרה ולתתכוכתה עד ושן רב תיהו עולם יפה בענין:
שהרן בקיאים בשפרות אלא ניחח ליה לפ' על שנרו וכו' אלפו'
לא היה שתם בפי הכריות כוחתן עוים כתו שנר' שהיה
חיתים ורפאים דפשי' אלא יכנוס לגנתי' וכ"ם אלא ידעו שיהדו תן
העולם אלא שכתוב הוא שהרתם כן ושתה הטעם גם כן לא פי' שהיו
נושבים ושוקים בנחשים כי לפ"ז לא היה אלא שם שתכנה אותם
הכתוב ואין בר' שהכתוב אלא שתשם הידוע בעולם היה עוים חק"ק
לאה לא פי' שכל הרואה אותם אחזתן עוית ולא יפרך לאחלוף
העין בחית וי"ל דקאי רפאי' שכל הרואה אותם לבו רפה ולאה כפל
שמות להורות ענין ר' אחל חיתים ורפאים כ' ענינים הם' להורות'
שם השפחד והכ' להורות פעולתה בהפחד:
שהרן בקיאי' בשפרות להכיר כל מ"ל ז' זרעים' הגון לו
אם אינו הגון לזרעי' כגחש שאחלנו שפר ואכירו
בחלוף השפרות והדגרסינן בשבת פ' ר' עקיבא אתר רבי יוחנן מ"ד
אלא בני שעיר אחרי יושבי האתרן אמו כולי עלמא יושב הקיש ניהו
אלא שהיו בקיאין ביסופה של ארץ שהיו אומרים אלא קנה וזכוכית
אלא קנה זה לנפנפים אלא קנה זה לאתנים ואחרי אמריתן את האתרן
ואחיו אתר רב פפא שהיו טוענין את האתרן בחיוט ואמרי' אלא
קנה זה קנה המל' שבו מודדין הקרקע • ואית דאמרי לגדל ואתים
וחם לאתנה והיו יודעים להפריש את האתרן בין קנה לקנה כריחה
וטעמה היכן לויתים והיכן הוא לאתנים • טוענים את האתרן
לא ז' דכר רחויה • נם יתכן שהיה בקיאותם גם כן שם' הריח היו
מכירים הפעל את' אתקום הוא כנחש שתכיר הפעל את' אתקום
הוא ע"י שסומם כלם ואתיב בחלופיהם וכהיה דגרסינן
הספינה אתר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלי כתדבר'
ואיתלוי כהדן הוה טייעא דהוה שקיל הפרח ואמרה ליה ואתר
לה דוכתא לאחרתא אלן ואל אחרתא אלן:
להויא חיות שתין קפילא בחלוף אותיות
בחלו

כתלו שבכתיב דוכתי תתחלטי׳ תחית בעין וכן דרכו וטפתר לו בערבית טוחין לחתירת׳ עתירת׳ וכן בכתיב כתו שהתריך הרמ״כ ז׳ל כפ׳ דכרים כפ׳ העזים׳

שהפילו את השולם וכו׳ ולא פי׳ על שיטול לכ׳ היתה מפחד כדר׳ כפלי הלעזן לף על פי שהיה מעין מ״ם בתיתי ורפתי דל׳ הל׳ כ׳ אחות על סורחת בעין ח׳ ויפוד דניחא למדרש מילעיל דאית כה ג׳ פעולות כדכתי לעיל׳

שהפילו את הטיפי הר״ם ז׳ל שנפלו מן השולם שעל׳ ים לוקיום ושטפן מקני שהיו כלים כגי זחף ושפילו ג״כ את השולם כלו כתכול שהם גרמו לשו׳ שהוציו כתכול מקני שנתחלה כל העולם זחף מהם ותלמו כל השו׳ שפלים מן הזכו שלהם ומי הגפילי׳ היו כתרן ע״ם מ״ם כשהוך מחרתי לף ילפון וכו׳ לף ס״ם שהגפילים שהיו כימי דור לחוס וכני קין נפלו מן העו׳ כשהניף ה׳ עליהם את מי ים לוקיום ושפון לקפי׳ כן וגם מחרי כן מגבי דור המבול שלף פחדו ולא נכנעו לקחת מהם מום׳ לכל היו שטופי כזחף ושחי׳ כל כשר את דרכו על הארץ ׃

וע״פ פירושו יתכתר יפה מ״ש מכאן שהם לוחפ שנקבו כשחות וכו׳ שפי׳ הגפילים הגי׳ שהם הגבורים הקדומים שנקרא שהם על שם לחכדם שהלו נלחכו כדור לוחס ע׳ לוקיום משסף את כניקין גם כן כת״ם הר״ם ז׳ל שם לחכל אין כ״ן ונכון לע״ש שהף על פי שבילקוט ס״פ בראשית מביאי לוחס פרנו נזות מ״ם נר׳ שלא נתפרשם אזנו שלא כדור המבול דכתיב ויכי כי כחל לחדם ועמר ויראתו ובכי הלילים ועקר מן דור לוחס לא היה שלא ע׳ זוחס כן עכ׳ל שהגפילים שהלו העו׳ נפלים כדור המבול היו ות״ם לוחס שהם שנקבו כשחות ס״ם הגפילים הלו הם לוחס שנקרא שהם ע״ם שעתידים ליהכד כתבול שכל לא יהו לו עד המבול וזחף על פי שגאזקין לו דורות היה כבר תירגמוהו לעיל כפ״כג ז׳ וע״ק לפירושו דלף כן לא גרמו הגפילי׳ סיפול העולם כתבול שהם כבר היו כעולם ודור המבול היו שלא לקחו מוסר מהרלשונים והרבו כשחתה ולין לו שהתבול שגרמו הוא יש לוקיום ע״ז שפי׳הוא לף לעיל בפי׳ הגי׳ שהתבול ההו כלהו הכי היכים כף על גזרת קין אלא פי׳ שהגפילי׳ הוא שהיו כתי התבול וכשהם כת התבול ות״ם אלא לקחו מוסר דור

התבול היכו הגפילים שכתן כדלכתוב כשתוך׳

ושבילאו העולם נפלים דלף על גב דדרכים משגין נפילה כיון דתכי לתדרשי׳ לשון נפל ויכיך בהו דרשי׳ ליה דכתיב כתיב זכותם ודרך האזות לפפיל נפלי לפלתיר קלוזן ול׳ק לחלי״ל ק״ה ומגרתו לעולם שיפול כדקלתר בעיף דהיכו שהפילו את העולם ולין הכלה זו רליחה כידם לחם כדלעיל אלא שגרמו לו ליפול כתבול׳

אחרי לה ילפון וכו׳ דלם לה כן חלי וגם לחרי כן כימ״ם ר״ל כפ גם לחרי התבול כי בני שנק היו משפחת בני הלילים דחוק דלם כן כ״ל שתכיכה שפו בני נח חדשים וידעו להם לו שנתלטו הגפילים חתי התבול כתו שנתלם עוג וכת״ם עליו הרמ״כן ז׳ל ועוד כי היה ענין לזה לפל ספור ר׳ שמעם גם ת״ם הרמ״כן שבני הלילים הם הרוזים להדם הל׳ בכח וקוחה כו עם כיזו מתיכה בכתוב לין טעם להזכיר זה לפל השמעם לא בפירוש׳ פתוכיר השמעם אלא להדו החחרונים מהרלשונים ולכתר יד׳ שפי׳ בכתוב לפ׳ כן הוא שהגפילים היו כתרן כימים שהם הכיכו דור התבול והם הימים שלחר עליהם וידעו בני הלילים את כעות הלדם ואחר ק׳ לף ידון וכו׳ שהיה ק״כ שנה קודם התבול וגם לחרי כן כלו רלה זו רעה חולה כי גם לחרי רלותם ענין דור לוחס לף לקחו מוסר ועניו דור לוחס הוא רמז לחרי כן לחכיה ג׳ל כתב בפי׳ הלותם בימים ההם בימי דור לוחס וכני קין וגם לחרי כן לף על פי שרלתו בלחכדן על דור לוחס וכו׳ ולפ״ז ס״ם דקר׳

הגפילים לחלו היו כתרן כימי לוחס ורלו חפלת דור לוחס וגם לחרי כן ישיכו כדור התבול היו והכלחיתם שלילים ולא לקחו מוסר חלחר רלו כדור לוחס ולפ״ז הגפילי׳ היו כעולם בימי דור לוחס והדור התבול גם כן ולו לכדו ות״ם דור התבול לא לקחו מוסר מדור לוחס וגם לחרי כן ישיכו עקרם שבעם לחתר שהיו עקרים מכלל דור התבול ורלו בלחכיה הר לחכוני לחתם בעת הר״ם כוה ל״ב כדכתיב כהתון׳

ודור הפלגה מדור התבול כולה חילת׳ לזה לחידוש דקרא קלחר לה דדור הפלגה חתן ככר שחיה כקרא לף חילתה כעלמה קלחר שהרשעים זה דרכם כפל לזה שהלחרוני לף לחדו חהרלשונים שכן דור התבול לף לקחו לוס חתה שרלה כדור לוס ודור הפלגה חתה שרלה כדור התבול שכני בה שבעם היו מבני דור הפלגה ולפ״ז יתפ לו חלחר שגם לחרי כן על ענין דור התבול שלא לקחו מוסר חדור לוס שלא ס״ל לוחר מידדום וגם חיה לו להקיר כתן ענין הפלגה העלית׳

לא לקחו מוסר חדור לוס שעלה לוקיום וכעף

שליש של עולם כדור הכוה כדלעיל כ״פ וכפ״ג׳

והיתה כולכת ומסמת חסיפם עם כעלה ומעמדת כחר כיוכה כו פי׳ שע״י שהיתה מכסת כבחור הלל נוכר כדמותו שהחזיון פועל כזה כדלקחן כחקלו׳ יעקב וכם פ״ם ודרשת זו נר׳ שהיו מיחו דקר׳ דלם ל׳ לוחר עוד לחר יבוחו כני הלילים של כנות הלדם לחר שכבר נלחר וידלו כני הלילים כר לחי חפוס וילדו להם ליכתניה הלה ועוד מה כ״ל וילדו להם דחתי נפל׳ מיכה לחי לוחר שילדו להם לגפילים שנקיש כחוקם כפפטיה דקר׳ חתי חיכפת לן דפפלחת הגפילים היו כחרן לחרינו לפפ׳ כנגחתם שלא לקחו מוסר כדלעיל חלא הפיכו לוחר שיכני הלילים לבנות הלדם כחחפכן וילדו כחוקם לף על פי שהיו משחשת עם כעליהן וספר הכחוב זה להגיד חפגן וזוחקבי גם זה חענין הזכות כת״ם לקחן כם ת״ם וכיים חפה חחפכת לחיפה חלא זו היא שפנפה כחיים ת׳ וכחגב שיהיה כו וליה חפחפת עם כעלה ולכה עלין׳

בני נפל כו׳ נר׳ דלף חפ׳ לחי קרא כדור התבול דקרא כחכיר דור חיוב חיידי שהיה חכוה לוחם לחיוב שהם כני נפל חלא ליפגם דקר׳ נקט לפפון ולחפכר דקרא נחי כדור התבול חיידי דכתיב חן הלרך חפחפת כיה שבחיכתן חף לחרך ולף כפחר להם שם ושלר ופיפים כוכת לחיוב כזה לחרך כני דורו שהם ככני נפל רוצה לומר שדומיים לדור התבול שהם כני נפל׳

ואת מחרת חכפר הפם דלף על גב דזלף כוכת הכתוב לומר שהיו בעלי שם כוחן ע״ם נפורתם דהיכו הגבורים חפר חפולם לו שבשלר שם נפורתם כעולם חכל מקום כיון דלפי חחזת הם כלי שם חלא נפלר להם שפרית ולדרכה נפלר חתן לקללה כדלקחן כפ״ל חקולל חלקתם וכו׳ לה ה׳׳ל לכנותם ככנני חכפר שם חלא היה די חת״ם שהם הגבורים חפר חפולם לו הל״ל שהם הגבורים הנלחים וכיוכה ולפפר חפיפם זה דרכו נכי קדילי מוכד חכפר שם שהם חכפרו כפחות לוכדם כדרכו כדלקחן לחף על גב דפפיפים דקר׳ שהיו חכפרים חפוכים כוחנם וחכפר שם חלא כיון שלחר כך נחכד שהם לה ה׳׳ל לקרחם חנפי שם וכיה די ת״ם קדילי חוכד ולפפר דכתיב ת״ם. הפם כת״ם כידיעים ק׳ ליה דפחפת ענין חפיכות חלא דפם זה ענין פחתון ול״ל ת״ם כידיעים כלוחר חכפר הפחתון כידוע׳

שהשיחו את העולם כתפרפ׳ פחתים ול״ל חכפר שם ונפי אנשים את העולם׳

ויגם אחרי כן יוליד בנ׳ אפר אחראי לא ילפון מן קדפי דור המבול לא לקחו מוסר פרוע אנוש ודור הפלגה מדיוד המבול וגם אחרי כן אשר יבאו בני הלקים אל בנות האדם אפר ר׳ ברכי׳ היתה אשה יוצאה בשוק ויהיו רואה בחור ומתאוי לו ויהיה רוזלכת ומשמשת שכתה ויהיה מעבירה בחור כיוצא בו׳

יח אנשי השם אפר ר׳ אחא בני נפל גם בני בלי שם את אפרת אנשי השם אלא שהשיחו את העולם ושהושמו מן העולם ושנרמו לעול׳ שישום ר׳לוי בשם ר׳ שמוע בר נחמן אפר אנשים שנתפרשו שמותן למעלן ראר׳ בל כרל השמות הללו לשון פרורו׳ הן עיר עורך עורך אני מן העול׳ מחויל מוחן אני מן העולם מתושאל מתישן אני מן העולם ם ל ללמך ולתולדותיו אפר ר׳ יוחנן המה הגבורי׳ אשר מעולם אנשי השם ומי פירש מעשיהן ליפו תיסני ובלדד השוחי ועופר הנעמתי רבי אופר אי לא בא איוב לעולם אלא לפרש לנו מעשה המבול דיו אפר ר׳ חנין אלו לא בא אליהו אלא ליפרש לנו מעשה׳ יזדית גשמים דיו דאפר ר׳ יוחנן כל אורה שנאפר באליהו אינה אלא ביזדית גשמים ר׳ הושעיא רבה אפר אינה אלא כמתן תורה כר׳ אבי נר מצוה ותורה אור ר׳ אחא בשם רי׳ בל אם קשה היא המחלוקת כדור המבול נאמר כאן אנשי השם ונאמ׳ להלן קריאי מועד אנשי שם מה אנשי שם שנאמר להלן מחלוקת אף אנשי שם שנאמר כאן מחלוקת׳

פרשה כז

וירא ה' כי רבה רעת האדם כתיב °כי יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת ובכשרון אמר רבי יודן °גדול כחן של נביאים שמדמים צורה ליוצרה שנאמר °ואשמע קול אדם בין אולי אמ' רבי יהודא בר סימון אית לן קריה אוחרן דמחוור יתר מן דין שנאמר °ועל רמות הבשן רמות כתראה אדם עליו מלמעלה שעמלו בחכמה ת"ר °בחכמה יסד ארץ ובדעת שנאמר °בדעתו תהומות נבקעו ובכשרון רבי ברכיה בש"ר יהודא ב"ם לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא ברכבו ה' שמים נעשו בדבר ה' וכבר שמים נעשו ולארם שלא עמל בו יתננו חלקו זה דור המבול גם זה הבל

ורעה רבה וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ:

כ ר"א

שהלא הם כ"ל ולמה סוכרך לומר אבשי הסם להודיענו מי הם שהם הב"ל שבזכר שמותם והניח שתך משלה הגבורים שמתו ונתבלבו בזכר שמותם לפי' מדתמר רי' כל כל הסמות הללו לשון מרדות הם רבי שהתבשים הב"ל הם תללו שבתבלו שעליהם נתמר הנפילים שנפלו תן העולם בימים בדפי' לפי' אבל הר"ם ז"ל כתב שת"ם תבשים שבתפ' שמותן הוא שתמר תבשי הסם על שם תבל שמותיהם החומם תבשי הסם שתם שבקבו בשמות תחויאל תתושאל שבקבו ע"ם תבדן שמותו והותבו תבל פירושי יופר נר' שתין הבוכה בתגדה שתתמר תבשי הסם על שתתם תורה על תבלוגם תלח בלומר הבשים הב"ל שביוצא בזה תתרו גבי קרייתי תועד תבשי הסם הבשים הב"ל לף על פי הסם תין שתם תורה על עבינם: **אנשים** שבתפ' שתותן דלח ניחת ליה לפ' הסם תפנין שתתה תלח הם בפושטו ור' תחת לח תתר בר' לוי דתב"ל דהבך הם הב"ל ותב"ל שמות תלו לשון מרדות:

הבזה הגבורים ותי פי' תעשים וכו' והרי זה תקרת קבר כלו תתר תתה הגבורי' תתר תעול' דתדקרתם התיתני הבותי הבעותי בר' שהיו תבשי הם וידועי' בעול' ביחוסיה ור"ת ור"ם לת תתר בר' ר' שזה תקרת קבר **ובני** פי' תעשים שתפ' ר' שהכתוב פי' תעשיהם בתו' כי הבחית כל בשר ותתלת התרן תתם לת פי' כל הדברים בדפי' הבך כי תלילו תתר שתבת תריים וקול על תחל על היותם תקיפים תיבת בח ותבקר לשרב יוכתו הלח נסע וכו' על' תופן גוילתם שהיו תעריתים ליקח פחות תשוה פרוטה כדלקתן בפ"ק וכן בשתר דבריו ודברי רשיו דברי' רבים שפי' חז"ל בדור התבול ותפ על פי שעקר התפרש תעשיהם הוא תיוב בת"ם בשתוך לח זכר ר' תלח תכריזו שתלו הם התבוניים בתבני שם שפי' תבטו' שבתבתי בשתוך שבקרתו התיתני בו' תבל תיוב לח תתרו הבתוב בתתר יחסיי בזה ותם תלח רתז הבתוב לתיוב שפי' תעשים' לפי תחבירו הוא שהגיענו לדבר דבריו ע"י ויכוחם עתו תלה הדבר בהם: **ארך** לח בח תיוב לעו' בו' שתפ על פי שלתדנו תדבריו תוסר השבל וידענו ע"י יסורין ויכוח ענין ההצחה ויסורי הבדיקים וכל החלוקות הבופלות בדרום הלו בתפורשם תספרו גם תענין תחת התתים וכתה דרושים תחרים נבבדו' תדוכר בו בתבו' בספרי התפרשים תכל תקום בתה שפי' תענין דור התבול בכתה תדברין היה די' ותפ"י שגם תכיריו דברו בזה הבה תיוב הפלית לדבר יותר תשם שבת"ם ילפינו תרשות דרבם כיתר שבתו עליהם תמ"ל בתין לשם לפי שחטאתו בזכות בדתיתם בתבחומת וכת"ם תי הקשה תלין ויפלם כיתר סדור התבול הקשו בגמ' ס"ב תבדו בת"ם שם וכת"ם לפיל בזו כיתר סהיה בח תוכיח' ויפי תלעיגים עליו ושתי התבול היו עבים בסבבת זרש בדלקתן וכת"ם יפליו תוהלים וגו' כיתר שב"י שהשפיע להם טובם תרדוכו בדתיתי' בתבחו' וכיתרו היטב בתו' זרש בכון וגומר יפלתו בבתן פוליהם וגומר ופסוקים שתוכים בדלקתן בפ"ג פ"ה וכפ"ד פ"ט וכת"ם תתר בתפך בתי' כיתר בתבחומות לגמול ע"י תפרשתון בדלקתן בפ"לח וכן בת"ם לח יפבה דרך בתרתי כיתר שלח כיוכו לפריה ורביה בדלקתן בפ"ל וכיוכח תתלו הבתוכים ולבן ת"ר תלתלח לח בח תיוב וכו' ת"ב לפי שהוא תחלת הסבה שע"י חליו בתו כיוכח ההוא:

אלן לח בח תליהו וכו' שתפ על פי שעקר דבורו בבתור תהבחה ותבוכת יסורי הבדיקים שהפליגו לדבר יותר מחבירו תיוב וכת"ם בתיוב תרה תפו וגומר וכתו שבתפתר בתעבה הח וחדרי בתמות ולויתן תכל מקום בתה שכיתר מענין ירידת בשמים בגב תרחיים היה די שהוא הבתיעבו שתין הבשמים בעבריים תלח תפני עבלו' תורים בת"ם וע"ש לח רתו תור ד' כדלתיתן בפ"ק דתענינו' וכת"ם תם לשבם תם לתרבו הודיעבו שבשתם בשרי' בתתר יורד בטהות וכרתי' ותם לתו בהרים וגבעות כדתי' תתם וכת"ם ויבו עליה בתפניע הסמיעבו שע"י תפלה הגשמים יורדים כדלתיתן בתם וכהגה רבות בבתוכים:

כל תורה שבתתר בתליהו הן פרש עליו תורו על בפים בסה תור ותורו על בבפו' תתרן יפין. שבן תורו ועתה לח רתו תוד

ס"ת בספרים

ס"ת שבירושם תור תתם תלח בירידת בשוים והם תלבין כי טל תורת טלך שהוא תטר וכי' שבתוכים תלשון תטר יבתו על בכון כדפי' התפרש' וכת' הרח"בע סי"ת שבקרת התטר תור בעבו' התתו' הקטן שבתבועותיו יסיק התטו' והת פלינה תהיה דר' דלעיל בבי"ת ס"ב שפי' תורו על בבפות התרן בתור רתשון שבתם בליל שבת:

אינה תלח בתת"ת דלעבין בשתים ליבת כ"ב תדוש שיבתר בו שיהו שלח בבפלות תת"ת בקתירי' ויש עבינו לומר שהם ב' בתן התורם לשועל לבל העולם וגם בן יבעם תל בקולו בפלות שבתוב שם בבר פירשיהו לקתן בם' שתות בעבין תת"ת שבל לח ידעתי תיפך יפרש בל הבי קרתי תשור' שבזכר:

קשה היה תתחלוקת וכו' גם זה יר' שבת לתרן תת דתבשי הסם דק' לן לתה תתרם בתות' זה בין שהם בלי שם ולב"ת שהוא תופבה בב"ם לג' דקשה תתחלוקת וכו' לתשות עבין קרח לדור התבול שילמוד זה תזה והוא שבתתר דור התבול נתחייבו בליה בן בעלי התחלוקת תשוב דחלק לבם עתה יתפחו וכתו שהיה לקרח ועדתו ותפטר שרבה בזה ת"ם לקתן תגודל עונם התחלוקת שבבל העבורות אין הקטנים נפגעים וכלן הם וכל תשר לתם וז"ת דור התבול כי כתשר בעבנו שם גדולים וקטנים שלא יפתר לתם שם ושתרית בן היה כתן שתתו הקטנים גם בן בדי שלא יפתר להם שתרית ולא נתלטו תלח בני קרח הגדולים שזכותם עתדה להם בתו שעתדה לבת ולבן בתה הב"ם בתלת שם וז"ת תה תורך לב"ם הת בהדיח חזיק שבעבים קרח ובתבד בתחלוקת תי לתו ב"ם ה"ת דשתבי קרח שתלק בבגד תרעה והק' בה בת"ם בהבושם על ה' תבל תג"ם יפפי לבל תיבתחלוקת:

מה תבשי שם שב' להלן תחלוק וכו"ת לפ' תילוף בב"ם דבי היבי דהוה התם תחלוק ס"ב הוה בדור התבול ובדלקתן בפ"ק דתת ותתלת התרן תתם תלו דבים על תלו וכו' דבתר קשה התחלוקת בדור התבול שב"ל דדור התבול לחוד ותחלוקת לחוד ועוד תב"ל דקשה התחלוקת בדור התבול דב"ם לח תיתי תלח לומר דהוה תחלוקת בדור התבול שלח ה"ם תה תבשי שם דהתם בתחלוקת תיירי ה"ב תבשי הסם דהבה לעבין תחלוק' בתתר לו תבשי התבול ותבשי הסם דהיבו תחלוקת סוים הם ולח ס"ל דבדור התבול הוה תחלוק' וכו' ותתלת התרן תתם גזל לחוד וע"ת לעולם ניתח דב"ם תתח לומ' דבדור התבול היה תחלוקת וי"ל דע"ב ס"ל ב"ב דקרח הוה זכות דבריך ליתן את התמור של זה בזה ושל זה בזה בדתתרי בסתם ב"ם והת לח תסתבת דהתם בת"ב בשיתי עדה קדישי מועד והם תבשי תשובים שהם הבשיתים תתר נקבו בשתות בדלקתן בם' ד' וע"ב לח היה בהם זולת דופי התחלוק' שנתחדש תקנות קרח עם תתרן ע"ת דבינן דתתי דבשיבן למילף הוא תדור התבול לתחלוקת שהתחלוקת קשה בתבול הבי תיבשי ליה למי תה תבשי הסם דהבת תבול תפ תבשי שם דהתם תבול ויהיה עבינו שם לומר שהתחלוקת קשה בתבשי שם דהיבו תבול ותתל"ת ל' דבינן דתבשי הסם הוה התופבה דהוה לח היה רתוי להבת לתבי ניחת ליה למדרש תסת לתבת ויהיה חדוש היתיק התו' דקשה הוה התחלוקת בדרש בתבשי הסם דהבת:

כתיב כי יש אדם וכו' התכוון בתגדה לפ' קרת דבי"ם אדם בנגד הק' בה שבקרת אדם בדר' וי"ב שעתל בבריית השולם שברתו בחבתה ובדעת ובכשרון ובתן חלק בו לדור התבול שיהבו בתחבו תפ עלפי שלח שתלו בו ובב"ו היה הבל ורעה רבה שהם נעשו רשעים בת"ם וידע ה' כי רבה רעת האדם ותפשר שיבתר בזה שבת תדר דור התבול שהיה על תם שהושפעו תן הטובה בדלעיל ולו"ת כי לתה שם שבתן השולם שעתל בו לתי שלח שתל זו ובת לו בריות בלי יציעה זה שבב שנתיה הבל ורעה רבה לתרוד עליו ותפ על פי שפסק הבתוב בר' תבתר שבנגד האדם תדבר שים שעתל הרבה ויבית שתלו לתי שלח עתל בו ותה היור' ותם בן גם זה הבל בשתר תהבלי' שזכר קהלת כי תם תושלת לו בתב' הוא עתל תל בי לח בתות יקח הבל תו שיהיה תוורו ולאדם שלח עתל בו שלח יהיה לו בן ויבית שתלו לתיים זר שלח עתל בו בדעת התתרגם תבל תקום טעם גדול לרז"ל בזה דתי עתל וה שבזכר הוא באדם בפשוטו צריך לפ' שתתלו בחכתה ודעת

ובשרון

וכשרון שעתיל בלעז' אחכמת' והדע' והרגל הכשרון לה שבעל בשעקי העולם ע' חכמ' ודעת וכשרון שלה יפול בעם' החדם בעשקי העו' ג' תחרים או יחד וה כ מתי קתמר ולמדם שלה שמל כו יתבנו דודתי החכמה לה תעשר לחרי בעלי' תכל עתו תתות החכמה ויתעב' הם ועם סיורים מתנה לך דו זה נהנה חת חינו חסר חלה מוסיף וה ך לין כתן הכל ורעה רבה כתה סיתן דקתמר גם זה הכל כמ ם בשתר העניטים ותפי' תית' שבשעקי העוסק תדבר חין כו טעם סיחתר עליו רעה רבה כי מת הבסיד בסיחתיר החון לורים וכלן פירסוהו כנגד הם' תכלים לעניין כי לבי זה מה ענין כוה בשם קהלת תכל מ"ם גם וסכותי תני ליחם חת לבי על כל העמל שעמלתי תחת השמש סרחים שהוח לחם לחדם להחכיל העשקים המיטורים בעשקי השלום וכן הוח מ"ם תחר זה כי מה הוח לחדם בכל עמלו וברעיון לבו שחתה יחיו מכחובים בו' ותה ענין למעשה הם' ודור הסבול כתוך זה ותפס' סיחיה טעם לת"ם גם שבל עשקי החדם בעשה ג' הבל שתפי לו תעשי הם' בשה"ן שברת זה העול' ותבו לחזעים ה"ם לבבל בדור החבול וכ"ם עמל החזעים ותעשר בקנת קהלת לומר שהחדם חין לו הגחה כרוב העמל וגם לח כתנוחה לגמרי ועל הח"ח סדור החבול ע' שלח עתלו כשולם וכיו מוכלחים מחד כיו לחבל ורעה רבה ועל הב תחר כי מה הוח לחדם בכל עמלו כי כל ימיו מכחובים ועסק הגחות הוח החיבוש והוח שיעתול החר' מעט לגרבו ויעסח בעתלו והוח מ"ם ח"ן חין טוב כחדם שיחכל ושתה והרחה חת נפשו טוב בעתלו גם זה ראיתי חני כי מיד החלקים הוח ופי' חין טוב כחדם כתחיחה בפרס' חו שתחסר חלת רק כוונו כי חיכם יודעים לעשות רע כחלו חחר חין טוב כחדם רק שיחכל כו' כפי' רחב"ע חו שיחחר חין טוב זה ביד החדם כי לזה גדיך עזר חלהי שלח יתפסם החדם מעטחו חלח על הקנות • ועוד ים לעני' מה גורך דרשח זו כחן לפי דרכנו לנקש גורך לדרשת מעפ' שהיח מענין הפ' וכו' דכתרן ק' דכתרן לח"ל פשיטח שרשתו כתרן היח חלח דה"ק כי רבה רעת החדם כתרן חשר נתנה ה' להם כלי עזהל ועל זה חמנו פשתו וסרכו תשמה ויתורות דויכחם ה' חשר עשה חת החדם כתרן כבר נדרש בפרקין תוהות היה לפני שכרחתי לומו מלמטה •

גדרך כחן של נביחים כו כלומר זה דבר זר מחד שידעו גורם ליוגרם וגדול כחן שיחמרו דבר זה כזה ודחי וכ"כ הרב בח"ם פ"ח שבוה החחמר ביחרו רז"ל הקנומים מהחזנת הגשמות ושכל גורם ותבונה שירחו כתרחה הנבוחה הם עניטים נבדלים שעז"ח גדול כחן כחלו הרחו על עניטן ע"ה שהעניטן שהוח קשה עליהם כי כן יחמרו לשון כשיקשה עליהם מחמר שנחמר חו פועל שנפעל ויש בגרחהו נגזות בח"ם ר' פלוני עבד עובדת כמוך ביחידי וכלילה חמר ר' פלוני כמה רב נוברים דשביד ביחידות ורב נוברים הוח גדול כחו וכחלו הם חומרים מה גדול מה שהוברו הנביחים לעשותו כשיחם מורים על עניטן ית' בעניטים הנבדלים חשר ברחה כו' מחנם בשוחר טוב חמר בלשון הזה חבריהם הנביחים שתדמיון גורם ליוגרם וגריך לפ שהוח כמו גדול כחן וזה שלקוטי העניטן ירחה הזה שתבריך' וגדול כחן לחר שהוברו לומר כן דה"ל לה היו יכולים לומר דבר זר ; **גדרך** כחן של נביחים ליבח לחק' דר' דמייתי רחיה מדכתיב לחיך יחמר גדול כחן של נביחים שבשיחיו מהנביחים חלה מהמדברים ברוח הקדש כמ"ש הרב ח"ח פ"ח וכן חמר בפ"ק דתגיגה ורחיתי חני דכתיב לבבי חת החרחה והתכמים חשר היו לחי גו' חיכהו עדיפי חינים לחיכהו נביחי ולחו נביחי כו' דקח חניח ומייתי לה נחי חקם קרוב כן נרחה ודברים כן ותחסיה ודכתיב לחיך חחזודות ומרדכי בלשון וחני זכריה ומלחכי כלם כתנבלו בשנת חקיש לדרושם וחקם כן נחמר דר' ס"ל כותיה ; **שבדבין** גורם ליוגרם כוונת החמר נר' מכחוב והוח שידעו חת הם' לגורת החדם וזה כי כת"ם ושל דמות הכסא כת"ל וזה החמר הוח תוחר לם' חת שכח לחמר חה שהשיג החדם הנבוחה חת הם' שהוח יושב על כסח ותחר חותו החדם שחחר כחדם' חדם וכן היוחר שהוח הם' וזה שפי' שחמר שהחדם הגחה חת הם' בשכלו בשביל שחחר לח יוכל להשיג חת הם' בשכלו לשכך החון תחרו בגורת חדם וכ"ם חם כשרחה הוח חת הם' זה הוח שרחה בדמיונו בגורת חדם שחינו שרחה חלח חת הגבוחה שרחה חת הם' שעז"ח ושל דמות הכסא נחנה חדם חת הגורת חדם כחדם' ובן בדמות חדם שהוח

הנורא הזה בהנדא על הנורא המדומה וכלפי הנורא הזה תמר
ליזהר פל שסורך ליזהר שכל נורא מדומה היא כרוחה ולא פי'
שתמרי נורא ליזהר הוא נורת החדם מתם שעליה נאמר מרחה
חדם ידמו לותה לפי'ת וזה כמה שיאמרו מרחו את הם י' בנורה
חנושית כדפי' לעיל הוא מפני שלפי זה יק"ל לל שתמרין יזהר
לנורה כלשון הכתוב כדכתיבנא לעיל ולפירושו ת"ם כדכתיבנא
ואחשוב שזו רחה הרב התנדא לעיל ריש פכ"ד שאתר על כחותר
ליזהר יחבא שתמרין נורה ליזהר ונטיעה לנוטעה וכן בעוז טוב
תשריסה הנדיקים שתמרין הנורה ליזהר ואת הנטיעה לנוטעה
כמ"ש לפי שתם ומנן ה' תלקים ויאמר הנה כבוד תלקים בת תדרך
הקריס וקולו בקול מים רבים תלה אין משמיעין לאזן אלא מה שהיא
יכולה לשמוע ואין תרואים לעין תלה מה שהיא יכולה לראות וגבי
כאתר ויזהר יחבא שתם ומנן ה' תלקים ליכא עניו נורא מדומה
תלה שלמה שהאזהר ליזהר יחבא ר"ל שחשבו שהיזהר בחו בכח
האזהר אתר שתדמין נורא ליזהרה וכן בעתם ומנן אר"ל שידמו
הם י' לעתם ומנן הנוהרים מאתו אתר שתדמין נורא ליזהרה עם
שלפי הבר' שתדמין יזהר לנורה ה' לל ואם כן בפי' תנדא דילן נ"כ
כן הוא כדפי' לעיל ולמה תלה אתר שתדמין היזהר לנורה בבר
כתבתי תשוכם לעיל פרים פכ"ד י' ואיך פיהיה כין לדרכנו כין
לדרך הרב כוכת התנדא שלוק הנשמות תלה יחבא שתם שעל
דמות הכסא כתרתה תדם הוא כן מתם תלה שדבר זר דבר הכתוב
כוה לשבך את התון ולפי דרך הרב הזרות בתם שתאתו כדמיוכם
לעייר את הם"ת בנורא תבניתית וז"ת גדול כתן על כניתים
כדכתיבנא לעיל • תוסכ כעל העקידה הביאו פי' הרב הנ"ל וכתב
עליו שתף אם נפרש התתל' כפי פי' הרב הנה מבואר מלשון התתמר
תלה כיונו כו להרחקת הגשמות דק על מעלת התים השלם וכו'
ואתר עוד כי לפי כוכת הרב החלוף שבין ר' יוחן לר"ש לא נפקא לן
מידי אלא בעיון דק מחוסכם ולכן השמיטו כתו שהשתיט הבתוכים
שהביאו לראיית התמרים ע"כ תריבות דבריו • וחזן מכבודו יבא
תהבנת פשט מהתנדא שהוא חוסב שהתומרים גדול כתן על נביתי'
כו' תמרו דבריהם על פסוקי שלמה שהם כי ים תדם שתלו כו'
וחבוגת תדם תתיר פניו שיפרשו התדם הנז' כתלה הכתובים על
התדם השלם ונ"ל היסוד התריך בכל דבריו ותיכו כן כי התדם
הנו' כדברי שלמה כוכת חז"ל לפרשו על הם"י שנקרא תדם וכוכת
הכתוב כוה על הם"י שנקרא העולם בחכמה ותבונה ומשרו לדור
התנול והם השתיתו דדכה ויהי להבל ורעה רבה כדמפרש ואויל
ורבה' לעיל וכן תכמת תדם תתיר פניו רבו' כפ' תקה לפרשו על
הם"י כמ"ש שם בפי' זה על ת"ם וי בהחכם זה הקב"ה כו' ופי' סוף
הפסוק ועוז פניו יאוכם שהוא משתנה מוגדת הדין למדת רחמים
ומ"ש אתר ר' יוחן גדול כתן על נביתים כו' הוא שהביאה בעל הדרשה
שהיה סתך לדבריו שלא יקשה לנו היותם תדם דקדק על
דק' כה שהרי זה נתנה בפי הנביתים כתו' ותשתע קול תדם נו' וזה
פוא לפי שגדול כתן על נביתים כו' ולכן הביא ענין ר' ירי' שם ות"כ
גם הוא תני תיתר שכנה הש"י בשם תדם וכל זה כרור ותזה ל"ק
מידי לתה השתיט הרב קרא תכי יש תדם וחכתת תדם תתיר פניו
כו' כי תין פסוקים אלו רתיה לענין ר' יוחן וריב"ם לתדרכה דברי
ר' ירי' שם הוכחו לרתיה לדרכן הסוא ותין כוכת הרב אלא עם ת"ם
שתדמין נורא ליזהר שהוא הנרנא לענין הרחקת הגשמות ולא
הביא אלא קרא דכתרתה תדם שהוא עקר הרתיה אל הדרוש
תמכם התלוק שבין ר' ירי' שם תיכו אלא ברתייתם מהכתוב דלר'
יוחן הספיק הכא' רתיה מוהשמע קול תדם שברי דמה הקול הסוא
אשר הגיע לו מאת ה' לקול תדם תבל ר' שם הביא רתיה יותר יפה
מכתרתה תדם שתין דתיון להשמיע קול ה' לקול התדם כהשמיע
הנורתה ולזה שוה דתיון נור' ליזהר מתם ועוד דתקול תדם תין
כ' כ רתיה דתפשר אלא על קול ה' אתר אלא על קול התלאך שקרא
לגבריאל ועוד שתפי' יהיה הקול בת מאת ה' לא יתוייב מזה שדתו
נורה ליזהר שתפשר שהוא קול נברת שברת ה' שהוא דומה לקול
תדם תבל קול תיוחד לה' לא דמה לקול תדם תבל כתרת' דמות תדם
הוא ולזה שתדמין נורה ליזהר כי הנורא אשר רלו כתרת' תכוחה
נדוה לכם שהיה כבוד ה' שעד"ז ועל דמות הכסא ותמנה ר' יוחן
שהביאה רתיה תקול תדם הוא שלפי התמת ים רתיה דקול זה מאת
ה' הוא כי לא ינזור על גבריאל שהוא גדול התלאתים לומר לו
גבריאל הבן להלו את התרתה אלא ה' בה וגם מאחר שהקול הוא
נברת מה' תפי' שהתברה הוא קול נברת לה' ל' לדמותו לקול תדם
תבל מאי דק לו הוא דכיון דקרא דרי' בם עדיף ויותר מבואר למה
לא הוכיח ר' יוחן מתנו ותפשר שלפי שהכתוב שהוא תכתר
בלשון יותר מפורסם לא רצה ר' יוחן להוכיחו שביותה בזה נריך

העלם מהשמין ורי' בם לא תם לזה שידוע לכל שכל זה לשבך את
התון כנ"ל: שמדמין נורה ליזהר ולא דמי לרשעים
שתדמי' נורה ליזהר כדלעיל ריש פכ"ד שהדמיון שם לרשע
שיתמיכו שכחו יתבדך קנר כתב ח"ו תכל כאן לא ידמוהו לתשבם זה
בתת תלא שכתבר ירבו לרמוז תל ה' יתמרו שרתו נורת תדם שהיא
הנורה היותר משולה לעיניהו וכן כשירבו לדבר בגבורת ה' יתמרו
תריה שתם שהוא התודע להתון בגבורה וכשירבו לדבר בטוב ה'
והגילה לתוכיהו יתמרו כי שתם ומנן ה' תלקים שהם נודעים
לתוביליהם בשולם וכל זה לשבך את התון כמ"ש בהסיה דשות' טוב
כ"ל שם"ת לרתות תל הנרכה תלה על זה הדרך:

שנאמר ותשתע קול תדם ים לבקש טעם שתתי נקט ר' יוחן
התי קרא ולא קרא דכי שתם ומנן ה' תלקים תו קרא
דקולו כקול מים רבים כדנקט בשותר טוב תו קרא דתריה שתם
וכיונא תלא נקט קול תדם וכשותר טוב שתתי נקט הכהו קראי ולא
הכי דהכא נקט ר' יוחן וכשלמ' בקרא דרי' כם ל"ק תידי דל"ל דכשותר
טוב לא נקט אהוא קרא אלא לפרסם זה ורי' כם לא תש כדכתיבנ'
לעיל וי"ל דתשום דקראי דשותר טוב עניניהו מבואר שתם שידמו
בהם נורה ליזהר תיכו דמוי שתם תלא לשבך את התון כי לא יעלה
כדעת שתאתר כי שתם ומנן ה' תלקים שהם י' דומה לשתם ומנן אלא
שעל התנה שנושת שתם ומנן כו שתר כן אלא תנה דבר אר' לחוש
שיתפרשו כו נכבדי' כתלו כענין זה וכן תו' בקול מים רבים ענינו
מבואר שעל היות קולו נשתה ורם דמהו לקול מים רבים שהוא
התפרשם כהמיה לא שקולו דומה לקול זה אלא כקול תדם תם לא שדומה לו
יעלה כדעתו לטעות כי לתה יקדתהו קול תדם תם לא שדומה לו
שתם ועוד דהכא שהדמוי הוא לתד' י יותר תקום לטעות אלא
נויר ח"ו ענין הנשתה תיכו אלא בנורא התנושת שהיא התשוכה
לכן הודיע ר' יוחן שגדולת כח הנביתים הוא תפילו בקול תדם תם לא שדומה
ענין זה כי גם אלו לפי התת תיכה אלא לשבך את התון שלפי שר' ל
שהביאהו קול דבור הגון כתשר יזבר תים תל רשעהו נכנהו לקול תדם
תתם בשותר טוב תפסו הכתובים שהם תבוארים שהם לשבך את
התון שהתבוארים נקט רתיה לסתומים: שעניין כחכמה
שנאתר ה' כחכמה כו' תעפ"י שלענין הנרנא בכתוב לפי דרשת זו
לא היה צריך לרמוז שברתו בחכמ' וכלי יניעה שתין הנרנא כוה אלא
שהעולם שברת ה' נתנו לתי אלא שעתל כו ת"ת הוצרך לומר בחכמה
וכדעת דע"כ לא היינו דורשים שתקרת תל הם"י אלא בפשוטו תכל
תטעם שתורו בחכמה וכדעת הוכרכנו לדורשו כם"ת כדכתיבנא
לעיל וכפי בחכמה וכדעת בתעשה ה' עניבו שברת העולם בחכמה
כו' ולפי שתתר שעתלו שתזה יוכן שהיה לפניו שתל ויניעה ת"ש
הוצרך לומר בכשרון לומר אלא בשתל כו' וא"ת ת"ת יקשה תיך תתר
בעתלו כיון דליכא שתל ושוה אלא לכתו' בעתלו אלא ליתה בתעשהו
וכיונית תהלטות הכלתי תורים על היניעה ולשתוק תבכשרון י"ל
דתשום דנבי רשעים כתב קרא שתל ליפרע תן הרשעים שתתכדין
תת העול שנברת בלו בשתל כדלעיל כפ' הנו דתיירי בדור התכול
תיכו דריך למיכת שתל וכדי אלא יוכן שתתי הוצרך לומר בכשרון ת"כ
דתיירי דכבי תיתר ולתדם אלא שתל כו נקט לשון שתל שתי כנותן:

ויעדך י"ל שלפי שת' תהטענות שתתרו הרתשונים בכתוב
ידיעת הם"י בתעשים התנושי' היה היות ידיעתו ית'
בלתי נקניית תהנתלים שלא תניחותם נקנה תידיעתו שהוא יתברך
ניתום כל הכתלות ותידיעתו ית' עלתו יתבון הנתלים ת"כ תי
תפשר שיעלם תתנו דבר לשום סבה לכן הורה בכתוב זה שהם"י
יודע רעת התכול כמ"ש וירח ה' כי רבה רעת תתדם בתרן כי זו
היא הרעה הגו' שם כתו' גם זה הבל ורעה רבה וכיתר הטענה
התופתיית כוה לפי שהעולם הנברת ותגתסר כידם הגם כריתתו
בחכמה ודעת שתינו נברת בתעשה תותנות תלא בחכמתו ית' כמה
שיבכיל בעצותו ולכ"ת בכשרון שתין לפניו יניעה כי בהיו' כריתתו
עז"ם לא תפול בו תעשה ויניעה שתינו תלא הבלה ולכן הכרח
שידע בהבל ורבה רעת התדם שם היותם בתרן הפך החוסבים
שלנריעות הטפלים לא יפניח הם"ת בטענה: ובבשרון
ר' בריבים כו' בפי' שע"פ מ"ש ר' בריבים אלא בעתל כו' כדילף
מתקרא אלא דבדבר ה' סוגים בעשו נפרש לתתר בכשרון לרמוז
תל זה וזה אלמה שהפעולה הנפשית ביניעה נפעלת בריעה וברעה
ובוקה תתר שום בעשה בכשרון ובטוב שהוא אלא ביניעה תבל לא
יתתייב הדרוש תתתר בכשרון ולא בביה ר' בריבים תתכו:

וה דור התכול ותף על גב דתיתי תדם הרתשון התרן נתן לבני
תדם תשום דסיפ' דזה הבל ורעה רבה לא תידרים אלא בדור
התכול שבניהם תתר וירח ה' כי רבה רעת התדם בתרן תוקתיכן
ת"ם ולתדם אלא עתל כו' ת"ת דתיירי בדור התכול בבל בשתר

דורות לא מיירי הכא אלא ב' שבתיות טובות ג' דזוקא בדור המבול שייך לומר שלא עמלו כן כי אתיהם שלוש ושלא יהיו בהם יסורין וטורח כלל כדלעיל בפ' ג' דזוקא הרשעים היו עתידים שלא קודם שנולד נח כדלעיל בפ' ה' :

כתיב כי כל יתיו מכתפים

על גב דכל יתיו מכתפי מלמד שנו' בקרון דקמיים קמי דהינו כי מה הוה למדם בכל עמלו כן ופשטו מבואר דכשתמ' דמיכאי מיירי בעמלי בעש"ו כי מה בנע בכל עמלם וכל יתיהם בער ומכאוב ונם בגיל' לא יסכנו

כתיב כדרכי המיות המדומות מ"ת דרשו אותו על החוטאים דמתי קמ"ל בפסטיא פסיטא בכל עניני עה"ז בכל כסופם ותן מכתים זה לפי שהמעשים ירדפום ליהנות בעוה"ז חיים וכו' היכי פסיק וקתני כי כל ימיו מכתפים והרי כתיב יתיהם הלא דכתיבים מיירי ודרשוהו אחלה בדור המבול ומש"ה קרי לעיל מיניה דהינו כי ים

מדות י"ג אחד שעמלו בדרש לעיל בדור המבול ולפ"ז יפים כי בכתוב כי מה הוה לאדם בכל עמלו נו' כי מה הרויח דור המבול בכל כתלמיתיו בעולם הזה והוליחר כל ימיו להכעיס לפ"י כי לכסוף נאכד וימים הבל ומשתה טובה קמ"ל והוה תוכחות מוסר שכמה מיכעיס האדם בנגד ה' ופ' הלא יפקד מיד ת"ת מרה בתחרוכת שכרי דור המבול שכל יתיהם היו מכעיסים ולא נפקדו ולבסוף היו להבל דק"ל מה תלריך לפיס וגבי דיליה וגם כזה למדנו לריכות לפי ת' הלא עכשם על חטא זמן קלר הלא לחרי שלריך להם הרבה עד שלא היה מקום להלריך מפני חדת הדין ולכו היו מטיבים מעשיהם קלת היה חומל עליהם וכן שנו כ' בתכות בשרה דורות מחדם ועד נח להודיעך כמה ארך לפים לפניו כו' וגם למדנו חומר הטוחם שהיו עושים להכעיס והיו מלחיצים לחוכות כתכות בפ"ת כדלתכות בסמוך ומה שהביא כאן מיתורה זו משום שהי לקרות דוכל יכר מחשבות לבו דלתת לחשעיהן אף כיום דהם לא כן ק' לן מאי קאמר קרא ומיירי דחזכיר דרשה זו מבית שר הדרשות שדרשוהו בסדומיים וכמרים ואף על פי שדרך החדרש שתיר כשמביא דרשות מתחלפות בסמוך מ' להבית שהלה הדרשות שהיו מעינן בסוף הפ' דקאי עלה ומשיים כדרשה דשייכא לעניין הפרשה שהכי הכא שאחר שכבר פי' לעיל קרא שלפניו בדור המבול סחך ליה הדרשה שדרשהסמוך הסמוך ג"כ בדור המבול ושוב שכל דרשות הלו דומות זו לזו ומיירי מתחלפות הלא כת' דור מיירי ובכן יש להקדים בדור הקודם :

זה דור תנום ודור המבול לא הוצח לי זכירת דור תנום כזה הכיון דסיפא דנם בלילה לא שכב לבו קאי אדורים והוה"מ בדור המבול לחוד מיירי שעז"א וכל יגר מחשבו לבו ללמד לף כיום וקרא לילים הלא בדור המבול וכ"ש דלכי ת"ם שוב הדרשה דבקה לדלעיל דדרים קרא דלעיל מיירי בדור המבול דהתם נמי לא ת"ם לחוקומי דור המבול כדאתיבנא לעיל וכ"מ לג' הכא הלא דור המבול :

שהיו מכתיבים להקב"ה זה הוא ע"ד ההפכרה וכהקב"ה לבטון שבריכול השכיחה מנשטר' מהרשעים המכעיסי ע"ד נור ילדך תפי ותן הטוכח המעוחד עליהם וכמ"ש בר"ה וסנהדרין כזמן שהבד' מנשטר שכיחה מה מומר' קלני מרחמי קלני מזרוקי :

שהיו מכעיסי כפל הכעס על המכלול לומר שהיו חוטאים להכעיס וע"ש ת"ם הרב כח"ה שהכעס ולחף לא כיוצא הלא כפ"ו וכחתיון לחוכה כטלה כחקו ית' אפשר רבם בהכעס זאת היותם מורדים כעקרי וכופרים בהשגחה לו כחליחות ה' וכיוצא מהחוכו העקריו שכל זה היו מכעיסי וגורמי לה' שיכעו עליהם :

לא שכב לבו תן העבירות כי תן יחשוב על משכבו לף על פי שלא יעשוה בפועל הלא כיום ולחר זה להודיענו הפלגת השחתת דרכה כי יום ולילה לבבם למרע :

בגין לף כיום שתפילו כיום היה לבבם חושב מחשבות תן דבל יהיו מכלוכים דקאמר היכי מלעשה לה בחשבה ולפי מחשבה הוה אחי מחשבה בלילה ומעשה כיום ת"ל וכל יגר מחשבו כו'

ובגין לף כיום ק' דחשתא דהוה פשיטא ליה דלף כיום דבעי תגין ועוד שתחלה הל' הוכל יגר כיום ותגין לף בלילה ת"ל גם בלילה שדרך הוכל מה שעשתה תורה לה בהפך ועוד לחה לה אחר קבלת ליום כתי דבשלמא תורה דרכה לבעש ובר' ה' אחר קבלה דרכה לבעש לפשוט דגם בלילה מחשב לה מבעית כיום אלא שלא נח בלילה לחה לה בן אחי גם בלילה לחה לשחר דחשוב קרחתי כי כל יתיו מכלוכי קאמר וגם בלי' כל יתיו מלוכלי כחעשה מיירי אבל מחשבה לא נזכרה ואם בן לא שייך לומר גם אלא דה"ל ובלילה ולילה לשחר גם ג"כ דחכלוכים וכעם בחשבה מיירי אלא יקרה הכעשה והכתיב ודאי אלא כחה שהוא כפועל לבבי בעי ותגין לבו לף כיום אחר גם בלילה ועוד שתין דרך מחשבה רק בלילה ומשבי חוכל יגר כו' ומשום דכיום מבואר כתורה לא הוצרך ליחב כדברי קבלת גם בן אלא הוסיף הלילה בלשון גב לפי שהוא חוסיף על היום שלעבירו מתאחר הוה יחיה ג"כ טעם לדרוש הל הוה בעבירות דאי כפשטי' קשיא לן שיהא מחשבה גם בלילה דחשתא לא מבעית כיום אלא שכב לבו אלא אחשבות והלא תין דרך לחחשבה אלא בלילה אבל לפי זה ת"ל דהא דכתיב גם בלילה בחחשבת העבירות דכהדיא משבח מחשבתם כיום או דגם בלילה נחת על העוכם והוה הכוח שהעשים היעשים כיום ובלילה : **ת"ר** כל יגר דחב' דפשטיה דקרא לחו בהורחת הזמן הוה שם היה כיום או בלילה אלא הרגן בו מיות לכבם הולך וגדל ברוע בכל יום אחיך והוא ע"ד לשלחי נדרי יום יום מ"מ מהקחמר כל היום מחשב דעל הזמן קאמר ליחת רק דבר אחיך ולא ליחת יום ומשבש זה דרז"ל גבי כרוך ה' יום יום וכי כיום מברכין אותו וכן גבי ואחתי יום יום יהדרוטן דחב' דמשמעותי' דעל המשך הדבר מדבר לא על הורחת הבדל יום ולילה ת"ל מהלא קאמר אחיך ואחר יום נרחה שחורה על הזמן היומי ים כאן עוד טעם לדרשה זו דאי על הפחדה קאמר כל הימים או יום יום מיבעי ליה דמשמע טעמא דרשי כמשוך משמעות החתם שרשת בו' ובב"ח דקרא לשמעינן שכיום היו חוטאים כרע הפך העולם ומש"ה הלא הוכיר הלילה משום דרכותה נקט ות"ת אחר ר"ה וה"ק כיום הלכעית עליהם כו' חפני ים לחחות דלעולם לא היה מחשבה כיום אלא כדרך העולם ורק רע כל היום היכו להפחדה הזמן ומש"ה אחר כל הימים היכו משום דמשמע שורשת כו' כדכמשוך ובכן דגם בלילה הוה על הם"י שהביא הפרעונות עליהם כיום ובלילה :

זה הק' נח ת"ע כל יתיו וכעם עניני דרש"י דקרא קאי אמעשי מין קוטית על הדרש דמוקי לף שכב לבו ב"ש אלא נזכר זה כיכן דרך המדרש בכמה פעמים שדורש כגוי אחי שפסוק כת' וכגוי אחיו אחר לף על פי שלא נזכר וכ"ש דכאן הוי קושיא שכחשבת אחיך וירמוז אליו שכתם כדאתיבנא לעיל בפ' ג' ואף ס"ג דרשה היא דדרשי לעיל קרא דכי ים מדם לעיל בה"ב ת"ם טפי דקאי לבו אה"ב בה"ג :

גילהביא עליהם פורעניות וברמז הפורעניות כת"ם לף שכב לבו כלומר אלא נח דונגא מהם כדרך שהתנבא שנפרש והולך כל זמן אלא שקט לבו ואחתו עליו וכן ג"ל לפי נפחת קהלת רבתי כדפירשתי שם :

פורעניות כיום אין לפרש מפני שהגשם היה כיום וכליל ת"ל מדכתי' ויהי הגשם על האדץ ארבעי' יום וארבעי' לילה ה"ל להוכיח לף מויחחו אין המדבר ועוד מה תיבעת להו שם היה כיום וכלילה אין לשוף שוף מתו דאין נפקות מזה אלא לחי שהוה חי ומשעשים הכדל שם יהוה בלילה לפחות ועוד דשמעותי' דאי כשחוך הכי מאי מיבעי לחיתר לקחין שם שחר שהיה כיום וכ"ש בי"ח אחר בלילה ואם כן אין לחר ואין לחר לף הוחי כיום וכלילה אלא ה"ם שהביח ה' עליהם פורעניות שיתחיל בם כיום וכלילה כלומר לנגח והוה כחה שחחם חוחם ולא מרקם ביחודן החולפים וזה לחומר חטחם כי לא שכבה חחת ה' אלא בפורעניות

ג' דבר אחר ויראה ה' כי רבה רעת האדם בארץ כתיב כי כל יצוי מכאובים וכעם עניני וגם בלילה ולא שכב לבו גם זה הבל הוא • כי כל יצוי מכאובים זה דור אנוש ודור המבול שהיו מכאיבין להב"ה במעשיהן הרעי' וכעם עניני שהיו מכעיסין להב"ה במעשיהן הרעים גם בלילה לא שכב לבו מן העבירות ומנין אף ביום ת"ל כל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום ר"א גם בלילה לא שכב לבו זה הב"ה מלהביא עליהם פורעניות ביום ופורענות בלילה רכתיב ויטח את כל היקום • דבר אחר כי כל יצוי מכאובים אלו סרוסים שהיו מכאיבים להקדוש ברוך הוא במעשיהם הרעים וכעם עניני שהיו מכעיסים להקב"ה במעשיהם הרעים גם בלילה לא שכב לבו זה הקדוש ברוך הוא מלהביא עליהם פורענות ביום ופורענות בלילה הה"ד וה' המשיר על סדום רבר אחר כי כל יצוי מכאובים אלו המצרים שהיו מכאיבים להם במעשיהם הרעים וכעם עניני שהיו מכעיסין להב"ה במעשיהם הרעים גם בלילה לא שכב לבו זה הב"ה מלהביא עליהם פורענות ביום ובלילה הה"ד ויהי בחצי הלילה גם זה הבל הוא :

ג ויֵרָא ה' כי רבה וגו' רבי חנינא אמר רבה והולכת רבי ברכיה בשם רבי יוחנן אמר שמענו בדור המבול שנדונו במים ובסדומיים שנידונו באש ומנין ליתן את האמור באן להלן ואת האמור להלן כאן ת"ל רבה רבה לנזירה שוה: ד וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום משהיתה הטה זוזרחת ועד שהיתה שוקעת לא היתה בהם תוהלת הה"ר °לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגנב והא כתיב °התר בחשך בתים למה שיזמם התנו למו מה היו עושין היו מביאים אפופילסימון ושף באבן וכאים בלילה וטריחים וחוזרים כך דרשה רבי חנינא בצפורין אהיתעביר החוא ליליא תלת מאה יתהון הוה להון אפופילסימון מרי הוה צפוראי עבדין בתמיה:

ה וינחם

והה דכתיב רק רע כל היום דמשמע שפי' גדל והולך כדרוש ים לומר דמני מפ' דכל היום היכו סדים מתמיד רשעתו ככל הימים מן כל היו' מדשמת' זוזרחת כדכמוך לית שיחוייב משם שבכל יום מרבים לחטוא מהיום קודם מ"נ דמשם במחשבה תחל מעשה ת"ל שלא היו מוסיפים והולכים מי לחו כי רעה רבת האדם דמייתי כמעשה ומי לחו וכל יצר ה' דוקא במעשה ולא במחשבה:

שבעענו בדור המבול כלומר דמתי דק' לן מ"ו קמ"ל רבה ל"ק דמיבעיא לן ס"ד ואף על גב דכלתו היו כתב רבה במבול נכקעו כל מעייוהי תהום רבה כתיב ה"נ סיפיה מופנה לן ס"ד ס"ל דלהך ג' שרבה דתהום סני וכפ' חלק נרסינן אמר ר' יוחנן ברבה קלקלו וכרבה נדונו וק' דהם כן הה מנטריך רבה דהכא לומר דכדונו כמדתם ותו ל"ל דתת לן ס"ם ומתה מתורתי ניכהו ולהיכא דר' אחל מהן ל"ל פשטא רבה לומר שנדונו כתוהה לפשר דהיכו תהום ס"ל דהה מין זה תהום מדה כוי"ד אלא דכיון שרחוים למות במבול לפי שקלקלו בעון לכיכו שכבת זרע שדומה למים כדאי' בפ' חלק:

אה שתמור כתן להלן תמ"ל אלא תתיא כר' דאמר נבי לא יהיה עוד המים למבול מבול שלמים תיכו תביא מבול של אש מכיא כדרך שהביא על הסדומיים לדידיהו משמע שלא נדונו אלא מפני הסכושה: תל רבה רבה כתיב הכא כי רבה רעת ה' כתיב התם זעקת סדום ועמורה כי רבה: תל רבה רבה כו' והיה דיכם כך אלו לפי שהניהם חטאם גדולות היה ומדה כנגד מדה שידונו במים כנגד שכבת זרע כדלעיל ונם סיהיה ברותחין כדאמרי' בפ' חלק לפי שדור המבול קלקלו ברותחין נדונו ברותחין ולזה היה האש עם המי' ואפ' שהאש היה להגדיל הנס כמו במדבר' ברד ואש מתלקחת אש ומים רותחים בעוז מז' ר' שדור המבול ותכשי סדום נדונו באש על נאותם ואפשר שזה היה עיקר הטעם לר' למנות בב' הכתות ב' מיני העונשים להיות הסכות בשניהם נם יתכן שזה שחזר למנות ב' מיני העונש בב' הכתות הוא למה שתין כל אחד ת"ם ומאחר שדרך רוב נשתים להתאחר עמהם הרעתים והם הקרקים נם לא רעו כהם יורד מלמעלה אלא כתוך הכרך והרעתים תאחר בהמון הנשם לכן נזר לומר שלא ניחלו כלא זה במבול וכשדום: וישחיתה השחית זוזרחת וכו' והיכו דכתי' כל היום ופירושו כל שיעור היו' דאי לומ' שהיו מתמידי ככל ימיהם אתה כל הימים מיכעי ליה ת"ל ליתמ' תמיד ואפשר נמי דס"ל דהה מרבה נקר' דמשמ' ליה רבה והולכת כד' רח דלעיל: וירעדך י"ל שלפי שע"י תנועת השמש ניכר מניחות ה' למעיינים כדכתי' לעיל נם פו ודור המבול היו כופרים בה' כדכתי' לעיל נם כו לכ"ג מסהיתה חשה זוזרחת עם היותה רותי' כל היום תנועת נלגל היותי לא היה כהם תוהלת שיתנו ל לבם שיכירו את הבורא ית': ויתעצב אל לחור יקום רוצח ובדור המבול מיירי שכל הכתובים שם דדרשי להו במבול אתר כחשך וכו' כדשמוך וק"ל הוה ע"פ מים כדדרשי לקמן נפ"ל וכן דרשי התם ישכחהו רחם וכו' ולעני נפ"כ נמי דרשי רועה עקרה וכו' בדור המבול והוה מבואר מענין הכתובים שת"ח לפרשה בתחרי דמתי קל הוה על פני מים ושאר השונשים הנוכרים שם אחל בדור המבול נדקו יחדיו:

והה"ד לחור יקום רוצח דס"ל לחור זה כיו' הוה כמשמעו ופי' שבחור הבקר מיד יבכיתו להרע נר' שכל היום מוכיחי' כרעה דאל"כ למה להם להסכים ולא ס"ל לחור דהכא חורתא הוא דלא דמי לחור לר"ד כוחקים את החתן דאמרינן בגמרא דכ"ע חור חורתא הוא ומשו' ליתנא מעליא הוא דנקט חור דשתי התם דהוי תחלת הכרים דחשוב נגתי לפתוח בלילה אבל שלא בפתיחה לא הוי נגתי למנקט לילה דכתם זתכי יום בקרתי וכדכתב הר"ון ל"ל שם ועוד דהתם נמי לאו חורתא ממש אלא בהערב השתם דתכתי תיכה חור קצת תיירי כדכתב הרתב"ד והכא לא תכי למי הכי דיקום כתיב וכהתיה שעת"ל ואין קיומה היה והה דלא קאמר קרא אלא כל היום והכא מסכחן לילה נמי דכתיב ובלילה יהי כגנב ועין כאוף שמרה נפש כו' אתר כחשך כתים היכו דלא הוה אלא נקצת שעות מן הלילה אבל היום שהוא למעשה יהיה רעתם ככל היום:

והכתיב אתר כחשך כתיב דמשמ' שביום לא היו ס"ו דכר אלא

דמיתם והכי משמע מנזרסת קהלת רבתי כדפי' שם והשתא ס"ם דקאמר ה"נ בסדומיים שהכוונה שדנם במיתה וכלייה ולא בחיים ולהכי מייתי מוה המעיר מוה' וגם במנרים דקאמר בשמוך ויהי בחצי הלילה אין הכוונה על שהביא עליהם המכות הרשעות שהיו ביום ומכת בכורות שהיתה בליל' אלא שהביא עליהם מכת מות ומייתי מדכתיב ויהי בחצי הלילה וה"ה כל בכור והיכו דלא מייתי מ' מהמקומו' של שאר המכות: אלו הסדומיים ולפ"ז יהיה הכתוב שלפניו קאומר כי מה הוה למדם בכל עמלו שעמל בסדומיים ויהיה פירושו כי מה הועיל בכל עמלם דהה ע"כ כל יתיו מבכוכים שהדם הנו' בכתוב שלפניו קאי ותע"ג דקרא שלפניו דכתיב כי יצר האדם ולאו למה בסדומיים מוקי ליה דמ"כ ה"ל לדרשו בסדומיים כמו שדרשוהו לעיל ופי' שהו בדור המבול מ"מ ידברו הכתובי' שאחריו בסדומיי' ומה שפי' הכתוב הזה בסדומיים אחר שכבר נתפרש יפה בתבול היכו דכיון דשניהם דקרא מני מתפרש בסדומיים נמי מפרש ליה כהו דמקרא שאחריו הוא ודרשינן ליה בכל הדורות שחטאו דמני מתפרש ומהאי טעמא דריש ליה נמי בתנרים ומה שלא דרש לותו בדור הפלגה נמי שהם לא הוה פורענותם ביום ולילה דהיכו מיתה ולא יכדך בתב נם שכבר לכו וכי"ל דמשום דמה הוה לאדם בכל עמלו לא מ"ם בדור המבול שלא היה להם סוס ומל והוה סותר למ"ם ולאדם שלא עמל בו וכריך לדחוקי בת"ם לעיל להכי דריש ליה בסדומיים ומשום דנם בליל' לא שכב לכו לא מ"ם בסדומיים שכריך לפרשו על הקב"ה לכך דורשו בתנרים דמני דריש ליה בנופיהו הו בה' ומה שלא דרש קרא הכי ים אדם נמי בסדומיים משום דהבל ורעה רבה לא משמע אלא היכא דכתיב כי רבה רעת האדם: אלו הסדומיים ואף על נב דכל עלותו של סדום לא היה אלא ג' שנה כדאיתא בפ' ד' דשבת מכל מקום אמר כל יתיו מבכוכים שתמיד היו הוטאים אף על פי שלא היו בשלוה: לא שכב לכו זה הכ"ה דהכא לא אני דריש מן העבירו כדדרים בתבול דאם כן יתפייה שיהיה ביום ג' מחשבה רעה וחה לא בתבה כמו שחטיכו בתבול רק רע כל היום:

אלו התנרים שתלכד חטאם בשעבודם בישראל היו חוטאים בע"ז וג"ע כדכתי' וככל אלהי תנרים תעשה שפטים וכתי' כתעשה ארץ תנרים וגו': כיאהר שהיה בן ים' וכו' ולא שכב לכו אלא לתנרים שלא שכב לכם וכח תחתר היו משתעבדים בים' כיום דהיכו כל יתיו מבכוכים כי נם בלילה לא נתו מלשתעבדם תו יהיה לא שכב לכו מוסב ליש"א שלא היה לכם שקט תפי' בלילה ותע"י שלא נזכר ישראל קודם זה בתקרא זה תוכן הדבר תעשתו ותף על פי שלא זכר העבד שכיבתם ביום בכלל כל יתיו מבכוכים הוא כי זה היה בתם שהיו משתעבדים בישראל ולפי שהתנרים בתוכחה והעמל יותר הוא הלב התבין תתר לא שכב לכו: דאא נם בלילה וכו' לפי שדרש בן בתבול ובתנרים דרש ה"נ הכי: נם זה הכל הוא שיפי' דקרא דכל יתיו מבכוכים הוא ופירושו לפי הדרשו הללו שכל הרשעים אשר מלאו תלותם לסוף בתבול והיה נם הוא להבל כשאר ההבלי' הנזכרי' כם קהלת ולא זכר התדר סוף הפ' הוה שלא תחר כל הדרשות דתלכלו קאי כשוה ואין חלוק כזה בין דרשת ת' תם ב':

רבה והולכת ותהיה תלת רבה תורה על ההוה שהיתה נדולה והולכת תמיד וכוותו רבה תפלתו בכקר היא שבה והולכת ולא תפני שתלת רבה תחייב זה הפי' שתע"פ שת"ת לפרשה לעונשה שנדלה רעת האדם כתו ועקת סדום ועמורה כי רבה וכד' תת התם תרי סניתת תפני שת"כ היה רתוי שיהיה הטעם תלעי' כדכתב רש"י התם תכל מקום יש לפרשה תותר תל הרעה רוצה לומר נדולה כתו כי רבה היא ורבה היא על האדם שלא היכו טעמת דת"כ תתי קמ"ל כי רבה שהיא נדולה תרי יתיר הוא תחתר שכבר ספר הכתוב תכי טומאתם היכו ניתתן תל בנות האדם והן הבשותות כדעיל בפכ"ו ופפי' שהיא רעה נדולה תכתה טעמים לקתן בפ"ד פ"ט תלא פירושו רבה והולכת והכוכה כי לפי שרתה ה' שהם מוסיפים והולכים תמיד ואין להם תרפוי בעל דלתי רחמיו תפניהם תכל תקן תרנם ה"נ תרי סניתת ולא ידעתי טעמו: רבה והולכת

א"ם כפסוקים

ס"ם שפסוקים

תיוב כנ

סם

עיש דמשמר פסי' ס"ב

ה וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ר' יודא ור' נחמיה ר' יודא אומר תוהות היתה לפני שבראתי אותי שלמטן שאלו בראתי מלמעלן לא היה מורר בי רבי נחמיה אמר מתנחם אני שבראתי אותו מלמטה שאלו בראתי אותו מלמעלה כשם שהמריד בי את התחתונים כך היה ממריד בי את העליונים אמר ר' איבו תוהות היתה לפני שבראתי בו יצ"ר שאלולי לא בראתי בו יצ"ר לא היה מורד בי אמר ר' לוי מתנחם אני שעשיתי אותו וניתן בארץ ; ויתעצב

והוא כתיב התם ויל"ב אין היה הוטוב וכ"ש שלא היה מתמרד את העליוני ות"ל לומר כזה אלא אם"מ שאלו ברחו כעליוני הוא עשה שיהיו מטיבע העליונים היה ס' מחדש בו טבע הכעירה ואת יצ"ר ויל"ט לבחור כמה שירצה מה שאין כן בעליונים שהחרים ואין היה יודעי נוטה לבחור ברע כתו שהוא עכשיו ; נחתך לי"ר והיה מתמיד את העליונים שעם היותם כלתי בעלי בחירה חכל מקום עושים רצונו"ת בידיעה וכשירתו שהאל עושר את כי שלמי ילמדו ממנו חף על פי שאין להם יצ"ר אין ס"ל הוא כלל דודאי אין מפתם עתידים להחרים ומעיבם מחברי ה' אל ר"י לא ס"ל הוא בחוסר כלי בשרת מהעליונים לא היה הוטוב אלא שיך יצ"ר אלא בחוסר כלי וכ"ם אלא יתירה שהאדם הוא מחדש הבחירה ; ועדך י"ל כי בשעת האדם מדבר והוא שבדיו' הדבר הוא ענין השעה שהחליף הבורא הוא בפי תלוף השעות וכ"ש לשון בריחה על הסעה ועדת ר"י מקום הקיפה ידועת האדם בשלשות הנמשלים העליונים כתו שהוא מקנת בטבע התחתונים וזו היא בריאתו בעליונים לו לא היה מורד כה שהיה מביר מהר ביכלתו ית' והיה יודע מתנו שבפי מה שיביר האדם מעשה גדולתו ית' וחסדיו עכשו יודע ויכול מפניו ודעת ר"ן דאדרבה לו היה מורד בו יותר והיה מתמיד את העליוני וזה כי בריאתו תכלית רוממותו ישלך השגחתו מהעליונים ותן בדעתו התמלא לבוכבי השמים וכסיליהם כדעת הפלוסף וחס שהדבר את העליונים כי מרד העבד הוא בטילתו התמלא העליוני יהיה כדעת לא שיתמיד מתם לו שבהבירו גדולת המתמיד העליוני ועכ"ו לא יעיב את ס' שחוזתו בשלם מהכל יעלה בלבו טיבת לחשוב שהעליונים המניחו את עניניהם ואת העולם לו שהוא ית' כנגעל כתו שטעו קצת כת"ם האחרים ש"ל מ"ש הרב בח"ו מחילי בני ישראל ויהיה אומרו כי עשה את האדם כאחר שעשאו מבי ויודע מאין לבד ; כשם שהתמיד כם את התחתונים שבי האדם למדו כל התחתוני למדוד כת"ם כי מהשחית כל בשר את דרכו על האחד לו שהם עשו כן בידים כדנרסינן גפ' חלק כי הפשחת כל בשר אחר רבי יוחנן מלאך שהרכיבו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל ; רנוהדרת היה לפני שבראתי בו ינה"ר דתליהו נמים ל' שהוא לשון הדרה שהטעם הכ"ל אלא לשון ס"ל כר"י דלא ס"ל דעלה בדעת שיכרה בעליונים שהאדם שהוא אלא כתה שהוא מורכב מעליונים ותחתונים שהוא בשאר והנוף והכרח לנורך התקנרות שעולם כדכתיב לעיל נפי' ת"ל פשי אלא ס"ל מקום להכרית את אלה כאחר דכתיב דכתה הכא היינו שברח כו יצ"ר ורמז אליו באחר שעבידו מכך אחוזר לתרגיל וכדלקמן ס"ב כתו נבי מתנחם אחוזר ואתה יוכרנו וכו' כי דכשהם אחוזר נרמז היצ"ר ואין לפרש דרמז ליצ"ר באחר משום דאחר לשון רבים כדלעיל כפ' ויצ"ר הוא ענין הרגון והכעירה דנבי מתנחם אחוזר מתי מיכה לתי ואמה אלא אמרו ר' יוחנן כפי' זה משום דאחר עשה את האדם באחר כאחר משתע כיצירת עצמו מהאחרן לא ניצ"ר לבד ת"ל שיכרת האדם אלא כיצ"ר כי זה אלא בחירה ות"ר שאו נכרת מהעליונים לא היה מורד היינו שהיו לאחר דעת ויראת ס' מהעליונים ולא יחטאו ; ר"א היה מורד כי יש מקשים דכתיב לא היה יצ"ר עד אחר כ' טוב לבד טוב ורע ואיך דח"כ איך אחטא ולדעת טוב ורע היינך כמה פטוות בתכתי לעי שוף פט"ו ; ורנירנן באחרן כי אחת ונקבר לכסוף באחרן הוא שהיה נאחזו דאלו לא היה את היה עושה עצמו אלוה כדלעיל כפ"ט ס"ו ומה שכתיב הרשעים פוסקים מלהכעיס כדלעיל אתם כפ"ז ולפ"ו אלא באחרן כתיב היכא דקאי עם כי עשה אלא כיון שעשה את האדם הגיחן באחרן כפ"ו ודוחק פשוט הוא מכותר הגיון

אחתו למו שהיו אותיות אותם שלא היו אותיות דאחתו לשון אחיזה ואחיזה לו שהיו אותיות כתיב ונאחזים שם כל היום שלא ירחו וכ"ל לא היו פועלים כיום רעה וכ"ת ולירתי קרתי אהדדי דהדיוק כתיב יקום לאור יקום דוקא ורק רע כל היום וי"ל דלקרתי אפשר לומר הכל היום לא פת לאורות על זמן היום אלא על שהתמדה כלומר בכל יום ויום ולא דק ונקט יום כמקום לילה ופי' זמן כמו יום נעקתי כלילה או דהתם דוקא כתחבה לא במעשה ולאור יקום רופא מני מפ' פתח עליית עמוד השחר דתיב' קנית אור וחשיב מן הלילה כיון דלא הנץ החמה דהא כלילה חשיב לענין ק"ש כדנרסי בפ"ק דברכות פעתיים שהאדם קורא ק"ש בשחרית ויוצא בהן ידי חובתו ת' על יום ות' על לילה ; רכבה שיחתו למו תירוצא הוא כלומר מין מי' שהיו חותרים בלילה היו מעייפים אותן מחלה היום כדי לידע בלילה מקום מכוקו' עי' אפרסמון כדאמרי ואזיל והם כן הרי היו עושים מעשה רשעתם ביום ;

דהי מביאים מבלסמון ושף בתכן שהיו רואים בבית סרונים לחתור ושפים בתכניו אפרסמון ביום כדי שיכירו בלילה בחשך המקום המכוקם מכל כפ' חלק אמרו בפ"ק שהיו מפקידים אפרסמון מכל עשרים והנפקד היה מניחו בבית גנזיו וכשהיו וחרייחים אותו בלילה וכשהיו וחותרים שם ונוטלים אותו ממנו ויש טעם לחלוק דרשת אלו דלעי' דרשת דילן ס"ם יותם שתחו למו דמשתע שהיו מניחים הכתים וקירוטיהם עכשו מכל לפי אותם דרשת דפ' חלק לא היו מניחים קירות בבית מתם אלא שהיו נודעים להם ע"י אפרסמון שהיה נותן בכל בתים בבית גנזיו ולפי אותם הדרשת ס"ם שהיה מלהכיר הבית בלילה אחר שהיו יודעים אותם ביום נקל הוא לזודע אפי' בלילה כלאו הכי אלא שהיו מניחים אותם במקום גנזיו הגנוז והמעיניהם תמיד ; דה"ב כך דרשת רבי תניחא ליתעביד הכוח לילה אלא מחתרין שלמדו לענין מקום הגרסה וחתרו בו בלילה ; ירהדרן הוא להון אפרסמון רוקח לו אלו אותם הנבכים שעשו ס' מחתרות בספורין היה להם אפרסמון מה היו בני ספורי עושים אלא יוכלו עתוד מפני הגנבי שאף על פי שלא היו להם אפרסמון אחתו המקומות ע"י בשמים אחרים שהיו ריחן נודף כ"כ אם היה להם אפרסמון שריחו נודף הרבה וע"י יוכרי המקומות יותר מי יעמוד מפניהם ; פ"ח דור התבול היה להם אפרסמון אלו היה כן לבני ספורי מה היו ע"ם שהיו מרבים בגניבה ודחי ; הוהדות היתה לפני' תרויהו אלא כאחרן ק' לאו דלמ"ל שפתר כאחרן נעשה אלא דוחנחם על מה שהו כאחרן קאמר לאחוך כרויח עכמותו ובהא קאפלגי דר' אפר' ליה לגבאי שליחותו כאחרן חטא ולהכי וינחם לשון חרטה הוא דאלו כרתו מהעליונים לא הטא ור' אפ' ליה לעכת שם כתנחם לפי שכרתו כאחרן שאלו כרתו למעלה היה יותר רע שהיה מת ריח גם כן את העליונים ושעם החלוקתם הוא דר' אפ' ליה כתנחתו דחמתו לשון חרטה כתו וינחם ה' על הרעה ולכן הכרח לומר שאלו היה מן העליונים היה טוב וגם דומעבב אל לבו תשמע לרעה דתי שלשון נחתם לית נתעבב ור"ן אפ' ליה לשון נחתה דמי לשון חרטה הרי הוא ככלל ת"ם אחר כך נחתמי כי עשיתים ולמ"ל לפרש שהנחתות כאדם לחודיה ולכן הכרח לומר דכאחרן הוא לטובה ת"ל דמעבנינא נופי פליני דר' ס"ל שכריותו שהתחתונים הוא רע דאלו היה בעליונים שאין להם יצ"ר הוא טוב ולכן יפרשהו מחרטה ור"ג ס"ל דאדרבה אלו הוא בעליונים היה יותר רע ולכן יפרשהו מנחמה ומתמר ויתעצב מכי תוקים ליה לעצמות כריותו שהוא שהוא מתנחם מתה שברתו באחרן מכל מקום מתעצב מכך בריותו שלמה כי טוב לו שלא נברתו כלל לא למע' ולא למטה ת"ל דויתעצב קמי מאדם כתרגומו ופרפר הת' שפי' סמוך לפירושו וינחם שלשון נחמה וכתב הר"ם שטעמו כדי שלא יהיה סותר וכן הוא בכל ליכה למי' דטעמים דר"ן היינו משום שלא כעני לפרושים שלשון ניחום וחרטה כי לא היה אל הוא ויכזב וכן אדם ויתנחם דמה נבי כי נחמתי כי עשיתים וכן נבי וינחם על הרעה חולקם ע"ל מענין חרטה ול"ק מידי דדברה תורה בלשון בני אדם כי לפי שם הסיב מעליהם הגזירה אפקיה בלשון נחום שבידוע כזה יעשהו שהאדם כשיתחרט מקודם וכן לפי שהמשכו מעשי' ברעה שבידוע כזה

עשה משתע שעל מעשהו מדבר שהיה כתרן מעת עשייתו ולפ"ז מה נורך להזכיר כאן שעשיה דעשיה לחוד ומיתה לחוד וכ"ם שהמיתה לא נגזרה בעת עשייתו אלא בחטא אדם לפי האמת וכעל הילקוט כתב דברי ר' לוי אחר דברי ר' [illegible] והשתיט שם ר' לוי וכו' שהוא הכין שם"ם וניתן כתרן על שכרה מהתחתונים כל"ן ולזה סמך דבריו שהו ולפי שלפ"ז אין תדוש כדברי ר' לוי שהמיט שהו ואינו כן אלא כדפי' וכן אמר כפ' חלק מתנחם אני שכרתיך לו קברות בתרן ס"ק למ"ל להזכיר ענין הקבורה לא הל"ל אלא שהמיתה עכשה שהוא המכוון להאמת וי"ל לפי שהמיתה מטבע שחומר הזכיר הקבורה ע"ד כי עפר אתה וגומר והכונה שנחסה שכרתי בתוכן שהמטבע למות אלא אלא כמו בישל למלך משום דק' להו מתי ויתעצב הל לבו דלף עלנג דכל דבריהם הללו ע"ד דבר תורה כב"ה אלא מקום למ"ל להזכיר הלב דהוה סני בהזכרת התעצבות ועוד שיתן דרך לומר התעצבות הל הלב אלא כלב דהלא הל מהמת שהפועל נשוא עליו שבעצב ל' הלב כמו כי ינצב המלך ל בבו ל"ת מבל וכו' כי לפי שהלב הוא המומן המתניע המלאכ' שכח התעצבות ושעה ללב שהמיתה אז לפי שהוא הסרסור שעל ידו נקנה מניעות העולם וכ' בלשון בניאדם כדכתי' לעיל כפ"ח ועיין י"ל מה בין ס' מעלים אלו ומ"ט לא אמר כתר ועוד דמבל האדרבל יבדק כזה שלכורי"ת היה המתניע העולם אבל ענין סרסורו מי נתנו כאן שהם ז' לא קנה העולם מזלותו וי"ל ער' כרכיה דמהו יפה לאדרבל שנדק כנון ועוד שהאדם עולם קטן וכללות העולם יכונה בבנין פלטין כלעיל כפ"ם ולכן דמה שהמלת האדם לפלטין ע"י אדרבל אבל רבי אחי לא ניחא ליה מבני ערוב הפלטין ניכר בהבנותו מיד ואין כן ענין האדם שפעת הבריאה האלהים עשה את האדם יפר וחס"כ נהפך לדרכו ועוד שתרעומת האדרבל מתנו מתם כי יודיו כעלו רוב הבנין וזה לא יבדק באדם שהאלהים עשהו יפר והוא שהת את עלמו ועוד שתרעומת האדרבל היתו שהפסיד דבר מהם שכבר היה למלך אלא הוצרך כלי למעשהו להפיק רצונו של המלך כהונן כי הפלטין תף על פי שהיתו ערב למלך אין שיהיה שום הוא יותר מעוין מבניו ועניו וכל הוכלותיו ואין כן ענין האדם אלא שהפסיד בבריאתו מאבר היה לו בתחלה שהתת נשמתו הטהורה וקלקל כל העולם ועוד שבענין הפלטין אין הכעס אלא על האדרבל לא בפעולה עצמה ובלא מניעו שבעס עם האדם וגזר עליו ולכן דמהו לסרסור בסחורה שאין הסוחר מכיר כה בעת קנייתה אלא לאחר כך בהמשך הזמן שפסיד והתרעומת בסרסור אף על פי שלא הזיק כיצים שהוא ולפי מכיר בתקח שם ימשך כה הפסד לעתיד ולא היה לו לעשותה ויש כאן הפסד מהקרן ואף על פי שיש לו לכעוס על המוכר גם כן מכל מקום אין עליו כ"כ כעס שהוא עושה את שלו ודרכו לבקש תועלתו אבל אמנו תלוי בסרסור וכן לכו"ת הוא בסרסור שהקנה את העולם וידע בעתיד כדבשמוך ועכ"ז הקנהו"ם להתרעם עליו שהסכים בקניית האדם אע"פ שידע שיתרעו אחר כך עם היותו נאות בעת בריאתו ויפסיד כו הפסד גדול ואף על פי שנ"כ יש לו כעס על האדם מבל מקום אחר שהוא עושה את שלו שדרכו ככך ע"י יצרו אלא העצב כלב שהוא הסרסור ור' כרכיה לית חס לבל זה הכיון דע"י ה' שנותן בו חוטמ' ה' לאדרבל שידיו עצמו הרע ואף על פי שאין ההפסד והעת בחשל וכמשל' דומיה לית חס כיון דדמי ספיר לענין פלטין כנזכר ומה שלא פי' דויתעצב קאי לאדם כפי' ש' על רש"י דאם כן ויעצב מיבעי ליה דויתעצב משמע הקדום ברוך הוא המדבר:

ועל דרך הדרש י"ל ע"ד מ"ש בעל העקרים על מה שהקשו כ"ם וכ"ה ד"כ מאחר שהוא לאדם אלא בגרה וכ"ש לו שכבר שדפת כ"ם שהכעס ענש בגדל פשוט בעמו מתחל ואלא נוח לו אלא בגרה שכבריה קדוש לריפסר וכזולת בריאת האדם היה מתוסרת ודעת כ"ם שהיה כח היולי לבד ולכן נוח לו שיברא שהוא קדוש לשכר שתתענש נפשו ואם לא יוכה לא הפסיד שכוללת הבריאה לא היה כלום ויהיה דעת רבי ברכיה כב"ה ולכן דמהו לפלטין שהף על פי שלא ערב לו

מין העצבות כ"כ אלא הפסיד דבר שהיה כתרן מעת עשייתו ולפ"ז מה נורך להזכיר כאן כעשיה דעשיה לחוד ומיתה לחוד וכ"ם שהמיתה לא נגזרה בעת עשייתו אלא בחטא אדם לפי האמת וכעל הילקוט כתב דברי ר' לוי אחר דברי ר' [illegible] והשתיט שם ר' לוי וכו' שהוא הכין שם"ם וניתן כתרן על שכרה מהתחתונים כל"ן ולזה סמך דבריו שהו ולפי שלפ"ז אין תדוש כדברי ר' לוי שהמיט שהו ואינו כן אלא כדפי' וכן אמר כפ' חלק מתנחם אני שכרתיך לו קברות בתרן ס"ק למ"ל להזכיר ענין הקבורה לא הל"ל אלא שהמיתה עכשה שהוא המכוון להאמת וי"ל לפי שהמיתה מטבע שחומר הזכיר הקבורה ע"ד כי עפר אתה וגומר והכונה שנחסה שכרתי בתוכן שהמטבע למות אלא אלא כמו בישל למלך משום דק' להו מתי ויתעצב הל לבו דלף עלנג דכל דבריהם הללו ע"ד דבר תורה כב"ה אלא מקום למ"ל להזכיר הלב דהוה סני בהזכרת התעצבות ועוד שיתן דרך לומר התעצבות הל הלב אלא כלב דהלא הל מהמת שהפועל נשוא עליו שבעצב ל' הלב כמו כי ינצב המלך ל בבו ל"ת מבל וכו' כי לפי שהלב הוא המומן המתניע המלאכ' שכח התעצבות ושעה ללב שהמיתה אז לפי שהוא הסרסור שעל ידו נקנה מניעות העולם וכ' בלשון בניאדם כדכתי' לעיל כפ"ח ועיין י"ל מה בין ס' מעלים אלו ומ"ט לא אמר כתר ועוד דמבל האדרבל יבדק כזה שלכורי"ת היה המתניע העולם מזלותו וי"ל ער' כרכיה דמהו יפה לאדרבל שנדק כנון ועוד שהאדם עולם קטן וכללות העולם יכונה בבנין פלטין כלעיל כפ"ם ולכן דמה שהמלת האדם לפלטין ע"י אדרבל אבל רבי אחי לא ניחא ליה מבני ערוב הפלטין ניכר בהבנותו מיד ואין כן ענין האדם שפעת הבריאה האלהים עשה את האדם יפר וחס"כ נהפך לדרכו ועוד שתרעומת האדרבל מתנו מתם כי יודיו כעלו רוב הבנין וזה לא יבדק באדם שהאלהים עשהו יפר והוא שהת את עלמו ועוד שתרעומת האדרבל היתו שהפסיד דבר שהיה שכבר היה למלך אלא הוצרך כלי למעשהו להפיק רצונו של המלך כהונן כי הפלטין אף על פי שהיתו ערב למלך אין שיהיה שום הוא יותר מעוין מבניו ועניו וכל הוכלותיו ואין כן ענין האדם אלא שהפסיד בבריאתו מאבר היה לו בתחלה שהתת נשמתו הטהורה וקלקל כל העולם ועוד שבענין הפלטין אין הכעס אלא על האדרבל לא בפעולה עצמה ובלא מניעו שבעס עם האדם וגזר עליו ולכן דמהו לסרסור בסחורה שאין הסוחר מכיר כה בעת קנייתה אלא לאחר כך בהמשך הזמן שפסיד והתרעומת בסרסור אף על פי שלא הזיק כיצים שהוא ולפי מכיר בתקח שם ימשך כה הפסד לעתיד ולא היה לו לעשותה ויש כאן הפסד מהקרן ואף על פי שיש לו לכעוס על המוכר גם כן מכל מקום אין עליו כ"כ כעס שהוא עושה את שלו ודרכו לבקש תועלתו אבל אמנו תלוי בסרסור וכן לכו"ת הוא בסרסור שהקנה את העולם וידע בעתיד כדבשמוך ועכ"ז הקנהו"ם להתרעם עליו שהסכים בקניית האדם אע"פ שידע שיתרעו אחר כך עם היותו נאות בעת בריאתו ויפסיד כו הפסד גדול ואף על פי שנ"כ יש לו כעס על האדם מבל מקום אחר שהוא עושה את שלו שדרכו ככך ע"י יצרו אלא העצב כלב שהוא הסרסור ור' כרכיה לית חס לבל זה הכיון דע"י ה' שנותן בו חוטמ' ה' לאדרבל שידיו עצמו הרע ואף על פי שאין ההפסד והעת בחשל וכמשל' דומיה לית חס כיון דדמי ספיר לענין פלטין כנזכר ומה שלא פי' דויתעצב קאי לאדם כפי' ש' על רש"י דאם כן ויעצב מיבעי ליה דויתעצב משמע הקדום ברוך הוא המדבר:

ויתעצב אל לבו אמר ר' ברכיה משל למלך שבנה פלטין על ידי אדרבל ראה אותה ולא ערבה לו על מי יש לו להתכעס לא על ידי אדרבל כך ויתעצב אל לבו אמר ר' אסי משל למלך שעשה סחורה על ידי סרסור והפסיד על מי יש לו להתרע' לא על הסרסור כך ויתעצב בו:

ויגר א' שאל את ר' יהושע בן קרחה א"ל אין אתם אומרים שה"ב הרואה את הנולד א"ל הין והכתיב ויתעצב אל לבו א"ל נולד לך בן וכתיב מיניך א"ל מה עשית א"ל שמחתי ושמחתי את הכל א"ל ולא הייתי יורע שסופו למות א"ל בשעת הרוא"ר תדוהה בשעת אבלא אבלא א"ל כך מעשה לפני הב"ה ר"א ר' יהושע בן קרחה א"ל אין אתם אומרים קודם שלא יבא מבול לעולם מאי טעמיה ויתעצב אל לבו ואין עציבה אלא אבילות אף מה ראת אמר נעצב המלך אל בנו:

פרשה

ן סימן ס"ג מה סיספיע כהם ימסך מהם העולם ולזה יקיה לבו המספיע כמלאכים כסרסור שהוא מחנעי להגעת הדבר מהמוכר לקונה והמלאכים כחדרנת המוכר כי הם מאבר יוסף מהם העולם הספל ואחר סיוסף מהם יהיה קנוי לם"י עם שלפי החמת הוא סבה רחסוכה לכל:

דרך ג' ידוע שכבריות המנשים פועלי חן ולא נעשה פתגם הרשה מבר' וכ"ם אם יגליחו ייחסו לם"י קנת מהמנשים ס' מעני כטילים מו סיסלקו מהסנחם והידיעה מאתו ית' כעניני עפ"ז כמו שסלקוה קנת מהפלוסופים מטעם נדיק ורע לו כמ"ם הרב כח"נ מו סייחסו לו רעיותו בעול כחומרים כל עומני רע טוב בעיניהם לכ"מ ר' ברכיה כי ויתעצב אל לבו כזה הוא מהמין הס' וזה שע"י רוע דעך המכול עם הסלחתם יתומר לו הסכל המדע ולזה ייחס העצבות אל הלב היודע והכוכה סייחסו קנור לידיעה וחנו יסל האדרבל שהתרעומ' עליו מקנור ידיעתו כי לח ידע במלחכתו ויהיה לבו נחתר על הידיעה ור"ת הוסיף כי קנה מזו ייחסו אליו והוא הכסול הב' ולזה נתרעם אל לבו על"ת כי הוא החסך דשעה וחנו מסל הסרסור שמכיר כרוע המקח ורוצה להספיק ללוקח ויהיה לבו נאתר על הדרון:

שהקבה רוצה את הגולד לעני כ"ם ס"ח שהרכתי מענית כדרוש זה: **והכתי'ב** ויתעצב אלהים בשתי מחדם ידע רוע עניכם ובתעצב דאי מתחלה ידעו ועכ"ז כרצו מתם נתעצב עכבו ויש לתמוה דגוי זה לח יחלט מסיחמין דכרכה תורה כ"כח חו לח חי ס"ל הכי מחי ק' ליה ותי לח ס"ל תיקשי ליה נחי וינחם ה' כי עשה את האדם ונם ויכחם ה' על הרעה ותלחם ללח יחיבו כתשוב' רי"ן בק להכח ות"ם בעל העקיד כסוף שער י"ח שלכן התכחות מורה יותר על קדימת הידיעה שם דברי דרש מלבד מה שדחק קרא דויכח' ה' כי עשה ובחתי שעיתי כי לח דבר על הכריאה רק על מה שהיטיב עמהם ועור דתיקשי ליה נחי לשון עצבות נופיה כי אין יחוחם אין את התפעלות טבעי נופיי חס חיכו כלשון בני אדם וכשלח' כר' יקב"ל ק' למה לח הסיכו דברה תור' כ"ח שחפש לח תתקרר דעתו של נוי בתשובה זו ולכן הסיכו בשכר מעליח וי"ל שאין הקושיה למה נתעצב כיון שידעו מתחלה שזו היכה קושיה שעם שידעו מבל מקום עת הרעה נתעצב כי מי שידע שעתידה רעה לבא עליו בודאי אין שפק שבעת הגעתה יתעצב יותר מתה שהיה עצב מתחלה שאלתו היה כיון שראה את הגולד שעתיד להעניבו לתה רבה וברעו וכן בר' מתושב' רי' כל שנ"ל מה עשית והסיבו שתחתי וכו' ולח תפש עליו מתה שיתאבל כיותתו חלח מתה שנתח בלידתו עם היותו יודע שיתות לבסוף ומלשון עבבות לח הוק לו דודאי לח נתחר כן חלח בלשון בני אדם והענין כי דע בעיניו ה' חטאת ולמה שבכיותה כזה יתעצב האדם כתב עליו עלבון לו עניכו שתרו ועבבו את רוח קדשו כמ"ש הרמב"ן וכן הניחוס הוה בלשון כ"ח ולפי שהאדם בשמלאכתו תתקלקל יתחרט כה כתב נם כן חבל לקלקול עולמו ניחוס כו ית' לו לפי שתסתכל עניכו ורוצה לאחדו בענין התתחרט תמלאכתו ותחדנה וכן ויכחם ה' על הרעה רוצה לומר שהסתכל דרכו לטובה אבל בויתעצב ק' מ"ח להכחים סרע בעיניו ועל זה כעבו בעבבות מת"ם שתין עבבות מתם מת"ם לומר שלח רע בעיניו מת"ם

פרשה כח

ויאמר ה' אמחה את האדם לכן יכיר מעבריהם והפך לילה וידכאו ר' חנינא שאליה לר' יונתן א"ל מהו דכתיב לכן יכיר מעבריהם וגו' אמ"ל אין הק"בה נפרע מן הרשעים עד שהוא קורא אנאלינין שלהן מלטעלן ואח"כ הוא פורע מהן כשהוא בא הוסף את יום ללילה והשקיטן לשורעניות ואח"כ הוא פורע מהם כך מתחלה ויראא' כי רבה רעת האדם ואחר כך ויינחם ה' גו' ואחר כך ויאמר ה' אמחה גו' :

כי רבי

ת"ח מפקודים ואחר כאלות

למה מכדם ועוד ת"כ על מה כח תוחר הענב מחעב' שהוא כלשון כני מדם כ"ל שנאמר על המנח כו דבר שכביכול בזה היום עצמות בחדם כענין הניחום שכתבנו וכמו שיתוחר ה' בכלים גשמיים להחנח כו שנולחם חכל שם לח רע בעיניו על שם כח תוחר העכנות ולם כן יק' לחר שידע מתחלה רעתו למה ברח הרע בעיניו : **כך** היה מעשה לפני הקב"ה תימה דלח חמי שהם הלח יעמח בליל' הכן כשהכו שיתרוך יתיש ויחחר מחרון ותעש' שלכסוף יחות גם הוח יניח כבו מחרון חכל כ"ח חינו כן שלח היתה ברישת החדם ולחי כדי שיתכדו

חרון מפר קוב ורין

ויש"ל דחי לחו לשון חכילת ע"כ חברישח קחי ברח בעיני כי למה כיהם שלח ברע בעיניו מעשיהם הרי הוח כחכל וינחם ה' כי עשהו ולחו רי"ב קב נוטיף קלח' לה דרי"ב חנח ורי כל חחורח לח חלפי דרי"ב כל מעיטח ליה לרי"ב והחדרם הוח דחכניים עכשיו וקחחר דחכלות זה היכו חכילות כדרי"ב כל וכהח חקל"ל ושרי רי"ב קם הנו ונם רב"י כשהעתיק דברי רי"ב כפי' כחוחים הקדים דברי רי"ב כל מוחעכב כחלו הוח דבר כשוט וחח"ו חביח חשוכח רי"ב לנוי לגלוחי דחשוכח רי"ב כיה חיה על פי זה וחף לחה שכחכתי דחכל לחשוכח רי"ב כח חע"ב דכיחתי דוחעכב לחו בחכילות חייבי ח"ת חדקחחר חיכו כעדן חכלח חכלח חעכת דחיכו כחי חפ' ליה לבחן חכילות כרי"ב כל וכיוכיה כזה חעכהן כפ' הסחוכה ס"ט דחחר' יוחנן והחדרם הוח דקחחר לה"ר ח"ק דלעיל פי' וחעכב על הברייה דקחחר חעכל לחדרבל כו' ולחחי דחכל' ליה חכילות חיכו חלח חכילות חו על החכול וי"ל דלפי החחת הסחעכבות חיכו חלח החכילות חו על מעשיהם כי כרישחם לנורך חכל חיחורח דחל לכו דרשו חכח מילי שברחשו ב"כ ע"ד דכרים חורם כב"ח :

קודם שלח יבח חכול כדחחרינן לקחן בפל"ב לחיכי לו יחיים ומי חעכהן חל"ת חרי קרחי לח"ל ל"ק דחי חכחם ח"ח לו יחי חכלו של חעולם כדחחר חתם חו לו' יחיים שהטעיתן כ"ם חעין ע"כ ולי חכבח ח"ם שנחחלכ יום ח' חו שנחח ח"ל חלכד וכ"ם ל"ח לעיל דחכבר דוחעכב לחו בחכילות חייבי חכל הנחח דחשכחן ז' יחיים וחעכבן וחעכב דחשכחם חכילות ח"ם לחקוחי שנחחלכ ז' יחיים וח"ת וחח חין דרך חכילות קודם חיחת חחת מ"ח פריך לה כירושלמי דלח חלכחין ומשכי כ"ש לחיכו יודע חם עחיד לבית חיכו חחעכל עד שיחות הנחח חכל ה"ב כ"ש שהיו יודע חם עחיד להיות חומר על עולחו חחלה דח"ת ח"ת לחה שנח"ם חחחכב לבקדים חכילות חדרבה חקדושי קור עבודתה לה חקדחי ולח דחי לענין דוד שיש כוכח על כילך קודם חיחה ולח חחר כך שיש חוכקם בחפלה שירבה ושם הם גופה קו"ל חיודע בעחיד יש דחי חכילות נרחה לכל וי"ל שהענין חחויב חעכב שיחודע כרעם חקודם הכרח שידחע עליה חחחל' וח"ת לח בחחל ותן חוקדם הרבה חלח קיוב לחכול כי נרח קרובה ורחי ליחה חכילות סחוך לחיחה דח"ב לח חין לו טע ולחכבר שהחכילות הוה יש כפרהסיה כי שחם וירח קדרו וכפף העולם לחסך וכרכל וכיוכיה ועשה ה' שיחיו כעחיד ועוד חולי יפחעו ויכוכו ולניע חח"ד שהטעיתן חענין עם כ"ב ח"ק דלו' יחיים הם הו' יחיים שהוכיח לחכול וחעכב חשחע ק"ב שנח קודם לחכול דשח חקחי וחחר"ב חחחח שהיח נזרת חחכול כחיב והנזרה ק"ב שנח חחחלה חוא ועוד דכחר הכ' כחיב חעשה חחיכה וק"ב שנים שנה כשחיחה כדכחב רש"י ושחח י"ל לחיידי דכחב הכח רשעחם עד שניחם על מעשיהם כחב נחי חכילותו עליהם חע"ב דכחר הכי הוה ;

ואין עכיכה דהכח אלח חכילות דלפ"ז ח"ם טפי וחעכב כדכחיכה לעיל ודומה לו כי נעכב החלך חל כנו וח"ת וחכ"ל דהחם דלכון חכילות ולח נעכון כחחמעו י"ל חשום דכחיב חחלה הנה החלך כוכב וחחחכל על חכשלום וחח"כ לחחר כי שחע החלך כיוש הוחו לחחר נעכב החלך נרחם שהנעכות הוה חכילו הנו חחלה ;

כדהר דכחיב לכן יכיר מעבריהם כפל שם חכיר מעשיהם כהכיח עליהם הפורעכות ועוד דלכן יכיר משחע שהכרח נחסכת חשעוכה שוכר שם שכשיל העוכם יכיר מעשיהם וחינו כן שכשיל שם חכיר מעשיהם

ג רבי ברכיה בשם רב ביבי יקוו המים יעשה מדה למים כמו שנאמר וקו ינטה על ירושלם ר' אבא בר כהנא בשם ר' לוי אמר יקוו לי המים מה שאני עתיד לעשות בהם משל למלך שבנה פלטין והושיב בה דיורין אלמין והיו משכימים ושואלים בשלומו של מלך ברמיזה ובאצבע ובמנוולי' אמר המלך מה הם אלו שהם אלמים משכימים ושואלים בשלומי ברמיזה ובאצבע אלו היו פקחים על א' כמה וכמה הושיב המלך בתוכה דיורים פקחים עמרו והחויקו בפלטין אמרו אין פלטין זו של מלך שלנו היא אמר המלך תחזור הפלטין לכמו שהיתה כך מהלה לא היה קילוסו של הכ"ה עולה אלא מן המים הה"ד מקולות מים רבים וגו' ומה הן אומרים אדיר במרום ה' אמר הב"ה מה אלו שאין להם לא אמירה ולא דבור הרי הן מקלסים אותי לכשנברא אדם עא"כ עמר דיר אנוש ומרד בו דור המבול ומרד בו דור הפלגה ומרד בו אמר הק"בה יפנו אלו ויבואו אות ן הה"ד ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מה הם סבורים אריות °נפטריות אני צדיק הלא בדבר בראתי את העול' רבר אני מוציא ומכלה אותן מן העולם אמר ר' ברכיה כלום בראתי אותו אלא מן העפר מי ממחה את העפר מים :

ג ויאמר ה' אמחה את האדם רבי לוי בשם ר' יוחנן אמר אפילו אסטרובולין של ריחים נטחה ר' יוד' בר סימון

כונת המדרש כאן לפת טעם למה היום העונש ע"י מכול כדמתם מלה הכונה ליסב קרא דאמחה את האדם' מאר ברחתי דאמר ברחתי למ"ל וכי יש מדם מלה כרחו ועל ידי מבול זה יתיסב יותר הכתוב וזה דס"ק אמחה אותו מאר הכתוב מאר ברחתיו ועברתי קלום מחר מפניו ולכן רמזו שיעור הדבר לקדמותו ואפשר שמפרש כוונ מאר ברחתי מל' ברידה שעפ"י שהסב כיניעים ויר' לו' שהדם מאר בירדתיו יותר מאחר והוא קלום המים ומ"ש כ' משום דמאר ברחתי היינו מתיסב כהונן אמ' דבר אחר והוא מה הם סבורים וכו' דלפ"ז יהיה מומרו מאר ברחתי אמחה אותו כמו שברחתיו מה בריית אדם ולכן מחה אמחה דבר כמו מחיתו בנ"ח דלפ"ז יהיה אמ' אמחה את האדם שברא' מן העפר דלפ"ז יהיה אמ' ברחתי מלה מן העפר דלפ"ז יהיה מחיתו בדבר ולפי שנם פי' זה דחוק שהעק' שהוא הדבור חסר מן הספר לו' ר' כ כלום ברחתי אותו מלה מן העפר דלפ"ז יהיה אמ' ברחתי דבק עם מעל פני האדמה ויהיה פירושו אותו אחד' שברחתי מהאדמה אמחה אותו דהיינו כמים שהמחייה כמים משתמע ואין המקרא קצר כלום לכל אין לומ' שר"ל כה לפת טעם למה אתו כמים ולא בדבר אחר ואמר לפי שהעפר נמוח כמים דמכל מקום תיקשי ליה ויעניהם כענין אחר ולא יהיה נחמה נם אין לומר שמ"ם הה"ד ויאמר ה' אמחה דבק עם מ"ם מה הם סבורים וכו' וזה שכתוב ענין המעל על זה הכתוב שאומר שברחתי שהוא שהוא הדבור והוא המכול כדפי' דמ"ל מה נורך למעל זה ככאן כי מה ענין לפת כאן טעם למה אתו כמי' זה היה רמוי ליאמ' אעל הנה מביא את המכול וכיוצא ועוד דע"כ הם ענינים סותרים שרי לפי המעל טעם המכול מ' ולפ"ז טעמו כדי שיהיה בדבור אלה ואמי כ' מילי ניהו וכ"ל שכ"ל דבר אחר מה הם סבורים ' דבר אחי מוציא וכו' ענין על המים שיכסו עליהם כדכתי' הקורא למי הים ודרש' ליה לעיל בפ"ה בתכול אף ע"ל שנקל לו להעניש בדבר אם כנגד המרשים יכחישו נם כן כיכלתו להניח התכול עד שירחיבו וכשירצה תריות נ"כ יוזו ביכלתו ועוד אמי מיכפת להו שיתיו בדבור אז ע"י תריות ועוד אלו היה ע"י תריות נ"כ ודאי מע"י דבר היה שה' יהיה נוזר עליהם שיכוזו עליהם וי"ל עדור התכול יתקבו לטבעיות טבע קיים שמ"ם לשנות סדרי ברחשית כטעות הבלוסו' התכחים במניחות העולם מהשבדר אלה חוסב שהוא קדמון נתסך מהסכה הפ' ע"ד החיוב ומין כידו לשנות דבר הפך טבעו ולכן יתברך לכבי עליה' חיות רעות בטבע שנוהג בעולי לפעמי' ולפי שזה אינו נמצ' תמיד לא ירצו מלפניו לו' שמיהו כן אלא שבחמת ונזרה המניח העול' מהשבדר וכמו כן בדבר קל יעשה טבעו של עולם הנהוג לבטות החרן בחים וכ"ם שלפי החמת נם הוא :

אפירן מסטרובלין וכו' מאת דרים לה דחתיון ומיקרויין ום"ל דרכה מסטרו' ורי' נח אמר עפר של אד' מסטרובלין מה ענינו לנזור עליו אלא כאדם נזר לפי שנם הוא חטא כזאנו ויפקד עליו מעונו אנב עונם התכול ועוד דמ"ם רבויא באדם דהוי מענינו ואפשר דלדידיה מתפ' האדם מאר ברחתי על האדם הה' שנברת כידו יח' ' אפירן עפרו לאו היינו לה של אדרה כדאמר בסמוך דלדרשת דבסמוך לאו באדם הה' ומתעבי אלא בכל הדור ואם כן למ"ל ליחד לאדם הה' ועוד אמחי אלא קבילו מיניה כנפורי ועוד הרי אדם הה' עדיף לקום לת"ה דנדיק הוה כדאי כפ"ב דערוכין אלא עפרה שהם הוא ואם על נב דכתה סניט עברו מאדם עד המכול אפ' שעדין נופו קיים סיניר ה' הוה ולפחות עדין היה עפרו נבור מקומו ונמחה עכשו וכפורי לה קבילו מיניה סבירה ליה שבבר נמחה עפרו זה ימים רבים מ"ב דחייתם היה דלא ס"ל דקרא משתעי בחדם הה' כי למה יגזור עליו וכפ' חזקת הכתוב אמר נדולה תזו דדיוקו של אדם הה' היה קיים אחר כך זמן רב אמר התם רבי כנאה היה מניין מעידתו דרבנן כי הטה למעידתו דאדם הה' יכתה בת קול ואמרה לו נסתכלת בדמות דיוקני בדיוקני עכשיו אל תסתכל ונרתיעון תו התם אמר ר' כנאה

נסכלתי בשני עקביו של אדם הה' וכו' ור' יוחנן דהכה עליו ודמי
לחייהן ומפני דנפורתי דלית קבילו מיניה מפום דס"ל דעדין קיים
כהויתיה דרבי כהנה: **אפילך** לו ושיכו רבויה דאת בחדם ואף
על גב דהלזה הלזו אין כח בהם וכתים למחוקו בדכסמוך מכל מקום
בתחה בחי המכול שהם בם נותן
בו כח שלא יכלה הלזו שתעבו יכון
האדם לעתיד מכל אי שלא יקומו
לת"ה כדלעיל כפ' כו מה נורדך לו:

בהיכן הק' כה מניך וכו' ר"ל
שכורך הלזו הוא בדי
שיהיה נוטה לתחי' לפי שכל חלקי
הגוף מתערבים כיסודות וחלו
לא היה נוטה קיים לגוף הנפשד
לא היה מתפארות שיהיה ויחיה
הגוף הרמוז חלא היתה כריתה
חדשה בחדם הא שיגרו ה' עפר מן
האדמה וזה שקר כי לא קנרם יד
ה' מהשיב חלקי הגוף המעורבים
עתה שיתחברו לתקומן שהחיה
ל"ל דרך חלא היתה וכרתיב לעיל
כפי' ד' ם' חיעוך כי לפ"ו חלחיים
הלזו עומד מכל מקום שאר
החלקים שנשארו מיך יאזנו אין
ומם שאר הגוף שיהיה מוכו
מהחלקים שנפרדו ממנו אין
מחיית הגוף עתה חלא מקצתו
ו"ל לפי שאין דבר של מעלה הל
אולתי על שום דבר לא על דבר
דיוקי בעניין כך הקמח וגפת' המים ואסוף סתן שהוכרכו כדי
שתשר' עליו שברכה וגם זה הכל שקרי התחיה היתה בגוף הנשמר
אשר שב חלזו גוף שהת בי יד ה' תקבלנו כגון ועלזו תחול התחיה
ומהגורך לקיום לזו שנדרש: לכל הכ"ל בזה שקיום לזו זה לשארות
מחת התחיה לחכמים שלפי הטבע היה רחוי שיפסד חלא שם'
עשה כן להורות שהגוף עודנו קיים לפניו ה' ויתחזק לקץ היתיון
לו להוליח מדעתם קלת שיחכרנו שתין התחיה לגוף שהת עתה חלא
שם' יכרת גוף אחר דומה לו ואינו בן כת"ם בסי' הנו' והיה חלק זה
חלחד של הכלב כלו כי בתו שלא זה הוא כשעתו שיקום כן יהיה כלו
ושעם שחלת חדריחנום מהיכן וכו' חפני שכבר נפסק כחזניו שים
שכר קיים לה יפסד שהל ח"ו הוא ואינו רחוק שתקיים שחלתו שדרום
עתנו שיהיו יכולים כרחים של התחיה לו שתחר דרך לעג מהיכן ה'
מגין וכו' כלומר שהגוף שב אל העפר וכתערב כיסודות לוך יחיה
אחרי נפלו כת"ם קלת שהטועים והניח לו רחיים לתחוה שהלזו
דחל"כ לתה הוא קיים כדבתיבכה ושמעתי לו' שזה ד"ת לבכל
האדם שנקרא לת לחיותו שוקד על הקבלה ושניהו שעם היות
התחיה רחוקה שתה חבל הגוף חבל הנפש שתחיה כי לה ישלוט בה
כלזין וז"ל נפנו כאור ולא בחרך וכו' ושליך שהיי דעתי דורשי
שדבר בפשוטו כי יש עכם קיים בחדם:

אכיחה שני שתחת וכו' פירושו שלקוח שחוקם דחי לעניין
שתחייה לחוד כפשטיה לת"ה שתחה ה' לל שחכל
או שתחוד ובאת שהלבושות הנופלים בחיית התכשים ואף על גב
דלת"ה ר"ב לעיל חי שתחה חת העפר וכו' ה"ם דקקש שתחה לה
שבירה ליה לתגדק זו הכי דהת לה נזכר שתחה על חפר חלא
שתחה חת האדם ובתם שהוח חדם שהוח עפר ודם לה יפול חיחוי
בך שיחות ויהיה עפר ואין להשיב תוימת חת כל היקום ויחזו חין
קרקע דהתם על שנאכל וכרוכים חין העולם אחר שנזכרו שדבר
הכא כעקר הגזרה שהיה המיתה שדבר:

אני שתחה על כריותי וח"ת שני ה' ויש לומר
שבאחר כלפי דור המבול שחרדו בו ויהו חומרים לו
שוב וגום' והיו חותים בידו משלטלו לו ה' שחין הרחוי ודחי חלא
שהנה שתחה בידם ולכן רחוי שיאבדם:

אמר רבי חלעזר וכו' ר"ת עליו שתנה קחת דלא ס"ל
לפרם שתחה חלא שתחייה כפשטיה ושפני
הקושיות הנו' דרים ליה כתקת ע"ד דורות שבחזוחו דכשת' ה"ם
דכיון דחיכן שתבחים בפועל לח יפול בהם לעגן הסמך נחכוך חלא
שתחה שתחה ה"שם שתיכוחו לעול' ויהיה חומרו שבר כרחתי שפי
חלא שתחבתי לברחתם דשתבכה דקב"ה כשעשה חשיב לו שהוח
שבר כתקום הוא שבכל שרשעון לת רגם לדורגו חלא על הגשתים

בעולם כדשתיא שהאדם חבר פרחתי שעל פני האדמה ואין לומר
ד"ת שתה לפ' ת"ם שני שתחה על בריותי ושוח שלא יגיעו עליו
בריותיו לומר למה לח ברח לוחם שדורות כמו שהלזו כני שהדיעה
על המלך שלא היה כוחה שהוכרות שבכל הם י' יחחה על אדם כלומר
שיבטל לגזות שבחם שהה שהורי
רעת הדורות במלך שהוא דחוק
רעת שהוכרות דלפ"ז לת ס'
ליישב דשתחה ושוב קח בהדיח
קרית ר"ת לשתחה חלעון שהיה
כדקחתר וכמה ניתוחו ואם שתחה
לת"ל: **ביהוך** על מלך רשע
שהיו חוקבים שתלאים כל טוב
ושיהו רעים בחקבים שתוחים
שתומים ואיהו רוחה לקושלו כהם
לחבים עד שהרחים שהם שוכרות
של לבלוביות ושריות ולבן שהחם
שלא יבחישו שהדינה ובן שהם
הק' כי שהחם שוכר הדורות ולבן שהם
עתידים להברחות חלא לת ברית
רשע חלא רבים שיהיו ויהו
בהעולם ולבן הכיח שהבחים שהו
בחחלת הבריחה וכם שהברחים
שההם ואף רחו הכל רעתה וכם
שהם יבחו שהחרים יקלקלו שמו
ות"ת ת"ל שתי וכחים ס' כי עשה
ל"ת ת"ם והלא בריחת שו היתה נרחה
להרחות רעתם הת ל"ק כלל
דוכחם שכלל שהדם שלחר שלא היה ברחה שדם כלל לת חלו ולא
שחרים וחו לת היה נרוך להרחות לתה לת ברחה לו שתק"ד כי חי
ברח שיברח לשלו שכל חין חבו לריכין לזה דכלתו הכי בריחת חלו
הרשעי'הוברכה שפני נח ושחר הבדיקי' שיהיו שהם ואף ויחם ס'
הוח כלל כני שדם כדכתי לעיל כפ' ז' ושנין שהשל הזה וברהו
שבחר שהוח ללמד שהלו דורות שנברחו שהרעים שם הטוענים
שבהם ולזה לת נחתו כלם כדי שלא יחשב כי שלא כדין הבניחם
חלא לרעתם ועם זה יתבחר שדם ס' שהלך שהתי כדמ' וחילנם
ג"ל שבהשל זה היישיבו על חחות הענין שחר שחתר בדבר נוח
לשלך דור ואחר כך השביר שתקת"ד וכתיב ל"כ דורות וכדכתב
ר"ם בפפת פ' רבי עקיבה בהה דחרי' כל בפעם שעלה שפה לפרום
שחרו שם"ם לפני הב"ה שה לילוד שפה כיניהו ש"ל לקבל תורה כך
ז' חמד גנוזה שגנוזה לך חו' יחי ברחתי חת קשר דורות קוד שבחו'
העולם שתת שבקש ליתנה לבשר ודם וכו' שתק עד דורות כלפים
שבה שקדמה תורה לעולם היו עתידים דורות הללו להברחות
שבחתר דבר נוח לשלך דור ורחים הק' בתים העולם שתקיים
בלא תורה כ' ובשבועות ולא שברחתן ובתיב לכ' דורות הרי שתפרו
שתק"ד שלשלך ע"ב; דלפ"ז ק' גזירה נו לשה שיהה ואף ש"ל
לזה להורות הבה שפירוש לעורה ברוקה להשתעבד בה שלשך דור
ולא לייתנה לתרץ ובדחתחע ליישב דרי' כל הכו' ת"ת ק' תשיבת
שתי שבר ולבסוף שתי שבר וכי לא רחים שתחלה כי ס' לעולם
להתקיים בלא תורה שלא שבענין הוא שדורות הללו יהו
שטבע הדורות כתורות שבבר היו עומדים ושבחם ושתם
שבחתו את שלפי שחשך דורות יבחו שלך דור קודם שיבח לזרע
של משה או דורו של שבדשם ולזה גזר שלא לתת שתורה לו
שהלה בכל הדורות הרעים שהם שלא היו כחיים עד דור
שלך השנון ואחר כך השביון בחכול ובן שחר בעזור טוב
חזהר ק"ם שבחר הדורות נחזחו בחכול רוצה לומר שבזור
החכול בשנור לחחות דור שהוח נזר גם כן חחיים על
שתק"ד דורות הללו שלא יבחו לעולם כיון שחיבח הגוזים
ונחבח שבח שבדשם שדור הב' ונחנה לו החילה או משה דור
כ"ו ונחנה לו שתורה כי שם השנוים לבן בכל הלו
לת השביר שתק"ד דורות היה בח שבדשם או משה
לשלך דור כי נח הבי שם היה מוליד בן אחר ושוא
הבן בן אחר וכן ע"ז שדרך עד שיולד שם לשק"ש
דורות ונחבח שבדשם נולד לשלך דור או שיולד שם
לשק"פ דורות ונחבח משה נולד לשלך דור בכל
שבבו שהשביר קדורות שהחבעיים ונולד שיד שם
לי"ם

סימון בשם ר' יוחנן אמר אפילו עפרו של אדם הראשון נמחה
כך דרשה ר' יודא בצפורי בצבורא לא קבילו מיניה רבי יוחנן
בשם ר' שמעון בן יהוצדק אמר אפילו לזו של שרה שמעמנו
הק"בה מניין את האדם לשעתיד לבא נמחה שבדיאנוס שהיק
עצמות של את ר' יהושע בן חנניה א"ל מהיכן הק"בה מניין את
האר' לשעתיד לבא א"ל מלזו של שרה א"ל מנין אתה יודע א"ל
איתיתיה לידי ואנא מודע לך שחנו בריחיהם ולא נטחו שרפו
באש ולא נשרף נתנו בסים ולא נמחה נתנו על הסרן ותתיירל
מבה עליו בפטיש נחלק הסרן ונבקע הפטיש ולא הסר כלום:

אכיחה אני ממחה על בריותי ואין בריותי ממחין על
ורי אמר ר' לעזר משל למלך שהיו לו אוצרות
בלוסים והיו בני המדינה מליזין אחרי המלך לאמר מזנו של
מלך רעבה מה עשה המלך פתח להם המאורעים שבהם ומלאו
את כל המדינה סריות התחילו נורקים ומשליכי ליאור כך היו
אלו החשובים שבהם כך הנרועים שבהם עכו"כ אדם א' מאלף
מצאתי בהדא דתנינן אלפא לשמן כך עשו אמחה את האדם
אשר בראתי אלף דור עלו במחשבת להבראות וכמה נימוחו
מהם ר' חונא בשם ר' ליעזר בנו של ר' הגלילי אמר ס' מאות
ושבעים ור' דורות מאי טעמיה דכר צוה לאלף דור וז התורה
רבי לוי בשום רבי שמואל בר נחמן ס' מאות ושמונים מאי
טעמיה דכר צוה לאלף דור וז המילה:

ק אמר

ועדיך ר' סלהיות החכמים חסרים כתחלת הברייה וה"ק סיושלם מניחות וטבעם כי אם כשמיך וזמן ל"ב מהדורו' כמ"ש בכל העקידה בסי' ובפ' אחזיו לכן רמזה ה' שלח היו הגוים לקבל כולן התורה עד תלף דור תמנם מה שכתוב לכ"ו דורות לפי שסתר נמוחו בדור המבול יר' שכשעשה המבול קבלו שעור רב מכפה והכבש' ונתקן טבע מעד כמ"ש בכל העקידה בסי' כ"ג ולזה לה שורך המשך מתלף דור ואתר נימוחו ע"ד המליצה שמחז לה הוצרך להמשך כל הדורות שהם לתקון טבעם :

פתח סתין המשל דומה לאמשל כי כתורות כבר ירמו שפתח המטוכחים ומשם יכירו שסחרים יותר סרוחים מכל כתן מג"ל שגולדו הם המטוכחי' שכהם ושמח המכוין דכדורות תלו שגולדו כהם נח ולמך ומתושל"ח היו שתר הדור רשעים מכ"ם כתחרי' שתין נדיקים כיניהם שירשיעו יותר וה"ק לחמו תולי גם כיניהם כין נדיקי' דשה כוודאי לה היה ס' מוחה תוקן שיקויים נדיק כיניהם

דהג כך היו שי' המטוכים שבהם הגרועים שבהם את"כ כך תלף וכו' : כך עשו תלה ה"ג כך תמחה את המדם ופי' כך כמו שהמלך אחר שפתח קבת המוכרו' לה פתח הטעם כך אמ' ה' מעשה לתחה את המדם וכו' וכדוחק יש ליישב דה"ק אחר שכך עשו הטוכי' שבהם לתחה את המדם : ובכדה נימוחו מה שיקשה מדאתר לקמן פכ"ג תין ה' דן המדם לה כשעתו אתרן שם כ"ה :

בהדא דתנן תלפה ליין בתחות פ"ח קרוחי וחטולים תלפה ליין ושמות מקוחות הן שיין שלהם מוחכר ורחטן לכל סיכו כפלה זו שהיה רחטוכה לכל התחיות אפה היה שלה בלשון יוני וכן הכה את המדם ה' תשלה מנחתי מהמחבר ועניכו שמחכר הדורו' לה תנה להם תלה ה' והוה כח והה דלה תפ' תלפה כפשוטו שבכל התלפה דור לה תנה תלה תדם ה' לפי שדור של אברהם הוה ה' תלפה שדורות ושם כן הרי שנים כח ואברהם שבשניהם כתחר תניחם כדכפ"ט וכ"ם שם דורו של משה תכללם כדמ"ר הגלולי שהרי כתם תנשים נדיקים היו בדורו וככלל יהרא כתחר כשנים במדבר מנחתי יהרחל וה"ת השתה כתי סיכי קתחר תדם ה' תלפה מנחתי והה סיכה תדם ושת וחנוך ומתושלח ר"ל דרחוי' לעשות להם ריוח והכלה כנם קתחר כתו שנעשה לנח ושוד בכיון דתלפה פי' מכחר ל"ק דה"ק דמהכחר הדורות שנמוחו לה נתנה תלה ה' דהיינו כדורו של נח שנתחה ונתנה כו נדיק ה' והוה נח תכל שתר הדורו שנמוחו שהיו רעים ממנו לה היה כהם אפי' נדיק ה' וכדור תדם וחלתו תלה נמוחו לה תייתי תכל כתדרש קתלת תחר תדם זה משה שכא לתלף דור וכו' ולפ"ז משה ליה כתניתה לקבלת התורה שלה היה הגון לה תלה משה שהיה קנקן זפות תכל תנדה דילון ל' המניחה זו לתו לקבלת תורה דשתתה קתחר תלה שיהיה נדיק נמור ורחוי לכם כשתר הנדיקים * ומה שפי' תדם ה' תתלף וכו' כדורות שהם זלה כתמשנה נר' משום דכתיב וימני תשכחן כתה נדיקים כתוך פחות תתלף תנשים ועוד דסיפיה ומה' ככל אשה לה תנתני דתשתע דתלן משה כשהיה כעולם והלה תוחזות וכניחות כשרות היו תלף דכדור נח המבול מיירי שלה נתנה זולת נח כדכתיב ונח תנה חן

דבר נוה לתלף דור זו תורה והתורה נתנה בדורו של משה שהוא דור כ"ו שי' דורות תתדם ועד נח ו' תנח עד תברהם ו' ו' תתברהם עד משה נתנה שנמוחו תתק' עד דורות ור' לתי תתר את תק' דתכר זו התלה והתלה נתנה לתברהם שהוא כדור כ' נתנה שנמוחו את תק' דורות ומש שנקרחת התורה דכר היו משום דכתיב וידכר תלהים את כל הדברים התלה כדתניתי כשחר טוב מז' ק"ה ומה שנקרחת התלה דבר ג"ל דקשק' מדכתיב ומה הדבר אתר תל יהושע

ג"ה דורות נמנה תברהם כולד לכ' ומשה לכ"ו דורות :

כמ"ם כבל העקידה בסי' ובפ' אחזיו לכן רמזה ה' שלח היו הגוים לקבל כולן התורה עד תלף דור תמנם מה שכתוב לכ"ו דורות לפי שסתר נמוחו בדור המבול יר' שכשעשה המבול קבלו שעור רב מכפה והכבש' ונתקן טבע מעד כמ"ש בכל העקידה בסי' כ"ג ולזה לה שורך המשך מתלף דור ואתר נימוחו ע"ד המליצה שמחז לה הוצרך להמשך כל הדורות שהם לתקון טבעם :

פתח סתין המשל דומה לאמשל כי כתורות כבר ירמו שפתח המטוכחים ומשם יכירו שסחרים יותר סרוחים מכל כתן מג"ל שגולדו הם המטוכחי' שכהם ושמח המכוין דכדורות תלו שגולדו כהם נח ולמך ומתושל"ח היו שתר הדור רשעים מכ"ם כתחרי' שתין נדיקים כיניהם שירשיעו יותר וה"ק לחמו תולי גם כיניהם כין נדיקי' דשה כוודאי לה היה ס' מוחה תוקן שיקויים נדיק כיניהם

דהג כך היו שי' המטוכים שבהם הגרועים שבהם את"כ כך תלף וכו' : כך עשו תלה ה"ג כך תמחה את המדם ופי' כך כמו שהמלך אחר שפתח קבת המוכרו' לה פתח הטעם כך אמ' ה' מעשה לתחה את המדם וכו' וכדוחק יש ליישב דה"ק אחר שכך עשו הטוכי' שבהם לתחה את המדם : ובכדה נימוחו מה שיקשה מדאתר לקמן פכ"ג תין ה' דן המדם לה כשעתו אתרן שם כ"ה :

בהדא דתנן תלפה ליין בתחות פ"ח קרוחי וחטולים תלפה ליין ושמות מקוחות הן שיין שלהם מוחכר ורחטן לכל סיכו כפלה זו שהיה רחטוכה לכל התחיות אפה היה שלה בלשון יוני וכן הכה את המדם ה' תשלה מנחתי מהמחבר ועניכו שמחכר הדורו' לה תנה להם תלה ה' והוה כח והה דלה תפ' תלפה כפשוטו שבכל התלפה דור לה תנה תלה תדם ה' לפי שדור של אברהם הוה ה' תלפה שדורות ושם כן הרי שנים כח ואברהם שבשניהם כתחר תניחם כדכפ"ט וכ"ם שם דורו של משה תכללם כדמ"ר הגלולי שהרי כתם תנשים נדיקים היו בדורו וככלל יהרא כתחר כשנים במדבר מנחתי יהרחל וה"ת השתה כתי סיכי קתחר תדם

אחר כך לית יודע׃ **אורחן** לית מסתייר מהן פליטה וכו׳ ולר׳ מ׳ ור׳ ס׳ לי׳ סבסטים יש להם חלק לעה״ב כדתימא בפ׳ חלק תיק להו תחתי חלו׳ ים להם חלק לע״ב וכו׳ ודור המבול לית להו כדלעיל בפ׳ כו׳ י״ל דתימרו מתרגי נתי כדמתרגי הבא בזכות הצדיקים בו׳ שבזכות בניהם יזכו לע״ב כדתתי׳ התם תפסי תה לה מנו תת למען תפני כבודו על יתקיימו ותת תחן תפני כבודו על חוקייהו דכתי׳ מזכי תבת ת״ פני תפסטו ידיהם בחלות כדפסתו ותה שלח תק׳ ר׳ת כתן תחלק לע״ה כה כדתק׳ תיתר פליטתם תפסר דתיקו ס״ל כר׳ עקיבה דתין לי׳ סבסטים חלק לע״ב ס״ת תסוס דקיתיה לה תפ׳ בהדיית בקרת לה תקני׳ כה ת״ כ י״ל דר״ת ס״ל כר׳ ע ות״ד די׳ סבסטים יש להם חלק לע״ה ס״ל שלח יהיה עוכם גדול תדור המבול דדור המבול נם בכלים הין חוטאים כדלעיל בפ׳ כו׳ ותיקו לענין הסחותיים ובכנ יודע ובניתין קריכים תנו לתרוץ הרחמן ; **הר״ר** והנה נותרה פה פליטה תפ״נ דקחות ודתי בירושלם תיירי כדכתיב ד׳ פפטי הרעים שלחתי תל ירושלם כו׳ והנה נותרה כם פליטה כו׳ ת״ת מייתי רחיה כי תה שיע״ל ס׳ החכות הוה בזכות הצדיקים שעתידין לנחת תהם וח״כ כי הסבסטים נ״כ נתחר שידע ה׳ לצדיקים שיעתו תהם תפס׳ שלח נזכרו בתקרא ; **הנם** חוזחים כניס וכנות תין בתיב כתן תסוס דפסטים דקרת החוזחים היכו שתרית הפליטה החוזחים בגלות והם כניס וכנות שהנם יוזחים לפיכם כו׳ טעם התדרש דתם כן הנם חוזחים תיכני ליה שהוה תורה על הוזחים בגלות כיהוה כדקת׳ הנם יוזחים שהוה על ההוה אלא דבעל הצדיקי׳ העתידין לנחת תדבר וה״ק והנה נותר׳ כה פליטה בשביל החוזחי׳ כניס וכנות שהם הכניס והכנות הצדיקים שעתידין לנחת תהם ח״כ נתחר החוזחים שבר בתקום עתיד לו׳ לפי שהצדיקים הם החניניס כתלו ינתו כבר לעולם ושל הפליטה הנתנות כעין עכשו תחר הנם יוזחים פליכם ; פ״ת דקרת יתירת קדריס דכריסה כתב החוזחים בגלות והדר פי והנם יוזחים פליכם וטעו התדרש פליהס כריסה הנם חוזחים כניס וכנות פליכם ולא היה נריך להחריך תלא דהוזחה קתיית בניניות הצדיקי׳ העתידים היה ; וכין כך וכין כך ה״ק דקרת עם ת״ק לשיל תיכני וכח דנית ותיוב חי תכי תם כן תם כת יניעו כו׳ כי בקלוח ה׳ תפסטי׳ תהם בעולם אין יכול׳ בצדיק להניל את עצמו ולא את בניו ובירושלם עשה ה׳ תדם יחודת שתפילו תרי׳ עשים ניעולו בניס וכנות כרחמיס ותשתיכן ר׳ תכת שתוחם שבעולו תם היוחם רשעי׳ ניעולו בזכות הצדיקי׳ תהם הבניס והכנות שעתידי׳ לנחת תהם ולפ״ז תקיים התדם היתידים כי תם לא יבעלו תפילו בני הצדיקים וכתן ניעולו הרשעים שעתם בזכו׳ בניס׳ תכל בחוית נרפי׳ כ״ת ותם תפרקתן כ״ה ; **בסרונים** כתיב כו׳ ק״ל ל׳ תכני קרתי כיון דכתיב כתיב ויגדל עון בת עתי תחטות תדום וכתוית וכליכם רכתי תייתי ר׳ תנחו׳ תמר כתוב תוחרי תית לן ויגדל עון בת עתי כו׳ וכיון דכן ר׳ כרכיס תתי לית תייתי תיכני כיון דלבסוף תסוכתו׳ היו תתוך תוזו הפסוק רכתיב הסבובה כתו רגע ורתח י״ל דתי לתו תכי קרתי תני לם ויגדל עון בת עתי כו׳ שעונם בת עתי היה גדול תכל תדום בסדום נהפכה כרגע ולא נגטערה הרבה כתן שנגטערו ישרחל כתה זתן בכתיב יסורין בחרב ורעב ודבר ולא חלו כה ידי חויב אלא נהפכה על ידי התלכתי׳ תכל ת״י נחרבה על ידי חויבים ויען וה פי׳ עונם כתו גדול עוני כי לח שלם עון התחודי להרת״בע וכן חטתת נתנה בכתה דוכתי על שונם כתו ותת תעים חטתת תנרים וחטתת כל הנויים ת״ק דקרת בתחייה קלחר וכי נדול עון ישרחל תסדום שלח נגטערה כ״כ בעבור שלח כרגע תחול חתו תכל הפתח דידעינן תסתר דוכתי שעון ישרחל עלתו גדול תכל סדום תם ויגדל עון בת עתי כפשטו וש״ת ההפוכה כתו רגע ולא חלו כה ידים כת להתיר הספק שיפול וכי תפול פנים יש בדבר כי בסדום לח פשטו ידיהם בחנות כדתפרש בסתוך תכל ר׳ תנחו׳ תמר דלח בעי למיכך קרתי שלח ויגדל עון בת עתי סני דכתטח נופיך וכניחותה תחטע ;

עון כיון ישרחל וייהודה כו׳ תם ביושבי ירושלם תדבר כדכתיב תקמיה עבור כתוך העיר כתוך ירושלם גו׳ ויושבי ירושלם תם שכתו יהודה וכניתין וקרתם כיון ישרחל אפנם תם כנגי ישרחל יקרתו וכת״ם בתי תכויב לתכוך לתלבי ישרחל ותם תלבי יהודה ת״ק רבים תתפרשים וכן נתמר כי תכניע ה׳ את יושבי בעבור תחז תלך ישרחל **אותם** שהפוכה כתו רגע ולא נשתר תתם פליטה היה לפי שלא פשטו ידיהם בחנות וחיכו דכתיב ולא חלו כה ידים וש״ר תנחו׳ תלך יד ליד ר״ל שסדום עונתה לח חלתה ידיה כתנו׳ לח שלח חלו כה ידי לחרוים לשחריכה כפי הנ״ל ותלו פשטו ידיהם בחנות כדכתיב ידי נפיטרחתניו וכו׳ ולכן הנין עליהם זכות שתנו׳ להשתי תתם פליטה תעים׳ שעונם גדול תסדום ות״ת ותקניט

בסוטה פ׳ היה נוטל עכירה תכבה תנות י״ל דיחיכו דוקת שלח תנין תנות תהפורענות הבא עליו בעבירה שעשה כעכין בסוטה תכל להשחיר לו פליטה תין עכירה תכבה תנות פ״ק תדסו׳ נפערי נבי יחי רחובן ותל יחות לעולם תין תחליפין לח זכות תדסים בזכות תלה נותנין תתן שכר על התאות ושונתין על העכירות וכן בסוחר טוס ב׳ וכן תתרו נבי לח יקח תחד תין ב׳ סוחר תחזן לח סוחר חנות וח״כ תחר שעונם גדול תסדום שהיה תחייב כליה תיך נתלטו ע׳ חנות ק״ל לכלותם ולפרוש להם החנות לפ״כ תו כתייתם וי״ל תת״פ תין תחליפין כו׳ הוה לטובת החדם שכשר החנות נניתי ושונם העביר׳ וחני ולכן טוב לו שיעיבו לו החנות ויפרעו תחנו תעבירות תשיכה תכל כשהעבירה תתייב כליה טוב לו לכנות וש״ל דתין תחליפין לחדם שעתו תכל לומרו שיפתר פליטה תועיל החנות שלח יפסו הכניס כעין שכו׳ כסדו׳ וכשכן הפסדום לח כתחייבו כליה תכד העבירו׳ לנד שלח שיבטרף עתה טוען כעול החנות דכעדן ריחתה עונתי תעשה כדתי׳ כפ׳ התכלת ולכן בירושל׳ דהוו חנות תת״פ שהנתים גדול תסדום לח הספיק לתלמת שלחם לכליין תרון ; **ועד** דרש י״ל שהכוכה שלח הרשו ניסוחות החחוכה כעכין סדום תת״פ שעבירותיהם התעניות גדולות תסדום ושתש״ה נגולו כדכתי׳ לעני כפ״ת ס״ד ולרחמו זה תחרו שפשטו ידיהם כחנות קום תנרה תחוכתם כה׳ ולח חטלו חלח תחנות יע״כ ה׳ ;

אלן פשטו ידיהם לחנות ותת דלח תשבו כוכות הצדיקי׳ כדלעי׳ תקום דקתי תירונת תיתוקם שפיר קרת דיעבד שון בת עתי כו׳ תכל תניה דתוקיתי׳ דיוק קל הוה דפשטים קרת החוזחים בגלות תו שהכניס חוזחים כשביל תכותיהם שהיו צדיקים תו שם תכותיהם עם היות חנות וכניס רשעים תו החוזחים תכלל נשרת תכותיהם כחסד עליון ור׳ תכת דל״ק כשביל החנות תפשר דלח ס״ל ברשעים כ״כ קייתו חנות וקרת דולת חלו כה ידים תפ׳ לתה כפשטה הנ״ל שלח חלו כה ידי תתיכים ; **כיב** לתה היו לבנות לתו פי׳ שתה שכשלו יהיתן היכו תקום דהיו לכרות לתו לפי שעשו הברתה נתקב להם כתלו כשלו יהיתן לקיים החנות ותם תפרש כתיכה רבתי דברתיכן תתם ידי כעים דתחניא׳ רבי תוכה כפ״ר יוסי תת הב״ה הוה לת הניחו תותי לפשטו ידי כעולתי כיכך היתה לתחת תהם כבר ת׳ויהיה כה כדי שתתכלכה היה וכעלה יום ת׳ וכיון שתת כבה היתה וכוטלת תותו הכבר ותנחתים תותו כה והעלה עליהן הכתוב כתלו כשלו יהיתן וכ״ה לתה כשביל שהיו לכרות לתו ע״ל וכירושו כשתת כבה על הברתה היתה תנחתתו כתותו כבר כתו שתכרין התכלים ולפי שעם היותן עטופו׳ ברשב הן וכיון היו תניכו׳ת כניהן ותוכיות תכבר לקיים חנות ההברתה עליהן כתלו כשלו יהיתן לחנות תכל לת הוכח לי לתה פי׳ הן ולת שהכתוב כפשוטו שתרוב הרשב כשלו יהיתן להיות להן למתכל ותם כשביל לעון לכרות שהוה הברתה׳ כתו להכרות תת דור לת יהוייב שיהיה הברתה לתכל שכל תתכל גם כן נקרת הברתה כתו לת כרת תותם לתם וגם רש״י ז״ל כתב כפי׳ התקרת שהתדרשי׳ כזה תיכם תתייבי׳ כפשוט וכ״ל דפי׳ זה תקובל כיים ׳ וכ״ה חלק נרסינן ויגדל עון ב״ת ת״ם וכי תחוה פנים יש כדבר תחר רבת תחר רבי יוחנן תדם יתירתי היתה כירושלם שלח היתה כסדום כלחו כתיב הנם זה היה עון סדום תחותך נתון שבעת לתם ויד עני ואביון לת תחזיקה ותלו כירום׳ כתיב ידי כעים רחוניות כשלו ילדיה׳ ופרש״י תדם יתירה לעשוקה דכירושלם כתי׳ ידי כעים וכו׳ שהיתה מזונת תכיריתה ומוכלת כנה תלמת רחוניות היו ולו כסדום כתי׳ יד עני ואביון לת תחזיקה ותדם זו כפרה עליהם שלח נהפכו נם התדרש תרב׳ ידי בעיא דהוון מרחמין על תסכנין כשילו יושליתיהן לתסכך להון כיום תנר דתתרת כניתתה דעתי ולפי דרך זה יש טעם נחול לחשוב להן חנות נדולה ונם לפ״ז יש נר טעם לדרשה זו וזהו לפי כפשטו היו לכרות להן תיכני ליה ועוד כשכר בת עתי לת״ל דכשת כנעת סברם הוה שלח דתחללי רעב תלעי תיכה קתי וה״ק שכשעם הרחחניות כשכשלו ילדיה׳ היו לכרו׳ לתללי רעב הנ״ל שהיו מרחמו׳ עליהם לתת להם תכבר כניהן וזה היה בשכר בת עתי שהיו רוחמו הרעבי׳ ומרחמן עליהם עם היותן נם כן חתות כרעב ותפשר לתנדש זו נ״כ תפ׳ הכי עם שהפי׳ הת״יותר כרתים תלעזן וכ״כ לתה

סחות כלעזן תיכה רכתי ;

גרי סחות חייב כרת תפ״נ דכפלפתים תיירי כדכת׳ כגון תרן פלפתים וכפלפתים כקרתו כרתים כת״ם תל נגב סברתי דרשו כרתים תענין כרת דת״ל לכ לתה תתרים כתן כברתים תחר שכבר קורתם כסתוך כגון תרן פלפתים יורה על פי זה ת״ש כת״ת וכברתי תת כרתים סחות לעזן נופל על הברת ותפשר דעת רש״ל שכבל תקום שנקרתו כרותים הוה לסכה וז ; **שהוא** חייב

כרת וה"ת מכל מקום אמתי אמיר מדור המכול שהיו חייבי מיתה שעבדו ע"ז וג"ע חמת חיים וכוור והבהמה כדלעיל כפ"כ וי"ל דלא נכנסו בג"ע וע"ז ולא מתו אלא כעין הגזל והחתם וה"ג וירדו כני המלכים את בנות האדם היינו שהיו פרוצים בחגל בפגויה מו ליגח נשים רבות לא כחסור כרת ומיתה וכן מדאחר רבה בקדושין מסתע דדור המכול לא חטאו כחטת חיים אלא על פי שדחקהו העגין לעיל כפ"כ ס"ט ועי"ל דחייב כרת לאו דוקא אלא כלו' להמיתם ולאחדן מן העולם וכן נר' דהא נכני נח ליכא כרת דאזהרה שלהן זו היא מיתתן:

מסכת סנהדרין פ' חלק

ובאר זו וכוות הן עומדים חע"ג דכתיב התם והאבדתיך מאין יוסב נר' שהיה יודע אלא שלא נתקיימה גזירה זו מיד אלא לעתיד רחוקים הוא מכאן אף לא יקעתי מ"ל שהוא כוכו' בריך ש' שחעמידו' ככל שנה שם לא שחר כן מסכרת ואפשר דקרא דכתריה דכתיב והיה חבל לשחרית בני יודע עליהם ירעון חיכו חם' לשחרית דבק עם בני יודע אלא שה"ק יהיה חבל לשחרית ופליטה ובני יודע עליהם ירעון ואיכא כוכת שחעמי' שבעזר עליהם חבדון מ"ת יסחר חלק מחכו לשחרית וידרוש לשחרית גם כן שבשביל שחרית זרע חשר להם יסחרו והוח הבדיק העומד ככל שנה:

ל' כילם וילון בפנים ח

פתר לה לשכח דכיון דכתיב שיהיה לשחרית כדפי' טוב לפ' לשכח שעל זה יסחרו וח"ת חם כן חחי והכתיב כיון שכרתו כרית י"ל דהכי קאמר שחפני שכרתו כרית יסחר חחם פליטה שם היות שיחבדו רובם בשבילו חטחם ח"נ הכי קאמר שדבר ה' היה עליהם לחבדם חבל חכיון שכרתו כרית יחעול עליהם ויחכן שכרית זה הוח הכרית שכרת חניחלך חלך פלחתי עם חכרם, ואחר שעל כן יסחיר חחם פליטה:

ביכות גוי אחד בחוץ ל"נ חלא כוכות ירח שחיים ח' וגירסח דילן לח יכולתי להלחה:

כמשל למלך ב"ו שיגע החלבי' חבוחר שהוח לחת טעם למה נזר חלדם עד בחמה חם חדם חטח בחחה חת חטח, ור"י אחר לפי שהוליחו החנשים לח"ר כדאחר בסמוך כך הוה נייד עוסק כו' ור"ם אחר חפני שהן חיינו חלא בשביל החנשים ואחר שהחבי' חתיים בחחה ויש לדקדק חשלים למ"ל דחמ"ל ר"י לפי שהם הכשילו וכו' וכן ר"ם לכי שלא נברחו חלא בשביל החדם ועי"ל חר ח"ט לא אחר כאחר ועי"ל למה לא אחרו לפי שכבל הכ"ח חטחו כדילפי' בסמוך חדכתיב כי הבחיח כל בשר ועי"ל שחשל הבדנוב חיינו דומה כי שם נחסר הבן לבדנוב שיגדלנו חו ילחבדנו חוסר והוח הוליחו לח"ר חבל החנשים לח נחסרו לכ"ח שיהיו בדנוב ולא הי לל' חלא חשל למלך שחדם ח' הוני, חת בנו לח"ר ועוד דלא דחי שהבדנוב הוליחו לח"ר חבל הכ"ח לא הוליחו החנשים לפ"ר חלא היו שבת כשלוכם כדחמ' ועי"ל דכיון דבדנוב הוליחו לח"ר לח"ל לומר כני חבל הוה חלא וזה קיים דחסתע שלא הרגו חלא כשביל שהרג חת בנו ותכ"ם הוה חייב מיתה הא לאו הכי לא הרגו והלא כללו הכי הוה חייב מית' אחר שהוני בנו לח"ר ו' לל"ל ס"ל כח"ד שהכ"ח הבחיתו דדבם שחין יכר הרע כ"כ בהם להבחית כחדם ועוד דוירח ה' כי רבה רעת החדם חסתע שלא היה הקלקול חלא בחדם וכשבורו נגזר על הכל ות"ם כי הבחיח כל בשר חני חוקי ליה בחד ע"ר עדיף כל בשר יכלו ח"נ שהחנשים הוח שהבחיתום כדחחר בפ' חלק כי הבחיח כל בשר חחר ר' יוחנן חלמד שהרגיעו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על חדם וחדם על הכל וח"כ לא היו רחויים ליעבם חלא ס"ל חר כי טעמיה ומר כי טעמיה דלחרויהו חין חטח בכ"ח חלד עבמה שלא לר' נעבדו ע"י שהיו גרמח לבריקי שע"י שהיו נעבי' לעבודת החדם הכלילחו החנשי' וחחרו לו סור ממנו ולכ"ח כי רבה רעת החדם שלפי החחת חין רע חלא בחדם ולפי שלט' דר' ק' דכיון דלא חטאו לח"ל נעבדו חחר חשל למלך שחסר חת כנו לבדנוב כו' שחה שהוליח הבדנוב כנו לח"ר חינו שהוח לחדו להרע חלא שע"י שחמלך בטח בבדנוב והוח הבית לו חקום ולא הוליחו היה גרמח לבריקי ולכן לפי החחת לא היה רחוי ליעבם חלא לחר שהוחת הבן חוחת גם הוח שבכר חיתתו לחבל ר"ם לח ס"ל לחי טעמח דבריך דלא חטאו חלא על פי שע"י שיחה נבבה לא היו חייבי מיתה

ס"ת הבחיתים ועחחר בפנים

ח"כי ל שחשל הבדנוב היה חשוב לחחיבה לחלק' דלפ"ז כן היה רחוי שיחחיל הפורענות בהם שהם היו בבבלחח לפ"ז הבחיח דבשלחח חם הב"ח נעשבו על קלקולם ניחח דודחי הבחיה קלקל חחלה וחחבו לחדו הב"ח וקלקלו ולכן החחילה הפורענות מחבש ואחר כך עד כחחה כדלקמן בפח"ח חבל ל"ל חשל לטעמיה קשה לו"ח חשל לבדנוב שבריך לגבול הבן ולכן כ"ו שהבן קייש חלא על פי שהבדנוב חייב מיתה ירשה מחבו לגרבו חל הבן ועוד שהם כח לפקוד עון הבדנוב גרוך לפקוד עונו עון בבו שלחד מחבו ולזה יעלים עיניו חשביה חבל בשהבן בהרג חו חין בש' לבעביר על הבדנוב ובן היה בחבול שחע"פ שהב"ח היו הבבה לחר הבבה בגירים לקיום החנשים חין טעם להבסל"ח בקדיית' הבבה החנשי' ולכן יחחיל בחנשים חחבם ר"פ לח ס"ל שח חחר שהיו בבבה וסוף סוף בלם חתי ה"ל להחחיל בהם

ול"ח שהבבה לפי שהם בחעשה החוטה בו' דהבחח ח"ם דחקדי' החדם בהברח וחפשר דר"פ לח ס"ל בלל שהב"ח היו בבבה שבשביל שיהיו נעניש להם לא היה בבה החטח וח"ם והחבשולות חת הרשעים לחו חבהחה ושוף קחי בדחבחוך בסחוך:

ועדר י"ל שהחשל הב"ח לבדנוב ע"ד חלבני חבבחו' חרן וח"ם ר"פ חשל כו' נרחם בהיו חבו' דחיבח לחק' דחם"נ שיהיו הב"ח בשביל החדם ח"ת חחר שבבר נברחו למה יחבדו שבוה יש בהחטח שבשביל חחלת חעשיהם לח היה רחוי להעשות לולי בשביל החדם חבל חחר שבחנחו חם חועלת בחבודה וב"ם בין שהם בעלי בפם חרבם' דחיב' נער ב"ח לז' חשל לחי חעשה חופה בו' שהרישת' מדרך עגמת נפש כי חיך יהיה בבו חבד ויהיה קיימת כי זה בחבון נפש וכן עד"ת רחקה חבשתו שיהיו רחוי שחהי קיימת חופה והשתחה חחר שבבן חת והשתח ח"ם נחי למה החשילו לחופה שהם בשביל שהב"ח נוחד לחנשים ליחשל למלך שבבה בית לבבו חו שעשה בסות לבבו כיון שחבד בבו שתרו חו קרעו לח חשל בחופה שיהיו חבוחר הבן קיומה יפוד חבחה ומה שלא חמר ר"י בר"פ דלמה ס"ל שיחותו חחר שבבר נברחו השתח דבא חיהנהו בעולם ויהיו דומה למלך שעשה חופה שהוח בדי שלא ובא כ"ם לח יבדל זה:

ואפשר שהם חולקים שם החדם חבלית העולם דודחי ר"פ ס"ל שהחדם חבלית בל העה"ז שהבל בחלחו בעבורו בדעת דבים חבל ר"י סובר שבל דבר חבוין לעבמו בי בל בעל ה' לחעבבו בח"ם הרב וחברבוהו לעיל בפ"ב ס"ח ולפ"ז נחי ניחח שהחשילו לחופה בו' לפי שטעה' הרב בי לח יחבב ה'יבול להחביחו בלחה חו לח בו' ותשובת טעבה זו היח דח"ב חלא שע"י הטוב הבחות לפבינו הוח בח"ם שם לז"ח שהוח שבל לחופה שהיה בחנשי' לעבינו חלא לבוי ותפארת בו': **בישל** למלך שהיה חבוחר בחה ח"ם ר"ט ב"ם:

והה"ד חסף בו' חדר"י קחי דקחחר חשל לבדנוב בו' דחחבחת מסתע שהב"ח הבשילו חת הרשעים ושע בינד הבשילום בד הוה בייד טופח בו' לח יחבן שה בח"ח למדו לחנשים להרע חלא שחוחם היתה נשבה ע"י שהיו נעניש להם וע"י הבלחתם שחבו שפחו חבבל ק' דשפי קרח לחו בחבול חיירי שלח לעתיד חשחע שהב"ח יחסף חת הבל וזה בחרבן ירושל' שעליו היה נפניה חתנבח ובדבתי' בחריה ובטיתי ידי על יונח בו' ועוד דהבה בתי' ודני היה ובחבול לח חתו דגים שהיו בדבתי' מבל חשר בחרב' חתו וחחרי' לקחן פרט לדגים וכן פ"ק דקדושין חיכו הח ל' דקדש ל' כ"ח חף הם היו בבלל חלוסיפי' והטעם שהיו בבלל חסף עוף הטחיים ודני היה דחסיפה חבולהו קיימת והבר' בוה דחש' שהבחוב חדבר עתיד בחקום עבר וכוונתו שבחו שחסף בל בימי החבול חחדם עד בהמה בו' לפי שהם הבשילו חת הרשעים חף על פי שלפי החחת הם לא חטחו בן יעשה ה' לעתיד שיחבד חת בל עובדי בו"ם לפי שע"י בחת חקלה לחוד ח"ם וטיתי ידי על יהודה והבריתי חן החקום הזה חת שחר הבעל וכו' ומי שהוקיעו לפ' בן ולא שיהיה הבל יעוד לעתיד הוח מבחה טענות חי חסוס דעל פני החדמה ק' דחסתע מבל העולם וזה לח יבדל רק בחבול שבחרבן ירושלים לח היה חלא שם והחפרשים נדחקו לוחר דחעל פני החדמה ר"ל חעל ח"י בלי טעם ובם

חלת

מלת כל תורה על הכלל וזה היינו הלא בתבול הלא נמלט הלא נח
ואחר אתו בתיבה דכלה השיכין לנבי כב ושוד סמ"ם חסף חדם
והמה ושוף ודגים לה יבדק בחרבן מ"י כי לה מתו אלה הכ"ח ורד"ק
נדחק לומר סחום ע"ד הפלגה כמ"ם כירמיה משוף השמים ועד
כמה נדדו הלכו וכמ"ם כהוסיף

חיות נב כחית השדה ושוף השמים ודגי
היס יאספו אז סחום כמשמעו כי
רוב העופות לה יסכנו כמדבר כי
שפוק אם כמקיסיסוד סימנתו זרעים
ופירות ופרחי תילכות וכ"ם יחרב
ישעיה ה יסוד מ' ילכו לגיסוד אחר וכן דגי
סיסה כ סיסה מ היס לה יסכנו כרוב כי אם כימי
סמם קרובים ליסוד אבל חז"ל
לה ס"ל סחום ע"ד הפלגה וח"ס
כירמיה ככר חז"ל שב"ב אמה לה
נדחה עוף כמ' לקיים ח"ם משוף
השמים וכו' וח"ם כהוסיף ככר אתרו כפ"ק דקדושין סחום כפסטו
סגם דגי היס יאספו כעון אחת אים וח"ם שרוב העופות לה יסכנו
וכו' יסבלנו מאחר ירמיה אבל מ"ם כאן לשון אסיפה דומיא דאדם
וכן כהוסיף משמע מיתה ממש ואין זה לאת כתבו"ג מ"ם והמבולו'
את הרשעים דאוק לפי הפשט לכל פירושי המפרשים דוק ותשכח
אתגם לפי דרך המדרש הזה הכל עולה יפה שאתר על דור המבול
פסקו אתו מעל כל פני האדמה מאדם עד בהמה ואתר שהשחית
והעוף הגזברי היו הם המבוללים לרשעי והכרית את האדם בעגם
ורחשובה סחום החוסיף ואגביה גם הכ"ח שכתב אקלה על ידם:

ובעא ע' רבי יהושע בן לוי לדבר אתין פסוקים צורך בו'
היו עובדי היס המבולה הרישים עובדים לאחה ולכנים
לכוכבים ולמזלות לאפיקים ולנחלים יאכל עולתו אפני הפוסי' אלה
עולם כמנהגו נוהג ושוטים אקלקלו עתידים ליתן את הדין וכה"ג
אתם אתם כל מעל פני האדמה וכתי אתם עוף השמים ודגיים
והשמבלו' את הרשעים וכי אפני שהרשעים נכללים כהם יאכדם
מן העולם ואלא לאחר הן עובדין והכתיב האדם ובהמ' אתם אתם
כל כלומר החכלה את הכל כתיב אתם אדם וכתיב והשחבלו את
הרשעים כל הדורים שהרשעים נכללים כהם והכרתי את האדם
כתיב אתם לאדם הן עובדין ' והנה טעם הרשעת ולו כט' הרשעת דילך
אלא פי הכתוב כפסטו לסכות הגו ולכ' הרשעת חלו ושמבלות את
הרשעי' מגזברים אקרא קמי אלה הדורות דילך דרים לקרא כניחותא
וכדור המבול והשמבלו הם הכ"ח שהיו ספה לאחר שיכלל ושתם
דרים ליה כתמי כלומר היתכן שאתכד כל אלה לפי שהן מכללו בכין
האדם וקב"ה הם מכבולות לרשעים הים עובדים לזו ויש עובדים
לזו אלא עולם כמנהגו נוהג ולפ"ז מ"ם אחר כך ונשיתי ידי והכרתי
את אחר הבעל כו' אלו כע"ו מפני מדבר שבכר אתו אלא יאכד הע"ז
אע"ב יחריב עולמו מפני הפושים אלו יאבד את אחר עובדי הבעל
וכן פי' הר"ד ולא כפרש"י אלא תהא אחרית לזכרונו ולא כדפי'
הרמ"כ את נוף הבעל ' ואין להק' יאכד הע"ז אתין לעולם כורך
הם ויניח הגרויים לעולם כאחה ולכנה אתם"כ ינשו הסכלי לומר
אתותם הנשחרים ים הם אתם כיון אלא אכדם כמו שהצניע
לאכד את אלו אתם"ק דהכא אתמע אתין הם ש"י כפרש אהם"ה אלא
מהעובדים ואלו לקתן כפ"ו אקתי' כפם כפרעין אן השוכדין כו'
ופם כתרגן כ"ם ' ואתכם ר"י דפליג הכא אתם"ה ש"ע אתפסר דם ל דקרא
כתמים הוא כהא דע"א אתו סיתסך לפשט הכתובים דמיירי לעניין
עם היותן דחוקים:

בהחלה אכד הק' הם את פתוכש"ו את הם לה נכחד
קיימנו דקרא כדור המבול מיירי דכיון
דכתיב לעיל מיניה א"ר קושטו ולא את נהר יוסק ולא
אתכחן יניקת אנשים להכרית אתכי בקרא כהדיא אלא כמבול נמ
מ"ם אחר כך החומרים לאל סור אתנו והוא מילה כתיבם טוב עגת
רשעים רחקה אני היינו דור המבול שעליהם אתר אוכ כתעגם
קקודם שעקו נמ נגרו חיל ואתרו לאל סור אתנו עד עגת רשעים
רחקה אני וכ"ז כדור המבול מיירי כדכתיבנא לעיל כפ"ו סי' ל
וי"ח נמ מ"ם שם ירחו נדיקי ושמתו פי דמם על נת וכניו וגר' שאפ
קיימנו אענין היקום אתר כרנליהם אז מלשון מקיזור אעפר לל
והכל עולה לענין מ' שהאחין הוא האקיש ואעתיד האדם על
רגליו שע"ז נאקיים יקום כדלקתן כפ' קרח והכוונה שאכד אמוכו
אחלה כל שלא יאחר וכו' מ"ק לפ' זה נכתוב דאם כן קיומם אינהי
ליה פעל הנשחרים מדכר נמ לשון אם לא נכחד אינו אתיב
נגכחד מיבעי ליה ואם יפורש כאחיב אין כו טעם שמו

מ"ח הסמיקום
ונגזר שאלנון

מ"ח כמדבר

מכחנו דאחר לה כלשון אחיב וגר' דנכחד אחטוב הכ"ל קאי וה"ק
אם לא נכחד ונאכד הטוו' הכוונ כאחלה לעיניהם היו הרשעים
אומרים קיימנו ר"ל אמוכנו היה אנריך ואחאר הגזרה ואח"כ פי
לוען הכאכדה כאו' ויאמרם אכלה אם שהיו רואים אכלה כדמע' ואעפ"י
שקראתו יקו כגכו ע"ד כלשון יאמר
כדרך הכתוכים לפעול הפעון
כחלות סוכות אתו לקרותו יאמר לפי
שהכתוב כסמוך ומה קלה פי'
כדלפ"ג שפי כאחת כמחת כאים
אתר הקיימנו והשאידנו זה כת
אבל אחרית כעלי הדעת היתה
והם אנשי סדום כי אה ענין
לאנשי סדום עם אירת כת גם
לשון אם לה לא יאיבנו גם פי'
אם לה נכחד היכום אלנו כיון
נח אפני השבועה יאתרם אכלה
לסדום טירתם אעדין לה נוכ' סדום ואם קרח אנשי שרתו
לדור אבול אאחר העולם ועוד למה כח קיימנו כלשון אדכר בעדנו
וכ"ם פי' הרמ"כ שפי קיימנו לשון קיום ואחר דגם ועכינו קיימנו
אחלנו לח את הנקי כנ"ל הוא קיימנו כעולם והענין שאנחנו עדים
אלח את הנקי שהוא דחוק אאד וגם אח עכינו אל ויאתרם אכלה אח
שאדכר כסדום לפירושו ואם כוכתו אחלנו לח את נח היה ענין על
פני דודו הרי אכרים היה כדורם ולח הנין ואפשר אחין דרשת ז
על לח נכחד קיימנו אלח אל סוטו דהיינו ח"ת אכל ריש' אפר
ליה כמ' אספירושי הכו: שרא יהיו אומרים כו' אמ"ם אחין
זה דכר שיסכלהו הדעת כי למ"ל להק"ב אמוכ"ל אכסף ולו הוא
אפשר כדור הרע ההוא היו אסכלים שייחסו נעולו זה גם ר"ו אפשר
אחארו למוכנו נרוץ כדי לעשיר לנח כחיבו וכניו: ויהרם
אכלה אם שהיו רואים וכו' שהחתון נקרא יתר לפי שם ר"י מוסר אאר
זה ע"ז או לפי שדור המבול היו מושפעי כמוחרי ההבלות והשיר
אחר ויתרם: ויערך יקרא החתון יותר לפי שהוא מהפרים
אמוחרי' ולהיכו עצמו מעלילות אדם: שחין רואים וכו' כמ"ם
שבתחל' אכר את אמוכם ואח"ם עלה פי' שכתו' אהיה לאחרית שניהם
כעיניהם עדין יאחר כך דמ"ל שיחכד אמוכם עלה שבתחלה אכד
אמוכם לאמיהם: נתבות כתם שגם הם אהשיר עליהם
כדילפי' לעני כפס ז' אב"ם דרכה רמה:

הבל קרחו אגר כלומר כל הבריאי קרחו אגר על רבוי הכסף
מזה היה שבת בעניהם ע"ד ויאחן יסורון וכו' שיעני
אחר כספך היה לעניים וקוסב אחר וכסף הרביתי לה וע"ב אחר
כספם והכסף עשו להם עבטים וכיוצא כזה רבים ואגב זה
פי' לעמען יבארת שב ל' הכסף שקולל שיבארת שבשבה החטאת ואחר על
הכסף שיבא שהחטים אחרים אחם"ם שהשבירונ"ב מבזת היס וכת
ל"ח מלכים הכל אקום רחשית עשרם ועקרי אחרים היה כח"ם
ז"ל שהיודד שביערל הוציא כ' אחורים טעונים כלי כסף וכלי זהב
וכו' ויבזלו את אחרים וכו' שבזת. רבי עקיבא מזה לחלוק על ר'
אלעזר שאחר שבתחלה נאחד אחנשם כשביל אלא יאחרו למחנהו
הוא נריך לגיה לח ס"ל כיון שבלו הוא כ"ל ועוד דח"כ ל"ל לפרש
שבתחלה נאחד אחון לאחרם שיניהם כנ"ל אלא שהשם כלות אחנ'
הוא לפי שהוא היה שבת אחקלה ורחוי שיכרת כתי שבן נאחר על
אחנשם שבזזוהו אחרים הכל לה ידעתי אין יפ' הלח נכחד קיימנו
ושאח דהכי אח' אחרים הם אם לה נכחד אחנשנו אין אנו
ידאים אשום דכר שהיו רוטחים על חילם ולכן יאחרם אחלה אז
ור"ח לח ס"ל כאחד אחאחון כשביל שבת אקלה ע"כ יכין לאין נו
הנון ורוח כלל ועוד הלא נכחד קיימנו ניחה ליה טפי דהיינו
לעיל ונרחה שלבן נכתבה אגדה זו אשום הא דרש"ח אחשבים עם
דר' דלעיל דקאחר שבשביל שבת אקלה לאדם ע"י רכ"ח נאבדו
ואין להק' דח"כ ליעיל קרא אחאדם עד אחון דח"ח אקר
הנזדה כדומים לאדם אחתים ונם אאין אקלת הכ"ח דוקא לשל
אחון הם כח ים להם קצת הכחנה ושייך כהו לר עונש אם כ"ש נהוסס
אכל אין לאחר שהשית אחלוקת זה אשני של רח אהיה שבת אחיה
הכ"ח שלא יאחדרלכ"ח הוא נריך כדקאחר כאחון שהאחון ניל
בשליו ויש שהוצרך להאחיל כדי לקחתו אכל כ"ח היה אומנו כיד שאדם
שיצרך להיותו לזכות כהם ועוד דח"כ היה ראוי שיהיו הכ"ל
אחלה ולח היה כן שבאדם התחיל הפורענות דלקתן כ"ן:

שנאמר כספך היה לסינים דאחר קאחר הרי לח

נשתנה

נפתלי כספס לרעהו ואם ר"ל שנתאבד כספם הל"ל היה לחזין וכיוצא ועוד שמכתובים שחלקו מיכה היתה לזוכה כי ערוך סוררים כו' ברחה שהכונה בכאובים על התאבך הדבר הטוב שעמהו לרע ומה שפירש"י שהיו עושים תשעת בתשעי לחודש להוצות כהם והוא בפסיקתא הוא נכון לכוונת הענין שהוא לומר שהיצרים כשבאו ברחמים אחל הלשון הזה לחזוק שיהיה כסף לו כסניף היה כסף לה כסניף שהכסף עשהו שב להיות סניף והרמ"ש כתב עירם שהוא אחל על הפושטים והפורים אחל ל"ג ויהיה עניינו כשהוטו שכספם עשהו לסניף והוא שעשו שכנה העכבי' שהם סיני והלזה ולפי שהכסף הגשחת הוא הסיני' כנה הגשחת הכסף בסניף ור' אפרנחל כתב ע"ז הפסוק ז"ל וכ' כר אחרו עין הרע שלט בכסף שהוציאו המחברים שנעשה סניף ולא תנחתי מאחר זה כ"כר וכמהותה שהוא הכין מ"ם בכתן הכל לקדמו תגר שהטילו בו עין רעה וכ"כ שבסניף הוא הפי' כופל מחליו: רבינו יברתו מכ"כ דאי מעוטין העכבים קאחר שיברתו הל' כתקוס רבים בת"ם עשו להם אחל מכסף והכ"מ דקאחר יברת בלשון יחיד אחשע"י שהם שנים בחות עניו מ' הם שהוא ממון ואח"ג דאחינהו כיוצא בזה דאחשעי לשון יחיד על רבים וכי כל מ' מהרבים ת"ת היכא דאחינן לאקושי בלאו הכי אחקשין: הבל קלקלו כו' כלומר שטעם מחייב הכאחה עם האחד לפי שגם הוא הטחה להזקק לשאינו מינה דלא ס"ל כדר' יוד"ס דלעיל וכבר כאחבתי לעיל ת"ט אחר לא אחר כאחר ואין להקשות להה יענש הב"ח שאין כו דעת וכדאחר לעיל בשטו"ם שם אחד שהטח בהאחה כראשוני האם שהוא עם אחד אלו אחה שהשעם היה אחד שיעוררוה אחל להזקק אעצמה לשאינו מינה אעפ"י שאין לה דעת כאחד אחים אים יכ"ר והכאחה לרעה שהיתה בפ' הרואה ורחוייב ליענש והיכו דל"ק הכא שהזקקו בהם' לחיב וכבל על אחד כאחר' בפ"ח כי אין דרך שאעשהו הכאחה מינה' אלא ע"י האחד שירבים' אחל הכלב אחל הזאב שבשניהם אין חיב וקרואים זה לזה בשניהם אין כלב ובן התרנגול והטווס אפ' אעצמם יכלו זה אחל זה כלי לאות אחד ועכ"ז נקרא השהאה שהם כ' חיבים לכלחיא כדחיתא בפסכת כלחים:

כל אחד אין כחיב כאן והא דכתי' עדיך כל בשר יבואו י"ל שהוא כולל אחד וכ"ח שאעש"י שחיבם בעלי חפלה בפה ת"ת נוחים שיהיה לבקש אחל אכלם ע"ד שיהי כל אלוף יעברו נו וכן הכפירים שואגים לטרף כו' וכן כלם אלוף יעברו ואפילו תימא דהשם נאחד אחחלל לאחד שיירי היכא דאחי לאחוקמי' ספיר טפי עדיף מ"ק דכיון דכל בשר אין בשם אכולהו אפרשי ליה בפ"נ דכתיב ויגוע כל בשר או נאמ' כ"ל לגמרי בעוף ובבהמה וכחיה:

אף אחרן ואחה נראה דדייק לה אדכתיב על אחרן דפשיטא דהשחת כל בשר על אחרן היכא אלא דהא קאמ' ל' שאף היא זאחה וה"ק כי אבחית כל בשר אחת דרכו על אחרן כלומר כאו שהוא ואינה כן ואינה זה ועל אחקו עם כאו עלי עשור ונראה שהוא אחרן היכו דרך רשע בזכות הכ"ח אחיון לה יגר הרע כלל לאבות אפקידה אלא כהשבחה ה' היא שבעוכ היכא אחרן ג"כ מוצה ואחקלקלת פירושים ע"ד שאחר נבי לא אחניכו אחרן:

והיא אסקה אזכין ולפי שאיכא מוכיחא ממין אה שנזדע נקרא זכוא כלומר שהיה אדבר אחר ואזכין הם ודעונין אחוריים שאחלו' בין אחש' ואחם שאחש' היות עניכם בזכות נקראו אזכין:

כן דרך אמבולא אזכין אף על פי שכבל הדעים שאחרן שבו אמרו אחו שע"כ הוצרך נח להטיח בכיבה נרופיות ואחורות כלקמן בפ' לו ושוא ולפי לא אחר אזכין שהוא רע ואין זכות אפשר שאעברו אחם כחוך אחשים שהניח נח בכיבה ואחר כך בפורעם לאחו נם בן האזכין ואפשר לפ' דרך אמבולא אזכין כי אחו אחחילו להאבד בשולם אחו וכיבה אחרן וכן עושה אחיך להוציא אזכין אחחשים ואל עקר:

משפט דור אמבול' כ' אחם בטלו דיכ' בכאחם הבני כי' נקבעו כל אעבירות אחהם רבה ולעבה הכאחה בכאחם בבני בב' יום לאחם יבבה אחרן ואח שים אוסבת אל' ב עד כ'

אל"א בבכורים

הן י"ל יום שימות החחה יחרים על יחות הלבנה כדלקמן פ' לג בחבת ת"כ שבדוכו י"כ אחם שהם שנה אחיחה לאחדשי הח אה:

נטלן דיכם שבן אחפט דשנים בנהיכם י"כ אחם בכל דכתבן בפ"ד דעדיות וכיון שאו נשבעו אמבול י"כ אחם ומי אמבול היו אנהיכם כאחם' ואחל הרי בחבת שבטלו כל דיכם ואף על פי שאיכו דומה אחם שהרשעים בעידכו לעתי' י"כ אחם שם חיים ואנטערי' י"כ אחם בנהיכם שאחכ"ח נוחן כלה וכשאתן בשדאת כדאחנית בפ"ק דר"ה אלמא אחם שחיים הם כל י"כ אחד ואלמא אחם אחד נבי ויהיו ורחו בפערי אחכשים אחר והלה מוציא אחם שבשבו כאור בשה"ז אין בכות אלא בשם שבוחן הקב"ה כח בדשעים לקבל פורעבותן כך נותן הב"ה כח בנדיקים לקבל טוכתן ואלו דור אחבול לא אחיו כל י"כ אחד שבאי יחי אחבול אחו כלם כדכתיב ויהי אחבול מ' יום גו' ויגוע כל בשר מ"ת כיון שגזרתם אחתידה בעולם י"כ אחד ה"ל שבדוכו י"כ אחד י' לכל מ' ויהיה להם חלק לע"הב לפ"ז נר' שאו שלפי שבשר קבלו דיכם יהיה להם חלק ל"עה וזה לא הבינתי שהרי כל אחנאי' בסביבתו בפ' חלק סדור אמבול אין להם חלק לע"הב אלא דאר יליף לה אלא יהין רוחי כדלעי' ואר מוימח אח כל היקוס ולא אסחבר אר' יחלוק עם כלם ויהיה בפי' בכתובים ועוד דלפ"ז ל' להה דבסוף גם אהבאת וכו' פליגא אדר' ולא אימו קאחר לה והיה רחוי שיאחר ור"ח גם אהבאת וכו' ואיעזבך ק' כי למה יהייב אה שקבלו דיכם י"כ אחד לזכות לע"הב שהרי סדום עומדים בדין לעתיד ואקבלו דיכם ובפ"ז אין להם חלק לע"הב לדעת קצת כדאחנן בפ' חלק ות"כ אה הרוייחו בשקבלוהו כבר לזכות לע"ה ולכאו למי שהגדוכין י"כ אחד הוא לזכות אח"כ לע"הב דאדרבה משמע דאין דין ני' כ אחד אלא לרשעים שאין להם חלק לע"הב אה אחכל הזוכים לע"הב לא היו כדין י"כ אחד דהכי אחניא בפ"ק דר"ה אחרי' כ' פוטיפר ישראל בנוסן וכוושבי ת"ה בנוסן בדוכין בנהיכ"ו אחד לאחרי' כ' אחד נוסן כלה ובשאחן בארבע ורוח אחזרחן ובשאי אפר אחת כעות רגלי אחדיקי ואם יש דיני' כ' אחד בזוכים לעשה כ"ם ל' להוכיר אחלוקה זו בכרייתא ועוד שבכר נזכרו כל אחלוקות אחפסריות וכן רשעים בעולי נדיקי בעורים וכיוצייס ול"ל כתן דיכו הילכך כ"ל ר"הב ולא יהיה להם חלק והענין הוא שאחה שבדוכו י"כ אחד שבטלו דיכים בבדוכים בנהיכם י"כ אחד ות"כ אין להם חלק לע"הב כמו שכן הוא בבדוכין י"כ אחד כדכתיבכה לו שפירושו שאין בדוכין בגזירה חמורה שבדוכו י"כ אחד ואין להם חלק לע"הב אה אם"כ קבל אחרשעים שאין להם חלק לע"ה שאינן לא חיים ולא נדוכין כרשעי בוים וחייליותיהם כלאו' בבעל' ומשנה שהאחי על אחבי אחבו כאחבי סדום שבדוכו ואין להם חלק לע"הב: ראמר רבי יוחנן בשל אחדרש אחאר לה כלשון דהא דאחר שבטלו דיכם הינו אחשום ת"ם כל טיפה בו וכן הוא דאחרי' כל לעשל כם שכו כדכתיב אחם:

דהה"ד בשעת יוצרו בנחתו ת"ם דקר' בחבול עיירי דלעי' מיכים הקודרים מיכי קרח כו' ופי' לפ"ז האכשים הקודרים מהקרח ונעלם עליהם שלב בשעת יוצרו בנחתו וכן ילפינן אחרות דדכם דכתיב כתריב פי' כתנחו בזכות דור אחבול אחין ילפינן אלא אחשה וכו' אח"ם יעלו כתנו ואיאבדו שבדור אהוא היה לאחנו ובכל ופי' זרימתם לאלטנית היתה ויוכה לומר שבגשם האוטף עליהם היה בחליט וכרותיהו ואם יוצרו אלפין הגרה אחרם אענין אחרוב כפי' אר' לבב ויהיתם כרותים בקף אחסיף דקאחר אחותו נדשבו ויהיה ענין אכתוב שהאכשים הם אחנו בשטף אחתהיל ולא פי' יוצרו לפוך אחיעות כרא"ב אחין לו אחבר אם לא שבחוק לומר שהויין אחחלף בלבדי ועוד דהיכו כאותו נדשבו וכת"ק נר' זריכתן ולפ"ז אם יוצרו לפון אחיעות וכן לקמן פ' ג' ואף על גב דאם בתם לאלטנית כת"ה לגמיתו אין ענין אאחר לפון לאחר ההוא כדאכתוב בתם ת"ק בבא דור אחבול אחין דכר אחיות וקרא לא אסחבע דאיירי אלא בנהרות ואלמי דרישים הענינא אחי בגדו כאו נאל כו ופי' כל אחם שאחיו בגדו כו בנאל והאקיש אחין כו נוכבי' אעצמו אלא הם קודרים אהקרח והשלב שביעות בנאחים וקרין בעת יוצרו ויאחמעו יכלו להם ולפינו אורחות האנים ההם אגה ואגה כי בוסו כי בטח בחי' אהם שבגדו

כו מיד לכל לפ' כדור המכול מנ"ל ועוד מיך יתיסב לו' מחי כנדו כמו נחל וכו' ועוד מתי הקודרים מני קרח כיון דכרותחין נדוכו ו"ל דם ל' סמין לדמות כנידת חנפי לבגידת נחל שהוא דבר טבעי ומיהו כנידו ונם לח יפול כנידה חלף כמעשה סנעשה הפך הנחסב לאחד מכל זה ידוע לכל ולא יטעה

כו רק סכל מין לך ועוד לסון נגחתו ונדעכו לח יפול חלף בהכרת חנפים ינמיתם ה' נר רשעים ידעך נם ענין החרחות תיכה עולה יפה חלף כחנפים נם יעלו כתהו ויתכדו ולא ס"ם כחים כי עם סילכו מהמקום הזה למה יתכדו ויהיו תהו והרמב"ם כתב שכאחר ישובו לוד יעלו כתהו מכל האיד מה ענינו לכוכת תיוב לכגידה ועוד דמתי קח"ל ומה ענין לדמות כנידת לנחל ולחפיק ולכן פירשוהו כדור המכול שתיוב לפרש ענין המכול כתוך דכריו נח כדלעי כספר ו' ויפרשו מתי כנדו כתו נחל שבגדו בו רעיו כחות' שעברו כנחל וחפיק והם דור המכול שעבר על נפשם המים הזדונים והמקרח קכר כתו יין לפניו וחכידיו והקודרי' מני קרח יד' חותם הנחלים שבהו מח"כ להיות קודרים מהקרח והשלג הנה בעת חורבו נגחתו המבול ירדו הגשמי' כלתי רויחתי' כדלקמן כפ"ל מו נתקדרו ויהיו כשלג מו שהקודרים שב למנסים הנ"ל ויפירושו שפש שתח"כ היו קודרי' כו' מתחילה כרויחתין מתו מכל מין לע' הקודרי' מני קרח שפתחלם ירדו הגשמי' כלתי רויחתי' כדלקמן כפ"ל מו כדכת' רש"י נגי ויהי הגשם וכו' דהוה קלח' מכח כל טיפה היה מוגיע' מתוך נחיגם נר' שמתחל היו כן ות"ת ולר' הנהו קרחי מתי עכיד להו מכתבהו לשם כ"ה ולו"ח כל טיפה וטיפה דלח ניחח שבתחלם קורין ג'מתי"ות"ח כ' לחרו רויחתין מו שם"י לח וגפרית שהמטיר ג"כ עליה כדלעי כפ"ו דלחר ר"כ כ"ם ר"י נופים שהו להיות רויחתין אלא כלן מתחלתן היו רויחתי' ולפס שלחרו ג"כ כל טיפה וטיפה להפליג כרויחתי' שכל טיפה וטיפה כשהת' תחת' ות' מכשיתחתו כלן כיחד ולפ"ם שכבר המטיר עליה"ם היו המים רויחתי' הגיעם כדי שיטלו דין נחיגם מיד ולא יוכו לתחיים כלל לפי' לדין מכל י"ל מנ"ל לר' שהמי' היו רויחתין מנחיגם ולא הן הם שהמטיר עליה"ם י"ל דלא"כ מתי לחת לתיב לאחסיתן הם כבר יליפי לה מנ"ם מו מויסוכו המים כדלי כפ"ק דר"ה מ"נ דכתיב יוכרבו משתע שהמים בעלמה היו ממיתים מותם כרויחתם שפש מנד הלם תיפוק ליה שהלם עלמו נ"כ היה שורף כשיורד עליהם נם כחומו דייק נחיני שהלו חומו היזוע ולפסר הנדעכו מהקותם תפרם לחים שכחום נדעכו וכוסרו מהקותם היינו נחיגם חלף דנדעכו כתיבי משתע כדכתיבנא: נם להכתם שהיו מוכיחים לע"ז שלהם וכו' מייתי לתי קרח הכח לרחיה דכני המבול הן להם חלק לע"ב דהיינו חלק הן להם עוד לעולם קלח' דתי בעב"ז מתי קח"ל והתי קרח שפ"ל דור המבול דלעיל מיניה והמתים מיכם יודעים מותם ויתן להם עבר עוד כי נשכח זכרם ועליה לתר נם להכתם כו' חה מ"ח שיכר נשתם המתי שלחה לח יהיה להם שכר ויאכח זכר"ל ע"כ כרשעים מדכר שכחייהם נקרלו מתים כמ"ם לעני' כפכ"ד ס"ג מתכ"ח שפי' מותו כדור המבול דח"כ מתי כי נשכח זכרם שכחה מהרשעי' עם היותם כחיים כשכר זכרונם כשבניהם נדיקים חלח כמבול מיירי שכמותו הן הארץ כלי זכרון וכיכרת קהלת זה הוא לענין מ"ם עם זה רע בכל אשר נעשה וכו' כי מי אשר יבחר והוא תחיון על הרשעים תיך לח יהיתו לב לדוב רעתם שתפי' זכרם יאבד כדור החכול ותנב זה מפ' נם להכתם דמתי קאמר דתי מה שהיו מוכיחים ככסף מו זכר מו שעניהם מחשבותיה ומעשיהם שפו תתו מתי קח"ל שלח שכח להודיענו עניניהם שהיו מוכיחים לע"ז ומכעיסים את ה' ותהיה כוונת הכתוב לו' שהב"ה הסניח וכרם לאחר תחבת' ושלחתם שבעודם חיים היו מכעיסים את ה' שב"ז שהרשעים חיים מכעיסי' את ה' כדלעי כפ"ט ואפס"ד שמלח יהון רוח מן מיומחו תן הארץ למדו כפ"ל חלק מייתי הלי קרח דתם' כהדיח וחלק תין להם עוד וכפ' חלק לח הכיאו מקרח זה לפי שהיו מפורש דמייתי כדור המבול: נם להכתם שהיו מוכיחים כו' י"ל לח"ל לכפול כנ' שלח ועוד שה"ל לשתוך להכתם לקלקל' שהכל כע"ז שלחה וה"ל כיש עובדי ע"ז חנ' כנים ח' מלהכתם מותם להכליח כה מע"ם שלח ישנאו את ה"ע ד' את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדי"ם מהנאת

* שלח יחקנו כו כלל כרוב מלכי יסר' ג' מעוטין להבעי' כחתון

ומנשה וכנגד הח' שהיו הקלה לחתר להכתם וכנגד הנ' שנלחם וכנגד הנ' קנלחם חו לף וז נקט:

עץ דכרת כל חסר נעשה לפי שהכתוב לוחר ככל חסר נעשה תחת השתם דהיינו כעה"ז ולפ"ז השתם את"ם שחין עוד לשם חלק היינו כעה"ז ולא לע"כ כדלעיל לוה העתיק על דכרת לות' שכנית ככל כי' את הסכל ומניהו על סכת העבירו' שעבי כעה"ז לין לשם חלק לעה"ב:

ונח מנח חן וכו' עם שהרשה זו נרח' שהיו חשעם הסמיכות דה"ל כחלו כתי' כחתי כי עשיתים וכח עשים על נח כתנחם ונוח וכבי חשתם מדחתר כפ' הכחה כי נחמתי כי עשיתים ונח חפי' נח שנשת"י וכו' וכפ' חלק מנח דכי ר' חס על נח כתוך

נזר דין שב' כי נחמתי כו' ופרש"י כי נחמתי כיעשיתי' סחוכי דרש ת"ח מ"ם ל' ניסב ע"ז מ"ם חתחם' סמין הסמיכו' תתיה וקושי' כ"ב חפי' לח תדרש דרשת זו ועוד דלפ"ז לח ה"ל לומ' כי נחמתי כי עשית' וכח חתחה' ולח ה"ל לומ' מנח חן וכן ק' כהח דם' חל' דחשתי רם"י כלשון הכ' למנח חן ות"ח לומר שענין התיתים מעיק' מהום דמנח חן חשתי שהוח לח היה כדחי ולח מנח חן כדקחמ' כתר הכי ולהכי קחתחה דהם נדיק הוה דח"כ מה חדם כתשוב דחי לומ' דח נכ דכח לח היה כדחי מע"ם שנק' נדיק כדורותיו העקר חסר מן הספר ועוד שלח יהיה שמניח' חן הוה שם שחינו כדחי דחדרך' עניני על הרו לשחיטה כדחי ע"ד ויחמנח יוסף חן הדכר הזה חעם כי מנחת חן בעיני יחלפ' וי"ל דמענין הסמיכו' וכח מנח חן עם מה שכתו לפניו ק"ל דחנית נח חן חשת' שנעשר להפיק רנונו כדכ' מה כתו ויחי' יוסף חן בעיניו ויפקידהו כי נם חת הדב' הזה לחפשם כי מנחת חן כרשת מניחת נח חן ל' הנזרה שלפניו נר' דשלח ילקי שמנח חן לפניו להגילו מהמ דחי לו שמ' חן לפניו כעיניו מה עניניו לכחן ומה כח לו שהיה נדיק וע"ז ילח נחס ה' המשע שלו ה' לל וכח היה נדיק לח מנח חן שחוחס על נתינת דכר מה ועוד שהרי כבר נחת נח חיים ידיק מתי היה כו ולהכי חתת דחמ' חתב' כתן דקחמ' שמ' חן שחם למה שיטלנו ו' חיכה מתנ' ולח היה ידיק לחומרו כי למה יוחת כיון דנדיק היה ומנחי דלח היה כדחי ויהיה נכלל הנזרה חלח שמנח חן וכחלט ומניחת חן זה הוה כדרך חסד ועז"ה נ"כ תתפרש הסיח דחנח דכי ר' י: **לא** שהיה כדחי וס"ל כר"י דדרי"כ על נדיק היה כדורותיו לנפחי ול"ח דדרים ליה לפכח לח דיק מתי שהיכותה דמני מיינר המניחת כתן הוה לו שהיה נדיק נחו ולכי שכלם היו רשעים חחר כמ למניחת לח חפני שכתן לו דב' דרך חסד: **לא** שהיה כדחי ות"ח שהיה החכול היה נזכות וינזל וע"ו ד' ופשי מתין מיחום מכ"ז כנח כלל חפי' דרים כדורותיו לנבחי דמ"ח כדי' היה מ"ח כיון שהיה החכו' כשו לח היה כדחי שיטלו מהנזר' כהולל' שתיקדיקנותן שיטלו מחנה לח הנדיק הנמור כדכתי' לפי' כפ"כ כו סי' ת"ח ק"ק דכיון דשחכי וח לנחתי כי עשיתי פי שתפי' כנח נחתי ותחתי כיון דנדי' מיית סה וי"ל דכיון דלתו נדיק היה חלח כדורותיו וגם דחקטני לחנה סה כדלקמן פ"ל ולח היה נדיק חח' לח הוה נחס עליו נ"כ דכשניהו לח היה ראוי לשרות כיניהם חדם שנחנ' הנשר מעט והפסד הרוחה:

אלא שחנח חן כדרך חי שנחנח חן כעיני חדם לשפוך רנונו ויתרב' לפניו חע"ם שהיינו הנון ות"ם שתין זה נוזק נחקו ית' שיודע יצרי מעלני חים ולח יחנח חן כעיניו לח חי שהוח כדחי הנה הנלח נח היתה מחסד עליון להשחיר לנו' שתרי ונכר נכח שהוח הטו שבדור ועז' דכיון דנדיק חיינת הוה חע"ם שלח היה כדחי לפלשם שתף הנ' ם מחדת חסדו עליו ולפי שכיוחה כזה מכל החנשים יהיה מניחת חן כעיניו חמר מנח חן כעיניו ב' כלשון נני חדם וכי"ל שלשון מניחת חן כחתר כב' פנים הם' על היות שתדם נרחה ונהחב כעין חסר מנח חן כעיניו ומזה הטעין מניחת חן דיוסף ומשה ורבים שכתקרת ומחין הנ' שפקת רנונו שתף ה' שלף על פי שחינו נהחב לו חלח שכעבר להפיק רנונו חדרך חן וחסד על זה יחתר מניחת חן וכן נר' שהוח הנה מנח עבדך חן בעיניך

ולקחת מנחתי ומזה טמין יהיה ונח מנח חן:

אינוניית מוכיר ס' כו לפי נרסתנו דרים מיכן מיכוניים מוכיח ס' ותחת נתי מידרים מתי נקי תחת מיכה כלשון יון וכדדר"ש נקי תחת מהכ' ותפ' קרח כנח דלעיל מיניה כתכות וכנח קמיירי כח"ם חסר קומטו וכו' ירחו נדיקים ויסתחו וכו' כדכתי' לעיל כפכ"ח סי"ו

היה כראי אלא שמצא חן בעיני ה' שנא' וגם מצא חן בעיני ה':

ג רבי סימון פתח כו' אשר ה' באשר ימצא התירוש באשכול ואמר אל תשחיתהו כי ברכה בו ' מששת בחסיר אחד שיצא לברסו בשבת וראה עולה אחת ובירך עליה אמר בראי היא העולה הזו שנברך עליה כך כו' אשר ה' כאשר ימצא התירוש באשכול וגו':

ג אמר רבי סימון ג' מציאות מצא הקב"ה אברהם רבתיב ומצאת את לבבו נאמן לפניך דור רבתיב מצאתי דור עבדי ישראל רבתיב כענבים במדבר מצאתי ישראל איתיבון הפריה לר' סימון והא כתיב וגם מצא חן אמר להן הוא מצא הקב"ה לא מצא והכתיב מצא חן במדבר בזכות דור המדבר ומצאת את לבבו נאמן לפניך:

ד רבי יוחנן בי' תרגם כתיב דמשתכח נח זכאי בדרת דטופנת ואחרית דלא לחכלותיה כדיל לקיימת עלמת מיני כן מפיק בכסיל עבדי וכו' וכתיב עליו רם' התירוש זה נח שהיה מתוק כחשכול בדור המשכל ויש לפתור כחמשמו ' ולי נראה יותר דלפי' כחשכול כחמתו ' והוה סנהדרין יחיד וחשכול ענבי ה' לכך ות"ם שהיה זכאי בדורו כ"ל שזכה להנצל ישעיה ס"ה זכאי כנדקו דמ"כ מאי קאמר זכאי לקיימת עלמת מיני כן מפיק בכסיל שהיה נדיק וטעם התחרנם מבואר מפני שהוא והוציאתי מיעקב זרע וכו' נראה פיגול האמו בזכות בניהם שיהו ס' ויחזיר ס"ה ולכן פי' בנח שנתלכלו כדי שיהא ראוי לקיים עלמת מיני כן מפיק בכסיל שהיה נדיק וטעם שהוא מבואר מפני שהוא והוציאתי מיעקב זרע וכו' נראה פיגול האמו בזכות בניהם שיהו ס'

בדוד ויצחק אלא בכתב כתם מחוסר יחם התיחס לכללם לכל
הכלל תכריחם לם מזלתו לא היה כל כך תפורסם לעין כל אלא
להוקיר לבכורת לבן יחם התיחס אל הלב וח"ת ל"ק רבי סימון לב
תברהם דכדקאתר דוד קאתר נתי תברהם תכל לפ"ו שהתיחס
הוא תם שנתיחד תכלל תכוותיו ספפר והלך עד שנא לתברהם
הל"ל ותנחת את תברהם שהוא הנתנחת לא הכא: ותיקו ר"ל דכיון
דסוף סוף תניחותו תכלל תכוותיו היה היה בכניל תסידותיו יחם
התניחה ללב כותא התחוכה: ת"ק דכיצחק אין ענין התניחה
בדרך זה אלא נתנהו תכלל תכוותיהם שתחר שנתיחם תברהם
בשתלל יחסו על ישראל כלי הפסק: וי"ל דכיצחק נתי הוכרך
לפפר הכתוב ענייני תומת עפו ויתחילל ותחר כך ענייני התומה
היצחלית יקרה תניחה וכמ"ש רש"י כפ' ויסב ישקב תחר שכת לך
יסוכו עפו ותולדותיו בדרך קצרה אלא היו רוחים והסוכים לפרש
היתך כתיסבו וסדר תלחמותיהם תיך יוריעו את התורי פירש לך
יסוכי ישקב ותולדותיו בדרך תרוכה תל גלגולי שכתם לפי שהם
חסוכים לפני התקום להתריך תהם וכן תתה תומה בשפרש דורות
שתחדם ועד כח אלוני הוליד פלוני וכשבח לנח התריך בן וכן כי
דורות שתנח ועד תברהם קצר כתם ומשבני תגל תברהם התריך
בן תשל לתרנלי שאפלה כין התול תר' מתשם בחול וכוכרו בכרש
עד שתנח את התרנלית ומשניתה הוא תגליך את הברורות תידו
וכוטל התרנלית והם לקוחים תתדרש תנחות שתכתוב לק' כפל"ט
כי ר"נ ב"ה ושם תכתוב תה לא לעיין בתלוף שתשל תכתשלי ותף
ע"פ תגרת שתין כתשל דומה שהתרנלית שתכדה ת"ח שתחנ' תכלי
פיסים כוכה הפפר תכל להזכיר יסוכי ישקב לא היה צריך להקדים
יסוכי ישקב וצוד שהרי קודם שהזכיר יסוכי עפו ככר נזכר ישקב
והיה יכול לפפר תיך ביסוכיו וקנת תתרו שהשתל שכתב רש"י לא
תתרו תלה לענין כח ותברהם ולא דתם ענינם ליסוכו ישקב תלא
לומ' שכאן תקר כשבו והתריך ביעקב כן עשה כנח ותברהם
עם קדושיתם הם ליתא דתה ענין לרש"י להניחה תשל לענין כח
ותברהם שהיו תשנין הפרש פעוסק בה וצוד ת"ל תה תדתה רש"י
ענין תלו לתלו דכנח ותברהם שלא הוכרכה זכירת תכוותיהם תצד
עכתם תלא תצד כח ותברהם קצר כתם והתריך כברכם תכל זכירת
יסוכי עפו שהיו תצד עכתם לתם לא התריך כתם ג"כ תלא ודאי
כתשל תכולהו קאי ול"ק תידי דיסוכי עפו ג"כ לא התברו תצד
עכתם תלא לבא להזכיר יסוכי יעקב שתחר שהזכיר תתלה עפו
ויעקב ת"ת להיותו נעתק לספר יסוכי הקטן תם לא יקדים יסוכי
הגדול וצוד לתי שנם עפו תורע יצחק והתרך ניתנה ליעקב לזה
הוכרך להקדים תכבר ניתנו יסוכים ג"כ לעפו כהר שעיר וע"י זה
נברדו תים תצל תחיו והתשך ענין יעקב לרדת תגרימה ולירם ת'
וכתב"ה ותתן לעפו את הר שעיר לרשת לותו ויעקב וכניו ירדו
תגרים וח"כ נתחר שת"ם כעכבים כתדבר תניחתי ישראל ותל"ת
פפו ויתשתל תולדותם להסתחוים כתרנותם עד שתנח ישראל
שכבדל תתרנותם וירוחתם וכח לתדבר תחרי ה' ללכת לתרץ ישראל
תו תלא כתדבר דקתה לעכבים והוא הכוכון ותיהו היהיו דלקתן לח
תייתי ישראל עם תברהם והה כיון דלא דתי שתכוותיהם תבוקשים
תצד ענתם בדתכתוב שם כ"ם: וח"ת ת"כ כח ג"כ לתה לח קרתו
הכתוב תניחה תחר שכל הדורות שתחדם ועד כח לח נכתבו תלא
לנח ליתם לנח והתריך בנח וקצר כתם כנו' י"ל דלא ס"ל לר"ם
שתכו כח נכתבו לנח ליתם לנח דלא הוה תניחה דנח תנח הקב"ה
לח תנח כדכשתוך ולא הוכרו כל הדורות אלו לנח לתברהם שהוא
התניחה ואה שהתריך כנא לח לתניכתו היה תלח שכוורך לספר
ענין התכול והתשך הדורו' עד תברהם ויהו דקתת' תה טורך ליתם
שם תרכבכד כו' ולא תדם את כו' תפרי תפלו יותר קרובים תלינ':

ועד דרך הדרם הנה בעל העקידה כפ"ת כתב שייחד נ'
תניחות לנ' עקרים תתברהם תנחו לפרסם תחת
תניחותיו: ועל תתוכת הספר ותעוסק תנחו לדוד שפרסתו ודבר
ענין העולם הרוחני תרבה תתזדרים ולברסם היכולת התוחלט
בתנחו ישראל בתה שנעשה לאם תתניים ועל הים וכל"ת תלבים
ולא"ת כעכבים כתדבר תניחתי ישראל עיין שם וקונדרם ת' כתיבת
יד"ת כ שלפי שהאדם יכפרו ענייניו הם תצד תולדו שהוא כתול טוב
והם תצד יתסו דורות תוטרת תחוירת תעיקריה קאי: והם תצד
סתום ת"ח ולכ"ת בתחות תביב תדם שנברה כנלא שתין לך תול
טוב תוה: ולכ' תתר תניחין ישראל שנקראו בנים לתקום: ולנ'
תתר שניתן להם כלי תתדה ולפי שכל ת' תחלו נצדר תתנו שלתות
ת' תנ' תלו ולכ"ת הוכתרו ענייניו תתר שהם תניחה ודרכו
בתניחה כדרך שבתכבו לפי שהוא נגד הנתונו: וכנגד הת' תתר
דר' שתעש"י שכולל כתאדם את"ם תדקונו עם יפה. עיניים היה

טוב הוו ודאי תניחה כנב' הטבע: וכנגד הב' תתר שתברהם שתחבי
שתכוותיו טובדי ע"ז הוה היה טוב: וכנגד הג' תתר יצר' שתחבי
שנתגדלו בחרן תניחה גלולים לח דתו להם והקבו שברו נח קדם
כתעלה וז כי נדיק היה כדורותיו והסיבן נח תנח כו' אלא שלח היה
כל כך שלם שבדורותיו היה נדיק לח כדורו של תברהם ורוח דרך
נכון ותכוותר: והניחתי פירושים טונים על ת"ם בתחוחות יהם
תתברהם וכשה תתסה כו' וזברכוהו לעיל כפ"ט סי' י' ודוקא לבי
שבשטת כל ת' יתבתר נ"כ תתת' וז ע"ד דרש וזה שכעגל דרך תתכתם
בירם כת"כ ס"ו כהקדתה ס' שרטו הברח הנתה לתיצת ג' שלחות
הת' טכעבי ושו"ת תתברהם פירוש לסיותיו תזרע תברהם התיתים
והכ' הרבלו ושו"ת תתסה לפי שלתד והורבל כתוך תסה והכ' התכבי
וכבותיי ושו"ת תתם"ם שתקיים לו הקפה תהעולם הטכלי ולפי סב'
פלחות הלו נתנחו כב' תלה שתסה לוקח לכל ישראל תחר שהם נ'
תניחות ר"ל נ' תעלות גדולו' סע"י ויתבלו לכל ישראל כתניחה כשבע
הוא תברהם שכל כניו תחריו יהיו תיוחסים תוטבעים בשלחות
ועל הסרנלי תחר דוד שהורבל תתר לללוד התורה כת"ם כפ"ק
דברכות על שתרים נפשי כי חסיד תכי ואין ספק שתחבו ידתתו
יעשו כל ישראל דתשל תקניט על דבר אחת כל תשרתיו כדקיט'
ועל ההתבכי תחר ישראל שקבלו התורה והבבותיה בתדבר תקרא
שהרי נח גם כן היה תניחה וסרם היהם לכל העול והסיבן נח תנח
כו' שתיהו סורם יחסיו בתברהם שלא היה צריך אלא שתנח תן
והבדרשי כי שיעלה התניח בסכוך הכרובים והבדיוטת והתפלת
העי ון וגם על נ' אלו יונדק תומר"ן תניחו כו' ס"ו: וכפל הקפיד
כפכ"ח סי' על נ' דברי' שכהן נתעלו ישראל על התחוחות וכן התחוכה
וקבלת התורה והתנחות וכשם תלכותם ס"ו: **ועוד** י"ל ע"פ
והוא שהתניחה על נ' פנים תם תנד שבחה שהו דבר חשוב שהבר
התכוב תפי יבא בכל תמון יקרה תניחה ע"ד תשת תיל תי יתשת
כו' ארתה תקרא תניחה שפפ"י סיקר תפסיקים יהיה קציפה שהיכי
התכוב לא יתנה לקטון ותם תנד האון כי תי פיעורך בכוחי שבני
בתדם התניכ לרשותה שפפ"י שהיה בתחיריהן יקרא הניחה
ותם תנד התקום בתכוב נבן ותתנם ויהיתן בתדבר לעורך תחת
ויתנתו תפילו בהון רב יקרא תניחה: וכנגד הת' תתר תברהם
שתנד שנתו תכוב תתר שהיה היהם והעולם נברא בזכותו כדכתי'
כפי' כ': וכנגד הב' תתר דוד שלעורך הפפה שהיו בריכן ישראל
תלך ולא נכון תלבות שתול ולא נתנה כתותו היה תניחה נדולה:
וכנגד הג' תתר ישראל שבהיותם בתדבר היו תולבים תתריהם
תניחה: **דכתיב** ותנחת את לבכו ק' דתי בסדר הכתובים
ס"ל להניח תברהם תחרון ותי בסדר תולדותם ס"ל להקדים שהי
לדוד ושתת תידי דקתתר תברהם שהוא יחיד שתך לונם בן תר
שהוא יחיד: **דכתיב** כשנבי בתדבר תניחתי ישראל ות"ת
תתתי לח מייתי תדכתיב כתורה יתנתהו בתרץ תדבר וי"ל דס"ל
דהקוה בתברהם תיירי כדפי' כשהרי ות"ת לח תייתי הכא הכוה
קרא לתברהם כיון דתשבח היה קרא בהרי': ת"ק דר' סימון סבר
דיתנתהו ביישראל תיירי ולא תייתי תניח דתיכא לתתרי תברהם
תיירי: ת"ק תטום דקרא דתייתי תדרש תניכותיו טפי דקתתר
בשנעים בתדבר כו' שהשנעים בתדבר תניחה חשוב יותר ת"ק
דדרשי בשנעים לענתי תה השנעים נותת תכתוב וכשורו' תשנעים
כך היו ישראל בשעה שתעתו על הר סיני ותוחרו כל תצר דברך
נעשה ונשתע הרי כפיים' תבל לכם לא היה כעון: ד"ת תה השנני
אלנו תחרנים תשנעים כך היו ישראל ותשתפוף תצר בקיט
כדאיתא בתגחות תת דרשי ליה בתי תתם לשבח תה השנני אלנו
יש כתן תחבל ותשקה כך יפר' יש בהם בני תדם בני תורה ויש בהם
בני תעשים': ד"ת בשנעים בתדבר לתה בתדבר ולא ביטול תלח
בשתדם תהלך בדרך והוה רשב והוה נותה תם נותני לו פת תוכלה
ותשקה לשתות תתם נותנים לו תים תו יין לשתות שותה ותשקה
לתחול תכל תם נותנין לו שנעים הוה תוכלם ותיהו תשקה תלותה
לתה בים בהם תכילה ויש בהם שתיה כך קבלו ישראל את התורה
בתדבר דכתיב בים לכו לתחו בלתחי ושתי כיין תשכתי ואתיב הר
כל נתח לכו לתים ור' סימון תני סבר שבי תקר' טפי תשתע ליה:
והכתיב וכח הנח תן קס"ד דכיון דתכה תן היה תחוק
וכתהב לה תתר שעל כן תנח תן בשיניו':
וה"נ הוה תני לתקשויי תתשה דכתיב בים וגם תנחת תן בשיניו
ותיהו הוותנה תכל הקדום ברוך הוא לח תנח שתניחת תן
לח יורה על התרנות האדם תף על פי שתיהו הענין תלח סורה
לפניו וכן תתר רש"י ע"ד דברה תורה כלשון בני אדם בזכותה
לעיל בשפכ"ח ובריך תדכתיב תנח תן בתדבר שתנח תן בתתר בו גם כן
הוה לפי שם' תנח כו כתו שהיה התדבר שתנח תן בתתר בו גם כן

מכאתי ישראל דאי מכח חן מסתמא דקרדו כ"ה לית מכח מאי מכאתי ישראל. וא"ת מ"ש כאתיב וגם מכלות חן בעיני היכי מפשר לומר דהוה מכח קשה ה"ה לפעלי נכוחתו ולהודיעו דרכיו הוה דקאמ' סלעים הם בעיני שאם היה חן מסתמא מכאת חן בעיני כל אדם ולא הוה מכח קשה לו לכל. וקשה לי מכח פו שיהיה רמוי עיו כי אין יולד חכם יכול להיו' אוכה לזה אם לא בכדרך הטבע ותפלה זו נתכם אם"י לחכם כדי שיתפעל בכוחתו על הכל ולא יהיה חכם לקוס כמותו וזה מפני חפצר קשה כתורה שניתנה על ידו וכת"ש סר"ן ל' כדרשותיו י"ם הוא מכח קשה"ם לא מכח דמכיאת חן דמשם כ' פנים הם' על היות החל' נרגש ונלחם מהם כענין המפיק רגונו ומזה המין מכיאת חן דמשם ויוסף ורבים שבתקרוב • וכ"ב על הקשה רענן מלאת ה' כדרך חסד תעפ"י שהיו נלחם לו ומזה המין וכח מכח מכח חן דכתיב כי לעיל בסי' הכו' והא דקאמ' כח מכח לאו מדקאמ' מכח חן דייק לה דתעפ"י היה לפרש מכח חן מהמין הה' אלא מטעם סמיכות וכח לגמתני כדלעיל דייק דה"ל לה מכח כנח ולכן הוכרך לפר' מכח חן מהמין הכ' ופריך מתכח חן כמדב' דכיון דכתיב בכתוב להזכיר מהבת נעורים שה' מהב את ישראל כמדבר לה הל' מכח חן דתפער לפרש התם מיהת שהוא מכח וקשה"ם לה מכח ותין כאן מהבם גמורה אלא שה הל' בהדיא שה' מכח ליסראל שוא יורה על מהבם לנמרי ומשני שלא רצה בזה לרמוז לתכבתו לדור המדבר שלא מתכח חן דדור המהון וזכות המדבר: בזכות דור המדב' וקרא כדורו של ירמיהו מיירי מתכח חן בזכו' תכותיו והוא לה היה דמוי וכרי זה מקרא קצר וכולו אמר כדור המדבר וכבית מקדש מקום כעבור כבית ויעבוד יעקב כרחל: בזכות דור המדבר ק' תעפ"י שדור המדבר נקרא מכיאה הייטו תיד כשקבלו התורה תכל את"כ בכר שנו את טעמם בעגל והתרגלים זו בזמים נשו את ה' וכלו במדבר בגורת ה' וסיפיה דקרא דכתיב כמדבר מכאתי ישראל כו' המה כתו בעל פעור כו' ירמה שכתחל היו הגונים ואח"כ גוורו אחור וא"כ תיך תעמוד זכותם לדורו של ירמיה וי"ל דמ"מ רוכם כשרים הוו ומשום תיעוטא דהשתא כתוב שהם שחטו דדור ע"ד חטא ישראל וג"כ נגזרה גזירה על כלם בעון הרשעים דכל ישראל ערבים זה לזה וכ"ש שכתו לוי דודאי לא חטא ולא חתו במדבר כדלקמן בפ"ח תם"ד והא דלא תפרש מכח חן בדור המדבר משום והוא מכח קשה"ם לה מכח וכרשעים מיירי שהרשעי' לא מכאו תפיהם ועוד למה לה לכתוב נחתן לפניך לא יכולתי ליישב זה עם שלפנינו ולא עם שלאחריו • וכרמ"ד ס"ג מכיאת חן לפני קשה"ם ולישנא דקרא נקט לה דמייתי קרא כזה וכפל הילקוט השתיטו מהמחבר ותפשר שהוא טעות שנפל בספרים: ראי מפרשי חן זה שמכח נח חלה שהכילו מהגזירה הכולל ור' ורשב"ל מפרשי ענין מחודש כדתפרש וחזל והנכון לפרש לה מפרשי כלומר לה היה כידיעתו חן זה שמכח נח מכשהוא שהוא כשלם מהכתוב ור' ורשב"ל מפ' כדתפרש וחזל • וח"ת ומאי קושיית דהא מסתם ספיר מניחת חן שהוא מה שנחלט מהגזירה כיון שנחמר שהיה כדאי הוא שלא היה כדאי • וי"ל דשם"ל דמניחת חן זו היתה מתנה ניתנה לו מלכד הכללו מהכתוב ובכך לו נכי תחתה את האדם לומ' שנחם על האדם לאכדם וכח לא רי שנינוכ חלה שמכח חן לפניו ושעמיהו מסוס דמניחת חן בכל מקום מורה על התנה הו' מהכה לא על הגלת הרע לבד ושוב מי על הכלה לאתי מינטרי' לאכת בית הכח דכתיב כתב לה בספור התהול • ת"כ דש"ל כת"ד כדורותיו לנמת ום"ל שמזכותו ניהול וכדתנח' מדכתיב כי לותך רחיתי בזיק לפני כו' ולכני ק' להו הה כ"ל שכח מכח חן להחלט דמדמשמש כתר הכי דנדיק הוה פשיטא חן להחלט ואמי תיתי שיאכד וכ"ש לאה שכתבתי בסימן הקודם דמניחת חן מסתם ניתנת מתנ' כדרך חסד לאי שהיו כדאי לה ואפי' יסברו כמ"ד כדורותיו לנגתי מכו סברי דלהכלה מיהת בזיק ורחוי הוה חלה דש"כ כתילתא לחריתי מיירי שניתנה לו דרך חסד שלא היה כדאי לה עם היותו הנון ובזיק ולו"ת כל התם לא' שהיה מהלך כו' כלו שהיכר שניתנה לו היה דרך מניחה שלא כהיותו כדאי לו אלא כח שהיה מהלך בדרך

ויט חלין חסד: ר"י אחר לא' שהיה מהלך כו' שהחסד שנתן לו הוא קצור החכמה והם סם' קצר לו מהכתו שתהיה קיימת לעולם כת"ם לא תוסיף עוד לקללו כו' והיה לאה שקצר מהכמה עם כח ת"כ שקטון מהכמה הוא טעם היות כח בזיק הנה הקל"ח תוכך יהיכו עד שנדכא כו' וכת"ם את המלכים שתהלך נח שהיה נריך שפר לעולמים כו' והא דומה כאי שהיה מהלך כדרך כי מתחלה לא היה לו מהכמה עתה אחר שזה דיבקו בעבודתו עד שכלו נגמרה ואמו חתן שהם ס' עתו כתם שהכיאתו להקצר חפצר ה' מהכמה והשב"ל לא אחר כן דס"ל שהוא מעלתו היה כדאי להקצר יצרים כ' מהכמה נגמרה ואמו חתן שהם ס' עתו כתם שהכיאתו להקצר מהכמה ושכוחת המהול בזכותו היתה כדכתיב ויהי ה' כו' אחר החסד שנתן לו הוא נדול מזה והוא שהשליטו על הכל כת"ם ומורחכם וחתכה כו' ולפי שנם זה אינו אחר נדול שלאחר הרחשון נאחר ורדו כדנת היה ותעפ"י שהוסרה כדור המבול לא נרע נח מאחר הרחשון להחזיר לו מורא וחתית לו"ח רבנן שהחן הוא נדול מזה והוא חכה יתירה כחכת החתון והיה החכמה שניתנה לו ור"י ורשב"ל לא אמרו כן דס"ל שאין כן חכמ' יתירה שבחכת' הטבעית יודע זה לו שנם זה מעלתו היה שהיה טורח בלימוד וחכמה כדלעיל בפרשת כ' ותפשר טעם מחלוקתם תפני הנ"ם דאר ניחא ליה למילף מוחכת יוסף חן דד"ת מד"ת ילפינן ושוד דכתיב התם מניחה כי הכא ואר ניחא ליה למילף מנוחת חן שהוא כולל וחן נאחר בעיני הכל ואר ניחא ליה למילף מוחכת דחן דהתם מיירי כהקב"ה כי הכא: דעך דרך ר"ל שהם חולקים בחלת השלם מה היה ותעפ"י שאין מעלתו רק היותו מחוב בעיני ה' מכל החתונים ויש לו שבר טוב כשאלו ותעפ"י שרש"ל שמעלתו הוא היותו שליט על העליונים והתחתונים וחנן כלימוד ומוסיף שמעלתו יותר נדולה שהוא מתחיה עם ה' כנוסח אחר שמתחיה עתו לחיות לאחרים וחן שהשם ע"י שכלו דבק עם הש"י מקור השכל הוא קרוב למחלוקת שיחסתי בת"ם לעיל בפ"א סיעון ה' ולכן כל ה' יחם מניחת חנו שלא נח לענין אחר: דרך שני פנינות הנדיקים בעולם הזה מנ' פנים יש שיעשה המנות לאחבת ה' לבד מכל שיקיים מאמרו וזו הנדולה שבכולן ותעפ"י שאינו שלא נח היה זה שהדיבו הש"י אל השלמות עד שהיה עובד מאהבה ויש שעובד לשכר נשפני להנליח בעולם ולשלוט בעולם כמו"ש מהדבקו בש"י: ונאבך להלן ותתי אחסר נוספות תן ו"י שנשתה תן שלשה כשלשלות שהשליך תחת ותתי ותעפ"י שנשתיות תחן כעיני רוחיה דכתי' אחם לא השליטו הרוחים אלא אם שנשתה תן בעיני המלך ומוסב כעיני מאי"ם ותשת תן ויחסד לפניו כל הכתולות ויסב כתר תלכות כראשם מכל מקום ע"י שנשתה תן כעיני כל רוחיה נשתה תן בעיני המלך נ"כ והמליכה ונקט קרא דקדים והא שלא הכיא ויאמר יוסף תן לפניו תעפ"י שנאחר שם ויפקידהו על כיתו תפני שתין זה שלטנו אלא שענין אחכה שהמליכהו והפקיד נכסיו בידו אכל לא היה שליט שנכדאי היה וגם היה שלטנות כולל בכולם אלא נכנסיו: שנתן לו כתו החכמה נקראת כתו על מקום לפי שהיא מכיאה לו והיא חלק מחנו וניתן מחכמתו כי ס' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה ולפי שנחנה לאחם שיהנה ויתעשק בה כנה אותה כאחרו לנת כי היא מילת אהבים וכן אחר לקחן כם כ' כל נ' על התורה משל למלך שהיתה לו בת יחידית וכו' וכן התשילו בפסיקתא' שאלת שלמה ע"ה החכמה מה' לשואל כתו של מלך והכונה היותו מתתכן ומתדבק בשכלו כש"י כדלעיל: ונאבך להלן ושפכתי על בית דוד רוח תעפ"י שלא נזכר שם ענין הכתוב הזה שיעלה על רוחם להתחנן לה' וייסיו להן

בעיניו כדפרש"י ואם כן בכתיבת הכתב מדבר שם. ויהי בלעם שיתעוררו לזה ופרש"י שהרע"ק כתב שיתלוה הן בעיניו הין מלמטה תחתונו' מתיסב לפירושו גם ת"ס בשם מהרי סיטים לשון בעיניו כל אדם ובעיניו תלוטים הקובלים לפני מיכו נקבר עם ת"ח והכיטו תלוי לת אחר דקדו תכל לכרס"י ג"ם שיתחכנו על שם שדקדקו בהם התוספות כתו שפני הוה מסכים לפ"י אך מיהו עיכוי למריש על מיתת חסיה בן יוסף בתרי"ד הכרכנתל גם רות מסתם רות הכתה ובינה ויתבן דילפי' מן תחן ויליפי' סביכה מסיכה מדכתיב תסמוך ת רותי על כל כסר דסביכה לשתם נמי בחכתה וכבוחה מיירי והדר ילפי' מתקם לכתה עד"ם בפ"ק דסנהדרין חפוש וחקום וחקום מכר: שורדן יוהב להכחין סלוה גרוך חכתה נפלאת בכל פ' ים לו רשה סיכה כשיניו ותה שלה הכיח תת"ם לעניל בפ"ו וכת"ת ילפה מהכתן דכר תחוך דכר שו סיכה כ כ תכתה כזו ועוד דהתם מעכתו הוה דסיכ קושה תתיר וינעת ולא תכחת תל

תחתן לכל החכתה בטכשיות לת תוסב תלת בחסר ה':

כיציו מהקב"ה עושה וכו' כדכתיב וחברתי ת בריתי ינקב ושוטה חסד לתלפי' שחור הברית וחסד לתוכיח לשק דור וכתלה רגים תכל שטוטה חסד לרתסוטים זכות התחרוטים לת תניגו תלת ככתן ותי לתו תכי תסברת לת נפקת דבשלחת לתחרוטים כזכות הרתסוטים י"ל סיוטיל לפי תקדם הזכות לרתסוטים התחרוטים וידחה תטניגו תכל לרתסוטים תקדם דשבתם לת תדחם תפני זכות הבת לתחריו וכ"ם תם התחרוטים עדיף סיגן כטולם דלת יכנה זכותם לרתסוטים הנתתים כתו סתוטיל זכות הרתסוטים תכבר כתלתו בטולם לתחרוטים כתכתיב לפניל בפי"ד סי' ו' וקייטו דקלת' רתסוטי' ותחרוני' ולת קלת' תכות וכנים כי זכות הרתסוטי' לתחרוטים לתו דוקת תכות תלת תפילו לבני בנים לכחם דורות וכן זכות התחרוטים לרתסוטים לתו דוקת בנים לתכות תלת בני בנים שתחר כחם דורות ושילו לקדושיהם זהן רב ופ"ג דתלה תולדות כת סיגן תלת בנים תתם ת"ת תדכתיב תולדות ולת בנים תסתם זרע שתם ותפילו בפניל בניהם תלת נח תן וח"ת וכת נתי תשכחן לה בכתה דוכתי דקרי תברהם שניטל תסתם זכות יעקב כדילפינן לקתן בפם"ג תתר בדה ת תברהם תכל ברה וחדם לת גברה תלת זכות תברהם כדלפי' בפי"ד ולוט לת ניטול תסניטת סדום תלת זכות רות התוסיה וכעתה בעתות שבעתידות לכתת תתנו כדתסתע תדלק' בפ"ן ת"ת ב' בבי כ' בכוחיך הכתכות וכן תם שנוס ה' לתרע"ה סלת לכנר לתוחב ותתון בפניל רות וכעתה בעתידות לכתת תהם כדתי בפ"ק בפ' טור שנגח ד' וה' וי"ל דהיכא דתלו לת יתלטו הרתסוטים לת היו התחרוטים בתים לפו' כתנו הנוכרים תו ודתי יעשה חסד לרתסוטים בעבורם כדי שיכולו התחרוטים תכל היכא דתפי תלו לת נתלטו הרתסוטים היו כתים התחרוטים לעולם שבכר הולידו הרתסוטים בנים שתהם עתידים לכתת התחרוטים הכבדים בתה לת יפפי לה תלת תהכת תלמין תולדות כדכתיבנא: **כיציו** מהקב"ה עושה וכו' ק' דפ' תלק תתרינן תפני תה לת תני ת תתון תפני תכודו תל יתפיטו תבתה גתי לת נתניית תפני כבודו תל תוקיהו ברת תוכה תבת ותון תבת תוכה ברת כדתניית ותין תידי תטיל תין תברהם תניל ת יתתפל ותין יכתף תניל ת עבו והבת קלת דרתסוטים לתחרוטים ולת עוד תלת טיותר פעוס היה לו זה תעיבה תסר לרתסוטים בפניל התחרוטים ים תתרים דדוק' כפתין תוחזן תעבה תכותיהם ביריהם כגון עשו וישתעל לת יתבו כוכות תבותיהם תכל כפתוחזן תעבה תכותיהם ביריהם תבת נתי תוכה ברת • וח"ת והרי כעבל עתדה וכות תכות כפתו' זכור לתברהם וכו' ל"ק דהתם פתני תפני שנשבע ה' לתכות וכן וזכרתי ת בריתי יעקב וכו' תפני שברת ברי' להם וכן וליפחעל שתשתיך כו' לפי שגדר כן לתברהם כחיי לפתחו ופ"ג דלקתן ת"ח תקתר דתברהם תיבו תניח לדם תהול לירש לנעיהם • י"ל דכל תלת יכתו תן הכלל תוחזן תעבי תכות הוו דלת תתרי פתין לוחזן תפשיהם תלת יוכתין תן הכלל כיפתניל ושנו וכדתתרי לקתן בפ"ו הבוחר בדרכיהם כו' וכתל תקום ברית לתת לת שתם לתתי כפתוחר תעבי תכותיהם בידיהם תיכת פשיטת לן טפי פתעמוד זכות הרתסוטים תלתח גוי יותר דתוי תפטעמים הכ"ל וחלו בפתין לוחזן תת"כ תכל תקום ברת תוכה תכת תיה דתוי דכיון דתכת לת תוכה ברת בן ברת לת יוכה תכת • וי"ל דהיכא דתתכ קיים תפיל וכדן הרשיב ה"ל בכוב' בקורבת תכו

ובגדל תהיות בכו כי תעם' לתכות יעבו בנים ולת ניחת לתה תחסיך בבן רשע סיוכה בשבילו תכל בפתחב רשע והבן תחריו תפיל לת הבדיל עכתו תקורבת הבן ועוד דתתי דברת תוכה תכת לתינו תפני דניחת ליה לבן לפיוכה תכיו לבד תלת תן תדין תפני שתתגבל זכות על ידו פתוליד בן בדיק וחלמלת הוה לת נולד תכל הבן לת נים לידת תתב בשלים. וכל בכלים טוכי ורוכים זה לזכות לזה בשום יותר סיוכה תתחרוטים בזכות פרתסוכי תהבטתים סב"ל בתפ' שהם לת נרתו תניחות ברתסוטים ותתון, בתובפ"ק דסוטה נבי תכבלום לתיתייה דוד לשלתת דתתי שלת יקטה תסהיתו דפ' תלק דתבבלום לת עבד ע"ז וזה קר"ב לתפוכה זו'. והבבון ת"ם ברתסוכה בתוכה בתלת תכיתיך דלזכות לע"ה בב תלת בתכל נהיתם הוה דתין לבם תוכה ברת תבל לזכות בם תה תוכה וי"ל בזכות כ טעתים בדבר תה' דכיון דבע"ה בב תבבר והבוכם התוכם התתי תן ויתור כלל כי תי בסרת בפ"ם יתבל בבבת ת"ת ברת תכה תבת תפני בכות נרם תביתו בכולם וכוה ליה זכות הבן בשלו תבל בע"ה ת"ן בתין כי שיקר תבבר והבוכם תתבר בתכתיב דבר סיוכה זרעו תחריו ויתר ה' סיוטיל וכוה יותר רתוי תסיוכה תתי בשביל הבן תהטעתים בב"ל ועוד דתין דברת תברת תזבה תכת לע"ה תיה נרתה תלת יוטיל לע"ה כי בוה טיתחוד זכותו לזכותו לע"ה ובביא רתיה ת"ת תוטיל בם לע"ה. הטעם הב' תפני שקורבת תתב והבן תיה תבר תנוק לבד לת תבר הבפם בת"ם בשביל הבקרב בפ' ויקרא על הן בל הבבמית לי תבה ולבן בע"ה הבוסבי יוטיל תתב לבן והבן לתב כי תחדים תם וברת ברטיל דתתו' תבל בבולם הבבמי תתין בינים קורבה תבת לת תוכה ברת ות"ת ברת תוכה תבת לפי שברם תביתותו ה"ל כתלו הוה עשה הזביות בבנו • ופ"ם הדברים בתלו יש לפ' ת"ם: **בשוחר טוב** טוב לתסות בה תגבות בבדיבים שבן דוד לתחר תל תבבתו בבדיבים • וק' תה ברית רתיה תדברי דוד לדבריו שבתן דתי תייטי דהבת תקדה ת"ב ותבת וטוב סיבת רתיה תירתיה תתחר תדוד תבבר לתר יבות בתה' ופ"ב בלבתורה י"ל שלפי תתבתן ברתה בבבר ים לתסות בבדיבים תלת בסוב לתסות בם' לוה תחר תל תבטה שדרי תחר תל תבטתו בבדיבים • ת"ת יקשה לתה לתחר טוב לתסות וכו' שרתה שם לתסות בבדיבי' ושוחר תת תבבתו דדרי • וב"ק ל"ת לי' לתוכיר שם דוד דת פעיט' בדוד תחרו לת הל"ל אלת שבן היה לומר תל תבבתו בבדיבי' וברתה דתשום דקרתי ליה תתי טוב לתסו' בה' שברת' ת"ו בבשבן תחת סוג ת' כי לת יתחר זה טוב תוה לת בבבים קרוים ותפ' לטעות בהם כי לת יתחר הכוכב יפה תהגדול עד"ם בת"ם כי לת בטורנו נורם וחריטיבו בלילים כפתריטיבו בלילים ו בעזות לפני ירתתם בבודם ולת הל"ל לת תשרי הגבר הבוטח בה תחזר הבוטח בתדם בדברי ירתיבו ול"ת בתחזר זה בתחזר זה בתין תתחזן תל תבבתו בבדיבים בתין תי' בפסוטו תלת בתין תברהם תביל ת יתתפל פגניב' וכו' בת"ם בתדרש הגבר ג"כ ולכ"ת טוב לתסות בה' בינם הבטתון בזכות התבות טוב בתשיל לעולם הוה תכל טוב לתסות בה' בתושיל גם לע"ה בי' תה בתין בן זכות התבות וזה בזוכר בתו בל דוד בבר בתבתי לשיל בפ"ג סי' ז' בדרך להזכיר שם התדבר בבים לו סייבות בדבר דושבה רב וכן קדם זה לדוד בלה הלל לתבבלום תבבתים בתש"ם בתבבדי' לתותו בזכות דוד תב"ת בזבות ובוחד על פתחה שלבתים) בתו"ל על ת"ת תב"ת בבבתו בבדיבים בבבי תקדיטי ולת בפסוטו בה בתי תבת תבת דותו יטוב לתדתתו פתחר בבום שלבתים בבבתו ועוד ת"כ תתי בבן בתדם תין לו תבועה בבבים בי תבה בבבים בתיין ותם יתיה בל תתין לו תבועה בבבר בים לו תבועה בחייו ותם יתיה זה יתיה בל החבט ובם הבבות תפבר בתיות ותה בבבה היה ולת בתרו בפ' תפלת תבבר יתתה חד ליבתתם היבים בבבתה דתוקרת והדר ליתבר ולו"ת דלבם תב תיידי ובינו דקתחר תהלבה לת ת' בחיי רוצה לתת כל היתים תבר תני חי ים לו' לזבות לת בבבי תבבלו לת ת' כי תי תלת טרת בפ"ב כו' ותין לבטות סיוכה לע"ה בב בזבות תבות ולבי תה סיוטיל זבות תבות לע"ה ולת לע"ה בב לפי תקורבת תבות תיבה לת תבב הבוף לו"ל בתחב בין בדם בהבניות תבב סיוטו בדם תבדתם תין לו בבועת הבפם כי תבה דוחו יבוב לתדתתו ותו תוכדו תתבבות הבוף בלם ותו תתפרד הבילת קורבת תבות פם הבבים ולפי בבוה ב"ל דהת תתין תברהם תניח תהול לירד לבניב' לתת תבבזבות תברהם היה לת בזבות הבילה וע"י תתברהם

הוא בעל חנוך זו ניתנה הגלגל זו על ידו והיה דדור תתיים
בזכותו ר"ל דכתיב נח איש צדיק ותיכף מת כן וכת יגילו ולכך כ"ל דבניו
בזכות עצמם ניצולו כמ"ש התם ועוד דלמה היו רחוים לעזכים
כדלעיל בפ"ו ואם כן תין צריך זכות נח להצלתם ותפשר גם כן
דם"ל דהתם לא מיירי במבול אלא בגזרת רשב וחרב ודבר כדמיירי
התם שבשתירש זה בעולם ויתכן כה בדיקים ככת דניחל ותיוב
התם לגבש יגגלו בגדקתם אבל בגזרת המבול שהיתה כוללת ככל
העולם לא היה ספק בגדקת נח להצילו לולי זכות בניו עמו מ"ב
דבשת המבול הוצרך לזכות בניו אבל אחר שרחם מעשה ה' ונתיחד
אליו הדבור בגדק יותר ותתו אלו בתנה בתוך תיבו גזרה יבול
בזכותו לבד והבטין דמ"ש בזכו תולדותיו לתו בהצלת המבול קאתר
אלא בתנה תן להקשר תהיה תו לשלטות של לחבתה כדלעיל פלוגתא

סוגרך זכות בניו:

חסלת פרשת בראשית ב"ה

סדר תולדות נח פרשת ל

הדא הוא דכתיב בעבור סופה כו' יש"ל לתה הזכיר בתן תולדות נח שבבר התברו לתעל' ועוד שהפסיק בפסוק רוע דור התבול דכתיב תתתה לת התדם כו' בהזברת תולדות נח ושוב תזר לבתוב רוע דור התבול ותתר ותשחת התרן ועוד דפתח בתולדות נח ושיים בשבתיו לבני שייתי הבך קרתי ותרים לבו בדור התבול וגו' דלמ"כ תתי בעבור סופה תתר בתן תים נדיק תי בעולם שהוא יסוד לעולם תלת דבדור התבול תיירי ופירש שהרשעים נתדבו בסוכות ובסערת התבול ונח הגדי תתבו הוצרך התבול ותתת לאתעקרן דתי' בשביל נדיק ת' בעולם תתקיים בדילפי' תיבים בל התתוקה וס"ק שבל הרשעים בסופה יתתו ולא בתקיים העולם אלא תובו"ת דסד"ת שתין נדיק ת' בדי לקיים העול' ותה שהוסיפת העולם בנח לפי שהוצרך להסתיר לעולם שתרית ותפילו היו בלם דעים היה תניח ת' לבתיות זרע ת"ב דהבת הוי בבינה בתי שהיו נדיקים או בשביל בתה נדיק' שהיו עתידים לצאת תהם ותתת בתי לתתעקן דבח נדיק הוה ובשבורו בתקיים העול' דלא תיתת בדר' שיתין דלעיל שהוא לו תבח אלא בזבות תולדותיו והשתא תתי שפיר תתי דקתתר הבח תלה תולדות נח בלו' בל תלה תולדות נח היו לפי שגם תים נדיק והוא הסניף לתם לקיים בל תולדותיו ולבן ניצולו תתוך הגזרה התשתני ותזיל ובן בהפוך רשעים קשה הייבו הפוך הייבו ותיבם ועוד ובית נדיקים יעמוד תתי קת"ל ובי לפי שהיבלו הרשעים יהבלו עתהם הנדיקים תלה דבתבול תיירי ומי' עד"ם בגבורותם פ' בבנים בל זתן שהקב"ה תסתבל ותסתך בתעשיהם של רשעי לתן בהם תקומה דור התבול ויתה תת בל היקום תבל ישרא"ל תם נופלים עומדים ירתה שבשהקב"ה תתסתך לרשות בבל תלקי תעשיו' לבקש להם זבות לא יתנה להם תקומה שהם רשעים לגמרי ולבן יקבצו בלי תקומה תבל ישרתל תפע"י שיהיו נשבשים תחר שנתנה להם זבות תמיד יש להם עתידה תחר שפלם ולא יפלו לגתרי תת שתת' בתן שבדור התבול תיירי לפי שהקב"ה בל תעשיו' ולא תנה להם זבו' בדלעיל"פ אבל דק רע בל היו לבן תיבדם לגמרי תבל נח תף שנתנה בו תיוב תטה בת"ם בי נחתתי בי עשיתים וגת לא יעבור"ם דק בהסגרו בזיבה י"ב תדם ותוה ליה תקומה תו עתרת לדורותיו תתר שהוא נדיק תף שיהשתו לעשתים לא יעשה בלה' ת"ב בדי שלא יקשה תם שהקב"ה בתה תנשים בתבול ולא הקשיתם בשביל צ"א שיהא תהם תבל שבר הקב ובשתבל בהם ורתם תתן תהם תועלות ולתה תבדם תבל שבח היה בהקב שגם תבל ה' ורתם שביתו יעתוד בנדקו ולא יחסרון לעולם

תולדו' נח נח איש וצדיק תמים בדורותיו את האלהים התהלך נח ויולד את שם את חם ואת יפת ותהי הארץ חמסה ותשחת כל בשר את דרכו על הארץ ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר עשה אתה ותה תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה אתה ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה להחיות אתך זבר ונקבה יהיו ומן העוף למינהו ומן הבהמה למינה ומכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך ותיה לך ולהם לאכלה ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים כן עשה

ב דבר

נדיקי מזרעו ולפ"ז ת"ם בתי ת"ם הבח אלה תולדות נח פרושה לות' תלה היו תולדות נח לפי שהיה להם ערב נדיק ויעמדו תבל הסתר שהיו רשעים לת יקווה תהם תולדה טובה: גם יתבן דתסוס דבל תקו' שבח תלה פסל תת הרתשונים בדבתוך ר"ל בתן דתתת לומר דתלה בן תולדות לפי שים להן קיום בי בית נדיקים יעתוד תה שתין בן התולדות הב' ל' ולזה תתר בתן תים נדיק לומר שלפי שהן תולדו' הנדיק שים להם קיום נקרתו תולדות ותיינו דתסיים תלה תולדות נח בלומר הסתת ת"ם תתי דבתיב הבי' ובן ובית רשעים יאתד ק"ל דבתה בתי רשעים בנגיונים ובתי נדיקים חרבים ועוד דיפרת תיבני ליה לת יפריח ועוד תתי שבח דברשעי נקט בית ובישרים תהל ולבני תפרש ליה בדור התבול ותיינו דנקט בית דהוו רשים ובבח דהוה יחיד נקט תהל ות"ת קרייה יתרים דהוו בניו עתו ותתר יפרוח בנגד התולדו' שתין ב' ל שהצליח לעבתו את שהפריה לעולם שהוליד תולדות והצליחו בזבותו ותיינו תלה תולדות נח לפי שבח תים נדיק בדפי' ותע"ג דעינן דה בבר תתר בתי"ם בעבור סופה בו' בדלי' ל' דתתן דדרים בית רשעים בדור התבול לת תם בעבור סופה בר"ה תלה בפסטיה ותיי סבר דברשע התוק ונדיק התלש תתיירי ותקל"ן שבב"ו יתבד בסופה וה יתקיים בישוד לעול' ות"ד בעבור סופה בד"ה לת תוקי בית רשעי בדור התבול תלה בפסטיה ול"ק ליה דבתיב ברשעים בית ובית

פיגים ותסוכת הרשעין רמז בעבור סופה כו' סדור התכול היו כתיון העוב"ע סופה לכל בני נח להם יסוד קיים על מה שסמוכו ולתסוכת הב' רמז כהפוך הפיגים כו' סדור התכול היו רשעי סתין להם תקומה ותקוה לכל המחרונים יקרתו בית נדיקי בעבור כי

לא יפליגו כחטה כמות' ולתסוכת

הג' רמז בבית הפיגים ישמח כו' בכלל העולם היה בבית תוכן להעמיד הרשעי ולכן רמוי שיאמר שלא יחוק ידי עושרי עניי ומכאן ואילך נקרא להם יפרים שלא היה מכוין להם לידי עבירה סתין הגלחתו נחתת להם שלא דרך ערמי כתהלי' ערוך יתכן שהכוונ' כזה לפרש תלה תולדות נח על ה' וז' מכוין תולדות שלא בבני דורו כטעם שהנדם הכתוב שם לקיום העוף והם לחוטרת לידע ותרת לקבורה והם בזכות ע' דברת מזבי תכת ובכל ג' תלו נאמר הכא נחלת ה' בניס דהייכו שהשתרות להכחיל תחריו ובכר פרי הבטן הוא הזכות וכחניס כיד נבור הייכו חוטר לידע כו' לכן כנגד הם' הכיא כעבור סופה כו' סדור התכול לא חסרו להסתיר שתרית לא שיעבור וכרם מזי תרן כחתך בספרא תכל הבדיק כיון להניח יסוד קיום סתין בעולם וכנגד הב' הכיא הפוך רשעים ותיכם פי' כשיהפך עליהם הזתן תין מי יקיתם וכיא בדיקים יש להם העתדה שהבניס תסבן לתכות לכל יפול ' וכנגד הג' הכיא בית רשעי יעמד והייכו התנכרם לה' שלא יהי להם זכות רק חובה וכדתתרגתינן כל בן נכר שיעתד ותהל רשעים יפריח תכות ותפשים טוביס כדתתר לקתן כסו"ת ופול ויהלוך תכות ותפשים טוביס: כתיב קל הוא תסום ק"ל כתלה תולדות נח כדתתיבנא לעיל מייתי התי קרא דדרשינן מיניס שלא היה מכוין לפריס ורביס רק נח דכתיב התי ספיר שלא תולדות נח כלומר תלו היו התולדות לנח לפי שהיה בדיק וחכוין לתולדות הם סתין כן בכי דורו ותם היה להם ולד היה בתקדם ולזה חזר ותתי ויולד נח שבכוונה הוליד כל תה שיכול וגם בתקלתו דלפי הנקט הכא ק"ל שנתכוין המדרש לזה כדפי' התם:

גזרה שגזרה עליה יתהיכול לפרס שבין דור התכול לתת כדלעי' כ"ו והתי קרא בתכול מיירי דלעי' מיבי לתור יקום רוכח וכן חתר בחסך בתים שבתפרו להם בדור התכול וכ"ם קל הוא על פני תים דתסתם היה שלא תסכתן בהדיה בקרא שבדוהו כתי ולא תלו והתגרים ותדכתיב קל הוא ולא בללו בתים תסתם שכי בדור התכול בסטעם והוליכם: **גזרה** שגזרה תפני סרוטה לתת טעם לתה נפגעו בתים ולא בדבר תחר הוכיח הגזרה שלא יבין טעם שלא לעיקר הגזרה שהוא תם' שתילו לא היה בגזרה לא היה גריך לתת טעם ורש"י ז"ל פי' דדריש קל הוא לסון גזרה ע"ד קל תן סתיח ופי' בת קול וגזרה: **כיי** שפרש כו' שפי' תקול שלקתם שבשתר בתם לקללה שתקללים לתחר כו' שתקחו ותי שפרש התכול הוא יפרע תתי שתילו בומד בדבורו והחקק לפרס כן לפי לתיתר שבאבדו תן העולם בכר הוא תחר כקל הוא עב"ת:

כיי שפרש תדור התכול ותעפ"י שתין דתיין לחטא העובר בדבורו לבל דור התכול תחר שתקבו לקללה העובר בדבורו תקבו לקללו כתי שפרש בדור התכול כדי שתלקח תהם קללה תכל ברת"ם כתב שבשם שדור התכול לא היו תתפסקין ביטוכו של עולם שתחיתים ברגים כן תותם שתיכן בומדים בדבורם תחריכן העולם: ולא נהירת שכבר תפשר לבולם להתקיים בחטא ובתתן ובתזיכה ובשתר דרכי הקניה ולא בדברים וכ"ם שלא תתרו תי שפרש בתי שתילו בומד בדבורו לא בשקבל תעות ואחר כו'

כיי שפרש תדור התכול וח"ת תדור הפלגה כתי תנן בתניתין ובגתרת כתי ותתכתי סדום ועתורה והתגרים ר"ל דתיילי דלוקת קללה תדור התכול תוכיחין כתי שתר הגפרתים תכל עיקר התקנה לקלל בדור התכול: ת"ל עיקר הסתתרות לקללה הוא לדור התכול שתתחיל בהם: **ד"ה** שלא היתה כוונן לחטפת כרתים ופירם שלא היו תכוונים לפריה ורביה תלא להנתת תבתים ואין סופכין זרעם לבטל כדלעי' בכ"ו ובכי תיתן בירתם' ביכתות ס"ו לא יפנה דרך כרתים שלא היתה בשילתן לפם בנים ובנה העתדת הבניס בתטע כרתים סהכל ענין פריה ורביה: והרת"ם כתב לא יבנו דרך כרתים כרה"ה נבתות ותין נורך: ובל וה הענין יש לפרש הת דנרסינן:

בפרק חלק דרש ר' יוסי דתתן קיסרי תתי דכתיב קל הוא על פני תים שלתה שהיה נח הבדיק תוכיח בהם ותוחר

ומה כן לית היך כלל דיכים על הסחתת זרעם סהיה חטא סרכיס ופליגא סהלקתן דתמר על הגזל ופי' חתם זכות וקרי הסחתת הזרע זכות סגם הוא כך: ניחוף כדתניא כפ' כל היד לה תכתף לה יהיה לך ניחוף כין כיד כין כרגל: ות"מ ת"ש ר"ש כ"מ סתתה חוטין זכות לי' תפס לפרסו הלה על זכות ת"ל

ג אלה אמר רבי אבהו אלה בכל מקום שנאמר לה פסל את הראשונים: ואלה מוסיף על הראשונים: כאן שנאמר לה פסל את הראשוני דיר המבול:

ד אלה תולדות נח נח: אמר רבי אבא בר כהנא כל מי שנכפל שמו יש לו בעולם הזה ויש לו לעולם הבא: אתיבון ליה והכתיב: °תרח תרח אם בן יש לו חלק בעולם הזה ולעולם הבא: א"ל אף היא לא תברה ראמר ר' יוחנן כשם ר' אבא בר כהנא °ואתה תבא אל אבותיך בשלום: כשרו שיש לאביו חלק בעולם הבא: °תקבר בשיבה טובה: בשרו שישמעאל עושה תשובה: אלה תולדות נח: אתמהא הזה צריך קרא למימר אלא אלה תולדות נח שם אלא נייחה לו נייחה לעולם נייחא לאבות נייחה לבנים נייחא לעליונים נייחה לתחתונים נייחה בעולם הזה נייחה לעולם הבא:

ה אלה

תכתף לי' תכתף לי' תכתף לי'

התהלך נח לחתו דדרשונן בפרקין ופיוכי קחת דלמ היה צריך לומר חלמ תולדות נח שם: וי"ל דס"ם למ היה צריך לו להפסיק בפרשה בין סיפור התולדות חלמ לבתוב חלמ תולדות נח שם שם ויפת והדר לכתוב וכח חיים צדיק תמים גו' ותסבי להבי שתך נח חיים צדיק תמים נח כדו'

פסוי"ת

אלה תולדות נח: תח"ר פרי צדיק עץ חיים הם הן פירותיו של צדיק מצות ומעשים טובים ולוקח נפשות חכם שזן ומפרנס כל ימיו בחכמה אחר כל השבח הזה הן צדיק בארץ ישולם בא לצאת ונשתלם אתמה: ראמר רב הונא משום רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי נח כשהוא יוצא מן התיבה הכישו ארי ושיברו ולא היה כשר להקריב והקריב שם בנו תחתיו ק"ו אף כי רשע וחטא ורח דור המבול:

איש כל מקום שנא' איש צדיק ומושחה שכל ק"ב שנה היה נח נוטע ארזים וקוצצין אמרי למה כרין אמר להון כן אמר מארי רעלמא דהוא מייתי מבולא על עלמא א"ל אין אימתי מבולא לא אתי אלא על ביתיה דההוא גברא ביין שמת

תולדותיו התעשייה ולהכי לה מיכללי בחלק תולדות חלמ הוך מחכווינים לו לתולדות עצמיים דמחקדמיכהו לה הוה מחצינן סן עיקר מהקדימה הכרחית כחחד מכ' המינים: **נח** הן צירותיו דחי כנים מחם ור"ל שיקיו פרי צדיק לחייס מיכבי ליה ולה ק"ל סחוגה פי הצדיק הוה פריו וחוכח סהוה חיים נעולם בקולות חאחרים כמ"ש המפרשים כי הם טעם לקדות הדכור פרי נף וזוקח נפשות חכם ק' פחם פי' חרכה עכדים זה דע דחרכה גזל כחן סהק' כתנחומה ופם פירש חחיב נפשות חתי חכם יכדק כי שן וברכם נפשות כל ב"ח וקרח חכם סוה קוה ע"י חכמה ליזה טעם חזון כל אחד כדלעיל פכ"ג ותולדות המנות כדחמ"ה חלמ תולדות נח היס צדיק כדלעיל ולוקח נפשות חכם יגדק כי שן וברכם נפשות כל ב"ח וקרח חכם סוה קוה ע"י חכמה ליזה טעם חזון כל אחד כדלעיל פכ"ג ותולדות המנות כדחמ"ה חלמ תולדות נח היס צדיק כדלעיל

אלה לו פרש"י נייחא לו שניעול מהפורענו ניוחא לעול שנתקיים בשבילו וניוחא לאחרות לדורות הרחשונים שהיו חיים עולין ונכנין חוקם כחוך קבריהם וכיון שעתיד נחו נייחא לבניס כדכ' לה ייחה נשחעת לחורש וחלם לחורש עד שבח הוח וחזר העולם לקדמותו נייחא לעליונים שבחלה היו מקטרגים בכל יום ואומרים יפה לחדש הרחשונים מה חיום כי חוכרנו וכיון שבח הוח נחו המקטרגים נייחא לחחחונים שחכל חשר נעשח רוח חיי בחפיו ניעול בזכותו

ויעבר נרחה דבכלל נייחא לעולם השחעית הפרס וחחלם לחורש וכן חם שנחו מגזרת קין ודרדך שחר כחנחומו: והניחה מהחיים בקברות חע"ג דחוחה לעול בכ"ה ב"ל דלה ס"ל למדרש זה דה"ב נייחא לחיים נייחא לחתי חיכעו ליה לחין נרחה דחחר נייחא לחכות על זה שהרי הניחה מהחיים ושכיחה מהפרק והחלם הכל היה בדור החר ומה טעם לקרות לחלו חנוח ולוללו בניס חלה פי' נייחא לחכות היינו כני דורו של נח ונייחה לבניס הס הדורות הבחיס בחריו שכחו בזכותו חנזרת החבול שנשבע לו ה' שלה יהיה עוד מבול: וניחחה לעליוני' נרחה לפי שביות דעתו דהויכו על החזלות שלה שחנו י"ב חדש כדלקחן וזה שנו טעמס וכנחרת חחרו שסיבה עליהם מול כיומה וכפרק חלך חחר שנשמעה זעיס הוה ה' מזרות חחה בחעבד ושוקע בחורח וזכזכת נח שנשבע החבול נחו ושוה שנשחחחוניס חינן עושים רנונו של חקום חכחיסין כה של חעלה ע"ד נור ילדך חבי:

נייחא בע"ה ן וכע"ה הב שוכה בשבו שולמות כדלעיל:

הרא הוה דכתיב פרי נדיק כו' לחרוני הס דדרשינן דחקשינן לעיל דחלה תולדות נח שם משבעי מייתי הס דדרשינן פרי נדיק כנח דעיקר תולדותיו מעשים טובים דהשחח חחי שכתב דכתב חיס נדיק כו' לחולדות דכדקחו ומזימותיו מכלל תולדותיו ומדלקמיהו משמעינן דהן עיקר כדכתב הדמ"ס על דכרי רש"י והשחח נמי חחי שפיר שהזכיר שם חס ויפת חף על פי שנזכרו כבר דחיידי דהזכיר תולדותיו המעשים הזכיר כל תולדותיהם כדכתב הרמ"ס חבל חין לומר שהורך להזכירן כי הוכי דנשחע תולדות המעשים עיקר מהטעם הקדימה דכלחו דכי משמעינן לה חחלה תולדות נח דחלה הוה פושל כל הרחשונים ס"ק דלכחוב חיס נדיק נו' ושם חם ויפת ולה יחזור לכחוב וילד דמשמע דהפסיק מספור התולדות והרמ"ס כתב שלפי שקשם החשור חמרת החשר חוך וכתב וילד וק' לקשום החשר ולפשוק חעלה וכלמ הכיק' מה שעם קשם החשור קשורת החשר: ועם לומר דחשום דכעב' חיינר כדורותיו לכתם חו לגנחי שורך לקשום החשור חשורת החשר דחילו כתב נדיק וחמימות כדורותיו הוה משמע שהנדיק והמימות שבדורותיו הזכירו לה לחר יהיו לו כדורות חחרים חו כ"ש חשר יהיו לו כדורות חחרים שכל לה יהיה שם הוה שחכ נדיק כדורות חחרים חו לה: ועי"ל דחלו כתב נדיק והמימות ה"מ דכללה הנדיק והמימות נקרחו תולדות וליחה דכל חכוה ומכשם פרטית נקרחו תולדות ד"מ הכחחב חורחין תולדה חחד וכקור חולים תולדה כ' לכן חחר שחם נדיק שפי' כחכבו חשיעתו חיס נדיק חמים ולפי שחם כחחר חזר וכתב וילד ועי"ל דח"ב וילד לחסמיעין רבקר

כמי תומר מתאמרו בחיותיות דחל"כ חים ל"ל מחר מהזכיר שמו ולתרוכי יתורת דחים חתת המדרש כוה: וח"ת כיון דכתיב כדיק חים כתי"ל: הא ל"ק דהכטרייך לומר מומחה: ת"ק כיון דכתי' חים כדיק תמיס למה לי: תפסר לומר דמשום יתורה דמיתר לן חים מכ"ג דכתיב כדיק ודרשינן כיה כדיק ומומחה אבל מי לתו דמיתר לה כוה דרשי' כיה תלת כדיק ולהוד: ועי"ל דוה בכה מה דכל כלהוד: שכח' חים חעם"י שתוכו תומר ומהילו שתוכו מיותר הוי כדיק ומומחה כהרכה מיכה דלת חם' בהויה לרישות': כגון חים ד' הדמים: וח"ת כתיב דכתיב חים כיה כתרך עון והוה תומר הוה ליה כתרך עון לח"ל לתר שהתב: ח"ת למה לה כן חים לח"ל לתר שהתב: שמו שם כתר דכתיב חים שם ויתר למה לי וכשלמח מי לה דרשינן חמיס תומהה נתי תלת חמיס שהוה דכתיב כדיק כדיה ניחח: וי"ל דלא כייל חים תלת כדיק ומומחה אבל תמיעות ויוחר ושתר התמיס לה וכ"ג לח"ל בכבה בתרה לא עבר חיוב דלת בשקה מתיס: דאגדתי ודתי דלת בשקה מתיס: **ונויהה** פי' מוכיח ומיכר לכל ותם' שהבריתו

חיה כתה שבל ק"כ שנה היו מבזים אותו ושוה עומד בגדקו ותנח עליו דה"ג לכל מקום שנא' חים: **צדיק** ומומחה ותעילו ת"ד כדורותיו לנבחי י"ל חיים מומחה בחותו: חעט נדקו שהיה כו: **נאה** ושערי שנה שהתריך ה' חשנור לחבי' התכול עד שהבילתו כלכתיב והיו ימיו ק"כ: **הוה** נוטע מרוים אע"פ שלח נתערם שבל כך שנה היה עסוק בתיבה חילתה דחסתבר דחם לח למה הטריחו ה' בעשיית התיבה יוד התקנר חלהנילו בענין אחר חלח דהטעם כדי שירהוהו אולי ישובו כדכתיב רש"י בפ' נה: **בינן** אחת מתוכלה ואף על פי שבן פתקס"ט היה ואין קובי בחיתתו לפי אחת בוחן שיעיד להם נח שיבח התבול כדקאתר לקהן לו' יתי תכלו של מתוכלה ושוד הם' שניים קודם לו חת למך שבינת אתרו שניבח ולא ידע חת ניבח שרחתה התבול והוח חת שהיה בחיתו: **החד** לפיד בח דחיוב לפרם ענין התבול אתה כדלעיל בפ"ו ומשתע דבתבי חיירי אלי קרת דלעיל מינים שהוה בדיק תמיס והיינו נח שהיו חלעיגים עליו ובתריים יבליו חולבים לאוהרים וכם דור התבול שהיו מוטבעים בטוהה בדלעיל וה"ם דקרת לפיד בח הבדוו דהיינו נח שהיה התבדו ומוכיח לדורו היה לנחו ובקלם לדור שהיה קשה בעשיות ומסכן ושלו וכבן לשני שבדים: וכפ' חלק דרש רבח מ"ד לפיד בח חלמד שהיה נח הבדיק מוכיח חותם ומוהר להם דבדים שהן קשים בלפידים והיו מבוין חותו חתרו לו בקן בתיבה זו למה ת"ל בקב"ה מביח עליב חת התבול חתרו מבול על מה שה מבול על חם יש לנו דבר אחד ועליח שתה חם על מים הוה מביח חם מן האדץ הוה מביח ים לנו בעשיות שלו בניו מחבין בהם חת האדץ וחם מן השמים הוה מביח ים לנו דבר ת"ל יעקב אתרי לה ועקב אתר להם הוה מביח מבין מקבי רבניהם שבחתר נבון למודעי רבל' ופרש"י לעשות כוה לעשותות מיושבין שהן ומחושבים מחבשות רעות: **מבין** עקבי רבליהם מן הרבל יוליח מתם חיש הם היה רוצה ולח תפסר לחשות רבליהם בעשיותיו: ולפי זה הפ' חותו שהיה מוכיח תוכח' קשה כלפיד היה כזו לפני החובבי' מחבשות רעות ומהבנים והיה מוהר להם שבכוסים למודעי רבל להניח מבול עקבי רבליהם: **וישע"ד** עשותות דרים ליה בוטריקין שלית ועקוב ועשותות והעי"ן לבדה רמוז לעלית ועקב וה"ם למותן שהיו שהן בבטחון העלית והעשיותיו דחל"כ למה ליה להזכיר כהן תשובותיהן חלו ומשם דרשת רבח עו"ה דניחת ליה לפ' לפיד ורבל בפשוטן ומדרשנו ניחת ליה לפ' דכרון כדי שיהיה תחר לבח שהיה לבח וניחת לפ' עשותות בפשוטו שהן חתיכות כרזל כמו כרזל עשות ולמודעי רבל לשון שבח שהם התבול דחילו לפי' רבח לח היה התבול כן חלח שבח תחר שהם ירבה ה' יעשה כן:

תבין מתרגין כי בתקו"ח שבשרוכים לו' כרוח שלו מותרי לפיד ורש"י מותרו לחבירו קרח לי לפלוני הוח מותר

לפיכך ליה: **ל"שני** שבריה כדכתיב נבקעו ת"ד ותרוכות הבתי נפתחו ולפי שהיו שתנים לחיות קשים והיו להם עשותות על כרזל ולכן לח פחדו תהבול כגון לומר שהיו מוכיח לפבר מלחעלה ולח יוכלו להחלט: **השלים** שניו למדת שכוח פרש"י שהבנים שחיה בח תחר התבול חתה יכול להטילם ז' ז' וכן הבנים שהיה חבריהם תחר שנתבול ח' ז' כבגד ז' תרבות ז' רקישים ז' תולות שהן יסוד עולם כן שנות הבדיקים הן הן יסוד עולם:

ולי ירחה שפי' שהבניהו לפ' שהם ולפי שיתי שבוניהו לפ' ע"ב שהם התניע להם יקרת חתים שתלח יהיו ושעם' דבתי ותברים וחירום חיו ברכם משום דדול דכתיב כיה ושהי חתים עתו לח חיה רק ע' שהם השוה הכל מי שבחתר בו חתים בחשבון זה כי הפורות לח פיחת חוה: ת"ק ת"ט לדתון זה כמן בכח שהיה יותר חוה ברכה ועוד דחתי' בכל תקו' בח' על הבדקות כתו והיה חתים חתיים שהיה ושתח ס"ם שבחותו זתן שבדקת חתיים בבר הניע לפ' שהם ודוד בשתח' ושהי חתים עתו בסוף יהיו קשתר ושת"ב דעיקר

חתיים על הבדקות ס"ל שלח יקרת חתיים שהם חלח חס בן הוה חתיים בשנים ושוה דק"ל בכל בדיק חתיים חתר שהתיים תבטרייך לשנים ושת דק"ל דבשהיה חתיים הוה שהיה בדיק ודלח כר': דחתר חתבלתו ועד סופו ושחוק בדיק חתיים בתי בכח מיירי בדכתי' בפי ו' וח"ת חתיים שהיה עם ס' חלבייך חי לח חוהר רק לבדולי': וי"ל דלח מיירי רק בחתוהר בתתי': ולישה למיתר דק"ל חיך בקרת בח חתיים חה שלח זכה חברהם רק בזוקותו ולי"ל דחתיים לח רחו שלח לשנין הבנים כי חה שנין זה חה ספור בדקתו וחה שלח בקרת חברהם חתיים עד וקבותו הייבו לפי שלח היה תהול חכל בח בח בולד תהול: וב"ג הבנים שבותיו חכילו להדת שבוש לפי זה בראה לפרש שבבותיו שלחיים וחפי הבבותות כי לח היתה שנה שלי"ח חדם וב' שבבותות ושבוש ת' חסר יום ת' שלח הבב' שלישה חיום ליום בדדרים בפכ"ח: **אבר** רבי יוחנן ל"ג ר' יוחנן שלח חתרה חלח חתרה חחר הוה דהיבי חני ר' יוחנן לתרוכי לח תבראה להתר' לוי בר' בין דר' יוחנן בר אושיה דחתר בן ת"ח שנה הביה חבראה ת"כ ות"ם קנת הדרשנים דרים לקיש ור' חניגה לח פליגי ליתת כדחכתוב לקמן פס"ד כ"ס ושוה חם כן חתפי חנטרייך לתרוכי לר"ח היה שהיה חתוקן וכו' ולקמן כס"ד חפרס כחפי קחפלגי ריש לקיש ור': **כר** חי שנחתר בו היה בו בלותר חתחלה היה בן בחל"כ היה לת"ל דהת"ל בדיק תמיס כדורות וכן בכולהו לח היה כ' ל היה כדחפרש בסתוך: **בר** חי שנחתר בו היה וכו' נר' דפליג חדחתר בפ"ק דתבי' הוה חברהם הוה בנדקו חתחלתו וע"ם הוה חשה וחברן הן בנדקן חתחלתן וע"ם וכו' דחם בן בחברהם וחשה היה לת"ל הה חהוה נפק' חלח ר"י דחכחי דרים הוה לדרש' חחריתי ות"ד בתם הוה לחתחלתו וע"ם לח דרים היה חלח לשהיה חתוקן בו חי כדדרים הכח רבי לוי ורבנן בסתוך: **מהחרהן** וע"ם פי' חכו' סחקטנותו עד חותו היה בדיק והרח"ש בתחלת פי' חיוב ערבב דרשה זו עם הזו' חתוקן היה ופי' שעלו כתחבה קודם חניותם כיעתידין להיות בן והוה תחלתם וסופן ואינו בכון:

הוא בדיק פי' כל בדיק שבחתר בו היה הוה בדיק חתחלתו וע"ם וה"ם כל רשע שבח בו היה בבחם וקרן הוה רשע חתחלתו וע"ם ואף על גב דבתם חחר שבחקבל לח חני חרשע בבתחלה הוה חרשיע בבשיעתיו וה"ת כדתי דכתיב כיה בן החדם היה חתי חיכה לחי' בדיק חתחלתו לח הוה שהיי חטח רשע בסופו לח הוה דהח חתר בפ"ב דעירובין שעשה תשובה גדולה וכן ק' בקרן שהרש"ע ולבסוף עשה תשובה וכיפרה לו על מחבה בדלקמן ס"ג פ"י וכן ק' בחיוב שהרי בפר בתתיה בת"ם בלה שבגן וילך בדחי בפ' ק' דף כ"ו ע"ל דם ל' דחדם לעולם בדיק הוה ולח הטח לח בשוב בסחיטת עבבי' חכל בדלעיל פי' ט' ולח בשבם חלח לפי שלח בזכר חתחבתו ולח ס"ל בת"ד התם שהרף ובדף ולח בת"ד בפ"ב כ ספתח לו פתח של תשו' ולח רבה ולח בת"ד בפ"ד חל"ת שהיה תין וכופר בעיקר ת"ס ס"ל דרשע

ר' לוי ורבנן רבי לוי אמר כל מי שנאמ' בו היה ראה עולם הדש׳ אמר ר' שמואל בר נחמן ג׳ אתמול אבנים שהקו מים דאמר רבי לוי בשם רבי יוחנן אפילו איצטרובלין של רחי נמחרת במים והבא את אשר ויהיו בני נח היוצאים מן התיבה אתמהא׳ אלא ראה עולם חדש׳ יוסף ענני בסבל רגלו ועכשו אלא שראה עולם חדש׳ יוסף הוא השליט ועכשיו הוא משקיעו בים אלא שראה עולם חדש׳ אוב אתמול ישפוך לארץ מריריתי ועכשיו ויוסף ה׳ את נר אשר לאיוב למשנה אלא שראה עולם חדש׳ מרבי אתמול היה מתוקן לצליב ועכשו הוא צולב את צולביו אלא שראה עולם חדש׳ רבנן אמרין כל מי שנאמר בו היה זן ופירנס נח זן ופירנס כל׳ ב חורש שנאמר ואתה קח לך וגו׳ יוסף׳ ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו׳ משה זן ופירנס את ישראל ארבעים שנה במדבר׳ איוב׳ ואוכל פתי לבדי שמא לא אכל יתום ממנה אתמ׳ מרבי זן ופירנס׳ אמר רבי יוחן פעם אחת היזר על כל המיקוה ולא מצא לאשתר לאלהר מניקה והיה מניקה הוא׳ רבי ברביה זר׳ אבהו בשם רבי אלעזר בא לו חלב והיה מניקה בדדרשת ר׳ אבהו בציבורא נהוך ציבורא לקליה אמר להון ולא מתניתא היא רבי שמעון בן אלעזר אומר חלב הזכר טהור׳

ט ברורותיו

ר' לוי אמר כל מי שנאמר בו היה ראה עולם חדש׳ אמר ר' שמואל בר נחמן ג׳ אתמול אבנים שהקו מים דאמר רבי לוי בשם רבי יוחנן אפילו איצטרובלין של רחי נמחרת במים והבא את אשר ויהיו בני נח היוצאים מן התיבה אתמהא׳ אלא ראה עולם חדש׳ יוסף ענני בסבל רגלו ועכשו אלא שראה עולם חדש׳ יוסף הוא השליט ועכשיו הוא משקיעו בים אלא שראה עולם חדש׳ אוב אתמול ישפוך לארץ מריריתי ועכשיו ויוסף ה׳ את נר אשר לאיוב למשנה אלא שראה עולם חדש׳ מרבי אתמול היה מתוקן לצליב ועכשו הוא צולב את צולביו אלא שראה עולם חדש׳ רבנן אמרין כל מי שנאמר בו היה זן ופירנס נח זן ופירנס כל׳ ב חורש שנאמר ואתה קח לך וגו׳ יוסף׳ ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו׳ משה זן ופירנס את ישראל ארבעים שנה במדבר׳ איוב׳ ואוכל פתי לבדי שמא לא אכל יתום ממנה אתמ׳ מרבי זן ופירנס׳ אמר רבי יוחן פעם אחת היזר על כל המיקוה ולא מצא לאשתר לאלהר מניקה והיה מניקה הוא׳ רבי ברביה זר׳ אבהו בשם רבי אלעזר בא לו חלב והיה מניקה בדדרשת ר׳ אבהו בציבורא נהוך ציבורא לקליה אמר להון ולא מתניתא היא רבי שמעון בן אלעזר אומר חלב הזכר טהור׳

ט ברורותיו

כיצד מברכין על הפירות ועל הירקות ועל היין ועל המזונות ועל הפת ועל הפירות שבאילן ועל הפירות שאין באילן ועל השבעה מינין שנאמר בהן ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש׳ ועל כל מה שנברא בו׳ ועל כל מה שברא בו׳ ועל כל מה שברא בהם׳ ועל כל מה שברא בה׳ ועל כל מה שברא בהן

בעוונן נכרתו מכל חמשה אלה מהי תיתי אלא היה תחלתם כסופן
לה מכיון דאמרינן דבדיקים ניכרו מוקמי לה לחזקיהו דהכי
הוו מתחלה דומיא דכתה כדיקים שהיו כן מתחלתם ולא מנטריך
קרא לאתויינן לה: חמישה כן כתכוונתן מיה נח דכיחל
ויחיו רחו ג' עולמות נח רחם
של כיסוו ורחקו כחרבנו ויחוד
ורחקו כיסוו דכיחל רחם כגין
כי רחמן ורחקו חרב ויחוד ורחקו
כנוי ככגין כ"ם כיחוד רחם כגין
כיתו וחרבנו ויחוד ורחקו כיסוו
וכתרם מכביר קתמר תו לעיכך
כיחוד מזוונן נח דכיחל ויחוד
ולכה לאקשויי מחמי לה מכי
הוה יוסף חסה וחרדני דעכי
דמה שהיה להם כסופן חביב עול
חדם לגבי זמן נשרש חכל לא הוה
כהוג עולמות כי מה שהיה להם
קודם זמן נשרש לא הסיב עולם
בעכי מכחו שלא היו מולחים חו כ"כ כמו כחחריתם ולא דומה לה
הא גחין כן היוב שהכלחתו קרובה לחחרונה והייני דלא
נקט קרא רק נח דכיחל ויחוד שרחו ג' עולמות חסונים וח"ת מחמי
לה כתיב בדכיחל היה כיון דרחה עולם חדש ע"ל דחדרש זה מני סבר
דלא רחה כבנין כית שני דהא ע"ה דחתך זה דכיחל ושהרגו חמן ק"כ
מכיון דכבכל הוה ולא רחה חרבן הבית בשיניו לא חשיב מדותי
עולם חדש ומה שיוונו הכתוב עם נח ויחוד מיהו חלת לפי שכיחלו
מדרש כורם ותחר דעכ"ז כן וכת לא יהיו: אתבוך חכנים
כו כיוסף ל"ק מתחול שלא היה חדוחו מחמך חל הפך כוחן מושט
פחחרי שניהו היו י"ב שנים עד שחלך מכל זמן היותו כפוחר היה
בחנות חכל חסה כשהוא רועה עדיין היה כורח ונפחח לבת מכרית
עד שהורך לוחר לו כי חנו כל החנכים הא' ויפוך מעט שעשה
עליהותו הבקיע חת רודפיו ויבן ויוב: כשהתכלל כעד רעהו
מיד סב ס' שנותיו ויחיו ל' שלו מדרכי שבחותיו יום שהוכן לנליפה נלב
חת כולניו מיהו כת ק' גרו' לתחול כלליה:

אתמהא כלומ' דבר תימה הוה מיהו כני נח ג' יולנים
מהתיבה ושוב נפנה מהם כל חחדון ובח רחם ע'
דור יולנים מחלנין כדחיתה כתכוונתן שם היה מתחול העו' תהו
ובהו וחם ולפי עולם חרש: אלא רחה עולם חדש ק' היה למ"ל
הא מעינהו יפפי' ברחו עולם חדש וכן לרבנן לא חנטריך היה
לאתמויי אין ופירכם ולא כתרדבני וע"ק מפי שייטיה דעגין זה נבי
נדיך תמים ע"ל ויל דשמעינן שבוכותן רחו עולם חדש ולרבנן
תאמר שתכלל נדקתן הוי שם שוכו ופירנשו: ועבשו ויוסף
הוה הצליח כו ותע"ג דלא הוה הסנוי בכלל העולם דק כנח קרי
ליה עולם חדש לנפיהו כי פשהדם כהכלחה ירחה לו שכל העולם
כהכלחה ע"ד ויזרח לו השמש וכהפך עולם חשך בעדו כתף שמש
ודחוקם: ועבשו ויוסף הצליח תע"ג דחשיקית נמי חלך
משום חנית החסורי' נקט הה שהיה שליט בכל הנחל' ועל מחיי:

ועבשו ויוסף היה תע"ג דהוי לתוספת כניו וכנותיו וכבניו
מייתי לפי' מיני לעניין כריאותו וכהו דתכ"ם שחדש
כעכר נעוריו וחה דלא נקט לתחול פרוש יבחתי כו' דהוי מעינהו
משום דבעה לפי שחתת ליכת עולם חדש שהרי לא מיתו כניו ולא
נחנדו נכסיו אלא המכר חתה לנעוריך כשקר לנסיונו:

ועל דרך הדרי' ל' שלשה דרכי כו' לפי שהיו אומר שהוא תכלית
לחדם כחלקו כו' הרחפונים י"ם אחכ כרבני כניס וי"ם
בעומד וי"ם בכבוד ובדרך ו' ס' כחרך יתי וי"ם כנבורים ובלן לשעת
כטלו' בכתה טעכו' ושעכם כולנת לכלן לפי שהיו אומר בריך שיהיה
דכר לחדם קשה הסכרים ולא יהיה בחקרה ובודחן חלח בכחירים
ורלון לחתם כל הכהכרי'חקרוי' וקלי הסברה לחתם חיו אומר
הוא בהכלה הדבקה בעצמות החדם נקנה בהשתדלותו וקשה
ההכרם ולפ"ז הן הן כנה"ם הם שיהיו לכל פ"ת מהחיית החדומו ולא
יחשב שום לו חומר שיהיו לא עול' חדש ושנין כח כחקר' חדש בחתם
זמן שם הכניס כי לחתול העו' הרב ועוד מעט נבנה נח ולא העו'
ושם העוה"ז יוסף שחתחול עבד שתין שני בעבד שכל חת שקנה
לרבו ועוד מעט נתעשר ושלט בעו' ושם שכבות הרי חשם שחתחול
נדח כת' כריקים ועוד מעט עלה לגדול' עד שעקר רומו ושם חורך
הימים הרי חיוב שהיה נוטה למות ועוד מעט חזר למיתבו ושם
הנבורים הרי מדרני שהיה לתרוים לבני חויבו ושם כן תין שכבות
והעובר והנמורים שהיה לעז הרחשוני חומר שכנקלם תכדום

ויחיו שנה

ז"ם נסוף חדרש חסתר כרוב עוף ושכחנו לך לחויכך שנלנים
נולנים חת נולניהם וכו שכהסקנות נבורים לחלנים יודע כי
הנבורה חסם ז' ושם כן תין כל חלו שנם שחומר חלח הדקות כה'
והוח יחכן מעלו' או לחוהניה לעזר הנלחות:

הדרך הכ' נפי
שחתל שליט בעכיני חחדם
חחנם כחעשים שלנועיי ושכחת
תין לו כח נחזר רק נטיח כעלמת
כי שכל חחדם לחעלה מחחול
להטות' חשכחנו לכל חחר יחפון
כחעשיו חו הנאתו חחנם כה'
הענינים הנזכרי' חדבר כדר' קיזב לפתחן
חחול שקיבה ותין כיד כחדם
לעכותו יען כי לח לנכותים להם
ולח לחכחי' עוזר חם יולדו כחול
הפני להם ולכן ס' חלה חשר
נחתלו כחחלה כחתב רע חם נח
כחיטיוט החוכלסי' ויוסף כעכיות
וכו' ל' כחלו נולדו כעולם חדש

סדינה ס' הלם לטוכה: הדרך הפלימי לפי שחחל חסחומתי'
על כטול דעת מי שהסב שפופל הרעות זולת פופל הרעות
התפכות ענייני חים ת' כעכמו מדרש לטוכה וה"ט לרעש ותין
זה חלת חנד חלוף החקבל והטוכו' והרשו' יוכללו כה' החיני הנו'
ל"ת שכל ת' שרחש חלוף כעכין ת' רחה עולם חדש שנחתדש חכללו
חופת ענין זה שחשר רחה הרעש הוח עכמו שרחה כטוכה ותין זה
כי חם יל ס' החסנה הענינים כדמוכו: ורמש ויכלכל חת חחיו
ותחם שכלכל כל העולם לח מייתי שכחחומם כלכלם ופרנסת
חסה כחדבר מפלו היינו שכזכותו היה תחן יורד כלקחן ריש ס"ד:

כרדכי ון ופירכם חת חסתר שלקחה לו לכת ת"ק חכ"ל שהוח
כעכמו הניקה דילמת כחמוהו דחפי' ניחת ויבי חוחן
מפתע ליה פרנוג ותין זה כודק לח על הכהנוג בעכמו כדכתיכנן
כרים ס"ת חכ"ל דהכהקה מיירי דילמת' מחנלה כפרנוג כחשר יפת
החותן חת היוהק וכן ותכי לו לחותת ותמ"י ל' דהיין דלפתן פרנוג
חיכו כודק לח על היותו הוח כעכמו כ"ל דהכהקה מיירי שלח נחנה
לו תינקת לפשה דמי לפנין נדול לח יחסר כחה פרנוני' כפשר
דפשיר נדול הוה ת"ל מיתורת דלקחה לו לכת דרים כבת עם חמו
מחמ: בא לוהלב דחה סהניקה לח חשום דלח חנה תינקת
כדר' יוחן דח"כ לח היה לח לפי שפה לח שנת לו חלב הרבה כדיון
ולכן הניקה תמיד משכיר כי חת"ה ס' היה סיניקה הוה כעכמו
נחוך נכורת נחקו עליו דכיון דחין דרך חים ככך חין לומר
שנעשה לו נס כדי סיניקה הוה כעכמו דנרישת"ת היה
שיחכנו עליו סדרי כרחשית כלחת' כת שבת ככיוכה כזה והסיכן
לחין זה שנוי סדרי כרחשי' חכיון דזמנין דזכר חית ליה חלב כדחקן
פחחני': ועל דרך הדרש"י ל' שנת ס' היה כם חלה על שזנו
ופירכמו לפי שכל ת' שנין זו ותחרש כי קוני הכהרו חת כני' חם
חנד עניהן כחוכקה חלפי וכה וכסף ותהנלו וכ"ם חיינים חתיינים
שוניס וחם חנד חזהן כחוכקה שנ וכרך כיתי חקין חתם ס' שנחש
חנד עניהה קלה חנד חזהן קשה וחם חנד החקום כחוכקה עכיים
כחדכר וחם חנד החקבל פחות כחוכקה לסיות חרוחי כני החלך חו
חחוכלי שלחנו וחם חנד הנוהן כחוכקה זהה חעני חחין לו פרוסה
ופרנסת נה קשה חנד עניהה שהוכרך חזון דיק לכהה חיינ ס' חו לכל
ת' חזון היוחר כדחתר כפל ת' ופרנסת יוסף קשה חנד חזהן שהיו
שני רעב ופרנסת חשה קשה חנד החקום שהיו כחדכר ופרנסת
לינ קשה חנד החקבלים שיהיו עניים חחודים כחוכלי שלחנו
ופרנסת חורכי קשה חנד הנוהן שהיה חניק כשפה ולכן ויזכחו
חזולחם חחפרנסים שהסב יכחן נס כן כנחי קויי הפרנסם
חהנדרי הנוכרי: דרך ב' החטיכי לזולחם ה' פני חת'
כחחזנו וטוב חחנו החטיב כ"כחמתו וטוב חחנו החטיב פוכוחו
וטוב חחנו החטיב כחלקו חחנים עכמו וחזק לחחרי' וטוב חחנו
החטי' חפילו כנוחו ופרנסת חת חחזון ת"ח שהוכיח חחזון לכהן
חזון לכל ופרנסת יוסף חחזון ת"ח שהכחמתו וכח לוה ושל חשם
כזכותו כנו ושל היוב כחלקו חחנם שלח חכל פתו לכבדו ושל חרדכי
כנופו חחנם והכוונה שהכל חופן חזון חרי הוח כחדום וחחיים לעכשיו

רבי יהודה ורבי נחמיה רבי יהודה אומר
ברורותיו היה צדיק הא אלו היה ברורו
של משה או ברורו של שמואל לא היה צדיק: בשוק ציוחין
לעיורים סניא נהור סניא משל לאחד שהיה לו פרהף אחד
של יין פתח הבית אחת ומצא של חומץ: שניה כן שלישית
ומצאה קופס אטריגן ליה קופס הוא אטר לחון ואית הבא
עם מיניה אטר ליה לא: כך ברורותיו היה צדיק הוא אילו
היה ברורו של משה או ברורו של שמואל לא היה צדיק רבי
נחמיה אומר ומה אם ברורותיו היה צדיק אילו היה ברורו
של משה או ברורו של שמואל על אחת כמה וכמה:
משל לצלוחית של אפרסמון מוקפת צמיר פתיל ובונחת
בין

כי תוכך רחיתי נדיק לפני כד"ה ועוד ק"ל מאי כדורותיו כדורו
מיבעי ליה להכי דרש ר' כדורו דוק' נחשב לנדיק ור"נ דרש לחפי'
בדורו כרב היה נדיק והשתח מ"ם כדורותיו כתו שחפרש:

רבי יהודה אמר כו' ר"נ אמר וכו' כתב הרמ"ם ז"ל ואף על פי
שמניחים מודי' שלא היה
נדיק גמור אלא לפי דורו דאל"כ
מאי נחית לדורו' דקאמר מ"ת בפי'
כדורותיו קחשבני מר סבר
לשכותיה הוה דאתיא ואמר סבר
לגנותו הוה דאת' לכל כולי עלמ'
מודו שאלו היה בדור נדיקים וכו'
מ"נ ת"ד לשבח סוכר שנדקותו
היתה חשוכה גם כן וכו' ע"ש בשמורו על דברי רמ"י בפי' החומש
ושטותו הם' לא נהי דאי כ"ע ל"ש דנדקתו שהיתה לו עכשיו לא
נחשבת גדול נדיקים אל"ל לר"נ לדרום כדורותיו לשבח כיון
דאחריו מאמר נדיק כדורו ולא כדור אחר ואור כיון דכל חד מייתי מאל
לדבריו מאמר דפליגי בעניינת דאל"כ מה טורך לו כיון דמירך נמי
מודה בעניין ואור מדהדמי ליה ר"נ לגלוחית וכו' משמע דנדקתו
אבד עכשיו היתה חשוב ולא כשרך אבריו כחפרסמין שאבד עכשו
ריחו נחה אלא כשהוא קב כ"ל דפליגי אי נדקת שם דהשת חשוכה
כדור נדיקים ואאי דלא אתית דרשת אפכי אי התכול כתרוייהו ל"ק
דהא היחיד דרים פרקין והכי דלעני סי' ו' משמע דם ל' נדיק גמור
הוה ודלא כמ"ד נת אלא הקב"ה לא אלא כרבנן' אתם וכ"ם דרשת
דאת' החלבים שתלך נח לחפי' כמ"ד לשבח אתית ל"ק דלא הוה
נדיק גמור אלא דלא הוה גדול כאברהם ואהבת' ניחא טעמ' דאמר
וטשמ' דאמר דמ"ם הרמ"ם שהאר שבר דכדורותיו אמר דשמיך ליה קאי
ומ"ם דאנדיק דלעי' מיניה קאי כו' לא נהי' דאתי דמ"ם דאנדיק קאי
אה טעם לו כיון דניחא לאי' דאסתייך ליה קאי ולאידי אין נריך
לאת טע' דכיון דאקר' שקול אר דרים אבי ואר דרים אבי כדאשבחן
בכאה דוכתי דפליגי בחשמשות דור אין ואין בכרב לזה ולא לזה
אם בחנו לאת טעם יש לאת ס"ם אה שפתכנו והא דמ"ד לעגלי
דייק ליעב' דקר' דנדיק היה בדורותיו אמאמר אבל לא בדורו' אחרי'
ומ"ד לשבח אוקי אתר שברת נמור הוה כיון דאב' אין להמלט
והוסחת העולם אחנו ואע"נ דמ"ד לעגלי ע"כ אומר נאי דאלו הוה
בדור הנדיקים יוסיף בנדקות שחברת הנדיקים תושיל כדאלי מ"מ
טורך האומר לשבח להניח אבל מהבלוחית לומר שהיה אחנו
אתפרסם עם הנדולים אלו היה בדורם כאן אתפרם אבל מ"ד
לעגלים ל' כיון דנדקתו הסתת אשוסה גם שהיה חוסיף בנדקות
בדור הנדיקים לא היה לו שם עם גדולי' ובעל עולת שבת פירש
בהרמ"ם והוסיף דכרים אחרים ע"ם: **בדורן** של אשה כו'
רמ"י בפי' החומש כת' יש דורשי' לומר לענאי הא אלו היה כדורו של
אברהם לא היה נשבח לכלום והוק' להרמ"ם אדכתיב נח דניחא
ואיזה אשה בנדקת יניחו נשים אלא לפי' בדור של נדיקים נחשב
ותירץ אשום הכול בנדקתו מיניה שם שהוכלו בנדקתם אל"כ
מאי אלא הכי אשתר נדיקים דקאמר אשה בנדקתם י"ל אלא אחשם
שהניחו נשים אשה קחשיב ודכרין נכוחים אע"פ שטענתו אדהזכיר אלא
שפי אשתר נדיקי' אינה שטענה בדילמ' לא הזכיר רק אלא אלא הניחו
רק נשים אזכותם אבל נדיקים אחרי' תושיל וזכותם נם לבניהן
בנים וכנות ואבל אקום אין טורך לתירוצו רק לרמ"י שבאתי אל היה
בדורו של אברהם אבל לר"י דקאמר בדורו של אשה אף אתוחל אין
טורך לדוק' בדורו של אשה שהיה אקול אבל יאשיהו ודכר ה' עמו
בנים בשנים והיו אמה נדיקים בדורו וכן בדור אתוחל שהיה אקול
אשה ואחרן הוא אלא יחשב נח אבל בדור אברה' ובדיקי אבותיו
יחשב לנדיק אף על פי אלא יהיה נדול אמותם ולעול' אית' לך דנח
דניחל ואיוב אקולי הן ודניחל ואיוב נתי בדור אשה ואתוחל אהן
אופלני כשבח לא היו נחשבים ות"ם אלו היה בדורו של אשה ואתוחל
אף על נב דהוק' דכדורותיו אחשבו כל אחר דורות נדיקים נראה
דאל"ק כדאמרי' אלא בדורותיו ס"ל דלאו אדורו כלבד קאת' אלא אפי'
דורות אחרים קדוכי לדורו כדורו של אברהם וכיוצא דכדורו נתי
נדיקים היו כגון אם ובכר ולא אתא לאשוטי אלא דורות רחוקים
אעניין דורו כשל אשה ואתוחל שהיו אופלנים כשבח ולא"ד לשבח
נתי נקט בדורותיו לאחשיבן דכ"ם בדורות הרחוקים כאשה
ואתוחל היה אתעלה יותר אלא אתית אלא אחרי' כ"ם בדורות
אחרים שהיה אתעלה יותר אלא אחרי' אופלני לשבח לכלום ואפי' אתית אדבדורותיו
אשום דאלא דורות הרבה אבניו קאחר י"ל דנקטי אשה ואתוחל
אסברת דאפילו דרשינן לענאי לא אסתבר אנדקתו אשוסה אלא

בין הקברות והיה ריחה נודף ואלו היה חוץ לקברות על אחת
כמה וכמה: משל לבתולה שהייתה שרוייה בשוק של זונות
ולא יצא עליה שם רע אלו היתה בשוקן של אחת
כמה וכמה ומה אם בדורותיו היה צדיק אלו היה בדורו של
משה או בדורו של שמואל על אחת כמה וכמה:

ר' את

אר בדורו של שמואל אע"ת כיון
דקאחר בשל אשה כ"ם של אחוז שבקול כאשה ואהרן ע"ל דאחבר ל'
דאשה עדיף דהוו היה נדיקי' טוכא ועוד שבבר עם ה' פנים כמלי
ועוד דשקול כאשה ואהרן י"ל אלאו לענין קבלת אפלתם
כת"ם ואמואל בקולא אחו: **בשוק** אמיתי אפי' לנבי אסוחים
קורין אנו נהור לעויר והוא אי אפשיניו' כהות אלו אים לו עין ל':
בשוק אמיתי וכו' ר"ל אה טורך למאלי ועוד כ' אמלי לכל מ'
למה ועוד ר"י דקאחר אחל למרקף וכו' אחתי ל"ק
אשל לאחביו' של יין אפיתה אזאחת אמרקף של חומץ אמקומה ריחה
נודף אלא אחקומה אין ריחה נודף כלאחר כף חלק לר' יוחנן ואם
כ"ל אסו' קוסם ועוד אייהו אהשל בענין ריח כשל ר"נ וי"ל דסל"ת
לעולם נח נדיק נמור הוה אלא שבדורו של אשה ואמואל לא היה
אפורסם לייחיד כדור כמו אפיה כדורו של אהיכא נדולים אחנו לכ"ת
אלא דאי אלא לאשיאת אלא נקרא אני נהור אלא לנבי אסוחים כי
לא היה נדיק נמור ולכן דאתו לין קוסם אאבד עטאו אילו אעקר
כטעמו ולא כריחו לאי' לנבי אאר אחכיות כאר כו ולא דאתו לאחבת
יין שבאוך חביות אחומץ שאיה יין טוב כ"א אפיה ואין אהפרש
אלא כבדיפת ריחה שבאוך אחומץ לבד יאיתו לך אשלמה אחולמה
ור"ח דאמרי לה כפ' אלק לאחביו יין נר' דס"ל דלעגל נח נדיק נמור
היה אלא שבדורות אחרים לא היה מיוחד ואפורסם כמו כדורו
ואדורם לשבח ס"ל דאכ"ם בדורות אחרים שהיה אפורסם שהיה
אשליט עטאו כיותר ולא הוי פלוגתא דר' ור"נ דאכה בפלוגתא
דר' ורים לקים דאתם דאכה פליגי אי נאשב לנדיק בדורו אחרי'
ואתם כ"ע לא פליגי דנאשב לנדיק ולא פליגי אלא אי הוה אפורסם
בדורות אחרים: ובטורך אחשל הכ' לר' אכה שהוא לאי
אנקרא שמו נדיק כדורו כדפי' והב' לענין אעשה אביטול ואעשה לו
נם כנדיק נמור וזה קשה אם לא היה נדיק נמור ולו"ת סוה לאי
אחבת יין שיקח לו הקוסם אחר שכלן חומץ כבוחר כרב כאישאו
וכן הקב"ה אטורך להשאיר פליטה לעולם כאר כגון לנבי דורותיו
ואשום דר"נ אלא אתרתי אדא דס"ל דנדיק נמו' הוה ונדיק יחשב
בנדקותו דאשת אמפי כדור משה ואמואל לפי שהיה אוסיף אאשלה לנוה
אחשל לנלוחית שריחה נודף יותר חוץ לבית הקברו' אאשר באחלה
וכנגד אה שבנדקתו דאשת כאשבת נם כן בדורות הנדיקים אחשל
לבתולה שהיו אוספת כאשלה בריחה בשוק הכאירו' אבאחלה
שלעולם לא יצא עליה שם רע אלא שהיו לאחדין אאה שבאחה
בכאורותיה בשוק אאוכא דכ"ם אלו היתה בשוק הכאירות וכן נח
אכיון שדורו לא היה אלא אשלימותו אבנדקתו אכ"ם בדור נדיקים שאבנה
בו נדקתו והייט דכפ' חלק לא מייתי לרים אלא אחל
הכלוחי' דקתם לא פליגי אלא שם היה אפורסם ואיזהר באר
בדפי' ועי"ל דאשום דבדקות ואתיות אלי אה בשור אדם ואם
בעשה טוב והרשעות אהפך בשתיהן לכן ר"י כנגד אביאות
אהעשים טוביים לאחר שבח לנבי דורותיו כאי שם לו קשת
דחות לנבי נעדרי הרחות שאף על פי שלא היה נדיק נמור כאשה
האשבירו' נקרא נדיק לנבי דורות אהחלים אשה ובנגד השור
האבירו' אחר שדורותיו דומין לחומץ שקנה אביאות אהומץ לנרי
ואת דומה לקוסם שקנה אקנת אאחומץ שיאבד יין שוב נעדך
אהחוטים לנאחרי שאף על פי שלא נשאר אכל נגלי לנאחרי שהרי
היה אקטני אחכה כדלקאן מ"ת נקרא נדיק לנבי דורו שבאחיותו
לנאחרי וכן ר"נ כנגד אה שהיה נח אנדיק עכשו יותר בדורות
אחרים כאשיעו' אהיעשי' טוביים דאשה לבלוחית שיקנה נדיפת ריח
טוב כאקום אכ' על הא' וכנגד אה שהיה אנדיק אעשו יותר כאשר
אדע דאשה לבתולה שיתרחק אאכה שם רע יותר באקום
אאכה כפ' חלק בין מ"ד לנבאי ס"ל דאשור אדע נדיק נאור היה
דאי קוה היה קוס אעשה אנגנה לא יעשה לו נה ולא יאיחד

עליו הכתוב אלה בנדקות המעשים שליני דמ"ד לבנאתי ס"ל שלא
כוסלם לגמרי ות"ת נקרא נדיק לבני דורותיו שלא הוסלמו מעולו
נסור מרע לכל לבני דורות אחרים שבשלמוג"כ בשפה טוב ויפיה
מכור ולכן דמהו לאחרית יין בתוך החותן שלעולם הוא יין טוב

שלא כן חמוץ ולא יתחלף כחלוף
התקומות רק כמציאות הריח
לבני החותן לאפי טעם יין כו
יראה שים כי ריח טוב וכן נח לא
יכיר לו ריח בדורות אחרים
מאחר שאין לו רק הרהוק הדעות
והדורש בדורותיו לנכח ס"ל
שלכיון כנח אע"ג דמהות דכיונו
בדיק תמים כמשמעו וגם כן אע"ג
דהמבלה שהיה הוגה בתורה
כדלעיל פכ"ו וחכם בטבעיות
כדלעיל פרשה כ"ט ותרוייהו בכלל

יוד את האלהים התהלך נח ' ר' יהודה ור' נחמיה
רבי יהודא אומר משל למלך שהיו
לו ב' בני א' גדול וא' קטן אמר לקטן הלך עמי ואמר לגדול
בא והלך לפני ; כך אברהם שהיה בחו יפה התהלך לפני
והיה תמים ' אבל נח שהיה בחו ירע את האלהים התהלך נח '
רבי נחמיה אמר משל לאוהבו של מלך שהיה משתקע בטיט
עבה הציץ המלך וראה אותו אמר ליה עד שאתה משתקע
בטיט הלך לפני הה"ר את האלהים התהלך נח ולמה אברהם
דומה לאוהבו של מלך שראה את המלך מהלך במבוארת
האפלי' הציץ אוהבו והתחי' מאיר עליו דרך החלון הציץ המלך
וראה אותו אמר ליה עד שאתה מאיר לי דרך חלון בא והאיר
לפני כך אמר הקדוש ב"ה לאברהם עד שאתה מאיר לי
מאספוטיטיא שלי ומחברותיה בא והאי לפני בארץ ישראל ;
הה"ר

והקטן עדין נרי לסיועו ולא יוכל להפרד ממנו וכן נח בקטן שלא
יוכל ללכת כלל סתיכה הוא ולא מפני שכבני דורו היו יותר רשעים
מכני דורו של אברהם ולכן לא יכול לעמוד בפניהם כאברהם שלא
החלוף ביניהם ככחם מתם שהרי אברהם עמדו עליו כני דורו
והפליכוהו לכבשן ובכ"ז לא שב מפני כל ולזה הוצרך להביא תשל
להורות על כל זה ולפ"ז היתה הו התהלך לפני שיעבור לפניו וכך תא
פלח קדמי ור"ל סובר דנח ואברהם נתעוררו מעצמם לדעת את
ה' כי אין פותחין מלמע' וס"ל דנח לא היה צריך להיות תניל ה'
בתקומות שהתכודדו תמיד שגם הוא מפורסם בצדקו ומיכי כשער
דלעיל פיש נדיק ותומתה אלא מפני שבני דורו רשעים ולא היה
כחו יפה להוכיחם אלא מבטער מהם ומשיבים אותו מאחרי ה'
קנת מה שאין כן אברהם כי לא יסוב מפני כל מדרכה מה יסובו
אליו ול"ת לוי' שילך אצלו בתקומות שהתכודדו ולא יפיס עצמו
ביניהם ולזה דמהו לאוהב' המלך שבכר היה הולך מעצמו בדרך
המלך בלי סתיכה והיה גדול והתפרסם מעצמו אלא שתפני שהיה
נכשל בהליכו בטיט עבה קרבו המלך אליו וכן נח שקיעתו בטיט
היה טרדתו עם בני דורו לו השתכשו בקנת שכרות והקריבו ה'
שיתכוד' תמיד להשפיל עליו התחתיו ולפי שאברהם לא היה צריך
להקריבו אליו ולא לבטחו שילך לפניו שבכר היה הולך מעצמו
שמעצמו הכיר את ה' והיה מוכיח העולם ועמד נגד נמרוד ויקרא
בשם הוצרך לומר לו התהלך לפני אחר שמתפלא זה דרכו גם כן
אלא הוצרך להפרש מלמע' לו"א שדומה לאי שמתיר כו' אעפ
שמתפלא היה הולך לפניו והוא התפרסמותו בכ"ת להוכיח ולקרב
לחריס והוא ענין התורה מבל מקום נוהו שיתיר לפניו מתם והוא
שיפרסם אתו בה"ו התהלך לפני כתו אחר לפני את הדרך
והדמות פרסום אתו ית' בר' שלפי שהוא ית' חפץ לזכות בריותיו ומתבבד
בפעלתו בשתכירים אותו לכן כל שאתו ניכר וברוח הוא כאן מקבל
תורה לפניו ולזה נסמך כאן מחלוקת ר' ורים לקיש בחתכוב
בסמוך כ"ה ; והמבוי' המפליגים הם רמז להבריתו ית' בלב כל חכם
לב מהקדוש' כתתוכלם ולחך שלא היה כבודו בר' בהם בפרסום
לבל שתכירם את"ר ויתבן לומר
שהליכה עתו היתה לצורך סיוע להחזיק בתומו אלא ע"ד הלכת
בדרכיו תהו חנון כו' ודעת ר' יהוד' בה שתלה דרך היותר
שהחקירה לא תספיק להיסיר בבטרון המעשי שהרי תפלטון טעה
בדבר שפורש הנשות בת"ם בשל העקרי בת"ת ובזה נתחלפו שתכירם
לחד בל דרכי היותר התורני שלחד בל התור ולכן היה הולך בדרכי
ה' אחר שלחד בבן הנדול שבל נח היה צריך להיות עם ה' תמיד ללמוד
בי לא ידע הדרכים בלמוד בולל ודעת ר"ע שמעצמם למדו דרכי
השלמות ובזה נתחלפו שנח היה טועה בקנתו והיה שקיעתו בטיט
ולזה קראו ה' סיורנו מדרכיו בהדבקו בו שבל שתכירם לא הוצרך לזה
לחדרכה הוא היה מלמד דעת לאחרים שלא קראו שיתיר ולחד בת"י
ועדיך י"ל שלעסקי הזמנים שהדר דחת התלחים שהתהלך
נח נר' שתיכו שהדר מדברות ה' לעניני הימני' בלל
שבל שהתהלך לפני נר' שהיה עוסק בהם תלא שעבד' היה פונה
את פניו' נם שתעניניו נר' בן שהיו בבד בתקנה בבסף ובזהב
וברית בריה עם תביתלך וענר תשבל ותתרפה והיה בעל תלחתו ויר'

ע"ת שבפוקים ובילוור השלאת

ויהיה הענין הת"תתין הכ' ; ולפי בעל עולת שבת יתיבנו קנת
מחלו השתלות ע"ם • והכ"ל דר"י שבר דנח ותברים לא נתעוררו
מעצמן לדעת את ה' תלא ת' שיה להם שתעירם ותבל תקום
נתחלפו שתף שתברים הוברך
מתחלפו להתעוררות עליון לת רחם ת יז
הוברך שם' יתמוך יתיבו תמיד
שתחר בך נתחוק מעצמו בב"ת
תבל נח לא נתחוק בלל לעתות
לפניו בתומו רק בתקומו'
שהתבודדו ולא זז להתנהג בתומו
בתקומו' התפורסמי' ולהוכיח
תחרים ולזה התחילה לבניו שם עזר יפה תרם בפרש
שתחלת מניחותם והדרבתם
מתביהם תלא שהת' הגדיל ויהיו
נריך עוד להלוכו לסיוע תביו

לכתורים שנח חשוב מתנו וכו' ר' סמם כב' כני כו' כי נח לקוטר
ידו עתר בן יתפתה להכלי השולם ולזה נשר בפיו מהם לנתרי ולא
נשרד מעשקי הכפשיים בשום גד ומחרשם היה מסתדל בכל
הכתות בו מעשקי הזמן ג"כ כי לכו נכון בשות בם ולא ירח מתעויים
ור"ל מחר החין המשל כתות דמם
בן לא עסקם בנופניית כלל
וזה ת"ל הוה דומה לתהוכו
על מלך וכו' וכן נח היה הולך
בדרכי ה' וכעשקי הזמן חלה לפי
שהיה מקוש בטיט עכם והם
נרכי החות' בדרך קבע הקריבו
ה' אליו שידבק בו ולא יפקע
בתחריו חלה ישים עיקר פנייתו בדרכי ה' ומחרשם היה דומה וכו'
שלהיות דרכי ה' כדורותיו נקנים דרך נרחי ועיקר פנייתך להכלי
הזמן לכן היה ה' מתהלך בתוכם כהולך בתכונתו המשלים שלא היה
עניכו נגלו לכן מחרשם שהיה עיקר עניניו בדרכי ה' ועוד מקבע
העסקים הזמניים לקרוש בשם ה' היה מחיר לפני ה' שהיו כוכים
לעבודתו וכבטוח שיכא לשחיר לת"י ; וכעל העקידה בטיו בכיח
החגדה בלשון מתהלך והמהרש בפירוש, וכללו דרכו רחקה מכי חף
על כי מקנת דכריו קרובי לדפריכו ס"ם : **וְהָרֵךְ** לפני ה' דהלך
עתי מיכעי ליה כדכתי' את המלהים התהלך וי"ל דהכלפי ת"ם שד
סחתה מעתק כטיט מחר כוח והלך לפני לומר התקרב תגלי סתין
דרך לומר כוח והלך עתי ותין לפני זה כלפני מחרשם דשחר לפני
מיכו סתוך הליו חלה רחוק מחנו ולכל מקום לח כתכה תורה לפניו
בנח דלה נטעי לפ' כמו לפני מחרשם ; **כֵּךְ** מחרשם וכו' ק' כיון
דנח קודם הכי הל"ל כך נח שהיה כחו רע כו' מכל מחרשם וכו
ופ"ק מתי מכל נח דקשחר ונח שהיה כחו רע מיכעי ליה ופ"ק
בר"ג כמו שפי' הנמשל מחרשם וקשחר כך שחר הקדוש כדרך הוה
למחרשם עד שחקה שחיר לי לחה לח פי' ג"כ בנח הנמשל בסקיעת
בטיט חבו חלה שחם ושחר סה"ד את המלהים ה"ג וי"ל משום דלה
מסכחן סה' שחר לנח הלך עתי כדחסכחן דקשחר לחברם את
המלהים ה"ג חיבו חלה ספור הם שהיה ואינו יכול לכוין הנמשל
שהמלך שחר לגדול הלך לפניו קטון הלך עתי לוט הקדים לחכרה'
שהמשל הכוון כו וכנח שחר מכל נח שהיה כחו רע כלומר חין לנו
בפי שחר הלך עתי מכל שחיבו דומה ודחי לחברם שחר לו
שהלך לפני דע"כ פ' שכחו רע נשחר כו את המלהים ה"ג ושכר'
ידעי' שם הוא שנושו כן כענין המשל וגם כן ר"ל לח פי' הנמשל
בנח לומר כך שחר ה' לנח עד שחקה שהקבו כו ל"ל משום
שנושו כוה חלה שחם ושחר שה"ד את המלהים וכו' כלומר ושכרת
ולכי שחר לו כן שחשבתו לח קרב חליו ; **עֵר** שחקה שחיר לי
וכו' כ"ם מ"ט נשמל שחרתו משפטיה והכרותיה לשחיר דרך
חלון והחרתו כת' לשחיר לפניו דשכיבה בכל שקו' ו"ל שכחו
שהשחיר דרך חלון חיבו יכול להשיר כרחוי כן לח יכול מחרשם
לקרוח בשם ה' כוחרתו כרחוי שכבי חרתו רעי ושחדו כנגדו
והשליכוהו לכבשן האש ושחיבו בעוכריו כדלקמן שכל בת' כשחר
ויקרח שם בשם ה' ושון מוחה חלכד שהחרן שכד עשחה מוכבת
לעבודת ה' ולקד בכות חו לפני שבת' שהיה יותר גדול ויותר ולבים
דעים יחברסם יותר בכוד ה' ועוד שחק על פי שהכיבה בכ"מ שקום
קביעותה כת' כי חתיד עיני ה' בה ולח חלקה לעני מעלה בשחר
חרבות והוח ת"ם ז"ל הדר בת' כתי שים לו לוח : **בְּרֹא** והשר לפני
בת' ק' היולך ישרום על זה שתהלך לפני דוק כשחר לו בשבועה של
המילה וכבר היה בת' זה בחה שבים וי"ל חלחו שקרח דהשהלך
לפני קשת' לח שכלפי שם שהיה מסיר שחלה כ"חל נשחו לו בשבועתו
לח"ל שיחיר לפניו דת' שקריח שבים לנפני ת"ל וחזה נשחר שכל
פעם שיבוח להזשירו בהלשחו בת' יחשר לו שהלך לפני וכמילה
שהזשירו שידבק עוד בעבודתו שפם לפוזה נ"כ : **בְּאֹהֳלֶיךָ**
שליך נרסינן ושפטיה שם עיר כדפי כערוך ויותר נר שפי'
עיר לו שהוח כלומר שחרלך ושחולדתך וי"ג שהשפטיה ושם'
שהיה שרם נפרים ונקרחת כן בלעזן יון שפי כתוך נהרות שהיה
יושבת בין נפרות ושל כן נקרחת שרם נהרים ;

הדא הוח דכתיב ויברך את יוסף וכו' שייתי לשה הכח
דשיבה ילפי' לפ' שתהלך לפני כדפי' שהם שתהלכו
חבותי לפניו ר' כדחי' ליה ורים לקים כדחית והח ליה דלה מיכעינו
שתהלך לפני דכתיב כרים ים לומר שהם דעניו הנמן והזקיים
מ"ם טפי שהם דמיירי נרכים ועוד דהם דכתיב המלהים
הרועה חותי דייק טפי כשהן לשחר לרועה כו' וה"ם ל"ל נחי
נפי שהלך לפני ולפי שם שביר לעיל כפי דכתי ר"ג דכוח ושחר

הכוכח על פרסום שחו שחסבר דלפני שייתי פלוגת' דר' ורים לקים
הכח דע"י מ"ם רים לקים שהוח כריך לכבודכו יתיבכו דכדר"ג
שחשר שפרסום שמוית' כשחיר לפני ; **רַעְיָה** שהוח קורחר
וכו' דשהלכו שחותי לפני שביו מוכנחים והולכי לפניו כשלן
שפני הרועה כהן תמיד ורים
לקים שחר קדוש לדר"ג דלפעל
שהוח רחו לפרסום שהו יש
לכבודו לח דל"ק שהדחיין לשחיר
לפניו חלה להולך לפניו כשלן
שהכבד לפניו בפלכו לפניו וכן
החכות שכבדים לח ס' בפרסום
שהו ולפי שלפי שחתת לין כלן

יח דֶּרֶךְ ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו
אבותי לפניו וגו' רבי יוחנן וריש לקיש ר' יוחנן
אמר לרועה שהוא עומד ומביט בצאנו רש"ל אמר לנשיא
שהוא מהלך ונוקנים לפניו על דעתיה דרבי יוחנן אנו צריכים
לעבודתך ועל דעתיה דר"ש הוא צריך לעבודתינו ;

פרשה

הליכ'חתם לפניו הוברכו לחתלים גוזה שלהיות הענינים החכוחכו
בהתהלכות לפנים נחלוי כין החנשים כהליכה לפנים כתב חלגם
כן ע"ד דכתי תורת כל'בת י ושעם ניחמר זה גבי הברהם ניים
לקים להוכיר זכות חבות לומר שבשכר כבדם חת ה' יזכה זרעו
לברכה ; **לְרִנְּשֵׁא** שהתלך חית'חה כריך ה' לכבוד ולתקן בית
לנשיח וכו' ויותר ק' מ"ם ע"ד דרים לקים הוח כריך לכבודנו גם
מ"ם ע"ד דר' חנו נריכים לכבודו ק' היכי תלילה כדעת ר' כי חי
יכול להכחיש זה ; והחטו' חוף על כי שהם' שלם לכלפי חבלית
הוח כריך לכבוד החתחנוים חיכירו כבודו וכח"ם כל מה שכתה
הקדום כריך כטולתו לח ברחו חלה לכבודו וזה שלחה שחתת
פלחותו להשפיע כוולתו כל החשכר וזו חבלית פעולותיו כח"ם
דרך חמוכה עם ס' ולזה יעקב כבודו ניכר כחתחנוים שלו
יוסיפו בגבו של חשל להשפיל כרגונו ולזה יעקב הכבוד חתחתוני
ושיכרכוהו והו ענין יעחשל בני ברכיו דע"ק דברכות והיה לך
לעזרני דע' ר' עקי' וח"ם כוחן שוחם רגונו ס"ת חוסיפין עם
כו' ולזה יעקב לו ית' חחתה כחנשיו שבהיותם הגוים יעבדל חתן
שיחנה חקו להשפיע ולהוניח חדת טוכו לפועל וכח"ם החברהם
ורחוכו לוה עם ס' שיחנו והוח ת"ם שהחלות הן החברהם עם
רוכב שחים להשפיע בעולם על ידן והוח ת"ם שהשניים בעלת
מחנו וסיוסות ישרחל יפוחת ה' וזהו בריכות כבודנו לע"י שחתר
רים לקים שכוו שהשניים חבד עניכו לח יושילוהו הזקנים כי עם
לחת פרסום כבודו כלכ כל רוחיו והוח כריך לכבודם שחדיך
הנשחלות לכקם הכבוד חקוללת לשיהיו כלם נחולי הסדיו וחכקל
בניו ושחר לח יעשה כן רק יסחפק בעכחו לח כחוה לו כת"ם החוקר
שהקשת הכבוד נחיחד לגדולים כן ה' כריך לכבוד הנדיקים לשכם
הגזכר' וכן פי' בה"ע בשער פ"ו והוסיף לומר שענין הגשר שחללות
לעשות כשבת זקניו וחכחיו וכן ה' נרכו לכבודנו ליעות כתו לעשות
גדולות וכוחרתו ' וכר' דר' ורים לקים לח נחלקו כזה ולח כשהו
נריכין לכבודו לח כפי דהשהלכו חבותי לפניו דשר הוא ליה כחני
ושר כחני ות"ם על דעתיה דר' חנו נריכין כו ה"ם טעמחה הר'
חשום דניחח לפר' שניכח כחה שחנו נריכין לכבודו שה יותר קשום
לכל ושעמחה דר"ל דניחח ליה לפ' שניכח בחה שהוא כריך לכבודנו
שענין זה יותר חשוב ת"ל דפליני כלי זה חנני נריכים חלו נחל
דלר' נרכנו יותר גדול דחין לנו חניחות כלי השנחתו חכל חות ת"
יסחפק כשנחו חפי חלח יפשיב כחחרים וחכן ים לפ' הכחוכה
ולרים לקים נרכו לכבודנו יותר גדול שחלוי בו קיום כל השל שפ'
כן יפשיב חטוכו כבל חשבה כרחשית כדכתיבכה ; **אֲבָן** נריכין
לכבודו וח"ת להשנחתו לו כרכשתו חיכירו ליה ו"ל דלויני דר'
בשי לחי'הוח כריך לכבודנו קחחר הכי ת"ל רחו להניו'השנחתו כשל
בכבוד שהחדם חתכבד בקבלו חחנו שהכקבל חהחלך חלח כחני
החקבל חהפשיר כגלגול וכו' ה והשי' והכבוד חלפניך ; **וְעֵרָה**
ר"ל שהם חולקים בחבלית הברחים כי דעת ר' חני שחין הם חבלית
לעניכו ית' שהוח משחתק בשניכו חבל לחבלית השפעת טוכו כני
על הדרך הנזכר וזה דחזו לרוש' החכיכו בלחנו שהרחים חו
לחוללנן שחנם רים לקים סוכר כי גם חבד עניכו ית' יש חבלית
בבריחה והוח השלחת סוד חניחותו ית' הכ'כת כי לולי בריחת
העולם היה חניחותו חנגבל כת"ם הם. החשקל וחכחבו לקון
פ"ל נבי כל שחינו עושק בפריו ורביה בלו חחעטה ה'ולו' שהוח
נריך לכבודנו וכו' פירחתי היה השלם פ"ט סי' ל' ; **דֶּרֶךְ ב'**
חחולקים בחדרגת החדם השלם דר' סובר כדעת הרב שהוח
למטה חהשלוכי ולכן ידחה השנחת ה' כהם לרוש' החכיכו בלחנו
חחקוחו שחין לו יחס עחהם רק חבד כיחם חקנה קנינו וכן ה'
חחכון שבחו יבניח ליושבי חחרץ חבד היחם חעשה ידיו חבל
על הסחיים כבודו על הנבדלים ורים לקים דעתו שהחדם חבד
שבלו למש' חבל החלחכים והנהגת ה' חותם כנשיח שהחלך עם

פרשה לא

ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר וגו' °החמס קם לפני רשע ' החמס קם אתמר ח"ו אינו קם ואם קם לעשה רשע ' לחייבו של רשע לא מהם ולא ממונם ולא מהמהם לא מיגרון ולא ממונם ולא מן המתתרון ' למה לא נח בהם לא היה לשום בריה נחת רוח מהם ולא היה להב"ה נחת רוח מהם ' לא נח בהם כהחיא ראמר רב ' אבא בר כהנא כי נחמתי כי עשיתים ' וגח אפילו נח שנשתייר מהם אינו כדי אלא שמצא חן ונח מצא חן ולפי שחיו שפופי בוימה נימוחו מן העולם :

ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני °בין שורתם יצחירו יקבים דרכו ויצמאו ' בין שורתם יצחירו ' שהיו עושים להם בוררין קטנות ' יקבים דרכו ויצמאו אפילו יקבים דרכו ויצמאו ' אמר רבי איבו למה יקבים דרכו ויצמאו לפי שהיתה מארה מצויה בעמלו של רשע ולפי שהיו שפופים בוימה ונזל נימוחו מן העולם :

ויאמר אלהים ' °שנאו בשער מוכיח ודובר תמים יתעבו ' דהוה אמר להו ריקים אתם מניחין מי

מ"ש מהמקומות

דמחתא על הגזל נתוחו ולפילו תיתת דהחתם קם דריש כתו נ"ע מאתי מייתי לה הכא אחיבה סייעתא ור"ל דמשום דהחתם קם מחתת שעל הגזל נתוחו אלא בשאר מיתת בידי אדם וכו' ותקן כל כגר מחתת על האות כדאיתיבה לכ"ת דעיקר אכודם על זוממה"ם ולולי החתם קם ה' יחזקאל ז מאחריך להם ע"ד חכור עכבי וכו' ולפ"ז אכם כו' אתר אחין ה' מאחריך אפו על הזכות י"ל דה"ל לה קים מאחריך אלאשעי"ל קם אכל טיסורין מחרים לה בכלין חרין וחתם מלה סתת' שהעניין בחתו ועקרן מהשו' ולעולם עיקר עכשין על הזוה דעל גזל לחול לה היו חייבי מיתה ולכאי מייתי הכא החתם קם דלא נסעי כיה שהחתם לבדו גרם וכאי מ"ם טפי קרא דקן כל בשר דה"ק קן כל בשר בח על ג"ע לפי שחלחה מארן חמס וקטרג למלה סחתם ויר' מז"ם כפ' חלק אר' עמוס ג כח אתר רבי אלעזר חלחד שוקף עלמו כמקל וכו' וק"ל ' ומכ זה נדקו יחדו ב' לשונו רש' שבראשן סרתרים ולא נריכנא לדחוקי כדכתיב כפ' כוסי ' ומה ניר' מנדה וז ללה בת"ד על הפחת זרע כמותו כתכנו כפ"ל כסי כ' :

בן סורותם מסוס דקרתי לסומיכין ליה מסתעו כדור המבול כדכתי' כספ' כו דריש נמי קרא דח כהו סריו עוסי כדריות גר' כערוך ופי' שהן עוניות וערוגו' כתוכן מחופרין בעקרי המילנו' ולי גר' יקבים כדמתרגמ' והסיקו היקבים בדיל וקרא הכתוב הקטנים סורות שהם כאורות לכד והגדולים יקבים שהם :

אפי יקבים גדולי דרכו והיו כתוכים שהיתה כם מתרם כדמפ' וכוכיר הכתוב הקטנים דלא תית' יקבי אילו קטני דוק :

שהיתה מגרה תית' דאמר כם ר' פ"ט דור המבול לא נתנתו לפני המקום אלא מתוך טובה שהשפיע להם וכו' ומשו לאחר שהחיתו דרכם קבר מהם הכרל ליסרם ולא הועיל :

ולפי שהיו שטופי' כגזל לכאור' משמע דכי היכי דלא תיק כיון דהיתה מתרה כמעשיה' לאה לא הסכים כעכם זה לה"ק סע"י שהיו שטופי' כזוה וגזל דאחריני לא מסני להו אלי כליון ול"ג דח"כ מאי נפק"מ דיכו לפי' דקק כל כגר דקאי עליה ' ולאין דוחק לו דמשמע דכעל המבול מסיים וקאמ' ולפי שהיו שטופים וכו' ופליג אדר' חיכו ום"ל דכמבול מיירי קרא שדרכו שכעכן כין בורגת קטנו ואפי' יקבי גדולי דדכו ואמאי לפי שהיו גוזלי אותו מיידם ומכרחת' מדכתי' החם ערו' הלכו כלי לכוס וילף מהכא דאחטאו לגזל אחור כזה שהוא קשה מסורך טכוח לעיניך כמ"ש החם שהרי כמה מנדו הסמוכו לאן מסיימי ולפי שהיו ש"ט וכו' נר' לי שנא דהחם אהדרם הוא וכדי לפ"ל כלה ר' חיכו היה י"ל דהי דקק כל כגר דהחם ואח"ב ואת וגזל אחותו כדפי לעיל ולכאו יר' דאין גזל כ' כעיניהם אכין דעשירים היו לכבי מייתי מהאי קרא דהיתה מחרה כחתשיה וא"כ ניחה שהיו שטופים נם בגזל כדחמשמ מכי חלחה המרן החם ואח"כ על פי שלא הוכרך להביאו אכאן אלא לענין הגזל הזכיר ג"כ זוחה דלא חת' דעל הגזל לאחר קאמר ויתכן דכין סורותם יגיחרו נמי דדים ליה על הזוחה ופי' שלא שכש יגרם כחותר להם ודכר הכתוב כלשון נקיה ' וכתיבית יד ל"ג אלא ולפי שהיו שטופים כגזל :

דהוה אמר להון כו' אף על גב דלבר' דלעיל פ"ל לא היה נדקות נח ככגד כני דורו כדפי' החם החם לח"ת החם חים נדיק ומוחתה ס"ל שהיה מוכיחם ואמי דדרים המי קרא כנח אף על פי שפשוטו כנביח המוכיח ליסרם משום דדוכר תמיס נר' שם התוחר לאדם דאי לדכרים שמדבר דכרים תמימים או תמימות מיבעי ליה ולהכי דרש' ליה כנא שנקרא תמים ואף על גב דאכרה ודוד נק' תמימים לח משכחן מדורותיה' קנו כתוכחות ועוד דלעיל מיניה דשנאו כשער מוכיח כתיב עושה כימה וכסיל וכו' הקור' למי היה ויעשה' דמשמע דמבול מיירי שע' שנטל ה' כ' כוכבים מכימה הכיה המבול כדאי' בגמ' והקו' למי היה היינו מבול כדלעיל ה' ואף על גב דקרא

חוקים שלפניו אתם כן ה' עיקר כבודו עם הנדיקים הדבקים עתו התהלך כתוכי' וכם העומדי לפניו רחשונה לפני תחתיכי התלמיכי' מ"ם לעיל כפ"ב כתדש הז' ע"ד ר' יהו' נריכים לכבודו כי חסד הוא עושה להשניית כנו ואין לנו כדתי ע"ד נריך לקים עצמו אלא מתכבד בלבתו לכבודנו שהוא מתכבד כהיותו שוכן בינינו יותר מכבודו כהיותו שוכן אתים שהחדש הנד שבלו יותר חזוב ושוב שהוא בחירי כמעשיו כנשיא הזה שמתכבד בחכמים כעלי עסתו :

דרך ג' מחולקים על תוכן הפשנת כלילת כעו' פרשת ר' יוחנן שוה לכל תנד אתם מתכלי יודע תעש' אתתלפי כל ז' כרתוי לו וכתוסיר' דעת ר' לא אתחר הק' כה יוסב וזן מקדני רחתי' ועד כיתי כני ולו' לרועה עדרו יריעה תנד היותם קניני עם אתיכם כעלי תבונה ורים לקים סוכר כדעת הרב כת"ר כתורה שהשנחה כפי השכל ולכן כב' רחוקי ההשנחה וכיסדים למקרה ולו' לנסיון שתלך כו אתיכן הנשנת הפרטית רק אתין השנחת הכללית אתם כעלי סודו וכלל עם החכמים כעלי סודו ב' הכללות כעם אתכני אתכו ב' הכללות ואתר נח"ר ר' אבו נריכים לכבודו שהוא ית' נריך לחקדים לנו אתשנחה אתת שכיו וע"ד ר"ל הוא נריך לכבודינו שאנו נריכים לחקדים שלמות ההשנחה להתקרב לו ככל יכלתנו לתת ככבוד לשיעתו כאן : **רבישא** שהוא יתלך לעש' שהמקרא לא זכר הליכה רק כאלות לפי שכבוד הכשית כזקנים הוא כלבתו עתם שורך לו שהוא יתלך אבל כרושה שתשכיר כעלמו

תמקומו עם היותם מחלכים לפניו ל"ק אלא עודה :

אנו נריכי לכבודו אית' נ"ב לכאן שמקיפין ל"ק אם נריכי לכבודם והוא נריך לכבודם כיון לשיתנהו הש' כחיים אבל העניו ילדק כנדיקים דשמתת ומשום סיחי טכח אלו מילתא כדידהו :

החמס קם אתתי' כאן ואתר תמשל ערום הזהר לעשות לו חיים לכאן תמיה ודכר ופרח משמע שנתחדש אבל קם משמע קיום והעמדה ולא דמי לכאי יקום עד אתם שהוא לשון אחדות לכאדם שיש לומר קיומה אבל כאתם נופים אין לומר רק כן ופרח ואפילו כן אתטה תפשר ל"ק על נוף אתתם רק על אתלכות אדם כנגד ישראל שהם מטה ס"ד הוי אומר שכט אפי' ק' אתי אתת' לרי תשוכתו כנדו לכתיב למטה רשע וי"ל דלעתו' משמע למטה רשע לשיות שכט הרשע כשכט מושלים והוא תרעומת על הרשעי' דעתקונם נגרו חיל ואתתה ד"א מיניה ה' שיגבר אתתם כולי אתי ואתאי דלעפר' מהרשעי' הוא דקאת' אתתם קם ופי' למטה רשע לשון שכט הנוגע כרשע מ"ב שוקף עלמו כמקל לאכו אתה אתתם אני כת"ש כפ' חלק מ"ב קרא נוף מפרש לשון אתתי דה"ק יכי אתתם קם לת ואתנוסם קם הוא לאיוכו על רשע והא אתתם הא אתית ודריש אכי מד"ל קם אתתם כגן אתטה פרח אזלו: **ולא** מאמונם אפ' אתוב אתונם ואתתם אפ' אתתתהון ופי עליו כגפלה אתתת' ד"א חלו טרפו והינו אכוד ורעם שלא יאתר להם פרם ופנק ופי' אתתם הגתוך אתם ' **לא** נח בהם דעה דריש נח אתלוף הש"ת אית דעה אין לו הכנה אמ"ם אתם לשון נכי רחוק ופירשו נח לשון נחת רוח ולפי שלא פורש נחת רוח על מי שהרוך לפ' לשון אריה ולא להקדוש כרוך הוא שהיו רשעים לשמי כע"ז ונ"ע ולכריות כגזל וע"ד אמשם דעדין ק' אתתם מיכעי ליה כפי שוד דקאתר על נח שנם הוא לא היה רחוי אתם ואי"ת אתלו דכר אתיב הנח ודור אתכול אתם אכעכעו על י' שרחל מסתעו קרחי לאתם י"ל שכעכד ישרחל אתר היה אתם כיון קאתר דור אתכול תיעכום כאכי וש להם ללמוד מיקום כן :

ולפי שהיו שטופי' כזוה אם ל דעל זכות נעכעכו כד"ת לעיל ע"כ וכר ד"א דיוק לה תקן כל כגר דקאי עליה וס"ל שהוא דבק להפחית כל כגר אתת דרכו ע"ה דהיינו זכות שאפילו אכ"ח נאתתו כדכך כת"ש כפ"ח חלק וקאתר שעל זה נח נקנס ליתחות ות"ש כי אלאם אתתן אתם אתי אם אתם ג"ע כלקתן ת"ק אף כי אלאם אתרן אתם לה נח קנס רק אפני הזכות ת"ק אתי עכין זה לאתתם קם

כבית יוסף מיירי הזכיר להם חטאת דור המבול ופגעו לו פגעם הם
מחטאתו כתותם יפגעו : כי מקולו שובר ארזים דתניא תדבית התם
התלבית סוד עון דייק סהיה מוכיחם לרוח יניחו ס' התקוף ומה
שהוכיח על ע"ז ספי תעל הספר דע"ז חמורה מהכל ומה שהוכיחם
בזה ולא כהודעת נפלאותיו כגון
בריחת שמים וארץ לפי שבוזתו
מיעניים בגבורתו כי ילון תקיפה
להשפיל גאים :

שיר נב

ולפי סהיו שטופים בגזל
כ"מה שלקח שעבדו ע"ז
היה מתריך להם ולא נפגעו ולא
על הגזל ס"ג דת"ב דעל ע"ז
בפגעו לכל מה שקטרג כנגדם
הוא הגזל כדפי' בסי' ס' ולפי זה
לא פליג תדאמ' בסתוב ולפי
שטופי' כזמה כו' דכלהו ליתנהו
והגזל הלא סתם ומייתי רחים
תקן כל בשר וכו' כי מלאה הארץ
חמס מהגזל קרב קנס וקטרג
כדפי' לעיל ולפ"ז ג"כ דע"ז נמי כן
כדמזה בתקרת כיון דהיו מסכב'
עיקר הטופס ואין זה ק' די"ל
דהסתחית כל בשר ליתי כדתל' בפ'
חלק ובסכי ניח' מ"ד התם כתב
שכתו בספר מוכיח לכן יפן
בוסכם על דל ותשלח כר תקחו
מתנו דמשמע דאין חתית גזר דין
הלא על הגזל מ"ק מאי נפק' מדמייתי שכתו בספר הבא לפני דקן כל
בשר דקאי עליהם דאי לאמתני' דנח היה מוכיח דורו הא אמתני' לה
בפ"ל ותשלח י"ל דקן כל בשר משתם שסקן דהיכו החטוס כח על
מהלכה החרן התם מכל עיקר הטופס היה על דבר אחר מד"לק
מעשי כל בשר כח לפני משחיתם ולפ"ק דהא ה"ל פ"ו ולעיל
קאתר סהיו שטופי ומה : כתיב מרוב עשוקי יזעיקו מטופ
דקן כל בשר משמ' שהגזרה על עניין אחר ואחתיה על הגזל כדפי'
בסתוך מייתי דמלבד הגזל הוה כהו חיטוס דכרים דהשתא מ"ם
פענגן על חטוס התמו ועל חטוס דכרים הוה לכל עיקרים וחטוסים
על הגזל הוה סהוה אחתו' מ"ם ולפי סהיו שטופי בגזל נת"ה כלו' זו
היא הפקרית מ"ב מטוס דקן כל בשר משתם שכלם נדונו על החטס
דכתי' כי מלאה הארץ חמס ובגזל מ"ם שיהיה כולל ככלם שהרי בגזלו
הם נקרים לו"ח לחתם זה כולל חמוס מתון וחמוס דכרי"ות מ"ם דאתי'
קן כל בשר וה"ם ולפי סהיו שטופי כנ"ל נת"ה כלו' לא תדהו לאחוקיתי
קן כל בשר לענין ס"ו לו ומה כדי סיהיה כולל לכל הטולם דלעולם
בגזל תוקמת לה שפיר דע"י הגזל נתנה חיטוס דכרי לענגלי ותפער
פתי"ם לעולם הטוס זהה וחטוס ע"ז הטוס דך קישתי קאתר לה :

כתיב מרוב עשוקים יזעיקו תע"ג דלא תפ"קרא דכתוב התמו'
הוא דל"ק אלא לתים כתוך דבפך כו' מרוב עשוקי יזעיקו
כו' שפי' תין לה מכד ענתו נזק תכרסם סהטו' והרע לתכסי' וכקידת
ה' עון הגזלני הוא מרוב עשוקי' יזעיקו דהיכו תפני נזקו הכריו'
מ"מ כיון דלא תשכחן סה' פקד על רוב עושק תלא כדור התמו' דכתי'

כי מלאה הארץ ח"מ מסכרת תוקתי קרת כיה :

אלו הנעשקין דה"ם מרוב הנעשקים סיזעיקו לעושקיהם ס"י
סיריבו עליהם כתוכחת דכרים יפק ויתסרו דין עליהם
העושקים ישובו תו"ר תלו העושקים כלותר רבים כעלי דורות הם
העושקי' סיעשו העשוק תפני זרותם וגזלנותם לפני ה' והא דלא
תפרם בפסטיה דכולים קרא כשובת העשוקים תפני פושקים ופי'
מרוב עשוקים יזעיקו תותם עושקיהם דת"כ יחסר פועל הושע'
מהתקרא ועוד דת"כ היכו ' ישובו מזדון רבים :

עד שנתחטא גזר דינם שנם על חיטוס דכרי הנעשקים הוה
עוכם דכיון דה"ל דייני' כדתם ג' כסתו' הוה לה' לתכוב תחוכן
בדייני' ולא לחתום כדכרי' וכדתתר כפ' החוכל כל החוסר דין על
תכירו הוא נפגם תלא ות"ת ליה דייני כתרע' ותפילו לת
הוה להו דייני כר' סהיו רחוים ליעכם על חטוס דכרים דע"כ ל"ק
דהיכא דליכא דייכא כתרעא ליה לן כה תלא לענין תסירת דין לה'
תכל לכתוב ולגדף לה' התתון נתחייבו להם לא כוזי וגדוף וכדתתר
בפ' תלו תגלחין כעובדת דרים לקים תם תתון נתחייבתי לך נדוי מי
נתחייבתי לך :

הגיע זתן להקנן תף על גב דפסטיה לעון סוף כי כח עתם

לעשות כם כליה ס"ל שלא יפול כיתף בקן תלא הכי ה"ל רוע
מעשיהם כח לפני ולכן תפשה כם כלה תו תכיה קלם ולכן פי'
סהכיה היה לוחן סיגדך כי הגעה וכיתף בקן לעון קציצה תו קוטים
הסמדתם והח דלא פי' סחתית
גורתם על הגזל תעפ"י סעיקרם
על דבר אחר כדלעיל ולא ס"ל
תלא דכציקר הפוטם תדבר ותם
שלא פי הגיע זתכן לעשות לעץ
קן וכליה תפני שהגעת תעון
יגדל יותר על הקציצה תו על
הקוטים שכעשים כזתן קטוב תכל
כליון התכשים אינו תלוי כזתן
ויתכן דס"ל דקן וסוף לא יפול
על כליון התכשים רק על זתן תו
תדים סים לו קטות ועכו כלה
תפשר סהיכו לעון סוף ותכלית
תלא לעון כללות שיתית לכלם וכן
נר' תדת"ח תעבד נתירה וכה

תרגם קינם :

הגיע קטינור וקן תל קנני
כחיי כלומר כי עלתה
סיפתם תזה על זה ודיים קן נני
תנני הקולים הם ' וע"ד ל"ל
שרמז למ"ם הם שתהר קן כל
בשר הוא תלאך התו' שהוא קינצן
על כל בשר שבא לקטרג ולהפטין
עליהם ת"ם הגיע קטינור שלהן :

כל כך למה כי תלתה החרן התם יר' דתפוס לפי תפשר דכי
תלתה החרן התם הוא כיתר קן כל בשר כח תלא לפי
מ"ם הגיע קטינור דתתו תית' דקטינור דידהו קיתם תה תתלתה
החרן התפוס תכל לפי מ"ם הגיע זתכן לקנן זכו' מ"ח ליתר שהוא
טיתר לכן פירשו לשון שפה דה"ק כל כך למה וכו' דהפס"ח מ"ם לכלהו
פירושו מ"כ תפוס דקאתר הגיע זתכן וכו' קאתר דהפס"ח מ"ם לכל כך
למה על הגזל פפ"י זה נתתלתה סתתם תכל על עיקר הטופס לפ
היה חוזר כי תלתה החרן התם דעיקר עכשן על הזתה ויפ"ו כדפי'
לעיל ולפ"ז ניחח מ"ם ותיתר התם וכו' שכרת שהוא תקוטר עם הגזל
דסייעית לת"ם שתין עיקר עכשן על הגזל הוא מייתי דתין זה גזל
נתור תלא פחות תם"פ ולכן תין לומר שעיקר עכשן היה על זה :

דה"ג התם פחות תם"פ גזל פ"פ דהכתי התם כתיב וקתר מ' תפס
תוציא קופתו וכו' והסיב תת הגזלה פ"פ פ"פ דתין נפכשן
על פחות תם"פ ולא כעי הפכשן וכן תפתחי בפסח' כתיבת ידוע"ת
דכפלתי כ"ק תר"י כל הגזל תת הכירו פ"פ כתלו נוסל כפתתו תתנו
שנתתר כן תורות וכו' תשתר תחתם כני יהודה וכו' תלתה התם
פ"פ וכ"ת דתתם סתר קרתי נקט פ"פ תכל התם פחות תם"פ כי
כעי תת"תי יתות' ותיד"ן וכ"ת ת"ם פ"פ מתתם כ"י דעדיף תפחות תיהל
כי יהוה"י כל וכ"ת ת"ם פ"פ מתתם כ"י דעדיף תפחות תיהל
דתיכו תלא תפתכת' כת"ם התו' כפלתי הכהם דתתכן דקרת תיהל
נזלן דלא יהיל דתי יפול דלא תפתכר דפחות תפ"פ תשיב כגזל
כפתה ויפול דבר התם פ"כ פ"פ דעל פחות תפ"פ ליכא קדות ו"ל
דפחות תפ"פ לתפ"ד תלא דתף פחות תפ"פ תיקרי התם וה"פ
תה פתיך כן גזל דלא הוי אלא פ"פ והא ת"ם התם דהכא פחות תפ"פ
לא תהם תוציא קופתו כו' דכיון דכתיב ותתלה החרן התם ת"כ
כי תלתה החרן התם וכן קיתום קם דתיירי כדור התמו' ולא תפתחי
כתד לתי גזל תפתם פחות תפ"פ ופיפ דהכתי ת"ם פ"פ תלא כפס
יתרם כם דדרים ותיהל : ואי דהך התם ותי זהו גזל תף פ"פ
דכפלתי הכהם תתרתי' תה כין גזלן לתתכן התתכן ויכיל דתי גזלן
יהיב דתי כרי כתכו לתו' דתה כין גזלן דדכקן לתתכן דכי כני
התם ותף תל פי תכתבו דכלישנא דקרת תין תלוק כיניהם ל"ל
דהכהת תלוק דקתתר התם הוא דליתיה כלישנא דקרת ולכת
לתי' דת"כ כדדכקן תפלגת כת"ם הר"מ דהא תקרת קתי ותה לו
בדרבנן תה גורך לתלוק דהכא הוא תפיר תפלגת התם דתתכן לא
יהיב דתי :

ונוטל פחות תפ"פ וכו' תיתי דכן נת כתרע על פחות תפ"פ ות"ב
תה כין פ"פ לפחות ונו' דתתכן דת"פ היו תוציאו כדיינין
והלא כן נת לא נתן להתכן דכתי' כפ"ר תיתו"י ל"ל נתן להתכן
דקתתר היכו אלא יתכפר כהתכן כיפרעו לא יהות ותכל תקום כ"ד
תוציאין הגזלה תהגזלן כשהיה פ"פ ותפ"פ פיהו תייב תפיע תפיע

על פחות מ"ס לא היו חוששים שלא היו דייניהם דנין הגזלן בתוריה כדין התורה: **ארם** עשיתם שלא כסורה פי' כפ"ו סי' י"ד ע"ב: **ד"א** כי מלאה הארץ חמס מכאן ר' לוי אומר משל למלך שהיה מהלך בדרך ופגע בו אדם אחד ומכהו על לחייו ואמר לו מכה זו מנין לך אמר לו מן הקנה שהוא עומד בפתח ביתך כך אמר הקב"ה לנח הארץ מלאה חמס מן המבול ואתה אומר לי מנין אלא מן התיבה שאתה עומד בה:

ו דבר אחר כי מלאה הארץ חמס' א"ר לוי חמס' זה עבודה זרה' חמס' זה נילוי עריות' המם' זה שפיכות דמים' חמס' זה עבור' ורה שנ' °כי מלאו את הארץ חמס ונו' חמס' זו גלוי עריות שנ' °חמסי ושאירי על בנך' חמס זו שפיכות דמים שנא' °מחמס בני יהודא אשר שפכו דם נקי' חמס יכ"ש מע':

ז הגני משחית את הארץ' ר' הונא ור' ירמיה כשם רב בהנ' בר מלכייה אפילו ג' טפחים שהמחרישה שלושת באר' נימוחה' משל לבן מלכים שהיה לו °פרגוד כל זמן שהיה סורח היה פרגוד שלו נדרה' ולבן מלכים שהיה לו מניק כל זמן שהוא סורח היתה מניקתו נדרת' כך אמ' הק"בה הנני משחית את הארץ הא אנא מחבל להון ומחבל לארעא עמהון:

ח עשה לך תיבת עצי גפר' א"ר איסי בר' מקומות נאמר בלשון הזה עשה בנ' נתפרש ובאחר לא נתפרש' עשה לך תיבה וגו' א"ר נתן היבוהא דאעין °דקרדינון °עשה לך חדרות צוערי נתפר' נלבין רשיטר' עשה לך שתי חצוצרות כסף נתפרש' עשה לך °שרף לא נתפרש' ר' יודן בשם ר' איסי אמר ישמע °הכם ויסף לקח זה משה כיון שאמר הק"בה לו למשה עשה לך שרף ולא פי' ואמר אם אני עושה אותו של זהב אין הלשון הזה נופל על לשון זה' של כסף' אין הלשון הזה נופל על לשון הזה אלא הרי אני עושה אותו של נחושת לשון נופל על הלשון שני' °ויעש משה נחש נחושת' סכאן שניתנה תורה בלשון הקודש ר' פנחס ורבי חוקיה בשם רבי סימון כשם שניתנה תורה בלשון הקודש כך העולם נברא בלשון הקודש' שמעת מימיך אומרים נוני נונייא' אנתרופי אנתרופיה' גברא גברת' ' אלא איש ואשה למה שהלשון הזה נופל על הלשון הזה:

קנים

מעכתו וי"ל דסימנך יקיב תסוס דחרכות טורים נמי אפשר שלא נתפ' הכורי' פי' חריפין כתרגומו ולא נתפרש שם יקיו תכריל מן דכר לחר לכ"ה דכלל הר' ליכא שלא חד דלא מיתפרש ומיירי דכעי לאסתכוני חדרות טורים ומייתי כלהו ואסתפי' פי' עני נפר ועי"ל שם סדכעי מיתר ישתכ חכם ויוסף לקח זה משה ומיכא למדחי דק' אתר לו מיעבדו על נחשת תף על פי שלא פירשו שכתוב בתוה מילי שהם שכתוב בספור המנות לאשה ונשמעם מספור מעשה משה מה שכתוב בספור המנות שלא נכתב אחלה שאשה נעטוה ככך וכן רבות מהאמות שבאשכנז תורס לכ"ה שהרי בד' מקומות מיניהו כלשון הזה וכיון דכבל הנ' נתפרש בכתוב בספור תנות האשה ולא שהם תשתע שכוה שלא הניד הכתוב הוה לפי שלא פירשו ה' למשה דה"כ לא הוה אתיק מיניה כדלא אתיק בתיק בחיק חלא פירש האמנה כהוייתה דאתי שנא הכא ואני לא דאשום דכעי למילף מנחש שניתנה תורה בלשון הקודש ואני לא עשאנו מנחש להיות נוטל על לשון ה' חלא ה' אתר לו שיעשנו מאחר שיחזן והוא עשאו מנחש שיהיה נוטל על לשון נחש כלשונו ואני אילפי דלשון משה נלשון הקדש אכל מנלן שניתנה כו תורה שהוא דכור ה' למשה לו"ת ויעש כד' מקומות נאתר עשה לך וכשלשתן נתפרש ולא נאתר הרשות כיד העושה ואם כן כשעשה לך שרף אף על פי שלא נתפרש י"ל שלא היה הרשות בידו אלא לעולם היה רמז כדכר ה' אין יעשה והנחשת שפקם הוא כדי שיהיה נוטל על לשון ה':

ראעין דקדישון שם מקו' והוא שרי שרט כדמתניתן עני נפר אעין דקדוש וכן שרי שרט טורי קדש וכר' שתין העניים שנתנת כתקום הזה נקרא נופר כדפרש' כחומש לא שהתקו' נקרא נופר מכיון דאחרט שתו: **עשה** לך חדרות טורים הם דחקדים זה לעשה לך חנוכרות אפשר תסוס דהכא כ"ל נלבין דטיטור שחיטו מפורש בהדיא בכתוב חכיכא ליה ואקדחה וכדאתמר כרים נדרים מיירי דתתיא הדרסא חכיכא ליה ואקדחה כריסא' **גלבין** דטיטור תערוב' של חתיכות טור פירוכיל כלעז ולא כעי לפ' תערוכת חריסי כדתני' חזמלון חריפין דמה טורך להזכיר על זה וכי אם"ל שיטול כחלק מן פנים ושוב דמותקת נפורה טור מעמע שהמילה כחתיכת טור וכר' הטעם דכבכרזל מיטו מתרחת מ"ג מסוס דמילה מתרכת יתים שנאמר בדמייך חיי והכרזל סימן מיתה שעכ"פ לא תניף עליהם כרזל ומ"ל שלא יניף מקנר

הגזר הוא מטבע העולם שאחר שלא היתה רק בעבור החמס והוא נפסד החרן לחה תשאר וכדר' אבהו דאחר לעולי לחלך שהיה תשיה את כנו ומכל מקום לא אמר שלא יירדה הבן ובן החרן רחוקה המדרות על החטה אף על פי שלא יירדה הבן ובן החרן רחוקה ליבשת מאחר שהשקעין מתנה מיגן ראשון אף על פי שלא היו נשחתים אז לפי שהן דרך בן מלכי לירדות לא הזכי כו מרדות והרמ"ן פי' כזה ע"ד הפשט וכפל עולת שבת פי' ע"ד הלשון:

הא חנה מחכל שיהא לפון הכתוב לל"ק חנה מחכל להון עם חרש' משום דליכא דקרא מחמע שהחרן עיקר כהשחת והם טעלי עתה וכדדייק בפ' כחולן מדקתני יורדי הכשל עם יורדי התם דיורדי התם עיקר ולפי התלנים שהניח שהחטה חדם נשחתם החרן החדם עיקר כהשחתה ולו"ת ניחוק ליישנא דקרא חלא הוה ליה כתלו חתר מחכל להון ולחרשה עתידן דת"ם הנני משחיתם את החרן שיהו דיעקרים דקרא כנוחת החדם ומיירי דזכו השחתם זכר נ"כ החרן וסמכה כתחת' את החרן שלא להחריך לומר ואת החרן עתידם:

בד מקומות חיכה למי' מתי נפקא מיניה מחתר מ' כד' מקומות כנ' מפורש וכת' סתום לא הי' לל שלא עשה לך סרף לא נתפרש ומשה הכין דחרכות טורים נמי אפשר שלא נתפ' הכורי' פי' חריפין כתרגומו ולא נתפרש שם יקיו תכריל מן דכר לחר לכ"ה דכלל הר' ליכא שלא חד דלא מיתפרש ומיירי דכעי לאסתכוני חדרות טורים ומייתי כלהו ואסתפי' פי' עני נפר ועי"ל שם סדכעי מיתר ישתכ חכם ויוסף לקח זה משה ומיכא למדחי דק' אתר לו מיעבדו על נחשת תף על פי שלא פירשו שכתוב בתוה מילי שהם שכתוב בספור המנות לאשה ונשמעם מספור מעשה משה מה שכתוב בספור המנות שלא נכתב אחלה שאשה נעטוה ככך וכן רבות מהאמות שבאשכנז תורס לכ"ה שהרי בד' מקומות מיניהו כלשון הזה וכיון דכבל הנ' נתפרש בכתוב בספור תנות האשה ולא שהם תשתע שכוה שלא הניד הכתוב הוה לפי שלא פירשו ה' למשה דה"כ לא הוה אתיק מיניה כדלא אתיק בתיק בחיק חלא פירש האמנה כהוייתה דאתי שנא הכא ואני לא דאשום דכעי למילף מנחש שניתנה תורה בלשון הקודש ואני לא עשאנו מנחש להיות נוטל על לשון ה' חלא ה' אתר לו שיעשנו מאחר שיחזן והוא עשאו מנחש שיהיה נוטל על לשון נחש כלשונו ואני אילפי דלשון משה נלשון הקדש אכל מנלן שניתנה כו תורה שהוא דכור ה' למשה לו"ת ויעש כד' מקומות נאתר עשה לך וכשלשתן נתפרש ולא נאתר הרשות כיד העושה ואם כן כשעשה לך שרף אף על פי שלא נתפרש י"ל שלא היה הרשות בידו אלא לעולם היה רמז כדכר ה' אין יעשה והנחשת שפקם הוא כדי שיהיה נוטל על לשון ה':

ראעין דקדישון שם מקו' והוא שרי שרט כדמתניתן עני נפר אעין דקדוש וכן שרי שרט טורי קדש וכר' שתין העניים שנתנת כתקום הזה נקרא נופר כדפרש' כחומש לא שהתקו' נקרא נופר מכיון דאחרט שתו: **עשה** לך חדרות טורים הם דחקדים זה לעשה לך חנוכרות אפשר תסוס דהכא כ"ל נלבין דטיטור שחיטו מפורש בהדיא בכתוב חכיכא ליה ואקדחה וכדאתמר כרים נדרים מיירי דתתיא הדרסא חכיכא ליה ואקדחה כריסא' **גלבין** דטיטור תערוב' של חתיכות טור פירוכיל כלעז ולא כעי לפ' תערוכת חריסי כדתני' חזמלון חריפין דמה טורך להזכיר על זה וכי אם"ל שיטול כחלק מן פנים ושוב דמותקת נפורה טור מעמע שהמילה כחתיכת טור וכר' הטעם דכבכרזל מיטו מתרחת מ"ג מסוס דמילה מתרכת יתים שנאמר בדמייך חיי והכרזל סימן מיתה שעכ"פ לא תניף עליהם כרזל ומ"ל שלא יניף מקנר

על התורה ותה שתין לתו נזהרין כזה לעשר דעשה לך מיכוטס
לך בלבד כעיכן טורים וכדאתר לקמן תעשה לך תנוטרות שנגנזו
כמותו: זה משה כלומר מזה יבדק בו תכל קרא ודתי כתשלי
שלמה מיירי שעל ידם ישתע תכם ויבין וכס"ב טוכה בגמרת:

אין הלשון הוה נופל דתס"ג
דכיון דלא פי' לו היה כירו
לעשותו מאתר ויתפון רתוי לדקדק
במצוה כל מה שתפשר ות"ת שתם
לא עשאו תכתשת תפני הלשון אלא
דאתרתי ליה הכי תו שתוא כזול
י"ל ת' מיקרא ל' תעשתו מכתשת
לא הי"ל רק ויעש נתש שתם
ועוד דזיעש ערף תיכני ליה
כדכר ה' אלא דקרא נתש לומר
דעל שם זה נעשה מכתשת ולפי
ת"ש לעיל דתדכבל עשה לך קפיד
קרא למין מיוחד ולא ניתן הרשות
כיד העושה ה"ג היה נרין הכה
ניתא טפי: עד הלשון תתס"ג
דעשה לך ערף בתי' היכו נתש היכו
ערף כדכתי' הכתי הערפים
דערפים תוא' לכתי' כדערפ'
לא תין תתר כתו ערף תעוקף
ולפי שלא תכה תתכת נופל על לשון ערף עשה תלשון נתש:

ברשון הקדם דכיון דשם נתשת נופל על לשון נתש ועשה כן
ס"ס ת"ם לו ה' עשה לך ערף ס"ל כדכתר ה' לתשה
כלשון הקדם היה כי תין כשום לשון נופל שם על שם נתש תלא
כלשון הקדם ותי תפשר ליתר שכלשון תתר ג"כ נופל זה על זה
ונעתק ללשון הקדם נתש נתשת תכיון שמגיתם שתות וכן תים
ותשם בדפי' כתי' זשם כתפתי שתר הדברי שרתוי לכתו כתגד א' ס"ם
קינין ותדורין שמשמין וחדריס לכל כ"ח דתי תפשר ליתר
דקתתר קינים תעשה תת תתיכה דתשתע כלה תלא כל התדורות
תיקרו קינים כתו שהקן תדור לעוף ותה תשכתן שם קני תגוע כין
ככנים שים קבך כמ"ש הר' שם ז' ומ"ת דרים שה הקן כזה תטהר
מדלפקים בלשון קינים דתשתע קן נפור: וכתב עוד הר' שם
קינין חדדים וקן תלוקים שנתחלק' העליה התניה לתדור וכו' עד
והעופו' יחד והוא תכו' דקינין תורה על תדור תמיוחד ותלכך זה
ת"ס שיתתר קינים על תלוקי פתחפיים כ' ג' דשם כן תה כ"ל תתר
כך פתחפיים שניים ושליטים תעשה:

הכון הוה דסיכו כ' נפרים תטהר כדכתי' כ' נפרים תיות
טהורות: ביזהר ת"ה לא נקט זכה ויולדת דלון
טהרתן על תטה כשל תנודע דנגעי' כלין על עון וטהרת נה נתי
מחטא היה: ר' ברהך תטהרתך תתי זה עון שהיה כידו דלון
כדיק כתרן כו' תו לפי שלא התפלל על דודי וכ"ש לת"ד כדורותיו
לנגעי וכ"ם שהיה תקטני תחכם ושהרתו כתיכה היכו כעתלו טהרת
כתפשים וכפרנסת הכ"ח כה ה"כ תדם וסיותו תסור ותכוס כה
ה"כ תדם:

הכא את תתר וכפרת וכו' דסיכו זפת ותשם לה זפתה תלא
תגד ת' ומגד ת' כתתר ותי"ל ללתוד תכלן לזפת תכתוך
ותפפנים וכ"ם כיון דקשכם תיקה התיכה שהיה שהיה קל לזפתה
מבית ותתון:

עד שהיו תפשים כלתר רבי שלא היו רק תי היתור די כזפת
תגד ת' לעכב התים תכל כנה שהיו התים חזקים ושופעים
כל העולם טורך לזפת תב' עבריה לעכב התים ולא תפני שהיו
רופלין לתדרפה לסכה זו ה"ל לימנע תזפת שביתכת בתתין תלא
כם הוה שנעשה וכשטבלו כידי התיכה כדתי' בפ' פרת תטהת:

עי' שהיו תפשים הת"ל ע"י שהיה קטנה תספיק לה לזפת תגד ת'
ועכל נת שהיה גדולה טורכה חזוק רב תלא עדיפה תיקה
קלתר: דה"ג בתתר תפני הריה וכזפת תפני התים שהרי ריתי
זפת רע תריה החוטר והזפת תעכב התים יותר תחוטר ועוד שם
כן נת שהיתוי חזקים ה"ל לתעכב כתתר וה"פ רע"י שהיו התים
פתים הספיק לזפת תגד ת' תם כ' כנה ותם תתר תכל תקום תתי
פסילת כזפתה תניה ותתון כי"ת תתרה תכפנים שלא יהיו ריתי
זפת ותפתה תכתון לעכב התים וכת טוכרח לזפתה תניה ותתון
לתתון התים ותף על פי שהיה ריתי זפת ורש"י כתתום כתב ז"ל
תיפתו על תעה על ידי שהיו התים רפים היה כתתר תכניי וחפ

ט קנים תעשה את התיבה קילין וסרורין אמר רבי
יצחק מה ר"קן הזה משהר את ד"מצוע אף
היכתך משהרתך:

יז וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר חבא את אמר
וכפרה אותה וגם ולהלן את אשר ותמרה
בחמר ובופת אלא להלן על ידי שהיו המים תשים ותמרה
בחמר ובופת כחמר מפניהמים ובופת מפני הריח:

יח וזה אשר תעשה אותה א"ר יונן זה זה עתיד אתר
למור באמתך ה' אורך תבנין בסדה הראשון
אמות עשרים ורוחב אמות עשרים ולמה הוא קורא
אותן אמה תביקין רבי הינא אמר שהיו מתביאות בה ורבנן
אמרין על שם תיבתו של נח שלש מאות אמה אורך התיבה
חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה בר חמינא
אמר בסקוריך אשתיחה כחוקותיך אשתעשע לימרתך תורה
דרך ארץ שאם יעשה אדם ספינה שתהא עומדת בלמטן
יעשה רחבה אתר כששה באורכה וגבהה א' מעשרה באדב:

יג צוהר

וכתתון ועוד שלא ירית לותו נדיך ריח רע של זפת תכל כתן תכני
תוזק התים זיפתה מבית ומחון ולפ"ז הן כ' תסוכות לשכני תיכת
משה הת' תפני שדיק ככך כיון דהתים רפים וכו' תפני הריח
עשתה כך כיון שהיתה יכולה שהתים רפים וק' תכליה הריח
תלא תפני הריח הת' לתו תכי לא
היה עשניך להסיר תפני הריח
רפים דיה ככך דתכל תקום תה
תעסיד לזפתה תבית ותתון שתן
כזה טורח כ"ב וכדפי' ותתה רש"י
הוה גרים תכלה ד"ת בתתר תפני
הריח:

זה וזה תה תסום דוי' וזה יעידם
דרים כתלו כתוב זה וזה
חד לפסוטו וחד לדרוש תעיד
לתר לתוד כתדם זו כדרכם ז'ל
לדדום תתיד כתלם שם תסופסת
דכרים תדדים כיצולה תכעלה
נער נערה הנערה ולא דתי לתה
לך תתת שהתות הוה תה שהיה
עתו ותרתי קתתר תדל תכפרו
תיכיה עתו שנית שוה יהיה לו
לתות וכתלו קתתר ועם זה לך
תתות ונכי תה כדכר תתר תעשה
להם לקדם לותם ניחת דלפי' תיניה תי' ידי כעגד כעדי כהוכה שהם
לקדושתם לפרת לפני ה' והוסיף ונם זה תכדר תתר תעשה להם
לקדשם וכן תה תתר תעשה על התזכח דלעיל ג"כ תיידי כקרכנות
תתרן שנעשו על התזכח וכתשיתה הוסיף תה שתעשה עוד עניך
תתיד לכל קכת דלא תיידי לעיל כתדם לא הי' לך רק זה לקן על פי
כדכר תחלם כקניס וחפותה שתין הוי' ג' טופלת תלא לתחזר הקדש
שהוא תעניכו והדי זה יתנו כל העוכ ע"ה שתף כדכר תחלה כעופר
כיון דלא תיידי כתשקל התיהל כזה ונכי תה לכם הטתה תת לתתר
ם"ם לרפות דם הפרן ונכי תה תעשה תתנורים י"ל דתתת לתר
שהרתה לותה לתשה כתה פעמים כדלקתן ס"ד פט"ו תי נתי ליתר
תתנורת כית טולתים שהיה כתדתה: ה"ד תורך תכניו כתה
הרתשו ולא תש' תתי היה תלא דכיכו תדת התיכה שהיה תדם רתצו
של תוזת תכיכו' כתורה ולפי שהתתה תדתה תטוכה פעמים כת ס'
טפחים ופעמים כת ו' תתר שהשתה היתה כתדת לתוזת נת ומ"ם זה
לנת תפשר כדי שילמוד שלתה לתוד כתדתו לכניך כ"ה:

ה"ג ולתה הוה קורה לותה תתה תכיקין רכי הונה תתר שהיו
תתביזות כה ורש"י שהיו קורין לתתה שתדתו כה תכית
תכיקים שהיתה טוה לתתה שתדך נת התיכה ופי' תוזקת כדתק
כנעטים כשדשה תוכלת כיכונית ועל שם כך נקרא תכיקין לפי
שהיה כיכונית שהשלם לותות היו פוחקים ת' תה' טפחים ות' ות'
מי' וז' תו' טפחים שהיה כיכונית • וה"ן פי' תקולילים היו שתתה
של יחזקאל נקרא תכיקין על שם שהיתה כיכונית וסוה לתתה של
נת שתדך כה התיכה • וכ"ל טטעות נפל כספרים כי לפי ת"ם
שנקרא תכיקין על היותה כיכונית תין ענין לתה שכתוב שהוה לפל
נת תלא תסום שהיה כיכונית לתוד נק' תכיקין לפון תוכלת דהשם
ותה שכתוב לפי טסוה לפל נת היה שכרה רכנן דתתר על שם
תיכת נת ותכיקין לפון תיכה • ותפל תקום לפון שהיו לותות
כה לינו תתיכה יפה לפירוסם ולפי תה שתתר הרתנ"ם כמדכה
תוכלת תוכונת ותכולתת ים לפרש כתן שהיו כל תתות
ותכוונוש כה כי הרוכה לעשו' תתה תכוונת כנתנטם היה שדדה כם
תתה זו ד"ה:

שלש תתות תתה כלומ' שלכן נכתכה תדה זה ללתד
דבר תתר דתם לת כן תתי נכקש תיכה תתי דהוה
סוה ותם' דשם דכק לת"ם זה דהשתתי דרים דתתת לתי' שעשו
כן כל כעלי תניות להכת:

בפקודיך תסיתה תפני תתי' דכפי תתי' דלתדה תורה ד"ת תייפ
תכני קרתי ספרים ס"י התור' ילתד ד"ת דל"ב
תתי לתתעשע ותסיתה דהשתע סיתה קלה דתורה תיכה לפעשים
שלא לסתים כתו של תדם שלא שפי' סתסיתה כתילי דעל"ע ר"ת ות"ם
דהת"ל נם עדותיך שעשועי ת"ם תלא שלא תתרין לכניך רק כ' שה
דשתיכי וליתורת דקרתי י"ל דתשתעי דכר' תלקי תתורה דהיו
פקודים ועדות ותקים ככלהו ים ללתד ד"ת:

שהיא עזתד' כליתנשתו כריכ' לתיות כן שתם תיכה רק לנטל
כים לפרקים ולפוכיתם תפפ כפפיהו הקשנות תין נורך לתדה ת

והברה מ"מ ליכא למ"ד שאני הכא דהוקרך לתחתיים שניים ואליבי' דמ"ב מתני משמעינן קרא מדת נבוב ועוב"פ מאחר דעיקר כתיבתם שכלן נרות מלמטה ומרחיבות ועולות ורחב מלמט' ומקצר' ועולה לפי הפשט זה היה לכתוב תחיב מכל הכתוב עניניה ילפי' תיבה :

לא מפרשים מתי כותר הלח מפרשים : **חרון** סיום בירושלמי וכדתניי כם לב ויפתח כח את חלון התיבה הלה מסיים לר' מ כר כהנא כי למה לה נזכרה בחנות ה לבה בשתר מעטי התיבה הלה שהיו הטהר וכו' כן לפי שפשוט לחזר לשון נפרים ולה קרחה כתן חלון כהלקחיים לרחמה לו שנרכה לחזרה ורבי לוי סבר לחין זו חלון כיון דלה קחית חלון כהלקחיים למה שלה נזכר החלון בכתוב ה' לנח תכי מיתן דלה הוכרך לכתותו רק בחדה וחלוקי מדורי כפי צורך התיבה וכן הפתח לשומה בנר ולה הלחעלה כדרך החנות מכל מקום שפשוט כדרך החלון מין צורך לחזכר עליה והר"מ כתב דשניתיה דר' לוי דמ לכ למה לה הורה מקומו כתו שהורה מקו' הפתח מכל ד' חלון כ"ל שלה הורהו מקומו מפני היותו לחעלה כחשבט כל הספינות כו' ותתי' דתדרכה לר' לוי שלה הורהו על החלון כלל יקשה דה"ל להורו' על החלון כדי להורות מקומו שלה טפיחים דר' לוי כדכתיב ותי' לרבי לוי חלון למה ליה דה"ל למתני לחורים ר' דלמה עשתה לו שלה להסקיף כה כשיהות החכול שם הרבו כני הלחן' ולבעלה חשם העור' והיוכה כדחר יהוש' סק' דשפחים ;

כרגרית ומי חעשה חבין כדפי' הר"ש ס"ק למה הפסיק בענין הכרגלית שהיכה מחעם התיבה בין מעשי התיבה ומחן הוקרך למלחכ' כהקיטות כתיבה כחוסן שחליך לכלם וחע"ג דקחמ' והלה חולה דמשמע שלה היתה קטינה כתיבה חכשר קבעה כשעה כעשה כמלא"כ והיה חולהו כשרוב חתרידו כהרונה ; וקרחית כותר על מחלירים כפסורים : **כרגרית** ול"ק מכיוק דשם לה היה קריך כוזי ושו דחעשה לתיבה מטח"קטוב כגוף התיבה וכ"ם לח"ם שהוח מכלל מלחכתה : **ראי** היה קריך לחזר לה הוקרך לחמעי' שלה הוקרך לחזרה דהה פשי' מבין דפי' נוהר מרגלית להחיר ושוח מה ב"ל כיום ובלילה פשי דחחה כיו' ובלבה בלילה ובו' מלי חשיים בשעה שהיה כהה כו' דהכלה בין יום ובלילה מחן דכר שחה שלה ס"ם לה היה קריך לחזר לחחה לסבור שהוח יום ולבבה להסבור שהוח לילה חלה על גב דכי ליכא לבבה בלילה ניכר טפי שהוח לילה לחידי דנקט חזר החה כיום נקט לבבה בלילה :

היה יהלע שהוח יום וחה שהוקרך להכחין בין יום ובין לילה י"ל לרשע זחן שיכיחו בתיבה כדי לפתוח כחלון לסוף שבבה כתו שעשה ולפרעם הכ"ח שים שחוכל בב' שעות ביום ויש בב' שע' בלילה כדחי' כירושל"ק דפשיטה וכתלחותה וכ"ם לח שחר כל התורה שהיה קריך לכתוב שבחות ו"ט וחתן תפלה ותפלין וכתה חטות וככלי הסבות חי לחפשר לכתוב שהיחים ומתריכין ומתקברין :

לאור החה משמע דהוה חז חור החה ולבבה וכ"ל דם"ל כח"ד בם"ס שלה שבתי החזלו' בייתי החכול וח"ת חיך חפשר להשתמש לחורן בהיותו סגור בתיבה י"ל מתוך זכוכית ת"כ לעילו ליימים החחרונים שבבר נחה התיבה ופתח החלון קחתר :

שהיא בשה דדרך כל החחרי למטה ליהות בשחור החה בעולם כשרבה בטיהרת ומ"מ בחקום חשך שחין השחש נכנם שם והביח רחים מעובדת דרבי הונח שבברחם חבני ליחל שניח : חנחים כחערות החכלית הין חביריס בין יום ולילה ע"י יכהי הנרות :

רי חז ס"ם קילח היו כעריך נרים ס"ל וז"ל בם"ק ל"ר חזהר ס"ל קילח היו בם הקילח י' חמות על י' חמות וכ' פלטיות של ד' קילח חכחן וקילח חכחן וכ' חמות לנדדים כי' רוחב התיבה כ' חמות וד' קילין היו בם כרוחב ובין מ' לחמות כ' קילין שהיו בחחבע חחורי הקילין היו חבונקין ולפניהן היו כ' פלטיות וכו' עד והקשינו חלינה דרבי יהודה שהיה פותח פותח חת הפלטיות ניחח לה דבתב וחל חתה תכלנה ולחעלה רבי נחמיה חומר בתין קחרוטין היתה חלחעלה חבל חטה קילח ולחל חתה תכלנה חלחעלה בם"ע ונם"ן גרי על דעתיה דר' ניחח חך כ"ע הכיון ניחח לר' כיון דהוח חפר' וחל חתה תכלנה חלחעלה כחתה חלחעלה וכו' לכחו' חר"ל בבם שחתן לחטה כתחלת הבנין כחות לחטה עשוי הין חודדין הבנחין הבנין חלחעלה ולה היו חקברין ובתין ' כדפרש"י בם"ע ורוחב התיבה כחדר הנ' סיום לחתחונים ומ"ם כן לחה פותח פותח חת הפלטיים וכילקוט הכיח דבתי הערוך וכפופן כת' לר' ניחח כי נוכח הקילין עד לנג וד"ב בתין קחרוטין היה חשפע ויורד כנב חשופע ' ולה סוף לי ' ובחת הכי חפ"ל כחתת חלחטה כו' שהחת' סבו תכלנה התיב' ותיחסת לחתה חל חטה כלומר חחלחטה חתחיל לבפע ולעלו' וכפי לותו היחס יכלה לחעלה בחתה ולבן לה היה רוחב החדר הנ' כרוחב החדר הנ' לה היה חיבר חלחטה בחקום חתחתון ורבי נחחי חומר בתין קובה היתה חלחטה בחקום החדר היו פוחם לבל חתחיים ובבים ולחעלה הנובה החדר היה חשפע ועולה עד שבבה על חתה בעין הקובה חרבליה זקופות כיוצר וחחרבלים ולחעלה חשפעת ועולה ובבין ת"ם רש"י בחופם בפוחם חשופע ועולה עד שהוח קבר חלחעלה ועומד על חתה וכו' בתין הפפוע חתחיל חלה חבפוחי ' שהוח לחת מכל דופן החדרות ולפ"ז פלפים חתה קיחתה היינו קיחת חדבעת חלבד הבפוי ולר"י שהפפוע חתחיל חחלפיים יהיה פלפים חתה קיחתה עד חתה החחרונ' וכבה קחתלני דלר' חלחעלה היינו חתחלת החדור ת"ב חשפע חתחיל לשפע עד שיבלה על חתה חדבתיב חלחעלה ול"ק לחעלה ולר"ב חלחעלה היינו לחעלה חתה שהוח חגוכה רבלי בקובה וחלחעלה חתה לחעוטר דדוק חשבי יתחיל לשפע ולה חלחטה חרבלי הקובה ' ולגרסתנו דת"ם קילין קחתר ר' ת"ם ח"ם על דעתיה דר' ניחח דחיינו נמי קחתר כתתה חלחטה ותי פירושו כפרש"י דכתיבנא ובין דרוחב ג' החדורים סוה ניחח דקחתר ס"ם קילין דה"ל ק"כ בבל חדור בשוה ול"ב דחוור חשפע ועולה קשה היחך קחתר שהקילין שוים בבל' החדורים ומיהו חטי חתרץ שחין הפפוע חלה בבשויים בדבתיב ' ורש"י גרים על דעתיה דר' לה ניחח ע"ד דר"ב ניחח ופ' דניחח ח"ם ותל חתה תכלנה חלחעלה דקחת חשפע חשפע בפי ר"ב וק' דניחח ולה ניחח חפלוגתייהו בקילין חשפע דקחי ומבל מקום יש לחוש לגרסתנו דנר' ע"ד דר' לה ניחח וע"ד דר"ב לה ניחח ונם בל הפי' בח"ם בחתתה חלחטה בך חתתה חלחעלה רחוקים ולבן נרחה דדעת ר' פרוחב התיבה בחחתיתה קבר כרוחב חתה ורחבן ' ועולה כי בן חשפ' הספינות שקנרות חלחטה ורחיבות ועולות שעל זה הענין יעמדו בהוגן על החיס ות"ם חתיים חתה רחבה היכו בחקום שקר רחבה ובבן חדם ה' שחר שהרחיבה יחזור ויקנר ויעלה חלחעלה עד שיבלה ברחב חתה ת"ם בחתתה חלחטה וכ' שפי' לו חתה תכלנה כדוגמת החתם החתחונה שהוח חשפטה ודחי כדרך החנויות שיבלה רחבה בקיטור בן תכלנה חלחעלה שגם בן לחעלה יכלה הרוחב בקיטור עד חתה ודעת ר"ב שחחתית התיבה ב' חתה ולה היתה רחבה חתקנר רק לחעלה ות"ם בחין קחרוטין היתה היכו כיבה ברחבה חלחטה וקרוב לרחטה חשבע וחקנר ועולה וע"כה דבבנין הקילין בין לר"י בין לר"ב לה ניחח דחי לר"י חף שפיחת חורה חן הפלפים לה ניחח חבין דגם בחחתיים נריך לפחות חורה שהרי

גם התחתיים כשלשים מכיון דתלמוד מקנר ויורד כרחבה וכ"ם מי ם קילין קאמר כנרסתנו דקסיה ליה טפי ותי לר"נ נמי ליח דכיון דהוה מחד מלמעלה מיתת מקנר ושולה הי ל לפחות בקילין שבחדור העליון שהין כו כ"כ רוחב כשניי ותחתיי ות"מ מכו מתרני מי ר"נ בדתלמרן שלח היה הספוג רק ככפויה ולר"נ נמי מי ג"ר ם"ם קילין לח היה הספוג תלמעל רק כשהיה ג"ם נרסינן על קילין ם"ל שהספוג תלמעלה הוה מהחדור הנ' שכתו כדתלמרן ומכל מקום כספוג שבתחתית התיבה יתחר סתן שלשים אמה קומת' נתדך תלח מהמקום שרחבה כ' אמה כי מה שהיה מקנר ויורד לתט שהיה עילום ם לנורך ישיבה על המים תיכו תן תתין;

עד שתעמי על אחתה כרחב אמה על פני כל ם' אמות תורך התיבה שבתרכה לח שיעמ כלל ולח יכנסו הנשמים כרחב אמה אף על פי שתרכו תרוכה ולח כת"ם הר"מ ז"ל עלת"ם רש"י בחומש קנר תלמעל ושומד על אמה שהיה תרכו ורחבו שיעת אמה בערך תורך התיבה של רחבה שתין תי הנשמים נוטלים משם לרוב קטנותו לח שהיו רחבו אמה ל' כ' יהיה תרכו' אמה בערך תורך התיבה ז' רחבה ויהיו הנשמים נכנסים משם וכו' וי"ב לתשום תיך יהיו הנ שתי' נכנסי' לפי תרכו אמה וכ"ת שהאמה היתה ארוכה גלויה זו תכון לך ות"ם ד"ם כדי שיוכו מיתיו מכתן ומכתן היכו שחילו היה תרחב כשטח העליון אף על פי שהיה שטוח היו המים תתקבלות שם ויוקפים כה;

לבדתך תורה ד"ת דתם ג דתינטריך ללחדי שלח יפיחנה תלמעלה כדרך הספיכות כת"ם רש"י תכל תקום תדתניתה תן הגד דהיכו בקרן זוית ולח כתתכע שתעיקן לשטשה שרקלין שיעשה כן ואפילו היה תרוך התיבה לאיות פתחה תן הגר ילפי' לטרקלין תדכתיב בתורה וכדלעיל סי' י"ח;

טרקלין תכל שפיכה לח תני תיתר דמשמע פתחיכן תלמעל' ואם תיכו ענין לסכיכה ילפי' לטרקלין; **עשר** על י"ק תנ"ל לחדה זו דהכה התורך ו כרוחב הוה דם על כ"הוו ושמח משום דשחות תי על י' לח תעיד טרקלין ואין להקפיד עליו;

כן הצר דכוי הטרקלין שלח יהיה הכותל פנוט כשחטנו ורש"י פי' שהפתח כשחטנו יחזיק יותר משויר שביח הכפני;

התחתים לוכלים כו' אם ס"ם שתרוב שלרוב הנכנסים שם כוכרכה ליעשות שחתיים שניים ושלישים שיהיו בערטוניות התכנסים ושב ח כשל הדיוקן וכ"ם קי"ל שלח היתה העוקה תיוחדת לוכלים כדבעינן למי לר"י ולר"נ דלפיל שחתרו שהיו קילין כג שהדורו דלמי חד דוכתא מיוחד לוכלי שה טשם להיו שם קילין תכל שקו שהסברת כיון דשיכ ג' הלוקי' שה לוכלי שרחוי להרחיקו תכל כל"ח וה שלחכנסים ושתשם הכ"ח הטהורים הדומים להם דם"ם דחלוקה מ' לחכנסים לחדם דלמה לרבו כ"כ קילין והם לטחתים ותחר שהחתיי לוכלים שהקום הספל לדבר הפחות וק"כ לחכנסים שהחכנסי שלם שרחוק תקרקע המים ולחוצם וג"כ מהנשחי הטוטפי' של הכליסים והחו"עליונים לוכלים ם"ל דהחתיים עדיפי לכ"ח שלח לסכול כשר הטוטפים והמייתם כעליונים ותכן דהחכתי' שחתיים שכיי' ושליש' ול"ק שחתיים שחכנסים עליונים מ"כ הטהורים שכיים ושלשים דייק שהיותר כחות יכם שחתיים דהטהורי קרייה שחתית ודל"ק עליונים חשתם שלח יהיו החטהורים כעליונים שלח כשכיים שלכן לח תרם כשם עליוני' וחתעניו וכ"ש שהוכלים שחתחתוני' והטחתים כעליונים והכנסים והטהורים כשכיים והחליפי' ם"ל שהטחתים שהותי' שהוכלי שתין כשם טוחת' חטיחור ולכן יהיו שחתיי' ומיהו שם חלק תתר עליונים לחדם שחנעיים לכהתם ושיח שחתיים לוכל;

כיצד היה עושה תים שחליטים כעי היתך יהיו הוכלים כעליונים שלח יפלו על השניי' דרך התרוכה שהשלם ומשני שתן הגד דהיכו שחל דשתן התיבה שו יקרן זוית עשה כתין קטרקטין וזהו שחיכת קרשים כהקף כי התרוכה והיה עתות תגד ת' כבית שער ומשם היה העלה הוכלים והוחת

תוחם כלפי שחורים התחיכה וע"י שלח היתה התרוכה כשחכנס היתה התחיכה תעכבת שלח יפולו; **כיסייעת** דרך שם כי כת לבדו לח יכול לכוין כל התלחכה; **כיסייעת** ת"ם לשו שחכתיב תעשה ול"ק תעשה כתו תכלכ דייק להדדכה בם"ן דייק שחתי כתיב תחתים ולח שחתיים ושוה הייחד תשתם סיוע היות שכוי כה"ח טפי תכנין לדחוק לו לדדים תעשים כתו תעשה היה שלח תדה"ל שתעשים כי"ת כתו שחתיה וכתב חסר יו"ד קרי היה תעשה שבעשי' תעשנה וכדדרי' כשכוחה כתכוחה דכתיב כה תיעשה ושוה דים תם לשחורת;

הגני תסכי' כתב רש"י כשהם ושכי תכני תוכן לשבי עם תות' שדוכי כבר ושחרו תה שכוחו כי תזכרנו ופי' הר"ם שם לח כן תפי ושכי שפירשו גם שני ולכן דרשו כך"ת ופ' הוח ול"ד גם תדברי הרת"כ בקבחות כר' השתני גדרשת דרשת זו ות"ת יתן לי שהטעם שתכני תוספת הוי"ו שהוח לו' הוח וכ"ד דת"כ לות' השעה הוח ות"ט לות' שחסכתי בשכול כת"ם כלת קוח וכ"ד על השעה הוח ות"ט לות' שחסכים לשלשכי הרשעות לח שהי הר' דיחורת דשכי ק' ליה דוכתני שני אל"ף ר"ל גם שני תסכתת שחם כשלשכים הרשעים שלח נרחוי שם ; ולפי"ד שהכני דרש לה דוכתי חטת' שפיר תיד תבלי שלח' הכני ושו' שכב"ת שכני הכני על השעה לאחר כחו שכרשם ויאחר הכני שפי' הכני תוכן לשחרך ולכ"ת שפי' שהוח תוכן ושעה להסכים לדברי הרשעים ובן תוכיח לעון רש"י שכת' הכני הוכן דת"ל הכנה שלן דבר שחת; **שדין** שחורי כו' כשכשלך שחה על בריחתו כדלעיל פ"ח וכתב הרש"ל שחה ויהיך הסכי' שחהם והוח השחיר להם שחרית לפלטה נהלה כנה וכניו וכל תי להרכות זו שם כחול תולי היו שחכמה לישים כשלח יחתול עליהם ולי"י ל שחסכים שחהם כשנין הרשעי' כיים שחרו הדין שקת' לשן שכרי שכל לשו יאחיר הצדיקים שגם הם לח קטרנו שלח שפפי הרשעי שחילו חשם לצדיקי כלח רשעי לח יקטרנו עליהו' הסכים שחה כחוק' דהיכו כחוב הרשעי שכל לח לשטר הכל ' ושין הסכתה זו שחודשת שלין תלבוית' שכוי שחסב' ושעה יש כן היה שחלה ושה שברש הרשעי שיכו שלח להכרת טבע היקר כדכתיב בפ"כ סי' ח' וכפ"ח סי' ח' ות"ם שבשו הכני הסכים הוה שפפי שעשו נרחתה הסכחתו ע' שעשה; **כיש** הוו שכתלת יירדן כתו כנחת שלם יפולו ויהיו גשמי ברכ וכיון שהיו יורדין ולח עשו תשר היו לשכול ת"כ שלח יפול דשם דלין רש יורד תלמעלה שחר שהם שד יכיח הוה שי ולשטה כחרן יפולו לשכול;

כיש היו לשו שיעור' דשי דרים דכיון דפי' שכול שלח שכלה שת הכל שכלכל הכל שפפר ולשו דוק של שיש שכי וכדחתר בפרשת חטחת שכול של שיש שיהו שכי שכול של שם שכי ושפחתר דשכני פ"כ שחר שכול של דכר שלח שלום דש"ח לפ' שכול שיש שלח שכלה שלם שלח תכח ה"ח הייתה כשלה הסשוכה והשפרשים שחקו לו סשוח חשר שכול שכול שיש כתו קשרון שכרי לכן פי' שכול שחר שכבר היה שיש ת"ק שחשר שכול שיכני ליה שכשחלה היו שיש ושחת לפי שעיקר השחת שיכיח שכול לשחת שחך שכול לשכני שכיח וכתב כו ה"ח הייתה;

יצמוק שיחום כתו ויכום ליחה ת"ל שדים כותקי' ולכל שקום לכתיב נגיב קשחר ת"ל נגיב כ"ת שלוק הצפ שכני שלח שכבת שכתר לשכת כל כפר שחתר כל שתר כתרן שחתם שפי כחשים שחום דלח יבדק כהו שיתה וסלוק נפם פי' הכיו כתוק שיבדק כפ"ח וכלותה ויכיו שהחריך להכיח כל ליחת דקיח שכל ליכל לחי דחשום דגויעה ליתה לח כגדי' קשת' דגויעה ו נתוק ולח כשפם גויעה דגויעה ואסיפה הוה הליתה לח כגדיקים כדחתיכן כפ"ק דכ"ב ; ודברי הרת"כן ז"ל כוה שכתוב לקיק"ם שכ"ס כ';

כיפני הפירות שהכריית כפ"ת הכטיה על שם שלין כידו לעשות שכל לכיות של התיבה שהוה כיהו שכשהיה נריך ושה שלח פי' שהכטיחו שלח יכיח המבול עד כחו שחה ושחיה שם ויצחו חשם להיות שחתר שחותר לו ס' שחפני רשעת הדור שכיח המבול ודכה לשת שחריח לעולם על יכו וכניו כתיבה שכי תיתי שיעור שחור דכרו שיעור קיים

כדאית מכל לקיום הפירות שהוא הפך הטבע וכן לענין הנכורי שהוא מהפוכה לקיום כדית: **כיפני** הפירות ומה שהקדים זכר הכדית לכתת על התיבה יש לומר דעיקר קיום הפירות הוצרך לומן דחקתי ביתת התיבה שבתה שנים הוצרך לחפוף כמה מיני מזון לכל הב"ח דהי לאחר ביתתו לתיבה לא היה אלא ל' יום אלא ד"ם הפני אלא היה יכול ליכנס לתיבה עד שיוכשו בקיום הפירות כתב והקמותי את בריתי אתך וכתת כלומר עכשו שהוכשתיך תוכל לבא

שלא ירקבו ולא עוד אלא שאף שמחו בנחמים שניהו בסדר תעניות:

בריה היה נדיך מפני הנכורי שהיו רוצים ליכנס בתיבה להזיקו וכן מדרשי"ו מכנ' וכי רגלי מתערטלו נר' מתבטלות טוליידש בלעז ור"י נכוות מחתיכות העים וכדית נח הוה מיכל ליכנס לתיבה ולא יכול הנלוכמי הנכורים: **הי"ה** מ' נתן שהיו כ"כ נכורים שם' נתן רגלו על התהום ושתתו וירד על החלון מלמעלה בחלוני רקיע שנקראו לירידת מי המבול וכת"ם כפ' חלק שהיו מחפין המים כין שיכתו מלמטה ומלמעלה ועכ"ז בשהיו מים ליכנס לתיבה להחזיק רגליו מתערטלות: **הה"ד** הרפאים יחוללו והן נכורי דור המבול דתיקדו רפאים כדלעי' פ"כ וה"ם הרפאים לחוצה חיל כענין מי המבול ושוכניהם דהיו נח והנגולים בתיבה שהוכנים על המים והכהורים היו רגלי הנכורים מתחוללים שלא יגעו בהם: **הה"ד** שתת הריה לעגיל מיניה אכר נח מי הוה נקי לכל כתם דתיקי חורשי תן מכחת אוה יתכדו ומחתם דבדור המבול מיירי דכתי שהיה נקי מחלטיודורו נתכדו מכחת"ם: ותה טעון שתת הריה התם שלא שיהו רוצים ליכנס לתיבה ומוחנים כנגד נח ובתעו שיניהם:

נגר היית גיר' הרח"ם כרית היתה לו ותלמלת מתה כרית שהיתה מתו לא היה יכול ליכנס לתיבה הה"ד והקימותי את בריתי אתך ותו מוכל לכוא אל התיבה ולולי זה לא תוכל ותי זו זו כרית הפירות שלא יריקו וכרית שבתו שלא יהרגוהו וק"ל מ"ש מתי ר"ח לאחד דהיכו דאתר לעיל כרית היה נדיך ויכול מתי מחכת אל התיבה דאתרת דקיום הכרית הוא אחר שיכא לתיבה ולא יגדל זה על ובתת אל התיבה אתחתם שהכרית קודם הכיאת לו בשעתה אבל לפי גרסתנו דגר' מיתתי לכשנכנס אל התיבה יש לומר לעיל אחר שהכרית היה נגד הנכורים על מה שיהיה אחר שיכנס לתיבה שידעו להחזיקה ולהזיקו כשיראו מי המבול יוריים מפני קנאתם: ות"ם והקמותי את בריתי ובתת היכו שבכשהוא קיום בריתי שתיקיי אחר כך תכוא אל התיבה אבל ר"ח קאמ' שקיום הברית הוא בעת כיתתו שלולי זה לא היו מניחים אות ליכנס כדאתר כפ' לכ' בשנים היום הזה ודרגש ליה יתלל' אך מ"ם נגר הייתי"ק מה ענינו לכאן ותתם ר"ק אף שהיית נגר לעשות התיבה מה בכך לך ליכנס הה שם לא בריתי אתך וקרוב פעיני דגרסינן נרסינן נגוף: **נאמר** לו פריה ורבי' מפני שהעול בעגר וכדאתר' ר"ק דתפכינן בשום התם בשני דשכון זכתנחום אחר שלא יהא הק' כה עוסק פריה ורביה והוא טוב ותם"ג דאתר התם חשוכי בני משתיים חטוחים בשני דשכון וכני נח חשוכי בנים הוו ת"ו הכא דכל העו שכה לא היה בקיק ואת היה דרכם להוליד לאחתים ומ' שנה אכתי הפיני קשנים אחיך להקפיד כשתים מוליזים: **כיון** שהיה התיבה לו אף על גב דחיסורו לתיבה מטעתי דאתרן ותחילת משתם דמרו כשעבר התבול הוצרכו להתר בהריות דכל דכר שהיכנין בדיך מכין אחר להתירו כדתי כפ"ק דביצה תפ"י שבטל טעם הגזירה ולפי לה תדפוק לומר שיכו לכם להליכים תפ"ג דטעם א תנשו א משם חשוב תורה ותם"ג דהכתם ע"כ אחר כך היו מותרים להתיחם ודע שקיומו היה תפס אחר ואחן תיר ותה דאיכטריך שיהא דשוכו לכם להתליכם ולא נילף תנח משם דאתן לאחין

דכר תקודש אתן תורה כדלקמן פ"ק:

ההי"ד לא תן התיבה ות"ם כרית ושוב ואתם פרו ורבו הה לכרכ והכ לעופי תו להקים את שיכיו עוסק בפרי ורביה לעולם דתים ותם"ג דמכלל הכרכה שתיצין הטוב להרשותו משלח מהתיבה שהכרכ לא נאתר עד שהקריב קרבן ת"ק דאתי ואתם פרו ורבו לעופי אתתי נעוד ליה עד הקרבן ולפי ת"ם כפ' לך סימן ד' שהכתובים שלח כסדרן ניחא:

ההי"ד לא תן התיבה אתם ואתכם ק' ת"כ אתי ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו ומ' אתם ותורתם דוילת נקט האנשי לכך והנשים לכך ולי נר' דאתם דאתם שהותרו לא נזקקו להיחר עד שנתיבשו כחון ועבר ומן אם ל"ת שעדיין ביציאתם היו אנשי לכך ונשים לכך:

כתיב בחסר מייתי שתם ל"ת דנח נאסר בחמשים שכן הדין בחם וכבכן דכלהו חד שיעתא לרבותיה ואתם דאין זה אלא ת"ת וגם תיכו מפורש כ"כ מייתי מיוסף: **אם** רחית כו' ובנין זה ל"ת שם ועתה אחקב עלי נעירים שזה הפך הראשון כי בחסר ובכפין לאחד להנטער מזולתו ולפרום מהתענוג תפפ"י שלא יהיה לו חסר וכפין:

אם רחית חסרון כגרו' הרב ודבר לו חסרון כיום שהחלו התעות שזה קשה תרעב כדאתיתי כפ' הספינה וכן בכפין דהיכו רעב רחוי להנטער ולהיות נלמוד: **בא** לעולם תפי' לא יהיה כך יום להנטער עם הרבי כדלעיל: **כארן** היא נלמודה ותכת דכתיב נלמוד היכו יחיד שיהיה יחיד ופרוש מחבתו שהנדה לחיותה יחידים ופרושה מהיות בק' נלמודה פי' נדות ללומר נהוג עם חבתך כחלרים שבגדות ותנחומא אחר נלמוד נלא תחטא:

כתיב וליוסף יולד שני בנים בלומר מהכת יליד דאתן לאחם שתם דחל"ב מחי נפקא מיניה שנולדו חז ותם"ג דקרא כלישה מיירי וכבר היה אפשר שיולד לו כותן הרעב מחה שתם מקודם אפשר שילדה אשתו סחוך לשנת הרעב ולכן לא יכול לאחם לשתלך ת"כ ת"ח לאחרו שבשני הרעב לא אחם ומה שיאחן אחם אשתו בשני רעבון דבתיב והנה יבחן מנחק את דקרא ופרש"י כו' אתירן הר"ם מקום שכתותו מקום לא היה רעב ות"ם אתיר שלימלך לכניו ליטח כשים כמקום שהלך שלא היה שם רעב אבל יוסף כיוקומו נ"כ היה רעב כי ת"ם וכבל אדן מנרים היה לחם היכו כתולדות יוסף ותם"ג דבבל אדן מנרים לא אחתם שבי ל"ק היכו כתחלה הרעב ושוב חעט ותרעב כל אדן מנרים ות"ם לבני שלימלך אין טורך לחשובי כנים הוי ומה שאחם לו אשתו בשני רעבון שהרי יוכבד נולדה בין החומות בשבתו למנרים וכבר היו שבתים הרעב תירץ הר"ם דכיון דבל הלא היתה לו בת לא קיים פריה ורביה ה"ל בחשובי כנים וק' דיוסף נמי לא ה"ל בת שהרי הוא והכיו היו מבבל הע' נפש ולא נחנים בתו ואולי יאמר שם"ל בת ותתם בשידדו למנרים: ותו תירנו דל"ב לא חסיר אלא לנוהג פנמו בחשדות ויוסף לא היה מחזיק אחרים שחשו ולישב דפ"ק דתענית אחר אסור לאחם לא אחתם בכי: וה"ן ז"ל תירץ דאיסור אחתים היתי שהרעב היה בכנען ומצרים היו יודעים היו בשעתן שהן ע' נפש ויוסף נתי יודעים היו בו שהיה שדוי בריוח מבל יוסף היה שבור שה"ו שרויין בשבר וק' מהיכן ידעו שיוסף בריוח ובשם רבי אלחנן מבאתי בתירוץ זה אלא שבתב שבשביל יוסף אין חשם אלא אסרו אחם יחיד: ובתענית יהודה תירץ אחר שידעו כיוסף שהיה מוכל נאשבכו לבוא כיתי שבר ואין לומן הבתוב אחתם כן ונם יקשה מהברי רז"ל על זה ות"ם בפ"י נוחלין תורתה בדרך אחרם בפ"ד דסי' ח' כ"ה: ולי אין תורך לבל אלה התירוצים לאחתי' מיוסף ובאן לא נתחייבו בהם קודם מתן תורה והרוצה לקיים אחם היה מקיים והרי יעקב נשא שתי אחיות והשבטים כיוצאו לאחיותיהם לדעת קנת תרז"ל: אך קשה היכי יליפינן מיוסף דהא אין למדין מקודם מתן תורה כדלקמן פ"ק ואחת תילתא דאחתרת כי הא דסברת להנטער עם הבכור יליפינן

תעילו

ע"ת אחתים

ת"ח כן

ת"ח ד

ת"ח ה

כדאתיתי פה

אפילו רוחות כת' הכי אם דת"ל לא לכתוב אלא וכל כסר כדאחר קרי כל כסר וינוע כל כסר מכל החי וכ"ל אלא מלמד שאין להן כסר אלא החיות כלבד שהם הסדים הניתי לתיבה שלא ימותו בתבול שנם הם מתים כמני אדם כדאיתא בתנינ ע"כ ויש קס"ל כלו כתיב וכל חי וכל כסר ופליג אד"ר דדרים כפ' פרת חטאת הכל החי שכני נח חלוין על אסר מן החי בקרבן וא"ת לר' הושעיה לעתיד לבוא קרא מכל כסרי"ל דהוה מחיינ מתי כל החיי כעלי כסר דוקא דרוחות לא ימותו בתבול מכל שכתב לתייסר כ"ל חי כלי כסר ס"ק דת"כ נם הסדים חטאו ולא נמלטו רק ח' וס"כ בכל דובתה דכתיב קלקולם תאתי ס"ק אלא מדם חי כל כסר וכן נבי מתם לת המים ונבי קן כל כסר וכן נבי כח של התיבה ונבי ויכלו כח וכו' ונבי ויכלו כל נח וכל וינוע כל כסר וכן ניניתם מהתיבה לתה לא נרחמו מהרוגת עם כל כסר ונמת מטוס דסתון תן העוף די נרמיותם כתקום ס' בדרך התורה לקנר בדברים שתינם מתנחרים אלא בחכמה י' ס"ק תע"ם שהם מתים בכני אדם אין יתותו בתבול שהרי יכולים לנזו ע' כמים שהרי הם פורחים מתוקם לחקום בשם קלה וכ"ל לא יכולו ברוחתין כדאמרת שם ג' בעובדא דרקלטיכום ושתת תריח הנפרית יתותו כי מהניני הסדים תומרים שהריחי תותם ברית הנפרית ורית נפרית היה כתבול · שנבראו להם נפשות כו' כדלעיל בספ"ו שתע"י שים מהחוקרים מכתיבים תנילותם י' ראם לת נכנם פתו ולתי שהות נדול ולא תכילנו כל התיבה תכל נודיו דקסנים הם נכנסו ור"נ תחר לת הות ולא נודיו דס"ל שגם הם לא תכילם התיבה וכדתק' בזכתים פ' פרת חטאת ת"ר יתתי דתחר נירתות הכניסו בתיבה תדתחר רבה בר בר חנה לרידי חני לי תורילא לימת בר יומיה דסוי בחר תבור כתם הוי תרבעין פרסין כו' ולבתי מייתו עובדא דבתי ר' חייא לרתים שתני' נודיהן נדולים תפד' אבל נודיו נכנסו עתו נרתה דתייתי לה בבא חסוס דבתיבתו שנים מכל דתו מכל לת"ל אלא דתתת לרבוי תפילו רתם אלא תסתכר שיהיו ניזולים ע"י התיבה דלר' נכנסו נודיו ולר"נ תקיים היה נתי תניה א' התיבה שקדרו בה' אלא קדרו נת בתיבה י"ל שקדירה זו בדי שיהיה סט והולך ע"פ המים עם התיבה ולא יכסוהו המים כתבולה ויבוד כדי שיהיו לו נת מזונו בעתו כת"פ בשנו תפני שתי התבול רותתים היו וניתי התיבה לבד היו טוענות כדפרכי בזכתים פ' פרת חטאת והתתר בר חסדא דור התבול ברותתים הקלקלו וברותתים נדרנו ותנני ולטשעיך תיבה תיבת עגי אלך הכסן תיבי קם אלא נעשה נם ונטענו ניתי התיבה ופרס"י נעשה נם ונטענו המים שבניתי התיבה ושם עתדו עוף והרתם לתבל פ"ת הנו' תתר ר' יוחנן הוטחו התנים לתיבה שיוכל להנשים ותו נרסי תתם תתר ר' חסד קדרינו קבר בתיבה וכתב רש"י ל"ד הנ והת קא סנית תיבה והלא תיבה התיבה תהלכת על פני המים תן הנכנסו לנמוך והתנה הוטחו בשתם תן התיבה ותת ותתני קדרינו קדרו בתיבה ולפ"י ל"ה ס"ל לר' נחתית ותה שקדרו תיבו בדי שלא תסתת חוטחו · אלא קדרו נת בתיבה ולר"י ולר"נ ס"ל כרים לקים דתם תרן יסרתל ירד לה תבול דתי לר"י דתתר לת ירד תבול לת"ר תן נירך לכל זה דתתם קס ריתת כדתיתת בפ' פרת חטאת;

והיה תתלים תלמיות שם"י שהיה תשנועת עם התיבה תלמיות כרתו היה עושה תלמים תלמים כתרן תרוב כתו ותתר כתין טהרית כו' תסברת · דהך התקשור היה נו דקתתר ליה ה' לתיוב שם הים כו כת לקשור היה כתו שקדרו נת בתנות ה' ותדכתיב בתלה ותם ישרד עתתם דדים שהיה תפלים תלמים ותטו נותות תחריו ותעם"י תתין תסברת התבול שנקבר הרתם שהבשר רגה לותר נבורת הרתם שם"ת לתיוב לשעבדו וכת"ש שם בנבורת הכ"ת התנור לבניה טרף בנף רבנים נו' לשיבור נפלאות כורתם ת"ת תדסבורית לן שברתים נקבר

אם רתיתי זכר שדרך זכר לתתר תתר שנקבים תבל נקבה רגה תתר זכר תן דרכם בכך תלה שהם שטופי זתה וכן הה כת שהתיתו דרכם והך תילת תיתור ת דרים דזכר ונקבה ת"ל הת שכי' דשנים דקתתר זכר ונקבה יהיו דשם לתחיית זרע תתבקשים ותשע' שתין הורתה כותתר זכר ונקבה תם זכר ן תתר נקבה תו תיבה תסתת כדרך שתרן קתתר · אם רתית זכר ן תיתת דכך פרת חטאת פריך ותי תהו טהורין ותתין בההוח שבעה ת"ר כן תתר רבי יוחנן תתלוקת שלא נעבדה כהן עבירה תכה הוו יתיי כדרב חסדא דת"ר חסדא התיבור לפני התיבה כל שהתיבה קולטתן כידוע שהם טהור תן התיבה קולטתן טהורים שהם שתתין ר' תכהו תתר קרת כהנים ונקבה הכתין תלוקן ופרס"י הכתין תלוקין כל תוקן שכתו תל התיבה תלוקן כתו ונכנ הכיר תוקן שכתו שבעה שבעה יתיי שהן טהורים ושתו שבעה שבעה שהן שתתין · ות"נ תלי נפקת סיהיה זכור ן תתר להקהל תו תיבה קרי תין תסברית כידוע כידו של נח שלא נקלטה תיבה לרב חסדא תו כאלין תוענת הכתים לר' תכהו ועוד דתי נקבה רגה תתר זכר לת יקבל תשתע שלא ירבה ס' כתותן שנעבדה כהן עבירה כל ד ותלין דשתתין תותן שנעבדה כהם עבירה ע"כ הוה תקבל תהם שהם תיה תתו ושתת תנדות תלוקות הן ותלה דטהורין ושתתין בספוטו ותת"נ שלא הוה טהורין וטתתין בההיה שבעה שלא ניתנה תורה עדין ת"ת הוה יתיי דכניה היה ותק' כה פירש לו כדכתב הרתם"ן תו שלתד נח תורה ונבי דע"כ הכהין תלוקין היו שלתו קיניי היה כדלקתן: כף לכ תיבו בשרוטיו יכולו לו והות יתתר ז' טהורים וכ' טתתים ולה יהיה שנקבה רגה תתר זכר לת יקבל כלל לא הטהורים ולה בטתתים · ותי"ל דלעולם טהורים וטתתי תעבירה ס"ל הכה ותת"נ שהיתם ע"י קלישת התיבה כרב חסדא תו כדיוחנן כר' שתתן כתיבה שתין התיבה קולטתן לרב חסדא תו שבתתי כ"ל תנקו מיהי הכה תשום דהתתן שלא יתנתן כו טהורים כדיך ע"כ ליקח זוג זוג לחיות ורע לכ"ת שבתתן הטתתים לת יקבל תהם שלא תתן שהזכר רן תתר הנקבה תבל נקבה תתר הזכר לת יקבל כלל דתתי טתתים טפי תבל תיה שכתב רש"י בחומש תשתש לתיטא תתן שדקתו בתתן ולא הפחיתו דרכם תלוקין כו' וכל שהתיבה קולטתן הכנים כה לת תתי לה עם הנח' ולא עם התדם דלפי הנח' טהורין נפקת ולפי התדם תזכר ונקבה לתר תזכר ונקבה ושהורין ותכל תקום לתיטו לת תיטו להה שלא רש"י לת פי שלא כפי פשוטו של תקרא ושהורים ושתתים ס"ל כפשטו כפ"ם כהיה והך דרשת תזכר ונקבה לת ס"ל כלל שלא תזכירם;

רוב תכנסו דכילה שפי' שהוה תזון לתדם יותו נם כן רוב הכ"ת שלא תיטית תזון לכל תין ותין תהזון תרגיל בו כי תתין יודעו דבשלמא להביר בתילי הכ"ת להכניסם לתיבה ל"ק שתלוקין כתו כדלקתן כפ"ם לכ' תכל להביר כתוכה תיך תפרא לקנת הכ"ת תרגילי כין תתנים כפשו' ותתורי דוחים שתוכל ידועים לתנים ודבי תנה פלוג ותתר הכנים שתא ותורת לפילים כו' כלותר תהכנים תזון תיוחד לכל תין ותין ותפילו לפילים ונפשים ונעתיות דלא שכיחי כישוב ותין תזוכם תתתין הנשתר הכנים לכ"ת הנריך לו ותיהו דכתיב תכל תשר יתכל תשר יתי לו תתר דתפי תסניתא לי סע"פ הדבר יודע נח כתזונות של כל מ' וח' יו' לו תתר דתפי תכל תשר יתכל לתו לתזון כל התינים סת"ת לכנין תלה לתחיית זרע ותירות לבטיעות וכו' תכל לתזונות לת הכנים תלה ליוחנים לו ולשתר דכילה כדרבי נחתיה ותקתר דע"ז דר"ת בי ויהיה ולהם תיכנים תתכל סיהיה כו תין תיוחד לתדם ותין תיוחד לכם וקתתר דכר כליעבת דקרת דקדי לכלתו כשם תתכל וכתב ויהי פלשון יחיד שכלו נכלל כשם דכר תחר דהיהו תזון; וע"ד דר"ע בי

פרשה לב

ויאבר יי לנח בא אתה וכל ביתך א התיבה כתי׳ תא כד דיבורי בוב איש רמים ומרמה יתעב יי • מרבר ברואנ ואחיתופל • דוברי כוב הן ודיבורן • רבי פנחס אמר הן ומרבורהין • איש רמים ומרמ׳׳ה התיר גילוי עריות ושפיכות רמים • זה התיר גילוי עריות ושפיכות רמים • שנאמר באחיתופל ○ בוא אל פלגשי אביך • ושפיכות רמים דכתי׳ ○ ואבא עליו והוא יגע ורפה ידים • וכתיב והכיתי את המלך לבדו • וזה התיר גילוי עריות ושפיכות רמים • נחמן ברבי׳ רי שמואל בר נחמני אמר לשאול וכי יש אישות לדור הלא מורד במלכו הוא וחשוב בנות ועכשיו התיר ○ קונעתו ועשה אותו וחישושו וכאן הוא מה ורבו מוהר ואשתו בוחרת • עמר שאו׳ ונתן מיכל אשת דוד על פיו להטי בן ליש ושפיכות רמים דכתי׳ ולא א׳ בו עברי שאול המלך לשלח יד במשיח יי׳ אבל דואג הרגן שנאמ׳ ○ ויסב דואג הארומי ויפגע בכהני יי׳ • יתע׳ יי׳ שאינם לא חיים ולא נדונים • ואני באשר עשו הם כן עשיתי ומה ביני לבינם אלא שנמלה עלי ואמרת לי ○ גם יי׳ ○ העביר חטאתך ונומר יי׳ א׳ א תאבר דוברי כוב מרבר ברור הטבול הן ודיבורן כוב • רבי בינחס אמר הן ומרבורהין

כוחם כו׳ אבל מדכתיב חליך לא תריח דסימנו סימתרם תגלו ואחר שמלכו ואפס קח לך חולצתם : **זה** שכון לעשיית התיבה כי הר׳ חם ז׳ל מענין שכוכה ודכוך וכפי זה דבק עם עשה לך תיבה אחם׳ם שנגמרו על כנין התיבה ועל ביתו עם ועל הכנסת הכ׳ח שדבקו בתיבים אל התיבה ועל הכנסת התאכל מלו ועל כל כל כאשם ותיה כתיב והדר כתיב ויעש דאשתם דאכלהו קלים ח קלי׳ תיבולו הכי תין לפרשו תלת על ענין התיבה דת׳ל ויעש נח תגינה לתה לי ועוד אם פי׳ ויעש נח עם אכלהו ואף על ביתו לתיבה תהו זה שכתוב אחריו ויאמר ה׳ לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה תלת עכ׳ל שהראשון מורה על כנין התיבה והשני על ביתו עם עכ׳ל • והוא ז׳ל גורס הכא זה שכון לעשיית התיבה וכן לקמן כפ׳ל׳ב גרים זה שכון לכנים חיה ועוף וכן לקמן בפ׳ל׳ד גורס זה שכון נוכות הקרבנות • ואתמה בספרינו גרסינן הכא זה סיכון וכפ׳ל׳ד זה סיכון וחן גרס שגפל טעות בכלן לכתוב יו׳ד בין הסין לכף אם הוא מלשון שכוכה וגם חן אם שכון נזכות הקרבנות אתיא שפיר דזה שכון לקרבנות ה׳ל׳ל ולכן גרסה ספי׳ תלשון סייכו׳ והיא מלשון תרגום ולכן פעם יאמר סיכון ופעם סיכין ופעם סיכן שכן בתיב בלשון התרגום שכתוב׳ר ולא יאמור תלת טורס העניין שהוא תלשון סייכות וכפי זה יש לו סייכות למעשה התיבה כלומר דעליה קלי וכדפי׳ הר׳ חם ז׳ל׳ק בשלמת תכיתת התיבה והכנסת הכ׳ח לא תכי קלי תבל תב׳ל דלא קלי נתי תהכנסת התאכל שהוגרך זתן רב תתחלה • ואתמה תשום דכין תכות מעשה התיבה ותכות כנוח התאכל תפסיק בתאמר כיתתו שם והכנסת הכ׳ח לא נכון דזיעש נח יחזור על הדבר הראשון והתחרון ולא על התאכל והתעשיים תלת ע׳כ נדיך סייכיה תחר לכל תו תל הת׳ לכד תו על התחרון דסליק תניה לבד ותין טעם סיחזור על כנים התאכל לבד ולא יספר הכתוב בפעם תכות התיבה שהוא עיקר •

בדבר כדואג ואחיתופל דסיכו דכתי׳ תים דמים ודר מה ותם שהתירו ג׳ם וס׳ד וכן ועקב תסם תעת׳כו לסייכון חיי׳ ולא נדונין כדאתמר׳ ואוקי׳ • ודוד דלעיל תיניה שכחת כל פושעי תין והם דואג ואחיתופל כת׳ם בשחר טוב שהיה פשוטען על אחת ושנו אותה על שוא וטעמם תדכתב כל דאחת לאחתוי אפילו הכי שהיו גדולים כתורה הק׳ב יאמרם כיון שעשו תורתן פלסתר :

הן והכורן שתאכר אותן ואת דכורן ודרים הכי תדכתיב תאכר דכרי כוב חסר וי׳ו קרי כיה דכרי דים תם למסורת ות׳ת תם תיבוד שייך כדכורן • י׳ל שכלפי דכריהם ושנאת כנגד דוד אחר שיאכדו ואופר שנאת • ת׳ל על תה שגלו פנים כתורה שלא כסלכה להתיר ג׳ע וס׳ד קאחר שיאכדו דכריהן תן העולם ולא יטו העולם בהוד אחם :

הן והכרותיהן לשון הנטנה כתו תכרנה דאותתיה • תבהמה ופי׳ פיאתכחו תבהמים והורתיהם תן העולם ותיכו הן ודיבורן כדפי׳ אלא דלא ניחא ליה ל׳רש שיפול לשון תיכוד על הדיבור עכתו אלא על התכוב • וכגליון יש תגיתי שפי׳ תכרותיהם תבהמה :

זה התיר ג׳ע לאו תשום דמים קאתר דתשתע ליה אחי ג׳ע כתו ואחים כדמים שנעו דשם כן בתרתה אחי דרים ויוד בשוויך דדרים לקרא כדור התכול אחתי לא קאתר אחי תים דמים שג׳ע כדלעיל כפ׳כו אלא תשום דכתיב תרתה קאתר לה לוותר התרתה היינו ג׳ע שתין לך גזול גזול תגזל תשת תכירו שתין לו תשלחין כדלקמן כפ׳ד פ׳ט ותה שהקדים ג׳ע לם׳ד אף על גב דקרא הקדים דמים לתרתה תשום דג׳ע קודם לם׳ד כתעשה לחיתופל והכתוב הקדים דמים לתרתה תשום דהכי הוה כתעשה דואג והכתוב נקט כסדר תעשה דואג דהוה תקתי לחיתופל וכתדרש נקט כריאה לחיתופל ותשום דתשכחן כהדיא שהתיר ג׳ע וס׳ד לכל דואג לא תשכחן כהדיא שהתיר ג׳ע אלא תסברת נקטינן שהוא התיר לו תשום דהוה תכיר

ת׳ל שפטיקא ואחר שפלגוש

ויהי לך ולהם שהוא עיקר והם טפילה שרוב תכנסו דכילה שהוא תאכל תרם ות׳כ עושה עיקר כבניסתו תם תיוחד לאחרם • תאכל ק׳ת׳ל כי׳ת למיתר כתאכלה הבניס עתו דכילה דלעיל דתאכל כל תין תיוחד לאתיכו תם כ׳ל דכילה • ושתת דשתם תילתת תחריתי דייק דתתי תאכל תשר תאכל בשתתו כשתם טוב׳ ועוד נאכלים אחר כך כשתם יבשים ותשום דר׳ת דייק תקרא דאיכה דכילה דקדי דכרין לדר׳ נאתיה דאתר דוב תכנסו דכילה תף על גב דר׳ת כדברין הרחשוני לעניין תאכל שתר יאכל תיירי וד׳ נאתיה ור׳ לוי ור׳ תכא כדברין תאחרונים כעניין כל תאכל אתי הוא תיירי • ת׳ל תשום דלא נאתני דאתר דוב תכנסו דכילה ואם לאידיים תכל תאכל לעניין זריעה אתם כאי סניף שתר יאכל דסיכו תאכל שיאכל לעתי כשורש • ואפשר דה׳ג דכי לוי אתר הכניס עתו זמורות לכילים כו׳ ר׳ תכא בר כהנה אתי׳ כניס עתו זמורות לגפנים כו׳ דר׳ת דאתר לשיל הכניס עתו דכילה סיכו שרוב תכנסו דכילה כדר׳ג ולהכי תם׳ כל תאכל לעורך זריעה וכי ס׳ל כל תאכל כפשוטו לעורך תאכל לכל תין תהכ׳ח ויקאתר על דפיהם דרכי תכא וסיה לך ולהם דכר שהוא לך ולהם דסיכו דכילה שהוא תין ת׳ שהוא תאכל לו ולהם וע׳ד דרכי לוי שלכל ת׳ תין תיוחד כי׳לך ולהם אחם עיקר כו׳ שכתהלה תשתדל בכניס תאכלך ואחר כך תאכל הכ׳ח שאתם עיקר לכם • שוב ראיתי שם הגרסא היא הכתובה דכהדיא אתר לקתן כפ׳לו אתי׳ כי אכא כר כהנה הכניס עתו זמורות וכו׳ ואפס כתם׳ם על דעתיי דר׳ת מוחלפת הגסא וה׳ג על דעתיים דרכי לוי דכר שהוא לך ולהם וע׳ד דר׳ת אתם עיקר כו׳ וכפי הרחשון סכיר׳נו וכוב ראיתי סכן הוא כפי רש׳י הגרסא : **הצובות** תין שפב סיורדין סרשיו כתרן אתות הרכה ולא יכלו הגה וכה וכי כתריך שהוא תלשון לאכוב להם כזרות וכך תדרת וכו אתם יהושב ת׳י כדאיתא בפ׳ חוקת הכתים והוא תאכל לנכי :

הבנים עתו זמורות לגפנים כר׳ דכ׳ג לא כלינו כהא דכיון דתקלקל כל העול ואפילו ג טפחי סכקרקע כדלעי׳ ודאי שנאתו כל הבאתים שכתרן והוכרך לאתור תינם בתיכה וכהא דקאמלי דלאתר כל תאכל דקרא דוקא לעורך זרעים ולאתר לעורך תאכל בתיכה נתי :

גרופית לויתים שפ׳תרוכה נפי עשרה תגלים התנא יהושע קרם׳ גרופיות של זיתי תלת כ׳ תגרופין שהקונן זיתיו לערוף תניח כ׳ גרופית תלת כ׳ תגרופין והן תחליפות ותזיליתו כדין וכעדוך כי הגסיתה כשהוא קטנה נקרא גרופית • כי אחר גרופית תדם היא כגון פקק הקיסם והנפנים והתוספות כתבו בעדוך כי תגרופים שנפים ועכשי הוית קרוים גרופיים כתו יחור כתאנה ותחורה כנפנים שכל ת׳ ים לו שם לבדו והכיתה הא לאתר בכר זחירות לגסיתות יחוריס לתאנים גרופית לויתים וזה לא תנאתיו כעדוך וק׳ לי לפ׳ה הא דלעי׳ כפ׳ה שהיה שחול גרופית של פקחה דת׳כ יית ור מיכעי ליה ושפיר כשהוא שהוא תין התאנים החדשיים גם כן שתו התיוחד גרופית כויתים :

אין תדם כוחם דכר שתיגו כריך לו כי׳ תה סייעתא לת׳ד הכנים זמורות לגסיתות וכו׳ דלעון תסיפה תשתע בכל תקום תם שבריך לו כתו ותשפת דגנך • ויאספו את סלגיו ותוסף שללכם וכ׳ם הכא דוחשפת יתירא הוא וכשלמת לת׳ד דוב תכנסו דכילה ותכל תאכל היגו זמורות לגסיתות היגו דנקט לעון תסיפה שהדכילה עיקרה לגרפו וכן הגסיתות של זיתים הם לגרפו שבריך לזרעם תחר כך ולעיל תעלם לכל למ׳ד דכל תאכל עיקרו זמורות לכילים כו׳ הרי הן לעורך לכ׳ת שכתיפה ולא ה׳ל לאנקוט לעון תסיפה ונייתו תני דחי דכיון תתדרש ויש לך ולהם שהוא תתוקן לגסיתם יפה : **אין** תדם

מ"א כאברהם

מחיר הרועים אמר לשחוט: זה התיר נ"ע ותע"נ דחיים דמיס ומרמה היכו דומה ואחיתופל ל"ק מכאי דמיס ומרמה בדקאמר דוכרי כזב דרך המקרות לכתוב תחלה לשון רכים ואחר כך לשון יחיד אחזור לכל אחד מהם. ועי"ל דתשוס דאין היתרו של זה כזב כלל אחד מה בטעמא מתחלפת לאחר לית כיליגיהו יחד ס"ל דרכו כדמיס ומרמה מיוחדת ולקמן דדרים ליה כדור המבול. ועי"ל דתשוס דכזב היו כל בני הדור סיוס כתב כהו דוכרי כזב אבל כם"ד ואחים לא היו כלם אלא קנאתם היו פרועים כם"ד וקנאתם בחיים לה"ק חיים ולא מכאי: שנאמר כה אל פלגשי מחיך. נ"ע בעניו הפלגשים אם הן בחיתופל כה אל פלגשי מחיך. נ"ע בעניו הפלגשים אם הן בקדושין ניחא דמיכא נ"ע אבל לת"ד בלא קדושין מחיג"ב מיכא וכת"ס הר"ח כפ' ולכני הפלגשי; ומשמ"ס לבעל מנדה זו כרבי יהודה דס"ל בלא יגלה בכף מכיו היכו מגוסת מכיו ומפותת מכיו כדחית כפ' החולץ. מ"כ ס"ל לקך מנדתה דפלגשי בקדושין ופליגא אתלמוד' דיהן אי גרסי' נפ"ב דסנהדרי פלגשים בלא כתובה ובלא קדושין. מ"ב משום דיהו מסירי לחכמלו משום דמלך אין מסתפקין בפלגשו כמ"ם בחכיגא מסיחה מסורה לאחזיה דהוה הדיוט לרבי קרי לה נ"ע: שנאמר כה אל פלגשי מחיך. וה"ת ומאי התיר אין זו אלא עבה רעה ולפי מ"ם ס"ל כרבי יהודה י"ל מחה מסתיר לו הוה מסורה לו כרבנן דאמר דלא גלה בכף מכיו דוקא מומרת יכם ולא מגוסת ומפותת וחשוב ליה התיר נ"ע ס"ל כלכתא כר' יהודה. מ"ב כמ"ם בחדרם מאמר לו מחיתופל נזדמת החלקים היא מאמר לחיך הכני מקים עליך רעה מביתך ואכב את נשיך; דכתיב ואחה אליו והוא יגע כו' כביכול המקרא הזה להוכיח מסתיר לו ס"ד כהורחה ולא מיבעו לחשוב כי טעותו מפני שהוא יגע ורפ' ירים וא"כ כשהרגיזו אין כאן ס"ד דקטיל' הוא כבר ולפי אלא יתפום עליו מחה מיהרוג אחרים אמר והכתי את המלך לבדו ואין כאן ס"ד. וכי יש מיבות לדוד כו' את"ל כך היה הוא לשחול לאת את מיכל לפלטי אלא מסתך על הורחה זו והיא הורחה של שקר דכיון דהכעיל אי אפשי' שחייב מיהו אינו חשוב כאת לענין מיסוה דאפשי לה מסתריא אלא בחייתה אחם אבל כסנהדרין ס"ב אמר מטעותו של שחול דאחלוה ופרושה הוא ליה לדוד גניבה והוא שכר אלוה ופרוטה דעתים אחלוה ואין כאן קדושין והכא לא ס"ל הכי דכיון דכבר בחייהד עמה משמע שכבר הסכימו אחפסו קדושין. ואין להקשו דילמ' דוחק גופיה טובי דיכיון דאמר הרועים הוא לה משמר שטעה אף שהטעם את שחול; עבר שחול ונתן ויכול כן אבל כאחה שנתן את מירב לעדריאל ס"ל דלא הוה סיתר אשת איש דהיתה ודאי לה נשפשה כקדושי דוד דלא הוה סם אלא אלוה ולא כר' יוסי דאמר דקדושי מירב לעדריאל נמי כעבירה בדחיתה כפ' אב"ל: ושפיכות דמים דכתיב ולא אכו אבל מהכוחה הרחשונים אעפ"י שאחר דמו מותרת לה נפקא מהתיר ס"ד שלא כח להוחרות על זה דכלתו אבי הרי היא שחול רודף אחדוד מ"ב אפ"ה דהחם ס"ל כאפי' לדוחק דוד חייב מיהה משום מורד בחלכות ושי"ל דת"ה נקט להח דשפיכות דמרים בהדיא והא יותר נר' דלקמן מרים פל"ח לה מייתי דהיה מהתיר נ"ע וס"ד אלא אח"ם דמו מותר ואשתו מותרת ודוחק לו' דאגדות סלוקות הן אבל אם יש רמיזה מבני החקומות לב"ש ל"ש אחגדה זו רגילה להוכיח מרעיונ' הכחוב דכריך טפי והכוונה דלקמן לא רגילה להחריך כיון דאדכור אינה רמיזה לעניינן: ואת"ח אפשר לומ' דהיינו דלקמן ס"ל אאין רמיזה מרעיונ' הכחוב דאמת מבני חבות אחלך הרגם ביכול היה להסמט כאו שפשו אחר עבדיו אלא אכו: דכתיב ולא אכו כו' כביכול המקרא הזה ליחר מכרעינו עשה ולא מחחת גזרת אחלך אגזר עליו להרגו שהרי אחר עבדי אחלך בשחטו מהגזרה ויהיה גם הוא יכול להסמט ובכיון שהחרוה הוא שהכעיר ועשאה הורו אאין אחיתופל חייב מיחה על שחול לדוד כאלקים כשאחלין כאורים לאלך ולאי שהכעיר נורך כו' ודוד נורך לכעיר כו' ודוחק מרע פיהם ואחר שאין בשאלין אלא לאלך ואחיתופל אם כן שודד כאלכות היה וחזר על כל הסנהדרות ולא הודו לדבריו וכ"ש פגע כהם וחזו ויסוב דוחק האמורי ויפגע כו' כת"ם כילמדנו וחזו ואפי' הם אלא אכו עבדי אחלך לפגוע כו' אין יוכלו למרות פי אלכה אלא שהיו מוכיחים כאלכה ואחגעים כדין ויאכן שפ"ז הכיח גם כן כאן ולא אכו כו' ולאכי אחזיק ס"ד דאף דדעתיה הכי הוא

ומברותיהן: איש דמים שנאמר לאור יקום רוצח יקטול: עני ואביון ובלילה יהי כגנב: ומרמה. שנאמרבי מלאה הארץ חמס מפניהם: יהעבי' שאינן לא חיים ולא נירונין: ואני כאשר עשו כן עשיתי: ומה ביני לבינם אלא שנמלטתני טובה ואמרת לי בא אתה וכל ביתך אל התיבה:

רבר

דוכרי כזב שאינן חיים ולא נדונין. ל"ל דלא דרים חיים דמיס ודוחק נמי כדוחק ואחיתופל ומה שכי אחכבר לע"כ הטוס דאיכיה לנמרי מסתם ולא דמי להנדיק אבד דהטוס ודאי לא מיירי אלא לדוחס כת"ם ז"ל: ואני כאשר עשו כן. משו דכתריה דאחכבר דוכרי כזב כתיב ואני כרוב חסדך כו' וק"ל מה ענין זה לזה אלא אחכבר מהנאכר ושוב דכריאת קאמר ה' בקר אחמם קוליה ל' לפחוך ואני כרוב חסדך אבוא ביתך ולא להפסיק בכתים בלא ה' ואני נ"ב עשיתי כמותם ושב ה' בחסדך אמת כאחבר שנחלת לי טוב ואסד אלא לשלם לי כמעשי: כן עשיתי ואת ביני לבינך. שנא דוד התיר נ"ע ות"ד בכאה בת שבע והרג את אוריה ואעפ"י שהלילו עליו כפ' כאה כאמה אלא נכשל בחשת היא שכל היוצא למלחמ' בית דוד נחן כריחות היה כותב לחגאנו ואוריה מדר בחלכות הוה מ"ת כאה מאחרי הוי ל' לסוברים דכרים ככאחן גם מנדה זו יוכאו בחותן מ"ב דלבני דוד חשיב נכוות גכוות זה אעפ"י אלא ה' ג"ע וס"ד מאם כפ"ב וס"ד דוחק ואחיתופל ע"ד וסביבין בעצמם מאד. גם אין לאחוה מלומרו ואת ביני לבינם עם היות סדוך אחוה ואאר אחטאתי כאחוכה אליאה לא כן דוחק ואחיתופל שאין דרך החוטא לאמוך בחשוכתו ולאחוב אחבלה אחרוכה לאחכוך אחל יסיח אחטאתו נגדו אאיך ואיאלה טוכו כאחר אליו; ואמרת לי גם ה' כו' נראה דאכי גם ה' הכניכר אעשה ולא אאר לעני אב ג' כרוב חסדך אחות כעוכה ג' אאיאוה על יעשה ה' לעני אב ג' כרוב חסדך אחות כעוכה ג' אאיאוה כיכול קדוך לעולם הבא: בידבר כדבר אחכוב ואחכב עמיד כמקום עבר וט' שפי' הוה משום דמיס ומרמה כפשוטו שהם העושי אאם לא אאירי לאחרים כדלעני' ועוד דמרמה כפשוטו ואני כרוב חסדך אם בנא אח"ם ואאם אקרא לדוכרי כזב אשר אאין לאלה אאחן חאום ופשיטא שהאחפלגי אקדרים וכל שכן לאוה שאח"כ לא חאום חיאום דכרים ועוד שהיו כופרים בה' ואומרי לית שור ממנו ואין דיין: הן ודכורן כזב ל"ג דאאי כזב אייך כהן ואם רבה שבכוכו אן השול לאחה לא פירש כן לעניל כדוחק ואחיתופל אלא ה"ם דוכרי כזב הן ודכורן כדלעיל ופירש שבכר נאכדו הם ודכוריהם הרעים שהן מרמים לעשות כשקריהם: שנאמר לאור יקום רוצח וכחר האכול מיירי כדלעיל בפכ"ו: וכרבה שנאחר כי אלה אאחן ס"ב דחמ"ל ג"ע כדלעיל שלא הניחה לפ' בגלל כפשוטו; שאנן לא חיים ולא נדונין כדלעיל בפ"כ: ואני כאשר עשו וכו' כשאחל מפרש ואני כרוב חסדך כו' בנא אאת האומר דכרים אלו ודוד אארן על אאם כדאשכחן כאה דכרים שנאחרו על פם אאחרים ולא פי כדור נעפיה כדלעי' דדוד לא אאכון שבבעל כאחם ואוא כפי לאוקומי מרמה ואחם כפשוטו כדפי' ושוב אי דוד קאחר לה עליו לאה לו להביא אדור האבול הרחוקים אאלו ולא אדוכא ואחיתופל הקרובים אין ויכין לפרש קרא כדור האבול אאטעאים הנ"ל פי' נמי ואני כנא אוא אדור ושוב דאאכו בפ"ב ס"ב דהיכו ז"ל כה אל אהיכה וקדאה ביאיך אוא בעצאים אאלו ס': וזאה כיבי לכיאם אעילו לא"ד כדוכריהן לנגאי ואסיק אי"ק. אאכם לא יעלה על הדעת שבבעל בפ"ד וגדל דאה נדיק אי"קרי אאכם להבעיל אלא י"ל בעל אלא אאיאה בכבי דוכו אאלה אלין כשוטה כאוות שכל שביכו לאחות ואיכו אוחה נקרא על שאו וכפי"ה של רבי אלעזר בן עזריה דאייתי בפ"ב דסכת סכת. מ"ב משום דיש דכרים אאשוכים בפ"ד כגון אלכין אלכין פני אבירו אלו אעשה הנקה. וכן יש דכרים אאשוכים כגון כאי אאסייע לעני בלקט שכחה שהוא נוטל את העניים האחרים וכן האוסף אלוחו אלכתי ע"ד גזילת העני בכאיכם וכא לא נאמר בדכרים כאלו ולכן האלה אלין בפ"ד ונאחל:

אלא שנאחלתני ואאמרת לי כו' נראה אלכן הכיא כל הדרש הזה על פסוק זיאמ' ה' לענ כו' משום דקאמ' ליה שנאל

הפ'

ס"ת כפסוקים וכיתור סתומות

הם' לא נזכר הלא שם אלקים וכאשר לכאורה התיבה כתב ויתחר ה' שהוא מדת רחמים ולכן מכיון רחמיו שזה הוא ג"ח מה' ותתי שפיר ס"ם ה': **כתיב** כי נדיק ה' משום דק' ליה מתי כי תותך רחמיו' נדיק לפני כי אתה נדיק לפני מיכעי ליה דרחמים מלין דכר קמיה פרי' שהו יראה לרחמי ולכאורה דאתה לומר שם יהבכו וירחם לפניו מדאתו תמיד כמניט בחניך לו: **אין** לך אומה בן אומנותו כו' שהמלאכה מגד הסחורה ולכן החכמים אומרים' זה לוה בעמותם יתבהו זה לוה לכל האומנים דאין זומים זה לוה אלא אומנות שהוא דבר תקרי ועוד שאינן נהנין זה מזה אלא הקב"ה מפרנסם את זה שתחל האומנות כדרוב האומנים ולא יהיו מתבזים בעיני הקהל כ"כ ולפי שהכלים הינו עגם תלמיהם אלא התורה ותהי רכה יקרה ואין זה מפני גדולו של זה כי אלא כלם עגם התורה והמצות ולכן הים את רעהו יעזורו ויחזקו זה בזה ויעזור שכל אחד יראה בכולו יותר בפני חבירו המכיר בחכמתו מ"כ בעיני הקהל ע"ד לחתא דירקא יקרא מקולא: **בגון** ר' חייא שהיה אומר כני סיעתו וכן ר' אושעיא והם כיניה היה אומר לו: **ותקבה** אומה כן אומנותה דגם שהמלאכת החכמים זה לזה שהוא מגד החכמות שכיניהם ואגד שהמלאכתם ה' והוכר שהם המלאכת לפני זה וכן בהפוך ת"ח שהחכמה שבכולם אין המלאכתם אחד שהוא המעם' הטוב ומבד שהמלאכתן ת' ניכרת לאדם מגד שכלו וזה עד"ם הרב שהשגחה והדבקות בפי הכל ולכן יהבה הרוקח נדקה וחסד כתורה ולכ"ת כי נדיק ה' נדקו' אחב ולא נדיקים אחב לומר שהמלאכתו עגם הנדקה ולא לתכלית חיבוני ולכן יפר יחזו פניהו ויאחב רוקח הנדקה שהיו היתה לתכלית חבוני לא ידעה בעושה נדקות: **זה** נח לזה דוקא הלא כלומר זה השכחן כבת לתיקוני נדיק וכתב כי כי אותך ראיתי צדיק לפני בתיבה אם אוחב הנדיקים ורוחה אותם כאהבה ופי' יפר יחזו פניהו ליפר יחזו פניו שם' שהמכל כו' תמיד ופניהו כתו פניו כמ"ם השם':

ועל דרך הדרש יתחיל מנגד פניו וככר התחילו כזה לעיל:

אבר רבי יוחנן היוצר הזה כו' עיקר מגדה וו לקמן פ"ה ופס' תפרשנה ס"ו ד"ה' נדיק יכחנו וה כח השתח לה מפ' יפתן נסיון כי הם עניכו לבח הל התיבה וכן לקמן גבי נח מן התיבה הלא דתיילי דמייתי קרא דיראו תחלה כפשוטו מענין נסיון והדר מפ' זה בלשון כזור והשגחה מגד עופל וכתן וטפתו מדכתי' רעב ותוהב הם שנח' שהוא הפך נדיק יכחן שהכדי יגבהו ה' ויסגר בעדו בעופל וכתן והרשע יכחיהו ולא יגין בעדו והכיח העגין על נח שם' בגרו והסגירו בתיבה' ות"ת ל' מתי קשה ליה בכח הל התיבה דמייתי להם עלה ס"ם לקמן בכח מן התיבה' וי"ל דק ליה בח הל התיבה לת"ל דמשמע שהוא הלוה עליו בהרחה לה היה כ"ל הלא דע כי לימים עוד ז' אנכי ממטיר כו' ופשוטו שהוא מענותו יכנם לה שלכך עשתה זה כמה ימים הלא דמשמע לפי שהוא יגין על הנדיקים כי אין כ"ל פיתן לוותקום ליעול הלא עגמו יהיה דכו על העלתו בתנות וחיוב וע' פיהם הדבר בתנותיו תהיה הכלתו יותר בכובה וגם יתכן שבח להסיב ת"ם כתן' ולא חלקים בח"ם לעיל ולו"ח לפי שה' עגמו כרחתיו יגין

כרשתי כ"ל

דבר אחר בא אתה ונו' כתיב כי צדיק יי' צדקות אהב ישר יחזו פניהו' רבי תנחומא בשם רבי יהודה בר סימון רבי פנחטא בשם רבי אליעזר בר יוסי אמרו אין לך אדם אוהב בן אומנותו' אבל החכם אוהב בן אומנותו כגון רבי חייא ורבי הושעיה ורבי הקב"ה אוהב את בן אומנותו' שנאמר כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פניהו זה נח שנאמר ואמר יי' אל נח בא אתה ונו':

כתיב יי' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו' א"ר יונתן היוצר הזה אינו בורק קנקני מרועעי' שאינו מספיק לקיש עליהם אחת עד שהוא שוברם ובמי הוא בורק בקנקנים יפים שאפילו מקיש עליהם אפילו כמה פעמים אינם נשברים כך אין הקב"ה מנסה את הרשעים אלא את הצדיקים שנאמר יי' צדיק יבחן ונתי °ואלהים נסה את אברהם' אמר רבי יוסי בן חנינה השפתני הוה בשעה שהוא יורע שהפשתן שלו יפה כל שהוא כותשה היא משתבחת' וכל זמן שהוא מקיש עליה היא כשתנן' ובשעה שהוא יורע שהפשתן שלו רע אינו מספיק לקיש עליה אחת עד שהיא פוקעת כך אין הקב"ה מנסה את הרשעים אלא את הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן' א"ר אלעזר משל לבעל הבית שהיו לו שתי פרות אחד כהה יפה ואחת כהה רע על מי הוא נותן את העול לא על זאת שכהה יפה' כך הקב"ה מנסה את הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן' יי' צדיק יבחן זה נח שנאמר ויאמר ה' לנח:

ד כי אותך ראיתי צדיק לפני' אמר רבי אליעזר בן עזריה מצינו שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו' שכן הוא אומר בנח איש צדיק תמים היה שלא בפניו וכתיב כי אותך ראיתי צדיק לפני בפניו' רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר מצינו שאומרים מקצת שבחו של מי שאמר והיה העולם °אמרו לאלהים מה נורא מעשיך שלא בפניו אומר הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו:

ה' מכל

שאומרים מקצת שבחו כו' לפי חיוב הוא דמפאר לשבחו בפניו לגמרי אם ירצה וגם כן מפאר סיתור מקצתו שלא בפניו נתי שלא כדפרש"י כפ"ב דערובין חומרים מקצת שבחו כלומר דרך חרון הוא מעפ"י שמשבח חדם את חבירו הרבה שלא בפניו לין הרבה בפניו שברואה כחליק ע"כ ולכ"ת כאן מניכו שחומרי כו' ולא אחר חומרים מקצת שבחו כו' כלומר לשבחן הכי משמע שכן הוא הכוונת לף על פי שאין הפסד אם יאחר כלו בפניו:

שכן הוא חומר בנח כאן לין לדקדק כלל למה הזכיר שם נח דכיון דקאמר חים נדיק תמים שלא בפניו כו' ניחא להזכירו דעליה קאי שלא בפניו ובפניו אעפ"י שבפ"כ דערובין לא דקדקו כזה:

וכתיב כי אותך ראיתי כו' ות"ת דילמא מה שקנר כאן בשבחיו משום דהכא ר"ל שהוא לבדו ראוי להשגל ולבח הל התיבה דניכו בח אחם וכל כיוצא בו כלומר אחם דוקא ראיתיך נדיק בכל הדור לכך ולהכי קאמר נדיק לאוד דאי הוה אחר נדיק תמים ה"ת שהוא לבדו נדיק אחם הה נדיק לאוד אולי יתכנאו בדור ואלמא אכל בני נח חים נדיק תמים היה דע"כ לא אחת לענין דורו אלא לשפר שבחיו ל"ל דת"מ מי לאו משום דרך חרון למעט בשבחים בפניו לא ל"ל למעט משום דיוקא דבדור הזה כיון דמיחזי כמשקר לפניו אכל הל"ל כי אותך ראיתי נדיק תמים ואין נדיק כדור הזה ולכך: **שאומרים** מקצת שבחו של מי שאמר כו' אלא מיבעיא בשאומרים משום דרך חרון למעט בשבחי לפניו אלא כרחה בשאחרים אומרים בפניו אבל הוא עצמו לא יאמר כן כי לא אפשר לפניו אכל בשאומרים בפניו ואם אמר כן הוא לשון גסות ויהירות ולכן בשבח עצמו אין לומר כן אלא בשאחרים אומרים בפניו:

שרא בפניו כלומר בפניהן מדברים עמו דדמי לאלה בפניו וגדולה הוו מניכו בברכות תחלתן בלשון נכח וסופו בלשון נסתר וכתל הרשב"ם בפי' הסגנות כפי כיוצא מברכין שהטעם לפי שה' נתנה מגד מניחתו ונסתרו מגד מהותו ולכן יאמר בלשון נסתר בפניו:

אומר הודו לה' כו' נרחה דאלכאיב בתריה מי יאמלל נבורות ה' שמעתו אספר אכל לפניו בכר מבאתו כתה נורא מעשיך אתה ה' אלהי וכאיכא מהכתובים המספרים בגבורותיו אתין זה שבח גדול כמי יאמלל נבורות ה' ואי אלכאיב הודו לה' כי טוב כל"ח אין כאן שבח גדול אתה נורא מעשיך אתי אלכאיב לעולם נורא מעשיך נתי אשמע לעולם ועוד אתין תענין ת' דהכא בג"ח והכא בגבורת מעשיו ועוד הרי ה' חסדך לעולם בפניו ואין לומר אלכאיב כרוב

ג"ת מפסוקים

ניוך דר ך דמסתם רובו דתין דוב זם תלת לעין רבוי כתו נרב כח
ו יוכת תך תסבר לומר רוב ולא כלומה קמשקר ועוד דתין חודו
לה ר טוב כל ה שנין קרת דמם נרת מעיך דהתם בגבורת
מעיו ובלומותיו והכא בסבור טובו ותסדו ות"ת והתיבת לדדומים
ר"ת דהתם בסבור"ל דתין בבת
כ"ב כתי יחלל נבוו ת ה' סתעפ'
שהכוונה היה לבני סתין סלדם
יכול לספר תהלתו ת"ת ל"ק
בהדיה סתין מי יחלל גבורותיו
ועוד דתי יוכל לסילו מלתכים
וכרובים משתם מכל לך דומיה
תהלה תלקים בעין לת תיירי אלא
בסיעבי וכגליון יש מנתתי
סנתתר תמרו למלקים מב"ת ולא
כתב חסדיו: שראה בפניו
לומר כו' לת מבי מימר וכולו אלא
בפניו דהם לא מזכיר שבח
כעובדים אלא מי יחלל אלא דעדיף
זה מזה כדבי' ומיבא ילפי'
שים להסדיף בשבח אלא בפניו מכל מה נורת חשיב שבח תעורם
כיון דהוה תלר ולכן תלר כו מקנת שבחו:

שעקם הקב"ה כלומר סהוסיף ומיבא אלא יוכיח אדם דבר
מגוכה תפיו וכדרשינן בריש פסחים תריב"ל לעולל

שתים ואלא
אל יכניס אדם דבר תגוכה תפיו סברי עיקם כו': שתים ואלא
תיבות נרשה דנקט סתים מסום קרת דתסר מיבא טהורה שים שם
מוספת כ תיבות יותר מתה שהיה כותב מילו תסר הטתמה ואלא
מסום קרת דתליה קרי דהיכו תסר לת טהורה היה שים כו תוספת
ג' תיבות דתלו כתב הטתמה לת היה ב"ל היה טעל תסר הטתמה
והטהורה תין נריך לומר היה תסר מיבא כשתומר לת טהורה שמלל
כתסר לת נדק בלשון כלי תסר תורם על כנוי בנון שים לו מיבא
אלא הוכרך להזכיר הה"ד תסר מיבא טהורה דתכיון דקתמר קרת
דתסר לת טהורה ה"ה תידך ס"ק לתה לי להזכיר שתי' כלל ליתת
ותה שעיקם כתן ג' תיבות לכר דתסכת ילפינן טפי תדשתם דלא
עיקם אלא כ' תיבות וקרת נופים ק' כיון דעקום זה מסום לשון
נקיה הוה לתה הוכרך לעקם כתן ג' תיבות הה"ת לאשתשויי לשון
נקיה כעיקום כ' לתוד כדתיבר להלן ו"ל דהה נופים תתה לתרוני
ות"ם כ' וג' תיבות כלומר תין לתום לתוספת תיבה כזה ס"ז דעקום
כ' וג' תיבות היה מכיון דהיו שכתובין הכא ליכא אלא תוספת
ה' תותיות והשתא ניחה לו מתי דכפשתי' נרסינן שהרי עיקם
שכתוב ה' תותיות שאתר תן שכתתה תסר מיבא טהורה ול"ק
פעיקם תיבות דתסום דכתתה קרת ליכא אלא עיקום כ' תיבות נקט
מכין שהותיות לומר דהשתא ס"ל עיקום זה סוה לתידך קרת ולהכי
נקט תתם שהוה קרת ולא נקט קרת קמת דהיכו תסר לת טהורה
היה כדנקיט הכא לתשתיכן דתתילו עיקום שהוה קרת סום
לרשתן שכל הכא לת כבי לתנקט אלא קרת קמת ותשתיכן לומלתת
כת"ם כ' וג' תיבות כדפרים ומיכו הה:

כדי אלא לטוניה דכר סותתה ות"ת וככתה דוכתי ת"ט
כתיבי טאת הה פרכי לה בפסחים ותסום אדם

סיכה דכי הדדי ניהו תיפתבי בלשון נקיה וכל היכא דנפיקת מילי
תשתבי בלשון קנרה דלעולם יסנה אדם לתלתידו דרך קנרה
ות"ג דהכא עיקם כדי אלא לטוניה דכר תגוכה בכר כתבו
התפרשים שלבך עיקם הכתוב ללמדנו שלעולם יספר אדם
בלשון נקיה אתם לת היה עוקם מיבא תפילו היכא
דכי הדדי ניהו וכתתר מקומות כתיב לשון תגוכה וקנר ללתרך
פיבא אדם לתלתיד לשון קנרה לכי סתתקיים ניר אלא
יותר מן סתרוכה ות"ת בשלמה לדידן דקתוקן דכתיב
טתה בתתר דוכתי ידעינן אלא תהדדיק בלשון נקיה
אלא כי הדדי ניהו תכל לשה אלא תוכיח ס' לו טתה בשום תקום
היכא ידע דדקת היכא דכי הדדי ניהו הוה דתסתמע לשון נקיה
ואתה ל"ל דשה הכתוב היה לתר כל התורה כדתסתמע לעיל כרים
ת"ו ת"ר דתיכו דתכם תיכא הוה מסברת ידע דתין
להתיך לשון תסום לשון נקיה ת"ר ל"ל אלא תם רתוכה
לשתורי לשה אלא ליתרתל שניתנה להם תורה ותה שעיקם
כדיכורו לשה הוה כדי שבלשון תכו מסבורו ותיכו רתוק שבתתר
דלשה לת עיקם כלל אלא כשבח לכתוב דכורו כפרים כתב
לת טהורה בתקום טתתה ת"ק כיון דתין לעקם שסום לשון נקיה
ואלא עיקם אלא לתשתיכן להיכא דכי הדדי ניהו תיכא

ל"ג מפרשי

כתד דוכתת תכל הכא תסר לת טהורים ולקתן תסר תיבבא וכן נבי
כי יהיה כך תים תסר לת סיסור כל הכי ל"ת וכן נבי דוד דכתיב
מקרה הוא כלתי שסור הוא כי לת טהור לתה לו קבר ותסר טתה
ועוד קשה דבלתו עיקם כלל הא נפקא לן מדר' ישתעאל דתניא דבי
ר' ישתעאל לעולם יספר אדם
בלשון נקיה שהרי בזכ קרתו תר רכ
וכתיב קרתו מוסב כדקתיק כרים
פסחים וד' ישתעאל נתי קשה
דתייתו תי ותכתר לשון ערוותם
ותומר ודעת שפתי כרור תללו
ועכשיו כשהרת בריכותת דלתו
כדתוריית תלת תפילו בדרכון
ותפילו כתילי דשלתת תסדרין
בלשון נקיה תתתי לת הוכיח
תתכי דעיקם הכתוב ולת יעשרך
לתילף תדכרי קבלת ות"ל דכתת
לתידי דכתר כתב תסר לת סיסורם
כתב נתי כדכור תסר תיבבא
טהורה שלת לשהת תלשון בעגן

ה' בבל הבחסה השחורה וגוטר': ר' יורן בשם ר' יוחנן
ורבי ברכיה בשם רבי אליעזר': ורבי יעקב
דכפר חנין בשם רבי יהושע בן לוי': מצינו שעיקם הקב"ה
שתים ושלש תיבות בתורה כדי שלא להוציא רבר טוטאה
מתוך פיו': הה"ד מבל הבהמ' השחורה תקח לך שבעה
איש ואשתו': ומן הבהמה הטמאה אין כתיב כאן אלא אשר
לא טהורה היא': אטר רבי יורן ב"ר מנשא אף כשבא ללומר
להם סיטני בהמה טמאה לא פתח להם אלא בסיטני בהמה
טהורה': °את הגמל כי לא מפריס פרסה אין כתיב כאן אלא
כי מעלה גרה': ואת השפן כי איננו מפריס פרסה אין כתיב
כאן אלא כי מעלה גרה': ואת החזיר כי איננו מעלה גרה אין
כתיב כאן אלא כי מפריס פרסה הוא:

ו גם

ת' ותסר לת טהור תקרת לילה תינטריך לתסתושינן תפילו בתילו
דשלתת לתור תסר לשון נקיה היכי דכי הדדי ניהו דתי תכת ה"ת
דלת קפיד לתסתושינן תלת בדרכון כגון תסבריות וברייתות שים
ליזהר בלשון נקיה דכ' כתוכיהם דגם כתך תסיבי דלת הוה לי לשנות
בשבון ת' כדכתיבנא וגבי סתול דכתיב בלתי טהור ת"ת יש לומר
דשתני תלך שים לתור תסר לשון נקיה תפילו שיעקם ויתריך לשון
סתיטו ככול סתלכות בלשון תגוכה בלל ותתן דילוך בנתרת משאל
ספיר קילוף דכיון דשתול עיקם תסום לשון נקיה תסר מיבא
יסברו בלשון נקיה היכא דכי הדדי ניהו ות"ק ל' דתת לתתר
בגתרת דדוקא כי הדדי ניהו תעסיקן לשון נקיה היכו בדרכון
תסום בלשון קנרה תשלי סניתסה שלה תתקיימת יותר מכל תילי
דשלתת לם לתור בלשון נקיה תפילו שיעקם ויתריך כי תם בשב
בלשון קנרה ויכיה לי תה דלזייתי בגתרת הגהו תרי תלתידי תי
תסר תשני תה בוגרין בטהרה כו' ותשתם דתת"ר ותן תשקין
בטהרה קת תשבת וק' דתת ת"ר תוסקין בטוטאה נקט לשון קנרה
והתפרשים כדתקו והשתא ס"ם דכיון דתתם לתו ניהא דתשתא
הוה שהיו תסדרים שתסתר שנורה בשם אלא בשיעת בשלתה הוה
דהו בכי תין להקפיד בלשון קנרה אלא בלשון נקיה ולהכי עיקם
תתול ניתר כלתי טהור וכדרך הוה ס"ם נתי דלת נריכה לתתר
דתתן דילוך בגתרת תסר תיבבא טהורה שעיקם הכתוב ה' תותיות
ות"ד תסר לת טהור שעיקם ט' תותיות תו שבר ות"ד תכלתי טהור
שעיקם י"ג תותיות תלת לכ"ם תיכא לתילוך תותיות
סתרבה וכלם נריכי כדכתיבנא אלא תתן דנקט תסר תיבבא טהורה
ניחה ליה לתינקט סהסתם תע"ג דליכא אלא ה' תותיות ולא לשנין
תיבה אלא כדרכון ות"ד תסר לת טהור ניחה ליה לתנקט תיכא
דנפקא לן תפילו כתילו דכלתת ועוד דתיה היה עיקם ט' תו שבר
תותיות ות"ת לת כבי לתנקט כלתי טהור דליתיה תד"ת אלא תרבי
קכלה ות"ד תסתם ניחה ליה לתנקט תיכא דתיכא עיקם
י"ג תותיות תע"ג דסוי תדברי קכלה וכל תני לת סטרה לתו
תדר' ישתעאל דכיון דתרבה נופים לה לתקרי תוסב אלא תדתיק
לתרבה כרכיות דכל הכלי ולת כתב תרבה כהיה הוה
דקתתר כדכתבו תוספות תין ו רתיה כרורה דסתת לתו
תסום לשון נקיה עבד אלא תורתים דקרת אלא לשתר הדברים
לפתתים אלא לתסקינהו כרכיות תכל לרבי ישתעאל ניך
לומר דתין סום רתיה תכל שבי לפיקם ולת כתב טתת ל"ל
דסכירת ליה דתדבת תין רתיה דכיון דטתתה דסתם לתו סיו
הטתתה דכתל הסורה דהוי תן טתתה דתכתי לת נתנה
סתורה וכל סתיכים כשרים תכלו אלא טהורה אלא
נשבדה בה שברה בדתיתה בפ' פרת חטאת ולהכי שבי ולת
קשתר טתתה כשתר דוכתי ותשתר לת טהור ותכלתי טהור
ליה ליה רתיה דשבי ענין קרי בתדם דהוי נשתי טפי סהו
דשר של תיסום דהם קפיד קרת תכל בלשון נקיה כגון טהור
וטתת תכא הלטתה וכיוהא תין רתיה תשם דתיכא קפיד
ולת"ד כשתרת תשתר תיבבא טהורה ולת תשתר לת יהיה טהור
נתי י"ל דסכירת ליה דתשתר לת טהור לת תכרת לדידה
וכסברת ר' ישתעאל בהא ותתן דילוך תשתר לת יהיה טהור
נתי תפשר דלא ילוך תשתר תיבבא טהורה דם ל' דתשתם לת תכרת
דם ל' כר' בהא וג' כ לתר דידן ר"ל דתשתר לת טהור וכלתי טהור

לא תחסום לי רחים להכלו והשתא לא בעינן למשבד בריכותא להו:

אלא בשבת לזמר להם סימני כשהיה טמא כו' דלא מיבעיא בזכרת טמא התנדר קרא לא כשומניה שב"כ להזכיר

ו גם מצוף השמים שבעה שבעה אש האשרד מבדל טין נמצא אחר מהן שאין לו בן זוג אלא שבעה זכרים ושבעה נקבות לא שאני צריך להם אלא להחיות זרע על פני כל הארץ

ז כי

מיבעי ליה למיכתב דלא מיבעי ליה למיכתב כשהיה טמא כו' דלא מיבעיא מילי ואיכא בכאי כחד מיניהו פותחין בתיר מקום פתח דכרך יתיר דמלעי' לא הוה נקטינן אלא דמהדרינן מלמען נקיים לכל כיכא דשב"ל למען מנוחה תן לנו סימנין בקדימה ואיחור וא"ת אם כן מאי איצטריך לאפוקי מדר לא סיפורי והכי קאמר לאשמועינן להאי דורי מלמען נקיים הוא מהכא ילפינן טפי דאפילו בקדימה ואיחור נמי מיזדהר י"ל דאי מהכא ה"א דוקא בקדימה ואיחור יש ליזהר מקום פתח דכרך יתיר אבל כל שלא יהיה בהתחלת הדברים אפילו יהיה למען מנוחה וכול למהר כלמען נקיים ליכא קפידא להאי דורי מלמען נקיים ומדקתני קרא סימני סיפורה ולא קאמר זאת החיים תאכלו כל מפרסת פרסה כו' ולא קאמר זאת תאכלו כל מפרסת פרסה לא דייקינן דמ"ל דמקום למען נקיים נקט הכי דלמא חדא מינייהו נקט דמה לי שלילה או חיוב דאי לחיוב מלקות לאוכל בהמה טמאה מכאי נפקא לן מדכתיב בגמל ואחזר בכתיב הרמב"ן ושור דלמא מקום למען קרנה נקט הכי ושור דאית החיה סימניך לאשמועינן חיה מטריפתה אכול בהמה בנמרת אכל מכי מעלת גרע וכו' ילף ספיר דמכיון דקאמר אך את זה לא תאכלו מחשבי הגרה ומתפרסי הפרסה ל"ל את הגמל כי לא מפרים פרסה אף אמאלה גרה אחרי סיכת מיסורו הוא מה שאינו מפרים פרסה וא"כ הל"ל כי לא מפרסי כו' סיפיה נתינת טעם המסור סתוך הל מחזר לא תאכלו:

ואת החזיר וכו' לא ידעתי למה לא סזכיר ג"כ התרנגולת דכתיב בה כי מעלה גרה ולא קאמר כי לא מפרים פרסה בגמל ותי לא נקט לה דהא קאמר לגמל דדיוקא דידיה כדהתי לא: ניחא נתי שפן וקקנם ס"ג פב"ו מזכיר נתי תרנגולת:

אם תאמר שבעה מכל מין מקום דמלמען ז' משמע ז' לחדים ולא ז' זוגות דומיא דשבעה שבעה מים ומשמע שאינו אלא ז' וקאמר דהא ליתא דהא ה"ג נתנה ה' ויהן שאין לו בן זוג וקרת שבעה שבעה זכר ונקבה קאמר דק' מהי קת ל' הא פשיטא דהל"ג מהי זכר ונקבה ומי יספק בזה ושוד בבהמה נתי דכתיב ז' ז' תאמר לא הוברך למשמיענו דלא ז' מכל מין מי מקום דכתיב מים ומשמע פשיטא לי דשבעה זוגות קאמר ה"ג זכר ונקבה כתיב ומהי שנא דסד"א ואין סברת לומר דזכר ונקבה לאו לזוגיות קאמר אלא שיקבעם בסדר זה בתחלה זכר ה' ונקבה ה' והדר נקבה ה' והדר זכר כי מה נכע בסדר זה שיהיה ה'עליון מי כדי שיהיו מרכבה וכרים ומלמה נקבות ליתא ליה בהדיא ולא ידענא לסדר זה ול"ל דמדשני בתב זכר ונקבה ולא כתב חיים ומשמע כדלעיל סד"א דה"ג שבעה נפרדים ויהיה ביניהם זכר ונקבה אלא יפחות מנקבה אחת וזכר אחד כדי שיהא ביניהם זוגות ליחיות זרע לאפוקי אלא יהיו כלם זכרים או כלם נקבות אבל אם יהיו שבע זכרים ונקבה אחת או שבע נקבות וזכר אחד בהא לא קפיד וכ"ש אם יהיו מרובים זכרים ומלמה נקבות או מרובים נקבות וז' זכרים שאין מתוסר בן זוג אלא אחד אבל כתיב ומשמע בהברח ז' זוגות דמשמע בכנוי משמע שם אשה מיוחדת לאיש אחד וא"ת אם תאמר כי מיניהו בשאר בעלי חיים הנקבות עודפות על הזכרים מי מיניהו דיהיו הנקבות מיוחדות וכי מיניהו בשאר בעלי חיים כן וז"ת מדלא כתב בעוף שהתחת יקח ג' כ' כדתתר בבהמה סד"א דה"ק שבעה שבעה בעוף טהור וזכר ונקבה הן הטהור ומדלא קאמר בטהור אלא שבעה שבעה ה"ת שבעה אחדים לכ"א לחוד ליתר מיהיה אפילו אחד בלא זוג זכר ונקבה טהורה קאי בפסטים ופירושו בפירוש ומשמע בפשטיה דקרא גם יהכן שהברייתו מרובים כתר הכי בכלהו שנים שנים כתו אל נח ומשמע ליה שפירושו שהיו בחים זוגות זוגות זכר ונקבה יחד כדפירש הרמב"ן כי זה הפירוש יותר נאה מתם שאתר רש"י בלם הוצרו בחיבן זה וז"ל כ"ל דשבעה שבעה הן שהם מי שהין לו בן זוג דהם הן הרבים מי שבא בלא זוג ויהיו קאתר בכלהו שנים שנים כתו נם לפשר דהשברת בקרא ליה לחוי רחוי שיהיה אחד בלא זוג אפילו תיתא דזכר ונקבה לא קאי אשבעה שבעה משום דלהחיות זרע כתיב בכלהו ומי שהין

ביאור התלות

ואין למעם כיון דלהחיות זרע מכוספים במין קמי ת"מ הקריב מהרוים שמחר בתיכה זולת חלו מ"ב מחר זמן כרפי':

לא מתני נריך כו' ק"ק סה"ל למעם המקרה ולימה הכי להחיות זרע לח מתני נריך כו' כדרך המזדם ולח להתחיל כן דמעמם סדבק לדכריו הרחוני':

הם שכרו על התורה כו' דחל"כ מ' יום למה לי כדי שירבו המים ויכסו כל ההרים לנוחת הכל כדמעמם תפסטים דקרח הח מכיון דנקרעו נם כל מעיינות תהום רבה וחרכות השמים נפתחו כהכרח כיום לח יומים יספיק להנעים המים מחד חלח דיהיו חפני שכרו על

רפיון בחור

סיון התורה כו' ומע"ג דלרידהו לין חלוק ביומים מ' יום לח יפחות ממוף סוף מתים כם ת"מ כמנגזרה נזרת המכול עליה' נגזרה מ' יום מדה כנגד מדה:

הם שכרו על התורה דחל"נ דרוש רשמעם בנזל וחנות כדלעיל מדכתיב כי רכב רעם המדם וכי השחית סתם מעמם מעל כל התורה שכרו ועוד דנכשלו בע"ז והכופר בה כתורה כל התורה חכל לדיה"ז לח ס"ל שכרו על כל התורה ולכ"ח חסום חטח פרטי שקלקלו חת התורה ח"כ דחל"כ דם"ל שכרו על הכל חכל לין ליהם מדת שנעם לומן נתינת התורה דחכתי לח ניחנה:

שנתנה לח' יום דקיימו מ' יום שנתנ' חסה בהר לקבל הלוחו שחמעי' שכחתן תורה נחתר להם י' הדברות לח חקרי תורה עד פירד חסה והכיח הלוחות שכח' ליחדו ה' כל התורה: הם קלקלו חת התורה כפי' החומם בחב רש"י ז"ל מ' יום כנגד יצירת הולד שקלקלו להשתרית ליוצרם לנור נורת המזרים נר' מהות ז"ל חם' קלקלו חת התורה דקחתר הכח שקלקלו להסדיה כו' חבל לין לנמן קלקלו חת התורה עולה יפה לפי' דחין הקלקול בתורה עצמה חלח בחטחו בחם שנרחה התורה להעבות שקלקלו חת התורה חסחע שנחיחתו חת הנורה מהיות נורה וחפנר לפרש שכל חטחתו ונרחו להביח עליהם החכול ליחחות קחתר שקלקלו נורחם ח"כ על הרינת כפם קחתר סנם כן נכשלו בעכירות דחים כדלעיל בכל"ח סי' ו ח"כ בחם שקלקלו בדותחי' להוליח זרעם לכטלה כדלעיל כרים ס"ל קחתר שקלקלו התורה סהיו חפסידים התורה מזדמם: שניהנה לחרבעים יום שהתורה נעשית עולר לח' יום לענור כיון שחתר כן סיגה כח"ג:

רבי ברביה חתר קיומים חת"ג דכל היקום חנר ברנליהם פי' בע' ערכי בפחים זה מחזנו של חדם שחתעידו על רנליו ומפ"ה ל"ח לפ' בע"ח ר"ת חלילה קחתר ותכלנם ת"ת כחן לח פי' בן חלח יחקב שיחתר ומחיתי חת כל היקום על החחנון פח כ' הזכיר הטפל ולח העיקר שעיקר החכול לחחות הבעלי חיים ומיהו ר' חלנזר קחתר חלהיה קרח מחדרח קלנת ס' חם יוליד חים חלה היקום הוח החחנון ולדידיה כ"ל דקרח רפוח'נקט דחקי' החתן יחתה ח"כ לחקוקי חלח יחתרו למחוכנו הוח נרוך וכדלעיל בפ"ח לכ"ח סבחלה יחתה חחוכם: ר"ב חתר קיומים כח"ק נרסי ר"ב חתר קיומים ר' כון חתר חיקומיני ר"ח חתר היקו' הוח החחנון סחעמיד רנליו של בעליו וכו' הה"נ נרסינן קיומים שפי' הקיימים ויהיים ורוים היקום חלמען קום ור"ח הסר חלהים כדכתיב האחר ולח נכי' לחבל ת"ם ר' כון יקומיניים חו חוקומיני לח מנחתי לו חכר להכין עניבו ושחת הוח חת יקים בפסטו סהוח החחנון בהכחת דקרח חמ"ם כח"ק חוקומיני היבו חלמען הקחת ר"ל החחנידו על רנליו חר"ח לפ' לדר' חכון חתת ושחת פירושו לנמן קומה והם החנשי וכ"ח סים להם קומה כעולי'היבו דרכי ברכיה לח דחר חת"ל לנמן קומה וחר לנמן קיום: שנאבד ויחת חת כל היקום ודרים ליה לנמן קיומה וחת"ל דהיינו קין כחח דחת חתר ויקם קין וכת"ם לעיל בפכ"ב ורחייתו מוחח חת כל היקום טפי מוחחיתי חת כל היקום דקיימי' עליה משום דהחם יחירח הוח דכיון דהח ג"ל חחדם ועד בהמה כו' כל היקום לחה לי דכחלמח חם שחור לוחר חחדם עד בהמה כו' חחר שכבר נחתר ויגוע כל בשר חחתי ל"ק נחי היקום למ"ד קיומים חת חתחת

ויהי לשבעת הימים ומיהמבול · מלמד שהלה להם
הקב"ה ז' ימי אבלו של מתושלח הצדיק כדי
שיעשו תשובה ולא עשו ר"א ויהי לשבעת הימים · אמר רבי
יהושע בן לוי ז' ימים נתאבל הקב"ה על עולמו קודם שיבא
מבול לעולם מאי טעמא ויתעצב אל לבו ואין עיצבה אלא
אבלות שנאמר בעצב תאכלנה כל ימי חייך ·

אמר

כדפי' התם: **עורה** היה למתן תקופות משום דהיכה עולה מן המזרח סתם דקתני ר' יהודה משמע שהיכה עולה בלל עליו ומתר דהכי היכה עולה למזרח שנת בת תכל"ת עולה למזרח התקופות והעבורים שנהשבת לפניה מ' מהתחור וכר' דהכי תנהי כי הכי תנהי דלקמן בכל ד' לפי שהשו החולות שו לה דר' שבר כת"ד לה שהשו ולכך היכה עולה בלל וד"ן שבר שנהשבו הלה שלין ריהוחן ניכר ולכך לנבי נח הלה הכיר בריהוחן היכה עולה מכל לחשבון התקופות עולה כיון דהשבו החולות:

נח מחוסר מחנה מסיפיה דקרא דהיכו מפני מי המבול דרים ליה דפשיטה דהשבת כיולתו לתיבה לנוהך הבלתו המבול הוה ומתי קת"ל ושוב לתה יהם מעל הארץ מלמד שהיה עולה ויורד בכל יום ויום ה' ולכתוב כתר טוהו כדכתיב בויעם ושוב בכל קרא דניכח יתירה הוא דהי היה שתיק מיניה היה בכלל בויעם כדכתיבנה לעיל הלה הה שתיק לחשמיענן הלה נכנס אל מהשברת מחתי המבול שדקקוהו לה מפני מנות ה' דמחוסר מחנה הוה וויעבר בכל חסר טוהו ה' לה קתי הלה מכנס בהתם חיה ושוב שכוה בעבה מפני המנוה כדלעיל: **נח** מחוסר מחנה תיתה לתיך יקרת נדיק תמים מי מיניה מחוסר מחנה ומפי' לת"ד כדורותיו לנבתי מ"מ לה היה דמוי לקרות נדיק לחוסת בתוכה בעום כל ועוד תיך תפס שהבניה יסבר מחנה כי הניה לה יספק נכנותתו כת"ם הרב בחלק ג' פכ"ד וה"כ יודע ודתי סה' לתרו לו ותיך יתכן הלה יתתין לפי' ת"ת כי מי לה ידע כי לה תים תל ויכוב ומתת ל"ל הלה עלה על דעתו סה' יהיה תכוזי על בריותיו להביה עליהם כלה ובתרנה בסיפוה זה הלה תשב שלבטיל תורה נתכון כדי שירתו לנח עושה התיבה ויתלוהו ויניד להם כי ה' תתר לו להביה תבול כדי שיכוזו ותו יתתר לו ה' כי לפי שהנו בטל הנזרה בנזרת נגוה וזולתם ולשולם תפי' לה יהוזו לה יהיה הנזרה ויתתר לו דלהפחיתים כיון ות"ת נקרה תחוסר מחנה דכיון דתתר לו סתם שיכוה תבול לה ל"ל לספק כדבר תפני הסברה ולכי זה תפשר דתדבים זה תפי תפי' כת"ד כדורותיו לנשבח כי תין הסרון תחנה ות מוניתו מידי נקודתו תתר שטשה שכשרתו סה' יהחס עכ"פ · ותיכוך לתה לה קיים תנות ה' שתתר לו כה לל התיבה שתפי' יחבוה שלה יבה תבול ת"ת תי תיניר לו לעבור על התנוה ושוב שע"פ לעורך דבר תם נוהו ה' ליכנס לתיבה ותף תם יהיה בדי להפחיד ה"ל לקיים ותין לפ' דה"פ תחסר נח דכשיתחיל הגשם ודתי יראו ויירתו ויכוזו ותו לה יבה התבול כי לה תתין שלה יבוזו ולוה לה נכנם לתיבה כי תשב שתתר שהדבר עדין תלוי ועומד לה נוהו ה' שיכנם עד שירתה שע"פ התבול כת כי לה שבו ולוה היה תתין עד שכתו תמים לקרסוליו כי תין עוד להסתין דתחוסר תחנה לה תשתע הכי וכ"ם לפי ת"ם רש"י תף נח תקטני תחנה תתין ותיבו תתין דתשתע שגם נח תקטני תחנה כשתר כני דורו ות"ם רש"י תתין ותיבו תתין תשם דקרית ליה תם לה תתין תיך טרח כתשבה התיבה כתה שנים לכן תתר דתסופק היה ולכן הניח התיבה תולי קושטת קתר תכל כניסתו יוכל עליה כשבה חדה:

כילכך שתלה כו' דתל"כ תה סיכה שלו' יתיב תלו ת"ק דלעיל נבי כי ליתים עוד שבעה ה"ל להביה זה דתי תשום דהכה ספור התשבה ניתה לתכתבים הבה ת"כ תה דרשב"י דלעיל תתרבים יום כו' לה ה"ל להביתו שלה תקרת דויתי הגשם על התרן ת' יום וג"כ פלוגתת דיקום דלעיל ה"ל להביתו תקרת דויתה תת כל היקו ותתת תבו דתלתי עוד שבעה ל"ק שתשב שהם תכלל הק"כ שנה שו יתים קודם השלתשם תזירו"ה שיבת תל התיבה כשוף שו כדי שיהיו לו ז' יתים להכין כל תה שיעטרך להבנים תכלי תשתיתו ותתלבו תבל הבה תה ב"ל לשבעת היושב

ת"ת הפסוקי

כך בשבת ת"ר בגקשו לה ונת בן ת"ר והתבול היה בדתשתע שהיו לו כבר ת"ר ותתר כך בת התבול ויבוד תרי קרתי לת"ל שלה דוגת בן ת"ר תתה למי שהיו לו ת"ר שלתי בשבת התבול ובשבת ת"ר תתה לו שגם שבת התבול הבתה תתר ת"ר תיגה עולה לשבת תחרת שלה נתשבה לשבת ת"ר הקודתת ותין זה חולק על ת"ם לעיל בבל דבשבת התבול לה היה הגדול שבגבי בת בן ק' שתפע"י שבתר היה בת בן ת"ר שלתים בשבת התבול לה היה בבגבי בן ק' שלתים כי ת"ם ויהי בת בן ת"ק ויולד לתו היהו בהיותו בשבת ת"ק ובשבת ת"ק בשבתר היו לו ת"ק ובשבת לת"ק ת"ת

מחולל כ' י"ח

מ"ח החרוזי

כאחר המלות

פסיסת סה"ק יים זכרו והכיתה המכול כיום המיועד חלח דחתח לחתתעיקן סהיימים חכך ענתו עכבו סהדרעננות: ך' יחי מתושלח שכשתסוק שנותיו של מתושלח תמנחם כלים בשנת ת"ר לבח:

נהושל"ח הנדיק לתו לחפוקי מתתושלח תחרוכה חלח כוס נדיק קחתר

הנדיק דהח לח ידעינן מתושלח מחר אלח זה הכ"ל אלח כלומר שלפי סהיה נדיק נתעכב הכורעננות ביתי תכלו: ת"כ היח נוסף קח"ל

תלים נ"ב דמתושלח הוה נדיק כי אין זה נרמז בכתוב אלח נמרח נתיר לה:

כדי סיעשו תשוקה בו ק' דח"כ מהי מפני תכלו של מתושלח אין זה חלח כדי סיעשו תשוקה וכו' חלק ניחח

התרנים דקאמר אחר רב חלו ימי מתלו

נדבר של מתושלח למדך שהשפדן של נחיקים תעכב את הורעננות ד"ח שקבע להם הקב"ה זמן גדול

קטועי אחר ואחר כך זמן קטן ורפו"י בחתלה אחר והיו ימיו ק' כשעבר זמן

פרועין וזהלח שכו למושב חזר וקבע להם זמן קטן: הרי שהם כ' טעמים נפרדים דהי אחרינן תשוב חלח לח נרים חשו' תשוכה ואי תשוב חלח לח נרים לחכילת מתושלח וכן ק' בס"ט דקאמר ר' הושעיה מלמד שחלה הקב"ה ז' ימי אבלו של מתושלח הנדיק סיעשו תשוכה ולחיעשה של שם של חלשוף שם חטחים נפשי דהי נחשחל חשם תשוכה חין נרים חשם חכלו של מתושלח והי טעמח חלה לערב לכל הנדיק שם הרשעים חין נרים חשם תשוכה וי"ל דהח דיקח ולשוחר טוב חליני חסכיחת דק' חלק ום"ל דחרוויהו נריכי דהי חשם תשוכה לחוד לח ס"ל להחריך עוד חכיון דכק"ב שנה לח שבו וחשם חכלו של מתושלח לח היה חחריך כיון דכתיב קנם ולח יחום לערב לחכילותם ולח חספיק זכות חספסד להחריך להם כלל חלח חכיון שחנך החכילות חספיקדוהו ס"ב חשם של חלשוף רחוי קנת להחריך ואנרוך לחי כיים עוד חקות חם לוולי יפוהו לכן להחריך וח"ת ורשעים כתוהם מי נתפסקו כחספסדו של מתושלח וכ"ם לפי ס"ם לעיל בפ"ל כיון שחת מתושלח לחחרו לח לתי חכולה חלח על כיציה לחם כך היו שחטים כחיקחו י"ל דנח וכניו נתעסקו כו וכזכותם נתעכב הפורעננות מכל העולם וכילקוט סי' ת"כ הביח מדרש ת' שכיון שחת מתושלח שחנו קול רעש ברקיע שהיו עושין לו הסבד והיו יוררים דמעות חעיבי חיות על מקום פטירתו כיון שרחו כך עשו לו הסבד חלשה: ד"א ויהי לי' היים כו' חשם דהח דלעיל דחוק כי חפני חכל מתושלח לח ס"ל להחריך בזרתו חחר שהתשוקה החקווה חשם רחוקה כדלעיל ועוד שחין רחוי בענין החכול חחכילת מתושלח חכל חכילות ס' רחוי כויתעכב כדחמרים ולעיל והשחח חין חנו נריכין לומר שהחריך עוד ז' יחים חחרי הק"כ חלח חכלל הק"כ הם ולח חחח קרח חלח ליחחר שבחכל ס' חחתלה כח"ם ויהי לי' היחים וכן ח"ם לבח כי ליחים עוד שבשה הוח לרחוח לזה ועו' דהשם חין נריך טעם שחחר לו כדי סיכין לו' כדכתיבנה לעיל וכללו חכי נר' שלפי דרשה זו לח החריך ס' על הק"כ כי לענין חכילותו חם נריך לכיות חחר הק"כ חכל הדרשה הה' לח ס"ל כדרשה א חשם דבי ליחים עוד ז' משחע חחר זה ומשחע חחר הק"כ וכדפי' רש"י כחושם ת"כ דלח ס"ל סה' יחחכל על כולהו דחי חיכח כביח קחי הק"ם וחשם"י חחפילו החחר שבחכל הוח כלשון כני חדם ת"ח ס"ל שחין ליחם לו' יחר' דבר חנוכה כחקו כח חפי' בל' כני חדם: וענין החנדח פי לעיל בפ"ז:

הם חשלו כגלגל העין כו' לבחור נרחה שבח לחת טעם למח נדהו כחכו' של חים ולח של חם חו חכה חחרת וח"כ ק"ק דחחתי שקיקה להכיח לעיל בהנני חכיח חת החכול חים שהוח סחלת חוכרתו חולפחות לעיל בוחכול היה חים שהוח חחלת ספור החשבה ס"ל למיחדח וכר' דחמי דק"ל הכח דכתיב ותי החכול היו החכול היה חים חיעטי ליה כהנהו דלעיל וכ"ח דקרח דייק שהכוחם שילקו כחים דזה בחדחן דחי חדלעיל ס"ח שהכוחם חיכה חלח לכביח חכול לשמידם וחדח חניהו נקט חכל חדשני לחכתב ותי החכול היו חשמע שהכחוכין שיהיו כחים על החרן וח"ם לעיל חכול חים היו לחשחוחין שבחחלה היו יודעים חים

בגלגל הענין שהיו נהפכים לחכול כדלעיל בפל"ח: בגלגל הענין שהיו עיניהם כנשי רעיהם וכנכסיהם ולפי שחחלת החטח הענין שהוח רוחה ושוב הלב חחוד וכלי החשבה נוחרין לכן נתיים הענין לחים שהוח לבן שהריי כחותן לח לנוף החשבה: שדומית וח"ת ותיחח חשום שבכח ורע"ל דלח חי' יכה לחים שחיא שהריי חלח ח"כ נחתר שהחים קיים ושביים כמ"ש בפ' חלק וחי חשום דבדותחין לח ס"ל הכח וחי חשום דבדותחין קלקלו וברותחין נדונו כמ"ש בפ' חלק יותר היה דוחה לילו נדונו כחם חלח שכ"ל תחלה טעם להיות כחים ושוב יבחן טעם למה היו ברותחין ורע"ל דהכח בני לחיתר טעמח דשוי לחטח הזחב וחחחים:

הם קלקלו סלוהות שלשם היבו בחטח הוהות כי לח נהגו בסלוהותם כרחוי חלל שהו שהריהם בחיית חים וכוכר וכחתה וכן שנה ס' סדרו על שלא בגדרותיו דיהיו התהומו'כרחוים ולין להוכיח דס"ל לר' לוי שלח נגזרו חלח על הזהות דחפשר סוכר כדשת לחיתר על הגזל חו שחר עניות ג"כ חלח דכיון דהח חחים כחו החים ע"י הדרך כדרך הזהות: דרך חרן החתר יורד שהתחלה יורד החתר מלחטלה להסקות הארן וחחריו עולה התהום מלהטה שחין שפת יורד מלחטלה שחין תהום יורד לקרחתו טפחים והיינו תהום של חהום קודח לקול נגודיך כדלעיל בפי' ג' וח"ת לחתר דתהום של חהום קודח היינו שהתחתון קודח לעליון שהתחלה התחתון עולה וחחר כך יורד החתר שם"כ היה נר' לחות כחרן קודם ירידת החתר וחזהול היה כשהך שהתחלה עלה התחתון וחחר כך ירד העליון וחפפי' שחין הפרש חנלם כזה כיון דסוף סוף חחים הם ח"ת שהתחלה נגזרה הגזרה כחדחם וכדכתיבנה לעיל בפי' ז': ברם הכח נקטו כו' ק' כיון דעליית התהום הכח היהו בכקיעים והחים יגיח מלחטה על פני החרן חביון דנקטו כו' קדם לפתיחת תרוכות הפחים חם זה שחתר לעיל בפל"ח חנהל חים חים היו דחשחע דהתחלה לח היה חכול בעולם הם ישוכו וכן כתב רש"י ויהי הגשם וחלמן הוח חומר ויהי החכול חלח בעוריהן חורידם ברחמים שהם יחזרו יהיו בגשמי ברכה חך כשלח חזרו הוי לחכול וחלח כשירד הגשם בכר קדם עליית התהום ויבש חרן ויוף לחפשר סיהיו גשמי נדבה ושמח י"ל שחשפ"י שנקטו שחחלה לח עלו החים משם חלח לחר ירידת גשמים חולי יפוכו וחו יהוי וים התוח וחפשר חל זה כיון רש"י ז"ל כח"ם בחושם נקטו להוכיח חימיהן חלוחר לח שנקטו והוכיחו חימיהן חיך לח נקטו והוכנו להוכיח חימיהן חחר כך חשם לח כן חה שחתישנו רש"י כחה

אלא כשהם היום הזה לשיבי המבול וחין חושם כי ס' שנה פי כלם וחע"ג דכללו כשהם חכיום הזה יהיינו שכשהם היום ולח בלילה ת"ח לח היהו יודעים שהשם ס' כשנה פי הוה שהיו חקדשים להרבו וחלו היה נכנם בלילה היו חחלנים נחחת שקר לכל השחה דכתב כשהם חשחע שכשהוקה נכנם בשנחו של יום כנגד הרוחי לעכב ביחתו וכן פרש"י לחדך הכתוב שהיו כחו חוחרים כו' וכן דרשו לקחן חכשהם היום הזה בחול לחדרכם וכלל חקו דכתיב כשהם כחי דרשו ז"ל ככל חחד לפי חקחו:

דרגיש ליה יחלל החדנים וחשרשר כדכר יבח ויערער: הבחה עיקר חשום דק"ל החה לח"ל הרי כבר נחתר לעיל חם עיקר ח"ק חחי קח"ל חלח וכל החיים חלח לחתר דחתח לחוקשיבתו ושחח חתח להחשיעין דלולי נח וכניו לח היה חכיל חום כבל חי דהשחח דחכיל להו חכיל ג"כ הכ"ח לנרכם דחלו יצוייר חכול החדם לח היה חושם לחכול הכ"ח שחיכן חלח לחבליתו כדלעיל כפ"ח כחכל החופה וחפ"ל דחשום דהוו כלהו כתיבה והיה נח חשחשם לברנשם וכחלו הוה שבל להם ושוה חולי יעחדו הכ"ח נגדם לכן חחר דלעולם הם עיקר וכיון חודחים חלין כח"ם חחר כך וחורחבם וחבבם כו': פרש למורשן ולקטנין שבקטנו דגלויים חו חכר חחר דחחוסר חבר בפחל לבני נח חע"ג דשחר חומיין לח פשלי כהו חפי' כבחחם וכל שכן

בשופות דלפניו ביטרחל לית פסיל אלא מחוסר חבר דהיינו תמות וחברות כיוצא דרים להא מכל נפור כל כנף דהיינו ת"ל כתר דכתיב כל העוף כי ת"ס רש"י כיוצא מפי חנניה הוו ככתה דוכתי וכת"ס הנביא מלאם עד כהמה וכספור בעזרת מלאם עד כהמה וכספור העוכם וזולתו אלא לעניין קרבן תירי דאתא למשוטי מורטין וקטטין ולכותרא נרמה ספי' מורטין שנחרטה נוכח הכנף ואע"ג שכנף אלא כיוצא בו מיהים כלו אלא לחפוקי מחוסר חבר כל כנף בלאחר מיהים כלו אלא נזוז ולא דק כליטכא והוו ליה כאלו קאמר פרט לקטטין ולמורטין ואע"ג דכל דוכתי כל רכויה מחסא הכא הכרח לומר דאתא להשוטי קיימא לן מחוסר חבר פסול לבני נח כדילף בס"ק דע"ח מדכתיב וכל אחי הבת בהמה אחרין דאתי מכרים ועוד מורטין הוא נורך לרבויי מהי תיתי למשוטיהו ות"ת לימא כל כנף לאחר ואנא אמי' והא מורטין פסולין קטטין לית כ"ם הא ל"ק דאי לאו כל נפור הוה מוקמי' כל כנף למשוטי מחוסר חבר ופירושו שיהיה נפו אלא חבר מחריטת נוכח לית חיישר דכנף מחתם מנוכח ומחתם חנף מחתם מכל זה אי אפשר דפסול זה לית אחסכת ליה אפי' ביטרחל ואי תיכא מידי דליטרחל שרי ולכן נח אסיר ולכן כ"ל דמורטין היינו סיכא אי נחתך נפא ממש דהוה ליה מחוסר חבר ולפי שבהתיכם הנף ימרס וירחיק הטוף ממורט קרי ליה מורטין ומורטין וקטטין היינו הא אלא מזה בכנף וזה כרגל וכדמייתי בס"ק דקדושין תין תמות וחברות בשופות יכול אפי' יבש נפא נקטשה רגלה ת"ל תן השוק ותיקן כ' דחשות אלא ת' דמכל כנף דרים שיהיה הנף ומדכתיב לן הא נפקא לן קטטין וכל חבר חסר ובהיכו דאקריש למורטין שהיה עיקר הדרים ומכל נפור לא דרים מידי דכל נפור דכך הוא נפור של כנף ויהוא לומר כל נפור לומר עליו כל כנף כי לא נכון לומר כל כנף מבלי נפור שנוטה הכנף ולא כתב כל כנף אלא השוק משום דהוה לומר לאחיכו ולא יפול עליו כל כנף ת"כ לאפוקי מדת"י דתמר לרות תנניס קאמר לפור דלא מחתם חנף ואין להקשות דהא מכל אחי נפקא מחוסר חבר דהא מיקן בדרים מכל אחי אפי' רוחות לא ס"ל להאי דכתיבנהו לעיל ות"ת הא ס"ק דקדושין בדרים מחן השוק למשוטי מחוסר חבר ליער' ת"ל הא מכין לכנני נח פסיל כ"ם ליטרחל דמי תיכא מידי כו' ככר תירנו משום דת' נטריך קרא משום לאחרי כל' משום שנחתרה לבני נח ולא נפנית בסיני ליטרחל נאחרה ולא לבני נח לכך הוצרך לפנותה בסיני כדי לאסור לזה ולזה:

פרט לסרוחין לכאור נר' מפי' מזוהמין וכדאחתט בת"כ מאחס מתן בכלן וק' דודאי מזוהמין גרים מחוס מחם ת"ג דאיתמיט בשל מים מתחים אינטריך מן הכלן למשוטי מזוהם ומכין דבשל מים כבר לקרבן בני נח דהא לית מחתם אלא מחוסר חבר כדלעיל לא מסתבר לפסול בהם מזוהם ועוד היכי מחתם מזוהם ומחוסר חבר מהאי קרא איתא לה אתא אלא לאחת דלאו מקולין הן דאיתמיט יהא שניהם ועוד היכי מחתם מזוהם מחכל כבר ועוד מה הוצרך למעט מכלן מחוסר חבר הא נפקא לן מכל כנף דאתר לעיל פרט לסרוחין ולקטטין ולכ"ג שהוא בל' קרח הכתוב ופי' סרוחין שיש להם חבר יתר או חבר גדול מחבירו ות"ל שחתם' יהיו מומין אחרים פוסלין בבני נח מום זה דהוי כחסרון פוסל בהם ומשום הכי נקט נמי מחוסרי חבר לומר דבר ובפכו יתר וחסר ועוד דכל היתר כנטול דתי והיכו הא לא שהוצרך למעט מכלן מחוסר חבר ומכי דרים לה מחכל כבר אתו כלום שכלו שלין בגופו תוספת וחסרון ומשום דמכל כבר אתו יתירה הוא דהא קתני לה לעיל ואי לאחתויכן מכאן מחליהן מוהפי' זבר ונקבה לחוד נפקא דרים הכי ומה שחתם החדרם דרשת זו מקרי הא דבמחוך דקייתת מוהכחים כדי לסחוך דרשותיו של ר' אמי דהוו מעכן הקרבן ' ות"ת מ"כ כל כנף לעיל ל"ל הא מכל כבר נפקא מוסף ואי אחוסף לחוד מכל שכן לפיכך למחוסר חבר הא ל"ק דאי מכל כבר לחודיה לית הוה מוקי ליה אלא למשוטי מחוסר חבר לחוד ' מ"ק דהא אפי' ליטרחל לית פסיל סרוחים אלא בכהתם לית הוה דכתיב לית פסיל אלא מחוסר חבר דהא אין תמות וחברות

יג **והבאים** זכר ונקבה ' אמר ליה נת קניני אנא א"ל עזר איכפת לך מובאים אין כתיב אלא הבאים ' מאיליהן היו באים ' רבי יוחנן אמר ררשו מעל ספר ה' וקראו ' ושם הם להסגר בתיבת י"ב חודש היו באים מאיליהן להתעם מבשר בורים על אחת כמה וכמה חת"ד בן אדם כה אמר ה' אלהים אמר לציפור כל כנף ולכל חיה חשרה התקבצו ובואו והאספו מסביב על זבחי אשר אני זובח לכם זבח גדול על הרי ישראל ואכלת בשר ושתית דם גבורים האכלו ודם נשיאי הארץ תשתו אלים כרים ועתודים פרים מריאי בשן כולם:

יד ויפנר

ת"ת בפסוקי וכאור המלות

כשרים כדלעיל בפל"ח ' ובילקוט נניס כל נפור כל כנף פרס למרוטים ולקטועים ולסריסים ולמחוסרי חיבורים שהם פסולים לבני נח לקרבנו ות"ס סריסים ט"ס וסרוחים נרסינן ולפי זה י"ל דהלהו מכל כנף דרים מרוטים וקטועים מחד כל וסרוחים מחד כל וכן הוא הנכון וכן פרש"י:

כנ"ני תנח וכי מהי נייד שיודע ומכיר כל מיני הב"ח ויכול לעודן ולהכיות ות"ת ומחתי ל"ק ליה דתנן בסיכן תחותן שלח נעבדה כהן עבירה כדכפק לן תוחים ומשתו שהם חלק ת"כ משום דטהורים ושחתי היכו טהורים מעבירה כדאמר כפ' פרת חטאת ואיך אפשר לידע זה אלא שם כתו מחליהן תו בכחיבת התיכה שכל שהתיכה קולטתו טהור כדאמר שם ולכך מיירת דכאן מחליהן משתם דלא ס"ל כל שהתיכה קולטתו כו' דבשתרת תנח דבעיכן מנח הוה ידע משכי ס"ר חסדך הפכירום לפני התיכה כל שהתיכה קולטתו כידוע שלא נעבדה בהם עבירה רבי תכיהו אמר הכחים מחליהן משתע דלרכ חסדך לא ס"ל דכחים מחליהן ולהכי צריך רחים מקליטת התיכה אכל לר"ח אין צורך לזה כיון שחחליהן כתו ברגלו ה' לא יפלח שלא הרחיצם לתיכה ות"כ מתחלה ת"ק ליה כתי מנח ידע הטהורים מעבירה ומ"ם רש"י כחותם מהשוק למיכהו לותן שדקו כמיכן ולא השחיתו דרכן מחליהן כתו וכל שהתיכה קולטתו הכנים כה נרחק דעדתי קאמר תורה אור הא כדאמר בנמ' לא דתדוויטי נריכי וי"ל דחה"ג דק להא שלא חדא מניהו נקט ופי' ל' דכתר דקו' מחליהן בתו לא ס"ל שהתיכה היתה מוכחת כקליטתה מיהו מתחלה לא הקשה מנח ידע להכיר הנקיים מהחטא כי לזה היה נקל להסיע שידע מקליטת התיכה ת"כ מהלוכן שם נקבה רגם מחר זכר תו תיכתה כדלעיל בפל"ח שלא ס"ק ליך יוכל להכיתן שעל קונסיא וז"ל מחליהן בתו ומתילא מיתרגא לידך וכנתרגא דהוק להו מנח הוה ידע תי שהטהר מעבירה ולא הוק. להם ליך יוהד וידע המון מיניהם שהכר הא ל"ק להו כי ס"ר שהכחתו היה בקי כדכתי המינים כחדם הראשון וס"ר נייזים יהוה לנוד נייד להכיתן מכל המינים שלכל להכיר הנקי מעבירה ת"ח בשום חכמה:

כה תיכפת לך דמחליהן יכולו ומכן דייקי' לה מדכתיב הכחים ולא מוכחים שלמה שפי' מחליהן ות"כ יכולו שלין להחיות כתי פירושו מעכתן ושם כן הרי שה לחר כן לנח ושה שחתר שנח לחר לה' וכי קניני מנח לתו דוקא הא מכ"ל שהרכה מחתע שה' לחר לו כן מתחלה קולם שיתקשה הוא כדבר שלא הס"ל כלילו נח לחר כן ה' הכיהו להסירו מספיקו ות"ם שניה של התיכה היכו דת"ח כח הכניסן לתיכה ולא נכנסו מחליהן כדכתיבנה לעיל כפי ט' ' ת"ק לחתי דייק מהכחים שכלו מחליהן מדל"ק מוכחים ולא דייק תיכתו שלין דכתיב מקמיה מדל"ק יכלו וכן מדכתיב שנים שנים כתו של נח ול"ק הוכתו וכן מדכתיב ויכולו של נח אל התיכה ול"ק ויוכלו וי"ל דלאו מדל"ק מוכחים לחוד קדייק אלא מיעוטא דהכחים זכר ונקבה דלא תיכתרין לתידי שכבר נזכרה ניחתן ועוד והכחים לת"ל הכיון דהה בעי למיתר והכחים זכר ונקבה מכל כבר כתו אלא דהכחים לחת לחיתר דוקא מדכתיב הכחים ולא מוכחים ' ופי' ל' דלחת לאפוקי מהרחב דחת' אלא כתו מחליהן אלא שנים שנים ככל מין שכלו להחיות לה ז' הטהורים להכי מייתי לה מוהכחים דתיירי שתתה ככלתו:

דרשו מפל ספר ה' כו' משום דלעיל מיניה כתיב כי רומה בשמים תרכי כו' חרב לה' מלחה דם כו' כי זבח לה' בבצרה כו' וירשום קת"ת וקיפוד כו' ופנשו ניים כו' שהה קנגה קיפוד כו' והדר

מ"ת הסמוכי וכתור המלות

דרשו מפל ספר ס' וקרוי דהסתם דמה שכתב כתוב בספר ס' וידרשו מהנו ולא מהסתם לפ שכתוב דהתי מ"ם כי רוחה כו' להוד קהי והוא מ"ם כתורה מסכתי חיבי מדם כו' ל"ל לכתוב דרשו כו' כתריה לית כתר וירדוה קהת כו' ועוד מהי ס' מהנה לית נעדרים

דכר ככר תכה כולמת

כו' להבי מפרש ליה על מ"ם בכתים מחליפין ויהיה ספר ס' החותם מנקדת ספר הסתם ופיטו כלפי מ"ם כי וכח לה' פירוש קהת כו' אלא יפלא בעיניהן כגוים בחיות והעופות

חותם

לתמי הזכח הכו' כי ירדפו מספר ס' כי לא נפקדה מ' לכה לתיכה כי פי ס' קבון לכה תחליפין וכ"ם פיכותו כתחמרו להפסם תהוכח הכו ולפי אלא נתכה' שם מכנום הכ"ח לחכול מהוכח הנזכר כי מ"ם

הר גרזים

ויר"ה קהת וקיבוד כו' לית מסתם אלא שפל היות המקום חרבה ושממה משון אנשים קחתר לכן הכית מכה אחר אלקים תעור לנעבר כל בנף כו' דכי היכי דהסם קרית כל הכ"ח לחסתה וכחו כן מ"ם

קלקלתת תרב

כתן הכ"ח מחרי הוכח הוא לוחר פיכותו לחכול מזבחו ואת מהנית כלף דרשה זו תסום דהוי סייפתא לח"ם הכתים תחליפין כיון דע"פ כי זה יפה דרשו תשל ס' ס' יפה ס' וח"ת מהו הקומי בכנום הכ"ח

דכריסו

לתכילת החללים דנרוך לתעוזי ק"ו מסתם והלא דרך הכ"ח להקנן כחתר תללים שם הם ואי לוחר פיתקבלו כל הכ"ח שבעולם

סיר ד' ישעיה כ"ר

שם לית ליף מידי מהתיכה כי שם לית נתקבלו אלא ז' זוגות תכל מין מהטהורים חוץ מאחד מכל מין מהטמאים י"ל דר"ל שתפילו מספוק הער יכלו שם חה ק' אלא הדעת כי מין דרך לכח רק הקרובי לחללים לתרחה פיעשם אי ריחם לכבי מייתי מהכח דכיון דתכל מין כאי חמרים יש שנוכנים בקנות התרן שתשיגן שכאו מכנפות כל התרן ' וע"ל תפני טים כחיות וכשופות דורסות וטורפות ולוה יכרחו מנרדפות תכל תקוף שהן יקנה היתך יקבלון יחד כל מיניה הכ"ח כחסתה הנה ולא יפחדו הנרדפים מהטורפים הניח מכוונן לתיכה עם היות זאב עם כבש וכיוצא:

שקבע

דרילוחוסיח שאלת תכה כולמת כחדינה וכדי שלא יפנע החסתית כחוכחו תכאו בכיח התסורין והתועים כעוקתי שלא יוכל לנחת ולא יוכל לתים להכנם שם וכן עשה ה' שחכם והסגיר לנח כתיכה וזהו ויסגר ה' כעדו לשון סגירה מתם והוכרח לומר כן דחל"כ מחי ויסגר ה' כעדו דחי שהגין ה' עליו הרי נאמר שהכנם לתיכה כחנות ה' ופשי שם זה ה' יגן כעדו ושוד דכתי לפ לשון סגירה מהם ולכן הכיח מהל שהסגירה היח לתושלתו ולפי שהסגרו כתיכה נח מעכתו עשה אלא ה' אלא שנוח ושוד שה חוכן הוח מת"ם כבר כשנם היום הזה נח נח לכן כי שהוח הקנת התריות שכאה היתה התיכה סוגרת והחסוגרת יפה אלא יעב כה ' וכחדרם ר' תכחומת אלף דוסבור הוח ס"י תריות חנ"ם דחלפי אלא פוס תריותת ולא חבלוני:

שקבע

דרילוחוסיח ואל ג"ע כזה מה ענין הדרילוחוסיח כנחתל שם חי החכול חתי קח"ל פשטיח שלוח נכנם כתיכה ומה נורך לחתל ומי לענין החקנים להפוך התיכה לון זה דוחה לדרילוחוסיח שהחתיחים שלוחי החלך שם ועוד שהקף התריות בלבד הוח שהוגרך לחדם לזה חתי כניסת התיכה לנורך החכול הוח והיכי חתכל לחי שנחכם בכ"ח חפני והחדרילוחוסיח ולכן יר' דחשו דק"ל חתי ויסגר כדכי' לחר תחלה שם כ' שהסגרו כתיב היה כעבד תחכתו כחתל החלך כו' ותחת לחפוקי חת"ד דחשו שוכם שלא התפלל חו שלא היה וכלי לנחרי הניחו עו"ה שנגנטער י"ב חדם כתיב' ולא הניחו כדרך תחרת קח"ל שלא היה שלא כדרך החכוח שחעב' שהנגטער שהסגר שה לטוכתו שלא יפנעבו חסון וכן חחר שם שלא החתיחים כעו' שה ניווק ע"י תיכה חתחרת שהצניעה רשות למתיחת כו' חו שהחים חו ריחם יניעוהו

מ"ת הסמוכי

מחקותו ויזיקוהו קנת ולא רעה ס' לעשות לו נם ככל שפף: וח"ם מחר כך נקשו להפוך התיכה כו' חילת לחריתי היח לדרים ויסגר ענין הנגעה מהרעים חו הסגר מתם שהוח הסגר מחוחם שהכתים כחוחם מוקפת מסטיב והוח חלבון מסגרת טוכת סביב:

בקשו

להפוך התיכה מין להפך לקודם שנכנם ג"כ נקשו לענוש כו' כח"ם לשל כענם היום הזה חם נכנם נח לתיכה כלילה כו' ולעיל כפל"ח חלולי כריתי סיתיה תחך לח היית יכול ליכנס כו' ד"ח"כ שקשו לעכבו כבניסתו וה"ל כפל כח"ם שלא יכלו להזיקו כחוחם שעה ואחד שנכנם לח הוכרך ס' לכפל כח"ם כי כהקפת תריות יחכנם מהניע חלית:

וגם ג' לכ' וכחרת ל כפלח

כך

היתה תיבתו של נח משוקעת פירוש היתה כספינ' שעושל' כליהן ושעתו לוחר שחת שלא הורחה עד שרבו המים היכו חשם דחתחלה מפני כבדה היתה משוקעת כחים ולא יכלו להגביהה כספינ' משוקעת כגחל וכוענת כחרץ לפי שנוכה המים שם חעט וכן נר' מדע' שכתב כחחים משוקעת כחים סיתה ר"ל כחה וכחדם או לחר נעי ותנת התיבה והחם כהיתה של חרץ מיורי:

ששה

עפ"ם כעל כ' קודות פי' על פני המים מחם כחלו היו כ' קודות ע"פ המים והתיבה עליהן והקורות היו נדולות כחטרין לסוסית' אלא חשך התיבה שעליהן כלל כדרך הספינו' משוקעות קנת מפני כבדן וכפקה ליה דרשתו מדכתיב עפ"ם ל"ק של המים ועוד דכריתה קחמ' ותרם חע"ה וכדר' ותלך התיבה עפ"ם משמע דכתחלה קורחה כדרך הספינות שהולכות על המים וכשנברו המים סיתה עטה עפ"ם לנחרי כלי סוס שקישה ואין זה רחוק שלהיות המים עכנת כחין שכבת זרע כח"ם בפ' חלק כשנברו הרבה יפחו התיבה כלי סוס שקישה:

בהרין

פלטחנוס הוח הר נרזים שהכותיים והשמרונים מחזיקים לורו לקדוש ודמות יונה יש להם שם ושוכרים שותה:

בהרוא

כיתת קלקלתת בית המקדש שהוח חרב: דלא טף כחוי המכולת לקחן כפ"ח מייתי שכניה לדרחים מדכתיב בת מרן לח מטוהרה היח ולח נוסחה כיום זעם ות"ח לח חסר' יוחנן להחות קרת דחסם' לפרושי לחכנת וכבר נחלקו ר' יוחנן ורים לקים נזכחים פ' פרת חטחת דרים לקים לחר יד מכול לח"י ור' יוחנן סבר לח יד מכול לח"י ולחר רב נחמן סניף חקרת פ' דרשו כן חדם לחוד לחר לה בת מרן לח הטוהרים היח ולח נוסחה כיום זעם ר' יוחנן סבר לחתוהי קחתחה בת מרן לח מטוהרה כלום ירדו עליך נשחים כיום זעם ורים לקים ס"ל כשמעי' דקרת מרן לח טהורה בת חי לח ירדו עליך נשחים כיום זעם ור' יוחנן חפרם כשמעי' דקרת מכל ק' ת"ח חה רחים חייתי לסר נרזים דחע"נ דסר נרזים כשומרון כדחנן כרים חלו נחחרישו ל"ל חי' הוח וס"נ כחית ללח טף כחוי המכולת הדה היח דכריתי לחרון חרעה דיסרחל לח טמח כחוי דחכולת ת"ח הח קרת כירושלם חירי דלעיל חיכה התכנח בת עיר החים כו' ומחח חטוח דיחזקחל היה חתנבח על שומרון וירושלם דיהו חהלה ותלילה דכתיב כתר הכ' היחה חוקי' היחה כותי לקרת סהר נרזים לחוד סהוח חקום הסחרונים, הוח החקום החכותך לדעתו ל"נ דס"ל דיחזקחל ככל מ"י חיירי ות"ת קחת"ל ליה חלא יטרח לעלות לירושלם שכ"ח חרב כיון דחית ליה הר נרזים שחכותך כחוחו כעכין החכול ור' יוחנן חה"נ דחית"ל דכירושלם חיירי חלא דס"ל שיהד חכול ככל העולם ורבה להכריח לו ותפלחה הרחיה חעיניך עד שחשב ההכחי כרבנו: דלא טף כחוי המכולת לקחן כפל"נ כ סי ט' ולקחן כפ"ה חייתי דח"ל ר' יוחנן ח"נ ס"ל להקב"ה לוחר לנח לעלות שם ולח לעשות חיבה ח"ל

לח

אלא משה אלמלי לבסוף ויים לתמוה אחתי לא הקשה עליו מכל אסר בתורה מתו וכ"ת דאחני מיתר מתו אלמלי מכאן שכרדותיהן נרוזו כדאמרי ר' יוחנן לעיל בקיים בפ' פרת חטאת אם כן אחי פריך דלא ליכתי תיכה לנא וכ"ת דאמ"ל דהכי אלמלי אחרינו נקט אם כן כשכיבו הכותי לבסותו אחתי ר' יוח' ליתא ליה אידך ודוחק לומר דנתעלם מהכו נתי מקרא דמכל אסר בתורה מתו כתו מנתעלם מהכו ויכוסו כל הכהנים וי"ל דאמ"ל דאחי הוה אחם אי זה כ"ם היה מתקיים אלא מכאן שהוה לה היה בו יסוד כמו"ש והוידע אלמלי היו בו סום כ"ם שיתכבל כי לא ידעו סנולתו לשיכרהו אם מכל ר' יוחנן לא תירץ כן אחם דכתיב מ' קמאר ולא אחם אסתכר שכבל מ' לא נתנה כ"ם אחר:

דלא טף כתוי דאמלה ואחה שניתנה הברכה על הר גריזים לא תירית שהרי אחם הוכרח כי הברכה ליעשה אלא שנוסה ס' שיחזרו כניהם לבר דאחי טיהוחיה דבר בברכה דברוך כאים היו אומרים אכל הבלתו אחנשם אחוסף בר סנולה הו אלא ניזוק: **הא** כתיב ויכוסו כל אהרים הגבוהים ולרבי יוחנן דאחר לא ירד אכול לא' אם"ג דא' גבוה אכל אחרונה י"ל דכל אהרים הגבוהים לאו דוקא דאין למדין מן הכללות: **ואין** מביית אוח אימת אם אחוכה היה ו"ו דלילה למיתר דאכ"ם קאחר דאמכין דכל אהרים הגבוהים נאכסו אכל שכן הגבוהים שה הוה על פי הטבע ואיכו לא קאחר אלא אסנולת אמקום שהוא אכורך וא"כ עדיין יש לו לאלוק ולאחר דקרא לא קאחר אלא כל אהרים הגבוהים ולא הגבוהים כיים בהם אי אלא נאכסה ועוד אי אחשם כ"ם קאחר וא"כ הגבוהים מיבעי ליה לא דלא אסנא בים קרא כי אפי' אישנית בו אין לכבירו אי אחי כאכל שכן ו"ל דא"ר ק' אין אן מכיית הוא אע"ג דאין אחוכה נבוהה כאו שים אם הוא אהגבוהים כיון דכהדיא כאיב כל אהרים הגבוהים ת"ק אחוכה אחוכה יש לרבין דאכל אהרים הגבוהים אחאכ"ם הבאוכים ולא אי קרא לא"ל דלאו כל הגבוהים אלא נימא כ"ם ת"ל דלא אחבים קרא ואבקים דליחיה באא"כ אהגבוהים אכל לקולא כ"ם מיחי כ"ש אחאר בו אין. אחר זה אחת אחד אחר אחת אחת אחת

פרט לדגים מוקי להו קרא כחרבן ירושלים:

לאוקיינוס סלוח חון וחטיבוב ופסח לית ידך מכיל כמ"ש ויהי הנפש על הארץ דוקא כדכתיב הרמה ן ז"ל:

ויכה את כל היקום ויאסר אך נח תע"נ דלמה דריש מידי כויחה

את כל היקום תפס לותו מסוס ויאסר אך נח מלה לתפוס כחני הפסו' וכן דרך הקדר' ולפעמים יתפוס רחם הפסוק ולא יזכור סופו תפע"י סהדרסה על סופו כדלעיל כפי ס"ו ז"ו:

שאף הוה היה נוהג דם וחיפוט לך כח למעט לנח סהיה ממוטט מחיותו וכריותו והוה דנקט לנח לכבד תפשר סהוה לבדו חולה מרוב טרדתו כחזוקות הכ"ח וע"י זה נכנסה בו הנגה יותר מזולתו ולפ"ז דקתני"ל סמטורחו לבד חלה וכמ"ש רש"י בחומש נוהג וכוסה

לשון מבול לודם הטורח הכהמות והחיות לכד מחשבה חלה דעדיפא קאמר דכוס נמי נגע והוה דל"ק כדקאמר כתנחומ'

יחזקאל כ"ד ר"ת כ"ר יוסי הגלילי פעם אחת סהיה נח לאון את הארי הכיסו וחיה נולם שנאמר ויאסר לך נח חלה היה שלם דלמ"ל סיעזוב כ' את חסידו כיד הארי אפל מורחו יהיה על כל הכ"ח וכ"ם לעשותו נפל חוס אבל לר"ח חסון דוקף היה חסרון וחיפוט בנוף והיו סהיה כעל חוס חס פתין כף בחולי' ולפשר לומר דחיפוטו לאך אבל אחר אתו כתיבה נמי קרי שכלם נוהגי' דס ולא האורך האדרם:

כפני הנגה וח"ת האדרם

חחיפות היה רחוי סירדם אחי החכול רוחחין היו כדאיתא בפ' חלק ותע"ג הנפשה נם וגנפשנו נידי הציבה כדאיתא בפ' פרת הטחת אין אסוק חלה ייחיה הנם חלה לטובה לא אתעבור הנגה כפנים וי"ל דהייטו כדר אפשבו החיים חרחיחון ושבו ימים רבים וגנפשנו ותע"ג דנעוכן טיהובו החיים קאחר לה כדאחר בפ' חלק והאי קרא כאיב חקחי ויהובו החיים ותקחי ויעברו החיים ל"ק דחחוס דקאחר ויחח חת כל היקום סחך חליו סחרית נח ואיידי דקאחר סחרייחו רחוליו חע"ב דלמ"ל סהוה החולי חלה אחר זחן רב ואפשר לזה כיובה החנדה כחה אפשם ויחח חת כל היקום כאן:

רבי יהחעלל אומר בזכות הנדיקים בו' חסוס דקרא חסחת דק דיליה חדיליה סאם נדקחו כהרבי אל

לוך חפשטיו ודיבו חחוס רבה דחפשט דחדקדק להפנים הרבה והלא אם עושה נדקות אפילו כחפשט הכיבוני לא יכא ושוב למה אבה ליאם הנדקו' לפרי והחפשט לחחוס שכבר היה אפשר לפניהם כיאם מ' ומהבי שעתי פירשו בפרק אין נערבין הכחוב בהברעת כף הזכיות כפרים אחבה על אחבה בין לח"ד טפח בין לח"ד כוכב והבא לא פ"ל חלה דכתיבת השחם והשוחם אחם חיירי קרא ולבן חירץ ר' יהחעלל שנדקתך כהרבי אל חדבר בנדיקים שכזכלו אקבלה החורה שביחבה כפר סיבי והוה הרבי אל פוחה להם נדקה כהרבי אל ודדקאחר כהרבי לפון רבים ל"ק דדרך הכחוב לקרוח ריחיד פעם רבים כחקוחות רבים ועוד דהר מ' ים כו כחם חלקים וירחה רבים וחפשטיך חחוס רבה חדבר בראשים ולפי שנחרחקו הקחורה בחחילה כהרבי אל יהיה חפשטם עד חחוס רבה אחוס הכך הרבים וביחח לים נחי ת"ם כהרבי אל וי' עקיבא נחי חרין הבי חלה חלה פ"ל לחוקחי ריבח בנדיקים וסיפא בראשים אף כוליה בנדיקים וכדאפרם ור' לוי חוקי ריבח בנדיקים וסיפא בראשים כר' חלה חלה ניחח ליה חעמח דר' לחאי דנקט הכחה הרבים והכא חחוס אף ס"ל דחעמ' חחוס רב"ח כדחחם לו כח"ם חחוס זכל זה דחוק חפ' ר' יחנים קרא בראשים כאילו קאחר עד עד חחוס רבה כח"ם וחחוס הנם בדקדק עד חחפשטיך בהרבי אל עד חחוס רבה כח"ם וחחוס הנם זה דחוק חייחי דריב"ל דחפ' נדקדק בחד דוכח' וחחפשטיך נ"ב כחד דוכח' כח"ם וחחוס דלכל הפי' הנו' חחחר חדם וכהחם חחיבם ר' חיבו חעבין נדקדק וכהרבי אל חלה חילת' בלבבי נפפה דרים ליה ריב"ם בכח דפפשט חדם וכהחם חחיבם ר' חיידי נחי כעניבו פכפאזכידו לח לבא לכבד נזכר כו' כדכפחוב ולכבי חייחי עובדת דחלכבדהם חקחי דריפת דריב"ם חפוס לבדרפת הנו' אלא פי כלוס בחדם וכהחם חחיבם ר' יחפרם כעניבו חלכבדהם דאי כחב דרפת דריב"ם חין לפרפו כוה דפת כוליה כעניבו נח חיידי ופפעטי חומרים פרעת הרפחזים שחי פרוכן וכיות יחחלו לו כל הפוכות לבחרי והוה דעת החומרים בנחי כוכם כי חטחיבן הפוכות וחעביר רחפון רפחון כו' והחומר חדקדק ר' הוה פבוחן לפם ח"ת שבא עליהם והוה דעת החומר בפת ול"ג כי לא חניבו פ' יחחול לבחרי חלה ח"ב בכחם דוכחי חלה ח"ב בג' בלבד דחחר חעביר רחפון רפחון כו':

אלו חדקדק עחהם לפי גר' דלקיבן בפ"ד דלה קאחר עד חחוס רבה בר' דחבדקחך וחחפשטיך קלי וקאחר דפכחרוייהו חדקדק בין עם הבדיקים ובין עם הרפעים ופפ' דדקדוקו עם הבדיקים בבדק ודקדוקו עם הרפעים בחפשט חבו' לה הוכרך לפ' חחבם דקדוקו עם הרפעים בחפשט ק' לבחורה כי לף יהדק להבדיק רפע בכל החפשר ולהרפעים בדיק בכל החפשר לבן פי לחחי דפליק אינהי חדקדוקו עם הבדיקים בחפשט היבו לטוחפחם דבעוה"ז מיידי כי טוב להם להיות חבוקים לעחרי לעוה"ב ולדקדוקו עם הרפעים בבדק חחר פאה לרפחם דבעוה"ז חיידי כדי לפלם להם חפם זכיותיהם להחביידם לעוה"ב וחחבם הדקדוק עם הבדיקים בבדקה ועם הרפעים בחפשט יהיה בעולם הבא חדקדוק בפפטו וזה לא הוכרך ר' עקיבא לפרפו אבל בפ' כ"ל דבדקחך לאו היבו בדקה וחפר דפה לף סיף כרפעים בלל חלה פי הדין והרחוי בפלימות כחו בדק בדק חרדוף חולחם וברחם עם יהדק לחת הרחוי מהפוב חפי' לרפעים וח"ב חה בריך ר' עקיבא כוחי דבקט הבא בהרבי אל וחבא חפוס רבה ושוב הדבם' דפכא דבראשים חלו וחלו חדקדק עחהם עד חפוס רבה חפפע דלא קאי חלה חחפשטיך חפוס רבה ובדקחך חדר' יפחעלל פפיף דחפ' ליה בבדיקים לחוד חפשט הבו' ובדקחך היבו פפר בחפשטיך חפוס רבה פלינ וקאחר דפא לפילו בבדיקים פיף ופי' פדקדוקו עם הבדיקים כחפוס רבה היבו פחדקדק לפרוש להם בל חיפוס פוטופיהם בעוה"ז ודקדוקו עם הרפעים כחפוס רבה היבו חם פיהדקדק להפפיע להם פוכה בעוה"ז כדי פיהיו הולכים בחפוס רבה ובוכם חחלם לפה"ב בל' ל"ל דקדוקו עם הרפעים כחפוס רבה בן הוה לר' יפחעלל דלמ"ל פי' חיידי כח"ם פדקדק עחהם עד חפוס רבה חפחע דפפיפע פדקדוקו עם הרפעים כחפוס רבה היבו פיפבינהם כדי דפפחם לבחרי ואין כורך לפ' כלוס כוה ואם כן ר' עקיבא כחי חה כורך לפ' פדקדוקו הוה ע"י הפפעת הפלוה לרפעים בפו"ם ר"ל

המכוין בתפלתו מ"ר כנגדו נמי והקדוק שיהם לתהום רבה הכרח לפרש בעוה"ז הוכרח לפ' בג"כ הוא הקדוק הרשעים לתהום רבה בעוה"ז שהיתה הגורה בכלם בזמן מ' ולפי שהתוהו יהוד הכתוב מתר שהשפעת שלוחה הוא הקדוקה לתהום רבה מ"ב

ביון דמוקי קרא בעוה"ז ותית ביה קדוק ניחא למ"ד הכי נמי דרשעים דמ"ד משתש הקדוק וכשלמו לת"ם שהשפע שלוה מיקרי הקדוק לכל מי שיגיע שעה בעוה"ז קשה לו שיך כהא הקדוק דמכי תיתי שלא יהקדק לעת להם תשלם:

והבוה תהם כו' ותה שהיתה קנת נדיקים שוב להם בעוה"ז תעם' שהן שפן שקנת תשו כיום בעוה"ז כלי שום השפעת טובה בעוה"ז תעכ"י שיש ביהם קנת תנות וו תשלת נדיק ורע לו נדיק וטוב לו כו' והכתוב עתיקים:

משל את הנדיקים כדורתן כו' כי המשל ולתת את שכר הנדיקי לדורתן שכמו שדורתן נכרי יפרתל הטוטים כן רמז הפלנה הנדקה הנעשית להם כהררי לל ולייתה מוב הרשעים לדורתן כי כאשר דורתן בעוה"ב תהום ותשך כן ליתה הפלנ' שנעשה לתהום רבה ותיירי דמייתי קרא דהקלקי כשיתי לרשיים שדיל רשעים כחשך מש לקרא הכת' ס"ת ל' מחלה ובדיתן ל' דתיון כתתור נפ"ק דקידושין ת"ל ר' לרבי יהיים דדריש ותי ה"נ כן עלו ור"ל שה השליט הנדיקים להיות תנת חלקם כדותה להם וזה שנה שהיה תרי ישרתל כי להיותם משולים וטוטים ג"כ מתשלתם כהרים הטוטי והנטוטי והשליט הרשעים כלותר שתנת חלקם כדותה להם כזה שנה תותם כתהום החשוך כתותם שהם חשך וזהו דקאמר כשיתי עליו ס"ת ל' מחלה ובדיתן ל' דתיון כתתור נפ"ק דקידושין ת"ל ר' לרבי יהיים דדריש ותי ה"נ כן עלו ור"ל שה השליט הנדיקים להיות תנת חלקם כדותה להם וזה שנה שהיה תרי ישרתל כי להיותם משולים וטוטים ג"כ מתשלתם כהרים הטוטי והנטוטי והשליט הרשעים כלותר שתנת חלקם כדותה להם כזה שנה תותם כתהום החשוך כתותם שהם חשך וזהו דקאמר כשיתי עליו ס"ת ל' מחלה ובדיתן ל' דתיון כתתור נפ"ק דקידושין ת"ל ר' לרבי יהיים דדריש ותי ה"נ כן עלו ור"ל שה השליט הנדיקים להיות תנת חלקם כדותה להם וזה שנה שהיה תרי ישרתל כי להיותם משולים וטוטים ג"כ מתשלתם כהרים הטוטי והנטוטי והשליט הרשעים כלותר שתנת חלקם כדותה להם כזה שנה תותם כתהום החשוך כתותם שהם חשך וזהו דקאמר כשיתי עליו

הובלתי כתיב שהוא לשון הולכה שהם כתתנו והוא לשון הכילות ויכיה פ' כשיתי כהברת שכשיתיו שך כמי תרד"ק: אבל השתא שהתהום תכסה עליהם והשם דמ"כ מתי שנין כשות שתתי תו שתחתי תיכני ליה כתי' לותר דתמו שהולכת הרשעים לנהינם והוא כתיבה כתהום להיות כשין כשוי הגיעת שהוא תין כתיבו חרם כחרם ולוה לא פי' הוכלתי רשעים לנהינם עד שדרש כישתיו תשנין כשוי הגיעת כי בלתו שכי ק"מ"ט לותר הוכלתי רשעים לנהינם הלא כבר נתתר כיום רדתו שתולה שכל השתא דכשיתי שתת לותר דיהיה תין כתיבו מ"ם הוכלתי דה"ק כיום דרתו שתולה תם שהוכלתי תותו שם הוא תשט' שכשיתי עליו התהום ככשוי הגיעת שהכוונ' להיות תין כ"ש ותהום ונהינם היתו הא שלא תהום דהתהום תשכחן תשך כהדיא וחשך ע"ג תהום תוכי התהום כהדיא והכי תשתע לקתן ס"ב ותיכא לתיוק תה כותך לטעם זה כלתו הכי לתה לא ישנתו הרשעים לנהינם ותולי לפי שהשך תחשכות לכלתי יהיו תתכונדות היום ה' תעניען כשתר שיעלה שלא יהלו לנהינם לולי שהם חשך כלותר שתין להם תור כלל שהם נשפדים לנתרי כתתונתם ותעשיהם ולכן לא ירדותתו וי"ת שה"כ שעתיד קנור שעת השפע כנגד תדברי הר"ש ולכ"מ שנהינם חשך שהוא הכתיר כתורה:

רשעים מטרם חשך כדכתיב והיה כתחשך תעשיהם ושנין כתחשך פי' לעיל שם כ"ב נגבי חשך על פני תהום: קרת כו' כלו' שהתין הנדקה להרים והשפטי' לתהום לו' שכתו שהרים כוכשים על התהום כן הנדק כוכשת על הפורענו' וה"ל כתלו קתי' נדקתך של תשפטיך כו' וזהו זה שמ"ש תה הרים הללו נכבשים לתהום כו' וה"ג כך

מנדקתך קיימים ולא תנדיקים ותה הרים הללו כבשים כו' נרמי לה כתר תסרס קרת כו' שהוא כיתורו כדפי' וה"ג לה לקתן שם ג"י וכתנתו נרס הנדקה כוכשת על הדין ושל הפורענות וכיוצ תה:

כזה הרים הללו תין להם סוף כו' תלשון הכתוב כתין ולקתן כם ג' תשתעדר' יתציה דתסרס קרת תתר לכל תני עד דריב"ל וח"ת והא כיון דדדי קרת כדקתך של תשפטיך כו' לת"ל תו הנף ל' דת"ת תדלת סתך קרת כדפוסין נדקתך לתשפטיך והרדי תל לתהום רבה תשתע נתי דתתת לתתוי הנדקו לרדי והתשפטים לתהום כל תד כתכתי נפשים: ולותר נתי דכולה קרת להכי הוה דתתת לה תשתע ליה דתי לתיתר פשכב' והשוכע תין להם סוף כל תם ל' הרים תו כתהום כתרוייהו כדלעיל ותי לותר הנדיקים טוטין פירות ולא רשעים לה הל' נדקתך והשפטיך כיון דכנדיקים חורכה ורשעים נופייהו קתיירי:

כזה הרים תין להם סוף כלו' סנהדרין הרכה ותין סופן נודע דלא רתי תיכים תכפשים לכת עד קנס ול' ק שתילהם חקר כדקתתר כתהום דהתם תי תפשר לתדם לחקור עתקן תפי יהכה לחקור ותע"ג דתין סוף דתתן כהר תין לו סוף כלל תדתי להו כהרי כיון דתי תפשר לדתוי לתהום תכשתים תכו:

כזה הרים הללו תין להם סוף כתתר כתי כשם שתין תכין להרים כך תין תכין לנדקות ת"ל שלא לכך היות הנדקות נדולות הנה הס דכיון התכין כי הנדקות תכתב פנים והכא לא קתתר להם דכהרי תל לא תשתע דקא תדתי תלא כנוכח הפך תהום רבה שהוא כשותך דוק' תדע דהתם נתי ל' כתהום תם התהומות תין להם תכין כך תין תכין לתשפטים תע"ג דתהומות נתי טוכח תיכא ושנתת ל' ק' קרת תלא תהום ת' לא לשון רבים כדקתתר כהרי תל ושנתת דקרת תפני שהתשפטים יש להם תכין כי לא ישנם תלא כל עכירה כשכשה תכל כשכר יפליגו ס' כתה תיכי שכר של תנוה ת':

אף הנדיקים תין להם סוף לתת"ב תין דתיון הרים לנדיקים דנדקתך כתיב לא נדיקיך תלא ס"ק כך תין סוף לתת"ב של נדיקים ותתיין הרים לתתן שכר וה"ג לקתן שם ג' וכן דתיון התהום הוא לנוף השוכע דהיכו תשפטיך וקרי לתתן שכר נדקה שתין לכל כריס על הקכ"ה כלום ע"ד תי הקדושתי ותשלם: תכל ק' תתי קתתר כך תעשיהם של נדיקים עושין פירות כו' כך תין תעשיהם של רשעים עושין פירות כי' כי לפ"ז יהיה דתיון הרים לנדיקים תו תעשיהם ודתיון התהום לרשעים תו תעשיהם ונדקתך ותשפטיך לת יאמול זה ותיכו תתה דתתר לקתן ס"ג הררי תעלים עשבים והנדיקים יש להם תעשים טוטים כו' תשתע דנדיקים קרי הרים ורשעים קרי תהום וכתכתוב תע"ז לה טפי דקתתר כהרי תל תלו הנדיקים שנתבלו להרים שנתתר שתיו הרים ת"ת ריב"ה תהום רבה תלו רשעים שנתתר תהותת יכסיתו וי"ל דתע"ז קרת דה"ק נדקתך בעולם כהרי תל דהיכו נדיקים שכפי נודל נדקתם ורכויים ייטיב ה' כעכורם לעו' תשפטיך כעו' כפי תהום רבה דהיכו רשעים:

כזה הרים הללו נזרעים כו' ל' לתתי הזכיר זריעה כהרים וכיון דנקוט לה כהרים לתתי ל"ק לה כתי כתשבו"ד דהת סייבת כתו כתי ע"ד וזרעו לכם לנדקה שתעשה התהוה נקרת זריעה לפי שתתנו יתשך הסכר והיה הקניר יו"ל לפי שדרך הררי לנטות כהם פירו תתליהן כעני הינר נקט נזרעי ועוסים פירו לו' הכתיב הכתים ע"י וזרשה תירי שהן החשוכים תכל כתעשי שתין כעירות נזרעים

מ"ת הפסוקא וכותר התלות

זכר בחמה בחדיה ושוד ליחת כל חי ולא יתריך לומר לדם וכחמה
וכחמה זה אחר כמ"ק דחולין תלו בכי לדם קל מירדי תכל הכח
והחיתים עכתם כבחמה דכתיב כלה בחדם קל מירדי תכל הכח
ניחת ליה לפ' כחמה כפשוטו וכפ"ק לא ניחת ליה לתיתר מהדם
חשב בזכות בחמה שהם טפלים
אין וכחכל החוקה דלעיל כפ"ה
וז"ת וכח כתיב וזרעתי את בית
ישראל זרע אדם וזרע בהמה כבר
מירנו בחולין שהם הם חלקים
קרוי זרע אדם לחוד וזרע בהמה
לחוד:

צדקה שמשיתי עם נח כו'
ל"ק מידי ונכל מ"ם
לעיל בסי' הקודם דלאו בפשם
נדקה ומשפטים לתירי לפת
גדרייהן אלא כנדקת נח ומשפט
החכל ואחת למי' לית הוא
דהכלת נח פ' חרים ומשפט
החכל ע' התחום ומשפט נתי
מ"ם אדם וכחמה דתירי בעניות
דרישא כהתיכה לעיל אכל ק'
מה טעם התיחה ללמדנו שהכלת נח פ' חרים ונזרת החכל ע'
התחום ומכאן זכר גם לכל הב"ח דכל זה אל קדי כי ברב ובוד מחי
נעקה מיכה יהיה כן תו בחוכן אחר ובוד תם עכין זה אכל ת"ם
כמחזר ה' בפשים חסדך כו' ואחריו תם יקר חסדך אלהים
ע"ק שהרי עיקר הכלת נח ע' התיכה ולמה לה הזכיר נדקתו
אלא עם החרים וכן משפט החכול ע' הנפש נתי הוא ולמה
לה אמר אלא התחום רבה ושוד אחתי מם' אדם וכפחתם ת' על
פוכירים ולא על הכניסה כי לה לנח לכדו נוים ה'אלא גם להפחות
ובוד היכי תמ' בהרחי אל שפנדקה פ' חרים ומיהו לפי נירסא
קילקול דנרים נדקה פעשיתי עם נח לא עשיתי אלא עם הרחי א
כי'פורין מהכתי על דודו הכתתי עד תהו' כו' ל"ק תכל זה תידי
התחום דלעיל מיניה כתיב לחוכנתך עד שחקים וז"ל שה' חנניה
חסדו עד שחקים קאמר שהחסד שעשה עם נח לא היה נדול עד
פשחים אלא עד החרים אכל משפט החכול היה נפלא אחר עד
התחום והיינו דילוף מהכתי אל שפי' הנדקה היתה שוה להרים ולא
יותר לפעלה ולמעלה' שדרך ה' להפליה חסדו עד שחקים קא"ל
דכנח לא עשה כן אלא היה הנון לכך כי השעת הדור היתה רכה
על כן דן אותם עד התחום רבה ואפי' נח שנחלם לפי שהיה דומה
קנת להם לא זכה להעשות עמו חסד אלא עד החרים ואתיא
כהיא דלעיל ס"כ שאחר שה נח שבשתייר החם לא היה כדאי
כו' היינו דקאמר וכשהזכרת אותו לא לכדו זכרת כו' כלומר דגם
בזכירה לא היה נח לכדו כדאי אלא שנורפה וכירת הבהמות עמו
וסייעת וקנת קרוב לת"ם לעיל אדם בזכות בהמה והיינו דתנייתי
מזכור אלהים את נח ואת כל החיה דמדנקט ליה בהדי נח
משמע שהוא הוכרך להסתייע בזכירתו משכירת הבהמות והנרם
דלקמן בס"ג מוכחת כנרם הילקוט דנרסי' והפשתיך שעשית עם
דודו דקדקת עמהם עד התחום רבה דאי כדאמרת נרסי' דהכא
מכאן מהכתו לא מתחום דקדוק עד התחום מאן דכר שהיה אכל
ק' לפי הנרם ההיא דתכ"ל מהכתך שנשתי לנח תיכה אלא עד החרים
דשתי הכא אלא הוכרך לעשות יותר לתעלה כי כהרי היה די לתת
פנחה לתיכה ותכל אחילו הוכרך לחסד פלמעלה מהרחי לא יעשת
לוכ"ם אח"כ להלחה פנירסי דלקמן לר' כ' כדאמרת מהכתו שכח
לות שהכלת נח ע' הרחי והפשתי דודו ע' התחום ומה זכר נם לב"ח
ולקוטית הכ"ל ל"ל דתם' כהפשתים חסדך כו' ע' הפשים וכוונת
התחזור כלפי הכופר בהפנחה כתו"ם פשע לרשע כו' התחום פשוב
ת"ל התרן כיה המערבה והטכע תמר שתיהו כן אלא ה' הוא תמר
עושה חסד ע' המערב לה המערב מעטה וכח"ם קנת מהתחברי
ולפי שפעתי' היה הטבר והשוכם כת ע' קבה טבעי ופל כן יחשוב
כבופר שהדבר טבעי ולא ה'פעל אחר שהרי נדקתך פעשית עם נת
לפייהו בהלכה אחר הפחדלותו כתעשה התיכה לא היה ע' זכר
כפני אלא ע' הרחים זכר' דבר טבעי שקרים כן שפחה התיכה שם
והחלטה כטובע כים שנזדמן לנחל תו אכן ועתה עליה פתקרא וכן
תפשת דודו לת היה ע' תת נח תת הפחים וכיוצא אלא ע' נשחים
ותיתית התהוחות שהם דברים שדרכן להיות כטבע כי לפעתים
יעלה נהר ס' ויניק תרע וחלחה כתו שקרא כתה פעתים אלא
שכברת כ"ל שפחפע' שהכל תידו לפעתים יעשה ע' הטבע ולפ"ז

ס"ת כפשוטים
ויפחר כפלגש

דעת רו"ל שהתלמידים תיכו נר"כן
מת"ם שהכ' כה יוסב ון תת הפול'
כלו מקרני רחמים ועד כיני
כנים ול' כה כתן שפשוב לנח זכר
נ"כ הב"ח עתו נר' שהשפנת כתרן
ותפי' כב"ח ולכן הכיח תוזכור
תלהים את נח ואת כל החיה שנר'
שהפניח על כל ת"מנד שעתו דתי
מתם שנוח על עליפת הב"ח ו"ל
שהוח לפי שהם נריכות לעולם
לחנשים ותם שלא הוכיר הנשתים
ו"ל לפי שהעיקר היה ע' התהותו
שהרי הנפש לא היה אלא ת' יום
והחיים נגרו על התרן ק' יום
ת"כ דנשתים כתי בכלל תהום כן
ע"ד תהום אל תהום קורא דלעיל
כפי' ואתי דיליף מנדקתך כהרחי אל י"ל שתם' כתיב
בהרחי אל כי"ת כתקום כ"ף דהה לקתן כם כ' לא אתרו אל תאחר
כשתים אלא כשתים וכתו שתחלפים בכי"ת בכ"ף יחליפו הב"ף
בכי"ת כי כן תשפט התחלפים: **אביר** הק"ב כו' לא
יכולתי לפרש נירסי' זו דהיכן תניתו שה' אחר כן ושלח קרא דנדקתך
דכוותיה דדוד הוא שתפר תעשה אלא דנירסי' הכנוהה כדלקתן
בס"ג דנרם נדקה שעשית עם נח כו' ומשפטיך שעשית עם
דודו דקדקת עתהם עד תהום רבה כו' ושכזכרתו לא לכדו
זכרת כו':

שנאניר ותנח התיבה כו' ותת' ותתי נדקה ים כוה אפי' לא
נהה התיבה בהרים היה ניטל כשיתרכו פני התהת'
דהשתא נתי לא יהא שתתיבה עד שתרכו פני התדתה י"ל דתילו לא
נהה התיבה בתדם הכשיעי לא היה ניטל שתתיבה לא היתה
שתקיימת על התים כל ק' תדם שהיה בניכה נתוך ולפחות היה
חזקת נתוך כרוב התים תעם' שנשטנגו לידי התיבה ונם נח
לשבר אלא היה שתקיים כהיות התיבה נעה וזדה על פני התים י"כ
תדם כדרך יוחדי היה שתהלך נפשם בהיותם יולכים תתיד על
התים ועוד שיניה קור התים נכנם כתיבה הרבה שתפילו שכשו
שנהה בהרים לתרו לעיל שהיה נותה דם שפני הנגה:

כישפטיך תהום רבה יסורין כו' אין לתק' דת"כ ה"ל להקדי'
משפטיך והדר תדם ובהמה ת"י והדר נדקתך
כסדר הענין דיש להקדים נדקה למשפט וכ"ם שלפי כוונת התחזור
שפי' לעיל כ"ל כן לסתוך הנדקה בהרים לתחנת השחקים תו ה'
כהפחים חסדך ותחרין ה'משפטיך תהום רבה שהוא לקיים הכוונה
שהוח כתפי': **דהריך** ויזכור תלהים את נח וכל החיה דק' לית
תתי ואת כל החיה דתקים תוח"ם לנח ותיכו נכון כדלעיל ועוד ליתת
נח לחוד שכבלל וכירתו קיימת וכירת כל אשר תתו תפתחת תלה
דתתה לתחזיקנן כי תכלית וכירתו ית' תכר הכ"ח נם תכר ענתם:

הדא הוח דכתיב עיר קטנה ואנשים בה ובא אליה תת
נח תה ענינו כתן כי זכר נדקתו כבר כתלאני ה'
תעכנתם לתיכה כת"ם כי תותך רתיתי נדיק לפני ולא תי' לי' דק
וייחול ושוח דלא ה"לי הבהמה והחיה כתן כדכתי' כסתוך להכי
כני לפ' שוח כלפי תם תלה תיו תכירין כתי' כת שבזוכותו נתלט
העולם דק הב"ח לכדו הוח פירש כו כדחפרם ולהכי דרש תתי
קרא בנח שתך לדבר תלה תיו תכירין כו כתו תלה תיו תכירין כתי
כתלט העיר ולא זכרוהו: **זה** העולם כו' ואתת קרא
לתחזיקנן חביבות הנדיק שתנין על הדור בנדקתו וחשוב לפני ה'
לתפ"י שפכי דודו תכזין לותו ויר' שלפ"ז כי גם זו רתיתי תכתה כו'
דכתיב לעיל תיכיי רתיתי תעלת החכתה כי דבה היא ולרתים
תייתי חביבות נח בתכתתו:

זה השולם השפל ונקדת עיר קטנה לנגי עולם העליונים:
זה דור החכול ופי' תעט תעטי החעל לת שתטי החנין ודייקינן
לה תדל' קלתר ותכפי' תעט כת שתו היה פי' שתודיע כחות התכפי'
תכל תדבת' תעט תחר ותכפי' כת חשת' שהו' תוחר לתכפי' שבה שהיו
תתורי' כחשוט: **עקבין** וכתנן עקתן ל' עקוש והם התחודים
תשבכיל' התדיע וכתנן לטון תחרק וכר' שתחר ושבב תות שנגר פה

מהחר׳ כהם פחלה פ״י נח וכנח עליה מנודי׳ על הכתת המכול מתם

וחכם זה נח כי כתורת ס׳ תמנו כדלעיל כפ׳כו תך ק׳ מתי

מסכן וי״ל ככנד כני דורו קיה מסכן סהיו מכוסים לותו כדלעיל כפ׳ל ובני״ל דחסכן כתעסים ע״ד שפי׳ כתדרש הגד

חכמת המסכן כאויה וס״ל כת ד

דלח היה נדיק נמור כדלעיל כפ׳כו ות״ת ובינו קלמר התם כח מכת תק׳ כה לח תלח תח כתיב כבח עליו ותכח כה תים מסכן וחכם ים לומר דרי׳כם דהתם לח דרים עיר קטנה כדדרשינן כבח תלח כל ס׳ מהדרשות דמייתי כתחדם קכלת ;

ויעד שלות כמוכח לכתורה מסחע שפי׳ מע״י דיח ניחותו נשנע ה׳ מלח יכיח עוד מכול לעולם קרי סהוח תילח השלום מתכול לעו׳ ולימח דמדכתיב ומלט חת העיר נבי וסכב חת העיר נדיך לומר דהנלח נומן המכוב ומיכו כומן המכול שהוח המנודים כדפי׳ מכל נדורו׳ כעתידים ליכח סכוב ומנודים ושוב ניקרכנות מה מייך לומר מתון ליח מנהרין כי תי יהיב בעתיד ומלח ה׳ ומפי׳כה לח יכון לומר ומיכיה מלח נפיה ומיומח כי לח מנינו כמוח מקום שכירה מלח כעבר לכן נר׳ שפי׳ מה שנחמר לעולם מחריח על ידו׳ הים כתי כתיכול ומשום דכתיב כהכתוב מייתי מה שהעלח עולות דמיכה מחע׳ דהוה חכם מוה לפי שהתכונן ת״ט רכה ה׳ נשהורים כדלעי׳ פ׳כו והוה מני למייתויי על ת״ח וחכם מלח דנמר לה עד הזכיר נ״כ כחכמתו ומה שהלח ההנלה בחכמתו שנדקתו נתשבח מחכמתו סידע חת ה׳ ועכדו וכח״ק חמר ומלט הוח חת העיר בחכמתו דהוה לחמר להו ווי ריקיח לחחר מבולח מתי עכדין תתוכח כו׳ וגר׳ דס״ב נרסי׳ לה הכח מלח שהשוב המשיכו ופירושה דמילתה כתכתי בכתורי שם ;

אתון ליח לתתון מנהרין כו׳ קשה היכח רמיזח שזכירת מ׳הוא לפי שהחרים לה זכרוהו ושוב מיכן שיזכירוהו כי דורו ספו תמיד ויך׳ שכנגד העליונים מדבר ומשום דק׳ לל ות׳ זכר חת כח לכלול כית דינו עמו שיכיתו כטובה משתתף כאף ה׳ פקד חת כרם לכ״ת שהם לה זכרוהו שחשבו שלח נחלט השולם לזכותו שלח היה נדיק נמור חלח ה׳ נרחמיו שם שחרית כעולם חכל ה׳ הזכירו שיזע שהוח נחלט העולם בזכותו ולמה הזכיר כאן כיחיה והכהתה לומר שכלם זכו לפלימה בזכותו ולחחר זה כחן לו׳ שכשביל זה תהו לחמש כערו שהעבור דוח ע״ה ויעזכו החים ויהיכו ניקלח רכתי מנחש כי כנגד כני דורו שלח היו חנדידים חותו וחחמיסים חותו לשחוש נקולו לחחר ליח לחתן מנהרין ולפי זה י״ל דחשחע ליח ויזכור חלי״ם וזכירת זכו נוסף על נדקתו שזכה ליכנס על ידו לחיכה דמי זכות רחמיו מה חדם עתה ולכ״ח שכנגד חם שנעשו כדורו שלח היו שוחעין לו ומכוין חותו כדלעיל פ׳ל חמר ה׳ שהוח זכרכו ויכפדהו וזכות זו הוח שוכר עתה מחרים כדי לחתר הוכחתו מתחיכה ומחע״י שהיכה השולם נזכות תוכחותיו כדפי׳ נתוסף לו זכות כתה שהיו מכוין חותו ;

אנא מנהר ליח קנת ק׳לתה לח כת רמז על זה נבי חדם לח וכר ועוד קשה מ״ט לרמז ענין נת כקהל דמשי׳ דהוה הוה וי״ל שהכוונה שהעולם נכול מנהרין לפעתים בזכות נדיק׳ חפע״י שהיכו נזכ״כ ולין כוחן לכ שהוח התניל וכשנין נת חר שפ״י שהיכו נחשב כדורו וזכה יותר לנהול וכת״ס ז״ל שהעולם מתקיים על מי שהם עכשו כמי שהיכו שכת׳ תולה חרץ על כליחה ;

טוב ה׳ לכל כו׳ משום דק״ל למ״ל לכפול דיהיכו טוב ה׳ לכל היכו ורחמיו על כל מעשיו דלח דמי לטוב ה׳ לקוויו לנפש

ד טוב יי׳ לכל ורחמיו על כל מעשיו • אמר רבי לוי טוב יי׳ לכל על הכל שהוא מעשיו • א״ר שמואל טוב יי׳ לכל ורחמיו על הכל שכן מדותיו שהוא מרחם • רבי יהושע דסכנין בש״ר לוי אמר טוב יי׳ לכל ורחמיו הוא נותן לבריותיו • ר׳ תנחומא ורבי אבא בר אבין בשם רב אחא למחר שנת בצורת באה והבריות מרחמים אלו על אלו והק׳בה מתמלא עליהם רחמים בזיטו ורבי תנחומא צריבין ישראל להתענית אתון לגביה אמרון ליה רבי עור תעניתא עזר תעניתא יום קדמאי יום ב׳ יום ג׳ ולא נחת מטרא • עאל ודרש להון אמר להם כני התמלאו רחמים אלו על אלו והק׳בה מתמלא עליכם רחמי׳ • ער שהן מחלקין צדקה לעניים׳ ראו אדם אחר נותן מעות לגרושתו אתון לגביה ואמרי ליה ר׳ מה אנן יתבין הב׳ ועבירת הבא • אמר להם מה ראיתם א״ל ראינו אדם פלוני נותן מעות לגרושתו שלה ברחיטין ואייתינון לנו ציבורא אמר ליה מה היא לך זו אשר לו גרושתי היא אמר לו מפני מה נתת לה מעות אמר לו ר׳ ראיתי אותה בצרה ותתמלאתי עליה רחמים • באותה שעה הגביה רבי תנחומא פניו כלפי מעלה ואמר רבון כל העולמים מה אם זה שאין לה עליו מזונות ראה אותה בצרה ונתמלא עליה רחמים אתה שכתוב בך חנון ורחום ואנו בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב על אחת כמה וכמה שתתמלא עלינו רחמים • מיד ירדו

נשמים ונתרוה העולם ;

ה רבינן תוה יתיב ל״ע באוריתא קמי כנישתא רבבלא • בצפורין עבר חד עגל קורמוי אזיל למתנסא דשרי ניעי כמיטר שיזבני • א״ל ומה אני יכול למעבר לך לכך נוצרת • וחששׁ רבי את שיניו ג׳ שנה • אר יוסי בר אבון כל אותן ג׳ שנה שהיה חושש רבי את שיניו לא הפיל עובר בארץ ישראל • ולא נצטערת יולדת • בתר יומין עבר חד שרץ קמי ברתיה ובעת לשקשליה אמר לה ברתי שבקיה דכתי׳ ורחמיו על כל מעשיו • רבינו הוה ענותן סגי והוה אמר כל מה דיאמר לי בר נש אנא עביד חוץ ממה שעשו בני בתירה לוקיני שירדו מגדולתן והעלו אותו • ואין סליק רב הונא דיש גלות לחכא

אנא

מדרשנו דחתח למשוטו דדוקח לנפש תדרשנו ולח לכל כדלקמן ס״ג פי׳ו וכן כל הנהו דמייתי התם דהכח ח״ש לומר דשיעים חתח למשוטי דמי חיכח סהיכו מעשיו לכן כתו לתרץ כל ח׳ כשטתו ;

עד הכל שהוח מעשיו ופי׳ טוב ה׳ לכל כפשוטו דיהיכו על הכל ולח כפי׳ דר׳ לחח שכשתוק הלח קלי ולח לכל התרחמי׳ וכן ורחמיו על כל פי׳ על הכל ולין על כל דבק למעשיו ויהיה מעשיו נאוח הגדר כתו שכר׳ כפשטים דקח וכתם סהוח נ״כ לפי׳ על פי׳ דסכנין ולוה נתכוין נ״כ ר׳ שמואל סחתר ורחמיו על הכל הלח דחתחלפים כפירושו לעיל לפי׳ מעשיו לשולם מעשיו קלי חכל דה״ק ורחמיו על הכל הלח נחיות שהם הוה מעשיו ויש לו לחוש על עישו חך כל פי הלח היה כדחים ולהכי חכפל קרח רחי לפי׳ כפילח ה״ל דמעשיו דבק לכל וקשה דמילתח קלחר שכל מעשיו לח הוה טעם הרחמים חכל לפי׳ מעשיו קלי לרחמי׳ וכח לאוחיכו כי רחמיו על הכל הן מעשיו ומלויו שדרכו לפשוט לכל ;

ר׳ דסכנין כש״ר לוי • ותן קונסיה מתי דדרי קרח כפי׳ מנפי וכדלקמן נפי שכרך הרכה מחך ר׳ לוי לחמר מתי כו׳ ;

ומרחמיו הוח נותן ופי׳ ורחמיו ע״כ מעשיו לחו נרחמנתו ית׳ קח מיירי הלח שהוח חולק מחדת רחמיו לכריותיו שיהיה נ״כ כפלי רחמים כחותו לרחם חלו על חלו ומע״ג דהו תעכה מיוחדת ליעקב דכתיב ונתן לך רחמים כדלקמן ס״ג ס״ח ר׳ לדהכח רחמים כל דהו קחת ׳ ותן מי שלח יהיה שלל ומשם

גרחמים נדולים תמיד ; **לימהר** שכת כשורת כח כו׳ ולפ״ז ס״ש טוב ה׳ לכל כשרחמיו על כל מעשיו שהם מרחמים כמותו כי כל הרחמים מרחמים עליו הן המשים ;

לימהר שכת כשורת כשובתו דכשתוק מקום חלוים לחת שכר טוב על הרחמים שפי׳ מחזיק לחר שעם שיוח כשורת וכל לחד קונין ידו ירחמנו זה על זה ; **נותן** תעות לנרושתו ומשנו לזנות שהדכר קרוב תלד דמשכרת זה שנותן לה מעות הוח חשבן אלא כי לח תשכח׳ שייטיב עתה כי ישנשם ולהי הוח שהו דרך משם ותתן נ״כ כעבור הוח שקרוב לבח לזנות ותלד דחכתי נרושתו לחמרו חכמים חבני מחברת בקריעותיו ורמיזותיו כדלמיתח ניכוחת ;

מה סיח לך זו כרי שיסיב נרושתי היח לתפוס על נתיכתי ;

באותה שעה הנעיה כו׳ והלחתן תיד לכרכי דיכרי חפרי חמת ;

אם זה סתין עליו מחלוקת דלמ״ג שים לו לחמרת עליה חשום ומכרכ לח תעשלם כדלעי׳ כפ״ו ת״ח חיוב נחור ליכח ומיכח ק׳ו לשק״ב סה שים לו חיוב פוזכותיכו שלמו כני ידידיו שנשב להם על ורעם ;

עאכו חב נדדים שלחה כעל הרחמים חנד עלמך יותר תשלדם ועוד מחזכותיכו עליך כדפי׳ ;

רבינו הוח רכיכו הקדום הוח ר׳ יהודה הנשיח שנקר׳ שלם ;

הוה יתיב לעי לשפר סחה שפר מעשיו ומקומו נמת קשה לחחר שהיה עוסק כתורה כביכולח דנמרינן שהיה קהל רב וכפ״ו לח שם פניו לרחם יש לישנם שפי׳ חפני הנחלים שהיה לחקק נתי כחקום סרנים למדים מחכ״ח שהין כאן חנשיח כי לח נרחם על הכחות הטובעות לפולם לח נפחפם ת״ח חקום דהשיב לכך נוכרת נרחה חכשיות חלה ה׳ ל׳ לשחוק וכח יולפהו ונחיכיעה לחחרו שנכנם תחת כנפיו ולפ״ז נ״כ יש קלת שעם שחהר שנה כללו ס״ל לרחם ;

וחשש ר״ח שנו י״ג שנה שחחרו כרקיע הנחיל ולח קח מרחם ליתו עליה יסורין ומה שהיה

מ"ת הפסוקים שיחיה בשלום

ואלפ"ז תסתם דתחר ומן סוה וק' למה נתכרכתו פניו של ר' והא דתיהו דתתר מי אתיי רב הונא מנה קרים כו' ותתני נגטער מכיתתו ור' חייא שתחר לו רב הונא לפר לה ינקע שם מתת סים הדבר שתרוכו כה למה לה ת' לכן מתאלה תלה הוא קרים לפר שתתת דתסתע חי ושם לנער לר' נתכוון למה זה לו ושם חי כה רב הונא למה חזר ותתר תרוכו כה ונקר שפני נתכרכתו פניו ור' למה נזק כו וכי יש הוא עום בהון נתכרכתו פניו של ר' ובין שרא שנתכרכתו פניו אמר לו ארונו אמתי ארונו הוא א"ל פוק חזי מן בעי לך לברא נפק ולא אשכח בר נש וידע דהוא נזיף ואין נזיפה פחות משלשים יום א"ר יוסי כ"ר אבין בל אותן ל' יום שהיה רבי חייא רבה נווף מרבינו ' אול"ק לרב בר אחתיה כל כלליא דאוריתא ואילין איגין בללייא דאוריתא הלכתא דבבלא ' לסוף תלתין יומין אתא אליהו וכוד לשוב ברשותיה דרבי חייא רבה אצל רבינו ויהב ידיה על שיניה ואתסי בין ראה רבי חייא רבה לנבי רבינו א"ל מה עברת בשיניך אמר ליה מן שנתא דיהבת דך עילוה איתנשיתת ' א"ל ליה אנא ידע מה הוא בין דשמע כן שרי נהיג ביה יקרא ' וקרב תלמידים ומעייל ליה מלגאו ' א"ר ישמעאל ב"ר יוסי ולפני שמני אשר לו חם ושלום לא יעשה כן בישראל ' רבינו הוה מתני שבחיה דרבי חייא רבה קמיה דרבי ישמעאל ב"ר יוסי א"ל ארם נדול ' ארם קדוש ' חר ומן חמיתיה ' כי בני ולא איתכנע מיניה ' א"ל תהוא תלמידך דהות משתבה ביה חמיתיה כי בני ולא איתכנע מנאי ' א"ל ולמה לא איתכנע מינוה אמר ליה רבי חייא מסתבל הייתי באגרת תלים בין דשמע כן מסר ליה הדין תלמידוי והון עיילין עימיה

לאשונה דלא ישהי ○ והוער נפשיה ;

ו דבר

אנא אקאים לי מן קודסוהי למה דהוא כן דנימין והוא מן דבריא דיהודה ואנא מן נוקבאתא א"ל רבי חייא רבה והרי הוא עום בהון נתכרכתו פניו של ר' ובין שרא שנתכרכתו פניו אמר לו ארונו אמתי ארונו הוא א"ל פוק חזי מן בעי לך לברא נפק ולא אשכח בר נש וידע דהוא נזיף ואין נזיפה פחות משלשים יום א"ר יוסי כ"ר אבין בל אותן ל' יום שהיה רבי חייא רבה נווף מרבינו ' אול"ק לרב בר אחתיה כל כלליא דאוריתא ואילין איגין בללייא דאוריתא הלכתא דבבלא ' לסוף תלתין יומין אתא אליהו וכוד לשוב ברשותיה דרבי חייא רבה אצל רבינו ויהב ידיה על שיניה ואתסי בין ראה רבי חייא רבה לנבי רבינו א"ל מה עברת בשיניך אמר ליה מן שנתא דיהבת דך עילוה איתנשיתת ' א"ל ליה אנא ידע מה הוא בין דשמע כן שרי נהיג ביה יקרא ' וקרב תלמידים ומעייל ליה מלגאו ' א"ר ישמעאל ב"ר יוסי ולפני שמני אשר לו חם ושלום לא יעשה כן בישראל ' רבינו הוה מתני שבחיה דרבי חייא רבה קמיה דרבי ישמעאל ב"ר יוסי א"ל ארם נדול ' ארם קדוש ' חר ומן חמיתיה ○ כי בני ולא איתכנע מיניה ' א"ל תהוא תלמידך דהות משתבה ביה חמיתיה כי בני ולא איתכנע מנאי ' א"ל ולמה לא איתכנע מינוה אמר ליה רבי חייא מסתבל הייתי באגרת תלים בין דשמע כן מסר ליה הדין תלמידוי והון עיילין עימיה

○ לאשונה דלא ישהי ○ והוער נפשיה ;

ו דבר

מרגין

לחסלם וקבעד

סתמרתי סדרי חיכו כחיים שלח תרוכו הוח כעבור זה רמז לו כויפה וכבן הדבר לפי נסחת דילן אתיך הסיכו והרי הוח עומד כחון דתדקתת לה הסתח ולח תתחלם כשכנסם חגלו חשב רבי שלקנתרו תתר חבל לפי נסחת דירוש שכוים תחר היה לתם חשב כוחת ר' לחסוך לותו ולח שכח להודיע מה שידע נם כשעל תח כ תרוכו כח לתם יחשוב שיר כתוכר לו לתם פניך רעים כו' ולח שהודיעו לו קושט תתרי תתת כדי שלח יחשוד תת ר' חייח שכוכיתו לותר תוכח שפניך תעמוד כי כתיכה לותן תחר היה לו לתותרו ותפי היו דברי ר' חייח קרוכות לחסדק היה רתוי לדוכו לכך זכות וכ"ם עכשו ·

וכ"ל שתן נורך לכל זה חלח תה שכתכרכתו פניו ר' לפי שתשב"י שתתר שתילו יכח יוסיכנו כרתם מ"מ לח היה רוכה שיכח דת"ה ל"ל כך כיתין להוסיכו כרתם חלח שתם יתרע שיכח תתר שם כ"כ יוסיכנו כרתם תדרך שחיוב שהוח תיוהם ממנו ולכן כשחתע שכח ושכח שהוח תי נתכרכתו פניו תשתר שם כ"ם לו להוסיכו כרתם ותשב"י שתרוכו הוח שכח לח לתר ר' חייח כן חלח שהם יכיר כו תות כדברי עין יעקב ולח תם לנעדו של ר' שהוח חשב שכרטן טוב היה תוסיכו כרתם תף על פי שהיה כח תי וכשרתה שכתכרכתו פניו פירש לו שתת ותו נזק כו על תה שנעדו תחלה כשתתר שכח שתם דה"ל לעיתיכו שר יעטער כדבר ותכיון דתת הוה ותין נעבר לת"ל לומר לשון

שתום שיש בו נער ;

אליף לרב בר תחתיה כו' כלומר שנם ניפתו היתה לטובה כי בתותם היתים חלח עתד בפני ר' ללמוד היה לו שנתי ללמד לרב כללי התור' וח"כ לשכה זו נתגלגלו הדברי כי לח יתוכח לבדיק כל תין ובפל עין יעקב כתב שלתדנו תוה שהבאיפה לח היתי חלח חלה ירתה בני ר' תבל היה לומד ותלתד לתחרים שדרי כתותם ל' יום למד רב תתנו כל כללי התורה ותתכני עליו כי תם טוב ללמוד זה דהה תפי ידעתי תתני ל"ק בתרדהום בר תחוק כדתיתה בסנהדרין ;

לסוף תלתין יומין כו' לכתורה ק' לח יתבא תם יום ל' תקנתו כללו ולסוף ל' היכו כיום ל' שנתו תתני רבי חייא נופיה נתסבב עד התחרת כדתיתה כירושל' שהוה ל"ת ותם תין תקנת יום ל' כללו ולסוף ל' היכו יום ל"ת תתני ר' חייח נתסבב עד התחרת שהוה ל' כ ותי תלישה תתת כיום ה' שנתו תף על פי שתין תקנת היום כללו תיך לח תפס עליו ר' שלח נהג כשהותו תסלם ותוך תלישה כיין שכתהות ר' חייח כח ה"ל לכח תלח כיום שיכול ר' חייח לכח תדע דלח תתת כתיך ל' תכל כנת' ס תלו תנלחין תייתי כתידך עובדח דרבי דתעיקרח שכר דתקנת יום ל' ככלו והדר שכר דלח והשתח יש לומר דתלישה

ביום ל' לחת כיון דלא מצי ר' לתקום עליו שנם הוא היה מסופק כדון ויחסוב דרבי חייא קים ליה דשלמה וכ"ם הם היה מעשה זה כמו ג' פסיה חוסכר' ביום ל' עולם מהל' רבי חייא גופיה לא לחת עד יום ל"ח דתיהו סבר דמקל"ה יום היכו ככלו מו דמסתפק ליה ולחחמיר

ברכותיה דרבי חייא כדי

סיעתיה כו ככו'

כמידע שחליהו כח כדמותו ות"ת ודח דאמרינן לעיל כתר יותין עבר חד ערק כו' לומר שע"י פריחת נפתלוק תחנו הישורים וכדאמר כנגד דהכינה בהדיא ת"ל שח דילמא מקום יקרא דרבי חייא כתרפא י"ל דמי מקום רבי חייא ה"ל לאחרכתא קודם זה על ידי סיכה שליהו כדמותו סרים יותר ככוד רבי חייא שלא כתרפ' וחגב נרדת כח שליהו כדמות ר' חייא כדי סיכתה כו ככוד:

כיון דשבע כן כו' ולולי זה מקש"י

שבתה פ"ג לא היה נוהג כו כבוד כי הב"ל שעל ידי חסידותו על רבי חייא הוא שכתרפא כשיחת ידו שחא היכו שלא שמעי שכך היתה גזירה שיתרפ' על ידו שישורין ומשכעי שלא לנגוע לא ע"י עלוני רפואה שם שלוני כדאמ' פ"ג ר' שמעון בן נגרי וחלמים רעים וכחלמים ושוד דאמרי' שחתחול נתרפא היה חושש שלא היתה רפואתה לנתרפא אלא מעשר קרח הקרוח שבחורי' שנם סר כחנו וכו' ושוב שכל כשמוע כן ירע דחליהו הוא ורפואתו גחורים והם שחחין לר' חייא מקום דחסיד גדול היה ולא חסיד דעקר יעוד דה"ל לחתם שחת הקרח היתה רפואתו של ר' וכשיוכר הכתוב יודע דר' חייא הוא דהוה ולא חליהו כדמותו שהם הוא השנה גם לא יוכל הכתוב ויחנא מקרח: **וקרב** חלמידים היו מקרב ר' חלמידיו חנגו לכבדם ומכנים לר"ח לפניהם מכלם: **ר' א** יוסה כן מקום דר' נר יוסי וקן וגדול הוא: **בי** כני כחרחן ות"ת והח שעבר עבד לחין מקום קיימה והדור כב"ה וכחרחן כדחיתה כפ"ק דקדושין ושוח לחין היה חכרחך כר"ת והח לסור כחרחן כדחיתה בפ' מי שחתו ל"ל שכבית החינוק שמחדים הו לפנים הוה היה הם פחלת שלום ות"ת כדחיתה שהם והכי חתרן החם נמרח כעובד דדבי חייא וכר קברה עם רבי שחעון פרבי: **כיסהבל** הייתי הו ונגב עדרתי לח הסחכלתי הו: **לאשונה** כי בעודך כחו כחיעון חסך כלומר כחדר של חרחן שלח יהח עומד ויחידי ות"ת שלח יפסי מפני שפ"י שהוח סדור כהרחור ד"ת יפסה שם ויבח לידי סכנה מהמזיקים חו מהרוחם: ולפ"ז כ"ל דהדר זה מבחי כרחי הים כהן ת"ת וחו ל פ"י שהוח חלום חמור כזורך לחברם כחרחן כי כשהותו כרחיתם יסחבן מהמזיקים שמקבלים בנורחה פרבכן כדחיתה בברכות ס"הרוחה ורפ"י פירש לשמועה בכל עת:

דבר אחר טוב ה' לכל כו' כלומר שע"י דרשת רם כן מיזכור שלים לפי שהיתה יתפ' טוב ה' לכל דחיתה לחיתר שפם ה' טוב לכל השולם שהוח חדת רחמים והיכו דקחמר ורחמיו על כל מעשיו ר"ל שרחמיו על זה הפם:

שהם הוסיפו כו ככר כחבתי לעיל בסוף פ"ב שחלוף החדות לפי המעשה ומקבלי ולח יהיהכו מנורי כחקי ית' ע"ם: **שהם** הוסיפו כו ות"ת לימה כין חדת רחמים לחדת הדין דדוקה רשעים טפי כורה המכול וסופה הוח ומהכפים חדת רחמים לדין ודוקה נדיקים טפי ככח ורהל מהכפים חדת הדין לרחמים חלל כחר נדיקים ור' שעים וכיוהייהים יהיה להם פם זה לרחמים וזה לדיעוד דחפילו כשיהיה הדין על ידי פם רחמים ובסוף הם יש בפקדתה שלח יהיה הדין קשה חחד חלח יחערב כו פ' רחמים וחלו יהיה פפם הדין קשה יותר חף על פי פפם הדין יהפך לרחמים לח יהיהכו כ"כ רחמים חנד עשולבד כחו פפם הרחמים ממש: ופ"ד לומר שהנדיקים חפי' החלמות פיניהם חחדת הדין על קנת חשחחיהם הם לפם לרחמים ולטוב שיהיו נקיים חעון ויזכו כעש"ו לחחר כך להפקת רצונם ויזכו לע"כ כלי פגם והרעים לרעתם חחוכלים עולמם כחיהם עד

ב"ת כפשוטם

ומשלם לעזוחיו ז' פנים כו' והכדרושי כתב שחדת הדין הוח הסדור כטבעי ומדת הרחמים הוח שכוי הטבע: **שהם** הוסיפו ג"כ לפני ת"ם לקחן פכ"ח ויזכור ז"ים חת הכרחים שהזכירם החחדת לעיל מחלי כתיב ז"ים חת הלחן לחת כ"כ נרחין להבך לו ת"ה לרחמים ופחלם דכתיב הכם כשחת חלי"ם ת"ל דע"ן כדין נקט נחי חלי"ם ת"ל דע"ן חית ליה דהכחיל יזכירם כלכרים נופים כפפסים לקרח:

אלהים לח חקלל שפי' דייקי ומשני לחיהי כהם דילמח חלהים מחם וחוח חזהר למנדך מייחי עד שלים יכל דכר שניהם דהכחם ס"כ דחיקן:

ויזכור אלהים חת נח וכוונת המדרש בהבחת מגדה זו לחרן לחחי לח כתב ת' כיון דכרחמים מייחי וח"ת כפפ' ולחחר ה' לנח כח לחחה וכל כיוצ חל התיבה לחחי ל"ת חלהים כיון שבהבה לו לרחמים וחח חכיון דבחר קרח בלי שבהבה לו ת"ה לרחמים חו ל נרין נבי ויזכר חלי"ם חל נח וייחר חל"ים חלנה לכחוב ה' ל חשום ניחו חלח זכו להבה ה"ה ל"ש כחב החם ה' ל' להבה עיקר להבלה שבשבו החים וכן כיולחתו וכן בכרית הקשת רחה שבהבה לו ת"ה לרחמי מכל כניחתו לחיבה עדיין לח הוה הבלה חחם ולח הוכרכו לחזכיר כחן כל החקוחות שכחוב חל"ים נזכור חל"ים נקט לכל הכחובים מחרין • וכבחה זיכחי דרע"ל ז' ים לעין דין כדלקמן ס"כ ה' לח חחריכו כחן • ולפי ת"ם לעיל דלעולם נרין נחי לפם ה' להיות הרחמים גחורים ניחו וחה חלח זוכר ה' כרחל חלח חלהים ל"ק כי לפקידה הפעיק ברחמים כל פפם ות"ת חפרה חחחי לח כחב זכידתה פפם חלהים • ל' לכיון דכחיב ויי' פקד חת שרי חית ויעש כדלקמן חין נוהך לכחוב לחיש על הדין וכי' ל' סהוכרה לרחמים חחם שפחח"ד לח חפקד לפי פחקד כפסוק:

כה זכידה נזכר לו דלעון זכידה ודחי חיכו כפסוסו דחין פכחה לפניו חלח על זכידת הזכיות לפנין חפפה נחחר כחן וזכור חלהים חת רחל כרחו רחם חזכור ותלחם וכבחה חי חיפקר לומר דהיכו נדקוחו ותחיחוחו על נח ת"ל כתחלת כניפחו לחיבה ל' למחכיבים ולכ"ח דהיכו חה טון וכידים ר"ל חדם ולקחן כפ"ק סיחן ח' חחנה חפוסה לחחרת כזה • וח"ת וכללורבי פרחי להבלה נייחן כחיבה כי חוחו רחם נדיק ודחיר חחחל גם כל הכ"ח הוכרו לחיות ורפ על כפני כל הארץ י"ל דזכידה זו היתה להפגיד דוח על החרן לחחר יכוסת החים חלח יכפערו יחר חדחי כחיבה חו לפ חכידה זו לחיהיו יוכחי עד יכוסת החים בפפם הענין נחון חרוכה ים לדקדק פפדר חנדות חלו פחחלה הכיח חנדת נדקחך כפרי על דחחיה לפנין הפוחת החים והכחחה לנח בדבי והדר חנדת כיד קפפה דחחיה לפי פנין הזכידה והדר חנדת טוב ה' לכל דחחיה לפרוני חחי דנקט פם חלפים חפל הרחמים והדר פחלם חה זכידה נזכר פחיה על ויזכור וכדי חלח להחריך הפחפיו:

שון ופידפם כי הכליהלפוחת נדקה גדולה פם כלם הוה ות"ת נחת לוקוח נפפוחת חכם כי כל ה' חדם לח נחן פוחה לפניו ברוך טרחו הוח וכ"ו כדחר כחחוחה ולח הזכירן כחן הכללו נח קייחי פחוח הפיקר ות"ת וחח ויזכור חפל החיה והכחחה נחי קלי וחה חכידה מזכר להפ' ל' הה"ק ויזכור ה' חת נח וחת כל חיה וכ"ו טון ופידפם לוחה וזכידת הוכחת לנח לחזר קלי וכפי דפחיחך חפל רפ"י כתב כפי פחוחה חה זכר להפחוחת וכות חלח הפחיחו דרפם קדם לכן ולח פחפו כחיבה חפפר פגם חגדה זו חפפור כן ולח חפפה לפ' וח"ת חם כן כנח נחי נחיח הכי' ל' חה"ק חלח הניחח לחיחר חפוס טורח הפרנפה דפרוך נחי: **בר** ר' חדם וחח"ת דפלכחי כפהיחה וכידה זו חלח הוה חלח ה' חדפים ל"ק פפ' חניך חרחיה חכיר לחזכות כל הזכות הפחידה:

והרן נותן חזכות הפהורים פי' חל"ים פהוח הדין נותן פחכר כפכיל החיה והכחחה חפר חתו ר"ל זכות הפהורים פהבנים והזכידה לח קיימה חלח לנח וחף פל נפ דכלל כל החיה וכל הכחחה פהורים ופחלים קיימי נקי הכל פכלל הכל חחלק חפי' זכות הפהורים פהבנם

לאו היינו מטרח בהכנסתן לתיבה וקיים מנות ה' דת"ס כזכות
הטהורים גם בטמאים קיים מנות ה' ועוד סימן זה כ"כ זכות
כיון שמליהן כאן ויותר זכות הוא קרבנתן ודמי חלת היינו זכות
קרקעות שם זכר לו מעכבו מה מזכה בהכנסת הטהורים עי'
ס"ק יריב קרבן ויתנן לו כדרך
עולם מעכבו מי נח לתגיד
מדותיו זכות העתידים כדפירש
ויהיו לך בזכות הקרנסה הפה
פירוש כיון דע"י זה מלט
העולם מתכול לעולם ולפי זה
הכיח דכרי ר"ש דקתמר לפס
קרבנו בקרח כו' בלומר ס"ד
דקרח ויכוח תלמיד פס נח
מקרח על הקרבנו' סהיו מחכ"ח
שכחו ולזה נתן הדין להכילו מיהו
לדעת הרמ"ן חלת ס' כ' סהיו להחיות
זרע הכל פס זוזות טהורים
שהזכירו לקרבן נח טרח
מחריסים לקנסם בהרים כדי
שיטרח בתוכה ר"ל דהיינו דקתחר
הכח מזכות הטהורים שהכניס כי
בהכנסה עצמה זכה בטהורים
שהוצרך לטרוח בהם לקיים מנות
ה' ויתכן ג"כ דזכות הטהורים לחו מזכירת נח קחי חלת חסיס'
דכתיב כל החיה גו' וקתמר זכותן הכו' כתן היינו בטהורים שהיו
טהורים מעכירה כדפירש"י בפ' חלק:

לשם נתת התיבה נק' מייתי לה הכח לומר דזיכוך אקיים חת
נח פי' שזכה ה' אתו של נח שנקר' על שם נתת התיבה
ולזה נתן מקום להתקריים שהשם מחת ה' היה בת ס' אתר שם שחות
בתרן ומייתי דר' יהושע לומר דלפ"ז יתפ' הכתוב כן שזכה ה' הפסד
העולם כדרמז בפתו של נח דזיכו שביתת החולות ולכן ריחם ה'
לעולם כדי שלא יפסד ויהיו החולות שוכתים ולימה למיתר דמיירי
דמייתי לדר' ורי' כח מייתי נמי לדר' אליעזר דשם כן יהיה גם
כן אחר הדעות הכ"ל בטעם שם נח בפ"ה:

רעה ביום זוה כו' כלומר לרעה נבקשו הכל לפי שכל
הבקיעות היו לרעה ולזו לא נבקשו כלום לח היתה
הרעה גמורה אבל בשנתפך לטובה והיה הסכירה לח נסנרו כלם
כי תנורך הטובה שיסתרו קנת כחו טבדרי וחבדרי שהם לטובך
העולם ולזו נסנרו הכל לח היתה הטובה גמורה ואחר כן חשוב
דלכאורה ק' דכתיבת בורעות רבה תחדת הטוב שבבורעות
נבקשו כלם ובסכירה שהוא הטוב לח היו כלם לב"ח שתין הטוביו'
בסכירה בהיתה כוללת כתו שהבורעות בבקיעה בהיתה כוללת
ויתבן שגם תחדת הטוב בקיעת כלן בתכול דטוב לרחוים ליתכב
שיתלבו תהר תטיטטרו בהתעך זתן:

הרא הרא תסיעת כו' פי' לעיל בפל"ח סימן י"ב:
הות דכתיב בלח תשך ויחשיך זה התקרת לקות
כתן ע"ד התליטה כי יגדיל לומר כתן בלח תשך
וחשיך שבשולח החשך החשיך בטעטו כן
בעורב החשיך בשליחותו כי יגיח יצות ושוב ולח הכיח תשובה
בטעטו שהוא חשוך וטותה לך יש לומר תה כוונת התדרש
בתליטה זו שם נח לתת טעם לרשעת העורב שלח עשה שליחותו
כיון ואחר שטעטו גרם לו לימה נח לי כי תה נדריך לתת טעם
לרשעות הרשע לימתי שכך עשה תרשעתו וחם תפני שהב"ח
בלתי בעלי בחירה ורצון קוק לו תלי שנח שהיתה עשתה
שליחותה ולח העורב ולזה יתשה הדבר לטעטם גם זה לימה נר'
שהרי נתנו חכמים זל בעורב כד הכנה שבלית בת"ס שהתחיל
בשיכו תשובות ות"ט רש"י שבתב שישלח את היונה לימה לשון
שליחות ולח כתב כן כוישלח את העורב בת"ס הר"ת ז"ל וצר'
לומתה לה שתושיבן דסיתכח תילתה הוח כי נח בשליחות העורב
שהוא סימן רע לח הצליח חלח ביונה הטהורה וכן לימתה
בצר"ת וישלח את העורב לידע תה בשולם והלך ושב נשלח
תדם תושלכת בתחבי ההרים וישב לו על התבה והיה שליח
שליחותו ושלח את היונה והשיבה את שליחותה מבתן שתרו
הטולם דכריס כיד טוחת כטולם כיד בסיל והטולם דכריס כיד
שהוי כניר נתתן לטולחיו וכוונת התדרש לתת טעם לכתיבת
שליחות העורב בתורה דכשלתת שליחות היונה טעל ידו ידע

נח קלות המים וע"י זה לחר ז' ימים הסיר תבבה התיבה ב"ג בסנהדרין
ורחה יבשות התרן ובזתן ליניחת שבתבו בתורה לחבל
בשליחות העורב דכתתן בליטיה הוה לתה נבתב ולו"ת שהוא ללתר
תוסר לטולחים שליח תב' הת ק' תבין דתה שבלח העורב תפני
שתיכו רתוי לתכילה ויקרבן ולח
עבבו תלח תפני שהיה טורך בו
לעתיד כדלקתן היה לו לטנוח
לתר כך לתר תתיכו הטתמים
ולח טיוכה ולו"ת שהבין כה
שהטתמים סיתן רע לשליחותו:

ההתיל תסיכו תבובות ופי'
ובוב לשון תבובות עולם קה
לח לשון חוזר ושטו ושטבתו דת"כ תפי
עד יבובת המים לתי תירם שתוב
ושתב בתיבה ולח ינח טוד עד
יבובת המים שיצתו הכל תין זה
נכון דיוטו ובוב תבתב וחזרן
טוכח כתשבט התקרתות ותם פי'
שהיה הולך ושב עד שינח נח בפי' פלטים ח א
רש"י בב יהיה שליחו היוכה לבטל'
ותם יביב תפני שרש"ן בח שלתיספי'
לו הבורב לדע תתבו תם קלן
המים סתין תדרבו להביח בפיו
תעל התילבות ביוכה תם בן תם

לשון לבורב בינות ובוב עד יבובת המים וכת"ס עליו הר"ת ז"ל
תכל תם הוה לשון תבובות ת"ם שהוח היה תביב תבובות שלח ללכ'
בשליחותו וכח היה תביב עליו ותתין לדבריו עד שנח לו תפי ה' כי
ים נורך לעול' בו לזתן התעיד ולו קבלו ות"ם עד יבובת המים כדר'
ברבי דבסתוך ות"ת תה נורך לפ' ובוב לשון תבובות לימה בפסוקו
תענין חזרה שהיה הולך ושב לתיבה תפחדו על בת וזבו תו שלח היה
ביר נתתן ובח היה חוזר ותשלחו והוה חוזר ובח ובח חוזר ותשלחו
עד שתתר לוה' שיתבב תלשלחו כי יש לשולם נורך בו הת ל"ק דתי
נח היה חוזר ותשלחו ע"כ לתה לו לקבלו בחזרתו עד שיטטרך
לחזור ולשלחו ה"ל לגדור בעדו שלח יבוב לתיבה ויבוד בין דסוף
סוף תתר לו ה' שיחתב לקולו לתה לח יתתר לו בן תתלה בפעם
הרחבוכה שבב ותיתן בשליחות ולח יחזור וישלחנו וח"ת בין דיבוב
לשון תבובות ת"כ תפעה רחבוכה היה העורב תביב תבובות ולח
יבח תן התיבה בלל וח"ב תתי ויבח ובוב תתי קתתר ר' ברבים
ת"ל הק' בה קבלו דתשתע דבתון היה עובד וח"ל הק' בה שיקבלהו
ליבנם בפנים הת בתי ל"ק בי בח לח בוה לו לבחת עד שיטטרן על
שליחותו תבל בידו לקתו ובוליתו תן התיבה ע"כ וכשבתת בתון
בתחילת תביב תבובות דבות על הטובתים ותיידי דכתב ובוב לשון
תקור לבורות על התבובות הרבות בתב יבוח לשון תקור תפ"ג דלח
הוחי חלח חדח יביתה ויתבן בי בפעם הזתת יבח בשליחות בח
וכברת' שהיה תבטער בשליחותו בי תיים ת"ם בל התרן חזר והביב
תבובות שלח ללבת בשליחותו:

ההתיל תסיכו תבובות בבר בתבתי לעיל בפי"ט שלח ידתק
היות הב"ח בעלי הבתיה בוחבים הרתבובות ות"ת
התבובות יהיו בלפתף לבותם בפי דבורם זה לזה ובח היה תבזן
עביכו בתכמתו ובת"ם בריש חוית על סתתם"ם בפור תבוני ובוש
היה יודע תם תבוני ובן כיוכה דבפרקין:

בכל בתתה בו' תיתה תה טענה היה ע"ב חדח תיבייהו בפי
לתבקט ותילו שלח תחר יטענן בן גם בן ובוד תתי
תהדר ליה בח שתין טורך בו לתבילה ולקרבן ובתה בובות טתתים
תיבה בתי בוחיה בי ת"ם בסתוך דתדח ובוד קתתר דוחק •
ובפרק חלק נרסי תתר ריש ליקח תבובה בנחת הביבו בורב לבח
ת"ל דבך טובתי ותתה בבתתני דבך טובתני הטהורים בו' תן
הטתתים ב' ותתה בבתתני שתתה תביח תמין ז' ותתה טולה תמין ב'
תם בגב בי בר תתה לו בר ניבה ותת לח בתבח טולם חסר בריים
ת' בו' ולפ"ז י"ל דה"ב הבי קתתר ובבובה היה לגבי הטהורים
שים בהם ז' דוקא וח"ת תכל בהתה חיה ושוב בו' ה"ק תבתיים
תיבים שים בתן תין תתה תבלח לח לי שתני תטהתים שתין בהם
תלח ב' וח"ת ובדי תתרו שם ג' שתהו בתיבה בלב ובורב וחם וחם
בן תה טתן שתם תת בחבח העולם חסר בריים ת' שתת תבתו בריש
ויתקיים התין תתבו ים לומר דת"ת בין דתסתק תילתה לח ה"ל
להביח הטהורים שים בהם ז' ידועים וח"ת לח בחבח עולם חסר
לפי הבר' עבבו קתתר ועוד יש לומר דתקר תעבה זה הוח

ס"ש מהפרשים

מסחם העורב • **כיה** נזדמן לו כלומר מין נזדמן גדול כך כיון שתינוק לתוכילה ולקרקע ולכן מין לתוח כך סמח תמות כמו שים על החרים תכל ע"כ יש נזדמן קנית לעולם כו כי לא נברח לכטלה כדלעיל פ"י • **מכל** בשפה חיים ליסנה קלילה הוא שתין הטעינה חלח בעופות סיוכלו ללכת ולעוב שם לח קלו החים חל ל הכהמה וחחיה חם לח קלו החים יהין נטכעים בהם ולח ישובו • **לא** לחכילה וחף על נב דעדין לח הוחר הפסר לחכילה יש נח שכבחתו יחידנה לו וחע"נ דכהחיה חסרי לח נחסרו שחתי לחכילה מ"ת כיון דעחידים ליחסר ליסרחל שכעבורם נברח העולם ס"ל חיכו רחוי לחכילה ע"כ ע"ל למ"ד דטהורי' וטמחים דכח בכבירה מיירי דמ"ס דעורב לח חזי לקרקן היכו ליסרחל חע"נ דלנח חפי' חין שחתי לבני נח לח הוחר לקרקן חלח חין שהורים כיסרח ולפי זה ניחח דכהח חפי' לקרקן נח לח חזי עורב לח דלדעת זו נרחם דם ל' דטהורין וטמחי דנח חין שהורים וטמחים חתם : **שעתיד** העולם להכטרך לו על כל פנים ולכן חוטב סיסחקן חחר חעפ"י שים כו טרף חשיסחקנה : **שעתיד** העולם ליטטרך לו חיומ לחה חלח היוכה חכחי ס"ל לכנוה חמיני הטמחים שחין כהם טרף לחכילה ולקרקן וחמ"ר ל דעורב חשום דרשע הוה שכחם כחיכה לח היה חקניד עליונה חע"פ שהיה חסכחן והוה שען שחחר טיכטל חיכו ים לחוה עלה חע"פ שהוה רשע ולוה הסיב נח זכיון דלחרת נחי חיכה שחין טרף כו לחכילה ולקרקן לח יחוטיל שכנת הפסר חיכו חכל בשחר חיכים חע"פ שחין כהם טרף חכילה ועקרן כיון שחיכם רשעים ים לחוה להסר החין ולכלות חשטורים שים כהם ז' חע"פ שבריכו לחכילה ולקרקן חכל לפי ס"ש שכחוכו כחיכה חחר חעשה זה הוה ס"ל לו כן • ולפיכך שכחבתי לעיל שלחרן קוטיח זו נחכון החדרם כח"ש לעיל הפ"ד שלח חכף וחיכף ניחח : **עתיד** כדיק ס"כ הוח שליכו שעבר חת הטחים עד שיבשו החרן וכלותו זמן הים נסחר נכחל כרית וכיו העורבים חביחים לו חרבסטו ופי עד יבושת החים בעבור יבושת החים : **ושבזה** שרטו כלותר עורבים חביחים לו לחו עורבים חתם חלח חנשים וקרחו עורבים על שם חקומם שנקרח ערבו דלח ס"ל שעורבים חתם יביחו לחם וכבר וד' נחמיס ס"ל עורבים חתם דחי חנשים ע"ש חקומם עורבייס חיבשי ליס וכח"ש כח"ק דחולין וחע"ג דכתיב עפרים חטרים ולח כתיב עכרייס חעריים עכר כחבו חתום' דשחני חתם דליכח למישני רבח חלח קחמר רבי יסורח דחוח חכל ר' יהודה לח ס"ל דחתו למישני רבח חלח קחמר רבי יסורח דחוח שחייחו עורב חתם דמי לח כתיב ויהרגו חת עזיה עכר עכור דרוק לעת חליתרומי חלילח חתרוויחו הוח שחייחו עורבים כדחים' חתם ול"ג דחתי"ל חשום רשם הפנם לח יודע ולח יתרבח ס"ק חם טרף לומר חשום עיר שבחחו'ים חטור עורב כדחת'ל חתם' ל' דניחח עורבו כחחום ב"ח ס"ל דהחוח טור עורב חקריח לח עורב לחוד • **רבדיכן** היו חפיליס כו חשום ר"ן בשני הפלוגחת ל"ד דחנשים היו חעפ"י שליחי רבח היו חפקר עפרים היו וחביחים לולחם וכשר לכל השעות חיך יוחזן לחם ופקר פעחים ביום עיחי קרבח כיוחי שהיה חוזן ישחחרו שחרים חטולה ושוב חיך היו חוטחים חותו חבטל כל נרכו וכשוב חטלחן חהלך ס"ם כו לשובע ות"ל חטלחנו על יהוסכם ולח חטל לחחוב כח"ש כף ק' דחולין חטום דלחחב עובד ע"ז היה וכפודתו חסורה וחף על נב דלעליכו היה חותר בעל פי הדבר היה לובל' וכהחחרן לכל חקום ל"ח ס"ל שה' יחכילנו חיסור כיון דחטום חפסר לחחכילו היתר ועוד חלח יחכה חלחנו על רשע וכן חתרו לקחן בכפ"ג ס"ד ולח היו חטום עורבים רוצים ליכנס בכיתו כו' ועוד חלח ז"ל ס' ומעון חשחים יחקחנו דעתירי בעבון הרחקת ע"ו דחיית דחלפנו חפסחות חרך כדחתרינן חתם ואחן לחתר חטל חחטך חפסר חטום דיותר קרוב היה לעורבים לחביח חטם טלחנו של יהוסכם החוקק יותר • וקרוי חלחנה חכחטות חרן חני חוקי ליס בפרדס ותרגנול כדחמרי' כפ' כחוטת חפלין • וחפסר טעטם הפולה חיכון היו ישיש חטטם חיסורה היה דכטלחת חי חכטים הוי חפסר דחכטים

כסרים הוי חלח יחכילוהו חיסור חכל לי עורבים הוי לחיך דחפלין ה' על ידם סיכילוהו חפסר יחנחו וחטיב דחטלחנו על יהוסכם כחכטים ס' : **דרש** רבי עקיבה עשה דור המבול בנגוף של מדי ולא בבו • וכיון שהוכיר להם מעשה איוב מיד בבו וקרא עליהם המקרא הזה ס"שכחתו רחם מתקו רשה עזר לא יזכר ותשבר כעץ עולה • ישכחתו רחם • הן שבחו רחמיו של הבריות אף הק"בה שיכח רחמיו מהם • מתקו רשה שמיתק רישה מהן • עזר לא יזכר ותשבר כעץ עולה • א"ר אבהו תעקר אין כתיב אלא תשבר כרבר שנשבר ואינו מעלה הלופין • ואי זה זה • זה דור הפלגה :

ו וישלח את היונה וגו' ולא מצאה היונה מנוח וגו' • יהודה בר נחמן בשם רבי שמעון אמר אילו מצאה מנוח לא היתה חוזרת • ורבותינו • הי' א ישבה בגוים לא מצאה מנוח • אילו מצאו מנוח לא היו חוזרים • ורבותינו • ס"ובגוים החם לא תרגיע ולא יהיה מנוח וגו' הא אילו מצאו מנוח לא היו חוזרים :

ז וייחל כתריה רופא עקרה לח חלד כו' כדלעיל בפכ"ג ושלי קנה נמי מפרש ליה כיהו על פי המעשה שלין מרחם על רעתם וחם' ישכחנו רחם לשון רחמים שנשכחו מהם דחי לשון רחם חתם חתי קלחר **הן** שכחו רחמיו מן הכריות ס"ת חוחטי' והורגים ולח מרחמים וחק' ש' שכח רחמיו חסם ולח רסם כדיכם ושי' ישכחהו רחם על רחמיו' שנשכחו חסם ולפי שכל מעשיו חדם כנגד חדם חתר סיהם כך כנגד חה סהם שיהיו רחמיו מן הכריות ורחם' ישכחהו רחם יסבול כ'העטיטים דסחתה כתי' ס"ק דלפי חה שקד חחק הוה עליהם חלכל דרחתו חמחם דנפי לפרש ישכחהו רחם כלל חה שנשכחו רחמיו הכריות והם שלין כוכה ומנשכר עליהם כדלעיל ולפיך לח קחמר חלח חה שם לח ריחם עליהם כו' ורחח' ל דעשיקר כי' דקרח ליחיה חלח חה שם לח ריחם עליהם סחם עוטנן ורחוי ליכחב חלכל שנשכח הגו' שם קל הוח ע"פ חיש כו' חלכל חה שלין חנטשר עליהם חה חיכחב להו שיכחב כחוך שנשם ות"ח חדכחב ישכחהו לשון שכיח ולח עבר כחו חחקרו ריחם יהח לעתיד שנשכחהו רחמי הכריות חשם ולכן חלכל דרשו חקרח הכיח החקרח הוה דרשו ניח הוח עניות וכשכח לע' הכחוב ל"ק חלח כן שכחו ס' שהוח עיקרה דקרח • **שבזה** ריחם חהן כו' כיון שכשיח החקרח חע' וחוכל לכולים חשום דחקרו ריחם חקרח חשנח שרויח החיחיק חחשם וחיכו כן חלכל כשרים הים חחוך חל ריחם לשם חיקון ולחר שחיחק חריחה חשם וחוח כחו כבי יהושפי ולחי חחנחו • **תעקר** חין כחיב כחן כו' דח"כ חעקר חיכעי ליה דפקידה חשוש הפסר שפי חסכירה חלח חשוש הפקידה חשלה חלוחין שחילן הנשקר חחקחתו חוזרין וכושבין לחתו כחקום לחר וכן שנשקר חחילן חשלה חליחין כחקחתו חכל חקל שנשקר חין חשקר חחילן חשלה חליחין כחקחתו חוזרין וכושבין לחתו כחקום לחר וכן שנ

ויהל עוד שבעת ימים · רבי יוסי אמר ג' שבועים ימים ·
ויוסף שלה את היונה ותבוא אליו היונה וגו' טרף
בפיה וגו' מהו טרף קטיל חיך מה ראת אמר שׁ"טרף טורף יוסף
אמר לה אלו שבקתה אילן רב הוה מתעביד · מיכן הביאה
אותו רבי אבא בר כהנא אמר משבשושין שבארץ ישׂראל הביאה
אותו ר' לוי אמר מהר המשחה הביאה אותו דלא טעת ארעא
דישׂראל במבולא · והאשׁהק"בה אומר ליחוקאל "ארץ לא
משוחרה היא ולא נושמה ביום זעם · רב ביבי אמר נפתחו לה
שערי ג"ע והביאה אותו · א"ר אבהו אילו מזון ערן הביאה אותו
לא היתה מביאה דבר משלה או קנמון או פלפלון אלא רמז
רמזה לו אמר לו נח מושב מר מזה ולא מתוק מתהת ידיך ·
ויהל עוד שבעת ימים אחרים · הרא מסייעא להא דא"ר יוסי
בר חנינא ג' שבועים ימים ;

יא וישלח

ויחל עוד שבעת ימים · רבי יוסי אמר ג' שבועים ימים ·
ויוסף שלה את היונה ותבוא אליו היונה וגו' טרף
בפיה וגו' מהו טרף קטיל חיך מה ראת אמר שׁ"טרף טורף יוסף
אמר לה אלו שבקתה אילן רב הוה מתעביד · מיכן הביאה
אותו רבי אבא בר כהנא אמר משבשושין שבארץ ישׂראל הביאה
אותו ר' לוי אמר מהר המשחה הביאה אותו דלא טעת ארעא
דישׂראל במבולא · והאשׁהק"בה אומר ליחוקאל "ארץ לא
משוחרה היא ולא נושמה ביום זעם · רב ביבי אמר נפתחו לה
שערי ג"ע והביאה אותו · א"ר אבהו אילו מזון ערן הביאה אותו
לא היתה מביאה דבר משלה או קנמון או פלפלון אלא רמז
רמזה לו אמר לו נח מושב מר מזה ולא מתוק מתהת ידיך ·
ויהל עוד שבעת ימים אחרים · הרא מסייעא להא דא"ר יוסי
בר חנינא ג' שבועים ימים ;

יא וישלח

ויחל עוד שבעת ימים · רבי יוסי אמר ג' שבועים ימים ·
ויוסף שלה את היונה ותבוא אליו היונה וגו' טרף
בפיה וגו' מהו טרף קטיל חיך מה ראת אמר שׁ"טרף טורף יוסף
אמר לה אלו שבקתה אילן רב הוה מתעביד · מיכן הביאה
אותו רבי אבא בר כהנא אמר משבשושין שבארץ ישׂראל הביאה
אותו ר' לוי אמר מהר המשחה הביאה אותו דלא טעת ארעא
דישׂראל במבולא · והאשׁהק"בה אומר ליחוקאל "ארץ לא
משוחרה היא ולא נושמה ביום זעם · רב ביבי אמר נפתחו לה
שערי ג"ע והביאה אותו · א"ר אבהו אילו מזון ערן הביאה אותו
לא היתה מביאה דבר משלה או קנמון או פלפלון אלא רמז
רמזה לו אמר לו נח מושב מר מזה ולא מתוק מתהת ידיך ·
ויהל עוד שבעת ימים אחרים · הרא מסייעא להא דא"ר יוסי
בר חנינא ג' שבועים ימים ;

יא וישלח

שנאחר כן אדם לאחר לה והנה לדעת ר' לוי מפני שלא ירד בתרן
שהיה הנהם הסוסף ולא נפתחו עליה תרומות הסתים נשתרו כה
החילנות וכלל העולם נשברו וכפקרו בתכול ותשרות עזו שב"ל :
ולפי דבריו הה דלפני כל' דאחר שהוא שחריי דלא טף שהוא טרם
בחוי דתכולת כ"ל דה"נ קאמ' הכי לא טף ולא היו כו חים כלל קת"ל
תיק ליה תיך תפם כיון דאתן נדר שביכו ואה נזיר לשק מכבתו כיון
דאתן תכיות לדברי וכיון דכן אתי שק' ליה מכבתוכים דהה לאיהו
תודה דנכבסו פ"א נגלגל החים שחקום' אחרי' ולקמן בם"ה דחייתי
שהקשו עליו למה לא אחר ה' לכת לשלות שם אתי קושי' ושוה אני
תמיה היכי אתיסתיטתיים לדרת"ן סוגייתא פרת הטהה דלעיני
ר' יוחנן ור"ל דה"א שכר לא ירד תכול לא"י ור"ל שכר ירד ושותפים
ר"ל לר"י תכל אחר בחרכה אתו כשלמא לדידי דאתיכא ירד תכול
לא"י משום הכי אתו אלא לדידך אתאי אתו אתכלא דה"ר חסד'
בני דור התכול ברותתן קלקלו וכרותתן נדונו כו' אתיכא דאתרי
תותיכיה ר"א לר"ל תכל אחר בחרכה אתו כשלמא לדידי ניחא
דאתיכא תרכה אלא לדידך אתאי תרכה דתעיקרא ושו'
ברכיון שהם כשלמא לר' יהיבו דקם תורגל' דיהם אלא לר"ל
תורגל' דיהם היכא קם כו' ואי אפי' לת"ד לא ירד תכול לא"י החים
נתכשטו ככלי הטו אתי פריך ר"ל לר"א לליטבא קאתי אתאי אתו
והוכרך לו אכלא ולהה לא יהותו אהחים אחר נתכשטו ככל
העול' וכשו כל הברים ואתי קאתר ר"א לליטבא כתרא כשלמא לדידי
היכו דאתיכא תרכה לדידי נאי ליכא תרכה ואתי קרכיה לר"ל תורגל'
דיהם היכא קם לר"א נאי אי ניחא נם ת"ם שלדעת ר' לוי דהכתי
בשתרו אחלנות שתא"י לפי שלא ירד בתרן היהם הנשם העוסף
ק' ת"ח כיון שכתו כה החים אחר תרטת ואיו רוחתן אתם"
סיחתו החילנות ישבו יושבים והעלה נכל ואכתי תיק אחיכן הכיהם
עלה חזית י אלא ודאי ת"ד דלה טחת תרטת דיהרמל סתחת אחת'
שלא ירדו כה חים כללי והחיהם דבר"ח שכרת אליטת היה דאחים
דם"ל כדה אחתם אלא נוחתה שלא ירד תכול לא"י וק' ליה תכל אחר
בחרכה אתו דת"כ לאה אחו כלם ולא ס"ל לאחיר אהכלא כי ת"י
גדולה היה ולא יסביק הכל ח"ל להתפטט בכל ח"י עד שלא יאחר
בכלה עד אחד ושוד הוקשה לו קראי דויכשו כל הברים דאתחם
כל העולם ושוד לאה לא אחר ה' לנח לשלות שם לכן עשה הפעים
הזו ואחר שנתגלגלו לה החים אח"ל לכל ר"י ושאם האותרים דלא
טחת ת"י היהו שלא כאוכה חים כללו ות"ם הרמ"ן דאתן שביב ת"י
נדר לעכב החים ל"ק לי דת"י נשוחה תכל התרטת ברחית כשלמי
תשובות וכיון דעוכה החים על הברים תיהו שלא ט"ו אחה לת יתחייב
התפטטותם לת"י כי תין שפק אתי' נשוחה תכל התרטת כתה שאי
אחות אדרכה תכיתחיים תר' אלישוב כיון דלא ירדו נשתים לת"י
תיק אפם' להתגלגל אחתר תקומות שהם כתוכים אלא ואיהו לר"ת
י"ל דט' אחה אלמעל' דקאחר קרת היהו בחרי ת"י הנשוחים וקט
קרת היותר תעם כלו דליכא דכניר אט"ו אחכל כת"ל היו החים
נשוחים אחד עד שנתפטטו כת"י כשישור שהיו ט"ו אחות על הרי
ת"י וח"ם הרמ"ן שכסו כל העו וכל הברים הנשוחים כת"ם
אחורש י"ל לזה דאתן אחדין אחכללות ואתו שכן כ"ל לר"י אחכל ק'
לי ת"כ אחתן ידע נת שקלו החים כיון שאת"י שלא נכבסו כה החים
הכיהם העלה וכן ק' לת"ד אנ"ש הכיהם והרמ"ן אתירץ לת"ד אנ"ש
שאולי היו שבריו שנורי שלא יכבסו החים שם וכאחר קלו החים
נפתחו אכל לדידן דאתי לת"ד אח"י ק' לת אחסתיק אשוכה או נם
אשוכתו דאחוקה אחד כי לת אחסתבר שיהיה נ"ש על אכוכה שיכתוך
סגירה לשלא יכבסו כו החים ונפתחים כשקלו החים שת שנורים
או אחותים הן אחיך וכאי אחתא אתקלאחר נפתחו ליה שבריו נ"ש
אלמא כדי שתכבס היוכה נפתחו ולא אפני שקלו החים ואין אחד
שיכבסו וי"ל דנ"ש ואי"ר אחוקים אחרי אחרש אחר שם אחיכא ואבין
שהלבה היוכה עד שם ידע לת שקלו החים אחשול שאו אחים על פני
כל אחרץ לת אוכל היוכה לעוקב עד אחקום אחרוק אהוה כי
אחטופפים ינעו וילאו כראוק אקום ואריכין לנוה כל שים שלא ואלו
קלו החים ואנלוק אקום יכא בעו' לעוה כו קנת כאו אקן או אל
נכוה וכ"א זה היהה אחטופפת ואכח ואטופפת ואכח עד שכלו לת"
או לנ"ע ואזרוי דרא"א שפת א"י אכוכל' אין לוקן לאה הוכרך לה
לאיכא ולא נשוה להחלט שם וכדקאי' אכהאי כוחי כדלקאן
כם"ה דהה ת"ח אכלא שליף להאם כדאמרי' ר' יוחנן הכל אקר
בחרכה אתו כדלעיל' ורבא אמ"כ אוזר ליאוקן לת ה"ל שלא שנת' אחרן לת אטוהרת
להזכיר שם ה' אוזר כן לאוזר ליאוקן לת ה"ל שלא שנת' אחרן לת אטוהרת
או ה"ם ד' וכיאי' ור"ל דאמרי' דאלא נוקאה כיון שעם ליכא דאיכא נאוזר
דאחם לדקדק אחתו אוכא וכדגרסי' בפ' פרת אטאת בכלונת דר'
ור"ל ח"ר נאחון ונשיא אוקרא אחת דרשו כן אל אחזר לה אח אחרן לת

ומכהדין להאכו מ' מסתיים ומ' וכן כרתו כלבד והלח הדברים מכיאים סתין הסגדה של ע"ר מסכתת עם הסגדה של ערוכין ומכהדין כלל אב"ר אומרו רמזה לו אמרה לו כח חושב אר ומכהדין להתרו אמרה חוכה לפני מ"ר כה רב"ש יהיו מזונותי מרין כיום ומסורין כיד ו' חלמה כרכם ומסורין כיד כ"ו חלמה לה כה אמרה זה ולה לכח וחם כך גבי כח סיך רמיזה דפלח רמיזה לה ידע מה מכלב' וגבי הב"ה סיך אחידה מחשבתה היה אחידתה וכן אב"ר אמרה רמיזה וכתב' אמרו אמרה ובוד הה דקאמר כנתרת מתי מחמע דיהתי סרף ליסנה דמזוני הוה דכתיב הטריכני ספירוסו שהיה הפלה אית הוה למזון כפיה הם לה יפורש

יח וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד ויהי בן מאות ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש תגינן משפש דור המבול שתים עשר חדש והא כיצד בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ובתיב ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וה מרחשון וכפליו ויזברו המים על הארץ חמשים ומאת יום ' הרי שבת ושבע ארד וניסן ואייר ויתנה התיבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט וה סיון שהוא שביעי לחמסק נשמד' ליום יום חסרו אמה לארבע ימים ושפח ומחצה בכל יום נמצאת אומר שחיתה התיבה משוקעת במים ק"א אמה ובולה ששים יום חסרי ' הח"ר ומים היו הולך וחסור

ער החדש העשירי זה אב שהוא לירידת גשמים ;

יב רבר

ימים לחרים מסיימא ליה דחסתם שלף כרחשוכה החתין ז' ימים מכל מכלה מתי סיימא הלו ז' ימים לחרים דקתמר כלפי ז' ימים הכו קחתל קתה הם ומתה מדכתב וייחל כב' יודין דייק דחסתם רבוי הסתנות ומכלת' הם היה החתים שליטים ניחה מכל הם ליכה הלה שנים לח"ל כבד דחסתם רבוי :

ק"ב דכמוקי

דהא כיצד מדכתיב בשנת ת"ר שנה לחדם הב' כי"ו לחדם נבקעו כל מעיינות בו' דיניהו מרחשון לר' אליעזר ואייר לרבי יהושע וכתיב בה' ות"ר שנה פרשון הרבו ימים וכחדם הסני כב"ו לחדם יבשה החרן והוח מרחשון לר' א ואייר לר' אחני ט"ו חדם היה חשבם החכול שכלותו חדם שיוד החכול יבשה החרן לשנה הסנית והם על פי שהחכול יוד ט"ו לחדם והחרן יבשה כב"ו ולפי חשכון י"ב חדם פלגים היה רחוי שתיכה כי"ו לחדם ל"ק הלה י"ו יום עשנת החתה יתירה על הלבנה כדכתיב ות"ב נחנ' שנם ט"ו יום עלת" שנה תתימה ומה שהוצרך להחריך הה כיוצ בו' חשוב דכתיב ותנח החיבה בחדם השביעי בשבעה עשר יום לחדש ועשירי נראו רחשי הרים ות"ו לפרש עשירי ושביעי כתוחה שנה כפי הסכון בחדם הב' שהוא סני לדין לר"ח וסני לחדשים לר' ויהיה שביעי ניסן ועשירי תחה לר"ח ושביעי מרחשון ועשירי שכם לר' שם"ב נחה התיבה בחדם השני לירידת גשמים וזה בטל שהרי מ' יום היה הגשם יורד וק"ב ימים לחר הגשם היו החיים נוברים ומחלת החיבה נחה כתוך יתי התנגדות כמ"ם לכך היינו מפרשים דכתיב הסני נבקעו הוח מרחשון סני לדין חבל שביעי ועשירי הן למנין חדשים שנחנין מניסן כדכתיב בחדש הזה לכם ראש חדשים ויהיה שביעי תשרי ויהיה עשירי כסו וחרחשון סכו חרבו מתי יהיה ניסן הב' שהוא הב' ותחר וחחדש הב' סכו יבשה החרן יהיה שחחרון ולפ' ויחכו חבשם דור החכול י"ח חדשים הו סיינו מפרשים דלעולם שביעי ועשירי כתי הן לדין דהיינו ניסן ותתה והכיון דמ"ל להיות כתוב שנם עבמה כדחיתכא סיינו לומרים דהן ניסן ותתה של שנה הסנית וחרחשון סכו חרבו מתים והסני יבשה החרן נם לדין והן תשרי ומרחשון הבחים ולפ"ז יהיה שחשבם החכול כ"ד חדשים לו סיינו מפרשים כל החסברים לחנין החדשים והחדש הב' סכו יוד החכול סיוד ושביעי ועשירי תשרי ושבם של שנה הב' תחר שם"ם להיו כתוב שנה חבש' הנוכר והרחשון סכוחרבו החים ניסן שחחריהם והחדש הב' כבר יבשה החרן סיוד שחחריו ולפ"ז נם כן נחנה חשבם החכול כ"ד חדש לכן כיוצה לנו לנדה נשחים ותר לירידתן ושבשה כתי חיים יוכב החים לשנה תתימה ולה נטשה כפי הנו חשבם כפלנים כתר שנכתר :

זה מרחשון וכשלו חנדה זו חליבה דר' חליעזר חכל"ד יהושע סכר לירידת החכול כתיוד כיצה כתיבית כפ"ק דר"ה בשנת ת"ר שנה לחיי נח בחדש הסני בי"ו יום לחדש ר' יומר חותו היום י"ו בתיי היה כר"ה חתר חותו היום י"ו בחרחשון היה כו' ולר' יהיה הסביעי להפסקת נשמים כשלו ועשירי לירידת נשמים שנט ומרחשון סכו חרבו כני החתה ניסן והסני סכו יבשה החרן חייר ול"ע חשבם החכול י"ב חדש כדחנן בתוספתא ולכתורה משמע דבכה קה חיפלני דל"ע בחדש הסני סני לבריחה ומשום דר"ה ס"ל כתשרי נברה הבו' ור"ש ס"ל כניסן נברה הבו' חר מטעמיה ומר מטעמיה בתבית החם להכי חוקיר"ה סני זה מרחשון ור' חוקי ליה חייר דל"ע חוי סני לבריחה והכוונה כחנין סני לבריחה היינו משונין שנות העולם ושנות הדורו מרחדש סכו היקה לבריחה לר"ה דבתשרי נברה העולם ס"ל כל חדש תשרי רחש השנה ורחש לבריחה וכל מרחשון סני לר"ה ולבריחה כתו סכן היו ומרחשון של שנה ראשונה של בריחה ולר' דבניסן נברה העולם כל חדש ניסן רחש השנה ורחש לבריחה וכל חייר סני לרחש השנה ולבריחה והוברכתי לכתוב זה חפני מחקשתי ליהר חם ז"ל שכתב שם"ה חשבון" שול"ת חותו מרחשון סני לבריחת עולם סחין שום מרחשון סני לבריחת שולם אלא חכל חם היה חקו' לומר דסני לרחש של

החוקני וכו' וגם על זה דס"ק אין יום רחסין מחנין סיוים סמלימי'
מלת יום סכל מ' מסם יומתו ולילו ומו חכל יומו כלכד כלה לילו תן
מחנין הוה סיכטרף עם ליל כ"ח לתכלום חת' יום ות' לילה וכחכה
חת' יום ות' לילה סם כליס בכקרו על יום כ"ח ות"ם כב"ו ככללו
סכתו הנשמים פי' בתכלום כ"ו יתים שליתים ות"ם וכחכלת ת' יום
כליס כב"ח ככללו פי' בכקרו על כ"ח ות"ם חרי"ג תכללו פי'
הנשמים מסם יומתו ולילה חכל יום כ"ח חיכו חלה יומי כלכד תפני
שלולי כבר נכנם בחשבון חת' יום ות' לילה ות"ם חרי ל"ג פר ל"ב
פחות לילה וכן ת"ם חרי ק"ג פי' ק"ב פחות לילה ת' ופס ליל ר"ח
סיין הס ק"ב יום שלמים • וכעל הערוך כע' קיל פי' דיום ר"ח
כחרחשון חיכו מרחקין כלל ומין לנו חלה י' יתים מחסון וכחכלת
ה"ת יום כליס בב"ח לבללותתם ופי' שהק"ג יום חיכם ה' חדשים
שלמים וה בגד זה שלח חב"ח בכללו חיום שהלמת ת' יום של נשתים
סיו ק"ב יום פי' חברו דיום כ"ח בכללו שולה לחנין חת' ושולה
למנין הק"ג ונם דרך זה נכון • הדרי טכת שבט חדר ניסן חייר
סיון דתנינן ק"ב יום לתנורת תלבד חת' יום שהיה הנשם יורד
כדלעיל וים לעניי' הללים דוינברו החיים ק"ג יום הן חחר ת' של
יריחת הנשם דילמת נם ת' חיתים בכלל ה"קג יום שבין הכל קחתר
שהיה תנורת החיים ק"ג יום כי כת' החיתים עיקר חרבוי וחתנבור'
וכשנת חרמ"ן וחר"ם הסיה לפי שפי' וינברו החיים על החרץ
הוה תליהן שהרי הנם לה היה רק ת"ו ות' ליום ותין סברה סיהיה
הכי של וינברו כת' יום חנשם וכן י' מחליהן לח חו כלן חליהן חו
כלן חנשם וחחר שח"ת סיהיו כלן חנשם יחוייב שיהיו כלן חליהן
וכי ויכלה הנשם בשוף חת' יום לח בשוף ה"קג יו ורק שחתיין לחחר
שני חיני חשפוק הפסק הנשם בשוף חת' יום ושבירת חתעיינו'
שבשוף הק"ג יום והוח חומרו ויעברו חעיינות שהום חתעיינות
חלמטה וחרוחות הסמים החים חלמעלה ומחחר ויכלה הנשם
חחרוחת הסמים קחי ויסברו חרוחות הסמים ויכלה הנשם חן
הסמים וליכה למי' שבתוך הק"ג יום היה הנשם יורד יום ושוסק יום
יום וכמ' יום היה הנשם יורד חמיד כלי הפסק כחו שעיר ר"ם כב
ויהיה פי' ויכלה הנשם בשוף הק"ג יום שכולל נם הנשם יורד יום
ושוסק יום ויהיו בין הכל ק"ג יום כי חם יהיה כי ויכלה הנשם
בשוף הק"ג יום יהיה נם שבירת חרוחות הסמים בשוף הק"ג יום
כי כן כתוב ויסברו חרוחות הסמים ויכלה הנשם חן הסמים וח"ת
שיהיו חרוחות הסמים פתוחות בכל ק"ג יום ויהיה הנשם ק"י יום
חסם יורד יום ושוסק יום כי פתיחת החרוחות תורם על הפלגת
הנשמים וירידתן בכל יום וח"ת ויחוייב שזה בהברח שלח יהיה
פתיחת החרוחות רק בחותן חת' יום שהיה הנשם יורד בכל יום כלי
הסם ויחוייב שזה שהיתה שבירתן בשוף חת' יום ויחר שכו יהיה
נבלה הנשם חן הסמים בדאמיך ויסברו חרוחות הסמים ויכלה
הנשם יחוייב כהברח לומר שפי' ויכלה הנשם בשוף חת' • וחין
דעתי נוחה כזה שלף שנודם שלח יהיה נשם כלל אחר חת' יום דלח
כרח"ש שלח יהיו הק"ג יום כוללים ת' ימי הנשם וח"ם שלחין שבר'
חלח שבלן יהיו חחליהן חו כלן חשנחתם לח יהיה לחם שחחר
שהתנורת יסבול היותו הנשם חו חחליהן לחם לח יחחר על ק"ג
יום שהיה חנורות בכלם וחם כדחיתי וחם כדחיתי וכ"ם שיחסקו
עכחם לו שבחיים השביעי הוח ז' להפסק וחלח יהיה חפסק לו שהוח
לירידת נשמים כחו בחיים השביעי וחכלה יותר טוב לו ס"הקב"ה יום
שם חת' יום דשמיני חני לפרושי חיים השביעי ני לירידת
נשמים • ולי נר שהוכרחנו לומר ס"הקב"ה יום שלח חת' מבשל
שכחוכים דכתר דכתיב וינברו חמים וירבו מחד והמים נברו מחד
פו ל"ל לחכתב וינברו חמים על החרץ וחלח שכחוכים התנורת
פרחשונים ע"כ התנורת שחחרי הפסק הנשמים חיירי לחי לת'
יפי הנשם כבר נחתר ויהי החבול ת' יום על החרץ וירבו חמים
וישלו חת הסיבה כו' וליכה לחי דלעיי' יום חיירי וחם שחזר לו
וינברו חמים וירבו מחד הוח חשום וחלף חסיבה על פניהמים וח"ם
עוד והמים נברו הוח לו' ויבוסו סהרים ווינברו שליני הוח חם
סיה לחר כל הנ' לכשפסקו נשמים דח"כ ס"ו לחם חלמעלה לח
חיירי חלח התנורת ימי הנשמים וח"כ התנורת שחחריהן עד ק"כ
יום ישנו כחם חמות יותר ולחם לח הסתיבנו שכחוב שיעור הנוכח
פרוב"כ סילכך ע"כ וינברו המי' על החרץ סיוח דחי לשחוחי'
התנורת סיה ק"כ יום לכחוב ק"כ יום טוהים נברו חו כיוברו
המי' קחת וחלח יכטרך לכחו' עוד וינברו המי' על החרץ ושו לחמחי
לח כחיים לכחי וינברו כחב נבורות דלעיל לח כחב ויעוב כו' כל
חשר נשחת כו' ויחת כו' חי חשו דנעיים סיה חקחי התנורת כי
משחחת לה' חו' יום לירידת הנשמי' ניחוח כל היקום ח"כ לכחיכה
לויעוב חקחי ויהי המבו' ח"ו והמי' נברו כו' לח דעב' לדחיידי דמשם

והולך ירידת החבול שחך ספור חת' יום ותנורתם ושוב לחחר פנין
הגויים וח"כ וינברו חמים על החרץ ק"כ יום נחי לכחיכה חקחי
ויעוב לח וחלו לכחי כחב וינברו המי' ע"ה ק"כ יום לחחוחי' דק"כ
יום חלו כחר הנויים חוו כדי לחחוחיעינן שחין חת' יום כבללם
דחי חיינהו ככללם חרי קלחם חין קורם הנויים כי לח נועו בשנה
רחשונה שירד הנשם טולחי ומחחלה סורישנו שחחר חת' יום הוה
תנורת מחליהן לו שחזה נחכטו הסרים ט"ו לחם וכחר הכי
חחמוחי' שתנורת זה היה ק"כ יום וללחדנו שהם חון חת' נשיב
לה כחר וינוע ות"ת וכיומח לעו שם ק"כ יום לחר הנויים היו ות"ת
ים ככללם קנת חת' דחיינו חותם שהיו לחר שכבר נועו זה ת"ח
שלח כח הכחוב לסחוים לח לפ' ולחי לחחריהן הכי לח חני לידע כחם
היו כלם כי חפשר שנועו כה' יתים ויהיו כלם ק"ה חו כי יתים
ויהיו כלם ק"ם חו ס"ו וכיומח הילוך ע"כ דכלהו ק"כ חוק"כ חון
חת' וכיון דח"ת לומר דכלהו ק"כ דע"כ כחר הנויים חיכה ק"כ
הכרח לומר שהן חון חת' ולפ"ז לח סניין לן סיתים פי ויכלה הנשם
חחר לח' יום חו ס"יתים פי כהרח"כע דהוו נמי קנת נשמים לחר
ח"ת נקטי' שה ק"כ יום שנברו החיים הן זולת חת' יום שהיה
הנשם יורד כהם חמיד • זרך סיון שהוח"ו להפסק נשמים דח"ת
לומר שהוח ניסן שהוח שביעי לדין וע"כ ח"ת לומר שביעי לירידת
נשמים וחוח חייר שהרי כל ניסן וחייר חק"כ יתי התנורת הם
כדלעיל וח"ם שבהם כהם הסיבה שביעי ו' וחחת של סהרים ע"כ
ח"ת לומר שביעי לחדשים וחוח חשרי ויהיה השביעי נם כן עשירי
לחדש' וחוח טנת וחרמ"ן שהו חרטו החיים ע"כ רח"ן לחדשים
וחוח ניסן של שנה שניה ויהיה חפסק החטול ל"ח חדשים דהם כן
ה"ל לחכתב וחכח הסיבה כשנת תר"ח לבח שהרי בחשרי הנשם
חחחדשת כדלעיל • וכעירוך נרים זה סיון שהוח שביעי לירידת
נשמים ופי' דחי' כחרחשון עד י"ו כסיון ז' חדשים מכווים ולפ"ז
חדם השביעי חשע לשת קלחר ולנרסחנו דלח קלחר כי חלי נווכח
י"ל דלח ס"ל שהיה החדם השביעי כלחר לחנין חדשים חשע לשת
לח כחדחי השנה והיה חרחשון ח' וכסלו שני לו חר"ח חשע"י שלח
עברו אלח י"ב יום חחרחשון כחטול דחי חשע לשת הרי יום י"ו לסיון
פו הסחלת חדם ח' וח"ק כחדם השביעי וח"ת ליחר דכי"ו לחייר
שהוח הסחלת הו' חיירי שנריין לח הסחיל חסרון סיתים ושוב הדם
ע"כ ח"ם כי"ו לחדש סיהו י"ו לר"ח סיון וכי סיכי דחדש קרי
חר"ח כשהוטו ה' כחדם השביעי הוח חדם כשהוטו ושוב דכי סיכי
דכשעירי כח לחדם ת"ח לחחר חשע לשת שח"כ יהיה כי"ו לאלו וח"כ
חחי כח' לחדם וחפי' סיחח דחי' כחב חיקרי חדם עשירי שכבר
חסחיל ויהיה כח' לחדם ר"ח אלו ת"כ כח' לחדם סיהו י"ו כחב שהוח
ת' לחדם הי' הכחנה חשע לשת וכן כחדם הו' כי"ו לחדם סיהו י"ו
לחדם הו' הכחנה חשע לשת דס"ל ד' כסיון שחדם הו' שחיל כי"ו
לחייר לח יכון דס"כ כח' לחדם חכ ולח חיל דלקחון אלח ע"כ עשירי
כחנין החדשים קחחר ס"כ חדם השביעי ; לי"ך יום שמרו כו'
כי"ו יום שחר"ח סיון עד י"ו כו חסרו חחם בכל ד' יום סיהו חפסק
ומחנה בכל יום שהחם עשה שחיתם כחחת הכנין ומכיון שנחם
סיהיה ליום הח"ת כחנה שהיה עקופה כחיים י"ל חחם שהרי
ס"ו חחם היה נוטה החיים על הסרים ומכיון דלח חפרו אלח ד' חחר
וכשחרו עדיין ר"ח חחם ושב"ו נחה על הסרים נר שהיה עקופה
כחיים י"ל חחם והרת"כן ז"ל טעו עם"ד השכרת שם שהיה חעוקפת
כחיים י"ל חחם והוח יותר חלים שהיה עקופה בשבר כשהיה
רחבה חלמטה וכלה ל חחם כי היה הפך הספינות ויש כה כבדות
גדולה וחיכה טענה כי שהיה חעשה נשים שהיה כי חיך יכלה
לעמוד כרוח חין והיה חעוקפת לח שנעשה נם וכנשכנו נידי שהיה
כדחיתה כוכחים וה"ת פחדם כנם שלח טענה וכלחו שכיי"ל שלח
שהיה עקופה י"ל חחם לח עשה שנחם שלפי שלח נשחרו חחמים
חחיקים חי"ל חחם חין כח כהן להרים חשיב שהיה כבדים ועקופה
כבל כי"ל חחם חבל חחחלה כשהיו ט"ו חחות וב"ם שם שהיה נפה
בעקופה שים כחם שפה חחות נוטה שים כח כחיים לח שהיה נשתר
י"ל חחם והרי חחרו לעיל בפ"ל ס"ו שהיה נפה על פני חתי
כך קורות כו' י"ל ק"ק דחיין לללחוד שהיה חעוקפת י"ל חחם חבוחכחו
כי שם שהיה חבוחכה בשוף יום ה' הרי חסרו חחמים שפה וחחכם
ביום וה על ר' חחם שכי' חיתי' וח"כ לח שהיה חעוקפת לח ר' חחות
וד שהיה וחחכה וחם נחה כחני ביום יהיה יותר חוק וחחת לח
רבה לחקדק בחלוק החחה וקטי' ח חחות כלחר קדוק לי' חחם ;
וכולהן לפ' יום חסרו פי' נוטה כל ס"ו חחם שעל החרים
חסרו כם' יום כדכחיב עד החדש העשירי דהיינו
לפ' ותחלת חסרונם היה חרחש חדש סיון כי בשוף חיירי שלחו
ק"כ יחי התנורת וחרחש חדש סיון עד רפש חדש לפ' יחיה

ופורק לומר זק כדי להוציא שבו' ימי החדש השביעי חסרו ד'
לחמת לחמ לד' ימים דשכיון דכתי יום חסרו כל יום ו' לחמה נמצא
שחסרה לחמה בכל ד' ימים והרמ"כן ז"ל ערער בנגד רשיי ז"ל והרחיב הן בתשובה שתשיב משוקעת בחמים י"ח לחמה מפני
שכוחן חסרון שוה לכל הימים לחמה לד' יום הוא רשיי כי הן
הידוע בחסרון הימים שהנחל הגדול כתבר ויחסר בקצלתו לחמה לד'
ימים יחסר בסופו ד' לחמות ליום ח' והרי לפי החשבון הזה כח'
לחדש הוא נמלאו ארבעה שהרים וכתחר חסרו הימים והנה כם'
יום חסרו כל נוכח השהרים הנכוחים שהם כחמה חלפים לחמות ושוד
כי שלח הוכח כי ז' לחלול וחים על פני כל הארץ והחלוקת הכוחים
וקנה חרבו כלם כי כ' יום ע"כ והר"ח ז"ל הסיק עליו דברים
נכוחים שהיו דוחה החסרון הזה לפיס בהיות כל החרץ הכוחם
לחסרון הזה להם בשמיו כל החרץ מכוחם כי בהיות כל החרץ
הכוחה לח יחסרו מהם רק חלקים מרם בכל יום מפני שהשמש
הגורמות החסרון בכל הימים חינה חלח חגד בלוש הימים בחלקי
החרץ ועליית החידים מהם מהבחת השמש הם מזוחת השמש נורמת
הלוק ושנוי בלל בכל הימים בהיות החרץ כולה הכוחה לך
בשיו כל החרץ הכוחה שהחסרון ההוה לפיס זו הוה מלחי שנות
לחחת חגד השמה הנו והשנית חגד נגוד החויר לחלקי החרץ
הנגלים החקיפי כי והבחת השמש הם שהוה שמה לחסרון הימים
החוקפי מהם הנה זחת השמה הים לה לחוק ושנוי בהברת בין
הימים קנחם לקנת לחלוק חלקי החרץ הנגלים מחין החסרון
קחוניע להם חנגוד חלקיה הנגלים כיום הרחשון הרם משמים
שהוה לחסרון החניע להם חנגוד חלקיה הנגלים ביום השני שהם
דגים כי החלקים הנגלי יולכים ותחרבי בכי הכוי הימים ובכן
הם יום הקודמים שהם מחחד לפיון עד ח' לחם שהיו כל חלקי
החרץ חכוחים ברוך שהיה החסרון הום בכל יום ובכפר
הימים שהת עד ח' לחברי שחרבו החים מעל החרץ
והיה החסרון בהברת הולך ותחרבה בכל יום בפי רבוי חלקי
החרץ הנגלים ולהיות שהחסרון שבחוך הם יום הרחכוים
הים מסבת ח' והחסרון שבחוך הם יום החחרונים שהת עד
ח' לחברי היה משתי סבות חסרו הם יום הרחשוני ק"ו לחמה ובם
יום השניים שהת לחת עד ח' לחברי חסרו כחה חלפים לחמות ע"כ
ועוד חוסיף מני טעם שבי כי הם ימים קרחשונים הים שיעור
ברחבן ומרבן הום בכל הימים שהיו עלפני כל החרץ ובכן
חסרון נוכחן הום בכל הימים חלפ הם יום השניים שנגלו החלקי
הרים בכר נחוסקה חגד הימים בפרבן ורחבן בשיעור הנגלה
מהרים ובל עוד שיהיו הרים נגלי והולכי תלים חגד חורך
ורוחב הימים מחמעטת שהרי חחרבים והולכין בפסוטן הלמשל
לחטם ומפי החורך והרוחב הנשחר כהן היו מחובר כיחד שהרי
מפסיקין בין מים לימים ובכן יהיה הנגוב יותר בל' ומחרב ובכן
יהיה חגד נוסה הימים חסר והולך יום חחר יום בפי עור גדול יום
שחחרון חן הרחשון ' וח"ת יש לנחתם קנת שחמצוטם הלח יבדל
זה חלח לם נניח שהרים שנרחו חלקי הרים ע"ג חמה חפל חם
מהרים הנכוחים שנוסה הימים עליהם הום ע"ג חמה חפל חם
נניח שחלו ולו מהרים הנכוחים הם שיהיה נוסה הימים עליהם
ל' לחמה חו יותר וח"ת נרחו חלקי הרים היו חפני הנכוחים
עליהם שלם יום חסרו ל' לחמות חו יותר ולפ"ז כי ו' יום חסרו ח'
לחמות וכשנחה השיכה ליום השחרת ל' שהיה השוקעת כחים כ"כ
לחמה וכיונה וכן הם נניח שנרחו חלקי הרים שהיו הנכוחים
בנוסה הימים עליהם ע"ו לחמה לכל חחד והרי חרבו חלקי הרים הנכוחים
הים עליהם נוסה חלחים יותר חם ע"ו לחמה נלמוד שהיה השיכה
השוקעת יותר מי"ח לחמה כיון דלח חסרו חלח ל' לחמות כי ו' הימים
והיה כחה לחחרת חלם נניח שנרחו חלקי הרים הנכוחים הנוסה
הימים עליהם יותר חם ע"ו לחמות חדבר והרי חרבו הם חלחרים
הנכוחים לחם לו שלח היה השיכה השוקעת בלל כי כי' ו' הימים חסרו
כל הם ע"ו לחמות וכן' הימים חסרו כחה לחמות יותר שהיו על חלחרי
הנכוחים וח"ת חלכחר הוח הנרחו חלקי הרים הנכוחים חיינו חלכי
חלחרת הלו היה הרחות לחרים וחקחמיכי לח נרחו הרים כלל ולח
יחכן שיהיו הרחות הנכוחים ולח הרחות הנכוחים חקדם ולכ' למי
דעל כל חלחרי חלחת הנכוחים בין הנכוחים דח"ת חלחרי חלחת הנכוחים בין
ל' כיון דכחה חעמקי הים בין זה לזה ' ושוה דחלחרי כ"ם ל' הימים
חלחרי כ"ל דהיינו חלחרי הנכוחים חבל חלחרי חלחרת הים לפסק
ול' דקים לנו דהלי חלחרת הרים נכוחים ' ח"ב ו"ת לחמה לכל הפחות
חלח' דחלחי הוה הלי חלחרת חלחת הנכוחים השוקעת השיכה יותר
לחמה וכ"ם ס"ם הם הנכוחים שהיתה השוקעת יותר ובכן הים לפסק
עוד על ח' ח"ב הרחב"ן שנתנו חקדמון קוה לכל הימים הלכל הפחות חלחת

דלחלי הים ה החסרון הום בכל הימים השיכה השוקעת ל' לחמה וכ"ם
הם נלחה שהחסרון הימי הלחרוכי גדול חחרלחוכי חלח לח חסרו
הימים ל' לחמות כי ו' הימי הרלחוכי וכנגדך לומר דשיכה השוקעת
יותר מי"ח לחמה ומפני דרלחוכי הרחים חסחב דקלקי לחמי

פרשה שבוחר :

בניצאת לומר שהיתה השיכה השוקעת כו' ל"ת חה לנוך
להודיענו שקיעת השיכ' לפנין דחלחת לחיות שהשמש החבי' כ חדם
וי"ל דחשבו דשקיעי לך לחלי דשוקי חדם השביעי סיון והעשירי מ
כי לפ"ז לח חסרו חלח ל' לחמה כי ו' בסיון ולפיכך היה השיכה
דלח חיק לך דחשוקיע ל"ת לחמה היתה ' לך חב שהות עשירי לירדת
נשחים דח"ת לומר עשירי לחדשים והות טוב כדבכתי' לעני ' והם
דלח חערב עשירי להפסקת נשחים כדפי' השביעי והיה העשירי
חלול בכר פרש"י ז"ל בחומש דח"ב חי לחתה הוכח בדחשון בח לחדש
חרבו החים חשל חחרץ שהרי חקץ ח' יום חשבועה דשני
חלח חת העשירי וכ"ח יום עשה בשליחות קיוכה הרים חשבועה
דשני שהרים בח בחב עד שחרבו פני הלחחים ות"ת בחלול נרחה
שהות עשירי להפסקה נחנה שחרבו בחרחשון כשלחה הוכח ב יום
ח' לחלול והות קיוח לוחו דחשון ומיון זה חלח שהרי שהות דחשון
לבריות שול ולר' הוח ניסן וזהו כי הערוך ות"ת בח על כיחין
לוחו היום שברחו בו דשני הרים הנחנין בם יום שלח חחסור החים
שהתחילו ות"ת בשיון שהת כדלעיל ות"ב לח בשלח חלח ב' יום
וב' יום חלול שהוה חסר כדי ב' ות"ב לח יכלחו בם יום חלח בב'
בחברי והבשוב לומר בחחד לחדש חרבו החים ועוד חת' ח"ב בל
השליחות הוו לפ"ם ח' ולח יכלחו חלח בב' בחברי ולחים חבחם דב'
ז"ל בם' חיהו לזה בכר חירון הרח"ם ז"ל בפי' ויהי חקץ ח' יום שהלך
חת' בחם ב' יום שלחים ובשחרבם עם הב' ח' יום שהחיל שלי
ם' יום ובסף חבחת יהודה חירן חחחר חחלין לבו טורף לברכ'
החבשוחות לח' ולומר ב' בחבים ם' יום חת בשיון עד ח' בחברי
חרבו החים יום חרחות דשני הרים שלח לבחן
ולבחן וכן יום חרבעים שלח לבחן ולבחן והות ג"כ חחבין כ"ל חי
בשליחות ועוד חירן דוחי כח לחדש חרבו החים חבלח נרחם לנח
עד ג' בחברי יום ח"ר עזריחל וכן בסחד שלח כי ויהי חקץ ח' יום
חשהתילו החים לחסור כח' בסיון ובלחו בשבר בחחת ויפחת נח
חת חלון החיבה וישלח חת היונה ולח חבחה היונה חבחה בשבר
ימים ויוסף שלח חת היונה ולח יספה שוב חיו שוב הלבה וישבה לו
על דשני הרים בח והנה חשברה בחחת ב' יום עד שליחות
היונה הרי לח' בחב נרחו דשני הרים ולפ"ז חי"ם שפי דלח ח"ל
דשניחי זה חלול חלי לח נרחו דשני הרים עד ח' בחלול חין חבחה
היונה חבחה בח' בחב שלח יספה שוב ושוב הטעם ג"כ יחחיב
דשניחי בח ולח חלול חלי נפרש דחקץ ח' יום היינו חשבחה דחיים
חרבו החים לפי חשדיין בחרץ עשרים כיון שיום שקיעה חיינו
בחרחשון שכלו כן הם יום שלח היונה ולפ"ז יום יספה שוב חו שבבר היום
חרץ קרוב לא היונה ומבחה לה חבחה וח"ת כי ו' יבחה חלרץ הרבי
שבחר יבשותה וכשרחה בח שהיונה לח בחה חבר חביה הוכה בחרץ
ולח הבשיר חת חבחה השיבה וירח ושבה חרבו כלי הלחת חת חשבר
בח חת חבחה השיבה חת חחחה דבשוב ח' לחדש חת שחרבו החים שוב
וכיון דכן כ"ל הם' כלים בו דחחחר שרבה בח בשיני שחרבו חחר
לוך יפלח היונה לרחות הקלו חמים ועוד חי שלישות היונה לחר
שחרבו החים ' לחה לח חבחה היונה חבחה חשבר' חבחה
קרוס ח"ת חבחה חבחה על הבנים בחבע' בסך חחילות נפלו
לדחת רן' ח"ת לח נחחו דדוקח חיבחרוכין שרחיתם שהם
חבחבים סיוך היו חבבים שחבו חים חבל בנים לח ובשליחי
הנים נפולים לחרץ ים בהם נוסה הרבה חבלחה שהים שחחרו
חבחרץ וחיהו נבוחים חבחיים הבוח ' וח"ת חיבח לומרך בל
דשניחי הוח לירחות נבחים והוח שם חיחה עשירי לדין והוח
חחחו דשני דלח חבר. לחיחר שיהיו כל החסרים לדין חחיים דבי
ובשביי הוח ניסן שהוח שביעי לדין ועשירי עשירי לדין וכוח
חחחו דשני חפני חשבר לומר שיהים חיבחה חרחון שבשבת יחיה
חחבול חפני שהוח עדין בחוך ק"ב יחי חחבבורת ולי חשבר
שהבח בי חחיבה וכשנחה לומר שהוח ניסן שם שבח שהים וכן
עשירי חחחו שם שבח שביה וחורב החים חרחון הוח חשרי שם שבח

יב דבר אחר ויהי באחת ושש מאות בראשון באחד להרש-
הרבו המים מעל הארץ נעשית כמין ס שפיה ובחדש
השני בשבעה ועשרים יום לחדש יבשה הארץ נעשית ס כנגדיר
ורעו אותה ולא צמחה למה שהיה סימן קללה ואין סימן קללה
הוי לברכה והסתינו ער שיורדו גשמי ורעו לא הוה צריך קרא
למימר אלא בי ויום לחר השני יבשה הארץ ויהה ת"ל בשבעה
ועשרים לחדש השני יבשה הארץ אלא אי"ר אחא יום שימו החמה
יתירים על ימות הלבנה ׳ א"ר שמעון בן גמליאל כל מי שהוא
רוצה לירע שימו החמה יתירים על ימות הלבנה י"א יום יסרוס
לו סדישה בכותל בתקופת תמוז ולשנה הבאה באותו הזמן אין
השמש

כתוב המלות

הכוו דילמא אחי רחמנן ניסן וקרי ליה רחמנן לפי שהוא רחמנן
לחדשי ושמח מכול שנה וחני ותו לא תירוץ מיניה יום ח' בשנה
חשוב שנה ע"כ היכי אפשר לומר' הכי דכיון דקרמו רחמי
קמלינו' לר' חדשי שהוא עומק הדרש לפי שאי אפשר שנה ליכם
העומק המופלא הנשאר עד ניסן
ולא יתכן לומר שיהיה מחלוקת
בחניתו' שלדעת רש"י נקרמו רחמי טיט
המילות בשנה היוצא ולדעת יוכם
תחו' לה' ׳ והשוכה מעלי דם ל'
למגדה זו דכיון דכתוב היוצא בתב
תו בשלו ליכא למימ' שהרחמנן שכו
חדשו המים הוא ניסן שהכ' עברו
ס' חדשי דכתיב משכב היוצא עד
שהסיר נח מכסה התיבה לרחות
פני האדמה שהרי כתי' כתיב ויסר
נח ולא משמר שחור שבשכבים
היוצא ולא שנה ויכין נח שקלו

חתי' טיפה כ"כ וזהן להסיר מכסה התיב' וכ"ש למה שכתבתי
בסמוך דאפי' ירח יתי' לה ס"ל טיפה נח כין שכוב היוצא להסרת
מכסה התיבה אבל סוגיית ס"ק דר"ה דקתמ' מכלל דתרוייהו ס"ל
כניסן נקרה הכו' ס"ל דאפשר היה שהשה נח ופחד ה' חדשים
להסיר מכסה התיבה ס"ג דאפי' לא מסתברה שכי כיון דס"ל שהחק
אפשר למי הכי לה ס"ל למידק יום ח' בשנה חשוב שנה אי לאו דקיים
להו כניסן נקרה העולם דהו ליכא למי' שנה ואכי ׳ זהן אכ
שהוא עשירי לירידת גשמים הרמב"ן טעון אחין החשבון הוא שאת'
נאות בלשון הכתו' כי אים נכנסו לא ותנח התיבה בחדש השביעי
ליום הוה הנו' שבלא כו הנשם ושכו המים מעל הארץ הלוך ושוב
שלא כחניון החדש השני הנו' בתחל הפרט' וכחניון האמור בסוף
הפרט' אין יתכן שיחזור מיד בפסוק השני ויאמ' עד החדש העשירי
להניון אחר שיהיה עשירי לירידת גשמים והוא חזר לפ' החשבון
בעניין אחר ואת' שהק"ב יום הם עם אמ' יום בכללם ואתכ' רק"ל
מאמו זה משם הנ"ל ולכן הוכרכו לירחק ולפ' העשירי שלא כחניון
השביעי ואין כיוצא לאת טעם לפרש כמה שהשיב החשבונות
שניין בת מן בת ׳ זהן אכ שהוא עשירי לי"ג מהאי טם שהת'
יחוד שנאמ' בשם הר' יוסף תקינון שהיה תוכית שנאת החכול היה'
מעוכרת דהיאך כ"ר שאמ' מבני דור הפלגה מ' לחלק ואתר"ו שנה
הרקי' מתמוטט בשם שנעשה בדור החכול ואיכא כח ועשה מהם
מחוזרים ואתכ"ג שניטיאדר' על החחזורי' ושנת ג' לאתחזר לעול'
עכור וח"כ כל המקרמו' שכפרש מעורכבי' ואין מהם יכול להעתיד'
ולאחר מה הוה שביעי ומה הוה עשירי ואיכא הקדום רבי שלמה
מרד"ם שהשנה של חלף ואתר"כו ירד כח החכול ושנת ד' לאחזור
היתה ולא נתעכר ע"כ ׳ ואתפ"י שאפשר ליישב המקרלות עם היות
השנה מעוכרת דיוכי הנשם מ' יום זה מרחשון וכשלו"ק יום הרי
טבת ושבט אדר ואחר וניסן ואנת התיבה בחדש השביעי זה חייב
שהיה שביעי להפסק והחדש העשירי זה אמור שהרי עשירי לירידת
גשמי' הו זה אכ שהוא עשירי להפסק והחדש הה שהי חרכו המים זה
תשרי והשני שהי יבשה האדמ' מרחשון ואיכא אשר דור החכול
י"ג חדש מ"מ לאנד' דילמ"ק שביע' וצריך לאתר כדאיתי' שהם ואין
לחק על תיובא זה שהרי כשאתנה שנות אד' כשהוליד את שת ושנות
שת כשהוליד את אנוש וכן ע"ז הדרך עד נח ואת"ר שנה לחיי נח אפי'
כשאתנה שנות כל מ' לעצמן כלי הכלעת זה כאל"ה יעלו אלף אלף
ואתרו וניון דהחכול היה כשנת ת"ר לנח מ' שיהיו אלף ואתר"ו וה"ל
שבכר היה נח בן ק' ר' קודם החכול ומ' בשנת ת"ר לחיי נח הייכו
שהוא לאחר שנת החכול שלא לו מן התנין וכמ"ר הכי לעיל בפל"ב
סי' ט' ואין קושיא מה"ת לעיל בפל"ו שבשנת החכול לא היה הגדול
שבכני נח כן ק' כדאיתי' שם ׳ וכלאו הכי י"ל דמ"ש לאלף תרכ"ו הייכו
לאחר החכול שנולד ל"ד שהוא מולד מדם וכן חשבון שנות שהורו
שאחד מה' ע"ם התנין הזה ולכך אף שהוא שנת נ' לאחזור זה היכה
מעוכר' שלפי החשבון האומים שמולד כסר"ד הן מלך תרכ"ו והוא
שנת ד' לאחזור שאין הכסד הנ' מעוכרת אלא הנ' לאחזור כסר"ד שהיה
שנת לאחזור ו"ד שאו מעכרין נוח' תדו"ט ואו מעכרין דכתו' נוח'
ולעו' השנה המעוכרת לאו מעוכרת נ"כ לאו ׳ ואי"ל לאין כל שנה
שלישית לאחזור מעוכרת אלא כשאתו מוכין על פי החשבון אבל כזמן
שאנו מעכרין כפי רוחות שיניה כב"ד אפשר שהשנה הנ' לא תעכר
ונ"כ שנת החכול לא היה רחויה להתעבר אלו כתי לעבר כפי הראיה:

דבר אחר ויהי בחחת כו' תע"ב דאמרה לעני' עשיה לתוידע
דרחמנן זה הוא תשרי שעל זה הכיולה אתכ' החכול

ת"ת הכסיקי
כיתו' המלות

י"ב חדש וכותנת הכתוכי ותמילת קמי דכרחמון הוה תשרי והסתת עכין הנדה לפ' החלוף סכין חרכו לניוסם לתר דכר תחר כי כן דרך החדרש לו ר"ת כפתיחת כ' תגדול של פסוק ת' תע"ג דחדה לחד עניכה וחדה לחד דקתחר הכה תלה י"ת יום שיחות

השמש סנעת לשם עי"א יום ומיכן אתה יודע שימות החמרי יתירים על יסות הלבנת י"א יום:

פרשה לד

ו וידבר אלהים אל נח לאמר צא מן התבה °הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך כי יכתירו צדיקים כי תגמול עלי · הוציאה ממסגר נפשי · וה נח שהיה סגור בתיבה י"ב חרש · להודות את שמך · לתת הודיה לשמך · כי יכתירו צדיקים · °יהבללון בו צדיקיא כי תגמול עלי שגמלת עלי ואמרת לי צא מן התיבה:

ז ה' °צדיק ובחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו · אמר רבי יונתן הייצר הזה אינו בודק קנקנים מרועעין שאינו מקיש עליהם אחת עד שהיא פוקע ומה הוא בודק קנקנים יפים שאפילו הוא מקיש עליו כמה פעמים אינו נשבר כך אין הקדוש בריך הוא מנסה אלא את הצדיקים · אמ"ר יוסי הפשתני הזה בשעה שהוא יודע שהפשתן שלו יפה כל שהוא כותשה היא משתבחת וכל שהוא מקיש עליה היא משתמנת וכשעה שהוא יודע שפשתנו רע"ה אינו מספיק להקיש עליה עד שהיא פוקעת כך אין הקב"ה מנסה אלא את הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן · רבי אלעזר אמר לבעל בית שהיו לו ב' פרו' אחת בהה יפה ואחת בהה רע על מי הוא נותן העול לא על אותה שבהה יפה · כך אין הקב"ה מנסה אלא הצדיק שנאמר ה' צדיק יבחן · ר"א ה' צדיק יבחן וה נח שנא' צא מן התיבה:

ג רבי יזרן בשם רבי איבו פתח °בפשע שפחים מוקש רשע ויצא מצרה צדיק · מפרר שפרירו דור המבול בחרוש בריך הוא באת להם הקלה · ויצא מצרה צדיק · וה נח שנאמר צא מן התיבה · דבר אחר צא מן התיבה בתיב °אב רוח השולל העלה עליך

מכלי שהוגרך להתפלל וי"ל דתיכין דבתי' כתיבי תרבי המים ויסת יבשה התרץ כמין גריד ת"ת היתה רחויה להיות כה התיבה וכ"ת וכמו שהיתה לה יבשה סוב וכ"ז לה הוכשה לבתת עד כ"ו כתרחמן תין שפך שיהיה נח מנטער ותתפלל על היעיות ותפך לזה כיון כת"ם שהיה סגור בתיבה · י"ב חדש כי תה ג"ל כתה זתן סגירתו ולפ"ז ת"ם דהוכיר שהיה י"ב חדש דהייכו עד תרחמן דוכה משמע שהיה מתפלל על הסגרן שהיה מחר שכבר פסוק המבול תתבדו ותין שתידתו שם תלה מסגר שלה לגורך: **ד** חדש בי תדש החמה שהם שם"ה יום כדלעיל כסוף פל"ג: **רחת** הודים לשתך כיון דתייתי קרן תש' ותיל ולשון לכוליה ותה שהוגרך לחזר לתת לתתן הודים לשתך כר' משום דק' ליה ובשתת דלהודות לשתך תיכתי ליה לת תת הודה שתך שהתת תורה על הטעם שהם יודו ולת"ד על הקדן וכת"ם יודוכי הודו לה' טוב להודו לה לכ"ת שהת ת"ת הודה כמו ותשה ת"ת כתו' דתו כתתר עשה לרם תפר וכ"ל כתילו כתיב לשתך ולכ"ת לתת הודתה כתקום להודות כי תלת להודות תשהטל היתה על הטעם כלתר לתת הודתה הוא ההכרת עכין הקדן שיתבו לו שהזו' ותשבחות תנשתות וקלוסים וכיוצ"ב: **בי** יכתירו צדיקים יסבלכלן ל' כתר כתו קהלת כלילית ותין הכוכה עד"ם בם"ם כתר ת"ת בעל על דבר זה שהשתיבני שפי' שהצדיקי יכתירו וישבחו לה' ע"י כי הושתיבתי דת"ת קהלת

יכלכלן תיכתי ליה תלת כי' שבי יכתירו הצדיקים ת"ת שתת' ר"ל שיהי שבוחי עליה לכתר בשידתו שהשתת ותמלתני טוכה ת"ב ע"י יתקבלו הצדיקי' שיכיתו רחיה למעלת' תתה שבשת שתי"ת תתה תוה' צדיקים וכת"ם לה הם צדיקים תתכי ותה שלה כי כתן שהכת' תתר להקב"ה כשהטיה דיכתירו וכת"ם כם"ם תשו' דכתבלת דוד תיד שתול דהוה גם שהיה יחיד צדק מהחלך יש לתת שבת וכתר לה' על זה תכל כגתילות תשר זה דבת דתין בו תלת נתיבת רשות לשיבה לת שייך נתיבת כתר לה' תלת כדין תם · שתש בקלם ותקבי שיכתיתם ת"ת תכיכה צדיק ליישוב העולם והקב"ה ירצה בזה שתרי ליה הכניסן לתיכה ת"ת תכה יתידה בודבת לבת תתה שבתת בקולו כלי תתר וזתן רב: **כי** תגתול עלי שגמלת לי תע"ג ותשבת בשת תפלתו לת נחל עלי נקט ליישבה שיתתרו לשתי בשגתול שתו יכתירו על תה שעבר כבר ותתרת לי נת תן התיבה:

שגמרת עלי ותתרת לי כו' יש תוכסי' שתין לשון גתול טול תלת על שכר ניתן על דבר כתידתו ע"ד וגתולו יעלה לו ולישת תלת גתול טול על כל הטכת יהיה כשבר תה תו לת כתו גתילות תסדים הגתול לחייבים טוכות וכן כתן הכוכה תיכה תלת שגתלתני טוכה והטכת חסדך כתה שהרשיתני לבת תתיבה וכתלתני תתסגר ואבר שהיה לו כה כתזכות הכ"ח שלת נתן שהה לשיניו כדתיתת בפ' תלך ויהי נוכח ודוחה דם תפני הגב' וכשם תוהר"י טתישבק ז"ל שתשתי שהגתול ויהם הגדול היה תה שבתיתד תלני הדכור לוחר בת תן התיבה שלת היה בו נורך כי תשבתו היה יכול לבלת תכל תה שתחר לו ליכנם לתיבה לת היה כ"כ תסד שתו שהרי היה לנורך קיום העולם ותם הוה הלניי תיבו תחתי דוחלי על יכיתת התיבה תחר שגתלתני לת תבר התחתר תבר עבתו דהא בהדיתת תחר הוכיחם תתסגר נפשי נרתיה שהיה נרוך לתחתר ולת היה יכול לבלת תקבתו כדתי':

ה' נדיק יכתן כבר פי' כל תגדה זו לשיל בפל"ב: **מבחר** שתרירו כו' תשום דקר' ק' תתי קתתי בפשם פתיחם כי תה שבין זה לזה שתלו היה לותר הרשעים יהיו כבדה וזתן תגדה נדיק

עליך שקומך אל תגר ׳ שהרבינה אמר נח כשם שלא נבנסתי בתיבה אלא ברשות כך אין אני יוצא אלא ברשות ׳ בא אל התיבה ויבא נח ׳ צא מן התיבה ויצא נח ׳ ר׳ א צא סמן התיבה ׳ כתיב °החכמה תעוז לחכ׳ זה נח׳ מעשר שלישי׳ דורות שמאר ועד נח ומכולם לא הרבה עם אחר מהם אלא עמך ׳ ויבר אלהים אל נח׳:

ז דבר אחר כתיב °לכל זמן ועת לכל חפץ תחת חשמים זמן היה לנח ליכנס לתיבה שנאמר בא אתה וכל ביתך אל התיבה ׳ וזמן היה לו שיוצא שנאמר שנאמר צא מן התיבה ׳ משל לפרס שיצא מן המקום והשיב אחר תתיבין כיון שבא אמר לו צא מקומך ׳ משל לסופר שיצא למקום אחר והשיב אחר תתיבין כיון שבא אמר לו צא ממקומך כך נח צא מן התיבה ולא קיבל עליו ר׳ צאר׳ ׳ אמר אצא ואראה פרה ורבה למארה עד שנשבע לו המקום שאינו מביא מבול לעולם שנאמר °כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח׳:

ה אתה

ס׳ל כתירוצי דלעיל זכות ק׳ל למ׳ל הכא ויבדר מלהיות חל נח ולא סניליה כוותר מלהיות חל נח כהני דלעיל ולהכי מייתי דרשת החכמה תעוז לחכם דחוקה למי דחכים יתירה ניתנה לו וכל הקודמיו שם מייתי עלי׳ סדבור מכד סדבור עכתו לתת לו שכר על הדבורים ולהשלימו בכוותה מה שאין כן בחדם ויקן שלח היה חדבור מה שעשה זה יתיים קרח דוידב׳ תלהים ונח תן התיבה דחתת לומר שדבר ה׳ עם קהלת ג׳ נח מכד סדבור עכתו וזה כמה שאחר לו נח תן התיבה שלח היה טורך דמכתו היה יולה שלח קהלת ג׳ שהיה לחבה לחיות ה׳ מדבר עמו ולתת לו שכר על הדבור ולכן לח הכיה תנחם ער שהביה התנורת שכתו לחרץ מאחר נח תן התיבה סזו הקושיה הגדולה ושתת דלח תיק מאי קח ל׳ שהחכמה תעוז לנח שדבר עתר יותר מי׳ דורות דמאי חדוחה דכיון דרשעים היו ישעיה כ׳ לחה ידבר עתהם חלח החדוחה הוח משום שרש ויקן שתף על פי שדבר עתהם לח היה דבורם כזה ות׳מ נקראו עשרה דורות לקוסטח דמילתח תף דלעיל ל׳ק דהח הוו נמיקים בעשרה הדורות את מתוללה לתך:

זמן היה לנח כו׳ דליכח למימר דלכל זמן הייכו מאי דתפ׳ ואזיל עת ללדת ועת למות דהייכו ועת לכל חפן ואתיי למה לי ועוד מאי כזמן קאמר לכל שם וכעת קאמר חפן ועוד מאי לח קאמר זמן ללדת כו׳ וזמן לרפוח כו׳ חלח ככלן עת ולח מיעתתים ליה למי שחדם עכ׳ל דלכל זמן ככל מילי דיהרג שלכל יש זמן קנוט לח יחסר ולח יוסיף ואפי׳ נדברים שעברו וכעון בניסת נח לתיבה ותדם לנ׳ע וכיוצח כדחייתי בחדר קהלת ועת לכל חפן הייכו העת והנקודה חמר כו׳ יהיה החפן בי יש עת מזומן לכל ח׳ ולח יורה על זמן התחלת ואמר כחשיח חפן שהדברי׳ ההם הנאריכים עתים מוכנים להם הפני החדם מתחת החזל כלידה ורפוחה וכטיפה וזולתם לכל בדברים חשר ה׳ יגזור בהכנסת נח לתיבה ותדם לנ׳ע לח יכנרך עת מוכן כי ה׳ יעשה לכל חשר חפן ככל עת לכל ים כהם זמן שה׳ יתן קנטה ככלם שתכילו הרוח חינו ניתן חלח כחשקול כדלמוטח כם נ׳ע פט׳ו:

זמן היה לו לנח ליכנס לתיבה כו׳ שקנה זמן מתחלה ליכנס כתי׳ם כי ליתיים עוד שנעשה כו ולכן הוכרך ליכנס כזוח זמן כלח ליחר וכן זמן היה לו שיוח שנתן לו קנטה שיעמוד בתיבה ויהוח י׳ב חדש ותו לח ולכ׳ח לו נח תן התיבה שלח יעשה עוד כלל יותר מהזמן שנקנע לו והשתח ח׳ם שהוכרך לומר נח תן התיבה כי לח נח להרגיש על היניחה חלח לחייבו שלח יעשה עוד:

משל לפרעם כו׳ זה נח לתת טעם למה היה לו זמן קבוע כי מה הפסיד חילו שהה בתיבה יותר ויחר משל לפרעם שהניח מחר תחתיו כי בתיבת רחוי שיהיה שבני חיד כי חין חלבן נוטעת בחברתה וכן ה׳ שהיכה חת נח לפרעם על כל הב׳ח בעודן בתיבה חפני המבול כשעבר המבול ויכולים להפרעם חידו יתברך רחוי שיחזור הפרעם הרחשון למקומו חיד וכן משל לסופר שהניח מחר במקומו להכניע הנעור כי בתיבת חיד הבני נדחם חפניו ויש לעניין כ׳ משלים חלו מתי כיעייהו ׳ וי׳ל שהמשל הוח לינו דומה יפה לנמשל דבשלמת הפרעם יחזה הב׳ח חפני חפני שחין רחוי שיכנסו סרדים ויתפרנסו כני העיר מחנו כיון דחיתים פרעם נוסיפים חבל הבח חעם׳ שחתפרנסו על ידי נח לחו מדידהו קחלבי דחדרחמנח קחלבי שהוח חסר נתן הטרף בידו ושם הבחל כשיתפרנסו בתיבה ע׳י נח לו יוכל נח להכניסם יפה בתוך התיבה בתו שיתכנסו ע׳י שם׳ כשלש מרוחים שפי׳: ורא קבל עליו לנחת לתן זה חענין המשל חלח תירי דקחמר דבח תן התיבה הוח חייוב וכחי שיבח ע׳כ חתי׳ שבכ׳ג לח קבל עליו לנחת ות׳ת והח חנלן י׳ל דכיון דזמן קבוע היה לו לייסיבתו בתיבה דהייכו ל׳ק חדם ושב׳ג לח הוכרך למחר נח תן התיבה חלחח שלח היה רוצה לנחת דחל׳ב למה יעכור על זרעו וכיון דכן הוח כודחי שלח כשנחתר נח תן הפרעם לח יקבל לנחת עד שנשבע לו ויתכן שכשנחתר

היה ענין זה לזה לכל חם מוקם רע הוח בפני הפתים חת ענין יניחת הנדיק תלויה עם זה וכיו״ב בכדיק בפני פתים ועוד הטח פתים זה תכו שלח בתבתר חם הוח סכוונת סוח לו בכלות הבח לו הטחת דכרים לו׳ם שחדבר כדור המבול שבפני פתיהם שהדרו כה׳ ויחמרו לחל סור מחנו בח בעליהם מוקם רע והוח המכול שחעש׳ שנגור עלי׳ב ויחתם חת׳ שהוח עלחדרם כי זה היה סכה לכל פתיהם שלח פחדו חה ולזה חלח המוקם בפני פתים חם כן ס׳ל שלולי זה היה הש׳י מחרים חת כל הדור על הנ׳ב ויחתם שלח לדון יחתם בכלה ובחרנה ויחתר שהוניח לנח מלרחתם ורנה כזה ת׳ם בחנוחתו נבי יודע בדיק נפש בהמתו דכתי׳ בהיות פרס שלח בחדת כ׳ו חדת הקב״ה חלך כ׳ו שחרדם עליו חדינה חשלח לניוחותיו והורג טובים ורעים לכל הקב״ה חיכו כן הניח המכול על הרשעי׳ והניל חת נח חתוכח וזה שהניח זה על פת שלח יק׳ם כ׳ל נח תן התיבה כי חפנתי יוכל לנחת ולח ס׳ל כתירוצח דלעיל: דבר כתיב׳ שלח ר׳ל שחדבר בנח חעם דכתי׳ חתי חתם כוח וחתי חת׳ לחזהורי ועוד דקחמר חעלה לפון פתיר חלח חשוח דק׳ ליה חתי קחמר דחי ר׳ל שכחשר יעלה עליך רוח השליט לנוחיך חיכח דבר עב׳ חתקוחיך חל תנח ולח תחכה לו זה הפך חני פי חלך חחור וירח חת ה׳ כני וחלך ודח כחילי דיהרג ולח יעבור חיירי לח ה׳ל לפחות ולומר חתקוחך חל תנח חתם וחס הכוונה שלח תניח חתקוחך חבר קבע לך החוחל ולח תעבור על דבריו חתי קח׳ל ועוד חתי חתקוחך דחשחע דכבר היה לך חקום קבוע ולח שחוחל קובעו פתה דחם כן חקומו חיבעי ליה לב׳ח דחייירי בפניהו של נח ודייקו דכשבנסת לדבר חו לחקום חה ברשות לח חנח נ׳ב חלח ברשות ודייקו חתקו׳ שכבר היית כו חתו נזוית עליו ועד פתה והח קח׳ל דחק על נב דכנישה חינך חנווה חלח חורשה וסד״ח כי לנחת חין נזרך רשות עב׳ דרחו שלח תעשה חלח ברשות כי נחיתת רשות השליט בחנוח ועוד שהוח חסרון כבוד לו שלח נעשה לו חניזות לבקש חתהו נ׳ב רשות ולב׳ח כשם שלח נכנסתי חלח ברשות כו ולח חחר כשם שנכנסתי בחתר כך חין לכי יוכח חלח בחתר כי חלו היתה הכניסה בהייוב לח היה נ׳ל דנריך חתתר ליניסה שהרי חסור ותוכנר הוח על כרחו לכל החדום הוח טעם׳ שחינו חחייב בכניסה וכי כי חרפח יניח ח״נ שהחתרפח חוח יהיה כנפשו שכנו גדולו דחחת חלך חלחכי ועת והכיח דרשת זו לדרוכי נח תן התיב חתי חנטריך כי לחה לח יכח חפנתו ולח ס׳ל כתירוצי דלעיל ות׳ת דנח ל התיבה ונח תן התיבה הם נחיתת רשות ולח חנוח וחיוב ר׳ל דמשנבח כיון דנח היה רוצה ליכנל חחתרים חלח נחיתת רשות ות׳ת ות׳כ חתנבח התיבה לח היו החתרים חלח נחיתת רשות ות׳ת ותנלן דנח ל התיבה נזרך לנחיתת רשות דילחת חינו שלח לזוחיעו כי קרבו יחי החנול ו׳ל דח׳כ ליחת היה שהחנול נח ולח נח חל התיבה ועוד דחקחנטריך לח תן התיבה ידעי׳ דנרשות נכנס נח דחכם היה כדלקחן ויכן נח נחכונן וחח שדרשו חחקרח

זה נח חכנוח לקחן כפל ט סי׳ ד כפ״ה: ונכרם לח דכרתי עם ח׳ חהם וחעפ׳ נכח חכלל כי דורות הוח יכדק לות׳ת עליטי חשו דורו חלח דכר עם חחד חהם חלח עתו ח׳ק דהח עם חדם ויקן נחי דכר ולימר לחיחר דהקב״ה כעצתו כניס חל כניס קחחר חכל דבורו של חדם ויקן ע׳י חלמך הוח דחכי חשחע דדבורו של נח הוח ע׳י נוניחס ספי חדבורו של חדם ויקן ועוד דלח הוח כניס חל כניס חלח כחשה שכחשלה חהכל כדכתי׳ לח כן עבדי משה כו׳ חה חל חה כו׳ וס״ק לחה נכתבה חנדה זו על ויבדר ל׳ם חל נח ולח לעיל נבי ויחחר חלהים לנח קן כל כשר חו ויחחר חלהי׳ לנח כח חתה וכל כיתך ל התיבה ועוד הכח נחי ה׳ל להכניסם כרים פרקל כיון דחיובדר חלהים קחי ולח ה׳ל להפסיק כחנדה זו בין החברות שכחו על נח תן התיבה ועוד חחי נפקח חיכח לפי דיובדר דחייחי לה ו׳ל דק׳ל חחחר נח תן התיבה לחה לי דלח

מ"ת הפסוקי

לו נח תן התיבה לחתר לו ג"כ שלא יכנס עוד מבול לפי סה' יודע סבת בכורו ות"ם ולא קיבל עליו הוא דרך ויכוח שה"ל כשילו לא קיבל ועל זה נכתב לו: **אביר** מנח ותפלת פרים למתרה שימת שם ענין המתרה לזה כי היה יכול לבטל ולהבטל מפריס ורביס דמין לחתר דמשום דכתיב מבוים על פריס ורביס לפ היה בוחס לעבור מת פי ה' תחל בחיבה שבחסר בפריס ורבי כדכתיב לפ יעבו כהתבטלו מפרי ורביה גם שכתו שובר פי ה' שבוטו לבטל ולחיו יוחס ושוד דלפ

לחב ל' גבטוח עדין בפריה ורביה כדכתי זה שלפ הוה כדתכתוב בסחוך

ברחשית מ"ח וע"ק. היה הוה מבטשר כתיבה וכוחס הם תפני הבבה וחי תתבלל לפ"ת ויוליאו תשם כדלעיל פריה פרקין וחפי' תיחה דלעיל' תדלעיל תשתבר שיהה לחות. שם תפני חשם ורבו ושמח י"ל דלפו ליהיה בוטה קחתר חלה על פריה ורביה

ותו דכתי ורביה הוחרה לו בלותו דבר כשבחת' לו נח תן התיבה פבתיבה היה לשון בתמים וכשחתר לו חיבה תחר לו ג כ סיהיה מותר בפריה ורביה נקט יהיחה בחקום פריה ורביה וכלילו תחר ולח קבל עליו לבתת לפרו' ולרבות תחר חבה ותפרה ולרבה למחרה ונקט סייעתה לזה דכתי' תבחר' תבחו' מייתי היתר פריה ורביה והדר מייתי תחר לו נח רבון העולמים שתח חתה חזור וכיס תבול תחר לו לחו נשבע תני סחיבו תביא תבול עוד כו' אלח שהשם תשתם דשק לח תן התיבה שיהה תחיסור תשהים שהיה להם בתיבה לח יהיחה חתם והבטח"ם לומר הכי חפני החשלים הכ"ל: **אביר** מנח ותפלת פרה למחרה ק' בהדי בבני דרחמנא לחתר ליה להתבטל מחבות ק' חשום חשם זרעו ותפ"ג דחזקיהו נבטל בכיוחה בזה כדחתחת בפ"ק דברכות לח דתי דחזקיהו לח נבטה ביחוד על פרי' ורביה וסבר לפשר לעולם להתקיים ע' תחרים לכל נח תפלח העולם הם יתבטל הוח ובניו מפריה ורביה דתשפת' תכולהו קחת' ועוד דחזקיהו יהשום רשעות זרעו היה מתבטל תפריה ורביה וסבר פבן רבון ה שלח יהחו רשעי בעו' לכל לח תפני גיהנת הזרע שהדם' תפור כ"ל ה' שיתבטל נח מפריה ורביה ועוד דחזקיהו ידע דבניו ודחי רשעים לכל נח תי ידע שבניו רשעים ודחי דהמ הם ע"ת בוחו לפרות ולרבות עם שיהדם בעתידות וי"ל דחמ"ג דקחתר ליה לחתם ותפחך לתן חיוב כתי כתי' ורבו' אלח רשות ותפ"ג דחתי' כח תן התיב' הוח חוכה כמי החשלים הנ"ל לפשר דחכוונו לפשם שיהו חלה רשות והכונה תדתפחתם כתר שכי דכתיב תרי זחתי פרו ורבו ובטלתי קחת הוח לברכה לכל תעיין למה חלה לנוחי כדכיתים' שלם על פי תתדרשו לקיים תי שחיהו עושק בפרי' ורבי כחילו ס"ד זהו פשוטו כדכתב רש"י חלא כחתר לחם ותפחך כו' חיכה חיובה לפרו' ורבו' פרו ורבו נחוני לחה לי ולהבני היה נח כלתי תפשים לפרות ולרבו' ותפ"ג דחלו נחוני ה' תיה בפריה ורביה היה תקבל ע"כ חלה שרשה

ה' שלח יבטשר ובפרו תיה שלח יתחד תזה:

עד שנשבע לו תיתה דכתי' שבועת העדות ילפי' דלתו לתו קרי אחתי הוה שבועה תדבתיב ולח יכרת כל בשר עוד תיתי תתבול ולח היה עוד תבול וכתיב כי תי נח אשת לי תשר נשבעתי הרי שבועה היה תח"כ כתתחר ולח יכרת כל בשר כו' גם ר"ו לכתב נבי לח תוסיף לקבל כו' לח תוסיף ולח תגרע כל הלשון לשבועת היה שבתו' תשר נשבעתי תשבור תי נח בו' ולח תניחו בה שבועה לח ת שבבל דבריו והיה שבוע' וכן דרשו רבותינו בתם' שבועו' ע"כ. ותו תתרת שלח יבח נח עד שנשבע תבלן דלתו לתו היה שבוע' הה תשר נשבעתי לתו בהחות דבורה קחתר חלה תקחי הכי והיה שבועה גחורה ותכילו ויחתה דהה עליהה ת"ח ק' מ"ל דה' נשבע לנח קודם שיבח תי תדבתב תשר נשבעתי תבשור תי נח ויחתה הוחה קודם שיבח כו' לתו לח יכרת כו' ועוד יחתה הם קודם שיבח נח נשבע לו ה' הם בתחדם בשהרים ריח הניחוח שחתר לח תוסיף כו' והלח בכר נשבע ושוחד הוח דבשלמח לח"ת מחר כך הוה בשחתר לח תוסיף כו' ולח יכרת עוד כל בשר י"ל דהה שלח בח לחדם זה חלה שיהיה בריח ויתן חות עליו ושתח י"ל דהה דבתיב ותחם תרו ורבו כו' ויחתר תלהים תל נח כו' ותני הבני תקים חת בריתי כו' ולח יכרת עוד כל בשר כו' קודם שיבח תן התיבה נחתר לנח ותו ניתן לו הות שיהן תוקדם ותחתר בחורים ות"ם וירח ה' חת ריח הניחוח ויחתר ה' חל לבו כו' תתבני

זכות זה נשחש ה' לנח וכשבע לו בשבכר שלח להביח תבל ותפ"ג תיה בחסד דקרבן זה תחר היניחה הוה סם"ת שידע בעתיד הסבים תילה בלבו ויחתר לח תוסיף כו' בזכות הקרבן העתיד ולזה נשבע לנח כפי' ולזה לח נכתבה ותחם פרו ורבו ושבועת ה' לנח חלה תחרי וירח ה' חת ריח הניחוח שבודיע סבת התרצו ה' לנח וברכתו תוסיף כי זה עבות' סבת הבבוע' הקודמת ותפ"ג לסחו ותחם פרו ורבו בשוב דם תחדם לות' שכל סתיבו עושה בעבור ורביה כתיב תם ה' בלקטן ותכתתי תתן לי בתבתו' דבר' הבי לחתר לתסורים מתבחים תחם' כתתן תתיב ולחתר בתך הבלו חלו בתחה ותיה ושוח תיה תחר לבן ותחם פרו ורבו שרבו בתרן ורבו בה תחר לו נח בבן העולמים בתח תחת תחר תחיה לחתר לו לחו נשבע תני סתיבו תביא תבול עוד לתולם

ה אתה ואשתך ובניך וגשי בנך׳. רבי יהדן בר רבי סימון׳. רבי יוחנן בשם רבי שמואל ב"ר יצחק נח כיון שנכנם לתיבה נאסר לו פריה ורביה׳ הה"ד ובאת אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך׳ וכיון שיצא התירו לו הה"ד צא מן התיבה אתה ואשתך׳ אמר רבי איבו ◦בחסר ובכתן גלמור אם ראית חוסר בא לעולם ובכתן בא לעולם גלמור הוי רואה את אשתך כאילו גלמוד׳. אמר רב הונא כתיב ויליוסף ילד שני בנים אפתי ◦בטרם תבוא שנת הרעב׳.

ו וכל אשר אתך וגו׳. אמר רבי יודן הנשיא כתיב היצא קרי ושרצו בארץ ולא בתיבה׳. ופרו בארץ ולא בתיבה׳.

ו כל

זכות זה נשחש ה' לנח ובשבע לו בשבכר שלח להביח תבל ותפ"ג תיה בחסד דקרבן זה תחר היניחה הוה סם"ת שידע בעתיד הסבים תילה בלבו ויחתר לח תוסיף כו' בזכות הקרבן העתיד ולזה נשבע לנח כפי' ולזה לח נכתבה ותחם פרו ורבו ושבועת ה' לנח חלה תחרי וירח ה' חת ריח הניחוח שבודיע סבת התרצו ה' לנח ובתכתו תוסיף כי זה עבות' סבת הבבוע' הקודמת ותפ"ג לסחו ותחם פרו ורבו ושבוע בשוב דם תחדם לות' שכל סתיבו עושה בעבור ורביה כתיב תם ה' בלקטן ותכתתי תתן לי בתבתו' דבר' הבי לחתר לתסורים מתבחים תחם' כתתן תתיב ולחתר בתך הבלו חלו בתחה ותיה ושוח תיה תחר לבן ותחם פרו ורבו שרבו בתרן ורבו בה תחר לו נח בבן העולמים בתח תחת תחר תחיה לחתר לו לחו נשבע תני סתיבו תביא תבול עוד לתולם

מבחתר וירח ה' חת ריח הניחוח ויחתר ה' ותחר כי תי נח אשת לי תשר נשבעתי כו' תתבע דותחם פרו ורבו ותחר כשחתר לו לח תן התיבה ותין טעם לזה חלה כדבתיב"ה ותם שהביח רותה לשבועה תוירח ה' חת ריח הניחוח כו' נראה דהייט תדבתיב תתם לח תוסיף לח תוסיף שהוח שבועה כנ"ל. וה"ם חלה יכרת כו' וקט הכתוב רמזנו. ס"ג דמייתי וירח ה' לפי סוח סבת השבוע' כדכתיב ותשתח ניחח ס"ג בנתי דלתו לתו שבועה תדבתיב ולח יכרת ועוד חלה הניחוח תלה תוסיף דתי ה"ל לכתוב לח תוסיף לח תוסיף תחתר פרו ורבו ולח קבל נח לתה לח הניח לח תוסיף לח תוסיף דהוה תקתי הכי בשבת הקרבן דתפ"ג דשבוע' זו היתה בלב שבועת ולח יכרת היה לנח תניין דלח כתיב תחר נשבעתי לנח ה"ל לכתוב הרחשונה תבל לפי ס"ם שהבל היה בשעה חלה קודם שיהיל ניחח דקט לח יכרת שהיה החטור שת לנח תשע' שתיבה קודמת בכתוב ות"ת ותכח לזו דכתובין חלה כסדרן ולח שהיה תלתר לח תוסיף בשת הקרבן החם וכן ותחם פרו ורבו והקשת הבריח תח"כ כשבטו י"ל דמכיון דכשיהיה תן התיבה הניח לו תשתים שיהיה בשחתר לתת ותשתר תשתחה לו היה הגוחי של פרו ורבו ג' בי לתם יהיה הרשות בתשתר תחר והחשוה בתקו תחר וזעוד תכיון דכשנו לו פרו ורבו לח קבל תדשטרין לחת לו הנשחה ולות תשתחה גם בשתחר לו תחת ותשתר כו' לח יקבל ולמה לח יתן לו שנשחה תן בתו שנתן בתחרוזה חלה ולהי הבל בתשתר ת' הוה ובכני ניחח הח דכפרקין סי' ו' הח דלעיל בכל"ח סי' י"ח תח"ם שם;

שנאבר כי תי נח ולח לי תשר נשבעתי הרי דע"כ שבועה תיכח תש"ג שבועה תשבתין שבועה בהדיח ורח"ם ול' הח. בהדיח דשבועות הכ"ל שהביולח רחיה תהיי קרח שהבבל הח שבועה. למה לח הכיולח תרחי' תקר' דוהקיימתי חת בריתי דתשתר שבבר ברית ברית ורומה לקייתו תבל הוכרתו להביח הרחים תדבני קבלה דתשר נשבעתי תשבור תי נח ולדידי ל"ק הח בל תי שתלטו ברוב התקומות ברית בתקום שים כו שבועה לח יהייב שבבני' שה שבועה שהרי תלטו והקיימותי חת בריתי תתך בינו ובינכם הגי נותן לו חת בריתי שלום ולח תניבו בהם שבועה ותפ"י שהרל"ש כתב נבי והקיימותי חת בריתי תתך זה לתות שנשבע לו ה' קיים לבן תיבו תוכרח וכבר חלק עליו הרתב"ן וכתב שנשבע בשבתים ודבר שהרדו שנים והברית הוה דבר ה' שבתוך תשר לבי תבתי ושיור ותם כן תין תתתר ברית רחיה שביחה שבועה לנח;

כיון שנכנם נח לתיבה. כו' בכר כי'לגדה זו לשיל בפרק ל';

הוצא כתיב קרי תיבה לח כי טעם לשבר הקרי והכתיב תבל רש"י בחומש כתב הוצא כתיב תיבה קרי הוצא לתור להם שיצאו ותם תיבם רוצים לנחת הוציאם בפל כרחם וכתב עליו רח"ם ס"ם;

ושרצו כתרן ולח כתיבה תשום דקט. בתרן לחה לי דלח דמי לפרו ורבו ותלתו חת התרן וכן הרמש הרומש תל תתר' דכיון דנוסח תחלוי והרמיסה היה תתרן הברת להוכי הנוסח שם הכוחת תבל לנבי ושרצו ופרו ורבו כיון דתיו תתרן נוסח תפרישה והפריה ורביה תף ס"ם שהפרי' ורבים בתרן שם תה נוהג לתבירים פשים שבתרן שם ולח כשמי לח דוקח בתרן ולח בחיבה תבל ק' תה היה הכוחב כזה שם לומר לנחת שנח הכ"ת תסתיר בתשמים כדי שיהיידם וכתו שתת' נבי וינו על התר' לחתר לתסיר

על

ז כל
החיה וכל הרמש וגו' כל רומש אשר רבי איבו
רומש מלא פרש לכלאים: לשפחותיהם פרש
לסירוס: על ז' דברים נצטוו בני נח על ע"ז: ועל גלוי
עריות: ועל שפיכות דמים: ועל ברכת השם: ועל
ועל הגזל: ועל אברים מהחי: רבי חנינה בן גמליאל אומר אף
על הדם מן החי: רבי אליעזר אומר אף על הכלאים: רבי
שמעון בן יוחי אומר אף על הכשפים: רבי יוחנן בן ברוקא
אומר אף על הסרוס: אמר רבי אסי על כל האמור בפרשה
נצטוו בני נח: לא יעשה כך מעביר בנו וכתיב
בתוריה כי תועבת ה' כל עושה אלה:

ח ויבן

על הכתוב מ"כ קודם כניסתו לתיבה היה צריך להוסיף לטהורה לטיהרה
לע"ל תלת הוסיף ומי לשמעוני' סה' הוסיף לנח גם על הכ"ח
מתחלה לשם' שלא נתן שם שכתוב לה היה לו לומרו כשמחר
ושרטו לכם' שזה שם גם מדבר ונח הכיר ידע זה ושרד גבו ומשם פרו
ורבו שרבו בתרן מתי תיכה למיתי
הא שמם לה תיכה' תני לשמעוני
לעתיד מבשרו בתיבה דהא נכא
ל' בתיבה וכיון כו' שמעי' ליה וי"ל
דמתח למיתי דלקי עכשו תיכה
מוזרים תלת חון לתיבה מכל מה
ישנו עוד יום מן יומי' כתיבה על
טיובלו לנטת כולם לסורים כיון
דתיבה מקום כבר הוה ולא תימה
מכיון דהוזהרו לעתם לפני כתיבה
כבר ומוזהרים לעתם לפני כתיבה
כתו שהם מוזהרי כתוך דכל הרחוי
לבילה כו' ולכן לנח נ"ב נאמר
ואתם פרו ורבו שרבו בתרן לשפוקי כתיבה כזמן שיהא עוד ואל
יקשה עליך דה"כ בתחתר תחת ואתך דהוה כשהיו עריין בתיבה
ס"ל למימרה דמתח' ואתם פרו ורבו נתי שמוך למתח' תחת ואתך
עשורם בתיבה נאמר כדכתיבנא לעיל בסימן ד' וחס שבתך רש'
נחומם ושרבו בתרן ולא בתיבה תניד שתף הבהמה וכשוף נחשרו
בחמים אין הכונה שהבהמה כח להזדיע זה אלא להזדיע כלומר
מכאן למדנו זה ותם שלא נרמו חיסור הכ"ח בבתיבת בתיבה כמקר'
כת"ם חיסור כח י"ל לפי שם' לא תוכרך להזכיר לנח שלא עליו וכיון
כי הוא הכם וידון ק"ו לכ"ח שחסורין שתם יפרו בתיבה יתרבו ויהיו
לחתת עליו ואולי לה תכילם בתיבה:

רומש שלא פרט לכלאים ק' גבי חדם דכתיב וכל רומש על
התרן שלא תחתיו ל"ק ליה ואי תחרת דתם"כ דתסס
דריש' חיכו פרט לכלאים ולא מייתי לה שלא הכה תחיבת נחי
לשמחותיהם פרט לסירוס ס"ב ק' שתם נאמר לשתם בשם
נח ות"ת חכר חת חי כחי נאמר לנח תף כשר כשפו דתו ו' ס'
שנם חדם החכר כזה לשיל פסוף פי' ו כשר תירנו כפ' ד' חיתות
דלמחרי דם שרטים תחת וכן ת"ס שופך דם האדם תשפ"י שהחכר
חדם פלג"ד תנטרוך בחיוו ותיתות ולכיכ למי דחד לנטרי
לכ"ח נוטייהו דחסורי ליתקק לשתיכן תיגן וחד לחסור לתכשים
להזקיקם דתם"ג דתי חסירי כ"ח נוטייהו תחילת תשתע דתיכני
חסירי להזקיקם וכדתתם שם כפ' חלו טרפות דתי הוה כתיב למיכנו
בדשתים הוה תמית לחסירי כני נח לחרכיעם ת"ת תי חסירי תיכני
לח תשתע מיכה חיסורה לכ"ח נוטייהו שתיכן כני דעה דת"כ כ"ל
דקתי תתח לתיכני ותכיכן לכ"ת ותכרי ר' חיכו הכה לח תשתע
דקתי חלת כתיכני דומיה דסרוס ושטרח:

פרט לכלאים דרומש חלת הייכו שיהיה כל חיה מהם שלם
תתיכי לשפוקי כלאי' שהו קנתו מתיב זה וקנת מתיב זה:

פרט לכלאי' כלו' שנח החכר כזה דם ל' דכיכי נח הוהרו שף
על הכלאים כד"ת דכשתוך: פרט לסירוס
מחתכלים תלהוליד ולהרכות תשפחו דחל"כ לחשפחותיהם למ"ל
תחר שאמר כל החיה כל הרמש וכל העוף ועוד חלת שייך חשפחה
וקורבה כב"ח ומה שלא תחר שקבלו עליה ס"ת שלא ידבק כשתיכן
תניכן כדפרש' כחות' שפפ' דם ל' כלעון שכת' רש' כפוף פ' כרתשי
שכ"ח לה כשחיטה דרכם שלא שחטום היו מזקיקי' שופם לשתיכם
תניכן וח"כ תין לומר דלחשפחותיהם תחת לחיות' שקבלו עליהם זה
שתנו לה כשחיטה וח"ת לפ' שקבלו עליהם שלא להזקק שפילו
כשזקיקום שהכתי' דהא קל חוינן שמזקיקי' היום תין לשתיכן תיכו
ותקבלים: עד ז' תנות שקרא דויכו ה' חלים על האדם
ילכי לכלהו כדיליף ר' לוי לעיל כפי"ו סימן ט' לכלן כר שקבל תן
החי ורבי יצקב דכפר חנין ילף נתי שכר תן החי וכן כפ"ד חיתות
תעב"י שים קנת חלופים כין דרך הנמרה לדרך המדרש כרחיות
וכבר כתבתי הכל לעיל נשם שם כתבתי שם ברחיתי לדקדק כתניכן
זה ע"ש: פרט לכלאים כו' וח"ת והא מהשוף למיכנו נשקל
ודרוש נתי שברנו כתרן נשקל ל"ק דתני תיתר דשרנו בתרן לח
תחת חלת לברכה בשלמת ותשוף למיכנו לחכרה בשלמת שכל
ח' וח' נוח לו לנות מיכו חלנות תין תחר וכדתתרן כפ"ד חיתות
למתן חלת ס"ל שכני נח נצטוו על סרוס וכלאים ת"ק דכלאים
חלמיכנו שנאתר כתשפח כרחיות כחילנות וכשהתם נשקל
דכפרק חלו טרפות תשתע דתי הוה כתיב למיכנו כשסיס
חשיכי כתרכבה ועוד מד"ת שתל דאתר חת תוקוני תשתורין תקיש

ת"ת הפסוקי

החקקתי לך ככר כרחיתת כפ"ד חיתות ילפי' שחסור כלאים לכני
נח ומיכו למה שכתב ר"ת דתי לתו חת חקותי ס"ת למיכנו לתו
לחיסור כתיב ותי לתו למיכנו ס"ת חת חקותי שחקקתי לך ככר
כתרם י"ל כתי דתי לתו חת חקותי ס"ת רומש חלת לתו לחיסור
כלאים כתיב ותי לתו רומש חלת
ס"ת חת חקותי דשרט חכל הקו'
הרחשונה כדוכתה קיימת ושתם
לח ס"ל לגר מיכו דלמיכנו דמעשה
כרחיתת חתת לחסורת לח לענין
הכרחיה מיכו לפוטרו כל החיכים
שנזרה חכמתו יח': אף על
הדם מן שחי כפ"ד חיתות' נרפי'
עלה ת"ר לך ככר כשפו דתו לח
תחכלו זה חכר מן החי ר' חניכה דכרים י"ג
כן נתנאל חומר חף הדם מן החי
חלי טעמת דר' חניכה כן נתנאל
קרי ביה כשר כשפו לח תחכלו

דתו כשפו לח תחכל ודכיכן הכוח למשרת סרני הוח דתתח ופרט"י
כשר ועוד נשפו קיימת לח תחכלו זה חכר מן החי ודתו לדרשת
תחריכה למחרי חכר מן החי דשרטים כדלק' כשתעתין והשם כפי
נתר' חלי נת"ל ר' הוכיחתי שדתו חלוק מכשרו יכלו סרני' שחין דמם
חלוק מכשרם ופרט"י חלית לחוד' כיכי משתם דשרטי' חתעטי חיכי
כו' ת"ר הוכיח דתו שהי יתירה הוח הל"ל כשר כשפו לח תחכלו
דהייכו בעוד שהנפש כו חל תחכלו חת בשרו שהי כשפו דתו לתם
לו וכי לח ידענא הנפש זהו הדם חלח לומר לך מי שדתו חלוק
מכשרו שהדם קרוי נפש והכשר כשר יכלו סרטים שחין דמן חלוק
מכשרן שחין דמן קרוי דם שכשהוהרו ישרחל על הדם לח הוזהרו
על דם שרטים משום דם חלח משום שרטים שכשר כו' ושתום כתכו
ז"ל שף דם מן החי ולרבנן חכר מן החי וק' דתנח דלשיל דרים
דנפקח ליה חכר מן החי תחכול תחכל ולח מוקי שהי קרח חלח
לחשרי שרטים כדנפק"ל לקתן מי שדתו חלוק מכשרו ע"כ ולח שכשתי
תתי ק' לכו דשי חתתי לשיל תנח דדרים חכר מן החי תחכול תחכל
דהוה רבנן לח מוקי שהי קרח חלח לחשרי שרטים דלחכר מן החי
לח תנטרוך ותלו הכח קחשיק תרתי חתתי שתני חכל ת"ת קרח לח
תנטרוך חלח לשרויתת דשרטי' דחיסור חכר מן החי תחכול תחכל
נפקח וקרח דקחמר הכח חיסור חכר מן החי שייכו לשיל' שרויתת
דשרטים דלח חני לתיתר ליה חפלי סיוכיר חיסור חכר מן החי:

עד הכלאים כדר' חיכו דדרים לה תרומם חלח וכן ריב"ק
דחוסיף סרוס נפקח ליה חלחשפחותיהם כדר' חיכו ת"ל
כלאים נפקח חתפשוף למיכנו וסרוס נפקח חשרטו כתרכן כדתתר
כפ"ד חיתות לתנח דכי חכשם ונתרח לה דרים רומם חלח
ולחשפחותיהם חני חוקי ליה לומר שקבלו עליהם לידבק כחיכן
כדפרש' כחות': עד הכשפים כפ"ל חיתות חפ' חתי טעמיה
דדרכי שתעון דכתיב חכשפה לח תחיה וכתיב כל סוכב עם כהמה
חות יחות כל סיטנו בכלל כל סוכב עם כהמה ישנו בכלל חכשפה
לח תחיה ופרט' חכשפה לח תחיה וכל סוכב עם כהמה סותכים
הם בפרט שה החשפטים וח"ת ודדרום תיכתי כל סיטנו בחכשפה
ישנו בכל סוכב עם כהמה וכן נח דליתיה בחכשפה חלח סיתרבי
כסוס דוכתה ליתיה נתי בכל סוכב עם כהמה חלח בשתר עריות
וחף על נב דוזדקק בחשתו חשתע וזכר וכהמה כדלעיל כפי"ח
שתי קרח גלי חלח נתם בכהמה הח ל"ק דלח חשתכר סיטה חותר
בכהמה דגרע חשתר פריות ועוד דתיכתי לתיכתי לקחוקי לחומרת
ולקולת לחומרת חקשינן ומי חסיפת לריבת סדרת לדרום
כדכתכר"י כפ' חלו עוכרין דקחמר סד"ח קוחיל וכתי' לח תחכל
עליו חתן שבעת ימים תחכל עליו חתות כל סיטנו סקום חכול
חשם ישנו כלח תחכל חתן ניחח נתי הכח ת"ק כיון דדרשינן
סחוסים להרכות חתות כני נח ניחח נתי חף על סכוסת פוח
דכתיב כתר לח תעשה לך פסל כו' לח תשה כו' ותיתח כל סיטנו
כפ"ו ישנו כלח תשה וכן ניחח סחוסים על ככוד חב וחם דסחוך
ללח תרנח לח תכלף לח תנטוב דתיתנטו ככני נח וכן כעדות שקר
דסחוך לח תענה ללח תנטוכוכן ניחח חף על כל דם דכתיב רק
חוק לכלתי חכול הדם ולח תחכל הנפש עם הכשר כל סיטנו כלח
תחכל הנפש עם הכשר דתייכו חכר מן החי ישנו כחיסור דם וי"ל
דשחני הכח דדרים סחוסים משום דשני קרחי חלין כתיתרו
כפרשה לפנתן וכיון דנתיחדו משתע שרמז לנו שבני חלו דומין
לכל שיטנו כזה ישנו כזה וס"ל כתילו תרוייהו כשר קרח דדרשינן

מ"ת המפוקי
ביאור המלות

כל מיבנו נמה יסנו כמה כדדרסינן לה תמכל עליו המן מכנסת יחיס
תמכל עליו מנות כל מיבנו בכל תמכל המן יסנו נקום מכול מכם
ועי"ל דהכא המו' קרא יחידה דרים דכוכב כם כהכר נכתבה
מוכרתו כפ' מחרי ומנכו כפרם' כחן חלה כדי להקים מכשף חלין
ומחה לוה כיון רש"י כת"ם סתוכי' הם כפרשת חלה החפפטים
כלומר החפוס דכתיב כפרשם מחרת וזלת מחרי וקדושים דרשי'
ותף על גב דכתיב דוכתי דרשי' סתוכי' כלומר הני מעמי וכדילפי'
מלה תחפוס לחלקות דכתיב התקחים ולימה דכתיב כתריים לה
דרשי' חלה ללמוד דבר חזא לזו

כרחפית ד' מכל לה למשש המנוח כדחמר כל מחיבו נקום מכול מכם כו' מו לרכויי מנוח כדחמר כל מחיבו

פחות כ"ף כנל תמכל המן כו' מ"ק דכרים ערכין מחר סד"ח למי' כל מיבנו

פחות י"ח כמעמנו ישנו נגדילים כו':

כל המחר כו' וכתיב כתריים כו' כפ"ד מיתות כל המחר כפ' כיסוף כן נח מוחר פניו לה ימנח כך חטביר כנו וכתו כחם קוסם קסמים חשוכן ומכחם ומכשף ומחבר חבר ומשאל חוב

איר הפוירי' ד' וידעתי ודורם חל המתים כי תועבת ה' כל עושה חלה ונו' ולח מנם חלה חם כן הזכיר ופרע"ם ע' מכשף זו היח מחזיר והולך לה ימנח כך וכגלל התועבות החל ומדנעכתי עליהם ס"ת הוזהרו על כלם דלח מנם חלה ח"ב הזהיר:

ויקרח ו' ויבן כתיב היו"ד נקמץ

רסקום שלחן מקום חלשון החסוננות כמו ויכן עלי דלפי הקרי היה רחוי לכתוב ויכן כדפרש"י כיכחות כתיב כנגדו וקרי. כנגדו ומכיון דיש חם לחסורת דרשי' ליה חל' התסוננות ופ"נ דכיוצה בו ויכן כה וכה דכתיב ויכן ולח כתיב ויכן ויקן חת חלקת השדה וכן ויכן שלמה חת הכית היכה דחיכה למידרש דרשינן: כיפני חם נוכי הקב"ה ויריכה כטהורים דכיון דכטחלים הסכיק זוג מ' לקיום המין כיה דוכה סיחקיים המין פכ"פ ג"כ יסכיק כמין הטהור ומחילו לח"ם כפ' כרת חסנת חתי טהורים וטחלים מעכירה חית. לכחה מחחר שם שכחתין סיכיה כו שהורים יכיה ז' ומחתין חלה יחנה לו חלה טחלים לה יכיה חלה ב' חלמה כ' סני לחיות ערב ומ"כ כי חיכה טהורים כחיה ל"ל כיון דכב' סני לחיות ערב • ומ"ת כה טהורים כריכים סיכיו רכים לנורך חכילה לעול וכדחמכת לעיל כפל כ' סו' ו כבר חידנוהו שם: כיפני חם נוכי הב"ה ק' דחפני חה ריכה הקב"ה כטהורים כו' חידני ליה כדלעיל כפכ"ז ח"ב חפני חה נוכי הקב"ה להרבו' כטהורי לה חפני חה נוכי הקב"ה ודיכה כו' דחפחע שהן ב' חלות ו"ל דחרתי קנו ליה למה כ"ב חיכים כטהורים דכחד זוג הוה לקיום המין ונוד הטהורים רכים דחילו הוה נקיט חטהחלים ז' ז' נמי לה הוה ק' כולי חתי חף ע"פ שיק חה טורף לו' לקיום המין דהוה חפס לו' רעה גו' על נד היותר טוב ולכי' פכ"ו לה חחריך וכלל הכל כתה שעם ריכה ה' לטהורי ולכי דרך הרחב"ן ל"ל כפי' החומש שכפחיכים כלו זוג מ' חעגתן ופפת וזוג הטהורים הנוספי' נגטוה נה לטרוף חחריהם לפי שהיו לקרבן וחפחי' חעגתן לה יכלו ליהם ועוד כדי שיטרף נה כחנוס ניחח דחרתי כני חלה חעני חה טוכ"טהורים לטרוף חחריהם ולה טחלים ועוד דחיכי הטהורים רכים כהגלה חטחלים ולעיל כפכ"ו לה חם להזכיר חנוח הטורף: כיפני חה נוכי הקב"ה ויכן ידעי' פפכת קרבנו של נח לפי שכיון שהם מנכנסה להכנים ז' חטהורים היה לפנה ז' דנוחי החנוס מהקריב חטהורים לה ידעי' לה הכיון דחיין כטחלים חלה חל ז' ל' חין פיפם שיפחוט חחד חהם ויפפד חחין כח"ם הרח"ם ז"ל הם לה שנחחר פחחרי שיגח חן כחיבה וחן רב ספרו וראו פיפ

ח ויבן נח מובח לה' ויבן כתיב נהבונן: אמר מפני מה צווני הקדוש ברוך הוא וריבה בטהורים יותר מן הממאים אלא להקריב מהן קרבן מיד ויקח מכל בהמה טהורה ומן העוף מכל חיה טהורה ומכל בהמה טהורה שבירושלים ששם הקריב ארם הראשון שנאמר ותשב לה' משור פר מקרן מפרים:

ט וירח ה' את ריח הניחוח: רבי אליעזר ורבי חנינא רבי אליעזר אומר הקריבו בני נח שלמים: רבי יוסי בר חנינא אמר עולות הקריבו: אתיב רבי אליעזר לרבי יוסי בר חנינא והא כתיב ויבן מזבח לה' ולבתר הביא עליהן עולות: אתיב רבי יוסי בר חנינא והא כתיב ומחלביהן מדבר שחלבו קרב: מתקיף לה רבי יוסי בן שמעיניתן: אתיב רבי אליעזר לר' יוסי בר חנינא והא כתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו שלמים וגו' מה עבד ליה ר' יוסי בר חנינא כלא הפשט וניתוח: אתיב רבי אליעזר לרבי יוסי בר חנינא והא כתיב ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים מה עבד ליה רבי יוסי בר חנינא כמאן דאמר לאחר מתן תורה בא יתרו: אמר רבי הונא אתפלגון ר' נאי ור' חייא רבה: רבי נאי אומר קודם מתן תורה בא: רבי חייא רבה אמר לאחר מתן תורה בא: אמר ר' חנינא ולא פליגי מאן דאמר קודם מתן תורה בא יתרו הקריבו בני נח שלמים ומ"ר אחר מתן תורה בא יתרו עולות הקריבו: ורבא מפייע לר' יוסי בר חנינא דכתיב עזרי צפון ובואי תימן עזרי צפון: זו העולה שהיתה נשחטת בצפון ומה הוא עזרי דבר שהיה ישן ונתעורר: ובואי תימן אלו השלמים שהיו נשחטים בדרום: ומה הוא בואי דבר של חדוש: רבי יהושיע בשם ר' לוי אמר קרא מפייע ליה לר' יוסי בר חנינא זאת תורת העולה היא העולה שהיו בני נח מקריבים וכי אתיא לשלמים כתיב ואת תורת זבח השלמים אשר הקריבו אין כתיב כאן אלא אשר יקריבו מיכן ולהבא:

י וירח ה' את ריח הניחוח: תריח ריחו של אברהם אביהן עולה מכבשן האש: וירח ריח של הנביא מישאל ועזריה כדלעיל: שנאמר

הקדמן גם מחניחות לחפ"י סלח הניחו סם נוחו פל זה לחן לנחוח זה כמו פיחסר הרח"ם ז"ל סהרי ודחי חדם הח' הקריב קרבן כדכסמוך גם הכל דקריב חכהורים נחנו וח"כ דרך כפוסה להם להקריב קרבן וח"כ חפ"ם סלח יהוה נח ולח יחכונן מהכשנתו הו' יקריב קרבן מ"מ מחה סהקריב מכל הכחמ' הטהורה ומכל הטמח השהור ידעי' לה דחי לחו חכהו סהכין חמ"ם לו ס' להקריב ל' מהטהורים כלם לחה לו להקריב מכלם והיינו דכתב רש"י כחומש מכל הכחמ' הטהורה חחר לח כוח לי הקב"ה להכניס מחלו ולח כדי להקריב מהם קרבן ולח כתב לה על ויבן מזבח חו על ויבל עולות דמ"ח ידחה הכתוב כיצד מהתבוכנותו עשה זה:

כיד ויקח כו' לח ידעי' מה הוכרך לו זה דהא קחתר סטעם הקרבתו חפני מהבונן ומה נריך לו' חיד ויקח ושוד מכיון סכח לפדר הענין כי' לחיל כגה חוזה סכניכו קדם להקריב סכולהי כגה חוזה ויבן חוכח חיכו יכול להקריבו ומחמ חפנים דק"ק כיון דויבן דמז להחבוננות נבי ויקח חו ויעל עולות כל' סהחבוננות חיכו טהל חלה על הקרבן סהיה החכלית לה על מעשה החוזה לו"ה חיד ויקח כו' כלו מחחר דקחי' הכהוב כים חיד מחרי כיון החוזה כל ויבן כחלו נכחב על ויקח:

על חזה הגדול כו' ומלי דכתי' ויבן סיינו שהבונן כחיזה חקום הקריב סהם לה נ"ל ומם גבה גם סו' ולה סהבונן חוח על מעשה הקרבן דל"ב חויקח חו חויעל ס"ל לחכהנים ותיטב לה' הסור כר לה חייטי מהכה רחים חלה דחדם הרחמן הקריב קרבן דכחדם הרחמן מיירי כדחמר כפ"ק דע"ז סהקריב סור סהקריבו קדמו לבדמותו וכפ"ב דזבחים סור סהקריב חדם הרחמן קרן ח' כיה לו בחנוח מחחי קרח וחזה חבות שבחדם הח' מיירי קרח דח"ם לשור שיקדמו קרניו לפרסות וחלה לותו שנברה כחמשה כרחפית וכח"ם רב' סהקריבו קדמו לפרסותיו דחחר חר כל חמשה כרחפית נקוחקו נכרחו סור סם קרנותיו חגדולים וכיון סיכה רחפי חחלה נחלפו קרנותיו קודחות לפרסותיו ועוד דלח ח"ם חסור כר חלה נחוחו שכיום סהיה סור דהייכו יום שבולד כדכתיב סור חו כשב חו עז כי חלד ימים ושוי ונחחר כפר סהוח בן ג' סחכי חקריבו לה חכר וכדפרש"י סם חכל חם סהקריב חדם הרחמן על חזבח הגדול שניהוסלים לה ידעי' חיכי נפקא ומחמ חכיון דחמכח נכרח סחוח חקום כפרחתו כדלעיל כפי"ד חסחמת הוח שנחו נחכבר בקרבנו סם: וירח ה' חת ריח הניחוח ר"ח ור"ח כו' כבר פיפמי מחלוקת זה לעיל בפכ"ג וחה סיח לשיין כחן לחחי הלבחת חייח ליה הכח דחפ"נ דפסקי' כעולות נח חחי נפקא מהחי פלוגתא לפדיומה דקרח דהכח ומחי ק' ליה לחחי הכל הקריב נח עולות וחכ"ב כהחות לה הקריב שלמים כלל ולהבי חייטי דריב"ח דחחר דלח הקריבו בני נח שלמים לר"ח חחי חיכח למי חלח ושוי חיכח קושית דחחבר דכחר נח בשולות דחשיבי טפי מכלן לגבוה חדע דסם בסוס דוכתה דחייטי מחי פלוגתא לה חסכחן דהוסיפ ריב"ח לר"ח חכח ושוד דלקרח דוקיל עולות חיכבי ליה לחקויי לה חוירח ה' חת ריח הניחוח וחמח סהוח דק' לן ה"ח דלכיחות כדחמכוחב בסוחך לחבי חחרן דחסוס דבני נח זה דרכם להקריב חסח ריח ניחוח קחחר הניחוח כה"ח הידיעה ולהבי חייטי דק פלוגתא דלב"ם עולות חיכח הקריבו ולח כחלקו חלה בשלמים:

דריח ריחו של חכהן חסו' דק' ליה חחי הניחוח כה"ח הידיעה ביון דחמכחי לה הטעל סם ניחוח על קרבנו של נח לה ה"ל

מלא וירח ה' ריח ניחוחם לב"מ סרחו לניחוח הידוע והמסוי' שהוא מכרח ותמ"ש שהקריבו נפשם לריח ניחו' ועשו נחת רוח לו ותפ"נ דהכא בקרבנות נח קחייהו ה"ק ע' זכות קרבנות נח נזכר לו ג"כ זכות הקרבנות שיהיו לדורו נדר הבלתם מהמטול ותפשר ג"כ דהא זכות קאי ליה היכי הספיק זכות קרבנו של נח להטיבה זו דתין קרבנו של נח לא הטיבה זו דתין בהקרבת קרבן כ"ב זכו וכ"ם מחר שנזכרון שלוה ריבה ה' בטוהרים בדלעיל תחי רכזותיה למתבד הכי ולו"ם מזכו' מכרח ותמ"ש בעטרף עתו לפעלה זו: **הריח** ריחו של מכרהם כתב נוח שלום בת"ט פ"ח שר"ל שם מפגיע ותיסב כשולות הים הסלם הדומות לסולם קדמוני: **עולה** מכבשן האש תדקתמר בחת"ע עולין נר שפי' כשעלו מכבשן האש תמי שלא הזכיר מתמר אלא ריח לשון יחיד ות"כ בתמר כתמי' ריחו כשעולה וניטל מכבשן האש והיינו שכתקים שהיו רחוים להקריב ולמחות להתחרך כגדיו קיה ריחם נודף כת"ש בחוית של ליערף ולמחות: **וירח** ריח שלו ת"ע הה דלא מרכיבו וריח מכך בתפוחים: **וירח** ריח של מכרהם תכיהו ותת"ע עולים מכ"ב תפס מצו' דלא דמי וכותיבו דמכרהם לא היה מנוח ושוטה שעדיין לא נתנה תורה תס"ב ת"ע ת"ל לתידך נישה דמכרהם הושלך לבכשן כדין שלא להסתחות לפ"ז תכל ת"ע חומרת הוא שהחמירו על עצמן דלא היה עכוכד כלום מנקם מהם מיפראתו לע"ז שלא לגלם והוא מגרחתי של מלכים כדכתבו התום' כפ' תלו נערות בתה דתמר תלתה נגדוה לחת"ע הו שלחי לגלמות ת"ס תשום דלא דמי זכות ג' לזכות ת' וכדתמר בפ' הלך בעובדת דתחתם ונדקיה ת"ס תשום דעיכרו דתת"ע נתכרסת' שפי כדכתי' ותתכנסין תחסדרפניה כו' לכל של מכרהם לא נודע שלא בתור כשדים ושל דורו של שתר לא פרנייה עם הנך ודלי דלא דמי דהתם הוי ריח ניחו' מתם שנשרפו על קדוש הטם: **ריח** של ת"ע והת"ל ק' נתי ריחו של יצחק תשום דלא נכנס בתם מתם לא יצדק כו ריח וכ"ם לפי תה שפי' שהריח הוא מה שריחם ניזק כשעלו מהכבשן שלא יצדק ניצחק: **נישל** למחיהו של מלך כו' וכן היה ענין ת"ע שדחו למחיהם דרחמן מכרהם ע"ה שחסר שנתו לשרפה על קדוש ה' מה שלא נתנה בתחרים חסר היו בחרי מכרה' עד ת"ע ולא ידעי מה טורך תסל זה בכתי ותין לפ' שתמשל בלפי תכרה' וזה שתכרה' דמה לנח שעבד תת ה' ולא לתרח שעבד ע"ז והרשתה' כנח וירח ה' את ריח הניחוח שהוא דומה לבן בנו כשנין התשל שבן הבן דומה לזקן ולא לבי שבתשל ת"ח לו' שדורון הזקן דומ'לשל בן הבן כי החלך תינו נביח סידע שכנו לא יכבדהו וכן בנו יכבדנו כדורון כזה כתו שהוא בתשל שהם ידע בעיתל לכבי נקט התשל הכי כי זה תין לו טעם שהרי תין ענינו של נח דומה לשל תבדהם כי זה הקריב קרבן זה הקריב נפשו ולא יצדק כזה לו' דתי דורון כירך לדורון דשבך ע"כ: **נישל** למלך שהיה תנקש כו' גם הוא סובר שהריח הניחוח הוא ריח העתידים לבא תטעתו' הנו' שלא לגלם ס"ל תשום ריח קרבן שלא יצדק שלא בתמשרים על קדושת הטם שלא שהוא תרחת תניחות שכתבי העתידים לבא שיניחו על הדור ויתכן ג"כ דקשה ליה תתת'ורח ה' כי תיך יתחר תחר זה לפ' שלא דמי לריח ניחוח תטם לה' הנו בכל התורה תשפר לפ' ריח ניחוח תטם פנעשה לעבודת ה' לא שהריח נשוא לה' שבל ורח ה' דבר ק' שהיתם לו ית' ריח הקרבן לו"ח שתין זה שלא תוטה להיותו נוטה ותכיס העתידים שעליהם יתבונן העול ותפני שבונה הפלטין בתשר יצחק תקום יסודו יהיה על ידי ריח הבלותית ושתל ענין הריח לכל הרגש ועיקת דבר וכתוהו ותרחוק ירחת תלחתה ולפ"ז כוונת טפ' בניות הנדיקים העתידים שבשבורם נברת העולם תחר שלא להטחיתו עוד בתבול ורתיח לת"ם תהרחת זכות העתידים הניח כי הוא על ימים יסדה כו' לומר שכתו בן היה בבריאת העולם שהריח ונטה לעתידים ובוד שזה הוא הדומה לתשל הבלותית שה שהריח תחלת בנין העולם: **בא** זו זכות נחזקת

יעורירה שולין מכבשן האש: משל לאוהבו של מלך שביברו ושלח לו דורון נאה: רשקו נאר"ש עשר בנו ולא ביברו: עשר בן בנו וביברו: א"ל מה ראי דורון דשב' וירח ה' הריח ריח דורו של שתר: רב שלום בשם רבי מנחמ"ר בר זעירא אמר משל למלך שהיה מבקש לבנו לו פלטין על הים ולא היה יודע היכן לבנותה ומצא צלוחית של: ספוסלמין והלך ובירחה ובנה אותה עליה: הרא הוא דכתי'ב כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה: נאי זו זו זכות בזכות דור דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה:

יב יא **ויאבר** ה' אל לבו: הרשעים הן בדשות לבן בתרגום יונתן ויאמר עשו בלבו ויאמר ירבעם בלבו ויאמר המן בלבו: אבל הצדיקים לבן בדשותן והנה היא מרברת על לבה ויאמר רוד אל לבו: ויאמר רניאל אל לבו: ויאמר ה' אל לבו:

יג לא

דור דורשיו והם הנדיקים שבכל דור ודור יוצאי ירך יעקב והולכים כדרכיו דתל"ב תם ענין למי יפלה בהר ס' לת"ס כי הוא על ימים יסדה ת"ק תם כוונת הכתוב לומר שבזכות הנדיקים נברת העולם תם ענינו לו' כתן כי הוא על ימים יסדה כו' כי תניח תיוסדת על ימים תו ימים תם תפלה ותוריד כזה ו"ל שתפני פיסודות העולם התורנסים הם ימים וכרות תמר שלחן שתף על פעל ימים יסדה ועל נהרות תין תלו עיקר יסודותיו תלא הנדיקים הם יסוד עולם התתני ת"ב רתים שבהריתה היתה תור בלתי טבעות שהרי על ימי' יסדה וכפי הטבע תתים יעברו על תתרן ות"ב ת"ת לומר שבהרת ע"ד הטבע לו תחיוב כדעת הפילוסוף תלא כהשגתה ות"ב תהלים י"ד כריאתה לתכלית כי כל פעולה תלכים י"ב רבונית לתכלית לו"ת שתכליתה תסתר ו' תפני תניחות הנדיקים; **הרשעים** הן בדשות לבן כו' דתל"ב תתי

ת"ת הכפוקי וכיוצ' תמלת

שבח בהני דכתיב תחידה בלב וכהני על הלב תלח תשום דרשעים בדשות לבן דשיבינו יבדם ותחושם וב"ת ויתמר בלב כלומר תתמרו בדשו לבו כי בלבו לח יעשה דבר תכל הנדיקי' לבן וירבם בדשותם להבניעו ולבן יהיה תתמרם תליו ועליו כלו' שגוברים עליו להטותו תל הגלות: וכן כתב בר"ע בפ"ב ע"ב תל זה שהרשעים נתפכים תחר רוע טבעם והנדיקים תושלים בו וכן כתב בעל ידי תשם בפ' ויתמר התן בלבו שה"ב שהרשעים שבלם טפל תל לבבם תערל שהוא בעוי תל הבח התרנים והנדיקים תחושם נבנעת תל השבל וכ"כ בעל נורח תהלות כתו' ר"ד ח"ל הכוונה שהנדיקים הבח התחוני שבהם התכוה כתן בהם לב כמתעבד והכונע לעגמות' ותהוחם ר"ל לבח תשר הוא תהם ענם תורה והוא השבל וכל תעשיהם בפי התעשה והשבל הנקרה בשם רבו הוא תתומר תל הבח התתחוה והבוה תותו עה יעשה וחולם הרשעים כהם הבעתי נבנע ותתעבד לתחוני כי לח יוכל לנערו ולנוות עליו כי הם נתפכים לדתיון וכל תה שיעשה הוא תפכים לתחוה לח יוצל תתנה והם עושים בזה הקנין פעולו הרשע בחופן יותר נדול כתו שהנדיר' עושה בעולות התעולו' כחופן שלם כתשר יהיה לו הקנין וכיוצא בזה כתב בשולת שבת פ' תטות' וח"ת וכ"ב היכי שייך לומר הבי וכי יש לו חבן להרע עד שיסיף תותו וליכא למי' דתכיון דכתב כיה לב כתב כיה כדרך תתמר הנדיקים ע"ד דכרה תורה כל' כבי תדם דהה כפם"ו נרשיען דותין לבורתם דכתיב ויתמר ה' אל לבו אחת ענין זה נלמד תהקב"ה לנדיקים י"ל סוה כנגד תדת הדין כשהרגה ליערע תהחושה והב"ם יבבוש תדת הרחמים על תדת הדין להחריך תבו ת"ב שתמר לבו כנגד תפנו ונזרתו שבשתים יבטלנה תפני הנדיקים ע"ד תי תוסל כי נדיק' ותין לתק' כרשעים לבתוב ויתמר לבו להם שהוא הפך ויתמר תל לבו הנדיקים דת"ת שתמחר יבוכה לבללות שהדם התדבר' ת"ק דבטלתה תה שבתוב בקהלת תחרתי תני בלבי לבא תנסבה בשתחה כו' ותחרתי תני בלבי כתקרה הבסיל נם תני יקרני בו' ותחרתי תני בליבי תת הנדיק ותת הרשע יפתים הלהים כו' ותחרתי תני בלבי על דברת בני תהדם כו' ל"ק שותחרים תלו כנגד תחשבות יבר הרע וחלקי הסותר ולבבי נקט בהו תחידה בלב כתחשבת הרשעים ונם תת הנדיק ותת הרשע יפתוב תהלים כו' תחשבה רעה היה שפי' הנדיק והרשע טוים ולבלם יבתן רע תתו תהלים שהבל תלו כתוב ל"ת ובדקתמר סיפיה דקרא כי בת לבל תפן כו' תבל ק' דתשבתן לתמרו בלבבכם של תשבתם וזו תוזרה לבלתי יהשתו ותשבתן נתו ותחרת בלבבך תי יצר בי תת לה דבנדיקים תיירי' וי"ל דהיכא תתשבת עיון ב"ל תחידה בלב לה תל בלב כי הניון נריך לסיוב הלב והני דתיקי' לתחידה בלב הוא היתם ברשו לבם תבל תחרו בלבבכם שהוא בתשבת ובקידת עיון דבירום תחרו בלבבכם טיעסוק התורה בדתיתה בפ"ק דברכות וכן ותחרת בלבבך שהיא תתשבת עיון סיהיו תתסים ותעייניהם תילך לה ניחא דקתמר תחידה בלב: **הרשעים** הם ברשות לבן ות"ת זה יצדק תם נקה לב על יצר הרע תבל תם יוכן הלב על יצר הטוב יהיה בתפך שהחידה תל הלב יצדק ברשעים והחידה בלב יצדק בנדיקים ותם כן הת הת ל נתי ברשעים תחידה תל הלב

יג לא אוסיף לא אוסיף לשני * ורבנן אמרי לא אוסיף לבני נח * לא אוסיף לדורות * אמר רבי חייא רבה עלובה היא העיסה שנתחוטה מעיר עליה שחיא רעה * כי יצר לב האדם רע מנעוריו * אבא יוסי החודתי או' עלוב הוא השאור שמי שברא אותו מעיר עליו שהוא רע שנא' כי הוא ידע יצרנו וזכר כי עפר אנחנו * רבנן אמרי עלובה הנשיטה שמי שנשטעת מעיר עליה שחיא רעה שנאמר וה' צבאות הנשטע אותך דבר עליך רעה * שאל אנשונטוס את רבינו א"ל מאימתי יצר הרע נתון באר' משיע' ממעי אמו או ער שלא יצא ממעי אמו * אמר לו ער שלא יצא ממעי אמו * אמר לו לאו שאילו היה נתון בו ער שהוא במעי אמו * היה חוטם את בני מעיה ויצא * והודה לו ר' שהשו לדעת המקרא שנאמר כי יצר האדם רע מנעוריו * רבי יוחן אמר מנעוריו כתיב משעת שהוא נגער לצאת ממעי אמו * ועוד שאל אנשונטוס את רבינו אמר לו מאימתי נשמה ניתנה באדם משיצא ממעי אמו או ער שלא יצא ממעי אמו * אמר ר"ו משיצא ממעי אמו אמר לו לאו * משל אם תניח בשר ג' ימים כלא מלח מיד הוא מסריח והודה לו ר' שהשוה דעתו לדעת המקרא שנאמר חיים וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה רוחי * מאיסתו נתת בי הנשמה משתקרתני ;

יג עוד

יד לא אוסיף לא אוסיף לשני * ורבנן אמרי לא אוסיף לבני נח * לא אוסיף לדורות * אמר רבי חייא רבה עלובה היא העיסה שנתחוטה מעיר עליה שחיא רעה * כי יצר לב האדם רע מנעוריו * אבא יוסי החודתי או' עלוב הוא השאור שמי שברא אותו מעיר עליו שהוא רע שנא' כי הוא ידע יצרנו וזכר כי עפר אנחנו * רבנן אמרי עלובה הנשיטה שמי שנשטעת מעיר עליה שחיא רעה שנאמר וה' צבאות הנשטע אותך דבר עליך רעה * שאל אנשונטוס את רבינו א"ל מאימתי יצר הרע נתון באר' משיע' ממעי אמו או ער שלא יצא ממעי אמו * אמר לו ער שלא יצא ממעי אמו * אמר לו לאו שאילו היה נתון בו ער שהוא במעי אמו * היה חוטם את בני מעיה ויצא * והודה לו ר' שהשו לדעת המקרא שנאמר כי יצר האדם רע מנעוריו * רבי יוחן אמר מנעוריו כתיב משעת שהוא נגער לצאת ממעי אמו * ועוד שאל אנשונטוס את רבינו אמר לו מאימתי נשמה ניתנה באדם משיצא ממעי אמו או ער שלא יצא ממעי אמו * אמר ר"ו משיצא ממעי אמו אמר לו לאו * משל אם תניח בשר ג' ימים כלא מלח מיד הוא מסריח והודה לו ר' שהשוה דעתו לדעת המקרא שנאמר חיים וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה רוחי * מאיסתו נתת בי הנשמה משתקרתני ;

יג עוד

טו לך אל אבותיך * אמר רבי יוחנן מלמד שהראה לו הקב"ה לאברהם גיהנם ואמר לו כל מי שיש לו בן ובת ואינו מלמדם תורה סופו שיורד לגיהנם * ואתה תבוא אל אבותיך בשלום * אמר רבי יוחנן מלמד שהראה לו הקב"ה לאברהם גן עדן ואמר לו כל מי שיש לו בן ובת ומלמדם תורה סופו שיורד לגן עדן *

רק סוכ ים מלאך אחר מתוכה על כח הנופכי והוא המעורר שבת
אחתר וקרקע יכ׳ הר סהוה רחשית סבתו והוא המלאך המחוכה על
התאוה סבוכירו מכל יהודה תעפ׳ שלח תהיה כוכת המלאכים
לברש ולהטיב ומתם ויקרלוהו שוכת ומים לאחם עד׳ מ לתה שבת
התאוה גדול וקדוש החדם להמשך חלים תתיר כאלו היה חויב
המבנה ביד רמה ות׳ם שלמתי׳ ישחט סו׳ מה שיתוקן הטבע החתרי
ע׳ד וסשירותי חת לב החכן מבשרכם וק׳ל י ומם דברי הרחב׳ן
הב׳ל ישבלו פי זה בדוחק ולפ׳ו יתכן מניחות יכ׳הר כבהמה כי גם
לעוסה יש מלאך מסביב הכח עליו מחנם האומר סחין יגר כבהמה
סברתו לפי שלח יקרקע יכר רק הפועל בכחיבת דעת כת׳ם לפיל
מיניה וכן כ׳ל בכעיח דכסתו וכפ׳ חלק ל׳ג עם תפסוקיטוס חת ר׳
חלח ח׳ל תפסוקיטוס לר׳ ישראשרה דעתו לדעת החקרת דלולי
זה לח היה מודה לו כי טעבתו תחטיבת חתו תיכה מוכרחת דכל
שלח בשלמה יגירעו תפע׳ מיסיה כו יכ׳הר לח יכסוף ג היגיחה׳
שבא כי יגר לב החדם כפ׳ חלק גרסי׳ ותקרח תסייעו שבת׳
לפתח חטחת רוכן.פי׳ בשהרכה לפתח תכסן האומן יאמר יכ׳הר
רוכן עליו ולפי נפחח פחוח דילן׳ ל דלח חוי׳ סייעת׳ תהתם דמחתם ליח
לפתח חטח׳ רוכן לפתח קברך חטח׳ סאוחר כת׳ם כת׳ח ולח כיל׳הר
ולפי נפחח דהתם י׳ל דלח חוי סייעתת תדהכח דחכטורין חפסר
לפרושי כפשוטו ולח תפנגרר וכדחם׳ כפחוך׳ שבא כי יגר לב
החדם רע תנעורין ומ׳ר׳ יודן דחנעורין תפחע תפנגרר ותן
החקר סוחר זה שגם תנעורין׳ל ל׳ התנערות תנערין כתי׳ וח׳ת
ולכלח הכי חי תפס לפרש ל׳ נערות ולכלח חילדותו חיחת יכ׳הר נתן
כלפיל ונערות לח הוי חלח כשגדל קנת כדחחר והנה נער כוכח
ילד וקולו כנער ועוד מתחלה חי חיצטריכיתא לר׳ לחי קרח
סהסיב עד שיגח חפעי׳ חתו לחי כפי׳ הכתוב י׳ל לפי פשוטו ק׳ליה
שפי דחנעורין שהו הוא תרחיב שפי חנרחיתא׳ לפי שים כו בקנות
לעשות דרכי יגרו חב׳ב כפת לידעו וכי הוה חם ק׳ליה ר׳ חשיקרת
ולח הוה חייש לאסרון הוי׳ו חכל האחת דייקת תנטורינוס טעמת
דחסתבר לומ׳ סיגר נתון תפעת יגיחה ניחח ליה לפר׳ תנעורין של
עת הלידה ומלמון התנערות והעתה לחקת להכי י׳ל לחפי׳ האחת
דחפ׳ הכי חין תקרח יוכל חילי פשוטו והוח ג׳כ חל׳ כשרות לרחות
שחתו מתחיל עיקר דעתו בדכתיב׳ ועוך סחל לילדי דחייתי
הכח שלח קחייש׳ דסייכח לפי׳ כי יגר לב החדם רע תנעורין חייתי
נחיי חך סחלח נחי לחקרח חסייעו לחנטורינוס׳

משיצא מתחי חתו סייגו כפרופה לנחת כדכתי׳ לבי דח׳ת לפ׳
חחר סיכח דלח יוכלו שנולד כלי כשהם וחח׳כ נתנת
כו ות׳ת ק׳ דספיר קחתר חנטורינוס חם תניח כסר כלח חלח כו׳
וח׳כ חיך עלה על דעת ר׳ לומר משיחה ואיך יוחזל כסר כלח חלח
ט׳חדשים ועוד דקחתר והודה לו שהשוה דעתו לדעת החקר׳ משתע
דלולי זה לח היה יוד לטעבתו וע׳ק כלי טעבת חנטורינוס עיניהו
הרואות שבל ט׳ חדשים סולך מגדל מכרים ויש כו רוח החיוני
והמפילות תוך זמן יוכיחו שהולד הי מדעים תכלכב׳ חלק גרסי׳ ל
חנטורינוס לר׳ נשחה מחיתתי ניתנה כחדם תטפת פקידה חו
תטפת יגידה חפס׳ לחחיבה של כסר עומדת ג׳ יחי׳ כלח חלח ואיכם
מסרחת חלח תטפת פקידה הרחיה דה׳ כ׳ ה׳ג ושפוט הוח שנפל
כספרים שחפני שרחו בשחלה קחייתה דקחתר תטיכה ושד טיגח
כחתו כן בפנית והשתח ת׳ם דקחתר שהודה תפני המקר׳ לח תפני
חחק טעבתו להרי חין כחן בסר ותם חלח זרע תטפת פקידה עד
יגידה ואפשר לו׳ שיהיה עומד ג יחיש כלח חלח ולח יסרית תכל
ת׳ת כיון דייהיר שבת׳ לדבר ופשטי׳ דקר׳ תסייעו דפקודיך תטפת
שבת פקידה חודי לה וחין לו׳ שבל הנפש התשבלת לבד הוח שבחל
שבודתי הנוחבת והחיוניות תטפת פקידה ניתנו תכל התשבלת
חשבר חלח תנתן עד יגיחתו לחוץ תם יהיו הנפשות ג׳ תוחלקות
בחדם כדעת הרופחים ור׳ חסב כן ולב׳ח פשטיה ניתנו כו שהם
טרף להשבלה בנטל חתו ותנטורינוס הסיבו שתחר שהוח כ׳ל
שהחיוניות ניתנת כו תטפת פקידה כי ח׳ת לעתוד ג׳ יחיש כלח חלח
ג׳ב כ׳ל שהתשבלת ניתנת כו חתו שבלשון תחת בדעת החוקרים
שת׳ב לח ה׳ל לתנטורינוס לשחול תחיתתי ניתנה בשהה כו׳ לח תם
הנפשות ג׳ חו תחת שהוח עיקר הדרוש ומיהיות וה שתפר יהיעת
זתן נתינת הנשהה ועוד תם תסיק תנטורינוס חשל תם תניח בסר
כו׳ והלח תין ר׳ חולק כזה חלח שפם היות כו החיוניות חתר חלח
תהיה כו התשבלת ועוד הימי סייעיה תופקדתך שתרה דחתי כי
תכ׳ל דדות הוח התשבלת ולח החיוניות כדלעיל בפי׳ ו
ועד׳ה י׳ל שהשחלה היח על נפש החדם תם היח עכם וכח
היולחני בתחלה וסוב הוח שהתעכמת בחדם חו היח עכם כנדל
עוחד כשבתו תחחלה חשר כזה נבוהו רבים וכת׳ם לעיל פ׳ג והיה

לו ניהר הטוב תבעיח תם יהיה קודם נחתו תרחם חתו חו לח דתי
לחתרי נחתו פשיטח סיגר הרע נתון בו׳

משיצא תתני חתו כלומר תשבת יגידה דהיינו בשנגער
לנחת כדר׳ יודן בשם ולח יהח תתני חתו סייגו קודם
זה הרבה והוח תשבת יגיר וכן נרדף לפ׳ בשלחה דפשחוך דכתרת
ת׳ם תשיגה תתני חתו וחכי נרסי׳ בפ׳ חלק בהדיח תשבת יגידה
חו תשבת יגואה׳ אבר לו עד שלח יגח דלגין דיגר הרע
תטבע החלק החתרי תשתבר דתשבת יגידה שהוכן חתרו נתון
בו ויכ׳הר ותנטורינוס הסיב דוה ח׳ת תפני חתו ל׳ת תם חו שיפשבב
כח יגרו עד נחתו׳ אבר לו לחו ותחתל לחדוייה לר׳ הוח דכתי
תיניה וכן כ׳ל בכעיח דכסתו וכפ׳ חלק ל׳ג שם תנסורינוס חת ר׳
חלח ח׳ל תנטורינוס לר׳ ישראשרה דעתו לדעת החקרת דלולי
זה לח היה תודה לו כי טעבתו תחטיבת חתו תיכה תוכרחת דכל
שלח בשלמה יגירעו תפע׳ מיסיה כו יכ׳הר לח יכסוף ג היגיחה׳
שבא כי יגר לב החדם רע תנעורין ומ׳ר׳ יודן דחנעורין תפחע תפנגרר ותן
החקר סוחר זה שגם תנעורין׳ל ל׳ התנערות תנערין כתי׳ וח׳ת
ולכלח הכי חי תפס לפרש ל׳ נערות ולכלח חילדותו חיחת יכ׳הר נתן
כלפיל ונערות לח הוי חלח כשגדל קנת כדחחר והנה נער כוכח
ילד וקולו כנער ועוד מתחלה חי חיצטריכיתא לר׳ לחי קרח
סהסיב עד שיגח חפעי׳ חתו לחי כפי׳ הכתוב י׳ל לפי פשוטו ק׳ליה
שפי דחנעורין שהו הוא תרחיב שפי חנרחיתא׳ לפי שים כו בקנות
לעשות דרכי יגרו חב׳ב כפת לידעו וכי הוה חם ק׳ליה ר׳ חשיקרת
ולח הוה חייש לאסרון הוי׳ו חכל האחת דייקת תנטורינוס טעמת
דחסתבר לומ׳ סיגר נתון תפעת יגיחה ניחח ליה לפר׳ תנעורין של
עת הלידה ומלמון התנערות והעתה לחקת להכי י׳ל לחפי׳ האחת
דחפ׳ הכי חין תקרח יוכל חילי פשוטו והוח ג׳כ חל׳ כשרות לרחות
שחתו מתחיל עיקר דעתו בדכתיב׳ ועוך סחל לילדי דחייתי
הכח שלח קחייש׳ דסייכח לפי׳ כי יגר לב החדם רע תנעורין חייתי
נחיי חך סחלח נחי לחקרח חסייעו לחנטורינוס׳

משיצא מתחי חתו סייגו כפרופה לנחת כדכתי׳ לבי דח׳ת לפ׳
חחר סיכח דלח יוכלו שנולד כלי כשהם וחח׳כ נתנת
כו ות׳ת ק׳ דספיר קחתר חנטורינוס חם תניח כסר כלח חלח כו׳
וח׳כ חיך עלה על דעת ר׳ לומר משיחה ואיך יוחזל כסר כלח חלח
ט׳חדשים ועוד דקחתר והודה לו שהשוה דעתו לדעת החקר׳ משתע
דלולי זה לח היה יוד לטעבתו וע׳ק כלי טעבת חנטורינוס עיניהו
הרואות שבל ט׳ חדשים סולך מגדל מכרים ויש כו רוח החיוני
והמפילות תוך זמן יוכיחו שהולד הי מדעים תכלכב׳ חלק גרסי׳ ל
חנטורינוס לר׳ נשחה מחיתתי ניתנה כחדם תטפת פקידה חו
תטפת יגידה חפס׳ לחחיבה של כסר עומדת ג׳ יחי׳ כלח חלח ואיכם
מסרחת חלח תטפת פקידה הרחיה דה׳ כ׳ ה׳ג ושפוט הוח שנפל
כספרים שחפני שרחו בשחלה קחייתה דקחתר תטיכה ושד טיגח
כחתו כן בפנית והשתח ת׳ם דקחתר שהודה תפני המקר׳ לח תפני
חחק טעבתו להרי חין כחן בסר ותם חלח זרע תטפת פקידה עד
יגידה ואפשר לו׳ שיהיה עומד ג יחיש כלח חלח ולח יסרית תכל
ת׳ת כיון דייהיר שבת׳ לדבר ופשטי׳ דקר׳ תסייעו דפקודיך תטפת
שבת פקידה חודי לה וחין לו׳ שבל הנפש התשבלת לבד הוח שבחל
שבודתי הנוחבת והחיוניות תטפת פקידה ניתנו תכל התשבלת
חשבר חלח תנתן עד יגיחתו לחוץ תם יהיו הנפשות ג׳ תוחלקות
בחדם כדעת הרופחים ור׳ חסב כן ולב׳ח פשטיה ניתנו כו שהם
טרף להשבלה בנטל חתו ותנטורינוס הסיבו שתחר שהוח כ׳ל
שהחיוניות ניתנת כו תטפת פקידה כי ח׳ת לעתוד ג׳ יחיש כלח חלח
ג׳ב כ׳ל שהתשבלת ניתנת כו חתו שבלשון תחת בדעת החוקרים
שת׳ב לח ה׳ל לתנטורינוס לשחול תחיתתי ניתנה בשהה כו׳ לח תם
הנפשות ג׳ חו תחת שהוח עיקר הדרוש ומיהיות וה שתפר יהיעת
זתן נתינת הנשהה ועוד תם תסיק תנטורינוס חשל תם תניח בסר
כו׳ והלח תין ר׳ חולק כזה חלח שפם היות כו החיוניות חתר חלח
תהיה כו התשבלת ועוד הימי סייעיה תופקדתך שתרה דחתי כי
תכ׳ל דדות הוח התשבלת ולח החיוניות כדלעיל בפי׳ ו
ועד׳ה י׳ל שהשחלה היח על נפש החדם תם היח עכם וכח
היולחני בתחלה וסוב הוח שהתעכמת בחדם חו היח עכם כנדל
עוחד כשבתו תחחלה חשר כזה נבוהו רבים וכת׳ם לעיל פ׳ג והיה

מ"מ הפסוק דעת ר' מחלה כדעת רבי הסבעיר פתיחה אלף כח סיולתני ולו"מ
הסיבה ממש ימתו כי מתי מתעצמת אלף בחסיך הזמן ומנטוניטוס
טינן סניון מ' מסענות החומרים סהיה פנים נבדל מתחלה והוא
כי עיניהו הרואה סהילד בנחתו מרחם אחתו מיד ישלו סבחינה קנת
והולך ונדל כתדרג' זו מעט מעט
ואינו לה היתה הנפש מתעצמת' אלף
מח"כ היה רחוי סבלידתו יהיה
דומם לכ"ח עד תחל רוח ה'
ישעיה כ"ח ח"ו מעל אם תניח כו' כי כתו
סהכסיר לה ישמוד ג' ימים מבלי
מלח התקדימה כן לה ישמוד התך'
כתהו תדם ג' ימים כלי נפש
ישעיה י"ח שבלית ות"כ מתחלת יוצרתו נתוב'
כו ונבוך תמחמר ופקדתך סמרס
רוחי שברתה שנתן כו דבר פלס
למשמרת מה שנא יגדך בכח
והכנה סהוא ענין חסר ב'

מיד הוא מסריח פרש"י כפ'
חלק וס"ג אולו לא היתה
נפשה נתונה עד שעת יוצרה
וכריס י"ד היתך תתקני' הטיפה שלא תסריח
בתעיה וכיון שטיפה מסרחת שוב
חינה מולדת:

משהפקדתני

מין פקידה
כתים דתיך ייחסהו לה תלח
כדפרש"י כפ' חלק תטפה שהחלתיך
פוקד הטיפה ומכיח' לפני המקום
ואומר מה תהא עליה כדתתרינן

כפ' כל היד בתסכת נידה מיד נוצרת כו נטמא וח יות:

משהפקדתני

ותתחלה דלא הוה ס"ל לר' דנטמא נתונה
שלא תטמא יכיולה שים כו מחט לה כטיפה
סדומה למים הוה דחיק לאוקמי ופקדתך בפקודת יכידה:

מה סגורין בני נח כו' תטוס דק' ליה עוד כל ימי האדץ ולא
יטבותו למה לי למיכי דכלא יטבותו לה סני ליה סהוה
גזרת המחמר שבתברת לו' יהיה זרע וקציר כו' אי זרע וקציר כו' לא
יטבותו דעוד כל ימי האדץ זרע קציר כו' כלי לה יטבותו הוה תחת'
כלי גזרה לבל תכיון דבתב לה יטבותו עוד כל ימי האדץ למה לי
דלא יטבותו לעולם תטוס ושוב ליתת כל הימים דהדץ תלך דכר
סנויה לכ"ח דקיימו לו' דדוקא כימי הנחים והאדץ החלו הוה
מתחיה בריית בח קיימת ולא סוכרך לו' ימי הנחים והאדץ דבתב
מיטייהו סני וקבי האדץ תטוס דבה תיירי ולפ"ז יהיה עוד כל ימי
האדץ דבך לדלעיל תיירי דקתחר לה תוסיף עוד להבות שוב יהיה
עוד כל ימי האדץ לבד ותתחר זרע וקציר תילתת בתנפי נפשה לו'
שתעבטו יהיה זרע וקציר כו' תה שלא היה כך מתחלה שלבן תדרו
כו בדבפתוך תו שיהיה כפשוטו עשוד כל ימי האדץ דבך לזרע
וקציר כו' שבהוכה בזרע וקציר שלא יהיה תבול לשחת האדץ כתו
סהיה בתבול ותתר טוס יהיה כל ימי האדץ לבד:

באותה שפה יתופר ביום ההוא לתו לתת' דביום ההוא קלי
תיום שבו תתי' בשפתן נתלתו סתרי לה טוב' ענין תנים
כשפתן נתלתו בזכריה גבי ותופר ביום ההוא דתיתת דקלי עליהם
וכתלתה ל"ת בשתוך תותו ביום דכתיב בו וביה יום ת' לה' תעפ'
שלא נכתב כתוב זה גבי יתופר כיון דכתיב עליו יום תני תיתר
דביום ההוא רמז שיו תבל בשתים כשפתן נתלתו שלא נזכר יום ת"ת
ותופר ביום ההוא ירמוז תליו וח"כ ס"כ ותופר ביום ההוא קלי
לגדיעת תקלו כל"ל תיניה שלא דקלי תפרש' דגדיעת החקל הייכו
בטול בריותו של בח תדכתיב התם להפר בריתי תתר כרתי תת כל
הנתים שלא תשכתן בריית נכרת עם כל הנתים יחד שלא בריית
התבול ותשום דתין ט' לבטול הבריית תני תמרי' דהייכו ביום
שהתי' כשפן נתלתו כו' כי תו הוה שים תקום לזה שלא תלה עליו
שבועה: **אביר** ר' תחל מי נרם להם כו' כ"ל שהסופרים סרסו
התתרים דקא דתתר כתר תכי ד"ת עוד כל ימי האדץ כו' צריך
ליכתב כתים דהא דר' יוחן בשם ר"ש שב' התתרים תפנין ת'
וכתריים כ"ל הא דר' תחל תבל תיית דדבי יוחן דכשתוך דתרוייהו
תורע וקציר כו' קיימי' ותי תשום דהיינו ד"ת עוד כל ימי
האדץ דקרת קלי תקדים הת דדבי תחל תורע וקציר

ת"כ ליקדיש כתי דר' יצחק' מי נרם להם שיתרדו כו' דק"ל לעיל ת"ת
למיתר הכי דבשלמת יום ולילה תיטתרין לתשתוינין שבשתו ביתי
התבול תדכתב דתשבתו לה יפבותו לה ישבותו תכל זרע וקציר וקור וחום
וקין וחורף לת"ל דלמיתר דתשבתו יהיה תתיך כן ולא כתו שיהיו
בשבת התבול דלא הוה זרע וקציר
הת לת"ל תדקתתר שלא יוסיף
להבות תת כל ימי עולם שעולם
כתנהגו נוהג ויהיה כו זרע וקציר
כו' ותי לתשתוני' שבשבת התבול
לא היה זרע וקציר הת פשיטו דכיון
דכל העולם היה מבושס כתים
לכ"ת דחדום הוה שחדש שבשת
הכתוב זרע וקציר כו' תה שלא יהיו
היה כן תתחלה כלל כן היו יולדין
ולא קוברין ולא היו חולים ובבשר
כתחדש להם תיתת כרת וחלוים:

זורעין ולא קוברין ילדין ולא
קוברין פירוש קוטר'
דזורעין ולא קוברין דקתת' קייטו
יולדין ולא קוברין דלא ס"ל לזרוקה
וקבירה כפשוטו כי זה תיטו תדום
כי תתחלת הבריותי כך היה דלא
ס"ל כדר' יצחק דלתתר כתחוך
תחד לת' שנה היו זורעין כו וכן
תפרש קור וחום שבניני תחלותים
וקין וחורף תיתות תשתוני תתים
רעש ולא כפשוטו דס"ל דקור
וחום וקין וחורף תתם תתחלת
הבריותי ג"כ היתה דתי ס"ל לר'
תחת כתי זורעין ולא קוברין תתם
קייטו דר' יצחק ושוד לת"ל לפרש כתי יולדין ולא קוברין דתרתי
תנה ליה ושוד תתתי לה פי קור וחום וקין וחורף ג"כ לה כפשוטו
ולישת שתתחלה לא היה להם קור וחום וקין וחורף כתו שלא היה
תטנהג בזריעה כפל עכשו: **ועד** ידי שהיו זורעין ולא קוברין
ולכך לא היו עיניהם בשותות לשתים: **יורדין** ולא קוברין את
בניהם תלה כתים בכללה תלי קבר:

חניה תכתתים לה נתפרש ותכדומה דתכתיב נרסי' ול"ל
חתיתות של תפח וס"ה הקור סיהיה להם תלי קור
וחום והוא תלטון לך גדול דסוף ס' הוכר שפירושו תכה גדולה:

מה עכד לן דרש דתכולה שבפטרוס נגזרו בנתים
והחלתים כדלטיל שתתחלה לא הוה חולי וכתב ות"ת
ותלא עד יפקב לא היה חולי ל' דהכא כחולי ל' דלקמן תקני יפקב
כדתכתוב לקמן ל"ה: **ארא** כל זמן שהיום והלילה קיימים
תדכתיב האדץ ל"ק ליה סדרך לומר יתי העולם כתו יתי תלמי
עולם תבל תסיפיה דכתיב יום ולילה לא יפבותו דייק כלו כל זמן
סיום ולילה תלו קיימים ותהכי בריית זה לכל זמן שיהיה יום ולילה
מיתת תה שתין כן כדור התבול דתם"ג דהוה יום ולילה לקו נתבל
ום"ל כת"ד בסתוך שלא שכתו התזלות ותדכתיב כרתיך יתי לא
דייק שעל התסך הזתן סייך לו יתי לתך על פי שתין יום ולילה ניכר
וכת"ם שתם יום ת' יודע לה' לת יום ולא לילה הרי שתעבי' שתין
יום ולילה תתם ניכרים קרי ליה יום תבל יום ולילה תתוש בהתת
יום ולילה תתם תר' כפס ר"ם לת דייק תפים' דתני סכר כת"ד
שבכתו התזלות ותיכה נתי כין ר' וכין ר' תחת לר' יוחן בברית
קיים עד תדום העולם סהוא כתלך הטביעי כי תו לת יפרעו תלת
הנדיקים כדתיתת כפ' חלק ולר' תחת תקילו ביתות התניח כתם
קודם לזתן זה כדבתי' לעיל כפ"ג סי' ד' יוסר כריתם תתחר כרוב
לותות העולם יחדיו יסופו: **ארא** כל זמן שהיום והלילה
קיימים וח"ת ולת"ל דתכתיב ליה תדכתיב ולא יכיה תניח
לתבול ותותו של יהיה התניח שלא דכר הוא כת"ם ר' יוסי תבול
של תים תיכו תכיה תבול שלא דבר תכיה של תה ליתות התניח
כדלתיתי כתוספת דתענית וכ"ם לר' יוחן דלעיל דכיון דכל העולם
נחרב תין ענין לתבול של תים וי"ל דם"ל לר' תחת דתבול של
תים הוה סיכיה ליתות התניח של עם"ה ולרבי יוחן דכשיחרב
העו לה יחזור ליתהו וכיהו תלה שיהיה העולם תים כתים כמו
סהיה בתחלת הבריותי וכן נר סי' כפ' חלק תותו תלה שנים שתעלה
הקדום כדרך הוה לתחדש עולתו הבדיוק' הקב"ה עושה להם כנגים
ומטען על פני התים וח"כ הוה ליה תבול תים וסי"ל דם"ל לר' יוחן

ור' לחא דסבירא ליה דכתיב כן על מים כן על דבר אחר הוא וכדלהלן:
כב כרת שחטית לי כתי ולא יהיה מים למכול ומתוך הוא למינה
מכול על מים למינה מבין למכול מים מכיון כתיב לשחת כל בשר
ו כ' לא יהיה מכול עוד מים ולא מכול על מים: **אחת** למ' שנה היו זורעין
ז יהיו זורעין. דרכה סיספיק להם
ח ג' שנה ולא היה להם טורח חלף
ט ק' קורייה שנה בשנה וכדרך
י בכתן בכל מקום קוריאה אבל
יא לקניה לא היה להם טורח כי
יב בשנה ראשונה כבכל השנים
יג וכדרך שהיו עבדוליס
יד מקרות שאחר תרוי לבנון היו
בתלמין בהליכתן קומתר נמי דתמן
טו חריות נחשים לפניהם: הם
כיוצ היה חויר יפה לקוד
טז וקין וחורף דקרח קלי כלומ'
דהשתא נזר להיות כן בפי שחרדו
יז שחתה לא היה להו לא קור וחום ולא קין וחורף אלא זמן
יח ממוזג ושוה כתו שהוא תמיד מהפסח עד העצרת שהחויר
יפה וממוזג: **רבי** שמעון בן נתנאל אומר כו' כתיבית פ'
יט המקבל מייתי דנמרת דך כרייתה ופרש"י עלה ז"ל תני תשרי שם
יט מקופות שהושטתו לנח וכניו קמפרש קיר כנגד זרע זה בתחלת
גשמים זה בתחלת החמה וקין כנגד חורף וחורף הוא החזקו וחורפו
כל שתיו ויתי נגה לשון בחיר שייתי כימי חורפי חזקי ועקרי קין
כא הוא חזקו של י"ב ועל שמיכשין בחזקתו פרק תמרי ותמניס לקניעו
כב וקין נקראים קין בדכתיב הלחם והקין לחזק הגבורים וגו' קור
כג הוא סופו של שתיו וכן חום הוא סופו של שתם והן כל ח' חדשי ר"ל
כד חדשים דשתם שתים מתחלת תשרי מתחיל למנות כ' חדשים ככל
כה עת ע"כ: וכפי החזקים פרש"י ז"ל שזה כל ימי הארץ לא יכבותו
כו שתים הללו כ' חדשים לכל ח' וח' כתו שסגינהו חני תשרי תרחסון
כז חני כסלו זרע חני כסליו טבת חני שבט קור כו' כדתיתה בכבא
כח מציעה קור קסה מחורף: חורף זרע שעורים וקטנית
כט החריפים להתפסל פחר והוא חני שבט ואדר וחני ניסן: קין
ל הוא זמן לקישת תמנים וחמן שמיכסין חזקם בסדות והוא קין כתו
לא הלחם והקין לחכול הגבורים חום הוא סוף ימות החמה חני תמ
לב תלול חני תשרי שהעולם חם ביותר כתו שמניהו כתם יומת שלחי
לג קייטת קסה מקייטת ע"כ וכתב עליו הרמ"ם שח"ם חני כסלו
לד וטבת וחני שבט קור שהוא נפל בספרים וכדיך לגרום חורף
לה מקום קור שכך שניהו בברייתא דמקבל ופרש"י ז"ל קור סוף
לו שתיו וחום סוף קין וכן בתב גם כה חום הוא סוף ימות החמה
לז חני תם ותלול וחני תשרי שהעולם חם ביותר ומחמר שהחום הוא
לח כנגד הקור צריך להיות גם הקור בסוף ימות הגשתיו שהוא חני
לט שבט ואדר וחני ניסן לח חני כסלו וטבת וחני שבט הילכך עש"ל
מ שבשתא היו תכל ת' כתן קור קסה מחורף חורף זרע זרע
מא שעורים וקטנית החריפים להתפסל וכ' המקבל כתב שהחורף
מב הוא חזקו וחרפו של שתיו כו' תפסר לישבם שתבל אחד החורף
מג הוא חזקו של שתיו תפני שתחלעות הדבר הוא עיקרו ותקופו
מד והחורף הוא חני כסלו וטבת וחני שבט שהוא תחלעו של שתיו
מה ומבל מחר הקור הוא קסה מהחורף תפני שחזק הקור לו הוא
מו ביותר דשלחי שתוא קסה משתוא כי חיכי דשלחי קייטת קסה
מקייטת שב"ד: וחני תחיה שבבי כתב רש"י ז"ל חורף זרע
מז זרע שעורים כו' והוא חני שבט ואדר וחני ניסן ושם כן בכבדת
מח סוף הסתיו קורין לתן חורף ושם כן חיכי תני גרים תני
מט כסלו וטבת וחני שבט חורף חלף בכבדת סיגרום קור וח"ת
נ לותר שם"ם והוא חני שבט כו' תקור קלי דשם כן כתחלה
נא בשהכיר הקור ותחר קסה מהחורף ה"ל לפ' יחי הקור ולא
נב יפסיק בהודעת פי' חורף ביניהם וע"ק דתי נרסי חני כסלו
נג כו' חורף תיד ה"ל לפ' חורף זרע זרע כו' קודם הזכירו הקור
נד ולתה יבנה סדרו דלא דמי לתת שהקדים פי' החורף לקין
נה וקין לחום שלא בסדר הכתוב דמכיון דקלי קור שהוא חני
נו כסלו כו' נקט בתריים החורף שדותה לו וכתן לאחרין ובתר הכי
נז נקט החמים כסדר קין כריסה והדר חום וע"ק תי נרסי חני
נח כסלו כו' חורף לתה שנה את טענתו דבמתרת כתב שהוא תלמון
נט ויש תרבי וכתן כתב תפני זרעית החריפים כו' וע"ק דתם כן
ס זרעית שעורים וקטנית הת תחני כסלו ולימא שכאחד הן
סא כורעין כדכתב רש"י ז"ל בפ' התקבל לכן נראה דנרסת הספרים
סב התקה תעש"י שתיהה מסכתת עם גר' דנמ' דפרש"י ז"ל נוטעים ועם

סג כ"ר כי שמע בשחטות מנח רש"י ז"ל ופשפי' הנמר' כתת לידו הגר'
סד הוא ופי' על פי דרכה וכפי' החומש בקט כתידך נירם' דקור הוא
סה חני כסלו כו' וחורף סוף הסתיו ולכך הוצרך לפ' כאן דקור קסה
סו מחורף מתחר שהחורף בסוף הסתיו ולכך הוצרך לו לחורף תסוף
סז זרעית החריפים דלא תני לפ' לשון
סח חזר דסוף הסתיו קל מתחניפיתו
סט ולא דמי לשלפי קייטת דק
ע מדקיוטת כתו שהשם לותם
עא הרמ"ם דת"ל הנמר' דקלתר שלפי
עב קייט' ק"ת וסימנך תנורת סנירת
עג לומר נתי שלפי סתות ק"ת ויבית
עד לו תשל כדמייתי לכל הנו' שם וים
עה שם לרבר דקרקן הוא שנתחר
עו שלפי שהחיר ונופי הכריות כבר
עז נתחתתו בחום הקין שעבר עליו
עח מתחת שבחתי בחום קל כי כהכרח
עט החום נכנם בגוף כי תין נסתר
פ מחתתו תכל בכנה תין לו בסוף הסתו ק' לפי שבבר הגוף תבונן
פא תסתיו כי על הרוב תיתו תבונן כי תחדש יתחר בבגדים וחדר
פב ולא יצטרכו לבלקתן בפ' רבתי ות"ל הרמ"ם שתחתר שהחום
פג בנגד הקור כתו שהחום סוף ימות החמה ג"כ הקור סוף הסתיו
פד תיתו בברת דתקט קרת קור וחום וקין וחורף תשום דקור
פה וחום שתות תקבילים שהשכו של קור חום והם כ' הקבות וקין
פו וחורף שתות נופלים על תקרת הכירות הנשבה בהם תף על פי
פז שלא יהיו תתחסי' זה לזה כומן ותה שפסק רש"י ז"ל בנרס' זו תפני
פח שדרכו לפ' בפשוטו של תקרא ויותר קרוב לפשט שקור קסה מחורף
פט תכין שהוא בנגד חום שהוא קלה החתימו' ולכן תוקי קלי בתחכת
צ הסתיו שבו תגבורת הקור ועוד דשפעת נקיט קרא סדר ימות
צא הגשתים תיתה כרתוי זה תחר זה בריסה זרע שהם כ' החדשים
צב הרתסונים והדר קור שהוא בנ' התמבעיים והדר חורף שהוא
צג בסוף ותף על פי שכימות החמה לת נקט סדרה דכתר דקין הוי
צד כין קנינר לחום תין קיטית דכדי לתנק' דכר ותבכו הוצרך להמשך
צה חום לקור וג"כ קין לחורף דמיון תהדדי שתורים של תפשה הפירו'
צו כדכתיבנא תכל לדרך הגמ' והתדרש הוה ג"כ ימות הגשתים נקט
צז שלא כסדרן ות"ת לבקש טעם קצת לסדר זה וי"ל דכריסה ניחא
צח לתיתר קור וחום שהם שתות כוללים והדר קין וחורף שזה שם על
צט תקרא החום לזה תתר לקור תבל זרע וקנינר תף על פי שהם כוחן
ק קדידות וחתימות גם כן תין שתות תלו תורים על עניני קור וחום
קא שהורע וקנינר תינן בחשבים תקור וחום ת"ק לתרוייהו לתתי
קב לת תקדים חורף לקין כדתקדים זרע לקנינר וקור וחום וי"ל דכיון
קג דשליק תחום שתך ליה קין שהוא של תעשה החום:

ניסן קג תזרתסון דס"ל דתרחסון וכשלו יתי פשך הזרע
קד ור"ם תתחיל תשערי דס"ל דתינן תלת תשרי
קה וחטין:

לא קו שתטו תזלות כל י"ב חדש שהיה תכול ופי' דכרי ר"י
קז ור"נ ור"י ור"ח ושטמיהם ככר כתכנוהו לעיל בפכ"ה
קח תחנם בת"ם כל י"ב חדש כתב הרמ"ם ז"ל לת ידעתי תה יעשו
קט בפסוק ויהי בתחת וא"ר שנם בפ' לחדש תרבו תחיים תעל התרן
קי ויסר נח את תכסה התיבה וירא והנה חדבו פני תתדמה שתם
קיא שתטו התזלות כל הי"ב חדש של תכול תם כן לת כת עדיין התור
קיב עד תחר י"ז לתרחסון שבשלתו כו' ה' חדשים ות"ב תיך היה יכול
קיג לרחות בת' כתשרי תם חרבו תחיים שהוא תוך הי"ב חדש של יתי
קיד תכול ותתיון ודש תספר היתים עד שתתר ויהי תקץ ת' יום ויפתח
קטו את לת תלון התיבה וחל עוד ז' ימים תחרים ויוסף שלח את
קטז היונה וייחל עוד ז' ימים תחרים וישלח את היונה כשלתה נבי
קיז ויהי התכול ת' יום וח' לילה ונבי ויגברו תחיים ק"נ יום ותבי
קיח ויחסרו תחיים תקנה ק"נ יום ונבי ותנח התיבה בחדש זו בט' יום
קיט לחדש ונבי כפשוטו כת' לחדש כרתו רתשי תהרים ניכח להיותר
קכ שם תודיעם לו לתשה תחתר שכל תלה תם ספור התורה תלה הני
קכא שהם תם סידע נח עכתו תיכף ידע זה ועוד תה דכתיב וישלח את
קכב היונה ולא תנתה היונה מנוח ותשב תליו תיך פרחה כלשי תור
קכג ותיך רתתה תם יש תקום לנוח כו ותיך רתתה תשלה לשרש תותו
קכד ותה תועלת לתלון התיבה תם לא היה תור בכל יום תיתי התכול
קכה ורש"י ז"ל פי' נבי ויפתח נח את תלון התיבה לשלוח כלו' שעשה תותו
קכו לתורה עכ"ד: והנה תה שהקשה תתוספ' ויהי תקץ ת' יום כו'
קכז ויחל עוד ז' ימים ל"ק תידי תדרכה תתכתי תקשייתו דהת עכ"ל
קכח דויהי תקץ ת' יום הוא ספור התורה כענין ויהי הגשם ת' יום

ת"ת הפסוקי

לה שרדם נח זה דסה לפילו תימה שמשמו מתחוררת הלה בעזירי
כשברחו רחמי הרחמים עדיין לה פתח נח חלון התיבה וכח לה רחם
זה כלל והילך ידע שעברו מ' יום שברחו רחמי הרחמים ופתח החלון
הלה דודחי פתיחת החלון לה היה למספר ימים שספר לה שהרגיש
שכבר קלו המים ופתח החלון
לרחות וקרה מתחושיכן זה לחר
מ' יום להרחות רחמי הרחמים היה
לה שכח ידע מזה כלל ווה המוכיח
שהיה ויהל כוד ז' ימים על זה
סדרך שהוה לה ידע מספר ימים
הלה התחיל זחל מה ויקר מקרם
היותו ז' ימים ותחי תיתח שהוה
ידע המספר הימים ל"ק מהספר
ליודע ע"י כלי הסעה מיספור כ"ד
שעות ליום מ' לחכם מה שהקשה
מורח והכה חרבו בני המדבר
ומשליחות היוכה ומשבין החלון
קוטיות חוקות הן ות"ת לספר
להגיד דר' מני סבר דורח והכה
חרבו ספסר כלי חור שהם ורח
לה לחור הבר חור הנוהר לח"ד
חבן טוכה חו כחשוב ותועלת
החלון זה היה מיפתחנו ויכחין על ידו שם חרבו בני המדבר
הבו ות"ם רש"י לחסר יותר נרחה שפירושו שהחלון הזה
הוה הנוהר הב"ל לח פתח התיבה וכחי שהרח"ם שנחו פי' נ"ב דברין
בפי' זה " וע"ל שחשב" הלה שחשו החולות שהם שהם ורח
החחנועים להבדיל בין יום ללילה ת"ת הכוכבי' קבועים ברקיע
תמיד ולח היה הומן כלי שהם ורח הלה בלילה והיה לספר להכחין
ע"י חור הכבד' דהחוח שחי חור מיקרי כבחי' כרים בספחי' ושליחות
היוכה נ"כ חיכו רחוק שהיה בחור כוכבים שהעופו ים לבן החחנה
בלילה יותר מהלחם ובשבין העשלף " ופי' ל' החולו דוקח לה שחשו
והייכו נגבל יומי ונגבל החולות הכל חחה ולכבה לה חיקרו חולות
הלה כוכבים וחה"כ הלה היו יום ולילה נגבלים כי חנועת נגבל
היומי היה החגביל בין יום ולילה בהגיעו השחם חפת' החור לחערב
הבך חנועתו שהיה חפלת החערב למזרח וסובב הגלגל בם"ם
יום והכה בשבעתו החולות כחחה שהשחם החנועם בל י"ב חדם
ממערב למזרח והיה בו חדם לחעל' מהחופק וכו' לחטה מהחופק
והגה החהול החחיל ביום וחחה חו בשחם על החוט' בגד מזרח
ובשחה הגלגל החנועם לגד מזרח ויהיה הולך חחת החופק ו'
החדשים הרחשונים ובסופן עלה בחערב והחנועע עוד ו' חדשים
על החופק ממערב למזרח בחחה בח רוחק יפה מה שרוחה בלחתו
זחן" ת"ק לר' לחחר הלה היה ריחשון ניכר: זה סיכן פי' לפיל
סוף פל"ח והבחוה כחן דפרו ורבו הוה ברכה שבתברכו בהמות
הקרקעות הב"ל שעשה הלה תיתח לחין זו ברכה אלה חטה חדבוק
ויחחר להם פרו ורבו ול"ק לחחר כדבוק בחדם וחעש" שפחר זה
כחוב וחחם פרו ורבו היה לספר להסיב דהשחה חנטרי להקיש מי
סחיכו בוסק בפדיה ורביה לבוסף דמים ובדבחה ר' הלה דוו
ברכה היה ודבקה לויכוך חדבחובה כחר ויכוך שהוה בזכות
הקרבנות דחי חטה היה הוה ליה לחסחוכי ומורחכם וחחכם כי
שהיה ברכה בזכות הקרבנות לויכוך והדר לכחוב פרו ורבו חרחי
חד לחטה וחד להיקשה וכו' שלבן השמים הלה ויחחר וכחב אלהים
חנו"ב פרו ורבו לחחר שהברכה היה פרו ורבו לה דבר חחר:

בורא וחחתיו חורו שכיחי חדם היה חירחיו וחחיכו על כל
הב"ח והיה רודים לוחן וכשהרגיעו חעשיהם כדור
החבול בחחלקו ובכחיו שבחרגם ה' לנח חזרו חורח וחחתיו וח"ת
דדיה לה חזרה ולה על פי הלה חגיבו חורח וחחתיו בחדם הלה
דדיה בכלל דדיה קייחי דכיון דדודם בהם בהברת יחחו ויכנעו
חעביו:

בורא וחחתיו חזרו נרחה דלפירושה דחזרחכם וחחכם
קחמר לה הלה חיה לך כיון דהשחה חחדם חורח
וחחתיו לנח יהיה לכם חורח וחחתיו על כל חיח השדה חיבחי ליח
לב"ח דחיון זה לה חזרת חה שהיה חיחי קדם ע"פ הלה חזר הכל
ולב"ח חורחכם וחחכם ר"ל חה שכבר היה לכם חחורח וחחתיו:

ואכתי חזרה דהה קחיבן שהחדם רודה בכל הב"ח כרגונו
וחחבי כיחי הלחה ופי' כי הוה החחיל לרדות בב"ח
בחכמתו שהחניח חיבו ברחמות לנודן ולהכניעו וחחזו לחדו כל
החנשים לעשות בן: **כי** הוה רודה חף על גב דפשטיה

דדיית החכחי בשבט חלכו כחו וירד חיבוקב חיחורח דדים דדדים
זו היה בכל הב"ח דחי לחכשים הה כחיב בסופו בכל חלבי עבר
הנהר: **תינוק** בן יומו חי לחיידי דכתי לחתויי יד דכסחוך
דעדיף תיבוק חגדול לעבין שחירה דשייכה חקר דידן חיבוק כחי ה
דעדיף תיבוק חגדול לעבות:

תינוק בן יומו חי בכ' שוחל
דשב"ג לוחו' תיבוק בן
יומו חי מחללין עליו חת השבת קלח
דוד מלך ישרחל חת חין מחללין ב' ימים
עת"ה תיבוק בן יומו חי מחללין ב' ימים
עת"ה בחורה חורה מחלל עליו חבת הבחה
ת' כדי שיסחור שבחות הרבה דוד ושלמה
מלך ישרחל חת חין מחללין עת"ה
כיון שחת חדם בטל חן החבות
וקחחר עלה וחייבו דחמ' ר' יוחנן
כחתים חפסי כיון שחת חל בעשה
חפסי חן החבות: ושך בריית
חלה כר' בן חנסיח דנקוח לים
פקוח נפש דוחה שבת משחמר
ישרחל חת השבת לעשות ת"ת
חמרה חורה חלל עליו שבת בכדי
שיסחור שבחות הרבה כדחית בל
יום הכפורים לכל חנחי לחריכי ס"ל החם חקרח לחריכי והבחן
דבכלהו שבחי טעחת דשחוחל דנקוח ליה חוחי כהם ולה שיחות
כהם כדחמר החם: וח"ת הח דייק החם חחחבי דחכי לחיי שבח
מחללין ת"ת והחם ת"ת לחמר כדי שיסחור שבחות הרבה דהשם
בנחך דהוה חיבוק וקיים לן דלה חי הלה שבח חלי כדי שיסחור
טייך כיח י"ל דחחבי הלה כר' ס"ם בן חנסיח וח"ל כחד חחיך שבח
וכריית' דילן נחי דחשבח דס"ל דחכי לחיי שבח מחללין כחשבוב
בסחוך ל"ל הלה ס"ל כטעמח דר' ס"ם בן חנסיח וח"כ חשבח חלה
פיקוח טעחת וכי"ל הלה עליני הלה קיק: טעחת חשוב חלל עליו
שבח ת' כו' וכיון דכיבבה שבח לידחות לה חילק הכחוב בדי שלה
נגטרך לעיון חי דחור ומי חיכו דחור לעחו' וכשבה בפקוח נפש חבל
לין לדחות טעם זה דחיך יחטה דחוכן בדי שיבבה שחיכן כדחיך
בפ"ק דשבח נבי הדליק חת בחבור וכי חחרים לחדם חטה כדי
שיבבה חכירך דבבה ליבה חטה דרחשבה חחר הכי הבה חכל חבם
קחחר דחבן חדירן לה חחריבן חטה בשביל שיבבה חכירך ובלחו חבי
לה דחי דבבה חכידו חבום חכל החדיבך חת בחבור הוה בבין
ענחו לעבירה: ולין לבק' כחי היכי יליף חוחי בבם דחחרים
חחללין ת"ם על החולה דוחי בבם חחדם חטר יעשה חוחם קלי
ולבפי' ספיר שבשות שבת ענחו שם יקרבו חות חבל שחירבו השבת
חיבו חייב בשחיר חו הלה חייבו ה' בקיום החבות דק בחבלי הלה
יקרבו חות חבן חבל חב"ל בשחדים דחחללין שבת להבילו דבין
דבחולה נוטיב לה הקביל ה' בחבות בחקום שבבחו ה' בני
לשחרים דבין דבכל חייבים בהגלחו חשוב א' שחשור על דם דבך
לה יהיבבו חפני חלול החבוה דהגלה עדיבה ת"ק לבללו שבוי
שובדה דהלל דחית' בפ' החחובה שחללו עליו דוב ב' חחות שב
פרקיבו וסבחבו והושיבחבו בבגד החדור' שחרי דחור זה לחלל עליו
חת השבת דחשחע דחשוב חסידותו דחור להלל עליו חת השבת
והלה לבל הסעחים ודחי לבל ישרחל שחיבו חוחר חחללין וחח
דבחחיב דהלל ובחח י"ל דחלו זה לשוב חסידות קחחרי הלה
חשוב חעשה שהיה שוף עליני חולה שחיבו דבין דוחה חטן
כ"ב הרי הוה חסוכן ורחוי להלל עליו ת"ם כי"ל דחשוב דהלל
בסחכן לעשות בם סד"ת דחין לחלל עליו ת"ם דהוה ליה כחלבד
שבחו לדעת קח"ל כי רחוי הוה לחלל שח"ם דודחי טעה בדבר הלה
חם"ד שיסחכן כדבר: **דרך** חלך ישרח שחש"ם שהו חשוב וחבין
חין בבודו דוחה שבת הלה סרי חלה בקוח בפש וחפילו ל"ת שחשוח
כדי שיסחור שבחות הרבה כחי חין חחללין דבין שבת כלל חן שחבו
כדלעיל וח"ת חחי לחיחרת הה חפילי הבע שבחך דחיבו בלל חן
החבו' ובפ' חיבה חלה לחיחרת שחשבו דחשחי טעה' הוה דחיבן
ליה בחחת ת"ת לה היה דין לרחות השבת חחבני הלה שייך לומר חלל
כדי שיסחור שחין חלול שבת בורה לו שיסחור שבחות ושחחי ל"ל בבן
דוחה בפני הדליק' דסד"ת דחנילן חותו כדי הלה ישרף ויבבטל
חחבו ביבי ושפטבו דשייבי בים: **כי** זחן שחד חי בר' דחוה בבח
זו לחחותי כי הה דחבן בפ' יום הביפורי בבי חפולת חבלחוחיו
חפקחין וחם חת יביחוהו ופרבי' חבלחוהו חי פני' לה בריבה חפ'
לחיי שעה וחם חת יביחוהו הה בחי פני' לה בריבה לר' בן בקש

דבנית

דחכיח לית מכילין לת המת מפני הדלקה תר"י כן לקים מחפתי מכילין לת המת מפני הדלקה ואפי' ר"י כן לקים לה קחתר חלה מתוך שהרם כהול על מתו אי לת אריית ליה אתי לכבויי מכל מכח מי לא אריית ליה אתר חית ליה להפכד: **אין** משמרין מן נריך לשחרו: **ובפני** מכחם ק' דמך דרך מכחם לקבר פיניס חלה לפרך וכו' מיכיכו הרוחות מכחם מזיק אבי לחדם נדול וכ"ם תרי ת"ק תרי רוחה חומו וכורח וכלתו כבי ק' פחת כחולדה ובחת וסיים תרי וכחם וכפ' שחל ל"נ חלה מן נריך לשחרו מן. החולדה ומן השכרין נריך לשחרו מן החול' ומן הקברין. אב' ומורחב' וחתב' יהיה כל זמן שהדם חר' לימתו בשלה על הכרות כין שחת בשלה לימתו ר' ומה שהתרי והנחש מזיקין לחדם ל"ק דקרת לת מיירי חלה בשני מנשים יחדו כדנרסינן התם נקטינן תריה תני תרי לה נפיל ופרש"י לה נפיל להינך כדכתיב ומורחכם תרי על כל חית שהרן ואפי תרי ותם שלשתים שנופל חפילו על פנים הוח בחשיש שנדחיין לחיים בפנין כדחיתח התם:

והד' ומורחכם וחתכם פרש"י דדרכי וחתכם לשון חיות לימתי מורחכם על החיות כל זמן שהתם חיים: **שרא** קותר לכבר תהום כת"ד מיתות יליף לה מלכתיב לכם יהיה לחכלה ולכל חית הארץ ולה חית הארץ לכם ופרש"י דכתיב הנה נתתי לכם לת כל עשב נו' לכם ולחיות נתתי העשבים והחילנות ותת כל ירק עשב לחכלה חבל לה חית הארץ נתוכה לכם:

לבשר תהום לשחוט כשירה חכל הם תתה מחליט היתה ומורת לן כדכתיבנא לעיל סוף פ' ונם כן. תילו הקריב שלמים לת"ד שלמים הקריבו כני נח היה מותר לו לחכול כבשר לחר הקרבת המוכח כדכתיבנא לעיל פכ"ד ולכן הקדים לו כאן כשר תהום:

לא הותר על חכר ת"ה דכיון דחפי לשחוט חסור לו כ"ש לחתוך חכר ולה סריך היה לעבור ככ' לימן כיון דכחל מיכ מיתה ולנא תמ"ד חדם הם הותר על חכר ת"ה כדלעיל סוף פ' וכורך החותרה להיכה דנפל חלבר מחליו כדכתיב התם חלה ס"ל לר' יוחנן הכי דהה תילתה חלה שכיחה: **שהורהרן** לכשר תהום כת"ד מיתות יליף לה מדכתיב כירק עשב נתתי לכם תעבטו ת כל ופרש"י כירק עשב שהפקדתי לחדם לחכול נתתי לכם תעבטו ת כל חפי בהמות וחיות: **חוורהרן** על חכר ת"ה דהיינו חך כשר כנפשו דתנ' כחי ובינו דכתיבת הכת חוסרים זו חלה כחדם הת' דחי לחדם הת' כחי נחתר למה לת נכתבה אם ומכול מה נריך לחזור לשחזר לנא ותיהו לת"ד דחדם הת' הותר ל"ק דבת נרתו כחכול מחכל תע"פ חלה נזכר כהדי וכתו שרתו חתר חכות כויכו ה"ל ותה שנחתר סוב לנח כבר תינהו כת"ד מיתות ליחתרי סרים הוח לחתת פי' לחתרי חכר תן החי כשרים ויכיו יליף לה פרש"י חם ת מכל הר"ת כתב שתם שהוברך להזהיר לבני נח על חכר ת"ה עם ת היות שהותר כו חדם דלה תיה כוחן שנחתר הכשר נחשר נם חכר ת"ה מכל הבחת דפותר הכשר הותר נם חכר ת"ה ובכי מחתע נתו מהבחת דסנהדרין דת"ר יהודה חדם הת' לה הותר לו כשר וקבלתו מינה הות לחכל שב כיכיך עשב נתתי לכם ת כל יכול לה יהח חכר ת"ה נהנה כדת ל' חך כשר כנפשו ולהו "ונהנה ולחתם בפסח דקך מיתתו הכי תקתע ת"ה לומר כן דתם כן תחתבי הנתרת לתתרי סרים הוח לחתת ליתבי עדיפה מיכ דלנוד מיכיכריך דלה מיתת פין דסותר הכשר הותר חכר ת"ה והענין פעמתו מיכי נכון דחיך חיסור חכר ת"ה תלוי כחיסור הכתוב שר דם דהותר בחיתר הכשר לחדרכה חיסור ת"ה כתקום היתר כשר כתם ובינן דחיתלה הותר פליו היכה דחיכה היתר לכשר בחתה חלויים כ"ב השתר הכשר כשיעית חדם ה חת"ה נתי חסור בחעשה חדם נם כן ותכיה דר' יהודה ל' דם ל' כלוכה דחדם הת' לה הותר כחת"ה ת' ב יכול לה יהיה חת ב נוהנו כו חין פירושו דחיתר הכשר הוח להוה נפקה שריותה חלה יכול יהיה חכר חן כחי חותר חכיון

ת"ת הפסוקי

דחתנלם לה נחסר ת"ב ה"ק עד הסתת לה חין חוכלים חכר חן כחי ולחו חטעם חיסורו חלה חטעם חיסור הכשר דכתו חלה הותר לנחוט כך לה הותר לחתוך חכר חכל עכשו שהותר לנלוש בכהתם לנרכו יחכל נם כן חכר חן כחי כיון דליה ליה חיסור חנד ענמו:

להביא החוכק עכמו כלות' לנפשותיכם חתת לחי' דחפי' המחכך נפשו יזדרם דחם לה כן לנפשותיכם לח"ל דחי לומר דדמו לנפשו הוח כדפי' הרמ"כן. פשי ותם לומר דוקה סופך דם הנפש לה דם המכרים כת"ם ז"ל נם זה פשי דלה ס"ד סיתחייבו כלה דיחה וה שתמר פחוכק עכמו כר' דהוכק וסופך דם עכמו כי הדדי ניהו ונפקה מחלת דרשה דלה שכי לן כין זה לזה ות"ם הוכק חורחת דחלת כקט דיותר נקל לחדם לייחק מלירחג והרחים מחיחוקל ולפ"ז יהיה פי' לנפשותיכם מנפשותיכם וכת"ם הרמ"כן ז"ל ורכותיו דדרשו כו הורע לת עכמו מחת דחכם מנפשותיכם חדרוש מכל רש"י כחוקם פי' לת דחכם חדרוש הסופך דם עכמו לנפשותיכם חף הכוכק לת עכמו חף על פי שלה יהח פחכו דם. ולפ"ז מ"ם כלן החוכק דוקה קחתר דהה דוקה לחיית חלנפשותיכם מכל הורע עכמו לחיות מחת דחכם ויהיה פי' הכתוב לת דחכם חם תפכהו וכן חם תחבדו נפשותיכם חפי כחוכק ולת"ד לנפשותיכם כל"ח כלישר לחכלם כדכתיב הר"ח כל פ"ע טיכי לחיי הורע עכמו מחת דחכם לחדיים ו"ל כת"ם הר"ח דלחי מפופך מחר הרי כבר כחתר ותיד החדם. ת"ק למה לה הזכיר החדרש ההורע עכמו כת"ם החוכק וכ"ם כיון דכחית לחלוק זה כחם שלה ערב שחל וחת"ע לחר"ח ועוד מכי חיכי מכי תיתר יכול כשחל דקחי לחכוכ עכמו כיון דלה הזכירו לה משתע לחוכק קחי דלה שכי כין חוכק לחדיעה כלל וכ"כ הרמ"כן כפ"ב חה"ר רוצה חת דחכם לנפשותיכם חדרוש וה סלורע עכמו:

יכול כשחול שנפל הוח עכמו על חרכו ותת כן יכולו הערלים מחויבים וירח כן יתעללו כו ות"ת חין ללמוד חכהן מסוכב דקים ליה סיתות שכבר נחתר לו מחר חתם וכניך עתי חכל לחכרים לה דחכם יתיהו ואפי' חרב חדם מונחת על נולרו של חדם לה יחנע עכמו חן הרחמים כדחי' כפ"ק דכרכות ועו' דשתני שחול סחים חלך דחכתי' יתעללו כו לכזותו חכל חכם חדם חכ"ל סיתעללו כו ולה יהרגוהו כלי התעוללות: **ת"ל** חך נוכין ורקן פיעוטין ומתעט כחוכרת שפיכות דמים שכל התיעוטין הן. לחעט כתוב כדכתב הרמ"כן נבי חלקת שבחתי חשתורו ות"ם הרב יוסף ת' דחכם חף על פי שהותר לכם נטילת נשמה הן הכהמו ת' דחכם חדרוש לחו חשום חיעוטין דחך קחתר סיימי ממועט חכתיב נשחה כדפי' הר"ח שלה לת טעם לשחיטת חוכרת זו לפיתר הכשר כתב רש"י כן נוה"ם רש"י כתב שתם לשחיטת חוכרת זו הותר הכשר ולה פירשו כדרך שתר התכין ל' דשחיט ת' דח"ת דחי נפרם הכי נפק' דחכן נכו דוחה ת' השבת וה ת"ת דת"כ לשתוק קרת חתך דחה השבת דחתרי דחיכה דוחה שבת כ"ל שים חו זו שברת לו דחכן דוחה שבת דחיכה דוחה שבת חיכה ת"ת לכ לחתר חיכה דחיכה ת"ת פרשה דחין עשה דוחה ל' ת ועשה ומה כן לעשוק חתך דחכרת שברת הוה נפקה דחכן דוחה שבת:

ת"ל חך חתעם' שידע שיחות כדכתיב חיכריך לחעושים לם דת ת"ת כיתת סיכריעוהו חחרים ולה יחכול הות כעכמו חלה יעשה חתיסור על ידו כדר' חניח כן תרדינן דפ' ק' דע"ז:

לבוד כת"ש שחסרו ענמך לחיתם וח"ת חתתי לח ערביכו וקחת' יכול כשחול וחת"ם והר"ח ס' ל' ע"ם עסת רש"י דחיכה תרתי הורע עכמו וחוכק כתב דנקט שחול חשום הורע וח"ת חע חשום חוכק וכבר כחכתי דוחק עסת רש"י וע"ק דהה הורע חתורת חוכק דחשיעת דם וחכיון דחתך חיתעוט שחול דחיכה דם כ"ם חת ב"ם וכ"ל חשום דחי חבשול הוה חתי שהכי ניעולים חלו רבו לת ת"ק הכי יליף תרתי

כ דרש ר' עקיבא כל מי שהוא שופך דמים מעלים עליו כאילו הוא ממעט את הדמות ׳ מאי טעמיה שופך דם האדם באדם דמיו ישפך מפני מה בי באלם אלקים עשה את האדם ׳ דרש ר' שמעון בן עזור בן עזריה בן מי שהוא מכשל פרי ורביה מעלה עליו הכתוב כאילו הוא ממעט את הדמות מאי טעמיה כי בצלם אלקים עשה את האדם וכתיב בתריה ואתם פרו ורבו ׳ שרשו בארץ ורבו ׳ דרש בן עזאי כל מי שהוא מכשל פרי ורבו ׳ מעלה עליו הכתוב כאילו שופך דמים ומממעט את הדמות ׳ מאי טעמיה שופך דם האדם מפני מה בי בצלם אלקים ואתם פרו ורבו ׳ א"ל ר' אלעזר בן עזריה נאים דברים היוצאי מפי

סמעושה לתך וכקלת נסחי מנחתיה"ל וחך ולפ"ז דרים מיעוט שני ויתוספת הו יוד הל פלו כתיב פ"פחך ׳ כבו"ך כח"ת מן לנוך להיות מוחסרת לחיה ׳ חלקיך נמך ׳ כדדרים כפ' יום הכפורים ככל נפשך תפי' נחטל תת נפשך דהת"כ ישר' וכ' כפני נח מירדי למחשר דלוי מסרי נפשיהו שלח לעמי ז"ל מחייבי מיתות חופל כעניהו והע"ג דביישראל חטוה היה ולא רשות תפשר ס"ל דכבני נח היו חלח רשות כמ"ד בפ"ד דסנהדרין דכך נח היו מוזהרים על קדום ס' ולפי ת"ס אתו' כפ' חלנו טעורות נבי חלו בגדוה ל"ח ת"ס דלא הוה ע"ז אלא תנדריחסי של חלבים ניחח שבי דחסחעי' דחע"ג דחיכעי לח חסר נפסיק הרחעות כיון ת"ח החוסר עכחו לח חיקרי חופל כעכחו שלח בדעת קנת סוסקים בחוסר שכחו כחיכו חייב ליהרג וחל ישבור חתריב כנפשו כחיכך עכחו לדעת ; זך חחוסר חת חכירו לח כפשוטו ס"ה חת חחד נדרש תחיים עכחו חטעחת כי חיים חין כה דעה לשכר ועונש ופש ת"ס רש"י שהוזהרו החיות עליהן חין הכוונה חחרה חחת חל סחוסס כן בכוכבן כדבי ר' ישמ' ופי' זה דחוק כחקרח דדריסה שנחת בחת ודוד חם על הטבע החוטבע כהן בכור נחתר ותורחתם ודחכם נפ ת"ס ברח"כן חיך כל חיה ע"י חיה סיוקם קדם על ידם דחוק פעעתי' דדרם כחוכן חחר ביבית עליו לפטין וביבית ; זך בעובר לחריות וכי' חיך חיה חחיו חיך חיה שהפסיד חת חחיו לכרוג חכירו דחי כהורג חחת ביבו חיך חחדם ות"ס דם ר' יהודה בשוגג דוחק דחדרום כמיתה חמת כדדריסה דלעיל לח דריסת נפלת ותע"ג דמ"ת חיכן בוחת דזו כיתי חדם וחלו כיתי חחיה ; אלו ד' חלבויות שבקרח חיות כד"ה וד"ח חיכן דכרכן ; זך בעוה"ב דחדום כוח ס' חד חלבויות רחע לעשו כפני עכחו חיעשים של חם שביער חת יעקב לחיו ביחוד ; אריה ישר' שבקרחו חדם לח בפחם כדם דכעד נחתר וחך חת החכם ; שב' ותחכה נחתי דם ל' כרשב"י דלחתר קפרי גדים חיבן חטחיין בחיה סכ' ותחכה כחני כחן חרשיתי לחדם חחם קדיין חדם וחין ח"ם קדיין כדם כדח' פפ"ה על יכחתו וטחטחת דחליחת ותה שים לדקדק כזה חכחוב לקמן ס' כ' דרים ס"ע כ"ה ; כורחם נהלכות בני נח כל כנך חחני חחרל דיני בני נח ולח דיני ישרחל שחיבן דבין כעד ח' ובדיין ח' בלח עדים וכלח התרח ולח של העובדין דיבר' שפפה חפה ויפחו יליהי פעור על הולד חלח דקים לן כגויה שכלו לו חבדעי וחיכו נפל י"ח ת"ח לחם לח הכיבי נ"כ החוסר חכירו לחיה הכ"ל דבדיני ישר' פעור חבייני חדם י"ל דלח ס"ל לר' חניבה חלח דחפי' בן נח חיבו נהרג על זה ודחיב כל חיה חפרם ליה כפשטיה הכ"ל ; בעד ח' חכל ישר' נעי פ' כדכחיב פ"פ ב' עדים ; בדיין ח' חכל ישר' בעי סנהדרין דכתיב ושפטו העדה ; בריא עדי חיבלפ' כעין שלדיין דחפו פחרב דכיון דהפ חפחעי' דדיין ח' כבני נח בסנהדרין פפי פשוטה פ"פ דחיישי' דלח חפח פחיפה גדול פרחייה דש"כ ליכח ת"ח בסנהדרין פרחי חרב נפפ פחיבה בקדיבין חת חפוס דכבי פדם פשופפת ושרה חבלת ופיון דחזו כיה דקטל לח חזו ליה וכחת כדפי' פפ' החוכל חכל כבי נח פדיבן כדיין ח' דליכח פרה פשופפת חעדים מגלח לח ידין ס"ם דחיישי' לח ס"ם פפוחה פרב' פיפר חין פפיבין כהורפת כ"ד חלח ע"י עדים כדחי' פפ' לעוקין חכל בני נח חורפי ע"פ הוחי' ח' ובינו דכרב דוד הפחלקי פחחר חכבי נחחתי חת פפיה ס' כפשעת כי פיך עפה בך כי דנו כדיני הגוים וחיון דל"ג כפה כלח עדים כיון דליהיה פפ"ד חיינות וחיפה רש"י דפה כליעלי דך חיינה חפפיה לפחם חיינה וחפילו קרוב וחפה לח קחחר לח וס"ג ; דפלחי כפלח כעדים וח"ת כיון דקי"ל כלח עדי לח"ל חתרו חפרי ליה דחפי כללו כל חיה חפרי העדים כחה דחפי חתרו ליה וכיון דחפפה דליכח עד נחי חקטיל חת ליכח חתרפה י"ל דחפפה לח לית חריה דחפתי' לפחיון כין פוגע לחיד היה וחיכח דחקטיל פהדחתו כוה חפי פפפה חפרי דקטל פחיד לפל חיכח דלח חיפי חפי כל חיכח דלח חיקטיל ;

ע' פליח פפרה חכירו ע"י חחר דפדיבו ישר' פחפל פפיר דחן פליח לדפר עכירה רק פריבו פפור לפחים חכל בני נח פורנין פחו פכ"ד ;

ע' פופרין פה פחין כן פיפר' כפפ"ר וחין לפק' פי חיפח פידי דכן

נח חפור ולח ישרל דיפרל כפי חפיכו פוכח לחרוג עיכרין לח פחיפו נהרג עליהם וכדכתיב התו כ"ד פיפות ׳ באדם דפחדם למ"ל פח ליחר פיהרג בב"ד פפי' דחדם ישפך כב"ד פפוש לח ליפ' ׳ חדם פ' וחדלת פירים חי בעד חלי חו בדין פחיפי' דפקולים הם ויבחו פביהם חבל כב"ד פיבחו חת חביהם ׳ בפק' חלח לחת דפיכם לכפרחיב' חדרום ובכ' חחד נפקה חחדרפחו חיד פחדם ובפ' חלנו לח דרים ליה לפוכרין לחד דיבחם ופחד' דרים ליה לפוכרין לחד דיבחם חלח פחיי' חחד פחדם לפוחים ח"ל דחיד פחדם לפוחים חיכח דחיד ישפך דחדלח כת' דחד יפחבו לח יפחבו ח"ת ישפך ח"ל ניקף כחי הכח דפ"ד חיבחו חת דדיין ח' כפק' חלח לחת דפיכם לכפרחיב' חדרום ובכ' חחד נפקה חחדרפחו חיד פחדם לפוחים חיכח דחיד ישפך דחדלח כת' דחד יפחבו לח יפחבו ח"ת ישפך ח"ל ניקף כחי הכח

בראשית

כעד ח' דדיין ח' כ' דבפלחת כלח עדים וחתרפה דדחקי קיים לן דפק דם לחי חכפת פחרי הודחת ס"ד כחחם עדים דחי ונפרט פכחוב קיים פ"ד חכפת עדים דחי חפרט פכחוב דחקדפ וזה לח פפק דם וכן דדיין ח' דלח ידע לדון וחפפר יקבל עדות פפ"ד לח לחי חכפת וכ' ס"ל חיבוריין נחי לח נפקה חכפת דפוק דם כחיב וכחבו לחו פוק דם חחם ניכחו חפל כפ"ד חיינות לח דייך יפפק וכפקה לכו כלח כחתרפה חחיד כל חיה וכ"ע חיד כל דבר חי וכפה לח דרפי חיכפה ס"ל חיד כל חיה כפוש כדכחי' לפיל וכח דכפק ליה לקחן כפ"ב חחכך חת חפחכם כ' ;

ברא עדים וחתרפה חין לחחוש חלא ס"ג דחפפר חוא חפח חכן חדין חפי' פוגע כר חכירו פדיבן פוכרין לפוש וחפח חל כפפר על ישר' פקרבן על פננפח לח עפה כן לכל נוי ;

ע' פליח נפקה חפוק דם חדפ כחי' פפ"ר חכפ ע"י פוכרו חפי חפוק ד"פ חדפ חפי' דם חדפ פפוק דם חדפ פפחוק חחר דפיבו פוכ' ע"י ליף ע' פוכרין חפוק דם חדפ חחר ת"ח דחו יפוק ד"פ ע"י פוכרין חפוק דם חדפ פפחוק חדפ חחר דפיבו פוכ' וכדכתי פפ"ד חיינות וחפ דדרים הכך חרחי חפחר' דחי לפליח דוקח ליחוש קרפ עם חדפ וחי לפוכרין דוק ליחוש חוך חדפ פפחוק דכחיב כחדפ חחפרפ עם חדפ וחוך חדפ פחבו פ"ח חפחוק לכ' חלף ח"ת חפחוק לחחי פחדפ לעכ' ח' ודיין ח' ל' לחחפייפ קרפ כפים נדרם עם פוכ"ד ח"כ חפכ' חפלח ופוכרין וכדרם עם דפ יפפק חחר חפכה עד ח' ודיין ח' לחי עם פוכ"ד ד"ה לחוד לכחו' פוכ"ד חלח ד"ה חי עם דחו יפפק לחוד לכחו' דחו יפפק כחד וכה"ג דריפבחי' פחה וחכי נפי חקום וחדרת ונפי כנפק וכחרפי' וחולח ס' דה לפחוך דרפת עד ודיין לפח דפליח ופוכרין דכלפו חפכח' נפקי וכ' דה"ל לחקדוחי חך דפליח ופוכרין דנפקי חחכורו כחים פ' דרפת חפחוק פחדפ דקרפ לפיפים וחפפחי' ויוכיח לפכי נקם פיפח פרפ' וחפי' פפים דקר' נקם לדרפ דחו יפפק וכ' ל' דח חף ח נקם עד ח' וכ' פליח דפ' פליח חוי חדפ פפי כחדפ כ' לח פפק ד' כחדפ ובכ' ז' נפרע וכיון פוכרין דלח חפיבי נפפ וח"ב לח פפק ד' כחדפ ובכ' ז' נפרע וכיון לנקפ עד ודיין פחק לפו כלח עדי וחתרפ' דכלפו פחייבי חפ פיירי חפ פחיק כן פנ' ופוכרין דחו כיה דנקפ חפחעפה ; **עד** פליח פחוק ד"ה ע' חדפ חיינות דפק חחיק חיפ חחיו נפק' כלפפל ולכ' פחוק' כלו פחדפ חיינפ לדפוי חפ חחוק' פחו נפפק לחי חפי' דרים ליה לפוכרין לחד דיבחם ופחד' דרים ליה לפוכרין לחד דיבחם חלח פחיי' חחד פחדם לפוחים ח"ל דחיד ישפך דחדלח כת' דחד יפחבו לח יפחבו ח"ת ישפך ח"ל ניקף כחי הכח

אף פחוק' כלו פחדם חיינפ לדפוי חפ חחוק' פחו נפפק לחי חפי' דרים ליה לפוכרין לחד דיבחם ופחד' דרים ליה לפוכרין לחד דיבחם חלח פחיי' חחד פחדם לפוחים ח"ל דחיד ישפך דחדלח כת' דחד יפחבו לח יפחבו ח"ת ישפך ח"ל ניקף כחי הכח

לבשבא חדם פחוח יום הדין הגדול פחיני כו פחפל כפ"ד חדם ישפך כלו כפ"ד חדם ;

לבשבא חדפ"ת ח' לכ' חד"ת חב"ח ח"ב פפפל פכחוב' דין ד' חיינו לח כפלו חי פפחיי"ב דריפב חו נפפר לחפלכות חו לפפטין כחין עליו כו' וכן לקחן פפ"ד חפפח דכפ"ד נקום יקפ כדי דפפחו וי"ל דחפח כחי פפחיי"ב חיינ כ"ל פפפהדרין וחכ"ח כבן נח פלח נחחיי"ב חיינ חלח כדיבי"ם כפפ דלפיל וע"ל דכפלח חחי פפחיי"ב חיינ חלח כנוך הדפ וחקלפ דקי' ל' נדין כחחורה וחפחפיבן כי דח"פ חפ ישרל לפחיד כקלה כדי פיהיה פוח חי פפחיי"ב כ' חיינ לחי חלח נחחיי"ב חלח כחחת חל"פ לקחת חדת הדין ;

באלן חחפפ ח"ם כפוש חיקונין פל חלך פחדם הפפר בדפ' חל"ם

ח"ים הכורנו ה"ל ממעט בלא דמות תכניתו ותיכף למידק מכין דיוקנו לפי שכבוד ודבר עטרו כתלמיד ה' והדבר ירמה כמר חסו וע"פ דרכו מכוון] שמין טעם לומר ממעט את הבלא כי הדמיון כתוצר המרמה וכבוד לה' הסתר יתעטף לון חס יתעטף הלה על דמיונו בנפשו ובגרתו לפליונים שהוא

תמונות • וגם לדרכו מתפרש שהיה דלעיל שקרוי אדם הרי הוא דיוקנו לפי שכבוד ודבר עטרו כתלמיד ה' והדבר ירמה כמר חסו וע"פ דרכו מכוון] שמין טעם לומר ממעט את הבלא כי הדמיון כתוצר המרמה וכבוד לה' הסתר יתעטף לון חס יתעטף הלה על דמיונו בנפשו ובגרתו לפליונים שהוא

שלנו כדמותנו להבין ולהשכיל • מפי עושיהן • בן עואי נאה דורש ולא נאה מקרי • אמר ליה אבי יעקב מלקים את אדם בבלמו לפי שחשקה נפשי בתורה אבל יתקיים העולם באחרים : כח ואהם כדמות ובדמותנו כדמותנו ויכלו כדמותם כדמותם ויכלו כדמותם כדמותם כדמותנו כדמותנו כדמותנו

כלומר הדחר לכל הדמ"כ מקיומו עומד מכאן הכה כי בגלם אלי"ם
ס"ת דקלת' מפני שהוא כחומש ס"ם דהי לחמשי' שהחדש חשוב
לפי שכרה בגלם אלקים ולכן רחוי לנקים נקמתו מאי למימרא
לה ידעי לה מדלעיל ושוד דחפי' לא היה קשוב מה כריך טעם זה
להודע הרוצה והלא אין הרוצה חשוב מהברלה ובחדש שהחדש יעודו
לו וזה"ק הבאתה נמי דחמשי' שהוא כחומש ס"ם מאי קחמר מפני
שבגלם אלקים דהשתא דבטיל בך רחוי להרגנו הא לאו הכי לא
והלא דין הוא שבחדש שחדד יחדדנו לו' ל דלה ג' הלא שהוא שיחת
קחמר דהאי ליעבד יותר מחברים לפי שחיעט הדעות ואחר כן
לה"חמשי' לגב אחרי' שהוא כחומש ס"ם • בִּיפָנַי הה כי בגלם
ואפי' לפסיק פרייתא דם' הכא ר"ת ר"ת עקיבא כל שחיעו שוסק בפ"ז
בלגלו מחמש ס"ם כדרת"ם בפ' דבסחוך ל"ק דהכא מפחיעו פרו ורבו
לבגלם אלי"ם מדרשת ולעולם כי בגלם אלי"ם כהברה הפוסק דם
להדם ר' ייסיב טעמא ואיהו מחמש דחוספתא דהכא ס"ם ל כחידך
ברייתא דחיתי פחם דרת"ם בפ' הוא דקאחר להא דכ

הכי כתיב תורתו תהום כמ' הכא ותורי כפ"ק דסוטה סנפח ונרא אבבלה לא יכון אלא לישנא דקמתר התם נסיב ונרם אבל לתירך ליכא ק' ובפ' אע"פ תירגו להתם לישנא דקמתר דעבדת הכי ל"ע מ"מ לא נפתח אלא כתירגומין: ר' פי' מחסק

כח **ואתם** פרו ורבו • אמר ריש לקיש כריב"ל נתחלקו לאורחות ר' שמעון בן לקיש הוה יתיב ◦לעי באוריתא בחברא ◦אילעי' דשבריה נפקין רשקין בן תרין אוירא ביש צוחה אמרה הרא להברתה ברוך דאפקן בן תרין אוירא ביש צוחה להון ואמר להון מן הן אתין אמרין מן מונה אמ' אנא ◦הכים מן מונה ולית בה אלא תרתין עשרין אמר ברוך שנתן הן למקום עד ישובין • הר הלמיד מנדר יוסיהוה יתיב קורסוי הוה מסתבר ליה ולא סבר אמר ליה למה לית את סבר אמר ליה דאנא גלי באתראי אמר ליה מהיכן אתר את אמר ליה מן נוצת שמאי אמר ליה ומה אינון אוירא דהתמן • א"ל כר ינוקא מתיליד אנן נגדין ליה ◦אדמרמני ושושין נוחיה ולא יכלינית יהושע • אמר ברוך שנתן הנמקום בעיני ישבין • אף לעתיד לבא כן שנאמר ◦והשיבותי את לב האבן מבשרכם וגו' לב טופר בהלקן של חברו:

פרשה לה

ט **ויאמר** אלקים אל נח ואל בניו אתו • ואני הנני מקים ר' יהודה ור' נחמיה • ר' יהודה אומר לפי שעבר על הציווי לפיכך נחבוה • ור' נחמיה אומר הוסיף על הציווי ונתנו בקדושה לפיכך ובה הוא ובניו לדיבר • ויאמר אלקים אל נח ואל בניו:

ג **ויאמר** אלקים ואת אות הברית אשר אני נותן ביני וביניכם וגו' • לדרת עולם • אמר ר' יודן לדרת כתיב פרש לשני דורות לדורו של חזקיהו ולדורו של אנשי כנסת הגדולה • רבי חזקיה טוציא דורן של אנשי כנסת הגדולה ומביא דורו של רבי שמעון בן יוחאי • ◦אליהו וכור לטוב ור' יהושע בן לוי הוון יתבי תנין בחדא מטרון שמוקה בן דרבי שמעון יוחאי אמרי רא- מרה דשמעתא ניעול ונישיילה על

מלה מלה מתתו ע"ד ודעת כי סלוס מהלך מ"ג מהלך מחכתן סלוליו שוד דדייך לה והיותר נכון דמחכתן דייק דמדכתיב ויאמר מלקים אל נח ומני הכני מקים גו' ולא כדיך לה כדמורח קמת כתרגומו ורבו ס"ל כקרא"י סותני הכני מקום שיים נח דומה לעסוק בפריה ורביה וכיה כו' ולהכי לא נאמר כדכור רחמן כי זה עוסק תחום דכור שני היה מעוכך ליאמר אחר כך לפי שהיה התכטל מ"כו והכי ניחה דכדריר' ג"כ כתן ליסוב מתי קרא דויאמר אלקים כתורת כ' לפיכך נתכו כלומן הוה לשתוך דכריו שעברתל סכוני שעכבו לא תירא לו הכתין אלא כיחטו אחל ר' אמר תיכתב סחוסיף על הכנוי דלא מיכתב מקיימו אלא שנתב קדושה ושהרה כתמיכו תם אלא כוון ול"ל יאמר אל"ה כתן ויאמר אל"ם שדבור זה היה אח"כ אלפי קריים מכותו ניתן לו בסרית כוה תם סתן כן רחסוה וג"כ זכה שנתיחד הדבור לו ולבניו כתו והיו לכתי' לתו דאי לגת שיש תר לכניו אתו ל"ל ות"ל ויחיתן דכני נח זכו מגד שכתן סקיימו הכוני ולא כוכות תכיים לכך ות"ם אתו לתחני' שנתיחד גם כן כתחם סדכור דלא תיתן לכח סיאמר לבניו ו"ל ס"ל קרא ויאמר לנח ויאמר לבניו לא אתו דתחם' שהם טפלי לו ול"ל ק' לתח נתכה כי סברותו גרחה לו ולר"י ל"ק אתו דאני תיה דאת לא תחני' שכוכותו זכו כניו לכרית:

פרט לכ' דורות לפי שיש לערס שלא היה סברית סעיניכו ברוחות אתו כתחם. דורות ושוד מפי דרת עולם להכי דיים חסרון ב' ווין בגגד כ' דורות. אלא שהחסרון רוחו דרך כלל היות תקנת דורות שלא הוצרכו לאות שכתב בחוחם לדורות נכתב חסר שים דורות שלא הוצרכו לאות לכני שנדיקים נתורים היו כגון דורו של חזקיהו ושל רבכי' וכתב עליו הר"ם שלפי שכחסרון הי"ו תעשר כחלה לדרת עולם תוצר כתו דרת עולם שפי לחסרת הדרם כעולם לח לכל החסרות הדרות כעולם לחתרו שלא לחר לדורות לכטול כל הדורות ומפני שים דורות שלא יצרכו לאות כדורו של חזקיהו ושל רבכי' שלא נרחתה הקרת ניחיה לח שפיר לדרת עולם תורם על חשפחה ח"כ לכלד שהרי כל הדורות נרחתה הקרת לחן חון מהכ' דורות הללו אחל פ' לדרת עולם לכל חשפחה וחשפחה הדרם כעולם ומדחסקיה כלשון יחיד לומדנו שאין כל הדורות בכלל ס"כ ות"ח לאן ל"ל שיהרבו דרת תות ולכאן דיים דכל כי אתי ה"ל לפרושי שלא לעולם דורות כפשוטו ומשם החסרון נתחעטו דורות שלו הנדיקים מהחתר: **פרט** לכ' דורות רבים הודו לדברי הכשבים שאין מרחה הקרת בעבן שעין טכני מניעין שהם החתכם בעבן כהיותו עב ומולף ואף הרמ"ן ז"ל כתב בפי החומש ומתו פ"כ נחתין לדברי היכי שמלטם שהם כחויר יהים הקרת כחלדת כי בכלי הים לפני שהם רחי' כחרח"ם הקרת וכחתר כשתב' עוד כלשון הכתוב נבין כך כי יחתר חת קשתי בעבן ולח אתר חני נותן שהיתה לו קרת חלה • וכעל העקים כשבר י"ד החזיק חתר כדעת זו וכיתרו הישב על פי הכתב וכתב אחרת הברית היכו חלה שהוח דומה לדבר וכדחק חתר כפי הכתובים • והנה חנגד זו תורה חנים כנגד זעת זו דחם כפשוטה לח נרחה כך דורות חלו ואפי נרישתי דרי כל כשנרחתה הקרת כיתיו ואף סחתר כעל העקיל להשיב על זה שם דבריו רחוקים מאד וכ"ם מ"ם שם כ"ח על מ"ם שהקרת בברית כפ"ם כ"ם ויותר ק' מ"ם בעל דרך חמוכה כם. אחרון על מ"ם כפ' סתדיר שפחל רשב"י

ור' לוי נרתחה קשת חיישך כו' כי נוח לו מלה לחרון שחלכך הוציאו דברי רז"ל למה מלה עבר על דעתם מקני כחלים למה ייחס לרם כי שיסתפק כחיים ישראל אם יסתפק בענין הדקות וכ"ם ש"ב רי"כ כל שנסתפק מדרך החומר דמין זה אין מוסר חויל וכפיר' ח"ו כי לא יסתקו כזה מלה הפלוסופים לא חיים הכני ישראל דמקרית מלה כתיב ואתם הדבקי כם' ולענין מחת הקשת כתובתי לחיים כי לות חתם הוא לא ענין טכני שהטעיים למה שרמו דמותו ככלי כחיים תניגון קמחם נקמו טעם טכני להניחותו כענין ואיכו כן כי ככלי מאר כי חיים מחם יהיה כן לכל בענין שחין כו חיים מלה חוזר כי בחתורת הטיבה מיד כתך תרכה ולא תעמוד לא יתכוה הקשת חתוך הניגון מלה כחמתר ס' וחס"ם כעל הפקידה חחם שחיני נרתם כשחיים קודרים כעבי' חיבם טעמה כי חכחנו לא נכחים היותה כחוכח ע"י הפוך ניגון הסחם מלה דמ"ת מן חניחות הענין החוזרים מקבל החדשה מגד הניגון מלה כחלחר ס' וחס"ם לת קשתי כתתי בר' שלפי שכבר נברח כע"ם כין הפחצות לחר שחלת נחנו לחות בריית על חם שנעבע עכשו כי חגיד לחרית הדחציח הוח וכ"ם כי חניגון כלשון זה על הציחיד לפי שחלחרו ית' חסוב חעשה כדלקין פח"ד וכ"ם דחלי' כדדיוט יכדק לעון זה על החוכן להפעות חיך כתו נתתי כסף הקדש: לדרך של חוקיהו שהיו פעמים חלך כדלחר כשנכדרין שכדקו כיחיו ולח חכלו חיננק ותינוקת שהיכו בקי כהלכות שכרה וכן דור כנסת הגדולה ולכן לח זכרך בריח הקשת כיחיהם דחפיכו לח היה בריח כדבר לח יפחדו מהכחול שהקשת הוח שכוחה שחשע"י שכם רחוים לחכחול לחיכה חפני השכועה ואעפ"י שכחה דורות כפרים הוה כך היתה חסורת כידו דכב' חלו הוא מלה נרתחה הקשת ואין קוראים לחה היה כן בחחרים דחפשר חלו היו נדיקים שפי הן השחר וכיד ר' יהושע הוא מסורת דדורו של הוקיהו ודרכ"י היא דכתו: אלידך זכור לטוב כו' כלו' שיחשת לר' הוקיה מתך שנודע דכיון דדחה רשכ"י לרי' כל חעני שנרחתה הקשת כיחיו נרחה שכיחתי רשכ"י לח נרחתה בימן שחוחה הן דרשכ"י שניהו להלכה שחחרה רשכ"י כדורו וכחלקו ריש"ל ולחיהו כקידושה חו נחקנו הם וחחרו שכנה רשכ"י נחחרה שהיו קבור כם וחחלוים מחנו וחשם"י שנחתו הנדיקים טובות לחחיכתה דדקיעה לפי שנוכן קדום ומחור לחחיית חתיים נשחתיהם יורדות לוחם חלל הגוף ושחרות חותו ולכן נחנו כנחה חקוחות שהיו חחיים הולכים חל חחיים לספר עחם כפ"ק דכרכות חחר שהלך שחוחל חלל חניהו"ל חיכן הניח חעני' היחתו"ר נם שם עובד' דשתי רוחו' שהיו חסטרו' זו עם זו והלכה כה' נרקיע לשחוט חת נגור כר"ם וכחם והגיד' לחבירתה וכחם חעשים חניה שם לחוכיח שהחתים יודעים כעשני כעשני החיים וכברית ר"ם כעובדת דר' כנחה שחחר חברהם ליעול דליכח יכרת כשני עלמח וכשכת פ' שואל נביהכו קטולתי דהוו קפלי כחרשת דרך נחחן כחר כהורך חחי כר יחשיה וכ"ק דחשכועית חחר שיוכלין על הקברות כדי שיקבלו החתים עליהו רחמי' ולקחן כפ"ב קחחר כנקברה דהל כדרך כדישתה חפקדת רחמים על הנפלית כעברה דרך שם וככוחות פ' חטעה חתרו דר' הוח חחי כל כי חחי לביחיה וכך הטופלי יעוכדת דשיהו דחת שהיה חעתיד חחכות שיחפללו כל יום שהכל חלה כר' כדכתיבנא לו שהם היות הטעוו לחטעל כעת חרוחס עם הגוף כקבר פר שיהיו כעניני הטעו חפ"ם שחין הדעת חנעירת לח זה ולח לוחו קפלה רי"ל חכרים וחנחנו לח נדע לחיחת הדברים ולחה נרחיק זה יותר חענין חליהו שחיניו חריה כר' לחכחי הנחר' כחה וחני וחפר' סרטוח כיחה לנחוח הנדיקים לשוב כחרן כשיהו וח"ם כפ"ק כ' כחים כחה עולם ויורדת לחחר' כ' חדם עולם וכוב חיכה יורדות היו כשכנים להרגל כשכוח הגוף לו כדרך שוכב חכל כד טוכו חדד כל וחן שיר' חזה שיוכרו להקיב לחי נפשו על שוב היכי חסקים כנגידה כיון דנפחות הנדיקים כחת כפח הכבוד לפי שכיחוך י' כחים קוח כדחי כחם חפקר חקני שהשוכל לח יקבל התשובה כחחיית חקרות כיך הנדיק חמיד לו דשחלי חחם דכשלת חוכב השלמתו

כפל כרחו, חכל ככתובות ס' החדיר חיחח לעובדח דרי"ל כל חע"ן חי כי כשנכנם רי"ל כל חי כב"ע היה חכרית חליהו לעניני שבו חקום לכבר ליחתי וכשכח חכל רשכ"י ח"ל חת חוח כר ליחתי ח"ל הין ח"ל נרחקת קשת כיחיך ח"ל הין ח"ל ח"כ חי חחה כר ליחתי וחפשר דחרחקה ליחנכו שחיעם"י שכחוך יחי חיית חגיד לו שברחקת קשת כיחיך חזר ושחל לו כבוחו נב"ם חולי כיחיים חפר חי לחחר חעבם החחבר כתכשר יותר ולח נרחקה קשת כחותן כיחים ח"כ כשחחע נבו חקום לבר ליחתי חשב שחין זה ר"ל דכחה כבי לתי ליכח חת"ח סוניית הנחת' פלינת חחכמה דכחה חשחע שברחקה קשת כיחיך ריש"ל וכחם קחחר חלה נרחקה חת"ם ריש"ל הין היה כדבי לחחזיק טוב לעבמו;

אם נרחקה קשת וחע"ג דליחו נרחקה קשת כיחיך דכחה לח חחכטי חלה כ' הדורות הבו ח"ח היה כדחי לרחות פבו לפי שכבר היה כחלחך ח' וחיבו כשל נוף כשבר חחכמים ולשעת קשת חיבו כשל נוף כלל חם"כ ריש"ל שבודבו כשחר חבעי ולחה נרחק זכות חדורה להקכיל' פבי רשכ"י ח"כ שחבי חליהו שהיו דורו פגו"ם הרבה ולבן לח הספיקה זכותו לבטל כחכול לגלי חות קשת;

כך חחר רפ"י חייבי דקחחר שכחיה דרשכ"י כענין קשת חייחי נחי שכחיה כגוד"ו על הבקשה שת חחלה וזה כשיש נורך לפרנם עכחי וביחבה ושכחיה שהיה יכול להנין על הרשעים מזכותו; אבעי שכרשם לחקריבים כפ"ק ובערכה ח' דיחים חשום רשכ"י יכול לפטור חת כל השו כלו חן הדין חיים שבקרחתי ושד עכשו ולחלה חלעזר כני שתי חיים שבקרח השל ושד עכשו ולחלה יוחם בן עחיהו עתנו חיום שבקרח השל ושד השלם ושרש"י לכעור מזכותו שהי סוכל כל חשבחים ושוטרים ושוטרים חן הדין יכולני לקבל עלי שברם חרוב זכיחתי ולחלה חלעזר בני חבן עתי לסכול חיום כו' ולחלה כתו חילו ' יותם בן עוזיה נדיק היה ועכו יותר חשתר חלביש ושכח בכעור שכ ושם כו' ועד השלם עד שיכלה העולם ע"כ ' נר' כוחתו שרשתם לנחרי חכל שנעשן ולפ"ז ח"ם ליחבח דרשכ"י דקחחר לחזקריבי ח"ש קריב לכל השל כל כלו הרשעים הרחוקים חם כשביחיהם יעשרם ויקריבם לה' חכל כעריך ע"פסר פיהו לענין הגלח כליה כגון חכול ושרוש וח"ל לפירוש ח"ק חיים שבדחתי ושד עכשו ושיש שבברח השלם עד שבשו שהוחן הוחה כסר עבר כלי כליה ושה כעריך לזכותו ולילה לחי דכזכותו היה דיכול חבי חשת' שהדבר כידו שבשו שם היה ושרוחי חכול ושרו שלח הועילה זכותו חכל לפרש' ניחח שיכול לכפר כעד היחושלים הקודמים ויעלם חשובני עוה"כ; אבע' חברה בן ק"חתי שבח רשכ"י וחברהם וחחיה ושעור ויחם חשלחם חנדיקי והעריך כאיב כעריך פסר ושתי שבח ב' חלה שבחברר חעני הנדיקים קבלו בעולם הוה חשיון הבחור לעיה"ב ולח לח קבלו כלום לכך זכותם גדולה חסלח הנדיקים וכן ר"ל לחברהם ויחיה; בן גניה ועד נבי הדורו"ם שיו חיחיו ועד שבשו וכחורות שקדמו לחברה לח חיירי חלחר שחיון כני כרית חורע חברהם לחה יגיעו בלימה חדיכה של נחיכם ולפי הערוך נחי ס"ק דלדורות דחקדי חברהם לח חיכטרין דחה ק"ל דכזכותו ניעלו כדחתן כחפרע ס"ק שבלחחר' היה חכניסין לפניו שר שבח חברהם לחניבו וקבל עליו שבר כלם וח"ם כפ' לולב ועדיפה חסנברת העני"ל דבריחת בעולם קדי יחר חברהם שהעניים הקודמות נקדחו של חהו כדפירשי כפ"ק דע"ז ב' חלפים יהיו עדיחת הכפם חברהם חלחריהם כחרון ס"ק לחה לח נחר כלו חם שהיחה זכות רשכ"י חשיעלה בלי נרוף לחר שיו דחיכו חנבחת ועד עכשו; ואנא חקדה מן נפרין חיך הוה עכחו חשתר דיהלך זר ולח כיך כתיב ומפני חיחת שלח חחר כן לח לה כעב שלין עליו כח"ם כעדוף ולפי שהיה רוצה לנחר חיהו נחרה שלין בעליהם מזכותו ח"ח קשה ח"ם כסחוך חם ח' הוה חכח הוה יום לחר כמי שיחקלקלו כו השחשי ויכדיקו עכחם וכיחכח כוה שחשיבה"ג חם חרוחה נן חחח רחה חלכוסח ס"ג חעלה כסר קבות לחר כדרך שפרח כל חלה לחחשני;

אין העולם יכול לעמוד לחח כבל דור ודור קחחר חלה שיחנחו כבלל נדיקי העול שלשים לרחות פני שכינה

ג אה קשתי נתתי קישותי דבר שהוא סוקס לי אפשר כן
אלא קשין דפירי ׳ והיה בענני ענן על הארץ ׳ רבי
יוחן בשם רבי יוחן בר סימון לאחד שהיה בידו קליב רוחח
בקש ליתנו ביד בנו ונתנו ביד עבדו :

ד והוהה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם ׳ כין
אלהים וכו׳ פרת הדין של מעלה ׳ ובין כל נפש
היה וגו׳ ׳ ר׳ יצחק ור׳ יוחנן ור׳ יוחן ניורי הלכו לשטוב תורה
מר שמעון בן יוחאי : אית דאמרי פרשת נדרים ואית דאמרי
פרשת נסים ונשלו הימנו רשות והתיתינו שם עיר אחד ׳
אמרו צריכים אנו לישוב ממנו רשות פעם שניה חד מינהון
דרש ואמר להון כבר כתיב ויברכם יהושע וישלחם וילכו
לאהליהם ׳ מה ת׳ל נם כי שלחם יהושע אל אהליהם ויברכם
אלא בשעה שהיו ישראל מכבשים ומחלקים את הארץ היה
שבט ראובן ונד עמהם ועשו ד׳ שנה נשלו רשות מן יהושע
ללכת לאהליהם ושהו שם עוד ימים אחרים והורו ונשלו ממנו
רשות עוד פעם שנייה לכך נאמר וגם כי שלחם וגו׳ ׳ אמר רבי
יוחן שבט ראובן וגד בני פמליא של יהושע ולויה אותן עד
הירדן וכיון שראו שנתמעטה בני פמליא שלו חזרו ולויו אותו
עד ביתו ׳ הברכה האחרונה היתה גדולה מן הראשונה הרא
הוא דכתיב ויאמר להם לאמר בנכסים רבים שובו אל אהליכם
ובמקנה רב מאד בכסף ובזהב ובנחשת ובברזל ובשלמות
הרבה חלקו שלו אויביכם עם אחיכם ואוהרנא דרש בבר
כתיב ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך מה
תלמוד לומר בעשרי ושלשת לחודש השביעי שלח את העם
ויברכו את המלך ׳ אלא נשלו ממנו רשות והתיתינו שם ימים
אחרים

ירחם בקשת ומחר סהוה כענני היכו בקשת לית לי ל׳ לקרותן כן : שהוא
שהוא מוקס לי מוסוס ומדומה לי כו בתי׳ כמרחה הקשת מחר יהיה בענן כן תרחה רחות נו׳ :

ואפשר כן פרס׳ אפשר כן יהיה הקשת סוס לו שתהא מצרם בענן קשת דבר סהוקם למרחה ככוד אלא קשין דפירי כדוגין בלעז : לשון הקשין על סהוה טפל לפרי כדוגין בלעז : לא שהיה כיון קוליב רוחח פירות

בקש ליתנו ביד בנו ונתנו ביד עבדו : קליב קרדום לו נפת

וחתל עליו והעבירו לעבדו כדי שלא יוחק בנו ויקח ממנו ממה שעשה לעבדו כן כשירחה הדור חייב ורחוי להכול מעכיר המכה על המרן שיקרו רחמי׳ ורעם לו בספר בפירות סהרן ומה ל׳ ל כענני ענן על סהרן פירש כשהיה חתך ויכול יהיה על המנסים וסהות על זה יהיה ברהות הקשת בענן ותה שפי׳ בענני ענן ד׳ ולא בכסוטו שהרי כבר נתתי את קשתי ב׳ ומה תול׳ל ועוד דהי כענני מטר קשיירי מהי וזכרתי את בריתי ולא יהיה עוד מכול לקלקל, דמשמע דלולי זה היה מביה מכול לעולם וכדכתיב הר׳ם סייעתא לרש׳ שפי כענני ענן כשהעלם מחשבה לפני להביה חתך לאבד העולם ׳ נם יתכן שהוקש לר׳ כענני ענן דכשענני הוא סני ועוד כרקיע מיכני ליה : זך מדת הדין של מעלה פרש׳ בחוהם דם׳ל כל ביני וכין כל נפש חיה מלה וזה מדרשו כשחתא מדת הדין לקטרג מהי רואה את הקשת וזכר והות מבו׳ ויש עוד טעם אחר לפי שכבר נאמר מטר ביני וביניכם וכין כל נפש חיה והות תו ל׳ ל :

פרשה נדרים כפ׳ק דמ׳ק פרש׳ נדרי׳ תלמי׳ המתו לת מסכת נדרים ולפי מ׳ם כתן נמי מ׳ נכסים ל׳ דיני נפשות : ונשלו
ניה ת׳ל נם כי סלחם כי ר׳ק מהעב׳ שאומר ושלח ואומ׳ נם כי סלחם ויברכם להבי׳ הכהוי שאומר להם כשסלחם נכנסים רבים שיהו מין לו טעם כי מה טורך לחזור להזכיר הסלוח לזה וכ׳ם לפי׳ ר׳ת ספי׳ שעם היות שכבר סלחם הוצרך לו כפרס לחיותו שבט בנכסי רבים כו׳ כי מה טורך הזכרת הסלוח : ה׳ה שבט ר׳חיכן וגד ו׳נב חיי שבט החבשי ולא החריך כתן לאוכיר רק הסלחי : ה׳ה שבט ר׳חובן כו׳ק׳ לת׳ל להחריך כזה הת יתני לה ולא הי׳ל אלא סתחלת נשלו רשות מיהוסף ללכת לאהליהם ושהו עוד ימים ו׳ל׳ת התם׳ הצריכה לענינה ושחת רעה לרחוה טוב מוסרס שעם היות עכוכם אלא לנרכם אלא שעשכם החרך לפני סחיה ולא עוד דחכיון שנכנסו היו פטורים מת׳ם לכם מר׳ם לעבור חלוצים כי לא אחר אלא וכשנכנס כחרן והם קבלו עליהם עד התחל כחלחם והוצרכו להחזין כזה י׳ד שנה שהוו זמן רב ככ׳ כשבאו להפטר לא מהרו לדרכם אלא נשלו רשות ולא עוד אלא שחפי׳ה שלו׳ שחתכבו חח׳כ חזרו ליטול רשות עם שחפי׳ה שלו׳ היתה עמהם :

ושהו עם עוד ותעש׳ שבכר כתוב וילכו למלי׳ם ל׳ק דרך הכתוב להזכיר כללות הענין ותכליתו מתחלה ועוכ יפסר מה סהיה כיני כיני כענין ויעקב הכ׳ם וילך חרנ׳ ועוכ ספר מה סהיהו בדרך שנעשו כחקום וענין כחלום :

לבך נאחר ונם כי סלחם ולפ׳ל לכ׳ הענטים וחני הכ׳ל חוזר כתוב זה נ׳כ ולפ׳ז ת׳ם חלקו שלל מוליכים עם חחיכ׳ כפי עם הענטים שכחרן כענין שחלקו עחם הכא כפי הר׳ק חו שחלקו עם חחיכם שבאחרו בעבר הירדן לאחור הענטים ותשם כפרס׳ יפ׳ת חלקו שלל מוליכים עם כני סלחם לחני הענט החבשי ויהיה פי׳ חלקו שלל מוליכים עם כני חוכן וגד מאחר שעבר אק׳ם חני הענט שכבל וסלחם הנו׳ חחלה נית לפרס נם כי סלחם לכ׳ הענטים וחני כהורחת הכתו׳ ועוד ת׳ם חלקו שלל מוליכים עם מחיכם כדפרסתי שחם לאחר שחלקו עם שבט ראובן וגד מה טורך לחזרו כי מה כשחנו חלו מחלנם נם מ׳ת׳ם חלקו שלל מוליכים

ת׳ח הנסוקי׳ וכחוב׳ החלות

והבי מוכח כפ׳ לוכ ובכה דנרסי׳ חתם מ׳ר ירמיה חסוס רבכ׳י
רחיתי בני עליה והנם מוצטים חם חלף הם חני וכני חכם כו׳
ובכיך בנחרה חם חלף הם מי שוטרי כוני הקחי והכחתר מר חתניסר
חלפי פרשי הוו כדרה קחת דק׳כ כו׳ ושי לח מיירי רשב׳י שלח ככל
דור מחי קוטית חפשר כדור ת׳
יהיו רצים חתר׳וכור ת׳ מעטים
ויקחתר רשב׳י שבדורו חם חלף
הם כו׳ והנחת ניחח הת דחתר
כפ׳ ניד הכסס חומר שעורים
ולכך שעורים חלו מ׳ה נדיקים
שכעול׳ מתקיים כהם ואיני יודע
חפ׳ל מתן ושו׳ת כח׳ ושם ל׳ כח׳
וש׳ו כתן כשהוא חומר ותקחם
כשים הכסף ואפקלה בית ס׳ חל
חתר׳ הוי חומ׳ל כח׳ ושו׳ת כתן
חתר חכיי ורוכיכו חשתכחי כבי
כבנחת דחוחי חפחת חלח פניכ׳
חרכבת דהחם חייבי בסת׳ נדיקי
חשוכים שהשתכלרי׳ם שחיכם
חחחיכם חייבי שעליהם נחתר
והכם חוטטים שהלוחי שיחנחו
עלים בכל העולם כיון דהוו
בחכיהם והוא שהשתכלי
בחספקלרי׳ם החחיכם והלחי וביניהן
בת׳ם כוה לקחן ס׳ד פ׳ג סיחן ת׳
משיש׳ים נדיקים כפ׳
לוכ ובכה
חתר חכיי לח כחוב עלחת ת׳לו
נדיקי דחקבלי בני סביבה כל יוחת שכ׳חתרי כל חוכי לו לו כניחט׳
ל׳ו הוו חכל לפי סטה דהכל חהוו חלחין בחכיהם וח׳כ הם ל׳ת
עם חכיהם ולקחן הת׳ם ל׳ לוקי לה חוחכיהם היה יהיה : א׳
חלחין לוטן חיוחת כיון דהוה נוטים קחתר חלח בבירי ת׳ל כיכי
חסקה לית חו שם ל׳ם וכפ׳ לוכ ובכה לח טבה זה כדברי רשב׳י
והקשו על חחתרו חדקחתר חכיי לח כחיה עלחת ת׳ל נדיקי וביכי
קחתר הם שנים הם ותירנו הת דשיילי בלח כר הת דשיילי בלח כר
ופרש׳י בבר ברהות דשיילי בלח כר חוטטים הם וכהנקו קחתר הם
כ׳ם חני וכני הם לוכל הבח דרשב׳י נוטיה קחתר חין השולם יכול
לעמוד בפחות מל נדיקי ואלה קחתר חי חלחין לוטן כו׳ קשה ושחת
חי חלחין לוטן לח׳ קחי חנוכרים דעד השתם בשיילי בבר חיירי
והדר קחתר על דשיילי בלח כר חי חיבנהו כחי חלחין לוטן כו׳ :
וא׳ חד הוה חנח הוה והת דשיילי בלח כר חוטטים דחוקי ליה רשב׳י לפי נפחת
דנחרת דעליה דחטיקרת קחתר הם שף הם כו׳ הם כ׳ם וח׳כ ת׳ם
ניפחתו חנשים דחוטטי׳ לפחות חרי חוטטים ל׳ק הקרח בכלל דדורו
חייבי ורשב׳י בדורו בלבד חייבו כנת דחייבי קרח דשב׳
חוטטים לח חייבי ואי חד הוה חנח הוה : וא׳ חד הוה חנח הוה
סרים נדוק חבנו וח׳ת דבהסיה דלוכ ובדבה שב׳ל דקחתר שהוה
יפוטר העולם חיוס שבבדחתי ואלחנה שאמר כני עתידים שבבדח
העולם חוטטת ניפחת בחרי הדורות חוטבדחת העולם עד רשב׳י
דרים ורשב׳י לח היה כדאי חלח לדורו ל׳ל שבשיבדחו כ׳ נדיקים
חפלה זכות כל ת׳ברכם חחבר היה בשביל יחידי כדרך חתרגלי׳
סרבה ברכם בהרבות כחותן חחר חוטטר שב׳ל בשהן חוטטו
בכחות הת׳ב חתרגלי׳ חוטקלה חקל ברכה חבה וכשחקלה כ׳
חקלים ברכה כחה בנים שהחיכות נדל עם הכחות ושו׳ם ל׳ת הת
דלקחן ת׳ו בתחלה היה לכרהם כו׳ כדחיכתוב בחם וכן הת דחחר
לקחן בם ח׳ חיבו דוחה זכות נדוק ת׳ כו׳ ועי׳ל דדורו נדוק זכות
חרוחה לפטרו בעדין לח נעשבו חכל הקרחים כבר קבלו בנשם
כחוחם וחעט הוח שבבחר להם ליעבם כדין העתיד :

קישותי דרים קשתי לשון סיקם והחוחם דחי קשת
חחם לוחה יקרחתו כן שחיבו קשתי חחם ו׳כ
חלח יפול בם קשת חלח כשים עתו ג׳כ יחר חכל זה חחר לקרותו
בנולה לכך חו הטעם לפי שהקשת הזה הוה ענולה בליחה בחחוק
חחוקף עוד חביו ולעניבו שחיבו נדחה חלח החני בעל החוקף

ת"ח המסורים

עם לחייכם הוא הכי הסבט עם הכי שלפי שהמלך נתחלק לשבטים ושבט זה הוכרך להתחלק וללכת הכי לעבר הירדן תמר מיחלקו המלך שהשבים לשבט זה כדי שיהא החיל ההולך עמהו גם זה היכו בכון כי מי הגיד לו שהמלך נתחלק לשבטים ולא לגולגלות ועוד למשלו שם תימני לו שהמלך לשבטים הין טורך ליהושע להזכיר שיחלקו הכי השבט עם הכי הוכי דודתי כל השבטי

ד"ה כ ו

ג"כ יעמו כן לחלק את"כ לגולגלות

ר"ן"ח

תוחם ופי' ויחלה ל' לויה כתו ותכרתם הולך עמם לשלחם והשתא ניחא גם כי שלחם שהוא שלוח לחשמעו שחזר עמהו עד כיתו מן

מלכים ח ח

שלחם מתם והשתא ניחא וילכו להחליפם שהוא שלוחו של המלך ומחזר שהוא גמול

מלכים ג ד

מהחליפם ס"ל כחלו הלכו להחליף, וכל הדרכן הוא לון ס"ל דיהושע ילך וילוה תותם עד הירדן:

הזרן

ולוו תותו עד כיתו דת"ל לוה תזרו ולוהו ות"ל

סם

גם כי שלוח כי סם בירדן כשעבור שהם שלוחם לשלוח ת"ל שלא הלך ללוות עד הירדן כדי שיעברו לחזר עמו שלא שליוה תותם כדרך החלוים וביוהו ושם שלחם לשלוח דת"ל ויכרכ' קחת לח"ל דחין הכרכה אלא בעת העטירה הילכך כ"ל דכ' עטירות הין ותחלה כשלוה תותם וכשבר שהם בירכ' ותחר כך כשחזרו עמו עד כיתו וכשהרו מהכו חזר וכירכן ותכיקדחזרו עמו ג"כ שלוה תותם עד הירדן להקדיל העטיה שלוה דתי ליהם כדרך החלוי'

שחות יד

הין קבידת כשלוה תהיה עמו פחליה רבה:

הברכה

שחחרונה כו' שבתחלה בירכן שהם שילוחו והשת' כמן בתריך שיתברכו בנגשים ובתקנה רב מחד וכשפיי ובחלות וח"ת שם ברכה היה זו הלוה ככר היו כידם הנגשי' והתקנה כו' שלוו ככוה ס"ל דת"ח בירכם בירכה בידם יותר מהם, הוה ח"ק ת"ם חלקו שלוו לחיכם עם שחיכם כי הין זו ברכה חלוה מנוה ועוד לחה שחר להם זה עכשו ולוה בעטירה קרחשבו כ"ם לפי ת"ם שיחלקו עם שחיהם שבחרן כנען שכבר הם על הדרך ופיטת שכבר לקחו חלקם ושין שברה לוחר שחתחל לוה וכו בכות חרן כנען כלל כי כתה בחלתם שהם חעבר לירדן ושכשיהוה שחדם יהושע שבר לויהם שיחלקו שלוי חרן כנען עם שחיהם כי חי הרשו לשלוח שברם שחקום שהם לשחרים ס"ל שהם פי' חלקו עם שהם שבעבר הירדן לה שחר זה לשחוה שידוע היה להם שלוה ח"ק וכלב טוב שחלקו עם שחיהם כי לה יכר לכם שחחר שהם הנוכרים שחד שחר ושהם פי' שיחלקו עם שהם שבחרן כנען ירכה שיתברכו בחלקם כ"כ עד שיהוה חלקם לחלק שחיהם שיהוה רכוש כ' השבטים ושחי לחלק הט' ושחי לה שיחלקו שחדם:

כבר

כתיב כיום שה' שלה ל"ג ככר השכה ל"ק ליה יתורה כדלעיל שלה רשי קרחי שהדדי וכן הוה דקחמר הכה ושחתיכו עם יתים שחדים ט"ם הוה שבתכוהו חגב שיספה דלישנה דלעיל ול"ג שלה ושחתיכו עם יום שחד:

מת"ל

כיום כ"ג לחדם כלו' לחה נחתר כ"ג ושלה כיום שה' שהוה הג עשרת חיכו שלה כב' לחדם ות"ת ושלה ס"כ מה מפלחם כיום שה' חיכו שילכו ליום שחחרת שהוה כ"ג שלה יגחו לדרך כי"ש ושם כן שפיר כתיב כיום כ"ג לחדם שלה ת"ם שה ליה דשלה חיכו נחיכת רשות לה זחן לכתם ת"ק לה יהנצ מו שם שלכו לדרכם כב"ג לחדם חו שהו שוד שם שלכו כב"ג שה כ"ג לרשות שניה הרי כשנתן להם הרשות כיום שה' על דעת שילכו כב"ג נחגו ושם שהו שוד לה הי' ל' ליטול הרשות הב' כיום כ"ג שלה כיום שהעטירה נופיים ויש לומר שהחלך נתן להם להם רשות כיום שה' על דעת שילכו כב"ג ושב"ו שם מדרך שהוסר מחחר שלה הלכו עד הב"ג קודו ליטול רשות כיום שהעטירה שלחו והוה יום

כ"ג וכן כת' רד"ק בשם רו"ל ויפה כיון שחיו חבות כדכתי'; כי הנוכת שהוכח שהוה שבטי לחי והכרכ' שהחזו לישוח נדולה וכפי לפ' ת"כ ר' שהכוה קדה ות"כ ר' לחי ישוח כ"ק כו' שייחי להח לחשמעי על מה הוכרכ' ב"ק להבטיחן בשוה כ"כ

כתיב

ואין לך

ז' לפני שת ב"כ ז' יחי שבוב שהוכת הם זולת ז' יחי שת כדכתיב בהדיח שם 'חלכים ז' יחים ת' יחים ד' יום וח"ת לו ליהי שהכוכת היו חחר יחי שת ד"ת כ' יום שה' שלה ת"ם היכו שחיכי ליחי שהכוכת שהוכח שהוה כ"ח שהדם שלה שת שם כתיב וכיום ה"ג שלה ת"ם שה ולהכני נקט שבה קדה דכתי' יחים דניחה ליה שפי שקדה שחלכים שם ב' שלה כתיב יום כהדיח' ב' יום שבוים דכ"ם כתיב כיום כ"ג לחדם שלה ושין לשוד שהכוכת שהוכח קדושו כ"ל שהחלו כת' כתיבי ויהי יום שבשרים שהוכם וח"ת ושכ"ל שהי' יום שי רבוחים דילחה יחי שהכוכת שהחילו כב' לחבוחי שהם קודם כבר תירבו שב"ק דת"ק שכתיב ב' יום ונחר יום יום שבשיחם שהבשן שה שהם ב' יום רבוחים שהי כבשת שם ב' דהכוכת שבית שהו ב' רבוחין ושהבשן דשוו רבוחין נשקה לן שהכתיב כ' קדחי שבשי עבר יום ושבים עבר יום שם יום כלו רבוח שם שם ב' יחים שלו רבוחין: **אובדין** ושהחים דשיון דקדי לשו חל שכתיב כחלבים נרחה שבהנו שם כחב להקריב שלחי חניבה ולחכול ולשחו ולבוחה ולהחליק נרות וח"ם ד"ק וב"ה שחשם' שהקריבו שלחים כב' יחיים לחשבר שבים הבשו הקדיבו' ולה לחכלים עד הלילה ושחרינו לין זה נר לרב"ל דבשון לשוקרו חב שבחים כחב כדבחיבכת ושוד שהקשין הבחוב לכל הו' הבל ד"ה כחב שבנת הקבו שחה שבו כיום שבשר"ה שלחים ולה לחכלו ושדינו לין שחחת הנוף שלה כחכל' וחשיה ות"ם וילכו לחחליפם שחחים ושוכי לב ה"ל על הסוף שבחבשר להם שיבחה כ"ק ושחוד להם כלבם חשחנים לחיי הב"ב עב"ד ושהלי נשחה שחרת נזדמנם לו שבנה' לח הקבו שלכו ביום הכשו חלה הה שהם חכלו כת"ם בשחוך ושם כדבריו שם חשרן לין שחחת הנוף שלה כחכילה כיחנה נזכר בבחוב שבה כו' היחים שם חשבי שבשחר שחחים ושוכי לב על בשיחם מיירי ושוד שהשחחה בשר כי שהיה יכילת הב"ק ושל חדלחים כ"ק כוה השחני שחכלו כיו"ב לח כי ל' לשרף לין שחחת חלה כחכילה חלה ת' חתי שחחים דקחמר: **וכדרין** נרוש חשבש דחשום שחחת קשחר שהיו חדליקין וק' חכ"ל שהדליקו נרו כיו"ב וכשת דחי חשום דקרייכו חב כחב נוסי' לין חדליקין בשבת וזשלא שהדלקת שם החשכת חייב דכתין שלחים ככל הו כלשל הכדיה מהדליקו שם כחערבה לערכם:

ובסוף

חזרו והבטשרו ות"ת וחביקרת חלי שבור דחשו הבשו בשר חחרו בש"ק דת"ק ת' חלי דרוש חחרון ו"ח חשכן שלין קדושתו קדושת עולם וקדכן יחיד דוחה שבת חשכר שקילה חקדש דקדושתו קדושת עולם וקדכן בכור וי"ך דשבוע כרת לה כ"ש חלה שחלי היו דוחים שהם נזרך נבוה שבה נזרך דשיוש שבת שחי חשבד לעבדו חיכל לה ליכלו ולה ליעשות לין שחחה בלי חכילה ושחיה וכרחה דשחחלה לה כחבו ל' לבם להכדל כין דשיוש לחבוחה חלה כין דלין שחחת הנוף בלי חכילה דחו יום הכשו חשום שחחה ולכסוף יהבו על ליכיהו דחשבר לחלן ובשחרו • וד"ת כחב שחה שחכלו היה על חי נבוחי ובכו שחחו כנוש' ושקר דכר נם שם היה ע"ם נביחי לה היה חקום להשחר לבסוף כו' לה יחשדו הבניחי:

שחרינן שבת תיחת כחה חללוהו חי כחשבת קרבן הפלחי ושחו שפיר יפני' חחבוחת החשכן להיל ושי שהדליקו נרות שחה לשחה תוקפי וחביקרים חחי דרוש דשה לה חני ילוף חחבוחת

ד"א מחשבן אלו שקריכו אפי' בשבת ואמת כשלח הבדילו כין נירך נבוה מדמי הזמן הזה שיסתר בידם או חליפיהם עד ת"ם והכרכה לחרי גדולם כמה שבתורך הזמן לאורך יתיש מה שהין כן הת"ש שיעה חלה לשישור פרטון כחוב וכן פרס' כפי' המקרה בשם המדרש ;

חר מנסון דרם אין נירך לית שפם לדרשותיהם מחדרך השלמים כהוסדם יחך להיותם שולטין ודורשין כל"ת ויפילו כלבתם כדרך וכמו שכוונו יוסף להשיבו לאחיו הל תרגנו כדרך וחו"ל לא תתעסקו בדבר הלכה גם מה שדרש הת' וחז מקרא זה מקרא זה לוקלקה לו שפם כי מה שכוונתן להם לחדש בעת שהיה חדשו וח"מ על ל"ל שלהיות הדרכים מסוכני והפטן מקטרג כשעת הסכנ כדלקמן עכ"ח לזה דרש הת' מקרא דיוסף לומ' שכמו כן יהפך ה' להם מדת הדין המקטרגת כנגד חוביהם והת' דרש כן הל"ים לומר שהם תעתוד עליהם מדת הדין שהיה רפויה עם מדת הדין הרפה והת' דרש חפני וחפניך לא י"כ לומר שזכות התור' תושלים תפי' שכשו שהין יכולת כידם לעשוק כה כהונן כי התורה תעדיף על התנת כזה התנגת ותכלה תפי' כעלמה דלמ' עסקי כם כדתי כפ' היה טוב ט"ת ל' וישע עשוה הענן לה כבי על כתיבת הכתוב דעשוה הענן לתו היו תהלך ותדכתי' וישע תלך תהל"ים לא לה ידעי' שנשע הענן תלה לעיקר התעשה כבי שהתר שעתיד תלקך תהרייהם תה כורך שיעתיד נם כן עשוה הענן שהתלקך די להפריד כיניהם שלה יוקים התנדריי ולקבל התכנים והתנים שהיו זורקים עליהם ופי' ת"ל והכירו כעשרה תהרות נפרש השולם ות"ל וכדהתיכו לעיל פ"ו כת' תסים ותיהו תם כדעת הרת' כפ' שתלקך התלקי' הוה הסר הגדול השולך כענן והוה הכתו' עליו וה' הולך לפניהם יוחס וכהסר נשע התלקך הוה השולך לפני תחנה ישרל וילך תהרייהם נשע עשוה הענן עתו ויהי הענן והחשך כו' יתפרש יפה ת"ת ל' תפי' קה"ל דכיון דנשע התלקך ההולך כענן פפי' שנשע עשוה הענן עתו ולה היה כ"ל עוד וישע עשוה הענן תפנים : **ת"ת ל'** וישע ת"ת והת' תרויהו נריכי דתלה תיכתריך לקבל תנים והכנים שהיו התנדריים זורקין והענן להפסיק שלה יהיר עשוה הים שהיה לפני ישרתל לתנדריים ובדרך רם' כחוש תו להפסי' כין התנדרי לעשוה הים שהיה תחרי יפר כדרך הרת' כן תין דעת רז"ל שהוכרך הענן להפסיק התורים לתנדריים שלה שעם היות התור תעלם תעבר היו כתפלה ויפר כתורם וכתו שהיו כ' יתי תפלה וכן שנו כתוכילתת ויהי הענן והחשך הענן ליפר זה תשך לתנדריים ישרתל כתורים ותנדרים כתפלה שנ' לת רתו תים תת תחין נו' וכן תתה תוכה לעשיך קושי תורי כי כח תורך תפני תה כי הנם החשך יכסה תרץ ותיהו תין לומר שעשוה הענן היה נריך להיות כדתמרת תסבריית הוי הת' כ תין קושית לזה הוכרך עשוה הענן שלה ס"ל שהענן לת הוכרך שלה להגין תהתכנים והחנים ות"ם ויפר תת הלילה היו עשוה תהם שהיה הולך לפניהם כלילה כדדכו וכדפרי' כחוש ולהכי כפי כיון דהתיכה תלקך דתמרת שהיו שלה להגין תהתכנים תה נריך לעשוה הענן ותשני תהלקך הולקים היו תלקך שכח תתדריים להגין עליהם תהתכנים שלה הוה תדת הדין שנסתלקה תעליהם על התנדריים ולפי תם שפירשתי ע"ד הרת' כפ' נפריך דכתו' וישע תלקך התלקים קתי עשוה הענן ניחה טפי שלה ס"ל דלפי תם שתתרץ שלה תוקה תדת הדין כו' הדר כיה תתי תדת הדין

שהיו מלאכי השרת מלוין אותו בדרך הזה וכשבא לחרן מצאן בדרך אחר ואמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה ויקרא יעקב את שם המקום ההוא בית אל ויש אומרים אף ירושלים היתה ושמה לוז ומה ראה יעקב לקרותה בית אל אלא שראה שם את השכינה ומה ראה יעקב לקרותה לוז אלא שראה שם את המלאכים שעולים ויורדים ומלוזים אותו ואומרים לו לוז לוז עד שתצא מן הארץ הזאת ויש אומרים אף בית אל

מחרת המרגלים היה יר' רמז לו כי מין המוסר תלוי כשוער תלת
בחמה וכמצות ולזה אלה לו המזוזה וכשלח מכין כוחנתו פירסה לו
כלו' חפני וחפניך לי"כ ליומר סמכ' טעמות מין המוסר אל בחכמה
פה' לחיות המתון עכין תבונה והחכמה עכין מושכל ועז"פ חפני
וחכניך לי' כ שהתורה ותפי' טוב שהיחד לא יפוח להשכלה מנד
שנמה וכל' לחיות המתון מון מעכמות המרם עד שבריך שחירם
אלא יענב מתו מה שחין כן שלמות השכל שדבק בו ולא יירח
מעולתו שדרכה הוא שומרו כשהוא יסן שהחכמה תחיה את בעליה
ורוא מנטרת לך לכתו תשמע ומפני שהמזוזה על הפתח
סומרת על הבית וכדגרסי' בפ' ק' דע"ז כשהוא דחנקלו'

הוא מזוזתא דחבתא דפיתחא חתוך אתרי ליה אתתי קא מחייכת
מ"ל מבנגו של עולם הלך ייצב מבעלים ועבדיו מבחוץ משתרין לוחו
אל מבנגו עבדיו הבפנים והוא משתרין מבחוץ שב' ה' יפחוד כפתך
אבל ב"ב עבדיו הבפנים והוא משתרין מבחוץ שב' ה' יפחוד כפתך
וכוחך ופתם' שחין לומר ח"ו כי זו היא שבלית חנות המזוזה דמ"ל
היא כמין מחיני הקחיטין הנכתבין לשמיר' ולרפוחה אבל בבלית
שחנה הזו ושכמוחה כתבנין וכיצית זכרון ס' תמיד ויר לתו ואחבתו
מחרלה שניכו המצות הללו חלוות לוחנו בכל חקו וכמ"ש החורה
ח"נ פח"ד וכן חמר בל היא לו ניצית בבגדו ותבנין בזרועו ומזוזה
בפתחו לח בחרה הוא חוטח שב' והחוט המשולש לב"י חלבד כמה
שמעים בעלמים לח יהיה וזלתו ית' מ"ת יוסילו למו בעול' כתועל'
הסחירה וכיוצח וכ"ם ורמו בל ע"ה כי אם ה' בקרב עליך ויר לתו
מחך ולח"ל חלו חבנין שברחם • אבל מחה שהניח רחים מבשבך
ח"ב עליך חשמע ללח בשחירת הפתח בחזוזה מיירי דחקרח זה
לח נחמר על המזוזה חלח על בלל החורה וכ"ם לפי מה שחפרש
בשבך בשעת החיפה שחין ענין למזוזה לוה ולכ"ב אלח חשום
מצות המזוזה מיירי חלח חכ הכתובים שבה שהם מבלל החורה
כדבי' ושעוסק בה הוח כאחר בבל דדכיון בעוה"ז וכחיפה ופעפ"י
שחמר בשבה דחת דמיך שכיח רחיה מבשבך דהיינו בחיפה דחי
לפי בשעת החיפה משחרת ב"ם בשעת השינה וחה שלא חחר משעם
מצות המזוזה מחת לפשר לפי שה לא נחנת חפורש בשום מקרח
שחנות המזוזה משחרת כחו שנחנת שחורה משחרת וחה שלא חחר
לו ג"כ ולא טוד חלא דחת שלבת לי חילבת דלא מכניח אלא בשעה"ז
וחנת שלבית מילבת דמכניח בקבר ולעתיד היכו משום דרכותא
עקט דלפי בשע"ז שחתרגלת חושילה חין ת"ש שלבה דוחה לתושלת
החורה וכבלל דבריו שחין תושבת בחרגלת חחר שוה"ז בלל ויחבן
שגם הוח כחו' דחת דמיך כיון ל חמות שחכוכה בשינה בכחה דוכתי'

בהתהלך חנחה חות בשוה"ז כו' ולח בי דכוליה בשוה"ז
מיירי והלילה והשביבה והיקיבה חלופי וחנניו ע"ד ובלכתך בדרך
ובשבך ובקומך דק"ל דח"כ כדנקט שביב ויקיבה שהם דבר והפכו
ה"בל נמי בשבתך בביתך שהוח בנגד הלילה ושוה בל פרטים חלו
לח"ל דבבלל השביבה והיקיבה קיימי הלילה והישיבה שבבבית
הוח ער מוינן ובשלמח בק"ם בריכי לו דקחורין בדרבן ניון בין
עחה ובשבך ובקומך לומר בשעה שבני חדם שוכבין ובשעה שהן
עומדין בדהנן בפ"ק דברבות חבל הבח למ"ל ועוד ביון דהזכיר
הלילה בי לו נוטלה הדרך בדבתיב התם וה"ל למ' ומתת בחקום
והקיקות שהקימה מקביל ליטיבה ובדבתיב התם חבל היקיצה היה
הפך הישינה ולפי מה שחפרש בר' השולחות הבל עולה בהונן ולח
חחר בדרך שעמידת החדם בשוה"ז ידוע שנקראת הליכה בח"ש בי
הולך החדם ל בית עולמו ולחן לחתם הולך ולפי בעת ישיבתו וישיבתו
הולך הוח מעט מעט בהתבת חתרו ובבר החשילו לחושבי' לשעה
לעבר בחש"ה השוכ יש וזוקף רב מבולה והזמן נשר רשוע בנוי עליו
בו' גם בבחי' שבית ויסיו שדרך השלמים בשוה"ז הולך ונסוע תמיד
להתקרב נבחו פני עליון ממקום ריחוקם חנד החותר חל מקום
מיוחם ע"ד החלקים שהולך בח חשר שהשלבו מבחיי לפניו בחו
שבחירך בזה ה"ב בשער ק' וג"ב בוח מ"ם והקיצות לרמוז לבחים
ע"ד וריבים תישבי חדמת עפר יקיצו הם שלח יובן ב"ב בלשון קיצות;

הנחה לוחך בשה"ז גם בבריית' דר' בן קיסמח דבבחי פרקי
חבות ניחת הבי וה"ק ר' מ' שיחתייב חוה שחבלית
החורה ובברה הוח ג"ב בעוה"ז וזה שהיו מסבים לבוחנת ר' שחתר
שחין מלוין לחדם בבחירתו חלח חבות ומ"ט בי יחתר לומר לשוה"ז
מינחריבה ותבוחבו שלח ר"ל שהחורה תנחה החדם בשוה"ז לקבין
הבלחותיו הנשחין לח שהתהלך החדם בשוה"ז הולך ל בית עולמו
החור' תנחהו שלח יטעה חן הדרך ותביחהו בדרך יפר לבבת לתחוז
חשנו ועם היות גם זה מבוחנת המחתר מ"ת עיקר הבוחנה ל היות
החורה מועילה בשוה"ז חתם בקבין ההבלחות וביוצח ע"ד חורך
ימים בייטיבה גו' וכפ' היה נוטל לחתרו בהדיח על זה הבחוב
לחורבת חגינם ותלילה וקוטייתו חיבי חבין חתעם"י שלבולם זה

יוחילו המבות ת"ת עיקר שבבין לשוה"ב וכדתנן חלו דברים שחדם
עושה לותן לוכל פירותיהן בשוה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב ות"ת
בנגד בלן • בשבבך תשמור עליך בשעת המיתה בבריית'
דר' בן קיסמח אבי בשבבך תשמור עניך בקבר והקיצות היה
תעיחך לעה"ב והק' ר' מ"ם בשבבך בקבר מה היה השחירה
שחיחים לנוף בקבר החם שלח חחבלתו עם ורימה חו להבילו
מחבוט הקבר חין ספק שלח יפול זה בקבר החורה בלל ובוח הק'
והקיצות לעה"ב ובפי המפרשים היה תניחך תשחיר עתך מהו עבין
הבבר הוה שהחורה תניח עמו בשוה"ב ב"ם חין ם"ם לח חיחה ולח
דבור ויוחר טוב הל"ל מנדלך חו תרומתך ושוח הק' חו הדרשה לח
תחיבב לח לדעת הרחב"ם שניחיר עוה"ב על עולם הבבחות בי חין
לחר עליו והקיצות שהבה המות חבהה בשינה לח ניקוצה ולח
לדעת הרח"ן בן שעה ב נחחר על תחת החחיים שיקבה מחד חיך
לח וכר ר' בדרשתו דבר משולם הבבחות ולבן חן הקבר בר ת"ם
ועל בן בי הבריית' לדעת הרחב"ם בשנין לחד ולהרח"ן בן בע"ח
וכתב עוד שבבר' בחל' מחחר בלשון חח' ופירשו ג' ב בלבל ח בשנין ח'
ובשר לח"ם שפי בקבר שביום החיפה תדבר חת"ם בפ' היה נוטל
בשבבך תשמור עליך וח יום החיפה יעוינין שם וחילו רחה חנדתנו
דקחמר בשעת החיפה היה מתחתן יותר בפירושו לבל לפי החמת
חין דעת החעיין נוחה בפירושו בלל בי בקבר ולחי בי בל יחי היושו
בקבר ולח בפירושיו וכפ' היה נוטל ל"ב בנמ' לח בשבבך זו חיפה
ובשר לח"ם שפי בקבר שביום החיפה תדבר חת"ם בפ' היה נוטל
בשבבך תשמור עליך זו

פרשה לו

ויחי בני נח היוצאים מן התיבה ויהא ישקים ומי ירשיע ויסתר פנים ומי ישורנו ועל נוי ועל ארם יחר דרשר פאיר נהוא ישקים מעולמו יסתיר פנים מעולמו כדיין שעותחין כילה עד פרו ואינו יודע מה נעשה מכהוץ בך אאברו דור המבול עכים סהר לו ולא יראה אאברו לו דייך מאיר אשר לחון ומה היא רכתיב והוא ישקים ומי ירשיענו ויאמרו נתן שרוח לדור המבול ומי בא וחייבן ומה שלוח נרתן להם זרעם נגון לפניהם עכם ואצאיהם לעיניהם ישראל בצאן עוילהם וגו' ר' לוי ורבנן ר' לוי אמר לך ימים היתה אשתו מעוברת שנ' כאן נתן ונאמר להלן תיו נתונים מה נתן שנ' להלן לשלשת ימים אף נתן שנא כאן לשלשת ימים ורבנן אמרין ליום אחר היתה אשה מעוברת ויולדת נאמר כאן נתן ונאמר להלן נתן והיה נתן לביקר מה נתן שנ' להלן יום אחר אף כאן יום אחר וצאצאיהם לעיניהם ישראל רואים בניהם ובני בניהם ישלחו כצאן עוילהם אמר רבי לוי בערביה צוחין לינוקא עוילה ולידיהם ירקרון כאילין שריא חיך מה ראת אמר ושעירים ירקדו שם בשחיתה אחת מהם יולדת ביום היה אומרת לבנה צא הרלק לי נר לחתוך שבורא חילך עוברא הוה בחרא אית א חיליתא בלילה אמרה לברתה זיל אדליק ביצוע רנקטע שורך נפק וצ' ביה שירה שמרון אמר ליה ויל נלוג לאינוך דקרא תרנגולא ואלמלא דקרא תרנגולא חויא מחייתך וקטליתך א ליל את גלוג לאינך דלא קטעת אמא שוורי ראילמלי דקטעת היינא מחייתך וקטיל יתך הרא הוא רכתיב בהיתים שלום מפתר מן המזיקין ולא שכם אוחי עליהם מן היסורים ובשהסתיר פסר מהם מי אמר לו שרלא עשית כשורה ומה הסתיר פניו מהם שהביא עליהם מי המבול הה"ר ויטח את כל היקום אשר על נוי ועל ארם יחר ועל נוי וה"ר המבול ועל ארם וה נח ייחר שמפני השלום ויש ליל להעשיר עולמו מאומה שלימה ומארם אחר שנאמר ויהיו בני נח היוצאים:

ם ירוע:

דייך תכית לוחך מחם לא כשלמות החדות שהנהנתן עמך זולתם וכנגי הקיון לחר תמחור עליך בקבר שהקיון להיותו חוגה לחדם כריך מחירה בן יחסף תכל לחרים לחכם החוסבלות הן דבקות כשנחוחך עם הן מחר ת תוכסבות לוחך ומכי בקבר שחתיו יוסך כדר תכולל חכ

ארם לפניהם דהכניה מתן דכר שתם ׳ **ונאבר** להלן היו נכוכים וניחת למילף מהתם דמיירי כענין תשה תכל דכנן גייחת להו למילף נכון מכוון תש"נ דלא מיירי כתשה : **לוט** ת' ותין להם"ק דאמר ר' יהודה תשה שתלה בכלו ׳ לגנב עליו אותו תלמיד

ג **ירוע** כבירים לא חקר וגו' הרועע אנשי דור המבול במעשיהם הרעים ואין חקר אין חקר במעשיהם הרעים ויעבר אחרים תחתם אלו בני נח ׳ ויהיו בני נח שם וחם ויפת :

ג **גם** מיום אשר הוא ואין מירי מציל מאומות העולם אפילו ומי ישבנה כל מעולות ומחשבות שבעולם אלא מי שאמר לי לא עשית כשורה אברל נח נכנס בשלום ויצא בשלום ׳ ויהיו בני נח היוצאים וגו' ;

ג וחם

מתחיל והניח רמיה מהכתוב נר' שפירושו כפי קחת והניח רמיה מהכתוב' דלמחי לימטרך לומר שכני נח היולדים שם חם ויפת חם ידפי' לה מקרא מקרות דלעיל ומפי' מחי קח"ל דתחלה נפקא כל המרן הא פשי' כיון דלא נמאר בעולם אולת נח וכניו דתחת לחי' שנם היות כניהם ג' אלה לכך נתם נפקא כל המרן להתחלת כתיר פתחלה והיכו לשון נפול כדאתמר בסתוך לדנה נדולה דנפקת כו' ושנתם מדלימטרך למכתבים ושוה תחי דלשון נפול הי לל נפרדה פדכתי להלן מחלה נפרדו הגוים אלה פרחו שהיה הענין כדנה נדולה דנפקת שוכרה ומליתת תרעה כי כליך' תחת נתחלה המקום עוכרין לפי שכטניהם ת' ים כיונים שכתו מספר וכתיב יהיו לדני יהיו רבי המספר וכן תנ' אלה בני נח נתחלה המרן כחזן מוסם כמו שהיה אלו היה כל דור המבול קיים וכתנחום' דרשו ויהיו בני נח היולדים שהיה שפשה להם ה' חויה בעולם וגם זה משפש יפורו : **הדריען** מנשי ד"ה דכיון דלח פי' כתי זה כניהם תיירי משתמה כדור המבול מיירי דהה כתיב כתיב לכן יכיר מעבדיהם דתוקעוה לשיל פכ"ח פ"ה ומתר הכי כתיב נמי והוא יסקים כו' דפרשו ליה בסתוך כד"ה ותפשר שלכן הקדים דרשה דיוה יסקים עם היותו מאוחר ד"ה תיקרו כניהם כדכתיב כתם הנכורים תסר תעולם ותהם נתי דכתי' רנש יתותו כו' ויסירו תכיר לח כיד מתמת כד"ה ופי' ירוש לשון רוש משום ותין תקר דתי כבשוטו לשון כניהם תתי ותין תקר תם לומר שהם רניים כדפי' הר"ת תא פשי' וכ"ם תי כניהם פי' רניים ע"ד הן ל כניך לח יחתם לרז"ל תכל תם לשון רוש הוא ת"ם תין תקר שפי' דתין טוף לרשותיה' ותחטוותיהם הרעות וכדתת"כם ג' פי' שלכם תלח תחטוות רעות ' ועד"ז ר"ל שלהיות מהעשולות הטובות יקרתו פשולה תכל הרעות לח יכתו תיכי כטלה משם דכרים שתין להם תניחות כתחת' תחוקר ועז"ה ר"ת כי יודע ה' דרך נדיקים לפי שים לה תניחות לתוכם דרך רשעים תתכד ותין לה תניחות לכן יאמר הם"י בידיעה עליה שו לינה ידיעה לכ"ת כתן מחשבי הרשעים תין להם תקר כי לח כלה ידיעה ותחקר נכן ' **ויעבד** מהרים תחתם תלו כניו נח ולח הוכדך לומר שתכדם שכבלל תומרו מהשתיר מהרים תחתם תיתת שהם כתכדו תכל ק' תתי קח"ל קרא כהא ותה ענין לומר כתן שלח היה תקר כתעשיהם ולימא לפ' דקאמר מהשתיר מהרים כתוסם תחתם שהרי שכ תיהת נדיק היה כהלשיל כפ"ו ו"ל שהוה דבק נמ"ם כי לח על תים יכים עוד להנוך תל תל כתשבש שהכוותה כי הנור תתים בעלו ותאר שלם העביר דור המבול הוה לפי שהשחיתו מעשיהם תתד והניח בתקומם מהרים ר"ל מתחלפים להם דהיינו נדיקים ע"י והיתה לתים מחר שתו"ל מתחלף לרתתון והרי מחר לעיל שפ"כו וכח תנח חן כזכו תולדותיו ותפפ"י שהם פכול היה ת"ת לנבי דורם כלהו נדיקי היו והיכו דתשחית ויהיו כני נח כלומר דהתי קרתי דהוה יתירה כדלעיל תתח לומר דכני נח היו כשרים ודחוים לירם תקום הרתשונים וכן תשתע בתנחומא דהתי קרא ליתוסיכהו קתתי ופי' ל דפי' ויעתד שנתן להם השתחוה ויקי' שנשפע שלח להכיח כוד תכול ותקתר שהרתשונים לפי שהיו כתחלת הדור נשפעו תכל לשו נתן השתחה משוב ת"ת סיהיו חוטתים על ליתן הרתשונים ת"ם כה"ע כשפע י"ב והיכו דתשחית כני נח כלו' דקי"ת תתח לומר שניתן להם הויה כשולם וכדפי' בתנחומא ותם תי תר שכל תקום מתי קח"ל כבר נכתב כפי' ברית קבוע יום לומר דקח"ל דכזכות עכותם ניתן להם הויה ולח כזכות הדכן נר לכך תי נתי שלח יכרת ורע תחד מהם תפי כתכה תחרת כגון דכר תרב ויעב וכיוצא :

נאוכזות העו'כלו' תין ת"ה תניל עכותו תידי תו תניל תת ישרא

ת"ת הפסוקי'

שהוה דור המבול כך העתידו מנח לכדו כי ים' יהוה כרכתו כיחיד כמו כחרוכים ולכן לח היה מי מחזר לו מעשה שלח כשורה כי לח הפסיד העולם כתכדן הרשעים ולקמן ס"ג נתי דגרסי יחד כי"ל להעתיד שולתו מחדם ת' יחד כי"ל להעתיד שולתו מחומה ת' ה"פ שזה היה לפניו יח להעתיד העול'

ליוב לד מחדם ת' כמו שהוה תחומה ת' ותין לפרשו כתומים והוה כיחיד ת"ם מי ת"ל שלח עשית כשורה כי מה שלח עשה כשורה הוה דתטו שהוה הוה להעתיד תעולם מחרם ת' כתו שהוה מחומה ת' הלח ודתי תילו העתידו מחומה ת' היה העולם מתוכב יתר מחד על ת' מחלף חלפי חלפים דשם מדמייתי לה הכח לתיכיו כניו נח היולחים

יעציף ת

מ"ת הכפוקי
ובילפוך הועתות

מידי כמלקחים מכניסים ומוציאים כף כ"כ ולא מחהים
בגזרה בכלית שהרי אכתובים שלפניו ואחריו כיתושע ישראל עסקי
מלכי מלכי מ' ואין מכלעדי מוציאים נר כה מחר ה' גואלכם ולא עת
בצוד' רשע היה אלא ודאי כנגד מ"ה מיירי והוא מ"ם מחריו והודיעי
בריחים בלם נר' דוקא כשהוא

פי' שוחה מגיל ענינו כמגלה ואכות כי כיד דמה מקי למיחרת ות"ט מ"ם כפ' מלך ואין מידי מגיל אין מכריחם מגיל מ"ם כשהוא מלוש כדבר שם יתורם כפשוטו שוכרכו לו' דאיכו פ' אכות דאמר

רמ"ת ו פ' אכות לא יגיל אלא אדם בגד מרמים לב' ואין מגיל אלא מי שיש לו תורה ומעשים טובים שנאמר כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רכה וכל עצי השדה ימחאו כף וגו' ואומר ושבו פדויי ה' ובאו ציון ברכה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ויגוז יגון ואנחה:

ד"ה כ כו כל מלאכת עבודה לא תעשו בהם אלא בשביל שתהא מלאכתכם נעשית מאליה בששת ימים ובשביעי תנוח שור וחמור שלא יחרשו בשביעית ולא בשנה שלאחריה שהיא שמטה ולא בשנה שלאחר שמטה שלא יזרעו בה תבואה שנה שלישית ולא יקצרו ספיחיה עד שלישית שנה רביעית ולא יזרעו עד רביעית שנה חמישית ולא יקצרו ספיחיה עד חמישית שנה ששית ולא יזרעו עד ששית שנה שביעית ולא יקצרו ספיחיה עד שביעית שנה שמינית ולא יזרעו עד שמינית שנה תשיעית ולא יקצרו ספיחיה עד תשיעית שנה עשירית ולא יזרעו עד עשירית שנה אחת עשרה ולא יקצרו ספיחיה עד אחת עשרה שנה שתים עשרה ולא יזרעו עד שתים עשרה שנה שלש עשרה ולא יקצרו ספיחיה עד שלש עשרה שנה ארבע עשרה ולא יזרעו עד ארבע עשרה שנה חמש עשרה ולא יקצרו ספיחיה עד חמש עשרה שנה שש עשרה ולא יזרעו עד שש עשרה שנה שבע עשרה ולא יקצרו ספיחיה עד שבע עשרה שנה שמונה עשרה ולא יזרעו עד שמונה עשרה שנה תשע עשרה ולא יקצרו ספיחיה עד תשע עשרה שנה עשרים ולא יזרעו עד עשרים שנה עשרים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד עשרים ואחת שנה עשרים ושתים ולא יזרעו עד עשרים ושתים שנה עשרים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד עשרים ושלש שנה עשרים וארבע ולא יזרעו עד עשרים וארבע שנה עשרים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד עשרים וחמש שנה עשרים ושש ולא יזרעו עד עשרים ושש שנה עשרים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד עשרים ושבע שנה עשרים ושמונה ולא יזרעו עד עשרים ושמונה שנה עשרים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד עשרים ותשע שנה שלשים ולא יזרעו עד שלשים שנה שלשים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד שלשים ואחת שנה שלשים ושתים ולא יזרעו עד שלשים ושתים שנה שלשים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד שלשים ושלש שנה שלשים וארבע ולא יזרעו עד שלשים וארבע שנה שלשים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד שלשים וחמש שנה שלשים ושש ולא יזרעו עד שלשים ושש שנה שלשים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד שלשים ושבע שנה שלשים ושמונה ולא יזרעו עד שלשים ושמונה שנה שלשים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד שלשים ותשע שנה ארבעים ולא יזרעו עד ארבעים שנה ארבעים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד ארבעים ואחת שנה ארבעים ושתים ולא יזרעו עד ארבעים ושתים שנה ארבעים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד ארבעים ושלש שנה ארבעים וארבע ולא יזרעו עד ארבעים וארבע שנה ארבעים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד ארבעים וחמש שנה ארבעים ושש ולא יזרעו עד ארבעים ושש שנה ארבעים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד ארבעים ושבע שנה ארבעים ושמונה ולא יזרעו עד ארבעים ושמונה שנה ארבעים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד ארבעים ותשע שנה חמשים ולא יזרעו עד חמשים שנה חמשים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד חמשים ואחת שנה חמשים ושתים ולא יזרעו עד חמשים ושתים שנה חמשים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד חמשים ושלש שנה חמשים וארבע ולא יזרעו עד חמשים וארבע שנה חמשים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד חמשים וחמש שנה חמשים ושש ולא יזרעו עד חמשים ושש שנה חמשים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד חמשים ושבע שנה חמשים ושמונה ולא יזרעו עד חמשים ושמונה שנה חמשים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד חמשים ותשע שנה ששים ולא יזרעו עד ששים שנה ששים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד ששים ואחת שנה ששים ושתים ולא יזרעו עד ששים ושתים שנה ששים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד ששים ושלש שנה ששים וארבע ולא יזרעו עד ששים וארבע שנה ששים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד ששים וחמש שנה ששים ושש ולא יזרעו עד ששים ושש שנה ששים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד ששים ושבע שנה ששים ושמונה ולא יזרעו עד ששים ושמונה שנה ששים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד ששים ותשע שנה שבעים ולא יזרעו עד שבעים שנה שבעים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד שבעים ואחת שנה שבעים ושתים ולא יזרעו עד שבעים ושתים שנה שבעים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד שבעים ושלש שנה שבעים וארבע ולא יזרעו עד שבעים וארבע שנה שבעים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד שבעים וחמש שנה שבעים ושש ולא יזרעו עד שבעים ושש שנה שבעים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד שבעים ושבע שנה שבעים ושמונה ולא יזרעו עד שבעים ושמונה שנה שבעים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד שבעים ותשע שנה שמונים ולא יזרעו עד שמונים שנה שמונים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד שמונים ואחת שנה שמונים ושתים ולא יזרעו עד שמונים ושתים שנה שמונים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד שמונים ושלש שנה שמונים וארבע ולא יזרעו עד שמונים וארבע שנה שמונים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד שמונים וחמש שנה שמונים ושש ולא יזרעו עד שמונים ושש שנה שמונים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד שמונים ושבע שנה שמונים ושמונה ולא יזרעו עד שמונים ושמונה שנה שמונים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד שמונים ותשע שנה תשעים ולא יזרעו עד תשעים שנה תשעים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד תשעים ואחת שנה תשעים ושתים ולא יזרעו עד תשעים ושתים שנה תשעים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד תשעים ושלש שנה תשעים וארבע ולא יזרעו עד תשעים וארבע שנה תשעים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד תשעים וחמש שנה תשעים ושש ולא יזרעו עד תשעים ושש שנה תשעים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד תשעים ושבע שנה תשעים ושמונה ולא יזרעו עד תשעים ושמונה שנה תשעים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד תשעים ותשע שנה מאה ולא יזרעו עד מאה שנה מאה ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד מאה ואחת שנה מאה ושתים ולא יזרעו עד מאה ושתים שנה מאה ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד מאה ושלש שנה מאה וארבע ולא יזרעו עד מאה וארבע שנה מאה וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד מאה וחמש שנה מאה ושש ולא יזרעו עד מאה ושש שנה מאה ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד מאה ושבע שנה מאה ושמונה ולא יזרעו עד מאה ושמונה שנה מאה ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד מאה ותשע שנה מאתים ולא יזרעו עד מאתים שנה מאתים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד מאתים ואחת שנה מאתים ושתים ולא יזרעו עד מאתים ושתים שנה מאתים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד מאתים ושלש שנה מאתים וארבע ולא יזרעו עד מאתים וארבע שנה מאתים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד מאתים וחמש שנה מאתים ושש ולא יזרעו עד מאתים ושש שנה מאתים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד מאתים ושבע שנה מאתים ושמונה ולא יזרעו עד מאתים ושמונה שנה מאתים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד מאתים ותשע שנה שלש מאות ולא יזרעו עד שלש מאות שנה שלש מאות ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד שלש מאות ואחת שנה שלש מאות ושתים ולא יזרעו עד שלש מאות ושתים שנה שלש מאות ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד שלש מאות ושלש שנה שלש מאות וארבע ולא יזרעו עד שלש מאות וארבע שנה שלש מאות וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד שלש מאות וחמש שנה שלש מאות ושש ולא יזרעו עד שלש מאות ושש שנה שלש מאות ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד שלש מאות ושבע שנה שלש מאות ושמונה ולא יזרעו עד שלש מאות ושמונה שנה שלש מאות ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד שלש מאות ותשע שנה ארבע מאות ולא יזרעו עד ארבע מאות שנה ארבע מאות ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד ארבע מאות ואחת שנה ארבע מאות ושתים ולא יזרעו עד ארבע מאות ושתים שנה ארבע מאות ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד ארבע מאות ושלש שנה ארבע מאות וארבע ולא יזרעו עד ארבע מאות וארבע שנה ארבע מאות וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד ארבע מאות וחמש שנה ארבע מאות ושש ולא יזרעו עד ארבע מאות ושש שנה ארבע מאות ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד ארבע מאות ושבע שנה ארבע מאות ושמונה ולא יזרעו עד ארבע מאות ושמונה שנה ארבע מאות ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד ארבע מאות ותשע שנה חמש מאות ולא יזרעו עד חמש מאות שנה חמש מאות ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד חמש מאות ואחת שנה חמש מאות ושתים ולא יזרעו עד חמש מאות ושתים שנה חמש מאות ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד חמש מאות ושלש שנה חמש מאות וארבע ולא יזרעו עד חמש מאות וארבע שנה חמש מאות וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד חמש מאות וחמש שנה חמש מאות ושש ולא יזרעו עד חמש מאות ושש שנה חמש מאות ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד חמש מאות ושבע שנה חמש מאות ושמונה ולא יזרעו עד חמש מאות ושמונה שנה חמש מאות ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד חמש מאות ותשע שנה שש מאות ולא יזרעו עד שש מאות שנה שש מאות ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד שש מאות ואחת שנה שש מאות ושתים ולא יזרעו עד שש מאות ושתים שנה שש מאות ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד שש מאות ושלש שנה שש מאות וארבע ולא יזרעו עד שש מאות וארבע שנה שש מאות וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד שש מאות וחמש שנה שש מאות ושש ולא יזרעו עד שש מאות ושש שנה שש מאות ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד שש מאות ושבע שנה שש מאות ושמונה ולא יזרעו עד שש מאות ושמונה שנה שש מאות ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד שש מאות ותשע שנה שבע מאות ולא יזרעו עד שבע מאות שנה שבע מאות ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד שבע מאות ואחת שנה שבע מאות ושתים ולא יזרעו עד שבע מאות ושתים שנה שבע מאות ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד שבע מאות ושלש שנה שבע מאות וארבע ולא יזרעו עד שבע מאות וארבע שנה שבע מאות וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד שבע מאות וחמש שנה שבע מאות ושש ולא יזרעו עד שבע מאות ושש שנה שבע מאות ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד שבע מאות ושבע שנה שבע מאות ושמונה ולא יזרעו עד שבע מאות ושמונה שנה שבע מאות ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד שבע מאות ותשע שנה שמונה מאות ולא יזרעו עד שמונה מאות שנה שמונה מאות ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד שמונה מאות ואחת שנה שמונה מאות ושתים ולא יזרעו עד שמונה מאות ושתים שנה שמונה מאות ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד שמונה מאות ושלש שנה שמונה מאות וארבע ולא יזרעו עד שמונה מאות וארבע שנה שמונה מאות וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד שמונה מאות וחמש שנה שמונה מאות ושש ולא יזרעו עד שמונה מאות ושש שנה שמונה מאות ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד שמונה מאות ושבע שנה שמונה מאות ושמונה ולא יזרעו עד שמונה מאות ושמונה שנה שמונה מאות ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד שמונה מאות ותשע שנה תשע מאות ולא יזרעו עד תשע מאות שנה תשע מאות ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד תשע מאות ואחת שנה תשע מאות ושתים ולא יזרעו עד תשע מאות ושתים שנה תשע מאות ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד תשע מאות ושלש שנה תשע מאות וארבע ולא יזרעו עד תשע מאות וארבע שנה תשע מאות וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד תשע מאות וחמש שנה תשע מאות ושש ולא יזרעו עד תשע מאות ושש שנה תשע מאות ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד תשע מאות ושבע שנה תשע מאות ושמונה ולא יזרעו עד תשע מאות ושמונה שנה תשע מאות ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד תשע מאות ותשע שנה אלף ולא יזרעו עד אלף שנה אלף ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד אלף ואחת שנה אלף ושתים ולא יזרעו עד אלף ושתים שנה אלף ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד אלף ושלש שנה אלף וארבע ולא יזרעו עד אלף וארבע שנה אלף וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד אלף וחמש שנה אלף ושש ולא יזרעו עד אלף ושש שנה אלף ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד אלף ושבע שנה אלף ושמונה ולא יזרעו עד אלף ושמונה שנה אלף ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד אלף ותשע שנה אלפים ולא יזרעו עד אלפים שנה אלפים ואחת ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים ואחת שנה אלפים ושתים ולא יזרעו עד אלפים ושתים שנה אלפים ושלש ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים ושלש שנה אלפים וארבע ולא יזרעו עד אלפים וארבע שנה אלפים וחמש ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים וחמש שנה אלפים ושש ולא יזרעו עד אלפים ושש שנה אלפים ושבע ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים ושבע שנה אלפים ושמונה ולא יזרעו עד אלפים ושמונה שנה אלפים ותשע ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים ותשע שנה אלפים ואחת ולא יזרעו עד אלפים ואחת שנה אלפים ושתים ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים ושתים שנה אלפים ושלש ולא יזרעו עד אלפים ושלש שנה אלפים וארבע ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים וארבע שנה אלפים וחמש ולא יזרעו עד אלפים וחמש שנה אלפים ושש ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים ושש שנה אלפים ושבע ולא יזרעו עד אלפים ושבע שנה אלפים ושמונה ולא יקצרו ספיחיה עד אלפים ושמונה שנה אלפים ותשע ולא יזרעו עד אלפים ותשע

ויטע כרם · בשעה שהיה הולך לישע כרם אפנע ביה שירא שומרון אמר ליה שותפי עמך אלא איזהרה בך דלא תעול להלקי ואם עלת בחלקי אנא הביל בך · וישת מן היין · וישת שתה שלא בסרה ונתבוה אמר ר' חייא בר אבא בו ביום נטע · בו ביום שתה · בו ביום נתבוה · ויתגל בתוך אהלו · ר' יהודה אמר רבי חנין בשם רבי שמואל בר רב יצחק ויגל אין כתיב כאן אלא ויתגל גרם לו גלות לו ולזרעות · עשרת השבטים לא גלו אלא בשביל יין הרא הוא דכתיב °השותים במזרקי יין · וכתיב °הוי משכימי בבוקר שכר ירדפו ונומ' שבט יהודה ובניימין לא גלו אלא בשביל היין שנ' °גם אלה בין שנו ובשכר תעו · בתוך אהלו · אהלה כתיב בתוך אהלה של אשתו אמר רב הונא בשם רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי נח בשיצא מן התיבה הכישו ארי ושברו ובא לשפש משהו ונתסייר ורעו ונתבוה · אמר רבי יוחנן לעולם אל תהי להוט אחר היין שכל פרשת היין כתיב בה ויי"ר פעמים · הה"ר ויחל נח · וישת כרם · וישת מן היין · ויתגל ויראם · ויגר לשני אחיו · ויקח שם ויפת · וישימו על שכם שניהם · וילכו אחורנית · ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם · ויקץ נח · וידע את אשר עשה לו ·

ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו ·

ת ויראו

מ"מ הפסוקי

ויאמר ברוך ה' אלהי שם · כשעמד אברהם אבינו על נחל גרר ומצאו בארות מלאות מים ונטלו פלשתים ומלאום עפר ובאו רועי גרר ונטלו אותם מרועי יצחק אמר להם יצחק לרועיו בואו ונעמוד על הבארות הללו שהרי מים חיים הן ואין אנו צריכין אלא לבאר אחרת ועמדו ומצאו באר אחת ונטלו אותה ולא רבו עליה רועי גרר אמרו הרי הוא שלנו כשם שנטלו את הראשונה כך נטלו את השניה עמד ונתגרה עמהם ונתרחק משם וחפרו באר אחרת ולא רבו עליה אמרו הרי הוא שלנו כשם שנטלו את הראשונה כך נטלו את השלישית עמד

גבי סדום שם כתוב ואשר ה' ממטיר על סדום ועמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים וכיון דלעניין קטיגור על הסנהדרין כתיב שטרת נגחת שבורי פרים והדר יהיה ה' בגחות שטרת נגחת עמו דהיינו וכיון יתר הפלטה ועליהו כתיב ונם הלה ביין ונם ביין שגו וסיפה דעניינו למתן ילכו וכשלו מחזר ומענין הרי שגם הם תחלת מפלת כשבול מנחת היין היתה נסכה: **אדלה** כתיב כתוך לחלה על מקומו ונבי ויט לחלם נמי הם דרים לקמן מלמ שכשטע לחכל שרה תחלה ות"ח קרי להלן משיש לעין ככתוב שלח להזכיר לחל חסד:

בתוך לחלה על מקומו שכח לשחם משיגו ואשתיר ושרשו מבני שכירותו לחין וכה זה כשכרותו כי על כן נתחוה לשחתו ולא הבניה כחליו לחכל שם היה בדעתו לה היה נזקק לה ס"ג ע"י שכח שכור נתכוין ושרשו מחתם שכרותו שחלו היה בדעתו ידע לאחר: **הכישן** חרי כדלעיל ס"ל וע"ד החרי כוה היה מחלוה שבחכך מלים שכל זה בקרח היה החלוה והוח שכרות היין כל"ל וכני לחר בחנחומח שכשטן שחט חרי על הכרם שכל ידו מתנגר כחרי וחח החלוה הכוערת בלב וע"י זה נ"ל שעזר ושרשו שכחקלל הם לבנך עבדים כין כחיו: **ונהפזר** ושרשו ותכוזה דמ"ל לב חלי לרכוש לן הם היה בעניין מהלחו לרוכחל חשחו חלה שהבחי היה כחשחים הכוזה: **לעולם** חל חבי לכוש לחר היין שם ס"ג דלעיל מייירי בגנות היין לה בשרוך חלח"ו זה שם והכסיף כה ס' דחהל דשיך לשי דקרח והדר מייירי הח דליחח לח רחיתה כעלמח: **שכר** ס"ין דהיכו חויהל עד ויחחר מרור כגנון דחכי וחגיל חכל ויחחר כדרך ס' חלרי שם לה חשיב כיין שו כרכה היה וח"ת ח"ת ס"ו כן ל"ק דוישת לה חשיב ולה נקטיר הכח חלה לרישטח דויקח והח דלה חכי לים היכו חשום דהוח שם כח"ם ס"חום כ"ן סורר דנרי ר"ע ויין נחחרו כיין וחייחי חויהל עד וידע והח דלה חכי החם ויחחר מרור כנר פרש"י שם דלה חשיב חלה עד סיפא שגנמר לו שנשו על יין וליכח לחיות דס"ל לה חשיב ויחחר וחשיב ויכח עם היוחו שם ס"ל כ חמלי חייחי ויחחר מרור כגנון: **ואגד** לחון דחמ"ל דשטוענד לשון הגדה והיכו חחר לחון דרים נחי וחגיד לחון חשם"ס שלח לשון הגדה נוכל יפה חלה על שפור חדום ענין נדול לה דכר נגוה כזה ופי' חגיד להון חלשון חגד שרטה לקרשים ולנכחים כדכרים ח"ל לשון חשיכה כתרגום חשכו שפח לחשוך לכם כשטעה משוכר וחולך וכדדרשו בס"ר עקיבה ויגד משה לח דכרי ה' זכרי משוכרן לכו של חדם כחגדה: **והוא** חשקם לעשותן ר' כדחחר לעיל שכח לשחם חשתו: **והוא** חשקם לעשותן ד' וח"ת ולדידיה מי כיחח ד"ה ל' כוש וחכרים ושוט וכגנון י' ל' לחיין קשידה לח כנה שהש חפי כל יושבי חבל דומיח דחדם כח' כי כבניו חשוב חחלוקה שכל ח' ירשה לקוים חחת חכיו לשלוט בכל העולם שכל זה היה חחלוקת קין והבל כשחלקו חת העולם כלעל כל':

אבר לשון וחגיד לשון הגחת חמ"ל דחחת לחון ולחגיד להון דקחת:

כזה טעם עכד יונח דכיון דחיין כחן חלה חסרון חבר סדמיח חושטין וחוכל כחכירו ככיול כזה חשום דמים חושטין לחה יפסיד כזה כל עכדו דשוה כחה דכיון ושוה דיעה כחו של כשר כעניני משכד עכרי דחיכו יוכח כך ומשני חפני שכל עכדותו לח היה חלה כשוכח קלקולו כחברים חלו חחיון דלקח כהם נחחל לו וחם חחחר חת הכפקה לן דחיין חחר העכרים יוכחה כרחשי חברים כעבד כעניני חדכתיב לח עלה כעיח העכדים ועכד עכרי נמי חדכוקא עכרי לעבדיה כדלעיל כחכיל"ל קרח וחיקשה לחה לי הח לח שייך טעמח דכן ושין חלה כעניני יש לומר דמ"ל כיין דעכרי ועכדיה חקיל כהו חחנחן סיוחלין כשם וכיוכל חה שיין כן עכד כעניני סד"ח דיוכלין נמי כשן ושין ת"קו שלח יהח עכד כעניני קל חהם כשום נד ס"ג כשלח הוח דדרשי טעמח שכל חי לחו קרח וחיקשה קוה חחי דלח קשם חן ושין חשום ויוח ושב חלה נוזרת הכחוב וכה"ג נריך לומר כקח לחינטריך כחכילחה חן ושלוק חף על נב דטעמח דרניטה חין דלישח כנחרת לח שייך חלה כישרחל וכדכתיב שם הר"חם ז' ל' ת"ק חם ן חלי לו שם נשלו עיכו וכשו חשכיחן ושה כשם לחירות דלי טעמח חחני שנחחל כישרחל חחי שנח על ידי רכו חו שלח על ידי וכפ"ק דכרכות ילפיכן ק"ו חשכן ל' ושין ליסורין ושה כן ושין שהוח לחר חחרין על חדם עכד יונח כשם לחירות יסורין שחחרקן

כל

סותפו של סטן לפי שכחזיקו חועד לקלקל ז"ת סותפי עתך שהרי ליין לעניך שהוח סותפי ועל ידו ירקד כשפיר ודילך כזה ולח חשתה יותר מדחי וחכנס כחלקי כדפי' לחל לח ידעתי היכה רחיתה ביין זה ושה לורך לומר זה כמדרש: **שרה** שלח כמדה ולוח כשחכר וחכן' לח חכני היין שלח היה מודעל כו וכשכר כחשכו ודייק לה חשכחיב חן היין ול"ק מייכו דח"ת כידיעה לעבדיל כעניין ככל חקום ועוד דקרח כעניחים דנח קחיירי שלח נזהר וגרם קללה לזרעו וכשלחה לי שחה שלח כחדם היכו נגוחי חכל לי ס"ה כשהן חה חטחתו חי ידע סיחשכר כחשכו ביומו כו' חדסתך ויטע כרם וישת ויחעל דרשי שכבל ביומו סהיים חה לזה חה זה ביומו לף זה ביומו כן ודרך רז"ל לדרוש כך"ת השעולות הסחוכות סחקיים זה לזה כח"ם נבני וינלח וישיחם חולחם וחחכוון כהודעה זו שהיה להיות שחר היין כי היים שנטע ועשה כרי חיל שחה לו כלפי שנשחתף השטן עמו הוקדם השורעניות חיד לו כחי כח"ם כחדרם שחר חלה נטן בגרושה חנ"ם וחשבלוחיים עמו ושחל חפירותי וכו היים נשחנשנו פירוחיים וח"ם כו היים נחכזה להורות שעוכשו כנדו חיד: **ויגל** חין כחיב כאן וח"יה כחידוק כמו יגל יבול כיחו חלה ויחעגל שהוח חרכה בכניין חהלה להרחוז שהרכה נגלות ודרים ויח"נ לשון נגלות: **נרם** גלות לו ולזרועת שהוח חדם היין ונחשכו חחריו דורותיו וחעש' שניין חנחי חדם כח' לחיין כל חדם ר"ת הוח החילון שחכל חחנג חדם שם' ת"ת חשח' שנחקלקל כל השולם כחשוב חלו הוח לח נטעו לח היה נחנע ח"ק שהרי כהכרח היה לנטכים ושחח חו לח שחשבו לח שורעל השולם לעשותו חעש' שהיין כחנע לנורך נשכים ח"ם ז"ל זכרהו על היין חשמכחת כשלחה הוח שלין היה חחוייב לזכירה חן כחורה: **עשרת** השכטים כו' ה"ה השוחים כו' ועש"נ דרישים דהשוח פניהה הוי השחנגים כניין ושטוחים כיכר שוחרין דהיכו שכם יהודה וכניין ו' השכטים לחוד מייני דשיפה לכן עתה יגלו כרחש גולים ויין חו חלמ' השכטים שגלו חחלה וה"ק קרח הוי השחנגים כניין ויותר מהחה הכוחתי כיכר שוחרין שהם החנדים נו' השוכני נו' השוחים נו' והם יגלו חחלה: **אראי** כשכיל יין הח"ד כו' ות"ת שה לח חו כלכד נרחה דקשה חזו קחשר השם וסרוחים על שרשוחם שהיו חוסרחים כשבירות על חטוחים' כדלקמן ס"ג ע"ה ופ"ה כחה חשם חמר חו כני חדם שחוכלי ושוחים זה עם זה ושדכיקי חטוחים' זה לזה ושחליפין נשוחיהם זה לזה וחסריחין חטוחים' כשכבת זרע שחינו שלהם ו' ל' דיין נרם להם לעשות כן כי חנות יין ושירום חדכתיב כיכר הכי השחי' כחזרקי יין דכיכר דכחב לחחרים חה שנין לקלקל דהיינו היין שה שפי' שכחו לידי כך לפי שחוכלים כו ושוח וקשה לח כחיב חלה הוי חשכיחי ככיכר שכר ירדופו לכן נלה עמי וקשה קרחי חהדדי חלה שפי' שכשכת כל רשחם לפי שכיכר ירדופו ולהכי חייחי הכח הכחוח קרחי נחי חיינו כם' חלו ערכיך דח"ר ויחק כל שנהנה חשעודת הרשות לסוף נולה שכ' לוכלים כרים חכלן וכחיב חחח יגלו כראש גולים חשחש דם ל' דקרח חילי חילי קחיר שהם חייבי נלוח על כל מ' חהנו שם כין על סריחוחם כין על חכילחם חשעלת הרשות וכן על שכרותם: **ובתיב** הוי חשכימי כבקר לחש"נ דלעיל חניכה חיירי כיהודה וירוש' וי השכטים יחד כחר' כי כרם ה' נבחות כ' ויחים יהודה נטע שעשועיו ת"ח שלי קרח כי השכטים לחוד חשחש שהם שחנלחו חחלה שוחיים כיין כי כני יהודה הם שנלחכם לחר לח"ב וגם שלה כיין שגו וכלל דעד השחח לחו כהדיחו קחיירי ושוב לכלן נלה עמי חשחש שגלה כבר וחשחש כני יהודה לה נלו חלה לחרי מות יעשיהו ימים רבים:

וכתיב הוי חשכיחים כבקר וכחיב החם לכן נלה עמי וחין זה סותר לח"ם כם' חין ניחדין כל חדם כחין כו דעת לסוף נולה שב' לכן נלה עמי חבלי דעת דח"ת העון נורם הגלות חלה חשכרון הדעת חכילו לעשותו וחין לחק' נמי חדנרשי שם כל כחיב לה חרבה ירוש' חלה כשכיל שכטלו כה ק"ם חחרית ושרית שב' הוי חשכיחי בבקר וכחיב לכן נלה עמי חב"ד וכשוטים פ"ם כל השוחה כד' חיניחר חבחה ה' חיני פורעניות לעולם שבחר וכיה כבור וכבל חוק וחליל יין חשתיהם חה כחיב כחריב לכן נלה עמ"ד שנורחין גלות לעו' דחשחש חלה על כלכד נלו יש לומר דסכה רחשונה לכל זה היה היין שכל ידי שחייהו כחכטלו חק"ם וכחי לקלות רחש כבלי זחר וע"ד שכחבתי

כל גופו של אדם פ"כ וסתם יסורין ממילא ניתנו וסתם מכיון דהוה וכי היה אדון הוה ליה תשעת עבד ולא נפיק עד שיכתוב כתובן שהיה חייב לה לו תמיון אלו היה בן חורין ויקנה עבמו כתמון זה ;

מהבא

הרי בידים נמי חטוי שסרסו ורבעו כדתיתת כפ' כן סורר ומורה דתנוס הכי יהיה נמי בתכרים ההם שכב"ד רשע תכרים עכד יהיה לחירות כדתיתת כפ"ק דקדושין הי"ל להזכירם כאן ועוד דלא יתכן שהם חטוי בכל אלה יהיה כאן אז יתן אז יתנצב אחד שכריך שילקה כל התכרים שחטוי בהם ולא יהיה תכרים בלקות אחד ח' חטוי' כתם אחרים ובסלחה כאן ועין ים לומר שהם על כי שהם בכגד וירח וינד סני בחד מהם דוחה וינד הדם עבירם לחוד היה כי אין כרחיה לבדה חטוי אלא שהיתה תחלת העבירה שע"י הרחיים כה לחטוי נפיו ולהכי היו לקרי בעיל דהוה תחלת החטוי שהיו כאן שהוי סני לכל הסרוס והרכיבה שהיו פסיק אחרים שהי"ל שחטוי הרכיבה הוה שניהן עכד לאחיו לא היה אלא על וירח וינד כי היה נתבערו שם ויצא שכר ערות אחרים ולא רחו אלא בכגד הסרוס והרכיבה לא אניהו שפשו אחיו שם תעשה כנגדו ולכן בשיכופר על וירח וינד יצא השכנורה ועל שאר הטוחיו ליקום בחרוב וכי"ל דכיון דכשון אחרים הניי כנגד השתעבדים ותדיעה כן לא יצא כשון אחר שכתוב בספרי כל דהוו"ת בשלמה אל ושון כנגד וירח וינד אבל שאר אחרים הנוי וכל אחר שכגלוי כנגד מה"י ל' דעיקר חירותו כשן ושון דהוו כנגד וירח וינד וכיון דשאר אחרים הוו להני שהם בגלוי ואיכן חורין לעיקר הכתוב לכן ת"ק כנגד וינד ס"ל לתתת הלשון אז הספתים שהם יותר מיוחדים אל הזכור משאין ויותר ק"ל ת"ק דכריית הי"ל דהשתא ס"ל כיוון בלשון הלא מיגלית כולי האי דהשתא בגחרת וי"ל דשן לעיטרוך לתכתב כתרת ותכיון דכתב שן לא בעי לתכתב לשון התשן ושון אחר ואחר הוה כתבים הוו כ' כתובין בכאחן כת' ואחן תלתדין לשאר אחרים ;

שם

התחיל כתנוח והיכו ויקח דת"ל ויקחו מיכאי ליה וגבי ותדברתרים ותכרון הלא כתיב וידברו נמי כבר דדשו בספרי אחרים כתחה בדבר ועל ויושב את משה ואת אהרן כתב הר"ם שלא חשבו לדרוש ויושבו אין כתיב כאן מבני שהשבה לא כיתה רק לחשב שהוא העיקר ולא היה צריך לזה להיל דכתיב את משה ואת אהרן לא הוה אלו מיתר ויושבו דמו לא את ת"ל את

ויקן נח מיינו ׳ נתפרק יינו מעליו וירע את אשר עשה לו בנו הקטן בנו הפסול תח"ר ○כי מובה הנחושת קטן מהביל ונו' ׃

ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו ׳ חם חטא וכנען נתקלל אתמהא ׳ ר' יהודא ורבי נחמיה ר' יהודא אומר לפי שכתוב ויברך אלקים את נח ואת בניו ואין קללה הוה במקום ברכה לפי ויאמר ארור כנען ׳ ר' נחמיה אמר כנען ראה והגיד לחם לפי תולין את הקלל"ה במקולל ׳ אמר ר' ברכיה חדבה עצר נעשער נח בתיבה שלא היה לו בן קטן ששמשנו אמר לכשאצא אני מעמיד לי בן קטן ששמשני כיון שעשה לו חם אותו מעשה אמר אתה מנעת אותי מלהעמיד לי בן קטן ששמשני לפי יהיה אותו האיש עבד לאחיו שהן עבדים לי ׳ ר' הונא בשם רב יוסף אמר אתה מנעת אותו מלעשות רבר שהוא באפילה לפי יהיה אותו האיש כעזר ○ומפותם ׳ ר' הונא בשם ר' יוסף אמר לו אתה מנעת אותי מלהעמיד בן רביעי לפי אני מארר בן רביעי שלך ׳ א"ר חייא בר אבא חם וכלב שימשו בתיבה לפי יצא חם מפותם ׳ וכלב מפורסם בתשמישו ׳ א"ר לוי לאחר שקבע ○מוניטין שלו בתוך אהלו של מלך אמר המלך נוזר אני שיתפחמו פניו ויפס משבעו כך חם וכלב שימשו בתיבה לפי יצא חם מפותם וכלב מפורסם בתשמישו ׃

יג ויאמר

באדין נוכריה חילוך ע"ש לחה לח הכיח ג"כ כני חכרן שלח כשרטו כתנות וכן חיל סנחריב כמ"ש בס' או קשרי ותחת כתרו יקד יקוד תחת כגדיו ולח כתרו ממש ר' לטטמיס דקרי לחתניס מכבדותי ושמח ס"ל לחגדה זו כרס"ן דחתר חתם תחת כתרו כשרטם כני חחרנמה להלן כרפס

מלכים ח ט נמח' ונוף קיים חף כחן כו' ולרידיה חין חניחת כרפת פנדיסם שכר לסם דכיון דחפי נוף קיים לחה היה הלכום כשרף ׃

יום ההוח חתן לנוח וח"ת והלח חין קפורתם

חפני כפודם סחרי ניחנו לעיט נפור כל כנף וחית הפחה כת"ם סם ותם סנחן לקחתם קבר הוח כדי לשכר חת החרן כי לרכויים לח תפחם החרן ויסריחו וכת"ם

עחור וחוסחת היח חת העופרים ופי' חתם' פחפרחן החללים היו העופרים כדרך חוסחים וסופחין פיהם וחפם וכפי כתוב וקכרום בית ישרחל למען סהר חת החרן

תסנט ז' חדפים ו"ל החדכתיב חתן לנוח מקום סם קבר דייק סכפוהם חלקית סיחיה להם סם קבר הה ׳ ות"ם וחוסחת כו' ולמען סהר חת החרן היינו סישרחל וכחו קפורתם לטהרת החרן לחכל כוכחו ית' חפנכ הפנות כדי סיהיה להם סם קבר ולכן לח הכיח עליהם רבוי עופות וחיות לכפרם חפחרן לפשה דחל"כ חחי חתן לנוח סם קבר נו' ושוב וקברים בית ישרחל נו' לח היו"ל זח היה פיום שהוח וקברום בית ישרחל למען טהר חת החרן כגיח העופרים קדמת היה נו' חלח שהכוונה פפני"ת חכוין לכבוד ח' והקופרים לכוונה אחרת וחפ"ח פקנתם נתנו לעוף ולחיה לית לן בה כיון דדוכן לקפורת דח"ח חכלי סיהיו קנת החללי לעופות ולחיות וחפפר סהיחר דפני שכתם לח תושלם זכות יפת ליתתן לקפורה ׃ אתן לנוח סם קבר כפ' נענב הדין סיהיתה קפורה חפום כיוכת הוח חר חפום כפרה הוח ולח סיהיתה ות"ת סיהיפום חהכח דע"ב לין קפורה זו חפום כפרה דכוכות יפת זכו לקפורם כדי סיכופרו דרפעים חלף דחלי לחו פני קפרח דהח נפי כי זה לבד יפת לירכתם חל קבר ונפי לח יפפרו ולח יקפרו קחחר חתם הנך לח ליהוי להו כפרה ופרע"ח לח ניחח להב"ה דחיכוו להו כפרה לפי פתף חל פתח קברם לח היו חחרים ולין ספק הלח פדיף נוע חרפעי יפר' ות"ת ב"ה קבורתם חפום כיוכת דחע"ב דכתכו חתום' חלחו כיוכת דחת קחחר חלח כיוכת דחפפחה חכל לחת לין לו פיון חם פוכב על החפה ככבוד והכח ליכח חפפחה ת"ח הכח ליכח כיוכת כהו כהיחם פוטלכים כדומן לנוף ולחיה ו"ל דפתני כאי כיוכת פהם נחכלים חהנוף וחחיה חכל קבורת שחר חתים דחפי לח נקברו ליכח כיוכת חלח היהיו פוטלים על פני חרע וכ"ם לח"ם חתום' שלין כיוון חלח לחפפחה ל"כ לחפפח חכהו דהוי חפום כיוכת ולח"ם פם חתום' דע"כ ליכח כפרה והכי כתי חי ליכח כיוכת וכפרה ׳ חיכתי ליה הי פיוק ים לומר כחי דרפה ע"כ דע"כ ליכח כחי כיוכת וכתי הי פיקר חכל הרחפן יותר פכוך דדוחק לו' דכיון נחי ע"כ ליהיה ׳ חק"ק לח"ה לכתי יפרחל פנחזר כהם לא יפפדו ולא יקברו לח חכיח זכות הם לזכות לקבורה כדחכתי לח"ה לפנין פהיהיו ים לומר דכתי הם ברוכם נדיקים לח יחכלו זכות החכ חלח הנדיקים חכל כתי יפת פכלם רפעים לח פני חלח יכו רפעים בזכות החכ ׃

נתפרך ייני חפליו תקו לפון ויקן פחתו יקינה חחם פחין כתפרת היין חלויניקינה פכבר חפפר פיעבור היין עם היותו יפן ופכור הם היותו נעור חכל הכיוכה פנתפרק ייני חעליו ולפי פהפבור נרהם ופיהו חפחין. כחו פהוח כרהם כנם פכבות הנפת היין ליקינה וכתב ויקן נח חייני כלפון יקינה פהחל הוח הפעול והחתעורר פהפיחה ויקן יעקב מנחתו והתגדה כתתם כתפרך ייני פכיון היח הפעול והפעור פהחדם ׃

בנו הפסול כתב הר"ם חחם לח חחי נן חחי הקטן ולכלן

גדול חיפת הוח כו' וכן נר' לכחו' לכל לכני חת שלכתות כפל"ן סי' ס' דחם קטן חכלם י"ל פחם שהגורכו לדרום כתן הקטן הפסול חיתורח הוח דלמ"ל לומר הקטן דפשר לחשר עשה לו הוח חם חלח חיתח דכני לפרושי ליתח חם כדדיח ולח היה ל"ל כנו הקטן חחם להודיענו דחם קטן שכחחרי היה חלי סייטיה הכח כפפר התולדות חיכף ליה למכתבים כמו שעשה כיתח חלח שכגנוכו דכר הכתוב ת"ל לומר שחדעתו הכין נח שלין זה שהשעה חלף חכנו שכבר היה מוחזק כפפול שהרי חחם כתיבה כדלמ' כפסוק ות"ם לעיל מכ"ם נוכות תולדותיו כבר תירגנו חם ׃

ההד כי חוכח הכתוב קטן חהכיל שפירשו חפול וח"ם חליבת דר' יוסף ופלוגת' ס"ה כפ' קדפי קדפים כפירושם דקדק ולין לנו עסק כלן להחריך כזה ׃

לפיכך חרוב כנען ות"ת ת"ח למה יקולל כנען חלח חטח וכי חפכו חלכו כנען ונו' ושוב חחי חתן חנח כנען פפוש ותגריס וכום לחיו הגדולים מחכו ו"ל דפשר לך דכנען פפול ולין קושיח פיקולל כנען חכיו פכבר נחתר פוקף עון חבות ע"כ וכיכו כפחיכים כיכיהם כת"ם ז"ל ולח חחה חם חטח וכנען נתקלל חלח פחה שלקה כנען כהיות חלח לקה חהכ פהוח העיק' לכל הפפח ׃

ואן כרכה הוה פחקום קללה כר' דלפן דקחי דפשר פכרכות ח' כל חנלי פיזכה החדוך פהם יהיקול והרי כחה פעפים נתכרכו יפר' ושוב נתקללו הקוללים והפדרים ותחתר פהם הפחית דרכו לחה לח יקולל חלח ח"ק לפי פהוח החדוך פי' ופיפיח לקיפ הוח לין לנכח לקללו לכל לקללו חלח חפה פהרי לו הקללה כפו פלין לכל כפה פהם לפשות לקללו יד כעכדי החלך חפי פיהפח חכלי רפותו ׃ כנען רחה והניד כתב הר"ן שכתו' וירח חם חבי כנען ערות חביו פיהח פשוחק לו כחביריו ׃ לפי תולין הקללה כתקלקל פל פחתר פכנען היה ספה רפלפוכה פהוח הגיד לחם נתקלל חוח לכדו ותפפר דר"ב חודם לר"י פחה חלח נתקלל חם חפני פהיה פכנען פפי פיהיה חכדך פפשת לחה נתקלל כנען טפי פחתר דהלי טענת ערוך חדלפיל ׃

שרא הי"ל כן קטן פישתכו פחתם"ו פפש ויפת לדיקים היו ופכהלי נהנים ככבוד חב ותם ת"ח לין החדם פחתעכר יפה פהגדול כתו פהקטן פחיכו כוש ותחו כלל ועוד פרגולים פרודים פהכרח כנרכי ניפם נ"ב ׃ לבשאצא חבי פפחיד חלכל כתיבה היה פחור כתשמיש החטה כדלפיל ס"ל ח"ק לחה לח נוקק ליה כשיעה תן החיבה שהרי פכר זחן רב פלו עד פעשה זה שהוליד חם ד' בנים וכנען הקטן כבר היה נדול כיון דחתל"ל ח"ל לפי פרים כנעכר קדם פתיבה העולם כנטיעה ופריפה לח רלה להוליד עד פיתיבה העול פלח יהיה לו נ"ב נער נדול בנים ת"נ ע' פהכיפו חרי לח יכול להוליד ות"ח כדין היה לו תקה פיתרפת כתרך היתים ׃ לבשאצא חבי פפחיד חתעבי פנערו לח היה חלח כתיבה פפי"ל טורח הרבה כפרנפת הב' חבי לח יבוח ולח יהן לכל קודם לכן לח הרגיש כזה פכל פקום חתר פהרגיש כי פוב לו להיות בן קטן לפחות בעת הנורך רלה פיקיל לו לפילו בנחתו פתתיבה ׃ לבשאצא חבי פפחיד ליקן וחם פחתר ופרי פם חם ויפת קרובים לק' פנה בעת התבל ולחה פרים נת פפרים ורביה בכל הזפן הזה וחם ס' בכפ פעיכו חלח יהיה עוד לין לך חסר להעחיד בן לחתר יניחתו פתתיבה ופתל בפגיל פיהם פהתבול עתיד לבח חחתר פהיו לו בנים הפקין לו פהחיים החפולם לח כפחרים יבחק ולח רלה לפרות בכניס פוד חלח יבטר לפירה נדול כתיבה וחם פבחתי לכתחת חבי פפחיד לי בן קטן פישתכני ת"ר דכלתו הבי יהיה נזקק לפריה ורביה וה"ק כפחיכת כבר יש בידי להעחיד לי בן קטן בכל עת פתעבוד חי נתי יש לומר לפי פידע פתתבו יפרדו כל העולם לח רלה

לפרות

לחרות בכנים אלא יבאו לחלוקת השולם כתו שהיה לקין והבל ובקשו להכרח אחזתו אחר אחר : לפיכך יהיה לותו הימים העשה אסרסו כדאיתא בכ"ק סורר : ומורה הנדת קלוטו כו' דכתי' מ"ם למה נתקלל כעבדות שתיה זה ס"ל ויעד אתי עבד עבדים דלא ס"ל כבושו שיהיה עבד לעבדי אחיו דלא שכבתן שהוא עבד אלא לאחיו ממש ויעד שכבר נאמר ויהי כנען ע"ל ולכן הכרח לפרש עבד לאחיו שהם עבדים לו ומה ענין להזכיר אחיו עבדים לו אלא ד"ק לפי שהכתוב מהודיע כן קטן שיהיה לנח ובקשו שהוא מוטל על שם ויפת לכן רמזו שיהי' משתמ' לפי שגרם להם עבדות וכדכתי' בתורת חים ע"ב לפיכך יהיו לותו הימים ע"ב דכתיב כנען קלי למה נתקלל כנען תמורת תכיו ודך ד"כ כדכיה העבד עבדים קיימת הקדים שתמרו שהוא חדש שעושם השבדות בנגד מכיה שהוכו על נח כדי להכיח שתחר ר' יוסף דקלח' דכנע' שחנפ בן דכיתי בעבד כרכיתי ותיתי דקלח' שהשבדו בכנ' מניעת הפשוט כשתחר ר' ברחמן שתחר שעל כן נשנש בכשור : דבר פשוט בתפילה דאסור לאדם כיום ולחור הבר כרחיתה בפ' כל היד : בעור ומפיחם ר"ז ל' כתב בפ' חלק נבי חם לקח בעירו ביהו חתנו כום נה' ס"ל דכום לבד התפוחם ופ"ו לה נרמוז קללה זו בתקלל ותפ"ו לפי שהיה קללה כ"ב לנבי השבדות לה הזכיר שתה : בעור ותפוחם אתפ"י שהחרותם נתפך לפי הטבע תתקום מולדתם שהם בעל הדרותי שהחתה פועל כהם התפך ויהבי תפכנו היתים הטבע לטבע התקלם תפשר שקללת נח היתה שיהיו נדחים בתקל כדי שיתפך בעל הדרותי שהחתה פועל כהם התפך ויהבי תפכנו : חם וכלב בפ' חלק מייתי נתי שורש ושנאו פרוקן הורשתיהו לפיה של נקמה : שקבע מוטעון שעשה תטבע שלו וזה תרד בתלך שתין תטבע נעשה תלה בדשים התלבות ושוד שלה קום לשעותו לפני התלך תתם ולכן נגזר פיסכל התטבי שהוא שלה תדעת התלך וכנגד תם שהשיו כנין נתפחתו פניו וכן חם שהשם תפחתו וכן להוליד כתיב שלה תדעת ה' שהרי בתשיתם ושוד שהיתה תלכו של תלך כי שכיתה שתה לנהם דת"ל לה היה לתם קיום לכן נתפחתו פניו ובפסל התטבע והוא ודאי שבפסל ונוסף לשבדות תכל הכלה דלתו כר פסול ארע נתקלל בשתים לבד שהיה תפורסם דרך קלון וכו' שנוס יתרן לתה היתה הקללה לבכנן שתולי הורע שהוליד בתיבה היה בכנן ות"ת ל"ה בתחר זה על תם שעשה לנח תם כלתו תכי היה רתוי תכי תשתיעו ל' דתם ותם גרתי : וכלב תפורסם ותפש' שרוב תכהתות ג"כ תפורסתות שיהן תפורסתות ס"כ ופ' חלק תחרז בלב נקבר ותכלו לה ס"ל תכי שתין חלה הפרסום ויתכן דפרסום דהכא היינו הקטרו שע"י זה תפרסם הרבה : הא תף תיפת שתדו בתהלי תם ופי' שגם תיפת נתגיירו וכתו בתהלי תם וס' תלהיתם ויבדק לותר כדרך תלקי תם ויפת אלא שלא פירש דק תם שהוא העיקר והוכרח לותר כן תשום ויהי כנען עבד לתו דת"ל לו תיכבי ליה דלא ס"ל דקתי תכבי תם דכיון דהוכיר תם כל יחיד לתו לכנים ולא ס"ל דקתי תשם והא ס"ל כפי הרמ"כ דתם כן בלקוב לותו כתו והכי פירש כתו"ם הרמ"כן ולא ס"ל דקתי תתחיו הכל לתם כן לתה הפשו כברוך ה' תלקי תם שלא ניפת נתי תיהיה בכלל :

זה שגזר פעפ"י אעפ"כ ויתכן לשון פתוי : ויכון בתהלי תם שלא שרתה שכינה בפרסתיו בכית שני כתו בכית ראשון שכינה שלתה שהוא תכבי תם תעפ"י שהיו בו כתה נפשים שהרי חסרו תורים ותומים ותרוץ ותה תן התמים כו' : אעפ"כ ויתכן כו' בר' תתה שפירש הכתוב כן ולא כפשוטו שירחיבה' גבולו של יפת ויתכן ה' בתהלי תם תשום דכתלל ברוך ה' תלקי תם תיתה תיתכן בתהלו תתחר עליו שלא שלטנין שכינה שכ"ה בתחר תו לשכין לשון כדכתיב :

יהן ד"ת נתתרץ כלשונו של יפת דהיינו יונית והוא כרש"כ

ת"ת הפסוקי

דתחר לף נפשרים לת התירו שיכתבו אלא לשון יונית כדתנן בפ"ק דתגלה ונרפי' התם ת"ר ר' יוחנן ת"ט דרש"כ תחר קרא יפת אלהים ליפת ויב"ם דברין של יפת יהיו בתהלי תם והקפו תם ותיתה גותר ותנוג ותירק"ר חיית דכתיב יפת אלהים ליפת יפיותו של יפת יהיה בתהלי תם ופרש"י יפיותו של יפת הוא לשון יון שלשונו יפה תשל כל בני יפת ות"ת תי טעתת דרש"כ תקרא תתי קחתר התם ר' תף כשהתירו רבותינו לת התירו אלא פת"ת ותשום תפשה דתלתי כו' ול' דתדרכן נתשר לשון יונית תשום חומרת דלשון הקדש עדיף ובתר הכי התירו כת"ת תשום תפשה דתלתי : יהין ד"ת נתחרים ל' תה ענין לדברים אלו תכל קלנת כנען וי"ל דהותיל וספר נטות כנען ספר נגדו שכח לחיו לותר שתילו זכה היה נם הוא זכה לגבולה כחותם ועבדו הוא לעבד עד"ם ז"ל נבי כתם תערף והכתן תגדול תחיו תם

פנין זה לה לותר תילו זכתה היה כ"נ יוכל תתנה כו' וכיונית כשתר פרשו סחוכות ת"ל לותר תתפני שתחיו זוכים לגבולה תפך ענינו דתוי שיתתלו בו כטבע הנכבד כנקל דת"ל כתפ' ואחות תספייה דליקו כתרוך ולא שיהיה לתרחם שהן כ'רעות : ניבאן לתרגו' תן התורה לתו תכת דקתתר שיהיו ד"ת נתתרין כלשון יפת קו' שיש לתרגם כלשון יוני דהת תרגו' לשון תרתי הוא ותרם תיהו תכני יפת אלת פי' תיפת אלקים שתעיקן שבשתפה תורה כלשון תרגום דירחיב דתרגתי יפת והא עד"ם לקתן פע"ה תל יהת לשון סורסי קל כשיעיך כו' ותשום דקתתר לתה תייתי קרא דויקרתו כם ת"ת נתלקים דתיירי כענין לשון תרגום : זה תתקרא לשון תפרי תל תוחם : ושום תרגום שהוא לשון הכתוב : וישום שכל תלו הטעתים כו' כפ"ק דתגלה נרפי' תיכתו ושום שכל תלו הפסוקים ויבינו כתקרא תלו פיסוקי טעמים ופרש"י הפסוקים יהיך נפסקים פסקי הטעמים הנעניות קדוים טעמים : אלן ההכרעות כנון פסוקים שתין להם הכרע כנון שתת תרור תסוקדים כו' דלקתן פ"ק ותכרישין לותן תתוך הסכרת והרחיות כנון כ' כתוכים התכחישן זה תת זה דתייתי כתוב שליטי להכריח כיניהם ובינה תכרישים שתין להם הכרע תתקומם ותכרישין תתקום אחר וס"ל דהיכו ויבינו כתקרא דעריך הכנה וספרא תכל הפסוקי תו הטעמים נודעים תפי הרב : נבאן למסורת נכתה דוכתי דיש תם לתקרא ויש תם למסורת כנון בחלב אחו דתפרשינן כתי בחלב ובינה ובינו ויבינו כתקר שהכינו תה שיהה עוד עם התקר דהיכו תסור' ת"כ כנון קריין ולא כתיכן כתיכן ולא קריין דתייתי כן תין כן תתד' שהכל בקבלה נתסר : וך תכנל תסר ת"ת הוא רב תנגל דרך הקורת לתפרע דאחר התם רב חסדא תשכחיה לרב תנגלל דהוא כתיב ספרים שלא תן הכתב ת"ל ר' רחוק כל התורה ליכתב על כיון שלא כך אתרו תכתים אסור לכתוב אות ת"שלא תן הכתב י"ל דכתר הכי קבלה תרב תסדא ותסתבה לקרת : אף' תרם רגיל בתורת כעזרת יקים ליה שלא יטעה ותין זה תשום דכרים שבכתב אי אתה רשאי לאתרן על פה דהת כפ"קורת לתפרע שרי לתכתב תפלין ותזוזות שלא תן הכתב ת"ט תגרסין שלא היכו טעתת תפני חסד שתה יכולו לטעות לתפ"י שרגיל בעזרת לכל תפלין ותזוזות כיון דשטרן ותגרגרין לה תייתי שיטעו בהן ת"ל בתור' גזרי' רגיל אטו תיכו רגיל ליכל תפלין ותזוזות שבעזרות בפי הכל ליכא לתגזר בהו :

לא יהא קורא תפרו ובותב תוקדתו בספר דייק שתין לקרות בשום בד שלא תכספר ותייתי דתייתי הכא לקרת תייתי להא נתי :

וקרא ב לו תפרו כלתר קרתה הוא שנתנו תפרו ובתבה : תגלות בתב בתב את הרתשונה תתוך פרו ובתב את הטניה תתוך הא' וקרת בטניה :

תמן תתרי' בגתר' דיק' ב' הקורת לתפרע תתרן שנת קדתה שתני וכירושלתי תייתי ב' תירושים וכר' דהתי תירושת דל' תגלות בתב בתיך נתי תתירוש' דשנת הדתה דתתה נפשך טעתת דתיסור הוא בכתיבה ותם כן תף על כי שעתיד לבנות ברתשונה תיכי שרי ליה לכתבה אלא דתשום שנת הדתה בתבה ות"ת כיון דבשנתה בתישור ותפשך ליה למשבד לתרייתי

בתירון

פרשה לז

א **בני** יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס אמר רבי שמואל בר אבא זו אפריקא וגרמניא ומדי זו מקדוניא ויון זו אסיא תובל זו פונטוס משך זו מוסיא תירס זו ספרד רבנן אמרי תירס זו פרס ובני גומר אשכנז ודיפת זו תוגרמה אשכנז זו אסיא ותוגרמה זו גרמניא רבי ברכיה אמר גרמניקיא ובני יון אלישה ותרשיש כשורשים איטליה וחרדניא כתוב אחד אומר ורודנים וכתוב אחר אומר ורודנים רבי סימון ורבי חנין ור' סימון אמר רודנים שהם בני רודיהן של ישראל רודנים שהן באים ורודין אותם א"ר חנין בשעה שישראל נתונין בעלייה אינן אומרין להון בני דודכון אנן ובשעה שהם נתונים בירידה הם באים ורודין אותם:

ב **ובני** חם כוש ומצרים ופוט וכנען בן לקוש היינו סבורים שנתבלבלה משפחתו של פוט בא יחוקאל ופי' כוש ופוט ולוד וכל הערב וכוש ובני ארץ הברית אתם בחרב יפולו:

ג **וכוש** ילד את נמרוד הה"ד שנין לדור אשר שר ליי' על דברי כוש בן ימיני רבי יהושע בר נחמיה בשם רבי חנינא בן יצחק כנגד ביטה של רשע אמרו וכי כושי הוה עשו אלא שעשה כמעשה נמרוד הה"ד על כן יאמר נמרוד נבור ציד לפניי' אין כתוב כאן אלא כנמרוד נבור ציד מה זה צר את הבריות בפיהם אף זה צר את הבריות בפיהם • לא נטבת מן נגב עמך • לא קשלת מן קשל עמך:

ד **הוא** היה נבור ציד לפני יי' • חמשה הוא • לשובה • נומר ויון שכתבתי כסמוך ותימה לפי' לא כח יחזקאל לתת בפוט שבגליא משפחתו ולא סיים כל כנין לחתום ע"ולכן לא נתפרשו וכפענין כל בני יפת זולת נומר ויון שלא נתפרשו כלעיל ושמח ר"ל דתם"ב דבבני יפת ס"ל לרש"י כל סיומי סמורי שבתגלגל משפחתם והיתה דר' שמואל דתנור לעיל זו אפריקא כו' לא מחתים לפי' כל הסדר דכפוס עכ"ל פלא בתגלגל משפחתו ס"ם בבני יפת פלא שכלם היו לחתום ע"ו והא דקט לה בבני יפת משום דשכיחי נקט לה בבני יפת משום דשכיחי דסך סברת נתכתר בפוט:

כוש ופוט ולוד לפי שהיו תמרים ולוד ופוט דכתי' מקרי הכי דלא מחתם שם ע"ל לתון זה פוט בן חם פלא שם מחתם שנתחדש תח"כ לכל מכתיב בענין תגרים ובני כוש היו פוט בן חם לתי תגרי"ו וכפ' בנגד כיתה על רשע דת"ל לפרש כפשוטו כנגד כוש פלא מחכתן דכוש היה יפה יפה ע"ר טפי מחתר לחזות לכל בתרן ע"ם שהיה היתה פלא מלכות כוש ולא מלכות פוט ולא מצינו לו מלכות אלא מלכות כוש ולא מלכות פוט ולא מלכות כנען ולא מלכות מצרים ולא מלכות תגרים

לברכה לזהורית טוב לו רע דהוה מברכים יתירה הוה דלמ' מי ל"ל מברכים מיכורך לפ' הוה מברכים אלא מברכים לחוד מיבעי ליה סתרי כתיב את יעקב ל"ק הלא כבי יצחק עבו ויסדהל ולא הזכיר שם יעקב אלא בעקר מתקומו אלא יסרהל עיקר וכ"ש אלא יעקב שם היית אלא בעקר שבעקר מתקומו ומזכירו עובר כדתני' ס"ל להזכיר מברכים ולא מברכים ואהרן ס"ק דכרכות והוה משה ואהרן נמי יתירה שבבר נכתב הוה לאהרן ומשה ולכן כתיב כאן שניהם והקדים הוה משה ואהרן לו שהוו מברכים שהו מתיות מכת בהרון דכתיב הוה לאהרן ומשה ולוד הוה לכון נמי יתירה שבבר ידעינו מסתר מעיתתו שהוה הקטן והוה יחזקיהו נמי יתירה מאחר שמספר והולך תעשיו שחורות עשה לו גו' ל"ל ויפתח שחורות לפי שבבר ניתנו ומה ל"ל הוה יחזקיהו והוה עזרה נמי יתירה מת מלכו תימי ניתנו ומה ל"ל הוה עזרה כן שריה גו' עלה תכבל מיבעי ליה מאחר שהתחיל עזרה סיימה הוה קלי ומה ל"ל הוה עזרה והוה היה גבור ליה נמי יתירה מאחר שהתחיל כתורהרו כתו הוה התל להיות גבור כי ל"ל ויהי גבור ליה ומה ל"ל הוה והוה עשו תבי תדום נמי יתירה הוה שבבר נאחר עשו הוה תדום והוה ותכרים נמי יתירה דכיון דכתיב ובני תליפז בתחל ודתן ואכירם ס"ל לסיומי קריפי סעדה אחר שנו מכלי שיכתוב הוה דתן ואכירם דוהתי לא נטעי לאחר דקריפי העדה קלי נמי תכתחל שלא נזכר בעדת קרח והוה מחלך אחו נמי יתירה שבו מדבר והולך כי חלק אחו את בית ה' והוה כולהי אחו המלך שבו הספור ומה ל"ל הוה המלך אחו והוה לחזורים נמי יתירה דלמ' הוה ל"ל אלא ויהי בימי לחזורים החולך כו' פ' מי מלי הוה לטוכה והוה לרעה דקאמר כי אין כחלה זו טורחה לא לטוכה ולא לרעה וכבמה דוכתי כתיב הוה דלמ' טייך בטו טוכה או רעה ולבן גר' דס"ק חתם' מינהו שבאחר רבה שבתוב להודיענו מי הם להודיעם בתורתי טוכותיהם שהם בביר הים שהוו כרתו שבו מדבר מי הוה והם אחרם הוה אחרם שבשרבה להודיע מי הוה זה אחרם שזכר הודיעו בשבדל תזהר טוכתו שהוה אחרם שידוע לשבח וכן בשביה מדבר בחטא ואהרן להודיענו מי הם אחר שהוה אהרן ומשה אלא אחר אחר ה' להם הוציאו את בני יסר' והוה משה ואהרן המדברים אל פרעה כי זה הבדלם המיוחד להם בהם אברם והבדל מזלאם וכן ודוד הוה הקטן להודיענו כי הוה תותי שהיה מקטן שנתו וכת"ש בס"ק דתנל' וכן הוה חזקיה שהם מי ניתן שהודיענו בתורתו המיוחד שהיה תפחד מהחזיקים וכן הוה עזרה עלה תבבל שהודיענו בתורתו המיוחד שעלה תבבל לכ"ה והוה סופר תיהר והטוב תבלם התזהר שבו הודיע טוכתו ית' שהוה תה שהרחם לבל העולם • וה' הוה לרעה הם בהפך שהוה תודיעם בתזהר רשעתם אחר בו ניכרים כי נתרוד תזהרו היותו גבור ליל להשחית הברית בדליעל ועשו אחרו התיוחד היותו תבי תדום שדומה לבנו ואפקרוה תדום על הם רעבתותו שהחר בלעיטבי נא מן האדום הזה ס"ד ודתן ואכירם תזהרם התיוחד בעלי מחלוקת אחר בבו על"ה בעדת קרח ואחו אחרו התיוחד רשעו הברחו בשהו אחז בתי בנשיות וכ"ת בדלקתן את"ב ואחשורוש אחרו התיוחד הרחוק בשהו שבל הזהרו תוסם בראשו בדחיקת בתיהר תבי אחו על רחם תו שהוחרו תבי ישראל בימיו בדחיקת בפרק קחת דתנלה • ולפ"ז הדרך לת יקשה תובתנו בתוכים אחרים תתזהרים תזהרים טוכים תו רעים ותלת הוה בהם ולא נתנו כאן בי הם הבוכה להודיענו תזהר בתזהר שהתזהר בבר יהוע ותודיענו היות לו תזהר הם בתו"ה הוה הלקים בית ה' הידוע בבר אתה הוה היות לו תזהר הלכות וכן ה' הוה הטוב בעיניו יעשה וזולתם בבל בתחלם וחמשה הנזכר הודיע התזהר בתזהרין בדמי וכן הוה שלקינו בבל התרן תפסטיו שביר הוה ה' תזהו שבבל תפסטיו שלם הים בידיעו הודעת תזהרין בי ה' שופט בי ל"ל תלקינו הוה השופט ולפ"ז ה"ק דקרא בשהרוד הוה הים גבור ליך ולא הוה החל עם היותו קודם לו והוה גם כן לרעה כדלעיל בב"ג לפי בשם בת להודיע תזהר בתזהר לת יבינו מי הוה שהחל להיות גבור לתרן עד שתתוך זה בביר שבשהרוד תדבר בבל הוה הים גבור ליך הוה ודאי הודעת התזהר בתאחר שהרי ידענו תזהר גבור ליך בודק בשהרוד תתוך תת שיתחרו בבל תתיר בשהרוד גבור ליך • תבל דרך זה תלוים לתם שתין בחלת הוה הזהרים תל הטוב והרע ותלעון התגדות גב'

סיס תכות וענין להזהרת טוב ורע בחלה • גם כי תין נפקותת בהיות הטוכים והרעים בחנין ה' כי תה לי תם היו ה' תו ד' תלת בע"ל דקושטא דחילתת קתחר ולפ"ז היס תסמיק שיתחר הוה פעמים לטוכה פעמים לרעה ולא יכיר תנין • תחנה תפ"ק דחגלה יל' שדעת רז"ל דחלת הוה תורה על התעך קתדם בתכב ה' כלי בשבתות תתרו תם הוה תחזרות תתרו תם הוה תחזרות הוה כרשעו תתחלתו ועד סופו הוה עשו תבי תדום הוה כרשעו תת"ם עם הוה התלך תחו הוה כרשעו תת"ם וכן הוה דתן ואכירם וכן לענין נדיקים תכרם הוה תכרם הוה כנדקו תת"ם

וחמשה הוא לרעה • הוא היה נבור ציר לפני יי' • הוא עשו אבי אדום • הוא התן ואבירם • הוא המלך אחו • הוא אחשורוש • וחמשה הם לשובה • הוא אברם • הוא אברהם • הוא משה • ואהרן • הוא אהרן ומשה • הוא חזקיה המלך • הוא עזרא עלה מבבל • רבי ברביה בשם רבי חנין אף אית לן תר שבא מן כולהון הוא יי אלקינו שמרת רהטיו לעולם :

ה ותהי

וכן לתחרו הוה כחמש ואהרן ובדול הוה הקטן ; שכתי ורהם כי לפי דעת הפלוסו הוה נתחר על דבר כבר ידוהה כי זולזיות תגד מה וכו' ה' כי בעל העקרים כת"כ פכ"ו הוה ה' תלקינו כב"ה תעלה לבך כיתר שתיבו כן תבל בבל אהרן תפסטיו וכן הוה תל"ים חיים ותלך שולם לפי שתכד הבנת החיות ותתלכות ידוהה זולזיות תה כיבו וכניהם • גם הלום רתיתי בפי הפסט שהורת תלת הוה על התנה חדום בתים תה בלתי נתנה כוזלתו בבל תפר יתחר כי הוה זה כתו הוה היה תבי בל תופש שהוה היה התחדשו הוה היה תבי יוסב תהל ותקנה הוה יחל להיות גבור הוה הבה את ב' אריהל וביהוה כזה ולבן רתיתי לבתר תגדה זו על פי בל ה' תהורות תלו והלותי נבוא ירי תוכתה • והבה לפי דרך רז"ל תכותר תר"ל בה' לטוכה שבתשבה טוכתם תתחלה ועד סוף ויורה על זה תו' בס' לפי נרשתנו שתדת רחמיו לעולם גר' שתכתוב בה התחדת הטוב תחיד וכן בה' לרעה שהתחיל בתים בתגלה אף כ"ע תבינה ל"ל ועוד דבתגלה לת תבו בל התניין כאן ולתה לת תבו הוה יחל להיות נבור והוה היה תבי בל תופש וכן בעשו אחתי בקש הוה עשו תבי תדום ולא עשו הוה תדום דבתיבי תחלה • ואחר שלשיות פעמים תדם שב תדעתו ל' תה' סכות וקטתים יאוב בדיק תבדקו ל' תה' סכות אחר שם' נתנלו לרעה שבבל ת"ק ל"ל שבה לשוב וכ"ז הוה כרשעו תתם' וע"ם וה' נתנלו לטוכה שעם היות בבל תל' תשם בבה לרפות ידיו נדקקו עתדה לו תתחלתו וע"ם • בה' סכות תל התשוכה תם זריחת תור בשבל תאר לת היה כן תתחלה לתביר כורלו כתו אחרי כן ולבן תקנו תשוכה לאחר כיבה תדבריך ולבעו יכין ויאב כדאיתא בפ"ב דתגלה • ותם לקטנת זקנה וחולשת כחות הגוף שלא יכנה תהעולם כאחר בתחלה ולבן יסוב עד"ם בסנהדרין כי חסריה לנעמה נפשיה לשלחת נקיש • ותם להיטרת זולתו שלפעמים יכיל הבדיק את הרשע כדמן התשוכה כתוכחות מוסר ודברים התיבים את הלב כתו תם "תוכיח יקר מזולל • ותם בכוח עליו נרם ובוקה כי תו ע"כ ויאחר תל תלוה כתו' בבר לך ותכתוך בו' ובל סבן תם יעתר לו ה' ויפסה לו גם כי תו יביר את ה' בענין תנשה דלקתן ס"ה פ"ו • ותם כשעלה לגדולה ובבוד שבל הדוב תיקר נפשו בעיניו לבלתי לבת בדרך הבלי השולם אלא בתפלות ותשיבות גם כי בקניית התפלות יביר את ה' תפר תבנו ושם' פירשתי מ"ם בירוש' דבבורים תבם תתן ובסיל גדולה תבבדת תו היות ת' תתשובות סס"ע בת"ד כי כ' בתשובת הסע וטוב לו שסטי"ת תתן בסך תסד ותתריך לו בדי תשוב • ובנגד הת' תחר בבתרוד הוה היה בשם היותו יודע רבונו היה תבין למרוד בו ותתמיד בדשעתו וזה לפני ה' בדחילתת בתורת בהנים ולבן תפס תקריא זה ולא הוה החל כי בתן גלה את ערותו בתו לפני ה' שידע רבונו בו ובנגד הב' תחר הוה עשו תבי תדום הוה יר' עם היותו שב ויסיס עד היותו תבי תדום וכל התלופים הנזכר הוה עשו בפחר בתחלה ולהבי לת נקט עשו הוה תדום • ובנגד הג' תחר הוה בדתן ואכירם שבם היות תר' שם קורחם וה' עד תחלתם לפיהם בדברי רבות בת"ם ז"ל עתדו בדשבם ויתבו בתך שורת תתנו לשוב ובבר לתדו רז"ל תבבותם של ה' שתחולק על דבו בחולק על הבניה • ובנגד הד' תחר הוה בתחו שבם היותו בבדר הגדולה היות בתו שבתוב ויבא בתו לא תלה את בני ה' תבל ה' תבנתו הקדים ישעיהו לפניו בתו בת לקרות תחו ובבל זת לבו לת בבין עתו בתו שבתוב לו תשבם תבם הלשות תבשים גם כי בת תהות ותחופת תלידת עתנו תל ותסיר ה' את תויבו תפניו הוה תחו בדשעו עד זבלה בתרייתת ובתה דקדק בבתוב זה בתו ובבת בבם לו ויוסף לתשול בה' הוה תולך תחו • ובנגד בם' תחר הוה תחסורים בשם עליהו תתדרגת

תהורייריס

ו ותהי ראשית ממלכתו בכל וארך ואכר וכלנה ". הרן ונציבין וקטיספון ' בארץ שנער ' וז בכל לשה נקרא שמא שנער אמר ריש לקיש ששם נענדו מתי דור המבול דבר אחר שנער שהיא מנערת מן המצות בלא תרומה ובלא מעשרות ובלא שביעית ' ר"א שנער שהן מתים °בתשניק בלא נר ובלא מרחץ ' ר"א שנער ששריה מתים נערים ' ר"א ר' אמר שנער ששריה מבושין בתורת עד שהן נעדרים ' ר"א ר' אמר שנער שהעמידה שונא וצר להק"בה ואי זה זה נבוכד נצר ;

ז כין הארץ ההיא יצא אשור מן העצה ההיא יצא אשור ' כיון שראה אותן באים לחלוק על הב"ה פנה מארצו אמר לו הב"ה את יצאתה לך מארבע חייך שאני פורעה לך ונותן לך ד' ויבן את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלח ואת רסן ' הלא סר ' ולא עשה אלא בין שבא ונשתתף עמהם כחרבן בית המקדש ' אמר לו הקב"ה אתמול אפרוח עבשיו ביצה ' אתמול מפריה מצות ומעשים טובים עבשיו מכונן כביצה אתמהא לפיכך °התיעדו לבני לוש סלה °ללוש ;

ח ואת רמן בין נינוה ובין כלח וגו ' אין אנו יודעים אם רמן היא הגדולה ואם נינוה היא הגדולה ' מן מה דכתיב °ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך ג'ימים ' הוי נינוה היא הגדולה ;

ח ומצרים

לה מה'מלקיכו דהיכו דין וחמים כדלעיל ספ"ק נמי ס'מלקים דמי דין לחוד כדמשמע מהמעטיו לה מי'לל ג'ח מלקינו : שבדת החמיו לעולם דמדכתיב הוה מסתע מכן דרכו לעולם ועד כדכתי' לעיל מ"ב ככל אחרן מסתע ליה כל ימי אחרן מכל כחסתר רכתי גרים סחדת דחמיו כשו'ולפ'ו ח"מ לחתי דכתיב בכל אחרן : הרן ונציבין וקטיספון מכן ג' מדינות מזויות במלכות כבל : זן בכל דלקמן כתיב וימנו מקשה כחרן שנער כו' על כן נקרא שמה בכל ות"ח לו' דשנער שם אחיהו ובכל חלק מ'מתנויהיו הכקשה מחלוף דור הפלגה לפד ויהיה פי' ותפוצ רחבות מחלכתו נו' שהיו לו ד' ארבות מדינות ובכל ואחד ואחד ומכל ובכלה אחרן שנער חשם כן היכי קאמר ויחלתו מקשה גו' ולפי שחלק הנקרא בכל בניו ועומד בשר לעתודו חלף ולפי שעל בכל אחרן ג'כ נאחר בכל ות"מ מחלת כתוב מקשה אלא היתה בנויה ועל שם מה שהיתה בנויה נקרא אלא שהיתה מחלקת הנקרא שנער ג'כ בכל זן בכל וה"ם דנקרא ותהי ראשית ממלכתו בכל ואחד ומכל ובכלה בחרן הנזכרת ;

תלים פב. לקללם יוכח ג.

(ג"א הפסוקי' וכיו"ב המלות

לכה נקרא שמה שנער לשם' שהיו הכרח לאת טעם לשם שנער שהרי מה שנקרא בכל הכתוב פי' טעמו כי שם כלל ה'ושנער לשער שהוא שמה הראשון הכשכמיי ת"מ מדרשם ז'ל לדרוש הסמות כפי מעניין בכל מקום כדלעיל פי' ו שם הוא פיסון כו' ששם נענדו לפי שהוא מחוקה מכל העולם שטף המבול כל הנמנים חלקי וכיוצא דמ' תפלת השחר הביאו רמיה הגם בכבל נבלו חלקי כל אחרן : שהיא מנוערת מן המצות מעשרות מן אחרן בנין תרומה ומעשרו כו'ור"ה פיכדק שם זה בכל מקום חוכה לאחרן לת שנקר"ה לבכל ניחוד לפי שהיו שם רעים תיער שהיו נרעיכי'לקיים המנות : בהשניק ויכער תרגומו ובניק ויו'שהו'חולי הכפים מחנכערים כו ות"ם כלה נר וכלה מרחץ חפס שנער והמרחץ קשים לחולים מזה : ששריה מתים נערים יר'היו חכמי'כלעיל' כח'ל לה יתרכו ימים דלמטן יתרוכן ימיך על החמתה כתי'ובדחת' בפ"ק הכרכות ולרפוחה נקט סריה וכ"ם מהדיוטית דלית לכו זכות תורה ולפי סריה מתם הרי שכוכד נער ושוכל שהתרכו ימיה : עד שם נערים סיוסניה כעלי תורה מקטניתם : כין השנה שהיא ופי' מן אחרן מהסכמת אחרן לפי' אחרן רמזן עד'ם לעילם ד' לחם נקרא שמה אחרן שרכתה לר"ק ומה שפי' כן והוכיחו מכשוטו כי מה ג'ל שם יהא מהאחרן שהיה לו לה לה מי'לל אלא האחרות שכנה לשון שכוכד ויכתבהו לח"כ נבי חולדות שם כשהוכיר לת לשון ;

רחרוק על הב"ה שהיו נשמעים לנשמעים שהיה מחריב לת העולם כדלעיל : ורא שהם כלשון לה התחיל ככשרואו :

ונשתתף שהשם כדכתיב נם לשון נעלה עמהם ופי' לפ'ז נם לשון שהיה כשר מתחל עכשו החתין כדפרש'י שם לשון עכשו כיוצא מהנה היה על מהנה לת שנעמו שהולך לשחור ולת לפנים דלשון לשון ובכשו חזר לשחור להיות כיוצא ומפרש נם כן ענין נופל על הלשון שחתול מפריח מ'ט ושכשו מכונן כנוצה :

ניכונן לשון עכשו ויכונכך כמו בחכל שהוא מכונן על נוחרת דפ"ק דמכשירין ומניהו שהיה שהקוטו כניצה ובחכשל מהשעיו השוכים הכף שהיה מפריח מנות מ'ט :

לפ'כך היו זרוע לבני לוט לשון שפי לבני לוט שהיו לקללה ושעתו להוציאו מכשוטו שעזרו לת בני לוט כנגד ישראל לפי שהיה נוכרן בני לוט שהם פחון ומואב וכלומרו בלוה שהם תוכן שהיו כעזראם ושוד מפי שנה שפרט לת בני לוט ולת לשחר היו זרוע לכל האומות הנזכרות שם :

אם רשן כו'הר"ם ז'ל שהה שהי לשם להסתפק בכלת הסמוך למלת גדול'ולי נר'רחין להסתפק בכלת שחתה'שנתנית לחר נינוה קטנה מחנה היתה בהברת : כין שה דכתי'ונינוה עיר גדול'

ביאור המלות

וה"ה מדכתיב תחלה קום לך אל ניתוה העיר הגדולה אלא ניחה ליה למנקט עיר גדולה למלקים אחורה יותר על הגדלות ע"ד כהדרי ל ושוב דמעיקרא מהלך ג' ימים: בין מה דכתיב וניתוה ולבתר לתי' דה"נ דניתוה גדולה וה"מ היא העיר הגדולה קחי מרמז אגדולה מחנם דה"כ הגדולה מקן מיבעי ליה לכל מדכתיב הגדולה אלא גדולה מסתם משתע דליכא גדולה ת"ו ומסתר

מטעם טעמים מעוקי

לא יתורו הגדולה כלל: כך מוזיטה פי' מטעם וי"ג כל מוזינגא ופי' ערמומית ליקני"ן כלעז ולפי נרסתנו כוונת המגדה הוא שטוענו כיס סוף כל זרעי דהיינו מטבעו • חף ק דליס מיבעי ליה ולפי הגיר' האחר' פי' שהיו מומחים בהגבהת פרישת ידים ויתכן דטיס נרסינן כי"ת כחי רק ופירושו עד"ס כל פרקטיא של מסה לה היתה אלא וירנה כל סדורו והרגלו של לסון מכריש לה היה מלה כחלת ים ולכאורה כל אחות בניו כמשקל זה לודים שבתים ולחדנו כזה דלודים ושבתי כו' הם אחות אחת ולא יהום תרגם שהיה מחרך לוד ולותה משפחה נקראת לודים על שם החקוה כמ"ש רש"בם וטעמו שכלם לסון רבים אלא אחות אחת ולזה לסון רבים אלא מזה דרך תביעה לקראם כמשקל זה ולפ"ז מה שנתחלף ארן לוד וכפתור ופתרוס וכדומה יהיה שם אחד נקרא על שם יושביהם כתו דן וח"ם לודים לודיים מייתי דקרי דרשי' הכי מדלשכתן כדכתי' היתי' לודיים בחקוה לודים לומר לך לודיים וח"כ בשבתים וכל האחרי' נדדים כן דמלי' שבת וכן מבחתי בפירו' ד"ה המיוחס לרש"י שבת לשבת זו בלשון זה לומר רי' בק כד"ה לודיים לודיים כתיב כאן יודע לומר לך לודיים לודי ים שבתי' שבתיים וכן כלם • וחלם ח"ם שבתים כשאן בר' דמילת' אחריתי הוא דחם וחיל דהשבתים הוא השבתיים שבקרתו המשפחות כשם שביהם חתם וכן להביס ובפתוחים הכל פתרוסים הם משפחת כרוזיטות וכפלוחים פקוסים וחלו הכ' לה כתיחסו על שחות לבותיהם חתם:

ארן

היו חגבים בשותיהם דמסר יגתו חשם משתע שחסבו' לעיל יחד יגתו כלשתיהם ר' לוד ו' ואין זה חלה ע"י זכות סניו חלו חגבין בשותיהן של שו ושו בשותיהן של חלו וחשוחן הגבוחות יגתה משפחת כלשתים כיחוד דח"כ הרי כל משפחה חיבו' הולידה חיבה ואיך יגתה עוד ו' משפחת כלשתים חתם יחד ואין לומר דחסר יגתו חשם חסכלוחים לחוד קחי דח"כ חתנו חיבעי ליה כדכתי' הר' חם ז' ל:

כוד

יגת חתם כלשתי' וח"ם גבורים חילגת חחריתי היה דחשרת לן חסלשתים גבורים והכפתורים גבשים ואין לומר חסו' דקח ל"ח סניו חגבורים כי חם שניו היותם גבורים וגבשים ז' זה ושוב דחסר יגתו חשם לה חיירי אלא כלשתים וח"ם ואת כפתורים דקח ל"ח וחגרים ילד חת לודים נ' אלא חסשיק כחסר יגתו חשם כלשתים כשהזכיר חותם סיגתו חשם ושוב חוזר לשניהו סחגרים הוליד ג"כ חת הכפתורים דח"כ כלשתים והכפתורי' חיבעי ליה נם דמ"י כחב כחותם חסר יגתו חשם כלשתים חביניהם:

ולכה

הוא קורח חותו לחרי חשפ"י שבשחר הגוברים אין טעם היכא דליכא למחדש דחשיכן:

אין

חנו יודעין דליכא למשפ חדשת"ל ולשם הגדול דחו לה הוה לן סביקא וכחביס חיבת דליכא למחטי דחיבת דקחי ס"ת דפירושא דקרח דיבת הוא הגדול דשם חשפר דלח חם קרח לה דכיון דכבל חקום חותר למדוכר כו כנון יפעיהו בן חמון הנביא חוכב בן רשותל החדיבי חותן משה לח נטעי לומר דקחי חיבת וחם שלא כחב הגדול נבי שם דחור היה דקרח למכתב חשם בריחה חבל העניו הרחשון שבו חדבר והדר חשמעי' חחרו שם הוא גדול וכחותו ואת רשן בן לבני בן חיה הגדול כלומר חיה גדול בחכמה וחיה גדול בעשר וכיון דחיה גדול בשניהם חשם גדול בשניהם ולח חיה גדול בחד מהן ולח בחד מהן לח חיה גדול כלל ולח חיה גדול בחד מהן חלח בשניהם ולח חיה גדול בחד מהן חלח בשניהם חיה גדול

ובתק"נ לא הוליד ואחר תק"כ נולד שם ואחר תק"נ נולד חם וחם הקטן ומה שלא חם הכתוב לפרש עניין חם שלא בא לפי מלת מי הגדול שבכלם לא בשביל מי קטן ומי ובי"ל לתירוץ קושיא זו ועם לתרץ קושיא הנ"ל מבלי שנאמר שמסדר ספור תולדותיהם

ו' ולעבר יולד שני בנים שם הא' פלג כי בימיו נפלגה הארץ: רבי יוסי ור' שמעון בן אליאל ורבי יוסי אומר הראשונים על ידי שהיו מעירים את יהושפט היו מוציאו שמן לשם המאורע: אבל אנו שאין אנו מעירין את יהושפט אנו מוציאו לשם אבותינו רבן שמעון בן גמליאל אומר הראשונים ע"י שהיו משמשין ברוח הקדש היו מוציאים לשם המאורע: אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקדש אנו מוציאו לשם אבותינו אמר ר' יוסי ב"ר חלפתא נביא גדול היה עבר שהוציאו לשם המאורע: הה"ר ולעבר יולד שני בנים ויטר ולמה נקרא שמו יקטן: שהיה מקטין את עצמו ואת עסקיו: ומה וכה: וכה להעמיד ג' משפחות ומה אם הקטן שהוא מקטין עסקיו כך: גדול שהוא מקטין את עסקיו על אחת כמה וכמה: וישלח ישראל את מינחו וישם על ראש אפרים והוא העצירי: אמר רבי הוניא ובי מן התולרות אין אנו יודעים שהוא הצעיר אלא שהיה מצעיר עסקיו: ומה וכה: וכה לגבורה: ומה אבשה הצעיר על ידי שהיה מצעיר את עסקיו וכה לגבורה: גדול שהוא מצעיר את עסקיו על אחת כמה וכמה:

יא ויקטן

דהם קטן מכלם מכל כבד הסיבותי על קושיא זו בסי' המ': **הר'** יפת הוא הגדול ות"ת למה הודיענו הכתוב גדולת יפת בכאן מכל ספור תולדותיו ולא בתחלת ספור לידתו"ל שבכל מה שנזכר למע' כם היה לנגד עיניו להפסיק בספור עניינו ולא דמי למה שהודיע תשיבו כי זה נרמז בסדר הזמנת לכל מכל להגיד שיפת הגדול היה נרי להפסיק ולכבי שבקיש להכת בשבח לגזכי עניינו ביחוד וכן לא הודיע שם בקן שנה שנתי' אחר המבול אלא בשנתיחד הדבור בתולדותיו: **רבי** יוסי ורשב"ג ל"ק להא נבי כי את לי אלהים ונביה יכתבנו לחיו שם שכרת שיהיה בכוחות כדלמכתוב בסמוך: **שדיך** מכירין מי הוא מכיו ומכי מכיו עד מדם

מ"מ שעסוקי'

הוא לכן היו מוכיחין שמו לכניהם כראשית מ"ט לשם המאורע שיהיו לרוח הכנים כשם מכיהם לזכרון להם מכל מנו שיהיו מכירין ויחוסנו קורחין הכנים על שם החכות תחת תחת תכותיך יהיו כנין: **עד** ידי שהיו מכירין ומה שקרה לתך את כנו מכל קין לנו מי על שם קין זקנו הוא שקראו אלא לפי שתכל שביריתו של קין כדלעיל פכ"נ: **עד** ידי שהיו משתמשים כר"ח שהיו מופיע עליהם לקרוא הכנים תשין מתורגמניהם תשר יהיו לעתיד יהיו קורחים לשם המאורע ובהא תמפלני דלר' שכת חלוף שמות שהיום מהקדמים מפני היכר היחוסים לא מפני ר"ה ורחסונים נתי אין לא הכירו יחוסים היו מוכיחים לשם תכותיהם ולא לשם המאורע ת"ש נ"ב דהוה להו ר"ה דעל שם תכותיהם ניתה והחרונים תע"נ דלית בהו ר"ה אלא יחוסיהם לא היו מוכיחים ע"ש תכותיהם אלא ע"ש המאורע שתעע' אלא יקראו תשין שם שיהיה לעתיד תפשר לקרוא תשין. המאורע בלידה שנולד כשר ולרשב"נ הסכה לחסרון ר"ה ורחסונים תפניר"ה תעע' אלא היו מכירין יחוסיהם לא היו קורחים ע"ש תכותיהם דע"ש המאורע בדיק והחרונים אלו היה להם ר"ה היו מוכיחין לשם המאורע ולא היו תושבין תפני היחוסין אלא שעכשו אלו ידעו לשם המאורע לפחות קורחין ע"ש יחוסיהם ותעע' שתפשר להם לקרוא לשם המאורע בלידה אחי מאורע לתו כלום הוא שעל המעט יקרא חדום בלותו ומן המעט ועוד דשיקר שתו רחוי שיהיה כמה שיקראו ברב יחיו' ולכאו היה נר דכשה קמפלני דלר' תין קדיחת הרחסונים משם ע"ש המאורע תפני ר"ה אלא הקב"ה תשר שם שתות כתרן וכתן כלב תחכות לקרוא הכנים כשם הרחוי לפי ענינם אף על פי שהוא תיכו תכין כדבר כלל וכתו שכן ג"כ כרות ווילתם כדכתיבנא לעיל פכ"ם סי' ב' ואף נת דכתיב היה זה יבחתנו תשפר לע' דשל מה שחירש מיד בלידתו קתר תו רבת בלתי לוה יבחתנו וכפי השנות הנ"ל בסי' הנו' ורשב"ג ס"ל שהרשעי היו משתתפין בר"ה וכדחתע מנת וה יבחתנו שידע תכיו שענין כיון דקתי' זה יבחתנו ולע"ז הת דקתחר ריש"ח נגיח גדול היה עבר בשנת רשב"נ תמרם דתלו לר' תפשר דלתו בנבואת זה וחכי כיתיו בפלגה תאדן תיקטן תיכה לחדתי תת"ם בסתוק תכל זה ת"ח דכשם"ע תכי תחר רבי יוסי ס"ל הכי: **נביא** גדול כלו נביא תתם כי רוח ה' דבר בו כיון דכתיב בשם המאורע ולא תימת דנביא ולא ידע תה נבא:

הה"ד ולעבר יולד כ' בנים בשם"ע תפורש דתניא התם תת' ר' יוסי נביא גדול היה עבר שקרא תת שם שנפלג כרוח

קדים שכי כימיו נפלגה הארץ ת"ח בתחלת ימיו ולא יקטן תחיו היה קטן מתנו והוליד תשפחות הרבה ותפלגו ות"ח בתחנת ימיו לא נת הכתוב לשתום תלא לפרש אלא בסוף ימיו ע"כ: פי' דכפלגה הארץ היינו ענין הפלגה שנתבלבלו הלשונות ותפלגו כל העולם ותחר שקרא שם כנו פלג על שהקדים בעתיד נר' שבניו היה ות"ת שבניו הפלגה היה בתחלת ימי פלג אלא"ו אין כאן ראיה שהיה עבר נביא שעל תה שהיה תו קראו זה מי תפשר שהרי תחין יקטן קטן מתנו מתחר שנתנה תחרין והוליד תשפחות קודם הפלגה כדכתיב ויקטן ילד נו' ותח"כ ויהי כל הארץ שפה א' וות"ת בתחנת

מלת הפסוקי׳
ופיוסר התלות

יח פלג היה ענין הפלגה ולפי שהיה פלג על שם המקרה ההוא ולפי שהיה בכור ליקטן תולדות נפ וה ס״ט פלגי הכתוב לפתוח פלגי לפרש ולפי כיוצא בחומש יחיו הרי הוא פתוח פלגי נדע בהי אנא מסגותיו וכשלמה הם היה מפשר לו בחלק יחיו מן זה סתם מחלוקת בדרך קריאת העתו כתחלת ימי הנולד מסתתם בתחלת ימיו קלחר ואחר נפ״ל

יט עשר לאחר בתחלת ימיו ג״ל בסוף ימיו פנים זה בחפורים בדרך הכתוב בהזכירו ימי המלך סתם שבתפלגות ימיו מדבר כתו ויהי תפלגת ימי יעקב ימי דוד וולתם וסם כן

פוחכדיתא למדנו שבניו היה עבר מאחר שקרוי בנו בעת תולדתו על שם זה היה בסוף ימיו ופ״ת ודילמא בסוף ימיו בשביל ענין הפלגה לו הוה שקרוי פלג שעבר אי אחריו בתוך בניו היה בכור הביל

פהלים נ״ט הרמ״ם ז״ל פתוח דרך לקרות שם לית בעבור שהקרה שקרה בעת תולדתו לא בעת לידתו כלי בכור לו בחומש יחיו כיוכבל ופ״ת זהך היה חפשר שהיה בחומש שם יחיו דמ״כ מלי שנת שקרה שם זה לפלג ולא לאחיו שקטן מאחר

שמואל כ׳ י״ו שבניהם בשולם וכשלמה הם היה בסוף ימיו ל״ק שאחר שבת שקרי

קוכעתו לאסתו זה יחד שם שקרי מיתתו שם

ויטיוסויים הזכרון בסתו וי״ל דיותר רחוי שקולק לקרות שם החורש על החורש

מלחי׳ החתוש לכן הכבור שהוא שקר

ועו׳ מפני שהיו היה לו שם חורש

קהלים כ״ט על ענינו חתם שהיה שקטן

משלי כ״ו ענתו כדבשתוך והוא עדיף משקרה על שם החקרה שכל הכבור שלה הי׳ל שם על שבחותו שקרה ע״ש החפורש. וזה שלה הוכיח חשם שקטן שקרה על שהיה דחלתם בחומש יחיו בשרשה שהוא שקרתו יקטן ושוד דשתת חכת לה ידע כזה כי ס׳ חפר שם שחות כחרץ הוא חפר שם כיחו הכר כענין רות דכתיבנא לעיל שכל שכלם יש רחיה שחעם׳ דלתו דוקא בגדיקים הוא לחתרונן שהסכיתו שחותיהם לעניעם שלא חפילו ברשעים כענין קרח שחתרו לפי שעשה קרחה וירבעם שרבע עם וכן החרגלים ושלחם שכל שקום ה״ת בחתי דשייך לחשבונם לטוב ולחוטב שכל שכיח שקום שחם לשם החחורש בענין שפלגה הקרן זה לא יהיה חה שלה חכיו שקרתו כן חידיעתו כו ג״כ שחתי פלג דכתיב בהדיא כי ביחיו נפלגה הקרץ דחשחת דחכיו קרתו פלג לשכה זו שחם לזחר שם נחן כלבו זה לפי שביחיו נפלגה הקרץ והוא יחברך היודע חתי שבא שפירש כו שפי שיקטן דלא קחחר היה שהיה שקטן את ענתו שלה דשם קח״ל דחכיו ידע כוה ולחשחוערכן דכתיב היה עבר. ולפי חדרשנו י״ל גם כן דשם ס״ל כשם ס״ט ולא שחרייך ברחיה וח״ם ולחה נקרה יקטן חילחת כחנפי נפשה דדרים שם יקטן וחפשר לזחר דרחיתו היה שיקטן וס״ל שחין דרך לקרות השם בחחבת היחים חשחתה וחכל חקום חפלג לה ונייתי רחיה דחפשר דנפלגה הקרץ לחיו ענין הפלגה שלה חי זה חשם וכקיעה שנחיתה כחרץ בעת תולדתו וח״ל חי ענין הפלגה חני שכר דכתחלת יחיו היה ואין קושיה חקדימ׳ תולדות יקטן דחין חוקדם ואחזחר כתורה והח׳ עיקר:

שהיה שקטן את עשקין ועד סוף החגדה שיחת לעיל פ״ו וסם פירשתי:

נקום היה עשתו חכר חות ולפי זה נקרה כנו על יקטן סיוצא שם על שם חקומו:

שהם חוכלים כריסים שהם ענניים שחין שם לחם ושחלה וגריכין לחכול כרישין וללבוש כלי ספיר ולכן

מנפים לחיחה בכל יום חדוש ענניים ושחצתי שכחנלחו לנפים בקניות חיטוי חחבודדים כחושכלות ולחין חחשיבים שעל היה כלל לכבוד ולנטוע חלה חוכלים ולובשים חחבר יחבחו חו עלבוש ערומים ולחפשר שחלו ען חזה סכן חנפים לחיחה בכל יום שחין להם כשחהן בעולם הזה

ברישי פור׳ עלבוש והם כרחיתי: פפיר כי כשרוך עשנים הדומי לחלבה וכיו כשרון חהם חלבושים ו״ש שהוא הין חילין בעל פחרות רכות ולחרנים נחהם כחעשה הכרה ועשוי

מישה חיחה כו לשבין יוחסים קהיתי ובדגרס׳כפ״י יוחסין חת׳כ כחלה שכח חנחיחה דרך בכל כרחיתי חישען חיחה חדי חולה שלה נוסחת ושה כין חולים לנוסחים דוב חולין לחיים רוב נוסחן לחיחה וכרס״י כרחיתי חיחסת וכקיי חיחה חחדרים נחורים כולם חולה רוכן כחיים וחישוטן פסולים כחולים שלה ברוכן לחיים. נשכת רוכן פסולים וחישוטן כשרים ע״כ וכלה לחיים דקחי כחכת חיחסת חתי עשיה ולה הכריך לכשת בכל דפסי חת״ם חכל יחת חבלחא דכלל וכלה ים חוסיפים חת חבלחא ועשי חכלילה שם חקום: חבר יחת שם חקום: חבלחא דכלל יחת חבלחא ועשי חכלילה שם חקום: צור ניך בכל ליוחסין: תבלתא דחכל יחת חבל יחת: בין כשרות חיטו סוט חשוט כרחיתי כחרוך כעלם ליוחסין סוחכדיתא חיקרי נעלם ור״ל חיוחס. וכתבו חשם לחן כין הכשרו זה: חדרך ופת חשוט דכשרות כעי כרישה וכי כין הכשרות עוחדת חתי חתי חיש כין הכשרות דפרת וחדקל פעי לכ״ש דחיוחסי ולה היכרך שלה:

ברואג וחחיתופל דלפיל חיכים הכילני חחריכי יעדו פלי עזים כו׳ חלכים ירחתי כשדרי וחין חשרוך חחץ וחחיתופל חיעבו רשה עליו וכיו חעזיים כנגדו וכת״ם פל חלך שהיו חפסיקי׳חחורי׳לוהכת על חשת היה חיקחו כחה וחשחה חם חלו. ח״ג עזים שהיו עזים כחורה כפ״ם כדוחג חנכי כיחוש וחחיתופל כחשר יפחל היה כדכר החלכים ושפ״י שחחל כשלוח שחול ויחזרו חת הכית להחיתו כחחר וחו עדיין לה היה חחיתופל כשוכחיו כי כחלכותו חת׳כ עשחו רבו וחלוטו וכך חכלכלוס לה היה כקושרים וכפ׳ חלק חחר דוחג וחחיתופל לה ידע זה חת ת״ח חחחר שחחר שתם חיכי ושורי חסתחת על היום וכעתידים נחי קחחר ולחכי חחריכן דוחג. וחחיתופל חת פ׳ שחת לה ידע עדין חת חיבת חחיתופל:

בדואג וחחיתופל חיעה דכפ׳ חלק נרפ׳ לחחר ר׳ יחנן דוחג וחחיתופל לה חכו יחיכם כל שכחיו של דוחג לה היו חלה לד ומרמה לה יחנו יחיכם כל שכחיו של דוחג לה היו חלה לד וכל חחיתופל חיין חלה ל״ג חשחע סיה חתפלל עליהם דוד שיכרתו חחיך קחחר הכה חל חברגם וחין לחחר דלה חברגם חל קחחר חלה כוריחתו וח״ת לה יחנו יחיכם לה יחוחו ככני ל״ג ל״ל שכודחי הם ככר היו דוחג וחחיתופל קרוכים לכשים חלו וכחוחו הזחן החוטפו חת פיטלת לדורות הכחים כי נפ זה יכנה וכחיל חשחע סחחיתופל כעת חדדו כדוד היה כן ל״ג שני שהרי כת שכע פיתה כת כנו של חחיתופל וחחרו׳ שניס לגידת חת שכע היה ענין חכשלוס עד שהוברכו לוחר כפ׳ כן סדר שהרחשוני היו חלדים עני ו׳ שניס ושחת ל״ל דלה יחנו יחיכם לכן חקלה היה חלה נכה

ולא ידע מה נבא והוא היה מתפלל כמזמור סב אל תסרנם ולא קובלה תבלתו שכדי שלא יהיו עונות רשות בעולם המיתה ס"
רבי ל' ולא יהבו ויהיה סייעו עוני דשבי הסוב כתת כדהיתת כפ"ק דב"ק ובמ"ש אל תסרנם כיהר שכוונתו לתו מיתת ממש וח"ם לא יחבו סייעם כל שבותו אל דוחק כו' ויהיו שנתקיים מאמרו שלא יהיו עונות רשות בעולם המיתה ס' חיים' לף על פי שלא היה כפי כוונתו ממש' וח"מ נתקיים כהם ס"ם כהיידמו כדאמר בפרק חלק לא תת דוחק עד שסכח תלמודו' ותת' אליפז תמני' יבחר דאמר תם חיל כלם ויקיאנו ממר דוד לבני הקב"ה יהות דוחק ס"ל חיל כלם כו' תרי סכחן' תתם מיתתו ודוחק לומר דמ"ם אל תסרנם שלא יהיו עונות על שסכחת תלמודם תחלה כתים שם מכוונו יהרישנו אל ת"ם כן יבכחו בדורות הייגו שתם יתותו יבכח עונם שיתוסב שקרים קרה להם למות בלתם וחן חכל בשסכחת תלמודם תחלה הכל ידעו כי מת' היתה נפכח: **טלטליון** סייגו גולים מתקומם; **והודידין** ונדולתן שתשכחה תלמודם וירדו מכבסיהם; **ורבן** מה יעשה מנגנו ס' מפני סתין ענין ל"ם הניעתו ויסורידתו עם מחמר מנגנו ס"שלא יפול מתת' וס שלא כשיקה עודתה לו וכיונה לזה הוסיף ולנו מה יעשה כלומר הם תחלל ולנו מה יעשה ס"ת ס"ם שלא יעשה כתו שיעשה לאו כי תענכו ס' וענין זה לכתן ע"ד ת"ם לעיל פרים כל"ם תני כתפר עזוכן עשיתי כו' שעם היות ג"כ שעשיתי כתעשיה' לא תירת ולחר מנגנו לעון רבים כנגדו וכנגד כל בשלי תעוכה שכחותו שנרוך לנקם בקשה כלעון רבים לחכל לשיל דלא היה בקשה שלא הודיעה שנתלהו כל טוב לא תוכרך לחזר שלא כעדו: **זה** תיזיד ויהיו חטאת פיתו דפר שפתיתו שהוא כפול שחטאו כ' בעתיים כפיים ס' תיזר ג"ע ות"ת ס"ד וענין התרתם כי לעיי כפל כ': **בדור** הפלגה תתרו יהרחל כו' שם היות עיקר המזמור נגד תיבי דוד כדלעיל תדבתיב התם נתי ותתם ס' פלגים נכחות שלפי יהרחל הקוטה לנקוד כל הנוים גו' תלעג לכל גוים כו' נרחה שסתף ענתו עם הנכור התכלל דור נם כן כנגד כל תויבי יהרחל אחר שהתפלל על תויבו והחזיר כתם יהרחל אחר שלא תסרנם כו' כתלי אחרו יהרחל תסרנם דור הפלגה כו' ולא שהתפלל נגדם אתם כי הם לבר שברו ונשבו אלא כח שעיד בחתוים עבר לומר לה הרנתם מן יעכחו פתי והכוונה שהתו כן יעשה לתויבי יהרחל שבשבו ותעש' שלא נרעש לדור הפלנ' לשיל מתקיר קרח בבר כתב אחריו חטאת פיתו כו' שגלה זה פעל לותם אחטאו כפיהם וכשפתותיהם דהייגו דור הפלגה תדבר ותה שלא טירם אתדבר כדוחק ואחיתוכל כדלעיל אפשר דהייגו אתני שהפסיק בבר בהקיטה לפקוד כל הגוי כו' דאתתם דהחטאת כעגד כלם תדבר ס"ג דם ל' כדר' יצחק דלעיל שדוד התפלל על תיבת דוחק ותעתה ס"ל אתקים אל תסרנם על דוחק ואחיתוכל ס"קתי הכניסו לפרש כעגד דור הפלגה פיתה כנגד ס"ם שהיו תנירים ליהרחל אתם וחטאת פיתו כו' שם אלוהות אחיים אתיך ענות רעות כנגד יהרחל וכדאתר התם הנם יכיעון כפיהם כו' ואתה ה' תהי' חטאת פיתו דאתתם' שהו חטאם והלא חטאם כידים כי ידיהם דמים תלאו אתר הרשו ליהרחל ועוד דכתב חטאת פיתו דבר שפתתו וג"כ תרידתו אתיב טפי בדור הפלגה; **כן** יבכחו הדורות כו' וח"ת והלא כל אתרן שפה ס' היו ואלו נהרגו דור הפלגה נתגלו כני אדם כלים וכעכור זה היה דרך לכלתי יבינו בחיתה וי"ל שהיה יכול לחרוג הגדולים שבהם תו רוכם ואתם יהללו אתעשיהם;

טלטליון להפיצם על פני כל האתרן;

והודידין אלמלא אתהגדל הנפוה אתר כבו ואתיתה כתר דקאתר הנשתו אתם ס"ל לסירידתו שב"ב נרידו לאחות נפוצים ושתי קאתר על קנאת שתיה כשנתלבלב לשנות כדאתר לקתן הוא אתי ליה וקנע אתיתי ואלו הן נבלבלם אתלטליון' ס"ג על לותן ל' תשפתו' שהניף עליהם הוא כדכתוב אתר קאתר הנירידתו כי אתבלה אתהגדל כשנתבו והודידו; **ורבן** אתם תנגנו ס"ת ס"ש על אתיתו אתיתו כתותם ס"תנן בשר' ולא הנעים כתותם; **מדתיא** שהוגיעו כביהם כו' כי ס"ם נפוץ על פני כל אתרן אתם הוא בפשוטו לתן זה עון אתר אתיתו ואתש' שהיתה ס' ביתו של עולם שתתלת אתרן לותם לפרות הבתו' אתפרשים ולא תיהו כלם כתקום ס' ת"ת כתם פתם כיתו לחיות לאחדים לא יקרא לפם עון ולזה הוגדר לפ' שהתיו הוא ס' לפף ותרב"ו

ת"ת שהפסיק

כי אתהגם ת"פ כן ולא כפשט שיקרא"תם' לקתן וכ"ם דהת"ל אתיתו פיתו שאתרו לא כל היתו לבור אתי שבלידים כו' אלו לעבוד ע"ז כדפסוק אתך אלא שבעל תנדה זו ס"ל כת"ד אתיתם היה כזה;

אחד לאלף ותרב"ו שנה אריקיע אתשוטט אתבריות העולם עד שנת אתכול אלף ותרב"ו שנה אתכול כח אתרקיע שנכל אלפי שנה אתכול ס"ם כוכבים תעתידה והיה אתכול לעולם כדאתר בפ"ק דר"ה יד' התכתבת אתשנה כו' זה דרכו של רקיע להתשוטט ת' לאלף ותרב"ו לכי שנוי מנכי הכוכבים ולא יד"ה עשתם זאת בכוונם אתכל לא הבנתי אתיך יתקוטטו בכבריהם כי אתיך ישלח על דעתם אינה בכוונם עד כוס שנוי ויתוקן סדר הכוכבי' ע' בכון השעל כדלע' ויהיו סבלים אתד אתה קשה להאתין כתך הרשונים אתר אתכתו אתד וכ"ם אתבריהם ונח בעתים אתיו אל בעולם והבתוב אתר ויהי כל אתרץ שפה א' ואתת השנותם דרך אלנה בעלמה והבוונה שע"י הבנין הנפוח יוכלו להתלש אתבני אי אתכול כי בהיות נכוהים אתד לא יתשפוט אתיה הזאוני אתקומם ולהנין עליהם אתשים יבאו שתרה אתבניתם חזקים ות"ת תבנין ות' אין הדרום כו' הייגו שיעשו ככל עד אתקום להנין לכל שיתר שם אתם ילכו שם ליטב אתהבתים ות"ת אין נפוץ לה שהיה דעתם לעשת אתקום ת' אלא שלא יפיצם אתכול; **רוח** שכתן סותבו אתן אתזרח אתתגדל היה אתר יכנו כתרץ שבער פי היה אתזרח שער כתיב ויהי כנוסם אתקדם והייגו טורי אדיבתח כדלעיל ואתעפ"י שנשבו אתם ת"ת טורתי לה שבשבו לקנה אתר לבתרי לא שיהי אקנה אתזר' ואתקרבו אתעט לבד אתערב לו נפוץ לו דרום ות"ת בבד תזרח בעולם יהיו ואתש' שבשער היה בכל ובכל נפוצה דת"י היה כדאתיא בפ"ק דב"ק ל"ק שתשער היה כתזרח קרוכה לבד הבנין ואתכתת בבנין ת' אתעפ"י שהיה כתזרח שבולם; **ויאמרו** ותרב"ו לעיל סוף פל"ג כתיבי הם אם תרב"ו עם שנת' אתכול ע"ם;

דבר שבתיתו ויהי כל אתרץ שפה א' פי' תסיות דבר שפתיתו שהיה דבר א' בכל שפותיהם דהייגו לשון א' כדכתיב ויהי כל אתרץ שפה א' והייגו דבר שפתיתו דקתני'לא דברי שפתיתו תזה נתשך להם אתחטא שע"י זה היו נשתנים זה אל זה בענתם והבית אתקדמו הזה לפרש בנין ויהי כל אתרץ שפה א' לכתן כי תם בנין זה לחטאם ולתה היה שנשם בכלכול אלשונות ולא הסכין להם בשורה ולו"ת לכי שאחדו לשונם נרם אתפסם והוא תם שאורם הכתוב כתו' אתחטא פיתו דבר שבתיתו;

בעלבן נר' שהוא יד אתבתשת שבותתין שתו קרוב לאלבן שבתנו של לשונות דתקן בכלים' פי' ח דהייגו בן שרוך ותם' דהייגו אתבתם ותם אלא פירש שהוא אתבתשת אתם שהוא קלטונה אתר כתובו הכבתם אתפשר דס"ל דאתבתם לאחוד ואתבתשת לאחוד תו אתר דכאומרו בתוך הריפות בכלל הכלי שבתונים כתובו;

הב שהוא אתיתו לידי תוטב ואתחיל לקתי; **נערה** הוא שליח כו' דלא תיבעי אתחרי עבור ואתן אתם אלא בשורו אתבה כו כעוד אתבניים אתטה אתבניו עד שאחור ואתרידו עליו לכבר שבת אתשרו ולא אתסור אתעליו אתולתו ואתי בעלי בשורו אתבל' אתטה עד אתרידו ולא כתו אתני' אתאם' שהוא אתם יד אתבתשת על אתם שהו עולה ויורד ושבתו שהם בכבר כאו כאתבתם דהייגו אלבן כדתי; **כך** דור אתכול כו' שתיר אתחר זאת אתיטו אתכול אתטיו כדור הפלגה ות"ת בכלאת בכבני נח אתר נאתתו כדור אתכול ג"כ יפרק אבתיב אתו' שלא לקחו אתסר ואתיר אתטיו אתכל דור אתכול אתם אתתיים כאתכול לא אתיגו אלא לקחו אתסר אלא בתיסרו ואתחל ושל כבי נח לבד לא יהן לומר דור אתכול ועוד דלא יהבן אתטיו ול' דעל דור הפלגה לאחר לקאתר שבאתיו אתם ד"ת ויאמרו ניבר כיהם וס"ל כדיהו אתיו ודור אתכול לא נקטיש הבא אלא לאתר דס"ל לדור הפלגה ללמוד אתסר אתם וכאתיך דקאתר דבי כדורות הללו פי' אתי שהיה הן דורות הללו; **כך** דור אתכול ודור הפלגה אתחיל אבתיב אתר אתכול אף ע"ג דאתכול עד הפלגה ס"ם אבה אתרי בחוה אלא היה בלכול אלשונות כדאתי בסדר עולם אתכרוהו לשיל בפ"ל ס"ר ואם ת"ל לאתר אבתיב אתר אתכול תיד אתחילו לחטוא ולא נעבדו עד אתן דבר ויהי כל אתרץ שפה א' בתיב ואין לה היה כשול אלא בח וכיון ואתן שיך לומר כל אתרץ שפה א' וכ"ם דאתאם שכל אתולדות שבוכיר אבתיב לאתעלה היו קוד' היות כל אתרץ שפה א' אבה ס"ק דאבתיב אתר אתכול אתחיל דור הפלגה לבוח כשו שהוליד שם וכל אתולדים

ת"מ הפסוקי' אחר המכול תיקרו דור הפלג' וכ' שמותו ענין המכול ורלו ריבוזו ואיך חטאו את"כ: ומכאי קשה מלי דגרסי בתנחומ דכמוך דכתי' שניתים אחר המכול ויהי כל המחן שפם ח' כי פסוק זה איכן הוה ול"ל מאחר שתי מקראות נכתבים לומר דמטון דשניתים אחר המכול כלו נכול' מ"ך חטאו ויהי

מעלי ו"ו כל המחן שפם ח' ויקרא אחר המכול דלעי' מיירי כל המחן שפם ח' קא דרים מסו דקשיא ליה מלי קא ל"ל פסיטא שמדוד הניזים היה אחר המכול כי המכול לא נשתרו אלא נח וכניו במקום ח' ולמכי

שמות כ"ג דדרים ליה שמוך לומר כל המחן כתיבו כתיב אחר המכול היה כל המחן שפם ח' כלומר עם היות אחר המכול וקרוב לו כשכלו לעולם מ"מ נשלח מהם ויושיבו

ישעיה ל"ד לחטוח זה ת וכיון דס"ם שנם הין היכי מיתני לה אחם מבתוב את החויל דקאמר עד הום שליך ועד הום נחית כו' הא ל"ק דמ"ת המבתים אחר המכו' כתחילו לבא

ירמיה ל"ו כעו' והיה להם ליקח מוסר ושוד דלגבי דידהו מיתסם מרוכים ס"ם שנם כלא חסיבי ושוד דודמי נאחר רושם חזק בעו' מעבן המכול עד הומן הזה: ומה שהביא מהלה המגדה של אלעזר גר יוסי סהיה על ויהו כל המחן שפם ח' לפרש מהלה שבין הבתוב עבמו ר"ל מהות חטחם ומח"ב שב לפ' הקשר הבתוב עם הקודם ושוד שלין ויהו מסוטו של מקרא: ולא יקשה כ"ב היות אחר המכול בשחך של ויהו כל המחן שכיונת בזה כפרק ו' מרשות נקי השוים מתיתין כאן שבחבו המוסטו שסוף בפסוק דבר להחלל הקני ושם היות ברשה כניהם בבר מבניו ויסע יעקב ויהי בני ויקב בנים עשר וכן ויהי אחרי המגפה ויאמר ה' אל משה אלה אחזות הפרסות שתומות חו פתוחה;

שהוא גחל אלה ולבן לה תקח מבני ידי חוקתו כאשר שתחלילהו עדשים כאן שהחלילך כי הקודים לה יוצא ודרים לה תחיה רשע תחת צוכה שפירושו לפ' המקדים לחבירו כאן שקידמו לבד כי לפי שהקדים הרחמן יש לו יתרון עליו כאשר שהוא התחיל בחטא שהקדמת השני רשע בערך הרחמן כיון שחיבו מוסיף עליו וס' כפי הוא ולא פירש כפשוטו שחלם רשע תחת טוכה ד"א מתי ק"ל ושוד אלא לפי שהיה רשע תחת טוכה ד"א שנחל רשע אלא נחמו רשע רחמו אלא תחומ רשע מכיתו ושוד דשניב רשע תחת טוכה משחע סוב נותן לו רשע חלף טוכתו ושם בפשוטו לה יחכן כי לעולם לה תנתן רשע חלף טוכה אלא שהנותן רשע לה יחזם ולה יזכיר הטוכה ויגחול רשע וכ"ם שחילו לה נמלוהו טוכה היה נומלו רשע;

לא סוף דבר כו' תימה מ"ב לחחא כתב משיב רשע תחת טוכה כיון דחפי רשע תחת רשע נעשם ושוד מאי אחר' תור' כו' דקחמ' כי זה משיב רשע תחת רשע הוה כיון דחחת' שנחל חריהו רשע חבל משוב קחו וכילקוט הניא לה סוף דבר משיב רשע תחת טוכה אל משיב רשע תחת רשע אחר' תורם כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משוב עמו וע"מ חידי הקושיא הרחשונה לה יקא: וכ"ל דה"ק לה תיבעית משיב רשע תחת טוכה כפשוטיה דקרא דהה לה צריך קרא אלא חפי משיב רשע תחת רשע קחמ' ומי תחת טוב דקחמ' לעיל תחת שהיה לו לנחלו טוכה חפ"ל סלות נחלו רשע כמנות אחור נחלו רשע וה' אלכסנדרי פי המשיב רשע תחת טוכה דקרא דהשיבו רשע תחת רשע כדחי' הייבו מה אחר' תורם כי תראה חמור שונאך כו' אחפי' שנאתו נחלו הרשע יש לו לנחול עמו טוכה והוברך רבי אלכסנדרי לפ' דכבגון חחי

ג רבי יוחנן פתח משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו אמר רבי יוחנן אם קידמך הביבך בערשים קדמנו בשר׳ למה שהוא נמול עליך תהלה: אמר רבי שמעון בר אבא לא סוף רבר משיב רעה תחת טובה׳ אלא אפי משיב רעה תחת רעה תחת טובה׳ אמר רבי אלכסנדרי משיב רעה תחת רעה מביתו׳ כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו׳ עליו הוא אומר משיב רעה תחת טובה׳ לא תמוש ונו׳: רבי ברכיה פתר קריא בדורות הללו׳ דור המבול׳ ודור הפלגה רכתיב שניתם אחר המבול׳ ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחרים;

ד יהודה ב"ר פתח לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם מהשכיל לבותם הה"ר: הנפילים היו בארץ בימים ההם׳ יהודה ב"ר או לא הוה להון למילף מן קמאי אהמחא׳ דור המבול פרור אנוש׳ דור הפלגה פרור המבול׳ ויהי כל הארץ;

ה רבי עוריה פתח רפאנו את בבל ולא נרפאתה עזובוה ונלך איש אל ארצו כי נגע את השמים משפטה ונשא עד שחקים׳ רפאנו את בבל׳ ברור אנוש ולא נרפא ברור המבול׳ עזובוה ונלך איש אל ארצו;

ו ויהי כל הארץ שפה אחת׳ רבי אלעזר ורבי יוחנן׳ רבי אלעזר אומר ודברים אחרים׳ רבורים אחרים מעשה דור המבול נתפרש׳ מעשה דור הפלגה לא נתפרש׳ ודבורים אחרים׳ שאמרו דברים חרים ערי ה' אלהינו אתר׳ ועל אחר היה אברהם באר׳ אמרו אברהם זה פרידה עקרה הוא אינו מוליד׳ ועתה ה' אלהינו אמרו לא כל היסנו לבור לו את העליונים וליתן לנו את התחתונים׳ אלא בא ונעשה לנו סנדל ונעשה ע"ו בראשו וניתן חרב בידה ותהי נראת באלו עושה עמו מלחמה׳ ר"א ודברים אחרים׳ ודברים אחרים׳ זה שביר וזה ושה שביר וזה ביר וזה׳ רבנן אמרי שפה אחת׳ משל לאחר שהיה לו מרתף של יין פתח חבית ראשונה ומצאה של חומץ שניה ומצאה של חומץ׳ שלישית ומצאה של חומץ׳ הא משמו

פתח רפאינו את כבל נפ זה התקדת לקות כתן עד"ם שעשינו כתפלת בבל כיתי תרי מדכר;

ברוך תנוח כלו שבקשנו שתקח תוסר ותרפה מתה שבקשנו דור תנוח ולה הושיל וב"כ לה נתרפתתך מתה שבקשנו כדור המבול ולכן שוכה ר"ל שבקשנה שהפיל"ם יוציאו מתנה כדכתיב ויפן ה' לחוסם חסם וכבבל תיירי שהיה שנעור והכוכה לה עזריה למדרש שהיכוח אחר המבול עם ויהי כל כתן שכה ח' ליחר אתם רחוסם עמהם המבול לה לקחו מוסר בהני דרשות דלעי' ולה נרפאתה כדור המבול מתנ"ך דחשתחם קלי תרפאתה הבו תחלה לו' תלה הושיל לה דרם כן בבבל דור תנוח ודור המבול מאחר שלה לקחה מוסר משתיכן ואין להקשיד מאחר שהין זה תלה דרך הלנה כדפי';

דבורים מחודים פי' נעלמים ומחדים סנדרים בשון תרגם ואין לפ' שענין דור המבול ודור הפלגה דבריס אחדים זה עם זה כי משמע דור המבול נתפרש כי בשחיו כל בשר ופי הלנה האחרון חתם מכל משמע דור הפלגה לה נתפרש מכל נתן בחדים שהיו לאחדים מכל כוללתם דברים כתן דברים אחדים שהם אחוזים זה בזה וכלם אחדוקים בפשע ח' היה רבי אלעזר אחר בשחוך שחשמע דור הפלגה יאחר שהם בעצין הע"ז ואחתם לה נחנה הלנה כדור המבול ומשם הדרשה הזו מיחוזת להיות שפה ח' הייבו דברים אחדים והייבו פלוגתייהו בירושלמי המגילה דחד אחר שהיו אחדים הע' לשון ואחד אחר שהיו אחדים בלשון יחידי של עולם בלשון הקדש דיחוזת דדברים אחדים לאחר שחת לאחר שהם שפה ח' ואחרים זה אח זה היו להם דברים אחדים שהיו כל ע' לשונות כלומר היו אלה ישחו כל ח' הלה לשון ח' כדי שלה ישחתו אלה שפת רעהו ואחר חתת לפ' דשפה ח' הייבו דבור המיוחד דהייבו ל"ק ומשם ואילך

ר' יוחנן ושור שחר שדרש ר' אלעזר דברים מחדים בענין אחר:

ודברים מחדים שאמרו דברים חדים כו' בר' דה ג ור' יוחנן אמר ודברים מחדים כו' שהרי נזכר כרים בתגדת הפסח ר' יוחנן ושור שחר שדרש ר' אלעזר דברים מחדים בענין אחר:

דברים חדים על פו אחר: **דברים** חדים שהם כלו כתב דברים חדים על החדים ודרש מחדים לתרי מכפי דאי מדים לאוד מהי מחדים ואי על המחדים לאוד דברי כתחדים היכבי ליה: **דברים** חדים כלומר דברי רשה וסיוק כתו חדש ולקח לעגיל כפ"ב לה ענין חכמה וחורפה כי מה מורפה ים כוה:

אברהם זה פרדה עקרה כי כזמן הפלגה סהיה

ס"ב ביתי כלב סיה חברסה בן ת"ח סבה והכי מיתח כם"ם ותף על פי פלגה סיה דרכם מז להוליד עד בני ק' ותלתי תמרו כל ו סהיה פרדה עקרה לפי סטומטום היה כדתי פ"ב הע"י והכי מסתע לקמן בפ' ל"ט: **אברהם** זה פרדה עקרה וענין לשון הרע זה לתת פלגה כתלמים כי לח הועילתו בריקנו לתת לו סחרית תו סתין בית ה לגבות הסכע ותה בגע כי יתם דרכיו: ועד"ה י"ל סהיו הקדמוני היקשו כלתי מולידות תחת כי לח יתחילו כתחנותיו: **לא** כל היתכו כו' לח סרצו לעבות הדקים לסכל סם ת"כ יהיו סכלים כתה דברי תם סתין כתך כעל התחרי הסכל לסיות דקים סהוח נסם מתחלף לו ותקו תם לוהם ותיך יתפרכם סם ותם סתיך תפסר לעבות סם מתחר סתחזק עד דקים מהלך ת"ק סגה לדעת חו"ל והחכמניהי ועוד סתם ו כוותם היה להם לכבות התגבל על ת' סהרי ולח כבקשה וכ"ם כפ' חלק ועוד תיך יתכן סיהחבו לעבות תלחתה עם כורח עולם מי הקשה לנו ויפלם ותין להחתין סכליות כלתו כתך הרחבונים תשר תכתו מתך ועוד סת"כ כל"ל ותעשה עתו תלחתה לח ותהי נרחית דמחתע תלח תעשה כפועל לתכל נרחין הדברים כי חלו סלקו הסגחת תגלגל הירח ולחטה ותבחו סהבחת השולם הסכל מסורה לתערבות הסמים כי סיבת הפלוסופים ולו"ח לח כל כיתנו כו' כלומר סלח היה רחוי שיכור לו העליוני לסיות הסגחתו הסם תשר לזה הם הנחיים ותהי תחבן כבודנו חינו תלח כתחתוני מחרעיים ומסורים למחלכת העליוני תכל היה רחוי סהיה ג"כ הסגחתו כו' והיה ג"כ בעלי התזר נקי כעליוני ובגחיים כתותם והוח כתין התלונה הנזכר בפ"כ על ותחרן היה תהו וכהו סלמר העליוני חיים ותחתוני מתים ולזה פרקו מעליהם על הסעבוד מהסכה הרחבונה ולפרסם דעתם זה תמרו לעשות תגדל נכוח נרחה תגיע הסמים וע"ז וחרב בידם סירחה כשוטה תלחתה עתו לזורות שתתחני כעבודתו ותורדי כו' מחחר סטוכתם כל עליו ויתכן שסע"ז הוו היה הכעסם למלחכת הסמים ושסך לה נסכים להתיל עליהם שפע שכע רעון מחתם כי זה עיקר עובדי ע"ז חכוסבי מחלכת השול מסורה למלחכת הסמים ולפי שתדרך כעל עבודה זו לבנות היכלות ותגדלים על סהרים הרחים תכוונים לבוכב תו תול הגרלה להם לזה כגו תגדל נכוח וכתבו הע"ז כרחתו הוח הכוחם הידוע להם וכתבו חרב בידם והוח תעשה הקטורים והעבודות הידועות להם שכזה יחבבו כתכוון להשפיע עליהם והו סהרתו שבעשה תלחת סרית כחילו כיד חזקה נוחים להעביר עליהם שפע רעון מחת ה' שהוח המשפיע הרחשון של שהוח תיכו נותן שיכו להשפיע כתחתונים בעשה וכרחשונה וע"ז יחבדם ת"ם בפרקין התגדל הזה שכתו שליהו בשרף כו' כת"ם ב"ה:

דברים לתודי לחזויים תם שכיד זה כו' שהיו כלם תוסכמים כדעת ת': **רבנן** תתרי שפה ת' תסיפה קייתי דסיינו דברים לתחדים דקתמרי שכל הדורות לתחדים כרשב כתגל סתרתף דתייתי כלומר ולכן הפיטם ה' סרי שלח יהיו כלם כתקום ת' ותם יתכח ת' כדיק תו תעטים לח יתכדו עם רוב הדור:

משל לח שה"ל תרתף כו' וכן תקדום ב"ה תתחר שרתה דור

תכוס ודור התכול ודור הפלגה שבתחילו תתר ת"כ כן יהיו כל וכילו התלות הדורות ותעפ"י שקבל דורות נדיקים נתכלו הם על התעט ותפילו דור הגדיק היינו ישרתל תכל דוב ת"ח שהם דוב העולם רשעים הם: ת"ק לת"ל תגל זה ועוד שתילו דומה כי כעל היין לח יפסוד עליו עד רלועתו תתון הב' תביות תכל הקב"ה תגיד תרשעי לתחרית ידוע ותתחל כרייתו של עולם נפה כתעשיין של רשעים כדלעיל כסוף פ"כ וי"ל דלה קתתר לגבי הקב"ה תלה לתתי דקתתר דכרים ליוב כ"ת תחדים היכה רתין היה שכל תדורות רעים כלומר ודכרים תחדים ותקח"ת שכתו שכ"ת יועץ שהכרותיהן כתוכן כן תרשתנו ג' הדורות תקולקלי' וכן ליוב כ"ד שלות' דכרים שהחלום כרשע' ותפה שרתה כתגל זה לות' שכלם תשותפים כרשע תטבע שהכור תגל שתגלו תקל ת"ח שלח יהיו כלם כתלמידי:

הא תפיו סס"ו ג"ת הכיה כערוך הת' תפיו והכוונה כללן די כוה רחיה שכלן רשעים: **דור** התכול תתרו תה שרי כי נעבדנו שלח רצו לה ותם כתכרתו ותתת שעבדונו ות"ת לח רצו להתגבר עליו תה כתו' תו תתי כפלטין שלח תתה כפלטין שהין הכוונה שלח להפרד תתנו תכל דור הפלגה שרצו לעשות ע"ז ולתת תרב בידם הוח כתו' תני ולח תתה כפלטין שכח להתגבר עליו ותעפ"י שהין זה שרצו להתגבר ולהלחם תתם כדכתיב ת"ת תתחר שעושין תעשה להרחות כפותני תרדים כו' ל' כתלו עושין תלחתים תתם: ויתכן שדעת דור התכול כפלוק תהגחה תהעולם הסכל ולזה ישבדו ע"ז להסתיים תהתערבות והו תתה שדי כי נעבדנו כי לח יגיעם תהם תכל לח יתכבו להוריד שפה תהתערבות כעל כרתו כי תילו ידעה ישדד התערבות כי בידו לגבותם תלח שהין כבודו להגיעם כשבלי תכל דור הפלגה התניהו כדעת הפלוסופ' תה' פועל ותין בידו להתריך רגל תכתלה ול"ת סיעשו ת"ו להוריד שפה תהתערבות ויעשו שתו תלחתה שתעש"י סיתרדו כו' לח יוכל לגבות תפקידו תהתערבות תהטיל עליהם:

אבירו תה שדי כי נעבדנו שהיוב לפ' תעשה דור התכול כה כדלעיל כפ' ו ותתענה סוה ירתה שהתם תדבר כתתה תקדות שדרשו עליהם לשל:

ואלו של דור הפלגה נשתייר להם פלטה והם ד"ק ליה גדולה תזו שלח נזכרו כתיבה לח כפוור ולכלול לשון תפני שגם תהם תתו על ידי שהיה זה תפגע תיהו של זה וע' שהיף עליהם היה כדתיתי כפרקין:

ואלו של דור הפלגה כו קושית היה ולח תני לתי' כוכות הנדיקים שיכלו תהם כדתתני לעיל כפ"ח כי האבטים תלח יכלו שבדיקי' לח תתכרסם וזרעו תכל דוב כל דור ודור דשבי הן וכת"ם תשל לתרתף כו' כדפי' וכדלעיל לח תני לשנויי כי הכה שעשרת האבטים חלק לבם:

שנא ויהי כל תארן שפה ת' ולפ"ז ליכה יתורת דחד לו' עשין גשלום וחד לות' שלשון דכורה ת' וק"ק דר"ת נופיה דריש לעי' דכרי' לתחדי דכורי' לתחדי:

שאפ' עופתי פ"ת כה"ע כשפ"ד תמה תיך יתכן שהשתכרה ליוכרם לח יבתק חוט השלום התעתידים ותירן שהורו שנולת השלום שהוח החוט והמופת כין ה' וכיהם כי כשנרח"ו שלום ושוב המבול כין כלל האבטים תפי שברחה חותם עובדי ע"ת הוח סימן היה שלהם זכיו' וכעבורה תתירך להם תכל כהחלק לבם תפי שלח יפרסם תתעשים תה שהוח שכתו הוח סימן שכתן פורעתופה לבוח ותפה כי כתו' תפי' שובדו ע"ת דכרו תכתים לשון נוחות כלו' תעשו דכרי' כלתי הגוים ותעשים זרים ע"כ' ות"ת תלה שע' זכיות תתירך להם הוח תכתר ותין טוך לת"ת שהשלום חות ותופת תלח שכזכות השלום תתירך להם שלח יכלו כרעש תיפקד עוכש של ע"ת לתטו: **כיון** שהשלום ביניהם תה סיקשה תכתן לת"ת כפ"ד פט"ו כגוסן של רשעים שקלה להם תכתוב שם כ"ה: **הא** למדת כו' כפל זה יהיה תשום דחיכה לתקן שתם כפי הרתים שהכיה היה רחוי שלח היו נשנעשים דור הפלגה כלל כי התם דכתיב הכה לו דתשתע

ת"ח אפסוקי' וכ"ה בכ"י המלוט

אלא יעבוד כלל ודור המכול לית יכיל מהלוקתם לאכדם כלי מחריית אח"כ מן חלוק לגמ' מתי יחסרו למו לכלתי האחר מהם כליטה את"ת במחרה עליטה מי הנפטים לכ"ח דת"ת ילפי' מיתת סגדול שלום כיון דאפילו במקום ע"ז עכב הפורענות ומנוחה

מזרח מחלוקת שהיה לבדה אפשיק להביא שום ומעשה נוכל לומר שמפני דור המכול והכלגה היו יותר גדולים ולכן בדור המכול מפשתף להם שין המחלוק גדול מנשם להחזיק וזכרם וכדו' הכלגה תמצי' שמפשם גדול מאחר שהיה מלגי' שלום כיון שנתרה להם עליטה:

ורבים מחדים מעשה דור המכול נתפרש כו' לפי שידעתי למה נאמר כאן:

דברים חדי ומרים שכפרו בהשגחתם ואמרו שהעולם הזה לנו ולעולם הבא לנו ליכלי אהה לפיכך כו' דאל"כ למה להם לעשות לשון הגדל דכפלות הטיר כדי ליפב כה כנגם יחד שכל הגדל לת"ל כי לא יפחדו מפם אחר ולפי ס"ל כדאמר לעיל שהיה להרחות מעשה

מלחמה: **בשעו** תן מדיבתה פתחיה וכי נפשו תן המזרח דתמת' שהלכו לגד אחר והלכו עדין למזרח שהרי בקשה הזו כמזרח העולה היתה כדתימה בסימן ח' ומסברא דאל"כ מפשו עלמן כו' דאקדם קי' מקדמותו של עולם ולא מאחרו:

כיקדמונו של עולם כתב כאן כעל מכתם לדוד שהכותם שכפרו בקדמותו ובגחיותו יתברך אחשבו שהעולם קדמון וזה לא יתכן כי אחושב שהעולם קדמון יאמין בהברת בקדמות הסכה הרחשונה שכל כלוחה שנפרדו מה' ולפי שהחולר היחיחד לו יתברך היותו מחוייב המציאות תאדרו ככאן בקדמונו של עולם ויתבן שבעיקם נתשבה לרחותם שהש' קדמון אחשבו שנ"כ העולם קדמון בקדמותו והשעולם נחשך מאחו ע"ד החיוב כדעת קצת הפלוסופי' ולזה סרו מעבודתו כי לפי דעת זה אין שכר ועונש בעולם: **לא** כן ולא כחלוחתו לא לעבדו ולאמור תכותיו ולא לא לאמור לו יריחת אלות כעגין הפלוסופים שחש"פ שלא יתפשטו בחכות יאמרו לו תורת אלקות ויפשחוטו וירוחתוטו ויקבלו לדבק מכלים בהשלותיו: פ"ח לא כן אלא ור"ל שלא תגר חיוב היות שלום: **רבי** יהודה ור"נ חשוב דקיים לחו חמי וינגלחו דחכיח' היח דבר שלא היה נחלה ונחלה בחקרה וזה לא יכדק בחקום שהוא שם חמיד לכ"ח ר' שקרחו חכיחה בערב' לפי שכח להם חחר שקבלה גדולה זו ולפעמה עשחה ה' כחו שיקרה להפחי' שחחדש בקעה כחקום הר וגבעה ע' רעם שיקבל הבר ועשה זה להם ה' חשוב שם ללגים הוא ילין כי כדרך שחדם רוצה לילך בה חליכין לחוחו ולזה עשה ה' חקום בחופן שיהיה להם חקום לרעתם: **אם** ללגים הוא ילין חפ"נ דחן החורה חן שכחיחים חן שכחוכים חשקי להח דכדרך שחדם רוצה לילך בה חליכין לחוחו חן החורה דכחיב לח חלך עחהם קום לך חחם חן שכחיחים דכחיב שכני ה' חלהיך חלחדך להושיע חדריכך כדרך חלך כדחיחח כפ' הגולין ח"ח נקט לה כפ"ק דע"ז נכי כח לטחח כיה שכינח טפי וה"נ נקט לה כפ"ק דע"ז נכי כח לטחח פוחחין לו:

אם ללגים הוא ילין וחף על גב דחין הקב"ה פוחח להם כרשה רק שחניח להם לטעות וכדגרסי' כפ"ק דע"ז כח לטחח כחחין לו ול"נ פוחחין לו וחסו שאחר הרח"ה כפ' הגולין הוא ילין חיגו חשכב על ידן ח"נ רש' שהחליקן כדברים חגיחן לטעות. ה"נ לח חאב פחיחה חלא הנחה לטעות שחלו לח היה להם בקשה כזו לח היה להם חקום להסחם וה' עשה כדי שיהיה להם חקום לטעות ח"ח לח הדריכם ויעכם כחטח ויחיגו **כמרק** הקומן פרש' הוא ילין הקב"ה ילין לחוחו כלומר פוחח לו להיות לך מחסח דש"ל פוחח חחח וחפשר ר"ל פחח ליפוחח סיהיה לו חקום סיכח חלא הוה ליה חקום כדהכח: **כל** חקום שאחה חוכח כו' חשוב דק"ל נח"ל לומר ויעכו שם לח הל"ל חלא ויחגלו בקעה ויחמרו חים חל ועכו בלבבם כו' שהוח

החכוון מהגדת ענין הדור הזה לו"ח פרשו שפ"י שיעכו קטרב הטען ונרם להם שחטחו ונעכשו בח"ם ויבין וכח להחיר שכבל חקום שחחה חוכח יפיכם כו' וכחה מורם מחחר זה על מ"ם כמל העקידה כפ"ב כענין חטח דור הכלגה שהיה שוחם חקון הקטן המדיני חכלית לעכמו ולבן שהו כל הפחדלוחם על זה ול"ח שפ"י שהיה להם יפיכה וחפכם פיגות המדיגות ותקונה חכלית הכלגה על זה נעכשו כי הין לחים להחפחב חלא גר בחרן' ועוד יהיה עגין הקטרוג ע"ד וחם לבבך וכפחת ובן ביוסב לפגות חלא יוכור החות יכר הרש מהבגי עליו חו פיחם רעת דור הכלגה כדפי' כיפה פיגים: **כך** חקום שחחה חוכח כו' כחכחו"ב ויפ ישקב גרפי' כל חקום שבחחר ויפב לשון כעד הוח ויפב יפחל כחרן בגין ויקרבו יחי ישרל לחות ויפב הטם לחכול ושח ויקומו לנחך ויפב יפחל כשטים ויחל הטם לגוגת וחפ פוחר חת כלם כרעה זו וחף כחן ויפב יעקב כו' ובעגין הכעד הוח שהטען מקטרב ע"ד שפירשנו כחן וכחן לח הפריך להביח על המקרחות שהם חך ק"ק לחה שם לח הוכיר קרח דהכח שחח קול לבלם ושחח לפי שחכחן חין כ"ב רחים שבפת רעתם המורעת

מסכת לחרת שהוח מחעשה החגדל: **בבל** חקום שחחה חוכח נחת רוח לטפויי חתח דחין ב"ל יפיכה חלא כיון דחוכח נחת רוח הטען מקטרב ורחיתיו מכותרת מורם לרבך ומרחטן יפורן חולבה ור' לוי הוסיף דחפי' כחכילה ושחיה לבד הטען מקטרב וג"כ טעתו מכוחר מדכתיב ויפב הטם לחכול ושחה כו' שחן היפיכה חלא לחכילה וכן בחן חחכל ושבעת כו' חולבה וגם יפיכה דהכח דרים לקטן ס"ד פ"ט סי' כ' שהיה לחכילה ושחיה:

מצרים חחר לכוש כחוחם פרש' חים חל רשעו חוחה לחחוח ז"ל כי החקום שכחרו כו' לדור הוח סיוכל להחגיע כל החוחות יחד כי עד עתה לח חגלו חקום סיחגיע רק לחוחה חחת לבדו ולבן יחוייב כהברת ענינה העגין כין החוחות לח כין חים לרבכו וחם ענין חגרים לכוש לחו דוקח חלא סרגה להעבור חחר שחת' חגרי לכוש בשפ' שחין דעתו פה כדפ' החדרש שדרשו בב"ר פ' עב"ל ולח ידעתי חכ"ל שחין דעתו כדעת החדרש שחשפ' שלא זכר כחדרש לח חגרים לכוש ה' חוש לבגעגן ולח החריך. גם ח"ם ש"ח שחרי חשני שהחקום שכחרו לדור כו הוח סיוכל להחגיע כל החוחות יחד חינו חסגיע שעכ"ז למה לח עשיה העגין כין כל חים לרבכו שכל הסביחו כעורך זה וחחר ענינעגו חים ורשעו ויהיו נוערים יחד כל החוחות כעגין כי לח חגע כל החוחה לכוחגן כלי חם נעשו חלא כל חים לרשעו ולייר' מחעני שחים לרשעו הגחחר לרשע חים של פ' חחר לרשעו כחו ולכלחו חים כחים וחים ברשעו חים של רשעו יחחגו ויוף יחגן שהסביחו כלם חעגיעם לדבר הוה שו שחחר זה כל ח' לרשעו חכלי היות ניעשים הסגחה חחלה וחס פי שח' חהם חחר לחכירו ולחכירו לחכירו עד כלם דבר הוה הוח שכל חי עשה' חזה חחר עד שגרגש בכלם ולח חגעשים הר חגיעו שחחר הדבר וחחר לחכירו ועוד שחין דבר שיוכלו לעשות חלא הרבי ויוף יחחר ח' לחכירו נעשה זה ולבן כי' שחים לרשעו חוחה לחוחה שחחר שחוחה ח' שהסביחו כדבר חחר לחוחה שהחוכה לה כחשבה שהם לבדם יעשו זה לעגמן וחחוחה הגעיה שחרחן לשחוכה לה עד שהסביחו כלם וחה דהקט חגרים וכוח ה"ם כלם לח חשאי דהני היחחר רעים שהירם בקלקול: **עתידין** חלן החוחה דהני היחחר רעים שהירם בקלקול שחח דה"ל כחילו כתי' וגשרפה שהיהם הבחילם שחתידין ליעוך חן העולם דפי כסיל *** חחיחה לו ופי' לחברפה לחוחה בגלעים וחשעולם כתו שורפה חים דהח לח חשכחן שבעתיד לחגיח חלא החגדל וחיחתרח דקרח דרים הך חילתא דחסתיים דלחח וכפרפ: **דור** חגלחה כיפה גר' דחיחתרח דלהם יליף להם לון ל' חלא לומר שהיחה כרכה כיניהם וחין לומר דילף חשם דפתח בלבנים וסיים בלבנה דס"ב חיחתי שבח לבנות בתים וכנה מ' ועוד חתי למיפוע תרתין כו' חגליה: **הוה** חגלחה כיון

דתם ללעיים הוא ילין תו מסוס מסניח לגויס ויחבדם:

אתי למכני חדת מסוס דמורחת למיכני חדת וכטיחת מתוכך סכרתם כהפרדס ולכתם כל מ׳ מכל מי סילתו ממנו אית מת ס׳: ועל סכת הכ׳ תמר נעלם ונעכו ע״ז כי כבר מודיס כטנס מלכות ס׳ מכל יתנו כבוד ובכורס ג״כ לזרים תותו ועל כן כלל ס׳ שפתם שבטוכו כפי תדתם שתטנו שהתנהגם מסורס ניד קבריס וכן עבה להם מתסרס לע׳ פרים ותם כלכלו לעשם כדתית׳ כפר״ת ולת זכו להיותם חלוק ס׳ רק יפראל׳ ועל סכת הכ׳ תמר נעשם מלחתם ותם תחושבים לזוריך שפע עליהם כהברת תטפע מלכת

ראת קטון

אין שם מלת ע״ז דילפי׳ נ״ם כתיב הכא ונעשה לנו שם ולכתיב התם ותם מלהים תחריט לת תזכירו תה להלן ע״ז תף כתן ע״ז כדתיתת כפ׳ חלקי כי כסיל מחיתה לו׳ כי כרית כרותם לעצמים וכן חלו שהזכירו נפוץ כפנת׳ וכתקיים כהם לאחר זה משום דק׳ ליס מהו מן נפוץ שכבר היו יכולין להיות יחד מילו יסכיתו בקבון חטפ״י אלא יבנו התגדל ולת ס׳ל לאת טעם לבנינו חלה לעשות שם פו לשם תר מתחבל וכוונה עד שרש״י ז״ל נתחק לפ׳ בן נפוץ אלא יש עליהו שום טכם להטינהו ולכן אחר שפיו הכשילם להיו׳ מחיתה לשם:

מעשר ירידות כו׳ תפ׳ בפרקי ר״ת פ״ת עשר ירידות ירד וס׳ כסנה וס׳ בתגרים וס׳ כסיני וס׳ בנקרת הגר וכ׳ בתבל מועד וס׳ לעציד לבא׳ וס׳ כנ״ס דכתיב ויאמינו תת קול תלהים מתהלך בגן ובתיב דודיך לגנו יבא לו כדין כו׳: **ובי** תם בתמר בני תתרי כו׳ כלומר וכי תם״ד דבני תתרי תיכן דתיטרוך לתיתר בני התדם לת תל״ל תלה תחר בנו ותו לת: **אלא** בגוי דתם קדמתה שיהסם לתכיתם הרחשון שדמו לין כתה שיהו כפוי טובה כתותו כדתם׳ ותזיל: **כך** שנתים תחר התבול ויהי כל תתרן שפה ת׳ ופי׳ תתו התזיל ודרים שתיבות וכתי״ם לעיל בסימן ג ד׳ ופי׳ שפה היות תחר התבול שרתם ס׳ לשוב לתכיהם תחרית, תתרן כפרו בטובתו ויהי כל תתרן שפה תחת לתצו׳ שענין התבול טבעי שתחדו ת׳ לתלף תרנ״ו שנה הרקיע תתמוטט כו׳ כדלעיל וכזה דתו לתדם שבטובה שהשפיע לו ס׳ ויהי תתם שתחשבו קדמ תנר לומר שהיו השיחתו ותש״ם שלפי תחת כן היה ל״ל לקדוש תנר מתחר שהשחירה בידו היתה ולת נתשך לו שום תוכם תחשבה שבתובה לו: **אם** עושין כן תשובה׳ תף ע״פ שפשם בכתוב נר׳ כר״ב שהבובה שתהיותם לעם ת׳ ושפה ת׳ כתשך רעתם שבתתו זה לזה והשביתו כא׳ ועתה לת יכבר תתם מחשבתם תם יפתרו על תבובה זו ולכן תמה נרדה ונבלה שפתם ותתבטל שבת תחטוא ת׳ תשום דק׳ל דת״כ זה תחלם תיבתי ליה כלא ו״ו דתם כוי״ו דתחת תילתא תחרייתי לכ״א ר״ל שהבובה שלהיותם לעם ת׳ ובלים טוביים יקובלו בתשובה כיים ללחד עליהם וכות בשביל זה והבובה נזכרה פתומר ועתה וכדר׳ תכף דבסתוך ולפ״ז ת״ם תם החלם לפשות יהיה דבק לת״ם ועתה כלו׳ זה שהחלו לפשות יהיה לו פתח של תשוב״ה. ת״ל שפי׳ בתרוך התרידן עליו כדלעי׳ בפ״ב וזיל שבה שבת שיהא לקבלם בתשובה תחר שבתרוך התרידן ולת מעבתם עבו׳ תכל״ם בפשוטו דהן עם ת׳ שבת התחטא בפשוטו ות״ם וזה החלם יהיה תוספת רעתם כלו׳ ולת עוד תלת שום עבו׳ עד עתה היה התחלה לבד תכל תם יתתידו בתשובה זו יוסיפו לחטוא תו יהיה כי ובתרוך התרידם כלומר ולת עוד תלת שבתרוך לבדו הספיק להתרידם לפי שהיו עם ת׳ ושפה ת׳ ותרשת ר׳ תכת תעם יודה כה ג״כ ר״ל ותהיה שבה ג׳ לעבשם כלו׳ ולת עוד תלת

אתי למכני חדת מסוס דמורחת למיכני חדת וכטיחת מתוכך סכרתם כהפרדס ולכתם כל׳ל: **גינרך** כגן עיר לת כגו כדייכי טעמת בסמוך דויחדלו לבנות התגדל מן

ויאמרו הבה נבנה לנו וגו׳ אמר רבי יוחן מגדל בנו עיר לא בנו׳ אתיבון ליה והכתיב וירד ה׳ לראות את העיר ואת התגדל׳ אמר ליהן קרון רבתרית ויחדלו לבנות התגדל אין כתיב כאן אלא ויחדלו לבנות העיר׳ אמר רבי חייא בר אבא התגדל הזה שבנו שלשו נשרף׳ שלישו שקע ושלישו קיים׳ וא״ת שהוא קטן׳ רבי הונא בשום רבי אידי אמר כל מי שהוא עולה על ראשו רואה דקלים שלפניו כאילו חגבי׳ ונעשה לנו שם׳ תנ״ר׳ ישמעאל אין שם אלא ע״ז׳ פן נפוץ על פני כל הארץ אמר ר׳ שמעון בר חלפתא כפי כסיל מחתה לו׳

וירד ה׳ לראות את העיר ואת התגדל וגו׳ יתנירי׳ שמעון בר חלפתא זו אחת מעשר ירידות האמורות בתורה׳ אשר בנו בני האדם׳ אמר ר׳ ברכיה וכי מה נאמר כני תמרי או בני נפליא׳ אלא בנוי דאדם קדמאה מה אדם הראשון אחר כל השובה שעשיתי עמו אמר האשד אשר נתתה עמדי וגו׳ כך שנתים מדור התבול ער דור הפלגה׳ ויהי כל הארץ שפה אחת׳

ויאמר ה׳ הן עם אחד ושפה אחת לכולם׳ רבי יהודה ורבי נחמיה׳ רבי יהודה אומר הואיל תן עם אחר ושפה אחת אם עושין הם השובה אני מקבלן׳ רבי נחמיה אומר מי גרם להם שיסרדו בי לא על ידי שהם עם אחד ושפה אחת׳

יד ועתה

לתעלה תנבת התתים תכל תם תתד דעתם לחשוב כי תין לתעלה תם תקום עיון ועל כן היה תבתם פוזר כתה לרתתים כולנו כדי שתזכר סכרתם כהפרדס ולכתם כל מ׳ תכל מי סילתו ממנו אית מת ס׳: ועל סכת הכ׳ תמר נעלם ונעכו ע״ז כי כבר מודיס כטנס מלכות ס׳ מכל יתנו כבוד ובכורס ג״כ לזרים תותו ועל כן כלל ס׳ שפתם שבטוכו כפי תדתם שתטנו שהתנהגם מסורס ניד קבריס וכן עבה להם מתסרס לע׳ פרים ותם כלכלו לעשם כדתית׳ כפר״ת ולת זכו להיותם חלוק ס׳ רק יפראל׳ ועל סכת הכ׳ תמר נעשם מלחתם ותם תחושבים לזוריך שפע עליהם כהברת תטפע מלכת

ראת קטון

אין שם מלת ע״ז דילפי׳ נ״ם כתיב הכא ונעשה לנו שם ולכתיב התם ותם מלהים תחריט לת תזכירו תה להלן ע״ז תף כתן ע״ז כדתיתת כפ׳ חלקי כי כסיל מחיתה לו׳ כי כרית כרותם לעצמים וכן חלו שהזכירו נפוץ כפנת׳ וכתקיים כהם לאחר זה משום דק׳ ליס מהו מן נפוץ שכבר היו יכולין להיות יחד מילו יסכיתו בקבון חטפ״י אלא יבנו התגדל ולת ס׳ל לאת טעם לבנינו חלה לעשות שם פו לשם תר מתחבל וכוונה עד שרש״י ז״ל נתחק לפ׳ בן נפוץ אלא יש עליהו שום טכם להטינהו ולכן אחר שפיו הכשילם להיו׳ מחיתה לשם:

מעשר ירידות כו׳ תפ׳ בפרקי ר״ת פ״ת עשר ירידות ירד וס׳ כסנה וס׳ בתגרים וס׳ כסיני וס׳ בנקרת הגר וכ׳ בתבל מועד וס׳ לעציד לבא׳ וס׳ כנ״ס דכתיב ויאמינו תת קול תלהים מתהלך בגן ובתיב דודיך לגנו יבא לו כדין כו׳: **ובי** תם בתמר בני תתרי כו׳ כלומר וכי תם״ד דבני תתרי תיכן דתיטרוך לתיתר בני התדם לת תל״ל תלה תחר בנו ותו לת: **אלא** בגוי דתם קדמתה שיהסם לתכיתם הרחשון שדמו לין כתה שיהו כפוי טובה כתותו כדתם׳ ותזיל: **כך** שנתים תחר התבול ויהי כל תתרן שפה ת׳ ופי׳ תתו התזיל ודרים שתיבות וכתי״ם לעיל בסימן ג ד׳ ופי׳ שפה היות תחר התבול שרתם ס׳ לשוב לתכיהם תחרית, תתרן כפרו בטובתו ויהי כל תתרן שפה תחת לתצו׳ שענין התבול טבעי שתחדו ת׳ לתלף תרנ״ו שנה הרקיע תתמוטט כו׳ כדלעיל וכזה דתו לתדם שבטובה שהשפיע לו ס׳ ויהי תתם שתחשבו קדמ תנר לומר שהיו השיחתו ותש״ם שלפי תחת כן היה ל״ל לקדוש תנר מתחר שהשחירה בידו היתה ולת נתשך לו שום תוכם תחשבה שבתובה לו: **אם** עושין כן תשובה׳ תף ע״פ שפשם בכתוב נר׳ כר״ב שהבובה שתהיותם לעם ת׳ ושפה ת׳ כתשך רעתם שבתתו זה לזה והשביתו כא׳ ועתה לת יכבר תתם מחשבתם תם יפתרו על תבובה זו ולכן הבה נרדה ונבלה שפתם ותתבטל שבת תחטוא ת׳ תשום דק׳ל דת״כ זה תחלם תיבתי ליה כלא ו״ו דתם כוי״ו דתחת תילתא תחרייתי לכ״א ר״ל שהבובה שלהיותם לעם ת׳ ובלים טוביים יקובלו בתשובה כיים ללחד עליהם וכות בשביל זה והבובה נזכרה פתומר ועתה וכדר׳ תכף דבסתוך ולפ״ז ת״ם תם החלם לפשות יהיה דבק לת״ם ועתה כלו׳ זה שהחלו לפשות יהיה לו פתח של תשוב״ה. ת״ל שפי׳ בתרוך התרידן עליו כדלעי׳ בפ״ב וזיל שבה שבת שיהא לקבלם בתשובה תחר שבתרוך התרידן ולת מעבתם עבו׳ תכל״ם בפשוטו דהן עם ת׳ שבת התחטא בפשוטו ות״ם וזה החלם יהיה תוספת רעתם כלו׳ ולת עוד תלת שום עבו׳ עד עתה היה התחלה לבד תכל תם יתתידו בתשובה זו יוסיפו לחטוא תו יהיה כי ובתרוך התרידם כלומר ולת עוד תלת שבתרוך לבדו הספיק להתרידם לפי שהיו עם ת׳ ושפה ת׳ ותרשת ר׳ תכת תעם יודה כה ג״כ ר״ל ותהיה שבה ג׳ לעבשם כלו׳ ולת עוד תלת

ויאמרו הבה נבנה לנו וגו׳ אמר רבי יוחן מגדל בנו עיר לא בנו׳ אתיבון ליה והכתיב וירד ה׳ לראות את העיר ואת התגדל׳ אמר ליהן קרון רבתרית ויחדלו לבנות התגדל אין כתיב כאן אלא ויחדלו לבנות העיר׳ אמר רבי חייא בר אבא התגדל הזה שבנו שלשו נשרף׳ שלישו שקע ושלישו קיים׳ וא״ת שהוא קטן׳ רבי הונא בשום רבי אידי אמר כל מי שהוא עולה על ראשו רואה דקלים שלפניו כאילו חגבי׳ ונעשה לנו שם׳ תנ״ר׳ ישמעאל אין שם אלא ע״ז׳ פן נפוץ על פני כל הארץ אמר ר׳ שמעון בר חלפתא כפי כסיל מחתה לו׳

וירד ה׳ לראות את העיר ואת התגדל וגו׳ יתנירי׳ שמעון בר חלפתא זו אחת מעשר ירידות האמורות בתורה׳ אשר בנו בני האדם׳ אמר ר׳ ברכיה וכי מה נאמר כני תמרי או בני נפליא׳ אלא בנוי דאדם קדמאה מה אדם הראשון אחר כל השובה שעשיתי עמו אמר האשד אשר נתתה עמדי וגו׳ כך שנתים מדור התבול ער דור הפלגה׳ ויהי כל הארץ שפה אחת׳

ויאמר ה׳ הן עם אחד ושפה אחת לכולם׳ רבי יהודה ורבי נחמיה׳ רבי יהודה אומר הואיל תן עם אחר ושפה אחת אם עושין הם השובה אני מקבלן׳ רבי נחמיה אומר מי גרם להם שיסרדו בי לא על ידי שהם עם אחד ושפה אחת׳

יד ועתה

מ"מ הפסוקים וביאור המלות

הוא"ל וקן עם' כו' וח"ת הם למה הפי למה לא יקבל כתפוזי ולפי דעת הרב בהלכו תפוזה שם תפוחי שבגללים לפניהם דרכי התפוזה בענין פרשה וסיחון ניחם מתחר מה ו' הרבו לחטוא בע"ז כדלעיל לא היו מתקבלים בתפוזה לולי שפלוס ביניהם תכל לדעת בעל העקידה

זכרים ר' כם"ו וזולתו המומרים סתין רבר שעזוב בפני התפוזה תתי תיכף למי' י"ל דמ"מ יוסרו סיסורין

מנחתן בענין דוד וזולתו ע"ד ויוסף פקדי קוכבין ופקדתי תכל תלו לפי שפלוס ביניהם תקובל תפוזתם לגמרי ולא היו נשנשים בכלבול לשובות

קולב קרדום ופזור מרטות כלב;

מו נטת גלעד שפתח כו' דתל"ב ועתה לת"ל לא תכל ל תלא ולא יכנר מהם דתתי שכא עכשו תזמן תחר וכ"ת תי ס"ל כר' דלעי' בסיתן תקודם שנרוך סיניהם ותזו תפוזה בקתו' ותולם היות הרתו פתלת ותתם ותיך נרתזה התפוזה בתכוונו לעיל בפכ"ת סיתן"ג' ותן תתרין למו שתף על פי שפתח להם בתפוזה

כרתפות כ"ם תיתכו ותו תתי"ה יכנר מהם ולפ"ז תתר ותתה דכרי ה' להם ותתת לת דכריהם לה' ותתי' יכנר דכרי ה' תל לכו תו לתלתכים ושפט דרשת זו שם היותה דחוקה שתין כל דכרי הכתוב תפי ת' תפוס דותתה תורה על התפוזה תפט הכו' ולכן כ"ל דלא דכתיב כייכו תיתוכם שהם פי' לת יכנר שקר דתלו יפוזו כתפוזה יכנר תתכתם ותם פי כתתיהת וכי לת תתנע תתכתם תילו יפוזו תפי קת"ל ודתי תיפוזו תתחזקתם תם יפוזו ושוב תפי קתתר הכה נרדה כו' כיון דפותה להם כתפוזה תכלי תינוך שלא קבלו לפוזב וכיוהת בפי' הוה פי' קרה דותתה כן יכלה ידו לשעל בפכ"ת: הכרם הוו כי תע ג דיכנר לשון תניעה כתו יכנר רוח נגידים יכנר תתך תזיתה ת"ת כיון דתלי דרים לשון כנירה תוזם בכנידת הכרם דרים; הכרם הא פנין הדתיון לכרם תיכו תלא לותר שכתו שפעתים תקרם כנירם בכרם לרפתו כן כנירם דהכא ולא כפתם כנור שהוא תסיפת הפרי תכל לא לותר שכתן נכנרו והכתבו לפי שלא עשו פירות דהכא גדולם תזו שותי שהפחיתו התשיבו ולא העבדד פרי לכר;

זה ת"ת הדכרים שעשרה דברים שנו לו פתוכדת דתלתי וכתתי תותם לשעל כפ"ט סימן: הבה תרדה ותכלה כתתו לו כתקו נרדה ונכלה שלא לתת לו פתחון פה לותר כ' רשויות הן ויהו לת יודם כדרשת חז"ל שתחדו ללמד תרך תרך סיהת הגדול נתלך בקטון ת"ק דתפי' כתרדה יהיה לו פתחון פה לותר סתין הכל נפוי לפכיו תדתשתרי' ירידה לרתות וכן כתרדה גת ותרתה כי לת יודם כמ"ם חז"ל ללמד לדייני שלא יתתכו הדין עד סיוליו ושתת לת תפשו לזה שלא היה טשות זה כיתים ההם תכל כשעות זה היו פרוגים: משפתם תעשה נכלה שע"י שפתם יתמעו תים שפת רשהו לעשה נכלה שלא יתשהו זה תת זה ויהרגו זה תת זה כדתפרם ויהיה ונכלה לשון נכלה ולא כפשוטו לשון כלכול דת"כ ונכלכל תיכני ליה שפרשו כלל כתו כי שם כלל ה' ושוב דתל"כ ונכלה ותסר לת יתמשו סייהו הת ושוב כתו שכתעשה סיה שהם פוזר והריגה ונכלכל לשובות לתה כישוד לת תזכיר לת כלכול הלשון שלא תכלה לשון נכלה ותם כן כו נרתזה הריגתם ותשם נשוך הסוור: הרכן להם כני טור כו' נר' דסכירת להו שטרם כותם נכקעה היה לכל ת' תקום תיוחד כדתשתע תדכתיב ותתלת ענין הכלעה תלה נפרדו תיי הגויים כתרצותם כו' ותלה כי תם למשפחת כו' כגוייהם ותשום דתויקך תשתע שכשרכוניה נפוגו תכבל על פני כל פתרץ ולא כוליכם תים לתרגו דת"כ ולכו לתרגותם תיכני ליה ויקני תיך תיתרתי תילתת שיחזרו כל ת' לתרגו הרתשובה לכן תתר ר' שלא חזר תים לתרגו שלא כען

טור לעיון וכני ניתן לעור כתו תקרם להם ולפ"ז תלת ת"ת כתרצותם לעוייה לתו תרגות דהשתח ת"ק תכליה דתנדרים תוכשת לתרגו שיעתתחרי' תי תכו' דת תקרית תגרי' כשתו ג"כ תדי ותכבו חולתם נקרתו פשתם וכתו שכ"ל שתחר הפלע' נקרתו שתוקם כלי לדמות שהלכו להם תף על פי שתין תרגותיהם הקדושות הכי כתי תיתם כתנדרים" וד' כתוכת שכר שכל ת' חזר לתרגו דרתשובה תתם ותם שתחר ויקרא' תוקם שתפרדם תכבל תיך כתלת כל תיך כתרגו וסייהו כדתשבת שנכנסו כל התרגות" כדתלמי' הסרים כו' פי' שקבלו כל התרגות ותתו דרך גם וכנכנו כדתלמי' הסרים סיהו שם דור הפלגה וכל תלת ותלת כלעה תכני תקוקם וחזרו לתקותם" ת"ק תי נתן תר הפלע' כרתשני שכרו' דכבל בקשה קיה ותפשר שעלו שם כדי לבשש תרחוק תים לתרגו ותו כתיב תין כל ת' לקרתתי" תכל קשה תיך יתכן שטרם תעשה הפלגה היו כלם כתרצותם וכתו' תתי תים תל הקשה וכתו' ס' כתיב ג"כ תל רש"י ז' ל נבני כנסשם תקדם;

אין ויכן לו ויקן לתי שכשהו הלה כבר נתתר ותשם שפיעם כו' ותרתי לת"ל ותק ע"ג דתלת לותר' דתין להם תלק לב"ת כדתיכן כפ"ק ת' כיון דשלק כתו' ס' תפוס תתי תרגו תכני תם ותה שכרם ובן ותה תפיעם שהוא תכפול תשום דשם שתיך תעשת כל תתרן ושכנה תלת תיתה תלה כל' תשפחות;

הציץ עליהם ת"ת ד"ה תיכ ס"ם תקודש לתי תים ויעשם ס' כדור תכו ת' כדור תכול כדלשל כפ"ה ג"ם תיכני ליה תחד כנגד דור שכל' נתי ו' דתכו' ששעו הרשה תשיב ותה דלא שתף תלה ל' תשפחות לם תשיב: ל' תשפחות לה ידעתי תכליה שהיו כתיכן ה:

מהיכן כתתו תתכרשם נרתה ששעו שתתחר שבלתן נקר' לו זרע תה כוזך לו ישתעל ובני קטורה לא שהיכו תשפחות או ליטתו של עול' תתורת הכתפדות ורעה ס' שיהי תתכו:

דאנא גלי תתרעתי ותין דשתי נותה עלי תו תטרדת גלותו לו שטכע תרגו היה נוח לו יותר;

ארא תן כל פף דסייהו כפל ונקרתת כן תשנין כלל ה' שפת ונרתה שתין זה תר סיף דנרסי' כפ' תלק כפל ונפר סיף סיתן רש לפורה תתי ופר סיף תתר רבי תתי פור שתפי ופרש' סיתן רש לפורה שתכתין תלתוד תפני שעומדין כתוך השולש" פור שתפי פור שתתוקן תיהיו כלותר תשפת תתדם כל תה שלותר דתי תהיה פור סיף תם ותשתם תתם דפור סיף לתו תייהו כפל וכן כשלתי פ"ה דשפת תתר דשפתנו שתיהו פור סיף כפל כפל פור סיף לתתי נפקה תשה לניטי פשים ופרש' שפני כפל קיתין וכני פור סיף שתי לתן ותלו תשתם דפור סיף תכפל היה שקרתם פול סיף שם שם כלל ה' שפת" ת"ק לתה סיהם שתם דפור סיף ותו לותר דכיון דשכת' פור שתפי כדקרי' לפור סיף ותו לותר דכיון דשכת' תתריתי שנקרתת פור סיף זולת כפל הוכרך לותר דכפל תיה תלת פול סיף ושנו כין פול סיף לכפל וז"ל סיהי ר' ותתן בקי בתקוק התלמוד סהיה כפלי ולא תפור סיף תלת כן תי' ל' שפל כפל וקתתר" ותה שהכיהן תעשה זה לתשתעי דתפ"ג דקרת לת לתתר תלת קרת שתה כפל ותין זה תורה על כלכול תה תלת שתה כפלפל ת"ת פולשוף שתו פל כלכול שפה תלת שתקרתת קלר: בר' תי שנפפל שתו כפר כיתרצותו לעיל כפ"ל פ"ם; תרה שופר פלתים היה כו' תך תילתת נתרת נתידי לה ותייתי לה תכה לפ' ת"ם ויתת תרן על פני תרה תכני דתתי תל"ל היה תתם שתת כותר כפדים ושוב כתב שיהא תרה תתר תפור כפרים ותת כתרן ידעין קרן כתיי תכני תת תכל לפ"ו פי' שתת כפכת תכני פ"י שקבל לפני נתרוך על תכרתם וכדפרש"י ופי' על פני כפניהן תפר תכני

ונחמרן מעיו כו' ולא נעשה לו כאן שיהיו כאן אלא לשני אחוזר שנאמר שלשה על מנת שיעשו לו כאן כתכרים וחכמים תיפשל ועוריים כדכתיב והן לא ידיע להוי לך מלכא ואמרו ת"ל כין מניל כין לא מניל כדתניא כתוים כפ' ואת קדמתך כו':

ונחמרן כתי מעיו כו' שכשרמו שהי' מת סוניאוהו שימו כחון שו שכשרמם שהחזר שולם כו קודם לעמוד והוניאוהו לחון שיכנל ולא הושילו

אברם נגזל מכאן שנם מ' מדחשיב ליה קרא כריפה וכן נאחר מהרן ואף על נב דאשכח ד' דשלחן נולדו נכת מ' כאברם מ' שו מב' נפים ואפי' זה לא יהיה הרן מוליד לפם פנים אלא לאחנה מ"נ דוה שינו נגזל מזה שנם אלא' חדשים ואפ"ג יהיה הרן מוליד לו' שנם מאחר שהשפיר פיכך קערם מושטו נקט בשדר העולם פוה כוללם נולד אחר זה שנם וכי תימא פוה קודמת נגזל מזה יותר משנ' וימ' שהרן הוליד קטן שו' שנם זה אשכר היה ואו תהיה אתחילה כאברם שינו מוליד יותר נדולה אלא נקט היותר מעט שלין כח בידו מנשה להרבות כתחילה ואו' דיותר קטן דמשמע היה הרן כשהוליד וכדאחינא שאכנין לעיל פ"נ סי' ח' לך ל' מנ"ל דאברם נגזל מאחור ואחור מהרן נגזל מכלם והיה נדול הרבה פנים פסם והוליד כשהיה נגזל ואח דקטיטנו קרא אברם נאחר ואהרן דרך אחנתן אחריה להו וכדאחיא שם אם ויפת הפ"נ כן סדר וי"ל אשום דכתיב ואחי שרי עקרה אין לה ולד ואחי כראשית יא סנים שלו יבדל לומר אלא כתיב שרי עקרה כדאשכח: נ' נחמה הרן קטן מאברם כ' פנים; שנה לעבדם פי' אברם דאברם נגזל מהרן כ' פנים פיה הרן כבנולדה יאכה כתו שהרי יאכה זו שרה ונקרחת יאכה לפי שסוכה כרוח הקדש או לפי שהכל מכירין כיפיה כדאי' כפ' כן סדר ואברם נגזל מאחר שהר שנים כדכתי' הלכן אחה שנה יולד ואם שרה בחת שנים שנה אלא ואין עוד שנה לעבור על יאכה ועוד שנה לעבור על אלכה שנולדה להרן קודם יאכה נאחת שכאהוליד את אלכה היה בן ו' פנים; ואברם אינו מוליד אתחה נר' דאשו' דלא אתיקשי לך ת"ש כאן ואחי שרי עקר' דמשמע שכבר הרניזו כעקרותה ככאן ואחאחר שוה היה קוד' שילכו אחור כשדים לאחר שאחרין כתוב ויקח תרח נו' ת"כ לא היה אברהם כל כך נגזל כפנים שהרי כשהלך אח"כ אחרן לארן כנען היה בן ע"ה שנה כדכתי' אברם בן ע"ה שנה בצאתו אחרן ואין ספק שקודם לצאת לארן היה קטן אע"פ שנה כתה פנים ואחאר שדרך הדורות לו שלא להוליד עם היותם בני ק' ויכולה היך הרניזו כעקרו' שרי לכ"א אחך ע"פ שהדורות הרחוקי' שכיחי אחדם ואח היו אחאחרים קהולה כני דורו של אברהם היו אחאחרים שהרי הרן אחיו הוליד בן ו' ולכן יתחתו ואחי היך אברהם לא יוליד אחר היותו בן כתה פני נגזל אחנתו ויניעו כעקרות שרי ואין לומר דקסיס לנו אנה שרי היתה עקרה ולא אברהם ולזה השיב שהרי אחיו הוליד בן ו' דאח רמיה היה אחולדת אחיו דאין אברהם עקר כי כתה אחים אחנתו זה עקר וזה הוליד: בבר אחקום שנאחר אחם אחקני' ליה כתר דכתיב עקרה אין לה ולד לא"ל ואח"נ דפ' הכא"י אח'

ואלה תולדות תרח תרח הוליד את אברם ונו' א"ר אבא בר כהנא כל מי שנכפל שמו יש לו חלק לעולם הזה ולעולם הבא' אתיבון ליה והא כתיב אלה תולדות תרח תרח יש לו בע"ו ויש לו לע"ה אתמאי' אמר להון אף היא לא הברה' ר"א ר' יוחן משום ר' אבא בר כהנא ואתה תבוא אל אבותיך בשלום בשרו שיש לאביו חלק לעולם הבא' הקבר בשיבה טובה בישרו שישמעל עושה תשובה;

הרן עלי פני תרח אביו' רבי חייא ברייה דרב אדא ריפו תרח עובר צלמים היה' חד זמן נפק לאתר אחרינא לאברהם מוכר אחתיו הוה אתי בר איניש בעי ריזבן והוה אמר ליה בר כמה שנין את והוה אמר ליה בר חמשין או שיתין' והוה א"ל ווי ליה לההוא נברא דהוה בר שתין ובעי למסנד לבר יומא והיה מתבייש והולך לו' חד זמן אחת הדא אימתא טעינא בידה הדא פינך דסולת אמר ליה הא לך קרב קורמיהון' קם נסיב בוקלסא בידיה ובהרהן לכולהון פסיליא ויהב בוקלסא בירא דרבה דהוה ביניהון' כיון ראתא אבוה אמר ליה מן עבד להון כדין אמר ליה מה נבפור פינך אחת הדא אימתא טעינא לה הדא פינך דסולת ואמרת לי הא לך קריב קורמיהון' קריבת לקדמיהון הוה דין אמר אנא איכול קדמאי ודין אמר אנא איכול קדמא קם הדין רבה דהוה ביניהון נסב בוקלסא והבריגון' אמר ליה מה את מפלה בי' ורעין אנון' אמר ליה ולא ישמעו אוניך מה שפיך אומר נסביה ומשריה לנמרוד אמר ליה נפגוד לגורא' אמר ליה אברהם ונפגוד למיא רמשפין נורא' אמר ליה נמרוד נפגוד למיא' אמר ליה אם כן נפגוד לענגא דשעין מייא' אמר ליה נפגוד לענגא' אם כן נפגוד לרוחא דמברר ענגא' אמר ליה נפגוד לרוחא' אמר ליה ונפגוד לבר אינשא דמביל רוחא' אמר מילין את משתעי' אני איני משתחוה אלא לאור' הרי אני משליכך בתוכו ויבוא אלוה שאת משתחוה לו ויצילך חיפני' הוי' תמן הרן קאים פליג אמר מה נפשך אם נצח אברהם אנא אמר הן לאברהם אנא' ואם נצח נמרוד אנא אמר דנמרוד אנא' כיון שיער אברהם לכבשן האש ויצוצל אמרין ליה דמאן את אמר להון מן לאברהם אנא נשלוהו והשליכוהו לאור ונחמרו בני מעיו ויצא ומת על פני תרח ונו';

אביו' הרא הוא דכתיב ימת הרן על פני תרח ונו';

אברם ונחור להם נשים ונו' אברם היה נדול מנחור שנה אחת' ונחור היה נדול מהרן שנה אחת' נמצא הרן נדול מאברהם שני שנים' שנה לעיבורה של מלכה ושנה לעיבורה של יסכה' הרן מוליד לשש שנים' ואברם אינו מוליד אתמהא;

נא ותהי

מ"ת שפסוקי וכחור המנות

יח

יט

כ

כא

כב

כג

כד

כה

כו

כז

כח

כט

ל

לא

לב

מ"ת הפסוקי

רבה כך תבוא פרה מילונית היא דכתיב ותן לה ולך תפי בית ולך תפסר לה ס"ל לך לו מי נתי דהויא תוישא ה' לשרה כתשר דכר נפקה כדלקמן פ"ג ולהכי קורי תפוח דכתיב תן לה והוה לה תחר כך דת"ת הוה נתי ל"ת כהויא כתיב והי עקד לת שרה ולית לתי דתנטריך לבנין תב דכילף לכל תקום דכתיב כיה תן דהוה לת"כ

שמואל ג' ת' דהם ל"ת לי לתכם הת כהויא

ירמיה ל' כתיב כה תת"כ מנפקים ותי לבנין

שמואל כ' הת כהויא כתיב כה וכת לבנין

ישעיה מ"ט גואל ומגבי תכבי הוה מתנחכם

ישעיה כ"ד ולית לתיתר תפוח דעקר' שם

לסיומת דהיכת דכתיב תן הוה תחר כך ותחדת נתי תיכת כנון תן לה תנחם דהוה ליה תת"כ וכדגרסינן כתיכה דכתי תלת תחריך כתן דסני ליה על כי ג' עדים ושני ל' דתפוח דק"ל יתיר ו דתן לה ולך ולחנה נתי ק"ל תו ולתנה תן ילדים דתפוחא תקדים בעלמת כיון דעדיפת תיכה הוה כה סגד ה' בעד ותחן תן לה כיון תתי זורם תן לה לשדיפת תיכ הוה כה שדותי דעתה וכן כתין לה תנחם תכל תוכני ל' דעדיפת תיכה קתחר תנגדו כה והיו לה למויכי וכן נבי תן תנחם

רבי עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי:

ורהי שרי עקרה וגו' א"ר לוי בכל מקום שנ' אין לה הוה לה • ויהי שרה עקרה אין לה ולד הוה לה וה' פקר את שרה וגו' • °ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים והוה לה °בי עקרה ה' את חנה ותהר ותלד וגו' • °ציון היא דורש אין לה והוה לה • °ובא לציון גואל • °רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי:

נדרי ולה"ק בכללו דלמו לגוף' מתו מלת למיתת כתו' ותהי שרי עקרה לתכי תנטריך לכרם דעקרה הסתת לחוד הוה דקתת' דת"כ ברכתה וחתל נתי דכתיב עקרה הוה ליה למי' תין לה ולך דלת ניחוי כסקר וע"ק לכתוב ככתוזרי תין לה ולך ולת ליכתי לחכת עקרה ותיכה הת ל"ק כולי הת דתי למו עקרה הוה תפוח שלת נזדמן לה ולך עדין תכל לת מחסת עקרות ושמח י"ל דלהכי כתב תין לה ולך ותי יתירת לכנין תכ לכל תקום וכתיב תין כך תכתי דקתפרש הכת כגון תין תקומה תין תוחר הסב תין תים שם על לכ זו לתם דכללו הוה תחר כך וכן נבי תחסת העמוקים ותין להם תנחם תחר לקתן כ"ג על' עלי לכתחן וכן לקתן ס"ד פ"ט נבי ופד תין כת ולת הכיה כתן תלת תין דתכה וכיון דקתפרש כהו קרת דהוה לה לתיתין הכוכר נב"כ שם שנחחר לת ילדה הוה לה דכתיב כי רבים בני שוממה דרוקה כתלת תין היה דקתחרי וכתיכה רבתי לה תייתי ליה אלא מירי דשקיכן בקרת דעקרה תפיים פרת בקרי דנחולה דמיירי בעקרה כדרך התדרש לפיים בשנין נחולה:

הכלה פרשת נח

סדר לך לך פרשה לט סימן א

פתח פתחי בת וכו' • לפי שהחזיר כלו תדבר בתכרתם שהרי יפיפית תבני תדם דרשינן ליה לקתן בפ"ט בתכרתם וכן כתנחומת כ' לך לך ושוד דרשינן התם כיה תגור תרנך וכו' וכברקין דרשינן כיה תהבת נדך ותבתה רשע וכולי ולקתן בפ"ט דרשי כיה כנות תלבי ביקרותיך כו' וכתנחומת דרשינן כיה נתי וכת נור בתנהם פניך יתלו וטעם

תהלים מ"ה כל דרשת פתפרש כתקות' להכי דרש נתי פתחי בת וטוד דת"ם כיה מ"ם וכתי פתך וכית תכיך ותין זה תתיסר יפה שלם בתכרתם שנת' לך לך תתרלך וכו' תם לת שנתרסהו על הכלם תתם ע"ה על כן יטוש תים תת תכיו וכו' ותיכו נכון סיכת התסורר להזהיר כדכר קל זה ותין קושית תיכות

תהלים מ"ה פתחי בת כלשון תזהרת על תה שכבר כיה כי תחלית התסורר לסדר תדברי והתזהרו הרתסוכו' והם דברים לתכרם כיתים תהם כתלו תדבר שכתו תכל י"ל לתה יכניהו בכת וכ"ם תחר שכתחלת התסורר יכנהו כתלך נתה ונגור לתה שנה שתתו לכנות לו תם כת וי"ל שהתסורר התחיל תתחתות' ל תקודם ולכן התחיל בסכתו כפי תה שהיה לו כרוב יתיו שנתפרסם יכיו וגבורתו כעולם והיה בניח ותלך ותת"כ ספר התחלתו כתפר קדוש לעבודת ה' ולכן כנסו תן בכת הנסמכת לתושר תביה וכעלה בתתיחות לבה וכן תפרה הלך תפר ענתוית ככת קטנה הנפתת לתלך שהוא לשון נעורים ותדבק בו לעזוב תביה וחולדתה ותלך תחריו כתום לבבה תתרן תולדתה ולא הרהר תחר תדותיו תפס' שלת פירש לו תקום תה שתליו ילך וכסתוך פי לתחת לבו קטנה של תברהם ותפשר שלתחה זה נקרא בכלן בת לושר שעליהן קטנה ושרים תין לה: ועד"ז ל' שבתוכות שם שהיה ברוך יתיו תלתד דעת לכל העולם נתהל לתלך תמהנה ותסתפים לעול' וכתיכתי תה שהיה כתחלתו לותר לעשות תכסנת ה' וכהותתו עליו נתהל לבת קטנה כתו שהשם תוספת ולא תחסיר' וכניתו לבת קטנה שלא הוסיף תתחלתו שלא תחתיו ית' ולא כרת ברית לזולתו כלל תהל הוא ית' עשתה כלי ועשה ידי בתולי תבלתו: בישר לה שהיה עושר תתקום לתקום וכו' י"ל תהל

כ ויאמר ה׳ אל אברם ר׳ ברביה פתח לריח שמניך טובים שמן תורק שמך ׳ אמר ר׳ ברביה למה היה אברהם אבינו דומה לצלוחית של אפופילסימון מוקפת צמיד פתיל ומונחת בווית ולא היה ריחה נודף בין שחית׳ משלשלת היה ריחה נודף ׳ כך אמר הקב״ה לאברהם אבינו שלטל עצמך ממקום למקום ושמך מתגדל בעולם ׳

כ ויאמר ה׳ אל אברם ר׳ ברביה פתח אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו׳ אחות לנו קטנה ׳ זו״ר אברהם שאיחה את כל באי העולם ׳ בר קפרא אמר כורזי שהוא מאהה את הקרע ׳ קטנה שער שהוא קטן היה מסגל מצות ומעשים טובים ׳ ושדים אין לה ׳ לא הניקוהו לא מצות ומעשים טובים ׳ מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה ׳ ביום שעור עליו נמרור לירד בתוך כבשן האש ׳ אם חומה היא נבנה עליה ׳ אם מעמיד דברים כחומה יבנה עליה ׳ ואם דלת היא נצור עליה ׳ אם דל הוא במעוז ומעשים טובים נצור עליה לוח ארז ׳ ומה תעורה הזו אינה אלא לשעה כך אין אני פתקיים עליו אלא לשעה ׳ אמר לפניו רבון העולמים אני חומה מעמיד אני דברי ׳ ושדי כמגדלות ׳ זה הענוה שישאל ועוריה ׳ או הייתי בעיניו כמוצאת שלום ׳ שנכנס בשלום ויצא בשלום ׳

ר ויאמר

ולא יכיגו במעלת אברהם ואחזוהו למה שגדלו עליו מהרגלם בחזקת ע״ז ׳ שלטל עמך כתב הכתרסי ז׳ל הדעות והמעשי׳ גדול בהם התועלת הפרסו והגלוי אם בהם המזיקים להכניע ולהוציל בהם וזולתם ולפ בהם מפותים לכיחן ולנרוף מחשבת כוכות ובחלוקתם ע״ד ותעלומיו יותר מכלם זהו תועלת טלטול הכלם והכוונ׳ כו ס״כ וחלילה שיבדק העניין הנני בטלטול אברהם ׳

רבי ברכי׳ פתח וכו׳ כתבדה זו בח לתת טעם בגלות אברהם מתחלה לפי שיוכסי מרכו היו עובדי ע״ז ומכאי חוטא ומקנדרים תחותיו לכבסן תחם ותעש״ה שניטול לה הודו לו תם שכוחו תעשה בספים שלבן לא כח זכר זה בספרי הגוים המספרים תעשי אברהם וויכוחו עם בני דורו כת״ם הרמב״ן ז״ל בפוק ס׳ כח ומדי שלא היתה תמיד בעבר זה עמהם כיוצ׳ ס׳ שיריחיק נדוד ולפי שענין הכבסן לא נתפרש בתורה תתח בחזות לנו קטנה שתפרש בענין זה ובתחזוק׳ כיחרו טעם הפתיחה יותר מכתן דבתר דרשת המקדמות תלנו נרסי׳ תתם תתה תוכח תרח תכיו עושה צלמים היה ועובד תותם תחר לו הקב״ה לך לך מארצך וגו׳ ותעש״ה שר׳ כרכיה נותיה נתן טעם לגלות אברהם בסי׳ הקודם כדי שיתפרסמו עניניו ל״ק דע׳ פנים לתורה ובחזית נרסי׳ בהיות דלעיל רבי יוחנן בשמו׳ ר׳ כרכיה ׳ אחות לנו קטנה זה אברהם לקוצי הכנת הכתות הזה וכ״ם ת״ם בחריו תם תומה היה שנתרמי דברים שתין להם הכנה תין לבקש טעם למדרשות תלו שיחתרו לחנות להם ענין תיך שיהיה ׳ שאיחה את כל העו׳ ותש נ דתחות פי לשון תחוה ת״ת מלקחתני ליה לתחות ולא לכת בדקלתר כיה שתשיבת ועת טור כדלעיל בסי׳ ו׳ ועוד דבת טופל יותר יפה על קשנה להכי קאתר דרתו לשון תיחוי ולהכי קרייה תחות תשוס לשון טופל על הלשון ׳ שאיחה כל בתי שולם שקרבם לעבודת ס׳ שקרתו כלם בשם ה׳ ולפי שעובדי ע״ז רחוקים ונפרדים מהש״י נקר׳ התקרבם תלין מלחם ת״כ תפני שעובדי ע״ז כתות כתות רבות תיה לכבעו תקבתו תחזם עובדי ה׳ עם ת׳ ובשה ת׳ לעבדו בשם ת׳ שוחה הטעם נתחר כיתקרב׳ נפש ובשעו׳ נפשות כדלקמן בס״ג ע״ד לכ״ת שאיחה את כל בתי עולם ר״ל שיחה לותם זה עם זה לריחת לאחדים ׳ בזה שאיחה את הקרע כלומר שהות ליחוי תתם שכתו שאיחה את הקרע עושה כ׳ הקרעים נוק תח׳ כך תיחה אברהם לכל בתי עולם תיחוי תוק להיות ת׳ תור׳ל שכתו שתיחוי הקרע הוא חזרת הכקרע לכתו שהיה תתחלה שהיו הקרעים לאחדים כן תיחוי של אברהם הוא חזרת הקרעים ליחדם כי בעת הבריחה תדם הרחמן היה מכיר את ה׳ ודבק בו הוא ותולדותיו והיו לאחדים עד דור תנוס שתו כוחל וכו׳ תו יד׳ ליתי בח וכניו שהיו דבקים בעבודת ה׳ עד דור הפלגה ׳ קטנה שכך הוא קטן

כו

מ״ת הפסוקי׳ וכיחור המלות

לך תם כתיב כתדיה ותעצך לגוי גדול פי׳ הריוח שיתפך תפליחה זו הוא תתי דכתיב כתריה ותעצך וכו׳ וייתכן ג״כ דתפוס דק ליה תתי ותפצך לגוי גדול וכו׳ דתפתע כתתו ע״י תתן שכר והלח אברהם לח היה נריך לזה ותף כי כתב רש״י ז״ל לפי שהדרך נורתת לב׳ דכריס וכו׳ ת״ק

שיר השירי׳ ו׳

פלח היה נריך ליעד לו הגלתו מהנוקים שהתכיבם שהדרך כי נכון לבו בטוח בה׳ פלח תור יעוד לב״ת שתין זו פלח הורעת תפליות גלותי שהות לגדל שתו בגוים והה לתתן כבודו ית׳ שידעוהו כו על ידו לח שאברהם יקרא שיר השירי׳ ו׳ נדולה לעכתו ולו״ת ואברכך כי ע״י זה יכירו שה׳ תתו וילקנו כדרכיו ׳ כוקפת נמיד פתיל ומונחת בזוית תריכת תרתי לגריעותה שת׳ תכד תקנו והשני תכד תתשך התכיל עליו וכן אברהם היה בכודו נשתר תכד תקנה שיהוה בעבר הנהר ונם תכד היוכבים תתר היו תכבים תורו בעתדם עליו לשתור תתוכתו בכל עוז ובתהותת נרסינן לגלותת שבנית הקברו׳ דתם שתקו׳ שהות נפשד בתתוכה לבית הקברות שבלם פגריס תתיס ולח ידעו

כו' אתי כת"ד כן ג' פנים הכיר אברהם את כורתו ואתחזותא אחר קטנה שעדיין לא עשה לו הקב"ה ניסים ולמה נקראת אחות קטנה שעדיין לא היו לו בנים וכ"ל פיה לדות סופר והכי גרסינן ד"א למה נקרא' וכו' דהה תכיון דיסיב טעמא דקטנה אימרי מפני שלא היה מלומד בנסים אתי כעי תו ולמה נקראת וכו' ואתי למה נקראת אחות ולא בת הוה דקא כעי לא משבי מידי ומ"מ מגדה היולן לם ס"ל טעמא משום נסים או כנים שלא משום דעד שהיה קטן היה מסגל מצות ומעשים טובים כי כשכחו דכר הכתו' ; לא הניקוהו את מקיים מעצתו קיים ולא תלמוד לא מורך וכדאת לנקוק פ"ב נשמר כליותיו כב' כדין שלמים וכיו נוכעות תכת' וכו' וכיוצ וגדים תן לה שלא ה"ל אתי ייתן תכל בחוית גרסינן וגדים תן לה שעדיין לה בת לכלל מצות ומעשים טובים וכדי לייסד הגרסא יש לפ' דלא כת דקתני היינו שלא בת למעשה כתקנו מאחר שעדיין לא דכר כו רות ה' ולא קבל מדב לא ידע לעשות התורה כהלכתה וגם לא יעשה כל מצות התורה רק לאחר שהכנל יתייסם ס"ג לפי שגדול מצוות ועושה יותר ממי שאינו מצוה ועושה כדאת' כפ"ק דקדושין לכן אברהם בתחלה שהיה עושה מדעתו בלי היותו מצוה במצות שלא נקרא תקיים התורה בתקנו וכ"ם לפי שאחר כנכל פקידת כשער י"ו שבת אחת שניהו של אברהם לפי שהיה יושב שם ; משביר ומעשים ולא היה עושה הטובות שלא לתכבד אחד שנתה כדרך הפלוסוף ולא בת לכלל דעת שלא עד המילה שאז היה עושה מצד מצות אתם כי נתנה שבתה שהיה עושה בתחלת שניהו לא כת לכלל מצות בתקנו כלל ובניו וגדים אין לפ"ז שלא היה שניהו עדיין שלא כנערה שכל שלא גדים נכוהו אינה שלמה כיוסי נופה ; **מה** נעשה לאחותינו כיום שידוכר כה כיום שנור עליו וכו' לכאורה נראה דקושי מה נעשה הוא מפני שלא כת עדיין לכלל מצות כהונן כדקאמר וגדים אין לה וכו' ולכן מה נעשה לזכותו פימלט מאחר שאין לו זכות והשיב אם חומה היא שאם נאסר על קדוש ס' שלי לו וכו' וזה לימלט ודקשה דלא יתנע אם יאסור עצמו על ק"ס פשיטא שלי זכות זה כי אין לך זכות גדול מזה ואין גריך שכל ותשוכה ואם לא יאסור נפשו הרי הוא ניטול שלא יצליחהו נאחרוב לכשנע שלא שכי פידוגו אם יש לו לעשות שלא יהא לידי נסיון זה שאחר שאחרים שלא יאסור נפשו לפי שעדיין אינו מלומד בחצות כהונן וברחם שלא יאסור נפשו והיה רואי שיעשה ה' כלא נאחרוב שלא יצליחו לכשנע ולא יבא לידי נסיון והשיב ה' כי יש לו להציל כנסיון ואם יאסור נפשו יצילנו ואם לאו לא תתיירא מהכתו עתי ואתפ' פיהא ה' ודאי שיאסור נפשו שלו סדר שהגדה שאחר כלשון שסופק כלשון כני אדם וכן"ת שאחר אברהם אבי חומה וכו' ודאי וה לא היה כי אתין יהא אברהם לברי ה' שהשיב זה שלא הכוונה שאברהם אסר נפשו וגם ת"ם ושרי כמנדלות וכו' הכוונה שגם זכות כניו העתידים לנפות אחרנו גרמו לו ליכנל עד"ם לקחו כפ"ג לא ניטול אברהם שניהו שכשנע שהם שלא כזכות יעקב או שע"י שאברהם אסר נפשו אסרו ג"כ בניו נפשם שרמו לגרם שאחרנו חוכנו ואיהו שאחר שה נעשה שפשר הוא שפק אחם שהם דכרי האלהים ולא יפלא היות שלאלף חדוש יליעה ; **שאחה** את כל כאי עולם ק' שלא היה זה שלא כשנדל והלך לאדך כנענן שקר' כשם ס' ואיך קאת' לה הכא כעודו קטן שלא כת לכלל מצות קודם השלאתו לכשנע ושאת לפי שרואה כו סניה דורך שהלך השלומות ואתעטם כטענותיו שאות יכא להפוך העולם לקדוש כלם כשם ס' קרא שעתה אחות ואת"ם שאיהה ל' שהיתה שגדה אחר לשון זה לפי שכן היה כפועל ; **ביום** שגור עליו נאחרוב וכו' לפי שהיה משתחוה לאם ואברהם שכחישו כדלעיל כפרשה הקודמת ואין קושי' אחה שלא נאפרש זה כתורה כלכתיכך לפיל ; **אם** שעתיד דכרים כחומה שחוקה ולא יבוב שפני סירחה ואתחזותא דרסינן כהידיא שם נותן נשאו כחומה זו שהיא עומדת כפני שלחות הרכה ויאסור עצמו על קדושת ס' ; **יבנה** עליה כרחה דנכנה עליה גרסינן דהה נכנה עליה כתיב ות"ת לא פירש כאן אלא זה ואחרת גרסינן נכנה עליה טירת כסף נגילנו ונכנה אותו כעולם ופירש דנכנה תגז' אולי אכלה אחנה ופירושו שברכה ורעו כעולם ות"ם נגילנו אתו להגלה דמיות נכנה שלא דכלל זה קאי כהברה שאם לא יצילנו אין יבנה כעולם ולפי שהאכזון לשאוכה שה נעשה לאחותינו היה להגלה או חס לזה דשדוכה זוכרך כעל האגדה להזכיר ההגלה וכאמור לא חס לזה דשדוכה אינה קאחר גם שיבנה כעולם כוכות זה שע"י שאות עקר וכלכל אחיהם וגם ות"ת לא פירש שם טירת כסף לפ"ז ופירושו שאתנו כני ישראל שנאחלו לכסף וכת"ם כאנחותא נכנה עליה

טירת כסף אלו יפרו אל אקרואים כנפי יונה נאחה ככסף ; **אם** דל הוא כאחות וכאעשים טוביים ק' אחי עניין אחות ות"ם שאחר אם חומה היא ואתחזותא כיאחו דגרסינן ואם לאו הרי אם דל הוא אלמאור נפשו ע"ק ה' ו' דקייכינו היא שאחכני נפשו על ק"ס כאחך אחיותו חוק כעבודת ה' ואתני שאחכני נפשו כה וכמ"ש ושדים תן לה שלא הניקוהו וכו' עליהותו כלאי חוק כאחות ומעשים טוביים כהונן אחד תן יאחכני אלאי אלמאור אחות וכו' הוקיקו לזה ולא נאחר אם לא הוא דל אחיותינו שנא כידיות אחני אלמון דלות לא יפול אלא כאחנום קניניים כאחנות אאחן ולא כשנדר אעשה ת' לכך אאחר אם דל אחיותינו וכחות גרסינן אם דל אחיות ואשלבל אעשיו כדלת אידום שאינו כאומה אלא אעשיו אלוים ושומדים כדלת אניות אלויים ואחנדנדת לכאן ולכאן ודרם אלת דלת לכ' שניניים לשון דלות ואחנדנדת דאי לשון דלות לאחר דלה אינכי ליה ואי דלת לאחר לא דאמרינן כפ"ק דקדושין אין אישך אפשר אלא כאחר ואחר כיה אפיר שפשמים כדלת הוקה ולא אישוב על פיהם ; ות"ת אאחר קאחר אם השורה הוי אינה אלא לשפיר וכו' דאחנהם שינילו אכאחר אינה ולא אינו חוק כאחים לאה יעשה לו גם לאפילו פשם ; ושור דאקאחר אני אומה וכו' אין אישך ; ואם שכשנם כשלום אשאחם אם לאחר הכי לא יהא כשלו ות"ק אין אישך כאומה ס"כ לא יעמוד כנסיון ואחר אני אחקיים עליו כי אחה יעמוד להגלות הם' כי לא יפילנו נאדוב אם יהיה נאחה ויל דאחני כאחקיים עליו אלא לעשה היינו שלא אהיה אאחה כדקה כוחמית אחק כל פי שהיה אחו אידוב ת"ת אחה אאחה ; אחיה אאחרוב לא יהיה אלא אידוב ת"ת לא ייחד ה' אחו שלא לעשות לו נקאחר כעולם כדקאמר ואם אישים ס' אחו שכשנו לא יכא לידי נסיון והשיב ה' כי יש לו להציל כנסיון ואם יאסור נפשו יצילנו ואם לאו לא תתיירא מהכתו עתי ואתפ' פיהא ה' ודאי שיאסור נפשו שלו סדר שהגדה אחאחר כלשון אסופק כלשון כני אדם וכן"ת שאחר אברהם אבי חומה וכו' ודאי וה לא היה כי אתין יהא אברהם לברי ה' שהשיב זה שלא הכוונה שאברהם אסר נפשו וגם ת"ם ושרי כמנדלות וכו' הכוונה שגם זכות כניו העתידים לנפות אחרנו גרמו לו ליכנל עד"ם לקחו כפ"ג לא ניטול אברהם שניהו שכשנע שהם שלא כזכות יעקב או שע"י שאברהם אסר נפשו אסרו ג"כ בניו נפשם שרמו לגרם שאחרנו חוכנו ואיהו שאחר שה נעשה שפשר הוא שפק אחם שהם דכרי האלהים ולא יפלא היות שלאלף חדוש יליעה ; **שאחה** את כל כאי עולם ק' שלא היה זה שלא כשנדל והלך לאדך כנענן שקר' כשם ס' ואיך קאת' לה הכא כעודו קטן שלא כת לכלל מצות קודם השלאתו לכשנע ושאת לפי שרואה כו סניה דורך שהלך השלומות ואתעטם כטענותיו שאות יכא להפוך העולם לקדוש כלם כשם ס' קרא שעתה אחות ואת"ם שאיהה ל' שהיתה שגדה אחר לשון זה לפי שכן היה כפועל ; **ביום** שגור עליו נאחרוב וכו' לפי שהיה משתחוה לאם ואברהם שכחישו כדלעיל כפרשה הקודמת ואין קושי' אחה שלא נאפרש זה כתורה כלכתיכך לפיל ; **אם** שעתיד דכרים כחומה החוקה ולא יבוב שפני סירחה ואתחזותא דרסינן כהידיא שם נותן נשאו כחומה זו שהיא עומדת כפני שלחות הרכה ויאסור עצמו על קדושת ס' ; **יבנה** עליה כרחה דנכנה עליה גרסינן דהה נכנה עליה כתיב ות"ת לא פירש כאן אלא זה ואחרת גרסינן נכנה עליה טירת כסף נגילנו ונכנה אותו כעולם ופירש דנכנה תגז' אולי אכלה אחנה ופירושו שברכה ורעו כעולם ות"ם נגילנו אתו להגלה דמיות נכנה שלא דכלל זה קאי כהברה שאם לא יצילנו אין יבנה כעולם ולפי שהאכזון לשאוכה שה נעשה לאחותינו היה להגלה או חס לזה דשדוכה זוכרך כעל האגדה להזכיר ההגלה וכאמור לא חס לזה דשדוכה אינה קאחר גם שיבנה כעולם כוכות זה שע"י שאות עקר וכלכל אחיהם וגם ות"ת לא פירש שם טירת כסף לפ"ז ופירושו שאתנו כני ישראל שנאחלו לכסף וכת"ם כאנחותא נכנה עליה

כשלום ולא הזיקוהו כיום קושי' אחה שלא נאחר אחו כשכשן כדרך הניזונין לאחת' כי יש כל שם נו' ; **שנבנם** כשלום ק' לכנשם שיכא רשות ושוי לכי הדרה כאלת אחנעתי ליה לה כאחנות אחשכח ולא אחנות אחם ות"ל דאחשם יאחר כפ"ק דרשי שאחקרא אחר ולא נכאה כנכנסת לאחנות ופירושו שהכנשם והיכיה הוזה אחו שאיהה כשלום כי אחשם אכפי' לאחשת כאו כשם כבן כפר כאחדוכי וכו' אחין לאלה אחיות אאחקרא אחר כנכנסת כיכים כאחקרא אחרים כאחוכו ואכי אחשם אלמון אוזה הנר אחר ט' קדוש כרוך הוא כשם טירת כסף כך אחי אוזיל כשלום אינו כאחזותא לא נרסינן אלא כאחזותא שלום שיבא שלום אן אכשכן ; **ריצא** כשלום ואחזותא לשון יליאה כמי שיש אחזותא כשוק אחרים ולא לשון אכיסה כאחשמו כאחם ואין אחיכין על אדרש ;

ד ויאבר ה׳ אל אברם לך לך׳ °החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר׳ מעשרה דורו׳ שמנת ועד אברהם׳ ומכלם לא רבתי עם אחר לא עמך׳

ה ויאבר ה׳ אל אברם לך לך׳ רבי עוריה פתח °רפאנו את בבל ולא נרפת עובוה ונלך איש לארצו׳ רפאנו את בבל ברור אנוש׳ ולא נרפאתה ברור המבול׳ עובוה ברור הפלגה׳ ונלך איש לארצו׳ ויאמר ה׳ אל אברם לך לך׳

ו רבי עוריה משם רבי אחא פתח °אחרי צדק ותשנא רשע על כן משחך ה׳ אלהיך שמן ששון מחבריך׳ רבי עוריה פתר קרייה באברהם בשעה שעמד אבינו אברהם לבקש רחמים על הסדומיים מה כתיב תמן °תלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה׳ וגו׳ אמר רבי אחא נשבעת ואמרת שאין את מביא מבול לעול׳ ומה את מעיר על השבועה אתמהא׳ מבול של מים אין אתה מביא׳ מבול של אש אתה מביא׳ אם כן לאיצאתך ידי השבועה׳ א״ר לוי השופט כל הארץ לא יעשה משפט׳ אם עולם את מבקש אין דין׳ ואם דין אתה מבקש אין עולם׳ מה את תופש חבלה בתריין ראשון את בעו עלמא יבעו׳ינא׳ סב לך הדא מניהו ואם לית את מותיר °ציבחר׳ לית עלמא יכול קאים׳ אמר לו הקב״ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע וגו׳ מחבירך מהו מחבוריך מנת ועד אצלך׳ ר׳ דורות ושבולם לא רבתי עם אחר מהן אלא עמך׳

ז ויאבר ה׳ אל אברם לך׳ מה כתיב למעלה מן הענין ויומר תרח בחרן׳ אמר רבי יצחק אב לענין החשבון ועד עכשו מתבקש לו עוד ששים וחמש שנים׳ אלא בתחלה אתה דורש שורשעים קרוים מתים בחייהן לפי שהיה אברהם אבינו מפחר ואומר אצא ויהיו מחללים בי שם שמים ואומר הנוה אבינו והלך לו לעבדו וקנותו׳ אמר לו הקב״ה לך אני פוטרך מכיבור אב ואם׳ ואין אני פוטר לאחר מכיבור אב ואם׳ ולא עוד אלא שאני מקרים מיתתו ליציאתך׳ °בתחלה ויומת תרח בחרן ואחר כך ויאמר ה׳ אל אברם׳

ח רבי

מעולה הוא ומשם רמיזה שפי שנתעלמה מדרגת אברהם מנכותה מהרתבו וכאן לה הכיה מלה קרא לידון שכחותה לתרוכי לך לך׳

פתר קרייה באברהם שהיה מקרות מהמזמור מתחת דתיירי באברהם כדכתי׳ ברים פירקין וכן הוי קרא דמתי תהכת נדק וכו׳ וכי בשביל זה בלבד יסוכיך למשוח שמן ששון והלא תהכת הנדק ושנאת הרשע יתנה גם כן בכתובי׳ כי מי פתי יסור מזה ותשלת הנדיק נדיך כתעשים טוכים שלא יתכלו כרוב האכלים ושוב כתר דכתיב בלא רכב עד״ה ועוות נדק תו לית׳ תהכת נדק ושנאת רשע ושוב לתה כשל תהכת נדק ושנאת רשע והלא יהיו ההפכים תחד תשל לתתי דתפ׳ ליה באברהם ת״ם דפי׳ תהכת נדק מחזק לנדק את הכריות ושנא מלהיותן מחר שהלין עליהן וכדתתר לקיון כם ג״כ פ״י ת״ל הקב״ה לאברהם תהכת נדק מחזק את כריותי ושנאת מלהיותן והמזוה ליה כשילה שתפס היה שיחזק לנדקם ולזוזות להם זכות שלא יתכלו שם לה יתכן שיתוכם שיקוב הדין את הכר ולב״ח ושנאת רשע שתפס״ שלא יהיה להם זכות לה יחזק כתיוכם שהרי בקש סיטה להם חסד ולא יקבום כדין ושנא לזכותם אפני הסבועה׳

אם לענין החשבון וכו׳ שם נהן בחשבון שנותיו ת״ת לומר שמת תרח קודם שיגיעת אברהם מחרן כדמשמע הפסט הכתובים דכתיב ויומת תרח וכתר ויאמר ה׳ אל אברם שהרי כשנלך אברהם היה תרח בן ע׳ שנה וכן ע״ם שנה היה אברהם כשיצאו מחרן הרי קס״ה לכתר ומאחר שנותיו של תרח מפתים ושתים שנה לית׳ שת קכ״ה שנדיין חסרי׳ משנותיו הרכה ת״ק חני מתבקש לו עוד ס״ה שני דקאמר דהת תינו שלא ס׳ דכי מדלת קכ״ה מר״ה הפו להוס׳ וכ״ל דמשום הכי כתב רש״י כלשונו שכאן כסתוך נשלשו מן שנותיו הרכה ולא זכר שלא לחלוק על חשבון המדרש שתם וכתב הרכה מנת שלא ס׳ וכדי שלא לחלוק על חשבון המדרש שתם וכתב הרכה וכ״ל דס״ל שתפס״ שכן ע״ם שנה היה אברהם כשיצאו מחרן מ״מ דכור לך לך מתרגם יה כיעותו כן ע׳ שנה לכד תו פחות דשני׳ פעמים יצא מחרן לח״י ושעשה משום דכשעה שנדבר עמו כן הכתוכים אברהם כן ע׳ שנה היה כמ״ש בסדר עולם מדכתיב ויהי הקב״ל שנה יצתו כל נפשות ה׳ וחזר לחרן ושם ס׳ שנים דכתיב ואברם כן ע״ה שנה כשנתו מחרן וכו׳ וכדתמצא לקמן כם״ח ומשם דכור לך לך מתרגם יה מקמי דכור כין הכתרים שכיניתי הרחשונה נ״כ כתתר ס׳ שתה ושתיכן נרמזו כלך לך וכדתכתוב שתם ות״ם ואברם כן ע״ה שנה כשנתו מחרן היינו כיניתי שנית שכיתה תחר כין הכתרים כשחזר לחרן ותחד שם ה׳ שנים ותשע׳ שכנין כין הכתרים נכתב תחר ענין התלכים ותלחת התלכים כיניתו הכ׳ שתה הפרשיות המורסות ותין מוקדם ומתוחר כתורה ושם״ה תחר הדברים התלה לח קחי לכל מתי דכתב ומשל כדתכתוב כפי הנו ולפ״ז ת״ם דקאמר מתבקש לו ס״ם מתחר שכדכור לך לך מתרגם יה אברהם כן ע׳ שנה כהכרח׳ שוב מצחתי כפרש״י לתדרש שכתב כדכתיכנא׳ ד״ה על עכשו ול״ג ועד עכשו׳

עד עכשו מתבקש לו ס״ם שנה׳ הרתב״ן ז״ל טעון ואתר ואני תמיה על דבריהם מזה מכאן כל הכתובי׳ הוא לספר תיי כתב והוליכו הכן וחיתתו ותח״כ מתחיל בעכין הכן ככל הדורות כך נהגו הכתובים והנה נח עלמו ביתיו של אברם עודנו חי ושם כנו כל ימי אברם היה תיע״ב ד׳ והר״ם

ת״ת הפסוקי׳

הכלת ז׳

ירמיה נ״ח

תליס מ״ה

כרחשית י״ח

ה רבי החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר׳ מעשרה דורו׳ שמנת ועד אברהם׳ ומכלם לא רבתי עם אחר לא עמך׳ ומה סדרשו הכתוב כזה עם שפשוטו היות החכם מתגבר בחכמתו יותר מעשרה שליטי העיר ע״כ כי כתחכולות תעשה לך מלחמה היינו משום דפסיק וקחתר לה ולית׳ שכרוב הפעולים לת תועיל החכמה לכל הגבורים והעשירים וכמ״ש חכמת החסכן תנוח ועוד דמעשרה גבורים כזויה כיון דכעוו קמיירי מיכעי ליה כיון דכעוו קמיירי ועוד מה ג׳ לחר היו כעיר ולהכי דרשינן ליה כגה מו כיוסף כתכרהם כי הכה מו כיוסף כלקחן כב״ג ומעין הענוי היינו עצין הכיוסף לחין עוו גדול משם לחות קרוב לה׳ ומתיחל חליו הכתוב וה״ג דקאמר עליהי חכר ה׳ כשכל הדורות לחכר שלטו כעולם כרכר הוה להמית צדיק עם רשע והיה׳ וגו׳ חמר רבי אחא נשבעת ואמרת שאין את מביא מבול לעול׳ ומה את מעיר על השבועה אתמהא׳ מבול של מים אין אתה מביא׳ מבול של אש אתה מביא׳ אם כן לאיצאתך ידי השבועה׳ א״ר לוי השופט כל הארץ לא יעשה משפט׳ אם עולם את מבקש אין דין׳ ואם דין אתה מבקש אין עולם׳ מה את תופש חבלה בתריין ראשון את בעו עלמא יבעו׳ינא׳ סב לך הדא מניהו ואם לית את מותיר °ציבחר׳ לית עלמא יכול קאים׳ אמר לו הקב״ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע וגו׳ מחבירך מהו מחבוריך מנת ועד אצלך׳ ר׳ דורות ושבולם לא רבתי עם אחר מהן אלא עמך׳

ז ויאבר ה׳ אל אברם לך׳ מה כתיב למעלה מן הענין ויומר תרח בחרן׳ אמר רבי יצחק אב לענין החשבון ועד עכשו מתבקש לו עוד ששים וחמש שנים׳ אלא בתחלה אתה דורש שורשעים קרוים מתים בחייהן לפי שהיה אברהם אבינו מפחר ואומר אצא ויהיו מחללים בי שם שמים ואומר הנוה אבינו והלך לו לעבדו וקנותו׳ אמר לו הקב״ה לך אני פוטרך מכיבור אב ואם׳ ואין אני פוטר לאחר מכיבור אב ואם׳ ולא עוד אלא שאני מקרים מיתתו ליציאתך׳ °בתחלה ויומת תרח בחרן ואחר כך ויאמר ה׳ אל אברם׳

ח רבי עוריה פתח רפאנו וכו׳ כתר׳ מתחר ר׳ עוריה לעיל כפל״ח מתכם תם שכניתו כתן לפרושו ונלך תים ללחרנו נכי ויתחר ה׳ אל אברם ורחם דתתח לתרוכי יתורת דלך כדלעיל וכני לתרוכי שהחרן המיוחדת לחכרהם היה חרן כנען ולכ״ת לך מחרנך זו שהחרן הרחויה לך היה תוחם חטר חרחך לפי שהיה קדוש ורחויה לו ונתנה לו לירוש׳ והכיה חסתכח מוכלך תים לחרנו דקחתר כענין הפלגה לפי דרשתי דחדקחתר לחרנו ולח לחרנו ע״ד תים לדרנו פניהו חשתא׳ שכל ס׳ ילך לחרנו המיוחדת כגורלו ולכן חכרהם שהוח ס׳ שהכטוטים כי כן ת״ח שנה היה כזתן שלגה כדתיתת כשהר עולם רחוי שנה יולך לחרנו המיוחדת לו ויתכן לתים לחרנו דרש כחכרהם דחשתא ליה תים לשון חשיכות ע״ד תים נדק שחתר לשיל נכי״ח ולהכי חפרש ליה כחכרהם שהיה שהוב שכהם וכיטרו הכתוב שלשכוק ילך לחרנו המיוחדת לו׳

פתח תהכת נדק וכו׳ כדי לתרוכי יתורת דלך כדלעיל מייתי הך קרא דסיפיה שנתן לו לך דחתח לומר לך לתורך הוה הכטוחה דלפ״ז יתפ״ ת״ם ע״ש מייתי קרא דתים ס׳ חל חכרהם שהיה מדרגת נכוחה יותר

ז"ל הסיב עליו ו"ל ואני תמיה מאד על דבריו מלה כי אין הנכ
הכתובים בסוס מקום לספר המקרים שקרו לנו בחיי אחר
מיתתו רק כספורי הדורות מפני שכתוזכיר דור אחר יהוייב שיזכיר
גם תולדותיו ויהי חיין ומיתתו כדי שיעלים ספור דור הבו ואח"כ
מזכיר דור הבן וכמו מחוייב שיזכיר גם תולדותיו ויהי חיין ומיתתו
כדי שיעלם גם ספור הדור ההוא וכן זה אחר זה על הסדר הזה
מאחר שענין הספור קטון אינו רק לאחנן הדורות מכל כאלין גם
ספור דורות רק ספורים ומקרים נתעכים זה אחר זה כספור תרח
שלקח בנו ואלהו וכן בנו והלך לחרן וגם בתבת בנו לספרך מאברי
ללכת ארצה כנען גם יכתוב הכתוב תחלה מיתת אביו ואח"כ יכתוב
בתחלת אברם ואחתו שרם ואמת היתה בעודו בחיי אין זה מנגד
הכתוב מקום מקום ואין לומר מגם זה הספורי הדורות כי כבר
הפלים כל ספורי הדורות ותתחיל לספר בלקיחת תרח את אברם
בנו וגו' שהם ספורים נכריים שאינם משנין ספורי הדורות כנ"ל ,
ואינו נכון בעיני כי מה ענין זה לזה מתו שבעתין הדורות יכיר כל
מה שהיה לאחר ובזוי יעשיתך הדבור לבן בנו כן בספורים לתת לו
יספר כל תת מקרה לאחר ושנים אחדים ומיתתו ובזוי
יעשיתך הספור בכן ושוד שמרי נפ ענין תרח מספורי הדורות ואינו
טענה ממה שהתחיל לספר בלקיחת תרח וגו' כי דרך הכתוב
שבקיומו תוכה ויהולך הדורות שם יש בהם סוס משנה שהיה להם
בהכח לדבר בדור ההוא מספר והולך המשנה ובזוי מספר מיתתו
נתעתיק הדבור לבן בתו שהיתה בהח שהכתוב לדבר בו ספרי
תולדותיו וכל ענין המכול וכשגתר ענין המכול בתב ויהיו כל ימי
נח וגו' והתעתיק שיהו לבניו ושם"י שעדיין היה חי פד אברהם בתח
התחיל וכן באברהם שספר הכתוב כל מארעותיו וכשהגלי לו שם
בתב מיתתו ואח"כ נעתק לדבר בישחק לשם"י שהיה חי עוד ל"ה
שנה וא"כ למה לא יהיה כן בתרת שהשלים לדבר בו ספר שם
שנריך להודיענו שהוא מקרה לו ושהלים בחייתו ובעתק הל הבן ,
ובשנת הנ' מל"ן חזקה בעיני ומאחר שזוכיר לנו ל"ל בתחלת
הבן בחיי בתב בתורה ויקח תרח את אברם בנו וגו' היה רחוי
שיהלים כל בניו אברם ובשיבא הזמן סבו את תרח לו יספר
מיתתו וכ"ם שדבור לך לך מאחריך ממין ויקח תרח לת אברם וגו'
שהכל הדחקתו מחמת שלא יספיק בחייתו תרח בין הדברים שם לא
את לו מתם ; ער עבשן וכו כל זה תוסם דס"ל דמאחר
לך לך הינו אחר לקיחת תרח את אברם הנ"ל בדשת רש"י והרחב"ן
ז"ל בדשת אחר ב' דשרים ומאחר ס' לו אברם וכבר אחר ס' ולקיחת
תרח את אברם היה קיום חנות וגו' ומתח בין לקיחתן אברהם
אל"א בתחלה מתה דורם וגו' ומתח בין לקיחתן אברהם
קרויים מתים בחייהם שו מה כ"ל לפי שהיה אברהם
וכו' ולפ עוד מלה שאני מקדים וכו' ואי קשתרן שמקדים מיתתו
ליניתתו מה כ"ל שהרשעים קרויים מתים בחייהם ולינה למיתה
דשני תשובות הן דס"ב הל"ל דל"ת לפי שהיה אברהם וכו' ושוד
שחדקאחר בתחלה מתה דורם וכו' ומשתע דס"ק בתחלת כל דבר נרוך
להקדים הקדמה א ושל זה שבנה התשובה כלה וע"ק אמי קאחר ולפ
עוד מלה שאני מקדים מיתתו דס"ב מה שאני פוטרך מכבוד אב שהרי
מיבו בשולם ויותר תימה אם בשוב אל הקושיה שעדיין אתקשה לו
ס"ה שנה כיון דקדושה מיתתו ליניתת אברהם ורש"י ז"ל בתב בה אחם
ז"ל ויתת תרח בחרן לאחר שיצא אברהם וכן לאחרן כנעון יתר אם'
שנה אקרי בתוב ואברהם בן ע"ה שנה בשתתו אחרן ותרח היה בן ע',
שנה בשנולד אברם שרי קט"ו בשיצא אברם בשאחרו בן שבעתיו
אברכה ולתת הקדים מיתתו אל תרח ליניתתו של אברם שלא יהיה
בדבר תמוהים לכל ויאחרן לא קיי אברהם חנות בכוד אב ואם
שהיה אחרן וקן ולפ לו לפיכך קדמו הכתוב את שרשעים לפ בחייהם
קרויים מתים והצדיקים אף במיתתן קרויים חיים שכ"ל ולפ"ז אתפרש
מקדים מיתתו ליניתתו דקאחר בשיבא לפ בפשוטו ולפ"ז ניחח
דל"ק תם"ה מיתת ר"ש שהרי לא תת עבשו בפשוטו ואיתח בחי
שהוצרך להקדים שרשעים קרויים מתים דס"ב לא הוה קרים
מוכיח שקר לומר שתת ואינו תתוי אל דס"ב דאחר לאתפרש לפשוטו
שבני הלוקין בס"ק ת"ת מתורים אין רחוי שיתקרי בשום בי
אחה שלא השמיע לנו ש שרשעים קרויים מתים לבד דאחי
שניניה דקדים לשמר המתת מבנותו של תרח ושוד ת"ם בחרן שתת
שלא מתחלת ג"כ נקרא תת שלא עכ"ל שתוקי שבושה התורם שיוכן
מתנם שתת מתת אבי בנותו של אברם וח"ת מיכה תשקר בכתיבת
כיון דרשבי שמיר מיקרי מתים בחייהם מכל מ לתחות על מיתת
זמן הוא חוסם הם בחרן אברם תת הוא שאחר לקיבל לאתפרש
הכתוב את דאחרין לת נבתבה התורה לאתפרש ואם בחרן מחר
בתיבת התורה מתי ויאחרו לת קיים אברהם בבוד אב והלת אבל

יודעים שבחנות ה' הלך ושפר שלין לחוש לבבוד אחר לבטל את
החנוה כדבקתי לן מזחת שבתותי תשחורו וכ"ם בכח דס"ל
בדיוק מיבא מדבו ומולדתי שבבר תמה הרח"ם ז"ל מזה ושלחתי ל
דאחלול ה' דקאחר הייבו בתה שלא הוליך את אביו ושתח בתו שלקח
אתו את לוט כי ס"ם לך לך מאברך ומבית אביך הייבו מהחקים
מבלל המשפחה אבל אביו יכול להוליבו שתו ואתה שלא עשה בן
לפי שה' קראו לאחרן לא ידע תגרי אל בני ואתי יולידך שתו אביו אלא
ימים ויהיה עליו לאחת ולבן בבודו יותר שיביאתו באחרנה שלבן ובתו
אמו שתת מבבלל תנות ומבית אביך שיבית אביו אחת בתו לפי
שרשע היה אז ויחבב על ידו מלקרות בשם ה' אז שום מבלל הנסיון
שיעשו אביו ואתו ללבת אל שם לא ידע והחזדים את אברהם לא
ירגישו בזה ולבן הקדים הבתוב מיתתו אבל מ"ת לבי מנחם בי לשה
יבא הבתוב בהשמיטה להשמיט לאחון שתת קודם היציאה בי יותר
טוב היה שיבתוב הבתוב שבת שבועה של תרח מלבת שם אברהם
להסי' החיזדם מאברהם מיושבה בדברי שקר ושוד שלא אברהם
אברהם שלא יבתוב הבתוב שבת שבועה שתשבה מהחתר לו
יותר שתשר בתה שבתוב שתת תחלה ואברי תתה שלתר שתשבה"ר
ידעו שבדיין לא תת ויחשדו את אברהם ת"ם שיאמרו אחלי קדו
ולא אחלי אברהם ושוד אחלין ידעו הדורות הבאים שלא הולך אברם
את אביו שתלשיו עליו שם תתה שלא נזבר שוד אחה דאחה בי
אחוני לא הוברך ליזבר ואם תתה שהיה בותה אח"כ שת בתון
ליעתוק בחרן בתו שבדו החזדים לא בבתב אחלים שלא הולך אברם
ל"ל דאחלא נזב תרח מילך אחר' ת"ם ואילך אחו לוט ושוד שבילמדנו
אחו בשדי בתה בל היוצאים בת"ם ויקח תרח את אברם בנו וגו'
ה"א דלא אלך תרח שתו ' ולבן יותר קרוב שביני לפ ולא שר את
שאני אחלים אינתו בשבשו שתת תרח אחם קודם שיצית אברם
ואם"ם שהיו יחיו ר"ה שהם היבו שבן היו קנוטים יחיו בעת לידתו
בי שנות בל אחם קנוטים בעת לידתו בדאי בפ' החולך ובשבל
אברהם שלא יתחלל שליו שם שחים והיבו בחבשי דורו ולא ידעו
נחתבה בי הה' היתה לו וש"ם שאני פוטרך וכו ה"ק אין לך אחם
שדרי אני פוטרך לשם"י שהיה חי ואלבד זה אוסיף לך שאחרים
מיתתו בדי שתבבל אחבר לנחרי ת"ם בתחלת אחה דורם וכו' בני
בירושלם לבחורה יש לחרום בן אבל יותר בתה לומר ר"ת והוא לפי
שהיה אברהם וכו' וכ' תשובות הן וס"ג ל"ת לפי שהיה אברהם וכו
ת"ב הדה היה ואחם דלא תיקשי לחה יקשה ה' חיי תרח בבבל
אברהם בן ע' אין קפידה שפרי בם בחיי הוה תת בבם בחיי
ותק"ג דאחר לשיל בפ"ל שתרח יש לו חלק לשה"ב אפשר שלא תת
בתשובה ואוכה לשה"ב בזבות בבו דבריה תזבה לבת בחיי בל אלך
ות"ם רש"י בפ' ואלה תבת הל אבתיך בשלום לאחד משמה
מיבו מוברח מרש"ל לא אחרו אלא שיש לו חלק לשה"ב ורש"י בתב בן
אחום החשתחת הבי אחתם אבל אחד אלה שיש לו חלק לשה"ב הוה לפי
לאחי אברהם שחי בחייהם לא קרוי ; שרהרשעים קרויים
אחים בם' אי אחתו יליף לה אדבתיב ואחת הלא רשע בחיי ואינו
ואיבבי' אינו' אחבה ע"פ עדים לו ג' עדי יחית אחת אי אחה לא
אחת אשיקרו ואם דלא יליף אחבה לאחשר לאיזהי מיתת קרי
בחרן היבו בתי הבי אלא אחום דקרי בחרח אחיק למילתי ואחשר
מיתתו בשנין הדורות ' ת"ב ואי' ויאחר ה' אל אברם ובבר אחר ה'
אל אברם בדלעיל ; שרהרשעים קרויים אחים הענין בבולל
הבני שבל השותף לחבירו בחת אחי ואחיבר שעתידי לחיות לעתיד
שולם ה"ל בחלי בבר אחו ואבדיקים הפך זה שאני אחיקרן קרויים
חיים לפי שחיים את פני ה' וזוואחני לשה"ב וב"ר אברם הפשם לפי
שהלדם את אבד הגוף ואי אחד הפשם ובח"ם לשיל בפ"ח אם
אחשליכים יחיים ולא יחות וכו' ולזה הרשעים הנחשבים לנוחבות
לפי בחייהם קרויים אחים אבל הצדיקים שבם נחשבים אל
נפשותיהם חיים בחותם ובפ"ם חל"ג ; שאבלו בל שלון אחר ולא
אחרו עליו ד"ת בחלי אבלו אזבחי אחים שאחר שלא נהגה לא הגף
הוא אבר את ואפילו ר"ת שלחשבינו יב"ג שאחריו שלפי שאחון אבר
שנחנו אין לו אבלות שאין אבבר דבר לאבדות בבל אבלותו של בבי
האבלות הבאות שיעשבלו בהם לבן רשעים בחייהם קרויים אחים
שאחר שחייהם פוגלים בהם הרחני הרי אין אבלות באחם ואבל
הבשולה היא החות אבל אחן שלא יעבלו הבול לא יהיו אבלו בשלם
אחנם הצדיקים בהפך בי בחייהן קרויי' חיים שאחר שמבלו והניח
אבלים החיים אחם ' שבשיגיהו פיחיים אוחשים ה"ל בחלי האחו
יחים ; שרהרשעים קרויים אחים בחייהם ותע"ג אחים
אם לו חלק לשה"ב כדלעיל בפ' ל"ח ל"ק דאפשר שהם היחו רשע
ובקרבן אחת ובה לפ"ה בזבות אברהם בחו שזבה אחון בזבות אחקיו
דבתי אחבה אחת בדלעיתא בפ' אלה אבל לפי אם אברם ' בני אפשר

מכח על מכותיך כשלום למדך שעשה תרח תשובה כ"ל שכשהגיעו
מאברם היה ברשעתו ואז נקרא תח ושוב עשה תשובה וכת"ש ברח"ם
ז"ל והרמב"ן ז"ל כתב כ' תשובות אלו והביא סיוע מל' הת' מת"ש
במדרש ר' כל העני' כשרים חון מעל זית ובעל נפן שהשתן והיין
קדישים לגבי מזבח הניחו הפירות
וכן מניחו בחכרים
שהעיל את תרח שכ' ואתה תבא
אל אבותיך בשלום:

לך אני פוטרך וכו' תימא
דתה תשובה היה זו
דלמא לפטורים בעת מיתה אלא
מפני חלול ה' משמע דיודע לו שפטור הוא מדין שכורם דחלול ה'
מפני חלול ה' אלא מפני חלול ה' ירת אלא ידעו שהוא חנום ע"פ
דוחה כפורם אלא מפני חלול ה' ומי קא מהדר ליה פפוטרו מכבוד אב ואם
בדבר ויליעו עליו וה"כ מאי קא מהדר ליה פפוטרו מכבוד אב ואם
פטורו מהיסור חלול ה' מיבעי ליה ועוד מה ענין פטור אחרים
לפשוטו ועוד שב"ב אחרים פטורים מכבוד אב ואם כת"ש מחלול
ה' רואים כך הם אחין שומעים להם לעבור על החלות כדבקשה לך
כמ"ק דקושטן תלים אחרו ואכין תרתו ואת שבתותי תשמרו ושמת
חלול ה' קשתר הייט שידברו כחלקים כידעם שמנוה מתתו להניח
מכיו לעבוד וקנאתו שוקעה בעיניהם שם. ידחה כבודו לגמרי ומכחך
יהיה כעיניהם ככור אב קל מחתר שהב"ה לא הניח כו ולו"ג שהרי
אברהם לפרו הוה אסר כתקרה הוה יקרהו להיות פטור מכבוד אב
ואם לגמרי ולא אחר שלא יפטור לאחר מכבודם אלא פעמים לפי
שעה כשיטרוך לעשות אותו מצוה שיכרת וה"כ לא יכול לעשות
מאברהם כי ידעו שהור ח' שעה היה זו לבטל כבד אב ואם לגמרי
לאיזה צורך גדול והדור ח' לא יכשר מכיו: **לך אני** פוטרך
והיכו כשל לך לך דקדוק לן בדכשלך:

לך לך שני פעמים לשון לי דחק ג' דחשבם הלשון כך הוא
הנשם חלף הלך לו אלכה לי עברו לכם כדשנן
ברחוב"ן וכתב שלא דרג"ל אלא היכא דאין ההולכה שלו כגון ועשית
לך תרון בין. כבר הסיב עליו הרמ"ם ז"ל מכמה דוכתי דדרג"ל
אפשי שההולכה שלהם אלא שרצוי לומר דת"ח היכא דאיכא
למדרש דרשינן כדאיתמר בכמה דוכתי ואפשי. מהרמב"ן שטעון על
רש"י ז"ל ולא ראה המדרש זה דדריש לך לך מהשתא ג. דכתגדות
דלעיל דרשו ירידת דלך לך מ"ת ר' וה"כ כשגין אחר תשום דוחקא
דכל חד והא דלא פי לך לך להנאתך ולטובתך כפי רש"י שם היות
זה יותר מתיאם על הכתוב מסום דח"כ תשתם אתבלית דעתקו
הוא להנאתו והא ליתי שאין לה מעבר להושיע כאן אלו כאן. אכל
תבליתו שיפרד מתשפחתו שוכדיו ע"ז ויכא לא"י לקדוש כשם ה' ועוד
אלא היה אברהם עובד ע"ת לקבל פרס שהוצרך לכשרו כתהלם
שהולך להנאתו אכל ת"ת ת"ל לא חס"כ ואעפ"כ לגוי גדול עם שאין
פנייתו כשביתו לזה ד' אחנם הר"חס ז"ל כת' שת"ם רש"י להנאתך
ולטובתך היא שהיו דפ"ק דד"ה דת"ר יצחק ל' דברים מקרבי גור
דינו של אדם בדקה נפקה שנוי השם שנוי מעשה וי"ח אף שנוי תקו
דכתיב ויאמר ה' אל אברם לך לך והדר ואעשך לגוי גדול אכלבר ר
דם"ל דקר' דואעשך לגוי גדול היינו אלא להבטחה אלא יתעשבו
כתוכו דדרך פירוש לך לך להניכה שנית. ולא להנאה ולא. ידעתי
מ"ל דהב"ר ס"ל הכי דאברהם הניח דואעשך הוה להבטחה מייתי
לה כפירקין כשם ר' חייא ותקני הניח אמרו בלשון שהשך ואעשך
שמעך אין כתיב כאן וכו' אלמא דויהי שברת שהם כעלי המדרש
וה"כ הרי הנאה מתוצאת לו בהליכתו. **לך לך** כ' פשוטו
כתב הרמ"ם שדרשוהו לשון הליכה ויהיו נכון אלא מדרשיות
דרשו כאיזה כתיכת הליכה שנייה כדרך כל הנדרשים מדרשיות
שהיו נראשונה הכלה: **אחת** אחרת מארם נהרים וכו' הרמב"ן ז"ל
כפ' לך לך כשהיה דעת רש"י והרמב"ם שאחר מארן מולדתו של
אברהם חור כשדים וכמ"ש למעלה עליה. כתב ז"ל אכל השיקר ככר
ידעת אותה שנתכנו כסדר שלפני זה כי חרן היה אברהם ושם
מולדתו ואיכא חרן אכיו משולם ושם נעשות לעשר אותם וכך אמרו
בס"ר לך לך אחת מארם נהרים וה' מארם נחור ע"כ וכתב הרמ"ם
ז"ל שבראש מדבריו שסובר שבחיי שנות אחרן היו ואברהם נהרים
היה מארם נחור והוקשה לו על זה דמי הגיד לו זה כי לאו' שיאחר
מארם נהרים הוא חור כשדי ויקרא מארם נהרי כעבור היותו נכלל
בתוך מארם נהרים הכולל כל התקומי וכל העיירות שכין כ' נהרות
נהר פרת וגוזל ת"י ונהר חדקל ההולך קדמת אשור כתו שכתוב הוא
עכשו כעיר כותה לת כתו שהשב הוא מארם נהרים הוא מארם
נחור מת"ש לאח שיכה אחם לקרות כעת היכיה הרי מסוב כשם מארם
נהרים וכעת היכיה השנייה כשם מארם נחור כתחרם ת' מארם

ח **רבי** יהורה ורבי נחמיה רבי יהורה אומר לך לך שני
פעמים אחר מארם נהרים ואחר מארם נחור ·
ור' נחמיה אומר לך לך שני פעמים אחר מארם נהרים ומארם
נחור · ואחר שרפיתו מבין הבתרים והביאו לחרן :

ט הרא

מארם נהרים הכולל כל התקומות שבין כ' הנהרות קרמו המקום
השני שהוא חרן כשם מארם נחור לדחת שגם זה מארם נהרים הוא
רק שעיר כשדים נקרחת כשם מארם נהרים הכולל מפני היותה
תחת מחשבל החלך הכולל כל מארם נהרים ועיר חרן נקרחת מארם
נחור להיותה מיוחד לו והרחיב הנחורה על שארם נהרים ועיר
נחור הם שני מקומות מת' כך ר' כשעה שהיה מארם מהלך כחרם
נהרים היה מחור כשדים ונקרחת כן להיותה נכללת כתוכה חו מקו'
חחר חרן מתנה ותחרן ויתכן שהוא חור כשדים וכן נרחה מן התכרי
רש"י כשם מארם נהרים כולל גם חור כשדים שהרי כשילחי פ"ק
דכרכות גם כתחלה נעשה חב למארם פי לחכמי מדינתו שמחרן מארם
היה שב' כעבר הנהר ישבו חבותיכם ואותר חל מארם נהרים על עיר
נחור ושם מארם נהרים היטו שכולל גם חור כשדים הגה הוא סותר
את דכריו שחתר שם שחרטו ומולדתו היה חור כשדים אלא ע"כ ל'
שארם נהרים, כולל חור כשדים וכותה ותחרן ופי' וילך חל מארם
נהרים חל עיר נחור שהלך חל החלקים הכולל חור כשדים וכותה
וחרן וכפרט כארם נחור שהיא חרן ולכן נקרא שמו ארם שפירושו
חב ארם להיותו רחם לחכמי ארם שהם חבני החלקים שלו שהיא
מדינתו ע"כ יותכי תתיא לך חשב כותה על הרמב"ן פיסבור שארם
נהרים וארם נחור חחת היא כי לפ"ז חתי לך לך תרי זחני כי אין
כאן אלא הליכה אחת דליכא למי שהלך ממנה ושוב ונכוא אלא
חור והלך ממנה כי אחר שנדר ללכת הלך חל החרן ושב ירחתו עד
שכא לא"י אבל בעשו שארם נהרים וארם נחור שהיא חרן שני
עיירות סחוכות הם ויהיה טעם חז"ל ממש"ה וילך חל ארם נהרים
חל עיר נחור דמלמד כתיב ארם נהרים עיר נחור ממש דכ עיירו
ניהו וירחק ארחם נחור היטו ארם נוכח לפי שהוכה לארם
נהרים והוא מ"ש רש"י ז"ל נטי מעכדן ארם על שם שכני ארם היו
ארם נהרים וארם נוכח קורא אותו פדן לשון כתר וכי' וכדחשמע
מדכתיב כהכותו את ארם נהרים ואת ארם נוכח דמשמע שהיו
שתוכו ויכיכו דכתיב רש"י ארם נוכח שפי ארחם מעכה וארם שחשכן
ולח נעשרך לידחק כמ"ש הרמ"ם ז"ל שם שכך היה מקובל רש"י ז"ל
וכוותא חז"ל כתר לך לך ג' מארם נהרים וה' מארם נחור לפי שכ'
נפיעות שעה הם כתתו מארם נחור שהיה חרן והכ' כתתו עוד
מארם נהרים חשר כח כי כבותו מארם נחור הסחוכה לה כתו
שכבילת הליכור כת' וילך חל ארם נהרים חל עיר נחור שפירושו
שכח לארם נהרים ועוד כח לעיר נחור שהיה יותר להלן סחוך לה
ותע"ב. דהכ"ל כחת מארם נחור וחחת מארם נהרי לפי שארם נחור
שהיה חרן חשר כה היה חכרם היה יותר רחוק מת"י ומחנה יצחק
רחוכות וסוב יכח חארם נהרים י"ל דארם נהרים גדול חחרן ומ"ם
חחשבה קרי ולקדמה כתורתו כשנותו את ארם נהרים וחו ולכבי
נחי לקדמה החיתר' ולפ"ז אין כמחתר לך לך רחו חיניחתו חחור
כשדים כי היניחה היתה ע"פ הדכר אלא משמע וכתוב לה
קרא כאן חרט ומולדתו אלא לחרן וארם נהרים ולכן הוכיח הרמב"ן
ז"ל שארן מולדתו חרן ולא חור כשדים כי חור כשדי רחוקה מארם
נהרים וחרן ומחר מת' ס' הרמ"ם דארם נהרים שם כולל חור כשדים
וכותה וחרן שם דברים שתוכיח ר"ת מחי לך לך תרי זחני חחת
מחרם נהרים וה' מארם נחור דהה שם הולך מחרחקים כל זחן שהוחרו כו
וה"כ מה נורך לפרט הליכה כפני עלמה לחרן ולחו היה חור כשדים
להלן מחרן יותר קרוכה לפ"י היה מקום לזה שיאחר כ' הליכות ג'
מחרן וה' סיגא לנחרי מכל החקלים כדי שיכלול כו כהליכתו ג' כ
חור כשדים מכל השתח דחור כשדים רחוק מחרן להלן יותר רחוקה
מת"י שהרי מחו כשדים כת לחרן ומחרן לת"י שם נרחזה יניחת
חור כשדים כהליכה רחשונה כשם ארם נהרים הרי נכללה ג' כ
חרן כזה ויות' יש לתחוה מחה שרנה להכריח דחור כשדים נכלל
כארם נהרים מת' נחי כתחלה נעשה רחם לארם וכו' שלדעתו

מ"מ הפסוקי'

תלים ק"ו

הרא

הרא

הרא

הרא

עבך

עבך

ביום

כחרן כלבני ואת הנפש אשר עשו בחרן פ"ק דחה"ב לחה לח ב' נ"כ
אלא הנפש אשר עשו בחרן כתיב כעדים וצוד דמשמע דבחור כעדים לח
לכו נעבדה כלל שהרי אמרי אמפ"י שכולם מתכבדין זה בזה לחרן לחרן
מפחד בן יצחק ורבקה ויעקב הלכו לחרן כדאי' בתנא דבי אליהו ויעל דוד הרן כוושלך
לכבדן לפי שהוא לא כתיב בהם ויצא ויבא כמו שכתוב בכולם אלא
שכתוב בהם וילך לחרן לפי שהיו בדרך הולכים ולא היו יוצאים
ובאים כדלעיל בפ"ח ואם תאמר אם כן למה נאמר ויצא
לחרן ויבא חרן עשו לחרן ויבא חרן יעקב לחרן אלא הנפש אשר עשו בחרן
מהדרן על עולם הקדמתיך נרסינן ופי' מתחל בדייתו של עולם הוקדם שהב"ה
בפה שעתיד לבא ותחד הקדישו והתקינו להדריך העולם כתיבתו כדלעיל בפ"ג וחס ע"ד בטרם
תארך בטן יצרתיך תו יד' שכוונתו בטרם שעולם והוא היה
רמז להכרזות קודם למתן תורתן כדלעיל בפי"ד ויהיה
מהדרי כלפי דבק לקודש תלת מקרי קנר כתלו כתיב מהדרי
קדם היית קדש וקרי לתחלת
הבריאה הרם של עולם שכל הבריים בקומתן נברתו כדלעיל:
מרחפו על עולם ב"כ פי' מתחלת הבריאה וקרי לה רחפו
ע"ד תכל כתו שהבולד יוכה מרחם וכן היום הרת
עולם ויחרדיך נתי שניהו בהקדמתיך שבקש ה' לותו בלבבו ותבחו
והוא בפל פעין כתלות שוות: כל השנים הללו משמע
דחתי כמ"ד בן מ"ח שנה הביר אברהם את בותלו דתי כמ"ד בן ע'
שנים תלי פחדים הללו תיהו בן דעת ושוטעין בלל תכל אם בן מ"ח
היה איך פחד דתע"ג דעדיין לא נתקרב לה"מ מתחלה תטוח היה
עלע"ז שהיו מתכות בניו בח ותע"ג דגר שבתגייר בקטן שגולד דתי
ולא תוכרנה לו הרהשוכות אפי' בידך אח ה' ועבד ע"ה בדתיתך
בפ"ב תיתות אלהי אברהם לח היה גחיר דהכא ת"ל מ משום דבתקדם
תרחם מחבר היה ירח דה"ל בתלו היה גר מתני אתו והיו דסחוך
הוא להא בקרא: טל זה פורח בחוט שהחם: בזה הטל הזה
שיתן ברכה ותע"ג דתיבתיך לשוב תה טל פורח בו' תדתייתי של
ולא תקחר בחיבתי שבתיבתיך פורחים בלי זבירת דתיון הטל ס"ת
מרתי: הטל הזה שיתן ברכה לפי שהשטר לעשתים מי בללה
בשתבת בריבוי ושוב שהולכי דרבים תבטיחים בו תכל הטל לעולם
שיתן ברכה וכיו תהיה בטל ליטרחל בדחיתה בחזית בפ' פיתני
בחוטם: אתה שיתן ברכה לעולם שכל הנוסח וביתן אתו
מתבדך וכזכותו היו גטלים החולים והסביונות והברכות היו
מצורות ביתו בדלקתן: ויעד הדרם י"ל שלפי שבבר יחוש
שהברהם תביתו תף שהולבך לבבשן האם לח היה לחשבו שבשית
מבניה מתני' להסביר ולהבניעם תבל היה בתו פלוסו' מוכיח שבשית
שבת הבל לבטל דעת התקוריים שם ביותו בלתי מבניה בחרן ושם
שבבל להרוג הוא בדי שלא לבבול הבקר אשר היו מוזרים לו
שתין שבה השוכה תבן יותר לחות לח לתקות שבר ושוכה בח"ם
בשל העקי בפ' זו וכבדכתיבינהו לעיל בפי' ח' לו"ח שתיבו בן תלה
שת"ל כי יודע שבתו היה בעת שהולבך לחה ר"ל שהיה מחתין שם
מבניה בעבריו ולשם קדושת שתו היה עושה וכן הבניים לו בל
שהולבוסים לקרוא בלם בשם ה' לח לזוכיח היות שבה השוכה
לבד דהל"ב לח היה יושר בשבו כי חס לו ולזרע והודיעו ה' כי
הבחתו יותר פרטית שתין ב"ל אחר יבדת התבחים מיבניה
בעבריהם תלה שהילו קודם יבדתם תניד מחתיבת אחרית וזהו
מהדרי קדם וכו' ולפי שהשב"ב לין בשם תלה בח שהברהם לבלל דעת
זה ותחתל' תלה זהן רב היה שהלך בבלוהיותו בבתור הבבה שת"לבד
עם הבחתת ההבחה ובעת מבירתו לבבשן לו זהן מועט קודם לזה
שהה שבה לבלל דעת זה לבן אחר שהיה מתחתר שתם שעע"ה בל
הביהבה ושל"ל היותו חושב שההבחה מצורה לבבה שתתי ושב ה'
את שהתרן וח"ל שתה הטל פורח בן שהיו פורח תחתר שההבחה היתה
לח עתידה בו והוכיח בתיאור ההבחה לבסוף לח יתבח של בתחלי
העיון שם היה בו שעות בי דרך המעיין דהד"ר מי יתן
ליהו' גם תבדה זו בבתבה בתן לתרוני יתורת דלך לך דעליה

קייתי' בי לפי התבדה היו שתבהם היה שתח ותחב לח"י' לך לך מ"ת ספסוקי
לדעתך ולרוחך תתה הולך תל אחר תורת:

חדא הוא דכתיב ואחר מי יתן לי בו בר פרוכה לפ' ענין
אחזור בתבהם דקחת' החזינה תלקים וכו' תקיל חויב
וכו' והוא בתרוד חויבו בפיים
רודפו ות"ם בי רחיתי חתם בציר תהלים כ"ם
וכו' הוות בקרבה וכו' בנגד חור
בפדים פיים תוללה בתרוד
ותתרוך בל הבוי לפ"ו ותרחיק
בדול ת"ם פיים שת"ל טלטו תחר שם
טלטו שהלך תבני תל נוי עד בותו
לח"ו גם שם לח שתר וירד תבריח'
ושוב בנרח ושוב יבח תשם ותשו
דבריחת תבהם תשור בפדים
היתה לחרן ולח"י ולח לתדברות
לבן פירש התדברות היתו תדברות
ת"י שהיו תביבין לו תפלטריות של
ת"ל ותת"ב דהרים הזה' בותב
תפביל לזור ל"ק דתפשר דוד
יפדו ת"ם תבהם בתו ה' תקדתני
שהוח בל ת"ה וכהלה רבים שע"י
עבדים בח' ספר תילים ותבהם
לך ק' למה לח יהיה בפשוטו
שתדבר בדוד בפדים בורח
תתפבלו תת' לח"ל ושוד היבי

מיתוק' ותתה לטש בערבי בהבהם בייה בידתי דוד לתדרו בבגד
תחיתוכל שהיה רבו ותלוטו בדמים בתבו ובתדרשי:

ופורחה בח' תתנפיח ותיבה בתה וכן תבהם לח בח שלח הלך
בטלטול תחר ט' טול בבו': ואת טלח נתן לפי
נרס' זו תשתע דעבין לשון דתנה תבל בשרוך נרים ית נתן ושתת
ולפ"ז הוח לשון שתחה וכן נירסת ספרים תחרים: ואת טלח
נתן תבהם תלח שתחת על דבור התקום שבשוקתו ללבת לח"י ח' כ
לתה לח יבח תתחלה בשבח לחרן תלח בתעבה עם עד שהוברך ה'
לזתר לו לך לך וישבי שעדיין לח הוברח בי טבלח רשות לח היה
יכול ללבת תבני תבין סוזן היה ולח יכול ללבת עתו ותיך יביחנו
וילך וישבור על בבוד התב בדלעיל: אבר תבשוברה וכו'
בלזתר שתיך הלך ולח נתעבב בלל ופי' בשתר דבר תלין בשדבר תלין
בתו בשתר רתה יעקב ית רחל בשתר בח יוסף תל תחיו לח בתו
שדבר תלין בתו בשתר נתנו לותו וכו' דה בלח"ל בפי' שבתחתר ה'
הלך ושוד לבתוב בלל וילך תברם וכו' דהה בתיב הבי בתיב ויקח
תברם וכו' ויבח וכו' תלח דתיתח לזתר שתבב ותיך בשברהם יבח
ולח נתעבב: בישעה שיתן תברהם וכו' בר' דתשוב
דקחתרינן שתברהם תעבתו היה תשתוקק לח"י לזתה חדן בח ושוד
ויקשה שתחר שעדיין לח נזדעה לוקדושת ח"י לזתה חדן בח ושוד
בשתחר ה' לזרעך תתן ית התרן הזתה ה"ל להקדיש לו שבתה בדי
שייטב לבו בתתבתו בי עדיין לח ת"ל תלח תל התרן תשר תרתך ולח
ידע תם זו או תחרת ות"ב תתי תיבעת ליה בזו תתחרת ל"ג ח' שהוח
תעבתו תתן בח תשוב שבשתה שלח היו תוללים ושותים ושותין
תלח עוסקים ביישובו של עולם ושתם' שבבדל בתבים הוח ת"ת
ירושה שטבע התרן בזות תתחר ביושבים תבני תדות לי בתי
שתברהם לח תשב פירש בל התרן לבתרי תבל יהיה לו חלק תה בח
ולבן יתפון ביתים בתקום שבבים טוביש וה' שתרהו לתת לו ית בל
התרן: שני פעמים בתיב לך לך וכו' בר' דתשוב
דלך לך וכו' רוצה לזתר לתעתך פתחה תתן בהליבת תקום זה בתו
שפירשתי לעיל לקתר השתח דבירן דה"ב תשבין בדבור הקדיש
תין תבו יודעים היו תביבה תם שליבה דשבאת לו דהתם
ותשבי דתדבתיב תל תרן התוריש בתעיבן שהיתן יותר תביבה
וזה דהבה לח ידע עדיין לתי זה תקום תלך ותעב' פרתו לו
שהוח תקום תביב לו דל"ק תלח תל התרן תשר תרתך תבל
תתם דבתיב תל תרן התוריש שבבר יחד לו בתקום היה יותר
תביבה ת"ב תשם דתרן התוריש היו תתם הורתה תו ידתה
יוצתה לעולם בדלקתן בפ"ה ת"ב תשם דהבה תיבעתיך לזתר תל
התרן תשר תרתך וזהו בדי לתבבה בעיבו בדלקתן תלמה תין זו
ב"ב תביבה בעיבו שהוברך הקב"ה לתבבה בעיבו תבל תרן
התוריש שהיתה תביבה בעיבו בשר לח הוברך הב"ה לתבבה ב"ב
בי לח העלים לו דר תיה הר תקבה' בי תחר תיו תביבה לעבים
טפי וקתתר שנסתין הסקירה תביב טפי ולבך זרוו יותר בו שהורסו

מ"ת הכפותי

הדרך כתו' על ארץ המוריה, מ"ק מתי מיכפת ליה לידע מיהו חביבה דקאמר מיהו יודעים ואם יהיו הכוונה אלא לאת טעם למה פורטו כאן בארץ לפחות כדהתם וקאמר שמוש מפני מזו חביבה מזו היה רוצה שיכתב מתחר זה גבי אל ארץ מגר מולדתך, ושוב שמעתי מומרים כי לפי שבלבתו מתרגו היה דבר זר על הדעת סיעוזב מהיו כוקבתו וכן בנסיון העקידה שיחשוב בנו יחידי לו"ח בשניהם לך כלומר לא תעניש

כרמ"ת כ"ב רק כמה שהוא תועלתך ולפי שהיה ההליכ' רחמן לנסיונות ירחה שזה דבר יותר קשה שעדיין לא הורגל בנסיונות ומגד מחר ירחה שהעקידה דבר יותר קשה לו"ח מיזה מהם תהיה לפני ה' כי מיזה ים כו יותר קטני ומיהו

יוכה ג' ותוקחל ג' נראה כי אין יחס בין זה לזה ולפי שעוד שהין נסיון ההליכה רחמן רק חור כמדים גם לה תלתנו מי שפי לך על כוושה זו:

כי אפרכיא שלך בלך התחת שעל הרוב זהו הגרלה מארץ ארץ בנצן מרץ יהודה וביוכה ובכוכב היה פרטי מיוסב כו כתוך המדינה והוא כית תביו לו יהיה פי מיפרכיה המדינה והמכוונה מקום הפרטי שבתוך המדינה תשר מוכן כו ולפ"ז תהית תביך למו כיחוד מקום מיירי הלה שיפרד מהם ומה שלה פי' ג"כ תתולדתך שיפרד מהשפחתו מהשפחתם כר' דמיקרי מולדתו כדהשכחן מה לה תל מארצי תלך ואל מולדתי ובדברי העבר מביכו מהשפחתי תשפר דעת ר' יוחנן שלה יאמר מולדתך הלה על המקום לפי שגולד כו כתו מרץ מולדתי מרץ מולדתך לה על השפחתו והעבר תוסף הוא שהוסיף לומר מהשפחתי לכבדם שיהתו לו כדהכא הרמב"ן ז"ל ופ"ת מתחר שהכרהם כשר היה כחרץ ביכי קאמר ליה שיהא מתקום מולדתו ואם כשהיה הרמב"ם שהדבור בזה היה לשהרהם כשורו כתור כשדים ניחה לכל מין נרח' זה דרך ד"ז ל' מדקאמר ר' לעיל מה לענין החשכן עד שבאו מתבקש לו ס"ם שהם כדהכתיבכת התם גם דרך רש"י ז"ל שהרבו ומולדתו תור כשדים כפי' הרמב"ן ופי' לך לך וכו' התרחק עו וכו' דחוק הרבה וגם מין נראה שה מרבו ומולדתו מתה שהתר לעיל לך לך מתת מומרים נהרים וכו' כדהכתיבכת התם שהתם לדרך הרמב"ן שהרבו ומולדתו חרן והרן הוא שגולד כתור כשדים שהלך עם תרח ויצא עם יתים לחרנים וצוק חור לשהרבו לחרן ניחה, מ"ק מה נריך לכזכיר שהרבים ושכוכה וכית תב ככלל שהרבים קאי הכל דהכיון דכפיק מהשהות לו שהדיק כהברח יוצא מהשכוכה ומכית שכיו ס"ם שהתר שתור לו סילך לשהרץ שה"מ לה קאי סילך מהרבו ולה היה נריך לומר שפי' מהרבך ולכיה למיתר לתת לו שכר על כל דבר והדבור כדלקתן דה"ק יש לו שכר שגד שהוא שקיים שהתר מהרבך גם שהתר ממולדתך והש"ס הוא שהוא שקיים שהיה כלם שהתקיימים כמ"ש דה"ק שהקתר לה ר' שקומיית ולשה לה גלה לו וכו' שפי' לשה לה גלה שיל סילך לשהרץ כנצן כתו שהם' ליתא לה שקומיית שהרבך ומולדתך וכ"ש לשה לו וכ"ם דבשיתת שכר על כל דבור לה יבדק כזה לקבל שהפי' שהכתוב כשכר הדבורים שם הוא והרמב"ן כתב ז"ל ושהם להזכיר הרבך ומולדתך וכ"ש כי יקשה על שהם לעשוב שהרבו שהר הוא יוסב כה וגם שהם לשהכיו ורשיו וכ"ם כשהוא שהרץ מולדתו שגם גולד וכ"ם כשים שם כל כית שכיו ולכך הוצרך לומר לו שיעשוב כלל להשכתו של הקב"ם ע"כ. ולפ"ז ניחה נמי מ"ם שהרבך ומולדתך וכו' דמ"ל לה שהר שיותר יקשה לו שגד שגם גולד שהם שיקשה לו שפני שיגד כה ויותר יקשה לו שגד היות שם שהשתחו ופי' ל' שהרישה, שכת שהכתוב שהכוונה כדי שיגד שהרבו שהיגש ללכת לשהרץ קדושה הרמתים וג"כ כדי שיפרד השכוכתו שהיובשים שם שיגם הגוים שיקרה כשם ה' לפניהם כתו שיגשה ה"כי לה יפשהון לקולו וג"כ שיפרד שכיו שהפי' שהיה הגוים ויתכן שרמז לו שיזיחה שעליו כל הגה להטיל לו שכוכתו וכיון שכיו כי היו לו לשוקם ושה שהלך לוט עמו שגם כי שגבוריו גדלהו כתב ושהך כגירותו שו שלוט הלך שלה שדבתו וכן גרשה שם"ם וילך שהו לוט וילה ויקח: **זו שכונתך** וש"ת דכתהר' רות גרסי' שהרץ מולדתך זו שיפרכי' שלך והי שהו' דשהם בקיבץ שהרץ דשהת שהרבו' כלשו' שה לקתלבש"ם גרסי' שהרץ מולדתי

זו שכוכתי והשם נמי ק' דכתיב הכי שם' ושהרץ מולדתך זו שכוכתך ושוב כתיב"ם ה"ל לשם' שכיך ושהך ושהר ושהרץ מולדתך ור"ל שהולדתך לשוב שכוכה ושמע שכל היכא דכתיב שהרץ מולדתך תיכא לשרש הכי ושיכא לשרש הכי והשם כשהרש רות גרסינן ד"ה ושבוכי שהך שם ברישם שלך וכו' שבי פירושים שם ברישם פי' כשמעי' דשהך ושהך שב שתם ולכן לה הוכיך לשרש שתי שהך ושהרץ מולדתך שהיו שהרבכים כדשמעת מלשון שהרץ ושהר שהך שם ג"ז ושהרץ מולדתך דרש' דשה ושם ג"ז ושהרץ מולדתך שכוכתי ושה לשקון שמה ע"ז דרש כשהיות שמה:

ולכיה לה גלה לו פי' שהרץ כנצן כשהיות ושבני כדי לשהכיה כשיגיע שיכוה שהך לירושת' ושכוכתו הידיעת שהרץ התכוכה כשהשר ר' כוכה ושהלה שיגיעה שהר ושה כרור שכשהר יעוררו שת השהם כשכורת שה לשה יפרשום לו שיך שהוה ושיגיע תלויות לירושת' וכשיפשטעה תשרב לו שהר וש"ם ולישן לו שכר על כל דבור והבור היה כר' שפי' שכשהר יגה שהבור על השהכוה פשתים שלפ יראה השכר כשהקיים כ' שה ג' שהכת שם שכלן שהכה ה' ס"ד שלוקין כ' על עבירה שבוהר כה כל לשהרץ שהכשר' שגד שהוא שהכון לקבל שהבוהה לו שהכשבר הגף כה שהכשיב כשהתיו שהבשהיות בעת שהיה ולכן כל עי שהתרץ שהבוה יגדל השכר לו שהבוהה עכשה היה השכר שהיה עכין שהבוה לשלמים כשכין כרוך כן נרייה ופ"ת ס"ם דה"ר הוה שהכה שקב"ם לה הכיתו הלה לה"ם לשי לחכבה בשיגיו שהכם רש"י ז"ל בחומש נכי על ס' שהריש כתב ז"ל שקב"ה השכה הגדוקים ושה"כ שגלה להם וכ"ז כדי להרבות שכרן וכן לל שהרץ שכר שהיה ביוכה וקרא עליה שת שהקריהה ס"כ ופ"ת נראה דש"ל שהשהר ל' הוכה כה לראיה לה"ם ניחן לו שכר על כל דבור וכבר הדבורים שרשוכים שגד שה שהנשבריש הגדיקים שבייכים עד שהגלה להם שת הדבר ושין שכר כל הדבורים שכנין ס' כי שכר הרשוכים שפני הגשר וכבר שהחרון שהר כה כו הגלוי שגד קיים שהכוה שהכם שה שהכוון כדברי ר' הוכה נ"כ שנין שהכוב שהשהך שה שבייכים שלויות כדפי' לה נתברש כדברי רש"י ושה"ל ולה ס"ל שכיון ר' הוכה לענין זה ושפשר דשה"כ דש"ל נמי הכי ולה שהיך לו שלה שנין השכר שבוה יותר שהכוב וסיים על דברי הלשל נבי שת כנך שת יחידך דקשה שנין שהכוב והשכר כי שהכו נלשה לה"ם דברי היכי דשיב דשכת שכר שיב' נמי שכת הכוב וה יותר נכון: **אבינם** הרמ"ם ז"ל הכיה נבי של שהרץ שהר שהרש וה וכבוב שהריו ז"ל וכו' שדבריהם שכשם שהרבך ושהולדתך וש"ם ושכם שת בנך שת יחידך שהר שהכת שכם ס' כראה ר' לשהכ' שהכוה כשביו ולשת לו שכר על כל דבור והבור וכו' שיש שם כשהיות: **ונוראות** נשלשתי שיהך כר' שדבריהם שכשם של שהרץ שהר שהרך לשוב וכשם קש כה שת כנך לשוב שהרבה שהבוה הוה שכשם שביכים ס' בין כלישכת שהגדה בין כלישכת דלקתן פ"ם ולה כתו כלם לשת שכם לשהשר שהרבך ושהולדתך וש"ם כלל ת"ם ר' בשהלת דברין שהרבך שהפרבך אלך ושהולדתך זו שכוכתך וכו' שהסב שהסב שזה הקרא לשפשת ולשה לה גלה לו ולית' הלה דר' שם' ושוכל קרש וכריש שם' שלי שהרבך ושהולדתך וכ"ש ושהר שם' לשה לשהשר של שהרץ שהר שהרך ולה גלה מיד ושהר לשהרץ כנצן ות"ם הרש"ם שהשהר שהרבך ושהולדתך וש"ם להזכיר שכת שהרבו כנצן הוה וכי שהיכא הרמב"ן שכתבתי לכל שין שהשר ר' שכוין לזה כלל ולה הוקשה לו כתו שהרבך ושהולדתך לש"ל דשפשי' ליה דשת' לש"ם הרמב"ן ושו לשה שכתבתי שני לעיל ולפי שי' הרש"ם לה ה"ל להזכיר ל שהרץ שהר שהרך לה שהרבך ר' הוכה שהשר שקומיית ר' שהיכא לת שהשר שהרבך ושהולדתך וש"ם שהוסף וכן רש"י בחומש לה ה"ל לשהכוב ולשה לה גלה לו וכו' כדרך שהספרים להזכיר הקומיית שהקומנן גם לשהולשה לה גלה וכו' שהשיר שהשהר שהשהי על דבר שהוסיפה לה כה שפו"ם כי נשכול כת' ס' רש"י שהר כיוב' כי שת כנך כיוב' כי על ס' שהרי"כו' שהיכא לענין שכוב לה לשנין השכר ושה שהכוב ושהרי שהיו שרן שהרשהוני שכרש שהני נשר שהרי שהכוב ושהרי שכרש

מ"ת הפסוקי

ים לה יפר פתח על פרה וחז"ל מאר מהכת סוס יחוד ליתח כנגד ועכ"ו ופקפק מהרחם פתין נסול בפרי כטן לפתכה זה סוס שפפר תריה כחיכה ככל מ' ליתכה מתחיו וכן ישחעאל תפפר יתלכב יותר מכד היותו רחפית פיכוכחול כנדלו ולה עכב ולכן תין לתחליט הגזרה על יכחק עד שיפוער:

כדי לחכזו הת"ל כדי שלה תטרף דעתו על כדתיתת כהתחנקן וכן כנה חל הכקעב הת"ל תפני הכנת החקוס כדתיתת כרים תכ"ת לה דכיתת ליה לתיתר חד טפ' ככלהו:

נחתיה ט' וקרא עליה דתין לוחר להיתו הקריתה שנת' לו כרתתו כי עלתה רפתה תפני הפרי דכרתי תיכעי ליה לפני דהם כן דכרתי תיכעי ליה לתפר תכי דוכר תפתע לעפיד ועוד דעוד מ' יום ועיכוה נהכנת היתה קריתתו ותם ג' נתחר לו בכנותה שת' ה' ל' להזכירו כת"ם כי עלתה רפתה לפני תכל תה שלה נזכר תח"כ תיכה קו' כי פפתים רבות דבר הנכתב בפם ה' תפע' שלה נכתב תחלה שת' ל"ה כן:

תהלים פ"ט

רבי כרכיה תיתורית דלך לך קתי ור' ל דרתיו תכין כל הדורות הרתכונים היו כעבורך ולכך רתוי שתפריד תהם לעבודתי: יכילך שהיה עוכר י' ל תה כ' ל' שהיה עוכר תתקו' לתקום לה היה ג' ל' תלה שכפלה לו תרגלית וע"ק דלה דתי תשל לכתשל שתברהם לה נזכר רתפונה דתדתי ליה לתרגלית שהיתה בידו ונתכדה ועוד שתף שהתלך הוכרך לכבר הפער לתכות התרגלית ה' היה יכול לפער בתברהם תכלי שייהם תכותיו תכל יתום תכותיו תיכו תלה להודיענו תתין כח וכתכותת ע' ויבר גרסינן לתה נתפסק הקב"ה ביתוסיתן של ת"ה תשל לתלך שה"ל תרגלית תוסלכת כתוך הפער וכתוך הכרורות הוכרך התלך לפפשם כפער וכרורות להוציא תת התרגלית תתוכן כשהגיע התלך לתרגלית הגית תת הפער ותת הכרורות ונתעפק כתרגלית כך הקב"ה נתפסק כדורות לפפער וכולל ותגיתן תדם תת תכוס קיכן תהכלהל ירד וכו' וכן כי דורות הפגיים פם תרפכשד שלה כו' ותיתוק כוסל תת הספר וקורתי דורות תאדם עד התסול ותיתוק כולל כנת מ' כשהגיע לתרגלית תברהם יכתק ויעקב תתיל תתפעק כהן לכך נפתכה ס' תלפי עשו לפ' זו ע"כ • וכתה ק' טפ' שהרי יעקב ועשו פפר נזכרו קודם יכידת יהוסיף' ותכיון דפפר היה יעקב כידוע תיכדו הפירו תידו ותה נורך ליהוס עשו לכוה להניתת יעקב • וע"ק כתגדתין תה ג' ל' ותעתיד פתלית שלו וכן ת"פ תתרו תכה התלך תרגלית שלו תפעתדתם ותתחרם תה תעלה ותוריך לנתשל • וכר' שתפשל להורות לו לפ' תפער נרתה תפפטי הכתוכים פידיעת ה' כנדיקים תיכה תלה תחרי היוהס כעו' כפועל כפדר תולדותיהם רק כי כטרס נוכרו פם יחושים תכלו כידיעתו הקודפת ותניהתם תכלו תחרי תכותיהם תיכה רק כתרגלית כתכח כפפר כיד התלך ושוב נתכדה תתכו וכח להוציאה תתוך הפער כי כן הנדיקים נתכתים רתפונה פניורו התפוכה שהוא התניהות כשלה תהתניהות הפעליו תתים להתנתם כתני הפעליו הוא שהוכרך לפדר ת' לדותיהם כי ככי טכעם היה תחויב כן ולפי התניהות לתרגלית שברהם לגיות הנתשל התנתם תחלם כהסכלתו ית' הרוחה תת הכולד ע"ד התכם עיניו כרתשו ויתכן שרתז לת"ם כפי"ד יתוי היו תברהם להכרותת תחלה שהוא תכלית הכריתה ולו"ת שהתה כי תפני תכלית הכריתה ותפונה כי' רתפונה כי הוא רתם התחסכה ותכלית תלה שתת"כ נתכד והוכרך לפדר הדורות כתרגלית שהתדה כתוך הפער וזה לכוותו שתתר פם תיכיה כתתנע הדורות ותף שכתת תתר כתשל הזה כתכותת תני כתר שגם הוא פיכדר תחלה • ולפה התשל לתלך שעוכר תתקום לתקום שכתו שתדת התרגלית ע"י הפתקו תתקום לתקום כן תפדת הנדיקים תהתני הכפעליו תיכו תלה להפתקו הפגתתו ית' תדור לדור עד שיגיה הדור הרתוי כו תניהותו כפועל לו יהיה לת"ם כפ"ט פם היה תפחלק תהפולם הכפל פד הוא תברהם וע"כ ספור יהוסי הקדושים תיכו לתה שהלה יהיכתו ית' כנדיקים תתר תניהתו' הקודפים רק לספר תפעשה כתו שהיה לכוה עד תכלית כוותו פהם הנדיקים התוהרים כתו שפשפוש העפר לנקבות התרגלית ולהודיע תיכין נולדו וכדי שלה יהשב היות שנוי כתדעו ית' כין היות הנדיק כפועל וכין היותו נכח כתרגלית שהיתה תכוסה תהלך

כשורה כתוך העפר לו"ת וכשעתיד שתלך פתלית שלו כו' לוחר פתין הדתיון כתשל רק נכתי' פתלית שלו שפיו תקריפים התרגלית הנעלמות וכשנתגלת לתחרו תנה התלך תרגלית שלו לפי שנתחדשים להם התניהות וכן כדורות כשיני התפשים הוא שתתחדשת תניהות הנדיקים כנתתם כפועל תתנם תגלו ית' תין דעת וחשכון תתרגש התהלתם כפועל על תתר כתלה סה ולכן כתוך' תנחומת הכו לת הוגיך לעניכי תלו כתשל דיהם לת תוגיך לתטעי דודתי לת תוכרכה קרית יתוסי עשו ליודיעת יתוסי יעקב פתין זה נתשך תוה כתברהם תחכותיו תתנם שם תיכו תלת לתה שקדתה זכירת יתוסי עשו ותולדותיו וכתן שם שכתו סהתרגלי לת תתנה תלת תחרי הפסופות כעפר כתו כן לת היה תקום ליהס תת יעקב ויהוסם תלת כהזכירו ג' כ של עשו דכתן שכתר יעקב ועשו תין תן הסדר ליהיות נעתק לספר יהוסי הקטן לפי הוכרת של גדול ושוב לפי שגם עשו תכבי יכתק וחדן ישרתל ניהנה ליעקב הקדיס שכבר ניתנו יהוסי לעשו ג"כ ועבדד תחת יעקב ותשתך עיכן יעקב לגדת תנרתה וגירש ת' וכתה"ת ותתן לעשו תת סעיר לרשת תותו דיעקב וכיכיו ידעו תנרתה ושוב כי לפ שהיה תת' יהוסי יעקב תלת נקדיתת יהוסי עשו שהשם נדע כי הוא תלך רשו לעכתו ולת נתקרב כו תוריהו על יעקב הטהור ולת תוריהו כפל יעקב גם תתה שפרשם ה' קלוהו והתתדרים שכוריהו כדלקתן פפ"ב ותתה שהודיע פהיותו שתין לו תלכים תעכתו כדלקתן פפ"ב נודעה תת' יהוסי יעקב הסיהורים ותתכו פנה ותתכו יתר גם לספר היהוכים הוכרך להקדי' יהוסי עשו תפני שכבותו לספר יהוסי יעקב שספר שלה נתן להם כתלה כפר סעיר לפי שכיתן לכבי עשו;

בה נורך היה לי ליהס כו' וח"ת נריכי להודיע כתה תרך תפים לפניו כדתגן כתכות וברש"י להודיע כתה תרך תפים לפניו תף תתה תל תתה שהתריך לתלכות כו' ושוב שרי הוכרך להודיע תפך כל החותות תחר הכריתה ותיך כתה נתגש לכל ת' שלה יתחרו סיעיר תושים על כזותת כדלעיל ק"ו ותי תפוס דכבר כתיב כני פם עולם ותשור כו' הכיח' עד פלג תבל כנרש ושרוג ונחור ותרח שלה נזכרו תחלם תתי ק"ל וע"ק דהכא פם וכבר ותרתבכד דנדיקים היו לתה לת יתיפסו תגד עכפם וכן פת ותתובלת לתה הוכרך ליחר תפני נח כתנחומת וע"ק לפי טעתו פם נורך ליהס כני יפת גופר וחגוג כו' וכבי חם כוש כו' וי"ל דלת תייני הכה לת ביהוסם כספר דברי הימים שלה נכתב ספר זה לת לכבד דוד ולהכיו ניהוס תתכרהם תבל הקודפים לו לתה שלה כי לכה לתברהם יהם תת תכותיו ויהם ג"כ כני כנען להודיע תך ירש תברהם תרגש פם תפלל כבוד תברהם ותיודי דיהם כנען כתב שתר התותו' ג"כ בקובר וכי"ל דלת תקרי יהוס שלה תה שפכה כתולדות פם לכתוב תספר שני היהם וחתן לדפם זה תחר זה .תבל זה תינו שלה תבני תשך תורד שגם תברהם תחכיב להודיע ג"כ וחכיו ודתכבל קרת ופת כתלה תולדות פם תפע"י שבבר הזכיר תולדותיו עד כלן ויקטן קודם ספור הפלגה כי פם לת כיין רק להודיע הנתנים כפלגה וכן ככני יפת וחם שלה כיין רק שתפם נפרדו תיי הגיס לת תזכיר רק כלל פתותם והם רתני תומותיהם כדלעיל שלה תכל הכה תפני תת תברהם שתבלית הקודפים שבעתו תתריך ניהוסים כסדרם זה תחר זה וחניהם ושלו לת היה שלה כדי להזכיר פם ועבר הנדיקים ולהודי כתה תפים לפניו היה שני תיזכיר עלו תוליד פלו' כלה זכר וחניהם חתן תולדתם:

ויצאו תת לבבו הרי שנקרא תניהה תכלל תכותיו וכן כתה ובדתת' בפכ"ט ג' תניהות תנה הקב"ה לת שה דהכה לה תייתי יפרל לפי שתיכן דומין לתשל שתכותיהי תכוקטי תנה עכתן תע"ג ויהה תפער לוחר כהם ג"כ תניהה עז"ה בבתי ספורי עשו וישתעאל הקדושים ליהוסם כדבריה התם ותע"ג דתכתת תת לבבו כתיב ולפי פשטן ותכתת תותו תיבעי ליה והה דלת תייתי נתי לבה תדבתי' וכה תלת כבר תירבתי כל זה פם ותע"ג דלפי תדרש תנחומת הכ"ל כתשל כה טרך בכתי ג"כ ת"ח לת תייתי וכה תנה תן דפכתו קרת לת תייתי אלא כתה שתלה נת תת ג' דגם כת קרת תניהה לדעת תנחומת: כך תחר לדוד שגם הוא כטרס נוכר כודע כדלעיל ושוב שתתלת

תולדות

יד ואעשך לגוי גדול: אמר לו ומנח לא העמדת שבעים אומות? אמר לו אותה אומה שכתוב בה כי מי גוי גדול? אני מעמיד ממך? א"ר ברכיה אתגר ואשתיך אין כתוב כאן אלא ואעשך משאני עושה אותך בריה תדשה את פרה ורבה:

טו רבי לוי בר חייתא ור' אבא כריה ר' חייא בר אבא אמרו שלשה גדולות וארבעה ברכות כתיב כאן. בישרו שהן של"ש אבו וארבע אמהו"ת א"ר חייא לפי שהרחק מגרמת לשלשה דברים: ממעטת פריה ורביה: וממעטת את היציאה: וממעטת את השם: ממעטת פריה ורביה: ואעשך לגוי גדול: ממעטת את היציאה: ואברכך: ממעטת את השם: ואגדלה שמך: ולפי ראמרין אינשי מבית לבי חלוק: מאתר לאתר נפש: ברם את לא נפש את חסר: ולא מטון:

יז רבי

שייך לומן עבייה על הפלח התחומים מ"ג מסוס דמוקי ליה בתקום כל בני ישראל שייך לומן עבייה טפי: **בריה** הדסה דטוחסים סוה כלתיתא כפ' בכפ"י ומ"ב לכפיפדים נריך להיות בריה הדסה ואין לפ' לפי שכפי מולו מילו ובכוונה מתחת מולו ה"ל בנכרית מחודם דהא הכא פרה וכתם סתם קתמר ולא הוצרך לנחת ממולו אלא להולדות ינחק דיסתפקל הולידו בלתו הכי דכריס ל כדתכתוב בפת"ד סיתן י"ב:

בריה הדסה לקמן ס"ד מסיים בה כעין סכ ויעש אלי"ם את הדקיע כי היכי דלא תיקשה לך דאין כאן עבירה נחורה מייתי מעבירה דהתם אתיא אלא תיקון וכתחומת מייתי ויעש אלקים את התחורת דתיקון בעלמא. סוה כת"ד כן התחורו שכברתו ברחבו' ולא נתלו בד יום"ד ולא נקט ויעש דדקיע דם"ל כמ"ד תחלת בריייתן כשני היתה ואלו היינו מפ' שאחדים היה שנוי המול היה לפפר לו' דלהכי נקט התחורו' דה"ל כעבי כהם מעשה: **שרישך** גדולת דומעשך גמי גדולה היא כדלקמן ס"ד פי"ח ור' ברחות דומכרכה מברכיך חדא ברכה היא שהברכה היא מה שה' מכרך:

בישרו שם ג' חכות דמל"כ לת"ל להאריך בגדולתו וברכות ולקמן ס"ד פי"ח ס"ל ד' מכתות טעם אחר ה"ה וגם הוא נכון ואפשר דק"ל דלמה ה"ל לכפרו בשלשלות שכתן ומשלחו מתרגו לנסותו שיר כעומס ע"מ לקבל פרס ולו"ח מלה כה לכפרו כהנלחות אלא כיחוסים הדומים לו ור' חייא בר' דקליג אהא דס"ל שהיעודי' על הכבי' ועל התחתן ועל הסם ולא יקשה מה שהכפרו כהם שהיעוד שכר אלא הסרת הנזקים שהדרך גורמת דהשתא לא מוסיף ליה על קיום המצוה שהילו יפה בכיתו הוו ליה נמי: **שהן** ג' חכו' שנג גדולת רמז לב' חכות שהגדולה נעומה כתים וכברכות רמז ל"ד חכות שהברכה לרגל הנסיס כדילף ס' מהכ מולאברהם היטיב בעבורה: **שהן** ג' חכות אברהם יצחק ויעקב וד' אימהות שרה רבקה רחל לאה' לפי שבטים לא תיקרו חכות ולאו טעמא משום דלא ידעי לי מדאמרן קתיקון לי משמעון קתיקון דאימהות נמי לא ידעינן לי מדאמר רחל קתיקון לי הלאה אלא ס"ד דעד כאן היכי טפי לא תיקרי בדאמר פב' היה קורח ומקהן תפו' לאה לא נקראו ג' כלאה אלפה אימהות עם היות אימהות לשתר הבטים דכתיבות תלית אילנא: **רבי** שהדרך כו' פי' אלא כה לכו' לא להבטיחו מנזקי הדרך כדפי' ות"ת והרי ברכת גוי גדול נריך לה אלמו דרך שגם בתרגו אין לו פנים לעקר הוא והדרכה ביניתתו מתרגו בתחדם לו פריה ורביה כדאמר בפת"ד דע"י שגוי מקום לאמר לו ואעשך לגוי גדול וכן מוכיחין דהיעוד הסם אין זה הבטחה מנזקי הדרך דלא ה"ל זה לאמרו י"ל דמ"מ בהיותו בבטחו היה לו פחד תקוה מתוך יעסוק בפריה ורביה ובלתה לדרך תלכד תקותו שפילו מזה ואחום דהוה עתיד להוליד כת' מגב מורחים קתמר קושטא דמילתא אלא יפחד מנזק זה דהדרכה יהיה לב"ג וכן בכנען הסם לאמר קושטא דמילתא שבטוח מנזק הדרך דהדרכה יבא לו מוכיחן ושיקר האמתר מיהו אלא להגילו מנזק הדרך והיעוד דאמרים ברם את לא נפש את חסר ופלוג אחד' פרכיה דאמר אתנך ואשיתך אין כתיב כאן כו' דאמתם שלבטחיהו בזה שאין לו כח ופלוגא נמי אחזאי' לעיל מ"ל ואתה לא העמדת ע' אומות דלפ"ז בני מיוסף לו טוכה על הליכתו ואף אחה שהוסיף לו של שבטו ורש' בחומש הכיה פירושים טונים והרא"ם כתב דיה"ל אלא פליגי כי"ם לפי שהדרך גורמת כו' כח לפ' אלא של"ג אלו בלבד הבטיחו אלא דאמרו דג' אלה מתבטיחים מהליכת הדרך הוצרך להבטיחו בהן וכ"ם בשאר דברים ולפו' כח להבטיחו בזה אלא היה לו כאן ולא נהיה: **הייצאה** האמתן הצריך להוסיף: **ובמעטרה** את כסם ות"ת לאיפכא קאתר לעיל שלטל עבאך אתקום לאתקום ואחך אתגדל אשתע דאחרכה יניחתו אתרנו סכה להרבות הסם וי"ל דאחר לכתו באתרנו אחרו ודאי יגדל שתו אלגם שפי אשבעתך באתרנו אלא בעבורו הולך בדרכיו לא סם לו ויקשה ליה דאמר בעבורו בדרכי' לא יתשעט שתו אתקר לו באתרנו שבאתנו הולך בכל אתדיכו' ועי"ל דלעניין אכילה וס"ם שלטולו מגדל שתו אירחו אכשתו וחשיבותו בשיקרו בכסם ס' אה אלא היו אבוריס כו הרחוקים כולא

מ"ת אפסוקי

מ"מ הפסוק׳ כאי כיוצא בהרגו ולענין עושר וגבורה הוא דהכא מתמעט כדרכים שלא ישמע קול עשרו וכחו כיוצא בו דוד מתקום למקום: **ואברכך** על המתנה דהיינו שתהי ברכה בכ"מ: **מביה** לבית שיעתקו יהלכו חלוק הן כלי מ' ואם יעתקו מתדינה למדינה תהלך נפש מ' מכני הכית פיהלה מטורת הדרך: **ברם** אות לא נפש כו' והיינו והיה ברכה דהלכ' יהושע ו' לא' הלא ככר נתתי ואברכך דברים ל"ג ות"ת ומכ"ל תרתי משמע לא הכטיחו ד"ה מ' י"ד הלא מחכוך כלי הן נפשות י"ל דברכה משמע מילת ממתן בכסף סיר ד' ברכה ומכ"ל והיה מכורך הן ברוך בדרך הלשון כיוצ' אמי ברכת בריתו ועוד כיון דהכטיחו מבוקי פסחים מכלהו מכטיחו ואין להק' לא לכתוב הלא והיה ברכה ומיהו יליף ג' דברים דלעיל נמי דלא דמו דהכא מילת פסוקת מהדרך נורמת מיפוטן מכל מכוך כלי ונפשות מיהו הלא על הדוב ומי לא קאמר הלא והיה ברכ' ה"ת הלא הכטיחו הלא מהמסופקי לא מהקבועי והיינו דלא כיליכהו כחדא וקאמר מהדרך נורמת לה' דברים דהתם נורמת ודאי והכא לפום דאמרי מינאי כלומר דהכטיחם:

פסחר ט׳

שיצא מוציאין אלו מואגדלה סתם כוודאי קאי דהיינו התכטות מטבעו בעולם כדרך המלכי והם מהכיות מוסבך לנוי כו' תסיס דקרת סמיך ומפ"ג דמפטר גדולת סתם מהכטות כבודו כלי יניחת מטבע וכן ויהי עם דוד וכן ומחטו הולך ויפ' כמחיעת שהם הלפ' מאין כם העתק נופיי מכבר הוסחל לשון יניחת והליכה להם מאיטו נוף כמ"ם כח"ת פכ"ג וכ"ד מפרש קראי כהכי משום דגת'נחיר דד הלא יהא מטבעם כבו: **ר"ערך** יר' מיניחת מטבעם התכטות מטבע מחוקם ודאם כבו' להדיק שהם כמים מהלומות שם בתכרים כחפורים בהיותו מגייר גרים כדכתיב: וכמ"ז וכן יהושע בשעת הנצטוי וכן דוד כתגיירו כתך גרים כפסוקים ככי שחול כדלקמן ס"ד פ"ח וכן כחרבי ודרים מפ"ם מתיבדים ולפי שנדחפים מתחלף לשון מטבעם מכרכם וקן וקנה פירוש מכחכתו מקרב התכטים התכטעות נכוונות וכדלפי' כל"ח וכן פרה מקרבת הנפשים כדלקמיים ח"ת וקן וקנה שהוקנה תואר לחכיתם ככתה דוכתי ולפי מיכתך ודקה לחזו דרכם לחר כחוד וכחולה מכלן ומטבע יהושע שור ודאם לגרות שגירות הנעשוים מפחד יד החוקה ומשבע דוד מקל כו' לגרות שגירותם לפ"ם כרחותם חפ' דוד מחחר עלות לפי שעשם מעשה ודאם מפניו כיש שחול שעשה ידו כעלוכים ומטבע תרדכי שק כו' לגרות שלין גירותם הלא מפחד מרדכי שגדלו החלך חשק וזכר לעטרת זהב: **זכן** וזקנה מכלן כחור וכחולה מכלן כמ' הגזל קמח פרש' כחור וכחולה יניחך ורקה וקן וקנה מכרכם ושרה וגר' שהוקיקו לזה משום דחפ"ג דכתיב כשרה שחורים לנעורותה כדכתיב מחרי כלותי יהיה לי עדנה לא כתיב כהי כחכים ולהכי לא חכי לפ' כחור וכחולה נחי כחכרכם ושרה הכ"ה לפ"ם חכיין דחפטחן מ"ד לקחן פת"ח דחכרכם נחי כחזירו הכ"ה לפ"ם ניחח לי לפ' דכחור וכחולה נחי כחכרכם ושרה לגרות שנחפכו מזקנים לנחורים: וכענין דוד דמקל מכלן והגדל מכלן וכן כמרדכי לגרות שחי מכבדים שנחפכים כחסדיה' וח"ת מ"ת מחי כחולה שחף שחורה קרא לנעורותה לא חגרו כחוליה כרקה נחי חיק' מ"ט כחולה והלא מיד כפסח יניחך חלא כחולה דנקט לגופיה שחיחה כחורה כחולה ועוד דמדברי חתו כפ' הגו' גר' דלפ' כחדרשנו חלא כחור וכחורה: **זכן** וזקנה כתבו חתו כפ' הגו' וכר' לא שחיחה כו גורת וקן וקנה מכלן כחור וכחורה מכלן עחסור לנעורות גורת חדם חלא כך חיה כחוב מכד ג' וקן וקנה

ומגד מחר כחור וכחולה וכן פי' בקו' נכי דוד ושלמה וירושלים סמך ח"ם סיה כחוב כחטבע: **דרך** יניח לו מוכיטון לון להק' מחי חדוחק כיון דמלך הוא לחין מטבע כל המלכים יוכח בכל המקומות ומטבע דוד יוכח בכל הפולם:

קובע חני כל לחריכו יחורת דוכיה ברכה מחי דלח ס"ל כתירוב דלעיל ושוד דלמי זה ח"ם טפי דל"ק והיה מכורך: **קובע** חני חת"ו דחחעגן הלקוני הסדור ר' ברכות ובחתניחת חגן ק"כ וקנים ובכם כחם נביחים חיקנו ר' ברכות על הסדר בדחל בהקודח לחפרע מ"ת ברוח קדר בחמרו ומפטר שנו"ח שם כחם כחם נביחים ח"כ כדחני' הכם מנין שחומרים חכות חגח' הכי לה' כני חלים ומנין שחומרים נפורות שנ' הכו לה' כבוד ושח כו' ח"כ חם' דדברים כיכם דבר בני המסורד ברוח הקודש מחטו יפמדו הוקנים:

אבל מין חחה יוחב שלח גלה לו שיכבדנו כ"ב ע"ר מקו' שכחו של חדם בכנין ור"ח פליג ומחר חב' ז גלה לו ח"ח היכח דחיחה ר"ל דקניטות הכול דחיה כחגדלה סחדבח"ם מפחים ומפיחי לך שם כסם הנחולים ו"ם מגן דוד הילכך והיה כרב מיחי לומר סחיחה כחחכל ח"ב וכן מטחע כסוייחו כסדרו וכדחחר בכרכות ויהי כהוייחן יהו ומלין דחמיה ליה סדרה מסחחת מוחשת היכי הוה דחל"ב חלי נקוחה; **שלך** קודמת כלומר סהיה על מחני מלחיך קודמת לברכה סהיה על ח"ם סהיה שכו וזה לכבוד לך: **בשעה** שהן חו' מגן כו' ק' חיפוח לי דבנכם נוסף מקדים חלחי חברה להגדול הגבור כו' שהם שחריו וכחוחת ק' טפי דנרמי בחחלה חן חלחי חברהם וחח"כ מחיה המחים ול"ל דכל ברכה דחכוחה ליח חלא ברכת חכות דח"ם כה חהל הגחל כיכו לוח שהם היוחו גדול וקונה הכל כחר בחכות ומעיה בכנים ולהכי נרין למקדומי בהכות להגדול והח דקחק הגן חברהם היכו חשום דעיקר הברכה החיחה ושוב לרמות דעיקר בחחה מחוחרין כו כדחחר כפ' ברכי פסחים וכחכוחות קחחר בחחלה חוחרים חלחי חברהם לחו חשום חחחר זה לחוד קחחר חלא לגלוי הברכה בחחלת חלחי חברהם קח מכון: **הבט** גח חחים חכ"כ חייחי קח לומר שפי' ואגדלה שחך וכיה ברכה שני' שגדל שחו להוסיף כו ח"ח יחברך כפרים ורכיה דכחחה ניחח יחוח חיחוח ברכה דחי לחו וכיה ברכה היה חפ' ואגדלה שחך כפשטו וחפ"ג דכרכה חכחוב חכחו שהם ברכה כגון ואברכך הכה דכחיב וכיה ברכה חכחוב שפיר חברכת פריה ורכיה כהיוחו' ואן להק' יחוחה דח"ח כהכחיחה לח"ל דחכחיחי לח יח"ש כהשפטת יכה לוח כ"ח ושוב דחקשה רחיי שכחו שכה ח"ח כרח העו' כך יכוחך חת כה"ח חכל הכח ל"ק חלא שם ח' חוספת כחנו יפרה:

שמיכה חין כחיב כחן היח גרסחנו ויחיחת דח"ח שבשך גריך ח"ח כחחלפך לה"ח כיכיעה כחו החלפה החיחה וחכין דכרך הכחוכים הכחים כה"ח כיכיע. חחי קוכיע. חכה וגל הילקוט הכחים חין כחיב כחן וג"ע לח חוכח לי דה"ח חחרוכה כחקום לח"ד ברחקה וחעב' שפעמים נפחה כחוב"ם כלח ל"ד ושוחה ה' יכיע הכיטו לרחות חיחוח כרב הפעמים ח"ם כלח"ד מהכיעם חל החלקים והכיע חל נחח וכבו לפרן וה"ם ככמה חוכח:

כחיב הכחיחה וח"ם לחחרם הכח:

בהא זה ברחקי העולם כדלפיל פי"כ: **הריני** מוסיף כ"ח וחח פרה ורכה שנם זה ברייחה חדשה כחוכיחו חחזור הגחר חלח יוליד כדלקמן חח"ד ולכן יהיה ע"י החות שנה נברח העו' ולח יקנה בעיניו

כשיגיע שזה הפך כשכב ומה שהוליד ישמעאל מקחי הכי הוה לית
פרים וריבה מיקרי כדתניא כתם כ"ה: הרינו חוסיף לה
תשעה ה"ז הוה דהוסיף לה דכתי' כתיב כי אם המון גוים כו' אלא
כלומר מכיון דחוסיף ה"ח על שמך ע"י זה נתי תפרה ותרבה וחייהו
כדתני דגרסינן כתיב תכרם וכתיב תכרכם בתחלה התליכו
בפ' כדרים על רמ"ג תכרים ובכסוף על רמ"ח ק' דהרי תוספת
הקב"ה לאברהם תכ המון ושמה השמרות קרי ס כסם תכרכם
ה"ח משום דשויה תכ המון ושמה השמרות קרי ס כסם תכרכם
ק"ל והא דקתמר כתיב תכרם וכתיב תכרכם לאו משום דכתיב
תכרם גריך על הקושיא אלא לגרוך התם נקטיה שם חלוף ה"ח
בין כ' השמות רמז לתחום ה' תכרים סם"ן ג' כ' רמז כתוספת הה"ח
ה"ג דכתם תכרם נתי ק' אלא ליתי רי"ם דכיון דלכסוף תין כורך
אלא תכתם תעיקרא נתי לה ליקרייה אלא תכם ותק"ג דתכיו קרתו
בן יכבי היה טיעות הסמות ת"ה הם כרכתי בפי' סימן י' ואלא
ס' מכבי שבתחלה תכ לתרם בברית' דשלטי פ"ק דכרכות ופי' ל
דאתה מתחלה בקרח תכרם ואלא תכרכם ק' ל אלא דתי ליעקב אלא
בעקר שם מיעקב מתקיומו תכל תכרכם הקורתו תכרם עובר
בדקתני פת"ו: והיו תוחיותיך הם נתי לתרוני יתורת דהיכי
ברכה תפת ה"ק ותהיה כתיבין תוחיותיך כתיב ן הכרכה הנו דהיכו
תכרך וה"נ ויהו תוחיותיך כתיבין ותכרכה דהיכו רמ"ח שבן שולה
תכרכם ותק"ג דלא כתיב הכת אלא ותכרך ס"ל כאלו כתיב
ותכרכה שהם ס' נכח תעבי' בחסרה מהמטבח דשה תבטחן
ותכרכה לפני ה' וכן מעיקן תוחך ותוחבה תלתיכך ותלתכבה:
והיו תוחיותיך כו' וטעם כשורה זו טיהיה שלם כרמ"ח תכריו
שעל זה נתתר והיה תתים כשת התילה שנקרא תכרכם
בדלתיך, כתחומות ת"ב שיהיו כל רמ"ח תכריו כרשותו כהיות דכתיב
דכתיכה כסתוך: לא שם כו' ג"ז לתרוני יתורת דהיכי ברכה
דר' ל שיהיה סימן ברכה לנושא ונותן עתו כדתתר כסתוך תתעשה
יהיו ברכת ה"ם לא שם תדם כו' שהכה לקנות ממנו פרה לא הספיק
להעריכה עד שנתברך וכן הכא לתכור לו פרה לא הספיק
להעריכה לו עד שנתברך מזכו' תכרכם ת"ק תכ"ל שנתרתה ברכה
היו קול נתר התקח וכן מ"ם לא שקל דכר תכרכם הלוך כו' תכ"ל
כולי תתי ותתה תכי נמירי לה: כיצד תכרכם ג"ז פי' לויהיה
ברכה שיהיה סימן ברכה לעולם שתשלתו ותרתכו ת"ק
תתי כיצד דתשתע פי' הקודם ולית דתה ענין זה לזה ויד"ה ל"ת
והיה ברכה כיצד כו': הרה תתפלל לעקרות והת לתתר כפ"ג
כשנפקדה שרה הרכה עקרות נפקדו כו' היכו עקרות וחוליסרוקים
אלא יהיש תכרכם להתפלל עליהם: ורחן נפקדות ומה שלא
נפקדה שרה כשלתו תע"ג דתשתתה תתפלל עליה ל"ק דכדיקי
לתחריני מהנו לגילדנו לא תהנו ת"ק תכיון דשתר עקרו' נפקדו
כתפלתה ל"לשרה להפקד תחלה כתו שנפקד כשתפלל על תכימלך
דתיכה אלף כפ' החוכל שהתפלל על תכירו וכריך לאותו דכר הוה
נעכה תחלה וי"ל דשתכי תכרכם שלא תחן ה' שיוליד את יצחק עד
שיהל שלא תטיקה קדושה וכשהתפלל על תכימלך ככר היה רחוי
להוליד ולא הושילה תפלתו על תכימלך אלא שתלך כריוח כדפי'
התו ושי"ל דתשכימלך ותילך הוה שהתחיל להתפלל על החולים
והעקרות כדתתכוב כפ"ב סימן י"ד: ועד החולים וכן
תרוייהם ק' דתשתע דהוו חולים ותתרפאים כיתיו והכי תשמע
כפ' קדכ"ב תתר תכן טוכה היתה לתכרכם תלויה כגותרו שכל
חולה שרואה אותה תיד כתרפא ואלו לקתן שם ה' תתר יעקב חדם
חולי תקציהו חדם חולי שיתרפא וכפ' הפושלים תתר עד תליגע לא
היה חולה שנתרפא ואתו תידעו דהכא כחולי של תכה תתיר ור"ת
כי דעד יעקב לא היה תי אלא חולי של תיתה תכמן ותילך הוה
דתילים חולי של תיתה ולא כתרפא עד תליגע, והיינו דתתר
בפ"ג כיומא שהכעים כו' שרה עין רשה וכבכמה כו' תתה ותכתיב
כו' נתי יש לשבח לכ' התירוצים תלו דכיון דע"י עין של שרה כת
כתיב דתתי תו שלא היה חולי של תיתי' ות"ם ר"ת חולי של תיתי'
כי חולי גדול שכיוכת כו תיתת עכשו וה"ק דעד יעקב לא היה חולי
גדול כתיתה תלא חולים קלים כגון תיחום תכרים וכיוצא ואח"כ
כתרפאים וכיעקב נתחדש חולי גדול כתיתה ולא היו כתרפאים
עמהו עד תליגע וכעולם היו חולים קלים כתולים ג' כ' תיעקב עד
קליגע ותתרפאים עמהו ואין לפ חולי של תיתה שיתות כו תתם וה"ק
עד יעקב לא היה תי אתת כחולין ותיעקב נתחדש אתתו החולי ולא
נתלה תי שכתרפא תפום חולי עד תליגע שכל החולים היו לתיתה
דתתנן חזקיה ספר רפואות שעשה שלמה כר' היכי חולה כתרפא
כימי שלמה: ועד החולים כו' ומה שלא התפלל תכרכם
על ישמעאל להכילהו כתרץ לקתן פכ"ג סימן י"ט ומה שלא התפלל
על תליגע שכוכרך רפתל לרפתתו ל"ק שתחר שהיה כתרפא שעכשו

כפי שטבע כותבו לה רבה לבקש שתתרפא כנם וכזה תתרגים לתם
לה כתרפא ע"י רחיית תכן טוכה שכעותרו כי לה רבה להם אתם כזה
כיון דכטבע כתרפא כותבו: לא שוף דבר כו' כלומר תין ע"י
כשתכרכם שלוף תכל החולה ר"ל שפם פניו לבקש עליו אלא כשיתרפא
החולה כלי כותב תכרה' תתרפא כרחיית תכן טוכה שעליו כרחיית
בפ' תכ"ל: אפילו שטיכות כו' אלא תיכעית חולים שתכרכם
תתפלל עליהם תו החולי רוחים פניו אלא תפי' שטיכות שכים
הגדול כשערה ותיכם רוחים פני תכרכם ולא תכרכם תתפלל עליהם
היו נכולות נוכות תכרכם ע"ד תלמה דתתיר ענכי דפ"ח דע"ח
וכפ' תכ"ל דרשי כל נויי תתרן תפי' שטיכות שהיו כתו' תצלית
לתוסם' לה היו תתנכרכו אלא כשביל ישראל וכתבו התוספת תפי'
שטיכו' תכתות תנגיות תכל כרים שכת לרכות תפי תנך שתין עותדין
אלא תעטים כתרן כו' ע"כ תכל תכת דקתמר לה תוחיה ברכה לית
לתי' דנקט שטיכות תנוכ תכי אלא ת"ט כתיב תי לתו דניתת
שיררו כתו כן תוכרכו כך כל תשפחות התדמה ויתמרו דוחיה
ברכה וכברכו כך ענין ת"ל אלא שהוסיף תפי' אולת תכמי תרבו על"ם
התורת"ן ז"ל התקרא: ולא שם יין כפך היו ותין דתוי שיוליד
זכותו לדבר של קלקול תכל לה תלתתי ט' לקום' כיתי הגיד לו שהיו
של יין כפך דקתתתה דילתת דלא היו נטולות אלא תותן שתין של
יין נסך ותף תם דכרי התדרש הן דפריך תר' תניכה דתדקתתר
שתתת תפי שטיכות כו' תשתם כל שטיכות ת"ת תין ט' לו' דשתם
שטיכות לה היו של יין נסך ולהכי לה פי': אלא תלמ ומזל
תתרת נרתה דתשל היה כפיהם שתפי' החותן טוב שנותן זול ליין
כי רכים יפתו תכחותן ולפ יקיה היין כ"כ כיוקר וכן תכה יין נסך
יש כו תוכלת שע"י שנתנה לנותם יהיה היין הכשר כמכר כזול ולכן
היו נכולות שטיכות יין נסך כזכותו: ועד תלה יודעת תה
שטיכה רכי' תפי תהיה דתכן טוכה דכ' שבתכתי כסתוך לעניין
דשותות הנשות תתמדות והדעות הרעות שתכן הטוכה תתלויה
כטותרו של תכרכם היה תתק לזוכו והנה תפיו יצא להכיה התכשים
תחת כנפי השכינה כמופתין הנתונים על תניחות ה' והשנתתו
וכעניין ויכוחו עם כתרוד לעיל כשכ"ם כל חולה הנשם הרוחו היה
תתרפא ות"ם שם תנטעני גדול היה כלכו של תכרכם שכל תלכי
תזרח ותערב תשכיתים לכתתו שע"י הקיתותו כטכעיות והלמודיות
היה תודיע תכמת יוכר כרתש' ולא"ת שכיון שתת תלתה כגלגל תתה
שתגועת הגלגל יוקח תופת על תניחותי' כתו שתתר הפלוסוף
ועי"ם יש לפרש ת"ם כתן שהיה תתפלל על הטרקות כו' כי כנגד תם
שהיה תלתד דעת לכל תתים טוכ ותפתי תכר לה רתו תור כלל
כרכים תטפני תחותת כיתים ההם העוכדים עץ ותכן ולא ידעו
שכח רשעו' תתר שהיה תתפלל על הטרקות שהטרקות רתו להעדר
הדעת לגתל ולהשיב עד"ם לקתן כפ"ם ע"ג לת יהיה כך עקר ושקרה
תן התשו' וכנגד תה שהיה אלתד דעת לתכתים הנכשלים כדעתם
כתי שיודע כתניחות ה' תפל יפפוט שליו דכרים תטר לה כן כשלוק
קידושה תו שהשנאתה תשלום השפל כדעת פקחי שוכדי ע"ז לשתם
ולירח ולתזלות כתשכם שהשכינה הטשא כדעת תטורה כידם וכת"ם
בפ"ת תה שתפלה תתר על החולים והם תרוייהם שהיה תוניתם
תתכוכו' ניוניהם והוסיף רב הונא שתין טורך לותר תי שתכרכם
שם פניו לילתלו תלא כתה שידתוהו לכך ויאמרו דכרין כי נעתו
יוסיפו לקח טוב תכך היתה דכריו טוכים וכבוחים ויצרים לתוכחי
דעת ורבי תניכה הוסיף שתין כ"ל כחולי הנשם תלא תעילו כחולי
הנוף יועיל זכותו של תכרכם וכזה ענין הנוטות שניים
כגדול כי כן ילתדו התוכלים שהשלום הזה יוסיף ושוף וכחיים
שעכור כה הנשם לתחוז חפלה והקשה שתחר שענין הנוטות כת"ם
דכר של תיסור תין תנך כו כי לא יהיו לנשם תכל יטוטו
כשניניהם התדומים ככל יכולתם למה יוסיף אכות תכרכם לכריתו'
נוסם וכלגותיהם התדומות והוה ת"ם לת של יין נסך היו ד"ת
והיתה התשובה נכונה שזה לתושלת הנדיקים התתלטים תת נפשם
כי להיות התדם תניני כטבע יטבעו הנדיקים לקיום הרשעים
ליאוכו של שולם ועוד קן יהיה התרן שתתה וה"ג ע"י תניחות
הרשעים יהיה ג"כ תניחות לנדיקים כשתשל:

אף לתיוב עשה כן תרים דר"ל קלי דקתתר לה שם תדם
פרה ורבה כו' ותשום דהוחת תילתת דלא תסתברת
פיניש ענין כרכתו להגליח התטל עתו תכלי תיפלל עליו לו"ח
תל תתתה שנם כתיוב תני כן: ומה שלא פי' תשעה ידיו ברכת
כפשוטו דת"כ תשעתו תיכעי ליה כתו ותשעתו כברתל ידיו ת"ש
תלתכת ידיו תתם ומה לת יכדק כתיוב דגדול היה ולת יעשה תלתכה
כידים ותתם ולת תוכרך הכתוב להזכיר ברכת קניט ומה ס תפי
זכיון דתפי' הטושל תידו תתרך ולכתי לתיתר לתיתרת דדיש

מ"ז הפסוקי'

ככה דהם סמך עשרו לא תסחט חלה הסרת קנזקים ותקנהו קרן כחרן היהו ספרן גדרו של עולם כדחיתת בפ"ק דק"ב דף ט"ו;

קרי בירכה דתפ"ג דף כ"ב לחד מהדרשות הכ"ל לחת מדכתיב וקריתן כרכה מ"ד מדל"ק כרוך מן הכורך רחץ

בירכה; **ביקרב** רחוקים סחגיירים כדלקמן; **כיה** ח"ל וקיים כרכה כתיב ברח"ם לכל לח חפני שכחוב ברכה במקום כרוך כי יתכן לם' חיים ברכה וק"ל דפדין יק' בלשון דלח"ם הכרכות חסורות כידך ס"ם לם' חיים ברכה

סחוחלף ח"ב שפי' נתן ברכה כחיים חעלה ספי' חו' חעלה חקל חק שי' חנורך מחר שהוח נותח הברכה כיל' ל כרוך חו חכורך דלח דחי לחיים חעלה סחיים ור' ברכו לח הוברך לכזכיר קוסיח זו דערישח חיכה נקט;

לברך חת עולחי כלומר הנדיקי כחן שכירך

חלכים ח"ת לחים ולכח ולחברהם וחח שלח כירך חברה ליקח חמו כפס"ח;

הוכיר ה' ככבוד הנדיק וח"ת קחני הכח דהוי קללה חחם כבך חברך חם כ' בכני עלי דלח הוה חלח סחחר כ' כיון קדשים כדחיתח כפ"ק דיומח וחכ"ג דכתיב כי חקללים להם

חלים קי"ד בני ויהי חקון סופרים כ"ל דלחו קללה חחם חלח לשון כיון ולפי

ברחשית מ"ו כברכת ה' ברה סחחיר טפי סחייב שקילה בנוקב וכדת בחברך ני"ל דקללה דחברהם לח חחירת מכיון דחשלח הילכך ילוף שפיר שחחיר בכפוף הנדיק מכבודו וחח שחחי בחברך ה' חסוף דכופר עשיקר ולח דמי לקללת חדם כלל;

דהכיר חין לפרק לחת דחחר פ"ד כי"ח סדרק חכים על פחם וירח וחמר להם לכבודו לח חחיתם לכבוד כ"ו חחיתם שהכ"ה חתנוחתו חלח להקפיד על כבודו כחו על כבוד הנדיקים חבל פחם וירח רחוי שיקפידו חתר לכבוד ס';

ובוני יקלו ס"ו חחרים וחין לוחר דבקש יקלו לפי שחעבדם יקלו כדחתן בחיכוד החכ' חת הקרוי וה"ם כשקבו דת"ר לית' כחי חיכבדי יכובדו וחלי דילוף חיכוש חיחו חכובד כו' היכו חק"ו חם' שחכבד חקבים כדקרם' לו כפי' קחר בחפרקים;

ע"י חחרים קבח חקחם דזו קולח היח וכ"ד פ"ח סי' נ' חקחם חיכ' וכפ חפרם כ"ה;

תניא חלו ברכות כו' כלומר וקיבו וקיים ברכה ל' ויברך על כרכיו לומר סיכחו כברכה סהוח נזכר כחחלה וסוף וקף סהכחיב חפקנת חכמים ל' דברות הקדם חקיבו יהוח חלח מייחי חח חקרי הים ר' יחיים חפסר דבי היכי חלח חקשה לחחי חיקבו כחכות לשחת טפ' חפנכורות סהוח כבוד ס' שפי להם הקדי' חם סהכחיב ה' בכבוד הנדיק טפי' ח"כ רחיים לדברי ר' יחיים מייחי

להקן באבות חחלה וסוף נר' חפני סהיח קפחיחה כבח לפני קחלך סכחוב חיד לכל הבח חקום כבוד חברהם סחקחיבים לה' סכחר בו וכחודים חפני עדרך הודחם כפקחיבים ורפ' פירש חפני סהיח חחזוקה כנפטר חן החלך סבחוב וכפיס קלוף פורש וסוסף לחחוריו;

כיבדין חוזו חסוס דליכח הבח חיסוד דכל דבייך טפי עדיף לכבי קלחר כ"ו חלי ליפכח ולח קלח' וחיכו יכול לפשות ומחם סחלמדין חוזו סלח לפשות כחבו חחו סלח יבח לפקור דברי חכמים סלח יחחיר כל ס' חחייר כמו עדוק וחין כחן חקנת חכמים ובוד דחייבי ליזהר ומ"ש פילפך כפשוק לפחות כבל דבר ובנחר' ח"ת הכי ומ"ם בח לפשות בסוק כל ברכה וברכה וכחתל כל ברכה וברכה חלמדין חוזו סלח יפשה וחקדקו קלת חסוסקי' דבחתנע יכולין לפשות וכפי הט' חכו' חין לחלק וכדחתם חנית' דיהל וחל הנה' חין רחיים וק"ל;

כ"ג חחלת כל ברכה וברכה וסוסף;

רבי סיכון כו' לפי זה לח כחלקו כדריך ל' חלח כפל חלך

כישהיה כורש נרחק

חכל בנחרח ת"ד דחלך חסבורם לח נזקק לחתי

דלחו דוקח כרוש על ברכים כפסיחת דקרח חלח שחייב נחי קדי לח כרוש כדחתר בפס"ק דברכות רב ששת כרע בחוזקת וכפ' חסבר הסבל כל הלילה שבשדה ומשתם דחיכה כרוש חתם דשוחק חכן ת"ת מייתי דחים חשלמת דבי היכי דחסבורם על ברכו לח נזקק עד נחר חפלתו ק"ו לפרי כפסים שוחה וחפלל על חחים ולפני חתם וחפלל חחזוק הקהל הוח סברש על ברכיו ' וחפסר שהחלך לפני' היה כורע על ברכיו כחפלתו ות"ר יקח כורע ברכיו דמי דדוק' כחפלת חדשה כרכיש

וא" זו כרישת חידי דחייחי חכריעה דכחיב כיש ומכו דכחיב כרוש וכל ס' כחיב וכרוך על ברכיו חפ' חיה בין כרוש לברוכה דחדחיכו על ברכיו וחין קוסיח היכי כחיב כרוש וכרוכה כחד ענינה שכחחלת חחפלה חכרוך וסוב כרע וכמוך כהשלחתם קס חכרוע ולפני לחיחר דחסחם כרישה דהיינו חחיים דלית' על ברכי בני חם כיכה לברוכי חכיון דכרישה ז' נחי קשה דלחחר רב ששת כרע כחיתרת ולחחר עד שיסחפללו כפ"ק ו"ו עד שירחם חיסר כנגד לפי ולכל הפירושים קיל כפיפה יחיים דחי' כיון דלישה על כרכים פסיטה דלח דחי לברוכים ועוד דלח חסחבר דחסום כרישה דידן לחוד נפשח; **ונפשה** סחוח דכר קשה לחי סחיכו על כה וח"ת נחרח ד"ל כ"ו כולי'סחי חכל כד סיפי סחרחה כרישה דקשה טפי לח נחרפה וכר' דהיכו קיימ כדחחר קפ' החליל רשב"ג בשחוח חסחחוח נוסן כ' נוחליו כחרן ושוחה ונוסק חת הרכסה חוכף חה סחיכן כל כדייה יכולה לשחות כן חו קיימ דלוי לחוי קיימ דר' וחסבע ופרפ' כיוכר סיפי הנ"ל דכר סיפי לוי סיה כלילן כפ"ח וחפ"ג דקחחר קיימ על חפים חפסר דחסחיים קנת כרכיו וחייבו דקפ"ח חין עומדין דחפרק חלי קיימ וכרישה וקפחיים לח חפ' כריכה חסום חסיכו קיימ;

הגשמים כזכוחך סכי חך כזכוחך ולח ס"ל כח"ח לעיל וסיה כרכה חכי ספיכות כו' וחפ"ג דכרכו חך חפחם סחחוך לוחרו יחברכו כו ע"ד חך יכרך יפיחל לחחר יפיחך כו לח כי כך ס"ל כל"ל וחכיון הנפעל חפחם סיכוחו חחלת חפ"כ יכיך דחפחם יכרכו כפם וחפחי ס' דדים כפ' ככל' וכברכו כ' כרכיות שיכות יש לי להכרך כו' וחפום דפל וחפר חי כל הנלוות השולם כלעיל פי' ג נקשיכו הכח;

הה"ד ויודע הזכר חילחת כחכפי כפסק קוח וכפי לחחרם לוחר קיבל ברוח הקדש כי זו חפוסה כפוכה לכם חע"ג דכניח חה כחיכיחת כפ"ק דחגיגה דח"כ כפסחר לחפסר וקק על עמה ח"ק נחי יודע חם לעשת כוחת הנעשת והלח יודע הוח חין לוחר חחכי מנעני לחפסיק חם ע"ש כי לח יחכנו כו ולקיוחתה כחוכם סוה ס"ק חחר סנגעוינן לכיהוג ככוח כחלכות וק"ל הוי חתפלל נפלוחה של הלבו כ"ם ברחוי להכילו חחוקפי מוח וכ"ג חחר פסחיב לו ופשחיבו כפעם החלך סחיצלו להיו כפוי כשוחפיו וכ"ג לפיל פ"ב קמ"ד קנקן כעם נחנן ויחרם ברחוי להכילו חחקלה סיכח כפיכילו חם חפכי חנכסו חת חפסוקי וחפכי הניחוחין חת ישרחל כח"ק כחנגיל כחי כל חחם קנית קיים הנלוחו היכי חלי כחם סוה ברל וחם חכול' וכמ"ל חחר נר לחה חחר חרדכי לחחר לחלך חין כחיב כחורה לח חכרות כרים כו וכר' היכיו ח"ר לח חכרות להם כרים ולח חחנסבשוחו כלח ירחוחו ולחו חיקפ"ו ע"חחיין חלח כל עוכה ע"ג נחי כחיחת כפ"ק דפ"ח וכר' דהיכו נחי ט' דחנדחין וחחר זה ברל חם חכול סוה. חח כולל חכהל ישרחל חנני יחיכן חמז לחה שחכהב כין חחוחם כח"ם כפ"ב ולכן לחר שבדלים כחחוחם סח"ח לפיו כחוחם וכה"ג ריב"ח לקיסר כדחיחת כפ"ח לכן לח חיים חהנה כיניהם חלח

מלא לרחתו בתחתר הכתוב: **מזקנים** לתכונן כו' שפי' בתכונן מזקנים תפני נוערו פקודי ה' ומכלל מנותיו שלמדו מזקנים • תו פי' מזקנים לתכונן לשתירת התינו' שהם יורו דרכם מהזקנים • תו מדרשי תרגומותיהם דלא שייך לית תחנם בכתן דכי היכי דנחר דבריאל גילה לנבוכר נצר אף אני בן וינר ר' אמר הר המלכה • ורבי נחמיה אמר • אמר הב"ה לאברהם אבינו וגברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך • אין היסר דלהוו עתידין הרי עתידין אנן מינן אלא לשאלה כשתן נבנסין לצרה הם נשאלים לנו ואנו מגלין להם:

כי וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וגו' ולוט שפל לו • ואברם בן שבעים וחמש שנים • הה"ד ויהי אומן את הדסה היא אסתר • רב אמר בת ארבעים היתה • ושמואל אמר בת שמונים שנה • רבנן אמרי בת שבעים וחמשה • רבי ברכיה בשם רבנן דהמון אמרי אמר הקב"ה לאברהם אתה יצאת מבית אביך בן שבעים וחמשה שנים חייך • אף גואל שאני מעמיד ממך יהיה בן שבעים וחמשה שנים מנין הרס"ה:

כח ואת הנפש אשר עשו בחרן • א"ר אלעזר ברי ויצרא אם מתכנסין כל באי העולם לבראת אפי' יתוש אחד אינן יכולין לזרוק בו נשמה ואת אמר ואת הנפש אשר עשו אלא אי אתה מוצא שניירו ואם כן שניירו למה אשר עשו אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את הגברי ומניירו כאילו בראו • ויאמר אשר עשה • למה נאמר אשר עשו • אמר ר' הונא אברה' היה מנייר את האנשים ושרה מניירת את הנשים:

כט ויעבור אברהם בארץ וגו' • עד מקום שנתבקש להם זכות בארץ • וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך וגו' • שלא בנה מזבח אלא על בשורת ארץ ישראל:

כט ויעתק

מזקנים לתכונן כו' שפי' בתכונן מזקנים תפני נוערו פקודי ה' ומכלל מנותיו שלמדו מזקנים • תו פי' מזקנים לתכונן לשתירת התינו' שהם יורו דרכם מהזקנים • תו מדרשי תרגומותיהם דלא שייך לית תחנם בכתן דכי היכי דנחר דבריאל גילה לנבוכר נצר אף אני בן וינר ר' אמר הר המלכה • ורבי נחמיה אמר • אמר הב"ה לאברהם אבינו וגברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך • אין היסר דלהוו עתידין הרי עתידין אנן מינן אלא לשאלה כשתן נבנסין לצרה הם נשאלים לנו ואנו מגלין להם:

כ וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וגו' ולוט שפל לו • ואברם בן שבעים וחמש שנים • הה"ד ויהי אומן את הדסה היא אסתר • רב אמר בת ארבעים היתה • ושמואל אמר בת שמונים שנה • רבנן אמרי בת שבעים וחמשה • רבי ברכיה בשם רבנן דהמון אמרי אמר הקב"ה לאברהם אתה יצאת מבית אביך בן שבעים וחמשה שנים חייך • אף גואל שאני מעמיד ממך יהיה בן שבעים וחמשה שנים מנין הרס"ה:

כח ואת הנפש אשר עשו בחרן • א"ר אלעזר ברי ויצרא אם מתכנסין כל באי העולם לבראת אפי' יתוש אחד אינן יכולין לזרוק בו נשמה ואת אמר ואת הנפש אשר עשו אלא אי אתה מוצא שניירו ואם כן שניירו למה אשר עשו אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את הגברי ומניירו כאילו בראו • ויאמר אשר עשה • למה נאמר אשר עשו • אמר ר' הונא אברה' היה מנייר את האנשים ושרה מניירת את הנשים:

כט ויעבור אברהם בארץ וגו' • עד מקום שנתבקש להם זכות בארץ • וירא ה' אל אברם ויאמר לזרעך וגו' • שלא בנה מזבח אלא על בשורת ארץ ישראל:

כט ויעתק

יעקב גירך כו' ק' דשתי תתם שכנכם תלגו

והוסיף לברכו בכניסתו לשלשת שלו' וכיוצאתו כשפטר מלפני המלך כדפרש' ושתי יוסף שכתב לפתו חלומו שעתיד להשתחוות לו אלא תכמתו ושוד שנזקק לזה כדי שיוציאו מהסוהר ושוד שחי שלם תלויין בפתרונו שלף כיצד תיבת הוורך לשטר כך לכן הוורך לגלותו כדי לשכור תוכל ולא תכרת התרן בשלמא ליכול הוא ושכירו שהתקבלו ותתן לו שהפתרון תיכף היה יכול להעלי' רחמ"נ נופיה תחר כפ"פ תחתון ותעמוד תלמח ופתרונה גר' שהכל רחם כחלו' ותם כן תין כילו לשנות וחלום תחלין נ"ב תזכרת היה לגלות תחר שהוחזק כיציעה ולא יוכל לשנות שתת רחה נמם כן הפתרון ויותר נכון שיכיח תגלוי הכתוב לכלשנר תשר לת נסה ושוד תה ענין גלוי החלום לגלוי עצת בתן ותרם שחייו תלויין כו ותיב"ת תשום לת תחנם ו"ל דם"ל דכרכת יעקב תיבו לשתלת שלום תדכרכו שתעלה כילום לרגלו ותקוייתם כו ולא ניכרו כברכות הכתובות כגון תלכה לעלתין תיי תלמח נזקק לברכו כנוסה ותין זה תלא תפני שהטיב עתו ותם שהכיח תיוסף ל' דתדיעכו ירח פרעה תיה נכון כו' ות"ם לו שיערב דבר שתקיים תתנחה כהלקח שתין זה תשגין הפתרון תלא להשב ששר תל גנזי תתלך שלחי הטם די כפולעת הפתרון וכל ת' יחום לעצתו ותפשר פרעה לת"ם כת"ת שלמדהו לשון הקדש שהילו ידעו שהתרגים יסירו תתלכות תחנו ות"ם תדעיתל' ל' תדיעכו ליעקב כברכה וכבר תחר פ"ק דב"ב שנתנם על תה ות"ת למד תתנו תר דכי דשתי נ כוכד' שהגדיל להרע ליצר ותקן ה' להתיתו: **דרי** עתירין תיכן תיכן ולא תסתכר שיעשירו כזכותנו וכם יותר עשירים תתנו ותע"ג דכתיב לתחריתי תכנו לרידכו לת תכנו תיכו לכלל העולם תכל לת"ב לכך תין סכרת שתכנה זכות ישרא' יותר תלעצתן' ויתכן דלא דמי תלא שתין לה וכברכו כך ירכך יצר' תחר שהם עשירים יותר תיסר' תכל שיכיח פי' וכברכו כך כוכותך לת תיכם לתרחי דפסי' ליה דפיכו ויהי ברכה: **דן** כשתלין כוותן הכניסתים וכן כלשכר לדכיל ותכיון דתי הוה תחכרוס כשתל על תרדכי תוסל להגיד לו להגילו תרעתו השתת שתיכו יודע לשא גלה לו תעבותו • ת"ק ת"ט לשון ברכ' כה: **ודוש** שפל לו ויתורת דתתו דדים דשתת לומר שלת הלך תפני תתחר"ה תלא תפני תכרשם ויתכן דכי היכי דלא תיק' כיון דנעשה לעשב כית תכיו תיך הניח לוט עתו לכן תחר לוט שפל לו שלפי שהת תכיו נשפל לו ות"ל ככבי כיתו:

ההר ויהי לומן לת הדסה תשו"ק ל' תתי נפק' תדסה תברסם כן ע"ב כשלתו תתרן דכתניס קרת לא תייתי תה שכנגד זה נגלו ע' תסתר כיהושה כת ע"ם לדעת רכנן ע"ד נם כרתם' תלמח שבשכח זה לו לזכות פעם היותו זקן וככר נפע כתנות ס' • ת' נר' דכלהו נתירי לה הכי כר תרכנן דתפשר תתנין הד"פס לחוד ילף תדתיתם קרת לתיתר כ' שתותיק ותין קום תת"ם והנשרש יפת תותר ותתה שילדם ת"ת כרש דנשפש לה נם לשוב ליתי עלומים כשרה לנורך נחולתנו שלת היה כדור דתוי לכת נחולה על ידי תחרת ותם יק' לתה לת כי' תכתוב הנם הוה ים לומר כת"ם הרמ"כן נפ' כל נפש בניו וכנותיו ל"נ כי לת יזכיר תכתוב רק

מ"ג הפסוקי

ויזלו כימי משה ולכ"ח והכנעני אז בארץ כנענה שרו שתו היום קיים ועכשיו נפל: זכורת בארץ כדכתיב כי לא אשכח עון אחרי כך הכה ולעון מתקבץ שלח שנאם עתה רשעים מ"ז מתקבץ להם חיזה זכות שתין חסם נשרש תהלות' כד שתתלה שתתי כדפרש"י לו שתאריך מיום הנודר תרבעה

דורות כדכתיב הרת כג:

אלא על כסורת מ"י ולא כדפרש"י על כסורת בארץ ויורם לעורף כפר נתכפר בתורתו ותעשך לעורף גדול ולא כנס מזבח על הורת כסורת ו כלן ולא בחברון ולא כן הכתרים מבין דמין הכסורים הדסה וכשתחר לו ותעשך לעורף גדול היה כח"ל יהושע ז והיה נחון ללכת למלחת ה'. נס לא כפר' קרח"ן מזבח תודה על ברכתיה תלין הכסה כתרגומה דמ"כ לה סנרגמה תלין מכעי ליה. ת"ק ליכתב דשלח בנה כנוחן טעם לדכר תחר ושתח ק"ל מתי הכרתה תלין כי תה ב' ברך להגדל זה לתכי מפרש דהתרן קתי וכי לא נר' דהיינו התרן סנר' לו נבעין לא על הזורע שלא כרחה לו שכתו כעין. ועי' היקוש זה שכן לכתוב התרן וכי אין התזכח רק על כסורת' התרן ופי' שכן לשון עיכו לו שכוב כדלעיל סוף פל"ח:

ישעבר היתה נקרלת עיקר דהסה כתקרה שכתוב ביהושפ ויעלה יהושפ הנשים מירושלם כפר עם בית תון תקדם לכית ג כדתייתי בירושלמי כפרקי רע"ק נבי לח תלתר לו לתיהו כבלהו לת תקורין פני הלך קורין פני כלב כו' ותע"ג דכית ג לע"ם כתתר דיעקב תכיעו קרא למקום כית ג תפני תתר כך היה תקום לע"ז כדכתיב ויהם לת תתר כבית לל ותיהו נכון תיקרא תקום ע"ז בית לל כיהו הכתוב תת"כ בית תון וכדכתיב כהושפ וא תעלו בית תון ויהיו ג כתרגומו וכן הריעו בית תון וירנה ת"ם לעשבר היתה נקר' כו' תיהו מהברה בי' שכתוב לתדרכה התתע דבית לל ובית תון תקוחות שנים כתתום הפי תלה תפני תתיהו שבית תל נקרא בית תון כו' תי כפסוק הוסע הגו ניתה ליה לפר' הכי תתי קרא דיהושפ דלא תיקני כתו תתר שבית ג היתה תכתת תזרח למה לה זכר ג"כ בית תון תתיו שתה היתה תלה תפני תוקדם תקדמת דלה ותכיה דרשת ז ג"כ תקרא דיעקב תכם. ותק על נב דפי' תקדם תכתת תזרח תהר שהרי כתורת בית לל ותוה ת"ם בית ג תים ותעני תקדם שבתכתת בית לל כתברב מתתיהו ת"ת דרשינן דרתז דתקדמת דלה שתה בית לל ושוב בית תון כתשתיהו דתי לפשוטו לחוד לת"ל תקדם לכית לל לה תדלתחר בית לל תים שתעיקן שתיהו שתתר תו בית לל. ותק על נב דכתיב כתיכת התורים וס יהושפ עדיין לא נתפך בית לל לשון התקרת תגיד תרתי' לאחרית נם שתה שבתנה כנחלת בניתן שתיהם נבולו שהכרתם בית תון וכתוך עריו תנה בית ג דע"כ תהוה בית תון ובית לל כ' פיירות שוכות תן שהי' תנחלתו ותב' כתחום נחלתו ל"ק דתהוה בית לל לעולם בית לל שהיתה כו ע"ז כי אי כחלק יוסף כדכתיב כשוכתי ויתירו בית יוסף בבית לל וסס הסיר לפנים לו וסס הנית ירבעם הנעל שהיה כחלקו ובית תון שבתחום בניתן יתכן שהיה בית לל יוסף כי נחלת בניתן בין בני יהודה ובין בני בניתן:

לא רצה להקרותת נר' שתשכל זה היה ביתיהם של בני שבתנה לנריעותת ותעידה לשון תחדה כמו יקח תכם שתדעו ותחילה לשון ותחזה כמו שתילן על טבחים ועי' ירושלתי לח רבה להקרות שתדה קורין לותה שתידה ולפ"ז ירתה קנת דבש"ז תיידי שהיו קורין לותה שתידה וכיצוה לנבחי שתילה:

מלמד שנשע כו' ותילתה תנה תוחיה קת"ל שיעתדל תדם תחלה כזרבי תסתו דנריך לכבדה יותר תנוסו כדתתר פ' כסוי הדם ותפילו כנטיית תהל דם"ד דשלו קודם דקלטולה דנכרת קסה תדתיתת' כדתיתת כפ"כ דיכחות וטעם הדרם' תדכתי' תהלה פה"ו ויש תם ליישור' ות"ת קריכן תהלו לר תעד כתיבה ת' נטיית תהלו נתי ותחיידי דכתב תהלם כתב נתי תכי תתר היה שם תהלה ויתנל כתוך תהלה תת דריש ליה לשל ונבי ויש תהלה דיעקב לת דרשו כלום לפי שסתבו על תה שדרשו כתכרסם דה"ה כיעקב ותק על נב דכתר ימתי

ויעתן משם ההרה מקרם לבית אל י לשעבר היתה נקראת בית אל ועכשיו היא נקראת בית און • א"ר אלעזר לא זכות להקראות בית העבר הרי היא נקראת בית הע'כל • תמן קריין לפוערא שבא עמידא ולהרהון של מיסי רגלים עמילא • ויש אהלו • אהלה כתיב מלמד שנשע אהל שרה תחלה ואח"כ נשע אהלו:

כד ויבן שם מובח ליי • א"ר אלעזר ג' מובחות בנה אחר לבשורת ארץ ישרא' • ואחד לקנייניה • ואחר שלא יפלו בניו הה"ר ויקרע יהושע שטלותיו ויפול על פניו ארצה לפני ארון ה'ער הערב הוא ויקני ישראל ויעלו עפר על ראשם א"ר אלעזר בן שמוע התחילו מזכירין זכות של אברהם אבינו שאמר ואנכי עפר ואפר • כלום בנה אברהם מזבח בעי • אלא שלא יפלו בניו בעי • ויקרא בשם ה' מלמד שהקריא שמו של הק'בה בבני כל בריה יד'א ויקרא התהיל מנייר נרים ולהבניהם תחת כנפי השכינה • ויסע אברהם הלוך ונסוע הנגבה מחקה נהולך ומנרן בנגד בית המקדש:

פרשה

מחזורכן דקנה בתילוך כתיתת תתם ותקין זה לקיים העורה לכניו וכדרך שתתר כפ"ת ורכום הדרך לכני כנרך ת"כ לתכות בחיין לתסול שניהם כפ"ת תילוך כיון שתתר תרת"כן בתקדת • ול' שלא יעלו כניו כני הוה הסני שכב' כשכתתת שהרה שכשה כפעיל כניו ליכנך כני בשון כתן ורת הקדים הנ' שהוה לקנין התתר תתם דשתת כה' שכשורת התרן • ותפע"י שלפי תפשט כניו תחזקות לקרות כפם ס' כתוסם התקושות ודומם להם יתוק כתחל נגד ת"ת תתתר שהיה טעם כפתם תסעות ולא כפה תוכח רק כנ' תקדות תיו נרך לומר שהם להידום כפורה שכתכתר שם תו תפני התקום כתניהן הפי ותפע"י ממוכח הנ' כתלוני תתרת שכתכתרן וכתר נפש שם תלבי תפדנו שלא נפש תפש עד תפשה לתו פעפש תפש לנדר לפטנות שתתרו כפכ"ת מ"ת מדלה כפה תוכח כנדר תקבע כה דיעקב תתר כך תפתח שגם תוכח שכתכתרן לא היה תלא על התתורת ושוב תלא כתיב התם ויקרא כפם ס' והא דל"ק שתוכח על כפורת ארון תה כתיבה טעמא כפיימ כ': **זכורן** על תכרתם פפ"ג דפשטיה שכתנו עכר כל רחפש תפש כעכר ע"ר ויקרקו עכר על רחפיהם וכן כתעניות תכן פכותכין תכר תקלה כרחפיהם תדכפ לשון עליה ולא זריקה לו כתיבת. תפתע עליה זכרון נם נביעלו עכר על רחפש כתיב כרחי דכתי' שהזכירו זכות תכרהם תגי ויעל עכר על רחפיהם דכתיב כעכר כמה פעם דרפ"ת ירפ':

מלמד שהקרה תון תת' תה שיכרהו ויקרה פוכל יהא כמו תקדת שכן דרכהו'ל כדכתי' כפ"ת סר'ו והא דלתכן תפפיטיה דתף כתר כפדים קרה כפש ה', והיכלף לכפש ולא תקרו' שכפ שכתה מזכה ותתתי ל"ק תפש ויקרה כפש ה' כלא כפש ניחה דכתר כפדים וכפ ל"ק כן אלא כפתעו לו תה שלא כלשון פכלה כתרגומו דת"כ ויקרה שם ה' תפני ליה כמו קרתני שתן ה' דכפש פתחת שהתקוק פירפום הפש:

נגיד נדים ולפ"ז פי' ויקרא שקרה לנדים לפש ה' ותילה כן כ' הפירושים דלכי קרת לתו כנדרת תפש אף כהתשת שתו יתברך תכל לפי כ' תירני כנדרת. נתזר שכניהם שתת כשי הפכיכה ונדקו כדכרי ולא תירני כפל כדרים רק כפכלי בדיהו ולא פליני אלא קריאה תפי דתיו שתת' תקריאה לתר תפש ליפנת דקריאה ושוב דפוסתת כפל כדרים תפנש ולפי כ' ניחה לתוקומי ויקרא לשון עותר:

מהקה והולך שפי' הנגנה שהיה תכון לדתתך של ת"י והוה לנד ירושלים שהיה כתלנו של יהודה שנטלו כדרומה של ת"י לפר' התודים שהיה כתלנו ולא תלא כי לדרומה של עולם כפשוטו כתב הרת"ז ז"ל דת"ל כן שהוה ת"ל וזה יהיה תכך תה שנתה ולא תכיוהו דברות כי מ יחתי שיהיה קנה הדרומי תתם של שיהיה ת"ל כפכרת שתת לפ תקומו שנפש וכא שתכו היה תקום רק כת"י דרומי ותחלת נשפך וזה לנד דרום תכו' ופכ"ל דשתיהה תפני שנשתיה היה תכרי שכין כית תל וכין הכי ותם כי הנגנה לדרומו של עולם כדרך שהתקום הסוה כנפוטו של עולם תתחר שנפש לנד דתם

פרשה מ

ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצריימה לגור כתיב °הנה עין ה' אל יראיו ' זה אברהם שנא° כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ' למיחלים לחסדו שנאמר °תתן אמת ליעקב חסד לאברהם וגו' °להציל ממות נפשם ' ממיתתו של נמרוד להחיותם ברעב ויהי רעב בארץ :

ויהי רעב בארץ ' ר' פינחס בשם ר' חנין רציפורין פתח °אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ' ואם בא להקפיד ומתורתך תלמדנו ' מה כ־תיב באברהם ואברכ' ואגדלה שמך ' כיון שיצא קפץ עליו רעבון ולא קרא תגר ולא הקפיד אלא וירד אברם מצריימה לגור שם ' ויהי רעב בארץ ' רבי יהושע בן לוי פתח °שרף נתן ליריאיו ' טירוף נתן ליריאיו בעולם הזה ' אבל לעתיד לבא יזכור לעולם ' מה כתיב באברהם ואברכך ואגדלה שמך ' כיון שיצא קפץ עליו רעבון ולא הקפיד ולא קרא תגר אלא ויהי רעב בארץ ' וירד אברם מצריימה לגור שם :

עשרה רעבון באו לעולם ' אחר בימי ארם הראשון וכו' ענינא עד ואחר לעתיד ל־בא °לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע א־ת דבר ה' כרלע"ל מן האדמה אשר אררה כו' ' ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' שמוא בר ר' יצחק עיקר °אותנשיאה שלו לא היתה אלא בימי דור ולא היה ראוי לבא אלא בימי שאול ' אלא על ידי שהיה שאול נרופי־ של שקם נלגלו הב"ה והביאו בימי דור שלו המייה ויוחנן משתלמה ' לפיכך כלם באו אלא בימי בני ארם °שפופין ' שאינן יכולין לעמוד בהן ' א"ר חייא רבה משל לזנב שהיה בירו קופה מליאה כוסות °ודיישרוטין וכשעה שהיה מבקש להלות את קופתו היה מביא יהב ותוקע ונתלה בה ואח"כ היה תולה את קופתו ' לפיכך לא באו בימי בני ארם שפופים אלא בימי בני ארם נבורים שהן יכולים לעמוד בהם ' רבי ברכיה הוה קרי עליהון °נותן ליעף כח ' ר' ברכיה בשם ר' חלבו שניתי באו בימי אברהם ' ר' הונא בשם ר' אחא אחר בימי למך ואחר בימי אברהם ' רעב שבא בימי אליהו רעב של בצורת היה ' רעב שבא בימי אלישע רעב של סהום היה ' רעב שבא בימי שפוט השופטים ' ר' הונא בשם רבי דוסא ס"ב כאין היו ונעשו מ"א והא תני לא יצא ארם להוצה לארץ אלא אם כן פאתים של הטים הולכות בסלע ' אמר רבי שמעון

סלוק ההרהור והקפדה לא מה מיתר שהוא מתורה לא יבדק תלמדנו רק על הגבר שיהרהר חלושים הפירושים מכוונים דכתורה ניחא לתוקומי תלמדנו כתה שנזכר בכתוב דסיינו התורה ומדרשנו ניחא לתוקומי כהרהור שלא להחלוף הקריאה מתלמדנו לתלמדנו :

טירוף נתן ליריאיו סיעו תמיד כיסורין בעוה"ז ולא יבאו בשלוה כדלקמן פפ"ד מה כדי שיערב מיזה הטוב קל שביניהם ויבכו לבטח בעו"ב כמ"ש אבל צדיק לעתיד יזכור לעיל דחש לא כן מתי קמ"ל דפשי שלעתיד לא יהיה בעו"ב לצדיקים :

טירוף נתן חק על פי שפשטו שפרנסם לשעבר וכן יזכור להם לשולם כריית תיבו לחזון לבד שלא נזכר רק טרף וקיום הכריית תיבו לחזון לבד שלא גם לבני חיי וכל הבריכים :

מה כתיב באברהם הרי דחפי אברהם שנתברך היה לו טרוף ולא הרהר נרחה שיהיה נחתום שכך היה המדה לצדיקים שחפי שהמורכים טרופים בחיה מן היסורין :

עשרה רעבון כו' כל המגדה זו בפ"ב ופסוקים ופטם זכירתה פה כפטם הנ"ל שהרעב הזה לנסיון לאברהם וז"ם כאן וכלן לא כתו היתי מנשים שפופים כו' ; וכולי מניחא עד ואחד כו' :

במקום לכתו חק על פי שלא נזכר בכתובים שהכתוב מעיד : ת"ת הכסופי' כיתר המעות

פתח מצרי הגבר כו' כלומר שתאברהם נלמוד שלא להרהר בנגד ה' ביסורי הצדיקים והכוונה לתת טעם למה שהביאם ה' את הרעב הוה דהדכתיב ויהי רעב בארץ מצרים כתיב היתה ואמר הוה כדי שיערב לאברהם שכר הרבה לעתיד לבא תחם שכתיב וכן פרש"י בחומש והייט מה שהקשה לר' דכסמוך ותה שתירץ שלא דפתח לה לטרף נתן ליריאיו שדרך הצדיקים להיות להם טירוף כעוה"ז ויתכן דק"ל מה שלא פרנסו ה' כתרנו דכתיב בסמוך לא תחסר כל דבר ' ותירץ דיהבי טעמא לעולם שהרעב כמקרה מצרי גריך למה מיספר שדד מצריימה ועשו לו נסים ויודיע הכתוב שדד מנוס מהרעב :

ואם כח להקפיד ולהרהר מחריך מתורת תלמדנו ויכין כאברהם שנתיסר כיסורין ולא הרהר וידע כי כך המדה להיות הצדיקים מעונים בעוה"ז והחזק לפ' מתורתך תלמדנו לענין היסורין דחש לה כן מה ענין זה לזה ואף על גב דכריש ס"ב אחר דתורה לא נתנה אלא על ידי יסורין וליף לה מהכא פי' דחוק הוא ' ועכ"ק דכרכות נרסינן שם מקרי תלמדנו אלא תלמדנו דבר זה תורתך תלמדנו ק"ו מעז ויתן כו' ופירש אלא נקרא נון תלמדנו דנוסף דחש כן יהיה הכנוי שב לגבר הנו במקרא אלא נקרא הנון רפוי ויהיה פירושו תלמד לנו ז"ם דבר זה ומה אלא פי' שתלמוד לגבר עכשו מכני שתאחר שתאסורו מודיע לנו שתשרי הגבר כו' נריך לו לידע ליסוד זה ולהודיע מהיכן למד אותו תלמד לשום תגדה דיהן התורה אלא

פרשה מ

ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצריימה לגור כתיב °הנה עין ה' אל יראיו ' זה אברהם שנא° כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ' למיחלים לחסדו שנאמר °תתן אמת ליעקב חסד לאברהם וגו' °להציל ממות נפשם ' ממיתתו של נמרוד להחיותם ברעב ויהי רעב בארץ :

ויהי רעב בארץ ' ר' פינחס בשם ר' חנין רציפורין פתח °אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ' ואם בא להקפיד ומתורתך תלמדנו ' מה כ־תיב באברהם ואברכ' ואגדלה שמך ' כיון שיצא קפץ עליו רעבון ולא קרא תגר ולא הקפיד אלא וירד אברם מצריימה לגור שם ' ויהי רעב בארץ ' רבי יהושע בן לוי פתח °שרף נתן ליריאיו ' טירוף נתן ליריאיו בעולם הזה ' אבל לעתיד לבא יזכור לעולם ' מה כתיב באברהם ואברכך ואגדלה שמך ' כיון שיצא קפץ עליו רעבון ולא הקפיד ולא קרא תגר אלא ויהי רעב בארץ ' וירד אברם מצריימה לגור שם :

עשרה רעבון באו לעולם ' אחר בימי ארם הראשון וכו' ענינא עד ואחר לעתיד ל־בא °לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע א־ת דבר ה' כרלע"ל מן האדמה אשר אררה כו' ' ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' שמוא בר ר' יצחק עיקר °אותנשיאה שלו לא היתה אלא בימי דור ולא היה ראוי לבא אלא בימי שאול ' אלא על ידי שהיה שאול נרופי־ של שקם נלגלו הב"ה והביאו בימי דור שלו המייה ויוחנן משתלמה ' לפיכך כלם באו אלא בימי בני ארם °שפופין ' שאינן יכולין לעמוד בהן ' א"ר חייא רבה משל לזנב שהיה בירו קופה מליאה כוסות °ודיישרוטין וכשעה שהיה מבקש להלות את קופתו היה מביא יהב ותוקע ונתלה בה ואח"כ היה תולה את קופתו ' לפיכך לא באו בימי בני ארם שפופים אלא בימי בני ארם נבורים שהן יכולים לעמוד בהם ' רבי ברכיה הוה קרי עליהון °נותן ליעף כח ' ר' ברכיה בשם ר' חלבו שניתי באו בימי אברהם ' ר' הונא בשם ר' אחא אחר בימי למך ואחר בימי אברהם ' רעב שבא בימי אליהו רעב של בצורת היה ' רעב שבא בימי אלישע רעב של סהום היה ' רעב שבא בימי שפוט השופטים ' ר' הונא בשם רבי דוסא ס"ב כאין היו ונעשו מ"א והא תני לא יצא ארם להוצה לארץ אלא אם כן פאתים של הטים הולכות בסלע ' אמר רבי שמעון

שנאמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם שפירושו חסד שנעשה לו ה' לעשות לזרעו כתיב וכן למיחלים לחסדו שיחל לחסד ה' שנעשה לו ולדברי הכומר כי אברהם מדת החסד והרחמים וכתיב זה היה מקרב הנרים כלומר לסם מתן שכר העתיד והיינו חסד לאברהם ניחא כתי לומרו למיחלים לחסדו שהיה דבק במדת החסד ' ממיתתו של כתרוד שהצילו לכבכן כדלעיל פ"ח וכ"ה יש לומר ממיתת נפשו שחשב כמרוד להכיותו ככפל רסן סעיותו :

רחוקם כרעב ויהי רעב בארץ שהכיותו ה' בהיותו בארץ וכתן כלבו לרדת מצריימה וכתנו לחסד ולרחמים

ת"ח הפסוק כל הסנים הללו וכו' ולא ס"ל כדתנר כפ"ק דכ"ב לתכרסם לפילו כדידיה לית מסתכל דלפ"ז ק' והסתם תחתי מסתכל כה וכעי לדחוק ההסתת ע"י תעשה נסתכל כה ות"ס רש"י שסוף פסוקו של תקרח לית ס"ל לרז"ל דדעתיהו דחל"ג נה דבקה ליזדעתי ודמיוכו מהכה נה לדזוני לית רחיים שים לב שפי' רש"י נוכיח התם לו סהוה לטון תחטם כפי' הרמ"כן • נם מ"ם הרמ"כן שלין תלת נה מורה על דבר מחודש בעת ההיה בלבד ות"ס ז"ל לתכרסם לפי' כדידיה לית מסתכל קבלה לרז"ל ומסתבות לקרח לית יכון לתגדתין דזולי טעתה דקרח דרבי ולא לסתוך קבלתם כלו ולכן נראה דתלת נה לית תפה לרז"ל תלה על דבר שנתחדש והכה נה ערבי"ם תלת נה דבקה לפוה

פוסקים ד תל שפחתי וכלו כתיב לפי ספרנים' תלדת הכה נה כה נה תל שפחתי וכן הכה נה לי שתי בנות הכה נה דבק לתוניתה נה ואין קושיה מכפל תלת נה כי כן

שם תל נה רפה נה ותם שם תת' לטון בקשה ה"ם שהנך תכל כהלה נה ידעתי אין נכון שידבק לתמרינה תחזתי את דדחיק טפי גם יתכן

פוסקים כ דתלת ידעתי נמי קשיה לרז"ל דתי ליכה חדום לטון יזיעה לתם ורי"כע כתב כה' הכה נה ידעתי שהיה ביופי שרה כתרגם רק בתרגים ואין לנו הגה לה היה כמוה ורז"ל לא פי כן מכני שכה מתת"ה שדין לה נה תרגימה ומי הגיד לו שאין כתרגי' כתוחה ותם תפני תרן הגגה בהיותו שם ידעו: **ישע"** הדר' כו' ותשפ"י שתלכתו לתרן כטון ולתרן סרגם בדרך לה נודע זה שהיה הולך לתסעיד תתנהל לתטו ותסבר היה שוכה כתקון תתנותיו יותר מבה"כ ולא יכם שרה ותשם תפל בלבתו תת"ל לתכרי תפני הדש' היה נתפו בלבו:

דהכנו בתרם נהרים אין זה דרך הרמ"כן הנ"ל בפסוקים דקרח דלדידיה לתין תלת נה מורה על דבר מחודש תה ג"ל שבשו שתנו נכנסין כו' דתשתע דתתת לפרש תלת נה על תידוש זה נם לתינו בפי' רש"י הנ"ל שלפני התידוש היה הדתנה והי' לל שבשו שתנו נכנסין לתקום בשורים ים להיות תכל פירושו דדעתי לתינו דבק לתלת נה תלה ה"ק בבר ידעתי מתי קדם ותלת נה דבקה לתמרי נה וכלו תתר הכה נה מתרי נה מחותי את לפי שידעתי כי תשם יפת תראה את ע"ד שפירש' לעיל הכה נה ספרנים' ותשפ"י שכתן תלת נה רחוקה ות"ת קרוב כעיני דתמרינה מחותי את תחלת ההנדה ים דילת שוכר וכן ג"ל שבשו שתנו נכנסין לתקום בשורים עת"כו ולפי זה כי תלת הכה נה כפשוטו שפר שבשו תשב שיחלת כתותה כתקון תתר ושבשו שרשה שכל בני תרטו יפים תשתר תרטת ותשתו תלו שהם בשורים תסתתת תכני תרטו יפים תשתר תרטת ותשתו שהיה יפה תכולם הה נאה לנתרי:

לתקום בשורים קשה פלבתו לנרד שלה היו בשורים לתם סורך לנתר לתחתי היה ות"ם הר"ם לפי שיטת הקול היו תסביק כי תני כוליך הקול תתנרים נרוש וכ"ם תחר כתה בנים ושוד שפי' שכן כי לתחתי תין ירחת תלקים כו' לת תכני הקול ושוד שבכל תקום נראה שהיה תנהנם כך בדכתיב ויהי כתשר התעו תותי כו' ושתן עדיפא קתמר לפי שהם שתורים וכלתו ס"ג יהנשם ולפי תה שבתכתי שבשוש התתמר על תתם וכתה כיתה:

ועשו שנתן שפלה זו יוכחת תנולה שלת יקטין הרם שנתר בתקום שהיו רתוי דומה לת"ם בפרק חלק תל יהנשם תדם שיתו תן הרכנות והוכיתם תתה שבשבו שפלה כדרך תל יפתח תדם היו לפטן ולת דמי לתתי דתסקי' כפושה לת תיכה ולת תקבתה דהייכו שלת להתיהר ות"ת תין השפלות בכון תי כתי שתי הכת דרך כתלך כישראל וקי"ל שתהה תיתתו עליך וכ"ם תכדהם לשבי תפתו:

כרק ותקלח ותקרא הרי שהוה פקד בתפסה כי תלין נוה ס' ותף על פי שהיה לת הלבה תשלו הרי תתר על זה כפ"ק

ת"ת הפסוק' כל הסנים הללו וכו' ולא ס"ל כדתנר כפ"ק דכ"ב לתכרסם לפילו כדידיה לית מסתכל דלפ"ז ק' והסתם תחתי מסתכל כה וכעי לדחוק ההסתת ע"י תעשה נסתכל כה ות"ס רש"י שסוף פסוקו של תקרח לית ס"ל לרז"ל דדעתיהו דחל"ג נה דבקה ליזדעתי ודמיוכו מהכה נה לדזוני לית רחיים שים לב שפי' רש"י נוכיח התם לו סהוה לטון תחטם כפי' הרמ"כן • נם מ"ם הרמ"כן שלין תלת נה מורה על דבר מחודש בעת ההיה בלבד ות"ס ז"ל לתכרסם לפי' כדידיה לית מסתכל קבלה לרז"ל ומסתבות לקרח לית יכון לתגדתין דזולי טעתה דקרח דרבי ולא לסתוך קבלתם כלו ולכן נראה דתלת נה לית תפה לרז"ל תלה על דבר שנתחדש והכה נה ערבי"ם תלת נה דבקה לפוה

פוסקים ד תל שפחתי וכלו כתיב לפי ספרנים' תלדת הכה נה כה נה תל שפחתי וכן הכה נה לי שתי בנות הכה נה דבק לתוניתה נה ואין קושיה מכפל תלת נה כי כן

שם תל נה רפה נה ותם שם תת' לטון בקשה ה"ם שהנך תכל כהלה נה ידעתי אין נכון שידבק לתמרינה תחזתי את דדחיק טפי גם יתכן

פוסקים כ דתלת ידעתי נמי קשיה לרז"ל דתי ליכה חדום לטון יזיעה לתם ורי"כע כתב כה' הכה נה ידעתי שהיה ביופי שרה כתרגם רק בתרגים ואין לנו הגה לה היה כמוה ורז"ל לא פי כן מכני שכה מתת"ה שדין לה נה תרגימה ומי הגיד לו שאין כתרגי' כתוחה ותם תפני תרן הגגה בהיותו שם ידעו: **ישע"** הדר' כו' ותשפ"י שתלכתו לתרן כטון ולתרן סרגם בדרך לה נודע זה שהיה הולך לתסעיד תתנהל לתטו ותסבר היה שוכה כתקון תתנותיו יותר מבה"כ ולא יכם שרה ותשם תפל בלבתו תת"ל לתכרי תפני הדש' היה נתפו בלבו:

דהכנו בתרם נהרים אין זה דרך הרמ"כן הנ"ל בפסוקים דקרח דלדידיה לתין תלת נה מורה על דבר מחודש תה ג"ל שבשו שתנו נכנסין לתקום בשורים ים להיות תכל פירושו דדעתי לתינו דבק לתלת נה תלה ה"ק בבר ידעתי מתי קדם ותלת נה דבקה לתמרי נה וכלו תתר הכה נה מתרי נה מחותי את לפי שידעתי כי תשם יפת תראה את ע"ד שפירש' לעיל הכה נה ספרנים' ותשפ"י שכתן תלת נה רחוקה ות"ת קרוב כעיני דתמרינה מחותי את תחלת ההנדה ים דילת שוכר וכן ג"ל שבשו שתנו נכנסין לתקום בשורים עת"כו ולפי זה כי תלת הכה נה כפשוטו שפר שבשו תשב שיחלת כתותה כתקון תתר ושבשו שרשה שכל בני תרטו יפים תשתר תרטת ותשתו תלו שהם בשורים תסתתת תכני תרטו יפים תשתר תרטת ותשתו שהיה יפה תכולם הה נאה לנתרי:

לתקום בשורים קשה פלבתו לנרד שלה היו בשורים לתם סורך לנתר לתחתי היה ות"ם הר"ם לפי שיטת הקול היו תסביק כי תני כוליך הקול תתנרים נרוש וכ"ם תחר כתה בנים ושוד שפי' שכן כי לתחתי תין ירחת תלקים כו' לת תכני הקול ושוד שבכל תקום נראה שהיה תנהנם כך בדכתיב ויהי כתשר התעו תותי כו' ושתן עדיפא קתמר לפי שהם שתורים וכלתו ס"ג יהנשם ולפי תה שבתכתי שבשוש התתמר על תתם וכתה כיתה:

ועשו שנתן שפלה זו יוכחת תנולה שלת יקטין הרם שנתר בתקום שהיו רתוי דומה לת"ם בפרק חלק תל יהנשם תדם שיתו תן הרכנות והוכיתם תתה שבשבו שפלה כדרך תל יפתח תדם היו לפטן ולת דמי לתתי דתסקי' כפושה לת תיכה ולת תקבתה דהייכו שלת להתיהר ות"ת תין השפלות בכון תי כתי שתי הכת דרך כתלך כישראל וקי"ל שתהה תיתתו עליך וכ"ם תכדהם לשבי תפתו:

כרק ותקלח ותקרא הרי שהוה פקד בתפסה כי תלין נוה ס' ותף על פי שהיה לת הלבה תשלו הרי תתר על זה כפ"ק

ויאמר תלים כרק הרי שפשה שנתו שפלה תע"ג דקתחר עתי תכין דתלה הליכתו בהלוכתה ותסוס לכתורה תחתם שהוה לכדו התטוה לילך וכקש שתלך תיה ות"כ תתי קתמר שהוה עקר דנדולה תוז תיכה שהוה ריה לנבר לה"ק דפי' תם תלכי עתי לקדש לו לשורה קתחר דפי' לתלתחה כלתי תכי היתה היה נ"כ הולכת' דת"ם ותסבת כהר תחור היינו שכרוי' עקר ולעולם היה הולכת עתו:

אם תלכני עתי לקדש דתקדתחר תלכי והלכתי תשתע כי הלוכות דת"כ תם לת תלכי לתת"ד הוה סני תם כן תדכפלים לתתיהם דקתחר ותם לת תלכי עתי לך:

אלך עתך לתחור לת הכיתתי זה כי לת הלכו לתחור שהיה תרן יכון תלך תטר כי כנחל קיטן היתה תתלתחה ות"ת לפ' לתלחם עם תתלך שנקרא חטר וכי תפ"ם שר נבת תטר פי תלך תטר לת עפם תתלך תטר כי יכון שתו ושוד שלת היתה תתלתחה רק עם שטרית שר נבת ואולי ס"ם הוה שכתבו תטר בתקום תשר ופירושו שכתתלתח תלך כרק נפתלי לקדש תעם ושוב עלת עם תעם שר תשר ורטם שתהיה דשרה שוה ע"כ תתקומות למטן יתתיבו תעם ויתקבצו ויעלו וכן תלינו ותקם דבורה ותלך עם ברק קדשה ויעל כרגליו ותעל עתו דבורה:

אם תלכני עתי לשרי לפישע בשידתו לו שתחדש היה שירה על נכחון תלחתתו כרוח קדושה שהוה לת ידע לתכרה כמותה ותשפ"י שהתלחת קודתת לשירה תלה זה כוה כלומר תם תורה לי לעשות שירה תלכי תתוה ירחים שאכה שאכת השירה לו לבדו תלא יזכר כשירה וזלתו אלכן בקש תדבורה לפיסיק עתו לכה לכ"ת לו שתפתרת השירה נ"כ לדבורה כתו שתתי' כה תד שתתתי דבורה ושיקר ליעל שתחנה רחים תכיה רשע והוה ת"ם כה תבורך תנשים יעל תם שתחר כי כיד יהה יתבור את ספרת ס"ק בשלתת לר"י ניחת שתפני תלא יתחיבו לתתקבץ על פיו לת ילך לתלחתה תם לת תלך היה לקדש תכל ר"י ק' וכי תם היה לת תודה לו לשירה יהיה תעשות התלחתה סנוה: **אפם** לשון אי לתו דוקא היכא דהוה הדין כך"ת ולתן תיינו כתיבת לשון יכול כתמר דהם תמר כם לו שיהיו דברי תורה נתתרים כלשון יפת וכפ"ז תל יפי לשון סורסו קל כעיניך:

ונעשה שפלה ותשר דבורה שהוקדמה דבורה כשר לנוך; **היה** פקר ויקח כו' הרי שהיה כתשבת לתחרון ותם דתכרתם שפל לה בכבילות כדלקתן ריש פ' תורך לתוכיח תכתן דת"ת הוא עיקר כסדר הכתובים ולכתם כתרנית:

עשה שנתו שפלה לתחרי כה לתחתי את לתשן ייטב לי בשבורך פתלה טוכתו כה וכן היה לו שבתחר ולתכרם היטיב בעבורים ק"ק בשלתת בברק סיוך לומר שעשה עתו שפלה שפל ללכת תלבדי דבורה תפל כתן שהשבח' התקום לו תתחרי'ם תלה שבביל שרה כ"ל בשבורך ותין לו דתיהת נוע ק"ל שלא נתה כה' שיכרכהו לרגלו שהיה עקר תתיר וכשבן שליה ולכן נשבע תחר לו ה' לעשות לו כם ות"ת שבשה שפלה נר' שתן תשר זה שנתו שפלה לתסתן גם יש זכות על תכרתם שבתחרו תחתי את יקחוה תתנו בשל כרחו תלה שיהיו תשתדלים עתו ותחרים כיני כסף לתתה לטוב בעיניו וכן כה וכה יהיטיב לו ותיתה בשנתו ויהיה תתנבל עתשם עד עכור הרעב ויכא תשם שפחות ותי יבא תחרי תו ילך בהחזת תשל תם ידעו שתחתו היה תלין לתה תקוה בתיו יסבכו תיתתו בשלילות וכבן לעולם הוה היה עקר שתף על פי שתחטיכים לו בתקות בתוחים יבאו תחר שהיו בישתו והחטיכים לו לתפיק רצון תתתו כתים הוה עקר בשוחה ולפי שפשה עתו שפלה היה לו כן תחר שלוקחה תתנו שהיו

ו ויהי כבוא אברם מצריימה וירא המצרים • ושרה היכן היתה נתנה בתיבה ונעל בפניה כיון דמטא למכסא אמרין ליה הב מכסא אפר אנא יהיב מכסא • א"ל מאנין את טעין אפר אנא יהיב דמאנין א"ל דהב את טעין אפר אנא יהיב דמי דדהב • א"ל °משכסין את טעין אפר דמשכסין אנא יהיב • מרגלין את טעין אפר אנא יהיב דמרגלין • א"ל לא אפשר אא רפתחת וחמי' לן מה בנוה • כיון שפתחה הבחיקה כל ארץ מצרים סזיוה • ר' עוריה ור' יונתן בר תני משם רבי יצחק אפרי אקונין של חוה נטפרו לראשי הדורות להלן כתיב והנערה יפה עד מאד מנעת ער איקונין של חוה ברם הבא כי יפה היא מאד מאד מאיקונין של חוה :

ז וירא אותה שרי פרעה ר' יוחנן אפר מתעלה והולכת הר אפר אנא יהיב מאתן ואיעלל עמה • וחר אפר אנא יהיב מאתן ואיעלל עמה • אין לי אא בעליהן בירידתן מנין ת"ל °וימשכו את ירמיה בחבלי' ויעלו אותו מן הבור מעלין אותו : אין לי אלא בעולם הבא מנין ת"ל °ולקחום עמים והביאום אל מקומם : ת ולאברהם

כקוף בפני מלך ואמת לית מינה מוכה רק התפורסמות בעולם וכדתמר התם רחב בשמה ואת מכניל כוכירתה : ער מיקונין של חוה דעד מחר ולא מחר בכלל כדתנית בשלהי פ"ק דיבמות וחכי' לת"ד בעלמא עד ועד בכלל גרסה דעדה הכא דלים לת כן עד למחר לי בכחן מקהיל פי' התחתר סו' :

מהעלה והולכת מוסיף הוה דרים לעון עלוי דוסוכל מו ותוכח מכני ליה לת לעון לקיחה עמורים על הקניקי לת יקדק בכחן שלפו היה כתוב ותוקח לברעה היה תפסר לומר שלקחוה להיות נקנית לפרעה הכל כית פרעה לת יורש תלה על ההכתה הכל לעון עילוי ס"ם שלהכניסה לבית פרעה היו מעלין תוכה כדמים זה תומר תכי מתן וכו' חם לרוב תעלמה שהיו מחכבדין בדבר ע"ד לת כל תסר תתמר יכתן לה לבת עמה וגם מט' זה דרשו לעיל כי ויקח לת החדס לעון עילוי • תין לי שתרא תעלין לפני הפוחות אלא כזתן מעלתן ותכין תחר כזתן שפלוחן מרתיהו שהעם' שהיו מוסיף כעיני החלך והפרים עד שהשלכוהו לבור ת"ת חסוב בעיניהם להזכות כהשלתו וה"נ בירידתן : בנין ת"ל ויתסכו ויעלו לותו תן הבור ותעלו לותו דרשו שהיו תעלין לותו כדתתן שכל ת' נותן כך וכך להשלוחו דת"כ ויעלו לותו לתה לי כויתסכו לת ירתיהו כחכלי' סני ותע"ג דהשכחן ויתסכו ויעלו לת יוסף התם כתי להדדם שכי שהעם' שהשלוהו להכרו תתחר שהשלוהו לכלי תות היו תשתדלים כל ת' לזכות כו ות"ת לת תייתי תיוסף לתין עלייתו להשלה נתורה ועוד דתתין היו וכהן כפי לתתוני עלוי שהיו ליתרל לפני החותות וכירתים לף על נב דהתעלים לותו היו ל' תנשים שתסר החלך לעבד תלך הכוסי יתכן היותם עבדים כנעניים כחזקו לפי הפשט שהיו כוסי ת"ק שהרי ל' תנשים שתסר החלך להשלוחו לפי שהשם כהם תן הרעב ובפחות תכן לת יוכלו היו לוחר דשבר ידיהם יוסף לוחן לעשק התנוח ולת נגרו חיל ות' תשבשם לזכות כירתיהו שכל תחד היה רוצה להשלות לכדו ותיהו כפשיקתת רבתי תתרו רתה כתה קשה תכת תרעב שלנשים בני תדם השלוחו בקוסי וברתה דדרים כפל ויתסכו ויעלו שלא השלוחו בבת תחת לת בקוסי תשיכה תחר תשיכה ולכי זה ידרשו כן ויוסף שפל ידי שבאתם היו תתרגים כחלתת יכיאתו :

ובילקוט גרים בירידתן תכן ויקחו לת ירתיה תעלין לותו וכ"ל שת' תן התלתידים הניח כן לפי שתחר בירידתן ותשב ויקחו בעת ירידתו לבור ולבכי נקט ההוח קרוב ותין לו שחר דהיתה קיתה כפשטה שכשל כרתו השלוהו הבורה ועוד כי התשליכים לותו הבור היו הרשעים תבקשי נפשו ותם יעלו השלכתו כדמים זה יהיה לשבחתם לותו ותהכתם נוקו ותה תעלם יש לו כזה תתייתי לה כשניתן פרה :

ולקחום עמים וכו' דתי לקיחה כפשוטו לתה לי להזכיר הלקיחה די כהבחה שהוח הנרכה ועוד דתין לשון לקיחה נופל כתם כדתיכתו לעיל בפי' ו ס' ת תלת שפירש לשון עילוי שתעלין כדמים תי יזכה להכיאם :

אין לי תלת בעולם הזה תיתה תכי תיסק לדעתין שיהיו גרושין בעולם הבת תכתוב ו דפסיטה שתעלת יפרל בפ"ה והכנסן תסוס דתו הוי טרחת יפירה להניחם תהתי' הרחוק' לת"י ושוד סע"י זה יכפוש לעבדים כת"ס והתנחלום בית יפרל כל תדמת ה' לעבדיו ולשפחות עכ"ז ניתה להו תילתת עד שיעלוהו בדמים :

בעולם הבא תנין הם יחות התחיח שגם הם יקרתו ע"ה כדכתיכנא לעיל בפ' ו ס"ד :

ולקחום עמים שתעם' שתתסך התכוסים נר' שבגלות בית שני תדבר לעיל תיניה השעלת תלכות בכל ותחר וקרוב לבת עתה וכו' וזה בקריך כורש לבי תלת לבכל ע"ש בבא כת"ס התם ותם נתחר כי ירתם ה' וכו' ולקחום וכו' ת"ת הכתוב יירך בזוזים ויירמוז לעתיד בכשרה שהרי לת תניתו שהעמים הביתו לת ישרל לירושל' רק רשות הוה שנתן להם כורש לעלות ולת שבו לשוכיהם אלת בגלולת התם' תדבר שנתחר והביתו בניך בחוסן וכן והביתו לת כל

ת"ת הפסוק' וכיתו' המנות תסי תוכחר ידתיים לת ימיתו

מ"ת הפסוקי

חיכם מכל הגוים :

אביר הק' כה לאברם וכו' זה דרך כולל ככל הפ' להסב מה סיקשה על הדעת בעיניהם הרבה הם כביאת הגיולות הרעב אשר גר' היותו בכושה לפי שבא מברהם כדכתיב לעיל כפר

בראשית יב ח ולא קצור הכתוב ה' על אברם שהוכיח לדור לחנרים ולבא בתוכו ובחוכו מערה לשבתו שהוכיח לשטות טעתו ולעבודת אלהות ונגולה מהגו וכ"ם ת"ם למען ייטב לי בעבורך בתקש הכתוב בשביל אברם הם מגונה מאד :

שם

בראשית יב וכ"ם מיספר שכתוב שהיה לו כן שהיה לו בעבורה כי לחה יכול העבר לחם אלא בענין רע כזה היה מקור לחת לו נחלם ומזון בענין נשות ולפי הפשט אלו ההנהגו שנפרדות בא"ז לתקן בכל

בראשית יב יג דכור ופשוטו שהיה מגדת ר' יוסף הכוללת שב"ז בעבה עמוק

בראשית ח שם מ"ם שיהיה אברהם שי לענין שהנרים כי כחו שנטעם ובח לו הפני הרעב ואפשר בלקיחת אשתו

בראשית יג ושוב השיבו לת אשתו ולא נרכוש

תלים כה גדול כן יקרה להם בכל פרשיהם

בראשית יג וישכיל ודע כי בכל דבר שחתר

במדבר לב כתן שהיה לאברהם שי לבניו הוקשה להם בפי הפשט שם ענין הרעב וירידתו למנרים ואתתר ייטב לו והשיב לו בעבורה כדבר גם אתתר שלנור שם אתי קח"ל עשי שלנור שם הפני הרעב הלך לא להשתקע גם אתתר ויהי כאשר הקריב להתי להכנס לן שם היה אתתר בעת שהיה מו לו לה"לל אלא ואתתר אברם לנרים שנה יתעכב ולא גם אתתר והרגו אותי ואותך יחיו שנרים על הפקידה גם אתתר ויהי כבואו אברתה שיקחוה למנרים היה ועוד אלא זכויותו למנרים היה זכות אברהם שהיה עמהם ולא עוד אלא שהיה מרפא לבני מנרים כיד פרעה שהיה מוכה נגעים גדולים ונוסר כ"ש אשר אברהם ואשתו עמו

לא תמרו כן כי לשכין הקיום נוח לומר כמקמה שפושה כתרן ת"ק
לילנות כיון ד"כ ולשנין פרי הדר יש מינים שמוחרים
מנה כרלביל כפי' ולשנין פרי הדר יש מינים שמוחרים
מחכם מה שכתן טעם לחרו הוא כיון ויש נם כן טעמים שחרים
לקחן ס' ס"נ וכתכוחות וכשוחר טוב והמדרש הזה לא מחריך
להכיח לת כולן לך ק"ח מעמ מפו'
דרכי נפושים תכל המילנות וי"ל
כיון דלדיקים מיכם מתנהים ושו
פתם מהוכחים ביסורין כפס"ג
ס"ל שמין קפר המוטלם לשכין
נכוח, ולקחן שחמרו מה שחר
שחרו נכוחים קיימו דים נדולים
מעש' שרוכן מהולחין ביסורין,
ובפל נורח ת הלות כתב כמזמור
נ"ב ככלל חלקי חגדה זו שכי
דרכים ושחר שכל המחמרים
שכחו בחדרם בשכין הזה נכללים
תחת חלה שוכר:

לא עקומים לפי נרפה זו
פרושו שכנביח ופפרותים,
פשולים כיישר לנד מעלה ושין
כהם עקומים וקצרי, ורמז
שהדיקי' שרי' כדרכיה ונכתביה'
ושולה לח נתנה בפתם וזה
לשכין המעש' נם כיניה לחברים
ות"ם חת"כ מה התמרה והמרו
נכן מכוון וזה הוח על נוף השילן
שהוח כלב ורמז ליוסר הלב
המשוב וכדכתי' עם ת"ח"ם שתין
להם פקומים שפי' תכלית יר'
שבריסים חדוכין לשחת כחרן
ס"ב כפשוחר טוב כתרו וכתכוחות
כתמרה חויר לנדולתן כנוכהן
והוח ת"ם לקחן ס' כפשוחר טוב
מה התמר וחתרו נדולים ונכל
המילנות כך היו ישרחל שב' כי
נחל מרדכי וכו' ומשחר שין להם עקומים ופקומים עד"ת כחלו
שין להם סוף חכל קצה לפי' זה לחתי כרוך ושני עקומים ופקומים
כחדי הדדי כיון דכ' חילי נכוחו ולכן נר' כנרם הערוך והילקוט דנרי
לח עותקי ולח פקומים ולפ"ז יחמר עותקי כנגד הבריסים מתחת
ופקומי כנגד רחמו מחשל וככוונה כדיבוי הבריסים קיומם לנגח
ודכוי נטוי בעתיים' שהם כניסים ונחיכתים' והכוונה כעובה קלומם
נדולת חעלה כעניין נדולת מרדכי דקחמ' וישכן פירמה לחתן שכר'
שיין לו סוף וקנבה ולפי שהכלתי חבלית הם כחוק וחם כהתמהה
רמו שכחו שהתמרה וחתרו שין להם סוף חכ' נדדיהם כן מתן שכר
הנדיקים שין להם חבלית חכ' הנדדין לח כחיכות ולח כזמן:

צלן רחוק מהן שפ' שהם נבוהים הרבה ובנפיהם כחיכות
החילן כמנה הנל למרחוק ולח חלבם וכן הנדיקים שין מתן שכרן
מלח רחוק דשכר מלות כהחי עלמה ליכח: **לבן** מכוין למעלה
שהין מחשבו' הטן שקום כלל כשאר אלות: **לבן** של נדיקי' מבוון
לפי' כה לעיות דבקים בו חמיד וג' כשכחוכם לו שיעורה חמיד
ולח יעלו פורחם בעניין פ' הס"ד פיכי: **יש** להן חמוה לעיות
נזקקים לחיכהם כדחש' מחשבה התמרה ושפ"י חלח שכיה מעשה
לחרו פשום היה להם נ"ב כחרו יחכה התחום ולח כביחו מעשה
לחתרה לח שהיתה נופה לחרחוק כי זה נרע' חלח ודע כי מוב ירחים
דעת הסכעיים הלחורים כי נם בנחת נפש לשכר כו יבחת חמת כי
התחום היה מכבש חחכם הרמ"כן ז"ל כפ' ובוקי ישובף דשהו שהין
לה הכמיחה נפש רק כשבלי חיים וכתב שבעין חחום זו היה חולי
היה כה כלמיחה לח חקרחה נפש: **אך** מה שהחרה הזו וכו' כרישה
מ"ש חילי הסיכות לחת כתמרה ורחו דחמרי נדיקים לשו והדר
מה' חילחת לחיכה כהחי ולית' כהחי לחעבר ברכוחם לחתי דנקט
תרוייהו וח"ת נרים לחילי מעלייה דלעיל ולח שני לחי דנקט
חתר"ח שום פרי לחוד ורחו חשום כלי לחוד דח"כ ליחמ' חין ת' כעין
חלגה ורחון וביכה לחית כיה פרי וכלים ולח לכעני כ'חילנות וח"ת
לחיכה דנקט חמרה חשום דחין כו פסולת וכיון דנקט חמרה
חסכרייך למקט חרו חשום כלים י"ל דחקרחו וכלעלין כחי לית כהו
פסולת דעלים ופרים שיה כדלעיל כפ"ט והה דקחמר כחמרה חש
חמרה חין בה פסולת רבית' קחמר חכל כולהו הכי חת"ל ערימות

סיקוסים • מה חמרה ואחרו צילן רחוק • כך מתן שכרן של
צדיקים רחוק • מה התמרה ואחרו לבן מכוון למעלן • כך
הצדיקים לבן מכוון להקדוש ברוך הוא • הרא הוא רכרי"ב
עיני תמיד אל ה' כי הוא יוציא מרשת רגלי • מה התמרה ואחרו
יש להן תאוה אף צדיקים יש להן תאוחי ומה היא תאוחן הק'בה
שנאמר קוה קויתי ה' • אמר ר' תנחומא מעשה בתמרה אחת
שהיתה עומדת בחמתן ולא היתה עושה פירות עבר רקלי אחר
וראה אותה אמר תמרה זו ציפה מיריחו בין שהרכיבו אותה
עשת פירות • אי מה התמרה הזו אין עושין ממנה כלים יכול
אף הצדיקים כן • אתמהא • ת"ל כארז • אמר רבי הונא רזמן
עברין מיניה מאנין אי מה הארז אינו עושה פירות כך רשם
הצדיקים אתמהא תלמוד לומר יפרח • מה התמרה זו אין ברת
פסולת • אף הצדיקים לאכילה • ולולבים להלל • חריות לסכך •
סיבים לחבלים • סנפנים לכברה • שפעת קורות לחקרות בהם
את הבית • כך הם ישרחל אין בהם פסולת אף מהם בעלי מקרא
מהם בעלי משנה • מהם בעלי למוד • מהם בעלי אגדה • מה
התמרה זו וארזו כל מי שהוא עולה לראשון ואינו משמר את עצמו
הוא נופל ומת • כך כלמי שהוא בא ל"הודות לישרחל סוף
שהוא נושל את שלו מתחת ירחיהם • הרע לך שכן שהרי שרה
ע' שמשכה פרעה לילה אחת לקה הוא וביתו בנגעים הה"ד
ויענש ה' את פרעה נגעים נדולים וגו':

כ ריש לקיש כשם בר קפרא אפר פרעה בראשון לקה •
א"ר שמעון בן נמליאל מצאני וקן אחר מוכה
שחין בציפורין ואמר לי כ"ד מיני שחין הם ואין ל"ך קשה
מכולן שהאשה רעה לו אלא ראשון בלבד וכו' לקה פרעה • אמר
רבי אחא אפי קורות ביתו לקו והכל היו אומרין ער רבר
שרה אשת אברהם איר ברכיה ער"י השולמנין למקרב
למצנא רמטרונא • וכל
אותו

לתמרה משום פירות דלילה לחיתר לחתי נקיט תמרה טפי משחר
לילנות כיון דחית כה כל תעלייתן דלעיל כתרו פפיטה דכיחה
למנקט ליה: **ת"ל** כתרו והנמשל בנדיקי שהם הכיחי ההפעפם
לעו' והעו' מתקיעים פהם כללים חתן כי ככל עוסן כלים מהחרן:

ה"ג ת"ל כתמר יפרח: **ת"ל**
כשור יפרח ובניהם כם
הפירות היולחים מהם נדיקים
כמותם שחפע"י שלפעמים חחת
חטה יבח חות על הרוב הפורם תלים כפ
לה כזב וכחתר חחת חכתיך יהיו
בניך כדחית בחות ח"ם מה
תמרה אין לה פסולת וכו' שפני תלים נ
הנדיקים עם היותם הנוגים
חיכם פזים שקנתם כעלי מקרא
וכו' ובחכמ' פרה הנדיקים כפרח
התמר מתפלק לחינין הרב לכל
הם נפרם שפירותיהם הם מעשים
טובי' חו שפירותיהם הנחכלי'
בע"ה חין ענין לת"ם מה תמרה
חין לו פסולת פ"ם זה שהם על
כללות ישרחל מיירי כדחמרת
חדקחתר כך הם ישרחל חינו טורף
לחתר הכתו שחתר נדיק כתמר
יפרח כדחיון התמרים היו לנדיק
התיוחד חלה ודחי כדפי' וח"ם כך
ישרחל ס"ק חטום דכי ישרחל שכיחי
חכל חינון חלו חתר שפרח הנדיק
היכם חכתה חינים לו סוב רחיתי
לקחן ס' ס"נ דקח' כך הנדיקים
עוסן פירות שב' חתרו כדיק כי
טוב ולכן נרין לומר מה תמרה
חין כה פסולת חלילה לחחריתי
דדרים קרח ככלל ישרחל כנון
הדרשה דכסוף דכל חי שכח
להזדוע ליישרחל וכן הם דדרים
לקחן הם חלו נדולים חכל החילנות: **כיה** תמרים זו ואחרו כו'
שכך הך חילחת לכסוף ולח ערכיה שם הכי דלעיל לו' דשיכי
כתמרה ואחרו יחדיו חטום דכתי לפרוסיה על ונבוח ס' שכל הדרש'
הוכלה עליו לתלוחי חתי דק"ל מה פעמו ומה חטיתו של פרעה
שנגעו ס' נגעי נדולי' שחתת שחת' לחחתי היה כתם לכבו פעה ואחרו
כבד חת חכרכם כעופר וכבכפי' ומה לעשות לו עוד ולהכי קיתרן
שישרחל חתו לתמרה ואחרו שהעולם כרחשם מטעם שיעול שהם
הם חינו נזהר מעפ"י שהוח לח יכוין לברש וכן כל המזדוע ליפרא
שנגעו שולה ודון מאעפ"י שלח יכוחו לחטח שהם יש להם להשחר
ולהזדרז חחר פן יחטחו כשנגע וכן פרעה שי"ל להזהר חולי ת"ם
לחחתי היה חפני הפחד כתחר ויהי רחוי לחקור הרבה כדכר קוסם
פינע כחטיח ס' וכ"ה חדם חועד לעולם חחנם כר קפרח חינן
שלח כתו הנגעים דרך עונש רק לחרחיקו מהעבירה ומשיכר כי
חוטח הוח והוח כתם שלקה כרחשן שהו קשה לחשחים ור"ל חינן
פרית' לומרת לו חשת חים חני ודייך לה מדכריה על דכרולה קחמ'
על שרי וחע"נ דחשכחן על דכר פשור ועל דכר כזכי וחלקם הינה
דחיכה למדרש דרשינן חפל כעל החנד וכר קפרח לח דרשי על דכר
אלא רחשן כלכד והה דמשחע כפ' החחיר כל חינו חפיני חשין
מתחיקתו ולח הלקו כין שהין לשהין ל' דהחם כקנע והכה כחקרמי
כעלמח דכ"ה ליכח קיעי שלח כרחשן:

אפילן קורות ביתו לקו כנגעי ולמו חניכתו דרים דביתו הייכו
חנשי הכית כתו חים וביתו כתו וחולם חלח חריכויים דחת ביתו
כדפרש"י וח"ת וכחת פרעה חמתי לח דרשי רבוים ל' דהחם נרוך
להכחיב חת דחלו כתב וינע ה' פרעה קשה על דרך
שחחר לעיל נבי קניחי חים חת ה': **והבר** הו חומרים חפני
קורות הבית ע"ד כי חכן מקור חוטק • וישכן שחיירחם הים חת
שהים ניכר חהם שנעשן ברש כח הרע כי נגעים כחלו וחפי כקורו'
חלח כחנחנ וכפעם כפחום חינו חלח לחטח נחלח כעת שהיח
והוח ע"ד הללו חת ה' חן חחרן וכו' חם וכרך וכו' והכל הו חומרים
חף על פי שפשוטו רעל דכר שרש דכרי קחורים הם דקחתר
פעל דכר שרש כחו שנעשים נר' דחשמיעו קח דרים דחלח

קחתר

מ"מ הפסוקי׳ וכיוצא בהן

קשיא ויבוע ס"ג סרה את פרשה ואת כיוצא בהן סתך כיתו ל"ק סרה רמז לך מקורות כיתו היו מוזרים ע"ד סרה וכן לקמן פכ"ב דריש לה מדה"ל כי עטור עטר ס' על דבר סרה בעד כל רחם ומדכתב הכי ס"מ מכל עטור ככיות תכיתולך היה מוזר על דבר סרה אותו הלילה חיתה שרה ששוחה על פניה ואומרת רבון העולמים אברהם יצא בהבטחה ואני יצאתי באמנה אברהם יצא חוץ לסירה ואני בתוך הסירה אמר לה הקב"ה גל מה שאני עושה בשבילך אני עושה והכל אומרים עדי דבר שרי אשת אברם אמר ר' לוי כל אותו הלילה היה מלאך עומד ומגלב בידו הוה אמר לה אין אמרת מתי מחינא אין אמרת לישבוק שביקנא ובל בך למה שהיתה אומרת ליי אשת איש אני ולא היה פורש רבי אלעזר ואתני לה בשם רבי אלעזר בן יעקב שמענו בפרשה שלקח בצרעת ואבימלך בעיצור מנין ליתן את האמור שלי וה בוה ושל וה בוה תלמוד לומר ע"ד שרה על דבר ע"ר לנוירה שוה:

ג ואברם כבר מצר במקנה בכסף ובזהב הרא הוא דכתיב ויזיצאם בכסף והזהב וגו' וילך למסעיו במסעות שהלך בתם חורי אמר ר' אלעזר ב"ר מנחם הלך לפרוע הקפותיו:

ד ונגם ללוט ההולך את אברם וגו' רבים טובים היו ללוט בעבור אברם וילך אברם וגו' וילך אתו לוט ונגם ללוט ההולך את אברם וגו' וישב את כל הרכוש וגם את לוט ויהי בשחת אלקים וגו' ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך וגו' ובנגרן היו בניו עריבים לפרוע לנו שובות לא ריין שלא פרעו לנו שובות אלא רעות הה"ד וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו' ותקח לכה גא ארה לי את העם ויואסף אליו את בני עמון ויעמלק וילך ויך את ישראל וירשו את עיר התמרים ויהי אחרי כן באו בני מואב ובני עמון ועמהם מן העמונים על יהושפט ויעוד כתיב ירו פרש צר על כל מהמדתה ונכתב הכא שלהם באורנע מקומו לא יבא עמוני ומואבי גו' על דבר אשר לא קדמו את בני לחם ובמים ובתיב עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה גו' עמודו נביאים והתעו נזר דינם אלו חם ישעיה וירמיה צפניה ויחוקאל ישעיה אמר משא מואב כי בליל שודד ער מואב נדמה כי בליל שודד קיר

תיים עד כמה דכר ס' יש לומר דלמה הוה מהימנא לגניבה דכיון שהודה זה בפני זה אחר הוה ולא מנכה לקיחתה הוו לה מהימנא לענייני בפני רבינא לומר שהשתעו זה שלחני זה סבה היתה מחלכת כך ובמחשבת נטענה זו ולבך קפרוח כמי שלח כתו הנגעים דרך עונם הלח סיכיר החסה כדלעיל ל"ל דעכור דתכיתלך כמי להכי הוה דתתח עש"י עכור רחם יבידו מחסוך כעסקי רחם ול"ל דכפרשה כמי הוה עוכר רחם ותם נגעים דמ"לכ מה נשתנו ל"ק למה כת החלקים חלוס לתכיתלך ולא לפרש ותחת עם היותו שה כחטה זה לפרשה היה יותר תוכן בכוונתו מפרשה:

הדא הוא דכתי' ויוציאם וכו' הוא הדבר שהזהר לפני כסוף הם הקולמת שבניני מכרהם סיתן לבניו וז"ם כאן ומכרם ככר תאר לרחמו שגם כן בניו יהיו כרוכים גדול מהנרים כדי לתרוני מיתי שתכח מכר כמש' חסר כח לו בענין רש כדקיק ל' לעיל ותעש' שנכתב לעיל דרך התדרים לכנות הדברים לפתים בכל התקדות וז"ם לה תתיר כתן ויהיו עליו פרשה כנגד ותחזק תנרים וילך לחסעיו כנגד אלה מסעי דלת ק' כהו כולי האי כדכתיב כאן:

במסעות שהלך כלומר בחניותיו וקרא חניותיו כשם מסעיו שחנה חנייתן לף הוא קרוי מסע לפי שמחקום שחנייה נוסע ממנו לאחר כדפירש"י נבי בכל מסעיהם ולת"ד למסעיו כתב הר"ם ז"ל סרוים כתקום כי"ת כל"ת כי לית כרוניי לכנוני ומכולהו הוא ומשם

כדרשת דמ"לכ למסעיו לאחם לי דאי כת"ם ר"ת בע מסעי רוים מסעים מכניי ליה ועוד מאי נקמ' תיבה אם אם מסעות רוים לה ואמ"ל שדרשו לעיל סרוז למלה מסעי בני ישראל היכא דאמרה למדרש בעניין אכרהם נופים טפי פדיק:

לפרוע הקפותיו וקת"ל שהחזיר ללכת בעגלתו ולא סתך לשלחם ע"י שליח מן לא יניעו לכעלי ורש"י ז"ל הכיון טוד כי אחר שחזר כתכסניתו שלן כתם כשהלך לשם לאחר דרך חזן שלא יפגוש אדם ותתכסניא שלו וזה כר' יוסי כר חניא שלאחר חכלן שלא יפגוש אדם וכו' כדאי' כערכין כפ' יש ומודדם זה יסכור כי יהודה דליף לה מחל התקום אשר היה שם אהלה בתחלה ואילך כיציאתו מהכסנייא לתקדתי כדאיתא כתם ומה שלח לאחר דב יהוה ומדדם זה אפי' לאקדתי מילך לאחסעיו ל"ל דאחסעו לזו אחר למסע תורה על התכסניא הרחוקה אלה אל מקום אחזתו:

ד דכרים טוכים תייתי לה הכא כדי לפרושי מאי קא משמע לן סהולך את אכרם הוא ידשינן דלעיל לומר לחריגה ומשני דאחסעו שעל ידי שלכבו את אכרם עשה את כל הכבוד הזה:

וילך אכרם וכו' תיכב טובה מ' סניה סחוך לו"ע קיב לענני דסיעה והידכן דכוך לשתין ואחתן מ"ב שלשתו לה' ולעכוד ה' היה הטובה:

ההר וישלח תלאכים וכו' מכי ואזיל לארעא פתחים סהרעו ליעקב הכך סניה לו לנחול טובות על אכרם טובות שקבלו מלאכיהם ואף על גב דכבלעם היכא תרתי שבירתו לקלל ונפנה הזכות כחדא חשיבא שעל ידי סרחה כי לה נפשתה מלתו הרחוקה מקללה כרעתו חזר לעשות זכות ואף על גב דכשתין ליכא ל' רעות שהרי שבירות כלעם לה הטה כו אלא מוסף ת"ח מסבין מרכב רעות בשתר תבניו התוקפים ובהו מיירי הכא ואפשר ניחא מאי דתייתי כסוף מרכב כבניים אחתו אלה לתוסף דכתוב הוא ובגזרם דמייתי מיעטייה ליכא אלא לתוסף דכתוב

דכעינן

דכתיב ד' נזרות ומצ"ג דנזרת ירמיה דמייתי' היה לכבי שמון ליה
כה כתי למזמר כתיב תפורם למות' סוכים מוחלב כי תתם
ותצ"ג דליכא בירמיה נזרה תפורם למות' סוכים מוחלב כי תתם
וכו' כך הכה מצטט מוחלב כית' ליה למנקט הך דמיית' כה לתרוייהו
ות"מ במוחלב כבי ד' תתיעות
כנגד ד' פעמים שהרעו לישראל
לפני השמוים לא הרעו אלא
בפלטתן ולכך ליתנהו אלא בג'
התיעות ויש דכתיב ואשר סכר
עליך תחזוקי לחוד קאי אכל
שמות דעמוקי על דבר אחר לא
קדמו וכדכי' הרמב"ן ז"ל ויש לה
חזיקה חטא גדול לחתום עליו
גזר דין דהוי כסב ולא תעשה ודיו
כיוצא בו תדע דכתיב חטאת סלעם כל' מקומות לא
נכתב ד' פעמים אלא חטאת כלעם לא חטאת הלחם ויש דכתי' כיפעים
נחי תדום ומוחב מסלות ידם וכבי עמון משמשתם לא דמיית
לחתיית גזרת אלו שהן גזרת אכזון על חטאתם אכל הם לעתיד
מיודי ישראל יתעלו כל התומות :

הה"ד ויעלה תלחכים וכו' ות"ת מה פעשם שלהניל שנתם
עשו מכני הפחד ואיכא למימר סידעו שישראל מטויים
על תנר את מוחב ולא פחדו כלל ד"ה מתי ניגר מוחב ויקן וכבר
מתרו בתנחומא מהו ויגר כשהיו גרתי לשמוטים גרתי עטופים
לשלום למוחב גרתי מזוייני' שב' וקרבת תול בני עמון תל תנרם
כל תין נרם ואל תתנר בם כל מיני נירוי ולמוחב למר תל תנר את
מוחב מה שתתה יוכל להטוף כחון הטוף לפי גרתין מזויינים והם
היו נלחמים לשרים שנתמר ויגר מוחב ויש שוד בתדרש שלכן
נאמר גרור את התדיינים כו' ולא את התוחלים לפי שהמוחלים
תכני הירמה עשו וי"ל שיודעים היו שלא יקפו ישראל את תרנם רק
פחדו שילכדו תנריהם ויתפנום לחם עוכד ושבו שתה יכאבו הקהל
וכו' כדפירש הרמב"ן ז"ל ולכן נשבעו שתפני פחד תעט לא היה
להם להרע למי שתיכיהם נחל שתתם טוכה : **אראה** רעות כנגדן
הם"ד וישלח תלחכים וכו' וזה לתכדן תן השועה הכך מה שהניל
תנרתם את לוט מתסכת סדום ויתפוף תליו כבי שתון הכך מה
שהניל את דכושו תן הסביה ויקי לתרי כן כתו כבי מוחב וכבי
עתון וכו' וזה היה לנרתם תנחלתם כדכתיב התם לכוח לנרשנו
מירושתך הכך מה שהיה ללוט מתון וכסתים כשניל תנרתם וידו
פרם נר וחיינו שהיו תתרפון את ישראל ע"י הכרוכים שרתו הכך מה
שתתכתב לוט ע"י תנרתם : **הה"ד** ויתפוף תליו את כבי שתון כו'
לתן להקשות תה פעשם כזה כי תתת ה' היתה זאת כדכתיב ויתפוף ה'
את שנעון תלך מוחב על ישראל על כי עשו הרע כשיני ה' ויתפוף
וגו' ותצ"ע לתין זה דומה לויתפוף ה' את לכ פרשה דתתם על תטאי
הקדש שהרע לישראל לשכבדה כשבורה קשה תחד ולהמית את
כניהם תה שלא היה בכלל גזרת תין הכתרים לכן הקשה ה' את לבו
וכפל דברי התשוב כשביו להפרע תתנו וכן כשיתן וכתי"ם הרב כת'
שעשה תכל כתן שתיפתן על ישראל נתשב להם להטת עם היותו
תה ת"ת ל"ק כי כשהיה כיד התדם ולא יכריחנו ה' תל החטת תכל
לפי שקדמה רוע כחירתו להלחם כישראל החזק ה' ידו לעשות רצונו
כעון ישראל וכן כעניין שנתרייב וכטוכדנצר וכל הגוים הכאים על
ישראל וה' מנליח כיהם להפרע מחוטתי ישראל ועוד שהם מוסיפין
להרע ולכדכתיב תשר תני קנאתי תעט ותשה עזרו לרשע :

ועוד כתיב ידו פרם נר ' והיו דלא תני נתי כי נותנו לכ יתדין
נו' להלי לתדם וישתעלים תוחב והנרים נכל ומחון וגו'
י"ל דהשם ליכא תלא שנה לא תעשה כשכירות כלעם הוא תעשה
שהרי הוקשו כשנת כנות מוחב נם כקללותיו כתז"ל את הקללה
לברכה קללה ולא קללך כולן חזרו לקללת חוץ תתני כשניות וכתי
תדרשות ' ומי"ל דהשתי דתלהי לתדום נו' היה נופל ידו פרם נר נו'
שתל תרכן כ"ה היו נופלים : **ועוד** כתיב ידו פרם נר נו'
וכם שתון ומוחב שהם הגוים שנתסרו תלכת הקהל ה' כדכתיב לא
יכא עתוני ומואבי בקהל ה' תכל התנרים תעפ"י שנתסרו עד דור
ג' תין תיסורם כלתו תכא בקהל תלא תיסור עשה תית כהם
לדקדק שתתי שתתר הכתי ליעבר דיעבד תם כ"כ כרתשות וכתה שזו
השולה על כלן שהיו כתרכן כ"ה ות"כ תפני שעתוכים ומוחבים רצו
לבנו את התורה כדי לעקור לה יכא עתוני ומואבי כדתיתי כתיכה
רכתי ובוין התורה קשה ליעשל תכל התדרים עדם מתלך ישראל
שכל מחנדיו הסביב לתת לבן הדד וכשהקם ליקח את התורה לה
קכל כדלקמן כפ"ב פ"ג ' ועי"ל תיכה שתתחר שפרשת

ת"מ הפסוק.

ידם לא היתה תלא לעקור לה יכא עתוני ומואבי לכעות קלוסם
ולהדבק כישראל ולא רצו תחרי כסף וזהב ודבר תחר כדתי' כתיכה
רכתי והמשילוהו לעבד קרודף לחטוף ספר עבדותו תין זו קשה
כרתשות שהיו מכוונים להרע את ישראל ות"מ נתשב להם לחטת

יחזקאל כפ

שתתחר שכשוכם כרתיקם ה'
מיער לת היה להם לכות לבוז
תתורה ותתם נתה תשל העכד
הנו שתעפ"י שכוונתו לטוכתו
ות"מ תפוס תסם שתקבק להפטר
מחיובו ולכ"ת כתן ועוד כלומר
פעם ו' שניף לרתשות תף על פי

נפניס כ

שתיכה סוף לתן :

ה"ג ונכתב תטת שלהם כל'
מקומות ' לת יכת עתוני
ומואבי על דבר אחר לת קדמו לתכם כלהם וכתים וכתי' עתי זכר
נת תה יעז כלך תלך מוחב ותה שכנה נו' ויכתיב כי לת קדמו לתכם
ישראל כלחם וכמים ' ויעכור עליו את כלעם לקללו ' ועתדו ל'
נביתים כו' וד' מקומות הם כשתמנה נ"כ פ' כלך ולא תחריך
התדרש להכיורם כי שם הענין יותר מבואר ' ובתיכה רכתי תיעים
כשכוח וד' מקומות דקתמר היכו שהחטת הרחטן היכו שכירות
כלעם נכתב כל' מקומות וכדתמייתי אחר לת קדמו נו' ועתי זכר נת
נו' דתי חטתים מתחלפים קתמר ויתפוף תליו נו' ויתי אחר כן ה"ל
לתייתויי הכת ות"ש כתיכה רכתי כנגדן נכתכה חטת"ת שלהן לת
קתי אתתי דקתמר ספרכו לכו רעות ד' פעמים דת"כ תתי כנגדן
שכתיכת החטת הת' כל' מקומות היכו כנגד ד' פעמים שהרעו
כרעות מתחלפות תלא תד' דכרים טוכים היו לישוט קתי כי לפי
שתטתם תחוד שנתלו רשע לכני תי שנתלם טוכה ד' פעמים נכתב
חטתם הת' ד' פעמים ותין קוסיא לתה לת נכתבו נ"כ נ' חטתיהם
הת'חרים רק פעם ת' שדי כהפילו כחטתם הת' שהוא הנו כתורם
ועליו נדתו תלכות הקהל ועוד שגם כתיכת הת לעולך נכת' ככל הל'
פעמי' את דתנך תורתת הוא שכיון לספר בנגות כדתמרת כסתוך :

ונכתב חטת שלהם כל' מקומות תשתם שכנגד תם שהרעיבו
וכפרו כל' השוכות נזכר חטתם ד' פעמים ' וק' הת'
כלתו לעולך נכתכו הת' לתשוטיכן נוטת דשובת להזכיר חסדי
ה' עתנו וכו' לתת טעם לרחוקם תקהל ה' ' והנ' להתווכח עם
ישראל שיזכרו חסדיו והל' מעשה סניהם שתתם סנתנת כתוב כתורם
קתחר טע"ז שה נבדלו כל ערב רב מישראל ות"ל שכוונת הכתוכים
לספר בנגותן ' י"ל דת"כ כת וכ' היה עריך לזכר תכל כנ' הת"ל
סיזכרו נדקות ה' מצניעים נדולים תזה כעין קריאת ים סוף
ותלחמת עתלק וכיוצא וכן כל' תה נ"ל שכנתנת כתוב כתורם לת קדמו
על עורך הענין הוה שני לכתוב שנתנת כתוב לת היה עתוני
ומואבי ולשתוק תכשטם שיזוע הוא תלא דקתכיון לספר כנגותן
וה"ק כנגד ד' השוכות תשלימו הכתוכים זכירת נגותם לכ' פעמים
ולא הוכרכו לכתוב עוד כ' פעמים שגם כך תרשוכות ממילא
תיכא ספור נגותם תפ"נ דעיקרת דקרת לתו להכי תעט ' ה"ק
תחר שפיקר חטתם תם שהשכילו את ישראל נזכות זאת קשם
תהריעה כדלקמן ס"ד פכ"ת תם כן תתו סיעים זה החטת כפול
ומכופל טפי תשכירות כלעם נקלל ' וכשלמת הכ' וכו' ר"ל דתיעים
רמוז כתלת על דכר דרמז תף על השנה וכדתנו כספרי על דכר
אשר לת קדמו כשהוא אומר על דבר תף על השנה וכה"ת זכר נת
מה יעז תכל כד' דכיתיב כי לת קדמו לת רמיזה ענית הזכות כלל
ושתת תפני כבוד ישראל השלמה הכפוב :

עכדו ד' נביתים כו' כנגד ד' רשעיותיהם נחתם נזר דינם ע"י
ד' נביתים ולת תפני שהיות הנזרה ע"י ד' נביתים ות'
פעמים תשלה ומוריד כי תין נביתת' צריך תוזק לדכרין יותר
תחכירו תלא כלאתר שכל ת' תחם נזרתו על חטת ת' תחטתיהם הנו'
שהכוונה שתפני כל ת' תייתים תם ת' שתתר כי כליל שודד מוחב
זה רמז על החטת הרחטן וכדנרי כילמדנו כי כליל שודד שכבר
את כלעם לקלל את ישראל וכתיב ליני פה הלילה ולפ"ז נתי ניחת
תלא נקט תדום ומוחב תשלוח ידם נו' ותם ירמיה שתתר לכן הנה
ימים כתים נו' עד דירם ישראל את יוארשו וזה רמז תל החטת הכ'
שכו ידעו עיר התוריס שכעוכם וה יהיו ישראל סוכים לעוכיהם
ולפ"ז נתי ניחת דלא נקט סוכים מוחב כי תתם נו' ותם יחזקאל
שתתר לכני קדם על כני עמון וכתתים למור שתכנו זה רמז תל
החטת הנ' שכשתתו על יהושפט היתם כוכתם לגרש את ישראל
מתרשם לנפת כה כדכתיב התם לכח לגרשנו מירושתך תתר
הורשתנו ולכן יסיפ שעשה נם כן שתנתן תרשם למורש לתחריס

ולת

ת"מ הפסוקי

ולא יסתור זה מ"ש שם שהפוכים הוה יען לחר מוחב ושעיר הנה כבל הגויים כיח ישראל כי תחיל לבה כנבול ישראל לנרשם מירושת ה' לינו ולא לחשבם שירושת ישראל מקריח כחרב וחניח כבל הגויים ולא הם. היתה להם ולמה יורש על זה הם שהוכיח שם שעיר שם מוחב כי הוח לחבר כתן יד לחוחב כשנח על יהושפט כדכתי' ועמהם הן העתונים והם העתלקים כנרחה חת"ם שם שתן ה' מחרים על פני עמון ומוחב ושר שעיר כת"ם החברים החיחם לרש' כי לדברי החברים כיח שחחר הנה ככל הגויים כיח ישרא"ל הוח על חה שנחחם שנחרי' שחחב שככח ידו עשה כחו שעשה כבל הגויים חה ענין להזכיר שעיר עם מוחב חצלם' ודחי שכבל העחי' ילכו בחחיך מחשכה זו • ואם בעניה שחחר חי לחני גו' כי מוחב כשדום חיהיה גו' חה רחוי אל החטח הל' שנלחיך כנית החקדש ונדפו חת ישרא"ל והוח מ"ש שם שחשחי חרפת מוחב וגרפיהן כלילה רכתי בפתיחת חת מול' כיון שנודע הפוכות וככנסו גויים לירושלם נכנסו פחחם עמונים ומוחבים וככנסו לנית קדשי הקדשים ונטלו הכרובי' וכיו מחזירין לחחם ככל הוכות ירושל' וכיו חומרים לח היו ישרא"ל חומרים חין חלו שוכדי ע"ח רחו חה שם פוטים חלח שלחת הפתיחתה נם מחחר ככל הגויים כיח יהודה נחחר על זה דחסיים נח הם ד' הנה ככל הגויים כיח ישרא"ל נחוחה שעה חחר הק"בה כי חוחב כשדום חהיה:

שני חהלים חדכתב חהלים דייק חתין דרך להזכיר כחחרו השוער חלח בקר וחתן ועגד ושפחה לח חהלים דוחלי שכל כעל קנין יהיו לו חהלים • ת"כ חדכתב חהלים לענין רבים דייק ולח כתב חהל לשם החיחן כדכתב בקר וחתן שגם בחהל נחנח היחיד בשם החיחן כחו ויש חהלו חנשים כחהל וחהל ישרים חולל':

רות החוחכים והנשים נקרחות חהל כחו כי שלוש חהלך • טוכו לכם להחלכם חולחם והטעם שכוכות חכרחם היה לשוש ההולך כרגליו זכות שיהח כ' פרידות טוכות חחכו להדבק כורחו:

ונעבדה העכודות היתה חחו של רחבעם כן שלמה: **ה"ג**

דכוחה קום קח בת חת חשכך וחת כ' כנותיך • ר' טוכי כר יכחק חמר כ' חניחות רות החוחכים • וח"ם דכי היכי דהכח פי' ר' טוביה חהלים על רות ונעמה ה"נ כי הכחכות על רות ונעמה וכדלקחן כם"ן: **שתי** חניחות טוכות הכחכות כלומר הכחכות דקחמר היכו לכ' חניחות טוכות הכחכות כהן וחנם' שפסוטו החוחכות לו כנית לחפוקי הכעולות שלח יתחחה עליהן עד כנות היו לו כ' פרוסות וכ' נעולות כדלקחן כם"ן ת"ח חילמו דרמיז נחי חהח הכחכות ל"ל פשיטח דכ' כנותיך דקחמר היכו החרוסות שכביתו שלח יתכן ביחת חותן שחנלו וילך להכיח שחוכה לו • ת"כ חשום דכחכות חחחר חסר שחין זה הכדל כין חלו לחלו כי הנעולות ג"כ כחכות כחניחות והוה כ"ל הכחכות כנית לחנשם הם רמז לכו חניחות טוכות הוח חחחר חכדיל שהודיעוהו שחלו לכד יש חקוה טוכה ושוד דילפינן ג"ם חניחה חחניחה חחכיתי דוד עכדי וכדנרסי כפ' הערל דרש רכח מ"ד לח חחרתי הנה כחתי כחנלח ספר כחוב עלי • חחר דוד חני חחרתי עתה כחתי ולח ידעתי שכנלח ספר כחוב עלי חתם כתיב הכחכות הכח כתיב חניחה חחניחתי דוד עכדי וחע"ג דליכח ג"ם חלח לחחת נלוי ח' דחילחת שני דכיון דכחכות רחיו לדוד דדרש' לענין חניחה ס"ג דדרש' לחרוייהו דהויח דעתון כתי חניחה טוכה: **הין** חניחתיו כסדום שחחז שם ה' עינו עליו שנתן פליטה כעבורו לכת לוט כדרשינן כהכחכות' והח דדרים דחניחתו כסדום חשום חחניחה חשחע כחכחכות חיוחד חנין חכיריו כנין חברהם שנקרח חניחה כי הוח לבדו נחכח לה' כדורו וכן ישרא"ל חניחה לנכי ח' חכל דוד שהיו לו חחים הנוים ודכים חישרא"ל כזחנו הנוים חין טעם לקרחו חניחה חלח לנבי חכשי סדום כי לח נחכח כלום זרע כזרע ברך דוד שחחיל לנחת חלום ולח כעי לפ' שחחר כו חניחה כננד חנין דורותיו שחכח הכחוב חלה חולדות פרן נו' כעכורו כדלעיל כפ' דכיון דכל הנהו היו כשרים לח נקרח דוד חניחה לנביהו;

בהמתן שלח חברהם כו' כלומר שחריכתם היחה על חיה שלח יחזור לנזל • ועם היות פשט הכחוב שרפוהו כחרפה כריחו נכנסין זה לחוך חחומו שלא כי חקריבם דר' וכח"ם ולח נעשה חותם חחרן נו' ויהי ריב נו ויהיה החקיק שיפרדו חים הכל

ה היה צחן ובקר ואוהלים • ר' טוביה בר יצחק אמר שני אוהלים רות המואבית ונעמה העמונית • רבנותה קום קח את אשתך ואת שתי בנותיך נו' ר' טוביה בר יצחק אמר כ' אוהלים ר' יוסי בר יצחק אמר שתי מציאות רות המואבית ונעמה העמונית • אמר רבי יצחק מצאתי דוד עברי היכן מצאתיו בסרוים:

ו ויהי ריב בין רועי מקנה אברם • ובין רועי מקנה לוט ר' ברכיה בש"ר יהודה בר סימון אמר בתחתו של אבינו אברהם היתה יוצאה ומומה ובהמתו של לוט לא היתה יוצאה ומומה • היו אומרים להם רועי לוט כך אמר הב"ה לאברהם לזרעך אתן את הארץ הזאת • ואברהם פרה"ר עקרה ואינו מוליד • למחר הוא מת ולוט בן אחיו ואין אבלין מדידהון אינן אבלין • אמר להם הק' ברה"ע כך אמרתי לו לזרעך נתתי: אימתי לכשיעקרו שבעה עממים מתוכה והכנעני והפריזי אז יושב בארץ: ער עכשו מתבקש להם וכה בארץ:

ז ויאמר

ולא נסח לומם חחרן חלין חרחב"ן שחוח לחחר שחחני חרכום חרב לח ישיחם חחרן והוכו כו רועי לוט להכנים חקניהם כשדות שים להם כעלים וחם נכון לפי לשונו של רש"י שיהיה חחכו שכו חכניסין כהחחם כשדות חחרים • חחכם לפי לשון ר"ע שלח יהו חכניסין חחחם כתו שחכחוח לח יכון כי חם יוציאו וחם יגלו כדכר חוסט • ולי"ל שחחחר ולח נסח לומם חינו לענין חריב חלח דכר לספור עשרו של חברהם שכבד חחד כחקנה נו וגם לשון נו והנדיל עשרם שלח נסח לומם חחרן וח"ת חלחלה חריב שנחחרם להם חחענין חחר לח היו כפרדיים כי חחיים הם ויהו דוחקים כענין כל חם שחפשר וע"י חריב כפרדו וחוילה נשחכרו שרחיחו להם:

לא היחה יושלח וחוחה חלח שהו לפיה חחסוס שלח חוכל לרעות כשדה חחר כדרך הלוכה ומ"ת לח היחה רוצה חחם כשדה חחר חפש"י שהיה חוחר כפ כיון כי יהח חן כעלי חנחת טיעלו הם שפטים והפש"י כחוחם כתב שהיו רועיו של לוט חרעין כהחחם כשדות חחרים כ"ל דלחו חר"ם חחם קחשר חלח כחקרחי כדרך הלוכה כלישנח דרי"כם דחכח דחקי' חדרך כלישנח למיחר חחיי דחקט כחכרהם כהחחו יוליח זוחוח שהם חחחיר חחי' חלח חרעים כחקרחי וכדילפינן לקחן חנחלי חחרע נקט נחי לוט לח היחה זוחוח ח"ת חיקבו חיך יניחום נחלי חברהם: **ואברהם** פרדה עקרה • וח"ת והרי חכוחם כנחה חחחר לזרעך חתן וח"כ עוד לח יהיה לו זרע • וי"ל חלח יחחיו כי יהנה ה' הטכם לסיולין חחחר שהוח עקר כטכעו וכ"ם כניות נם חרם עקרה • וכ"ם חחחר חלח נקדהו עד שכעו ולכן יחחרו שהוח הכו' הוח לוט שהוח חשחר כשרו ולכן קרחו חרעו לו לפי שחלח חקום הזרע כירושה חו לפי שנדל על כרכין כבן וכבר ירחה שגם חברהם חכר כוחת על לישנר וכדכתי' לעיל כפ"ב כחנדת ותכחך לנוי נדול • חחנם רש"י כוחוחם חלח להחריך כחב ז"ל והם החחרי חחרן נחנה לחברהם ולו חין יורש ולוט יורשו • וכחב עליו הריחן ז"ל ומני חמיה כי חחחנה שנחנה לחברהם לזרעו היחה שח לחכל לזרעך חתן חת חחרן הזחת וחיכף ירשנו לוט חולי שחמו חחחר שחחנה ושעו ע"כ • וחלו רחוה לענין חחנדה דקחמר נהדיח לזרעך חתן לח היה כוחב כן • וכלחו הכי ק' לי שלו יוכח חלח שחשו חחחר לזרעך הנו לחחנל וחשכו חחברהם עכחו זכה כה ח"כ לח הועיל כלום כשחנה"ם שחם לח זכה כה עדיין הם נזלנים שנחלים חחנחל וחם כבר זכה לחברהם הם נחלים חחברהם שחחנ"י שעתיד לירש כשחה חיחה נזול חיקרי דנזול לחכיו וחחו נו' לח יחכן לומר שעשו לחכוח שחחר ליורשיך חחנחה שחחכיח יכח להם הטעות הזה • חכל לנידין ק"ק ולח חידי שחכיון שחשכו שלוט הוח הנקרח זרעו חף על פי שעדיין לח זכה כה כפועל חחיכה לנכות כחסירה לנדיוט וחכיון שם' יעמוד לו ה"ל כחלו זכה וחה שלח זכה כה כבר כפועל הוח לפי שחין לו עשה הכושר להלחם ניושביה פרסוס עד שיכר יפרה וכחלו חת חחרן לחחי חנח עשה שחחר זין ולזה הוזרך לומר כחכוחה שעדיין יש להם זכות כחרן ולח כשביל שיעשיר כי חין החחנה חחקיימת חלח לכשיקרו שנים

מחיים כי יקצה להם מ"ם אז מהשמח׃ **ואברהם** פרשה
מקרא • דטומטום הוה כדתיכנה לעיל בפ"ט סי' י"ד ׃

אבר להם קב"ה כך אמרתי לזרעך בתתי כחרמים בין הכתרי
והכתיב התם ואת בחתי ואת ספריו גו' משמע דוקא
לבשיקרו ו' עמהן מתוכם
ואע"ג דקתם נמי כתיב את הקני
זי וקנזי לא ירבצו ג' מומות אלו
אלא לעניין ניקוס מ"מ כרוב י'
מאות הגזבר שם מיכל אלי
ירושת כחרן וכיוצ' עמהן
אתם דכשכם מ"ל לזרעך תתן
את כחרן כוותא כלי תבלי בחבתי
קמח שחוך ולבונה אבנה זו קדש
מרחם כיון דכתיבי בהדיה דפל"ט
סימן ת' את' רותי לוט ניחח לה
לחקוק לזרעך תתן שחין שם רמז
פוס תבלי ׃

אבר להם הב"ה חין גר'
מחחר להם מתם כי ע'
פיה נבניה אמר להם ועוד דמ"ב
בפל חחלוקת כי לא יחרו את
דברו אלא כלומר מהכחוב
מקבלין שחין הדין עמם מחחר
שעדיין לכנעני וכות כחרן ואחר להם דקלקחר ליחנה קלילה הוח ׃
וכי אנם רש"י ז"ל כיון לזה כחה אנחה לשון החנדה וכחב ז"ל
והכחוב מחחר והכנעני והפרזי גו' ולא זכה הם עדיין מכרם ולא
כדכי' הר"ם עליו דה"ה הם היה מסיכון זה דמ"ב למה לו לכחוב לשון
כחמרים ׃ ומיהו מ"ם כך מחרתי לו לזרעך נחתי גו' ק"ק לפ"ז
דכחלו' מה חכרי הק"ב להם מחם ניחח דקחי ל"ר יכם שכן היחה
מוכיחת מ"ם להם חטע ׃ שקנה הכחוב ול"ק חלה והכנעני גו' חכל חם
ה"ל לכ"ר להם מחחה חלה חם שם מקנחרן קחמר חרי חין
בכיבוש חלה והכנעני גו' ול"ל דחשוב דחין מחחר והכנעני גו' לכדו
קנחוב ומוכיחת להם כי הם לח ידעו וה כי מחחר והכנעני גו' כפ'
דלעיל לח היה חפילו לחכרם חלה דכרי החורה לבו ל"ח ר"י כ"ם
שרקכוב להם שהיה להם לדקדק מחחר לזרעך נחתי חת כחיתי
וחת פרזיי כדכתיב דמשמע לכבישקרו והכתיב לח הזכיר כחן חלח
והכנעני גו' שהוח חבלית הדבר שעדיין לכנעני חלק כחרן ׃ ומ"ת
מ"כ רותי חברהם חם יפיכו על טעות רותי לוט ׃ יש לומר דלמ
חנו לה דקים להו דלעולם היינה מחלניו קחמר כי חין לה מעכור
לעושים עקר ועקרה ׃ מ"כ חיכהו נמי פיכוהו דלכבישקרו ו'
מחחין קחמר ומ"כ עדיין לכנעני חלק כחרן ׃ ומ"ת לח פירש המחחר
והכנעני גו' חפוחת רותי חברהם דמכח ידעי הים להם וכות
עדיין כדכתיב והשתח לכח חיקשי לן פשיה לו לכותיהם
משחיר חברהם לכיות לו יורשים כדקחיה ליה לה"ח לפי פשטו
מחין לקחרן חלה כחה פשיה להם להכין שעדיין לכנעני חלק
מדכרי שחחנה לכל מחה פשטו לחשוב שלוט ורשו ליכח קנחור
וכ"ש חם חפוחת רותי חברהם היחה מדקדוק לשון החתנה כדכתיב
דניחח טבי להק"ב מקנחרן כחוחה טשנה לומר שנדקו רותי
חברהם ונקנת נם חחות נרסי כדכרי רש"י ורותי חברהם חומרים
לן עדיין לח נחנה לחברהם שנחמר והכנעני חז כחרן ולח זכה הם
חברהם עדיין כ' ולפ"ז ל"ל דה"ם שרותי חברהם היו טוענים עדיין
לח נחנה לחברהם מדקדוק לשון החתנ' כדכי' ומייחר רחים רש"י שכן
הוח מדכתיב הכח והכנעני חז כחרן דמשמע שכבר מוריעו
פנדקו כשנחנם כדכי' ולח מחרינ דה"ל לכחוב ג"כ ספרינו כלשון
מחקרת לינה לחיחר דה"ם שרורשים הוכיחו שעדיין לח נחנה
לחברהם מ"ם והכנעני חז כחרן והזקיקו לזה כדי לפרש שחחר
והכנעני ול"ל דהכח הוח דכרי הרורשים דחפי' חסכול שחחת והכנעני
גו' דלעיל לחת' לחברהם וידעו הרורשים ע"ק היכי קחמרי והכנעני
והפרזי גו' חכיון דכחחר הכשחש להם לח נחחר כי ספרינו׃ **עד**

כשם עכשו חתקבא גו' פירשתיו לעיל בפל"ט בסימן כ"ב ׃
שהיה ריב בין רועי חברהם ובין רועי לוט ׃ ומ"ת חברהם ובין חברם
ללוט הה"ר ויאמר חברם חל לוט חל נח תהי מריבה ביני
ובינך וגו' כי חחים היו חלא שהיה קלסתר פניו דומה לו ׃

ה הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי ׃ א"ר הלבו הברל
נא חין כתיב כחן חלא הפרד נא מה הפרדה זו חינה
קול טרח ורע כך חי חפשר לחותו החיש להתערב בזרעו של
חברהם ׃ חם השמחל ואימינה ׃ ואם הימין ואשמחילה ׃
חמר ליה חם חת לשמחלה חנא לרחומה ואם חנא לרחומה חת
לשמחלה חמר רבי יוחנן לשני בני חדם שהיו להם שתי כורים
חחר של חיטים ואחר של שעורים ׃ חמר ליה חם השויח
דיידי שערי דירך ואם שערויח דירך חשויח דיידי מן כל חדר
חשויח דיידי ׃ כך חם השמחל ואימינה ׃ ואם הימין
ואשמחילה ׃ חמר רבי חננא בר יצחק ואשמחלה חין כתיב
כחן חלא ואשמחילה מן כל חתר חנא משמחיל להתהוא נברא ׃

וחמר חברם חל לוט חל נח תהי מריבה ביני ובינך וגו'
ר' עוריא בשם ר' יהודה ב"ר סימון חמר בשם
שהיה ריב בין רועי חברם ובין רועי לוט כך היה ריב בין חברם
ללוט הה"ר ויאמר חברם חל לוט חל נח תהי מריבה ביני
ובינך וגו' וכי חחים היו חלא שהיה קלסתר פניו דומה לו ׃
ה הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי ׃ א"ר הלבו הברל
נא חין כתיב כחן חלא הפרד נא מה הפרדה זו חינה
קול טרח ורע כך חי חפשר לחותו החיש להתערב בזרעו של
חברהם ׃ חם השמחל ואימינה ׃ ואם הימין ואשמחילה ׃
חמר ליה חם חת לשמחלה חנא לרחומה ואם חנא לרחומה חת
לשמחלה חמר רבי יוחנן לשני בני חדם שהיו להם שתי כורים
חחר של חיטים ואחר של שעורים ׃ חמר ליה חם השויח
דיידי שערי דירך ואם שערויח דירך חשויח דיידי מן כל חדר
חשויח דיידי ׃ כך חם השמחל ואימינה ׃ ואם הימין
ואשמחילה ׃ חמר רבי חננא בר יצחק ואשמחלה חין כתיב
כחן חלא ואשמחילה מן כל חתר חנא משמחיל להתהוא נברא ׃

סלח היה מקניד כגזל וכחר חסכנו חת חיטים סומלי חין כדלקמן
לח יסומרו כחיטה וחפ"י שהם סחר כסר קרי סם כנכרים מחחר
שנכדלו כעיניניהם וכתו שנר שנחנייר חין לו קורכה עוד עם הוריו
ומזה הטעם הוכרכו לקחן נבי ויחמר יעקב חל לחבן לו סהם כניו
ומ"ר ר' הונח נכורים כיונה כו נדיקים כיונה כו כת"ם שם כ"ה ׃
וכילו דקחת דומה כקלסתר פנים חעב"י שחין זה ענין ענמו כחיטים
שעל הרוב כחיטים מתחלפי הטורה כי הכוונה כנפן חינו שח לנקש
כיניהם דמיון הם ות"ת כקלסתר פנים יראו חיטים מתם שעל
המעט יהיו שנים כטורתם ושנים כחיטים ׃

וערד הדמיון כקלסתר פנים הוח ענין הכלם והדמות שהוח
עותר ההשכלה כת"ם הרב כח ח"פ ׃ והכוונה שהיה
תלמיד מוכשך לו ולחמד חכמתו ולכן לח יהות להבן חמריכה בין תלמיד
ורב ׃ ומ"ש לפ"ז ת"ם כיוסף שהיה זן חיקונין שלו דומה לחכיו ׃
ונבו כי נכנה כחבן נתן חיכח לחימר כי הכח ולקחן פב"ה שחחרו
חו על היותו בן כחבן נרחה דפלוגח דהתם וחפשר דחשוב דחין
הקורכה שהה לכלח תהיה חמריכה כיניהם חם לח שיהיו כחיטים חחים
יקפידו כלח זה על זה וכולי חתי וחולי לכן הכח דוק"ק לו וכי כחיטים
הברך נח חין כתיב כחן חעב"י כחבן הסרה כחקון הכדלה
ותשם יפרד ׃ חלא נפרדו מחחיכך יפרדו, וחולחת רכיים
חכיון דהוי חפר' נפרד כל כיכי דחכי לחדר' חשנין פרדה נ"כ דרכי,
וכן דרכו כחיטור וחפורד, **א"א** לחותו כחיים חפני כחשכ כהחת
כחקום זרע חברהם כדלעיל לכן חחר חחין כ"ל חלח יוכה כוה חלח
חפילו להדבק כורע חברהם לח יוכה ונפש חברהם כרוח הקדם
כעמוני ומחכי לח יכחו כקכל ס' וחפ"י כחקנות הם חוערות
עיקר הזרע הם הזכרים וחת נעתו דכריו לפי ת"ם לקחן פב"ה
כעבידתו נרחה לו להתרחק זרעו ; **ואם** חנה לדרומה, דס"ל
דפי' וחם חיחין וחשמחילה הם חני לימין חנה ח"ך כשחלל ולח
הם חתה לנד הימין חני לשחחל חטשם דר' חניכה ס"ל כל וחשחלה
הוח היח ועומד כתו ומיחיכה ת"כ וחשחילה כת"ם כת"ק דחז כוה
נחי עומד כתו ומיחיכה חשחילה חכל חשחילה הוח פועל יוכח,
וחק על פי שחשכר לפרש וחשחילה חת עכחי כדפרש"י ניחח לפ'
משחחיל לחחר כי חה טורך לדכר על שנחו כלשון יוכח ועוד
דכיכו דחיחת לימיכה שהוח עומד וחק על פי שנם ומיחיכה פרש"י
לימין חת עכחי עם היותי כלחי נקוד ומיחיכה וכיון לו חכר הם
חים לימין כלח נקוד להימין ת"ת נוח לפרשו עומד מחחר מחיכו
נקוד ומיחיכה כחו שנקוד מיחיכה ומשחלים לח סיחיה זר כחו
להימין ׃ והר"ם ז"ל כשכח על רש"י דכלח חלח וחשחילה נוחת
חלח ומיחיכה מורה עליה שחכי חכנין הפעיל שכרי נחי הם"ח
כחכנין הפעיל לח יהיה להימין כלהם נקודים פתח חלח חו כחולם
כחו חומלה חו כניכרו כחו מיחיכה ולרש"י ל"ה דחם"ח שחלי יחכחר
לנו שומלה הוח חכנין הפעיל לח ר"ל לנו חת שנקוד חחלף
כנרי חכל חנה לנו סהיה חכנין הפעיל ומכחי הם"ח
חדרכה חמה חלח כח כנע הפ"ח כחיו חיחיר וכחו שנקוד
כחיחיכה חומר חני סהיה חסקל לולי חלח חשחילה והוכרך

מ"ת הפסוקים

ביאור המלות

רס"י להביא ראיה שהיה מכניס הפעיל וכחי הפ"ה מלעיתין ורש"ל עכ"ן יתחדו שהוא עומד: **לישנא** כגי מדש כי סיכי דלא תיקשי לפי הגי' דתם הסמ"ל ותימיה ותם תימין ותמלילה היינו דך ודחתי לה"ל ועוד דתם ותם מתחת כ' חלקי הסותר לו"ח שהוא מחל לכ' כגי מדש כתם כים להם כ' כורים ס' חיטים וס' שעורים: **ענין תשוב** וחתר הח' תם החטים שלי כו' כי היות החטים שלו יכלו תכ' מדדים: **כרחטית** ל"ט בין מתחתר שהחטים שלו וכין מתחתר שהשעורים של חבירו מתלי' מחתר שתין כתן חלה כ' כורים כתדבר ס' וחמ' כעל חטים וחמ' בע' כרחטית ל"ח השעורים כן רגש תכרסם לומר זכות תו כתוב: שכין שהיה הוא ליתין וכין שהיה לוט לומר למחל הכל שולם לענין מ' מחכרסם כימין ולוט כמחל כתו החטים וכשעורי' מחשיות רחוכן כעל החטים הכרח היות מחתון כעל השעורים וכן מהיות מחתון כעל השעורים הכרח היות רחוכן כעל החטים כי יתן לתכי כזה חלה תיתה שעם היות תכרסם ליתין תפשר לה יהיה לוט למחל לחזרת תו מכרכ וכן עם היות לוט כמחל תפשר לה יהיה תכרסם כימין חלה כתזדת תו כתפרכ חלה שהרי הוא כתלו כשכרת ים להם לחלק יתין וחמחל וח"כ לשול יהיה תכרסם שהוא כחשוב כזדתי כימין ולוט כהפך לחסרת השחלה: **ויתכן** שהכוונה כזה ע"ש כעל השקידים כשער י"ג שחעתי' שקידית הלשכים ת"ה המופת הנכון הוא שתכרר תכ' שהשכים ע"ד תופת נדתין כניוח ולכ"ף שתחר שתכרסם השכי ללוט תכרסם קדום ס' דתפי' כחשתו לח נשתכל כת"ש נע"ק דכ"ב ולוט שסוף כזתה שעל כן כתר כשכוכת שדומ כדתיתח כב"ר הנם כשיתכרר שתכרסם הוא רחוי ליהיות לנד יתין ותכרר שלוט רחוי ליהיות לכד השכני וכן כשיתכרר לוט הוא רחוי לנד שתחל יתכרר שהפך תכרסם הוא הרחוי ליהי' כימין וזה כשנין הכורים שהיות כור החטים של זה יתכרר דשל שעורים של חבירו וכן כהפך:

בורכום כי כשרוך תלשון מי שתחזו כולתום כי כלשון יון ברוכו של סור כלות שתוכל תרכ כלילוך הסור יו"ד לשון לע"ז הוא שקורין כולימו למי שתוכל הרבה ע"כ: **סוף** שתחכירו תותו תכשרו ע"ד וכהפת כתחריתך ככלות כסרך ולתרך כי יתכד כל תטר לו כי בעד תטה וזכה עד ככר לחם גם כשרו וסתרו תת"ם כת"ם ז"ל כל הסטוף כזתה וקנה קיפנת עליו כו' כי כרכוי התמתים לחותו הסרטי מתמטם ותיתי לה הכת נכי לוט לומר שע"י סהיה לוטו תחר הערוות וכדדרשינן כסתוך כל הפסו' לשון ערוה היתה נסבה שתכד כל תטר לו כמהפכ' סדום ועמורה תטר קרב תליהן • ויתכן שתתכילין חותו תכשרו שתתכילין חותו תיסור שיפנש תפי' כשתר כשרו ותזתינים לו עוכותיו תפי' תיסור זה כמו כתו וחתותו שתין רוב הזוכים נכפלים כהם כי ע"י לשיטתו לפעמים יכפל כהם וכן קרה ללוט שנכפל כבנותיו • וכווכת רב כחתן לחת שהם להכפל הכתוב כי הוא טורך להתריך בנבותו כדכפוך ע"ת לתתפיקין שכבידה גודרת שכידה לו שסכרו תתו כדפי': **כל** הפסוק הזה לשון ערוה עם היות התקרא כפשוטו בלי סבך יתטר שרתו לוט ג"כ דתל"ל לת"ל להתריך בכתב ככר הירדן כי כת"ם שהיה כגן ה' כו' סניוכן לת"ל לוטר שנשא עיניו וירא גו' לת תי' לל תלה ויכתר לו לוט תת כל ככר הידדן כי כלה משקה והיו הלה דרים לנגתי כגן ה' כתרן תכרים לתלילתים לתיטריך • גם לפ"ז ס"ם כתן ותכני סדום רעים וחטאים גו' שהכוונה שע"י רשעת' ופריצותם כערוות כתר בשכונתם כי גם הוא נהנה לוט נהן • ולת כתיכן לדחוקי שהוא תשום ושם רשעים ירבה כדתת"כ התחוכה דכתה וחכי תשכחן שתזכיר רשעים ותינו תסכר כנבותן וכוונת התקרא לתשתיכין דכל תי שהוא להוט גו' כדתתר רב נחתן: **כל** הפסוק כו' תע"ג דלא דרים כולים ת"ת כיון דדרים גזרת רוכו של תקרא הוה ליה ככלו:

הגדא ותשא תת תרוכיו הרי כתן נסיתות ויכיט על ענין ערוה • וכגזיר דתייקי' תת עיניו ויתתר תמטן על תכיו תופה קח לי כי היא ישרה כעיני רבות' קתתר

דכללו תתי קדתי תשכחן פיכים לעבוד: **וירא** תת כל ככר תיתה דלא תייתי תכא לוירת תוירת לוטה סנם כן תחוך • ושתת לת תסיכה תהיה ערוה כיון דלינסא כתה לקרוה: **הגדא** ותשקה תת תתאה דלת"ע דתין השקתה א לשכיר ת"ת כין הפסוקי מיירי רוב כעלמת למירן כנ"ש דהשקתה תהכת לענין עכירה ותק"ע דהת"ל משתכי ומקוני כיתה לתילף מה"ת ולת תכרכ לתילף • תכל כעיר ניתה לים לתילף מהתם דמייתי כתשקת דשכירים כולתי: **לפני** תת ה' ת"ת כו' כעיר לת דרים נם ותפשר תצא דסתיך לה לת תרשא לענתי: **בגן** ה' לתילנות כרית כככר תילנות לתות בגן ה' שהוא יפה כולנות כרתיתי וישב ה' גן כעדן ויכתח כל גן כתוך גו' וכתרן תנרים לוריטים שתדשים תנתיים יותר תפלר תקוטת ני' נילים שעולה לה כדכתיב כתרן תנרים תכר תוריש תת זרכך וכתקיש כרנלין כגן ה' וכו' ותורים תנרים יסקו כגן ה' וכו' ותיכו טורך תת"ם כי כלה תשקה כי שהחטים נתנתים תם הרבה וע"י כן דשנה כתילנות חרטים לת שהחתיין לחלוף כהרות ותורים **בגן** ה' לתילנות; הלנו ככפי כשם ככגן שהם להשוות חשם לכקן וכבגן לעשם רק לדתיין כככר לשניהם לגן ה' לתרן תנרים • ותשם דוחתי לת תלה על דעת שכת הכתוב להשוות הגן לתנרים כי תם ענין זה לכתן תכל להשוות תרן כככר להם ותשנדם תלת לתשוטיכן שתין שהשותה לשניהם לענין מ' תלה זה לתילנות תם לוזרעים דת"ל כ' תי גן ה' ותרן תנרים כי הדדי ניעכו קרוי לתה לי • ות"ם הרת"ן לפי הפשט שהוכיר כ' שהקומות שתר כגן ה' שהקופות הטוב כתתוזנים כן ראוי כלו תשקה והוכיר כתרן תנרים תקום יהוע לרתיה • לינו תחוור שתם שהם ערוה לשתל כתרן תנרים תידועה ולשתוק הגן ה' ותם הגן תקום יותר טוב תנרים לת הניח רתיה:

כאניש דכתר טודנת דתיתיה י' כי כתרוך ענין וזת י' הכלה דתשום יתורת לע דרשי הכי כלות' שכירך רתשלם כתו שכותר וזת שתו שכתוך לשכנו וכן לוט על ידי סיה לוט כערוה כרלעיל כתר כתוכ כנותיכם • ות"ת כב"ת פורנא תנשת כתוכה וכרתה שכתר כסדום כנותר כתוכת שתו כתלו היו יושבו שסכנו טוסה תתריה • **ניקדימון** על עולם תפי' שפשוט שנסע תזורתו של תכרתם לתשכרנו כדפי' ר"י תקרתוכו של תל' תשום דתתר לעיל תם השתלל ותיתיכה לע"ו לתכרתם יהיה נדתוק וזה כשתלל ותתר תתכרתם היה כדרוקא של ארץ ישראל תלך לוט לענין: ות"ת רת"ע כי ס"ד תפרכ היה ג"כ תתוכ כתוך תתקרת תתר כן ולת תן תחוב • ור"ת ז"ל תמה על פרש"י הנ' תגבולי כתרך נראה שכבר הידדן כתזרתה של ת' וכיון ת"י וכתכת שהתולך תכית סהיה תכרם דר שם תל ככר הידדן תולך תתכל תכרתם לתזרתו הוא • ותם הדבר כן יש שתם נתל לרז"ל שפי' תקדתונו של עולם • תתכם הר"ת ז"ל כתב שתם הדרשה דת"ל כי ויפע לוט תתכרם תיכעי ליה שהרי שניהם יוסבים יחד וכשם לוט תתנו כדכתיב וירדו תים תעל תיוו ותן כזה תטם כי תין רע שיכיר הכתוב לפתה שכשם תתנה; **אי** ליתפי ותין קושיא תתה שכתן תכרתם תת"כ נפתו עליו כשנשכם ותת"ם לקתן כפת"ו כדיקים סהיה שכתר שם שם י' לוט ותשתו כו' כי תכרתם לת ידע כשעירתו כה;

אין לך כבכרים סיוסבים רעים תסדו' ותין כשתתים קשה כתוך ועוז פנים תפשם תתתרי והכוונה כזה שהכתו' כשנותו על לוט תיירי תשם סדום כרך יותר רע כתר כו לוט תכל ככר סדיקן תפני שהם תיטו כדלעיל ות"ם תין כשתתים קשה תתתרי דתיירי דקתתר רעת הכרכים לשכין לוט קתתר נתי תין קשה כשתתים כו • תכל הכנון דקים להו שיושבי סדום תכני תתתרי

ת"ח הפסוקי וכיוצא בזה

ויהי ריב אמר אל אברם וגו' ר' יוחנן אומר כעס היה לאבינו אברהם בשעה שפירש לוט בן אחיו מעמו אמר הב"ה ר"ל רואה מרבק ולוט אחיו אינו מרבק ר' נחמיה אמר כעס היה לו להק"ב בשעה שהיה מהלך לוט עם אברהם אבינו אמר הקדוש ברוך הוא אני אמרתי לו לזרעך נתתי את הארץ הזאת והוא מרביץ את לוט בן אחיו כדי לירשו ' אם כן ילך ויבא ר"ל שני פרסקין מן השוק ויורישם את שלו כמו שהוא רוצה בן אחיו ' הה"ר נרש לץ ויצא מרון ' גרש לץ זה לוט ויצא מרון ויהי ריב בין רועי אברם וגו' וישבורת דין וקלון ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה וגו' אהב טהר לב חן שפתיו רעהו מלך הק"ב אוהב כל מי שהיה תמים ושהר לבב נעשה אוהבו של מקום שנ' זרע אברהם אוהבי ולפי שהיה לו חן בשפתיו שנ' דבר נבורות וחן ערכי ' נעשה למקב"ה בריך שמיה תוך אהבת שאהבו אמר לו לזרעך נתתי את הארץ הזאת ;

יג ויי'

אמר כי לית זכר ר"ב שהכור זה נתחדש לפי שנפרד לוט ולכן נר' לו' דל"כ מיבעי רמז כעס כמקרא ' דקשיא להו מהיו וס' דכל מקום שנתמר ויהי וכיוצ ויגו ועו"ס דתיכף הבא כעס ומדת הדין ונר' הכעס הוה מחרי הפרד לוט ונר"ב הכעס הוה מתחלה ' וס"ם וס' דהוה בכעס עד השת' עכשו אתמר למכר' מחרי הפרד לוט נו' לפי שהסיב חמתו ממנו ' וכס' מנחת יהודה מכאתי שנתעורר על ת"ח כאן וס' דמתי כ"ד שייך הכא ' והשיב דתיתא כתדרש שהיתה מחלוקת בין הב"ה ל"ד שהיו ל"ד מתורים שיהרגוהו ומפני חברת לוט כו' ויש ליישב כן לר' דהכא כללא הכי נר' שכ"ע חס ות דהכא כללא הכריכים דריש"ת ות' הוא ול"ד כי אין נר' שיהיה זה כולל בכל מקום וכתקונו יתבאר כ"ם ' ועוד דאפי' נדרוש הוא ול"ד אפשר שיהיה עונת כ"ד לטוב' וכדדרשי' נבי וס' כאן דת שרה הוא ומנקלים שלו ות"ל לר"ב דפרידת לוט טיכוותא לת"ל להזכיר כעס ליתא בכל כ"ד הסכיתו בטוכת אברהם לפי שנפרד לוט ממנו ' וצ"ת לת יתמר הסכתת כ"ד הלא כתיב הכא הכה נבי תתירה אין רמוי להזכיר כ"ד הלא לענין כעס ' בעם היה לתניגו כו' וא"ת ת"כ מתי וס' אחר ה' אם כן מיניך נו תיתנורי לתתר ' י"ל דכאורה זו לת תיתי השתא כשביל פרידת לוט הלא לאחר זמן ותרתי מילי משמע' חרון שכעס עמוס' אחרי הפרד לוט ועוד תמר לו לאחר זמן אם כן מיניך נו' כי לת כשביל פרידת לוט יהיה הכעס גדול לקשת שכרו כתרן ' ורעש תחיו תיבו מורכב ותש"ב דלא כשת מוסף התרן מ"ת היה אפשר להם להיות כאחוס כדכתיב לעיל דכי רחמתין קיוזת אפוקיתי דספסירין שכיכן ועוד שאעפ"י שהפרידו היה רמוי שיהיו קרובי קנת ולא להרחיקו לעתרי כדקאמר הם שתמשל ותיתיבה ' ות"ב דהוה נזלן כדלעיל לת היה רמוי להחזות כ"כ ידים הלא שמא דוחק ויתין תקרבת כדי שיחזור כו' ות"ב דאחר כוזות וכפר כם כדלעי' מסתת זה היה אחרי שנפרד מאברהם וכחרתו ירדפה לו ודוחק לומר דפליג ר' אבל הכי דלעיל ;

אברתי לו לזרעך נתתי הסיבו ורש ממש והוא מתדיק לת לוט כן אחיו אחוק שאחר שאין לו כן זה שהוא משאר כשרו מיקרי ורעו ' ת"כ ילך ויבא כ"ושבי קרבו שאחת שאיבו ורעו ממש אין הפרש כין זה לוט דורעו ממש קאמינא ' ת"ל אפי' לפי דעתו קאמר הלא מיקרי זה ורעו טפי מאחר שגולדו בניות ואחר שנתגיירו אין כיניהם קורבה דגר שנתגייר אותר כקרובותיו כדלעיל פ"ח ואם כן הוה ליה למיכתב אברהם דע"כ זרע ממש קאמינא ות"ת ודילמא מה שנכנו ואחב שהיה לו לומר הוה משום שנתגדל בביתו הוה לו לכן ועוד דהוה תלמידו והתלמידי נקראו כניו וכדכתיב לעיל כפל"ט דאמתי שנאמר אפסר שנאמר כאליעזר ' וי"ל דת"ל ליקח ת' אין משוך טפי מלוט כיון דאיתמר מזקניו שהיה נזלן כדלעיל ומשמע' מקמי' שהיה נתי הוו כיה שיתני טומת ומדלא עכב הכתוב ת' דשכר מאפני היותו כן אחיו ורעו ;

אמרתי לו לזרעך נתתי אין להקשות דלא נאמר ערין אלא לזרעך אתן דכבין הכתוכים כאמר כן וזה היה אחלה לדעת חו"ל ; **ההר** גרש כן כו' היה לומר ר"ב שיפה עשה כגרשו את לוט ; **גרש** לץ זה לוט הטעם מפני מקרא כלוט דת"ל כי מהו אמרון ודין וקלון כשתם לץ ' גם כי אוהב טהר לב קשה לאומרו ' וכ"ת הקשה גם הקודם אתנם לת"ל ת"ם דקאמר וילא מדון כגר' המריבה שהיתה כיניהם ויבשת דין וקלון היו המריבה והקלון שיתעך מחנם כהיותם קרובים ותקוטטים וכמ"ש הל"ג כי תהי מריבה נר' כי תכשים תחים מחנים ולזה הכיא הל"ג נת תהי מריב נו' תו יבשת דין וקלון ולא לריחים שיבשת הדין דת"כ ביאת מדון ה"ל לכתיבה דהכא מריבה כתיב ולא דין אלא הוא דהיה לקלון ופי' אוהב טהר לב שהקדוש ברוך הוא אוהבו ושהר לב שהקדוש ברוך הוא שהיה מהלכים הוא ושכינה עמהם שהיה אוהב לה' וכעשה לו הקדוש ברוך הוא כרם כרחם ' ותזיל ת"ק למה נקרא לוט לן כשלמת נגלן תו זאתי ניחת כדלעיל אבל לן הכן מנאתניו לניין ' ויש ליישר משום זה יקיר לן שתו ומכיון שהיה מתיקר לאחר שהיתרן עלו מיקרי לן וכתן שהיה

ת"ח הסכוכי וביאור המלות

מתלוצץ על האדם שהיה מוכשר להוליד לעת זקנתו : **הבה** מוכה ומצטער סלה נזכר הקב"ה עם אלף מלכי האלפים חוזר לרחם ג"כ ושידעו המוכה לטהור ונם היה לבטל בחן הוה המלך : **ונבי** שים לו חן והודו הוה כתוב שים חן שעתיו וכדפי רח"נ ע"פ דרכו

ומינו ומכי תבלה וחין חלים :

זה מברית כלומר טהור הלב

וחים חין הבן הוה מברית וח"ת מחר כתחל הק"פ מוכה כל מי שהו טהור כי לפי שהתקדש שתום וכולל מצטע בכל טהור לב כו' וח"ת עיקר הכוונה בו להברית שבו תדבר לענין נרם לקבל : **שחיה** תמים וטהר כתקדש מחר תמים וטהר לב בלשון נרוף לתמותינן בדרך קברי טהור לב תורה על הברית שהיה תמים שם ה' כי טהר' הלב הוה התמימו שלח להברית ה' וחם כדוק וכחון בהברית :

ונעשה מוכה מצע"י שפי' מחמר מוכה טהר

לב שהק"פ הוה המוכה לטהור הביח רחים בהברית מהב בח"ת בחחתר בהברית מוכה כתיב בהוכי , וח"ת יפיתרחים לפי מוכה טהר לב בהברית שחחתר בהברית מוכה כודחי הק"פ נ"כ חוכה לחותו שכל החקדש עצמו יקדכוהו יותר מלחשלה וחפי' בהדיוט כחים הפנים לפנים כ"ם הב"ה בחיטו חקפה טבר כל ברים : **שנאבר** ובפר נבורות ושן ערבו חייתי סייעת שחים בחן הוה הברית הכתיב בית ושן ערבו לבשל חיניה כתיב חי הקדמני וחשלם נ' לח בחרים בדין ובכר נבורות ושן ערבו וכי' בחנחו שתידה בת קול לסיחת חסוכנת בדרשני הברים וחשחדת בל חי שפעל עם הל יבח ויטול שברו ורוח הקדש טוחת חייהקדמני וחשלם חי קלם לבניעד שלח נחתי בו בשמה בו לח בחרים בדין בחר הב"ה שלח יחתרו בני חדם חף חנו חדברים עם הב"ה בחשר דבר הברים והוח שחתק לבו בחר הב"ה לחו לח בחרים בדין להברים בלבד שחקחתי לחה שהוח חתק לי בחרתי בו בי ביטחק יקרח לך זרע וחח"כ בחרתי בו רק נח חת בבך וחתק לי חף חני בחרים לו חף על פי בחחר דברים קבים בנחחר וכבר נבורות שלח הין ערבו ערב לי וחם נבורות דבר דכתיב ויבם הברים ויבחר בו :

נעשה לו הפ"ם כרים בחתוך בחבם י הין לוחר דחייתי רחים שבשבה לו ברים חחה בחלינו בחתוך בחבתו בחר לה בכו' בי הין זו רחים שלח לבחבם לח לרישות ולח בריחות וחבבם היבו הה לחה בבל הבתוב לוחר בחובו חלח בשבה לו הב"ם כרים בחתר חיחתה דחלחת בקח חם. רשהו חלך בל הברים שבל היחתו בחל הן בשבה לו ה' ריב חלח הביח רחים לה וח"ת הענין חחת בי בשבה בוחף לה בם בחשבה ברחשת בח"ם בלעיל בחברים בהברת' בובות חבהים : ויחבן דבין הבן שבתיו בחתר בל הבלחתו של בדום בדחשבם חלבדת חבחומת הב"ל וחחשבתו בה שחו שם בדבתיב הבשום בל הארן , ובפ"ק דשבת בל הדבדין חחת לחחתו בשבה בוחף לה בם בחשבה ברחשת , וח"ת בחתוך בחבם בי חעיקרח שלי דבידשבו חלה בבר בחברים וחייתי רחים שחבבו ה' בחשבה שפ"י חבבתיו הבן לו בחתנת ידו :

בה עפר בחרץ בו' חף על בי שהדחיק לעפר בחרץ חעורם שהוח לענין החבין חתר יובל הים להבות בו' בי' שרחוז בם בן שניתי שבחים חלו דחם לח בן לחה חתר בעפר ולח בחול הים בהחשב , חו בבובני הבחים בחשב שהוח לבבין חבלה וכבר חתר לקחן בם ד"ם בח"ה לחי פירוש ג' חוחיות בו' וחתר שבח"פ חין לוחר שניח שהוח חוחם הוברבן לוחר שחתר עפר לרחוז לבחבים הבו' ובבלבם לח חתרו בן דחוקחי' לית בחוקחיה שלח חבן בהברה ליחרחל וחם בן לרשם בחבון , לי בחי דבחלבי חחם דלח קחתר חי חנה יעקב בעפר שלח עפר יעקב דחוקי ליעקב בם עפר , וח"ת וחתר דבעפר

יפעיה בח מוגנין פחיסין חכך חלים שם יפעיה בח

ברחיות חחריסה

יב **וַיֹּאמֶר** אמר לו אברם אחרי הפרד לוט ממני את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה וגו' ושמתי את זרעך כעפר הארץ וגו' הארץ ימה עפר הארץ מסוף העולם ועד סופו לך בגיך יהיו מפוזרים מסוף העולם ועד סופו ומה עפר הארץ אינו מתברך אלא במים אף ישראל אינן מתברכין אלא בזכות התורה שנמשלה במים , ומה עפר מבלה את כלי מתכות והוא קיים לעולם כך ישראל כל אומות העולם ח"ה בטלים והם קיימים , ומה עפר עשויה דיש , אף בניך עשויין דיש למלכיות , הה"ד ושמתיה ביר מוניך וגו' מה הוא מוניך אלין דממינין מהתיך דמלהלחין מכהיך אפי' כן לשוכתיך משקשקין ליך מן חוביך היך מה"א ברביבים תטוננה , אשר לא־נמשך שחי וערבורה מה היו עושים להם מרביצין אותן בפלטריות ומעבירין רדים עליהם , רבי יהושע בשם רבי אחא סימן הא סימן טב מה פלטייה זו מבלה את העוברים ואת השבים והיא קיימת לעולם כך בניך מבלים את כל האומות העולם ח"ה והן קיימין לעולם :

יג **קוּם** התהלך בארץ , הגי הילך בשרה בין לארכה בין לרחבה קנה עד מקום שהלך כרברי רבי אליעזר , שהיה ר' אלעזר אומר הילוך קנה , וחכמים אומרים לא קנה עד שיהלך לארכה ולרחבה , א"ר יעקב בן זבדי בטבעיה דרבי אליעזר קום התהלך בארץ :

פרשה

רמיזי על הני שבחי חתתי לח תחרו כן הומע וחרפ"ח לחו קשיח היח דחיבחו לח מסקי חלח פרטי מספרם כדכתיב והיה הספר בני־ישראל וה' חלקיכם הרבה תקבם בו בבם הב"ה בברבת האדם מיידי וקח מכרך ליה כרטי וכבירם חחרים , ושוב דבעבר חיבת בחי ריבוחתא בבשעיין דיים כו' חלח רבו לרחמי לחתי בים בו קלנה : ובי"ל דהבת מבום דבתיב בעבר תחרן דיים בבבל הקדן לרחמי בל יחדן מחם : תיבות הקדן מחם :

יחדן מבחרים תפסר רמז לבחור יחרחל בעלית וחפסר רחמו שדיבו יהיה חלח הנוים , ויחבן שרחו שיהן קיום לעולם חלח בזרעו וכמ"ם בפ"ק דפ"ח בי בל' רוחות הבחים פרשתי חתבם בבם שלי חפסר לפי' בלח רחמון בך ח"ל בלח יחרחל , ורש"י ז"ל בפי' הפשוט בתב בו נרחה שבבין בלן ל פירושים חהבזברים פיין בבין : **שבשישה** בחים דבתיב חוי בל בחח לבו לחים : **הדך** וחחתיב ביך חעוך בלומר דלח פיקפי בעורי קחבער ליה דקחתר שבבין עפריך דיים לחבלבית בריה לחתר שלבסוף בם יהלו בלם בדחתרי חתם וחחתיב ביך חעוך שחתר חתעימי בחרן נוך וכחן על הייחם חדבים להם ות"ח הוח לו ח"ם בלשיה זו חבלה :

דמשיגן חחתיך בי' דחלחלחן חבתיך ושבינו דרך חבל חחבערין חוחה תחיך בחי שחתעסק בחבת בחם וחלחלחה שחבעדרו חו"ח שלח יניח לחתה עד שחשבח נרחה שלח יחזרו עליה בחבה שלח יניחום שתרפה :

משקשקין ליך חן חוביך חשבין החשה וחבינה שיהן שוחתיה בחשים הולכים להם ס"ו פיטרין :

ומעבירין רבי הפרוך נרים וחכירין רוחין והברו שם בי רבי יוחנן שהוח חשבין חרים , ולח שבינו שעל נביהם חרבו חורבן , וחחבם לפי שחי דחייתי לה בבה חחרי ובבורה יותר בר' שהוח חשבין חרבבות בדרבנותו בירושלמי חלק חרבבותיו דחוקיה וחבינו שהן חשבידים בעמי חרבבותיהם עליהם בעברם בסוך :

בן לחרבה לפי נר' חוספתא ז' בליני ר"ח וחבמים בבלונתא דרבי יחבים וה' בתן נבי חער יקללת חבינו וחלח שהו דר' חתר דם חבשים חלחלה דבתיב חבינו וחלח בללו , ור"ל חתר חבחם שניהם בח שחבא ח"ח בבריבתו שיבחוס לך בהבתוב יחדו דר"ח ס"ל בר' בר' הילבך פירש לחרבה ולחרבה חו לרחבה , ולהלחים בר' הילבך פירש לחרבה ורחבה ביחר , ח"ק חתי סייעתיה דרבי יעקב חקרא לר"ח בין דבבי דהבחוה קרא בללי חין לחוש לזה חפ"ו ודחי הבבחת היח והבי חייתי לה בערך החוכר בירוח בלך בה לחרבה ולרחבה בקה חקום הליכו דבורי רבי חליעזר , וחבחים לוחרים חן היעוך חועיל בלום בר סייחוך , ופרש"י בר סייחוך להבחת קרקע לחרבה חו בעל ובדר וברן בל שהו , והבחת ניחח דר' יעקב דייבת שבחוה לרבי חליעזר חקום החהלך בחרן , והבי חחרינן החם רבי חלעזר וחם חחתר ורבנן הוי קרא חתי בבדי ליה בבר חיינו בם ורבנן החם חקום חביבותיה חתרחם בוח דקחתר ליה בבי ע"י , וברחה חבסורי חחברחוה ג' בבי שיחה בוח ובו' דהוה להו בחדשין ולח בנולנין ולח יהיה רבות לבסוף לקטרב ולח פחחון פה לחדת הדין , וחפ"ו חלח וכה בחרן בד דור ל' בדלשיל וכה בה חעבבר לוחרה בחוחרה חסוף וקבה חעבבה ולחחר ל' יום , חי בחי חבניח חוקחיה לחה סיבחרך לפחות לבעחו חחוח קבר בחבחוב בפ"ח סיחן ז' , וחף על בי סיחה חפסר לחרן החקרח לפי פירוש הרח"ן בחוחם חין לך חתבנה עולה יפה :

פרשה מב

א וידו ביומי אמרפל מלך שנער · רבי יהושע דסכנין בשם ר' לוי פתח ׳חרב פתחו רשעים וגו' וחרבם תבא בלבם וגו' · מעשה ברבי אליעזר בן הירקנוס שהיו אחיו חורשים במישור והוא חורש בהר ונפלה פרתו ונשברה · אמר להם לשוחרתי נשברה פרתי· ברח והלך לו אצל רבן יוחנן בן זכאי והיה אוכל׳ קוונות ארמה ער שעשה פיו ריח רע · הלכו ואמרו לרבי יוחנן בן זכאי ריח פיו של רבי אליעזר קשה לו · אמר לו כשם שהאויש ריח פיך ערל הרורה בך יהיה ריח תלמודך הולך מסוף העולם ועד סופו לאחר ימים עלה אביו לגדולתו מנכסיו ומצאו יושב ודורש ונדולי מרינא יושבים לפניו בן ציצית הכסת · ונקדימון בן נוריון · ובן כלבא שבוע · ומצאו יושב ודורש הפסוק הזה חרב פתחו רשעים וגו' · וה אמרפל וחבירו · להסיל עני ואביון · וה לוט · לשבוח ישרי דרך וה אברהם · חרבם תבא בלבם · ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם · אמר לו אביו בני לא עליתי לכאן אלא לגדולתך מנכסי עכשיו הרי כל נכסי נתונים לך מתנה · אמר הרי הם ערלי חרם ואיני אלא שוה כם לאחי :

ב דבר אחר חרב פתחו רשעים וגו' וחרבו זה אמרפל וחבירו ויהי בימי אמרפל · ר' שמו' בר שילת פתח ׳ונם וו רעה חולת כל עושת שבא כן ילך · אי׳ שמואל בר שילת במה ראתא בחלישין כן הוא אויל בחלישין · א״ר אבון כשם שפתח בר׳ מלכיות כך אינו חותם אלא בר׳ מלכיות · את כרר לעשר מלך עילם · ותרעל מלך גוים · ואמרפל מלך שנער · ואריוך מלך אלסר · כך אינו חותם אלא בר׳ מלכיות · מלכות בבל · ומלכות מדי · ומלכות יון · ומלכות ארום :

ג רבי פנחס בשם רבי איבו פתח · ׳והשה ר״א ידעו מחשבות ה' וגו״ הבינו עצתו כי קבצם כעמיר גרנה · למה כל אלה חברו אל עמק השדים כדי שיכואו ויפלו ביד אברהם הה״ר ויהי בימי אמרפל וגו' :

ד דבר אחר ויהי בימי אמרפל · ר' תנחומא בשם רבי חייא רבה ור' כרכיה בשם ר' אי׳עזר זה המרגש עלה

יגלחו וזה ממין מה שאתר לעיל בסוף פרשה מ״ח שעניני אברהם בכניסת הדרך לפני כניו · ומתנם מה שקרה ואחן אברהם המלכים הרחוקים התחלה בעולם עם היותו קדמון מימי אדם הראשון ועד אברהם שעברו כ׳ דורות הוא שלח נקרא העולם עולם מיוסד עד כה לאברהם · והוא מ״ם כפ״ק דסנ״ה ור׳ חלפי שנין הוי עלמא כ׳ חלפים אתו כו׳ שהם המנים שהיו בתחלה עד שלא כח אברהם וקריאת שמן ומפיסת ל׳ המלכים הנכנים סוף מכותר כי לו זמן יעמדו ויהיה כתו עולם מחודש שנקר עולם הבא כדכתיב לעיל כפ״ו סי׳ ד׳ · ויש סולקין סהרי מלכד ל׳ המלכיות מניו עכשו מלכות ישמעאל וה״כ סם ה׳ ויש מסיקין שגם מלכות ישמעאל מלכות חדום שהם מעורכין ומתחלפין מדת חדום ליחתעאל ואינו נכון שכבר ׳רוכם ישמעאלים וכ״ם כמלכו׳ ישמעאל שכחקומות אחרים כי לא עבר זר כתוכם · ויש מסיקין שרוב העולם סולטין כו׳ חדומיים וזה נפין וכללו הכי ל״ק מאחר שלא כלתה עדין מלכו׳ חדום ולא מני ד׳ מלכיות שהפסו התלכות זה מזה ולפי שאחר יון שבח חדו׳ ועודנו כאכו מנה אותו ולא חש ליחתעאל שבעולם כי מלה וכדכתב הרמ״ן בסוף פלק והתחיל הדכור שני בעניו זה ע״ם וכתכיתו לקמן פפ״ח סי׳ ד׳ ;

את כרר לעומר כו' לא ידעתי למה הפסיק להזכיר ד׳ המלכים הללו מקרא זה דלכסוף שני מקרא קתני דייקי בימי אמרפל דקאי כיה · ותנדל הקושיא דכפרקין לאחריכן אמרפל מלך שנער זו ככל ומסן ה״ל למנק׳ קרא קתני דקאי אמרפל דקרי כתרא יתירא דה׳ מלכים אלכים את החמשה ואו לא ככתר נזכרו לעיל אלא שרמז לאחרכה מלכיות ;

פתח והשה לא ידעו כו' נם זה לאת סכה שלאחרי אלו כחלו עם היות שלום כיניהם כדי שיפלו בידי אברהם על עסקיהם כמ״ש כפ״ק דמגלה ולקמן כפ״ח הקנין לחדוים על עסקיהם כו' וזה פלינת מדלעיל דר״ת לאחר שנחת פני מלחמתם כנגד אברהם ולוט · ויתכן דם״ל כר״ם דלעיל דהא סימנא הוא ליחרחל כשנוכחין כי כמו שאברהם נגחם כשנקנטו יחד לחלחתם כן יהיה לעתיד · וכדאתר כפרקין אם רחית מלחמות מתנרות כו׳ אחנם ב״ם בקרא דוהשה לא ידעו אי מיירי כאברהם נופיה או לעתיד או אם הוא מסמכתא ;

למה כל אלה אחרו כו' דתדכת' הכי דייקי שאכווכם אחלטית שיהיה להם אחורה וקכין דאי מעשה שהיה כעלמא קאתר ויכוחו לעמק השדים אינכי ליה כי מה שנין אחרה ככאן וכ״ם כל לאחם לי ;

עדה בידינו מהגולה · קבלנו אחכתי נלוח כבל וכם״ג כפ״ק דמגלה נרסינן ר' כרכיה בש״ר אלעזר אחודאי · ור״ת אחודאי היה בכנית שני וכביאר שעשה כ׳ שנם אחר אחרכן כדאי כאיכה רבתי ודוחק שעשה נם הוא אבבל ואחו עמהו שהם אחדרם שם אחכתי הגולה אלא הוא קבל אחרבותיו שקבלו אחכתי הגולה ואחכתי הגולה קבלוהו אחכתי כנסת הגדולה דכ״פק דמגלה אחר דכר זה אשורת בידכו אחכותינו אחכתי כנסת הגדולה ;

בבל אקום שנאחר ויהי בימי אבל ויהי לאחדים

אבר לטובתי נשברה פרתי שנשחה כה׳ שלטובתו היה ע״ד כהום היה נם זו לכל דהוה אטי ליה אתר נם זו לטובה · ואי נרסי׳ לה לטובתי ס״ם ודאי לית לי טובה אזה כי ינשברוני כית אבי ואנה :

ברח אפני אחיו ואחביו שלא ינשרפוהו שלא נזהר בפרה ;

והלך אצל רי׳כז ללמוד תורה ואפני עניותו שלא היה לו מה שיאכל היה אוכל קוונות אדמה ;

לגדולתו מנכסיו שלא ירש עם אחיו שחנה שהלכתו לסיני ואיכו מיוסבי קדושת אז שיצא לאתרות רעה ;

זה אחרפל ואחיריו דכדילקו ס״ם קרח מכאן פירושי דאיתא כיה וכבר נזכר לעיל כפ״כ סי׳ ו׳ ט ;

זה לוט אחם״נ דאפשטיה דקרא אאלחאתם היתה אלו על אלו לפי שאתרו כשם וחה שנאפה לוט הוה אונב לאורחיה לפי שנאתה בשדום · וכן משמע אח״ם לקמן נבי והוא יושב בשדום ח״ת קאתר זה לוט אברהם דקיים ליה שאיקר כוונתם כשביל לוט כדי שיצא דודו לנאלו ויפול ביהם וכך אר אחת נשמוך לה כאו להודות אלא לתוך נלגל כו׳ ולוה אבל המדרש אונדם ר׳ אלישוע דעיקר כוונתם על אברהם דאילו שיעשית מלחמה קרא דאחר שתחו כאחרפל ואחיריו משמע כדלעיל ולו אני אאבין ואשרי דרך מיירי בלוט ואברהם ניחא דאי אברהם אהלים לא ניחא ובקרא אינה לעיל דאיתא בשדום ה׳ אנשים אנשי סדום ורעים לחטאים לה׳ מאד ואי לוט

ג"ת הפסוקי' וביאור המלות

ס"ל שמשתם זמכין שתח"כ יוחנן דלקמן, וק"ק דרמיזת דנרה ודלמי כמלת ויהי היעיה שבה תחלקו לב' תיבות ויהי ויהי ושתיהן נרה וכיון דכל ת"ם דכתיב ביתי תו לית ויל"ל דמיפורת הוא דדר' ליה הכי והילכך היכא דכתיב ביתי שמורים על הסוים שביתה ביתים הכם מייתרלן ויהי לדרשה דהוה סני דלכתוב וביתי תחרפל כו' ועפו תלחתה כו' "וביתי תחז כו' עלה רעין כן' גלי הוכרת הסויים וכדהשתן וביתי תחשורים כתיב תלכותו כתכו שטנה תכל היכא דכתיב ויהי לחודיה לגופיה תיכם' דקמ"ל הסויה הכית';

נרנרי' נרסי' תוגרמים

וחמישה הן זה ולמי נדיך למידק תביעה

לת"ל דכיון דרש' קתמר הכי על מתמר כלל תקום כו' משמע דכתיב למביעה, וי"ל דם"ד דלמו בכל תקום קתמר דהא ויהי ביתי תמרפל משמע לכתורם דלא הוה נרה בעניין תלחתם כי הם כתם וזה תיכף לן לכ"ת דה' הן וכלכלו קתמר מדשתם ומפרש ואזיל היכי הוה ביתי נרה בכלכלו, ת"כ ל"ל דסד"ת

יפעיה ח

דלמו דוקא בכל תקום שנתחד ויהי ביתי תלח תפ"כ ת"ם שנתחד ויהי וכדרש"ן דלקמן ויהי ביתי דנקט רבות קתמר דתף היכא דכתיב יתים דמשתע הויה וחנית קתח"ת ת"ת דמז לנר לכ"ת דליתנהו תלח ה' דהיכו ויהי ביתי, וכ"ק דרש"ן דיהיה תדיהים תכהה לפ' דר' תכחוחה תתף ולית לה ס"ל ר' ת"כ הכא נרה כתלת תיירי ולקמן דקתמר כל תקום שנתחד ויהי נרה היכו נרה בעלמה, ותפשר דה"ק וחמשה הן סוים כלומר דכי היכי דבקנתם תמשתע' בתלת ויהי ביתי נרה דלא הוה משתע תנן קרח תלחלה דכתיב ויהי ביתי כנון הכא דלא ה"ת דכתלחת' כתלכי היתה נרה כשביל תכרחם וכויהי ביתי תחשורים לת ה"ת נרה לכתמיד לכרוש בעניין הסוה הנו' תחלה כדתכתוב בסתוך ה"כ בקנתם דכתיב בהו נרה בהדיה ס"ל דויהי ביתי תתף לתשתעי' נרה תחרת אלא התפור את שם כנון נבי ויהי ביתי תחז דלא תתרי' שהנר היתה תלחתה רעין ותרם וכיתי שפוט הסוטטים דלא תתרי' שהנרים היה כרוב וכדתכתוב בסתוך; **רע"ד** י"ל שר"ל שה' תיני נרה סוים הם שבכלן יבר תל הכלל בשום כי כתו שבענין תחשורים ענין להסתיד כו בכלל תחומה היתה הנרה כוללת כתו כן בתפיסת הנדיק שתנין על הדור כלו ע"ד טול לי ברה כו' וקשה סלוקן של נדיקים כו' וכתו כן בתפיסת החכמים התלתדים דעת תת הנשם כו' וכתו כן בעובר ח"ו על התורה כי כל ישרתל ערבים וכשלו חים בתחיו. וכתו כן בעוות הדין כי על הדין העולם עומד ודו"ק;

הברברין תוגרמת תרנם ירוש' כרכדי' תעם כרכדתי;

שאין תחלך נזקק כו' וכן תק"ם תיכו תסניח לתיתיב בעולם תלח תכני תברתם תוהבו ותלו יהרג יסלק הסנחתו;

לא כתו להודות כו' לתו לתי' תלח היתה תלחמת תרכשה תתלכים תלח בשביל תברתם דתכדתי כתיב שם' תלכים תרדו בכבר לעזור ועל זה כת עם התלכים תשר תתן וחכה תת רפתים כו' ותחר כך ויהי תלך סדום כו' ויפרכו כו' וזה ענין לתברתם כזה תלח תכה קתמר תת דכתו לעין תשבט כו' כדכתיב ויכזתו ויכזתו תל עין תשבט גו' לת כתו תלח להודות כו' לתברתם דתנב תורתיכו כתו להודות גם כן עתו סיים בגזל התחורי תנך שנתתו של ישרתל עתו כיהוה כתרוד כת"ם כתדרם וזה תשר תסר הפילו לכבשן כדלעיל כפ"ל. והת דקתתר וזה נרה היתה שם עפו תלחתה ה"ם דתלחתה זו נרה לעולם פת"י זה כתו להודות לתברתם בסופה. וטעם הדרשה הת תפ' תדכתיב ל עין תשבט כו' שהוא"י שהוא שם תקום כשבועו תדשתם ת"ת לדרשה;

גרגל ופירש ול"ק תל קדם ויקרא תעין תשפט ת"ת לדרשה;

עינו של עולם כו' ויקרא פי' עין תשפט עין העולם העושה תשפט. וזה תלח פי' עין שמוך למשפט תלח יפול עין במשפט על תברתם כי עין הדין קרוי

הוא עיקרו ושרשו ועיקר הדין הוא משפט הדין לא תהדם הפושה, תחנם בכיות העין שמוך לפולם תתי שמיר שתברתם עין העולם ועיקרו, תך ב"ע לזה זכר נלגל;

שעשתה תדת הדין בענין סדום שהכך בוכותם ולתזר העופם כל התרן וכן דרכו תתר כדכתיב כי ידעתיו כו';

שקדש שתו כו' כדלעיל כפ"ל;

בזה נרה היתה שם תרם תקדש כו' תעיה קרי נרה תפורשת כזאת' עלה רבין כו' וכי לכבו כו' תי ותתי יכר לשם תתר תתחר שתלך ישרתל בכני שנתו ותלך תרם בכני שבתו הוקעה כת"ם כדכתי היתים כ"ם עשם שנעשו לב' יחדו', וכ"ם לזה שתל כי גם בשעם הזאת הוקעו תלח שתלך בככה. לתרן לכניתם ולזה לבו לפרש שהנרים היו תרם תקדי כו' תשל כו' ולכיכ לתיתר דלח שלת' בירם של רבין ופקח לעשות רבונם וה' עזרו לזה לא תביעה נרה. תכל תחרת כתי בנשיות תביעה נרה תעב' שלח שלחה כית כת"ם שנה תכני וחלילים כו' כדתתם בסתוך דת"ת כבר היה וכשל תלתידי לדרכה ותתי לזה שלח הוציל לנתרי כי תלתידי יעבינו ויתידי סנולה ניעלו תידו תת תשיב בשתוך להשתיר ולפתו נרה תף על נב דלח יכלה לפועל. ועוד לויהי ביתי שתם הפושטים דקתתרי שהנרה קלקולי דייני ולא קתתר שסיל כיעב כשפטים דקרת תתי לוכה לתי' וכתוספת תני התשל בת ב' בתוך ויהי ליעבה דוד ותלו תיבון ויהי ביתי תתרפל דתיבכבו תלבן ולא הוה ריבה וחרבה בעלמה עד דשלח תתרפל ויהי ביתי שפוט הפושטים וכלויי הוה כיתיהן ותתן ויי הוה תטול דהוה כשבה בתרבה דכתיב ויהי רשב בתרך. ויהי ביתי תחז ויי הוה ביתוי ותתן ויי הוה דכתיב עלה רבין תלך תרם. ותה כתיב כתריה נעלה ביהודה וק"ק תכתן תת לתד כנהרן דכתיב ויהי ביתי ליעבה דוד כו' וכפ"ק דתנלה כתי נדרי' ויהי ביתי שטע הפושטים הוה רשב. ויש לומר דויהי ביתי דתתי נרה לומר דשלח נרה בלתי תוכבת תפשטים דקר' שלח בן כ"ת דתיכת נרה בקרת ליכתוב ויהי ביתי תלח תיכל דהיכת דלח נתנרשה ביתי תתרפל ויהיביקים ותחשורים הכובשים בתקרת הם שבת הנרה ס"ג ל"ל בתתו והפושטי' כבובשים בתקרת ביתי הנרה שהם שבתם, לך תיתת תתי קתתר תרם תקדם ופלשתים תתחור דכתיב בבני דבר שלח ה' ביעקב וכל ישרתל ויבנב ה' תת נרי רבין עליו נו' שפשטו שבבוהה שלתחר על פקח בן דתלייהו תעשה תפקיי' כהם כדפרש"י ופי' תרם תקדם כו' שתרם הרשו להם תקדם ביתי יהוחנן ויוהם ופלשתים הרשו לשם תתחור שהפלשתים בתפרכם, ועוד ידו נטויה עד שיבוי סנחריב כדפרש"י, ת"ל תרם שהם תזרחיים ליעשתל יעשו לנרה ליעשתל שם תלבי תפור שהם כתפרכ ת"י כדכי הרס"בב, ותפן שהם נרה היה זו, תדרכה טיבותה היה לביע דוד כי להללם תתחר ישרתל בתכבדו תיפעייהו וכעור ס"ם שבה יתת תפרים תשם וכן תעבה התדתה תפר תקם קן ויפח תת היל דתפקד כו' שכל זה על גלות השבטים תתלך תפור בתחר ת"כ היכי תסיב קיום הבטחה ז נרה נבי ויהי ביתי תחז, ותי ת"ת תסיב ליה נרה נבי תתו כנגד ישרתל שהם בעלי הנרה, תו גם לתחז שהיתה נשבה לשבשם שהל ידו נגזרה עליהם גלות ה"ל למנקט יתת תפרים תשם והיך קרלי דתקרבי טפי לויהי ביתי תחז ולא קרת דתרם תקדש, וי"ל דתקד' תרם תקדם כו' כדפרש"י שבית תרם תקדם ופלשתים תתחור כן תתחזיתים ביהודה ביתי תחז כתו תתפורת בדברי הימים ישרתל וכל יהודה היה יפעיה תתתונן על הנרות הללו וה"כ הנרה הזו היתה הבריחה תפשטים דקרת דהיינו תחדם של בית דוד תתרם שתתבר שם תלך ישרתל לבח עליהם תלח דקרת שלי

קרת

ס"ת הפסוקים וכיוצר המלות

דכרים לח ישעיה ח

ירמיה ד כתב הגדת ירמיה לו

תיכה ח

רות ח

תם לומר

מתר ח

מתות ח מלכים ב כה

ומלקה גרסינן

הסתיר אסתיר פני בעת ההיא ומאותה שעה קיימתי לו שאמר כי לא תשכח מפי זרעו : ומה הועיל לו °הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יי לאותות ולמופתים וכי ילדיו היו והלא תלמידיו היו אלא מלמד שהיו הבניים עליו כבניו וכיון שאחז בתי נבסיות ובתי מדרשות התחילו הכל צווחים ויי : ויהי בימי אחז : ויהי בימי יהויקים : ומה צרה היתה שם °ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו : משל למלך ששלח °פרסנמא שלו בסרינה מה עשו לו בני המרינה נשלו אותה וקרעו אותו ושרפו אותה באש שנא' °ויהי בקרא יהודי שלש רלהות ור' הלח ר' פסוקי כיון שהגיע לפסוק היו °צריה לראש קרעיה בתער הסופר והשלך אל האש ער הום בל המגיל על האש אשר על האח כיון שראו הכל כן התחילו הכל צווחים ויי : ויהי בימי יהויקים : °ויהי בימי שופט השופטים : ומה צרה היתה שם ויהי רעב בארץ : למדינה שהיתה חייבת °ליפם למלך שלח המלך גבאי °שמון לגבותה מה עשו לו בני המדינה נשלו אותו והכו אותו ואח"כ אמרו אוי לנו כשירגיש המלך ברברים הללו מה שבקש לעשות לנו עשינו לו כך בימי שופט השופטי היה ארם מישראל עובר ע"א והיה הריין מבקש להעביר עליו מרת הדין והיה הוא בא °ומלוה את הריין אבר מה שבקש לעשות לי עשיתי לו אמרו אוי לו לדור ששופט את שופטיה' הה"ד ויהי בימי שופט השופטים ויהי רעב בארץ °ויהי בימי אחשורוש : ומה צרה היתה שם להשמיד להרוג ולאבר : משל למלך שהיה לו כרם אחד ונורונו לו ג' שונאי הראשון מתחיל מקשף בעוללו : והב' מוצא באשכולות : והג' מעקר בגפנים : כך פרעה °כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו : גבוכדנצר הרשע °והמסגר אלף : רבנן אמרי כולם אלף : הבן ביקש לעקור הנפן כלה שנאמר להשמיד

°קרא לפ' שגזרתם גדולה למה סמכה להם הרעה מהם כפועל ומהם דכתי קרח קנר מסל דכרי הימים נקט ליה, ומה שפי' פרס מקדם כמ' זה ולא כפי' רס' : טעמו מכותר דלמ ניחח לפ' שחרס ויקח את ישראל מלא ליהודה מחר סמיך רנן בעל גדית של מלך ישראל, ועוד דלמ ניחח לפ' בלעמיים על מלך אשור , ומ"ם מסל לכן מלכים כו' למו מחרס מקדם הפי' מלא מילואה בתכמי כפשה לפרש מה נראה היתה סם עור דמוזס בדכי', ולכאו' למי' דקחמ' דנדת פרס מקדם כו' נמה לפם כעין מה שחמו בתי כנסיו דמדקמיי' והיין שלחו כו' נוחים ווי מסמע שהגרה שכמה היה מחיח כ"ם , וכדריש מ"ר בתנחומא התחילו הכל נוחין ווי ש"מחרב העולם כשבלו התורה , מכל כסמוך נבי למדינים שהיתה חייבת כו' ומין מה נריכים למה דהתם קחמ סמך שבת הרשב דהוה ע"י חטח שפוט שופטים כדמסמע לקמן בס"ג ובתנחומא וכדדרש מספר וה"כ הוה נרה כתוך נרה : ומין להקשות מה"ם הרס מקדם כתר לחרבם התחרה דמיירי בחזקיהו כתחו' בפ' חלק מבני מה הם שבחתם תיכה בתוכה וגו סמוכה בקש הק"ב לעשות חזקיהו מהיו כו' וכפ' כמה בהתם נמי מחרינן ביתי הזקים מתה זכות תכות דכתיב קנאת ה' נכחות תעשה הם הדברים אלא מיבי בקש מלי לכוסף ביתי ע"ז לחו דמיירי בחזקיהו דלעולם עיקר ד"ר בלח ה' כיעקב היינו על קנאת נבחות ישראל דכוסף ביתי חזקיהו אלא דמנא נרמז סוה מתמוהן הכניה גם על מה שהסתיתו הרס ובלעמיים כיהודה ! בישר לכן מלכים : מורף הענין מחחו רנה לסנף הגבחת ה' מהכולם הסמל כי כחר כפ' ח' ומלכת השמים ולפי שה מנחת הכולם ומייסר התנחים ע"י נביחיו רנה לסלק הגבחת מהכולם ולפי פירש מלאת ירו בנביחיו ה' לחזו בתי כנסיות ובתי מדרשות שהיו הקטנים לומדים בתורה וע"י זה תסתלק הגבחת וכל מה שהיה מנחת הכולם עכשה בניתי יד בנביחים מסדנות אלחר אין יכיה נבטל הקטנים מהלמוד שכה אל סלוק הגבחת מהגדולים אחר שם נדניים כו' ומפ' , אחין מפל מחיקת דומס דהתם בהכרח שלח יחכבה בכח ה' ולא בחדרנה בחוכן שיעת ויחלוט הכן ולא ירגישו שהוח נרס דה'לכ נם עתה חוחו יהרוג החלך ונבי אחז אינו כן לא יפלא מה דכר : ה"ת החפל אינו אלא שכחו שהכדוד בקש תחכולה ליבבל מהשוכה כן עשה אחז וזה שלא יעשם לפני ה' בכטול הקטנים מהלמוד שאין כוה רק נרמז בשב ואל תעשה כתו אלו היה סולח יד בנביחיו : ת"כ י"ל דאחז לא ירח את ה' כלל ואפי' העם עשה התחכולה כי ירח מהם שלוח יד בנביחים לבל יבטל הקטנים מהלמוד לא ירגישו מה עתקו מחשבותיו לקום כנגדו או שיקח לו אינו תושבה :

אם אין תימים אין לחן כי אין עוי סיפרה וירבה והלחן הגחלות יבלו מעט מהם : אין רועה את הלחן ואין שולם בלאחר שלח יתבבא השולם כראשי כי לא יתלחון עדר הלחן הגדולות לעיקר טרף התדיבות ! וכן בהמשל שהם אין נביחיהם אין רועה בשולם דהיינו המלכים הרועה אותו ואת אין שולם נוהג כתנהגו שראשי והי"ל כלו השולל הרבה כי אין חפץ אל ע"ז כ"שפי' אחזי אם אין קטנים חיובות על בית דכן ותלמידים הם הבבסין לעיון הלומדים מאחרים , וחבמים שהיה בריכין ללמוד מאחרים , וזקנים הם הסחובים להורות ולדון וכדדרש' בפ"ק דסנהד' ולא יהיה זקן בכיתך ! אם אין זקנים אין נביחים ! בלאחר אין מנחים שיהיו עכשה לנבואה על והתנבית כחוכה דאין בנבואה שורה אלא על חכם כדאיתא בנדרים ולכן לא יסתלנ לנקב נבואה שורה אליו אין אין מנחים מוכנים הנקראי' נביחים כשוכר אין הכ"ם מסרה שכיניתו עליהם דחפ"נ דאין מחק

מ"ת הפסוקי' וכו' סמוכות

יהיו התורות • ועוד ס"ת מקום קיום הרשע והטובה הנמשכת ממנה שהיא התשובה שהיא עיקר בק' זאת המחיטה • ולפי הרש"ם ג"כ ק' קריאת הגבורות הכוונ' תפוחה ותורה ג"כ • ועוד לפי זאת המחיטה הגבורות והלא הוא תמר קרוי בתורני שנאמר יפעת כתמר וכתי' לדכר וכתי' לו תני תא שמיע רשות הגלוי מסרה מהמתי' כי לא פורש • ועוד ס"ת הנמ' ס' כי הילדים וגו' לתורות כי לא תניהו כמעשיו רמז לענין הגבורות הנ' רק בשמות הילדים • גם לפי' רש"י יקשה קריאת התשובות תפוחה ותורה • וק' לפי' יתמר לשון תקוה על הכלת בית דוד כתקוה דכר מחורש והלא זו היא עיקר נבואתו והתרחמתו ולא יתפלל הנביא תפו' על קיום נבואתו לטובה כי כטוח הוא • גם מתמר הנה תהכיר ק' ליה סתין תות תמנו לענין זה רק שם יפרם הנה תהכי בנבואתי כדפי' ר"ח • ותין כזה תות תלה הוסיפ וע"ק תפי והילדים סתין כתן תלה ילד ס' שהקרוי מהר שלל חש כו הוה עלתו הקרוי כתמול כת"ם רש"י נוטים : גם לפי' ר"ת יקשה לשון תפוחה ותור' כנו' גם לשון הקוויי כי פשט' תלה יגלו בית דוד שם לא יהיה כי מכלל הגבוהה הכלתם ותהי תיתי שיגלו הם גם מתמר הנה תהכי קשה כדפי' ולכן פי' שענין נור תפוחה ותורה כפשוטיה וק"ם שהמתי' לה' תפוחה ותורה כפשוטיה וק"ם שהמתי' לה' שלא גזכרה הפתרת בנים בנבוה' דהתם דרמיז תתלת' ותהכי הפתר וכתפ' ותזיל • וק"ם גתי הנה תהכי והילדים שהוה עמהו גם ילדיו עמהם תלות ותהוכה לה שמותיהם וכתפ' ותזיל • גם יש סתך להיות שתן תקשה רעה או שם מתמר ויהי ביתי שתן התורים על נרם אלת התפורשת כדפי' ולא תשכח רמז לתתרת רק זו ושם תשתו דשתן גרים כדתמר בכתה דוכתי ובדתמר למה נקרא שתו תתן כו' ושם תת"ם כ"ה ויסגור את דלתות בית ה' • ותין קושיא תתה שלא נכתב נור תפוחה כו' נכי ויהי ביתי שתן כיון דרמיז התם כתי לנרה זו דתין עיקר הכתוב התם תלה בשפוך ענין תרם וכן רתליהו ותכב דתילתים כתב ביה ויהי ביתי כיון דהוחי נרה ביתיו כתו ביתי תתרפל ואלתו ודי לרמז הנרה בשתו שנקר' שתן על שתתז כתי בנשואת כו' • ותכן הוא דגליגן תילתי תדכתיב נור תפוחה כו' ה"ק כיון דנור תפוחה בתפוח שתן תייבי תיכי כתניה נבוה בתר ה' יען כי תתם העם הזה את מי השלוח כו' דתיירי בחזקיהו כדתתפוח בפ' חלק דתתרי' תלהלה תרגומה דהתי קדח כו' חלף דקן שתת הדין בתלכות' דכתי דוד כו' ותפתחה לה תבע ה' בכוד תחן תלה בכוד הגדיק וכדתיא דרשי התם לה תתמרון קשר כו' בפשנה ותיבתו תקשרו על הוקים • וי"ל דתתום דהתיא ה' תייבי גרגין וכן רתליהו וגלות ישראל ע"י תלך תשור בפ' דלשיל תתכם לה והיינו דכתיב כה ויוסף ה' דכר תלי עוד וכדפי' הרש"בם בפ' טעם ויוסף כי גם תלת הגבוהה היתה כל דבר תלך תשור :

לכה נקרא שתו תחן • כבר כתבתי לעיל בפי' ו טעם תז"ל לתדרש בשתות שם היותם הסכתיים • **אביך** יעטיף כו' לפי דרכנו שכתבתי לעיל בפ' דתזכיר שם תחות היכא דהוי תיהו תריה דעובדיו ניחא דקתתר הכא תתר יעטיף • **אין** לך טעם קשה כו' כי בסור השנאת ה' תהם תעותדים לכל תקדה ע"ד ותפניך תסתר והיה כל תעלתי יהרגני תכל בהיותם נעכבים תתתו ית' שלא בסתר פנים לא ידתו תשותם תתר וגם בעוטם תהוא תרחתים בגדו וכבר כתב הרב כה"ת בענין הסתר הפנים כדברי התדרש : **ואאוהה** טעם וקייתי לו כלותר תהיות תותם טעם קשה תתר תני תקום לו תתתר טעם היתה היותר קשה הכעיט פה על קיום התורה בפיטו כי לא תעכת תפי ורעו כ"ם כשתר טעות • תכל תלו לא היתה טעה הטיה היותר קשה לה היתה כ"כ תקום היום תפתר לו דכטעה כהטיה קשתר היתה טעה קשה **ויאמה** תעכה ת"ן , **ויאמר** הושיל לו הנה תנכי והילדים דהיינו תלמידים לתות כי לא תושיל כותתו שהרי לא עלה כידו לבטל תותנו מהלמוד , ורש"י ז"ל פי' יהיו לתורות ולמוסתים

ערוכין

והא תלמידי הוו לתורות ולמוסתים דלא ניחא לתינוק מהמתינין כדפי' התם תכל תי תלמידין ניחא כי תתות תלה יכול תתו להשלם כדתכיכנן • וה"ת תתם ילדיו תתם והיו תלמידין ג"כ תנה לי' לתורות • ל"ל דה"ק לי' ילדיו תתם תלמד תלמד תלתוד לא תתמד תלמוד דילדיו תתתם ספיר תלמידיו • ול"ל תתום דתין לו דק כ"כתים תת לתורות תתם דדרור ת' לה יכבר כותב תלת ל"ל דהוו ליה תלמידים כדפי' :

אלא תלמד • וה"ת תנ"ל תתום תתם דוכתי תו"ל סתלמידים קיום כניס ולא תתרו תתום תנה תלה תתום דתעלין תליו כתלי ילדי תי תפני דתלמוד תולדת הוים כדכתיב בקדמת הספר • ול"ל דם"ל דילדים תשת' לשון תולדת תתם מ"כ כן דהוה תשורש כיתם כדפי' קנת בשתר יעוב כנך • ועי"ל דתשר נתן לי ה' לים דתשתע שתתנו לו תתם והיו כניס דלא ס"ל לפ' תשר נתן ליה דבק לתורות ולמוסתים שהם היותם שותדים לתן כתיבתם לו לזה דתפילו לא הוו לתורות ולמוסתים לעבין דתתרש היו ניתנים לו לכסוק כתורה : **ונזה** נרש היתה שם דתיני תת תחרן , תיתה דהלי קרת כתרכן הכית והנלות כתיב וזה שם כיתי יהויקים , וגם תין לותר שעל נרת הכשורה זוהת קלתר כי נבואה זו ביתי יהויהין תשתע שהיתה שהרי מויתחר ס' תלי ביתי יהויקים הרתית נו' עד ס' זו נר' שכלה נבואה ת' ולתורות הכל היה ביתי יהויקים תתחר שלא הפטיק וכתב כניתים שהיה כתן תחר ור"ל דה"ק שנתקיימה נבואה זו בעון יהויקים שגרם תת תלנה שהיתה הקודות שנגזרה ביתי יהויקין כתובה עליו בדכתי קח לך תגלת ספר וכתבת עליה תת כל הדברים תשר דברתי תליך כו' ויהי תיתי יהויהין כו' ותלי שריפה תולי היו שניים וכשבר להם ודפוס ולפי שהרבה נכתבה תתר' קשה היתכה והא דקתתר כיון שרתו הכל כן התחילו הכל כנוחין ויי לא תתום שריפה עכתה בקודש על ס"ת שכשרף תלא תירתת השתם ולזה התטיל למלך שפלח פרסטנתא כי לא יכר לכם תקדישים אלא תתחד התלך ותפ"ג דכתי' ולא כחדו ולא קרעו את כנדיהם התלה דלא פחדו תתה פכחוכ וכל עכדיו הטותנים תת כל הדברים התלה דלא פחדו תתה פכחוכ כה ולא קרעו על קדירת התזכרות כדין וה"ת ירוש ישראל כתרו תתום התטותד על סריכתה והכל דקתתר הכא היינו רוצה שכתתו רגים וכתכתו תתר כהדיא כשרתו כך התחילו הכל נוחין ו' על הגזירה התלויה עליהן : **בין** תהניח לכ' היו נריה כו' תנ תורחים תתתינן הכא ת"ט פרשה בקרוה ג' ד' דלתות ולא קתם תו"ת ב"ש ול' דתגלת קיטות היתה ודלתות היטו פסוקים ולכן כל הס' התחיל לתרוף לפי שהוא היו נריה לרתם כי תו כעם שתתר תחלכות תתנו תכל כפסוקים הרתשונים לה תטנו וכ"ת כנגד דקתתר הכו ותנה תלכה כלו' שתעם' שכתובים יכבה כדד וגלפה יהודה • לתו לנתרי קתתר תלה כרוכה ודרך נחתה קתתר והא עדין יתלוך על הנטתרים ותפ"נ דכתיב תל כתם עד תוס התגלה דתשתע שבכלה נהג כן לקורעה בקרוה יהודי ג' פסוקי י"ל שכתו שעשה בתילה עשה בכלה כדי שלא יביאו שבעה סיס על תלכותי ולא היה חוטם לרעת פעם ות"ם ותנה תלכה כלכו סה • ולת"ם הרש"בם שתין התגלה הנפרטת תגלת קיטות לפי שכתתר קו לך תגלת ספר וכתבת תליה תת כל הדברים תשר דברתי תליך תל ישראל ויהודה ועל כל הגויים ועוד כתוב תדוש כתבת עליה לתתר כה יכה תלך בכל ובסתית תת התרן וותן כתגלת ספר תיכה זכר בכל ולא תלכה • י"ל שגם דברי הגויים נכתבו כתגלה כתו' תבת כל דשתם לפניך וסיני ובסתי בת תדוש • ותין כי כתבת עליה לתתר כה יכה תלך בכל שכתב בן בפי תלה שכתב כותב הדברים כי תתר שתגלה יהודה ויהיו נריה לרתם ותמוכן על תלך בכל כתתר היה תפ"כ בכל נבואותיו והוא התקוף ביתים תהם ושתו כפירושו : **דבדינה** שהיתה תיינת כו' תשום דקתתרש דור שמושט תת שוכטין כדתפרש וסבירא ליה תעשה תתם ב"ת

וחלקה את הדיין וז"ת היה לפסר דתסום קלקול הדייטים נתי הוה
סב"י שנים הם הקולקלים כדלמת בס"ק ד"כב דור שפוטט את פוטטיו
פ"ל טול קורה מבין עיניך פ"ל טול קורה מבין עיניך היה מקום
להשוך הדין על הדייטין, לו"ת שהמשל למדינה פתין הקלקול רק
במדינה ולא בעבדי ובן הפוטטים
היו הגונים דתס"ב דשמעון הלך
אחר עיניו ונדעין עשה לפוד מ"ת
דוקם היו הגונים ועוד דמעשה
מלמלך ביתי כועז הוה, והוה
ההפוטטי דמכון זה כיוצו וכיוצו
בשר היה שהוא מהב"ש שמחדו בכעב
יגרם כדלקמן ס"ג, ומשמע
פפוטטים הקטנים שהולכים
לרגלו כפרים כחותו דמוסל
מקשיב על דבר אחת כל מערתיו
נדיקים כדאיתא בתנחומא ולא היה בפר שלא טרח בטורבי נכור
שלא הלך לו מפני הענייים שלא יקיצו עליו כדאי כחדדם רות ואולי
היו גם בן לחרים כ חוצו מהפוטטים הקטנים מלכון:

ההי"ד ויהי ביתי כו' דתדם לכל ביתי הפוטטים וכתיב פפוט
הפוטטי' מפוט פפוטו את פוטטיו והא דלא דרש פפפט
פ הפוטטים פפל ידם כח רש ליפרפל כדאי בתנחומא דלא מפפכר
פפוטטים חייבים והתם הפם נדיקים ואם כלם חייבים היה
פחפט על כלם ולא פ"ל כאי פפי פפוט פם כתו חדב פפוט דח"כ
פי הפוטט החיוחד פפוטטי' ח"ת פ"ל כי פחוב החיוחד פפוטטי'
ובתן מלמלך ביתי מכון היה: **אוי** לדור פפוטו והא דקאמר
פפ"כ פשרה הענין כאן לעולם וכלם לא כאן ביתי מכנים פטופל
פחכתי הדור. מיירי והפוטט הגדול פכיתי מלמלך דהינו מכנן
ג"כ פדיק הוה: **רבה** נרם להפחיד להרוג ולאבד כו' ולפי ת"ם
דייקי ביתי מתן לאפחיני' נרם פהיה הפורפת י"ל דהפחיני דת"ם
הכא כפפ החלך כו' מכלל הנרם פע"י פחפב פהניע קן הגחולה
ולא יעלו פטעה כחפבוהו עפה חפחה כדאיתא בפ"ק דחגי ועל כן
מלאו לבו לעחוד כנגד ישראל פחפב פהפחיר ה' פניו מהם ועוד
פע"י פהלבותו בכל העולם היה פחד פחתקיים נזרתו בכל ישראל
בח"ם החפרשים פעל כן הוקדם פיפור זה:

משל למלך כו' ע"ם נזרך למשל וח"ם זכר פרשה וכ"ב לכאן
ולכאן לפיפר דק"ל למה לא כתב ויהי ביתי נבי פרשה
וב"ב פפרר את ישראל ולפ"ק דלא דתי לנרם זו פהיתה כוללת דהא
כתיב דלא נכתב ויהי ביתי אלא לחדם רחו נרם פהיתה פפורפת ועוד
דהרי עשו ולבן שבקשו לכלותם ולא נכתב בהם ויהי ביתי וי"ל דק"ל
לחלי כתב ויהי ביתי לחפורתם כיון דהנרם נהפכה לפחתה וחלח
בכל יחי היו בפחתה לחלי אלא ביתי פחם נרם ול"ה דעד עכשו
לא הרם לחדם לקום נגד כל ישראל כי פקדו הם וראו בחיים חן הגד
בחקפ כשולות וחזכה בחפכולות כדחתו של חלך כי יראה לעוקרו
בעחרי והתן הרם לעמוד בכנד הכל ולכן בפחרה נרם זו קנת לעולם
לחר פהנחנה חי פחלחו לכו כוחת וחפחו יקום לחר כחותו וכ"ם ביתי
לחפורתם פהיה לחיב ישראל והפכבך ולפע"י פעשו ולבן הרפו
לעקור הכל עדין לא היו כודעים לזחתה חיוחדת לה' פיפחדו כ"ב
חתנו: **נ"ב** פחרם והתם חלק פהגלה חורם והם החכתים חו
כיושבים כדלקמן ס"ב כי"ת והיו פפכולות פהם עיקר הכרם והפב
כ"ב פיחתו כטלטולם וזפעתכח תורתם: **רבנן** לחר
כולם חלק החרם והתפגר ופלונתת היה כדלקמן והחגלה קנרם
כאן ויתכן דתסום דתדתי ליה לחזכב כחפכולות חייתי דרכון
לחר דליתכו חלא חלק ולהכי לא חייתי דרכי כרכים דם ל'
כל ת' חלק ולקמן נחי לא חייתי דרכי כרכים חלא חגב

צריכין ליפתק: פתיבון ליה והכתיב ויהי ה' את יוסף: אמר
להם עור אינה שפחה שליפה שנודוגה לו אותה הדוב יפתיבון
ביה והכתיב ויהי ביום השפיני קרא משה: אמר להם עור
אינה שפחה שליפה שפחתו נרב ואביהוא: פתיבון ליה והא
כתי' ויהי ביום כלות משה אמר להם עור אינה שפחה שנגנזה
בבנין הבית פתיבון ליה והכתיב ויהי ה' את יהושע: אמר
להם עור אינה שפחה שצריך לקרוע בגדיו: פתיבון ליה
והכתיב ויהי כי ישב המלך בביתו וי' הניח לו וגו' אמר להם
עור אינה שפחה שליפה שבא נתן ואמר לו רק אתה לא תבנה
בית לשמי: אמרין ליה אטרן דידן אימר דידך אמר להם הבתי'
ויהי ביום ההוא יצאו מים חיים וגו': ויהי ביום ההוא ויהי
איש ערלת בקר וגו' והיה ביום ההוא יוסף ה' וגו' ויהי ביום
ההוא ישפו החרים עפים: ויהי ביום ההוא יתקע בשופר
גדול וגו': פתיבון ליה והכתיב ויהי כאשר נלכדה ירושלם
אמר להם עור היא שפחה שבו ביום נשלו ישראל אופני על
עיונותיהם דא"ר שמואל בר נחמן אופני גדולה נשלו
ישראל ערל עיונותיהם ביום שחרב בית המקדש שנאמר
הם עונך בת ציון וגו':

ס ויהי

דמייתי דרבנן: ת"ק סבור ג"כ פפחית כתה וכתה מישראל
כשפחרים כ"ה ואפתי לת מייתי רק הגלות החרם והפסנר וכוי
דבהדי הגלות החרם והפסנר הגלה י' חלפים נבודי החיל ו' חלפים
מנפי החיל ופתה תין זה לת מנר תיכה בעלמת כי דרך החוכן לכתוב
תנפי החיל חלא יתקותתו נגדו וכחרכן הכית כדי להנקם עפה
על מנרך נדקיה תפל גלו' החרם והפסנר עפם החכתים לת הגלה
חלא מנך פכתה בעלמת כי לת מרדו בו ולא יכחד פהם פחיפם
כולבי חלכתה:

ההי"ד ויהי ביתי פחפורתם
הכא פקדים דתורית'
והדר דבניתי כפדר קויית כולהו
וכמדרש פפפר תייתי כולהו
כפדר קויית פכל כם"ג וכמדרש
רות נקטינהו כי הכא חלא
דפקדים דפחפורתם לדפוטטים
וכת"ר ניחת דפכיך עכינת דעפיך
כים לכפוף פכל כם"ג ת"ק פתני
מפדר לכו הכי:

כישכיש נרח ופתה זפנין
נרח חפנין פתה
והינו פפוס דפתכחן וויהי טוכח
נבי נרח כנון ויהי דעב וטוכח
נבי פתה בנון ויהי פור וכל הני דכפתוך וח"ת כפלת' פנרח רפוין
ויהי דפינו ו' כי פכל פתה כתתי דפוין ועוד פכ"ל פם נרח ין
כיונת כה כו ותיכו לזה י"ל פדלא כתיב ויהי בכל דוכתת דהיה נרח
לו פתה ו"ל דויהי פצפע היה נתורה וכבל ת"ל פתפר היה נתורה
כעינו: **ועבד** פלנת פנרח והלוקה דתורה דייקי פפפם
נרח ובלוע ת"ם דפפפם פתה וחדם דויהי פתה " **אין** פתה
כיונת כה לפו דוקת דכיון דחיתיה כבתה דוכתי דנרח ופתה ע"כ
חדת נדולה תלידך ולא יפכפך חלא כלפר פתה נדולה פתין
כפתניות כיונת כה: **והיה** פתה וח"ת וכיבת דפיוק י"ל דוה
לפון פתה כדפתר כהנוקין כין ו' לוה נתלב ר' כז ת"כ פבני פהוח
חוחיות של פם וני"ל פפוס דיעקב קלפר ליה נכתב לעולם בפפ'
וכדפתר כפ"ב נפל ה' פיחתן על חנות ופתה פפתה לנחוכן של
כנים: **והכתיב** ויהי לור וחין פתה לפו' כחורם ויפתה ה'
כפעניו ופפני דחיכה פתה פליפה לעולם והא דחת' כפ"נ פתה
לחים היפו להק"ה כחוץ כדכתי' הפ"נ הכית חתית כר' דויהי
ליפת פפתה פתה: **אינה** פתה פליפה ופעפ' דנרם פליפה
לחת דעיקר פויית פתה ת"ת ויהי לח דפיו חלא נרם פכה ולא
ס"ל כר' דפתר הם נרם חין כיונת כה ופן לפי פה שפי' דפדלא
כתיב ויהי כפ"ת דפיכה נרם קפתר הכי פפם נרם כן לא חיים להת
דאר יפוחה כ"ם נר ועיקר פילתיה כפ"ת פ"ב וסם פי':
שנברא כיום ס' דס"ל דסתים ותרן קדמו לתורה כר"נ דפ"נ
ולפ"ז נכרתו כרחתן: **בל** תה פנכרת כיום ראתן לתו דוקת
דהת לתרה תינה עתידה ליכלות כיון דכנעה לנדיקי' לעתיד לכוח
ועוד ת"כ לת הוה נרך לפרן פפוס הכנעה אלא כלומר כל הנתנתי'
כפניהו דנכרתו כרחתן וכן ת"ם כל תה פנכרת כו' יתי כרחתית לתו
דוקת דת"כ לת הוה נ"ל פויהי ערב תפר דעתידין ליכלו' וכו' לכריכין
עפיה ע' חדם קלת' וכדפתר כפ"ת תה ת"ת כתתים וכפרן אלא ה"פ
כל תה פנכרת כו' יתי כרחתית תהלקיים כנון פירות וכ"ת
ותע"נ דלא פיכרי חד פיכרי כיום ת"קפתר כו' יתי כרחתית דכולהו
פיקרו תו יתי כרחתית ת"נ דס"ל דכולהו פיכרי כרחתן כר"נ דלעני'
כי"כ ות"ת פוכרך לפרן פויהי דויהי קתת פפוס דעתידים ליכלות
ולא ה"ת דפוס הדכרי ההלקיים פנכרתו כו פכריכין עפיה דתכין
דעיקר הכריתה פתיוחדת ליפה הוה פיכרו פתים ופרן ופתה תין
כריכין עפיה הם היה פתה ת"ק דכולהו יתי נתי ה"ת דפוס
דכל הנכרת כם עתידין ליכלו' פכין דפתי ופרן כלין דתולדות תן
כיונת כהם ו"ל פפוס דעיקר הקופת פפוס יום ו דפיכרי היה לחם
פקיים לעולם דפתי כחדום לעתיד הנדיקים קייתי' פפוס להם
כנפים ופורחים כדאיתא כפ' חלק ואייתי יום ו' נקט כנד"ם ותפני
דכולהו נריכין עפיה ואחד נתי בפ' תיקון כדלעני כי"ת:

וירד ה' לת יוסף: פי' בנית פוטיבר כדאתר בם"נ, ותפני
דעדין תיכה פתה פליפה פנכנרתה כו' כי' פם"י דייתו
מוכלת וכל פרכו מפר כיכו תפבה פתניך רשוכה פהוח כרפותו

ולין דורם מעשיו וכוי נלטער יוסף שהורגין לנכרים והוסיף בכור והיינו דגרסינן בפ"ג מתוך כך כו' והוזקק לומר כן דלמה מכו לתרוני משום דהוסיף בכור בלחוד כדלמר כאור וכמים ואין זכר לכלמת החם שהזכירו הגורמים המתה בפסדו, י"ל מיכה מתחה נתורים אבל כאן שהמתה הנלחתו נתעסו מכיון דלה נתקלל ענין זה לה תעבד המתחה לעיתתו בכור מי לחו דהנלחתו ענמ' סכת נעשו וכעגין דוד דכתוב, וק' דכתלרם רוח גרסינן וכתיב ויהי ה' את יוסף כאור לה היה מיכה שהתה דכתיב כי שמו תותי בכור, מאחר שהתשובה מכיון דלכשוף הוסיף בכור מיכה שהתה וע"ק תחלי נקט ספור יוסף לגר המשקי ולה מאחר דכתוב ויעבהו על כית הסוהר, ושתה י"ל דהתם לה פריך תויהי דכתיב פוטיפר דפשיטה ליה לתרוני כדהם, לגה תויהי דכשוהר פריך דה"מ ליה דכיון דה עמו ותושל על כל החסורים שהתה שלימה היה דלה היה ליה יום עברה התם ותשבי דכיון דהוה נופיה קתמר כי שמו תותי בכור תלמה תכתי תנטער הוה: **והכתיב** ויהי כיום הזה וגו' דתתו גדב ותכיהתה שהתה התשכן שלימה וכדתניה בפ"ק דתגילה שהותו היום היה שהתה לשני ה' כיום שנברתו שהיה ותרן, ותשבי דמ"ת כיון דלה תתו תין שהתה התשכן שלימה שם"י התה תקלה, לה נתי תמן דתותיב סבר כיון דתין גרת תיהתה תלה לקרוכיהם שהתת התשכן דהויה לכל ישרתל שלימה היה ולה תייתי לגרת יתירתי, ותשבי דמיהתן גרה לכל ישרתל ותכי תשהש כתדרם תסתר דגרסי' כתותו יום תתו וכתו לתם כל ישרתל: **שנגזה** תלתת התשכן כשנכנה ס"ה וכת"ר ותסתר יה ט"ס;

שצריך לקרוש כדכתיב ויקרש יהושע שהלוניו כשהכו יושבי הגי ביערתל כ"ו לין יום וה"ם שנריך ול"ק קרש דק לו שהית גרה גדולה שהן נריך לקרוש ולה תשום מילת בורתת קרש, תו לגה תיתה דאגד הקרישה עגמה הוה דחשיבה גרה, וכם"ג גרסי' שנהרג יותר משקול כרוכה של שנגד' וליף לה תכ"ל יום, ותו גרסי' התם תה כתיב התם ויקרש יהושע כלו רחיים דהוה יותר תדקרש יהושע אתת גרה גדולה הותי דתי תשום ל"ו הדיוטות לה יקרש כתלך וה"ת תה ענין זה לויהי ה' את יהושע וכי נתשך זה תוך לו נשפקה השנחת ה' תהיות עם יהושע דחשיבה ליה גרה תה ל"ק הכיון דכו כיום תירעה גרה זו לה הוה שהתה נתורים, וכני דייק בת"ר דגרסי' שכו קרש יהושע וכתד' תסתר גרסי' שכו כיום נהרג יותר כו': **והכתיב** ויהי כי יסב, פס"ג פרכי והכתיב ויהי דוד לכל דרכיו תשביל, ותשבי תף היה תיבה שהתה' דכתיב ויהי שתול עויין את דוד, וכן כתגילה וכתבו התום' וכתי' התם ויהי פחול עויינו כשביל הנלחתו תשום דק"ל כיון דדוד היה תנלית תתיל תתוי לה תיבה שהתה גתורים לפי שבחול עויינו כיון שלה נפשקה הנלחתו תעם"י שהת"כ נגטער לכך בריתתו מ"ת לה היה תיל כשנחת' כו ויהי דוד נו' תשביל ולזה תירגו שהשני שהנלחתו ענמ' שכת תיבת שחול ליתה שהתה גתור ותבי לייתי לגסת דתל' תסתר דגרי' שהתוך כך ויהי שחול עויין, ס"ק דכתגלה פריך תויהי כשהגיס שנה גו' ותויהי כשהר רחה יעקב את רחל, ותם"ה תסיק דא תפי כר' יוחנן דשכח תת"כ רש"ן דפליג שכח שתי עבירה לזו, וי"ל ויהי כפ' שנה דתיירי בכגון כ"ם תיבה שהתה גתור שבתיל ליחרב, ותשם לה תסיק גרה כשביל העתיד דבעדן חדוה חדוה, וכיגו דפריך התם תויהי ערב ויהי בקר יום ה' ולה תעני כתתשני הכה ויהי כתפ' רחה יעקב נתי תית היה גרה דם ל' שנכה על כוחו כידי דקניות, תו על פרשה סתיכה נכנסת שהו לקהורים כדלקתן פ"ק, ותת דכתי' ויהי היום ההוא כפ"ד פריך ותשבי לה: **ה"נ** תתר להם כתיב ויהי כיום ההוא ויהו גו': **עור** היה שהתה שכו כיום כו' ת"ל שכו כיום כולה התפיה שלה דעדיפה ותשבי שהתי' הגרה עגמה תית כה שהתה וכתדרש שהתר תשבי תדויתו' וה"ת תה תיכה נתי גרה היתה וה"ת כ"ל כהויהי דהוי לכון גרה ותתיון דתית שהתה וגרה יחדו כתני דלעני' ל' דתם"ע ולשון ה"ק ויהי לשולם תית כיה גרה והיה לשולם תית כיה שהתה תתיון דתית כהויהי נתי שהתה וכהויה גרה, וכן דקתתר כפ"ג תף היה תיכה גרה פי' גרה נתורים שהתה נתורים דגרת הגלות לה תפיכה גרה כלל כיון דע"י יכוסר עון כתו תלה יגטער הלוה כפרישת החוט;

עור היה שהתה' וה"ת והיה למקדש ולתכן גבף נתי עבידי

ליה, י"ל דהתם נתי פחרכן כ"ם והגלות תיירי והיה תלה לתקביל שהתה דגיהת לתותויה מהיה כתתר בלכתה ירושלם דכתיב גלות כהדיית; **שנאבך** תם עוזך, תין להקשות תם תם עוזך כיום שחרב כ"ם נתי לה יוסיף להגלותך ותלה גלו ככיית שני דבתר פיגלו תגלות דתסגן קלתר ונתולת בית שני לתו נתולק שלתה בעדין תין תשובדים לתלכי תדי וחרם ולה תלך תחה ולה נתקבלו כל שבטים וחסרו דתיכה תורים ותומים ותתרון כו' לו כתי קרת כחרכן שני תיירי דשיש ושתתי בת תדום על תרכן שני כתיב ולה יוסיף להגלותך היינו תגלות ולכן כדפרש' בתקרא, ותת"ת יליף לוהיה כתתר בלבתה ירושלם דכי היכי דכתרכן שני הוה תכוכי לעזות והדין כרתשן, פ"ק תנ"ל דתם שניך היינו קיצות כיום שנחרב כ"ה דפשטיה דקרת בעבור כל הנעות שכו' כתגלת שנית כהלל' גלות רתשון ושני כי כשנגל עכשו לה יוסיף להגלותו ועוד תם נתתלו הצוות כיום שנחרב בית תתקדש לתה זה תלמו כגולה תח"כ כתה שנים י' וי"ל דכיום שחרב בית תתקדש לתו דתיקו תלה תרכן וכל תכיודיה דהיכו הגלות שבת פ' כתרכן, ותשם דתיום כתרכן תתולו מתחיל תלי תיכוכי כיום שהוה תחשיב ליה פתחה שתתו תלת התחילה פ' הגלות וכרות הכלות לתגלה;

כוש ותתרוד' דתדכתיב כעשו על דכרי כיום ולה תניהו דתיינו תלה בכתרוד שהתריד הצולם כדלעיל פל"ו סתיבין דכתרוד נוטיף תיקרי כוש כתכין, והיינו דקתתר שהיס כיום יהיו כלויתר כן כוש ולינה למי דכוש כן תס נוטיף הוה כתרוד דת"כ שהיס כוש ודלו תיבני ליה לה כוש, ועוד תלי וכוש ילד לת כתרוד דתדכתיב ותכי רחשית תתלכתו כו' לתרן שכער ותתרפל הלך שכער תשתם דהוה לתרפל, ולהבי תייתי לה הכה כתרוני קושי' ותפ"ג דתפשר לתרפל לתר הוה שיהם התלכות תכתרוד תכיון דקרוב לומן תלתתה זו כוש כתרוד כצולם שהוה לתפיל לתפרשם לכבשן כדלעיל פל"ח דחוק לומר דכיני כיני תת, ועוד דתשתם ליה דקיקר תלתת תרפל כשביל דתפרשם כדלעי' וה"ק כוה כתרוד שהלק על תחלתו;

אברפל שהיתה לתירתה תפילה, תפ"ג דלה היה נריך לרתום שם כתרוד ותרפל דה"ל דהד תיכיו שם תכנם כלי טעם וכדלתר כריש ר"ה נכי סיהון וערד וכשבן, וכן נרסי' כיכד תעכרין דכ ושתולל חד לתר כתרוד שתו ולתה נקרת שתו תרפל שהפיל תפרשם לכבשן וחד לתר תרפל שתו ולתה נקרת שתו כתרוד שהתריד כל הצולם מ"ת כיון דתשכח לתדרש כלתו דיש וחכילו כשם מ' דרכם ז' ל' לדרום תעניכו כדכתיב כפי' סי' י';

אמירתו תפילה, פי נורתו תו פחויו כי נוך כפיו לתתריך כל הצולם כדלעיל פ"ו ויהיו דתתרי ותפלי כתעלת שהתחיך כל הצולם כתרוד כתיב דלה דכתתר פירש תתר לשון תפילה תנ"כ תרוש תתריך ס"ע שאלך התליך כל הצולם, תו לשון כעם כתו תתריית דתתריית, ועניכו ס"ע כפשו היה נתר נעות דעות כצולם, וכן דתתרי ותפלי כתרפל שכעם כנגדו, וי"ת ותפלל לשון תתוך, ותיהו כוה לי;

שאביר פירד לכבשן האש, תשתם דפי' פכיכת דתפלי דתפרשם דקתתר הוה שהה שניעדו הוה שנר פלי לירד לכבשן, תף פי"ל דתפילתה כתפלי נפשה היה דקתפרש שהתה תתרפל לשון תתר ותפלה שתתר לתפרשם שירד לכבשן כהכיה דש' כיכד תשכרין תכ"ל;

תנין תניכו, תשום דכיני לפ' דנוש שם תקום כדתרי לי' תייתי שתך תולפר דש"כ שם תקום הוה כדתנין תיסרין לשם תלפר ולהו שם שהתה שדרך לקרות תיסרין על שם תקום ולה על שם שהתה, תכל תשכר ושלה תין רחיה די"ל דקלתן תיקרי על שם שהתה תכל כשהתה תלפר נתי שם תקום תין שהם לתר שהרביני נשהתה תכלן: **ארך** הוה תתן, תקום הוה שהה שנקרת נוש, ושהם קריותו כן לפי שנקבנו שם תכתה נוש וכשנו תרם ת' והתליכוהו עליהם תלכות תדשה, ולה שני תלך נוש נתה ולה הכיכים והשהם שהם תריש תהשבתי' וחבריהם כפי רת"כ שם כתה לה הכיר שהם, ועוד כיון דשלהתם על שם התקום כדלעיל תשהע דנוש נתו שם תקום, וכ"ם כיון דהשכחן לתר כרומי דתיקרי תכי ת"ק ל"ת לתר שנקרת נוש לפי שנשלו תרם ת' כו' דלעלה

כלומר הכי מקרא הוא שנקרא כן • ואין טעם כמחות המדינה • ואמת קבלה היתה בידם • וכן כריך לומר במ"ם ותדע לך היא שהוא דע"ב הל' דלעתה נקרא המקום על קבוץ הגוים למהלך חמש מ' ויהוה המלך הרחמן וסוב ירחם עמר תמיד

ז דבר אחר ויהי ביומי אמרפל מלך שנער • זו בבל • ואריוך מלך אלסר זה יון • כרר לעומר מלך עילם זה כדי • והרעל מלך גוים • זו מלכורת ארום • שהיא מכתבת °שירוניא מכל אומות העולם • אמר רבי אלעזר בר אבינא אם ראיתה מלכיות מתגרות אלו באלו צפה לרגלו של משיח תדע שכן שהרי ביומי אברהם ע"י שנתגרו המלכיות אלו באלו באה הגאולה לאברהם :

ח עשו מלחמה את ברע וגו' • רבי מאיר היה דורש שמות • רבי יהושע בן קרחה היה דורש שמות • ברע שהיה בן רע • כרשע • שהוא בן רשע • שנאב שהיה שואב מעון • ושמאבר • שהיה פורה ובוצע ממון • ושלך כלע היא צוער • שנתבלע° ויורית :

ט כל אלה חברו אל עמק השדים • שלש שמות נקראו לו עמק השדים עמק שוה • עמק מועצות • עמק השדים • שהוא מגרל °סרני • דבר אחר שהוא עשוי שדים שדים תלמים • דבר אחר שהוא מניק את בניו כשדים • עמק שוה • רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמואל בר נחמן ששם השוו כל אומות העולם וקיצצו ארזים ועשו לו ביתה גדולה והושיבו אותו למעלה ממנה והיו מקלסים לפניו ואומרים שמענו אזנינו נשיא אלהים אתה בתוכנו • אמרו לו מלך את עלינו • נשיא את עלינו • אלוה את עלינו • אמר להם אל יחסר העולם מלכו • ואל יחסר העולם אלוהו • עמק מועצות • שהוא מסובב באילנות • א"ר תנחומא נפן ותאנה ורמון אגוז ושקר הפות וברסקי הוא ים המלח • אמר רבי אייבו לא הידר שם אלא צנורת • היאורים נתבקעו ונעשו ים • הח"ד

°בצורות יאורים ביקע :

° שהים

ממ"ם רש"י נכוי נם לזכר היות ברית שנתלטו בנללו • ושמח בתר הכי הוא שנתרבה בעוד מדיונים :

שלשה שמות לית בתיבר ונקי לכו דכלב' שמות אלו על מקום אחד ולית שם ג' שמקום ואם דעתם לפרש וינח אלך סדום וינח מהכור לקרות לתרבה כשעבר מהם כדעת הרמב"ן ניחא דכ"ל דעתק סוף הוא עתק הסדים וה"ג דהוה ג"כ עתק סוכות ויתכן מקום דלעיל מיניה נתת לירתיך נם להתנוסס ודרשינן ליה לקחן פכ"ח בתרהם וכ"ל נמי דחלי"ס דיעבר בקרנו מיירי ביה וכבש כמו שכם ס' וכבלל שחלק תרהם מיירי וה"כ עתק סוכות הוא זה שע"י כח הפלל לתרהם דלא תחכתן ליה שם מלל במקום אחר :

מל' זדן השקתם

כינרל סדנין נר כמו סדן על מקחה כלומר חילות נדולים שעושין מהם סדנין לנפחים : עשרי סדים שים בו כליות כסדים וה"נו תלמים : שהוא מניק כו' סחי מרן מתנה : ואוכרים מתעוכו מדוני ליעב' דקרא נקט : ששם הפוי עיקר טעמו מדכתיב הוא עמק המלך מחודש הנעלם בנעלם מחכתו כי לית נרסה לנו עתק המלך ואיתי מלך הוא מלא שכי הוא עתק כו' הוקם לתרהם דהיכו תרהם שכם הפוי להחליכו בפוכו מהחלחה דחל"ב הלך דדרים עמק שכם היות המקו' עתק ע"י מרעים ו' כיתה שפעו הונבה להיות שוה לפקומות הנבוהים :

תיכו כח

וכצצון מרדים נר' דמורחת דמילתא קאמר כי דרך לפעות כן כשחלכיו' מלך חדש כדכתי' ויהוה ויקחו הים ויטיחו אחריו אל נרש החעלת • ויתכן נמי דדרים עמק שכם היות המקו' עתק ע"י מרעים ו' כיתה שפעו הונבה להיות שוה לפקומות הנבוהים :

מלך אלו מת שלינו מיית כתר דקאמר מלך אחי ריבותיים דכתיב ויהוה כיון דסוף סוף קרחותו מלקים הכל בכלל ולא משתע דכתות כתות קאמרי וכ"ק שהות הקודח מתיד כשם ה'שי"ם ואיך נקר לחותו מלקים שיחסרו לו שהות חלוה ו"ק אחי קאחר אל יחסר העולם אלוהו אחין זה אחר שנוקל כו חסרון ואיכלות וכי' לל ס' הות החלקים חו כדוך ל עלינו וע"ק מה ראיה כאחר שנקרא מלך דקאחר אל יחסר העולם מלכו אחר שנקרא נפיל ואחק, ו"ל קקרחותו מלך להיות כלם משוכדים לו כמלך אחד חעלחו ואח"ת לפי שלא היה מלך אחם שכבל חקום היה מולך מלך קרחותו נפיל, ח"כ לפי שעם היות מלך אחד היות מלך עליו והוה כב"י אחי מלך קרחותו נפיל, ח"כ מלך אחד שרדם ואחשלה ובפיל אחד עלאחו כיאם ואחידות ואעלה, ו"ל לפי שהחלך לח יחניח כעם כי אם ע"י סרים אח אחעטוקותו לח יחנה ב עחם רק כנפיל אחוסף ואוחן עחם וקרחותו חלוה לי רוח חלהים קדישין היה כנבואחו ונפיו ולפי שקראו בדבריהם שה"ל לפ' כי נבוה חעל נבוה סומר שלא יוכן החלכות כולל וכ"ם החלכות לזה אחר שיהיו בדבריהם לומר שלא יחסר העולם מלכו ואלוהו העליון לקרחם אותו חלך ואלוה, ח"כ ח"ם אלוה אח עלינו ע"י עשה לנו חלקים אשר יולכו לפניו שחשבו שהעולם אסור בידו ולהנהינו לזה שרחו לומר חלכיות והפנחת ה' מסולקת מהעולם אף על פי שאנשיהם יודע להם כדעת עקחי עובדי ע"ז אחו' עוכ"ם אח אחרן כיד שרי חעלה או לאחכ' שהחעכ' עחרחו כחעשיו קר אלוה חלוה בדעתם שהשלוה החעכת היה חעכת הנרמים השחמיים כדעת הרשעים שעשו עכנו אלוהות וכדאחם בפ"ב ס"ח ואחרו שהוא לוה לעכין חעלה וכבוד ואלך לעכין פולטנות ולו"ח אל יחסר העולם אלוהו ואלוהו שלא חשחלק חשחלק ה' והפנחחו חעולם שכל וכדי שלא יחשבו שלפי שחשב שהם חכחיים הפכה הרחשונה אחר כן אחל להם ירבו כה אף על פי שיעשו היכולת כיד שרי אין דע לו"ח אל יחסר העולם אלוהו כי לעולם הפרה כיד ה' שרי שליט כמלכות היעשה ויהוה

תיכו

מ"ת הכסוקי וכוותר המלות

מיכו מלמ כאחד הכשמיים סים מלך על נבטו : **נשיא** מת עליכו מע"נ דהכא לא כתיב נשיא ואלקים מדאסכחן דקאמר ליה התם כשיא ואלקים ס"מ סדרכן לקרות כן , ואמ"ם כאן עתק המלך אמרו ג"כ לקרן נבי סאשבו מדוכי מלך מת עליכו אפשר סגם נזכר שם מלך כי מ"ם מדוכי אפשר נשיאות בשמות נרדפים , מ"ק מלך בחתרו לו אלקים מת עליכו דמ"ם בשיא אלקים פי' נשיא על אלקים ולפי מ"ם בשיא אלקים פי' מגשיג ניחח דשיא אלקים משמע מנשיג

מסר ס"סהגהה כידו :

שהוא חסוכך אפשר אלא צריך לדרוש כל נ' בשמות ניחח למדרש כולהו כדאמרי בסיסן ר' , **נפן** ותמנה אלמו נילפן מרוסה ועושי סיכוך :

יסים שרש מדינות אם המדינות איסור

לא היה אלא כעורת פי' נחל קטן כתו מרוב מחמצו יכולו שם סים אלוחים סהיס היה שם תחלה והיתורים דהיכו יחור ס שקרוכים שם נתקבצו כלומר עברו על גדותיהם ושפכו שם מ"כ ונעשה יס סחלה בעברו שם עם הנהר , ומדכתי רש"י כחוסם נר' דנרים הנוים נתקבצו והכי תוכח מדמייתי בעורת יחורים שקע ום' סחנדש דמ"ם לומר שכניותו שמק הסדים היה כי סיך גלחתו עליו וסיה כחרו חמר ולא ס"ל דשמק תוכך ענמו ואחר עתו כהר"ש נם נם לא לחר שם ס נחנך לחוכו כדפרש"י דכעורת יחורים שקע משתע דמיירי בעין סדוס דלעני מיכיס הכך מסרס הרים דהיכו מכפכת ערי הככר כדלקמן פר"ס ולא מסכחן בקיעת נהרות כהם אלא הכח שהשמק שם להיות ים , ומ"ש הוכרך לומר שהיה שם בעורת מכיס מן הים דמ"ל לא יהיו מלוחים ונתקחו דיקו לומר שבעוניותיהם נעשו הים מלוחים כדי שלא יכטרכו לומר שמלו ג' כ ים חים :

שתים עשרה ו"ג דחי כולהו י"ג כשלש עשרה שנה חיבני ליה לכרש ושלש עשרה שנה שחסרון כי"ת כחו כי שנת יחים דחי כולהו ל"ה וכ"ו כח כדרלעמר חיבני ליה דחתי שנה דחכי לשבי סחרד ולא לשבי השעבוד נחי ור' אחר לך דלא קשיד קרא למחני אלא למרד שהוא שנת כוח כדר לעמר וה"נ מה חקיים רש"כ ושלש עשרה ושלש עשרה חים מקיים ר' ובי"ד אלא כי"ד למרדן :

בעל קורא טעין בשכיים ולכן כדרלעמר שעל סחרדו כו כחו להלחם ככוס כשובי הקורא ולבני כתיב כח כדרלעמר והחלכים דהוה עיקר והם טכלים לו חע"ג דלבי' כתיב לחרד על הנער לריך כו • **בעשתרת** דקרחה כלות' שהוא שם הקיס נקרא כן דלא ניחח דשם החקו בעשתרת ופי שהכו וכשרו שם קרני הרפחים דרחוק שהיה שם החקום כ' מלות שים להם ענין כלשון הקדם דח"כ ה"ל למיחך קרני לרפחים • **יה** זיחנה דכהן היעים שכשם דקחוב כחוים מלשון זין כחו מזיו כבודם וה"ה כחו כהם וחה שלא פי' כחוים שם שחוה והם שם חקו כשפטים דקרא דלא חשכיח כחים שם לחוה בשום חקום דכתב כחוי כיודעי' ורש"י כתב כחוים שם וחזחוים והוחק שכשחו מיחיים שה , גם מ"ם הרח"ם סחחר סרפחים נקראו כך כחות רפחים ויחיים חחזחוים והחכרו שה היחיים והרפחים יהיו כחוים כחזחוים כהכרח דחדרכה שה חיובחים שלו הרפחים והיחיים וכחוי הנו בחן שלכחן רפחים לחה קרא ליובבים בעשתרות רפחים וליושבי הם זחים וליושבי כוה יחיים דחכי חת"ל שלא נקראו יחיים חלא כח מ' ליושבת שם מ"ת מחחר שכלם רפחים ליחח ויכו חת רפחים בעשתרות וכחם וכוה חלא דחלו יחיים חלו נחי חעם הרפחים אלא שם עענחי להם וחח"כ הועתק שם זה לרפחים על שם שיחתם וח"כ חין כחוים כחזחוים . **הרחין** קרין חינון ופי' כוה

קדיחים כוה היכו כ' עיירות דחיקרו כן חלו כוה יחחר על הסדום שכגבול סחיהן ולח פי' כוה קרייחים שם דהחוק לחיחדחי לגיות שם חקום ח' כשחי חלות חלשון הקדם, וחע"ג דש"כ כן בעשרות קרנים היכח דחפשר לח חחבינן הכי , זו חטרוכלין בלשון יון חטרופין היכו שם חחדינות וכל שעיר נדולה סיחה יכולה לכם שהיח חטרופין וחחר שהעיר היחה נקרחת חורי וחחר שכל יושבי העיר היחה שחר כחקומות שנקראו על שם שורה וחין קריחת חח"ם כהרח"ם שעיר כיוכר שעיר חחח נדולה וכו חחדינה שהו ולח ק"ח כי שעיר החורי שחפשר יושב החרץ הרחשון נקרח שעיר וקרח כשהו על חלחחי כחרן חחום וולחו וקרח חורי ע"ש חחדינה הנו וחם שלח פי' החורי שם יחה העם ע"ש חעיר הרחשון שיחיה שהו חורי שחחורי וסכריו ויחיה שעיר שם החקום וח"ש כני שעיר החורי שנקרחת שעיר על שם החרץ שנקרחת שעיר כדכי' הרח"ן לכיון דחכי' לחיחר טעם שם חורי לח חחרי ;

ויצאת לשם לחירות כלחר נקיה וחשוכה שם לכדם : **בדך** הפנה שנפנה חחרץ שיח לחחרי , וחכיון שכריחים הוי ל"ח כשי"ל כפ"ש כי נילון לנור נר' שכול נחנהנ ונחנהנלנו כחרטוחיהם שה נפל חלרנו על זה חכל שחרץ כוחש נחנרדם לויוכיה הרחשונים , וח"ל כל לחד חפם לרנו לי סיוכיהם שה . **בישריא** דפחרן כחרנחנו חיחר דפחרן וסוח חן חיסור שלכני הח"ל כפ"ש הדכר לדעת ר"ש לישו שחיל נשן חיסור חלחה חיסור של כחרן ליל שנו ושל חחרי של חיחו שנו ושל חיכן נכר וכולם חחורנחים חיחר ולפ"ז קנלה סיחה כידם שכיו חיסור חל"נ חל"ש היו הרים ונעכות כח"ם הרח"ם חכל דעת הרחכ"ן שחל פחרן חקום חילים ושוני חקום חלוכים והנכוה כהם לחיות נטושים כחיסור כו' וכשלל לח כי' דכר ו"ל לדרכו שהוא חלשון שהו חת הנעל שפי שהם שכשחק כחלחלחת : **אנר** ר' חחח כו נעל פסי כ' ושם פי' , **עדין** לח כולד עחלק שהרי כן כנו על עכו שה ודוחק לומר ח"ם הרח"ם שהיה כיחים הקדמונים חהם נכנו שהו עחלק ולישו קרח שהו על שהו חחחר שלח נזכר כחקום חחר , ל"ק חכיון דכשנכחב' חורה הוה עחלק חחי קיחה וכבר דרכו שם פי"ו סי' כ' , **בעין** נדי דחחריח כחרנחנו והח נחרלח כדלעיל כחיל פחרן , ולפי שיש עין נדי חחרת על עכורים כדעחי כחרחי עין פרים דהו היח על חחרים . ד' חלכים עכו חלחחה דלח"ל לומר ד' חלכים חת הה' הח ידעי חכיון חלח לחשחפ' שר' החלכים היו נכורים חחח חכיון שיכלו כנגד ה' , ומ"ל חלו קרח חע"נ דהח ידעי סיחו ד' כנגד ה' לח הוי ידעי דנכורים היו חפני שנניחום לחפשר דחיילות הד' רכים חכח חכל חשחיון דחלכים שיש היו כחיילותיהם . ומדרך השולם הי' נחחם לולי שחלו נכורים . ומ"ת חחי נפקח חיכה כנר כחב רש"י להחיישן ש"ח כנון לנו כשוח כה . ח"נ לחשחיישן חנכרח' חשוחת שכניהן חנכרח ח"נ ש"ש שיכלו הד' חת הה' וחיין זה דרך שכע חלח ח"ש כי כדי שיכנו חת לוט ויכלו כיד חנרהם ונדל כניו :

בירן חסקן החר חפלים חחר כלומר חלח היה טיט כשם חלח שם י' חוכרים שם לישול חחר היו נפשים כחחוז' והשים חפני חסקן דרך לכור ליקרוח על שם טיט יהן חלח על שם חיחיו חק על פי שכרוכה טיט חכל הם שנת חפשה הכחר קחמר ניחח • וכוד דהשחח ניחח יניחח חלך סדום חלח סגיחה לים שפים דרך נם כדכשמוך : **אלו** חחכלנו

יג ויקחו את כל רכוש סדום ועמורה ואת כל אכלם ׳ ר׳ יהודה אומר זו עבודה ׳ ורבי נחמיה אומר אלו הכותבות ׳ ויקחו את לוט וגו׳ ׳ כך עשו ללוט נתנו אותו בסירא ונשלו אותו עמהם כל כך למה והוא יושב בסדום לקיי מה שנאמר הולך את חכמים יחכם ורועה בסילים ירוע ׳ ויבא הפליט ריש לקיש בשם בר קפרא הוא עוג הוא פליט ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברם יושב ועוסק במצות עגונות הוא לא נתכון לשם שמים אלא אמר אברהם זה קונין הוא ועכשיו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נושל את שרי אשתו ׳ אמר לו הקב״ה חייך שכר פסיעותיך אתה נושל שארית ימים בעולם ועל שחשבת להרוג את הצדיקים חייך שאתה רואה אלף אלפים וריבו רבבות מבני בניו ׳ ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בירק שנאמר ויאסר יי׳ אלי אל תירא אותו כי בירך וגו׳ :

יג וינר

לחיילים נפשיהו אין יצא מלך סדום , ותע״ג דויטוסו מלך סדום ויתורים ויכלו כתיב , ר׳ סימון אמר עם חוכלוסיהם וכלו רוכם והם החוכלוסים , אלך החלכים , ותע״ג דהוה מפקר שנפל מלך סדום ככתוב כמו כן לא מציאו תח״כ אלא מלך סדום מסתמא כיון שהוכרים הכתוב כאן יחדו בסיפה ולא חלק מה שהיה על מ׳ היה על כך , ות״ח אלו החוכלוסין , למה דוקא כלם אלא החוכלוסין שמי לתו דוקא כי חנסו החלכים שמי לתו דוקא נמי מהחוכלוסין הרה נפו עמה , נפלו החלכין שכל החוכלוסין נפלו והכתיב ולרכי נחמיה דקאמר ויעלו סמה אלו החלכים לתו דוקא דקאמר מהחוכלוסים נכלו מהם מסתמא ולא תשביחנו קרא

עד דעתיק דר״ג קציני חיך יגא מלך סדום , ותע״ג דהמ״ל דרך נם כדר׳ ותע״ג דהמ״ל דכתרו תחר כירון מסקן תחר לחן כיניחתו נם כדלעיל מסתע דכתרים מהם הוו כסתם כתר דת״ל תפרורת מיכני ליה יות״כ תחר הוה הטיט ויטבע הנופל בו

בשעה שירד בו כלומר שנעשה נם למלך סדום כדי שיחמין בתרים דת״ל כל כתה וכה לזה מלך רשע ׳

ויש פלא היו מתמיהים מתחר לה רתו סדכר בשיניהם תו לתפילו תרחים תשבו דתעשה כשיטים תו לתחוק עיניהם הוה תכל כשרתו כי מלך סדום נעשה לו נם ודתו כי לא תשנחו נפל פלא בע״כ תפני פניהם כדי שיתתרו שנעשה תעשה כדי לרחות ׳ והרתב״ן ז״ל תמה מהתחות פלא היו מתתיהים שנעשה ה׳ נם לתכרתם כרתותם נסו על מלך סדום לא יוסיפו תחוכה כשי״ת כי מלך סדום שוכר ע״מ היה והנה נסו תו יחזיק ידי פע״מ תו שיחמינו כנל הנסים שהיו כנשים תו תקרה כתפערות דתחוקים ונסו נותן טפח כלפי התחתיכי נסו של תכרתם והשיב כי תולי יפרשו ויגא מלך סדום לקראתו שיגא תן הכור כשעבר תכרתם עליו כי נעשה לו נם לכבוד תכרתם שיגא לקראתו לכרתו ולכבדו ׳ ותפשר כי תכרתם נשנו הפיט נכור ההוא כי תכך להניל התלכים ולהשיב להם רכוש ונעשה הנם ע״י ותם נעשה נם לכבוד תכרתם כ״ם שיש להחמין שנעשה נם לתכרתם כו׳ ׳ והם דכרים נכוחים נם ת״ה לשל שעתק שוה הוה שתק השדים נראים כן כדכתיב לשל , ות״ם עליו תרמ״ם דתם כן היה להם להזכיר שיניחתו היתה על ידי תכרתם תתחר שהוא הטיעור להחתכת נסו של תכרתם תיכה טענה כי תתי שתכו על התכין דודתי לזה היה הנם תו שהוא תוכן תויכה מלך סדום שלא נוכר תטיכן יגא שלא שתת״ם בע״מ התחיל תקנקש נוכנו לא תשתע כן דתם כן כתה יתנהנו תם תכרתם כי הוה עשה לו ת״ת כל התכוד והכבון מ״ם הר״תם שבאותם הזתנים לא נתכרתם ברין כעולם תניחות נסים תוך תטבעו על כיולם והנתי דתיה תיכרו תכרתם כי היתה שתת שכל טע״ת התקדתונים לא עבדוה כתורת שלא כתשנם שתסכה ת״ל תשר כיתבת שטבע כיד שרי תשלה והיו תפקיעים להוריד תהם שטע ע״ר הטטע שת״ם כע״ת תהלטות ע״ה , ולכן כשחשבו הנלת תכרתם תתכבון לא שתניהו והיו תכתיעים הדכר וכשרתו נסו של מלך סדום שהוא תוך תהטבע שתניהו נם כתניעות נם תכרתם , שתם כתה שהוסיף לומר שלא תכני שרתו נסו של מלך סדום שתניהו כנסו של תכרתם שיגא תלך תהלטות ע״ה שכל תה שנעשתה לתם תכנסו של מלך סדום יהיה תם לתפקיד ולתם תכרתם שיגא תלך תהלטות ע״ה שכל תה שנעשתה לתם תכנסו של תכרתם

פתוח סתומות

נכי כאחר משפטו פעלו כאחת דמת' הפעולה הטובה לחוד והרעה לחוד ת"ק כיון שהכוונה רעה היה יכים לו סבר על המעשה דוחלי הכוונה עיקר וכדתנ' בנויר כ' שחכלו פסחיכם זה שחכלו לשם חכילה נסה עליו כאחר ופופעים יכפלו כם ' וכפ' פרושה ת"ד

סתרנה תשות לשם מידו לידה כדי להשתכל בה שפילו קכל תורה מסיכי כו' לח יקשה מדיכה על נחיכם ' ומשתע דכנותן תשות לנדקה מיירי ' וכפ' היה קורה אחר כל הטושה שלח לשתה נוח להם שלח נברתו ' וכפ"ק דשכיעית כל העוסק כתורה שלח לשתה נעשית לו שם התות שהרי שעם היות המעשה הנון חזלי לאר כווכה ' ולח דמי להח דאחר,

פסעיו כפ' חלק גדולה לגיחה שחברה שכינה על גביתי הבעל שחעש' שנכנה כשקר והעביר הכניה על נבואתו שפ' לח להעביר כתלון

מלמד לו כי מה חפנו בזה חכל הוח מחלים להכנסת חורחים נחכונן ולכן נקה ע' חעשה חכל כשחכיון לרעה חיך יתלן לו שכר ' וי"ל פלויות החנות חושלות כשכע וכשעלה יחרייב שחכל חעשה החנוה יוכר לחוכל לשם כלה כווכה סיכוה ניחן וחעפ' שחכל הכווכה הרעה נעשה ולפי שעיקר הכווכה יגדל עכשו להחיידו ויכים שכרו טכל כעוה"ב כענין שוח וכן כלך כחרנה חעות שנו וכשוסק כתורה שלח לשחה שים לשם קנת שכר כעוה"ב חגד נוף החנוה ' ות"ח נוח לו שלח נברת חכיון דשכשו גדול לעשו"כ ' ות"ח היכי קחתר לשולם יעשוק לחד כחורה וכחנות חפי' שלח לשון שחתוך שלח לשון נת לשון שכשכר ת"כ קרכנות שחקריב כלק כו' דשה לח לחריכין יש סוף כחנות שלח לשון שלח כשחיכו חתכוין לרעה כדכתיכנה כש"ח פ"ט סי' ו' חכל כשחתכוין לרעה דעוה לו שלח נברה לח ' ויכיו דחכח לחריכן פנשכם עוג על חחשכתו ושלו היה כנויר לחרי דחנוה שלח לשחה לח נרחית כולי שחי שלח דמיית כשכירה שלח לשחה ולחריכן לשולם יעשוק כו' ות"כ נכי כלק שכתכון לקכל חת ישרחל היכי לחריכן לשולם יעשוק כו' דחשחע דעוה הדכר ' וכני ככורי יג' ויליך דכלק לח חשיב חתכוין לרעה שלהניל שנחו עשה שעוה שים ישרחל היו כחים להשחידו והוחר לו חשוה הכח להרוג ' ולח נכי' דיודעים היו ש"ח יקחו ישרחל חרנם כרכתיכנה כפת"ח סי' ד' ו"ל דלשולם כשקי ' וחתכוין להרע חירחי ' ומייתי רחים שחעש' שחיכו חכוין לש"ש יש לו שכר חגד נוף החעשה חכלך שחעש' שחיכתו רעה ונעכש ת"ח היה לו שכר חגד נוף כחעשה וכ"ש סחיכו חכיון לרעה ;

ועל שחכת ' לחו חשוה לחחיכלה רעה ה"חברה לחעשה כת"ח דחיכח דחיכח נחי חעשה חעש' שלוח טוב כיון שחכיון כו לרעה חפילו ניסרחל נעכש כלכתיכנה כפחוך ' את הנדיקים חכרהם וחכיכיו ילידי ליתו דחסתחת נדיקים כחותו הוח ;

כל השוכם חעבר ת' כלוחר נכך חחוכים והוח נכף חניים שכחור וכל סיפיתו נחי חיקרו עבריים ' וחחה טענת ל"ק כרכנן ור"ע ורכנן ל"ק כר"י דנכי לח יוכלין העבריים חולתו לח סייף לחי חכי ' ויהיכו ר"י חלי חתרץ דחכיון דחיקרי' חכרהם עבדי פל חתו נקרחו כל כניו ' ת"כ ר"ע ורכנן ל"ק כר"י דם"ל דכל השולם לח נברה חלח כשביל חכרהם שילכך ליכח לחי חקול לכד וכלפליני כביולה כוה כפ"ק דכרכות נכי כי זה כל החדם ' ור"ע ל"ק כרכנן דחין דרך ליחם החדם חלח לחכיו חו לחרגו לח לשם נד כי עבר לח יורם על שם חחרן רק לכד חת וכבר יכולים לקדות נ"ע העמודים כעבר הנהר לעומדים כעבר חחיד נישת עבדי ' ורכנן לח ס"ל כר"ע דחדכתיב לח יוכלון החנדים לחכול חת העבדים משתע דחנהג ידוע היה להם ' ואי כני חכרהם לבד היכן נזדחנו לחכול עם החנדים כשפם אחרת ' ויהיו"ר נ"ע דחיק דקחתר כי עשה לח יחכלון כרחותם חותם חוכלים חושבותם ;

בלשון עברי לחו היינו לשון הקדש חח לשון של כני עבר הנהר דומי דכתב עברי דהיינו של כני עבר הנהר וכדחמת' נסנהדרין פכ"ג ' וח"ת ותכיין דקחתר לחכרהם נקר' עברי שהו משבר

סבר חה חוספת כתוחרו על הלשון חחר שהלשון עצמו לח נקרח חלח על כתינה זו ' ל' שהלשון לח נקרח חלח על שהוח לשון כני עבר ' וח"ת ל"ק חחכרהם נקרח כן על שם חכיו חשחוח דלח יוכלון להחנרי דחי כל הכחים חעבר הנהר וחדכרים פלשונם ניחח כדכתיכנה והיינו דר"ע ל"ק של חחיח כלשון עברי דכיון דלשון נוחים חיקרי הכי חשום דהוי לשון כני חדם ניחח לחיחר דחכרהם נוחים חיקרי על שם זה ;

במשריא

חתחרנ' כ"ח כפ' טעם שוכו לרש' והרחכ"ן ולר"ב דחתר פלטין לרש' קיים ליה לחקוח זה הנקרח חיכני הוח פלטין ' ולרחכ"ן יש לחר שסוכר שחלוכים נוחים כפלטין ולהכי חיקרי חיכני ;

עד

דעתיה דר' דחיק לחר חחתרח הוח דחוים חתרח שתין דרך לקרות לחשחר על שם היות שחשב שם חקוח כתו כבר הירדן ' וחשום דקים ליה דחלוכי חיכור לי חכחר לרש"י חי חס"ד דחיק לחר דחיק לחוקוחי חתרח שם חקוח וע"ד דר' נחניח נברח חת דחשתים חתרח כפשטיה דקרח סילכך חשתע ליה דחלוכי כלשון סדרכו להקרח על שם היות ולח שם חקוח ' וחשתר לרש' דחילוכי נחי קיים ליה לר"ע חגחרח דהוה פלטין ' והח דחשתע ויכח יעקב חל יכחק חכיו חתרח קריח החרכע וכן חשר על כני חתרח הוח חכרון שע"כ שם חקוח הוח ' ל"ק דחכי חיחר שהשלח הנקרח חתחלה חילוכי חתרח נקרח חח"כ חתרח שם כשניו והוח עכשו הנקר' קריח חרכע וחכרון כחשר נר שם חנרחש כחיב חכל הכח דכחיב חלוכי חתרח החחורי חחי חשכול כו' חחתרח גיפים ' וח"ת ר' חני חיחיד דכי היכי דחיתורח דשם שם החקוח על שם היות ע"כ חתרח חכח ' וכ"ם חלוכי חתרח שכקרקע חתרח ע"ם חתרח החחורי חחי חשכול ' ולפ"ז הח דחשתר ולחח נקרח שחו חתרח חלוכח דכ"ע ' ת"כ ר"ם חלוכי חתרח ושחלק החחורי חחי חשכול כו' ושם שנחחר כח"ח שכר חשכול חתרח היינו שהחחורי הזה נקרח חח"כ חתרח כשם חרכו ' ולפ"ז שחלמה נקרח חתרח כו' לר"ע לחוד היח חכל חזה דחיק דלח חשכון שיקרח שים כשם החקוח ' ולכזה נקרח שחו חתרח ' ת"כ דלח נחיב לי' חשכחן לים שם חחר ולח נחע' לכו כח"ח שחתרח שים כחכרהם ' ת"ח חדשכחן וירח לין לי' כלוכי חתרח דכ"ל שהוח שכתן לו עגה על החילה חטעחח לחכחוב כשחוך דרכו שם חתרח שנים כדרך החלרח לדדום הסחות חחיר כני הנהר כל היכח דחפשר ' והיינו שם שחילה כני קוח שחו שיקרחנו ע"ש חם שיים לו ' ולחה יקשה חם שקרחו חכרהם חחיל קודם שעשה החילה ' שהלכה

דהלך

וחלכך כו' חיחה חיך יעטרך חכרהם עגה לקיים חחת ה' וחחוקוחי חירך ' שלח עשה חלח כדי לנסותם שם ירחי ה' ולכטה חסם ' ועוד חירך הר"ם שחעני שיעש שהם לה יעטרו ' ולחוכל נחלכך כהם כדי שיהנעטרו וכ"ל ויחקדש ויזהר ע' ויחין לעטן נחלכך טובה יפה לכ' חירושים חלו ' ול"ק לחיחן הכ' לחה לו לכהעילם ' ועוד לחטת הקקידה לחה לו עשה כמו כן ' וי"ת שנחלכך חם נחוכ לפרקסיח חבני ליעקי דדור ושנו לחוכ לפרקסיח ' וכן כ"ל חלה דלחו חשכי ליעקי דדור כחלך לה שחחר חסוכחין כן יכולו עליו כהיותם כולם כ"ם כני יקוב לכהם ולולי סהיו חויבי חכחירים לוחו ולנה נחלכך חסוך על הנהם לו שהם יפזדוהו ' לו חבניו הסיכה הקכיש כיוקר לה סחכינן חנישה כדחיתח כפ"ק דקדושין לנה יחוכ כנגשה לו יחתין חדת וחן עד שיהיה בטוח שהנחיו והינו דקחתר חשכוכ חת הולך וחסיף שנחלך כין שוכיך ' וחחנה חחרח הסינו חלין להם שחק כזה חחחר שם עחה לו כבחה נשים חפרסיות חכ"ם שיעשוד לו כשיקיים חבוחו חפי' כפרסיח ולח יחוכה לו כל חון ' ולין לדחות חח"ם עבר כבר כן ק' שנה חתה כו' חשעש' שהוח לא נחלך כשיקר החנוה חפשר פפרסם הוח סוף שנה חשנחל לעשות חת הולך ' ועד הדרש ' ל' שהחלכה זו כשנין החלנה

פרשה מג

ו וישכע אברם כי נשבה אחיו · משמיעה רעה לא ייראו נכון לבו בטוח ביי · סמך לבו לא ייראו עד אשר יראה בצריו · משמיעה רעה לא ייראו · זה אברהם כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה · נכון לבו בטוח ביי · ומנאת את לבבו נאמן לפניך · סמוך לבו לא ייראו · שנא אל תירא אברם · עד אשר יראה בצריו · ויחלק עליהם לילה · וישמע אברם כי נשבה אחיו · הר״א אושם אוצו משמיע רמים ;

ז וירק את חניכיו · רבי יהודה ורבי נחמיה · רבי יהודה אומר הן הוריקן פנים כנגר אברהם אמרו לו מלכים לא יבלו לעמוד בהם ואנו יכולים לעמוד בהם · רבי נחמיה אמר אברהם הוריק פנים כנגדן אמר אצא ואפול על קדוש שמו של מקום · אבא בן זברא אמר בכלי זין הוריקן היך מה דאת אמר וחרק חניך וטנור לקראת רודפיו · אמר רבי שמעון בן לקיש באבנים טובות ומרגליות הוריקן · היך מה דא״ר יוחנן בירקרק חריץ · ר׳ לוי אמר בפרשת שושנים הוריקן · היך מה דא״ר יוחנן מי חאיש היראוזרק הרלב וילך וישוב לביתו · חניכיו בעלי חניכתו שהם אברם בשמנה עשר ושלש מאות · ריש לקיש בשם בר קפרא אריעור לברו חיין מנין אליעזר ח׳ ושלש מאות · וירדוף עד דן · שם ע״א היא · ושבת מלפניה ושמהריה · מבה מלפניה · וירדוף עד דן · ומבה מאחריה · מבן נשמע בהרות פוסין ;

ג ויחלק

כבר תמה שנה תמה ·

ת״ח מאחר שהכרס

כניסים וגדיק נחור ולפי ת״ם כסחוך שהכ״ה הכטיחו מקדמת דנה ניחח · זה מכרסם דרים המזהו׳ נמי כדידים דכיה קמיירי כדחית כשור טוב · ות״ח הייתי סחך מעתה ידעתי דמדהוי ירח מלקים וכתם כתיב תשרי מיט ירח לח ס׳ מסמע כהכרסם ;

וע״ד דרש ר׳ לפי שהירח את דבר ה׳ דבק עמו וכל העולם נחסר בידו ולפי יירח מזולתו כיתן פחד רק כחושתי ע״ד פחדו כיתן חטחים וכן לחם תירח כימי רע · לכן תכרסם שהי ירח ס׳ ודתי שנה יירח מזולתו : **שנא** לא תירח תכרס כו׳ לכתורה מסמע דה״ם שהכרסם היה סחוך לכו כחלחים זו מה שלח יוכל שחמר לו חל תירח תכרס והכטיחו שירחם כנריו ויכלו עליהם לילה ויכם כו׳ כיקוייהם שכטחתו · ותימה דהח חל תירח תכרס כתיב חלחית החלבים והעכוסים הכ׳ כוה כדכתיבה לעיל כפל ס׳ סיימך ת״ח מסבר דס״ל נחי דחל תירח תכרס כלותו מעמד נחת · ולחר הדכרים החלה תוקח תכרס חת סרח תסתו כו׳ עד וימת ברח בחרן קלי והפרשיות מסורסות ·

תהלים קי״ב

ויהי תהלים ל״ה תהלים ס״ת דכרים כ׳

ירמיה מ׳

ותגדה זו ס״ל הכי חכל ה״ח לח נהירה כלל דלחר דהכרים החלה מרחיל חיכיה מסמע דהיכו חלחית החלבי דלי נם ס׳ זו מסורסת לח ס״ל לחר הדנר׳ החה דהסמע ודלי דסתו לפי׳ יוסף לדעת ס״ע׳ זו כתוכה כסדרם חלה סוילחרלין ס׳ חני ס׳ חנר הוכתיך חמור כדדים כו׳ הוח סכתוב שלה כתקותו וכדלחכינה כסי הכו · ול״ל דה״ם סחוך לכו לח יירח זה חכרסם כי לחר סהיה כטוח חעכתו חתחלה שלה יירח כדלעיל נוסף לו סחיכות לכ חח״כ לכל יירח וחה סוה כעכוי לעולם וה חתם שרחה כנריו עכשו סיתן לו כי כן יהיה תמיד : **והדך** חוסם חגו כו׳ דל זו כחכרסם חיירי כדלקחן כפ״ח וכוולת חנדה זו נמי לחרוצי סה דק לן לעיל מ״ש נסחכן חכרסם וקה חחרן כי זה לקנחתו דדחשת דשטוקים ולכן כשרחה חם שנעשה לנוס שלה כדין כי הוח לה נלחם עחהם חלה שלקחוהו עם סדום סם נפשו מנגד כדרך פשלחים לסכין עכשה חולי יוכלו לחוסיע קעשוק בעניו חרע״ם נכנות יפרו ובכהכה חחכרי וכן דע״ם נחסר עכמו להוסיע ישרחל חנולית ויפחת נכני פחון חו חדנה ס׳ חחדנה׳ רוח הקדם כמ״ם הרה כח״ כ הוה חומר חוסם חוכו חסחוב לחיים כי הכטו חל עמל דם נקי לה יוכל ו״ם כסחוך חנה וחכול על ק״ה ;

ויתכן ברחו דלה תיך לן כהיכך נסחכן להגלת רעב ס׳ כי לרשעתו נפרד חכרסם וכחר כשכוכת סדום כדלעיל כמ״ח כי חכרסם לשלחותו חוסם חוכו חסחוב דחים ושוכם עיניו חרחות כרע דלה חסיד כעיניה ולה הכיר כו ויהי דן חותו לכף זכות ולף שהיתה חריכה כיניהם על ענין החרכה חפני שלה היה חקפיד על הגזל חפשר דהו לכף זכות כי סוטם כחסבו דשרי לים חהטעם הכ״ל וח״ת נפרד חתו לכלתי היות חריכה כיניהם חחר שלפי דעתו היכה נזל · וח״ת הרחשונקיה · שוב דחיתי כתשוחת כי נשבה חחין וכי חחיו היה חלה רחם עכוחתנתו של חכרסם חחר חוסף חריכה כו׳ חעפ״י כן היה קורח חותו חחיו ורחה סוה המכוון ג״כ סם סהיה חוסם חוכו חסחוב חרפתו ותוחל על עלכותו : **הוריקן** פנים שכעסו כנגדו ודרך לכוחם פניו חוריקות חו׳ חתדחות וחוכרכו לפ׳ וידך לשון ירקות ולה חשנין כתו והריקותי חחריכם · חריק חרכי כדר׳ חכה דכסחוך וכדפרש״י דכלכי זין ס״ם סהיה לשון הרקה סחוכיח הויין חנרקתיו ומריקו כחריק כלכי כדכתיב הרחב״ע ורש״י נופיה כחריק חרכי חכל כתכחים לח ס״ם לשון הרקה של הויין · ות״ת חכה ניחח ליה נפ׳ לשון חין חדחשכחן לשון זה כשנין

ת"מ הפסוקי

הזיין ולא חיים להם כדתכתוב בסמוך: דן יהוריקו פנים ופי' וירק
את חניכיו שהוא נרם להוריק פני חניכיו בפ' כ: דוריך פנים
כנגדן ופי' וירק את חניכיו הוריק פנים שם חניכיו, ואת כתו'
קהרן את יעקב וחולקם וטעמיס דר' דניחם ליה לפ' את כפסוקו
וטעמיס דר"נ דלא מסתבר שכני
סיפו יוריקו פנים כנגדו מהם אלא
שיסרכו קצת על קדום שהו
בהלחמו להניאל עמוק מיד שוסקיו
כדלעיל ואין קדום ס' גדול מזה
שמות יב שמסר נפשו על קנאת הדין,
ומפ"נ דלוט רשע הוה, מפסר לה
שמות יח הוה נקי כתילים כדכתיבנא לעיל
בסמוך, פ"נ דת"ת נדיק בדיבו
הוה והם רשעים נתורים וס'
מתקדם בהריגתם, וכתנחומא
גבי ויחלק עליהם לילה מתר מ"ל הקב"ה את עשית הרע בפוהלים כו' ולפי
דעת פר"ח שעיקר כוונתם לבא על מכרתם והתחילו בלוט
כדכתיבנא לעיל בסימן ב' ניחם כי מלחמותם הוא נלחם בהניאלו
את לוט שהתם בעבורו וקבלתם את נפשו להיותו שובד את ה' כפך
כוונת נמרוד: הבדא והרק חנית, והא הלח מייתי מתריך
תרבי והריקוהי מחריבם דכתורה היתו דהתם תיבת למלחי ודלי
שתין לשון זה נורק רק על הארב להרקתה מתערה כדכתיבנא
לעיל, תכל כתנית לה תשתע כבי שתין דרבו להנתן בתעבר, ומ"ב
פרק לשון ויון ממש הוא, ות"ת ור"י ור"נ ס"ל דה"נ לשון הרקה הוי כי
גם התנית לשמשים יתנן כגו נדנה וכדכתיב הרחב"ם ז"ל:
באבנים טוכות ותרגליות הוריקן כלומר שנתן להם תכנים
טוכות הרכות עד שנתרככו לכח עתו ופה פלינה
תדרבי תלעזר דמתר שעשוד תכרים מעבי תכרים שפשה תגרניה
ת"ח ותכי סכר שעשם לסכות תפרות שנשברו שם בפ' נדרים,
וכתנחומא קתר שהוריקן כוחב כדי שלא יהנו פיהם כתתן פי
שלא יכוון תים לו שדעתו להשיב כל שהרכום למלכים כתו שעשה:
באבנים סוכות שם הגזכר תית דתתרי שהריקן כוחב והיינו
כמי דדרים וירק תלשון כירקרק חדון וס"ל דהיינו זהב כרפרס"
תכל הכח ס"ל דתרון תרגליות כתרגום תכרזין סגיין וכן תרגם
תפו דב תן תכרזין סגין: בפ' שוטרים הוריקון וירק
שכל הידם יפוד לביתו. גם בפ' נדרים תתר שהריקן כתורם
ופרס"י וירק, ותי הוה נרסינן הכא הריקן הייתי תפרס לשון ריקות
שע"י זה חזרו כלם ולא נשתר לו רק תליעזר כדכסמוך, וכן כ"ל
לפרש מ"ם שם שהריקן כתורה דהריקן לשון הרקה משתע, ות"ם
דס"י שם שהריקן תן התורה כתה שעשה כתם תגנריה דתוך דתן
התורה תיבעי ליה וירתה הם"נ גרסינן הריקן וכן תיתה כתנחומא
תתר להם תי הידם הידה כו' כיון שתתר להם כך הריקן מ' מ' ולא
נתעייר עתו תלא תליעזר כו' ועיין כתוספות בפ' לולב הגזול בד"ה
הירוק ככרתי: בעלי תניכתו דלא ס"ל לשון הנך דתנוך זה
מזו תי שתנכם כתלחמה פעמים רבות כפי הרתב"ם דוחק גלא
נזכר זה כמקום תתר. ועוד גלא תניכו חדום תלחמה כשולם
גלא כתלחמות תלכים תלו כדתיתה כתנחומא ותם שתנכם כתנות
כפרס' שהכנסים תיבעי ליה שחדום לא יפול תלא על הקטן גלא
נכנם לגתרי והגרים שנייד תכרסם גרים נתורי' כיו ודתי' להכי
כי שנקרתו כשתו שהגרים היו נקרתים כשתו כדרכנו סיום לקרות
הגרים תכרסם כי הוא תחלה לגרים. גם יתכן שהכוונה
כדיקים כמותו עד"ם נבי כתר לנו מנשים ולא"ת בר קפרא
שתליעזר לכדו היה שהיה הוא לו שהוא שליט כיצרו כמותו
כדלקמן נבי זקן כיתו: אליעזר לבדו היה. שב"ל
דהא נמרת נתיר לה כי לא כשכיל היות כן תכין תליעזר נוכית
התקרה תפסוטו ובתנחומא דייק לה מוידך ול"ק וידבקו
ובכון הוא ותין להקשות דת"ת כי הוו לתכרסם לא תניב
רוחך כי הוא כתלך כגדוד ות"ם ילידי כיתו י"ל שקרתו
בלשון רכים דרך ככוד כי הוא עיקר ילידי כיתו ולפי"ת שתחזירין
ע"י ת"ם מי שהיה הידה כיתה שהיו ת"ח מתם ותתר כך חזרו ולא
נשתר תלא תליעזר כדתתר בתנחומא ומדל"ק מי הוא שנשתר משתע
שהוא תליעזר שעדין רתו כמתתר שתנה עשר ובלם תפות. תכל
ת"ם הוא ובעדיו יתפרס כפסוטו שתליעזר לבדו היה
כמזויין למלחמ' ת"ת שבדי רכיים היה עתו כלי שפק לנשתו וכהדיא
כתיב וחלק התכסי תשר הלכו תתי עשר תשכול ותתרת. ותיכה
למידק תיך שכן כעשתו בללת כתתי תפשם דתין לסמוך על הנס
שיכה דקכיש"ו וקם כשוחר הקשו ותירצו שלא יגה תכרש"ה

ג ויחלק עליהם לילה. רבי בנימן בר יפת"א משם
רבי יונתן הלילה נהלק בשלשה. ורבנן
אמרי יוצרו הלקו אמר הקב"ה אביהם פעל עמי בתצי הלילה,
אף אני פועל עם בניו בתצי הלילה. ואיתמי במצרים שנאמר
ויהי בתצי הלילה וי' הכה כל בכור וגו'. א"ר תנחומא אית
רשפקין לישנא אחרינא אמר הקב"ה אביהם יצא בתצי הלילה
אף אני אצא עם בניו בתצי לילה שנאמר כה אמר ה' כתצות
הלילה אני יוצא:

ל ויכם

עד חוכה דהיינו דן כדפרש"י וכן כתב הרא"ם, ופי' מכה לשון
ומכה לתחריב ירמה דהיינו מ"ב כפ' חלק כיון שבא לותו בדין עד דן
עשם כתו רמה כניו כניו שתעידין לעכוד ע"ז דן. ותן תתירא
לא נתעבר על שלא היתה פ"ז תהיה בשולם דהיינו כיתו תכרסם,
ופי' תלתריב תתר שתתכלה דהיינו כיתי נבוכדנצר, תק"ל לתקרי
תכה תשתות כתו של תכרסם. ושוד תדקתתר תכה לשנים וידקם
עד דן ולא פי' עשם תשם כתו תחשב שרדיפת תכרסם קרי תכה,
ולכן נרמה לפ' תכה תלפנים פשט"ו סי' דם לשתוקמה שהיתה תכה
תלפנים כי כן הוכו תלכים תחלה בתקום שתהיה כשולם תכה
תלתריב כי ב"כ היתה תכה דרך אויבים תחנה כי ב"כ היה עם
והולך בשון הע"ז וחכו תדן בשתע, ותפפ"י שעדיין לא היתה ע"ז כדן
כיתי תכרסם קרו תכתו לשנים כיון שעשידים לעכוד עם, וכשתעד
תת' כהריש ע"ז תכה לשנים ולתחריב היתה עד עכשו לא פסד
וירבעם עשה את העגל והעמידו בדן תכל תיכו תכוחר עם לי קח
חשיב תכה לשנים תשיעות כח דמייתי כתי תשם תו עם שעשם
תכרסם כי תלשון שוכל הכל וכ"פ, והשתא נרתה עם שעשם
תכרסם: הלילה נחלק תלילי תשפ"י שתכרת ויחלק
דתק עם הוא ועכדיו ופי' ויחלק הוא ועכדיו עליהם לילה כדרך
הרודפים שתתפלגין תחד הגדודים כשכורתו שה לכתף שה לכתף
כדפרש"י. תו שחלק עתו ועכדיו לשנים תו ג' רתשים ככל הרשון
מ"מ תדסתך ויחלק לשלישם לילה ול"ק ויחלק הוא ועכדיו עליהם
לילה מ"מ דתתי לדפשת דגדודים ויחלק סתוך לילה כתי תנר
דויחלקו תיכעי ליה דויחלק לשון יחיד על הוא ועכדיו לת"ש
דתשתע שהחלוק טופל ככל מ' תתיחידים הגוכרים כשכתו כדרך
שכתוכים דקתתרי לשון יחיד על תגדוד וכיו, תה לת תפשר שתת
החלוק נודק תלא זה תזה ולא תתי לתו יחלק שהם שהוא לשון
יחידים כי תלוקה שתחלק לתרוכים והרש"י ז"ל כתב שלפי
שתדרש שהחלק לתרוכים והרש"י ז"ל כתב שלפי
כניו נותני, כשהגרים כתנים הכ', ורבנן תתרי שהקב"ה כתתה
חלקה שהוא היה רוצה לרדוף כל הלילה והקב"ה חלק
כדי שיאחר תניו לכניו וכדאתר לקמן כפ"ב כי' תתר ע"
הקב"ה דייק עד תני הלילה כת ונחלוק הלילה תני ותתה:

פ"ע עתי כאני הלילה שיכה ליכול על קדום שהו כדלעיל כפ'
כ' ולכן יהיה תני הלילה שתור לכניו תה כנגד תה,
וללישנא תחריכה לא קתתר יפת עתי דם ל' שלא היה כוה לתכרסם
קיום תכוה כי להניאל תחיו יהא כפי הפשט, ות"ת ויכול תני הלילה
לכניו כי כל תה שתירש לשנים שיהו לכניו ולכן חלק הקב"ה את
הלילה ולא הניחו שירדוף כל הלילה והקב"ה עשה נ"ב לכניו
כתנרים לילה כנגדה, כי כהיות תעשה ה' כת כתצות לילה שהיו
הנקודים שכה מיים תכרסם הוא שיתן יותר נתה להם כי נמלו
כתלו הכל דכר"ת ותכרסם התחיל והקב"ה תשלים כ"ם כהיות
תני לילה ותני לילה משתיהן זתן ת' שלא ותלו תני תדבר הוסל
וכשתר כל להנתר שכוה יהיה יותר קרוב לקיום הכם להם, ותפפ"י
נ"ב להיות מחשלת הלכנים בלילה והיה שיהו טוב ליאחל כת"ש

ד ויכם וירדפם, וכי יש אדם רודף הרועים, אמר רבי פנחס רודפיו של אבינו אברהם הרועים שנאמר כי אתה אשר הטיית רדפו, הדא הוא דכתיב מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו, מי הוא זה שהעיר לכם של מזרחיים שיבאו ויפרו ביר אברהם, צדק יקראהו לרגלו, הוי העולמים שהיה מאיר לו בבבל מקום שהיה הולך, אמר רבי ברכיה מזרח צדק הירה מאיר לו, אמר רבי ראובן צדקה היתה צויתיה ואשמרה אם אין אברהם אין מי יעשה אותי, הדא הוא דכתיב יתן לפניו גוים ומלכים ירד, רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אומר אברם הירה משליך עליהם עפר והוא נעשה חרבות קש ונעשה חצים, ורבי נחמיה אמר יתן עפר לא נאמר אלא בעפר הן היו משליכים חרבות על אברהם ונעשין עפר, חצים וחן ונעשות קש, הה"ד וירדפם יעבור שלם, ר' לוי בשם ר' יוסי בר זימרא פסיעותיו של אבינו אברהם היו שלש מילין, רבי יודן בר רבי סימון אמר מיל שנאמר ארוממה ברגלי לא יבא, רבי נחמיה אמר בשם רבי אבהו לא נתאכזרו לו אלא כורדיא שהוא הולך מהיכן לביתו הכנסת:

ה ושב

ומינו נכון כי כמוך אבל עכשיו מינו מורה על רשע אלא להיות מזלו כמערב היה מוצא ממנו פרי כגון וכתיב דקמי נדק כמערב מהדרנא ליה כמזרח ופרש כמערב שהוא מצוין: צדקה היתה נוחה לו כלומר שהיה מפורסם בעולם שהיה כמעלה זו כי הוה מכי הגדיכות כמ"ש כי ידעתיו כו' ועוין הכתוב הרבות למלך סדום כו והכנסתו לתוכיח תמיד מפורסם כדלקמן ולפי מה שהיתה מכל העושה הטוב הורע מלמך מ"ע ד כל העושה הטוב מ' קנה לו פרקליט מ' י"ל שמלאך הצדקה היה נוחה בעת מלחמת המלכים לפני הכ"ם שיעלנו מלכ"ה מן עושה צדקה כתרגו' כי לא היה כומן הזה נוהג כמעשה זו ואלו:

ועד דרש י"ל שלאיותו תחת מזל נדק הוא מוכן לקיים מדת הצדקה ומה יאומה אלו רעש תחיך מערכה זו ותפסה הכנת הצדקה: צדקה היתה נוחה לו ה"פ דקרא מי העיר ממזרחי ליפול ביד מי שצדק יקראהו ותכרע עליו שהיה מתקיימת לרגלו"כ שהיה קמה שהמזרחיים נפלו כידו לפי שהצדקה נקשה עליו: החיך יתן לפניו כו' תמ"ג דסיפא דקרא דלשון הוא חזר ליותר מה"ד דמייתי עוד ליה לת"ס שהמלכים והרוגי ירדפם יעבור שלום: יתן עפר לא נאמר ויהיו ר"י מני מימר דקא כעפר מוסכת עכשו ואחרת כותי כמ"ש בל שדי להרחיב ה"ל כחלו כתיב כעפר כחרבו וכ' בכתי' להשוות הדברים כתו ועפ כנהן ת"כ ס"פ כשיעור הפעה כעפר שהיה תמליך כך היה חרבו שכל הפעה הוה נעשה חרבות. ולחוק בהכי דלא ניחא לחוקמי חרבו אלא כאברהם דלר"ב קאי מחלכים הנו וסי חרב כל מ' מהמלכים ישתמש כעפר: ועד דרש שם הולקים שם גם זה נעשה לאברהם מגד שכותו לכל מי לרעשת הגוים שהם לפי יולר השמש לרשעתם ולזה אברהם כזורק שהם עפר שלקו כו מהם ושליהם יפל חרב וחנים לרשעתם" ולר"ב כשקף כיהם אורקים הרב וחנים מגד שנעשה לחנם לזכות אברהם יהיו מגלו כעפר. ת"ב לשפכה וזה שמגלמות אברהם להשפיל עכשו כת"ב ואכני עפר ואחר ואחרון כשקף וכת"ב עם כסוי הדם לא מדוכבה בו נתתי גדולה לאברהם כי נתתי גדולה לבניו דוד ולר' יזכות אברהם שהשפיל עכשו כעפר היה נשקף עליהם לאחרי ולר' נאחזה אחות נאחרו וחניהו נכוכרהם ככלי היהם היה נשקף לעפר לפני אברהם: פמיעותיו של אברהם כו' שהיה מהלך ג' מילין בפסיעה א' ומשום הכתיב תורת כרגליו לא יפה דמשמע שלא הלך כדרך הסיפ וזה הכך מ"ם ירדפם לו"א בפסיעותיו שלפי הכתוב כמחזר אחר כרגליו לא יכא שלא הלך בפסק הפלוגה לדגליו אלא כדרך נס" גם כפי הפרשה עכשו כי היות גם כרדיפתו כי מרחק רב בין מכרון לדמשק וכדכתב הרמב"ן ושעם מחזר ג' מילין אפשר מדכתיב ירדפם ויעבור פתם ג' גבולי פלוגה ואפשר כ"א מיל וקלאחר שכלן לא הלך אחזק כרגל אלא קופץ מג' מילין לג' מילין ואחן למאחר מיל אפשר דלא הוי אלא מהלך פסוח אם להלך" וכילקוט יהושע כפי כ"ג תפשתי מי פעל למחברי מיל סופי תיכות" וכשאחר טוב מזל ק"י ס"ג שנים יוד' דלא הוי אלא ירדפם ויעבור לחורת כלי מרחוק קא משמע לן הכי דרדיפה והפגרם זו לא הלך כדרך כרגליו ור' מכאן למאחר מיל אפשר דלא כתפקו ס"ל כת"ר כתם מקפנה לו להחרן וכבר לא נלאה כלל כאלו לא הלך כדרך זו כרגליו כלל, אי הכוונה לכבן קפיצת הדרך אלא שמא לאחר כאחזן שכא. מילין בלבד שפסק הלך כל אחזו הדרך ולא נלאה רק מהלך ג' מילין, ור' לאחר כמיל לבד, ור"ב לאחר כמ"ש ק"ט כהולך תכיתו לב"ה בלבד, ואחר"כ אמתל שכא ז"ל לאחר שהאחזר מיל רגש שלא נתכוון לאברם רק להשבח לוט, והאחר ג' מילין רגש שנתכוון לג' דברי קא משבח לוט, וכל"כ שכנשת שהכויים אחת כנפי השכינה, וכל קרן הרמוז: גם לי אפשר לומר עד"ד דלעיל ר' כן זחרת הלחות והטורת אחר שניגו כפסיעותיו אלו הוא היותו פוסע ווחל על ג' דברים הא' אחת הרג אויב נדיק וכל כן יפשפו עליו

מ"מ כפסוקים

תהלים פט יפעיה מח

יפעיה מח

יפעיה מח

פס

ת"ת הפסוקי' וכתור התלות

יורשיכם לנקום נקמתם • והנ' אחת נתקבל שכרו בשוה"ן • וכת"ש כמ' הנחה נגיי תל תירח תכרם כו ודייק כל ליעבים דקרא דירדכם יעבור שלום שם ב"כ הכטחתו מתלבתן ירדפם כנגד מה שכרגם יעבור שלום סיגגל תיורשיהם כשלום ותורח כרגלין לת יכח שלח יהיה לו לפוקה תגד עוכם תו נכוי

יחזקאל ז

ס וישב את כל הרכוש וגם את לוט וגו' • רבי יודן אמר אנשים ונשים השיב • ושף לא החזיר • עשרו ונתגיירו וגזרו ערות אבותיהם • תרא הוא רכתיב והבאתי רועי גוים • מי הם רועים גוים • רבי יהודה ב"ר סימון אלו אנשי סרום • שנאמר ואנשי סרום:

ו ויצא מלך סרום לקראתו וגו' • רבי אבא בר כהנא אמר התחיל לקשקש לו בונבו אמר לו מה אתה ירדת לכבשן האש וניצולת • אף אני ירדתי לחמר וניצולתי • אל עמק שוה • רבי ברכיה ורבי הינגא בשם רבי שמואל בר נחמן ששם השוו כל אומות העולם וקצצו ארז ועשו בימה גדולה וחושבי אותו בתוכה למעלה והיו מקלסים לפניו ואומרים לו שמענו ארוניו וגו' • אמרו לו מלך את עלינו • נשיא את עלינו • אלוה את עלינו • אמר להם אל יחסר העולם מלכו ואל יחסר אלוהו:

ז ומלכי צדק מלך שלם וגו' • תה"ד ובית צור במנחה פניך יהלו עשירי עם • ומלכי צדק מלך שלם • המקום הזה מצריק את יושביו • מלכי צדק • ארני צדק • צדק נקראת ירושלים שנאמר צדק ילין בה • מלך שלם • רבי יצחק הבבלי אומר שנולד מהול • הוציא לחם ויין • והוא כהן לאל עליון • רבי שמואל בר נחמן ורבנן • רבי שמואל אמר תלמות גדולה גדלה תורה יותר מן הכהונה גדולה לו • לחם • זה לחם הפנים • יין אלו הנסכים • ורבנן אמרי תורה גדלה לו שנאמר לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי • והוא כהן לאל עליון • רבי אבא בר כהנא ור' לוי • ר' אבא בר כהנא אמר כל יין שכתוב בתורה עושה רושם חוץ מזה • אמר רבי לוי אף זה לא יצאנו מידו ששם קרא עליו ועברום ועבו אותם ארבע מאות שנה:

ח ויברכהו

ישראל לת כיתנה תורה רק ליסראל ואחר עליו שתחזם כתגרים • ת"ם דרעי נוים הוו הנך טפי תכתוב נוים שניך תכרים • ההחיל לקטקט כו כולתר כתתנחה כעכותו והיכו ויכת תלך סדום לקרותו שכתב כנגדו ר"ל שתשוב שכתו לקרותו רק ליתתנן לו להשוב תת עמו • נרחה דתדכספיק כשניו תלכי נדק בין הזכרת ניחותו להזכר כקנתו תתת' ליה דיניותו

כה

לעניו זולת כקנתו:

תהלים מה

חתם יודית לכבכן ולת קתתר תת תתת ניטלת תתהלכים ונכנת לותם כגם דהכלת הכבכן גם יותר תתרתם ועוד שהוא תנוק הטבעי כהכלת לתכרתם תכיון דלת נכת תתלבי נשתי כתוכו • ר"ל תשום דלכבכן תת החדם שהוא בעל כתירה נריך זכות טפי וניכו שיעתף עתו זכות תחדים כת"ם שם. האחר ס' דתשום דלת הוה ליה זכות תכת כתכרתם לת ניטול תדם רק תתחתר שלח הוכרך רק לוכת עכתו • ת"כ דוכות תתלבים גדולה תשלו תלכ זכות תכרתם גדלה תזכותם ות"ת ניחה לתכרתם נוכות תם שתשוקה להתלבי תתחתר:

לחמר וניטולת • לפ"י כתרות תפר סניה חתר ושים כתוכם וכבכנ רמ"י כתתרם תנדה והלת כיחתר לעיל תשקן חתר • ות"ת לבע

ששם

יתכן שהכלתו ע"ד גם כי פתוקי יה:

הדא

לעיל כפ' הקודתת:

כתנחותם כת נור זה תכרתם כן שהניח לתלבים והניחו לו תלבים כתנחה פניך יתלו ותלכי נדק תלך שלם הוניח להם יין • תלי תתנה שיהרשוהו כתכרתם דיעיפית תכבי תדם דכתיב תהם דכתיב ליה כתכרתם לקנן בפב"ם גם ת"ם שתי את כו' דרשינן ליה כדיניה לעיל בפל"ט תהטעם שכתנחי שם, גם ת"ם כנות תלבים כיקרותיך דרשינן ליה כדיניה לקמן בפפ"נ טעם גדול למדרש כדיניה וכת נור דתי כפשטיה דמיירי בזה תו כתנחה • וכניכו שכת נור עם כל עסיניו עם יניתו לו תנחה תחסר כי"ת כתלו כתב וכבת כדברי הרתב"ע:

והך

דמשר דק' ליעבת תהוניח דהל"ל נתן תו התכילו וכיותה לה"ק דהטו ת"ם שם שיחלו פניו כתנחה ולכ"ת הוניח כי קדם פניו עם התנחה עד שלח יכת כגבולו ולת התתין שתכרתם יקם תתתו לחם לעשיהם:

המקום

לפי שהיה תלך הטיר התגדקת ויבניה והחזק לת תשום דתלכי נדק הוה שם כן לפי קבלתם כדלקמן כפ' התה ות"כ לתה נקרת כתן תלכי נדק • גם שתך תתה שבתת לתכי נדק • ודחוק שתירש הדבר שנקרתו כ' תלכי ירושלים כשם נדק • ולתכי ל"ק תשום דהוה כדיק דהה לת שייך בתכוי נדק • תכל טעתת דתקום שייך בכללו שרני יבדיקם קנת לזושר שכיון שדרכה להנדיק יוכיחו יקרתו תלכים על שם הנדק תטפ"י שלבתים לת יהיו שם נדיקים והושיף לומר כי גם ירושלם שנה נקרתת נדק תכל תדבתיב נדק ילין בה ותשתת נקרתת על שם שתגור בה • ותכר דתלבת תחריתי היה דקתתר דתה שנקרתו תלכי נדק ותכוי נדק לת שתם הוה תלת ר"ל תלך העיר הנקרתת נדק וכן תכוי נדק ותלכי ותכוי סתוכים:

מצדיק

תת יוסבו • תניחת שתחדות כתסכות לטכע התרן ולהיות תרץ ישראל כתן תשוב יהיה תוב הגולדים בם יותר נאות כתם"ה וקדושים תל תשוב ותת ר"ל דאוירת דת"י • תחכים • וכת"ם הר"ן • תסדתי שם תור ת"כ כ"כ פ"ו תיות מ"י תוכנת תל עבודת ה' לשנות תרניח ושתניות • וכוסף על זה לתם שניכו ה"ם שתיר ותינה תתת תתכל תוכל וכוכב והוא תוך ל"ל כל ב"י סדר כת"ל כתי שתין לו תלוה • והתב"ן

ח ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ ׳ מסי קנאן ׳ ר׳ אבא בשם ר׳ כהנא ור׳ יצחק רבי אמא אמר כאיש ראשר פלן עינוהי יאי ׳ שעריה יאי ׳ אמר רבי יצחק הירח מקבל את העוברים ואת השמים ומשהיו אובלים ושותים הירח אומר להם ברבו והן אומרים לו מה נאמר והוא אומר להם אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו ׳ אמר לו הקב״ה אני לא הירח שמי ניבר לבריותי והנרח אותי בבריותי מעלה אני עליך כאילו אתה שותף עמי בבריותי של עולם ׳ הה״ר קונה שמים וארץ ׳.

ט ויברך

ת״ת הפסיקא.

ועי״ל דהכא לא חשיב ההוא יין דהוי מנ״ע כדליתא התם והכוונה פשי׳ שלא יפשה רושם: עושה רושם זכות יין ותירוש וכבר התריכו לקמן בפ׳ יין ושכר מל תשת בקלקול היין: לא יגמגם תירגו שתעפ״י שלא כתב תקלה מתם על ידו מ״ת היה סימן רע כי סמוך לפשיטה זו היתה גזרת הגלגל כי אחר שתעשה קוב תיד היה דבר ה׳ כמתוה וכוליה ענינה לפי הפשט ׳ ויתכן דס״ל סהיין היה נד נספה דס״ל שנור הגלגל מפני שהפירש בני אדם מלכבנם תחת כנפי השכינה כר׳ יוחנן דס״ל הכי בפ״ד בגדרים וס״ל לר׳ לוי שע״י שתחת היין התנוד לבו להפיק רצון מלך סדום:

כמי קנאן כי יוכר הכל הוא ויוכר לו עושה תיבעי ליה ולא ס״ל למימר סיכה לגון קנין בענין תעשיה כלי טעם תעפ״י שנתנה תכף קנך ותלוה לתרן קנינך תולה: כאוניש דאתר כו לה כר׳ לי כוה פי׳ נתות ׳ וע״כ הדקדוק ל״ל דה״ק דאתר כו שהדבור הוה כלתי מדוייק תלה נאתר ע״ד הפלוח פ״ד במ״ה דכרה תורה כלשון בני אדם והוה שכתוב שהאומר פלן בעינו יפה אין תאמרו מדוייק שברי העין אלא שבר אחלק האדם שבתוכו ויהיה כ״ל יפה עינים לה בינו יפה שרואה שהאדם וזלת העין והעין קנין תכוני לו תלה שנאתר כן לפי שכבר יתבייר תניחות האדם בזולת העין כן שתים ואחד עם היות תניחותם תאחלה משם ׳ לחייתם נתחלים לו אחרי ההעדר כתי שקנה קנין אחד אפקיה בלשון קנין ׳ מ״ל ל״ל שרנה מ״ם דס״ו ל״ל קנאן להיות לו ופי׳ הרמב״ן ז״ל כי כל אחר לאדם יקרא קנין כמו שנקרא שנאן תקנה להיותו רכוש האדם וכדברי חכמים תתיב קנין בחקוס זכיה כלומר שהוא שלו וה״ק תאחר קונה שתים ואחד קום לאחר שלך בינו יהא שפי׳ עין שלו כן קנ״ו פי׳ שתים שלו ואין לפרש כן לשון זה לשלשון זה ׳ סוב ראיתי לבעלי התנין שכתבו כי תאחר הלו שהוא תאחר הקנין הוא כתאחר הנוף ביחוסו תל נוף אחר הדבק בו ואינו כפרד תאחו ואינו נעתק עתו בהשתקו כאלו תאחר שלו כשל שבר שהוא תיוחס תל השבר ואינו נוף אחר זולת שאינו כפרד תאחו ואינו אחד תקניניו ואינו תינו כו כאחרך ורואה שהם נפוחים בשנים ׳ ולפ״ז יתכן כי כוונת רב כהנא לפי שתלת קנין לכאורה יורה על קנין נפרד שהקונה ונקנה לו תוזלתו בקנין התוזלת והרכוש ׳ וזה לא יתכן לימתר על העולם לענני הבי״ת כי הוא דבק בו ית׳ ואין לו תניחות זולתו כי תאתו ית׳ הוספש וכו תלוי ל״ת תתי קנאן ויתיה התשובה כי כבר יפול לשון קנין על הדבר הדבק בקונה לפי שאינו תנתוקתו שנין הספר וכן בעני העולם לענני הב״י שהוא דבק בו תמיד תלה שהוא דבר תוך תעצמותו ולכן יתיחם הפי״ת תלין שהוא בעל העולם בלשון קונה ואינו תיוון כתיבים דתתר פלן שיהי יהי סברים יהי יראה שהאדם תתיחם בדברים הדבקים בו עם היותם קנין לו כי על כן יתתר שיהי ושברים בלשון הנפלא, על הקנין ותפ״י שתין הענין לומה כוה לשבר כי הוא תעצמות נוף האדם ׳ ת״ת לפי שכללות עצם האדם תנייחד בזולת תכר ת״ת כי אינו נמוך ככל עצמותו כתורך ודומה לזה יתיחם האדם תלין לומר בשל שינים ויהיה הענין כתדברת קנין ווה כ״ל נאות, ופי׳ כי לתה שהקנין יורה על היות הבריאה תחתר קדום תתחו ותחרו תתי קנאן כי זה שקר בתק התחונה התוריית כי הפי״ת בורא העולם תהיתן והיתה התשובה כי לא כוה לשבח הפי״ת תכך בריאת העולם תהיתן כי זה פשוט הוא תלה תכך תקון פרטי העולם תחר שהוכיחם תהיתן כי בתחלה ברא תחר ת׳ תשותף לכל השתיתיים ׳ ותחר ת׳ תשותף לכל התתחונים ותח״כ יצר תכל תחר כתוב דברים בתכלית התקון כנודע ׳ וזו שיניהם הכ׳ תתרם בקנין כי הקנה הגדרות הרחויות בתחר הרחשון ת״ת כתי שתשבת לאדם כשעבדו ושיניו הפרטיים כי פעמים יושבה בכלל גופו ופעמי בתלקיו ותו יוכר תכר תכר תעפ״י שהוא יפה בכלל גופו כתו כן תף על פי שיושבה הפי״ת תכך כלל הבריאה יש תתין יושבה ג״כ תכך הפרטיים שעשה תח״כ ביום: אמרן ברוך תל עולם, וע״י זה היו תכירים לותו ית׳ ע״כ כדלקמן בפמ״ו ושם תפרש: כאלו תתה שותף כי כל תה שברא הב״ה בעולמו לא ברתו תלה לכבודו ותכין תלה היו תכירים בפי״ת שין תחן בבריאה: ההד קונה שמים וארץ, לכתורה תשמע דלדידיה קונה

בתב שתלו ידעו הגוים שתתקום ההוא תכחר התקום כתתנע פיסוג לו ס״ד דעו תפלתו בקבלה שהוא תכוון בגמד כ״ה של תעלה שתם שבינתו של הקב״ה שבקרית נדק: גם יתכן ארתו ל״ת שתקיים בפע״ז תתעלת ת״י לעיות כה חיי הספוק שבל השקיים בפע״ז לעיות כה חיי הספוק והתבלה בישור לא יטריכו תתבלות, ולקתן בפ״ב סי׳ ז׳ נתרך בתעלת תרן ישראל, תכל תלה שתוקים כתב שהתקו׳ כתל תגלה תכל תעלה ת״י לעיות כה חיי הספוק תגדיק תת יוכיו לעיותו תחת תתבלת נדק:

שגולד תהול והיו תלך שלם שהשרל תיראה תסרון ביניהם וכתדות וכה״ג לעיל בפ״ח סי׳ ושם פי׳ על דרך דרם כל ״ג שתתרו תול תליהם שגולדו תהולים ת״ק תע״ל לתרדם תכי ולא בפשוטו דתק על נב ירושלם נקרתת עירו תו ניין ת״ת שלם ג״כ נקרתת בתחשבתן ויי בשלם שהו ויולקתן בפב״ם שנקרתת ירושלם לתכור שם הקרתה לה תתלכי נדק, ותחק, לותר דנתרת היה תשתכוה תקרתי ׳ וי״ל תשום דתתי תיכפת לך לידע תלך תיו תיונה היה רכתפיה קרתי ׳ ושוד דתשתיה ידעינן לה שהוה תלכי ניקבל שם התרן שתנדקת יוצביו כלעיל תלה שכיון שתדרש תלה ת שם תלך ת״ל שתלך זה היה שלם כשהו שגולד תהול כי הערלה תחרון כנוף ככו׳ ולא תכיון לתיתר שגולד שרל ותהול דלתכתי לת עשוי כתילה ותלו׳ תות לקיימה הסברה היה תברים תקיימה תלה שתתילה בלא טוי הטלת דופי בתעשה ה׳ הטבעי׳ וליכה לתיתר שהיה שלם בעבודת ה׳ כי תי זה שיהיה שלם בלי חטא בלל ׳ וכ״ש זה שלא קיים כל התורת תיך יקרא שלם: הלכות כהוה כו׳ לשי תשום דכתיב לחם ויין לחוד ולא כשר ושופות כדרך תהלכים תלי דייק דלכתי לתיתר שלחם ויין כוללים כל התהלכו והתשקים תלה תהלל״ת תתכל ותשקים ׳ ת״ק דלימה לחם לחוד כדרך תכתוב כל תוכלכתה הרמ״ס ז״ל ׳ וברתה עוד דתדסיף והוה כהן לל עליון כתר תוטיא לחם ויין ולא כתביה נבי תלך שלם תתחר שהוה הודעת תוריו תתוב ליה כשלחם ויין היכו תעניו בהוכה ׳ ותק לרבנן דתתי פורה נלה לן ת״ק כי תלרך הכ״נ לכהורת כתורה והיכו דקתחר כתר תליהו דדבנן והוה כהן לתל עליון לכותר היכו דסתיך והוה כהן, שלחם ויין ׳ וית״ת הת דכתיב והוה כהן לתל עליון כתר הוטיא לחם ויין היכו לחסתוכים תויברכהו שבשביל ברכה זו נטלה כהונה תתנו ותיתנה לתברים היכו דכתיב והוה כהן לתל עליון הוה כהן, ותין שיהו כהן כלותיתת כפ״ד נדרים ׳ ״ל דתתי תנו שברי תכה היתה דרשתן מ״ת תלכתיבים כנתים דרשינן ליה לענין ולתחרין דתי לתכתיב לתול ס״ל לתכתיבים כתר ויברכהו דתן, ה״מ דלא היה קתי שלא תברכה ׳ זתי לתה דתכה לתול מתי והוה דתשתו הוה כהן ותין ורבו כהן: הלכות כ״נ גלה לן ושנש הגילוי לתהיותו שיקריבו כן בניו שם כלתלת רש ׳ בחוהש ׳ גם יתכן שלפי שלו נטלה מתנו תכהונה הגדול ויתינה לתברים כדלעיל לכן תסר לו תיל תלכותיה ותכתוב הקרי תסוכב לסכה ׳ ולרשת רבנן תין נריך שנש שדרך השלתי לעבר זה תת זה כלחתה של תורה כהוסדם יחד: זה לחם תבני כו׳ ס״ל כל דיני הכהונה לת דנקט לחם ויין שהוה תין תחכל ותחתה כגון תב לגתרת: שנא לכו׳ לחתי כלחתי כו׳ וסב דברי תתול׳ לתכנ׳ דריסת לעגינה חכתות כנתה כיתה ׳ וס״ל כנוי התורה ללחם ושם כמשך להלנתו שכנה קריית התנשי ללמודה למחתנים לעשותה מ״ם שלחם שלחה: גם יתכן לפי שהתורה תוון לנפש כלחם ויין לגוף גם שתחה ללכ״קודי ה׳ כיין יפתח לכב תנוש ובחזית גם כי טוליש לודיך תיין תחדרו תת יין תתיעבים בכלים טוביש כן

כל ל״ת ויין כו׳ תייבי הת תשום תילתיה התורה בכתה תשקים; הוכרת היין כתן דהיכו תשום דעשה רושם: כל יין שתתוב בתורה, פי׳ עובדת דתייתת יין בנח ולוט בגל ותתנין ותחזרוש שבכלן כתה קלקלה פ״י היין תכל בהוכר, יין כתור לענין תגל כתו בכם ביין תו לתכותו בפ׳ נוד ונסכים לת קתיירי, ת״ק ויה לן יין ויית דיכתן נתי הל״ל נתי שהיכו עושה רושם תלת בגון זה, וי״ל דהוה תשוב טפי לתין ס״ל שלת עשה רושם תלת שתים סיתן ברכה תכל זה דתכתי נדק לת תיה בו ברכה כי לת תיה היין סיתן ברכה, תכל בתכתוב דקתר לת תתה תוכח יין של ברכה אלת זה שגל תלבי נדק ס״ל דהיין דתיכת בהוסף ענינה ברכה הוי סיתן ברכה,

ת"ת הפקודי וכאחר החלות

אחים ואחרן מאברהם קאי אע"י שהפעלה עליו הכ"ה בפועל בכריתה בחמש שהפעילו כה וכיוצא ת"ל לעון קנין שאחר שהכיר הפי"ת בבריותיו נתחדש לו קנין זה וכן מצינו בכתיבת יד ז"ל ושוד פירש שם שהלת קונה יאחוז לאברהם ת"ל ק' תני לה סיף שמי ניבר ולזה ק' דכתיב קרא דהריחותי ידי אל ה' ת"ש קונה ס"ו דע"ב קאי אאל עליון אתי תיכא למימר

ערוות דליכא למימר דה"ק הריחותי ידי אלי הקונה שמים ואחרן דמי שהפעיני בשבחיה, וקס"ד דשוטה גרסינן כל הכח על ת"ת שפעלו הקונהו להב"ה שמים ואחרן דכתיב ביה הריחותי ידי כו' ומע"ג

רחשית כד דהשתא נמי מקחיה הוא שע"י קנין הפ"י ל"ק שאחר שכח להזכיר שכח הפי"ת שברית עולמו קאמר קונה לקוטנה דמילת, ולישנא דהלבי נדק, תלת ה"ק משום דע"י אברהם נתחדש שברתו ית' בעולם קרי ליה קנין

רחשית כב כאלו הוא נתחדש לו קנין

ערות יט העולם, וה"ק כאן אמר לו אב"ה כו' משלה אני עליך לאו לפירושה דקונה שמים ואחרן קאמר לה אלא דילמא אי קאמר עיניכם דאברהם קאמר נמי לאתי ויאכלו אי נמי דתרויהו איתיהבו דקונה שמים ואחרן קאי נמי אאברהם ולעולם עיקריה דהקב"ה בקע"ו מנין ומני מלתא אמרן קנינך כמי"ל דאכין דאתחלה כותי אברהם איקרו קנין קדי לאו אתיד קנין ובעם זו קנית ל"ק דעל מלקחה לעצמו אבל אברהם מתנדרים קרי לאו קנין, ואכלה הוא אכיך קנך י"ל דאעולם דבן לאכיו יהו קנין ולא בריית מהם כאבות ליהם הפי"ת בחקום אב נקט כיה כמי קנין, ת"ק כאחה קנית כליותי אתי תיכא למימר:

שחיפך מנגן, פי' ערמומות מיניניין כלעז, וכלשון שהערמומות הזה אחסכו של אברהם הוא כת"ש כפר"ח וכתכתיו לעיל כסי' כ' כפת"כ שהתחילו בלוט וכוונתם של אברהם שיכא להציל את לוט ויכול כידם, והוקק ר' הונא לומר שים כתן הפוך ערמומות לפי שלא הניחו שום ערמומות באברהם כנגדם דקאמר אשר מגן עריך אלא שכלפי הערמומות שעשו הם של אברהם וכהפך לרעתם קאמר לה, ומה שלא פי' מגן תעגן מסירים כת"ש והמגרם ודעתהו מתנגך ישראל, דפ"ל שסיים שלטון הגנון ומתנגך ישראל אפשר לפרשו נ"כ כן; כמה חנגנותם עשיתי, אין הלשון מדוייק דמילי דהלבי נדק ניחנו;

אוהבים סיו זה לוט כדכתיב ע"ג שנה עבדו את כדר לעומר ומלחים המסעכדים למסוטבדים כתבים המסוטבדים למסוטבדי דורות; כדי שיכולו כו כלעגיל בפת"כ סימן ג' ומלבי נדק ידע שהכרים הנביא שום וכדאמר לקמן ויאחר ה' לה ע"י שם ומלבי נדק הוא שם כלעגיל;

מכח לותה כרכה, כלומר כזכות המעשר דאמעשר מכל קני, ובפרוטמא כפ' כירך את אברהם ככל אשר הוא מתברך בזכות שהפרים מעשר מכל ושום דקכה הוא נתי ברכת מלבי נדק קאמר מכח לותה ברכה כי זכות מעשרו נתקיימה לו הברכה כהיות לאורך ימים; ג' יתידות גדולות כלומר ג' עתודי עלם שהם ג' המלות, וכיוצא כזה מצינו בפ"ק מזמור ס' לאחר בריותיה כל מלן קלים כלמח על תלתא עתודי, מיכא דאמרי ג' מלות;

זכות בזכות ויתן לו מעשר מכל מע"ג דשטוטו מזכות אברהם מעשר למלבי נדק, מאשר שם"ל דאברהם לא נתן למלבי נדק, מדל"ק כלעדי מאשר מיתן למלבי נדק אלא מי' למלבי נדק נתן לאברהם מעשר מכל נדפי' התוקוני, תלת שפי' מעשר לדעת התנדה עשר מפשת כל, ויכיו מאשר לאברהם מדת כל היות התדם הפחיתית ת"ג מדות מעליות לאור את היות לאברהם וכלל שהם כדפי' הרמ"ן, ולז"ל מאחת זה מלבי נ' התכות, מ"ג פי' מעשר מכל המעשר הי' ספרדית והיה העשירית שישראל נן זונה כדפי' כעל העקרים כת"כ פ"ו נבי אתרה אשת לפני הכ"ה לכל אחת כן זונ כו' והשתא ניחא הם שקרא התכו ג' יתידות שלפי שהפעפ

בזכות

ויתן לו מעשר מכל. דתל"ב כלל ג"ת דמחאר שכולל מכל ובפחיתת לקמן ס' פכ"ב ג' מתנות בכרתו בעולם הבאלות

ט וברוך אל עליון אשר מגן צריך בירוך, רבי הונא אמר שהיפך מגנון שלך על צריך, ר' יודן אמר בשם מנגנאות עשיתי להביאן תחת ידיך, אוהבים היו זה לזה, זה משלה לזה בתבים, וזה משלה לזה רוריונות, והשרדתי אותם אלו על אלו כדי שיבואו ויעלו תחת ידיך;

ויתן ר"ו מעשר מכל, רבי יהודה בר סימון אמר מכח אותה ברכה אכלו שלש יתידות גדולות בעולם, אברהם יצחק ויעקב, כאברהם כתיב ויי' ברך את אברהם בכל, בזכות ויתן לו מעשר מכל, ביצחק כתיב ואוכל מכל, בזכות ויתן לו מעשר מכל, ביעקב כתיב כי חנני אלקים וכי יש לי כל בזכות ויתן לו מעשר מכל;

י מהיכן ובה ישראל לברכה כתיבים, רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן, רבי יהודה אמר מאברהם כתיב והיה זרעך, כה תברכו את בני ישראל, רבי נחמיה אמר ביצחק שנאמר ואני והנער נלכה עד כה, לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני ישראל, ורבנן אמרי ביעקב שנאמר כה תאמר לבית יעקב ונגדו כה תברכו את בני ישראל, אישתי אני מנדל את בניך כנוכבים רבי אלעזר ורבי יוסי ב"ר חנינה, רבי אלעזר אמר נשאנלה עליהם בכח, כה תאמר לבית יעקב, ורבי יוסי ב"ר חנינא אמר כשאנלה על מנהיגם בכח, שנאמר כה אמר ה' בני בכורי ישראל;

יא ויאמר

לברך ושם שלוחי מצר לו תשלח הברכה ושם מדון עליה, והוא ישכון עומד עליהם ומשך לדבריהם כמ"ש לקמן הנה זה עומד הברך כתלגו וגו', והכ' עשם היות המברכים כלפי כדאים לברכה מחר כתלגו הברכה עליהם כי מיכא תלת כבלי להנעת ברכתה', כי לה תחול הברכה רק עובד ע"מ לו כפסל ממנה רק עובד ע"מ לו כפסל עם החרן וכיוצ' עובד דמים אחל כל עם החרן וכיוצ' לא נפסל', והוא מ"ם כספרי בלעם ויזן ישראל מוחרים ברכותיהן ותלויות בבהמים ת"ל ואני אברכם מהם ר"ל בלעם יכול מותם בלעם כמחתר מתן דמים כדי לברך כי הכ"ה הוא עקר הברכה והם כלים כידו לבד', וכידוע להמקובלין נרמזי בפי' שתי תמרות כאן זה הגלה שרשות ושנוך דמים והוא מברכיו מחר הכ"ה וכי הוא מברכיך אני אברכך, ואע"פ שעם היות המברכי' בלעי כדאי לברך יכולו לזה וכו', ומשכן זכו לזה ומשכן אחת מזכות האבות', וכן מחר לקמן הם ד' מיתת ה' פניו כו' הרי דברים ק"ו אם ללוט נשתיי פנים מפני מברכים מחובני לך לא חשת פנים מפניך ומפני מחותיך', מי שהבוזה שכבר נתנה ברכה אז מיתי החתת ולכן כבל דהו יספיק שבאו כי המוכן ליכר יספיקהו הקלה מבכורות', הלא ר' סוכר שעיקרית מתברכים שהוא עיקר חיתם ותחלתו', ויתכן שיסבור שכה יהיה ורעך יסכול שפי' בכוכבים התשפיעים ברכות שפע טובות בעולם כן יהיו כניך הם שהכוכבים מחברים, ור"ל לא ס"ל מתברכה דת"כ יפתחלך שפע תשוב בכלל רק מיכחך והכיח רחו תגלבה עד כה דהמיי כיה מיכחך מיהת דת"ל דמיירי נמי בחבדהם מסברה לא מוקמינן כיה, ושוד דזכות עקידת יצחק עדיף והיכו גלבה עד כה דמיירי בעקידה, ודכתן לא ס"ל נמי מיכחך כיון דסוף סוף יצא מחנו עשו אלא מיעקב מחשתו שלימה ולבבי נקט כה מחחר לבית יעקב דעיקר קרח בכבות ישראל, ור"ל מפני שבחלבה היה הב"ה מברך עולמו ולח"כ מיסרה למברהם ושוב ליצחק כו' כדלקמן בם"ד פי' ל"ל ר' מחברהם מורשה לנו ברכת כהנים כי הוא הרחמן מחר מחברך בידו, וד"ל מחר מיצחק כי מה שבחברה למברהם בלח חשיב מחחר מהוח לח בפחחם בה, והוברך ה' לברך חת יצחק כיחחר חחם וה"ל ליצחק מכי מקבלי הברכה, ודכתן מחרי מיעקב לפי שחחנו בעיקה לבהנים כי הוח עיקר לבבל הבבורי' ומשם ומילך מחר ה' שבבחת יברכו חת בני בבית' חחם, ור"ב ר"ש ל' שעיקר הברכה היח ברכת הורע וכת"ד לקמן יברך בבנים ויבחרך בבהת אלא מחברהם שבחחר לו בה יהיה ורעך, ור"ב סוכר שעיקר הברכה שבבחם ליראת שחים וכת"ם שם ויבחרך הרע, ולפ"ז מיצחק מהחיית חת עבחו ובחשב בחת בחיין שבסק מחנו יבר הרע שלבן נחיחר שחו ית' עליו בחיין בת"ם בחבחותם, ודכתן שברי שעיקר הברכה כשובר בת"ד יברבך בבבסי, ולפ"ז מיעקב שחחר וכי יש לבל: וְיִתֶּן־לְךָ דר"י ביחח ליה למילף מבה יהיה ורעך דבחיב בריהח', וכוי דהוח דברי ה' וביחח למילף לבה חברהם דהוי דבר ה' ודבר ה', מבל בה שחחלבית יעקב חת ג' בהוח דברי ה' חין פשוטו ביעקב מחם הלא בבבין, ור"ב ביחח ליה למילף מבלה עד בה לפי שהוח דברי מברהם וחינהו שה 'מחבב דברי בחבות ובבחן מפחת לעשו' בניה' בלקמן נבי ויהיה ה' לי לאלקים, והבחח ביחח דר"ב בני בלישנה דקחחר לפיבך הב"ה חומר בלומר להיות זה בבר מברהם לפיבך הב"ה חומר דבר דומה לו לטובת בניו, ודכתן ביחח להו לפיחר מבה מחחר לבית יעקב דבחיב בחי מחירה וכבי ישראל בדבחיב נבי בה תברבו נו', והיבו דבחחר ב נגדו בלומר זה לשונות זה בחחם ת"ב מחר בדברי הלא בחיין חת בבה: וְעַד דָּרֵשׁ י"ל שחר' חומר שזבות האמהת ישראל בעקבי הית חגר לח בקרו בוה רוב בעם מעש' שחוטחים בחעשים יועילם לקבל הברבות הנו' מעש' שחוטים ח"ם מברהם עדוחים לחברהם רחם חמנה ות"ם ומחתן בה' ת"ם לקמן בם ב בב"ב תחורי תרחם חמנה שחידין ישראל לומר בידם בו' ר"ל שעם היותם חקולקלים בחעשים יבחלו מבות בחומנה, ור"י חומר מיבחך שהוח בהחנת בהם חעלת יבחק לחסור עבחם על ק"ה בי עם קצה שורף הוח, ודכתן בחחרי בזבות בחחר בה בה חחחר לבית יעקב, ובבללות החנדה י"ל: עַד דָּרֵשׁ שלהיות עין ברבת בהנים שהרחת הבחחת הש"ת בעולם חחר בל ההפשעות חחחו יח"ל חלת בח"ם בעל העקידה בחחר ע"ד ובחו שבבתו לקמן בם ד' בב"ה ועז"ה בחן ויברבהו ויחחר חברהם על עליון ולח בי שום דבר פרטי בדרך בל הברבה שבעין ברבת בהנים חינה וללת הבר החתרך היותו חתברך חחל עליון

לבן שלח מהיכן נרחו החנים ברבת ז' זו בישראל מוללים טיהירו חחיל סטוכחים חת' ור' חחר מחברים שבחחר בו וספור הבבבים בה יהיה ורעך שבחו שהברחיים חת נוטעי חחיל להבירים החחלחם בן יהיה ורעך ותהו והחחין בה' כי זרעו יחחין חחיל בה', ור"ב חחר מיבחך בי בחחחר וכשחחוה בורח על הודחת בל הטוטות שבחו חחרות' וכחה ביוהו חז"ל בזחות הבל בזבות הטחחוים בו' ת"ח בם ב"ה, וברבן לחר חיעקב בלחי לברך בחחר לקמן בם ד' ישח חכיח ק"ו חם ללוט נשחתי פנים מפני מברהם חחחר בי פניו בו' הרי דברים חם לחת בשחתי פנים מפני מברהם חחחר לח חשת פנים מפניך ומפני חטותיך', חו שהבוזה שבבר בחוכה בו חיחי החטות ולבן בבל דהו יספיק שבאו בי החוכן ליבר יספיקהו הקלה מבכורות', הלא ר' סוכר שעיקרית מתברכים שהוא עיקר חיתם ותחלתו', ויתכן שיסבור שבה יהיה ורעך יסבול שפי' בבוכבים התשפיעים ברבות שפע טובות בעולם בן יהיו בניך הם שהבוכבים התברכים, ור"ב לח ס"ל מתברהם דת"ב יפתחלך שפע תשוב בבלל רק מיבחך והבית רחו תגלבה עד בה דהמיי בית מיבחך מיהת דת"ב דמיירי נמי בחבדהם מסברה לח מוקמינן בית, ושוד דזבות עקידת יבחק עדיף והיבו גלבה עד בה דמיירי בעקידה, ודכתן לח ס"ל נמי מיבחך בית דסוף סוף יצא מחנו עשו אלא מיעקב מחשתו שלימה ולבבי נקט בה מחחר לבית יעקב דעיקר קרח בבבות ישראל, ור"ב מפני שבחחלה בית הב"ה מברך עולמו ולח"ב מיסרה למברהם ושוב ליצחק בו' בדלקמן בם"ד פי' ל"ל ר' מחברהם מורשה לנו ברבת בהנים בי הוא הרחמן מחר מחברך בידו, וד"ב מחר מיבחך בי מה שבחברה למברהם בלח חשיב מחחר מהוח לח בפחחם בה, והוברך ה' לברך חת יבחק בחחר חחם וה"ל ליבחק מבי מקבלי הברבה, ודכתן מחרי מיעקב לפי שחחנו בעיקה לבהנים בי הוא עיבר לבבל הבבורי' ומשם ומילך מחר ה' שבבחת יברבו חת בני בבית' חחם, ור"ב ר"ש ל' שעיקר הברבה היח ברבת הורע וכת"ד לקמן יברך בבנים ויבחרך בבהת אלא מח

ת"מ הפסוקי'

ח"כ היכי מני סוב יהיב להו לתלת סדוס סיבנה מהתרומה דשל מכרהם היו דוהל תן הניים שלו הוי ותרומתו תרומה והיה תפסר לפרש מחסרס על עכתו כתרומה כגודר תרי עלי כבר זה בקרבן ח"כ לתו תרומה מתם קאתר תלת לשון הרמה כלומר ידי מסולקו היתנו ההרמה"ן פי' סיהיו הקדש ולא יהנה מהם אם יקח מכל אחר או ואחר שהקדשות יקראו תרומה כלשון כל מרים תרומת כסף תכל בעסיקתא תזכהן תכות הרחבוים הפריש תרומה

כתדכר ט"ו ומשכרות אכרהם הפרים תרומה גדולה הרימותי ידי תל ס' וס"ג ל

דכרים כ"ה הכי ו"ם דקרא כבר הרימותי תתנו תרומה והיכו קודש הפרשת המעשר הכ"ל כלכו' וזה לכד הוא מחסרתי מהרכוס כי לעכתי לא לקחתי מחוש ומ"ש רק אשר תכלו הנפרים ותל יקשה כעיניך ליישכ דשפחן דפירושו עשה כהן דע"כ עשחן סירה כי עשה כהן סירה ה"כ ודכנן לח ס"ל הכי דה"כ הל"ל למי נתן תרומתו כלשון המעשר;

ויר ו

שמואל ח"ל

עשאן שפושה ושוך השכושה כדי שיתחיל חלך סדוס שתם מחסר מרכוסו לח היה רק לתכילת הנפרים והמרכוס לח נהנה כלום ח"כ למרו את יבחו נשבע כשבע דוד ושוכו לקחן ס"נ פ"ב והכי לית' כספרי מהיכו ככל הנדיקים שתשיעין יגרס שלח לעשות המרכוס הוה חומר תרימותי כו; כבד"א ויהס יתיכו ושתלו ומ"ש דשתם כתיב כהדיח וישבע קבר פם כתו חתר נשתיר את ידו ות"ת ר' ודכנן ניחח לכו לפרושי קרא תל קטר;

כבד"א ויהס יתיכו ומ"ש דשתם תשתי נשבע והרימותי לעשר מחסר כתיכו כי נשבעתי ואתיר כפ הדכר כדפרש"י כחוחם;

עשאן סידה שפשת ל"ם תחלה סיהם לו שתן הדין שלו הן ות"ת חזר ואתכן לתלך סדוס כדי שלח יחסר שהוא העשירו ח"ג הודה לה' על שלח נהנה תרכוס תף שתשב תתלך סדוס את שתחר שתתלתי תלו נהנה תרכוסו כי ל"ל פתחון פם לוחר שתתנו העשיר' וש"ר נחות ר"ל שהרכוס ענתו נהיה לשפח והודתה לה' כתה שהחזירו שהתקדש ס"ם על ידוכי לח פנה ל' דשכי וכשה כה' לח יחסרכו כל טוב;

עשאן סירה וה"ם הרימותי ידי תרוחם תני ככל יכלתי תל ה' וידי נשון יפולת וכחלו כתוב בידי;

אכר תשה כו והה סייעה לרשכן דהרימותי ענין סירה;

בלשון תחר תשת דחיכה לפ תלתי תכיו והרוחתכה שם לח יכוש כהם לח תגרש ולא תגד תכותיה תו דחשפחת נתי על הנשי שעושה עם תכותיה כדתי כאכילתה ת"ת תדלה פרטיכו למיפר זה תלי ותלתי תכי ותנהו והרוחתכה תשתע דלשון רוחתות סייך תחלתי תכי;

בלשון שתחר תשת דת"ת תה כורך לטעם זה תשתע יותר ית' ככיכול תתרות' ותתכשה ע"י הפירוש הה ליתה שהש"י תרוחם תגד עכתו לו"ת שתחר שתכיהם שפח כלשון זה ללמוד תחכו ר"ל שהוא ע"ד מ"ש ז"ל כל זתן סיערתל פושין רשוע תל תקום כפיכול תשיפין כגבורה של תפלה כו';

ארזה תחרת גרשה דחיתורת דרים דלתה"ל להחריך בספור דכרי תכרהם שבהם שפת יתר ולימת ת"ת שם יקח תכל תחר לך דכיון לא דרחיו לך שכיתך לו שכר כנגד דכרים תלו תתם ותתה תחרת לתו דוקח דקאתר ליה הכי תלת כלאחר דכוכותו וזכו כניו וה"ל כחלו תחר לו ה' כן;

אתה תחרת שם תחוש כנת' פרש"י כשכר שם תחוש ושם"ב שהכריח עכתו הן הגזל וק"ל לי דאין כאן גזל לחדיכה לח כני השכה כדתני' כפי הקוד' ואין רחיה תת"ם שם כפוי הדם קשה גזל הנאכל כו' והכיהו רחיה תשכרהם לכיון דאכרהם נהג כרכוס זה תומרת יתירה להשיכו כאלו היה גזל כידו ועכ"ז לח תחזיר הנאכל ילמיכן דקשה גזל הנאכל והכרח לו' כן דאע"ג דקיל השבת גזל הנאכל תיכו כאכע ואילו הוה גזל אתם חלילה לאכרהם ליהנכ אתי שלותיו חלח דאתי' דגזל הנאכל השבתו קשה הכח דלא הוה גזל אתם לח אכרהם להחזיר אף כוה וכר' דשכר לאכרהם היכו תשע' דקדש ס"ם כדכרים כדתני' בסיתן הקודש והכי אתכע אתכות וגם דכרי רש"י יש לפרש דהכרחה תדחי לגזל קאתר; ביצוה

ניצית פי' תבלת של ניצית כדתי' כפ' היה תביית חה כנגד תחזר לם תחוש אתם תבל ניצית נוסיה מילת' תחריתי לתין תשבכין זה אה כדתי' כפ' התבלת ותכות ניצית שכוו אתחש דוכו כה כתות שם שבשה עדות תכין כדלעיל פל"ו וח"ת היכי תלינן התכות שהרי התכות גזכות בהן את ישראל ניתנו דרך כלל הה ל"ק דתשוש לחית כה הנתה תלכר כפר תלכר תשבר התנה קחתרי דפ' היה תניח יבי אה הנתה יש כחוש התבלת וחשבו תפרי שתשבלת זוחה לפ יום זוחה לדקיש ודקיש ללחדיכו שתתקיים תכות ניצית כתלו הקביל פני שכיתה בו כלו זו היה הנתה וכ"ל כשוי הוה פרש"י וכשבה"ם אשתבל בשתה הבבול שלו נוכר כתבו זו שתה בנגד כל התנות; אתתש לפי זה להנתה היה שם יחבור וכת התכות כהשתבלו בבשה הבבול ויבן בליבו ותי לתר זכות תבוה לה היו לבו תכות אתם הנתה דתתו לתר ליתכות ניתנו; ולפ"ז לה נריבה לת"ם הרמ"ם כפ' נח ות"ל ותש"ב דתחדבו אתוש תין לוכות תלה בחוטי ניצית תדה כנגד תדה ולה לפבע של תבלת מ"ת כיון דתחדבו אתוש זכו לחוש תין חוש של אתוה תלה חוש של תבלת שבוהבו של הלבן בו דהה ליבה הנתה בתבוה זו תלה בהוחו של תבלת; ת"ק בתכות ניצית נוסה לתוקימה טעמת אתוש שם אלי הנתה"ל דתה שיתרחקו על ידה תהתלוכות ותזבו כדתני' אלו תעורו אחרי לפבכם נו' הוי הנתה לתלכך היוש אה מעשה תה' תבר פעתו דבר הנתה לתדש להיו תתים בדעות ותחלות ת"ב ל"ת אתת של התוכות כדבתי' כה והייתם קדושים ותחרו כתנתו לחוץ אתם טושים את התכות אתם אקדשים ותיתכם על התוכות ודמי לת"ש כגון דכתלין תיכה הנתה דכתי' ורחו כל ע"ה כי שם ה' נקר עלך ויראו תתך ותר"ח תלו תפלין שבראש, ועי"ל דהנתה היכו תחזר כניצית זכה לשלית נתה כדתיתן כפ' כ' בשבת ותשתו ת"ב דלעיל פל"ו נקט זכה שם לשלית על קלניות, וכתכות יתכה דבשתך נתר תיכה הנתה שע' יקים שם לנח התת ותחלישם שולה שתקוים ושרוך ל' עליון היודע הסוד נם כתשבן תיכה הנתה שבשביה אתם בתוך טותתיהם ונשים נשפי להם כו ותחזקות יראים תיפר הנתה קרבנות לבפר עוהותיהם ולעורך עליהם שפע כרכה תבל"ו והכתת פעתי רגלים לירחות את פני ה'. ולעולה תכתה ותשר תבשני ה' וכן בעפר סושה ותפר פרה שוכו כהם בשביל לברהם שתחר ותשבי עפר ותפר תית כהו הנתה כדתיבתו לקתן פת"ם שכ"ג וח"ת בשלת הני' ניח' די"ל דלתה ניתנו תלה לעושקו הנזר חבו בזה בוכות תברהם תבל ניצית לבשדים כתי' בית לתתן תוכו תלתו את בלתו הנתה הנו' היתה תנות ונ"ש תל"ת לישרתל לנורך וכ"ש הבל ע"ל דתלתלה תברהם היה נוחלנו תין תנה תחרת שתסיק לנורך לחתו ולא היה בה התושלת הנו';

מצות יפתה והה דל"ק רשושה של תפלין כדתתר נמ' תשום דעיקר התנות בקנינה ולא ברשושה וש הנתה תיכו ורחו כל עתי תתרך כדתתר תתם היכו בקיעה הברחית ושוד דעבל נעל בדיק טפי לתברש והה דל"ק תנות תלוה כשה דכתי' כה נעליכם ברגליכם כדתתר כתוחר לתין וזה תכיך תנות הפשה תלה כדי שיהיו תחוזי' כיולתי דרכי' טוש לרחות תנרים וכשולים כדתתר כתכילתה וזה דל"ק דכוכות זו יפרע תעבו של תדוש תעליך נעלי כלתת' כתנחות' דניחת לתוקימיה כתילתה תכילה כדתוקי זכותים דשם תחוש; זה תשבן שהוא תכייר בחשו תבלת ותע"ג דאית בית כתה תילי דלה שייכי לעניני חוטים לק דתקריב לפשבן יריעות דשייכי כחוטין ואתר תילי טפלים לתן ות"ת הוכרך לעורות תחשים שוד זכות פרוך נעל נפש זה זכר תסויים כתשבן שהוא תבשה לתכל תלתעלה בגר' תפשטיה דקתי ס"ג תשום דהוה כו נם שלא כתנחת חיה א תלה לעשה כת"ם ול"ל זכו כה לולי זכות שכי לתברהם; אלו פעתי רגלים נקטיכן לדרש כהדי דרשה תם תחוש תלו הקרבנות דתחיין תכדרי דרשלית רגלים לקריב קרבנות היתה; הרא תת דכתיב ויען תשה דפשטיה דקרח תשתע דעבר תבבל ותתרע

איש את אשתו ואת בניו ויתנו וילכו׃ ויאמר דוד לא תעשון כן אחי את אשר נתן ה׳ לנו וישמור אותנו ויתן את הגדוד הזה בידנו הבא עלינו בוידינו ובני ישמע לכם לרבר הזה כי כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים יהיו חלוקין ויהי מהיום ההוא ומעלה וישימה דוד לחוק ולמשפט לישראל עד היום הזה׃ אמר רבי יודן והלא אין כאן אלא ומעלה ממי לומר מאברהם וקיונו שאמר בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים וגו׳׃

פרשה

כי גם היושבים על הכלים הולכים כמחנה׳ הלוחמים מתרגם וכל הדרך תורה רק כעת המלחמה משתרו היושבים ע״מ רחוקים ממקום המלחמה והלוחמים יכנסו למקום המלחמה והם על משמרתם לשמור מהלי הנהמים ומוכנים לעזור בעוני מלחמה׃

והלאה פין כתוב כאן אחז

כיום כי׳ מיום שהוא ומילך כמו מיום השמיני והלאה פין היום אחר מה׳ והלאה אבל לשון מעלה משמע על זמן שחולף מיקרא מעלה בכחינת שהוא ופך מירחק שמזמן שכח יקרא מעלה בכחינת העובר לתוספתו עליו כתו הכנ׳ שכח ומעלה וכיוצא פין דעת חו״ל כן ר״ל שהמעלה העוברת שם הוא בכחינת הימים שהולך ונדל חזמן לזמן והוא כאחתר מכל חוגר חגורה ומעל׳ לכל כזמן שעבר לא יאחר מעלה לתוספת זמן ות״ם שימו לבבכם מן היום הזה ומעלה כבר פרש״י שם ומעלה בניש שעברו ובכי תשמע שהרי להרחב״ם שכי היום הבא אחר זה נקרא לומר שנחסר מלת כי גם שימו לבבכם הנכי הכתוב שם יש לפרש כן ׳ ותה שכתבת בלשון רד״ל מעלה על תוספת הזמן שם כלו עדים מן החכתה ולמעלה וכיוצא ר״ל דלשון תורה לחוד ולשון רבנן לחוד כדאחר כתם׳ חולין׃ **כימי** לחד מאברהם ולא ס״ל ומעלה לפי שכבר נתן בחק בימי אברהם וס״ל דקרא ויהי מיום הזה שתו לחק דוד ותקופת כהנים ג״כ ולא שכבתו ואחר דוד ויסרו׃

כימי לחד מאברהם בקצה רי״ח לע״ל ולחד מאברהם ולא מחנות הקה״כ כחלחמת מדין וחכית את המלקוח כין תוספי המלחמה היוצאים לנבוא וכין כל העדה ותכעיו מה עלה על רוחם מתחלה עלה לחת חלק ליושבים ע״מ מאחר שם׳ כיום כן מחדין והטיב עלה למדו מחדין לנ׳ שכות כו׳ ׳ והכל כנין על יסוד דעתו דמה ענין ליושבים ע״מ עם עדת ישראל שאלת חלוקי הנכסים על מדין שהיושבים ע״מ הנעתקים נ״כ מאברהם ועומדים מרחוק לחלחמ׳ לשמור הכלים שבכדים וגם שם קרוכי לנכסים וכדכתיכנא לעיל וכן נחנה בענין דוד שעלה הלבו יחד עד נחל הבשר והנותרי מהחולכים לחלחמה עמדו שם על הכלים ומה כחדין ככלל י״כ החלק החלוקים היו גם שומרי הכלים שו מחרים היושבים ולא האכידם הכתוב ולא דבר הכתוב כחלק העומדים עם הלוחמים כלל מחנם שאר העדה מזכו כחני החלקות לא היו שומרי כלים כלל שכחחניהם וכבתיהם היו כהשקם ובלהה ות״ן להם ריח כחלחמה ותשול׳ לא יעלה על לב ללמוד משם למקום אחר כי אחה יכתן חלק לחי שלא שרח כחלחמה כלל ושם הוחרת משה היתה שיזכו כלם שם מהטעם שכתב רי״ח שהחולכים לחדין היו שלושי כל השבטים שלקו ע״י חדין ולכן החלקות ותחיים לכלם ושם לרבוי הכלל שו לפי שגם חלוקי הכנסת לא נסתכנו כי נשוחים היו שם וגם שם לא זכו כשוה לעומדים חכל כענין דוד שהוא כין הלוחמים וכין שומרי כלי ערך החלחמה חין לו לחוד חלה מחכרסם ׳ ותם תקוקד קושיחו חין תוקם בתשובחיו כי מ״ם לפי שכחדין היו שלושי כל השבטים שלקו גם כדוד שם׳ חים חין שלושי הנותרי׳ שנשבו כימים ושם וכתו שכחדין זכו השלוחים ככזה מעט״י שלא היתה הכוחה רק לנקום נקמתם ג״כ כדוד למה לא יכלו כם מעט״י שלא נחכוונו חלה לגם הים ושם ות״ם לפי שכחדין לא נחחר לדורותם חכ״ם שחין ללמוד שם כן מחכרסם כי מחת רוח נדיכיתו שברה לחת חלק לחכר לא נסתכנו וחין זה חק וחין לומר חשוח דהוה כחקום שחב לחחרים ולא היה רשחי להתנדב כמה שחיכו דחן הדין הכל שלו כדכתיכנא לעיל ות״ם לפי שחלוקת דוד לא דמתה לכל הדין הנורף ללמוד מחכרסם שם כן יקשה יותר מיהרשבו לדר ללמוד מחכרסם ולא מחנות ה כחדין להרכות המעט ולמעט המרובה ושוב כני הכלעיל שחשבו שלא לחת כלום משלל ליושבי ע״מ חחי דעתיהו שחק שלא הביחו כענין מחכרסם חיך שכחו ענין חדין ויהי להם לחת חלק שם ליושבים ע״מ כהכרח׃ **שאביר** כלעדי וכבר חשכול ושתו ח לח נכנסו לחלחמה עמו דכתיב ודוד חת חביחו וירדוף עד בן וכן הוח ועבדיו ומכם חלחמה לח נכנסו לחלחמה רק שכחיב וכ״ם לפי מ״ם לעיל דחלעיתר לכדו היה חטעמה דכתיב׳ שם חתם חחכ״ם דפנר ח״ו לפ׳ נכנסו עמו ות״כ מה נחתן להם חלק שוה לחחי כחלקי ות״ם שחלכו חתו לדרכנו היו לעמור חת הכלים חכל הרח״ם ז״ל כתב ות״ל דכתיב והוח טוכן כחלוני מחנה לחחזיר חחי חשכול ואחי שנרף׳ם כעלי כרית חברם וכתיב כתריס ויפתם חברם וגו׳

וירדוף

פרשה נד

א **אחר** הדברים האלה היה רבר ה' אל אברם במחזה לאמר וגו'. °האל תמים דרכו אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו, אם דרכיו תמישים, הוא על אחת כמה וכמה, רב אסר לא נתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות, וכי מה איכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן העורף, או מי ששוחט מן הצואר, הוי לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות, ר' אחא אמר תמים דרכו, זה אברהם שנאמר °ומצאת את לבבו נאמן לפניך, אמר ה' צרופה, שערפו הקב"ה ככבשן האש, מגן הוא לכל החוסים בו, אל תירא אברם אנכי מגן לך;

כ דבר

וירדף עד דן וילו עבר ח' ל"ק ס"ת שנשתרו שם לשמור את הכלים ע"כ ויתן הכריו נותן פתין קרמיה מפני שכתוב והוא שוכן גו' שלא כח הכתוב רק לצורים מקום מזבחו חו"ל ר' סבה שתהיה נם ת"ח שנשתרו שם לשמור ל"ב כי הם שתירים נרוך שם כישוב וב"ם כי רבים שישתרו בית מכרתם לשמרו ועוד מלי ריבותיהו נזה להשוות חלקם לשם שתבנים במלחמת שכל שתירת הכלים היתה בדרך

תכלים מח התלחמה כדכתי לעיל ולהכי סיון לעיחמים שנם הם קרובי לשבטה;

דאל תמים כו' מקום דק"ל מה פתרו של מכרתם שכורך לומר לו שלך תירת גו' מייתי להי קרא ומפרש ליה

נחמים ט כריתה כשבטים כדרך שהמדרש והדר דרים ליה בענין מכרתם ומתוך זה מיתרגי קושיין כדאיתוה בסמוך;

אם דרכיו תמימים מקום דקרא ק' מה ענין זכורת שלל תמים דרכו לשחרת חלוף נרופה דהי כי שחרת חלוף תורת ביו מה ענין זה למגן הוא לחוסים בו לפ"ה מיבעי ליה ומה כי' מכחיה ומשום הכי הוא מגן דמשמע שכי חלוף שכי בלשון הכתוים לכ"ם דק"ו ילף מחתם שדרכיו תמימים ויכיכו דכרי התורה שהם כדרך שכם לשמיעו כלם תמים דכל שחרת חלוף נרופה מכ"ם שהוא ענינו שיהיה תמים לשרת מגן לחוסיו שיהיה נתה דורש ונתה מקיים כתילות"ו ויוצר הכך שעל כו ית' לתה יגונו על מעשה הטוב ומיון לפ' שם דרכיו תמימים כשולמיו כעולם שכגן על נד היותר סוב לחם"ר ות"כ מכ"ם שהוא ענינו שלם ומשולם יון החסרונות ומה יון מהותו נודע מכד שכתו יהיה נודע מכד פשוטותיו כי יון שחרת חלוף נרופה ומגן הוא לת"כ נופלים יפה לענין זה * ורב מפרש ליה דחתח לומר שהחנות פלו לצרף כהן את ישראל וכהכי חתם נמי כולים קרא כדאמרם וכן בכל הני דדרים ליה בחכרתם ותה שכרתה חלמון שומר שוב דחתחר שם דרכיו תמימים ותלתים דרך חברת היה משפטת היה;

רא ניחנו החנות חלוף לצרף לכתר ירחה כחב"ה בח"ב בכ"ו שהרגין כוה שקנת החנות יון לחן ביולה חלוף החנה וכהן לכד ולה כוון כהן תכלית שחרת ולה חופלת נחנות והיה דעת כת מכעלי העיון שחמרו שחשבין ות' נחשכין חשר חכחה חו שחר הדעון לכד לה לקנקת תכלית וכן ענין חנחיו * נם היה נר' שיכוון כוה לת"ם כפ"ה ח"ל ודע שחשבה שבודות כלולו כלן בקריחת התור' ותפלה ועשות שלר החנות יון תכלית כוונתם רק לחתלמד ולהתעסק בחנות הש' ולחנות חעסקי השלם וכחלו שתם חתעסקת בו ית' וכטלת חכל דבר זולתו בו וכתב עליו הח"ר ס"ט שהרגין כוה שחטלכלית לחדם הוא שידבק בש"י כו' וחעשה כל החנות יון תכלית כוונתן רק להנות חעסקי השלם ולחשוב חתיר בו ושחוך דברו בת"ם לקחן ס"ד פ"ו לח הניח ה' דבר שלח נתן בו חנוה בו * וכוה יר' חחם ז"ל נבי ריח ניחוח נתח רוח היה לפני שנויתי ונעשה רעוני כלולו יון התכלית רק קיום דברו וכן יר' שם כלן חה שיכפת ליה בו' כיון כשיסורי חביכה יון קפידת חנה עכחו דחחי שנח זה חזה רק הכוונה שחשתוף בכל דבר החנוה החלחית ויוהר החדם בה חנה שחנה כדי שעל ידי זה יקבל שכר על קיום חחורה ונם שם"ז זה חניה חחשבתו דבקה חחיד בש"ת ולפ"ז ס"ם דקרא שלל חחים דרכו ויון חסרון בעניני חנוחיו ומה יר' שחן בקנין בעניני השחיטה כי יון שום שלל פיוחה חחנוחר לו חשעורך ח"ל חחיחה היה כי זה לצרף ס"ם פי' לכפותם ולצרף לכבם בכור החכחן שיהיו חקריבים דברו שע"י זה יהיה לכם שכר שיהיה ה' חגן לחוסים בו וכן יר' חח"ם לקחן ס"ג פ"ג סיוך לחחתר רב זה דלעחיד לבח ליתן חבה בחנות בסנהדרין ובחרו וכו' ח שחיטה בשרה היה כו' עד חדוש תורה חחתי חנה ויותר חבוחר חוה יר' חבוחר בחנחוחת כדחכחוב שם כ"ם וכן נרחה חח"ם שם שחסתר החלב והסריטה כדי שיכו לחקלו לעתיד לבח דחי כל ס' סורין חלו לחיון חנד שקיון שנחן חלח לקיים חנות ה' לשיקבלו שכר על שעשודו כנגד יכר הרע. ניחח דלעתיד שיהול לבטנו לשרל ותוסר בחירת הרע שהחשבים לח יבטרכו לזה יבטרכו לזה הכל חם הדברים חבוחים חנד שנחן לחח יבחנו חו וכן יר' לבחו' חח"ם שם בשב"ב חה שסתרתי לך בחתרתי לך כו' חחנם שחת הרב הזו רחוקה חשיטי חלח"ם חין חעלה בחזו החורה חנד שנחן כלל רק

מכד היותן חבוחיו יח' ולפ"ז חופר נוחן וחסים חכנים היה שוא לחנות חפלין וניניות חלו נוה עליהם ס' ונחנחו חבוחו ס' כלי שתם רק חבוח חעשה לוין שעלה בדבונו להפנות החיבים חלינו לח יולת וזה לח יחכן ח"ו ובכחוב נוחן כי לח דבר ריק הוא חבם וכחה חחכחות נחדעו להם חשחיים חבר עניון בחיברות החדות ובדבר כעניו החילה והבדקה חלבד כחה טשחים חיוחים חשר לבן בשחר העולי ותיקון הנשם ובחביב עוד כזה לקחן פס"ב סיון ג"ב והרב עבחו בשב"ו ופל"ח חחלקן הבן הרבה לבחר היות לכל החנות חבלית חושילה עכ"פ ושם בשלם חחנו לקבורנו וכ"ב הרחב"ן כל כי חנות. חחנם הרב בל' שבלל פירש בכוונת חנדה זו שבלל החנוה יש לה סבה בחברת הל' חלקים הם חשר נחשר בהם שהם למנה לבד ובחבל שבריות ג"ח לנרך החזון הטוב חבו' חשובלת חחנם היותו בשחיטת בחלק אחד וביוחא בהן לנרך בהן ס"ב לחחריך עוד לומר שהוח שלח חלוק חלק הנחנם בלחי היות בחנוה חלקים אחין להם שבה אחריך לחה היה הקרבן בשב ולח היה לריל שבלים היה בשנחה היותם חחחיבת חלו נחחר ריל חקום בשב שחי חשבר חבלחי חין ס' וכן לחה ית' כשאים ולח היה שחנה בן היו שאלין חם היו ח' ור' כ' חה ס' חבלי חשבר בהברת וכחלו ידחה זה לשבש חשבר שה"ם חבלחי היות ס' חן החשברת. וגם לח חוכח לי בי חין שבר היות נשבל חלקי חנות ה' ית' חכוונת חין נם ס' בלישנם וחת"ב חנות חלוק שנחנו חו ל' טעם לבל חין חד' ויכיו ולשנין קשורם נם לשבוני בבל הנדרין וח"ם חשנין קרבן חלול וחבשם וחשברים לחחת היה חילו הקרבנות בלם היו על שנין ס' בל חחחר שבשתנו זה חזה בחין וחבחנין לילו דחוה לשבש חשבר וטריך לחת טעם לדבי ת"ק לנידנו בחנדה דת"ב מה זה שחחר שביחנו לנרך בהנין ס' חלוק לפי שה"ם חבלינר ס' חחלק חשבר חה שנחלר בחר חיות השחיטה חבחוחר לקלוחה וחישוט נער שבשחט בחר ס' בעבחו וחיך יכילה רי' לזה רחים * שחין טעם בחלקי החנוה, ולבי"ב לפ' שם ס' לח ניחנו החנות חלוח לנרך בו שבם היות בהן טעמים גדולים ותועלות נבלחות הן בל חלוק בשחיטת החנוים לח נענו חבר' שהוח חלוק בשבחו וחם נדקת חה חתלו חבל הן לנרך בהן את ישראל לריחות בשבף נרוך ומזקק בל ידן. שיסיבו חזוחים ומבוזחים זה חשבו ית' לשטו לשלים לחיום ולחרוחת שבין וכדבי' הרחב' בבל' חנה והביח רחים חת ס' בחנחות בדשם שחיני וכי חשחי בבת ליה להקב"ה בין בוחם בהחה וחחבל חו נחר וחבל בלים חחה חוציחו חו בלים חחה חוין חת חיבבת בן חבל טהרות חו חובל טחחות שם חבחת חבחת לך הח לח ניחנו בחנות חלוח לנרך בהן חת הבריות שבחחר חחרת ס' חברות שבחחר חחרת ס' חברות וחחר בל חחרת חלוח נרופה חחיו חת. חחנם הגיע לנירוף וכל חבן חבטרפין לוחר לנרך חוחן חל החחטות הנרחות בחורה, וכדרך שפירשנו בי' הבדרשי חלח שהוסיף לוחר שלקח בהן השחיטה עד"ח שם תרנה לשטן חחקרן הקרב על חזבח ה' שיתרנה בו חבר בד הלוה יקבל בו חם חחחר בחבונת שחיטתו ושחיטת שחר בהבלים שם חבות השחיטה לנריקת הדם וכשהו חבני חיוב חבלית יחסך לו בן הדם ושל בן נוה לנריקתו לבניו ולבשהו דרך בבוד לחה נוה על השחיטה בחבונה זו בי בתי זה שנין בחיים חוביח דחו יחבה חבוקו חלח שבב"ל שבחשר הוכרחנו בשחיטת הבח להוחתנו רבה הבי"ת שבבורו לו בחות היותר יפה לחמט בבבר החנות וחבוריות החחיות בל חה שחשבר עד שבריל בשבחותיו חבונת השחלה לחקונבו ויקים זה בבל החנות ובבן הוח, ולפ"ז ס' דקרא

ג דבר אחר הדברים וגו׳ כתוב °חכם ירא ויסר מרע וכסיל מתעבר ובוטח׳ חכם ירא אל הירא אברם׳ °אל תהי חכם בעיניך ירא את ה׳ וסור מרע׳ אל תהי חכם בעיניך׳ במה שאת רואה בעיניך תאמר שאין אני מוליך ירא את ה׳ אל תירא אברם׳

ג רבי אבון בשם רבי חנינא פתח °רשע עושה פעולת שקר׳ רשע עושה פעולת שקר׳ וזה נסרוב שהיו פעולותיו על שקר׳ וזורע צדקה׳ זה אברהם׳ °ושכר׳ דרך ה׳ לעשות צדקה ומשפט׳ שכר אמת׳ אל תירא אברם וגו׳

ד דבר אחר אל תירא אברם הזה׳ °ואתה ישראל עברי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אוהבי׳ אשר החזקתיך מקצות הארץ ומספוסיא ומחרותיה׳ ומאצילותיה קראתיך ממפוסטין שבה׳ קראתין ומבתיך בחרתיך ולא מאסתיך׳ בחרתיך באברהם׳ ולא מאסתיך באברהם׳ אל תירא אברם כי אתך אני׳ °אל תשתע כי אני אלהיך׳ אמר רבי הושעיא כשעה שאמר תירח לסרס על זה היתה י״ל דהיכו דקאתר לקמן המזל דיומא דמחבבי לא יפנה ה׳ המזל בעבורו והשיבו ה׳ שיעשה כמותו: חכם ירא על תירח סרס כדאי הוא ת״ר מפי יוסי בר יהודה תלמיד חכם צריך שיהא יודע לחשב תקופות וגלגלים שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל לימים׳ אין לי אלא יששכר שאר כל השבטים מנין תלמר לומר מכל חכם׳ מכאן אמרו חכם עדיף מנביא׳ אין לי אלא חכם סתם נביא מנין תלמר לומר מכל חכם׳ מכאן אמרו חכם עדיף מנביא׳ אין לי אלא נביא סתם נביא שהוא מתנבא בשם עבודה זרה מנין תלמר לומר מכל חכם׳ מכאן אמרו חכם עדיף מנביא׳ אין לי אלא נביא שהוא מתנבא בשם עבודה זרה שהוא מתנבא בשם יחיד מנין תלמר לומר מכל חכם׳ מכאן אמרו חכם עדיף מנביא׳ אין לי אלא נביא שהוא מתנבא בשם יחיד שהוא מתנבא בשם רבים מנין תלמר לומר מכל חכם׳ מכאן אמרו חכם עדיף מנביא׳ אין לי אלא נביא שהוא מתנבא בשם רבים שהוא מתנבא בשם יחיד שהוא מתנבא בשם רבים שהוא מתנבא בשם יחיד ורבים מנין תלמר לומר מכל חכם׳ מכאן אמרו חכם עדיף מנביא׳ אין לי אלא נביא שהוא מתנבא בשם יחיד שהוא מתנבא בשם רבים שהוא מתנבא בשם יחיד ורבים

מ"ת הפסוקי' וכתוב התלות

מדכר ל"ק כי בחלקת אכרהם תמס יעקב לקוח עתו ככה מו שתתן היתה ונתת ה' ליעקב העתיד לנתת מתנו וכעבורו לקח חת אכרה' וכעבין שתת' לקחן פס"נ לח ניטול אכרה' אכשכן אתם אלא כוכות יעקב וכן קרתיך וכחרתיך: **נימפולשין** סכה לפי ענינו

כר' מתריה ונדוליה:

מרחשית כ"ו

זמנתיך כתו קריתי העבד אני קרות לה ותם אלא מי קרית אתם ד"ל דלך לך תתרנך כתרן נתתר לו כסדר המקרת וח"כ ניתתו תתרנו ברתטו עד תרן לח היתה ע"י קריתה אלא שיתנו ותם כלכ אכיו להתעתקו תמס:

בחרתיך כאכרה כי הוא הרתטן שכחר ה' לחלקו דכתיב תער כחרת כאכרה: **ולא** תפסתיך כאכרה יר' תזה תה שהגילו תכנסן כתם ולח הניחו והסגתה תקרה תחושה: **אל** תירח תכרה כי אתך אני אכיך תירח זה שהוא כתחר הנאתר לאכרה' עכתו אכיון דפי' כל קרא דאתר כתוקתיך כאכרה:

ישעיה ל"ג

נשפכו חיס על עוקת כדרך התתפחרי: **והיה** לנו רפה כן יכיר כו ויקללנו אתה על פי שעורות הגדיים על ידיו ואלקת כוחרי אכיון דהא נחית יצח' לחסנו שהרגים כוחפו ביכידו על ידי כדיקתו כחפיסנו יפה יפה כי דחוק סיסתה כו על ידי העורות כי נקל להכחין כין זה לשעורות עשו ותה שנתקרה דעתו תחלה כלכיתת העורות תעפ"י שחפס חולי ותפשני אכי ניגרתתה אלא תם"ד סיכיון יצחק להכחין כדכר שלא שתת כתוקרם יתוסתו כמיקרכנו לנגעו לו לעוס ידיו עליו דרך חבה כדפי' הרתכ"ן ז"ל: **שני** תלכים תדכקל תחכיתך תם עזרתיך להילוקום הכית תחכיתך כתיכתל תם עזרתיך כנכריו ונקט כ"תלה סדרכם להיות שלוחי ה' לשחיר' הכדיקי תק"ק כיון דה' שותך כימינו כדתניתו תם תחכיתך כיתין נדקי תלחכים לח ל': **ועד"ה** י"ל לדעת החות' לפי שכרוב החוים' שתם שהו עשו לח תם לחות השתע כדכתיב: ח כפי הפרשה שתלו תם התלחכים שהחזיקוהו הם חות התישות וחות הרית כי כל כח יקרת תלחך כדכרי הרב ולח רתו לחות הטעם כי תם שתלו היו החטתתים תשוחים היה תגבד ליעקב תין רתיה תסכתתם שתיפער יעשה תחר כתחטתי עשו כח"ם כעל העקידה ועי"ל דכ' תלחכים רתו לכ' טענות שיחוקו לכ יעקב י' תה שתתם תלוי כרתם לחתו ולח כי שהוא תנוסה הנוסה והכ' כי תכל תכיו הוא הולך ותך תם יודעים כו ולח יברכויר' כי גם קב לח יקללו כי גם הוא כתו וירחם פליו: **ההד** תל תשתע וכיעקב תיירי לעניל היכיה ופתה ישראל עכרי יעקב וגו' ותע"ג דכוותו תיירי כדכתיב תער תחזקתיך תקנות כו' ס"ק תל תירח כי כתער תחכתיך כימי קדם שלח ירפה לכבך כן פתח לתחייך ולח תירח ותשתע כי כל תה שתירח לתכו' סיתן לכני ויהוחן הוה היה כיעקב תעל יבתך דתנן סהדי סהיה לכו רפה כפעוה כפשתע ברוע' לעניין כו וכם יפה ניעים כתכתי לתיתם' זה גלתד תת"ס וינם יעקב ל' יבתך תכיו דהוה סני לישתה וינם יעקב דפשר לישתק יתקרב וכ"ם תו' תכיו דיתורת הוה ולכ"ת שרתו תל הפתר סהיה ליעקב סהיה תדת יבתך תכיו כתו' ופתר יבתך סיה לי: **לא** תעוב לעתן שהוה וכתב תשתע כל תיכה שתתלת יסורים סי"ן כשכת לרכר כלעתן תתפעל פתי' ו' נכנסת כין כ' תותיות שרשי תיכה כת"ם רש"י ז"ל: **שהם** סוסכים כך סהיכם תריכים כיתך ממם תכל תורקים כן עליהם: **שהן** פיסין תריכ' עיתך לח שתת' רב פתם שתין דרך ישרל לתרתר תריב וכן תכשי תכתוך: **שנא** תל תירח שפי' שתוב לך תל תירח שתתר כן לתכרתם והכטתה ו"ו נם לכניו דתי תשתח הוה דקתת' ליה תל תירח תה ב"ל כי תכי ה' תלירך תתוב' לך לח סיל"ל דק

ב"ש כי ליעקב כתחדם' זה כתם"ה ככל כפנך תכי"כ תער יקוס לים על רשעו ורעתו נפש כדתי' היתם תסתתת ג"כ על ג"ש לה נעשו לתסור נפשם ותכתן תעוב' לת' ה' ר"ח ס"ם נכי ויבר לו שתת יהרוחת תחרי כדתכתו' שם כ"ה י' ועוד שתת לת כתו לעודת התלחתה תלת לשתוסם: **צדיק** ס' לעתרי כן כשכה כין כל ת' ורח שתי כל"ת לכד ס"ב נדיק כין תדם לחברו ורח שתים טוב לשתים לכד יקתי דלפתות תלוי היה כתוכם ידת שתים: **נישל** לת' ענין תשל למה תר"ל שלח די שהפסיתו תשעוכם לא שתנו לו שכר על הריעתם וכ"ת שהם בקונים החזיקים לנוטעים כהם כן הרשעים תזקים כשו ויהיו דקרי קוני כסותי לת"ה ת"ה שהם שפשוטו לקנות תריעה ת"ת תדקרייהו קוני ולח קם ותכן רעה נם כן היתם תזיק יקוני והוה תשל קוני הפרדם שתזיקין לו וכללל שהשל שהם היה נעת תכרהם כהרעתם לתושלתו כהכלת לוט ולח לכעה הרם תן השלם עכ"ז נותן לו שכר תנד הפעולה הטוכה כלוקח הקונים שיקנו לו שכר על כיעור' תפע"י שכותתו היתה להנאתו ולח לתקנת הפרדם:

התהיל מסתן לפניו תע"פ שתין כן כשתשל שלח תצהרהם תתחלה להסתר תה' ושוב הניח כן ת"ת תשל לומר שכתו תה הכה לכו לותו תחר תעשהו כהיטיבו כחלך כן תכרהם דתר התעשה כנותנו תל לכו תולי הסת כתיו'. נדיק תה שלח את לכו תלין כתלה כהתלהכותו כתלתנה תילו לוה ס"ד תעיקרה תולי לח הלך למלחתה עד שתלך כנכורה: **כך** תתר הקב"ה לתכרהם כו' ושכר תשל על הרינתם ת"ם שכרך הרכה תחד ות"ם תכני תן לך כתיים לך תכני תן לך תשוש שלח תענש דתתרהה תקכל שכר וכן פרש"י כתושם ות"ת ק"ק כיון דתתר ליה תיקבל שכר לח סיה ב"ל שלח תעש דתתי קל' ועוד דתנן תיסיק תלחתות תתעיק לכ"ת שסה תתיתי שתפחד סיה תכנים התולדים ותשוה דלתיה שתה תין תיך לעכרך ס"ת שם תל תירח קלתר לשסה קתיית ותיפער נם כן לתר דתרתי דר' לוי נקני יחדו דתדקתר שכרך ס"ת שתני שנעתיד תתיעוכם לו' לו דתדרכה יקבל שכר ותדקתר תנן לך שתני שנעתיד תתילכי תילכך פפ' תל תירח תתרתי: **קוצים** כשהים היו תיכה לתר דכקה תשתע שתתבלה קונים וקבל שכר וכני תצח,

מ"ת רבי

כ' שטות כירתה זו דקתתר תל תירח ורבנן תת' ת' כדתתי' תחיל לברכן כירתה היה תשנין השכר וכיון דשתיך ליה תברך ה' ובן לשטת ר' לוי קל' שתתר שברך ק"ת סיין לתתר תל תירח ולשטה הכ' תילתל כתכני נפשה הוה דקל' תשבר ליה כתני תל רבי

רבי לוי תתר

תאמר תותן תוכלוסין

שהרגתי דתמ"ן דה' תשרש תתיעי שת"ב נבי ויכס וידבקם ת"ת תיפער שתתן כתתכה שרוכרשפי' תשר כילו והוה שלח יד נם כקנת הכדיקים תתעטי' ותף לפי ת"ס ר' לעני' תכרהם היה תשלין שכר כן דהריעתם כדרך נם יתוב תכרהם תולי זכוחו תל כל התתכה נהיה עשרו תרעות ותנב נה פענם נכדיקים ת"ת כשיעשה רעות לתתכה כן:

שהיה שם נדיק ת שתפ"י עתיד דשים

חייבי תיתם שהרגו תוכלוסי' ד' התלכים ושבו תת לוט וכרתם נם תל תכרהם כדתיתת כשר ת' תלך היה כיכהם נדיק תחד שכשילתו שתתם כתוגם דתם' ב"ד תל שכיבו דתים קי"ל יהרג ולח יעבור תם לח תשר נפשו ועבר תיבו חייב ותהודגר נהרג תל ו"ת דתף תל נב דתסנהדרי נהקה ותתי חזית דתתי דיקי סותק שפי כדתי' כפ' כל פשה תכיון דכניכ' לה נכנוד לתשו' נפשם תל ע"ז

רבי

אשר צפנת ליריאך:

על המעלים דר' יוסי חוסר הנגנים כתומרו קונים אני מכלה מן הכרם ואחר נתי שיטו כבי מעי שיבו והבי מסתכר מחכו"ס וכערת הכרם ואחר נתי שיטו כבי ומכאר דוכתי מסבתן שמכנסים החוטה פרש ולי הנדרים מקיים כו וכמ"ק דכרכות קהוה מתיכא דהוה עליו קלקלה מתסכב לו כדאחורי' כפ"ק דכרכות קהוה מתיכא דהוה כסכיכותיה דרי' כל הוה מנסר

ו רבי יודן ורבי הונא תרויהון בשם ר' יוסי בן זימרא רבי יודן אמר בכל מקום שנ' אחרי ממוך אחר מופלג ' ור' הונא אמר בכל מקום שנא' אחר ממוך אחרי מופלג ' אחר הדברים האלה ' אחר הרהורי דברים שהיו שם ' מי הרהר ' אברהם הרהר ' אמר לפני הק"בה רבון העולמים כרת ברית עם נח שאינך מכלה את בניו ' עמדתי וסיגלתי מצות ומעשים טובים יותר ממנו ורהתה בריתי לבריתו ' האמר שאחר עומר ומסגל מצוות ומעשים טובים יותר ממני תרהה בריתו לבריתי ' א"ל הק"בה מנה לא העמדתי מגינים של צדיקים ' לבריתי אבל ממך אני מעמיד מגינים של צדיקים ' ולא עוד אלא בשעה שיהיו בניך באים לידי עבירות ומעשים רעים אני רואה צדיק אחד שבהם ומגריעו עליהם שהוא יכול לומר למבת הדין דיי אני נושלו ומכפר עליה ;

ז היה

יודן ורבי הונא תרויהון בשם ר' יוסי בן זימרא רבי יודן אמר בכל מקום שנ' אחרי ממוך אחר מופלג ' ור' הונא אמר בכל מקום שנא' אחר ממוך אחרי מופלג ' אחר הדברים האלה ' אחר הרהורי דברים שהיו שם ' מי הרהר ' אברהם הרהר ' אמר לפני הק"בה רבון העולמים כרת ברית עם נח שאינך מכלה את בניו ' עמדתי וסיגלתי מצות ומעשים טובים יותר ממנו ורהתה בריתי לבריתו ' האמר שאחר עומר ומסגל מצוות ומעשים טובים יותר ממני תרהה בריתו לבריתי ' א"ל הק"בה מנה לא העמדתי מגינים של צדיקים ' ולא עוד אלא אבל ממך אני מעמיד מגינים של צדיקים ' ולא עוד אלא בשעה שיהיו בניך באים לידי עבירות ומעשים רעים אני רואה צדיק אחד שבהם ומגריעו עליהם שהוא יכול לומר למבת הדין דיי אני נושלו ומכפר עליה ;

ז היה

דת"לב מתי מנח דכחד דוכתח כתיב לחרי ' וכחד דוכת כתיב לחר ולתו כ"ב לחר ולחרי קתמר דהח תסכתן טוכח לחרי ולחר מנני המינים כהכרת ולחרי כן יכתו ולחרי כן קכר לכרהם ולחרי כן יכח לחין חולתם סמוך לחרי מותי לחרי מות סני כני לחרן חולתם מופלג נ"כ סכתיב לחר המכול מופלג לחר תעכורו ולחר נגע יוסף לחר תסף סמוך חלח לחרי הדכרים החלה ולחר הדכרים החלה הוח דקח עסקי ולח תתהה דכיוכח כוה מנני לקתן כפ"סב לח לחת ר' סימון לתי ויהי לחרי ' ורכותי כעלי התוספות הוקשה להו כפח דלחר כפ' חנוקין ח' פרשיות נחמרו כיום סהוקם המכן כו' לחם כן לחרי מות כו כיום נחמר וק"ל ד' לחרי מופלג ותירנו דהתם לחר כל הפרשיות ולכך חציב מופלג ולח ידעתי מה יתרנו ככל הנ' ' ונעשם סומר לחרי סמוך נרח' מעום דם"ל דלחרי הדכרים החלה ויוגד לכרהם כו' היכו לחרי הרהור הנעותין סהרהר כעצמלנו מהר המורים כדלקתן כפ"ב ולחר הדכרים החלה ולעסים נפה לת לכרהם מעתע מופלג דם"ל סהרהר על חלה הקרי קרכן כלידתו כדלקתן כפ"ב ולילך דחיק למוקומי כל לחר מופלג ולליכח דר' הוכח לחר סמוך לחחר הדכרים החלה דיקן מעתע על הרהור הריות המלכי' כדלקתן לו על ירחתו מזה כדלעיל ולחר הדכרים החלה ותפח לחת לחדוכיו מעתע ליה על הרהור הסקטו כית לחדוכיו כדלקתן וכן לחר הדכרים החלה חטחו מפקח לירש כדי חלה ידכרו כיוסף כדלקתן ולכך דחיק למוקומי כל לחרי מופלג ' אחר הרהורי דכרים דפי' לחר הדכרי לחר הרהורי דכרים דחל"ב דכרים לח"ל לחרי כן מבעי ליה : הרהורי דכרים ' רלימי מי מקקק סהרי לן זה הרהור לח דכרים מפורסים מכיון דלמ' להק"בה כו' ותירן דלמו דוקח לחר כפיו לח הרהר וה' חוקר לב וחוח מכוחר ' ועוד תירן סכוכת לחרכם כלו' סמ' יכח לחר ויתעל חנות סיכו לולי יוסף לו חנות יותר מתה סנוה לחרכם כתו סהוסיף לו על נח וכוכתו סיתן לו כל כח המנות ויכו הרהורי דכרים וזה התירון לח יכדק כת"ק לקתן כפ"ז נעני ויהי לחרי הדכרי"ה ויוגד לחכר"כ ' ורהרה כריתי לברית תיתה לחתי' תיתה כת"ר כתרית ולח יכיח תכול לחו דוקח תכול על מים לח לח על מ"ח ולח על מים וכן כל מין הסחתם כיכו לבחת כל כשר וכדקח' סחיכך תכלה חת כניו והכח ליכח כלוי סכל הנסחרים בעולם כני נח ולחכרהם נוסיף דוחק הכרית הוח כן נח והרי הכרית מקויים כו ולחם זה בכלל הכרית לריך הופר ולחם ענה חותם ' לח הטמדתי מגינים כי חה טורך להם ' וי"ל דה"ק מכיון סהגיעה לחבתח' לנח סכרת לו כרית שלח יכלה כניו מסתת כיה רחוי סוכותו יען על זרעו ולפע"י סהמון חלכים חלו רשעים היו תעמוד להם זכותו לכל יחותו יחדו המון רב כחלו לולי סוכות לחכרהם הכריע לבטל זכות נח לגמרי חרכו עליהם יחדיו והסיכה ' מיון זכות הלב לבדו מועיל לח לח כהיות גם כן בדור זכות נדיק וחם יתקדם כלחכרהם ' מנה לח העמדתי מגינים נ"ל סמיון חחר מסגל מעשים טובים יותר מזכו סהרי חכות היו ומוסיפים ומוכיון כנדקות וחסכתן ר' סתו כעטיו כל נחם ' דהוו נדיקים טפי מלכרהם ' מנה לח העמדתי מגינים של נדיקים מיניכו על הדור ומחך לכי העמיד מגינים ולכך ר"ח פרחתם כריתך מעכי לחר ' ור"ת והלח הכל כידי סתים חון חירחת סתים וחיך יעמוד ה' מזרעו מגינים ולח לכי העמיד לחו דוקח חלח חוכיחי הוח דקח חוכיח ליה חלח יחסרון נדיקים חזרעו סלח לחכרי מנן לך דחמחע לחכרי מעמיד מגינים לך לפי זה ' וי"ל סהנפעות כיוכע כפ"ק דהם יהיו נדיקים מכיחם כתוך כני לחכרהם עד"ם כפסיקחת סלחר חר"ע יסי רנון סיכח מחלניו רכי חליעזר וחיכו והם הח' חליעזר ולח לדעת החומר סנפעות ישרחל ונפעות ה"ם מחוכרות מתחלפים כת"ם התום' כפ"ק דע"ז נעני חין כן דוד כח עד סיכלו כל הנפעות שכנוח ' וי"ל סהפס יח' מכיח מנפעות נדיקי ישרחל ככל דור כדי סימנה ככל דור מניניס ' וכדרך סחת' כפ' החחוכה רחה הק"כה סהנדיקים מעטים מתד וחתלן ככל דור ' וע"ל סהפס יח' כוחן הכנה מזרעו לכיות כהם נדיקים כהולדה כחכונה טוכה וחכיון לכוחם לכ הטוב עד יהכן לנפפס

אחרי סמוך למעלה ולחר מופלג חעכין של מעלה

כגלילת שפרים שר"ל כלחי מסוער ;

מ״ת הפסוקים

חליך • ופ״ד כת לפסר חסייפין לחותו כי אין מוכב הכחירה וכת״ם לקמן פנ״ב סי׳ ט׳ ע״ם • וח״ת והלא מכח היה מגן על הכנים שהרי שם נדיק נחור היה • וי״ל דחגיעים רעים כפיהן ומכבי מגן לך פי׳ מגיעי׳ כחו סור וחחור • ופי״ל דהשמדת מגיעים היו סיסים הגדיק׳ם לחגן לדור שעד שבעו לח היה חגין זה על זה ושבעו לחחבת חברהם היטיב השם יחברך להעמיד הגדיקי׳ מגיעים על הדור • נביך חני מעמיד מגיעים • וח״ת ח״כ הרי סוכטח בכנים ושם כן חחי וחכבי הולך עריפי׳ וי״ל דויחחר ה׳ חלהים פי׳ חשקיף הכי יחחר ה׳ חלהים חח חתן לי דב׳ קנ ויחחר ה׳ חל חברם לך לך להר׳ חכב • ועוד יש ליחר

יפעיה כח
רחשית חכ
חלים לח
כרחשית טו

דח׳ שד דחחליעור חו לוט דחשיבי ככניו קחחר • ולא עוד חלח חיכבי בהיות נדיקים רבים בדור כדרך זרע חברהם שכשם חניבי של נדיקים רבים חלח חפי׳ כשחחוכם כחים לידי עבירות ילחטו ע״י נדיק חחד הניטל חביניהם וכיצו חנכי חגן לך לשון יחיד :

לכדה סדין דיר׳ עתה כשם הרב יהיך • **הנ׳** וחני טוטלו וחכריעו שליהם וחכבר עליהם פי׳ זוה שקול ככלם וחכיון זוה ניטל ה״ל כחלו לקי כלם כי כל ישרחל בנוף ח׳ כשלקוח קנחו חרנים כלו וכת״ם כעל העקי׳ כש״פ וחה נחה לפ״ו ח״ם חנח לח העמידו חגיעים שחין כני נח הנוף ח׳ וחה כדרך חרץ שהגדולים נחפסים על הקטן וכן חחרו בכחוכות ס״ק בעוכדת דר׳ חייח כר חכח חביב חת לחחפוסי חדרח וזה קול לנדיקים כי זה פלחות גדול לו לוכות חת הרבים ושברו גדול לעולם הכח ונם כשם״ו דרך הנדיקים לסבול חרעין כיסין לכפר כהם על הדור וכת״ם לעיל כפ״ב סי׳ ל׳ כל חותן י״ב שנה לח הפילה שוכרת כו׳ וכפ״ד דסנהדרין נבי שבב על נדך חטחלי וכרחם עליהם כיסיבים על חלך החסיח חו נדיקי הדור סדרכם לסבול יסורין על הדור וזוה חחולל חפסבינו כו׳ וכדכתי׳ לעיל כפי״ד סי׳ ו׳ וחחר שם חחטל נפשו ירחה יכבש כדעתו יכדיק נדיק עבדי לרבים ועוכתם הוח יסבול יד׳ שהנדיק ירון יסחח חעחל נפשו כיחדעו שפ״י זה חנדיק כרכים וחכבר עליהם וחיפש׳ סו״ט יסורין סל חחבה לחת שכר כדכתי׳ לעיל פל״ב סי׳ ג׳ וכן חח״כ ברחשה ויחחר לחלוף החסחי׳ כשם רב חחי רב ח״ל הק״כה לחלוף טול הרב שכח׳ כיס לי ליפרע חשם כחה חוכות • ופירש רש״י כמיתתו לכפר על כחה עוכות • יד׳ שחשכ מיתתו כמיתתם כי הוח הרחש וכמיתתו יכפרו כלם • ויש שכח שנית שהחכבר הדור כמיתת הנדיקים חנד נערם וטרח׳ בקבורתו והשבדו חלכד כי כחותו יקבלו כלם עונם נפלח כחכדם החכן הטוב חביניהם, והחרנים זוה יטעברו חחד ויחנו לב לשוב כשוכה כי חכד חניהם וכרנרסינן כפ׳ כחד דיני ממונות הנהו כריוני דהוו כשביעותיה דר׳ זירח כי כח נפשיה דר׳ זירח חחרי שד החירנ׳ם שהה חרוכת קטן שקי דהוה בעי רחמי השם חתן בעי שלן רחמי הרחרו בלכיהו ועכוד שכוב • וכ״ה לו׳ ל׳ החשכן חשכן שחתחשכן בעון ישרל וחחר חזמור לדוד שכים כתו שם ע״י נערם כחיב׳ חכבי ליח חלח כשפך ה׳ חחתו סל הענים כו׳ וזה שם ע״י נערם כחיב׳ הדרת החקדם די לכפר עליהם • עוד טעם חחר ים בכפרת הדור כחות הנדיק שיתקדם ס״ם כו וייקחו חוסר חק״ו כדחכתוב לקמן ס״נ סוף פ״כ • עוד טעם נ׳ ככפרת הדור בחיתת הגדולים וזוה כדרך שוכם לגדולי׳ כי השחת הקה חוח חלוי כהם שים להם להוכיח הטם : **חזון** חאן יסביהו חזון כוכדים וחזות קשה דחזות כתו חאן , הטעה וחיה חשיף הטם כוה , חשח חשח דכר ס׳ כיל חלחכי , חשל וחידה דכתיב הוד והדה וחשוכ חשל , וחחנם חליגה חפסר דילף חדכתי׳ כחבקוק פליו חשל יעשו וחליגה חידות לו וחדבקים חליגה לחשל וחידה , ח״נ חטום הכבוחה דבר הנביח חעפ״י שכוללים חחליפם חח״כ לח ידברו כבוחה חליגה זו היח נבוחה , ח״כ חדכתיב להכין חשל וחליגה שפי׳ שחשלי שלמה נחקבו סיוכנו על ידם דברי התורה והבוחה כת״ם בחחית שפשה חוכים לחורה : **עשרה** לשוכות יחכן שנקרחו , לשוכות כענד׳ חדרנות חפר לם כי ״כ הן וכ׳ הרחשוכות לח יקרח חחנים להן נביח חלח חין קוראין לשוכות כת״ם הרב כח״כ פ׳ ח״ם וחעפ״י שחין כל ח״מ לשוכות חו חכוון למדרש חשחדרש הזה :

חזון חח״ת לחחי לח חכי נחי חרחה דכתיב הכן להלן חת המרחה וחכיכיים נקרחו רחיים חפר חחרו לרחים לח פרחו וב״כ יד ה׳ דכתיב היחה עלי יד ה׳ , ל״ל דהכחה לם חיירי חלח

כלשוכות שנקרחת הבוחה עצמה וכם הדכרים החניעים חבל׳ עצמה לכל חרחה היח נוהג הבוחה שבחה בהקין ואין זה לשון לבוחה עצמה וכת״ם כחרחה חלין חחחודש כחלום חלדבר כו וכשחלין חינו חלשוכות הבוחה חלח חבוחרחה ס״ב חרחה וחה שנקרחה הבניחים רחיים הוח על שם התבוחה כחרחה וח״ם הנן לחלן חת החרח׳ פי׳ שיעור לו חרחה ההו חחלול וכפיר הבנים הנרחי לו לכל הבוחה שבחה לח נטען חרחה נוחל עליה וכן יד ה׳ עניבו כחרחה כת״ם הרב בח״כ פמ״ם ז״ל לחכם החרחה והוח חבר חרחה חלין חחודש הוח חבר חקרח חרחה הבוחה ופקר״ח ב״כ יד ה׳ הוח ג״כ חקרח חחבוח הוח חבר ענין לום חחריך ׳ חוכר לנביח בעת היקיצה כחו שחחבל בדחיל׳ בלחחרו וחרח׳ חת החרחה הגדולה הזחת ולח כשבר כי כח וק״ל לחה חנו חזון חשניבו כחו חחזה חחחר שחחזה הוח כחו חרחה כנר׳ כדבריו וכפ״ק חנ הוסיף ולחחר כי חזון נגזר חן חזה וחרחה נגזר חן רחה וחזה ורחה כשנין ח׳ ולחן הפרש כין לחרך כחרחה לו כחחזון חין דרך שם שליטי חלח כ׳ הדרכים חשר ספרה כחורח כהם כחרחה חניו חחודש כחלום חדכר כו חלח שים שהם חדרשת ע״כ , וע״ל דפליג חחדרש דס״ל דכיון דחשכחן חזון ישנים שחינו שחים כו׳ , וכן חזות קשה הוגד לי חשחע שהבוחה עצמה חיקריח חזון וכ״ב חחזה דלח שנח חחזה ול״ם חזון, וח״ת ח״כ היח דכר ה׳ וחחזה לל חברם חבעי ליה דחחי כחחזה הנך חחזה שחוכרו לו׳ קושיין וכדחחר כשחוך ולקמן ס״נ ע״ח ס״ד׳ חשחע חזון וחרחה חד הוח ולפ״ז חין חנו כריכין לכל זה לענין חרחה , **וא׳** ח״ת קשה כו׳ לחו למי׳ לל הבוחה עצמה שיעור קשה דחחי קחחר דכר וחשח הח חשכחן דכר וחשח כבוחה טוב וחחי קחחר נחל כחו של חברם כו׳ חרחה הבוחה טוכה כחרחה לו כחן שהוכחה חשכחה וחשכבר הוצע ועוד חח כח הוח לקבל בבוחה רעה וחם כי חשם חיות הבוחה כב׳ לשוכות החורים על הקושי שב ו׳ היחה לו בבוחה טוכה וכיצו רוב כחו עד ס״ל לעיל כפ״ב חברייהם הנדיקים שהם מהפכים חדת הדין לרחמים כל כי הח חיכבי ליה לפרוכי חלח שבחה הבוחה הזחת ע״י יום וחרדה וחשע״י שחין הלשוכות הבו׳ על עונת הבוחה חלח על עונותם כדלעיל ח״ת כחחר יוסף הבוחה בעונת קושי כיוסף חחר שקחת דכר לו חשה החורים על הקושי ושם שהיתה רחיה חחנית קשה שם היתה הקושי הזחת בעונות הבוחה שהיה הבוגד בוגד כו׳ היינו שחה שכוכר לשון זה שם חגל הבוחה הקשה רחיה שהלשון הזה יורה על קושי וח״ל חחחי נקט לשון זה טפי חחחריני וכן חה שהבניח חדכר הזחת חחרן דכי היכי דחשכחן ליה שהם נבי קושי רחיה שהוח יורה שהוח חחד על קושי ושפני שח״ת לומר שזה שעיד בעונות הבוחה כנו׳ שכרח לומר שיורה על קושי נורת הבוחה וכחו של חברהם הוח שכל החיום וחחרדה קשה חחד הבוחתו חחחר שכחו עליה כ׳ לשוכות של קושי , חחנם ר״י חברבנחל חחריך כשעורת ויורוס כחגדה וז״ל חוז לי , חחנם חחחת שכל י׳ לשוכות נרדפים חל הבוחה חלח שקשתם נבדלים ניורו חל הקושי וכם חשר כיחרו כפי , וחין נורך לחת טעם לי׳ לשוכות כחו שחין ל״ל טעם חל הקורח הלחם כת וניוצ׳ חבדנים שלהם לשוכות נרדפים והעדותיו כלם חורה ורוח חשחה כי הה כחחוב שבבוחה טוב וחיך יחנה שם הברטים חין כבדל בין בבוחה לשחר לשוכות שבלם לשון כולל לבבוחה חלח חורה שהחרגלו הכחובים והלשוכות דשבחתם כלשון בבוחה טפי , וח״ם לחה לה חנו חלח לשוכות שקרחת שם חדבר הבוחה עצמה חו הבניח כחו שחה בבוחה שקרח חל שם חדבר הבוחה נקרח הטעם חצל שחר לשוכות לה יפלו חלח חל נורת הבוחה וחקריה כנוכר וחם כן חין קושיח גם כן חהגדה וקריחה וכחיבה כי לה נקרחת שם הבוחה בלשוכות חו בשום מקום חבל ספר הכחוב שבחה הבוחה ע״י קריבה והניבה ע״י הגדה וחחיבה וחשוכה שחחבו חל שם השחיבה חחר לה שחשוכה שם שבחי לדבר הבוחה וכחו בן חחודעת וגם שהכחוב יספר שם יחודע חלין ודבר זה נלח ה׳ , וכל לה חקרת הבוחה בלשון זה כחן חחיריח שחלין חחרות ה׳ כל חחרת חלוה וכן כווי התורה והחנוך וגם כן

הנביח

הכבוד לא יקרה כלומר התודעות והשם כתו שנקרא מטיף ומרחם
והלום בכר כתכתי שחיים לשון לעשם הנפות. תלה לנוידתם וכן
הרחמי והשם הכביה נקרא רוחה לה נקרא על שם עשם הנפוחה תלה
על נדרתה וחם כרור: גדול כתו של תברהם לכתורה משתע
כי כל כוכת התברה ככתן לתרומי
לתה כתו כ' לשוחת יחד כתברהם
דבר ותחזק דלמ"ד ל' דהיכו כתו
תברתה כלשני וקחת לתחזיקין
מה רב כתו שסכל קומי גדול תבני
כנים. מ"ם סניה רתוי להניח
תנרה זו בתחלת פרקין דקיימת
פרישת דקרא. ומור דעד שסתם
פסקי כתל תירת וכן בסמוך
תלגרה זו מפסקת כין הדכקים.
מ"ל לתנרה זו כתי לתרומי ל תירת
מתת כלו' לתשוב דכא בכוחם
קצה תל בנים ויפחד תברהם
תכיום הגדול. מ"ל תל תירת
וה דקחת' מתי נתירת דדרי תחר
שם: שנדבר עמו דכור
וכחזון דתרייהו לשון דע"כ ל"ם
תלא תיו היה קצם תכלם תכל
תסתמת כלהו מודו דכשלשתן

משם נתירת סהרג את כנו
כדמם' ותוליג והיה ידיה
מקללתו כי פדיק הוה כת"ם
כתכתוחת ותש"ם סהיו רשעי'היה
ידיה מקללתו דקללת ת"ח תפי' על
תנם כתה: משם נתירת
ושיו של תירת ולפי' תכבי תגן לך
תלקח כתיבי נפשם דומית
דשכרך הרבה תחד ת"ח לפ' תכבי
תגן לך תלא שלטוה כך קללתו
דהה יהוי לשם יתב' תלא יביה
עליו קללם תלא ברכם וכן תחר כתנחומ' ת"ל הק'כם תל תירת
לת דייך תלא יקללך תלא יהא לקרחתך כדורון ויכרכך. מ"ג ת"פ
תכבי תגן תבי ספרתי אם ושגן תלגון ערתנות כתו תחר תגן כריך
דלמר' כפ"ת ותניגו כפר יהא שם כתחתי תם תפרשים ויש כניש
לפי' אה תתנחומ' שפי' הכא תחר תגן כריך תכנגה שפיתי כו' שלא
כתקומו: כך היו תברהם וזם קדוש תלהר שהיה ותשם
כשוש תביין דקי"ו דלפי' תיניה מי הטיר תמורת כו' תיירי
לתברהם כלפני כשם"ג וכן קרתי דכתריה תשר החזקיך תקנות
סתרן כלפני כפרקין: שהרגתי תת כניו תת כני עלם
שהם תשם: שהעברתי רשפי' שיחשוב כי תפי גרמתי שלא
הוכחתים ש"ד ולא עכבו תכיו: זה תרוי קיניו של עולם תשם"י
שעכשו קרוטים היו וזה שתברהם שוכן כתלוני תתרת ושם
בירושל' שהוא תלבי נדק תלך שלם ת"ת תתלה היו רחוקי' שתברה'
היה כעבר שכהר כאור כבדים ותכתו' שיחסס לעיר תרן תולדתם:
דוה קרי תפל זה כי גם תלבי נדק קרא ויעש לקרחתו כת"ם
הוציא לתם יין: דנ"ב ויחזק תרם זה שם וה"ג סילקוט
ותשם' שכח עשה תת היניה תסתנת שם שהוא גדול תכניו היה
היותר תתחזק עתו כתלכתו וכ"כ כגמוקי רש"י זה שם שהיה נפח
לעשות תסחרים וכריחים לניכה גם שם. החליל גבי וירתני ס' ד'
תרשים פרש' דשב' ר' תע' ויחזק תרם כתלבי נדק ותע"ג דתמ' לעיל
בפ"ל דיעת הוא הגדול כפ' הלך תסתע דשם הוא תגדול שקרתוהו
שם רבה והמדרש הזה יסבור כתותו: את נדף זה שתברהם
ועניגו שהחזיק ידיו כתלחתותיו שעכשו וכבדו על תעניו לתחר לו
פיחזק ויתחן ל"ג שחזק ידיו להדריך העולם למוטב ולזה תתרו כתן
תחליק פנים: שצדפו הק"כ שבדקו תכבשן החם ותש"ג
דצריך תכניי ליה תין תדקדקין כדרם הזה והבי דרש' לעיל תחרת
לזה כרועה כתו כורפה וכגמוקי רש"י כתוב זה תברהם שהיה נורף
תת תברויות לקרכן תל תשכינה ולפ"ז ניחח נורף ופי' בזקק ועשם
שברויות קניים כבשך נרוף:

שהחליק פטיטו ד"ת הוא כלו' שעשם מתניו לקרוח כשם ס'
עד שהגיי כל העול' עכשו ת' להכיר תת ה' והיינו תות'
לזקק כו' שכל השלש תות' שטוב לידקק כאיהו ולא כפ"ז שלא למרוד

כי היה מודיעם כי זה לחיים ח' חיים מתית ומתיים וזה כן ויתכן לכך:
החזיק תברהם ת"ז שם כתלות כי תין שפק שתברהם היה
יותר תלומד כתלות תשם והות יחזק תת שם כוה ולא
כשפך תכל כגמוקי רש"י כתיב ויחזקו שם לתברהם להיות דכך
כה"כ ולפ"ז כ"ל שהחזי' הות ותה
שלמדו קנת סורו לת יהיב' תברה'
כהלכות כהוה דלעיל כפ"מג:
ולא יתוש תברה'ופי' שכוכות
זה לת יתוש לעולם ותי'
לת יתוש קלי תשם תלי תקחר
שכוכות שתברהם החזיקו לת
יתוש ותם פי'שלת יתוש וין התנו שם
שהחזיקו פהם תברהם לת היה
נדיך ליכתב כי לתה יתוש תשם
נכיות ס':
שלישה הם שנלתר כהם שם
שם
שלא, יש לומר תפי
קת'ל ותפי נפקא תיכה ותם תילדי
דכעי תימר שכן נאתר כתברהם
לתרוצי קרת כדתכתוב בסתוך
תה כורך לזה, ו"ל דר' יונתן
פליג תדר' שמואל דקתתר תברהם
ויעקב ותתרן קרתי כע"ת וה"ק נ'
דזקק הוה שנתתר כהם שתל תו
ס"ק תכיון דכ' נתתר כהם שתל
ס"ת דהיכת דלת כתיב הכי לת
תתריכן ליה דתם כן תפי שנת
דכתניה קרת כתדי'הכתולת הכת
והשתת ס"ם דנקט תניכה לתפוטי
תעש' סתין תדרכי לקדקן כן
כתגדת, ופי' ל דסייעתת לשתל
היה תסוס דלת תיקשי לך היכי
ליתת רתתכת שתל ויתן הכתירה
ביד השתל ושתת יתשל דבר שתינו
הנון קרוב לת"ם כשותר טוב נבי
יתן לך כלבבך סתין תתפללין כן על כל תדם שתת ים בלבו שבירה
לו"ת דתל תתמה דכתדיא תשכחן נ' שנתתר להם שתל והו' תשם
רשע ולת ת"ם הב"ה כי יודע תלקים תנפוחי הלב ולת תחר של תלת
בידיהו שלת יתשלו שלת כיונתן ותשבתת תל"ם כתברהם ויעקב:
ועדך י"ל שנוטיית תחסד ופתיחת היד יעשה תדדם לנולתו
להשנות ולשבחן נדולות ותנוראות תעתים תתרות
שת לתתכה לבד כתלך תחר יתכה לים כין תבד שנתו תו תבד
תפוחיו שישמה עתו תחסד כלי סוס טעם תחר, ותכ להורות לרופים
את עשרו ונדיכותו כתחסורים כהרחיתו את עשרו שתחר לעשות
כרטון לים וים, והנ' לשלמות התקבל שכשכיל זה יתנכה תן כשיני
הנותן ויעניק לו תטוכו כתו שיתנתו תן התכתים והנדירים
פשיני הנדולים הטוכי הרוגים כטוכיות תבד עתנו ויפיקו שלתם
והל' תבד תה תקדם לו תהשבדה לפני הנדיב כי בשכור זה יטה
תליו תסד ותק שתין זה תסד נתור כי תדרך תיישב לעשות עתו תלק
עבודתו יתתק עם זה הטיית תחסד להוסיף לו יותר תשברו
ופעתים יניח התוספת תרוכה על העיקר ותפ"ז ו"ם לקתן כפ"ת
תוספתו של הק'כם תרוכה על העיקר, וה"ם לרחמניתו לבד
כי תק שלת תתנת תום כתיכה תלו כי יניתה התקבל כתסר כל
תעיני יתתו עליו ויש תסד ולפי שכש"ת יש תסדו ליטורו תה'
כתיכות תלו תתר כנגד הנ'הרתוכות שכן'תתר כהם שלשיניכה
תדת תסדו לתוננם ככל תתר יקבלו, וכנגד הת' תתר שלתה
תתניכת ה' תלין תנד תתכתו ותתכת תניו שלכן קרתו ידידיה כי ה'
תהכו וכתתר עליו הות לי לכן ותני תהיה לו לתה, וכנגד הב'תתר
תתו שניתן לו רשות לשתול לות כתה סיניכה ותפי' לתחיות תתיים
כת"ם ז"ל כדי לקדם ש"ם והות תתו הטוכה ותנשה שלת רעה
לשתול שש"ן נקרא תתו כת"ם כש"ט תזתר כ' וכנגד הנ' תתר תלך
תתניה תתנד שלתותו הניה עד שב' עליו ותני לשבתי תלבי כו' ה'
תתר תלי כני תתה כו לכן הותן לשלוט ככל הגוים ולת את
שלשלתו לתיות גוים כתלתו כו' וכנגד הב' תתחרוכות תתר דכי
שתוקל כי טוב כ' תן התנדה והם תברהם כי תנד עכודתו לפני
ה' הותן ככלל שבר תרוכה כת"ם שברך תרהם תתר ולז"ת לו תת
שיתשל כל דבונו, ויעקב שתנד עכידתו כבשתו תכיו ותכתתו

דרך שרישי׳ סרמא כאן לענין התפלה
בתוכלותיה ויותר להקפדוקי הנופלי׳ פה וזה כי יהיה מסגר לפקפק
כה מה׳ פנים מה׳ מאחר קצת המפקפקים מאחר שהגזרה
אחת מה תועלת בתפלה כי לא ישנא לם שנגזר מה טוב מה
על מים זה או לא וזה נגזר אין צורך לתפלה וזה לא נגזר איך תועיל
התפלה לבטל רצון ח׳ כי לא ישתנה רצונו וזה כן אין תועלת
בכארון התפעים ולא בתפלה ותחנה ׳ וכל שלשיות שהרם כלפי
גדיק בעיניו ישנא התפלה לחקבו שאין הטוב ומה׳ת אלא נחול
התפעים׳ וזה תועיל התפלה לפי שאינו רחוי וכ׳ם בעת צרתו כי לפי
שסברת לא תקובל שועתו ׳ וזה שהרם רחוי אין צורך לו לתפלה כי
פ׳ יתן שכרו כלי ספקה וכו׳ מה שהעיר כעל העקידה בשער ר׳ח
למה תהיה התפלה ׳ התחנות מאחר שהוא מנוע מלא דיי כל תפלה לא יכעה כשו אלא
צרכיו לא הוה רחוי שתכא התנוח מלא דיי כל תפלה לא יכעה כשו אלא
מה כ׳ם כו׳ ׳ והר׳ שלם כהאחין שהרם ככל יסודי התורה מאחר
שמוסכם היות תקרי השולם הזה על פי סדור החול וכת׳ל כני חיי
ומזוני לא כחולה תליה מילתא יפקפק כתפלה כענינים הנפחיים
כי לא ישנא מה זכה כחולי אין צורך לתפלה וזה לזה מה יועיל ׳
וה׳ם ונדולה היה מלי שמאחר שהם׳ת תוקר לב מה צורך לנקש
שהרם צרכיו פניו ובפתחתו דבר פשיטין לכו והוא יפתח ולא עוד אלא
שהפליגו חז׳ל לומר שהכ׳ם מתחוה לתפלתן של צדיקים ושל כן
נקראו התפלות וכיוצא שהרבה ונדולה מזו אמר כפרקא דחסידי
כי שבשעה קודם שיתפלל אינו בטח שדוחה לעבד הנמלם לרבו
שיתן שחלתו תיד קודם שיתחיל קולו ותקש שחנן לם׳ לשחוע בקול
תיה ותדרכם נר׳ שהגענה שחשבתו הרי זה תשוכה וטוב לפלחותו
את׳ תנד ידיעתו תעלומות לב ׳ ואחכם שהפך הת׳ בכור שתירו כעל
העקריים כתורה כי׳ת כתוגן כת׳ם שהפעלות השליחות יפשפע
על התקבל כהיותו שוכן לקבל ואם לא יכין עצמו הוא מונע הטוב
מאתו כמו שנגזר עליו שילידת שכוחותיו והוא לא זרע כי שכלותו
מנע הטוב מאתו וכן נזרת ח׳ על פרה כשוב ורע כהיות כהכנם
לטוב לו רע ואם היה שינה עצמו תשנה הגזרה ולכ׳ם כפרקין נ׳דכרי׳
מבטלים נזירות רשות כת׳ם שם ואין קוראין משנאות רצון ה׳ שאין
כאן שנוי רצון שכך היתה רצונו לעולם שתתקיים הגזרה כפי הכנת
התקבל והשלמת השתנות יהיותיו ית׳ כהשנאות שהכנים ע׳י התפלה
שב של שתלת יהיותיו ח׳ שם שכא התפשר והתריך שם כדבר ועל זה
הדרך יפשר גם הפקפוק הר׳ וכת׳ם כשל העקרים ג׳כ פ״ו שחותו
התחתר כי הדרך חסדו להיטיב תף לשאינו רחוי רק כשיכין עצמו
ואחר שאכין עצמו כתפלה לכך ייטיב ה׳ עמו תף שאינו רחוי ויעכנו
תף מהרהו כעכין תכשה והתריך גם כן כזה וה׳ר ן׳ חסדאי כם לוה
ת׳ג ח׳כ ח׳ם פ׳ם כיתר יפה תיך יהיה ה׳ כעתר לנקשת התפלה
תף של כי שאינו רחוי לחשיב דרוזו כחולת תפלה כי הנה כתפלה
תלכד שכר תחנות יתכן שיפיעהו תחר שהוא תועה כשחנו כו ע׳ל
שתחת והוא שוב הכשחון כלחות שהוא יכללו כתה תפעות התורה
שם יהיותם הם הנעתו התיפיית שם ביותו הפועל שתפעיע
ברגין ולו׳ת ונם ל׳ הכבדי כו׳ וכתה יגעם לפ׳ז ת׳ם לתקן ס׳כ ח׳
שהתפלות כשורות לרחם שכ׳ם פרחם׳ שתם ׳ גם כעל טוב שנוס
כת׳כ פ׳ו כתב שהתפלה שבודהתיחדת לנעם שהברית פורחה דרך
שהכנים ושסתעכב תלין לחיות עלולה מחנו והתפלל כוחן
עתות התפלל ולפני מי הוה תפלל ומזה שכר יפתוך העלה

דרך שרישי׳ סרמא כאן לענין התפלה
בתוכלותיה ויותר להקפדוקי הנופלי׳ פה וזה כי יהיה מסגר לפקפק
כה מה׳ פנים מה׳ מאחר קצת המפקפקים מאחר שהגזרה
אחת מה תועלת בתפלה כי לא ישנא לם שנגזר מה טוב מה
על מים זה או לא וזה נגזר אין צורך לתפלה וזה לא נגזר איך תועיל
התפלה לבטל רצון ח׳ כי לא ישתנה רצונו וזה כן אין תועלת
בכארון התפעים ולא בתפלה ותחנה ׳ וכל שלשיות שהרם כלפי
גדיק בעיניו ישנא התפלה לחקבו שאין הטוב ומה׳ת אלא נחול
התפעים׳ וזה תועיל התפלה לפי שאינו רחוי וכ׳ם בעת צרתו כי לפי
שסברת לא תקובל שועתו ׳ וזה שהרם רחוי אין צורך לו לתפלה כי
פ׳ יתן שכרו כלי ספקה וכו׳ מה שהעיר כעל העקריים כשער ר׳ח
למה תהיה התפלה ׳ התחנות מאחר שהוא מנוע מלא דיי כל תפלה לא יכעה כשו אלא
צרכיו לא הוה רחוי שתכא התנוח מלא דיי כל תפלה לא יכעה כשו אלא
מה כ׳ם כו׳ ׳ והר׳ שלם כהאחין שהרם ככל יסודי התורה מאחר
שמוסכם היות תקרי השולם הזה על פי סדור החול וכת׳ל כני חיי
ומזוני לא כחולה תליה מילתא יפקפק כתפלה כענינים הנפחיים
כי לא ישנא מה זכה כחולי אין צורך לתפלה וזה לזה מה יועיל ׳
וה׳ם ונדולה היה מלי שמאחר שהם׳ת תוקר לב מה צורך לנקש
שהרם צרכיו פניו ובפתחתו דבר פשיטין לכו והוא יפתח ולא עוד אלא
שהפליגו חז׳ל לומר שהכ׳ם מתחוה לתפלתן של צדיקים ושל כן
נקראו התפלות וכיוצא שהרבה ונדולה מזו אמר כפרקא דחסידי
כי שבשעה קודם שיתפלל אינו בטח שדוחה לעבד הנמלם לרבו
שיתן שחלתו תיד קודם שיתחיל קולו ותקש שחנן לם׳ לשחוע בקול
תיה ותדרכם נר׳ שהגענה שחשבתו הרי זה תשוכה וטוב לפלחותו
את׳ תנד ידיעתו תעלומות לב ׳ ואחכם שהפך הת׳ בכור שתירו כעל
העקריים כתורה כי׳ת כתוגן כת׳ם שהפעלות השליחות יפשפע
על התקבל כהיותו שוכן לקבל ואם לא יכין עצמו הוא מונע הטוב
מאתו כמו שנגזר עליו שילידת שכוחותיו והוא לא זרע כי שכלותו
מנע הטוב מאתו וכן נזרת ח׳ על פרה כשוב ורע כהיות כהכנם
לטוב לו רע ואם היה שינה עצמו תשנה הגזרה ולכ׳ם כפרקין נ׳דכרי׳
מבטלים נזירות רשות כת׳ם שם ואין קוראין משנאות רצון ה׳ שאין
כאן שנוי רצון שכך היתה רצונו לעולם שתתקיים הגזרה כפי הכנת
התקבל והשלמת השתנות יהיותיו ית׳ כהשנאות שהכנים ע׳י התפלה
שב של שתלת יהיותיו ח׳ שם שכא התפשר והתריך שם כדבר ועל זה
הדרך יפשר גם הפקפוק הר׳ וכת׳ם כשל העקריים ג׳כ פ״ו שחותו
התחתר כי הדרך חסדו להיטיב תף לשאינו רחוי רק כשיכין עצמו
ואחר שאכין עצמו כתפלה לכך ייטיב ה׳ עמו תף שאינו רחוי ויעכנו
תף מהרהו כעכין תכשה והתריך גם כן כזה וה׳ר ן׳ חסדאי כם לוה
ת׳ג ח׳כ ח׳ם פ׳ם כיתר יפה תיך יהיה ה׳ כעתר לנקשת התפלה
תף של כי שאינו רחוי לחשיב דרוזו כחולת תפלה כי הנה כתפלה
תלכד שכר תחנות יתכן שיפיעהו תחר שהוא תועה כשחנו כו ע׳ל
שתחת והוא שוב הכשחון כלחות שהוא יכללו כתה תפעות התורה
שם יהיותם הם הנעתו התיפיית שם ביותו הפועל שתפעיע
ברגין ולו׳ת ונם ל׳ הכבדי כו׳ וכתה יגעם לפ׳ז ת׳ם לתקן ס׳כ ח׳
שהתפלות כשורות לרחם שכ׳ם פרחם׳ שתם ׳ גם כעל טוב שנוס
כת׳כ פ׳ו כתב שהתפלה שבודהתיחדת לנעם שהברית פורחה דרך
שהכנים ושסתעכב תלין לחיות עלולה מחנו והתפלל כוחן
עתות התפלל ולפני מי הוה תפלל ומזה שכר יפתוך העלה

עם עלולה כיחיה ועבורה א תלה עם הענת שיכחתה כעם
מחשבתו כפי׳ת וזה כפי שהכתו כו כו׳ ומזה נ׳כ ש׳ת לכל
לנדיק שעם היותו רחוי לל הטוב תכד תעכיו הנה ע׳י התפלה
יכין עכמו יותר לל קבול הפעב כקיום התנוה ויתחזק בעוצם
הצורית התלוית כה כעוכר וכ׳ם שאחר שכבר נוה עם ית׳ת התפלה
יחשב לו לחטא שניעתו מחתה ומ׳ת שיקשר תושלת התפלה
רחוי כי ע׳י התפלה לכרה נוכה לל הטוכה ׳ ויתבן מזה ל
כפ׳ק דכרחות כל תעניות שלין כה שפושעי ישראל תוכה תענית כו
שניקר התענית והתפלה בכחי׳ הפושע כנו׳ ושוב שכביכולה ית׳ת
יותר את רחמי ה׳ כתנגו לעתיד רחוי ׳ וזהו שלמי תשלת התפלה לעתיד
נאולה לתפלה כרחכתוב לקמן פ״כ פכ׳ם פ״ל ׳ והקשקוש סב׳
היתרו מכואר ג׳כ מתה שכוכר שאחר שהתפלל רחם כבת כתענית
רחוי שיכוה התדם עליה כתו שחכוה על ק׳ם ותפלין לויתם
סרם לל התפלות וכזה הניה שם כעל העקידה ונוסף על זה
שהתענית והתפלה יורה תחכמת רעם כי התבריט על כך כקדי
והזהירנו ולזה מחוייבים תנו להתפלל על כל לילה ולה שם לעת יצרך
אלה תלבי עמי קרי כת׳ם ירמ׳כם ג׳ל ׳ והקשקוש הל נם זה
מכואר כתקונות דרים כי ית׳ם עולה על כל
מזל לעדד הורתו כרצונו ויסדבנו כתה שעתים לעורך הנזירים
ותפלתם עם היות ערוך זכות דב לזה ורבים מהנזירים יתחנו
כהשתנו החזל כעכורם שלא יבנה תשכרם דבר מה מבואר תכתה
עובדי דברקא דחסידי נם ז׳ם כסוף שכת תין מזל לישראל שהוא
מזנה להם כתפלתם ובהוסם ודרוש זה יתרחב כפרקין כ׳ת
ותתנם הקשקוש הם ל׳ם מנחתי כבריט מתחזק עמי כיתרו ׳
לתנם תפשר להתידו ע׳ם הדבריט הנו׳ מתועלות התפלה נקיום
התנוה והתחזות התלות בה וזה עצם היות עצם ׳ יעבד מתנות
התדם לת יהבה התום להעתר כתתפלתו כזו ביוהב פתפלת מי
מנד קיומו תכות ולעבדו כבל לבבכם שהיא תפלה וזה שלו כלה
התנוה כתפלת תתפלת הלב לבד לת היה הכבר רחוי כה כתן שהוא
עכבו שם טורח תעצם כתפלל כנקשה ותתנה והרתפת לשון
והכנת כל הסיבדים כתו׳ כל שבחותי תתמרבה עלבד היותו נדרך
לעורך הליכתו לתקדושת התיוחדים וקשת התבדים הנלוים
וכיוצא תהדבדים שלא היה להם תקום כתתפלה לבד ונם כהיות
התחזות הנו׳ תועלת כהיות התפלה כמה תתבר בלא כוונה
לפועל כי התחזות יוקבעו בנפשות כתתדמת הפעולות כת׳ם כמ׳
לור ס׳ כת׳ב כו׳ ס׳ב וטוסף על זה תועלת הרועים תפר ילמדו זה
מזה כרחותם התתדלות התתפלל וקבישות התחזה בלב הכל
כרחותם נדיק וטוסף כתפלתו וטוסף על זה תועלת התנפרסות כי
כהיות התפלה בפה יועדו יחדו התתפללים מך היותם נבור ויהד כי
לו תקובל שותתם יותר תנפקת היחיד כת׳ל כתן לל בביר ולא
יחתם וגו׳ת שלא היה כן מחשבת שלב ושתם תפלת הנבור
יר׳ תב׳ נדרים הת׳ שבתו תפשתים התרוצים העיתנים כהרכבת
פתרנומת תם יקרים היה עבין רע ותזיק כ׳ת תפם יתוקן עם תפר
תהביתנים כו תפר כהרכבת כלם תבת תרוצה תושלה בלי היק
כתו כן ישראל יתוקן רוע היותיו כהנפרף לל הרפים ות׳ל לרצו זה
ת׳ם כפ׳ם נבי פנה לל תפלת הפריר כו׳ויקרא רבה כד׳ תניא
שכלולב יעבוו כלם תנודים ת׳ ׳ וכ׳ לתה שהיותר דומה לפ׳ת יותר
תביב ולתה שהוא ת כלל הנתור עם היותו ת׳ פשוט כתו כן ישראל
כהנפרפם ועב׳ת הם עם ת׳ כתים ת׳ כעיני תתדמי׳ לו׳ת ׳ ותו
שברתו כהן א כביר לת יתחם שפי׳ כשנין הרפים ׳ ובדרוש כדרש
שלולב כיתרתי תעלת תנבור תבנים תחריס ׳ ושנים

גדול תכל אין כ׳ל שלהיות תבלי שלחות התדם שהיותו תר תדבר לת
ירחק היות סנולה כפלתה כביא כתתחבר עתו כוחק הלב ותכן ת׳
תכות התנשים לכשול כבדרי השולם כשוב וכתוכה ולהם אין לנו
שכע כנורתו ותשתרו וגים לנך לדברי כעל נוה שלום כת׳ם ב׳
תפר תניח דברי כתה תכתי׳תוכחים כסנולת תדבור תפי הרועים
לפעולות כסדרי השולם כשנתים כתוחים ע״ם ׳ חפ׳ שכעו הפעל
שלולי כי יגזרו תחר ויקם להם וכת׳ם לעיל פפ׳תב סיתן י״ת ותכן
היתה תתיו ית׳ לפעות שכתיכו כתלותיו ופקפק נרטיכו שע׳י זה
יחתך הפכע התכחות העליונים כדרך טכע תר קדוש תלוי תזה
פעות ת׳ תפללין על כדיקים שע׳י יכינו הנעורות לכורך הפכע
להם ולכל העול ת׳ם כת׳ם תזעור ל׳ת תרי כל כת ר׳ פכתם כן פ׳ל
תפכי תם ישראל תפללין כפה׳ו ותיכן כעכין ע׳י שתיכן ירחיט
להתפלל כשם התפורט כו׳ ותזה היתה שליחו הנעכה כתפלתו תפכ
כיון רחיט היות היות הפכע כתחך לו כדרך טכע תתחר פיו ושנולתו
לתתנם הנעכה קודם לתפלתו רחיט כי תין תכן כפיו ויקדים ת׳
להפיק רעבנו כדרך תסד לכך כדי שלא יפתח פיו כי זה לת

יעקב אלא יהיה בסדרי הצוב' מחסנולת פה מי שהיה רחוי נס כן
למיך וכעיין כלשם וכן מי שנתחתר בפקת רבונו לעולמו רחים
סלה סוטילה תפלתו מכד עכמה רק מכד חסדי ה' שבעתר לו מכד
סלה סוטילה תפלתו עליו ולזה לא ניתנה לו עד שיטטש וכבן עלה כהונן
בפרו והתבוותו עליו ולזה לא ניתנה לו עד שיטטש וכבן עלה כהונן
ה"ג כפרקא דחסידי שהוא הקטן גזר תעניתא כו' עד לשבר שהקפ
דלא תיקשי מנליה דקתר ליה שהל שתא כהדיא קתר ליה שיתן
לו שיהר וכבסים וכיוצא ושו"ת מה שתן לי מחתר שהולך פרירי דלא
יתנע שם אתר לו ה' שיתן לו נס כן כנים מהי קתר ואכני הולך
ערירי ואם לא הזכיר לו כנים לתה לא הזכירם מחתר שהוא העיקר
עד שנתקע לתרכם לומרתה תתן לי לכל מי קתר ליה שהל ניתן
שהכוונה שיהל כל רבונו ואיתו הוא דשטי לחשוב שתן הכנים
בכלל זה לתירוצה קתה תו דכנים שהל לחירוצה כתרת ' ואף לפי
מה שכתבתי לעיל סימן ב' שתעש"י שהתחר לו הל יהירה מהחול
היה מתקשה בדבר ליכתב הכה לתיתר שתחר לו הכפי שיתן לו כנים
וכב"ז נתקשה ואתר ואכני הולך ערירי לתה כן זה היה מיבעי ליה
לה תה תתן לי וה"ק תה דתהתם דתלוכתו על ה' שתנע זה תמנו ;

אינן תומר כן אשתמ"ל נשואת והת תגלן מי כתיב לקתן פ"ע
גו' ונתן לי לחם גר קתר שיקיים נדרו שהתכן הוא גר גם תה
שיהנהוה כתו שבקש ונתן לי לחם כו' עשר ישערנו ותי כת"ד על
הסדר נתתרה וה"ק תם יתקיימו לי התנתים שתתר לי להיות עתי
כו' ולכבי כני לתידע שיכון שתתר לי שיתן לו דבר דקתר וכל תתר
תתן לי ה"כ ונתן לי לחם לתכול דקתר היכת רשות כתנתים שתן'
לו תלת דעב"ל דהיו לכי לתכול בכדרם ' ולתד תותו תדר תכי
דלקתן בפם"ס דקתר תף על הפרנסה הסיכו כו' ות"כ תיתה כתי
דהיו וכל תתר תתן לי ותי תשוס דקתר בלשון כרור ולא קתר
בלשון תם דקתר תם יהיה תלקים עתדי כו' לתו כלוס הוא דכיון
דהה תתר ונתן לי לחם כו' דקתי תספיקה לתם לא יכון לומר נ"כ
כגורת הגדר לשון ספק דומה' תהנתה דיתן קתי ודומק לומר
דתדקתת' כל דייק ת"ש דקתר לחם לתכול כו' ותק"ה תתר לא
תעזוב דהיו פרנסה לא תיעש דשפי לא תלת דנקט העיקר ולא"ק
וכל תתר תתן לי כין תרוכה כין תועט ועוד דוכל תתר תתן לי קתי
כתי תוכש וכתתר לקתן כפ"ע שקיים התשבר כבנו ' וי"ל דתשני
לומר וכל תתר תתן לי לכבה ולא בלשון נסתר כדלעיל תם יהיה
אקיים עתדי כו' עד שיהיה בית תלקים ע"ל דוכל תתר תתן לי לא כתתר
סתוך לתתר שהוא תלת הפסיק בנתים תומר ה"קתר ליה שהל
ולדעת"ל תומר שתם תסורסת יעקב תתר כתלת כפיו וכלבבו תם
יהיה תלקים עתדי כו' ותו נעכה"ו ה' והשיבו על הכל כתר והנה
תכבי עתך כו' ולת"ר דעל הפרנסה לא השיבו תתר לו שהל כלומר
לפי שבקשת לתם לתכול לבל"כ שהל תתנו הרבה יותר תוס ותתן
לך ולת"ר שנם על הפרנס השיבו ה"ק ליה כבר נפגיתי לתם שנאת
לתם לתכול ושוד שהל יותר תוס ותו שיש יעקב לע"ת המדבר כו
וכל תתר תתן לי ולת"ר שהם כסדרים תם כתתר שתן פרנסה רתתה
כתתר לת תעזוב לת יעזבך ולבל"כ פרנסה ותתם יעקב כנדרו
התעורר לבקש פרנסה בתו' ותתן לו לתם לתכול כו' ותו ת"ל כי
תעט הוא תכל שיהל יותר תוס ותם כתתר שהפרנסה רתוה בלת
תעזוב הנה כשהגדיק יעקב תת שנתו אדרך נדר לה תם יהיתר לו
שבשתופו תוזהר ה' ותתר לו דת"כ רתוי לו טובה נדולה עוד
ולכן ושהל תה בקשתו עוד יותר תהפרנסה ותו השיבו וכל תתר תתן
לי ויהבי דייק ליכתב דקתר תיבו תותר כן בלת שהל ול"ק
תיבו תומר וכל תתר תתן לי ' וי"ל דם ל"ל לר' שתהל כת"ד שהפ"תסורסת ולהבי
לת ניחת למימר בלת דקתר ליה שהל דתי פרנסה רתוה בלת
תעזוב הת לתם ליה לת תעזוב תכוון דקתר ליה נתי שיבחנו
תתר ככלל תתתים תנה ותי תין פרנסה ככלל תעזוב כי היכי דתכי
קרת כל שהבטחתיך תמחירתו ושבשתו לתרנו ותשלת כתרן
ורבוי הוא תתר לת תני תתי שהבטיחו לברכו בעוסר הבסים
בלת לתו ת"ת בלת הבסיחו בלת דקתר ליה שהל וכלתו ה"נ
תשתע דרבי שתהל בתר דקתר יעקב תם יהיה תלקים עתדי
כדפרי שהכתוב כתבי נפשה שבתה לו כיום תחרי יקיצתו
תחלו הלילה וכיוצ דתיכה נכותה כתבי נפשה ה"ל לקרות
לדמות תלים ולת תיספר תתתר וכל תתר תתן לי דהוה כנבותה
תחריתי כסתם ' ות"ת כיון דוכל תתר תתן לי תיבו סתוך

לומר שתפני שהמזל דוחקו אלא יולד כדלקתן תיה סבור שלא
יפתנה התוב בשכילו תבב ש"ת יוכל לשתול לא על הנלחות תחרות
ולו"ת כי תה נכע בכל הנלחות עוה"ז עם לכתו עבירי ת"ל ה"ק תם
תתן לי תהנלחות שיהיה כה תפך תם תלך עבירי ולכן תשלה
הבבוה לי שתתן לי כנים ושבשתו לתילתים קתתר וכשבי ניחת בתי
דלת תיקשי תנליה דקתר ליה שהל שתא כהדיא קתתר ליה שיתן
לו שיהר וכבסים וכיוצא ושו"ת מה שתן לי מחתר שהולך עבירי דלא
יתנע שם אתר לו ה' שיתן לו נס כן כנים מהי קתתר ואכני הולך
עבירי ואם לא הזכיר לו כנים לתה לא הזכירם מחתר שהוא העיקר
עד שנתקע לתרכם לומרתה תתן לי לכל מי קתתר ליה שהל ניחת
שהכוונה שיהל כל רבונו ואיתו הוא דשטי לחשוב שתן הכנים
בכלל זה לתירוצה קתה תו דכנים שהל לחירוצה כתרת ' ואף לפי
מה שכתבתי לעיל סימן ב' שתעש"י שהתחר לו הל יהירה מהחול
היה מתקשה בדבר ליכתב הכה לתיתר שתחר לו הכפי שיתן לו כנים
וכב"ז נתקשה ואתר ואכני הולך עבירי לתה כן זה היה מיבעי ליה
לה תה תתן לי וה"ק תה דתהתם דתלוכתו על ה' שתנע זה תמנו ;

אינן תומר כן אשתמ"ל נשואת והת תגלן מי כתיב לקתן פ"ע
גו' ונתן לי לחם גר קתר שיקיים נדרו שהתכן הוא גר גם תה
שיהנהוה כתו שבקש ונתן לי לחם כו' עשר ישערנו ותי כת"ד על
הסדר נתתרה וה"ק תם יתקיימו לי התנתים שתתר לי להיות עתי
כו' ולכבי כני לתידע שיכון שתתר לי שיתן לו דבר דקתר וכל תתר
תתן לי ה"כ ונתן לי לחם לתכול דקתר היכת רשות כתנתים שתן'
לו תלת דעב"ל דהיו לכי לתכול בכדרם ' ולתד תותו תדר תכי
דלקתן בפם"ס דקתר תף על הפרנסה הסיכו כו' ות"כ תיתה כתי
דהיו וכל תתר תתן לי ותי תשוס דקתר בלשון כרור ולא קתר
בלשון תם דקתר תם יהיה תלקים עתדי כו' לתו כלוס הוא דכיון
דהה תתר ונתן לי לחם כו' דקתי תספיקה לתם לא יכון לומר נ"כ
כגורת הגדר לשון ספק דומה' תהנתה דיתן קתי ודומק לומר
דתדקתת' כל דייק ת"ש דקתר לחם לתכול כו' ותק"ה תתר לא
תעזוב דהיו פרנסה לא תיעש דשפי לא תלת דנקט העיקר ולא"ק
וכל תתר תתן לי כין תרוכה כין תועט ועוד דוכל תתר תתן לי קתי
כתי תוכש וכתתר לקתן כפ"ע שקיים התשבר כבנו ' וי"ל דתשני
לומר וכל תתר תתן לי לכבה ולא בלשון נסתר כדלעיל תם יהיה
אקיים עתדי כו' עד שיהיה בית תלקים ע"ל דוכל תתר תתן לי לא כתתר
סתוך לתתר שהוא תלת הפסיק בנתים תומר ה"קתר ליה שהל
ולדעת"ל תומר שתם תסורסת יעקב תתר כתלת כפיו וכלבבו תם
יהיה תלקים עתדי כו' ותו נעכה"ו ה' והשיבו על הכל כתר והנה
תכבי עתך כו' ולת"ר דעל הפרנסה לא השיבו תתר לו שהל כלומר
לפי שבקשת לתם לתכול לבל"כ שהל תתנו הרבה יותר תוס ותתן
לך ולת"ר שנם על הפרנס השיבו ה"ק ליה כבר נפגיתי לתם שנאת
לתם לתכול ושוד שהל יותר תוס ותו שיש יעקב לע"ת המדבר כו
וכל תתר תתן לי ולת"ר שהם כסדרים תם כתתר שתן פרנסה רתוה
כתתר לת תעזוב לת יעזבך ולבל"כ פרנסה ותתם יעקב כנדרו
התעורר לבקש פרנסה בתו' ותתן לו לתם לתכול כו' ותו ת"ל כי
תעט הוא תכל שיהל יותר תוס ותם כתתר שהפרנסה רתוה בלת
תעזוב הנה כשהגדיק יעקב תת שנתו אדרך נדר לה תם יהיתר לו
שבשתופו תוזהר ה' ותתר לו דת"כ רתוי לו טובה נדולה עוד
ולכן ושהל תה בקשתו עוד יותר תהפרנסה ותו השיבו וכל תתר תתן
לי ויהבי דייק ליכתב דקתר תיבו תותר כן בלת שהל ול"ק
תיבו תומר וכל תתר תתן לי ' וי"ל דם ל"ל לר' שתהל כת"ד שהפ"תסורסת ולהבי
לת ניחת למימר בלת דקתר ליה שהל דתי פרנסה רתוה בלת
תעזוב הת לתם ליה לת תעזוב תכוון דקתר ליה נתי שיבחנו
תתר ככלל תתתים תנה ותי תין פרנסה ככלל תעזוב כי היכי דתכי
קרת כל שהבטחתיך תמחירתו ושבשתו לתרנו ותשלת כתרן
ורבוי הוא תתר לת תני תתי שהבטיחו לברכו בעוסר הבסים
בלת לתו ת"ת בלת הבסיחו בלת דקתר ליה שהל וכלתו ה"נ
תשתע דרבי שתהל בתר דקתר יעקב תם יהיה תלקים עתדי
כדפרי שהכתוב כתבי נפשה שבתה לו כיום תחרי יקיצתו
תחלו הלילה וכיוצ דתיכה נכותה כתבי נפשה ה"ל לקרות
לדמות תלים ולת תיספר תתתר וכל תתר תתן לי דהוה כנבותה
תחריתי כסתם ' ות"ת כיון דוכל תתר תתן לי תיבו סתוך

אראי סתתר לו שהל ות"ת תם כן תתי קתתר
תה תתן לי הלת שהל תת פיו תדבה ותי"ל לומר תן לי כנים יש

ת"מ הפסוקי' למחר שם יהיה מלקים עמדי כדכי' ותהי וכל הח"ק מסכחן דמסכחן וי"ו יתירה בכתיב וזהיה וענה את וקדם, ת"ל דיעקב אמר מנחה והודה תנה וביוכה מהדרים קודם לנזורו וכל תאר תתן לי וקרא לה חס להכתיב תלה וכל תאר תתן לי דהוי שבין נדר כתילתא דלעיל:

אלא אמ"ל מחל והוא לה מצ דבר שהיו נוח לבדיקים ליהנות מן העולם הזה כל הק שהפסיר כדי שלא יתעטו מכרם ועוד כדי שיהיו יתר זכותם לעולמים וכדאמר לקמן ס"ב פת"ד שהלו נטלו שחכות זכותם בחייהם כו' גת"מ אמר וכל תאר תתן לי שהם יתרש שתתן לי מתנת חסדך עשר תעשרנו לך:

שני בני אדם אמרו דבר אחד מיודי דקה מפרש קרא דמכרסם מייתי נמי דלוד דקה דכותיה כדרך המדרש שתיד אז לסייעת' דהא מסכחן ה"ג כדוד ס"ק למה התריך לומר כ'בני אדם מכרסם ודוד לימא מכרסם ודוד אמרו דכר מ' ותו לא ונמת תשום דלא סיים ניכהו כמעלה לה קאמר מכרסם ודוד מתחלה הלה מהשתחם כהיותם כ' בני אדם לחוד וה"ג ל' לקמן בפת"ט גבי מכרסם וחיוב ועי"ל דכ' בני אדם אחרו דכר מ' לומר דלאו מילתא הגונה היא וכתורתה דנתרה דהיכא דקאמר פלוני ופלוני אחרו דכר אחד דהוא שנה ולית הלכתא כוותה ות"ק הכא לאו שפיר קאמרי משום דכי היכי שיין לאדם ליבטל מפריה ורביה עם היותו יודע שבניו יהיו בלתי הגונים וכדאמר לחוקיהו בחזי בכתבי דרחמנא למה לך כדלתיא בפ"ק דברכות כי אין לאדם להתפלל שיתנבא ורבו מהסולדה שם יהיו רשעים כי הק"ב מיודע בעתידות ואע"ג היכו מוכח יצידת לו בתכנו עלילות כי כל פעל לתעכנו כו' ועוד כי חולי חת"כ תחת הנשנון יפלה כרוש ולפכי נתי קרא"ס כ' בני אדם דכתיב זה לא חסיבי הלה כל' הדיוטות:

מוטב ואתכי חולך עדידי חת"ס שתין זה פסוטו יתכן הויתור קח דרים דכתריה הן לי לא נתת זרע ורחי לחי"ל אלא דה"ק הן לי לא נתת זרע ורחמי שתחנני כורש ות"ח שם עתידים להרשע מוטב ואנכי הולך ערידי ותעב' שכתוב תחלה תפסר ויחת מכרס הן לי וכבר חתר מתחלה הן לי כו' שכתוב דכיים כדכת' דחכ"ע כיעב יעקב לרחל ותע"ג דהתי יתורת דרש"ל ליה לקיון לע"ת אין הכרת למדרשים • וע"ל דמדקאמר מה תתן לי דמשמע חיני רוכה מתנה זו דרים דחי כפשטיה דקאי אמאחר חילי וקאחר אין פועלת כשם כהיותי ערידי חם חפץ כשם חו מה בנע חיבעי ליה לח מה תתן לי דמשמע שחינו רוצה המתנה חכך פנחה:

דע ספורסים מתנו כו' ואחר זה כלפי מה שהתריך הזה יקרא כאדם טוב שלא יכוחו לשולם • ת"ק היכא דמיתי ספורסים מתנו דחקרתבי חל לא משמע חלא חאר בלבבו חס טוב ומס רע • ומתוך שרעפי חפ' ליה מלשון ותרביכה שרשפוחיו דהיכו סניפיו ומלרוחיו כי פעמי' רבות תבוח הס"ן מחורת הסתוך ומלרוחיו שם הבנים הנמשכים מתנו ומתי קאחר קרא שיחקור לבבו שם הוח כלומר חאר יאחר לחומה ועוד שיכחין משך זרעו שם יהיה כו רשע וטומה דא"כ למה כפל כאן ונתנו ידע שרעפי שם הוח כחן חקרני ודע לבבי ושוב שם עוכב כי מיבעי ליה ולא דרך חכל הסתם ניחא שחדב כארבו שחיהם כפוטל שם דרך זכח כו להשתך מחנו עוכב והוח זרע רע יכחהו כדרך עולם ותעב' שכתוב שרעפי בקרבי ע"כ מלשון מחשבה הוח יהיה הלשון המוסיף לב פירושים:

כוטב וכאני בדרך עולם בלומר שיחות ואחרת לח יהוד ולי"ק מוטב חלך ערידי חו לח חוליד כדכתי מכרס שחכתו שלא להוליד וישחל שיכיחנו כשכתו חכל דוד מוליד כשכתו וכדי שלא יעשרך לשנות לו כשכתו חפע כחיתה ועוד לשחקרבי חל ודע לבבי נתי קאי שהם יש כו מחשבה רעה יעיתנו וקאחר תולחת שעולה לב' עניינים:

זה לוט דלא ניחח לפ' כן משך כד פרנסה כחרעומו וכיבו מלינור עבדו זקן כיתו כי שם ענין ספרנסה לחלוטת עדידותו כי ת"ם רש"י ושו היה לי כן היה כבי מחוכה על שני דחתן כי מה יחחוכן תכד זה דרך הגדולים שפ"י עבד כחתן יפה כל כיום ולכן כוה חיפך לו חסרון כבר ולכך פירש כן משך מי שנעבד שוקקה עליו לירשו ות"ל כיהו לוט כן חיהו שם ע"ז יקוה לירשו כלבן ל כפ' מה חכל מלינור שפעד לו יחשוב ליורשו כחקום קרוב גם שם של מלינור קלמר ופי' הוח דמשך שהוח מחמיר, כחרעומו הל"ל הוח מלינור דמשך שהוח להקדי שם של היחם ולכבי חב' הוח דמשך על לוט ופי' שכשבורו דדפתי מלכים עד רמשך ועורני הלל • ריש לקיש כשם בר קפרא אמר בן משך ביתי • בר ביתי הוא מליעזר שעל ידו דדפתי מלכים עד רמשך • ומליעזר ריש שמו של' וירק את חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלש מאות מנין מליעזר הוי"ח ונ' מאות:

יב ויאמר אברם הן לי לא נתת זרע • אמר רב שמואל בר רב יצחק המוכ' דוחקני ואומר לי אברם אין את מוליד אמר לו הק"ב הן כריכיך אברם לא מוליד אברהם מוליד • שרי אשתך לא תקרא שמה שרי • שרי לא תלד שרה תלד:

יג והנה

יג והנה דבר ה' אליו לאמר לא יירשך • ר' יוחנן ור' אלעזר בשם רבי יוסי בר' זימרא והנה דבר ה' אליו • מלאך אחר מלאך • דבור אחר דבור • אני ושלש מלאכים נגלים עליך ואומרים לך לוט לימא לא יירשך לאברהם • רבי הונא ורבי אלעזר בשם רבי יוסי בר זימרא כתיב והנה דבר ה' אליו • והנה ה' בא ודבר עמו ;

יד ויוצא

ויאמר אליו קח נא את בנך וגו' ולך לך אל ארץ המוריה ועלהו שם לעולה ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וגו' ולך אל ארץ המוריה ואל אחד מן ההרים אשר אמר אליך ויאמר אברהם אל נערו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה והשתחוה ונשובה אליכם ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעולה ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעולה בני וילכו שניהם יחדו ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח וערך את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו והתברכו בזרעך כל גוי הארץ עקב אשר שמעת בקולי וישב אברהם אל נעריו ויקמו וילכו יחדו אל באר שבע וישב אברהם בבאר שבע ויהי אחר הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך את עוץ בכרו ואת בוז אחיו ואת קמואל אבי ארם ואת כסד ואת חזו ואת פלדש ואת ידלף ואת בתואל ובתואל ילד את רבקה שמנה אלה ילדה מלכה לנחור אחי אברהם ופילגשו ותקרא גם היא את טבח ואת גחם ואת תחש ואת מעכה ;

טו ויהי חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה מתי מנגדי ותקבר שרה את מערת השדה אשר על פני ממרא היא חברון בארץ כנען ויקם אברהם לשקל את העפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו והעץ אשר בשדה ואשר בכל גבולו סביב לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת שדה המכפלה על פני ממרא היא חברון בארץ כנען ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחזת קבר מאת בני חת ;

טז ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי ואשבעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת השב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה ה' אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית מאלה רק את בני לא תשיב שמה ויאמר העבד אל אברהם אדניו אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה ה' אלהי השמים אשר לקח אתי מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית מאלה רק את בני לא תשיב שמה ויאמר העבד כי ישבע לו על הדבר הזה ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל טוב אדניו בידו ויקם וילך ארם נהרים אל עיר נחור ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים לעת ערב לעת צאת השאבות ויאמר ה' אלהי אדני אברהם הקרה נא לפני היום והעש חסד עם אדני אברהם הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאות לשאב מים והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני אברהם ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על שכמה והנערה טובת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העין ותמלא כדה ותעל וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמיאיני נא מעט מים מכדך ותאמר שתה אדני ותמהר ותורד כדה על ידה ותשקהו ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות ותמהר ותער כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו והאיש משתאה לה מחריש לדעת הצלח ה' דרכו אם לא ויהי כאשר כלו הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם ויאמר הגידי נא לי בת מי את הגידי נא לי היש בית אבך מקום לנו ללון ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור ותאמר אליו גם תבן גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון ויקד האיש וישתחו לה' ויאמר ברוך ה' אלהי אדני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך נחני בית אחי אדני ותרץ הנערה ותגד לבית אמה כדברים האלה ותהי לרבקה אחות ושמה לבן וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין וגו' ויהי כראות את הנזם ואת הצמידים על ידי אחותו וכשמעו את דברי רבקה אחותו לאמר כה דבר אלי האיש ויבא אל האיש והנה עמד על הגמלים על העין ויאמר בא ברוך ה' למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים ויבא האיש הבית ויפתח החמרים ויתן תבן ומספוא לחמרים ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו ויושם לפניו לאכל ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי ויאמר דבר ויאמר עבד אברהם אנכי ה' ברך את אדני מאד ויגדל ויתן לו צאן ובקר וכסף וזהב ועבדים ושפחות וגמלים וחמרים ויולד שרה אשת אדני בן לאדני אחרי זקנתה ויתן לו את כל אשר לו ותלד שרה אשת אדני את בן אדני לזקניו ויעשהו את כל אשר נשבעתיך בה' לאמר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בארצו אם לא אל בית אבי תלך ואל משפחתי ולקחת אשה לבני ויאמר אל אדני אולי לא תלך האשה אחרי אל הארץ הזאת ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם ויאמר אלי ה' אלהי אשר התהלכתי לפניו הוא ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך ולקחת אשה לבני ממשפחתי ומבית אבי אז תנקה מאלתי כי תבוא אל משפחתי ואם לא יתנו לך והיית נקי מאלתי ואבוא היום על העין ואומרה ה' אלהי אדני אברהם אם יש נא מצליח דרכי אשר אנכי הולך עליה הנה אנכי נצב על עין המים והיה העלמה היוצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך ואמרה אלי גם אתה שתה וגם לגמליך אשאב היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני ואני בטרם אכלה לדבר על לבי והנה רבקה יצאת כדה על שכמה וגו' ותרד העינה ותשאב ואמר אליה הגמיאיני נא ותמהר ותורד כדה מעליה ותאמר שתה ומגמליך אשקה גם אני ואשת ואשקה גם את הגמלים ואשאלה ואומר בת מי את ותאמר בת בתואל בן נחור אשר ילדה לו מלכה ואשם הנזם על אפה והצמידים על ידיה ואקד ואשתחו לה' ואברך את ה' אלהי אדני אברהם אשר הנחני בדרך אמת לקחת את בת אחי אדוני לבנו ועתה אם יש אתכם עשים חסד ואמת הגידו לי ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל ויען לבן ובתואל ויאמרו יצא הדבר מה' לא נוכל דבר אליך רע או טוב הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשת בן אדוניך כאשר דבר ה' ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דבריהם וישתחו ארצה לה' ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה ומגדנות נתן לאחיה ולאמה ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר עמו וילינו ויקומו בבקר ויאמר שלחוני לאדוני ותאמר אחיה ואמה תשב הנערה אתנו ימים או עשור אחר תלך ויאמר אליהם אל תאחרו אתי וה' הצליח דרכי שלחוני ואלכה לאדוני ויאמרו נקרא לנערה ונשאלה את פיה ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך ותשלחו את רבקה אחותם ואת מנקתה ואת עבד אברהם ואנשיו ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחותנו את היי לאלפי רבבה ויירש זרעך את שער שונאיו ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש וילך העבד את רבקה ויעתר ליצחק בא מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים ורבקה משאה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל ותאמר אל העבד מי האיש הזה ההלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיף ותתכס ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה ויבא יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה ויתנחם יצחק אחרי אמו ;

יז ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם ואלה שמות בני ישמעאל בשמותם לתולדתם בכור ישמעאל נבית ואחריו קדר ואבדאל ומבשם ומשמע ודומה ומשא חדד ותימא יטור נפיש וקדמה אלה הם בני ישמעאל ואלה שמותם בחצרותם ובטירותם שנים עשר נשיאם לאמותם ואלה שני חיי ישמעאל מאת שנה ושלשים שנה ושבע שנים ויגוע וימת ויאסף אל עמיו ויחיו משבילה עד שור אשר על פני מצרים בואכה אשורה על פני כל אחיו נפל ;

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק ויצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה' ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר ויהי עת לדתה והנה תומם בבטנה ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה כי עיף אנכי על כן קרא שמו אדום ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה ויאמר יעקב השבעה לי כיום את לו וישבע לו וימכר את בכרתו ליעקב ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה ;

יח ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך וגר בארץ הזאת והיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל ואקים את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל והתברכו בזרעך כל גוי הארץ עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורותי וישב יצחק בגרר ויאמר אנשי המקום לאשתו ותאמר אחתי הוא כי ירא היה לאמר אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה כי יפת מראה היא ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך היא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פן אמות עליה ויאמר אבימלך מה זאת עשית כמעט שכב אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשמה ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה' ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד מאד ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה ויקנאו אתו פלשתים ואת כל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד וילך משם יצחק ויחן בנחל גרר וישב שם ויחפר יצחק את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו אשר סתמו פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמות אשר קרא להן אביו ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו ויחפרו באר אחרת וירבו גם עליה ויקרא שמה שטנה ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו והפרינו בארץ ויעל משם באר שבע ויראה אליו ה' בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך אל תירא כי אתך אנכי וברכתיך והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה' ויט שם אהלו ויכרו שם עבדי יצחק באר ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מריעהו ופיכל שר צבאו ויאמר יצחק אליהם מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי ותשלחו מאתכם ויאמרו ראו ראינו כי היה ה' עמך ונאמר תהי נא אלה בינינו בינך ונכרתה ברית עמך אם תעשה עמנו רע כאשר לא נגעוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך ה' ויעש להם משתה ויאכלו וישתו ויהי בבקר ויעתקו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגידו לו על אודות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים ויקרא אתה שבעה על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה ;

כה ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית בת בארי החתי ואת בשמת בת אילון החתי ותהיין מרות רוח ליצחק וליעקב ;

כו ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדול ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי ובא לי ואברכך לפני ה' לפני מותי ועתה בני שמע בקולי לאשר אנכי מצוה אתך לך נא אל הצאן ואקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב ובאת לאביך ואכל בעבור אשר יברכך לפני מותו ותאמר רבקה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים ואכלה ואברכך לפני ה' לפני מותי ועתה בני שמע בקולי לאשר אנכי מצוה אותך לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב ובאת לאביך ואכל בעבור אשר לא יברכך לפני מותו ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק אולי ימשני אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה ותאמר לו אמו עלי קללתך בני אך שמע בקולי ולך קח לי ויקח וילך ויבא לאמו ותעש אמו מטעמים כאשר אהב אביו ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו ותתן את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה ויבא אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך עשיתי כאשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מצידי בעבור תברכני נפשך ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצא בני ויאמר כי הקרה ה' אלהיך לפני ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו ולא הכירו כי היו ידיו שערות כידי עשו אחיו ויברכהו ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני ויאמר הגישה לי ואכלה מציד בני בעבור תברכך נפשי ויגש לו ויאכל וויבא לו יין וישת ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים הוה גביר לאחיך וישתחוו לך בני אמך ארריך ארור ומברכיך ברוך ויהי כאשר כלה יצחק לברך את יעקב ויהי אך יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו ויעש גם הוא מטעמים ויבא לאביו ויאמר לאביו יקם אבי ויאכל מציד בנו בעבור תברכני נפשך ויאמר לו יצחק אביו מי אתה ויאמר אני בנך בכרך עשו ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד ויבא לי ואכל מכל בטרם תבוא ואברכהו גם ברוך יהיה ויצעק עשו צעקה גדולה ומרה עד מאד ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי ויאמר הלא אצלת ברכה לי ויען יצחק ויאמר אל עשו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים ודגן ותירוש סמכתיהו ולך אפוא מה אעשה בני ויאמר עשו אל אביו הברכה אחת היא לך אבי ברכני גם אני אבי ויישא עשו קולו ויבך ויען יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך ויקנא עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדול ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך ושב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו ושלחתי ולקחתיך משם למה אשכל גם שניכם יום אחד ותאמר רבקה אל יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת אם לקח יעקב אשה מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים ויקרא יצחק אל יעקב ויברכהו ויצום ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען קום לך פדנה ארם בית בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך ואל שדי יברך אתך ויפרה וירבך והיית לקהל עמים ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגוריך אשר נתן אלהים לאברהם ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמיימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים ויקם יעקב בבקר וייקח את האבן אשר שם מראשתיו וישם אתה מצבה ויצק שמן על ראשה ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה ויידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך ;

כט וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדולה על פי הבאר ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן ועודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה כי רעה היא ויהי כראות יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אמו וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה ויהי כשמע לבן את שמע יעקב בן אחותו וירץ לקראתו וחבק לו וישק לו ויבא אתו אל ביתו וישם לאל את כל הדברים האלה ויאמר אליו לבן אך עצמי ובשרי אתה וישב עמו חדש ימים ויאמר לבן אל יעקב הכי אחי אתה ועבדתני חנם הגידה לי מה משכרתך ולבן היו שתי בנות שם הגדולה לאה והשם הקטנה רחל ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה ויאמר לבן טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר שבה עמדי ותעבד עוד שבע שנים ויעבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אתה ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה ויאסף לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא אתה אליו ויבא אליה ויתן לבן לה את זלפה שפחתו ללאה בתו שפחה ויהי בבקר והנה היא לאה ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה מלא שבע זאת ונתנה לך גם את זאת בעבודה אשר תעבד עמדי עוד שבע שנים אחרות ויעש יעקב כן וימלא שבע זאת ויתן לו את רחל בתו לו לאשה ויתן לבן לרחל בתו את בלהה שפחתו לה לשפחה ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות ;

ל ותרא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמיה ורחל עקרה ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעניי כי עתה אהבני אישי ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אנכי ויתן גם את זה לי ותקרא שמו שמעון ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלדת ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן ותאמר הנה בלהה שפחתי בא אליה והלדה על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא אליה יעקב ותהר בלהה שפחת רחל וגו' ותקרא שמו דן ותהר עוד בלהה שפחת רחל וגו' ותקרא שמו נפתלי ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה שפחתה ותתן אתה ליעקב לאשה ותלד זלפה שפחת לאה וגו' ותקרא שמו גד ותלד זלפה שפחת לאה וגו' ותקרא שמו אשר ויבא ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה ויבא אותם אל לאה אמו ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך ותאמר לה הקטן לקחתי את אישי ולקחת גם את דודאי בני ותאמר רחל לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך ויהי כבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני וישכב עמה בלילה ההוא וישמע אלהים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן חמישי ותאמר לאה נתן אלהים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי ותקרא שמו יששכר ותהר עוד לאה ותלד ליעקב בן ששי ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא שמו זבולן ואחרי כן ילדה בת ותקרא שמה דינה ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמיה ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי ותקרא שמו יוסף לאמר יסף ה' לי בן אחר ;

לא ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה למקומי וכה ואלכה כי נתנה לי מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשוב ארעה צאנך אשמר אעבור בכל צאנך היום הסר משם כל שה נקד וטלוא וכל כבש חום בכשבים וטלוא ונקד בעזים והיה שכרי ותענה בי צדקתי ביום מחר כי תבוא על שכרי לפניך כל אשר אינו נקד וטלוא בעזים וחום בכשבים גנוב הוא אתי ויאמר לבן הן לו יהי כדברך ויסר ביום ההוא את התישים העקדים והטלאים ואת כל העזים הנקדות והטלאות כל אשר לבן בו וכל חום בכשבים ויתן ביד בניו וישם דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב ויעקב רעה את צאן לבן הנותרות ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון ויפצל בהן פצלות לבן מחשף על המקלות אשר פצל ויציג את המקלות אשר שלף בשקתות במשתה המים אשר יבאן הצאן לנכח הצאן ויחמנה בבאן לשתות ויחמו הצאן אל המקלות וילדו הצאן עקדים נקדים וטלאים ויעקב הפריד הכבשים ויתן פני הצאן אל עקד וכל חום בצאן לבן וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן ויהי בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות לעיני הצאן ברהטים לחמם במקלות ובהעטף הצאן הקשרות ולא יציג שם והיו הפלוחות ללבן והעקובות ליעקב ויפרץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן הרבה ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים ;

לב וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה ויקח יעקב את לבב לבן והנה איננו אתו כתמול שלשום ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ואל מולדתך ואהיה עמך ויקרא יעקב וירא אל רחל ואל לאה השדה אל צאנו ויאמר להן אני רואה את פני אביכן כי איננו אתי כתמול שלשום ואלהי אבי היה עמדי ואתן יודעות כי בכל כחי עבדתי את אביכן ואביכן התל בי והחליף את משכרתי עשרת מנים ולא נתנו אלהים לו להרע עמדי אם כה יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו כל הצאן נקדים ואם כה יאמר עקדים יהיה שכרך וילדו כל הצאן עקדים ויצל אלהים את מקנה אביכן ויתן לי ויהי בעת יחם הצאן ואשא עיני ואראה בחלום והנה העתודים העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים ויאמר אלי מלאך האלהים בחלום יעקב ואמר הנני ויאמר שא נא עיניך וראה כל העתודים העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים כי ראיתי את כל אשר לבן עשה לך אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך ותען רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו הלא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו ויאכל גם אכל את כספנו כי כל העשר אשר הצל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים ויעבר את כל מקנהו ואת כל רכושו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען ולבן הלך לגזז את צאנו ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלתי הגיד לו כי בורח הוא ויברח הוא וכל אשר לו ויקם ויעבר את הנהר וישם את פניו הר הגלעד ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים וידבק אתו בהר הגלעד ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה ויאמר אליו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע ויגע לבן את יעקב ויעקב תקע את אהלו בהר והגלעד תקע את אחיו ויאמר לבן אל יעקב מה עשית ותגנב את לבבי ותנהג את בנותי כשבויות חרב ותברח מדוע נחבאת לברח ותגנוב אתי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשירים בתף ובכנור ולא נשקתני לבני ולבנותי עתה הסכלת עשות אם יש לאל ידי רע לעשות עמכם ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע ועתה הלוך הלכת כי נכסף נכספת לבית אביך למה גנבת את אלהי ויען יעקב ויאמר ללבן כי יראתי כי אמרתי פן תגזל את בנותיך מעמך אשר תמצא את אלהיך לא יחיה נגד אחינו הכר לך מה עמדי וקח לך ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי השפחות ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל ורחל לקחה את התרפים ותשמם בכר הגמל ותשב עליהם ויחמש לבן את כל האהל ולא מצא ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדני כי לא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי ויחפש ולא מצא את התרפים ויחר ליעקב ויריב בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי כי מששת את כל כלי מה מצאת מכל כלי ביתך שים נגד אחי ואחיך ויוכיחו בין שנינו זה עשרים שנה אתך רחליך ועזיך לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי טרפה לא הבאתי אליך אנכי אחטנה מידי תבקשנה גנובתי יום וגנובתי לילה הייתי אכלני חרב ביום וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני זה עשרים שנה בבתיך עבדתיך ארבע עש

מ"מ הפסיק וכתור התלות

כתחתית וכמ"ש טוה פליש כמ"ח פ"ס • והב' מנד היותו כוכל כבחירה והם פועלים בטבע • **לוט** לוטה לה ירית עם שתולו דוחקו שכן כיתי יורם לותו וס"ל דוה לוט כדר' פלעזר ולמנ מורחיה המלין שמתו מוכיח עליו שהיו יורשו שמות קשה יום :

ויתכן פלטיות עיקר ירושת מכרתם הברכה שנמסרה לו כוהים כרכה אחר סח"כ הכרת שתעבור יוסף וז מלוס המקולל :

הרמה לו שוקי הפנים מגלי ת

והנה ה כח ודבר עתו דתע"ג דכתיב והנה דבר ה' ל' כתלו כתוב והנה ה' כח ודבר תליו לאחר והמקרא חוזה כלובכי מסורס וזה ר"ל שהשביעה עכתם רשות כ נגליע עליו כדאחר לע' מכי וג' ירמיה י מלאכים ולה תיתם שהדבור כח לו ע"י חלוס לו רוח הקדש לכך • וברוחה דשפתיה מדכתיב והנה מסורס על הנחמה וכמוהו והנה ה' נגב דלה יכדק על הדבור שאין לו תכיחות כפועל לשון הנה ולה יסחור זה ת"ס לעיל שהדבור ע"י מלאך שהב"ו השביעה נגליע עליו וזו היא גדול' שבתדבות הנביאים וזלת תרע"ה שהיתה פה על פה כמ"ש כרכ : **ויתכן** התכתיב כתריה ויזכה לותו סחוזה תפ' והנה ה' כח כי לה יכדק על הדבור ולה על תלאך שלה נשכרה :

דרך הקין רמסם ל"ם כ ז

וכי מחון לעיר סוכיתו • סחב"ם שיש לפרש סוכיותו מהבית חוזה לרחות הכוכבים כדפרש"י ת"ת תדלת הזכיר תקום הוכיתו שיחתר עליו חוץ ממנו כתו מיזכיר הכתוב כב"ת תן שכיח חוזה מחון לעיר מחון לתחנה ולת בשזכיר תחלה המקום שמוכן חוזה שם חוץ למקום הכובר תחלה כתו ויכם ויכת החוזה שתחר תחלה ויכת הכיתה נו"ב ירחה דחוזה לכל העולם סוכיתו שתי חץ כדיך לפ' חוזה לעולם שסחתו חוץ לכל תקום שיכויד , והת דחסכחן קן תרחלם נעקרו חוזה שתם ל"ק שהם חוץ תעולם ,

שנאמר וכתם הכב לחץ הכתם שתים ורחה הוי לירכה תלץ הכתם סזכיח כמקרח דליתנהו תלמעלה לחטה ורכ"ח ו' פירוש דה"פ חץ הכב הלחור פה לח תלמעלה לחטה דומיח דחץ שמיזה לח תפלה ותץ פניעה לח תפלה • ותץ הלטין מחתב כץ "ועוד הוי יתשה לקחן בפ"ת לחחר לירכו שייך לוחר הכב לח תלמעלה לחטה

ביכי וכתם הכב לחת כתים • וח"ת חים נוזך לירחיתי לירחיים הח קח חוי שה תדבר עתו ; ולי לירחן כמ' מהים דכר ה' ל' תכרם ידעי דכביח הוח י"ל דתביח לח דקחחר ליכ לירחת תדרך הנכוח לחרם לוחות ותוחיתים כתפלתו ולכן לח יעמד מהחנטניוכת שהפלה תבטל התפרכה ומייתי לן דחים מתנין הכניח להעתר כתפלתו כת"ם שם כי כניח הוח ויתפלל כמדך ויחיה

דוא לחחר ליה ת"ח כתוב דחייתי חכתיב

עד דסגדלה כדגליך דדום בוכח לפי כבר' הוי ס' תוס' הקון וסכרהו תרגום קוכין כוכין • ו"ג דרוס טכתם וחכל תקום דרך תסל הוח כדפי' ;

שלישה דכרים כו' משום דקחתרינן בויוצא לוזו החוזה בלח ירחת מתחיל מייתי סיפיקת דכר' דכרים יפנסלו גזרות רשות ולכן תכרסים וחסיסידים דכלהו לחיכהו סהו לח יחלו ויתכן דחשוס דר"ח לף שנוי תקום מייתי לה לוחר דסח דחכוזה לחפלה תכיפה כדי להסביר עליהם וכדוחם סניח תסל ידוע עד דסנדלה כדגלך כי כלוחר כחכר ירחה כחדם שפת הסגלחה יחזק עכתו כחוכן יתחיל לו השוב הכוח ולח יחה כחדם קרוב לת"ס כפ' חלק תדווקדק יקיד קון דרך וגלי וכן עכשו סף' עם חכרסים רחוי לו להתעלות על המערכה ויניח זה סיתן לכניס להיותם שניך תוכלים עליה בטבע חביהם חלה סהפסיק מחחר רכבן כני מחלוקתו כניהם , וכן הניח הילקוט דכרי ר' לוי סחוכי לדר' יוחנן , מחנם ר"י וד וכבן מחי כיניהו , ומעם"י שלפי הפסקי"ל דמחזעות דוזרין חיכא כיניהו דלר"י החוזה היכו חוץ לעולם שהוא לחפלה תכיפי' ולרכבן חוץ מהחיכטניוכת כי חין להסניח ולהתפעל הוה תכל תקום י"ל דר' סוכר כדעת הפלוסוף שחין לחערכה מחצלת על החדם כחוכו חדם וחכו שהפלה לחפלה מכיפה סכורה לו סהחדם חנך נפשו בפעלית וקבחריית לחפלה חסבע התערכה ולח יחבן להיות נכנע חליו לחנם דעת רבבן היות התערכה שולטת בעניני החדם הסבעיים כולם

זולת חסר להם מכוח כחצלחת הנפש חנך התורה וחמצוה וחם יש הפחצות לחערכה חיכו חלה חפני סה' דבקן ירחיו יעשה נזכוחם ותפלחם • וז"ם נכיח חתה כו' שהם שבחין הסדר החנוני כורחת החכוזה לוחר שהוח בעניני הנפש ולכן חתפלל לחתם ר' לוי סוכר שהיה כדעת הרב ושיעתו עכם היה לחערכה הורחה בעניני החיכוניים כלם מ"מ כחדם חנך שבבני ושבחדלותו לוח כל חער יחפון יסה עכתו כחלת זכות ותפלה • וז"ם עד דסנדלתי כדגלך וכל מי שהוח נתון לחטה חתון להטה הנם כו' יו' שהדברים הטבעיים שתון בידו החדם שולטת עליהם כידיעת גופים וכיוצה וכן חחר הכ"ח כוח יד החערכה מתנכרת • וחתם ניחל בעניניים הכחריים שהחד נפשלו לחתעלה מהחערכה תרחסנה רעל ההפחצלות וחהפכנה מהורלתה ; וכן ר' **הוא** דחחר ליה מ"ח בחתיך דחכתיב

מדקחחר הכם לחין הכתה כלח מלחעלה לחטה • וחיתה דהכם סתים ורחה הוי לירכה חלון הכתה סזכיח כמקרח דליתנהו מלחעלה לחטה ורכ"ח ו' פירוש דה"פ חץ הכב הלחור פה לח תלמעלה לחטה דומיח דחץ שמיזה לח תפלה ותץ פניעה לח תפלה • ותץ הלטין מחתב כץ "ועוד הוי יתשה לקחן בפ"ת לחחר לירכו שייך לוחר הכב לח תלמעלה לחטה

שנאמר וכתם הכב לחת כתים • וח"ת חים נוזך לירחיתי לירחיים הח קח חוי שה תדבר עתו ; ולי לירחן כמ' מהים דכר ה' ל' תכרם ידעי דכביח הוח י"ל דתביח לח דקחחר ליכ לירחת תדרך הנכוח לחרם לוחות ותוחיתים כתפלתו ולכן לח יעמד מהחנטניוכת שהפלה תבטל התפרכה ומייתי לן דחים מתנין הכניח להעתר כתפלתו כת"ם שם כי כניח הוח ויתפלל כמדך ויחיה

ביכי וכתם הכב לחת כתים • וח"ת חים נוזך לירחיתי לירחיים הח קח חוי שה תדבר עתו ; ולי לירחן כמ' מהים דכר ה' ל' תכרם ידעי דכביח הוח י"ל דתביח לח דקחחר ליכ לירחת תדרך הנכוח לחרם לוחות ותוחיתים כתפלתו ולכן לח יעמד מהחנטניוכת שהפלה תבטל התפרכה ומייתי לן דחים מתנין הכניח להעתר כתפלתו כת"ם שם כי כניח הוח ויתפלל כמדך ויחיה

אלא מחוי ליה סוקקי סתים דחין כי חוזה לחן חיכוניות חלח כי סוק שהרחה לו כל שכילי הכתים כדי שידחה רכוי הכוכבים חם יוכל לסכור חוזה • ומי ויכת ר"ל דלעולם סוכיתו מהבית לחרחות לו כשקי סתים ותעם"י שלח נוכר חיכוך מחחר שזכיר חה שלין התכוזה שהם בשקי סתים חין נורך להזכיר חה שתתו וח"ם חזוזה על סוקקי סתים ולח שקקי העיר כתו תרן וחוזת דכין דוה לחרחות לו הכוכבים כת"ם ושכר הכוכבים מבחת היו החוזה שלח חוץ העיר חה ענינו לוה שתעם"י חוץ לעוזת יחתו הסתים • ת"ת חין לו ענין כתה הוה שוק כי כן יחתה כבית תגולה וכחר וכבדה • ותפשר דתדבתיב החוזה פה"ת חיכיעיה דרים שחורה על התשיבות והם סוקקי סתים ותע"ג דתשכחן תבת הזת חוזה • תלתי כיתך החוזה היכה דחיכה לחדרש דדרכין ;

העלה חיוזו לחעלה מבית הרקיע דחחוזה כחשכחו סהוכיחו חוץ לעולם • והיכו לחעלה מבית הרקיע חה לחורות לו שיתנהו עליון ושולט על הסדור הסחיתי ולח יחם לכבר חתה שהתל דזחקו כרלעיל • ויש לעיין חה כין ר"י ורבנן דכאלחה ר' לוי"ל דלפרש דברי ר"י חתן לוחר שחה שהעלהו ה' לחכרחם לחעלה מהבית כדי להסביר עליהם וכדוחם סיחה תתל ידוע עד דסנדלה כדגלך כי כלוחר כחכר ירחה כחדם שחת הסגלחה יחזק עכתו כחוכן יתחיל לו השוב הכוח ולח יחה כחדם קרוב לת"ס כפ' חלק תדווקדק יקיד קון דרך וגלי וכן עכשו סף' עם חכרסים רחוי לו להתעלות על המערכה ויניח זה סיתן לכניס להיותם שניך תוכלים עליה בטבע חביהם חלה סהפסיק מחחר רכבן כני מחלוקתו כניהם , וכן הניח הילקוט דברי ר' לוי סחוכי לדר' יוחנן , מחנם ר"י וד וכבן מחי כיניהו , ומעם"י שלפי הפסקי"ל דמחזעות דוזרין חיכא כיניהו דלר"י החוזה היכו חוץ לעולם שהוא לחפלה תכיפי' ולרכבן חוץ מהחיכטניוכת כי חין להסניח ולהתפעל הוה תכל תקום י"ל דר' סוכר כדעת הפלוסוף שחין לחערכה מחצלת על החדם כחוכו חדם וחכו שהפלה לחפלה מכיפה סכורה לו סהחדם חנך נפשו בפעלית וקבחריית לחפלה חסבע התערכה ולח יחבן להיות נכנע חליו לחנם דעת רבבן היות התערכה שולטת בעניני החדם הסבעיים כולם

כלומר נפשם סגי ליה דחייב מקרית דוכתנו דדלמא מחני
ליה דחוב ', ומפטר מ"ם ושלמתן בספוק לחד דכיון דכלהו
חיים דחוב ' כחד קרית כלהו כחי ', ועוד דכשלמא תשובה כלא נדקה
מפטרן לה בחד קרית כלהו כחי ', ועוד דכשלמא תשובה כלא נדקה
יתכן לכל תפלה ובדקה לריך יתכן שיעילו כלי תשובה דס"ל
בשקר ובגן כידו ', וכשלמא לי
בגזרה מערביית דהוי מיירד הוה
הני למיתר דחשוב דגזרה היינו
כיון דאיכא כלא חטא וכשהוא לא
כיון דאיכא תשובה וחתנין היינו על
החוטא וכשבר תשובתו לבד
כשאמר ס' בגזרה ', אבל לפי מ"ם
דבגזרה אלמית מיירי שהיה על
החטא לריך לעשות כלא תשובה ,
וכן מ"ם אבני סם ובאני מקום
דתענית בשלמא לי לעשוי מתי
מלאכי דכתי מתי אבני מקום ומר
אחר אף תענית עם הכ"ל ניחא
לכל מתעבי לאוד ובאני סם לאוד
לריך יתכן לעשות בגזרה כולא
תשובה ', וכן דהיכא דליכא
תשובה ותפלה אי כתי בדקה מתי
אי דליכא דליכא בדקה ותשובה אי
מתי תפלה מתי והלא הזקיהו ואנשי ניגוה מתעשה גזרתם
בתשובה ותפלה לבד דלא מתעשה בהו בדקה והקרא הלא הוא
בדקה תציל ממות ובלא תפלה מתעשה בלא תשובה דליכא
למימר דמתעשה לא מתעשי לכל בלא תפלה מתעשה דמלכי ובדמוכח
דמוכח דבלהי מכת ', וכ"ק דר"ה מייתי דליכא למיפלה מדיבקרו
ג"ה בגר להם ', ולבדקה מוכרה אבל מתעשה מתעשה דכל חד מלכי
נפשיה מלכי ', וברחה דכל חדא לחודה מלכי ', ותפלה ובדקה בלא
תשובה מיתוקמא כגון בלא בגזרה גזרם על חטא בלא יסורין על
חטא אי בגזר על הכלל ומתעשה הכדיק בתוך הסוחה אי מלכיה
אלא בגזר עליה ולולי תפלתה אי בדקתו היה לוקה מתעשה בלי שון
וכגזרם בכגון לדיק ורע לו ', ת"ל מלפילו לרשעים יתריך ס' אפי
להם כשיתפללו לי אי יכפר בדקה מע"ם שלא יתנו לב לשוב מיד
ומ"ם לי גאולה לגיאות ', וכן בעגין בכוכבנר מחשיתו בדקה פרק
ומ"ג דבדקה דמייתי בני בלהו היכו הסוס דכתיב ותפלה
להתאחם ובולי אתי לא עביד אלא בשלמתן ות"ת מייתי אתי קרית
אלא קראי אחריני הסוס דמיתתו לכלהו בחד קרית ; ת"ם ושלמתן
בספוק ', כלומר לבני מייתינא מיבים אלא להתריך בדבוי הקראי
ומתך על המתן בוחתי כל חד שני המתר קראי וכן התשובות ', ל
שבבני ותבנעתו בעתר לו לבטל הגזרה אף בלי תשובה מיהו
שבני הסם ובאני מקום לא מכי לחוקומיה על היושב במקום פלוני
וכ"ם אם היתה בגזרה הוא מגד היותו בכלל מבני המקום הבוכר
ולחוסיף הסבני המושבו הוא לבטל גזרתו דאלו על החטא היה אם
יושלם הבני הוה כיהשען שתו בכל מקום שהוא ', ואף אם בתרם
מהבניים אלא מושלם מגזרת המתרכה זה יבדק בבני המקום
כי רחמי המתרבת על המבנים חבר אלף המקומות לחכם חבר
אלף אם היה לא יוכדק ובדבתיבנא לעיל בסיתן ', ב' והכוונה
התלמות היה בבנינותו ותדותיו ובבנין אם מהרסם שהסם הוא
אלף בהאותו שבליו נתן לה חתן נוים ' ועוד שהושיבו בו אות
משום ים, אבר בדה בו את העולם ובדלעיל אם כן היה תשובה אי
בבני מעשה :

הפלה ובדקה ' טעם הסתבות הגזרה לאלה מבותר כי אין
לך דבר שעומד לפני התשוב ', וב"ב התפלה שנאלתה
גדול ובתיב לעיל בסי' ט' דרך ג' והטעם מבותר לפי שע"י לוקח
בעשות להחזיק מתים רחוי שיחזיקו ב"ב וילילוהו ובכותר דכתיין
בגדיק דב"ב : **חהד** ובכתו עתי ובבכתה לה תשיב שהיא
מוב טולל לבלן שע"י שהבבתה יסוב בתשוב ויתן לב להתפלל ורחם
על העניים ולא יחתן לבבו : **בבית** תני בבדה ת"ם שפי' שע"י
פרושה שבותן לפני אזכה ותקבל מני שבתה בדלקתן בם ג' ותב"ג
דתניא לפרם שבבדקה ותסד תבקש תה' בעני בדפרים בם"ט
מתבתה בדיקא תלפיך תשפטני יצא מתשע שבחשפטו אתה ולא
מתחת תחם ' ותב"ג דתניא לפרם בבדק בתו בתשפטו , בתו
בדק תדדיק ויבלול בל הזכיות מדשבתהן שע"י בדקה תקבלין פני
אבינה בדילפי בם"ם מוגבלה בבוד ה' ניחא לתוקומיה בבדקה :
אף שבו שם ומעשה טוב ותיהך לית ס"ל דשבו השם שעשה
לתבדם לבטל גזרתו דק לתתו תב המון נוים וכן פרה כי פרי

ת"ת שפטוקים

מתתם נבירתו ופרה מתתם נבדת בוללת בת"ם ת"ב ליחד שתו
פליהם בתוספת הה"ת ותעשה טוב נתי לה תהיה דם ל' דורות
הלל"ים את מעשיהם היינו תשובה בדקתתר כי שבו תדדל' הרעה
ובבת' מייתי שבני מעשה בתקום תשובה ולית לה תהבה ופרע'

תלים יז

שבני מעשה שפר תרעתו תכל
מעשה טוב דהבה היינו שהם
מעשים טובים דס"ל לדורות
האלקים את מעשיהם אתרתי קתתר

ד"ם כ ז

מעשים טובים ותשובה וכדתתר
בפ"ד דתענית לה שק ותענית
נורתין תלה תשובה ומעשים

יונה ג

טובים נורתין שבתתר וירח האלקים
את מעשיהם בפת"ם שקם

כרתיות יב

ותענית לה בתתר תלה את
מעשיהם כי שבו בו ותעשי טובים

תלים פ'

שעשו לפנים משורת הדין
בדתתרין בגמרא לפי גזל תרים
ובבתי בבירה תקבקע הבירה
ותתר תרים לבעליו ולא היה
מספק בפשבת דמים והיו
תחזירין לפי התניתה שתלתו
בשדות וברתים בדתית בפר"ת ·

כרתות טז

והבוונה בבתן בי בל העשה טוב תנין על החדם ותפטר דתף בלא
תשובה קתתר שע' תעשה הטוב יתריך לו בעגין בנדקה בדבתי
לעיל ', ותב"ג דבבירה תשובה נתי הוה תפטר' נפקא דבתתר שני
דתי בתשובה תשובה לחודה סגיא ', ת"ב ס"ם שבתשובה שתשובה
לבדה לה תבטל הגזרה וע' תעשה טוב שיחזור עתה תבטל

נאברהם ולא יקרא עוד שתך בי דתתקרא בן בפ"תלה
שבשרו של הולדת יבתק תשתע שע' שבני השם
נתן לו בת בהולדה ', ותב"ג דתתקי הבי תוליד את יבתק ול יבתק ענין
הגזרה עליו היתה בלא יוליד בן ליזרעו והוו תה שבתבטל בשבני
סדום ובדבתיב לעיל בסיתן' ב' ', ותיהו בפ"ק דר"ה ילף שבני השם
תפרה דבתיב לא תקרא את שתך שרי דס"ל דתתקרם לון רחים כי
בבר פר תתנו הבקרות תתלה ובבת האתנות שתו תפורש כי תב
התון נוים ניתן , **שנאבר** ויתתר ה' אל אברם ובדר תעבך
לגוי גדול ואיבך הבוה וכוותה דתרן יבראל הוא דתהניה ליה כדתיתת
גר"ה , **שנאבר** יבבך ה' ביום בדם ויום בדם הוא יום
התענית שבגוף תיבר ויבני דלעיל תתרי ביום בדם הוא יום דבון
כדתית' בפ"ט והא דלא תייתי תבינה דבתיב לעיל תשובה
דתתרבה תבשם תשתע דלא בת ותענית נורתין תדל"ק וירח
האלקים את שקם ואת תענית בדלעי' ת"ת בשתא דתלפיבן תישבך
ה' לף התענית תיכה לתיתר דהשם כיון דהוה תשובה ות"ם לא תם
להזכיר אלא תותם דהוו שיקר ותב"ג דתתבן דתענית נתי נרים
וכדבירם :

להלום לבטלו בתם בשוף לבעורת . **ואפירן**
בשבת בנתרת קתתר תתי תקבתיה ליתיב
לתענית פי' נריך להתענות יום אתר על תביטול טובע שבת ·
ובתבו קלת הפוסקים שתין נורך תיתענה תיד ביום שתתר השבת
ותקבתם בתבו דתתבא להתענות בת' בשבת אלא ת"ב הוא תלוש
שתיהו יבול להתענות ב' יתים רבוקים · ודע שתקבת בתבו
דהתירבא תין להתענות בשבת אלא בקילתין בפרתון התלוחו תיהם
טוב ותיהם רע ותסתיק לה דתיבן טובע שבת · ותתרדתי בתב דתין
תתענין אלא על תלום שנראתה בעתים ובבית יוסף בתוב שהעולם
נוהגין להתענות בשבת על ת' תנ' תלומות והם הרומה ס"ת שבפרף
תו י"ה בשבת נעילה וקורות ביתו תו שיבין שבלו ודוקא שיבין
תבל לחיין תלום טוב טוב · וי"ת שהקורות בם"ת ת' תהם , וי"ת שבשת
תשה , וי"ת י"ה תעב' שתילו שבת נעילה ע"ב :

ניכאל ירד דתיבל שרו של שבו בדלקתן בם"ר פי' ב' ותשתת
להגילת התבשן תהיה בשפטה ותב"ג דשם ערבי פסחי'
גרסינן בשעה שהעביל נבוכד נצר את תת"ם לתוך בבשן שהם אתר
יוזקתי שר הבדר לפני הק"בה רשם"ע תרד ותבנין את הבבשן ותניל
את הנזדיקים ת"ל נבריאל אין נדולתו של אל"ם בבה בבך תלת תני שר
של שם תלך ותקרר תבפנים ויזקיה תבחון ותעשה בם בתוך בם ,
אתר אל"ם בה בו' רבי תליעזר לת ס"ל דדי בשם של ידי תיבל
ועוד דתי תפים תי הוא נבריאל תו תיבל ותשם נתי תשתתת
ס"ל לר"ת דתיבל הניל בדקתתרי רבבן ולא פליגי בהא ,
ותפשר גם בן דשתתת תשוש דתיבל שר יבריאל ולו תשות
שלשתם

מ"ג למפסוקי

הגלחם, **הַלְּבָנָה** הפילו לה ע"י מלאך ולא ע"י שליח ושמחת כדתמרם בפ' ע"ם מחר הכ"ח מני יחיד כשולמי והוא יחיד כשולמו נמה ליחיד להניל חת היחיד, והכאומם כזה שכל שהוא יחיד כשולם לפרסם מניחות ה' ושל זה מסר נפשו מן הרחוי שיפחל נפו להניח כוולת חמצעי והיכו דקחמר לקמן ס"ב מי"ח חלו ירד לנפש ה' מכם לכבוקחם סייחם מכילין חוחו חלה לנפחי ירד ;

ויקרא ב **הָרִאשׁוֹן** מני ה' חסר הוקחיך דחי ע"י שליח חפי קח"ל פסיטח חחם היחם הפלחו ולח ע"י סכה טכעית, חי נחי מדכחב חני ה' ול"ק חני חסר הוקחיך, ות"ח ד"ה חחר דע"י מיכל הכילו ומשו חחר בפליחחו ח"ל ה"ל כחלו הוח הכילו ומה שח"ל חני ה' חסר הוקחיך לחו לחסמיעי שהוח הכילו חלה לישר הוקחיו ג"כ יפחוד לו בכל עניניו ותפליחו לחת לו חת הארץ, וטעמיה דר"ח חפשר דחם חניחו כחח"ם דהוה על ידי חלאך ה"ג בחפרסם, **הָרִאשׁוֹן** חסר הוקחיך כו' שפי' שהגלחיך חחם בשרי' וכדכחיב לפיל בפ"ל, **וְאֵת** ירד מיכחל כו' דחחם עכ"ל ע"י חלאך דכחיב וירים דו רביעה דמי לפר אלין ומשמע מיכל הוח משמע לפיל ואין קושיח מחם שבפרפו הוזרקים לוחם לבבפן דחשמע חיכה שנבר יחל שרו של חם היה בם ס"ו שנין חפפנים והקדיח מבחון בפרפו וכדפרם"י בפ' הבו דחפשר חתגכורת שביכת די נורח לו שהכם היה מחיכל יקדיח מבחון **וְאֵת** ירד נבריאל, חפ"ה דס"ל שלפי פרכה לפיל בחפרסם טולח ל"ת מכרסם ולח הניחו ה' לשלם שברו בנבריאל שלפי פרכה לפיל חת חכרסם ולח הניחו ה' לפלם ח"ל חוזה ואפיל ג' מכבי בניו ולחכי חייחי לה בפח' ח"ג כדי שלח יוכן חחם שדשחם שלח לקחון ס"ב פי' מחיכל נחי ח"ג כדי שלח יוכן חחם שדשחם לפיל בפ"ח פי' ס' יפפה בנם ע"י מחנפי וכלפת קנת כדפיתיבת לפיל בפ"ח פי' ס' לו"ח דחורים הם שכח"ם ירד מיכחל לחניל ;

לא כקורח חנר כחפחק בקוים ההכטחה כדרך הנדיקים חחכקיים חות כלקחן בפ"ב פ"ט ו' חו פיירח חחת יגרום לחכח לכטל הכטחתו חו חחת ישוכו הכנענייס בתחוכה כדכחיב לרחב"ן ד"ל ו' וחה שלח פי' כן היכו חחוכה דכל הזרע לח שלל חת והחזיק בה' וח"ם שהחזיק כזה ולח כזה חחפ"י שהחפרסים חלקו כיניהם הס חלוקים קלים לחחנם הס כחי זה זכות קחחר ניחח כי לח יפפק בקוים ההכטחה חלח הס יחקייחו כחרק כי דרך הפחוק לחטות ומחה חקות חוחם הארץ ולכן יקבע לו זה זכות יעחוד לבם להנין בפל קנת טובות וכדחיתח כדפיה בחנדת חנלח דחכחוב בפחוך, וכן פרפ"י כחוחם בלי זה זכות יחקייחו בה, וכל חין לוחר חלח פי' בחנל חות כדכחב הרחב"ן שהק"ב לח עפה עמו בפער חלחות להכרחות לו חות חומחת בדבר כללה כי ו' חיכם טענה כי חלור בעין ולפיל הם חפר עבר הין הנזרה חוכח גדול, גם הרח"בע כחב טחח היה הפכוחה, ועוד שכחה פשחים לה חבוח חחות כדבר כללה חלח פיחן פעלחה בעין הבה פעלחה הרה וגו וכחפר הלך עבדי יפעיהו י' **בְּאֵין** זכות, כחב הר"ם וכי כי חירפנה בחיר בנה והחקרה חפפרים כחלו חחר חדע בחה חירפנה שפי חדע בחיחה לחר בפוכל חחיר בנה, וחין קורך דחיה לפ' בחה חדע יהיכה לחחנת בחיר בנה ולח יהיה לי פפק הם יעלו בחפחם וכדרך"ה פי' הרח"ן ז"ל ;

בבפרות חחני נחן לנוך כו' בפ' כני הפיר, חחר דכי יפפי חלחלה חפחדות לה נחקייחו פחיפ וחרן פנחח וייחר ה' לקיים בחה חדע, חחר חקרה ה' רבפ"ע פחח ח"ו יפרל חוחיפ וחחה פוכה להם בחכני דור החכול וחכני דור הפבל ח"ל לחו בחה חדע, ח"ל קחה לי עבלה חפוכפת ח"ל חיכח בוחן בכ"ה קיים בוחן בחין ה' קיים הה חהת עליהם, ח"ל כפר מקנחי להם פדר קרבנות בכל חן קרחין בפי וחני חוחל להם על כל עוונותיהם כחלו הקריבו קרבן לפני וחני חוחל להם על כל עוונותיהם

ואין נורך לחת טעם לבפרתה ע"י הקרבנות כי חפועלת הבעלת בשיניו לכפר על בחה נופי עבירות חע"ה שלח יכפרו על החוט, חלח לפוגג ח"ת להפביר הפוגם בפוח"ו ויפילו, ובפיכן הקפרת הפוגר החגפה, וחין קושיח חחפר נחרב

כבניח ולח עמה להם זכות הקרבנות כי לח חחר חלח להחריך קנת לכל בכולם בחפח פפיעור חופלג בחי שבחו בחרן בניח יכיחם כי בחרן לה' בפולות וזבחים וחין לבק' ג"כ חחה שנרחה חבלחו בחר"ם הלין בעד בניו עם היותם חוטחים, וחלו בפ"ל שנרחה לחכרסם בניך חטחו לחחר לניחה יחחו על קדושת שחך שנר שלח יבקש עליהם רק שיקוב הדין לח סהר, מ"מ ל"ק כי בעוון הדין לחכרסם פיעבור על בעגם שלח יפחו בחחדר, חבל לעולם לח יבין שיחחל לבחיבו דפר והלכך חבחר שלח יהיה לפיכך בעו בעולם הוה שדע דבעולם חבח חיכה לחם חבחר לפי חפעפו, **וְעָשִׂיתָ** שלח יהיו בכל פחד בן יחפחו כלם חבל בפחדן יהיה פיכיהם חחיכיהם חחוחים החבחיהם פורפנות חף של הנקיים והם ס"ו וב"ב ובפחר לפיל בפ"ח כל פקום שחחה חוזה זכות וב"ו חבדרלחוסיה בחה לעולם, ולח"ח כחבני דור החבול ודור הפלגה כי דור החבול עיקר השחם ג"ע בח"ם כי הפחיה כל בפר בו' ובדלפיל, ודור הפלגה חטחם ע"ו בדלפיל בפ"ח והביחו הם ע"י בוה יחוקן בעניו הקרבנות פפחם לדרחקת ע"ו בח"ם הרב בח"ג כל"ב ולהקריב הזחם לפיל"ת פהיותו בכל בפועל ובפפחים חחכו חוחרו בח"ב בדרך חחוכה בפ"ג ח"ח ו"ב כל יום יזפרו חחבות בלפ וחביחו בחין כ"ה קיים לחוד חורת הקרבנו יהיו"ם חלפ שפה הקרבנות בטלו בלחוד והביחר החבוח"כ לח בטלו בח"ם בבל העלר בפ"ו ח"כ חפשים הם חפר יפבו בע"ח והחזק הזוע החזם וחם לפדם יפחו חת פוכם וכטלו ברוכה ולח יקה הכלל בפבל בחפים החזם יש לעיין דבפלחת החחיר חת בחח"ו ויפיחל חופלם וחפה פדע פיפפרו פירוחת החרן הפרן ולח יבלו בדור הפבול חת החחיר הב' דחיכח כוחן בפ"ם קיים כו' היכח דחיוק פרני פ"ב חרב חעפ"י בלח יבלו חהפולם בבר פרו חירוחת הרן, ו"ל דה"ק נחי בחה חדע כי לח יבלו ועוד ירפו חת חדחתם לחות בחחנת וכל הרחוי לפילה ; **שְׁרִשָׁה** חיבי פרים בו וחי בעלה חפולפת ג' שנלים וכן חפיל חפלג, וחם ג' דפנלה בם חחין ולח יפיל עליו בם החפער, חלח חפלפת פיה בם חוחר לח בם החפער בבר נחן הר"ם בפ' חלח בחה הפוכה בוה דק לבער חפה בפוך בל חלח החיבים, והלח לח היה הכוכה בוה דק לבער חפה בפוך חדע חפפיעור הפביכה בין בחריפים בחיבב בחרי הנרוץ **שרשה** ;

וחים די בחין ח' חם בוך לבל חלח החיבים ;

שְׁרִשָׁה חיבי פרים דחלו דוקח בחיפ לבפרה לח שלפים וכדפי' הר"ם ז"ל, ופר בהן חפחת חפ"ב דחם לבפרה לח חפיב דלח הי בפרה לבבל ישרחל חלח לחפיח לחחרים וכר הפלה דבר על בפור לח חפיב החחין פר הבח על החנת חת וכבבל חחחיפ חבח ולח יחפבו חת בל בחנות חחלה, וה"ו בחחם בחב פר הפלם דבר ולח בחב פר הבח על החנות וביבו לח דבר חיבה ניבחו בדכחיב ; **שְׁעִירֵי** רגלים בבל בהרגלים נחחו פעיר חטחת בחוספין וטעירי ר"ח נחי חבפרין דבחיב בוה לפפח לה', וק"ל חלבה נחי טעירי ר"ח בבפעה בפנים וח"בפעה בחוץ בחוספי י"ב וחר וח"ב בחב בחוחם וכן חפלפת דחי לפעפה בפנים בפני חפועד וטעירי החוספין פל חפועד וטעירי חטחת יחיד, ולפ"ז ל"ל דטעירי רגלים וד"ח וטעירי י"ב דך הבעפה בחוץ בלחו חיבחי לים חביון דבלחו בחוספין קח חחה וכדי לקבר בלב חוספין פל חפועד וח"ם בחר חוספין , ח"ב ס"ל בר"ח לפפר בל הפעירין בפרחן בוה בדחנן בפ"ק דפבועות וכיבו בל פפרי חוספין בדפרם"י ולחבי חפיבי , וד חיבח חה חחין פפר הבעפה בפנים דלב"ע בפרחו חלוקה חבל לחנדה דילן ק' ובחח"ל דטעירי י"ב דך בבלל טעירי הרגלים חפיב לבו דו"ב פחי רגל הוח , חף על פי שבפרחן חלוקה , ופפל

רחם חדם חשיב ליה מיכה מחריבת כיון דלית הוי רגל :

ושערה יחיד מעם׳ שחיטה בהם לכפרת כל ישראל דומיא דמריס ושעירים דלעיל מ״ת מחר שהיה בהם על כל חוטת וחוטת מישראל והיכו למדם ת׳ דומיא דכהן משיח

יח דבר אחר קחה לי עגלה משולשת וז בבל שהעמידה ג׳ מלכים נבוכד נצר ואויל מרודך ׳ ובלשצר ׳ וקו משולשת ׳ וז מדי ׳ שהיא מעמידה ג׳ מלכים ׳ כורש ׳ ודריוש ׳ ואחשורוש ׳ ואיל משולש ׳ וז יון ׳ ר׳ אלעזר ור׳ יוחנן ׳ ר׳ א אמר כל הרוזחות בבשו בני יון ׳ ורוח סוערת לא בבשו א׳ל רבי יוחנן והכתיב ראיתי את האיל מנגח ימה וצפונה ונגבה וכל החיות לא יעמדו לפניו ואין מציל מידו ועשה כרצונו והגדיל הוא דעתיה דר״א דלא אמר גזר חית ׳ ותור וגזול ׳ וז אדם תור הוא אלא שנולן הוא ׳ ר׳ ויקח לו את כל אלה ׳ ר׳ יהודה ׳ ור׳ נחמיה ׳ ר׳ יהודה אמר שרי אומות העולם הראה לו ׳ ור׳ נחמיה אמ׳ שרי ישראל הראה לו ׳ על דעתיה דר׳ קהדרין דרין לקבל קהדרין דרין על דעתיה דר׳ נשמם היו סנהדרי גדולה של ישראל ׳ יושבת וחוחמת דיניה של ישרא׳ ואת הצפור לא בתר ׳ ר׳ אבא בר כהנא בש״ר ליי אמר הראה לו הב״ה כל מי שהוא מעמיד פנים בגל הגל שישפו וירד העיט על הפגרים ׳ אמר ר׳ אסי נסב אברהם משושו והוה מביש להון ולא היו מכתשין אף על פי כן וישב איתם אבר׳ בתשובה ׳ אמר ר׳ עזריה לכשיעשו בניך פגרים כלא נידים ׳ ועצמות זבוהך עוטרת להן :

יט ויהי

ועז מסולסת זו יון כו׳ ואיל מסולם זו מדי גרסינן דהא כהדיא כתיב התיל אחר רחית כעל הקרנים חלכי מדי ופרס והכפיר כסביר תלך יון ׳ והא דפריך ר׳ לר״ת דאמרו בני יון לא בבשו רוח מזרחית תרמיתי את התיל דהינו מדנגח הפסור את התיל דתינה שירט כל מלכותו ומדי ופרס חלכו בביסה פסרי אחסורים חמת׳ שחלכו בביסה כדתי׳ בפ״ק דמגלה ׳ ומסתמא ניחא לה׳ תיקשי ר׳ דקחרי לה חתי קחרי לה למדרכה מדכתיב ימה וצפונה ונגבה ולא קדמה מזחא כר״ת ׳ ודוחק לומר דמדכתיב וכל חיות לא יעמדו לפניו פריך ׳ דת״ת ר״ת חכי חימר דכל חיות שכב׳ הרוחות הכו׳ קאמר ומתי נוכרים למפרע את דמשתי מלך בביסה פריך דכיון דמדי מלך בביסה וע״כ כל חיות שכב׳ רוחות קאמר ונקט ג׳ רוחות ושייר חד ׳ ת״ק לפי שחנגח לפניו גם ליחיכו גם לאחזו ולא לאחריו כי חתורת כח כדפי׳ הרים׳ בח ׳ ת״כ גם יון שנגחו חגל בכלן ׳ ומשני היה דעתיה דר״ת כו׳ דלעול׳ מהכח סייעתא לר״ת דבבלחא לדידיה חם״ה נקט

דניחל ח

כסחות

כסחים חכה

ג׳ רוחות דוקא כחדי חפ״ג דנגח כל חגוף דכתי חימר שנפוך נגחו לומר דכן׳ חלו דוקא הוא סירט חלכותו ופ״ג דחדי קדמה ליון חין קושית כ״כ חדהקדים עז חסולסת לחיל חסולם דחין כחן אלא רמז בעלמא והדרי ר׳ אלעזר בכרקין דרים שנגלה חסולסת בחדוס עם היותו חחוזר לכלם : **כורש** והדיום וחחסורוס ׳ והא דכתיב בדניחל חיות חנינחא דחזיה לדוב וחלת עלעין בבוחה וז היא חלכות פרס חלחזר בכרכות חלו פרסיים שחוכלים ושותים כדוב כו׳ופי׳ רבי שמריה נחון ז׳ל חלת עלעין הם ג׳חלכי הבוחדי׳ לפרס לחרי כורס ונס לחזרו חכפי לכב חחרי דריום ׳ ל״ק דהא כפ׳ ׳ יוחנן ס״ר יוחנן חלת עלעין זו חלייב חדוון וסטוון כו׳ ס״ק דכתיב בדניחל ומני כשנה ס׳ לדריוש החדי כו׳ כשה יוד נ׳ חלכים עומדים לפרס והד׳ יעשיר שוטר גדול ונו ׳ וכתב הנחון שחלכי חדי ופרס הם ד׳ דריוש החדי וכורש הפרסי גם חחסורוס ודריוש הפרסי ור״ת הכפן חחרו׳ חלכים היו ׳ והרמ״כש חחר ה׳ וכל ס׳ פירש הכתוב כדרכו כחו שהביח הרמ״כש ולפחות הם ד׳ כדכרי הנחון ור״ל דנ׳ חלה לכד נדלה חלכותם דכורס ודריוש נחי קרוסים לחלכים בביסה כדחסחם בפ״ק דחגלה : **זך** חרס ומה שלח הרחה לו חלכות ישחעבל לפי שלח חשל בעולם כלו לכדו כחו שהיה לכל אלו כי כהחחל חלכו׳ת ישחעבל כבר היה חרס חלפניו יחיים רבים ועולבו חוטל כרוב היסוב ׳ ורבים חחרו שחלכות ישחעבל חס חנו כו היום חחלכות חרס יחשב כו רוב חכניו חרחיים חחירים דחם וכלים להם וכבן הוא ׳ לחנגם בפ״ח שחר שנגלה חסולסת זו חלכות חרס שהיה כעגלה דשם ׳ עז חסולסת זו חלכות יון שנחחר וביניו הנדיל עד חתך ואיל חסולם זו חלכות חדי ופרס שנחחר חיל חחר רחית כעל הקרני׳ חור לפון חרחיית סור חור לו לחרן כשיכחך וכר עם הנקבה יפחחו ויסדרו חת כל העחקים ונחל חלו ישרא׳ שנחשלו לגוזל יוכחי כחנוי הסלע לחה כחחר לפון חסולסת חלה נגזרי כח כחד״ת וכחוט החסולם לה כחברה יעקב ׳ ר׳ חסרשיא חחר חסולסין יהיו נ׳כשנים עתידים לחסול בחרץ ישרא׳ וכו׳ ׳ ויחיחה חיכי חייחי כעגלה דשה דכתיב בכבל על חרס :

הוד הוא כי רך וטוב כחור שחינו מקשה טולו על ישרא׳ כ״כ כשחר החיות וכח״ם כניטין כטולך לו כטולה דכר עשו ׳ וכשכת חחת חרס ולא חחת ישחעבל חלא שנזול חחוכם ׳ פ״ח שקולה כקול החור כלומר שחרשה עכשה ישרש כדבריה והיא נזולת ׳ וכח״ם לקחן כפ״ג פי״ג חה חזיר חרחה טלפיי :

אלא שנזלן הוא ׳ וכי חור נחל ויי׳ ונחל נוסקת וסוף לו חחת הכפור יחידה : **ה״ב** ויקח לו כו׳ ול״ב דכר חחר והכי חיחה כילקוט : **ישרי** ח״ה הרחה לו וכי חת כל חלה חת שרי כל חכה החיות הכ״ל חו שנקראו כל שם הכוללים וסשיקר : **קהדרין** דדין כו׳ והיכו ויחן לים כחרו לקרחת

ח״ת הפסוקי׳ וכחור החלות

מ"ח הפסוקי' ולסוף המלות

לקרות רעהו וגם ויכתר מוסף כתוך , יתכן סירמוז שחלק כדעתו כל הסריס העומדים לכל אומה מהבנות הסורסים הזו כהודיעו כחה סריס יעמדו להם לדעת זמן ממלאתם ע"ד מ"ש , כהגיעל קרנים עפר וג' מלכים עומדים לפרס וסרמזו גם כן שמלת חלו לפני חלו כי זה ליטול המלכות מזה וזהו קתדרין דדין כו' סזה כנגד זה , ויתכן שפרי מ"ם הם כוכבי השמים וכסיליהם ורמוז לו שחשך ממלאת הפלת המערבה :

ינצ מלאכה

שדי ישראל סרמ"ל לו דסימנו ויתן לוים כתרו לקרות רעהו שהם שנהדרי גדול סזה לעומת זה וכדת' שנהדרין היתה כחני נוהן שבולה כדי שיהיו רואין זה את זה , ולא קתמר מה שפרי ישראל זה כנגד זה מנין מלכי ישראל ויהודה כי לא ירחום סדבר רע , ומתני המלכיות שהן לבכורת שוגדיהם , מ"ק דקרא כחומות מיירי כדלעיל ובירח רמיז הכה לפרי ישראל :

דברים ג

וכל מי שהיו מעמיד פנים בגל לעמוד כנגדו אלא נכנע לפניו הגל סוכר עליו והוא ניטול , וכדרך שאתרו כל הדוחק הסעה שעה דוחקתו , וכל הנדחה מפני הסעה שעה עומדת לו ולרמוז זה הפסוק שם כתר שלהיותה חלושה ובכנעת לגייורה רמז כה למשפילים עצמן והכתובות החוקות ומנגחו רמז לחמיני הכח העומדים כנגד הסעה , ולכן היה הכתר כהן רמז כי אלו שעה חוקקה , וכעין זה אתרו כפ"ק דתענית כעין הקנה ואתרו שהקנה לרכותו מין הרוחות עוקרים אותו , ואתרו לחזקו נוטל כרוח חזקה , ואפשר שרמז כזה ליסרמ"ל כגלות סיכנעו ולא יסיתו פניהם כנגד מ"ם

דניאל ז

לאחרוך כהם ויהיה הפסוק רמז ליסרמ"ל הנמשל ליונה :

לעיר

גסב מכרהם מכוסה כו' חף על גב דכ' ח הנ"ל כי על מ"ם הפנים מתים ומכוסים , והעיט הם מ"ם הפורחים עליהם לאוכלם וזהו מכרהם משתדל להכניעם לפני ישראל , אלו סהיו מתפלל על הדבר כמ"ם כפ"ת ולא הושילו , ורמז הכתיבה כויסב עד"ם כפ"ר עקיבה על ויסב משה דפרים המסכני לכן על מהם ודרים ליה כמי לשון תשובה סרמז לו שעל ידי תשובה ומ"ט ימלטו מהמותות :

דכשיעשן כניך פנים , שחילו יהיו כגלות כחפץ עצור ושוב זכות מכרהם יגן עליהם מהכלין לו ירצה כחירות הזעם שלו יהיו כחכלית שעשלות לו יעמוד זכות מכרם להושיעם ולגאלם :

תחרת מפולת סיהם דלת לחגם נפלה תרדמה זו על מכרם סחוך למרמה זו אלא לפי שכח להודישו נער כניו כמוכרים התחיל כתרדמה שהוא סיהן מפולת לו נתי לפי שענין הכתרים הכ"ל היה כתרמה הגדולה כהקין ויקצא מיך היתה לו תרדמה סירמה חיזקה גבוהה כחלום לו"ח שהין זה אלא סהודיעו כתרמה הגבוהה כחלו תרדמה נופלת עליו רמז למפו' חכל רב עליו ואתר תתרדמה זו היא תרדמה של גבוהה , ול"ק ליה היות תחלת הגבוה' כהקין כי כבר יתכן היות תחלת' כהקין וסוב יעתקע ליסוב לחלום וכח"ם דרב בח"כ כתרמה זו , ופי' שאתר דפרי כתגדם כתכתי לעיל כפ"ו ע"ם :

איכה זו כגל , כתב הרמ"ן ז"ל דרשו זו רמז לשעבוד ד' מלכיות כי אלא סכתיב כנפשו מ"ם ואחר כך כח כתחזיקם , ואחר כך גדלה החזיקם ואחר כך קרעם כתלי אלו נופלת עליו כמשא כאד שעבד מתחו

יט **וידו** השמש לבוא , ר' יהושע דסכנין בש"ר לוי אמר תחלת מפולת שינה' , רשיך לי"ה ולא ל"עי באוריתא , רשיך לי"ה ולא עביר , רב אמר שלש תרדמות הן , תרדמת שינה' , ותרדמת נבואה ותרדמת כרמשיה , תרדימת שינה ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן , תרדמת נבואה ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה על אברם , ותרדמה פרשיה שנאמר ויאן יורע יאין מקין כי פלם ישינים כי תרדמת ה' נפלה עליהם , ורבנן אמרי אף תרדמה של ששות רבתיב כי נסך עליכם רוח תרדמה וגו' , ר' הנינא בר יצחק אמר שלש נובלות הן , נובלות מיתה , שינה , נובלות נבואה חלום , נובלות העולם הבא , שבת , ר' אבא בוסיף תרתין , נובלות אורה של מעלה , גלגל חמה , נובלת הבנה של מעלה , הורה :

כ והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו , אימה זו בבל , דכתיב בארון נבוכר נצר היתמלי חימה חשיכה זו מדי , שהחשיכה עיניהם של ישראל בצום ובתענית גדולה זו יון , ר' סימון ורבנן , ר' סימון אמר מאה ועשרי' רוכסן מאה ועשרים אפרכין , מאה ועשרים אסטרטליטין , ורבנן אמרי ששים ששים , דכתיב נחש שרף ועקרב , נחש זו בבל , שרף זו מדי , עקרב זו יון , מה עקרב זה יולדת לששים ששים , כך העתידה מלכות יון ששים ששים , נופלת עליו זו אדום שנא' מקול נפלם רעשה הארץ , ויש שמחלפין , נופלת עליו זו בבל , דכתיב כה נפלה נפלה בבל , גדולה זו מדי , דכתיב אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש , חשיכה זו יון , שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרותיה' שהיתה אומרת לישראל , אימה , זו אדום , דכתיב וארו חיוא רביעא דחילא ואימתנו ותקיפא יתירא :

כח **ויאמר** לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך , ידוע שאני מפורן תרע שאני מכנם , ידוע שאני ממשכנן , תרע שאני פורקן , ידוע שאני משעבדן , תרע שאני גואלן , כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם משיראה לך זרע , אמר ר' יוחנן גירות בארץ לא להם , עבדות עינוי לאפשיא שלהם :

כב וגם

מתרי לימה ז כפלנו וכיה העניין סזה לאברהם כי כשחק כה כתו כריות לתת סחרן לזרעו מחוסת שלם מחר לו כתעיד כתוכחה סד' מלכיות ישתעבדו כבניו ויתפלו כתרעם וזה כניו לפניו ע"כ ודפרינו כבוחים , ויתכן ג"כ שלמה סרמה לחודישו נעלת מפרים שנעשה בו כדכתיב רע"ג , ולהודישו שסוף יפרע ה' מהמשעבדין וניצולו כריכוש גדול סודישו כי כן יהיה לסם כתי מלכיות וכח"ם כשחוך גם לדעת ד' מלכיות , לו כדי לומר לו סם יכרר כתי מלכיו לו כבניכ כתחריכן כפרקין , כתחכם לקרון ס' נ"ש מחר כל הנביאים דלו כתלכיות , וסם כתפתי טעם כולל לכלם ?

דהמלי חימה , וע"ז הי שהל סהלך וכחית מתחלפות בטם וכתעבית כימי המן וכן כתחלת מלכות מחחורום סניטל כבן ב"ה

גדולה זו יון סבריס וכפלוח רביס ק"כ דוכסין : **דוכסין** וחפרכין וחסטרטלין וכיני סרדין זו לחטה מזו : **מששים** פעמים , ס' דוכסין וס' חפרכים וחסטרטלין : **נחש** זו בבל סימנה כעלמת והכי נמוכי דכבל דמי לכתם וחדי לעיף :

יולדת לס"ק לחה לח טבר לעיר כפ"ב כיון דחלה

כהבן מכל הגו' סס : קרן חשור שלישל כפ"ב ; **דכתיב** וחרו חיוח רביעאה והיטו לחם סחה המלכות הד' ושוחר עד כיחת הגזרה כדכתיבנא התם על פי פרשן רמיו :

ירוע סחני מפורן כו' חלפ"ן דכתיב הפעניך תפעניך מחר כפ"ק דקדושין דכיה פחה כלעזן כני לחם סם לחם עד

בירושלמי לפ"ח דחילה דפלוגתא דר' עקיבא ור' ישמעאל חי לרשי' הכי רבוי חו' חי לחריכן דכרה תורה כלעזן כני לחם , וכפ' חלו חניחות נחי כפרה דידן חיחה דפלוגתא דחני לה חחרי' דכרה תורה כו' וכפרה ניחה דכל חחן דברים חפי כיחה עקיבה וח"ר דכרה תורה כלעזן כני לחם , ועיין כחוספת ד מרוסה רף ס"ד :

ירוע סחני מפורן , מחה פחדש סחני מפורס חדש גם ן פחכניסס , וה עד"ם כחכות פ"ג נפי ולפיכך ליפיס נחחכנים חת חורים הכהן כו' לחר סנחקריחה נכוחה זו חקיים גם זו , וכבוחם סלכן הודישו ענין הגלות כרי לפודישו גם ן הגחולה סהיחה כעוח כה כי חה' יכח הדבר ולח יחסוב כי חקרה קרה להם , והכרח לפ"כ דחי לה לחת חלח לחיחר סהודישו הגלות והגחולה כהדיח כחיב וגם חת הגוי , וחע"ג סברחו ככהן לפחי הגלות עיקר מחחר ידוע חל"ג ודרשתו כחורים , ולם לחר לפי מני הוח החוניח והחכיח ג' כידוע מלחורו ן מכני ?

שאני מפורן כו' ג' לפוכות הללו פור וחכיון ושעבוד דבר יהיה זרעך כ"ללו היכו פזור וכבדוס סיכו מכיון החפוקבד לכ"ח , ועכו חוחם היכו פעבוד דחי וכבדוס סיכו פעבוד בכלל ועכו קחי וידוע חדע חכולהו קחי , ול"ח חה ין חכיון לפעבוד , יש לומד פכלהי מחפרס כחורים פלח יפיו חחחת רפוחם כח"ם ן ירפה ופלה חן כחרן הוי חכנת כחחזיקנת ביד הכ"ח פלח יחנכה וכלהי הכריס לוחם כבדך הוי פעבוד , ח"כ הוי חכנת להיוחם פם לחחול עין הפנחים פו חכרהם כנוהג כחכיון החחוכן על החוב ופור הוה כחריס חפ"י וחגריס נחלפ ע"ג דלח היו ככל העולם חחחר פרחוקים חפ"י וחגריס לגבולותיהם פכיב :

וירתכן פרמז לע' הגליו ועל הגלות הזה שחנו נפוליס כל נפעות כחרן

אלא מחרי מסתכין עליהם ׳ תכות וסייגו תוספת היו״ד ׳ ות״ת ותה טורך לטעם זה הרי כתה זתני כתיב מחרי ומחרי כן קבר מכרסם ׳ מחרי כן פתח חיוב וגו׳ ׳ ל״ל דל״ק ליה ת״ט כתיב מחרי מלא הה ק״ליה היכי לה נגלו התכות למכרסם ; ומתני דהה רמיזת כמ״ם מחרי ולה מחר

כי מכרסם כנכותתו הכין כי היו״ד וכם״ה פ״ת הזו לרמז זה נכתב ולה כתב׳ ותכתומת פר׳ היודי״ן : אף מכי כעטכות וירת דתל״כ תה ענין ותתה תכות תל מכותיך הכה מלה סהות תכות דכרי מכרסם ותם לה נזכרו כי כן כיונה כוה רכים כתקרות לקתן ס״ג דתייתי תכוכות ובתלות לה פס״ג ותוית נזכרו ׳ ותין לתקשות תת״ם פסוקן שכיכרו פיתעתל ותרת טוטן כשוכה תכוכה כדלעיל כי תה ענין לזה הכה דמכין דהכטיחו כשלום הכעכוד תנב נרדף הכטיחו ג״כ כשלומו תנתור : ולקתן פ׳ ס״ב

אף מכי כעטכות ׳ תסוס דתיכו כככל הכעכוד והביכו תתיכו לפי שהכעכוד לה כה עד כני יעקב כתנרים ונזרת ועכדום ועכו תות׳ תיכה דהקה לת׳ שנה כדי שתהכה תלידת יצחק וכדלעיל :

כג ג׳ הם שלחתר כהם כשיכה טוכה ׳ טעם התחתר להודיעכו שתין פ׳ כשיכה טוכה שתיתה טוכה לגמרי כי זה יגדל לתכרסם ודוד תתכם כגדעון תיכו כן , תכל פי כשיכה טוכה שהוקנה טוכה ר״ל שיהיה שכע יתים ותת כשכוד וכלי כער הכף והורדתם תת שיכתי כלם , והוריד עכדיך כי׳ ותפשר שתהיה גם כן טוכה לגמרי כשכין תכרסם ודוד ותפשר שלה תהיה טוכה לעכין עכודת ה׳ והכלחת הנפש כתו כגדעון כי לה סוף לו תי שיהיה תיוב ניער כגדעון שכלי ספק נכשער תתה כסטו על ידו , ויתכן דק׳ כפל התקרת דתכין דקתחר כשיכה טוכה תה ג׳ל כשלום , ולה ק״ל דתין כללך כשיכה טוכה טוב גתור , ולכן הוכרך לו כשלום , וכן לקתן פס״ב דתייתי לה תיותת תכרסם כשיכה טוכה יר׳ דתייתי לה לתרוכי יתורת דוקן ושכפ ותקתר דתין לותר דכשיכה טוכה סני לתסתיכן שכלה כל יתיו כטוב דסה תסכתן תי שכתחר כו כשיכה טוכה ולה סוף לו כי תף שכשיג לשיכה טוכה תכל תקום רתה תיזו נרה כתה ברת׳ שהיה נרתה דנוקי שטעו על ידו ׳ כלכך תנטריך לותר כתכרסם זקן ושכפ לו שלה דתה רש כלל , ותין להקשות כיון דכבר כתיב כשלום לותר שתהיה שיכיתו טוכה נתורים תם ג״ל כתייתו עוד זקן ושכע שכבר היה תסבר שלה נתקיים תיכוד כי תין הכטחה לנדיקים כעולם הזה כתל יגרום החטא :

ועל דרך דרש ׳ל לפי שהוקנה תקנה לתדם התכתה כת״ם זקני ת״ח כל זתן תתוקינין והכבוד ע״ד והדרת זקנים שיכה תיכו שלה תועיל הוקנה שלה כתבר וקנטרף לה תכבת ה׳ ולכ״ת תכרסם שוה לו כי הסוג התכתה כת״ם ותכרסם זקן וגו׳ וה׳ כרך לת תכרסם ככל ותתרו חז״ל תנטנינות נדולה כו׳ וכן כדוד שכתוב ככבוד ובת״ם ותת כשיכה טוכה שכע יתים שוער וככבוד ׳ תתכם נדעון שלה כותר כירתת ה׳ נתסך לו כשקף כי נטה לכו תחרי שכלתת ע״ת ותכך ת״ת כבורו כדרך תשר תסך לקטותו תישתר ככודו לזרעו תה תיה לו ולכייתו לתוקף , וכת״ם ר״י תכרכנתל :

לאפוד לע״ת הדבר קשה תתך תי שהיה נביה תו קרוב לנביתת שיעשה כן וכ״ם תחר שנעשו לו כתה נסים תפורסתים , ור״י תכרכנתל כתב שתין כתפוד שלה תגורה תו תלכוש שילכוש לתות תעלתו ויכב תותו כשירו לזכר תפוקותיו ותקרי תותו העתיקויו ישראל לכוכה תחרת וכו תחריו ות״ם שהיה לו ולכניו לתוקף שעל ידי שלה כטח כה׳ וחסך לתניח תתעלתו לכניו כדרך זה שיזכרו על ידי תמיד תפוקותיו כתסך לו תתכו הסך כוכתו , ותינו נכון כפי המקרא , וכ״ם הכה שתמר לתפוד לע״ת , ותחר שהיכה טוכה לה סוף לו שכרתה שכימיו היה לו לתוקם וכימיו

כב וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ׳ תילל גם ׳ מאי גם ׳ אלא גם ׳ הוא מצרים ׳ וגם לרבות ארבעה מלכיות ׳ אשר יעבודו דן אנכי ׳ רבי אליעזר בשם ר׳ יוסי בר זמרא בשתי אותיות הללו הבטיח הקב״ה לאבינו אברהם שהוא נואל את בניו ושאם יעשו תשובה נואלן בשבעים ושתים אותיות ׳ ראמר רבי יודן מלבוא ○לקחת לו גוי מקרב גוי ער מוראים נדולים אתה מוצא שבעים ושתים אותיות של הקב״ה ואם יאמר לך ארם שבעים וחמשה הם ׳ אמור לו צא מהם גוי שהוא שאינו מן המנין רבי אבין אמר בשמו נאלן ששמו של הקב״ה שבעים ושתים אותיות ׳ ואחרי כן יצאו ברכוש נדול ׳ אמר רבי אחא אחר כן אין כתוב כאן אלא אחרי כן משאביא עליהם עשר מכות ולאח״כ יצאו ברכוש נדול ׳ א״ל אף אני בשיעבוד ׳ א״ל ○ואתה תבוא אל אבותיך בשלום וגו׳ ;

כג אמר ריש לקיש ׳ הם שנאמר בהם בשיבה טובה ׳ אברהם היא שוה לו ׳ דור שוה לו ׳ נדעון לא שוה לו ׳ למה ○נעשׂ אותו נדעון לאפור ל״א ;

כד ויהי

ארבעה מלכיות ׳ אשר יעבודו דן אנכי ׳ רבי אליעזר בשם ר׳ יוסי בר זמרא בשתי אותיות הללו הבטיח הקב״ה לאבינו אברהם שהוא נואל את בניו ושאם יעשו תשובה נואלן בשבעים ושתים אותיות ׳ ראמר רבי יודן מלבוא ○לקחת לו גוי מקרב גוי ער מוראים נדולים אתה מוצא שבעים ושתים אותיות של הקב״ה ואם יאמר לך ארם שבעים וחמשה הם ׳ אמור לו צא מהם גוי שהוא שאינו מן המנין רבי אבין אמר בשמו נאלן ששמו של הקב״ה שבעים ושתים אותיות ׳ ואחרי כן יצאו ברכוש נדול ׳ אמר רבי אחא אחר כן אין כתוב כאן אלא אחרי כן משאביא עליהם עשר מכות ולאח״כ יצאו ברכוש נדול ׳ א״ל אף אני בשיעבוד ׳ א״ל ○ואתה תבוא אל אבותיך בשלום וגו׳ ;

כד ויהי

נדות לתכרן לה לתם עכדות עכוי ○לתפטיה עכוי מכל כתרוך וכילקוט תלתם ׳ נדים נדות עכדות עכוי כתרן לה לתם ת׳ שנה לתפטיה תלתם וזה הלשון כתן , וכי תתין ת׳ שנה דקן לנדות ועכדות ותכוי תתום דקטה תלה היה נלות תכרים תלה ר״י שנה כדכתיכנא תכל׳ שנה פי׳ שכסוף ת׳ שנה יסוכו לתרע׳ ׳ ותינה נדע שהיתים הנשתרים כירידתן למכרים לתכלום ת׳ שנה יהיו כנלות וז׳ שנה נתני׳ תשנולר יכתן כדלעיל ולפ״ז לה כתן קנסה לזתן הנלות כי לה תתר תלה לסוף ת׳ שנה ותיתים לך זרע יסוכו לתרשם וכ״כ התוספות כפ״ק דשכת נכי תל יסנה תרס כלו כין הכניס וכו כי לולי קנסת תתי יוסף לה היה נגזר עליהם עכוי כ״כ כי לה היה כ״כ זתן ׳ ות״ת ותרי לה תזרו לתרכם כסוף ת׳ שנה שנתעככו כתדכר ת׳ שנה ׳ הת״ל ק״ל שכלכת לה׳ ׳ תיד הניתים תלה סנרים החטוח ׳ ות״ת ותת כתיב תקן ת׳ שנה יגלו כל נכתות ה׳ כבר תירנו רש״י ותרמכ״ן כחותם ולקתן כפס״ב סיתן׳ יזכר כ״ה :

כה גם הוא תנרים ׳ תימה תפילו גם לתוד ב״ל לרבויי על תנרים שהוא תנו שנתתב כהדיא כדרכם ז״ל לתדרש גם לדרטת תתיד דתיתן ונתין רכויין ׳ וכ״ת הכת דתיכה נתי׳ת ׳ וטתה גם רבי תנרים תפילו תות׳ תלה נשתעכדו כיס׳ כגון כבור תשני שלקו לתיותם שתיתים על יסראל לכד ות״ת רבי תפילו תותם שתזרו כהם ותתר לנרשם שלה תת כתנשים ויעכדו כו תלה סיתה דתור לתנדה שתפרש זה ׳

לרבות לכל כתוית נרשי הנוי וגם תת הנוי תנרים וד׳ תלכיות ; ד׳ תלכיות שכב׳ רתז תליהן כשנלה תשולשת ׳ וכתיתה תשיכה כו׳ כדלעיל :

כב תותיות שלה דלי״ת וכו״ן שלב״ת דן תכבי שתשפ״ת שעניכו שיפרע תתנרים תדל״ך לשון עוכת ודיכון ולקתר דן זתיכו דין כתשתכו כי לה תניכו שתשפ״ת כדין שתסס כ״ל דקתר הכי לרתת שינהלם כב׳ תותיות תלו וכ׳ תותיות תלו סייכו סם כן כ״ד ׳ וכרתם שהוא סם כן ד׳ כתליתו שטלה כ״ד ׳ ילפי שתניכו שכסם כן ע״כ נהלם כדייקינן תלכות לקחת לו גוי וכו׳ תוכרך לותר שהכטיחו שלפחות כסם כ״ה ינהלם ׳ וחם יהיו יותר עוד כסם ע״כ ׳ ולפי שהכו כתשובה כיניתת תנרים זה לזה תסברת קתתרי שתל״כ נם כן שתם יהיו ינהלם כסם כן ע״ב דתסתת כתו שהזכיר לו תת׳ הזכיר לפיכך ׳ ורבי תכין לנרש קתתי שע״ב תותיות רתז לסם כן ע״כ ׳ תכל כתנחומת ע״ירת תיתת שלפי שתכרסם תתר תעט ועשה הרבה כסעורת התלתים נם הקב״ה תתר תעט ועשה הרבה עם כניו שינהלם כע״ב תותיות ׳ ולפ״ז לה נלה לו שתחלה תלה כל׳ תותיות ׳ וכ״ל סיש יתרון תעלה לנתולתנו שהיתה כסם זה שפי תהיתה כזה ;

שאינו תן התכין לפי שהכני כתתר על תנרים הנוי שתר לה יתנה ככלל קדום תסס ;

ששנו על הקב״ה ע״ב תותיות לפי ת״ם הרב כת״ת פס״כ על סם כן ת״כ שת״ת כסוס סניהו ת״כ תותיות חלה תתת ׳ ותנהם היו תלו תלות רבות כלל תותיותיהם ת״כ פעטי׳ דתכ״ם ב״ל כסם כן ע״כ תותיות ׳ ובחזית נרסי׳ הכת שסתו של הקדוש ברוך הוא ע״כ תותיות הן ולפ״ז נר׳ דעל סם כן ד׳ קתתר כיס כו רתז ע״כ תותיות לפי תחבונו עם תחבון הקודתי ;

ת"מ מתפרש

זכו לחרית כנרמז מפסוק הכתובים • ודוחק לומר סת"ם לתמוד
לע"ז הייכו מה שנתמך ממעשהו שהיה לפ"ז לא סבירן לכך •
ואילקוט מכתתי ולמה עשה חמוד לפי שמעשה לא היה כחפצי
חמוד כ"ז מפרש' ולא היה לו מזל לפיכך עשאו • ותף על פי
שעשאו לם"ם היה למכשול לכל

פ"ט מזמור ישראל שכשלו בו וסכרו דבר
כ"כ אחר הוא ואמרו לשם טעות
ולקמן ס"כ כתיב כו' וזה מפשר יסבלהו
ע"ש: מחמר ריש לקוח כי בקשת השלם
הכתוב ע"י כדילכיות לו מזל היה
חטת גדול כיולין לו חלה לכטות
בה כי מיזו הכל וכחשב כחקן
כחטוח הע"ז • וכדרך חז"ל
לכנות הדבר המנוסה לפ"ז
כאן יעבוד אדם ע"ז ואל יכטרך
לכריות • ומכל מקום ישראל זכו
לחריו בימיו וטעו בו לע"ז
מחם ולכן היה לו למכשול כי

פ"ט מזמור מ' עכידים גורדת עכידים • ועי"ל
מת"ם שעשאו לע"ז לפי שישראל
זכו לחריו ולא כחם בהם עד"ם
בפרק כחה כחתה על פרעה על
דכי חלעזר בן עזריה לה חלו
היתה חלה של שכנתו ועל ידי
שלא מיחה בה נקרעת על מתו •
וכן לחרו עם כוחם שלחה הרע
בעיני ה' מפני שהיה לו למחות
בנשיו ולא מיחה חשלה שליה הכחוב כאלו חטח:

גד ארבעה דכרים הרחה לו כלומר כחה שהוריהו זה כיון
לפרכשה דכרים דחל"ב מה ענין לזה ונהיהם
רמיז בחנור בתן בדרשיהן בחנור לו כיומ' וכתם חיתה
גדולה רמיז לחלכיות כדלעיל • ומת"ת רמיז כלעיל חם
כדכתיב בחת"ת חת הקיולות ותת הלפידים • וכדחמר לקמן
ס"ב פכ"ח • וכ"ה דחז"ל חת"ת לו קחה לי שגלה חשולשת דהיינו
קרכנות הנקרבי' כב"ח וכדחמ' לקמן כפ' חגו:

גהינם ותלכיות שהם כ' חיכי שונאים זה כשולם זאת
חה כשולם הבח ולכנגל זה הרחיהו חתן תורה
וכיון שהקדים דהיינו ענין הקרכנו' כי בקיום התורה ינגל חשכום
ותף על גב דקרכנות נחי ככלל תורה ליתנהו רמז להם כיחוד
לומר שהם יגנו לפנחים יתכפרו על ידי הקרכנות כדלעיל גבי
כחה חדע והוח ענין התשובה שנזכר כיחוד עם התורה לעיל
בפ"ח סי' ו:

ועל דרך דרש ר"ל שהחטח הם שנעשו כלחמות רעות והם
בנוף כחעשים רעים • וע"ז נחמר ב' שונחתן
מיוחד נהיהם לנפש ותלכיות לנוף • והיה החיקון להם חתן
תורה והוח הכיון כתורני חנר הנפש והקרכנות שהוח חנחר
החעכירם והטהורות חנר הנוף • ועוד שע' הקרכנות יכו החדם
להפרד מהדכדים החחריים כמ"ש לעיל גבי כחה חדע כו' ומ"ש
דחל"ל והתורה והקרכנות וכהלקחן ס"ב פכ"ח • וי"ל דקקט
חת"ת כי חלוחה שמה כשחחרון' חעול החלכיות כדכתיב חכיו לי
חחלכת כחנים וכתיב הרוח על הלוחות ואחר חל חקרי חרות
חלח חירות • ונקט ב"ה לפי שהקרכנות שכוללת החקום הזה
לה לרנון: הב"ג פירשו חשתים הם נחושים כשתים • חחר
לו כחה חחה רוכה כו' וה"ב פירשו חת' חשתים חלו • והכי חחר
לקמן ס"ב עתידין כניך לכטל הקרכנות • חשתא חשנום הה
לחוד נעשנים • ונכחושים כשתים נחי חת' כשתים וקלחר ליה
כחה יכחר ומיהו חף על פי שיחשתו כשתים לה יהנו חלה כח'
חשתים חלה חיהיה חלוף השנים כפחות ויתר • וחף על פי
שפשתים סב"ה חרב והקרכנות כטלים מ"מ יתכפרו כלחוד תורת
הקרכנות כדחי' נעזרת ובתכנוהו לעיל גבי כחה חדע ול"ג
כדנרסי' כילקוט ושתיך ב"ה ליחרב וקרכנות ליכטל כחה חשם
רוחה שירדו כניך וכו' דלע"ז ה"ב לפי סב"ה חרב וח"ת לחם לעשות
חשתי הכרית חשתנו כח' ותיהו נכון דח"כ חנוסי הם • ועוד הרי
תורת הקרכן כחקוחו כללעי' • שוב רחיתי כניר' כילקוט סם"ט:

בנהינם לו כחלכיות • וח"ת חה כריך כחלה חיקבן
חיכוחר עוחם הנפשי כחקום הגופני • הה"ק
דחדחי לחו כנעשנו כניהם לדורי דורות קחיידי כי חי שחתר

כשיעור הזה כשיטת חלה יחכפר כלחו כבעלים חדת חתן
י"כ חדם לו פחות וכ"ב חפשר חיכחרו כנהים שהוח חתן חשים
עם היותו כנפש כחקום חלכיות שהוח כלל קיי כהדחם • ועוד
חחיקרן לא הפלחות הנפשי וח"ת וכי חכחנו הנזכרים
בגלות נחטרו חעונש נהיהם
זו לחיכ תורה דהם כן היחה
הדלוסה • י"ל דל"ק חלה חכן חפשר
יהיה השונש נחור כניהם לפל
יחכפר חקנחו כשולם הוה ת"ל
לקחן נפ"ם יכחך חכש יסורין
כו וחף על גב דלקחן ס"כ פ"ל
קחחר חחיבו: יורדים לבהמים •
י"ל דשונש נחור הוה דקרי
יורדים • חו חלה יהנה חלה
חי חחניע לרוכה חשונה • ודוחק
ות"ת ס"ב חלה זו לחברהם כי
ה' הוה היודע ובך הוה השוב
ליעב' והוח יכח' לבו חשוב •
וכ"ב ות"ד חחברהם כחר
בנהינם • וה' הביחו לחברהם
חשיקרח נחי לחה חלה חלה חפרו כנגד
חחיכר חלה יחקיים כיידיהן הם חכחנים
ל' יכרך טעוב • י"ל לחחזיק
ליה טיכוחח להקדוש כרוך הוח
חחכקש להם הטוכה ע"ד הנחנם חכחיב
חת לחיעוב כרוך להודיעו לחחר
לכן נחח ותתן שחו כחברי • ת"ל
חלה יקרח חנר על הנליות הודיע הוח להניגלם חנהינם • ת"ק
לחה יכרך חברהם שים דבר חו יעמוד חתה • כי"ל להחלך
יהבו על ס' ולחחר ה' הוח הטוב כעיניו יעשה • וי"ל לרחה כי
טוב חתהים הבריחה על פיו כדי שהבחים לח יקרחו חנר כנגד
הקב"ה חם יחחנו חבחר ה' להם היחר קשה: הדה חם חלה
כי נחש חברהם זה חברהם והח סייעתח לר' חניכח דחל"ב לחה
כפל נחש זה' חברהם והנהרים ולחה חנה כלבון • חחכל ר' יהח
וסייעתו ס"ל לנחש היינו הקב"ה כפנטיה דקרח • וזה לשה
ענין לחברהם החם • וב"ה כיכי לו חכחנו כיכי דכפלחה
חה' הסנירם חלחה דעבידה לנעויי חבחרה לחיכח יהדוק חחד
חלק • חכל חם לחברהם חברה כחה יודע חיכה • ומיו חברי
דכפל הענין כחלו חוחות כדחפכחן טוב כקרחי ולח הוכרו
להזכיר זה • ויהיכו רבי חניכח חחר לך לחיידי דקחחר הקנה
הסנירם קחחר לה לקוחה' דחלח' לחברה' חברה חחלה ולי חכחו
חעיקרח דקר"ח קחי דהיינו חה הסנירם:

זה חברהם לחיקרי נור כדכתי' הביטו ל נור חוכבתם:

כידיך חפכיים והיינו הסנירם פפנחה
חחיחית הענה והסנרה:

כל חותו היום חלכתיב כפחוך כיום ההוח כרח ס' חלח
הוה כ"ל כיום ההוח חלה חתח לחימר פכיום ההוח כרח ס' הנה
זו ואחד מ' חב' חלקי הפוחר כדדר"י כפחוך וחדבקתם' כיום ההוח
חפחש דיו' ס' חיחת קדוש החטוב לחברהם: כקטן הין
חוניט' • לפי לשון זה נר' שהוח ר"ת על חחוך הדברי' והפנ"ח
חחלקי הפוחר כחוחך נורת החטבע כרצונו • וכערוך נרים קטן
חד פטטיח חן כדו' וכפסקת דהחדם פפק הדש חילי חן לנך
והכל שוחה לענין ס': כידך לחחר כל חחוך חדברי' והפנ"ח
לחחרים והבח ליכח לחימר הכי: באנו לחחלוקת לר' חניכח
יהיה פי' פהפכיים ה' לדברי חברהם וכרת לו ברית לפיחחר חחוד
כן חו לו הקב"ה כדכרי • ולר' יוחן ורשיחו פי' שברת לו ברית
והודיעו לי חלכיות הפך דכדיו: הדה הרכיעו חנוס
לרחשנו • זה רחיה לח"ד שהקב"ה כיכר לו חחלכיו כחחחרי'
כפ"ט חזמור ח' • ופי' כתנו כחם וכחיה עפ' החלכיות חחחל
לנו כחילו הכנסנו לנהיהם חהוח לח ומיה כדחחרינן חתם הגר חב
הנחולה ודין החנרים חו לכוחר כי כחו כן יקנה ליעקב לישרחל כשיעור
חחלכיות ע"ד כיחי נחתך חת ח' חרחיו כפלחת:

המדא לנחר ים סוף דחל"ב הפנרים חו שכחרים חיכחי
ליה כלנון הנזכר חחלה:

העולם כה הזה גלה לו עם שמסר הכתוב שכרת ה' לו ברית לתת לו ארץ העמים משמע יתור כיוס שהוא ומחמר לאחר כלעשיל דרשו כו שכרת ה' לו לעניין היום ר"ל העולם והוא ומורו עיה"ג גלה לו מלכתיב כיום לו שהוא כיום שמלכר עתו והמחמר גם שולם ומכמותו, מכתיב כיום הזה שכם שעתו ולי"ק כיום הזה כמו כיום הזה כלא מרכר סיני שירמוז ליום שהעתיד שהוא שולם הבא ומכ"ש שגלה לו שולם הזה, זכן כשמוד ד' דבר היום הזה גילה לו אפי' כד שכשו שעתו מכיום שהוא לו עד שכשו שעתו מכיום שהוא לו עד ומ"ד עד היום שהוא ס"ל עד יום שהכלה לכל כשמש זה הקרוש; ואוהרנא אחר לפי מ"ם סנ' דכרו כעניין זה לא ידעתי מלא תל אחר ואוהרנא אחר כי הסליטי כיכן נאחר, ואחת גם שהא משמקת ליה כתיבו שפרש שנודו הכתים ולכתי ל"ק אלא לפרש דשכיטת ליה תיבת דחד אחר כי וחד אחר הכי, ואולים לשון שושר ול"ל תו וחד אחר העולם הבא גלה לו אלא כל העולם הזה לא גלה לו ום ל אלא הודיעו רק מה שיזעו שלמות; העולם הבא גלה לו, כבר כתבתי בפכ"ו סי' ל' שעולה בחשב על כמה פנים ואף כאן יפורש פשל אחבי כי אף שולם הבא יגלה לו עם היותו בעוה"ב ואחת כי בחדשים הבאים אשכר שיתרשה לבניהם דלא גרע מרבי אבהו בעת מותו שהרשיעו לו עם היותו עדיין בעוה"ז כשלקחן פס כ; דרך דרך דרשו ר"ל שבזה בחלקו שהם שוכר שעולם הבא עולם הבחמות וכל"ח אלא גלה לו שנגזרו בלתי נאות למי שהוא בעוה"ז, והמחזר גם עולם הבא גלה לו שוכר עם"כ הוא שתיית אותיות שהוא בעוה"ז ובשם ובדעת הרחב"ן ז"ל, ח"ג שבחלקו הם שיעשר הבלות שעניו שולם הבא לחדם בעודו בעוה"ז עשה, מניח שיעשרותו בעניו קרוב כמו שבעת שעניו שולם הבא, והם שוכר שהוא מהכתב; עד היום הזה מה שיהיה מר' יתי כרחשית עד היום הזה וסדר כרחשית לא השעיד להיות בן יחיה קרוב שבעת ויחיה בן כניו, ובלעיג אחמר לפיל שהרשיע לו בהלכות, ואת שהרשיעו עניו מנרים ל"ק דכוולת הם שוכר בחקרת קח עשקיו, ח"ג דהיינו נתי לא חשיבת בלויה לגלות אלא קחמר אלא רים תילין;

כו אף מאמרו כמו שהוא המעשה כך הוא מאמרו שהוא מעשה מהם ומין חלוק, והטעם לפי שדברו אחת ויקיימה, ח"ג שם ס"ד מאמרתי דבר ועשה מעשה כי כאמור הוא לית כאלו כבר נעשה;

ויתבן שרשו ל"ם מכחר החחת שדברי ה' יש להם מציאות בפועל, וה"ת ודברו חיים ויקיימים משכים ל"ם גם אין דורשין כל דבור ודבור שיהא מפי הקב"ה נכרת מחנו אלא מאחרו ית' מעשה שהמאמר שנחן נהיה מעשה בריאה קיימת ולכן הוא נאלו נחקיים דברו כבר, וז"ם מאמרתי דבר ועשה מעשה, והא דחיין כם ס"ם מחנגו אין כחיב כאן אלא כיון שנחן בי כיוך שנחן לך כן לעיל מנם נחתי מחנה לך כן דלעיל למיתר שכי אלא משום דאי כת למדרש דאורחא דקרא למקט עבר כמקום פניך מייתי מהכא דמכיון שהוא נקט כאן נקט נמי לעיל ומכ"ש לפי שיאמרו ה' לה הוא ליה לשנויי כלעון עבר אי לאו משום דלשמעת מיניה שמאמרו כמעשה;

אשר הוא יגלם לה נחת, כם"ט נרשיון ה"ל אי אלו יאמר נאולי ה' אשר יגלם, אי יאמרו נאולי ה' אשר יגלם, ואינו נכון דיאמרו קאשר על האמירה שהיא עתידה, אחנם היך יכתוב אשר יגלם והלא יגלה מאמר הנאולים לא יכון להיות כן כי אכתם אינו אלא בעת הגאולה ואחריה ול"ח כאן אשר הוא גלם לה נחת כי אחר מאמר הרחמן לנאולים ולא מאמר אשר גלם שיהיה אחר הגאולה, ואשום דה"ג אינה למדתי דכיון דמאמר הוא גם אחר הגאולה נקט אשר גלם שהוא הכורך אחריה תמיד ולא נקט מאמר שהוא בעת הגאולה שהוא לעשה לכבי מייתי דבי אבון אבי פדה ה' את יעקב כיון דאמר ה' קודם הגאולה או בעת ולא אחריה וכדאיתיה אחם ואחרו מזרח ישראל יקבצנו ואחריו או תשאת בתולה לפחות הל"ל כי פדה שהוא קרוב ללעון יקבצנו בעתיד ולא יעתיק תמיד לעבר כתקום בעתיד, ואשום דה"ג אינה למדתי דמאמר מזרח ישראל יקבצנו בעת הגאולה יאחר וילך עליו מאמר יקבצנו וכי פדה שהוא אחנעי כין העבר והעתיד, ח"ג דכי פדה את יעקב לא קאי לכבי יעקב העתידים לינאל אלא ליעקב נופיה או לנאולים מאנרים והוא ראיה למאמר מזרח ישראל יקבצנו שכאו אנאלם לשעבר יגאלם לעתיד להכי מייתי רבנן מאמרתם להם דאמירי לעתיד ודייק קאי מהכא דאמירי הכא קרא, ואשום דה"ג ל"ל דכי פדיתים לאו דאמרתא אחביב כדאיים אלא בעבת הקבון פדיתים להכי מייתי ר"י עובדא דאמרתא מהשתא כרא;

אלא וכרא, תימה כי נם וכרא כאו ויכרא שהוא ו' החבך לעתיד כאו וכא והחבלל, וכאו וכרנו, וכחכא רבים ואם נאנלא כאחבל כוה לשון עבר דיאו כשקרם פועל עבר כאו פעל ועשה ואין שעם לאחר כאן היכא דאיכא למדרש דרשינן כי עבמו מעבר;

כבר היא ברויה החופה שהעבן והעבן הן ענין החופה דאמיהם כיה כי על כל כבוד חופה כדאמרינן בפ"ק אכבה כתרא;

ברויה ואחוקנת אנב אוריחים קאמ' לשוטת נרדפים לרחוץ שבריאה זו אינה אחין הבריאה החדשה כי כל ענייני העולם הבא נ"כ כבר נכראו אז' יחי כראשית ואין כל הדם ולא השמים החדשים כדלעיל כפ"ג אלא היינו אינקון שיתקן ה' החופה על אכזן הר ניון;

ועל דרך הדרש י"ל שהשיאוכו כוה על היות כל הנבראים אכלנו ית', אחרי העבד, אשר יד' היות' דאשונה אכלו נכחו וכשוב כפועל אינו כן כי אשריהי' ענינו כן הוא שנוי ואחרון אחקו ולכן יאת כאלאכי שעניכן אחיד כפועל והייכו נשורי כח כ"ם כעל דרך אחוד' וחכ"ם כם"ת ואחנם השנוי כאלאכי כנאחי' כנאחי' אין הכח אל הפועל הוא בכחי שנאחם לא בכחי' הם"י כי הם אלאו אחיד כפועל, וכח"ם בעל כוה שלום כח"כ ב"כ ול"ח אף אאחרו אעשה ית' כאחרו רבנו בענין האאחר שבהם נאנרא הפועל שהם ענין רבנו בהניחותם שם"י כן נאלאו ואחר כי ברבן ה' בהם אית נאלאים בפועל ולא קדם בהם הכח ולפי שהדבר יבא אין הכח אל הפועל להיות החוביאו לפועל הון אחנו, או להיות שם אית אחד או ליחם היה נעדר כין הפועל והאאפעל והאחנאו אשר האשבע

ובעתיד היות הבלילים כעבר, וגם ח"ם שבעת האילה אחר ובאתי בעתיד אינו כי ואתני כסאוך על וכרח', ר"א כר כהנה אחר לאו אשום דאיכא למדחי כדרשב"ן כדאחי הרחב"ן אייתי רבי אבא אבא דאם כן ליאת אנם נאתי אחנה לך כן דלעיל למיתר שכי אלא משום דאי כת למדחי דאורחא דקרא למקט עבר כאקום בעתיד אייתי מהבא דאכיון שהוא נקט נקט נמי לעניו יאחרו ה' לה הוא ליה לשנויי כלעון עבר אי לאו משום דלשמעת מיניה שמאמרו כאשעה;

מ"ת אפסוקי

מ"ת סמ"ס

לו מכיון היתם יכול לפטול כת"ס כשל העקידה כת"ס פ"ד לכן תלוי
הוא אמר רבי שמואל בר נחמן אמר לפי שאינו מוכיר כאן החוי לפיכך
הוא מביא רפאים תחתיהם . רבי חלבו בשם רבי אבא
בשם רבי יוחנן כך עלת ברעתו של מקום להנחיל להם
לישראל ארץ עשרה עממים . את הקיני . ואת הקנזי .
ואת הקדמוני . ולא נתן להם אלא שבעה . את החתי .
ואת הפרזי . ואת הרפאים . ואת האמורי . ואת
הכנעני . ואת הגרגשי . ואת היבוסי . הרי שבעה .
ולמה נתן להם שבעה . פירושן לעיל . ואיזהו הם
הג' שלא ניתן להם . רבי אומר ערביא . שלמייה .
נטמייה . רבי שמעון בן יוחאי אומר דרסוקום . ואסייא .
ואספמייא . רבי אליעזר בן יעקב אומר . אסיא . ותרקי .
וקרשינגא . רבנן אמרי . ארום . ומואב . וראשית
בני עמון . הם הג' שלא נתן להם בעולם הזה . ארום
שנאמר כי לא אתן לך מארצו ירושה כי ירושה לעשו נתתי
את הר שעיר . ובמואב כתיב אל תצר את מואב ואל
תתגר בם מלחמה . קנו הוא מעשו קיני וקרשיני הוא
מארום ומעמון . אבל ליומות המשיח יחזרו ויהיו לישראל
כדי לקיים מאמרו של הקדוש ברוך הוא אבל עכשיו שבעה
נתן להם שנאמר שבעה גוים רבים ועצומים ממך :

נח אמר

כז רבי דוסתאי בשם רבי שמואל בר נחמן אמר

ירום' סביבות פרק ז'

ורבנן סמס היות המוצע טוב ישראל מוכיחים הסבי מותם מחמר שמוצע הוא הסם יתברך והוא נתנה עמהם תמיד תהיה הגאולה תמיד בפועל . ולמה שלא יקרה בהחיצות להעבד היתם לחמר רבי יהושע סמס היו

ירושלמי פ"ק דקדושין

והמעלות אחר יהיו כו נעדרות מחמר שמס יתברך הוא החביון היתם והוא נתנה כח תמיד הרי הם בפועל בהחיצתו תמיד ואמו התקום :

ומני"ת פ"ג

כז לפי סתיכו מזכיר . סירום רז' גוים בתנו לישראל בהכתיב ובנל ה' גוים רבים מפניך החתי והגרגשי והאמורי והכנעני והפרזי והחוי והיבוסי ז' גוים . וכלם נזכרו פה חלת החוי לבן כתב רפאים תחור' חוי ואף על פי שלא היה הכתוב להזכירו כי בכנעני יכלול כלם כי השבעה גוים כלם בכנעני . וי"ת בבי' היו לבנען בהכתיב את כידון בבורו ואת חת ואת היבוסי ובנו . ולבן לפעמים לא יכתב הכתוב רק אל ארץ הכנעני . ופעמים יפרט מקנתם ויכלול מקנתם בשם בבני בהלכתוב בסחוק . מבל מקום לפי שבח ה' להזכיר לאחרים שבעה האומות בפרט כתב גם החוי בשם רפאים כי בן נקרא גם בן והחקק לו בן מחתך שהזכיר בתן ' בתחתין היו בתן ג' יותר מהו שנתן ליפרעל בהכרח מב"ם היו בתן מוכרח בל הו דלא מסתבר שהוסיף בתן ד' על הו הנזכרים שם והשמים החוי מהנזכרים שם . ומביון דע"ב החוי ה' מהנזכר בה מסתמ' הוא הרפאים ולא בתי לו בתיו לו בדמוני דלא מסבתן שבשבו ישראל עם נקרא בן . והם בן הם הג' שביתנו ללוט והדום לו שבשארו לעתיד בהלבתן . מבל רפאים תסבתן שבשבו ארץ עוג שבקרא בן בהכתיב בם הנותר עוג מלבי האמורי ובהכתיב ' מהרפאים יתרן עוג . ועוד שהוי קרוב להקרא רפאים מהטעם שבתב הרמב"ן בפ' דברים ותין רפאים הנזכר בה ארץ עמון ותוהב שב' בהם ארץ רפאים תחשב בפי הרמב"ם . והם שבקראו לותם החיתים רפאים הוא ע"ם בטורתם בדפרש"י שם . ס"ב שבם הם מהרפאים הנזכר בה ותודיע הבתוב שחרן רפאים נתחלקה קנקת לעמון ותוהב והיא תסורה ליפרעל ושחריתם תותרת ליפרעל ובפי' הרמב"ן . ס"ק מביון דרפאים הנזכר בה ארץ עוג היבי הוא חוי שהרי עוג מחלבי האמורי בהכתיב בפרשת נבי סיחון ועוג מלבי האמורי . והרמ"ם נדד לותר שעות תף על פי שהיה מבני האמורי לחיות מהבנעים בתו רפאים היה דר עמהם . ומפני שהיה תים גדול ומשפחת' בי בלם בני בבנען תיבותו לתלך עליהם ותה שבקורתו הבתוב תלך האמורי תיבו תלא מפני שהיה מבני האמורי ולהיותו תלך על החוי ותרבם שהיה ארץ רפאים נקרא בם הוא רפאים ותיתר הרפאים . ול"ב טתין טעם שיקרא תלך על שם תשפחתו ולא על שם התלבות . ועוד בי תת בל תשר עשק ישראל לאחרי על בלל התלבות נתתר לו על התלבים ותם בן גם תלבות עוג נקרא אחרי . ועוד ולא דק שעוג עצמו מהרפאים בהבתיב בי דק עוג נשאר תיתר הרפאים . ותין זה לפי שהיה תלך על ארץ החוי הבקרא רפאים בדברי שבשארותו תיתר הרפאים תיבו בשלקח תשה דבינו עליו השלום תרבו תידו בי תת גם עוג נהרג . בל בי תיתר הרפאים שהרגו ליפרעל וחבריו בדפרש"י . תו תיתר הרפאים שבשיידו בני עמון בדפרש"י הרמב"ן . ותבינן דגם הוא תעם רפאים ותרבו ארץ רפאים מ"ט ליקרא תלך החתורי . וי"ל שבתו שבני עמון ותוהב הוריתו תקנת הרפאים בדלעיל בתו בן תקנת החתורי הורים תקנת הרפאים שהיו בארץ

ועוד

ואף על פי שאין עתיד במקומו שבא שנתריב וכלכלם כדתנן ת"ח המכרשי
בעזיות עניני מתרגומיהם יסוכו ליסרמל · וכדרך שפירוש
הרמב"ן על פתח ותוכח ודקדוק כני פתח כי על יוסבי מרכותם
תמר מכל שבטו ז' נתן להם הקריך לומר זה דלא תימא למה לן
כולי האי ניתמי דקני קניני
קדמוני כתי ידעו ישראל וכלכל
הכתובי תיתנהו דשכ"ל דלא
ניתן להם רק ז' גוים
כדכתיב' לעיל:

כח **חזרתא** רעיא כי
שמחזיר' יש
לה · ילדים והכבשה הם תורים
אין לה אלא אחד ואות ל"ת

ולעיל פל"ת

שהדברים הפחותים נתנתים
הרבה כשו' והטובים קני
התניאה · וטעם הדבר ה"ג
הוי' מספחות אלו כשלם מכני
כנגד הם ל' שלם כנעני כשמת
הרמב"ן דכתיב נסי הקודש,
ומחרם ושרם לא היה להם
אחילו כן ת' וכוונת התנדא
לתרוצי הא דתנטריך לומר ושרי

ולעיל פל"ת

אשת אברם לא ילדה לו אף על גב דהא יציי לה דכתב הכי
לתמכי לי' התספחות התלו שהוא כדרך תוכחת מוסר שלא יקשה
דבר זה כי כן דרך העולם שהדברים הפחותים נתנתים ויקרים
קני התניאה תעין ת"ם בפת"ם הקודם הללו אינן לא מתנכסין
וכו' ובתו שהחזירה בטבע לברות ולרבות יותר מהכבשה · ויתכן
שהוא ג"כ תוכחת מוסר שלא יקשה עינן בדיק ורש לו רשע יטוב
לי כי כן דרך העול' להיות ההבלחה נתנתת יותר ברשי' מהטובים
כי הטובים שכרם לעולם הבא:

כל **אילן** תמר הקב"ה · תילתא בתנכי נכפה היה דדרים
מתמר ושרי אשת אברם לי"ל הכא לומר כל האין תמר
הקב"ה · ויר' שהוא הערב שבלמוד הוא ב' למוד' חסדו ית'
לטובים שקודם התניאה בעולם תכין להם הטובה כתי שיעור
כאן י' הפתים הנתנתים לזרע שעתידין לא בא · והכוונה בזה
שהם את נופה ותביט בעתידות קודם הדורות מדקים עם היותם
נעדרים שזה שבגולת ירושתו יתברך כדלעיל בפ"ב:

פרשת נה

אשת חיל מי ימצא דרים לה בשרה כדדרים בה כל חלפה
כיתה בתחומה:

כהן מכרה דאין ענין לחקה ומחכר כאן שקניית האשה
אפי' אשת חיל קל חלה מתניאתה הוא הקשה וכבר
כתב מי ימצא · ועוד דמקשה מיבעי ליה · וכיותו מלמין מכרו
מחשם רחוק מפני הח"ם: **עבורה** שקשה לנדקניות שהשנת
מפניני' כמו שהיה בשרה · ועכשו ליתי' שזה דרך העול' שההגלחו'
קשות התניאה כו לנדיקים כדר' דסוף פת"ד · ת"ב הטעם לפי
שם' מתאר לשפלתן כדלקמן: **והה"ד** מכורותיך שבי עכורך
מענין תולדותיך ולא מעורתך כפי שהם' כי הם תועבתם כשבעם
כתרן הכנעני · וח"ת ר"ת דוחק · וכי · מתרן הכנעני מתבני
תותם התרן ופי' תכיך התמורי ותתך תחתי ול"ך ת"ם רי"ת דהם
כן מתי תכיך התמורי שהוות הכנעני זולת התמורי והתתי כי גם
התמורי והתתי כנענים הם וכשם הכנעני יקרתו כדכתיב בשמ"ד
סימן כ"ז:

אברם היה נדול מנחור שנה דכתיב תרח הוליד את אברם
את נחור ואת הרן · ותדקתיב ליה כרישה לנחות
נדול מנחור קרוב לשנה וכבר פי' בפל"ח:

ואברם היכו מוליד הם תימה נדול בכיות דורות הרחוקים
מוליד · מיד הלה מזה להיות עבור הנדיקים
מתחתר כדלעיל · וטעם הדרשה הבא משום דוסרי אשת אברם
לה ילדה לו יפיפית הוא דכתיב בסוף פמ"ד לה' לחתה למיתר
שחיד היותה סרי אשת אברם לה ילדה לו כי תנדו לו תנד סניהם
כרכסתוך לה ילדה · וזה היה לסכה הנו' מו דיתור' דלו' ליה
ולה ס"ל כר' הכסתיך ולה כר' דתך לי ילדה · הלה תה"כ דלחת'
ילדה ומיהו לו לחו להכי תתת דתתי נכתו מינה דה"ק כשבילו לה
ילדה שלידת הנדיקים מתחרת כדלעיל:

ת"ח המסורתי
וביאור המלות

ג אבל אלו נשואת לאחר ילדה אחר על פי שהכתוב העיד מסגר לא יעלה אלא ילדה סרח ומתו שפחתם רבות נתעלו ג' שלשים הולידו וכשקדם יולידו שניהם וכן כתב ן' סיחה כח"ג לחזן כ"ת מ"ח פ"ה בשנות העקרו' ולעשרים יתחלפו ג' הזרעים לשבה כחזג לכ"ח מהם לא יפתנה כאחר אחר מכל יוסיף בו הפסד ואם יתליפו יבנו כח' מהם הם שיטות כהתנגדות ויסתרו והבי אמר כפ' הכתוב על יכימתו סחת לא זכה שיבנו מחנה:

חרוס לו דכור לא לו ולא לאחר דומני שרי עקרה משמע שהעקרו כשבשה, וכפ' קע"י אמר רבה בר אבוה שרה מכל כרחיות שבחלה אין לה ולד אפילו בית לד אין לה, רבי אמי אמר אברהם ושרה טומטמים

פחלים ת"ח היו שבאמר הביטו על כור חוכבים כו' ושרש"י כו' ומיהו ר"י מתיבותא דלו משמע ליה לו לא ילדה מכל לאחר ילדה, ודרשה דחוכבתם וכוקרתם חיכם נ"ם חייבים מוכרחת ולישנא דאין לה ולד וכי רבותא אני אומר דאפילו אלא שהיה מתרץ דאמר לאחר כך הוה לה כדלעי' פל"ח:

כרחשת ט"ז **ותריה** דכתיב לא ילדה לו לו ולא פי' דלו מדרש שחוך א ולא וקאי אריבוי דקרא וקאי אלא ילדה לא אכל עכשו ולא תלד עכשו משמע טומטום היו כדלעיל וקאי אמי דאמר דלו ולא שפחה מצרית דהיינו שפחת מלוא שהקרן שלא ומעשי ידי שלו ואין לאדם אלא רשאי למכור מלא קרקי טובא דנדרשים לכאן ולכאן כאן מקום והדדית:

שפחה מלוא כל נכסי אלא אשה שלא קבלן הכשל בחריותו נקרקעות נכסי כאן כרחל שאם אחתו אחתו לו ואם הוחירו כוחירו לו אכל אחריותן עליה אם אחתו ואם הוחירו ויקרו נכסי מלוא כין שהכניסן לו בעת הופתה כין שנעלו לה בירושה אם ב"ש נוחנו לה כחתנה שאם:

והיה חייב כחזקותיה כדין נכסי מלוא שחזקותן על הבעל ונקט לה הכא לו' שאף על פי שיש לו כסף כחזקותיה עליו והיה קושה לו ת"ח היכי דשקי למוכרה מכלל לאשתו והייט לו ולא כדלעיל: **בידו** דתנן שכדי מלוא בלאחר לאחר נקרקע כן, ומכאי הלשון מלינה הרחם שבשל חולא ולזקא שבאם וה"ג אחר לאחר מה דאת מלינ מלוא:

ה,ה,ר ולא שפחה מצרית דאל"כ מהי נקיש לן אם מצרית ושפחה הגר דכתב לה קר': **הא** מנריך על נערך ולמיכך היתה שפחת מלוא שלשרה ניתנה: **ה,ה,ך** כנות מלכים וכל המזער בחכמים משתעי כדכתיב כרים פל"ט, וכנות מלכים מרחי מיסת הוי ומסתמ' כנות פרעה ומיכולך היו שרתו את כבודם וה"ק מסרו לו כבחיים לשפחות:

ג יודעה מכיוצא בלינה לת"ל סרח מילוני דאם כן פשיטא שלא יוציאנה קיים ורפואה ולא מיחם מכאי מה? רק מהשבש ואם מחרה כן לאם שם לאחר אם ידיעה זו, וא"ת מנה ידעה שהם לה ולא יוציאו רפואות דהי כנסיין מיכם רחים כי לא הכל מכיון לתוצלת הקחיבי ומתרופל', ואפילו שלא היו כרחוי"ל דכבכוחם ידעה דכתיב ויחם, ומכל מקום לא ידעה שאם כרי שתכקש רחמים כדלקמן ולכן קרחו מכאי בחשבה שחטוא נורם: **קניץ** היא כריכה, י"מ שאין מחם בקחיבין והלחמים שבפולחם חון מהכיוקם הטכשי ולא מחיחם פעולת לנרחים השחיחי ולא לם"י כמ"ש שם חור ס' ת"ד ד"ם, לחנם השמרחם מדברי רז"ל הבך זה שם חשם וכמה דוכחי, וכן יראה מהכא שלולי שחכתה מה יוציאה הקחיבה, ומהום חעיד על מחיחתן, ומהחכר הגזכר הוא כדכר ומחחתן, לחבר הטעכה הגזכר כחר שפחתים הכוצא הקרוב כהן הגרש, וכשחים השם יחברך יעויין שם:

ואני שבני כ"ל שהפועל בשעולת הקיימין קן הכא בשעתן ולא יקרה חוס כטל, ואם תאן כהן כפועל כי תאן פועלין חתין השפולות כשבשיות אבל פועלות כשנולה אחר גדברים והשחות הגבחים והחזוקים כהן ואם תאנו גר' לפי שהיתה הקבלה השעשים שיעשלו כחה חבבלה עניניה כשודו' שחחת הגחשים להם וגרוק שחחת הגחשים שם היה כ' חיגן סא' שחת חקנו שיחזוקו שם הכחי הקבלה וסגולתם חלויה כשוחש שבשה בלב יהודה והשחידה בקדושה וגטהרה, ושם חתין ת"ם בפל' חיחת רב' כרת גבר', ורבי חניגא ורבי לוחשיני כל חשלי שבת הוי עסקי שם יגיד ואיכי לשו בגלגל חלאה, ושה כחן סוף שם השפוחם שלא נאשר חלה לקדישי עליונין שלא יפחתנו כו כחקום שיהיו רואי והיתן הב' השחות ושבניהם דחשטרח דשולחה וכן שחת השוחתה ושבילכן לשבול כי רוח השוחתה, ולחדרו כוחר שלכן היה בלשם כובל לשבול להחניל עליו רוח שוחתה הגריכה לו לאיזן שפולחתן וחשגולתם לשבול הבשיה והרעות כבלשם שחין כהו חלה לקללה, ושיה שחין הכשבים וגטיעה קשולין דחית שם' הנוכר ולב"ח שם לאה נקרא שן כשנים שהכחישים שחליה של חשלה, ואין קוים"ח הבשכחת ה' לבחירת הפובל כאן כרצונו יותר מכל כוסי רשעה ורודף אחר חבירו להרגו ולא יסוב נזר חרבו חלשהות בשעה אחרי נקוף הבחירה כיד שהדם להרע ולהטיב: **חיכום** היה ניסים שם בת הבקרות על הרוב קור ולחות כיון"ן סיגה בת ן' לחן כ"ת מ"ח כי, וכשריך נרים מיחים וכי דבוחה, וסילקום נ' כשבי ולפ"ז ענינו שאין הקחיב שהבם ע"י רוח השוחה כדבי':

אלא הגה בת ענרני ה' שהוח כחו ענור שלאדשלם דחלי בשעה שקחדם הבני בקרם חיבבי לים ק"ק מ"ט חשחרה זה שבשו, ושאת שבם היחם קרובה לשמעי שבא יקוח שבראם שחלה לפי שעה כרחות' שעדין שיחה בוחה והדדם, ולב"ח פירשה שו"ם שדבר ואין קוחה שחנה, ואין להקשות למה לא חשמיך שיחה לפני ה' להקדר החל"ל שלא התפללה ולא בשחרה עדין לשבות שב"ל, וכי"ל שחפני שחחרה חולי שבכה כי חבוקש לה בנות חף שבשורה חפריה וכיה כחי שלא יאחר לה שבראם לאחה לה שהחלה להבנות חשבאה שלי חבוחה:

כאילן קוח חת בחיין כי אין לו שחחה ואין לים חוסף לילה וחרח לקבורה, וגם לפ"ש שלשון חלישתו לאשתו לשלם הבא דבר חוכי חבא ועם כשאלה חש כי שהדם רחוי לחיות קיים כאין כחו שהולך קיים בחיי, ו"ם בחנרת שחולל אם ניחה חרחה אם אבי אין העליונים לא חוות ואם שחחשובים אבי שבר שחי שבר כדשיר שחי שם, וגם ו"ם בחלו הוה הרוס בחלות שוכות, ויחכן שהחיה בשחיה הגשם שאין לו בן לזכותו וגם שלא יזכה לעלות עם ב' שאשם קרחו, וח"כ בת שוכה שחלה לבר שבראם חדידה על שחת שלא בנים שחת שבכרת ואחת אינו זכה לעלות לחשלה ואחת הגך כיה, ואחת שם שם ב"ר יחיאל בן ברא"ם ז"ל חת כלה בנים וכא בחלים לאחרי לאחר שעתו ואחר לו רחוי שייני לחיות אבי עליה שלא בראשוני אפני שלא היו לו בנים, ואוליו"ם לשקים שם אחיו על בחלתו נחת לו אחיו זרע והבריכה בבחי' הגך הכתי וחל יסודות שבאחותו כלא השלישות אינו החלה אקוחו שהם בניהו לגמרי: **דבה** לי בנים ואם אח"ו, כחב בחר"ו ז"ל דפי' אחה אחבי הוה שם שוחר לא כיבוני דומי' דהכה אחבי אח דא"ב לאח שיחה אחקשת בנים, ולישה לאי' שפי' אחה אחבי שם

לא תתן לי כיוצא מהנני דמלת מתה הכנין הקל והיה עומדת
לא יצתה כ"ב . ולישנא לתתה דלכולם חיישת לך סהוה כיוצוי
הני ברייתא מתה דמלת ולכן תקשם כניס לכסיר סדמשם ולא
פחות . וי"ל דתתה מכני מהשם מהשתה כמו הנה מכני מת
סניס עסוק במיטה . ואם על
מיתה לשתיר מדמלת מתה
מיכני ליה כי מי הניד לה
פחות מיד אלא ודאי סהות
מיתה מתעכבו היה מתה מכנין

דתין לה כניס :

ואן כוכין שפי' מכל'
לשון כנין ולא לשון
בן לף על פי שהשרש כניניס ס'
כי בן שם הטעם ולא יתחלף ,
מו לבי שהכן נם בן מענין כנין
שהוא הוה כדמות בנין והתם
כתיב כמ"ש הרמב"ם ז' :

לקול רוח הקדש , פי'
שהרב שהניחוה
היתה דבר לו ברוח הקדש לעשות
כן , וכתב הרמ"ם ז"ל ויהיה
פי' לקול שרי לקול הבת לשרי לא
לקול האיש מהרב דמ"ב ויהיא
הרב לשרי מיכני ליה . ואין
זה מסתיק סדרך הלשון לכתוב
קול הבת השניה כמו שהתת לקול תשתך ויהתם ס' תת קול הנער
ודיים כתלה , וכ"ל שהטעם דמל"כ תיך תיעצהו שרה ואיך
יקבל מהרהם להזדווג לחברית מזרע כנען הארור והוא הקשיב
בזה מאד כוונ יבתך תלה שעל פי הדבר עשה , והיה הרמז
כי כתוב נתתה תגל דבריך ס' :

ז ללקחה בדברים דאין לשון קיחה נופל אלא על
הקנין כדאיתאוב כס"ב פ"י סיומן ג' ובכסו לא
לקחה לקנין , ות"ת וכיוצא אהרם את שרי אשתו אחר מיכח
למיתר כבר פי' כזוהר שהקיחה בביוסי' שלא היה רשאי להוציאה
בג"ט מעידים . פ"ק תת נורך לשרה לשיים את שהתה כי לתה
תתון כדברים , ושתה להיותה את מלך תתתן להזקק לזקן
ותקוה להיות לתים שכחותה . פ"ק שלא תחפון להיות נרה
לברהם תף על פי שהיה מדעתה : **כיבן** תניכן כלו היכח
רמיו , והכי תמר כב' הע"י והטע"י שתין רחיים לדבר זכר
לדבר תקן עשר שנים ובו' זכיתכו התוב' דרחיים נתורה ליכח
דהשם תין ללמוד שיהיה זקוק לברם לשתו תפי' תם תי שתפיר כלא
גידוען וכו' : **בזהבא** תקן' שנים לתן תלא התתין
שהרהם שפי' תי שנים יליף דכתי' הנו ערוך ולילף תיניחק דכתיב
ויהי יחק בן' שנה כקחה את רבקה ובו' ותשניי יחק עקור שיה
ודרך פ"ה שהרהם נתי עקור הוה היהות היכתי ליה לכדרכי תייה
כר תנה לתתר לתה נתנו שנותיו של ישתעאל כדי ליתם שנותיו
של יעקב : ופרש"י ולילף תיניחק שנשה כ' שנה ולא נשא תחרת ,
עקור היה ויודע שתחנת עקרה הוה , שהרהם נתי עקור הוה
ויהיו יולפת תיניה , ההוה היכתי ליה כלומר יחק עקור הוה
מ"ה לא נשיב תחריתי ודקת"י ויניחק כן שנים שנה לא יתירת הוה
דתתת להכי כתיבי דחתכה להתנחר תיניה שנשה עשרים שנה
דהנוה תיכתי ליה כו' שכל תקן עשר שנים דשהרהם תף על נב
דעקור הוה ילפינן תיניה דתי לתו לדרשה לתתי הלכת' לשתיינן
קרא עשר שנים ע"כ , ומ"ל ס"ד תיתורת דקרא הוא דילף ,
ות"ת תתי כריך שהרהם נתי עקור הוה דתדרכה ביון דעקור
הוה תם ס' לא נתתין טפי תי שכ"ם למולידים אלא יתתיכו טפי
תי , וי"ל דה"ק תכיון דעקור הוה עכ"ל לא תשוש דדיכת הכי
הוה אלא נתתין טפי תי כי תה יושיל כתשה שנית אלא דעכ"ל
דעל פי דרך עכד כדלעיל סי' ג' דהשתח הוה שרהם ס' לרשתתו
דהרא ואין כיוצא בו שנים :

מתרה תין יכיכת ת"ל כי' ביון דהתי קרא דילפי
מיתורת כדפי' נקט ליה כתרן בנכון ס"ת תשם
רוקח הוה : **אן** יכיכת ת"ל עולה דילת' תשום עון ת"ל תיכו
תולד ותתרינן כנתרת לפיכך הלה הוה תו שחלקת היה תו
שניהם הכופים בכית התסוריים תין עולין לו ואין תתנין , ופרש"י
לפיכך הוקל ואין יכיכת חובה לתרן ת"ה דתלינן בכל דבר תן
שהרון הלה הוה תו חלקת היה , ויש תהכפוקי' שפי' הלה שלינן

כעון ת"ל הלא כתכרהם קתתר לכד , ומכל מקום חולי או מתסר
תלינן כהו בכ"ע :

ולא לתחר דתל"כ תיכה לת"ל , ת"ק כיתורת דלו מתי
דרים , ותולי לו הוה דקדרים , תכל תיכה ל"ק
סר"ל שרתם טעם היותו תיכה
ומכניסה שפחתה בתקומה לא תוספת
הקכילה : דיכמות פ"ת

ולא לתחר פי' לו היתה וירושלמי
רתויה ולא לתחר דיכמות פ"ג
הלא היתה יולדת תתחר כי
לתכרהם עשה הקב"ה נם , ת"ל
דוקא לתכרהם הפירש ע"פ הדבר
תכל לתחר לא קותר זרע כנען
ולהכי נזכר תכרהם כנשותי
יעקב , ותין לפרש שתף על פי
שכוב נירשה תכרהם לא היתה
לתחר דתכתה לא תידוק הלא רק
לא נתנה לתחר ועוד הלא תידוק
הלא כתיבו והן ליתא שהרי כדדרים
שהרה עשתה לגתרי כדדרים
לקתן נבי קטור :

ולא לפנים דתל"כ
לתשה ת"ל פ"ה
שלהוליד תשרה כדקתתר חולי
תכנה תתנה וקת"ל דתף על נב
דכת כנען היה התירה לו לתשה ולא תיתת דוקא לפנים בעלתת
וכפי פנים כב"ת נתלקו נדולי עולם דרש' כתב נבי ולכני
הפלנשים נניס כבתוכה פלנשים בלא כתובה , והרתב"ן סכר
דפלנשים תיילו קדושין לית בהו , וכתב הרמ"ם ז"ל דליכת
לתקשויי לרש' תהה דתתר הכת לתשה ולא לפלנש דתי פלנש
בקדושין היה תתי לתשה ולא לפלנש הה פלנש נתי תיסות יש כח
דתיכה למיתר דה"ק לתשה לפרייה ורביה ולא לפלנש לפכיכה
בלבד . ת"ק סניהל ליה לב"ה כרתב"ג רכתובת תפה תדתוריית
וכי' לתשה ולא לפלנש בקדושין ובכתובה ולא בקדושין בלבד ,
ושתירון הה' תיכו כלוש דתשה כן לתשה ל"ת ל"ה תתולי תכנש
תיהנה שתעי' דלפרי' ורביה תפרה לו , ושתירון הל תיכו נרייך כי
ל"ת כתוב' דרכנן נתי ע"כ יש תלוק נשים לפלנשים כב"ת וכפי
תרנו ההלוף יפורש נ"כ ת"ק לתשה ולא לפלנש הה פלנש נתי תיסות יש כח
הכני הקרוות נשים תתם שתם הפרש ביניהם שהנשים בקדושין
ולא הפלנשים כדעת הרתב"ן ויש פי' לתשה קדושה , ותם נם
הפלנשים בקדושין והפרש ביניהם ל"ת כתוב' דרכנן שו קטוע
תלנו יותר תו תכוכדת יותר ו"ת לתשה נ"כ שנשה לה כדת הנשים
ות"ת שה תחר כשם"ה קטורה וו' הנר וכתיב כה ולכני הפלנשים ,
כבר תירן הרש"ם דכשנתנה לו שרה לא נתנה לו לפלנש אלא
לתשה , תכל תחר שנירשה לקחה לו לפלנש , ת"ל שהיא פלינה ,
ותשוב שה' כ"ל ורבלי לדבר שכשנשה שה' היתה לשריה ורביה
וכשניה לא לקחה אלא למילת' כשלמת כשנשית תת יכחק כדתחר
כשובל שתין ושד תכלי תשו לכבת' דשתש קל תבריה ולא תכל
ולכן לא לקחה אלא לפלנש : **ס בבא** רשאובה דתל"כ
ויכה תל הנר לת"ל כתו שלא נתחר בזלפה , ושה דכתיב הכא
כבלהה נ"ל דקיא נתי תניחה דשאובה נתשברה וכ"כ הרמ"ם :

לעולם תין החסה , ולא פלינ' תדר' לוי ושך תיתרת תותרין
כנות לוט תיתתר , ותייתי לה הכא דלא תיקשי לן
היכי נתשברה תביאה דשאובה , דתיכא למיתר דנתתעכה
כתינבת תחלה כדתתר בכנות לוט , ות"ת כשלמת כנות לוט
שכקשה להתעכר כתחכולה שלטו כשלתן להתעכר תיך תכל ענר
וכלהה לתה עשו כן , ועוד תתי נפק' תיכא דכתב לה קרתי י"ל
דתכרהם ויעקב עכוד הכי כדרך חסידים הרתשוני שהיו תירין
כתולים כתינבע שלא להוניח שכבת זרע לבטלה , ומשתתי ס"ל
עבד כרחל וכלהה תלפה , והיינו דתתר לקתן כחי ורחצית תוכי
שרתוכן תטיפה דשאובה ועלי לה קרת כבלהה , ותיכא ילפינן
שכתחרות נ"כ תצר כתולי כתינבע , ות"ת ולשתיינן לה כלהה ,
וי"ל דה"ק דשתם כדי שיהת הכבוד תכתו רשם ת תוכו היה העבד
הכני : **אין** החסה , כר' דשיינו שעתת' דתיירי דקרת כענר
פרוש כתוליה לת תקליט ורע , תכל תחר הסרתן תם שכעל תיך
תקליט וכדתתר שלטו כשלתן כו' ותיתה תתי פריך תכנות לוט
דמנ"ל שלא נגעלו פעתים כלילה הסיא , ולישה לתיתר כי

ג"מ פסוקי
ביחור המלו

כן הוא כסגולה שהחשיר בתולים בכעילה לא יעבור על זמן כיולת
שניה כתו תעת לעת כדתכתוב בפ"ח סי' ר"כ:

והוציאו שיחזן כגריך גרים מדוקן וכי בתולים:

הכוצים הללו, כלומר דרך השולם

בת יח שהטוב יחנה בו על המעט
ובתחותה ע' וכטורת והחכך בפחות בעניו
תולדות יצחק והחטים דומה לת"ם
מל' מתרפקת: סוף פת"ד חזירת רבינו כי וכו'
על דודם ולכן הגר נתעברה תיד ושרה
מחותה ע' אחר כתה שנים לא נתעברה,
ויצא: ומפשר הלח כליע מדליעל דמ"ב
דויכח מל הגר מתח לתיתר
דמכיתה רחמוכה נתעברה,
מכל טעם קודמת זה לומר שזה
כעניו הקוצים כו' ולא חטים
קדושת אברהם הוא דמשתעין
לה כדליעל, ת"ב י"ל דם"ל
דלחו מכיתה רחמוכה קחתר חלח
כללו שנתעברה תיד)לחו כשרה
שנתעברה אחר כתה כיחות,
ות"ת בכלה, אחי אתה לתיתר
י"ל דכלתה לגבי רחל בקוצים
לגבי חטין:

ולמה נתעקרו אחחות
תחום דקאתר
שהטוכים בחטין קני החניח'
קאתר ת"ב לו דלא דמי לעניו
כשר' דוחתי הטוכה גריכי ליניעה שעל ידי זה יתיבב העולם ולא
יהיה כדוך המטול שחרדו שהשפ' הטוכה כדליעל פל"ד,
הענח' הנדיקים רחו שתמנח טפי, ת"ב שהטעם הב"ל שני
לאחור קנת לח לעקרות אחכרהם ושרה, ות"ת שחח בטבען
היו עקרות, י"ל דלח שהכר דאיתרתי דכלהו עקרות והייני
דלח כעי כאברהם ויצחק דעקרין הוו כדאיתח בפ' הע' דכיון
דיעקב לח הוה עקור חפיר בטבע הוה ליה:

האבדוה דלאה נמי עקרה כדלקמן בפ"ח:
שהקרוש ב"ה אחחות, ק"ת אחות זו, ואחו כעל
אחלתן ואיחתן והיכי מייתי בעבד"אחות"אחה שבאחתי
בעמ"ד סי' ט' בטעם אחלה אחי"ם כה שרה אחחותי אחורות
ולכן יקבלנה ה"ע' יפנה לב אחדם חלין ולכן לח ייחיב ה' לטוכי
חלח כאחלה, ועוד שאחלה אחנני לאחק ושוכה שאה שיעלו
בסדרי אחניות בסגולת דכורה, וכדאחיא בפע"ב סי' י"ח כדרך
ב' אחדרם וכנגד אח' אחר אחלתן, ולפי שאחלה אחפיר
בחחשב לכל וכת"ם אי זו היא עבודה שבלב זו אחלה, לב"ה שיחתן
שגם כדבור שגולה אחב עבאן, וכנגד אח' אחר שרחלי את
אחריך שהוא אחרותיו את בני ה' כלומר שיהיו לבו אחלין ולא יחשוב
שוקר קרוב לו אלא ושוגם ידו כו' גם כעל העקר כפי' כאב
שגשם אחות שבלת הצדיקים שיכירו שגושבתן אחשבון יאברך ולא
אחשבלותם לו אחלם לו ושוחם, וכנגד כל אח' קולך:

לכה עקרתי אחכם, ורמז העקרות כחני שלא שהן כשלש
אחיהו שוגה פירות, וכן כספר אחדרגה שבספר
רחשון שהך ויפקח את רחמה: כדי שיהיו אחרקות שפ"ע
העבור יאבערו כדרכי אחיר ולכן נעקרו שיאחרו כעניין שייאיר להן
נעגושין על כעליהן ושוב קרוב לדבר אחיר חלח דר"ח קאחר אבד
שנאח הכעלים ור"י קאחר אבד הגשים, אבל כחוח גרים כדי
שלא יהיו אחרקות ופ"ע שהן עקרות לא יהיה להן נעגושין
על כעליהן אבד נרון שאבד העקרות יאבו כעיניהן, ואף על
פי שכעבורן יאבערו ערין היה להן נעגושין שלא יאבערו
לנאחרי, ועיר זו נהירה דלדידן ק"ל דאר אחר אבד הגשים
ואר אחר אבד הכעלים, ת"ק אה היא כנעגושין, י"ל
שבבשהן כאחרת כעליהן הין שיהיו נאחות לגאחים כ"ב,
וכיוצא כזה אחרו רבים בהא דאחר כעלתי אחניות אבד נאחי
כעורות שבהן אחורות קאו אחקחם לפ"ם שלהו הן. אבקיע. בפ'
אחיר, ורחיה אחנה שבאחבת בעלה אחוה לה היתה חוששת
להאפלל לגגשים עד שהבטיחה נרחה בכוונה כח"ם בפ"ק דב"ב
שהן ופניהה לפ"ם נאבוחו: רוב הגשים הללו
בעבור כי רוב הגשים שבגוד בידות על זרע אחרים יגאו הללו

שבעבור בידות נאקיים אחשה שבולד יגחק כדלעיל פאת"ד ושבעו
ושבעה הייגו כאחבים לבד, ות"ב שבה לקרוח לה קלי הלחה
בידות כדלעיל ולפי שהשבעה לה אחחיל עד אות יוסף וכל אחרי
נאחגה סדר הגשים היו הללו שבעה שבולד יגחק עד בואם
לאחרים ק"ן שבה וי"ו שבה יעקב
כאחבי הרי ז' ולא שבעה הללו
לה שבעקרו האחחות הי
הגשים שבל בעלים לבד שבה
ניחתם לאחרים קדושים בשולם
ויהיו יורדים לאחרים אחקו הבי
ויעקב והגשים אחים אחקי
הבי והיה השבעה קודם אלה על
פי שלחה נפקד אות אחחר שרחל
בשבעקרה בשבעה השבעה הללו
היה נגזל ניחתן לאחרים הללו
ע' יוסף, וע"ת אחינה בשקרו
רפקה ורחל אבל בשקרות שרה
אה לי שהיתה נבקדת אות לו
אחר בך כיון דשחלת זמן בידות
אחחיל אלידת יגחק וייגחו דוב
הגשים הלא שבעה בשה הללו שבעה
נולד יעקב עד ס' שבה ליעקב
ויוסף עד ב"ב שבה ליעקב, הן
ל"ק דאין נזרת גזרות ת שבה
אבד שבאחם הללו אחום דוחר
רביני יאמרו הבה כי לא שלם
עון האחורי עד זמן שבו יעלה

יפרילו אחבלים והלו נולד יגחק אקשי הבי והיה אחחיל בעידות
הלידתו יהיה זמן יותר אות שבה והיה אפשר שיהיו דוב הגשים
בשבעה:

כדי סיבבו בעליהן, אחשה אי ניחח לקדושים הללו
בגחה זו שפי אחסחדת בגים בגעדרים, ת"ל
שלהיחם פרושים אחשבוני העולם בדרך יפי שפי בבלהיחם כדי
שיבעדרו לבם לדבר אחרה, ות"ב שם ב' דבשת בשיתי שיבה ו
אחה אחובשת והאה אקדושה לת"ח שלהדבקה בהאחדות שיהם
בריהים הבשת אחה וכלים בחים כדי להבשות לבם בקו בקרי
הנוף ובכר בחב ת' שהו שבה לקיחת שלחה בשים דבות לבי
שהיה לבו אקוב אחד בחכחותיו כדי שב"י יהי בחה אי הגשים
יהה לבו לעשק העולם:

ככלה בתוך חופתה הבי נחירי לה בי אחה שחשך בה
אחיהלך בהיופה קדושה לב' שבה אין רחים שה
אחר שחורה ליחי בלוחים אחחר' אחרי בלוחי הילת הוא:

והיו אחרוניות בחות, אחפ"י שב"י הביבות אחרבה
שבל החלבים אחביחים לפחתו בדחר' בפק דב"ב
היו גם החחרוניות בחות לשחול בשלו ברה, אחפר שהיו בחות
ג"ב לדחות בבוד יפיה שהיה בבלה אפי בבחה אבי: שך בלשון
הגר שהיה שפחה אשובדת: והיתה הגר אחר ב"ל
דהבי נחירי לה, וכן ת"ם שהיתה ברה אחור' נחו ושחלו בו שהן
לו דרחו בחקרא: והיתה אחור' ש' ברה שהיה לה אשה
להגר לשבות בחולת, ות"ם הלחה שם הרה לחו דרך שהן לא אשה
שגם לריב עם בעלה קשה בעיני' שחשיב דברי הגר לבלום ב"ש
הלחי אחשיב דברים ליטה וליהן בהן עם הברה:

וחומבני אחה אשום דק"ל אחברהם הוא עשה לה' אחשה
שחשב ושבק, וע' אומבני אחה בדברים בדברי
הגר אחה אומבני אבין דשבקת לה, אבל הדברי רש"י בחומש
גרסה אחברים אחומבני בדברי אחברהם שהוא בחלו בעל אחשה
דברין הרואים לה בחה הלא אחדון לגעור אחר:

בעי דיבי נבך, כלומר ה' יקח נקחת אחמבי אחר,
והוא ת"ם רש"י בחומש אחם בעבור לי שלך אני
אחטל השוגם: כישך לב בני אחם לפי שבבוב הלאחם
אחפר אחקדום בדוך הוא ואחפר בבבה בבעית בח"ם בפ' הע'
שומשוני היו, ואחפר שהיהן נדקו יחדיו בי ה' שרחה הלא היו
דחיין אחד אחטא הו לפי שם אחדום לאחלתן בפלעל שם שבשם
בלעי הולידום ל' שבאחחר אחבי הולך בריבי רחו לאחן בה בבין
בריבים יאחזו שהוא בהשבחה וזה אחטיל לאחבים לפבה
אחבה והיתה הבקשה לזה בי לה בבער אחולך ורחה
בעלבונו, ובאחחר הן לי לא נאת ורע רחו לאחן שב
ואחשל

ג"מ בהבה
ת"ח אחבה

ועל דרך דרש המלך עובר : אשר ליה חד תבע ◦רקין דירי אמר אפקוה : אמר ליה חבריה : בעי דיני נבך אילו אמרת תבוע רקין דירן : כמה ראפקך בן אפקני : וכרו ראמרת תבוע רקין דירי : לך אפיק לי לא אפיק : בן אלו אמרת ואנו הולכים עירכו כמה דיהב לך בן יהב לי וכרו ראמרת אנכי הולך עירכו לך יהיב ולי לא יהיב : משרי לשני בני ארם שהלכו ללוזיה זרע בן המלך : אמר ליה תשאיל לי זרע אשר ויהבון ליה : אשר ליה הבריה בעי דיני נבך אילו אמרת השאיל לנו זרע כמה דיהיב לך בן הוה יהיב לי : הבא נמי אילו אמרת הן לנו לא נתת זרע כמה דיהב לך הודי יהיב לי : וכרו ראמרת הן לי לא נתת זרע לך יהיב לי לא יהיב : רבי נחמיה בשם רבי אבון אמר ◦חיפשו בפנקי , ורבנן אמרי ארבעה מרות נאמרו בנשים : גרגניות : צייתניות : עצלניות : קנאניות : גרגרניות'טחוה : והקח ספריו ואכלי : צייתניות ושרה שומעת : עצלניות מחרי שלש סאים קמח סלתי : קנאניות דרתיב והקנא רחל באחותה : רבי יהודה בר נחמיה אמר אף ◦איסטניות , ורברניות , אסטניות , ואומר שרי אל אברם חמסי עליך , ורברניות ותרבה מרים ואהרן במשה , רבי לוי אמר אף נגביות שנאמר, ותנגוב רחל את התרפים , יוצאניות ותצא דינה :

ז רבי תנחומא אמר בשם רבי חייא ורבי ברכיה אמר בשם רבי חייא כל מי ◦שהרתיק אחר מרת הדין לא יצא ◦שפוי מתחת ידיה , ראויה היתה שרה להגיע לשניו של אברהם , ועל ידי שאמרה ישפוט ה' ביני וביניך נפנעי מהייה ל"ח שנה :

ח כתיב ויבא אל הגר ותהר וגו' ל"ל הנך הרה וילדת בן אלא מלמד שהכניסה בה שרה עין רעה והפילה עוברה , א"ר יוחנן ביני וביניך ובנך כתיב אמר רבי הניגא אילו אלישע הנביא אמרה כן ברוח הקדש דיי אלא שוכחה לדבר עמה השלאך :

ט ויאמר אברם אל שרי עשי לה הטוב בעיניך אמר לו פה איבטח לי לא בטובתה ולא ברעתה , כתיב לא תתעבר בה תחת אשר עניתה , וז מאחר שציערנו אותה אנו

ועל דרך דרש המלך עובר : אשר ליה חד תבע ◦רקין דירי אמר אפקוה : אמר ליה חבריה : בעי דיני נבך אילו אמרת תבוע רקין דירן : כמה ראפקך בן אפקני : וכרו ראמרת תבוע רקין דירי : לך אפיק לי לא אפיק : בן אלו אמרת ואנו הולכים עירכו כמה דיהב לך בן יהב לי וכרו ראמרת אנכי הולך עירכו לך יהיב ולי לא יהיב : משרי לשני בני ארם שהלכו ללוזיה זרע בן המלך : אמר ליה תשאיל לי זרע אשר ויהבון ליה : אשר ליה הבריה בעי דיני נבך אילו אמרת השאיל לנו זרע כמה דיהיב לך בן הוה יהיב לי : הבא נמי אילו אמרת הן לנו לא נתת זרע כמה דיהיב לך הודי יהיב לי : וכרו ראמרת הן לי לא נתת זרע לך יהיב לי לא יהיב : רבי נחמיה בשם רבי אבון אמר ◦חיפשו בפנקי , ורבנן אמרי ארבעה מרות נאמרו בנשים : גרגניות : צייתניות : עצלניות : קנאניות : גרגרניות'טחוה : והקח ספריו ואכלי : צייתניות ושרה שומעת : עצלניות מחרי שלש סאים קמח סלתי : קנאניות דרתיב והקנא רחל באחותה : רבי יהודה בר נחמיה אמר אף ◦איסטניות , ורברניות , אסטניות , ואומר שרי אל אברם חמסי עליך , ורברניות ותרבה מרים ואהרן במשה , רבי לוי אמר אף נגביות שנאמר, ותנגוב רחל את התרפים , יוצאניות ותצא דינה :

ז רבי תנחומא אמר בשם רבי חייא ורבי ברכיה אמר בשם רבי חייא כל מי ◦שהרתיק אחר מרת הדין לא יצא ◦שפוי מתחת ידיה , ראויה היתה שרה להגיע לשניו של אברהם , ועל ידי שאמרה ישפוט ה' ביני וביניך נפנעי מהייה ל"ח שנה :

ח כתיב ויבא אל הגר ותהר וגו' ל"ל הנך הרה וילדת בן אלא מלמד שהכניסה בה שרה עין רעה והפילה עוברה , א"ר יוחנן ביני וביניך ובנך כתיב אמר רבי הניגא אילו אלישע הנביא אמרה כן ברוח הקדש דיי אלא שוכחה לדבר עמה השלאך :

ט ויאמר אברם אל שרי עשי לה הטוב בעיניך אמר לו פה איבטח לי לא בטובתה ולא ברעתה , כתיב לא תתעבר בה תחת אשר עניתה , וז מאחר שציערנו אותה אנו

ומכיון דמכרתם מת בן קע"ס שנה ומכיון דהיה קטנה מאכרהם י' שנה כדכתיב הלבן מלה שנה יולד כי אלו חיתה עד מות אכרהם היתה בת קס"ה שנה והיה מתה קכ"ז נמלה חסרו מחיים ל"ח שנה : ומה שלה היה רואי שתמות בחיי אכרהם כדי שלה יכטפר מותו בדיק בחייתה דכל שתתה שנה רשעונה בחייו עולם חסך בעדן כדה יתה בפרק כ"ג : וכ"ם מכיון דהזכרך ליה קטורה : והיינו דחייתי רחיה בפרק דחולל דמום' דין על חבירו נעשה תחלה מסרה דכתיב ויכח אכרהם לפפוד לזרע שהם הוא לרחיה שתתה שקמי אכרהם הוה ליה לאתויי מיהיו חי ורה קכ"ז כו' אלא סרמז שכרהים מתה שהכרהם נעשטר בחותה שימן ס' פ"ו וכת לספרה ולכבותה כתיב"ם לה היה לה למות בחייו ואף על פי שעל שהסרה דין על אכרהם הוא שתת' ונמצא ניחוח בחותה לה שתה אלא תנך שדת הדין כעניהם שהמוסר דין הוא הוא כמהרהר אחר מדת הדין' ה"נ חטה קל היה בידה ולא היתה שתה עליו זכות בעלה אלא שהסירת שדת הדין הזכור עונה לה שהדברים המזכירים עונותין על שדם הוא המוסר דין על חבירו עם"י כן מנקסו שתנקרת כדלתיתה כפ"ק דד"ה :

ח כתיב ויכח אל הגר ותהר כי ראתה ותה כשרה הכך הרה קרי ידועה לה אלא שהפילה ולזה כיצד שעור תתעבר : והכך הרה פי' לעתיד כמו הכך הרה דשבת תנות' וה"ם שהיה מפני שרה הייתו שדברת ובניך דדרים רבי יוחנן' ומכל מקום אין לומר שברה כיונה לזה שם"ב שהבר נתנה לו לזוליד כדלעיל אלא שנתחייב זה מעינה ע"ד כל מקום שנתנו חכמים עיניהם אי אתה אי עוכי :

עיין כמ"ם כשר פ"י ס"י

ת"ת שהפרפי'

ה"ג כיו' ובניך ובניך כתיב ופי' שנשתנה שכב"ת כתיב חסר יו"ד בין הנו"ן ובכ"ף ובלן שם יו"ד נש בן בין הכ"ף והנו"ן ללמד שהכניסה עין בעבור' ובתב הרמ"ז ל' דכיוך נקוד הנו"ן כפתח ובכ"ף נקוד שהוא נוטה הוכר ובלן שנש יו"ד בין הנו"ן והכ"ף קרי ביה ביניך הנו"ן בנרי יו"ד הכח תור' עליו ובכ"ף כבו"ת שהוא נכח הנקבה ויהיה לנבח הגר שלף להגר שחרים בן שהכניסה עין הרע בעבורה : ואיכו כ"ל שלף שיהיה נכח הנקבה היכי רמיז עין הרע על העבור הה לא תסתם אלא כהגר ענתה ושוב שכבל ספרי רמ"ז בחותם כתוב כל כיוך שכתקרא חסר וזה אלא קרי בניך אלמד שהכניס' עין הרע כו' נרחה שהיו"ד כתיב בין הנו"ן והכ"ף לרמוז שנקרא בניך שים כו יו"ד בין הנו"ן והכ"ף והכוונה שהכניסה עין הרע בבני אכרהם שהגר שלף על נב דלמלי דקרינן בני היו"ד שכן הבי"ת והנו"ן נוספת לה חייבינן דלה קרינן בניך אלא לרמוז כעלמה ובניך דקרי בניך וכה"ג על שקרי הליכות אלא הלכות אל תיקרי גוך אלא גוך ושלחם :

אלו שהרה שלישע להה דרבי יוחנן שם"ל בי שנים כרוח שלישע די כלומר שהוא דבר שהר נעלה רחוי לשלישע ולפי שיקשה שם כן איך נתקיים עוד ורע לאכרהם שהגר ולא שלטה בו עין הרע שהכניסה בבני אכרהם שהנה שהר אלא שהוכ' שעל ידי השלאך שדבר עמה הגליח ורעה ושהלקה קללת הרע שהלכותם :

אברה לו שה שיכבא לי לפי שהת' שאכרה נתן לה כח עליה בכ' וכרו שם בשעבודה דמיינו הנה שפתוך בידך ואם לעשות

ע״ב מהפרשה

לקנות ממנה כרעונה ואפי׳ למכרה דמיינו שמי לא הטוב בעיניך
לזה הסיבה מה תוכפת לי כרשות זה שתין לי להסתעבד כה מחרי
כערוה לעטותה להיות לאחרים לאחת דכתיב לה תתעתר כה
כו׳ וכן תין לתוכרה מחרי שפיטנה נפירה כי לקחתי מכרהם
לאחת דכתיב לעם נכרי לא
יתשול למכרה בכגדו כה והייטו
מסקדמה כת״ם בקדושין כיון
שפירש טליהו עליה מהל תיטו
דושה לה בטוכתה ולא כרעתה
דק שיניחנה כלי שיטוק לה ׳ וגם
לה ירעו לה לעשבך ולא למכרה
ולכן כי ותעניש שרי מתשמים
ולא בשעבוד כתו וכאחר יפנו
לחותו ולר כרכיים ולמ״ד דליי
וכברויות הוליכה לה למרחק נתי
תין זה שעבוד נמור רק כדי
לחרפה עשתה לה תין שעבוד זה
וכאה קמפלני דר׳ תנא תחל
מנעתיך מתשמים כחטה לתיקרי
עכני נחור כתר״ת תם תעכה את
כעותי וכו׳ ותינך קלחר טפחתה
כו ולייי כי תף על גב דלא הוי
עכוי נחור דמי עכוי מתשמים
ת״ט לכרייתה ׳ ותיהו ר׳ תנא
תחר לך שהלכה לינשא לאח׳ תם
תחנא ותש״ג דלא רמיזת בקרא
אלא מפשטיה מסתם שעבוד
חותה לנתרי מסברת תחרינן לה

וכתילתא פ׳ קדם לי כל כדין לתנקש ות״ת ותכרהם היכי
ככור קלחר לה תנא שכחתך כיתך ׳
וכירוש׳ ספ״ק ל״ל דקום לה בגוה דלא תעכיד
בכרכות תכי ותחר לה כן לקום דעתה ׳
ת״ל לחדולה ׳ ת״ל דסכר כיון
דלחדה בעכירה שרי לתקנסה
תכל שרה לה ניחה לה לתקנסה
תסום ככולה ׳

כתיב לעם נכרי ותף על גב
דמטע׳ דזו מחיר
פניטרנוה דקלחר נחי לה יוכל
למכרה דנכי לה תעשר כה כתיב ותכור לה תתכרנה ככסף
ניחה לתנקט מסכת דלתכירתה תיכח טעמה כתיבי נפשים ׳

רבי תנא בר כהנא תחר כו׳ ק״ק כיון דרכי תנא
קלחר תכי ס״ל קלח׳ רבי כרכיה בשתו דלייט
וכו׳ ושתא לתו רבי כרכיה נוכיה קל״ל הכא תנא תחורת בשתים
ובליג תרבי כרכיה ׳

יוד בארהא דתלמה כי כדרך טור דשור תיקרי חלמה ׳

כיתיא תחר דתל״ם היכי קלחר מרי
נברתי תכיון דעד השת׳ ותקל נכרת׳ כעיניה ׳

אגר לך הד תם תחר לך תדם מ׳ תזניך של תחור כן
לה קהום לרפרי ותם כ׳ תחרו לך כן תכן לך
תרדפת ׳

בכל תקום שנחתר תחירה תלחך דתל״ם לתח נוכר
תלחך בכל תחירה ותף על גב דקקחיית לה
כתיב תלחך תכיון דכא׳ תחריכי כתיב תלחך תסחתח תחירה
קחיית נתי תכי הוחי ודת ויחנתח תלחך ה׳ תרי ה׳ ׳ וק״ל תמה
כתחר תלחך ככלן ולא קחיית׳ ושתח קחיית׳ לה תנטריך דזתי
תחירה דתלחך היח ולא הוח כתלחך תת׳ שחנתח ׳ תכל
כתחירות תחריכי דסיטן ס׳ תחר תת׳ תנטריך ׳ וזרכן ספרי
דתלחך שחנתח הוח שנתחר לה הנר שפחת שרי ולא כת
תלחך שכי תלח כין תחירה לתחירה ׳ **רע״ך** שתכי
טעתם רכוי התלחכים לפי שתין תלחך ת׳ טוסס כ׳ טליהות ולוס
ככל תחירה שהיח כסורס שתלטת שחכירתם כת תלחך ת׳
וכתכיהתה שהיטו רק לסרחות לה תו לתקן לה הדרך ע״ד ויחנתח
ותים כו׳ פשיטה שהוח שנין שתלחך שהחחירה ׳ ולשכי לח
סוכרך לומר תלחך כתחירה קחיית׳ תכל כתחרות סד״ת דכיון
דכלן תחירות לכסורס טוסס שתטיס לח ע׳ טוסה כית שכרהם

בוא ורחה כלומר להכי נכחה שכ״ב תלחני
נזדווגו לה לשחתני׳ שתלח
שכרהם לח תכל שכחה לשלי
נפקה תיטה ׳

רואה ס׳ תלחכים ולפי
לשיטר דשעבוד
לכביהו ולכן כתירתה מסם כפשי
תנות שתפלה לשדכיתי ושקרא בפרק
סם ס׳ לדוכר תלים ע״ב ישכו כל כך
תלחכים הוי ודקשתר הנם כדרך
הלום לשיטר וכו׳ ׳ ובפ״ב כו׳ ׳

בזה שחך זה ׳ ות״ת כך
שלדרכה ת״ר שנם שרהם
לשטה תירתה שרהתם הדכיים קרים
שהשחידים כייחד יפחד ׳ ובן זה
ות״ל שלפי שהתלחך יריחם לה
כחר׳ת הכבושה ׳ ולפי זה
יפחזנם דשד כדרך שהתכבשה
הנם כהיותם ס׳ תלחכים וס שהר שנתנה
לה יהיו ס׳ נפוחות ויירכה שנער
והשרדה שם ס׳ תלח היה הכל
נכביהה ס׳ ׳

צופיה הליכות ניהה כלו
תהולכים נית
שהרהם נופים היו דסכרת ת
תיירי כשהרהם ושרה כלשון
ריש פרקין ׳ **ור״ה** דעלין
לרחות ולכן לה קהדה ׳

יש שרשה הן לשהרי״ת ׳
שתשתל דמו דרך
תני תלח שנקרחו קודש שנער
ושהתי טעתה לה תני שהתשתלה כרה תהנו
שכבר היתה הפלתה כרה תהנו
ות״ל שיתשתל לה נקרה כרה
תלח תחר שנוכר שפ׳ הנך כרה
כבשוטו דלא כדתת׳ לשל שהפלה
עוברה ושני היתר דלא קהנך
כרך כרה להודיעם תלח לשות שבשו כרה הן תנא
שתלך בן שתולי לה תית שהריון נודע תלח לה כי לא היו
תרופים שנתעברה ושכתן תדע כי תלחך הוח תיכר כעברה
דלא שבירת ליה שנקרחו שהו קודש שהו נחל כל
תלי שהיטו דשוי לזה ות״ל תף ישתשתל שבירת ליה כדלעיל
וקלחר דלעני הכוחות תשוב הוח וכ״ש טעשה בזלקון
ולשכי תייתי דף תילתח שכח דשיכת לפי דהכך כרה לי כי
הוח לו לעתי ׳ ושין לשתול תתי שנח הני דשיבו שנקרחו שהו
קודש יניתשם שני תכדיקי לחריני לינהק עליהי שנקרחו שהו
ע״ש הכחוק כשנתעבר תכרהם כעת נחקו הודיעהו נפש ׳
וכן ישתעאל על שם כי שתע תלהים תל עגייך לקלחר ושל
שנטוו לקרחם כן ושלמה ויחשיבהו לפי שכטוחה נפשל
כחקק לתודים תיכם ׳ וכשיטה דל״ק תנא דלחר נכל
שהרחה ס׳ לחדם דור דור וחכמיו כי דמכל הקום לה נזדמנו לנבי
דור ׳ ושכיהו לחפות לכוחים עד שלה נולדו ושלה לזרם
הרחסנין ׳ ושכחי טעתה לה תיקבי תת״ם כתנחומה כרשת
קדושים עד שלה נברת השולם היו התלחכים תקלטין כרוך
ס׳ תלפי ישראל ׳ ושכחי טעתה לה תיק׳ תתנבדיטה כרוך
השולם ותרבי ותשתר ותהן תיטנם תן תחזרה כדחיתה כפ שלה
קהן ׳ ושת דלא הני של תנית קדום לשולם כדלעיל ס״ת ׳
דלא כסיקת ליה דיעון שהו דילמת סייעין שהו שתשלה לשת שהו
ות״ת שהו דוד תו תנבי׳ שהרי כפ׳ חלקי נחלקו על שהו תה
וקלחרי ככתה תנבי ׳ ת״ק תחתי לה תני שהוקל לחתר כתנרת
שהוקל כל יום ויום היתה כת קול יונלת ככל הכולם ולחתר כתיב
לדיק ס׳ לעשות ושהו שהוקל ׳ וכ״ת דלא תניב׳ תלח הכתיב
כחקרת ׳ תכל תקו׳ ק׳ דלא תני כורס דכתיב כה לחתק לכניו
לכורס וזה היה הרבה קודם שנוער ׳ וי״ל דכיון דלא נרשה

מתייחסין כבני נ׳ שנאמר למתי ילדו וה׳ לא כתלו כבר נתבטל כעני מתייחסין כבני נ׳ שנאמר למתי ילדו וה׳ לא כתלו כבר נתבטל כעני מתייחסין כבני נ׳ שנאמר למתי ילדו וה׳ לא כתלו כבר נתבטל כעני

ועל דרך שמשלה נתבטלת כבח בשלם מתחלתו שם כ׳ יקדם שמו למטיחותו כתיכתוב כפ׳ם סי׳ם ולפי שהשלחים נ׳ מיני אם מי עיתמול כו שלמות מתחלתו ועד סופו ׳ ואם תי שכרתיתו ואשלם ואחריתו תיה כבל ׳ ואם תי שלחריתו טוב מרחשיתו לא נ׳ אלא נקר׳ שהם עד שלא נוצרו שקולים שהחזיקו תיך שיהיה ב׳ קוד׳ למניחות העולם כבח ׳ ם׳ וכנגד המין הם׳ תיה יחק מכחר מתחלתו כ׳ם וקר׳ שם מלחים עליו כחיין ׳ וכנגד המין הכ׳ שלש שלשת זקנתו בניו הנו לת לכבו ׳ וכנגד המין הנ׳ שתיהו חסר שם שלש ה׳ שהיה בעל תשובה כת׳ם בנות ׳ וי׳ת לקן יחמשו שגם הוא בעל תשובה כדלעיל פ׳ל׳ :

אלמן דרך שני לפי שקל׳ מהפלוסופי׳ מסלקים ידיעת ה׳ מהעניני׳ העלמיי׳ לפי שהדברים הנעתידים וכ׳ם שהנמלים בחיית החדם בכוחה ועיקר לכו להעתיד חזון ובכפלו בכניחם ידיעתו הפרטים לפי שהם פרטים חלק כחה שהם חלקי הכולני׳ והכוללי׳ מהנד שהם שלמות קנחם לקנת כח׳ם שם גם קנת מהתורני׳ נכללו הפעטי הכתובים החדשים חדושי ידיעה כפ׳ כחו חדרה נה וחדחם וכסיון הכחו קרח ה׳ כשם החנשים החלה עד שלא נוצרו שחזה יודע חחנת ידיעתו יחברך בפרטי׳ חבל מה שהם פרטי׳ וידיעתו בעתידות כי הים על שחו נקרא לפי שניהו וכתיהד הענין כחלה מזולחם חשר שהם, ומהם יודע כי הין מחם בשעות הצרוכות כנגד פנה זו מזולחם חה כי שם יכחק חלבד הורחת שם זה על הכחוק שכו נודע כי ים חלים שופטים כחרן לידע מחשבות חדם היו׳ד רחו לי נפשיות ׳ וכנגד׳ין לפ׳ שני חברהם כדלקמן ס׳ד׳ח וד׳ זה הורחה כי ה׳ ידע בנפשיות קודם נחתם לפועל כי ידע ה׳ כי כיכחק יגחרו ׳ נפשיות חברהם ׳ ואם כן חין הנפשין מחדם כו ידישה וחרחו כיחים וחנשים עדות כחחנה נעם היותם דברים וחכיים והוח יחברך למעלה מהזמן לח יפלח מחכו כל דבר כחו שהיו הפכלים ושם שלמה שהורה על שלוה ושפקו שחהיה בימיו הורחת ידיעת בעתיד קודם נחתו לפועל ולח יהיה שנוי ידיעתו כדחיון הפכלים ׳ ושם יתפיהו שהורה שנרנח כחם ע׳ג החוכח כדחי׳ כחדרש שהכיח היללוק הנ׳ל׳ דרוים על ידיעתו יחברך כדברים החפעריים מכחירת פחדם שם שהנע החפער נחנה ׳ ושם יחחעחל הנקרח על שם שעתיד הפם יחברך לשחוע נחקת הפם הלחוכים חחת ידו כדחיחת חתם חוכחת ומוסר כי דוע הסדר הנחנה בעולם ידוע לו יחברך ולח מפני זה נחמר בידיעתו מסולקת מכל הכללוכו ת׳ מחריך חפו ולכפוף עושה דין ׳ וחתר הטענות הנזכר שם שמורה ת׳ג כי׳ט וכם׳ חור ה׳ כחקום הנזכר וכבר דברנו כחבורנו זה בקנתן החקומות חפורים ;

בשלמא חהו חומר חיכח למיתק חחתי שני כלישנים ול׳ק בשלחת כתיב כדקחתר בחיינך ;

ג׳ שחכל יסיו גדולים כיסוד שפירש פרח חדם שהוח חדם דומה לפרח שנדול כחדברות כתו׳ פרחים כחדבר וכן כתיב בו

מסחש הוח לחודיה ׳ ורשב׳ל חפ׳ כרח חדם שעושה חעשה חפרח דהייכו הטריפה כחדם כדכתיב יגלו כעפלם חשחרי לטרף וכוונתו לחרוג נפשות כדכתיב ויהי רוכה קשת ו׳ם פרח חדם ודחי כלומר כוון חדם חתם ומיעוטה דהוח שכבל כוונים חחיון וה כוונתו לבח נפשות : **קרי** כיה כלנו חשוה דק׳ל דחדחק׳ ידו בכל ליד כל כו חשחש דכי חיכי דחמיך ידו בכל שכוון הכל ה׳כ הכל כוונים לותו חחיך ותח ליחת שחין כוונים לותו חלח על החעשה והוח חחיך ידו בכל כ׳ח דקרינן בלנו ולהיקש לומר שידו ויך בלנו שיין ׳ וחבל חקום פשטיה דקרח לחתי לכל לח יחחיך ׳ ור׳ח חתרן דה׳ק כשיבח לותו שידו בכל דהייכו לחדחם ;

ג׳ דכתיב כיה וכבל די לחרין גו׳ חז יד כל כו שחן היה יחשעל דהייכו קדר לחדחם ;

נבובד רחשר כתיב חתם חה שחין כן בכל דוכתח דחיקרי נבובד נשר ;

יג והתם כתיב נפל ׳ דלמ על נב דהכוח שהי כתו יכבון , חלשון נופלים כעמק ח׳ שנפל שם נודלו , וכל חקום חדשני בליעבח רחו לחפלתו ;

ובשמת חברהם נפל חלח היה לו זכות החב , ונפילה זו חיכה חתם חלח חלח היה נדול בחרץ כנחחלה , ושם׳ חחר ד׳ח דכשפטה יד כ׳ם נפל טפי כעוכו , ושכוס דהכיא כתי לחו נפילה נחורה חחר שלעתיד תהיה לנחרי , ושחעם כתי כהוה חחר כי חניכו החדני׳ שהם חכני קטורה נקרחו חתורים וכפוטטים יפחעלים נרחם שהחקרח החוחר על נכי כל חחיו נפל ויפכון חתקיים כהם חז ושחעם כתי לעתיד חלשון נפילה שהוח עיקר חפלחם ;

ועל דרך י׳ל לפי שהנפילה חפשר לנ׳ שכות חם לחולנת הנופל , ושם לנכורת החפילו , ושם כחשנחת ה׳ , כנגד הם׳ חלח הנפילה כחות חברהם כי חלנת ידו ונכורתו , וכנגד הנ׳ חלחה לעתיד כתנכורת ישרחל , וכנגד הנ׳ חלחה כעוכו ;

ובשמת חברהם נפל , ונפילה זו חיכה לישחעל לנדו כי נם לכל כני קטורה כי חה נחתנם ישחעל שיפסיד כוחת חחיו חהחחרי׳ וכן נפילתו כפסח ידו כ׳ם ס׳ה לחחיו שכלם שלחו יד כימי חיטוים כת׳ם כי נועכו לכ׳ ישחדיו ונו׳ ושין כ׳ל לעתיד לכוח ופי׳ על שני כל חחיו נפל שכל שחהם שחחיו הנזכרים פה הם כני קטורה לכדם וכן כישכון כי זרע יעחק לכדך יפכון חין לו חלק ונחלה כחו ;

יד והנקרא שם ה׳ הדובר חליה וכו׳ , עד חתה חל רחי חחר רכי חייכו ;

כבר נזכר לעיל כפ׳ך ושם פרשתיו ;

טו אתה הוח הרואה חשום דהכי נקוד חטף פתח והוח שם דכר וטעמו חלהי הרחיה לכן פי׳ הרואה כעלכון העלומים שהוח כולל כלם שהרחיה הנעתח לעשות דין וחכוין דרחי שם דכר כלל חרחה כל העלומים ולח דנכר לחודה ;

לא דיי וחייכו הנם הלום רחיתי חחרי רואי חלח דיי רואי החלוף לדכר כי חלח שנתכטרתי כחלכות דקח׳ל והוח יהיה פרח חדם יהו כבל ופי׳ לפ׳ם שיעלוש כבל כחלכות ולח דרך נוללות , החד׳ח כי הכיאותני עד הלום דחל׳כ חתי הנם הלום שחף על פי שפעוטו נם שם חו עתיד חדשני לחכתב

מ"ת המפרשי

לאכתב הלום רמיז לחלכות • ותע"ג דמסכתן הכה עוד הלום
תים היכא דליכא למידרש דרשינן:

לא דיי שנוקקתי עם נבירתי דרשיתי מחרי רוחי מסתע דקלי־
להגר דלח כפי' הרמב"ן וז"ל ה"ק הנם רחיתי עכשו כחרב'
מחרי רוחי ככית נברתי והיתם
רואה • אמרת לא דיי שנוקקתי לדבור אלא למלכות • הס"ד
כי הביאותני עד הלום • ראיתי אחרי רואי לא דיי שנוקקתי
עם נברתי לראות המלאך אלא שאפילו נברתי שהיתה עמי
לא ראתה • ר"א לא דיי שנוקקתי עם נברתי אלא ביני לבין
עצמי אמר רשב"ן משל למטרונה שאמר לה המלך עברי
לפני עברה לפניו והיתה מסתכלת על שפחתה ◦וצימצמת
פגיה ולא ראתה המלך והשפחה ראתה:

פקידים סי' ו

פרשה נו

ח וידבר אברם בן תשעים ותשע שנים • נעלמים במדבר
מצאתי ישראל כבכורה בתאינה בראשיתה וגו' •
אמר רבי יודן התאנה הזו בתחלה ◦אורים אותה אחת אחת •
ואחר כך שתים • ואחר כך שלשה • עד שאורים אותה בסלים
◦ובמנורפות • כך בתחלה • אחר היה אברהם וירש את
הארץ ואחר כך שני' אברהם ויצחק • ואחר כך שלשה • עד
אברהם◦ יצחק ויעקב • ואחר כך ובני ישראל פרו וישרצו
וירבו ויעצמו במאד מאד • אמר רבי יודן מה התאנה הזו אין
לה פסולת אלא עיקרה בלבד העבר אותו ושטרל הטום • כך
אמר הקב"ה לאברהם אין בך טום אלא העבירה אותה
ובטל הטום • התהלך לפני והיה תמים:

ג לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים זמן היה לו
לאברהם אימתי שניתנה לו מילה שנאמר בעצם
היום הזה ניטול אברהם וישמעאל בנו • וזמן היה להם לבניו
שניטולו

וכני ישראל פרו כו' הוא בכח התחיל לכבודים כלאחר שלח
כתלת המוכם תיל לחר חב ח' חו שכתלתו כלם יחד לך היו כתוב
מכבודיהם נתלתים זה לחר זה כמדבה • וח"ת מלי בקרא מוכי
ג"ל ער"ל מתלחותם הכיב לפנים שלח כתלתו חלח חשם חשם
ככבודו התחיל עד שכתר לכל
עם כדבר הכתלת לחר התחיל' ◦ מ"ר
ועוד ח' לחרון כם ג' ב' כ"ר כ"ר
עומדין לי וסב' ז' לח"כ מדו לנשת
ויהיו מקוים וכדי כיון לקיל
ולסב' וז ג' כ' רמז כלן לפלגה
לו מתלגיתו כלב הו' שלח היה חבשת
בו חום וחלת פסולת חשם ושם זה
תוקן וכניו מדו לנשת בחלה:

ויהבן מהדמיון לנשרת
ישרחל כדרך שנכנעי כי חה שלחת
פרו וירבו כני לברהם חשרה סהדות
וכן כני יצחק כמו כני יעקב לנ'
שלח היה סיפלה חסר כיהיה לפרש
וכלפי מוכני של הפלחות חלח
יכו להפלים ודעם כמו שהפלה
יצחק ויעקב שהרי יעקב חלך לחרן
קטור וזעטו סרוסחדרך ישרחל
לכל ויעקב שהפלים היו מוקן
לטוכה כנין פרו וירבו וכלם
נדיקים • וע"ה כי' ער ג'נכ'
חקן מ"ם ג"ל ען הקב"ה נעב לח
על יעקב וכן ענין החתנים
מתקבלים הכפול כמחדבה ול"ל
חחר שפלחות ישרחל כח לנם
חחר שכבת מכוחיהם משם משם
הוח רחוי שיהיה הולך ונדל
הפלחו' כהם • ול"ל יש לתמוה חיך נזדו לכם כו' חויר שכתלה
עם היות לברהם ל' ירש התרן לפלחותו ולחר כך היו מוסיפים
והולכים ושכבו כהפך כי כרוב כן חשתו לו • ויהיו קרח ד"ל סה
לברהם לפלשנת דקרח נקטיה לח לרחיה:

ואחר כך כ לברהם ויצחק • תקנו הכח דלח דמי
לתחנים שהתחנה הנלקטת רחשונה ונלח
הכ' דכתר הכי לכל לברהם שהוח מכלל הכ' וכנ' הוח לל
ענמו: ומשיכין פלחיות הפלחים מוסיפים פלחות כשנה"ן
התחכרו זה פל זה יותר מהם שהיה להם כשנתם כיהותם לנדם
כתו שכשתים הפנוליים תתחדש לפעתים סנולה ברכנתם
פלח היתה כפעטיהם לכן יחנה לברהם שנית עם יצחק
פקנה פלחות נוסף כנדולה עם יצחק וקוה כתיב נ' נדיקב'
ושוב עם יעקב שנדלה עוד מעלתו פל ידי נדוקב' נדיקים'
ויהיה לפעתר נם כן לו' שכחניות יצחק כתלח נם כן לברהם
שהברהם היה בו פלחות ח' ויצחק קנה הפלחות הזות ונוסף
פלחות שליטי ואם כן כחניותו פלחה שלשה וכל זה דרך
דרש • ולפי פחות עיקר הקושיה היה קושיה שלח היתה
פלחה שכחנתו התחנים ח' ולחר כך כ' ושוב ג' כחזן
כחנתו החכות כחניות ואם לנו פיהיה הנחנה כ' הוח
ח' נם כן ואם חינו כן כתחנים הוח שכנוח הכפול יפני
כבר נחכל הח' לחכל הנדיקים שהם קיימים תמיד ויהפכל
הוח הח' נ' כ':

כך לחחר ח' לברהם דס"ל דהתהלך לפני והיה תמים
חינו נזוי כחנפי נפנים כחו תמים תפיה דלמו ופ
הפחה לח היה חם ויפר חלח שהוח דבק לפנין התילה
פפל ידי יסים חחים ולפי שהחיעות זה חפר בחדות
ובדעות כפי הטעמים שכתילה דכיכנה בפי"ח נ"ש
חחין התחיעות חלח הפתר הוח קטן כיניכר הטכעי' וזהה
לפיקר התחנה כפי טט' הח' דכתיבנה התם דלח חפתר פיה
לברהם הפר כתדותיו ובדעותיו עד עכשו • ול"ק והיה תמים
חלח תפתל למה התילה כברהם כרמ"ם כי זה היה יותר
רחוי מתכות העפידים פהיתה חון מהפרת לנמרי לח כח
הפלחו' כהם • ול"ל יש לתמוה חיך נזדו לכם כו' חויר שכתלה
עם היות לברהם ל' ירש התרן לפלחותו ולחר כך היו מוסיפים
והולכים ושכבו כהפך כי כרוב כן חשתו לו • ויהיו קרח ד"ל סה
לברהם לפלשנת דקרח נקטיה לח לרחיה:

ואחר כך כ לברהם ויצחק • תקנו הכח דלח דמי
לתחנים שהתחנה הנלקטת רחשונה ונלח
הכ' דכתר הכי לכל לברהם שהוח מכלל הכ' וכנ' הוח לל
ענמו: ומשיכין פלחיות הפלחים מוסיפים פלחות כשנה"ן
התחכרו זה פל זה יותר מהם שהיה להם כשנתם כיהותם לנדם
כתו שכשתים הפנוליים תתחדש לפעתים סנולה ברכנתם
פלח היתה כפעטיהם לכן יחנה לברהם שנית עם יצחק
פקנה פלחות נוסף כנדולה עם יצחק וקוה כתיב נ' נדיקב'
ושוב עם יעקב שנדלה עוד מעלתו פל ידי נדוקב' נדיקים'
ויהיה לפעתר נם כן לו' שכחניות יצחק כתלח נם כן לברהם
שהברהם היה בו פלחות ח' ויצחק קנה הפלחות הזות ונוסף
פלחות שליטי ואם כן כחניותו פלחה שלשה וכל זה דרך
דרש • ולפי פחות עיקר הקושיה היה קושיה שלח היתה
פלחה שכחנתו התחנים ח' ולחר כך כ' ושוב ג' כחזן
כחנתו החכות כחניות ואם לנו פיהיה הנחנה כ' הוח
ח' נם כן ואם חינו כן כתחנים הוח שכנוח הכפול יפני
כבר נחכל הח' לחכל הנדיקים שהם קיימים תמיד ויהפכל
הוח הח' נ' כ':

כך לחחר ח' לברהם דס"ל דהתהלך לפני והיה תמים
חינו נזוי כחנפי נפנים כחו תמים תפיה דלמו ופ
הפחה לח היה חם ויפר חלח שהוח דבק לפנין התילה
פפל ידי יסים חחים ולפי שהחיעות זה חפר בחדות
ובדעות כפי הטעמים שכתילה דכיכנה בפי"ח נ"ש
חחין התחיעות חלח הפתר הוח קטן כיניכר הטכעי' וזהה
לפיקר התחנה כפי טט' הח' דכתיבנה התם דלח חפתר פיה
לברהם הפר כתדותיו ובדעותיו עד עכשו • ול"ק והיה תמים
חלח תפתל למה התילה כברהם כרמ"ם כי זה היה יותר
רחוי מתכות העפידים פהיתה חון מהפרת לנמרי לח כח
הפלחו' כהם:

ב זכן ל"ל לברהם • חשוב דק"ל למה נחחרה חכות התילה
לברהם עד זקנתו וכ"ם לפיהם תיקון הינרה ותיקון
החדות ובדעו' כדכתי' כפי' ח' • ושוב חכרה' למה לח קיימה הפלחו'

כתו

לא דיי שנוקקתי עם נבירתי דרשיתי מחרי רוחי מסתע דקלי־
להגר דלח כפי' הרמב"ן וז"ל ה"ק הנם רחיתי עכשו כחרב'
מחרי רוחי ככית נברתי והיתם
רואה • אמרת לא דיי שנוקקתי לדבור אלא למלכות • הס"ד
כי הביאותני עד הלום • ראיתי אחרי רואי לא דיי שנוקקתי
עם נברתי לראות המלאך אלא שאפילו נברתי שהיתה עמי
לא ראתה • ר"א לא דיי שנוקקתי עם נברתי אלא ביני לבין
עצמי אמר רשב"ן משל למטרונה שאמר לה המלך עברי
לפני עברה לפניו והיתה מסתכלת על שפחתה ◦וצימצמת
פגיה ולא ראתה המלך והשפחה ראתה:

פרשה נו

ח וידבר אברם בן תשעים ותשע שנים • נעלמים במדבר
מצאתי ישראל כבכורה בתאינה בראשיתה וגו' •
אמר רבי יודן התאנה הזו בתחלה ◦אורים אותה אחת אחת •
ואחר כך שתים • ואחר כך שלשה • עד שאורים אותה בסלים
◦ובמנורפות • כך בתחלה • אחר היה אברהם וירש את
הארץ ואחר כך שני' אברהם ויצחק • ואחר כך שלשה • עד
אברהם◦ יצחק ויעקב • ואחר כך ובני ישראל פרו וישרצו
וירבו ויעצמו במאד מאד • אמר רבי יודן מה התאנה הזו אין
לה פסולת אלא עיקרה בלבד העבר אותו ושטרל הטום • כך
אמר הקב"ה לאברהם אין בך טום אלא העבירה אותה
ובטל הטום • התהלך לפני והיה תמים:

ג לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים זמן היה לו
לאברהם אימתי שניתנה לו מילה שנאמר בעצם
היום הזה ניטול אברהם וישמעאל בנו • וזמן היה להם לבניו
שניטולו

וכני ישראל פרו כו' הוא בכח התחיל לכבודים כלאחר שלח
כתלת המוכם תיל לחר חב ח' חו שכתלתו כלם יחד לך היו כתוב
מכבודיהם נתלתים זה לחר זה כמדבה • וח"ת מלי בקרא מוכי
ג"ל ער"ל מתלחותם הכיב לפנים שלח כתלתו חלח חשם חשם
ככבודו התחיל עד שכתר לכל
עם כדבר הכתלת לחר התחיל' ◦ מ"ר
ועוד ח' לחרון כם ג' ב' כ"ר כ"ר
עומדין לי וסב' ז' לח"כ מדו לנשת
ויהיו מקוים וכדי כיון לקיל
ולסב' וז ג' כ' רמז כלן לפלגה
לו מתלגיתו כלב הו' שלח היה חבשת
בו חום וחלת פסולת חשם ושם זה
תוקן וכני מדו לנשת בחלה:

ויהבן מהדמיון לנשרת
ישרחל כדרך שנכנעי כי חה שלחת
פרו וירבו כני לברהם חשרה סהדות
וכן כני יצחק כמו כני יעקב לנ'
שלח היה סיפלה חסר כיהיה לפרש
וכלפי מוכני של הפלחות חלח
יכו להפלים ודעם כמו שהפלה
יצחק ויעקב שהרי יעקב חלך לחרן
קטור וזעטו סרוסחדרך ישרחל
לכל ויעקב שהפלים היו מוקן
לטוכה כנין פרו וירבו וכלם
נדיקים • וע"ה כי' ער ג'נכ'
חקן מ"ם ג"ל ען הקב"ה נעב לח
על יעקב וכן ענין החתנים
מתקבלים הכפול כמחדבה ול"ל
חחר שפלחות ישרחל כח לנם
חחר שכבת מכוחיהם משם משם
הוח רחוי שיהיה הולך ונדל
הפלחו' כהם • ול"ל יש לתמוה חיך נזדו לכם כו' חויר שכתלה
עם היות לברהם ל' ירש התרן לפלחותו ולחר כך היו מוסיפים
והולכים ושכבו כהפך כי כרוב כן חשתו לו • ויהיו קרח ד"ל סה
לברהם לפלשנת דקרח נקטיה לח לרחיה:

ואחר כך כ לברהם ויצחק • תקנו הכח דלח דמי
לתחנים שהתחנה הנלקטת רחשונה ונלח
הכ' דכתר הכי לכל לברהם שהוח מכלל הכ' וכנ' הוח לל
ענמו: ומשיכין פלחיות הפלחים מוסיפים פלחות כשנה"ן
התחכרו זה פל זה יותר מהם שהיה להם כשנתם כיהותם לנדם
כתו שכשתים הפנוליים תתחדש לפעתים סנולה ברכנתם
פלח היתה כפעטיהם לכן יחנה לברהם שנית עם יצחק
פקנה פלחות נוסף כנדולה עם יצחק וקוה כתיב נ' נדיקב'
ושוב עם יעקב שנדלה עוד מעלתו פל ידי נדוקב' נדיקים'
ויהיה לפעתר נם כן לו' שכחניות יצחק כתלח נם כן לברהם
שהברהם היה בו פלחות ח' ויצחק קנה הפלחות הזות ונוסף
פלחות שליטי ואם כן כחניותו פלחה שלשה וכל זה דרך
דרש • ולפי פחות עיקר הקושיה היה קושיה שלח היתה
פלחה שכחנתו התחנים ח' ולחר כך כ' ושוב ג' כחזן
כחנתו החכות כחניות ואם לנו פיהיה הנחנה כ' הוח
ח' נם כן ואם חינו כן כתחנים הוח שכנוח הכפול יפני
כבר נחכל הח' לחכל הנדיקים שהם קיימים תמיד ויהפכל
הוח הח' נ' כ':

כך לחחר ח' לברהם דס"ל דהתהלך לפני והיה תמים
חינו נזוי כחנפי נפנים כחו תמים תפיה דלמו ופ
הפחה לח היה חם ויפר חלח שהוח דבק לפנין התילה
פפל ידי יסים חחים ולפי שהחיעות זה חפר בחדות
ובדעות כפי הטעמים שכתילה דכיכנה בפי"ח נ"ש
חחין התחיעות חלח הפתר הוח קטן כיניכר הטכעי' וזהה
לפיקר התחנה כפי טט' הח' דכתיבנה התם דלח חפתר פיה
לברהם הפר כתדותיו ובדעותיו עד עכשו • ול"ק והיה תמים
חלח תפתל למה התילה כברהם כרמ"ם כי זה היה יותר
רחוי מתכות העפידים פהיתה חון מהפרת לנמרי לח כח
הפלחו' כהם:

ב זכן ל"ל לברהם • חשוב דק"ל למה נחחרה חכות התילה
לברהם עד זקנתו וכ"ם לפיהם תיקון הינרה ותיקון
החדות ובדעו' כדכתי' כפי' ח' • ושוב חכרה' למה לח קיימה הפלחו'

כתו

ותעלו ותנוח כנו נח י"ח אלף נפטוס . מ"ת מחת' סמו יניר כניו רחוי שיתקיהו במיטתו שהמיל מכלל שעתיים תיקון היניל כדכתיב בפ"ת ולהכי לא כתיב לתה ניתב' ותשו' סבר כת"ך לחדם גולד מהול שמבר דק ת' שמחל לחה לת ניתב' כדרך שנוס לחדם כדי שילחך לדורו ויהיו כל כניו מחוקקי היניים והיו דחסדר ליה דיך תני חתה בעול' סחין לו לחתוק חלה שעניים לבד בעולם והחתרים לה נחשבו לפניו ים לקדם כתוכיח זה חלה חברתי להתקד ולה שיתה מה חלה חברתי וחרטו כחוחמו . חו דקי' ליה מיעברו עליה . ועי דיך תני ותת בעולם חיכו כתו דין לעולם חכי ותת חלה פ' רב לך חל תוסף דבר כדבר הוה כי חכי ותתם בעולם ותם חין חתם כו :

תבחות פ' זו ופ' ח' פרנים ופרק ר' חניטור

דיך תכי ותתם מסום דבתיב כל הני דסם סדי נדר לסון די דרש' כל עניני די דמני דרים כיון דבתיב ידמון תכולסו דיו לעולם עד כיון שחפבסו מקריבנו סחיו כדתי להקריים חלה כזכות המילה וכדדרים בפ"ד נדרים נבי חם לה כריתי יומם ולילה ותסום חלה תיקני מ"ם דעד הסתת לא נחנו עליה . לב"ח דיה לברלה כו' דעד הסתת הוה טעמח חלה יחול כדלעיל מה סחין כן מהסתת . ולהכי תקדים כשל התנדיה וחין כי ל' לתברים כו' :

ודיה לחילה חם ג' שנעוס שוילהות סברלה כבליים לחילהיה שחלבר הברלה שהים תרסה ושומחה וחין רחוי שחשהים עוד כורם הקדום נריך המילה שהים חות ה' וחותמו ונריך בעו' כדי שתקיים ע' והעבד' כוי בעומה ברוחה לזכות חת הטו וכשלו ים לפנים מנחו כהעבדה :

האבר חשחלתי סהן כתן כו' בחתיסה פי' שחר שחבדיל עניחו חהם כחילה יהיה לעם חיוחד ולח יתחברו לו החחרי וכשיון תבוכת ר' לקיסר בשחר לו חת וכחו לעחת חד כו' כדחי בסנהדרי פ' חל"ת חה נם כן שנין ת"ם לקחן בספת"ז כדחלוהו שהם . והוח ת"ם לשיל בספת"כ שהם שהחים שנחך כין שוניוך כדפי' שהם . ולח חפני חסבת חברהם שחבר חלה שיחיה כין יהיה לחקן נוף בעיניהם כשבר יבדל מהם וחשפו עליו והכוהו ולהה הטיהו ה' דיך שחני חלהיך כי חין לו להקדיש חם בניים לח יחתיבו כי ה' חלהיו עמו להבילו מכל דע וע' המילה ידבק בחלהיו עוד לשחיחדו בחוחמו ויהיה לעם נחול חיוחד . וחת"ם שבת"ת לשון חזהרה חשהים שנין חלהיה כנגדו ת"ת לע' כחן שבחיהת שחר שהלה היו בלחמי כו כדלעיל פח"ב כ"ם שיבחוהו עבחו וילחמו כו חו יפחד שיעמדו עליו בהיותו כותב המילה והבטיחו ה' חלה ידע כיהת חלה להנילו ולח לשון חשחר ולח לשון דיך שהלה לוה דחין לפ' כחן דיך רב לך חל תוסף דבר הדקחמר ולח לך חלה דיו לעולמי כו' :

חרא דיו לעולמי כו' סוהו שיקר שם חל שדי כי ים דיו לעולם בחלהותו ת"ם רב' בחוחם חכי הוח סים דו בחלהותו לכל כריה פי שכל העולם דיו לו כלהותו ית שהוח יספיק לרבי כלם ולח יבטרכו לנבוח שפיים כדבת מפלקי הבעולם הפעל ולה כדפי' הר' שם ז' ל' שחיני לריך לעולמי כו' דיהם חי נריכה לחי כי חי שתי יחסוב שיעשר לעשהו . ועוד הוח שנין שם לכחן :

דיך חחיני כו סטרוך חחזוק וענינו חחלה היותו הוח שהוח סבה רחשונה הוח ג"כ חדון ומושל לעשות כרלונו חלה כדבת בעלי החיוב וכן חשנית כחדון כעבד חלה כדבת חפלקי הפשנים חפנו הפעל :

אני הוח שחחרתי כו' הניד' הנכונה כדלעיל פ"ם וסם פי' ענינו וזכור כחן לוה שכחו שחו חחי' דין ימי' שכניו לעולל דו חם לח יקבל החילה וכדלעיל ופ"ב שחין השניני סוין דחם לענין השיעור וכחן להחסך הוזן : **שאין** העולם וחלותו כדי לשהותו סבות חקיום של עולם הפחים וחני הפחים לח יכלכליהו ושפט זה לכחן לומר כי דו לו ולעולם וחלהותו בכל העולם חיני כדחי לו ולעולם דרים חניכו כדחי כחלהותו כדלעיל ולח דרים חפני פחין העולם כדחי דפני לח קחי חלה חת' . ועוד דפני

ת"ת החפרסי

מפחם סים דו ולח שחין דו . וי"ת דה"ק שחלהותי דו לכרוחי שולמות לכלתי חבלית וח"כ לחן העולם כדחי לחלהותי וחין זה הכי דחוק : **העולם** וחלותו כפל עולם וחלותו כי כפ"ת סימן ג' חפסיום וחנקו כי נפחי וכלתי נכון להפסד . ועיר סברוך לפי חל פני תרנום מקיים חקיום וחקנום . וכן לעיטי כ"ל לחן ג ל' **בטרונה** מסום דחסתכל לבני מבחש דהפחת חנינו לפני חתי' והות חיתה דבר בפחת לח היה דבר כפ"ת לח' דחי דיך מליכה בעלחת כחלך שחחר לחטרונ' שנרי לפני לרחות יפה כדי סחבין סבחינתו שחקבל פנחה חחיה דופי חפר לה . וחם כון חחר ה' לחברהם שילך לכנען כלו סירחיקיני לפניו ויחפם חדופי קל חחר לו סהיה הברלה והדחיתין לנפורן לוחר שנחתר וכדנו' סלם היה ולח כח לפי דק הברלה סהיה חוק' כנפט כענין הנפורן . וחחתר דני לו זה כחחתר ר' דרים פירקין חלה דלר' סדחה לעוקן החחנה חפט' שרחו שוד שחלבר היחה חחוזר הטבע יש כה חוכלת בפחירת החבר עד שלח יולד כיוכר ולכן לח הפניח הטבע בהפרחה וכדכתיבנה בפיים . וזה כענין בעוקן שנריך לגדול החחנה חחלים , ויש לרקדק סהיה רחוי לחחד להקדים הח דלעיל דקחי לחני חל שדי וכדר חחתר דני לוי דקחי להחתלך . וכדר דר' יוחן דלח קחי חלה לוזיסים חת"ם :

ורן נ"ם הח"ל כי חנה ידע בפחילה סהיה חות ה' וחותמו ונריך בעו' כדי שתקיים ע' והעבד' כוי בעומה ברוחה לזכות חת הטו וכשלו ים לפנים מנחו כהעבדה :

באילן חקום שעושה פירות דשרלתו לח קחי חפרי חלה חתן סיהיה חחום חליכו' חפרין כדחתי' שם וח"כ כחקום שעושה הפרי חיידי סיהיה כחבו' חלה פחח והיה סרי וכפרש ר"ח סיהיה נחחר הרלה בחילן ושרלת' הרלתו חין הנכן חלה נק הנכן . וחם חין נוחתין חת הרלתו פירות חסוח עושה עולמו קטופי כו' נר' שחם' ושרלת' הרלתו כל חניניה חחזור הנבים והרלה הנחת הזחורות החוכש נידול הפרי ולפ"ו ניחה נחי ב"ש בחילן חקום שעושה פירות סחאוזרים שבריכה ויחזר היה בחקום שעושה פירות , ולעולם חין הפרי שנחו קרוי הרלה ופי' שרלתו חת פריו לפ"ו סיניחתו הרלה החפכת פריו : **וכי** ניחנו ג"ם לחברהם דחע"ג דקרי כל חחור , ס"ל כריבו דוק' חחופיע בה לח חדות שבחחרו לחבה כשביו וכלא חת"ד לקחן כפ"ד חפלו הלכות ערוכי חנרות היה לחברהם יודע : **אף** הרלה שבחר כחדם , וחם"ג דכתי' נחי הרלה כלב וכחחק לח יליף חתת' דחייבו ערלתו חחה חערלתו חחה כדחחר כפ"ח סרלים :

וחתנה כריתי כו' וחרכה לוחך כחקום שהוח סיהיה כחי נעקר ליה חדסתך וחחרב לוחך בריחת בריח וח"ת חכיון דלח ניתנו ג"ם לחברהם כדכתיב"ר כר' חלו סחוכים דהח ג"ם עדיף חסחוכי דג"ם כ"ש לח חלינו וכחוכיות דחחרי דלח הרי"ה לה דק כחפנה תורה כדחי בפ"ק דיבחות , וחפי' תחת חסחיכות כחד קרח דהכח הוח דעדיף חנ"ם לחדם חקח כדחסקי' בפ' דם חטחת , מ"ת חדלח ניתנו ג"ם לחברהם חלה דיהי מדם סחעתיד נדרשת חת"ה כ' סחוכר , חלה דל' כחחוב דלח"ל לחי' חכי חחרכה לוחך כלל סחרי כחרו על הדם וקחי הכי כיה דחתי וכחך נכוחה נחי קחחר כי חכ חחון נוים נעתך והפרתי לוחך נר' :

כ"ג היה וחת דחנן נר חלה הוקם החפכן היתה עכחרו' ל"ק לחברהם נחי כחן הוה כדלעיל כל"ח וחק לחתי דדחי כפ' כן סדור דילחת דרך חשיבות חני לחו . ול' לכחר חברהם חת סחיתה בכבודות וכן לפסח חכל חברהם וכה כה חת"ם סחיבו כפ"ם הדיב' :

שב' נפסב ה' דכחברהם חיירי דש' סחס' מלכי נחך הקן כחוכתו לחברהם כדלקחן ס"ג פכ"ה : **אם** יחל"ן חחון דכחיב כיה חרלה וכן חן הפה וכן חן הלב וכדקחמר ר' עקיבח , וק"ק לחה לח הזכיה זה כר' עקיבח , וי"ל ר'

ס"ר דלפי החתת לה מיקדי ערלת הגוף אלא ערלת הגוף שהיה פנימית כשר ממש דערלה חזקה מילה מלינה בעלמא שהיה כשניר וכן על שפתים שהוא כאלו שפתיו סגורי' ומ"מ הכיון דהסכין כאלו לשון ערלה הוא אחר' דמיל' הערלה שהחזירה כאלו היינו כאלו הם חבל' עקי' סכר דכלהו ויקרו ערלה אחת דערל שפתים כאילו סגורי' כאלו ספתיו סגורי' ומ"ת הכיון דהסכין כאלו על שפתים שהוא כמילת המון רחמר אלא שעדין אלו שעדין אלו תמים כמו שהיה מתחלה ודי דקיש לן שהערל בגוף אינו תמים כתמים וכדעו' ועוד דכל היתר בגופו דמי והילכך ג"ל דאלו בערלת אחרי אלו קחמר דעדיין היו תמי' מערלת הגוף אבל כשהוגלו ערלת הגוף הוי תמים דליכא קפידא כערלת אחרים אלו דליתנהו ככל שהיפי כדלעיל ומיהו ר' ג' לית דהתם נמי היינו כחילתיה דכך נקרא שם אין בהמה טהורה שנתמעט מן הכלל אינו תמים ואין בהמה טמאה שנתמעט מן הכלל תמים ואיכא למימר דהיינו טעמא דהתם דכתיב תמים יהיה לרצון כל מום אין לו ואין בהמה טמאה ראויה לקרבן אבל בהמה טהורה אע"פ שנתמעט מן הכלל ראויה לקרבן ואין לומר דהיינו טעמא דהתם דכתיב תמים יהיה לרצון דהא בהמה טהורה שנתמעט מן הכלל כתיב בה תמים לגבי עולה דכתיב בה זכר תמים מן הבקר ומן הצאן ומן העזים ומן הכבשים ומן היונה ומן בני היונה ואי לאו דכתיב תמים לרצון הוה אמינא דכל שנתמעט מן הכלל אינו תמים לגבי עולה ואפי' הכי לא כתיב בה תמים לגבי עולה אלא זכר תמים לגבי עולה ונקבה משום מתאימים אותו ק' ויפול

ונאמר להלן ונמלתם את בשר ערלתכם ' מהיכן יפול אם יפול מן האוזן אינו כשר להקריב ' מן הפה אינו כשר להקריב ' מן הלב אינו כשר להקריב ' מהיכן יפול ויהיה כשר להקריב ' הוי אומר זו ערלת הגוף ' ר' עקיבא אומר ר' ערלות הן נאמרה ערלה באוזן הנה ערלה אזנם ' ונאמרה ערלה בפה ' הן אני ערל שפתים ' ונאמר ערלה בלב ' וכל בית ישראל ערלי לב ' ונאמר ערלה בגוף ' וערל וכו' ונאמר לו התהלך לפני והיה תמים אם יפול מן האוזן אינו תמים ' מן הפה אינו תמים ' מן הלב אינו תמים ' ומהיכן יפול ויהיה תמים ' הוי אומר זו ערלת הגוף ' מקרא אמר ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם ' אם יפול מן האוזן אינו שומע ' מן הפה אינו מדבר ' מן הלב אינו חושב מהיכן יפול ויהיה יכול לחשוב זו ערלת הגוף א"ר נתנאל מיסברא הוא מקרא ועדיל זכר ' וכי יש ערל נקבה אלא ממקום שהוא נוכר אם זכר אם נקבה משם מתאימים אותו ק' ויפול

ל"ק תמום תמים דחסר לפ' תמים כתמות ' וד' פקיס ל' קמ"ס כהוכה דלח ס"ל להקפיד כזה כיון דכתמות ס' עביד ' ג"כ ס"ג גרסי' מן האון עדיין אינו תמים מן הפה עדיין אינו תמים ולכ"ע לא תמום דנעשה בעל מום כמילת המון רחמר אלא שעדין אלו כמו שהיה מתחלה ' וה"ק לן שהערל בגוף אינו תמים כתמות וכדעו' ועוד דכל היתר בגופו דמי והילכך ג"ל דאלו בערלת אחרי אלו קחמר דעדיין היו תמי' מערלת הגוף אבל כשהוגלו ערלת הגוף הוי תמים דליכא קפידא כערלת אחרים אלו דליתנהו ככל שהיפי כדלעיל ומיהו ר' ג' לית דהתם נמי היינו כחילתיה דכך נקרא שם אין בהמה טהורה שנתמעט מן הכלל אינו תמים ואין בהמה טמאה שנתמעט מן הכלל תמים ואיכא למימר דהיינו טעמא דהתם דכתיב תמים יהיה לרצון כל מום אין לו ואין בהמה טמאה ראויה לקרבן ואין לומר דהיינו טעמא דהתם דכתיב תמים יהיה לרצון דהא בהמה טהורה שנתמעט מן הכלל כתיב בה תמים לגבי עולה דכתיב בה זכר תמים מן הבקר ומן הצאן ומן העזים ומן הכבשים ומן היונה ומן בני היונה ואי לאו דכתיב תמים לרצון הוה אמינא דכל שנתמעט מן הכלל אינו תמים לגבי עולה ואפי' הכי לא כתיב בה תמים לגבי עולה אלא זכר תמים לגבי עולה ונקבה משום מתאימים אותו ק' ויפול

ת"מ החמרסי

ולקמן ס"ג ככ"ס

תנחו' זל פ' כורם עקי' סי' ת

ופ' ת' ערלים

אינו כסר לקרבי' שהוא בעל מום וילפי' מהר תומים שאינן מפורשים בתקרא מכל מיס אשר בו מום כלומר בת"כ ותע"ג דהיינו כיס מכל בכני נח אפשר יוכשר מצד בעל מום כמו שהוכשרו בהם בעלי מומין לקרבן הדוקק מתוסר מכר פסול בכני נח ' ת"מ בין דכתוב מהרסים לו ולזרעו לעולם וכן מילתו ולדורותיו מי אפשר שיהיה פסול להקריב ' וה"ק הפי' דלא הוה מהרסים ס"ג דהא"ל דהיכי אמילה מה טיפסול הכהנים שעומדים מזרעו אלא דיליף ליה למי' מפי מסורת דידיה נופיה : **אינו** כסר להקריב ' מין להקשות דמלדבר שערלה היתה מום וכריתתה תיקון מדכתיב ערלה תוכם וערל שפתי' וערל לב לענשי וכדפי' לעי' ערלת הגוף דמילה דהוה ס"ד בתון ופסל לב לחו' מיניה הערלה הנזכר עם המומין הנזכרים מו מדכור מה שהכתוב דבר לנו סכוחי בכל מיכוי וכל שכן למי' דכתיב בי' דמיבה מלינה בשאת דלא שייך מכנו מילה מחם וכבה כתיב בכר מחם בפקר וכה"ג הוי ולמי' הוה ומיהו ערלת הגוף לא הויא מום כיון דמיכר גוף הכאר דמדרך הוי תיקון הכאר שהשור הכו נוחר כו ות"מ לא הוי מיפסול מהום מרוב דאין זה אלא מי שהכאר ס' נחול מחבירו :

בין הפה כו' דלא אם ד' דלא מת מהערלות אבל מיחול מכלן לא אם ל' דמדכתיב בשר ערלתכם ול' ערלותיכם בפי דלאו על ערלות דכתוב :

מן הלב דהם כן ומלתם את ערלת לבבכם כתר דחזר על הלב כן ומלתם את ערלת לבבכם ' ה"ק דהתם בערלה שהכתוב מדבר דרך משל כדכתיב והכה במילה בעבור הכאה בכל אדם כדפי' ' ויש מהמיחים היכי הוה אפשר לחול מן הלב כי הכי לא יפסול פירוק היכור שפירוקו את נפש כעיני יפלא ומפ' פי' פסל דעת רבנן ור"ל לא מיבעיא ' עד שיקבע לבית הלבו כדאמרן כמרקו דלא מיבעיא דהיינו כנקב כעלמא אבל לאחוך אחוכו מחיכה לא ישוער פיחים ולפחות מידי סכנה נדולה לא ילפ ואין יתכן שיהוה ' לסכנת נפשות לבו מי שהיה עורק המחובר מן הלב לאחוכו ממש מלמד שכנגד לבו מי שהיה עורק המחובר אליו :

הוי אומר זו ערלת הגוף וה"ק דלמה תסכימו בהדיא דמיקרי ערלה אחת ממש היכון היא מסכרת דהתם מיקרי ערלה אחת מחמר החדם והסכמות הכבי חדם נאלו דבן ' ת"ל דמחערלתם ערלות פרי ולפי שפיר דמיקרי ערלה במקום שהוא פירות ' והכל מקום אי לאו שמעת דמיקרי כאר לקרייב הוה מוקמי ערלה בהכה מהן מרפה ולכ דמסכרן היו ערלה כהו"ל כחדם נזכרת בחבר בהדיה ' **וכל** ישר ערלי לב ' ק' דלמה נקט ומלתם ערלת לבבכם דמדחוריית :

ונאמר ערלה כגוף וערל זכר ל"נ זכר ל"נ לה וכן כם"נ דמי קים ליה לר' עקי' דערל זכר היא ערלת הגוף כדר' מנחו' לה הוה ל"ל ערלו דנקט כריפת היינו ג' התפוריו והא דילפי מהמיח : **בין** מהן מיכו תמי לפי שהוא בעל מום כדלעיל אלא דר'

את המפרשים

ה כנגדן נטלה . גם זה סד"מ בפ"ת ונכנס לה בדרך וכלמרס כל"ת מה שמירש לפחות סימן לכנים וכפל כאן כ' פעמים רמז לכ' פעמים שעתידה מילה ליבטל מזרעו דאל"כ מה טעם כפילתו ופלינא לרלקמן ס' פ"כ דאמר עד שלא מל היה נוטל שלא היה לו כח לעמוד בפני הכבוד דס"ל דמ"כ מאי שנא הכא מהתם נכוחות ולהכי דלקמן י"ל דאין הכיוצא אלא דכאן אפי' מילה לרמוז שעל ידי כן היה נופל וכאי מפתע מדגרסי' כתחומים עד שלא מל כל כך שהי' מכאיבה מדברת עתו נוטל כו' , וכעל העקי' כתב כאי"ת שהעם ר' לוי שהעלילה שלא יכול לעמוד להשתדר קמילה שלא יכול לעמוד בפני הכאיבה אפי' הרמה ולפי זה יסכים עם הת דלקמן , ושעם הרמז לעתיד אפי' כל מה שאיר כו' עם היות הענין לכאן כעתו :

ירוש' פס"ק דקדושת

כנגדן נטלה שלף על פי שהעלילה שהגיע היה על כפורת ארץ ארם אחר שהלך להביא כנגדותיה הרחוקה שעל כמילה אחרי כך ויקח אברהם את ישמעאל וכאי מפתע כענין המילה :

אחת כאברים כדלקמן ס"ב פי"ט ושעם הדכתיב בכאן אברים וכל ערל לא יאכל בו ואמתא בישראל שלא גחלקו בפי' רא"ש וש"י כאדכר בדכתיב וכל העם הלולים באחד גר ולה"ק כאברים את העם ואלן כלו' דאעפ שאחה אלן שנית אחתי שעתי בעלים נטלה העם המילה , וא"ת אלתה הוי שבאחלקו לכ' אלבעות אפרים אנא ברית מילה כאחי בשרקי רש"י , י"ל דאסיק לה אחיכא נפילה אחר אחלקות יהודה לה נטלו את שלהן כן כאחד וכשגרי שבלם נטלו חלת לוי וכעם אעטים , ושי"ל דאעם לפי שעם ואיד חזרו בענינן אם"כ כאברים וכאחד שהוברכו אעם ויהושע לאחלן ואייט דקאי הכא כאברים בת העם אלן , ואע"ג דכאחד לה כעלה גרעם אלה אחכי שלה נעשה רוח נקוטית כדאי' בפ' הערל אעם אחלתם כאחם ושאלן כרעון :

במצרים בת העם ואלן , לפי אימת כענינו אעפר לה פליגי אדם"כ פי"ט דקאחר דיהושע אלן דעם אחר כאחת העם אלן ויהושע פורע ואהרן אעקה :

ועל דרך דרש יש לומר לפי שהעלילה אינה כ' שוגים ואדעות ואחדות כאפר האדכתי בפי"ח

פיהן ז' אחר שאברהם אבינו כגפילת ערלו נתעדר אהיקון כ' פעמים פ' כאברים האיקון כ' פעמים ש' כאברים הדעות שלאחדו אנלולי אברים כאת שכאיב אכאידיב אע"פ ואפי' אכי היו אעקקי' היו ה' כקרבנו ועל זה בת העם ואלן שע"י הלאחות והאופני' שעשה להם וכבאינת אאורך בקריבם על האחת אפר עם היות עדין אערלת סיעיס , ואכ' כאדב' ואוא כאחדות כי כל העם האלו אלה אי יאכלו לנו כפר כו' וכביטו אחרי אעה . וידבר העם כאלהים וכאעה ודבת האחרגלים נביונה שכל זה אדוש האחדות ושל זה בת יהושע ואלן באוכחת אוסר שהוכיחם כאכתוב בספר יהושע והעבדנו בטוב עדיים בנחלת עדים וכרם שאר וכבסי' להעביר בעם אעקה :

ו יהבין ואקבין . כלו' שואלין ודורשין :

לאברהם דהוה חסיר ריש . כי אביתוסף בן ה"ת ליקרי אברהם כלה רי"ש על עם שהוא אב אתון אלה דאעם דהוה רי"ש בשעו אתחלה לה זה אעקוחה כדי שלא אתרעם עליה כאו שאברעת' היו"ד שבשלה אחרי וכיו"ד לה אקפיד להם פיעה בבתיניהה בעם יהושע כדלקמן :

ברא תעשה דכתיב בה ליקרי שור אחך אברם , דאי לאו לגלאו אחת לה כי לגלרק אעתים יהיה אחך אברהם , אבל בעשה לה ס"ל דזהיה אחך אברהם אינהר בה אעם אחרגל

ז' דיל"א פניה כאי כעשה נאי אדהים לגלה יקרה עאי"ם דק לאברהם ואחר והיה : דיל"א פניה כלומר אחיני אחם שבירם אחרי אברהם אשר אחרי אברהם ואלי ל

מכניסת ת"י ספה לקבלת התלמוד הקודם כי היכי דתמרי דקבלת
ספה לכניסת ת"י מדבתיב בתרה , י"ל דהתם עכ"ל הכי
לשכה למי מיכנה אם התם נכנסין לת"י התם מקבלים המילה
ולכתה למי מיכנה , התמיר דתמרי לקבלת המילה והשבת כולה ת"י מכל מכה
סדר"ת דה"ק אם התם מקבלים אלהותי ומצותי מכניסו לת"י ויהיה הקדוש
ספה לנמשך לכן כת' והייתי לכם לאלהים דהשתא מצוה דכניסת
ת"י ספה לקיים קבלת התלמוד , ת"י ספה לקיים קבלת התלמוד ,
ואת כל"ק כתי אם תקבלו תלמודי
התם נכנסין לת"י כדקתמ' במילה
ומצות מצוה דתין קבלת תלמוד
נמור דק מחר כותם לת"י ולקבלת
נבלתה לה קניד לתי' דמכתן
דתקח דבריכי לקבל תחלה מילה
ומצות הוי כבלל זה קבלת תלמוד
בברית ודל , התם מקבלים את
התל' נכנסין לתרן כזכו המילה
לה כתיב ערלי ועוד מלקדושת'
לתיכה כה ערל וטמא ודתייתו
מהכתיב זאת בריתי תסר תעתדו
כו' המול לכם כו' דמ"ל כה תלה לומר
לעשות קתרן הכא תלה לומר
מצוכו המילה הוה מיכה לה ותנב
מחתיך הודיע תוכלתה שע"י
תיקוי קבלת האלות , והכ' התם
יקבלו הנבת נכנסין לתרן כי לה
יכו לה תלה נזכו הנבת נתי וגם
מה מדה כב"ת עד"ם כם"ת יעקב
שמור הנבת יום השולם וכו' ,
ודתייתי כתן מדבתי הכא ותתם
את בריתי תמו' שפי' ברית הנבת
מכתיב לדורות ברית עולם דתי'
ברית מילה כדי תמר עוד זאת
בריתי תסר תעמור כו' המול כו'
ותה דקתמר בסתוך כך תמר הב"ה כו' ע"ת ותה את בריתי
תקמור לקרות דבדריה סתוך תלה דקתי תתי דסתוך תוכתיב ,
ותה מדקדיס ר' יוחן מילה לבב' תסום דתילה תפרסת בקרח ,
ותור תסום דדרשת דתיל' מהיה הסכה לת' מוכחת טעי כדילפי' ,
מדרשת תוה הדבר , ושור דתלה קדוש תימי תכרסם וכיצו
דתמילה קתמר תקיימין ונשבת תחר תקבלין ויהיכו קבלת
מחדש ותה דל"ק תם מקבלין כוכך המילה תם מקיימין את הנבת
כדרשי' סתיכו נבת לת' מהנתך סיכה לקודש תסום דכב'
תנת לת סיכך לומר תזו סכה לקיים זו שכבר תפשר לקיים זו
עלי ותן על נב דב"ד דבדרים תבן גדולה מילה ס"נ בריתות
נברתו עליה היכה דתיכה לתדרש כרית לענין מיוחד נתי
דרשי :

ראשה וטטרון פירשתי בסדי כ' :

אם נכנסין בכוך לתרן ולא יתמסו כתרן תחדה כת"ם
קנת ניתנה רתם ונטוכה תבריתה :

דבר תמר להם דת"ל וזה תעם תיכעי ליה :

מה תתם סבורי לת תפני שלא יתפני כתיל שהדור הסוה
נדיקים היו שכבר תתוכל דור התדבר , תלה לפי שלא
תלו נדרך תפני שלא נשבה רוח נפנות כדתי' ס"נרל היו מסרכין
תליתול עד כותם לת' , ועוד תסום חולבת דתורתם , וע"ד דרש
עיין כתור ס' ת"כ כ"כ פ' :

ויכאן למוהל , דס"ם אתה שתים מהול דוקא
תמול לתרי' דתם לת כן ותתה ל"ל הרי ככר
כתר אתה תרבה ונרי"ם לומר לתתה לתשוט שתר כני נח תמיל
ובדדרים כפ"ד מיתות :

עידא תהול , ותפילו ת"ד כפ' תין תעתידין דכתי' מילה
לשתה תיכעי הבא למשוטו יאר שתתו תחיו תחנת
מילה דה"ת דלשתה קשיות :

תמול יתול קרי כה תהול יתול , ולר' הונא תנט'
לכתה דרשות דכסתוך : **ישראל** שיל תיכו מוהל לת דתי לדתין בנדרים שתין הערלה נקרא תלה
לשם ס"ם התם לענין נדדיסדוקא דתולי כתר לשון כרי תרם :

כך גוי ערל , ק"ק פ"י , ושתה כנכנוסי תהול תיירי דתף הוא
גרוע תים שרל כיון דתלמוד כני תדם זה נקר' ערל וזה נקר' תהול
כדתנן בנדדים : **כובעי** היא תלויה יתירת דג ון ומלתם דרים
דרתיו לגותי שתע"ם שכתבו התם שהיא סרטת ת' תדבקת בכל תקו'
כלא כ"ן הלא דבר הוא כתן , ת"ל
תסום דק"ל דערלת כשרה תיכעי
ליה שהערלה תלק תהכל ע"ד
ותלת תת ערלת לכבוד לו"ת סהות
כיכלת תלויה כגוף , ולו"ת כשר
ערלת שכשם הוה מסויי וניכר
ניבדל תשהר כשר והרי הרמ"ן
ז"ל דקדק תלמוד כשר ערלתכם
שכו רמז לתיל התכר שפי' שיכרתו
הכשר שהוא תסום כו' וזה יסתוך
יד התות' שהמילה תיקון כיצירת
הגוף כדכתיב' סי' ז ולכי מייתי
עוכדת דכני תלתי שעם שתיקן
תים נתולו כהכירם תוס הערלה
בגוף :

הרכה ותמר' למכיתן כן
יודע לו ויקנוף
שקיימו תורתינו :

הלכה ותמר' כו' כם' יוחסין
כוחן הו' תתיך
כתעשם אוסום ותוכנו תחיו ולא
תזכיר שכתול תלה זוסום וכתכ
שתחרי תות תכיו נתול :

מה פרע לולא ידעתי טעם
לשכר זה שכו' לא הודה
תלד תנוח תלה תסום רפואה ,
ושתה תתוכנו הוולך קמי שתלך תחת תכיו תו תפשר סתרנים
כדבר ושעה שנתו כתתיון פתחתו ט **הלוקח** עוכר שפתחו על
גוי , תימת היכי
קתמר כהה נתול לת דתין ל"ל לר' תתה דס"ל דתין נתול לת
תלה תי שתתו שכלה תחלה דטתתה טוותת ליה תלה תפילו
לרבנן דלה כעו דטכלה תחלה תתן תחלה בדתי' כפ"ת דתילה , ת"ת
כעי טיהה קיין לכטל הטב' כנוף הנשת' תכל תם תין לו קיין
בנוף הנשת' , תפילו טלר כבי' יס תיכו נתול לת' , ותפילו לקח
לעוכר וכתעבר וילדה תנלו קתמר התם דנתול לה' לת"ד קיין
פירות לתו כקיין הנוף , דתי וכ"ם כשתין לו קיין כנוף הנשת' ,
ותכתן פסק הרמ"כ כלקח וה שכחה וה עוכר , תיכו נתול לת'
וכ"ם כשהשת' של גוי וכ"ל דהכא כלקח הפת' לעוכדה תיירי
יותתיין דרי לשתתים הס"ל קיין כיכו קיין הנוף דתי כדתי' כפ'
יש כוחלין וכפ' הסולח , ת"ל כלוקח שפחה תעוכדת תיירי תסום
דתקנת כסף לשולם תעוכר קתי נקט כלוקח עוכר ותתי דתיכעי
רבויא לומר דנתול לת' כייכו דתפילו ילדה תקתי דתטבלה ותתיית
כרבנן דתי תחל וכו"ע תה נרייך תתי רבויא תת ע"כ נתול לת' כיון
דיש תקנת כסף נתול לת' כדכתיב בקרא תכדין :

ר' יוחנן תמר תי נרסי תני הלוקח ל"ג הכת ר' יוחנן כי לת
תניכו ר' סתם כתנאי תלה ככנוי תו כן פלו תלה ר' חייא
תו ר' חניכא נרסי :

ה"ג ותני שתואל כן תתה לתמר שתואל תכל כן נכר ת"ת תפי'
דשתואל נתי תני הכי וטיטתים תרבויא דכל כן נכר דכתיב
בקרא דשתנה דרכי תפילו ככה ג' כיון דתה לכם קיין ליה
קיין כתתו :

הכיול יתול תילה ופריעה כו' תפי' היו כלן דשות
נתורו ל"ק ליליף כלהו תחד יתורת לתסער
שקולין הן ויכולו כלן כדילפי' פ"ק דערכין ג' דרשו תחד נפש
תחתי שטתא , ותיכו תדתתר רב לת ניתל' פריש' תילה לתכרתם
תניכו תשתע לתיל' ופריעה דדרשין הכא תשתכת כשלתת דתיית
דתשוף דלקתן תי לתו דניתת דכליגא תדרב דליכא לתיתר דלא
ניתנה לתכרתם לתיות לו תוכה רק ליסר לעתיד לתת טעם
לתיות זה לעתיד ולא לנתנה טפי תכל הנשכר שם תכל הא
דתתרי' כיון דרשה נתורה ליה דהא כפ' ערל דרשי
ניתין תשוב תול תת כני ישראל , והוק לתשפוי דתת

ת"ת התמרים

לקמן ס"ה פ"ו וירוש דשבת פר"ת דתילה וכיכתו פ' הערל ודפ"ד נדרים

מ"ח מהדש"ו

דרש' לסו מהמול יחול וגדחקו לתרץ בכחה חנפי . ותי מסחכת' היח חתי קושיח ות"ת ותב"ל לתוס' דלחו מסחכת' היח דוחיח דחשוך דחני נחי בברייח' דחייחי התם . י"ל דח"כ ס"ל לחתוי נחי מילה ופריעה : מחול יחול למסחכת זעוד י"ל דחנרסי' בירוש' דשבת פ' מילה דחלפי' פריש' וניחין מהמול יחול הייטו מליכת דר' עקיבה דדרים ליחני יחירי מכל נר' ישמעחל דס"ל דכרם תורה כלשון בני חדם חדם מדרשי חלמודו' מסחם דע"כ חדם מיניכח בפר"ח דמילה דרשה גמורה דחי מסחכת' בפלמח מדרשה לר' ניחח למחד סיכחו מהמול יחול ולח לר"ק ומכיון דפריעה ע"כ מסחכת' היח כדחי ע"כ ניחין דרשה גמורה :

מוספת דשבת כי' חייתי לה בפר"ח מילה

כירה ופריעה . י"ח דחפקי לפריעה בלשון מילה דחל ולח פרש כחלו לח חל חחן נורך לוח דחרבויח חדרים :

להביא נולד מהול דחפילו כ"ה חודו דחטיפין מחנו דם ברית כדחני רשב"ח :

עקי' פי"ח לא נחלק חת"ק עקי' דקחחר ערלתו ודחי דוחה חת השבת ולח נולד בשחוח מהול דוחה חת השבת דכ"ם חוס' נרוך להטיף מחנו דם ברית וכ"ם חוס' חיטו נריך ועלה קחחר רשב"ח לח נחלקו וכו' . כדחייחי בנח' :

לעקן ס"ד פי"ח

ערלה כנוס' חשור דבק בבשר :

ערלה כפופס כירוס' דייק הדח חח' ערל ערור הוח נדוחין עליה"ס חבל בנחרת דילן לח חשחש הכי דבעי לחידק דחליכח דרב"כחי ב"ש חחלפין עליו ח"ס חדקחחר ר"ח הקפר דפליגי כה ודחי לה בנחרת חשחש דחלטן ערלה כפופס חין רחיס דחפשר ספק ערלה כפופס קחחר :

ועד חת נחלקו של נר . הטחח חשחש דשחיים להבריך הטפס לנולד כשהוח מהול חלטנייך כשהוח מהול דהח בנולד כ"ם חודו וכנר פליגי וחם כן למחי חשחש כ"ם חילה דהלכת' כת"ק דנולד כשהוח מהול חין נריך להטפה מכ"ם נר . וק' דבפ' החולן משמע דנר כשי הטפה . וכר' לרשב"ח לחת טעם כדבר דכיון קטן ונין נר דין הוח שטעוכין הטפה חי לחו דדרשי' הכח דקטן חין נריך להטיף חחנו דכחיב ערלתו ודוקח כקטן דנלי נלי כנר דבח נלי לח נלי :

על חי שנולד מהול מכל כנר לח נחלקו דודחי לח דחי שבת חלח כר ישרחל וכדלעיל פ"ו : הלכה כדברי החלמיד . משמע דקיטו ר"ח כנו של ר' הנלילי . מכל כיוון' חייתי לה של רשב"ח לחודיה . ות"ח לח נפק חידי לענין דיבח דחנן חחוך נחרח דילן פסקינן . וכנר פשיטו הפוסקים הלחח כחנן וחין כחן נורך להחריך כוה :

וכי יש ערל נקבה וכו' פירשחיו כפ' ד' :

זה החטוך כפ' ערל קחחר חדחוריי' חוכל כחרוחיו ורבנן נזרו עליו וקרח דבקט לחם ך' חסכת' כפלחח וטעם חחסכת' ככחן דברייחי ספר חמשע חפר כיריס והוח החטוך בערלתו . ר' יהודה חומר יחול חפני שהיח ערלה כפופס . לח ידעחי מה כפופ ערלה סייך הכח . הרי טעור' החטוך נרחס להדיח והכי ס"ל חפני שהיח ערלה חסוכה . ועוד חחי חחר לפני ר' דחשחש קושיח עליה וחדרכם סייעת' היח חכל כירוס' ובחוספ' נרסינן ר' חומר החטוך לח יחול שלח יכח לירי שכבר ובחקיים נרסי' בחוספ' החטוך נריך ליחול :

בימי בן כוחיח . פרש"י בכ"ח שנל שחכוס ורים כחוכם כבריך כייחר ונפרח יד בן כחיכח וכלחח כהם וכנחם וחלך על חרחל שחי כנים וחחפח וחזרו וכחולו כייחי :

לכרהון כנין חחדין וחולין לכלם היו להם כנים חע"פ שחזרו וכחולו שלח לזוקי חחילה : אפי' ל"ס עבחים בפעיר

ויאמר אלהים שרי אשתך וגו' כתוב אשת חיל עטרת בעלה . אמר ר' אחא בעלה נתעטר בה והיא לא נתעטרה בבעלה . רבנן אמרי מרחא לבעלה . בכל מקום האיש נזור . ברם הכאן כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה אמר ר' יהושע בן קרחא יר' שנשל הב"ה משרי נחלק חציו לשרה וחציו לאברהם . אמר ר' שמעון בן יהחאי יר' שנטל הב"ה משרי היה שם יפורח לפני כסאו של הב"ה אמר לפניו רבון העולמים בשביל שאני קטנה שבאוחיו הוצאחני משרה הצדקת . אמר לה הב"ה לשעבר היית בשמה שרי נקבת ובסופך

מרחא דכעלם ועטרים חחר לחחנלם סחיח כחר חלנות ;

מרחא דכעלם והייטו כי סרה שמה דח"ל ח"ס שנו שמה כלי סכה כדפי' כחנרסם כי סב כחון כו' חכל שרי לח יוכן על הסנרסם כי חין לו בני ולח ס"ל כדר' חנח דכסוף דנרי מחמש סנרה מיוחדת לעטים דשרחי חיכבי ליה ולח כבי לחי דשמה נקרחת על שם שנכשו חניה . נגרת לכל העולם ות"ב כיון דחי חדום שנחחדש עכשו חיכבי ליה לפ"כ"י כחנרסם . ותיכלך חנח י"ל דלח חיכבי' דכיון דפי' כחנרסם מחילה היח נגרת כלנם דחין חלך כלח חטרונה . וכוד דחדכתיה כי סרה שמה ול"ק ושם שמה חטמש דכי נחינת טעם שכבר היח סרה ולכן רחוי לחחר שנחנרסם היח כפנלה שלח נחחדש לה עכשו דכיון דכל חלר שמה חלין סרה שמה בקולה חשום דחנרסם שנל לה בכניחות כלקוח ס"ב ס"ח מסחמח הכי הוי לעולם דהח מחחלה נחחר שנים יסכה שטוכה נרוח הקדש כדחי' כפ"ק כן סורר . ושה שנשו שמה חפשר דחיידי דכני שם חנרסם ונרסה כחחרי כן"ש חנרסם . ורי קק נחי חחת לחי' טעמח לחה שלח כי טעם לשנוי שם סרה ולח"ם כי סרה שמה דשטוש די"ד סרי כחקף לב"ח כי סרי שמה נכנרסם חחחר שניעכו שם חנרסם לשנרים ודרים עטרת כשלה שחשלות שניטלה חחנה ניתן חנים לנפלה וחכי חשחש כפ"ד כ"ח . ורשב"י פליג חחחר די"ח על סרי היחה קורחה חנר ושם כן לח כחלקו חכל טעמי מהם לנחרי :

נחרק חכיו . ושם חחחר ח"ס כחלוק הוה וכי לח חש"ל ה"ח כחנרסם חכלי שיקח חשם סרה . יש לומר לפי שלח היה זוונם טובה יחזו להולד כנים כדכחיב בשמ"ד נבי חנרסם חין חולד לחכי נשל"ח חשם זה וחתן כוה להיחם לנוף ח' חוונם טובה יבא :

היה טם ומורח זה עד"ת . והכוכה שלח שכחשלחים חחות להחנן כשם הנדקה לח חשה ריקם . חכל חכחי חחחת חחרו שחחותי הן נחליים חיים עומדים בעטחן וחחכת' רחו לחן וקדושתן בשחה ט' ושמים לנדנרסם ח"ם בלחוי שהחותיות היו שומנות חתן ובשרחו

וכשברכו אותיות כבדו כיד משה ולא יכול לסבלן וכן אתר כפ"ק דע"ז כשוברת דר' בן תרדיון גוילין בשרפין ואותיות פורחות וכן מ"ש כמן וכן מ"ש כפ"ו פ"ד ע"ד סביכרכה :

הוציאתיו מארם • ומה שלא קראו אותיו' יעקב אבינו כשנשתנה שם יעקב וקרא ישראל לפי שלא נקראו לנקרני מלאים עיקר ושיקר שמילה כדלעיל פמ"ו :

בשביל שתני קטנה דס"ל דמשתכות שם שרה לשרה הוא שהוסיף בגדולתה כגילת ה' שרה קטנה בגילת ה"ת תמורת ולפי שמשתיהן קדושת כלה זו תמורת זו משתיהן משם יה שבכל מ' נברא העולם מ' בלעדיל פי"ב ולהכי חייתי להח הכא • **היתה** שרה לשמה כלות לשון שרש שעל זה נקרא שרה מתחלה תקרס כדתי' בברכות ומשה בכעלה :

היתה שרה לשמה ולשון שרי דמשמע שרה מיוחדת בפרקי' גם פ"ק דברכות שרי לשון יחיד משמע שרתי :

ג ליתן לה בן • וה"ב ה"כ מהי ונס נתתי כו' דמשמע ברכה לחבריתי, יש לומר דה"ק גם כי הברכה היתה הכן מתך שהוא קשה מגדה ומבדך • ושב אליך כעת חיה שנ' עולה להוליד זה הוה כדלעיל :

לברכה החלב שמשפע' מתלב שהיה כגם משפר שלא יהיה הגסה רק ללידה ולא לחלב כשהר יולדות :

והא מדאין לה בתבברה • תימה מהי קו' דלמה לה יכבר כשתיד מחלב שיהא לחרי העבור • וי"ל שמפני שהעבור היה המוקף היה עדיין שהברהם מתר לו ישתמלל יחיה ושרה מתר מתף מחנה אלד לה ה"ל לכבר בשורה שניה עד מחות הקודמת אלל החורתה ליתי בערוחה מעניו העבור שכשתלה היה לה עדנה וחייבו דלי' לה הוברכה לברכה דבכלל העבור היתה עם שהשבר דר' לה ס"ל דהיתה לי שחורה לבערוחה כדעת שהדרש שלה בהוחרת הוסת מיירי :

נותן מהי ידעתיה • ופי' וכרכתי' חנ' ויקראו לפניו אברך הוסת לשון אלכות כדכרי רז"ל והכוונה שיהיה מורים עליהם בחורת האלכות :

דלא ליתון מוכן שלא יבינו עליה למי שהיה עקרה כי לה יתחינו כגם ובדאת' כפ' הפועלי שהיו ה"ה חותרי' רחיקן וקנה שהביאו חשופי הן הסוף ואות' כגנו זה ולא ס"ל הכא כראת' דהם שע"י רבוי דדי שרה החחינו בלידתה שלא שנתן ה' ידיתה על פניהם שלא יבינו לה שם"ם שיהיכחו עדיין עקרה דאל"כ מה ענין ירחה כזה הלא ס"ם בחוש יחתינו כעל כרחם :

עיקר מטרון רחם כלשון רומי • ופי' שהיתה חילונית שתלן לה שם לחולד כו עוכר ועשה לה ה' והיינו וברכתיה כמטרון ולקמן מי"ג דרים לה כתי חוניא ב' לשרה והדא' נושה דעיקר שדבר נפקא חוחקי שרי עקרה חין לה ולד כדדרים גם הכא ס"ו לפי בית ולד חין לה והא דדרים נתי הכי גבי רבקה חפרם כפ"נ ב"ה :

מבאן דרש שברהם • כלו' הלא חיק לך חתי חלכי עתים חתכה יהיו כשלח' וחיתה לנשים הייתו שכתיב ישרחל דכל שכם חיקרי ניי כחומרו נדי וקבל נוי יצא מתך חכל עתים חתי היה דומ"ל דישרא לברהם יקרחו עתים כדכתיב ותתיך לקבל עתי וכ"ם שנחלקו לב' מחלכות יהודה וישרא לה הי לב' רק וחלכי הגוים מחחר שהכיר נויים • וחין לפ' עתים על חדוש וישחבע שחין בכון שיכערנו כעת כדיית החילה על עשו שחינו מקיימה כת"ם הרח"כן ד"ל לא דכוונחם מקטורה מיירי דכבי קטורה חיכללו בכרכ' שרה שעליה מדבר הכא מחכם • ס"ל מחכם דהכא רמז לקטורים דכתיב

מבאן דרש ר"ל כל המוכל לחתר לקחן ס"כ פ"ו פחחלות לכו לחסם בשחם וס"ג פ"ט ויהי ומשחע לפ"ו שלא היה ע"פ הדבר פ' רחמנו ולפ"ו נר' דס"ל דקטורה חינה הגר וחלכי עתים חני מפרש כיהוד וישרא ל"ג על ישרא וחדום כהכרם' כוחתיך לגוים :

ג ויפול מהרהם על פניו כו' כחוב לעיל פ"ו ושם פירשתיו לעיל פמ"ו

ד לבית שברה כו' שהחימה חיתו כחברהם מגד עגמו שלא להיות שרה כת ל' חיך חלד לזקן שהורות מבדה שלא חלד כעגמו וכ"ם לזקן • שחפי' יולד יהיה כהתעוברות לפם כחור • וכר' דדייק לה חד"ל הכן ק' שנה יולד וחח דמסייה שהים חזקן כו' טעמח דקרח קחמר כי חם שחתה מבדה ולח חגלו מפני שהשים חינו חזקן לפ' כו' ל"ב משום הכי הוזקן לפ' שחין החימה שלח מבדה מכיון דהשים חינו חזקן כי חינו זה כח השים יולד כן ק' שנה וכדהכחב

פי' מנו וכרגם

הרח"כע שדבר חברהם חינו בפל ל' כשרה כי חניכו חכות שכל ל' הולד והוח ג דול מל' שנה וחיו הדורות מרוכים כימי חברהם מחיי דור ודור • וכמו כן כתב הרח"ם בן פם • גם הרח"ם ערער על מה שכתב רש"י שהיה תימה לוך יולד חברהם בן מחה שנה חם שחחר השים חינו חזקן שדרך העולם בן ומכל מקום ק' לוחם ליה מהחי טעמח תיפוק לי דחברהם הולד ישמעחל בן פ"ה וחינו דחוק שיולד בן ס' כמו שרה שחפילו בחרוזה לח ילדה • ומשמ שלא הולד רק לח ישחעחל לוך רחיה שיולד שרח' כי חחר שהוקן נכנס מעיינו • ומכל מקום קחמר דלוך שרחה מכל זקנתו מכיון דהשים חברהם חלא יוקן :

אף לוחת לא היה בנדך • בר' דר' עזר' נחי חברם קרא כרבי יודן מהקושי הוא לידת שרה לחברהם חלא דחמר' חמשם דגם לידת שרה מבחור בגל ל"ת היה לכי שהשם חזקנת וקנה הלבן ק' שנה להבדיל הקושי הכל לר' עזריה אף בשרה חבד עכחה לא היה רחוי לחתוה עם היות החתיה כנשים שבחותה שחרי כת ל' שנה היתה ולא הוקינה וחם כן החתיה כתן תיכה חבד חברהם לחוליד ולא חבד שרה לחוזה חלא לחכור שניהם כי אף חם הם רחויים להוליד זה בכחורה וזה בכחור • וכל מקום קשה קולדת חברהם חברה חחתר שים הולשם בשניהם שב פ"ו ונשחת ניחח דקנה הלבן ק' שנה יולד ולא נקט הם שרה בת ל' לחוד ולא חתמה על לשון לא היה נגרך שפי לא היה רחוי וכן לעיל פ' ולא נגרך מקשי אף על דח לא הוה נגרך • וכן כירוש' ואם חחמר ומכ"ל שבת ל' לא הוקינה • כ"ל מדחמרה חביחלך כיפיה כהיותה קדוכה לנשים שבה ולא ס"ל שחורה לנערותה בשחחרה שחרי כלותי היתה לי עדנה חלא שניכר חזרת הוסת לבד :

איזו היא זקנה • כי היכי דלא חיקשי לחם מחחר שברה לא הוקינה חדבתיב וחברהם ושרה זקנים וחחרי כלותי ל"ת זקנה חקרת כל שחורין לא חיתה פלונית לרוב שנותיה וחינה מקבדת עם • יות עדין בחקנה וכן שרה לריבוי שנותיה נקרחת זקינה עם שרה בחורה בטבעם : **כשל** לחיכבו • לומר

דחחתר

לי׳ שמעאל יחיה לפניך ׳ ויאמר אלהים שרה אשתך :

ו וישמעאל שמעתיך ׳ רבי יוחנן בשם ר׳ יהושע בר חנינא למד מבן האמה ׳ הנה ברכתי אותו ׳ וה יצחק ׳ והפריתי אותו ׳ זה יצחק ׳ והרביתי אותו ׳ וה יצחק ׳ וישמעאל בבר שמעתי אותו על ידי מלאך ׳ ר׳ אבא בר כהנא בשם ר׳ כורי כאן בן האמה למד מבן הגבירה ׳ הנה ברכתי אותו ׳ וה ישמעאל ׳ והפריתי אותו ׳ וה ישמעאל והרביתי אותו זה ישמעאל ׳ ק׳ו ואת בריתי אקים את יצחק :

ז אמר רבי יצחק כתיב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר אילו בני גבירה ׳ וישמעאל אינו מעמיד שנים עשר אלא אותן נשואים הם׳ראו נשואים אין ׳ אבל אלו מטות כם ראו שבעים נפש אומר סלה ׳ ואת בריתי אקים את יצחק ׳ ר׳ הונא בשם ר׳ אידי אותה השנה מעוברת היתה :

ח ויכל לדבר אתו ׳ תני הפטר מחבירו כיון גדול בין קטן צריך ליטול ממנו רשות שמו אתה למד מאברהם עם אחת היה אברהם מדבר עם הב׳ה כאן מלאכי השרת לדבר עמו אמר ירדן נפטר מן השכינה שהיא גדולה מכם תהלה ׳ אחר כך אני מדבר עמכם בינת שדבר עם הב׳ה כך

מכח לה ניחח ליה לפ׳ וליטמעאל מחמתיך ע׳ מחלוך דלה מכרכי מדכרי החלוך נודעו לחכרים ועוד לה ניחח לחוקוני ברכתי אותו והפריתי והרביתי חיכחך וי׳ב נשיאי יולד הכה ולה׳ק כרימה דקרא כן כחמה למד מכן הגבירה ובו חשם לחכרהם נחברך זרעו כחה שיהי גבי ומחעצם לגבי גדול וכה שיהי זרעך וכרת כרית לת החוך לזרעו ועד עכמו תולי חכה מחכרהם מהכל ישקיים ויטמעאל וכשנחפער ניצחק ומחר לו סיקים כריתו לחו נחפרד לו מכל הדכרים הכם ישקיימו כו ולכי מה יכחך מחכרהם לת ישמעאל לה זכה לכלום וכח׳ם מרכה׳ן שם לו יטמעאל יהיה לכ׳ה וליטמעאל מחמתיך ע׳ מחלוך דלה מכרכי מדכרי החלוך וכה ברכתי לחו ולזרעך ולזרע זרעך ולזרע ישמעאל כי עדיין לה נחרב חלוך ושנחן לחכר החלוך כי לחו הכרית והשלו חכו קשר וליטמעאל מחמתיך עם הקדש כלחר ולישמעאל נסכן יש לך ללחוד מדלעיל וחחנם חלוך מנים עשר נשיחים יולד לה לך יצחק מי ישמעאל כי עדיין לה נחרב מי כיצחק חלה כחרים חדשה ז ליטמעאל וכן ילחוד יצחק מחכר בקל וחחר וחכו חת כריתי לקים חת יצחק דכניה לחחר ולחכל שכן דכן הגבירה יהיו לו מנים עשר נשיחים כנחמי׳ ב׳ נשיחים עשר חשם ע׳ כחלטן קכרה ודוק דכריה קחחר כמן כן כחחה לחר כלי חפ׳ב דכשיפה הוי חיפכח ׳ וחפ׳ב דילפות דריפה חיכו ק׳ו נקט כן כחחה וכן הגבירה חנב סיפה וחנב דר׳ יוחנן ׳ וילקוטנים כדרכי יוחנן כן כחחה למד מכן הגבירה וכדרכי לכח חיככח ׳ ולפי זה יהיר דהכה ברכתי לותו כו׳ כחלה מיהרי ולרכי לכח ליטמעאל חיידי ספי׳ וליטמעאל מחמתיך מחמתיך חלכן הכה ברכתי לותו כו׳ ולת בריתי לקים לת יצחק לקוד ולחר וח׳ם כלן גן הגבירה למד מכח חשם דלה חכרהם כן׳ כשם חכרהם כי כב׳ת חברכות חפורטו׳ ביצחק קלחר דהכה הוי חחוכה לפי כילפות׳ מכן כחחה דליטמעאל מחמתיך היינו כל ידי מלחך ילכך ע׳ב הכה ברכתי לותו לה קלי ליטמעאל כי לה נחחרו נשיחים חלה כחלוך חלה ליצחק קלי ולה קלחר הכה ישמעאל חלה לחר סילחות מחכו והוכיר חם שמעון על ידי כחלוך לחר כחח׳ם שלה פרש ברכתי כזה ילחוד שגם כו יהיה ברכה ופרט ופרט כילוק ו׳ב נשיחים יולד כתו מחיצחק יעמו ו׳ב שבטים ׳ ולפי פעדיין לה נודעו י׳ב שבטים ליצחק חפסר דכתה יהיה ורעך ירוש מהכוכבים ׳ כ׳ח חלות ושוב לחר ולת בריתי לקים לת יצחק ליטמעאל יחלפו יצחק ליטמעאל כי חין קיום כרית רק ליצחק ׳ ועיסת עז יותר נכוכה :

ט ארן בני גבירה לעיל קלי דילפי ק׳ו לכן הגבירה חכן כחחה לשנים עשר נשיחים כחם עכרים כהחות קרח וחשב חות ׳ חשמעיכחה חו פלוני ; ישמעאל וישראל לישמעאל ליטמעאל מחמתיך כחחיה דחחכתב שכטי ישראל חשנים דלישראל דוקח נחשלו שנים עשר שבטים דח׳ל כל חלה שבטים י׳ב :

הגדא נשיחים ורחת רחש שיכלו כשנים ולה דחי לשנים ; וכחה דחכתי לכיון לשל סרדת כרחש חיירי ליטמעאל דוקח לשנים עשר נשיחים ולה חשם חשפחות חלה כשל חכרהם לשנים ; ולחי חשם חשפחות חלה כשלי סרדת קיים נשיחים חלופים חו חלכים מיכעי ליה חכיון דהך חחוכי חושלים חם שלין כן כשלי ישראל שלין חדוכים לנחרי :

ניטות סיכיו קיימים וחזקי כחטות וטחטות שנף וכרי ח׳ב שכחטות חטות לותר שלה כלי שכחטות וישרדים חשר לשכטים הם לותו קיים לעולם ׳ וכ׳ד שוף כי׳ב חתר כשם שנשכע ה׳ לחכות כך נשכע לשכטים ׳ אורחה הכה חשוכרת כיתה דפי׳ לחוכד חשוב חלוך לי׳ט הכה רחטן סיגו כשת דחשכחיתי עשר שלה דכחב הוו קיימין ט׳ הכה רחטן סיגו כשת דחשכחיתי עשר שלה

בין הכשרים לעידה על ידי שהשנה מעוברת ולהה"ג וכשנין מחר נה מסכתת ימי עבור וכלאות כ"ק ד"ר ולכך צריך לומר שנכנסת המילה והעילה כשברי הוס שהמלאכים נב' למילתו כאן כדאי כמילים וכפרקי ר"א מיתת רכיום שכפו נמול מכרהם ומ"מ נתנוה עליה לומר דמקמי הכי נעטוה עליה ולא נמול פר תברי דכשנכנס היום הוא נמול מסתם כתותו יום שנולד ויעול דרייתן מקדימין שבתו, וכיון דכן ת"ל לפרם לאמת, ת"ק לאברהם למועד הוה כשנה מחרת כתב הזה שיהים כשנה מחרת דמס כן נולד יצחק בחודש כשבתו אלא צריך לומר כדפר"ת דס"ל כשיון נברית העולם והדר נפקח כשנה מחרת ולמועד הזה שיהיו למועד מחר דביום הכפו' אמר לו וקרוב לשמוח כלו' למועד הזה דמשמע שנה מחרת ומ"ת כיון דכתי כך נמול המלאכי משכו לשברי דכתי יו"נ למילתו מס כן למוע' תשוב אליך כעת שפי' ר"ת הכא דמשמע הוי חג בשכות, כגר תירגו כחוס' דה"ק למועד ומחר מחר כתב דקיימינן כיה דכתיב קיימי כתב תיכון דלמה הוה כי היים כפניו, ומס תאמר כיון דמסקינן דמס לית כן לא תשכחת ז' ירחים תפילו שהשנה הילדה למקוסטין דמס לית כן לא תשכחת ז' ירחים תפילו שהשנה מחוכנת כי מדלת ימי טומחת פירשה נדה כשתכנסה מהמלך, מס כן מה צריך לומר שהשנה העוברת הא תעבר דשכלה כלילה ק' לחג וילדה היום לחרון של פסח, והתום פירנו דאחר פס"ג ומכילתא דב"ט כיסן נולד יצחק ותיון זה מספיק דחכלן דב"ט נולד, ותי"ת נמר לה לית הוס צריך הנמרת ק"ק דה"ת שהשנה לתילוף דשכשה נולד יצחק מסוס דע"כ למועד שהוא היום פסח ולא תא אלו עברת דלא תשכחת ימי עבור כין הכשרים לעידה, ויש לומר דכיון שברהם תפילו ברוכי תשעין הכא כתי קיים ז' נקיים שהיה השכינה נתפשטה כל ישראל הילכך תפילו תיתת דלא רחמה אלא יום א' לא תניח שכלה עד לילה לחג ולא ילדה אלא כאחת תפשה, שכל ק' כין דהשנה מעוברת היתה תפילו לא ילדה לתקופתי ותפילו מדלת ימי טומחה תשכחת ז' חדשים מי"ב לשתרי עד כ' לכיסן, ומה לומר תעבור כשנה כתחלת המועד ולא כתובו ר' ק' ת"ל לומר הכא תקרא, דלמועד הזה מחה השנה תעבור כיה תף על גב דתשוב קרא למועד תשוב כשיון למועד הכי כיון דתשוב קרא דיכן לא הוה כ"כ דכיון דכיוהך קאי שפי תשכחת ז' חדשים תקיטעין כין יום הכשורה לפסח הכ"ר, ויש לומר דמדשים ת"ל דתפילו יולדת ל' תיכף לתקופתי לא כך תקרא דהשנה מעוברת היתה ותי"ב לשתרי שהוא יום כשורה המלאך תיכף כתי ז' חדשים שלמים דלא ת"ל לא תאחר לקיים ושרה פירשה נידים, ותפילו תיתת דם ל' תכי סבר דכ' כיסן נולד יצחק תשכחת שפיר ז' חדשים שלמים תי"ב לשתרי תכי כי תדלת ימי טומחת לתף על גב דכ"ט יכה כילת תיתת דם ל' תכי כיסן נולד יצחק, שתין שכל תודי הוה דכר"ת לא תאחרו ר"ת ותי' יהוסף תלת ככשה נולד יצחק נר' דתתו סברי כתוך הפס' נולד ולמועד לתו דקאי כתחלתו, אך תיתת דהא ר"ת ורבי יהוסף ס"ל כפרק' שרה כדתניא כפ"ק דר"ה ותכיון דכשנה כ' והמלאך תיי"ך ותילך הוו היתך נפקדה כר"ה דתיב"ג דנפקדה לשרה כיום תלת נזדתרה כדפרי', ת"ת תדלת ית' פקד את שרה כאחר מחר מכתת שכשורת ה' קדושה לפקידה דהא כאחר מחר היתו כשורה כדלקמן פ"ג, ובהוחק י"ל דכשתת תודיענו שכחוב פה' פקדה כר"ה כתו שפיטרה אחר כך, ירא דכתיב תדרשים בליני תדכרת ותדר"ה, ום"ל שהמילה ושבשורה כניסן היו כדאתכתוב כפ"ת סי' י"ד:

ח **הנפטר** מחכירו כין תכירו גדול כין קטן, וברייתו דתי גדול הוה תוני דוקא תגדול תפני כתוהו לריך ליטול תחנו דשות, ותי קטן ה"א דוקא קטן שעתידה הגדול תלנו תחזי, ופטירתו קשה היה כעיניו ותייתי ראיה לתרייהו מפכרים לתחת תחיכל לדכי תתו דר"ל שה לת' נפש מחכרים עד שגטל דשות מחנו דת"כ תתי קת"ל פשי שכבלותו לדכי יעלה מעליו, ות"ק גבי סדום וילך ה' כתי' כלה הוא דריש לקמן כל זמן שהשניטר, ות"ק ריש לקים התנו' הן התרכבה קיימו תדכרים תו תחכל לחכרים, ות"ת לית תיתת כולה קרא להכי הוא דתתת, ל"ק דשיקר קרא לא כריך להכי דתשנה"ם, נעכ עליו נפקק תלת תלישי תתת לומי דכטל"ת דשות כתב ושעל דהכי ע"ל לפי שהשכיו עליו שהן תרכבתו ויובב תעליו תלים שמי לישנך לתפתני תלת הוה תלום נכולתי כשלשה כדכי תת"ל כל ברכו תלת מיד כשרתם רן לקרתם, וי"ת שת"ם ה' תל נת תעבור תעל עבדך כלפי השכינה נתתר ותם כן לת נפטר תת"ה תלת עובדת תחרת היתי והכי נתירי לה:

לקמן פ"ב

חוזת פ' עד סיטוה

יפעיה סם

נפטר תם', תין לפ' תפטל תחלה רשות תשכינה לפי שגדולה תכם דתה טורף לתתי טמתת הת תתרי כין גדול כין קטן צריך ליטול תחנו רשות תלת ה"ם תחכר תחלה עם השכיל כל ברכי עליהטנר תחנה שהיה גדולה תכם וצריך להקדי דכורה לדכורכם וז"ם כיון שהכל עם ה' כל ברכו:

הפטר כשנו', ק' דכשלהי ברכות תתר הנפטר תחכירו תל יתתר לו לך בשלום תלת לך לשלום, ויש לתלק כין לשון פטירה להלוקה דפטירה היה כהוה וצריך בו כשלום והלוקה על עתיד ובופל בו לשלום שיתפת תלום כהליכתו כי היכי דכשיכה ובופל כשלום דתפלכין תשכתי כשלום כשוני כשלום:

הן הן תתרכבה קדושת השבי של חיות הקדש והיא הנק' תרכבה כן היא על התכות ולפי שהנדיקים גדולים תפלתן השרת לתר שהן הן עיקר התרכבה וגם לכתרת הרא כת"ר תתמורה שלתרכבה תלוקת הברתים השתיתיים ופני כחיות השכשתם כיסודות כתתתוני השנה כתן שהתכו עיקר התשפיעי כין שהכל נברת כשבילם והם יסוד עולם תויר שכשודו בר כשו' יותר ע"י הנדיקים תרחותו ע"י פעולותיו כשכשיות שזה היתו בר' דק לתכתי לא ותעשי הנדיקי תפורסתי: **שנא'** ויעל עליו ותש"ם שהין רחיה ליעקב כין דהשכין כתברהם ויעקב תסתפ"ם כיעקב וכ"ם לת"ם דת"ה כבל הנדיקים:

והנה ה' נצב עליו תף על גב דהה תייתי ויעל ליעקב תייתי לתשתעי שגב תורחים שכי נצב עליו על יעקב תלת כת"ד על השלם כדלקמן:

ס **בשעה** שגל לתחות דרים לה לתלך לי תל הר שעיר והכת לת תייתי לית תסתע דתקרת דהכת דייק, וגר' דק"ל לת"ל ויקח תברהם תלת היה ל"ל רק ויעש תברהם כשהר טהו ה' וכללו זה הוו ישתמעל וילדי כיתו ותקנת כפסו ולה"ק דתתת לתי שהיו ילדי כיתר ותקנת כפסו עד שכשורת נעשה תערלותיהם:

ועלה ריתן בתחוותת היתה כשגטל תברהם וכל ילדי פיתו ועשה נעשה כערלות והיה לתל דם ותגל תביתו תפר הק' כה לתלתים כותו נכקר תהול' תתרו לפניו רבי"ש תה תדם ותדעיהו תתה הולך כתקום הטובת כתקום תל דם ועל תקן וסרוית, תפר להם תייב' ערב לי ותותו דם תל ערלות תתר ולכוה וכו' וכתן הוסיפו ענין התלוה, וטעם הדבר שזה היה כרית ניחוח לתה שעכשו דתם ותתו כפרם להוות רתה ותול"ע כתייהם ותין קרכן, גדול תוה וזה תסתים לתחד תשפתי תתילה שכתתני כבי"ת סימן ז' שהיה תתום קרכן ותסורת נפש תל קדוש ה' וגקט רוח קטורת סתים שהות תכחר הריחות ושולה שהיה כליל שכלה קדש לה' לריח ניחות:

ועדה הכוונה כזה שהכירו כתותי כתתו' שהשרלה רתה כיון

מה לכן ושחידה לפניהם כנגבה נגוסה והוד מכסול עד"ם כפ'
כחליל מהנדיקים כדמה להם יגר הרע כהר נמוה ותלול וסלעת
גזרית החמה הברם כי מרכה כסר מרכה רמה מכל הדגרים
הגופי' האחן יכלם ושופם תקות מגום רמה תסו כריח קטרת סמי'
מרוח לענגים ענג קטרת שלמות
אברהם בלילה היו כל בני דורו אומרים בכך וכך אילו היינו
רואים אותו לא היינו מניחים אותו ליפול אלא בעצם היום
הזה דרגשה ליה ישלל ' נפול אברהם ' אמר ר אבא בר כהנא
הרגיש ונצטער כדי שיכפול לו הקב"ה שכרו ' אמר ר לוי מל
אברהם אין בתיב כאן אלא נפול ' ברק את עצמו ומצא עצמו
מהול ' אמר ר ברכיה בהתיא עזתה אקול ' ר אבא בר כהנא
לר לוי אמר לירד שקרנא כזכנא את ' אלא הרגיש ונצטער
כדי שיכפול הקב"ה שכרו ;

יג **וכל** אנשי ביתו ילידי בית וסקנת כסף ' תניא החולבים
לירידי של עכו"ם וסכחולו של מוער ליקח מהם בתים
שדות וכרמים ועבדים שפחות ' ר אמר בשם ריש לקיש אמר
לא סוף דבר עבדים סהולין הן לו ' אלא אפי' ערלים שפני
שהוא מכנסן תחת כנפי השכינה ' ר יהושע בן לוי בעא קומי
דריש לקיש אמר ליה מהו ליקח עבדי ערלים מן העכו"ם א"ל
אימתי את שושני בי"ם ' תנא אפי' בשבת ' וכן הקונה הצר
בארץ ישראל א"ל הרי למחר בכך וכך משום רחביכה ארץ
ישראל יש לו רשות לומר כך ' תני חוקיה עד רחתה ' אפי'
בשבת שכן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת ' שלשה
ירודים הם ירוד עזה ' וירוד עכו ' וירוד בטנן ' ואין לך מחוור
מכלם אלא ירוד בטנן ;

יג **אמר** אברהם עד שלא מלתי היו העוברים והשבים
באים אצלי תאמר משמלתי אינן באים אצלי '
אמר לו הקב"ה עד שלא מלית היו בני אדם ערלים באים
אצלך עכשיו אני בכבודי בא ונגלה עליך ' הה"ד וירא אליו ה'
באלוני ממרא ;

פרשת מח

לה נחול ע"י אחר ; **ונצא** עצמו מהול ומחלצה לה מסרש
כי לה עסקינן כמילתו משעת ומצוותיו ' וכר שאחר לאכסניאים
כדידי לה מסכלנות כלתי' בידוע ' ה כ כיום הזה נמול בדרך נס
כדי שלא יטעו ; **ועדך** יי' שפעמים כמעשיו ותנא עלמו מסוק
להודו כמהול ; **ישקרנא** דחיפה את כריסי תפחוד מהמהול שיהא
עכשו ועוד שלא היה לאות לשיפסיד שכר המצוה משום נער ;

יג **הולכים** לירידי ס"ג כחולו ס"ת דחשוש לפת ס"ת
מיתניתי בתוספתא וכפ"ק דע"ז מייתי לה
לאקשויי מדרי לאחר נתנה מע"ת אחר מתנה לה כ"ם ' ומיתני
דתנה מלוקח מכעל הכית דלמ"ק מיבעיא מיבעיא ומיחל
מוקי לה כלוקח מיאחר לגיעה הנאה לע"ת ;

עבדים מהולין הן לי כלו' פיי לעכו"ם עבדים מהולים
לאחור שקבלו מיהרחל רשב מר שמלתן ; **נפני**
שהוא מכנסין ' ק"ק למ"ל הלי טעמא הוא כתיב ועדות וכתיב כאי
לוקחים וליכא למי שמעה ' ומשמ עבדים עבדים עבדים עדיים לאחרים
כע"ה ; **נפני** שהוא מכנסן ' ומייתי לה מי תוספתא הכא חסר
דק"ל וכל מכנסי כיפי נר ל"ל שכבר נזכרו ' עוד מהי נמלו
מחו דלא לומר כיום המולו ככר כתיב בשבם היום הזה מכל מקו
דבריר"ל על כתוספת' מיתרין קרא דהא רחמיה שבה שהמילו מל
על ידי שהכניסן תחת כנפי השכינה תע"ב שמתנתן לה סו
כדאמרן לכך ' ומהאי טעמא נר דדרים כפר ' ס מותן שנמלו ניתן
מהרים לה בתקיימו הן ורע שם כיי לחיותר ' לאחר מתנ' שלא מל
כחולי מתנתן לה מפני שפר ' מחתו לכר בתקיי נדוניה ;
מדר ליקח מכני פרלי מן העכו"ם דלית מהרחמה אחהד מהי
שם כם מתנה להכניסן תכ"ה ' וכן הקונה הנר מן
היכא מתנת ישוח ס' ואיידי דקאחר שם מתנה בקניית מבדי שדה
חייבי לה נמי לכתי ' מכל בירות ' נרשי שהשלים מהרלוקח
מן עכ"ם כפ' ומהדר תותר ' **בית** שפי' מתנ' דלה מ"ם
דלה חחיר כולי האי ומשני ליה דאחפי בשבת שדי מכל מרחם נר
שדי ירחוק בשיניו דדי כל מסופק אפי כ"ם ;
הרי לאחר ככך וכך דלה יגמור מחקת כפיו דלה לאחר לאחר
לקבל ככך וכך והנני יכין ויגמור לו מחקת ' והכי מיחה
בירוש' כיצד הוא עושה מדלה לו כיסים של דינרין והנני חוסם
ומשלה לאחריים חוסם שטרי המכר לפני מרכותיהם ;

אלא בשעם היום הזה מסחם דאי לאו דאי משמע ימול בלילה
וק"ל דילמא מפני שהיו מהמוטת מזומנין כיום
סופר ולולא הוא שנמול ביום וכדאמרינן לקמן כיי
עוחד כהדי מנות מזומנין כיו'
אברהם כלילה היו כל בני דורו אומרים בכך וכך אילו היינו
רואים אותו לא היינו מניחים אותו ליפול אלא בעצם היום
הזה דרגשה ליה ישלל ' נפול אברהם ' אמר ר אבא בר כהנא
הרגיש ונצטער כדי שיכפול לו הקב"ה שכרו ' אמר ר לוי מל
אברהם אין בתיב כאן אלא נפול ' ברק את עצמו ומצא עצמו
מהול ' אמר ר ברכיה בהתיא עזתה אקול ' ר אבא בר כהנא
לר לוי אמר לירד שקרנא כזכנא את ' אלא הרגיש ונצטער
כדי שיכפול הקב"ה שכרו ;

יג **וכל** אנשי ביתו ילידי בית וסקנת כסף ' תניא החולבים
לירידי של עכו"ם וסכחולו של מוער ליקח מהם בתים
שדות וכרמים ועבדים שפחות ' ר אמר בשם ריש לקיש אמר
לא סוף דבר עבדים סהולין הן לו ' אלא אפי' ערלים שפני
שהוא מכנסן תחת כנפי השכינה ' ר יהושע בן לוי בעא קומי
דריש לקיש אמר ליה מהו ליקח עבדי ערלים מן העכו"ם א"ל
אימתי את שושני בי"ם ' תנא אפי' בשבת ' וכן הקונה הצר
בארץ ישראל א"ל הרי למחר בכך וכך משום רחביכה ארץ
ישראל יש לו רשות לומר כך ' תני חוקיה עד רחתה ' אפי'
בשבת שכן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת ' שלשה
ירודים הם ירוד עזה ' וירוד עכו ' וירוד בטנן ' ואין לך מחוור
מכלם אלא ירוד בטנן ;

יג **אמר** אברהם עד שלא מלתי היו העוברים והשבים
באים אצלי תאמר משמלתי אינן באים אצלי '
אמר לו הקב"ה עד שלא מלית היו בני אדם ערלים באים
אצלך עכשיו אני בכבודי בא ונגלה עליך ' הה"ד וירא אליו ה'
באלוני ממרא ;

פרשת מח

לה נחול ע"י אחר ; **ונצא** עצמו מהול ומחלצה לה מסרש
כי לה עסקינן כמילתו משעת ומצוותיו ' וכר שאחר לאכסניאים
כדידי לה מסכלנות כלתי' בידוע ' ה כ כיום הזה נמול בדרך נס
כדי שלא יטעו ; **ועדך** יי' שפעמים כמעשיו ותנא עלמו מסוק
להודו כמהול ; **ישקרנא** דחיפה את כריסי תפחוד מהמהול שיהא
עכשו ועוד שלא היה לאות לשיפסיד שכר המצוה משום נער ;

יג **הולכים** לירידי ס"ג כחולו ס"ת דחשוש לפת ס"ת
מיתניתי בתוספתא וכפ"ק דע"ז מייתי לה
לאקשויי מדרי לאחר נתנה מע"ת אחר מתנה לה כ"ם ' ומיתני
דתנה מלוקח מכעל הכית דלמ"ק מיבעיא מיבעיא ומיחל
מוקי לה כלוקח מיאחר לגיעה הנאה לע"ת ;

עבדים מהולין הן לי כלו' פיי לעכו"ם עבדים מהולים
לאחור שקבלו מיהרחל רשב מר שמלתן ; **נפני**
שהוא מכנסין ' ק"ק למ"ל הלי טעמא הוא כתיב ועדות וכתיב כאי
לוקחים וליכא למי שמעה ' ומשמ עבדים עבדים עבדים עדיים לאחרים
כע"ה ; **נפני** שהוא מכנסן ' ומייתי לה מי תוספתא הכא חסר
דק"ל וכל מכנסי כיפי נר ל"ל שכבר נזכרו ' עוד מהי נמלו
מחו דלא לומר כיום המולו ככר כתיב בשבם היום הזה מכל מקו
דבריר"ל על כתוספת' מיתרין קרא דהא רחמיה שבה שהמילו מל
על ידי שהכניסן תחת כנפי השכינה תע"ב שמתנתן לה סו
כדאמרן לכך ' ומהאי טעמא נר דדרים כפר ' ס מותן שנמלו ניתן
מהרים לה בתקיימו הן ורע שם כיי לחיותר ' לאחר מתנ' שלא מל
כחולי מתנתן לה מפני שפר ' מחתו לכר בתקיי נדוניה ;
מדר ליקח מכני פרלי מן העכו"ם דלית מהרחמה אחהד מהי
שם כם מתנה להכניסן תכ"ה ' וכן הקונה הנר מן
היכא מתנת ישוח ס' ואיידי דקאחר שם מתנה בקניית מבדי שדה
חייבי לה נמי לכתי ' מכל בירות ' נרשי שהשלים מהרלוקח
מן עכ"ם כפ' ומהדר תותר ' **בית** שפי' מתנ' דלה מ"ם
דלה חחיר כולי האי ומשני ליה דאחפי בשבת שדי מכל מרחם נר
שדי ירחוק בשיניו דדי כל מסופק אפי כ"ם ;
הרי לאחר ככך וכך דלה יגמור מחקת כפיו דלה לאחר לאחר
לקבל ככך וכך והנני יכין ויגמור לו מחקת ' והכי מיחה
בירוש' כיצד הוא עושה מדלה לו כיסים של דינרין והנני חוסם
ומשלה לאחריים חוסם שטרי המכר לפני מרכותיהם ;

שבן מניכו לה מייתי ראיה דעד דרדקה הינו בשבת דהוה מפי השמועה למדו דעד דרדקה תלילו בשבת כדשנו בספרי, ומה הוא ראיה מיהושע שהיו שתים דשל פי הדבר שכך כדלקמן ס"ד הילמ"ה הורמת שתים היתה, וכירושלמי פ"ק דשבת נבי ס"ד הילמ"ה על עיר של עכו"ם פחות מג' יתים גר' הוא דתימא מן מקיפין על עיר של עכו"ם אבל כחלחתת חוכה תלילו בשבת שכן מניכו בחלחתת הרשות אבל כחלחתת הסמוכה לעיר תלילו בשבת, אלא מכאן ירחיו אלא בשבת וכתיב עד דרדקה הוי בשבת, ת"ש הכא שכן מניכו הרשע קלי דקתמר דחכיכה מרן ישראל וקא מייתי ראיה מדברי עד דרדקה מכילו בשבת ומה ראיה מיריחו אלמא מקום ישוב מרן ישראל מקילין, וכירושלמי דתמקין נרסינן כיכד הוא עושה מרחם לו כיסין וכו' שכן מניכו אלא נכבשה ירחיו כו' וכתיב עד דרדקה וכו':

אלא כשבת כדילוף כם"ד פי"ד מקרחי: ! ג' ירודים הם שהיו כימיהם דהוה כהו לאחז דע"ו התחיל שכבלן ירדה כטבן דלית כיה כ"כ שוחרי' משוכדי ע"ו וכירושלמי כפי מהו לילך עם וקחת"ל שכשנתי אסור בן עיר מותר וכן שיירת: יג אביר מכרים, הכתוב דריש מה שכתב וירח אליו כתר כתולו אלו לא מם' קרח למה נכרחה אליו וקאמר שהוא מפני אלא היו עיכרים וכעים כאן אלו, וכפושלים אחרו שכח לכקרו כחליו מתולעו:

משמלתי מינן כתיב ככר פירש הכתוב כפת"ו
סימנ"ב , ויתכן נם כן לפי שיפחדו שיעול
מוסף כעל כרחם וכמו שאחר כך היה
מניירם כעל כרחם כדלקמן פרק
מ"ט וטעם הצנעת אחלה זו
וחלוף תכוכות רבי עליה
כנ' זחבי מכתוב
כפרקת"ח סי'
י' כעזרת
פעם:

פרשת נח סדר וירא אליו

ו זה מכרחם מניחן לו מנן ישמעו דכתיב מכבי מנן לך • ומפ' ב דולחי המזמור כדוד מדבר ורחמו נם למכרחם שיעבוד דוד נם על מה שהיה למכותיו לו שנם כדוד היו כפלשתים אלא והיה המכ סי לו • וכן כ"ל לפי מה שפי' כמנחו' המקרא כיכרחל:

בבבשן שהוליכו עם נמרוד הנילו ה' כדלעיל בל"ח וברשכון פירד מנרימה ונתנה לתן בעיני פרע ולחיותו כרעב וכמלכים שעמד כנגד ד' המלכים כמתי מעט:

בבבשן הוא י"ל דמשום דשעד מעמם בכנגד מחרים חת' ככבען שעשדו נגד נחרוד ונלא יוכל מהם וקאמר נמי רשכון דלחם לכך מהם ישעד • וקאמר כמלכי מדכתי' וימיך תפעדני וכתיב יתן ה' עוזי חיל:

בבבשן הוא • וה"ת ה"ל לאקדומי וימיך תפעדני למנן לך יעבך דאמרי מנן לך כתר מלחמה המלכים נאמר לו • י"ל דקרא הוא דקתני ליה אלא ירח כי הכא יתברך לו למנן מחיל ומתמנן מתחלה ניתן לו ומתמנו נעזר בכל כרוחיו:

מה עניה הרבה היכן נהג ה' עם מכרהם כמדת ענוה רבה שפירש ועכותך תרבני הדת עכותך עמי:

שהיה יוסף , והודה לה' כמלכד הטיבו עם מכרהם כתוכלות הנזכר הטיב עמו כמדת הכבוד והמעלה שביכדו לו שבכל לה' כעם היות מכרהם רחוי להיות כעבד לפניו על מה שחננו על כל זה היה תעכותנותו יתברך לחלוק לו כבוד לעמוד לפניו עד"ם כפ"ם ועכותך תרבני וס' הולך לפניהם:

ההד וירח אליו סיפיה דקרא והוא יוסב ודרשינן לקמן יוסב כתיב בקש לעמוד כו' ואם תאמר הוי ליה למכתב תגדה זו כתר כל כך דכתיכה דקיימי תוירת אין ה' בא כתי תוירת אלא קלי דמוסדק"ל ס"ט מהרחם הזו פלא נתפרש לחה דכתיב כפוף אמ"נ ס"ל הכא פלא כח להרחות למכרהם שיהיה יוסב כפני השכינה כדי שיהיה שיחו לכניו והיה לו זה שכשו שהושלם כחילה, והכי מיתא כפרק ר"ח אמר הקב"ה למלחים כואו ורחו כחה של

מילה עד שלא נמול היה נוסל על פניו ולאחר כך הייתי מדכר עמו ונכשו שנמול הוא יוסב ואני עומד:

ג אמר מכרהם • הכי מ"ם קרא לאחר שחיבית עור ערלתי נקפו ונדבקו נרים רבים כותה הוא הכרית כי רבים נמולו ולא תרחוקם לותו נמול לו מכבירו כמעלת החילה וע"י כן זכיתי לגלוי הסכינה וחזו ומכרני לחזה כלומר הפני סחלתי מכרי וקפו לפון חכור כתו תן החוקק וכל זה נדרש כמקרח דרך מחכתת כשלחת דקרח כתיב ונעני כברו מיירי כולהי:

עקידת סי' ט

מהיכן היה הק"ב נגלה לף עלנב דקודם לכן נגלית עליו שכינה לף היתה מדרנת נכוחתו כשכיו שנמול כדלעיל, וה"ר ס"ט ן ס"ט כתב שחילה שכת הדכוקת כשם יתברך כשנת כח התחוכי ונכון הוא, ולפי מה שכתב הרמב"ן שגלוי השכינה נחול החלות הנעשות להודיע כי רצון החלטים לת התעשה לף נרוך לומר שהיה כאן מדרנת נכוחה נדולה מחטר כתחלה • ומה שכתוב מהיכן היה הקדוש כרוך הוא נגלה עלי פי שלא לנורך מה רק לכבוד והדר, וירח אליו כלומר היכו דכתיב וירח אליו שלח פירש לאח טורך כדלעיל דהשתא ניחח דאמעי שבזכות החילה נגלית שכינה עליו:

ג הות מכתחלה היתה מריבה עם שפחתה ועבר כה ר"י כדברים לפי שהיה הדין נתה:

א"ל לף כך אחר חיוב שעם היותה אחה משועבדת לרצון נביריה מכל מקום אין לאחוס השפט יותר מהראוי:

זה מכרהם עם שהקדים כחיוב יד' שעניין זה נאחה כאכרהם כראוי שהשפט עכדיו שהיה החילה החנוסה עליהם דמילה מיקריא משפט כדלקמן ס"ג פרק כ"ו לף נאחה כעיני מכרהם משעותו כעניני לף על פי שהיו החנוסה חלה אחול יחול כו' ולאה מכרהם שלין לוכול כחשפט שיקוד ה' כזה אחר שהקכלים החנוה כאותו ואוקיה מכרהם דייק דכעניני עשה דתי על ידי שליח לף הוה נריך לומר חכיון דכתיב וכל אנשי כיתו גו' ות"ת עיקר קרח

ע"מ למפרשי

קרוי לכפסים חלף דכתיב וה מתי מתי וחתי כרכים עמדי מלך דקחתר דנדך נפ כן מהכת מצבט בעבדים בתרהם בשנן המולה וחף על נב דחוין כחן"ת לח"ם מהיכן היה הקדוש ברוך הוא נגלה קחתר לה תמוס דדדים בכח וירח חליו ס' דה"ל כחלו חתר כן מכרהם כפי':

לארכילימטים

נו דחמתע סיפחדו מחכות

מהיכן היה ולכ"ח וירח חליו ס' ולח ירם מורך סכרחתו וכדכתיב לכילוירח חליו ס':

ד' הריני נגלה עליו ומכרכו דכתי' סתם תכוח חליך וכרכתיך כי' על ידי סתכנה מוכח כחקומו

תנחומא תכוח לכרכך ומה סכתב בכל חקום חשר חזכיר חת שמי יד סוה דוקח כחקום שניתן רשות להזכיר שם המפורש דהיינו בב"ה כדחי' בפרק חלו נחמרין חבל בפרק קחת דכרכו דילף מיניה שם שכוסף פחוכה שכינה עתו חשתא שלכרכם היו על הזכרת השלום והתורה ויש לומר דלף לחקום על נב דעיקר קרח לחקום שהוכח רחיו נתי לכהיה מדבקת לשמו יחיד:

הריני נגלה עליו הלכה כשלח כי חיה ערוך לשלוח ק"ו ממעשיו כחקום שחר חכל שכוחם דעליך חנן שעחת מהכח לחכח:

הריני נגלה עליו ומכרכו לשוחר ולח היתה ברחוחו שלח נתפרש לחה כדלעיל שהוח חוכן חתם שנרחה לו ה' שלכרכו יהח כדרכו כבוחו כדחמר שם חכוח חליך וכרכתיך:

אברהם שחל עכחו שהחילה גם הוח כקרחן כלפי"ח סיחן ז' חו גם כן כוונת רבי לוי חלח דר' פחח בקרח קחת ורבי לוי פחח כפור ושיל דהחם כחיב בהדיח ה' נרחה חליכם בדכחיב הכח וירח חליו ס'. ועוד דחפשר דכרכה לח חעכנן חוכח חלח חהוכרת ה' כדלעיל וחף על נב דהחם לח חעכנן כרכה הח כחיב בהחם דענינה ושח חחרן ח"י חח ויברכם ושיה ברכה כהנים שכחתר הה וחני חברכם, ושפיר דר' ל"ק חהחם כיון דלח כחיב ברכה חהב"ה בהדיח דוחני חברכם חפשר דחהכני קחי כדחי בפ"ט, ח"כ בשחני הכח ח' לחלוחי היה כי קדום היה:

ועל דרך דרש יש לומר דר' סבר סהחילה כחוכח חוכן חמיד לכפרה כי' ור"ל סוכר שהיה חסירת סנפש על קדוש ה' כהחקרב להשחט כבור ושיל נפש זה חטעמי החילה הכ"ל:

ה' משך לכ' חיכוחת, נחן טעם למה הכחיב כחטחים לה' ולח כבדיקים כפך לומר חסרי לחם חפחד חמיד שכהו שהחיכוך הוחפחד חרדיית הכירו הוח להשוחו לו כחטח כפרים ושי חלח כרח לח ישחד כן הבדיק חשחוקה רעה לח ירח, וכן חתר כהכוחה שהפחד חורה על חטח, וכי חסרי לחם חת כד' ר"ל חיכחד חמיד חשחבכת חודחו ויחזור עליה חמיד:

בחאנין הכהו חדבר כלו ולח כחכוחה כבין לחם לרעהו וכבין חך חהבח דחדברו חטחים חם וכחמר כהו חי יעור לנו חם חוכלה הם הכופרים ושחליכין להרחות בדיקים, וחם יובלו יחרימו העולם בשבדיהם להבך כל העולם

לשיכות:

שחרך חשוח דק"ל כיון דלוך פחד רק כחטחים חחי על ל' הטוב עם היותם בדיקים כשהרוע היחים לנ"ל בחין פחד חהטחים לכל הם כלישטים ושוכסו שוח יכחד חשטוחם וזה חשבחר כי לנו ירח ושוכל חולי לח יכח לשבר נדול, חך ב"ח כורך לחשל זה לח ה"ל חלח שפחד ישרחל לעשיהו כשבח חו פחחר לו כחלך לחתלו ברוקוני כי לפחד פחוחים חין כרוך חשל, ושוה שבר שבבר הבדיקים חפבים חרשעים והח היכח דחיחת, ועוד בשלחת פחד הבדיקים חשחר החטחים חשחוש חחרי, ויש לומר שבדי להטעים הדבר ל"ש לשון פחד בדיקים כשבשבי הכין חשל זה לומר דלפי בהח חלח וה שפחד חחלום הלישטים הכך פחד חחלכו שהלישטים ירח חחחת הכלך סיעשה בו חשפט נדול וכל חחלכו כהכך חייבת חלך כין כעם החלך בל כך נדול כנבד הלישטים כלי ביטה לו קורת רוח רק בחפיטתו שהוח יחשך לו שבר חרוכה בן לפי שהבדיקים עוחדים חמיד בנבד הרשעים וחביכין חוכם לחבילו כחסירת נפשם על קדוש ה' לכן לעתיד ביחת חשבחו הבדיקים לרשעים וחשבר יבר הרע כיצד כמי שילקו הרשעים חהלבב. העוכם ילחו הבדיקים חהבך זה כי אחת לא היה פעולתם נדול חחד לפני ה', וח"כ חם"ש שפחדו בעיו חטחים חשיבין הבדיקים הקשר כחהם הוה לעתיד בן הוה פחד הרשעים חלבד דחדבקים פחם שחלו קרושים חשר בעיחי חשחש הגחולה כעיחיה, וכי"ל דחדבקים פחם הולך בדקות כו' כד הוה חרחוים יכבן, ושוה דכחריה לבך יהפה לישה דרים ה"ם שכחו שהחשוי יכחו ג"כ יפחדו הבדיקים ולפי שהפחד הבדיקים וביוחו לעשוי חמיד כוחחדי חל ה' חייחי חהחם, וחחחר שהכחוב שחבם חוכך לעשוי חשם לחחיכוחם כחשל חפיטת הלישטים שפחדו כחחת חביכים כחחד:

שנרן חניכים חל הבקר, חשוה דפיי לחיחר שחשל לעתיד לבח כבר יבחן לכל"ח נחולו הרחוי ולבן שר שבבח נתן לחד לזה סוה כוחן חוכח טיפים חם חחלת הגחול שד יבבח נתן לחת לכל ח' נחולו הרחוי:

למה סוה קורח לחהם חוקדי שולם דה"ם חי יעור לנו חם חוכלה חהו הדבר טיפכון חו יחחבר לנו חחנו חם חוכלה וחוקדי עולם כלחיר חהו הטוהם ביכוחנו יוהם חלח"ל חהו הטוהם שיכוחנו כי הם הוקדי עולם כפי' ר"ח חשם דחפחדו בניין הטחים חשחת חלח ידעו חיזה טוהם יבחן להם כדלעיל, וחח"כ דהח"ל לחה הוה קורח לוהם חם חוכלה חלח חשוה דחשוחת חלחתו דייקח כפיפיה דכחיב טולם נקם סיפח:

הין חוקדים כל הטולם היו חכלים יפיהל חפחלם כדלעיל:

רשעה הלה חלכן כפל חם חוכלה וחוקדי טולם חפכל חורים על החחירות:

זה חפרשם חת"ג דחפחם בדיקים וחפרש לעתיד חילי

קרח

קרח כורחו מתרים אלו בתלתא כתכרסם ת"ס דתקט הני חזולקס ׳
ת"ס דתקט כתכרס שכינתם כתרומים ורתיית פני המלך ית. ומפני
סהלכות סיתן לכנים קתמר סתי סיהיו כו תתרים או כתו כתכרסם
סהלכות סיתן לכנים קתמר סתי סיהיו כו תתרים או כתו כתכרסם
יכה לתעלתו ׳ ועוד לפי שסכר הנדיקים הנזכר שם תגל פחד
לעשות צדקה ומשפט ׳ °רוכר מישרים . מישרים
אחבוך ׳ מאוס בבצע מעשקות °שנאמר אם מהוס
ועד שריך נערל ׳ נוער כפיו מתמוך בשוחד ׳ הריסותי
ירי אל ה' אל עליון ׳ הוא מרומים שכנו ׳ רבי יהודה
בר סימון בשם רבי הנין בשם רבי יוחנן העליה אותו
לשעלה שכינת הקדש ׳ רואה דהוא אמר ליה
הכבש נא השמימה ׳ אינו שיך לומר הכבש אלא
מלמעלה למטה ׳ מצודות פלעים משגבו ׳ אלו
ענני כבוד ׳ °לחמו ניתן מימיו נאמנים ׳ יוקה נא מעט
מים ׳ °מלך ביופי תחזינה עיניך ׳
ו וירא אליו ה' באלוני ממרא ׳ ורוא יושב
פתח האהל כהום היום רבי ברכיה
משום רבי לוי אמר ישב כתיב בקש לעשור אשר לו
הקדוש ברוך הוא שב אתה סימן לבניך מה אתה יושב
ושכינה עומדת ׳ כך בניך יושבין ושכינה עומדת על גבן ,
כשישראל נכנסין לבתי כנסיות ׳ ולבתי מדרשות וקורין
קריאת שמע והן יושבין לכבודי ואני על גבן שנא °אלהים
נצב בעדת אל אמר רבי בשם רבי יצחק עומד אין כתיב
כאן אלא נצב °איתיתום . כשרה דרתיבא ונצבת על
הצור . °וכתיב והיה מרם יקראו ואני אענה . רבי שמואל
ב"ר חייא ורבי יודן בשם רבי הנינא על כל שבח ושבח
שישראל משבחין להקב"ה משרה שכינתו עליהם , מה טעם
°ואתה קדוש יושב תהלות ישראל :
ז פתח

מורחים מלאכים לרחוץ לו סהקבלת פני שכינה הוא תפני הרגלו
כתורחים ויתחתת לו רמז זה כהגלות עליו שכינה עכשו כתוכן
נעלה וכתקרבת נכוחה גדולה מאחר כתחלה כהיותו מתחדל כהם
עם היותו מתחדל כמילתו ׳ ויכתב זה תם נודה לת"ס דהם שכל
זה היה בתרתה הנביא סתתוכלת
המלאה להרחותו הברי היוצא
מתיון ג"ח כת"ס בשל הקבל
כבי"ט כי נרחותו כגבוהתו
שכינת המלאכים עם גלוי
שכינה יכיר וידע כי זאת
היא לו סכה עכשית לזכות
זה וספר הכתוב דברים
כהוויותיו שבתחלה היה הרחות
השכינה ושוב הקבלת המורחים ,
תעכם הנביא כדי לבתר
שהמורחים שכת גלוי השכינה
כתב הוא מרומים תגל
התעלות הב"ל ליחר שבעבורן
כדאי לזכות לשלות של המוב
תעכם לפי שלחתר ניתן
היתה שכם מתלך ביופיו דהו
עיניו והו' גלוי שכינה עכשו
על גד יותר נשלה חם כל
פרי הכחת המדרש כתן
להודיעכו שכת מרתו זו פלח
נתפ' למה היתה כדלשל :
ו ישב כתיב כתיקבק לפתוח ,
כתב הרמ"ס ז"ל
סחילו היה כויי סהוה פותל
כיוצרי היה מתפרש היה יושב
ותו היה פי' שכשנרחה לו"ס היה יושב תגל כשנרחתו קם , תגל
הסתת דכתיב בלא ויו סהוה פותל עפר תסתת שכשנרחה לו"ס יושב
תתקום סהיה לו לעתוד תם היה יושב לפיכך דרשו חז"ל הכ"ה שב
ולפיכך יושב וכתיב נכוחים , תתכם ת"ס סחילו כתיב יושב היה
פי' שכשנרחה לו"ס היה יושב תגל כשנרחתו קם תן טורף לזה כי
תתחר שהיה יושב תת"ס שרחתו ולא קם ל"ת תיך לא קם תפני כי
תפשר שע"י נפר תילתו לא יכול לקום , ותין לפרש דילת' יושב
כתיב וז"ל לפי שכשנרחה לו"ס יושב ותתחלה היה שותב דזה לא
יתכן שהרי ערגה לע שות הכי קתני' , ות"ת תז"ל לדקק לעתוד
דילתת עותד תתם הוה כשנרחה לו"ס ותו תחר לו שב ויושב , ת"ל
יושב היה ותתר תפני השכינה עד שתחר לו שב ויושב ת"ל כ"ב ליתם והו'
עותד ויושב ותתתי קרינן יושב הא ל"ק דלהכי קרינן יושב שפירושו
שהיה יושב תתיד תכשנרחה לו"ס ולא עתד , ותהשתא תתי
דתשתא תיכה דהוה עתידה תילה תגל כתתשכתו לה כשובל ,
והשתא כתי ניחא דתפי' תתיד היושב שם היותו פועל עבר יכול
להתפרש שהוא יושב תתחלה כתת התחל לכבוד הרחות השכינה
תכל תקום תפרשינן ליה יושב תחר כך דלהכי תקבי תתי
דקרינן יושב דשם כן היינו יושב ולתם היה התקדת
תהמסורת :
ישב כתיב וישב ולית יושב כשער סדום וכן ועברון
יושב הת דרשי להו כדכותיהו , תך קרא כיושב שהל
ותקנה , וכתו יושב כתרן , והוו יושב כסדום וחולתם רכיס
שכלם חסדים לתם לת דרשום , ותפי' תיתת דלא דרשינן תלא
כהכיתם פעלים היה כגדל כין יושב שתורה על הכיבוני וכין יושב
שהוה פעל עבר תכל כתותן שהן תתר הדילה לת קפרינן כהיושב
על כסתון והוה יושב תחולי שהם חסדים שתי תיכה
למיתר :
אתה סימן לכבוך דכל תת שתידש לתכות סימן לכניס
כדלעיל פ' ולולי זה לת היה תוכיכו תף על פי
סיום נ' למילתו הוה דכיון דיכול לדון כ"ם יושבל
עתיד לפני הנביא :
ושבינה עומדת תף על פי שכל תעלה אין עתידה תלת
יהיתה כדלתיתה כפ"ב דתניתה ותכוונה כי זה
תתקרי הגופני ולת יתכן כגבדל כת"ס הרב זה כתרתה
הגבוהה כתו שתרתה גבוהה כנביא כתלך רם ותתנשא
ויהיתה פוחדת כעמד תל היינו תוכיח תתחר לתעלים
תפנם כדרך שעומד תגל היושב וחבו שתחר נגב

מ"ת התפרשי

לקמי ס"ד
כי"ל וחזית
דומה דומי

חזית פ' דומה
דומי ס"ס ס
ומז' כ"ב

מיטיטום פי׳ מוכן וכן ונגעת על הכור סמיה מרע״ה מוכן להקטיל
פכי שביקה וסייגו למייתי משרש יקרתו ותני תשעה:

ודון יושבין וכתובי שם גרסי׳: **שנאמר** תלמיס
גנב כעדת אל תע״ג דשיפיה בדיינין דישים בכתי
כנסיות מיירי כדתמרי׳ בפ״ק
דברכות מנין שהב״ה מניח בכנ״ש
הכנסת שנאמר תלמיס גנב
בעדת אל וכתי׳ כאן תועדו ,
פ״ק דדרים תשע תלמיס גנב
בעדת אל לי׳ מתפללים שביקה
בישיבה וכתי׳ דעדה קרוים
עשרה , וי״ל דתרתי משמי
מיכה דתי עדה תהם בתוך
מיכני ליה כלישנא דקרא
בעתודה כין כ׳ מנשים הילכך ג׳ל בכית תועדו ומ״ת מין מקרא
יוכח מפסח עדה:

ובתיב וכיה טרם יקרתו , ק״ק דתין זה כת״ם תיטיטום
דמשתע מוכן להטליה בקטתם , וע״מ בקשה כפי ,
וכיין דת״ם בם״כ פב״ח מי׳ ג׳ כפי טרם יקרתו:

על כל שכח דלת מיכניה בסקורין ק״ם תלת תפי ככל
שכח בעלמא תשרה שביקה עליהם לשתוב בקולם
ולהנן בפרם , ורחמא ג״כ ת״ם טרם יקרינה ובריחוק בתקו
ית׳ תלת כפי דכתות התדם כו ובסבלתו כו ות״כ חייב שכבל שכח
סיסובה יסרה שביקתו כפי סיכור השכח סהוה עכם התקרבותו לת
זולת , תו יר׳ שם׳ השכח ושכרת כוה הטוב מתתו יהיה תקום
להסניע ע״ד תוספיכו׳ כח בעבורה על תעלה , תו יר׳ שכם היות
התד׳ כלתי יכול לשכחו ת׳ תני תלף וגתי ויהיה נגתי סיסובה תפיהו עכ״ז
שביקתו טורה ע״י השכח כי טוב לסודות לה׳ כתה שסורשם כו
כתדם , ויתכן שלפי שקנת תומות ת״ם ישבו בשכחו שיהיכו כו
תתרים והוה כלתי רתוי כת״ם טרם יקרתו ישראל שלח ישכחו רק
בתומן שמשה תתרן כדתי כפ׳ תין פוחדים ושם כתלו יכוונו תל נר
השליחות תו בכתי השעולות על כן שביקה טורם עליהם בשכחם
מה שתין כן בשתר התומות ת״ם:

בזה טשם ותתה קדום יוסב , ותין קוסית תת״ם כתן יוסב
דתפשר לשון שבכה כתו ותשבו כקדם , ת״כ דוק׳ בעדם
דסוו רכים עומד והכח בייחודים מייתי תי נמי שתני בתי בכנסיות
וכ״ת משתר דוכתי:

ז פתח טוב , תשום דק״ל מתי נפק׳ מיכה לקת״ל היכן
היים יום׳ דתי לה שתני לרתו׳ תם יש עוכר השב
להכנישם לביתו עם היותו בעבר מילתו תה שתני׳ לה תיישה
עיכיו וירח נר׳ לה״ק דשתני דקתתר לו ה׳ פתח טוב פתחת
דשתה שבקרתי תהל בבדתי בזכותו ומכני שתפתחי שפתח כ׳
שדברים הנקרתים תהל ג׳ תתרי לבלהו דשתתח כתיב
ויכתו כלן:

פתח טוב פתחת , י״ל בשלשה תלולי תת לה כדתתי שולתי
קת״ל הפתח שהיה תתיים ע״י המילה שעשתו היה כדתי
סיכרתו בעבורו כל תלה , תכל תכנסת תורתים לדבו ככך תמיד ,
וכן הקרבת הנרי , ות״ם הפתח למיתר ליה פתח טוב פתחת
ותדרכה עתה ע״י המילה יקבר כתלה כדתתר בתת״ו תשתלתי תין
שוכרי ושביה תתין תגלי , וכפת״ו תתר שעכב התילה כדי שלא
לבעול דלת בשני גרים תשתע דכתיב תיכה נשילת דלת , וי״ל דתשר
דשתלת נזדרו שני הכנסת תורתי׳ שעם כל נעדרי קקש תותם ולכן
עתד פתח התהל כדתי רש״י והשתא נתוספו לו כתה גרי׳ ע״י המילי
כדלעיל ס׳ כ׳ , לכ״ת לו פתח פתח טוב פתחת כו׳ לתתר שכוכות
תלו זכה לבעלי שביקה עתה כתוקן יותר בעלה תשתר בתחלה , תו
יר׳ בת״ם פתח טוב פתחת לגרים דמילה בעתר נידותם , תו יר׳
שע״י המילה היה תור תפרשם לגרים לבל יסוכו לכשלה , ושוד
שע״י המילה יכוכו שפי לעבודת ה׳ בתקון התדות , וי״ל שלפי
שבטעבר תבדרשם שע״י המילה נתתעטו תורתים תביתו ויעבול דלת
בשני גרים כדלעיל מ״ל שתעשיו דניים כי פתח טוב פתחת בכר
לתורתים ולגרים לה תסגר לעולם:

פתחת לעוברי׳ ת״ת שתקדי זה לפתחת לגרים שע״י שתים
תכניסין לביתו היה תניירם כדלקתן כת״ט , ותין
טורך דכריתת נקט הכתוב שתיה פתח תתם: **שארלי׳** תת
כו תילתת תחריתי היה ותתכל קתי כדפי׳: **לא** כרתתי
ת״ת לפי שתעתידים בזכותו , ה״ל בזכרתו בשבילו ולא
פיה אלא תעיקרו בשבילו בכרתו כדתתי לעיל בהברתם בתברתם:

שנאמר וישתחו בתחל , ותע״ג דתין תכתן דתתי
תלה לבתים תרן לתיה בתכ״ם דשתר עיקר ,
ת״ג תג״ם ילוף כתי תרן בעוכר בתקרת: **ברכל** תתה פיתם
דשתם וירח תלק תשעתים ותכיון דשתים בזכותו בכרתו כרי תלו
בכלל , וי״ב לתתר פר״ל שגם תלו
תגד בעתן תוכרך זכות תברהם
לבריתתם ולא תוייבה ברתתה
תברית תשתים שתגד תשיבה
כתב״ם בביתנו תתבה לשום
בשולם תפי׳ נתנתו שתים ותרן
לולי זכות תברהם , ת״ג
להיותם המפורשתי בכלה תשבר
תתרתים טעו בזכרי ת״ם לת
ה׳ ותכטל שכוס הטושים:

לעתיד לבת , תתר שתיים שתו נדוכין שור הרשעים
בגיהנם כדתניא בפ״ק דר״ה ג׳ כתות ליום הדין
ותו יודע כין יש ערל לתהול שבדוכין בגוף ונפש ,
ס״ג פ״ד דתני דזורק עשתה בגוף ודן תותם יחד בזתן שתיהם כת
כדתתי תתם כ״ה:

אברהם יוסב על פתח גיהנם וסייגו ותוח יוסב פתח
התהל בתוס תוס ותיתורת דפתח התהל דרים
לה והטעם שהב״ה הודיעו שהוח עתיד להטיל יראתו ואימתו שבעת
ע״י המילה:

אברהם יוסב קדוש הוח לתתר דלישנא קלילא הוח ,
והכוונה כי זכות מילת תברהם בשתקיים
כזרעו תעמוד להם להגילם שלא בגיהנם וכן תתר בתכוותת ל׳
לך לך שבשבע ה׳ לתברהם שכל תי שהוח תהול תיכו יודד לגיהנם ,
תכל תת״ם בב״ב דברוכין דתתייב דינה בגיהנם חתן בעת ותפי
תברהם ותקוב לו לבר תיסוק נפי כו׳ בר׳ שהדברים כתתכון , ות״ת
תה כורך להיות תברהם שם , י״ל דשטום דבריכין לילך עד פתח
גיהנם תיכת כיד תלתך תכזרי כדי שיתכבד עוכם כדתתר בשתר
לבן כריך סיסיים שם תברהם לעתוד בעד שלך שיתיחת:

ואינו תניח , תשתם שתיכו יודד כלל תלה תי שתשת ,
יותר תדתי , וכן תשתם שהוח דתקתוחת תלשני
וק׳ דכב״כ דברוכין תוקי הה דתתר ר״ל פוסקי ישראל לין תר של
גיהנם שולטת בהם דתתייבי דינה דגיהנם שהיה בעתה ותפי
תברהם ותסיק לתו לבר תישראל הבה על תכב״ם תלמה ותפי
הכיכרים לתברהם בתילתם יוצרים לגיהנם שבה ת׳ תיכה , וי״ל
דהכה תייבי כתי שתתבה שוכות ותתבה זכות ותין שין פוסקי ישרא
בגופן בכלל שוכותיו ותתיה כבית הלל דתתר פ״ק דר״ה בעניב כשת
ליום הדין כיוכויים ורב חסד תטה כלפי חסד , ותהיה דיכוין
ברוכה עוכות , ת״ל תתבה על תבה ותית בתו שין שבשי
ישראל בגופן דבבה״ג לה שני בלה גיהנם כדתסקינן פ״ה ,
ותיכתו תי רוכה עוכות ק׳ היכי תסקיכתו תברהם לבשתן תל תנית
כר״ה רשעים גמורים נחתמין לתתר לגיהנם שנתתר תלה
לחיי עולם ותלה לחרפות ורשעים גמורים היכתו רוכה עוכות
תדקתסיה כיוכויים ותדבתה לדתתן עולם ב״ה תדם תיכת תי
וכדפי׳ תתום, ולישנא לתיתר דהשם בדתית בתו שין תשני
ישראל בגופן דהשם כן לית להו תקבעה דתתר ב״ה תדם נתן
בלה כדתניא השם הילכך ברוך גומר בתירוגא תניין , ותשי
ת״ל דרים לקים בעולם הבשתות תיירי תין לבבוא לשני
עולם הבשתות דדוקא בעולם הזתיה דתתיר בשבת כדי
סיכה לעולם הבא תדרכה בעולם הזתיה תיקל טני כדתתר
בסוגיך , תכל ליכא לתיתר דהכה בבדיקים גמורים דיכתו
רוכה זכיות הוה דתתר שתין יוצרין לגיהנם כלל והכיה תשתין
תברהם הגיהנם קיימו כיכויים דהה לב״ה ביכויים תין
יוצרין לגיהנם כלל ליום הדין וברוך לתתוק לתתוק בב״ה
דתתר יוצרין ומשפכין ושוין , ושוד דסו תלשה
דפוסקי ישראל תשתע דרוכה עוכות , ושוד דשתיכן
פריך תהה דתתר דרשעים בגיהנם תבדיקין שליהם תת
הדין מדתתר ריש לקים רשעים תפי׳ על פתח של
גיהנם תתין תחרין בתשוכה , ותשני כתן בפוסקי ישראל
כתן בפוסקי תומות העולם ת״ב , ת״ל תשתכחת הוה
בן ק׳ דרים לקים תר״ל דתתר ריש לקים פוסקי ישראל תין
תור של גיהנם שולטת בהם ותלה הכתוב שוכרי בשתיר בבבה

ז"ל הסוף דמחייבי דיכא דגזינהו הדא דתימא ומי מיתת דפוסקי ישראל לאו דוקא עובדות תמי הכי מסתברא דקתמר הא משלם ל"ק דריש לקרא מה ל"ל למימר כאן כדוקא עובדות כאן בגזילות ועוד מתני דסוכרי כע"כ כדוקא שהשאו יהוה מראי מהו עושה להם מעביר את הערלה טעל נבי תינוקות שנתו עד שלא מלו ונתנדו עליהם ומורידין להגיהם הה"ר שלח ירוי בשלומיו חלל בריתו, בחום היום, לכשיבוא אורחו היום שכתוב בו כי הנה היום בא בוער כתנור:

ח בחום

ואינו מניח לאדם מהול מישראל לירד להוטה, ואותן שמשאו יהוה מראי מהו עושה להם מעביר את הערלה טעל נבי תינוקות שנתו עד שלא מלו ונתנדו עליהם ומורידין להגיהם הה"ר שלח ירוי בשלומיו חלל בריתו, בחום היום, לכשיבוא אורחו היום שכתוב בו כי הנה היום בא בוער כתנור:

ח בחום

תלמידי חכמים אין חור על גזיהם סולטת בהן ק"ו מסלמנדרת ואם סלמנדרת שחולדת באש היא הסך מדמה אין חור סולטת בו תלמידי חכמים שכל נוקן לב דכתיב הלא כה דברי ככאש נאם ה'כו, ומתי רכותה דתלמידי חכמים כיון דאין מהול יורד לגיהנם יש לומר דיהם אפי' כחוטאים יותר מדאי רק שלא יהיו מחזיקן בגדולין לדורי דורות כגון המזיקים והכופרים והכת כניטוניים מיירי כדפי' והשתא ניחא דל"ק היא דרבי אליעזר מדרים לקים דקתמר התם פוסקי ישראל אין חור ס"נ סולטת בהם ולא שני ליה בין תלמידי חכמים לע"ה דאיכא למיחר דדרים לקים מיירי כניטוניים דוק' דכל"ע ור"ח מיירי מחזיקין בטוחות, והכי משמע מדתנן כערוכין הדר"ל לכך מיירא הכא על העכו"ם כו', ובכי תלמידי חכמים לית מפלגין, ומיהו משמע דתלמידי חכמים נמי נכנסים לגיהנם ע"כ מדקתני אין חור סולטת אלא דע"ה הכא על הגויה הו' כחוטאי יותר מדאי לית מסיק ליה מהרהם עד יקבל עבעו, ואלו תלמידי חכמים מסיק ליה מהרהם מיד אפי' כרוכות בטוחות, אי נמי יש לומר דתלמידי חכמים אע"פ שיחזרו בגיהנם מדת זמן שתידת ע"ה לא יבטערו בחור גיהנם כע"פ שעם אלא יעקם בחור יבטערו כו' הרהם אכל תלמידי חכמים אלא, והכי דייקי' מדתנייתא דלע"ה מייתי' מחזיק הזהב ופר' שעם אלא יכלנו בחור מ"ת בחום סולט בו הרהם, אחכם לת"ח מייתי' מסלמנדר' שאפך מדמה לת יעבור בו חום אחם שא"כ יחות ואחכחן כפ' חלק שחזקיהו שעבירו בחם ולא מת שאחו שכתו בסלמנדרא, ואין לאחוה מת"ת בגיהם אין חור סולטת בהם דאחכחן לפעמים הלבון שוב והפי' מאחלף כרבאטו האום' כרים בהמה אחקסה, ויאבן נם כן לומר שר"ח בעולם הבעמות מיירי שהוא אחלת העובם ואח לת יקל רק בעובם ע"ח ור"ל מיירי בעולם אחחיה דים להקל בו אפי כדפי', ובעל עין יעקב בסוף החלק הא' כאב בשם ס' החקל ע"ם, ובכאן בעל עין יעקב ולא ידעתו אחי מעליות' שהחבל אינו אלא לסך מדמה:

מהול מיירא, אבל נבעוני וערבי מהול בכר יכירם אחם שאין פריעה בחילת' או שיודיעוהו שאין מיירא, וכאותן שחטאו יותר מדאי לת יאחרו לו שהם נבעוני וערביים דלא דמי להעברת ערלה דאין לחושיה שקר מפיהם וכן בנשים שאין להם חילה כ"ל שיודיעוהו על בנות ישראל דלא משחכר שבאבל שאין בחילה יפסידו כי זכות אברהם ינן לכל זרעו ומיהו בערל שאחו אחיו מחחת חילה שהוא ים כשר אין נורך לזה שאחרי מותו יחולו בשר ערלתו כאו מרגלים לחול הקטנים שאחו קודם שחלו מהאי טעמא:

ההיד שלח ידיו בשלומיו, ע"י שהכ"ם שלח יד אחרו בשלומי ישראל האחונים בבריתו ולבסוף כשהם רשעים, או פי' כל מ' מהרשעים הנו שם שלח ידיו בשלומי משעיו והפכם וח"ל בריתו ונרם לבסוף ומ"ת החקר' בכאן בדאחות אשמעת' דפי' דקרא בכונר כאוכלו ואחלל בריתי ואחלל בריתי אחכחם וכדכחב בחריתי חלקי מחמאות פיו, וכאחיבופל מדבר שהשר בריתי דוד וכן פרש"י החקר': **מעל** נבי תינוקות אין זה חולק לת"ס בערוכין על הבא על העכו"ם לחוטך בערלתו ולא מבשר ליה, דאפשר שהחשיבה ההיא ע"י העברת ערלת הקטנים עליו, אך ק"ו מה נורך לזה שיוכל להעביר עליו ערלת עבמו שנחחבה אחנו, ולפי ת"ם ס"ט ס"ק ל"ך שהכונ' כזה שהחוטה עם היותו מהול אחר שהוא ערל לב הרי הוא כאלו לא מל ודומה לתינוק כן יהו"ל אין לכל ניחא קצת אלא שזה קרוב לדרש, וי"ל שערלת עבמו שנחולו לע"ם לא חהיה לחם לחוקק דאין שניהר נעשה קטניהר, ולדידי אין נורך לכל זה מכיון דבחחיה עשקי כדפי', ושערלת הקטנים אלא נחולו בחנאת או בעולם בעחדש היום כאחר אחו, אבל ערלת הגדולים שנחולו אינה בעולם כי אבר אחדש וכהיה ז עפר, ולא חשוב לקדושה בחחיה כי החחים יעחדו בחחיה בהויתן בעת אחן כדלקחן פ"נ: **וכורדן** לגיהנם ודוק, בשלא שבו אפי' בחולל ה' אינה אחרקת בדאיחא' כפ' יוה"ך, וכן בחבו החוספות נבי נ' בחות ליום הדין וכו' בר"ה ונבי הבל עולין חון חב' דפ' הוהב: **רבשיבא** נם זה סחך אל הדרשה, דאם לא כן אם נורך להשמיענו בחיזו שעם היה

ס"ת המפרש

ועד כחום מיכפי ליה • מכל מ"מ כשיראים היום דסיימו לעתיד שהוא כיום הדין כדאי למיל • והוא מתיא כרבנן דאמרי יש נוטלים לעתיד כדלעיל פ"ג;

ז דברי שם שעות הממורות • כלו' הכא כו' שעות ממיירי שפי' בשעות הממורות

ירים פ' תפלת השחר ואפי' בחקום דליכא חמה כדלקמן ואיכא השתא כמו שהיו בד' שעות דליכא חום מלא בחקום חמה כדלקמן ואהכי שני התם להתיר כשהם ולא יום כדפתר הכא • ואיכא למידק מאי קאמר תו תחת הומר ד' שעות כו' שכבר כתבו לעיל כחום היום ומחר כחום היום שהוא ו' שעות וחם כשהוא בד' שעות כדאמרי הכא ומה ת"ל לעיל כחום היום כדי שיהא ניכר שהוא ו' שעות ומה ת"ל הכא כחום היום הרי ד' שעות ומאי קושיא דילמא ד' שעות ממש ולא ו' שעות ומה שהוא ו' שעות ממש ולא ד' שעות ממש ליתא דהכא מיירי בחקום שהחמה זורחת שם בד' שעות ממש ולא ו' שעות ממש ולא ד' שעות ממש ולא ו' שעות ממש ולא ד' שעות ממש ולא ו' שעות ממש ולא

ר' חנינא בשם ר' יוסי בן זמרא אמר ג' ראשונים שבאו אצל אברהם לא באו אלא לשלם לו שכר טוב שבעולם הזה כדי שיהא חלקו לעולם הבא נקי ומוכן לו ואלו הן מלאך המות ויצר הרע וגיהנם מלאך המות מנין שנאמר (בראשית יח) והוא יושב פתח האהל כחום היום ויצר הרע מנין שנאמר (בראשית כב) שא נא את בנך גיהנם מנין שנאמר (בראשית יח) והנה שלשה אנשים נצבים עליו ר' חנינא בשם ר' יוסי בן זמרא אמר ג' ראשונים שבאו אצל אברהם לא באו אלא לשלם לו שכר טוב שבעולם הזה כדי שיהא חלקו לעולם הבא נקי ומוכן לו ואלו הן מלאך המות ויצר הרע וגיהנם מלאך המות מנין שנאמר (בראשית יח) והוא יושב פתח האהל כחום היום ויצר הרע מנין שנאמר (בראשית כב) שא נא את בנך גיהנם מנין שנאמר (בראשית יח) והנה שלשה אנשים נצבים עליו

וירא ראשון ראשון נתקיים בו וירא ושנה עיניו וראה והנה שלשה אנשים נצבים עליו ר' חנינא בשם ר' יוסי בן זמרא אמר ג' ראשונים שבאו אצל אברהם לא באו אלא לשלם לו שכר טוב שבעולם הזה כדי שיהא חלקו לעולם הבא נקי ומוכן לו ואלו הן מלאך המות ויצר הרע וגיהנם מלאך המות מנין שנאמר (בראשית יח) והוא יושב פתח האהל כחום היום ויצר הרע מנין שנאמר (בראשית כב) שא נא את בנך גיהנם מנין שנאמר (בראשית יח) והנה שלשה אנשים נצבים עליו

ויהי ויהי ביום השלישי ביום השלישי נתקיים בו ויהי ביום השלישי ויהי ביום השלישי נתקיים בו ויהי ביום השלישי

ויאמר ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך

ויקח ויקח מעט מים ורחצו רגליכם ויקח מעט מים ורחצו רגליכם

ואקחה ואקחה פת לחם וסעדו לבכם ואקחה פת לחם וסעדו לבכם

ויאמרו ויאמרו כן תעשה כאשר דבר ויאמרו כן תעשה כאשר דבר

ויבא ויבא אברהם אל האהל אל שרה ויבא אברהם אל האהל אל שרה

ויקח ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה

ויתן ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ

ויאכלו ויאכלו ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאכלו ויאמרו אליו איה שרה אשתך

ויאמר ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך

ושרה ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו

ותצחק ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן

ויאמר ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר אף אמנם אלד ואני זקנתי ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר אף אמנם אלד ואני זקנתי

ההד"ר הה"ר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו הה"ר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו

וירא וירא כשבינה ויראו כמלאכים אמר רבי חנינא שמות הרשעי עלו מבבל ריש לקיש אמר אף שמות מלאכים מיכאל רפאל וגבריאל אמר רבי לוי א' נרמה לו כרמות ○נרקי וא' נרמה לו כרמות ○נושי וא כרמות ערבי אמר אם רואה אני ששבינה מתגרת עליהם אני יודע שהן בני אדם גדולים ואם אני רואה אותן הולכים בבוד אלו לאלו אני יודע שהן בני אדם מהוגנין ויהן שראה אותן הולכים בבוד אלו לאלו ידע שהן בני אדם מהוגנין אמר רבי אבהו אהל ○פלן של אבינו אברהם מפולש היה רבי יוחן אמר כתדין ○דרומסלוס אמר אם אני רואה אותן שהפליגו את הדרכ להתקרב דרך כאן אני יודע שהן באים אצלי כיון שראה אותן שהפליגו מיד וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה ויאמר אדני אם נא מצאתי חן תני רבי חייא לגדול שברהן אמר זה מיכאל ;

ויקח ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה

ויתן ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ

ויאכלו ויאכלו ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאכלו ויאמרו אליו איה שרה אשתך

ושרה ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו

ותצחק ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן

ויאמר ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר אף אמנם אלד ואני זקנתי ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר אף אמנם אלד ואני זקנתי

**הד

ת"מ התפרסי

לם • וז"ס שם אלי רוחה לותן שהפליגו כו' שהכתיב נפלגים עליו דרים לה שם פי' שתוך לו שלי וירן לקרותם כתר שכי ולא ניחם ליים כדלאמר בגמ' כדחזיה דאסר ואסרי כו' דמ"ל וירן לחבריהם מיבעי ליה • ושם פי' נפלגים עליו רחוקים מחנו ולא ניחם ולא ניחם ל"ל למכתיב •

וקקלת רכתי פ' מלח לחיך ומניעת פ' הפועלי וכ"כ שכח וכם ד פי"ל

יוקח נא מעט מים • רבי אלעזר בשם רבי סימאי אמר • אמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת יוקח נא מעט מים תניך שאני פורעה לבניך • הה"ר או ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה' • הרי במדבר • בארץ כנען מנין • ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר • לעתיד לבא מנין • ת"ל ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים • אתה אמרת ורחצו רגליכם • הייך שאני פורעה לבניך בשכר וכישוב ולעתיד לבא • במדבר מנין • שנאמר וארחיך במים • בישוב מנין • שנאמר רחצו הכו • לעתיד לבא מנין • שנא' כי אם רחץ ה' את צואת בנות ציון • אתה אמרת והשענו תחת העץ • הייך שאני פורעה לבניך • פרש ענן למסך • הרי במדבר • בארץ מנין • בסוכות תשבו שבעת ימים • לעתיד לבא מנין • שנאמר וסוכה תהיה לצל יומם מחורב • אתה אמרת ואקחה פת לחם חייך שאני פורעה לבניך • ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים הרי במדבר • בארץ מנין שנאמר ארץ חטה ושעורה • לעתיד לבא מנין • יהי פסת בר בארץ • בך כתיב ואל תבקר רץ אברהם • חייך שאני פורעה לבניך ורוח נסע מאת ה' ויגו שלוים מן הים במדבר • בארץ מנין • ומקנה רב היה לבני ראובן • לעתיד לבא מנין שנאמר והיה ביום ההוא יהיה איש נר בך כתוב והוא עומד עליה • חייך שאני פורעה לבניך • וה' הוליך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך הרי במדבר • בארץ מנין שנאמר אלהים נצב בעדת אל • לעתיד לבא מנין שנאמר עלה העורן לפניהם:

יח ואקחה

נחלי מים חתי לויכח לחיתר ולקחן נקט והכית לעיל דכתי קרא קחו: הרי כחדר • וחע"ג דלפילו לא היה זכות לחברים מרחיל יתן להם לחם וחיים כי לא יחיתם כרחב לא היה חפרסן ע"י מים ולחם אלא מים כחן חטלות טובות וכדלקמן כם ס"ת פ' כי • ומפרש להם נחלי מים היכו יותר מדאי להם ולחם לחיות בהם קלאתר דחן זכות חיה בחברים חרי חרים ומכאי כבוד זכות חיה בחברים חרי ול"ל דהא דכתי נרחי לחם לכל חברים היה כחר כישוב ולא בחדבר דלכך חזן חחטי חיו בחבלת שם • ומכות חברים היה לפי חדבר • והכי דייק הא דלאתר כתי ל"ד ברחן לחם חן בחדבר ולא לחם חיה לא היה חיה מוריך להם חזן בכלל דכתיב ובזכותו • וכן עכני כתר עיקרן זכות חהרן וחיחם בחדבר ולאו חחטי חיו בחבלת שם • ומכות חברים היה לפי חדבר • והכי דייק הא דלאתר כתי ל"ד ברחן לחם חן בחדבר ולא לחם חיה לא היה חיה מוריך להם חזן בכלל דכתיב ובזכותו • וכן עכני כתר עיקרן זכות חהרן וחיחם בחדבר • חלל דחיחן נם כחך כם ו"ן היחם ענכי כבוד ולא כל כבלמח היה זכות חברים ול"ל כי נחי חלחת חניחוחן זכות חברים חכל חחתיחם וחן לחיך היה לחיות שם כל כלל היה זכות חברים ולא לחן חהרן לא היו כלל ולהכי כחוחם נפחלקו • ול"ל עיקרן זכות חבה חהרן חיחה כדחחרן

כוכיו • והתם נקט חמלה וחלב שכחן מחם • מי נתי הכא
נקט את מחם חמן חני דונמ' דילמי דמיקרי לחם • והתם נקט
חמאה וחלב דמיתו למן כטעמו שהיה כטעם לבד השמן :

ריבן סלוים • תיומה סיך יהיה כסר זה שהיה להם לזרח חלף
סכר מכרחם • ו"ל
דאות על הסגלו כעי למימרו ומשום
דומנו סלוים היכו ע"י הכ"ם
מחכתיב כיה והוה נסע מאת ה'
כמחייתי כהסועלים ונקט ליה
דמניתי ילמי דאתעל הסגלו כמו ע'
הדוח מאת ה' דהסתמא כל מיני
הסגלו כעכון ת' היו חלח שהשכי
נהנך להם לקלקל • חו דחכ"ם
יעכיון דחסר דהסוח היה מהב"ה
פניהו כ"ם זה שהיה לסרכה דמדה
טוכה מרובה מכל מועגנת •
ת"ק היכי מייתי מחקנה רב
לחרן דחוקנה זה כמדכר הוה •
ו"ל דכעון דנחקניים בידם כחרן
שחנחו פרים רחויות למקניהם
ניחח ליה"ק ד"ת ל' רחים מהתי
קרי למדכר חלח דכיחח טפי
דלסכח כסר מיוחד כמדכר •
ובילקוט יפניה סי' ת"ת מייתי
מחנה רב למדכר • וכנכסי'
דנים תעזכו חל חתיכם ומחקנה
רב מייתי למרן :

וה הולך לפניהם • ק'
דהכח מייתי ליה
כנגד והוח עומד עליהם •
וכם כ' פ"ה מייתי ליה כנגד
מכרחם הולך עמהם • ולימא למיימר דמעמד הענן לחוד הוח
דהו כנגד והו עומד עליהם ובדאמר כסופנים דהח דומיח
דחלי' סנגב כעדת חל ובלה הפורן נקט ל"ה משמע דהכלוך סכינה
קחמר • וע"ק דהכח ל"ק מילתים כנגד מרחים הולך עמהם •
וכם כ' ל"ק מילתא כנגד והוח עומד עליהם • ו"ל
דפרחי מיתנהו כה הולך לפניהם דמה שה' כעמדו מוליך עמוד
הענן כמוליך חמוקה לפני חחר כדחי' כפ"ק דע"ה הוי כנגד והוח
עומד עליהם שהיה עומד ומשמש לפניהם • והיות השמוש
הוה כעמוד ענן שהוח לנחותם הדרך הוי כנגד ליוויי מרחים
כדרך • והכח לח חם לומר רק כנגד והוח עומד עליהם
דמשכחן כנגדו כחרן ולעתיד כחי מ"ב הלויים ולח שייכח כחרן •
וכם כ' לח כעי למימר חלח שהם מעשה כעננו חירש לו כעננו
ניחח ליה למקנט ומרחים הולך דהוי דומיח דוב' הולך מהם •
והח ד"ק הכח הכעני עומד לפניך שם על הנור כנגד והו' עומד
כדחמר כהפוכים משום דחילת' דהשם דיבורו הכחת הנור לח
הוה כעננו • ולהכי מייתי ליה התם נמי לכנגד מה שהיה
ע"י שליח :

עלה הפורן סיפים דקרח ועכור חלכם לפניהם
וה כרחש' :

יח בתורה וכנביחים • י"ח שלפי דעת חכמי הרפוחים
הלחם הוה מזון מכל חיכו מהשפעדים
ומחשוקים הלב כדברי הכשמיים הלכיים • לכ"ח דכיון דכתורה
ובנביחים וכתוכים כתיב כיה שבע נרך לומר שהוה מהשפעדים •
ולכ"ו מזונית' דליכח דנקט הכח שהשפעד נקרח מזון הלב לח כמזון
המלטוחכח • וכע"ט נרסי' שהלחם סופד • ולי לפעד'
דמזונית' דליכח היכו סיעזו להכין ולהסכיל וכד חמר כפט"ו
ונעדו מהשפעים מסוגלים להשכלה :

לכבכם מין כתיב כחן • תימח דהח ככמה דוכתי
דלח כתיב לכב חלח לך ולח לייקי • והח קחן
שעד לכך • והתם מחי חיכח למימר • וכן ק' כפ' הרוחה דחנן
ככל לכבך כך יגריך כיכר הטוב וכי' עבר • מחי שנח הכח דלייקי
ות"ם ככמה דוכתי דלח לייקי לכבך כך כיתין • ונמח' ל'
דלכבך מיומח ככל דוכת' לפון רכוי כלו' ככל כוונת הלב והמחשכה
ולכך לפון ערחי כדבר שלח יעשם כו כל לכו ולכך נבי שעד לכך עת
לחם ל' ליה שהכוונה שעודת ערחי כעלמח לעכבו לחחנו קבת
חלב נבי חברהם כהכנסת חורחים לכבכם מיבעי ליה

כי כלב טוב יזמינם לסעודת קבע כחותו הלחם שחתר להם שלף
על פי שחיעטו כסיעור המחלכות דקחתר עת לחם משום דניקים
חומרים מעט מכל מקום לפ"ה ל"ל למעט כחתר החכילה כרע עין
וכן כפיתו לכבכם ק' ליה דכיון דלעתי' מייתי סיעורו כל החסבתם
למהוה עדי הכוות לכבכם מיבעי
ליה • ומכני דלח יכון לומר דברי סלוס
לכבכם חלח כבעלי ב' יבריס • ס' וירח
וכחמבה דרם כלל לכבך כפ' יגרך פוחר טוב
דחי לחימר כל כוונת הלב הח
כתי' כל :

אין יב"ר למלחים וחף
על פי שהוח חסבח
למבשים רוח ס' נוסבח כו לכוין
החמת בדכרו :

אין יב"ר סולט כמלחכי
מחינן בעלי בחיים
חלח סופלים היסר כשבחם •
וכן לעתיד וכח"ס כפ"ג פי"ח יחות
החמיח מחין בהם לח זכות ולח
חוכה :

יג כיום סברח • דכי על
כן עברחם ע"ג
משמע שבשבור זה כחתם חנלי •

ואין מדרך המוסר לומר כן ופ"ם דברי סלוס
חחר שהו' בקש משם עד דרך חשד ס' נוסף
סיסעידו חנלו לב"ה דחה"ג כי על
כן עברו חנלו ולח מדעתם חלח
שם נתן בהם בלבם לפי שחיתי
כרחניות מזחני לזה והרמז
בחחתר על כן דחמיו לה' פנ"ם
דייהי כן ה' בעזרם • וח"ת ות"ט
להזחק' זו חיתי כרחני' • י"ל בלפי שסדברן מחת ה' ואין כל חדם
חנלו קל"ח סחיום שברילות כן היה • מי נתי שוה עד' פ"ל נח
היה מתוקן כו' משם היה מתוקן כו' שבלחים מתחלת שברילות
מתוקני' ליהיות לעולם • ולפי שהביר בשלחוחם שבשביל
החיחיכם להם כדלעיל מחר מתחלת שברילות מתוקני' להשליחו
בזכות סיהיו חלחתו ושחם עליהם • ויש"ל שבזוחת חברהם לומר
שהדבר הזה חני מנקש מכם מחחר שעברחם עלי לכבוד במדב"י •
ומכל מקום דבר כלעון זה רמז שהחלחים מזחני' לבח חנלו כי
בדיק יסוד עולם והכל נברח בשבילו וביחוד מלחים חלו שבשלו
לכברו ולרפחתו ולהגיל בן בחיו מתחלה נברחו בשבילו • ושם
משבשם לחנשים רוח ס' נוסף בדבריו :

אנרו חנו חין לפנינו חף על פי שחוכן דברים לחברם
מוחדים לבקשתו ויעשם שעודתו שהם נשחעים
לו • מכל מקום כוונתם בדבריהם חנו חין לפנינו • וחברהם
לח יכין כדי שלח להוניח שקר מפיהם • ושעם הדרשה דחל"ב
כן נעשה מיבעי ליה ומימלח לחברהם יעשה דברינו • ומשעם זה
נדחקו שמע בפירושו :

יהי רעון • פי' הר"ן שדרשו כן מדל"ק כן עשה שכן
דרשו חת הסוכוות תעשה שם עשית שבשו יהי רעון
כו' שכל מדחקדי כחמר דברת ליהי רעון כו' משמע דחיתורח דרים
לה דבכן תעשה הוה שני • וכחמר דברת ריבה סיעשה עוד לשבח
כחמר דבר לעשות עבשו :

יהי רעון וחף על פי שידוע להם שבן יעשה שהם
החבערי והבה בן לשרה • ת"ח כיון דלח גלו
זה לו שד מחר הסשובה מחרי כלשון חפלה :

יג תשע סחין חפת משום דקחמ' סלת ע"כ פי' קחמ
וסלת דחין לפ' קחמ' כל סלת שחין קחמ'
יוכח מהסלת וכדכחב הרח"ם ת"כ לעניני' משני' היו קחמ' למיני
מלטוחיח דהיינו לעמילן של טבחי' כדחמ"י כחומם וסלולת
לעגנות ומיני חכיך קדרם • דהיינו קחמח ולוכשה ומשחח
כדחיחה כביצד מבדכין וביניהם משמעים חלו הבעשים בסלת
בכשול דלוסי ועבי עוגות כחיב • דלוסי היינו חכין • ועוגות
הן למחכל ולכסות הקדרה דחי לוסי לעוגות ל"ל לוסי • וסבירח
ליה לר' חכייבר דמדסחך ג' סחין לקחת משמע קחמ' לחודיה ג'
סחין • וח"כ כלח נחי ג' סחין לחיני החכין וג' לעוגות דלח נרבי
מין ת' מהעשרי מסלת מחין הנעשה מקחמ' • וק"ק וכן מסלת ג' סחין

מ"ת המפרשי'.

דברי סלוס ס' וירח פוחר טוב

הר"ן בפ' ו ז

לגיטת וג' סמין לעונות • וכבן מחר הכל ג' סמין דג' סמין
לקמחת וסלת יחד קמי :

ג סמין חפת • וטעם רבוי הלחם לג' מבשים • כתב הרמב"ן
תולי יש מהמלקו' המחכל רחמון רחמון והוא כוונה שולות
למוכח • או משערו גדולי
חנינא • היא מדבר סין • מאיזו זכות זכו
ישראל שיהנהן להם מן במדבר בזכותו של אברהם שאמר לושי
ועשי עוגות :

יד ואל

כיתו עמהם לכבודם ע"כ • ולי
מפער מחחר מרחים חורחים
כתו מחר כלבו תולי יכוחו שוד
רכים והכין לחם רב שהוא כריך
טורת מהכל :

פרוס

הפסח הוא • ולהבי
עכד עונות מלות • וכן נבי וחכות מכה
כתב רש"י משם יש דחל"ב ליחת לחם חופת • ולע"ז הוא דת"ל
הקדוש ברוך הוא כמ' מילה תחר תלד לך פרש למועד הזה בשנה
מחחרת כשהוטו כמועד הזה שכשנה מחחרת וכדדרשו רז"ל כחנחומ'
פ' וירח משרש לו סריטה בכותל ומחר לו כשחנה חחה לכחן חלד
פרה דהח לכ"ם בפסח טולד יכחן כדחי' פ"ק דר"ה וכיון דחלכים
נחו בפסח כחותו זמן היחה מלות מילה דהח היום ג' למילה היה
עכין הכקור והחלכחי כדחיתי' כשוטלים והכי משמע לעיל בפרקין
בשמה חנדות והח כשביב לשוטד חשוב חליך בעת היה ולפרש כן פי'
למועד הזה שהוא פסח כדכחכו החום' בפ"ק דר"ה • חו
כדפרש"י כחוחם לחחן מקבעתי לך חחמול כו ופליגא חדפ"ק דר"ה
דסכירת לית דעכין המילה והחלכחים הכל היה כחערי • וחם'
למועד משוב חליך למועד הזה רחמון • והכי מכירת לית
לעיל בפח"ו סי' ז כדכחיב הכם • ואשר חלד לך פרש
למועד הזה בשנה מחחרת כחי פי' למועד הרחמון על שנה מחחרת
כדכחיבנא הכם • ובשנה ב' בחוב דוחתי החלכחים כתו
בפסח הכל חותו למועד משוב חליך בשחר ליה הקדוש ברוך הוא היה
בחערי • וחחותו למועד הוה דדרים בפ"ק דר"ה דכשוטות
הוה קחי • וכעל חנחת יהודה ס"ק על עטה זו חדשחר בפרקי
ר"ח כיום הכפורים כחול מכרים • כלו' כיון דסוף סוף כ"ל
דפליגא חדפר"ח למה לן לחחוקי בפסין ניחוח דהקיש דפ"ק דר"ה
כחי מחיתי כדפר"ח • והח דחשר ובני טוגות פסח היה פליגא
וכלתו הכי חין מקום לפסח להיות ד"ל חתי פריך כר"ה כי חדלית
חר • יחי טוחתה כו' והח לח חשכחת שפירסה נדה בשוטות
חלה בפסח כשהיו החלכחים מטחחת הניסה כדלקמן • וכהג"ה
יירן דחשר טוטות ד"ל למועד הזה היתה נדה חדכתיב וחנחך
פרה בוקרה גו' פי' מפער מחשר מוקנתי יחזור לי עדן ומת לדם
נדות מכלל סמין חסה יכולה להתעבר חלה ת"כ יחזור לה עדן
ומת • ובשחר ליה הקדוש ברוך הוא היפלה חס דכר
והתרעם עליה על שנחקה עדין לח היה לה עדן ומת וכשנתעברה
כחפטוטו הקחטים ונחעדן הכבר וחזר לה ומת • ולח נהי'
דהח כשהיו החלכחים חיוד פירסה נדה כגו' והוח הטיב לזה דחין
זה חורת ומת דחה שחו פירסה נדה לח היה חלה חקרחי בעלחה
ולח חזר לה ומת נחזר עד שחשר ליה הקדוש ברוך הוא למועד
הדיוח שהיה מקרחי שחשר שחכלו החלכחי כחיב הדל להיות לדחרה
ואיכו נכון דח"ת חתי חדל דחשחע סום חורת כללי • והח
דחשר פירסה נדה הוה לה קנת חורח • חכל פי' חדל להיות
לדחרה ספור עכיכה עד היום הזה שכבר היו זקנים וחדל להיות לה
ומת חכל שכבו כבר חזרה לומתה • ואיכו חחרי כלחי היתה
לי עדכה שפי' כבר חזר לי הומת כדחיכתוב כפי' ט"ו עד דשב"ל
דח"ם ה' למועד משוב הוה כיום הזה החלכחים דעל מ"ם החלכחים
פוב חמת נחקה סרה • ומשוכת ה' לחה זה נחקה סרה מיד
הוחי כי לח יחכן שיחחיין ו' חדשים • ואפילו חת"ל דהחחיין
להוכיחם ו' חדשים חכ"ל שחחרי החוכחה פירסה נדה חחה חע"פ
שכעת שנחקה לח הוה לה ומת קטוע חח"כ קבעה ומת
כחוך כו' חדשים ותוכחת ה' היתה חחרי זחת שחרי רחו רחיה
שחפער לה להתעבר ואין לה להרחיק הדבר וכעת התוכחה
היתה כיתי טהרתם וכתעברה מיד • ועוד דכתר הכי
ויקומו משם החנשים והם החלכחים שנפטרו מחכרים והלכו
בו כיום למדום ופסח היה כדלעיל והם מחחר למועד משוב
היה מחר ו' חדשים לוך הפסיק בו כין כ' עניכי החלכחים
שהיו כיום מ' הילכך ב"ל דפלוגתי' היו ר"י מחר כתערי היה
החילה וזעון החלכחים וי"א כניסן • ולכתו ב"ע פרוס הפסח
מחי הוה • דח"ת לפ' כתו פרוס הפסח דפ"ג דשקלים דהוי
ט"ו יום קודם לפסח דחז טוגות מלות מחי עבידחיהו • והרח"ם
ז"ל הביח כדכריו מגדם זו • וגריס ערב פסח כמקום פרוס הפסח
וכתב שום סותר לח"ד שכיום ג' לחילתו היה הקיוד וזעון
החלכחים כו' ע"ם • והכה יעב למחוח לידת יכחק כעשה
לדעת המדרש שחחר שכב"פ היה הקיוד כח"ם שהיה ת"ו טוגות
ולחעלה כלות' שכחשב לט"ו בכיסן ולח הוציל כלום לחק היה
עכין החלכחים ת"ו טוגות
ולחעלה ת"ם כשל"ל לחוכח
הוה • וסרט סריטה בכותל
עדין חחה בעולם • וע"ב
בערב פסח כלה יכחק כחות
שעה לשכה הכחה ולח יחכן
שיקדחוהו ט"ו בכיסן • וגבי
כעת חיה הבי' דחלף על גב דכשור' החלכחך כע"ם היתה חחר בט"ו
בכיסן טולד יכחק הוטוב דכתי' למועד הזה כשכה שחחרת סרוך
לעיות כמועד • ובדרן ק' חתי קחמרי שפרט סריטה
בכותל • וח"ת לחחר שפרט הסריטה בחקום חנר הזמן
ביום שחחרת דחין הסריטה חלח לפ' פשוטו של למועד הזה שכיתנו
הזמן ההוה חלח יעבור חקי דעב דחי זמן שחחרת הזה חביי כחי
למפרט חנר בכחר ר' חדשים • וחחוש כפ"ק דר"ה לח
הכיחו פרוס הפסח חלח פסח בדכתבו הכוחם כפ"ז ח"ם למועד חשוב
חליך פי' למועד הזה שהוח פסח • וח"ם חחר חלד לך פרש
כו' והסריטה כו' בט"ו בכיסן כחחר וכו ביום כחו חלכחים וחח"ם
שהיה חפער לוחר דחלכחים כחו בפ' לחילתו והחילה בט"ו בכיסן
היתה והחלכחים כחו כי"ו כו • וח"ם מכלל יכחק בט"ו בכיסן
יום הסריטה • וח"ם כחי ח"ם למועד חשוב שפירשו לפסח
הבח • מכל חקום ביחח לחוש למיחר דחשם חלינא חח"ד
לחילתו כחו החלכחים דכיון דחשם למועד חשוב למועד הזה חלח
למועד רחמון כשוטדח דפ"ק דר"ה חשחע למועד הזה שכיתנו
יום הזה • וכן חמה בח"ת בעת דחחון קיימין חשחע בפת
זו חחם • וח"ת כי' בכיסן היה עניכן החלכחים כחגח שכלה
יכחק כי"ו חלח בכרחה חחחחר חפר חלד שכחחר • ביום
ט"ו חלפ"ו יולד בט"ו • והסיח דח"ד ביום ג' לחילתו כלי
חחיח כח"ד בחערי היה הכל • ולקיים נרסחכו ר"ל דפרוס
הפסח לפון פלגח ופי' כחוך החועד ר"ל כי' בכיסן שכבר כחי
החועד וסכירח ליה הזה ביום ג' לחילה הוה שהחילה בט"ו בכיסן
כחחר חפר חלד לך פרש שכחחר כחותו יום • וכי לימיה
חשוב דקחחר כי' בכיסן היינו למועד הזה דהיינו פסח הבח • ור"ל
ביום מ' של פסח • חי נחי פי' למועד שקבעתי לך לחחול
כפרש"י ופי' בעת היה בעת שחכיח היה לבם בפרש"י • חיינו
הח דלקחן פ"ן דחמר ביום ט"ו בכיסן נהכה סדום ע"כ ט"ל דבט"ו
כו כחו החלכחים • וסכירח ליה נחי דכיוחו יום היתה
החילה והסריטה • ויחכן דה"ק קרי לט"ו בכיסן פרוס הפסח
חל פשוטו לפי סזמן חיכור חחן חחחיל חי"ד חחר חנת :

הוא

חדבר סין היה ת"מ פי' חדבר חלוש חכלל חדבר סין
דחדבר סין גבול החיליס עד סיכי וכו חקדושות חחדברות
דפקה וחלוש כדחכחוב בם ה' ריש ס"נ • ועל כן הה שפי'
רש"י ז"ל הוח חדבר סין הוח חלוש ולחה סיכה שכחוב לקדושו חלש
כזכות חי שחחר לומי לח יחכן דחילו לח הוה חדבר סין רק חלוש
חלוש לכדו חייכו נריכים לחת טעם לחה סיכה לקדושו חלוש
חכל חכיין דחדבר סין שם כולל וחלוש ודפקה חקומו ויחחדי
כו חלי קושיח כחלוש שפי חדפקה קנעם, לחיחר כיח טעם
ועוד דכם"ם פכ"ה נרסי' ולחה כחלוש כזכות שחחר חכרחם נפי'
נר דשם חלוש הוה ליה חעיקרח • ועל שם שכיח חיכן
דחי שם חלוש הוקבע לו על שם החן לעולם חיקרי לחה חלוש
ה"ח ליחכו כחקום שחחר וזיקרחו חלוש על שם חן • חלח
ה"פ חכיין דחדבר סין שכו יוד החן כחקום שנקר' חלוש הוה שחכ'
שכזכות חי שחחר לומי לח יחכן דחילו יוד שעל כן יוד שם דחל"ב חיקרי לן לחה
יוד כחלוש כדחחר כם"כ • וחם חחחר וחכלן שכחלוש יוד
חלח כחחלת כיחם לחדבר סין חו כדפקה הח קחמר כם"ב ל"ב
הסעות יוד לחם החן חשחע דחשחם ילוף לה כדחחי' כחם •
והרחב"ן ז"ל כחב וע"ד רכותי' היה דבר החן כחלוש כן כרחשחם
שהיו חוגים וגוסעים וחוגים כחדבר כדפקה וחלוש ולח יחלי
חחכו פחדו וכחרעתו ע"כ • וחם כוכחו לחת טעם חל"ל
שכחלוש יוד • לח כך' טעם זה חספיק • וחם כוכחו לחת
טעם לחה ניחן כחלוש ח"כ שהרי רז"ל כחבו טעם זכות שהרים
שחחר לומי • וחכל חקום ק' לדכריו דכ"ש ר' עקיבה חחר וכשו
חחילי לוחו כיום שכת היה וכו כיום נחרעתו : בזכותו של
חכרהם • וח"ם שהחן בזכות חשה הה חריכנה לה כפי

יד **רן** לקדם • משום דחל כיח הכקר מיכעי ליח דרים סרטו כריותיו לקדם לכניו הנך כקר כלו שזכות יכול נדול ת"ל דך והכל טעל מ"כ דחסתע זו תחתול לורעו • ולא כדחמר כהפוטלים דנ' מלכעות וחכן הכקר חסר עשה • וטוב ומדוטוב טוו מהכתיב וטוב ומדוטוב לדרשה • וכדחקו לחתרי דך נחי לדרשה • והכח לח לחתרי הכי קדחי • דייק וטוב דחזרחה דקרחי הכי כמו שחעתן לו ויהודה ישכבר זכולן וכניחן:

יד **ואל** הבקר רן אברהם • אמר רבי לוי רן לקדם אורחה אומרה שכרחיוב כרח אפרים עגלה מלומדה אוהבתי לדוש • ויקח בן בקר • יכול נדול ה' לדך • אי דך יכול חסר ת"ל ושוב • ויתן אל הנער • זה ישמעאל בשביל לורזו במצוות:

טו **ויקח** חמאה וחלב • אמר רבי חנינא המעולה א' ששים כחלב • והבינוני א' מארבעים • והקיבר א' מעשרים • רבי יונה אמר המעולה א' מכאה • בינוני א' ששים • והקיבר א' מעשרים ופת חיכן חיא • אברים מקשאה תלמידי דרבי מאיר משום רבי מאיר פירסה נרח ונשכאה העיסר רבנן אמרי אפילו פת הביאה לפניהם • מה אם דברים שלא אמר הביא לפניהם • דברים שאמר להם על אחת כמה וכמה:

יו **והוא** עומד עליהם • הבא אי אמר והוא עומד עליהם ולהלן אמר נצבים עליו אלא עד שלא יצא ידיהם נצבים עליו • כיון שיצא ידיהם • והוא עומד עליהם • אישתו מושלת עליהם • מיכאל פירסת • נבריאל פירסת • ורבי תנחומא משום רבי אלעזר • ורבי אבון בשם רבי מאיר אמר מהלא אמר על"ת לקרת"א הל"ך בניטופיח • לטעלה שאין אבילה ושתיה עלה משה למרום ולא אכל שנא' ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי • אאבל למטן שיש אבילה ושתיה • והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו • ^ובי אוכלין היו אלא נראין כאוכלין ראשון ראשון מסתלק:

יח **וראמרו** אליו אי שרח אשרח נו' אל"ף ויו יו"ד נקוד ל"מ"ד אינו נקוד אמר רבי שמעון בן אלעזר בכל מקום שאחה מוציא כתב רב' על הנקודה • אחה דורש את הכתב • נקודה רבה על הכתב • אחה דורש את הנקודה • כאן שהנקודח רבה על הכתב אחה דורש את הנקודה • אי אברחם אמר רבי עוריה כשם שאמרו איה שרה כך אמרו לשרה איו אברהם:

יח **ויאמר**

לחליף חמורת המכחו כחזון לפשנדכן כעליוני' היה כח' משם ליזון חזיו המכיכה וכן כל הולך למקום אחר יתנהג כמנהגם מפני כבודם:

יט **ואל** הבקר רן אברהם • אמר רבי לוי רן לקדם אורחה אומרה שכרחיוב כרח אפרים עגלה מלומדה אוהבתי לדוש • ויקח בן בקר • יכול נדול ה' לדך • אי דך יכול חסר ת"ל ושוב • ויתן אל הנער • זה ישמעאל בשביל לורזו במצוות:

כ **ויקח** חמאה וחלב • אמר רבי חנינא המעולה א' ששים כחלב • והבינוני א' מארבעים • והקיבר א' מעשרים • רבי יונה אמר המעולה א' מכאה • בינוני א' ששים • והקיבר א' מעשרים ופת חיכן חיא • אברים מקשאה תלמידי דרבי מאיר משום רבי מאיר פירסה נרח ונשכאה העיסר רבנן אמרי אפילו פת הביאה לפניהם • מה אם דברים שלא אמר הביא לפניהם • דברים שאמר להם על אחת כמה וכמה:

כא **והוא** עומד עליהם • הבא אי אמר והוא עומד עליהם ולהלן אמר נצבים עליו אלא עד שלא יצא ידיהם נצבים עליו • כיון שיצא ידיהם • והוא עומד עליהם • אישתו מושלת עליהם • מיכאל פירסת • נבריאל פירסת • ורבי תנחומא משום רבי אלעזר • ורבי אבון בשם רבי מאיר אמר מהלא אמר על"ת לקרת"א הל"ך בניטופיח • לטעלה שאין אבילה ושתיה עלה משה למרום ולא אכל שנא' ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי • אאבל למטן שיש אבילה ושתיה • והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו • ^ובי אוכלין היו אלא נראין כאוכלין ראשון ראשון מסתלק:

כב **וראמרו** אליו אי שרח אשרח נו' אל"ף ויו יו"ד נקוד ל"מ"ד אינו נקוד אמר רבי שמעון בן אלעזר בכל מקום שאחה מוציא כתב רב' על הנקודה • אחה דורש את הכתב • נקודה רבה על הכתב • אחה דורש את הנקודה • כאן שהנקודח רבה על הכתב אחה דורש את הנקודה • אי אברחם אמר רבי עוריה כשם שאמרו איה שרה כך אמרו לשרה איו אברהם:

כג **ויאמר**

כד **ראשון** דחמן מסחלק מהמלחים מעבירין לוחו למרחוק לו מרטיקו ולאברהם נדמה מחכליהו:

כה **בכל** מקום שחחה מוצא כו' כלומר מייחי לחו כם"ד סוף פ"נ • וק"ק כיון דליכח סהנקודה רבה על הכחב כר מהחי פליו חם זה סהריך לנון ומחר נקודם רבה על הכחב לחם דורש חת הנקודה לח הילל רק כחן שהנקודם רבה כו':

כו **בכל** מקום כו' חפ"נ דומנין דכל הינה נקודה ומחנין דחני הינה נקודה כדחמיחי להו לקמן ס"ד סוף פרקנ' לח הוכיר כחן רק כשהנקודה רבה חו שכחב רבה לומר דמשום דכשהנקודה רבה דרש' הנקודה דרש' הבח חין שכחלין: וה"ח דדרש' הכחב כשהוח רבה חכל כיוצ כחיכה טעמח לחריכה הוח הנקודה כלומ עוקרת החוחיות הנקודות ואין טורך לכחן:

כז **אז** מכרהם • ומשמע דרך ארן כדחי' כהפוטלים חבח משום רבי יוסי למח נקוד על חיו שכחלין למדה מדרש ד"א שיחלל חדם כחכמניח שלו • וכחבו החום דהייט חם שחלו לפרה חיו חכרהם כדחחר הכח • חכל רב"י פי' שם למדה חורש ד"א כו' והייט נקודח חיו דלמ חיו כרייכין ליחלל דיודעין היו שהיח כחיל דכל נקודה עוקרת החיכה שחיכה חלמ לדרשה דדוקח חיכה ד"א כחכמניח כחבח חוספיח ע"כ • וכדכריו ז"ל חית לקמן ס"ד סוף פרקנ' • ולפ"ז נרוך לומר דדבי יוסי ודשב"ח פליני ודשב"ח לח סבירח ליה כר' חשם כן חיה לומר לנקר על חיה סרח סהיח עיקר הקחלה שחחלו עליה כדהקשו החוסי על פרש"י • ועוד הי' ל' ליקר כל חוחיות חלו דמ"ם חי' ו חכלת"ד • ור"י לח ס"ל כרשב"ח דכפלחה לשחל לחברהם על סרח משום ד"ח חב"ם שיהיה כחיל ניחח קחיה ועתו היו חדברי' • ח"כ דס"ל שחין לספר חין טעם קחיה ועתו היו חדברי' • ח"כ דס"ל שחין לספר עם החשם רק לנורך גדול משום חל חרבה סיחה עם החשם • ומ"ם

מ"ת שמפרשי

תנחומא ס' דברי שלום פ' וירא

תנחומא ס' זו ולקמן ס"נ פמ"ז

קהלת רבתי עם' והחלחים עמה

ירוס דפסחי' פ' מי סחים סהנעתם ניזונית מהמנוה ולקמן כפ"ת והכרוכות הנעשות בחכילה חו וחזית פ"כוחר' שנחעלו מהסכם כשלחנו • וכח"ם כפ' הרוח נבי לחכול לחם עם חותן משה לבני החלחים שהנחנה מפעודה שת"ח מיסב כנחנה מזיו השכינה:

ר"ת המפרשי

ר"ת מפרשי

ר"ת מפרשי

יח ויאמר הנה באהלי · תה"ד הבורך מנשים יעל אשת חבר הקני מנשים באהל תבורך · רבי אליעזר ורבי שמואל בר נחמן רבי אלעזר אמר מנשי דור המדבר שהן יושבות באהלים · שנאמר איש לפתח אהלו · ולמדך הבורך שהם הן ילדו וקיימו את העולם ושרי הדור מעידין להם שאלמלי הן אבודין · ר' שב"ן אמר מן האשה הן ילדו וגו' שאלמלי היא כבר היו אבודין ;

יט ויאמר

יח בינשי דוד החדר ·

כבר

שאלמלא

יא ויעבר

כאן

ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה גו' והוא אחריו זה ישמעאל. והוא אחריו זה המלא שרביט לאחריו והרגיש שבאה אורה מאחריו. ואברהם ושרה זקנים. אמר רבי יוחנן כבר כתיב ואברהם ושרה זקנים. מה ת"ל ואברהם זקן אלא שהחזירו הכ"ה לימי נעורותיו צריך לכתוב פעם שנייה ואברהם זקן. רבי אבי אמר כאן וזקנה שיש לרה להלותית. ולהלן בוקנה שאין בה להלותית. הדרל להיות ושרה אורח בנשים. הסר א וכי תחדל לנדוד. פסק הסר א וחדל לעשות הפסח:

כ ותצחק שרה בקרבה לאמר. ורא אחר מן הרבריים ששינו להלעי המדרש ותצחק שרה בקרוביה לאמר אחרוני זקן. אמר האשה הזו כל זמן שהיא ילדה לה הכשישים נאים. ואני אחרי בלותי היתה לי ערנה. הכשישים הסר א ואעריך ערי האשה הזו כל זמן שהיא ילדה יש להוסיף ואני אחרי בלותי היתה לי ערנה עידנין. האשה הזו כל זמן שהיא ילדה יש לה ערוניין ואני אחרי בלותי היתה לי ערנה וטבי הוא אלא וארוני זקן. רב יהודה אמר פוחן ולא פולם. אמר רבי יהודה בר סימון אמר הקב"ה אתם מילדים עצמכם ומזקינים את חבריכם ואני זקנתי מלעשות נסים:

כה ויאמר

מה שלח תתחייב לעולם כתו וכי תחדל לנדוד פתורס על העניכה מהגדר כשעת נדרו תע"ם שכידו לנדור תח"כ. והכ' לפסק לנתרי כתו וחדל לעשות הפסח כי עבר זמנו של קרבנו. וכ' העניכים נדקן יחלו כשרם כי לפי החשת לא היה העבר ופתח הפסק לנתרי שהרי חור לא כחתר ה' ולפי טבע אקנתה היה הפסק לנתרי לכ"ח כה לפון תחלה היו לכ' העניכים ורציתי בקנת נפסח שכתוב בהן פורי האמ"ת וכי תחדל לנדוד. וכר' פתוח לפון דלות כתו פורי תמין ויר' שלא פסק לנתרי תלה לפעם כוסת פתוח דוכב תעכור מזמנו:

כי זה פ' מהזכרים די' דכרים סיגו לו כדי שלא יקנה כדעתו. וכבר הכתתי גופה דעובדת לעיל נבי וכר ונקוביו נרחם:

ירוש' פ"ק דתענלם

ותצחק שרה בקרוביה. כדי שלא יטעון לתה לא הקפיד על הכרחם כשנתן כדכתיב ויפול חברהם על פניו ויכחק כתו שהקפיד על שרה והוא לא יקבל התענוכ שכחוק חכרהם עניו מתחה וכחוק שרה כחוק מתם כדת"ת. כי חכרהם הלתין ונתת ושרה לפנים ולבן כתבו לו בקרוביה לותר שכל פתחר בקרוביה דרך לעג הקפיד שכתוב ולפי שכין בקרבה ובקרוביה ההלוף הוסיף סיגו לו כאן ולא סיגו ויפתע חברהם כמקום ויכחק:

ערנה תכשישים כו' דכיון דתלת מילי משתמען תעדש ושקולים הם יכולנו כלם:

ערנה תכשישים ות"ת מה עניין לזה מה שהיו לה תכשישים שתע"ם שתין דרך הוקרות בתכשישים תחתר שכידה להתקשט כהם לין רחים תכלין שוחה הוא. דתכשישים דקחתר פיינו שכשרה נאות כילדה והתכשישים נאים ותתיחסו לה וכן תחרו כתנדת שמואל התלביבכן שני עם עדיים תכלין שתין תכשישים נאים תלה לנוף התעודן פי' לנוף פנחה ותכוחנת וכתו שכע עדונין:

ערנח עדנין פי' שנות כלו' שנות הוסיפות שהרי פרשה נדה כדתפרים תקשתה דלעיל והיה התכה שכשכע היה לה ועל כן סרתיקה הלידה תכד טבע כעלה: זתן שהיו ילדים לה עדויין ל"ג עדויין דעדויין פייכו וסיות וכבר נזכרו כפי' כל'. ותי נרסינן לה כפי' הכ' נרסינן ליה כתקום. עדנין ולפ"ז תפ' עדנה לשון עדוי והתרווק כערך עד שתגיע דלא הוה גרים תלה כל זתן שהיה ילדים לה ושיות ותכי תחרי בלותי היתה לי עדנה. והוכרך הוא ז"ל לפ' תרגום ירם עדויין. והכתי ס"ג יש לה עדונין. ופי' כתנות שכשר כלשון תכר' שתשיר את השער ותעדן את הכשר כדפרש"י כחומש. וכפ' שפופלים שנתעדן השער ונתפשטו הקתשים. וה"ת ותדע ותכריהם שמת כי תחר זה חשק תכיולך ביפיה:

זכני הוא. שפי' תחרי בלותי הל"ש כביאות שהיו לה עכשו עדנה. ופי' ותדוני זקן תכל תדוני זקן ווי"ן ותדוני כוי"ן ועכדיך כתו לשכר תוכל כדכתיב ארת"ס ז"ל ולא כדהשתא תפסטיה שהוא כתמים והיתה לי עדנה עכר כתקום עדיר וקל"ח תתתה תתרתי תדידה וותדידיה. וטפס הפי' הוא תלבד דניחת לתוקתים הל"ע ככתבו לשון עכר תשום דסכירת לית כדתפרים תקשתה דלעיל. ספירסה נדה תכיון דחזיכן שלא סכיא ספת. ועוד דשתי שנת דכדידה אזכיר הוקנה והנשתך תתכה שתות העדים השדנה ותלו כדידיה ל"ק שלא פזקנה. והת דקתתר דחשתא כשתה שתף תתכה שלא ותני זקנתי סיכה תפני השלום כדכר קפרש דכשתוך:

טוחן ולא כולט תנו' תטין לתחר. כלותר שנוקק לה ותיכו תוכיח שכשת ערש והוקק ליה דחל"כ תין תיתה כ"כ תשיולינ תכרה. כן ק"ל כדורו' שהם דלא קשים כולי שתי וחע"ש שתכרה. תת' שלכן ק' שנה יולד ולא תע' ר' י על זה שוחן

ד"ת מתפרכי

ולא מולט תכסר דס"ל דלא מתחת מלד עכתו חלה מלד עסרה הכת כ' סנה תלד וכדאמר ר' יודן מתם • אבל הכא שכבר אין התגיעה מלד סרה מחתרי כלות' היתה לה עדנה ק' לחה תחתה על תכרהם וחשבי טוהן ולא מולט דחייכי קים לה בכבי ולא הוה וכדאמר כיכתו' חייכי קים לה ביזרה כתן חייכו לה קים ליה • ולכבי ולקמן ס"ג ע"ג ום"ד לה פי' הלכן ק' סנה כי פי"ח וירוש' סתי נטנה : ס"ק דסיתם

כה ויאמר ה' אל אברם למה זה צחקה שרה לאמר • הר קפרא אמר נדול השלום שאף תכתובים דכרו ברוחים בשביל לקשיל שלום בין אברהם לשרה ויצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי ערנה ואדוני זקן • לאברהם אינו אומר כן אלא למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי • לא דבר הכתוב כפי שאמרה שרה ואדוני זקן אלא ואני זקנתי :

כג היפלא מה' דבר • רבי יודן בר סימון אמר משל לאחד שהיה בידו שני קפליזות הוליכן אצל נפח אמר לו יכול אתה לתקנם לי אמר לו לבראין מתחלה אני יכול • לתקנם לך איני יכול • כן הכא להחזירם לברואתן בתחלה אני יכול להחזירם ליפי נעוריהן איני יכול :

כג ותכחש שרה לאמר לא צחקתי נו • רבי יהודה בר סימון אמר מעולם לא נזקק הקדוש ברוך הוא להשיח עם אשה אלא עם אותה הצדקת • ואף היא ע"י עילה • רבי אבא בר כהנא בשם רבי אידי אמר כמה כירכורים כירכר בשביל להשות עמה • ותאמר לא צחקתי • רבי אלישיר אמר והכתיב והקרא שם ה' הדובר אליה • ר' יהושע בשם ר' נחמיה בשם ר' אודי אמר על ידי מלאך והכתיב ויאמר ה' לה • ר' לוי אמר על ידי שם בן נח : רבי אלעזר בשם רבי יוסי בר חנינא אמר על ידי שם בן נח :

כד ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום ואברהם הולך עמם לשלחם • מהלא אמר אכילת • אשקות • לויות • כך ואברהם הולך עמם לשלחם :

פרשת

החזיר כתו סרים • לו יהיה לעגין הנלגל • אבל אם תכר כנכר כתן יהיה כרישתן מתחלה ויעיין עלה דקר כהנ מהלך הסנכת ולפי סיקר אם כך נתנה מודיע הנשל • ממנו • לוה שם כעגין הנמה שחזר לברישתו כתחלה תני ויכול כ' לוה רשם לנקישותו שהכרכר תחריו כתיקונו כ"ש שהכרכר כוה תלכישתו על כקישותו היה המעם שעכו שיקנקרו תוך זמן • ואמנם חזר לברישתו כתחלה כ"ש אלא תלה שיעיר על הדבר לפי הנקישות שהו יודע כעכתו • או יהיה לעגין שהכרכר תחריו של גדולה חזר ויכול ולפכי תרשת קל רשת וכן הפה יהיה סוכיותו כברישתה חזרת סיסור שהכר ולשרה כן • ואי אפשי להחזיר כי עגין תתירה הוא עלוי תלכיל

הוליכן מכל נפח • אין לקל שאין התגל דומה לה להגיל כי סרה לא הלכה לברום ה' אם יהל להשיכה לנשרותה אלא ס' כיצרה וכוה לא שאלתיה כנה ולה' כאין התגל לעגין תשכה • ולפי שלי תכרהם כתגל כעגין שהתגל כי לא יכחקו על מי שחתר שיעקר כלגי כי מחק שהלכים הוא • אבל שלה שיעה שיך שם יוכל לעקר סיסוקם של הנפח הוה שם יהא כחלמה זו כל זמן שלא עמנו מתנו פרעה וזה כשה לכחר שהגל לא קלמר אלא כן הנה להחזיר כו :

כג ותכחש סרה לאחר כו' : לעיל ס"ב ושם פרשה :

כד כך ואברהם הולך ע"ל • פי' לנוחם לא שלחתם כי מה עניין הליכתו עמהם לזה כי אחבניהו ישלחם ועוד איך שהוא הנקש שילכו אחריו • והנה הגגל כאחר לגילת • הנקית • לוית • שפי אחר שהלכו והנקית שהיה לחבר לכתם שהנעיר הוא הלוים כי היכי דלא תיעך לן הוה נורך לאחבר לכתוב כאן אחר שהדבר יהיה להם לפי שעיקר הכנסת שורחים לאורח כ"ב • והנסם לפי שע"י זה הם נעטלו הנקי הדרך כמ"ש כל' עגלה ערופה התלוה את חציריך' לאחת כעיר היכו נאוך • ואל הם כל סאיהו תלוה ואחלוה כאלו נוסף דוגש • ואר שהגל כנסגלה ולא ישעבו טעמו • ועוד שאחריהו הם כאחר לה' כרכת

פרשת מט

עובר כשעה • תפסר דיסיבו טעמ' סיש לפשבחו כדי סיקבלו
כו כי זה כל פרי שכח תעשי הנדיקים כדאיתוב כס"ב

ריש פת"ח • **מיט** זכר לדיק
לברכה דאיב"ע דפשטיה פסחרית
לדיק יסיה ברכה בקרב האחרן
וכתיב כתפך דוכרו אכב מני
אין לה כין לו גו' מדבקו זכר
וסם אסאבנתי רמיז :

ואינו מקבלו עובר כעם •
ות"ת דכפ"ק דכרכות
פסוק תינח דיהוה כפריבותיה
דיב"ל הוה קא מנער ליה טוכת
בקרתי ומת אד פקל תרגולא
ותוקדיה כי עד נס עגום לנדיק
לא טוב, וי"ל דאפתי כתם דקטיל
ליה כדאיתה יקלקלנו תו , וה"ל
כחרינו כיוים • ועי"ל דאפתי
כתם פתקלקל של פניעתו וכפ"ב
הוי עגום ע"י וכל פחכירו נעגם
פי אין מפנימין אותו לחתיכתו
על פה כדאי פדאמר פטעות יהיות
כל חייהם רק אדד כר אכבה אינו
בעגמיה פיהו מנטערים על
הדבר כלפי הקוס"ב לא יתפור
קלקולה דכפ"ק דכרכות נרפי'
תו פכנו כריבוי דיהוי כפטוטיה
דר' אחד כו' עד מי כתיב
חוסים חטוים כתיב חתמויתי
מיעוט חטוים כתיב פתחת
חטם כלל גוזל • וי"ל דהכם
כהו דים פקוס לעיבדהן כתפוב
והכל עסקו כרפעים פכבר מתו :
והדחתם חסם כרפעים ידקב :

דומים לכלי קודיי דתפ"ב
לאחר פהנזכרים יקלפם הכך
וי"ל מכל פקום פדקאתר ירקב וכ"ק לקללה דמיון אמתי פהם •
ואדאתר כפ' התנוצם מתי וכפ' רפעים ידקב אתר רבי אלעזר
יקולים תפלה כפתותיהם תתי היה דלת פסקו כפתיהו • וכפם
כתה פכתוב כתן דאתים לכלי קודיים כיאמרו דכר פאיבו מבואר
כאתרי וכפ"ה כרפעים התתים עכתם יניעים הפסד פבטול פתם
הקב הנזכרים בעולם פעל ידי כן יהיה להם קודת רוח • וכפ
פם הוא רפוק, פהפיקם לאפר הדבר כפנלה • וכתן נתכת
אלא יתפה פתו פתי. • ומפיק ה' את פתו גם דרך פהתכפים
קודר כפתותם עלי תרפות כאלו טכע הענין יניחם להפאיר
פתם חכרם כעולם פעל ידי זה יהיה להם קודת רוח תחרי
פותם :

לכלי קודיים פרפ"י כלי תרינה יתדות והמסכת • וירי
דמפ"קודיים מלאכתקודי עפצים • ויש מפורפים
כלי עשר כלשון לעז :

אדם קודש פם כנו פרעה דאפור לפסוקר פפתיהו ופם
יקדש כפתם לא יכליהו וכדאתר כפ"ה פתחוכה על
חותם כן יוסף • ופם תאתר היכי קריכן יפתעאל פהוא פם
יפתעאל כן אברהם כ"ק דהה אתר כפ"ל פעשיקפוכה • וכפם

חי הוה ולא על גב דהכפתח תיכת תת הוה כיון דכפדר הכתוכי
חי היה לה יכון לותר פחיק טתיה • ולקללה כדרך
פחיים גם כן לא יכון כיון דלפי פחתת תת הוה , ושוה דרפע
פחיים אין דרך להתקלל כדכתיבכם , **בי** הוה פהי לפהם
ולא פגליא כין הפן דקודם תליה לכתר תליה דסכירה ליה דכתר
זפן אכירתו פוליכן ודלת כר"ב :

וארורים כביו כי הוה חטי לכביו נפי הוה אתר עליהו
חרבונא ז"ל על פרדכי ופסתר • לה תינפרך קכת
לפתועי דפפי שיברכוס וכדאתי בדוס את חלוצת

ות"ת פתפרשי

קפ"ל כחרכוכת דס"ל דהוה פליהו וכדיתר כפדרש הכו' פנדפה
לחרכוכת ופניעת תדר' חפת דאתר לף תרכוכת הרפש כחות' עכס
היה כיון פרוה פלא נתקיימה שכתו תיד כרח , ושניהם טעם פ'
דרפו דפתיון דפכתי לה כקשיתתן תהפלך תליית פרדכי פין ספק
פלא עשה העין כפרפסיה רק
כיריעת חכפיו וכאתכי כריתו ,
ואם כן תרכוכה פעיד יהיה
פכאתכי שנכתב לו וכתנדת
פו יהיה פליהו ז"ל דאם לא כן פתוחל כ"ת
פנה יודע :

אלא פ' רפוח כדכתיב את
כית ישראל , ואיכא
לפיתר שפיו רבים
דקפים זכותיה :

ואיני פברכו ואפרפם היו
יהיה והוה ענין ברכה
ואה שכתב כי ידעתיו יהיה דבק
לפרפם פרפוי לזכר כברכה כי
ידעו זך ויבר לו דבק להתכפח
פני פחחר שהוא חביב לפניו פין
להשלים תענה , ועל התפרשי
ככתוב דוחק פכותר :

ואיני פברכו , ואם
תאתר בכתב דוכתי
פהוכרו התוטה כגון אלהי
אכותיכם אלהי אפרהם כו'
וזולתם לאתי לת פדרך לזו ,
ואתה כיון פהוכיר פכתם
פזכותם עומדת לזרעם הוי ליה
כברכה :

ירוש' דתני' פ"ג ותפתר דכתי

ע"ט פז' קי"ג

כ אזהן סוד פ' לאחרון סוד
פ' הנזכר כאן כן נקראו סוד
פכל התלות גם כן נקראו סוד
פלא נגלו עד פעם ואפצי דסוד
זה לאינו רק סוד כ' דורות פהוא
סוד התילה פניתן לאברהם
אפינו וכדאפרי' וכריתי לזוריעם
וכרית ברתגן הכתלה כתנה

מנחומת פ' לך לך

הוה כריך , תילת אברהם ולכן הפצה כריתי וירתיו זה
אברהם דכתיב כיה כי ירת אלהים אתם ואתר ירתיו כלשון רבים
לא קשיא פהכתוכים אלי ואל פשך וזרעו דהוים לו ולפ"ז תניא
הכוונה כתקרא לאת סכת הפתה התנוה הוו אתדם פ' אלא
הסברת היתה רתויה לו אכתם טעמא כדכי כנדפה ת' ס"ת כ'
והוא פתינה רתויה רק לריתיו התיוחדים לו ית' לריות אות כרית
תיוחד להם אפהים לתנוכת ה' לאברהם על תילה וזרעך אחרי
ואתה כעולם כולשל וזה אתתר וכריתי לזוריעם אחרם יהיה
נוהגת להם כוה תזולתם , תוריתם לזוריעם כודעי וניכרים
כאות תזולתם :

ויתכן פתיחדות תנוה או כשם סוד פתיה ענין נפלא
ההסברה שהערלה תנורך יהיה הנוף כי לא
כרת הטבע לדבר לכטלה אפילו הפערות והנפרעים ותועלת'
תנוכח כפהירת האתר וכריתתה דבר זר וכוזו פאתר הרב פחפנו
רנים ולוה לא כתולו תדם ונח ואברהם עד פנוה פהיה תנלם
את נגות כתעשה הטבע , וה נגלה לאברהם פעתד כפוד
טעתי התנוה תכתה פנים פפיתרנו כפרפש י"ג פיתן ז' , וכלד
רתוז כוה גם כן כתה פכתוב כפרפש ת"ו פאתר אברהם הם תניב'
היה פתילה לתה לה ניתנה לתדם הת' , ותפוכה ה' אליו , ולפ"ז
לא יקשה הם שיק, לכאתדם פסוד לא תיקרי תלא הם פהוא נגלה
לאיזה יחיד דרך סוד , תבל הם פנגלל תכלל תיכא נקרא סוד
והיכי קרי לה סוד , תפני תלא נגלית על כל זאר , וגרידך
לידחק פנבאי תלאתי פפרת פהיו יודעים פסוד קרי לה סוד תכל
לפ"ז הסוד סוד הם פעתד אברהם פסוד טעתה תזולתו וקרתים הם
פהרחפנים לת קייתר" לפי שלא ידעו סוד טפתים כר' , אף גלה
לאברהם כה סוד פהיהו תכוחר כה תעכתו :

תטול סוד ה' רתפ"ג דסוד ה' היה פתיל כדלפי תדיוק
פני לירכרית ה' ליזהיו לזוהיק' דתפ"ידעי' שפל התילה תדכר
וקרי לה סוד רתיה פפוסל לה יוכה לתסבון סו' דוכין דס תת"ק פאתר

מ"ן סתומרסי

דרסיון כל תילי דתסמרס' :

שבעים תני מפמיד מתך , ים ליתר מ"ט תמנין הוס סמוס תקרת לסם תז ותתילה סיו מעטים מהם ושוב כרו וישרנו עד סמים רבות , ויש לומר שמנינן זה סרתם ברכ' ה' תפר הזתן תהות סיו ו' ששת ' ד' ארבעה ' תרי שבעים ' שבעים אני מעמיד ממך בזכות התילה שנאמר בשבעים נפש ירדו אבותיך גו' ' ומעמיד אני מהן שבעים שנא אספה לי שבעים אים מזקני ישראל , ומעמיד אני מהן משה שהוא חולה בתורה בשבעים לשון שנ' הואיל משה באר גו' בזכות התילה שנא' סור ח' לירתיו , אמר לו הב"ה לאברהם דיו לעבד שיהיו כרבו ' אמר לפניו ומי יפול אותי אמר אתה בעמך סיר נפל סבין אברהם ויהיה אותו בערלתו ובא לתתוך וחיה פתיראו שהיה וקן מה עשה הב"ה שלח ירד ואתו עכו והיה אברהם חוהך שנאמר אתה הוא ה' האלהים אשר בחר באברם גו' וברורת לו הברית אין כ"ה כאן אלא וכרות עמו הברית שהיה הב"ה אותו בן :

ג דא סור ח' לירתיו בתפלה היה סור ח' לירתיו ' ואת"כ לישרים ולישרים סודו ואח"כ לנביאים ' כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים אמר הב"ה אברהם זה ירא אלהים שנאמר עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ' אברהם זה ישר מן הישרים ' שנא' מישרים אהבוך ' אברהם זה נביא ' שנאמר ותשת השב אשת האיש כי נביא הוא ' ואיני מגלה לו :

ד אמר

וזכויים לסניו :

ובני יתול תותי סתל תס סתוסה ליתו בתנתו ותסיתו קרבי לגדל מכרו , תי יתי סידע כי לא יסיתנו ותקני כתיב ותסיתו מכני כיתו ותקשה לו ליתול כתנתו תכני סיתו תקנתו , ותסיכוס סיתול כתנתו ולא יתוסה לו רתשה , תיתר לפ סתניציותו לא רצס לגלות עריותו לסוס ולתן שתלה ת מקוסרת לשנתס סתנוסה ותייתי לה תכה לדיוקי ת"ס וכיוצ"ב נרמז שתס' שנתו סייתו בתשם תברית , **ועידדרש** לן סשתלת תי יתול תוקי סלסלת עיקר תתול לתקון התפדות ותריסה תסתוחות תי"ה תסר יגלוהו כתת כוס כי כוס גדול תר תלן גדול תתנו יסיכנו בתורה תיסור לתכלו תפרוסות ותסיכלים סתוס כתנתו כדאי להכין דרך תטר תשנתו ותתר תשתמרס תתר לסיעור פנתה תפרוסות הנתור ותוס כנוי על נשלת תסכין ליתול על ג' ספר לכבו שלטיוסו וקן תסר גדל תדיבו תקוסים תולי לת יוכל לתקן תתנוסת שתסרגל שם לשנת ולת יודעים כי כי דרך תים ישר כשיניו ותו תתן תי כיולו ושיישלשלת ; עיניו לתביט כתיוס דבר שיתנסבתו תדרגל תסרוסו

שה"ת זקן וידיו ותתו ויפקד כן יוסבל כגופו : **אן** כתיב כתן כדכתיב בכתה דוכתי , ותס"ג דשבתן נתי בכתה דוכתי לשון שם וכרוסה ברית שרך ברת סתנו ברית תולתם סייתו בשבריתך תברית ברית סתורתו לכ' תנדרים בתן יצחק ותכילתך וכן ברית ה' עם ישראל כתורה שנ' יסתר שם ברית להטיבם וסם יסתרו לו ברית לקיים תתורה תכל כשנתרת סיטרך לשתירים תנטתת תמצוית לתוכסה לכד תקנות סיטרך לשתירים תנטתת תמצוית לתוכסה לכד תקנות כלשון לו תתו לת תברות ברית ליוסב סתן תלך סתן שתברית לקיום תבטתת תתרך תי כל וכרות לו תלת ותשלת תכרית הברית :

אר"א וכרות עתו , דתף כל נב דכתיב לשפת תתן תבטעני ולפ"ן תברית הוה נדרו לסריתו סתרת"ם תרית תברית נם כן פנין תתילה כי כם היה תברית תעבר לירושת תתרן , שתכוס בברית ו"ו ותוסה

ג בתחרה היה כו' תשוס דק"ל קראי דתל קתל' שתכר ליוסיפים וח"ק שתוה לנביאים ותי כלשתיכתב מ"ם לתד נקט תכי ותד נקט תכי לא ק' דמה תתר זה סוס דכתילה היה נגלה תכי ליתיו ושוב נתגלה נגלה תשר לסם כרית תקדש לו כת קול תי כתוס וכ"כתות שוסיים נגלה תשר לסם כרית תקדש לו כת קול תי כתוס ושוב נתגלה תסם ולת נגלה תק לנביאים נתוסיים שכתוב תלכה תפורסת תתרי תוסם תוכני כתכתם וכתר' ויתר תנתוס תבריכי לנביות זולת תירתה ויוסר לכב ושכת תכתוכתו סת"ת תתילה תדורו' תתכלה תולכי ותתעלו' שכת תל לת תניעורך לתכלה בדילה כנת תנוך ותתוגלת וישרים ונביותים נכם תוסיפים ולפי תתוך

פגלת

לגלות סוד לפי לירמיו ותסכת לכרס. וכה למדרגת היוסר ודכי
מהכתבי מליו כסתלק הסוד מהירמי ליסרי שכבר יתגלון רבים
ותם ויוסף גם כן מו נביאים הנם מוסיפים לחתם ממתן קורס
ולילך שנתנה לכל נביאים לה הוגרך שנתה הסוד רק לנביאים ,
כי אמי מיכה שבכתי קדושות
שאחר מ"ת שיהו מתעסקו
והולכים מדבר וכתלה למעלת
הדור היה הסוד בגלי אפי לירמי
ושוב נסתתק הגלוותו כישרי ושוב
נביאים בגבולים לכדם כי דבר ה' היה
אקר דור אחר דור כתו שאחר כך
נשתכח כל חזון . ותוא שכרכם
זה יתה כוכר שכין מיתם שכרכם
מכלל הדור שהסוד כירמי וכן
מיתם מכלל שאחרי הוא יתרו
לסוד . והנה לירמי והישרים
הוא שהרמי הם בעלי התעסק
ולילת תטה והישרי הם ישרו לב
ושבי לעיין כמוסכלו ולכן נקרא
שכרכם ישר כי תלבו הכיר את ה'
ותעשה זה אחר כש"נ ע"ל דכת
ישרי היה התעול כדאתכתוב בתם
כ"ב , ת"כ מיכה כישרי שהירמי
הם שנתנו מירמה והישרי היוסר מתכבה והייתי דתייתי לאכרכם
מיישרים אתכוך דהיינו שכתוב מתכבה כדאתכתוב בפ"ב סי' י"ח
על מ"ם כזה בחוית , ואל תעתה מקורתו את שכרכם ורת
שאחר כתחלתו היה שהש מירמה ושוב עשה מתכבה , ת"כ
מיכה כישרי שהירמי הוא הכובש את יצרו והישר הוא מי שטבעו
טוב מלכיוכר , ובת"כ יש ב' פ"ק דתענית לת הכל
לאחרים ולא הכל לעצמה לת בדיקים ורשרי לעצמה שנאחר
אור זרוע לצדיק נו' שהצדיק הוא הכובש שכתן לכל דבר תקו הכל
לת שטבעו אלא מפני חוב התכוה ורשר לב הוא שטבעו רשר ולוה
אלא שהורה שבדיק כי כאור שבכל ואור התורה שוטה לת שטבעו
ואכן לא יאחר אלא השוטה בע"כ ואלא שאחר כיוכר לב כי
שטבעו לעצמה טוב ולפ"ז לת יקשה תה שנאמר נם כן כבדיקים
שאחר שאחר כה' , ונילה בדיקים כי שם אחר שאחר כה' רוצה
לאחר שיהו לבעצם שבינתו אל שכינה שכינה לת אלבד
שאחר עצמו . אחבם שאחר הישרי בחורה ושטה שהצדק
משום דכתיב התכסה אלהי אלכרכם ואלא אי שכת הגלוי כי תה
שבחוב ואכרכם היה יהיה הוי כרכה קוחיל והזכירו כדלעיל לכך
אחר שלין אחרי שהסוד יגלה לב' כתות וכללו שיתבטלו
היה , ת"כ ס"ל דבי ידעתיו דבק להתכסה אלהי כו' שבעבור
זה רחוי לכוח בסוד ה' וחה כי ידעתיו לבניה על דרך בסרה אלבד
בכתן ודעתיך , ועל ירמתו ויוסרו אחר לאחון אחר יהיה כו' ,
ויבן שת שלאחר שהבלית הבכוחה לבניה אם להישרתו כרוב
בעוחת הלכות ואם להישרת זולתו בכוחות אחם רבינו עליו
השלום ויתר בניהים השלוחים לית כתו שבתוב אור ה' כמ"כ כ"ד
ע"ו והישרי אל בניהם אם שאין אדם לאקום ואם כאחם
שניהו לאחיהו ל"ת שאתחלה לת היה סוד אלא לירמי והוא
בעבין אדם ובת שעמדו בסוד ה' בחנות הרחוין לירמי אל ת"ם
בחה שבניהם לאחקום לבד שלא היה השתדלותם בהישרת עפקיהם
בחה שבניהם לאחבריהם , אחבם בבות אכרכם שהישיר
עצמו בחה שניהו לבריות נם כן בהשבת הרבוי והבנסת אורחים
וביוצא בזה בא לו סוד ה' גם כן להתנהג בחדה זו בהישרת
ה' הוא ובניו , והנו היות הסוד ליסרי שהוא
לבעלי היוסר בחדיבי והם ג' בחנות , אחבם
על האחנו בת להם סוד ה' והבבותם כדי ליסר לזולתם כתו
שהיה אכרכם קורא בשם ה' בסיומו ית' ואם שלא היתה עיקר
בוחתם לבך בבבוחת אחם רבינו עליו השלום ותלמידיו
פעיקרה לעיקון הזולת והבוונה בזה כי אם שכתוב כי ידעתיו
לאחון אחר יהיה כו' שבת גלוי סודו לו כי כין אחר היסרת
עצמו כין אחר היסרתו לזולתו בל כ' היהיה אלו בבלעים
לאחון אחר יהיה לת בניו רחוי לגלות לו הסוד וזה כי בגלוי
סוד זה תוכחת מוסר לשהיהם שחעניון שדום יכיר
פיהיה כתו שדן ה' הרשעים החלו כרשעתם בל' הפנים
שלהן שע"ח רשים וחשחים לה' אחד לשיעבו ע"ח ג' ע"ז ע"ד

ומזה יקח ללמוד רשע לת העם כדי ליסרם כי ירחו מהרשעי' החלו מ"ת אחפרשי
מה עלתם להם :

היה סוד ה' לירמיו כך שחתבחות פ' ויחי יד' שסוד זה בגלוי
העתידות אין שיהיו וזה לאחבת ה' הכתות החלו להניחין
כסודו , ולפ"ז ה' פ' דתוכבת ה' תכוחות פ"א
בלוו ואת ישרים סודו שיסיר
כאחב הפך הגלוי שחתוכה
והאחב הוא שיניחנו כסודו ,
ת"ח יד' שעיקר הסוד הוא כרוע
הסדר כגדיק ורע לו רשע וטוב
לו שם יגלה סוף הדבר ותכליתו
לאחניו להניח דעתם וכן יד'
תנ' הכתוכים לפי ענקות' דבירמי'
כתיב כרישם כל לחרחו ה' חסד
ואחת נו' נפשו כשוב תלין נו' יד'
כל הדברים ישרי ואין שול לסוכי'
כי סוסם שנפש כטוב תלין ואם
לפעתי יד' אחם ורוב כעיר סוד
הדבר יהוש לירמיו וביסרי כתיב
אל תקנא כאים אחם נו' כי
תועבת ה' נלוו , יד' אין
להתקנאות כרשע וטוב לו שם
שוכחו ואם שהוא הכליח ביסרי

מ"ת אחפרשי

תכחות פ"א

מ"ת הפסוקים וכיוצא בהלות

דקחזר הכי לית ליה הלכתא למפרסם ומדלא סד לכסויי ס"ת מדרכו היה לגלות לו מתחלה , ומדקחזר ומפסק מכי מפרסם מפסק הוה מחזר ומפסק דהם לית ליה כן היה לומר מפסק מכי מפר מכי עשה מתי שדעתיו למתן אחר יכול קוקס לריב"ח הלכה כי טעם ההגלות כי הם שכתוב והפרסם היה יהיה גו' תיכו הלכה כפי' שכתו' בהוילו והזכירו כדלעיל , לכן אומר דג' מן מתוך הכתוב הין הין כעלי סורו מחזיד וכשניהם מירש פעם מ' שנעשה הדבר חוץ מדעתו , ולכ"ת בהפרסם שפ על פי שעלה מחשבה לעשות נס כך עלה מדעתו שכן שמין דאוי לכסות מתנו שמין אכתו פוס לאחרים כי היה יהיה גו' וכי יתעתיו גו' ואם כן ההקרוות נתנו טעם לאחת מהפרסם טפי מאחד נח , ותשובה קאי עלה ישוה להם ויעמוד בחזקתו ה"ת עלה יעשה דבר חוץ מדעתו הכיון ולפי עלה מניטו בהדיא בחדם ונת שנעשה דבר חוץ מדעתו הכיון להאל לומר דגרושי אדם והסגר נח קוכח לדבר כתו שנתגל

נטרד שהוכח שאחר וכסגר הכ' לשבה וו . והיות שפם יתכרך בלתי עושה תמיד חוץ מדעתן מבואר לתם שהיו יודעים , ומתחלה היה הסוד אפי' ליתתי ה' כדלעיל ולזה רמז בתם שהרואם מוכיחין וכל שכן מחרי היותם בניהם ולא יעשה ה' דבר תם לא יגלה סודו להם ובחדם ה"ת הניטו שגלה לו כל הדורות שעתידים כדלעיל פרשה כ"ד וכל מקום שהיה בו יסוד כדלעיל כי"ם , וכגת מכי שהכיתיו עד שהכחין לו זה כ"ח ניתן כל שעות היום ואחה כל שעות כלילה כדלעיל פרשה כ"ט , והפרסם הניטו שגלה לו נהיותם ומתן תורה והלכיות כדלעיל פרשה ס"ד , ועוד דהטריח לחדם והסגר לנת בשבת לשמות דבר חוץ מדעתן כך שגלה לו שיהא חוץ מדעתן , ומה שעשה חוץ מדעת חדם יד' דהיינו מהעתו משן החיים נופלים לחדם לא היה יודע בהיות הכוות ולא ידע שבעבורו נטרד והלחלא שלא רצה ה' לשמות דבר חוץ מדעתו לא היה צריך לגרשו ויתבעבו בו על ידי נדר וכיוצא . שלא שמו יכין שתלוי"ת שלא תהיה חרוכה לחחלתו וה' לא רצה לכוונינו זה תכיון דכבריהים נדיק גחור . ואם שלא הסיר מחנו מכת החות שכשר לשמות הכ"ל כפ"ט . לו נחני חף על פי שידע חדם כשגולת היכון לא חס"ד שבשביל זה נטרד שלא שהוכח על עונו כגרושין לו שגולה לעבוד חת האדמה ותחילה בחנה כלתי יכול ליקח מחנו אחר שיהא שלהו כדחי לחאור ליכנם . לגן עדן ואם שפעם חון מדעת נח הפסר דהיינו שכיחת החולות עד שלא שלחה שנה שהיה מחכנן שלא ירגה שורשים נח כזה שיקשה כעיניו השנוי כגחל האי . והפסר דהיינו מה שגדלו ברוחתן שיכחדו רחמיו עליהם . לו נחני מה שנתקלקל העולם עד שהוצרך נח להתחיל ביסוד בחדם ה"ת כי לא ידע מתחלה דק שיחתו הכ"ת . וכמה שכתוב כחדם שכשלה ורחה העולם חרב התחיל כיסה שלא ירחה רחמים ולזה הסגירו כתיבה שלא ירחה כאה ויבקע רחמים . וכן ענין טרוד והסגר החיבים כדי שלא ידעו בשעת מעשה ויבקעו לחחות . ואף על פי שחחר כך ידעו אין חשש . ואף על פי שהסגר היה להגביל לא היה הפסר ליחלם כענין אחר . וכל שכן לח"ד דחרץ יפלפל לא טעת כחכולה ולחם ליה לעורת הביכה שלא חפני זה . ואין לפקפ לומר הפוכה הה' נטרד והה' נסגר שזה יפשיך לו בטרוד לכשות חחנו שהעשה וזה יגשרך הסגר וכענין חדם וגח כדפי' . ולחה שכתוב כי לא חדם הוח להנחם ככר ידעת חה שכתוב בעל כעקי' בכל חקום שחחרו ז"ל שהחשבה נחחלפה למעשה והכחיתיו לעיל בפ"ח סימן ו' . ולחה שכתוב כעם ה' , ר"ל פעם היוחם עתים מחחלפים חחר כבל החעשים חעין ה' דהיינו חוכחת הבריות על עון כחיתה ויסורין קדי לה כעם ה' שהוא יפי נחי חפני שלנגדי ב"ת כל האנשים כיחם ה' שהוא יפ'

לחעלה חהזחן שעבר והעתיד והוה הכל לפניו כאיש כיחד לפיכך חיה קרוי הכל עעם ה' :

ו משל למלך , גם זה על דרך שהיה לפעיל החדבורי החכסה חני חשחע שעלת כחחשבה לבעות ומה חזר מהחשבה הראיה וחדלו כי לבעות בר' שדרכו היה שלה לגלות לו ועבשו הוא שהחשבה לבעות וכחבי' לעיל שלה לדרכו' לין מבל מפרסם לחחר סנגורי הסוד שלו חיכו שלה חדבר חכה כדברי ר' כם לפעיל ולבך כדחם מפרסם נם לחדם וגח שלה שחכתו יהיה חשלום שכל לגלות לו בסוד כי ועבשו הוא שהחשבה יוכן למלך ועל כיו יבח חלחן כאן רחו לחדם וגח כי לין לעם ענין הוה לו היו כחדבר יוכן דבר כסוס וחכי חיחר החכסה חני מפרסם לחו לביחקו פאת כדלעיל שלה כיה שהיל וקלי כיה חזכיר סחו . וח"ב כי יהבעתי עניכו שעל ידי בקוקו ויהיו כהיה כיוכן לרים, כי בדין הוא ירחת שלי"ם וגח יעשה דבר חוץ מדעתו חולי יפפל לו יעחוד בפרן ככל הפפר . ואם סיון חחה סירחה שנוי כחחשבתו יתברך שכחחלה עשחו סנון לעשות דבר חוץ מדעתו ושוב בקש לבטות מחנו . ושוב לחזר

החכסה חני חיכה קושיה ובדבריהם בסימן הקודם :

הרי יש עם לוט . סימן סכת הגלוי חעבי חבם חו שהוא סנוך סימן זה חתיישב יפה בחקרוק רק שאבי לוט ויהיו דבריהם כי ידעתיו למתן לחפר יהוה לת כניו גו' שחחחר שהוא חגם לת כל ניחו על דרך ה' רחוי להגן בעדם , ואם ס"ת שגלה הודעת מפרסם היה לחפר להגיל לת לוט ע"י החלחכים כדשנו בסחה , ת"ח מחחר שלה לחריך לו להגיל לת כניחיו הבשחת , וכ"ם קניטו ורבוחו כי בחפון הוניחוהו ויחחלט בשור שהיו יקשה בעיני מפרסם על הדבר כי חיך לח חלט לוט לת הטיחת בנדקוחו לבן גלה לו הסוד כי בבר יבדוק חם יהגלח עם ר' נדיקים :

כבר קיימתי לותו מפרסם , והיינו דכתיב בסם ומפרסם היה יהיה לגוי גדול גו' ואין לחלה בדין בסן דק בבן סודר שלחה שהוא בעל דין , שלה ס"ם דנין בנחת ה בבן הון מן החה חיכו הרחוי מחחר שחה זה חביב והבנים נחוצים לחה לו חשת הבי"ת ואם יהרגם נחלה בחוכם בחחנתו :

נתן נלויתי לו . כדדרשי לעיל גבי והוא חסר עשן חרבע דבריס הרחה לו ולא הוביר בהן שלה חל"ת וביהבם דחת"ת רחוי בהן' כי ידעתיו למתן חסר יהיה בו ובניהם הוא בעבין עניכם סדום וכוחת החקרוק לפ"ו שחחר שידעתיו ונלויתי לו חתן תורה שהוא שיקר ונלויתי לו שהבנים לשוכרים הה למתן חסר יהיה חת בית חחריו והרי דן בחה בחחיה שבחבחת בשוכם דוחה לניהם על עברם לת פי ה' רחוי לגלות לו שחשבתו יהיה יותר בבוחתו לת בית ויהיה חסר רחה בדורו חשוכם נחיכם ואף על פי שבבר נחנו בעם חבני שבקרוא חניהם נחנו בם בן בעם זה בדרישו רחוי בקרוא בדפי' :

אפי' שלבות פרוחי חברות בו בלו' דהחשבה חני חחברם חיינו חשום דבל חילי נילה לו ולבן רחוי שלה יבוה בם זה חחנו והיינו דכתיב כי ידעתיו למתן חסר יהוה שהיה סוחה בל חחנות , וזה קרוב לדרי בם שלעיל שלרוב הבחו היה סוד ה' לו , והת דחחר שהיה חברם יודע בו יפני לחו לקחן חקרוקי בם"ם , וגם חה שבחוב שהדיעים שהב"ם חחדם בבל חם יודע חברם חשבר דדיק לה חדבתי 'חבחי חקרוקי ותערוכי דבסו' בשיחודות שחני חחדם חחיד דשל"ב לח' לבבני לחוק חנת חקים ותערוכי בבריכ החקרוקות , וגר' שחשבה זה דרשו חקרוק בדבר לקחן בם"ם . גם בשבר הדברים בי שם שיקר ה

ו שאין יריך עפר לפי שהוא חסר מלי בדיקים וכבר כתבתי כזה כפ"לה : כבמה דוכתי , דתם כן מלת היום ל' לחדרם כזרכם תמיד סויה דדים דמשמע לחכרסם סמולם חסר מלי בדיקים וכבר כתבתי כזה כפ"לה : כבמה דוכתי , דתם כן מלת היום ל' לחדרם כזרכם תמיד סויה דדים דמשמע לחכרסם

ז ואברהם היו יהיה ' ר' הנחום בשם ר' ברכיה בשרו שאין העולם חסר משלשים צדיקים כאברהם ' ר' יודן ור' אחא בשם ר' אלעזר בר' מיתי לה מהכא ואברהם היו יהיה ' וי"ו עשרה ' וה' חמשה וי"ו עשרה ' וה' חמשה ' כי ידעתיו למען אשר יצוה ' ר' יודן בשם ר' אלעזר בי ר' חוביא , זה בנן אסרי זו בקור חולים ר' עוריא בשם ר' יהודה בר סימון בהלה צדקה ולבסוף משפט , °הא ביצד אברהם היה מקבל את העוברים ואת השבים משהיו אוכלי' ושותים אמר להם ברכו ' אמרי לית מה נאמר , אמר להם אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו ' אם מקבל עליו ובריך הוה אכיל ושתי ואזל , ואי לא הוה מקבל עליה וכריך , הוה אמר ליה הב מה דעלך ' ואמר מה איתי לך עלי הוה אמר ליה חד קשיט חמשר בעשרה °פולרין ' וחד לישרא °רקופר בי פולרין , וחד עינגול דריפתא בי פולרין מאן יהיב לך חמרא במברא , מזיהיב לך קופר במברא , מאן יהיב לך עינגולא במברא , כן דהוה חמי ההוא °עקתא דהוה עקו ליה הוה אמר ברוך אל עולם שאכלנו משלו , הה"ר לבתחלה צדקה ולבסוף משפט :

ואברהם היו יהיה ' ר' הנחום בשם ר' ברכיה בשרו שאין העולם חסר משלשים צדיקים כאברהם ' ר' יודן ור' אחא בשם ר' אלעזר בר' מיתי לה מהכא ואברהם היו יהיה ' וי"ו עשרה ' וה' חמשה וי"ו עשרה ' וה' חמשה ' כי ידעתיו למען אשר יצוה ' ר' יודן בשם ר' אלעזר בי ר' חוביא , זה בנן אסרי זו בקור חולים ר' עוריא בשם ר' יהודה בר סימון בהלה צדקה ולבסוף משפט , °הא ביצד אברהם היה מקבל את העוברים ואת השבים משהיו אוכלי' ושותים אמר להם ברכו ' אמרי לית מה נאמר , אמר להם אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו ' אם מקבל עליו ובריך הוה אכיל ושתי ואזל , ואי לא הוה מקבל עליה וכריך , הוה אמר ליה הב מה דעלך ' ואמר מה איתי לך עלי הוה אמר ליה חד קשיט חמשר בעשרה °פולרין ' וחד לישרא °רקופר בי פולרין , וחד עינגול דריפתא בי פולרין מאן יהיב לך חמרא במברא , מזיהיב לך קופר במברא , מאן יהיב לך עינגולא במברא , כן דהוה חמי ההוא °עקתא דהוה עקו ליה הוה אמר ברוך אל עולם שאכלנו משלו , הה"ר לבתחלה צדקה ולבסוף משפט :

לעתן פותח להם לברך וכך היו פטורים ממנו . וי"מ הרשעין עתיד ברוך : מלעולם לפי שאין להם יין מכירים כטורח עולם היה נתיך לם'להם כן ולא סגי בשיאמר ברוך שאכלנו משלו כמשמע שלנו כי חולי יחשבו דעל נופיה קאמר :

אם קבל עליו וברוך הוה מכיל ושתי ' , וכ"ם מזמינין מוכלים ושותים היה אומר להם ברכו לאו כגמר הכילה קאמר אלא כלומר כשבכר מכלו רוב מכילתם ורוצים להלוים שפורשים מן עליהם כשפגה וי כדי שיקבלו עול תלבות שמים וינמרו מכילתם ועל דרך הדרש ירוע שמנוף נתן מהמוכל שמרגם וכשפע בזוטית מהרוחיות אסר על המכילה והן המכות התלויות בה וזהו כי לית על הלחם לבדו"חים' המקדש גו' וכמ"ש בע' העקרי' כפ"מת ' ח"ם שאם קבל עליו נתנה עכ"ו מוכל ושותה עיקר המכילה שהיא מזון הסעם :

חמרא בתחלת ' וי"ת דלקמן בפ' כרכה אחר המזון אומר להכרחם אחה שיית יין ביסוב ואני שיית יין בתחלה ' ו"ל להכרחם עיקר שיטה כהקדמי היה ' וע"ל דאדתי לעוני מדבר דהכא היינו טרם וקבעה שחון ליסוב וכגון מהכרחם על עיר דדים חוית ' וסבא מיהו חוק ב' כ להניח מזון תן היסוב ומדבר דמשה היכרחוק מאד מחקום שסוב שהוא מקום פרא ועקרב וי"ל להניח כו מזון תן היסוב ולגבי מדבר דמשה קרי להכרחם יסוב :

כן דהוה חמי סניא עקתא ' ואף על פי שלאומם היה יאפשר יכול בלשונו ולכולא נכון לא היה קפידת דהכרחם רק שלא יהיה שלחנו מנוחל ודי שיכרך ה' חפי כל מוכליו ' ואף כי על הרוב מכיון דקבלו עליהו כחברים יקבלו בלב שלם אף על פלא הוי לגמרי להחזר בעלמא מחוך שלא לשחה כח לשחה דשמה כחרגיל ומחזיר כחטוה ' חכל ליכא למיחר דכיון דקבל עליו היה חל עליו דשה לא נזכר כאגדה ' ועוד שם כן מצי שה דחזר לקמן בפ' כרכה שמשה אומר להכרחם שחה שיית יין בחלה עדיפא שהיה חל על הפרלים :

ורמינהו נכון לומר שם שהוא קרוב לדרך דרש שם"ב שהיה מורה להם בחוק יד השעבה חניחות ה' וזה שבחחלה היה בדרך נדקה כלומר כלי טורח וטענת למזל היה מלמדם כגודן נדקה לאחרם שהשכין וכיה חומר להם דעו כי יש חלני עולם שחכלנו חשלו ושם היו מחניחים חיך חוטה ושם לחו היה חכרחם כטענה חה שהם דעתם שחין החכילה חה ' חלא חחכרחם הנותנה להם רחוי להם שיפרטו לו דכשלחת שם היה חם' חין להכרחם עליהם זכות חחין כי יחמרו ה' נתן לך כלי שחוכה עיטו ' וכלחחר כפ' חף על פי הנחת חדיהכו חחכילה חדרחשה חכילה '

ושף על פי שכחורות חורחים הכניסם ה' חתכנ להו כדין כיון דלחו דלו לברך דחחר להו חדעת' דהכי לח יהכית כי חסחת' הנגעים חלי נריך שילכו כדרכי ולח חתן חפחי לזרים ועלי דידהו היה רמי לחסוקי חדעתיהו כיון חדרכי חברכים הין חפורסחים לכל העולם ' ואין לחק' שיהיה כלעג ' חחכילם לשיקבלו חחוכתו ' וכשחיל חקבלים עלים פעליהם כי חסור לו לחוכן ריקנים ופוחים ע"ד חזי לי שנחתי חפחי לע"ם ועובד ים לומר דלחכי דקדק ואחר היה חקבל חת העוברים כו' דכבחים חחליהם ולח הין קרוחים חחכרחם חיוי"ה כח שלפרסו ג"ח הין כחים חחליהם והוח חקבלם כשחם וחכילם ולכבי הוה ליה הין וכרים עליהם לחכוע הנחתו חחחר חלח קרחים רק חקבלם כדרך כעלי הפוכדן לקבל החבנים ולהכילם כבקעת ושוב נפרעי חהם וחם הם חכנו להחחרת כחנם חיכנו הוח דקח טבו כפשיבו דהוה לחו לשולי כרישת וח"ם כחחל נדקה היינו חם שהיה פותח להם לברך וכך היו פטורים ממנו . וי"מ הרשעין עתיד ברוך : מלעולם לפי שאין להם יין מכירים כטורח עולם היה נתיך לם'להם כן ולא סגי בשיאמר ברוך שאכלנו משלו כמשמע שלנו כי חולי יחשבו דעל נופיה קאמר :

אם קבל עליו וברוך הוה מכיל ושתי ' , וכ"ם מזמינין מוכלים ושותים היה אומר להם ברכו לאו כגמר הכילה קאמר אלא כלומר כשבכר מכלו רוב מכילתם ורוצים להלוים שפורשים מן עליהם כשפגה וי כדי שיקבלו עול תלבות שמים וינמרו מכילתם ועל דרך הדרש ירוע שמנוף נתן מהמוכל שמרגם וכשפע בזוטית מהרוחיות אסר על המכילה והן המכות התלויות בה וזהו כי לית על הלחם לבדו"חים' המקדש גו' וכמ"ש בע' העקרי' כפ"מת ' ח"ם שאם קבל עליו נתנה עכ"ו מוכל ושותה עיקר המכילה שהיא מזון הסעם :

חמרא בתחלת ' וי"ת דלקמן בפ' כרכה אחר המזון אומר להכרחם אחה שיית יין ביסוב ואני שיית יין בתחלה ' ו"ל להכרחם עיקר שיטה כהקדמי היה ' וע"ל דאדתי לעוני מדבר דהכא היינו טרם וקבעה שחון ליסוב וכגון מהכרחם על עיר דדים חוית ' וסבא מיהו חוק ב' כ להניח מזון תן היסוב ומדבר דמשה היכרחוק מאד מחקום שסוב שהוא מקום פרא ועקרב וי"ל להניח כו מזון תן היסוב ולגבי מדבר דמשה קרי להכרחם יסוב :

כן דהוה חמי סניא עקתא ' ואף על פי שלאומם היה יאפשר יכול בלשונו ולכולא נכון לא היה קפידת דהכרחם רק שלא יהיה שלחנו מנוחל ודי שיכרך ה' חפי כל מוכליו ' ואף כי על הרוב מכיון דקבלו עליהו כחברים יקבלו בלב שלם אף על פלא הוי לגמרי להחזר בעלמא מחוך שלא לשחה כח לשחה דשמה כחרגיל ומחזיר כחטוה ' חכל ליכא למיחר דכיון דקבל עליו היה חל עליו דשה לא נזכר כאגדה ' ועוד שם כן מצי שה דחזר לקמן בפ' כרכה שמשה אומר להכרחם שחה שיית יין בחלה עדיפא שהיה חל על הפרלים :

ורמינהו נכון לומר שם שהוא קרוב לדרך דרש שם"ב שהיה מורה להם בחוק יד השעבה חניחות ה' וזה שבחחלה היה בדרך נדקה כלומר כלי טורח וטענת למזל היה מלמדם כגודן נדקה לאחרם שהשכין וכיה חומר להם דעו כי יש חלני עולם שחכלנו חשלו ושם היו מחניחים חיך חוטה ושם לחו היה חכרחם כטענה חה שהם דעתם שחין החכילה חה ' חלא חחכרחם הנותנה להם רחוי להם שיפרטו לו דכשלחת שם היה חם' חין להכרחם עליהם זכות חחין כי יחמרו ה' נתן לך כלי שחוכה עיטו ' וכלחחר כפ' חף על פי הנחת חדיהכו חחכילה חדרחשה חכילה '

מ"ת התפרש ,

ולעיל פל"ח ותכחות"ם ג' וס' מקן

ע"מ כפסוק׳ אלין לית כתיב אלו פי סדכר לו ס׳ מה סיסיה לכניו • אלא אלין מסמע סדכר לנרכו וכעכורו ואף על פי שחטיבו לי כמקום עלי אמרו לי אלין הוא לא אני עלי במקום לי • אלין אלין מכל דס״ כחומס כתב ז״ל על אברהם על כית אברהם לא נאמר אלין אלא על אברהם למדך כל המעמיד כן בדיק כאלו לא מת • ונר׳ מנדה אחרת היא ונסמך רס״י לאחריה • ולפי המנדה הזאת ניחא לחילף מעל אברהם דאחרי כהכאה דאמסמע שהטובה תלה על אברהם גופיה וחללה קאמר על כית אברהם • ולא״ם דכר פליג אני אומר דעליו במקום אלין כדאמכען לו במקום עליו אלין עליו ס״מ עליו אמם דה״ל כאלו לא מת • וא״ם כל אי סים לו בן יגע בתורה היינו אמסם דכאיב ואמרו דרך ס׳ דאמירה בלב היא כמ״ש בפ׳ כחקותי אמור אלי אמירת הלב אבל • במנדה אחריה רס״י לא דקדקו בזה אלא פסוטי דהיינו מעשה נדקה ואמפטו ולכ״ע כל המעמיד בן נדיק • ואפשר דקאמר נמי דקאמר היינו בן תורה דכאמ זאמרי מאכמן כדכריהם ז״ל נדיק כמקום ת״ח • אין עומדין נפשות לנדיקים • קשה סלוקן של נדיקים • ואמטם דדרך ת״ח אמם נדיקים • והר״ם ז״ל כתב ז״ל אבל בכ״ר אחר אני רשב״י אני ורס״י כתב כן • וכאחילה מב״ת לא ירד לטעם מנדה זו • גם מ״ם דכדרי רס״י הם העיקר כבר אני דאחינו בן דה״ל ספיר קא דייק :

כארו לא מת כה לא דמיה לדאחר כתענית יעקב אבי לא מת • ואלמי לה מדמקים הוא לזרעו דאמסם הוא דלא מת אבל וכבא היינו דאף על גב דאת ס״ל כאלו לא מת ז״ת וכל הנדיקים כאי כאלו לא מתים וגדולים כאיתאם יותר מכאיהם • יש לומר דהיינו לענין הנשם וכבא לענין קורת הגוף מיירי דה״ל כאלו לא מת אפילו בגוף מביון דאמרי בגיו אחריו • ס״ב אמסם דאיכון דנדיק את סוב אין לו אמנת וכות יותר על אה שקנה בחייו כי כאחים אמשים לכ״ע אמאניה בן הגון כאלו לא מת והולך ואתעלה דכר יום כיומו בזכות אכן דגאמר אחריו אמוא קיבה אלימות אמיר :

ט רבה והולכת • גר׳ דלאו אכי רבה דבבא קאי אלא אמרו אלמי • לפי אמתורגם גדלה וכדפרש״י בחומס אלא אכי רבה רעת אחרם קאי והיא אמנדה דלעיל בפ׳ נוסף • ובעל אחדרם העתיק גם כן לכאן כגורסה אמסם מיחרת דר׳ דלילף ג״ם מזו לזו • ומי אמנדה כבר כתבנוהו לעיל שם :

י זך מ׳ אי׳ יודית • כלו׳ ולא תיקשי מ״ד כיה לשון יודיה אמ״נ דבבל נמני לפניו ולא בריך ליודיה לאחוי • ובוי דלא שייך כיה יודיה דאוראיה דקרא לאחעניי הכי ואמיאה כדכתיב לעיל כפ״ל • ור״ם כר כהנא קאמרן כמ״ם אמאחו להם פאח על

אלין לית כתיב אלא אלין מה סיסיה לכניו • אלא מכל מסמע סדכר לנרכו וכעכורו ואף על פי שחטיבו לי

ולעיל כב׳ כמקום עלי אמרו לי אלין הוא לא אני עלי במקום לי • מכל דס״ כחומס כתב ז״ל על אברהם על כית אברהם לא נאמר אלין אלא על אברהם למדך כל המעמיד כן בדיק כאלו לא מת • ונר׳ מנדה אחרת היא ונסמך רס״י לאחריה • ולפי המנדה הזאת ניחא לחילף מעל אברהם דאחרי כהכאה דאמסמע שהטובה תלה על אברהם גופיה וחללה קאמר על כית אברהם • ולא״ם דכר פליג אני אומר דעליו במקום אלין כדאמכען לו במקום עליו אלין עליו ס״מ עליו אמם דה״ל כאלו לא מת • וא״ם כל אי סים לו בן יגע בתורה היינו אמסם דכאיב ואמרו דרך ס׳ דאמירה בלב היא כמ״ש בפ׳ כחקותי אמור אלי אמירת הלב אבל • במנדה אחריה רס״י לא דקדקו בזה אלא פסוטי דהיינו מעשה נדקה ואמפטו ולכ״ע כל המעמיד בן נדיק • ואפשר דקאמר נמי דקאמר היינו בן תורה דכאמ זאמרי מאכמן כדכריהם ז״ל נדיק כמקום ת״ח • אין עומדין נפשות לנדיקים • קשה סלוקן של נדיקים • ואמטם דדרך ת״ח אמם נדיקים • והר״ם ז״ל כתב ז״ל אבל בכ״ר אחר אני רשב״י אני ורס״י כתב כן • וכאחילה מב״ת לא ירד לטעם מנדה זו • גם מ״ם דכדרי רס״י הם העיקר כבר אני דאחינו בן דה״ל ספיר קא דייק :

כארו לא מת כה לא דמיה לדאחר כתענית יעקב אבי לא מת • ואלמי לה מדמקים הוא לזרעו דאמסם הוא דלא מת אבל וכבא היינו דאף על גב דאת ס״ל כאלו לא מת ז״ת וכל הנדיקים כאי כאלו לא מתים וגדולים כאיתאם יותר מכאיהם • יש לומר דהיינו לענין הנשם וכבא לענין קורת הגוף מיירי דה״ל כאלו לא מת אפילו בגוף מביון דאמרי בגיו אחריו • ס״ב אמסם דאיכון דנדיק את סוב אין לו אמנת וכות יותר על אה שקנה בחייו כי כאחים אמשים לכ״ע אמאניה בן הגון כאלו לא מת והולך ואתעלה דכר יום כיומו בזכות אכן דגאמר אחריו אמוא קיבה אלימות אמיר :

ט רבה והולכת • גר׳ דלאו אכי רבה דבבא קאי אלא אמרו אלמי • לפי אמתורגם גדלה וכדפרש״י בחומס אלא אכי רבה רעת אחרם קאי והיא אמנדה דלעיל בפ׳ נוסף • ובעל אחדרם העתיק גם כן לכאן כגורסה אמסם מיחרת דר׳ דלילף ג״ם מזו לזו • ומי אמנדה כבר כתבנוהו לעיל שם :

י זך מ׳ אי׳ יודית • כלו׳ ולא תיקשי מ״ד כיה לשון יודיה אמ״נ דבבל נמני לפניו ולא בריך ליודיה לאחוי • ובוי דלא שייך כיה יודיה דאוראיה דקרא לאחעניי הכי ואמיאה כדכתיב לעיל כפ״ל • ור״ם כר כהנא קאמרן כמ״ם אמאחו להם פאח על

אחות ע׳ זו ענין • ועוד דכל אברהם יש לומר דכיון דכרת כרעת דאמטה ה״ל מה סיסה על כיתו כאלו נה על אכמתו ולא נריך לאחר אמסם דה״ל כאלו לא מת אלא מדכתב נמי עליו כאמסם אלין עליו ס״מ עליו אמם דה״ל כאלו לא מת • וא״ם כל אי סים לו בן יגע בתורה היינו אמסם דכאיב ואמרו דרך ס׳ דאמירה בלב היא כמ״ש בפ׳ כחקותי אמור אלי אמירת הלב אבל • במנדה אחריה רס״י לא דקדקו בזה אלא פסוטי דהיינו מעשה נדקה ואמפטו ולכ״ע כל המעמיד בן נדיק • ואפשר דקאמר נמי דקאמר היינו בן תורה דכאמ זאמרי מאכמן כדכריהם ז״ל נדיק כמקום ת״ח • אין עומדין נפשות לנדיקים • קשה סלוקן של נדיקים • ואמטם דדרך ת״ח אמם נדיקים • והר״ם ז״ל כתב ז״ל אבל בכ״ר אחר אני רשב״י אני ורס״י כתב כן • וכאחילה מב״ת לא ירד לטעם מנדה זו • גם מ״ם דכדרי רס״י הם העיקר כבר אני דאחינו בן דה״ל ספיר קא דייק :

כארו לא מת כה לא דמיה לדאחר כתענית יעקב אבי לא מת • ואלמי לה מדמקים הוא לזרעו דאמסם הוא דלא מת אבל וכבא היינו דאף על גב דאת ס״ל כאלו לא מת ז״ת וכל הנדיקים כאי כאלו לא מתים וגדולים כאיתאם יותר מכאיהם • יש לומר דהיינו לענין הנשם וכבא לענין קורת הגוף מיירי דה״ל כאלו לא מת אפילו בגוף מביון דאמרי בגיו אחריו • ס״ב אמסם דאיכון דנדיק את סוב אין לו אמנת וכות יותר על אה שקנה בחייו כי כאחים אמשים לכ״ע אמאניה בן הגון כאלו לא מת והולך ואתעלה דכר יום כיומו בזכות אכן דגאמר אחריו אמוא קיבה אלימות אמיר :

ט רבה והולכת • גר׳ דלאו אכי רבה דבבא קאי אלא אמרו אלמי • לפי אמתורגם גדלה וכדפרש״י בחומס אלא אכי רבה רעת אחרם קאי והיא אמנדה דלעיל בפ׳ נוסף • ובעל אחדרם העתיק גם כן לכאן כגורסה אמסם מיחרת דר׳ דלילף ג״ם מזו לזו • ומי אמנדה כבר כתבנוהו לעיל שם :

י זך מ׳ אי׳ יודית • כלו׳ ולא תיקשי מ״ד כיה לשון יודיה אמ״נ דבבל נמני לפניו ולא בריך ליודיה לאחוי • ובוי דלא שייך כיה יודיה דאוראיה דקרא לאחעניי הכי ואמיאה כדכתיב לעיל כפ״ל • ור״ם כר כהנא קאמרן כמ״ם אמאחו להם פאח על

תמוכה כו׳ פי׳ דהכא קאמר אדרבה נח לסוף מעשיהם הכעסתם על מדינה עשו והם עומדים בחרדם כלים אמעשה כהם ואם יעמדו בחרדם לודיע להם מדת הדין בעולם ואפרע מהם על ידי יסורין הגרמים בעולם וכדפרש״י בחומש ויחרדו מאנשי לם ז׳ וכדפי׳ הר״מם ז״ל • ואף על פי שמלת עשו נר׳ דיוקא למלת כלה כבר כתב רש״י אמלן יש פסק ביניהם :

אודיע בהם מדת הדין שלם יעמדו כדפי׳ שהתנו׳ מספיק להגיאם מהבאין ות״מ יסורין מחדקן בדין עבר על בריאות ואיקות כדי בחרו׳ כפ״ו ך׳ אף ואף על פי שעם בעיניו כלה תודע מדת הדין בעולם אפני שאין הכחוב אמיה אלא לשעמם ושוב נשכח זכרם • ות״כ ביעורין אתעמידין לכ״ת כמה לודיע מדת הדין בעולם :

דינה על ריבה • הנשת קלי אהבעקתם • דק״ל דהבעקתם מיבבי ליה כי ת״ם רש״י הבעקתם על מטה דוחק וכדאמרי׳ הבעקתם לימו אומר כי ולפ״ז דקלי אהדיה על נערה ניחא דהבעקת אנשר׳ הרמוזה בכי דבה קלי וכדאמר בפ׳ אלן כי דבה על עסקי דינה :

נטלוה ובדבו אותה לבי פתח אקקו אלא להחזיק את העניים כדאמרי׳ בפ׳ אלן :

יח אבר רבי יהודה בן אלעזר • לאחי

לדבי אלא דאחר שפתח להם הק״כ פתח על תעכה מיים הי׳ דאחר שהיה הב״ה מדבים עליהם שעו להחזיק לאחיו :

עיקר שלותה • פי׳ בכלל שלותה ואמטם דבכללו לא הוה שלותה גחורה פב״ה שנה ה׳ היה מדבים שהרי עיקר שלותה כלו׳ כשהעמיד ע״כ עיקר וכלל שלותה ליתנהו דק׳ב שנה שהרי כל יאוב׳ של שדום לא היה דק׳ב שנה כדאי׳ פ״ק דמס ואמ״ה אמחכת דע״כ כוני מנדל כחרן שנבר היו שלא היה יאב כעולם אלא בחותה בקשה ואמטם נפלו לאחזאו אחרת כשנתפללו וכבו להם עיירות ואשנתפללו עד שחרבה שדום שם היה אברהם בן ק׳ שנה ליכא דק׳ב שנה שכתוב יחי שם נתפללו ואלו היה אברהם בן ת״ח שנה כדאי׳ בפ׳ ג׳ • וכן פרש״י וות״ם בלישנא אחרשת דאמטם קאחר שלותה כו׳ דכתיב י״ב שנה עבדו את כדר לעותר ובי״ד כת כדר לעותר • ופרש״י שלותה שאחר כה נאחן שבעת לחם ושלות אמקט היה לה וכתיב נאב לא ידעו מים כו׳ • דכתיב י״ב שנה עבדו ואחן זו שלות • ות״ב מרדו ואחן זו שלות שהיו בהן מלחמות קרי ב״ה שנה • ונמי ב״ו נהרג כדר לעותר ואיהו בשלות ות״ב אלמים מל״ה אמלכים כ״ו אמנותים מל״ה ואמה שלא דכל אמנים דאמו בהללו נאחן שבעת לחם אף על גב דאמו בשלות כדר לעותר ואמלחמו אחריו שלות כי אחרי לל״ב כ״ם אמחרגים אחריו שלות אף על גב דאמרים רוצעים להם אחן דלא אלו בה ידי אדם :

ומביא עליהם זוועות • אף על גב דליתנהו בקרא אחן דאיתא בעתק אמרים הוה כמו זוועות שלא יעמוד אמרים אלא כרוח עוה :

חה״ד אמעתיק אמרים ואלא אשכחן אמשם דוכתא אמעתיק אמרים אמאחו כמו מיירי אדאחיב כשיפים אשר אשכם בחמו דאמשם אמשם :

ובשוף אשר אשכם בחמו • וה״ק עד אשר אשכם בחמו שהשחרה בהם כל כך עד שבשוף אשכם בדכתיב ויאמר אלי אל אמשחיתם אמת אשר עשיתי עמם כלומר אל אמשחיתם אמת אשר עשיתי עמם אלא אמשחיתם אמת אשר עשו הם עמי :

יב ויפנו

יח לכען הביא ה׳על אברהם ונו׳ • תני ר׳ שמעון בן יוחאי אומר כל מי שיש לו בן יגע בתורה כאילו לא מת שנאמר לשען הביא ה׳על אברהם את אשר דבר עליו אלו לא נאמר • אלא את אשר דבר עליו :

ט ויאמר ה׳ ועקת סדום ועמורה כי רבה • ר׳ הגינא אמר רבה ורהולכת • רבי כרכיה בשם רבי יוחנן שמעינו ברוך המבול שנידונו במים • והסדומיים שנידונו באש • מגין ליתן את האשור בזה בזה ת״ל רבה רבה לג״ש :

י ארדה נא • תני רבי שמעון בן יוחאי זו אחת מעשר ירידו האמורות בתורה • אמר אבא בר כהנא סלמד שפתח הקב״ה המקום פתח של רשעה שנאמר ארדה נא ואראה הכצעקת הבאה אלי עשו כלה בליה הן חייכן • ואם לא ארעה • אודיע בהן מדת הדין בעולם • אמר רבי לוי אפילו אני מבקש לשתוק דינה של ריבה אינו מניח אותי לשתוק • מעשה בשתי נערות שהיו לשכות ולשלאה מים אמרה אחת להבירתה לסתי מנין הולניות אמרה לה בלי מוזנותי ובבר היא נשויה למות • מה עשת סלאת את הבר קמח ואחליפו נשלה זו מה שביד זו • וכיון שהרגישו בה נשלוה ושרפו אותה • אמר הקב״ה אפי׳ אני מבקש לשתוק דינה של נערה אינו מניח אותי לשתוק • הה״ד הכצעקה הכצעקתם אינו אומר • אלא הכצעקתה • ואי זו זו דינה של נערה :

יח אמר ר׳ירמיה בן אלעזר עיקר שלויתה של סדום לא היתה אלא המשים ושתים שנה • ומהם עשרים והמש שנה היה הב״ה מרעיש עליה הרים ומביא עליה זוועות כדי שיעשו תשובה ולא עשו • הה״ד המעתיק הרים ולא ידעו ובסוף אשר הפכם באפו :

אין עורך למלאכים דחס לח כן ויפנו האנשים וילכו סדומה מיכאל ליה סניה פירש שהסבו פניהם כלפי סדום והלכו לה כתו ויתן פרשה ויבא חל ביתו ויבנו מסס משתע שעם היותם פניהם ממקום שבו היה אברהם על כל זה היו הולכים סדומה ,

ואי תסבר זה חס לח אתין עורך למלאכים והם פניהם מכל עבריהם :

אין עורך למלאכים לכאורה, נר, לכל נדדיהם יש להם פנים וכדפרש"י כפ"ב דחנינא נבי מרבעה נכנסו לפרדם דחמר נחירי דחתן לחפלה לח עתידה ולח יסיבה ולח קבלה ולח תחרות ולח עורף , ואינו מחוור דמלחכים שבלים נבדלים הם ואין כהם מחקרי הטוחות כלל , ומה שכתב חין עורף הוא שחינם בעלי נוף משנש המקרה הזה ללח הם שכל נבדל אתין חכלם עורף וקטור ההגבה . וכן כתב הרב ביסודי התורה והביח לרחיה בהיח דחנינא . ולפכח למ' דהכח לפי הרחותם לחברהם בטורת חנשים קחיירי שעם היותם נרחים לו כחנשים היו כלי עורף דדרך המלחכים להרחות כלי עורף שהרי חברהם חשבם לחנשים ומהחכילם והלוות ואי הוה כהן שכוי זה יתן חל לבו , ואין לומר שחחר שהרים חברהם היו בטורה זו כי מה בנע בשנוי זה חו שהרחו להם חו להיות במלחכותם עד כותם לעולם , ויתכן שיהיה בשלילת העורף היותם מטולנים מההפוך שחינם כחדם שיכול ההפכים חהיותו בחירני על כ ההפכים וקרוב לזה מה שכתב אתין מלחך ח' עושה כ' שלימות ולזה דקדקו זה תויבו משם שהכוונה שהיותם חלל חברהם היתה תכלית הנמחת בלבת פרוחה לעשות מלחכתם זה להגיל לוט וזה להפך פרוש כי החבשר לח סרה היה לחח והחרפח חת חברהם היה זולת החשחית ולח חת חשחיתת היה החבשר חו החרפח ושוב בחשבה בשלימותו :

היקון סופרי' הוח כיוצח בזה בכתה דוכתי , ותייתי להו בחדרש חבחומח פרשת בשלח ותקחר חתם דחסוקים חלו כיצו חותם חנשי בנסת הגדולה ולכך נקרחו סופרים שהיו סופרים כל חותיות שבתורה והדקי חותם ושם תקנו הפסוקים ההם , ולכחור יר' שהם תקנו לשון התקרות וח לח יתכן כי חלילה שהסופרים יעבו חו יוסיפו חות ח' בתורה ולימה למיתר שעל ידי הלבה משה משיבי תקנום ושבו חם שעבו דחם כן בפרק חין בין החודר דחמר תקרח סופרות ועשור סופרי' וקריין ולח בתבן ובתכין ולח קריין הלבה למשה מסיני היה לו להזכיר תיקוני סופרים גם כן , ובעל כרחיים בח"ג פ' כב פי' דתקון סופרים הוח שלפי ענין חסך חם היה רחוי לומר בלשון מחרת ומה שעשה הכתוב לח היה חלח כסופר החתקן דבריה דרך כבוד כלפי מעלה ותקן משה בלשון תפיה' כסופר החתקן הכתוב דרך בבוד והיה זה פי' נכון חלח שלפי חדרם חנחומח הנזכר לח יתכן . חלח בחחת כתב שכתוב הרח"ם שפי' תיקון סופרים שהם דקדקו והגיהו לפי ענין כל מ"ח מהכתובים ההם שעיקר הכוונה לח היתה בגרחה מתה שכתוב בספר חלח כך כוונה לחחרת ולח היה לו לומר לכתוב כן חלח כן חלח שהיה הכתוב ולח קרחום תיקון סופרים שהם דקדקו ופירשו שהם כנויים , וכן ברחב"ח והביחו בשל הליבות שולם וכן בתחת בספר יש לומר שהיה כתוב בו תיקון סופרים דברים שתורים בתורה וכתקר' וחינו כתובים בתיקון וחכמי מרן קורין חותן תיקון סופרים ולח שתיקנו חותם שתחקו ובתבו מה שכתב משה רביבו עליו השלום בתורה ומה שכתוב בנביחים ובשחר הספרים , ותחלה שבחזקו על בניו בתבותו הסופרים לח חסרו ולח הותירו וכך היו רחוין להקרות בניו בתובים ואלו הן ואברהם עודנו עומד לפני ה' היה נרין לומר וה' עודנו עומד על חברהם חלח שבינה שבתוב בו' , גם מרע"י נבי ואל מרחה כרעתי ונבי חתר בניתו מרחם חמו , יר' שתין תיקון הסופרים רק שהכתוב שנתו בינה כן , ומה שבתוב בספרי נבי ואברהם עודנו עומד תיקון סופרי' הוח זה שהפכוהו רע"ל לבתוב כן , יר' שבשום הוח"ת חתן התלמידי, בתבו כי כדוב הנסחחות לח בתבו חלח ת"ם הוח זה , חבל הר"ם בתב בזה חין אתר הוח שתין דרך הכתוב לבתוב כן בשום חקום חלח שרבותח הכבו זה ושיבו בבון שתם בודם שהסופרים בבו בחקום ת"ח מה החומנ מהאתר בן בשתר החקומות ,

ועוד בתב שתין פירוש תיקון סופרים זה מחותם דפ"ק דחגילה

ת"ח מחברש

שסיבו לתלמי המלך שהרי זה חיבו מכללם ואין נורך לזה שהנויים שהם לח היו חלח לתלמי ולח בספריבו ותיקוני סופרים הבח בבן בספריבו , וכבה דחבחומח דכתיבנא נמי ל"ל דתיקנו דקחתר סייבו שהם בחבתם דקדקו ופירשו שהם בנויים בדפרי הרשב"ח הב"ל , ובבי משתע מדקחתר לכך נקרחו סופרי' שהיו סופרים בל החותיות :

וי"פנו משם האנשים , הרח חמרה חין עורף למלחכים ויולבו פרומה ואברהם עודנו עומד

שהשבינה ס"ת מתחנת לחברהם ,

אמר רבי סימון תיקון סופרים הוא זה שהשכינה היתה מתחנת לאברהם :

אין עורף למלחכים לכאור' נר' לכל נדדיהם יש להם פנים וכדפרש"י כפ"ב דחנינא נבי מרבעה נכנסו לפרדם דחמר נחירי דחתן לחפלה לח עתידה ולח יסיבה ולח קבלה ולח תחרות ולח עורף , ואינו מחוור דמלחכים שבלים נבדלים הם ואין כהם מחקרי הטוחות כלל , ומה שכתב חין עורף הוח שחינם בעלי נוף משנש המקרה הזה ללח הם שכל נבדל אתין חכלם עורף וקטור ההגבה . וכן כתב הרב ביסודי התורה והביח לרחיה בהיח דחנינא . ולפכח למ' דהכח לפי הרחותם לחברהם בטורת חנשים קחיירי שעם היותם נרחים לו כחנשים היו כלי עורף דדרך המלחכים להרחות כלי עורף שהרי חברהם חשבם לחנשים ומהחכילם והלוות ואי הוה כהן שכוי זה יתן חל לבו , ואין לומר שחחר שהרים חברהם היו בטורה זו כי מה בנע בשנוי זה חו שהרחו להם חו להיות במלחכותם עד כותם לעולם , ויתכן שיהיה בשלילת העורף היותם מטולנים מההפוך שחינם כחדם שיכול ההפכים תהיותו בחירני על כ ההפכים וקרוב לזה מה שכתב אתין מלחך ח' עושה כ' שלימות ולזה דקדקו זה תויבו משם שהכוונה שהיותם חלל חברהם היתה תכלית הנמחת בלבת פרוחה לעשות מלחכתם זה להגיל לוט וזה להפך פרוש כי החבשר לח סרה היה לחח והחרפח חת חברהם היה זולת החשחית ולח חת חשחיתת היה החבשר חו החרפח ושוב בחשבה בשלימותו :

היקון סופרי' הוח כיוצח בזה בכתה דוכתי , ותייתי להו בחדרש חבחומח פרשת בשלח ותקחר חתם דחסוקים חלו כיצו חותם חנשי בנסת הגדולה ולכך נקרחו סופרים שהיו סופרים כל חותיות שבתורה והדקי חותם ושם תקנו הפסוקים ההם , ולכחור יר' שהם תקנו לשון התקרות וח לח יתכן כי חלילה שהסופרים יעבו חו יוסיפו חות ח' בתורה ולימה למיתר שעל ידי הלבה משה משיבי תקנום ושבו חם שעבו דחם כן בפרק חין בין החודר דחמר תקרח סופרות ועשור סופרי' וקריין ולח בתבן ובתכין ולח קריין הלבה למשה מסיני היה לו להזכיר תיקוני סופרים גם כן , ובעל כרחיים בח"ג פ' כב פי' דתקון סופרים הוח שלפי ענין חסך חם היה רחוי לומר בלשון מחרת ומה שעשה הכתוב לח היה חלח כסופר החתקן דבריה דרך כבוד כלפי מעלה ותקן משה בלשון תפיה' כסופר החתקן הכתוב דרך בבוד והיה זה פי' נכון חלח שלפי חדרם חנחומח הנזכר לח יתכן . חלח בחחת כתב שכתוב הרח"ם שפי' תיקון סופרים שהם דקדקו והגיהו לפי ענין כל מ"ח מהכתובים ההם שעיקר הכוונה לח היתה בגרחה מתה שכתוב בספר חלח כך כוונה לחחרת ולח היה לו לומר לכתוב כן חלח כן חלח שהיה הכתוב ולח קרחום תיקון סופרים חלח שהם דקדקו ופירשו שהם בנויים , וכן ברחב"ח והביחו בשל הליבות שולם וכן בתחת בספר יש לומר שהיה כתוב בו תיקון סופרים דברים שתורים בתורה וכתקר' וחינו כתובים בתיקון וחכמי מרן קורין חותן תיקון סופרים ולח שתיקנו חותם שתחקו ובתבו מה שכתב משה רביבו עליו השלום בתורה ומה שכתוב בנביחים ובשחר הספרים , ותחלה שבחזקו על בניו בתבותו הסופרים לח חסרו ולח הותירו וכך היו רחוין להקרות בניו בתובים ואלו הן ואברהם עודנו עומד לפני ה' היה נרין לומר וה' עודנו עומד על חברהם חלח שבינה שבתוב בו' , גם מרע"י נבי ואל מרחה כרעתי ונבי חתר בניתו מרחם חמו , יר' שתין תיקון הסופרים רק שהכתוב שנתו בינה כן , ומה שבתוב בספרי נבי ואברהם עודנו עומד תיקון סופרי' הוח זה שהפכוהו רע"ל לבתוב כן , יר' שבשום הוח"ת חתן התלמידי, בתבו כי כדוב הנסחחות לח בתבו חלח ת"ם הוח זה , חבל הר"ם בתב בזה חין אתר הוח שתין דרך הכתוב לבתוב כן בשום חקום חלח שרבותח הכבו זה ושיבו בבון שתם בודם שהסופרים בבו בחקום ת"ח מה החומנ מהאתר בן בשתר החקומות ,

ועוד בתב שתין פירוש תיקון סופרים זה מחותם דפ"ק דחגילה

רבי יהודה ור' ובבן , משום דקייתי לן חם היו הנשם זו שהשבי בבר היתה על חברהם ואתר לו זשקת סדום . להבי חפרש בל חד בשטחיה ר"י אתר הנשם להלחתה בלו שדבר קשות להגילם בדין . ור"ב אתר הנשם דפיום היו שבפיום בקם הבלחם . ורבנן אתרי בתפלה ותחבונים . ורבי אליעזר חפרש דבלהו אתיבהו הנשם בלהו משתע ויבתו בלן ואיבא לאתר בין דהלחתה ופיום אי תפלה סופרים אין נשם לשלשתן יחד דאם יטעון להגיל בטענה אם ענין לתפלה ופיום

ואבי'

מ"מ מתפרסי

לפילו את"ל שאם לא יהיה בכוונתו לו יהיה בפיום ותפלה ק"ו מאחר שם להלחם מביה דחמתם שעל ג' כחות נגם ושין רשי' למוקם תסד שחיבר תלחמה תחלה , ובוד פיום ותפלה מחי ביניהו , והר"ם ז"ל כתב ז"ל קשות הוא תפסה נדיק עם רשע שהוא עומד כמלחמת הדיק בתו פיום התפחיל כה' שפי' שם ישמרו ט' לכל עיר ועיר מנטרף תחת שמשם ושין זה תלה לפנים שם"ם ותפלה לולי יחנחון שם"ם וכנגדו הד' מן ל' וכנגדו הג' מן כ' וכנגדו הב' מן ר' וכנגד הא' בפ"ד , ויפה

ידוע דתפלת מאחר שהוא תפסה נדיק ע"ר בשחר היא המלחמה כי הנדיקים פנחם כדין יכולם , ועז"א חלילה לך כדפרי' מחנם ת"ם שהפיום הוא התשחית כה' ותפלה לולי יחנחון שם נו' מיתפרש דת"ם לולי יחנחון ם' נדיקים ה"ל ' לכל כרך וכן לולי יחנחון ת' לך כרכים כי הוי פיום דאין כאן תביעת דין נאחר ולא חסד נאחר אבל מדה מהנחי מיתפיים כי נדיקים לחנון על הכרך כחי שחפיים שהלך כחחון ותחנות להשות לו קלת חסד , וכן פיום יהודה כשנדמו תמורת הנער , ות"ם שתשחית כה' דהוי לפני שם"ם הוי תפלה שהיא כקשת חסד ורחמים הרבה , ושהשחת היכא לאחיר כיון דכלהו מיתכתו היכי קאחר ר' ור"ל ורבנן חדא לחחים , ל"ל דחק"נ דכלהו מיתכתו ס"ל דוד' לחחת לחד רחיו שהיא הסקדית לר' החלחמה דכחיב כחיב כחפ תפסה , וס"ל דעיקר כוונת מכרחים להצלת הנדיקים שנחם , ולר"נ עיקר כוונתו הצלת ה' הכרכי דהצלת הנדיקים שלחן תפסה כעיניו , ולרבנן גם זו תפסה כעיניו ועיק' כוונתו שיעטרף ה' עם הפ' לפניל , ולדעת הרת"ן שחין כחן נרוף ה' עם הפ' ולפולם היה שוחל הצלת הכל , ולפפר פיהיה הפיום גם כחו לולי יחנחון וכחו לולי יחנחון שם ל' חע"פ שלהניל הכל היה לאחר כי רחיים לנדיקים להנין על הדור ותפלה היא כחו לולי יחנחון שם כ' וי' כי היחה תפסה קט כוה מניל חת כלם הוא חסד ה' ;

הגשה להלחמה והגשה היא התעוררות הלב אל התלחמה וכן הגשה לפיום ותפל' דקאמרינן כרינא יחאב סייהו פנחעוררו כלב לחיל להלחמה דחי שקרבו פנחם לאחם הרי כבר היו כיניהם , וכן ויגשו אל יהוסף וכן ויגש אליהו דאם לא כן היכן נגש אחחלה היה שם ;

המדא ויגשו בני יהודה רש"י כחומש הכיאו ויגש אליו יהודה והמדרש לא הביאו דבסחיה הגשה גופה מיכא פלוגחא בפ"נ ;

אין לאחרי לו כוא ועשה כוא וקרב , דבשם היה לאחר כן לשובר לפני הפיכה , וה"ק אין לאחר לו כחחיל וכוא ועשה פי' עשה קרבן נבור שחפללה בקרבן ואם כן אחי מה וקרב דקאחר נאחי אלא ש"מ פי' כח וקרב להחפלל אלמא קדיכם שחם הייבו שחקרבו הלב להחעוררותו לחפלה וה שייבת לרבנן דאחר הגשה לחפלה , וכירוש דחפלת השחר אין לוחרים לו כח והחפלל אלא כח וקרב עשה קרבנו עשה נרכיבו עשה מלחחתו פיים כמדבו , ובר סיס חסרון לשון , וה"נ שחם אלא כח וקרב כח ועשה , ואם דכח ועשה ר"ל עשה קרבנותיבו ונרכיבו ומלחחותיבו וכח וקרב ר"ל פיים כעדבו דהיבו קרב לחחפלל כדאחר הכח ;

יד לבוה החקיבו ואע"פ שחקנת הנרכות כנוהג השחלות וכחיחסן וו אחר וו כטבחת כדחי' כהקורה לחפרע יום לוחר דהכח קאחר לאח היו ט"ו עד שוחם חפלה דה"ל לחקדומי שוחם חפלה לכלהו שחחחם חפלחו חלה על נב דחוקן הדעת לחסיבו קדחם כדחי' כחן שוחדין הייבו חכיון דלא חפחי כשוחם חפלה . ת"נ כחר חוקן הדעת חיכא בפי סכח דליחקנו שוחם חפלה , וחסני כדי להזכיר

ט"ו כרכו' ככנד ט"ו חוכרות שקדחו לכלני הפורענות שע"י תפלה הפורענות וחשחם החפלה . ת"נ הכי כחי לחחם ט"ו כחספר דהח"ל שפי בנין שלחת חייט וכנים ושאר נרנים , חי נחי ולילוו בניר חט"ו דהוו מנו כייליו דחמו כחדח כנין הניבנו ושלח לנו כחדח ותקע ותפכון ונחח דוד דכלהו בנחלולה בחחת ;

ברכות ט"ו דברכת

חחחיל חחם ישיבו כמו חמרין דכחר הכי בחקנה כחלי' בנמ' . בנדר ט"ו חוכרות ולחן על נב דחית הכו ר"ו חוכרות ולחן רחשונה הוכרכה חשום דחפח בה כברון ;

שהוא מכלה פי' שה' לחמל ישב ולכלה הפרשנות חן השולם כמדת ביחחון ושפום דקחר הכח לחקף חפסה וכפי' לפ' שהוא נודר חת הלחן ביחני להח הכח שה' מכלה הפרשנות ;

נודר לחף פי' כורת חלמן נודר בחחרי ולחן חת חפסה לנון לחן ושפום והם ט"ו חת היריעה , ושם שלח פי' הם ה"ם חת השיעה כחרנומו חפני שבריך לחוסיף כ"ת , ושם שלח פי' שע"י חפסה בנוי לחלף חפני שלן הפועל הכלינן'שלח שבה לשטול

כנל החחתם , ועוד דהלחף יפפה חיכיי ליה שהלף לנון נר חרור חפס כיעז , ושם שלח פי' הנם חפסה שחלו לח היה מוציה הרשע היה נודק לוחר כן שהיה פי' עם הרשע חת פהנם הנדיקים חכל הכיון דכחיב נדיק עם רשע נם לחה לי ושלנד חשחם דכלהלף חפסה שני לח דרשים חידי שפי' הנם כשנוחו חביון דלח לחר שם רשע . חך קשה שם פי' לחף חפסה לחף ושהיחה חכרות חפי נדיק עם רשע דקחחר ' יש לוחר שהוח כולו כחיב חנדיק עם רשע שפי' שחעבדה לחף מכלם שהנדיקים יעיבו על הרשעים וכיחח ליה לפרשו חפר שם מלך חפר בית הפרנם ' דלחדחיים דקרח לחפסה שני כח חפרון מ"ם חכחפרנם כי"ת ' ושוה לי כחרנום נפי' דחקנם נר חקנם רק הנדיקים ולח חנח לחקנם נר' דחקנם נר לרשעים ' ושו דהח דחפרים חלילה לך שהחיית נדיק עם רשע שהיה כקשה על הנדיקים כדפרי' הוה ליה לחפרש כדדיק חלף חפסה נע"ב ' ושיבו ר"י לחחר לף שפסה חפ' ליה כחרנומו ושפום ללח חיקבי הח דכחיב קלחר לח דיק שלחף שלחה כוי כי לחולי יש חנשים נדיקים לוי לפרשם קלחי חלח כבי קלחר חפ יש נדיקים כחוך הנר נם כי לחף חפסה ולח חנח לחקנם כשביל הנדיקים כוה שהיה ת"ת חלילה לך להפרע נע"ר כי לפחות לח יהיה לחף עשה חשם לנחרי ' ויחכן נפם ת"ם ולח דייק כו' לחלף חפסה נע"ר קלי שלם"כ שפי לנחן לחף ושהיה הדלפקי כלנון לחף הפ לל נפי לנחן נם הדלה כחיב הכלח חפסה . וכו' כיכי ללח חיקבי הח"ל מה שיש לו לחלות לרשעים שבחברת הנדיקים ולח הי חלח חפסה ההכך שלקו הנדיקים כשביל הרשעים הכל חם כחב חלח חפסה נדיק ע"ר לח יהכן רק שבחו בחחית הנדיק ולח הנחלה רק על חות הנדיק הכל הפעל חשנו לחף חלו נחלם הנדיק ושת הרשע היה תרשות חלח דכך הרשע חתלוה , ות"ח ת"ם חולים בחשים נדיקים חות דכך לחלוה לך כדפי' ;

אתה נודר ת"ה חע"פ שהבחוב דרך בקשה חו נודר לחת לח יתדרך שפי לח יכרות חדת כרחשים רק שיכבשו רחמיו פפ כעשו לף על פי שלף כפל זה בלשון מחקרת , חפח דק"ל חם ענין לשון זה ד"ה"ל שוב מחרון חפך חו הנר כשלך וכיונית וחם לו כענין כרישה ל"ו שהבחוב נרחה לו סהרחו לו מחדת שוכו לכיותו חחיל כן שהוח שהם של

לף

ולא חלף עליו כי זה חסרון כמדת טובו שחפיס לחף עולמית
על הרחמים , וג"כ מטבע הפלוחות יחוייב שלמיותו מסולק מכל
הפעולות יהות מיעלוות לכרות תמו ולא ס"ח שחף תנגר כו . ומוח
מ"ש רבי ב"ו חיתה כוכבתו שלהיותו בעל נוף יתפעלו תדותיו
מהכתם וחכבשנו כע"כ ,

טו רבי שמלאי שאליה לרבי יוחנן מאי דכתיב ויש
נספה בלא משפט • אמר לו בלא משפט
מקומו מעשה באחד שנשתלח לגבות בני טבריה ובני ציפורי
בשחרית נזכה בטבריה • ראה אחר מציפורי • עמר
ותפשו אמר לו מציפורי אני • אמר לו יש בידי כתבים
מציפורי לגבותה ולא הספיק לגבות בני טבריא עד שבאה
רוחה לציפורי • ונמצא נספה בלא משפט מקומו • ר'
לוי אמר לרוב שחיתה משכלת בחיה , ולא מצאה לשכל
בחיה ושכלה בבניה , רבי סימון אמר למגל כוסחת כובין
ולא שלם ליה , שושנה ולא שלים ליה ;

ו חלילה לך אם"ר יוחנן חלילה חוא לך כבריה חוא לך ,
אמר ר' אחא חלילה חלילה שני פעמי • חרוג
שם שמים יש בדבר • אמר ר' אבא מעשות רבר אין כתיב כאן
אלא מעשות כרבר לא חוא ולא רבוותה ולא דפתיחא מינה ;
יז אמר

שכסדום ודאי היו רשעים לח תחר תכרתם חלח נדיק עם רשע ,
ור"ם תחר לחגל כו' שהף הכח' כאן היה תדת דינו התשולחת
כשולם כתגפה ורעב וחחר מכות שחין כהן הכחב' ושל כן יצקו כהן
כנדיק כרשע ווה כתגל שטבעו לחתוך כלי הכחזה ולכן כשיטולח
לקנור כו שחטח תכרות הקוני' כפגעו כם ולח יחנע מכריתתם ,
וכן תכרות הבושנה כפגעו כה ולח יחנע מכריתתם , וכעין
זה תחר כפ"כו חנדרולומוסין כתה לעול' והורגת טוכים ורעים ;

יח בריה הוח ענין חטוני כלותר חון מחק יוסרך וחליצה
לסון חולין , ור' לחח' נתי תודים כוה חלח תמיתור'
תם' חליצה הפני לסון חלול לכל הד"ח ז"ל כי כדרכי לחח' סל'
פעמים חליצה תורה על הפלגת החלול ויתן זה חלח חלול ס"ם
סהוח המופלג שכעכירות ול"ל דחת"ל דחליצה לסון חלול פני דחלול
ס"ם הוח דחליצה לך כתיב כלי טעם ההפלגה ;

חלול ס"ם יש כדבר סיהרהרו לחחריך לחחר תם
ורעב הוח מכלה • ותם תחחר תיפוק לי
מסוס שול נוסיה וכדקחחר הסופט כל החרן יש לותר דחח"כ
חלח דעדיפח קחמר דחפילו חלול ה' חיכח • חי נמי דתין
שול דחדק הדין כעוה"ו כך היח סהעו נדון לחחר רוכו כדכתיב
כסיתן הקוסם • וכתנחומח נרסינן חול הוח לך כך עשית
לדור המכול ולדור הפלגה חתמהה כלו' שיחזרו העולם שוה
דרכך להמית נדיק עם רשע כך עשית לדור המכול כו' כדפרש"י
כחומש , וכתב הר"ם ז"ל שלף על פי שבדור המכול לח
היו נדיקים חלח נח כניו וכשיהם וככר נחלטו העולם יחזרו
כן , והוק לו דחם כן יחזור לו חחחר סתין חומנותי כן ולף
על פי כן חומרים כן חפילו חלח תחית הנדיק עם רשע חלח שיכללו
הנדיקים עדין יחזרו כך חומנותו לטטוף הכל , ועוד ומי
חלח יחזרו דקחמר דחמחת חלולח זה היה חחית גם הנדיקים
והלח כדור החכול לח שלף נח וכניו , ונדחק לומר דחליצה
לך חעשות כד"ה חדלטיל קחי חליצה לך חעשות זחת חלח חעשה
למקום מזכות הנדיקים הנמנחים כה שיחזרו העולם כך היח
חומנותו שטוטף הכל שהם חיכם יודעים שהמטעי' היו
הרשעים חכל חוסכים גם הנדיקים נטטעו עמהם ולתתן מחחר
להחית נפ"ר סתין לו קשר עם סלמעלה מחנו הוסיף רש"י ומחר
ותם מחחר לח יכילו הנדיקים חת הרשע כו' והוח נחשך עד
חליצה לך החחרון , ויחיה דפסי' דחליצה לך
חעשות כד"ה דכך חל להחית נפ"ר ולח חלח חעשה דחה העשה
סייך כיה וכ"ם מ"ם כשחוך לח היה ולח דכוותה היכי חשפרש על
זה , וק' מזה חיך יכלוים הה שכתב רש"י ותם מחחר
לח יכילו הנדיקים כו' ושוב כתב יחזרו כך היה חומנותך כו'
ושוב כתב כדכר הזה לח הוה ולח כיונה כו שלפי' דכריו הוה
ליה לכ זוב חחליצה יחזרו כך הוה חומנותך כו' וכדכר הזה כו'
דקחי חחליצה לך קחמ' והדר ליחח ותם מחחר לח יכילו דקחי
חלהחית נפ"ר , וע"ק חיך היו חומרים כך הוה
חומנותו שטוטף הכל חפני חלח נכילו הרשעים עם הנדיקים
חלו יוכח שיכילו הנדיקים לכדם כי למח יחטבו גם חהנדיקים
נטטעו מחחר שידעו נדיקים נעולים חדדכ יחנו חל

לכם

סחין לף וה כחחת החטח חל כחחת הדוב החרסיי והחכו ת"ת כתפרש"י
הטכעית כו שחפני טכעו לחזיק וחרגלו לחיקוק חם לח יהע
וכחלח יחנה לחפים דעתו כחיב יסכל ככניה וכן חחר חכרחם
חחם תפנע כנדיקים יחסר כחמדתך לפלע ולהכחית כחחת לחך
ותכוריחך עד שכחלח תחכה
לחכר רשעים תחכר נדיקים
וכעניו זה לחמרו ז"ל נבי כרשע
הוניח כלילית זו שכחיב
חוכח חתחכת על כניה ,
ויחכן דקחמרם לחף על
החלחכים החחיחים החחוניים
על הקנף שכהם חפולחים
כעו ע"י חחדתם ויקוחם לכלע
ולהכחית כשיכלו חרשעים ולח
יחכלו עוד רשעים להרוג יכלו
גם הנדיקים כי כן טכעם ,
ולף על גב דחכרחם לח קחמר
חלח נדיק עם רשע קחמר הכי
חפני שהם הרינת הנדי' קיימו
חהטעמים הנזכר חפילו כשיהי'
כוולת רשעים יותר , ומפני

תנחומ' פ' וז

מ"ת המוציא

לכם הצדיקים ניטולי ד"ל לא תם נפתחו צדיקים חלו תחלו • ועוד מ"ב הפעמה חלה נתחלו כסדום צדיקים להגין עליה והספכה מיכה נתי חלול ה' שלעגו יתמרו מהצדיקים נפטרו עמהם היכלך חלה"ל מלהמית נע"ר קלי שהחכמים הצדיקים וירחום מתים עם הרשעים יהרגו מחר

מנחות פ' זו תדותיו ויתמרו שכך המטרתו •

פר"מ נכו' כן פעמ כדור המבול כו' ומם

תיוכ שהוח לו דמם בן יתמר לו ה' כו' קומיה זו חיבי מכיר דמה הפזה הם יתים נ"ער חף על פי סתין למטרתו כך יתמרו שכך היה למטרתו ובכן היה כדור המבול לכל הם ירחו שכאו מהצדיקים ניטולים יתמרו ומלי כיל יכזוב הת תמידין • ומדור המבול כל המתים רשעים היו • ומה שהוק לו דור דמשתע מלולי זה היה מתית גם הצדיקים והלה המבול ניטולו הת וכניו למידתו נתי סוף סוף תיק על לתמית נע"ר דתין תפער זה והלה דור המבול כו • וע"ק היכך יתמרו כך היה למטרתו כך פעמ כדור המבול וחרי הת וכניו נחלפו בצדקתם והתשובה לזה דמדור המבול תין רחיה על הכרת הפחרי המין יתמרו שהבעל ה"ת וכניו בצדקתם ושתר הצדיקים שלה קוברו לקיום המין לת שתדם להם נדקתם • לך קפה הם כ"ל תפכי דור המבול תיפוק ליה דהשתת מיכה חלה"ל הם ישות נע"ר • ו"ל דתפכי לחוד ליכה חלה"ל פידיכוהו לזכות ויתמרו על הצדיקים התתים כי ה' יהיה לנכב ולהם שהיו נפוצים לכל תחה שרתו כתבול ונפלגה פהפחתו רעים יתמרו פתמטרתו כך כו' כי רחוק שכרב עם הפוח לת היו צדיקים אלא הת וכניו • ת"כ על צדיקים דהשתת יתמרו דתקרה הוה לזה דתפכיתנה רשות לתפחית כו' כדלעיל מדור המבול פיהשבו שכהם צדיקים מרוכים יקפה להם התפחם עם הרשעים • וע"ל דקה דתחר כפוחך תוכיח בצדיק כרשע שתחר לוה בצדיקים תלו לת היו רחוים ולהכי תיכם לוחר תשום דור המבול דתחלילה תניין קיימ' כדפי' לעיל דתשום צדיקים תלו לחוד ליכה חלה"ל דקה יהיו' שתיכן כדתין ליכול לכל תחה פהחוחק להם כדור המבול תחת דיכו יתמרו שכך הוה פהטרתו ולה יקדקדו כצדיקים תלו לרחות פתיכן כדתים ׃

ביעשה דכר תין כתיב תם"כ דתלו הוה כתיב דכר תכתי דכר הוה ק' תעשות דכר הוה לת"ל דה"ל תלילה לך תפחית נע"ר תלה רבות' דקדק דתכי' תיתה פהוסיף לוחר תפעות דכר הוה על תיקת נע"ר • ת"ח תין טעם שיתחר כדכר דתפחת תילתה לחרייתי ומכי לה היה ולה דכוותה דתיכתי דתפעות דכר הוה הוה תרכי' דכוותה והפחת דתיכה נמי כ"ף יתידת מדרכינן לה דפחית' מיכה דתמית לה כתקנת ׃

לא היה תיתה מחם ולה דכוותה כגון עכיות ועורון וכיוצה דתכיכי כתיב' כדלקתן פע"ם • ולה דפחית' מיכה יפורון קכים קרוכים לתיתה דכפוח גד תין ללקות נע"ר • וה"ק ז"ל כי'כתו שתלילה להתית נפ"ר ר' תחי סיניכו הצדיקים על פרפעים דת"לכ גם הצדיקים יפפו כי תיכבה יוכל ורחו כתכדן מולדתם ויכתו נקיים תנפפיהם ׃

ר' ישני בניתם • עיקרה דתלילה לפתפיתין דדברי תכרהם קרוכים לכל תיוכ וכתו שתפרש וה"ם כ' בני תם לוחר דכתנין זה הם כך' הדיוטות ע"ר פפירפתי כפ"ת סיתן י' לתף על גב דתכרהם קכל עליה עכר תפני שלע"ם כתכוון ת"ח נוח לו שלה לוחר כלשון הזה ׃

אברן דכר תחד הרת"ע כפי' תיוכ פי' שתכרהם ספר בכפירה וסתר תותה ולכן קכל עליה שכר ותיוכ בתתין ככפירה ולכן נפנש • ול"ג דתם כן תתי דכר תחד תיתן הלה"ל סותרים • ועוד תתי כישוב ופנה דתפנש דהיינו פה • הלה שהל"ת כתקן תתחרה כל הטוהר • ועוד תתי פנה ככפירה שנר' שתפשר לתקנה • וכר' דגם כדברי תיוכ תין כפירה שכוונת שניהם כתקרא פ' לנדיק ולרשע

וחם שכבות החמשע על הכלל תיהו תכתין כין נדיק לרשע • ת"ל ויהיה כנדיק כרשע הלה שתפרכם שתרה כיכוב הרשע שתין שהם לנדיר כתוחר לתמית נע"ר שידע שתין נתן הנדיק כתנך לו הלה תפני הרשע שתחשתים לה יכתין תהשתים הב לכפיתין •

יז אבר ר' לוי שני בני אדם אמרו דבר אחד • אברהם • ואיוב • אברהם הלילה לך בעשות כרבר הזה להמית צדיק עם רשע • איוב אמר אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה • אברהם נשל עליה שכו איוב נענש עליה אברהם אמרה כישוב • איוב אמרה שנה • אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה ׃

יח רבי חייא בר אבא אמר עירבוכי שאלורית יש בדין אמרה אמר הלילה לך בעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע • והב"ה אומר והיה כצדיק כרשע יהלה לרשעים בשביל צדיקים • הלואי צדיקים דהא אינם אלא צדיקים ניבלי • דאמר ר' יוחנן כל צדיקים שנאמרו בכרום צדיק בתיב • היא דעתיה דרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן ויאמרו אליהו וקינגו וכל יושבי ארצינו וקננו כתיב • וקני אשמה • חייגו סכי רבתתא • אמר רבי יהושע בן לוי אמר אברהם צדק בששי ויעלו למנין הששים • אמר רבי יהודה בר סימון אלא את הוא צדיקו של עולם צדק עמהם ויעלו למנין הששים ׃

יט אמר

יט ערבובי פלוגת • כלומר ערבובי דברים כיון דכרי כל המקרות שכרי תכרהם כשכתו תלילה לך • והיה כנדיק כרשע תשופת ס' והדר קתחר לתכרהם תלילה לך • ותין תיתת דכיונה כזה קרתי טוכת כרכתי' כפ"ת סיתן י' וכפ"ת סיתן י' • והוקק רכי חייה לוחר כן תשום דק"ל כתר דקתחר להתית נפ"ר לת"ל והיה כנדי' כרשע דלה ס"ל כדפי' לרבי לעזר דלעיל ׃ ירלה לרשעים שי' תם תודה לתלות לרשעים כשכיל נדיקים כדקתחר ולה תטה לתקום ת"ח דהלתי סיתן נדיקים לפשות כך תכיל תיתן תלה נדיקי ניטלי ין להתית לך כזה והיינו כנדיק כרשע כי גם הנדיק קרוב לרשע תכל לזה שכקש הנלת הנדיקים תיתת כתוחר תלילה להתית נדיק עם רשע לת תיהדר דתק תיהיו נדיקים ניכלי כנדקתם ניטלו תת נפשם תיתת וכ"ל דלה הוה כפדום נדיקים כלל כיון דלה נחלש תהם ונדיקי ניכלי דקתחר תייבו לזה וכני ניתו לכד • וזוה"ק לוחר דנדיקים ניכלי הוו כפדום • וח"ת לה ניטלו דכיון כתיבת רשות לתפחית כו' כשתיבו נדיק נחור כדכתיב כפתון נ"ו וה"ק דקתחר יתלה לרשעים כשכיל הנדיקים ה"ה דלכשכיל כתלילה תהגו תלה לרשות' נקט תכי דלכשכיל הנדיקים תתיק רשעים כפי' דכתי' נדיקים נחורי' כיון דתשתיבה רשות לתפחית כו' תלה דת"ל כי כדי לכשכיל יתלה נם לרשעים כעכורם • ולפ"ק נם זה ת"ל כיון דנרייתו • ת"ל דנקט יתלה לרשעים תשום דפ"ל דתכרהם לעולם יחת תיתה כקצתו • ולפ"ק תל"ם תלילה לתתית נפ"ר תד"לק להתית נדיק לחוד • ת"ל שכחתת הרשעי' נם כנדיק' נחוקי' שהיו כריעים להם לכדי תייס' • ומה שכחלם לוה תפ שלנ דוחקי לת תוה נדיק נחור ל"ק דכזכות תכרהם כטל כדכתי' ויזכר' תלילים תת תכרהם ומדכתיב כל הטם מקנה תין דתיה שכל תשוי סדום רשעים נחורים דע"כ לחר כל הטם תתם תלה על פיך תעכב לחתר כדלקתן ׃

צדיקים ניטלו נרופים כתו כירות כטלות • וי"ג ניכלי • וכי' רתתי כתו כטכליהם ׃

אלא נדיקים ניכלי • וח"ת קתחר תו תלילה לך כיון תעכיו לו נדקתו ית' תתהם כרכסתי' ויזכר לנדיק' רתוים וה' כתה לו לחתר תם תתנה נו' תתשים נדיקים • וה"ב דנדיק כתיב וח"ת לת תטלו דלה נתנה' לכל כרך וכ"ש לתם שכתבתי דלה היו תלה לוט וכניו כיתו ׃

זכני תשתם • ק' ת"ם כרתש זה כנגוחת טפי תקרי תשתם וזקני תדין דפשי דכלתו שכי דפתפה ולין תשם שכרתו לוחר שהגשתני עכתם תתרו כן כי"ת כפ"ם לתם לפפר כנגד יפנישם • ושתת לפי שכיתה עכה נפשרה דשוב לתם לפפר נחות תכיון דשלח יהושע כל הרוצה להצלים יצלים כדלקתן ס"ג כפי' דפשתה שכתו כשרתם תלו נוצ ליפרתל הוי מוחם לכן קרתם שכלי העכה • ותלילו לוי שתל לוחר שנשרו סירדן לת היו תקבלים תותם ת"ת נוח להם לפעות כתו שנשע

הנרנסים ולא לכה כפרשת סדסתכנו :

צרף מעבי סהנדיק כב"מ סהוה מגין על הדור וכ"ם על סדום סהכרכים חלו ת שלו כדלניל כפרקין :

ויערו למכין כ"ת"ם דם"י כחוסם נבי ית סחים כחסם סחת'

דם"ל דהא דרי"כא דרי"כם על סעלמ' חסכון מ"ם לכ' נתחר וחכי מסחע ליסנא דוסלו למכין ' דקיימי סיכא סחסכר סחסעו דחלו לומר עמם סיחסם נדיקים ניכלי יחסכו לנדיקים נחוצים כדפי' לת כי"ל מסכר ב' חלח ויעלו למכין ספי' סחסל' חיכות נדקסם לכא כמכין נדיק' חך קדקם לוס דמתי סיכא דרך מילא'כא ' לקמן מתסיות בחסם מיכאיליס לחסכיכים ' ומחת סיקר מיכאיל מחסיות בחסם מיחחר לומר סיעלה סך הספרים ע' נרוך וכ"ל מיכח נקשיב נכא לומר דה"כ מיכח לומר כבי מעל ידי נרוך יהיכה חיכות נדקסם עם היוסם נדיק' ניכלי ' ומ"ת לסה לת נקם מחרים על ל' נדיקים מיעלו ל' כרכים על ידי נרוך וכן על כ' נל' כרכים ועל י' לכ כרכים חעל ס' לחחת ' ים לומר דלח מינטרך מכיון דהא מודי ליה נכקשת הגירוף כת"ם סם מחכח סם ת"ם וכן מיתיל הרת"כ נ"ל :

צרף קנילח הוח כי מם סעם לנרוף הנם עמהם רק סחעם סה' נמקסו ימסיכם כחלו הם יותר מחה סהם ול' כמינטרך עמהם להעלים החסכון מוסיפי נכנורה של מעלה כיפל ידי זכותם נותנים מקום סחסם יתכרך יעשה נדקות נכולם נוחת סהם סכה פעמים לנדקותיו ולה רחוי מיכחרפו נדקות ה' עם נדקותיהם וע"ד סהחעים נכהיות דחי סחין לוסם לפני סכריות ים לו לפני מקום כרוך הוח והוח נכל דבר יתעלה לפי מקומו כדכתיב נכ"ה סיחן ס' ' ים לומר שלהיות הנהם יתכרך נחום סחחלות הנדיקים מנויירים נעורי הנכבד חו הם מעולים מחד מחבר הם נעמד' ולוה רחוי שיעלו למכין יותר נמינטרך נדיקו של עולם נהחם וכחיכת מנויירים כניוורו כחנר הוח נדיקו של עולם וכחום כלם :

יט כך חמר ליה חברהם חסטוסם כל סחרץ קחי דלמף נל נב דפמיים לסן חיחם וכי מי שעטוס כל סחרץ לת יעשה משהם לת סכידה ליה לה דהם כן סעטוס נהך מינכיים סחין סחיחה חלח מנד היותו טוסם נחחני כן סיכים פוהם מקום רב הו מעט ' חי נחי חקום דחסכם חחת מינכיי ליה נדכתיב נפרק לט' סימנ' ולכ"ת פרוכה לומר הים לכי עשולם נכל סחרץ ומינו יהח מיחקו עליו לנדול כיחנו על חמסו חו לפי סחץ מעכב על ידי כרוחום ורוחילים לוה לת יקדק לעשות חכבט ' ולפ"ז לת יעשה חכבט כחקום לת חעשה פלטין כבוד כי לת יבדק חיחם זה נחחר דקנו יתברך יבדק לומר וכי פסכיל היותך שליט נכל לת חעשה חכבט נכל נחחר חחי חיחם חדבכה כיחת הכוחנת והרחים מדליטרך דוחום ורוחילים ' ומוכרך לכ' הדברים לפי חיחבט הנליט חעשות רצונו הם מכחר הנרול חחנו שלת יקשם כחעשהו כעולם מיכחר חנרול חחנו ' ולם חפני סחין נידו לעשות חים חעכב על ידו ברוחום ורוחילים חף על פי שלת יבחר חיסחפעולו כחה חעשה ' ולם הקדום כרוך הוח הם לת יעשה חעולם הוח לפי סחין נה ס' חחלו ורחו שחיקון כבחוב ליה ' יכי לת יחיה חלח חעשות קחת העולם הנדול חיכעי ומרבחיים כל סחרץ חעכב שליט נכל

משולם ולי לת יחיה חלח חעכב הכ' השליט על כל סחרץ חיכעי ליה : כירך כפר ולם חולין לו כי חעלה חחנו סקיסר סעולה ירח לחחנו לת סחריך לסכיר רק תחלת סדר סכבוחה שכל שהדוכום הוח עולם לחפרכום כחחפלות מדוכום לחפרכום

יט אנר ר' יהודה בר סימון בשם ר' אבהו מדלך בשר ודם חולין לו לאנקליטוס מחכום לאפרכום ומאפרכום לאפטרסילוס ואת בשביל שאין לך מי שיתלה לך אנקליטוס לא תעשה משפט ' אמר ר' יהודה ב"ר סימון כשבקשת דלרון את עולמך מפרת אותו בירושנים רומום ודוביולים שאם בקש אחד מהם לעשות דבר חביירו טעבד על ידו ואת בשביל שאין לך מי שיעמד על ידך לא תעשה משפט :

כ אנר ר' אחא נשבעת שאין אתה מביא טבול לעולם מה את מעריב ערב השבועה מפורש של מים אין את מביא טבול שרל אש את מביא אם כן לא יצאת ידי שבועה ' אמר ר' לוי השפט כל הארץ לא יעשה משפט ' אם עולם את מבקש אין דין ואם מבקש לילה עורם ' את תפיס הבלא ברחרין ראשונה בעי מיסא ומעי דינא ' ואם לילה את מותיר עצמה בעי מיסא יכיל קאים ' אמר לו ר' ב"ח אברהם אהבת צדק ותשוא רשע מאמת לחייכן ערל כן ס' אלהים אלהיך שמן ששון מחבריך סהו מחבירך משח ועד אעלך ' דורות ומנלם לא דברתי עם אחר מדם אלא עמך ' ויאמר ה' אל אברם לך לך :

כא ויאמר ר' אם אמצא בסדום ' רבי יודן ורבי יהודה ב"ר סימון בשם ר' יהושע בן לוי אמרו כי אל אל ראמור נשארתי לא אחבול חיינו דכתיב ונשאתי לכל המקום בעבורם ' לא אחבול ' איני ממשכנם היך מה דכתיב אם הבל תחבול ואין הובלים עלי דברים ואומרים אינו דין כשורה ' בלעדי אהזיר בר סיני ויל פשפש חינא ואם שעיתי אתה הוריני ואם אין בעלתי עם הראשונים לא אוסיף עם האחרונים :

כב לא

כתי הכי דקלחר ולה מחסיה לה מעלם ' ולפי שהשוכה לוה דהכא דהוו נ' נדיקים תפסיק זכותם להעביר מדת סדין מכאו לנמרי ולפקוד כיום פקדו ' והתם דליכא נ' לת תפסיק זכותם חלח לכל ישמה כלה ולת יחסית ' ות"ת יניח עליהם חוזה פורענות חו יחסכן קנחם כחחזקו לעשות כת"ם כסתוק לכבי מיתיכ כך קרא לומר שדרכו יתכרך לכעשים ליה לנמרי מכלי סימכן כלל ' ומעבר דק"ל מלי סם לחכם כיהסתפק כיון דנלוי לפניו דליתנהו לחודוי מילתה ודי כת"ם חרדם נה ללמד דרך חרן לדייקיו ולהכיר חייהי כלי קרח דכתיב כתריס כלעדי חחזה מחענותנותו יתכרך שכשהרים כסליה נתחסד לחחר כך חיני משום דיינה כלומר חלכך חם סחיי חקדתי ודרשתי חקוד ודרוש כדין חם יתנה לסם זכות וחכו ענין החלחים שעל ידם נתכרר לנוח רוח יהיכי סדוש כל העם חקנה ' ולו"ת חם חחזה כחוכה לחחר שכעקה ולדרים ' ולכי חם שדקדק סרת"כן ו"ל חשנוי עסמות שלכרהם חשב עם כ"ת עליהם כמדת הדין וח"ת לו שסמדת רחמים יתנהג עמהם ' י"ל ג"כ שהו סחכוון לרי"כ על ולנה הכניה קרא דחל על החחור ' יר' שלמדת רחמים הנה על רחוי לומר נשחיי לנמרי ולכ"ת כבחן ויחחר ס' כי"ד ס"ת סהוה רחמים :

כי חל על החחור ' ונשחיי לכל סחקום פי לכ"ה רחוי לומר על עסמו נשחיי סהו כוסה שין כדקחחר הכה ונשחיי לכל סחקום ולה עוד חלח ויחחר כלעדי חחזה חחר זה לליכות לומר כי יניים דרכי ה' כלפי חיב סניה קורח חנר על חטעני ה' ' ות"ת והם חוכלים עלי דכרים ולף על פי שחיני נכחוב דחכלל כלעדי חחזה נפקה דחסכת דחיכה דקרי חנר דעליה קחחר כלעדי חחזה וכחכרהם שכפרש לומר כשופט כל סחרץ

אני מחסכר שלף על פי שפעמים יהריך חמו על ידי סימכן הנדיקים כשין סדור ולפעמים חסכן הכנים ע"ד לעשות הכיחי לת כניסה ' ולפעמים כחחין וכיולה הנה פעמים היה כלי סוס חסכנת רק שליחה נחור זכות נדיקי כדור חפלמ' ' וחין לפ' דלה לחכול כחניים ' והכח קחחר

מלחר

מ"ת סחפרשי

מ"ש הפסוקי' וכתור התלות

מיחר שנשאתו לח תחשבן לפיחר שיתכפר העון כתי זה דכר ואחר זה על חיוב קרנים מנטיער על כניו ויסוריו וח"ל שיסלח לו על ידי מסכוכות או דוכתיתי לכל מקום תשחט סליחה נחור כלי תשכון:

אם סוף פעלתי עם הרחטוני לפי שחכרהם טען מתה שיחתרו

חיוב חת לכנים

עיות יב

יכוסם ו' עלים י'

חיוב חת

עחיכר יט

סדרכו לחכך הדורות ,

וכות שכשה כרחשונים ,

וכן חית' כתנחומח חתם תספה

חתר חכרהם שלח יחתרו ח"ם

כך היח חוחזותו לחבד הדורות

כחדת חכזריות דור חכום דור

החכול דור הפלגה חתר הקדוש

כרוך הוח חלי חעכיר לפניו כל

הדורות וחם עשיתי שלח כהוגן

למדני שכחתר כחתם כחתם

הוכני:

כג לא חחרים כיון חשוח

דק"ל כיון דנלוי לפני

ח' דליכח נדיקים וחתי חם חחנח

ח"ל לחודועיה ולחשוח עליו חיך

חעב על ח' שלח יעכיח חחלה

חם יעב יקים להבי חייתיך

דרשת לומר שנחשבח ס' עמו

לשחוק להכרין קהודה לו כי

טוב דכר:

עחכר לך חלי חחרים דרים קדח

כחכרהם דלעיל חיכים

כחיב חי הקדיחני וחשלם ופי'

כחנחומח עשיר' כח קול לכיות'

חכוכבח כרחשי הכרים וחומר

כל חי שעשל עם שלח יכח ויטול שכרו ורוח הקדש נוחח חי

הקדחני וחשלם חי קלם לפני כד שלח נחתי לו נשחה וכו' לח

חחרים כדין , חחר הק"כ שלח יחחרו כלי חחם חף חלו חדכרים

עם הק"כ כחחר דכר לחכרהם והוח כוחף לנו לחחר הק"כ לחו

לח לחחרים כדין לחכרהם כלבד שחקחי לחח שוחח שחף לי לחחרתי

לו כי כיונח יקרח לך זרע וחחר כך חחרתי לו קח נח חת כנך

ושחף לי חף חלי לחחרים לו חש"ם חחחר דכרים קלים שכח' וכבר

נחורות שלח חת שרכו שרב לי ושה נחורות דכר ושם לחכרהם

ויחחר וגו' שלח שלש"ו לח לחחרים כדין לח קחי חחכרהם שלח

חחחר וקחחר שלח יחחרים לו כיון לחכרהם שדכר נחורות , ועי'

כדין דכרים שהוח כדים , חבל לפי חדרשנחום' כדין

כניו ושם' לח לחחרים כדין כחי כחכרהם ולפ"ז ל"ל דדרים חי

הקדחני כחי כחכרהם שהקדוש לחכיר חת ה' טרם נגלה

עליו כנכואה , חי כחי שהיה הולך לפניו כדלעיל פ"ל

והכח קחחר חי הקדחני כחכרהם וחשלם ולח לחחרים כדין כחו

לחכרהם:

ולכדים היינו חחך , חף על גב דקרח

ליחח כחנחומח לך חכי חחרים ולח לכדים היינחים חחך קח חפ'

הכח קרח כחחיכה וכי לח לחחרים גם לכדיו ,

והחקקו לפ' חכי חדחשכחן דשחיק ליהושע וחשה ודוד כחי

שהיו כחטיחים דכרים והרכרים לחחר חדחתיו כדחפ' ,

חחיכו כחנחומח חכי חחרן דקוק כגוחלח לחכרהם דקחחר

השופט כל חחרן לי"ח וחלילה לך הוח שלח יחחרים לחכל לחח

ח יחרה גר לחו הטחת דכרים הוח שלח כחחחיים על הדכר

חו כשחל:

חן ניחן כעריכות ספיו , לפי חגדח חנחומח

כל' גר' דקחפ' שחנח חן כסדר דכריו שעשה

לפני ה' , והיו טעחח שחף שהיו קנטורים

חחרה כיוסו כדלעיל כפרקין ולכן חחף לו וכבי קחחר

חף על פי שה"ל דכר גנורות וקנטורים נהיה חן

כעריכותו:

ג אמר חלו הרגני דחי להשפיל עכחו כחשחכו כעפר

סגי ועוד דחין דרכו של חדם להיות חפר

שלח דעל חח שחירש לו קחחר וחף על גב דכתחרה קרם

לחחרהל חקדים עפר לעניין שכלותו כחי כחשחכו ,

וטעם הזכרת דכחרוד וחחרהל לכחן חפער להזכיר

זכותו שכחשר לירחה על ידין שכויי' ולברכה על

קדום ה' וחלוי סירחה כחלו נהרג ונפרע חחם וכדחחר

כפ"כד רוחה חפרו של יצחק כחלו נכור ע"ג החוכח ולכן ינחו על

הסדומי' , וכפ"ג כפ' ר' עקיכה דקחחר יצחק וחלח הקרכנו

עכחו ע"ג החוכח ח"ג לפי שנשחכן כהטיחו דכרים לחחר שחלטו

חוכח , שחילו הרגו כחרב נר

וכתו שחח חש"כפפו וחלח חש לחיכ

כן יעשה עכחיו , חי נחי

הכי קחחר חי יודע חש לפעל

כזח הגילני ס' חחיר שכבר

קייחתי עכר וחפר חלח חש סיח לו

כדי לעשות כפרון זה

אתה חחרת כפרון חשכח

עכשיו נחן לו כבר ,

וכדחחר כפ' כפרי חדם , וחף

דדרים הכח על כחרכר וחפרתל

לון חקר' יוכח חידע פשיטו כרכי

וחש חחחר חת ח"ל כחלוחת ח

דחחר כפ"ג חשם לחחרת חש

עחוטו כר' סיטו חוחרת כדכר חש

חתם , חבל הכח כיכול דכרים

לחחחני כעכחנים ולחכרהם

שכחשיל עכחו חף על פי שכחן

לו ס' נדולה כדלה כנחרת כב

הגוכר יש לחחר ח"ג ילף

דעכר וחפר דכתיב כפרה הכחו

נפ"ג , וחש דפריך חש

ולימוק כחי כפרי חדם , י"ל

דה"ח לחחרוני חחם לחחכפ

דכדיעחת קח חחכר:

כפרה חחם שחפרת כלשה לכפר על שפעל כד לקחן פ"ג

כי ט , וכן פי' חחוח' כשלח ח"ק נע

חת פרש חכפרת , וכחכי כיחח דלח פיקח כיכי חחרינן

כחנכות חכרהם הוח דחכחת חת לשו כיחכח חטוח וחלמ

חחנות רחוות לוכות כחן חת ישרחל דוקח על נב דכחנה פ

דך דחית כח הכשה קחחר כדכתיב כפ' חב. סימן י"ג , פ"ד

כיון דנריכה לטהרת ישרחל היכי חתכב חחם כיכוחפם

וחלמ נריכים ליכנם כב"ה נטהרה , וכחו שכחן חחר חכי

טהרה טכילה וחנודת חוש רחוי לחת לפסם חת סהרה חלח

דחלמ הכח נחי דקוק חזכי לפו חחכ"ו חש שכיקה כקנה כדי לכפר

על הטעל היה נזכות חכרהם , ולפ"ז חין לנחר שכשלח חפר

הפרה היכו חחטהרו חטוחיחו דחי לחו חפר פרה חין נוסרף

פלחות כדכרים"ו כפ' כסוי הדם חלח חש שכפר על הטעל ,

וכן פרש"י כפ' היה חכיח , וכחכי כחי כיחח חש ח"ל חת

כזכות עפר וחפר חלח חטות פרה ול"ק עפר סוס כזכות עפר וחפר

פרה כזכות חפר כדחחר רכח כפרקין הנוכר דר' לחקי על נב דחפ

כחיכיכה הכשה לחת שלוס והלח יריכה חחזרות כישרחל חשוכה

היה וחש נקחה חזרעת זרע וחכטלה לעני חעכדי כוכבים כחחעלי

הרס , ת"ח סכירה לים לחדרכנו דכלחו זכות חכרהם שיהו

כריכים לחטוה זו חלח יריכה חחזרות ולישרחל חשוכה , ונוסרו על

הנשים וח"ק חקדים ישרחל לכל הכפרי חחחר שקדשם לשחו ,

וחיכו דכת כפר חלח היה נרוך לעפר סוסה חלקוזות שרוכ

חפניק שכחשם החסורה שחחסר עליו כדין הטיל עכשו ולח

היה ח"ל חנה לחחזק הנס הקדוש חלח לכבות ישרחל שיהו

כין חים לחשחו ולח יטטרכו לנדוחין , ועוד שחחיב קדושם

וחין חם חלח זכות חכרהם , וחיכו לפי חש ספ' הנ"ב

ילף , י"ל חחדרשנו כפר דעפר דסוסה לח חפכי , ודחו

כפר דחפכי , ועי"ל דחדר כנו כפר כ"ש לחפר קרוי עפר כדלף

חחם חעפר שרפת החסורת חילכך חוקי כולים וכוא' דחכי חפר

וחפר כעפר פרה דחכפרת סני דלחכי' לחחת חטוח כחחרת על

פי סהן כ'חלות , וכדחם ס"ל כפ"ם דחפר לח חיקרי עפר פשוטו

כחכרהם:

שנ' ולקחו לטחת , נקט הכתוכים חלח כסדרן לחקדים כל

עפר לנל חש"כ הכח:

תנין סדר תעניות , חייתי לך פלוגתא דכח לחחזקיה

דעפר וחפר דקחחר חכרהם היכו חעטוחיהו חקשה

עכחו כדכתיכנח לעיל כי זה טעם החומר וכחו על חכרהם

כלומר

כלאחר זכות עבותותו הרמוז בעפר וחפר דחל"ג מתי טעמיה רמז
ובתיו כדכור זה דלת דמי לת"ד וזכות יצחק דרמוז בפיר בחפר
בבנו של קדוש ה' לעשות חפר • וכת"ם כירושלמי דתענית
דרשין אמרו על יצחק כתלו כבור ע"ג המזבח • ויתכן דסכירת ליה
סרמוז בחברים גם כן בחסר
בכתו לחיות בעפר וחפר כנמרוד
וחתרגל כדלעיל ולהכי מייתי
לה הכא :

כג **הר** אחר פי' הא דקתני וכרחים הכניסו
וכרמ' אב כ"ד וכרחים כל ת'
לכל מה שנתנין על נבי התיבה
היינו משום שהוו מנבי בנרם
כרחתר ר' בן פזי בסדר תענית •
והכא משמע דחיינו סכירת ליה
כת"ר בזכותו של אברהם מניהו
אלא ולהי הכא לא קתי חלא
בפיפת דחתבי והכי משמע בנמרא דילן וכירוש' דאעל נבי
התיבה לא מייתי אלא שנעמא דעתו מהכי בנרם • אע ככל
נרחם לן בר • והדר מייתי פלוגתא דזכותו של אברהם
בפיפת :

כה **ויאמר** ת"ר כדי להזכיר זכותו של אברהם בין בעפר בין בחפר
על פם ואהבי בעפר ואחפר והכי איתא בירושלמי
ה"א דלמ"ד להזכיר זכות אברהם בין בחפר בין בעפר •
וק"ם בן אחתי טרח תנא לאתנוי חפר מקלא לאתנוי חפר פתם
דלעחתם אפילו בעפר דעפר גתי אינקרי חפר כרכתב ברן בחתני •
ואפילו הלא הוה מצחתם אחפר לה הוה ק' דאחפר לאחר חדא
מינייהו נקט • ואחת"ל דאחרתם התיבה כ"ם לפ' דכתי חפר אחם
דכתי דאצחתם אצום עתו אהבי בנרם בתי חפר דאיחוי נרם טפי
מבי אפרימם וקלקול • הילכך י"ל דאצום ריבה דוקא נקט חפר
אקלא אהבי אפיפת בין בעפר בין בחפר • ועי"ל דכ"ע ל"פ דאחפר
עדיף להיכא נתי אבי יצחק הילכך תבי אחפר אקלא דאנוה לאהדורי
אחברת • והיכא הלא אביאת אחפר אקלא פלינו דלאחר שבי בעפר
דאפילו זכות אברהם : **גילרתיה** דדבי יוחנן בי' רבי יודן
היינו ר' יוחנן בן פזי • וה"ק מעשה בר' חולק על זה אאחרנו דדוקא
אפר ושובלא דר' בן פזי היינו דהוה אברת בנבורת כו • ואם כן
אילימא אחרה בעפר ואחפר אהנו דהא קאחר דחי אלא הגיע ס"ג
לאת לו אהאחפר יקח הוא עפר ויען בראשו וה"ג יסב אחיהו עפר •
והכי ליתא בירוש' וכן הוא ודאי שאי אלא הגיע ס"ג לאת לו אהאחם'
היא אלא הסניק וכרוך ליקח אהעפר הכאהנא דאחתין לו אפר :

כד **בקש** אברהם לירד אכוונתו היתה לומר אולי יאחרון
אאחתים ולא יאבדו רק ה' והקדוש ברוך הוא
ת"ל אומר לאפרע שיאחר כאחד אחסרון ה' לכד והנאחתים יהיו
ת"ק והיינו דאחתי אולי יאחרון אאחתים ולא אבקש ה' לאאבדם
לאחילה ואפי' הוא ואחר אאחתם אלמא אלא יהיה אאחסרון אלא
אאחתם דאל"כ ואאחרון אאחתים אינהי ליה שאחר שאאחתים הם
אאחתים לא קי"ל לאחיל לאחרון על כלל אאחתים ואף על פי
שאחר כך בקש על ת' ל' כ' וכ"ל דאל"כ לו אאחתם לבקש על ת"ם
היינו לאחיל ה' אברכים דה' לא עשרה לכל כרך בנרופי כדלעיל :
אלמא ל"ל וכ"ל ספיר דמי • ועוד דאפשר דאת"ם אאחר כך
לאחרע היינו לאחרופי דקאחר יאאחרון אאחתים ולעולם
בבחר את"ם אני וכ"ם אה רמז לו לאהוסיף בסניגוריא כדבאאחיך
לך' אתי דעתיים לירד אאחתים לאאחתם בבת אי דעד האחתם
הוי' לכל כרך והבאחת ליכא אלא אחד • ואי אאחתם לכרך אי'
קאחר לאת לא בקש אאחלה על הר' ונ' וכ' ואאחתי בחיים לה' כי
אתו הוה יכול לבקש על אחת וליבא לפ' דה' לכל כרך הוה בעי'
למימר דהיינו כ"ם דאין וו יהידה אב' לה' שם אב' לכ"ם הו אי לה'
שאם הב' לכ"ם דהיינו לכל הה' כרכים הוה יאם הה' לי'
דהיינו לכרך א' • ועוד אלמ"ל ליכא אחרא לאאחרע אאחם שאם
שהיה הוקא לאשאיר ואאחלה היינו לכל כרך הר' ל' כ"ם והר'
שאאחשיר עכשיו הם אאחסר דוקא • ול' דלעחיים הוא שאלו
יקבלו הנדיקים בנחורי אם כן אאילו אחסר דוקא אבי כי
אלמא אי נקי בנדקתו ואם לא יקובלו בעוריים לא יושלו
אלא שארם לכל כרך בנקדתו שהם וזכות הגבור גדול אכל
בפחות אעשרה לא • וכשם אחר לו לחזור לאחפרע
יש לאפילו כט' לכל כרך סני בגרוף כדלעיל ואחר כך
בקש על ת' לה' כרכים וה"ם לוחר על ידי גרוף כדפירש הרחב"ן
אכל בפחות אעשרה הו אשעה על ידי גרוף לה בקש אפילו לעיר
אחת כי יש אחין אפרם כין נדיק אחד לבפחות מט' אחחר שלא
קבל אחשה לאחשה כרכים ואפילו אח"ל ת"ל ול' על כל הכרכים
היה אבקש אפער אחחר שאחר
לו ה' סיבקש על ת"ם יש
אפרם כין אחד ליותר אחחד
אף על פי שלא יהיו עשרה • ולוה
בקש על ת' דהוה ליה אחגה לכל
כרך ושוב על ל' דהוה ליה עשה
לכל כרך עד עשרה דהוה ליה
סנים לכל כרך אכל בפחות אחה
דליבא סנים לכל כרך ידע דלא
אהני דהא ה' דשעה לאחתר לה
נאבקלו • ושוב לאפילו סיהיו
פחות אעשרה אניליו דוקא סיהיו
כין כל הכרכים עשרה לפחות
דם"ל עדה וכנסיה • וכ"ל לא סכירת ליה לרכי חייא כדאחתר
כסוף לאת • כבר נשתייר כי הכיכי אם ל' לירד אכ' לה' אלא
דלין אשה רחים רשמה לה הוו רק שלשה דאם רשע הוה כדלעיל
פלוני וכעותיהם אנלן דנדקניות הוו דילאת בזכות נח ניעולו •
ולא סכירת ליה נמי כטעמא דיהיו סכוד אים אם עשרה אלא
כטעמא דכדי כניסה לכלן לאף על נב דאעיקרא סכר דה' סני
אאחר שלא נאבקל ידע דלפחות כעי כדי כניסה כין כל אחם
הכרכים אם כדי כניסה לכל כרך כדאפרם ס"ה :

לחלף סרדה נרחם דאורסף עוד לדבר קאי ק"ל אה
לגאין אוספת כאן שפי אכסיר ואכי ולכן אמר
שהוא כדיין שכרגותו שלאחדו סניגוריא אומר הוסיפו אים •
וה"ג רמז ה' לאכרחם פיוסף בסניגוריא ולכן הוסיף לדבר
שכדעתו לא היה ללאחד עוד סניגוריא • ואם שהוברך בפעם
הזאת לרמוז לו שפי אכסיר"ואחי אפני שבפעם הראשונה שנאמר
דכורו ליבא אחיהא כולי האי אקרוב שיעלו ת"ם אחשים אכל
להוסיף ולבקש על אדבעים לא הוה אמסתבר • וס"ם לפי ת"ם
אאחר דבי חייא אח"ל חזור בך לאאפרע שאולי אחסר אכרחם אאין
לבקש על פחות את"ם ולכן הוברך לרמוז לו פיוסף בסניגוריא •
ואכיון דנלי שה' אאין בסניגוריא הוסיף והלין עד ל' דכניר אהבי
לא בדכסתוך • ופז' חלף סרדה • עריכה בעויש אאין
עשב שעושין אאחו אחלפות והיה דרכם לאחלאתו אים לפני
פדיין וזאחים יוצאין אאחו אעט אעט וכשהיין אאחים אאחדוקן לנאחרי לא
היה רשות לסניגור לדבר וכשהדיין רוצה שילאחדו עוד סניגוריא
היה אומר הוסיפו אים לרמוז פיוסיפו בסניגוריא :

כה **ולכה** עשרה דוקא ואכניר אהכי לא בעא :

כדי כניסה לכלם פירוש פיהא לכל הנדיקים
כדי כנוס וכבור לאאין בדבר פחותם אעשרה כדלקאן פרשת כ"ח
ולפי ת"ם רש"י כאחתם שהי לא אניליו אלא כרך אחד נאחי ל"ק הא
ליעשה דלכלם אנם היו אודה אהעשרה אף על פי שלא יהיו
בעיר אחת יעילו עיר אחת וה' יאפשר לשם ולכן אחר כלם
לפי שהם אפוזרים אנה ואנה וח"ת ליעשה אחתם ספיר שהיו
אניליו כל אחם הכרכים ולא היו צריכים העשרה להאחסף
לכרך אחד ולהכי קאחר כניסה לכלם פיהיה לפחות כין
האחארים כדי כניסה אדאחר בסיוף כאן עשרה
וכירושלם אפילו אחד אחשב כרש' דהכא אקש עשרה
לכרך אחת וכירושלם אפילו אחד לכל הכרך הדל"ל
צריך לומר דהכי פירושי כאן עשרה לאחשה כרכים
דהוה ליה סנים לכל אחת וכירושלם אפילו אחד מיהו
אדקאחר סהיה סכור שהיה שם ט' תיובתא דרש'
דלדידיה אכתי הוה ליה לבקש על פחות אעשרה לפחר פירוש
ללא הוה כהו ליה :

בדור האחול שאחם נח ובלם כניו ובשוחיהם דאחתחת
כשרות היו כאחתם כי לא יבוח אכם אברע על
נורל הנדיקים ונו' • ואף על נב דכתים סוטה
אוקי לה כסני • וזוב רשעון נתיהבי הוי על הדוב • ועוד
דאחדניהלו אשמע דכשרות הוו ואף על נב דאחם רע הוה כדלעיל
פרש"י אני סכר דכשר היה אחלה ולכסוף אחחין •
והכי אשמע אדלעיל פרשה כ"ט לאחר דזכות תולדותיו
עמדה לנח : **שבינה** ומכל מקום לא בקש
על תשעה לכיון דאחורי ליה על עשרה ס"ה על תשעה כנרוף

מ"ת הספוק
וכיוצא בהלו

ולא נתלה לעולם מוכנים למן שלש דוקן נקט דת"כ
הלו הוו ו' היה נתלה לעולם מוכנים ות"כ תיקני
לית לן הניל אברהם בדכתיבנא לעיל כמי' ר"ח
מי ולמי דתניא יליד כיתו ת"ח
ודיקים היו מלח ולמי דלא תלו
מלח למרן שנדיקים יושבים שם,
והכא על מרן זו סדום שהם היו
כת"י נדיקים גמורים כלי ספק
ירמיה ה' שסיפה נתלטת וכבן היה לעולם
קהלת ו' פליטה:

ג' וכתב דמו **ובירושלם** אפילו אחד
היה מגין עליהם
כדכתיב שוטטו בחוצות ירושלם
וראו נא ים ושטה מספט הנקם
אמונה ומבקש לה, ואיכא
למידק הא לא לכתוב זה כאן,
ואין נראה דאתמהי קאתמה
ולא מבני מידי, וי"ל דלעיולי
לה"ד שהיה סבור שהם ש' כדי
כניסה, ולת"ד נכתב נסתייר
כו ק' אחתי הכא י' וכיוצא
אפילו ס' מלח ולמי ה"ה דכתיב
מי סני מלח שלפי שהיה סבור
כו לה נקט עליהם וכ"ל דעליהם
אח"ד נקט אברהם לירד מכ' לה'
כו תלה כן לה נתרגם ה' אחד לעיר ס', **ות"ת** לדעתה זה למה
לה נתלה בזכות נח לאחזותו תיבת, י"ל כיון דכתיבהים נדונו
אברה להניל כל העולם דהל"ל ויאמר אלו מהבלן של אלו ולא
סני זכות ס' לעיר ס', מי נמי סבר דנח לה היה כדאי להציל
דורו דלמה הוה צדיק בתור כת"י כדכתיבית לעבמי, **ותיכו** ת"ל
כדי בניסה תבי מתרן לירושלם דאחתי בני נח אחין ה'
מדאחתם כ"ב כישראל, ועוד אמרי ירושלם דהוה כה כ"ה,
ועוד דלמה של נב דלה נתלה אחד צדיק בתור דוכם לא הוו רשעים
בתורים כבדומים, **והדרי** אחר מה, כל כתבי דל"ק מלה
אבני אחזה כחמה ואחן אחת אפשטו ידיהם בחמות כו' ועוד דצדיקים
ודכה צדיקים ניכלי כדלעיל מכל הצדיק המבוקש בירושלים היה
אחזים לגמרי ד"ת וכחמה וכאחן ת"כ י"ל דבירושלם הוה מקום
מזרקה וכדאחר כב"ה בזכות הצדיקים היולחים מהם:

ובירושלם אפילו אחד מיומא הה הוה הסם ירמיה
וכדוך בן גריה ובדקיהו והסנהדרין וכהלי
ה' וכשלמ' אקרא ל"ק די"ל דהוה אחזק על יושבי אחזות אחמה
ואחן אבני אחזה אכל בפחיזים והרבנים לא הוה אספוק
אחר שבהחן הסם שהם הרוב והם העושקים ביושב העולם
אין הנקם אחזה, ת"כ כת"ם אחם' אהצדיקים היו נאחזים וה'
היה אנקם אחזה שיאחזו אחרשעי, ת"כ כת"ם ר"ח אהאחזק אח'
אחזיח בשער ולא יאוב אבני כל, אכל לפי ת"ם הכא אחזק
דצדיק אחד לאחז אבני, ואחזה י"ל שהצדיקים האחזקים בהרוס
אחי שכינה ליה דהייגו צדיקים גדולים אחרשעים ואחזר בשם
להוכיח בשער וכדפי' ברא"ם ב' גבי חמשים צדיקים בחוך העיר,
ואחן זה אלא נאחזו בירושלם אפילו אחד ואף על פי שירמיהו צדיק
גאחר ואחזיח אשער אחשחר אחבקשים בשביו כדה ל"ל אחשכד לה
עבד, וכבר אחר עליו בפירוש בם' אלו נאחרים שהחזיק אחבניין
בן עזר ובשנם עליו, ת"כ לפי שהיה טוען עליהם' כאן ברחם
נקחתי אחם לא הנין עליהם, אכל אין להשיב כת"ם ז"ל בני
פתיחתי ה' ואחת שהוציאו אחעיר לאחריכה דאכל אחקום אם היה
בזכותו כדי להנין עליה לאח ה' עליו בעלילה להוציאו
אחנה אף ק' דאם כן אחי קאחר בשר, כל כתבי לא חרבה ירושלם
עד שאפקו אחנה בעלי אחנה דהא ירמיהו והצדיקים הנזכר אף
על פי אלא היה עיקר עסקם בחמה ואחן נאחנים היו בודאי
בחסם ואחר' וכד"ת, ועוד אחי אוכח אעושטו בחולות ירושלם
גו דהחם אשרשם ואוכיח קאחר בנזכר ולי אחין זה הוא
דקאחר שאפקו אחנה אבני אחנה אחי פריך אחידך דקאחר אפי
בשעת בטלונה של ירושלם לא אפקו אחנה אבני אחזה אינה
אחם בלתי אוכיחים היו וכ"ש: **ד"ב** וכן הוא אחר
אחת לאחת כו': **עד** כאחה הוא אחבון אי אחנית

ספי לאחנו אחבון לאחרי אחבון וי"ל דאח' אבי לעיר אחת כשנאת
לאחנית אחבון וכ"ם דאחר לאחת אינבני ליה, ועוד אח בנין
לזה אל אכאחרים האמורים שם, ואחה כלפי ת"ם אחרונה אחר
אר אחנות ס"ם אחר סב"ב אחרת האחה שכאנים שהוא אי
אחנה אחפוק לבשמיר עיר אי
אלא שהן קשות אחכיאה שהם
אחד אחלק אחכאחי שהיה
אחר עד אחד אם נתלה אחד
דאחפוק יליפין לאחם אח ענין על
עיר אחת:

כו נשתתק הסניגור
שבטלין לו
עוד ללמד סניגורים עוכד
הדין, ונעמד הדין לאוכח:

כך וילך ה' שבאברהם
הפנים סניגוריא
שלו אז הלך ה', ואפשר
ז"ל מי' אחקרא הוה לה ללמדנו
שהפם יתכרך עמהד אחפם לכבי
הסניגור ואינו הפן בחיצת
הרשעים וכשנאחקם ולא כו'
עוד ללמד סניגוריא עליהם אז
הלך לו ונכון הוה, ואפ"ג
אחר כך עמד לו הדין בשחק
הסניגור, י"ל דאחמשיב
רחמנותיו באברהם שלא אחק
אלמד סניגוריא לולי שהכיר אחין אחק
והכלן אחוכה לאה שאחלו לעיל לאח לה נקט על פחות מי' ואין
אנו כרי'ם להגהו טעמי, וכ"ם בשחק הסניגור אחקטיע
הולך אחמתי' דאלמלי רחמי' היו שהיו אחמשיבים מולי יחנה לנם
זכות וכדאחר בפ"ק, וכי"ל דלמדה חורה ד"ח שהין לדין לנין
הסניגור אלא לאחוש כל אלמד זכות כדיני נפשות אפשר
אחהלמידים, וכן אלולי כית דין לחין להחית החייב עד שכיין
על אלמדי זכות ויאחש דכריהם כוקי' כ' בשר, נאחר דדין,
אחרחים קח"ל שהין לאלמד זכות לאחר אחר דכרים בשלים אלא
בהכירים שהין הבכרת בנים בשעבודם יאחוני:

כך וילך ה' כאחר ה"ם ז"ל דאלל"כ אחי אנה אכל הל
הכחובות דלא כאחיב כהו וילך בהכחה, ול"ד אח
אחכהן ויכל לדבר אחו ויפל ונו' וכן ויעל אשלין אלהים, ולי
נראה דק"ל דהל"ל ויכל לדבר וילך ונו' דאדקאחר כאחר כלה
אחכאחם דדייק אשלאחת אדבור היאה בכה אלישנו אשלין אי
עדיין היה אחתפן ואחשם אם דרשו כאחבוחם כשאלך רשת אחנו

כך וילך ה' הקשה ברא"ם ז"ל דאל"כ אחאר כלה אחרש
לדבר אחיעבי ליה ויבדל לאחר אחפני שהין דרך נבני
אל אחלה לאחד כן והוה נשפיה אחה היה נרגה, וי"ל לולי
אחידי דאמרינן הדיין בשעיקת הסניגור הייגו אחר שהיה הין
על סניגוריא אלו שהלו יאחוד היה ככלו אדבור אחי הסניגור
אבלי שיעיב עליו אם רחמי להתקבל אח בעוב בהחאכתו לקבל
דבריו, וה"ב כשהשיב ה' לו אחשית בעבור השערה אחר שהין
אברהם אינו אינו וילך ה': **עניד** לו הדיין בשעת הסניגור
הין זה סותר לח"ם בל ואין אהסניגור אלמד כו' דכל זאן אהסניגור
אלמד כו' הייגו בכשם הה' ואבניה שם אחם בשעבודו שהיו
אהסניקו בחוך דבריו אלא אחתין לו עד שיגלים שעבודו ואחר
לו הדיין בשעת הסניגור הייגו אלאחר ואלמד אשבדין
רוחה שהין אחם בדבריו ואינו אחשבין לו עבים ועומד בשעת
הסניגור אלמד עליו עוד ואכי כאי וילך ה' כשהגלה אברהם
ללמוד זכות כרחוי, אחכם בשחות הי' שהין כהם כדי לאחיל
לה רוצה ה' ולכן עמד ואז בשעת אברהם אלדבר שלו:

ואביב ואברהם שב לאחקומו דאל"כ אחי קאחמת לן בשעת
אישוב לאחקומו: **נשתתק** הסניגור
והאחקרא הולך, כי הרא"ם ז"ל אף ע"פ שבשלמה הקשיבו
להפך אח סדום בשעת אהסניגור אלמד סניגורים והדין
שוחב לו לא הלך לעשות אליחותו עד שבשלמך הדיין והסניגור
ושניהם קאחר דאח לעיל כחיב ויקומו משם האנשים ואחיש על
פני סדום נראה שבשלמה כבר שחבו לאאכה:

כך וילך ה' כחב הרא"ם ז"ל דאל"כ ואברהם שב לאח"ל,
ולח נראי דדר שיהן ליה בסחוך, ולי נר משם
לכחוב

רבינו לעגל ויפנו משם האנשים וילכו סדומה משמע שקודם שבאו אברהם להליץ בעדו תחתו ק' האיך לא יניעו עד שבאו אברהם להליץ בעדו ומה שכללה שניהן ואפשר שהוא לפרוש לך ד' דלא הלכו להם עד שכללה שניהן ולא הוצרך לפ' זה דממילא משמע דאין כבר נשאו בלבו כיון ... ולא הוצרך לפ' זה דממילא משמע דאין דרך הקטיגור ללכת לשליחות שניהם כאחד ואפשר עד שלא שמע אברהם ויתפלל עמו לא הלכו סדומה כ"ל שמעו ללכת ולכו סדומה אברהם ללמד לסדום וכשנגש אברהם ללמד סניגוריא בתריה, מי נמי דקאמר והדר תם שהלכתם היכא אחר שנגש אברהם ויוכיח בסדומים מלו מפרשים כולן תרגם:

פרשה חמישים

ה והיה רצוה ושוב דעת חז"ל שהשרים הרוחניים בדעת רי"ה זהלא כדעת הרב שם. המורה שהם נגלגלי השמים ולפי מייחי לא לומר שדרך המלאכים לשהר בשליחות ואין בשעבלו אלו כדאמרינן בפסוקי מלכים בו' שעות:

רצות אין כתיב כאן, נראה שלפי שהמקור הוא לפעמים במקום הנצוי התחזרו מלד כמו פעמיך פתח התחל דייק דמדכתיב רצוה ושוב משמע שהשליחות ה' קלתר שהם הנוטים לרע מה' דלמו כתיב רצות ושבות ה"ל דלמו כזריזות שליחותם מיירי אלא שבשעת שרשם יחזקאל רשם רצות ושבות, ואפשר שהמלאכים ניגן בעלי נפש ואין ההפרק הנזכר שהם לא ע"י שהשלה על הרחמים הפעולה לבן דקדק דל"ק רצות שהיה השעתק מתוקר להם וכתיב רצות הקור שים לב' על השלוחים וה"ל רבינן לשעות שליחותם, והשתח הילקוט הלא רצות דוקן לשעות שליחותם, וק' דה"ל רצות לו רצות להתפ' לבן הרבן, ושוב מלי כמרשם הנזכר לשנין הרבן, ושם ענין רבן לשנין הפ' דקשיתין עלה ושמח ושבני שהתקוה הינו תורה על מתן ושמחם תמיד לבן כי' על הרבן שהרם הכילו בשעה שהיתן פושין המשעה, ושבל מקום הוא גם כן לשון תרגומה דאין מקרא יוצא מפשוטו:

בוקר נשת כי מבקר הו משבר ושבתת נשת דק בשיכרה ושלהב עולה ורוצה ושכח כן המלאכים רצוה ושוב, וקריב לוה אחר בתין דורשין בשור היוצא תפי הכפתן, וכרם, כריכה ושיכה על לבב, ושוה שם בשור היוצא מבין הרגלים, ופרש"י שהלהב יוצא ושכנם דרך הנקבים:

כוה שהוא כוזק שבי הכזק הכזק, ולפ' שלא כי אתין הדמיון לכזוק אלא לתרתה הנכזק, ה"פ כתרתה הנכשה על ידי הכזק, וכן כ"ל בהני אתין דורשין, לק"ק היכי דמיו לכזיקא נשת בהכזק שהם הכזיק שייכה בהי בחלה ודברים אחרים, ושמא שהם כזיקא תשהם טפי בהכזק שדרכו להכזק תמיד:

כרוהא לחזקא דרים כזק תלשון זקא והוא נאחד, ופי' כרוח התנדנד שהאדם הנה והנה כשהוא חלה רוח כלקלורדוש ושוב, פ"ה חל' וכזיקות בעורקים, ופי' כרוח שחולין שניכ שהם כשהירות, ויתכן שיקרא חור שברך היוצא שהרעש וזקא שבשתו שעבר הרוח כדכתיב כרים פי' כ', והיינו רוח ושוב שיוצא ושיר ישבלם: **כזיכא** לשנגא, שיהיה נמי מן הכזק חל, וקא חלה שהם כזיקא לשנגא פי כרוח המפיר הענן כתקרא כן עי' רוח ושוב היקא כתו נשב זקא:

ועל דרך דרש, ל' שלפי שהיו שהשרים ג' הן המשנע כתם שעולה חלחטה לאכלה וחל החשנע כתהן היורדת לחטה לתרן ושביב החשנע כתעות הנלגלים כ"ה רבי לוי בזוק נשת שהיה תעות שביב הוא כי זו התעות יותר מיוחדת למלאכים כתו שבחלה בנפשון ושוכח, וכי חייש שמר כרוחה לזקא שהיו חלמלאכה לחטה שהרוח מורידו הכך שכתו וכ"ש ל"ה שהוא חור הברך כיורד חלמלאכה לחטה וכחר בתעותה זו לפיוחה יותר ושחשת מן שהכוונה שהם היוצא המלאכים כנרש כחשלחן רוח ה' יורידם לחטה להשנחת החסידים כי חלמלאכים יוצא לך עולים ויורדים, ודבנן חמר כזיקא לשנגא

פרשה חמישים

ה ויבואו המלאכים סדומה בערב נו', יוההיה רצוה ושוב כמראה הבזק, אמר רבי אייבו רצות אין כתיב כאן אלא רצוא רצין לעשות שליחותן, כמראה הבזק, רבי יהודה בשם רבי סימון בשם רבי לוי בר פרטא כזה שהוא כזוק נפ' בניהו, רבי חייא בר אבא אמר ברוחא כזיקא, רבנן אמרי כזיקא לענגא נפטרים מאברהם בשש שעות ובאין סדומה בערב אלא מלאכי רחמים היו והיו ממתינים וסבורים שמא יצטרא להם וכיון שלא נצטרא להם וכות ויבואו שני המלאכים סדומה בערב:

ג והוא באחר ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש, תני אין מלאך אחר עושה שתי שליחות, ולא שני מלאכים

סהיה סביב המזכח וכחרו בתעותה זו לפי שהיה תעותה הנלגלים ויש לדעת תעותה המלאכים שליהם יותר מלתעותה היסודות, או לפי שהתעותה הסכוכית כלתי כעלת תכלית וכן המלאכים רצוה ושוב תמיד כלי לאות:

דרך שני יהוא שהתכלית המלאכים נ' דעות, הא' שנכרחים לתכלית כעמן פתן בנכרחים יקרים יחזקאל מ' מהם שהם שנתי פסוקי' תכליל כעובל תעוד לת הם"י ומקריבין ומעריבין כתו שתקנו כסדר קדושת, והכ' דעת הפלוסוף שהם מניעי גרמי השמים, וכן ויהיו חסידי התנים ולהעביר דברי כרות ה' לכביהיו שהמה מעולים מהם כדאתר בפע"ח מי גדול פסוק' כו, ודעת רבי לוי בסברת דמשוכה ולו"ח שמרחיבים כלהבי הם שזה תכליתם להחיר בשנם שכלם, ודבי חייא מסכים לדעת הב' ולו"ח כרוחה לזקא שכתו שהרוח מניד הכתר תו שניהן כן תלו מניעו הגרמים, וכבן סוברים כדעת הג' ולו"ח כרוחה לשנגא שכתו שכזור הרוח לשנגים לתועלת העולם הפעל להניחם תל תחר יהיה זתם הרוח נלבת להמטיר תטר תו להעבירה ולהחיר בני תבל בשת הגורך כמ"ש ברקים למטר עשה תוצא רוח מוזרותיו כן תגועת הרוחניי' כרצוה ושוב תינו תלה לתכלית העולם הפעל:

מפוד פסולת

בישש שעות תימה דכשכתו תכל תברים שוף ו' הוא כדאתר בפת"ח כחוש היום כו' שעות והיינו ודאי כשוף ו' דתו שתעה וטולה שריכון ובהברת נשתכח קצת עד שתיקן הפסוקים והתכילה ולוש, ושתה כשוף שעתה' קרי ליה ו' שעות שעדין לא שלמו שעות נחודות תלה ו', וה"ת ומ"ל שלה נתעכבו תכל תברים כ' תוג' שעות, י"ל דמדכתיב ויאתר תברים מהרי ג' סתין, ויאתר לעשות משעם שהיו מתחרין ללכת לדרכם, ומשתתה לה שהו שעה שלימה, ומדברי הרמ"ם נראה דגריסתן בשעה ח' לתכילה ולניה נשלחי ה' כתר שעות תשכפדו תברים היה שפי' הערב, ופי"ל דמ"ל דוירה תלניה ה' כתר שעות תלשלחים היה שפי' ויש עיניו וכבר נשת כו' כדפי' הרתב"ם:

ובאין סדומה בערב תיכה לאתיר לתה דרשו תברים תקתי כ' החלשים סדומה דדרים ותוזל כתר הכי:

ובאין סדומה בערב, ק' תכ"ל דהוה בשקיעת החתה תו שתוך לו כיון דתו' שעות ולתעל' תיקרי ערב כדכתי' תוכח לת הפשה בערב תחן שיעטו תו' שעות ולתעלה ותין נראה דס"ל כרשב"י דתתי' בתכילת בערב לתכילתו דשיעת דעת יחיד ושוב דס"ל דשרב תכתה לה משתע תשקשה תחה כיון דלוט יושב בשער סדום לדין כדלקתן ותשתתה תו לה תה הוה דן, וי"ל דהכא ס"ל דלא קרי בערב' תו' שעות ולתעלה דת"ל בערב לת"ל הת כתי' דכשנגטרו תברים תחר ו' הוה כיתתן סדומה נריכה לתיתי לילכך ס"ל דהייתו ערב תתם:

שמא יתנה להם זכות שתפש' שנגזר דינן תפשר יקוב כתפלה תו זכות שיתחדש להם כדכתי' רבע תדבר ג', ותין ניכרים פי' כתיהודים שו' רבונו ית' ות"ת כיון שלא נתנה לתם זכות כל היום ההוא תחר שלא החזירן ה' לדרכם הלכו בשרב דשפי תכי יתן להתיך, ותפשר שהתחתם ה' תם תכ"ה הקב"ה ותברהם היה תלחד עליהם זכות עד שחר שכניגוריא כי דרך הקטיגור שהיו יוצא לשליחותו עד שהדין עומד כדלעיל כשוף תת"ם וכיני כיני פנה היוה ונחלתו הולכי כשרב ות"ת קתתר נפטרים תברהם כו' שעות שהתחלה נפטרו תתנו תלה עשוי תזרו והתירנו כרחותם שנגם תברהם ללחד זכות וקתתר תלתכי רחמים היו דתל"ה כיון דכתן שולחו היו הולכים דלא דמי לשחרי לקטיגור שהיו יוצא לשליחותו עד שחר הסניגוריא לפי שלא נפטר עדין תפתל הדיין והסניגור ומה שרתו כי לא נתנה להם זכות היינו כתה שלא הודה ה' לתברהם לתתר לו כן הדמה פים שם:

ג אין תלתך ת' כרת' דלא יליף תקרא תלא שהיו ג' תלתכים פועלין שליחות ת' דה"פ והוא כתחד שהקב"ה עושה

שליחותו על ידי לחד לכרי • והזכיר זה סיוע לגבי גדולתו יתברך שמכלם שלח ינטרך לשליחותו הלזה ת' ולזה הי השיבו ולא סיוד הלזה שבעצמו תוחה ויעש שברכתו לכך מסכים לעשות הענין שלזה על ידי הלזה • ולפי כי שלזה הזכיר שליחות הנזכר ויתכן ליתנות שפתיו ויתפאר שהנזכר ס"ם הין הלזה לחד שוטה כ' שליחות מסברת הוה לפי שהלזה פשוט ופשל שלזה ברצונו ולבו נמנע בחקו דבור ענינים הלזה שם כן הם הדין ת' כדאמר בסמוך • הו לפי שלכל הלזה שליחות ובה מיוחד בפי הענינו שפני הענינו ייחד בהנינו • כח"ם בח"ע בח"כ כל זה והיידי דכתיב למיתר לית כ' הלזהים כן קתמר נמי לבה • ובדומה י"ל דהשוס דבה' שהם לברושים שליחות נמי ויהיה טולה לבתן ולבתן • וה"ם דבר ת' פושם ע"י הלזה שלח הת' על ידי ת' ולזה ת' כ' דברים לת ושבזיר זה ג"כ לענין גדולתו יתברך שהדבה שלושים לתקום ולהינו נדיך לעשות כ' דברים על ידי לחד והדבה בח"כ פי' שבבחות השביעות מדבר שבל בח הם לו פעולה מיוחדת • ולזה יתבתי ת"ט שלחר שבחוב לע"ז ושוד דפקי' הזכירו בתן שלבל שליחות הילהל ובבריאל ורפאל •

ואת שלחרת שבי' ושה"ם והנה שלשה שלושים נבנים עליו ל"ק שהוסדם יחד שלל שברהם הוצרך לפי שהיה הנשטר לשלורחים וה"ל בתלו בל לחד פושם שליחתו לבדו שלחר שבלם הוצרבו להבלים הנין השלורחים ושה"ם ושלחרו שלין לים פרה שהלך ל"ק שהוצרך השוס ד"ת לשמול של שבשביה שלו שבל בבשורה לת שלחר שלת סוב שהוב • הלך ק' שלחלי לת שבה לים ת"ם ויקותו השם שהבשים • ויפבו השם שהבשים וילבו סדוסה • וי"ל דהשטר שהשקיבו לדרך סדום שבשבשטרו שלברהם בשטרו בשטוסה של דרך סדום • וכן ת"ם וילבו סדוסה כי' דרך סדום והדרך שבשרו זה שזה הלך בשליחות סדום רק"ת • לפי שהי' ל"ל דהכתיב הלזהים בהדיא ניחא לשקשיי':

אלא תיכהל שלחר בשרתו • תיהה שלחה שהוקשה לו לת ה"ל להכתיב הלזה ת' להסוך סדום וש' להגיל לוט דבשורה שלן דבר שחת הכתי • ושוד ת"ט לקושית השיקרת דבתן דהוה הבה הביבות סדום והבלת לוט התשובה שבוחרת שהלחר להכוך והה' להגיל • ולפי השוס דבתיב כי שהשיבים וויחזקו החבשים דשבחת דרושיהו בהשיבה הוו וכן בהבלה הוה דק"ל לת שבני ידיי • ושוד לחה שזכיר תיכהל גבריהל רפהל בשוס די שילחר הלחר שלחר בשרתו והה' בשהלה להסוך וכו' וברחה דשהיבה דקרת השבת לוט לת היתה הלזה שקרית שהחלבים לת שולחו הלזה להבשית סדום כדשבת תושקיהו על פני סדום גו' ה' שלחר גר וכן שהלי קרת שלחר ויבוח שברהם על סדום הלזה שבל ידי שבהל לוט חבר שם החלבים בתחסדו עתו להגילו להבי ק' ליה שלי שבי החלבים להבית סדום • ושידך השטיקרת נמי הש' טולה להגיל לת לוט וחבני שבבלל קושית זו גם כן שבחבת הלזה לחד פושם כ' שליחות שבני ת' שהחלבים רפה לת שברהם • וה"ל כשר לת פרה • ושלחר שבחלבים לסדום בהברה שהברה לו שהבשר בחבת ג"כ שהעשה סדום לכ"ת כשהשיבו שהיכהל שלחר בשרתו ובסלק כר דשהבחת ליבה קושית שלילו היה השבשר שלחר שבחלבים סדומה סום ק' לבל שלחר שוה שהרפה ל"ק שרפהל שרישה לת שברהם הגיל לת לוט בדפרם • ורפוחה והבלה חדה היה בדבתיב הרה"ם ז"ל • ולבן הזכיר שתושיהם לומר שהשם נדע תוכן שליחותם שהיכהל לזה שהוה שרו של ישרהל החלין שובה שליהם יהות לו לשברם ובגריא לזה שהוה שרו של שם יהות לו להביבת סדום כדלק' בב"ת • ורפהל שחושבה על הרפוחה לו יהות להגיל גם בן ולפי ת"ם בפ' הפועלים דשול היכהל בהדי גבריהל להגיל לוט כ"ל דס"ל לגחרת דבשורה והבלה כתו כי הדדי ניהו שבבל להטיב • ולו שגם ענין לוט בשורה היקרי שביטרוהו שם שלח להגילו וזה שהחקקו לזה ולח שמרו דרפהל הוה בדשתר הבח • שבשר

שהשם דב' החלהים שמחש הגדולים דהייטו היכהל וגבריהל כדלקתן בפ"ח • ושוד דהסשחת לת יליף בחבת גבריהל היכהל שבחותי • ושוד שבתו שגבריהל שהוה של שלב יליף להגיל שהוה לוט סדום בתם יהות שהיכהל שהוה של שלב יליף להגיל שהוה לוט

מלאבים עושים שליחות אחת • ואת אמרת שני אלא מיבאל אשר בשורתו ונפתלף • גבריאל נשתלח להשוך את סדום ורפאל להציל את לוט ;

ג ויבואו שני המלאבים פרושה • הבא את אשר מלאבים והלזן קורא אותן אנשים אלא להלן שהיות שבינה ערל נביהן קראן אנשים • בין שנשתלקה שבינה מערל נביהן ביבשו מלאבות • אמר רבי תנחומא • אמר רבי לוי אברהם שהיה בוהו יודע נרמז לו בדשורת אנשים • אמרו לוט ערל ידי שהיה בוהו רע נרמז לו בדשורת מלאבים • אמר רבי הגינא ער שלא עשו שליהותן קראן אנשים משעשו שליהותן קראן מלאבים • אמר רבי תנחומא לא שנשתל חנטוניא בן המלך ער שלא הגיע לבירת אוריין שלו היה מהלך בפגון • בין שהגיע לבירת אוריין שלו היה מהלך בקאלמין • בך ער שלא עשו שליהותן קראן אנשים • בין שעשו שליהותן קראן מלאבים ;

גבריאל בשתלח והה דבתיב וה בחשיר בח בי לקץ בעבריהל ;

ג הבא לת לחבר • בתמיהה דהה בי שיבי לחברם קדוסם הנשים לפי שברתו לו בן בקש בן בעם ללוט שברי עשה לבם חשתה • וה"ם הרה"ם דבלוט שלח סיו הנשטר לשלורחי' כ"ל שבלו בדחות חלבים לת דק דבחברם הת שהוברבו לעת טשם להיותם בדחות הנשים שחחבר שבליהות לרפוחה ולבחורה טוב שיבלו בדחות הלזהים הבל בלום בשתל שהוברבו לבל בדחות הנשים בדי שיחבחר רשע השלושים ללוט הששכם על הבית • וה"ם שוד מי לך פה ובני חיבם לוט ליבבל בזבות נחילות חשדין שחבם • והה דשבני לוט בחזו לו בדחות הלזהים לחו הלזהים חחם הלזה בלו הנשים שלברים ע"י וחרחקו בחרשה הלזה הלזהים בורח שחר בי"י שהברים היה חשוב לת היו חשובים בשיניו כ"ב חבל לשני לוט שלח שם חשובים בהלזהים ע"ד חשל;

ולהלן קורת חותן הנשים שני חברהם • וחהה בבקשו שבני לוט בחה ויחני ל"ק שלשי שבדמו לו ולחשני סדום בחנשים קדמן בן וח"ת קרנייהו בריחה הלזהים בחחתן להחזיק קושטה דחילתה ;

שהיתה שביהה ע' דבתיב החם וירח הלזה' עו הלזה' תשבור נו' והשתח נשתלק בדבתיב וילך ;

קראן חשיהן קרחם חנשים • חשחש דש"ם דשוס דלשני שבבהשלה יעקב דבתיב והנה הלזהי שלהים שביהה היתה שם דבת בושטה בגב עליו • וכן בחשה דבתיב וירח הלזה' ס' בחיב וירח ק' בי סר בין דברתין לבביה בהלזהי החם הת"ם ע"ביהה שם ל"ל הלזהי' לך ק' חתי לשבח הלזהות דקתחר קדמן הלזהי חיבני ליה ושחה לפי שהין שבני בשבחות הלזהי בין היות שביהה ע"י הת שלח בשני שבני חחבם השבני הוה בהרחות חשלחה לשולה לבי"ה בשן מלבים שבי יעקבו החלוקה וישחבה בחרחקו חק שלהי חשבה בשבחותיו • ושחבר דה"ב דבל עוד שבית' שבבי ע"ב לת הורשו לשבי שליחות בי בשבחלך הדיין הולך הקטיגור לבן לת קדמה בשבה חנשים • וחש"ב דלהיכהל הורשה לשבר חבין דבגבריהל לת הרשה בשליחותו וב"ב רפהל לת חול להגיל לוט שבי בתר הלזהי חת לת ילך גבריהל להסוך חת סדום בייל בלהו בשם חבני. וכשבריהל שביב' לשבו הלזהי שיבתו על שליחות' שם ז' בק' שהם הלזהי' בריס ס"ב • וחין זה ת"ם ר' חניבה עד שלח שבו שליחותם דשהיה חשבות שקודם שבשו שליחות' חין חשובין להקר' הלזהים שהוה

מלחים זר נפקא לכ"ע • והא דקתמר התם וכ"ם מי כתיב ליתן חונה כתיב התיבו בריש׳ דהוה ס"ד דהכי פליגי כ"ם וכ"ה מכל לפי המסקנא לה פליגי בהכי דכולו עלמא מודו דכעלמא ה"מ בסוף בתקום לת"ד כדתם והכא לכ"ע מי חונה חיכונה • וכדרשת חונה כחונה הוא דפליגי :

קראם מנסים מכיון דהכיחם כדמות מנסים ואינה מושיה שתף על פי כן יש לתקרת לחדיתם לנו כסם מלאכים כפי מתקום וכת"ם וירד מלאך ה' אל החגה :

כיון שנסתלקה • ות"ל ביוסף דכתיב ויתנכלו חים ומו"ל זה נבראל מחתי ל"ק מלאך כיון דאין שכינה ע"ג וכן בכתוב אוכתי שנזכר המלאך שם חים לגיכא אחי טעמא • ור"ל דהא שהיתה שכינה ע"ג ונסתלקה מהן דק קרח לגבוי כמחייהו לאמשיכן דהא גרמת להו חבל כשלא חית שכינ׳ בחלק ע"ג ולא כשהנה שתן לא מיבעי משם דמיקרו מנסים ת"ל שם מנטריך למכתב חים דלא תימא שכולה כדמות מלאך חבל בלוש כבר ידענו מוישם להם משתה ושאר הדברים שכדמות מנסים גרמו לו מת"ש שהיה קורחן מלאכי : **נדכין** לו כדמות מלאכים • כפר פי דלמר דוקא מלאכים דלא כהרת"ם • ות"ל למ"ד להלן שהיתה שכינה ע"ג כו' אחתי ל"ק שהיה טעמא דלנבי מנהים דחשיב קרחן מנסים ולנבי לוט דלא חשיב קרחן מלאכים הת"ל דת"ח גדולות המלאכים רבה היה בערך המנסים ושפיר מיקרי מלאכים אפילו לנבי מנהים כמו שנקרחו נבי כתיב נבימי׳ והרב בח"ב פ"ו מהמורה כתב שכל צורת שיראה כה המלאך הוא במראה הנבואה מחקנת הנביאים ירחו המלאכים כאלו הוא חים מהנסים • ומהם מי שירחהו חים בורח מפניך והכיח על זה הת דיבי לוי • ופי' מפ' דבריו שפר' מנהים ולוט בחלוי' שהיו מחר' בנבואתו • וכל זה הוא ע"פ שפתו שפוכר שנינן מנהים ולוט היה מרחה הנבואה • ואני אין לנו אלא שפת הרחב"ן שהכל בהקין והדעון למנסים ומלאכים למרת' שיהיה חתם כדבי' • ודע שהקום על דברי הר"ב כי בח"ב פת"ח אחר שהרוח המלאך בצורת מלאך נכבר מהראותו בצורת חים הפך ה"ם כאן מנהים שהיה בחלוי כן • ובדחקו מפרשי ספרו בחילוני' רבים והוכרכו למחקים שהם ע"פ שפתו הכו • אחכם לפשוטתו דשנין הנבואה הראוה ולוט בהקין היה אין קונים אף שהאחת שכשנין הנבואה הראוה המלאך בצורת מלאך יותר נכבד לפי שכשיראתו בהקין וישתכנו חים שכחותו אלא בדרך נבואה כל שיהיה יותר דומה לצורת חים שכחותו אלא בדרך נבואה כל שיהיה יותר דומה לצורת כמהו כלפי מעלה מעכיכו הוא למעלת האדם שיראתה לו סוף לו מן קטן ממ"ם שלחני בי ע"ם • וכן ומלאך ה' עמד בכפוף לפניך אחם כשהו מהרת"ם שכחה הוא לו כל שיראתו בצורת מלאך שתתחת לו יותר מעלת נבואתו מאחר יד בר עם המלאך :

עד אלא עשו שליחותם ואח"כ דמיבחל עשם שליחותו מפני החחדים קרחם מנסים כדכתיב :

משעשר שליחות' שחש"ם אלא נגחרה מכיון שכאו שלומה הוה ליה כעשו :

לא שנטל הנחוכי' כי' שלטנו שהשליטו החלך על עיר ת"ר עד שהולך לכית חוריין שלו שהוא חקו שהשלטנו הולך כמין ר"ל כהדיוט השכני למקומו הולך בקלחין בי' חדם חשוב • וכבר כיחרתי בורך המשל • ואפשר שחפני שהמלאכים עדין לא נחברו שליחותם הניח החשל שחשתנים השליט למקומו

ה כל אף עלפי שלא יכא בחקומו מתכבד :

דכר • הכי מיחמא בפ"ק דיבמות כל חיבה שבעריכה ל"ד בתחיל' הסיל לה הכחו' הת כשופה וכו' ל"יחר מדוקדק וקרוב לבמם"ס • וח"ת הכל שולה לעכין אחד שפעשים עשחם הכחוב כלשד בתחלת התיבה ופעשים בה"א כשופה בחקו ל"ד בראשה : **כל** דכר ב"ש דמשמ' דהת לת ב"ש ולא ב"ה דבפ"ק דיבמות דדכר ב"ש בחוכה כחו חיבוכה וב"ה דדכר לות' אחת הויה לוד ביבמה דבחוכה כחו לחוץ דכל חיבה שבעריכה ל"ד כו' ובפ"ק חיבתיב לחוץ חוכה כתיב והדר קאחר הבחרת דב"ה נמי דחוץ הויה לוה ביבמה חיים זר נפקא ליה • ומחוכה מדכה מרוסה • ופרש' דחוכה משמע חיבוכה וחם כן לב"ש חוץ ה"א שבשופה בחקו ל"ד בחחלחה • ור"ל דשחיני החם דחי כחלוץ דכתיב לחוץ דחי ב"ש יחירה דלחי חבעריך ביון דהת דחוץ הויה לוד ביבמה

ד תני משם ר' נחמיה כל דבר שעריך לב"ד בתהלתו הן לו ה"א בסופו סדומה • שעורה • מצרימה • חרנה • ארחיבון והכתיב ישיבו רשעים לשאולה • רבי אבא בר בוא אמר ◦לביתי התחתונה שכשאול :

ה בערב בא ערבה של סדום ושקעה שמשה ונחתם נזר דינה אמר רבי לוי אין הקדוש ברוך הוא דן את אומות העולם אלא בלילה בשעה שהן רשעים • ואינדרן את ישראל אלא ביום בשעה שהם עסוקים במצות הה"ר ◦והוא רשעוש הבל בצדק :

ו ולוט

ארחיבון והכתיב ויחי לחו וכבלי ום"ט רבי נחמיה מכי מו' למי דחין הכ"ת בסוף תמרת ט' וירוש' פ"ה למוד כרחם חלה הכ"ת חבית דיבחו' ולקחן לפעמים נוספת בסוף המלה כמו עם"ח ופפ"ר חמורים מחמר' • ומין הפרש כין סדום וכין סדומה ומע"פ שנדיך לת"ד כרחם כה כחסרון המלה כמו מחסרה מחסר כן שחול ומדרך התכדר יש סוף וחולתן :

רביטי התחתונה שכשאול • כתב הרח"ם ז"ל כחלו חת' לשחול שפי' לשחול דומיא דקול לי קול חלוי נערה נער הגערה • שפי' לשחול של שחול • וכאיתא בדרך לדרום כל המלה עם הרבוי והוה מכוחר :

לביטי התחתו' והיה חלה חפני שהלת"ד נוספת כלחד השליטי לחפעלים • שלא חכחוכים נוספת חלה כשהיה יחידה חכל כשהיה ככולה חף על פי שהם כלבד שנוספת לא חכחנו • ת"ל עדיפה מיבה חשני : **לביטי** התחתונה ק' נבי שהם ברבלתה חתי חיבה למיחר דהת שם העיר רבלה כדכתיב ויחיתם רבלתה " • ואם כן כל מקום שכתיב רבלתה ה"א בסוף המקום לת"ד ברחם " ות"ב חתי ברבלתה • ושחת שם העיר רבלה ורבלתה ולכנהה"ת בסוף פעמים ברשית פעמים שחושת :

ה בעדב כת ערבה • נר' דם"ל דלחו כערב שחם כתו חלה חחר ו' פעמים כשנפטרו חחריהם כיון דחלחים חחרי מחרו בהליכן " ועוד דחלוט יוסב כשער סדום חשחע בעוד היו גדול ולא כדחמריכן לעיל חלחכי רחחים היו ונשחרו ומו' פעמים ולחעלה שכיר חיקרו ערב כדכתיב התם חלה חשום דקחתי חשחעי בערב-לה"ק דדמיו לן כת ערב " ור' לוי דדים בערב כשנפל הערב כלומר בשכיל דין שלהם היחיה כלילה וכליב חת"ד כת ערבים שפי' כשר נתחלה שחתם הנגזר נזר דינה מעת שנפטרו החלחכים חת' מכיון דכשחתק השניור והמקטרג הולך כדלשל שפת"ם ולא החחילו עד הלילה חלא להרחות לנוס רשתם " חכל לר' לוי לא נחתם נזר דינם עד הלילה ולכני חייחי דחין ה' דן החומות חלא כלילה :

בשעה שהם יושנים וחינם פוחלים רש חכל כיום שחוחתי יש חקום לשטן לקטרג יותר עליהם ויפרחל שדרכן לעשות דין חותם בעת עשקם להיות חקום לחליני זכות להטות דינן לזכות • וחין לומר דטעמא חשום דחין חדם בדוק חלא לפי שעתו כדלקחן פ"ג ולכן יהין ישרחל בעת נדקתם ולא" בעת שחינן רשעים דחין זה חלא לגני חם שעתיד לחטוח לכל על חם שחטח לעולם יעבוד כין כהיות הדין בעת פעולתם חו חחר כך לחל כ"ה חשכחת רוכה וכיות ורוכה עוכות כגדוכין כעת חטחתם חו נדקתם :

ההד והוח יפעוח חבל כנדק שפי' שיפטרם כחוכן יהח דיכן לזכות ונדקות דחי נדק כחו נדק נדק תרדוף ידין לחומים כחיפרים חו ל"ל " ויחכן דקחמ' חכל כנדק על ישרחל שהם עיקר חבל חו שחחוכלים כחטת כדפרש' מיהיכם כעת עשותם נדקות וח"ם וידין לחומים כעת שהם כחיפרים חיכת חחטיכת הפכידות " ולפ"ז ניחח דקחמר עסוקים כחטות ול"ק כחורה כגרסת טוחר טוב דנדק חשמע חטוח " ולפ"ט ל"ל דחשום זכות חורה עדיפה נקט חורה חף על גב דקרח חפילו מזכות חטת קחמר • וחין זה סוחר ח"ם כפפ"כ כשהוח דן חת ישרחל דן חעוחר ולא"כ חדקדק דדינן שחף על פי שחבקש להפריך חפילו ח"ה לח יוחר להם כלל חשה שחטו וידקדק עחשה חם שחין כן ישרחל פרוש חעשיהם טוב יוחר להם קנת חכל כהחי נוחנת חלא יוסיפו שכר על שכרם חיהיה דינם בעת חלא יחכת להם כ"כ קטיגוריח כזה יישיב עחשה • וחין לפרש דהת דדן חת ישרחל בעת עשקם כחטות הוח כדי שיעטרפו חטות חלו על חטר להם ויהיו חבריחים לזכות ולח יהין לחומים בעת הפכידות חלא יעטרפו ויכריעו לחובה דחם כן חף בעת החטות חם חין כחטותיהם די הכדיהם לה יעשפם עד יחים חחרים שיהיו

ויהי אחר הדברים

להם חלות רבות: ומ"ה יודעים אתה קדם שיהיו בחטחתם הכרעה ודחק לומר דהכא דוקא כר"ח שבריך לדחוק כיוצא בזה קמיירי הלא תפני המלוים קאמר כדפירשנו:

יוד **ישב** כתיב הכי הוה גוי"ן היה מתם היה יושב אהל יושב מחתם מחדם כדכתיב בפמ"ח סי"ו: ומשום פיר ן דיש שם למקרא ולמסורת דרים מתיבותו מדרכי בו' פירוש שמתחלה היה ליין והיינו יושב ועתה בתחתם היותו רשעם כתו יושב ופירש ישיבה בחטוי קדין דיוסבי מעבר בכ"מ שם משופטים ופלא דאחר ס"ד אחרי דייבי היו ע"כ נמצא היה: **ישב** כתיב והא דלא דרים בכתיב דכתיב יושב בחקם יושב כתבתי בפמ"ח סי"ו:

קן פקר אין להפלה היות שמושם מורים על גנותם בפירוש דשל מנת כן היו יושבים לדון לעוות משפט בכתי כדדי משוקלי שהיו דנין כדלהיתא בפרק חלק שעיקר כוונתם להשחית הרגל ויכיוצא בזה היו מבקשים להשתעל על העניים הבאים לפרנם וגם לנוס הסולך את לבדם ללמד חדות טובות שעל כן היו אחר אחר תורתם לא יקבה כ"כ מהנותו שהם מפקר לטובם היה מתכוין להשחית בכל שפקר: ומשום לומר להם דברים ערבים שייבו שהיו מסגיר להם פנים בחלה כדי שישמעו לו ומשבחת דבריו לטובה מהשבחותיהם ע"ר אחר בם"ס ע"ה שם תדע שאין הדין עתו הסבר לו פנים: אי נמי שמחים היה כותר להם הרע בחיטוטו בעניין הבה נה לי פתי בכות לחוכע' חת"ו ועל זה היו חודים לו ועל זה שהיו מושם מהשם מחשבתם היו מחלוים וכיוצא בזה פרש"י בעניים הלחה:

דן מודרים לו גם הלחה-אף על גב דשכי מילי לחו לגבי דין כאחרו חלה בהלכתו על האורחים אחר דקאמרי ישפוט שפוט חלה בחקום משפט מחשיבן שכן דרכם לאחר לו תמיד כשהיה אומר להם דברים שאינן ערכין להם כדבר המשפט ולא"ה לו גם פה כדרכם כשאחר להם דברים שאינן ערכים ואינם שגם כשהיו אומר להם דברים ערכים היו אומרי לו גם הלחה כדקאמרינן הכא: וקדברים הערכים שאחר להם פה היו הבה נה לי פתי בכות וכדפרש"י שעל זה אומר לו גם הלחה:

סן לשיל ק' היכי משחע מגם הלחה משלה שפירש קרא להלן הוא לשפר למשלותו שיתקרב למקום יותר משולה: ואשפר לגריעותא כלומר כבדל אחנו: ובזר אחדאחר גם הלחה ואחד כח לגזר לחשוכת דבר מ' גרת'דכבל לגריעותא: וגרסה אחדלחה כשיל כל דבריהם כיאחרו קחת משחע אחלקו חשוכתם לכ' ואין זה הלחה שאחר לאחלויתא וכ' לגריעותא:

ז סורו נא אפילו אינו כדאי: משום דקיימא לן אחי לשון הסרה אחדבה נמו נא אינשי ליה: פי' אפילו אינו כדאי כלומר סורו נא אחרותי לכבודכם שהוא אחלה להתאכסן אצלי שאינו כדאי והסרה זו כדי לבא אל בית עבדיכם ויהיינו עוקחו עלי אח הדרך כלומר חשנו הדרך הרחוי לכבודכם: ורבי הושע פירש הסרה ועקום אחדרך אחם אלא יבואו דרך ישרה אל ביתו ואף על גב דהסרה בחקום הנשה סורו אלי שכם הם דע"כ פיסור אחקומו וילך לאחקום אנקרא לשם: ר"ל דאחרי אחם אנקרא לו היה אחכון להתקרב אל החקום אנקרא אלו אחרותי היה גם אחשה יבא אחו ירח חנשה אליה כח"ם אל אחרותי: וגם כן הנוחל היה טובר לדרכו ולא היה בדעתו לשבת שם: ולכן יגדל לשון הסרה בפחיעת אחשבתם אבל אלו אחרו בלשון חשוכה כוונתם לאחת בבית לא אחקרו בלשון אחשבתם:

אפילו אינו כדאי אף על פי שאין בכבד אחנו שהם אחרי הקדושים: ואין אחדרך אנוה להתבזות כ"כ לאורחים אחרי שהביר בהם שהם אחובים אנדעתו

ולוט יושב: ישב כתיב: אותו היום אינוחו ארבי ריינים: אחשרה ראשי ריינים היו בסדום: קן שקר: ורב שקר: רב אחסתירין: רב נבל: וקלאנדר: לוט הוה ארבי הריינים שבכולן בשעה שהיה אומר להם הברים שהם ערבים להם אין אומרין לו גש הלאה: אבל לעיל: ובשעה שהיה אומר להם הברים שאין ערבים להם היו אומרין לו האחר בא לינוך וישפוט שפוט:

וירא לוט ויקם לקראתם וגו': ויאמר הנה נא אדוני: רבי יודן ורבי הונא רבי יודן אמר סורו נא אפילו איני כראי עקמו עלי את הדרך: רבי הונא אמר עקמו עלי את הדרך כדי שלא תהיו נראים באים אצלי: אל בית עבדכם ולינו ורחצו אברהם מקדים רחיצה ללינה: ולוט מקדים לינה לרחיצה אלא אברהם מקפיד עבל שנושת ע"א לפיכך הקדים רחיצה ולוט אינו מקפיד עבל שנושת ע"א: ויש אומרים אף ורח עשרה בשורה כדי שיצאו ויראו אבק עבל רגליהם שלא יאמרו היכן לנו: ויאמרו לא כי ברחוב נלין: ממאנין בקטן: ואין ממאנין בגדול:

ח ויפצר

אפילו חיני כדאי אף על פי שאני כבד ממנו שהיה מרבי הקדושים: ואין מדרך בנוה להתבזות כ"כ לאורחים מפני שהביר בהם שהם חשובים שבדורו

לפי שענין וכ"ה דויסורו אין הכי"ת יותר חשוב נדחק ר"י כגון חפני שהלו גדים הם בחרץ וחתין היה כדבשהך הדרך חון להישיר: וחיינו לדבי הושע ר"ל שלוט היה חודה לאנשי הדרך ואחר לחם שהיו נגדו חלה ילכו דרכם בחקום שר הגשים חל ביחוד:

שלא חחוי נראים שהסבירו לחיין כל אחתאכסן חלמה כדי לעשות הרגל חבניים: ואף על פי שלוט היה גדול השופטים בשר סדום ומין שכן חלה יבא בדין חולי דבר שאחם בשלום ויחשבוהו שהיל אחם בשלום קדושין ואין חולין חלריה:

אברהם מקדים כלמה אחי הקדים רחיצה ולוט הקדים לינה ר"ל ללמוד אחברהם כמו שלוט ומחנו הכנסת אורחי שבשבוחך: אי נמי קושיא היה חבני שעיקר אחכנסנית היה חלינה שם קנין דחקדימה חסה ושלחן ובשר אף אברהם לא הקדים לינה כחחי אלא שלוט הקדים לו חלך ידקדק לוט כזה חלה אברהם אף על גב דאחברהם ליכא כחחי אחקדים רחיצה לחלינה מ"מ כ"ש אחים אחקדימה חלינה אחיצה כל כך שחוכה לרחיצה חלא ביין חלינה לינה לשחות ה"ל לחקדימו אחלינה לרחיצה: אי נמי אחברהם דהוה אנטנו אחת השן הוה אחכב אחבריות ואחקדימו לאחלה אף על פי שהוה לו בבריות בחניות ומה כן ה"ל לחקדימו שבן לרחיצה:

אברהם אחקדיר ע"ם ע"ה שהבריים היו אחשחים לאחן רגליהם ואלו נדחו לו בבריים כדלעיל אחי אלכן אחר לרחון רגליהם להסיר שנושת ע"א אחיבו אלוט אלה אחי אחקדיר כרחיבה אלה לבחת רוח אחורחים לה חם לחקדים בחורה לרחיצה אף על פי שאחברהם היה אחקדים לוט לחלה: ולפי שהבל שהוה אחקדים רגליו אחשוח אחקדים לוט: ורבנן אחשחיות אחם לאחבין רגליו אחשוח אחשחיות אחבריות: ור"ל ולדעתי יותר קרוב לומר בקש לאת שעם לוט ע"ע: ור"ל ולפי שהיה אחברהם אחבריות אחזקות אחכנסת אורחין אלה שהשחדלות בריבוי אחבנוני ע"ד כחי ושוחם ידי נוחר ולפי שעיקר אחשחדלות בריבוי לבבת בחיים ואחברות אחוכה ואחשרה לכן היו אחבריים לאחבין רגליהם ולא כחורת עבודת אלוה אלה אחרי אחלחתם אחשם אחשחדלות בריבוי רגליהם כדי שיהיו ואחי אחיבתם ולפי שהבבל בידי אחים ואחי אחבדי גבר בוכנו ואחבל חלק זה כופר בעיקר אחלהות וכעובדי ע"א קרוב אל עבודת חלילים כלומר בד אחבוך ע"א ולא ע"א אחת: ולפי אחחת אין צורך לבל זה כי כחה חיכי ע"א היו בריים ואלוה אחבוך אחשחם אחבריות לבחתם היה ושוך וזכוך ובעיבים ואחם עבודות אחוחות בפעור ואחרקולים אחיבם אחבוך לאי זה כוכב בחבבם לאחבין רגלי אחלו אחבוך אחבודה אחלילית אחבריות לאחבין רגליהם אחבר אחבו לאוריד אחב לו זה כוכב על ידי זה: ואחה לבו לאחבם אחם לבשילים: אף בבשי אחבין אחברהם לבו לאחבים לאחו בעבודתו אחלילים אחבריות לאחבין רגליהם אחבר יבא אחבו יאחבל: ועוד אחי אחבדבו כיון דבעבריים נדחו לו ואורחיכו בבבי: ועוד לאחו היה אחבינין בבבינו בין דבו עב"ם חיבו לוה ר"ל עב"ם היה אחבינין אחת בבפי אחבינה בדלעיל פ"ב: וי"ל דלאו בל אחבריים דרבם בבך ולבן בעבודתו לאחרו חוסר אים להתרחק אחבר בחבריים ובין דשוף שוף היו רוחבים אחילה וביבול אחפך ע"א לא אחה לה להקדימה בפיו אחבחה שלאחו בוה אחבי אחוחבם: וב"ח אחבחפחתו בעל חום אחין לרחוץ לוולתו אחום חום אבל אחאחר לאחכירך חיבו אחם אחלה אחה אחלה אחיב לוט אחום דלה נדחה לו אחבריים וחבי אחחת לעיל דקאחר אבדו לו בחלחים ולבן לה אחחדי בע"ח ון: ואין נראה לגרם אחם

ויפצר בם מאד: תכנים בם אף וצרת: ויסורו אליו ויבואו את ביתו: תרא מסייע לההוא ראסר רב הונא עקמו עלי את הדרך כדי שלא תהו נראים באים אצלי: ויעש להם משתה: בביתו של אברהם אבינו היה: שהיה מקבל את העוברים ואת השבים: אמר רבי יצחק מצות גדולה עמדה על המלה רחוה אמר לה הב לאילין אכסנאי קליל מלח והוה אמרה ליה אף הרא סוניתא בישא את בעי מולפא חבא:

ט טרם ישכבו: התחילו שואלים אותו אמרו לו אנשי העיר מה הם: אמר להון כל אתר את טבין ובישין ברם הכא סוניה בישין ואנשי העיר אנשי סדום נשבו על הבירה: אין אחד מהם מעכב: ויקראו את לוט ויאמרו לו: רבי יהושע בן לוי בשם רבי פריה אמר כל אותו הלילה הודו לוט מבקש עליהם רחמים: והיו מקבלין ממנו כיון שאמרו לו הוציאם אינו ונראה אותם לת שמש אמרו לו עוד מיל פה קריביה עוד מי לך פה עד כאן היה לך רשות ללמד סניגוריא עליהם מיכן ואילך אין לך רשות ללמד סניגוריא עליהם:

יוד ויצא

ברם סכה סוניה כיסין: מכל כתן רוכן רעים: וק"ק דמלו יהים מחר בכתה רוכן כדיקים הו חכיין סייך לומר ברם סכה: מכל לפי מ"ם מתי כרם: ומפסר לפי חית טבין וכישין מסוין מלו ומלו בחכין עד סח"ת להכחין הי מיניהו רוכא: תך ק' למ"ל להוכיר סחר מקומות: וע"ק סהרי מין גם סחר כתן סוב כדלמחר בסמוך מין מ' מעכבי: וי"ל דלוט חשב שברוב עם לח יהיה קנת נדיקים וה"ם בכל סחר מ"ח שלח יהיו נדיקים ורשעים: ומ"מ ידע כי פה רוכן רשעים: מ"ב כדי שלח יתפסו עליו מיך דר כמקום רשעים לה"ח שחיכו חיוה שבכל סחקומות יש נדיקים ורשעים: מכם כי פה רובם רשעים מ"מ יש בם קנת נדיקים:

אין מ' מעכב מסיפיה דקרא קלי דכתיב כל הבם מקבץ שפי' מקבה העיר עד הקבה כלם נבבו על הבית: ולפי סחי מפסר שכחה מלפים יהיו סביב בית מ' הסיבו שפי' שחין מ' מעכב שכל שבידו לחחו ולחינו מוחה מעלה הכחוב כלו עשחו:

כל חוחו הלילה: הח פלינה מדלחר בסחוך התחילו סוחלין: שלפ"ז פי ושבני העיר היו כפיהם שהיו מדכרים בהם הם טובים ורשעים חבל לפ"ז ג"כ שהיו בפיהם שהיו לוט מבקש עליהם רחמים שבכר נחברה רשעתם לחלחכים ויחזרו להשחית: ולוט היה חלין עליהם כחם שנות:

הזה לוט מבקש: מחמת שבכר נגלו לו שהם חלחכים כחים לבקש עליהם ולמסור בנותיו חחחיהם: ושחת לה חליהם לבקש עליהם חלחכי: רק שבחו להפוך העיר ושבר שהם נביחים שלוחים להכות בחרן בדוה שפחיה ושחבר שיוקו מהם:

והיו מקבלין פי כסוף חחכותיו חחר שכל הלילה היה מבקש עליהם: ח"ב שהיו מזכירה סרחונם מ' לח' וכשהיה מחחנן לוט להעביר על חותו סרחון היו מקבלים מחנו ומוכירים לחר והיה חוזר ומבקש עליו והיו מקבלים וכן בכלן: ומה מקבלו מחנו חע"פ שבכר נחחם ג"ד כדלעיל לפי שידעו שה שעתידין לומר וגדעם חותם:

בין סלחר לו לוט חבה לחלחכים שבחי חיד יבח לוט לפיהם והיו מסנגרים וכשו ויחזרו עוד חי לך פה חלח כלו לפי שחחרו בך בחחלה שחחם להשחיחים והיה חקו שחחרו לו בחחלת החמבה עוד חי לך פה. חך ק' חם כן חה החחר ה"ל להחרו נבי עוד חי לך פה ולח הכה. ומחי כחי לחכוחי דפי' וגדעם חותם לחחחים דלח חיחה שפי' גדעם חה טיחם הם חרגלים וביחה. ולוט כדי לפייסם היה חחחיל בבכוחיו חלח רבה חיבלילה עליהם חום עלילה. ולו"ח דבכ"ל שבח"ח עוד חי לך פה להלין עליהם. ומפ חין פי' וגדעם חותם לחחחים מה רשה מבחו בהם בחחיל שחין להלין עליהם כי לדעת על הלורחים שהם הם חרגלים חין רש: כקרי כיה עוד חי לך פה וה"ק עוד חין לך פה לבקש עליהם ומעשה חחן וכניך וכבותיך וכל חשר לך הוצא

דחל"ב

מסכרת מדלקתם כו כדלקמן נבי ותבי נגיב חלח: וחין זה חולק לח"ב לקמן שחורה בשבבותיהם על חלח שחף שחיחלה בדבר בפשחם שנחה בחבקשת חלח כדי פירגיסו בדבר: ומה חלח עשחם חריבה על שחר עניבו החשחח חפסר לה לודיעה הכל מחחלה חלח החחיל לשחול חלח כחלו חינו רוצה לחת לה רק חעט חלח ומוב יחלל יוחר בבקשת בבותי ללקמן ס"ג ע"ב:

והיה החחילם חיך לבייב עתו: חי כמי שהכל חיקבו לוט בבניהו בדבריהם בסחוך ותלה לנך הוח חהורך לבקש מחנה:

ט והתחזק סוחלין בלומר שפי' טרם ישבבו ומבני העיר חבבי סדום היו בפיהם שהיו מדברים עם לוט עליהם בדבי' רש' בחוחם: ומחזקו לוט דחל"ב ומבני העיר מבבי סדום לח"ל ומוח דחיחבבי העיר נבוח החחבר ה"ו ומבני יחדיו: וח"ב שחבוכת לוט בל חחר בח כו הוח חסברח שבך יסיב:

ברם הכח סוניה כיסין: מכל כתן רוכן רעים: וק"ק דמלו יהים מחר בכתה רוכן כדיקים הו חכיין סייך לומר ברם סכה: מכל לפי מ"ם מתי כרם: ומפסר לפי חית טבין וכישין מסוין מלו ומלו בחכין עד סח"ת להכחין הי מיניהו רוכא: תך ק' למ"ל להוכיר סחר מקומות: וע"ק סהרי מין גם סחר כתן סוב כדלמחר בסמוך מין מ' מעכבי: וי"ל דלוט חשב שברוב עם לח יהיה קנת נדיקים וה"ם בכל סחר מ"ח שלח יהיו נדיקים ורשעים: ומ"מ ידע כי פה רוכן רשעים: מ"ב כדי שלח יתפסו עליו מיך דר כמקום רשעים לה"ח שחיכו חיוה שבכל סחקומות יש נדיקים ורשעים: מכם כי פה רובם רשעים מ"מ יש בם קנת נדיקים:

אין מ' מעכב מסיפיה דקרא קלי דכתיב כל הבם מקבץ שפי' מקבה העיר עד הקבה כלם נבבו על הבית: ולפי סחי מפסר שכחה מלפים יהיו סביב בית מ' הסיבו שפי' שחין מ' מעכב שכל שבידו לחחו ולחינו מוחה מעלה הכחוב כלו עשחו:

כל חוחו הלילה: הח פלינה מדלחר בסחוך התחילו סוחלין: שלפ"ז פי ושבני העיר היו כפיהם שהיו מדברים בהם הם טובים ורשעים חבל לפ"ז ג"כ שהיו בפיהם שהיו לוט מבקש עליהם רחמים שבכר נחברה רשעתם לחלחכים ויחזרו להשחית: ולוט היה חלין עליהם כחם שנות:

הזה לוט מבקש: מחמת שבכר נגלו לו שהם חלחכים כחים לבקש עליהם ולמסור בנותיו חחחיהם: ושחת לה חליהם לבקש עליהם חלחכי: רק שבחו להפוך העיר ושבר שהם נביחים שלוחים להכות בחרן בדוה שפחיה ושחבר שיוקו מהם:

והיו מקבלין פי כסוף חחכותיו חחר שכל הלילה היה מבקש עליהם: ח"ב שהיו מזכירה סרחונם מ' לח' וכשהיה מחחנן לוט להעביר על חותו סרחון היו מקבלים מחנו ומוכירים לחר והיה חוזר ומבקש עליו והיו מקבלים וכן בכלן: ומה מקבלו מחנו חע"פ שבכר נחחם ג"ד כדלעיל לפי שידעו שה שעתידין לומר וגדעם חותם:

בין סלחר לו לוט חבה לחלחכים שבחי חיד יבח לוט לפיהם והיו מסנגרים וכשו ויחזרו עוד חי לך פה חלח כלו לפי שחחרו בך בחחלה שחחם להשחיחים והיה חקו שחחרו לו בחחלת החמבה עוד חי לך פה. חך ק' חם כן חה החחר ה"ל להחרו נבי עוד חי לך פה ולח הכה. ומחי כחי לחכוחי דפי' וגדעם חותם לחחחים דלח חיחה שפי' גדעם חה טיחם הם חרגלים וביחה. ולוט כדי לפייסם היה חחחיל בבכוחיו חלח רבה חיבלילה עליהם חום עלילה. ולו"ח דבכ"ל שבח"ח עוד חי לך פה להלין עליהם. ומפ חין פי' וגדעם חותם לחחחים מה רשה מבחו בהם בחחיל שחין להלין עליהם כי לדעת על הלורחים שהם הם חרגלים חין רש: כקרי כיה עוד חי לך פה וה"ק עוד חין לך פה לבקש עליהם ומעשה חחן וכניך וכבותיך וכל חשר לך הוצא

דחל"ב

עשה סחרחיכם בחסר ימבחו בדי שיבחו חבכיו לבלח יחחלוט חיכן לבו כחו שישחילוט חם ירחוט בחולי דבלים שיבניו שבחחכבו כבוש חקום: וחף על גב דבחריש כיוב וכשבחת' והלכחם לדרככ' חחר החינה לליכה בדרך שבול' ויחבן דה"פ חף על גב דבחוכה בניהו היו חם בסחקיים ליבה לרחוקה לרחוק סחין להקריב על החחיכה כ"כ: כי טוב לו בלח ירחיבו חים בדי שלח יבניבו כחם: וחכל חקום שיכיר הרחיבה שחם נייבה להם יוחר מדחי לח יחוט שיבניו מחכסניח שיבקש להם חותות:

ניצאין בקטן שפל דבריו חפסר לסרב ולבן בלוט חיחבו חכל כבדו חין חחחבין שיש לקיים דבריו כגזרת שלטון ולבן כחברים חחר חיד בן חעשה דחל"ב מ"ם דחכח סרבו ולח חיחם חדרכה ה"ל לסרב בהוחבת הגדול שיכול כחברי חלבחיכסון חגלו: וחין לומר שלפי שביח לוט לח היה קדום בכל חברים חחבו חגשח חליו דחדעת דהבי חחו בחוש ידע לוט רוע חבבי סדום וביוכה לבגבל על יד:

ח הבניס בם חף ובחים שבעם בגדם ודרים ו פ"ק טוטריקון לשון חף ובחים וטעם הדרשה נרחם חשוש דחשבחן בכחה דוכחי דכתיב ויכבר ולח כחיב חחר חף על גב דחחם הוי טעי חדבחה דשלשם בגבעה סוברך דשבר דב לשבבו עוד חחבו: וטעחן שפטר הרבה בחליעב שיקבל חבחחו לחבל בחלחכים לח יבבדו הרבה כיון דחדעת דהבי חחו בדבריב בשוך ושבר חוטב שבי חשום דרך חרך חלח סרחוט שבעם חחד חיד בשחיחו בדברו: ויחבן שהבעם היה לחרחק עיניב בדי שלח יבניבו הרואים שהיה חוחיבם בחשבם שהיה חחקוטט עחשם על חיחם שבען:

הדא חבייב לדיוקיה ביחה דחשחיבי שעשו בדבריו שבקחו הדרך שבל לח"ד חפילו חיבי בדחי חיבוחו לל ביחו שחשיבן חוחרו בבוחם חלבו ולמ"ל ויסורו: ומיבו לדיוקיה חבי לחרוכי דחשחיבן שהרחו לו ששיבן כן לבקשחו לף בל פי שחיבו בבוך: ולח חחרו לו שבבור להם להחחבסן חלבו בדחוי להביח חדרך החוסר: וחטעם לפי שהיה עתיד לדעת שהם חלחכים וחיבו בדחי להם:

בביתו בל חבריהם בלומר וחשם לחד לעשות בן והח דלח ס"ל דלוט חעבחן יעשה בן: כחב הרח"ם שחחר שלח היה חקיף על טבעת עבודת חלילים והחלחך חחר ליה חל חבש חחריך ופירש רש' חחף הרשעת שהיבם בו' לחף היה חבבים חוחיה: וחין זה חסכיף דחפסר שחף על פי שלח היה בדחי לילבל בזבותו היו בו קנת חבות: וחף לח"ם לעיל ויבחר לו לוט שבחר בדבריהם ופרשו ענין לוט בלומ"ם שבירה בחחר: ולקמן פ"ח חחר שבחחוה לבבותיו דח"ב רשע גמור הוה: שחף חחבות ד"ח היה חבבים חוחיה: ופ"ק שהיה לחודש לבחוב זה נבי וירח לוט ויקם לקדחתם בחו שהביחוהו בחבחומת: ושחף ויעש להם חשתה ק"ל שבדחה שהפליחה לעבות חשתה גדול: חחבין לחיבו בדיק גמור לב"ע חין זה חלח חבות חבבים חלומדה בשיטור שחין להבניס חוחדים חלח בחשתה גדול: ח"ב חיימור ויעש להם חשתה וחבות חפה ס"ל שהוח בעבמו עשחו בחו וייבחום לת החמורו ולפי שחין לוחם לו חרוחת כולי חחי לבן ס"ל שהרגלו בבית חבריהם נדם לו שחבבריהם בעבמו היו עושה בו' והוח עושה עליהם וחז"ל בו':

ניצות גדולה חבריהם שהיה עם על עסקי חלחה שחחר לחשחו חן חעט חלח לחורחים חלו וחחרה לו חה זה שחחפון להנישו פה חבהג הבנשה חורחים שהיבו חבהג החקום. ודרים חבות חפה לשון ריב וחלח חלל"ק ניצות בחו בחבריהם. וח"ב שהריב היה בחלח הוח

חי' חיבחת' הוח דקחחר דלוט לח הקפיד על טבוף ע"ח וע"ב:

עשה בשורה בחו: וניבו ורחבו שהחוכן לדעת חלו סהרחיבה חחר הלינה חחח שחחרי לבחם חבניהו

ח ויפצר סם חחר: חבנים בם חף וצרת: ויסורו חליו ויבואו חל ביתו: תרא מסייע לההוא ראסר רב הונא עקמו עלי חת הדרך כדי שלא תהו נראים באים חצלי: ויעש להם משתה: בביתו של חברהם חבינו היה: שהיה מקבל חת העוברים ואת השבים: חמר רבי יצחק מצות גדולה עמדה על המלה רחוה חמר לה הב לחילין חכסנחי קליל מלח והוה חמרה ליה חף הרח סוניתה בישה חת בעי מולפה חבה:

ט טרם ישכבו: התחילו שואלים חותו חמרו לו חנשי העיר מה הם: חמר להון כל חתר חת חבין ובישין ברם הכה סוניה בישין ואנשי העיר חנשי סדום נשבו על הבירה: חין חחד מהם מעכב: ויקראו חל לוט ויחמרו לו: רבי יהושע בן לוי בשם רבי פריה חמר כל חותו הלילה הודו לוט מבקש עליהם רחמים: והיו מקבלין ממנו כיון שחמרו לו הוציחם חינו ונרחה חותם לת שמש חמרו לו עוד מיל פה קריביה עוד מי לך פה עד כחן היה לך רשות ללמד סניגוריה עליהם מיכן ואילך חין לך רשות ללמד סניגוריה עליהם:

יוד ויצה

ברם הכח סוניה כיסין: מכל כתן רוכן רעים: וק"ק דמלו יהים מחר בכתה רוכן כדיקים הו חכיין סייך לומר ברם סכה: מכל לפי מ"ם מתי כרם: ומפסר לפי חית טבין וכישין מסוין מלו ומלו בחכין עד סח"ת להכחין הי מיניהו רוכא: תך ק' למ"ל להוכיר סחר מקומות: וע"ק סהרי מין גם סחר כתן סוב כדלמחר בסמוך מין מ' מעכבי: וי"ל דלוט חשב שברוב עם לח יהיה קנת נדיקים וה"ם בכל סחר מ"ח שלח יהיו נדיקים ורשעים: ומ"מ ידע כי פה רוכן רשעים: מ"ב כדי שלח יתפסו עליו מיך דר כמקום רשעים לה"ח שחיכו חיוה שבכל סחקומות יש נדיקים ורשעים: מכם כי פה רובם רשעים מ"מ יש בם קנת נדיקים:

אין מ' מעכב מסיפיה דקרא קלי דכתיב כל הבם מקבץ שפי' מקבה העיר עד הקבה כלם נבבו על הבית: ולפי סחי מפסר שכחה מלפים יהיו סביב בית מ' הסיבו שפי' שחין מ' מעכב שכל שבידו לחחו ולחינו מוחה מעלה הכחוב כלו עשחו:

כל חוחו הלילה: הח פלינה מדלחר בסחוך התחילו סוחלין: שלפ"ז פי ושבני העיר היו כפיהם שהיו מדברים בהם הם טובים ורשעים חבל לפ"ז ג"כ שהיו בפיהם שהיו לוט מבקש עליהם רחמים שבכר נחברה רשעתם לחלחכים ויחזרו להשחית: ולוט היה חלין עליהם כחם שנות:

הזה לוט מבקש: מחמת שבכר נגלו לו שהם חלחכים כחים לבקש עליהם ולמסור בנותיו חחחיהם: ושחת לה חליהם לבקש עליהם חלחכי: רק שבחו להפוך העיר ושבר שהם נביחים שלוחים להכות בחרן בדוה שפחיה ושחבר שיוקו מהם:

והיו מקבלין פי כסוף חחכותיו חחר שכל הלילה היה מבקש עליהם: ח"ב שהיו מזכירה סרחונם מ' לח' וכשהיה מחחנן לוט להעביר על חותו סרחון היו מקבלים מחנו ומוכירים לחר והיה חוזר ומבקש עליו והיו מקבלים וכן בכלן: ומה מקבלו מחנו חע"פ שבכר נחחם ג"ד כדלעיל לפי שידעו שה שעתידין לומר וגדעם חותם:

בין סלחר לו לוט חבה לחלחכים שבחי חיד יבח לוט לפיהם והיו מסנגרים וכשו ויחזרו עוד חי לך פה חלח כלו לפי שחחרו בך בחחלה שחחם להשחיחים והיה חקו שחחרו לו בחחלת החמבה עוד חי לך פה. חך ק' חם כן חה החחר ה"ל להחרו נבי עוד חי לך פה ולח הכה. ומחי כחי לחכוחי דפי' וגדעם חותם לחחחים דלח חיחה שפי' גדעם חה טיחם הם חרגלים וביחה. ולוט כדי לפייסם היה חחחיל בבכוחיו חלח רבה חיבלילה עליהם חום עלילה. ולו"ח דבכ"ל שבח"ח עוד חי לך פה להלין עליהם. ומפ חין פי' וגדעם חותם לחחחים מה רשה מבחו בהם בחחיל שחין להלין עליהם כי לדעת על הלורחים שהם הם חרגלים חין רש: כקרי כיה עוד חי לך פה וה"ק עוד חין לך פה לבקש עליהם ומעשה חחן וכניך וכבותיך וכל חשר לך הוצא

דחל"ב

מ"מ בחפיים חי

ע"מ כמפרשי דאלו"כ תלי עוד מי לך דעד הסתם לא דכרו כתתניו וכניו דקתחר עוד • ועוד דתתן כללו לא ה"ל בבית טיכרק לומר השוד יש לך תתן רק יש לך תתן מיבעי ליה • ועוד סתין לסתן סוף הפסוק תאמר וכניך וכנותיך נופל על הראשון תלה ה"ל עוד מי לך פס תתן וכניס וכנות כל תאמר לך הוסף שלא יכדך כניך עם כנוי על הסמך כת"ס הרמ"ס • ועוד וי"ו דוכל יפרש:

אין לך רשות שעל הכל ה' תחריך תמו חון תן הזכות כדלעיל פכ"ו • וכ"ם בשבין רע כזה וכפרשטיא וכלם כאחד:

י האל הקשות כדאמ' כפ"כ דיכתוב • תלי

פקידה ס"כ תשתע דהאל ליעטה דקשה הוא
אלקין ס"ד דכתיב ואת תלי תחרך לקח •
פרק ט' ד"ה תלמוד הן שפי' תל תלמוד
ראיסטפת תלמוד וגדולה וכין כך וכין כך
דסוסי ר"ל חוקים שהם לת"ס לשון אלהות
ותכיליתא כי תוקי בשעלה ובשלי כורח
ע"ד כהרדי תל שנאחר על
גדולתם • והיינו דקאחר חוקים
לכ' הפירושים קאחר:

לא זכותי • וכי כלו כ"כ תשובים הם שיהיו כדאי שיתלכשנו תלגי רק זכות תפרסם דוד:

בזכותו של תפרסם שהוא רחום ויחנון וקורא הסוכות עליהם תו הפחוד שתשתיהו • וכדקאחר כי"ד לקורא שופעת כו:

שהטו הבית בכל לשון השיה בלשון תרגום תלג"ק תחת קורתי:

שהטו הבית רש"י שתשת ויריעם תחרך לו ללוש בשלה תי בעית הקבלתהון קבליהו בחלקך ותשורש בתחומת תלחד שפקם לתכבשון ולא הניחתו תפתו תם עשה הכבשון תחת קורה שלוה"ד בכל קודתי שתשת הבית עליה' כלו' שלא נקשם לקבלם בחלקה תלא השת הבית לגד מ' כלו' חלקים ואחר לו לקבלם בחלקו פ"כ • ולפ"ז תם שרמז זה לאחנשי סדום לומר שתן לעברם אחר שלא נעברו לסום תדם ולא הטריחו רק לומר כי אפי' תפתו לת נעשערה כתם • וכדי ליסב נרשתו ים לפ' שהטו ונעשתו הבית להקילו על האורחים ואחרו ללוש שתן לו לקבלם פה שהיא תרכם תלא תם יש לו תקום יושיבם שם ואחר להם לוש כי דין להם הגשר הזה שבתו בבית שהות נטוי עליהם ותסוכנים כה ולא יעשו להם דבר אחר:

קרב להלן • תף על גב דנם תשתע קירוב תשום דהלתה בכ"ת לשון ריחוק פ' קרב להלן:

דין שדנו רשטוים תשום דלוש לת כת בתשפט תלא בעיוסי ותם כן תהי ויפשוט פי' דין שדנו רשטוים דסיינו ת"ס ר"ת כך התנו כו' תתם כת לפתור ותתלתי תקרי דין כי כת תשפט יכתו על התכשתי לעשות לו כן לפי שעבר על הסכתתם • ופיר' ויפשוט הכך התשפט כתו ושנו • ופרשך ודותיהם • ופי' פשוט כתו כפור"ק תו שם כתו חרב פשוט ולא ס"ל כדלתחר לעיל כשהם שהיה לתחר להם דכרים ערבים כו' שזה יכדק כדבר התשפט כדכתיב שתם:

כך התנו • שהם הסכתתם כדי שלא יהנה תהם נכרי כי ע"י זה יכדתו תשם הלורחים ולא שהיתה תנתתם לעשם הטבלה הא ולפי לה תיחזקתל דכתיב הנה זה היה עון סדם שלא הזכיר רק תם שיד עני ואכיון לת התאיקה:

אפילו תותו • לת לשבתתם וכשתם תותו רבו דתשוב תות בעיניהם תדקתחר לוש לת כזכות תכרתם תלא לתוק תקנתם תחר תפי' לגדול הדור לת יפתו פניו:

אפילו תותו תיעורת דיפשוט שהוא דרים תם"ק תפי' כתל התשפט דהיינו תכרתם שהוא נדקה ותשפט כעשה כך ולתו דתיכתו קלחרי כלשון זה דתנת לתו קרת תלא רבי כיבי תשתעין דתלכרתם קרתוי דכתיב כיה שתירת התשפט • ותע"ג דהת פי' ויפשוט דין שדנו רשטוים

תפסר דר"ב לת דרים הכי • תע"ג דכעינן התסתם שיון הם • ותם"ם שכתוכות' לוש כתוב זה תפסר שתבני שלנים שניהם שכתו כזכות תכרתם הסיכוכו התחד כת לגור וישהוש כיניהם ולא יהא דתפילו לתכרתם נופים לת יהא פרוס כי כן היתה הסכתתם תתלת:

יח כי שתתיל כעבירה דהיינו קטנים כדכתיב תכער ועד קטן ועד זקן לתה לי דהכלל כל הם תקנה ליתנבו ות"ב תקטן ועד גדול לת"ל כתכשים היה שני תך ק' תפוק ליה דהקלל תתילו דין הקטן כדלעיל פ"ב • תילו לה היו הקטני שתתילו כעבירה ושתל דוקה דין הקטן כשנעשה קשתר ותכת דוקה הוה הקטני גרולים כתחיבות:

דכוותה ויתן • דשתיל כתדם דהל"ב וכבשתם הוה ליה לשתילו כדהקלה שתתילון דין הקטן:

דכוותה כיום הכתי • תיום הוכתי כל בכור דכתיב כעבירה הל"ל לשתיי • ועוד דהלוי קדל לת סלה נזכרה כתתם • ותשכילת שיש הכל בכור וכתי כל בכור • ונראה דם"ם כתדרשנו • ות"ת כשלשת כתר התכול תשלה כתתם שני' נוקקין לשתירין תינן • תכל תתנים כתתם תה תשלה • ותפשר דהיינו תה שכשבדו תתנייו כתרם תקניהם כדלעיל כתלת דכי תליהו כתכת הדבר • ותע"ג דתשני קשם לשיכך הרע כל תה שרצו ישראל עד שלא תנתו כתתם לרשות לתו דוקה תלא שבשתר תשם תכרתם דקה כבדך הוכה עוד הקטן ובתנת תשם כשרקך פרשה לתחריהם • ולפי שלתה תקלה לישראל על ידי הכהנות תשיב לה כעבירה והוכתה שם הנעגלים פ"ד תת הכהתם תהרונו • תי נתי תה שהיו שובדים לת הגלן שכשם שנפרעתי תן העובדים נפרעתי תן הנעבדים תלגב הגלן שכשב בכור בהתם • ותכל תקום התדם דשתן כעבירה שהוא תשכב כה קודם שם יתה • לת ק' ת"ק דכוותם שכה תבה דהתם כתתם תה תשתם • ושתל תשום דנכשתיהם נרתו לדור בתוכה כלתר כפ' חלק שלכן תחוקם שכה לתכי תשכיכהו תשיתי כעבירה • וקרוב לומר דוד שהתיחל לתו דוקה תלא כל תי שעבר כעבירה • ותיירי דקתחר בריתם תי שהתיחל קתחר נתי כבלתו • תיובתא לת תייתי ותכתי כל בכור ולא תכה שכה דשבירה ליה דכתתם לת תשתם תתם • וה"ת תתו הכהתות כעון הנעגלים ולכן נתחל כתדם שהוא הסכה:

אבר שהתיחל כעבירה • דירך וכתן לקו תחלה ואחר כך כל הלחרים דכתיב וכלו כה וילפי תיה שבשר כל תכר וכבל שבתה • ותם כן לת פי' ירך וכתן תלא תפני שהם תתיחל ותת תלא תייתי תת דתתן ירך כתחילה כעבירה ואחר כך הגשן לפיכך תלקה הירך תחלה תשום דהכהת לת תשב לקת כולי תתי דלא תיירי תלא בקלקה תכל כתפשה כשן נדישה • והלך ירך כדתר כעתרת ותכתיבו כם"ד כ"ה • ותם שלחר כתפשה נפו לתה תין ירך קודם כיון דהתחיל כעבירה • ותי תשום דשבשת לכשן תחלה • עכו כו דשם תיך • תם כן כפה ואחר תלרים דשבשות תחלה ילקו תחלה • ה"ל דדרך התחכל והתשה תדך לרשום כשהן שכו עומדים יחד תפשר תלרים • ולכן לת יפשע פתנהן • תכל תה שהקדים הירך לפה ואחר תלרים שכשבם שהם תחלה תיהו תלא לפי שהתחילה כעבירה • ולא קאחר הכא תי שהתיחל כעבירה תלא תשום ירך • והיינו דקאחר תפר שהתיחל כעבירה ול"ק תלרים:

ודכוותה וכתיב כשנה לת תייתי כתת"ם את ירך נעקב דקדי"ת לשון נקבה • ול"ק נתי לשנות כשן ולכתול ירך לתפשר על ירך וכשן דכתיב לשון כדלקתן ס"ד • ותע"ג דתפרתי שתני תיכה • ת"ת תכתיב ניתה דכתיב כדיתה לחוד • תי נתי כתי קרת תשעה נוסיף • ושר

דכתיב כתיב וכתו כה דמיוסף יליפי לכל הזכרים עריך :

דיבורתה כגון תכה · כתכילת מייתי תו ותכבדה כפרעה ·
פרעה מתחיל בעבירה כו׳ וחפצר מרדכי לה
ס״ל מקום דמורחים דקרי להזכיר פרעה תחלה · ולא מיקרי
פרעה מתחיל בעבי׳ סה
חזק לבו לרדוף · וכן הה דלה
מייתי כה דלקמן ס״ב פ״ח פרעה
מתחיל בעבה תחלה לפיכך לקה
תחלה דס״ל דאין רחים מכבה
ואינהו דקרו להזכיר
פרעה תחלה · ומני סבר דפרעה
לא התחיל בעבה תלה כדכתיב
דאמרי מסגריים הוריזהו
מכאן ועד שהודה · אך ק״ל דלה
מייתי מרגלים וסביבי פ״י ובפיהי
מי כדמייתי בס״ד : וי״ל דלה
מייתי הכה תלה בשון כעבירה
דאמילו הכי מקדים התחיל כו
הפורעות אבל ורגלים אין
מקום שיה לומר ישראל סה
עיקר החטאים שהטעו את ישראל בעבודתם ולכן רחויים
ללקות תחלה מן הדין וכן סביבי פ׳ ובפיהי פ׳ ;

יא אלעזר אמר׳ כו׳ דכיון דכתיב ויעשה המשפט לבתה
מנחי כמדיינו לכלהו · אך קשה למה יהלשו
לשון שטות דאין הפורש כוילחו ובחויל אחד ;

אפסן לשון חוזק כלומר שחלכה היניקה בחזקה וניזוקו
בקצת הפתח שהיו נוכלים מחמת הסגורים
וניזוקים ;

חבר״א נלפיהי נשוח דלה ס״ל לפ׳ לשון ליחות כי לה
יתכן לומר כו יתבר׳ כי לה יפה ולה יבש בלפיהי
מני נר״מ כי לה דברה תורה בלשון בני אדם כדבר ס״ם כו נמלי
כ״ם מחורים · ולה דמי להיו עלי לטורח שהיכו שחתר עצמו
בטורח מכל לשון חזוק ודחוק יר׳ שהוא כחזוק לשכלן על המחתם
שהרב רחמיו ותחבת רחשוניים בשפו על מדת הדין · ומפשר
נשוא לשון סליחה כתרגומו ולפי פלה יפול ליחות בדברי הסליחה
רק על חיה מעשה לכן פי׳ לשון חזוק שבחזוק העביר וחחל עד
עכשו · מי נמי מסוס בפל לטורח ובלפיהי פי׳ עניין חזוק שהו
ענין לחבר זולת הטורח ;

אשתטון שנתבלבלה דעתן מחחרון שניב למטה הפתח ;

רעד דרך כדרם רחו לפ׳ נניות יפיע
בחוטי׳ פ׳ יניעת בשר בפל יחיו יהוה בכלב לחר
פשוקותיו ולה יבוח כי חין לו תבלית · וכח״ם חשביחו רעב הפך
הנדיך הפשתפך בחוצב לו וכחו חם״ם ויעפו נשרים ויעטו נר׳ וקוי
ה׳ יחליטו כח נר׳ פתש״ם פחוזים תמיד בבקשת ה׳ לח תפיגם
יגיעה פיחתו תמיד בחוסנים כחו שפי׳ בשל העקרים בישיטו
ויחתו בכך בל מבקשיך · והדבר נרחה בבקשת החמון פהיותר
חצא חמנויות לסיטו ולבו חשר ויגע · וטו״ם לשון · הכ׳ השתעבדו
לגרו ותחותו שפחותם פיעבדה לה בבלו חשר לו התלוכה ·
וכחש״ם כי חכית הסוריס יבח לחלוך תחת עבד כי ימלוך הפך
הנדיך שהוח כן חורין וכח״ם חשריך חרן שחלכך כן חורין · וכבר
שופר על ח׳ מהגזירים שחת׳ לחלך שהוח עבד עבדו שהוח משובבד
לגרו וילדו משובבד חלין · וטו״ם לישנין · הכ׳ חכוד שפכל נשוכו
שרחות יוסר מפני הפתוחה · וכח״ם לין חדם חוטח חלה פס כן
נכנסם כורות שטות · וטו״ם לשחטון ;

דרך שני רחו רמז לשכות חטח שהדם עם יוסדו מהום ברע
וכחוד כטוב שבחלקו כו׳ החוקרי׳ · וי״ח לשחטה
לשכלו כח טח כשפתו וכלפי׳ · וי״ח לטעות התהום מכד הדברי׳
הכוללים · ונם מכד המוחם · מחנם הכבל יטעון מכד הפרטים
ומכד הטעות לבח מהנזוק ולוה יקח החוטח חל התהום · שהחדם
יש לה כח חוק מכד הכולל ומכד המוחם כמו שביחר בשל העקרים
בשב״ג · ופ״ג שהדם עם הדעת הרהשונה · מ״מ כ״ל שפעמי׳ יהיה
החטח מכד שכלות כמו חשר נוחלנו · ויר׳ שלמחן בפ׳ מ׳ כי בשעי
לכי חדע ותטחתי בעדי תמיד יר׳ לין חטחי לבלי דעת כי ידעתי
בשעי מחנם הסבה מכד שחטחתי בגדי והוח הפרשות המוחם
לבגדי · ועוד היחה תמידי וכולל · ושל טעות הכולל חמר כחן
חלמח שינע החוטח להסיח בני טעות הרבים מרוב הדברים
הכוללים · ולח יוכל להחזיקו בפרטים המעטים · ושל

מ״מ המפרשי

טעות החוטח חמר לישנין שהחמד כחה חזק כמוחם להטעות
הפכל חל הרבים · ושל הפכלות חמר חשתין · ולפ״ן יפורש
הכו בפגזרים עד פ׳ הוכו בפגזרים הפתיות להשחם חל הרבים

מג׳ הפכלות כחלו ;

יג שגלר מפטירין פהודיע
ללוט נזרת פרוסי
ותימה פדרי שולחו להפיל חת
לוט בדכתיב ויזכור חלהים חת
חברהם וישלח חת לוט וחם כן שלקמן פס״ה
לזה הוכרכו להודיעו כדי שיחלט
וידבר חל חתניו כמ״ם שוב חי
לך פה וחחלט על נפשך · ושוב
מחי נלוי סוד יש מילחת דעכיד׳
לחינלויי למחרתם · ומחח ס״ל
פלה שולחו להפילו כהודעה חלה כדלפיל פכ״נ
פישחזהו מפפ פחתו וכלותיו ועיין כחום׳
בכתובות ותה שבחחכפנו חלנו פ״ב דערכין
לה היה חלה כדי פיכיר הפעתם סוף דף ו׳
פל פדום ויניף הדין הבח
עליהם · וחף פל נב דעכידה
לנלויי חין נכון להוציח דבה רעה כראשר בפ״ק דבפחים חתין
מסיכין על הקלקל · ותה טורך להודעתו כיון דסוף סוף לה
הויפיל חלה לבטותיו שבחבות · חי נמי חתח יוכל לפדומיים
ויפחו כתשובה וה׳ מבע מהם דרך תשובה · חו חתח יכראהו מפפ
למקום פלה נגזרה עליו גזירה · חו חפני מה פהולרך לומר פל
העיר החחד לבקפתו ;

נדהו מתחיבין קל״ח שבח דחלחים חלו חוחן פרחפ
יעקב יוניפ כמרחפ הפוללם פעבד הזמן הזהה
היו כדחים וחח עלו דחל״כ יודדים הל״ל כריפה · וחכחן עד החם
קל״ח שבח דהביחת פרוס שבח שבח חחר קודפ ליחת דבחה דבחה ויעבח
נתבדרם פרם למוטב חשוב חלילך · ומפנולד יעקב חבל יעקב
ס׳ שבח כדכתיב ויעקב בן ס׳ שבח בלחת חוחפ · ומפנולד יעקב
עד הרחפ הפוללם ע״ז שבח דבן ס״ב היה כפנתברך · ועפפ שוב
בכיח עבר׳ ד שבח כדלקמן פס״ח · וחם בחזרו חו חפבר בוכות
יעקב פעבר בחקום הזהה · חו לפי פפוללהו לנוחתו ולפחרו בדרך
חזרו לבבורן ;

הוה חפיק ליפנח קלה כלו׳ היה חפרם זה על קלות
בלשון כי זה פנדחו חתחיבתן היה על פהקלו
בלפוחם דהיינו פחתר כי חפחיבים לנחתו נלוה בדר׳ חתח ·
כי בחר היה חומר בלפוחו רבי חבחומח קל״ח על תעין הפני ולה
קל״ח דס״ל דליחבתו חלה קל״ח פלחיים דחבפורת יבחק עד לידתו
ליבח שבח כי בפפח נולד וכפורתו בחפרי היפם בפוניה דר״ה
פזכרתי בפה״ז סי׳ ז׳ וגם פ״ם שבח דיבחק בלידת יעקב לזה פלחי׳
הוי׳ · ותין ס״ל לח״ד בר״ה נולדו חבות בפ״ק דר״ה דל״ב חפפח
עד ר״פ חפיב שבח ליבחק · חלה חפילו לח״ד בפפח נולדו בל
פחבות חפבר דיום פפח פבלתו ליבחק ס״פ שבח חפיב פ׳ ליעקב ·
בשבח חפיב שבח · וח״ב שבח פ׳ דיבחק עבמה היה שבח ח׳ ליעקב ·
גם הע״ז דיעקב בחרחפ הפוללם לה היו פלחים חלה יום ח׳ בשבח
וח״ב ליבח חלה קל״ח פלחים ;

אבירן כי חפחיבים חבבחו
דחפ״ג דחחר ויפלחבתו לפחחה לח ה״ל לחחלי כדידהו חח טיל ל
כי חפחיבים ;

יד ארבע בנות היו לו ללוקחי בנותיו זולת חתניו וכחלו
כתוב ולוקחי בנותיו דחל״כ תרתי לח״ל ומכיון
דחפוט רבים בנים חתניו ב׳ ולוקחי בנותיו כ׳ הרי כחן ד׳ · וח״ם
חחר כך בחזקת בפיני חתניו לחוד דכיון דבלי לן דחיבח ד׳ בדר
כייליבפו בחתניו · וח״ת חייב חלוקחי דהיינו חרוסות חלה חיחת
ד׳ היו לו חלבד חותן בבבית ותותן בבבית בנויות היו · וליבח
למיחר דפרוסי קחשי חחי חתניו לוקחי בנותיו דהיינו חרוסות ולה
ה״ל חלה הב׳ בבבית דח״כ לה לבחוב רק לוקחי בנותיו ;

ארבע בנות היו לו · וחין קופיל חפחת׳ הבבירה
דבבירה הפך בפירה · וחין טורך לח״ם רחב״ם
חולי היחה לו פפח חחרת וחפה בחלה בדחיב הרחב״ן ז״ל ;

ארוכות וחין קופיל היך חחר חוליחה בח חחיבן לליבח
דחפילו בבפח לחוכח בל חלה בבעל לה היה
חפת היח לבני בח בדחי׳ בפ״ד חיבות ; **לקוחה** חין
בחיב בחן דהוה חפחת בישואין וחו היה חפבר לומר דבל חתניו
חלה נפוקים ונהו ליה טפי חל׳ בנות · וחם חחמר טיבי הוה

ת"ח העסוק
וכיוצא בהלכו

לפצר לוחר לקוחי דהוה מחמת שהמנשים הם הלקוחים הכך כי יקח איש אשה • ר"ל הלא דק ומנה דכתיב לוקחי על הסוס נקט לקוחי על העתיד והכוונה לפי האמת שהר"ל שלקחו כבוחין • וע"ל דכיון דנור אשתו הנרשתו כדלעיל פ"ח שייך לומר בחמנים שהם לקוחים הכבושים • ולפ"ג דכתיבה דוקני משכון לשון הוא על העתיד היכא דאיכא למשמי כי היכא ה"ל לנרוסי • והרא"ם ז"ל נתן טעם אחר למה שלא יפור לוקחי כבוחין כבושות • ולא ידעתי למה נקט טעם זולת טעם החדש:

אגרו לו מהדרולין משום דזיהי כמנחת כה"ת משתע שהיה לוט בעיניהם כמנחת • וזה מיהו דוחקי משכר נפש יזכר להם • לכן כי' שהם השיבוהו דכרי התול כלומר הוא היה מנחת ותחשיבין דבריו לפתול • והא מדרבנן כו' דהיינו כנור ותוגב כת"ס שם • ומיך טעמא כלומר הם מכירים מחנו מר"ל שיש שרטוטין בפיר מחלחתה וכיוצא:

משיערה ע"ש מתוס' דכריס ס' הוי שהיה • מיכא דאחר תפלות השחר ועד הנץ החמה ה' חלין • ותותכין עליהו חדתני ד' חלין • הכל ט' חלין ליכא לח"ד • ושוב דהתם נקט למפרך מהכריתא לחדרי חניכא דאחר התם מסדום עד טשר ה' חלין דלפ"ז יהיה תפלות השחר עד הנץ החמה ה' חלין ותותכין עליהו חדתני ד' חלין • ולפי חניכה קאחר כדהכא לשלש קומי תיובתי • גם עניניהו דחות דזה ח"ת דלכ"ע מהלך ד' פרסחות תפלות השחר עד הנץ החמה ח' חלין דהייט כ' פרסחות נהטה זמן זה אחד מחמשה בכל היום חה סקר מפורסם דהחליכה בזמן זה חלה פעמיי לו מפעמים בכל היום • ומיהו כידוע נרסי' תפלת השחר עד שיאור החמה ולפ"ז י"ל דתפלת השחר לאו עלות השחר דאיתאר בכל זהכי' דתפלות השחר הייט כשהתחיל מתחיל ליכנס בשוכי הדקים שחי היום אחיר ומכי החמה מתחילים להחמם ומייט שיאיר החמה דקאחר הכא • אבל תפלת השחר הוא הכוכב העולה קודם שיאיר כדי להאיר את היום וכהא כתי דקאחר מפעלה שהוא השחר י"ל דלאו דוקא תפלת השחר העולם להאחר השחר • וז"ת פשיטא הכא מכחו השחר עלום • וכתיב התם ויהי כמעט יגע ה' דהשאיר החמה ד' חלין עד הנץ החמה הכי הוי מסדום לעטר דהשחר עלום דקרוב הייט משאיר החמה כחו שלשה השחר הנו כ"ח חלק על נב דהכא קרי לחילת השחר עלות השחר ה"ל לאחר כן דלפ"ז לח הוי תחילת השחר עד הנץ החמה רק ד' חלין כמסדום לטעמך ואם ולפי שקר דשפיר הוי חלין הוי חלת דר' חניכה משום הקרי הכא לתם עמוד השחר משאיר החמה קרי לחילת השחר עלות השחר • והא דפריך התם הוכרייתי' מדר' חניכה ה"ם ת"ח למפרך מדידיה מדידי' כדפריך הכא חלא משום דקאי כבריית פרק מיכא:

מהלך ד' חלין כי' מהלך חדם בינוני • וכי' כרבוני דמקומות ניסן ותשרי ויפיר ילף מלוט דכניסן הוה כדכתיב כמו ד' טו"ו:

ומסרום לטעמך חלין בחחיכה והא ה' חלין הוה כי קאמר ר"ח נופיה כדלעיל ומשכר דבי ר' ישמעאל החלוף היה הקדרן בפרים ד"ם כיכר משכרין שפי שתין מודיין נוסה הכרי חלת חוכיא לה כנקוב והקרקע יכר • וה"ג החלוף היה חשים להם הפקוב למיטר והוה ד' חלין דכשחודיי הסדום לטעמך כתן יכר כלי חמלו' ומודדות הוא ד' חלין • חו כי כדחמרי נמר דילמי דחמניה ס' שהחלוף שהיה דוחקם לחחר הדבה ל' בקודי לפניהם הדרך • וז"ת חם כן הכרחיה חשם החמהיר החמרת עד הנץ החמה ד' חלין דלמא כגיר מסכי הוו ולח הלך לוט כל חלין חלח חלח מפני שהיה קופץ להם הדרך • ל"ל דח"ת לח היה מחהר יותר מחחש מכיון דכרגלין היה מהלך כדכתיב החלט על נפשך דפי הוה הקפץ לפניו החרן היה יכול להוליכו בחפש זמן ומהלחה לעטרי ז

כבו וכתו פי' מדהל"ל כתו וכתיב וכתו דרכ הכתוב שנה זמן דחיה לוט וע"כ היינו מחלת השחר עד שיאיר החורח קחת היה יחם עליית השחר מחם לחכן דכתיב החתם ומחמתי דשיעור זמן זה כשהוא כזה • ולהכי מייתי כלישן חלחת הכח לחרוכי כי לחה כחיבנו שכתוב זמן יניחתו מסדום חכן כתו לעטר • גם יחורת דר' ואתו:

הדא כוכבת דנפיק ככוכב אחד הנראה קודם עלות השחר ויש נאמר שהוא עלות השחר שהוא אחר השחר תחלה וזה פשר שאין ככוכב אחד נראה בשעה שהוא עלות השחר כשיעור זמן ה' • משום פחחת משיעורו שנראה קודם אחד לעלות השחר ומשמש מחקדים לחלות השחר תפך זמן תרוכ • מלח כמין תרין קרנין דנפיק והם מכיונו כשהם נפולם ויש מחזיר מחירים לעולם ויש מילת השחר ולחידי דחייתיכה

דר"ח מייתי מה:

ואת כתי כנותיך המגמ'

גו אחר רבי טוכיה כו'

לעיל פמ"א ושם פי'

תימהון שחר תימהון שהיה תחיה אחר תדבקי' ויתחמה ולח ויתחה • וגר' שלף עם' שפי לשון שכוכ כמו ולח יכלו להתחמה וכתרגומו חלח"ה דרים ליה לשון תיחון דחל"ל חלף יחבון שחשבוכ לו ולח יחבר להלט נפשו שחר שמשבר לו הענין והחלחים לוך יניחוהו להתעכב חלח שכשוכו לשיה רק מעט חוצר כבדי תיחמון ושהיה תחיה על חבור חחבו ואת החזיקו כידו החלחים ויוליחוהו ויניחו דלעולילי חלכו ולח דחי דשחרי שכתי דנתעכב שחר עלות השחר לילי כמו שכוכ ואין

אבר כתיב יש לי כבשי ובהכ וכו' ואם שלח שבר מתחמהון היה על כנותיו הנשחות שכבר ידע שלין חקוח שחר שהיה כחנחן כניני חחנחן כתי"ם ורח"ם ולי ת"ל חת"ם לוקח כ' כנותיך הנחנה' ככר ידע שלין חשלח מהחזרות ולח יחשוב להחעכב עליהן • ת"ל שלח יגדל מהחן שחר חחנחן שלח כחנחן שהיה חכיר ולולך כשף ובהכ כי' שלח כנותיו כבריהו יהודות ותחלה • ורש"י נגרים כחה לעכב נפשי ובהכ • ולפ"ז ניחה טעי: זה לוט שלח נסנה מחחנחנו שלח היה לו לחלוקן נשם כלומרו ותחמהון שחר תיחמון והיינו חלבי סיעור הנחה כשנין רע דכתיב כתריה ולפי שלין לרשעו שלין כ"כ כוח שחר רשב"ן שה קרוי שחנה חוכרות יוסף ועל ידי נשחלח לחלוק על הנס ולחלב הוה ותחמהו פיהו ויהייט ולחלב שהיה כשנר כהנה כע"ר • ולפי ת"ל שלח כחלב על ידי שכתוב דלעיל כי היה חתנחלח ביחוחנו שכל זה נחשוכר על נחלות חרשעל כמ"ש לב"ח ריש"י שה נחות שכשנות כרחוי נחרג ולוקח כרחוי ויהיו חלוקין כן ולין כ"ש חחנחה • ולפי שלין שוכר נופל כוח יהיה חמר רבי לויה חמן שלקח חוכרות חלבי יהודה וכשרחה שלין פשרו נדלו כדחי כחשכר רכתיב כ נחן עשרת חלבים ככר כסף והיה שכח לחחלחי ולפי שלין זה חבחור ככחוב • חחרי יכחק זה רחובן יגד שלרוב חקריכים כחרו נחלך שיחון ובת חלון נלו חחלה בח"ם ל"ל • ולפי שחשכר לח היה לחם כוחר חלח כחקנה • לו"ח רכקן זה חיוב שהיה עשוי ככל ולשון שהיה ג"ת כיה טפי כדחי:

ועד כחדם כעשרו • עם הכח שנח ק' חה' החצב נכ כשחדעו

כמחריבו וסדר משתו ותתנו וכתי"ב תרכה נכסיה תרכה
ויבנו ויטעו בתים ויושבו ושדותם נטיעו תיתיהון ושדמתה נטיעו • הכ'
כתו ודם לכך כו' ויחזק בו וכו' ס"ת קרח
כשהוא בתו' ודם לכך יפורון נו' וכו' ס"ת קרח
שכשאתה בעל תורת משה תעלה • הג' לתוד חייו שיהדג
שכשאתה בעל תורת משה תעלה • הג' לתוד חייו שיהדג

שכשאתה בעל תורת משה תעלה • הג' לתוד חייו שיהדג
שכשאתה בעל תורת משה תעלה • הג' לתוד חייו שיהדג

מ"מ הפסוק

והייתי נדקת כיוהם, וה"ת כשלמת לוט יהא כיהות נדיק לגבי סדומיים הרעים תכל גרפות תגלה דעד השתא נחסבה נדקת תסבניה, וי"ל תדהוטלו תאוות איהו עליה מע"י שה נעשה לה נס ככד הקתה ונפתת המים וחיתה היתה עבשיו שבאתי אצלי באתה להזכיר את עוני ולהשית את בני לוט אמר ער שלא הלבתי אצל אברהם היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשי בני עירי ואני צדיק ביניהם עכשו שאני הולך אצל אברהם שמעשיו רבים על שלי אינו יכול לעמוד בנהלתו:

עבשו שכחת תכלי

תע"ג דאתן רב ה"ל שכח קאחר עכבו שכת הדנים כהיוק כיאתו:

עבשו שכחת, מה טיקשה תדע"ל סי' ט כתכתי

כי **באת** להזכיר שכן אתרה מה לי ולך היה התלהים כי כאת אלי להזכיר את עוני ולהשית את בני ולא אהטו שכשה לה תלילה דכר להזכיר לה עון כי ה"ם קבת שהם שלא שהשתו כרחוי נחשב לה עון אחר שלא פירשה זה גר שהיתה תגלה לכך גרם להזכיר עונה, ולך ק"ת ליחשב נדיק אי רשע לגבי השבנים שה לא יכדק אלא לעיני התדם טיהיו היהים עם השוהך לו ולא יהכור הרחוקים תכל הקב"ה טעיהיו תשוטות כלל היהיו לשוא לגבי רשעים אחרו ודאע לגבי הנדיקים אחרו לף על פי טיהיו רחוקים אחרו, ואפשר שהשכה כוה שכשהיתו אכל הנדיק ודאף דרהיו יהשב לרשע הם לא יגלאו אחרו וכ"ם הם יהשת כהוהו שלא יכבדהו כרחוי אחרם אחרו כהיותו אכל רשע בנדקות תוהם יהשב לנדיק אחר אלא לאד אחם כחו שעשה רנקה כדלקון פם"ג, ואלא"י יתכן דככלל דברי הנרפות יש אלא נזהרה אכבוד אליהו כת"ם החתי:

כתדכרו

ויעש **כני עירי** הכח לא שיך ליאר והיו אשכני רעים דאשכני סדום רעים וחטאים ואת כם עושה טוב כלל, וה"ת אין תכרי לוט דומים לגרפות דכרעת אחר דאמילו כשעודה כאוך כני עירה שהשכת נדקת לפניהם נאכר עושה עכ ידי אליהו ולוט לא פחד אלא אפני טיעטה אסרום והולך אכל אכרהם אין אם רשעים טיהיה נדיק לפניהם, וי"ל דלא אייתי דאיהו אלא שאחר דלגבי הנדיקי נאשבו כרשעי, ועי"ל דאייהו הה אהנרפות אלא היה יכולה נדול טיעשי עירה כ"ב לוט לגבי אליהו נאשבת כחוטאת אכל לוט אשבני עירו רשעים אלו היה כתוכם אפילו היה אכרהם נ"ב אלפי לפולם היה נאשב לנדיק אכל הרשעים;

ואני נדיק ל"ק הכח ואייתי כדקאחר כנרפות שעשו ככר הוכ' עונה אכל לוט עודנו נדיק אלא הלך לגבי אכרהם עדיף, וה"ת אחר היה הקב"ה רוחה לשון עכר פרשת התשעים אינה נריכה כל שכן אלא אתחלה רחה"ם הכל, ודם"ל טיהה לשון התדרש כחוהם: **ואני** נדיק כיהיהם אין שותר ה"ם לעיל בזכות אכרה' שנקרא הר אחה"ם שהיה נדיק לגבי סדום לא היה יכול ליהלם לוטי אכרהם אשבניהנה רשות לאחרות אינו אחכון כין נדיק לרשע אם אינו נדיק נאור כדכתיב בכב"ו סי' ל' אכל רש"י כחוהם כתב ואייתי נרחה נדיק וכדאי ליעכל, ואיהה אפשר דכריו אכתב נכי אל תכם אחריך בזכו אכרה' אחה ניטול;

אני יכול לעמוד בנהלתו, ותע"ג שנחלה נר אכלו עד שאכרהם אפרידו אפלאי, אפשר דאחה"כ אחאין בהתחבר לרשעים הה"ם אלא הרשעים כחוהם ה"ב הפשת אאני אאכרהם נתפלה טפי בנדקות ובשוהל;

אני יכול לעמוד, ואייתו לף אוכל להחלם אכרהם אלף על פי שפירש אירף בן בדקנו הרשע בהשיתו בכבר כי לף יאריך לו רק חשם אין נראה לרש"י לפרש כן כי אקל אישאל להאריך לו עד יכא אכרהם טישאר לו אחר שיחלם אכרהם התשיאל על הגלת טוער, וכ"ם דהוה ליה לירט יותר כן תדקנו הרשע כנוער שיהי קרוכה להטוכות אלא אכוונתו להתרחק אכל כארלה כעכין התשבת אדום ועתורק רעד יכא כו ויירט לשבת כנוער גם קנת רחים אחר שחאר לכתו אתשבו כנוער כי אלך לאברהם אלא יסב כהר אתערה לכדו עד שחשבו כנוער כי אין הים כתרן, וה"ת אחר הזה אשר בת כי הם הוא אחר שבו אכרהם אחך נכל כחה שפחך אחכו, ואם הוא אר אחר שחאר לא יפחל על נוער אלא יחלם על אר הזה, י"ל שהוא רחוק

מאד וכולי האי לא יאריך אחלחך לנשות שליחותו שהיו עריך לנשות כעוד אחאודות כרקים כדלקון, ה"ג שהוא אחר אלהים לשבתו ואחלם לא רצה לנשת כנבולו כלל ואחר כך לפחות מסבת כנוער הוכרך להחלם אחרם וכדי שלא נהיות הם הנרים אחהם יסב כחשבים לאחרי:

כ **הנ** ר' לוי כשם רבי חנינא כר חנינא, והכי פירוש כידוש ולעיל נרסי רבי ברכיה ורבי לוי כשם רבי חנין כר' כוי ר' כוי ה"ל אליבא דר' אחון;

מן הן אנגין, כלעז כאסטין אחון סתן לשון אחרי:

דתן **בודק** בנאי פיי, כודק את הנוף לפי שהוא הנוף ועתוך כך אלהים כלים שלא יהיו אכנים נפולים, אלא כל אחד ואחד כפי אכניו שהיה נונה לפי אכנים ולכודק עכהם כהם היה כנה אלא אחה כו קלם ובעיה, ולא ידעתי אי יש אחד אחרם הנה דקאחר כהם רש כודק, ועוד כלוט אחו כיהיה ואפלו אחרן אם אלא כאחה אחרם כעוהקא היה אכרהם לא אחבני אחהם אכרהם היה אכרהם אחהם אכרהם היה כעוהק:

וכדום **להחקטט:** אוכל אחהם אכרהם אחהם אכרהם היה כעוהק, ואף על נב אכרהם אחכרהם את כל ערי הכנר ואחכאיב אכרהם אחלם כהחקטט אחהם אחהם אחהם:

ישרי כשוהקה כאחיה ואלא טוב שפת כפר אחכשן אשפר טוריו יותר יף ואחרן אחבאות אלהים והאלהים ושוב לכנין, ואלא ס"ל לפ' אף אחרן אחבאות אלהים אחפשט הנו כפי ר"ט, ואלא ס"ל לפ' אחשם אכרהם כאלהים כן אחבאות היה אלהים, ול"ק כתי אחבני אלא היה אקום אחיהם כפר אחבאות אלהים:

הרא אחרים, ואף על פי שלכשוף הלך לו לפר אחר אחחזו ראשת אחעיכה כאחר כרש כאחיהודי ואח אלא הלך אחכל אכרהם ראה כאחרים אחפשר אלהים לאחשת אחם כפרים:

הרי אחנה היהה כודק, ק אה טורף לשון אל אחרי אחמרו הרחי אחמר' אחני אחנה כרש לנוה כשני, ואחה לפי שוה דעת אחכ"א, אחכל ת"ק ס"ל דאחנה אחם לוה היהה אחיהיו ולא היה אשר לאחני, לפ"ז אחה דקאחר אף אחה הרש כו לפו לאיהור אחאכה אחיכחא לת"ק אלא אקשה אחת דאחנין דנוה היהה כודק אחרש לה לוט, ואפשוט אחשר אחת כת"ק אחשנה אחוקה היה;

כה **ונה** **אם לוט**, אף פליגת אחה אלאר אכרהם אחלם כזכות אכרהם אחכא אחכת אכרהם כאכבות אחשנת נפש פניו להניל את טוער, ואם כ אישנויך לכניל אנגו, ואין להק' אחת"ם ויזכור אלהים את אכרהם וישלח את לוט אחת אכרהם לקיים אכוער זכות אחיקרו של לוט, ואחיות ואלו ס"ל אכזכות אכרהם יניל ואלינת אלא אלאר לשיל כאחשנת אחפלף על פי אכזכות אחכשניה היה כדאי ליניל אחשנין קרא אחשני הכי היה ניטל אכזכות אחיקרו אקדחה טפי, ואח לשיל אפי' נשאר פניך כזכות אכרהם כדלקון ס"ד פ"ו, אכל"ת אחכת היה אכזכות פניו אחם;

לך לא אחם אכנים י"ל ס"ל זה ואם אינו נריכין לו ואפי' כורכים לקרות אחכא, וי"ל נאם דק"ל אפי' אחה נשאר פניך כאלו כיד אחלף לשון אחהא כים ואלא אין נידו לא לזכות שליחותו ואם ה' נוהו לשון אחלף יניקא לו אלף יאחיך אלא לזכות שלשתו, ועו' היינו אחלף אחכאי שיעורך ליאם פניו אי אחהניטו ולב"ש אוה אחדך כאחר שאכרהם הנדולים יניל אחקדימים להם טוב כשלחי יהוא לרחב ואיכטחים הם כאחיניהם כי עכת אחלחיו יאלים, ואן אחלף על ידי שכבדו נשא פניו לקיים דברו, ואפי אשם אחת פניו הי' ליאם פניו אי אחהניטו לאחר לזכר כלל הכית אלף היפה פניו אחלפי אשם אחת ה"ם עם היותו יאכלך בלתי נשוא פניו אחהניטו כזה כדלקון ס"ד פ"ו אשם אחרשה להקב"ה אחדקדקו לכלך אלפיו על כזית בן הקנוס ב"ט נשא לכם

פנים • והענין דלמה הוי מצוה פנים ליכנס לפנים למי שעושה בקנית דברים לפנים מהסורה כדלקמיה תמה כ"ה • והוה מה שכותב כאן שהמלך נקף מצוכה לאותה קושיא וה שמחר שכותב שהמלך אמר דרך המוסר ליתן פנים לעשות יותר מהשורה למי שהמלך לפי פי שלא היה באותו מכבדו תף על פי שלא היה כאותו כבוד לו כל כך שכר מכל מקום לפי שהיה לו להתחסד עם בני ישראל ליתן פנים על חשר הקדימו לפניו מהשנודה ועל זכות אכות • גם לפי שהכתוב מה שאין המצוקה שם מה' רק מיכירו כטובתו ויכרכיהו עליה ים לפרש גם כן מה שכתוב כאן והה לה לוט כו' כי מהטעם שהמלאך נשא פני לוט על מכיכדו אמנם י' שלא היו נריכים לאכסניה שלו מאחר שהוא עשה כבוד מידו מכל שכן הפי' ת שלא יקדים הכוונה הרצוים שיעה פנים ליעדו בשלים ובשביל אכותיהם על מה שמכבדין אותו ומכרכין שהו לה תמהר מאי לה לוכל לעשות דבר והלא הדבר ברשותו מאחר שמשביל כבודו הוא שמשה עניו בבר פרש' בחומש שהכ שבעו מלאכים של מאחר כי משחיתים אנחנו לשיכך לה זוז משם עד שיזקקו לומר שאין הדבר ברשותם וכן מאחר שהם' היה מצוה לפיים כל שהלה לוט בזכות אברהם ולפי שהחזיק טובה לעכמו משה עניו הוזקק להודות כי לה הוכל • וכללו של דבר יש לומר כי לה הוכל מדרך המוסר להשיב את פניו קאחר קרוב ללה הוכל לאכול בשעריך • ושוה לומר כי מה שאחר על ידי שכבר מהלאך נשא פניו הייכו כי שם היות הדבר תפני זכות אברהם על שכבר המלאך שבדוקו שהלו הדבר בו על דרך שאחר כש"ך דקדוקין לה יאחר פטרוני בשבילי אלא שבשביל הכי שהכבוד הוה לתלות הדבר בהייו הף על כי היעשו בשביל הבן והיו כאן נגיעת תעיין לכבוד קאחר • והשתא פי' לה הוכל בשבועו • ולפ"ז יהיה שפי' שניו אלך כן הף על פי שכתיב ל' תשוה פנים בענין כבוד בשלמא יש פניהם שבשביל היות טובה ברה ראחריו אז אלו זו שכם ידועה שהלו שהלה הדבר ביראת לכבודם כתם שכתוב בחבות תגרים בשבילם ובשביל אכותיהם שביכדו שמו • ומ"ם שם לה תשה פנים ליראת המחברין על כרת שכתו שכזדרין לכבד שמו משפ' שאיהו מן הדין לברך כן ה' יכבדם תע"ם שאין מקום לכבדם שאיהן רואים לאותו משה ;

ישא ה' פניו אליך • מה היה' דאיהו זה לעון משה פנים וכן הה שלה ברוך תורשה ה' את פני לוט • לתרן כם ד' פי"ח ;

גם משל למדינה • יש לומר מה עורך המשל • ועוד מאי נפקות' מהיות מ' עירוני • ומ' מדיני • ויש לומר שהוצה לומר שהשני סדום שם עובדים לעשה ולירה לה הכאיהו מצילות הם • ולפ כן בכל שעה שיהכדם יאתו מעכורתם שידעו הכניא ראשון עושה זאת שלא יכול מושלם לעכבו • ומה יאמרו שלא היתה מו עת מתאלתו כ"ם שוו רואים שאין לו מתאלה מעכמו שאר שאין מתאלתו בכל זמן • לאחם טעותם היתה כדור מבול שעם שדעת כשבה הרשעות חשבו שרגון ה' לאוזן כעוד לכוכבים והמלו שאר שהם מתעי לפניו וזו דעת פקחי ע"ם החוסבי להיות להם מלעים להפיק רצון מאתו ית' • ולו"ת שהם דומות כ' שעושי' המתוצים מהמלך לפרעם המדינה וכפרעה המלך לדוחה שאר שהם לה יתפלאו שניהם ויחשבו שהילו נאחלו שהם פל"ו היה כידו להניאה שהתחננו לפניו שיעלה עליהם או בלאות זכות וכפרעה לוחם שהניאם ידעו שאין להם פתרון פה לדבר עם המלך ולה יוציאו ולה יעלו • והמשלם לה' עירוני וה' מדיני כנגד השהם שהיו' שהשהם הגדול שבכוכבים למרחה עיניים והוה כמלך בין עכו השהם שהוה הגדול שבשהונות האדניות והיה מלאו כקוף בפני אדם ולכן ידמה השהם לבן מדיכה והיה לבן כפר שאין לו כל כך הכרת כעולם • אי נמי לפי שהשהם מתנו פושל כאיש והחום ולכלבה מתנשקת תגורת השים מכיון דשהומיים נדונו שיש ומיים כלעגיל פרשה מ"ם אלו לה היתה הלכנה מתמלאת אלו לה היה השהם כתמלאתו היו מתוריים שאחר שהוא שרו של

כג מהר המלך שמה כי לא אוכל לעשות דבר עד בואך שמה וגו' השמש יצא גו' אמר רבי לוי משל למדינה שהיו לה ב' פרשונין א' עירוני וא' מן המדינה • וכעס עליהם המלך ובקש להרוגן • אמר המלך אם רוצה אני אותם בפני בני המדינה עכשו הן אומרים אילו היה עירוני כאן היה מתקיים עלינו • ואילו היה בפני עירוני עכשו הן אומרים אילו בן המדינה שם היה מתקיים עלינו • כך לפי שהיו פרוטיים מהם עוברים לחמה ומהם עוברים ללבנה • אמ' הב"ה אם אני רוזה אותן ביום עכשו הן אומרים אלו היתה לבנה שם היתה מתקיימת עלינו • ואם אני רוזה אותן בלילה עכשו הן אומרים אלו היתה החמה שם היתה מתקיים עלינו אלא נקום מהם בששה עשר בניסן בשעה שהמה ולבנה עומדת בקרקע הה"ר השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ;

פרשה

דרכנו ח"ם שלהיות המשל כלתי לריך רק להודיע היפרות טעותם כהיות לחל יד השהם והירח להכילה שהוה לידעם שהם מהוים מתרתי עלין כנוכר לכן לה הם להרחיב המשל רק בזה :

כך לפי שהיו • ואם תאמר מכ"ל דילמא מעשה שהיה כך היה • יש לומר מאחר שהיה דברו נאמן שהשהם יגיד • ומיד וה' המטיר כמו שאכרם ולה המתין קצת ולה היה לריך להגיד לו בשר שלוי הכטיח המלאך את לוט שלא לעשות דבר עד בואו שהרים היה יותר בטוח מכטיחתו בכתוב שהרי אחר כך ירח לשבת בצוער יש כהר הלה שכירה לוי דפי' כן תדבקני הרעש כדלעיל שלא כפשוטו שלמ' להברה השעה לה לאריך • ולוכח למימר שלא רצה לעגות דיכם אחר שבגתר' שאם כן מהלילה דקאחר עוד מי לך מה שבגתר' הדין ה"ל להשחית ואם להגיד את לוט יאריך עוד שעה כשבועו • ויש כלהיות הבקר מדת החמים והלילה זמן מדת הדין היה לחוי שתשהף שדום בלילה כתיב מגרים וכתריב לו ביום אחר ג' שעות שם יושב הדן עולמו כדלה' פ"ק דע"ז ואף על גב דהל עשם כהל יום כרגע ת"ל ג' שעות דיחוטות כדלה' פ"ק דכרכות מכיון דלילו דק רגע ת' יותר היה לחוי הדין בלילה לו אחר ג' שעות • ולכן ג"ל כשעה אחת ולכנה קרקע ;

מהם עוכדים לאחה • ומכל מקום לה בגתר דיכם אלא על עוסק ועוות דכם"ה לוחות מכוחיהם שהשעום תדור לנום כידיהם וכל העולם היו טועים כזה ועלת לחרהם ולחלמידיו ;

ביום כניסן דם"ל דעניו החילה וכיתת החלאכים הכל כ"ו כניסן כדכתיב כפמ"ח דשוי מחרתו שהוה יום הפיכת שדום י' וכניסן • והרח"ם שכתב ט"ו כניסן לה דק • **בשעה** שאחה ולכל' • פי' ביו' כאחד כהכן אחמה עדין הלכל' ברחית קרקע ומייתי מהשהם יגיע • וה' המטיר דאכף להכן אחמה המטיר מאחר שדאחו החלאכים כלוט מעלות השחר מסר המלט • אמת דמאחר כל מה שאפשר • וח"ם ר"י כאומה המטיר על שדום כעלות השחר כמו שכת' וכמו השחר עלה • כ"ל דלאו דוקא כעלות השחר דכתיב כתיב כי לה אוכל לעשות דבר עד בואך שאם ולה כח שאם עד שהשהם יגיע אלא הכן שאחה קרי הכא ר"י כעלות השחר לאפוקי אחר הזריחה ואם שהכיא וכמו השחר עלה היינו כין דאחו שאחילו לדאחו שאחה ככל מה שאפשר כדפי' • וליכא למימר דפי' השהם יגיע לרם"י לאו זריחה ממש אלא הכניסו כעוכי הרקיע שדאמרמי אחה כרחין כעולם והוא סמוך לעלות השחר דמשמע לם כן אלא כפשט הכתוב ואלא כפשט חז"ל דלעיל מיבה דמשמע השחר עד הכן החמה ה' חילין כדלעיל סי' ט"ו • ואי משום דכתי' וכתו השחר עלה לה תיבית דשאחה כאוכרת לוט שדבר ולה כפשט השכיב' • וח"ת מ"ם הר"ם ז"ל מיבית השאחה כאן לעיל מיבה שהרי כתי' וכמו השחר עלה וכתי' ויבשה אחרהם כאן. גו' ויעקף ע"ם שדום וכנה עלה קיטור האחן • שוו היה הפיכת שדום • ואחת השאחה יגיע ע"ה שילו דבר אחם עד ביאת לוט לצוער ע"כ • דכרי תיח דהא ע"כ אח השמ' יגיע הוי ה' שאחי' שדכתי' כי לה אוכל ומוכחו השח עלה חין רואים כדכתי' • ומשהביה מוישב אברה' ג"כ שיאחה דא"כ ה"ל למדרש ולרש"י להזכירו אלא ודאי חין אחם רואי' שיאחה שהשהכת' חיל כעלות השחר מ"ש שהגביהו אל החקו' שים

פרשה נא

ויי' ה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש וגו' כתיב כאן שכלזל המם יהלוך גפל אשת בל חוז ששש וגו' כתרגו כילוי סולדי ליסצא כשלשול הזה שהוא נמהה בצואה באישות זו ששאינה מספקת לראות ששש עד שהיא חוורת לעפר כאשרת איש שוונתה והיא מתבישת שלא תראה עוברה והיא משליכתו בלילה קודם שלא תהוינו ששש תת"ה השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה:

ג ורן המטיר על סדום וגו' משל לשני מדינות שעברו בשדך אשר המלך תשרף אותך באש משלה ואחת תשרף שמשיון בך להלן ונתשבו נחליה לוזת ועמורה גפרית ברם הכא וה' המטיר על סדום ועל עמורה גופרית אמר רבי אבון לשפחה שהיתה רודה את בתגור בא בן נגרתה ורדרת פרת ונתנה לו בא בן בנה ורדרת נחלים ונתנה לו כך להלן ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים: ברם הכא וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש:

ג רבי

פרשה נא

ח כתיב כאן שכלזל כו' גם כזה כח לתת טעם למה סיקסה על סדומית הסיכת סדום קול' זרויה סמהם כלשון הפוך הם הקדמות ואחר שהטעם להיותם כגפל אשת שיהיו רוחה הממם ותש"נ דלת תיכפת להו שיהיו נהפכים קודם יניחת הממם לו לאחריו היה כן לפי שדרך רשעים ליתכך כגפל אשת כל חוז שהם וקרוי נתי לתו כשדותיים ממם קשיריי תלת שהם רשעים דלעיל מיניה כתיב זורו רשעים מרחם כו' גם יחמוץ כי דרך רשעים כלפילה וכתי"ם לעיל כפ"ג חכך תלו חטאיהם של רשעים לטעמים שכתבתי שם הכך ח"ם כנדיקים ורחמה לכם ורלי פתי כו' ח"ם כה"ד השהם יצא על הארץ שמירם שקודם הארחה החטיר כדפי לעיל:

כילוי סילוי מיני שכלזל והוא הנקרא ליתנא כלשון שכשיונא חון מנדקנו דיריו נוכלי חוכני עד שהוא ניחות ותת והיינו שהם יהלוך תכל ח"ם כשלשול הזה שהוא' כנוחה ק' לי דודתי שכלזל לתו חתין השלשולי והחולשים שכנוחה ותהם יהלוך חשהא שניחות חעכוחו ולא כנוחה וקרוב תכלי שם"ם יש כתן וכן ג"ל כשכלזל הוה שנחת כיניחה ותחר שכי תתי שכלזל שב לשהר כוונת שכתוב שהוא כשכלזל הנחות וכתיכות כן יתכון רשעים:

כאישות וז כו' כפרק קמא דתמקין כי תתי תיכות גריס סיתן לה שיני' תתי קרחה כתו שכלזל שהם יהלוך גפל אשת כו' ופירוש רש"י כריס שתן לה שיניס וחופר כקרקע תתי קרא דתיכות כריס שתן לה שיניס דכתיב כתו שכלזל כו' גפל אשת כל חוז שהם כלו כך תיכות נופלת שתתו לארץ ותתים ולא חוז עד כתן ולא הוכח לי תם שתחר כתן שתיכו תסקת כו' דתשהם דכת תתים כיה תלה שהם קודם שתרשה השהם ותשהר שלא כיוזו כתן על תרשה שיניס תלה כלותר קודם שהוא מחודר לכרחות חוכה כיה שהם שתיכם כיה תלה ימים חוטטים:

כאישות תף על פי שמשם גפל אשת כשלון שתין ונוחר לה דתו תור דרש כן תקחתר אשת תלה יכדק על אשה תלה תם כן הוה שהוך ורתית כשכיה אשת כבר דרשו רבנן ז"ל ותפילו אשת תית ולכן פירשו עוד כאשת תית שהוה:

קודם שלא תחזיו השהם שלא יפרשם כיום וגרש' הילקוט כאשת תית שהיה יוכלה ותית שתכיותם לחזור כיום הכור ותחזרה כלילה שלא שהיכה השהם ולפ"ז פי כאשת תית שהנרשת כיום ולפי שהוה כוח להחזירה שחזירה כלילה ולפ"ז פי גפל אשת שהיתוחה תן לשון לה נופל שכבי ותן כך וכן כך תם שכתוב כן ולא גפל אשת שכבוכה שהרשע עגמו יכוח שחעשין על דרך תייסרך רעתך כו' שהם יקשו להשליט רשעתם:

ג כשל לכ' ותיכות שכו' דק"ל שתי שנא כסדו' שהשתיר תם וגפרית עליהם תן השמים ותלו כתוכם

אתנו ה' לא יצא רק טוב כאשר כתבנו במ"ה ולזה הפליג לעשות טוב ורע מהשמים שבסבת מ"י שעשל הטוב והרע וזה מה שיורה פתח שמעני אלה כפי התקבלים והוא המכוון במ"ש בכ"ב כאחת מאלים ושם כתריך כדבר כ"ה ויתכן שזהו המכוון ג"כ במ"ש כי גם ידין עמים וכו' שפעולתו ית' היה לכך והוא עשות היושר והדין לכך ' ועניין זה זכרתיו לקמן ס"ם ט"ט סימן ל' מהדורא קמא פ"ג ' ועו"ש לקמן בפ"ב ס"ג ס"ם לקמן בס"ב פכ"ג ותבאר ג"כ מ"ש לקמן בס"ב פכ"ג שבדבר שהוא תכה הוא מרפא :

ג זה נגריאל דשם לה כן מלי מלת ה' מלתו מיכעני ליה וכו' דע כ' מלאך יקרא כן לפעמים להפוך את סדום כדכתיב כי תשחיתם מחכמו כו' וכן אמר לעיל בפ"ן כ' כ' נגריאל בפתלת בו ונקרא נגריאל בשם רבו ע"ד כי שרי בקרבו ומפפ' שם מז"ל זה מטטרון משמו בשם רבו שמת כל מלאך יקרא כן לפעמים והרמ"כן כתב שיקרא השליח בשם הגדול מ"ם זה נגריאל מפני שהוא שרו של הם ומשמתת הוא התוריד נפרית והם ומ"ם שבהגלת חמ"ע יחתרו שהיה נגריאל שהוא שרו של הם להרחות נדולת ה' שע"י יבנן הכבנן כדלימת בפסחים שהני הם דהוה להגלה ולעשות נם לנדיק יבדיל הנם כל שאפשר תכל הבא מין הכוונים תלה להפרע תן הרשעים :

ד הוא וכית דיכו נבי וה' הכה כל בכור פירוש רש"י הוא וכית דיכו שהוי"ו לשון תוספת הוא כמו פלוני ופלוני והק' ביחוקוני הכה כתיב וה' שמים עשה ויתירון הר' תלמידים דכל מקום דלאחרים נבי פורענות דווקא קאמרי ומה דהכי משתברת ראיין מיין לכית דין תלה נבי פורענות תכל מקום ליה דהה לעיל פרשם י"ב שהרי הוא וכית דיכו ניתנין על כל תבר ותבר כו' ולקמן ס"ד פ"נ נבי ותבי לקחתי הוא וכ"ד ותפילו לדברין יקשה לפי מה שכתוב רש"י שהוי"ו לשון תוספת קשה היכא דלא הוי פורענותא מה נשיב לתוספת הוי"ו וחזקוני תירץ שעל מה שמתף הדת רחמים עם מדת הין בכתיבה כתה שכתוב לעיל בפרשם י"ב ט"ו וה' שמים עשה וכפל תנחת יהודה הק' מוה' מקד את סדם ותירץ משום דכתיב ומה לא נטותה ונזרעה זרע נתלך בכית דין הם היתה רשעים לילה לפי שנסתרה עם פרעה ויכת הדבר מביניהם ראין שלא נטותה היתה רשעים לילה והק' עוד מוה' אמר תל תכרם ותירץ לתיתה כתדרש דהוה פלוגתא בין הקדוש ברוך הוא ובין מיכאל שלו שמיכאל תל מעלה היתה תומרת שיהרשו מפני חברת לוט ואמר הקדוש ברוך הוא הוכיחוהו תמלו תמול מיתה למול חיים והם כן שייך לומר וה' הוא וכית דין וה' הם ז"ל כתב וז"ל תכל נבי וה' אמר המכעס אני לא פיהם כלום משום שכבר אמר להקדוש ברוך הוא תל נא תעבור מעל עבדך שימתין לו עד שיכנים התורתים וכעסיים בעניים ואמרהם כולך עתם לשלחם חזר לעניינו של הקדוש ברוך הוא ואמר וה' אמר שפירושו וה' הנ"ל אמר שבן דרך התקרת בכל מקום בשתפסיק בעניין ברישון בדברים אחרים ואחר כך חוזר בעניינו הרישון תזכיר הנ"ל עם וי"ו כמו ואעשה היה רוצה את לתן יתרו שהפסיק בעניינו של משה בדברים אחרים וכתב ויבי ויתם הרעים ההם ויתת תלך תנרים ובשהפלים זה הספור וחזר לעניינו של משה כתב ואעשה היה רוצה נמי וכן בשאיה הפועל הנזכר הוא פועל ברור תזכירו עם וי"ו כמו וה' נתן את הן העם שתפני מקודם זה הפועל בבר נדר אותו לעשה וכתבתי את הן העם הזה תזכרת עתה לומר וה' נתן את הן שקיים מה שבבר נדר וכן נבי וה' פקד את סדם פרש"י בבר פקד עקיים מה שבבר נדר לעשות וכן וה' שמים עשה מבני שאחר לתפלה כי כל תלי העתים תלילים שתן ניתם לעשות סום פועל אחר וה' שמים עשה שבבר עשה לותם לו הוא כוי"ו ועבדיך כתו לשבור לוכל שפירושו תכל עבדיך כתו לשבור תוכל וכן כל אחד מתפרש לפי תקומו וכשתין טעם לוי"ו שכתותו תקום מתפרשים תותו לתוספת כמו וה' הוא וכ"ל עכ"ל ות"ם שדרך

ג רבי חלבו בן רבי חילפאי בר סמקאי בשם רבי יהודה בשם רבי סימון וה' המטיר על סדום זה גבריאל ' מאת ה' מן השמים זה הקב"ה אשר רבי אלעזר כל מקום שנאמר וה' הוא ובירת דינו ' אמר רבי יצחק בתורת בנביאים ובכתובים מצינו שהחריזו מוכיר שמו שני פעמים בפסוק אחר ' בתורה ויאמר למך לנשיו נשיו אין כתיב כאן אלא נשי למך האזינה ונומר ' בנביאים ויאמר המלך להם קחו עמכם את עברי ארוניכם והרכבתם את שלמח בני על הפרדה אשר לי ונומר ' את בן המלך אין כתיב כאן אלא את שלמה בני ' בכתובים ' רכתיב כי כתב אשר נתתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך ' ואת המיר שהקב"ה מוטיר שמו שני פעמים בפסוק אחר :

ד נפרית

לומר וה' בשפסיק וחוזר לענין רחשון לו כשהוא פועל ברור ל"נ דת"כ כוה המטיר לה היה כריך לדרוש כלום שהרי כתן חוזר לענין רחשון ונ"כ הוא פועל ברור שחזר שפסיק בשליחות המלאכים וענין לוט חוזר לענין רחשון ומומרו שם קיים דכרו שחזר תדרש כה ותרחק כו' ותיכו מ"ם לוה' שתי' עשה שפי' תכל הוא כבן ותה"ר שלמה ן' תלקבן הלוי נר"ו שתעתי לפרוש וה' שתים עשה שם לפרשו תלשון תקון כתו ויעם תלכים את הרקיע וה"ק כ"כ היה שכבר נברתו המלאכים לדעת המומר כשני נכרתו ותתו כה' נכרתו יחלוק לדרשת וה"ה וכ"ד ותיכו נכון דתפי' למ"ד כ"כ נברתו מתחלה נעשה תרקיע דהא מעושה תלאחיו רוחות דכתי' כתר המקרא כתים עליותיו דהיינו מעשה הרקיע ילוף לם ועוד מה יפה לתק"כה

כרתיות ד מלכים תת

מסתר ת

לנבי המלילים כתיקון הרקיע ולא בעיקר הבריאה ועוד כתה' תלכים תחת תתי תיכא למימר וכשלמה לה"ר שם דתפרש לשון תל כל ניחא ת"ק כל הנזכר שלה יתיישבו כדרך זה ורכים כתו תלם תין נורך להזכירו ולי נר' שלה דרשו ה' הוא וכית דיכו שלה כשהוי"ו נוספת כתקום שתין דרך להוספה דהיינו כתו וה' תחי' דתיתי שם שכתב לקמן ס"כ פרק י"ב כוה' פקד את שרה הוא וכית דיכו כשידבר מתוחר שכים נריך לומר כוי"ו כתו תלכי העתים תלילים וה' שמים עשה וכן תוסר תלנים עץ הוא כו' וה' תלילים תחת שפירש זה שינינו כך חה שינינו כך ודרך הכתוב להזכיר וי"ו ודרך הכתוב כשיזכיר שנים זה תכל זה כתו כי הוא תלילינו ותכתבו עם מרעיתו תחת יוסר לבדך וכל העם נגב כו' ורכים כתלה וכל שכן תם יתפרשו לשון תכל כסר' תם תומם וה' שכם כל בכור הוי"ו לה טעם מחר שם' הכה הוא נשוא המחמר על ויהי כחני תלילה וכן וה' המטיר שהוא נשוא המחמר על השתם יבא על תחרץ שפירושו כשהשתם יבא ולוט לה נוערה היה המטיר תלה היה מתתין רק כיחת נוט נוערה לה היה תלה ה' המטיר ותף שתינינו כיום הנ' ויפח תכרהם תת עיניו כיתים הכם ותרדכי יוסב וזולתם תף סוס דרפ"ח יש בכל ה' מפס וכן מה שכתב שם וכיון תכ שכבלן וה' דכר עליך רעה דרשו זה לתוספת שתחר דלעיל מיכיה נתן ה' רוח שקר לה היו ליה למימר תלה והוא דכר עליך רעה ולכ"ת שבא לרכות כית דינו ולפי שפה שתחר כפירש וכל נבא הפתים עומדים עליו מיתינו ומשתלו המשתם שיש עם כית דינו ולו מיתינים לזכות ולו משתלים לחוכח כדתיתת כחיות תחר סוה כגון תכ שבכלם וכן ת"ם לקמן בס"נ פרק כ"ד נבי ס' נתן וה' לקח כשלקח נחלך בכית דינו כחו"ל הוא ליתור תלת וה' דלה הוי ליה למימר תלה נתן ולקח וה' שתחר ויכיתכי למימר וה' הבא הוא וכית דינו דהתניה כתכילתא סומכני על ידי תלאך תלמיד לומר וכתי כל בכור ולא על ידי תלאך כבר נתעורר על זה בכל מכות יהודה ותירץ דכבי קאמר תכי ולא תלאך תלה תסמוך לעשות שליחות זה כתלאך לכדו וכלאו הכי קשה תדכתיב ולא יתן התשחית ולקמן בסימן כ' פרשה י"ז סימן ה' תכתוב התירוצים הצריכים כזה ועיין לקמן ס"ד פי"ח סי' י"ז ועיין כתתרי נוסח פרשת כח :

ה הוא וכית דינו וה' על נב דע"כ נבריאל שולח להפוך את סדום כדכתיב כי לה תוכל פירש וה' התטיר שהשכים הוא וכית דינו להמטיר נפרית ואש על ידי נבריאל שהוא השוגל הקרוב כזה תי נתי התטיר תטר ושוב נעשה נפרית ואש כדתתכתוב בסימון ה' ומעשה זה היה על ידי נבריאל תי נתי מה שעשה התלאך לה היה תלה השיכת הטור כדבשמוך בסימן ו' :

אמר רבי יצחק בתורה כו' נראה דבשטת רבי תלעזר תחרה דתשום דלה תיקשי ליה דפירש וה' קדש תם כן מאתו מיכעי ליה לזה תומר דעביד קרא דמשתעי בבי וכן יראה דעת רש"י שבסיון בחומש דברי רבי תלעזר ור"י תכל הרתכ"ן טעון עליו ותמר שבלשה שחלוקות כדבר שרבי יהודה בר סימון יחם ה' הרחמן לנבריאל שהוא השליח ור"ת תומר כי הוא וכית דינו שבסיומו כתשבט ותאתו כח ורבי יצחק

ש"ח הפסוקים
וכו' עוד כמלות

לאחר שסיום דרך הלשון ורא"ם ז"ל אחת מי הכריחו לפ' כנ' החלוקות דלמן כאן ולמלה כ' החלוקות על ה' הרולשון ושל הפסק הכ' כלם הפסוקים שהוא על הפסק הלמ"ה סוכר שכתב הפסוק חלת ה' כתקום הלמ"ה שלמה כתוב כן אבינו כהנדים החזיק כוה דברי רבי לגיעור וכן חשבו הלשונו שאחר בתורה וכתובים וכתובים

נחלי ומכדות הגיעו כו' ולא לאחר חלת ה' ולא לאחרו שכן הגיעו כו' משמע

מלים יח כוסות של דברי רבי לגיעור קלי וחיצו מחזק דב' חלת החזיק דברים ב"כ

מסקן ולא הכ"ל מדברי רבי לגיעור סוכר שכתב חלת ה' שלה כתוב חלת שהוא בין לאחר שאחר רבי יצחק

הלים קל"ח והכי יצחק פה לכתם דברים לו מדברי ר' יהו קדושים לד' רות דלה חפרקים דר"ת נאחרי לה כפ"ה דיבי חמוצות ורבי לגיעור כביהן לנדברי רבי יצחק לאחרם

דברים כח מה שאחה לאחר ב' הרולשון כב' החלוקות הכו אחרי דכביהן לים דבין דוה וכיון דיבו ב' ולחת ה' בכי שביהת החכתם חלת ה' לבדו אחר לו לנלבו שכח לנסול הדברים וזהו היה הנחן כיד החחיחת הכה וכות דיבו לה נאחרו חלה כענת החכתם והנל חקום לדבתי חכתם' שוב הוא ב' חלו יאחר אחתו לה הוה חכתם' חלה הם החכתם ולא חב' ד' לחלתו חרבויח :

בתורה

גבניחים וכחוכים כבר בחכיתי לעיל בפרשה ת"ח בדרך הלשון לומר בן כשהדבר חון החשבה ות"ם

נחי הכא סחון החסברה להזכיר ה' כלה כיוך :

שהה"ד וט

חזכיר שהו לחו דוקא חזכיר שהו כ' בפחים דקה לחך הדה לה הזכירוהו רק פעם א' חלה

הכי קלחר שהיו שבח שהכר שהם כ"פ בפסוק ח' לפי שהזכירו פעם חחורת הכהני ולכן כשהגיד הכחוב דבריהם הפע' שבבר הזכיר שהם הזכירו שנית לפי שהזכיר סגנון דבריהם והחה שהזכירו שהם כלי טורך בן הם' הזכיר שהו חחורת הכהני וח"ת שהם רחוי שהדשים כלשון לשון החורה ל"ק שהזכיר הכם הוה דרך גדולה ולכן הכ"ם יגדיל זה כה כה והה דגרשינן כפ"ק דיבי חחוכות נפי לחך נפשי חיבשי ליה חלה חשפתי קדה הבי ה"ג חשתי קדה הכי כי דשכחן בקדה דהור כוה שהחדם יהביר שהו חחורת הכהני לה שהה ליעבה דקדה • וח"ת שהוה חיבה דה ל' לגרב חידית כחיב (שמות ל) אשה חהר שלה הל ה' עלי חלי ח' ל"ה כ' זה הטעמים דשהו כשם דבו כדשי שהם שהחי לה חשבי ליה שהו הזכיר שהו בחקום הכהני כדהכה ר"ל דעדיפה חיבה קשבי חי נחי לה ס"ל לגרב חידית שם יחבכד כוה להזכיר שהו חחורת הכהני כדבו וכחחת ה' יביח כדי כם דקחהר זה החטיר זה בגדיהל • וחם חחהר דלעיל כפ"ח נרשינן כל חקום שחת חוכח פחחו שם למהבדים שהם חוכח חשובחת בגדה והכה חבי וחל חשה פחחו שם ליבה חשובחו בגדה יש לחהר החכבי ליח לבו פחחו שם לו שחי רשויות שהחהר הוה לחשבם שהחיחד פיהל הטוכות והחחד פוהל הרחוח בגדה וח"ת שהיהם יקדלו כשם שהחד שהם הוהה על שנחיהם וחבחחים חחחלף זה לזה ולהו חשוה שהות פחלו הטוהים כחן חלה דרכם היה לשחול כשיקשים לשם חי זה קוהות כפסוקים כדה שכחן בדים כ"ח :

את

כן החלך הפ"ב חלה חת חלחים כבי טיהות סופר והכי נרשינן חת עבבי הפ"ב חלה חת עבדי הדוהים :

דכתיב

כי כתב גם חריפה דכתיב כתבו כשם החלך בו' חיהה דחים חלה חדיפה לחנקש סיפה דהו ליה חרי בר חתרי קחלי :

ד גפרית

ואש כו' ס"ב כסדר שחחרים חלו דבריפה חייהי חבל לב חדיהות דקלי חתן השחים וכן דרבי חכן והדר חייהי פלוגתה דרבי חלבו דשיקרים חחחת ה' ושחר חת דנפרית וחם חלה כסדר הקדה וחיהו בה דב' חדיהות ודרבי חכן יש לומר דקלי חהחטיר דגם חלעזר חטר חשחיה חלבי חת שחחר לפיל דרבי חליעזר דחחר חשל לנשחת שכר דוה זה נפרית ל' יש לומר דלבלי חשחכיה ליה :

והדר

יחשר על רשבי פחים כו' נר' דקשיה ליה חת טורך לנפרית

ד גפרית

ואש • חה"ר יסטר על רשעים פחים אש וגפרית וגוטר • פחים • נוטרין ומצרין • אש חגרית אסר רבי יהודן מפני חת חרש חיה נפרית ונשמו סולדת עליו דמה שהיא נידונת בה לעתיד לבא שנאמר גפת כוסם • רבי ישמעאל בר נחמן משום רבי יוחנן בעזולי פיקרין לאחר הברוץ :

ה אגר

רבי חנינה אין דבר רע יורד מרשעין • אחיבן והכתיב אש וברד שלג וקיטור • אגר לרבים רוח סערה הוא שהיא עושה כיולחת דרבי שמעון בן לקיש פליגי חרא ראגר רבי הנינא בן פזי • ישחק יי' לך את אוצרו הטוב פיכן שיש לו אוצרות אחרים • כחת ה' חן השטיב כמרחק בן גבר • ויחפוך

נוטרין

ומצרין שני פחים הנוגר פחים בעולי וחף על נב דבחחים חיכבי לים קלחר פחים לחדשים נחי חטודים מלטן חת יקום והכל חקום דחטר כחי בחחרין כין דכחם חייהי דבר הלחד חטביהו ויכבין החחדים לכחן הישבבן הורדחם לניהם כדדרשינן לפיל פרשה ל' יהודו לחדחות :

מפני

חם חחרית זכו' פרית זה חטוהם חכל הריחות הרחות סחין כו סדחתן והכשם טובות חטשר' כחלו כשם חחטו כנוף החדם :

שהיא

יודעת כו' שחפי פחחדם כחייהו לה יזכר חלת חלים חו ויכילו נכם הכדיק שבטוחים החכו חרגים בו לפח סחוח רחוי לנדיין כו ויחכן שהכוחה שלהיות הטיח חפכיב בו כבע זה חחטשר' הכשם כו כשם היוחם שכל נבדל חה חלחי הכוחם חנטשר' כרייהו וחף על פי שחם נהיים היה דקה בן בדקה כחם שחחר הרחוק' כשער הנחול כבר יש לפח וחברית זה קנת הדחות חלין שבני לחמרו ז"ל חם שלו ח' חם' כנהיכם :

שנאבר

חנת כשם שפי חנת חלק הרשעים לעתיד לחו לם ונברית הנזכר דקרח כשבר ושוכם הנפחים לנפש קחיידי דלפיל חיניה כחיב חוך חחחר לנפשים כו' ושיניהר ייחו שניהו וייהו לעזה"ב פרושים פני שביהם כדדרשי' בשיר טוב ות"ח ולחם לין הנשם כולנת כרית הוח שהושנם בן חנת כושם יש לומר שהנפרית שם כדרית חרנים כו יוסר כחו שפ"ח נהנית חחדית השוב כחו שלחדרו כשברכו לו זה דבר שהשחות נחנת חחטו כחו בן חנשפרכרית הרב הוח חפלשתים שיש בכל דית שהיסודות לינם כשלי דית לה ירגיש כו הוהדם בפ"ה בחחדו כנוף :

כפיליו

פוטידין חפ"ב דכושם ל' חלק כחו חנת חלקיושם דרים ליה לשון כום חחד חדחפקים כלשון כוס חפף שהנחת הכוס לחחר החרחן שהשורקים בחוחים וחלחם כחו ושחית הכוס נכנשת בכל החכריים חחר שהכוחה נכון שהם חחרחן חלה יחלחל כרשעים כבוס חחר החרחן :

ה אין

דכר רם כו' וכו ע"ר ח"ם כלה יגורך רע לין הרשעים חלכך כי לין חכבי"ת חחיד דק בפוסה ושו"ח לפיל פפ"ב לין הכ"ם חיחד שחו על הרשעים שהחרבי הרחוקה לה חלה חחשבה יכנחת חלניהן חלחטה לחחר שר שות שיהם נהנשת חלה חחשבה החחכוחים וכר' יהושו לח"ם לפיל פפ"ב סיקו' שהרשות לה יבחו חכ הכורה לה חנר שחחר וניין כחורה ח"נלין :

אן

דכר רם יורד חוש החטיר דייק לה דלה חקרה חטר חלה חטר שהים כדהכיכו לפיל כסיון כ' וחם כן חלך חכבי ליה חלה שבי סחן השחים יורד חטר ולחטם נפשה חם ונברית כדבר רש"י כחוחים וחשוש דק' לוח חם שכוב חחת ה' כשחים חייהי לה הבח • וחם חחהר וחו כחיב כיוכוב ה' הסלוך עליהם לפנים נדולות חן השחים שם לחחר דהחם נחי כחחלה הוה חטר ולה דק' לחכחב החטיר דהה שחבי לה חהשה ח"ב כשם דלה כחיב חחת ה' כי חן השחים חחקום שחיר קוי כשרים חחדרך וכשחים כחו נדולות וכנורת כשרים :

והכתיב

חם וכרך שלב וקיטור לחת ב' דנבי הלל חת ה' חן הקיטור לחחר ס"ב שפי' כשם כחיב חכל לשלש כריחים חן השחי כדחת ר' יהושע דלעי כפ"ב סי' ח' חו הקיטור דפי' הלל חת ה' חייהו שכבו חדש יהללוהו חנכורחין חנלחש

ויחפוך את העירים האל׳ רבי לוי בשם רבי שמואל בר נחמן חמשת הכרכים הללו יושבות ערי צוער אחר שלח מלאך את ידו והפכן ׳ הה״ר בחלמיש של״ח ירו״ח חפך משורש הרים ׳ תרין אמוראי פליגי חד אמר בחלמיש של״ר ׳ וחד אמר בחלמיש של אצבע קטנה ׳ אמר רבי יהושע בן לוי עד שהיו אומות העולם אומרים אפילו ציפורי אומה לקו ׳ אמר רבי יהושע בן לוי עד עכשיו אם ילקוט אדם מטר מאוירה של סדום ויתן בערוגה אינה מצמחת ׳ ז ותבט

כאשר כתוב כרכי הכ״נ מיסודי התורה וה״כ מצמח מחלת ס׳ סדום וכרך כתפי הרב כפ״נ מיסודי התורה וה״כ מצמח מחלת ס׳ סדום ומכאן לתשובה למי שמקשה מה הכיון דמתחלת כהו ומעני סדום נעשים כדברו למטה ע׳ רוח סערה ולעולם ליתכהו מן הפחים ויהיה למירך דקמרילה מחי ק׳ל דעבי׳ מחי׳ מחיין יורדים מן הפחים ויעשו כמרך הכל על פיו יקרהו מוכר חלה חלק ס׳ מחם ומ״ח ר״ח מני מפ׳ דכל הפחים בכלל קרי מוכר טוב שבכחה חלקי מהם שפע טיבות מתחלפות וקרי ליה טוב בכחיבת מוכרות שבחרן שהם רעים והם מוכרי הכרך והשם הכו׳ וכפרך רבי אלעזר מיתה סגם הפחים פפחי יכוהו מלמטה וחז לא יכליחו וכשהם מלמעלה יכליחו וע״ז יפתח ס׳ לך את מוכרו הטוב את הפחים וכפי מחמע כפ׳ לא יחפור למטר רב חסרון מיום שחרב כ״ם לא ירדו נפחים מיום מוכר טוב שנאמר יפתח ס׳ לך את מוכרו הטוב ופתח לשון שבירה כמו ופתח הסלע ויזובו מים ופתח ס׳ את ידו ומשביע לכל חי רצון ואין לשון פתיחה אלא לשון שבירה כמו ופתחת את הסלע ויצאו ממנ

חלק

ז והבט

ח וידה

אפי'

עד

ט והולכת

על

יא כזה

יב זכרת

כשיטול מחטר שזוכיר היה זכירת זכות רחוי שתחמר על כשל
זכות תפילו לח יהיה הוח כטיטול • ולי היה חפשר לומר
דלעטן זכירה משמע זכות מיוחד ולח ככלל הזכיות דמס כן
וירח כו' חו ויכן מיכני ליה לעטן זכירה טופל כתי משחר
משטיו לח • היו כדחיס
ובמנח כו דכר טוב ופל ידו
נזכר טילכך חי חפשר לומר
דזכירה דהכח קחי חחכרהם
שהוח חלח זכיות וכהכי ניחח
הח דחמר לטיל כפ"נ סימן
כ' כיזכור חלהים חת נח
הם זכירה נזכר לו שבריך
לומר שהוח ענין מיוחד להפכרת
קרית ולח כלל נדקיומו ותמיהה דהם כן וירח מיכני ליה וכיחח נתי
הח דחמר לקיין כפ"נ כיזכור חלהים חת רחל הם זכירה כו'
שבריך לומר שהוח זכות מיוחד כי שחר הזכיות לח הועילוה •
חלל היינו נכון חלבי דהחיס דכתיב הבח נשחתי כניך כו'
דהשתח שכוכות לוט נשח לו כביס כדלטיל בפ' הקודמת סימן
כ"ח לוט הוכרך לפרש כהן דוכירה קיימה טל לוט ופליג חת"ל
לטיל כהרים הללו זכות חברהם כדכתיבנה התם וחכל מקום
פליג נתי חהדיה דחמר שבשח פניו טל שכבר חת החלחך ותתי חפ'
נשחתי כניך פתיקחך • וח"ם עוד הר"ח למה לח
חמר שנזכר לו הטובה שעשה לו שפוזב מקום מולדתו כו' חף טל
פי שברח"ן ז"ל פי' כן כתקרח חין זו קושיח כי חפשר שזה לח
יחשב לו לזכות כי כתחלה יהח שם וקבו כדכתיב מזיקח תרח
כו' ותחר מיהח מתקום מולדתו ותח וקבו נוח לו ללכת עם
חברהם ולח להשחר שם חו שכחו חתברהם כורח תחלכות כתרוד
לקרות כשם ה' כן הוכרך לגלות לוט עתו חחר שהכיר חת ה' ולח
יעמוד בתקום שכנה פלח ישרפוהו כתכיו חו לפי שהיה
חברהם כתכיו ותשב שהוח יורשו כדלטיל גבי ויירייח כי' לכן
היה הולך עתו ומזה הטעם יחשב לו לצדקה שתיקחתיו היה
חחר שכגלוי היתה שכנת חברהם וטוכת לוט כי היה חיודעו
ושיהיו נכזיות ותני יחות כעיני הכן לחיתת התכ לנרפת תקנה
קיהו • ותתיחת חברח"ן ז"ל שפי' כזכות לכתו עם חברהם
הינו שם שהוח עכתו פי' כהגה נתחי כניך שיהכן שניטול
נכנה התכנסיה • ויתן לתק' למה לח חחר שנזכר לו זכות
הכנסת חורחים דלח שכירח ליה שוכהג כזה דחתנג חברהם כירו
כדלטיל ועוד דניחח לפיחר זכות שהוח קודם לנליחות חתליל
מזכות שנתחדש חחר כך ותי קשה הח קשה למה תלה הכלתו
בזכר קל זה ולח בעבור חברהם חו בזכות דוד שתנח חתנו
רות וקבתו כדלטיל גבי הנתלות ובדחחר בסוף ויש לומר
דזכותים תינו פורתח עדיף מזכות חחרים ועוד יש לומר
דשה תינו שם טל ידי נער כגח בתכול תכל תה שטולח
תתן בשטיכה לגתרי היה לתוספת זכותו טל הנסות
תחלה :

שחיה פרוי כהם כפעטו חטר יפכ כהן ותף טל פי
טשיכתו כסדום יש לפ' כהם כפ' תהם כתו
ויקכר כערי הכלעד וכן תתוכות וישרפו חותו ותתהן טהביח
ברח"כ לדונתח חו שתעטי' טשיקר תוסכו כסדום גם כן בשחר
הטיירות היה לו תקנה ותהלים כדתמשע תויתהל טל סדום תכל
רננו פי' יפכ כהם שהיה יפוכו ותחיתו שתתהן שהיה תלוה להן
בדרית דלח שכירח ליה שתוכיו היה רק כסדום גם תין לשם רחיה
תערי הכלעד שכבר פי' ז"ל שתת כניטול תיכרים וישרפו חותו
ותתהן יש לפרש כענן שכתה חתותו ותתת שהיתיהן נידונות ותפילו
יתפ' שם ת תהן לח דמי להכה כי שם פעטים תערף זו ופעטים זו
וכן וסקלתם תתכיים נכי תת שהיה חו חותה שהיה פעטים זו חו
זו תכל כתן שתין יפיכתו תלח כסדום תתי יפכ כהם וכן תחזנות
תטער לתכוטי פרדם שתהיו לו חותו סוס חו רחוץ כלשון רכיס
לשם שכתב כפרקי רכי תליעזר הוח שתתן שכברת בין השטות
הוח שתחזר שהכם שברהם כו' כי שתם כתקום רכים חו שכה
תלמה לפי שתיכו בן שתתן תשם כי כך נהרח ויש שפי' שהיה
הוח שפי שתין שהיה נוטה וכותן עתהם בשטח תחר
ותתו שהכתב נירושלמי פרק התוכיח טל ר' שפכיו היו כהוכות
ותכפ' פי' ה' שהוח תלוה כרכיח ותחר יפכ תשתע יפוכ
וכרוחה לך קשה תה שכין לפתוב להוכיר זה תל השביכה לפי
שהיה נוטה וכותן שם הרשעים שהם היה הדין נותן שיהפך

כשיטול מחטר שזוכיר היה זכירת זכות רחוי שתחמר טל כשל
זכות תפילו לח יהיה הוח כטיטול • ולי היה חפשר לומר
דלעטן זכירה משמע זכות מיוחד ולח ככלל הזכיות דמס כן
וירח כו' חו ויכן מיכני ליה לעטן זכירה טופל כתי משחר
משטיו לח • היו כדחיס
ובמנח כו דכר טוב ופל ידו
נזכר טילכך חי חפשר לומר
דזכירה דהכח קחי חחכרהם
שהוח חלח זכיות וכהכי ניחח
הח דחמר לטיל כפ"נ סימן
כ' כיזכור חלהים חת נח
הם זכירה נזכר לו שבריך
לומר שהוח ענין מיוחד להפכרת
קרית ולח כלל נדקיומו ותמיהה דהם כן וירח מיכני ליה וכיחח נתי
הח דחמר לקיין כפ"נ כיזכור חלהים חת רחל הם זכירה כו'
שבריך לומר שהוח זכות מיוחד כי שחר הזכיות לח הועילוה •
חלל היינו נכון חלבי דהחיס דכתיב הבח נשחתי כניך כו'
דהשתח שכוכות לוט נשח לו כביס כדלטיל בפ' הקודמת סימן
כ"ח לוט הוכרך לפרש כהן דוכירה קיימה טל לוט ופליג חת"ל
לטיל כהרים הללו זכות חברהם כדכתיבנה התם וחכל מקום
פליג נתי חהדיה דחמר שבשח פניו טל שכבר חת החלחך ותתי חפ'
נשחתי כניך פתיקחך • וח"ם עוד הר"ח למה לח
חמר שנזכר לו הטובה שעשה לו שפוזב מקום מולדתו כו' חף טל
פי שברח"ן ז"ל פי' כן כתקרח חין זו קושיח כי חפשר שזה לח
יחשב לו לזכות כי כתחלה יהח שם וקבו כדכתיב מזיקח תרח
כו' ותחר מיהח מתקום מולדתו ותח וקבו נוח לו ללכת עם
חברהם ולח להשחר שם חו שכחו חתברהם כורח תחלכות כתרוד
לקרות כשם ה' כן הוכרך לגלות לוט עתו חחר שהכיר חת ה' ולח
יעמוד בתקום שכנה פלח ישרפוהו כתכיו חו לפי שהיה
חברהם כתכיו ותשב שהוח יורשו כדלטיל גבי ויירייח כי' לכן
היה הולך עתו ומזה הטעם יחשב לו לצדקה שתיקחתיו היה
חחר שכגלוי היתה שכנת חברהם וטוכת לוט כי היה חיודעו
ושיהיו נכזיות ותני יחות כעיני הכן לחיתת התכ לנרפת תקנה
קיהו • ותתיחת חברח"ן ז"ל שפי' כזכות לכתו עם חברהם
הינו שם שהוח עכתו פי' כהגה נתחי כניך שיהכן שניטול
נכנה התכנסיה • ויתן לתק' למה לח חחר שנזכר לו זכות
הכנסת חורחים דלח שכירח ליה שוכהג כזה דחתנג חברהם כירו
כדלטיל ועוד דניחח לפיחר זכות שהוח קודם לנליחות חתליל
מזכות שנתחדש חחר כך ותי קשה הח קשה למה תלה הכלתו
בזכר קל זה ולח בעבור חברהם חו בזכות דוד שתנח חתנו
רות וקבתו כדלטיל גבי הנתלות ובדחחר בסוף ויש לומר
דזכותים תינו פורתח עדיף מזכות חחרים ועוד יש לומר
דשה תינו שם טל ידי נער כגח בתכול תכל תה שטולח
תתן בשטיכה לגתרי היה לתוספת זכותו טל הנסות
תחלה :

שחיה פרוי כהם כפעטו חטר יפכ כהן ותף טל פי
טשיכתו כסדום יש לפ' כהם כפ' תהם כתו
ויקכר כערי הכלעד וכן תתוכות וישרפו חותו ותתהן טהביח
ברח"כ לדונתח חו שתעטי' טשיקר תוסכו כסדום גם כן בשחר
הטיירות היה לו תקנה ותהלים כדתמשע תויתהל טל סדום תכל
רננו פי' יפכ כהם שהיה יפוכו ותחיתו שתתהן שהיה תלוה להן
בדרית דלח שכירח ליה שתוכיו היה רק כסדום גם תין לשם רחיה
תערי הכלעד שכבר פי' ז"ל שתת כניטול תיכרים וישרפו חותו
ותתהן יש לפרש כענן שכתה חתותו ותתת שהיתיהן נידונות ותפילו
יתפ' שם ת תהן לח דמי להכה כי שם פעטים תערף זו ופעטים זו
וכן וסקלתם תתכיים נכי תת שהיה חו חותה שהיה פעטים זו חו
זו תכל כתן שתין יפיכתו תלח כסדום תתי יפכ כהם וכן תחזנות
תטער לתכוטי פרדם שתהיו לו חותו סוס חו רחוץ כלשון רכיס
לשם שכתב כפרקי רכי תליעזר הוח שתתן שכברת בין השטות
הוח שתחזר שהכם שברהם כו' כי שתם כתקום רכים חו שכה
תלמה לפי שתיכו בן שתתן תשם כי כך נהרח ויש שפי' שהיה
הוח שפי שתין שהיה נוטה וכותן עתהם בשטח תחר
ותתו שהכתב נירושלמי פרק התוכיח טל ר' שפכיו היו כהוכות
ותכפ' פי' ה' שהוח תלוה כרכיח ותחר יפכ תשתע יפוכ
וכרוחה לך קשה תה שכין לפתוב להוכיר זה תל השביכה לפי
שהיה נוטה וכותן שם הרשעים שהם היה הדין נותן שיהפך

עתהם לולי שזכר ה' לת חברהם שבדו חו שכתו שהם היתו
תפסיק פרוסתו כהפוכם לח עתה זכותו להכילם כתו כן לח היה
עומד לשכתו לולי חברהם :

ט דהדד למנחה כו ברחה דק"ל תתי ויסב כתברה דתתי
תיכפת לן תי הוה כתברה
חו לח דתי לומר שהיה לכדו
עם כנותיו הח הוה שתעיב'
ליה חויה' כהר הוח וכתי
כנותיו חי נתי דקיימי לן
חו כתברה דתשתע היה עד
ולח נזכרה עדין תברה
שירחח תליה ולהכי דרים
שניתן לו יוסב והנלה נזכות דוד

ט ויעל לוט תצוער וישב בהר • דהד"ר
למנחה חל השחת לדור תכהם בברחו
תפני שאול בתעי"ה חמר ר"שנני רבון ה"עולתים
טר שלא נבנסתי למערה עשית חסד עם חחרים
בשבילי • עכשו שאני נתון בתערה ירחו רצון טלפניך
חל השחת :

ר' והחמר

שחתר כתברה חת תפלתו ולהכי מייתי להו קרח דשתעינן מיניה
דהנלת לוט בשביל דוד שיהח תתנו על ידי רות הטוחבים ותם
תחתר ותח כתיב וזכור חלהים חת חברהם וישלח חת לוט כו'
ים לומר להח ותח נרמי תכל ליכח לפ' דהנלתו בזכות דוד ותם
שיהיה טלח כדוחק היתה כוכותו חו זכות חברהם כדלטיל דהח
תויישלח חת לוט תתוך ההפיכה תשתע טתי דעיקר ההנלה
תטום זכירת חברהם ותיך תלה כתן הנלתו תטום דוד תכל תי
כיתח דהתי דלטיל לח שכירח ליה לתך דרשח דויסב כתברה תיכח
לתיתר כדכתיבנה לטיל דזכות דוד לח היה טושיל רק להנלת וכות
לוט הועילה לתילו להנלה כדוחה ולהכי תלי בדידיה ולח בדוד
ותיהו דרשת ההפוכות דלטיל לכ"ע היה דתכילו תיתח דזכות
לוט הועילה לעכתו הנלת כנותיו לח תלה הכתוב רק
בדוד :

אחר לכניו וכו' ספי הכתוב שדוד תחר כן תל תשחת כתברה
תחר תקדם לכן עשית חסד עם תחרים בשבילי
דהיינו לוט וכנותיו טניטולו בשביל רות התוחבים שתנח תחנו
שדוד יכח תחנה עם היות הפסוד הכתוב תלת כתברה הודעת
תקום התפלה וכתוהו כשיותו כתברה תפלה נרחה שהוקקו
לפירוש זה תכ' טעתים הח' שתין לשון תל תשחת נופל בעבדון זה
שתף סם לח יגילנו לח יקרה תשחית כי שתול הוח תרוף והוח
שותק ולח שכירח ליה שהוח סם התומיר כתו לתנחת כי לח תנטלוהו
כי לשוכות טל ניגון שתנו תזתור ולתנחת וכו' וחפילו כתכתם
דרשו ז"ל טניניש • תתנם לפ"ז תם נתלנו לתרני יוסר חת כי
התטיב לתדם תם כח עד קנו ותין טושר לו תשפוך הרתטונות כי
נתנה טיעב לריק והוח תם שהלין תר"ש כתו' תסר טוכחת תתרן
תנרים כו' ולכ"ת תתחר שהטיבות טם התרים בשבילי לח תשחת
עתה הטוכה היתה כהרפוחך יוד ותתני וכן"ם יתפרשו טסר
התזתורים שנתחר כסם טל תשחת • והכ' כי תלת כתברה
תיכה דכיוק טל כברחו תפני שתול שרני כתברה תיכו טורח
ותי לל כהיותו כת"ם טם פסיותו כתברה וע"כ כי כברחו כוחן
ברוחתו כלומר כתוך כלל זתן הכרוחה ותם כתחר שפי כתברה
כהיותו כתברה יהיה התקרח חסר ועוד כברחו למ"ל הח תכיותרה
שתעינן שהיה כוחן טורחו כי לח היה עומד כתברה לכן טוב לטרטו
ולדרטו כתלו כתיב לומנח טל תשחת כתברה :

ער הלח נכנסתי כתברה יש לומר תם ענין הוכרת תברה
כי תם תפלה תוריך להנלתו לח היללו תלח תשחלה
עשית חסד כו' עכשו טל תשחת ויש לומר טשל ידי תברה זכר
ענין לוט שיהב כתברה חו טסכין שכי ויסב כתברה טניטול זכות
כעתיד לבתת כתברה ולכן תתר טד הלח נכנסתי לתברה הנלת
כשביליו לויהב כה גם טתם הפלה תסדיך לי כתברה תי נתי
לפי שהטתן תקטרג בשעת הפכנה תתר תקודם טהיה כנרה
זו ידע שהפכורו הטיב לתחרים ועתה טהוח בשעת הפכנה
שתחת טם ונקל להתסר היה שהוח תכוס יתפלל לכל
יחחת :

עשית חסד עם תחרים כשביליו בפרק הטרל דרש רכח
מ"ד לח תחרתי הנה כתיב כתלת ולח ידעתי שהתלת
טל כתוב טלי תהם כתיב הנתלות הנה כתיב תלתי דוד טבדי
ופירש רש"י ז"ל תני תקרתי בשבח שנתחתי טתם כתיב לנתלם
ותקרוב פסקו לי נדולה זו ולח ידעתי שתיני תברהם נכתב טלי
כתלת טפר וכפרק הנוקין נבי תורה תנלה ניתנם שתחר
לו תחרתי הנה כתיב כי תלו ניתנה התורה הוכרתי כם
ולח טבי כבוד"ך בתנלות כזכות דוד טבזוד לכתת תרות
התוטבים ובעתה הטתונות תתו טל רחבעם כו' ותין

פ"מ המפרשי

לפי שהוא מתחיל למלך ;

ישתכלה העור ומפי על פי פרשו שנתלמדו נושר בעוד תכירוהיה נהפכות תסכו כי בנות תכיהן שפם נפשות כדכתיב

ערוך ע' כלב ד"ה שתכרה

שתכרה השול' וחסכו שפם לפרש בפחרו לחיות זרע כתו נח כי כן נח מותר בכתו ומפי על פי כן הוצרכו להסקותו למחר קיום העולם כן יהיות פרס יקיים זרע כתם פחרו חפיצו אין ולפי תכשו בניהם תפני נכיכותן מו שהכהר היה תעשה בדורות הפן כתו פחרו פרס"ן ד"ל ;

ונהיה תחכיבו כן תכ"ב תיפ"ן לפ תפחם תלפ זכר כב"ת וח"ם כיכם וכן תין לו תפ על נב דחפילו כת פוטרת תחין לו נפקת דדרפ"ן בשערי עיין פליו וכבות לעט תבת יהיי פיולידו כן דליומדו וכן יכן כתיב כב"ת תפופק"זרע והקם זרע לחתיך לכלפי נתוך זרע וב"ם בפכבות תפך זורע לדור דורים פרחר לומר זרע כתו לחחיות זרע ויש לומר לפי שהחזיקם להם לו היה תלפ חיה כי כפילודו כן שר לפ יחזקו למיתת הזקן כי יוכלו לחיו' זרע על ידו תפ על פי שהיה חפודה לבני נח תחר פכשהרו לחיו' זרע לדעתן ושוב חפך יכנה כתו פפוקר קין כתחזקו חם הטעם ;

א"א זרע פכת תת ת"ח פעם"י שקן כל ידעו תם היו כתתכלות ושקן יודעות כי ס' תם כעיקן דכר לומר כן ;

אורן זרע תפ"ג דפכת ת"ק תחר כי לשיל כפ"כ זרעיה כלפון זרע תפ"ג דפכת ק"ק תחר כדהתם תפזה דזרע תכתת תין תפפחה זרע תיחר לו תפני פוזרם תופם על תפך זורע, כעתיד ;

בכובה ידע פהנקוד פוקר תחלם כתקן דלכה ויש לעיין ת"כ לא לכתות ליה כלל פין דקוקות ידע ולפ דתי ליפקתו דכתיב והקדיה דלפוזם נפיקם כתקותם תלפ פ"פכו כפיקתו ופוד תלי פכת דקדר ו"ו תפחר תקותיות דתקן דרך לנקר קנת תהקותיות תלפ כפגריך לדרום תנקודות לו הכלתי נקודות לכתבה כרחתר לשיל פפ"ח כל תקום שתתה תוכה כתב רבה על הנקודים כו"פכת לפ דרפי' תכתב תלפ פקדיכן כל התלה ותקוכה פלפי תחתת נפ נקוחה לפ ידע ידיעה נחור' תלפ פכתחר העיד יהו תרגים קנת תחפשה פפשה כפכרותו ולפ תקר כדבר וכילחדבו פתחרו פכור תחתם תכל כלילה פפ ייהו והרגים ' כדיך לחור פהרגים קנת וחה פתחר כפכבה לפ ידע כו' דלגבי פכבה פלפ ידע כלל תיקדי ידיע פקוחה ולפכי לפ נקר תלפ תות פפכפו ידרם תכתב לפון קיחה חפרם כלחר פלפ פיה תכזכר פקוחה פכלות נחורם כי היה לו קנת ידיעה ונקר הר"ו ולפ תות תחרת כי תו היה תפתנה תכנת תחלה ולפ היה תכנה לכתב תכל פלפ ו"ו לפו' תכתבו כתקותו כתו נקוחה תכ' וחה פלפ נכתב חסר ו"ו כפכי כי תו לפ היה תם"ד דחפוש תכי תוי כי כתפו כתב חפרים ' וחתוך תה פפתרו פם הוחר דתתי לחור תפוכם תחרת וחה פפם תחר פלפי פיה חלק לתקדום כרוך קות פתפשה תכבירה פתפם תופלה תלכות פיה דוד לכן נכתב נקוחה כי"ו ונקוד פלין כלחר פפרי"ו תות פתפו תקדום ונכפיהם פתין לו יתכרך חלק נכתב פלפ ו"ו ויש לדקדק תפ כן לתה נקוד הר"ו כי תנקודים כתה לנקוד תתות ונעד לתב תכתפה תתות כתלת נקוחה טפי תכפחר הר"ו ל' פכפכיל תזרע העתיד תוכתב תות ה' ותפכי פתפפשה תנר פנתרע פתחר פרפרים נדכר לפ לכן נקוד כרחתו פתיכו תתי פיקדים פתו עליו ולכן התיתב כתלת נקוחה כיכתן תות רפנותו פל לפ כי נקוחה ידע ות"מ

ק"ל תפם כי נם תנעיר יגיע נעת' תפתחתי ור"ל פפקדר חד תרות ;

בקובה ידע וכנגדתו דכר תכתות פפם פרחרים כיכר לת נוהר פלפ לפתות פלילה תפני לכן לפקדר כתקוחה כ' דתין כפקדתה תידיעתו פלילה תכ' דתתי דחוק קוחה תלפ תחר פלפ פתחון תלפ לפם פניכו תפכין דחזיפה לפם תת פיכו תפכין תפתחם פלפ תפרחים כיכר לת פפקדר חד תרות ; ופלפ כי נם תנעיר יגיע נעת' תפתחתי ור"ל פפקדר חד תרות ;

ארא תחם פהכין ' כבר כתכתי לפיל כפ"ם פי"ו דחיפ"ל דפפתל הוה פתפרן פיך לות"ל תפ"ם פתין פם תוה ;

הין תחכיפים תותו כתפרות פלפ יין ככתי תכיליפ תופ ויהו נריכים להכיתו כפחות ת"כ פלכיתו תרוכם יין פתרי תותכתפרות ולפ יין תוכם"ם פפ יכנפו פם תתרי תפנכתן ;

הין פתכלה תפופם כדלפיל ; **נעשה** לפם פתין פיתל"ל ד"ל כתב פתחת יין נזדמן לפם להניתים תפם ל'תות וכתב ה"פ ד"ל פוה תפי לת"ר פנתכתיו לפם זנות כי פיים כידן לאניתים תפם כ' תתות תלפו והוה תפת תפ"ק תם כ"ל דוננת על פוזם תפל ופוה תפם פ"ר ותפ"ם פפכי פנדך לי תלך תחיות לכ"ת פפפם תחלפ פכתות תפם כדתתר' לפיל זה תלך תחיות לכ"ת פפפם תחלפ דוננת לפולם תחפיות ' תולם כתכילתה תכתתי פוירן לפפם יין כפנין פפתחר ויפה כיום תהוה יפפו תכרים פפים תם כן יתן כ"ה לתכפיפיו ק"ו לפוופי רפנו ופלפ"ו ' פפר דלפם יוה פפפו פתחר ופוה תהדתנות תיין לת תיה להוכתת תתות דק לנתר פתם לתכפיפו כך כו ופלפ"ו ניחת כתי תם פתחר דוננת פפ"כ פוה לנתר ק"ת פיתים לפפ"כ לפופי רפנו ופיתן פלפי תכפיפיו פ"ו פתוין פ"ת תפ"ם כתפ"ם דפ"כ דפפת נפי פתידה פ"י פתוין נפוי פוה פפרת תפתנה כתת הפנפ תפתנה וכ"ם לפופי רפנו ופ"ת ק"ו לפ תם כי תפכיפיו כך כו ' דילפת פתני תפפ"ם תפתנה יוה פתם יש לומר דת"ת פיתה ק"ו תור תפילו פפכיפיו כך כו ' דילפת פתני תפפ"ם תפתנה יוה פתם יש לומר דת"ת פיתה ק"ו תור תפילו פפכיפיו כך כפכיל תפוכה תנפתכת תפפ"ם לפתר ופ"כ לפופי רפנו כתפוח ;

דגניא פל פפלם תכת נם יוה פתל פולם תפתת פ"ם כפכ"ו פ"ר ד"ו ; **אין** תפ"ם תפפכרת כו"פרפה תכני נתוי"ל ;

והכתיב ותהרן פתי כנות תתלות פו פתיו תפתלות כי קוה פרופת כדלפיל ת"ת ותנה ליה תכניה דפ"ם תפוכה לפתר דוקה תלפ פולם כפל ופכה לפיכה דפ"ם תפוכה לפתר דוקה תלפ פולם תליה תכפ"ר לתין פרכינן תכי פתתי' תפרפין פרש ' תפ"ם פפ"ם תפפכיכן תפפלו ופלפ"ו ל' תכת תלפ תוה פכת תלפ כדפפ פתפ"ם פתפ"ם תפתנה פתוין פ"ת תפ"ם כתפ"ם דפ"כ דפפת נפי פתידה פ"י פתוין נפוי פוה פפרת תפתנה וכ"ם לפופי רפנו ופ"ת ק"ו לפ תם כי תפכיפיו כך כו ' דילפת פתני תפפ"ם תפתנה יוה פתם יש לומר דת"ת פיתה ק"ו תור תפילו פפכיפיו כך כפכיל תפוכה תנפתכת תפפ"ם לפתר ופ"כ לפופי רפנו כתפוח ;

הג פלפו כפנתן תפוילתו פרילן פ' פתפנו פתפכפן תפוילתו כתוילן תתלה לפי פתפ"ם תפתנה תפתנה תפתנה

ותחת לירון מיכה למיזך כהניה מלי קריך התמר מכליה דביתת
יהודה ביתמה דתמוכה לי מסוס דכר ואיתן אלא בדרכה אמטו כיון
דכרי אלא תתעכר הוו עכדי הכי דילמא כיתה דתמוכה עכד עכר
דלית כה תעם עיכור ועוד תגלים דיהודה לית כעל ובכה וכרחמני
מתכיתין דמפריסין חותן ויש
לאתר דפריפה קף מכני ·
ויש כתיב כזה לעיל כפ"מ
סימן ג' :

כר מי סכוה לאוט כו'
פירשתיו לעיל כפ"מ
ולף על פי שלפי מ"ם סם נכון
להכיניו כאן לתוכחת מוסר
יפכן גם כן דמוסב דק"ל יתורת
דמתכיתן מייתי לה לו' דקרא
כגנותיה משתעי כלומר הרעה
הוו גרמה לכיהן כעכל כזה כי לולי זה לף על פי שיש שכור
לה היה מתעוה לגזות וכ"ם לת"ם לעיל כפשוטיה היה קרוב
למוזך :

יג אין מכו יודעים כו' דמשמע דכלה קרח דלמחוה
יפקע הייכו יודעים שיחה תחוה כיניהם מלא
שלא ידעכו שם כן כתחוו לו אף שם כתחוה לכן ואם מצא
ליה מה מקרוי דכתה משמע דלא כתחוה הוה לכן כי כיון
דנסחרו ולא כן כתחוו לו כי לחיות זרע עפוכי חשכו שלין שים
כחוק כלעיל ומיון לפ' ה"ק מכתה לא ידעכו פלוט כתחוה
לכנותיו ולא שכנותיו כתחוו לו לכל קרח לתחוה יפקע משמעי
דלוט כתחוה דליכא דשם לא משמע הכי ושוה לת"ל לאזכיר
כנותיו ושוה מלי נפקא מהא דמייתי לה כגמ' · וגרסיי דיהורת
דמתכיתן ק' לכו וכדקא קשיא לכו כתמנת ילחדנו שתכתוב כשמך
לפי כי לכו לפ' דמתכיתן היתה תחוה כדכר שלף על פי שהתה
היה מגום הוא שתחלה היה מתחוה לדכר ולכך גרס שהו שכשל
כדכר כלומר מה שחכר כך נהנה כדכר ולא רצו"ל לעיל כקומה
ידע מי שפירש כי הן נהנות מיוחי שהיריין מתכיתן כי היו
מתחוות לו לזכות אלא שלולי תוכחת הין שים כחרך לה היו חורשות
לכקש הכללה הוחת ויהה כשעשה זו לא זרו מתחוקן"ם הין מכו
יודעים וקרח דלמחוה יפקע נגלוי שלוט שים שתחוה וקרוב
שיהרו מתכיתן לפון מחוה כתו גרסה כפפי לתחכה וכשחתק שם
כי מחחוה הכנות לו מו מחחוחו לכן כי שכנוי יודע על הפוטל מו
על הפטול וע"ת ולחה לא כשתק שם כלום מחחו זה לוה היין
דקרח שחתה כתיב וכ' הפירושי שקולים שם ויכוחו שניהם יש לומר
פרוחק חשך שכללה כוחק יהיו מתחוים לה לחכ וכנות ורוחי ליקח
הן הרש משעוטו :

אן מכו יודעים כו' ן לקנות מדגרסינן כפ כהן חשיח
לשולם יקריב אלא לדכר מוטב שכשכר לילה ת'
שקדמה נכירה לנשירה זכחה ויקדמה ד דורות כישראל דהה
שלמעלה היה כשחיר שם נתכוונו ל"ם לוולנות אלמא חשחם לא
חיריה הלכך אפי' לת"ר לפ"ם נתכוונו י"ל דשקר דשחטי' אלחחוה
אלא נתכוונו לכשירה חלינן שפשכר שקדמה כשירה כי הכל לי
לה היה שחטי' לה היה חוינה דלמו חשוב שכר היה אלא חשפה
שהי' כך היה לפפה ידועה חלנות :

דה' לוט נחחוה כי נפרד זה לוט שנפרד מאכרהם ונחלו
כחוחר זה לפי שפרידתו מאכרהם גרמה לו כדלקמן
בפ"כ סימן י"ב ולף על פי שכחוה נפרד כת"ם הפרד כת שלפי
לא היה מדחיק עכמו עד שהוא לולי שכחר כשם ובעליותם
כדלעיל כפ"ח ולף על פי אלא הזכיר שכתוב קחות כנותיו חכיון
דכתיב חחוה שהם וחכה משפיקים מי נחחוה לחיי ת"ח דהייכו
דחחוה דכשם מי נחי חין הכי נחי דחחוה דשהם הייכו שהם
חחות זנות וכדרשינן לעיל נכי ויפא לוט לת עיניו לפון
ערוה ותינה כשנים שפיקא דיהן דחולין הקלקול כחקולקל
לי כחי מהוה דפופים ככל מוסיף יתגלע מתכרם יפה כעכין זה
כדחוק ומחיל :

דלי לוט כו' וכזכר זה כחכלי שלחה לחוכחת מוסר כי ההולך
כשדיות לכו ובפרד מהטוכים חגלה רפיונו כקהל :

אן כל שכת כו' יש דקשיה לה דלמ נכשים שכי ומוחרים
דהייכו עוכחן של חלמוד חכם שהיה מערב שכת
ועשה כל מוסיף יתגלע שלמודי מוסיף עוסים
ומיון כזה טעם כי המדרש כנגוחו מדכר שהתפרסם

קלוגו כרכים וכחם שכתב כגויר ככל מיסים יתגלע שכתגלע
קלוגו נכתי כנסיות וכבתי מדרשות חף על פי שים הפרש
כיניהם כדדכת ככל מוסיף דהכח דרים ככל פרסם הנקרחת
כלל שכת ויחם דרים ככל מוסיף לחוסיף שכתב ומוסיף
שכ"ע נם כני' יתגלע דהכח
מע"ל ליה כפשוטו שחתערב
עניגו נם קריחת כל פרסם
וחחם מפרש ליה לפון נגלוי
כדפי' רש"י ל · ולדידי ל"ק
כי מו היו נוהגים לקרות ככל
שכת ונכת נם כן פרשתו של
לוט ומנו לח נהגגו כתו
סדרכה ללמד לתיכוחות כתלם
כתורת כהנים כדלקמן נם נ"כ
ומיון מנו נזהרים ככך ·
והכי מיתת כילמדנו ותפרון
סתי כנות לוט מתכיתן מסו מתכיתן אלא שמתכיתן היה הדכר
רחוק מה לכתיב אלא ידע כשכבה ובקומה ובקומה נקוד למה
סיים שכור חלחם חלל כלילה נם יינו ושוחנים כה לפיכך
ובקומה נקוד מכני כך הוא מתפרסם ככל שכת הרי הוא מייב
לפנינו :

והנגלעו לון כתיב כאן כו' נראה דרכי אחת לה
מפרש קרא כרכי הוספיה ליה כן ואי
יתגלע ולא יתגלעו מסוס דאכנים נתחקו ולא כשים דהה
לון כשם זה רחוק וקרוב דק פרסוס קלון חה סוס לכל ודוחק
לומר דמסוס דכשים נתקרבו לה חציב לדידהו קלון שכור
מעשה לוט ולימה למיימר דפרשת לוט דקאמר הייכו פסוק לה
יכול מכולי ומולכי דלא נזכר לוט שם שיקראכם ע' לוט חלא
דכי אחת מפרש קרא כרכי כנחרת שכתגלע קלוגו ככתי
כנסיות וכבתי מדרשות דאמן כמולי ומולכי מסוריים וכיינו
יתגלע כי לוט לכדו הוה שכגלה קלוגו מהם שהכאכים נתרחקו
ולא כשים שך קשם היכי הוה מכי מיתר שתגלעו כיון
דאלתחוה יכקע נפרך קמיים לומר דהה נופה קאמר דלא קושיא
יכקעו ושתגלעו דהה סוס משמע נגם כנותיו כללה השתח
דכתיב יכקע ויתגלע משמעינן דהוה לכדו החוטה והוא לכדו
הקלקל כבתי כנסיות כי על כן האכאים לכד כתרחקו דשמולי
ולא שמוטיק שך קשם היכי הוה מכי לאיתר שתגלעו כיון דאכאים
לכד נתרחקו ולא מסתכר דהה טעם דייק משכה דשמולי ולא
שמוטיק קכלה מכית דינו של שמואל כדאיתא כפרק שכעל ו"ל
דאלו הוה כתיב שתגלעו הוה מפרש כדפי' משה לפי' אין כל שכת
כו' שפי' שכקריאת פרשתו נודע קלוגם וזה היה נודע כללם שהתה
דכתיב שתגלעו מע' כיה כגלוי קלוגו כהרחקתן מהקהל אין
נודע אלא כאכאים א"נ מי הוה כתיב שתגלעו הוה מפרש כי נם האכאים
לכנות לוט יראה קלן שתרחק זרעם מהקהל כי נם האכאים הם
כניהם שהתה דכתב שתגלע דק קרח דדוקא לוט שתגלע מכיון
דאכאים לאחר נתרחקו :

והאנשים נתרחקו כו' לפי שלוט נתכון לעכירה
שכתחוה שכנותיו וכנותיו לה כוונו אלא
לפם שיש נתרחקו האכאים ולא כשים ולף עלגב דכשים נתי
מזרע לוט ואכאים מזרע כנעון יש לומר טפי לכשים ואכות
וכיון לאחיות ועוד שהאב עיקר כתולדת הכן והאם עיקר
כתולדת הכת דעלמה גבר כתו שאחרו ז"ל כשאם כי מזריע והא
דאכאים עיקר הפרק הערל דשכתיו ולא שמוטיק ושום דשפרש
קרח על דבר אחר לא קדמו שהכם דרכו של שים לקדם ואין דרך
שהם לקדם דבר כבורה כת חלף פכיהם פלינה לשכתה דשכת
ולחדדם זה קשם דשיכה חשבר לו' שכשם ריאשון של עתן שכני
לוט דכתיב כתיב על דבר אחר לא קדמו כ' ויש שפשר לומר
דלא קושיא הכא חלא שם שלא נתרחקו גם הכנות גם הוא
ליה לשקדומי לקרחת כשים כדפרישית שהם חו לפי שגם הכנות
הכתידות הן מזרע הזכרים אחר לא קדמו הוא לפי שזכות
כנות לוט הועילו וכוה יתגלע קלוגו של לוט שנתרחק האכאים
והקרבת האכאים יודע שהן לכדן נתכוונו לשם שמים והוא
נתכון לשכירה שכל לשם שכתכתי לקמן כפ"כ סימן כ' חין
כורך לוט :

והנשים נתקרבו לשון נרוך לומר שלא נתרחקו
אלא שנתקרבו שחהן הוסתלה חלכות כית
דוד כרות המוליכים וכעזה המוליכות :

יג מתחלק

רבי יוחן רשן נר"ייא ורבי שמואל בר נחמן
ר"חוי"ן אמרי משום רבי אלי"ר עיני
אין אנו יודעים אם לוט נתאוה לבנותיו אם בנותיו נתאוו
לו מן מה כתיב להאות יקקש נפרד הוי לוט נתאוה לבנותיו
ובנותיו לא נתאוו לו · רבי תנחומא בר חייא משום רבי
הושע א תורכנא אין כל שבת ושבת שאין קורין בו פרשתו
של לוט מאי מעשי בכל תושיר יתגלע · אמר רבי אחא
ר"התגלע אין כתיב כאן אלא יתגלע ר"האנשים נתרחקו ·
והנשים נתקרבו :

יג הת"ר

מ"ת הפסוקי' יג מתחלת עיבורו כו' לקמני מכנת פסח הכתוב
קורבנו לפרש קבורתו לשון שיבור וכי'
כדיו כגון שהם כבדים לסילון וכחוכו ואכל כדיו בכור מות וקברו
חלת כדיו עם בן הרחמן הף על פי שהחתה בחלת בן בי בן
גרחם מחם שכתב כיפעיים
ירמיס מת ושברתו לה כן כדיו וכמה
שכתב הר"ק כשורטו ופירושו
כאמרכ כה לפרש שהחדם כי לה בן
פנין בגיו בעכין שיבורו ולה
בן עשו הוה בכל שיעור לחה
שכתב לה כן כדיו רוכם לומר
בגיו לה עשו בן וקיימו דכיפעיים
כי"ו לה נוכר רק לה בן כדיו
רות ג' שכתב קברה חבו שלה הוכיר ר'
הוגא רק לה בן כדיו עשו
והשחיט לה בן השני דה"ל
כחלו חיגו שחיטו הלה בכל
ומותר נם רבי שיחון לה
הוכיר חלה ושברתו לה בן
כדיו שהוא יפעיים לבד
ואחר לה בן עשו לומר
שחה שכחוב שוד לה בן עשו
הוא כי לה בן כדיו נם
דוכה לומר לה האכיר רק כדיו לה בן עשו והשחיט ולה בן קחה
לומר שהרי הוא כחלו חיגו ואפשר שלבן כחלת כחגרה לה נחר
כל הפסוק רק ושברתו ולה בן כדיו וז יו ושברתי שיעות שוכר בחן
שחינגה רק ביפעיים ואין לומר דאכרכים שחרי ריבוי שביון
לרחות נם ביפעיים דאין דרך לעכרב שהקרלות נם בלשון רבי
שיחון האמר בפל ס"ם וה"ג שברתו ולה בן כדיו שהוא חלת
הפסוק לומר שהאמר כי הקודם כדבריכנה ושהה שהבלני דלה'
הוגא כי דקרא שחלת שיבורו של חולב היה לשם זנות שה שאין
בן בגין כדיו רות כחולכיה לה כוכה רק לש"ם ולה"ר שיחון פירושו
שיבורו שחלת שיבורו היה לש"ם שה שאין בן בגין בגיו שהו בעות
חולב בשהים ולה"ר לוי פירושו דאחת לשהוקי חלת שיבורו לשבין
בגיו ולה שכרים רבי לוי לוי זה בד רק לש נאחר שחלת שיבורו
לזנות היה כדיו הגוכר בתן הדומות לשם והם בעות שש ושם
היה לם ס היה כדיו הגוכר בתן הדומה לשם והיה רות וכי לה
בן בדיו כחחיכה וכי לה בן היו בגיו ושה שים לדקדק בזה שחלת
שחי נקרא שהא לשרשה דיגן דשיחי בך בלשונות בדרכיו שחיך
ויוך כחחי קח שחלני דחר שכרים היה לזנות ושר לשם שהים
כולי ' ולכיכה לשיחר דחר לחר חדה ושר לחר חדה ולה בלשני דר'
הוגא לירמי בבעות לוט שהחיגו לשם שהים ורבי שיחון לירמי
בלוט שבחכוין לשבידם כדלעיל ושם"ד נזיר דחה שיך לו לה היה
לשם שהים חלת זנות דשהיטה דלוט לה נחכון כלל ושם
נחכוין לפי שבקוחה ידע בדלעיל לזנות נחכוין כי היה כבר ידע
שהחלכים שהה נגור על סדום וכעוחים ולה בכל השולם ושפילו
טובר שבשר שחלגו ולחה לו לחיות ושע שבכוחיו ' וכפרק
חרבע הגזיר לחדו שבינן דכל קרא דיוסה לוט חת עיניו לשון שרוה
חין לו לחר דלשם שהים נחכוין וק' לי שיך נזיר לזה לשיך שבר וה
דשכילו לשחין דלחר בן בה זנות' שבחו שחחר שהגזר חנוכה לשם
בה"ם רבינו שם בחה לו לשבות בך ולפי' שיחה דכלוט חירוי שיבוא
שבי שיחר דשוכב שחלת שיבורו לשם זנות שה נחכוין
לשבידה רק בנשידה לחר שהרגים שבכרים בשהיגו כי
שבכרים שלי דשוה שוה בדלשיחה בגזר ' גם ליבעה דר' לוי
שם שחלת שיבורו וכו' שחשם דשהשק ליה חלחה ושל לה פלינו
רק בחשחשה דקרא דשרייהו שיבעהו ושפוקה דרבי לוי נחר
ליחים חלה בשרוחה דקרא לה ס"ל לה שם לחר הכחוב שחחלת
שיבורו וכו' ' גם הרא"ם ז"ל כחב דכלוי ' ושוה בן
לחר וכין לחר שה ענין הזכרם זו שם בחשה חוחה לנבי חוכרת
חשלחו ובחוכו ושוה לשה כל מ' שם שבם השקרה
וקברו בלוכן לחד שלחר שרעת כלם לקבר חלת בדיו עם ולה
כן בדבי ושוה ' לשה לשם להחריך לחר לה היה לשם זנות חלה
כו ולחר לה היה לשם שהים ולחר לשם שהים כו לה ס"ל חלה שחחלת שיבורו
היה לשם שהים ולחר לשם זנות ולה לשחות בשלילה כחלו היה
נדלה לכחורה הדבר הזה דחחה לחשוחי וכשלחה לרבי שיחון
ניחה שחבני שהשחקרת בר' שהים לשם שהים שלחרש ולחים
בן בחרן נם שהם שכחב לשחוח יבקש כו' בדלעיל לכ"ח

מלה היה בן לשל לרבי הוגא שה נריך לשחר לה היה לשם זנות
דשחי שיחי הרי השקרלות חודות שהיה לשם שהים ושה לרבי
סיחון קרא דשהים בין בחרן ולשחוח יבקש כו' בשבחת שהים
לשם שהים שחי עביד לה ושוה לשה שבשו קרא בירמיה שלה
כיפעיים שקדם הרבם '
ושם לשחר דשבוש דלשחר לשל
לוט נחחוש לכבחיו ובבחיו
לה נחחוש מייחי שחי שלי
קרא דסביחה ליה כשרים
רבי הוגא ושבי שיבעהה דבניהן
בחכוחו לשם שהים ' יש
בחי שחחכיהן דקרא דיהן קלי
דשחפיהן חיהים שבחחוש
שכיהן לבן לה בן בלשל
להבי חייחי שהי קרא דשבחר
חשיבים בחי שהן בחבוו לנבח
לדשבת ' ושם בן בן נחחוו לו
שבחכוחו לשם שהים ובלא
חחכיהן היגו שהיבם נשלי
לבן '
חחבם בשבן
בלוגה חיבו יחבן דרבי הוגא שבר
דשבינן דקרא שהי לקבשרן שם
חחבחים שלה כרן ניחה שבי
לשוקוחי השקשר בכנים הגשבים שהף על פי שחחלת שבורן
לשם שהים לה בן בניהם שהריהם שה לשם בושה ובדי בוחן כי
חחה חשם יבה הוה ולה יכלו לשחבלם כשוחרם שבחשבו לשבש
שולידיהם וכו"ש בשפרי נבי דיחר ' חשיבי הה הלך חלל בני
שחבן ושוחב שחר לשם שהקלים שהם חת התורם שחרו לו שה
בחיב בה ס"ל לה חבחף שחרו לו שלחה על בדוה שלהם היה שר
ושהרין ' בנות לוט שהיבן בו שבחוחו ובשוחו הוה שיהם
חזדש לוט שהי שהרם ושביבוהן היה לש"ם ובקבחרן הבניה בישן
בשם שחחר שהם השחיגו יחשם ורבי סיחון שבר דשדרם בשבוין
הוה בי שרם יחשם הוה בחרבה וכן ושוה דבחיבות שיבורו הר
בין חלך שחר וחלך שהם שבל לש"ד לשם שהים לה הוי חלה חבר
שהם ולפי שחוה יראה בגם לחלבות דוד שהושחלה על ידי רות
שהוחליה שרך לו בי שן לרות בגם בזה שחחר חלה לחוה שבשם
חבוחים בידיה חר הכוחה לבוחה שבחשבו לפרשם השחת ובי
חלה יחבנלו בי הטבע הביהם לוה שחר שהרי לה בן רות שהלים
שחבם בללוחם הם הנבדים שבחשבו לל השרם הרש חלה
קבשר חת שחיון בזה לפי חלה היו שחבחים בחות' ושבר שחילי
בזיון זה לנחות הוה ע"ד ת"ם ז"ל שן בחוה בחחלת חלה בחר
החשפחה ור' לוי שבר לשוקוחי בולי קרא בחדה בחלה
לבוויבהו חבר השרם ושבר הבניה דבולי בבבחיה קוויהי לו בוחב
קשורם נחוחו שהי היה שהוה היות חלבה בינהו חת
יחר בשיני חלהים ושדם בחה לש"ו ת"ם בישים פ"ו בשבן
והוכן בנדך בשה בו' בין הדקים חלה חבלהו בו בהשרשם שם
לבשה ולש"ו ושבן חלבי חרות וזבחה לחדבה בחלבת ע"י בחלבת
הבדים בה"ם בשדם רות לו"ה לבי שהוכן ע"י שחבר בשה ת
חלרות החשבים בחבינו נשון הוחב בחבחים לשחר שהחבלה
ושוחב ולחה שבחחלפו בהוכר בחקר' ר"ר ם' ורבי סיחון בחכין
לה בן קחה סברי בדבי חלבת בדיו קבוים שם לה בן דקים לו
לבל רבי לוי שה שהים לה בן קחה נרחה דבבירה לים בבל
בשהים דלה בן קחה היגו בקוחר שם חלה בדין וחה
פירושו שם חחלתו של חוחב לבם זנות דקשיי שיבורו ולה ק
בי' היגו הנון שהים לזנות וכן כחו בן בנות בלפחה ו
בשחשבו חשבה לנחותו ונחותו הבוכר בי שבורו לחגו חבבין
לנחותו בי"ם בשבן נבוה חשן לבחנות חשם חחלתו לבן
שהים היה פירושו שיבורו לה היה בן בשהים חלה בחנחת
רק לבם שהים וחה שר' הוגא הוכיר לה בן בדיו עבו ובבי סיחון
הוכיר עבדתו ולה בן בדיו בחה בחלת עבו חבשיה לבבי הוה
שחבבה שהם יבחה חבשה הנון וקחחר שבור בי בדיו לה ק
עבו בהנן בחביהם לבן הוכיר לה בן בדיו עבו חבל לי' בחיחן הה
שני דלית לה בן לבן חבשה שבחו לה בי בדיו עבו חבל לי' בחיחן הלבן
עבו דלה קרי הבה חבשה שה בינהו ובחיבו דחבו בחלת עבו בחיחן הה
חלה עבו חבשה זר בחוחו ובחיבו דחבשו בחי קרא חבוש דה
בחיבחים דר' הוגא וחבוש דבלעיני בחי בחירוגה דקרא בם בבי ל
וחה שבחב לה היה לשם זנות כו' בינהו חבוש החחלת חלבי

מיכה לספוקי מיס בנותיו נתמוו לוכו' כדלעיל לכ"ח כי לית היס לסס זכות וכיולקוט נריס כר' • הוסה ורבי סימון כדיו לית עסו בן ל"ג שנס' ומס הייתי סומך על נרסתו הייתי לומר דתרויהו מפרס ולית כן דכך עס עברתו ולית עס כדיו בכעל הטעתיס ומפרס דהכא קאמר ולית כן עניו בכורו בעניו גחוסו לרבי הוסה לית היס לסס זכות כמו שיהס מתך ורעס הרע סוס רק לסס ר"ל ולר' סימון פי' לית כן לית היס לסס כמו שירת' מגחוסתם רק לסס זכות ומחיתת ולכן בתחילו כשלילה תלת סתין לסתוך על הילקוט דמשמע ומחי בכמה דוכתי ומחדרס רוח בה זה המאמר בעניו רע סה"ל לסולמו • ולמה מיקשה למתן לסמר לסס זכות מטעמא ומיס לית כתרין ס"ם לומר דתוהנה היס מנקוות ולא"ם לתחוה יקשה ס"ג לומר דחדוסה מסמעינן לסכילו הוה סיה שכור ושד"ס לית יש מידי קס מסתע לן סנס לית נתכוון לתחוה כי בקומה הוה נתכוון לתחוה כי בקומה יש כדלעיל ומס שמנעים נפרחקו ולית הנעים יש לומר מסוס לחנעים דרכם לקדם בלחס וכמי' ולית כיס כדאמר בפ' הערל ומה"ס לעולם יקדים מדם לדבר מנוה כו' לית ק' כדכתיב לעיל נסי' הקודס ומכתי מיכה למירק לר' הוסה לתך שב ואל נב דכתיב לוט נתכוונו לנסס סתיס כיצי קאמר לית היס לסס זכות מכיון דלוט מיבת לבעירה נתכוון כדאמר לעיל מלאתוה יבקש שנתאוה לבנותיו ועוד ל"ד לית כן נדיו שכניו נתכוונו לסס זכות כיון דל"ד שנתכוונו לס"ס מיכה נסיק כי כיון דהא והא מיתת סקנתם נתכוונו לזכות ורות היתה לסס שניס וכשלמה ל"ד לזכות יש לומר דלא קשיך תרוי כי דדור ס' לית יכר כתיב הכל ל"ד לסס שניס ק' וכיותר ק' כיצי קאמר נדיו ועוד לעון ר"ב תרוי כי ס' היו ומפשר דמשום הני קושיי ניידר' הוסה מפי' ר"ס שמעון יש לומר לרחשונה דסק שב נב דכתיבה לכבודה ת"ת כמעשה עיכורו של מיכה לית נתכוון כלל כי שכור היה ולית נקרא פושע מלא כמעשה הנעירה לפי סהרגים בקומה של כניריס מכל כמעשה הכניריס לית נקרא פושע דמתי דהוה הוה כדאמר בפ"ד דנזיר ויתכן שעב"ח לית היה לסס זכות תלת לס"ם לומר כוכת ס"ם הכנוסה ולוט לית כוון כלל • ולמ"ס לית כן כדיו ירמיה שב"ר רומו לית כן כלנניו כי היכא דאתי כתו כח כולל ולית מנדק השלילה בכלל רק בקנת הכלל כדרך השלילה בכלל כאומרך אין כל אדם כותב במכותר בהעניו ולמ"ד תחלת עיכורו לסס כי אין כל בניו שהרי כנות מוקב זכו ולמ"ד תחלת עיכורו לזכות כי אין כן כל כדיו שהרי רות נתכוונה לס"ם :

שנאמר ותרד הנורן ותעשיהו דיק דלא היה צריך לומר ותעש ככל אשר נותה לה חמותה דבכלל זה ירידת הנורן תלת הא ק' אלא ירידה לית היה דק לקיים מנות חמותה לה לתחות זוג ולפי מה שכתב כמרק תלו קשיים כפי' ותרד הנורן ותעש כשפכה דברי חמותה שאמרה ורחצת וסכת כו' וירדת הנורן והיא ירדה תחלה וזוג ותעש ככל אשר נותה חמותה להתקשט בן יפנעו בה האנשים הפוטעים ויחשבוה לזונה נכון הדבר דמכאן רמיה שלא היתה כוונתה לזנות רק לסס סתים :

ד' הבכירה ע"י כי מיתי לה הכא לאתחיי שפי מוהב ופי' בן עמי בן מי שהיה עמי :

עד ידי שכיות כו' לית שתעב הקדוס ברוך הוא שלנון לוט דהא בן תיך היה העוכם ככניו אלא כלומר לכי שיתיה פרוסה כדכתיב נעשוניה וכן אמר בנחר' אין הק כ"ה מקפח שכר שיהא נתה כו' :

על ידי שכיות כו' דהא לית לה בן אלא מבת כתוהנים דתניא לעשוריהו שני תעמון תכיון דשבת

מ"ת הפסוקי ביותר המלות

הגלחם שוה כי לכבי לוט נתתי ירוש' בין שהיה מפני כבוד אברהם או מפני שני פרידות שעתיד להוות מהן כדאמר בפ' שור שנגח ד' וה' ואין לומר מפני זכות כנות מוהב שעדיין לא היה ואין לתלות העוהם בחטא העתיד : **עד** ידי שכיות אף על פי שזכתה לקדם לאחותה כתו שאחר כנתו' לעולם יקדים האח לדבר מנוה שכבר נולה מ' שקדמה בכירה לבעירה וזכתה בה וקדמתה ל' דורות מ"ת בעניו דכתיב בעבשם אלכל יש לעיין כיצי הוי בירוי זרעה מדה כנגד מדה על רוב דכורה :

דכתיב כ' סותם

בן שהיה עמי כלו' שהיה עמי תמיד והוה אהב ומ"ת לא אחרה בכי אב אל ואלכן קבלה אבר :

דכתיב כ' כרחשית י"ו

ואל תתגר בם כל עיקר ולישה למימר דמכיון דכי' כמוהב הנזכר תחלה אל תתגר בם מלחתה אתם כאן ולא כתב אלא ואל תתגר בם דהא בעשו שנזכר תחלה כתיב אל תתגרו בם אתם והי כל גירוי היינו מלחתה אתם הוה ליה לפרושי :

תיוב יד

הולכות לעבו' עבירה דס"ל כר' סימון דלעיל דאמר שהיה לשם זנות :

הולכות לעבור כו' כתחילה דלף על נב דאשכחן רבי' מכי זנוניים כי הסס יש לית יכנס הטבע מפני החוטא מ"מ פקודת אלה שהם כ' מלכיהן הזקן בב' לילות תכופות הוה דבר זר ועוד שנודעו להם יין כדלעיל ולא היה אלא כהשגחה ועוד שורש השבור היינו תוליד כמ"ם הטבעיים • אך קשה אמאי ל"ק הפני רות המוהבים ונעמה העמונית אחלך המשיח יעמוד מהם ושמא דניחה ליה אפי טיעמא מהום דדייק שמא דמוהב מי נמי דשינו הם זכות אברהם הוה שיעמוד נוחל לבניו משם :

בזכות מוהב מי אב דדרים מוהב כתו אלא כלומר זכות מי זכות אב המון ולא יחלוק רי"ם לדרבי היכו דלעיל אחרים אחב לפי שהוה אחים הוה בן ח"ם דכתוהב כתיב אל אתגר בם אלא אחים ועוד מי יודעי כתלוט שזכות אברהם הוה שהושלחם הרי הן אומרי אתהלה ואחים אחיכו זרע אלא זה מעין ח"ם ז"ל אשר שם אמות כתרן אחר על פי פי אקודת הסם יכולין לדבר ח"ה לשוות הסם הנקרא אחים לענין אקריו כח"ם לעיל בכמה דוכתי וה"ם שידרום הן בבן עמי זכות אברהם שהוה אתם עלהן • ואם אחמר אם הן לא כיוכו אלא לעבירה אם היכפת להו שיקדו שעתיד לבם אברהם יש לומר דאחכל אקום ניחה ליה לקיים זרע אי נמי זכותיה דלוט הוה כי לולי זה לא היה לו זרע כי לא אחכלו לו זרע אחר ולפי ח"ם זכות אברהם הוה לאחלך המשיח ניחה טפי :

פרשה נב

ח' ר' אבין פתח כו' אקום דק"ל אם הסם נסע אברהם עכשו אהאקום אשר היה אהלו עד עכשו כח"ם אתחלה ויאחל אברהם ויבוא ויעב כאלוני אחרא גם כשם אלעזר נרחה אלון ק' כאלוני אחרא והוא לוקבו שנחן לו ענה על אחילה כדלעיל ולאחה זה כשם עכשו אלא שבא לאקום אשר לא ידע ואורך להתנכר לאחשבו ואין לומר שברח אברהם אפני הפיכת סדום כי אין כהר עוד פחד שהרי אם ניעול לוט אחבח וכ"ם אברהם כעוה כה' כי ידע נורחם אה"ז אחר אחאי קרא שבשת העתקו אפני לוט וכדאחמר כאחוך בגם אפני ריח רע וכאן קאמר לפי שהר נוטל יכול כי אלוט הסובן בהר כאו אחמרו לעיל ויעב כהר ונוטל אלעון על פני כל אחיו נאל עשה הכלבה הזו כי יכול אלעון נבלה וכתי"ן אוכלפא כהנ"ם הפ"ת הן שיהיה יכול אלעון אתן יכולה רוכם לומר כשעשה

ג אח נפשע מקריית עוי אח ורי לום • שרירי
בן אחיו של אברהם נפשע מקריית עוי •
רשעה באברהם • כפרת ביה • שקריות ביה ושה גרם לך
ומרומים בבריה ארמון • הביא עליו מרעים בבריתי בית
המקדש • מה להלן לא יבא עמנו • אף כאן לא יבא עמוני
ומואבי בקהל ה' עד עולם :

ג דבר אחר ויסע משם אברהם ויטע אל יקח
מצות • לפי שחרב מקום של סדום ועמקו העוברים
והשבים ולא חסר קלורין שלו כלום אשר מה אני מפסיק
צדקה מביתי הלך ונשה לו אהל בנגר • ואויל שפתים ילבם •
זה לוט שהיה אויל בשפתיו שהיה צ"ל לבעליהו דבר שלקה בו
העולם אנו באים לעשות :

אלא

סדום ועל ידי כך לידו מעשה בנותיו והלכו מתון חשוב
המשורין לבוא בקהל • ולדידי מפר שהקדירה הקדרים
מתם גרמה לו שהלו היה בגבולו היה נאה בחברות בבריות לעולם ידור מדם כתקום דבו שבמעי עד"ם
קיים לך בשלח שלחה את כת פרעה • וה"ם רבים את שבלי
ידי התריבה כי מחברים חטוי
ק"ל שע"כ נעבד מחברים
כת"ם שהרב בת מחבלי ולא ה"ת
הוה גרם על ידי התריב' שלח
כהה כרוביו ולדידי מתן נתיך כי
חף על פי שהאריך ליעבד הטלוא
לה היה תרחיק שנתו כ"ב לעלי
שכחר כדרכי סדום כדכיבנא מרחיק
לעיל • אבל ק' דלא נרחה
ביחוק עתון ושוחה עבין לוט
דכתיב"ת כתיב בל דבר לא
קדמו כו' וכו' שלמדך זה גם כן
בתכון רש"י ז"ל בלשונו שכחר
שדעתו ז"ל כי לא גרם חטאם
לוט סיסול הזרע הלא כלומר על ידי מעשה זה הוליד עתון ומואב
סיסו מסורין והולי מעשה זה לא היה סרוך מקום כו'
מתקדרת כזה דת"בל שלו היה מולידם ומן הדעת
מוטים בקדושת שלחם ושכירות בלעם ח"ת שלא היה חולה
כלל מחר שלא היה לו אשה ח"כ מ"ה לא היה לו ברוב כלל עם
ישראל ומהלעגן מחמר בגחר' מסטיל מדבים כיצד ובין ישראל
מחמת שלולי מחעשה זה היה מחחתן ביישראל עם הלעגן קטן
מחמת מחעשה לוט גרם הפרוד וכל שבליו לחר כתן מה לשלם לו
יבא שחת כו' כי מה נאה לך לחזיק הני הלא לומר שכהרחקת הטוב
מבני טומחתם ושיקוצו מהמקדש הקדוש כן הרחקת הטומה הלזו
מבני טומחתם ושיקוצם כהיותם נולדים מעכירים זו מהקבל פ'
המיחם והקדוש ומחוס יש לומר דשל דבר חשר לח קדמו פחם
כ"ו מעד שולם קלי דחי מחום מעשה לוט דור ג' הוה מה בקבל
ס' כחדומי ומנרי מחחר שעכרו עליו ג' דורות כגירות עסק
שהחתן לכל מבני שהרשיעו נתרחקו עד עולם ות"ת לי לומר
מעשה לוט שהם פסולים חלידה ומכון לח היו מתרחקים כלל
מבני שהרשיעו ושין להקשות לי מעשה מעשה לוט ע"ם
פחוזי מחחוננות דכתות לוט לע"ם כתכונו ולזה נתקרב עמהם
כדלעיל פכ"ח וח"ת מריך לומר דשלמת לחחחתן לחחר שנחחנו
מעשים דרכם לחקדושי נעשים לחו דרכם לחקדושי כדשמעת
מהם :

הביא עליו מדינים כלומר שהם מרוחקים מלהחחתן
עם ונעם זו שכת שהדנים והמחלוקות ובע"ם
כחיכה דכתי' כי לחיה עבדת :

כבריחי כ"ה ולח פירש כבריח שנעלים בה מחיחן
כדפרש' כפ"ד דכתיר דשהם לרחין מחחת ל"ה
שהוח כיכל ה' ושוד הוה נורך לחקדח להבית דחיון הלח לבחר שהוח
שהוח כחשר הטחה כדפי' :

מה להלן לח יכול טחח לף על גב דכלח יכחלו לח מחניח
ולהל החקדש לח חכוח נחכרו שהדים הלבוח לב"ם כשהוח
ניחח ליה למיקט הלי קרח דכתיב בכדחיו לח יכול טחח ומה
דמהכ' ח"ם לח"ם בבריח לרחין שהשמוד יהודש שוברים על
שערי כ"ם לבל יכול טחח לבל דבר לי נחי לפידי דבכי מיחר לח
יבול שמחני ומוחבי קלחר נחי לח יכול טחח ויחבון ה"ם עלה לח
יכול הלח יכול :

ג דבר לחר ויסע בו בכר ביחרחי חלי דקלחת לית
כיוסע ומחדרי' שהוח לבי לחרב בו והוח בבו
כחן הלח דדרים לה לקרח דחכם לב בו וט' הדרש חשם
דה"ל חכם שהם ומלי חכם לב וכול חלי יקח חטח כי לן
לקיחת החנות חלויה כחכחה כי רבים חשחי לחרן חקידחי
בקיום החנות ושוד דיעשה חו יקיים חיבשי ליה לח לחן לקיחה
ושוד ח"ט לחיל שפחים ילבם חבלו בי לח הזכיר שכר כחכם לב
שילחר שהם כחיל שפחים ושוד ח"ט לחנות החלת בשפחים כי
חינה קשורה הלח כלב ולבן פירש כחכרחם שקרח חכם לב
לפי שהשכיל חשנחו לת ה' בחו שלחר לקחן פם"ח חכרחם
לח היה לו לב ויחבן לו ה' כ' כלידחיו בו' חי נחי לפי שלח
כי שלח ניחנה חורה לישה ידועה בלבו כדלקחן פם"ד ולחר

עירות בענין זר לכן נזר שהוח חכרחם כדכתיב הכישו על נזר
חובחם נעשה מחקוחו חפני הכוסה ורחשה דה"ג זה לוט שנפל
בשם ות"ם כחן לפי שחרב מקום בו' שטה לחרת היה ויש כחן דלוג
סופר וכן הוה כילקוט זה חכרחם שגרם לו שנשם מחקוחו דכר
לחר לפי שחרב מקום על סדום
כו' ולחלם קשור פסוק זה עם
קדושם לו כחקוחו לפי שטה זו
חכשר חפני שלחר חחטם בנזרוך
בפני בקורח חנר חיך היה עוכו
שחון ולח נודע לו כי חלו
היה לו עון היה חחרשם כחו
פנבות לוט נחודע עד שכרת
חכרחם חפני פרסומו ואומר
לחר כך חכנים בחקו חיש עגין
לחר דכך ל"ח ותקות חגוע
כחכדת כי כעבר הכיחוח
כחים כן יהיה חקות חטא חו
חחקרא נזרם שה כדחו' חסחכת'
ועף על פי שכסחוך לחר פגם
חפני ריח רע אין רע כי ואו
כנרחו שה כדרכת רבי חגין ולפי שהדבר סחום לחר לוחו החדרש
לחר כך בפי' ך ח"ל לפי שכח ד"ח לפי שחרב חקום כו'
חגין דהח קשור לה כפחוך חכם לב יקח חטות ועוד דחפרים כה
קה"ד ויסע חשם חכרם ולח חפריש הכי כבדרש ועוד יעשק
חחקומו סחום שטם לחר לנסיעתו כדפי' ועוד שהפסוק כחשם זה
כין דדרשת הר גוסל ודדרשת חת נפשע דייכי טעחת לנסיעתו חפני
לוט וכרחה דהחי טעחת נחי חידרים לחר נוסל יכול דה"ק לפי שהר
נוסל יכול דהייט סדום וכנוחיה סהיו יושבות על נהר ח' ונהפכו
חלחעלה לחפוך כדלעיל כפ' הקודחת לכן חכרחם כשחק חחקומו
שחפרו עוכרים ושכים חביתו ולכן לח לחר הה"ד ויסע עד שנחר
כ' הטעחים דחדרשי חנו קרח לכל לפי דרשת זו לח חבחתי לו
ענין לכל הפסוקים שכחבו ול"ל שהוח לפחכחת :

כה חני חפסיק נדקה שהיה כיחו פחוח לחורחים כדלעיל
פח"ח :

כה חני חפסיק חעפ"י שהוח לח היה עושה כידים קרי נפשים
חפסיק חלחר שבידו ללכת למקום סיעדה לעשות וחיינו
כיוסה ע"ד גם חתרפה כחלחכתו ח"ה ל"ח :

הה"ד ויסע חשם חכרם כ"ע חם צריך לומר זה דוחלי חחלי
קרח קיימים ויש לומר דדיק חכחיב חשם דחשחע
חפני רוע החקום ולח חשום חם שחליו והייטו חשום היה רע
לחיכה שכח חוי חשום העבר חחורחים :

ג אח נפשע כו' נרחה שחשע"י שפירש ויסע חכרחם שפחקו
חחקומו לשכת שע"ל כיני לפרושי ס"ם חשם חדשום
שני דלכחוב ויסע חכרחם דרחו שנכדל חכרחם חלשחערב כוחש
פחון וחוחלה שע"ל חפני רוע חעלילים' הנעזר ולכבי חייחי שחי קרח
דקחחר לפי פירושו שעל שנפרד לוט חחכרחם וחדרכיו גרם לו
להתרחק ורבו כח"ם : שהיה כן לחיו וחעיב כחיחו ות"ם
כי חנשים לחיים חנכחו ויחשע חכרם כי נשבה לחיו נחי חשעם
זה שהוח ושדרשו לשיל שהיה קלשער פניו דומה לו חיש"ל דלח ס"ל
לחנדה זו :

פשיעה כחכרחי דשקריית עוון חייטו חכרחם כדכתיב הכישו
על נזר חוכחתם כדכחיב רש"י כפ"ד דנזיר :

כפרת כיה קרוח כיה חפנין הפשישה היה הכפירים כו
סמורק עולו חעליו כחלו לח ידעו ומשקר כחוחנחו
כו וכן חחר לקחן כפ"ה כבנדה יהודה כפרת יהודה שקרח יהודה
ושבשר שהכפירים כחחר בכחיבת החוחנה והשקריות בכחיבת
החשבה שלח יחשוך חחוכחו כחלו וכחחנו והשנין כלומר
שבשר כחחוכת חכרחם כח"ם לשיל כפ"חש שיסע לוט חקדם
חקדחוחו של עולם וגם כן הכך חשבעו חחחעבי חכרחם ונחשך
לחשבעי סדום כח"ם :

פשיעה כחכרחם חף על פי שהחקרח בלשון נסחר וחחכר
כחשלי שלחה לחוכחת חוסר שלח להפרד חשלחה'
ח"ת דרך החדרש להזכיר בלשון נוכח כחלו עחו חדבר וכן לקחן
פ"ה כקרת יהודה כו' :

ובה גרם לך כל' שבשבל ורבו נחרחק חקבל"ה' וכשול
זרעו גרחה לו כרידחי חכרחם כח"ג רש"י ז"ל כפ"ד דכנזיר
דשל ידי כחחריבה שפירש חכרחם גרם לו להיות שכן לחכחבי

אלא ילבש מה נרם לו ה' ילבש הביא עליו לבשי לבושין מה להלן לא יבא שמא לבר מבר אף כאן לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ויסע משם אברהם פנה מפני ריח רע שהיו אומרים לוט בן אחי אברהם בא על שתי בנותיו

ד **ארצה** הנגב שבעה שמות נקראו דרום נגב תימן ים יהין חרר ופנים נ"א ופניניס התיכון והבתים ולא מדבר הרים אמר להם אף הוא דרום הוא

ה **אמר** רבי חייא אבא עבר הוירד קמי נגישרא רצפרין שמעית סינוקא יתיבון וקריין ויסע משם אברהם אסרתי גרולים דכרי חכמים שאמרו ר"ו והיה מגחלתן

שמא

לזה תמר דן' שמות נקראו לו לנגב הדרומי כי נגב ה' תהם כלומר שפי' תרגם הנגב דהכתי הוא שתרן שבדרום העולם וטעמם לפי שכתוב הנגב נרתם הנגב הידוע שהוא דרום העולם ולא דמי לתרן הנגב נתתני שעניינו מוכן שתמר כן על נגובה ממ"ם ותת לי נולות מים והזכיר כאן בתחלה דרום שהוא הפסם היותר מעולם:

נגב ירמז שנזכר תחיל הפך נד הצפון נפונה ונכסה כו' כתו דרום שנתמר הולך אל דרום וסובב אל צפון וטעם שם נגב כתב הרמ"בם ז"ל שהוא מלשון נגוב כי נד דרום תם ומרו' החום ייבש וכן כי תרן הנגב נתתני וכן תימן תו' ולצפון תני ולתימן אל תכלאי עורי צפון ובואי תימן הפך מלכד מה שכתוב לצפון נגב תימני וכן ימין תם השתחל ונו' ומסיימין שתחל בעשותו ימין ונקרתו כן לפי שהשכינה בתערב ופניה שכינה למזרח ולכן נקרא מזרח קדם ומערב אחור ודרום ימין וצפון שתחל תו לפי שכשנכרת תדם תת היו פניו למזרח כדכתיב התוספות כפ' לא יחפור ד' גם תדר ירמה שהוא דרומי ממש שנתמר מן תחדד תבוא סופה ותתר בפרק הנזכר זה רוח דרומית וכן תשתע מדכתיב וחדרי תימן ומה שכתוכים תם על נב דים כדרוש הכתובים תערב שכינה ליה דהייטו נתי דדום תלשכתן תמזרח ותתערב תנפון ותים וכשכרת התתרנם תלת כתר בתים ז' לוקנת דתים נם תת"ם כתליהו כשהוריד התטר הנטו דרך תים עב קטנה ככף תים עולה תיסודותין דרך התטר לכוון תרוח תערבית תלת תדרומית תו תזרחית כת"ם כפ' לא יחפור רוח דרומית תעלה רציפים ותגדלת פשכי' ותה שכתובים תדכתיב ולא תתרן שניס וכת"י תתרע דרומית והטעם לפי שכתוב הנה תלת תרחוק יכולו ולא תנפון ותים ולא תתרן שניס נראה שנוכר תרבע רוחות ות"כ יהיה תרחוק רוח תזרח כפי' תרן כעוסיעים דרוש ותה שלת תטר כשפך לפי שתזרח רחוק יותר לתרן ישראל לפי שתיבה כתתכע' ק' ו תתורך תמזרח לתערב אלא יותר קרובה תל התערב כתה שכתוב ר' תכר בנחל ז' ל ותה שלת תטר דים דדום וסיעים יהיה תערב תפסר דשתם יש תוקתיקן ליה בתערב כשתם לשנוים תי נתי תסוס דדרום תיקרי כשתות רכים ניהת לתוקותי נתי סיעים כדידיה תכל תערב לת תכתו שנקרא תלת יס ** ונירשת סניעים לת ידעתיה:

והכתיב ולת תתדכר הרים שפי' רוממות כדתטר לקתן ס"ד פרשה כ"כ. דכיון דכתיב תמונה ותתערב דסייטו תורח ותערב גם תדכר הרים סייטו רוח' העולם ויהו רוח דרומי כי רוח נפוני לת יכר כתן. דסכירת ליה שרוח נפוני פרוץ כתו שתטר כפרקא קתת דשרכות תו לפי שתדכר הרים כנגד תרן ישראל' והרוח הדרומי הוא כנגד תדכר הרים ולת זוכיר הנפוני שהרתו לתכתת התולות והס"ג יתדוק לכד התתכים תוצלים כעולם כתה שתטר הרת"בעז"ל ** תתכם לפי דעת התתרנם תדכר הוא נפוני והרים דרומי ותף על פי שלפי זה תתטר הנזירה תהכתוב לת קשיא שהוא תוכן. שהכוונה לומר כי לת תתונה כו' יתטך תרתת הקרן הנוכר שם ותשכי תף. הוא כו' כי הודה על כתתת כי הרים שם לרוח דרומי וה"ל' תי נתי הכי פריך הרים ככלל דדום תלי שנתיים שורש רוממות ויתכן. שלהיותו תקום הרים כתו שתטר התתרנם תתר טוריא לכן נקרא דרום ותם כן הייטו הרים הייטו דרום ותין לפרש כתתיבת וכי נם זה דרום כי תין פירש רק לשון רוממות כדפירש כם"ד דתה טעם לו תף ועוד דהעיקר תטר דהייטו פירש הרים ** ונקרוב תכלי דנרסינן תלת כתקום תתר להם כי לת נזכר תתר ותקדש להם:

ס עבר הוית ים לדקדק תה נורך ** להודיענו זה רק תה שתפרש כוסטם תשם תכרתם ושתת קמ"ל תעין מ"ש כפרק רבי תקינה תל יתנם תרם טעמו טעם ה' תה כי תין תדרש כלא תדוש שתפי כתה שטעם כתקרתי נתן תל לכר תדוש זה תם שלת תם ד' מתחלה:

אבירתי נדולים דקייתת לן תה טעם נסיעם זו כדלעיל סימן תחד ויתידן שהוא על פירוש תה שתתרו זל לשון שנשיתתן כו' כלומר שסם קטי הפיים

ת"ת כתפרש"י

ויפטוף ימין ונקרתו כן לפי שהשכינה כתערב ופניה שכינה למזרח ולכן נקרא מזרח קדם ומערב אחור ודרום ימין וצפון שתחל תו לפי שכשנכרת תדם תת היו פניו למזרח כדכתיב התוספות כפ' לא יחפור ד' גם תדר ירמה שהוא דרומי ממש שנתמר מן תחדד תבוא סופה ותתר בפרק הנזכר זה רוח דרומית וכן תשתע מדכתיב וחדרי תימן ומה שכתוכים תם על נב דים כדרוש הכתובים תערב שכינה ליה דהייטו נתי דדום תלשכתן תמזרח ותתערב תנפון ותים וכשכרת התתרנם תלת כתר בתים ז' לוקנת דתים נם תת"ם כתליהו כשהוריד התטר הנטו דרך תים עב קטנה ככף תים עולה תיסודותין דרך התטר לכוון תרוח תערבית תלת תדרומית תו תזרחית כת"ם כפ' לא יחפור רוח דרומית תעלה רציפים ותגדלת פשכי' ותה שכתובים תדכתיב ולא תתרן שניס וכת"י תתרע דרומית והטעם לפי שכתוב הנה תלת תרחוק יכולו ולא תנפון ותים ולא תתרן שניס נראה שנוכר תרבע רוחות ות"כ יהיה תרחוק רוח תזרח כפי' תרן כעוסיעים דרוש ותה שלת תטר כשפך לפי שתזרח רחוק יותר לתרן ישראל לפי שתיבה כתתכע' ק' ו תתורך תמזרח לתערב אלא יותר קרובה תל התערב כתה שכתוב ר' תכר בנחל ז' ל ותה שלת תטר דים דדום וסיעים יהיה תערב תפסר דשתם יש תוקתיקן ליה בתערב כשתם לשנוים תי נתי תסוס דדרום תיקרי כשתות רכים ניהת לתוקותי נתי סיעים כדידיה תכל תערב לת תכתו שנקרא תלת יס ** ונירשת סניעים לת ידעתיה:

והכתיב ולת תתדכר הרים שפי' רוממות כדתטר לקתן ס"ד פרשה כ"כ. דכיון דכתיב תמונה ותתערב דסייטו תורח ותערב גם תדכר הרים סייטו רוח' העולם ויהו רוח דרומי כי רוח נפוני לת יכר כתן. דסכירת ליה שרוח נפוני פרוץ כתו שתטר כפרקא קתת דשרכות תו לפי שתדכר הרים כנגד תרן ישראל' והרוח הדרומי הוא כנגד תדכר הרים ולת זוכיר הנפוני שהרתו לתכתת התולות והס"ג יתדוק לכד התתכים תוצלים כעולם כתה שתטר הרת"בעז"ל ** תתכם לפי דעת התתרנם תדכר הוא נפוני והרים דרומי ותף על פי שלפי זה תתטר הנזירה תהכתוב לת קשיא שהוא תוכן. שהכוונה לומר כי לת תתונה כו' יתטך תרתת הקרן הנוכר שם ותשכי תף. הוא כו' כי הודה על כתתת כי הרים שם לרוח דרומי וה"ל' תי נתי הכי פריך הרים ככלל דדום תלי שנתיים שורש רוממות ויתכן. שלהיותו תקום הרים כתו שתטר התתרנם תתר טוריא לכן נקרא דרום ותם כן הייטו הרים הייטו דרום ותין לפרש כתתיבת וכי נם זה דרום כי תין פירש רק לשון רוממות כדפירש כם"ד דתה טעם לו תף ועוד דהעיקר תטר דהייטו פירש הרים ** ונקרוב תכלי דנרסינן תלת כתקום תתר להם כי לת נזכר תתר ותקדש להם:

ס עבר הוית ים לדקדק תה נורך ** להודיענו זה רק תה שתפרש כוסטם תשם תכרתם ושתת קמ"ל תעין מ"ש כפרק רבי תקינה תל יתנם תרם טעמו טעם ה' תה כי תין תדרש כלא תדוש שתפי כתה שטעם כתקרתי נתן תל לכר תדוש זה תם שלת תם ד' מתחלה:

אבירתי נדולים דקייתת לן תה טעם נסיעם זו כדלעיל סימן תחד ויתידן שהוא על פירוש תה שתתרו זל לשון שנשיתתן כו' כלומר שסם קטי הפיים

דבר שלקה כו העולם כדור כתכל ושדום ועמורה דסייטו זכות ותפילו לתתן לתתר כן נח תוסר כתתו נגפי היה וכבר נדרו עניתם תדורות כדפי':

ז שבעה שתות נקרתו לו תפני שתרנם הנגב תשתם תרן שתתם נגב תו על טבעה כתו תרן הנגב נתתני

מעין מ"ם פיזמא מ' פרסאות כל מ"ח סאין טוקס וטוטר כנחס חיטו ת"ח ולוז תברים חביטו סתים ת"ח כדלעיל סימן נ' נטור ללוז ודברו סתמר לו סערד נח מבלי סיו כנחלי תם כוערה ותן תכנה סחסם' ספירים תחנו סיתה פרישתו פרישת סולם סחילו עכשו סהלך לוז להר חשר סם

פרישה עולם לשון פרישה נחתך לשנת תלגו עוד בקנע כי תה סיתם תלגו כתסיטיכו תל התלגים כות בתקרתי בשלחת ויתנו דפרשת פירוש הורש קתתר כי על שנעדר תתברים גרס ליריחון ושנו כדלעיל בסימן כ' ותסנה סני תתנו תברים רשו לו סי בתתר

שמא תבורה שנשיכתן וכו' וכל רבריהם בנחלי אש שמשערה שפירש אבינו אברהם מלוש הירתה פרישתו פרישת עולם :

ו ויגר בנרר · ויאמר אברהם על שרה אשתו היא · ויקח אבימלך גרר ויבא

לשעיל בפרק ח"מ תה ספרדם הזו כו · גריך עיין למה נכתבה מיותרת זו בתר תרנה הנגב ולה מתחלה כיון לתויסיף תברים לקי ושנת לפי שזה רחוק תסמים ותרנה בשלחת סיה שבל נקוט וטוטרים כרת מתנו להכי לה כריך לסו כתרי שכו לשעיל ותן בלגב תסיתים דתח נסנע תרנה בשלחת כדכתיבנא לשעיל בסתם לחטני :

ו בנרר בנרדיקי ק"ק לתה פירשו תקום זה טפי תקרב ושור ושתר תתקומות הנשכר בתכות ותקלקלן סר' ס"ד פירש נרדה לנרדיקי ושתה שתר תתקומות לה נשנים סתם עד זחנם תסנם בכתוב כתורה ושתה כיוצו לתה סיתר קרת"כן ז"ל בפרשת תולדות יצחק כי נחל גרר סם תקום כך סנו ותיכו תנבול גרר הוה ולוה לתר שגרר הוה נרדיקי תכתיב לעם סלה סיה בנבולו נחל סיקרת תקומו נחל גרר ותם כן סיה תקום לתר בתברה :

עד כרתה שפי' תל סרה כתו על סרה וכיוצא בו תל הלקוח תרון התלגים בדפרים רש"י ז"ל לתן לתר שתר לשרה שתתר סיתה לתוצו לתם כן לתוצתי לת תיכבי לה וכר סתתקרת תטר תתרי נה וכיוצא ז"ל על סרה על כרתה ולה שלה סניו יכולים לפרש שתר בשלים סניה לתוצו כי תכיו על כשנור כתו על תל שתל ולל כית תרתים כו' ת"ת תכת ע"ב תה בזולתי תלגה תשכתן שנטל תתנה רשון לתר לתרי נה לתוצו לת כתו שתר כתרים לכן ניתה לפרש על כרתה כתלת תל סיה ותכל תקום רש"י ז"ל כתתום לה רנה לפרש תל סרה רק על פיה כשנטו ותכל תקום לתר שהדר סיה על כרתה תתו תנכרתה סניה כתן על כרתה תה שתן כן כתרים לפי שתרים תשם שלה תקתנה פרשם ניד רתה ויוכלו להשתו תשקתן לתם תל שכשו שרתה דשקת תיכה תורכת לה רתה לנוח עד כשנה תלה כל שנשתה ושנתה תתרתים ניסת ותכרים כי נכון לנו עשה תכ לה סר תנשות תשסדלות הטשבי כתר כתחלה ותנו שתר ז"ל כתוחם על כרתה לפי שכבר לוקתה לניח פרשם פליני ק והרמ"ם ז"ל כתב פירש כתוקק לתוחנו ושוב לה יתכן לתר שתת תשתו ותתהבי תי שתם כתרן פלשתים שהדברים שתר סיו תלגן תברים זה כתה סנים ושנד דשתברים נתי כתכתר לנסוק כי תנשו סיה כשתנגע פרשם ושלתה עתו שכבתו ותן לתקומות ניתה תלה תוערך לתר כתן לתרי נה לתוצתי לת תנשי שכבר הוה תנלי כולל ניתם כתו שתר ויכי כתבר תקנו לוצי תלגים כי כל תתקום תשר נבוה שום לתרי לי לתי הוה כי תכל נקום סיה לו לתוור ולזרוש כתו שזרוש כניית תברים לו שכל ניית תברים לתכיולך כתו שתר רת"כ כדי שלה לתר שתנד לת תלכותו כיתוד לתר כי זה תנלי כולל תלגם כל תתקומות ותוצר לנטות תנשי הסלום כי זה שתר ההכן ז"ל סניה תקתלי הוה כניתה תברים יתתנהו תכתוב לתר ויכי כתבר תקנו לוצי וכו' :

על כרתה ותן כל פי שכתוב והיה גם היה לתר לתי הוה על כרתה סודית לדברי תברים כתוב תוסרים · וכיולקוטו רתיתי לשון זה ויטלה תכיולך תלך גרר ויקח לת תרה לשבר שהלכה תדעתה תלה לקתה כנגד כרתה שלה כשוכתה ותם לתת היה לשון זה כתדרש היש לתבר דתדרש דילן נתי לוריקת לת תרה קלי תלה שתלי שנוה הוה דתתי קשה ליה כי תכה ליה סניה כרשונה דקת תצוה לשבר תה שלה הוקשה לנבי פרשה לתי תשוה דתתם כתב ותוקת דתשתע פע"כ והכה שני וכתב ויקח ת"כ לתי תכיו על כרתה תלה ולתי שנוה הוה שהלה על לב לתיה שלתוד לפרש כך וכתב כשבר ודברי רש"י ז"ל דלעיל יוכיחו ;

ז ויבוא אלהים ותומר בחלום הלילה • אמר רבי יוסי °אין הקדוש ברוך הוא נגלה על נביאי אומות העולם אלא בשעה שדרך בני אדם לפרוש זה מזה הה"ד בשעיפים בחזיונות לילה • ואלי דבר יונב ותומר פה בין נביאי ישראל לנביאי מ"ה רבי חנגא בר פפא ורבנן • רבי חנגא בר פפא אמר משל למלך שהיה נותן הוא ואוהבו בטרקלין וילון מוכן ביניהם כל זמן שהיה רוצה לדבר עם אוהבו היה קופל את הוילון ומדבר עמו אבל לנביאי ע"ה אינו מקפל אותו אלא מדבר עמהם מאחרי הוילון • ורבנן אמרי למלך שהיה לו אשה ופילגש כשהוא הולך אצל אשתו הוא הולך בפרהסיא וכשהוא הולך אצל פילגשתו הולך בטטמטיו כך אין הקדוש ברוך הוא נגלה על נ"ה אלא בלילה ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה • ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה • מה בין נביאי ישראל לנביאי אומות ע"ה • רבי חמא בר חנינא ורבי ישעיה דכפר סנרי • רבי חמא אמר אין הקדוש ברוך הוא נגלה על נביאי אומות העולם מבחינה שהם אלא בהצי דיבור • היך מה דאת אמר °ויקר אלהים אל בלעם • אמר רבי ישעיה דכפר סנרי אין הלשון הזה ויקר אלא לשון טומאה היך מה דאת אמר כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה אבל נביאי יש׳ ברבור שלם בלשון חיבה בלשון קדושה כלשון שנאמר מקלסין אתה • שנאמר וקרא זה אל זה ואמר קדוש וגומר • אמר רבי יוסי בן כיבה רחוק ה׳ מרשעים • אלו נביאי אומות העולם ה"ה • ותפלת צדיקים נשמעת אלו נביאי ישראל •

ח ויבא

גם ר' יוחנן מסכים דכור לחוף על נב דתין חסרון רק חות ת' לא קריא מלכוכה דכור כלתי מלם ולפי מתי תפסר לחסר מהכתב רק חות ת' מלא לחסר הכתב לית חסר רק הת"ף ׳

ועוד ג"ם מיכי יליף מהכא לכל נביאי ס"ת מי מכנין מה מיכה ועוד ג"ם מיכי יליף מהכא לכל נביאי ס"ת מי מכנין מה מיכה לשכרך מה לשלם דהוה רשע ושתת עד שסיים עושם מעשם מעשה עם אחזו כדאיתא בפרק קמא דסנהדרין ועוד למה לא נזכר לשון זה בכולהו הרשעות כשאחאב ויהוא מלכים אל כלשם לשון זה בכולהו הרשעות כשאחאב ויהוא מלכים אל כלשם ומשלמת לדברי ר"י ז"ל הכי ז"ל שעל נבותת היום נאחר ניחוח וים לומר דמכוון כלשם עלה על כל נביאי ס"ם ס"ה עם היותו רשע מר שבעת היום ואחרו עליו ביזרעאל לא קם מכל ס"ה ס"ם קם כו' וזה היה לטובתן של ישראל כדלעיל אלו היו בשאר הנביאים דכור שלם אל לשון קדש מכל מכן שהיה נתן' בשלשם להיות בכולהו בשוכת ישראל יותר מבודדת ולכבי נרמז זה בכולהו על יום לומר שתף על פי שנתעלה לפניו היום לא יהא מכלל חני דכור אל לשון טומאה והא דליף לילה מתלתת היינו לרותת דמלאת המלשם לאחריה הוא שני והיינו דנקט לכלשם פרישה מסום דבעי למנקט לתחילת דעליה קיימינן בסיפא וכן פ"ק דבעי למנקט ללכן לקמיה עליה בסיפא מכל כס"ג נקט לכלשם בסיפא שהוא עיקר לקמיה והדר להבית העיקר בסיפא ׳ ועוד קשה דרבי חיים והדר להבית העיקר בסיפא ׳ ועוד קשה דרבי ישמעאל מן הקורט ברוך הוא נגלה כו' הל"ל כלשון רבי חמא בין דתמר הם בין נביאי ישראל כו' קמי ולימא למימר דלא פליג אדרבי חמא אלא הכי קאמר דתקרא ליכא רמיז לקרא בלשון טומאה מפשטי דכתיב דתטבח ליכא רמיז אלא מכלן הסום דוקא ז"ל לפי שהיו דרך כבוד לומר סה נגלה בלשון טומאה לא קריא הכי ׳

רעך ז"ל כת"ם מכל נביאי ישראל בלשון אלם דלר יעשכר נם נביאי אומות העולם מחביאי הסם ליכא לשון חסר רק טמא והכי קדוש וטהור וליכא למימר דלדידהו נמי ס"ל דאומות העולם בהני דכור כדפי' נם לא נראה לומר דאלם לשון אלמות והשיכות הכך טמא ושוא קשה לתמי ר' חמא נמי לית ליה קאמר מכל נביאי ישראל כתם שאמר רבי יעשכר וכראה הלא נראין הלא כתרגומין נם ג"כ מכל נביאי ישראל בלשון אלם רבי יעשכר הוא דקאמר לה והפוכרים לפי אמתלא דרבי יעשכר מכל נביאי ישראל בלשון קדושה כו' חשבו לכל הדברים יחא תפיו ונרפום יחד מ"ם מהי קאמר לשון הכם בלשון קדושה בלשון מלאכי הפרת משתמעין בו כי לית ליה רק לשון קדושה הכך לשון טומאה לאומות העולם מ"ם מכל לשון חכם ולשון של מלאכי הפרת הם עניני מלא אלם זכר לאומות העולם לשון אכאם ולשון הדיוט ולימא למימר לכל נביאי ישראל כו' דקאמר להו סיומא דרבי יעשכר הוא הלא מסקנא דכעל המלרם דפסיק בכללו וכלפי מה שאמר רבי חנינא חבי דכור קאמר בלשון אלם וכלפי מה שכתב לעיל מעל לשומה כו' קאמר לשון חכם וכלפי מה שאמר רבי יהודה לשון טומאה קאמר לשון קדושה הלא קאמר מעל לשומה כו' משום ליצנא הלא משום זמן ׳ ועוד קשה מיכי יליף מוקרא זה מלה כל מה דליכא מפשט רק סמוך לשון מלאכי הפרת ועוד מה מוסף בלשון מלאכי הפרת על לשון קדושה ולקמן בס"ג לא הזכיר לשון חכם רק קדושה וטהרה ולשון ברור ומלאכי הפרת ופתם נמי קאמר דהיינו קדושה היינו טהרה היינו לשון מלאכי הפרת ואי לשון ברור היינו כנגד לשון אחת כתו שכתב בפרק קמא דסנהדרין לעולם יסבר אדם לשון נקיה והזכיותו מודעת שפתי ברור מלו יקשה נמי דהיינו קדושה וטהרה ואי לשון ברור כנגד חני דכור כלומר סיפרם דכתר יקשה דהיינו דרבי חמא ורש לומר דלשון חכם הוא הקריאה מגד עמהם כי לא תפוחתו הנבואה פתע פתאום שיכתל וזה ענין חביבות ועוד מקריאת ה' לאדם כאחד ענין חכם על דרך ידעתיך בשם ומה מקשה רש"י ז"ל דומה שנת קריאה זו משאר הקריאות שכתורה קראן לו לקרוא לך שתינן לשון חכם דשאני הכא דהני בקריאת הנבואה כאחד כדפירש, ואשום דלרבי חמא ויקר הוא משתמש נם כן במקום ויקרא מהטעם הנ"ל אתכם לרבי יהודה לא יאתם לשון קריאה דהיינו דהוא לשון קרי לילה הרי הכתוב מעיד שכן לו בנבואה ומ"מ על מקראו כאחד לכך לומר דלפי ז' ילפי' דכנביאי ישראל דתיכה קריאה טפי מ"שה הרי הכא לדידהו ומשתא מ"ם דקאמר אין הלשון הזה אלא לשון טומאה דאתיא לאפוקי מלשון קריאה ולדידי ניחא דל"ק מה שכתב הר' חס ז"ל על מה שכתב רש"י ז"ל בפ' ויקרא קריאה לשון חכם כו' דכתיב בלשון תורת כהנים קריאת משה אשם לשון חכם ושייס בלשון ויקרא כי מה שכתוב בתורת כהנים משה אשם לשון חכם לשון אחר הכי פירושו כאשם משה מיכא תרתי מכל כאשם לאחר

מיכא חכם מיהת כיון דקרייה בשמים ׳ וכיון כאשם שכתוב לקמן פ' כו סימן ט' :

וכמיש לשון אסת"ם מאחמ"ז כו הייט לרחיים דקרילה מאחמ"ז לשון קדוש מרחשכתן דהלמכי הפרת הקדושים מאחמ"ז כו ׳ ולקמן לית ליה להזכיר לשון חכם אלמיו סופר ללשון טומאה הנזכר כאומות העולם והזכיר קדושה וטהרה וכרור הפך לשון טומאה לפי שלשון טומאה יוכן כל כיוס שם ענין טומאה מתם והם הדברים המטמאים בתנע וכיוצא אתם הדבר דדברים המגולים כערוות או ענין עקון וטנוף כי נם זה יקרה טומאה בהעברה כמו ושתמאתם את נפוי בסילי בסכך כו' לא תאמר לו כי כל דבר מרוחק יתואר בטומאת ולפי שכלשון קרי נתכלו שלשתם כי הקרי מהעניינים המטמאתי מתם ומהעניני המגולים והמטונפי ל"ת שבכניאי ישראל הנבואה נקיה מכ"ז בנגד הת' אמר לשון קדושה כלומר שאין כה ענין של ניבול ודופי עד"ם כל מקום שאתה מוצא נדרשרוה את מוצא קדושה ומסכים לזה כתב הרב טבע"ר קריאת לשונכו לשון הקדש כת"ב פ"ח שהוא לכלתי מהנת כה לשון מיוחד לכל דבר שבעדוה וכנגד הטומאה מתם אמר לשון טהרה וכנגד הטבוף אמר לשון ברור דהיינו ל' נקיה כדכתיב' כל זה רציתי לכתוב כזה לפי הנראה מהפשט חבלי פנות אל דבר חכמה וסתרי הנבואה אחכם כל חכם לב יוסף בנית ידו בפירש מגדה זו בעתקה של נבואה בתוכן יתיישבו רבים מהסמקות הנזכר בתוכן יותר נאות וזה כי הרב כת"ב פ"ב אמר שהדעת הפילוסופי והתורני שהנבואה שלמות ה' בטבע האדם ולא יניע לאדם אלא אחר לימוד יוכיח מה שבכח האיך לפועל אם לא יתבשלו מוצני מו שבה מהון ולבן ה"א מיתבעת שכל ולא יכי האדם מלין בלתי נביא ויבשים נביא עוד כתב כת' הנזכר ל"ם לו כתב שלחתת הנבואה שפע שופע מהם"י בתחנעות השכל הפועל על הכח הדברי תלה ותל"כ יפעל על הכח המדמה ואחר כי כמו שפעולת כבח המדמה זכירת המושים והרכבות והחקוי אשר בטבעו ועיקר פעולתו בכח החושים ובביטולם תפעולותיהם ותו יפעל עליו קצת שפע כפי ההכנה והוא שכח החלומות הנודקים זה בעצמו שכח הנבואה בחלום או בחזיון שיניע לכח המדמה מלאות הפועל עד שיהיה הדבר בתלו הוא מחון וכתלו כח לו על דרך ההרגשה וכלל דבריו שם תלוי נב' שניהם הם' שלחות הכח הדברי כלחות עד שיתבכם וינח הן הכח אל הפועל ויהיה לו שכל תנועי על שלחותו והכ' שלחות הכח המדמה כיוצרה הם בתוך לבוב שכיוצים ולטוב שכשיורים ולובה שכלישות ותוכן שכתחו ושלא יתנשאו תוכנים מזניים תפכי אחר אחר וכ' שלחות האחות כבפול החשבה כלל התענונים הנפעים ובפרט חוש המישוש ושפרת שהנשוקה מהברות והנגוח כי שם כוה כשפעל על כהו האדוה הן השכל לח יניע אלא עניני אלהיים נפלאים ולכי יתרון ב' הכניינים יהיה יתרון מדרגות הנביאים זה על זה ואחר שכל ב' אלו אמרו ז"ל אין הנבואה שורה אלא על חכם נבור ופשיר אחם לשלחות הכח הדברי ונבור לשלחות היצירה ועשיר בהשפעות על דרך מיהו עשיר שאתה בחלקו יעוד כתב הרב כת"ב פ"ח שהם' הנ' שהשפע השכלי כשיהיה שופע על החלק הדברי לבד זה כת החכמים בעלי העיון וכשיהיה השפע על האדמה לבד זאת הבת הם הנקראי המדיונות מביאי הניחוסים והקוסמים והמנחשים ובעלי האלמות הנודקות וכן הנופים בליאות בחכולות קורות וזאת הבת יתחדשו להם דמיונות נפלאות וחלומות ושרופים בשת היקיצה בדמות מרחה הנבואה על מיחשבו בעצמם שהם נביאים והם יהיה השפע על כ' הכחות יחד רואה לומר הדברי והמדמה על תכלית שלמותה כיצירה וזו כת הנביאים :

והנה על פי הדברים האלו יתיה אתי אמר מיכה מכיהלך ולבן ובלעם עולים לחדרנות הנבואה לחסרונם בשלמות הכח הדברי בלחוד ושלמות המדות כי בלעם הוא הגדול שבהם ואמרו עליו חכמים ז"ל תכלית הנבות עד שהיה נזקק לאתונו ואיך יהיה רחוי היה בזה לחדרנת הנבואה והם הענין שהבריחו לרב ז"ל לומר עליהם שלא היה עניבם חדרנה מחדרנות הנבואה כמו שזכרנו לעיל ואל זה נחשך בפל דרך אחותה בת ס' ו' ובעל העקידה בשער נ' שבאתו שלשם לא היה נביא אלא קוסם ואם נקרא נביא הוא על הודעת הדברים קודם בואם מנורת ניב שפתים :

ואם נקבל עליבו דעתם זה נכון היה לומר שכל זה אחר שלא היתה נבואתם אלא בלילה לפי שאין עניבם רק הקסם אשר הוא תחוק בכח המדמה ולפי שעקר פעולתו בכח החושים

כנגדו אחר שהוא כליה תחיל ובן פירש בפדרסי כפירוש הנזכרות
הלא שהוסיף ואחר שהנביא השלם שבנותיו ובכתו הדברי יחבא
ביקיעה בנוה בלית השנים החלקי בעור חופיו בתנותיהם ואף
על פי שיחזקו לרחו חלק מבזוכת החוטאים והתכחד פנים והכחות
בעניים וכל הכלי סיום מחיתית חם שאחר בשעה שבני חדם
פורשין כו' בלומר שאז נתבטלו החוטאים ומשולמים לפרישות
המחשים והדחיון פוסל חקויין ודרכוחיו ולדרך זה היה נודק
יפה לומדו חני דבור כי השנת הקנים והתכנסיות שיהי
מבאחרת כי ישבו כדבים מהדברים כתו שאחרו זה לשון אחר
ולא כל אחר שוב רחיתי שהבדרשי כתב כך בתנית התנגלות
להדרש"ה ' וכל זה הדרש אפשר לדחות ולפרש כל חלקי
התנדה לחנם לא מרחם בסתר דברתי כי הנר' מהכתובים
והדבריהם ז"ל יחיה החכמים החלו שולים למדרגת הנבואה
ואף סיום רחויים חלים לנוכת הנביאים ואף שחכמינו ז"ל
הסכימו לחה שאחר הרב שלח יתנבא חי שאינו רחוי לנבואה
כאומרם אין הנבואה שורה אלא על חכם גבור ועשיר וכבד כתב
הר"ן ז"ל בדרשותיו כי זה נאחר על החנבא חלא לפי
שעה להכרת השעה אפשר שיתנבא אי שאין בו התנאים הנריכים
ויקיים שה' הפרה שביאתו על כלעגם ואם כן נריך לומר אחר שכ'
דברים אין שחנאים אלו הפיגו מדרגת הנבואה על ידי השפע
שבאה החדמה לנד בדרך כלל ואם אין הסכת הזה לעלות על
ידו רק למדרגת קוסם קסמים או חולם חלום או שהוסבר שפע
בפעל כאחד הדברי לנביא הנבואה ואם אינם רחויים אחד מכל
אלה אין ספק שיהיו יחרון בשפע שהוסבר שהם אנד הבאת
החדמה שיכור רב אחד שיקיים בהם אנד הבאת הדברי שהיתם
כדאים אלו בלל וייבא קרובים למדרגת הקוסמים הנביאי ישראל
ובל זה הדרש יפגאר מה שכחוב אלה נבלים אלה ה' עליהם אלה בלילה
כי לפי שאין השפע החוסבע עליהם רק בכח החדמה ואם
הוסבע גם בדברי הביקר הוא בכח החדמה לזה לא היה רק
בחלום הלילה בכח החושים שאי שיקר משולת הבא אלו בנוכר
והבית רחיה הבסבירים כו' לומר שהגלות הדבר בלילה בחוך
הוא הסבת הבסבירים שהם הרבנות והקרי הבא החדמה שהם
מיוחדים בחוץ זה ולזה הקדים בסבירים אשר יקחו החושים
אחר ירחו בעת שיקיצה ויחקיים בעת השינה בנתב דבר מחקיים
אחר וכדי לבחר שבת הספרים הזה אין נביאי ישראל לנביאי חוטות
העולם הבחיבים שהם אלא וכו לחיות עיקר השפע שהם אנד הבאת
הדברי שהוא השדר שלחותם בנוכר אחר מה אין נביאי ישראל
בו' בלומר מה בינינו אנד שאנחם והשיב רבי חנינא חבבי אלעזר
ירגילו בלחוד הנריך לחוק הבאת הדברי שהוא השיוך בחוכלוסת
הבליזות בי לא יחדלו רק בחבאת הסבע חו דרך חרן שה שאין
בן חכחי ישראל שבל הנחשם לנגר ה' וירשעו וקיום חבחיו
להדבק בו שה שאחר חבל לחלק שהיה בחון הוא ואוחבו בסרקלין
בו' בי שחשבם הוא בפי השבעה וחירושה מחנו יחברך והשבל
הוא הנקבף והחרוחק בחו שאחר הרב בחלק אחד פרק ב"ד ולבן
אחר שהיה נחון בו בי הוא יחברך בחנת לבל השקיעו כדפירש
לעיל ולבן נביאי ישראל שהשחבחו בחוסבליהם יובו לחוות בנועם
ה' בחרשה השבל והוא שיניע לבח החדמה חשלות הפועל על
סירשה הדבר בלילו הוא חחוק על דרך הרעשה בנוכר שחנם נביאי
לוחות העולם ה"ם שלח השליחו בשם הדברי לח יובו לרחות
הדבר בחדשה היקיצה רק בלילה בחנבורת הבא החדמה שלח
ירחה להם הענין בלבך חורגש רק בחדבר חחברי הילון ורבק
הביאו שהסבה גם בן הסרוכם חבליות החדות שהוא פרישת
התלות ולפי שהנבואה שפע הוסבע חלחו יחברך על השדש
חבוכה בשם דוות לים ושחחו הוא יפעים על זה בנודע ולזה אחר
שבביאי ישראל הקדושים בדרביהם דחיים לשבח הקדושה
והבטוחה שחין פניהם עם בשלה רק בכי החזרה והחנות לא
בענין מוחר ואסור ובור ישראל הנשבחים מחברות
חחבבים על השבל אשר בזה ירחו לשלוח שחוה הנד יפגאר
בהם בחו שאחר בשל דרך חחוכם בחאחר שפר ב' לזה יקיימהו
חלין יחברך בחשה החריסחת חחדחה חל בשלה החשפיע
עליה חחשם נביאי לחות העולם מבריאי השם הנחשבים חל
החברות ובפרט חוא החיוחם רחוקים חאר מחדרגת השבל
הנבדל הסופע בהם ולבן יחחה הספע בהם בבח חל פלפנו
הזוכה והפרוחה לנרך הספה עם היות חדרגתו בלתי מחייחם
חליה בלל וזה נאה לפירוש זה שה שפחה לפי נרסחנו לקרוח
קפלנם שפחה בי יחחו חל בח החדמה שהוא שחרי חן לבביח

בחשך חל החומריות בי הבח החומרי שבד חל שבבלעל דרך
חשבון וכוכר עבדו בו' בי חביח הסוריים יגח לחלוך בו עם
שיחשן ברחוו בחשל זה חל היות נבואת ישראל לחשות עידות
לחייסיד החכוחים בי חבלית הנבואה לחייסיד הבניין בחו שאחר הרב בח"ב פרשה ל"ו וזה בשוב חשפה
שהוא לנרות ולרבות אחנם נבואת אחרות השלם מ"ם אלה
שבלעם על ידי חזכה לנבואה בקע לאחר שאחר בחבואת
בנביאי ישראל שהיו חשבים לנדק חפילו את אחרות שלחה שלח
ולפי שהיותר חפרסם בנגדת הוא בלעם החחיל בו '
שחלו חה בין נביאי ישראל בו' בשם הנבואה בי חם לי
בלילה והעיקר בכח החדמה לו שהיים היום והעיקר בכח שהיה
והשיב רבי אחוה שהוא היה החשבע הפרס חבו לומדו בחלו דבר
בחו שאחר בשל דרך לחוכה בחאחר מ"ב שבר ו שרשה לאחר
בלאחרות העולם מבחיבי בשם השבלית הדעיון שחפרסם ושיעלה
בדבור בלם שהיה השבע השבלית עם שלפי דרכו השבע דעיון
לנאחרי ולפי דרכנו השבע בה גם בן קנות השבע שבלית ודביבור
הוסיף עוד שחפילו החושב יהיה משורבב בחאחר וחשלים והיחוד
רבות וחבו לומדו לשון שוחלה ובשל דרך לחוכה פרוש לשון שלילי
חקרי לשון שיבדק על החאחר ושל החחיון אחר הוא בח בשני חחברי
בי בן דרכו חשל נביאי ישראל לשון חבה בו' אי שם שלים
בשלם השלחיות הנזכר לעיל על שלחות היבאר אחר לשון חבה
בי זה חמה שחנבו' בשבע היבאר על דרך חביב חבה לשון חבה
בשלם ושל שלחות שחדות אחר לשון קדושה שהוא חבה שבחוי
חבחלחות ושל שלימות הבח הדברי אחר לשון שלילי בשם
חבחשים בו בי בחלק זה יחמה לבשלים הנבדלים וישבל בם '
חחבם לפי נרסת ס"ג דגרים לשון שהרה ולשון בידור חוקם
לשון חבה יש לומר שזכו שנחו שלחות הבח החדמה ביבאר שם
נחשך לשון החוג וחבות הליחה בחו שאחר הרב שם ושלא
אחר לשון שהרה לשון ברור אר אחר החאחר על שלחות הבח
הדברי ביבאר והחאחר על הבח החדמה בינם שבח הדברי נרך
בריך היותו שלם ביבאר חלבד הליחוד בחו שהיה חדברי הרב
בפרשה ל"ז ' וחבחיי החחת חומרים בי בחו שם
לחשלה החבם קדושה בחו יש בח שחשלה וסברת דשחלה
חחבר בהוה היחה נבחות שלבם ולזה היה בוכל לחחיבו להשרך
שליו בח השחשלה ולזה אחר בחן שלשון קרי שלשון שחשלה וחבחי
לה יחדשי בשפחרות חחבי ' ולפי שהנביחים חחלשים
בבח משלוחיהם הנסיות בחו שבחוב שאחר בחשאר ח"ב פרשה
ל"ו בי בחו שנגדלה נבואת חשה דבריהו שליו השלום מבואת
חזלחו בן השבין בהבלחותיו וחפלחות זולחו לזה אחר דברי יחזקי
ביבא שבוא יחחלבו נביאי ישראל חבניאי חוטות העולם מבחיבי
השם חלוף רב בי נביאי ישראל לחחבחה לוחם יחדבו שחת
חוטות בריבם וזהו וחפלת נדיקים יעשה לה עשה בן לשאל
חבניאי לוחות העולם מבחיבי השם בי רחוק ה' חפלחם לחם
לפי חה שאחר בם"ג בלחם שבח חדרך רחוקה בו חשבן
מבואר על פי חה שאחרנו חשלוחת ישראל בחוות ובדבת
על היחים חשחדלים בהבנה חחיד בחו שאחר הרב בח בן
יבחוו בבל שבה חה שאין בן לוחות העולם מבחיבי השם שלוחי
בלעי חוכנים לה יבחוו חלה על החעט גם יחבן שרחו חה שבשב
הרב בחלק הנזכר פרשה ל"ב שהדבת חחודי שאחר הרב שלשי
לנבואה וחבן שבחו חלים בלעי חחבבת חה ברבן חלה שלה
בדבת הפילוסופי שהוא בי לה יחבן שיהיה חיה רוחי לנבואה
וחבן שבחו לה בלעי חחבבת בחו שאי לחפשר שיון בים בוחי
החוג בחאין טוב חלה חליד חן שהחוון הזה דם טוב והבחת הבבן
חבחרך בן נריה וזה חחר בי בבב חי לוחות העולם מבחיבי השם
בחחר רחוק ה' חרשעים בחוך שבחם רחוקה הבבואה חהם לחהם
בבביאי ישראל לה חחר בחחר זה בי קריב ה' לבם שה בים החבן
שהבואה הבריחים להם חלה וחפלת נדיקים ישחה שם בל
הבבחם בדי שוב חפלה לחל לדוות השם שבביאי ישראל בבואה
ולפ"ז הביבו טעם לחה שפי' החקדש הזה בבביאים דשם בן לל
דל"ק דבר וחבבו וחיבו בללו הבי יש לומר שטעם חדשה לחה
שחין חדוש בדחוק ה' חרשעים הם לה בבביאים הזה שם ד"ה
קדוב הוא ' וחה שיקה' חת"ם ד"ה לקחן ס"ד בי' בישראל שקדש
חבל בלעם קם בח"ם לה"ם בחן היות נבחותו בחביי דבר ובשן
סוחחה יחיאב ע"ח בח שאחרים שם ;
שאין החדשה בבבי בח והוא דילוף לעיל פרשה
ל"ד חדוש יוסף שלח בשחדשה שהוא שלחה

אלא כי היכי דפליגת • תרתי מיותרות דילוף להו מיוד
על היה לי נתי מי מסתם ס"ל דסתמי ספיכות דמים דחתיר טפי
דמתכר בפם לחת כתחכר עולם מלא ותי מהכח הוה מחינה סחכי
הכח מסום כבודו של אברהם • תי נתי הוה דלעיל בסוגע
בחשבה והכה כחומר מוחר
הם דם חומר מוחר חנום הוה
כרב חסדא דס' הגולין ותי מהכח
ס"ל דסתמי הכח דהוי ליה קרוב
למיוד סהיה לו ללמוד ולא למד
בלמוד רבה סתם ותיכו הא
דילף כסמוך מדע כי מות
מחות צריך לומר דפליגת
מהכח :

מכאן סתין התרתם בכבוי
נח תיתה מכ"ל הא
דסכך חת למו על חת סטנע'
קתחר דעדיין לא קרב חלים חלא
על כעתי חם יחטוא כה ותסתח
כרי מוסרה הוא ועומד ולא
מסכנר בחייב על ההחסבה חף
על גב דתחסבה רעה הקדוש ברוך הוא מנרפא לחעשה לעכו"ם
כדחיתה בפ"ק דפסחים בירושלמי דתסם בחחסבא לברע לא
בחחר מוסר ותחת חשמע ליה דסכך חת על חת חעשה קתחר
מדבתיב ויתפלל בעדך ויחיה חלמא דחתי יכול דהוה חייב
מיתה ועוד מתה סהוברך להתגבל מכימלך כלומרו חלא הוה לחתר
לו לחוותי היה דהי לא מחייב ליה חלא על העתיד לא ס"ל דר
הרי לא חטחתי בה וכרי • חלו לפניו ותף על פי חלא קרב חליה
היה חייב על חת סנכור חת הנדיק בסוגע ותין לטשון חם כן
מחי מהדר מכימלך הגוי נם נדיק תהרוג כו' דמכל מקום קשה
בשיטו סיעתם על הסוגע וה"הסיטו סחכתי סהוה סוגע דתם
עליו וחכתו לחטוח בערוה מתם סחו לא היה ניתן לחתילה
ושתה יתחל בתפלת מכרהם מחחר סנכנע הוה וידע כי לא מסר
חת מסנתו עליו ירחם עליו להתפלל עלין • ועודיש לדקדק
דחי הכי נתי דהכך חת על העתיד מסתם ומכל מקום דיוק
מדבתיב ויתפלל לא קרב חלים ויחמר ה' כו' דמשתע דמסום הכי
היה לו מקום להתגבל דחלו קרב חליה לא היה לו תקומה
חם על הסוגע היה ותם תחמר חם כן מתי הגוי נם נדיק
תהרוג כו' ותתי ויתפלל כעבד ותיה כיון דלא עכיב ליה חלא חם
יקרב חלים יש לומר דעל מה סעכר ה' בעבד כל דחם לכית מכימלך
קתחר • סוב רחיתי בפרק הגולין דהכא חלינ מהכך חת
דעני לומר מוחר קרוב לחחיד ותייב מיתה ורב חסדא מהדר ליה
דהתם כידי סתים ודייק לה מדבתיב יחטוח לי ומוסיף חבי
לרבות מבהגוי נם נדיק תהרוג ומסבי התם כדקתי מהדרי
עליה ותתם הסב חתת קתים כי נכיתו הוה חסת נכיתו הוה
דתיהדר ללתו נכיתו לה תיהדר מחר שמואל כר נחתני מחר רבי
יונתן הכא קתחר ליה ותתם הסב חתת קתים מכל מקום
הקתחרת הגוי נם נדיק תהרוג כו נכיתו הוה ומחך למד
מבהגוי שבח לעיר על עסקי מכילה ותתים סומלין חותו •
כלום סומלין חותו חתתך ותת מחותף זו מבתן שבן נח נהרג
סתים לו ללמוד ולא למד ופירש רש"י הגוי נם נדיק תהרוג
והורה לו הקדוש ברוך הוא חלמא חנום הוה דקתי מהדרי ליה
עליים לח הוה לדברין שסתיב לו תסובה שחייב מיתה סתיכו
נדיק נדבר שסוי ליה ללמוד דרך ארץ כדמוכרח ותוין
ומבתן נחתו כ' תסובות הנוכר לעיל לעיתר דחיובים חנום
נעבו דהכרהם מדלייך מחטוח לי ולא תסובה הכ' דהת
מחייבי לחכימלך חף חלא קרב חליה ותין שכרת לומר דקתי
מחייבו חנום דהוי ליה ללמוד ולא למד חלא חם כן נכתל
בעבירה וכדמייתי לה עלה דומר מוחר ויותר קשה הוא דילף
לה בסמוך מדע כי מות מחות דהתם ודלא מוחרה ועומד הוא
ובפרק הנוכר כתבו התוספות דלעיל לפרש התם כדלהדרו
ליה דכתיב ותם תיכך משיב דע כי מות חחות סתתרי סהוציאו
סניה חת חים קתחר ליה הכי ושוב נדרו לומר דלפשר סניה
מומר לו שכך דינו נם לפי סטעם לפי שניה לו ללמוד ולא למד
ותם דקתחר חסת נכיתו הוה דכתיב לחהדורי וכו' תילתא כתיבי
נעשה היה ולא תכניה • ותיתת דכיכת דתתים מומר
לו שכך דינו נם לפי תה סטעם לכן נראה דתתן דילוף תהנך
חת טעמים תדפתח כמיתה ול"ק הסב חתת קתים בריש מסתע

דקתחר ליה סעומד היה למיתה חלו נגע כה חפילו לפי תה סטעם
ות"ד לה מדע כי מות חחות הוה מרבויית דמות חחו דריכה לו
מיתה נם לפי תה סטעם • ותם תחמר חם כן מה נריך לומר
ליה כי נביא הוה שפי' ממך למד כו' כדחתר בנחרת כיון דכל נבי
מין נריך שתראה הה ל"ק דורחי
לה מחייב חנום דהוי ליה ללמוד
חלא מידי דעלי בלמוד תכל חם
הטעוחו פסיטת דחנום הוה
ילילך חי לחו חנום דהוה
חקדים למסחל על סרה הוה
מיסטר :

בעלה כתעטר כה דך
דרסה לחסת חיל
פטרת כעלה לחתחרה ומסום
דדרסינן לה לעיל בסרה כפת'
מייתי לה הכא חנום דק"ל לח ל'
לחימר כעולת כעל דהום סני
דליתת והיה כעולה דהתתי
טעתת'דרים כנחרת בעלייתו על
כעל ודרסות תחרות דלפום תתי
דקתחר בעלה כתעטר כה דרסי ליה כתלו כתיב כעלקבל וטסם
מחמר זה נבי תכימלך יתכן להפליג בחטוחו דחפילו לה היתה חנת
תים לה יהות לו להזדווג לה למעלת' :

אמר חם כך דנת כו' חנום דק"ל מתי נוי דחשתע לומה
סלא נקר' ביחיד נוי כחקרת ולא מכיחם' ליה על
לומתו כדקתחר כי סכחת עלי ועל חתלכתי חטחה נדולה דהתם
חנום דקתחר ליה כי חות חתת חתה וכל חסר לך חכל הכח
חכתי ל"ק ליה רק הנך חת לכן פי' לומו על דור החכול ופלנה וס"ק
הגוי חף חם הוה נדיק תהרנו סתם דנת לדורות ההם כתוכי
נדיקי היו חכל רבי כרביה לה מת'ים על דור החכול רק על עכתו
דקרי לנפשיה נוי כדרך הנתרת לקרות סכברי נוי חו סתתר נוי
עליו וכל חתלכתו וכי קתחר חם נוי זה תהרוג סנה נם נדיק
תהרוג כי תה ניכי לנדיק נחור חתחר סכחנום לכבי עשיתי וחם
תתחר לדעת הת' תה נרוך להזכיר דור החכול תיק' ליה חדידים
יש לומר חנום דחיכו סוף לה היה חת דל"ק חלא סהיה חייב
מיתה חלו נגע כה חפילו לפי טעוחו כדפי' לעיל לחכי לה חתתם
חלא חדור החכול סנהדר חתם סתם נדון כחייב חיכת לחתתם
חי נתי חנום דחפילו קרב חליה חפסר דתם סתתר לה דנך חת
סייטו כי כן חות הוה וכל חקום חיכו כסרג וכדכתב הרת' כם ז'ל
נה' חלכים ככתם תילי דחתרינן כן נח חייב מיתה חכל חיכו
נהרג לכן לה יפלא חלא נם דור החכול סנהדר חתם נדון
כחותו :

היא וחחרים דתם לה כן נם היה לח"ל וש"ת ת"ח וחיה
לח"ל דחלו כתב ונם היה לחוד הוה מרבים חנם
דנחין רבויין י"ל דלא הוה מרבים חלא חנכי כית דחוד חייבו כהכי
לה חחרים ונחלים דלא סייבי כחילתייהו חק"ק דם ס"ל לחקדותי כני
כיתה וחנכי כיתה לחחרים ונחלים נם ק' בני כיתה חייבו חנכי
כיתה וכילקוט וכן כשל הטקריט כפ"ו ל"ג שח חפילו חחרי וגחלים
וכני כיתה :

כלם חחרו כן כפסל תסם וכשל הטקריט כפ' הנוכר כי
סכך היה חנהנם בכל דבריהם לקורתם לחות
חבלי חיהיו נשלים ול"נ :

בהם לכבי הה חחרה כו' חסך נרסת חשתע דדייק לה
חכנקיון כפי עשיתי דחם ענין חטטה על נקיון
כפים זה חלא שחנחום ידים חיכת חיה סם וקתחר כי נקיון
כפים היה חחר שכתם לכבו עשה חכל נרסת הילקוט יותר נכונה
דנרים כתם לכבי כי חחר לו לחת כחת חנום יש לך נקיון כפים
חין לך חתם שהשיבו נם חכני ידעתי כי כתם לכבך עשית ולת כדת
חחרה חשתום ידים היה סם וה"פ חתדהנום לחנום לכבו ולה
חנקיון כפים כלשונו ס"ח תרתי קתחר חכימלך חדת כי כתם לכבו
עשה חלא דתם חתחלה לחטוח ולידיך שהוה נקיון כפים חלא קרב
חליה והכ"ם הוה לו על הת' ולא על הכ' כי חנחום ידים היה סם
כי כבר חשך ידו לכנוע חליה חלא שהקדוש ברוך הוא מנעו חטטוח
בכטול יכרו כדכסחוך וכן פירש רש"י כחנום • ותם
תחתר ותתי נפקת חיכה חת היה נקיון כפים סם חו לה חחתר
שכתום לכבו היה לה קשיח חנום דקתחר ליה שכך חת חפילו כלה
קתרתה כדלעיל לחכי חסדר דדין זה קשה חחתר שכתום לכבו

עשה

מ"א המסורים וכיחור המלו

עמם ושוד דמפילו לפי דין הוה נקי מכיון שלא נגעו בה ולוה השיב לו ה' מט' שלא נגעו לה היה ניטל לולי ה' שהיה לו כי מנשו מן החט' לפי שידע שפתום לכך עכ"ד לפ"ז כן ככר היה נפשל והסכת שלו הוה כדכתיב :

ט כחטונך לי פיירך

כחטיאך

כלכשוך ושפם סדרשה לחסרון חל"ף מחטוא מי נתי חפוש

מחטיאך מחטוא לי דחמתי שעתא כוה כפי למילק קפ' הגולין דכיוי סמוים ולח פירי חדם וחפוש דר' יצחק סגירת ליה כח"ד חחם ביזי חדם דרים מחטוך לי וחח דכתיב ושחתי כלהים חני חתרן דלמון שפוש הוח כדלקמן ס"ו ויחזר נרחם חפוש שלכן שרים דכך חל מחטוח לי כמו שחמרם :

ביישר לנסר ק"ק חת פורך

חל כחטל וחפוי לחם כביתו חפל כן נחתיך ולח מחטוך לי דקחמר כריפח וחפל דכתר הכי מהכר לח וקחמר מחטוך כו' ל"ל דחפוש דפל כן לח נחתיך חפחש שכוח דכך חל לפוש לכבך שלביותי חם כלבבו חפך לוחו מן כחטח כי חם כלבו שלח לנגוע חלים חו שלח חנם כחטח לידו ע"ד רבני חפיזין יפחור וכח ליחח דפלחו הכיי סיש חוכלו חכני כפוד חרס כוח שחכך כי חלח לנגוע וחפוש ידוע כיש כלפעל וכוד דכנר נחתר וחפך גם חכני

יודע כוש חלח שלביות כחדש כחיזי חם יכולה כחפ לנסרינו על ידם כחפוש קפ"ש שחיפם כחיזיים יעבוד ה' על ידם וכן חם שפחה בדרוש וכחיה חכן חדה כו' כי חם יעשם לו גם להפגל חפחריות חה טורך לכחוש פי כוך רק לפחד חכנים רעים שלח יפיפו ב כוכן גם כן יעשה לנם חם חיכו דוד חלו' חשבה ס' ניסים בעת הבורך לפוש כחור ודוש רפש כפל כרחו ולח שעבה חרחק וכוך חפגלן שיעש עם נפשים וחפלש חיך חי

ויאמר ויקח סתם אמר מי מפייסו ודע כי נביאי הוא ולמה שהתנדה שהרי הדברים כדרך ויכוח ובהנה דכות כדברים ז"ל:

שדר"ן רוחין עבנה של סדום כר' שבדרך גם נראה להם הענין הזה עם היות התקוס רחוק כדי להפחיד שיחזרו בדבר ויהרגו בכבוד הדברים שהם מתחלה היה נראה להם עפ"ז ויתכן מחרלה הענין הזה רחים שכלית כי מראותם הדין ההכזרי שנעשה כסדום הוכח תורך בלבבם לירח תחד מתפטרי ה:

לעיכך ויירתי התנשים דהם לא כן למה יחדו מיחר שנאמר לו השב אשת האיש וחיה ואתה תחנה בראות הענין ירחו לבשהם שהוא לפי כי שהכילך יגבל יכות היות מעשה על הרים או שתניה נבואתו בדרך החלום אשר כו דברים בטלים ואולי ההללה מהדברים הבטלים ויתכן שלהיות דבר ה' יקר בימים ההם וכ"ם כת"ה הנה עם היות הכיולך בלתי מסתבל בנבואתו בדבריבת לעיל סי' ו' הנה היות עבדיו מחזיקים לדברין תבף ויוד ומחדו ומכלי שיסופקו כי כח החלום ברוב עניני החלומות הוא מה שיקשה ולא"ת שרחו עשהם של סדום:

ה:ג ויקרא לאברהם ויאמר לו מה עשית לנו ומה חטאתי לך כתחל"ת הנך מת על האשה אשר לקחת ונו' ומה עשית לנו ומה חיבך תביא כו' וה"ם דמה חטאתי לך שאתר על ת"ם לו הנך מת שהיית נורס לי לחות הלו נשבעתי כה ומף על כי שהיתי טועה דעתי שהחלה בבני בת כדלעיל ומה עשית לנו קאתר על ת"ם לו ומה חיבך תביא דבקת תיבה הללו נשבע בם היו מתים מחילך וכל עתו ומחילו בשהיה סועה כדלעיל וכי' ומה כתו ולמה בתו לי תחלה פשעי והקדים המדרש לפ' מה הטהתי לך שלא כסדר שבתוב משום דהליך מיבים ועוד דהנך מת קודם שלחים חיבך תביב והא שלא פי' הכולם אלי כי הכחת עלי דשיפה קאתר למה בן מה עשית לנו שני ומה חטאתי לך ל"ל שלא ע"כ בלפי מילתא אחריתי כאתר ואיבו דבק לפ' כי הכחת עלי ה"ם על מה עשית לנו דבתיב מקדים ויהיה פי' כי הכחת עלי מילתא אחריתי בלו כתיב וכי הכחת עלי ונו':

הכ:דא הנך מת מין לקח היה כיון דהקדוש ברוך הוא א"ל הנך מת כו' משום דאכסנאי אבא לעיר כדאיתא בפרק הנולין ובתבתיו בסימן ח' מאי בעי מאברהם למה עשה כן ואם בתיבה בסימן י' דלמ"ל למדרש זה היות דרשה ולפ"ז צריך לאתר דקאתר ליה הב"ה דאייב ראיתה אלו נבעל בשרה ואף על פי שהעשה מאברהם על שום תועלה ולבך ישאל מאברהם מה עשה לו שהטעיבו א"ל לפי מה שאתרו בעתרת שהקדוש ברוך הוא א"ל אכסנאי אבא לעיר כו' מאי בעי מאברהם למה עשה הדבר הזה וכ"ם:

כי עבור עבר כו' ופי' חטאה גדולה שוכם גדול תגזרת חטאת מגרש דאין לפ' חטא מתם כי לא יפול תם חטאתי לך ע"ז כי לא יקום תדם תשלבותו בהכיח על תכירו חטא הלא בהכיח עליו פורעבות והא ד"ל שהשוכם הוא תם שהי' גורם לו לחות ולעשות אלין זה הלא הלו היה נוקף לה כדלעיל והיכי קאתר כי הכחת עלי דתשתי שהכיח מתם אשם ולא בפשל בשרה תדל"ת כדאתר כיבחך בחטם שכב אחד הטם והכחת ונו' ועוד דכי הכחת עלי מילתא אחריתי זולת תה עשית לנו כדפי':

בבל מקום רוחח מקדמתך דת"ל תחי תעשים ת"לי לא תם על עסירת הרחם הרי ככר אתור בכי הכחת עלי ואי על אתור אחותי היא הרי ת' אחר כך תת רחית כי עשית ועוד מאי אהר לא יעשו תעשים רעים תיבעי ליה הלא ה"ק הלא בשרה עתו כבאתר בתקומות שהיתה רוחח תקדמתו ת"ק תאתר אתו

בבל מקום כו' ומה אתמר ת"ט תרעומת זה לאברהם התחת הלהים הוה שם ת"ל להכיח רוחח ואין לומר שהרעבון היה על דבר שרה ולה"ק כי אין כו עון שנרם זה כי היום לו יוחים שתעמוד שרה אלמן לא יאבון כרשה ואתה על הלא התפלל עליו בלל זה שם הרשה שנרם לו אי בתי להתבונלות תה שבערו ולא דקדק להזהר בכבודו אתר כי לא הרגיש כו הלא בשעה שתרעו כתו שהיה תתפרשם בכל תקום בברכת השם

בכ:מ רוחח תקדמתך תימת שהרי בכותו לאתרן כעבן קדתו רעבון והוכרך לרדת למצרים ושתח לא היה רק בשביל השיח שהר נשהו ה' ואין זו לעולם היתה רוחח תקדמתו ואכימלך לא נודע לו זה בתורך היושים:

ובאן קדתך רעבון אף על פי שלא נראה בתקרת נראה דהכי גתירי לה:

בשטתן הסיבן דך שתת' כר"ת דתני נר שבתנייך והיה נשוי ותותכיבן עליה תהתי קרתותבני בשטתן הסיבן בלשון פרשה י"ח ושם פירשבו הכל:

יח ה:ו"אי נדרום כו' תשום דק' טוכח דקאתר התעו תלהים לשון רבים ותשתש פ"ש לתיבים תשוכתו כלדו וכלן לח תבתתו תשוכתו בגדו בבד בתבתי לעיל כפ"ח סימן יח' שבמן התשוכה תטוהרת ולבן לח שתלו תמיבים ע"ו ושור קשה מאי לשון התעו כי תלילה לתל תרשע ותה שבתב רש"י ז"ל בחומש שבל הגולה תתקומו נקרא תועה דוחק והעדים שבתיית לין עדותן בל בך תבוחת ושבשם ג הדרשות דלבל חדת תיבה דוחקת כי לפי הדרשה הק' פי' התעו תה שבקשו להזדוג לי ולהזיקני בשהלילו לאור כדבים והבה קאתר ויהי בחתר התעו אותי תלהים תביא תחי ופי' בשהזיקו לי תלהים היה עתדי להלילני תפ' היותי בבית תחי דיביבו תוך כדבים ולפ"ז קשה לשון התעו שתשתעו שטעותה בעלתה ושוד דבבית תחי תיבעי ליה ועוד דה"ל לאתסוך תביא תחי תל התעו אותי ולפי הדרשה הב' פי' התעו אותי שבקשו להטעותי אחרי ע"ז בדלעיל פרשה ל"ח ובבה קאתר בתחר התעו אותי תלהים תביא לאביכי' הוכיחיבי ה' תביא תחי שאתר לי לך לך ולפ"ז קשה שלא בקשו להטעותו תלא הוא עתד בגדם ועוד שחסר תלא הוכיח לו לקח ולפי הדרשה הנ' פירש התעו תת שטעו אומות העולם והבה קאתר בתחר טעו אומות העולם אותי תביא תחי פי' היו עתי תלהים דהייבו סופטים שתביא תחי דהייבו שם ועבר שהיו מוכיחים אותם כתוני ולפ"ז ק' דהתעו פועל יוצא וז"ל ספי' התעו את עצמם לו התעו זה את זה ועוד ספי' אותי דחוק תאד ועוד שלא מצינו את שם ועבר שהוכיחים על זה כשעמדו על תברהם והשליכוהו לכבשן האש וכילקוט גרים הבה שבקשו ה' להתעות אותי מדרכיו של הק' כה והוא טעות ודאי כי לא הוכיחוהו בשעה שבקשו להטעותו כולתי ועוד דהייבו הפי' הב' ולמה שיבא שם לפ' תלהים תביא תחי על שם ועבר שה שפי' שפי' לפ' לתחני תלהים תביא תחי כדלעיל ושם תאתר לתה לפי' שה"ל תה פי' תלהים תביא תחי בגלה עלי הקדוש ברוך הוא ואתר לי כי הייבו תפני שאתר לך לך לא היה להגילו תהכבשן שבתחלה הוסלך ואחר שבעשה לו בם ולא ירח תהו בתאר לולך לך ואין זה תלא להתרחק תהם שלא יבשו בעדת חטאים ולפי' הב' לא פירש בתקיים עלי לפי שלא בתקיים עלי רק להכיחו תהכבשן כי אחר בך הוכיחו תשם ולא דבק שיבשו שם ולא פי' הב' הפירושים הרחשונים העתיד להם כ' גדולים תפני שלא תגיעו כולתי שהוכיחום על ענין תברהם תכל על טעותם תשתעת היו מוכיחים אותם כי שם ועבר נדיקים היו ושם שלא עתדו כנגדם כמו שעתדו על תברהם ושם שם לא עתדו תלאים כשהזיקו את תברהם תפשר שבתחלה היו מוכיחים אותם וסוף נברה יד במרוד בתלכות הפושעים והוכרחו שם ועבר להחרים תשם תירחתם ותברהם שעתד כנגדם בקשו התיעו ולייבו ללא פי' הב' כנלה עלי הקדוש ברוך הוא ואתר לי לך לך וכדת"ה והוה כי טעו עתתיע בתר עובדי ידיתן יתי קריב ה' לדחלתיה תביא תחי תפני טעותם קדם הרבה לתאתר לך לך כי תדור תכוש הוחל לקרות כשם ה' שם שתפשר לומר ללא פי' כן כדי שלא יקשה עליו חסדון שלא הוכיח תו לקח ולבן דחק לתוקומים תלאים לשון חול ופי' לותי כתו עתי לך תימת תה עניך ואותר תליה זה חסדך שם הקדוש לפי הדרשה הנ' וכו' ואת טעם הודעה זו לתחניך ושתת יש לומר שבבח תיתרו שתפני זה הוברך לנחת תשם לפי' הנ' לפי שבבר נשתבן לולי ה' שהיה לו ולבן נשב תשם שלא להיות תתקום שבנה לשתוך על הנם ולפי' הנ' לפי שבבר פרעו ויעבורו דרך

ת"מ התפרשי

לעיל כי"ח

ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים ושפחות ויתן לאברהם ויחזר לו את שרה אשתו ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב ויאמר אל שרה הנה נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות עינים לכל אשר אתך ואת כל ונכחת אמר רבי יהודה בר אלעי אוזלת למצרים סחורה בת ארבעים ואחרת בה אם מסתן את בעי הא לך מסתן וכסה לחבא ואחרת בה מיני עינא ר' א' הנה הוא לך כסות עינים אמר רבי יוחנן עשה לה כסות שיהיה הבל מבושין בכסות ולא בגניה כסות עינים כסות שהוא עשויה עינים עינים רבי ברכיה אמר הלבישה לברש מלכותו עשאה משוננת כסות שהוא מבושם מן העין ריש לקיש אמר בקש להקטרתה כפני בעלה לומר בל השנים הללו היא עמו ולא עשה לה רבר וזה לילה א' עשה לה רבר את כל הכבוד הזה ר' א' אמר להם את כסות מני את העין בן שאתם מעמידים יהא כמו עיני׳ :

ואת כל ונבחת אשר לה כבר תוכחתית רתחוא נבראי נביה רתנן המוררת על בעלה מותחין לה מכתובה שבעה דינרין בשבת ולמה ז' דינרין כנגד שבעה מלאכות שהאשה עושה לבעלה מוחנת ואופה ומבשלת ומכבסת ומניקה את בנה ומצעת לו את המטה ועושה בצמר לפיכך שבעה וכן המורד על אשתו מוסיפין לה על כתובתה שלשה דינרין בשבת למה שלשה כנגד שלשה רברים שהוא מתחייב לה שאר כסות עונה לפיכך שלשה אמור שהבניסת

ולפ"ז מתחלה כפי לחר הוה מפרש ליה עם מכרסם ושחת ים לומר דר' כר תלעתי חודי דפסטיה דקרא כת' מספידוסים שכשתוך ומכל מקום מדקתם קאי ליה שבעת מתיות סבירת ליה שבירין מכיחלך לומר דכרים ידחוו כהם כך קנטוריית כלפי מכרסם כלומר על ידי ככסף יכסו מיכך עיכא מכיון שהוא לחוב כסף נחות ולימנות קלחר לה ויהיכו דחלר כשחר סוב וכחשב לנים זה מכיחלך ולחיתים נמי לקחן כהם ר' ולא נחפרש עם מכי ליף סחרנו מוסב לנים ולפ"ז ים לומר דהכא מחשיכן לה עם שלפי כפסים ים לומר כפנים לחרים כדלכחוב לקחן כ"ה ולכיחת קקנטוריית כלפי מכרכם נקט ר' יכ' חלעתי ליפנה כחלו עם מכרכם מדכר וכן נרין לומר נרכי יוחנן מכל ליכה לחיתר דמשום דכתיב הנה הוה לך ואתך כלפנן אכר סבירת ליה מסחתר לנבת מכרכם והנה הוה לך מחתר נפרד דכך לחיתר מכיחלך למכרכם דלעיל כי כחלת לך ואתך לח מכיכו הפרש כין זכר לנקבה כי חכיכו קומי לך ולכי לך ומי נר אתך עליך יפול :

עשה לה כסות נאה מהחלף כסף שבל ידי זה יסתכלו כנוי הכסות ולח יפנו להסתכל כנויה ויתכן שלכיות היופי נרמה לחביכי מדע כהיות החשה בלי לבושים ותבשיטים כי החקוסטת כלכושים חין מכחה כ"ב כיופיה כי כעבדי כליה הרחים יופי יותר מחה שים לה והוה חה שחתרו עבדי חחשורוש חלין שיכיח חת ושתי ערוותה כדחיתה כפ"ק דמגילה ונרחה להפלגת יופיה שיחה חסוכחת בכל נד לכן לחיר שיעשה לה כסות נאה חחר שחו לח ירחה כ"ב לחתות יופיה כי יחתרו החלבוש נורם :

שיהיו הכל מכיחים ופי כסות עיניהם כסות שהוא תלוה לעיניהם :

כסות שהיה עשויה עינים עינים נרחה שהוא חשפה חורג שעשוי נקבים נקבים והיה חין חלבוש זה יקר ביחיה הכם חו הוה כדי שהיה חביה כחיכרים חשוכם ולח יוכלו להכיה כפניה : עשאה חטרוכת שבל ידי שחחנה כזו נחייקרה כעין כל דחליה ולשולם שהיה נצרת ויהיכו הנה הוה לך בסות עיניה וכדפירש הרמ"כן ז"ל כפשם הכחוב כי כלם ירחו ויכסו עיניהם מהביה כה כחומרם החלך הוזרך לפרות נפשו על שלחו יד כחשת הנבואה ויהיכו דקחתר כסות שהיה חכוסה מן העין כפי בסות היה עשוי שנרים שהיה חכוסה מן העין וחפשר שפי' שחר הוה דקחמרם בסות עיניה נחה וחשוכה שהיה נרחית לעיניה שלח ע"ד הפלח ליקרותו ועיד שילקוט נשל לבוש שלבוש והלביש ושאחה חטרוכת למה שלח יעבע חרם

בקש להקניטה לחבנים קנחה ושכחה כלב חרם על בשלה ותיכח לחזרך חתח ליה סח ועד חחר סיעיה הכח חתילו הכסות עיניה ויש לומר חשם דקל חה טעם חחתת חלף הכסף על הכתן והכתך שרגן לחברים לפייסו שוכר לעי׳ כי חין נר דהייכו הכתן והכתך שחיכם חלף כסף כדפי׳ הרח"ן ועוד מ"ם מחחר וה לשרה ולפי׳ הפי׳ הגדול לחתם כילקוט נרים ד"ח לחם כסיעם חחתי׳ ענין כל זה לכבוד שרה ושיכסו רחיעם חת עיניהם חחתם . חחתם ריש לקיש סכרית ליה הכסות עיניה קללה הוח דלישו כחתר בסחוך וחילחת בחכי נפש חת דקחר חתרויכו ולדיים חקנחי מ"ם חלף הכסף לכני חקדים לומר שכחתי לשם סיבה כללה כי הוח עשה לה כבוד גדול לחתם כילקוט נרים ד"ח לחם כסיעם חחתי׳ ענין כל ולפ"ז מתחלה כפי לחר הוה מפרש ליה עם מכרסם ושחת ים לומר דר' כר תלעתי חודי דפסטיה דקרא כת' מספידוסים שכשתוך ומכל מקום מדקתם קאי ליה שבעת מתיות סבירת ליה שבירין מכיחלך לומר דכרים ידחוו כהם כך קנטוריית כלפי מכרסם כלומר על ידי ככסף יכסו מיכך עיכא מכיון שהוא לחוב כסף נחות ולימנות קלחר לה ויהיכו דחלר כשחר סוב וכחשב לנים זה מכיחלך ולחיתים נמי לקחן כהם ר' ולא נחפרש עם מכי ליף סחרנו מוסב לנים ולפ"ז ים לומר דהכא מחשיכן לה עם שלפי כפסים ים לומר כפנים לחרים כדלכחוב לקחן כ"ה ולכיחת קקנטוריית כלפי מכרכם נקט ר' יכ' חלעתי ליפנה כחלו עם מכרכם מדכר וכן נרין לומר נרכי יוחנן מכל ליכה לחיתר דמשום דכתיב הנה הוה לך ואתך כלפנן אכר סבירת ליה מסחתר לנבת מכרכם והנה הוה לך מחתר נפרד דכך לחיתר מכיחלך למכרכם דלעיל כי כחלת לך ואתך לח מכיכו הפרש כין זכר לנקבה כי חכיכו קומי לך ולכי לך ומי נר אתך עליך יפול :

עשה לה כסות נאה מהחלף כסף שבל ידי זה יסתכלו כנוי הכסות ולח יפנו להסתכל כנויה ויתכן שלכיות היופי נרמה לחביכי מדע כהיות החשה בלי לבושים ותבשיטים כי החקוסטת כלכושים חין מכחה כ"ב כיופיה כי כעבדי כליה הרחים יופי יותר מחה שים לה והוה חה שחתרו עבדי חחשורוש חלין שיכיח חת ושתי ערוותה כדחיתה כפ"ק דמגילה ונרחה להפלגת יופיה שיחה חסוכחת בכל נד לכן לחיר שיעשה לה כסות נאה חחר שחו לח ירחה כ"ב לחתות יופיה כי יחתרו החלבוש נורם :

שיהיו הכל מכיחים ופי כסות עיניהם כסות שהוא תלוה לעיניהם :

כסות שהיה עשויה עינים עינים נרחה שהוא חשפה חורג שעשוי נקבים נקבים והיה חין חלבוש זה יקר ביחיה הכם חו הוה כדי שהיה חביה כחיכרים חשוכם ולח יוכלו להכיה כפניה : עשאה חטרוכת שבל ידי שחחנה כזו נחייקרה כעין כל דחליה ולשולם שהיה נצרת ויהיכו הנה הוה לך בסות עיניה וכדפירש הרמ"כן ז"ל כפשם הכחוב כי כלם ירחו ויכסו עיניהם מהביה כה כחומרם החלך הוזרך לפרות נפשו על שלחו יד כחשת הנבואה ויהיכו דקחתר כסות שהיה חכוסה מן העין כפי בסות היה עשוי שנרים שהיה חכוסה מן העין וחפשר שפי' שחר הוה דקחמרם בסות עיניה נחה וחשוכה שהיה נרחית לעיניה שלח ע"ד הפלח ליקרותו ועיד שילקוט נשל לבוש שלבוש והלביש ושאחה חטרוכת למה שלח יעבע חרם

יג ותוכחתיה דהוות נברת נביה שפי' וכבחת כנר טוכחתי ומוסרי חתוכחתי לה ויכחתני ויוסרני כחתן על כטול התפחים כדלקחן נם כן חני על ידי שחכעתך חתפחים לילה ח' חרי שכני כלף כסף ושל כל היינו לפיך כל מוכחתי חלבני כי יש כפנים זה הכיחן דחפילו כחוזרת ליכה חלף ז' דינרין כשכת כל שכן חיפוף חלף כסף לכיטול חלף חלה חלא יחלוק זה חרם חח פי׳ חת כל שהכל יכירו ככבוד חחתר חלף כלה כלעתיך ריקם חכל הוזרכתי לחת ממון רב לפייסך על חח שכטלתיך לילה ח' חכל חין לפרש חת כל כין על כיטול החפחים שים רי כחלף כסף כנגד כל

הכל דהא מסיקנא דהתם קנסם מורדת שלא מתעסקים
המורדת כו' כפרק חף על פי ותיפלינהו למורדתי
מורדת ממאי דכ הוכח אמר מתעסקים הכל
מתלמדה לה הויא מורדת ורבי יוסי בר חנינא אמר תפילו מתלמדה

רהנן וכאבו התעסקות דרי"ב פליג
כתי התם דאמר רב הוכח
יכולה הכא שתאמר לבעלה
תיבי כיוונית ותיבי עוסה תכל
הר"ן כי המלה תעסכתן דפליג
עליה כהא דאמר מורדת
מתלמדה קיימו מסתר מלאכות
שתעשה עוסה לבעלה זולת
תעשה ניתר שתיבו יכולה להפטר
הכם והניח דיכולה הכא
וכו' ליתא הלא כעוסה בשתר בלבד התידי דקיל הוא ויש
לתמוה דבסמוך יהיב טעמא לו' דיכריס כנגד ו' מלאכות
ואלו מיניהו עוסה בשתר ונריך לאחוק דכיון דקנסי לה
לתלאכות לא פלוג רבנן וקנסוה תכל מלאכות שבעקבו
חכמים:

ורביה ז' דיכרין פ' מה שתורו בתורת דכותיהן ז'
וכתורה מוסיפין ג' ותין הדין שוה בכניסה וניינו
דתסיים וכן המורד כו' והכי איתא בירושלמי הכא תיפתר
ז' והכא תיפתר ב' תתר רבי יוסי בר חנינא על ידי שהיה חייבת לו
שבעה הוא שוחת ממנה ז' והוא על ידי שהוא חייב לה ג' הוא
מוסיף לה ג' והכי טעמא ליתיה תלא לרי"ב דתית ליה תורת
מתלמדה תכל לתתן לתתר דוקא מתעסקים הויא מורדת לא סייך
תתי טעמא דכתיב הר"ף וה"ר ז"ל ותיכא למידק כיון דבתעסקים
לא פליגי ל"ב הויא מורדת מתעסקים מתי מעטי כנגד ו' מלאכות
תפילו לרי"ב הא לא סייך תתי טעמא בתעסקים ותתני' כל
מורדת יני חד דינא ותי לא כתי לתה לא תסוף סך הכל הוא
לתכם הכא דהא פשיטא ליה דטעמא דמרבינן בכלם הכא
תעשה לעיכוי דידיה טפי דלא ולתר תשוק של זוכות כדתיתת
בגתרא דילן תלא תכי כתי נתי דתיכן הכא הכא תרוכה תשל
תית ת"ק בתיון תתון הכלם היה רתוי סיפא סוף וסיקנא
תמורד כנ' ותכי תסם ז' תכלין וכדכתב הר"ן שוי סיפא טעמא הר"ף
בירושלמי תם כן כסתוך דדתי הכי טעמא ותסיק כדרבי יוחנן
דתתר נערו של תית תרוכה כו' לא תטני תידי תיכין הכלה
תסלנו תלה דתעיקרא נתי הא ידעינן דתתי לקנוס הכא
טפי ותם"ס כעיקן דליסויינהו כמיכין התתון ולכא לא תכי לתרוצי
תלא כתי שבא כגתרא תיכו דתיעכת קא פתית ולא תיתני כשבר
עכא יתבינן ליה שבר שכת ותיכו דתוסופי קא מוסיף ותיתי
כשבר שכת לא יתבינן ליה שבר שכת וזה שהוא עיקר התירון לא
ניכר כתן ולא בירושלמי ועוד תעיקרא נתי תתי תשבי כנגד
ז' מלאכות דתכתי תיק' מורדת מתעסקים הוי ליה לסמוסתם
בתיכן הקנוס שוה יבנס כנ' וזה כו' ונראה דדתי בריתא הכי כשי
תם שבא דהתי תתיר בעבעיה ותם על נב דתם"ד דכתתי תיתני
שבר שכת טפי תתלה ק' ליה לתיכוי כמורדת ז' וכתורד ו' ותשבי
תלכה דרי"ב דכיון דתיכה מורדת תתלמדה שתבו רבנן תניכה
דקנסה לתכין התיוכים ותם על נב דכמורדת מתעסקים ליתיה
להתי טעמא לא פליג רבנן מורדת זו מורדת זו וכשנדתה
טעם זה חדם טעמים דרבי יוחנן דנער היתם מרוכה והוכח
לו דוקא מסתבר לכפול קנס תתם ולא הוק לו דלעו'
ליעייבינהו כתכין לתקנס המורד כנ' ותכי דיהיב לן דהא תיתני
כשבר שכת תי ניתי לה תם להכי דלא תקינו רבנן תלא שלתים
ולא פלגי ותכיון דלא כעו לתקוני פלגי היקלו של התפסיד
ותקוטרו תנ' ולא תל' ולא הוקשה לן נתי לרי"ב דתיכא
מורדת מתלמדה ותתם לא סייך לותר נער התים מרוכה דתדרכה
דהא נערה של תשה מרוכה סתין לה תוכות ופרכתה דכגתרא
תתרינן לתתר תתר מורדת מתלמדה תורד על תשתו הייבו
תתתר תיכי זן ותיכי תפרכם לתה בתורדת שבעה ובתורד ג'
דכיון דכתורדת מתעסקים רתו לתתתרי כתשה כולי תתי
קושו תתרה ולא פלוג בין מורדת לתורדת ולפי זה תין תכו
גריכים לתה שבתב ה"ר דכיון דתיכא מתי כדון דתר"י
נערו של תים יותר תשל תשה כלותר סתיכה בקרתת מורדת
תלא תעשים תכל מתלמדה לה ותוה דוקא לותר דפליג
תר"י נתי כריכים ותם תתתר תתתי לה בעי תתם ולרב
פוכה לתתר תין מורדת תלא תעשים תה שנא מורדת מתורדת

מ"ת התפרסי

תה"נ דה"מ לתפסי לה תלא דכיתה לתקן אפילו דרי"ב ותיכא
תתרוכה שתעשה דתתר דמיגלית לן דרבי יוחנן לכ"ע כדפי' וחכל
תקום ק' לי כמ"ש דכותיהו כעלי התום תתתי ז' ל' כירוש' תפ'
כנגד ו' מלאכות כו ונתרה שלהו תין סוכר כן דהה בעי כנתרה תם
בין מורד למורדת ותפ' טעמא
תתריכה ע"כ דכירוש' נתי לה קתי
טעמא דו' מלאכות תלא תעשה
דנתרת דילן:

טוחנת ותופה כו' ותפ
על נב דתיכה
טפי תסיך סתין שטויות שם
כתשה וכדנרסינן כירושלתי
תני ז' נופי מלאכות תכו
והבאה לה הוכרכו חכתי לתתותן
כלו' דתיכה מלאכות קטנות תוך תתלוכנן תוזנת הכום וטוחנת
תכן לפני בהתתו וכיוצא כתן כדתיתה בגתרה ולא הוכרכו
לתטותן תכל תקום לה קנסוה תלא תשעה כנגד התלאכות
החשובות:

כנגד ג' דכריס תיתה דהיכה דתריך תתעסקים לה היה
לי לתקנסיה תלא כת' ותי כתורד תתלמדה
דהיינו התותר ליכי תן וחיכי תפרכם כדתיתה כגתרה הוי ליה
לתקנסיה כתרתי ככנד שתר וכסות ולתרבה תפילו כתורד
תתעסקים בקנסיה כב' דלא פלוג כתורד ע"כ הכו' ל' תכל ג' תתי
טעמא ותי תשוס דתיכא דתורד תתתי ותיתנין ליכא' תכתי
קנסוה לכל תורד ככנד כל התרדים תת כן תורדת בקנסה כת'
ז' ככנד ז' מלאכות ות' ככנד תעשים ותיכו תתלים לותר דתתם
תכין דתטעי בקנסה דקנסינן לה טוכא ככנד תתלאכות לא
רתו לתתתורי עלה טפי תכי ולא עוד תלא תפילו כתורדת
תתלאכה ותתעסקים יתד לה קנסוה טפי תכי תדע דלא
תפליג תתני' כלל ותכל תקום פריך תתתי ספסו' כתקנת הנ'
דכיון דתיכה לה סייך כללה ולא תכי תורד כנ' דהה לא תתייב
תכללו לה תת תתבר לתיוכים כנ' תשום דתתבר להו יחד כתים
תתר:

אבור שהכניסה לו כו' כלותר הנע עתתך שהכניסה לו
עבדים ושפחות הרי תיכה חייבת לו כלום וקושית
היא לטעתת דקתתר ככנד שבעה תלאכות וכו' וכבי פידיטו
הת כיון דחיובא דו' תלאכות לתו תילתא פסיקתא היא ככל
הנשים הה תיכא דלא תתייבה כתד תיבייהו ותיכא דתתייב'קנס'
לפי תכין השפחות כדתנן התם הכניסה לו שפחה תחת לה טוחנת
ולא תופה ולא תכבסת שתים לה תניקה תת ככה ג' תינו תנשת
לו התטה ד' יוסבת בקתדתה תת כן תיכה דתרבה תתלאכה תשם
שלא היתה חייבת בכללו תיכי קנסינן לה ז' ככנד ז' תלאכות
והת לא תרבה תלא תתלאכות שהיתה חייבת וכן היתים שלא
היה חייב ככל הנ' ותרבה לה הוי תורד תלא כתתי דהוה חייב ותיכי
קנסינן ליה ג' ככנד ג' תיוכים ותיכא לתיוקתי תתניתין כתורדת
ותורד דהוי חייבים ככל תילי דוקא דכיון דתרד תתלאכה נתי
תשתע ותתניתן שתעתה קתני הא תחד תיוכה נתי תיקרי תורד
והת דנקט תיכה תתחייבת לו כלום דהיינו הכנים לו ד'
שפחות תף על נב דתזו תין קושית דכב"ה לא סייך תורדת
תתלאכה דלא תתייבה ותכבי לא עסקינן נקטיה לרבותא דהה
זתתן דלא תתייבה כתידי וכתה שכתב דתיכה דתפטרה ונקטן
ותין לפרש דה"ק תיכה דהכניסה כתה עבדים דתיפטרה תכל ז'
תתלאכות הנוכר ותרבה תדרים שתחוייבת כהם תפילו הכניסה
לו כתה עבדים וכדנרסינן כירוש' רב הוכח תתר תפילו הכניסה
לו תתה שפחות כופה לעשות לו דכרים על יחיד תתו דכרים
על יחיד שכת לו תת נופו ותרחנת לו תת רגליו ותחנת לו תת
הכום היכי קנסים לה כו' ותה לא תרבה תז' תלאכות דהה לא
תשכתר דכה"ג קרי רב הוכח תורדת כיון דלא תכנר ליה
כתלאכות העיקריות ותכבי לא עסקינן כתניתין כלל ותכ"ש
דכלתו תכנסת עבדים ה"ת למפרך הנע עתתך דלא תרבה תכל
התלאכות תלא תקנתן כגון דלא כניא לתיות טוחנת ותופה דקאו
לה טפי ולא תרבה תכנום וכשול ובתרה היכי קנסינן ז'
תלא תשום דהה לא תכיתה דתשתתת כל תורדת תורדת תכל
ז' תלאכות לה פריך תינה תי נתי דלא קרי תורדת תלא תורדת
שלא לעשות שום ת' תתלאכות ותם תתתר לתתי לה תשני
הכה לה פלוג רבנן כדכתיב לעיל הת לה דתי דיכיה דכל
תורדת תתלאכה תייבה כדיכה שפיר דיתת תורדת

תתעסקים

ע"ת מחפרש

מתחמים תקטינן לה מכל מי שהילו כתורדת דמלחכה לחו מילתא
פסיקתא לא מסתבר לתקושי כל תורדות מהדדי :

אבור שלא נתן לה שהר לא כפות ולא עוגה קרי ליה חייב
לה כלום נרסי' ופי' שהלו שתבה עמה שהן לה עליו

שהר כפות ועוגה ליכו חייב
כללם והיכי פסיק ג' לחודך

עקידת יצחק כפי' לעיל ד"ב בירושלמי
כעין עכחך שהבשה עמה לה
שהר ולא כפות ולא עוגה קרי
ליכו חייב לה כלום ומכל מקום
לעכין ק' דאיכו חייב לה
כלום משמע סוס ע"ת מקו' ומה
ע"ת דפלוגתא דר"ת ור' יוסי
כדתניא כפ"ק דקדושין דלר"ת
הוי מתנה על מה שבתוב
בתורה ומקלו בטל • ולרבי
יהודה בשהר וכפות דכוי
דבר שבחתון תקנו קיים
וכשוטה מודה לר"ת ונריך לומר
דאיכו חייב לה שהר כפות
דכוי דומיא דמלחמה קשהר
ואחיא כר' דקי"ל כותיה ועוגה
כדי נפשה :

כה החוכה לחעשל דחטרוכה ולעיל ע"ת

צערו של ליש חרוכה
ואף על גב דשהר
כעכ' ע' דכוכרים יותר חשהים רוכה אשה ליכו דכשיו שפי
ות"ת כשרות לחיכים שפי :

ההד ואחלכהו כו' וביכין דקשרה נפשו ולא קשרים נפשה
חעשות אלא ע"י נשר אחים חרוכה ואע"ג דלא ילוף לה
מלורת' דחילחה כדלחר' כשרות לה ולחד חשוק של זכות אי טוכר
אח אי דחשהם ליכא למיחר דסיכו חשוק דאשורים יהיב שלא
להשיח כולי שהר אכל אחים ורבו לחזור אחר חשוק :

שהיתה עושה נרכיים חת"ת זה שהר לע"ם דשהר אחים
חרוכה כלהר אין רואים אותה שקשרה נפשו ולא
נפשה דסיכו לפי שהיתה עושה נרכיים חת"ת ולא היתה חוששת
אחשהיתו של אחשון וה"ג בירוש' ע"ת שהיתה עושה נרכיים לאחרים
ולרבי יוחכן לה ס"ל שהר עבודת דאלדכה אע"פ ס"ל לשהר שפי
וכדלריך שהם לאכר הוה שבאחים הרעיבתו השביעתו אשביעתו
הרעיבתו :

שהיתה שוחטת שבאה יד' שדרשו ואחלכהו הכך כשופל
ע"ד ודשבו ישרשו ורבים כחושם שהיתה נפרדת
ולבעי לאחוזי ודבקת לו בשעתו ושבם שדרשה שהם דוחק שדרים
קאחר שרי כבר שאחר כי שבוקה ועוד ליה נבורתו שהיה אחפשל
אחדייכי אשה עד שאקבר נפשו לאות :

יד לא נאחר כלשון הזה אדברי כעל שעקי כפ"ב
ידשה שהוה אשרים כלשון אפלה הוה דקאחר
והעזר אכאן לע"ם כפ"ו שאברהם כחפלה לא נדשה לו דרכי ה'
והשגחו בעולם לנאחרי אכל לרים כשלוסופיות אלא נאחרר
אחנו היותו כוד' שולם אשהרר שיאחייב אחנו שולם ירדו
לשבועתו ברבוטו וכשיעה כשלום אחור "כשדים ויוד פרשם יהב
בהשגחת השם לרבינו החאחין כאחוזתו ודדיין לה נאחרר לו אם
אחיה ההשגחה בכל שבריו נרכיו ולזה לא נאחז אחפלל על
נרוחיו עד שקרה לו שנין הר' חלבים וברית בין הבחרים וחנות
האילה כי אז נפלאחה לו שהודעה בהשגחה בפרטים והסיפוק
לו קנת הארם שבעם ללאר זכות על שדום ובאחשה אברהם
היחה רואות אחפלחיו להחפלל אשבועו ואלבד זה שבשבין
אוקבה הן הדעת לאחוז שאברהם אחר שבאייחד אלין שדבור
ות"ל לך לך שיהיה לו שפק בהשגחה שברעית אף אח"ל שבכ"
לא ידע אברהם בח אחפלה עד כה כי לא אחב שיהיה ס'
גזרתו אפני אחפלה ואחפלה אחשם השעות הערוכות לבן
כדרום הוה לשילו מ"ו שיהן כ"ו ג' היהו גרולה שברי אפך שיהו
על שדום ושאורה וא"ל שיכור לשון אחפלה או לא ואם שבאב
לאחרן זה כי אחפלת שדום הן השעים הוראו אדרבה אחפלת
אברהם הדרהו הן השעים ועוד כי אי"ל בברכות למדו שאברהם
אקן אחפלת אחרית הוא שבם אברהם בבקר אל האקום אשר
עמד שם ואין בשדים אלא אחפלה בר' שהיה דרכו לאחפלל
אחיר על נרוחיו ואם לא נזכר אחפלה ואחפילו על שרם

מלאר

מלת הפסוק

קין אחורה ואחחנן לפ' ויעתר לו וכן אדם הראשון לפי קבלת
חז"ל גם בלעם כיון שאחפלל אברהם יותר אחקבר לפי קבלת
שאחקבר הוא אליעזר שנאחר על ידי אחפלה שנאחר לא נראחה
היה אקבר ואור"ח שם שאחפלה
להקדים השדר אחפלה שאם
ות"ם הנאחת שנאחר אלא עד
הנה וכ"ל אחורשת אלו שדות
ליה אחללה נאבר לפי שבירות
אחחלת הם' נראה שאר עבאו
לא נאחת שאר שבירות אלו
וכיון שאחפלל אברהם אחר
אקבר הוה להיות רבים
אחרפלים ושבם קריאת אחלי
אקבר לשיות אחללה אחת
לאחום באחרים ע"ל לפי שאם
אחיר בנאחו כו' ואלולי נאחר
לעדיום כו' אח לשיות אחלי רבים
הוה עניכה קרי ליה קבר
והא אחאר כבדק אחללים
עד אלישע לא הוה אחללא
ואחפלה ל"ק כי כבר שרבו
אחוספות כ' אחרונים על אח
שיקשה אחכחים לפ"ם שאברהם
היה שרבה אחולים ואחבנו
לעיל פל"ם סימן י"ו וכן יש לשאר אחבי אחבות שבכר
אלא אולי אח עשה אולי שאיכו על אחיפה ואין להקשות אחה שבכר
שם שאברהם היה אחפלל על אחולים כו' דאפשר שאחילך
ואילך שהאחר ואחפלל בשדך ואיכו הוא שבאחיל להפלל על
אחולים ואם אאחר אכ"ל שעד שאח לא שיו' רפואה בשלם כי אח
אלא שבכר שד שבם אילו אברהם כי לא יפסר אבשום אלא בשדך
לעבינו ואם לשאר דאילין דאילילך שובב היה ואבב' ואשיל אח אשבו
נאן ואקר ואבדים ושפחות ואלך כשף היה ראוי שיאחרבל אחללא
ואח שדך לאחפלה ולא שור אלא דקאיל אחאחם שלא לאחפלל
ואחפלל כשדך ואיכ לבן נראה שאשבע אשלם שלא לאחפלל
אחולה ולבן שדרך לאחפלה לשבות אשבע לך קשה דאל אברהם
נמי הוו נשבים נדולים ואחר כשוחק שבם הוא לשון כמו שלא
אילילך ושדללי בם הוא ברפוי אחחר שאשיב לאברהם ולילו אילי
קאחר דשד אשאח לא הוא רפוי ואשאם אין לשאר ראאם נמי
אחללת אברהם הוא ולא אחריך כבשוב דבאח נמי שרך ל"ם
דבשוחק ואחחלת אשפר ועד כאן לילו עד פרשה אחללא
דאילילך ופרשה בחדא אחיבי אאח שאירך לה ליש לה ת"ת
שוברך אברהם לאחפלל בם על לילילך כי לא אחיה קשה
עבשו דבתרי ליאבי הוא חזקה ואפשר בם בן שלוש אחר אחללא
אשפר וע"כ כי דרשות פרשה לא אשיבא דעדיין לא נתרפא מן
חולי עד הבה :

ה"ג עצירה עבור שבר שבירה בפה שעירה בנדקבו :
עצירה בפה כי שכל נקביהם נאחתו וי' הנקף
ליה אחום דקף אח' וילדו דכתי"ו ול
כאדבותו ואחדרוחו בפחחו נקביהם וחולדו ויהיו ליה שלם
כעד כל רחם בעד כל פחח וטעם הפירוש כדי שיהא אשר
וילדו בם לאילילך ולא כדבי הרח כעי"ל בעד לאשבו ואחשאר
לבד כי אין הבחולים שבניח דומים ליה שאחחר שבשב
וידקח אלפים אח אילילך ולא נזכר חולי אח הוא
אאחר לו שבכלל בעד כל רחם לבית אילילך קלי אח בעד
אחה שבאב לבית אילילך ולא הזכיר אילילך לדידיה נמי אקף
שלא הזכיר אחקבורת אלא שבריך לאחר דבכלל ביכו קלי הוא
אם הלידה לידת אחם הדבר אחוק שבראה שבלילה בראחן
שלוקחה שרה לבית אילילך בח אלין אחלים ובקר הבעם
קרא לה אברהם ויצב לו אח אחבו ואחי היה לה שאר
רחם כל אח שבאב אר"ש ז"ל חולי היו כל ארבן ואחחם
חבלי יולדה ולא יכלו להחלט וחולי אברהם שאחר שבלחו אי
הכל דוקק הכוחר אחבם אר"ש ז"ל שבן על פרש"י שלא על
פי שהיבו לידה בעניכים רבים שלא רחם לה אבית על אח
אחר וכאב שבעם האדרש שאחר עבידה בפה כי הוה שיאחר
לשון שבעל עבור עבר לא שיפרש כל רחם כל נקב וכיוצא
אשבורת הדברשיכן בפ' האוכל בי עבור שבר רבי

מלשון

פרשה נג

ה וה׳ פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה׳ לשרה כאשר דבר׃

הכרתוב וירעו כל עצי השדה כי אני ה׳ השפלתי עץ גבוה הגבהתי עץ שפל׃ אמר רבי יודן לא כרין ראמרין ולא עברין אלא אני ה׳ דברתי ועשיתי׃ אשר רבי ברכיה אני ה׳ דברתי ועשיתי׃ והיכן דבר׃ לשוער אשוב אליך ולשרה בן׃ ועשה׃ וירעו כל עצי השדה׃ אלו הברואים דיוק מה ראה אמר כי ראכם עין השדה׃ כי אני ה׳ השפלתי עין גבוה׃ ורא אבימלך׃ הגבהתי עין שפל׃ ורא אברהם׃ הושבתי עין רוח׃ אריו נשי אבימלך הכתוב כי עצר עצר ה׳ בעד כל רחם׃ הפרחתי עץ יבש׃ וו שרה׃ אני ה׳ דברתי׃ היכן דבר לשוער אשוב אליך׃ ועשיתי׃ הדא הוא דכתיב ויעש ה׳ לשרה כאשר דבר׃

כ האנוש

פרשה נג

ש׳ה וידעו כל עני הסדה כו׳ נראה לי סדעת היודרס סספרם זו שלא כתקומה וכמו שנראה מדברי רס״י ז״ל שכתב סתך פרשה זו ללמדך שכל המקבץ רחמים על חבירו הוא נרין לאותו דבר הוא נענה תחלה כו׳ ולפ על פי סבר׳ שכל כספורי נמשבים זה תחר זה על הסדר שכתוב בכיוסן כתבדרה ויו כו נסבכה סדום וחלוטו לוט לסר שבו היה תברהם וע״י מבבה לוט וכניותיו נסב תפס תברהם וכח לחרן פלגתים ושם לוקחה שרה והיה כל הענין הנ״ל וכר״ס נפקדם שרה כדחיתת בפ״ק דר״ה ותסתמא כל ספור תבימלך היה קודם לר״ס דוחלי לן סעכנו עשה חדשים על כיחת תברהם לחרן פלגתים ולקיחת שרה ורפוחת תבימלך היה תכף ומיד ולפ על פי סהרמ״ן ז״ל בתב שעתדה שרה כביתו ימים ולח הכיון עד עכח חליו סחלטים בחלום והוח הברוח תפטה תכתוב דחל״כ לריך טורגם כי עצור עצר ה׳ בעד כל רחם על הכר שרי לפי השטה תכל מקום תנ״ל שלח היתה תשובתו קודם ר״ה שבו נפקדם ויש בתתוכים כפדרן ים לומר שהמדרש הזה סוכר כסוגיית דגמרת דפ״ק דר״ה דתסיק דכתב הוה קתי כשנתפללה שרה וכן סבירח ליה בגמרה רבי תביטור. שכיום שבפורים היתה מילת תברהם ולפ״ז נקידת שרה שהיתה בר״ה לכ״ע ע״כ קדמה תפי׳ למילת תברהם וכשורתו וכ״ם חל תפטה תבימלך שהיה תחרי מעשה לוט בגזר ולכן הוקשה לו ת״ט מתמר וה׳ פקד לת שרה לכתן ו״ה רש״י ז״ל שתך פרשה זו כו׳ הוח נם כן לפי סבירח זו שלפי שהוקשה לו מתמר זה לכתן שהוח לומר שעל ידי שהתפלל תברהם חל תבימלך נעתר לו ותם על פי שפקידת שרה קדמה לתפלת תברהם ים לומר שם׳ היודע שפתי׳ תברהם לפקם על תבימלך זכות זה שהקדים ופקד לת שרה כדי שיהיה הוח נענה תחלה תבימלך וחכ״ם ילפינן דהמתפלל על חבירו והוח לריך לאותו דבר הוח נענה תחלה וח״ם בגמרת כתשר תמר תברהם לבימלך פ״ם כתשר התפלל הוח עבור הקדוש ה׳ בעדו ושפתח ניחח דלח כפי׳ לתימר כמו שתמרו התוספות דלמו סרחיון תטעני שהרי התלתים כשרו לת שרה שפסח שלבכו חלח שילדה בריוח כמו שהתפלל תברהם על בימלך והוח דוחק גדול דפקידה לח תשמע חלח לתריון ובתשר בגמרת ר״ה נפקדם שרה רחל וחנה ועוד כי לח תניטו שתברהם היה לריך לאותו דבר כי מבלן שנתפקדה בלרתה וכ״ם בעת תפלת בימלך שהיה לח ילדה עד שפסח כ״ם לתם׳ שתמרו חז״ל דבשים נדקניות לח היו בפקדה על חוה ולפי זה ניחח כמי דלח תיקשי מה שהקשה הרש״ם ז״ל שכבר נתבשרו תברהם ושרה שבניסן הבח תלך ובסברת היה סיפקדנה כר״ה חם לח היה מקום רחמים על בימלך דחם לח עכבו חיתי וכו׳ וחם על פי פרש״י ז״ל פיו׳ בחומש כמ״ש שבניסן נתבשרו תברהם ושרה לח קושית כי כן דרכו של רש״י ז״ל וכך מנהגו לבתוב דברים סותרים כמקומות מתחלפי וחרי כאן שבתוב שם׳ למוד כל המקבץ רחמים על חבירו הוח תסתיבות הפרשיות ופרוש בחוכל בתב תדבתיב וה׳ פקד ולח ויפקוד ה׳ ועי׳ל דרש״י ז״ל בעת לתקוני תפילו למ״ד שבתשרי היתה תבטור׳ דלח תיק וה׳ פקד לת שרה לחר שבור בבימלך לחתר שהפקידה היתה בר״ה וכל הנ״ל היתה לחר בך שים לומר שבתפלת תברהם זבה תבל לתן שפיר תני סברי׳ דכל זה לחר תעשה בבימלך היה ותכל מקום ילפינן דפקידת שרה היתה בזכות התפלה מוס׳ פקד ולח ויפקוד ה׳ לחנם תדרש דילן לח סבירח ליה שטעם תפקידה תפקדה׳ למעשה בבימלך היתה בזכות התפלה שעתידה וכדי להסיב ליה סיקשה לבתיב׳ פקידת שרה בכאן הכיון תקרח זה הגדרם בבימלך ותברהם והבוב׳ בו שהשם ית׳ עשה כרצונו לשנות הדברים מטבעם פעמים לטוב כהפרחת שרה ופעמים להפך ביפורת בבימלך וייתכן שהבוזה לומר שהשם ית׳ עם היותו לחד פועל הספבים ומיבו שנוי תבלו שהכל בפי התקבלי שבבימלך בעבור נעבם ותברהם בזבותו נפקד בהפך זה וכבר דברנו בדרוש זה בתקומות מתחלפים ולזה נשתבה פקידת שרה למעשה בבימלך לפי שהוח דבר והפבו לריוחו תל הדרוש הנזבר׃ עוד תפשר לומר דקיימי לן טעם פקידת שרה לעת בזבת שלח היה רלוי בדתיבתוב בפי׳ תשובות הח׳ כי בבר נוהג בייה׳ היה שעשתה זו דרך בם סברי בבימלך שתעול תם בתו דרך בם שפילו בבעין על דבר שרי ולוין יתבן שתתבו בתעבדה שרה תלח תם׳ היה והב׳ שהיה בדי לקיים דברו והוח תם שתמר תבי ה׳ דברתי ועשיתי וכפי שתעובה שבשימן השמוך׃

לא כתילין דתמרין בו׳ ותם תשמר תם בלע בזה שתם על השמר הח׳ יש לחוש שישמר ולח יקיים תם בטחון בשיוסף לו שיקיים דבורים לומר משום דשמעת הי בשבועה ובדשמר׳ בפר׳ שבועת השדות לתו שבועה הין שבועה ושמר רבה והוח דשמר לתו לתו תרי זמני הין הין תרי זמני תי בתי ס״ק דשמרין ולח עבדין תיד תבל הקדוש ברוך הוח תיד מקיים דבורו ולפעמים יקיים התעשה לדבור ועי׳ל דס״ק דשמרין ולח עבדין בנושיבו תלח על ידי שליח והקדוש ברוך הוח הוח בעבותו יעשה הדבר וכמו שתמר בפרקין וה׳ פקד הוח בבבודו ׃ ועד״ם י״ל שפי׳ שתחרים תין תעשה כשתמר עבמו שתפשר שתף על פי שינורו לח תתקיים גזרתם תבל הקדוש ב״ה הוח שמר ויבי בהברת וזהו דברתי ועשיתי שבדברו בשלו בבר בעשה וכמו שתמר לעיל פמ״ד שתמרו של הקדוש ברוך הוח תעשה ושפר להלין על זה שם שתמר לעיל בפ״ח סיתן י׳ שפתלתים תהתנטרף שעל ידי הדבור יברח המלתך וזהו דברתי ועשיתי שעל ידי הדבור יתלח תעשה תנטרף ׃ תי נמי שתפילו בשהשדם מחתין תו שהתתבה על תנתי לח יחזור ה׳ בו כמו שתמרו ז״ל בל דבור שיהא תפי הקב״ה לבטוח תפילו על תנתי תיבו חוזר׃

והיכן דבר לחועד תטוב נראה לי סזה ט״ם דעד שהשם לח פירש קרח על בהרם ועבימלך שיקרם דברתי ועשיתי על פקידת שרה תדע דשם בן לח הוה לריך לומר לח בתלין לתחרין ולח עבדין בו׳ וכדוחק ים לומר דדבי ברבים לח קתמר רק שדברתי ועשיתי תיירי בשרה תשום דפשטיה דשפלתי עץ גבוה הגבהתי עץ שפל בו׳ לתו בהבי תיירי בתו שבפרש ובשל התדרש פירש דטעמים דדבי ברבים הוה תשום דשבירח ליה דשפלתי עץ גבוה רתיז נמי על בבימלך בו׳׃

הנידא כי בחדם עץ השדה נראה שתפרש הבתוב כי חיי בבי חדם הוה עץ השדה כדפירש הרש״ם ז״ל ולבן יקרתו הברואים עבי השדה שחייתם תלוי בשם וכיורת שהי בפ״ק דתענית שתק׳ וכי בחדם עץ השדה תלח שם ת״ח הגון הוה

מ"ג הפסוקים

וכו' כי לא יתכן שיתייחס הכתוב כאן כי אם ענין ת"ח לחנות התורה אל אותם הנ' הכתוב כדפי' ת"ח הוקשה שהיל"ל שחי החדש הוה ומדקאמר החדש הזה משמע דהיינו נמי שהחדש לעבור שמפשיטים בכרת ועשויים נסכי' מחנו ;

זה תביאלך לא נכתב

תיוב ל' שעיקר החקר' הוא כאן רק בהשפלת נדקיהו והנכלמת זרע בית דוד תיהויכן הו הלך

מלכים ב' ד' החשיח בדפ' החפרסים ' אחכם ירנו שרחו הכתוב נם לזה חה הם לכפל הכתוב כב' משלים הנאמרים והפרח' והם לחיות החחר כלשון עפר דהל"ל כי אני ה' חשפיל כן נאמר כי הם ליתר אני ה' דברתי ועשיתי עד שלחשלה הזכרך לא כחילון דחחרין כו' חכל ב"ו ניחח כי חכתו חביא דחיון לדבר הפתיד חזה שעבר כחביאלך והכרחם ;

זה תביאלך שהיה חלך והכרחם נר לחרינו ושוב חוכרך לבא לפניו בככי ותחנונים ויתן חשחת להתפיים חחנו ולא כחר חלה שלכשוף נכנע לפניו לכרות שחו ברית שלא יפקר בו ובחנות הם בן חכרחם נדול חחנו ;

אלו נפי תביאלך דחפ"ג שנם בחנשי הזה שנירים כדחמ' לפניו ענירה בפה שנירה בחון בו נקט נשים דבחיבי בהדיח בעד כל רחם ;

כי שנור עזר ושנירת הרחם ענין יבשות כחו ושכבו חלהחליט ;

זן הרה שחיחה עקרים ואינה עושה פירות כמו יבש ;

דוכן זכר כו חיחה אחתי לא קחתי בדבור הא' שחתר לו בחנות החילה חכל קרא חשתך יולדת לך כן ו"ל לפי שחתר חבי ה' דברתי ולבור זה היה בשם חלהים פ"ק ת"ש בכתוב לרחה הדבור הל' ולא הא' ושוב הם כ"ל הכתוב דברתי ועשיתי הם לרחה לענין חברהם חיינו הכתוב כדבריב בסחוך היל"ל חבי ה' עשיתי ושחתי"ל לפי שבכל החלחר חשיב שכוחה כדלעיל קח"ל כי הם שעשה ה' לשרה כן הוה לקיים דבורו ולהבי נקט דבור הל' שחן נחשב שכוחה שהוה דבר ה' כי לולי זה לא היה ה' עושה לשרה כן כי חהשבם שלכתוב בסיחן הסחוך כי"ל להחריך הזחן חלא שוה היה נזר דין היה שיהו שכוחה גם חפשר שלפי שנחקש שרה לאחר חחרי כלותי היה רחוי חלא תעקר וחף על פי שחחר ה' לאברהם בפרשת חילה חכל שרה חחנך כו' כי בחשה נורם לנשל היעוד הטוב כדלעיל בפ"ק דברכות אומם הם שעמד לה הוה היעוד הל' שחת' ה' לחועד חשוב לליך כו' לחרי שנחקשה לפורות כי לא יפלח הם דבר ולזה"ה חבי ה' דברתי ועשיתי שהדבור שהיה בשם ה' נרם לה ויתכן שהרחן בזה כי נחדת רחמים נעשה לה הנם חחחר שחשחם חכל הדבור הל' היה בשם חלהים כי בדין היתה זוכה והשחח ל"ם חלא קחחר קרח חבי ה' דברתי ועשיתי נחי חשפלת תביאלך והנכלמת חברהם ושנירת נפי תביאלך פרחחים בכחו' דמהנהו לח עבד חכח הדבור חלח חפני הדבר בשנחו שהיה יפר בשיני ה' ;

ג וכי חשם' לחדם לחיות בדיק יותר חכורחו לפי שחחתה שעשה הכתוב לו' תחלה חחלוים יבוק

ולחר כך לחר שעשהו יטחר יותר ה' שניהים ח' שחחלפים וכח"ם ברח"ש כפי חיוב שכחלים לחר שחנך היותו יחב' נכול וחחדש לחורי חי חפשר ם נדק לחורי חשכל הנכול ולחר כך לחר שחנך היותו יח' עלה והחדש שלול ח"ח שיוסיף חעלה על שלחו לי"ח שהכוונה לחותר חחלה יבדק הוח חח"ח לחיות נדיק יותר חכורחו וה"ח נם כן הם חשעהו י"נ ולפ"ז הכתוב כפל הענין בחלות שוות והכל ענין לחד כי לחיו הם י' שלח הכל ח"ח שיבדקו חחנו כי לח יפלו הפלוים על הפלול כי כל שלחות חשר בפלול בחנך חעלחו בהכרח יחנה בפלה חחלה ע"ד הכוסע לחן חלא יפחת כו' שחפני' שפחיים הפלול שהנחים חוסיף חעלה על עלתו הקדוכה חביו חו רכו זה לפכות חכוחיות נזדחנו לכן חו התלויך בחוכן יותר בחות חחלב חו הרב מ"ח הוח ית' שהות סבת הכל וכלחוחו ענחיי חלין וחכלחוחו יוסבב חי זה שלחות לכל הנחנחות ח"ח שחיחים חעלה כחום בחנה חלא בחנת חלבי כחנם ורחמוב' כח"ם בפל השקידם בשב"ד והוח חכוחר ' וכשם שזה הוח בכשם עושה כי לח יחכן חלכות חלא לפכם רחשוב' ית' וח"ם חלא בלא כנוי לפי שהין חלוה חפלעדין והוח חלבי פל העולם חחנם

נם

בשוחה לחר עושהו לרחוח לעשות החחיתי לחדם לפי שיש פוחים ומוציאים הרבה חתחלפים בשולם וחם שבדרו חיפי חח' לפי חחין הנרך ויפוסר חלני בכבדל חחחר ורלחי שחתרע ח"ם הרב בר"ב פי"ט שחחרו לו ר' חנשים חחנשילי לוחתנו שהם חחחיים חחחיר דור הנוסע חחן כו' שיחחיל לפי הקשו שבורח הפס יחל לחור הריחה יענין וכן בפל שחחיים ותשוחתו הדחתה כוח בפל בלים חן הכלים לנלי שהשולל הנעשה בכלי שהוח חנשיר חלבו לח היה יכול לעשות לו כלי ומחשל כו שהם לח היה עושה שחחו על החשובה חולת שלא תשלים התפירה ולח, וכחשר חשב חי שחשב שה' לח יעני לפי ספרים להיותם חחושבי החושים וה"י לח יעני בחוש לחפל בשנים שבן עליהם בחיניות החושים וחחר הם היה ענין השנה הרחות נעלם חשנם ולח ידעהו חיך בחניות זה הכלי החוכן לפשנת הרחות הם יעשיר חשפיל שוה נפל בחקרם כו' ' ושנה דברין שלח נלחוך חחפשל שחוכן רק החנח לו בניר וחפשנת בחשנם הכלי כי חי חפם לפשות כזולת השני' חחכם החנח בו ענין חחשר פשלות הנעשנו בלים חין לו ענין כי לח יחייבי היות הנפל לפיחתו שום בחחם לנבר הספירה חפל יעיר ענין, וידענת וכן ודחי כורח הפה לחפול יעייר ויר' ענין החפילם חלני שיפול ויוכר הרחים ידע ענין הנעקה חבלי שיעקר חת חבו ' לחנם בפל הטקי' כפ"ם הכי חהשרה הנוכר על חת' שהוח ל' חנות הם בל דבר חפר יפים דבר חם בחוחר חת חעייב החנח לחפול בהוח כו בשנם ורחפוחה וכופיף פה טענה חבכחני הכחב ענין לחפלה וכו' חינו בית חפלה והבי"נ תשער ותפח חבר יעלירו בנים ושיבי יש ובפלי רבנים והחריך בענין התשובה בחו' שים הכל בין החפשים שהם הכנת החריים וכין חפר הם נעיך בנורו כי חבכין החחרים פופל בחקרם ולח נבקש חחבו שיחנח כו זה הענין הנפפל רחשובה כחו חלא נבך חפשים שיהיה בו יפלנח החחט הנעשה בו לפי שחינו בחשבה רק חבין החחר לבך הנפל החוחבלת בנשם חחוחן ויהיה חבר חוציח הכלי לנורפו ויהיה עם זה חבל הפשולה בחוחן חו הדבם בפנחנעין כי נור' הבלי החופנחת היח בנחה החוחבלת וה"ם בכחלות הנפנחת שהחרים הוכנו על ידי התנועות הפחויות על ידי פניה ושפה והנורה הופפעה חחר כך חבוחן הנורות כ"ה ושה כפר יהו החולידים בנים וכנות בחחר הבלים הנחנה בית חחוחן לבנין חחות' לקבלת נורתו וכורוב חנה וכעור' ושחקה הנרה חחני'. כחו שבחלות רחשובה חוחבלת כדפוס שלו ולהיותו ית' בפל בעשם בכל הדברים טעון יפה החשורר כחו' כנוסה חוץ הלא שהא כי לא חחר שיחנה לו חוץ כאות החחדות וכן בעין כי ענובה על זה החוחן הוא חחדברים חנר בחקרם כדברים הפם וחבבת החחרים הל חוחן יקבלו נורה שלחותם חבל חחר שבעלת החחל והרחיה חוייב היותה חוחבלת חבלו יחנרך רחשובה נם נורה חפ ולא יכב. הוא חחביל וחעשיח ע"י החבילה והבשה החוחבלת לו יחנרך כחו חחבלות בחיים הוא בעבחו חינו טוען חבל הוא טוען על ידי לחוחנת הטחינה החוחבלת לו חחר שבל חחנחר חדברי הרב פם ' וחבי לח חנחתי כדברי הל רחו ועיקר לפה שהביאל בין הכנת החחרים לנחינת הנורו כיון דחשובה חחלת הרב חלייהו רק בח"ם שלח נחייב לפוחל חחחבלת חבלים שניהם בחוחבלת הנוכר ותחנתי חזה הפבלת שניהם בחוחבלת הנוכר ופ"ם הוא כפור' דברין הנוכר ותחנתי חזה חשבה חבחת חחן והשין חבלו יחנרך הן דברים חר בחקרם חם פקר חפורפם שחין זה דומה לו' הכנת החחרים חחר יכין הפנים פניך החוחן חו התנועות הפחויות שחין לפה הפבלה בכחלה חחבם בורה הכל בדפם בחשובה ובפנחה בחחיתה כחורו הוח עשך ויכוכך הנם חין החשובה בפל חחין הכנת החחרים חכל הוח יחנרך פופל בעשם כין ככנחי בחשובות הבית חחבם חם שנריך לחור בזה לחשובה הפחוח הנוכר הוח בחשובה הנוכר חחם כי לח נעקם החבלה הפחוח בפופל רק הפבלת עניכה כחו שהכנחי הכנת החלת חחבם הפופל ויחורו עם בלח חחבלה חחבל בנופו וכן כוכה החריים הוח פופל פחני בנרת חחבן חם חפוכנת חו חרוכבת ולח יחנייב החבל חפעם חו הבלום הוח כי בפופל רק בניורו וחחינו

נם

גם מה שהשיב להולדת הבנים מכותר הכתוב כי החכ כלי ספק פועל פעמי בכן ואינו דומה לזרע חטה ושעור כתרן שתין לו הכתוב בנתת לכל הוא כמדרגת החטה הנזרעת שהיא עשרית הכור ולפי הכולת ולפי כי הוקשת הכתוב בפועל על ידי כח הכורת מהם מין הענין בבנים ממין הענין תשר עמדנו בו ממאמר הכתוב תזון כו' כי זה תחנם בפועל בידיעה והשכלה חולם מעשה המולד בבנים ענין טבעי בלבי תלוי בהשכלתו ותחנם השלה הנזכר תפול שם תכ תחר והוא כי כל המשי דבר מה בתואר מה בדרך טבע מוייב התכ התואר הזה ולחשוב כי היתה לה יחתם תלה להחנת בו חזוק ולכן לה תתחזה מי זו נורא תלי זה חומר שיזדמן תלה מהשחר התוכן לה כי לה יתחזה שהדם מהחטה והשור מהביהמה ואחר שהשוחת אין לו עיניים לך יולד מחנו ולד ושיניים יש לחתם תשוכתו כנגדו כי כח החושים והחברים קיימת אחיר כורע שהדם חף אם יפקד מחנו החזק ואחר ואחנם מה שהבדיל בין הבנת החזרים לבעירת הכורות אחת הוא והתשובה נכונה היא בענינים הפועלים בתקרה וכלי דעת כי לוטס נחושת כרזל ימים פיו בחרב חדה עם חבן החילת עם שלח ינחלו מעשי חדודין בחכן ענתה וזה לפי שאין מעשה החחזות בברזל רק בבנת החחר וחלקותו לה הצורה • ואיך שיהיה יבא לנו מכל זה שאין לחייב חביחות דבר מהבעלי כי יתברך וזלת ההשכלה והחסבה והחכונים לעבירה על החשפט הנזכר בחומרו החטוב תחלוה יבדק מטעם היותו בורח ושלה בנוכר כי לה יתחייב מזה רק שיהיה תשכיל הבדק ויותר לה שיעשה לותם כמו שלה יהכל ויוכנק חף על פי שיכשיל פנינם ופ' לו שאין הבדק והכותר בחדם תפעולותיו יתברך כו כמו השחע והרחות עד שבפיפוס החנחם כו בחשלה בחותו שהרי אחרו בכל בירי שחי' חון מידות שחי' ותשוכת הספקות החלו בבדם שהם הם' בלבי תכרים לחדם בחעשיי הנה בהחידם חשר לוהכח חשר בידו לבטול הטוב תוטפע לו תאחו יתברך ואחר שחם שיטער נבר הוא לרחותו זה הדרך יסכון חור והוא הטוב והשלחות תכ"ם שיחנה רחשונה בסר"ת לפי שבו הבח להיטיב רחשונה ויחר בו להיות שלחותו לו חשכבל רחשון שהם' יחנחו לו כל השלחות כחם"ם בפ' בנ"ל והוא חבותר שכל שלחות החבוקש לחדם הוא חנך השכל להחדות לעניין בכל חה שחפשר ואין זה דומה לענין החכילה והשקה שהם חסרון והחנטר בחקו יתברך :

אברה לו הל תדוני כו' ע"פ חה צורך להריכות זה לכאן כי לענין הק"ו ברורה ללמוד לה הל"ל רק חה כתי' שם ויתבר כו' ודוחק לו דהוחיל ואחה קרח לידיע חפ' ליה ים לקדק שבדי לאוק הק"ו ברורה ללמוד חקום דבר חלישב הזכיר זה לומר שהלשון בצורת חברהם היה יותר בטחון בקיומי' חמה שפחדם השוחנית לבלתי היות ענין בצורתה כלשון קום ושם כן חחר שבצורת חלישב נתקיימה חכ"ם בצורת הם"י :

אותן החלחים כו' כלו' שחה שהפקה שחה יחחל הם הוא לפי שלה חחר לה למועד הזה חשוב חלין כח"ם החלחים דהל ב למה תחשוב חת חים החלחים שיבוה בה חף שתחשוב חותו חיך העשה כניחם לומר כן היל ל הסבוה לי חו יחתן בה דברך וביוחה חלה שחחה שלה יעד על בילחו חחבה שהיה בבורו חלים להפיע דעתה חו דרך תפלה חלת בשם שלה נתברר חלנו בוקיים ס' דברו חו שחבה שחה יגרום שחטוח לעבה טוחבה שחנם חילו היה חיה חיעד בילחו לחוכה היתה בטוחה כי לה יבח שבוי להרחות חנלם חלחי חם לה יחתין דברו וחחת' כי' הל חבוה חלשון לה יבזבו חיעו לומר שיהיה בן של קיימת ורז"ל חפר' בכי בפסטו ולה היתה חפוקה שחת היה חבוה

אותן בכילחתו כי זה חלני בילחו וב"ה יקיים דברו : החלחים כו' ולה חחמר לחה לה הזכירה בצורת ס' שחחר לחועד חשוב חלין שבלים שחבה דעתה דברה ושיבו לזה ר"ל דם ל' בכרחב"ע דויחחר ס' הל חברהם לחה זה נחקה שרה כו' הוה דבר החלחך

גם מה שהשיב להולדת הבנים מכותר הכתוב כי החכ כלי ספק פועל פעמי בכן ואינו דומה לזרע חטה ושעור כתרן שתין לו הכתוב בנתת לכל הוא כמדרגת החטה הנזרעת שהיא עשרית הכור ולפי הכולת ולפי כי הוקשת הכתוב בפועל על ידי כח הכורת מהם מין הענין בבנים ממין הענין תשר עמדנו בו ממאמר הכתוב תזון כו' כי זה תחנם בפועל בידיעה והשכלה חולם מעשה המולד בבנים ענין טבעי בלבי תלוי בהשכלתו ותחנם השלה הנזכר תפול שם תכ תחר והוא כי כל המשי דבר מה בתואר מה בדרך טבע מוייב התכ התואר הזה ולחשוב כי היתה לה יחתם תלה להחנת בו חזוק ולכן לה תתחזה מי זו נורא תלי זה חומר שיזדמן תלה מהשחר התוכן לה כי לה יתחזה שהדם מהחטה והשור מהביהמה ואחר שהשוחת אין לו עיניים לך יולד מחנו ולד ושיניים יש לחתם תשוכתו כנגדו כי כח החושים והחברים קיימת אחיר כורע שהדם חף אם יפקד מחנו החזק ואחר ואחנם מה שהבדיל בין הבנת החזרים לבעירת הכורות אחת הוא והתשובה נכונה היא בענינים הפועלים בתקרה וכלי דעת כי לוטס נחושת כרזל ימים פיו בחרב חדה עם חבן החילת עם שלח ינחלו מעשי חדודין בחכן ענתה וזה לפי שאין מעשה החחזות בברזל רק בבנת החחר וחלקותו לה הצורה • ואיך שיהיה יבא לנו מכל זה שאין לחייב חביחות דבר מהבעלי כי יתברך וזלת ההשכלה והחסבה והחכונים לעבירה על החשפט הנזכר בחומרו החטוב תחלוה יבדק מטעם היותו בורח ושלה בנוכר כי לה יתחייב מזה רק שיהיה תשכיל הבדק ויותר לה שיעשה לותם כמו שלה יהכל ויוכנק חף על פי שיכשיל פנינם ופ' לו שאין הבדק והכותר בחדם תפעולותיו יתברך כו כמו השחע והרחות עד שבפיפוס החנחם כו בחשלה בחותו שהרי אחרו בכל בירי שחי' חון מידות שחי' ותשוכת הספקות החלו בבדם שהם הם' בלבי תכרים לחדם בחעשיי הנה בהחידם חשר לוהכח חשר בידו לבטול הטוב תוטפע לו תאחו יתברך ואחר שחם שיטער נבר הוא לרחותו זה הדרך יסכון חור והוא הטוב והשלחות תכ"ם שיחנה רחשונה בסר"ת לפי שבו הבח להיטיב רחשונה ויחר בו להיות שלחותו לו חשכבל רחשון שהם' יחנחו לו כל השלחות כחם"ם בפ' בנ"ל והוא חבותר שכל שלחות החבוקש לחדם הוא חנך השכל להחדות לעניין בכל חה שחפשר ואין זה דומה לענין החכילה והשקה שהם חסרון והחנטר בחקו יתברך :

אברה לו הל תדוני כו' ע"פ חה צורך להריכות זה לכאן כי לענין הק"ו ברורה ללמוד לה הל"ל רק חה כתי' שם ויתבר כו' ודוחק לו דהוחיל ואחה קרח לידיע חפ' ליה ים לקדק שבדי לאוק הק"ו ברורה ללמוד חקום דבר חלישב הזכיר זה לומר שהלשון בצורת חברהם היה יותר בטחון בקיומי' חמה שפחדם השוחנית לבלתי היות ענין בצורתה כלשון קום ושם כן חחר שבצורת חלישב נתקיימה חכ"ם בצורת הם"י :

אותן החלחים כו' כלו' שחה שהפקה שחה יחחל הם הוא לפי שלה חחר לה למועד הזה חשוב חלין כח"ם החלחים דהל ב למה תחשוב חת חים החלחים שיבוה בה חף שתחשוב חותו חיך העשה כניחם לומר כן היל ל הסבוה לי חו יחתן בה דברך וביוחה חלה שחחה שלה יעד על בילחו חחבה שהיה בבורו חלים להפיע דעתה חו דרך תפלה חלת בשם שלה נתברר חלנו בוקיים ס' דברו חו שחבה שחה יגרום שחטוח לעבה טוחבה שחנם חילו היה חיה חיעד בילחו לחוכה היתה בטוחה כי לה יבח שבוי להרחות חנלם חלחי חם לה יחתין דברו וחחת' כי' הל חבוה חלשון לה יבזבו חיעו לומר שיהיה בן של קיימת ורז"ל חפר' בכי בפסטו ולה היתה חפוקה שחת היה חבוה

אותן בכילחתו כי זה חלני בילחו וב"ה יקיים דברו : החלחים כו' ולה חחמר לחה לה הזכירה בצורת ס' שחחר לחועד חשוב חלין שבלים שחבה דעתה דברה ושיבו לזה ר"ל דם ל' בכרחב"ע דויחחר ס' הל חברהם לחה זה נחקה שרה כו' הוה דבר החלחך

אותן החלחים תימה חלי חלחים שהרי החבטר לה היה רק ח' כדלעיל פ"ב וליכה לחיחר לפי חה שפיר שחי דויחחר ס' הל חברהם לחה זה נחקה שרה הוה דבר החלחך דהיינו חלחך לחר זולת הה' שחחר שוב חשוב דע"כ חעשה הבשורה היתה על ידי החבטר הה' לבדו דחם לה כן הוה ליה חלחך לחר עושה שתי שלחיות :

ישהם חיים וקיימי' לעולם וה"ת דבפרק לין דורשין לחרו כל יום ויום בברחים חלחים חבהר דיבור ומוחרים שידם וכטלים שבת חדשים לבקרים וכהה לקחת בטלים חשחת דליכה חלין דפליג הה ל"ק דהה חחריכן לקחן פע"ח דחיכחל ונבריחל הם שרים של חבלה דכולהו חחלפין וחיכון לה חחלפין כו' וחלחך זה החבטר חיכחל הוה ולף להך נירסה דגרסינן הכה חם חיים וקיימים ל"ל דעל נבריחל דהוה נחי בהדיה קחה' כדלעיל פ"ב : **אבידן** למועד חשוב לין לקחות חכיון דב"ו לה חני חיתר הכי לה היה לו לחלוף לומר כן חכיון דלחתו כדחות חבטי כדיון דקוטטה קחמרי לה חבטי על חברה ושרה סיקשה להם וה כי יחפטי בחם לה יחרע להם חוכם הוה דקחתר חו שהוה כטוח בה' חיטים כבטו בחיים :

דבריו של בטר והם הלה שבידוע ליה כי בטליחות ס' דבר חלישב חלה חחבטנו נחטורר לדבר לנחול לה חבד של טוב בכלה וכטח בה' יקים דבר עבדו וכנראים חפטוחן של חקראות גם יתבן החיטורים דכחתר דבר חלישב חלישב דייק דחטוח דבריו לחוד נחקיים : **ודבריך** של הקדוש ברוך הוא לין חתקיימין כחתר' וב"ה חחי חיה ליה בקיום דבריו יחברך שהוברך לבח חטטח קל וחומר כי חחי זה טעם לה היה רחוי חיחקיימו הה בישה כי לה יבוב חחור דבריו וליכה למיחר דחטוח דקיימי לן בכל פקד וויטם דקיימי גם

הבידא כבכורך בשחטה כו' דתימן ליה נב' לקמת כדלעיל ריש פמ"ו: זך ברה וכנקן תין יכול כי תברה ונתחה עכמו היה כו כת לעדו' לת שלח פרה כפועל לה"עדר הכלי כתיבה תנד

חתנים ברה וחבד עכמה לת ה"ל טכע הכתיבה כלל שתבר פיך: חסרון לת היה כדלקמן:

אותן החלחלים הנו' ק' כדלעיל דקלמר

הא"ר פניה כתיב בחתנים בכתורת' ת"כ חתרו כתון ית' החלחל מנתעדן הכבר ותתבשל הקמחן כדתתר בנמר' ב' המלבים יהל היקוש כתיב ית וכי לותם החלחלים שכתיר לת ברים כחנים היו ותן כה טעם:

ד וה' אלא שדמות לת פנה ב' ית'ו ושדמות ית'ו ותן כקר כו' ו וכבדיך כת נשכו ת"ל אכל ותביאו סתם על פי שנתעדן כשר כחקה ולת החתיכה בכתורת לפי שנדיים היו תתי שלישות: לתילוכים היו שדיים כותקי כתרי תנם ה' תסיחני התילוכית כדתתית כיכחות תו ית"ש זה לשון קיום על עיק תסרון שלת היה לה ולכן רתת' שנדיים השבור כתנם כחק' וכן נזר תחבלה נתן כו' כי תק על פי שה' נזר תתר לשלת תחבלה נתן דשנית יכתן חרשו תחכרתם ה' תן כקר בידמל' שהענין נתנם על ידם ותן קושיי תסיבנם שביאו כתלבה ותיבל כנתן תלבו ותביאה כרפתי ית' ככקר כי דרך הכתוב ליעטת בלשון כ"ם שה ע"ג הרמ"ן כדלעיל ותם תתר ויה ליכבת תסתם ת"ה תתרי כלותי היתה לי עדנה כו' שתנד עכמה היה תפשר ותחבשה סיתה תנדו וכדלעיל פת"ח ר"ל תתנדה זו כביאה ליה תכשר ותני זקנתי סנם תנד עכמה היתה' תרתקת הענין ולת עכמה כתנם כדלעיל ותתתר תתרי כלותי היתה לי עדנה לק על פי שלתר כי סבי לה עדנה תתם שנתעדן הכשר תקלתתר ליה דרך לתי שנתה הוה היה לי עדנה וכי כשביל זה תתתן כבשרה ותתתר ותני זקן הוה תוסיף' כהרתקן' לתיו' תנשרף עם זה ביותו זקן לק שכענין תפשר כתקני יפכרך על ידי תעם תתר תכל כילקוט וכפי כתניתה לר"י תכרכתל נר' ושדמות ותין כקר ולפ"ז ענין הכתו' לתי כשבו' כרתקת הענין תנלה וכי נזר תתבלה נתן לשון תסיבה תנדר פסוטו ותתר כן על רתתה סתים כתנם תעלה תתנם ותייבו כתי ותין כקר כרפתים והוא כפל ענין כתלו' סוכות:

אותן תסדי' כתתי' דרים שדמות שדי הוא כדדו"ש לשנות על הוא:

הבידא ותפרים שנלה תלותד' והייבו התון ים' שנך עם תפרים כדלקמן:

חזרה סרם ותתר כו' ר"ל היכן דיוזות כפרשה בי לת תבעו רק שנתכתשה ותתר' לת נתקתי בי יראה ותן זה רתים לסיומה כוסיות כיה תתליה שיעתן לה שכר ע"וכו' ושכוות ליה תתפרים לת נלה לה שכנכוות' נתת' לו לתה זה נתקה סרם דת"כ תיך כתשה כדכר רק שתשכה שתפרים תרגים כדכר תכעבו והוכיח' כת"ם הרמ"ן ולת סכירת ליה דכי יראֶ' הוא תתפרים כת"ם הרמ"ן שלת' שכי' לת ידעה היות כדכר תתלת' ותשכ"ה לנשתע תכלה לתה תיה' תתפרים לו' לו שנתקה על תה שכו לנשתע תלת פי כי יראה תם' כי תתר שהוכיחה תפרים ותת' כי תוסיפת היה כהיות' תתיפת שרתתי שתי' וכ"ם תתר שתי שיט כיל שנתעדן הכשר כדלעיל ולכן כתם' על הסתוק וכטו' כה תעשה ככל נפלתותיו: א"א וה' פקד כו' הכה תתה לתרוכי יתורת דפקד ותפשה כתכי דלעיל ותתרן ההכה לתייבר לתר שנפקדה כוכות תקוסה ותייבו לשון פקידה דפקדתיכם כרי קן כוכרוכות כדתית כר' ה' תכיריה לת יפול לת על זכרית וכות כדלעי' ויתכן דק"ל נתי לשון וה' פקד ויפקוד ה' תיכבי ליה דתסלה שכתה תת' כתתר' שנפקדה קודם תכיתלך כדכתי' לעיל פי ת' ולכי תפשה תת"ק ה' וה' נפ כן לת כוכ תסדו כתו שקוס לת תכדה תקוסה:

ת"ת הפסוקי' וכיוצר הפלו'

מה שלא תניתו שכח התלוך ולא הקדים כרוך הוא לתועד תפר דכרו לעשות לתכי תם' סוה נכלל כתתר פקד לת פרה וכו' כת"ם כרמב"ן ז"ל כתוסים ולפי שלא נכתב כהדיא הכיתה ק"ו תתלוים לוחר דודתי נתקיים דכרו ותם לת נתם' • וכדי שלא נפר' לתועד תפסוק כתו ונכ' וקכלך כדפי'

מכוון ג' הרמב"ן ז"ל עוד נפתייש ליה תתה שלא נזכרה הארה כתליטת תפתם דלתי תורת הפכור כשי' לתכי תקדי' לוחר שכבר נתוכחתי על זה עם שיעם כי לחדרו לו לתה סיעה • והשיבה דת"ת תם' פשעטו הנזכר יש להכריח הדבר כוולת ק"ו ו"ל דהך לתיש כתת

יחוקק ל"ד הכוקק ג' כוסק י' תכקוק ג' עקוני פב ורלי

דלעיל כפוך דקשיה ליה דקרא קדר ווייעם כו וכסירתי ליה דקרא תפתני' שכל חטא פרה לת היה רלוי שתקדר כדפי' כתם תתנם תת שנתר לו הוא שדכורו יפכדך רלוי שיתקיי' עכ"פ ותשפ"י שכבתה תקוסות החטא נורם שתני שכח שתתחל היתה תסופק כבפרה לכן היה תת' שתקדי' לתוכיח תלבה שכתקה שלו ולפה שכיה דתיון יפה תלישים כי על הסתפקה כדפי' הכפיה וכ"ם כדפרה לין לתחר ת לתכוב שתנגלה תתנו תנוכה היה רלוי לוכוסה הטוב תתנם וגם כ"ו כדי שיקויים דכר תלישם לת תנע ר' הטוב תתנם ולפה תת שדקדק הכתוב לתועד תפר דכר תלישם כדכתיבנה לעיל ותפש' שתלפי ענין תלישם היה יכול לו' תפוכה זו הכיתה להפלינ כדכר לוחר שתן סכה זו קשנה להסתיר פנים תתנין כי תפילו כשביל כבוד כ"ו כסתיר ת' פנים תתנין ולפ"ז ר"ל שלכן פי' כתן תתתר תל תכוב שלא נטעה לתכוב פוסת תת' לותו כפוסתו תתר פפוכר שלילי תפני קיום דכר תלישם היתה הכפורה טעלה דלעו' לת תטתם כולי תתי לתל לוחה שפשקה כדכר תוא סכיתה רתויה ליעכם • ע"ל והוא הכנן שכתו שפעוים תוא לתר ולת יעם' לפכת תתטת תתחדם תכ"ם שהיה רתוי שלת תפקד פרה כעת תתיוחד וחה לטוכתה ליה שנתחדם לתחרי הכפורה תענין תכיתלך וכיו ליעני הדור לתחריים תתיתלך כתעכרה פרה לכן היה טוב לתתרי את פקודתה שיעברו יחיים תו פעור לתר ענין תכיתלך לכטל התפד ולת יכפרך לתקון הפוך קלפתר פני יכתי כדלתיתה כתכוותה כ' תולדות יכתן ל"ת פסי' תה' לפקוד לת פרה כתפר תתר וכתפר דכר לתועד התיועד תתם כדי שלא יכוב לתתר דכרו תתתר תתפשר לתקן תלבנו ככך תה ולפה דן ק"ו תתלישם כי גם שם לת יכוה לה קיום דכר תלישם ליה פוה נרם לולד שיתות לפי שכתן לה תתתר לת תוכף' כן והתות כרוך כעקבי הנקבה כת"ם שם' הזוכר ותלו לת היתה נפקדת לזכה התיוכר תולי לת היה ברי' שתתו כי לת היה כת תכת כפורתה ועל כל זה נתקיימה הכפורה כדי שלא יפוב דכרו תף על פי שהוכרך לידחק כתקון הדב' לתחיות התת וכ"ם תים לדב' ה' לתתקי' עכ"פ ולתקן תת"ת

ג זה תכרתם כו' גם כזה ג"ל כהסיתת דלעיל ריש פרקין דודתי סיקר' דקרת לתו תכבי תיירי תלת כהשפת נרי"ם וחשלת"ם לתחריהם תו פתתנה ונתן הנזכר הם יש' וכוונת הכתוב שתם היות יש' כתדב' כתתחוכה כתתנה לת תפרת כו' ישוב ה' עליהם לטוכה כת"ם התפר תים והדב' תדרש על תכרתם דרך רמז כי תם שכתל הכתוב ככתם תותרים ושנה בלשונות תוא להיות נוהג בענין תכרתם ושרה וזוה דרך חיזון לתה שכל תה תתיר לתכות פי לכנים וכתו תתכרתם כוניח פרת ויכן כין לתחרי היתום והזרות כדרך הטכיכי כן יהיה ליה תפוסה לקן היתון תף כי יכפו שנתותיו וכתעטו תכדה תקוסיהו ולכן תין להקניד על תתחר נכנים על פרה והיו יתידים:

זה תכרתם יש לתתוה שכרי תכרתם תגד ענתו תיינו כתתנה לת תפרת שתם היותו זקן כבר הוליד כתה כנים לתחרי תות פרה וי"ל דת"ת קרי ליה תכי לגבי פרה תתתר שלת זכה ליכנות תתנ' ותף כי עכשו עסיק כת כ' והוא כן ק' הוא כתתנה לת תפרת ושד"ם לעיל פת"ז הלכן תתה שנם יולד לתה פרה כפת כ' שנה תלד ועיין כתה שכתבתי שם • ותולי תתר שהוזיד ה' ליתי עלותין כדי שיוליד יכתן הוא שהוליד כל תות' שכנים:

ד יבש חניכו נסדנה נרוך לומר כמתי דלעיל דסיקר קדם כהפלת אויבי ה' הרעים כמו שכב וקיום דבר ה' כשוב ה' את שיבת ציון תמכם הרמז כו לענין מכימלך ואברהם אחר היה סימן לבניהם וכמו שאברהם רמה כתפלת מלכיצדק שניערי ופקדו ה' כן תהיה לים עם מ"ם:

ד וה פקר את שרה וגו' ° יבש חציר שרה נבל ציץ ° יבש חציר שרי אבימלך ונבל ציצו ° ודבר אלהינו יקום לעולם ° וה' פקר את שרה כאשר אמר ° לעולם ה' רברך נצב בשמים ° הא בארץ לא ° אלא מה שאמרת לאברהם בשמים למוער אשוב אליך בערת היה ° רבי נחמן דיפו משם רבי יעקב דקיסרין פרת אלהים עבאורת שוב נא הבט משמים וראה ופקור נפן זאת ° שוב ועשרת מרי שאמרת לאברהם הבט נא חשמימה וספור הכוכבים ° ופקור נפן זאת ° וה' פקר את שרה:

ה רבי שמואל בר נחמן פתח לא איש אל ויכוב ובן ארם ויתנחם ° א"ר שמואל הפסוק הזה לא ראשו סופר ולא סופו ראשו לא איש אל ויכוב וגו' התוא אמר ולא יעשה דבר ולא

מ"ת מתפרשי

מלין לטוכה לעשות חפנו ע"ד וסב ה' מלהיך את שכותך כדפירש הרמב"ן ז"ל בכתוב ושמתה מתי ספיר קדם לעולם ה' דכרך כו' ספירם שלעולם יענים ה' ויקוים דכרו מתכון שכתו וימי הכיתם המיוחסת לו יתברך. ושמת כיתם טפי שהוברך להכיות הכתוב הוה שהוא התנלה לנו שכשמים יתקיים דכרו תמיד כרי שנוכל לפרש שכפקידה נתקיים דכור תסוב מלין:

שוב ועשה מה שאמרת לאברהם כו' הוינת הכתוב מתשמעו שהוא סיסוב ה' ויכיט משמי כעוני ישראל ויפקור אותם כדרך שנאמר כיפעים הכט משמים ורחם מזפול קדשך כו' לפי שלא יגדל זה שלא כזמן הגלות שעל השמים כבודו ואין משכן כבודו לחטא כתרן. תתכם כסוב ה' ליאותה לנו יפו להסרות שכיכתו כתוכו וכתו שתתרו שם יוסב הברוכים הופיעה ואיך תאר סוב נה והכט משמים לכן פירש סוב נה לקיים מאמר הכט משמים דהיינו מה שאמר לאברהם הכט נא השמימה וכן ורחם ופקוד נפן זאת דבק לסוב נה כי כתו שפקד לו את שרה שנקרחת נפן כדלעיל סימן ג' נם עתה ופקוד נפן זאת דהיינו ישראל שעליהם אמר שסגפן מתכריח תסיב ° וכן אמר כתגדת שתואל פרק י"ו ופקוד מה שאמרת לשרה וה' פקד את שרה ויעש ה' כאשר דבר. מטום דקשיח ליה כפל וה' פקד כו' כדלעיל לחכי מפרש דוה' פקד כאשר אמר לח קאי שתאמר לחושך תסוב כו' אלא לפשוטה הכט נא השמימה כי פקד ה' את שרה להוציא ממנה. שהתן. שרה שהוא. ויעש ה' לשרה כאשר דבר כשורתה לחושך תסוב אליך ולכן הכיח פתיחה זו דמשמע מיכה שהפקידה נאמר על קיום מאמר הכט נא השמימה מדסתיך לה ופקוד נפן זאת ° וכנרם. שוחר טוב יש ערכיכיה וכנרי משם דדרים כתי סוב נה כלפי מ"ם סוב תסוב אליך ובנייכו שיקיים מאמר הכט נא השמימה כתם שיפקוד נפן זאת כשוכר ולפי זה יתכן שכוונת הפתיחה לפרש וה' פקד על קיום מאמר לחושך תסוב דסכירה ליה שפירוש תסוב שיסוב עליו לטוכה ויקיים יעוד הכט נא השמימה ולא חזרה מתם אלא על דרך וסב ה' את שכותך כדלעיל כדכתיב. בסתוך חם נתקיים כוס. פקד ולכן הכיח רחים מכתוב זה:

ה לא רחמו סיפו דקי דיהיה מדיהיה דכריהם כתיב אלא יכוב וכסיפים כתיב שהוא לחושך ואינו עושה ולא על פי שנר לפי פשוטו והכוונה לחושך לעון תיתת כדפרש"י ז"ל ואחר זה כלפי כלל שהיה מסיתו תכם כי אחר שהם ע"ז דכר טוב על ישראל לריך יחזור כו ולא יעשה אין דעת רבי שמואל לפ' כן דה"ל אחרי מי לה אים אל ויכוב וא"ר הא תו ל"ל ולא על פי מקושת הפתיחה ק' מקושת סיתור הוכירם לפי שהיה לה תשובה ולא הקשה קושת סיתור שהין לה תשובה:

בשעה שהקדוש ברוך הוא כו' כשוכה לא על פי שהיו אחר כך חוטאין לא יחזור כו וכרעם אם יעשו תשובה יחזור כו וכת"ש כהדי כתנחומא כיכר כ"ו אחור ליתן מתנה לבנו כיון שהכעיסו חוץ כתיבתו והכ"ה אי אי לעשו טוכה ולא על פי שחוטאין לריכו יחזור כו וכו והוכיח כדכרים מת"ש ידהיינו לחנניה כן עזור שהי' מנבא לשלום כשקר וא"ל הנכיאים אחר היו לפני ולפניך וגו' הנכיא אחר היה לשלום כבוא דכר הנכיא יודע הנכיא אחר שלחו ה' כאמת ואני מתנבא רעות אם לא יכואו דכרי אינו דכרי שקדוש ברוך הוא אומר לעשות טוכה וחוזר כה ואתה מתנבא טוכות ואם לא יכואו דכריך אתה שקדוש ברוך הוא אומר לעשות טוכה אף על פי שסורחנין הן לריכו חוזר כו וכו' ותסכים לזה אחר כפרק כתה כהמה מעולם לא יעשה מדה טוכה אלא הקדוש ברוך הוא מחזיר לרעה אלא זו כלבד שנאמר והתעם תיו כו' ° וגדולה מזו אמרו כברכות כל מדה טוכה שיעלה אלא הקדוש ברוך הוא אפילו על תנאי היא כאן שנאמר ועתה הניחה לי וכו' וירחם זה אמרו אמדת טוכו ואסרו יתברך אמדה טוכה מרובה על מדת פורענות שיספיק אמעשה שתחזיר והטעם לבטל סיעוד הרע

מגדת שחזקל פ' י"ם ת"ז י"ג וירוש' ס"ב דתענית ותנחומא פ' זו

מ"מ בפסוק' כי חנון ורחום הוא וכתם על הרעה ולא יספיק מעשה כתמה לעשות היטיב הטוב לחנם לפי שם מחזר הרע בפתיחת התשובה ז"ל מפל שחזר הקדוש ברוך הוא לכניה להכעיסו כבי אדם בפעורים טוכה בחזור הוחלט בלא אמתי ואחר כך לא יתקיים הטוב אם כטל ולא תפסר להיות בשביל שלא נעתר לנו מקום לקיים כו אמונת הבטחה והקדוש ברוך הוא נתן לנו כתורתו שיקר מהבניה נבר בשלחנו הכתוכתיו וכו' תפסר שעיקר השעם כדי שיהיה לנו מקום להתחנן כו בניה בתחת ומשקר ולולי זה תפילו הדבר הטוב היה נהפך לפי תפע' החדש ומכל מקום הדה טוכה מדוע' כתה שנתן הקיום להכתכת הכניה כדבר הטוכה ולא ברעה ולפך שיהיה יש לפקך על פנים זו מת"ם כדברי ירמיהו ויהי דבר ה' אלי לאמר הכיהר הוה גו' רגע אחדר על נוי ועל ממלכה לכנתן ולנתוש ולהתכיד ושב הגוי מרעתו אשר דכרתי עליו ואחתתי על הרעה אשר הפעתי לעשות לו ודגע אחדר על גוי ועל ממלכה לכנות ולנטוע ועשה הרע כעיני לבלתי שמוע בקולי ואחתתי על הטוכה אשר אחרתי לעשות אתו ברגע אחד כשם כטוכה יתאר כו לפי שגוי הזקפל ואף כי יש לומר רגע אחדר אף לפי מכל לא אחתשות בניה כתו שאחרו קנת שדיין יקפה מדרש ישקה ויער לו אף על פי שהטוכה היה והגה אחכי עתך אחר כם"ק דברכות אחר אחת יגרום אחטא כדאגי עד יעבור עתך ה' גו כיצד דאטוכה עד יעבור עם זו קניה זו כיצד מכאן אחרו חכמים רשות היו ישראל ליעשות להם נם כיוצא כזה כדרך שנעשה להם כיוצא יהושע אלא שגרם אחטא שהחזירות אלו יבא הדבר תפי ה' אל הכניה ומכאן אמרו כמה לא יפתה לו ה"ק ר"ל שאחר ונאחזי על הטוכה הוא שאחר אחזו הטוכה אם יהטא ומכל אקום אכזה על כל פנים שהרי ביקשה לא כתה כלל כשהיה אפתה וכן ביתי כוזה לא נעשה הנם וכל קושיא זו הטיב הרחב"ם ז"ל כאקום הרחה שכאן זה אינו אלא כין אקדוש ברוך הוא לכניה אלא כין הכניה אל אחר הקדוש ברוך הוא לכניה להכטיח כני אדם כשהדבר טוכה אי אחר חולט אלא אנתי ואחר כך לא יתקיים הטוב אהוא לי אחפר להיות וכו' ולפ"ז יהיה אחר רגע אחדר אפילו כדבור אחת אפי ה' לכניה דק אלא יהיה שלוח להכטיח את הנעם כטוכה כי אז לא יהא יכול ונקנת הן אחרונים לא ידעו דרך הרב אחבדיל בין טוב ובין דע על פי הדברים אחר לרז"ל הנאזר ואחנו כי מלבו הוא כודאם על פי אחר ירמיהו לאחניה כעת הנאזר ולא הנעת להם להבדיל בין היטיב הטוב אל הרע להפעתות על פי אחפשים דלבב"נ ז"ל בפי' אחזרה כפר בכל ואפשם אחר רגע אחדר גו' ואחר אחכניאה הכניה כאחר לא יהיה הדבר ולא יבוא אינם בדברים הנגזרים ע"פ הנחול ואשובע רק בעניני אקרים אחרים אם יקרה כך וכך כו' אז בדברים אטוים כעת הרעה ולא נתן לנו ליכא אחתר ירמיהו כבחת דבר הכניה ואז"ל אפילו על אנתי אינו אחר אחכם אפשר אחתחנות הוזק אלוף יעודי הרשות והטוב וזה כי בחית היטיב כפי אחפשר הנחתני לאח שהטידעה הוא לנחנם אלא יהיה אחרע הרע אחפזר כבר יתכן שלא יתקיים היטיב בחית אחים דרכיו אהוא תכלית אחדעה אחכם כאחיטיב הוא לטוב אהפזר הנעתו לנים הוא ראוק שלא יגיע לאח אחכחירה קושטה לאחם לאחקן אחנחות בפזר הנחתני לא לקלקל וזה הגד יפלם בחית הכניה כשלא יגיע כטוב אפר ייעד אחפת אפזר אפתיעד וזהו בבחת דבר הכניה כי אחכם היטיב אפר אחפת אהנחם אחיטיב בזולת אחכנחות הנרכה לטולם הוא אחתנה ע"פ אנעשה האדם והוא נתירת יעקב אחת יגרו' אחטא לפי שהטוב הוא אחיטיב אחנחת לו היטיב אחפת אהנחם אחיטיב לא יתכן אחנעלם לו אהפזיר בכל אפר ילך אחפת אפזר אהנחיטיב וז"ל אחילו על אנתי היטיב אחר זה יוכן בשלא יהיה אחנתי בבחנות הדבר כאחר ואחתה אהיטיב לי שאחיטיב

הרחני שבשבור שבאחר בפרק אלישם יפסיד אבנו ' חסדיו בם' אור ה' בכל ל' מ"ב דאם דברו בשבטנו רצות אפשטן ואף שבשבטנה הת' שאחר היה לו להתנבל ולאחר פרישה היה אחפת אהנחנאה אין אפשים כי כבר בשאר רלב"נ אחז בת"ם שבחיבת הבניה יהיה אלא בטול אחפת אהפזר כו ' ובשבטנו נם אחה אשטען על ענין יקנה אף היה לנו לאלין וכאו שאלין שבחנו גם הוא אחיטיב הכניה אלא בדרך הלכ"נ ז"ל בדילה אלו יסוד כת"ם הוא עלין ואלו השבטנות אחקות וכן יש לשטען באחר יראיהו בבחת דבר הבניה כי לא יהיה קדוש ברוך הוא לכניה כת"ם כי לא אחיטיב הכניה אלא בדרך אחיטיב הוא אחיטיב אחנחת לו ואף על פי אחנחנאה אחרו שלא יעשה כי אחקים אפאו לבחיבת הבניה אלא אחיטיב הוא אחיטיב לפם אחרות נויה בעבור יאחרו אחקן ואף על פי שלא אחרו נתן להם ואחנאר היות יעוד הטוב הוה הנלוח אחנאה כי לא אחתן הנלוח אהחתן הרע בזאת אחנאה הטוב מכ"ם הת"ם הוא כיקשה ואף כי בניה הכניה אחפת הטוב אחר טיהא רוע בחירתם וקלקולם לטובל היה ולא לחטיב אחם הטוב ' ורעת הר"ן אחפילו אם טלוח הפרש בין יעוד הטוב לשלמו ואחנאר רעת אחבאר וכו' כשהוא כי הטוב והרע יעתנו לפי האחנות אחקבלים ואיכה בדע אין אהבדר כו' נם כן כולל בטוב וברע אלא שבם יהבר אחנאר הכניה על בטחתו כי בוה לא יפתה היעוד אפילו לעיל אחדרים הפעורים להאחנות בבחירת האחקבל ובעבר לזה אחנאר הת"ם אם כאות כל אחדם יאחתן אלה כו ואחנאר אלה אם היה אלהים אני ירדד אם הן האחנים כו אם היה יעוד רע אחנאר בם אחנאר כת"ם כו ' ואחנאר בם יעודו נתן לאות בבר היה אחפר יעודו באות על אחדם אלו אחזו בהוכה וכן אם היה יהבר הבניה בפי אלהים אל אחזו בהוכה ' ואחנאר אחנאר בם יעוד טוב ורע כי אם בעניים קרו אל יקרו באחנאר שאול על אחול בדבר אחפתנו' בוה יאחן דבר הבניה עבור דבר אם לא יהיה אהדבר וכת"ם כל דבר אחילו ע"פ אחי אחנר יקרוש ברוך הוא לשובה אחפילו ע"פ אחי אחנר אחכני אחנשים כלע"ז ול' שוה כשלא היה אחנתי בענות אהדבר כמו אחקדם ' ועיכ אחנאר ירמיהו בבחת דבר הבניה כו נאחק לומר שיש בפיהל כו ואין נורך להאביר כאן בידוע ' ובוה כשב אפ אם לא אחפר אהכלאי אחנדה היות אחנאר בבשיטו רע בכל בין יעוד טוב לרע יהיה אחנאר רעת אהדבר כו' כשלא יהא לבניה אבל אין להבדיל בין בניה שלוח לכלאי שלוח בשם אחפרים כל דבר אחיטיב בין הקדוש ברוך הוא לשטה ולא להבדיל בין בניה שלוח לבלאי שלוח וכ"ם שהם אחיטיב הת"ם והשם הניחם לי לא היה היעוד אלא לבניה בנאחנאל אחקום הטוב שבאחר שבחיבת הבניה אחנדך אחילו ביעוד אחת בשיהיו בזות כל נבזאתו כי לא יפתה ה' על בטוב אחת בשם פני אלהי שהקשה לשטה זו הירמיה יעקב והשתלחו שם היה אחיטיב בבר אחיטיבתו יאחברך בהם והבשתלחות השבח בשם אלו בשבניה בלאי יודע בהשתלחות הדברים רחוי שיודעים בשבטנות בלאחנאת להבניה אחדבר הזה כי הבחת הבניה בזו בהשתלחות השבטנות בלאחנאו והלה שיעקב אחבינו ע"ה היה בלאי יודע בהשתלחות השבטנות' אחיהה השבחים שיודעים לכל הדברים אחי אחפר לפי אחיכולתו שבשתלחות בניה לו היה יודע אחיטיב לדורון ולאחפלה ולאחלחמה לפי שבבר אחפר היעוד ה' לו היה לזה שבי יודע שיעקב ירדה בשלוח אירדה בשלוח אחילו לו השתלחות השבחים בהשבטנות דורון לו אלחמה היה ולזה יעקב בכל ג' אחלו וירדה יעקב אחד ויבר לו להבין אלהו על אחפלה בכוזה נדולה לשטרו בשבניה השנוזה שבשתלחות היה יעוד השבחים ' והנה הבישה הת' אפר לא יבדיל בין טוב ובין שבאחר שבשתלחו לנדעת הז' ל שבני' כבדילו בזה ואחרו שאחילו בבטחתם

שבמלחמת סדכר לח יסתנה סיעוד כמ"ם תוויתן להם מרעות
גוים ועל זה הדרך בתרו מתחר ירמיהו הנביא תסר יבכה
לשלום בבוא דבר הנביא כו' כדלעיל תלבד מה שהבות' היות
הלשון בתקרא זה ענין רחוק מהדעת כמ"ם בעל העקידים
בשע"ו • גם הנה הפיטם סב' עם שהודם בסבדל
קרשות והטוב מאחר שלא יבדיל בין נביא שלוח לבלתי שלוח
לא הושיל בלום שיקשה מאד טעם פחדו של יעקב ואין
בתשובתו בזה טעם שהם מחרי היעוד כריך התיעוד מהסתלות
בסבות הוגיעות בפל פיתה בבירת שהם תרפיבם ידיו לח יניע
הטוב הזה ואיך פסקו שהדבר הטוב תילו תחר ואין בריך
לומר שלא יתפ' על זה הדרש מאחר בבות דבר הנביא בו כי
תפילו התתנבא לשלום בבר יתבטל בוחם שלא התחזק התקבל
בשירות הסבות התגיעות ואף שבודם זה בסבות התגיעות
בשבע בדורון ותלחמה הוא לשב שבאחר בן בתפלה בי לח
יתבן שיפר ה' הטוב בתנחי שיתתנגד לפבין עליו אחר בך ועוד
מה טעם היותה ותפחד תין בתן רק בקשת הסבות התגיעות
ואחר שהקשין עבתו לבתן תין פחד וגם הוא תבם וחשב לתקן
זה בתם' שזה להבין עבתו תל התפלה וזה רחוק בי תין היראה
ואהבת תהדברים שיביאם האחד עליו לסבב אחרת שם תינם
ענויים בלבו ועוד תיך יקבל הדעת שיהיה הרפיון בסבב
ההנעת מבטלת היעוד ואם לח בתפ' • והתנחי התותנה
ביעוד בתו ועתה הניחה לי לח יבטל בטולו היעוד והלח הוא
סבב יותר נדיבה בהנעת הדבר אחר שעל דעת בן יעד יותר
מהתפלה ליעקב בולחי ואין בריך לומר שבל בניבו הוא שבחשת
דברי רז"ל בי שם אתרו בסבת פחד יעקב סבר שתא יגרום
בחטא וכן אתרו אתם שלא נעשם נם בימי שמרת בלעיל ולא
תלו הדבר בחסרון סבה ונבעת • ודעת בעל העקידה
בם' הנאבר נם בן שלא להבדיל בין טוב ורע בי בבל יסתנה
בשנוי התתבל ופי' ח"ם בל דבור שיהא תפי הקדוש ברוך הוא
לטובה תפילו ע"ת תינו חוזר בתנחי שתינו תשגחת הדבר
אלא בתנחי בוה שבטולו תהייב קיום התעשה יותר וכח"ם
לשיל תו שפי' שלהיות תדה טובה תרוכה בבל תקום שתפשר
להתקיים לח תבוב דיקה וח"ם תעולם לח יהא תדה טובה
אחת הקדוש ברוך הוא וחוזרה לרשה אלא אי וכו' היינו שחוזרה
בלי שום התקבל וכבחירת הבניה בתו' תשר ידבר הבניה בשם
ה' בתב שלא בתנה תורה סיתן להתתין בל נביא לשטעו
מה תלוי בחוקת התים ובדבריו וכהמשך הענים יתברר התתנחו
בשבר לח יפול תבל דבריו תרגה לתשבם תת שדברם תורה הוא
בשבר יקום נביא שקר להבויב נביא האמת בי יודע שקרות
השקר בשלא יהיה הדבר ולא יבוא בי אלו היה נביא אחת
יתקיים על בל פנים בי בדאי טורף זה שלא יסוב דבר ה' תפבי
בבור שמו וזה קרוב למ"ם הרב ן' תסדאי שהיעוד הנתון לאות
לא יסוב אחור וכאתמר ירמיה לחנניה ב"ש הרבה דברים על
יסוד זה ואין טורף הזברתם פה והרושה ירמיה בוה בקל על
עבתו תהדחק תלבד היות יסודו בבור על תפבי בוהו אשר לח
בוה להבדיל בין טוב לרע שפר הוא תוכרח תדברי חז"ל בתו
שקום והתיומת שבבלל דבריו הזכי' שתן תתדרש רבי
תבחומת הגזר ולא שת לבו לאחתתו • והשולה תבל זה
שתין לבו לזה תדברי הרב בי בל דבריו האחת והבדק להבדיל
בין טוב ורע ובין נביא שלוח לבלתי שלוח ובבר בתבנו טוב
שעם לאת שיחתת הקיום בטוב ולא ברע ואת שסוקשה
להרב"נ ז"ל לאה לא יהיה נאתן בדברו היוצא תפי עבתו בתו
בתיעוד ע"פ שליח • התטוכה תכוונר' לאת שים בדבר
הנביא בי הבל יודעי' בי ה' תרבה להיטיב ובאשר לא
יקיים הטוב לא יתנו לבם לרוש תשלילים שהוא היפה שבת
ביטול היעוד ויבזיבו דברי הנביא ובתו שבראה תדברי הרמ"ם
ז"ל נבי ויירא יעקב תאד וב"ם לאה שירמה תדברי הרב שעקר
שבת קיום יעוד הטוב על בל פנים הוא בדי שיאשר תקום
בו יבין הנביא הגודל בב"ל שלבן לא יהיה זה תלה בנביא
שלוח תבל אה שיקשה הוא תח"ם תפילו על תנחי תיבו חוזר
בי לא יהי הנזבת הנביא בשאר לא יתקיים הטוב התיועד
על תנחי בי הבל יראו שעל תנחי היו דבריו ובבר נאתר
תקום לבחינת הנביא ביעוד הטוב התיועד בלתי תנחי ולולי
הרב היה ז"ל שהשאר הוא תינו תלא בתנחי שתינו תעלמות
ביעוד בדברי הב"ל וכבוונת זה הוא תחדת טובו יתברך
שתינו חוזר בין שינת הדבור לנביא תו לא תבל בפיהיה התנחי
תעלמות ביעוד בשומר אם תקיבו דרביו תיטיב בבך וכך

נפיק מלות לפלתי מלות חתם מהוכיחו מחיטו[חזר בדבר
הטוהם חת"ם ומתם הנחתם לי וגו' ולא הרשב זם מלם לנביא
פעמו הוא מחזיב לה והוא מפרק לה מחר שנכתב זה בתורה
הרי הוא מלות והוא מבואר * וזה שהקשה הרלב"ג
ז"ל בספר המלחמות שהרי יעד ה' משה לכל ישראל על ידי
דוד וכ"ז ומתי מקום לעמוד יש השיבתיו כו' ולא נתקיים יותר
היה רחוי להקשות חת"ם בתרים הם בחזקוני תלבו כו' וכל
היעודים הטובים שהיה רחוי שיהיו מתקיימים לף על פי שהיו
על תנאי * וחת"ם כתב בכל עין יעקב מלת דבר דבר
יוחנן הלא כתבתי מחתו דרך לל היעוד כי לח מועד חשם כתב
חלק שהחזיר הלח בספרת מתעיק מלח יידת הכלינן ישראל
שבבר יהנן מפרית על ידו לכל כתחלה הטובה בשבר החטוח
מהטובה החלטית קיים הטובה לח יהיו הטוב הם לח יתקיים
החתי הם קדוש לדברי הרלב"ג ז"ל שחלק בחיבו החטוחים
בלשון הלא יהנן כדבריכה * החתם החטובה כתם חב'
פנים הח' חתך כל כי מהטוב החיעד בחתי יתקיים על כל
פנים וזו כמלה יזבר הרש החתם החתי החטול מחזר הם
החזקוני כו' והם לח חמושו לי כן הנה בחטוחים יעבדו חבח
הקללה וכן יהוד ושחתי מקום כו' שברח הלא יתקיים
בשבת הבוחר כי לח הח לבטל דברי החורה * והכ' שכחתי
לח נחזר שהיעוד הטוב מתקיים על כל פנים הלא בדבר
מחודע לשחתו כחלו מחזר הם דבר טוב על ישראל הנחטים
בזמן הזה ס"ת וכיוצה חלל היעודים שהלללים בכל הדורות בחו
הם בחזקוני כו' ושחתי מקום לנחר ישראל וביוצה בהברת יכן
בשבת הבוחר לבל דחי לח בחב בטל שבר ושחב בטולם הוח
והחורה שברת וחם חכו' * וביוצה בזה הטיב הר"ן חסדתי
בס"ג החחזר שבו"ל על כל חת שהחשורר הם בן הוח לבריח ושבוע'
שהיעוד הטוב לח יפחטה מהנורף הם בן הוח לבריח ושבוע'
חשר בתו בקנת שהבפחטו' הטוחות והטיב בזה חפשר לב שניטים
הם לסורות בנחות היעוד בתו שלחזר בבריח נח והחטות חלם
לחת שניעוד שהוח חסרש לוולתו בחלו חלחר ביעוד שברחם
בירושת החרץ שהיה רש לבנביחים וחלם יפיבו בחשובה חולי
היה חחריך להם וכן בחחיית זדבו של בחלק וחף שהפסק
הב' לחינם חשבקת כי חניבו נשבע ה' לדוד הם שלח היה בדבר
רש לוולתו הנה הפסק הח' בטובה כי חין בח ביעוד להחשיך
הטוב לנבח חלח לנשבח בתו שבחיבבו והוח בחזר חלף חף על
פי שחין נורך לחשובה זו של קיומ הר"ן חשדתי לדבח חרב
החחלק בין נביא שלוח לנביח שנחזו בי כל חשר חניבו שבוע'
הוח ביעוד חשר לנביח לנחזו בבח והחבו' ודוד * ת"ק
על חה שהבדלנו בין נביא שלוח לנביח שנחזו חת"ם נבי על
יעבור הם זו קניח שבין רחויים לביעוד להם הם בימי עזריח
חלח שנרם החטח שהרי בחן היה ביעוד שלוח לבל ישראל
והחשבע של ידי החטח והרח"ם ז"ל חירוץ שחר שבבר נחקיים
מיקר ביעוד שהוח בבין הבית חף בל בי חלח נחקיים בלו לח
הוי חזרם וח"ם לחבו חזור הייבו חלח יחקיים בחזו חלח נהיית
וי"ל דהחם נחי לח הוי חלח לנביח בחזו חלח נחשר זה
ליחזקאל ע"י משה חלח בלם בחחד שבו וחחרו בידם בנבואה
של בים וחם בן חין בחן נביח שלוח לוולתו וחין בביטולו
הבוחת הנביח וחין לומר דהוי לבו נביחים שלחים לנבי בביחם
הנחתידים לבוח שבבין בית שבי בי בנשם הבה וכנשם הבן
ס' בית * ובשבר שליבו להשיב על חה שהקשה הר"ן
חסדתי לבי הטיטה הנו"ל בל חשר יחמיבו לחנביח בן שזור
הנביח חשר יבנה לשלום וחף בי חין בל הרב תלטוטיו חלח
על חו"ל בי מיחיהם הוח שחיה והחופשים שליו חשבו שהבדרים
בדה חלבו בדמחיב לעול שליבו לשבח דבר חו"ל ולבריח
מבשל הקושיות הטשלת לרבם בכל חשבר בחשבו ח"ל הר"ן
חסדתי שם חלח שהבחיהם לזה לפי חה שיר חשבר יהמיבו
לחנביח בן שזור הנביח חשר יבנה לפי חה לשלום בבוח דבר הנביח
יודע הנביח חשר שלבו ה' בחחת ובחחייב להם חוב שבחיבת
הנביח ביעוד הטוב היה ולפי זה נשרך לומר שבוע הבחוב
היה לדקדק שחם לח יבח דבר הנביח יודע שלח שלבו ה'
בחחת ובחם חם היה חשבר שבחוב נורך בבר יעבור
שחיהם הבוחב לדקדק חשבר שבר בחשך בחשך וחם
היבו חחחייב לבל לפי דרבם חשבר הבחוב בלפי נורך
שחין הבחיבה בבח דבר הנביח חשר שלבו ה' בחחת
חלח בהשבות הדבר היה שבבר חשבר שיהיה בקשם חו
בחלום בחו שבחשר של שחזאל לח השיל הבל דברין חרעה וידע

בל ישראל חדן ושד בחר שבבי בי בחחן שחזאל לנביח הבה בבח
דבר הנביח חשבח חשר יבנה לשלום ובלום בחד הבשיעה בפי
דבריהם לחיבה חם בשלח יבוח דבר הנביח חשר יבנה לשלום
וחלבר זה הנה לפי דרבם לחזרו בשטוח הקדים לו הבייטים
חשר היו לפני ולפניך ויבבחר חל חרעה דעה וחל החלבות
נחזלות לחלחתם ולרעה ולדבר שחר חין עבין לו בח חשם
הנביח חחבו ס' דבריו * וי"ל שבלשי עבוחת יהוידבו שבויטם
לרעה חחר הנביחים חשר היו בו' חם שחשבר בי לח יהיה
הדבר ולח יבוח לח יחשם לשקרן בי דו לו חזקבו חשר שחר
עליה שהוח עטוח בחת וכטול יעודו לח חבטל החקבו בי דרך
ס' לשוב בחרון חפו בלשלוש ח"ם הנביחים חשר קדחבו
להיחם חוחזקים בחשר יבבחר חל חרעה דעה לחלחתם ולרעה
ולדבר עדחתם נחחבו בחשר בין שחיבים יעודים חם לח יחקיים
בחו שלח יבוח יבשיבהו החזקבו לפי שלח קיימם בחחרו לחזקבו
בי חת חשם ולח חחיים חו יבוח בשלח נחשבו' בינהו בינהו
וכלפי נבואת חנביח בן שזור שיהיה לשלום בחשר דבוח שבר
הנביח וכו' לדקדק חסבור הקדים שחר בבוח דבר
הנבואה חשבח החנבח לטובה ולרעה ס' בי בבוח דברו שלם
שלח יהיל דבר בחר בדרך הוכרי בחים שחשבח הבוב בחנבח
בבר חם בישובים בח"ם ז"ל חחשר ולח בל בשר וחלרך בו
סרב בפחיחת החשבח בי חו יבוח הנביח חחשר בחשר וחלרך
בל חשם בשחר הקדים חינן בוין החשבח לשובה והחשבח
לרעה בשחר שבחשך בי החשבח לרעה בשיחל דברו לח יהי
חחזקתו בחו שקדם החשבח בחשבח לשלום הדקדוק בחן וכל
הנביח חשר יבוח לשלום בבחו דברו לבר הוח ביעוד חשר
שלחו ה' בי בולח זה חין דרך בלל לחדש הנבדים לחדים חם
לשם שבבוחות הטוב חין חזוק וחבלן חבחר שבחשך לח
יודע חשר שלחו ה' לשבח הנשבר לח יהיה בחשר בשבן הבל
יחבדר בי הדבר לח דברו ה' ואת הנביח בהוח *
הספקות שבר בשל הקדים בל הרב חבחר שחין בהם בח
חפיבה וחין להחריך * וחין להן' לשחוח הי"ל
חחבדל הנביח השלוח לבלתי שלוח חת"ם לשלום לח יבוח חדבר
סוכה וחזרה בדשה חלח זו ושחרית ת"ו בי בם לח יהי הדבר
עדיין חשיבו לנביח חלח לחלך וכיוצה בזה יש חזרה בבל
חקום בי בם היה דבר חחר וזהו הפשטות הטוב לדשה וחם חמר
שהיתה בחזרה חבלי החחים שבו בחקבל וכדברי בשל הקדים
הב"ל :

בשעה

שחחר לחבדהם בו' ק' חבי חיתי אנכי
בזה לחיטתריך לחשובות הלח דיר לבל
דחחר לעיל בשעה שהקדוש ברוך הוא נחר בו' דהוי בשחרים
דבר בחקבל בדלעיל ושוד קשה בחחרו ובשעה שחחר לי קץ
נח בי דהא פשטה שחחלה בשבועה על הטקדה לח הה
חלח לנשותו לח טישעה בן חחת וחין זה דומה למ"ש בעל
בשעה שהוא נחר להשיח רשע בו' שהוא לף על פי שחלף
הנזדה היתה על דעת לקיימה וחשה חפבי שבר החבל
ובעל השקדה הביח דברי חגדה זו בסב"ח ובחב שניחה
חדבריהם שביו ולבו טוים בדברים החלה חלח שחר בהם
ודחתה הוא בי לחה חשה בחחת חשוד חם בן לחה שבד
בהם חטיעור' חחי ספר הלבטוף ס"ם וסב"ק דחשבות חבר
בהדיח ולח שלחם על לבי זה יבחק בן חברהם בראה שלח
בוין הבם יפבדך הל שחיטה חחה חלח לבקריה לנשוח
וס"ק שברי חת"ם לח היה הל ויבוב בשבה שחחר בי ביבוך
יקרא לך ורע יחוייב שבחר בה בח חת בנך יחבר ולח יעשה
וחה נורך לומר שור הבוח חחר ולח יעשה ויש לומר שלוחת
בשנין שחחת יבחך בר שין לחברהם שחבל שבורה שבשה לף
הקדיב לפניו יבבדך חור וגובל שבל זה הרחבו חלחי בשיח
בדלקמן פ"ם וסב' הבחנקים לחר שבשן קטרב על זה וכשבר
שחזר לחרו גדולה חזו שבחר שבן על שחתו בטרת עבי ולח בשה
פניו לחנבו דבר חבשבודים ובל זה היה שבין הסדקה לף
היה שברח שיחבך יבחך בשובל לעברבה שחחתו וברבה לו לבשר
עליו לנחרי לח לפי ח"ם לקחן שיבחך וישחחאל היו חדיבים בל
היה חן הרחלי להשחט חחת בי חת לי שלוחת גדול חזה בל"ם
שבחת הדבר בי לח היה לל ויבוח ביעוד הטוב לחביר לחזר
ח"ם בי בינחך יקרא לך זרע לשם שבה ולפי שלחה שחקבה
לדבים היות דברו יחב' חשחנה שבחחלה לחזר בשבוני היה בזבחם
ולבשוף לל חשלח יד וחקבו נדדים לחזר בשיעה. לבשוח לל
שבחזרו לו להדבים בחוקן יהן לו שבין שחיטה. לבשוח לל

הדברים תלך עמהם לא נפתנו וכתי' הר' יוכח המדקדק כ' לרדים הוי' שפי' והעלהו שיתעסק בעלייתו כתו והסקיות את הכבשים יין לא שיטלהו מהם והכ' שפי לעולה חסוך כקרבן עולה ועל העקידה כקם כד מתקום לחר כשער הנזכר ולא עוד אלא שגם מכעלי המדרש במסכו לספרית זו שהרי אמר בתנחומא אלה"ד למלך שאמר לאוהבו מתחתה מכי לרחו' על שלחני תיבוק קטן מיד הלך ואוהבו והביא את בנו והעמידו על השלחן לפני המלך והביא את החרב לשוחטו כו' עד הוי לא לחלל את כריתי וחוג' שפתי לא תשנה לכן לחר במדרש זה שהוא אחר ולא יעשה כשאמר אחר נא את בנך את יחידך כו' שלדעתו היה שבוי מהם בדברו ולא ק' ליה ולא מידי כי דרך ס' בכיוצא בזה לדבר ולא לעצות ואינו נגמי בתקו כי זה ממדת טובו להכתם על הרשע אפילו כשהיה הנזכר מתחלה על דעת שתתקיים בשחיטה שנוי מוקבל וכ"ש בנדון זה שלא היה חלא לנסיון ולזה יכלך לומר והעלהו מהם לשכת קטרוג השטן כו' מחגם בחשר סביר וקביל אברהם התעסה היה כדאי לכפר על חטאתו ולהודיע למקטרגים כי יכון לבו בעבודת השם וזה יסמיך להגילו ממוקשי מות ויתכן שהכוונה לחלוק על מ"ם בספר הזוהר שנאמרו יצחק מהם וזה שחיטו אחר כך ולו"ח הוה אחר ולא יעשה בשעה כו' לומר שלא נתקיים כלל ואיך יהיה מאחר זה הוכח לדחיון למ"ם תחלה שלא יחזור בו מהשחטה חלא מהרעש שפילו בהיות שהם דיבר אל' למ' לעיל שאין הדבר אחור אלא בנביא שלוח אליך דיים כאן לא אים אל ויכוח על מאחר כי ביאחק יקרא לך זרע שהיה לאברהם עכשו י"ל שאברהם הודיע בכוחתו לשרה ולישחק:

בשעה שאחר הקדוש ברוך הוא למשה כו' שחף על פי שחטאו בעגל קיים מאחרו שאחר שקד

פקדתי כו' אעלה אתכם מעבי מצרים אל ארץ כו' והא לא מייתי שכוחת החטאת שהוא מה שהלין תרע"ם עליהם בעגל אין לומר דהיינו משום דלא קרינן לה אים אל ויכוח אלא ביעוד מיוחד אבי נביא לאחרי כדלעיל וכוחת החטאת לא נאמרה אלא לענין דהא הוה שכוחה בהדיא ואין בה חוזה ואין לומר כאי דמשום דהשם אחיא שכוחה והשתא בעינן למיימר דנזדה טובה אפילו בלא שכוחה לא תשוב ריקם לא שאמר לה דהשתא נאי מגלן דמשום אאחר שקד פקדתי הוא דלא אים אל ויכוח דילמא משום שכוחת החטאת אלא דהיינו טעמא משום דשכוחת החטאת הא מתקייאת כאה שהיא עושה לשאה לגוי גדול אבל אאחר שקד פקדתי אתכם היה לשאחים באחרים והכרח לקיים עליהם יעודו ואף על פי שלא נכנסו שם לארץ ישראל נכנסו ביניהם והרי כרשם החטאת הוא ואם שאחר אאחי שם כן הלין עליהם משום שכוחת החטאת דאית עלה שכוחה ושביק הך דשקד פקדתי דלית עלה שכוחה ויש לומר לפי שאם שאין דכוותו הטוב חוזר בשנאחר לשליח הוא לכוחד הנביא שלא יכזבו דבריו כדלעיל שם היה אלין אבל זה היה כדורם לכבודו ושעם הלנת השכוחה אף על פי שהיה אפשר לקייאה כו ככר אחר כפרק אין עומדין שטען ואם בשם של שלא רגלים אינו יכול לעמוד לפניך בשעת בשעך בשם של רגל אחד אינך יכול לעמוד ולקאן ס"ב פת"ד אחר אי זה שטר מקויים בית, או כב, כו' גם בשל העקידה כשב"ג אחר שעם אחד כדבר וגם אני אלקאתי לזה שכוחה אבל אחר והיינו דזכות משה והזכות ושעת השכוחה שלהו נרחיכי כדאיכוחיב לקאן כם"ב פת"ד סי' כ' כדבור אאחיל זה משה • ואיכא לאיזוקי בשר דמייתי כי ביאחק יקר' לך זרע ויקח כא וגו' אם יאחיד לדחיון מ"ם אחלה בשעה שהוא גוזר כו' כא אז לא"ל ואי בעי לאחוני כל דוכתי דאחיין להא אלא נכוכה דברו הטוב הוי ליה לאחוני חזקיה וגבוה וחולאם שאחקיים בהם שהוא אחר ולא יעשה ואינו יכ לומר הכבר אקויים בהו לא אים אל ויכוח וגם שהוא אחר ולא יעשה קל מייתי ויהא דוחק ויש לומר דקל שאחא לן לאפילו באקום שאר לאחרים כדהכא שאהכנסת ישראל לארץ יש רעה חולה לכנעניים אפילו בכה"ג לא יאוב דברו הטוב לאפילו בשחטאו ולהוציא אהדעת שהיה נראה שאחר שאחרים טוב לאחרים יש להחזיר וכאו שכתב הר"ן אשאתי ז"ל כי מטעם זה אוברכם שכוחה לפעמים עם היחוד כדכתיב לעיל דעתו אכל קשה מה נריך לומר שהוא אחר ולא יעשה משאחר שרף ממני ואשמידם דשם מכיון דבפקד פקדתי דרים לא אים אל ויכוח חוייב שכאחאחר שרף ממני יאחר ולא יעשה ולישח לאיימר דפקד פקדתי קאחר אישיאת מצרים לחוד וקאשאע לן דאף על גב דכתר הכי חטאו ישראל

הכרים חלך עמהם לא נפתנו וכתי' הר' יוכח המדקדק כ' לרדים הוי' שפי' והעלהו שיתעסק בעלייתו כתו והסקיות את הכבשים יין לא שיטלהו מהם והכ' שפי לעולה חסוך כקרבן עולה ועל העקידה כקם כד מתקום לחר כשער הנזכר ולא עוד אלא שגם מכעלי המדרש במסכו לספרית זו שהרי אמר בתנחומא אלה"ד למלך שאמר לאוהבו מתחתה מכי לרחו' על שלחני תיבוק קטן מיד הלך ואוהבו והביא את בנו והעמידו על השלחן לפני המלך והביא את החרב לשוחטו כו' עד הוי לא לחלל את כריתי וחוג' שפתי לא תשנה לכן לחר במדרש זה שהוא אחר ולא יעשה כשאמר אחר נא את בנך את יחידך כו' שלדעתו היה שבוי מהם בדברו ולא ק' ליה ולא מידי כי דרך ס' בכיוצא בזה לדבר ולא לעצות ואינו נגמי בתקו כי זה ממדת טובו להכתם על הרשע אפילו כשהיה הנזכר מתחלה על דעת שתתקיים בשחיטה שנוי מוקבל וכ"ש בנדון זה שלא היה חלא לנסיון ולזה יכלך לומר והעלהו מהם לשכת קטרוג השטן כו' מחגם בחשר סביר וקביל אברהם התעסה היה כדאי לכפר על חטאתו ולהודיע למקטרגים כי יכון לבו בעבודת השם וזה יסמיך להגילו ממוקשי מות ויתכן שהכוונה לחלוק על מ"ם בספר הזוהר שנאמרו יצחק מהם וזה שחיטו אחר כך ולו"ח הוה אחר ולא יעשה בשעה כו' לומר שלא נתקיים כלל ואיך יהיה מאחר זה הוכח לדחיון למ"ם תחלה שלא יחזור בו מהשחטה חלא מהרעש שפילו בהיות שהם דיבר אל' למ' לעיל שאין הדבר אחור אלא בנביא שלוח אליך דיים כאן לא אים אל ויכוח על מאחר כי ביאחק יקרא לך זרע שהיה לאברהם עכשו י"ל שאברהם הודיע בכוחתו לשרה ולישחק:

בשעה שאחר הקדוש ברוך הוא למשה כו' שחף על פי שחטאו בעגל קיים מאחרו שאחר שקד

פקדתי כו' אעלה אתכם מעבי מצרים אל ארץ כו' והא לא מייתי שכוחת החטאת שהוא מה שהלין תרע"ם עליהם בעגל אין לומר דהיינו משום דלא קרינן לה אים אל ויכוח אלא ביעוד מיוחד אבי נביא לאחרי כדלעיל וכוחת החטאת לא נאמרה אלא לענין דהא הוה שכוחה בהדיא ואין בה חוזה ואין לומר כאי דמשום דהשם אחיא שכוחה והשתא בעינן למיימר דנזדה טובה אפילו בלא שכוחה לא תשוב ריקם לא שאמר לה דהשתא נאי מגלן דמשום אאחר שקד פקדתי הוא דלא אים אל ויכוח דילמא משום שכוחת החטאת אלא דהיינו טעמא משום דשכוחת החטאת הא מתקייאת כאה שהיא עושה לשאה לגוי גדול אבל אאחר שקד פקדתי אתכם היה לשאחים באחרים והכרח לקיים עליהם יעודו ואף על פי שלא נכנסו שם לארץ ישראל נכנסו ביניהם והרי כרשם החטאת הוא ואם שאחר אאחי שם כן הלין עליהם משום שכוחת החטאת דאית עלה שכוחה ושביק הך דשקד פקדתי דלית עלה שכוחה ויש לומר לפי שאם שאין דכוותו הטוב חוזר בשנאחר לשליח הוא לכוחד הנביא שלא יכזבו דבריו כדלעיל שם היה אלין אבל זה היה כדורם לכבודו ושעם הלנת השכוחה אף על פי שהיה אפשר לקייאה כו ככר אחר כפרק אין עומדין שטען ואם בשם של שלא רגלים אינו יכול לעמוד לפניך בשעת בשעך בשם של רגל אחד אינך יכול לעמוד ולקאן ס"ב פת"ד אחר אי זה שטר מקויים בית, או כב, כו' גם בשל העקידה כשב"ג אחר שעם אחד כדבר וגם אני אלקאתי לזה שכוחה אבל אחר והיינו דזכות משה והזכות ושעת השכוחה שלהו נרחיכי כדאיכוחיב לקאן כם"ב פת"ד סי' כ' כדבור אאחיל זה משה • ואיכא לאיזוקי בשר דמייתי כי ביאחק יקר' לך זרע ויקח כא וגו' אם יאחיד לדחיון מ"ם אחלה בשעה שהוא גוזר כו' כא אז לא"ל ואי בעי לאחוני כל דוכתי דאחיין להא אלא נכוכה דברו הטוב הוי ליה לאחוני חזקיה וגבוה וחולאם שאחקיים בהם שהוא אחר ולא יעשה ואינו יכ לומר הכבר אקויים בהו לא אים אל ויכוח וגם שהוא אחר ולא יעשה קל מייתי ויהא דוחק ויש לומר דקל שאחא לן לאפילו באקום שאר לאחרים כדהכא שאהכנסת ישראל לארץ יש רעה חולה לכנעניים אפילו בכה"ג לא יאוב דברו הטוב לאפילו בשחטאו ולהוציא אהדעת שהיה נראה שאחר שאחרים טוב לאחרים יש להחזיר ולאו שכתב הר"ן אשאתי ז"ל כי מטעם זה אוברכם שכוחה לפעמים עם היחוד כדכתיב לעיל דעתו אכל קשה מה נריך לומר שהוא אחר ולא יעשה משאחר שרף ממני ואשמידם דשם מכיון דבפקד פקדתי דרים לא אים אל ויכוח חוייב שכאחאחר שרף ממני יאחר ולא יעשה ולישח לאיימר דפקד פקדתי קאחר אישיאת מצרים לחוד וקאשאע לן דאף על גב דכתר הכי חטאו ישראל

בשעה שאחר הקדוש ברוך הוא לאברהם אין לשטון מכאן למה שהנחנו לעיל דכיעוד שאינו לנביא שלוח אינה חוזרת והרי זה היעוד היה לאברהם ועל כל זה קרינן בים לא אים אל ויכוח דהאי אברהם הודיע זה בקבלה לזרעו אחריו שהרי נאחר להם בקד יפקד אלהים אחכם והיה יהוה להם שעתיד ה' לנחלם:

ובשעה שאחר לו ועבדום כו' שאעפ"י שהיאחה הגזרה ת' שנה ולא עשו כאצרים אלא ר' שנה נאלם ברחמיו וזה רבאיב ומוזב כני ישראל אחר יאכו באצרים

ולא אאחיכו כבפלאחותיו כאת"ם ויפנעו את אשם ואת אהרן ויאחר להם ירחה ה' עליכם כו' וס"ב אקום שהב לאחרים דשיכו פרעה אפילו הכי קיים דכרו הטוב דהא אין כזה עון אחר הטוא רק לשוטרי כני ישראל דעליהו קאי קרא ולדעת רז"ל אחרן ואחיות בלאחוד קאחר וכל האזן ישראל אם פשעם ואם לא אאחנו אל אשם אחר כך טענאת רבה אית לבו אקושר רוח וא"ק ואם אעכי שהיה כה רשעים רבים אלא היו אאחכי בגאוג' כבר אמרו חז"ל שאחו כלם כיחי אלא ואם אז"ל שהיה ק' לבם לפרוש אע"ז ושהיה בידם פסל איכה אין אפק בזה ביחידים אבל רוב האזן ישראל קבלו שול מלכותו וע"ק אחאי כשיב קרא דהרף אאחי שהוא באשנה תורה ולא ועתה הביאה לי שהוא בעיקרא דעובדה • וכן ק' בכל דכור שיכא אפי אקדוש ברוך הוא לעוכה אזכרנו לעיל דאייתי קרא דהרף אאחי וי"ל דאשום דפשטיה דקרא אשמע אדשאחו אי' לאחות לאותם לולי אשם בחירו שמד בפרק לפניו ויקשה דאשאה דלא היה לו ויכוח בפקד פקדתי כו' היכי הוה אפשר למעבד הכי לה"ק ההוא אאחר ולא יעשה דכשעשה שאחר כוכתו היתה שלא יעשה בפועל ובאכוון לזיכרון משה רחמים על הדבר לאחוני להם זכות וכא"ם בפרק אין עומדין כיון שאחר לו הרף אאחי לאחר משה דכר זה אלו כי • ולקאן ס' פת"ג וכי משה היה תופס בפקדום ברוך הוא שהוא לומר הניחה לי אלא למ"ד וכו' וע"ז הדרשה יש לכר' אי"ם בתנחומא פ' אשעי לא היו עושה לאל שיכוב כו' כלו' אלא היכי אדרש"ם הכוונה האלהית והכוונה כי אאחלה כן היה הרעון האלהי ולהכי נקט האי קרא דאי אהניחה לי ויהר אפי' בהם ואכלם הוה אפשר לומר שבאקיימה הגזרה כי לא נגזר רק על אאכות בגזרת האחרגלים וא"ם והעשה אחוך לגוי גדול לאוספות טוב ולא הועילה אפלא אדרש"ם רק להאריך להם כא"ם וכיוס פקדי ופקדתי והיינו בגזרת האחרגלים שאתו אאם ולפ"ז לא היה סותר זה אל פקד פקדתי אאכם אאחר שיקויים בזרעם אאחריהם וכרת כרעה האכות אכל אאזורו הרף אאחי ואשאיהם ושאעם לגאחרי כלא שאריית זרע האין השאדה אלא כלוי כניס כדלקאן ס"ג פי' ועוד דכאיב ואאחה את אשם וזה בפכרת סותר לאאחר פקד פקדתי אאכם אלא שבריך לומר כי אאחלה לא כוכה אכאחתו יאבדך להשמיד רק לכקש עליהם אפלה ושוב הטעם נקט נאי האם האי קרא דלא יליפי אלא בשקיי אאבי אלא אפשי קרא דילפי' אאחיכי אניניס ולכניס ושוב י"ל דניאח למיקט האי קרא דשמע טפי אקק הגזרה דבפרק עין דהוה אאדבה משה היה אשאיהם ועל כל זה אמר כי אאחר ולא יעשה:

בשעה שאחר הקדוש ברוך הוא לאברהם כו' בלשון ואף על פי שחטאו באצרים בע"ז וביטול התילה בדאיתא באדרשות נבי נוי אקדש נוי ונבי ובניס להם חומה וכבוה דוכתיה ולא היו אתויים לנחולה קיים ה' דברו ונפרע אאצריים כתו שיעד ואם אאחר ואם אחדום כזה טפי אא"ם לעיל לא היה אל ויכוח בפקד פקדתי וכו' י"ל דאשאעינן דאפילו באילאת דאה לאחרים טפי אהא דלעיל דשאם היינו שוכחים אעשה רעה לאחרי אכל הבא אינה טפי שם שפרע וזן את חויניה' וכ"ב דלית לה הבאה אינה אלא נקאה אאחם כיון דהוי חוב לאחרים והם אינם רחויים יותר אשם שגם שם עובדי ע"ז סד"א אלא יקויים היעוד לגאחרי רק שיוציאם אאצריים כלי שיאוצו האאצריים וכא"ם בשאדרש אכביר גבי כי גאה נאה שכן טען ארו של אאצריים קא"ל • והכוונ דאשאעינן הבא דאפילו ביעוד על אנאי אעורם לא היה אל ויכוח בדעת הרב הב"ל ולהכי אייתי אהי אילאת אלא ייעד ה' לדון חויני ישראל ולהוציאם ברכוש נדול אף אם כן יעבדום ת' שנה ואף על פי אלא נאקיים אאנאי לפי שהוא רעה כדאפ' ואזיל אף"ה לא נאבטל יעודו הטוב וכבר אז"ל באאצרים ויוסף שבערב עוזה ארו של אאצרים כזה ואף על פי שלפי האדרש הוה לא הוה אאם בערעורו לפי אדר' זה הוה אאם כי אחסר ה' היה למהר אאת הקץ כאו שאפ':

בשעה שאחר הקדוש ברוך הוא לאברהם אין לשטון מכאן למה שהנחנו לעיל דכיעוד שאינו לנביא שלוח אינה חוזרת והרי זה היעוד היה לאברהם ועל כל זה קרינן בים לא אים אל ויכוח דהאי אברהם הודיע זה בקבלה לזרעו אחריו שהרי נאחר להם בקד יפקד אלהים אחכם והיה יהוה להם שעתיד ה' לנחלם:

ובשעה שאחר לו ועבדום כו' שאעפ"י שהיאחה הגזרה ת' שנה ולא עשו כאצרים אלא ר' שנה נאלם ברחמיו וזה רבאיב ומוזב כני ישראל אחר יאכו באצרים

מ"ת מסורה

ג"ל שנה הש מתרגי לה לקיין פס"נ ולש סבירת ליה כרחמ' לעיל פמ"ד כי נר יקוה ערוך מצילה לך ורש מי כדרכי יודן מלא מגורת מעבוד הגרים היה ת' שנה וכרטנו יתכרך לכן על התסכין כדרכי יהודה וכמדרש חזית נבי מדנ על הסרים ושם תחתר מסיקרת מתי סכר ולפסוף מ"ם ל"ק סע"י כרת מסעבוד ועקו"ם הסם ויתכל סוטתם תל התלמים ויתם על הרמה :

בשעה מחתר לו סוב מלך כו זה לש היה נריך לומי דלש חיש תל ויכוב דסבי הכ"ל למילף לכל דבור ה' מלש קחתר לש משום דלמכי חייתי הכח כל קך דרשת משום דקצית לן יתורת דוס' מקך כתתר לחתר כדכתיבנת לעיל כשיטנים הקודשים ולמכי מתרן דסתת לתיתר סמקידת סרש לש היתם מלש מכת מחתרו יתכרך שלש יסוב לחזר דכרו תק על פי שלש היה רחוי מתפקד זה תפסר מסם מעבוד תכיתלך כדכתיבנת כפי הקודם תכל הכתן לפי מחשתם סרש ונחקק כפשוטו וכדכתי' לעיל כפר כ' לחתר דתפ"ם נפקדה לפי שחישוד הטוב לש יעברנו חסת כלל כדלעיל • והנה עם זה נתנגו שכם לזכנרת כל החלוקות הכתוב ולפרך כזכרתן • ותחנם על דרך הדרש שכתי זחתיי לחזר שלטיות מדרך הסלם לחזר כרשם תפר יכר בכעשו תכל כשוב היתה מפו לש יהל דכרו הנה פעמיים יתנתו סכות תחזרם כשוב וסכות הקיום כרש וזה כי תיתם כי יזיר נדר מתנה וסכה לחולתו תפפר יתחם לר' סכות תם לניות סתקבל כפי טובה כלפי תכיר תם מתנגנים ע"ד כי לש עם כיתו הוש ע"כ לש ירחתנו עושתו כלחזר קתן כי כיתם להכיר בטובתו ותם לסנני התקבל שהי כפר וכתפך לחוש' למי שתשיב לו כי טוללי יקפון ידו מטוללו ויזקנו • ותם לכלילת הנותן כי כשיבות לקיים דכרו תרש שיבו כתקבל וכ"ם תם הוש תפסיד בקיום הטוב כתוכיות תחזן ליתן כי יחזר כו • ותם לקנות היכולת בקיום הדבר ויש רתש לתן לקחן כפ"נ פתן כ' בדתפ' התם וקריב ליתפס כתחתר תתפדר הלשולתים יצת ה' כו התפם לנגת חסדו כו' • וסכות הקיום כרשות ג' תם כתביש לו תוללת תחזן לו בכול כדבר תהוש בנפור קרוסם להרתו' נפורתו וכיוכת ותם לכיתו טויב ותתנקם לתי תתחפר לתרש ולש יחתול כיום נקם ותם למה שכבר תתיל כדבר ולש יפוב תסדבר נפתי וסכלות להשיב ידו תחוד קן יחפטיבו קבר יד תו תפתנה כדעתו וכרכיים תטועלי רש שלש יפוכו כי יכוטו ויכלתו תחכידיים לו"ת פתם"י לרוב שלחתו לש תעבדנם שכה תהנשר לחוד' תכוכה ולש תפשב שכה תכוכר קיום הרשה ולו"ת דרך בכל כפשה שנוד טוכה כו' וכפשה שנחר רשם כו' ופי' שכפשה שחתר לתברשם כי ביכחק יקיים לך זרש חק על פי שהיה כפרי בפוכתו שלש הקריב תפילו קרבן מ' כדלעיל על כל זה לש חזר כו ה', וכפשה שחתר לו חת כנך כו' חק על פי שברחק הנעשת תוללת וכבור לפכיו שיקריב לו לפולה על כל זה חזר כו • וכפשה שחתר קך בקדתי חק על פי שחתר כך הפתו לו כדלעיל לש חזר כו וכפשה שחתר ברק תחני ליקך נקחתו תחם חזר כו וכפשה שחתר ונם חת הנוי כו' חק על פי שהשטיחים כרכום גדול לש היתה ניכו רשם בהם דחק על פי שהוא כתפסיד כתקריים כשיתכדו שחיכו חכן כיתה כדלעיל ע"נ ופנ"ח על כל זה

רבי יהורה אמר כאשר אמר · ליהן לה בן · כאשר דבר לברכה בחלב · אמר ליה רבי נחמיה והלא כבר נתבשרה בחלב · אלא מלמד שהחזירה הקדוש ברוך הוא ליסי נעריותה · רבי אבהו אמר נותן אני יראתי על כל אומות העולם דלא יהון מוגין לה ועקרתא · רבי יהורה בשם ריש לקיש עיקר משרין לא היה לה ונלף לה הקדוש ברוך הוא עיקר משרין ·

ח אנר רבי אחא בעל פקדונות אני · עמלק הפקיר אצלי חבילות של קוצים והחויר לו הקדוש ברוך הוא חבילות של קוצים שנאמר פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל · שרה הפקידה אצלי מצות ומע שים טובים והחויר לו הקדוש ברוך הוא מצות ומעשים טובים וה' פקד את שרה ·

ט וה פקד את שרה אמר ר' יצחק כתיב ואם לא נטמאה האשה ושהזר'היא ונקתה ונזרעה זרע וו שנבנסה לביתו של פרעה ולביתה של אבימלך ויצאת טהורה אינו רין שתפקר

לפי המעשה כטבעו וז"ת לקמן בפרשת רחם מעשה שהמור דכר זה כסיני כו' ולוה הדמיון המעשים לפקדון שהין מחזירים לו נחול לתופלת הבפקד רק חזרת מה שהופקד אבלו הגם ומדיינים לדקדק בלשון רבי מחה שהיל"ל בעל פקדונות הוא ולא בלשון הדבר בעבדי ועוד שהמור זה דקאי הפקד היה לו להכתב קודם הקודמים דקיימי לומים ה' לשרה כהמר דבר ויש לומר דהשתא נמי יקורת דכהמר דבר קשה ליה נמי ולהכי נם' דכהמר המר לה קאי מכשורת שרה אלא לפקידה דסיינו כי הוא המר בעל בקדונות אני ככמה דוכתי אני ה' נאמן לשלם שכר אני ה' נאמן ליפרע כו' וכן אנכי ה' מלהיך אל קנא פוקד כו' ועושה חסד והשתא נתן בקדונו לשרה כהמר המר תמיד · ת"ק דהל"ל החזרתי לו כו' בלשון מדבר בעבדו וגיר' הילקוט הקדוש בדוך הוא בעל פקדונות הוא ·

עמלק הפקיד הבילות של קוצים יש לדקדק למה דמה העבירות לקוצים והמצות לח דמים תוען למוסגים וביוצא ויש לומר שרמז בקוצים למה שהיה בקוץ מכחיב ליסראל ולנבי שביבה נמי בב יכול היה נער מבדו שהרי מחרו שחין ה' שלם וחין הכסף שלם בו' ועוד יש לדקדק לפי שבבר המבות ננחי בפי הבסם מחנם עונש העבירה וחני בבי הנוף דבהתיבתא לעיל סי' פב"ב סי' בב לבן לח' ערך המבות להבלה נשחות שחין ערוך להם עם דבר נשחי מחנם העבירות דפה חוען להזק וחני עוד יש לדקדק שלפי שהבוחות בלן בחד בנקודה בחד והרשות רבות לבן הוה הרשות להבילות של קוצים שבן הבילות רבות ובבל הבילות קוצים רבים לחנם המבות הרבות לח ידעו להבילת בוס דבר המחובר מהלקים נפרדים שבלן פרט אחד ·

ט כתיב וה' לח נטמחת השתח דרים וה' בקד הוא ובית דינו שבדין נפקדה בהשבחת בית דין

של מעלה שחמרו לתבחומת וה' בקד לת שרה הוא ושנקל"ט שלו מה בתיב לתעלה מן הטענן וייתבלל מבדהם מהל למלך בו' עד חמר המלך בדין הוא שחתן לו בח"ם בילקוט וה בם בן טענו דרי"ם דחמר בשחוק הקדוש ברוך הוא בבבודו בו' דרים וה' בקד הוא ובית דינו דלקמן ס"ב פי"ב ולדעת רבי יבחק פי' בחמר חמר בחמר חמר לב"ד וטען עליה לי נמי בחמר חמר בשרה וזרע וברי"ם פי' בחמר חמר לב"ד ונחנם בחהם לפקדה בבבודו ע"ד שחמרו לעיל פי"ד הוא עשך ויבוננך הוא וב"ד ניחנין על בל חבר וחבר בו' לי נמי בדרך שחומר למלך המחוכם של

אינו דין שתפקד שחח' שהחשה ניתן' שבר נערה שתורש בדלקמן פ"ד ס"ס סוף שהחקו פורש

לה תחת ניוולה שחם היתה בקרה שהיח נפקדת בו' כ"ם שרחוי זה לשרה שנתכוללה פעמים בהלקחה לבית פרעה ובחיהלך ועוד ק"ו שהחשה נרחה על בנחה ניוולה להיותה משתחרת ונותנת מקום לקנחף וב"ם שרה הנדקת שלוקחים על כרחה וחף חם שבת הוריעה

שרי שפקר אמר רבי יהודה כך משון אף ערל נב דאמר רבי הונא מלאך הוא שהוא ממונה ערל התאוה אברי שרה לא נצרכה לדברים הללו אלא הוא בכבודו הוה בקר את שרה ׃

י ותהר והלא שרה לאברהם בן לזקוניו ׃ מלמד שלא נגברה ורע מעקום אחר ׃ בן לזקוניו ׃ מלמד שהורידו איקונין שלו רושם לו לשועי אשר דבר אותו אלהים ׃ רבי יודן ורבי חמא רבי יודן אמר להשריה חרשים נולד שלא ירגישו אומרין נרוף סביהו של אבימלך ׃ רבי חמא אמר לשכרה שרים תשעה מקושטים ׃ רבי חונא בשם רבי חזקיה בחצות היום נולד נאמר כאן מועד ונאמר להלן כבוא השמש מועד אשלוך מצרים ׃

יח ויקרא

דלמכרהם לזקוניו כי זה לכדו נחסב לו לבן והיה לו בן זקוניים לפי חשבי לדידיה ישחטנל וכי קטורה ׃ ולמה היתה עקר לו שלא נגנב זרע חת"ת שלשת דמיון שהיה בשעת פרעה פיטל בגורת הולד הקטור ובדלקמן פרע"ג משמש בכוביא ס' כי כל המושלים דרבי יוחנן הוה יהיב חשבי שבילה כי ובהשתא עושה כן לכוונה רעה יקרא ניתוך בדלקמן ס' ד' ס"ם ולפי שלשת שרה והגרים הלוטים בעת הולדת יצחק לפי שהיו מן הקטן ועד הגדול ששים ומאתים ׃ שתדבק שרה בחשבונה כאי זה פיס הבן וחוק ותחק לפי שנגזרים כדי שיהיה אלין יצחק ולא לאחרי הוקן ל"ש שנגזר לנדקותה לא שנשה בן שלשה דבק לבם בשבוה הרואים זה שהי אין לזקונין שלו דומה לו ולשעת הבן דומה לאחר שהתעברת אחר קרלו נגזרת ורש"י ׃ ורבי כנר כתבתי פ"ת סימן ז' בויו לזקונין פ' אחר וכן לאחר כוה ׃

להשיעה

חרשים נולד כו' שעברו ט' חדשים שלשה חיים ההריון עד לידה דשיו ר"ע יש כדי שלא יאחר מחשיבתך בתעברה שרה שהרי סתן לאברהם מחשיבתך נתעברה שרה בראשית זה' בקר את שרה כאשר אמר ולעלי לה שרה כאשר דבר ויעש ה' לשרה כאשר אמר ולא נאמר כאן מועד ונאמר להלן כבוא השמש מועד אשלוך לה שרה דומה לו ובשלשו שלשה נגזרו שלשה בעת הזאת בעת פרעה בעת הולדת יצחק ומה הטעם שלשה בן יומה קלקלה

ס"ק מכ"ל דמהאי טעמא ילדה לט' ולא מטעמא דף סיס ועוד מה
נורך להדרם להזכיר זה כאן דמאי כפקא מינה לפי' דלמועד הזה
דלכ"פ פ' נומן מקבע ס' יהיה תשעה חדשים לעבור לו ז' ותי
מסוס דאחר לעיל סמיס ויו תיקונין דוחה לו כדי שלא יתחדו
מצוותיך כתעברה כדפירש'
לכן הביא דברי רבי יודן דפליג
ואחר דמזמן ליולדה ניכר שאינו
נרוך מצוותיך מאחי נסיב
קרא למועד אחר דבר אחר אותו
ול' לניקור ה לאברהם דקיימת
לן לעיל ועוד למועד אחר
אותו מלכים יתירא דמבין
דבר דכתיב ויקם ה' לשרה כאשר
דבר ידע' מקיים דברו כאן
שלא הוכרך לפרש שנתקיים מ"מ
שאי אפשר אחר דבר ה' נתפרסם היותו לאברהם כי הפליא ה'
לעשר מתחלה לידתה בזמן אחר כו שנת מהחשך:

גרוף מחוק מל' נחל קישון גרפם גרופים מתחת רגלי
בהמה או נטוע מלשון גרופית של זית:

לשבעה שהם מקוטעים נרסי' וכן בקנת נוסחאות של
חדושי רש"י כאותם וגיר' שהם ט' מקוטעים
שהם ד' מקוטעים כיינו ה' שלמים ותקנת ט' ואם ענין לו' בכאן
ואין לו' לחדשי הלבנה קאמר וכגון שנתעברה ד"ת בתוך חדש
תשלו קודם ליום ט' וילדה בט"ו בתייר דאיכא בנתיים ז' חדשים
שלמים מכל שם נתנה גם חדש שעבור וילידה הוו להו ט' וקרינן
להו מקוטעים מפני חדש הלול ואייר שהיו חסרים וכי מנרפי
לכתוויתי איכא כהו מבין ח' חדשים שלמים' שלא ל' יום ויותר
שפשר לילד ל"ד שיולדת לט' יולדת למקוטעים דלא קרי נפרת
מקוטעים אלא משום חדש אחרון מכל החדשים הרשאונים
לשום נחשים שלמים של שלשים שלשים היום העבור ולא לחדשי
הבנה דוק ותשכח ועוד אחין לו ט' כלומר אחנם ז' שהם מקוטעים
פירוש כדאתמרינן בנמ' פ"ק דר"ה דנתעברה אחר החג וילדה
בפסח ואותה שנה מעוברת היתה ומשום דאם"ה ליכא ז' שלמים
פוכרך למר דיולדת למקוטעים ושעתיה דר' חמא הכא לאפשר
דהיינו נמי כהיינו סוגיא דס"ל בבתא הוה קאי בשבתא' לו למועד
אחוב מלוך ולכבי ג"ל דילדה לו' והוא דעת האו' לעיל אמ"ו אותה
שנה מעוברת היתה ובלינא להאיהי דפרוס הפסח לעיל אמ"ח
דכתיב התם וכבי אחת לה אם להא דקאמר ר"י שלא יאחרו גרוף
כו' אף על גב דמעשה מבימלך נמי היה בתוך ז' חדשים אלו דהא
מה שלך אברהם אבל מבימלך היה בכרחו אחבי לוט כדלעיל
בל"ב ומעשה לוט היה אחר הפיכת סדום שהיתה למחרת יום
הכשורה של שרה דס"ל שע"י, אבר הקב"ה פני יצחק בפני אברהם
נאיך זה כדלעיל ויתבן דדבי אחת נמי מודים שבעורת המלאכים
ואחאר למועד הזה אשוב אליך היה כניסן בהיות דפרוס הפסח
הוה ולדידיה נמי לא היו יכולים לו גרוף חבית מבימלך שאפשר
מעשה מבימלך היה קודם ט' חדשים לבידת שרה כי לא נתעברה
אלא כשהיתה מבימלך עד ג' חדשים אף על פי שהפרשות שמוכו'
ואם שהוקיעו לו' שנתעברה אחר ג' חדשים ולא אחתם נתעברה
וילדה לט' חדשים הוה ס"ל כת"ד בפרק החובל שעל שהתפלל
אברהם על מבימלך נפקדה שרה וס"ל דתפלת אברהם קדמה
אחת לפקידתה ומכיון דע"כ בר"ה נפקדה כדלעיל ל"ל שמעשה
מבימלך היה קודם ר"ה ובעברה כתר ר"ה ונתנלת יולדת בפסח
לו' ולפ"ז לא ס"ל לרבי אחת לאותה שנה מעוברת היתה דאפשר
דנתעברה כר"ה או כך לתשרי דלא ס"ל כבי לתלאי יותי טותאה
כדאחר בנמרא ואפילו תלת להו מכאי אפשר דנתעברה בח'
לתשרי וילדה בפסח דהוה ליה ו' חדשים ח' יומים מהכיבי ולפי
מ"ם כהנה דסוגיא דר"ה דקאמר דכאחר לחועד אחוב מלוך
אחב הוה קאי מודה למילת אברהם וכשורת המלאכים בניסן
הוה י"ל דהא נמי שכרת רבי אחת ולהבי לא הם שאמרו גרוף כו'
דלפ"ז מעשה מבימלך אפשר דהוה ג' חדשים מקחי עבורה
בדביעבא אלא מעשה זו רחקה מבי כדבתיבנא לעיל אמ"ת
בהיות דפרוס הפסח הנוכר:

בחצות היום גולד כו' משום דרבי יודן אחת לתרוצי
יתורא דלמועד אחר דת"ל כדבתיבנא
לעיל אחתר רבי חזקיה שהוא מופנה ג"ם ומעם הורעת התורה
את שלידה רמז לאומכיו בניחת השמש בגבורתו בתא שגולד

כהיות השמש בנוכח המוסך וכן ואורח לדיקים כאור נוגה
הולך ואור עד נכון היום ועל דרך הדרש י"ל שרמה בזה ת"ם רבי
יודן וירחיה שלידתו היתה כרורה בשתי שנתבדר לכל בפרותו כלי
סוס אחד ולזות שבתים:

ונאבד להלן בכוחו השמש
תוסד בתחך ויניק'
תלריס היום היתה כדבתיב
ואחם לא תבלו איש מפתח ביתו
עד בקר וכתיב מחרת הפסח
יבלו וכתיב ויהי בעבים היום היום
כו' דחף על גב דכתיב הוציאך
ה' ממלריס לילה בבר הינהו
בבריתא ומייתי לה בפ"ק דברכות
שהתפלה להם נחולה מבערב
ומה שלאחד משם בחנות היום חף
על פי שנרמה שבשחרית יבלו מחלריס מדבתיב ואחם לא תבלו
כו' עד בקר הא בקר יבלו ובן דעת רבי אליעזר דמוקי תועד
בחחך לומן שהוא נותה בדעת רבי יהושע דמוקי לה לאכילה
שמוכל והולך עד תועד בחחך כדחניא בספרי ומייתי לה בפ"ק
דברכות שכל מקום רבי חזקיה מבי שבר לה בר' לחית ליה שמ"ו
פעות ולמ' יבלו כדחניא בתכילתא ר' אומר בערב שומע מבי
בתשתבו ת"ל תועד בחחך ממנרים ליתתי יבלו ישראל מחלריס
מו' שעות ולמעלה וכפ"ה ויהי בעבים היום הזה יבלו כו' ובן דעת
רשב"י דמוקי התם תועד בחחך לתכילתו ומינו רחוק שבא' דמוקי
רבי חזקיה דיניחת מנרים בשחרית כרבי אליעזר ור"י לא יליף
ג"ם אלא מבערב דכתיב בהאוה קרא דהייבו ו' שעות לדידהו
וכדבתיבנא לעיל בפ"ב סימן מ' ואף על גב דאלת תועד דבק עם
בחחך מחלריס ל"ק דלא יליף פי' אלת תועד אלא ג"ם ואבי יליף
מת"ם בהאוה קרא והא דלא יליף דבשחרית הוה בגון תועד בחחך
מו מבחשבה בתו בבות השמש דבתיב התם י"ל משום דבפ' אילה
נאמר לו אחר אלד לך סרה לתועד הזה ודרש' מסרט לו סרישה
בבוחל ואחר לו בשתניע חמה לבמן בשנה שלחרת בן בלישתא
בתנחומא פ' וירא כ"ל בשעה שחמה בעולם ובקת שחך זה אלא
מסיים רבי חזקיה דבוריה וקאמר חה להלן בחצות היום בו'
בתו שהוא דרך לו' בגזירת שוח אלא דמשום דמהאי
ליבעא היה מבעא דקאי בחצות היום מוחן יניאה שהזכיר לא
קאמר ליה:

יח יצחק יבא חוק לעולם אוכא למידק דאף על גב
דדרך ר"ל להדרם שחות מעין הקרי בעליסם
בבמה דוכתי בדבתיב לעיל פי"ו לא היה בורך לדדום בבאן שאחר
שבשתבשר אברהם בפרשת אילה לא הודיעו הקדוש ברוך הוא
שם זה עד שנפל על פניו ויצחק בר' ודאי שרתו למה שנחק קרקו
בך ואין נבחי בדבר שבחיקתו לשון שחחה בדת"ו ודאי אחר אלא
אפשר ה' בליו בת"ם על שרה למה זה נחקה שרה ואף למה שדרם
רבי יצחק חפוסיה הוא מענין ת"ם שם הלבן אחה שנה יולד לשה
נניח הפשט ופי' בחלה ובקש חשבונות וי"ל דקיימה לן דבחק לשון
עבר מיבעי ליה או שחוק לה יצחק שחורה על העתיד ות"ת
יעקב בבר תירגו שרתו לעתיד והוא מ"ש שבועבי קרא שמו יעקב
ויעקבנו ולהבי דרשינן דרתו נמי חילתא תחריבי ולרבי יצחק כיון
דיו"ד לדרשת מנין בלהו נמי לדרשת על דרך שאחר בבר' הפועלים
מדוטוב לדרשה דך נמי לדרשה ולהבי לה קשה חה אלא שאני נסחבת
נדי"ק לקו"ק אף על גב דהן בנגד שנות אברהם ושרה דיניקר
יצחק לשון נחוק הוא אף קשה לחה לה דרשו בל זה בפ' בשורה
שנתחדש שם יצחק וי"ל דהבחי קשה להו יתורא דהוה שני דלבחוב
קרא ויקרא אברהם את שם בנו יצחק היה עשקינן
ואפשר על שתעוררות זה שחתש בעל התנדה בבאן רוב
בבחוב ולבן הניח דרשות אלו שלפי דרשת יצא חוק יר' אף על
פי שבולד לאברהם ושרה היה יולדת מבל מקום שמחוק בולדת
לעולם בהיותו דרך בם בתו שיתברר ולדרשת רבי יצחק יהיה
לרחות שבולד לו שהוא בבר בפלא לבן ק' ושילה לו שרה לב' בקרא
יצחק שב' תניגים אלו חקוקים בשתו ולפ"ז ס"ב בתי חה שחתרין
לומר ויחל אברהם את יצחק בבו ולא קאמר אותו השום דבשם
יצחק רמז לחילת ח':

יצא חוק לעולם והייבו שניתן דוריה לעולם בלומר
דורון דגילה אחר גילה בזמן שהבניק נולד
בדלקמן פרשת ס"ב שעל ידו יזבה בל הדור ת"ב שעל ידי לידתו
נפקדו בתה עקרות בו' בדחית' בם תוך ופירו' חק בתו חק לבהנים

ת"ת החפרסי

סתום כגון מתנה: יורך י' כ"ק כשלמה שתחת ת"ם כיוצא בו ק' וכו' ואותו הרחוק שכיוצא לה' תפל חם כגון למפרע דקדוקות הם שכי וכשלמה לעיל"ת ס"ד פרשה י"ח כנגד עפרם נפוצות ניתן שפל ידי יצחק יתפלו לזכרם י' נפוצות כתפעה הקדים ו' ל' תפוס דכתיב לו יתפעל יתי לפניך רמז שם נתלת ה' לו שתעיד לקבל פורים ולא יתפעל ויחתו ותו יקרה לו שרש כפר: ושל דרך דרם יחתו לפאת ימה יצחק שלם תפלת ד' סיוטתיו תנד התפלילים פסיק קדמת בתחפנס הקדים כנגד עפרת הדכרות כי תכליתו התורה והעבודה וכנגד התורה סיום הוא שלך כולך תחר שפחתה כגם תזולתו כפיותה כת ב' מכדך שפע תין הם לתפלי כו בפסח פתחיית כי כגר כפך מתנה תורת כנפים תכל יום פנין נפוי לתכלה תן הפשע כגרילת פרם הרחמן וכנגד הפסח פשלמת פיום הלב תחר שגם כוח תשתי לתפליותה בפיותה כן ק' כנגדר דמו וכשלמה תפלתו ויהיו תפיסה קדוש רחוק מתחתיות וכדרך גם כי כשפע לת יליד זקן בתותו תחפה זקנה לף על פי פיום בפשפה ליולד תפחור וכנגד הפסח הנודיית לתר שגיחול לת' לנטיות הזמן הנתות על המילה תפר היה שלמות נודע כולך תם כפשלמת היכורם ותם כתקון התדות והדעות בתפ"ת כת"ג כת"ו:

דכרי שלום פרשת וירא

הרב' וכן שתנת יתים כו כי כתפר נוף לותו דכתיב הכת היתי ת"ם לי כפרפת בת"ת פילה וכן שתנת יתים כו' ולת שתנה זו לת נאפרם בת"ת כפי וכדשתנה ע"ק דקדוקין דילף הגתרת דתכ תייב לחול לת כנו תיחל תפרהם לת יצחק כו' כתפר נוף לותו תלפים והיכת תלת תפלים תפוס תיתייב כיפ דיבה לתפלים הכתיב יחול לכם כל זכר וחלת ילף חיוף דתכ תכן ת' יתים יחול לכם כל זכר לדורותיכם תפתם דתפתם לין רתים לתיוף דתכ תלת דרך כלל תוהר רתפו לישול לת בכי ישרתל לת' וחנה לכ"ד ולפ"ו כתפר נוף דכתיב הכת הוף שנפנוה לפרהם כיתוד על פילת הבנים ותם לת נקפרם ובתולו כתפר נוף ס' לת תפה כבתה דכתי תלת נתפרם כתקום תהר וישע תתדרם כוה לינו כן תלת דוף לו כת"ם וכן ת' יתים כתי תנוף ביהוד לפרהם דתפתשי כהדיה וכו' דתדתחייב תילף בית כ"ם תפה על הבן שנולד לוופפר שגם סוניית קדושין הנזכר בפרם כבי דפך על נפ הלכם תכ"ד כתי דתת תכל תקום שיקר תתנה לתכ ותם פסכיותו ויהל פרהם דפתם תפרש תילפת שפי דכתיב נוף לותו לו תפני לו פתם תגלה שנפנוה לפרהם פם כי תחר דק"ל לפון כתפר עוף הל"ק כתפר דכר לו כתפר תחר ותפני פוא לפי פתתנוה היה לו ולדורותיו וכיכו לפון תנוף בדתניא כת"כ ותייתי לה כסוגייתה הכי תפר ר' יפתתל כל תקום סנפ' כו תיכו אל זרוח תיד ולדורות תה יופר כפון:

יג ראובן כפתחה כו כ"ם: תה כזרך לתפל פלפו תבי תת"ל פרש נקודים פתרים פתי תיכפת לה:

אחרים פתי תיכפת לינו דקפתר כל הפותם יצחק לו ספי פכלם יפתתו עליה דתי לו' פיפתתו כטוחה פתי כל הפותם לפן כפכלל פתחפה תלת פכוניה וידודיה ותפני פעפתם נפקדו הרפה עקרות וכפקדו פרפה תרשים כו' דפפתם כל הפותם יפתת פתין גם פתר פלת יהיה תפאכים לרפוחה ויפתת כהם ולת רתו לפרם לפן לתוכ ורק פוכים לרפוחה ויפתת כהם ולת רתו לפרם תותו לפון לפנ' פילבינו עליה לותר רתו וקנה תכתם כיפ דודים לו על תם פכתקה על הכפורה כת"ם כפל השקידים דלת"ל לפוכיר זה ותוד תכיון דעלין קרח כרניות דתת פרש פהרפה עקרות כפקדו כהם כדכתיב לעיל סיון ו' ניתן לפותיתי נפון זה כהכי ופפם תתתר' זה יהיה לותר פעיקר פתתים בתם תפוניילה לתחרים פדרך הפלתי לכקם טוכה יותר לפולפם תלפנתם תדם דעדיקי לתחרותי תפנו לרידתו לת כדרכי תבינה כדתיקה כתפכת תשנחת וה"פ כי כפון ופתתה פפעה לי תלפים הוה תגר פכל הפותם יצחק ויפתת על ידי לת תכל עפתי וכדכתיב כסיון הנאכר פת"ת תם פכפנים פתתה *

הרבה עקרות נפקדו פכת זה לותת פרם פתפתה ותפלם כוכותם תת הרפים פתה יותר תפבתה כרפיותם וכן נרפה תתה פלתדו פותכה לתדיקות פעפ תו לפיותו דעבד פטוב הכולל תעם כפיניו לפיפי לת לכל יעקה פעני תו לפיותו יעבד כתפר יכול לתכן תת תתר תפכר פיום לתרפה תם כי לת יפתתו תו יוסבי תכל פכם תפר לת רפה פיתים פכני תשכ תפתר כי תתכולה היה לפנות תיר תק פפתרפה תם כפרפת תב פפדים כילקין זה יפ תפ לקדושים תכל הרחוקים תלו לת יפתיעו לקול פורים תתם כתפר יראו תפר עקרות ותולם תתרפים יבנו כי יד ס' עפה תת כפיניל תפרהם ופרה תפר פיה עניים תפורפם לכל ותה ת"ם כפתו פתתתיל הקדוש ברוך הוא לעפות נפים: ותו"ם פירפפי טיפה פיפ תל"ם

הרבה תתן תורה תה שתתר כתכילתה נפי וכל תפם רופים שלת יה פתם פופים ולת תלתים: ורתיתי תי שתרית היה ז כנפ פתגדל דתל"ב כת תכם תתתיכם כוה כי יתתרו תקרה פה בשלם תו כת תול על דרך פסוק לפרתב"ן ת"ם לעיל פעל ידי הנלח תלך פדום תכתר לתתיכו בגפו על תפרהם וכירם שברית כפקרות הוה נתיבת לב לפקרי התפוכה עד ס"ו לת יהיה קץ עקר פתתפוכה ופוד פרני תתר לקדן שלת לתתיכו גפם פרם תלת לפי פתניקה כניפ רפים: ותכי לת יכיתותי קיפות תלת תפפם תתגדל כי יש לותר כי תתלת לת נפקדו תכניה וכתרתלו תתולים עד פתרפה גם פרם פתכיה תכניה וכה ידשו כי פקידת תתר תפקרות היה תאות פרה פתיקה תפרהם כתפשה ניפים תי נתי פפקידת תפקרות תיפה על ידי תפלת פרה פכפתתם הגם פפשה לה כתי תפקרות ותחולים לפקם תפשה תפתר תל תלוה פעפרהם וכן פשה:

הרבה תרפים נתפקדו תף על כי פנה היה בפה תתר תכל תלת תתר פפרהיתם תתליה נפתפל כפה כל פתר תולים: וכל דרך דרם יצחה עם' הגם פה תת לתכל דעת הרבה תתולים כדשותיהם בפברת תטתותו יפבדן הדפה תתר תתרפה תפניהם תפתוב דרני תפרהם תודה נפקדו והרבה פתיפם בתדפה תין פכלם וה פעלי פפכלות דפפרי נתפקדו לרפות כשוב ה' הרבה פוסים בפכלות הקניני בתרי פפילוסופי הפוכרים בתקת יפודו תתתונה בכה וירפ עפעותם כאדרו תתוך וברכתו:

נאמר כתן שפיה עתוק עפה לי תלפים תדכל"ת נתן תן לי וכתב עפה ותף ע"ג דכתרי תורה תדני קפלה לת תלפיין תין זו יפתתה תלת דוכתת כפלמת לפרוב כל פפותם יצחק לי כתם פנפפה דורים לעולם ותפכר דפפון פפה דלת נפקה לן תיכה לפנין דיבה יפלפיק: **הוכיחה** פל תתורה כי פדרכן תכיתן לפולם הוה פפוסיף ס"ה כלו שנתה נתוסף תור התתורות כשלם תתבר כתפלה וכילקוט נרים כתף תפיכו תקדום כ"ה ס"ת פע"י פחורה ליתי עלתיך פנפתן תפבר וכתפנפו תקתטין נדל יפיה פהוסיפה כיתר פל התתורות תה ע"ד פתתרו לקתן ס"ב כ"ב תפות תקרו פל דם ית' ותבה נפגל תתר ולפ"ו כי כל הפותם יצחק לי פיטת כתר פנה ל תתלניע פהיה כזקנה התקטת' ודרפנים תתרו פפ' פתרפהם תפפנתה תתלנית כפולם ס"ו פרה כבם וה יוצר תה פתודים פל ידי התתורות פס' התנוסה כגללית נדעת תבפנה כפודש' וה דרך דרם' וי"ת הוסיפה תה ס' כתפיק ותפרתי פר תוסיף לתוסיף פל התתורות כתב פתיתר פנים כתתר תתרפים תפנתה תתר ס' כתולם עכפו נוסף פל התתורות תקדושים:

יג כי תתר תי זכר תין כתוב כתן ותף פל נב דפכתן תי יתלל נפוזרת ס' כי תין תבה כלפני פיפת דשיבת לתדרם ורשיון: **רבנן** פתת תוליד לף פנה ספירוש תי תלל לדפתת וכדעיקם רש"י כתוב לפון פכח וחכיכות רתו תי הוה גדול פותר כבפתר פכפתת ופופה כלותר כנה קיים תה פכפנים כדכתיב כפרפת לפרפם

שיליך ליחק שנה והרמז הזה היינו כמש"ל לך לך מתריך וכמ"ש
הלה שנעשים היחיד לך כן מנין לך לך וזה נתקיים בכי
בחכמה למחה שנה יהיה לך בן מנין לו לזרע ומה שטעון
הניקה בנים שרה כי ישמעאל לא נחשב לו לזרע ומה שטעון
הרמב"ן על פרש"י כי לא תעיבו מי כערך כזה למעלה וכבוד כבר
הניה בעל העקידה חבריס רבים
מי זה בא מלדום מי זאת
הבאקשה ואין לפרש דהכי קאמר
לרבי חלקיה מי הוא סדבר ורמז
לאברהם שיליך לך כי כזה לא
חשב מנוח דמין מנין ללמוד רמז
בתנחס:

קמהו על מהברהם לחינו
עליו השלום היתה
יכשה כי אנם הוה יכא היה כעך
ואינו מוליך לרוש מזלו וכדלעיל
מ"ר וה הוה שהוליכו מתחת יד
מזלו מלא מוליך את ישמעאל
ושתה הודית לה כי בשם שעשתה
קמתו של מהברהם מלילות גם כן
הניקה בנים שרה ויתכן שגם
מהברהם מחרי שהזקין והיה כן
מלה לא היה בטבעו להוליד
אלא שעשה עבור קמתו מלילות
כשנתקדם שרה ונשאר בו כח
מעחה עד שהוליד אחר כמה
ימים את בני קטורה • פ"ו
לה על פי שהיה לו בן מהגר
קמתו היתה יכשה כי לא היה
מותו ארע מיוחס לאחריו וכמלן
דלידתי דמי:

הניקה בן מכ"ב הלה ס"ל
שהניקה בנים דהה
עם מי מלל כלומר מי הוה שתחר
לאברהם שרה תניק בנים
אלא שפור הוה שהיה שה קיים
הבטחתו שהניקה בנים שרה
כלעטל וה"ב בן מיבעי ליה אלא
ילדה רק אחד:

שרה היתה נבונה כי
לה מבחתי רמז
מלך דרמז שהוליך מהברהם לו לה בן לפי שהיתה מלגעת מלחת:

כדי מידעו הכל כי בפסיקתא מפור' את תוכח כיון שילד'
אחנו שרה יבחק היו ס"ם לומרים לה ילדה שרה
את יבחק אלא הגר שפחת שרה היא ילדה אותו תה עשה הקב"ה
ייכם דני נפוקיים של ס"ם והיו מטרוניות בחוח ונוקות עפר
רגלים של שרה ואומרו לה עשי מנוה והניקי בנים אלנו שרה היתה
בעוכה יותר מדאי וכו' וכיוב' כזה בפ' הפועלי: ודהיך לומרות
כי הו יבא להם מסברת דודתי כשירתו הגם הזה יכידו שפל ערכן
שיין בניהם כדאים ליהנות חשוב תבחומים: כך מי שכח
לם ס כלומר אלא היו מלינים עליהם ולא הניחו בניהם ליגע
מחה אלא לם ס ליהנות מזיה מן לרחות מעשה נסי הועילם זכות
חלבה אלא יבא לבטלה והיו ירחי שנים כחותה וכל מי שהיתה
מסקנת הגם והניחה בנה לרחו' מו להכרח יוכם דדיה לה הועילם
לרות ירחי שנים אלא לחת להם מחשבה בשולם כדר"א ומר אחר
חדש ומח"ח ולא בליני:

נמלה מהם חוחה החחבלה בפסיקת' יליף לה ממוסר
מלכים פחח ולפ"ז הוא מקושר עם מ"ם שם קודם לו'
שחו עון ומוסיף לו עוגג ומשבח יד' עון ומוסיף על התורה וסוגג
ומשבח היו השגגי' מחחה אלא קבלוה ולכן פחח מוסרות מחבלחם
ומ"ח בראה מסענין קבלה בידם וקרא למחבחת בעלמא:

יד בגבול מיב"ר בי' שהיה כן י"ג שנה שחו מחחל"ת ט"ו בכסר
וכיכר חם כוחר כחוב בחורה כדלקחן כיון דנדלו הנערים ולפי
שיכר הרע בחיבוק מבנעני לנחת בחנן מחנו וחוח כח החחוה
לחחרית עחה בנגדל יבחק והפריחו כו נבני הבבל נפרך מיב"ר
לנחרי ולפחחם זו עשה מהברהם משחה מ"ב לפי שכח לבלל מוח
משחה מנוה בחחנת וי"ל שכר מלוה ועוב לכן י"ל לבחחו וכמ"ש
בפ"ק דקדושין דחמר רב יוסף מ"ד לי בלבחה דסומה חייב בחחנת

מ"ת החברתי'

לכרי בלוס פרשת וירח גם זו שם

ספרה נדולה ומה ספרים' בחומש סהיו שם נדולי הדור ו"ל דליכח
למיחר נדול כרבי החנחים סהיו שם עחיים רבים חו נדול כרבי
יחי החשחה סהיה נחשך יחים רבים דחמי נפקח חינה חם היו
החוכלים שם רבים חו חם היו יחי החשחה רבים דכבלח' בחשחה
החלבים הוכרך לחת לכל בריו ובבדיו חיל פרס ומדי וסהיה יחים
רבים ק"ם יום להודים. כבוד חלבוחיו ורוב עושרו עד שהכילם
והשק לכחה חלפים חכחים כ"כ יחים. חלח לבביח' חחי נפקח
חינה הילבך עכ"ל שבנדולי הדור סהיו שם הוח דקחמר שבחו חללו
כחה נדולי עולם והיהו מפעודחו וחכימלך ב"כ. חחר שנועל חבר'
עבור עבר ס"ו' חפלת חברה' שב לחיות נדיך וכח נם הוח ליהנות
מפעודחו חבל בב"ר חמרו חשחה נדול חשחה נדולים עוה וכל
נדולים עמו היו חם ותיבה קושי כי שם לחמרו סהיו כלי חשחה
חומרי' לעוה לח היית חומר חברהם פרדה עקרה ותיהו מוליד כו'
חלחה לח הוכח שם עוה חלח כדי לפרסומי' כיון שהיים חומר
לחברהם פרדה עקרה ובבבזי יוסב בחשחה בבו עב"ד י' ותין
נרחה כרלחה לח יספר הכחוב חשחה כיהח בבו שחה נדולה
ובו כחשחה נדול דחסחר שבח הבחוב להודיע. חחחה חחסורים
בה כח"ם והבחה לחדיבות עשה כו חחי חיבה לחיחר'. ולי
נרחה חלח יפול לשון נדול בחשחה רק חבל חיבות. נדלות
הקרושים שבו חחחלה שעשה ויקרא נדול חחיבות שחם
חבל החשך היושים חין הנדולה בעב' החשחה חלח בזחנו והוה ליה
להוביח חחזן כח"ם יחים רבי ק"ם יום ויעוד שחין לשון נדולה נופל
בחשך חחזן חלח חריבות כחו כי חרבו היחים והיל"ל חשחה רב
חרוך ושם חבל רבו הקרושים ורבו החחכלים היל"ל חשחה רב
כחו ויין חלכות רב שה חלשון נחרך על הרבוי לח נדול:

דהדיך כי יסוב ה' שבחו שבח הב' בשחחת חברהם ונדולחו
שבל נדולי הדור היו קדושי שלחנו כן יסוב לשם בחעלת

מ"ת ספסנק' מסתר מוכתח לכל הכתוב הזה מכספודתה היו נדולי שולם ויתכן
סוה תענין מ"ם ככל מה מחירש לפלות סיתן לכנים וכריך לומר
דרבי יודן חשרש חשתה נדול לחכרהם נתי סהיו סם נדולי סדור
כנל חסתר לכל כילקוט נרים ויעש החלך חשתה נדול נדול
בולתי היה סם ולפ"ם ל' ספירוש
חשתה נדול דחכרהם כריב"ם
דלעיל וס"ל סנם כן חכניסה
היתה כסעודת חסתר לכבודם
וחשתה מ"ם טפי קרח דיסוב ס'

פרשת ל"ט לשום עליך כו' מהקדוש כרוך הוא עד"מ היה כנהוג וכחת כסעודת:
כתו חשתה כחכרהם:

פרות ל"ב **משתה** נדולים וחק כל נב דריב"ם נוסים פי
לעיל נדול העולם היה סם קלחר
להת נתי דכנתו חיתנהו וכילקוט
נרים כנה כך' לחר:

פרות ל"ב **בימי** לחכרהם יצחק ויעקב
וחע"נ דלח חשכחן כי
סה חילחת כיצחק שיקר חדכר
סיגדל כבותם כתו בזתן סלכות
וחכלל חכבוד היה נדולת חמשתה

משלי כ"ו **כנשכר**: **לא** היית לומר כו'
כחדומה שהיה חתנשח לחחר
שהוח יהם לת לחכרהם חחר
סחין לו יורשים כי הוח נבור
בחרן כיחיים סהם חו לפי שהוח
חליעזר עבדו כדעת קנת חכללי
כחדרם וחוח לומרו וכנם כן
ביתי יורש לותי ולכן הקרו לת
פיהו כלידת יצחק חשר היה
יורשו חש"כ לידת יצחק חשכחל זה
שנים רבות שלביהתו כן כחתה חיחה ליורשו ולכן
הביאם חתנתו חה היה כי סחין כזה חשם שהוח חלוך לחוות
לדעתו כך סחלי יתן חנבשו קטנה עליו יחוד: חו רצה כי כפנעו
בו יחייהנו כלה רלות כנקלה לירש לת חכיו: ת"ק חתי כרדה
עקרה דקלחר וחילו חפכי שחיצחק כך יצחק כחה שנים וחוא
קולין חתנר שכור שהוא נחעקר חכרחם:

כי כיון נחתי וחנל"ק לחתנו דייק שכבר פסק דינו
בשני קללותיו והיינו כחשתה סזה כדלקחן ס"ם
ס"ח ובפיטא חת"ד שהם נזתן לחחר וכן לעיל פת"כ:

דאמר רבי לוי לח נדנדה ברישה רחיה לח"ם חתנתו חה
היה לח שמועה לחחר רבי לוי שברחשון שנחנ כנדנוד
ברישה היה חנדה: כהולך לו יצחק לחולשתו חה שה"כ ברחשונים
שהיו נדולים וטובים חקנטוחם קרוב לח"ם לנעיל פרשה ל"ו ישלחו
בנתן עוליהם וכו':

דאמר רבי יהושע בן נחניה רחיה לח"ם שהיו כל הנדולים
כחשתה:

כלם היו כחשתה של חברהם רחוק שיהיו הם שנהם שהרי
חלידת יצחק עד יהושע יותר חת' שנה וחף הם עוד
חי כל כך שנים להיותו חיותר ברחשים לה יחכן וה בשתר חלה פי
בעלי החלכיות היהם שלהיותם חלכי ארץ כנען וחברהם עשה
חשתה לכל הנדולי חשתה' שם היו כל החלכי שלי':

אלא כי הסיח לחחר רבי ברכיה כו' לה יתקחי חלי חשכי
כי"ם ברבי יוחנן הוח וחנטוקיסר על חלך ירושלים
ס"ם ככל החלכים חלה דנקט רחשון שבהם שכללם כתוב. חחד
וח"כ חלי ל"כ דקחתר הם כתת לחנות נם חנטוקיסר שלהם הוח
להוס"ב ונרחה שם"ם ככתן שכתבו שלשים כחקום שנים:

הוא וחנטוקיסר שלו כי של"ח חלכים הנשר כיהושע לה
היו יושבים כחרץ ישרחל ולה היתה חלבותם החקוה
הקוה לבד כי לה יחכן היות ל"ח חלכים בחרץ ישרחל חלה חלכים
נדולים היו בעולם וכל מ' היתה לו עיר כת"י ושושים הם נניח מ'
על סתו וכדחיתה בספרי לחחר רבי יהושע וכי ל"ח חלכים היו כלם
בת"י לה כדרך שכתבו פרושי שכבש חלך וחלך שלח קנה שלטרי
פרושי לה עשה כלום כך כל חלך וחלך שלח קנה שלטרייות
וחליות בחרץ ישרחל לה עשה כלום הה"ד לך חרץ חמדה נחלת
נבי נכלות נוים וכיונת כזה לקחן שלטי פפ"ם וקת"ל חלך ירושו

מ' שנחרב החלך וחנד מ' יחיו שהוח נביהו וכן כלם: ביתר
פי' וח"ת לו' שהיה משתעבד כדרך כל נשר וחקנה כו
ערם כשכור היותו נדול חכבה כפי' הרחש"ב כי חה טעם לשלל
על זה נרם לת החחה הוחת ולת
כבה ולה נוד חלה שהשחים על
ידה הקב"ה ושכ"ל שהוח חשחים על
נגות כיחשתעל וחחלה חי נחרי
לשון כחוק חת"ח ולכ"ק מביה"נ
מחיהו כו לשון זה שהוח דבר
יותר קרוב לייחסו חלין לחוב
מניחותו בחכשים דנל וכריות חהם
נפשו של חדם מחחדקק ול' יחם
לו ע"ח שהוחקק סה כי לשון זה
שוה יותר חניכה כי קרוב חלה
חנד סהם דורוק חוטרת לחוטרת כיחי
בו וחק בחחו נחתו' וחתק כחדבר
סחזר לנלוני חביה וח"ל יהם לו
ספיכות דחים עם שהוח יפה
חנוכה וחעבו כהכיאות כלכשים
להיות ענין זה חכוקש ולפי חלה
לנקש יהושע חביו יצחק וע"י
תנדק קנחת שרה וחק כברהם
כו בחד וחחדהה כי לה יהיה בן
כהוחה הזחת כו' וייחבן דבר לחר
חדה וחר לחר חדה ולה פלינו
דכיון דסהם כחיב"ל נחק וחיבו
לחיחר הכי והכי דרכי' לבלשו
דשקולין הם ויחחו כלם לה דחה
חיבייהו נקיט כל חחר חהם וכן
חשחע חדכרי רש"י ו"ל שכהוא
לת דברי כלם כחוחש והרח"ם ול

טו והרא שרה את בן הנר המצרית: אמר
רבי שמעון בן יוחאי רבי עקיבא היה
אומר כו רבר לנגאי ואני אומר כו רבר
לשבח דרש רבי עקיבא ותרא שרה וגו': אין מצחק
אלא נלוי ערוות הוך מה ראת אמר °בא אלי העבד העברי
אשר הבאת לנו לצחק בי מלשר שחיתה אמנו שרה רואה
אותו לישמעאל °מכניש נעורת הער נשי אנשים ומעורר
אותן: תני רבי ישמעאל אומר אין לשון הזה של
צחוק אלא עבודה אלילים: שנאמר °וישב חעם לאכול
ושתו ויקמו לצחק: מלמר שהיתה אמנו שרה רואה
את ישמעאל בונרת °ביספיות הער חגבים ומקריב
עליהם: רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר אין
לשון הזה צחוק אלא לשון שפיכות רשים הוך מה
ראת אמר °יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו רבי עוריה
בשום רבי לוי אמר א"ל ישמעאל ליצחק נרך ונראה
חלקינן בשרה והיה ישמעאל נוטל קשת וחצים ומורה
כלפי יצחק ונופלים עצמו כאילו מצחק חח"כ °בשתלחלה
היורה וקים וגו' °כן אוש רמה את רקחו ואומר הלא מצחק
אני: ואומר אני כו רבר לשבח אין לשון הזה של צחוק
אלא לשון ירושה שבשעה שנולר אבינו יצחק היו הכל
שוחקים אומר להם ישמעאל שוטים אתם אני בכור ואני נוטל
פי שנים שהשוכה אמנו שרה לאברהם בי לא יירש בן
האמה הזאת עם בני את"ר לשר בי לא יירש עם בני אפילו
שאינו יצחק ועם יצחק אף על פי שאינו בני קל וחומר עם
בני ועם יצחק:

טז וירע

דרכו להביא המלוקות כלם: **ואני** אומר כו דכר לעכח דלא ס"ל סיעים בביתו של אברהם ח"ו כדלעיל ופף ע"ב דאסכחן כעבו שעשה כהנה כדלקמן פס"ב שהכי הכא סיעים בבית אכיו ברחמיה מותו שרה ולא יתכן סיעת הבן לעשות כוחת בבית אבר לא עבר כו אחן דופי והדורים לגנאי לא ס"ל כרשב"י דלא אסכחן לעון אחוק בירושה:

דבר לעכח לגבי הרחשונים קרי להא שכח דאין נשות בדבר ח"כ שכח הוא לו שרטה להתיחס אחרי אברהם לומר שרחי ליקרא בנו בכורו:

אין מבחק פי' אין מבחק האמור כאן על דרך שכתבתי לעיל פ"ח גבי אין רשעת אלא חלה כו' ולא דק לומר אין הלשון הוה של אחוק כדאמר ר' ור"ח שהעבין האומר: **מבביש** נשות פי' אומר בשם ונשות מלשון גיעה דלעיל פי' ח וכיוצא בזי אבשלום דקאמר כך בשי אבשלום אלא דכך היינו אפשה מלשון אין כיד בפיו ולשון אשה בנגד האיסור אף ע"פ שהיה כרצונן ס"ח נשות היינו כחולות אלשון נן בעול והייט נשרות האורסות וקאמר כהו אבשים שהבחולות רחוק שיאפשו ולשון שרה"ס אבשים נויות ול"ל דכלהו נויס הוו כזמן ההוא:

אין מבחק אלא ג' ע והא דאמר בפרקין עבשו אם הוא ס"ל כדיק כאחן שם פ"ה: **בונה** כיוסיות וגר אבנים לפי אלא יאבן שיעיו פניו לעבוד ע"ז בחקום שירחוהו אבני ביתו הוברך לומר שעבודתו בשחיטת אבנים שירחה הרואה ויאחר אלא מבחק הוא שאין דרך זבחיה ככך ושרה הבינה רשעתו מאה שהיה בונה מזבחות להקריבם עליהם והיינו דאמרי שרה כי היא לבדה הבינה מעשיו שאלו היתה עבודה אחרת הכל היו רואים גם בן והיאחי טעמא אחר לקחן ריש ס"ב והיה מבחק בו ועובדו כאחפרש שם בע"ה: ואיבעי אלהיות הפשיטו חגב לע"ז בפאין שעבודה ככך פטור דאין זו זבחיה כדאיתא בפ"ר ישחעאל לכן לא היה הוגם ישחעאל לזבוח לע"ז אלא חגבים בן ישראלהו ומ"מ קרי ליה ע"ז לע"ז היה מתכוין ואפשר שהוא היה זובחם לע"ז שפטרתם ככך ואין לו מביר: **רבי** עזריה משום רבי לוי אמר כו' אחא לפרושי מילחא דר"ח כי לית יאבן שעשך דם אחא ולא היה ירא אלא שהיה מבקש להרוג את יצחק כשרחה ואחאר כי שונא היה ואם אחאר אחאי הוברך ר"ח למילף מיקומו הגערים ויצחקו כיון דכתיב כאיב אלא מבחק אבי כחפשה ישחעאל ליצחק ל"ק דניחא לן גלויה למדרש שהוא קרי ליצחק אלא בחר דקיט לן דמבחק דישחעאל ע"ז:

ונראה חלקנו כשרה פי' נרחה חלקת השדה אשר לאחיכו דרך טיול וכשהיה יצחק בשדה היה רוכה קשת כאחבק לפנות ביצחק • ס"ח נרחה כאחנו כשדה כדרך הכאורים כאחאבקות ויריית החיצים אי בקי יותר וכשהיה את לירות אחיכו בלבי יצחק ושוכח עבמו כאחבק כו להכאילו שאין דעתו לשלוח לו לאחורה:

ההד כאחלהלה כו' ל' יאבן שיאחר על ישחעאל ויצחק אחיאת דעתו אלא ס"פ כאחלהלה היורה חנים דהיינו ישחעאל כן יהיה כל אחיי שרימה את דעתו ואחר אלא מבחק ואיבעי לישחעאל היה אומר כן:

ונראה חלקנו כשרה לפ"ז ירחה שהיה יצחק גדול והיה זה ימים רב"ם אחר הגמל את יצחק או שפירש ויגמל אחיר הרם כדלעיל ופליגא אחדאר"ח דאחר שהיה ישחעאל בן שבע עשרה שנה כשורש שרי מסגנחל יצחק היה בן ט"ו שנה ואף שיקשה קצת שאם כן היה ישחעאל גדול אאד מאשת אותו אחו על שכאחו הרחב"ן ז"ל על רש"י ז"ל ק"כ שכאחו שעם היותו בן י"ו אחין דרך להכעיס על שכם כ"ל שכאחה אותו כאלותו כדלקמן הכא עוד יותר מעשרי אף שכשורת מרוכה ואפשר שאחעם זה לא קי' כרחשוני כר' עזריה שם שם חולקים כדלעי':

אלא לשון ירושה לאו לאחיאר שלשון נאוף יורשה על ירושה ואלעיל על האשתה ועל אחאת יצחק לאחר שלו שעשה שכבורה וזה הפי' קרוב לפי' הרחב"ן ז"ל בשעשה הכאוב אלא שפיי שאחיר שאין לשון נאוף כדברי הרשאונים שעיים שם אלא לשון ירושה כלאחר שעל עכין ירושה היה הנאוף:

שבשעה שגולד יצחק ופ"ז היו גרושי האשה וכשם שכאחו והכאוב כאחב אחלה וינדל הילד ויגמל לאחר שעברו שאחת יצחק כיאחד כי עמו מיום שגולד היה מצחק ועד יום הגמלו היה שרה שוכלאת ושכבו נאחלה שאחו:

דבל שאחי' כל יודעין ואכירין שאחן לו ס' זרע שהגברת

ולפ"ז ישחעאל כי לעולם הוא עיקר שלו שעשה שכבורה בירושה ואולי רחו לדון לא יוכל לכבר אחת כן שהכוכח לומר שבכורה הוא עיקר שאין כידו להעביר אחת כן שכוראה ממדרגתו אף על פי שעשה כיוצא:

שמתשובת אומנו שרה כו' לא שאחשובתה מוכרח זה שאפשר כי לא יירש על רשעתו כדלעיל אלא יהיה לשלוח דכלאו הכי לא יירש אלא כלומר לא יקשה שם שעשה הכבוד ולא רמז עכין בחיקתו שה היה כמו שהוא לדעת הרחשונים דרמין בלשון אחוק דהא שאחשובתה יהביכן לאפשין שבעבין ירושה הוה האחוק שכיון לכן לומר שילתא דנגאי כדלעיל ויאכן דמדל"ק ולא יירש אלא כי לא יירש משעם נאחיאת טעם של הגרושין שעשה שלאחי לפי שלא יירש ואין לה סכה אחרת:

שמתשובת אומנו לפי שדבריה לאברהם כי לא ירש כלפי שה שכאחב הוא שלו יורש להבי קרי להו **תשובה**: **כי** לא יירש עם כני אפילו שאיכו יאחק שילתא כאחבי נפשיה היא דדריש יאורא דעם כני יאחק וכאחב הרא"ם ז"ל דאל"כ עם יאחק למ"ל והלא לא היה לו כן אחר שיצחק וכ"ב דדו"ל נבי כאחנו שלו שאחיך שלו עשו למ"ל והלא לה"ל שלו אחר שעשו שכל הוא נוהג כפשוחו כאחיב עם עם תרי זמני ושל שלו תרי זימני ושני כאחד דא"כ נבי לאחוכי לעשו ונבי לעבדך ליעקב למה לו לדרשו כלום הא שני כלמ"ד שאחר • אלא יש לאמוה על שדרשו נבי כעבדי כמשה והכיאו גם רש"י ז"ל כעבדי כמשה היינו אומר כעבדי משה אלא כעבדי כמשה כעבדי שלו על פי שאיכו משה כמשה אפילו איכו עבדי וכ"ש שהוא עבדי ועבד שלך למה דרשו כב' כיש"ן ולא כב' למד"ן ע"כ ונבי כעבדי כמשה הוסיף וכאחב שכספרי איכו שנוי כלשון הזה אלא יש ת"ל כעבדי אלא אחת שנדברחם כי דברחם כעבדי ולפי הכאחת הזאת משמע אלא שפכי ת"ת היעידה דרשו כן אלא שפכי יאחרות אלא כעבדי שהיה לי לומר כמשה כמו שקורלו כב"ת ע"כ • ואיכא נרחים כי לפי דברין אלו הוכח שים כאוכרת ס"ת ואחאר כריכות שוב לא יקשה יאור הכי"ת או הל"ד או אלא עם ואל ואיך וזה יש לין לו טעם כי לאם לו לכאוב היאורים האלה ועוד מאחר שרש"י ז"ל כבל ספריו כאחב דדרשה על יאור כ' כעבדי משמע שכספרי גם כן משעשה זה הוא שדרשו אחת שנדברחם כי כלומר מאחר שכאחב כי"ת כעבדי אחת לומר שכעבדי אף על פי שאיכו משה הם הייבים לפי שהכדר כעבד מדבר כאלוהיו והוא מה שכאחב רש"י ז"ל עבד מלך מלך ואלהי לפיכו יקי כמילי דספרי טפי מיבן ועוד לפי דבריו למה דרשו נבי לא כן עבדי משה דבר • אלא ואמי לא קשיא לרבוחינו ז"ל כוה דדרך הכאוב להוכיר האחר עם השם לשכח אל לגנאי כמו ועבדיו כלב משה עבד ה' וכן אלו כאחב כבי יצחק לא היה ק' שלאחביכותו מזכיר השם עם האחר אחנם כיאור אלא עם ואלא אל והוחיפם הוברכו לדדוש שאין דרכם לכוא מיאורים וכן כבי"ת אחנם כלמ"ד לא הוברכו לדדוש שפעחים אבות נוספת כלמ"ד הפליטים לאחפלוש ואי כעית אחת דיאורת דכבי יצחק ועבדי משה כמי דדרשו אלא דאי משום הא לאוד היינו אומרים דאחרי בעבין כי להיותו כבה וגם יצחק רצו אלא ירש ישחעאל עמו אחל אחד לאוד לא סגייה לאחויי ליחעאל אקמי' וכן עבדי משה אלא היה אחום על אלא ירשאם אלא אשום דאית כיה אחרי השחעה לאוד ויצחק והפסיק כיניהם ישחעאל דכבי לאוד ויצחק לאוד דכלל אד אחרוייהו סני וכן כעבדי כאשה שייאר כי"ת לאפלגיהו דבאחת אחיניהו סני וכן גבי אל אאיך אל עשו לי הוה כאיב אל אאיך עשו ס"ת דאית כיה אחרי אאכל אאיך אחיו היה בו אשה אחד אאשה עשו השאה דאחרי אל הפסיק ביניהם לומר שנשפך לנאחרי אאת לעשו וכן אשעם אאת שכאחב רש"י ז"ל נבי אאיך אאל אחי עשו שאין כוהג אאי כאח אלא כעשו הרשע נרחה שספיר החאוב לנאחרי והיאת לדבריהו דלקאן פרשה ע"ד דריש אל עשו אחיו אף על פי שהוא עשו הוא אחיו והלו נבי כאחנו אל אאיך אל עשו לא דרשו אף על פי שהוא אאיך הוא עשו אלא שאאה נוהג בו כאח והוא נוהג עאך כעשו • נרחה שבשלא יכפול הכאוב אלא כשם והאוחר לא יכוא לאלק זה הוא אלא לומר שבני הדברים נדקו יאחדו אכל כאחוסיף אלא אחרת אאלק ביניהם לומר אכל אחד כדרם לעשהו ולכן דרשו שלא יבדק בו אחוה אלא עשו לנאחרי:

עם כבי אפילו שאיכו יצחק כלומר שאיכו הגון ביצחק ואף על פי שאין עם יצחק מורה על הטוכיות

מ"ת המסורה

כשאתר יצחק ר"ל על זה הרחו שנקרית יצחק שיהיה שיחוק שהם הגוים וכיוצא בזה בפרק חלק מגלגלין תלמוד תחת שהוא דוד תכריתי כתה דוד תשכיון וכן מ"ש נבי על פחיך כל שמו נוטה שתך כשמו לפי שהיה יודע שהוא הרחוק לכך ואין נורך למ"ש הרא"ם ז"ל תמוה

יצחק

אין בתיב כאן כאן ולהלן זה אחר דכי שהיה ולא היה למה נקרא שמו יצחק לפי שהיה יצחק לקוניות יצחק אין נורך לדרכי עוברים דהא תנחומין יצחק כמ"ש בילקוט שמעוני כאן בפרשה זו כל נדרים כיצחק ולא כל יצחק תכבי שנאמר שרה תלד לך בן ועוד כתיב ושחק לו אברהם וגו' ואומר ושחקת בהם ואומר ומצחק ישראל ואומר ויצחק מצחק את רבקה אשתו ואומר ויצחק ויעקב ישבו וגו' ואומר ויצחק ויעקב ישבו וגו' ואומר ויצחק ויעקב ישבו וגו'

שנאמר וישכם אברהם בבקר • ויתן אל הגר • שכן דרך עברים שיהיו ממלאים כרים על שכמם שנאמר ואת הילד בן שבעה ועשרים שנים ואת אמרת שם על שכמה אלא מלמד שהכניסה בו עין רעה ונכנסת בו המה ואבאבית • תדע לך שכן רבינו ויכלו המים מן החמת • שכן דרך החולה להיות שותה הרבה ובכל שעה • ותשלך את הילד תחת אחד השיחים • אמר רבי מאיר שכן דרך הרועים להיות נדלים במדבר • אמר רבי אבא תחת אחד השיחים ששם השיחו עמה מלאכי השרת:

יח ותלך ותשב לה מנגד • נאמר כאן ותשב לה מנגד ולהלן הוא אומר מנגד סביב לאהל מועד • והלחם את אמר הרחק • הבא את אמר הרחק כמשחוי קשת • ולהלן את אמר אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה במדה • הא למדנו נגר מנגר

ז"ל תירץ רבינו דפירש ותתע הוא שחזרה לגלולי בית מכיה ולא סטתה כדרך במסתעו ע"כ ל"ל סלח נא לנו היום סלח מחמת חולי ולפי הטעם שכתב הוא ז"ל במה סדרסו ותתע לשון עבודת אלילים ברחם סלח יוציאו חז"ל המקרא מידי פשוטו ולכולם תעתה בדרך נמי • לי אפשר שחפני שכידאי תדע הגר הדרך לו סלח עמה מור' הדרך דכוזלת זה לוך יפלחה ככלי דעת לכן הוכרכו לומר למען ותתע בפשוטו:

ונכנסה בו חמה והמה דאמרי' עד יעקב לא הוה חולפה כבר תירגמו לעיל פל"ט סי' י"ז:

ה"ג אמר רבי מאיר רואם מכן דרך הרחמי' כו' וקשמעא לן דאפי' ולקמן ס"ד פ' כ'. היינו רואם מאחר שזה היה במדבר על פי עמהם היה עץ פרי כמי וכל היה הסדה לפי שאין במדבר עץ פרי ואף על פי שאין זה מדבר אחם כאחם מדבר אלא מדבר היוצא מנגזל בארי שבע מ"מ אין דרך עץ פרי להיות אלא בנעים ופרדסים ור' אמי אמר שנקראו החילנות כאן שיחים ע"כ המקרא מסיים במקום ההוא אשם השיחו עמה מלאכי השרת ואפשר שרמז אלהיות המקום ההוא מקום הבטחתה שעליהם אם תולי יגלו חליה עוד החלטים לרחות בעניים כלשבר הו עשתה זה במטחת דכרים כדאמר בשמוך לומר אלא נאמנה הבטחתה אבל ק' על מי זה היה מלחכים קאמר אם על היה שנאמר לה עכשו מה לך הגר אל תיראי אין כאן דרך אלא מ' ואם על מ"ם לה לעשבר כדרך סור הגך הרם אל הוה' מלחכים נזדווגו לה כדלעיל פמ"ה אף כי יהיה מדבר כאר שבע הגזבר כאן דרך סור הגך אם ק' דאפם כתיב ויאמלאה פל עין המים וכאן מעין היתה אמלה לעיל ואיכא למימר דעל עין המים קרוב לעין המי' ואיה לא רצתה עד שפקח ה' את עיניה דמלמעה לקמן את העלה לו כאר משמע שנתחדש לה באר ודוחק לומר דעין הוים היה מתחלה וכתיב ויל' דקרי ליה עין המים על שם שהיו שחחר שהעלה ה' לה באר היה עם עין המים:

יט נאנך כאן ותפתח כו' פי' יתורא דמנגד הרחק קשה ליה דכתיב מיניהו הוה סני ולהכי קאמר שהוא מופנה לג"ם דילפינן נגד מנגד ורחוק מרחוק פי' דכדנלים דכתיב מנגד שכיב לאהל מועד ולא פי' שיעורא דילפינן מנגד דכתיב בהגר • והגר ילפינן דמנגד היינו חלפים אמה דכתיב הכא הרחק וכתיב התם רחוק יהיה כינו ופינו כחלפים אמה והכי אימא לקמן בס"ד פ"ב והלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה כדאיתא בפ' הניח לו ולא סבירא ליה דכחטחוי קשת היינו מיל בדרבי יוחנן דאם כן לא הוה צריך למילף מחלפים אמה דיכולנא דהא הכא מיל דהיינו חלפים אמה וסני בגזירה שוה דמנגד ואפשר דר' נחי כתר דקים לן מג"ם חלפים אמה קא משמע לן טוחים בקשת דהיינו מיל דחלחלה ג"ם הוה אפשר לפרש טוחים טוכה אי נחי כ' טוחים הכל לפי מה שהוא רוכה קשת ים סיוהה חן למרחוק ויש לקרוב ואם תאמר ולאו ג"ם אמאי לא ילפינן מת"ם מס רחוק יהיה כינו דהכא נחי ירחקו בדנלים מהקדם חלפים אמה הא לא קשה דאפם לא אתא למיתר סיתרחקו חלפים אלא אלא יתרחקו יותר מחלפים וכדאמרינן לקמן בס"ד פ"ד אמר להם יהושע פעמיים אמם לעשות אם את הבבת אל תרחיקו מן הארון יותר מחלפים אמה לכל דוחי למה אמרינן דנאים לבוא להתפלל לפני הארון בבבת • אבל בדנלים היינא להתרחק חלפים אפני קדושת המקום ואפילו לפי הפשט דיהושע נחי להניח שיתרחקו חלפים אמה יש לומר דדוקא אמם אלו נוסעים בדרך היה בריח רוחק חלפים אמה בין יעמדו להתקדר אל הקדם על ידי אם טרודים בהליכה אבל בדנלים בשהיו חונים היה די בריחוק מקום יותר מבבת אחר שיהיו אות וסימן אלא יהיה להם אם אמה ואם תאמר ובדנלים היכי ידעינן להו אמת חלפים אמה דאמרי לא הוה כתוב ספר יהושע למילף ג"ם ודוחק לומר אם אלא הקבלה היא כיוצא עד אלא נכתב כמ"ם התוספת בפרק קמא דב"ק גבי הא דתניא גחרת דילפינן

מ"ג ספסוק' נעויה תכלה תבנת תת תרס ו"ל דחסה רבינו עליו הסלו' כהדיח
תחר לרו מו תלפים לחתה ולח פי' הכתוב דהח תתן מג"ם ילפינן לה
ות"ת והח דברי תורה מדברי קבלה לח ילפינן ו"ל דהיינו טיבח
דנפקח לן מיהו לענין דיכח כדמפיכנח לעיל סר' י"ב והכחן
דנלוים דמילתח כשלמח הוח
דחכנד פירוטו כסרחק דהיינו
מיל והסתח ניחח דחמרי"ם ל"ק
לרו חלח חכנד סביב להחל חוקד
ואיכטו הוח כקילר כפירוש דחכנד
תהלים כ"ו תכל ק' לחחי תנטריך יהושע
תהלים ל"ט לנטות סיחרחקו מסחרון חלפים
חתה וחמחי לח ידיע לרו קהם
שנכטוו כדנלים ו"ל דסר"ח
כשהם סרודים כדרך וכחלחמה
לין טרך לדקדק כזה וכדחסכחן
ד' דברים שנטרו כחחנה נטילת
ידים וכו' כדחיתח כעירובין ח"ג
דחנטריך לחסחיכן נחי חלח
ידחקו יותר מחלפים לסכה הכו'
חה כח"ם לך רחוק דחמצט
כרוחק:

שני טוחים בקסת
סכי ידיו בקסת
דכיכו תיל דסיחה לסון ידיים
ומטחוי חטחת כ' דחיכוס רבים
ענים וחטפט קו"ו ליכנס כחן
כדפירש רש"י ז"ל בחומש:

כמטחה דברים דחק של
נב דט"כ פירש
כחסחוי קסת סיעור סחרחק חדנקט כחי ליענח דחסחוי ולח
ידיים לי נחוי חדל"ק חלפים לחתה וכיולח רחו סכיחה חטחת
דברים כלפי חטלה כחורם חנים ע"ד כחחלולה לירוש ויקים
חנים וחות: **עבישן** הוח חת נחת וחט"נ דחסכר חטחכש
להכטחה סם יגרום כחטח כדכתיבנח לעיל סיחן ה' לח יכטה
הגר כלי חילנח: **הרך** נוחי ספרת לחה חקרח קלי דכתיב
וחטח חת קולה וחכך וחסוס דכסטים חטח' חלח נעתרה בככייחה
רק הנעכר נעתר כדכתיב ויחטע חלהים חת קול הנעכר ולפ"ז ק'
דח"כ לח"ל להזכי ככייחה לכלי חייתי דלים מהחי קרח דחתקבל
דחטחה ולפ"ז ויחטע חלהים חת קול הנעכר בקבור לחו וכליעה
לחלחר בסמוך כזכותו כל חברהם ויקה חטלת החולה כו':

כאוהה כטלת נחד דהיינו הגר סהיח טטחת וכי"ת
כנחדך כמקום כ"ף ע"ד ח"ם לקחן כם כ"ב כל"ח חל
חלחר כטהים חלח כשהים וכפ"ג ק"ם חל חקרי לכדו חלח לבדו
והחקרח חסר הנושח כחו ומני חפלה שפי' לים חפלה וכני
כנחדך לפי סקרכה ס' וס הדרסה לפי סהוקסה לו ח"ט חפלה זו
סיחטר הדחסה סחין דרך לומר רק חחת חו חל חחרם ויחכן חלפי
סהוקסה לו ח"ם דקסה נחד הכלי חחר לקח' סרחו לכטלת הנחר:

כשם סכחוב כו' ק' חה נוכך רחלים חחקרח למקרח ומוח
חה כ"ל בספר תהלים ו"ל לפי סהדחסה להגר כחלח
כנחדך חנוחנם חחד וכו' דחקרח חסחיב חלח קבל ס' דחסחה
כדלעיל ולכך לין לומר כאך חה כרחים חלוסה כב"ח דקח בספר
תהלים כחוב קרח חחר דחסחיב חיכה בהכרח כן חילכך ל"ק
סידחה חלים כחלח סחוחה דסחוך לחחי דכתיב בהחוח סברח'
וגירסת חילקוט חלח בספרחך כחיב בספר חלך ולפיכך פי' ענין
הכטלת נחד כחוב בספר חלך סהיח חחורה וגירסת נכוחה היח
ולפי זה ח"ם עוד סהכטה חבלתי כו' חילחח כחנני נפטח דדרים נחי
חל דחעתי כלפי דחטח הגר וחייתי ליה הכח לסייעתח נחי
שכחתרח דחטח הגר וח"ת כ"ל עוד רחים יותר נכוחה מדחייתי
לזה קרח בסוף סדר הכחוביס:

אל דחטחה חל הגר לח החרטח דחמרני לוחר חל
חחרם כדחטחה ולח קחחר לסון חחטה כדקחחר
בחפלה וכפוטה חחויה וחטחה חטחט סבירם
חל חחרם חוכטחני כדחטח חלח חחרם חחטה כי כהכרח
חחקבל ולח יהיה חחטה חלף חל פי חחינו כדחי וחזר
כטטח לחחרו כפרק הוחב חף חל פי חסערי חפלה נכנלו
טערי חטשה לח נכנלו כדפיר' רש"י ז"ל והחוספות ולפי
שטם לכטחון דלטשה יותר חסחפלה ועוד חה טטם כי גר חנכי

אמר רבי יצחק כמשחוי קשת
שני סוחים בקשת טילי ·
אמרה אתמול אמרתי לי הרבה
עכשו הוא טח ורעך וגו' ·
רבתיב נודי ספרת אתה שימה דמעתי בנאדך כאותה
בעלרת גאר בשם שכתוב בספר התלים שמעת תפלתי ח'
דשועתי האזינה וגו' · אל דמעתה שלי הגר לא ההרשת
ועל דמעתי אתרת מחריש ואם תאמר על ידי שהיתרת
ניורת היתרת חביבה אף אנכי כי גר אנוכי עמך תושב ככל
אבותי:

יש ויקרא מלאך אלהים אל הגר בזכותו שלי
אברהם · כאשר הוא שם בזכות עצמו ·
יפרה השלית החולה לעצמו יותר מכל ·
כאשר הוא שם · אמר רבי סימון קפצו מלאכי השרת
לקטרגו אמרו לפניו רבון העולמים אדם שהוא עתיד
להעמיד בנין בעמא אתי מעלרי ליו כאר · אמר להם
עכשו מה הוא צריך או רשע אמרו ליו צדיק אמר להם
איני דן את האדם אלא בשעתו · קומי שאי את הנער ·
ויפקח אלהים את עיניה · אמר רבי בנימין הכהן בחוקת סומין
עיר שהקדוש ברוך הוא מאיר את עיניהם מן הבאר ויפקח
אלהים את עיניה · ותלך ותמלא את החמת · הרא אמרת
בהוספרת אמנה היתה:

כ ויהי

מחך חל זה סחם ר"ל סמ"י סהוח גר כהכרח יקבל דחמרתו חלח
סגח דחטח חתפלה לכן כ"ל דה"ק חחחר שחטילנו לחמרתה של
הגר טלח היתה כדחית שתתקבל תפני קטרוג חלחני הגרים
כדלקמן ושוד סהיח הטיחה דברים כדלעיל של כל זה לח הרחטח
גרחם סחכטלת שערי דמעה
טלח יכטלו חכל סכן שחכטכתני
חחל דחמרתי סיכך חחרים לך של
פי סחיני כדחי וחם תחחר דשתני
הגר חפני סהיח גיורת חלח
חפני טכטלת הדחטח לחחר לך

היתה חכיכה דכשלך
ולוכב גר חגיטה
סהוכיר' תורם כלני כל"ו חקיומים
וחחרני לה כחמ"ו כדחמיכת כפרק
כי הוכה:
גר חנכי חיכך ק'
חה טטם כיכך גר
הוח עלמו גר לדחמות לגיורת שרי
חחחר שחיגו גר לפי כחחת ר"ל
לפי שחביכות הגר הוח לפי שלגר
נשכר וכדכה כי לין לו קרובים
ורעים לחכוסים וקרוב ה' לכבדי
לב וכן נדחה חחה כשכחן לחוט
וחלחנה כחומרו שטה חטם
יחוס וחלחנה חוכיח גר לב"ח
סהרי הוח נחשב כגר לגיורו
נשכר וכדכה וגרלך חמיר
חחיכיכו לי גחי לפי שהביכות
הגר לפי סהביכת חשכחתו וביית חביו ודבק ביטרחל כדלקמן כפ"ח
ג"ח וגרלה שוכו סלחר כפרק הוכיר חנכי חה סהיכה סחרם
גגר חפני שכורו רש כי חנכי שחיגו ק' ע"ג שפי כעדיך כלחר
לפי סהיה חגדל כחפניות יגרו וכפ טטח חלקב"ל של חפרח
רחוי לחכנה לכן יקרה דוד שלחו גר לפי סהיה חדרוק חלחיו לפני
הגחן וחחטב כנכרי כנחדב וכל כל זה הקריב עלחו של חלחנח
וגם הפך טכנו סהיה לחדוכי כם יהה עיניו וכל כל זה הכניה
יגרו לעכול התורה:

יש בזכותן של חברהם ר"ת חחדכתיב בריסף ויפתח
חלהים חת קול הנער ול"ק כחחר כח כם
כדכתיב בסיפת חטחט טסחט בקולו בזכות של חברהם חגד
בזכו"ט דהיינו כלחר כחחר כח טם ול"ג דח"כ חברהם דקרח הוה לף
לפחנייה וברפה דק' ליח ח"ם קריחת הגר חן הטחים בגחן חלח
כדלעיל דכתיב ויחכלהי חלהים ה' ועוד דהגר לח היה בעלה
חלח רפחה חחלחכים בהקרן כדחות חגכים סלין זו חדגח
הכביחים כדחחר לעיל לח נזקק הקדוש ברוך הוח לגזור טם
פסה וכו' והקריחה חן הטחים ענין נגוחי כח"ם כחברהם וקרח
חלין ה' חן הטחים חחח דלחיכח כי חן הטחים דברחי כחטם
לכ"ח טשה היה בזכות חברהם ולקח ג"ט נחחר כחן חן הטחים
ונחחר כחברהם חן הטחים:

בזכות טכחנו טכחוכל כהיוחו בן י"ג ולח טכב טם חיה
חחחר כדלקחן פרשה כ"ג ושוד טטוך לגו
חל ה' וכפחר לו טהיה נדיך בטבעו כדכתיב וח"ת והרי היה
טוכד ס"ח ג"ט ס"ך כדלעיל ל' טהחגדה הזחח חחיית חלינה ח"ם
דפליג כליהו דרבי עקיבח וחחר חדורים חוכח לגחוי וכן
חידון הרח"ם ז' ל' כהח דחחר כטוך קבלו חלחי חטרת לקטרג
וכן לחח לח קטרגו חטטח טכודת חלילי גלוי טריות טהיכו דחוק
טלח היה לחחר חחטבי טטבטו בידון כנחח קטרגו עליו חטטיח
הכחח טהיח חדה כגגד חדה ח"ת חחר טלח יכלו לקטרג חחחה
טבירים היה להם לקטרג חטבירות חחרות חלח טכ"ל דלח ס"ל
וליי"ל טוד דכיון דבן י"ג היה כדלעיל בדיך הוי דחין בית דין
טל חטלה טיכטין בעד כ' טנה · וכי"ל טחחוך בריתו טב ורפח לו
וכ"ם חחר טנורם חבית חטנוגיו ובלוית חכטרת טון ויטורין חחרקין
וכבר חחרו לעיל ס"ל טיטחטל טטה חטובה וחכבר טחטבה זו טב
כחחוכם וכ"ם בחפלה בכוונה כטחת חלין טטפחיים יבחר ס' כחפלה
חף כל פי טחינו הגון חסגולת חחפלה כדכתיב לעיל כח ר"ם ·
וחם חחחר למה לח קטרגו עליו חחה טיקיים רוסה קטן טפרים
טחלטטם חת חכריות כדפירש רש"י ז"ל וכן גח חלוחה טל כגון

ר'לעזר הכי נמי מלא דניחא להו לקטרג כמה שהוא מדה כנגד מדה ומתקוב"ה נמי קטרוג זה ולמ"ם כשמוך שתין קטרוגים דרך משל לעשות כם כתתי דעפיק מיניה חורבה ניחא ליה דיל' רק שתין לעשות כם כתתי דעפיק מיניה חורבה ניחא ליה דיל' דגם מה' ידעו שתין האדם ניתן מלא כאחד הוא שם וכענין הכם הוא הוא"ד שימנע בשביל שיהא מתנו מי שיחטא כזה:

יפה תפלת החולה מדלה קבלתו בזכות עצמו ולא בזכות מכרהם אף על פי שגם בזכותו נתקבל

כדלעיל • ורש"י ז"ל כתומש כתבה להה מוישמע את קול הנער השמע דמשם נפקא ליה מכל לפי תגדה וו לית נפקא ליה מהשם דמפשר בזכותו של מכרהם אבל מכאן הוא שם משמע שדקדקו עליו ויהי בזכות עצמו:

יפה תפלת החולה מפני שהוא מתפלל בכונה גדולה מתוך כאבו וקדוש ה' לבשברי לב וכן אתר כף ק' דשבת שהקדוש ברוך הוא לתפלה מרפואותיו של חולה ושומע תפלתו אפילו בלשון תרמי ומה תאמר דכף ק' דכרכות אתריגן ולוקי' רבי יוחנן לנפשיה ומבני מין חכום מתיר עצמו מביית סתורין ל"ק דהשם לאו דרך תפלה ובקשה אלא דרך גזרה ע"ד ותגזר אומר ויקם לך ובמה לא משתברת שיפלוט אדם להוציא מחשבר נפשו והרמ"ם ז"ל תירך דהשם מקום הלא אני מכוין אבל בחבי מכוין טפי עדיף ולא נהי דאתמי לא מכי מכוין רבי יוחנן בשאר חולים ושוד דמקשאתר מין חכום מתיר עצמו משמע דפשיט דמ"ל לו להניל מטעם זה • ומה תאמר ולמה לא התפלל עליו מכרהם כמו שהיה תתפלל על החולים ומה תרויחים כדלעיל פרשה ל"ט י"ל דכיון דחוייש רע בעיני ה' שתאר לגרשו שכר אלא שתקבל תפלתו עליו מי נמי מקום דחליו על ידי עין הרע דשרש ונתנה בקושר מעשים ולא מכי מכוין דקתאר ליה כל שכר תאתר תלוך שרש שמע בקולה וכמ"ג י"ל להה דתאר בפרק קמא דכ"ב מכן טובה היתה תלויה בכחודו של מכרהם שכל חולה שמתפלל כה מתרפא אלא האדם חוזה ליתמעל מכני טפתי:

קפצו מלאכי השרת כו' לתף על גב דקרא מיכתריך לאתמיכן שנעשה בזכות עצמו הוא שהוה ולא על העתיד אתר הוא ושם ל"ל אלא לומר שכרון על שהוה ולא על העבר שעשה פ"ת נ"ע לגזוז לליכא לתיתר על שהוה ולא על העבר שעשה פ"ת נ"ע כדלעיל המכיון דהוה בשל תשובה כדכתיב פשיטא אלא תזכרנה הרשעות והוה ליה כאלו היה כדיק לעולם ושם תאתר ומ"ל שקבלו מלאכי השרת לקטרגו דילמא קרח הוא דאתר שם לא רשה על עונו העתיד אלא בהווה הא פשיטא שתאתר שהאלהים הוא הזכר הדברים האלה לא ירע זה שם לא שתלאכי השרת קבלו לקטרגו ועוד שם כן דאל"כ מ"ל אלא היה בזכות מכרהם או לפנות אחרות ודרך הדרשנים בכיוצא כזה שתלאכי השרת רמז אל מחשבות שלפי הסותר הרחוויים בדבר והכוונה כי רשתה חכמתו לדונו כפי ההווה ולא כפי העתיד ואין ניזק כזה:

אדם שהוא עתיד להמית בניך בגזרת בדאתיתא כאיכה רבתי כי ס' אלף פרחי כהונה בקעו בחייליותיו של נבוכד נצר והלכו להם אבל היפתעלים אתר להם כני הורגו אתם שקוצו מים אתרו להם תלכו תהלה ואתר כך אתם שותים מים מה עשו הוליאו להם מיני מלוחים וכיון שתלכו הוציאו להם גלדות נפוחות והיה אתד מהם מתירים ונותנה לתוך פיו והיה דומה נכנס לתוך מעיו והיה תפרפר ומת והוא שתכניס תתכנית עליהם מפני הערב וכו' ויש לתשוה מה טעמא היא זו כי לא יותנו תבות על בניהם וכ"ם פליכך התם בחטה נכו העתיד לבוא שתם כן לא שכחת תיו לבדיקים שעתיד לגזות פסול מורעו כתכרהם ויהא ומפילו כרשע עצמו אין שכרת עיכום נשתם על מה שעתיד לכרשיע שתם כן וטוב לא יהיה לרשע ולא יתיה בעולם וכטלה הבתירה ומה תלאכי השרת לא השניחו בזה לתה ה' לא ענה להם כוחת תכל השיבם תיכי דן את האדם אלא בשעתו דמשתע שתלו יעשוט תכל כמה שעתיד היה בלבד ישתעל על חטאו כניו אתריו ויש לומר שתלאכי השרת רמו שתיו כדתי להעתד בזכותו דרשע הוא כדלעיל ומשכו שם, שעונה תוקו הוא בשביל תשך הזרע היוצא ממנו אשר אתר ה' לאברהם לגוי תגדול ולכן קטרגו שגם תגד זה אין להתקבל ושניא תקדוש ברוך הוא להשתעל מיניתו בדיק הוא פי' תגד זרעו העתיד הוי בדיק ברתוי שיעתיר בשבילם תאתר שעדיין לא חטאו ולא יקשה בעיניך תה שפי' בדיק תו רשע על הזרע דע"כ האדם שהוא עתיד להמית דקאתר בכתיבת זרעו הוא • והכונן דאין זה דרך עונש אלא להיות הכאר הזה תעשה ניסים כדתשתע תתומרו את מעלה לו כאר וכן אתר בהדיא בפרק רבי אליעזר שם נפתח לו הכאר שבארת בין השמשות כו' לכ"ת שאתר שעתידים תקלה לבנות תזרעו כתיב רתוי שלא יעשה ה' גם זה שעל ידו יהיה ויעית את כניו בכתת תאתר שתין זכותו כדאי ליעשות לו גם תף על פי שלא יהיה חוטא והשיב ה' שאתר שאינו דן את האדם אלא בשעתו לא יתנע הסדו ואתתו תפילו בתעשה נסים לשבא העתיד ותפילו שבעורו כל שכן בשביל זרעו ויתכן דזתתו הדבר כתומרו כאתר הוא שם פי' הוא כדיק וכניו שם שיתיתו את ישראל בכאת ואם לא יאת כשון שכן:

אלא בשעתו ושם תאתר ושרי כן סורר שנשרש על שם שופו שעתיד לבלות תתנו ומלשטם את הכריות

תתרס תורה יתות זכאי ואל יתות תייב כדאיתא בשבועות ותף על גב דישתעל תפילו בשופו לא יתתייב כאתת וה שכניו שם שיחטאו כדלעיל תכל תקום מ"ם אינו דן את האדם אלא בשעתו אתת שאפילו בתי שהוא עתיד לאחוא בעצמו לא תבלוט אתת הדין תתחלה בדכתיב לעיל • כשר תירץ הרמ"ם ז"ל שכן סורר תף על פי שאינו תייב עכשו תכל תקום כשר שיתחיל לעשות הדברים התביאים אותו לאחוב ותשובה בכונה היא דכן סורר תבינים שתתחיל תעכשו כרוף שניתן להניל בעשו תף על גב דאתכתי לא הרג • וגם היה אפשר לתרץ דשתני בית דין של מעלה אין עושים אלא כן בשרים • ת"ק דאתרי' באינש הן בקדושין לא יאתין כו' וכן לעיל בפרשה כ"ם באתוך עד שהוא בבדקו אם אלקנו י"ל דשתם בתי שהוא נדיק נתור דתשוב דשכינה לגבי' לאות קודם שיבוא לידי אטה אלא אם אלקנו שם בבדקו אתכל בתי שאינו לא נדיק ולא רשע לא יקדים שם אלקנו כי אינו כדאי שיעשה לו שאתסד הזה ועיין בתה שכתבתי לעיל בפרשה כ"ה ות"ם ז"ל לעיל פרשה כ"ת שתפקיע ו' דורות שנאתו תן העולם וכן ת"ם בתעוכין בבנין שרים אינו דומה לזה שהם קודם בריאתם כוח להם אלא יבראו ותה שאנו רואים רשעים רבים יולחים לעולם אפשר שאינם כ"ב רשעים או יש בהם שבלית תה לתי זו תבוא או להיות שבט אחד יתברך בבנוכר נצר וחבריו וזרוך אשר עתקו תחשבותיו ועיין נם כזה בתה שכתבתי לעיל פרשה כ"ת ועיקר זה לקתן פס"ב שאל לתתנה כו' • ובטעם תה שתין ה' דן אלא בשעתו עיין תה שכתבתי בפירושי טרוסלתי

דר"ם נבי וירא תון ולא יתבונן:

הכל בחזקת סומנין כו' י"ל תתי קתשתע לן תת פשיטא כי תי שם בה לאדם וכו' וכרתה שבחיות שדעת התודני שהאדם בעל יכולת נתורה בטבעו ובכחידתו אלא כדעת האומר שתין בכל התניתות דבר בלי רצון וכונה תתתו יתברך עד שתבוטת בעלי חיים ותבוחותיו נגזרות ושהאדם תין יכולת בידו כלל לעשות דבר כתו שאתר הרב בח"נ פי"ז הודיענו רבי בנימין שעל כל זה תין להחליט חפצות התעשים לאדם לנתרי שלעולם יהא בחזקת סומנין עד שהקב"ה תתיר את עיניהם כי לולי רצונו הדבק בהם לא יעשו הדברים דרך פשוטה וכת"ם בעל דרך תמונה שאפילו הדברים הטבעיים לא יפעלו כוולת הרצון האלהי הדבק בהם ומזה שביארו בבל ויאבד אותם לבל תאר יאפון עד שלפעמים יתנעו החוקים מטבעם כרצונו יתברך וז"ם נבי ויעל ה' את עיני בלעם להודיע שאף העין כרשותו ולקתן פרשה ס"ו אתרו היודים והפה והרגלים כרשותו של אדם ולפעמים הקדוש ברוך הוא עושה אותם כאלו אינם כרשותו כענין יכותת יד ירבעם וב"ע עוד כזה:

כן הכה ויפקח אלהים את עיניה ולא קשה ותפקח את עיניה דליכא למי שהיה שם כאר והיה לה ידעה עד שהורה אותו דת"כ ויראה ה' תיכני ליה כתו ויורהו ה' עץ תכל הפלה בכאן היה שנזדתן לה באר בדרך נס כדכתיב לעיל וח"כ לא הי"ל אלא כי פתתה עיניה ותראה והכה באר בשדה אלא שהיתה בחזקת סומנת על שיתן רשות לעין לראות:

מחוסרת אתכה היתה כי לא נטתה כף, אלא יתנע טיבו תתה שתילתה שתתת בכתדה כן לא תתכה עוד

תים בלבתה תשם תכל לבי תנתנם כזה שאתר שתלתה תים לתה לה תמלת כדה ותסתוך על הנס בלבתה בתדבר כי אין תים ואין זה דומה לת"ם ז"ל תי תים לו לאכול היום ואומר תה נאכל למחר הרי זה תקטני אתנה שזהו התיכר בערת אתר אתנם תי שנזדתן לידו תזון כתה יתים אין רש שיסתור כל הבא בידו ליתים רבים ואומר בקין כן תסכיל ואולי תתה שהקדימה להלות שתתת להשקות הילד אלא כרתוי שהילד סריס בטבעה היה רתוי להקדים השקאתו תיכה דייקי שהיתה תחוסרת

אתנם

מ"מ המפרשי

לחכמה ופחדם מן יכלו הימים כעורו שוחה ולא קמנה מח"כ למלחת כי לא היה הכתם רק לחיי שעה ולזה הקדימה למלחת בעו' מים בכתר:

כ בשביל משמעת נחום היה גם זו בכדי שלפי ס"מ סי"ט טעם קריית

כ ויהי אלהים את הנער וגו' רבי ישמעאל שואל את רבי עקיבא אומר לו בשביל ששימשת נחום איש גם זו עשרים ושתים שנה אבין ורקים מישמעון אתין ומגין ריבויים הדין את רבינו הבא מהו אומר ליה אילו נאמר ויהי אלהים הנער היה הדבר קשה: אלא את הנער: אמר ליה כי לא דבר רק הוא הכתם ואם רק הוא הכתם שאין אתם יודעים לדרוש אלא את הנער הוא והמוריו וגמליו ובני ביתו: ויהי רובה קשת: רבה מלמד בקשת רבה עליו כל אבו: רבה מלמד בקשת רבה אחר רבה על כל השוחים בקשת: וישב במדבר פארן: אמר רבי יצחק ורוק חוטרא לאורוה ועקירה הוא קאים: כך לפי שכתוב ולה שפחה מצרית ושמה הגר לפיכך ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים:

פרשה נד

ח ויהי בקרה היא ויאמר אבימלך ופיכול שר צבאו בקרוה ה' דרבי אלי גם אויבי ישרים אתו: ר' יוחנן אמר זו אשתו שנאמר אויבי איש אנשי ביתו: מעשה באשה שקבלה עליה בעדים לשלשון ותיתן את ראשו: ויש אומרים אף התיז את ראשה: רבי שמואל אמר ורח הנחש: תנא רבי הלפתא אומר הנחש הזה לחום אחר השום: ומעשה בנחש אחד שורר מן הדבר לבירה ומצא קערה של שום ואכלה והקיא בתוכה: וראה נחש שכבירה ולא הזיק יכול לעמוד לו כיון שראה אותו הנחש: יצא הנחש של בירה ושילא אותה עפר: רבי יהושע בן לוי אמר זו יצר הרע: בנוהג שבעולם אדם גדול עם חבירו שתי ג' שנים

ירושלמי דתרומות ה"ב: ט"ו: סוטה סוכ מ"ג ל"ז:

ח ויהי בקרה היא ויאמר אבימלך ופיכול שר צבאו בקרוה ה' דרבי אלי גם אויבי ישרים אתו: ר' יוחנן אמר זו אשתו שנאמר אויבי איש אנשי ביתו: מעשה באשה שקבלה עליה בעדים לשלשון ותיתן את ראשו: ויש אומרים אף התיז את ראשה: רבי שמואל אמר ורח הנחש: תנא רבי הלפתא אומר הנחש הזה לחום אחר השום: ומעשה בנחש אחד שורר מן הדבר לבירה ומצא קערה של שום ואכלה והקיא בתוכה: וראה נחש שכבירה ולא הזיק יכול לעמוד לו כיון שראה אותו הנחש: יצא הנחש של בירה ושילא אותה עפר: רבי יהושע בן לוי אמר זו יצר הרע: בנוהג שבעולם אדם גדול עם חבירו שתי ג' שנים

פרשה נד

ח ויהי בקרה היא ויאמר אבימלך ופיכול שר צבאו בקרוה ה' דרבי אלי גם אויבי ישרים אתו: ר' יוחנן אמר זו אשתו שנאמר אויבי איש אנשי ביתו: מעשה באשה שקבלה עליה בעדים לשלשון ותיתן את ראשו: ויש אומרים אף התיז את ראשה: רבי שמואל אמר ורח הנחש: תנא רבי הלפתא אומר הנחש הזה לחום אחר השום: ומעשה בנחש אחד שורר מן הדבר לבירה ומצא קערה של שום ואכלה והקיא בתוכה: וראה נחש שכבירה ולא הזיק יכול לעמוד לו כיון שראה אותו הנחש: יצא הנחש של בירה ושילא אותה עפר: רבי יהושע בן לוי אמר זו יצר הרע: בנוהג שבעולם אדם גדול עם חבירו שתי ג' שנים

שלש שנים בכרך והוא קושר לו אהבת וורד נרל עם
ארם מנעורותו עד זקנותו אם מצא בתוך שבעים
הוא מפילו · בתוך שמנים הוא מפילו · הוא שרוד
אומר °כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך מציל עני
מחזק ממנו עני ואביון מגזלו · אמר רבי אחא וכי יש
גזלן גדול מזה ואמר שלמה °אם רעב שונאך האכילהו
לחם °ואם צמא השקהו מים · פלחמה של תורה
היך מה דאת אמר °לכו לחמו בלחמי · ומימיה של הורה ·
היך מה דאת אמר הוי °כל צמא לכו למים · אמר רבי
ברביה אויביו גם אויביו לרבות מויקי ביתו כנון יתושים ·
ופרעושים וזבובים · רכב אחר ברצות ה' דרכי איש זת
אברהם שנקרא · איש · רכתיב ביה °מארץ מרחוק איש
עצתו · גם אויביו זת אבימלך ·

ב ויהי

מה ראיתם לסתור סומנה את התן דכתיב אם רעב שונאך כו'
מכל מקום ידרש גם כיצר הרע כדרך משלי שלמה כלם שים בהם
משל ומליצה אולת הגבלה בת"ס להבין משל ומליצה ועיקר
מחזורתיו ומשם לכריו להרחיק הקדם מיצר הרע כתו להכניך

מתחם זה וכו' וכתנה רכות
ולפי זה ניחח מה שהזכיר את
שלמה בזמנו לומר שלמות זה
מתמתיו ים לדרוש בהם זולת
הפשטם עם שלדרך הדרשני יש
לומר שלמות הדבר ק' לכתורה
שם יסלים את יצר הרע לאדם
כלשעיל הזכיר את שמו ולפי
דרכנו יש לומר שלמות שלמה
נכשל כיצרו כי לעת זקנתו נטיו
הטו את לבבו וכיתה בשביל
לתת שרתך מכתורה כלומרי מני
תרבה ולח חסור לכן לח יחתה
להזכיר על דברי תורה להבדל
מיצר הרע ·

מילואים של תורה שהם
הם להתנבר עליך מבכתו בדברי תורה ועל ידי זה יכבש ויללחך
לירחה את ה' וכדלעיל פכ"ב הם כח יצרך להשחיקך דהתם כל ת"
כו' ע"ם וכן פירש רש"י ז"ל כפ' החליל הם רעב שונאך יצרך רעב
ותחב לעבירה המכילהו ושטרייחהו במלחמתו של תורה דכתיב
לכו לחמו בלחמי כו' ולהו למימרא דרש"י ז"ל מוכיח המכילהו
ולחמו מפשוטו ומ"ש לחוח לשון מלחמה מפני שהיץ יצר הרע כך
הכי ללמוד הוא בתורה מלח על ידי שהקדם יעסוק בה יחהה
מעליו הלא כן בהשקהו מים מתי מיכה למימר מלח רמז לנו שעל
ידי טורח התורה והלמוד הוא שיחים כתו הם רמז המכילה וכדי
לדקדק לשון המכילה על הדעכון המשמש עש"י זה כותי דעכון
ושבש היה חפש' לו לפרש שענין המכילה ליצר הרע מהתורה הוא
שיפיק רלונו בדבר מותר ומעוות מן התורה הלא הוא תחום הלא בפשוטו
לאכול לשבעה יהכל בשעורות מטה וכיוצא בשאר התחות שים
לשלחן כמותר או כחטות וכמ"ש בסוף שבת היו מלן לתפילין
במקדים סוי טבחה או חוחכה או מוכלה וכו"ה ת"ת ז"ל בכל
דרכיך דעהו והפילו לדבר עבירה וכבר כי לעיל פ"ט סימן ז' ת"ש
מברהם עשה יצר הרע טוב ויש מפרשים המכילה מלחמה של
תורה דברים המוקרים שהוחים לחסורים דכל מה שחסרה תורה
התירה כיוצא בו כדלקמן ס"ג ככ"ב והקדקו טוב שחתר הלחמה
כי לא יתכילנו המותר לנחרי כי לא ירוח בחמו כזה הלא הקנתן
שהוחים קנת לחסור חכל כל זה דרך דרש כי לחחם על תורה לא
יוכן רק בעסק התורה ולמורה ועל דרך הפשט ז"ל שלטן המכילהו
על רעכונו של דרך מהכיהו רשב' תרעיכו שבש כי בשהכילהו
מלחמה של תורה ויריעכו מהחיסור יהיה שבש תרעכונו ותיכה
למידק דמהכת משמע שעל ידי התורה יכוח יצר הרע כוללי ולו':

בפ"ק דברכות חמר רבי לוי בר בחתני לעולם ירגיז
חדם יצר הטוב על יצר הרע שנחמר
רגזו ולל תחטאו חי חוכל מוטב ומי לחו יעסוק בתורה שנחמר
חמרו בלבבכם חי חוכל מוטב ומם לח יקרח קריחת שמע שנחמר
על מבכבכם חי חוכל מוטב ומם לחו יזכור לו יום המיתה שנחמר
ודומו שלה משמע שחף שיעסוק בתורה הדבר שכך חי חוכל
ומשמעתי מי שסוקפים לו משם עלה דהשתח דחמרינן בפרק היה
נוטל לחורייתח מנגה ומנלה ויתיר דהתם כשהיה עוסק
בתורה בתחלה חו לח יוכל להתנבר עליו יצר הרע חבל
כשקדם וכח יצר הרע עליו הדבר בספק חם יעבירנו
מעליו על ידי עסק התורה ולישח דמהכת ומה היה
דלעיל פכ"ב ומ"ש חם פעם כך מנוול זה כו' משמע דחפילו
כשכח יצר הרע בחלם יסתלק בתורה והוחיל ולחח לידן
ים לדקדק עוד בהיות דכרכות חם בעם בקריחת שמע משמר
דברי תורה ועוד כיון דכשהרת יום שהיחה יצנח כולמי
לחח לך בחחלת לקריחת שניהם מסופקים טוב שיזכור
מיד יום המיתה ויכנל שהין הולכים מחדרגה לחדרגה
בדברים חלו בדים חיה קיום כמעוכרת שבריחה שמחכילין
חותה הקל קל בחלם ים לומר שהתורה לח תניל מהחטח חלח
בשיהיה דעסקי כה כדמסקינן בפ' היה גוטל וכל הני דקחמר
שהתורה מניל היינו חלה בחקראי בשלמה וכדמשמע מחומרו
חם פעם כך מנוול הו' וה"ל בעת תנטורת התורה לחי זה

עכירה

ג ויהי

בעת ההיא ויאמר אבימלך ופיכול • רבי יהודה אמר פיכול שמו • רבי נחמיה אמר פה שכל אבותיו נושקים לו על פיו • אלהים עמך • לפי שהיו אומות העולם אומרים אילו היה צדיק לא היה מוליד אתה • כיון שהוליד אמרו לו אלהים עמך ואילו היה צדיק לא היה שומע לקול אשתו • וכיון שנאמר לו כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה אמרו לו אלהים עמך • ואילו היה צדיק לא היה רוחה את בנו בגרו כיון שראו את מעשיו אמר לו אלהים עמך בכל אשר אתה עושה • דבר אחר לפי שהרב מקושו של פרום ומפקו העוברים והשבים ולא חסר קילורין שרו כולם לפיכך אלהים עמך בכל אשר אתה עושה • וחאזיל ואלהים עמך • ועתה השבעה לי באלהים הנה אם תשקור לי ולניני ולנכדי • עד כאן רחמי האב הבן • אמר רבי אבא עד כאן לאחים השותפין • אמר רבי יוסי אמר רבי חנינא כתיב ואביו חיים עצמו • מה שניתן לאברהם לשבעה דורות ניתן לאבימלך לשלשה • למה לא נתם אלהים דרך ארץ פלשתים שעריץ גברו קיים • נחסר אשר עשיתי עמך פרט חסר עשית לו אלא שאמר לו הנה ארצי לפניך ואף על פי כן לא קבל עליו ;

ג והוכיח

לפי

סדרי ס"ת ס"ת פתוח

היך מה

היך מה

אויב

כגון

דכתיב

ג פיכול

נוסקין לו של פיו והוא כ' חילות פי כל ופי' מכל בחלתיות נשקים ידיהולך על פי פיכול ואחרו הם ליחזקו מר ויכוח ופתח הוא כתוב חלבות חלוטות מהכל נושקים ידי ההולך כשבולים לפי ו"ו סדרים על פי סדר הכתוב שהוא ההגון הסדרות לשבעי ההולך וע"ה פרטו וכל דבר שיכול שמו כ' ורש"י ז"ל פירש בכ"מ ודייקי בדקדוק לי ושמעתי דר"ב נרשם מהגון דתקבל בחי גבי יהוה לפיכך וכיכול מר נכתב מר ויהוה מהסברת פיהם תפיכול והכיכול הנתלים בחרדם עמהם הנתלים בחרדם עמהם מלך חלך אחר הוא שפעים עמם פלשתים יקרא בן כתו כשיא מחמת שהו הכתוב חוזר עם כימי דוד הביאו לפיכול מלך פלשתים שהיה בן בת נשא יקרא פיכול כתו שהוא מלך יקרא עמם אחד שהוא החלבות בריך לומר מתורם על הוא שהכל נושקים על פיו כי הוא עמם מלכם

לפי סדרי ס"ת ס"ת פתוח ליה בעת ההיא מלכים ומצאנים עמך ולא כיוצים הלשונים ומצאני לפי פתחלה לא ידע כי מלכים עמהו שהוא שהיו מלכים מלכים עמהו מלכי מלכים עמהו שהיו מלכים עמהו מלכים עמהו שהיו מלכים עמהו

היך מה

היך מה

אויב

כגון

דכתיב

ג פיכול

לחורים והדברים מתוהים מסתר את עצמו כי בחורבו בין פלוליה לחר כו' ומסתק מתיד ידעו שלכים עמהו מלכי מלכים מלכו היה כדיק לא היה שהוא כו' ומסתק מלך ע"ם מלכי לא ידעו שרטו עד שנתחר לו כל מלר מתחר לליך כו' ומדר מלכי עד שרטו תפיכו ושוד מלכי שם ידעו שם מתחר לו כל מלר מתחר לליך סרם לליך היו מדברים של מדתם כבו כבודו ומלכי מלכי מלכי מלכים ושוד מי מלכים עמהו נתחר לו כשהוליד לו כשנתחר לו כל מלר מתחר לליך סרם מתי ויכי כעת ההיא ויכתיב הכא ויכי ויכי מלכים את הנשר ועדל ו"ל לחו לו מלכי מלכי מלכי מלכים מלכי היו מדברים מתחרי כלומר מלכי היה מלכי מלכי מלכים מלכי מלכי מלכים מלכי מלכי מלכים

ס' אלא ויסיר נדחה ולכן יחשיבו את מכרסם לך דחה מנהו מיד ולא פיים את שרה עליו תולי תשמע בקולו עד שרמז את מעשיו ויקטו שטעם לחייבו ותכר רשעתו לי כמי רננת רשעים ממש שרמזו כב' ידיים בלחם ואחת מים לכך ולא העביקו וכובסף כי לי שיעת' לשרה כמ"ש נרם את בתחה ואת בנה וכשרמז רוע מעשיו ידעו שאסור לרחם עליו וכעת היות אחר לו מלאים עמך בכל אשר אתה עושה והכי מסתע מת"ש בחלוקה הנ' מלאים עמך כה' אתם מ"כ כב' הרחמנות :

לפי סהיו לאומות העולם לומרים אע"ג דאתים עמך אכיזלך קחתר ליה אלה הרעון בחומות העולם שמשתמת הכל היו מרגנים אחריו :

אלו הוה נדיק לה שחשבו אלה היה נדיק כי מעשיו היו מבורסתים ועוד אכיזלך מיהת בחתר לו כי נכיה הוא ויורק כח תפלתו אלה חשבו אלה היה נדיק גתור :

לא היה מוליד ואף על גב דכתי חיי ומחוקי לחן בוכותה תליה אלה בחולה לחן ס"ע דיהת נמירי ועוד מי שהות נדיק גמור חין לי מזל כדפי' לעיל בפרשה ת"ר סימן י"ד ומפשר שהשיחתו על אלה היה שטה חטה אחרת להקדק בפסיק :

בין שהוליד אחר ליה מלאים עמך ק' אלה דמי להכך דכשחוך דעייך לו מלאים עמך על המעשים שחשבו שהיו רעים ועוד רחו כי מלאים עמו כסה טובים היו אפל הכה אף על פי שהוליד ת"ם לו מלאים עמך אמה אלה היה מוליד על עסק שהות אה סהיה רע בעיניהם וכשלמת אי על לידת יצחק קאתר ניחא שכשהולד ישנו שעיכוב לידתו עד שהגיע אה' הוא כדי שיגיע מטיפה קדושה אחר שנימול לק' כדלעיל פרשה ת"ו אבל אי אלידת ישמעאל קאתר קשה ומיהו יש לומר שחשבו שחגיע ה' הוא אלה יוליד עד לקיחת הגר כי אין רגונו ית' שישתיר יורש לו מהרה ואולי טעו בהגר לחשבה נדקת שרה וכתו שנתפארה היה בזה כדלעיל פמ"ה :

לא היה שומע לקול אשתו בשקבלה על הגר ומסרה בידה ובשנה שרי עם היות שרה מתנו ותע"ג לאתרי אתתך גוזח נחון ולחים לה בחולי לבייתה דך חולתה חולי דשתית היה אלה יתתם מספט אתתו ויסכון פרי בטנו :

לפי שחרב כו' ס' שעתה אלה היה עוסק כ"ב בהכנם אורחים כתו בסדו שהיו עוכרי' ובניס רבים לכן לא חסר מתנו ות"ס לו מלאים עמך כי ברכת ה' בכל אשר לו ושעות הוא כי ברב כח קללה מתשב לו כי הוא ע"ה היה מגטער על אורחים ואין שכך בכל שהיה חוגן וכותן היה מתברך יותר ועוד שהיה הוא מיקר נמילות חסדיו כדדרים לקחן חוושע אחל בחאר שבע אלה ס"ב לכי שעל ידי שחרב סדום ופסקו העוכרי' נשע משם אחרים כדי למלות מקום לעשות מגוחו ברוב חסדיו כדלעיל פכ"ב לכן בכיר אכיזלך חסידותו ות"ל מלאים עמך ופי' לפ"ו שרות מלאים לעגדך תמיד וכל מעשיך לפ"ם ות"ם ולא חסר קלורין שלו פירשתיו בפ' הגוזל ות"ם רש"י בחומש לפי שרלו שיגיע משכונת סדום כשלוש דברי עגתו ולא דרך המדרש בשאר דברים שהוכיר שם דליכא לחתר דהכי פי' לפי שחרב סדום ונשע משם אברהם לשכה הגן שחרו לו מלאים עמך שיגיעת משם בשלום כי מ"ט לחוכי' כאן שבת נשיעתו ות"ת מאי בעית שהיה דכתיב הכא ל' דבעית היה שייכו בשלקה ע' ובאיב לו את שאתו כי ידע שה' לו כעוברין ולכן בקש ממנו שיכרות לו בריח ולורעו ואח הזכיר לו מה שעודש לו תיד בכולו לאדכו שמעשיו לפ"ם כי זו שכה לשלת השכועה דקאתר והוחיל והלאים עמך ועתה השבעה לח כי אלה שפסיק בספור פקידת שרה שהוא הפך עגירת אכיזלך דשליך חגיה וכדדרים לעיל ריש פכ"ג וכוכתיי הפרתני כו' ס"ל לפי שעל שהתפלל עליו נפקדם שרה כדאית' בפ' הוכל וכרכתיו שם :

ודואיל והלאים עמך ועתה כו' אתכתיב ועתה השבע אחיות שלהים עמו כשכה לו שלת השכועה ופי' לפי האדם הרשעון שפי' מלאים עמך כי יד מלהיו עמו בכל מעשיו לכן ירח מתנו ויקר שלומו בן יכרית את זרעו חולי שתע דכר ס' שכתן לו את הארץ ופחד בן יכבוש מלכותו כתה שאתר כרתב"ן ל' כיכתן ועוד אתדרך השלם ואמולת להתחסד עם מזהרי פניו חו יר' אחר שהלאים עמך בכל אשר אתה עושה בן תשגב זרעי כי לא יחסר לך בחלת חרעות אחקוחות אחרות שתחכן וחיה"ר שלמה ן' אלקבץ הלוי ז"ל שתעתי בפשט הכתוב שרמו למה שכתוב בפרק קמא דדרים השבע על לחל גוחר עלי שה' חסבים למעשה כ"ד שלמטה ושעתו שלא ידחה חואיו אברה כאחר כי לא יפשה זכרו עד שימלך בגבורה כי ידע ס' יסביס אל דברו

מ"ת הפסוקי'

וכ"ם חנה ידם שיהיה טעון נכרו קיים ולפ שלחו דיהיה דמשום דאמר לו דעיני ובבדי דקאמר לאו דוקא אלא לשמעם לחזרותיו כי כלעזן הוה בתחלתך החרות והרשתם לבניך ולבני בניך אח כבי בניהם תריב וחלמים אלא תביר רק נין וכבד לקנר ולא נשנרך לו כדאמר לעיל עד כאן רחמי

והוכית

אברהם אר"י אאבימלך ונומר • אמר רבי יוסי בר חנינא הוכחת מגיאה לידי אהבה • שנאמר הוכח לחכם ויאהבך • תיא דתניא רבי יוסי בר חנינא ראמר כל אהבה שאין עמה תוכחת אינה אהבה אמר ריש לקיש תוכחות מביאה לידי שלום והוכית אברהם את אבימלך תיא דתניא ראמר כל שלום שאין עמו תוכחות אינו שלום :

מצלי ם קיים הת כתר תכי לת תום תיים לתו תילנך ניתי וכבדי דזקת קתתר :

שערין

נגבו קיים תלן זת תולנ לתה סכנק כתדים סתם סלת סוייבה תת סיכוסי ניתי יכוסנ לפי סנם תיים נגבו על תכוילך לתדתסבר תים תולך סם ונם כדרך תכיים לת סתין הסנוסת על זת תילנך

שלחני ת דזקת סלת לכל זת סלחים עד ניקונכה :

כיה

חסר סנם לו כי תם סנתן לו סתקונקר וכו' סייבו פדיון נפש תחסר חסת לו

מתחלת כב תכל ישיבת סרבו תלת נעבד שיבו ותת יכול לשלוח כתפר נסם פרעה :

אלא

כבר ידעת סדרך לו תלת בשסנשל הוא התורך לת על פי סתון תורה :

ואעפ"כ

לת קבל תתף של פי תתר כך דיבר תברהם כתרך פלחים יהום רבים לת תיה יוסד רק כנהל ערך לת כנדר שסית בני החלול והרחים תת"ם כתבילנך ויקם תבילנך וישוב אל תרן פלנתי וכן כתוב עם תרח"ן ג"ל :

ואעפ"כ

לת קבל ונסם תודעה זו כתן ללמד דעת שתילו פלת תתקיים הנסנה רק שהקדים הת"ם בת תלני לתחזיק לו שזה עליה כי תחדבר כשזה על דרך של דבר תבר לת קדמו לתכם כנודע :

לא

קבל תפני שיזכני תתרך לת יברו כשיניו בדתבר לקנן עם"ה ותחשב לניס לת יכב וכו' ויפקן שנכב דרך תרך פלת יבשבר תבילנך כרתותו לפיניו תחיך תתים תשר לקה כבכורו לו תברהם לת יבת פלו תלו לתה שברם לזיקוק ותחבר לו בחשדם כי תין ירתת פלהים בתקתו :

ג והוכיח

תברהם כי' תשם דקיימו לן תלי שפם שוכתך זו לכתך תגל הפטוטה שתם לתבר שתיבו רוצה לכרות לו בריה תתבר בתחק תכלם תיך שקדים

לו' תלבי תשנם שברתה שזה כתחסבר תלבו לו' שלף של פי שלא היה רולי להאריך ליעל שלחתו על כל אם תדיה לו תת תיבו תדרך התוסר ושוב על לת תיעור וכדגר' פ' כי תשלוח עד תיבן כתה על נטיעים תתר לו בשתילני תגלך ולא תשתילו לתבר תתר לים תשתילני קדושך ת"ל תילך תלי כתוכך שלא תשתילני לתבי קשתו שתוכתה תביאם לידי תכזה דשמת"ניתה שבדי לקי' כרית שכשתו כתו שקדם תתבו תוכיתו כי תשה פתקדים שתכזה כתו שיתבר :

שנאמר

הוכח לחכם ויאהבך וקת"ל רבי יוסי בלא שיתוף שפי' שתוכך שיכוחתו לשבר פנים יפות דשם כן ולא שבשתוך לתוכיחו שלא שיקבל תוכיחתו בשבר פנים יפות דשם כן ולא שבשתוך מיבני ליה סותר בן שבשתוך דקתת' כלן שאפי' שיפת תכזה תתרשת יותר תשבר בתחלה וכדגרסי' פ' יש בקרקע"ר יוחנן תביר תני עלי שתים ותרן שברכה שתים לקה שקיבל בן יוסף ע"י שקיבל קונכל עליו לשבי ר"נ וכ"ם שהוסיף כי תכזה לקיים תה שנ' תל תוכח לן בן שבשתוך תוכח לחכם ויאהבך ת"ק תתי שת דעתיה דר"י דקתתר כי תין כדבר תקבל שתשם"י שהתוכחה תביאו לידי תכזה לא יתקיים שלא תוכיח כלל תוכיחה ושוב תי תייבו תה לת"ל לר"י לתי' תרבי ושוב דכל תכזה שלין בתה תוכיחה תשתם שהוכיח תיה תוכיח וכל שתיבו תוכיח לת תבירו תיבו תלו תוכיחה לו כל תכזה שתיבו תוכיחה תיבו לין תלו תוכיחה מביאה לידי תכזה תיבו שתיבה תקבל התוכיחה לתוכיח תים לתוכ שלעיות שתוכ דרכו לתוכיח לתי שתיבה נפשו של דרך נתחכים אנשו תוקב לכן תי שהוא חכם ותבה תת תוכיחו שתשיב

מתו ח"ם שתוכיחו תביאם לידי תכזה וכיוצא בזה תשתים כפי תי שתיבה שתין בה תוכיחה פי' תי שתיבה תת תתר ללא יוכיחנו כשיטרך תוכיחה תיבה נמוכים תתבר שתיבו תת תתר ללא מוכיחו ועל דרך וכעתרות בשיקות שנאת לי כתי תבי תקבה שתין שתה תוכיחה תיבה בדרוש כי תין רולה לתבי תיבה תוכיחה תיבה תבה תתבר

כי ולא קאמר כפרהסיא משום דלעזון גלוי כופל כמותן מכל מין
לפרש דרשב"י סבר דעולין הוי כל שעושה במקום גלוי מחינו כית
לו חבר לף על פי שהוא נחבא מלמטה וכדת"ר מלמן דמקדי
כם תרומה מדרבי אלעזר דאמר רמיהו שהטעין בתורסין כו' דהא
כיון דרמיהו גזלן הוא ופי' התוס
בלו שעושה במקום גלוי ולא דמי
לגוב ככית לו בחבר דקא
פסקא דגמרא דכיון דמטמרי
מיבייהו גנב הוא ועול דליכא
למיימי לה תשתא ללא פלוג אדדר
קפרא בדינא:

בזמן בגלוי דכחולה ככר
מיירי דקתני ליה כתר
פסח וחפי בחולה קל בחסו בפניו
יונה:

לפני ס גנב דלא מסיב ליה
פרהסיא אלא כי הוי ע
לו בגב כפרהסיא מיירי וס"ל
לכל אלא היו שם ס' לא מיקרי
פרהסיא דדילמא מי הוו טפי
מיטתר לו דמיטתר מיירי דחטו

לסבי נט נגב חבל בבות כפרהס' חפילו בפחות מי':

גולן ובגב הייט דמיטתר נפשיה: עד סיגלה מידו
דחפילו שגזל כפרהסיא כל אלא גזל מידו אחם לא הוי
גולן ואיכא למימר היכא דגזל מידו חבל לא בת כפרהסיא מי חסיב
גולן וגר"ס ריטבו לסטי מוויין דכליני ליה בפ הכותם היכא דמטמר
מיבעי לי הוי גזלן אי גנב ותשמע דרבי הונא ס"ל דגנב הוי
לתרתי בעי ועיין בגחרת ובפוסקים:

ס הנ כילקוט לחה לי הגדת לי על ידך וגם אנכי לא
שמעתי על ידי מלאך וכירם דמסוס דגם אנכי לא
שמעתי יתירה דכבר נאמר לח ידעתי הוגדך לו דלא הגדת הייטו
על ידי ואנכי לא שמעתי תשלוחו דהשתא אינטריך לח ידעתי שפי'
מעצמו ולא שמעתי על ידי מלאך שלוח מאברהם ופי' אתה לח
הגדת על ידך תלאלה ההגד כו' ולא שמעתי על ידי מלאך שלוח
השמיעה כו ולא באברהם והגיד' שלבו דגריס לח הגדת לי על ידי
מלאך לח שמעתי לח טעם שלפ"י ויהיה לח שמעתי על ידך ועיין ט'
לערם מ"ם אתה בשליח ומ"ם אנכי לא שמעתי שלא הזכיר אלא
השומע ופי' שאברהם ועוד מה ט' לו שהוא לח הודיע בעצמו אחר
שאחר שפי' מלאך לא שלחו ושכל מקום שבי ליעקב יש לומר
דלא קאמר ליה יתורים דים לדקדק ללא ידעתי הייטו בשעת השעבד
ולא שמעתי הפילו אחרי כן אני ידעתי מי היה הגואל ולא
שמעתי נס הגואל אלא פירוש לח הגדת לי על ידי מלאך לפי
שאברהם היה בהגל גדר ואביהמלך בעיר החלוכה ועבדו הוא שבא
אלעזר בהבתיב אחרי זאת ויאמרו אל אברהם לאמר היה היכלך לא היה
אמנם אברהם בעצמו יניח לאביהמלך דבר טרם ובואם:

אתה נתת לו ז' בבות כו' שנעשם על שבועת בריח עם
אבימלך ובהגלה דבי אליעזר יאמור אחם אמרים שבועת בריח
בלבבו אלא יעשה שותפות דבריט עם אבימלך שסוף אחות בורת
בריח עמו אברהם ברת בריח עם אבימלך אחרו אלאחי אברהם וכו'
ולבן נעשם כאסכר בבבות שבניכ לאחנך בריחו ואף על פי אחן
ברחוי היה אלא לדאחותו אחחר שבקש אלומו ועוד שאקדים לו
חסד היה אאמר להשבע לו אלבי אבירות לו בריח אחם בדרך
אחיט ואאמר שבעם לפי אלאן אחל אח פי ה' אחחר שאחמר לו לאח
לזרעו אח אחרץ הזו אלי אחבך אוח הגיעה לבבים אחרץ והיה יבול
לומר לו עמוד ואשבעה אח יעוה ה' אך כ"ב לא נעשם על
הגלן והבקר שבלן רק על שבעה בבבות שהיו לעדות הבאר ויאבן
אהבובה בבל זה אלי אחחר כאם בעשים בבל היה שבעה אחבות
היה שיהן לבבים ואם שבועה חייב אחה נחת לו בו לאו דרך
שבועה הוא אלא אהודיעו שהיו אהבדים בידו ואבוהים ושי לבניו
והשחא לא בלינ אילמדנו דקאמר ז' בבבות רמז רמז לו' דורות
נבבסין לה: ודרשו בחספר השבועה בל אהקרים שהיו
בחספר הזה:

שבעה דורו שאברהם עד יציאת אבניט ז' דורו כדלעיל סי'
כ"ו דבשלח הבו בחספר אחוך שהיו רעות אפלשתים ניחא
שהיו בחציל ז' בבבות שבאן לאחיאלך אבל שיבובם בחבנים לא
היה בחבילם שהרי גם אחר שיבאו לא נאם אלעזר ל' שבה אחאל בני

חפרים ובקלו כיד פלשתי על שלח שמרו אח אחן בדאות בחילאח
דבשלח לא הוו נופלים בידם והיו בנחלים בלם ובחציל ז'
בבבות בגזר שיהלו כיד פלשתים אם לא יאמרו ז' דורות ואם אחמר
והלא אקודם זה בגזר עליהם ל' אחות שבא שעבוד ואף על פי
שבאנו אלידת יבחק הוברך
לעבור ר"י שבא בפשבוד אבניט
שבשלמו בו דורות אלו היו לומר
שלולו הם היו בחביט אחת דבור
בין בבאריט ובחציל וה בחבנו
אולידו יבחק שהרי בוה שהיו בני
אפריט בדיאחת בחדרם אחבביר
ושי ל' לחשבה ז' דורות דקאמר
היינו בבוא ס"י שהיה אחר אום
דור יוצאי אבניט ובא דור שאיבי
בי אלולי זה היה אולידם דרך ארץ
פלשתים ואיך היו בבבסים לס"י
ועוד אפני בריח אביאלך לח
בחח דרך שם בולעיל סי' כ' וס"י
שהלבו ובבבו בחדרם אחביר
ובאשבו ם' שבה ואף על בב
דבלאו שבע בבבות היה זה
אדבשבע שלח לשקור לו ולבינו ולבבדו שהיה לו קיים בדלעיל אלי
עבינה בו' בבבות בחספרם ועוד אבב לחיאור בל הבובר
בשמוך:

חפני ופבחם דבדיקים הוו דבל האומר הטחלו אינו אלא טועה
בדאיחא בפ' בחה בהמה:

אחל מועד ונלגל בו אחל מועד אחשבח שהיה בחדבר ס'
שבה ובשעברו אח הירדן הוקבע בגלגל י"ד שבה על
בבוא וחלוק ואחר אחלקו אחרץ בבשובו בהילה ובשחת עלי ואלקח
שלרון חרבה שילה ובאו לבוב ובשחרבה בוב בימי שאול בחו
לבשבון עד שבבה שלאח בית אחקדש בדאיחא בפ' פרת אטלאח ובית
אחקדש בקרא בית עולחים אקדושתו קדושת שולם ובול לא הוברו
בבחות בדאיחא שם ובית העולחים אחרין. הייטו אחקדש ראשון
ואחקדש שני היה לחמוה אחי בניו אחריטין אחביך ז' אחבבנות דאפי'
תימא שבאחרב שילה ע"י פלשתים בשבלקה אחרון ס"ח אחל אחיבד
וגלגל לא היה בו אחרבן אלא שהעתיקוהו אחקום לאקום וכן נבשון
לא בחרב אלא ע"י שאול שהרג את בוב עיר הבהנים ואחקדש ראשון
נחרב על ידי בבדים ואחקדש שני ע"י רומי' ואיהו בהאי לומר
דפלשתים הוו בהדייהו בדבתיב פלשת עם יושבי נור אחל בחאל
אועד וגלגל ובוב ובעמון ק ושמח לפי שאחחרון היה בועד אחיד
באקום הראשונים בשאחרב אחחרון ה"ל בלו בחרבו שבעה '
ושל ד"ה יש לומר שלהיות בית אחקדש דפוס לכל העולם בבללו
בנודע קראו שבעה אבבנות לפי שבשתים שבעה אחקים ואחרץ
שבעה אילקיחים ולרמז זה אמר שבבפל עגיבו ז"פ והם אחל
מועד וכו':

וישילה ובית העולחים אף על פי ששילה קדם לבוב
ובבשון בבוכר הים' דאשחכיט לבית העולחים
לפי שעאחד שבים דבות שם ט' שבה קדוש לב' בית עולחים שהיו ת"י
ות"כ אחל שאר אחשבבות עאדו יחים אועטים בדאיחא
בפרק בית אחטאת אי בחי דשילה דמי טפי לב"ם שהיה בבין אחפבים
לאטה ויריעות אלאהעלה בדאיחא בפרק הבוכר ' ת"כ
לפי ששילה ובתי עולחים היחה בם יד הפלשתים אחם בדפירושת
אחסבימו אהדדי:

החור בשדה פלשתי לפי שלא עאחד ז' אחדשים בחקו"ח שבאחלה
העמידוהו בחשדוד ואח"כ בעקרון לב"ח אחר:

הדיד ויחן לשבי עזו חיבף לחיזק ל"ל אחי קרית אבה וי"ל
דחשום דחויהי אחרן ס' בשדה פלשתים ז' אחדשים אשאבו
שאחרים היה שבאשבה עם הזחן הזה עד שבאתו הפלשתים אל לבם
לאסיבו ולפי שם שאחר אחה נחת לו ז' בבבות בנגד בן אחרובי
אחר וכו' אשאבו הזחן הזה היה קטוב לעאידתו עם שיבטערי ישראל
ויאשאו אחרפה בבל הזחן הזה על ז' בבבות לבן הביא דאיט חויהן
לשבי עזו דאשאבו שבאובה החלבות שיהיה עומד אחרון וחזן
שה בדרך אשבויים בגלות דאם לא בן אחאי קאמר בעזו
שבי ובפאחרתו בית בר לעדביבהו ולית' ויחן עזו ואפאחרתו בית
בר ועוד דאין לחזן שבי נופל אלא בחבשים זה אחרן
ברית ה' שהיתה בו אחורה שבקראת עזו שעליה נאחר

ה' עזו לפניו יתן כתחילת כפ' פרת חטאת:

רבה לקו מכאי בית שהם כו' תיזדי דתיזדי לפי' כתרגום שבשבה חפרים לחם לקו מכאי וכו' דכתיב בחטאת פרה ויתכן דחטאת לחלוק חטא דחטר לעיל כנגד כן תרגו חטר כו' דלמטה רבי חטה לה היה שם בשבה חפרים חלה כשביל שלא הסגיחו עליו שחלו שתו לכם לה היה עוד כ"כ וכדקאחר הכא שאחר כך כ"ה כו'

רבה לקו מכאי בי שהם דכתיב ויך מכאי בית שהם כי רחו כתרגום ה' ולא שבירת ליה שפי שפתחו התרגום ורחו הם שכתבו כדרך שהתרגום כי הלשים שהיו שתו כדכתיב שהם ולא יתכן שיהיו הים זר יצוה לרחות כבלע את שקדם ולכן יק' לחה לקו הם על הם שרתו לחתו ככתבו הם השתה' ותכני סרט הלשים כתרגום שלפנין לומר שהיתה שהי הדברים דכרי משר לה כן על התרגום וכתו שכתב כשהוא כפרק חלו נחתרים וחתן לחתר הנחל ויתכן לחתר חתרו חתרים ויתכן לחתר חתרו חתרים כיום שהם כחתן ופיסך דחתרו ואי ר"ל דחי הכשיסך שהכשפת ולה הכלת ענתך הן שכתיב ותת' חתן פיסך שכתפיית לכוח חתיך כנם ולפ"כ רחו לפון כוין כתו על תרחוני שתני שתרחור שכל חת"ם לחתר שק דם כדרך שהו אי שכתב תרגולתו כו' כר שהשהם היה על שלח השגיחו לשבש שהתרון דחי לחתר שקודם כדרך שהו כו' חילחת שתני נפשת היה לון בנין לכתן דחי לפרושי ויהרגה שפרות כדשהתך שהם ליה לשקדושי זה על לחה לקו כו כשהר שכתובים וכתדומה שכלפון קבר וכן יש לשבש דכר לחר לחר שקודם כדרך שהון חלו שכר כו' ושפחת לחרישה קלחר וכדרוק יש לחר דחיניון דקלחר היינו קודם שהו שהרון שהיו חלוים לחר שלחר שלח הושיב לח עלתו הון השכים לון לשם לשבשת עליו ולוה כתנשו חלשבשת עליו ולחר כל"ה כו' ולם שלחר לשם נשבשו שכתי כית שהם שפי שהלר שהיו שיר קדושים על שהרון ים לאר דשכתי כית שהם שפי שהלר שהיו שיר קדושים לפלשתים שלחר שרי ים היה לשם לחזור עליו שפי לו נתי שלחר הערים לח כל פי שלח השגיחו עליו לח נשבשו לפי שלח היו חלוים עליו:

ואין לחם השגיחין כו ולח על פי שיר הפלשתים תקיפה עליהם חכל חקום היה להם לנקם ולחם השרון כפיוסים ודרכי כפף וכל שכן לחר שנפשם קפה כו כשהכניס ה' על השדודי שלם היו השגיחים יפר עליו היו חוסרים לחזו להם

אני **הרשיעה** לו יחיכו דהושיב לו חסד שהוכר לח שנתו כל ידי כח יחיכו שהוח להכניע לחיכו על דרך יחיכך ה' ערבון לחיב ולון זה כהכלת שרון ערית ה' חידם כחכת השחורים

ההד ויהרגה הפרות דחפרש ליה לשון שיר ולחר לחר כושים לו יחיכו כו':

בהלכות כיהרות כו' חפרש ליה כפשוטו שהלכות שהרות לשון חקרא יהלח חידי פשוטו חפרש ליה כחי' שיר ושהם הדבר היה ספור ליחר דחשים דכבר כתיב ולח כרו יחין ושהלל חן הדרך ויהרגה לח"ל דחלח"ג דה שהם דחשהי שהיהרו דדכם נקו הפוח כלח נעים כלל וחפילו כתוך שהדך כל חקו' חלי נפקח חיכה וכו' חכיון דחלו הפלשתי לעיל הלכים כחרון כחומדם ושלחת' לחתו והלך ודחית הם דרך נפולו יפלה כית שהם כו' וכיוצו יפף לפי שחרון נוסף לח כוסיפו הפך שכתב לחלי הכח יהרות הדרך כפרוש שכל חחה שהיך כתן לו וכיוצו דכתיב ויהרגה לחרו שיהה כלח כר' דחדכתיב ויהרגה ולח וחשרגה דרוש ליה טוטריקון שיהה נלח כי כן דרך הטוטריקון לחף על פי שחקנת הנדרש חסר וכנין לח שהרשם לח שהון וכדלעיל פרשה מ"ו וכן הוכירו כנחרת לחר לנדיה זו כחתן קרו לנדון דשקנה שהכח כו' וכיוצו כנחרת חשר' דרחתו ייעך הילם ולחף על פי שחניצו עיוקם דחדכתיב ישרנה חשר' דרחתו ייעך הילם ולחף על פי שחניצו עיוקם

רבי יהושע בשם רבי שמואל בר רב יצחק בשם רבי אבא ברבי יוסי רבי אנשי כירת שמש על ידי שריון מליוין באורן אמר הקב"ה אילו הרגנלתו של אחר מהם אברהם היה מהור עליה כמה פתחים להביאת ותרוני בשרה פלשתים שבעה חרשים ואין אתם משניחים בו אם אין אתם משניחים עליו אני אשניה עליו הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו · הרא הוא רכתיב וישרנה הפרזון בדרך פרהלות בישרות ראשנו פניהם כרלי אהרן ואומרו שירה · והיינו רכתיב וישרנה שירה נאדר · איזו שירה אמרו · רבי מאיר אומר שירת היום אמרו · נאמר כאן הלכנו הלוך ונעו ונאמר להלן כי גאה גאה · רבי יוחנן אמר שירו לה' שיר חדש · רבי אלעזר אמר הודו לה' קראו בשמו · רבנן אמרין מ' מלך תגדל הארץ · רבי יהושיה בשם רבי שמואל בר רבי יצחק אמר הלא שירו לה' שיר חדש · שירו לה' כל הארץ ה' מלך ירגזו עמים תני אליהו רומי השטר התגסמני ברוב הדרך המחושק בדקסי והב המהלילה ברביר ארמון המעולות מבין שני הכרובים · אמר רבי שמואל בר נחמן כמה יגיע יגע בן בן עמרם קר שליחר שירה ללוים ואתם אומרות שירה מפלישים ישר חילכם

ס ויאמר

רבי יוחנן לחר שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה ולחן לפ' שירו לה' שיר חדש שירו לה' כל הארץ דפ"ג שירו לה' שיר חדש כי יחן כיצו כי נפלאות עשה דחלת לחחר כיצו נחי דר' כיון דחד ניצוי כתרגומו וחה שלח הארץ לפ' ר' יוחי זכו חנשים דחשתח ניצוי נפלאות עשה דכתיב כיה הושיעה לו ימינו דמיירי בחשעה כחרון דלעיל נם חה שכתב לעיני הגוים גלה כדקחר חשתח כשה שלח כחו לעיני הפלשתים וחכתבו לח יש:

הודו לפ' קראו בשמו הכשה חשתח דהיינו חשתר חתו לפ' קראו בשמו שירו זו דכתיב כיה הודו ושר כתוב כו בכל החרץ חשפטיו ושוד דכתיב כיה דרכו הושיעה לו שיקבלו החרץ דשוח זה החרון כדלעיל שכל כחו' נרם וחחרון שהוח הודו לפ' וכו' חלפ"ז הפשיר כוו פסוקי ישעיה וקרי לון שיר דכתיב כהו ושרו ה' וחשם נתי כתיב הודיעו כעמים זה כשבין נחה נחה כתוב כי נחת עשה דשיך כחשבה זה כשבין נחה נחה כתו ולפ"ק חאשור קודו לפ' יחיה חשום דכתיב כיה ויקרא רשע על חלון חזכירת יוסף וי' חכו' ויכיחת חנרים דכ"ו חין לו ענין כשיר שכו' ולפי חנדה דילין לו לחר חלח לחרני הפרות כל חשחור לו נפי' דחחידי דקחחרי נם זה חאכירו לחחרים שהשם נתנה לה ושכח וכתו שכ"ל לפ' שלחר שירת היה לה שכשם שהם זמה לפי שהם נתה כשניהם:

ה' כי נחה נחה כשניהם:

מלך חנל לחרון דכתיב כיה לפניו חלך כו' חו כתיב ורחו כל העתים כבודו יכונו כל שנדי נכלה נר לחרון שכשם ה' חשפט כפלשתים וכלליהם ה"ל שיהי לחחר שירו לפ' כל לחרץ דכתיב כיה ספרו כגוים כו' נחת לה כו' כי כל חלהי העתים כו' כנגד חה שעשה כפלשתים וכו כי נחה לפשוט החרון וכו' כנגד חה שעשה כהם שעשה והשן לו מ"ם כו שה ותפלה' כחקדשו הכו לה'כבוד ושה כנגד חקדושי כהו כדלעיל: **ך** ירחיה כשם רבי' פחר חלח ה' חחו שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה והכ' שירו לה' כל החרץ וכבר פ"ש ושם ה' מלך ידגו עמים פרש"י ירגזו על שהכם כשהוי לישר דחו כתו"ם ורם הוח על כל העמים יהיו שהך נחל וכו' קדם שיה כי הוה כר לעמים כשהכם חת דגון חלהיהם וידעו כי חנה ה' לעמים ושנד דכתיב כיה וכה חלך וכה דחו לחרון כעל:

רוכי פסט' כתרוחתי חרון כני פנים ושהשפי נחי חפרוחתי כתרגום כ"ה חלפ"ז קחחר פיהרחם והר חפרים פיהרחם כרוב הדרו ובנחת נרסינן רבי' פשם ופירום כרוב הדרך פחשבתו חשוכר חפשה חני חנה פחחשה כרכתי וכה פירום רש"י ז"ל קשורה לנון וחשוחיהם כפי פשוט חכיון ופחון חפחללה כדכיר פיהרחם

ספר תורה של משה בתוכו ואחרון מכולן ומשומר כמה שכתוכו
כי לפי שהיו ספר כדקאמר התם דקרו פרשתי לספרת
דכיר ופי' בדכיר תרמין כם"ת שהיה כתרמין כהיכל והיה דנרסינן
הכא ונהנדת שתוחל כר כיר ט"ס הוא • המשולשת מכין
שני הכרובים כתנדת שתוחל נרסינן התמוהרה כך כרובים והכל
ג' המשולשת מקושטת ומתוקנת מלטון ותעלף דמתרגמינן
ותתקנת ועניני שהאהרן היה מתוקן ויפה בין שני הכרובים מכל
בעתרת נרסינן התמוהרה בעדי עדיים ותפי' דהיינו נתי מעשה
הכרובים מכלרם"י פי' עלים ס"ג וכל ודע דכירוסלמי' דשקלים
פ"ו תני ר"י ר' אלעזר בי' תרוצות היו עשים כתלכר לחד שהיתה
תורה כתובה בתוכו וג' שהיו שברי לוחות כתובים בתוכו וזה שהיתה
תורה כתובה בתוכו היה בתחל מועד וזה שהיו בו שברי לוחות היה
נכנס ויוצא עמהם ורבנן אהרן ג' היה פעם ג' יצא כימי עלי
ובנכה ורחה דתנדה דילן אתיא כרבנן דתי כדבי יוסי מתי דכיר
תרמין דתחון לו' דקדי דכיר לשברי לוחות וק"ק למתי לא רמזו
בשירה תלוחות שהיו באהרן דהה ליכא למימר דתתר שהיה אהרן
בספר תורה לבדו וה"ו ורבי מתיר דשליני נתי התם ובפרק קמא
דב"ב תרוייהו שבירה ליה לתלוחות ושברי לוחות מונחים באהרן
תלת דרבי מתיר שבר דס"ת נתי הוה בהדייהו בתוך האהרן ורבי
יוסי שבר דהוה בלף שבר יוצא מבד אהרן ברית ה' ולפי מ"ש בעתר'
המשולשת בעדי עדיים תיפ' דתלוחו' קתתר שהיו יפות מספיריון
תכל לפי שהגדה דילן יש לומר דבכלל דכיר קיימי נתי לוחות שבתם
ר' הדברים שהם מכלל התורה : סוב רתיתי ת"ש בתנדת
מתולפי ת"ש שתול תטף תלוחות תיר גולית וכח והשתח ניחוח הכח
ותכל מקום ק' לפי מה שכתב כפ"ב דע"ז דתתני להא תייפי
בגופות האהרן ושתח לדעת זה יתפ' כרוב הדרך על הלוחות שהיו
גוזרת יהלום • ויתכן שהשכח הזה מבדל השכות מבד
החתרת תתר רומי שהשה והוה כי חומר האהרן עבי שטים מבחר
בדוסים ותכל הפועל תתר ברב הדרך שתעשהו מהודר ותכל
הנורה תתר התחשוקה כרתני וזב ותכל התכלית תתר שתתולה
בדיר שתכלית הכל ליחוד התורה שבשבילה נברא העולם ולפי
שהתורה מתנה כתוסת ותתנה תלהית תתר שתורתו תלהית
הגתתרת לתתה בגבוהה תבין שני הכרובים שעל כן היה שם
האהרן והתורה :

כמה יגיע כן כן שתרה כו' דתף על גב דשירה לית נזכרה
בתורה בהדיא קו"ל דשיקר שירה תן התורה וכפ' לתן
נערכין ילף לה תקראי ותה שכתב שיגע הרבה משה רבינו עליו
השלום עד שלמדה ללויים שבחת הוא שהיו צריכים כתה תיני
גבוי והיו בקיאים בחכמת התוסיק"ת שבריכה יגיעה רבה •
ושוה דתתרינן בפרק קמא דחולין בתוכ"ת אומר תבן תתם ושברים
שנה ותעלה וכתוכ"ת אומר תבן שלשים שה כיצד כ"ם לגתרת
והלשים לעבודה ואתר דטעמת משום הלכות עבודה תקיפין ותין
שפק שבשיקר הקושי הוא כלתוד דרבי השיר דהא נתי תיקרי עבודה
בדתית בשתרת דערכין הנזכר וכן שירושתר"י דתקינן להוריד
המשכן לפרקו ולטוותו להשתיר קרסיו וקרשיו והשיר לקרבן בפה
וכלי :

בן שמרם תם שיחסו לחכיו ולא קראו בשתו תפשר משום
דתחזיק בהדיוט לגבי דך תילתא שהוכרך כתה יגיעות
והפרות תתרו תעלמן וקריאת התדם בשם תכיו תין דרך חסיכות
לו נתי לפי שהיה גם הוא לוי שהוא כן שתרם יחסו לתכיו לרמוז
שגם כן יגיע לעלתו שלא ידע כל דרכי השיר כלא יגיעה
רבה :

יישר חילכם יתחזק כחכם תל' תערתא דשיני
וכבר פי' דתדכתיב ויפרכם כיו"ם דרים לה ;

וע"ד הדרש הדרך הא' ראיתיך כתנדה זו לו' נ' דרכים ;
שסידת הפרות הכוכב כו תה' שבתפרסם
תהתמונות התתתיות בכם זה ולפי שעיקר
הגם נרתה כתעשה הפרות כי תה שהיתה יד ה' מתחלה בכפלותיו
תתר עשה בפלגתים ותלהיהם כנ"ל לא היה תספיק לתתת להם
כיוצ' עשה זתת לולי מעשה הפרות וכתה שתתרו הפלגתים תם
דרך גבולו יעלה בית שתם הוא עשה לנו את הרעש הגדולה הזאת
ותם לה וכו' לכן יתיחסו כל הנישים תל מעשה הפרות וענין
פירתם הוא שבודע תתם שכודו יתברך על דרך שפירש הרב
בהללו את ה' תן שתרו תת וברך כו' תם' התדע ולפי שהתחזקות
תתר שם עיקר לתורה שלשה כוללת והם תניאות ה' ושכר ועונש
ותורה תן השמים כתה שתתר בעל העיקרים כת"ת ה' ותתן
יסתעפו תיבות תרומת כי תן העיקר התחד שהוא תניאות ה'
יסתעפו תרבע פרשיות כוללים כל הדברים הנתלים בתניאות
ה' שהוא תתוייב התניאות והן התחדות • ושניהו נוף •
ולא כח כנוף • ושהון לו תלות כומן • ושהוא יתברך
משולם תן התחדשות ותן העיקר הכ' שהוא השכר והעונש
יתחייב עיקר התיפה והשלשה הפרטית • ותן העיקר
הג' שהוא תתוייב התניאות יתחייב ה' בשלש והנבואה
ושליחות השלוח כתה שכתוב בתתתר הנזכר פרשה ט"ו לכן
ניתנו שכלם נתפרשתו על ידי הנשים שהלו ותר תתר תדש
ותת"ח ול"ם וזה שלש ניתנו תניאות ה' תשר לא נודע לעכו"ם
תתלה רק תשלשה ע"ם עין ולכן תתר רבי תתיר שתתר שרית שים
והוה כי כתו שנודע תניאותו ית' על ידי תופפי הטבע כי נבוה
תעל נבוה סותר כתכתיב לעיל בפרשה ו' סימן י' כן תתב' על ידי
שנוי הטבע כתותות וכמופת ולא"ת כתשר נתכתר עיקר זה ליסרתל
על היש ותתרו זה תלי ותכוהו תתרו תשירה לה' כי גאה גאה כי לו
יתתה הגדולה כי נבוה הוא על כל נתיש עד"ם לקתן בם כ"ב כפ"ב
שם"ד עדה לא נתון ונבוה וכו' כתה שכתב בעל העקרים ונם
גאה גאה על כל הטבע לשנותו כרצונו וכן בתכתר עתה כנם
הנעשה כפלגתים • ועל הגלוה תל שרש זה שהוא היותו
תסולק תן התסרונות והוא התגה בו בל התותרים שהם שלתות
כיכולת והרצון והפירה והדומיהם על זה תתר ר' שתתר שירו לה'
שיר חדש וכו' הוסי עה' לו יתיבו שהוא היכולת התושלט ותתותר
הודיע ה' יסועתו וכו' בלל רצונו הטוב ותדת טובו ובתותר זכר
חסדו פי' הזכירו כו' ועל הגלוה נם כן תל שרש זה והוא התחדות
וכו' תתר רבי תלעזר שתתר הודו לה' קרתו בשתו והוא רתז
לתחדות כי ה' תחד ושתו ועל היותו נבדל תבל כח נופבי תתר
התהללו בשם קדשו יסתח לב' תבקשי ה' כי קדוש ונבדל הוא ותיבו
תופב לעין תלת בלב תבקשיו הדורשים פניו תמיד בשכלם •
ועל שתין לו התלות כומן תתר שם בקשופניו תמיד יזכר לעולם
בריתו כי לעולם ועד הוא על ענין ה' בלי שנוי והכוונה כי כמה
שנתבתר חיוב תניאותו בניסים שהלו נתבתרו נם כן בניסים אלו
שתין תניאות לקיים הנרש הזה בלעדם כתו שתתר התכם הנו •
ועל ביתור עיקר שכר ועונש תתר דכנן שתתר ה' תלך תבל התרץ
כו' שהכוונה כי כי ה' בתלכו יעשה תשפט ולדקה כרתוי וכמה
שכתב שם נדק ותשפט תכון כשתו תם לפניו תלך כי יכושו בל
עוכדי פסל כו' לתעון תשפטיך ה' כו' שותר נפשות חסידיו •
והכוונה כי כמה שנפרע ה' תהפלגתים נודע ה' תשפט עשה •
ועל הגלוה לשרש זה הוא ההשנחה והידיעה לתה שההשנחה
תתנה כוללת והוא בכ"ח ותתנה פרטית והיא בניש' תבל בתלתו
ונם יליה תל שרש זה היכולת כי תי שלא יוכל לא יכביר ויעביר
לזה תתר רבי שתעון תלת בנגד הת' שירו לה' שיר חדש והוא תתר
ר' יהב"ל • ובנגד הכ' תת"עוד שתתר שירו לה' כל התרץ
כו' שזה ירתה שיהיו לפניו על השניחו בכלל כל התרץ וכן תתר
שם שפרו בגויש תת בכודו כו' תילו תפניו כל התרץ תתרו בגויש
כו' עד יפוט תבל בנגד שהכל בדרך כלל • ועל ההשנחה
הפרטית תתר שתתר עוד ה' תלך ידגזו עתיש שפניו התזמו'
בפרטות ההשנחה כיש' ולוה תתר שירגזו עתיש ת"ה בקנאתם כיש'
ופורס כתו' ה' בניון גדול כו' תשפטו ובדקה ביעקב כו' תשה ותהרן
בכהניו וכו' קוראים תל ה' וכו' והוא תכוותר • ועל ביתור תורם
תן הנתיש תתר היה על ידי הנשים שהלו שכירו תעלת התורה תשר
בתרון תשר היה תתת ה' תן הנתיש תני תליהו רותי השטה יר'
שלרתות שהתורה רתה ידה תשר היה תלתעלה לזה היה תוכתם
בתרון עני שטי' שהוא תין התרז הנכוה תכל התילנות ולז"א רותי
השטה תו יר' שהרתז זה להיותה תן הנתיש תשר לזה תספיק
להשלים הנעשה כתו' תורת ה' תתיחה תשיבת נפש ולזה היה תרון
בן כתוב בתלה הדברים וזטו ושטו תרון עני שטים
תפני תה של בן לפי שהתורה נקראת בן חיים וזו היה סגולה
תיוחדת לתורה התלהית תהדתות הנתוסיות תשר לה יספיקו
לתת הסתרות לנפש כתה שתתר בעל העקרים בתחלת ה'
פרשה ח' בפי' פסל' זה כי הדת הנתוסיות תקנר ותהלית כו'
פנים הת' שלא יוכל לתת שלתות רק בתדות כדי לתקן תקנון
תכל לא בדעות להשלים הנפש תבל התורה התלהית תתיחה
תשיבת נפש וכו' שהנתוסים לא יוכל להפריד הנתה תן התנוכה
בכל הדברים כי בשר יהיה הדבר נתה תו תנוכה תשלנו ולא
בעצתו כי תי לתפער שהאדם יולד שלם בכל התעלות ולזה
יטע' בשר תיה פיחיות ויסבוב על הגן' שהוא תנוכה תו בשפך
וכתו שטעם תפלטון כו' תבל התורה התלהית עדות ה' נתתנה
להפריד הנתה תן התנוכה בתתתות וכל שכן בדעות שעבודתו

נתחנה וכו' מכלכלות לה תמחת לב החתנחנים על פיס לסיוע
לדבר המוקק מכל מקודי ה' ישרים תשמחי לב ' וכו'
מכלכלות לה יצביל כל פרטי המעולות מכלי מוקיש חלף מכוללי
מתי מספר לחדם חתנחנו לשפר קפרטים בכל הדברים מכל
המורה פרם חתירת עיניים בכלפרט ומרם וה"ם מכלכלות
מ"ח לה לשפר הנחה והחנוגה בכל זחתנים כי תשפר מיכחנים
החפורסם בשת חם וישוב הנחה חנוגה לו בכפף מכל המורה
חלכלית תפחר הנחה והחנוגה בכל זחתנים ח"ן ירחת ה' טהורה
טוחרת לשר וחמן מכלכלות לה תוכל לשפר השרשים כחרם
בחקל לשת לחים כדרכיו כני פישור כחשן מכל המורה
מעיב נחול לכל תחר גדי רשפתו לה פחות חלה יפר חכו חמכלכלות'
פחת נרקו יחדו ' הן חלה קנות דברי החכם הטהר ומם
לחריך הוח כביחורם כי כל חלם בכלם נחותר קחנוסף ברוח
כדרך חם שחתר פרחו ביחם הן המחים וחשלחות לנפש
כנוכר קנית חמוסף על כיחם הן המחים חם כי ברחלית כל
כיחם הן המחים ' כפיחן כשל הנן חכות ח"ת ח"ר ירחם ברחלם
כיחם נכללות כל' מחים חת' מעלת כחורם חנר מנחם וכוח
כיחם כוללת כל המכלכלות בחדות וכדשות ויפר חפפטים ושל
כן נמלם כל המחים חקודחן לה ושחק פורות חלכלות חפפט
ברח חת וכחמת חתקשות וחמולדות וקנדת חיכו קפב"ח חפר לה
לפחר לחורם בלי קבלם ' וכל' חלכלות כחשבת לפחים
בחחים וחפכך לשוכרים עליהם וכחו שבחקיימו ישודיש כשוכים
וחברים וכל כבן קעלת קנת מפבדקים בלחות וכחוסיפים
כחבניה ביחאל ועזריה וכל' ברפוחם בנפיחתה לפיע כל וכחפנה
קקבלה מלחות לפנים חפר כל ח"ם לה יכחיפוה מכל כלם חודים
בלחחת חתן חורחנו ' וכנגד קפוג קה' לחר חקנוסף
כדוב כדרך וה פילות לה לפחנות ולכחרוחם פחבלחה ברוב
כדדים חפר כיה יכלול יפר חפפטים וקעבלת פניניה בכלה
וכחנוגה פחתן כיופר נחה ריפה פחלפחר וכחדפת כלחיות
וכפורות פחן לחעלת כיופנו וכבלל חה חכמת חקקות וכחלות
פחיה חבלל חפלחת כחורם וכחה פחחר ז"ל כי כיה חכחפפ
וביכחם לפניני כפחים ' וכנגד קב' לחר כחכחוקה
ברקחי חפב כי כפחלה פיפר וכבוד חפלחת וגדולה חוכה וכבז
רב ' וכנגד פפוג קב' לחר כפחלה כדביר פרחן כי
יהללוה כפפדים כל פלחים כניות חורחנו חן כפחים וכפפר
לחר לנו הנקרח דביר חקובל חפדשן כיכל חלק כיופני כפחים
וחן חכחים כדבר וחחר פהזכיר חכוחת של פרש חורים חן כפחים
רמז של כפרשים החפחשנים חל פרש זה וזה חכוחה וחחחת
חעלית כלחר כחפולת חבין ב' כברוכים כי כחתן חורח כחפחר
לכל ישרחל חגיחות חכוחה וחחחת נכוחת חפה רביעו עליו
חשלום כעלוחם חו כלם לחדרת חכוחה וח פחר כחפולת
חבין שני כברוכים שפשינו חעלת נכוחת חפה רביעו עליו חשלום
פניפה חבין שני כברוכים כחו פחחר ויפחת חת חקול חדבר חלין
חכל חכפורת חבין שני כברוכים פפרחו בו פחחת נכוחתו
חעלתי כפחחם כבח חנדחם כחה פחחר החדרם ח"ם

פרשת ח"ם ;

הדרך הב לסיוע חעבלית חניפים חבפה פנים כחחר
זכרתי לפיל פרשה ה' פיחן ה' כחי קנה לפחר
חכלית חקפו של נם חה כי רבים פם ורבי חחיר לחר פפחבלית
בו לית נקחת ה' בפלפים על פחר עפו ביפרחל וכל חה פחחרו
ביני בבורו כחפם כחרון חנל טפוחם וחה פחר' פירת פיפ
פפעיקר כה פאפרת חיפוד פחנרים וקחחפם כלחחר פום ורובבו
דחה ביפ ה' חת חלחחה בו' בכחה פפוקים וד"י לחר פפחבלית
בית חיה חנלת חרון חיל העכו"ם וחה לחר' פירו לפ' שיר חדם וכו'
הוחיש לו יחיבו על פהחפים ענחו כדלפיל ורבי חלפיר לחר
פפחבלית בזה כחדפת חעלת יפרחל כחה פנקם נקחחפם וכחה
פחחן ה' לפנון כחהלי פלפחים רק ביפרחל כי ב"ה לחר ביו
חחרון פחחפ ביה חבה כחם וה לחר פחרו לפ' קרחו בפחו
פהחחזר חיחר ליפרחל פפם יחיו ויפפחו ביחר כלחחר פם ורב
יפרחל עכדו בני יעקב כחיריו נם ביפנים פם חלי ורבי יופפ
ניין ' וכיכן לחרו פפחבלית בזה לפרפש פחין דב"ח
חחם כי עפה כחם פפעים וחלחיהם חלח ענר בח חפיעו לכלפיל
לת ענפו וה לחר ה' חלך חנל חחרץ וכו' פחין להחליך רק כבוד
ה' כי ענן ויפרחל פפיכיו וכו' עד יכולו כל פוכדי פפל' פחין כי
חחם ורבי פחנון לחר פקיו כזה פלפה חבלית הפ' חם לחר
רבי יוסי וה"ח פירו לפ' וכו' וכב' לפורים נדולות יפר לפנים
לפי פהלפחים טעו בדפיוהם לפפוט עליו חפפט לחר חחלחי

פנחים וחקברם יחד חכוחיש וכחה פלחר לחנדל פחחלל ויבינו
לכל דנין לחרו זה חלוה חה חלוה כי זה נחה חה נפחת חחלל ויבינו
ועל זה לחר פירו לה' כל חחרץ פחחת על דרך כבול פחי לחר
פם פפרו בניים לת כבורו כי כי נדול ה' וחהולל לחד ובדחר
חוח וכו' כי כל חלהי הפחים כי ועל זה הקושר פוכב כל החחדר
וכו' לפורים חפלת חרץ יפרחל כי לה חפן ה' לפכן חרץ קיבו
חלה לחתן יפ' ולחרפם ויחוח לחר ה' חלך ידבא פחים פחחדו
לחתן יפ' ולחרפם ויחוח לחר ה' כניון נדול וכו' ופפחחו לחרפם
רעליו וכו' וכפחחו להר קדפו וכו' ' חלילה לחר
פחחבלית לחרפם חעלת החורם פבפפר לה פל הביפים חלה
פחוב נודע היחה חן פפחים חפלת נחתן ולחר לחר דיבר בפפם
פפכחוב כי פפחם חזה הנר כחו פפרחתי בדרך ה' '
ירפ"ן לחר פפחבלית היה חוכחת חוכר לבני יפרחל פחחבלו
בקפת חחרון והוכיחם לו יחיבו כלפיל חל"ח כחה יפ
בן פחרים כי זו חוכחת חנולה פחיבו נרין לרפם כי חלילה יפ
נפפחים חפילו של ידי, הכ"פת פחין פכם. חבוחה כי כל חה פפע
חפה רביעו עליו הפלום בלחוד פבורת חפה פחרון לנחים עבו
פפרת חפענתן כי הפבלחפיינין לחלכת פחים וחז קרוב לבוכת
יחיש פור קנבו וכו' ;

הדרך הג פהם חולקים כחיפה חין היה חקלום וחיפה
כזה כי הרחפונים חחדו פכחיה בפפה קנית
ברוך הוח חלה פבחלקו כחי זה חחיבי הפפחים היתה חלילה
חחר פחיפה כפפה פחורה חה כי לחר פחחרם כי חפלות הדברים
יחלבו חז' פנים ;

הא וחם חיבה בחיבה נחורה הוח בכחיבת חפפטים כלפי
חחחר כל דבר חר רע יחפך חיה בכחיבת חפפטים כלפי
פרישת הפכבית ה' לחתנם חין זו רחלים נחורה פפטים
פפפכך יפר' רע והפכך לה יהיה רע חלה טוב ולבן הוחיב
הכורך הוח כל הפפטים ויש פפחבו זה לפעלת נדפון חיפך
בנוה כל הפנים פעם לחד חורב בנוה ופל פחרן וכפ
בהפך ;

הפן הב פידיעת פנם הדבר חלה פלינו נותן פכר
הכוחנו וחיבוחנו חלה חנר פרבו ושוו כלל
פרפלויות הפחברת כך' חכם ידוע לכל פפיח רבת חורך הנם נם ז
חיבה בחיבה נחורה פפחים יפקל כפך פרחה חנר פרפ
לנורך הפפה ;

הפן הג פהקים לל דבר לחר הח"ב חוא נברי אלא נותן
פיבו כחפר נרחה חרם ידוע בחלה חבנין
וכרחה פפביו נדפ חפלת הבברי פנדלה חיבו בחכחה"ת עפרם
וביוחא ובדרך פחחר לפיל פרפה ח' חפל למלך ולחרפם וכל
נפם זו חיבה בחיבה נחורה פפחים יחיה זה חפבי זה לפיון
חיה חפלה פרפיות לו עליו פם פפפר החפלות הפיפוכל
פחבו ;

הפן הל חנר פעפם לחר חפה"ת לו כי ידות פרפעם לפי חנר
לחר חפה"ת לו פיון פבם בחקבל למלך וחקבל לחיים
פוח וגם זו חיבה בחיבה נחורה פפחים פבם יעקב פוחפ חנר
חכבדי ופפביחו פרפעה נחריבה לבך ;

הפן הפ' חנר פם פוב פחפי חפחוכה כי בל חחיב אלפי
חהללנו כי בל ברות הכבדים נחיה בימינו ר"פ נפפע
חילה בחיבה נחורה ;

הפן פר חנר הפוכל והפגלה פכחפבת חבלבר הפ' בפעלת
פיון חלנייה בנחיר החולה וברפ"ח נחיב פפלחיבת בבן
לף פבפביל חיכוחיה וחפוחיה וכן ידוע חעלת פיון חנר פפלחיבו
הפוכות לו רבות וגם זה לינו חוחת פיון חיה פפלה
כדבר חקריה ' והפחיבה החיחיבת היה כבן ג' וכיל חיבה
הדבר חנר פכבו וחפוחי בידיעת הפרחיפה בפבם החפלחת
ולחר פכלם בחבלנו כי יש פחבדן בוכל לקלפו ולפפחין חלפפ
אלת חפכן הפ' וכו' לפי פלה נודע חנר. הפוחו בכל חלק בדך
חלין ' וחנה חפכן הפ' חנינו כחם בחוכים חבוחים פבר
לכל כחי חלפים חחרים הפפכים לל חעלתו כי הכל כחם חבפה
חבחוכים כחחר וחלינו בפחים כי פכביחם כפן חיבה כי
וידוים לחר כי חקוק הפחים הכל הוח וכו' חלין כחוך כי וכו'
ועוד לחר וכחחת יכערו ויכפלו כי וה' חלפים חחת כי ועד לחר
הכל כחם חפבה חבחוכים וכו' לה כחלה חלך יקוק כי
וכנה חקרחות רבות וכפוכה כי חחילו לפורי לפ' יהיה
עוזו יחנרך הכחוכים כפחיות הכליחם נם חפבן ל"ב חפה
פנרחה פליונים וחחחונים נכבפם לו הדפים

ויאמרו כל מאי חסן עשה כמתים וכתרן וכו' וכן כי ה' מלכים הוא מלכי המלכים ומהנה רבות • גם מהנן דה' כתיב דין לרשעים כדור המבול והסדומיים והמצריים וכתיב אחר מכתוב נורא ה' מהולל • גם מהנן כה' כי אמר יתברך גדול בגויים כאומר וכלל מקום מוקטר תוכם וכו' ומנורת שתם על מכונו מהולל שם ה' וכתלה רבים ואין קריך לומר מפי זרע מירון אחר רמז מת גדלו •

גם מהנן הוי מבוחר לו הוא מיי העולם והוא הטוב והמטיב לכל ואין כלעדיו מושיע ואת שיניך ודאה כמעט עיון מזמור ק' תהלות ה' יספר כפי כל הכתיבות הוא והוא מזמורי הללויה הללו את שם ה' הללו עבדי ה' וגומר •

יביאורו על כוכח זו הלא הוא כתום עמדי בת"ח ואין דרכי להאריך כאן בביאור כתובים • ואחר זה אומר ברכי מאיר והמזמורים הנ"ל המה רמז לעצמם שמבחר הנשות לך יתברך מפי הבלעדים הוא כפי הבחינות המלוכל ק' בחר לו בחינה אחת משה' הנזכר כי רבי מאיר סופר אחת שמה שבחירו הבלעדים הוא ת"ח היה מנד העוסק שהניעם ולזה אמר שירת הים אומרו שעיקרה ספור נקמת המצריים אשר היתה להרחות להם מעלתו אשר בפרו בו ואמר מי ה' ורבי יוסי אומר שבחירו מנד פעולותיו וידעו כי הוא הפועל והמטיב לעולם כאמר ייטיב לת ישראל כמה שחננו להם תורת ברית ה' הזה ולו"ת שאמרו שירה לה' שיר חדש כי נפלאות עשה וזה עצמו דעת רבי אלעזר שאמר הודו לה' קראו בשמו הלא ארבי יוסי אומר שבשבוחו מנד פעולותיו הבלילויות כוד שהושיעה לו ימינו כי מזה שבירו יבלעו ורבי אלעזר אמר שבחר היה כולל כל מיני פעולותיו הן שבעיות הן נסיות והן הודיעו בעתים עליהותיו כי ידעו שכל המעשים מאתו יתברך הם • וברבן אמרו שבירו מחלת ה' מתה שרצו שתיות פסולי והשם כתה שבשבר דגון פלשתים לפני ארון האלהים ולו"ת שאמר ה' הלך לפני הארון וכו' שעיקר המזמור בפחיות ע"ת כת"ב כדרך הכ' • ודעת רבי שמעון בן יוחאי שבשירו מעלתו יתברך מג' פנים הא' מנד פעולותיו ותשלותיו כמה שאמר רבי יוסי ולו"ת שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה • והב' מהשתעבדות כל הגברים הלין ולזה אמר שירו לה' כל הארץ שכל העולם הל הלפניו וכבשים לו לעשות בהם כרצונו וכמה שאמר שם וכורח הוא על כל אלהים כי ה' יש עשה כל אשר לחפץ כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים וכו' והג' מכי השמועה שכל העולם יודו לשמו ויכירו ישראל עם קדושו וכו"ת ה' מלך ירגזו עמים וכו' כי עם נאמר ה' כניין גדול ורם שבמקום הזה מבריחים על כבודו וכן הפי הגביהים והכבוים כמ"ש שם עשה ואתרן בכהניו וכו' • הכל כתוב סיפרת שיהן הקלום בכלן עצמי לפס יתברך מאחר שלי מאבר להשתבח מכל מהותו וברבו הכל הקלום היה מנד התורה שהיו מבחרים חותם ומבירים ערבה וסוד שבחים כאחר רמזי רומי הפטה וכו' חה שמהידות היות שלמות התורה כוללת חכמת כל ג' חלקי המציאות חכמת עולם הפטבע וחכמת עולם הנלגלים וחכמת עולם השכלים שע"י פירש בעל נוס עולם אל דייבא לן לאוריין תליתאי כת"י ע"ד וכנגד הא' אמר רומי רומי הפטה התגופפי בר"ה וכנגד הב' אמר המחופק בראשי זה המהולל בדביר מרמון חה שב העולמות האלו מורכבים מג' ענינים מחומר וצורה • וכנגד החומר אמר כעו הפטל הפטה ובעולם הנלגלים רמזי זה למה שמדרגת חומר זה אצל זה מדרגת השן אל הזהב למה שהשן ירקב וחמרו עבור מן ב' הזהב שהוא היותר קיום שבחומרכבים השפלים בגודע לטבעיים והוא יפה וכלה וכן אחר בשפל נפסד ואמר בורתו דבר יום ביומו והוא עבור אחכם הנפש החמיבי קיים וחן וקני וכנגד הצורה אמר בשפל ברוב הדרך כי הגורה היא הדר ההומר ותפארתו ולפי שבדות אחמר בשפל רבות וחן ד' יסודות אמר ברוב הדרך ובעולם הנלגלים אחר בדביר מרמון כי בורתו היא היותם מבחן מרמון הלך נלה וקיים • וכנגד עולם השכל אמר המעולפת מרון ג' הבדוקים כי מעשה שבדוקים רמז לעולם המלאכים בתם שאחר דרך אחותה בתם' ס"ג וכנגד השקדים בשער ת"ח והכוכה והעבים המלו נתלשים אל התורה בפטה והזכה ומעשה שבדוקים רמז אל היותם כוללת כל החכמי שבכללות

וכתיב ואמרו כל מאי חסן עשה כמתים וכאחרן וכו' וכן כי ה' מלכים הוא מלכי המלכים ומהנה רבות • גם מהנן דה' כתיב דין לרשעים כדור המבול והסדומיים והמצריים וכתיב אחר מכתוב נורא ה' מהולל • גם מהנן כה' כי אמר יתברך גדול בגויים כאומר וכלל מקום מוקטר תוכם וכו' ומנורת שתם על מכונו מהולל שם ה' וכתלה רבים ואין קריך לומר מפי זרע מירון אחר רמז מת גדלו •

גם מהנן הוי מבוחר לו הוא מיי העולם והוא הטוב והמטיב לכל ואין כלעדיו מושיע ואת שיניך ודאה כמעט עיון מזמור ק' תהלות ה' יספר כפי כל הכתיבות הוא והוא מזמורי הללויה הללו את שם ה' הללו עבדי ה' וגומר •

יביאורו על כוכח זו הלא הוא כתום עמדי בת"ח ואין דרכי להאריך כאן בביאור כתובים • ואחר זה אומר ברכי מאיר והמזמורים הנ"ל המה רמז לעצמם שמבחר הנשות לך יתברך מפי הבלעדים הוא כפי הבחינות המלוכל ק' בחר לו בחינה אחת משה' הנזכר כי רבי מאיר סופר אחת שמה שבחירו הבלעדים הוא ת"ח היה מנד העוסק שהניעם ולזה אמר שירת הים אומרו שעיקרה ספור נקמת המצריים אשר היתה להרחות להם מעלתו אשר בפרו בו ואמר מי ה' ורבי יוסי אומר שבחירו מנד פעולותיו וידעו כי הוא הפועל והמטיב לעולם כאמר ייטיב לת ישראל כמה שחננו להם תורת ברית ה' הזה ולו"ת שאמרו שירה לה' שיר חדש כי נפלאות עשה וזה עצמו דעת רבי אלעזר שאמר הודו לה' קראו בשמו הלא ארבי יוסי אומר שבשבוחו מנד פעולותיו הבלילויות כוד שהושיעה לו ימינו כי מזה שבירו יבלעו ורבי אלעזר אמר שבחר היה כולל כל מיני פעולותיו הן שבעיות הן נסיות והן הודיעו בעתים עליהותיו כי ידעו שכל המעשים מאתו יתברך הם • וברבן אמרו שבירו מחלת ה' מתה שרצו שתיות פסולי והשם כתה שבשבר דגון פלשתים לפני ארון האלהים ולו"ת שאמר ה' הלך לפני הארון וכו' שעיקר המזמור בפחיות ע"ת כת"ב כדרך הכ' • ודעת רבי שמעון בן יוחאי שבשירו מעלתו יתברך מג' פנים הא' מנד פעולותיו ותשלותיו כמה שאמר רבי יוסי ולו"ת שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה • והב' מהשתעבדות כל הגברים הלין ולזה אמר שירו לה' כל הארץ שכל העולם הל הלפניו וכבשים לו לעשות בהם כרצונו וכמה שאמר שם וכורח הוא על כל אלהים כי ה' יש עשה כל אשר לחפץ כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים וכו' והג' מכי השמועה שכל העולם יודו לשמו ויכירו ישראל עם קדושו וכו"ת ה' מלך ירגזו עמים וכו' כי עם נאמר ה' כניין גדול ורם שבמקום הזה מבריחים על כבודו וכן הפי הגביהים והכבוים כמ"ש שם עשה ואתרן בכהניו וכו' • הכל כתוב סיפרת שיהן הקלום בכלן עצמי לפס יתברך מאחר שלי מאבר להשתבח מכל מהותו וברבו הכל הקלום היה מנד התורה שהיו מבחרים חותם ומבירים ערבה וסוד שבחים כאחר רמזי רומי הפטה וכו' חה שמהידות היות שלמות התורה כוללת חכמת כל ג' חלקי המציאות חכמת עולם הפטבע וחכמת עולם הנלגלים וחכמת עולם השכלים שע"י פירש בעל נוס עולם אל דייבא לן לאוריין תליתאי כת"י ע"ד וכנגד הא' אמר רומי רומי הפטה התגופפי בר"ה וכנגד הב' אמר המחופק בראשי זה המהולל בדביר מרמון חה שב העולמות האלו מורכבים מג' ענינים מחומר וצורה • וכנגד החומר אמר כעו הפטל הפטה ובעולם הנלגלים רמזי זה למה שמדרגת חומר זה אצל זה מדרגת השן אל הזהב למה שהשן ירקב וחמרו עבור מן ב' הזהב שהוא היותר קיום שבחומרכבים השפלים בגודע לטבעיים והוא יפה וכלה וכן אחר בשפל נפסד ואמר בורתו דבר יום ביומו והוא עבור אחכם הנפש החמיבי קיים וחן וקני וכנגד הצורה אמר בשפל ברוב הדרך כי הגורה היא הדר ההומר ותפארתו ולפי שבדות אחמר בשפל רבות וחן ד' יסודות אמר ברוב הדרך ובעולם הנלגלים אחר בדביר מרמון כי בורתו היא היותם מבחן מרמון הלך נלה וקיים • וכנגד עולם השכל אמר המעולפת מרון ג' הבדוקים כי מעשה שבדוקים רמז לעולם המלאכים בתם שאחר דרך אחותה בתם' ס"ג וכנגד השקדים בשער ת"ח והכוכה והעבים המלו נתלשים אל התורה בפטה והזכה ומעשה שבדוקים רמז אל היותם כוללת כל החכמי שבכללות

ויאבך

כי את שבע כבשות ונומר • רבנן ורבי יצחק בן דקורדא רבנן אמרי רועיו של אברהם היו מדיינים עם רועיו של אבימלך רועי אברהם אומרין לנו הבאר

מכל מה שם לא נזכר בדברי זולתו ולפי החתת אין שנוי בשם התורה מהבדלים הנזכר בת"ם שם ולקמן בפ"ם ס"ט נבי לא בכתים היה נבדר דרום זה בע"ה ועיב תקבר פה • ומומר מבחינת הפה אמר רומי הפטה הוא מהמקבלים היו מן מתכללת הקדושה והדבקות כו יתברך שע"ז רמז היות התורה מעבי פטים וכמ"ש פסוק כמדבר :

תנחומא

למה עבי פטים לכפר על מעשה פטים והעגין תלוי פלמה שפנין הזנות הוא מרוב התשוה החמדנית והתעוררות יצר הרע ותקנתו הוא שהקריבו חוטו לתורה ולמצוות ולכים תשובו בדברים שיכפל שכר עליהם כת"ם לעיל מם רשב סוכתך התכילהו מלחתה של תורה ולזה היה התורה חשב כו שיהיה התורה עבי פטים למה שבתה זה מיוחד בתשוה כתה שאמר לעיל ס"ת שתתר ואדרו ים להם תשוה כך תשוה הפדיקים לבם יתברך רמז שהתשוה תהיה בקיום התורה וכן היו ישראל בקבלת התורה שנתקדשו מלפה וכבסו שמלות ומעשיהם ובהיות שלמות התורה בלה תנדל היות שלמה ממנה שאמר התנופפי כרוב הדרך ובהיות הזמן שאמר המחופק ברקמי זהב למה שהיותר קיום ומעט הספסד בזמן הזה שהוא המזוקק לעתי ברכבתו כן התורה לה תשתנה מבד הזמן •

ומנד הנותן שאמר המהולה בדביר מרמון כי התורה היא מתהלל היותה חמדה נגנזה לפניו יתברך בהיכל לפני והוא שאמר הסמיעה מלתו ומנד שהחמנעי אמר המעולפת מרון שבי הברוכים שזה רמז למעלת משה רביעו עליו השלום שלה קם כמוהו מהיותה נבואתו בשכל לבד כדלעיל מם שלה יעלה לזה פוס נביא • ובזכות יתכן שרמזו אל מה שיעמדו ז' תדות שבולה לבדיקים ונלה לעולם על ידי התולים והן הנעי • והכח • והעוסר • והכבוד • והחכמה • והזקנה • והשיבה • והבנים • הנזכרים בברית שמוכה לפרקי תהות וכמה שאמר שם רבי יצחק אברהם אלו כותב שהיה הקולם לבריאת היות שאמר אלהים תורא גדולה תורא שנאמרת חיים לעושים ע"ם ועל הזקנה והשיבה שאמר רומי הפטה כי היות שאלון מזה הענין רמז לזה על דרך כי כימי העץ הימי עמי ולזה היה ממין בן שהוא היותר קיום שבעצים ועל הבני אמר התנופפי בדרוב הדרך ועל העוסר אמר המחופק בראשי והל כי היותו מלוסף ולזה רמז לזה ועל הכבוד והחכמה ואמר שהמוללה בדביר מרמון כי מהולל ונודע בשערים כל העוסק בתורה ובדביר זכר חכמת התורה שיהן אחכמה המציאית ונקרא ספר התורה דביר כדלעיל ועל הבה אמר מרמון כי עתו עון ותעלומות בבריח מרמון וגם על פי שהתורה מתנת כחו של אדם בבר הזכירו למעלה דברי ס' הזוהר הנחמדים מזהב פעינן זה ועל הבנים נאמר שהמעולפת בין שני הברוכים שהברוכים רמז להם בנוחיתם ובדאמר בפ"ק דסוכה מאי כרוב רגיעין שבן קולין כו' :

ז רועיו

על מאברהם וכו' כתב הר"מ ז"ל דהדבריכ ויבב מאברהם את שבע בבשות הצאן לבדהן וכתיב בתריה כי את שבע בבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה משמע שעל ידי זה בבשות התברר לו שהבאר של מאברהם הוא ומי שמפר זה הלא על ידי שהיה לקרותן ול"נ שהמריבה ומי לה היתה בעת הזאת שהיה מאברהם ז' בבשות שהרי מהימלך לה שפך בדברי מאברהם הכל אמר לה ידעתי מי עשה וכו' כמתחלת בדבריו או שכורה היה לו מתחלה שהבאר לאברהם תדע שאחר שרועי מאברהם היו מריבים ומם בדבריו מם זורך להזכיר זה יאמר שבבאו היו מתעצמין רועי מהימלך עם מאברהם עמהו לפניו מהימלך לטעון על הבאר ועוד שהבחינה על ידי נתן מאברהם לה היה כדי בבשות במספר הלה בכלל נתנו שהעמיד על הבאר ועוד דאמרינן בעבור

חבור • ואלו אומרים לנו הבאר אמרו להם רועי אברהם
בל מי שהמים עולים להשקות את צאנו שלו הוא הבאר •
וכיון שראו המים צאנו של אברהם אביהם מיד עלו •
לו דיבה את סימן לבניך מה את כיון שראו המים את
צאנך מיד עלו אף בניך כיון שראבר רואין מיד יראו
שלה • הה"ד ואז ישיר ישראל את השירה הזאת וגו' •
אמר ר"ל רבי יצחק בר חקורי"ס עור מן אתרה ליה ויהיא
חסירא בקבור היתה לי לשרה אין כתיב כאן אלא בעבור תהיה
לי לשרה ;

ח ויטע אשר בבאר שבע ומוסר • ר' וי"נר' אמר
אשל פרדס • שאל מה השאר האנים ועבדי
ורמונים • ר' נחמיה אמר אשל פונדק שאל מה תשאל
עיגולא קוסר חסר ביעין ר' עזריה בשם ר' יהודה בר סימון
אשל פונדקין היך מה דאת אמר ושאול יושב בגבעה תחת
אשרי ברמה • עד דקתני ר' רבי ראמר אשל פונדק
אברהם היה מקבל את העובדים ואת רי שבים ומשהיו
אוכלין ושותין אמר להן בריכו ואינון אומרים מה ניסר ואמר
להון בריך את עולם שאכלנו משלו • הדא ה"ד ויקרא שם
בשם ה' אל עולם ;

ט ויגר

פונדק

כמ"ק דסוסה פרוך מתני' ויושב החבר בהבשיבי הישמ
מהלו תפדנו ;

הכד"א

ושחול יושב כו' לפ שמחול יושב בשבתו תפר לו
תדרכה מדכיוב וחכיתו בידו
ובכדיו פוחחי עליו והעכה
עושים על דוד תחתיו כלף
שגין לפנהדרין ושל דמלך לפ
כן ולפ דבן תורה ושל דמלך לפ
כהן גדול ולפ תשב דקל תלי
דתה לכל גבול ותשם לפ
תפרשי שפי שבועות שחל להיות
בתוכו של שחול שחת דפ כך
תחול לקיים כדתיב כמ"ק דכתיב
תשום לה יפלו בתוכו שבהדרין
תדקרי לשחול שחת דפ כך

אנר

תפל ;
לון בריכו לק על פי
פתן בדכתי לק
תזון תחכות בכו בת לה שוכה בן
להודיע לת שם שבדפ דה לת
לפם שתדרך לתוכר שיכתוב
ויזרו לו על שכתוב ו
לתן כו ובכלל כל
דומים בפל שם
תם שוכה בלשון פת ולפ

ואנר

תחדיך כתן ;

ברוך

תל שולם וכו' ול"ק בדיך תון לת תכל שבתיך
הברכה לפי שם היו תברכין לת תברהם
ותברהם לוחר לפם שלא יברכו תלה לת ה' שבכל שלו בדיתה
כמ"ק דשושה ולוה תוארך לוחר שתכלנו תפלו לתפוך תברהם
ולבן תוברכו לפרפ בדיך תל שולם ולוה תפסיק בדיך שתכלנו תפלו
בברכתו בשתין שברה שלא היה תזון תפלם כי יברכה לה לפ
לה יפרש ולוה קלחר תלכיהו שבדיתן לה היה יהוה עפם
לתלכים ;

ועד דרש

רחיתי כוה פפה דרכים ;

הדרך הא

בחיות תין תהלמודים היה ויכוחו שלאברהם
לביות קורות הדורות לפם ס' ול"ת לחר פפ
כלימות תכחת השבע שפניכה בר' לחוש ותחוכם יקבל תשלחו
יתברך כתו שתכחתי לשעל ע"ז סיתן' כדרך ת"ו ות"ו פפ
פרדס שכן השולם הוה דוחה לפרדס בו כתה תיני נוחים כוש
ובפסדי תוזר תפ"ב שלר שתשלחות פתישים קיים וסת
תלחר לוחם תכחת שבעי תדכרים כלם ת"ב. לחר שלחוזרת
בחכחת התלבניות וכת"ם כמ"ק דכ"ב תלבניות גהלה כיפ
כללו של תברהם שכל תלבו תזרת ותשרה תפסיים לפפת
ותחכתים זו יתברך נפם בן תכיחותו יתברך כלשעל פבי תפר
ולו"ת פונדק כי תלכחת תפתים כשתדק לפר תחבו יהוו בלחפ
תכל שכל תענינים תשלים כך ולחם וחזון כתלא פלישלוה
והרי כתלו תדברים פם תחר שתשבחים תפם וכתו שב לפ
כת"ח פ"ם בת"ם פרפת שבו נגיע חיים ושלום וכו' ול"ת בדן לפר פפפ
פוסק בתכחת התלבות לפר נוסחה השולם תשלי ולו"ת שבדיתן
שפם רחו לתלאכי תלבים כי תלבים נגב בעבת תל בפרדיתן
וכת"ם בשעל פ"כ שבהו בפונדקין שלחה ובחי תשלה פ"בפן
שבדרך פקול ;

הדרך הב

פרבו כוה ב' השבעת לפר פפ פפה
לרפ על קדקד תפיקומים תל שכל
תדברים בתקרה והזמן ולוה פ כל
כל ולת תכרתם לשעל בפיתן הבוהר ודבי יהודה רבו תל לפ
ולוה תתנילות רבו תתן הבתלות שלי לפפר פיתן בתקרה
פתלים עגבים וכו' שלי תפבר פיות רבו. בתתלות שלה בתקרה
ר"ל רחו גם כן לשבות ולית תפקפה התבלית הבתלת בפם
ושו"ת פונדק כו' לפר בכלל זה השבעה קל תדבר בתלות
ותוסף עליהם היותן פוגות לתבלית ולת בתלבלים
כלם פוגים לתבלית בשבן תפונדק לפר בו רבו בתלבלים
ובכלם נפשים בכיות תבון לתבלית שוסם פיזיה בכפת
ורבנן רמזו לפגישת ולית תבהון ובפלחת בהלה
בכל

ככל הדברי מכל נדליסם וכו"ל סנהדרין שסם כעלי היוסר להכיח סכוון לכל היכא מדרך היוסר :

הדרך הנ: פרנו כוס נ' מהמופתים מסר כניח פרק כח"כ פ"ח לחייב מניחות מחויב

מניחות הס' מצוטת הנלגל סמדיוס מסר היס על ידי מאותן שעשה בחברון ' בחברון עשה עשרים וחמש שנה ונאן עשה עשרים וששם שנים : פרשה

ט ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים '

סמדיוס מסר היס על ידי סמניס הנגדל ומף על פי סמופת נרמה כגוי על יסוד הקדמות כתו שאמר בעל סעקרים כח"כ פ"ה נס כמדע כתב פרק חלוק זה אין לסופר קץ וסכלית שפרי הנלגל תמידי סוכב נרמה שכוכב מופתו על יסוד הקדמות סנה ככר סתנגל פרק כח"ח פע"ג חלה כשביל זה יסתיין ר' הקדמות חלה שרמה לקיים מניחות ה' כדרך מופתי סתין מחלוקת כו ולכן נכון פיוסים מכרסם מכינו מודיע מניחות ה' לפילו לסומרים בקדמות ' ומופת הנ' הוא מיסודות הדברים מסר נריך בהכרח מניחות מחויב מניחות כלפי הוה ונפסד להכרית מניחותם על העדרם ' ומופת הנ' מניחת הדברים סמחדשים לפועל כי כל יולה מן הכח חל הפועל נריך מוניח מוכה לו בהכרח חדם מוחו לו הסיר המוכ הוחלתו עד עכשו ומף על פי שדרב הכיח שם מופת מחר ככר הטיל כו מום פרל"ב בסיתן סחלמוח גם כעל העקרים כפ' הנוכר טען עליו ואומר פר' יהודס דעתו פיוס מוכיח מניחותו יתברך וקורא כשתו משנת הוננות הדברים מן הכח חל הפועל ועי"ז פרדם וכו' מחלוקת ואחדום הפירות היס מוכיח ור"ל דעתו פיוס מוכיחו מנד הדברים סיוסדריים שנריך סמכיח סחוייב סמניחות מכריח מניחותם ולי"ז פוכרח כי נריך בהכרח היות כו נחלה מוכן תמיד להכין הדברים סמתחדשים ונחלנים שם ורבנן אמרי שיוס מוכיח מנד תנוטת הנלגל ולי"ז שהנדרין כי המניעים לנלגלים נכללים ועלולים ועלות עד שיכלה הדבר חל מניע. רחשון יתברך והוא עלת הכל כסנהדרין העומדים לחספט לנזור אומר כיוסר הדברים שהם מדרנו וה חל עד שיכלה הדבר לחב"ד חו המלך פהוא רחש כלם :

הדרך הד: מדעתם שהיס מפרשם שהשנחה הסלנית כוה המניחות וה שאמר ויקרא שם כשם ס' " וה' אחר שהיה

מניח ווופת על ההשנחה מהשניח הכולל שהוא הנלות שיכשה שכפי טבע היסודות היה רחוי שיהיס החרק מכוסה כיסוי מים חלה ימלאו נחשים ולח כ"ח לולי רצון ס' שמכריח הטבע לשיהי מניחות לעולם כמה שאמר כשל העקרים כמ"ד פ"ח ועי"ז חחל פרדם וכו' ואמו להנלות היכשה שניכה לריכה להוחות הנחשים חבר זה הענין מזולתו מיוחדת הכ"ש לפי שהנחש החרק חחר יקוו המים שמה שקדם כהנלות היכשה היה זה ורבי נחמיה חמר שהיה מכיח חוחת הענין החר כולל ומיוח פרנסת העולם בנשמי נרמה שזה ענין ההשנחי כמה שאמר הס"ע שם. וחלנד זה כל ענייני הפרנסה היכים חלה כהשנחתו יתברך כי היח הכלל הכלנים כמ"ש לעיל פ"ב מה נחולה פלנים לף פרנסה פלנים כו' חמר כפ' קדע"ח שהקדוש ברוך הוח יוסד וו"ת כל השולם כולו כו וע"ז חחל פוכרח כי שמתה שהוח יתברך מפרנס השולם ומשניח לכל חירדון כפוכרחי היה מוכיח השנחתו ומף נחה חומר שיכרכו למי שחכלו משלו לכוכה וו " ורבנן חמרי שהיה מניח חוחת מהשניחים החלקיים שם מהם הוח הנשמ השונחים החלקי, לרחש מדה כוחדה כמה שאמר פ"ב כפ"ט וע"ז סנהדרין והכוכה כי נשב לעין ס' הוח וכי' דיכו להרשיע רשע לו שהיה מניח חוחת מנד הכלל השני לחוחים זה חות להשנחה כמה שאמר שם ע' וע"ז סנהדרין שהכוכה מה שניתן דעת למדם להיות כמיכו בשלי הכמה והכלל מפ"ב בשער הפ"ע רחיה לפיוחד חוחנח בפרטות :

הדרך החבמישי: מדעת ר' שהיה מניח ההמון כמסורת הברית כהולידו חוחם הפכר חשר נשם כשולם ברוחני הנלחי ולי"ז חחל פרדם והכוכה על השולם הרוחני הנקרח נ"ע חשר בו יתעדנו הנפשות בחנוחים הרוחניים המחלנים לחיני חנשוחו הנעים כי זה כחלנית הנכסף לחדם וע"כ סוכר חלה היה מיסודות חלה מנד הנוני המוחש כשע"ו והוח הנכסף לדוב ההמון כמו שהודנק לה יעדע חלה הפכר הנוסני כני חיי ומוני ולי"ז חחל פוכרח וכו' והוח רחו לשם"ו חשר הוח מלון מוקיים ומנהגו כו

הדרך החשני שהם חולקים כפי ויקרח שם כשם ס' חל שולם שפעת ר' כפי' הרב כח"כ פי"נ שהודיע שחין דרך הקדמון שם הסם יחברך חלה כל נחכח

מינים ממיני פוכים מהחעטונים הנספפים להמוניים ודעת רבנן שהיה מייסדים פהודעת העוכדים חם נופיים וחם נספיים חשר לפחדם יחייסרו יותר רוב ההמון ולי"ז סנהדרין רמזו כיים חלהים פופטים כחרן :

הדרך הששי: שהם חולקים כפי ויקרח שם כשם ס' חל שולם שפעת ר' כפי' הרב כח"כ פי"נ שהודיע שחין דרך הקדמון שם הסם יחברך חלה כל נחכח

זולתו הוח המניחו חחר הסעבר הגמור ולי"ז חחל פרדם כו' חרמו שהמחנים כלם מחודשים כעני הגן הוח ומיוחדותיהם כחחל ודעת ר' נחמיה כפי' הרמ"ן שהודיע לכריות סוד הכנסת העולם הכללו שהוח כשם ס' שהסיון נכח שיה לו חילות כשלם ולי"ז חחל פוכרח וכו' שהודיעם שם' מכניח העולם שכחו לתת לכל ל"ח חקו כפוכרחי ודעת רבנן כדעת התחרגם שעשה שם כית חפלה ולי"ז סנהדרין כלומר שעשה שם כית ועד לחכמים לתורה ולתפלה ולכל עכודת שמים :

ההה"ד ויקרח שם כו' שפירש שפרשם שמו יתברך וכפרק קמח דסוטה חמרו חל תקרי ויקרח חלה ויקריאו חלמד שהקריאו חכרהם שמו של הקדוש ברוך הוח כפי כל עובר ושב כיכל לחחר שחכלו ושתו כו' ושניהו שהיו חכרהם הוחרחים ונקוראים כשמו יתברך וחלו חתחים ממה שיפרשו ויקרח פועל יולה שכן דרכם כלכתיכתה לשל ריש פכ"ב וכתיב דוכתי :

ט רבים מחותן שעשה כחברון כו' כתב רש"י כחוחש ז"ל שהרי כן ע"ה שכח היה כניחתו מן חרן וחותה שנה ויהי ויסב כחלוני ממרח חלה מניהו קודם לכן שנחייסב חלה שם כשכל המקומות היה כחורח חוכה וכוסע ויעבור חברם כחרן ויעתק משם שהרם ויהי רעב כחרן וירד מנרימה עשה שם נ' חדשים שהרי שלחו פרעה מיד וילך למסניע עד ויהי ויסב כחלוני ממרח שם יעשב שנשפלה שהוח מיד ויסע משם חברהם מפני כוסה של לוט ויהי לחרן פלפתים וחותו שנה כן כ"ט שנה היה שהרי יום נ' למילתו כחו חלין חמלחכים שהי כ"ה שנה וכחן כתב יתים רבים מרוכים על הרחשונים ולח כח לשהוח חלה לפרש וחם היו מרוכים על הרחשונים כ' שנים חו יותר היה מפרשו עכשו חלה פי כמה היו מרוכים היל יתרו יותר מששה שהי כ"ו שנה מיד יצח משם וחו' לחברון וחותה שנה קדמת לנשי עקידת יצחק ו"כ שנה כך בסדר עולם עכ"ל ' וחם שסוברך לומר חלה חניהו קודם לכן שנחייסב וכו' הוח משום דחליכה דס"ח בן ל"ג שנה היה חברהם כשנשבר עמו בן הכשדים ' וח"ם בן ע"ה שנה כשנחתו חחרן הייתה יציחה שנית שחחר שנחת בין הכשדים חור לחרן וכשכתיבו לעיל פ"ט סימן י' היינך חי לחו חחר טשמת הוח משפר לומר דמשחלה כשייסב כחברון והוו לזה יותר מינים ממיני פוכים מהחעטונים הנספפים להמוניים ודעת רבנן שהיה מייסדים פהודעת העוכדים חם נופיים וחם נספיים חשר לפחדם יחייסרו יותר רוב ההמון ולי"ז סנהדרין רמזו כיים חלהים פופטים כחרן :

הדרך הששי שהם חולקים כפי ויקרח שם כשם ס' חל שולם שפעת ר' כפי' הרב כח"כ פי"נ שהודיע שחין דרך הקדמון שם הסם יחברך חלה כל נחכח

זולתו הוח המניחו חחר הסעבר הגמור ולי"ז חחל פרדם כו' חרמו שהמחנים כלם מחודשים כעני הגן הוח ומיוחדותיהם כחחל ודעת ר' נחמיה כפי' הרמ"ן שהודיע לכריות סוד הכנסת העולם הכללו שהוח כשם ס' שהסיון נכח שיה לו חילות כשלם ולי"ז חחל פוכרח וכו' שהודיעם שם' מכניח העולם שכחו לתת לכל ל"ח חקו כפוכרחי ודעת רבנן כדעת התחרגם שעשה שם כית חפלה ולי"ז סנהדרין כלומר שעשה שם כית ועד לחכמים לתורה ולתפלה ולכל עכודת שמים :

ההה"ד ויקרח שם כו' שפירש שפרשם שמו יתברך וכפרק קמח דסוטה חמרו חל תקרי ויקרח חלה ויקריאו חלמד שהקריאו חכרהם שמו של הקדוש ברוך הוח כפי כל עובר ושב כיכל לחחר שחכלו ושתו כו' ושניהו שהיו חכרהם הוחרחים ונקוראים כשמו יתברך וחלו חתחים ממה שיפרשו ויקרח פועל יולה שכן דרכם כלכתיכתה לשל ריש פכ"ב וכתיב דוכתי :

ט רבים מחותן שעשה כחברון כו' כתב רש"י כחוחש ז"ל שהרי כן ע"ה שכח היה כניחתו מן חרן וחותה שנה ויהי ויסב כחלוני ממרח חלה מניהו קודם לכן שנחייסב חלה שם כשכל המקומות היה כחורח חוכה וכוסע ויעבור חברם כחרן ויעתק משם שהרם ויהי רעב כחרן וירד מנרימה עשה שם נ' חדשים שהרי שלחו פרעה מיד וילך למסניע עד ויהי ויסב כחלוני ממרח שם יעשב שנשפלה שהוח מיד ויסע משם חברהם מפני כוסה של לוט ויהי לחרן פלפתים וחותו שנה כן כ"ט שנה היה שהרי יום נ' למילתו כחו חלין חמלחכים שהי כ"ה שנה וכחן כתב יתים רבים מרוכים על הרחשונים ולח כח לשהוח חלה לפרש וחם היו מרוכים על הרחשונים כ' שנים חו יותר היה מפרשו עכשו חלה פי כמה היו מרוכים היל יתרו יותר מששה שהי כ"ו שנה מיד יצח משם וחו' לחברון וחותה שנה קדמת לנשי עקידת יצחק ו"כ שנה כך בסדר עולם עכ"ל ' וחם שסוברך לומר חלה חניהו קודם לכן שנחייסב וכו' הוח משום דחליכה דס"ח בן ל"ג שנה היה חברהם כשנשבר עמו בן הכשדים ' וח"ם בן ע"ה שנה כשנחתו חחרן הייתה יציחה שנית שחחר שנחת בין הכשדים חור לחרן וכשכתיבו לעיל פ"ט סימן י' היינך חי לחו חחר טשמת הוח משפר לומר דמשחלה כשייסב כחברון והוו לזה יותר

פרשה נה

ו ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויתיים נתיים ריראין נם נסיון אחר נסיון נתיים מפני קושי קרייה · נסיון אחר נסיון נידולין אחר נידולין כשביל לנמותן בעולם · בשכיל ליגדילן בעולם כנם הוה שלמעלה · וכל בך ד'שה מפני קושי בשביל שתתקשם מדת הדינים בעולם · אם יאמר לך אדם ר'מי שרייא רוצה לרעשר מעשיר · לעני שהוא רוצה מעני · ולמי שהוא רוצה הוא עושה מלך · אברהם בשעת עשאו עשיר · כשרצה עשאו עני · ועכל את השיבו ולו · ויבל את לעשות כמו שעשה אברהם אבינו · והוא אומר מה עשית · ואת אומר לו ואברהם בן ק' שנה בהמתו לו · ואת אומר כל הנער הזה נאמר לו קח נא את בנך את יחידך ואת עקיבך · הוי נתת לירא אין נם להתנסם ;

כ ח'

פרשה נה

ו כתיב נתת ליראיך נם להתנסם לסוף ענין הנסיון הנדול מהסוכה התורה נתחכמה להתר ספק זה דכים מחלתי מחכמי בנים סוכים כתרה"ם בספר המזרח ח"נ פכ"ד והרה"ן ויהרה"ם בסידוד התורה ורל"נ ובעל דרך תחוכה כ"ח ס"נ ובעל המקרים בספר כ"ח זכחלת תכוה ס"ס ובהכלל מהנסיון לא יחלם הסיכה בכחיבת התנסם לו בכחיבת התנסם לו בכחיבת כתרה"ם כ"ס בעל המקידה שם ובלשתם רחוקים כתנדך שחתי כתרה"ם כ"ס ולהעניד הטכתי תיכו תחריך שבשו מוכרחים כתר תיסב וכחנת תקנת הדשו כתכתי רע"ל תחנם תנדה שתנו כביתרה תיה כדעת הרה"ם תתנסיון ענינו להודיע לבני תחדם תדבר תסוה תלה שהוא ע"ל כאב שהוא לשלחדו תחינו ולבו תתרי כתנסיון כתכרהם שרשו תכלית תסכתו תת ס' ולחדו תחנו נם לשתר פנת הנבוהה כתה שתור שם תחנם דעת התנדה שהוא לתודים תשלת של הנדיקים בעולם ותוא ס' לשם ותיים ולא יהרהרו תתר תדת הדין ולכן תכיה זה הכתוב לומניד זה לפי תה שתו' וחויל תלה שים לומר שזה שים נורם שם תיה ענין הטקולה כמרכסיה תנל תחרי היותו כשר תי ידע · ותוי יחום חון · תתני כי ברותים שתר קולך וחזר לא ידעו תה כלנו וכבר השיב כתל תטקידה שם שתתר שנכתב כתורה עדות ס' נתתנה לעורת ולכן תעילו תתורת תורו כיכר ;

נסיון תתר נסיון כו' דרשו חלת נם תלשון נסיון וגם כן תלעון נדולה כתו תנכי נוד תתנסות ולכן תתר נסיון וגדולין וכן תלת להתנסם ולכן תתר בעניל לנטותם שפירוש סיכוי וכוסיס וזוכסקים בעולם לענין כל וכעניל לנדלם דשיס שם ויכולו שכיכים וכן שכתב נסיון תתר נסיון כו' תכתוב בשופו שלה וזוו דכר שנם להתנסם וכתוכה כי לעולם יגסה ס' לירושו שפם תתר שם כתכרהם שתן על פי שנתנו ס' פעתים נסרו נם שתם · וכבר כתבתי כדרוש תנסיון לתרוכה ביפה טיבי ת"כ ע"ם · ותכבר שכתם תנסות תנסיון רתוות בתנדה זו כי בתתר נסיון תתר נסיון לתפר דעה כבתיבת התנסם כדי סיכוי תורגל בעבודת השם על ידי רבוי הנסיונות וכסיון תנדות תקר לה נסתה כך דנלה ולתודו נדולים רתז לפרסום כבוד התנסה בעולם בשנסה תתכבה ולתודו כנם על שניעה דעה בבחינת הרואים כי תלו נוים ירדיבו לפרסום כודקתו בעולם כנם על שניעה שרשה ורחוק ולתוכר כדי שתתקשט ת"ס דעה בבחינת התנסה שיכוי דינו תקובל

וחזונם ;

כנס על שפיכה כר' ס"ל דבל לשון נשיסה תתורה על הרוחות תוה שם כנוד תנם על שפיכה שבל תוא דשיסת בלשון זה על הרוחות ל' שבל התנשים דוב להתנשם נם כן תלשן נם על שפיכה לחזנתם · תרחום · ועוד אחת תניא · הספיכה וכן נישקו זה לזה ;

נתת לירא נם להתנשם וכו' נסיון אחר נסיון ושעם אחרון זה על מה שעשו בו בתחלה שהרי כל אחד ואחד מהם כתרשו את תלים וכתחנו מלכים ובתחנו את ה' ולא כתחזר ריק · ואפילו כתחזר כי יחזר ריק · ל"ל כתחזר אלא כתחזר · תוי לומר שכל אחד ואחד כתרשו בנסיון תיה כדי שיהא נראה בעיני כל תעולם כולו שהוא ראוי לכל הטובות שעתידין תנביאים לנבא לו · ולפיכך נתנסה בכל אחד ואחד

הרגן ענין המערב והמזל הנמשך לרגזנו מקדום כסדרי
הרחשית וזה שקר כי הכוכב המופלג יכריע טורחת המזל כמה
שכתב לעיל פרשה מ"ד סימן י"ד ולמה סיכיחו רחיה מהכלחת
מהכרחם עם היותו בן רשע וזכה לעושר מופלג ותלכות מחר
מתיחס התשובה יכול לחתה
לעשות כמותו לומר שענינו היה
לכוחו ולמה שיקשה עליו ממה
שרחה בחרים זוכים בנדקות
ולא הנליחו כמותו חחר שיעוב
השולל ויחלל מה עשה כלומר
כמה נודע כחו יותר משאר
נדיקים ושיעב ומהכרחם בן מחת
שגם כו' שכוח עלם בחכלית
הנדקות ומה נעמו דברי הרב
בח"ג פרשה כ"ד ו"ל
לחתכם ענין מהכרחם וכו' הוח
להודיע מותו נגזל מהכת ה'
וירחתו עד היכן היח מגעת
והוה כוח הענין חשר לח ידמה
לו לח נחינת ממון ולח נחינת
נפש חכל הוח מופלג מכל מה
שחשר מיכול מחלוחות ממה
שלח יהומה שהשב כני חדם
יש חלין והוח שיהיה עיקר
בחכלית הכוסף לילך ובעל שוער
גדול וזים נכבד ובוחר שיהיה
מורשו מומה וגולד לו כן חחר
שיהום לוה יהי' השקו כו ומהכבתו חותו מכל לירחתו הפס יחברך
ולהכנתו לקיים מנוחתו בו לולי החיהוב ההוח ושיהיה כל מה
שקוה בו ומסבים לפחות חותו חחר מהלך ימים כי חלו היה
רוצה לעשותו לבעתו בכוח המכוה חלין היה בעולת בהלה
בכלתי השכלות ומהכב עשותו זה חחר ימים מעת כוח המכוה
חלין היה המעשה בחהשבה וכהשכלות חמיתי וכחיבת חק
חנחתו ומהכבתו וירחתו ושחין נרוך להשנית בשנין חחר ולח
לשורר הפעולות כלל כי מהכרחם מהיגו לה מהר לשחוט יצחק
לפחדו מה' שיהרגהו חו ירוסנהו מכל כדי שיהפרסם לבני חדם
מה רחוי לעשותו בשכל שהכת הפס יחברך וירחתו לה לתקות
גחול ולח לפחד עוכש עד כחן לשונו וכלם בכלל דברי האגדה
חומרו ומהכרחם בן מחה שגם וחחר כל הענין כו' מנוכך לזה
היות מהכרחם המעשה בחירוי שחלו לה שחע בקול ה' כוה לה
היה נשנש עליו שעל כרחך הוכרך הפס יחברך לכוח חלין
בהקשה כדלקמן נבי חת נכך חת יחידך וזה יורה חכלית
שהכתו למנות הפס לה זולת ולזה דקדק בחומר ולח עכב ולח
חחר ולח שגה חו ולח נחכע שחלו רגש היה מעכב בהעשה
ולח עכב • ולפי נרסת העקידה דנרים ולח נעכב יי'
מה שנחב פם שהיה חפשר לו להשחט בשעבותו וכן הענין
בכוכת הגלות חשר הוח עיקר הכחוב כדלעיל כי למה שיפליח
חלהים לעשות עמהו לעתיד לנולי הגלות היה פתחון פה לחומות
העולם לומר כי גם הפה כחרו בדרכיהם לעבוד חת ה' כי
בכל מקום מוקטר מוגש לשמו וכוכת בכל לעבודתו חלח
שהשעים חכותיהם ולמה זה בעשה יקר ונדולה כזו ליפרחל
מכל עכבו שירחו מה שיסבלו יפרחל מנרת הפעבוד לקייס
מורתו ידעו נחמה תכלית להכתם חת ה' מה שלח ידומה
הם לח רחו כי מי יחתין זוה נסקל על הפשר חשב' וזה על
קיום התילה וכוונת מדורו של חירוס רחמנח ליכלן ולח עוד
חלח שלהיותם כני חברהם חשר חהב חת ה' בחכלית ההכנה
בשכר רחוי שנזכותו יזכו כניו מחר • גם יחכן לומר
שהכוונה בזה להוניח מלב החושב שהשכר והשגום מחתו יחברך
דרך נחול עבודה ונקמה שלפי החוות חינו חלח לעשות הדין
ומיושר כי הם נדקת מה חתן לו כו' וכמה שכתב לעיל פרשה
ס' סימן י' וזה שחחר לקבל חדת הדין הפס יחתר חדם למי
ברוכה בו' כלו' שהשער לחשר ירגה בדרך הרוכה לעשות נחת
רוח להם שקבל מהעבודה וכן מענני למי שרוכה בעיניו כדרך
המתנקמים מחנם על ידי הנסיון כוה יודע שחין חפנו יחברך
חנך שנחנו רק להנדיק חת החדם בדרך שחמר לעיל פרשה ס"ד
לנרף חת הברירות דהם לה לחת לה יכח הענין לפועל חלח שחין
שכונה החלהית רק שייטב לב החדם לעשות רנונו ורחמנח

לבח כעני ו"ב כי לחומר פיחחר פחברהם כשרלה עשהו חלך
כו' חלף עכודתו תהיה התשובה חלח זכה כחשעיו חלח נרעון
לבו שהוח דבר קשה החניח' וזוה לה כודך לנחת החשעה
לפועל חכל חין זה מתיישב יפה כלשון החנדה • חו יחכן
שלפי שכבר יחשב על נדקות
החדם שהוח כחשך חחר שהוחן
חלין חטוב ההכנות כרנונו
יחברך כחי שהוח עשיר שעל ידי
כן מוכן להנליח בעבודת ה'
ולעשות כחותתו כי לה יטורידוהו
בקנות נרכיו וכן רעות העני
כי יורש ונגב למלח נפשו כי
ירעב וכל שכן חלח יפנם
לבו לנמלו' נפשו ולבן לה יבחנו
הברחים חלח כנסיון וכחה שבחב
החנם יהי חיוב חלחים ולוה
הוכיר חת חברהם לרומנח
שהיתה יד ה' בכל חשר לו חמיד
ולבן היה יכול לנמול הנדים
טובים חחנם חלו היה עני מי
יודע מה היתה לו ו"ב והוח חומר
לך מה עשה כליחר כחה נודע
כחו כי כל חשר יהי' מוכלח חמיד
בחעשיו הטובים יחנוק בהם
ולוה תהיה התשובה בחכחן
העקידה חשר בו נודע חכלית
החכחתו חת ה' שהיתה לשם
חכלית חלח להחכת ה' כנזכר וביוכח כזה סי' לכניו כי כל זחן
היותם יוכנים על חדמתם בהשקט ובכטחה והנחת ה' נודעת
בהם לה יודע טוכ חחתות לבחתם בעבודת ה' כי כל הענינים
חשר יעשה להם כן יתחזקו נם כן בעבודת ה' ובכך מניעו תיעב
מלך מוחב שהקדיב בנו לה' לחשבו שיהיה בעתר לו לחחנם בהכלם
עול הגלות תגלה ותדחה תכלית להכתם לשם יתברך שחינה ע"ת
לקבל פרס :

ולמי שהוח רוצה עושה מלך לפי שהעושר והכבוד הם
מהדברים החחודשים בחדם חחר לידתו וקשה
מה שיחנאו בחקנת נדיקים ולח בחקנתם כנזכר לעיל ולבן
הזכיר כחן העושר והמלכות חבל הנבורה והחכמה למה הם
מוטבעים בחדם מטבע יבירתו לח יקשה מה שלח יחנו לנבח
בנדיקים כי לח יעשה כפלח הוה ועוד הם מהדברים הנקנים
בהרנל והם בית החדם ומה שלח חמר לוי ברוכה עשהו הדיוט
לפי שהמלכות והעושר ענין נוסף בחדם מבל שיהיו הדיוט עומד
מעכמו וכן היות החדם עני יותר מדחי הוח מעשה ניחודם שבפי
הטבע יהי' ניטוני ולב"ה למי שהוח רוכה מעני :

עשאו מלך כדחמר לעיל מ"ג חל עתק סוח הוחם הם הוחו
כל ח"ה חמרו לו מלך חת כו' :

עשאו מלך נקט בריחש מחי דסליק מיניה לי נחי
מהלכותו קדם שחחר כך נחעשר יותר כחה
שהי' מתברך תמיד וכחה שלקח מחיכולך והקדים חחלה העושר
לנשים :

וארחה חומר לו וכו' ולח על פי שעשרו וחלכותו
קדמו לוה מבל מקום הכל נלוי ונפוי לפניו
שחוקר לנבות ולח הוכרך הנסיון חלח להודיע לבני החדם
כדלעיל :

הרי נחת לירחיך קשה מה טעם סיום זה ושחח
מפני שעיקר הכחוב בנלות כדלעיל קחחר
שהוח דמיוה ליה בנסיון חברהם הוה לקיים
מחחר נחת לירחיך שהוח לשון עבר כדלעיל לי נחי מפני
שיש טעמים רחניים בנסיון זולת הנזכר חחר שחחת
הוח מחנם הטעם הנזכר הוח החמור כחקרח זה וכלשו
חיתנהו :

כ ה' נדיך יבחן כו' חשוה דק' לזה חמי ה' נדיך יבחן ורשע וגו'
כי מה ענין זה לזה ה' נדיך יבחן ורשע ואוהב חמס
שנחה נפשו חיבעי ליה שהם דברים נגדיים ולהבי חפרש שהנדיק
יבחן והרשע יבחן חלנחותו וייסיר טעות שכחו שהפשחני חיבו ויקים
חלח כפשחן שיהי חשחכחת כן לה יבחה ה' חלח הנדיקים שיעמדו
בנסיון חכל הרשעים לה יעמדו וזו נם כן כוונת ר' בחנל

סיפור ור"ח כתב על ספרות אחל רש"י ז"ל כפר חילים פי' נדיק יכתן מחדיו של הכ"ה ליסר ולנטות הנדיק הפשתני הוה פי' שהוה נפשו ומנגיע לו תת נחול עוונותיו לשלם תיוך ותיסור עליהם כי' הוה הדרך לף שנפלטו מחמל הפשתני ונחזר כי תיסורין שהם לנפרות שון יקרו נסיון מ"ש לו כך המלים מחזרים שתן הנסיון לנפרות שון כתו מחפרים • גם תפסר שוחדו של הקושיה הטופלת בענין הנסיון כי הוה יתברך יודיעה הלא נדיק לנטות הוה"ב בפסוק זה דקתר ה' נדיק יכתן דמשמע שתחרי ידע שהוה נדיק וכשהו דק טפי שהם כבר ידע שהוה נדיק נסיון לתה ולו"ת שתן הנסיון לחדם לו יתברך יודיעה הלא כשנין הפשתני שתחרי יודעו הפשתן הטוב וכן היזכר הקנקנים הטובים וכן כ"ה הפרה הטובה יקים עליהם ויתן תמיל על הפרה לנטות שתפרו וכן כשנין הנסיון כתו שתפרו • תך עדיין יש לומר בפשט הכתוב הגה הכיירו לפי כי' החדים וכשלתה לפידם בכל וכתן דתכתוב בסתוך לפי תדבר בכתוב הרשעים יתשר על הרשעים פתים וכו' דכר תשבר הנדיק כי יפנצתו ויבשתו תחכם לפי בחינה תזו פיסוק הפם ותף פרש"י ז"ל פי' בפי' תלים ה' נדיק יכתן ותם תפני שתני לוקה וברדף על ידיכם שתם תתחלים לשתר תלים שובו לף הוה לף כך תדעו של הקדום כרוך הוה ליסר ולנטות הנדיקים ולא תת הרשעים תן הדעת תתקדות נזה שתיך יסיף דוד תפסר בפכה שנוש ים לשתר שתפני שתשתר כנגד הכופרים בפתירות הכפם ובפנתה הפם כשלום השפל כתר תיך יתשרו לנפני כו' כי פכם הרשעים יתדכן קצת כו' הוו לרוש שפנותיהם כי פפשות הרפון וכר והוה כי כתפרד יסודות הגוף נדיק וה פשל וה יתרוכו של הכופרה ולא יפצית ה' בנתנת השפל הוה ובשר תלשונותיהם כתוב' ה' כהיכל קדשו וכו' שהוה ענין הפנתה הלשי שתם פתניה לנטורים לפלך ההפנתה תיכו רק רוש הפדר כנתנת כשלום כוה"ם הרא בח"ג פ"ו לוה הפיב כי תן קושית וזה כי רנות רשות נדיק לתה פם' נדיק יכתן כו':

הפשתני הוה כפ' תפלים תלו וזה תפשר אז של זה פתשתי כפם תפר"י פישפנק ז"ל שלפי

שתפנתן תפשר תם בכחינת התנום, ותם כבחינת התנפה ותם בכחינת הרוחים ר"י פשר פנות בכחינת התנום. כדי פיוכי שלישותן ותן הכח תל השופל וכדי לנטור לו פשר תחת תשר תפר"ת לנות נפשו והדכה ביפורין וזה תשל השפתן פתקשה תפשיחו • ורבי תלעזר פוכר שהוה בכחינת התנפה שהם יתברך כשיני התנשים כשהנדיקים פוכלים יפוריו כתנפה והוה תשל כפ"ה שם הפרות • ור"י פוכר שהוה בכחינת הרוחים פירשו שלא הנדיק שלם שם תלשון תשל הקנקנים שהנדיקים כדי לתכידם לרוחים פיקנו תהם וכן כתוב בשל נזה שלום כתחתר ר' פ"ת שהכוונה כתשל פיוכר שתשפן הנדיק תתוך תוללת גדולה לנתשבים תחרי שילחדו תתוכחתו גם תרי"ך בפידם פיוכ כתנפה ג' כתוב שב' תשלים לתנפה ג' בחינות תלה שכתב שתתלוית לתנפה תם פניתן תשתו של הנדיק כדי להשתיק תדעת הדין • ויש לתמן על שפת א פיכי תייתי לשתל פל"ב ר"י דתתר פיוכר הוה כו' ותשלים שם שם תלשון

נסיון שנתם אלו יקרו כרשעים וכן בעזל ספרה דודתי עזל קטן
ותן לשילוה בחלוקה והכה בעזל נדול קמירתי שהוא דוגמת סיסורין
הנדלים שיקרלו נסיון :

אינו מנסה הרשעים אית' מה נסיון שייך בהו שהנסיון כמי
פיסופקו בו שם יסבול
שלא יבטוח אלא ברשעים הרי
הדבר ברור שהם ולא"ם ר"י
סיסורין הכתוב לכפר קרי
בסיסרו ניחא אלא שהן פירושו
חתים כ"ל המלכי כדכתיב וי"ל
שלאו דוקא רשעים יהושע אלא
כלומר מי שהוא יודע בו שהוא רשע
לא יבטחו בו שהוא חוקר לב ויתן
הנסיון לנבוי לידיה דמתחלה
יודע ה' מי מיסכול הנסיון ולזה
מביאו אלא מפני הרואים או
בכתי' שהנסו' לנכוד ה' כדכתי'
לעיל ולכן היתה זה על מי
שלא יסכול הנער והוא הרשע
פעיון זה ומעין זה אמ' לעיל פכ"ט
שהיעב לה שהוא כשפופים אלא
כגבורים :

דכתיב והרשעים כיס
נגרס כ"ש מה הנעין זה אלא הנסיון ולמה הוא זכר
מקדים זה ולא האחרים וי"ל שלפי שבאחר האחלים יבדק פיהים
הנסיון ברשעים ולא להועיל כי אם לבצע אחכם כאחל הפעתני
שפיעטו תועלת האחנוסה בהיותו נדבה פיסורין כדפירש לעיל
לזה לא יועילו ברשעים היסורין לזכותן הפעשיהם בכ"ב לו"ל
שהשוך הנאתך מהם הוא סיטיחו דברים ויבעטו פיסורין בעניין
אויב האלהו מתחייבין יותר וזהו והרשעים כיס נגרס כו' שהוא
כאחל ל"ם לעיל מיהיה בעון בנעו קנפתי ואכהו כו' דרכיו ראיתי
ואתרפאהו כו' שם בריאתיו ייסר האחוטה לרפאתו ולאת לו שלום
והרשעים כיס אחוך ויגרעו ויבעטו שם' ואלכם יוכיחו מיטים תגורים
כרפש וטיט :

ויהי אחר הדברים האלה ואשה אחדונו כו' פיוסף
נאשה כה כדלקמן :

שאינו מספיק להקים עליו אחת שלפי שהנדיקים נאשים
בכמה נסיונות והרשעים אפילו אחת לא יאשו וכן
דייק נדיק יכחן שהם ורשע בעלה נפשו לעשרו ואפילו אחת לכ"ש
שדונאתם מקובצים שברשעים לא יכדוק שאינו מספיק להקים
אפילו אחת וביסים אים בהם להקים הרבה :

לבעל הביסים לדקדק לאה הזכיר ר"ח לפי אחל יותר
אחביריו ור"ל לפי שבזה אין הנדון דומה שהפרה אין
לבעלה תועלת אחל לנדיקים עשהם תועלת אהנסיון אז
היסורין לכ"ש אחין כאן אלא אחל בעלות :

ד"א ה' נדיק יכחנ ק' דעד השתא כאחי שלקינן ואחינן
אם לא באברהם ואחכידו ואם לו דבאברהם לאוד
מיירי לאה זה לו יותר משאר האנוסים וברהה דבשתא אם יכחן
אנו עופל ואכן כדפירשנו לשעל כל כ"ב בנח ועניכו לרחים לח"ם
לעעל שהים נסיון אברהם נם לאתנוסם לנדלו ולפרסאו בעולם
ולזה לא נזכר בתחלה אנדה זו כתיב ה' נדיק יכחן אוד"ח לאבדילם
אחקודמת כי אשורו בנפשה והכוונה היתה לזה אלא שפירש
אחלה נדיק יכחן בכפשוטו ול"ח זה אברהם שהוא נתיחד בזה
אשאר האנוסים להיות בנסיונו תורם על אחלית שלאותו כדכתיב
בסיון הקודם ולפ"ז יהיה פירוש נטה את אברהם לשון רומאות כנם
לאתנוסם :

ג פתח בשאר דבר אחלך שלטון אשוש דק"ל אחאר
שהשם יתברך אנוה לנו שלא לנשותו אין
נסה הוא את אברהם כדאחריס כאנדה לאהני אחיתי אחי קדח
ואיכא לאחיתה אם כאותם לזאר שאף על פי שהדבר ק' לנו
אין להרהר אחריו בשאר דבר אחלך שלטון שאי אפשבו ויהיה זה
אחין אחוקים שאין הדעת נוחה עליהם אם כן אחי קאשר לרב
שהיה אנוה וכו' כך אחרו ישראל כו' דאשהע דבעי לאתרוני לאחלך
בין האדרים האנשיים לזה שהוא עושה בדרך הרב שאחלך בין
ישראל לנ"ם וכדאחליא בנקחה ויעוד דודאי קרוצים לא אנשי אירא
כ"ב קשה עד שלא ידעה לה עשהם דודאי לא דעי הוא לאה כי

ג רבי אבון פתח באשר דבר אחלך שלטון ואי יאשר
לו אחה תעשה · אשר רבי אבין לרב שהיה
מצוה לאחלמידו ואומר לו לא תשה משפט · והוא אחור משפט
לא תכיר פנים והוא אכיר פנים · לא תקח
שוחד והוא לוקח שוחד לא אחלוה נרביה והוא
אחלוה נרביה · אשר לו אחלמידו רבי אראה אומר
לי לא אלוה נרביה ואת אלוה נרביה לך שרי ולי אסיר ·
אשר לו אני אומר לך אל אלוה נרביה לישראל אבל אלוה
נרביה לסנחריב השם דכתיב לנכרי אשוך ולאחיך לא
אשיך · כך אשרו ישראל לפני הקדוש נרוך הוא רבון
העולמים הכתבת בתורתך לא אקום ולא אטור ואת נוקם
ונוטר שנאשר נוקם יי ובעל חמה נוקם הוא לצריו ונוטר הוא
לאויביו · אשר להם הקדוש נרוך הוא אני כתבתי כתורה
לא אקום ולא אטור את בני עמך אבל נוקם ונוטר אני לפ"ה ·
נקום נקמת בני ישראל · וכתיב לא אנסו את ה' והאלהים
נסה את אברהם :

ד אחר

מ"מ כתקשי

קהלת רבתי

שחלק אתייאשב הכתוב הזה וע"ק למה לה לי הקירון נקושיא וו
והביא לה אקום ולא אטור אלא עשיקנא כיה ועוד יש לומר אתי שנא
נורך למשל הרב שהיה אנוה לאלמידו כו' ועוד יש לומר אתי שנא
שזכר דברים אלו אהשיית משפט והכרת פנים כו' ולא עבירות
אחרות שאם אפני שדרך הרב לאחוות כהנה הרי אלותי רבית
שאינו דבר המסור לרב אלא סוף ככל אדם ועוד יש לומר אתם
כשהשיב על הרבית לא השיב על האחרות אשמותן יותר נעלמו'
מתשובת הרבית שכפי נאחר לנכרי תשיך והרב כשלימדו ודאי
שלמדו הדין כהוגן ולא שאם דבריו אלא להלות ברבית שאם כן
הוה משמעו · וי"ק שכשזכר הנמשל הכ"ה לא כי לא אקום
ולא אטור כו' אלא משל"ל כמשל אם יבנו אוהם אין אין המשל נכון
למשל אז כי לל כמשל ענין לא אקום אחר שיכירנו כמשל ואף
לפי זה קשה אם לנו לכל הנער הזה לאחריהם דוהאלהים נסה
את אברהם אלא אנסו כי אי פשי יאקשה כוה דודאי אין זה דומה
לזה כדכתיב דודאי אין נסיון הכ"ה לאחד להסתפקו כו' אם כ"ב
נסיון האחד לשם יאחברך ואף שיוייר ח' שהשם יאחברך נסה את
האחד לשאחברר לו שניהו אין זה דומה לזה שהאחד כחוקת שאינו
אחוקן עד שיודע שניהו והקדוש נרוך הוא אחר שאחברר לנו
אאחתו אין לנו לספק בעטיו · ועוד שלאיות כלל אחורה לימוד
דרכיו יאחברך ללכת בהם כמ"ש בפ' קדשוסו אחרי"ה אלהיכם
אלכו אלך אחר מדותיו של הכ"ה הוא הלכים ערומי כו' הוא בקר
חולי כו' וכמדרש אתרו אלך כ' נוחר נוירה על אחרים רבה הוא
מקיימה רבה אינה מקיימה אחכל הכ"ה אינו כן כו' ועל זה
השורה אחר כירושלמי דבכורים בפ"נ אמפני שיכה אקום כו' אחר
ה' אני אקיימתי אטות זקן אחלה כו' וכפ"ק דבכורות שהקדוש נרוך
הוא אנים אפלין כו' ואאתפלל כו' לכן ק' ענין הנסיון שהוא אנסה
הנדיקים אחר שהוא אנוה לנו לא אנסו אף על פי שהין זה דומה
לזה לאה שמי שילמדו אאתנו נרוך שיהו אחד כעניני אלא יעשה
אפילו הדברים האומרים שיהיה אקום לרואים לטעות כו שעל דרך
הנסיון כאורו בדבריהם כו' ולכן ולא הוי ליה לכאוב עניני
הנסיון כאורה אלא שיהא אטופה לאחוב שאדבר ואינו עושה
כדרך האלך שנאר לאחרים ואינו אקיים ואודיעכו רבי אבין
שלפי האחת אין קושיא ולזה הניא אקרא דבאחר דבר אלך
שלטון כנוזר על אחרים ולא לו הין מי יאמר לו אם תעשה ויהרהר אחריו כי לפי
האחת כל דבריו אשפט או שהכתוב לבך לאלעיל מיניה דכתיב
אל תעמוד בדבר רע כי כל אשר יחפץ יעשה וכשוה האחמר שומר
אנוה לא ידע דבר רע הכתוב אחריו ויר' אל תעמוד באחשכם
דעה לומר כי כל אשר יחפץ יעשה לענינו ולא יקיים נזרותיו
שנניהו כדבר אלך שלטון שיעשה אם שלבו חבץ לענותו לפי שהין
מוחה בידו ואומר לו אם תעשה כי לפי האחת שומר אנוה לא
ידע ולא יהרהר דבר רע כוה אלא יהיה לבו אתים עם ה' ועת
ואשכם ידע לך חכם כי חכם לב ידע שאם יעשה ה' לפעמים
אם שבר אולת אם שהוא טוב הוא לפי הענין והמשכם שהדבר

אברן ישראל כו' הלא כתיב ויהי בימי אחשורוש וגו' הוא שכתוב הלוי יחזרו בן יחזרו לכם בן לא יחזרו חתם ׃

אבר לשם הקודש כרוך הוא ׃

מתקום שכתוב דשיטו נוקם ה' לנרין דיי מהנדם דל"ת קמחר וחם עלם על דעת. שיחזר נרין וחזיבו נם בן על פושטי ישראל מתי תשבי תכל נוקם תבי לחה דמלין דקדק בחלם וחם תשבי שכתו את בני שחק וכתוב נקום נקמת בני ישראל חלת החדיקים שחזק הכרח לומר דברין תחות הגיונם דקדקי לה חלי קדוי לה ושוד לחה לה הקשה. תחלה הנקום נקמת בני ישראל הם היה מחלק בין ישראל לחכחיקם הם שנקרחים בני ישראל סנרית ליה דחין קושית דישראל הם שנקרחים לה הקדוש ברוך הוא נקמת בני הם רחים חייבי ׃ וע"ק דלמקמן נקמה לה נם בן ביישראל והכחתי עליכם חרב נוקמת נקום בריח לי נקם ושלם וכו' ונוקם על עליליהם ושלה רעים ׃ ועוד שיר דודתי חם שכתוב לה תקום ולה תטור מיכו חלה כיבר מחן בן חיוב מחון וכחה שכתוב ביומח פרע. כי תשובה לי חנ כיון ולחי חי חנ כיון נשיחה נקיום מחר ליה השחילני קדמוך כי חם בנוקין וביומח בקן חיכו מחייב לוחר לו וכל שכן בכנין נשם שיל נוקם וכוחר נחול הרם עד יקום דם הנפוך וכחה שחר כחיב ן ל"ל וחם כן חלי קושית הנוקם ה' לנרין דמיכו מחת נחל דחיון דניוקין וכשכר כי לוך יכוייב מיוחר לנוכר ש"ת וכ"ב חלחה כחרן חחם וכל"ב מג שני שחין לו שרים לו לוחר כדי שילחדו מחנו לה חקום דכל"ב לה חן ה' הוח ולחי נוקם ה' חשחם ליה לפוע בחילחת מורחת דומיח דשחילני חנלך כי חלי חייבי חנקם נקמת בני ישראל שניח נקמת חחתי חנקם כ"ב דבר פשר של יהיה. ום לוחר דחדחכטל ונקחר כחנקם ה' וכל"ב חיהם נחם ה' לנרין חשחם דכל"ב נחיבי דייכה וחלי נקמת שחין בה חיוב לחחין וכמם חלה כנקמ' דשחילני חנלך דמיכו חה שנב. של קיום רבנו ושו דחדכחיב טוער ביער נוקם חשחם דחילני בחלחת חלה חם נקמ' חו חפילו שנשה נקמה עדיין טוער חיב בלבו שלי הנרים כיכחר חחם כשחילני קדחיך ולכבי חחחם לחה שכחו חכו נקמה חון כי שחיבו רחלי ולנשוד לינה כחה שחין בו נקמה חון של נקנם כחה שחיבו רחלי ולנשוד לינה כחה שחין בו נקמה חון כי שכחוב לוחר לנרין וכנכוחם דכר כח ה' דחיבו חכח נשם והכח לח כבי שחך כחיב קשה ליה דכשלחת יש' חוח שכב' יניע בין ישראל לבחיים כי לישראל שכם חחים וח לה יחות שלח לינקון וח שם חו לחכל כח"ם הרחוקים חחם דקדקו לחכל לנבי כחיב כרוך חוח בין לינרים. הפרש כוח בין ישראל לנכ"ם לחר שנשם חשבי ידיו ורחלי לחחחבר עם כלם כשוח וכו' לפי שחיבו רחלי לו לחחיר ולחחחבר עם הכל דלח ניחי לחשחיש ל' שנחשר בחחיך חלה לחר שכחו שנלח כחורה עליו דוקח כלחר לח נקום חלה חנוכר כלי"ת כי חמך כחו כן חוח יח לה יחיכחה חלח לישראל לח ל"ח כי גם לפניו יש הכבל בין ישראל לנכ"ם שחה שיש על הרוב בין כוחבים לנכחים חלה חוקיים כלומר חו שוכב לכן לח יקדק בנקחתם ולחרי נקחתם לח ישר לחם ולחקנם לחר שכחפרו כשנם. חבל ל"ח הרחוקים חחנו וחכחל להכשיחו חמיד יקום לנמ' ושנת' שולה ודין חלה לחרי הקדוש יש יחניים. חהם לפסיר לינה חלבו וכ' שניכים חלו נלם כחל נקום נקמת כ"י כי כוה כשקיד על יש' לחנוש שלמכ' ויד החדיקים נר' שישראל עם קדושו חהם לח כן חלי חינכחת לחרות חלו וכשכרי חחר. נקום נקמתן של ישראל שכח נקמת חו שלחר וניה השנוש וכוח חה שלחר נקמתם ה' לפי קדוש כרוך הוח לחר נקמת כני ישראל חו וחשם לחר נקמת ה' שחינו לח כשכיל שחורה וגם כן נלה כוה שלח כשהם מנקמתי שניטיו הרחוקת חלכחו חת ישראל שפי חת ה' שנקם נקמתן הכן וחקמת חם וקנוש חת ה' כב"ח לח יכח חכבל חכח לח חקום ולח חחיכה לחשני כחה שנקם וכוחר לח"ם לחר שנלח כשהכל כוה כחורה וגם שלחר כלי חחכחי. כחזרתי לח חקום לח חשור חכ"ם שנקם לח חקום ת"ח נקום נקמה כני ישראל לחיחרת שלש"ם שנקם לח חקום ת"ח נקום נקמה כני הכבל שפי'

כחקן שהכבל כפי החקבלים והנחות לו היה לריחם לחחר לחחסבל לרחלי והוח יוחר הכין וכחה שכחוב לשיל כשרשי י"ב בחיקון ס"ו כן לף על כי סחנות לח קנאה ונשם חת החים כחשנים מבחורת שחין השנין דומה לחלוק הנושלים חלף כבבל חשוכה ויחין לחחזיר כוה חפני הרחוקים. וכל שכן חם הקנאה חפני שים חנוה יחושלח בזכר חם הושלת הנבורין חל נ' ישראל כו' הלא כתיב בימי אחשורוש וגו' הוא שכתוב הלוי יחזרו בן יחזרו לכם בן לא יחזרו חתם ׃

אנר לשם הקודש כרוך הוא ׃

מתקום שכתוב דשיטו נוקם ה' לנרין דיי מהנדם דל"ת קמחר וחם עלם על דעת. שיחזר נרין וחזיבו נם בן על פושטי ישראל מתי תשבי תכל נוקם תבי לחה דמלין דקדק בחלם וחם תשבי שכתו את בני שחק וכתוב נקום נקמת בני ישראל חלת החדיקים שחזק הכרח לומר דברין תחות הגיונם דקדקי לה חלי קדוי לה ושוד לחה לה הקשה. תחלה הנקום נקמת בני ישראל הם היה מחלק בין ישראל לחכחיקם הם שנקרחים בני ישראל סנרית ליה דחין קושית דישראל הם שנקרחים לה הקדוש ברוך הוא נקמת בני הם רחים חייבי ׃ וע"ק דלמקמן נקמה לה נם בן ביישראל והכחתי עליכם חרב נוקמת נקום בריח לי נקם ושלם וכו' ונוקם על עליליהם ושלה רעים ׃ ועוד שיר דודתי חם שכתוב לה תקום ולה תטור מיכו חלה כיבר מחן בן חיוב מחון וכחה שכתוב ביומח פרע. כי תשובה לי חנ כיון ולחי חי חנ כיון נשיחה נקיום מחר ליה השחילני קדמוך כי חם בנוקין וביומח בקן חיכו מחייב לוחר לו וכל שכן בכנין נשם שיל נוקם וכוחר נחול הרם עד יקום דם הנפוך וכחה שחר כחיב ן ל"ל וחם כן חלי קושית הנוקם ה' לנרין דמיכו מחת נחל דחיון דניוקין וכשכר כי לוך יכוייב מיוחר לנוכר ש"ת וכ"ב חלחה כחרן חחם וכל"ב מג שני שחין לו שרים לו לוחר כדי שילחדו מחנו לה חקום דכל"ב לה חן ה' הוח ולחי נוקם ה' חשחם ליה לפוע בחילחת מורחת דומיח דשחילני חנלך כי חלי חייבי חנקם נקמת בני ישראל שניח נקמת חחתי חנקם כ"ב דבר פשר של יהיה. ום לוחר דחדחכטל ונקחר כחנקם ה' וכל"ב חיהם נחם ה' לנרין חשחם דכל"ב נחיבי דייכה וחלי נקמת שחין בה חיוב לחחין וכמם חלה כנקמ' דשחילני חנלך דמיכו חה שנב. של קיום רבנו ושו דחדכחיב טוער ביער נוקם חשחם דחילני בחלחת חלה חם נקמ' חו חפילו שנשה נקמה עדיין טוער חיב בלבו שלי הנרים כיכחר חחם כשחילני קדחיך ולכבי חחחם לחה שכחו חכו נקמה חון כי שחיבו רחלי ולנשוד לינה כחה שחין בו נקמה חון של נקנם כחה שחיבו רחלי ולנשוד לינה כחה שחין בו נקמה חון כי שכחוב לוחר לנרין וכנכוחם דכר כח ה' דחיבו חכח נשם והכח לח כבי שחך כחיב קשה ליה דכשלחת יש' חוח שכב' יניע בין ישראל לבחיים כי לישראל שכם חחים וח לה יחות שלח לינקון וח שם חו לחכל כח"ם הרחוקים חחם דקדקו לחכל לנבי כחיב כרוך חוח בין לינרים. הפרש כוח בין ישראל לנכ"ם לחר שנשם חשבי ידיו ורחלי לחחחבר עם כלם כשוח וכו' לפי שחיבו רחלי לו לחחיר ולחחחבר עם הכל דלח ניחי לחשחיש ל' שנחשר בחחיך חלה לחר שכחו שנלח כחורה עליו דוקח כלחר לח נקום חלה חנוכר כלי"ת כי חמך כחו כן חוח יח לה יחיכחה חלח לישראל לח ל"ח כי גם לפניו יש הכבל בין ישראל לנכ"ם שחה שיש על הרוב בין כוחבים לנכחים חלה חוקיים כלומר חו שוכב לכן לח יקדק בנקחתם ולחרי נקחתם לח ישר לחם ולחקנם לחר שכחפרו כשנם. חבל ל"ח הרחוקים חחנו וחכחל להכשיחו חמיד יקום לנמ' ושנת' שולה ודין חלה לחרי הקדוש יש יחניים. חהם לפסיר לינה חלבו וכ' שניכים חלו נלם כחל נקום נקמת כ"י כי כוה כשקיד על יש' לחנוש שלמכ' ויד החדיקים נר' שישראל עם קדושו חהם לח כן חלי חינכחת לחרות חלו וכשכרי חחר. נקום נקמתן של ישראל שכח נקמת חו שלחר וניה השנוש וכוח חה שלחר נקמתם ה' לפי קדוש כרוך הוא לחר נקמת כני ישראל חו וחשם לחר נקמת ה' שחינו לח כשכיל שחורה וגם כן נלה כוה שלח כשהם מנקמתי שניטיו הרחוקת חלכחו חת ישראל שפי חת ה' שנקם נקמתן הכן וחקמת חם וקנוש חת ה' כב"ח לח יכח חכבל חכח לח חקום ולח חחיכה לחשני כחה שנקם וכוחר לח"ם לחר שנלח כשהכל כוה כחורה וגם שלחר כלי חחכחי. כחזרתי לח חקום לח חשור חכ"ם שנקם לח חקום ת"ח נקום נקמה כני ישראל לחיחרת שלש"ם שנקם לח חקום ת"ח נקום נקמה כני הכבל שפי'

ביסרמל נקום ינקם כדכתיבנא מלמ"ס מף מל פי שכתבתי לית בי עמך ויר"ח מזה שם' לית יעקב חס' ולא יעזור להם דכני עמו קרין כאו לנכרי שהם מעשה ידיו מכל מקום גיליתי סיס לפני ה' גם כן כגדל כין ישרמל לעתיס מת"ס נקום נקמת כני ישרמל כו' כדפי' וה דוחק והנכון דה"פ לפי שמעור הדין לא היו החדיכים בני מות מף על פי שנתנו את ישרמל למות בתגפס דגרמת בעצות פטור כגון משסה כלבו כתכיהו ועוד שמף על פי שהחטיאים מיכם חייכים מף שיעגום בפירוש מין שליח לדבר עבירה לא תמי לתוספ' דב"ק ולפי הילכך כי שתי גוגו ישרמל לא תקום קריכן כיה מכל מ"ס חייב רחמנא דומיא דשמשה מילי דכני נח חייבים וישרמל פטורים ולפי מה שכתב לעיל שהשעם דהכא דומיא מטה משה מעשה מין למוכנו משום חסם טעות אחי שפיר טפי דמייתי נקום נקמת כני י"ל לו דנקמה כעב"ם מיכה הצות מלח מלוה וכיון דכן בנקימה וגטירה דחטיה כיס אין כה מטה כעב"ם ולכן יעשנה * וקקלת רבתי יש תוספ' דבריס כתכוכת ה' לישרמל ולפיכן אתי שפיר אחי דתריצנא כדפריכנא סיס מ"ק דאמר כפ' הגזכר כל מלאיך חכם שלינו נוקם ונוטר כעת אינו אלא דוחק ומוקמינן ההיא דלא תקום כמתון ודוחק לומר דהקדוש כרוך הוא אין לו להיות נוקם ונוטר דלא ליתו למשעי ועיין מזה אחמר לעיל כפרשה כ"ב סימן ה' כי לפי מה שאמר שם שזה שבזהו כפרשיות והשם יכול המקום ניחא שפיר לומר כן בנוקם ה' ונוטר דשמעת כתיב תשמע מף כדכתיב שבועת גם למה שאמר הריע"ה דנקים ליה בלכיה שניתו שלמו למקום כתר ניחא דלא סיין למימר הכי גם"כ ועיין ע"ז:

ד אחר הרהורי דכריס דכל מקום שנאמר אחר הדכריס על אחר הרהורי דכריס כדאמרינן לעיל פרשה מ"ד אחכל כפרק שנחקקין נרסינן אחר מלי אחר דכי יוחנן אחר דכריו של שטן וכו' רוכה לומר אחורי דכרין של ישמעאל ליצחק וכו' משמע דק"ל דאי אפשר שיהיה פירוש אחר הדכריס האלה עניני אכרהם ואלישעי אלא ע"כ אחר זה הלך לאחרון ואפשר שנ"ב שנה כלעיל סוף פרשה נ"ד ואלישעי לאחון דאחר כל מקום שנאמר אחר משמע כולי אחי לית להו וצריך לומר דר"י והכי לוי אחר אחר ואחר אחר אחרת ולא כליני דאפ לית כן לר"י ניקא אחי אחכי אחר דכרי שטן דהא אחי אחי משמע טפי דודאי שטן אוהב קטרג וכשלוח אחר דכריו של ישמעאל ניחא כדאיתא בפסוק תניא אחכי רס"י ז"ל כחוקת שכתב ויש לומרים אחר דכריו של ישמעאל משום דשכירה ליה כפלינו * ואיכא למיחק למה הקדים המדרש שלשת הקולמות לזו דקיימי אנפשה אל אכרהם לגמרי זו דקיימה אחחר הדכריס ויש לומר דלא אתי למימר כך אילולא דאחכרם ויש לומר משום הכי הסרת הכלי וכת לאחכרים כדקתני אלא דאמרינן אכרהם הכניסן לפרשה הבאיכים ולגבלם בעולם כדלעיל אלא שיש אכרהם טענים אחרים לא היה מקום ליה ואכיון דאמרינן להיות שתף לה הא דבדק יצחק דאחרת לרחוק כדאיתיבנא לעיל ושתף לה להיות דלא תבטו דלפי טעם הכניסן הנשכר מבוחר שתין נסיון ישרמל לאלהים כרוך הוא מעין נסיון ה' לבניקים וכדפיכנא לעיל * ותא"ל הכיא אגדא זו לומר שטעם הכניסן משום אכרהם שלו או מכל אחרים ותא"ל הכיא דכרי ר"י וכי עקיבא דדרשי נסה שלא אלשון נסיון שלא כדעת כלם:

אברהם הריכך דעתו שהכניסן לתועלת המנוסה ומזה ולמען שנאמר נרחה ט"ם דמיידי דכהא דכפסוק נרסינן שנאמר על ה' וכיון דינו כתכו שנאמר גם כזה כתקום שלומר:

ולא הפרשתו ל"ק הקרבתי לומר שלף על פי שהיה חטום בעסק המצוה שהיה של מצוה ולכן לא יכול להקריב קרבן מכל מקום יתכס על שלא הפריעו לפחות:

ולא תעכב כבר כתבתי לעיל סימן ח' שלשון עיכוב משמע שכידו היה לעכב הדבר כשעשה אלא דיש והשתא ניחא דאין לטעון מה ראיה היא זו להרהורו דלעולם יתכס שלא עבד ה' תרגומו בקרבן כי בדבר זה מוכרח הוא כתגומו על דעתיה דר"ח כי לדעת ר"ת דקאמר לעיל פ' חי' הוא וכיון דינו דייקי' כתי' דקאמר והמלכים ולא מלכים דהוא ב"ה וכלקו' גרים ליה כהדיא:

כל'אבי הפרת אמרו וכו' קשה דודאי שלאכי הפרת כשעת המעשה אמרו זה לא כעת הפקידה שהיה יצחק כן ל"ו כדכשתוך כי אם טעם להמתין עד כה דכשלמלא למלא דאמר אכרהם הריכך אפשר שלא נתן אל לכו עד היום הזה אבל שלאכי הפרת לאה יתיבו ואם כן למה נתאחרה הפקידה עדכה ויש לומר להגדיל הכניסן שעם היות יצחק בכר בנוכרין ונהנה לאביו אמר הוא בכר זקן ובעל ונותם שלאוליד עוד עם כ"ז לא יתנשנו מהמות וגם כדי שיתעסק עמו יצחק ביציאתו כאור כתרגיש וילדי יוכל לגמוך לא יוכל להכריחו והוא ישמע לו והיינו דקאמר כשתוך יצחק וישמעאל כו' ולא קשה ד"ת יצחק וישמעאל וכו' דלא כלינא אדדכי שלאור שלא דתרוייהו מיתנהו דמדכתיב נסה את אכרהם משמע אכרהם היה מנוסה להודיע טיבו לדורות ומתם שהיה לאודך ימים נראה שהיה להודיע ענין יצחק ומשכחת זה אפשר ישמעאל שיתעסק כתעשיו והשתא ל"ת אם העקידה היתה אפשר דכרי יצחק וישמעאל נסה את יצחק מיכאי ליה דתרתי מיתנהו והשתא ניחא דקא"ר כשתוך אמר הקדוש כרוך הוא הרי השעה וכו' דמשמע דכלאו הכי כדעתו יתכרך היה לנוחות לזה שלא אזו היתה שעת הכושר טפי מאחר כתחלה:

יצחק וישמעאל היו מדייניס קשה מי נתן יצחק וישמעאל כמשמר אחד כי זה ימים רכים גורס ישמעאל ויש כמה כפרק פ"ק ודוחק לומר דלמה

מחיים הלא כלו שם חקום למחר מיתחר מישתעל הכא מיכח והוה ליה כחלו שניהם מדיינין וכן קשה בכמה דלמר לקמן את כדך מחר ליה חרין כגין מה כי כו כי מחתי מישתעל הכא כראשו חיך יספק עליו ומכחי כגרוך רבי מלמד דישתעל כה פחוחה הלילה מחדבר פתרן לרחות לת מכרחם ומכחת דכגו נחר ס"ל למדרשים חלו:

ש בנזה אמרים ח' אבא לאלחי מרים ' רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי ואמר אבא עד"פ שדיברים אמורים במשיב מדין מושב שעשרה ומקולה את בנו לעולה אבל אינו מדבר אלא ביחוח שנאמר במדבר אבא ד"א אלהי מרים ונומר הדיבנה רב באלהי אלים כרכבורת נחלי שמן הטהרים בגורי משפטי מרי בנתי חמאת נפשי ' ביצחק יקרא לך זרע שלא נעשה מעשה קבלי בנומר מעשה ובמדבר לא נתקבל לפניו ' והאלהים נסה את אברהם ' רבי יוסי הגלילי אומר נחלו בגם הורע של מעלה ' רבי עקיבא אומר נסה אותו בוראי שלא יהיו אומרים המסו ערבבו ולא היה יודע מה לעשות ' שנאמר ויאמר אלו אברהם ונומר ויאמר

ח אף על פי מרים חף על פי שהדברים מכוזכרים כאן הוחן בכבוד בעבי מכחשים מחרים חל כבי בעבי מעשים שם מעשה ומשה חת כבו לפעלה כלכחוב ודבר חלף כבו חסגר חפר חלף חחחין ישתעל עליהם על מחוח עובדין שם מעשה בהם חלף כבי חחרן

שם י"ז כתגדל בעולם וגודע בקהלתו כדלעיל כרים פרקין תלת דהתם לא הוזיקו תלת נסי מתמעה תלת כירים פטעם הכסיון לגרילו וכאן כירים נסה מלמון נסיסה דלא ס"ל להטיל לשון נסיון בתורה מאחר שהיה מוחזק ככר לחסיד או לפי שלשון נסיון יורה על ספק כמכסהו ח"ו ועל זה הדרים יוכל לכרים כל לשון נסיון סיקה. וטעם נם על ספיקה דרש פירוש לעיל וכי מקיכה דרש נסה לשון בדיקה מניכם ויצא החוצה:

ישא יקיו מומרי כו' סתם שהנריכו להיותו נוהד לארץ המוריה ולא לשעותו כאן מאחר שלא יקריבנו מיום שיקים מקום כשר היינו שלא יקיו מומרים כו' כי לא עודע אז פעולת מהרסם כ"כ שיאמרו שנתברכ מיד כנזדוה ה' וקיימו כלא מחשבה מ"כ עכשו שהיה לו זמן לחשוב כדבר ולתנות טענות שהתנלות ועל כל זה לא חזר בו זה יורה על תקלית מהכתוב לפסה יתברך וכלשון הרב שהעתקתי לעיל כרים פרקין • ויתכן עם כ"ש שאחר כעל העקידה כשנר כ"ה שתנודל המעשה הזה מריבות הזמן עליו כי כבר יסבול הלב לעשות דבר קשה כדנע. כמיעל עליהו תן הנב אבל לא יסבול לעמוד על המעשה בהכנת הדרכים זמן תרוך וכל שכן שיקשה בכן יחיד שבים שנפשו להבין לו מטבע כ' תור"ג יחים ות"ש ת"ם כמדרש ויבואו אל המקום כו' שניהם מכיאים את הלם שניהם מכיאים את הענים שהרסם דומה כמי שעשה התנות לבנו ויבחק דומה כמי שעשה חופה לבנתו וכו' עם כ"ש שלא הוקשה בעיניהם תורך ההבטחות שהיו שתחים בהם כשהתנה בהן בית חתנות ואף על פי שהיה תפשר לומר שהשם לפי שעתיד לתת תחתיו איל מ' ורחוי להקריבו במקום אחר יכתר ה' ולפי לבנינו זה הטעם ייתר נכון ובמדרש תרומת אחרון טעם זה על פי שהראה לו במקום ניום השלישי ולא בראשון וכל שיתכן שגם פה לזה שהכתובו שעל ידי שעלתה למקום אחר היה לו מקום להחריך שלשה ימים עד שירחה לו מש"כ שלו שתד פה:

הנינו ערבנו אחים הם כדתתרגמינן בהיכה רבתי עיר הומיה קרתא מערבתא:

ו בב' מקומו הת"מ הנני כדתפרש הכא חד מ"ש שהי:

דיבה משה עצמו נראה שתחיה הדמות והתיחסותו להסרסם כח על תלה דהם לא כן תלי טעם לומר דומה עצמו להסרסם וירמה שלהיות התחיל כשלמות והתשלים כתשב דומין שהתחלה יותר מחני הכל וגם כן תין התכוה נקראת תלת על שם נומרים והנה הסרסם התחיל להוציא שם ס' בעולם והוא התחיל בהורדת השכינה לתרץ ותשה היה התשלים כדלעיל פ"ט לכן כתו שהסרסם הוכן תל השלמות והעבודה התלמית שהיה השכוכה והתלכות כדתפרש וכן בקש בדין הוציא לתצן הסר יעוב את בניו כתו לכל העולם כן חשב משה שרתויים לו השכוכה והתלכות וגם כן תרץ ישראל להדריכם בקיום מצוותיו ולא הושיל תפני שתין בניו רתויים

וחטאו עכב בניהם תרץ ישראל:

אבר לו הקיכה תל תתהדר לפני תלך תף על פי שהוא מחשבי שלמה לענין תוכחת מוסר בודאי הסר ידעת שיהיו הם עניניס נסתרים וכאן ירחה ענין משה וכבר דרשו לקמן כרים ס"ג הכתוב שחחריו כי טוב אמור לך שלה הנה בחשה וירבה לפי זה שלה יתהדר משה לפני הסרסם שזכה למלכות להדמות תליו שתף על פי שהיה גדול ממנו בנבואה לא זכה להכוהה והתלכות כמותו לעשם שתזכור לו ירחה תל תתהדר להיות תלך והמקום נדולים כלומר להיות מהכהנים הנדולים תל תעמוד •

וברך ביין לקמן ס"ה פרשה כ' דמייתי נמי התי קרא על שלת ס' תלטים שתף התלות • ועיין לקמן ס"ב פרשה ב':

דבני לכהוכה הנני למלכות תיתה מה ענין לכהוכה והתלכות לכאן כי הקריאה לאברהם ליקח את בנו להעלותו עולה תו להמנע ממנה וכן למשה לכל יקרב לפשה כמו שאמר וירח ה' כי סר לראות והכהוכה והתלכות תמן

דכר שמייהו תף מייהו דמוזיש כתשוב' הנני שהמלה תשוכה א הקור לומר שהוא מזומן לשמוע דכריו והרי כתוב ויאמר אלי ויאמר הנני כני נם ביעקב מניכו תשוכה זו כשנקרא יעקב ולא דרשו כו דכר • ושוב קבה תיך יעבוה אברהם אשר אמר ואכני עשר ואמר לומר הנני לכהוכה הנני למלכות וכל שכן משה עניו תתך סדרשו עליו כי אמרו טוב לך שלה הנה על תכלית שפלותו תיך יאמר כדברי' המלה • וע"ק דכ' אם ותייתי לה לקמן ס"ד פרשה י"ד שעל כל קריאה היה משה משיב הנני וכיון דכראשונה נאמר לו אל תקרב הלום תיך שנה בדבר: ויש לומר שלשי שהנני לשון זמון כדפירוש רש"י פירשו כזה שהתקין עלמו לעבודת שנים בתחד תלד ולפי שהשבודה התובלנת היא כהוכה נדולה תשר כה טורח נדול וכן המלכות להנשיא הנשוי תשר בו טורח תרוכה וכמו שאמר בפרק כהן תפיח ויש כניה בחפשות תכלל דעד השתא עבד הוא תין כי הא דר"נ וכו' עד כתדתין אתם שברים תני נותן לכם עבדות תני נותן לכם כו' לכך לאמר שבאחחר הנני רמז לשני עבודות נדולות תלו וכן כמשה לא תנד שרים חס ושלום ומכל מקום לאחם שלפי האחת יש בדבר תעלה וכבוד בתבשר משה כרמז תל תקרב הלום שלא יזכה תליהן • ומכל מקום באברהם דאחז' דזכה לכהוכה ומלכות וכמשה דכתיב תל תקרב הלום דרשינן שנתכוונו לכהוכה ומלכות וכוחן לבות השכוכה שכוונתם תכל ביעקב וכן במשה רבינו עליו הלום בפעמים אחרות לא נתכוונו כהנני אלא להוחנתם למלות ה' הרחויות להם:

זבד לכהוכה נשבע ה' וכו' דמיירי באברהם כדלעיל פרשה מ"ו סימן ד' ואיכא למידק דמהכא משמע דעל שאמר הנני זכה לכהוכה ומלכות וכן לקמן ס"נ פרשה כ"ה • ואלו בפרק ד' נדרים דייק מדכתיב על דברתי מלבי נדק שלפי שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום נטלה כהוכה מזרעו וכתנה לאברהם ולפיל נמי פרשת מ"א אחרינן הוא עתק הוא שם משה שנטלה כל לחוחת העולם ואחרו תלך את עליהו ויש לומר שאם שנטלה משה הייטו שלא תמשך לזרעו אחריו אלא לזרע אברהם ומכל מקום אברהם עצמו לא היה כהן תכיון דעדיין לא קיים ולא נטלה כהוכה ממנו כדאמר התם הוא כהן ואין זרעו כהן והשתא דקאמר הנני כתנה כהוכה לעצמו שברי הקדיש לא בנו ואיל אחתיו והיינו דשתק שם הייטו כאקראי אבל השתא ניתנה לו כל ימיו שאחר כתה שניס נאמר לו נשיא אלהים אתה:

ועוד יש לומר כי למה שנודע לו יתברך מזדיות אברהם בעבודתו אף ניתן לו הכהוכה והמלכות אלא שוריותו נזכר כאן כאמר הנני והוא לא ידע שאף ניתנה לו ואמר עכשו מזומן לו כי ה' יודע מרחשית אחרית וכן המלכות אף ניתן לו ולפי שלא ידע אם ימשך לו אמר עכשו הנני למלכות ואייתי מנשיא אלהים אתה שנמשכה מלכותו ואיתו לקמן פרשה ס' אייתי עמק שוא וכן מדלאמר בסתוך ים קרקן כלא כהן אמר לו בכר מניתיך וכו' משמע שאמר מיכאן והוא לא ידע

אבר לו הקדוש ברוך הוא אל תקרב הלום כו' לאו למיזרח אלא הוה מלך וכהן בשלל דוד' מלך הוה אלא לו ולזרעו קאמר • והכי מיתא בפ"ב דזבחים אמר עולא בקש משה מלכות ולא נתנו לו ומתבינן עליה מדאניח אליעזר רשתה יכמה מלך ומתבינן לו ולזרעו קאמר והיינו דנקט קרא דכי הכיאותני עד הלום ולא קרא דכתיב נבי שאול הבא הלום עד אים משום דהלום דוד מלכות לדורות כוחי דאף על נב דכל הלום נתי לדורות הוא ואף על שאול וכדאמרי' התם שבשעה שפסקו לו נדולה פסקו לו ולזרעו מכיון דלא אתקייתה כיה לא ניחא להוא הלום ותיהו בכהוכה פלונתא דתנאי היא בפ' הנזכר דרבי יהושע בן קרחה בשני מקומות דיבה משה עצמו לאברהם אמר לו הקורש ברוך הוא אל תתהדר לפני מלך ובמקום נדולים אל תעמוד • אברהם אמר הנני הנני • הנני לכהונה הנני למלכות • זכה לכהונה וזכה למלכות • זכה לכהונה נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם • למלכות נשיא אלהים אתה • משה אמר הנני הנני • הנני לכהונה הנני למלכות • אמר לו הקודש ברוך הוא אל תקרב הלום • אין קרב אלא כהונה היך מה דאה אמר והזר הקרב יומת • ואין הלום אלא מלכות • היך מה דאת אמר כי הביאותני עד הלום:

ז ויאמר

ז וראבר קח נא את בנך וגו׳ אמר לו בבקשה
ממך קח נא את בנך · אמר ליה
תרין בנין אית לי אי זה בן · אמר לו את יחידך ·
ליה וה יחיד לאבוי וזה יחיד לאמו · אמר לו אשר אהבת
אמר לו ארצה תחזיון כמעשיא · אמר לו את יצחק ·
ולמה לא גלה לו מיד בדי להכאיבו בעיניו וליתן לו שכר על כל
דבור ודבור דריש ר׳ יוחנן ראמר רבי יוחנן ילך
לך · זו אברהם שלך · ומולדתך זו
שבותך · ומבית אביך · זו כורש אביך · אל
הארץ אשר אראך · ולמה לא גלה לו מיד כדי
להכאיבו בעיניו ולירשן לו שכר על כל דבור ודבור ועל כל
פסיעה ופסיעה ׃

ח אבר רבי לוי בר חייא שני פעמים כתיב
לך לך ואין אנו יודעים אי זו הביכרת
אם הראשונה אם השניה בן טה
רכתיב ולך לך אל ארץ המוריה דהוי שניה הביכרת מן
הראשונה ׃

ט ולך לך אל ארץ המוריה · רבי חייא רבה
ורבי יונתן חד אמר למקום שהודאה יוצאה
לעולם · ואוחרנה

אמר

חקה מחר ליה בקשה הנך בחות לי כחלחה ור אלא
ילחדרו ולאטורת מן כהם מחם חקדם בדרך הה לחר
לחברהם ניסיונין בכחה נסיונות ועשרה נסיונות נתנסה
כנסיון זה אלא ילחדרו מן מחם כרחשונים ובתר כה׳ אם ל׳ לוי
דוכה לומר מן נח בכל הקום
אלא למען בקשה שרי הכיבו
בכוכב בקומות נח מחרון למען
בקשה אלא הכי פירוש מן נח
בחזרה עם אלא למען בקשה
לחם לא בן נח למ׳ל ולחת הוה
אלמר בכל מקום קלחר מהם
שעם היות זה מלמען בקשה חלם
לא בן למען נח אלא למה לי
מיבחר כי כחו של נח מהחר
נח לא נשחל למה לי שנחת
עכבו הכי כחי לומה כבי חת
לומר עמם חחדיון הקדמון
למנות עמי בחבה ואל יחדו
מהרהם למנותו מכלי שלמד לו
נח ומה הטעם יש שהרבו בן
דכתיב דבר נח מחכי בני
למען בקשה וחברים אל נח דמי
למען בקשה ׃ נח לא שהה למען בקשה
ומה שהוצרך לבוא בקשה
מה ס׳ב כחיב בנסיונות אבר
סימנך ה׳ שלולי זה לא היו שוחין
בקולו היטיב לדבר עם כל
בקשה בשבר כ׳ל שהיה נח לו לבקש עם שהיה לבקש
בבני דחחיים כחו שבשה על סדום ושנחת השחחה חנו חחד
שבחוב בפרקין היה לי לבשיב לחחול לחרת כי כיצחק כי זה
לחחרים שלפי שלא הודיעו חקום הקדול ר׳ן על לחר הרחים שלי
לחחר חניך היה חשבבב חלבני חשחחיעה הנו בשבר אל בני לי
יוכל להודיעבו חקום שהיו הבחחה בורה חחוך שנחת חלה
שלקיים חנחת כרחו שחח לבו וגם זה בכון ׃ ולבי בקשה
חחחר שהן הדין לן שבי לחחם חחם שלא יבחוד בינו זה לזה
זה בח שלקיים לבקש בקשתו בו לה חירבו בחבל חבר
וכבוכה בחבלות הבניין הוה לפרשם לחקדונן כל ילחרים
חבלחו בהיה עושה שלחבה כדבריהם לפעל כרים בדרך ׃ אלא
בחחר חבשיעות היו בחחזבו לן קודם חשלחה הרים שלא יהיו
בהים בעשו וכן בחיה בחדרם שלחרבו בחחזבו נחבו בעשו חר שלי
בדרך הוה כל הבשיעות בניסיבו בחחזבו נחבו בעשו חר שלי
יקריב לבניך בבו כו׳ חי נחבי לפי שבחחר הבשיעות הוה חחם
לקיים גזירחיהב׳ חבל בזו שבח בבקשה שלפי רחה הרחחם
נחרשה חבבחיבבו בדבריהבו שהם הוה בחחר חשלחו שלך בלא
שהחלך הוה יכול לבבות חלבחחתו על ידי בחרים בחרים בחר
הוה לבבודו שלא יחחדו הרחשבים לן בהם בחם של נשרה הו
בחחר בפרקין שהלולי שקבל עליו חבר לח הבשיעות
בדחבחוב הוה כ׳ה ׃

אבר ליה חדרך בבין לית לי בו׳ עד סוף הסימן פרשה
לעיל פרשה ל׳ט ׃

ח אביר רבי לוי בו׳ לחיחת לעיל ע׳לם ושם פירשה ׃

ט ולך לך אל ארץ המוריה חר לחר בו׳ לקבל ע
שהחחיו הכחוב שהחרן בקרקת בחריה וחר
בהר הוה לא בחריה בחר שבען חרץ בבבין חרץ בבבין
פלבחים שהחיחבות של בם חי שבבחם ולא בחחב בבה חר
בחקה שחו חוריה וחם בחחר בדחב׳ן ז׳ל בשבשו בחו של חר
בחור בי יחבחון בהר שהוא חר והבלים וקבחון לה חיבו
דוגחחו שהחיחם בחרן לדבר בחד שהבחבה בה לבך בחר שבקת
חוריה של בם בהר הוה שחחבו חורחה יוחה לבשלם וחיה
חלבען חורחה לחר חו שחחבו יריחה יוחה וחוריה חלבען חורחה
לחר ולחך על פי שבבחת בחחר זה עדיין לא בה בה יהה
בירושו של בחרן שהיה חשר בחריה חו שבקרקת בן חשלם
של בם בשהיד וכדחקן בדחב׳ן ז׳ל וכפ׳ה דשבעיות נרבי חלי
בהר בחוריה פליבי בה רבי לוי פ׳ח ורבי חבינה חר בחר בר שבשב

ח׳ת שחחבו
חלא שבבת יחי בחילולים בלבד ויש לחוחרים לן שקקה בשהוא
חלא חבדשו של בחם בו ובידוע לא נחבבן חשם חלא בשקה לו
בהוה לשולם ולבחורה בשהם דרי׳בן שבדשה ליה בחבחים
דחשולם לא נחבבן חדחייחי הבא קרא דוהר הקרב יום׳ ולא
חייחי הקרב חת בחרן וכיולא
לשיל פ׳לם דחייחי בהקרבה דלחורות בשהם
וש פ׳ת ב׳ש בחפילו קריבה לשבחו נחבשה
ובחחות בחבחו ושה שבבחם שבבת יחי
בחילולים של בי הדבר הוה
לחורות שבה הבל לקחן ס׳ג
פרשה י׳ח בשהם דרי׳בן שבר
דבל חרבעים שבה שהיה חשה
בחדבר שהם בבהוה גדולה
וברבות ים לחורים וכן דבת
החנדת דלקחן ס׳ב פרשה כ׳ון
היבי נקט קרא דוהר הקרב
דחשהם היבה דחידחי חשה נחשיה
דבת בבחרת פרץ חשת חשבי
ירוש פ׳חבלת חחלבות לו ולורשו בקחר וכל
בשחר וחיות היבה דבחיב הלום עד שולם הוה
ומשיך לחען בבי נחי חלחת חבין
דלא ולורשו הוה שבך ושחרשו נדחי
נרין לומר דהלום הוה עד שולם
חבין דשחחר חל חקרב הלום
לחידחי הוה ולחידחי הוי ליה
לחחרי קריבה דעד שולם וי׳ל
דלא נרין דבל קריבה דבהוה לחורות הוה בשחיק בשחר וחבל
חקום חייחי קרא בהוה בקרב לפי שבוהר בו שהוא הקרב ושבם
ריחון שלו חשה חשחיהן בבר לחחר לקחן בם ס׳ג פרשה ב׳ח
שבם החלבות חבבי חלא שבקו בחורה ביהושע ושהר חחבה יחבל
בריה וכן יש לומר לבניו בהוה והבי חשבם חדחחר לקחן ס׳ב
פרשה כ׳ שבבר שחוקבת לחחרן חו חלא יחחרו שבחל שרה לבשהו
שרחי לחילו בל הה שבחן לחחרן חלקו בליו קרח ושיעתו שחשהו
בחחבו הדבר ׃ ואין לבקשת חלי רבותיב דשבהם
דקחחר ליה בשיח חלשים חחה בחוכהו בין חשה שחי הוה שלך
דרבותיב דחבהם שבה לחלבות בחרהו וחבל חקום שביח בחן
בשיח חלשים לומר שבוחו נם בן וכה לחלבות דלולי זה בח
חשה שבה קבת בחה חלא שבה חבהם ׃

אין קרב חלא בהוה בי׳ אין קרבן החבור בחן שחש׳ם
חלמען קריבה בל בשיבים לחחרים בשה חדשבי
לומר חל שקרב אל׳ק חל חשור בלמען לחבדים נח בי בר לרחות רחו
למבען חשלה דומית הלום לחבל אין הלום בבל חקום חלא חלבות
בי חה שבחוב בהבר הנם הלום רחיתי בבר פירוש לשיל פרשה ח׳ם
לח די שבשקרי לדבור חלא לחלבות וחה שחבר בבר חלי שבבית
חיבה חי הביולך הלום בבר פירוש בפרקים בחלין לחרו ליה לחו
חחשה קחחית דבחיב בית חל שקרב הלום וחה שחבר בדות בשבי
הלום בבר פירוש בחדדם שחדבר בשלחה בו וחה שחבר בשחחל
הבח עוד הלום חים בייבו לחלבות שחל בחה שבחוב בפרק י׳ב
דזבחים וחה שחבר בשלבש בשבשה שבו לבם דבר ושבה הלום ים
לומר שלפי שביחיים בהם אין חלך בישראל חבר בישבו יחבין
בשדר חלבות לבור של בביחון וחה שבחוב בחלבות שחל
בשלחים וחבר הבהן בקרבה הלום חל החלחים ים לפרש שרחו
שהחלך יקרב לשחול בחלים חלא ישבש דבר בלא רשות בם חה
שבבר בם שחול בשבו הלום בל שבות הבשים לפרש בקרבו חלין
להחחיק חוד בם לבן ישוב שחו הלום לפרש בדחתר לחינן בבן
חחיה של שחים דה׳ לחלבותהן וחבל חקום לא הביח לרחים בבחן
חלא בי הביולושבי עד הלום שבבוחר שבחבר בחלבות
יותר חבלם ולקחן ס׳ב פרשה כ׳ הביח בם בן בשה שוד חלי לים בי
בם זה בר חב׳ שבוח לחלבות ולח לבשיב חת׳ם בחלבות שחל
הבוכר שהחון בחוא וילך הלום שחיבו דוחה לחלו שבשיבו חלמען
והלחם שיהרח ושל זה הדרש חשבר לפרש כחו בן ישוב שחו הלום
כחו שהביח הרח׳בע ז׳ל ׃

ז אבר לו הבקשה בפרק שבחקין נרשינן בחבר
רבי שבחבן בר חבה לין בח חלא לשבן
בקשה חבל לחלך בו׳ שבשחו עליו חלבחות
פרשה וביה לו נשוב שבר וכבחן ליבים עשדה עליו חלבחות

ממנו הזרמה ליסרמל וחד אמר הר סיני ממנו מורח לח"י ומיכח לחירק למה שלנו מהי הר המוריה דקמי מדכתיב בדברי הימים ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלם בהר המוריה ולא שלנו מהי מדן המוריה דכתיב הכא ויש לומר דהכא הוה מפשר לפ' בדוחק שם כלל העיר זו המחוז מדן המוריה ולא על שם הר המוריה מכל מקום מדכתי בהר המוריה נדייק לומר שמוריה ענין מיוחד להר שעליו נקראת כל המדן מדן המוריה כי רחוי לקרוא כלל המדן בשם הר מיוחד אחר כה ולא הר המיוחד ע"ש כלל המדן דכמה הרים יש בה ואיך יתיחד הדבור על הר הרמוז ועוד דהר מדן המוריה מיבעי ליה ורש"י ז"ל פירש שם מהי הר המוריה דלהכרחה קרוי למקום שעקידת יצחק שם וכתיב בהר המוריה ה' יראה וכתיב כאן להסיב לתת שהקדקדנו וזה שאחר שתגיעו להר שם מיוחד דהיינו ה' יראה לח קוי ליה לכנותו תל כלל ענין הר המוריה שם לח שיהיה גם שם זה מורה על עניינו או שכוונתו שטעם שהלח מהי הר המוריה היה להסביר שם ה' יראה עם שם המוריה ולזה אמר לשון מורה או מורח שיסכלהו לשון יראה • אף על פי שאפשר לו שכונת רש"י ז"ל כזה דכירושלם חייבי שנקרא כלם ש"ש ה' יראה כדאיתא התוספות לחמוקי תליסנה אחריהן שפי' סיני ואיך סיפים יש לומר שזה טעם החולקים שכתב בתרי המוריה שכתוב סיפורא הר המוריה יפורש תרי המוריה ;

למקום שהוראתה יוצאת מלת תרי לתלת מקום לפי שאין זה שם לכלל התרי תלה למקום מיוחד כדפי' ויש פירוש תרי המוריה תרי הר בו מקום מיוחד שהוראתה יוצאת ממנו ;

שהוראה יוצאת ממנו בתעניות פי' רש"י הוראה תורה ליסרמל כי מניין תלה תורה יורו משבטיך ליעקב ולשבת הגזית שבה עתידו הסנהדרין המוכיחים ליסרמל • מדרש לשמות השלום שם ומעין גדולתה של ירושלם ותפחדון עליה • ולדידי הכל על כרחי המקדש שהוא הר המוריה כי על ידי הנסים הנעשים כו יהא מורח לאומות העולם וכן ע"י שאין ה' נושא לו פנים כמ"ש בגבי כורח חלבים ממקדשך • עוד פי' רש"י ליישנה מחדשה הר המוריה הר סיני מורח לאומות העולם כמ"ש בתרי הר יראה ושקטה גם התום. ביאור פי' זה ולא הכנתי דברייתם דכתיב בתרי כד"ת בירושלם בהר המוריה כו' כשורר מרכן היכוסי והוא ע"ש מקום ב"ה לא סיני ולא יתכן דהר המוריה לאחר ותרי המוריה לאחד ושוה דכמה הר המוריה קיימי ולא תתכנו הר מוריה בכל התקרא שם הכי ולא מסתבר דלא קיימי מקרא חלח לגלויה דעלמא דקרו למקום העקידה הר המוריה כמ"ש כאשר כו בתפלתנו שנאמרה לחכרהם אחינו בהר המוריה ;

דבוותה דכיר וכו' משום דר"ח ורבי יצחי פליגי בתי כדכיר ובתרון מייתי להו הכא גבי פלוגתייהו במוריה ;

דכוותא דכיר דכתיב בב"ה ודכיר בתוך הכית תבכי מה כו' והוא מקום קדם הקדשים ותע"פ שפירושו כמו היכל לו תרגון לפי שלח מצינו שם זה רק בב"ה כמו היכל ותרגון שנאמרה בתקרת בהר ובזכרי לכן צריך לומר שיורה על ענין מיוחד לב"ה ;

מקום שהדברות יונחות בו' מ"ה רחשובה ט"ס וכן בתירוך וכן לתלן דחתר למקום דפסוק נגש תרון ותגש שיטפח לעגל במוריה דקתר למקום כתבו לה ;

שהדברות יונחת לעולם כי שם היה החרון ושם היה שומר משם את הקול כדכתיב ויסע את הקול מדבר חלין מכין שבי הכרובים ולפ על גב דכיר לח הוה בימי משה היה היכל לפני שהוא במקום שלמה גם בהר הימים על ידי שהיתה שכינה שם היתה נבואה מצויה בישראל מ"ש על הסנהדרין שהיו בלשכת הגזית שהיו מורי התורה קתר והושתק שם זה לדבור לפי שכו עיקר קדושת ב"ה וכו החרון והתורה או תמר על התורה תהר כו שהיתה לעד שנאתר לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' והדברות יונחות דקתר היינו שלמה יוסיף דבר בתורה יניחו

אמר למקום שיראה יוצאה לעולם • דכוותה דכיר • רבי חייא ורבי ינאי חד אמר ממקום שהדברות יוצאות לעולם וחד אמר ממקום שהדבר יוצא לעולם • דכוותה ארון • רבי חייא ורבי ינאי חד אמר למקום שהאורח יוצאה לעולם ואחד אמר מקום שיראה יוצאה לעולם • אמר רבי יהושע בן לוי ששם הקדוש ברוך הוא מודה לאומות ע"ה ומוריהן להיות רבי שמעון בן יוחאי אמר למקום שהוא ראוי כנגד בית המקדש למעלן • רבי יודן אמר למקום שהיא מראה לך • רבי פינחס אמר לאתר מרותא דעלמא • רבנן אמרי למקום שהקטורת קריבה היך מה דאת אמר אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה ;

• והעלהו

מקום שהדבור יונח וכו' ה"ג מקום שהדבר יונח לעולם כלומר כירושלמי וכן כתרוך כע"ו תרן ופי' שהשם נעבדים ס"ת כדכתי על שלח קבלו התורה ועל שם שהיה נוהרים ליסרמל ושם תמר לקמן ס"ג ע"ש שתמר חלו היו יודעים ה"ה ש"מ שהל מועד יפה לשם כו' משמ' שטוב לשם יש לומר דקיימו להחזיק מלכות לתמר שהם לאכל לשחר מלי לעולם דש הוא לשם • ועוד יש לומר שאחר שפוקס המשכן ונתפרדו שתור נתן לשם דבר משם על שלח קבלוה או על שם שנהרים ליה שהשלמה כו ואחר שנחרב ב"ה לח ינהגו משום זה שאחריהן לכן חלו ידעו שיפיה להם לענין הנבואה היו שוהרים לומר שהם מפסידים כחרבנו ולח תרויחים דבר • ויתכן לפ' דבר ודבר ענין תורח ופחד ענינו ידבר עמיהם תחתיהן ;

דכוותה חרון מעפ"י שמצינו שם זה בתקומות אחרים ויש בחרון כסף כחרון לפי שנאמרה שמיד שם זה בחרון כריתה ולח תיסתמיט כחך דוכתא למי שכה או חרגז לכך החזקנו לו שיורה על ענין מיוחד למה שכתוכו ;

דכוותה חרון ק"ק דה"ל לתקדומי חרון לדכיר כשדרן נכתובים והכי איתנהו בירושלמי דברכות וי"ל לפי גר' דמשום דדכיר דמי טפי לתוריה שהוא שם מקום קדקד מסתכינהו מהדדי ;

שהאורה יוצאה לעולם כי התורה בתוכו ויש מפרש לשולם כי בר מנוס ותורה חור חו לפי שמ"ה היתה תורה יוצאה לעולם כדדרשו ז"ל גבי חלוני קוקוסים חטוחים ועיקר התורה מקדושת החרון שהיה בו וכמ"ש בירושלמי שבחרון שהחרון במקדש היה בהן גדול הולך לאורו ;

שיראה יוצאה לעולם שם"ה יחחזו רשר מפלחות החרון וכמ"ש פלשתים חורלנו חי יגילנו חיד החלבים החדירים החלה • וירושלמי נדסינן הכח שחדירים יוצאה לשולם והוח יותר ;כון למלת חרון וירושלם שע' התורה שלח קבלוה בתקבלו וכדחתר בשבת ע' רבי עקיבא וכן לקמן ס"ב ע"ב והנני תרוב יחרבו מחורב בחרבו • **שבשש** שב"ה תורה כו' תחוריים קחי לחיקרי הכי שתשם הק' כה תורה פי"ש חם שעשו שם עבו"ם והוח שהחריבו ב"ה יורידה לנסיונם לעתיד חו שם נגב לדין ;לעשות ותשם יגאור על עבו"ם של תעשיהם לדדת לנסיונם ע"ד דחיתי לח ה' נגב על החוזח ;

מורה לח"ם לעון תורח שיפסוק דיכם חו מלעון יריח שיהח יוריך לנסיונם • וגרס הילקוט שתשם תורה כחן לח"ם ת"ח ;

למקום שהוח רחוי בר' לי דברחה חו תרחה נרסינן וגר' הילקוט יחחי והוח הוח ורש"י פירוש רחוי מכוון וכנגדו שפי' תוריה מלעון רחיה לפי שב"ה שלחטה מכוון כנגד בית המק' שלמעלה ;

ועד הדדם י"ל שהחה דבדו כזה כחעלות ס"י וזה שעם היות שבחינת הש"י אין חלוף בין מקום למקום הנה בחנת הש יתר שחת מחתר תרנות וזה לסכות שחתיות כת"ם בחור ה' ת"ב כ"ב ע"ג הכללות חחרות בחכמה ועושר וכריחת מלחכה מסוגלת תשתר תרנות כנודע תדברי רז"ל • ותומר שר חיים ור' יהחי דכרו בחעלה וסגולתה מגד חיכוחת שלהיותה חיטב החרץ שחתנה העולם כדחיתח בזוחת ולהיותה בקו הסוה יהיה חזג קבולדים והנדלים בה מוכן יותר לחכמה וירחת ה' ותיר"ל כיסוד בגין המקדש שהעם כי כל העניים יכלו וכדרו חלין יחזו פניהם כהנים בעבודת' כו' ובל לכב תכוח יכיר מעבדיהם להבין ולהסכיל לעבוד חת ה' וכמ"ש ז"ל לח לן חדם בירושלם ובידו שון עכו' כי לף בחרבנו כהיום הזה עין רוחה חשר יחנה לחו חבחים וכבוסים בחורת הסה חסידים וחנשי מעשה מעשר שהקטורת ולפשר שעם

והעלהו שם לעולה • רבי יודן בר סימון אמר אמר לפניו רבון העולמים יש קרבן בלא כהן :

אמר

לכמקום

לאתר

לכמקום

• אמר

טולה על ידי כהן במסבטה על דרך ועשיתם טולה לה' ויקסה מנה ליה לעשות כעגלו דכתיב ויעקוד את יצחק בנו כו' לזה תמר שכבר שלם לחברים על זה ובחר לו בהדיא ודייק לה מדכתיב תתה כהן לעולם סוה נאמר לחברים :

ריש קדכן בלה כהן בתמיהה ואף על פי שכל שלש הוקש המשכן בכורות בכורות כדתנן בזבחים וחברים היה בכור בלעשל פרשה ל"ח היינו תחר שביעית לחברים הכהוה תכל מתחלת לא נתנהן שלש מלכי גדל וזרעו ואף על גב דכתיב ויכן שם מזבח אפשר שהקריב על ידי אחרים ואחר שהיה הולך עבשו לבבות מזבח במקום שתין שם שיהו שתפילו שם ועשה הוזקק להוליך עמו ליבה לומיר שימלא שם כהן :

כבר מביתיך וכו' מאן שפירכו מלכי נדל ניטל כהונה מחנו ונתנה לחברים כדלקמן ס"נ פרשה כ"ה וחברים לא ידע עד עתה טדבר כדכתיב לעיל סימן ס' :

שהקבה מתחה ותפלה וכו' עד סוף סימן פרשתין לעיל פל"ט וכאן עיקר מקומו :

יא אהבה מלקלקת הסורה כי מתחבת הלך' יתורו בדברים יוכחים מהסורה כמו שחברים לזריזותו בהחבת ה' נזדרז לחבוב חמורו בעבדתו שהוא חוץ מהסורה כי היה לו בקיום מצות ה' שתיה החכיסה שהיה מהכנות המזון על ידי אחר וכן שנאה מלקלקת הסורה בכלעם שהשתחוה נזדרז ' משל לעשות חוץ מהסורה ויתכן שרשה בזה שם שהחבה והשנאה יטו לב אחד לקלקל הסורה ולחבוב הדבריס זולת מה שהם בתפ"ס שהחבה והתעביב יפחיתו המחשבה אשר היה תכל הנפעלים וזה דעת תורני שפ"ב אחר לה לידון תיבים לה לחתן דסבי ליה ולא לחתן דרחים ליה כמו שאחר בשל העקידה בפ"ה ולו"ן שהחבה קלקל הסורה בחברים עד שלא נתן תל לבו נגות מעשה החביסה בעצמו כמה היה לחיים כמוהו וכן השנאה בכלעם :

ולא היה לו כחם עבדיס ולבה לחיחר רוחבות את חמורו מבוי כמו ויכן את הבית לחם בקרקע מחי לחתן להשתעבן פשיטא שיחבוש חמורו וכן צריך לומר בסי לבסחוך וכן כתב הר"ם ז"ל ושעם אחר כתב הר"ם ז"ל דבעין לקרא בזריזות מבוי קחייבי דמשמע ממלת ויבשם צריך לפרש גם כן קרא דויחבוש את חמורו בזריזות החבוה ותיבו בנון דבשם ופרשה ובלעם מאי תיבא לחיחר :

אהבה מלקלקת הסורה שנאחר ויחסר הא לא צריך ותני להו בהדי הדלי לומר לעיל ויחסור יוסף בהדי ויחבוש לחברים ויחסור פרשה בהדי ויחבוש בלעם אין נראה שהשעם חפני לחבישה לחברים עומדת בנגד חבישה דבלעם ותסירה דיוסף בנגד תסירה דפרשה דחפרש וחזל לבן חלקן לב' מחלקות דחשוב הא לא תיבית ונראה דחשוב דלא דמו לחדדי דכתסירה ליבה קלקול הורה שפי מחבישה דהתם חמור אחד ולבן כתיב חבישה והכא סוסים רבים דהיינו מרכבה וכדפירש רש"י ז"ל ויחסור מרכבתו אחר הסוסים למרכבה שבוכתו ללמדנו דמרכבה עם סוסים רבים בדפירש הרא"ש ז"ל בחרכבה המשנה

והחסירה בפרשה תינה מעשה הענין שלא הקדים לבבר ותה טעם הסגלל מהבישה והחסירה כי ההבלה תינה שלא מעשה הקללה ותסדיעה ותין לזה התיחסות על החבית והחסיד ים לומר שהבוזה על הזריזות שעם היות בלעם זריז בדבר לבקש קללת ישראל בחת שהעביר ללבת ובקש כל העדיס שתגה להיות לו תקום לקללם על ידי הוכרת שוחתיהם ולימוד וכוח התומות בפריבת התזבחות כדלקתן לה הועיל לו כי זריזות אחרים בתנוה זו בטל זריזות האויב להסחית וכן משתע מדלתר לקתן ס' בלק ויבבה קדם ועתה בזריזות הוא בעצמו ס"ל הקדוש ברוך הוא רשע בבר קדתך אחרים תבישה לעקידת יצחק בנו ויבשם אחרים בבקר בו וכן בפרשה לפי שבודרו יותר מדתי"ב' כן בלעם נבבה בחו עתו כדתיתה בתבילתה היה קדוש לבבח את ישראל בדרך שבא תלה שעמד להם זבות יוסף שבודרו בבבוד תביו ושוב ים לומר שהשעות הזן היו עת צרה ליעקב ושעת דין ובלעם היה בקי בזה עד' בפ"ק דברבות דהוה ידע השעה שלל יוסף בבל יום ולבן מהר ובודרו בעוד השעה מוברת לקללה תלת שם' לומען בקדושתו דחס על ישראל ולא בשם פיהים הזה בתה שתור שם הוא היה בזבות זריזות אחרים לבל יועילבו זריזותו וכן פרשה בזדרו לומר לרדוף על ישראל שרתה השעה לחוקף על ישראל ובתה שתור בתבילתה נביהתים לשם חומה מיהים ותשתלם שבחותם שעם עתלו לדין תלת שבוכות יום' בטל בח זריזותו :

תבא תרב יד בו' פליג תדרשב"י ותתר דהבלה תפרשה בתי בזבו תחרים הוה בי זבות בחרב שתחו בידו לשחוט את בבו הועיל להביל תחרב יד פרשה שתור תריך בו' וירתה לדייק לה תיתורה דלת"ל ויבלח תחרים את ידו די שיתור ויקח את התחלת תלת יד יתיר לרתוז תרב יד פרשה שפרה זבות ידו :

יג נהגו כדרך ארץ דרכי אלעזר שלח יחת אדום ויוצא לדרך כנחות תוכ' כדלקמן ס"ג פכ"ו ואחר כם סתם יוצא הוא לדרך כנחות תוכ' סוף פרשה נפשה עבד לעבדיו וכי סתם לה יהיה עתו אלא אחד תולי ויחלה ויעשך שתוש והוא ישתבו כפ"ב וכן

יג ויקח את שני נעריו אתו • אמר רבי אבהו שני בני אדם נהגו בדרך ארץ • אברהם ושאול • אברהם שנאמר ויקח את שני נעריו • שאול וילך הוא ובנו אנשיו עמו • ויבקע עצי עולה • רבי חייא בר יוסי בשם רבי סאוסיא ורבי לוי בשם רבי בנטה בשכר שהיו בקיעות שבקע אברהם אבינו עצי עולה וכתיב ולחבקע הים לפני בני ישראל שנאמר ויבקע עצי עולה • ונאמר להלן ויבקעו הסוס ואמר רבי לוי דייך ער כה אלא אברהם לשני כתיב והקדוש ברוך הוא לשני כתיב • ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו שכך קימה ושכר הליכה :

פרשה נו

ו ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא יהיינו מיושים ביום השלישי יקיצנו ונחיה לפניו • ביום השלישי של שבטים כתיב ויאמר אלוהים יוסף ביום השלישי • ביום השלישי של מרגלים שנאמר ויהפכם שמח שלשת ימים • ביום השלישי של מתן תורה שנאמר ויהי ביום השלישי • ביום רשלישי של יונה וכדיב ויהריונה בשני הרג שלשת ימים ושלשת לילות • ביום הג' של עולי גולה דכתיב ונחנתם שם ג' ימים • ביום השלישי של תחית המתים דכתיב יחיינו מיושים ביום השלישי יקימנו :

ביום

ניתן לו שכר קימה כו' לחם לא כתיב כן ויקם לחם ולא לחדיש פיתן לו שכר על קימה מד שנתנה ועל הסליכה מנד שנאמר וזה לחמך שכשהוא הוא רחוי שכר יתן לה שכר כל כך שנאמר עבור הקימה השתורות החמשה ושכר הליכה לבוא מאי לא יהא כי הוה עבר אחד כחדיש לעבל על כל שנים ושמיטה :

פרשה נו

ו כתיב יחיינו מיושים כו' משום דק"ל למה ביום ג' נראה לו מחקום דכשלמה מה שלא מקדים מחזק אם יש לומר שלא יחמרו שרבבו החתו מכל למה ומן קטנה כי יותר טוב שיתרוץ ואין הדוכה לבוא זו • ומה שאמר רחב"ע בשעם הכתוב ביום השלישי שינה מהאי שכם לא בעיל ליה לגרל"ל דכיון הב' דכך שם ויקח אברהם את עיבו ואת ולדך של החקום לבן הכיולו הקרא זה מעיד שחתר ה' יקח כיום ב' שתן הקדוש ברוך הוא מנוח את יעד בנוח ב' יוק כאחתר לקמן פ' כ"ח ולכן הכיח דחיה המכתים והגלגם ולא תוחן שכתבו בב' יחיים ולא על פי שתיקר הכתוב בתחית המתים שלישי חיין שלא בי' יחיים כדכתוב • ומהדרש אתר דיוק קרא בכל החקומות שכתב ה' את ישראל בגרוניהם בי' יחיינו ויחיינו דשם לא כן יחיינו חיומים ויום שלישי לשון עבר ויחיינו לשון עתיד ולכן הכתוב שכתב יום שלישי יקים לשון עבר יותר מב' יחיים כן בתחיה שיהיו החקומים כעבר יום שלישי כי רבים יקומו שלא לחיי עולם ושלא לחרפות ולחדראון וכו' לא יתכך הכעבר לישראל שלשה יחיים כי כיום הג' יחיינו לחיי עולם ויחיינו חיומים כו' כי ביומים יום מסוקים מכל ביום שלישי כתיב לפניו כחלוכים רחוי כפי החלך ויהיינו דקה פרים כחוך הכי דמני חזיל ביום הג' של תחיית המתים דכתיב יחיינו חיומים וכו' ולכחורה קיים לפיון דרך לפי על הכתוב מדרש והולך שלא מביאים פחים שיהיו שמשם מכתוב מכל תחיית המתים יום שקר :

הכתוב ומתי קא משמע לן ומפני מה רמזים הכתיב יהיינו מיומים מיומים הכתוב בעצמו אלא דמיקימנו קמי דלא מירתי כתיבים להוך מיומים הכתוב בעצמו אלא דמיקימנו קמי דלא מירתי כתיבים להוך אלא כולן כל הנבואות וקא משמע לן דחדה מיניהו תחיית המתים הכתיב כם יהיינו מיומים וכיום הסליקי קמי נמי עלם

וכן מיתרגמי אילנא דחכמתם שלפי סדום מנטער בקשת בהקום ולקיים מנות ה' מי נתי לכי מתכל מקום כער הוא לו שהולך לשחוט את בנו תוך על פי שכוכב רחמיו לרגין ה' לכן לא התריך יותר מיום הג' להגילו מנערו וכשורת של תפלה יד של הגער ולפער דקיימי לן מומרו ביום השלישי כי' ה' ויראיה שם אלא מזכר סליקי לפניו ולזה אמר שרמז היות הג' ידוע להגלת הגדיקים וכן דקדק ביום השלישי יקיימיכו דה לל וכו'

ומשם היות הימים מהגרה ליום השלישי מכתוב לקמן פרשה נ"ח כ"ה • גם שם מאחר דשלשה ימים קאמר הכא דוקא שם כי לא יהיו בגרה שלשה ימים שלמים ויותרן מה ת"ל לזה מקנת הנזכר כאן גם שם מפרש טעם ביום השלישי דלמטר :

ביום הג' של מרגלים מיכה למידק שהרי מאחר וכתכתם שמה שלשת ימים רחב אמרו ומנה ידעה שתין ישראל בגרה יותר מג' ימים אלא מסברה אמרה כן שמשירה לפי הדרך שיכולו הרוחפים לג' ימים כמו שפי' הרד"ק והוא ז"ל כתב שרבנן ז"ל אמרו מנין שהרת רוח הקדש על רחב שיכולו לסוף ג' ימים גם רש"י ז"ל כתב כן ולא מנתתי מדרש זה ולולי תכח מגדה זו כתב כן • לכל קשה מאחי לקדישתה לביום הג' דמשמע תורה מכל מאי דסנקא לאסתר לכסוף משום דמאריך כה בכלותה דרכבן ורבי לוי ועוד מיתיה מה ענין ביום הג' דמשמע תורה לכתה כי שם כוערבו ג' ימי פרישה משום טוהמת קרי כדאיתא בפרק רבי עקיבא ואם טעם שיהיו כורסים יותר מג' ימים ללא כורך והלא על יום אחד מהוסיף משה אדעתא אחר ליה הקודש כרוך הוא כתה נפשות מישראל היו בהות כאותו לילה כדאיתא בפרק רבי אלעזר ומשם דשין נמי ומכל מקום היו נמי אותה כי אפילו לא היה מקדיש ה' לפריה ורביה היה הן מהכרח אלא להאריך יותר הג' יומים אלא ינטערו יותר ונשער הייבו פרישות דרך מרן מו מתות לכם לשחוט את דבר ה' ולכן הקדים מרגלי למתן תורה לפי שזה הטעם יותר נוהג במרגלים מבמת"ת • וכבר ידעת כי דרך המחרים להניח כל הדומים בעניו אחד וכן הניח פה כל הנשתיירים לג' ימים ומה אלא הניח דוד שכוכר לקמן פרשה ק"ח לפי שהיו עניני מהוכר כמה שאחר שם בעזרת ה' גם במדרש אסתר לא מוכר • ולקמן לא מייתי למרגלים דסבירא ליה דאין מעשה רמיה דדברי רחב הוו כדכתיבנא ולא מייתי למתן תורה דסבירא ליה דטעמא משום דלא הוברכו רק שלשה ימים פרי"ם כדכתיבנא ולא מייתי לעולי גולה משעמא דאכתוב בסמוך ולא מייתי לאברהם דלא סבירא ליה דטעמא משום הכי אלא מהלך הדרך גרם דכיוון הג' נראה לו המקום ול"ק לזה שיתריך לו הזמן טפי ולא דייק כה"ג מידיעה דכיוון הג' :

ביום הג' של עולי גולה יש לפניו מתי זו נראה כיום הג' הג' שם ת"ם שם שלא מנת מכני לוי ושלא שלישים וכתו ות"ם שם מקרא טוס ובעבר להם הבל נראה שהיה מאחר הג' יומים וכן מאחר כפ' דבר מאחר ר' מליעזר הבח בדרך של יתפלל ג' יומים שכתוב ומקבלם של הנהר הבח של מהוה ומחכם שם ומכיוכם כעם ובירים רש"י ז"ל של יתפלל מדם ג' יומים שתין דעתו מיוסבת עליו מפני טורח הדרך ונחכם שם שלשה יומים והדר ומכיוכם כעם מבלל דשד השתא לא הוה כיכם ואין לומר שמא שהייבכה דעתם מטורח הדרך הוה יבילתם מבדתם שתין הגדון דומה לרחים ונראה דמגדה זו פלינא מדר' מליעזר ומבירא ליה ללא היו שם רק ג' יומים ומתוך הג' היה ענין ביכתו כעם דהא להכין כעם שם יש מבני לוי שתין צריך כ"ב יסוד דעת ומבינן דכן גם הכתוב היה בתוך שלשה יומים מלמד שי עוד זמן אחר ובינן מבתוב ומחכם שם שלשה יומים שבהם מחכים כעם ומקדש טוס ושם על נב דוקאי לתשלה צריך יסוד דעת כעת הדחק שתני ויליף מיתתי מנרה בג' יומים שם על פי שהבדים היתה פחדם מתויב כדרך וזה לא יתכדר עד לבתם לירושלם משום דכתיב ונטותם כו' ויעתר לנו משמע שתיק ידעו שנעתר להם על ידי נביא אין חלום כדכי' דרחב"ע

מ"מ ספסוק'

לכל לקמן פל"ח וכמדרש מחסורים שלח הזכירו עולי גולה נראה לסבירא ליה כדבי אלעזר בג' יומי חנו ליסב דעתם ומח"כ הביאו בעם וקראו טוס :

ועדה יש לומר שלהיות הנרות אחר מדרכן להחשך וכמעט יתיאם הלב מהבלחתו' פניט שם לפיזתה בנזירת עירין הלך ההפנהה הפיזות אין מהורות המערכה כי קשה לבטלם וכעודע מעובדת דרבי אלעזר כן פדת דם' סדר תעניות דאמר ליה ניחא לך דאחריבים לעלמא דילמא תפכרי בשעת מזוני ועל כיוצא בזה אמר רבי אחא מדפתי כל המרבי לן לא כתרים מטיבין לו כדאיתא בפרק קמא דבבא בתרא ואם לפיזת השמש ואין עוכר לו מלך עליו כתי שהוא גר בחרן או בשבר או בשבח וכיוצא ואם תפני היותו מלטער מחויבים רבים שבכותו שהוא ק' לפיים את כלם וכל שכן אם שבאתם מחמת קבלה כי המיבא שמחתה הקבלה אין לה תקיפ כתו שאחר החכם בתקותו ואם לחלטת כח השוכל ומיעוט הרגלו בנרות כתים אחר לא נשם בחלמים וכתרוכו חלמים רשים לא יוכל לשוכלם כי הוא קשם שיתחוק נגד' ויקבל תרופה ואם לפיזתו תחויב שהוא גמלו רשים תפלה הו ומבקש רשעתו דודאי לא תהוש שיבו עליו בקיפול בידו • ואם לאת שתי שפר לו להבגל בטובש תלא על ידי שם בטיבש כיש ובא בתקום גדודי חיות ולבטיים ואם לפיזתו בלבד כיד תלך עריך ושוכא ואי יביבו ואחת תלך תלאכי תות ואם לפיזת בידו שן אחר חטא שיפחד ממנו מאד שבשבורו הקער הגדול על דרך אין שלום בעצמי מפני חשטתי לוה אחר שעל כל זה מחסדו ית' לאחר לשלח הגרה מעל ישראל אפילו בפניט כאלו שלח יקוות ריוח והבלה • וכנגד הה' אברהם שאחר שת"ם היתה לו לשחוט את בנו לא עלה על לבו שיחזור בו מדרכה אמה על הדבר כדאחר בפרקין וכנגד כל שבטים שלח על פי שהיו יחידים בארץ אחרת ואין מכיל' ותלין שלשים ליוסף ויובלם ה' • וכנגד הג' מרגלים שהיו נרדפים ממלך ירחו שהם באו לרגל את הארץ • וכנגד הד' מתן תורה כי אחר לא ראו ולא שמעו כדבר שהוא כי מי כל בשר שמע קול אלהים חיים וע"ז היו בפחד ורעדה ויבאים בשתים כי אין בהם כח לעמוד וה' בראחיו הסיב בשמות לפנרים מתים • וכנגד הה' יוכה שבא בתעמקי חיים ובתעבי הדגה ומכדי תקופו בדרך טבע וכנגד הו' תחיית המתים אחר הו יספקו כל פנים לירקין מפני כחד הדין ואפילו שמואל ס"ל בתירוץ מיום הדין הזה בשומרו למה הרגזתני כדאיתא בפרק קמא דתגיגה • וכנגד הז' עולי גולה שפחדם מפני החויבים אחר היו מקבלים לבנין כ"ה כמבואר בספר עזרא • וכנגד הח' ישראל מחחסורים :

לבשה מלכות בית מחיה שבחתך עליה חוט של חסד והמתח למלכה בחסד ובשפה חן בעיניה גם כן על ידי קוויים לה בחלכות מחחסורים וזהו לבשה מלכות בית מחיה שבחחלה ס' פתה מלכות בית מחיה דהייבו שחול כי מחשפחת שחול היתה וטעם הדחשה מדה"ל ותלבש כגדי מלכות ותדיוק זה חמרו בגחרת שלבשתה רוח הקדש ותפשר שגם לזה רמזו שה כי כן היה מלכות בית מחיה על ידי רוח הקדש כדכתיב ותתבר' כתוכם ופל דרך דרש יר' מה שנודע תחיית חותן הלא הטבעי לחסר הוח מחשפחת' מלכים ושרים לעשות גדולות ולעמוד בחקום שבבואה ולא יוסב חפני כל עד שבבר יכחן הגד זה מי הוח בן גדולים או הדיוטות ולזה אחר שתה שחסרה שבחתה עלמה בסבבה זו מורשה הוח לה שתה שבחלבשה בחלבות בית מחיה :

באי זו זכות קשה שה טעם פלגה זו שחטעם זכות הרבים העומדים בטוס וכבי חכות עבמה אחר הלויים בפסח מנגד דבעי כתי זה זכות ותפילו היים פירוש שלבשה מלכות שהיא בתחילה בשבחה ללבוש מלכות אין הדעת כוחה חלומרנו שהגלגלה על אי זה זכות שחוכה כי לחה לא שחמיך על זכות הרבים כאן' וכותו עלי וכו' ויש לומר דדייק חיפורה דביום הגלגלי אלא ה"ל הלא בגלגלי אחר שהוכיר ימים שלמים ולזה אחר שתה שחסרה בחלבות בית מחיה :

באי זו זכות קשה שה טעם פלגה זו שחטעם זכות הרבים העומדים בטוס וכבי חכות עבמה אחר הלויים בפסח מנגד דבעי כתי זה זכות ותפילו היים פירוש שלבשה מלכות שהיא בתחילה בשבחה ללבוש מלכות אין הדעת כוחה חלומרנו שהגלגלה על אי זה זכות שחוכה כי לחה לא שחמיך על זכות הרבים כאן' וכותו עלי וכו' ויש לומר דדייק חיפורה דביום הגלגלי אלא ה"ל הלא בגלגלי אחר שהוכיר ימים שלמים ולזה אחר שתה שחסרה בחלבות בית מחיה :

ע"ח הפסוקי' דאברהם דסוי רחמן • ועל דרך הדרש יש ליתר סדרש רבנן שלח שמד להם שלח נשקת סתורה סתם ישראל כשליח זה יקיימנה וכ"ם כמד' משתר סיכתה סתורה ככנדי תלמוד ותנא קלא בבבי ודעת רבי לר' שכות משתר כהסתרה לשכנה שליחם לנוח שלח כרשות הסשיח למשתר ו"ם שכות של יום ג' דאברהם דילפינן ג"ם דבי סיכי דיקום הוה משרישה של קדום ס"ג הוה הכת • ס"ת רבנן דתנו שהחלטות והסרדה על ידי סתורה ס"ד כי הלבים יתלוטו חרות על הלוחות כו' וכי לר' רחנ משתקרכות לעבודת ס' היה סשתר כ הסור' והחלטות כדרך שכלי כתלך שהם הסרים לחתרים וזה היה ענין הקרבנות והרחון שכהנת הקדים כבי סתורה שנתנה לכם סה דתיתי לחתים • ועד היום הזה בכל סקום שהם סרים לחתים שכתוב בו שני ורוכב על סה שכתוב בו שני ורוכב על סתור • ועד היום הזה בכל סקום שהם סרים לחתים שכתוב בו שני ורוכב על סתור • ועד היום הזה בכל סקום שהם סרים לחתים שכתוב בו שני ורוכב על סתור •

לירחק סכשליו ק"ן סריעץ לרחות רחוק לשיחק סשחק שהחקום סתרחק ולכן כי לרחק עוחדת ויושביה הם סתרחקים וסתחקרים ולכן לרחק כשלי ס' שהשכינה הנוחים לה לגרש כלחתר סלחתר את יושביה כתוכה ולכלה ס' לגרש סתרחקת סחם לרחק • ולכן כתוכה כתוכת קבלה לה סתרחקים ולכן כי סתרחקת סחם לרחק • ולכן כתוכה כתוכת קבלה לה סתרחקים ולכן כי סתרחקת סחם לרחק • ולכן כתוכה כתוכת קבלה לה סתרחקים ולכן כי סתרחקת סחם לרחק •

ולעולם כלחתר כי שהם לעולם ס"ת כי לעולם סתרחקת ולכן כי סתרחקת סחם לרחק • ולכן כתוכה כתוכת קבלה לה סתרחקים ולכן כי סתרחקת סחם לרחק •

הל ג אמר רחק' כי יסוכו כני לנמול לכתיב זאת סנתתי כדי לה יהי קשה עם לחת לכשיבות כו' וגר' קילקוס סמו לכם כה עם כתוב לכשיבות כו' וכ"ל ד"ה ג"ל סמו לכם כה עם כת"ס זאת סנתתי לכשיבות כו' וכי סרחים דסמו לכם כה דמי לשיבת מ"ו סרחיב סתם כה סשב וכי לכשיבות לחתן שכתוב בו שני ורוכב על סתור סהות סשיח סכתי כה •

כוה יהיה נסאתו של כה ת"ס שסאתו שלשו דרך סשם לפי שהיו לסון לכן כה טהל עה דעד כה לה יהה ויהי וסכ"ם ז"ל נרחק גם לפשוטו כה שהוא כך שני סדרשים סנקרא כך כתיב' הוה לכ"ה שרש לכם יהיה דרך • כוה יהיה כשוטו של כה יהיה אינך שתיר סנתן והדרש הוה יהת דכתיב כי ליתן לך דרש ונתתי סנה לשכתו היה כשפן דרך נסיון נתתי לך סחר כו לתי א סנה ול"ת שתי יתברך סה עכשו • דלא נקט כרית לקים לת יהת שהוא יותר סנני סיוהוד וה קדם לו ויהיו כתיב סחר לקרן סיון ס"ו • וכ"ד יהות סנתנשה הנקודים יבא אינו תחת סנהת כתי הסנים כתלכתוב כפרקין סיון ו' וכול ענין כה יה דקי שהעלנו לתשלם סהכוכבים ותחלוסים כתשל פרש מ"ד :

ונשתחוה וכשוכה כו תלך של נב דר' דכתוב ויהי כנשתחוה קלחר לכה דקיהת סאשכה סיו דאשר תילחת סשיק לה כרישת • מ"ג דר' כל קלחר לה סתן לת"ס נלך הרחה כו תייתי לה כלשרה :

הג פיו כשרו שהוא חחר כו' וכן כתכתוב ויכיהם שהם כנשוחה נוסשה כו וכתוכה שיאוכו שכיהם סע' וס"ל כתוחם וג"ל שהוא לה הכין כנביחתו ד"ל כ כשל ליה כשפן שכתוב ו"ל הם עלמה של דעתו דקלחר וכשוכה חחר כשהוא נאחשתו ישוב יניחך לעיתו הם שנה סהלחת להסשיר הענין שלבשיר כדרך הרחב"ם מ"ב חנה לן שכנוחה דבר כך ו"ל שהוא נשון לוחר ואשוכה ויכל חפיו וכשוכה והוא סבר שפשה כלשני כן נרחה סנרשת קילקוס דברים ברוחה לשפוט כשון שהוא חחר לי נתי שהוא חתנבא ולחינו יודע הם חתנבא של יהן שלחר כפ"ק דסוסים כביליכי סת קילד וכפ"ק דכ"ב כשלוחו ותשטעו וכן לחרו נכי ולת יפתח ולת שהוא לחם לר כן שפתיים יבאו סנביאים קוקיקנו לה ניהוה שכשוכה לחר כן שפתיים יבאו סנביאים כדכורם לנוך הפשה וכתם שלחר הרח"ב כל שכביכיבו כתוב ל"ק כי לי יי קוקיקו לכוב לם חפני יפתח כלא יבינו דברי כתם שלחר כתכם הוה ת"ו כי יפתח לף על פי שדבר לה יכב כדבר רב"ל וכן ל"ו היה וכידו היה להכתו לפיל כשפן שפשה כדלקיל פ"ב סימן ד' ולם שפני הכנביאים כלא יבינו לה כלפי עד שוכו כדברי הכוכר לן שכרת סיוהוד לכרי לחכיבים לף כלפי סידעו :

שהוא חחר ולם"ג כלא חזר יניחך עתו ולחר סהוא לה כרכוש עליהם לחר לך כפיש :

לירחק סכשליו ק"ן סריעץ לרחות רחוק לשיחק סשחק שהחקום סתרחק ולכן כי לרחק עוחדת ויושביה הם סתרחקים וסתחקרים ולכן לרחק כשלי ס' שהשכינה הנוחים לה לגרש כלחתר סלחתר את יושביה כתוכה ולכלה ס' לגרש סתרחקת סחם לרחק • ולכן כתוכה כתוכת קבלה לה סתרחקים ולכן כי סתרחקת סחם לרחק • ולכן כתוכה כתוכת קבלה לה סתרחקים ולכן כי סתרחקת סחם לרחק • ולכן כתוכה כתוכת קבלה לה סתרחקים ולכן כי סתרחקת סחם לרחק •

ג ורא את סמקום סרחוק סה ראה ראוה ענן קשור בהר אמר דומה שאני סקום שאמר לי הכ"ח להקריב את בני שם • אמר ליצחק בני ראוה את סה שאני ראוה א"ל הן • אמר לשני נעריו ראיתן אתם סה שאני ראוה אמרו לו לאו • אמר הואיל והסור אינו ראוה ואתם אין אתם ראוים שבו לכם סה עם החמור • ובנין שעברים רשין לבהמה טן הכא שבו לכם סה עם החמור • רבנן סייתין לירד סהכא סמרין תורה שנאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל סלאכתך ויום סביעי שבת ליי אלהיך וגמר אחת ובנך ובתך ועבדך ואמתך ובהמתך אמר רבי יצחק עתידה סקום לירחק שנקרא ולעולם ת"ל ואת סנותתי קרי בה אשב • לכשיבוא אותו שכתוב בו עני ורוכב על סחמור • ואני והנער נלכה עד כה • א"ר יהושע בן לוי נרך ונראה סרי יהיה בשופו של בת ונשתחוה ונשובה אליכם בשרו שהוא חוזר סרי הסוריה בשלום :

הל ג אמר רחק' כי יסוכו כני לנמול לכתיב זאת סנתתי כדי לה יהי קשה עם לחת לכשיבות כו' וגר' קילקוס סמו לכם כה עם כתוב לכשיבות כו' וכ"ל ד"ה ג"ל סמו לכם כה עם כת"ס זאת סנתתי לכשיבות כו' וכי סרחים דסמו לכם כה דמי לשיבת מ"ו סרחיב סתם כה סשב וכי לכשיבות לחתן שכתוב בו שני ורוכב על סתור •

כוה יהיה נסאתו של כה ת"ס שסאתו שלשו דרך סשם לפי שהיו לסון לכן כה טהל עה דעד כה לה יהה ויהי וסכ"ם ז"ל נרחק גם לפשוטו כה שהוא כך שני סדרשים סנקרא כך כתיב' הוה לכ"ה שרש לכם יהיה דרך • כוה יהיה כשוטו של כה יהיה אינך שתיר סנתן והדרש הוה יהת דכתיב כי ליתן לך דרש ונתתי סנה לשכתו היה כשפן דרך נסיון נתתי לך סחר כו לתי א סנה ול"ת שתי יתברך סה עכשו • דלא נקט כרית לקים לת יהת שהוא יותר סנני סיוהוד וה קדם לו ויהיו כתיב סחר לקרן סיון ס"ו • וכ"ד יהות סנתנשה הנקודים יבא אינו תחת סנהת כתי הסנים כתלכתוב כפרקין סיון ו' וכול ענין כה יה דקי שהעלנו לתשלם סהכוכבים ותחלוסים כתשל פרש מ"ד :

ונשתחוה וכשוכה כו תלך של נב דר' דכתוב ויהי כנשתחוה קלחר לכה דקיהת סאשכה סיו דאשר תילחת סשיק לה כרישת • מ"ג דר' כל קלחר לה סתן לת"ס נלך הרחה כו תייתי לה כלשרה :

הג פיו כשרו שהוא חחר כו' וכן כתכתוב ויכיהם שהם כנשוחה נוסשה כו וכתוכה שיאוכו שכיהם סע' וס"ל כתוחם וג"ל שהוא לה הכין כנביחתו ד"ל כ כשל ליה כשפן שכתוב ו"ל הם עלמה של דעתו דקלחר וכשוכה חחר כשהוא נאחשתו ישוב יניחך לעיתו הם שנה סהלחת להסשיר הענין שלבשיר כדרך הרחב"ם מ"ב חנה לן שכנוחה דבר כך ו"ל שהוא נשון לוחר ואשוכה ויכל חפיו וכשוכה והוא סבר שפשה כלשני כן נרחה סנרשת קילקוס דברים ברוחה לשפוט כשון שהוא חחר לי נתי שהוא חתנבא ולחינו יודע הם חתנבא של יהן שלחר כפ"ק דסוסים כביליכי סת קילד וכפ"ק דכ"ב כשלוחו ותשטעו וכן לחרו נכי ולת יפתח ולת שהוא לחם לר כן שפתיים יבאו סנביאים קוקיקנו לה ניהוה שכשוכה לחר כן שפתיים יבאו סנביאים כדכורם לנוך הפשה וכתם שלחר הרח"ב כל שכביכיבו כתוב ל"ק כי לי יי קוקיקו לכוב לם חפני יפתח כלא יבינו דברי כתם שלחר כתכם הוה ת"ו כי יפתח לף על פי שדבר לה יכב כדבר רב"ל וכן ל"ו היה וכידו היה להכתו לפיל כשפן שפשה כדלקיל פ"ב סימן ד' ולם שפני הכנביאים כלא יבינו לה כלפי עד שוכו כדברי הכוכר לן שכרת סיוהוד לכרי לחכיבים לף כלפי סידעו :

שהוא חחר ולם"ג כלא חזר יניחך עתו ולחר סהוא לה כרכוש עליהם לחר לך כפיש :

ג הכל בזכות השתחויה ים לעניין מה רב טוב השתחויה לתלות הכל בזכותה ועוד שכר מצות בטל שתמיד שכל בזכות השתחויה וכרשה שענין ההשתחויה הוא הכנעת הלב לפני הכורת להכירו ולקבל עול מלכותו כעבדים לאדוניהם וכללה גם כן ענין הברכות ורוב ההודאות על הטוב מ"ם המקובל בהכירם כי הכל מיד ה' כי לפעמים תבוא ההשתחויה על מזון הטובה בענין וישתחו מכרחם לפני עם הארץ וישתחו ישראל על רחם במטה: ויאמר ניחם השתחויתי והכוונה שהכל יתן מה' בזכות ההשתחויה כי ים בתוכה וז כח לקבל על ידי כל שלמותו תפילו לא יהיה לו זכות אחר בכל הני דתניא ואיל שהכתובים מעידים שהיות הוא הועילם ולא אחר כמו שנתפרש בס"ד ויתכן שהכוונה בהשתחויה תפלה מדרכה להעשות בהשתחויה: וכן בתנחומ שמואל למדו שהתפלה גדולה מהקרבנות מדכתיב להשתחוות ולזכות גם ענין התפלה עבודה מיוחדת לבעה דרך שהכתוב לכורתה להיותה עלולה ממנו כמ"ם בעל כ"ם ומברנסו בעיל פת"ד סימן ט': והיה היה הכוונה שים כח ביד התפלה להעתר השואל על ידה מכלי זכיות אחרות כמ"ם גדולה תפלה יותר מהעשים טובים וכבר הארכנו בתפלה לעיל פרשה מ"ד סימן ט' ס"ק: ויתכן שהכוונה שם שנודע מהיות השכר על מצות שלח כדרך נחול להנחיל ה' וכבר הזכרנו כזה לעיל פרשה מ"ד ולזה אחר שלין המבוקש מ"ם רק שיכנע לפני ה' ע"ד נחת רוח שנותיו ועשה רצונו וכן בברכות לין הכוונה רק שיהיה תמיד תכיר כי מיד ה' היתה לו כמ"ם בעל העקידה בסע"ד ולו"ם שכל זכות ההשתחויה שכל השכר תינו מכך המעשה שלח מכך ההכנעה ומידיעה לפני יתברך כי ה' חפץ למען נדקו ויכיר תמיד חסדיו וכמה יורם על פי זה לאחר בשחר טוב מ"ג ה' ומהו מבקש מכם השתחויות כו' כלומר שלינו מבקש שלח שיכירו רוממותו הנזכר שם גם יתכן ברמז למ"ם ז"ל נתנם תמיד ולא עשה מצות נותנים לו שכר כתלו עשתה כדתיתה בשחר טוב מז"ל וכן בפרק במה תשה וכפ"ק דקדושין אחרו מחשבה טובה מקדוש כרוך הוא מברכה למעשה ולו"ם שכשכר ההשתחויה והוא שיכין התמיד עשתו לכך מספיק לזכות דרשתנה ל"כ וכענין מכרשם בעקידה הזו:

אברהם לא חזר מהר המוריה כו' תימה הענין עצמך שלח בהשתחוה מה היה חוזר כשלום והלא לא הלך שם שלח לנסיון ומאחר שיעזוב כשניהו מה יקריהו וכי יניח קדוש כרוך הוא פיטחוט את כנו ולפי"ם שענין ההשתחויה שהכנעה לשם יתברך גם לפ"ם שכוונה על החוסב לעשות מצוה ניחא שזה היה ענין העקידה מתם שעל שכנגע למאחר צורתו וחשב לעשות המצוה כתקבל וחזר כשלום וזה היה ענין ההשתחויה ולולי היה נשוג מאחר מכוונה זו היה ניזוק מכל לפי מה שכתב שהכוונה ענין התפלה ק' ועמוק מף על פי שלח היה בחטו היה ניזוק יניחך קצת כנופו מאחר שעלם על המזבח כדאחר לקחן חוזק מחנו טעם דס וכו' מכל זכות תפלתו נגוד גם זה הו שהסטן מיגה לקרחתו היה חזיקו בקנאתו ומף על פי שלח הניד הכתוב שהקרבת ההשתחוה כאחן כדיבורו ועוד מיון קרבן כלח תפלה וזולתה ואין ספק שהקרבנו הגדול הזה שמך ידיו ותתפלל שיהיה לרצון:

ונשתחוה ונכוכה ומף על פי שהוא לה ידע מתחלה משובו שניהם ככר אמר לעיל שניו בשרו כי ומולי לכן הקדים האחר הזה לאחר זה ולא נצטרך למ"ם לעיל ואחנם מה שכתב שכוונת ההשתחויה הוא לחנו מדשתף ונשתחוה ונכוכה לחוד דאכלן דשם בשם תלוי דילמא אתרתי דעביד קאחר חלח לאם כן מה ט' שכוונים היתה אחר שהוא לה הרגיש בדבר כדלעיל חלח לאחמעינן הא אחת ואפשר דהוה נמי אחר אחזר בשלום הניחו לו בדבריו והכין כי פיו בשרו להוריע זה:

ישראל לא נגחלו חלח כוכות ההשתחויה שלא"ם שנאמר

לאברהם לנחלם לא היו נגחלים עכשו שעדיין לא בא קץ כדתי בחזית כפ' קול דודי הנה זה בא ואחר שלח היה בידם מעשים טובים שיגחלו בשכילם כדלקמן ס"ב פ"ח תלינן בהשתחויה והא דרבי יצחק פליגא אדאחמר אחם דכוכות התכות ולאחנן אחו נגחלו ואח"ל אחם פ"ג כוכות התורה אי נמי דהא והא נרמי ואח דלא חלח כוכות התמנה דכתיב ויאחן לעשו משום דאין לאם זכות על זה ואפילו שיאמינו כלי עכיית שחות ל' התורות דמסורת בידם מיעקב שחות כ"ד אחינו שכל גואל שיאמר פקד פקדתי ה' פקדתי הוא גואל של אחת ולכן ישעיה כ"ו אחינו כדלקמן פ"ב פ"ה ויכיכו דל"ק בזכות קדיש והשתחויה לף על גב דכתיב ויקדו וישתחו שלים כ"ט דויקדו על הפקידים כדאחר שלים כ"ח אחם ופי' שהודו שהפקידים אחיתת מלשכה והשתחו וזכחו לה על שראה עכיים ואין להקשת אחם שהפקידים קדמה להשתחויה דאניד מרחשית אחרית הקדים לפקדם על אם שכודע לו שישתחו לפניו ואשכחן כה ג' אחם פ"ג שכוכות אחורה שהם עתידים לקבל אם יונאים וכן נרגיל לומר כבל הני דאמיתי בשמוך שקדמה השכר להשתחויה רק מאחן אחרת אף ואל משה אחר שלה ה' נאחר כד' כשין כדפי' רש"י כאחם:

שנאמר והשתחויתם מרחוק גרסה שהפני שלח אניהו ט' לנוסח זו שלם יוליך עמו הוקיים ללוחותו אם כיוצא לשיטחוו מרחוק שלח שעל ידי זה יבינו לשם אחורה ואף על פי שהתורה לבל ישראל יוליכו השתחויות רשעיהם לוכות אח כלם אף שאמה לוך יבקשו זכות למתן אחרה ושלח כריכה ליתן מעלמים כ"ח שלח ליעראל למי שכתן ואין שכרה שהיה מספיק לשם כשבעם מצות בניהם וזכות השתחויה וכו לבל האחרים ועוד שלח יהיו זכות המצוה שלח שכר נפשי ונופני לה מצות אחרות ולא לחי לשכר מצוה מצוה שזה מצוה כמשכת אמצה כמ"ם שאמה נוהגת מצוה ויש לומר שאם שזכו כזה היא שנאמר אחרה כאחיה שמעמד שכלם שמעו הדבור מפי הגבורה כי לא היו רשויים לאחים מדרגה שכל היה די שאמנו האחרים על ידי משה רבינו עליו השלו לבד והוא יגידנה לשם ויע"ה פי' בעל וזכ פסח מ"ם ולא נאן לנו אח האחרים דיינו:

חנה לא נפקדה שלח כו' לשון על נב' דכתיב ואלקי ישראל יאן אח שלשך והוא כרכה תעלי לפי שחשדה כדאיתא בפ' אין עומדין מני שכר שלא היתה כרכתו אחקיימת שלמלא השתחויה וגם אפלת עלמה שכרשה מהכאחב שהוא שפחד לה וכן אמר מכאן שכל המרבה בתפלה נענה מהי שכר שלא הועילה וכת"ל לחדרכה אפלתה הזיקתו כדאיתא בחגיגה שמואל פ"ג ופליגא אחאן דאמר אחם פ"ח בעל ידי שכרתה הכעיסתה פקדה ה' פ"ק מ"ל דמזכות השתחויה נפקדה ולא בזכותה כשרשה מהכאחובים דכתיב ויאן ה' לי את שלתי וי"ל דקשיח לן מאי טעמא מאחר ויאחו שם לה' הכיאו שלקנה אחר דכרי חנה שלו שם רונה לומר שהשתחוה על שנאן ה' לה שפלתה היה ראוי לכאחב זה בחלת הספור כאו' ואכיאתיו כית ה' שלה כית ט' אי אחיאר השתחויתו אחר אחיכת ספר ודברי חנה ולכן משמע ליה שבלפי מ"ם חנה ויאן ה' את שלתי הגיד שכתו' שהשתחוה שלקנה שם בלומר שזה גרם לית את שלתה וכשכורים היו שתפלתה נרחה והיינו דמייתי מיושחו שם שע"ג דכתיב בסיפא ולא מלהשתחוות ולזכות דכתיב כרישא ולפ"ל בפי' שהם שאמואל שחכוכותו כמצות כי אין טעם לחנך קטן שלח הגיע לחינוך: שנאמר ויעתרו שם לה' דהיינו שלקנה כדפירש ושע"ג דהוו ליה כנים שפניכה כל יעתרו וכל הפנו להולי שחכה שהוכתו ואין לפ' שזכותו כזה להוליד שמואל הגדיל דאתי חנה לה נפקדה דקאחר הא ת"ל שפניכה ועוד דבלחו זכות השתחויה זכה שיגה שמואל שחנו על שם שזכה מזכה את הרבים כדאיתא בחגיגה שמואל: הגדיות חיכן כו' שחכלית קטן גליות שידעו את ה' ויודו לשמו ויתפללו לו וכן בעכין כ"ם על ידי הנסים והתורה אחר' כו יכירו את ה' גם עיקר הקרבנות שנעשות בו הוא התפלה והשכנעה לה' ואחל מקום כיון דאשכח

קרי"ת שחק חיכייהו שכופות השתחויה הוו אלא מיהו לרבן
הקדים הגליות לג"ם אלא בסדרן לפי שהיו זה התכלית הוה
יותר חשוב שם בקרון גליות בדכתיב כי זו תחנוך של שתים שנים
ברורה כי וכיוצא בזה התרוות רבות הם"ס בית התקדש שתפשר
לשעות שתכליתו תעשה הקרבנות תכר שנתם ושי"ל דכתי
לתקדושי נפשים לפתוחים ;

והשתחוו לה חזל"ק שתלוה שחרישי שתם חתה שתכליות
קבוצם תיכו אלא זה וכן רחתו ס' תלסיבו
והשתחוו לכר קדשו חשחר שהחזור ברחשות ס' בניין וכשבו
כברוכים כדכתיב כתם יושב כברוכים חנוש חתרן ותחזר ס'
בניין גדול בו' ולא חוכיר תעבודות פ"ם רק שהשתחוים נרחש שתם
תכליות שכל ;

הנתים לתיכן חיין בתגדת שתחל נרשיון לף חתיים
וכן בגליות וי"ל שלפי שתלו השטות גדולות
קלתר לף לתלו טוציא השתחוים פ"ג לפי שתלו נשים גדולים
שם יעשה לתבן שתו אחר שתביאו לתלו חוברך זכות השתחוים
והם הלא תשכחן שתר חילי בנין תרן ישראל ושתר שתם השלוח
שוכות לתקום שליהו שהיו זכות השתחוים ל"ק דהכך דחייתי שפח

שם חסדים יותר גדולים והשם גדולים ;

שנאנר בוחו נשתחוה וכרשם לה חכתתי אכר לשחיים
החיים כחזור זה ושקול כרשם נרחם
שחרם לפני ס' שוקנו של שם שיעשה כניך נוסני שנית לשחיים
כחיים ושעתו חזכחיב לעיל חיים חשר בידו שחקרי ארץ כו'
חשר נו הים כו' והדר ס' כותו נשתחוה כו' והל"ל לפני ס' שוקם
הלא חחזר שהוכירם הלא שעל חשם השתחוים חדר והם
שנשתחוה לפניו שליש שנאכות זה נאכם חלים והקדים חשר בידו
שתקרי ארץ כו לפלא יקשה שליהו שניך שתחים כי חי שנרת הכל
לן שהין הכ"ם שיחזר שם שיעם לשיהו וכתי"ם בפרק הלק שכל
לשי שכעם פלטרין שתקום שתין שנים והכניס כו' שכרשהו לפיל
פי"ד שיהן ת' שי נשי שהשם דק"ל לשחרו נכרשם שחרי שומרו
נשתחוה שהוא פשום יודים ודגלים לשהי שתרים נכרשם של
שתיקם ע"ד לפניו יכרשו כל חודי עפר דשריבו שתיקם כדשיהם
את"כ נעני ויקרית הל חשה ושירושו נשתחוה לפי שכנרשם שתיקם
והוא נכרשה והקוחה לפני ס' שוקנו לשתיקם כוכות השתחוים ת ;

ועך דרך שהרם ידוים השדוש שהם כשפה דרכים ;

הדרך שה לפי שם שתיר לפיל שכשהיה פלפי היות
שהכות לשהלת תגלי יעקרך וזה פלפיות
שהנה שפר יש שם שקום לשטות שכלן זה היה שנות שקרבנות
כשו שלחרנו כברשם ת"ד לבן שפיה שכשה שקדות שכלה שהם
דיני קרקן ושבודה ושביבו שם שתשתחוה לשהרות שלין שכהנה שהם
דק שהכנשה לשם יעקרך שם שברשם שכקריב ברי כשנו לשלם '
שהם ביניהת שנרים שלא יעלו חלא בדם משת ודם חילה ולשר
כשה שנשהם שלא שת שתו ויקבדוני ' ושם פשיבי כשו שלחרו
שם וישלא שת נשרי בני ישראל וישבשו בו' ושם נשם' חזקה לשהם
שקשה לי כו' ושם שהנה שכשנית של שברשם לפיות שכנה קדם
לה לעבדו שהקדם כשלחרו ושתיבו לה' כל יעי חייו ושם ככלל
שהין שקרבנות שהנוים כתורם שם שכשים כב"ם ושהקדות שלהשים
לו ' ושם לפיות לנטה שלחרו שו שהקון ושני נזק כו' שם
בשבודת קרבן נשפות שבדיקים שכשנות כשנה שבדול על ידי
שיכול בדשיות שכרק שין דורשין ושל זה לשר שהיית
שהשים שלין שנות שלא שנר שכשבשם לה שכשדש קרבנם
תוכם לשהיים ;

הדרך שפני כי שהפלה שם שכל כרוך לדשה ולא
יהיה נשתרת לפני ס' לכשכם שכנות שיכן
שכריות שלכשנים יהיה שהפדו יעקרך לקבלה לפי שה שדשים
נכון כשין שכרתו כשפר שה ;

הראשון שם קדמה נאה שלפני ס' של לשה דפר ושה
לשהפלה לפשלה שקשה לפשלה וכדשהר לקבן
סימן ד' פי"ם עד אלא נשאם נאר דין שהפלה שהשתה נאר
דין שכהה כשבן לך שהכם עם כל זה שהיים שקרב הנדרים
שהפלה שהוקיבו שהלותו וכן שהר פ"ק דר"ה יפה לפקה לשהם
כין קודם נאר דין כין לשהר נאר דין אלא שם כן שאל ג"ד שים שתו
שכהה וכתו שהשר שכל שפקרים פת"ד פ"ם וכנגד זה שהר
שהכרהם שהר כשלום כזכות שהשתחוים שניה שהפלה כדשיהם
שפם שבנדרים שהיטה על ידשך שנו שהר כשלום והוא שהר ואלו
יעשה ;

השני לדיות שהשפלל אלפי כבן כתו שהשך שכהוב

גם כי תרבו שהלפה שיעבו שהשב ידיכם שהשים חלאו שהלפה זה יש
לשהר לשהפלל פכבוד כי כן חל כניר לא יעלה כדשיהת כשרן
קשה שדכרות ושהרו פנים חל שהלת שברשה וכו' שהם כדשיהת כשרן
יעשר שהדם שהם שהפלתו אלו שביות שהדרת כה"ם לשעל פרל
פיכן ס' ושעל שהר שיברשל עם היהים כלניר ס' שהם לבחלה כלשעל
נשהלו בוכות שפלתם ;

השלישי שעבד שהכלים שהפלתם ;

שם כשהרת נשבו כי שהגדך לנקבי שהפלל
שפלתו שובשה וכן שהלת שכור ושהרת שהפלל
שהלכושים כתו שלשהרו בשכת נפי שכן לקרשת שלכיך ישראל
והבוריית קול ושרור שהבדרים שלא יעלה שפיו שלכיך ישראל
שהרשיים וכתו שפתיב שהלא"ם בפרים קלבת כב' חל שכבל שם
פיך ולכך חל יעשר לשהיכ"ת דבר לפני שהלים '
שפיקרים כת"ר פרשה פ"ג כלל שהפלה שלשם שהלים ' וכל
שהלתות שהדברים וכל כותת שלה שהפלה שלשם שהבדרים שלשר
על שהכנשה ס"ם ולפי שפיקר שכל שיהיה קול נתוך ושמיה
בוחה כגוף שלא נשהה וכל כל זה שהיכו שפתיים שהיה שהשתר
שלא כותה שוכה וזה שם שהנולת שהפלה שנתים שהיה שהשתר
שהנים שיוציל שכלי כתיבת שה"ג כת"ם שה"ל שפתרי בפני שכבן
ס' וכשנין שלא שפרש שדות שהיכן חוזרות ריקם לשר שלשך
שה נשל נוח שלא כת"כ פ"ו ושל שהנולת שהשפלים שה כשרות
שם שהכל כדרשיכן בפרק קשה שהשבוית לשר שלי לפי לין
שהפלה של שהם כשהשת שלא שם כן שהם נשהו ככבו ושיכלו
לה שוקים שהוכל שהרם ושהוהו כפיהם וכלאום יהוו לה לשבן
לה נכון שהו שלף של כי כן שהל שהום ילכר שין והנים לה
ביאיר שה שכשור ולכן שהיה שהתן שהרה שלף שלף של פי שהרה שם שה
שכהוה נשהו נאכות שלכן שהיה שהשתחוים וכדשיהת כשבוים
בשהדר שהדר ביאיר שהכל בשהם שההרו על שה שיני נשהל כשבוים
שה שהשבים שהיהן נשות וכשרות שהפכים כך שה ישראל בשהם
שהשהדו של שה שיני ושהרו על שהר דבר ה' נשהם וכשהן שה
כשיהם שהפל לשהם לה שיה נכון שכלהר ויהיהו כשיהם ולכשהם

יבואו לו ולכם לה שכבן שהו ;

הרביעי לשיהר שהשלה כי שכלות לשהקריהר לשרה שה"ן
כשרך שנשר הדין לשהלם יהיים שה שהלה
לשרה שהלשלה לה שקדים שהרהם שהיהו שהלה לה נשניר ה'
ולשהות דשר לשהשהה שיד כהות שהרה שהלה לה נשניר ה'
יעשה שהר כך שה שיהה נשהם שלא נשהר שהר שהיהו שהלשהם
כשהלתו כדלקהן ה' שרהם שההם לשהניים יעשר של שלה שהיהו
שהילו שכשהשר כשהלתו שלשה שהיה שהם שלף של פי שהלילה
שהקשה דהר לפי שהיהם שכיהה של כהלה עד שהרהה נשה
להכשושים כדי שהשלל כדשיהת כשרך קשה דה ה' ושם שלה
נשהרה כהשהרות שלקהה ;

החגישי שהכי שהר דבריה שהיהן כיד האל לשהקן שהן
שהיהו שת דגן וידשהם כשה ס"ם ושני שלא
ס' שת דגן ולף של כי שהשדו כשרך קשה דשרהת לשיהת דגן
כשהם שהנשר שהשלהן הכל שקום יש עת שהיה של דגן שלי
שהשה שלא שם"י הנשר שהיה עת דגן וכדשיהן כלף ה"ש
לה ליעלי שהיה נהשה דשושבי בשלא שהם שהר ה' שיהר
דילהת כיון דשקרי דיעה שליה מידשי וכן מכר שקום ס' שהשר
כשהיה לשרן שיהו כדשי ליעשר בשהר בשרן ישראל ולף שהר
כשהל וכשהלהן שלף דרך שהרהם היה עושר כת"ל שבדן לפי שהר
היה עושר כת"י שבדין כנגד ירושלים כו' ג"ב שהרו כף ה' שהרהת
דין שהפלתו של שהם כשהשת שלא שבות שהנשה שהשרו כל שקבל
שקום לשהפלתו וכנגד זה שהר קבלית שהם היהה כשלה לדן
וגם כן בעת ברם ודין כי נגב לדין ס' שם כל ס"ם ב"ל שה
שם ס' ושהרו כפרק שלף שהל לשרהשל והשלף ס' של כל
שם יעבה ס' לשהם ושהכם כשקום כהר קדם לבשהות לף
שקום שהשר ;

הששי כשיעב שלא כשהן וכ"ם כשקום שהר לשהים
שה שבות שלי לא שהשר שפלתו לבשהים ה"ב
שים כה כל שהלים הבשהים כת"ם כעל הביקרים שהשר ה'
פ"ג וב"ח כ"ם שהם היה שלחל כ"ם שלפה אלא כשהן ביה
יהיהן כי שהר קשהר ושהי השהים לף יכלבלהו ישהן שהר כשקום
שהיהר כת"ם שלשה כשפלתו כבה שהשים ושהי השהים לף יכלבלהו
כו' וכל שהן שהר שהלילים שבשהים שה שהיהן שהר ולף
שכיהן כשהשים כשהש שם כל זה נכבה בוכות השהיהר ;

השביעי כשיקשה השהל לשהל נדלות שהלשהת

אתכו ע"ד שנאמר לכרוך כן נריח כי תקבץ לך גדולות כו' וכ"ם
אם יקבץ בקשה הנריכה גם שעל הרוב לא תמצע וכמ"ם כחסר'
גבת אל ישמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושים ליגם כו' וכ"ל
כרוחה הרי שהיתה תשובתו ומאמר יפי רכון שתלך תשתי וכר
כרי זו תפלת שוח והקשה בגמרא מניכה שנתפללה מוכר לנקבה
והשיבו אין מזכירין מעשה נסים ולפי שלפעמים יעשה ה'
כרוב רחמיו תפילו שתהיה השתלה קשה הניח תחיית
המתים עשם היותה מהנסים הגדולים יעשנה ה' זכות
ההשתחויה:

הדרך הנ' שמכות השתע תפלה לפניה"ם מז' פנים:

הדרך הא' להלמת העליונים לקבל תפלתו כתש"ם תם
ים עליו מלאך מלין כו' וכתו שתמרו כם בהדרין לעולם יקבץ אדם
רחמים שיהיו הכל מתחנין את כחו ואל יהיו לו נריס מלתפלה
ותם' זה תמרו כפרק קמא דשבת תל יאחל אדם נרכיו בלשון
תרמי שתין מלאכי השרת נזקקין לו ופירש רש"י שתין מכניסין
תפלתו כו':

הב זכות תכות ע"ד זכור לאברהם ליצחק כו' ויע"ה
כתכוותם פ' ויחי מתי יפר' תין מתים שכזכותן
הב זכות התפלה ופעמים יועיל לדור
תפלת החסידים כה ולמד מתפלת חוני המעגל וחנה חלקיה ורבים
הנזכר כפ' סדר תעניות:

הד זכות התפלה עצמה כשתרכה התפלל ברחמים
יותר מדתי וכתש"ם כפרק תין עומדין התתריך
כתפלתו תין חוזר ריקם כו' רמה אדם שתתפלל ולא נענה וחזר
ויתפלל כתיב אז ה' כו' וכפרק התתוכה גדיקי' כל זתן שתרציס
כתפלתן תפלתן נכתעת:

הה זכות הרפים כללעיל: **הה'** להודיע לכני
אדם כי פ' שומע תפלה וכתו שתטעם זה נענה
מנשה שבע כעלילה ותמר הרי קרתתי לכל התלוהות ולא ענו תם
אתה עשה לותי מוטב ותם לחו תני תומר כל תפין סוין כרתיתת
כפרק חלק וכן תמר שלמה כתפלתו כב"ה וגם תל הנכרי תשר לא
מעמך ישרתל הוא וכו' מתרך רחוקה למען שמך כי ישמעון את
שמך הגדול ואת ידך התזקה ואת זרועך הנטויה וכו' והתפלל תל
הבית הזה אתה תשמע השמים מכון שכתך ועשית ככל תשר יקרא
תליך הנכרי למען ידעון כל עמי הארץ את שמך ליראה אותך
כעמך ישרתל ולדעת כי שמך נקרא על הבית הזה תשר
בניתי:

הו מגד רחמיו לקורתו בגדות ע"ד וחנותי את תשר
אחנן ואתרה ז"ל אף על פי שאינו הגון כו' וכנגד
זו אלו הזכיר ז' אלה כנגד הת' אברהם שתלהי תעלה בקשו על
הגלת יצחק כדלקתן כפרקין וכנגד הכ' גאולת ישרתל ממצרים
שתיתה זכות תכות כת"ם ויאמע תלהים את נחקתם ויזכור להם
את כריתו כו' וכן אתר גבו תלכם על ההרים זכות התכות וכו'
וכנגד הנ' את"ת שתף על פי שרבים הם שתינם רחויים וכו
מכני שתשתחוית ע' זקני' וכנגד הד' חנה שנתקדש על שהרבתה
להתפלל היה ותלקנה נ"כ שתשתחוה ואף על פי שים תו' שעל
שהרבתה בתפלה קבלה יתי שתואל י"ה תוסיף כיהרבתה להתפלל
שכל המרבה כתפלה נענה כלהיות ירושלתי דפ' תפלת השחר
וכנגד הס' כנגד גליות שהוו זכות הרבים המפוזרים כהוסדם יחד
וכנגד הו' כ"ם שהוו בית מועד לכל תפללי והיו נענים להודעה
מעלת הבית וסו' שוכן בו כדברי שלמה הנזכרים וכנגד הז' תחיית
המתים כי ה' מחייה תתים ברחמים רבים להקים מעפר
דלים

הדרך הד' למה שהשעונות הגופלות בשרש התפלה ה'
זכרכים לעיל מת"ד סימן ט' עיין שם שתמרו שכו' אלו
ותילה התפלה לרמוז לתשובת השעטות השם וכנגד הת' שיהיה
מתברים שעם היות נגזר' גזרה על יחק כתבטלה בזכו' השתחויות
כלתתרן וכנגד הכ' גאולת מצרים תף על פי שלא היו רחויים
לגאולה בשלה בזכות ההשתחויה כלעיל וכנגד הנ' ענין את"ת
ותכה למה שכתת"ת ברתה עין בעין השנחת השם יתברך כתחנוני
והעלותו לתת לנו תורה ותזנות ונעלה ככוד ה' ויכלתו בעליונים
ובתחתונים שהרבין השמים העליונים על הר סיני כת"ם ז' ל'
היות זה בזכות ההשתחויה ראשו סימן היות התמונות שלא נשרפות
כלב החתם בתחכמות התפל' ומשכין תכה למודנו שנריך אדם לבקש
נריכו מה שתפל' כדי שיעלו ויכיר את מעשי השם ולא יתיאש
מהם אף שיזוב על הקרי בעניכו כמו שתכה לה היתה תוצאת
הנביאים כנטתה על תפכת בעלה אף להתישבה מהם כתכבה שתין

כתוב המלוה

ניתן לחתום כמה אדמה לקיים תנאה חלה וחין לו כן לעשות
ניתן לו טלית לחת עדקה וחין לו תעות וכמה יפים
מחסד ס' לחת למקבלי פנים טרכיהמנים לשיקיעות וחולי לים
כיוצה בה ס"ם כתשוב הגאון הקדישו ומשם מי חשב

פגליפס

בלבו לעשות תנאם וכלה כשלחתי

לשון

ר' ויקח אברהם את עצי העולה ' בורח שהוא
שונין עליהן בשתתי ' ויקח בידו את
המיידי ' וכן כתיב ויקח בידו את
המאכלת ' אמר רבי חנינה לעולם נקראת סכין
מאכלת לפי שמשמרת אוכלים ' ורבנן אמרי כל אכילות
שישראל אוכלים בעולם הזה אינם אוכלים אלא בזכות אותה
המאכלת ' הילכו שניהם יחדיו ' וה לעקוד וה לישחט ' זה
לשחוט וה לישחט ;

ס ויאמר ורבנן

לחדיו כל המשתתף
דה"ח מ"ם דקדושין

כל

הכא מחסלת ולא בחקום לחר ;
חכילות כל דוקי של נב דחים לכה זכות לחרת
יש חה כוכות וה שלח יעשרכו לוכות לחר בשעה
הזה ;

כל

חכילות כל' וחם חלחר דלקמן ספר ג' פרע לעלה
לחתך לחתר לשלום זכות חכות קדישת חלה דפי
חתך ודוחק לחקחני הה דדפנן כרבי חתך לחתר ים לחתר כדבר'
סם כחם בחתם זכות חתם חתך חכל פרות חכות לה חכל
והסקודה כרים חין חה דכחיב כי בשבשתי והכפרת היה בשבשה
חי נחי כדפר' דלרשעים חתה ולה לצדיקים חתה בגדיקים
מידי ולי חפשר דשם בחיקון מזכירין חותם חכל בגדיקים
סכנים זכות חכות בחפלה לב"ם לה חתם וכנס בחזכירין
חתיר ;

בזכות

לחתם מחחכלת כתב הרח"ם ז"ל שבשעה לקח
על נבי חחזח ולקח חברהם חת החחלה
לשחוט חת בנו חשלם עליו הכתוב כחלו שחברהם חת החחלה
מחכלת לישראל בניו של יצחק חתן חברהם של לחתה שבשעה

מחנוח על ידם חת חבחר ;

זה

לעקוד וה לישקד דחל"ב יחדלמ"ל חלה פירש
קדשרש"י כחחתם חברהם שהיה יודע שהלקב לשחוט חת בנו שה
הלקב כרחמן ושחתה כישחק חלה שה חרגש בדבר כי לשלקב
יחדו שלשם ישה חתיר שהיה בורן כידישה ושה חיהה לברה שלי
יחדו חחיחה לחידך דשמוקך ;

זה

לישקד וחם חתיר חשחיה חנה יודע לישק בנו
כחשיני שרגיש חשחיטה חשניש עליו וה
שחשבה הרח"ם ז"ל שה בן שה שהיה שחוט לחתר וה שה שה לשחוט
ושוב חרי ויחבי יחדו לעת ל"ש לשחוט עליו שיחתר שה לו לשחוט
חלו שה לחחרי' בשחוך כפי שחחלה כליו רחחיה חחתר שבר
רבה לישקד חלה שחשחוטה חטחורת שלפי שחכיר לו בשעה שיהיה
ישחחל שבשעה שיחה כלבו כדחיכחוב בשחוך חלבו לה קשה
חקושיות הרח"ם ז"ל כי חף על פי שידע בחבר לפי שה
שהם כחלו לה ידע כדי שיחחלה עליו רחחיה ולפי שהיה
חלרו חלה ישחכל לדבריו כי חכל חקום חלניה כחר זו שה
שחחחלה בבר חולידה חשה וחשבים שה לישקד חלל חן לחר
חילבו שניהם יחדו זה לעקוד וכו דחם בן שה בחחם לו לחר
בן שבשה שיחחלה עליו רחחיה וחין סברת כי פירש וחנו
נדבר בו חשה בחחלה הולידה שקידתו ובשעה חר וחבר
לו ידועה ישחשחל חכל שבשה כח"ם בחברה שחר שבשעת חשקה
דקחחר בה וחבח לפני יצחק חחר לו לישקן שה שלך לחר
לו ללחוד חוסר וכיצה חחר לו בחיבך חו לחחר חיחבך בחחק
חה חולך חחר לו חף על פי כן ב"כ ' חפי' שה
שם קודם שברגיש בדבר שם בן לחם לה בשה חיה וקבל
לישקד וחם לחחר שברגיש וקבל לישקד היילך שיבו יצחק לשחוט
חוסר וכיצה ו"ל שחף על פי שברגיש בדבר לה היה דיה חלה
לנחרי חלה שחן הספק קבל לישקד חם יבוקש חחתו וחלה בשה
ללחוד חוסר בדברי חברהם לשרה ב"ם לדחוייק קו חבון בח"ש
שם שחברהם חחר לו שיהיה שולך לשחפלל וחפה וחשבים לשפוח
ולחכול ;

זה

לשחוט כו' ק' חבון דחזכר בחיבה וכ"ש
בקידה וחה גרוך לומר וה לעקוד כ' ר"ל
לחשוקי חח"ל שיחשק שיה בשקד בש"כ בוכיר בשקידה שהוא

בגדול הוה ;

ג כוה

בחוח חוכן כר כחי בשחלה בגוחה בחבן
חחר יחלה בו בן שם חברהם שני השחלה
על יצחק חיוחה עליהם דחם לה בן לחם
חשטיבן עליו ולה חוליבן על החחזר על בחר ושחם בדבר
ידחה שבחו בשטיבן בחבן שלו חחלה להכריע עליו
לפרשחו בן עשה זה חברהם בני יצחק כדבר כי בטח
בגדקותו חלה יחתן ולפי בקשה לו להודיעו בשם עשה
בן כדי שיברגיש בדבר והיינו לחחר בשוחף חם לישקד
שבבר חרגיש בדבר ויחבן שבר שבחו בשטיבים בחבן
על החחלה לגערו יותר ולהחדיק חת נפשו בן עשה
חברהם ליצחק לזכותו יותר לבשול שברו בשבלו בגשר
הגדול הוה ;

כמותו אי אפשר לכפותו כ"ש כדלקמן בפירקין הילכך נפר' וילכו שניהם יחדו שניהם לבן לאחים ומזה נפרש זה לזה וזה לשחט לי נתי הפלינו לומר שלין ברוך לומר שהסכימו שניהם בשחיטה אלא שבא לכם לעיין בהדור המצוה פיסים על ידי שקידה ולא שחיטה בעלמא אף כל פי פיוסיפו בזמן נערם כדי שלא יזדעזע ותפסל השחיטה כדבפרקין:

בן סנטין לך לך. שבא אף על פי שבתחלה ה' הולך מיעטו כי לא אמרה לו בדבר זה מחר שהפסר לו להפטר ממנו בטענה כדתניא לעיל ריש פרשה נ"ד והיינו דקאמר כן שניתן לך לך, שבא שחזר שיהא מתנה בתוכה לו מאת ה' שלין לו תשובה לא יוכל להכריחו על שחיטתו והיינו שעל מנת כן הלך פיחטנו על כל פנים ולא יהרהר בזה. מ"ג סמין שכרה לעצות בזאת הכל זה ה' מכ' פנים או שלא כחתנו נבואה בדבר זה שלא דמיון הוא שנדמה לו שה' אמר לו מדעתיה החלומות ו"ם חכדת לכך כי דבר ה' שטות הוא שיאמין כי דבר ה' הוא או שה' לחודיה הוא דעבד כדי שיסיב לו וכי נכון לעשות צות כמאמר ויזקקל אלהה ה' שבא נפשי לא משומשים הוא שאמר בן שניתן לך לך שבא שתה הולך לשחטו כי הדבר כתכע ומנוכח מנה שנאמר והשיבו על מנת כן שעם היות הדבר זר לא יכבר ממנו אחר שנתבדר לו מאמר ה' כי אין לנביא ספק בנבואתו כמו שלמד הרב מכאן:

ואם מנשה חוזק יותר מכאן והוא שיניך לפנות בעצמך והוא הנשם דבר אליך תלאה כלומר שם ינשם אליך מתם התלאה וכו' מאחר זה לומר כי לא ימלא את ידו עם יצחק שעור יעזב ויבקש מיתתו ואז יצטרך לתרות דבריו ולכן פוב לו שימרה מעכשו או שעשו כי עור בעל עור כו ולכן כתו שסם יהוה את עמו יבקש להתנגל בתפלה כן דמוי לו לעשות לבבו או שלא יחשוב שיצחק חטא לו וישלחהו טיד פעשו כי כתו שסם יהוה על עמו יתברר לו שהדבר זה והוא טעות בנבואתו או מעשה חדודין כן דמוי שיחשוב על בנו כדלעיל והשיבו ויותר על דין כי אפילו שיטוה לעמוד לפי יהרהר ויקיים דברו כלי התנגלות ואף על פי שהחיטה בנו קשה לו מחשיטת עצמו כלי ספק. אחר ויותר על דין לפי דברי המקטרג המקטרג שחייב חביבין עליו מעל חיי בנו:

הנשה דבר אליך. כי ליעשה דקרא נקט לפי שהכתוב מדבר בו שהכתוב דבור אליהו לחיוב ואף על פי שלפי מ"ם בתחתונה אחר לו שליהו לחיוב אחה מצוה עצמך לאחרים וכי מעשיך כאחרים הנשם דבר אליך תלאה אחרים נתנשא בעשרה נסיונות וכו' היה אפשר לומר ככאן שלכן יפורש המקרא באחרים שאליהו דבר לחיוב כדבור הנשן לאחרים אי אפשר לכלתו ת"ם כפ הנתקנין כאה אקראות מהמעבה הזה על דבור הנשן לאחרים ותכוונתו אלין זה לא ידקד בדברי אליהו לחיוב אלא שהדברים דרך תלינת הציר לפי שהנחו כו כתוכים בלשון ארמי לאחאר הנשן ותכוונת אחרים:

למחר לומר לך פוסף דם אחה שאחר ה' הוא עושה הנשן היה טוען כי אין זה נכוחה או שלנשות דעתו לומר לו בדבריה בפעוך ולכן יקום מחנו כי אין שלים לדבר עבירה והוה ליה לעשוי כמילתיה והשיבו על מנת כן לאחותו אכל הוא יודע כי דבר ה' הוא ושתוק לו שוכא כי יש לו לקיים דברו ולא להרהר אחריו:

ברא דעלוכתא לפי שיהא שלא יחזק יצחק לעצמו הזכיר עלכן אחו שיכתרו רחמיו עליה אם תעשה ליזק **פקידתו**: **כל** אותן הפרנזות כו' כלומר אם כן כל אותן החרדות שעשתה ליעקב שיו לנשלה כי עכשו יהיה

הנשה יורש כהכרת ורחמי אחזוק לזה ולכבוד אחך כ' לא כיחוד אחלות נעשתה עבאתי:

כך לא תיעול מילה פי' אף שלא תעניח לחייך ולזקנת אחך רחמי לאחוז לירושת יעקב ויותר ברוחה אחעל הוא שיאמרו האומרים על לעזן הרע כי אף שלא יעמע כולו יעמע אקלחו והוכח כאן כי כן יצחק בכר אחם לאקנת הכרכין:

לכה הביא שני פעמים כו' ספי' ויאמר יצחק אל אברהם אביו אקרת אברהם אבי יצחק לאברהם אבי ועוד אמר אבי אחם עד שעשה לו ידעתיו אבי הוא ועוד ויאמר ויאמר למ"ל ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי לאברהם אבי הנה אנכי על כל פנים ולא פיחטנו על כל פנים ולא יהרהר כזה. מ"ג סמין שכרה לעצות בזאת הכל זה ה' מכ' פנים או שלא כחתנו נבואה בדבר זה שלא דמיון הוא שנדמה לו שה' אמר לו מדעתיה החלומות ו"ם חכדת לכך כי דבר ה' שטות הוא שיאמין כי דבר ה' הוא או שה' לחודיה הוא דעבד כדי שיסיב לו וכי נכון לעשות צות כמאמר ויזקקל אלהה ה' שבא נפשי לא משומשים הוא שאמר בן שניתן לך לך שבא שתה הולך לשחטו כי הדבר כתכע ומנוכח מנה שנאמר והשיבו על מנת כן שעם היות הדבר זר לא יכבר ממנו אחר שנתבדר לו מאמר ה' כי אין לנביא ספק בנבואתו כמו שלמד הרב מכאן:

כדי שיתמלא עליו רחמי. ידעתי כרחם אב על בנים ואפשר דמזו כאן לת"ם בספר הזוהר שרגם כאומרו אכי אחתם זה מכי מדת הרחמים כי חסד לאחרים אפשר לי לומר אלא כן ואם תאמר אחתת אלהים הוא שלא לנשות רצון אחם ואם לירושת יעקב כי זה אחרך הקנתה המצוה ויש לומר שלא אם שלא לבשת אמו כי יתפאר עליה יעקב לאמר שרים כעל כרחו ורחה בעריה או אפני שיעקב רשע היה כלעיל רע בעיניו סיסיס יורש בית אביו ולפי שחשב שאם אחרים לא יחוס לכל זה רמז לו שיתמלא רחמים עכו ויבדלו חרדת אחת כאה שיקבל רחמים עליו לפני ה' והנכון כי הנשן הסיתו לומר כי אין רצונו של הקדוש ברוך הוא בשחיטתו אלא שאביו טועה בחזיונו או לחלוחיה הוא דעבד כדבתיבנא לעיל ולזה הוכיח בדברים מאכוד חייו ושלכון זקנת אמו וכשלא שאם אלא בא מכד ירושת יעקב כי אין הדעת נותן שכל אותן החרדות אשר חרדם שרם לגרש את יעקב מירושת בכורות הפה כתו שאחר כל אשר אחמר אליך שרם אחם בקולה יהיה שוא ותפל ויכחם ה' על זה ויסכה עכשיו שיעקב הרשע יירש הבית ויקבה שכי שרה ושל טענה זו נפתה לבו של יצחק ואמר לאביו שיתמלא עליו רחמים ולא יהרוס לבנות בו כאחשבה עכרת בה יעקב ויעשל כאלהים ויאכרך לו הוא ה' עמו לנאור כאשבה ושיביו אביו שלא יחוס לזה כי כאחן דברו ואין להרהר וכן ירחה אחם שאמרו בתנחומא בא שטן ופחד ליעקב על יצחק ואמר לו אי עלוכ כן עלוכה כאה אעניות נאעשה אחך עד שלא אכא והזקן הזה נשאשה והוא הולך לשוחטך חזר יצחק ואמר לאביו רחה אם זה אומר לי וכו' ירחה שטען אכל כרת יפי אני יצחק ואכל עלבון אחו ואכל היות שולחני כהשגחה אה' על אחו כי אי אפשר שזה השטן אדעין ה' אלא שטעת ודעיון שטלה כלב אחיו ולא' לו שיסתכל בדבריו ויסכיל את אשר הוא עושה:

יצף לההוא נברא ולאן לכו אחרנוס יוכחן ויקף לבא יפיר הרד"ק יפחד וכאב שכן הוא וזו שאמר יקיף לההוא נברא ולא יכולתי להולחו אם הוא אעניין אחד גם קשה לי כי ולאן לכו אעניין אחנם ולא אחד ולכן נראה דיקף דהכא נאי לשון לאחנם ופירש אף על פי שילאן ויקשה כעיני אותו הרשע המשטין אכל אקום אלהים ירחה לו הסה וכו' וכן יתפרש לעיל סילקוט דניים יוסף לההוא נברא וכו':

להההוא נברא דיעבר כיש נראה שאכיון אכרכם כי השטן הוא זה הכא לאעשם אחה שקללו בקללה אחיוחדת לו דהיינו יעבר כך השטן ואף על פי שלא פירש שם ה' מוכן הוא וכן נראה אחה שאפחד פן

מ"ת הסמוך

יזרוק לו תכן כדכתוב ותך על פי שהסמין יבא בחזות היום לפניו דוחקי הלז יעמוד לפניו כשמן לא יאכה לו והסמין חסר שלח יבין עניבו ויתיאוש מהלז תרם חסר הכין סרוח הולך לשחוט את כבר מחה שריו שניהם הולכים לגדש כחש ושנים ומחלפת ותן שם בירם ויעד שיחק טמנים סמנים

ו ויבן כדלעיל ומכון תשובם לשוב מיחר דלזו שמן מחם הוא חלף הסכרות וחלקי הסוחר תסר ישבדו כלכרים להחמיץ מחמצת יתיישנו ג' הסמוך

ה'ג הכל ותקן לשים ירחם לו תסם לעולם ותם לזו תסם לעולה כני ותיקוים דכני הוא דדרים

נחום מ' דכשלחת בקריחה וכקניים סייך לומר תכי וכני תכל כשוף

שם הדכרים הם נריך לחר בני חלף שפר מכשם לעולה יהיה כני ולא פירוש כל המחוב על זה דהכי

ישעיה ל"ג קחחר חלכים ירחם לחכמתו שהשה יהיה כני לפי שתן תקרת

שם יומא מ"ט וחה תסם שמן כדבר ולא תחר לו תסוא תסם לעולה כחו שנחה מחוזק חה שחירשתי סימן ק' מחכרהם היה חסוא' שם ס' יעחר כעדו החתם:

זה לשקוד וחה לישקד

ישעיה נ' חה לשחוט כל פיו שתיו הקדום:

ו ויצחק היכן היה שלא הזכירו כשבין

ובעריכת השנים דכיון שבניהם לא אחד כחשבון כדלעיל ט"ל לסייע ככבין וחה שלישת חת"ד מיצחק היה דוחק לחי שכוכח חוסק לשנחה שלדשתו סייע ככבין וחשוב כעודו של אברהם לא חשיב ליה כהדיא:

נעזרו והכניעו חולי נזדחן לו שם ביח חו חשרה להכניעו כעזרו ט"ק חלחר שהכין חשבון הוא שבחתו יהו שם ושחת הלית ליה רשחת ככם ג' כבנין השרי"ל דלית לזו רשחת כחלי דנייר וחתים כחתימת כפרק כל הכשר: דהוא דיעבר ביה מ' לשיל:

ויפסלנו חן הקרבן שיעשה בו חוש וחף ע"פ שקרבן כוא לא נחנה כחורה חלא כהחה ושק וכשוחת חן חוש

פוסל הסחברית דחדם לכחחה חדחי ליה ולא לשוך ושוד דשחת ישעה בו חוש גדול שכר רגל חו שכר יד דכתיב ג' חמילו כשוף חוסל כדעניית ומייתי לה בפ"ק דקדושין:

ויפסלנו חן הקרבן וחף על פי שחו טוב לו חלא יקריבנו לחכבתו חת ה' חיבנו חכן חלא בקיום מנחת ה' ועד"ה ל' שסחחל חן ישוב ויזדוק בו שום טעמא לפיבינו מחחרי ה':

היה הקב"ה כוחת שריהם כו' חשום דחתן ונחן דכיון דרים חויקוד חת יעחק ברכה ברי חשלם שקוד מכוחו ותן קו' מחה חלא דרש חת הטעמים ורבים שנחו חשכר דהיכח דחיכח לחדרש דרשינן:

כופת שריהם של עכו"ם כלחר מחלים ושוכר כחם חלא יאלטו עכו"ם בישרחל ויחכן שהכופיחם כטעמא שנחחם בימם חלקטרג לחם בחר ה' כחבריהם וחרעו לחריו חשחר הטעים כחם שנחודע להם זכות חבריהם עד"ם ליעל ריש פרשה ל"ם שנחקשה לזה הדין כו' וחם כחחיד עד יחי ירחים שברכו ישרחל להכניעם כעבודת חלילים כחוחת הטולם וחז ניחן רשות לע"ה מבחיצי הסם שיאלטו כהם והחרב בית החקדש וחף על פי שחחלה היו שולטים בהם לעטחים כחו בישרחל ויעלטם ושלחם ביחי הכופים חולשם לא הוה חלא כחקרחי כעלחה וחלא הוסר חהם חלך וכהן חלא ביחי ירחים וגבות חגרים על פי הדבר היה לטובתן של ישרחל כעודם: ועל דעת החוחר שטעם שקידת יעחק לחה שהיו חדת הדין לפחים כחו"ל סו"ס כחן שהי כוחת שרי עכו"ם והם חלבחי חכלה שעומדים לדין כה שפעוחיהם על חוחם שהם

שהם שבחתי ע"ד חשחר שהם חחי ולשלום היה ה' חשיר חת יצחק כחדת רחחים עד יחי ירחים שעמד עליהם בדין כלף וכחיחה: ועל דעת הר"ן חשחדי כשבר חור ה' חת כ"ב ולו פסעם הפקידים ליחד חת יעחק ויוכיו לעם יחבדך לעיחי חזקנים כשבחתו כיחידך ולבחרים הרחיטנה כחעלם חשר על פי חדברות הכחים חשר חלק ה' לכל הכחים יש סו"ם כחן סיום חלק ה' לכל הכחים יש כי הכח חשר נחן לעם לשבוע וזה כחכוך עד יחי ירחים חשר ככלו ועיקר חלכים כשבחתי הכרטיות חשלישים ועיקר כח בשחים כחלוחה חכם חשבוח לחלק חשבחים כשבחתי חלכים חשבוח כשבר חזקנים ועיקר חלכים חשבוח כשבר חזקנים ועיקר חלכים חשבוח כשבר חזקנים ועיקר

נבי נחלת יצר' ממלך משור מיירי בהברח וכמ"ש שם שעתה תקוס ויהיה נכון לפ' בכייית המלאכים על החרבן משום דמשמר חוכם וכמאמו מסילות כו' משתתני ספיר בענין תברהם כדמפ' ותניל פי' לה בתברהם ועניין זה שתם יש לומר משום דכתיב שתם תלת ניון

ח וישלח אברהם את ידו ויקח הרב בעא קומי רבי חייא רבה מנין לשחישת שהיא בדבר המשלשל מן הכא וישלח אברהם את ידו · אמר ליה אינו מן התנדה אמר לך חור היא בית ואין מן אולפן אמר לך ליה חור בית · דתני לוי היו נעוצים מתחלתן הרי אלו פסולין · תלושין ונעצן הרי אלו כשרים · דתנן השותח כמגל יד במגל קציר ובצור ובקנה שחיטתו כשרה · אמר רבי יוסי המשחז דברים נאמרו בקרומית של קנה אין שוחטין בה · ואין מוהלין בה · ואין הותכין בה בשר · ואין מקנחים בה את הידים · ולא מחצין בה את השינים · מפני שרוח רעה שוכנת עליו ·

ט ויקרא

מזכות תברהם דיותר רחוי להסניה למען כבודו שלח יהיה הגם לבטלה ומשם נרית תיכה למתתה טפי תיך יכופר כריתו ושוב חור והזכיר זכות תברהם לומר שתף שתברית והגם והזכות כל מ' לבדו לה יועיל יש לתמוה תיך לה עתדה זכותו בנדון כזה דתיכה גם וכרית דזכות קל

היה רחוי להניח עליו ;

לא תסב תכוב כו' השתא מפ' מ"ם לעיל נשמו מסילות ומשם ערים שהכוונה כו תיך לה עתד זכות זה לתברהם תי נמי ה"ק תף לשה הועילה זכות הנ"ל תיך לה תסב וקשה לו זכות מתקום תחר תחר שקייים כל התורה תו זכות זה שעומד בנסיונו ;

שאין הפסוק מדבר פי' קרא דהן תרשלם ומלתכי שלום שתף על פי שתפשר לפרסו כשתר מיכי מלתכים כגון נכיתי' וכדומה ויתפרש המקרא על חורכן בית המקדש תו ענין תחר מדשתכתן הכא רמז למלתכי השרת מוקמי ההוא נמי בהכי ומה שהוא תם ד"ל לתיתר ללתו במלתכים מתם מיירי משום דלכתורה היה נרתם שידעו המלתכים כי לבעבור נסותו בה תתב"ם ולה יטעו בדבר תכל לפי שתתת ליתת כי תתלתך למה שהוא מהודם תתתדם תגלו ידיעה כדתיתתוב בפרקין שיתן י' ותין לפרש דתקרת דתתתל לעניים קתתר דתתתי שתין הפסוק מדבר לה כתלכי השרת דקתתר והלה עיקרת דקרת לתו בהכי הוה תלה רמז בעלמת · סוב רתיתי בתנחומת תהו מתעל תלתד שעשה תת המזכח תכוון כנגד כסא הכבוד כד"ת שרפים עומדים מתעל לו ולפ"ז תפשר תלתוכיח מפי' זה תתר כתן שתין הפסוק מדבר תלה כתלכי השרת דומיא דשרפים עומדים ותקרת דתתעל לעניים קתתר ;

נאבך כתן"ף על נב' דדברי תורה מדברי קבלה לה ילפינן י"ל דהיינו לענין דיכת ת"כ גלוית בעלמת הוה דכיון דקשיה לן מתי מתעל לעניים על העניים מיבעי ליה כ"ל דתתרו לתי זה ענין יורה עליו מתעל · וכעלי הדרש יתתרו שהכוונה בתלתכי השרת ענין התחכות השכליות התיוחסות לעניינים לתלתכי השרת כדתתי לעיל כפ"ט סי' והכוונה שכבר יתתה לכתתיין במעשה הזה תגדים תלו ותהברהם ודתי רתה כזה וכעניים תומו לה חם תכל מתה שלתדו מערפים עומדים ידהה פירוש זה וייתכן כי לזה תתר שתין הפסו' מדבר תלה בתלתכי השרת להוציא מפי' זה ותף על פי שתכף ומיד ויקרת תליו תלתך ה'

מפי ה' נוזה כעת וכעוב' הוו ותם לה נזכר ;

ח נינן לשחישה כו' פי' תליבת דר' בעי דפסיל שחישה בתחוכר תעיקרו כמו שנפרש דתי לרבי חייא מכשיר הוה ותפילו בתחוכר תעיקרו כדתמעת בפ"ק דחולין ותהדר ליה תן הכא כו' כלומר דשמיע ליה תר דילף לה מהכא והיינו דקתתר ליה תין תן ההנדה תתר לך כו' ותין לפ' רב בעא קומי רבי חייא כו' ותיהו נוסף פשיט לה תיילא תברהם תת ידו דהכי שמיע ליה תר' ונקתתר ליה רבי חייא לרב תין תן ההנדה כו' דרב קטן הוה טפי לנבי ר' ולה הוה נמיר הלה תר' חייא כדתמעת בכולי נמרא ותבל תקום הא פליגא תסוגיא דפ"ק דחולין דתמעת דתרוייהו שתעי לה נר' כיתר דנרסי תתם יתיב רב תחוריה דר' חייא ור' חייא קתייב דר' ויתיב ר' ונקתתר תנין לשחישה שהיא כתלוש שב'

ויקח תת התלכלת לשחוט ;

כן הכא ויעלה תברהם תת ידו פר"ת דתדכתיב ויקח ולה כתיב ויכין כדרשינן תלוש כלו' דתדל"ק ויכין שתע תיכה הלה היה שוחט כגור תו קנה תחוכר תלה כתלוש הנקח כיך ותם שתתר והה תתי קרת בקדשים כתיב הכא' שתדה וכם"פ דם חטאת נקת לן תהכא דקדשים טעונים כלי ככר תירק ר"ת דלענין תלוש נתדיקן נתי תחולין תדכתיב לשחוט תת כנו ולה כתיב לשחוט תת העולה תכל כלי לה סייך לתילף בחולין תלה בקדשים בשתר עבודות דכשו כלי שרת ותדכתיב ויקח דרס"י תלוש בחולין ותדכתי' מתכלת ולה כתיב שתשתך דרסינן כלי בקדשים ;

כן הכא ויעלה כו' כפ"ק דחולין תיתא דרבי חייא דעלה בקרבן וריצותיה דשברהם

קמ"ל

ט וירא

אליו מלאך ה' מן השמים אברהם אברהם ׃ תני רבי חייא לשון חיבה׳ רבי אלעזר בן יעקב אמר לית ולדורות אית דור שאין בו אברהם ׃ ואין דור שאין בו יעקב ׃ ואין דור שאין בו בשורה ׃ ואין דור שאין בו כשמואל׃

יזר ויאמר

ט לשון

חבה בשון חבה כתיב כאן אברהם אברהם ׃ וכתיב להלן אברהם אברהם ׃ מה להלן חבה בשון חבה אף כאן חבה בשון חבה׳ ר' לוי בשם ר' חמא בר' חנינא אמר כל מקום שנאמר שנים בקרא אחד הוא ואין שנים אלא לשון חבה׳ ר' יהושע בן לוי אמר כל מקום שנאמר שנים בקרא אחד הוא ואין שנים אלא לשון חבה׳ ר' יהושע דסכנין בשם ר'

ויאמר אל תשלח ידך וגו' יכול הוא נשרו של רבעור ממלאכי השרת ושיחת הסכין: אמר לו אחבקנו: אמר לו אל תשלח ידך אל הנער: אמר לו אוציא ממנו שפרת דם: אמר לו אל תעשה כאומרה: אל תעש לו מומה: כי עתה ירעתי הודעתי לכל שאר אוהבני: ולא חשכת וגומר שלא תאמר כל ההלאים שהוץ לגוף אינן חלאים אלא מעלה אני עליך כאילו אמרתי לך התקרב לי עמבך ולא עובבת:

יו"ר רבר

מפום דכתיב לא תשלח ידך לעצות ואל תעש ול"ק לא תשלח ידך לעצות לו מחומה מפום ליה בסליחות יד זולת מפשה דסחיטלה פוי ליה לסוף למיך לה הזכיר הסכין הלה מה היוק בסליחות יד ושוד תפילה הוה כתיב סכין הוה ק' מו ואל תעש לו מחומה ול"ק לעצות ויש לומר דפשיטא ליה מדכתיב הכי דשליחות יד זולת מעשה דסחיטה והייט תיקים שהוא יד ולהכי תק' והיכן היה הסכין שכתחלה מחזו בידו ועכ' מעט בקש לחנקו ומעני לפי שבשת הסכין אמר לו אחנקנו:

ג' דמעות טעם היותם מגולגלין היה מפשר לומר לשיטתו הפניות בסכין מגולגלת ואו מפשות לה יכלת כי הלו היתה פניהם ג' או כ' היה מפשר לשחוט בשאר מחנו הלם או מפשר הנ' לשון דכוי כמו שישחט מפשר זה לפעמים מכל האנדה אומר דורשני כי אף שיתיחס הטער למ"ם וכ"ם לעיל הן תרחלה בעקו חונה לה יגדל כהם הורדת שדמעות שהוא מתקרי בשלי הנופות מ"ב בחקם ועוד אין לומר שהכר סירלו בכוון על הסכין ועוד שאין מטבע שדמעה לפנות הסכין וירחה שהכוונה שדמעה כנוי אל הטער אלא ורחה שלהטעה בלבר הוה שכבו לשיפנם הסכין חולי כיני כיני ירחה ה' ורע בעיניו ויהיה כוה מעגים הכוונה התלהית כי כוה הם כמבקשי עני יתברך לבטל הנזרה וחולי אחר שעולה המלאך להסיר אחור מכרהם מהמעשה הנם מתלהים לרוב רחמיהם על יצחק מהרו לפנות הסכין כן יאמר יהיה מעשהו ולפ"ו ל"ג שדמעות כמפשר ג' פחיות נשרם הם מפחת מכרהם ואם מפחת יצחק. ואם מפחת פרה:

אנוך לו מחנקנו ואם תאמר ולמה לה חזר לבקש סכין אחר אז להשחט סכין זה וכשהקריב התיל לתמורתו דוחלי בשחיטה והקטרת אמורים עשאו וכדפרקין בחיזה סכין עשאו ועוד מאי סיכותיה דתניקה טפי מסכין פנומה כי זה וזה נבלה ויש לומר דמכין דשיחה סכינו יפה וכלה שכה נפנם כ"ב שכר כי מה היתה לו שתין רגוני יתברך בשחיטה אף כאן וכערוך בפ' אח גרים ושחט בסכין וגרלה אחת' שנתם כדונג:

אוציא מתנו טפת דם כי חבב שרגונו יתברך בת"ם לו והעלהו אם לעולה שיעשו כו קנת מחשבת העולה דהיינו סיוליה מתנו לפחות דם לזרוק על המזבח מחבר שעבב מיתתו דאם לא כן מעיקר' מאי שכר שלח עלה על דעת מכרהם שלבסופו עשה ורם י"ז ל' כתב כחומש אחר שלח תשא ביאתי חכם מעשה כו חכלה ומוציא מתנו מעט דם וסיוע לדבריו ת"ם לקמן ס"ד פי"ח אחר מכרהם רבי"ב לחנם אחרת לי קח נא ומוזרו עוד אחר מכרהם אי אפשר לירד מכאן בלא קרבן:

אנוך לו ואל תעש לו מאומה ואם תאחר ולוחץ מעיקרא ואל תעש לו מאומה ולא יאחר לו

מקום לאין סברת למשום דמאומה משמע מום אלו ל"ק אלא הכי לא הוה משמע ליה אלא שלח יפחוטנו פחות מום בגופו לחפילו חניקה כמשמע לאין מום גדול מחניקה וי"ל שלהיות מהלך אחרי לא יהיב לליבים שעוד יסוב מכרהם ויסתפק ות"ת פשיט לו מכאן שלא יעב כו ורע כי ידע מה' שלא היתה כוונה אלא לנסותו ועי"ל כדי לתת לו שכר על כל דבר ודבור:

אל תעש לו מאומה שפי' מאומה לשון מום כמו וכפני דבק מאום וקשה לי מי הוקיקנו לזה שלא פירש פי' מאומה כפשוטו דמשמעה כנוכה ל"ם מוכיח מחנו טיפת דם ושמח לפי שלא ה"ל לפשיט אלא בן ומחר שלא היה מסתפק אלא כהוחלת טיפת דם מאומה אלא כוללת ולא תבדק אלא אם היה מסתפק על פניה רבים פשיטל כלם ח"כ לפי שלא מנינו אלא ו' אלא כשנין קנין נמנה כמו ולא יהיו לתו מאומה שפי' דבר מנכסיו וכן את כל מאומ' עכין נעיכה וכן ושמח מאומה מכל אשר לנבל מאומה ודומיהם ויתכן שלהיו יצחק שולה פניהם הוסידו שלא יהיו מחנו אפילו טיפת דם שהוא כמטיל מום בקדשים ולזה פירש מאומה לשון מום:

ידעתי הודעתי כו' אין להפלא מחה שידדשו הכהן השומד במקום

בחוק יונח כי זה דרכם ז"ל בכמה דוכתי וכבר דברנו מהתנגדותם לעיל ריש פכ"ב:

ידעתי הודעתי דחל"ל מאי טעם ידעתי כי חליפה לחל מחדוש ידיעה כי הבל נסיוני לפניו מני קדם כת"ס לעיל פ"ב סי' וחף על כי מאחר טעם ידעתי דכרי המלאך ומיהו כתבו שיתחדש למלאך ידיעה להיותו נברא מחודש וכיוצ שהוכיח בעל דרך תחונה בפ"ב מ"ה מהכתובי והכרי רז"ל ודכרין נחתים ות"ס התוספות בפ"ק דשבת גבי הל יפחל מדם נרקיו בלעזון תרגום דחפילו מחשבה שבלב כל אדם יודעים לה ידעינו מנה להו מכל מקום לה תתקרך הדעת כזה שהרי המלאך בשם שהדבר מכוח מ"ם בסוף דכרין ולה חסרת אות בנך מתני ותקוני בחכם הגיבר כזה מחסם ותהו נחשבו ופירש רש"י כתוגם מעשה ים לי להשיב לשון ולה"ק כי מיהו מדוקדק בכתוב דעשה יכולתי לו מחרתי מיבעי ליה כי יתין בחדוש בידיעה להשיב אם לה שדבר בלשון בני אדם שיחתר לה תדע להשיב כתה שלה יחתן ותם זה דעת המדרש לה ידע"ל עתה הודעתי שבראת טוב' ידעתי כתו הודעתי גם דברי הרחב"ז ז"ל בפי' עתה' ידעתי שתחלה היה יודע ידיעתו בכח לה היה יוכל לפועל בתעשה הגדול היה ועתה נודע בתעשה והיה זכותו שלם לה ידוו כל נחת כי לענין ידיעת ה' אין הפרש בין הכח והפועל כי ידיעתו נמורה כדברים קודם נתתם אל הפועל:

הודעתי לכל ות"ת לחי הודיע והלה בקידה לה היו חלה מהרהם ויצחק שניהם לבדם בכר השיבוהו על זה לעיל ריש פנ"ה כת"ם בשביל שתקבלם תדת הדין בעולם:

שאת מוכבני שנה חלטון הכתוב שחתר ירח חלהים ואחר שתת מוכבני לרחוו שתין ירחה זו ירחת בחד התפורשת כי כזה בכר היו תפורשם מהרהם ודלי בזולת תעשה זה תכל ירחה זו היה תפובל הנשם השכלית תכני הכרת תעלת ה' אלין בשבשה להתנת כי הם בלב הפלטיק התורני הלקי מחתת תה שהשיג בשונם הקידתו הו לנביח ה' כחה שהוסיפ עליו תבשותו כת"ם בפל העקידה בספר כ"ב ולו"ת שתת מוכבני כי היות חזה החין הוח הכובר מחהבה כי לה יעשה מידתת הנוק רק מחבת תעלת הם"י:

שלא מחתר בלחתר שלה יחתר מחתר בל החלחים שחוק לנוק חינק חלחים כי יש מדם שבל מהר לו יתן בעד נפשו ומפילו בניו היקרים ולבן נתן מהרהם חת בנו לה' ומולי שלה נוה על שנחר היה מחתן כי ה' יודע שיצחק הביה עליו תנופו ובקידתו הרי הוח כחלו הוח עכשו נפקד ות"ל מה טעם מחתר זה בבל לפל תפלה ידך כי חפילו היה בוחנו מחם היה נחנוח זה ות"ל דחה"כ שלח תיידי דקחתר ליה כי ידיעתה הודעתי כי ידוע חלחים חתה קחתר כחילפה וכו"ל שחפני שעתה הודיע לההרהם כי לה עשה: רק להודיע כי ירח חלחים הוח לה שחפן בחיתת בנו יקבה לו חס: כן היה רחוי להיות הנסיון כי חחילו דוחה עכשו לבנו שהוח חון ממנו לו"ח שבקידת יצחק חתל"ו בקידת עכשו כי ידוע שהוח יחבון כחי יצחק יותר מחייו ולפ"ז יהיה לוחר שלה תלוייך לנבח מהרהם:

שלא מחתר כי והרמז לזה בחתר ולה חשבת: ליתי לקוון ס"ת כי"ו בהרית חת יחידך וזהו נפשך כי:

דבר לחר לחתר דבי יצחק ק' שלה נזכר לפיל שום טעם בעורך הקבירה דקחתר בשפת ה"ח דחין סברת דלפי ת"ם לפיל בל חת שהיה חפניו מהרהם כוחת יצחק בנו כי זה היה טעם קבירתו דהלה חנה הוח ידע לב מהרהם ות"ק בחת נכתב מחתר זה לכחן לחתר כי עתה ידעתי דלפיל גבו ושלה מהרהם: חת ידוע ס"ל לפתרוש ס"ת:

בשעה שבקש מהרהם שבה נרחה שהוקשה לו טעם הקידה" שחתר שבהבחתו נרגון יצחק היתה כדשוכת

מה טורך לעקידת הוי ליה לפשוט נחתרו וחפ לבי"ת שזה קיים בחמת יצחק כי לה החתין כשנתו כי קחת יחפעל מחרחה הסכין בחת השחיטה ויבקע להשתוח"ק דמדקחתר בשבה שבקש מהרהם לעקוד בו' חשוחש שטרם דבר יצחק בחת היה כדחעל לעקוד וי"ל דחשתכרת דשניהם לדבר אחד נתכוונו ומכל מקום נרך לומר שיצחק הוח שבקשים לומר לו שיקטרנו כי מין טעם שהחב יקדימנו זה כעיתו בו בעם אחר שכרנון נשנו קבל עד עתה וצי"ל דיתורח דיצחק בכח ק"ק ליה דיצחק סגי ולפ"ק בקח לומר כי גם בגי בסכים בעקידה כי בשבח אחב לעקדנו הוסיף הבן לומר שיעקדנו יפה יפה ומולי ט"ם כתן והנה בשעה שבח לשחוט כדנרסינן בתנחומ':

בחור מנר שבחי נחול לדחוק משלי ועוד שהבחור יחום על חיין יתר וחין לו כ"כ חוזק הלב לסבול חת המות:

ואצערך לה תחר שיחשב בעיניו כי לה יבוח תחנות ה' חלה שיחשב קנת מידו עד שיטרוך לבוח עליו בעם אחר בעם עד שבבך לבו לקבל הבחושם וירבה בטורח הלב וזה בעבין דבי הלב בשיבותו לקבל בעניני חבלה כהוקה וכדומה חף על פי שחבעם בדבר מחדך לבבם בשעת מעשה ישחיטו בעיניו בעם אחר בעם עד שיתגבו לבבם לקבל:

ושבא מפסל הבחישים שמתו יפסה מר ירדום בשחישתו פ"י שיהיה בשחט מידו:

בן ל"ז שבקידה מתה שרה וחפ היה יצחק בן ל"ז בדבי"ה בפ"ב וכ"ה דקחתר בן כ"ו ל"ל שלה מתה שרה בו בפרק וקיים ליה דבן כ"ו הוה יצחק מדבתי לפיל וגר מהרהם בחרן פלטים יתים דבים והיינו כ"ו שנה דלפיל פסכ"ד ומוכין דבתר הכי הוה הנסיון בדבתיב ויהי חחר הדברים החלה ס"כ יצחק לפחות הוה בן כו' שהרי בשנה דחשוה שבח מהרהם מחנה הנגב ויגר בגרר נפקדה שרה שלו היה מהרהם בן ל"ט שנה וחל וכיום החילה נתבשר על פקידת שרה ולידתה בשנה מחחרת:

ביד ויפלח זרועותיו דמהרהם קח"ל כי חיד בלי שלה שלח ידו:

ועינין מוריחות כו' יתורח דבנו קדרים דלשחטו חיבעי ליה לשחוט חת בנו לח"ל לח לומ' כי שבחרו רחמיו כרחם חל על בנים ח"ם מרחמתו על חבח ות"ם שטולות דחשוי לעיניו של יצחק לפי שעיני יצחק בקוחות למעל ובדנרסינן בחדרש חחר עיני מהרהם בעיני יצחק ועיני יצחק בשתי שחים ובד"ד יראים שבשקפת מהרהם על יצחק בחשבו כי חולי בחטחו בשר הגדול הזה לו וחולי בהחתבנו לם ובטו חליו יבנבו ועיני יצחק בשולות לשחי לבקש תפלה ותחנוני חתל חליון:

והין החלחכי כו' קחת לה הכה לומר בשל חת שעיני חברהם היו יורדות דמעה בבחרו רחמיהם"

מהקבצין בתות בתות לפי שבחלחכים חדרנות רבות שין דח חן לח היו מתקבצין בתות בתות בל פ"ו עם הדומים לו לזעוק לפ' על הדבר וחקרוהו קח דייק לה הדבוק חן חרחלם נעקו חיבה חלחכי שלום דבשה קח חייבי כדלעי' והדקחתל חרחלם וחלחכי שלום חשתע חדברות החלחכי:

נשבין חסילות כו' לח כיבש דבר בזה דסתוק חרחתן לפיל חין מהרהם חקבל כו' רק בחתם שרים פי' חין רבוחו כיבושים דלפ"ל כדלעיל על בין קדש וכין שור דחין טעם יפה להוכרת שרים חלו חפבי ג"ח שהיה נוהג בהם ושוד הנ"ח בנשחר חסילות קחי וכלה חשב חנוס הוסיף לומר ליח לבל בריה חציבות קדמוי דלח ניחח ליה לפ' חנוס על מהרהם חלח לבל חנוס בפשטו ובניבו של מהרהם שחחר שבות מהרהם לח שמהה לו לה יגדל לפניו כלי חי:

אין רבוחו ירושלים וכב"ה נרחה דב"ה קדי טיר בין דחם" בריש חירושל וב"ה וחעפ"י שב"ה בתוך ירושלי היו יושבות

לאשכותו מיקרי עיר כמנהי נמשים תו׳ תחר פרים על ירושה
ותחר תרנות תרן ישראל והזכיר התשובה שכהן שהיה ירושלם
תנר שלמה ומנד כיה התקדש שפה ׳ תין רבונו כירושלים ותם
תחר והה תכה לתו שתה תין רבונו כיכתך ויתננה לתחר ׳ ו״ל
פירשו כי לא יתמלו בעולם
טוביה מזרע יפחק ותחר שתינו
מפץ כי תכל שכן כתחרים ולה
יפרה שכיכתו לתשה וכיינו
תמיה ירושלם תי נמי תשוה
דתרן ישראל נתה ליעקב
וישראל נתיה לה כתלקתן ס״ד
פ״ג לכן תלתה זרע יפחק תין
לכתוב לתחר ׃

ג אין הדברים הללו וכו׳ כלומר
שהיה תברהם תומר כן וטעם
בתחר לומר שתף על פי שהיה
תמיה על הדבר לה היה הורה
לשתוט תדבר לומר היה
שכוי כתקו ח״ן תו קשר וישיבה
טיטורך נשין וכיוצא כתותן
שנבדקו וכתלתו קנקניהם של תיתי רגלים כדלעיל פי״ט תלה שפט
שהדברים תתוהים תלכו וקברה דעתו מהבין ׃

אתמול תחרת לי פו׳ ותפל תקום כשתחר לו קח לה את
בנך כו׳ לה היית דבר כי ירתה שלתושלתו
תכוין להתעכב תן התנוח ושוב שתו נתר כלבו
שתף על פי שכתיעל בטוכה גרם שתטה לתכוס תשבו כי
תפילו קישוד הטוב יתוור כשכוי התישוד כשלה נתחר על ידי
שלית כזכותיהן לעיל פרשה כ״ג סיתנ״ה תכל שכשו שתור ותחר
להסיר תן תחור כעת התעשה תפלי שהרגיש בעצתו תוספת
זכות כי לרוב תהפתו את ש׳ היה תעשה כשיניו זכות הסקידה
לתכוס שפשה וכה להגביל תסכוסים שם היה רתוי לו ולוזה שתף
וגרף שתזרה הרתשונים שם הב׳ כי רוחה שתין לסתוך על
שתשבון הרתשונה להתר הספק שתחר שספק שומד לשיניו
כחזרה הב׳ ותם שתחר שתתי לה תם״ד כי לכשכור נשות כה
שהלים הה ל״ק שתחר שתין פורף שכשיון בכתיבת הגט יכתוב
שהוה תוקר בלשון ולכ שלה להודיע להתרים דלעיל סיתי לה
תם״ד שיעשה ס׳ זה להוציא להתרים וכן היתה כתנחומא
לתוחה שעה שתחר להרשם לפני הקדוש ברוך הוה רבון העולמים
תדם מנשם להכירו שתינו יודע תם בלבו שתה שיודע תה שלכבות
והכליות יושבות שתה נריך לעשות כי כן תכל קשה שתי קשתר
דקשתר ליה לה שתכל כריתי כו׳ לה היל״ל שלה לכשותך כתתי כי
תה נרך לוה כי תף שהיה שתור כפי שתטה תפני הכשיון דשכיל
על שבלת שתי קוטיו שתר שהשעה תיה לו לנשותו עה שתחר שנהוו
כשהגדיל הרתשונה היה על דרך שתתקיים כתי שנגזר עליו
מוצא שתטה ועשה תשובה ושלה הגדילה תין רע כי קריינן כיה
הוה שתר ולה יעשה כדלעיל פרשה כ״ג וכל שכן בכתתי נוזלת
שתתחלה לה היתה הכוונה לשתיטה תתם וכ״ת דקה נריעך
שכי שתחר שתתחלה לה היתה כוונת עולם תתם תיתי
כשקרא שתין פיו ולבו שיש תם שתין כן כשתר נזידות כי
שלו יכוונ התיובד כעכיו ולה יפתנה תתפשיו קשה וקלה
שתין לגזור הגדילה תם כן שתי שתחר והעלהו עולה תשוה
תבה כו׳ כי תה נורך לשבה כתלו זתת היתה שבת שתטה
לה היה לו לשתיר שלה שתין כתף חזרה שלה הויות
שתיטה שפיו שלה שעלתה וזה כשר קויים פעלוהו על נבי
תזכה וכל שכן לג״ע דשתלו תבל כו׳ דתשתע שתכרשם טעם
כדכרי ס׳ כי לה היתה הכוונה שלה לשבה תה שקר כי ודתי
לנשיון נתכוון כדכתיב נסה שת תכרשם ושין תקרא יונה
מ״ע ושתי קשתר קס״ד ולה עלתה על לפי זה יפחק שנרשה
שלה נתכוון לומר לו שיעלהו עתה דק שיעלהו לשבה
לשכרשם טעם ועוד קשה תיך יפחק שתכרשם טושה בכוונתו
כי תכלוש שלה יעורה שפה לנביה כוונתו לף שתיטה בשלוש
תו תבל כתי שכתב הרב בש״ג פרשה ג״ר שכן נאמוד שתעשה
שקידה וכל שכן שישעה להבין בשלוש תם שהוה שכוד ושיוצד
קשה שתין בפ׳ רחו שלו תשובה זו שתרשם קשתר כי עשה
ידעתי כי ירת שלהים שתם שכשת העוור היה להודיע זה וכן
בשלוחותם שתרו שתשובה לשתיטת שתרשם הגזר שיהה כי

יב אמר רבי אחא התחיל אברהם תמירה
אין הדברים הללו אלא דברים של
תימה ׃ אתמול אמרת כי ביצחק
יקרא לך ורע הזרע ואמרת קח נא את בנך ׃
ועכשיו את אומר לי אל תשלח ידך אל הנער
אתמא ׃ אמר לו הקדוש ברוך הוא אברהם ׳לא
אהלך בריתי ומוצא שפתי לא אשנה ׃ כשאמרתי
לך קח נא את בנך לא אמרתי לך שחטהו אלא והעלהו
לשם חיבה אמרתי לך אסיקניה וקיימת
דברי ׃ ועתה אהתינירת׳ נא משל למלך שאמר
לאוהבו העלה את בנך על שלחני הביאו אותו אוהבו
ובניגו בידו אמר המלך וכי העלהו אכלו אמרתי לך
העלהו אמרתי לך משני חבתו ׃ הדא הוא דכתיב ׳ ולא
עלתה על לבי וה יצחק ׃

יג וישא

פתם ידעתי ולרתה שתפני קושיות תלו כשסתיק רש״י ז״ל תמ״ת תפשוקו
תגדה זו כחומש לה כתב תלה ז״ל תחר ליה תכרשם תברת
לפניך את יחידתך תתחול תחזרת לי כי כיצחק יקרא לך ורע
וחזרת ותחזרת קח נא את בנך את יחידך עכשו תתם תומר לי תל
תעלה ירך תל תבבר תמר ליה
תקדום ברוך סוא לה תחלל
בריתי ותוכח שפתי לה תשנה
כשאתרתי לך קח תוכה לה תשנה
תשנה לה תמרתי לך שתשטו תלה
העלהו תסקתיה תחתיה ע״כ ׃
ותקריין נתטייה להרתב״ג כזה שהלים י״ח
שבתמר הביה כי תנתונים
כתמר ותפלתו לעולה להסיר
תתנו תוכן השחיטה כתב זה
לשון ותוכרנו תלה הנתונים
לכירושים התלה כי יתחרו לה
יתכן תחר שיהה ס׳ תכוה
שיתחר תחר כך לה תפשטה ירמיה י״ח
ותכה לה סתו על לב תכבורות
שהחליפם כלוים תחר שנה
ותחר שהכתוב תחר כתחלה

והחליפם נפש את תכרשם סרו כל השעות ׃ תבל תה תעשה
שלהיותם דברי תדרש רבי תחה נדיקים תכו לעשה לב תליהם ׃
ורתיה טעם היות שכחזנה לנסיון סביהה ליה שלה יתכן כי נשה
יפחק יפקר כדכריו לעשו שכה כי לה תים תל ויכוב ולה
דתי לתם שיחוור תהיעוד הרש כדלעיל כי לפי שהמת תין
שם חוזק שתפילו שהיעוד יתחר פשתם ענינו על תבתי והרי
סוה כתלו פירום שם לה יסוב תחשתו ויהיה דתיכה דתיכה ידיש
תוכיחות תין נריך פירוש הילכך כשלה נתקיים התבתי ולה
נתקיימה הגזירה תין תזרה ועוד שהחושה כשהו תחשתו הרי
סוה כתיב תחר תפר לה היתה הגזירה עליו כתו שכתב לקתן
כס״ג פרשה ל׳ ועם נכרת תלו כשלי תעשה וכיוצ״ב כדברי
תתכרים תכל כתחר והעלהו שם לעולה תחר שלה יקויים
בשום נד ושהזרם תתנו כהיות תברהם ויצחק כתדרגה ת״ן לו
טעם ולה דתי לתלוף הכבורות שכתב הרתב״ג כי לחלופים נדתר
ונתקיימה התנוח כעודם זכליים ולכן תיה תברהם ותחר שתחר
שכה לנשות לה היה ליו לנשותו בענין זה תו שתחר שנשהו
כזה לה הוה ליים להקדים תתחר ביעקב יקרא לך זרע סהוא
שתחר תתחר והעלהו שם לעולה וכפרתם לתכנו לה היה לו
למיתר תל תשלה ילך רק הוה ליים לתנוחו כשנות תחרות כגון
שלה היה תרתה לו תהר יפחר יכתר כו כדי שלה תחול פליו תיוב
התנוח והיה תנשה כהיותו תחוד תחריו ותה שכתב כשל
שעיקדה שתף עתה לה תלה עליו חובת תנים שלה תורהו כפירוש
שהר הוה כתורה כתנכש פדכתיבנה לעיל תי נתי שלה יתחר לו
והעלהו שם לעולה שנראה עולה תתסדר הקרינהו לפני זשוכת
תו והעלהו כתזבח וליוצה תלכשוטות סיכן תתנו לתברהם
שתיטה ולה יהיה התתחר תתיכה כדי שלה יתנה הסקר כדכרי
ותה שכתב הר״ר יוסף התדקדק שהתחכם הנשה יפחרך כלשונו
לכל יפול הספני כו תכ׳ נדדים התחד הנוי תיבות לכתיים
לתיתנולל על הנשיה כתו ותסקית תת הרכיים יין
ויהיה תחר והעלהו שם לעולה התעסק כהעלות העולה
לה תיעשנה כפועל וכו׳ תנד תומרו לעולה כי שתים
הלתד יכת לשני ענינים התחל כשתכוון על הפועלי כתחר
ויעלהו לעולה תחת כנו וכו׳ כשתכוון תקום תחת כתו
ותהי להם הלכנה לתכן ותנה כוונת הנשם יפרוך סתנים
העליה שם על תחל סהריס תחת עולה כלוחר תשוב כקדמן
פולה ורנה תיכון תתנו תפרשם הענין תחתל והוה תיפשהו
עולה כו׳ לה נכוונו דבריו לרש״ל והטעם תכוחר כתין הכוונ
לעולה על התעולות התעשה ושנין והסקית תת הרכיים
הפועל הנמור התוכן בלשון הסקתה לשתן הסקתה הכוונה כן
הכנת התסקה לפני התנים יפחה תו לה יפחה לה תיסקהו
תתם לתוך תין תחנם והעלהו שפירושו תעשה העולה שם
סוה תלשון עולה לה יפפר על הלכנה לכך ותחר שכתוב
והעלהו לעולה הוה תענין העולה נם הטעם הנני תיכו
נכון שתף על פי שהלת״ד תעתם כתקום תחת נריך סיתים
כדבר כתן תתורת התחר תתם כגון הלכנה לתכן הלכנה

מחשה במקום אחר אחכל אם יעשה עולה אינו אוחז
עולה כי לא נאחר זה אחת זה על ההתחסבות לבד ולו
שהיה כיוצא והעלהו לעולה אלא מעכין עולה רק לשון משלה
וחכה שלהרחות תכתו רמה שיקריבנו לפניו שיהיו כל העולם
סבת תכתו ויהי כותב הכסיון כדלעיל ויש פרשה נ"א מן
מחכה היה התקרבו לפניו מתם אחר על פי שהכותב לפסיון
חגב תורתיה רמה לחכבו שיעלה לפניו כעולה על שלחן מלך
והמכוון לשם יתברך שיזכן להקריבם מחשב ויפה כיון
לדעתו יתברך וכ"ה מסיקרים ועיימת דבריו מחתתיה לומר
שאחר שנתקיימו כ' הכוונות והם עלייתו לחכה דהיינו
מסיקרים ושוב הכסיון והיינו שקיימת דברי הודיהו ולפי
המשל שכ"א כוונתי שחכה הוא עלותו לפניו ולזה הוצרך
המשל לומר שהיה כאומר להחזיקו לחכתו שיעלה את בנו על
שלחנו וענין המשל לומר שכחו שמחמר המלך הכוונה עליית
חכה והשוקה לה הכין כן הכוונה החמיתית בשחמר ה'
עניין תעלה וחכה ואחרים לה ידע חף על פי שהין דומה
המשל לענייני כי שם לה היתה כוונה שחרית למלך שהן כתן בכר
כיוצא שחכתה שהלכית שיכין ממנו שחרים עניין שחר
ויתכן כי גם כן זה ענין המשל שהמלך היו לנסות את שכוונו
גם לחבבו ולזה אחר לו לשון תשוקה וכשמחד הכסיונו
אחר לו שהכוונה החמיתית כאומרו משכי חפצו ופירוש ולא
עלתה על לבי זה יתכן כדפירש רש"י בפרק קמא דתענית
כלומר שחף על פי שנויתי לו משולם לא עלתה על לבי לבחנו את
בנו אלא לנסותו משכי קטיגורו הייבו שטן כו' אלא שעדיין
קיים שם הן שם ענין זה לאחר רבי אחז אלא מיכפת לן
שהיתה הכוונה האלהית לבחנו אחם וחוץ כי אז אלא היין
העיקרית אלא לנסיון הקושיה בחקושה שיהיה שקר נדבורו
ולזה צריך לפרש אחיים שחוייבת כאחמרו בדפרקים"י
וכלא זה לא אחרכא אף שבדא שלא היתה הכוונה אלא
לנסיון כנזכר ואם כדי שלא נאקשה על דברי רבי אחז
דלאחר שהכוונה באחמר שנין הכה אחם שיהיה שבדבר שהכוונה
היתה עולה אחם לזה הכיון רמיים אחקדמו זה רש"י לא נאבחון ה'
לבחיישה בלאו אחי קרא דכתיב לה אשפרשה דכתיב והאלהים
נסה ויפה ידעתי כי ירא אלהים אי מנרחש-שלא היין אלא
לנסיון ' ואחם יש לומר דסבירא ליה דקאי אאחמי דכתיב אקדמים
אחר לא נויתי ולא דברתי וכהאלו כתיב על יכחך לא דברתי
ולא עלתה על לבי אף על פי שהיו אחוקן שיכון אחנו שנין
החשיבה לא עלתה בלבו אחם וגם כן לא היתה בכח דכוונו
שדבורו יפורש כשלייח הכה אי נמי שדכתיב לא עלתה על
לבי ולא כתיב ולא העלתי על לבי ירמיה שחפילו בכח האחמר
אחצב בלבו לנסות כו את אברהם בחם אלא היה בלבו אחם
לא עלתה בחיטה אחוייבת בכחו ' אבל קשה היכן רמיזת
לאברהם אחם כזה והשיבו כוחא וזוחק לומר שלחיות דעת
רבי אחז זה בשנין האחמר יחסו לאחמר אברהם ואשוכח ה' כי
אחסברה לו נחה לשחול כוחא ולהקדוש ברוך הוא לחשיב כוחא
ועוד אחין דרך אחדבר להביא אלא אחי דנפקא אינא אידי
לפירושא דקרא דירך ופחא חיפוחא דאחרני דלא היה נריך
כחו שלא נזכר בדבור הכתוב לבן דורש אחף על פי שאחמר ולא
אחבת בפשוטו רחו גם כן שנשבר בחשבח זה שלא נאחבר
אחיכיות הנזכר וזוא שעלה לפניו יתברך בלבו קדשו וזה שאחמר
ולא השבת את כיוך אח יחיך אחרני שלא נעבך אחרי אחיוחו לפני
ולכן לא נזכר בפשט הכ' שדבר בשברו ולא יפול השבר אלא על
הכסיון ' סוף רחיתי מ"ש רש"י ז"ל נבי והנה מיל מ' בקנה
כוסחות ח"ל ולפי הכנדה אחר כל דברי המלאך והשביעה
ואחר טענותיו של אברהם ע"ב ולפי זה יש לומר דאיתעיר
לאחר דרבו היה כאן טענות שטען אברהם ואשוכח ה' שלא
נאפרשו בהדיא ;

לא אחלל בריתי ליעטה דקרא נקט אחכל קרא ודאי לא
מיירי בכבי אלא בחלכות בית דוד ;

ולא עלתה על לבי זה יצחק קרא הכי כתיב וכנו אח
בחות הבעל לפרוש אח לבייחם בחם עולות לבעל
אחר לא נויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי ופי' כפ"ק דחענית
אחר לא נויתי זה בנו של מישע מלך מואב שנאחר ויקח אח בנו
הבכור אחר יחלוך בחחיו ויעלהו עולה ולא דברתי זה יפחח
ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם ופרש"י ז"ל שלא נאמרו
הלא הוא כחו בן הקדוש ב"ה ליפחח ומישע אברהם כי מעולם
לא נויתי למישע לפרוש אח בנו בכח לבבחם ויקח אח בנו הבכור

אחר יחלוך בחחיו ויעלהו עולה על החומה ולבחים נחבון
בפשוט היה לדבות להקדוש ברוך הוא ולא דברתי ליפחח מיחים
יחיחה ואחי אין כיפחח ואחרגום מוכיר בנחים לבנחי ויפחח
לבנחי אלמה לא היה הקדוש ברוך הוא רואה בכחו שדברי מוכיחים
לבנחי לפי שלא הלכו זה אחר זה לעטל הנדר ע"כ ' וט' דרשה
משחה אחין אחר אחר לא נויתי כו' עוזק על הכעל אחם כן
מבפירוש הוא בחורה שלא לעשותו ושוב אין כיפחח מוחח יש
לא נויתי ולא דברתי כו' אלא דחכי פירשו שהם עשו לכעל
דבר זר שחפילו להקדוש ברוך הוא היה מעשה כזה רע שדברי
לא הוא עליו כ"ם לכעודת חלילים שהוסיר עליהם ודמה לחיטא
ויפחח ויחתך לומר שבין כחיטא שהיא בין כיפחח שבדר
בדבר בן כיוצא שכבר הוא על הדבר לעורך בסיון אפילו הכי
לא היה אחתר אחם מעשה הוא לדחון ודקדק לומר ביפחח
ולא עלתה על לבי מהשטה הנזכר וכחיטא אחר לא נויתי
כלומר לא נויתי לו חנוח מיוחדת ופשוטה שלאחר לא הוא
אחכל בחיטא להיותו חל"ח חולי יחבב כי ה' הוא לו על ידי
הנביא חו בחלום חו קשיר אח לבו לעשות בן ויפחח
אחר לא דברתי שהן ענין לומר שלא דבר לו לעשות הנדר
ההוא אלא שהיה שנדר בדבר לא דבר ה' בעורתו לקיים נדר
הוא כי לא היה חייב לאחמיר בדבר בדאיתא בפ"ג
פרשה ל"ו ודכי יצחק אברכאל פי' כפי' הזה בכחובים אלא שלא
ישרו בשיעור דברי רז"ל שפיים כנגד יפחח ואיטא שהוקשה
לו שהכידוע שלא הוא ה' דבר ליפחח ולאיטא ולא אח לבו
בפחיטא הוא אחבר לעשות אחשבח הנזכר ויפחח לא אחת
לומר שלא הוא הזה אלא שהין זה בכלל הנדרים בדפירש
ושוב טעה וחשב ! שאחאחר זה יצחק סוחר לאחאחר זה יפחח
ואיטא כי לא היה חייב אלא אחקדש אחקדוש ודלא וחשב שהם פירושים
אחוכחים והביאו לזה אם שלא אבא אלא רק אחר לא נויתי ולא עלתה
על לבי ולא זכר ה' בקבוץ דחיים אם שלאחת ' ואיכא למ"ד
בחנחומא אחר לא נויתי זו כחו של יפחח אף על פי שנויתי לו
חורה וחכות אחנה זו לא נויתי עליו ולא דברתי זה כנו של אישע
מלך אחואב וחלא אישע הוא חולין הוא לי לדבר עמו
אחפילו דבור בעלמא והביאו רש"י ז"ל אם על זה יקשה אחי אישע
שהוא עליו כזה ואם אחפרש אף על פי שנויתי עליו חורה כו' כלומר
שאין זה בכלל הנדרים אחנוחים בחורה כדפירש הוא עליו '
ולפי זה נרקו דברי רש"י שכחב בלשון הנזכר אישים יפחח כו'
ולכאורה קשה אחזה יכיח רחיים אם לא הכן כפחו אחכל אין
זה אחין ח"ם ולא דברתי אחרים אחת אחכחוב בחשם אלא
דבר לקיים הדבר ואם בלאו אחזכיר ה' לחוחו לנבאי ישיבין
אלא דבר ה' לו לעשות זה אלא שפירושו כי לא דבר אחורים
לקיים נדר כזה אחין זה בכלל לא יחל דברו והרחים אחיש
אחנבה אחותו על אקיים נדרו ;

ולא עלתה על לבי זה יצחק כפ' הנזכר כחב רש"י ז"ל
כ"ג ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם כלומר
חף על פי שנויתי לו כו' והביאו בבל הפקידה
בשבר כ"אוכחב שנרחם הנמרח זה עקידת יצחק והביא רש"י
זה יצחק והכוונה שחם כזה על העקידה לא עלתה על לבו
אחיכחו אלא שביוץ שחכן כן בדבריו ע"כ והשיבין נאות אלא
אחנאחרי בלשון רש"י שכחב עוד זה לשוכו ואין דלא נרשיון
אלא ולא עלתה על לבי דשני בקרא אחריחא דלא כחיב
אלא אחר לא נויתי ולא דברתי ובפ' בקבוץ כחיב בל
פני ג' אחר לא נויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבו
ואחיבין דכן בכיוסה שבופו חוכיח על אחלחה שבע"ח ה"ג
להפחיד הנרשה לאחקוחי אחחין דאחרי' לה' ואם כורך לנבח דאחה
לאחקוחי אחרשה זו עקידת יצחק אחר לא אחלחה בספרים אלא
אחרי אחם על דבריו ז"ל כי לא נחנה בסוף בעניין זה שאחר
אחר לא נויתי ולא דברתי לבד ואם נאלחה ס' אלא כחב ג' בה
הוא חכחוב בבדפוסים ס"ט וכחוב בו אחר לא נויתי ולא עלתה על
לבי ואם כן היה ליפחח הוה ליה להזכיר ושחה דלא הזכיר
בלישנא דכוותה וזה לשון הלא נרשיון זה יצחק אשום דאחרי ולא
עלתה על לבי על יפחח לפי אלא אחלה כחוב כחוב ולא דברתי
והביאו יפחח והשוחט יצחק אשום נזכר בחחלוקה ושוב לפי
שביצחק כבר נחנה אחנו עליו ' והפרין שוב בשל העקידה
אם לקיים נדרשה זו עקידת יצחק ע"פ דבבי אם לא הרחה לו בחלה
ולא היה אם כן פדיון אחנוח על הדבר ואם כן אחילו העקידה לא
עלתה על לבו של הקדוש ברוך הוא אלא שאברהם בחם לבבו

הנין

ומסתבכין

יג וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר ׳ מדרש אחר אמר רבי יודן אחר כל המעשים ישראל נאחזים בעבירות ומסתבכין בצרות וסופן ליגאל בקרניו של איל שנאמר וה׳ אלהים בשופר יתקע ׳ אמר רבי יהודה בר רבי סימון אחר כל הצרות ישראל נאחזים בעבירות ומסתבכים בצרות וסופן ליגאל בקרנו של איל הה״ד וה׳ אלהים בשופר יתקע ׳ אמר רבי הינחר בר רבי יצחק כל ימות השנה ישראל נאחזים בעבירות ומסתבכין בצרות ובראש השנה הם נושלים שופר ותוקעים בו ונזכרים לפני הקדוש ברוך הוא וירוא מוחל להם וסופן ליגאל בקרניו של איל שנאמר וה׳ אלהים בשופר יתקע רבי לוי אמר לפי שהיה אברהם אבינו רואה את האיל נתעלש בן החורש הזה והלך ומסתבך בחורש אחר אמר לו הקדוש ברוך הוא כך עתידין בניך להסתבך למלכיות מבבל למדי ׳ בן מדי ליון מיון לעשו ׳ וסופן ליגאל בקרניו של איל הרא הוא דכתיב וה׳ אלהים בשופר יתקע ׳

יד וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו ׳ רבי בניה אמר לפניו רבון העולם חוי רואה דמיו של איל זה כאילו דמו של יצחק בני ׳ איסורין כאילו איסורין דיצחק בני ׳ כהדא דתנן הרי זו תחת זו ׳ הרי זו תמורת זו הרי זו חילופי זו הרי זה תמורה ׳ רבי פנחס אמר אמר לפניו רבון העולמים הוי רואה כאילו הקרבתי את יצחק בני תהלה ואחר כך הקרבתי את האיל הזה תחתיו המ״א ויטלוך יורים בנו תחתיו בהרא דתנן באימר כריזים ׳ רבי יוחנן אמר באימר תמירא ׳ ריש לקיש אמר כאילו של יצחק ׳ תנן אמרי כולה החטאת ׳ תני בר קפרא באימר הלא ינקֿ טן יומו ׳

טו ויקרא

כערכוותם מקדמתו ומהלכת לפניו כ״ו ימים לפרס כז״ם נחחוים בעבירות :

ומסתבכין בצרות על דוכ הצרות התכופות זו לזו ועד זו עומדת זו כתף בתוסתך כסבכי סעיר כרוכ הסבכים לתוכם סומרו ומסתבכי׳ ול״ך ומסוככין בלשון נחחוים לרמוז כי סם המסתבכים בעצמם בצרות כרוכ בסיבים לוסם מסבכים פני הדברים ל׳ מדרשיך ומחריכיך ממך יכחו וכענין המלשים ומסורות מאר בכל דור עומדים עליהם :

ליגאל בקרניו דכיינו בתקיעת סופר סהוא מקדני חיל ולפי שבצרו בגחולה בעתידה נרמזה בקרן החיל שהם יורם על הגחולה העתידה להעמיסחת נגלוי לכל העמים כמו שבחחר יתקע בשופר גדול ובחו החוכדים כו׳ ועוד גרמזה בקרן לפי שבשופר סהוא יהיה מקדן חיל זה שהוא החיל שבגרון כין הבחמות ולא יכח מחהו דבר לבטלה ובקרנו בסמלי נתקע בחת׳ת ובקרנו של יחין בהיה גדולה מבחמלו יתקע בשופר גדול כדחיתא בהכ״ח ושם אליהו בשופר יתקע עם סיות קרן דיתקע בשופר גדול קודם ורחיתו יפה דכתיב ביה גדול מלכים נ׳ פ היינו משום דמה שם לח ידעינן מי הוח סתוקע חלח מהכח דכתיב וה׳ אלהים כדחיתא בספרי מי ננתי לפי שבחחשבן יש להתעקש לפרש בכנין בית שני חכל הבני ירחם בהברח

בגחולה העתידה מדבר דלעיל מיכח נילי מאד בת ניון וכו׳ ומי מפבר לפרש בכנית שני כמו שחמרו רוב המפרשים ומיון שפק בכל הפרשה בענין ח׳ היה כמו שחמר ר״י חכרחכבל :

כל יחות הסנה כו׳ לרבי חנינה רחו כזה לוכירת יצחק בר״ם בקרן הסופר שהוא זכר לחילו של יצחק נם כן ובגחולה שהיה בשופר חיל מחם כדלעיל כי שקולים הם ויכולו סניהם :

ניתוש חן בחורם הזה כו׳ חף על פי שלח נזכר רק בכסך לשון יחיד מדכתיב נחחו ולח חחוו חשמע שהיה ניתק ומוזר ונחחו תמיד בכסך יולח מזה ונחחו כזה וניתק לשון לנחוש ולנתון כלומר נשקר ונפרד :

כך עתידים בניך כו׳ פף להבטיחו שלף על פי שיתריכו הימים בגלות וירקו חלבי חל כלי כחה פעמים הגחולה חעמוד לבסוף ויחכן זה סיתן להבטחה כי מחה שהם מסתבכים חחלכות לחלכות ולעולם עומדים בעומדם לוות גדול להסנחת ה׳ עליהם כי לפי הטבע חחר שהחומות בולעות זו חת זו כי כשעמד חדי בטל שם בבל וחחר כך נבלע שם חדי ויוכים כי החומות חחזרים להיות לעם ה׳ עם החלכות הסולטת בעולם ועיניהו הרואות קיום כל החומות חזרו לעם חדום ויסתעחל הגולטים בעולם ולא נחנה זכר לעם עתון ומוחב חולחם היה רחוי שלא יזכר שם ישראל בכחה חלוסי חלוסים שעברו עליהם בהשתנות החומות מחומה לחומה וכגולה זה שבבל יום ויום עומדים עליהו מ״ם לבלועיהו לולי ה׳ עוזר לנו בשעמדו עלינו ותורתם וזו רחים גדולה שעתידים להחזיר עטרת ליושנה וכח״ם לקחן פע״ח חתח שחתח מחדשנו בכקרן של מלכיות חכו יודעים שחחוכחך רכה לנחלנו :

יד ראה ראוה דקרח קדרים וכדפירם רש״י בחומש חחת כנו מחחר שכתב הכתוב ויעלהו לעולה

ת״ח הסנוקי

וכריס ח

מלכים נ׳ פ

לא חסר המקרא כלום ומלו מחת בגו׳ על כל עבודה ועבודה שעשה מהנו היה מתפלל יהי רצון שתהא עבודה זו כאלו עשויה בכוני כאלו כוני דמו וזרוק כאלו בני מוסטט כאלו נקטר ושאר הדברים ליתא לקמן ס"ד כי׳ ולא תחריך רבי בניה להזכיר אלא עיקר עבודת השולה דכיונו וזריקת סדם והקטר תמורים׃

כהדא דתנן הרי זו תחת זו כי׳ כלומר ספידם תחת בנו לפון תמורה כתו זו תחת זו ולכן אמר דמיו על גיל זה כדמו על יצחק מזה היה תמורתו והורך לזה לאפוקי מדרבי פנחס דפירש תחת בנו אחר בנו ואיכא לתירוץ למה הוצרך להוסיף מלפון הא משמע כי כתם תמורתו תחת כלפון הוה תחת משפחת לכיה והכ כו׳ ורבים כתו אלא ולפי מה שאחר כ"ס דתמורה תחת משפחת לה ליכתוב דאחולי ליכתוב דאחפוסי ולכתוב דאחפוסי דכתיב ושם תחתיו תעמוד הכתרת דאחולי דכתיב תחת הנחשת מכיה וזכ כיוצא באחפוסי מקדושת ההקדש כמקומה ונחפשת גם היא בתמורה כפירש תחתיו תעמוד שתעמוד במקומה וכי הלוי פריון הוה נפדה כזה שנעשם מקומו כתו תחת הנחשת מכיה וזכ וקדושת מקצה מקום כגון שהיה הקדש כגל חוש תו קדשי בדק הבית יש לומר שלכן הביא כאן המשנה לומר שלא יהיה קדושה מיוחד ונפדה מהיל כי לעולם הוה בקדושתו שהיה עולה תמיהה ולכן לא הוצרכו לגרסת חוצה לגרן כמה שאחרו ז"ל ועוד דהשתא ס"ס שמי לומר שדמו בדם יכחן שנר׳ כאלו הוא אחר שנעשם ממו ולא נתחלל עליו ולא הביא ראיה מתחתים תעמוד הפסרת דלא מיירי בתרי מילי אלא נתפס על זה בדבכה׃

כאלן הקרבת את יחיך כו׳ שבי׳ תחת בנו אחר בנו כלומר אחר שהקריב בנו ואף על פי שלא היה כן תמם הבא קאחר ויעלהו לעולה ואחר שיחבא כאלו היה תחת בנו מי שאמי שלא ד׳ לעולה מקום תחת כלות ד׳ הלבנה לגבן ויר׳ ויעלהו במקום עולה שאחר בנו שהם נחבא כאלו בא אחר בנו ויש לומר אי הזקיקו לרבי בנחם לזה לביכא למימר דמשמעות דורשין מיכא דיניהן דומיא ליעבא דייק טפי דרבי בניה ומתו לפי שענין תמורה לא יבדק אלא בקדשי מזבח ויחיק לפי החתוך לפי על בנו שיחטו שנתקדש לא יקרא קדשי מזבח כי לא עלתה על לבו שיחטו לעולם ואם נכוה לפרש תחת כפשוטו נצטרך לפרש לשון חלוף וזה לא כהירה פלשיל להכי מפרש ליה לשון אחר אי נמי אלא דבר תמורה אלא כדומים לזה אין מתירים אלא בהמה טהורה בבהמה ואחר שאין דמיון לקדושת יחיק אלא לעתותו עם החיל לא יאמר כן לשון תמורה וחלוף ועל דרך שדרש ים לומר שלהיות שעתי הקרבן חגניים דבים ואחם להביא החבוא אלא החוטא כי יחיה בעיניו משפט מות הנעשה בקרבנו והפשט וביתות וכליל ויחן אל לבו כי כמקרה הוא יפשה כו לולי רחמי ה׳ נתן כופר נפשו הכהחה להיות ואוכלנו לבבו הערל ובשר ודמו לו כתו שאחר כשל הקדושה בפכ"ו והחם שעשתו למקרב אחרם בעיניכו אל ה׳ להמיחך עליו השפע והחפנחם כתם שאחר בעל כוה שנמ"ם פ"ו לכן נחלקו רבי בניה כופר שנטשם בעקידה לשעת מכרחם היה גם כזאת הענין שאלו חטא יצחק ליה יבופר חטאתו כתם שנצטער ובפרה אחיל זה ולוה היה לומר בעבודותיו שיהא שלו יצחק הוא הזבות והקשה ורבי בניה כופר שלא חשד אברהם את יצחק בזה אחל היה בשעת העקידה שהתקדשו לשם יחברך כדכר נוח שלוש שם ולכן אחר שיחבא שאחלה בקרבן יצחק שבשבח ורחמים היה הקדבן עצמות יצחק שנתקרב לה׳ בנפשו והשבלתו ואחר כך נקרב אחיל בחקרב ובניה לרחם ושיחן לבך׃

הכ׳דא ויחלוף יותם בנו אחריו וקשה כי גם שם לא יחלוף יותם בנו אחריו שם"ם שבח אחריו אלא כי אחרותו ואחלת חקוחו ועוד ת"ם דמייחי אחריו כי פיתה כחזקו עצמו מספר בחורה גם בנביאים שלו ורלו בברכת החלכים אחר חלכו בחזק כמה פעמים נאחר ויחלוף אחריו ושם אבי שעורים אבי יותם היה חוטה שבלבם להקטיר קטרת ויותם נדיק גמור כדאחמר בפרק אחלון לא יחבן סיפורם אחריו אמורתו דלא דמו לאחדי לאחם לא הכיה אפשר מלכים אפקדנו ליותם אלא דמו לאחבותם ואחמר בהם ויחלוף אחריו ויש לומר אלמי שפשים רבות קודם חות אבי יותם היה יותם על הפיח אוכם את עם האדן אי אפשר לפרש ויחלוף יותם באחקומו אז אחורתו שהרי מקודם זה לא היה אבי בבמה החלוכה אלא בבית החפשים לבנין אריך לפי אחריו׃ לקמן ס"ד פ"ו אחמים דאפרש אחריו לאחריו׃

דנ׳א באחקומו בהל דאבנו בלאחורתו ואולי אלא כלאבי נפשם היה דדרים אחת נבו כתו באחקומו אלא אלא כאבי כתם דאבנו כתו אחר מדורים ואיידי דאייתי לה מיזכי סמוסר הדבר על עצמו באחורת מדורים ואיידי דאייתי לה מיזכי בלונעת דאמורתי בבי אחרתי׃

כאיבר אחורת פירש בכבם אחמיד דבשם אחרגחים אחורת ואין הטעם אלא בבם אחמיד שבהן אחיד׃

כאלו שליחת ואחב"ג דאיכא אחרגחלן דיבדת אחחר שגם הוא אין בבאים יקרא לאחורת׃

כורך אחטחת כ"ע אחחי ולך ולא אחטחת אחם ושוב רלוחי בירושלמי דפרק קחה דבדרים על דעתיה דרבנן דאחרן ניחבי בשוחט אחר רבי אלעזר על דבר אחרון כך לו ניחבי בקרבנות אחזכה אחר רבי יוסי בר בון על דעתיה דרבי יוחנן ניחבי בדושן אחזכה אפנימי ואחטורה ורלוה דאשם דהם אחחר רבנן כולך אחטחת הייבו אשם לבפנימי לים לאחיחר אחיחד דבכלל הם דאחרן הם באחזכה קיימא ספירים באחזכה בקדבנות שעל גבי אחזכה אבל ולך אלא אחטחת אלו אחקרבנות אחזכה אדילו אחיבה בחיבה אחרי אחטחת אחשם דבם ס' פסולי אחוקדשין פרק ה' ובקט ולך אחטחת דאשם ושלום אשם זכרים לא פיך ולך ולבבי פריך דבהי דלא אבי אבי כאזכה אחיבו לים בעזרה והים פירושו בקדשים שבפנים ולבלול בזה ולך אחטחת ואחורת אחטחת אחשם דהשלום בעלים ואחטחת אחבה ובנאכלת אחבר שבפרו הבעלים דהה דיעה אית לבו אחר אחחר הרב אשם ואפה הבבאי לאחם כי׳ ולך אחטחת לא אחטחת עשה׃

ועל דעת רבי אחיבון בן לוי כריך ביבי בקרבנות אחזכה דאי אפשר לאחבא לפעות אלו בלבות אחזכה דאחי אחקרבנות אחזכה אחקדושים כאחיבו ואף על עבדבי כאזכה הוא אבי אבי בקרבנות אחזכה דאחרי ליבבי ביבו ובאחבי בעלים ספירים אחקרבנות אחזכה ולבבי כי אחי לים לבבא קאחר אלא אחיבה לאחר אחקרבנות אחזכה ולבבי כפולה אחטחת ובישלו ולאחר לו בשרך יבשל׃

ועד ר׳ דפריך נרשם דלר׳ בירם כאזכה כדומן אחטחת דאי קרבנות אחזכה כאחרת דהייבו אחיבה לאחר הכל בכלל באזכה ולבבי פריך אלא בן ניחבי נאי דשן אחזכה דפנימי באקים באזכה דאזכה שאם אחזכה אלו בשר ושוב ליחבי נאי דישן אחבשרים ולבי אשם אחריך שיין שאל בדבר׃

הבי כר קשרת כאחר דלא יבל כו׳ בירושלמי נרשם אבי רבי חייא אם שייב לרבי אחשון בן לו באחר דלא יבל כו׳ בלאחר דאשייב לים לקים שם דאבי באחרת שלא יבל לעולם דהייבו אלו של יבחק שנעקד אחו שאם ולא יבל אדי בי לא נולד בין שנאחות אחו שאם ולא יבל אדי אם כי לא נולד אחחר׃

שו אבר לפבי כו׳ שלא על אם שבידם ויקרא כו׳ אקרא אחו של אחקום ה׳ יראה אלו ויקרא אחו ה׳ נסי ובדאחר בבחוך אברהם קראו יראה אחל אחקום יש כו בענין אחלה שעליה אחר ה׳ יראה ובעד אחי אחר יאחר היום כו׳ ויקרא כי אין אברהם נקרא אחי אחר יאחר היום כו׳ ויקרא אברהם שם אלא אחקרא בה׳

יו אברהם קרא אותו יראה שנאמר ויקרא אברהם שם המקום ה׳ יראה • שם קרא אותו שלם שנאמר וימלכי צדק מלך שלם • אמר הקדוש ברוך הוא אם קורא אני אותו יראה נשם שקרא אותו אברהם • שם אדם צדיק מתרעם • ואם קורא אני אותו שלם • אברהם אדם צדיק מתרעם אלא הריני קורא אותו ירושלם כמי שקראו שניהם יראה שלם ירושלם • רבי ברכיה בשם רבי חלבו אמר עד שירחו שלם עשרה לון הקדוש ברוך הוא סוכה ותיה מתפלל בתוכה שנאמר ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון • ותהי אומר יהי רצון שאראה בבנין ביתי:

מי כו׳ ליתא מיד לתתול לתורת לי כי ניחק כו׳ כדקתמר כתר הכי תלת מתני׳ אתתר כי ניחק יקרת לך זרע דיה ספר סיהים יעודו לניחק כי לתה שכתר כו ׳ יתקיים לאברהם זרע מתנו לת תלך תברהם ותם כן כשיחטת יניחק תבטל היעוד לתנק כשיגורף מתתר זה עם מתתר ספור הכוכבים כו׳ לת יוכל להתבטל לפי שתתתר ספור הכוכבים הוה יעוד לאברהם וכאברה יתקיים ותתר שכתתת׳ כי ניחק יקרת לך זרע פירש סתותו הזרע התובטח לו הוא יניחק תכוכו תין לו תזרע והשתא ניחת תת דתתר לעיל תם יהיה כסופו של כה ולת נקט תתי קרת זרע כלת זה תין לו להבטחה נתורה ותתנק תת׳ם שידעו יניחק לת תחטת ניחת להו להזכיר מתתר כריתי תקי׳ כו׳ דתיירי כיה ותית כיה כרית:

כרתשית יד׳

תלים ע׳ו

יו אברהם קרת אותו יראה כו׳ תף על גב דהוה תפשר לו׳ דלת כליני דה׳ יראה הוה שם להר תוריה לבד ושלם שם כלל העיר תכיון דלת תשכתן דתיקדיתר זה יראה כשום תקום ולת העיר שלם רק כתלבי נדק ונבי דייהו כשלם סוכו לשוכה הנזכרת בשתוך הכרת לותר דשם ירושלם תורכב תשניהם ותף על גב דקריון ירושלם הוה תסר יו׳ד לפכה זו כתה שתתר התוספות בפרק קתת דתעניות וירו בתקום יראה כי הוי׳ כף ה׳׳ם בגית, וכשותר טוב גר תכ׳ם יקב׳ יראה ושלם וק׳ דירושלם תיכו תלת שם העיר

קרא תותו יראה ותף על גב דקרתו ה׳ יראה פיקד קריתת הפשר יראה כי שם הפשר תף על פי שלת יפורש תוכן תענתו:

שנאמר כלך ונלכי נדק וייהו שם כן כת כדלעיל פת׳נ: שלם והוה ודתי שקרתו שלם על שתו פיהים שלם שבולך תסול שבל זה נתתר תלך שלם כדלעיל פת׳נ

אם תכי קורת תותו כו׳ ותף על פי פיהים לפשר לקרתו פעם יראה ופעם שלם לנתת ידי שניהם טוב פיוכרו תמיד שניהם כתחד:

אדם נדיק תתרעם תין זה תסום יוהרת תענין קרתו כתחיתם עלי תדמות תלת להיות שתות תלו תוריס על נדקתם שעשו שם כתם ירגו פיוכרו תמיד לדורות להיות דוגמת לדורות שילמדו תכם וזו שכת בקשת הנדיקים שיכתבו ויוכרו תעשיהם הטוביס והוה תה שתתר לקתן בספר נ׳ על ד׳ תלו פיה יודע ברתון ושם נתריך כ׳ה וזהו שתתר תדם נדיק כו׳ לותר שלהיותו נדיק יתרעם תם לת תוכר נדקתו:

יראה שלם ירושלם ותף על פי שפה שלם קדם ליראה הקדיש בהרכבה יראה לתכרתם נדיק טפי תשם ושוד דנטלה בהוסף פשם ובתנה לתכרתם כדלקתן ס׳ג פרשה כ׳ה וכתן קודם לכל דכר שבקדושה • ושתעתי שתלבי נדק לת הגיע תתעלת תרץ יסרתל תלת שנולתה לעניני העם׳ וכענין הכריתות והחוק ושופט הברכות וכדומה ועל זה תתר שלם שהוא השלמות התפורסם ותכרתם שפיע׳ תתעלתה שנולת השלתה הנפשיית ולזה קרתה יראה שהוא יראת השם וה׳ קרתה ירושלם להורות דתרוייהו תיתניהו • ולי תפשר לותר ככתן על דרש שם כ׳ב על כ׳ תילי התנשים הנתלתים בעבודת ה׳ שזכרונם רבות והם תפר טבעו נוטה תל רוע שתדות וכשכלו כוכב תותו ותפר טבעו תפעתו נוטה תל הטוב ודעת החוקר שכתין השני הוא יותר טוב כתו שתתר הרב בשתובה פרקיו והיה זה לדעתו שלשלת התשם תקון התדות בשלשות תכונת נפשו להדבק בשליוניים כהדתותו שלהם לת תנד שכר תלתי ולכן כל תפר יהיה טבעו יפר הוא התתוכר תתנם תנחנו התורניים נתתין שהש׳ הוא הטוב כי לפום צערת תגדה והפשרה שהטיל הרב כין תטה לתטוה תלכו כודתם ולת נתנת רתו לדבר בתורתינו תלת בכל הדברים כל עוד שיהיה טבע התדם נוטה תל הרע וכוכם תותו הוא הטוב כתו שתתר כתתר ת׳ ולפי שהטבע התרן הקדושה עזר לנשי

בתוה"ג כי השלחות טבעם והויתם תכין החנים והתדות לדרך השלחות וגם כן מנד הנפים והחורחים שגדולים הנעשים שם יכנע לב הערל ליראה את ה' וכך טבעו ותם שבתוב לעיל בפרשת הגאר תחר שתכרתם קרתוריפוס כי להיותו ככנם בברית ה' ויהיה מכלל חכמי התטנטינות והחקירה רק מעשה על פי הסבר והשנים הפרטי קבע שם התרן על תורתה זו ותוח תר ה' יהיה כי הסבר כפי מרתה עיני הנם שהוא תנר קיום תנותו שהו תה שייטב לעינין כי השלחות הטבעי לא יהיה ה' להחזיק טובה עליו לחדם לחנם שם עם היותו מכיר את בוראו למה שלח נתנם לו תורה וכדית רחה בשבתו שהשלחות החדם לפי שלחות התדות ותקון עצמו ולזה קרא התקום על תורתה זו שלא רצו לשלחות הטבעי וכל כן שלא שהולך תהול והוא רצו לתקון התדות כתו שתחר שם ולפי שהניחם כתחד טובים וזה כי החדם תחר יהיה רע כתוב לעתרי הוא בתחת קטה התקון וכתו שתחר הרב בח"ו פרשה ל"ד ויש תנטים שיש להם תתחלת הכריתה תכוכה תוגית תי תפסר בתה שלחות בשום פנים כתי שלפו חם תחד וחזק בשבעו שהוא ליטו ניטול תהכעם ותפילו הרגיל עצתו הרגל נדול וכתי שתוב הכעים תתכו תם ולח והם חזקות הבנין וביתי הזרע תרביים להוליד זרע כי זה רחוק שיהיה ירח חטה ותפילו הרגיל שהוא בתבלית הרגל נדול על ברחותו תפני דר התנבלות לתתמון בהיותו נדיק נתור בתטרסם בלברי רז"ל ושופט תת ישרחל ורוח ה' שרה עליו ובשם התשפט התגונה לתהוב בשם בברית בפרשיה תלח שלחות טבעו בהולדת זרע חזק תתר בשיעור שתחרו בפרק קתה דשוטה שהיה בנחל סוטף הנה היה בהנום בעניהו ולכן היתה היסר בטבעו יתופר בתרך וכן תפר יהיה הבכי לוה שיהיה בכל דרכיו יפר בטבעו בלי נטיית תל החטה תין יפועתה לו בחלטים תשבר בלל כי זה דומה לב"ח שתין בחידה לזה תפר תם תני קורח תוהו ירחה בלופר שתופר בהחלט שהשופר בפי נטית הטפש ושיפר תל השכל הנה שם נדיק הוא תדרשם בריבת לנו תרעות תהבחינה השנית כי לח נוכל לרחיתה ולופר שתין שלחות לחדם יופר הטבע וכן תם תקרא תוהו שלא ונחפר בהחלט שהשלחות תלוי ביופר תחוג לח נוכל להתפלם תבחינת תברים תקר בפי השבר ולזה רחוי לחברם כי בשניהם יחד יהיה החדם תחופר בחלם שהיקר בהם הבחינה תשר תבר השבר ושם נקרא ירושלם שקדם בשם בתחלה בחינת השכוח והשכר:

גם יש לופר בנגד שפי בחינת שהשלחות יש עושה לקיים מצות ה' והנו ירחה ויש עושים תבר הטוב בעצתו כי יפרים דרכי ה' והנו שלם והשכוחה שפתי הבחינות בלחד טוהות והטוהה שהנן. הבחינה פרתשונה ושם זה קרוב לדרך הנזכרת וחין להחדיק ויש שתך לזה תתם שבשופר טוב קרת תברים תוהב ולשם נדיק:

עד שהוא שלם כו' כי היכי דלא תק' היכי קרייה הכא שלם כתר דתתקריא ירושלם ושכי השפור תתי דהוה תתחלה הוא ושנם הפירוש תכתוב בשתוך:

עד שהוא שלם פירוש קודם שנכנס בית תחקדש תתו בעוד שהיה נקרא שם העיר שלם ולח ירושלם ובשופר טוב נרסינן תתחלת בריייתו של עולם ושם תתחר תתי עד שהוא שלם דעד שכח תלבי נדק לח נקרא שלם ושין לפרש תתחלת הבריתה עד כל ושן שנקרא שלם דתפילו תחר שנקרא שלם דתפילו תחר שנקרא ירושלם כתה ושתין היתה סוכה ו' שלח נכנה בית תתקדש שלח היתה שלמה ושם לופר דתשנית ירחה כי בחשנית נקרא שלם לפני ה' ע"ם שיקרא תלבי נדק כי תניר הרחשנית וכדתתר לעיל פרשה י"ו בתשוב תפל ירושלם לח נקרחת עד שנשקר שם שלם וירחה ושוח יש לופר שלרחו שקודם לבנין בית התקדש קתחר עד שהוא שלם וה"ח בבריתה שלח שלפי שלח תטו לה שם קודש זה שם לח נקט ליה:

עשרה הקדוש ברוך הוא סוכה זה ד"ת לפי שקודם ב"ה היתה עיקר שכינה בעליונים בשתטה תדם בדלטיל פרשה י"ט תחר שעם כל זה היתה שכינה בתחתונים שלח שהיה בדירת ערתי כיוצא בשולה ויהכן שב"ה להוכיח תתחוטא שהו יתברך תם ושלום תהיות שכינתו בעליונים ותחר כך בתחתונים בתחל תושר והיה תתהלך תתקוש למקוש

בתדכר בנגלל כבוד שנעשין בשילה ושוב בתר לעיון סוף עולתים לוה לתר כי תתחלת שבריתה שהר תתר תלהים לעשותו הר התוריה תקום תקדשנו שלח שלח היתה שכינה ברחית לעינינו כי היה כיוצא בשופר עד שכבש הכיה והגלה כבוד הקדוש ברוך הוא:

אנשם שהה שכתב והיה תתפלל בתוכם ישתו ישריים בלבותם כי תתפלה לח תעדיק שלח כתי שתבקש דבר תתר שהין לחל יהו לעשות לח לשם יתברך הם ושלום ועוד שתתר שהתפלה לעתנו ודתי דתי לחוכל ותשלולה כי תיך יפקד החדם תעצתו והוא עכם תתר יפשה תם שידם ולח יפול בקבה בעצתו ותם שיפול לחיין זה בחדם שהוא תורכב תחלקים תחפלפים ובתה שתתר שתוקר שיפול הגדין והכלי ינדק בחדם בבחינת עצמו לח יכון זה בתק הה' תפשוט תכל לב יתני ובפרק קתה דברכות תתתר תתניה בזה תתר רבי יוחנן תשום רבי יוסי בן זימרת תנין שהקדוש ברוך הוא תתפלל שתתר והכיוותים תל הר קדשי והתחיים לבית תפלתי בבית תפלשם לח נתתר תלח בפית תפלתי תלתל שהקדוש ברוך הוא תתפלל תתי תכלי תתר רבה יהי רצון תלפני שיכבשו רחמיך תת כעסי וינולו רחמי על תדותי ותתנהג עם בני תתדת הרחמים ותכבם להם לפנים תשורת הדין:

וכתב עליו הנתן ז"ל כי לתלו התקום ברוך הוא לשתם בתרתית הטין סדר תקשת רחמים והתפלה כתו שתחדו שנתשתף תקדוש ברוך הוא בשלוש נבור שיודד לפני התיבה ולתר תת תשה כשתוק ויעבוד ה' על פניו ויקרץ וכן הוא תתר תכי תשביר כל טובי על פניך וקרתיו כשם ה' לפניך ושל תותם שתם תתרו תנין שקדוש ברוך הוא תתכלל וכן פירש בתורתי כי כן[תתר ה' תל רחום וחנון ארך תפים ורב חסד ותתת ונקתר תשם תיתה הורתנו לומר י"ג שנתתר כתתר דברת לתתר וכן תתר יהי רצון שיכבשו רחמיך תת כעסי ללתדנו לומר יהי רצון תלפניך שיכבשו רחמיך תת כשתך וכו' וכתב עליו הרב בח שדרך יפר הוא שם היה לעין התנדת תסכיים שתו והוא ז"ל כתב שטה תחרת שביתה בעל עין יפקד שם תרתנו תשם ושם שתחרים כתבו שניתים תחרים כעין בעל נוה שלום בת"כ פ"ו:

כח שהשם יכולה לדבר כזה שיהו תלח דרך הרשע הנזכר שהכוונה היתה תפלו יתברך בשלשתנו ותכוף הנלחתנו לפי שהדבר תלוי בחשבונו הוא בתקום שנתים וכתים לקבל תדם רחמיו ושל זה הדדם הוא גם כן שם שתר בעל פין יפקד בבריייתה הנוכרת שם שנתחרה לרפי יחשתל בשנשם לפני לפנים יחשתל פני רבכי שהנו שהברכה הנתוכה שתתו יתברך עליהו היה הספנה ותוספת טובה כן על זה הדרך הוא ברכתנו תלין שעל ידי זה נוסף בח בנבורה שלחשלה להספיק עליהו וישפה תפלו ושהנו שהוא להספיק בהו ושם תתריך הרבה ובתב ותתב תתר כך שנם כן דברי רבי יוסי בן זימרת בשותת נתתרו על כוונה זו בדרך תיתה לרתות שהתו שבוותת תפלותנו לבניו יתברך שם לתת תת שלוותנו תירחם עליהו כן הוא יתברך תפן בותת התשוקה ויותר חוקה להספיק עליהו טובו על דרך יותר תשתעל רוצה לינק פרה הלם להניק וכן היותר שלם הפן יותר להספיקתו וטעם שלא תתי תלבי לידע תם בחסק הנתרן הזה שים לפניו יתברך לטיטיב לנו תם הוא בשנתים נזונים תו נם תם שים בשלי תשוכה והטיב רבה שנשם התפלה בדיקים נזונים תו נם תם שים בשלי תשוכה והטיב רבה שנשם התפלה בדיקים נזונים תו נם תם שים בשלי יתב' תפן להתנבא עם בניו בריחתים כי בשורת הדין תן תדוקה לחוטה וככם להם לפנים תשורת הדין לקבלם בשוכה וכלל הכוונה שהוא יתברך הפן בתפלניהו ובניהול שהוא התפלל פתנו רוצה לותר שנדלה תעוקתו לתת תת שלוותנו על בריחו תרף דברין הנביותים ' ודתיתי להוסיף נפך תשלי לקרב הדבר יותר תל הדפת רנוני ענין התפלה הנותר בתין ת' וזה כי בתשר בתדם עם היותו ת' לתה שכו בחינת התחלטת כי תנר תחות נפשו התיונית כל היום התחוה תחום והיה לפי טבעתו ותוכך שכלו יקדם בעתו ויכדל תהבדל על רוח הלב התתחום הנה כתשר יעבר כח התחוה יתנבר כלח שכלו להסיק תותר יתנו בהרתותו תת עופר כבוד הוא בשכל כתה הוא ובחיותת התחוה בטבעית נתחנות ולח יסוב כי תם תרוח יבוו תחנה בתוכחות תוסר ותכרי רבנו עד רדת הומת תנבורת תתוכחו ותחו"ל תם פעם כך תבוו זה תשכחו לב"ם וזהו ענין תחשב תפסד תיוה בנגד שברה וכבחיכה זו כבר יהיה תדם תתפלל ותבקש שתעשתו כחלו תחלק השכלי יבקש תתחלק התלוני להחזיק לו

ושוב לו בן ע"ר כתפל הרחוק למה שירחק לנו כתוקו יתברך כי בחיבת והוא היותו טוב ומטיב לכל ושופע משפע ונדקק לרחוי' עם שלפי האמת כלו אחדות פשוטה ודרך אחד כמה שאתר בכמה מקומות מזה הספר נזה יאתר כי להיות עיקר הטוב הוא כלו הוא תכלית נדדין ובדי נדדין להבדיל בחיבת פשטית והיה בחיבת סדון על נד הרחקים כדי שתקבל מעלתו בעבת שכלו להשקיט כחו בהנגד לפי שכלו אחר הוא עיקר כו וכל זה משל ודוגמה על סיות חכן ס' בטוב לעולם ולו"ע שתפלה שתולו רחמיו וכו' וגם פי כאומר רבי כרכיה שהוא כמו כנזה שלהיות ב"ה מקום העבודה והתפלה לכלה הפעל ולספרים שפע שפע רבן שוכני סנה בעולם היה מרוב תשוקת וחפץ ס' בהשפעה יותר ממנו כלו קדמה תפלתו מימי עולם בתקום הזה להעתיד בניהו ולהתמיד תלויות שותפו:

שנאמר ויהי בשלם שכן סם ס"ם כעוד שרי שמה שלם היתה שכן סם ותפלתו בתוכה על תשובתו בעין דקיימו שילחה בכנין כיתו שהות תמיד קדמו שכנין וטעם הדרשה דהם לא כן הם שלחה דכתיב הכא שלם תם"כ בתוס תקום רק כמלכי נדק ועוד בכל שלם ובין ושכן ותשובתו לתה ליחן קשה תם שכן הייתו קודם בנין בית המקדש תחי דכתיב ויהתום בנן שוכן ואתר בשוחר טוב תז' ע"ז כיון שגרם לחטוא תם כתיב ויהתום בנן שוכן שתת תושדו תקום שיהם תשוב בתפלה כו' והלא כתרכן כ"ה לא הוה שכה שלם בית ויש לומר דבית נתי תיקרי שוכה על שם תקודם תר נתי פירושו תקום שוכו והוכיר זה תשום דקאתר שתת תושדו דהייתו בית הושד בנזכר תה לומר שלם וכר כיום תפו להבתו תותו עד שהיה תתפלל עליו בשכבר:

ירמי רבון שתרשה בבנין כיתי כלומר שיכותו שרתל ויכו לבניתו וזה דרך מליצה להפלגת חשקו יתברך כו כדפירש לעיל וכשוחר טוב גרסינן יהי רצון מלפניך שיהו בני עושין רצוני כדי שלא אחריב כיתי ומקדשי תם תשיהם לדברי הרב כמ"ש ז"ל בלשהות הגמול לפי תשער התדם ותן ניהו יתברך התכר לכן הוא יתברך בתפלל שיתיטרו תעשיהם לפל ק' שכעוד שיהיה שתה שלם שלא בבנה ס"ם תתי כדי שלא אתריב כדי שתבנה תיכתי ליה ויש לומר דפרושו תיתנהו ולתן הזכירו התפלה שיהיה קודם ב"ה שיהיה בבוכה ושם הזכירו התפלה שיהיה אתרי בניהו ואתשוב כי יש שם דלת שופר ובתפלה בריך לומר תפלה דהכא דהוה בבוכה קודם שבנה ואתר כך הזכירו הבתה אתריה תף על גב דלא הוה בבוכה שלא בב"ה וכתו שהזכירו גם כן שם התפלה שאתר התרכן תף על גב דליכא בוכה תכל תן כר' לפרש דבוכה זו לא היתה בתקום ב"ה שלא בתקום אתר בירושלם והיה תתפלל בה גם כן בזתן ב"ה וסייהו ויהתום בנן שוכו שבתרכן ב"ה תרב גם כן שוכו דתן תקרא יוכה תידי פשוטו דשוכו ותשובתו בתקום ה':

יו"ד אתר תלמד כו' לתתי דק"ל בתתי ה' ירמה כו' כדלעיל סימן ט"ו קתתר השתא דרתז לנ' הפוכים שהיו בב"ה שפרתים ה' לתבהדם וט' בשורה זו ולו' שתף שיהיה תרב יהיה בטוח בבניהו כתו שבבנה בתתלה תף שלא היה בעולם ולפ"ז תפשר ליישב גרסתנו דגר' תרב ובנוי תרב ובנוי דקתתר תרב על תם שהיה בתתלה בעבד קודם שבבה ובנוי על בנין שלתה ותרב על תרבנו ובנוי על בנין העתיד ותכל תקום בר' דל"ג תלה בנוי ותרב ובנוי בגרסת פילקוט דלא יבדק לשון תרב רק תתרי בנין ותין לפרש תרב על תרכן בית ראשון ובנוי על בנין בית שני וחרב על תרבנו ובנוי מ"מ הפסוקי על העתיד כי למה לא יזכיר בנין בית ראשון דהוה עדיף מבני ופירש בנוי בנין אחד וחרב תרבנו עד בית העתיד ובייהו בנוי ולא רתז לבית שני כי גם הוא בתרכן בתב לפי שלא היה עניינו כרתוי שתסרו תתנו עיקר הפניו והוא תרון כסורת וכרוכים ותם תן הסתים ושכינה ורוח הקדש ותורים ותומים כדתיתא דכריש יו כתרך קתת דיוקא תי נתי לא תם להזכיר רק שיהיה בנין בראשונה ובנין בסוף תף על פי סיס תרכן בנתים ולא תם לבנין התתניי גם כיוצא תתרינן לקתן סוף פם"ם שהרתם לו כ"ם בנוי וחרב ובנויהן לישקב כדלקתן פס"ט:

שנאמר ה' ירתה כו' ופי' ויקרא תברהם תם התקום בב' פניה ה' ירתה על שם בנין ג' ותסר יתתר היום בהר ה' על תרבנו ופירש תם תקדש לבנין תתרתל בתן שתן בית התקדש לבנין עליהם ע"ר ספרים לעיל סיתן ט"ו וה' ירתה על הבנין העתיד וה' עולה לבתן ולבתן ובתוהו רבים בתרבה:

יט כי ה' ירתה תרי בנוי כי תן ירתה תותם לפניו כתתר ב"פ בשבה ירתה ותף על פי שביהה בזה בבנין העתיד תלה שם הרתים כיצרל להקדום ברוך הוא כי תן ידבה בבוד בבית תו שיהיו כרותים בשכינה כי תן בעין ירתה ובתה שתתר לקתן ס"ג פרשה ר"ת שתרתים בתגבע ותותרים כי זה תלהים תלהיהו כו' והיינו נרתה בבבודו דתייתי והיינו דלא תייתי וה' עליהם ירתה שהוא בלשון פסוק זה תתם דהשתא לא תיירי בגלוי שכינה תלא בשים שנעשו פתלתות תפל הבתי בתיב כי בנה ה' ציון תשתא בשכינה הברתית פב"ם ולכן תתר בזה בנוי ותשובתו שהוא בלילי יופי ובנין קיים:

בהר ה' הרי תרב ותם שתתר דכספרי שנו הכל קרתו תותו הר תברהם קרתו הר תצר יתתר היום בהר ה' ירתה דוד קרתו הר תי יעלה בהר ה' ישפיה קרתו הר ושיה כתחרית סיתים נכון יהיה הר בית ה' בזים קרתו תותו הר סנתר והלכו גוים והתרו לכו ונעלה תל הר ה' כו' תשתא דקריתתו הר לשון תעלה הוא כי כתרוש הרים שבתו ועל כן הכל קרתוהו הר והפילו גוים לו שגם הם תודים בתעלתו יש לומר דהשיה תתיה כתגדה דלעיל סימן ט"ו דדרים קדם בע"ת ולא בבנוי וחרב ובנוי תך קשה לדעת תגדה זו דהר תשתע על תרבנו בשלתת תשה ודוד קרתוהו הר שעדיין לא נבנה בימיהם תכל ישעיה וגוים דתיירו לעתיד בבתינו סיהי קרוי ליה הרים לומר דהר תשתע שכי והכי והכא תשה יתורת דקרת התקן לומר דרתז לנ' תילי והר על התרכן דישעיה ועוד יש לתקדק דגוים דקת תפרשי הר בית ה' תל בית תלהי יעקב לת תשתע בהו הר על תרכן תלה על תעלה וישעיה תשה דבעי תיתר ונשת תנבעות על פרשותו לעין כל התקן לומר הר בית ה' וכן הגוים יתתרו הר לכותה זו וכתכי תיתרת סהיה דשוחר טוב תז' ע"ת ע"ש:

יח בזה ניתך לשבועה לתו תשה דנתתן דכר ה' כלת שבועה קת כבי דתם כן תתי תבני תכל השבועה תפילו לקיימה קיים תילתת דנזר דין שתין שתו שבועה תפילו לטובה יקדש כשלה היה על פי שליח כדפירשנו לעיל פ"ג והכת הבי כבי תכוין דכבר כרת ברית עתו בין הכתרים וכתילה על כרחת הזרע והגלחתו וברית היינו שבועה תה נזרך לשבועה זו ותבני דכי נשבעתי תבסוין קלי סבוים לו שלת יעשו עוד ונשבע לו וכי יש תשר עשית כו' תילתת

נתכוי בפסח ואף על פי שלא פירש על מה נשבע דרך המקראות לקנר בפעמים כתו לכן כל הורג קין ונכל תכה יכוסי ויצע בנגור כו' וכ"ם אכן דאחר פסוק מדבר אברהם על עסקו הנסיון ההוא וכן על דבריו כי נשבעתי מוכן הדבר לך קשה אם כן כי יכן אחר עשית כו' אם בפסוק מחרש כתן דברים על אם נכבר יעבדו פעמים אחרות אך לא כי תוסיף דברים ובדומהת בפסוק דקאמר ר' לאכוב לכן וברכה ליצחק לא שמענו עד כה וכן מדקאמר את סער שנתו דמשמע כולהו ועד השתא לא נתפשר אלא כחדן כנגון אם כן ניקו כי נשבעתי בפסוקו ואינטריך לאם פסוקי עבדו ואם אין כאן תוספת דברים אלו אתת לאשושינן ואי לומר דון היה שמחדש לו כי לולי זאת אברך את כל כרכמוך ולכן היה אפשר הנשתותיו זה לי אפשר דגזר דין אם עמו שכופה לא יקרא אפילו לרשע כמו שאחר כעל העקרים כפ"ב ת"ד ונ"ע ואפשר לומר דאחי דפרוך מה נורך לשבועה היינו משום דאי כשנתיר דבק לכי ישן אשר עשית כו' אין לפ' אלפי שעשה כוונת הוא נשבע לו על הדבר הזה דאם כן ישן אשר עשית את הדבר הזה כי נשבעתי כי ברך אברכך כו' מיבעי ליה אלא נריך לפרש דהכא קאמר כשכועה אלפי שעשית הדבר הזה הוא שאברכך כו' ושכועה היא לאורישו שזה גרם שלולי זה לא זכה ליעודים אלו שנאחדם לו שכשו כדפי' ולאכוי מתמה מה נורך לשבועה וכי מינו נאמן בתם שאדבר דכשי שכועה:

שאין את מנסה אותי קשה דאף על גב דנסיון זה גדול מכל מה שיעלה בלב אדם ואכא את לבבו שלם כו' אפשר שיעשה פעמים אחרות לפי שאדם עשוי להתנות עם עתה טעמו כו ועוד שהנסיון היכו אלא לפרסמו בעולם כדלעיל פרשה כ"ם ולכבי מאחר שנסיון זה היכו תמורתם לאחים כי הוא ויצחק לבדם בהר אפשר שיעשו אכוהו בתילי דאברהם אך קשה אין יצחק לאברהם בזאת וכי לא יעתוד בנסיון לכל גזרת ס' והרי זה כתלקר בעבודתו ויש לומר אלפי שעם היות נסיון העקידה בתכלית אם שאפשר מכל מקום אפשר שיעשה בנערת דנוסף כי לא יוכל לסבול אלא כדחוק גדול ושמא יפחד לחטוף שהוא בנו וכמ"ש בכתובות שלשלה נגדוה לחכמים מישאל ועזריה הוי אלפי לכלמה ושאל תיוב והנסיונות אשר אחר אחר מהן לאברהם היכו יסורי שנה כדאמרינן בפ"ד ס"ו דקאמר מיסורין שהיו עשידין לאברהם נתנו לאיוב מי שמי אחתר את עצתו תולי אחר כך לא יעתוד בנסיונו ע"ד הל תתמן בעצתך עד יום מותך ולכן בקש שלא יכיאיכו לידי נסיון והנסיון אלפי מסוס דלא יעמוד בנסיון קאמר אלא לפי שהיו הנסיון לאדם ידיעה אפשר יפחרך כי לבבו מסור לו ורק לפרסם זה לבני האדם שלולותיו לכן בקש שלא יהיה עליו נער בשביל זה אכל את"ם בפ"ד פי"ו בפסח ח"ו לא הייתי מושלך מאברהתי כל אחר שנשתי חיתי מבטח שאחזו מן לא ישתוד בנסיונו הקשה זה:

בישל לא' אפשר את היב"ו כו' כ"ל דשבר הו בסף נרסינן ועכשו שכוללת הנשר שטף אפשר ולהכילו עצמו קפץ האדם והקשין גם כבו שתו להכילו ולפי שהיו רמז בכתוב שבקש גם על יצחק הכיה השבל דוחלי יבקש להשיל כבו כתו שהשיל עצמו:

בישל לאלך כו' לפי שדעתו שלא בקשו רק על עצמו אחר השעם שהוא משל למלך שהף על פי שהיה תולך בכוס מלאכתו לא היתה חפצו חליה והיה הנרשם תמיד עד שהוליך בן עשירי שהכנסו כלם אכלו לאחר שרצו אפשר שיתחזק לשכתו שהוא כי ילדה לו י"כוים וכן אברהם אחר שהחזק בירושת ס' עשרת מוכים אין נורך לו לנסיון ואבר הוא מפורסם לכל:

נסיון עשירי הי נסיונות נתנסה אברהם אבינו כדאיתא בפ"ב דאבות ונסיון העקידה אחרון לכלם ואבאחר טוב תו ס"ם מפרש להו ואלו הן ס' כתר כשרים ולך לך תתרנך ויהי רעב ושנים בשרה ס' בפרעה ובאבימלך ושל חילה ושל בן הפתרים ושל יצחק ושל ישמעאל. ובפרק הרבי אלעזר אמו בשופן אחר הא' כשנולד אברהם בקשו כל גדולי המלכות להרגו ונאחנה בכית הכ' כאחנ בבית האסורים והושלך לכבשן האש הנ' טלטולו מבית אביו. הד' הרעב שבא בימיו בארץ ישמעאל והגרך לבוא במצרים. הה' שנלקחה שרה אשתו לפרעה ולאבימלך. הו' מלחמת המלכים. הז' מילת בן הפתרים. הח' ברית מילה. הט' גירוש ישמעאל. הי' עקידת יצחק.

והלכות דרכי נתן נתנו בשופן אחר אחרון ס' מלך לך. וכ' נשיו. וכ' בכניו. וה' כין התלכים. וכ' כל הכתרים. וה' כאור כשדים. וה' כברית מילה. וכ' מלך לך ויכיאתו מבית אביו והרעב שהנה בארץ. ישמעאל כבניתו אחרנו. וב' כל נשיו הם שלוקחה שרה לפרעה ולאבימלך וגירושי הגר אחר שהיתה לו לאשה וכ' בכניו גרושי ישמעאל ויקידת יצחק. והרת"כם ו"ל הנתן בע"ה. הה' לך לך מאדרכך. הב' ויהי רעב בארץ. הב' לקיחת אשתו בתגרים. הג' הלחמו עם התלכים להציל את לוט שנשבה. הד' לוקחו את הגר שפחתה לאשה. הו' תענת אחילה. הז' לקיחת אשתו בגרר. הח' גירושי הגר. הט' גירושי ישמעאל. הי' עקידת יצחק. והמילה בן ע"ח. הא' כיתי בתורת כהנים להרגו ונטתן ושליכו לכבשן האש וניצל. הב' שנתנו לנמרוד מלך כושים. הג' שהכיתו רשע על הארץ ושקקו לדעת מגרים. הד' שנלקחה שם שרה לפרעה. הה' שהגלו התלכים את לוט והוכרך להלחם שמהם הו' שהרהגו בני הכתרים נלוות בניו. הז' שלקח מכימלך את שרה. הח' שנתנו למול לשת זקנתו. הט' שהוקיקו לגרש את הגר ואת בנה. הי' עקידת יצחק וכרכך זה בחר בחלת הכות. וכ' לחתן אחר טוב היולך הן י'. וברוח דכתיב ליה שתחזר לך לך היה שרה בוחם לחרן כפירוש הרחב"ע ז"ל ואחרי יגיעתו אחר בפרים ח' ויגיעתו זוב אחרון שהכיה שם תשפחתו בפרים ח'.

ואם תאחר למה לה תנומה שנתן ת"ל זקל כסף לקבור תשנו אף על פי שבאחר לו את כל האדם אחר אשה היתה לך אחת הגנה ולא הרהר וכת"ם לחתן ס"כ"ח וכמ' חלק ושוד דהיכי קאחר הכא זה נשיון אחרון כי לותו היה אחרון הא ל"ק דסה לה תיקרי נשיון כי לה היה אם זה לנשותו אלא אחילה הוה כי עדיין לה זכה כאחרן כת"ם ותור דכיתי יאזנו הגה ות"ם אם אלא הרהר הייכו שהכל תקום היה לו להרהר קלת אלא זכה בחייו לנחלת שדה בכדי אחזת קבר לשחות:

ואתה לאחר כי יכן אחר עשית את הדבר הזה פירש דתדקדקי ליה דבר משתע דשל זו לבד קאמ' ובדרשינן בחוים ואת קורא לאחו דבר ואתה שבתיעד. בחשבון זה יעודים אלו אלא נזכרו כחשבון התלכים לא קושיא ליה לאפשר דכלהו גרתי שכל ידי נסיון זה בתלאה שאתו לזכות בכרוך כלם אכל מדקאחר בפיפת דכתיב הזה כיול כלי נסיונות ס"ת דשכור זה נבד לשחות:

אלא זה נסיון האחרון כו"ק תה ס"ל זה נסיון האחרון פשיטא דכיה עסקינן לא כי"ל אלא זה שקול כו' וס"ק לאחר פשיטא שקול סופר לאחו שלולי לא קכלה כו' דת"כ והו הטיקר והשאר כלא תשיכין לנפוים לא שקולים ור"ל שלכויות נסיון זה האחרון כיון שכל ידה בתלאה הפשה ה"ל שקול כנגד כלם אפילו לא היה נחול מהתלכים כי הכל הולך אחר החתום עד ס' כל העושה תנוה וכל אחר ואתרה נקראת. על שתו וכ' תשובות קאחר אחד שש שזה הנסיון האחרון שקול כנגד כלם ולהכי אחשבים לו עליו ביחוד ישן כי עשית הדבר הזה ויחיד הוא טוב מכלם שלולי זה אבד את הכל אם כ"ב אלו עשה זה ולא האחרים שלא היה לאובדם ולכן אלה קבלתו כזה ולא כאחרים ואשע"י שלא אחר זכר אחר שלולי לא קבלתי ואין רע כי פעמים רבות כן כתדרש' והכי משתע מלשון אחר מהכתוב כסתוך שלא הזכיר נסיון האחרון ולא שקול אלא שלולי זה אכד כו' משתע דתשובה כתנהי נפשה היה ושם לא אחבר רק תשובה ס':

אבר את הכל פי' כל זכות הנסיונות הראשונים והכ"ל דקאחר כל אלה שעשה אפילו האחות שעשה כידים וכין כך וכין כך הדבר אחוה כי אפי' לא היה עומד כזה יאבד הראשונות והלא אפילו נדיק ורשע כאחרונים אינו אפשיך הראשונות כשאינו אוחה עליהם כדאיתא בפ"ק דקדושין וכ"ם אם לא היה אוחה כנו בתלאתו אלין. וכ"ם אחר שהיה בידו לעשה ואין לו אחה אוחה כזה כדאיתא בפ"ב דיש פ"ם ודוחק לומר אפשי שאלו היה אוחה אין אפשי להיאחיב כלא טעם ואין זה אלא אפשי אוחה זכות עומדת לעשו ואינו אקיים הנשואיו ואאחר אח"ם לעשל בפרקין ואוה יהיה תוחה על הראשונות אחר כי שוה עכוד אלהים אכל כאחר קיים אנושו ולא הרהר נאר כלבו אלין זה אחה נרם לו שוה כדבר וכדאיתא לעיל. והנבון ילבד את הכל דקאחר הייכו שאכל אעלתם בעיני קרוקים לא אפרש ואם

יט כי ברך אברכך ונומר • ברכה לאב
ברכה לבן • והרבה ארבה • רבות
לאב • רבות לבן • וירש ורעך
את שער שונאיו • רבי אומר זו תרמוד • אשרין כל מי
שהוא רואה בטפלתה של תרמוד • שהיתה שותפה בשני
הרבנות רבי יוחנן ור' חנינה חד מינהון אמר בחרבן בית ראשון
העמידה ס' אלף קשתים (נ"א קשטים) • וחרבן בית שני
העמידה שמונת אלפים קשתים :

כ וישב אברהם אל נעריו ויצחק היכן הוא
רבי ברכיה בשם רבנן דתמן שלהו אצל
שם ללמוד מפני תורה • משל
לאשה שנתעשרה מפלרת • אמרה הואיל ומן
הפלך הזה נתעשרתי עזר אינו זז מתחת ידי לעולם כך אמר
אברהם כל שכא לירי אינו אלא בשביל שעסקתי בתורה
ובמצות לפיכך אינו רוצה שתזוז מזרעי לעולם • רבי
הונא אמר שלחו בלילה מפני העין שמשקה שלהה הנערה
מישראל יעוריה מכבשן האש עזר לא נזכרו שמותן ולהיכן
הלכו רבי אליעזר אמר מתו ברוק • רבי יוסי אמר מתו בעין
ר' יהושע ב"ל אמר שינו את מקומם והלכו להם אצל ירושע
בן יהוצדק ללמוד מפני תורה הוא דכתיב שמע נא
יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך • רבי
הונא אמר על מנת כן ירדו חנניה מישאל ועזריה לכבשן
האש על מנת שיעשה בהם מופת :

פרשה

ברך אברכך ונומר • ברכה לאב
ברכה לבן • והרבה ארבה • רבות
לאב • רבות לבן • וירש ורעך
את שער שונאיו • רבי אומר זו תרמוד • אשרין כל מי
שהוא רואה בטפלתה של התמוד • שהיתה שותפה בשני
הרבנות רבי יוחנן ור' חנינה חד מינהון אמר בחרבן בית ראשון
העמידה ס' אלף קשתים (נ"א קשטים) • וחרבן בית שני
העמידה שמונת אלפים קשתים :

כ וישב אברהם אל נעריו ויצחק היכן הוא
רבי ברכיה בשם רבנן דתמן שלהו אצל
שם ללמוד מפני תורה • משל
לאשה שנתעשרה מפלרת • אמרה הואיל ומן
הפלך הזה נתעשרתי עזר אינו זז מתחת ידי לעולם כך אמר
אברהם כל שכא לירי אינו אלא בשביל שעסקתי בתורה
ובמצות לפיכך אינו רוצה שתזוז מזרעי לעולם • רבי
הונא אמר שלחו בלילה מפני העין שמשקה שלהה הנערה
מישראל יעוריה מכבשן האש עזר לא נזכרו שמותן ולהיכן
הלכו רבי אליעזר אמר מתו ברוק • רבי יוסי אמר מתו בעין
ר' יהושע ב"ל אמר שינו את מקומם והלכו להם אצל ירושע
בן יהוצדק ללמוד מפני תורה הוא דכתיב שמע נא
יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך • רבי
הונא אמר על מנת כן ירדו חנניה מישאל ועזריה לכבשן
האש על מנת שיעשה בהם מופת :

פרשה

אשרין כל מי שרואה
דיוקנה נדיק כי חוזה נקם :

הר מינהון אמר כי'
יש כאן ללוג סופר
אלא נזכר רק הספרים אמ'
ופילקוטו גרים חד מינהון אמר
כחרבן ג' העמידים אמתים אלף
קשתים וכל' העמידה תרכשים
אלף קשתים וחד אמר כחרבן ג'
העמידים תרכשה אלף קשתים
וכל' אלפים קשתים אלף כתיב
רבותי בפ' אלה ס' גרסינן רבי
יודן אמר בחרבן ראשון העמידה
ת'אלף קשתים וכשני שתוכי' אלף
קשתים ר' חונא אמ' בחרבן אחרון
היה כרתיון : קשתים רובי
קשתו לנפחת קשטים ניקבי'כתו

וכריה ג

קושם בחג' דלקמן ס"ד פרשה י"ב וכערוך הכי' עוד ס"ו כשטים
וכו' ספירושו מגליחים כתלמחה כלומר נסורי חיל כי אם תשכיל
תתרגמין וכן תכשיט :

ויצחק היכנהוא אלא נזכר בחודה דליכא למימר דלמא
מדכר שם לחברתה דתניא נדרי יצחק וכתו שברהם
דעת הרמב"ן וכדאמר בר"ה פ' שם תניא מכיריו
מפשה ברבי נהוראי שהלך להעיד בו רבי נהוראי מיכיו מחריבה
הוה בהדיה ולא חשיב ליה משום כבוד של רבי נהוראי וכן
בפרק קמא דעטין נפי רבי שמעון למחר שבתפלה יצחק
כתשעה זה דומה למכיו ועוד דמין אדם מתקנת בכנו
ותלמידו כל שכן שהיה יכול לו למימר ויסובו ויכלול את שניהם
בשם :

אצל אלא ללמוד ומה על גב דאברהם הוה נתיר כל
העורה כדמשמע אלהי פרק קמא דקדושין ובפרק
המוכר אחר אברהם זקן ויושב בישיבה היה
אפשר דשם מחדדן שמעתתיה טפי מן שהיו לו חברים הקטנים
טפי מאברהם :

שרחו אחל שם ומה אחר ועד השתא אחתי לית עבד
הכי אי לומר דהוה קשה ליה להכדילו משרה
שניהם תלויות לו מכל השתא דהוה חיותה הכא
אלמו מן לקיים דברו אחר לשרה שהיה מוליכו לאבימלך בעורה
שכתובה זו לקחו ממנה כדאיתא בתדרש שכיון הילקוט שימן
ס"ח מן לפי שהוכן עכשו למעלה יותר גדולה מהה שהיה לו
עד היום :

משל לומה כו' לפי שדרך האשה בפלך נקט ליה בהאשה
אף קשה אחי טעם המשל לכאן לשהם הוא
שהרחיב לבעלת הפלך אחר שהשעירה להניחו
כי אין כבולה שום בכך מן אחבי הטורח והיא לפי שהבליחה בו
לא חשבה ולא רצתה להניחו אבל אברהם אחי אחיו אלא בעבור
עבדו את בניו תורה דאיכא דאמרי לומר לפי שהגליח לה ושם לו
מה שכתב השתא אחת ליתא דאמרי אבי הוא אחיו פשוט הוא
לומר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו כו' וזה היה כתה
בניה קודם זה ועוד שלפ"ז נתנה עושה על מנת לקבל פרס הפך
הידוע אמרו שהיה עושה מאהבה כתה שכתב לעיל ריש פ"ב •
ושמע י"ל שלפי שכבר זכה יצחק למעלה גדולה כזו שכתוב כי ה'
ובעשה לו גם ובתרך ירחה שכבר הוא שלם לפני ה' ושבעבו לא
היה לו צורך להשתדלות גדול כזה לגבות מאחרו ללחוד תורה

מ"ח הפסוק'

מויביו ושמע משום דהכא כתיב מויביו ול"ק שונאיו כדכתיב
בברכות רבקה מפרש דהכא רמיז משיקר מויביו דהייגו תרמוד
שנשתפה בב' הרבנות וידוע שתויב ליכתו גדולה מזונה כמ"ש
בשל נוה שלום שמ"ה פ"ט ומ"ש כאן שפר שונאיו טעות סופר הוה
מי נתי מדכתיב שפר מויביו
ול"ק מן מויביו מן מרן מויביו
כתה שכתוב בכל המקומות ולא
כן שפר לזה אמר דהייגו תרמוד
שהיתה פתח פתוח לכל מויביו
שעזרה בב' הרבנות וברבקה
שכתוב נס כן שפר הה תמרינן
לקמן שהיה הברכה שנזכרה כאן
ואמרו לה שיהיה ממנו :

אשרין כל מי שרואה
דיוקנה נדיק כי חוזה נקם :

הר מינהון אמר כי'
יש כאן ללוג סופר
אלא נזכר רק הספרים אמ'
ופילקוטו גרים חד מינהון אמר
כחרבן ג' העמידים אמתים אלף
קשתים וכל' העמידה תרכשים
אלף קשתים וחד אמר כחרבן ג'
העמידים תרכשה אלף קשתים
וכל' אלפים קשתים אלף כתיב
רבותי בפ' אלה ס' גרסינן רבי
יודן אמר בחרבן ראשון העמידה
ת'אלף קשתים וכשני שתוכי' אלף
קשתים ר' חונא אמ' בחרבן אחרון
היה כרתיון : קשתים רובי
קשתו לנפחת קשטים ניקבי'כתו

וכריה ג

קושם בחג' דלקמן ס"ד פרשה י"ב וכערוך הכי' עוד ס"ו כשטים
וכו' ספירושו מגליחים כתלמחה כלומר נסורי חיל כי אם תשכיל
תתרגמין וכן תכשיט :

ויצחק היכנהוא אלא נזכר בחודה דליכא למימר דלמא
מדכר שם לחברתה דתניא נדרי יצחק וכתו שברהם
דעת הרמב"ן וכדאמר בר"ה פ' שם תניא מכיריו
מפשה ברבי נהוראי שהלך להעיד בו רבי נהוראי מיכיו מחריבה
הוה בהדיה ולא חשיב ליה משום כבוד של רבי נהוראי וכן
בפרק קמא דעטין נפי רבי שמעון למחר שבתפלה יצחק
כתשעה זה דומה למכיו ועוד דמין אדם מתקנת בכנו
ותלמידו כל שכן שהיה יכול לו למימר ויסובו ויכלול את שניהם
בשם :

אצל אלא ללמוד ומה על גב דאברהם הוה נתיר כל
העורה כדמשמע אלהי פרק קמא דקדושין ובפרק
המוכר אחר אברהם זקן ויושב בישיבה היה
אפשר דשם מחדדן שמעתתיה טפי מן שהיו לו חברים הקטנים
טפי מאברהם :

שרחו אחל שם ומה אחר ועד השתא אחתי לית עבד
הכי אי לומר דהוה קשה ליה להכדילו משרה
שניהם תלויות לו מכל השתא דהוה חיותה הכא
אלמו מן לקיים דברו אחר לשרה שהיה מוליכו לאבימלך בעורה
שכתובה זו לקחו ממנה כדאיתא בתדרש שכיון הילקוט שימן
ס"ח מן לפי שהוכן עכשו למעלה יותר גדולה מהה שהיה לו
עד היום :

משל לומה כו' לפי שדרך האשה בפלך נקט ליה בהאשה
אף קשה אחי טעם המשל לכאן לשהם הוא
שהרחיב לבעלת הפלך אחר שהשעירה להניחו
כי אין כבולה שום בכך מן אחבי הטורח והיא לפי שהבליחה בו
לא חשבה ולא רצתה להניחו אבל אברהם אחי אחיו אלא בעבור
עבדו את בניו תורה דאיכא דאמרי לומר לפי שהגליח לה ושם לו
מה שכתב השתא אחת ליתא דאמרי אבי הוא אחיו פשוט הוא
לומר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו כו' וזה היה כתה
בניה קודם זה ועוד שלפ"ז נתנה עושה על מנת לקבל פרס הפך
הידוע אמרו שהיה עושה מאהבה כתה שכתב לעיל ריש פ"ב •
ושמע י"ל שלפי שכבר זכה יצחק למעלה גדולה כזו שכתוב כי ה'
ובעשה לו גם ובתרך ירחה שכבר הוא שלם לפני ה' ושבעבו לא
היה לו צורך להשתדלות גדול כזה לגבות מאחרו ללחוד תורה

ע"מ הפסוקי' מלה להסתכל בהלכות [מכירה] וכ"ש כי זה עת לשחוק ולשחות מכרים ושרים כיוצא ולא להכריזו מהם לו' דתדרכה היא הנעשית מאחר שכל מה שזכה הוא בכביל תורה ומצות הוא דאמר מלה ישמח בחלקו אלא לכתם מתניו יותר ויותר כי גדולה מעלת התורה ולא קוה מזרעו בלשון לא ירפו מתכה אפילו שעה א' עם שלבי מלחמת עבודתו מלהכיה :

מצלי יד **אני** רואה פתוח התור' ואף על פי שפתח כתוב ותלות סיים כתוב

מצלי לענין המעשה הזה שאולה תקל עם וא"כ שהחנות לא יסורו מתוכו ומזרעו ;

אני רואה פתוח ומזרעו ואף על פי שהמשל הוא כתשה עכשיו לא יהיה כן בתחל אלא ליוצר מהם הגזר לכל מחרשם בשישת אלף יעבוד תורתו ;

מצלי פה **שרחו** בלילה למרגו הלך ולא גזר פה מחרשם לפי שלא הלך עמו אלא בלילו אלא ירמיהו ואף על גב דלשולם יכפם מרם בכי טוב היה בכי טוב כדאיתא בריש פסחים ובתכילת דברכות בה פ"ק ילוף לה מחרשם משום דכיוקא דעין קבועה שפי לה חם לוה וסייעו דלא חזל מחרשם בהדיה בלילה ' אי נמי מלאכים גזדמנו לו לשמרו בדרך ת"מ לא חזל מחרשם בהדיה מרגה בלבד פם בעריו למתתיגים לותו ולא רצה שילך עמהם כי ירא פן יכשלו בדם שלהם כי מסתמא הרגישו בדבר ;

כיפני העין שלא תשלוט בו עין הרע שנעשה בו נם וכתו שעשה כח"ש מליכת דר' כדתפרש ואזיל ואף על גב דשלותו מטה אינן נוהגין לה בהליכתן ולא בחזרתן ועוד שכבר נתברך וכוכטה מכ' היכא דקניע היזקא לה סחכי מנישה כדאיתא בפרק קמא דתפוחין אף אתם שלא היו במקום רואים כי מחרשם ויצחק לבדם בחר ולא תשורנו עין רואה בעקידתו שיצאו בו עין הרע ואם תכני נעריו אז מחרשם שנתו כי עין הקוהב מזיק נם בן כתה בחתר בעל העקידה בשלו' אם נורל לשלחו בלילה כשיצאתו בעני עצמו די ואם תכני בשנן ותלמוי הסרת שידעו בדבר בדלעיל אין מכניל אין יום ואין לילה וכ"ע ;

ויהו כדוקר ליטב הגר' יש לפרש מלשון דוקרני דקני דס"ק דסוכה בלומר שעל ידי שמתכנסים כל העולם לרחות בהם בס"ע ומתכנסין מחדדים דחקו לותם ומחיתום דחיקתם ' מכל הגרחים דט"ם הוא וגר' מתו ברוך וכדחיתת בפרק חלק ברוך טבעו חלת דהתם מייתי לה בשם ר' יהושע ובעין מתו בשם מלייזר וכי' ברוך טבעו כתב רש"י בלועזו רק שרקקו לותות העולם ביערתל שלותרים חלוק כוה היה לכם והשתחויתם לנגלם ' ואף דגר' התם בשעה שיצאו חנניה מישאל עזריה מכבשן האש כתו כל לותות העולם וטפחו לשונותיהם על ישרתל על פניהם לתדו להם ים לכם חלוה כזה ואתם משתחוים לנגלם כו' הכל מקום אין הדעת סובל שיטבעו ברוך מתם כי אף שיהיה ברוך מרוכה לא תהיה לפני חנניה מישאל עזריה וכמופן שיהיו טובעים בו ולא יוכלו להתלט ואפשר לישנא קלילא הוא ול"ת והכוונה שהם נגנעדו מאד כתה שהיו נשכה ישרתל נתכוו על ידם ואתו מדתנתם לו דרך עוכם על שנתנגלה תוכם על ידם ' ס"ק מי שנעשה להם נם כזה להנגל מהשם הגדולה תיך יאותו תיל כתיבה לתדת וכתטו שלא הושילו דבר ' ואף ס"ל שלא היה הכם שלא להודיע יד' ת' את נפדיו נם כן רמזו זכותם שכתוב להם לאחרי זאת ' וכך הוכח טליה בשלמלי על זאת ואתרי דלאו מיתה ממש קאתר אלא פי' שעין ברע שנשלטה בהם על שעלה גדולה זו שנשיגו גרמה להם שלא בשיני שעלה אחרת ולזה לא כזברו שוד כתילו אתו והאומר ברוך טבעו ירחה שלתה שנתנגלה הוכח ישרתל נתכוו על ידם לא זכו להשיג שעלה אחרת ולזה לא נזכרו שוד כתילו

טבעו ;

שנן את התורה שאחר שרחה נכוכך נגר שעלתם הגיחה כרשותם והלכו לארן ישרתל ללמוד תורה כיון שהם כרשותם ואולי כיוצא נם כן תשבי הטיע בענין יכיתן דלעיל ולזה לא נזכרו שוד שכל דכתיב וכ"ל בכלל ;

דכתיב שתנה לה יהושע כי סיפיה דקר' כי תנשי תופת התם ואיזה תנשים שנעשה להם תופת זה תמ"ב כת"ם בפרק חלק ולפי שיהושע כ"ג היה כיוצי בכוכדנצר שהשליכו לתור עם חתיכו ובדקיה כדתיתת בפרק חלק וכיוצי לא תשכחו תנשי שנעשה להם נס רק חת"ם ע"ל דהכי תיכון ולא סגיאית ליה לא' כי תנשי תופת שרתים לעשות להם נם כתיב והרתב"ם ' ת"ק ס"ד פ"ו מייתי אתי קרא סייעתא דכ"ע קודם לביאת ות"ם כי תנשי תופת בביאתו ואין תופת אלא נכותה כל"ל וכן תליך תות ותופת ' ול"ל דהכתיב כרכי אשור וד"י דלית להו דת מת הלכו לא' ;

ר"ח אמר תיתת דר"ח קתתר סלחו תנשי הענין והייתי ענין חת"ע לרתים תשתע דסכירת ליה כתתן דאמר בענין תתו וכיוצי תם' הסתם תתי קרת כת"ם דתם כן הלכו תכל יהושע ושתח לו תייתי רתים תלה סים תיוק בענין הרע בכיונא כוה דכת תיכת תתן דאמר דתסתם תתו חת"ם ולית לה סכירת ליה שתתו כוה ;

על תנת סיעת ס"ם תופת על דעת סיעשה להם נם ויעלה ס' והת דאמר לקתן ס"ד פט"ו וכן לא יאמרו לו כיון תכל וכן סתיכו תכיל לא פליגת תתת שכוותם שלא בשכיל זה יתנשו תלקדש תתו ית' ותכל תקום שם היו כשוחים שה' שיליש ותיכו פליגת תדלקתן ס"כ פ"י דאמר תם ריתו חת"ע תסתרו ענתן לתוך כענן כתם תלה בשתו ק' תנפרדשים כו' דאמרת שכנכנו לויתה וכן כתוב בכ' אתי קוסתך נגני הלבדוש תויתי אתם כתים שדשוא כת תם שיהיתם פילנו לתוסם תסתם שכנכנו למויתה ודתי ושפת לת תיקתי אחתי דקי"ל שסנכנם ע"מ שיעשו לו נם לא נעשו נם וכדאמרת תעובדא דהרן דלעיל סוף פ"לת ;

ויתבן לותר שלפי שלא היו מתוייבים למסור עצמם על זה דלא הוה ע"ז כת' שהתוספות נכי שלמלא נעזוה לת"ת כי לו' שלא נכנסו שלא לנוזך השעה שנטוחו כך שיעשה כהם תופת לקדש שתו כרשים ' ויעין כתכתות פ' נח ' והתפרש כתן ע"ת שיעשה כהם תופת שיעתדו ויהיו לפלם ע"ד כתופת הייתי לרשים תיכו שלא כושים והוא תכותר ' ונם ציין כת"ש לקתן ס"כ פ"ט שלא יירדו שלא בתיקון פלינת שהרכת ושיעין כתה שתכתוב שם ;

ע"מ כי דתם לא כן הוה לתה לי שלא לותר שהה כלו ע"ת שיעשה להם תופת ותיכיי דמייתי שלי קרא הכא תפ' ליה דכי תניא ;

פרשה נז

מ' כתיב חיי כשרים כי תפום דקיימי לן תתי טעם ספור הגדה זו לכתן ועוד דסכירת ליה כתתן דתתר לעיל פרשה ת"ר שתרי סתוך הדקתתר טעד שהוא בתר תתורים כי וכי ויהי תתרי תעשה הקתקדים תיל ויונד לתכרתם בעודו בתר התורים ותם כן ק' תתי תיכתת לן תם היה סתוך תו תופלג דתשתיגן לה קרא לכבי מייתי תתי קרא דתשתע דלא טוב הוה תרבה לנעדו בעקידה שתה לבו בשוות ליבת כלתו שהיה דבקה הנזכר בסוף כני תלבה ותענן הזכיר כל כניס כתו שהוגר לתכרתם תכל תין נרש' שתפרש בשרים לענן כשרים כי תין יסוד לתקרת לוה ותפ' סידרום תסורים כתלו כתיב בשרים תיי לב ותרפת תין טעם כי לת תניגו בשרים כתקום בשורות והקרוב

והקדוש ברוך הוא בשרים שחיי הקדושים ומלאך בשר מרפא
לנו כי יאמר האדם בקדושיו וכן מהרשם בפסורת זוגתו מלמד
שהקב״ה מסכים גופל על זה הפירוש ואחר כך הביא ראיות מכי
לצדך פשרש שהתורה רבותה לבעליה ולכן מהרשם בדרשה לנכון
בשנם בפסורה זו וקרוב מלמד
שדרשו כלן לצדך לשחרך כמה
שאחר בילמדנו רפאות שהי לצדך
לצדך שדם זוכה לו ולקרביו
שדע בזכות מהרשם שהיה יצא
בשרה ניכול לוט שיהיו מסדום
והכוונה בכלן בשהרו על זוגתו
על דרך שן שהרו מלא שפחו לו
שרהו בשקוי לעמותיך ע״ד
שנם מעמי וכפר מפשרי וירחם
שם שאחר כמ״ש בזכות מהרשם
נשקדה מלכה כמו שאחר
בילקוט כי שם״ו ואחר בזכות
שעקידה בשקדה שתולד זוגתו ולפ״ז אין צריך לומר שהכפורש
לשחרי מלא שהיולות לומר שכוכותו טולדה זוגתו ׃
ושוב הביא מים קרים כו׳ דמיירי בכפורש שנם שתשתה
האם לומר שנתפשר עכשו לשחרו בזוגר ושם שלא הביא ג׳
שתקרו׳ בסדרן דברים, מייתי קרא דשתה בשלמא ושוב
רוסיף שתה קודרה ושוב הוסיף שתה בפורש שנם שהתפורש
בכוונה שגולדה זעתו דעד שהשה לה השיא את יצחק לכי שלא
היתה שנם שתשתה שדע שבכשו שהרשר של יצחק בקש
להשיאו שכבות שרו כדכשתוך שכלל דעד שהשה הוא
ממעין שתשתה ושכיון שנתפשר שגולד בת שתשתה ידע
שרחויה לו ׃

בית רחו לשתוך כו׳ שיהה שה שעם שהלה זו דכיוך
דלתרוייהו שכרכין הטוב והשטיב שפיר שהך להו
ושם שהלה לשה השוו ברכותיהם וכדשתשע שתלי דשבי וכן
שהלשל פרשה י״ג שיהה ט השהלה דכיון דטובת הנאה ניהו שפיר
שהרך עליהו הטוב והשטיב וש״ך דשהקשור שה רחו לשתוך לו׳
שהשה שהשהלה היה על בפורות טובות ושהקשובה דילף נשמים
שכפורות טובות שפתם שהשהלה היתה על הנשמים ויש לומר
לפולם הנשמים דשפום דליהו טוב שרטי שורגם לאדם הוא
שפתם ליה דליכא לכדוכי שלים הטוב והשטיב ושפום דנשמים
קדמי כשתניתין נקט בליטבים שה רחו לשתוך בפורות טובות
נהו כלומר דליהוי הנשמים ברכה שחריתי ולא ליהוי שלה בפורות
פובות דאו לא הוה קאי הטוב והשטיב שלא הביא שלה בפורות טובות ׃
מי נאי שפום דאין ברכת הטוב והשטיב שלא היכא דליכא טובה
לאחריני וכן בנשמים לא שברכין שליהו הטוב והשטיב שלא
היכא דאית בפובות לאחר עמו וכנוך דאית ליה קרקע שא
לאו הכי לא שברך שלא תודיש שכחנו לך וברכתיכה לשיל
ברשה י״ג הוא ק ליה שאין לשתוך בפורות טובות שלשו׳ שברכין
שליהם הטוב והשטיב שלשתשבר שתם וקרוכו או שהוכו
אי שתשע שבאה הטובה שלין וכן בן רוב בפורות של
הנשמים דרובא דשלמה שברכין תודיש שכחנו לך דלית ללו
לרשה ושפום שיעוטא לא הוי ליה לרבכן לשקוני ברכה
שחריתי שלא בלם יברכו תודיש שכחנו לך ושבני דשקדש
שתעינן לה ׃

עד שם שים קרים כו׳ ברכ בשבני לשיל פי״נ דשיקר
קרא ברשיב והכא לשסוכשת בשלמה או דכשרבי
חייבי וכ״ם ׃ וה שהרשם בלום דפסטיל דקרא שכמו שסשים
שסיעין שת הנפש בן שמועה טובה כו׳ וה נדק יפה שהרשם
שביעה נפשו שיפה ושתה כוה כדכתיב ׃

ועד׳ דדפם יש לומר שביעה ג׳ פסוקים שלו כנגד ג׳
כוחות כולות שפר בזוון וכן שהברה ושסחוק
וכל קיום שתין וכל שלמות הנפש כתו שביארתי לשיל פי״ח שיעין
ל׳ והביאה כי יאמר שהרשם שה טוב שלקו בזוון בנו שלו מג׳ פניו
וכנגד שהברה כי שתשה שהרשם לבד שהפה היתה חיי בשרים לב שרפה כי
יגל לבו בזוון לשה שפנוזה לדבר לשה שיהי שתשפה שו וזו שכת
שהבת שלום בין הוא לשתפו על הרוב בשה שאתר לשיל פי״ח שיעין
ו׳ ושם לבי שיהי שת שלו שגולדה עבשו שהוה שלו גם הוא כח
לשולם וכדשהביאה לקמן פ״ם ס״ב ׃ וכנגד כל הביא לפלות
שהי לשרך בו לפי שבשהביאה זו שבוקש השפה ביותר מיוהפת
לביות הבניש דומים לשרש מצנו חוכ וכן היתה רבקה

משפחת שהרשם כי שו אין בשוה בשרך זוה רמז בשומר לשרך שו
לעבותיך ע״ד שפירשנו ׃ וכנגד שלמות הנפש הביא חיש
קרים על נפש עיפה כי נפשו נהלה ושתתה בפסורה זו כי בשוח
בה שתהיה טובה לשלמות נפשו ולא יקרנו כיולח בבנות
החתי ׃

כ ויהי אחרי הדברים האלה ׃ אחר
היה הודי דברים שהיו שם ׃ מי
שהרהר ׃ אברהם הרהר ׃ אשר אילו מת בהר
המוריה לא היה מת בלא בנים ׃ שעשיו שנעשה לו נס
מה אעשה אשיאנו שבנות ענר אשכל ומטרא שהיו
צדקניות אף על פי שאינן מיוחסות וכשהא אינפיק לי
ביוחסי ׃ אשר לו הב״ה אין את צריך לבר נולד וגו׳ שהל
יצחק הנה ילדה שלכה גם היא היא גם היא מה זו בני גבירה
ה׳ ובני מילנשים ארבעה אף זו בני גבירה שטונה ובני
מילנשים ארבעה ׃

ג דבר

כ אחר הדברים האלה ׃ אחר
שהר דברים יש שם הקדוש
דברים וטשתה כדכתיבכה לעיל
פרשה מ״ד ואין זה שהר לומדם
הקולמת דדרשינן שבאכבר מן
לשמעו דדרוילו ליהנה דמי
להיות לזול ליתא שהרי כן
ואי לדהכא לזול ליתא שהר
הדברים לא שהרי שהוא שתוך
לדעתו כדפירשת ולשון לשהר
שבאירה מן היסורין ניהא תרוייהו
למשוס דשכרהם הרהר ביסורין וזה הוא כהר שהורים
כתב שהרי הדברים ולדידיה אין נזרך לכל הדרשות
דלעיל ׃

עכשו מה שעשה לא שעכבו ירא שתיתו שהבר
שתהלה שלא עד שעתה לא שם״ד שכל כשהוש
על העקידה רחם שעשה כשם שלא הביאו בכחרותו שיהבר
להוליד ובכל שקר׳ שיפגע בו לא ילך בעריני ולכן רחם עשה להביאו
משם שיד ס״ג ע״י שבחר בו ס׳ ירא עשה כי שתא יקרב שיתו ע״ל
שן בקרוביו לא יתתין ׃

שהן נדקניות שנר שבכול ושתרת כעל בריתו והביר
בפנותיהן שהן נדקניות לו שכרת זרוק חוטרת
שלוירת שעיקריהן קמי ׃

ובו שה שיכפת ליה ביוחסין שתף על פי שהם כנפשים
לדבתיב שתרת לשתורי שהי שבכול ושה שי ענר ושין
רחוי להדבק שם כדשתר שליעזר שין שרוך נשדכן כבריך
כדלקמן פרשה כ״ט הילנו שחר שהיה לו ליעח שתפחתו שכל
שתחלה שבה שלא להבניס ביוחסין כדי להשתין כי טוב לשתר
לרחות זרע שבנו שתבר ימלא ׃ ושם שתתר ולשם כחר
שבנות שלו ולא בבת שליעזר שהיה יותר לבבד שהם כת״ם לקמן
וקן ביתו שהיה זו שיקונין שלו דומה לו ויעזר שעל ידי שתשם
הבדיק יבא שבלל שלוך כדלקמן פרשה כ״ט ולא יעלם זה שהבהם
ועוד לשה לא שהבה בבנות ישתעל ולוט דעדיפי שובע בענין שלוך
וכדשתר לקמן על ימין לו על שתעל ולוט ושם שתפני שהיה
שביר שהבהם בבנות בעלי בריתו שהן נדקניות יבחר בהן שוללן
על היכא דליכא שתשפחתו שתם שתיהה שלו היה נבחר בן שבל
שבינן דשהרהרי על שהבהם לא שעברה שם היה שבא לן שהיה
שהרהר בבנות בעלי בריתו ושהיו נדקניות ולא שהבי שחריני ׃
ויש לומר דבי היכי דשתר לקיים לא שקה שהם לבני שבנות שהבעני
שהיולו על בנות ענר שבכול ושתרת שם על בי שהבהם לא חלק
בשבועתו שהוס דשהבי דהוס שם״ד שיקה שהן שילטריך
להזכיר לו שהוס ובקית שהבועתו לדהי לא שתיר שלא בהקך
בדשם שתם ׃ שבי נהי שהשתת שהברור הזה היה בבנות
ענר שבכול ושתרת שרשה שחר בך שהביר בגדקתם לו שהעם לפי
שהן שהעם שבר הוא בקרבו ושוכות לו שבנות ישתעל ולוט
שהיולו שתרבו בין דשיקן שיוחסות לנהרי עד״ם לקמן פל״ט שהיה
דקרשך אזכין זרע שנהון ׃ ושם שהרחיק לת שליעזר שפשר שבדי
שלא יבקש עליות לו לפחות שיתבעל בשליחותו לשבב שיקח לת
בתו לזה הרחיקו לנהרי ולא שהנה שתם לא יהנה שהשפחתו שיקח
לת בתו ושם עלפי שהשבעה שטען שהוא לרוב היה שלא כל זהן
שיהנה שהשפחתו כדפי׳ וכבר יכין השבד כוונתו שלא רבה לפתות
פתח לפלטו ׃ וש״ם השבד על ימין לו על שתעל דהיינו
ישתעל ולוט כדם שלבו הדברים כדי שלא יתנהו ברבקה לומר
שהוא צריך שליה עכ״ם כדי שלא להדלק בכשיבדכך כבר יש לו
לבנות ליישתעל ולוט ולא גלה שכשבן פדיפה ליה לשהרהם
שהלך ׃

אכיר לו שכ״ם כן כלומר רחו לו וה בתם שבתבשר ברבקה
שרחויה לו לא שתחר ליה בן בפירש דתם בן לא הוה
שסבקה ליה שילתא כדקתחר ושם לא יתנו לך ׃ כבר
גולד זוגו ושכל שקום לא בשתה עד ג׳ שנים שהרי יצחק בשקידה
בן ל״ז שנה כדלעיל פרשה נ״ה וקחתו שת רבקה בן מ׳ שפני שהו
גולדה

ע"מ כפסוקי

גולדה והמתין לה ג' ימים ומתמה רחויה לביתה כדכתב רש"י בפרשה תולדות יצחק וכלומר כבי הוה מכער לותר מפוס דהלך לעגל שם ללמוד תורה כדלעיל פרשה נ"ו ושם פסוק ג' ימים:

ה"ג הכא ילדה הלכה נפ היה מהו נפ היה כנר' סילקוט ול"ג היה נפ היה כדרך

ג דבר אחר נהיירא מן היסורים אשר לו הקדוש ברוך הוא אין את עתיד כבר גולד מי שיקבלם את עזן בנורו ואת בוז אחיו איוב איתי היה רבי לוי בשם בר קפרא אמר מימי אברהם היה שנאמר את עזן בנורו ובתיב איש היה בארץ עזן רבי אבא בר כהנא אמר ביטי יעקב דליה ראמר רבי אבא בר כהנא דינרא אשרו של איוב הירתה רבריב באשת איוב כרבר אחת הגבורה ורבריב ברינה מי נגלה עשה בישראל רבי לוי אמר ביטי שפטים היה הה"ד אשר הנפטים ינירו ולא ביהודו מאבותם זה ראבוזויהודה ומה שכר נשלו על כן להם לכרם נתנה הארץ רבי לוי בשם רבי יוסי בר הלפתא אמר ביירושלים למצרים נזלר ובעזליה מת את מוצא עיקר שניו של איוב לא היו אלא מאתים ועשרה שנים ועשו ישראל במצרים מאתים ועשר שנים וכא ששן לקשרו וגירה אוהו באיוב רבי חננא ברוה דרבי אחא אמר לליועה שהוא עומר ושביט בצאנו בא ואב אחר ניורוג לו אמר הנו לו תיש אחר שיתגרה בו ורבי חמא אמר לטלך שהוה יושב בסעודה בא גולב אחר וגורוג לו אמר הנו לו כבר אחר שיתגרה בו כך בא ששן לקשרו גירה אוהו באיוב הרא הוא רכתיב יסגירני אל אל עויל ורעל ירי רשעים ירשני ורלואי בני אדם צריקים אלא בני אדם רשעים רבי יוסי בר רבי יהודה אמר ביטי שפוט השופטים היה הרא הוא רכתיב הן את עולכם חויתם ולמה הוא הבל רתבלו חויתם מעשי ומעשי דורי חויתם מעשי מצות ומעשים טובים ומעשי דורי שהן מבקשין ליהן שכר לוזות מן הנרות ואין דרכן של צריקים ליהנות מהן שכר ווזות מן הנרות הרא היא רכתיב ואהבת את הנך על כל נרנות רגן רבי שמואל בר נחמן אמר ביטי נשיים היה שנאמר נשיים שמו שלשה ראשים רבי נהוראי אמר ביטי סלכת שבא היה שנאמר ותפול שבא והקחם ורבי יהושע בן קרחה אמר ביטי אחשורוש היה רכתיב בירי יבקשו למלך נערות בתולות טיפות מראה וכתיב ולא נמצא נשים יפות כבתולות איוב רבי לוי אמר איוב לא היה ולא נהירי מחלפתא שיטתיה דרבי לקיש רהמן אמר לקיש כשם בר קפרא ביטי אברהם היה והכא אמר איוב לא היה ולא נהירי אלא לא היה ולא נהירי ביסורים שנתבו עליו ולמה נתבו עליו אלא שאילו באו עליו היה יכול לעמור בהן רבי יוחנן אמר מעולי גולה היה וישראלי היה ומדרשו בסבריה לפיכך היה למר סמנו קריעה וברכת אבלים הרא הוא רכתיב ויקם איוב ויקרע את מעיל ויגז את ראשו ויפול ארצה ומעיל מעיד עליו שהוא כהן רבי חנינה אמר נוי היה רבי חייא נוי צדיק אחר עמר לי בעובדי אלילים ונתתי לו שכרו ופטרתיו אי זה זה וה איוב:

ד את

מסמע לקמן פרשה י"ו סימן ד' נתירא מן היסורין והם כביכול כזה מחזירין כפרק הרואה פתוח כנגוע חטאים ח"ו ויש לומר לפי שיש שם נסיון לפרשתו כעולם וענין העקידה לא היה מפורסם כל כך ירא מן יבסבו כחלשים רפים כדפירוש לעיל פרשה נ"ו ומה שאחר מן כריך כבר נולד מי שיקבלם היינו מפני שכבר נגזרו היסורין לבוא על אברהם ובל ירי תפלתו נתנו לאיוב על דרך ואתן אדם תחתך והכי מסתמא לקמן בפרשה הנזכר דגר' אחר ליה הקדוש כריך הוא יסורין קשים ונסיונין אחרים היו רמויין לבא על אברהם ואינן כאלו הן היסורין ואינן על איוב כו' ויתכן שלהיות הנגיעה מדולגת יסורין לבפרט היזך כלומסתע לעיל פרשה מ"ד לגבן פתח אברהם ואת שנאחר לו כי ירא אלהים אתה קס יוכח בהלוכות על סדור ואף על פי שזה טובה לבריך כדפירוש שם אחר אברהם לא הן ולא שנין ואיינו דקאמר אין לתת כריך כי כבר נולד מי שיטול את שלו:

סדור

כי סיקבלם את שלו כבורו כלו שלבן הוצד לו זה שבעולהולינו כי כבר שלו דסיינו איוב בעולם לקבל יסורין ויש בן שתך לברין מהל"ק בנים לבחור אחיך ואלה שחוטה שלו וכו' כי כדרך הכתובים מסתע שכחובה לאחר הרי שלו בעולם ואנשים הוצד שאר אחיו ואחיך לקאחר לבא מייתי הכא פלוגתא דאיוב מיתתי היה דרים לקים מסייע ליה:

איוב

סיתת היה ק' שנה נפקא מינה מי דהוה היה ויש לאחר דנפקא להכי קרוי וכדאחר בפרק קמא דיומא מהא דכיעל הלביתן משה ואלעזר משה ואלעזר מי כתי נחרים מיתת דיהוא ואלך ע"כ מיבעי ליה כדאחרינן להלן ונמרינן מינה ולו מקרי משה לפי שהוה נמרינן מינה:

בימי

מכרהם היה שיהה שם כן כתוב שוב כתן כחובה כתרן כי הטוב שוב הוה מכרהם וכ"ת בפ"ק קמא דיומא ומיהו מיהת הטיל לעגל פרשה נ"ו וסימן ד' ק"ו מה יש לומר דכתיב בימי יעקב מיהו אברהם ואע"ג דאיהו נמי הוה בימי יעקב ואי משום דאיהו נולד בימי אברהם ואברהם בימי יעקב נמי נולד בימי אברהם ואברהם בימי יעקב נמי נולד בימי אברהם ואברהם בימי יעקב נמי

הלפיך סתמה לנחרת ולטעמיך תליכו כן כרבנן הכותי ה"נ דלמו
מישראל הוה ופרש"י תליכו ע"כ ישראל הוה מדמסיים קרא כמתו
ושם מצינו ושם הספידו ישראל הוה ולית דלחרו
מהשבחתורס הייכו תכרם ' ולפי זה לי לפסר סיסיה ליוב
ביתי תכרם ' ל"ק דהא מסכחן מתן דפליג על זה בירושלמי
דסיסה פירש בשם רי"ה תליכו זה בלעם ור"ה יכתן וכהכי מתי
ספיר הא לנחר בפרק קמא דע"ז יכת בלעד הספוחי וגופר הנפחתי
תליכו כן בלכתל מצוי וידידו סהם בישראל שקיימו לתורס
ואין נורך לח"ל רש"י ותוספות דל"ג תליכו משום הך סוגיא
דמסחב מינה דל"ב תליכו מישראל דהא מיבא למוקמה כמתן
דמשר זה בלעם וקללו מתעתה דע"ה שברח מ"ד מיוב כדילמן
לחברים גולד לו בסכרות דמסוגות דת"ח מ"ד מחרי כן דמחסה
ואולך לח פרשה סכיבה על ע"ה ואף על גב דקלחר מיבותו חלו
ולידידו בישראל ל"ל שהחריבו יחים עד יתי מחן יפר וכן ל' לח"ש
שם התוספות דסכרת מ"ד כיתי ישקב היה דחם לח כן חיך לידידו
בישראל שקיימו כל התורס כי לח מיבו שקיימו כל התורס עד שלח
ניתנה תלח מחנות ;

וכתיב חיים היה כחרך עון ופרס חרך עון חרך חי
שמחו עון ויבינו חיוב ובקשת מחרן על שתו
ויהסו הכתוב על החרן המיוחסת תליו לפי סדור הפחרן שהיה
הכיורין חרן עון ולח חת עלמו ותרן קויטין תחת שבקרת חיוב כי
ב שתוב היו ואף על פי שתין פשוטו של מקרת תורס על זה
דלחרכה המתוב עון זולת חיוב ועוד דהפשר דעון זה הוה מבני
סעיר דכתיב הלה בני דיעון בתרן ותרס שהם הספידוס תשוס דהסה
בתיב חת עון בכורו דמשתע דהוו ליה שבעה נחשת מקבל היסורין
בדתי כל"ר פל"ו ' ויתכן דלמו עון חתם הוה חיוב הלה כלו
מוכן בנוחכל תקום היה ביתי תכרהם ותחר הכתוב חת עון
בכורו שבכר כולד מי שתורשו ינה מקבל היסורין והוברתי לוס
ולח רחיתי לוחר שכל כתוכים הלו מסמכתה בעלמה לחם שהיה
מקובל בין כל מ' וכתו שכ"ל לח"ד תעולי גולה היה דקבלה היתה
בידו דלכ תכח ליה דכמ"ק דכ"ב תיה דחמרי ביתי תהם היה כתיב
בכח מי יתן מיתה וכתיב תהם יודע תיתה וכרבינן ותיתת ביתי
ינתך דכתיב בילה מי תיתה כו' והוברך לתרן דכתיב מי יתן כספר
ויוחקו ותשה ליקרי מחוקק ;

וכתיב חיים היה בחרן עון ואף על פל"ו ינחס
לחרכו תהיה תרס נהרים עיר נחור מכיו לו
קרוב הליה ומרן עון ליה קיסטנטינה כי תרגוס עסי ומחתי
בת תרס יוסבת בחרן עון חדי ובלילי קוסטנטינה קרחת דחדו
דמתבניה בחרב תרחניה ורבנים לדבר כי ון היה חרן עון דחיוב
כיון עוד היה עיניהו הרחות בעיר קוסטנט"פ ביה תפלה
ליסחחלים ומבת מכן ותוחרים כי היה הנבת קברת חיוב וברות
דולקות ובבית גדול עומדים לו להשתחות ולזובח עם כל הבח לחלה
חת ידו תגדוליהם ומן מזה קוראים שהיוב הלך מחרס נהרים
שבין מולדתו ובלחם בנויס וחלך קוסטנט"פ וכתו שקרה לפסו
בן מלכו בכרחו חיך החסורים חיל יוסף והלך חללך
ברוחה וכתי' שר' תע"ז ל ;

ביתי תכרהם היה ג"ל דכתיב לתו חלקי כסף הכוכר בכבי
לתור גם שבח חיכו חזרם שבח לבוכר בכבי קטורם
דהם כשליס ושבח ביתי חיוב לכתיב ותפול שבח וכתיב בבדים שתו
ג' רחשים ;

דינה חשתו של חיוב ופלינה תת"ד לקתן פ"ב שמעון
בשחה ;

וכתיב כחיים כי נבלה עשה לח יחשתעות בדבר חחת
שבבלות בעניין זה בכל חלה וה ג"ם בחתר כתן בכלה
ותחתר לשון נבלה מה לשון דיבה חף כתן דינה ' ואף על פי
דכתי תורס מדכתי בכלה לח יפיבן ביתו למילמה דכתקה מינה
לענין דיבה וכ"ל דנחתר לה לב"ם דתתן בתם ן ג"ם משנתו ות"ת
ותחולקים תתר דבי חכח חתתי לח יהי ג"ם ותי תסוס דלח בקלות
ליעתרו לה תי' חכח בקבלה ' יש לומר דהוו מפרשי לה לענין
חתר מ"ש שהיה להם בקבלה מניין הב"ם שבכל התורה וה היתה
יתירה על התמצון לפיכך לח קבלוה וכתי"ת כמ' תורת נבי
תקוסם זה בלפתר ;

ביתי שבטים היה ויהיו כתי כדר' חכח דתתר ביתי יעקב
שלח דרבי חכח דחיך לה תדיבה יחסו ליעקב ורבי לוי
דיליף השבטים יחסו לשבטים ;

זה רחובן ויהודה ומדכתי לפיל חיים וה תיתי ומספרם
שמעת שבויין היה שבר חכל לחתן דתתר

בירידתן למצרים כולד ולדעת כל התומר לחתרי זה לזחן חנו חפרש
וה חיתי על הם שתתר חתר כך כל ימי רשע לחת תתחולל ותכתי
שקתר לחי שתע לי הם שמעתיי גם הם שתיתי ועל ס"ת לחתר
חשר חכתים יגידו דהייגו שבשים שבחת שניהם ' ועל הכ כל
ימי רשע כו' תכל לח"ד כימי תכרהם היה תפשר שלח יפרע חכתים
לשבטים חלח על הם שיתר תתר כך תתוספות כי הם דברים
שקובלים מחכתים גדולים חידועים בעולם כי לפס לכבד נתנה
התרן בפירש התפרש חף על פי שהפירש זה של שבטים נרחה
חתת מדבתיב ולח כתבו חתבותם דלפי התפרש לח כתבו מהעולם
חיכתי ליה ' ועוד למה ליה למיתר הם לפס לכבד נתנה התרן פי
תן טורך זה לפרסות גדולתם ויותר נכון לומר דב"ע תפרש ליה
חשבטים וכבודתם קחיירי על העתיד דהה תפילו לחתן לתתר כיתי
שבטים היה נריך לומר הים גם כן בלבריו נבוח דהה שברן דהיימו
לפס לכבד נתנה התרן ענין עתיד לבוח כמו שתפרש בבלקטן ס"ד
פ"ם סימן ד' ופי"ג וסם פי' זה רחובן ויהודה שהודו על חטחתם
ובלבדרסינן בפ"ק דסוטה תשר חכתים יגידו יהודה הודה ולח כתם
מה היה בסופו וכתם וירם חיי הע"ב ופרש"י תשר חכתים יגידו ויודו על
בסופו וכה וירם חיי הע"ב ופרש"י תשר חכתים יגידו ויודו על
חטחתם ולח כתבו כתבו תתכותם ומי יתן רחובן פתעשה בלעתם
כבלקטן ויהודה נתעשה תחר נדקה מתנו ותתם ליף נתרת
דרחובן הודה תדכתיב יחי רחובן ואת ליהודה ותם תחתר מ"ם
מחתר זה לחליפו בגד חיוב ומ"ם קשר הבתובים יש לומר שבלפי
חיוב שהיה מנדיק בפסו תחלתים ואתר לו חליפו אף חתה תפר
ידאה כי ירבתיפיך ולח תבי כו' מה תהים כי יוכה כו' אתר לו
שילמוד מהרחשונים שהודו על חטחתם והוחל להם והרשע שתמד
כתרדו כל ימיו הוה התחולל ויטוב על ס' וירחתהו ולף
להתם פריך נמרת בשלמת יהודה תודי כי תיבי דלח תפרך
תתר תלח רחובן למה ליה דתודי ולחתר רב ששת חנוף עלי תתן
דפרים חטחיים ומשני כי היבי דלח לחביי לחזוס בהדיים ותם כן
חיוב תין רחוי לו להודות ולפרסם חטחו ' יש לומר
דה"ג תכיון שבחו עליו יסורין ' רחוי לו להודות דרבים ללח ליתפרו
תיבעי הקדוש ברוך הוא עביד דינא בלא דינא ' תי נתי ביתו
לתקום קלתר דיודף ' ס"ק דלא כתהו תתכיהם תיבעי ליף
דתבותם טובא תסתם ' ויש לומר תתבותם יצחק ויעקב כי
גם לפניי יצחק הודו ויצחק תי ל"ל שבח תחרי תכירת יוסף כגולא
תיסתר שבועו ;

וכתיב שבר נטלו בנחרת פריך תם שברן בדקתורין
שירשו תיי העולם הבח ותשכי תם שברן בש"ש
קלתר ;

להם לבדם נתנה תחרן שם פרש"י יהודה זכה לתלכות
בתוספת' דברכות רחובן נטל חלק תחלה בעבר
הירדן ולח עבר זר בתוכם דרבי תנחומא תיתני לח עבר זר
בתוכם בשבח תשם לברכם ע"כ ופי' שבתכם זה של יתי רחובן
וחלת ליהודה ;

את תלנת סיקר שניו כו' לבתורים דיתקיים ילוף לם
וכדפרים בפרק קמא דכ"ב נפי שבועתו של חיוב
כתשבח שבבנסו יסרחל בתרים ועד שבח שיבחו ופרש"י ר' שבח
דכתיב ויוסף" חת כל חשר לחיוב לתשבח חף שבועתו הוכפלו
וכתיב ויתי חיוב תחרי חלת תלה ותדבים שבח לתתנו שהיה כן
שבעים כתבתו יסורין עליו דכתיב" וזה לח יתכן דתם כן תכ"ל
שהיה בזתן תנרים וכתנדה בשבן כתיב" תם תבני שהיין בזתן
שהיו בתנרים ותו לח תין זה תלח לפי שבך הוח תוספת תשבח
שבו ' ותם תבני שתניהו יסנידהו תל תל עויל ויוסב
שיתתר שהיה בזתן יניחת תנרים ונויה כי הבשן שהביה יליו
תז היסורין תלח נרחה דהכי נתיהי לה בגזירתי ד' ויחסתו לבני
קתתר שבולד בירידתן לתנרים ותת בניהתן לפי שנרחה כו
בשבן תם היה רחוי שיהיה יותר דבין דבק שבח היה
בשבתו היסורין עליו ותסתפח היו לו שנים לחיות יותר בשבח
לבפול שבו הי"ל לבפול בנגד בל תת שהיה רחוים להיות יתי חיין
דהיינו טפי תשבתים ויהיה הבפל טפי תק"ל שבח בתו שבבפלו
הבבשי והבבים בי תת טעם לבפול בנגד תם שהיה לבד ולפ"ז
לח קתי ויוסף ס' תת בל תשר לחיוב לתשבח שבעים יתי ותי יתי
תלי תין תשבח בשו שהיה רחוי והשבח ניתה דלח תיקשה מ"ם
התוספות תבהיה דתניתן שבועתו של חיוב בתשבח שבבנסו יסרחל
בו תתי קתי"ל קרח בתיב ויוסף ס' תת בל תשר לחיוב לתשבח ותחר
תותו תעשה חיה ק"ת ותם בן היה בן ע' קודם דתקרת לתשתיין
תף שהיה קודם דתדרשה הוה תאינה שבבפל בנגד תם שהיה

רמוי לחיות דהוו ליה נמי ק"ח ולא נדע כתה עכרו עליו מהם כשנדבה טיסורין ׳ ולא ידעתי למה תמר סיקר סיגו כי מה טעם כתלת סיקר ושתי יתים מחריים היו לו טפי והייבו רימים סהיו סיסורין עליו ולא מנחם כי מיגם חייס ונם ר׳ שבח דחכריס היו קבל ימים יותר מר׳ יולא נמנו ׃

ועשו ישראל כתכריס ר׳ שבח כדלקמן פל״ח ׳ כח טעון לקטרג שלא היו רחוים ישראל להנאל ועוד שלא עלתה ת״שני שבעוד כתו שברחם פעט נורת כיגר יהיה ורעך כתרך לה להם ועבדום ׃

וגירה תותו כתיוב ושל ידי שהלך להחייתו הניח מלקטרג ותיד נחלם ואין אחר מעשה פה לטטון לקטרג תו שבתן לתיוב כוכר נפעם ע״ד שהנדיקים נתפעים כתון הדור תו ע״ד ותתן תדם תחתיך שהחזות ת״ה כוכר ליעבר׳ לת״ד תת״ה היה ׃

לרועה שהוא עומד ים לומר תה עורך למשל ורבי חנינא ורבי חמא כתתו קתפלגי ׳ ויש לומר שרבי חנינא סובר שהקטרוג היה מנד יעבר׳ שהיה טובע מהיו רחוים לנחולה כדבי׳ ולא׳ תשל לרועה שפחד הולך תפני הצאן ולרבי חמא הקטרוג היה מנד הקדוש ברוך הוא שהיו פקיים דכתיב כדפרש ולא׳ תשל למלך שהכלב היה מזדווג לו ׳ גם תפשר לומר שרבי חנינא תומר שהטעם לדחיית הטטן תפני ישראל שיהיו ניעולים כתו שהרועה יפקח בעלת הצאן ולרבי חמא סובר שהטעם תפני הב״ה שהשוקתו וחפצו כישראל לנחלם לעבודתו ולתטן הקיש את שביעתו לחכות ולא״ת למלך שהקב״ה לדחות תעליו הכלב התקב להזדווג לו ׃

דהד יסנורני על על עויל דהייבו שטן התגרה בו ותש״ג דהתי קרא כעוך היסורין עליו נתומר ונרוי הטטן הנזכר היה בזמן הגלולה שהיה תחרי ק״ח שנה יש לומר דנכתה על העתיד וכדתיכנא לעיל שנכתה על העתיד ׃

והלואי ע׳ נדיקים כיה הלוחי היה תשגרה בו הטטן על ידי נדיקים כלומר להניל נדיקים ולא להטיל חת ישראל שהיו תו רשעים כדתיכנא ׃

ההד ין לחם כלכם חויתם תדכתיב ולמה זה הכל תהבלו יניף דכיתי סופטים היה וכדתתר כפ״ק דסנ״ה לויתו דור שכלו הכל קוי תתר זה דורו של ספוט הסופטים ופרש׳ שכלו הכל הטוסים שהיה להיובלום כדתתר לקתן שהנשטט לת קי״ל פתחון פה לשפוט תת סופטיו ומוכיחו ע״כ ׳ ותנה תורחים תם׳ הכת כלכם חויתם חויתם תעשו ומעשה דורו כו׳ ות״ם שתעשה דורו היה זנות תף על נב דקרת דתכתת תתנן לת מסיימת מילתיה דתיירי כימי ספוט הסופטים יש לומר דיליף ב״ם כדרכי יוחנן לתתר הפם של דורו תיוב עסוק כזתה היה שנתתר הן לחם כלכם חויתם וכתיב סוכי וכחוס כף ותיכה נקטינן דתכתת תתנן כדור זה תיירי תלמה תעכתן דור היה פרוץ כזנות כישראל תעורת כעום תקום רק כדור ירמיה הכתיב היה תל תפת העכו והייבו דנרפינן כתדרש רות ויכוח לעכב נקבה הערוה רבי יהודה בשיתה בעמ׳ קומי רבי שמתם בר חמת כוכו גדול הדור היה ותת תתר כקבה הערמה תלה לפי שהיו לותו הדור סטופים כזתה והיו נותנים שכר לזונות תן הנרות הה״ד תל תשתח יתרא תל נא תל כעתים כו׳ ותין דרכם של נדיקים לעשות כן ולא הניח רחים דקרת דתכתת תתנן תיירי כדורו של כוכו דתכליה תלה ותיו תתכת ילין לם וסניתה ליה כתתן דתתר תיוב כימי ספוט הסופטים היה תכל תין לומר דתדכתיב ויהי לעכב נקבה הערמה דכתי׳ לומר תתי טעמת תכום דנדיקים תתוכם תניב עליהם כטעמת דקתתר תו שתם ותם תתתר ת״ט שהם תבקשים ליתן שכר לזונות תן הנרות דת״ל כימיו נותנין שכרן תן הנרות תו תת״ת לת שהיו נותנים שכרן תן הנרות תל תלה שהם זוכים ונם הכתוב תה נריך לומר שהתנן על כל נרות דנן ים לומר שעיקר קניתם ותתוכם כימים ההם היה תכוות הבדים ולכך היו נותנים שכר לזונות ותם תהבלת וכוונת הבתות שהיו תכוונים עיקר נכשיהם כזונות ותם תהבלת שטיפת זיתתם והייבו דכתיב על כל נרות דנן פרנתי שלטיות הנרות כשדה היו הולכים תתנחפים לנגות תקנרות כדי לתת שכר לזונות כי לא יוכלו לפרוע תכשיהם תתיר לרוב תזונות והייבו דקתתר שהם תבקשים וכן תשתע תכשיו דכתיב תכתיב שהיו תתירת תהנניכה והייבו דכתיב על כל נרות דנן כלומר שעילו של נחרים ס״ק תתי קתתר ותין דרכם של נדיקים לעשות

אלא היה קודם משה שכתב ספרו כדתימא בפ"ק דב"ב נמי היה מיחזי לריות וכתבו משה כדוח הקדש על סעיף ואחר משה היה אלא לא היה כלל מי שמיד ליהות כעל יסורין כתלו שהם כתכשים כעניין יפלה בליותי ישפוך לחרן מדרשי כשורי וכבשרי דכקה עכמי וכיוצא:

לא היה ולא נקיה ומף על גב דכתיב היה כתרך ניון היה מסכתן ולרם ניון כל כי היה כפשה אחת וסיפיה דקרא ותהי לו לכת ותיהו אלא משל כעלמה וכבי היתה נגזרה ס"ק מי הוקיקו לאפוקי קרא מהסתופיה וכעל מהיר היוב כתב שהבלבול הרב הנמצא בקיום מניאותו הוא אומר כזמן שלנו היה אומר כזמן עלי וזה אומר גוי היה וזה אומר ישראלי היה מלבד מה שלא נודע בפתח מקומו אין הכריח לרב המודיע לקיום שהוא משל ולפ"ד אפשר שזה גם כן, דעת האומר לא היה אבל לדידי אין כזה טעם להוציא הכתובים מפשטן, וי"ל לפי שקשה הדבר שיהיה שם יפקרך כשתא לעצת השטן, ולא עוד אלא שיאמר ותסיתני בו לבלעו חנם ומה כח לנחשו יוכל לנסותו כלי עצת השטן כאשר נסה את אברהם וחולתו ועוד שאין שכרה שהדברים שהם המיוחסות לאיוב וחבריו כחלקי הספר כדרום שהשנחה ושתם דרושים ומקבלים על ידו מלבד פירש כמה ענינים מהמורה שנתבלבלו כהם בפי מעשה דור המבול ופירש וירדת נשמים כדלעיל פ"ט וחולתם שיהיו מדעת ד' ה' חכמים על נב הויכוח רק דברי נכוחים וכל מיוחסים עליהם:

וחכא אמר מיוב לא היה ואף על גב דאמ"ל דמ"ד כיתי אברהם היה בשם כר קפרא ואיב לא שכיחא ליה ניחא לאוקמי דשכיחא ליה נמי הכי ועוד דכלאו הכי קשה שתו ושם עיין לזה לי כדכתיב:

ולמד נכתבו עליו שיח על פי שנורך לספר השות לאחיתיון תשובות כעניני השנחה וכל הדברי' שכאיים לא היו ליה ליכתב עליו אלא לשבר הדברים כעניין אחר:

היה יכול לעמוד ואף על פי שהשמיר נרחה שלא עתה כשם דאמרי' כפרק קמא דכתא בתרא שכפר נחתיה השתים וכשהם מילי אמרינן התם עפרא לעפרא דאיוב ואל מקום שכח הוא לו שנכתבו עליו היסורין שקבל שלא כתכתה כהכשים והפנים והדברים שדבר אח"כ ביסורי נופו אין נשלו לו דאין אדם נשפט על נערו בדתיתא השם וגרוך לומר לשבירא ליה כמ"ד לא אשטו איוב בשפתיו אלא בלבו אשטו ועוד יש לומר דאפי שבר רים לקיט דלא כפר כתחיית השתים ולא השיח הבריים וכל הנשו קדמוי יש ליכשב לאלתר אזכות עליו וכדאתיכנא לעיל:

וישראלי הוא לאפוקי שלא היה נר ושלה עם עולי גולה לאר לאפוקי נוי פשיטא מכיון דמשולי גולה וכפל מדרש הוא ועוד דלכל אמורמי דלעיל אר"י בר יהודה ואילך נדיק לומר נמי דאיוב היה דומשה ואילך לא שרשה נפוחה על מ"ה כדאתיכנא לעיל:

וברכת אלים • לא ככנתי היכא דאיתיה ואולי ליכנה קלילא הוא כלומר הודאה לברך על הרעה וכדילף כפרק הרואה מלקאמר ס' נתן וה' לקח וכירושלמי נרסינן למה אמרו הלכות אלו וייבו דין קריעה דמפרש ואזיל ונם כן אין אלו הדברים ראויים ליכב אלא ס"ג קרקע ואפילו ראויים לומר דבר עד שיפתח אחבל כדילפינן בהלו ונלחין מיושבו אחו לאחרן כו' ולא אחריך כאן להאריך אלא חדא:

נבאן אנדיך אדם לקרוב אמומד אימת דבפ' הנזכר יליף לה דמי כר אמת אהבת ואחי דילמא מילתא יתירתא הוא דבעבד לחלת"ה וינו את ראשו כבי נחי ואסקינן אלא אהכא ויקם דוד ויקרע את בגדיו ואם כן כדבי יוחנן מניא דנמרת לית לאחד אמיוב ועוד כיון דאית לן קרא דדוד אם נורך אמיוב ועוד אימת אם מיוב ישראל הוא אמי וינו את ראשו ואלא אבל אמור בתגלחת ואם פי' שאלא שערו כשערו קשה טפי דבשר אלא אתגודדו ואיכי למימר בנמרת לחלת"ה וינו את ראשו ה"נ דמשמע למילתא יתירתא הוא ואם ליתא אלא מילתא דאיסורא ודרש"ע

כתב דוינו את ראשו על מכידת אמוכר דאין כוה אימור ואכון הוא וככן יש ליישב דברי הנמרא דאכי קאמר וינו את ראשו ס"ב דהוי חיובא אחמוך ואם ליתא אחיובא כלל אלא על נערו הוסיף לעשות כן וכן יש לומר דהכתם מילתא יש דשם עבד:

ד' את עיין בכורו רבי יהושע בן לוי אמר חוא לבן הוא קמואל • ולמה נקרא שמו קמואל שקם כנגד אומתו של אל • ופילגשו ושמה ראומה אמר רבי יצחק בולחון לשם מרדות הן • טבח טבחון • גחם גמחון • מעכה מעכן:

חסלת סדר וירא

פרשה

גוי נדיק ס' כו לאו למימר כי אין נדיק בחומת מ"ה אלא זה ואחין פשם ווכה לעולם הבא אחסידי ח"ה יש להם חלק לעולם הבא והרי קטיעת כר שלוש וקלסטונית"ו של רבי חניכא בן תרדיון שזכו לעולם הבא כדאיתא בפ"ק דב"ב אלא הכי ק' נוי נדיק מ' היה שאכל עולמו כאיין ומה שלא זכה לעולם הבא אפשר שלא היה רוכו זכיות ולא נקרא נדיק אלא לגבי שאר אומות או לפי שעבד כאחרונה כמה שאדם ונדק והכי איתא בפ"ק דב"ב אחסידים בא"י ואיוב שמו ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו כאן עליו יסורין בתחיל מחרף ומגדף כפלגו הקדוש כרוך הוא שכרו בעולם הוא כדי לטורדו מן העולם הבא וטעמיה דרבי חניכא משום דאין דרך הקדוש כרוך הוא לתת לנדיקים שכרם בעולם הזה ואף על פי שיש זוכים לכך שולחנות מעירות משעיהם לא היו ליה להוסיף כל אחר לו למשנה כי די לו כמה שיש לו מחלה אם לא שלטרדו מהעולם הבא עבד ודוחק לומר דאיתיה כרבי אליעזר דאית ליה אין חלק לעולם הבא כדאיתא בפ' חלק דהלכתא כר' ועוד חוק • ועוד שים ב' שכרות עוד בעניין איוב הא' דלא היה ולא נברא כלל כדלעיל והב' איתיה כירושלמי דאבי רבי יסמעאל איוב מעבדי פרעה ומנדולי פמליא שלו היה שם ד' הירח את דבר ה' מעבדי פרעה וכתיב כיה שים שם ויאר ירח אלים • ואולי אמדרש הוא לא אתרוך כזכרונם שדעת האומר לא היה ולא נברא קרוב לדרוש לקים דהכתוב ודעת רבי יסמעאל כדר' יבר אלעזר דהכתוב:

ד' הוא לבן הוא קמואל לפי שלא נזכר כאן לבן בתולדות אחור ומלכותו את לרבקה הוברך לומר שהוא אחד מהנזכר כאן וייחסו אל קמואל דמיבי דדרים שקם כנגד אומתו של אל וזה שנקרא את לרבקה הייבו קרוב לה אח ממש כמו כי אחנשים אחים מחתו כי אחי אחים הוא וטיונא ולא בעי למימר שנולד לבתואל אחרי שכבוזרה הזו דאמתנא בשניני דבקה משמע דנדול אחנה נם ויבן לבן וכתואל שתך לזה דאמתא שנדול אבתואל נם ידעתא את לבן כן נאור שתך לזה אך תימא דבהדיא כתיב וילך פדנה ארם אל לבן כן בתואל האחרי ואמתא לפי שבתואל לא היו לו בנים לקח את אחיו קמואל להיות כן כיתו יורש אותו וקראו אבם בנו ופליגא את ד' כת"ח קמואל זה בלעם כת"ח בילקוט סימן תשם"ו ולישא למימר דלבן הוא בלעם דפ' חלק אנא הוא פעור הוא לבן נם לפי התוספתא הסיא ח"ח סיהיה קמואל בלעם דהא לבן אחי בלעם ולא נאור ואבם אלאמר קמואל זה בלעם הוא משום דכתיב למשכורת שכל נביאי ח"ם יצאו אחלכם כפלי אבם:

שכם כנגד אומתו של אל כדכתיב ארמי אובד אבי והעתיקוהו חז"ל שפי שלבן בקש לעקור את הכל:

לשם מרדות עטין שכנשה ושכרון וכדלעיל פכ"נ:

לשם מרדות לאם לא כן מה טרך להזכיר שמות אלו דכשלמה הכי לעיל מיידי דאינטריך למכתב כתואל ליאם את רבקה כתב הקודמים לו אבל כני הפלגש למה שאם לו אלא נביאים ח' ובני פלגש ד' כדלעיל היה די שיאמר ופלגשו ושאם ראומה ילדה נם היה אחרבם • ועוד שדרכם ז"ל לדרוש השמו מעין המאורע ואכיון דלא אניבו כדורו דמו לזרע או דרשי להו לשון כלוין ואם אלאמר כאחם אלי איבה למימר י"ל שנם הוא לשון מרדות שיהיה נשאט כאחם ואבל אקום לפי שאינו דומה להנך שאלה לשון מרדו לא שייכי ליה בהדייהו • ובילקוט נרים נמי אחם אחשון ואם הוא כן אפשר לפ"ש לשון חולי ואיחום כמו חם כרשעו:

טבח טבחון שיהיו נשחטי' אעבון שיהיו מעוכין אבל לנאחון לא אבחתי אבר ואולי אח' נבלעת ופי' אלשון נוחתו עם השופי דפ' ניד הנשה ורבים כיונה כו שהוא לשון אחוך:

חסלת סדר וירא

פרשת נח כרך ויהיו חיי שרה

ו כשם שהתמידים וכו' שהם תמידים ומ"ט יום בה' ושם פ'

פרשת נח כרך ויהיו חיי שרה

חיי שרה מאה שנה ויהיו ש'

ו ויהיו

ימי התמידין והנחלתם לעולם התיה ר' כשם שהן התמידים כך שנותם התמידים ר' בת עשרים כברת ז' לגוי ר' בת ק' כבת כ' שנה לחטא ר' דבר אחר יורש ר' ימי התמידים וז שרה שחיתה ר' התמידה בתעשיה ר' אשר רבי יוחנן כתרא עגלתה תמידתה ר' ונחלתם לעולם תהיה שנאמר ויהיו חיי שרה ר' מה צורך לומר שני חיי שרה באתרונה לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני השקום בעולם הזה ולעולם הבא:

ב וזרח

בת פעמים כבת שבע וכו' חיתורת דשבה שנה קמ"ז דרים ודכרים כחומש לכך נכתב שנה בכל פעם ובכל לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו

את חמה כבת עשרים לחמה וכת עשרים כבת שבע ליזוי וכן כתוב בשני חיי לפרעה וחמ על פי סתין כן רק שנה חמה יתירה שהרי מהלב הכתוב הזה לבתוב שנה לחמרים ולעשרים לחול ולחמות לחול מכל מקום חדשה תגייהא לדרשא וכדיתין ברמ"ס ז"ל והוא מהוקר והקנו"ז ז"ל פירש שזה שהרא כאן מפני שבאלו המניינים בשנה שבסדר שבכאן מתחיל מן התקון הראשון ומתניעים המחרים מן החודש וכשיתחיל החודש ראשי חדשים שנה אחר כל תקון מכל כשתתחיל מן התקון הראשון ומתניעים המחרים הוא נתפך להלן תקון ברוך לומר שנה אלא לנפוף ולא נהגו בתקון חיים החודש קודם לו מתחיל כל הסך מספר החודש יחד ולין קבעו נתפך לעצמו אלא שדרך הכתוב להקדים פעמים החדש ופעמים החדוש כמ"ש ברמ"ע ועוד שאם בדברין כשמוקר החודש הוא ראש חדש ניסן ואחר כך בדברין כשמוקר החודש הוא ראש חדש שיון וכיוצא בזה הרבה בכל הש"ס ומפרשי הכל כדרך

1

לומן כ' דמשמולדה עד סהיתה בת ק' ומי לימי יהידה דשני חיי שרה
סהיתה לומן לה הוה ידעינן לחקושי בת ק' לבת כ' וכת כ'
לפת ז' הלה מדרבה ס"מ בת מאה סלה בבת עשרים וכת עשרים
סלה בבת שבע דהכי משמע טפי מהחלוק דשנה שנה סחלק
הזי לחוד וכ' לחוד וכ' לחוד סחלק בשתי דיוקת יתורת דשנה
שנה לחלק כדי סיוכן ומהנו בת מאה וכת עשרים וכת ז' ויתורת
דשני חיי שרה להשוות למהנו דבת מאה בבת כ' לחטח
וכת עשרים בבת ז' ליופי ואם תאמר למחוק מיתורת דשנה
שנה ומיתורת דשני חיי שרה למהנו שכלן שוות ושוין שב"ל
סהיכו הלה לטוכה סלי מפשר לומר לרשע סיהיו כלם בחטח
סהקשה לימה בת חטח דשיב כוה דלי לחו מיתורת דשנה
שנה לה סייהו יודעים מיתורת דשני חיי שרה שכלם סיום
לטוכה בענין החטח וליופי מכל סייהו חומרים מסוין לטוכה
חינו הלה בבריחות והשוחר וכבוד מכל לה לענין ליופי
וחטח סהן חוץ מהמהנו הטבעי השתא דכתיב שנה שנה שנלק
בת מאה לחוד וכת כ' לחוד וכת ז' לחוד ואחר כך כתב שני חיי
שרה ככלם סיום לטוכה עד כאן לשון שה שהוי חינו הלה
לחטח וליופי דשם לה כן. מה ענין בת ק' עם בת כ' וכת ז'
עם בת ז' ולה על נב דמיתורת דשני חיי שרה שדרשו כלן סיום
לטוכה משמע בבת ק' בת כ' וכאן דבת עשרים בבת שבע
ליופי כי דבר יליף בת ק' בתכת כ' חין סיקח לתחנה וליף
מינה כאן לחטח כאן ליופי מכל מקום כיון שבכתוב גילה בפירוש
שבחיותה בת ל' סיתה בזקנה כדבתי' חחרי כלותי סיתה לי
עדנה על כרחך לומר דבת ק' בבת כ' סיהו הלה לחטח ולה
ליופי ולה על נב דמקרח דשני חיי שרה לה משתע הלה שוה
שנים בלבד ולה ידעינן שם לשנות שם לרשה מכל מקום כיון דלה
מינק לפרושינהו לרשה להקיש בת כ' בבת ק' לחטח סחרי בת
כ' סיתה בת שונסין על כרחך לומר שהכשוה סיהו הלה להקיש בת
מאה בבת עשרים לחטח ויחוייב מזה שנקיש גם כן בת כ'
לבת ז' ליופי ולה ההפך • ועל פי הדברים סהלה תירך
גם כן למה שטען עוד הרחב"ן על רש"י שכתי משתמע נמחר
בשני חיי שרה ומחר שהיו כן שבשני חמשע שיהו
שם שני חיי יתירה עד שידרשו כו השוי כתו שדרשו מיתורת
דשני חיי שרה ומיתורת דשני חיי חברהם דהוה ליה למיתר
הלה יהי חברהם ולה היה נריך לכתוב לחחרין שני חיי חברהם
הלה שכתב כו שנה שנה ככל בכל וכלל כתו בחברהם ושרה
להמעיטו החילוק בלבד שבין מאה לחוד ועין ל' לחוד ועין ז'
לחוד שוה החילוק מחחר שהין כו יתורת דשני חיי חמורה על
השוי יתוייב בשברה שיהורה בן מאה שלה בבן ל' ועין ל' שלה
בבן ז' דבן ז' היה בלה חטח ויפה ובן ל' היה בחטח ומבוער
ובן מאה חוד בחשובה היה זקן ומבוער שלה היו שניו שוות
מבל היה מתחלה דשב ועשה חשובה בשוב ומחה על הרחב"ן
לוח דשב שרי' דורש יתירה דשנה שנה להיקש חיך לה
הקשה לו מבני חיי שרה שפי' בשנתו שבלן שוין לטובה למה
לי ליתוק לי מבשב שנה שלה דברין ז"ל ולה יבלו בשני מחה
שנתי הם מבד שלשון רש"י מבחיהו שבתב בת ק' בבת עשרים
וכו' על מה מחחר לבך בבתב שנה שנה בבל בבלל ובבלל ישמע
מיתורת דשנה שנה דרים ליה ות"ם הרח"ם ז"ל דחתם חנב
ערת נקטים לחמעיטין בפקודת דבל ה' נדרם לענתו חינו
נראה מחוך שתוך כדי דיבור פרש"י שבי חיי שרה בלם סיום
לטובה חתם חיבבי ליה לחבחבים וידעי' שפיר בפקודת דבל
ה' נדרם לענתו ועוד הם כיון בחותר בלם סיום לטובה לענין
הברבות ויופי ס"ב מחי בלם סיום דמשתע בלם בת' ובלה מי
מבחר לומר בן ביופי דע"ב בת ל' וקנה הוחי בחו שחחר הוח
בבנתו • ועם מבד הענין בעבתו בי ת"ם דשנה
שנה מחלק בחלו בחוב בת ק' ובת כ' ובת ז' דבשחת
לחן בלשתם יחד שך ת' וכב ז' חחר ה"ק הלה ז' בנים
דקרח חוחן ז' שמעולדה עד סהיתה בת ז' הוח תיתח
דהם בן ליח לן בקרח בחספר בנתיהם רק מאה ועוד בידי
שהכ"ל בבלל בחאה וכן בחברהם חה שקר ועוד בידי
בקדים קרח בחספר בחתוכה שהוח בחוחר של בחעט
בחיה בחחלה דבשלמ' בשחחדים והעברות הם זולת
בחוחת לין קפידה מיקדים בחתוכה לו בחעט בי בשוקדים
בחתוכה יהיו בחעטים רומזים לבוים אחר בחתוכה
ובשחקדים בחעטיחים רומז אחלה אל הקודמים שהיו
משנולד עד בחחדים והעברות שבל בשחחדים והעברות

מבלל בחאות בהברח נריך סיקדימם • ועוד לי שנם
שנה לחוד משמע חלוק ושני חיי שרה לחוד משמע סיקם דוקח
הברירות ועוסר וכבוד שהם משחכחב הטבעי שבחח נחי
סיקום בל אחד מהוכחים ואימח דשנה שנה חלק בענין סיופי
וחטח ושני חיי שרה לקבי בענין השוחר והברירות ולה ניפלינ
חלוק סהיקש והחימח על מה שחחר הברחב"ן אינ לה הקשה
על רש"י שני חיי שרה ל"ל שחחר שנות ז' ל' שוכר דהיקיש'
דשני חיי שרה ס"מ לחוקמיה השוחר וברירות דוקח שה תרוייהו
נריכי דלי שני חיי שרה לחוד לית לן הלה חיקיש לחה שנות
החכחב הטבעי ולי שנה שנה כחי לית לן הלה חה שנות חכחב
הטבעי דהוה חוקמי' ליה בהכי דשחת דחייחה לן שני
חיי שרה לשוחר וברירות חוקמי' שנה שנה לחטח ויופי ואימ'
חימח דחשנה שנה חשמע ודלי יופי וחטח סהן הקש ק' לכ'
וכ' לו' נוקד הלה בהכי דחלו שוחר וברירות הן בקש חילוף
בין כ' שנה לו ק' מכל מקום ליקטריך שני חיי שרה לחיקשה
דשוחר וברירות הלה נפקה מהיקיש דיופי וחטח ז' • ועוד
ליכי מסחבר דחשנה שנה לחוד ה"ח בת ק' הלה בבת כ' דבת
ק' היתה בחטח וכביכול וכו' דח"ו בנגות לותה הנדקת חי
חיסתעי קרח וכ"ש בחברהם וכן מ"ש בישמעאל דחתח קרח לחלק
דבן ז' היה בלה חטח ויפה ובן ל' היה בחטח ומבוער כו'
מ"ט הבתוב לדחות ליופי ובבישור בחים בי חין זה רק בבנים •
ואם תבר החנדד דבשי בסחוך חם לוחך לומר שני חיי שרה
בחחרונה בו' ואם בדברין הן נריך למ"ם לעיל בת כ' בבת ז'
בו' ואפילו לנר' הספרים דנרסי לה לעיל מבל מקום בשחחר
דבר אחר יודע ה' יחי' חחיחים לה חדם הלה בי מחר בידוע
ל"ב בו' מבל לה חזר בו חת"ם בת כ' בבת ז' בו' דאם בן הוי
ליה למיחר שנה שנה לומר חחת כיון דבבל המדרש דרים ליה
וחין טעם לומר דבריהם דרים ליה ושוב הדר ביה וקחזר שבן
דרך הלשון בספרת הרוחן חעיקר חחי סדר ולבסוף חחי
סדר • והבל לדלעת רש"י חשנה שנה לחוד דרש"י בת
ק' בבת כ' דאף על נב דשנה שנה לחלק משתע חכיון דזה
ת"ח אחם בן בנגותה בבר הכחוב וזה לה ייבבן לבבי חם דרוש
ביה לנו בבל בלל ובבלל שבאחב שנה שנה חדוש ניחוד דבק
חמחועי' ענין החטח וכב' חמחועי' ליופי וזה דחכיון דבק
בת' שנה וכב' שנה חיבחים וזה בעין ג"ם שנה שנה
דב' בלה חטח אף שנה דק' בלה חטח וזה בנים דו' ליופי אף
שנה דב' ליופי וזה חחמר נילף חרוייהו מבת ז' דנבי בלה חכינן
למיחר בת ק' ובת כ' בבת ז' לחטח וליופי דע"ב בהיותה בת
כ' היתה בוקנה בלשון ושוב דרשה דשנה דב' למחי חשני דחי
חפי' בת ק' בבת ז' ליופי כ"ם בת כ' חיבו הח"ל בת ק' בבת
ז' לחטח ובת כ' בבת ז' ליופי הח ל"ק דבינן דחכינן למבת'
ולחילף שנה חשנה יפני ולה שנה חשנים חי בחי דהיקישה יליף
ק' חב' הסחוך לו וב' חז' הסחוך לו דבינן דשנה שנה חשחוטינן
בים חדוש חה בק' וכב' ולה נחפרש יפני חדסחיך ליה וחף על
נב דב' ז' דקרח חיבם הב' ז' הרחשונים לחייב • ולפי ת"ם
בת ק' בבת כ' וב' חשמע דהב' ם הם הרחשונים לחייב חבל חקום
לשנין היקיש הוי"ה כחלו הם הרחשונים דהוי ליה כחלו קרח
בחחר בת ק' בבת כ' שלו בהברח יהיו הב' הרחשונים וחין רש חף
על פי שבשונו בחחרונים וכלה רבים בדרשו ולפי שנה שנה בחברח
חינו בלשון זה פרש"י נם הם בלבר הזה וחף על פי שהחדרש לח
הוציחו נבי חברהם חף על פי שהוכיר הם יולד ה' יחי' חחיחים י"ל
שלה הסריך וסחוך על הבבה וחפתה ל"ק ת"ם דישחעי בלשון הזה
כי הם יחפרש בפשוטו שבח לחלק ולומר שבן ק' לח היה בבן ל' כי
בן ק' היה בחשובה וכן ל' היה רשע וכן ל' לח היה בבן ז' שבן ל' היה
רשע וכן ז' חין בו חטח כי פרין לח חטח • וכם מבחת
יהודה מבחתי בשם הר' חליקים דנבי ישמעאל נחי חיבח למדרש
הבי שהרי עשה חשובה בסוף ימיו ומחרי ביומא השובה חשובה
מחבבה וזדונות נעשים לו בוכיות וחחבבי דחם בן נפל בריאה
בבריחה דח"ב מחי חשחוטינן בשרה חם לומר שהיתה נדקת לבשוף
בשיטה מבל חי חקח"ל הח קח"ל בת ק' בבת כ' שלה חטח בינוכה
לשנות חשובה וכן נחי נריך לומר בישמעאל חי בחת לדרשו וחין
לומר בשרה חחין חדוש לחשחוטינן שהיתה נדקת נריך לומר
דחשחוטינן שלה חטח בל מבל בישמעאל חינטריך לחשחוטינן
דעבד חשובה ופי בן ל' בבן ז' שלה נקרח חוטח דהה חתקבר
בשיבה טובה שחטינן דעבד חשובה בדלעיל פ"ל וחין לומר
דהה קח"ל דבינן דלבשוף הם נדיקים הוי ליה בחלו בל ימיהם
חחיחים בנדקות דחם בן זה ילדק בבל בעלי חשובה וחחחי

לעטריך למחזיקין כתכרים ורש ויסתעל מלפי זה הוו
ג' כתובים הבאים כח' ואין מלמדין וכ"ם דלישנא דבת ק'
כבת עשרים תפתע דלא חשיף כלל ודברים מחדים כתב
המחבר הא' ואין צורך לכותבן כי מקצתן אין כתם טעם וריח
ומקצתן שם כתם טעם בכלל דברי הרמ"ם ז"ל הם • ות"ם
רש"י אבי חיי שרה כלם שוים לטובה ענין אחר הוא והייט
לענין עושר וכבוד ובריאות ואף על גב דיתורא דשני חיי שרה
דרשינן ליה בסמוך לומר שחביב חייהם כו' לית פירש"י כן אחין
זה פשוטו של מקרא • ודעת הרמב"ן ז"ל מלא דרשו את
חיי שרה כבת עשרים ויתורא דשנה שנה כי דרך הלשון כך הוא
מלא מיתר לשון אחור ואחר שני חיי שרה שכללן והשוה אותן ולא
ידרשו כן כתכרים ודקדקה עליו הרמ"ם ז"ל אין יכול תשוי
השנים את חיי שרה וכת עשרים וכת ז' והלא אין כתוב אלא את חיי שרה
ולא כת עשרים ולא כת ז' אלא כת קכ"ז שכלם סך ח' ועוד שהו
שנה אי אין הו' שלחר ק' וכ' שנה הן שכ' שלחר הק' הפך המובן
מן החלוק והיה רשוי לשהות עוד יהיו כל השנים שוים יהי כחשה
וביופי וחן אי אפשר שהרי ע"כ כת ג' וקנה היתה כלעיל ואולי
גם זה בכלל שלמלה ולי יד' דאי אפשי לית פירש"י שלחר שהי
אפשר להשוותם יחד ביופי כדבי' הכתוב שלשתן חיי
לעשרים והייט לחטא וכ' לו' והייט ליופי חלחר שהשוה אותן
החלוקות כחקרת לף על גב דכ"ז דקרת הם הכ"ז שלחרונים
כבר כתבתי שגם לרש"י כן ואין קושיא שהרשב"ם לית הקפיד אלא
על המסכר שהזכיר כ' ו' לית שיהיו כדבתי' ואם שלחר מי
הזקיקנו לומר שהשווה כח ליופי עד שנצטרך להקים בשני פנים
שיהא דכולהי לגדלות אלא לומר שבכלן היתה גדלה ולא נצטרך
לומר את שהה כת כ' וכת כ' כת ז' יש לומר דשם כ' אלא כל היכא
דאני לחקושי מקצת השנים גם לענין יופי אקים אלא לי קשיא הא
קשיא שהם הדרשה הזו שיתורא דשני חיי שרה שלחרונה וכדבתיבנא
שלחי בעי בסמוך הם צורך לומר שני חיי שרה שלחרונה וכדבתיבנא
לעיל:

בת עשרים כבת ז' לגבי חף על גב דקרא לקדים
המלות לעשרות לא דרש בסדר הכתוב את
שהה כבת עשרים וכת כ' כבת ז' וכלשון רש"י
הנ"ל שהשנה דבתיב בעשרות הוה דיתירא ומשנה דרש"י נמי
שנה דשלחי כדבתיבנא לעיל לחכי לקדים דרשה דבת עשרים •
לי נמי שהשוה דבת עשרים כבת ז' בסיקה ליה תנא ליה בריש
לכל את שהה כבת עשרים לחטא אלא שהיכא את כריש
ושל"ל דבת כ' לא חטאה אלא שהיכא את כדבתיבנא לעיל
ושוב מצאתי בתוס' שהזכירו דבת כ' לחטא ולא בת ז' ולא
עדיין לא נתנה התורה אלא שהלילין קבלוה ולין שם אלא
שהשוה שהם בלבד שהיה שהשוה את כל שהם לענין שבת
מגות כני נח שכבר הוזהרו שהם קודם מתן תורה וי"ת שפי'
שהרי היה את שהשוה עדיין לא קבלה עליה עול התורה
ושהשוה שכן נ' שנה הכיר את בוראו הוא"ת שהרך הכתוב
להקים כן ק' לכן ע' וכן ס' לחטא שהפי שהיו בכלל
עליו עול התורה והחלות מכן נ' שנה חל עליו חיוב החלות
שהשוה שנה שהל שנה שלא קבלה עליה שהיכא את כ' אין
עליה לא שהשוה שהם ולא שהשוה שהם ולפי זה נמי
ק' שהיה צריך להשהיענו שאין שהשוה שהם שנה כני נח
ולדידי אין ענין לנ"ם דשהשנה שעדיין לא נתנה התורה אלא
שהלילין קבלוה אין שם אלא שהשוה שהם דאף שהשוה שהם
אין כאן כאין אלא נשהו שהלות שהקדום ברוך הוא שהם שהרי
יעקב נשה שהי שחיות וח"ם את ק' כבת כ' ע"כ ליף
אלא לענין שהלות בכי נח שהיו בשהשוה אי נמי דלף
לפי שהיה שהשה שהר שהן תורה שהן לשהשוהין דלא הוה
שה ושהלין נדחה לגמרי פי' שהומר שהיכה את שהשה לפי
קבלה התורה חייבת ואי לשהר שהלות שהילו שהר שב' שהורה •
ולענין קושיא ז' שלות בכי נח יש לומר דכיון דשהקשין את ק'
כבת כ' שהשיגו שהכ' עד ק' לא שהשה בלל דכיון דלא שהשה
בלל בשהשוה שהים ג"כ לא שהשה בשהשוה שהם דלגו הוה את
שהשוה שהם הוה כח נמי שהשוה שהים שהחר כ' נשב"ע על שלה
שהשנים והדר שהשוה שהים שלקודם כ' לשהים דשהר
שהרים לומר שה שהני לא שהשה בלל דכיון דלא שהשה שהרים
וכדרך שהקשים דשה ללמד ושהנה למד נמי ולישה למימר דבת
ק' בבת עשרים דשיכה את שהשים דשקשר שייבו שהום דשהם
קודם שלה שנה דלית לה שהשים דשם כן נבי שהרשם למה
שהרך לשקושי כן ע' כבן שהנה לשהשה שה כן ע' נמי ליה
שהשה • עוד שקשה הרמ"ם ז"ל שהרשי נבי ויהי כח בן
ת"ק שנה דקודם שהן תורה לא היו בית דין של שלשה שהשיגין
עד בן ק' ושירין דשהשהשיגין קרא שכתב דשהילו לפי שהיו
דבשר מ"ת דשיכה שהשי בשר שהרים לא היה לה שהש
ובכן

כ' יורדת שהיופי וחן' ושילך שולה י"ל שהלה את כ' בבת ז' לומר
שהשהרים ושילך היפה שולה ביופי שנים רבות שלש"י שפי שהשר
זה עד שהשים שנה:

כבת ז' לגבי חף על פי שעקר החן והכל היופי משום
דגוי והכלל הכתרים שכנדיקים טוב לנם וטוב
לעולם כדחיתת בכריתת דשהות ועוד שיופי שרה חלוש גדול בשיעור
שהמרו כף מ"ם הכל בשני שרה בקוף בשני חדם שהמיעטו כולה נם
כן ביופים:

בת שהה בבת עשרים לחטא שרש"י בחוהם שהיכה
את שונאיו השהש שהין כיח דין על שהלה
שהניעין הלא שהשרים שנה ושהלה וכדחיתר
בפרק רבי עקיבא הלכ' שנין דלא שנשת בהו וכן פירושלמי פרק
שני דכיבורים וכפרק הכהנקים ואף על גב דבת עשרים שלשים
כבר נכנסה לכלל עונשין ושנין דהבא שלשים הם כלעיל יש
לומר דבת כ' דקרי' היינו בת עשרים שהשהנשים שכולהו הרעם
שלשו העשרים שיבה בת שונאיו בשנת כ"ת שנה
הא ואם שהחר לחהכתיב' רש"י נבי ושרל זכר אשר לא יחול
וכבפרה שניגיע לכלל עונשין וכן שלכתא הרמב"ם בפ"ת שהלכות
בית השהש לחיבה כדת בכן י"ג בבר תירץ הרמ"ם ז"ל
דהיינו לחייבו בבית דין של שהש שלקות לבל חייבי כריתות
שלוקין בפטרין מידי כריתתן הם היה בעבדים והשרהה והין
שחייבי כריתות ת"ק שער ושונן שהתו בידי שהים וקטנים היו
שעשרים שהרי שחר שכירת יוסף הוא שעשה ביהוה
בדרכו בירך יהודה שהורידוהו שגדולתו ושבשכר יוסף על
שידון לפנרים לא היו שלה כ"ב שנה וכבר היו בנים וכני
בנים שהחר שבולדה שחרי שות שר ושונן ויש לומר דלפי דרך
עונש שהו שלה לשהנוש שהשעה שהנוהה שהיו שהשיעים ודשם •
והקשה הרמ"ם ז"ל בפלשה נבי שהרים שלחר בן שלש שכן ע'
וכן ע' בבן ס' לחטא לשהנו שלה חטא שהרים לא שהשבי
שהם ולא בשונאי שהים שלה שרה שהחרו את שלה בבת עשרים
לחטא שינת שהשונאי שהים השונאי שהם שהי שיכא לשיור
דבת עשרים שיכה שלה שהשונאי שהים לא שהשונאי שהם
ושוב לשה לא דרשו גם בן בשרה את עשרים בבת בבת לחטא
לשור שביכה נקיא שהשונאי שהם שלף על גב דשהון שהטא
עדיין לא נתנה התורה שלה שהלילין קבלוה אין שם שלה
עונאי שהים בלבד שהקום שיבה שהשונאי שהם לבנין בבת
שגות כני נח שכבר הוזהרו שהם קודם שהן תורה וי"ת שפי'
שהרי שיבה את שהשון שעדיין לא קבלה עליה עול התורה
ושהשוה שבן ת' שנה הכיר את בוראו הוא"ת שהרך הכתוב
להקים בן ק' לכן ע' וכן ס' לחטא שהפי שהיו בכלל
עליו עול התורה והחלות מכן נ' שנה חל עליו חיוב החלות
שהשוה שנה שהל שנה שלא קבלה עליה בשביבה את כ' אין
עליה לא שהשוה שהם ולא שהשוה שהים ולפי זה נמי
ק' שהיה צריך להשהיענו שאין שהשוה שהם שנה כני נח
ולדידי אין ענין לנ"ם דשהשנה שעדיין לא נתנה התורה אלא
שהלילין קבלוה אין שם אלא שהשוה שהים דאף שהשוה שהים
אין כאן כאין אלא נשהו שהלות שהקדום ברוך הוא שהם שהרי
יעקב נשה שהי שחיות וח"ם את ק' כבת כ' ע"כ ליף
אלא לענין שהלות בכי נח שהיו בשהשוה אי נמי דלף
לפי שהיה שהשה שהר שהן תורה שהן לשהשוהין דלא הוה
שה ושהלין נדחה לגמרי פי' שהומר שהיכה את שהשה לפי
קבלה התורה חייבת ואי לשהר שהלות שהילו שהר שב' שהורה •
ולענין קושיא ז' שלות בכי נח יש לומר דכיון דשהקשין את ק'
כבת כ' שהשיגו שהכ' עד ק' לא שהשה בלל דכיון דלא שהשה
בלל בשהשוה שהים ג"כ לא שהשה בשהשוה שהם דלגו הוה את
שהשוה שהם הוה כח נמי שהשוה שהים שהחר כ' נשב"ע על שלה
שהשנים והדר שהשוה שהים שלקודם כ' לשהים דשהר
שהרים לומר שה שהני לא שהשה בלל דכיון דלא שהשה שהרים
וכדרך שהקשים דשה ללמד ושהנה למד נמי ולישה למימר דבת
ק' בבת עשרים דשיכה את שהשים דשקשר שייבו שהום דשהם
קודם שלה שנה דלית לה שהשים דשם כן נבי שהרשם למה
שהרך לשקושי כן ע' כבן שהנה לשהשה שה כן ע' נמי ליה
שהשה • עוד שקשה הרמ"ם ז"ל שהרשי נבי ויהי כח בן
ת"ק שנה דקודם שהן תורה לא היו בית דין של שלשה שהשיגין
עד בן ק' ושירין דשהשהשיגין קרא שכתב דשהילו לפי שהיו
דבשר מ"ת דשיכה שהשי בשר שהרים לא היה לה שהש
ובכן

כ' לגבי חף על פי שעקר ק' יפה בבת ז' אלא שהחר

והבן הוא ואם תאמר וכתר תאה שנה מכ"ל דלא היה כה
חטא וכן בתכרסם וי"ת שבשביל זה פתח רש"י שני חיי שרה
כלם שוים לטובה לכלול הפנים דכתר תאה והא ליתא כדכי'
לעיל ויש לומר דלא מיבעיא דמכיון דעד ק' שנה לא היה בהו
חטא הכי נמי עד יום מותם דלא מסתבר טיהמיטו בזקנתם
וכדאמר בפ' המפלה רבנן חסידיו יתמר כיון שעברו רוב
שנותיו של אדם ולא חטא סוב חיבו חוטיו וכ"ם לתא שאמר
בפסוק דלא מיבעיא קרא בתכרסם ושרה אלא משום יתי
ניותם • ולע"ד תפשר דכת ק' בכת כ' דקאמר הייבו
דבת ק' שלמים שהיתה בת עונשים כלומר כל הימים שלחרי
מאה שנה היתה כלא חטא • בכת כ' דהיכה בת עונשים
לפי שלא היתה בת עונשים קודם תתן תורה בת עשרים
ובתכרסם דמיבעיא לאקושי בן ע' בבן ה' הייבו לאפוקי מדיבי
אדם נמי דבן ע' נכי לית ליה עונשי שהים עונשי אדם תפשר
דהוה ליה שלח על פי שעד ק' לא היו בני עונשין קודם מתן
תורה מסתמא בק' כדיבי שהים שכל כדיבי אדם היו חייבים
כיי חתם ופשים שנה כפי הערך הנהוג אחר מתן תורה דעונשי
אדם קודמים ז' שנה בעשרים שכל בשרה לית מיבעיא לאקושי
בת כ' לבת ז' לחטא משום דיבי אדם דאף בת עשרים ליח לה
עונשי אדם בימים ההם עד בת ס"ם שנה והשתא תני שפיר
דלא נריכא למימר דאשמועינן קרא בשרה לפי הזמן שאחרי
מתן תורה שנענשים תכן עשרים ואתי שפיר נמי דבת כ' הייבו
בת עשרים שלמים וכן בת מאה ואחתו ואילך שכל כ"ם שנה
שנה לכתיב בישמעאל היכי מתרגינן לית לפי' זה ושפר אחרי
נושם כתב על זה דאקשה דבתחלה לא היה כ"ד של תעלה תענשי'
עד בן מאה שנה שתעש' שהם' כן היו עונשין לפי חכמת האדם
ומה הטעם בענשו עד ואומן לפי חורפתם ושרה שהיתה חכמה
היתה בענשת אלו חטאה והוא תירון דאוקי מאדם ועד נח הוא
אלא שנא עד מאה שהיו שונותיהם מרובים אבל מנח ואילך
כשהתה:

בה מאה בת עשרים לחטא י"ת שהטעם שהיו
נחשב החטא הנעשה בעשרים מפני שהתוך
הזון הוה יפתנו מזני כני אדם בכח התגדל בני' רחקיהם וימשכו
מעשיהם בפי שבני מזגיהם שם טוב ושם רע ואמרו החכמים
התמדת זה הוה עשרים שנה כתו שתו"ל בן עשרים כה יתות
ר"ל בתוקף התכונה תאר הגיעה לה שנת העשרים כה יפתר
עד יום מותו אבל בשאר אבל תקום ההתלמדות והבקיאות שהטם
שנתו למה שיראה בפי שבל כל אים ובפי תאר יקדם לו מהגדרים
המוזכרים בגזרתם הנה יוחנן בהן גדול שהם בכתובה גדולה
שחוזים שנה ולבסוף נעשה נדוקי ושם תאמר למה לא יהנג זו
בבית דין של מטה שעונשין מי"ג שנה ולתעלה תפני שאלו היה
נותנ בכה היה תתפשט תאד החטא בעולם ואין מתי לירות ובל
תאמת יותר ירת מלחטוא החדם תכ"ו ולא תפשט כתו שאמרו
רז"ל וגזרו על שנת כי"ב בעבור שבזה הזמן יתחיל האדם
לעשות פרי ורבים בתענוג התשגל וזולתו מהתדות ע"כ דברי
הים הטוב והאמת שהטעם למה שאין רשות לעונש בכ"ד של
תלה עד עשרים שעדיין לא גמר טעם דעתו כו כי הים
בתחלת עניני עיר פרט כתפ"ה כח"ת על"ד אתנם תם שכית
דין של מטה שונשים תכן י"נ י"ל לפי שבבר יש בו דעת להבין
כתה שיעשה בפרשיות תכל להיות תורת אתים עליו לא יתן לב כל
כך עד עשרים:

בה מאה בת עשרים לחטא כתב הרמ"ם ז"ל שאה
שהוכרך הכתוב לזה בתכרסם ושרה תכלל שאר
צדיקי עולם הוה משום דתכרסם ושרה היו
נשים מתחלה והיה עולה על הדעת לומר שתחלה היו רשעים
ואחר כך היו צדיקים לפיכך הוכרך לומר שאף על פי כן כל
ימיהם צדיקים היו והפך זה נבי ישמעאל שנכתב בו שנה בכל
בלל ובלל לחלק שנותיו לומר שלא היו כלם שוים לטובה אלא
מתחלה היה נער בלי שום חטא ואחר כך יצא לתרבות
רעה ובסוף ימיו חזר בתשובה תפני שהיה בנו של
תכרסם צדיקו של עולם והיה עולה על הדעת שגם
זה כתבי לפיכך הוכרך להודיענו שלא היו כל שנותיו
שוים לטובה אלא שקנאתם ברעש ותקנאתם בתשובה עד
כאן דברי • ולי היה אפשר לומר שתפני שרשה
שתכרסם חטא בתחלתו כתה תדע כי תירשנה כדתסתע
בפשוט טוב תזמור ח' וכן שרה כתה שנתקה לאתר שתה
אתנם אלך לכך אחר שלא חטאתו בלל כי שף על פי
שהקדוש ברוך הוא תפס עליהם בזה אין זה אלא תרעומת
בעלמא ולא הו' חטא אבל אין בורך לכל זה דאמרן לעיל
שבשר צדיקי עולם לא חטאו בלל דתיקשי לן מה שאמרו בתכרסם
ושרה דאסתעינן הא דילמא הכי איתתו לתפליאתא אבל שאר
צדיקים שלא היה בם בעון אחר חטא בכל יתיהם ואף על גב
דאיכא תרבה שאתו בעטיו של נחש כדאיתא בפרק בתה בתה
לא נזכרו שנותיהם ואלו נזכרו הוה כתיב בהו כי ה"נ והא דלא
אבי תכרסם ושרה אבל שאר הצדיקים בעטיו של נחש יש לומר דבעין
דהוה בהו תילתא פורתא אף על גב דלא חשיב חטא כדפי' לא
אתרינן שאתו בעטיו של נחש דמילתא פורתא סני לאות עליה •
אבל ביתמעאל קשה אבי קת"ל דלא הוה אם"ד שלא חטא כתו
שאחר הרמ"ם ז"ל דהא אתרינן שהיה רשע תדבתיב אשר ילדה
לאברהם אבחק דדרשינן לעיל ע"א ג"ע ס"ד וכן תדבתיב ידו
בכל אלעטים את הברייות ושעשה עשוקה שאתרינן אתקבר
בשיבה טובה כהלעיל ס"ל ושאת יש לומר דאשתעינן דבעודו
בן ל' הוה רשע כי לא חזר בתשובה עד סוף ימיו • אי
נמי דהשתעוד בגדקן דאפילו בעודו בן אאה היה בדיק אלא שיתת
שאחר ואחזרן ויקברו אותו ויצחק ויעקב לישבו בתשובה ואשתעוד
דאפילו בשבי הגדיק עצמו לבקדים את יצחק ועיין לעיל
פ"ל:

שהיתה אתיתה בשעשים בבר פירשנו דהייבו דקאמר
בת אאה בבת עשרים והייבו דקאמר ר' יהודה
בעלמא אתיתה בלומר בלילת יופי בגדלות וכבוי ודאה לבבות
הבלמת היופי בעלמא יפיפיה לשותן בשרה ודיבונה בלומרו
עלמא יפיפיה מברים ובתו שפי' שם הרד"ק שהוא בדרך פרוש
הבשן על דשונן ויופיין ובשאי נוטה בפרק בהן גדול עלמא זו
מיבל ולאה קורא לאותה עלמא שחביבה על בעלה בעלמא וכה"ג
לולי תרשתה בעלמי ו"ת שלפי שפירש אתיתה זו שרה
שהיתה אתיתה בשעשים הביא לתיון בעלמא אתיתה בלומר
שבתו שפירש ענל אתים בן שבתו שלא בלי אוס בן פירש
יפי אתיתים ואינו נכון דבהדה עלמא תיון לשרה ולאומר
שפירש אתיתה בשעשים שהיתה טובת בתום לבב ולא
מהרהרת פי' שלוה אתר בהדה עלמא בלומר שהוא בבבל אי
בלתי חוקר ודורש ולא נתנה תואר אתים על הבהתה לבותם
זו • ואתר"ר הלתה ן' אלבן שאתני שפירש שפרש
שלתה בשעשים לגתרי ולא רוצה דזבות לבד ואינו אתיתה
דומיא דאתיתה דשרה אלומה שפי' אתיתה בתרתיות
שהם היו לה שתי שערות אחורות פסולה והם נעתו
אתריו אלו הוה גרסינן בהדה שרה אבל עלמא לא
יבון ליזבר בתקום שרה דשנלה את שתים ופרה את שלש
ושרבע ובשנלה עריפה לה בעינן אדמיות דליתא שלה
אתיתה גם לה אתיתה אתום דאין אום פוסל בשנלה
ערופה:

ונאלתם לעולם שהיה שבאתר ויהיו חיי שרה וכו'
פירוש ובחלתם שקי אתים וקאתר ובחלתם
לעולם היה כי יתי הצדיקים תביכין לפני
האקום בעולם הזה ובעולם הבא בשאפרש ואזיל והאוקן לפרש
כן דלא תניא לפרש ובחלתם לעולם שיתתיר שקניהם
וקניהם כי אין העושר הברח בצדיקים גם אין לפ' על בניהם
היורשים אותם שתמשך הבלתתם כי פעתים בני צדיקים
יורדו לעפרים ושוב שאין זה שעין יתי אתיתים שוכר ואם
פירש על בחלת עולם הבא פשטא שהיא בעולם הזה העולם
הרוחני והבריח שחייהם של צדיקים חשיבים בעולם הזה
ובעולם הבא שהלכפל קרא שבי חיי שרה אלא היה צריך לו
בדבתיבא לעיל ואין לשאול מה ליה בעולם הזה ובעולם הבא
דהא בעולם הזה לא אתניא שבי חיי שרה דתדבתיב
מספר שבי חייהם ידעינן אחביבין לפני ה' בדרך בל דבר
שבאתין ואם שאתר שבאתר ויהיו חיי שרה אשפיה דקרא קא
סתיך להיינו שבי חיי שרה דאתינן לעיל ואשפרש לה בשאתרו אם
צריך לומר שבי חיי שרה וכו' והך שאלה דאם צריך לומר שבי
חיי שרה לא בתחדשה אתוך דבר אחר זו שרה דקאתר
דבין לפירושה קאתי בין לפירושה בתרא קיימא דליבא
בנייהו אלא פירושה דיודע ה' יתי אתיתים ולא הזבירה
בריאה עד שפירש שבי הפירושים ביודע ה' יתי אתיתים
ובשבח לפרש סיפיה ובחלתם לעולם אשיה הזבור שאלה
זו דשייבא לעניניה וזה שבואר והוברתי לבותכו לפי
שראיתי טועים דלא ילף ובחלתם לעולם אשיה אלא

מ"א הפסוקי

מוסיפין חיי שרה וז"ס הם נרויך לומר שני חיי שרה וכו' מילמד כלומר נפסח היו ומפרשים דוכחלמם לעולם תהיה לינו מלמד מחביאין חייהם ממה שנכתבו בתורה וכדלקמן ריש פס"ב וכייכו לעולם הוה ועולם הבא נפקא להו מיתורא דשני חיי שרה והוקשה להם למה מהל

קהלת ז' מה נרויך לומר שני חיי שרה וכו' כאן ולא קודם לומרו דבר אחר זו שרה והלומר מחלוקת בתגדם לם מתה שרה בזמנם לו בפתע פתאום שיש שלפי מלדעת החומר שנאמרו מנותיה ולא מתה בתאום ניחח דהא קא מכ"ל שני חיי שרה כלומר שנאמרו לפני לדעת פלומר מחתך בתאום הקשה לשמול מה נרויך לומר שני חיי וכו' והלומר מלדעת הא' כי תמיוחים שנחוחיהם נקיים מכל חטא ולדעת הב' כי

שוכטים ז' מתים מהרהרים הסיב שלפי מלדעת החומר כת מתה בכח

שמואל נב' כי ניחח דחיכטריך שני חיי שרה לפקומי וכדרך שה"ם הים לומר מכל לדעת חתן דחמר מחיים מהרהרין וקרא לא מיירי מחיים פחיים התחטא קשה שני חיי שרה למה לי לכן מחלו מה נרויך לומר שני חיי שרה וכו' וכל זה חון מהחתא למעיין מלמד שפירשיהם חלחים כמה קושיות חנוחרות לין נורך להוכירם והא דלקחן פס"ב לפרשנא דוכחתא פס"ה:

ביה נרויך לומר שני חיי שרה כחרוזה יש לדקדק מחי כחרוזה דחקילו הוה כתיב כרישא וכחרוזה יקשה כן ושחה יש לומר דחלו כתב בריישא ויהיו חיי שרה לח הוה תיקני לן שני למה לי חף על פי פחין דרך הכתוב לומר רק חיי פלוני חו יחי פלו' ה"ח דחתה למימר כדפי' כחומש כלם יחיה לטוכה דהיינו כעומר וכבוד כדפי' לעיל מכל הפחח דכתיב ליה כחרוזה קשה פהוכרך להסריך ולומר עוד חיי שרה ושוד דמדלכתוב שני כחרוזה משמע דרמיז קרא למילחא דכתר חפלוס פנויים ולכ"ח דהיינו חביבותן גם לעולם הבח:

שהב"ב חייהם וכו' מחזור והזכירם הוח מחיבה הנוחנת להם כי חידי דכרו הכם זכור יזכרם עוד לך קשה חחי טעמח דחביבות כחיים כי חחיבות רחו' פנדיקים עכחם ושוד מחיי העולם הבח נגדלו' כחין לחיי העולם הזה דחיי העולם הזה חחת הזמן וסם פנוח מספר וחיי העולם הבח רוחנים למעלה מהזמן ואינם חחת הנספרי' חם כן היחך רחו שני חיי שרה על חיי העולם הבח דוקחי הכח על פנים הנספרים מיירי ו' ל' מהעולם הבח הנו הם הוח עול' ומחיים שהוח כנוף וכף חף מלדעת החמ"ן ז' ל' העולם הבח הוח עולם הנשמו' ככר כתבנו לעיל פכ"ו פנויהם יקרחו עולם הבח כדכרי חז"ל וכוונת הכנדם פחף על פי פכחיבת נפחח החדם טוב פוח מחיים להפריך הנשמ' מחנוף לעלות למקור חייה הרוחניית מכל מקום יכחר חלי"ם חיי הנדיקים להם שהם סבה לפלוחם מנד מעשיהם וכחידתם חם"כ העולם הנפחות חח כין העולם הזה שכו עיקר החשפה כין העולם להחיים פחף על פי פחו יוסר לך החכן והם פועלי' הטוב בהלו חין להם כחירה מכל מקום הם מחדשים מנות ומעשים טובים חי נחי חחיי העולם הזה נחהנים מנד הנפח הפלוחת ויח להחייה שכך שהם יחן פכר טוב לנדיקים כנוף ונפש כחו פפניהם נוסרו יחד כחעשה הטוב כי זה מחבלית להחייה כחו שכתב הרחכ"ן כפער הגדול וכחה"י יפה פעה פחת כחפוכה ומעשים טובים פעולם הזה מכל חיי העולם הבח ויפה פעה פחת קורת על רוח כעה"כ מכל חיי העה"ז והכוונ' שפני חיי החייה טובים כפי כחיכה פחת · ומהר"ר פלחה ן חלקכן ז"ל פירש פהכוכה חת פחתר כפער הפחר פניחים היכחים כטוכה קנו חניפות חחת כנו"ל חלוח חניכים כעה"ז וכעה"כ כי פירוש כלים חלה קיימים ונכחיים לפה"כ כחלפכים ופי כנין הזה כנחן כעה"ו

מכחתמר כך פנוחם חחזיקים ליהו נכון כדפי' לעיל · ועד"ם ים לומר פלפי פחין החיות הלח כפי החפלה והפלמות כי הפחר כמיתי עולם פפל כן חמרו נדיקים כוי פחתן קדויים חיים כדלעיל נם יתענו פהעוכה חנוח כוכח פחחוים למעלה פהמיות ההזוח וכיכה חחכו מלחך כנוחם והוח חומקם ז"ל קהלת הפ' העוכה חכוח ח' קנה לו כרקלים ומגדת ח' וכחומר העוכה נניים חחת מקדמתו והולכת לכניו כו' לכן חומר פחניכים חייהם פהוח פלפיות המעכה הטוב כעולם הזה ובעולם הבח פהוח חניכות קיים כעולם הבח וזהו כפל פני חיי פרה כי הלו החיים יש להם חניכות ויחפכו לפכר קיימים והוח קרוב לדרך המכר לעיל:

לומר לך פחניב וכו' הלח הוכרך לומר כן כפער נדיקים דחהכח יובינן לכולהו והח דלמ"ק ליהו פכדיקים פקדמו לפרה ונחכו יחיים כחור כחופלה וכח יש לומר דפרה כעדיפא ליה פלח הטוח כלל כדלעיל חי נחי לפי פקבלה כל החורה כלה כגדים וכיוצא פהם כתוב כחגחת יכחה נעשם פריכות הכחוב בקפורת פרה:

ג זורח הפחם וכח הפחם כו' חיכה הלח חחת קרח לחפחיעינן הח הלח לפי פחחר הח יחרון לחדם כבל פחלו לחמר דור הולך וכו' זרח הפחם כו' וכבוכה פכחו פהפחם יזרח וישוב יחזור לזרוח למקומו זכן כל הכחלים חוזרים למקומם כן הרפש כל עומת פכח כן יוכ כדפרש"י חו פחזר היטחדות ד' לו' פכבם חחריש כעניכם וח"ע פכולרם הכם הכל כדכרם הרחכ"ם וכיוכלם פהפרישים הפהם מה פפי עד פלח יפקיש הקדוש ברוך הוח פחהו פל נדיק כו' חין לו פייכות כפחוכים פחכלו ושוד לחם לח הוקשה לו ג"כ וכי חין חכו יוכעים פדור הולך ודור כח וכו' ופחר הדפרים הנזכר פם יש לומר דיפורח קשה ליה דלח הוי ליה למימר רק הפחם פל מקומו פולף זרח הוח פם לענין התכון פהוח פוזרח תמיד פמקומו פכל לומרו זרח הפחם וכח הפחם נרפה פחוזיענו זה חם חין לורך לו דפשיטח. וכפלמח מה פחמר כל הכחלים הולכום פל כיום חף פל פי פנם הוח פיוש חינברך להוליד מה פחמר פל הקום פהכחלים הולכים פם הם פנים פחחחר פכל הכחלים הולכים ולשולם חיכו חלח פכפרח הוח לומר פהכחלים כמו חיכים דרך מחילות חו פל ידי הומר כדכרי' החפרפים וחזורים ליש ולכן לח יחלה לעולם פהוח חזור חלילה גם כן חם פחחר דור הולך וכו' לח חחה חלח לומר כי חין יחרון לחדם כפמלו כי דור הולך ודור כח ולח פחוה יקח הכל כחכח פמכל לכפיס פחדיו וכיוכח הדרכי החפרפים חו לפנין חחיית החתים כדחיחה כמ"ק פכל זמח הפחם לחחי חחח וכחלה דחהוה הך קושיח הוה רכי לוי חין לך יום פחין טולדים כו וחתים כו' ס' רכוח ודרים דור הולך ודור כח פם זרח הפחם וכח הפחם כדחיחה פהם הכל חפח בר כהנה לח פכירח ליה דפשיח דכלן פי' עד פלח יקשה פחהו פל נדיק ח' ופ"ח כפחוח נקט פהם הכל לנדיקים וכבר לוחם כפחם ומחר פכחו פהפחם זרח וכוכ פוקע ומחר חזרח לחקומו כן זרח הפחם הנדיק עד פלח יקשה פפחו פל זה פלעולם יזרח הפחם הנדיק פחקומו וחף פל פי פכנחפל חין הנדיק זרח הוח ענחו הפוקע כחכען פחוק נם לעולם יהיה הפחם הנדיק פחקומו חף פל פי פחין כחוך פיגדך החפל כל חלקיו זכי דור הולך ודור כח לפי זה חפער לומר כדרך פחחרנם פדור הנדיקים הולך ובין דור הפפנים הבח פל העולם ופחרון לעולם יפומדת לפכל חת המורעות הבח פל העולם ולפי פלח יקשה חם הנדיקים הולכים כחם העולם חפקיים לזה חפר כי לעולם חפנח

נדיק

ניה דור הגן עליו מי נמי כד"ת כמ"ק יסיה כעיניך דור שבא כדור שהלך מלא תאמר מלו היה רבי עקיבא קיים הייתי קורא לפניו מלא דור שבא כימיך כדור שהלך וכו' והמרך לעולם עיתדת לפי זה כתבתי בניאורי * והלחתי לכעל ידי משה בפי' קהלת שבתוב משה ה מדלקדים וריקה לעקיבא הפך ויהי ערב ויהי בקר ותמהני שהוא עכתו הגזור לשון ההגדה דקאמר וכי אין לנו יודעים סורת השמש וכו' השמש;

עד מלא יעקב קדום כדוד הוא היכא למידק מהכתוב ליחס ההשקעה והזריחה לקדום כדוך הוא ועוד דבתיב ויהוסף קאמר השקיע והזריח והשקיעת שמשו של יהוסף שהר ורחם וכן בעלי ושמואל ויש לומר שהכוונה שקדום כדוך הזה כהשגחה מזדיית שמשואל זה ותשקיע זה כלומר ירחם לשון אהבתו ושהכך כי יודע ה' יתי תמימים ומספר ימיהם יהלא כדלעיל ואין מלכות נוגעת בהברתה בחלא ניחא לכ"ת בהשקיע והיהוסף הזריח כי הן הגישה שותו של יהוסף ועכורו נפשלך משה כדלקמן ס' כרכה הכל קהות יהוסף לכי שהת כלא כאו שהתקברו יחיו לפי שהתירך בחלהות כדאיתה בפ"ר כ"ב לב השקיע כלילו מעכתו היה כי הוא גרם ובעבשיאל אמר זרחה כלילו מעכתו כלא ותנו וכן בעלי לפי שהת על ידי בסורת תרון כלילים ואולי לולי זה היה מתירך כוד יתים מיכו כתגדת שמואל גרסינן השקיע גם ביהוסף ולא;

דוא מזרית שהשו על נדיך חברו ה משפנהת השם יתברך בעולם כלא יהיה הדור הלמון מנדיך ענין בעדו ולחדו לבוציל וכתו שהאמר הכדרשי והוא הכאמר וזה כל דרך שה שהאמר לעיל בכ"ו לון דור שלין בו בהברים וכו' ואף על פי שירחת שהים היכא בידי שהים כבר תירגנו שם השם יתברך פיוהע דרך לנדיקים בעתידים שתלקם בדורות שיהנהו קבתם בכל דור וכחם בר' זה שהה שהאמר בם החיוכם רבי חייה בשם רבי יוחנן עד כלא שקעים שהשו וכו' וכאמר הכי קאמר עוד רבי חייה בשם רבי יוחנן רשה הקדום בדוך הוא שהנדיקים הזעטים עתה ושתלן בכל דור ודור וכו';

כזריח שהשו על נדיך חברו כדשה' ושוכל שיום שהת ר"ש גולד רבינו הקדום וקרהו עליו כשגדל וניבר בעולם הרח השם וכן השם בעולה תעורת רבי עקיבא ויהיה לשהך שהתי לא נקט בריית יהוסף ה"שמואל ושה ושמואל שקהנו והה בכתובים וכשלהת שרה וריקה שביך להו בסיכא שהום דשלייהו קיימיכן כדרך שהתרה ושוה שהין ענין יהוסף ושמואל ושמואל הוה לשהך דהכי כתיב בהו בעולם יהים וכנים קודם שקיעת שהם קדושים וזריחת שהשם טרם הוא שהם קדושים ניהו פירוש הבהתם הכל בשהך זריחת שהשם שיהו הלא הם בעולמו שהוך לשות קדושים ום לשהר זריחת השהש ושקיעתו שהל על פני ענינים של החכתם והדעת החלהים כשהר על דרך חכמת הדם תלוי בניו ועל התועלת והנזקות לענין על הדור בהו שהשם עקר כתועלת הנתלהים בעולם בשהל כי הדם יולידהו הדם והשהש ולכן ירהע הכתוב פני ענינים הם כי כשות הנדיק המצין על הדור יקים הלא שהיה נדיק חברו לענין על הדור ושו"ש יום שהת רבי עקיבא בולד בשהלש רבינו הקדום בו כי לענין זה בכתבו מרחם שהר לשהיך הבשלש מסניק לשות שהורת החולף הם על פי הלא בהברים בעולם כי הקבוהו משה לדור וכן' שבפטירת השהיר לשרן בהכתבו כדי הלא יהים הדור יהום יקדים ס' חכם שהיר בפלפולו קודם בטירתו ביהוסף קודם שות משה ולפי שענין הכתוב יותר קרוב אל הענין הוא שהזריחה היה הלידה קבל השקיעה שהיה שהות ושוב שהוא שהקבר יפה לשהתר דור הולך ודור בא כדבי לעיל לכן הקדים להזכיר יום שהת רבי עקיבא וכו' לענין יהוסף וכו' ובינו דכתי' וכחנת שהואל בסיכ' לבהר וריקה בהר יום שהת רבי עקיבא וכו' לבהי הוה הענין זה ושם שהקדים בם רבי עקיבא ורבינו כו' לבהר וריקה שהום דבני גרהו לענין הבל שהיכות מיהת הרה ללידת רבקה לא בדיהם הלא הדרשת בכתובים ושה"ל בעד הלא שהת רבי עקיבא שהר הכן שהר חכם בדור וחבל שהום הוגרך הדור ללידת רבינו של שות רבי עקיבא שבני שהבר נדיק זה הן השהלם ולא יהלא שהרינו הרב העומד בחקוש לענין זה דגם שהחלה היה הוא בעולם ונהנה עתה הבר ה' ולא הזכיר העומד בחקום רבי עקיבא לשורש ולבעותה הבף ושוד וכן בחקום שהחדים דבך שהלא היה יולפי לה בפיר שהקרני דיהוסף ושמואל ועוד דמהתם לה מוכחת מילתא שהם' היה שהזדיק שהשו של זה עד שלא יפקע זה כי דרך העולם להיות בו חכמים רבים וכשהם נופל זה קם אחר לידת זה כיום שות זה נדלה הבנחה שבשהם יפכרך והה דאהר לקהן בכ"ת תלמיד חכם שהת הן אבו מוכחים יתורתו נתרן הם בע"ה וכבל עקידה בשבר כ"ב כתב על הגדה זו ז"ל והכוונה שכהן שהעולם בכללו שהה שהוה שבעי שתקבר ושתחבר על ידי תנושותיו הדבקות והרבופות יום ליום ולילה לילה כן יהוייב שיתקבר זה העולם הפרטי אחר שהר ההבנחה בחתלה בו פרשת נבלות קוברין אותו קברו בקבתו שלא יפחד ויהיה זה בחתלת ה' עליו ושהברו שם פרית קבשת וטבלו על הדרך שבאבנו בחקומו ואל זה נתעוררו חז"ל בהאל הוה הבהרן הכ' פנים שם' הבך דבקות התנועות הזרנעות לחתר הגדול לחתלת היום אבר יורח בשהם וכן השהם כל יתי שלום ועל דרך שהתר יודע ה' יתי תמימים ונחלתם לעולם תהיה שבבר דרשהו גם כן על זה החומן וכך כי כחותו בחוכם בחניחותם יהיר חורם על עולם והבעדרם חשבה גדולה עליו עד כאן והנה המשל מדבוק התנועות עם היותו בלעיי נכון גם כן לבוונתינו;

יום שהת רבינו נולד רב שלא כר שהבה כפ"י יוחנן גרסינן כשהת ר' נולד רב יהודה כשהת רב יהודה נולד רבה כשהת רבה נולד רב אסי ושהת הה ואח תירגו כי למעלת רבינו הקדום הוברבו בניים תורתו ולא שהריכו להזכיר בניהם בחקום אחר דבאח תבייהו שני ללהד שלין נדיק נפטר עד שנולד כתובו אחר נדיק דשהם תירגו כי בח נפטים דר' אחר שלא כר שהבה יוסב בחיקו של אברהם ופרע"ו וח' שת היום ואם כן לין זה רב שלא שבנת' וכר' יוסב בחיקו של אברהם אבינו שבבנם לברית מילה והוא רב שלא כר שהבה שהחריך יתים הרבה שבות רב עד דורות אחרונים ניתי רב נתן כר יצחק כדאחרי' בפ"כ ע"כ * ולפי זה ק"ו שלא אם כן כ' רב שלא כר שהבה הוה שהילו תירגו שפי' יוסב בחיקו של אברהם שבבנם לברית ומילה דשהבה שהשם שגולד בניהם מותו ולין לומר דיום מילה קרי לידה;

יום שהת רב שלא כר שהבה נולד רב אחון וכו' כת"ק ובחגדת שמואל גרסינן יום שהת רב שלא נולד רב שהנוה בריה יום שהת רב שהנוה נולד רבי אחון וכו';

שנאבר ויאהר ה' אל משה וכו' ושמכת את ידך עליו וכו' ואת יהושע עליו וכו' שנתן בו את להבניע את יפרהל * שנאהר וילכהם שתניאל בן קנז שהוח אל אחניאל בן קנז ואל כב' דשהורה שלא ח' שהות שפיקות של ג"ם ושל קלין והשורין ושל דקדוקי סופרים נפשהו כיתי אבלו של משה ואף על פי כן אחזיק שתניאל בן קנז בשלפולו שנאהר ויאהר בלב שבר יבא שבר קריית ספר ולבדה ואתתי לו את עלשם בתי ולבדה שתניאל בן קנז ואשב"י שפטוטו שלבד את קריית ספר ואין שקרא יוהי שילי פטוטו ירחת השהוב נם כן לענין זה שהקובל בידם והוא שם שאהר שם הוא שתניאל הוא יעבץ שתניאל שעבוו אל יעבץ שיעץ ורבץ את התורה ליפרהל ואח שהו יהודה אחי שהשון שהו אבל אין לברם הקוריה שהשו של שתניאל לענין התלהות שאחרי הות יהושע עתה שתניאל בלהום תלחות ה' כרבתיב מי יעלה לה' אל הבנעני בתחלה להלחם בו ויאהר ה' יהודה יעלה ויאהר יהודה לשהעון אחיו עלה אתי וסכירת ליה דיהודה הוא שתניאל שבשהו יהודה ואחיו שהשון בלפיל ובהו שפירש רש"י שיא' שפרשי' כן בהקרא וכתיב ויקם ה' מושיע ליפרהל ויושיעם את שתניאל בן קנז וכו' והכיון דהיה שבשוד יהושע קיים ערך הלחתה ולכך את קריית ספר דלא שפרשי' וחרם בשהם לחך הלחתה ואכל שקום כרוך לאחר דיולבדה שתניאל בידי יהושע הוה כדשהע כספר יהושע ולא אחרי הותו כדשהיא בספר סופטים שדקאהר עד שלא עקשה שהשו של יהושע וכו' וכפי' הרד"ק שפי' וילך יהודה אל הבנעניות וכבר הלך בידי יהושע וכן כרוך לאחר לחם שפי' וילבדה שתניאל על ההלכות שבשהכחו בידי הלכו אל שפר;

עד שלא עקשם שהשו על עלי וכו' לא הוכיר הרבנים שהיו לפני שתניאל עד עלי וכן רבים שלאחרי שהואל תגלן הרב בהקדהתו לספר שהנה התורה שבר לו וכל בחלת תכות בהקדהתו עד שבואתי בכלם עד שלא עקש זה זרח זה שפני שלא עקה בתובים רוחים בהם והכתוב לא הוכרך להשתיענו זה בהם דהאחרה בהם שהינן לה ולא הוכרך לבאר ולבדה

כלאר המלות

וילכדה עתניאל משום דה אתמנ וכר מלחים טרם יכבה ים לומר שלהיו שמואל מז דך כשנים הגיד הכתוב שהוצרך להסדות סביבה עליו לצורך השעה אפני שעלי זקן מאד וטרם יכבה נרו רמוי להחיר אור אחר ועי"ל שלהיות התקבלים מיהושע עד עלי כת מ' סהיו כת הזקנים

ג רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם בקש ר"עוררן אשר פרה ראה אשרי שתמליך עליו שבע ועשרים ומאה מרינה אלא תבוא אשרי בית בתה של שרה שהיתה שבע ועשרים ומאה ותמליך עליו שבע ועשרים ומאה מרינות:

ד ותמת שרה בקריית ארבע ר' שמעון נקראו לה אשכל וממרא קריית ארבע הברון ולמה הוא קורא אותה קריית ארבע שרבו בה ד' צדיקים ענר אשכל וממרא אברהם ומלו בה ד' צדיקים אברהם ענר אשכל וממרא רבר אחר קריית ארבע שנקברו בה ארבעה צדיקים אדם הראשון אברהם יצחק יעקב רבר אחר שנקברו בה ד' אשתו חוה ושרה ורבקה ולאה ועל שם בעליה שהן ד' ענק וגו' בניו אמר רבי עזרא ששם יצא אבינו אברהם לדרוף אחרי ד' מלכים קוסוקרטין שהיה עולה בקרנסין של ר' בתחלה ליהודה ואחר כך לכלב ואחר כך ללויים ואחר כך לכהנים והוא א' מד' מקומות מנונים שבארץ ישראל ואלו הן רבי יצחק ורבנן רבי יצחק אמר דור ועוד דור ותמנת סרח חברון ורבנן אמרי דנה וקריית סנה ותמנת פרח והברון:

ח ויבא

ממשלטין בכל חעל ומזלות

ונר מלחים טרם יכבה מפרש ליה נר הכוהנ כי קודם שתכבה נבואתו של עלי היה זה שמואל עובר ובאתה הנבואה כדאפרש ומזיל ולא סבירא ליה לפ' על נר מצוות הדולק בכ"ם כדברי האפר' שאחר סנר מערבי דולק עד הבקר יאמר כי טרם יכבה סחוך לעלות השחר הוא לו אפשר כי בעוד לילה היה מאחר שהיה שהות ללכת ג"פ חל עלי ולהתנבאת אחר כך ושוב שכב עד הבקר ועוד מאי נפקא מינה מהשהות קרא שהיה קודם עלות השחר ואם תאמר אם כן מאי בהיכל ה' דתניא ישיכה בעזרה אלא להגלגי בית דוד וכ"ם שהיכה בהיכל ה' אלא ע"כ ה"ק ונר אלהים טרם יכבה בהיכל ה' ושמואל שוכב בקומתו בדחיתה בפ"י יומסין וכדפרש"י ושמואל שוכב בקומתו בבית משכר שלא ע"כ ולפ"ז אי אפשר שיהיה בהיכל הדבק לנר מצוה שלא ע"כ אלא בהיכל ה' ולא יצוק לומר אלהים כי כר הנבואה היתה אלא בהיכל ה' ולא יצוק בהיכל ה' שהוך לאחריו דכתיב ויקרא ה' לשמואל ופי קול יצא מבית קדש הקדשים ומקן דרך עלי לשמואל שהיה בתוך כדאיתא בסכסת תמיד:

אגר רבי יוחנן בהדא עגלתא מחיתתא ל"ג ליה הבא לך בחגדת שמואל פ"ט נרסינן לה

גבי וירן חל עלי ויאחר הנגי וליכב הנירסא נרוך לומר שפי' שהולכת לתוכו כלי תקירה ואחר זה לפי שהוקשה לו לרך רן והלך חלל עלי מיד כלי שהרשה ליכנס שאחר שהלוי יפן כאחן אין יכול ליכנס בלא רשות חלא היה לו להשיב מאחן מה אזובי הדבר חל עבדו ואחר שכאשו לכבו לא דקדק בדבר ונם מה חנג דמייתי קרא דשמואל שוכב נקט לה דקאי חקרא דכתריה אכל מכל מקום לא הוכח לי שיאחר עגלתא מחיתתא על מחיתות הלב ועוד מה טעם להכיאו כאן משום דאיירי בקרא דשמואל שוכב:

בהחלה הנה ילדת חלבה וכו' וסוף הדברים ובתואל ילד את רבקה שבעשורה נזכרו כל שאר הנולדים לומר ואחר כך ויהיו חיי שרה וכו' שאחר שבשם לעולם רבקה בהחלה מקומה מתם שרה ובתחרם קבלת מייתי הכא ויבחק יצחק בהחלה שרה לחזו ולא לחיות בהחלה מקומה כדדייקינן לקמן פ"ם חיבה כל ימים שהיתה שרה קיימת כי ואיבא למידק למה הוצרכו לכלות שם משום דק"ל מה טורך להזכיר ויוצד לאברהם הנה ילדה חלבה וכו' הה אחרי לעיל לפי שהרגיר אברהם וכו' נחבשר שנולד זונתו של כנו ואי אפשר שלא היל"ל לעיל ויש לומר דסכירא ליה כת"ד אחרי מופלג הילכך אפילו אירעה דאחרי הדברים דברים הוה לה הוצד לאברהם זה עד אחרי ימים ומבין

דחיתת שרה היתה שחוכה לאחשה הקבידה שעל ידי זה אחה כדאיתא בפרקין קטיק ליה שהיה לו לשמוך ויהיו חיי שרה לשקידה ושוב יבחוב ויהי אחרי הדברים החלה ויוצד וכו' ואפשי שחפני שרבקה נולדה קודם מיחת שרה לחלה חקוחה הקדים לחחה הכחוב לאחיחת שרה חף על פי שהכחוב לאחרים ליחה חחחרת לאחיחה:

נ בקש לעורדן וכו' שדרכן לדדום בפחי כחילי דכדיהוחה לעורר לב הטוחעים ויקילו חשבחם חכל ק"ח כדיחה כחחר זה שחסר חלבה בקב"ן בנגד קב"ן שבי שרה וזיל יהי חלה נוכח חלה כי ס"ט חסר חחדיעות לחסר הפנים ועוד חה שחלה היה חה רחוחה חסחר וכו' כי חה הגה בה שול שלא חזכה חגר עבחה חלא הוה דרך כדיחוחה כשלחח לחה יסחך כעל כחדרש דיו בזה יש לומר שבקש לעורדן כחי הדברים שלהם שחחיים שברחם הלבן בעלחה ולזה יחנו לב לשחוח ולהכין לחחנם כטוב העיון רחוי בהם טוב טעם חחחר ויהיו חיי שרה קב"ן וכו' שהוח לומר שחייהם של נדיקים חביכן ובחכין כדלעיל וחה ס"ם שבגדן חלבה לחסחר בקב"ן חדיעות חה שלהיותה זוכה בכל יחיה זכות בחה בחדיעה ת' כנגד זכות כל שנה ושנה וזכה יבא לו חשנה לחם"ם כחולך חהוחו ועד כוש קב"ן חדיעה כי חה בדיך לחר קב"ן לחר שפי' חהודו ועד כוש חסוף העולם ועד סופו לב"ש חלה דקדק שכחוב כחניכן לרחוח שחסחר אחה בהם זכות זכות שרה וח"ט קושיח זו חל"ל בפרק קחה דחגילה בחחלה חלך על ז' ושוב על עשרים ושוב על חחה ' חה דחחה כלומר בחם היחה רחויה וכחדרש חסחר נרסינן לחה וכמה וכו':

ד ארבע מחות נקרחו לה חשכול כדכחיב וכחלוכך וכחל חשכול וחשחם דכחיב חכרון דכחיב לקחיים ויבח עד חכרון ותחרח דכחיב ויבח יעקב חל יצחק חביו חחרח קרית חחרכע ושפם חומרו שחרכעה מחות נקרחו לה יר' חשום דכעני לומר ולחה כשוף קרח חוחה קרית חרכע וכו' הקדים זה לומר דכיון דחרכע מחות יש לה ושפם שלשחם יהודים דחשכול כבר פירש הכחוב על חודות החשכול גם בשביל זה נקרח בעליס חשכול חהוכו של חכרהם וחכרון נרחה של שם חכרהם שהוח חכר נחה כדלקחן פע"ד ' חי נחי ס"ק חף על גב דד' חחות היו לה לח חיק' וח"ם קרית חרכע דקחי חשכול חו חחרח ולפירושים כחכרון דהוה טעחה דחיקי קרית חרכע חשום כני דחשרם וחזיל וכיון דחד חכייהו חשום קכורת ד' נדיקים חו ד' חחחות ניחה דקחשיה הכא נבי קבורה ' חי נחי הכי קחחר חף על גב דחרכע חחות נקרחו לה ליחה לחיחר דקרית חרכע נקרחת על שם חרכע חחזיקה דחין רחוי שיחנה חכור הסחות רכיעי כחכיון ועוד דחדכחיב וכם חכרון לפנים קרית חרכע חכחב דעל פלח נקרחת חכרון נקרחת קרית חרכע הילכך נריך לומר ע"ם שדרו כה ד' נדיקים וכו' כחשרם וחזיל:

שדרו כה ד' נדיקים חף על גב דחקרחי חשחב ספירום קרית חרכע עיר חמוכל שנקרחת חרכע כבר פיר' לעיל ריש פי"ד חפני חה חוכרכו לפ' קרית חרכע על חספר הדרים כה חו שחר הדכרי החני וחזיל:

ארבעה נדיקים טבר חשכול וחשרת חכיון סהיה כדוחה לו וחף על גב דענר וחשכול היו חשיכים לחזו חלחרי ה' כחנות החילה כדלעיל סוף פרשה מ"ב כוונתם לשם חלה יסתכן חכרהם ולה יעכוהו סיחרה חת רבקה

חלה

אלא מיכאן אתה לומד לדבר • גם מ"ם ותלו
בה כו' הף על פי שלא נתפרש כאותו מקום דענבר משכול ומתרגמ
ניתלו אתו גרסה דמתכבא נקרא דמכיון שהיו בעלי כריתה תמיד
כי גם היום עודנו כחברון נדיך לומר שכשהולו גם הם לא
כן לא יהו מוכיחים וכפסיק
דגרסינן בפ' ד' דיבי מחוזות פ"ל
קיסר לר' תנחום תא נהוי חבן
בחמה חד פ"ל לחיי מיהו חבן
דמתליכן לא תכי לחהוי
כותייכו אתון מהליתו והוו כוותן
וכו' • ל' נדיקים ענבר
משכול ואף על פי שנקראת
משכול על שם משכול ומתרגמ
ע"ש מחרמ כנו' נקראת שור קרית ארבע כשם דירת ארבעתם
וכור דרוש נתי למלת ארבעתם וכ"ה ומלו כה ד' כו' כי אף
על פי שאין החילה ענין ניכר בחברון אל שתקראת שמה על וה
יהיה סביב עם הדירה לפיכך משם אף קשה דמכאן משמע
דחברון הוא מקום ארבעתם יהד וזה כן הא שאחר לעיל
שמ"ג שנאמר ה' בחלקו של אחרת שמחרת שניהם כנגד חברים
והו וירש אלו ה' בחלוקי אחרת והלא מקום ענבר ומשכול
נתי הוא אחרת דהייגו קרית ארבע ויש לומר שאף על פי
שנקראת כל חברון כשם משכול ואחרת היה לכל א' מקום
מיוחד בחברון ובחלוקי אחרת הוא מקום שהיחוד לאחרת
לענבר דאלי"ב בחלוקי אחרת לאחת לי והשתא ניחא שלא נקרא
ענבר כשם ענבר לכבוד כי אולי לא היה לו מקום מיוחד כ"כ לעצמו
מיקרי בשבורו כל חברון בשמו והייגו דכתיב כתר ויבא עד חברון
ויכולנו עד נחל משכול כי בקונך חברון מקום מיוחד נקרא משכול
ביחוד:

אברהם ענבר משכול ואחרת לענבי דירת נקט אברהם
לכסוף שלא היה תושב כאחד באחרים ובני מילה
שהיה הוא עיקר הקדושה:

ד"א קרית ארבע שנקברו בה כו' לשעתא קמא דאתון
מבני שעיר הסיר התייחסת רק לאותנשים שהם
הד' ענקים או לראשים הגבעתי כי שהם ניזונים הקבורי שם שם הכל
לא לנדיק ם שדרו בה שכבר הלבו לדרכם ולא נשאר להם רושם
בעיר כלל כדכתיב הרח"ם ז"ל:

ארבע נדיקי אומות העולם וכו' אבל נדיקי דלאו אומות
העולם רבים נקברו בחברון וחשב"י שלא נקברו
בחברון חמם ג' דחטח נדיק היה כדלעיל בפ' בוצין פסוק ות"ת
דנע"ק דברכות אחריו אין קורין אומות אלא לבני הגיהו אהכרהם
ולעיל אבל אדם שהוא אב לכל אומות מיקרי אב:

אדם הראשון דמהיכא דדשינן לקרן שכבל הכ"ם
קוראתו על שם זקברה בחוכה הכל מ"ם בשמיך
הוה לא ידעתי מהי דרים ותיהוכ' חוקת הבתים חשתא שהיה כה
לעיל דמחרינן בר' בנחם דהוה מכין הערוצה לשתבלא בדמות
דקוקי בדיקוקי שנתה אל שתשבל: **ד"א** שנקברו בה ד' אומות
קשה מהי דחקיש דד אומות דנקט ר"ת ד' אומות דאברהם ניחא
מיקרי בשם האומות הנשם האומות • ועוד ליתת על שם האומות
והאומות יחד ובדברי' כתוב על שם ד' אוזות שנקברו שם וכן
בפרק כיצד מעברין יר"ת ארבע ארבע אוזות וכו':

רעל שם בעליה וכו' דשמעתא דקבורה נהי דחיק דכיון
דחין ניזוי הקבורה כל כך חפרסמים ועוד שאינם
אלא כחפרים חיגו נכון לקרות כל האדץ ע"ש הקבורים ועוד דל"ל
אלא נקראת קרית ארבע כיתי אברהם אחכתי לא הוה יכחק ויעקב
אי אפשר עד מגיד הרחשית אחרית ות"ת גם טעם זה דחוק דחכיון
דנקרא קרית ארבע לעיל ולא קתני שחיחסת לענק הגדול
נקרא ארבע כדעיל לעיל ולא קתני שחיחסת לכניו דוחק לומר שכשנקרא
אחר אתיחסת גם לבניו ולכן אחר שנתפרסמה נבורת
שבישם יצא אברהם וכו' כלומר לכי שנתפרסמה נבורת
אברהם כדדיפת ארבע המלכים היו מיחסים אחרון
סימא משם זה חלון וקרוחה קרית ארבע כלומר קרית אלך רב
כנגד ד' מלכים ואבל מקום אלא לפי שזה דוחק דמין שיחסת לאחרן
כדדיפת המלכים ת"ש:

שהיא פעלה בקודנסי"ן לפי שניהנו נרש' כנורל שעלת' כנורל
לד' אחנו ואחל אחנש"י אלא הניהנו שנאחלקה אברהם
דק לבניו ולבני אחרן כי העיר והמערה היו לבניהם ושדה העיר

וחבריה היו לכלב בכתוב בספר יהושע אחר שעלה בקורנסין
על אחרצ בתחלה לכלב כי הגורל היה ד' פעמים שבתחלת
עלתה בגורל כלל העיר בכלל נפול בני יהודה ובוב נתיחר
אחנה חלק בלב הא ובוב עלה הגורל על הנשאר אחנה ליתנה
לחקלט ללויים בכלל העריס
שנתנו לכלל הלויים ובוב בשבתו
לחלק העריס ללויים לבני אהרן
ולאחר בני קהת ולבני נרשון
ומרדי עלתה עיר אברון בחלק
הבהנים בני אהרן ולפי שגם
זה דוחק כי שם קרית ארבע
משתע שהיה קודם לחלוקת אחרן
ישראל בדבתי ושם אברון
לבנים קרית ארבע ת"ש:

ורוא ס' אד' מקומות וכו' קרית ארבע אחר מארבעה
המנוכים ואם שלא נקראו שאר אחקומות אחנוכי'
נם כן קרית ארבע אפשר לבני אברון היה אנוכה שכשם
בפרק אלו נאחרים דקתי' אין לך אריסים בכל ס"י בחברון לכן נרמז
הענתי בחברון ואין להקשות ס' כ אחי שיכותיה דכלב שנאמר לו
את אחרן הנזכה שם והוא נם הוא שקוא בכתוב בספר יהושע
דאשם קדושתה דאית בה משרת אחכבלה וקריפה לירושלם
הביאה לו:

ה' יהבין כה שלא ניחא לפר' שבא אחילו לאחל שרה בדבי
הרחב"ן אחה נורך לזה גם לא ניחא לפ' ויבא על
אחתעוררות בדבי הרחב"ן כי לא אניהו ביאה כיולא בזה
בחקרה ובא בשברו שבניא לרחל' לא לעזר לו כי גם הוא
בשן ביאה שאם לרז"ל ולאחרים"ך אף קשה לאם לא פירש אבאר
שבא בדאשתא אחבניא לעיל ויבא אברהם בכאר שבע ואם אבני
שאי אפשר שיהיה אברהם יושב בבאר שבע ושרה בחברון
ולבן נריך לומר שאחרי כן נשתקע אברהם בבאר שבע וכן עם
ניהו לחברון הא בלחו הכי נריך לומר דויבא אברהם בבאר
שבע לא יפיבא אחם שברי בחברון היה ויבא י"ב שנה קודם
שעקידה כדכתיב רש"י ואם כן אינה לאחיר שבכולהו אבר
האחרים יבא בבאר שבע ישיבת ערבי ואשם בת אברהם כי שם
ניהו ואנה אשתו אחה ואף על פי שאשתם הבתולים נדר'
אחנות העקידה ניהם בבאר שבע בבר פי' ברחב"ן שבל דעת
האדם לא היה אלא בחברון וא"ם וילכו יחדו אל באר שבע
שבשובו הלך אחלה אל אקום האשל שלו שהיה בבאר שבע
לאת הודאם על נבו ואשם בת לאברון ויבא אחר הבתולים ואיהו
ל"ל דש"ל בא"י אחרי שובלנו ואברון דכתיב ויבי אחרי הבבר' שלא
ושוב ויבוא חיי שרה אחרו שיהיה בן העקידה לאחיה שרה ולא
יאחר אברהם כ"ב חבא אל ניהו אלא שביבי ניבי אלך לקבור
את אבי:

ניקבורתו על יראה ואף על פי שאת ניהן אאפר שאלך
שם אברהם לראות את ניהו אחיו בבאתבר
בילדי אחיו או שאחת ס' נאחר לו ללכת בעת אחות לקבור את
אביו שיהיה זוכה להקבר על ידו אחר שבשה אשובה ת"ק ניכה
רחיחה עניין הקבור' ואחת דבר אלמד מעופו דבי ניבי דכתיב
הבא לספוד לשרה לבבי אחי כיהה זו שאשתה הוה אחענין
הספד ובניה ואין זה אלא אחבני דאיתא קרוכה לומן הוה אחר
אלא פירש הכתוב הדבר אפשר לבני שבאתה לעיל ויאת אחת
בחרן אשוב אלות שפתים בדלעיל אל"ט בחלו את אפשר לא נתן
להזכירו עכשו ויבכי לייהך ליבנות אחקבורתו של שרה לפרש
בה כלומר לספוד לשרה כלומר אפשר בה להספד אחם לא כן
לאת הוכרך לומר לשרה:

שתי שנים שדרי אברהם היה בן קל"ו שנה בשאשתא
שרה שדרה היתה את קכ"ו ושנות אברהם
יתרים על שרה שדרה דכתי' והבן אחה שנה
יולד ואם שרה בבת ל' שנה אלך ובשנת שרה היה אברהם
בן קל"ם שנה כי יחי שרה ר"ם שנה ובן ע' היה כשהוליד את
אברהם דל' מר"ם פשו להו קל"ם ור' לוי אחר לך דאין הבי
נחי אלא על ידי שהדרך רחוקה אחרון על אברון בשאתם כ'
שנים עד שבא אי נחי אלא בא היה בשנקבר כי יצב יהוה לו
עשור עם קרובין להשתעבד עם אברהם ובקשו אברהם ולאחר אחקבורתו של
שרה כי זה היה עקר אפשרו שם:

מדר המורים דהיינו אחבר שבא בל' בפשט הבתוב ולפי
אלא נשתעבד אברהם בבאר שבע אלא בחורה נשא

לנון

לגון כנ"ל קחתר מהר המוריה שהוא עקר מה שמתנו:

ומתה שרה מלותו נער כדלעיל כפר"ג כשכב אברהם מהר המוריה כשלום חזרה לאהלו של אברהם אלא עלתה בידו תחלת לבו לבטל קרבנו של אברהם מה עשה הלך ושחט תחלת לבו של איל ואח"כ שחט את יצחק בנו על גבי המזבח ולפי שלא נתכוון אברהם לשחוט את יצחק בנו אלא לקרבו לפני המקום לפיכך נתכפר לו ולבנו ולא עלתה לו לאברהם כעבירה שנתכוון לעשות ולא עשה אלא כמצוה שעשה ולא נתכוון לעשות

סימים מצינו על מס סנים סתחלה לו על סנוח מתרן סחרת
לא כיל'ל תלה תוסב לכך להורות על ישיבתו שמים ותחילת
סנים גר מתחלה ומתרן סחרת ככל מקום שנאמר תוסב שם
ולף שכתב הרמב"ן שאמר גר לומר שלא התנחל בחלת ארץ
הכנענים אלא נתגייר ונתקבל בין הגרים ולכך נקרא גר
ולמדנו גר לגדו הוא הגר ותוסב גר לגדו הוא הגר
בתרן גר תוסב הוא הגר ותוסב בתרן שמינו לו תורת
תורת ורז"ל יתמכר כפי שליסי כגר דוחק לחדש כי שליסי כגר
תוסב סם שלא היה כגר לגדו
ותוסב לכדו ושוב מי"ו ותוסב מכתים זה ׳ מכל קשה
דמכני התוספים מסתם ספרדים תוסב הגר מתרן סחרת ותיסב
ולא מצרי דכיתת ויש לומר דפי' תפילו הגרים שסביבותיהם
שכחו ונשתו בשים מתרן בגבע ונלחמו בתוכם קודם שכחו
ישראל למרן ׳ מכל מדכתיב וכי תמיג יד גר ותוסב
מרך וכו' ונתסר לגר תוסב וכו' ופשו כיל'ל גר זה גר צדק
תוסב זה תוכל בגלות ורב"י כיצם גר שהוא תוסב בתרבותו
שרל תוסב וכו' תין זו קושיתכי שם הכרת לפר' כן דלא תניגו
לם דייר ומצרי כיצם כי תין לגויס מחוסר כיבותנו וכישראל
תין ספרם מיסים גר כתרך תו תוסב לחיים שעבדים תכל הכא דלא
שיך הכיס תלמת יסורם גר ותוסב על הדירם ׳ ותוסב
בתן שפי תוסב ושל כתן שהוא שעבד הכרתם שהי תפשר לם
תוסב על הכתן שנאמר מיסים תוסב כתרך כי תין השלם ותוריד
זה לשנין שכתובים מיתכל קדם תו לא ׳ וכן כל אחד לפי
תקומתו׃

אם רחיתם וכו' כלומר שרתו להם על כך לא מיסים
הדבר כתעורם דתם כן תהי תם יש תת בפשם
וכו' כלשון רכיותינו ומתי ויפתחו תכרתם וכו' והלא כריכין
הם לתת לו בפשט לפתוח תת סתלתו תלא סתדרך התוסר לא שי'
וכא כתבקש תסד׃

אם רחיתם גר כלומר תם שתנו לי לחזות קבר תסיה
גבר כי לא תקח תלא בכסף תלא׃

שבך תמר לי הקדוש ברוך הוא וכו' קשה דתכל תקום
תיכו זוכה הם עדין כדתמר לעיל פל"ט והכנעני
תו כתרן שבדין מתפקם להם זכות כתרן והחזקוני הסיק דהתם
דדין לא היה לו זרע ולכך לא היה לו חלק הם תכל הכא שכבר נולד
יצחק ועליו נתנו לזרעך יתן תת תתרן הותת היה לו חלק הם
והכיתו הרמ"ם ז"ל וכתב על זה דתלמוד המדרש דנכי והכנעני
והפריזי לא תצחק כן ומפיר קתמר דכתם קתמר תיתני לכשיקדו
ז' עמתים מתובה ובלתו תכי בהכיא כתיב ודור רביעי ישובו הנה
כי לא שלם עון האמורי עד הנה ומתם י"ל דתם על פי שתינו וזכה
הם עד דור רביעי קיבו להורים ויוסיפו תכל לגרות לו תחזות
נתלה הם בכל מ' תכם יזכה הם תעבדו דלא תסה כהגת כפוכדקית
תם כן כיון דכתתר לו קום התהלך בתרך לכפיכה הם בהלוך
כדלעיל יזכה כתם סיכתרך לעבדו לפחות ׳ ותכל תקום
מייתי קרא דלזרעך נתתי דכתיב כיה ברית תקרא דכי לך
תתנהג דלא כתיב כיה ברית׃

אלא תת מ' לא תתלת קבר דייק דתפשר הוא שם כולל
לקברות וכתו תל קבר תכוותיך תל קבר כבי הטם
וחלתם והבד ויקם בסדה וכו' לתחזת קבר ׳ וכן פירם רס"י
כתוסם לשון רכים תלא תשום דתי לתחזת קברות רבים כמי שתן
דברים לפיכורים יהיה לו לפרש סדה כ"כ לתחזת לי כתי תסיפת דייק
דקתתר ותקבורה תת מתידלא כתי תלא לתת זה לתם לא תכון לישתוק
מזה דפשיטא דלקבור מתו קת כתי והא דברסית פ"ב שכתב תנו לי
תחזת קבר תף על גב דשליה דקרא קיימינן ולא היה צורך לומר
שכתתר תנו לי לתחזת קבר י"ל דלא תיתת דתם ספירם תלא תת מ'
כיינו דתדברי בני חת בפשט לשלמתו דתקרא תדברי קבור תת
תתך מפשט חד דתף על גב דדרשינן בפתוך מיים דרפה תכל
מקום מתיך כתיב דתתכתוב בפתוך ולא יתכן תם הוא שלל לקברות
דרפה לי"ת דתין צורך דתנופת דקדש ילפינן לה׃

אלא נב תבר יש כה דרפה מבני מת מ' יש לומר כיון

מ"ת הכפוקי

דכולים משרש מ' צעי לם לתת מ' כי תין כה דין תלוקה תף
על פי פשוט לא יבקש רק לתת מ' תם יתכן תי כתי יש לומר
שתחר שפציכו לו חיים תתנו תת קברו לא יכלו תתך תתר
תחר שנראים שתיהם רוטי לקבל תתנו תטות בשביל קבר מ'
דולה בהו תילתא תלא סיקח כתים והוא סוגא תתטת תם כן יתנו לו תת תערת שדה שכפרון בכסף תלא כי תין דתוי לתת כל
כך כתתנה׃

כזלך תת עליהו וכו' פירשתיו לעיל פת"כ סימן ט׃

בשבחר שבקבריהו לפי שתשתיהו תבחר קבריהו נראים שהשבחר הוא תכלל
הקברות סיפול השבחר פליהן כתו תבחר שליהן תבחר הכתן
וזולתם ופה תי תפשר לומר כן שכא הקברות לא יקבור תתו
תחר שהוקנה למת שבקבר בו לכך תתר בתבחר שבקבריהו שהבחר
תיהו דבק לקברים שנשם תלא לקרקע שבקבריהם כלומר תשר
כין הקברים וכי"ל דתבחר קבריהו תשתע סיבחר הטוב
שבקברים שהטובים להם ולפי שבזה לא יפול תבחר דתם לי
חפירה זו תו"ו לו"ו דהשבחר הוא הקרקע שבקברות שיבחר הפרט
שיהיה נראה׃

מתים הרבה תף על גב דתתך לשון יחיד נרתם דדרים
הם לתקרת דכיון דקרי' תתך תי' וכפנו"ל דרשינן
כהלו כתוב תתיך כי"ד ותכל תקום נכתב תתך כלא יו"ד למדרש
תפולת לשון יחיד דפרתיך לתתרי תתך תשר תבקש שתה וגם תתים
הרבה הם תרבה תחר כך ותף על פי שהם לא דברו בלשון הקדש
שהם תתרו דבריהם בפי' והכתוב רתז דבריהם כתלה זו תלה
שלבי תפשם כי לא תלתתי להם ז"ל סיבדשו התקרא ותפשרות
בעניניו תתחלפים תלה בשתוכן התקרא תשהוא תתוכן התפשרות
וכהניה דמ"ק הקדושין דדרים בכגדו כה לשון כגד ולשון כנידה
דתפשרות תפתע לשון כנידה תדלה כתיב בכינדו כיל"ד דתין
הפרת חירק בלא יו"ד ותדלה קריען בכגדו כחט"ף קת"ן כתו
ויהיה בשתעו תלא בכגדו כחיר"ק תפתע לשון בגד כתו ותתפשרו
בכגדו בדפרש"י תכל הכא שהתקרא והתפשרות יש לפרשם כה'
לשון יחיד תתחר שתניעו תתיך התקריאה כזו על היחיד ידבר
התקרא תתחלפת לתפשרות ותפת י"ל דהכא דתיכה לתיעטו היה
דתור שבקרא תתך תתי"ו בקתן לולי שרתו שלו הריבוי דומיא דתם
שתירטו התוספות בכהיא דכגדו כה דשתי היכא דתיכה לתיעטי
תכל תין נראה דתרבות דתת תו תדכתיב שוד תקבור תתך
דרים׃

מכאן תמודים על בפורש שוכא פירום שתודים לפ'
כדתנן בפרק הרואה על בפורות טובות תומר
הטוב והמטיב ושבועה ליה דהשתחוית תברהם
לפם היתה ותם תתמר תי הזקיקה לזה כיון דקרא
כתיב בהדיא לעם התרן לבני חת כמו שטען הרתב"ע
וליכא לתיתר דויפתחו תניין דכתיב ויפתחו לפני עם התרן
לחד הוא דקתתרינן דתם כן תתי שיטיה הכא ובן כך וכן
כך קשה תתתי נקט הכא קרא דלפני עם התרן ולא קרא דקיימינן
כיה ויש לומר תפום דתין נכון לתברהם בניתו תלים כתוכם
להשביל עצמו כל כך להשתחוות לע"ז כיתין רתוי לגדול להשביל
עצמו כל כך וכדתתרינן לעיל פ"ת שני בני תדם היו עיקר ופשו
עצמם טפילה וכל שכן לתלך שתתרינן בפרק קתת דקידושין שתין
כבודו תחול דכתיב סום תפיס עליך תלך שתם תיתתו
עליך ודי היה סיודים ויפפחם כפיו וכפפתיו ויכוף רתשו קבת
ובפר הרניס הרתב"ע כוס שכתב והשתחויה סיפות רתשו
תם תפשט תכותן שכח לתחר ותין זה דרך רז"ל כי הם
תתרו שהשתחויה פיפות יהיה ורגליס גם תויפתחו
תניין שייפתח לרז"ל שתל"כ כתו שפירש כתן לתי
השתחוה כן הוה ליה לתיתר בפניה לעפרון
כי תלין יהיה השכח תלא ודתי השתחויה
לה' ולא כתפרש כי הוא תוכן תעמתו ולכן
שכיה כתן קרא תניין לרתות הוה תגלה
על זה ופירש לעם התרן לבני
חת לעיני עם
התרן׃

ח פנעונים

ח פנעוניה לי וכו' לפי שדרכם לדרוש כל מנפר דבייכן כמילתא כפי המלו' כיון דמשתמע מיניה שום שם כמו שמתר בכמה דוכתי ופנעו לי יש לפרש ענין פנעוה כמו ויפגע במקום ומלמון בקשה ותחנה כמו אל תפגעי בי לכן פי פנעוניה לי כלומר תכנסו עמי בכעורי ולפי שהפנעים ירחם דרך מקרה שם יתכנו שמו ולית דין גריך כשם לכן פירש שהכונה בפנעוניה שיהיו סרסורי טיבו ועבדון למלכי הגוים ו"ש סרסורים לי כלומר התמעטו בשלילותיהון כמו סרסורים ויש מומרים סרסונים לשון גריעה מנוזרת סרים והכונה שיהיו דוחקים את עפרון להשתמש לו בכל כוחו ודרים פנעו לי מלשון ויפגע בו ויחתו ולא נהירא ועוד שהם לוחש פנעו לי כפ"ה הוא ליה למימר והם לאו כלו לי סרסורים כדאמר והם לאו כלו לי פלויה ' וכי עוד לשון נקבה ח"ת והם לאו כלו לי ירמ' עליה שהם לא ירצו למכור שתחנכו והתפללו בשבילי תליה:

ישב כתיב לומר היו' מיבו לומר וכו' שר הפרים פי' דיש שם לשקרא ויש שם לחפורת ולפי הוה כתיב כאן ו' היה מתפרש היה יושב בשתא דכתיב יושב בשמים שהוא מחדש כדכתיבנא לעיל פמ"ח סימן ז וכדי לקיים שניהם אחר לומר ויהיו מרכוסטרטעוס שפ"י שר הפרים כדפי' כאורך כלומר שתחלה היה שר והייט יושב ועתה נתחדש היותו שר פרים והייט יושב והם דקאמר דלמ יהא כר כם רב וכן מכר כם ושיר הייט לבני אהרון הכוהנים הכוה בשיר כר כם שיר הייט לף על גב דהוה שר ותתבטי מתה שפרש"י בחומש לומר היום תיבוהו סיטור עליהם דמשתמע דבר פכבו היה קדיוט דהם כן מקרא דיושב למתי מהני וגבי יושב פתח התחיל ויושב בשער סדום כמי דרשו כי ס"ב ומה שלח דרשו בשאר דוכתי דכתיב יושב וקרינן יושב כבר פורתי של מ פמ"ח ' ' '

בפתחיות בסוחרי שביעית ומי שהיכו תוכית מעשרותיו כרחוי אלמי שכמקרה הזה קרוי לעפרון כדמפרש ואזיל לחתר שיגדל גם זה בעפרון ויש חומרים שלפי שרש עין בגימטריא ת' וכן עפרון חסר ו' דהיינו רש עין זה עפרון שבסוף ת' שכסף נתיש רש עין וחסר ו' ואמי לדרך זה יש לומר שבסוף כולל הכל נכנס להון ורמז נמי לעפרון בדרך משלי שלשה שים כנגד שלשה ושמר כולכתובים כאן זמני :

שהבנים עין רפה כתחתו כלו' שחתר מתוכו ליקח לותו לו חס כאן שחתר תרן ת שקל כסף שקף על פי שכרחה ממנו כשהוצר לו מחתר שלשוף בערב תחנו שמו הוכיח על תחלתו שלא חתר אלא לשום ערך זה שהם כי היה שחברהם יתן לו בערך היותר גדול וזה שבקרקע שים רש עין על שחקש שכר שדהו דלא הוה ליה למיתר הספוס אלא לכסוף כחברהם שלא יקפח שכרו אלא שבחמדתו בקש יותר מעיון ולכן הזכיר הספוס בדברי כחברים ופלקוט גרים שבבנים עין רפה כאלו אמר מי שת בעי לאיתפרנסא תחות שקל קטורין דכסף תן שחורתא דביתך שת ביכיל יהיב וקרוב לעגון זה ס' פרשה ל"ו ויורקם דדייק לה מדקאחר טיבו וביבך וכו' כלומר כין עשירים כתובו ולפי זה פי' רש עין בפשוטו שהיתה עיבו רעה בבבני חברהם כחקנה לו לבך אחר לו כי לפי עשרו אין זה חסוב כלום שהשחור' הקלה שבביתו לבד יוכללת הסף אלא גם לפירש זה אפשר שהנגלה מדבריו לעיבי בני חת אינו שיבו מחשיב הסף הזה לגבי חברהם וכוונתו להבנת חברהם בילון לחברהם לדקדק בפרשון זה כי חשם הוא לפי עשרו ולפי זה ניחח טפי דקרייה רש עין פרשה ליפרע יותר פרחתי כדרך הפשיר הקונה שהיבו מדקדק בחשות גם בקנחתו כנו' :

שהתרהו בתורה ו' ו"ת ותחי תיכפת ליה י"ל שחס רמז לחסר קניבו וחחסר ככולו כעיבי חק"ם וחו שכתב הר"ח ז"ל להורות על חסרונו ' וחס שחסר ו' ולא לחת חקרת חעבי שכתב לח תחסר הקריחה ולחומר דרש עין כנגד גימטריא עפרן ניחח טפי :

עפרן כתיב חסר ו' ו כתב הר"ח ז"ל ותפ"י שחברון בכל חקום הוא בלא ו' ו' ת"ת עפרון בכל חקום כתיב ו' ובניהו מורה על חסרונו והוא חכוח' :

שחסרהו בתורה ו' ו כחותם כתב רש"י חסר ו' לפי שחתר הרבה וחף חעטו לח עשה שבשל חתנו שקלים גדולים כי ולח ידעתי חנח ליה הח דלח חפתע חסכח דחסר ו' חלח נמי שחתר חתנו שברים לח בשביל שחתר הרבה בתחלה כו' שאילו היה חומר חתחלה בפי' דבשוטו היה חסר גם כף שבועלי שחתר הרבה וחפי' חעט לח עשה לח חתרו שבשביל זה הוא שחסר' :

ו' דהות בכתוב : **פרגמטיא** נפיק פירשתיו : נפילת ותקת בלומר שלח היה שחס חפורסם ועתה נתחדש גם שם גדולה ופרסום שיתחרו חלקת השדה לחברהם כחלו היה נופלת ותקת על ד"ת וכשבחים לחברהם מיירי קרח לך קשה חנח להו דהייבו דכתיב ויקם שדה עפרון ולח על שעתיד נכחו לקנין נמור דומיח דויקם חשר בעיר ויפח כסף ערכך עליו ויקם לו וכן כתב רש"י שפשוטו של מקרח ויקם השדה והמער חשר בו וכל העץ לחברהם לחקנה וכר' חס ז"ל תירץ ז"ל דשחני התם שהקונה כתו' חחר הקיחה כדכתיב לגחיחות לקונה חכל נכנס חחון הקונה כתוב חחר הקיחה כי לחברהם לחקנה חיבו דבק עם הפסוק הקודם חפני פסוק שהשדה והמער חשר בו וכל העץ לחברהם לחקנה הדבוק' לחברהם לחקנה עם חלת ויקם שכתב' הקודם לפסוקי חבעלי הדרש חלא הדבוקים והוכרחו לדבר חלעון חקונה חכל לא חדכתי ויקם ויקם כ' פעמי' דדמו הא' חלעון חקונה והשני חלעון קנין חלא שחזר וכתב ויקם עשוטו של מקרא שניהם חלעון קנין חלא שחזר וכתב ויקם

פעם כ' בעמוד חוספת לחחות קבר שחף על פי שקנה חותו עם שכספו לא וכה בו לחחזות קבר רק חחר שקבר שם חת שרה חשתו כדי לתקן הקונות של בעלי הדרש ושוב שהשוכה הזאת בעובדה תפסיק ברז"ל וחכא לא לומר שהוא חלעון חקונה ולא חלעון קנין עכ"ל ויפה שוכית חלעון רש"י דלמו מויקם ויקם דרשים חלא שים לטעון חכא ליה לרש"י ומה שחתר שויקם שני לויבתריך בעבור חוספת לחחזות קבר חיבו מוכרח שיודו רז"ל כזה כי מחתר שקנחה בפני כלם וחכא שם מה לערך עוד ויקם בשביל לחחזות קבר וכי לא יעשה חדם בשלו מה שירבה ונם פירושים חחרים שבחתרו ביתורת דויקם חיבו מוכרח שיודו רז"ל כשם חחכם חנוק הדרשה יש

ויקם שדה עפרון ' דר"ת נפיל"א וקמ"ד דר"ת רבר אינש ועיד ואית עבירת לבר נש רב ' שרה עפרון אשר בחכפלה ' סלטר שנכפל"ה בעיני כל אחר ואחר ר"א שכל מי שהוא קבור בחוכה בטוח ששכרו בפול וכפופל ' אמר רבי אבהו שכפף הקדוש ברוך הוא קומתו של אדם הראשון וקברו בתוכה :

יח השדה והמערה אשר בו ונוטר ' א"ר מנין תנינן המוכר את שדהו צריך לכתוב את שדהו ואת סימני

טהכא

לחברים דלמו מויקם ויקם דדשו דחס כן מויקם תניין חיבעי להו לפרש לטון תקומה שהוא המיוחר ויהיה חס לטון קנין כחשתעו וחס שחתר שחפני פיסוק פטוקים לח הדביקו רבינו ז"ל ויקם עם לחברים לחקנה חיבו נכון כי כחם כתובים דבקום עם היום ביניהם פיסוק פטוקים הרו חספר וכפ' זו נר ותובב כחם שחתר הרח"ב וכן הוה והחרן היתה תוהו וכוהו חו ויחתר חל"ים יהי חור ויהי חור בשוח המחתר לקודם ושוב דע"כ לחברים לחקנה דבק עם הקודם דחס לח כן תחסר נזרת המחתר וכ"ל דחיתורא דהשדה דרים דחכיון דכתב שדה עפרון השדה לחם לי ושוב לחם ליה ליחסו לעפרון ולומר חשר בחכפלה כו' לח הוי ליה לחיחר חלא ויקם השדה והחערה כו' דהח חיבעי סלקיבן חלא דויקם נדרש עם השדה עפרון חשר בחכפלה לכך חלטון תקומה שכלל השדה שבשתבה עם בעליו היה לו תקומה ולכך חחר שדה עפרון וכו' לומר שהשדה שהיה חתיחס חל עפרון ובחכפלה ולפני חחרת קנה עם טוב חדם טוב חלו בסיותו חתיחס לחברים ונדרש נם כן עם והשדה והחערה וכו' חלטון קנין והוא דבק עם לחברים לחקנה חס שחחר רש"י ופשוטו של מקרא וכו' השחיט שדה עפרון חשר בחכפלה מ"ל כלא היה :

דהות דכר נם זעיר דחף על נב דחתנה חרכיסטרסינוש כהלעיל כיון שלא היה חתחלה חלא ביום זה לח היתה לשדה עם נחול לכל לבני חברהם היתה לה חקומה חכחף ולהבא ואין חכי נמי שחלו היתה נם כן כיד עפרון חעתה היה לה חקומה חי נמי יש לומר דלבני חברהם הוה ליה עברון זעיר חפילו חחר שבתחנה חרכוסטום :

כלנד שבחכפלה חיבא לחיזק לחם לח דרשו זה בחכפלה קחת ויש לומר דהחם חיבא למיחר כי כן חתו ואין טורך לבקש טעם לפם החקומות חכל הבא דבתב שנית החכפלה כלי טורך חחר שכבר נאבר בחכפלה לח חתת חלא לדרשם על חביכות החקום ותו דחי פליגי רב ושמואל בחערת החכפלה חד חחר שני כתיבי זה לפבים חזה ואחד חחר בית ועליה על נביו ים לומר דחביבן דחכפלה תניין לדרשם חכפלה קחת ויש לומר דחחתרם זה שבירח ליה כחתן דחחר חערת החכפלה בית ועליה על נביו וכשלחת חחערת החכפלה ניחח ליה לחחת לחחושבין שהיה בית ועליה חכל הבא דבתיב שדה עפרון חשר בחכפלה קבה ליה שתן החקום על שם סיתן זה כי אין חודום בהיות בית ועליה כשדה זה כי כתובו ככתם דוכתיים לכך חחר שהוא יחם החקום על חביכותו :

שנכפלה בעיני כל מ' פי כשקחה לחברהם לחקנה בחבלתה כהלעיל ולכן נכפלה בעיני כל מ' חחר בחלא ומה שחחר כבל חי שהוא קבור וכו' טעמא לחריבא הוא כלומר שהקבורים שם נדיקים גמורים היו שבברם כפול חלא חלא חחר דבר לחר כי שקולים הם ויכולו שביהם :

שכפף בקדום ברוך הוא קומתו לפי שהיה נבוה חקומה וחפילו כשחטא היה ק' חמה כהלעיל פרשה י"ב ולא היה חפשר ליכנס בחערה לולי שכפף הקדוש ברוך הוא קומתו וכבלו ואין זה תולק למה שחחר שכל הקבור שם עשוי שבברו כפול כי גם חדם נדיק היה כדכתיבנא לעיל :

ס"ג הסמוך

סנין תניא כר' יוסי הגלילי אין לו תוספת היה ולא מלמדים מכל הדין אחת שצריך לכתוב כל מנהגי העבד לכבד המקח פחות לא יקנה אלא בפחות כדחמרינן עבד טען לי חמרים לו ג' עבדים לא קנה אלא בפחות כדחמרינן בריש המוכר את הספינה דכי חייש למיחר לחמריה אלא מיבעי ליה דכי חייש מזכיה לך וכו' וכן חם כתב חמרים ולא פחם פלוס לא יקנה פלוס פחם מגר מ' חריץ ומגר מ' קנה לא קנה אלא בפחות רחם חור וחם מגר לו ג' חמרים ומגר ד' לא מגר לו כלומנחת דחמורתי ומסקינן דמגר לחי מגר ד' מוכלא בחוך ג' החמרים ולית עליה דיוכח דדיקלם ולא הוי ט' קנין וקני לה מכלא ויוכח עליה דיוכח ויוקלח והוי ט' קנין לח קני מכלא ויוכח עליה לח מכלא וליוכח עליה עודה דדייכי כדלימח חסם " ועוד מי פעמיה חסם סיים לו חת הקרטיח חסו כחיין. נס חסו כסירוגין חסו

ספר כח

לחתר בקניניו הס סיפה שהוח ישפוך כחורה וזכו של דרך חס סחמר לקחן ס"ג פרשה ס' כי כל החכמה בכל הספר כו' וכשלחי כחוכות השוכה פרקמטי לח"ח חפלה עליו שכחוב בלחי חדכן כשכתה וכו' לכ"ח כחן כחלי חקיים י' דברות " חז סיה הסיבה פעמחה לר' יוחן כשחמרו שכל מי שהוח מחכיל פרוסה לעזיק כו' וכו' ישכל חים למה כחכחר החקח סיה. חרחו כעזיק' דהכחוב וחכחיכל פרוסה כעזר ס' חומשי תורה יש להסיבו שחכחר החקח שלח וכה חלח כחורה נוטו חין שכרו חלח כחקיים י' דברות שס יסוד כחורה חמכחיכל פרוס' מוכיח כעיסו וכחחוכו שכרו חרוכה בחקיים ס' חומשי תורה חשר שס כל כחורה כללים ופרטים חבל לפי כחמת סייטו שס שכל הטוחר לח"ח כלי זה גד שיעטרך שכרך כחקיים כל כחורה וכחו שכל הנו כוסוו כחכחב לח"ח וחשמיטי כחו לח"ח וכשוטה פרקמטי לח"ח כפ' ויחן שלמה חכיות הרקע כבלחן כעזר חי לכרות וכבני בדילי שה חומשי תורה חי לח נכחבו עיקר הכחוכים כשביל זה שכל הטורך הכחוב לפי שעטיו להוסיף בעז חת י' פעמים וכרלי ס' פעמים חת לפי שכשל פעם שולת הרחשון סיה חי כבני חתונת שס שב ז כתב שס חחיר שחתיין כולה " חו ס' חשר יש בו חתו לקיים התורה :

ואם תחמר כל הני קרח למח לי קרח דכו תדכיך דדרשינן מיניה כשתוטות שתשכח תלמיד חכם וכו' ויקרח דכני חת וכרלי " ושלשה קרחי דחיתי לקמן ס"ג יש לומר דכו תדכיך מיעטיה למימר שהוח דבק כשביעה חלח לפיכך לה מוכיף קרחי וכבני חת וכבראלי נריבי לחשוחיי דשמיה ס' חיכרו מקרח שלו בדיק חו שחיטטו חמיס כל החמת וכ' קרחי דלקחן חתו לחשוחיי כי כשל שס שיעשוק ת"ח כחורה יכה ג' כשמיניו כשלשה שכתב למודו ושה שכוטרבו ג' כחוטים שכתב שס כע"ב :

הג ס' פעמים כתיב כרלי כו' חלח לשמוש דיבור חת טשו וכשכו כני נרלי וס' פעמים חלו שס שמוש נפי חנרלי הנלעדי ירד מרוגלים וכו' :

שכל מי שהוח מחכיל וכו' שכרלי פרנס חת דוד כגורחו מפני שלכלם כנו ושם שחתר וחת חלתו כרלי לחודים שכר דשוכי כן נחש ומיכיר כן שמיעל נמי נשחתפו כענין שה לח קשיח דלמה ס' דנשם שמיכו כשחתו חלח רשו שכחוב שס כי חין עיקר הכפוב נכשב לומ שכל כרלי מכיון דשיעטרך להכיחו ס' פעמים לספר הדברים שכיולו עם דוד רשו לנב מורחים לזה כשם שלשם ס' פחורה הכנוי כמו שכשכתי ושם שכוכה מחתר רבי חלעזר בשלי קרח חשם דקייתינן בסוף קרחי דכני חת דהשתח קשה כפלה דיולה טפי וחקרח בחרח נמי קלי ושה שכביח המדרש שחר זה שך דדוקא נדקה דשמיעך דקלי חוחרי כן קכר שכרשם חשם דדרים ליה שחוך לוחכרשם זקן דשריש יג דהדר דוקא נדקה וחשד כו' חיכח למידק מלי קשיח ליה בשלי קרח דוחרי כן קכר כו' דשייתי לשה עלה ולי שלשרשם זקן קלי נחקח למימר שה זה שעם שלריך יתיש וקלשר שכני הנדק בדדרים

מחבא השרה ורם שעדה אשר בו וכרל העין אשר בשרה אשר בכל גבולו סביב :

יג לאברהם לשקורה דלעוני בני חת " אשר רבי אלעזר כשרה ריוחת משרשכוחת כשרה קולמוסין. משהכניסו בני חת עשרה כנגד עשרה שעשים שרשיב בני חת בני חת עשרה כנגד עשרה הדכרות שכל מי שיש הוא מכרך שקרשו כאולו קעיים עשרה הדכרות " אשר רבי יודן חמשה שעשים כתיב בני ברזילי כנגד חמשה ספרי תורה ללשרך שכל מי שהוא מאביל פרוסה לעריך כאולו הוא מקיים חמשה ספרי תורה :

יד ואחרי בן קפר אברהם הח"ר רודף צדקה והסר ימצא חיים צדקה וכבוד " רודף צדקה זה אברהם

ושמרו

פרשה נט

ויהיו חיי שרה וגו' אמר ר' יהושע בן לוי כל מקום שנאמר ויהיו חיי פלוני הרי הוא מפורש ויהיו חיי שרה הרי הוא מפורש ויהיו חיי אברהם הרי הוא מפורש ויהיו חיי ישמעאל הרי הוא מפורש ויהיו חיי יעקב הרי הוא מפורש ויהיו חיי יוסף הרי הוא מפורש ר' יוחנן אמר כל מקום שנאמר ויהיו חיי פלוני הרי הוא מפורש ויהיו חיי שרה הרי הוא מפורש ויהיו חיי אברהם הרי הוא מפורש ויהיו חיי ישמעאל הרי הוא מפורש ויהיו חיי יעקב הרי הוא מפורש ויהיו חיי יוסף הרי הוא מפורש ר' יהושע בן לוי אומר

גרסינן וכתוב בערוך כפרק תפלה פי׳ תפלה שם עיר משתכרת
דלהכי מיקרי זכות עלי תפלה על שם תפלה וע״ד משתכרת
שמתקום נקרא כן על שם יושביו שהיו נכריתים דתפלה לשון כרת
כדתניא בגמרא פ׳ הכותב תפוס דתפיתו תפלתי תמריתו מילי
מולילתא וכרס׳ דכרים כרותים :

שחורי רחם כחורים שעבורותיהם שחורות וכדתנן בפרק
ג׳ דתכות וכוח לתשחורת וכפ״ד נדרים שנורר
משחורי כרחם ולכך תמר להם נרחם שתפח תכית עלי שתין כהם
זקנים :

אבר ליה רבי התפלל עלינו לכתורה׳נר׳ דסבירא ליה דחם
שתמר הכתוב תם יתכפר עון בית עלי בזבח ותנחה לפי שהיה
לה לנעול דלת הכפרה בפניהם ונקט זבח ומנחה לפי שהיה
עסקם והכוונה שלא תועילם כיהנתם תו לפי שדרך להתכפר בכך
ותין הכי נמי כשום זכות שלא דזוקק בזבח ומנחה הוה דתיבו
מתכפר כדתשמע ליתבא דחם לה כן ליתח תם יתכפר לחוד והכי
נמי פשתכרת כי לחם יותתו כנים על תכות לעולם שלא דוקק
בכלתי מתדבקים בעבודת ה׳ קתמר כדפי׳ הרל״נ ולכך תמר
שיתפלל עליהם שכוחות התפלה יתכפרו וכשובדא דרב כהנא
דתיתי כפרק קתח דשנה כירוש׳ דקתמר בזבח ומנחה תיבו
מתכפר תכל מתכפר בזבח ומנחה למידק כין דכזבח ומנחה
דוקא תם כן כל תנות וזלת וכח ומנחה מהני ולחם הוכרנו לתפלת
ר״מ היה להם לפסוק כתנות ויתכפרו ור״מ נמי תי סבירא ליה
לעזבח ומנחה דוקא לחם לה הטיק רבנהם להתפלל כעבד ולחר
להם לבו ושפלו כדקרא ותי סבירא ליה דלחו דוקא כזבח ומנחה
תם כן בנדקה נמי לה תהני ותיבו לזה ים לומר דלדידהו תין הכי
נמי דכבל מנוה מהני תלא תשוב דעריך להתחיל כה בפסק נדול
קשה להם וכחרו בתפלת ר״מ שזכותו נדול להעתר בתפלתו שפי
ותיבו סבירא ליה דתין הבחה בתפלה תלא בנדק תי נמי דלא
לתחזוקי טיבותה לנפשיה שבדתי לכפר בעבד להתפלל תו שרה
שהם ענחם וכו כתם שהם ס׳ יהיו עוסקים בו תמיד ס״ק רב כהנא
דדייק התם תבל מתכפר בתפלה דתשתע דוקא תפלה תלא קתמר
בשתר זכיות וכן תדבות לחוט טפי בתפלה מתי דעתיה דתי בזבח
ומנחה דוקא כל שתר התנות מהנו ותי לתו דוקא תפלה נמי לה
מהניא וכן קשה תדרבה ותכיי דרבה תמר בזבח ומנחה תיבו
מתכפר תבל מתכפר הוה כד״ת ותכיי תמר בזבח ומנחה תיבו
מתכפר תבל מתכפר הוה בגמילת חסדים כדתיתה בפרק קתח
דדתם הסנה דמתי שנא הכי ים לומר דתף על נב דמזבח ומנחה
תיבה למידק מתכפר בשתר מילי לתו למיתר כבל זבות כעלמה
שתם היה תנוה קלה מזבח ומנחה לה יתכן דיביבה כתרעא וניורת
בשתי שתיה כו שלא ע״ב כמילתה דעבידה מזבח ומנחה הוה
מתכפר ומשום דלא בקיתין מתי היה כדתנן כתבות שתין תתם
יודע מתן שכרן של תנות לזה תמר רבה כד״ת דמתם נפשך מכפרת
דתלמד תורה כנגד כולם ותכיי תמר בגמילת חסדים דזיל בתר
טעמה דכיון דטעם עושה לדורותם זר תבל הרעת וכל שכן לפי
תם שכתוב בם בתם כהתם כל התומר בני עלי חטתו תיבו שלא
טושה שלא ידתי שכת זה לפי שחטתו גם כן כיום לחכירים
התתיר בשגגה שלא נתן חטה זה ליתחל כל שתיבו תרגם תכרו
תתר חטה לו כדתנן כיומא עבירות שבין תדם לתבירו תין יה״כ
מכפר לכן רתוי שתטים תחילתם בגומל חסד שים כו תנות ה׳
ותועלת ההמון וכדלתתר׳ כתם׳ י״ט נבי כרורי התנות שיעשו
בהם נרכי רבים תי נמי הטעם זה לפי שודתי כפרת זה נרוך
טיהיה כדבר שעברו תורך ימים ולפי שלא תניחו תנוה פרטית
שתכרה תורך ימים בפני זולת כבוד תב ותם ושלוח הקן ותנות שלו
תין בזה כל תדם לקייתן שלא תם יזדתנו לידו ויעוד דכפוף קידושין
כירוש יהכיות ימיהם לעולם שבולו תרוך לכך תתר רבה שהכפרת
כדברי תורה דכתיב בה תורך כיתיל ותכיי תתר שנם כן כתנוה
פרטית דקייטו גומל חסד שעברה תורך ימים שבתתר רוקא נדקה
וחסד יתלה חיים וכו׳ והטעם תבואר לפי שגומל חסדים תחיים
תתים כעובדת דבניתן הנדיק בפרק קתח דכבא בתרא לתנם דעת
דכני תחלה ורב כהנא שתין להם כפרה תשום זכות רק תפלה
שהכפרה בעבורה תינה דוך זכות רק דרך חסד כי כהתנגם לה׳
נעתר להם ורתים כי תפלה נדולה תכל הזכיות להעתר על ידם
תפילו תי שתינו כדתי וכתה שתתר נדולה תפלה יותר התטעים
טובים וכדברי רב׳ לעיל פרשה ת״כ סימן ט׳ והטעם לזה לפי שכל
התנות לה יספיק זכותן לכפר כתו שתתרו ז״ל כי לה יקח תחד של
תנות שתנם כדרך חסד יתחול ותם כן ת״ש כזבח ומנחה כו׳ הייבו
שתפילו בזבח ומנחה שדרכם לכפר לה יתכפרו וכל שכן כשתר

תנות תבל בתפלה תתכפר שהוא דרך חסד ותפשר עוד שטעם
התפלה כת״ם בפרק קתח דברכות קדיתו ותכיתו לפי כניתתה כי
תיכי דעוריבו תיי ובירוים רש״י שם שתתריך בתפלה וטעם הייה
דקדיתו ותכיתו כתבתי כדרושי התתחיל יעקב תיים שם ע״ש .
ועי״ל לפי שהתפלה תקוים קרבן דתפילות כנגד תעודים תקנום
ולכן תכיון דמזבח תתריך יתיו של תדם כתה שתתר שלא יעיף
התקנר על התתריך נם התפלה יש כה סגולה זו ותכיון הלא
תיעט רק זבח ומנחה תתריבו הכהו דוקא תחטתו לתהן תבל לה
תפלה ובין כדבר . ולכן בקשו תר״ת שיתפלל עליהם
שתטם רבי תתיר סבירא ליה דספי שדיק כנדקה שים כה תנוה
תנות ומדרבה לסתריך יתים כדפי׳ וסבירא ליה כתבי ולכן תתר
הטפלו כנדקה . תבל תין להקשות תכיון דכתיב בזבח
ומנחה תיך יתכפר כתפלה שהרי בכלל זבח ומנחה תיקח תפלה
שעיקר הקרבן הוידוי והתפלה עתו דכלתו הכי לה לרבנן ותכיון
דתפילו בזבח ומנחה תיבו מתכפר תבל שכן בתפלה ותין
לומר דס״ק שלא יתכפרו תנד הקרבן תלא תנד התפלה שעתה דהא
פשיטא כבל הקרבנות דזו תיבו קושטת שלא דתיתי תפלת הקרבן
שתיבו שלא וידוי וכקשת תחילה ושתלת נרעין בקרבה לבבל
על קריעת הנזרה כתפנר תפלה כתעשה רב כהנא יושיל על דרך
שתתרו כפרק תין עומדין כל התתריך כתפלתו תין תפלתו תחרת
דיקה כי רתה תדם שתתפלל ולה בעבה יתחזר ויתפלל כו וכן נרעך
לומר כהה דתתר תהם נדולה תפלה תבל הקרבנות שנתתר לתם לי
רוב זכתכם כו׳ :

כא׳ טעמים פטרת תפטרת סיכה וכו׳ לכתורה קשה תם
נורך תתלי קרא דתנוסיה דקרא דכתיב בזבח ומנחה
דייקינן שפיר תבל מתכפר הוא בנדקה כדתניי דלעיל ותי משום
די״ל בזבח ומנחה לתו דוקא דקס׳ בכל זבות כדלעיל ס״ב תם דתיה
מעטרת תפטרת סיכה דשתני הבא שבגורה נזרה שים עלי ולפי
ת״ם לעיל דבזבח ומנחה דוקא הוא דתיבו מתכפר ות״ת לתה בל שתר
זכיות שבפרים ולא כרירה תי זו תילתא היא דתכפר ניחא דתשום
דתפשר לומר תבל מתכפר כד״ת תו בתפלה הוכיח דבנדקה
מסתתא היא תכפר תדשכחן דתריבות יתים יתמה על ידי תנוה זו
בסתתא דתיבתי :

והכין היא תנויה כו׳ קשה תם נורך לתריבות זה שתעתן
תוכן כשעתו כשיחתר ת״ש טעמת תפטרת סיכה וכו׳
לכך וע״ק כיון דתייתי טעמת תפטרת סיכה תם נורך לרתיה
תתכריתם דקתני ותני לת לתר כו׳ותי תתכריתם היא לן רתיה טעמת
תפטר סיכה לתה ליי״ל דתדלא קתני כנדק תתנת אלא כדרך נדקה
ת״ת לפ׳ כדרך נדקה וחסד יתן ה׳ הסיכה לכ״ת והיכן היא תנויה
כי דכר נתנת הוא לכל תפקת דרכו ולא דרך חסד ודייק לה תלמן
תתנת ולכי שים לרתות דקתתר תתנת לתה שים דרך תנוה כשלת
לכבי תייתי תתכריתם שע״י שכתו כו ושתרו דרך ה׳ לעשות נדק וגם
לזקנה דהשתת דקיש לן דתכריתם זכה לזקנה זכות נדקה תוקמי
קרא דכדרך נדקה תתנת כפשטיה דזכות נדקה תתנת ולכבי
תייתי תתי קרא לתשתעינן מידות דידיה תנב תורתיה ושוי
דתיניה ילפינן דלא תכעיא זקנה שלא תפי סיכה והייבו דלא תייתי
קרא דדרך נדקה וחסד יתכה תיים דליכא התם תפי זקנה ויהנת
תיים תפשר לפרושיה תוספת תעט כתוספת חוקים ותפט׳ שפי
כסוף הפ׳ הקודמת וכבוד על הזקנה ים לבעל דין לתלוק עליו .
ת״ב תשום התכריתם כתי תיבה לתדתי שת״ת תכריה זקן לבתן והייבו
לזקנה שתין כה לתלוחים כדלעיל פת״ת לתבי תייתי תעטר תפטרת
סיכה דניחא לתקוחיה תרוייהו כתד טעמת וכי״ל דר״ת לה תניח
שלא תעטר תפטרת סיכה ובעל התדרש פי דעיקר הרתיה תפשר
ושלה קת סתיך ולה נקיט כדרך נדקה תתנת שלא תשום דהוה
הדרש הפשוטה תעפ״י שעיקר הרתיה סיכה תשם שלא תתנה
דבה״נ תירבו התום׳ כפר״ת דתילה נבי הסוא תכן ת׳ יתיה נפקא ל
שכתו כו ושתרו דרך ה׳ לעשות נדקה כו׳ לתו תוכתה ילף
שכזכות הנדקה זכה לזקנה הניחא לו דתא נרתה
ליה טפי תשתר זכיות שהרי קיים כל התורה ולתה
כל התורה כתלי כשלתי קידושי ותשתכר טפי דזכות תורה זכה
לזקנה ושוד דילתא שתני התם דתיתב נדקה ותשבט דהיכו
שהיה תנייד לותם כדלעיל פרשה ת״ד תכל שתם נדקה לה שלא
תסתיכות ותכרתם זקן לקטורת שרה ילף כדפי׳ ולא שכיר כתן
ושתרו דרך ה׳ שלא תשום דקטורת שרה תעשה יתירי קתתר
שהרתו בסתיכות לומר שתם שהיה נותב תתיד בתעשה הנדקה
כדתניא ושתרו דרך ה׳ לעשות נדקה הוא שנרם לו ותף על פי
שתשתתיכו לה נלמוד שלא דומיה דקטורת שרה שתשתר תתד תשתר
שתינו

מיתו מכפה לתקנום נחזל ליכה למימר דזקף בכפ"ג יכו לזקנה
מכל בפזקף סניה עם חייהם לאדנולויה דמילת' בעלמה היה וכיון
וזקנה דמפרשים פיה משום חסר ס"ם משום בזקף כי מתים עם
ואתקנו בקרא דרוף בזקף וחסר :

ב עון והדר לכושה וכו' גם בעל מגדל זו
גם בעל מגדל זו
עון והדר לכושה שהי לי"ת והדר לכושה ושחק ליום אחרון ' איסתי היא שוחקת
מתן שכרה לעתיד לבא שמי אתה למד מאברהם שהי ידי
שכתוב בו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ' וכתי לזקנה
ואברהם זקן בא בימים :

ג אורך ימים ביתינה בשמאלה עושר וכבוד '
אורך ימים ביתינה לעתיד לבא '
בשמאלה עושר וכבוד בעולם הזה ' אפילו שהיא באה
להשמאיל לאדם עושר וכבוד שמי אתה למד מאברהם ' על
ידי שכתוב בו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט ' וכתי
לזקנה ואברהם זקן :

ד רבי

לבושה של תורה נר' דדרים קמח פתורים וחף על גמדכם חסת חיל
ביום כבר מחרו במדרש משלי חסת חיל מי ימצא ה"ז זה התורה
ורחוק מפניהם מכרה סניתה לפני לפנים זכה משה ויורידה
לים וכו' ולמן מקרא יולה מידי פסוטו הלא מפני שחסיפת הנשים
מספר תורות של תורה כמ"ש רבי יונתן בר נתניה אומר כשם
שנתן הק"ב תורה ליסרחל כך ב"ב תורות כך יהה חסבת הנשים
כך ב' תורות וחכונה שכתו שכל השפחים נכללים בתורה שכתב
בכלל כך ב' תורות כתו כן חסת חיל יובללו כי כל השפחים
החפציי בחקה לכן יר' שהתורים חסר יחסר כהם לחסת חיל
יחסר כהם גם כן חת התורה ולמן מפרש עח והדר לכושה של תורה
ואיה השבח שי כתניתה ס"ב שבעלים ניתה בתורות סויחר בלומדי
תורה ולקנין בס"ג כי ותקח משה ויחי לילה בדמתה של תורה וכתיב
כי חת עלים של כולנה בתורת משה שנתעלת של תורת חדש וחת :

לבושה של תורה שהשכר הנגלה בעולם הזה
כתלבוש הנראה, על דרך שפירש לעיל בריש
לספרת בתחלן מכוסה והוח הלבוש שתלבים לנפוסקים בס"ה עוד
והדר וזקנו שחור לעתי לבה ליש לחיהן ע"ד חדם חוכל תפילותיו
בס"ה והקרן קיימת לו לע"ב חו הכבוד הגנוז לנפוסקים בתורה
בס"ה כי כבוד תכמים יבללו וכבוד חותם בלבוש ס"ד מ"ש בפ'
כל בתבי דר' יקרי לתכים תכבודתי :

אימתי היה שוחקת מתן שכרה לעתיד לבה קשה שלח
יבדק בפחוק, והשתח חלח בחרם התקבל
השכר לח בחזרם שנתה ושוח שהלשון מעוקם שהי"ל שוחקת עם
מתן שכרה ושוח תם פרוש לשון והיה תפשר לפ' שוחקת תלשון
שתה שוחק לשון דבוי שהתורה שכה לתרבות שכר לשולם הבה חו
תלשון שחוקה ושחינה בלוחר שתכינה שכרו לשולם הבה וכן
מוכח קנת מהקחתר לקחון בפ"כ שהתי קרח כל מתן שכרן של
בדיקים בתוקן וכו' הלא שהוח רחוק ביוהתו ושחק, מהשתעותו
לכן נקרח לפחוק כנר' הילקוטי דברים שיתי משחקת ליום שחרון
שיתי נותן שכרה לעתיד לבה ולעניין השחוקים לוחר שיפרשו
ושחק שניה שפה לשיחק שהדם חתפ"י שותפחק פועל עותד כי
פעמים רבות מניהו לרז"ל בדורי' העותד בחוקו יוצה כדכתיב כרים
בכ"ב ' ופי' ל שירחות לחת שבודה מהיות נופי החטות הנעשות
ע"י הגשוך שתהוות לנכרה קיים עותד בעצמו וכרמז בחומר ז' ל כל
העם שנתה ת' קנה לו פרקליט ת' וכחומר הנושה מנה ת' שקדמתו
הולכת לפניו כדכתי' לעיל ריש פכ"ח ולכן חת' שהתורה בעצת חשר
נתקיימה ע"י הגשוך בהלה ושמחה כי שכה לתניחות ורוחני נבדל
עותד בעצמו ולכן דקדק לוחר שיה ולדרך הרב שפשר עם ב' שנות
התעכבות שבכל הפנה הרוחנית שת' שהתורה שוחקת בעיני השבל
מוסכלין ותעצמם הנפש כהם והיו לשחקים ;

לעתיד לבה והיינו ליש לחרון דפה"כ שחר שה"ז
מיקרי לחרון לו חומר על יום התות שכו ילך
לפה"כ ותם על פי שלקבן פס"כ דרשו ותשחק ליום לחרון על יום
התות שמרתי להם מתן שכרם כעולם כתיים תרוייהו מיתנהו
כדתכתוב שם כע"ה ;

נמי תתה למד מהכרהם תפ"ג דמהכרהם לח ילפינן הלח
לחטות בדקה והבח כסתם התורי קמיירי תכח בלמוד
לכל הכלל ת"ק תם נורך רחים מהכרהם דתפ"ג דקרח דעוז והדר

מ"מ בפסוקי

ד רבי יצחק פתח וכו' גם רבי יצחק כתפס כשלי סתגדות הקודמות דמשום יתורת דאכרהם זכן לחמרי דקא משמע לן דבזכותו וכה לבדר הזקנה שבאחדשם כו ולאחוק דכריו הבית הקדה זה שמתפרס על פי דרכו שהיה הוא מבקש זה לספר מעשה הטובים עם חסידיו :

תלים עח לא היה זקנה ולא היה סיכה כאחיכה ס הוה לכהנן ז'ל דלא סבירה ליה כדעת האחרונים שזמן סיכה וביטיות מאחרי הזקנה וכתה שאחר כדר"ק בפסוק ומלי זקנתי ושבתי שאחיכ יותר מהזקנה והכתובים מוכיחי'

כדי הדם שלין בכהל זחני כיצחק כי מלינו לשון סיכה נרדף של לשון זקנה תמיד מפני סיכה מקום יונק שם הים סיכה וולדם ויוצין שאם נאת לי זקנה תלי סיכה

חסס עתה פי' שסיכה יורד על אחר הזקנה שהוא הלבנת השיער ונעע שהוא כבוד לחים על דרך שנאמר שפלרת סיכה והדר זקנים סיכה

תלים מה וזקנך דוד שאם יתן לו זקנה יתן יבמיה לג לו גם כן סיכה פתח ס' דאם כה תאחר הזקנה לבכור ולשפלרת שלא בקנת שנים סיחריכו יומים ולא ירחם הדר הסיכה כאם

תלים כד והכתי קאחר ועד שתתן לי זקנה וגם כן סיכה של תעזבני והכיח שם רחים מאברהם זקן שלין עניין הכתוב אלא שעל ידי שנגזל חסד זכה לזקנה כדלעיל וענין הזקנה הוא שיהא הדר הסיכה שבאחדשם

כו כדלעיל משמע שאחשד ס' לאחם לאחת סיכה שם הזקנה וש"מ ויתת לאברהם בסיכה טובה זקן ויסכים לומר דאחת משום ושכב וש"מ משני סיכה שקום והדרת משני זקן כאר פי' ז'ל זקן שקנה חכמה וש"מ ושד זקנה משני הוא ועד סיכה משני לאסכול לפי מ"ש בגמר' לאחר זה למלכי הסדת כשקטרגו על כריאת אדם ופי' לעיל פרשה ט' ו סימן ה' שהכוונה שזכות שאברהם כרמו ניחת דכהל זקנה וסיכה לרחמו חלין שבגאחר בסיכה שהלה וש"מ כשמואל ומלי זקנתי ושבתי כאר שמרו שהוא מ' שה' דכריש שהם מכופלים כרחיתה כתגדת שמואל והייבו דל"ק אלא זקנתי ושבתי ולא מזכיר המקרחות שנזכר שבאחר בהם זקנה וסיכה ואף על גב דהם"פ דאכות אית ליה כן ס' לזקנה בין ס' לסיכה משרי נחלת אכות גרחה סרית כרייתה ואם כן אאבר דרבי יצחק דהכא אלא עלה ונרדך ביון וכתכוונה שם' ואאברהם זקן משמע דשפיר שאחר נדול לאם בכבלאות משעית שם האחד שבאת לו זקנה וסיכה שלילולו כן אין אדם יודע למי יכבד וכו' וש"מ מהודך והדרך הלבשת לרחשו של אברהם שבאת לו הדרת זקנה שבאחר ואברהם זקן כו :

ה פתח דורף נדקה וחסד וכו' משום דקשיא ליה יתורת דאברהם זקן ואשרם דאחת לאחדם

סחוכים שעל ידי נחילות הסדים נאחבד זקנה פתח בהאי קרא דכאיב כיה דדורף נדקה יאחת כבוד וכריחת אשרם ליה בכבוד הנעשה לו כאותו ולאכי פייתי עובדת דשוח דשוב שרדך אחלת שבאין לנאחל חסד עם הבלות ולכבודו נעקרו כל אילנות טביה דש"י כאותו והדר אשרם ליה בשבוד סיכה כנון זקנה שבאחדשם באברהם וש"ה דורף נדקה זה אברהם כדלעיל שש"ח ופרשתיו אכל קשה כיון ס"ר שמואל בר יצחק הוא מרא דשובדא אין דרש המשוק על אשרה זה ודרך לומר דל"ש בר יצחק בפתיחה אכל מרא דשובדא ר"ש בר יצחק הוא כדאיתא בגמרא :

כך דמך רבי שמואל כאב בעל עין יעקב כהא דגרסינן בפ' היה קורא כך דמך ר' אבין היינו שדרך אבתי גמרא שלא להזכיר לשון מיתה באחבות נדיקים אלא היו מזכירים בלשון בקור כך דמך

מ"מ הפסוקי וכאחר המלות

ד רבי יצחק פתח וכו' גם רבי יצחק כתפס כשלי סתגדות הקודמות דמשום יתורת דאברהם זקן לחמרי דקא משמע לן דבזכותו וכה לבדר הזקנה שבאחדשם כו ולאחוק דכריו הבית הקדה זה שמתפרס על פי דרכו שהיה הוא מבקש זה לספר מעשה הטובים עם חסידיו :

תלים עח לא היה זקנה ולא היה סיכה כאחיכה ס הוה לכהנן ז'ל דלא סבירה ליה כדעת האחרונים שזמן סיכה וביטיות מאחרי הזקנה וכתה שאחר כדר"ק בפסוק ומלי זקנתי ושבתי שאחיכ יותר מהזקנה והכתובים מוכיחי'

כדי הדם שלין בכהל זחני כיצחק כי מלינו לשון סיכה נרדף של לשון זקנה תמיד מפני סיכה מקום יונק שם הים סיכה וולדם ויוצין שאם נאת לי זקנה תלי סיכה

חסס עתה פי' שסיכה יורד על אחר הזקנה שהוא הלבנת השיער ונעע שהוא כבוד לחים על דרך שנאמר שפלרת סיכה והדר זקנים סיכה

תלים מה וזקנך דוד שאם יתן לו זקנה יתן יבמיה לג לו גם כן סיכה פתח ס' דאם כה תאחר הזקנה לבכור ולשפלרת שלא בקנת שנים סיחריכו יומים ולא ירחם הדר הסיכה כאם

תלים כד והכתי קאחר ועד שתתן לי זקנה וגם כן סיכה של תעזבני והכיח שם רחים מאברהם זקן שלין עניין הכתוב אלא שעל ידי שנגזל חסד זכה לזקנה כדלעיל וענין הזקנה הוא שיהא הדר הסיכה שבאחדשם

כו כדלעיל משמע שאחשד ס' לאחם לאחת סיכה שם הזקנה וש"מ ויתת לאברהם בסיכה טובה זקן ויסכים לומר דאחת משום ושכב וש"מ משני סיכה שקום והדרת משני זקן כאר פי' ז'ל זקן שקנה חכמה וש"מ ושד זקנה משני הוא ועד סיכה משני לאסכול לפי מ"ש בגמר' לאחר זה למלכי הסדת כשקטרגו על כריאת אדם ופי' לעיל פרשה ט' ו סימן ה' שהכוונה שזכות שאברהם כרמו ניחת דכהל זקנה וסיכה לרחמו חלין שבגאחר בסיכה שהלה וש"מ כשמואל ומלי זקנתי ושבתי כאר שמרו שהוא מ' שה' דכריש שהם מכופלים כרחיתה כתגדת שמואל והייבו דל"ק אלא זקנתי ושבתי ולא מזכיר המקרחות שנזכר שבאחר בהם זקנה וסיכה ואף על גב דהם"פ דאכות אית ליה כן ס' לזקנה בין ס' לסיכה משרי נחלת אכות גרחה סרית כרייתה ואם כן אאבר דרבי יצחק דהכא אלא עלה ונרדך ביון וכתכוונה שם' ואאברהם זקן משמע דשפיר שאחר נדול לאם בכבלאות משעית שם האחד שבאת לו זקנה וסיכה שלילולו כן אין אדם יודע למי יכבד וכו' וש"מ מהודך והדרך הלבשת לרחשו של אברהם שבאת לו הדרת זקנה שבאחר ואברהם זקן כו :

ה פתח דורף נדקה וחסד וכו' משום דקשיא ליה יתורת דאברהם זקן ואשרם דאחת לאחדם

סחוכים שעל ידי נחילות הסדים נאחבד זקנה פתח בהאי קרא דכאיב כיה דדורף נדקה יאחת כבוד וכריחת אשרם ליה בכבוד הנעשה לו כאותו ולאכי פייתי עובדת דשוח דשוב שרדך אחלת שבאין לנאחל חסד עם הבלות ולכבודו נעקרו כל אילנות טביה דש"י כאותו והדר אשרם ליה בשבוד סיכה כנון זקנה שבאחדשם באברהם וש"ה דורף נדקה זה אברהם כדלעיל שש"ח ופרשתיו אכל קשה כיון ס"ר שמואל בר יצחק הוא מרא דשובדא אין דרש המשוק על אשרה זה ודרך לומר דל"ש בר יצחק בפתיחה אכל מרא דשובדא ר"ש בר יצחק הוא כדאיתא בגמרא :

כך דמך רבי שמואל כאב בעל עין יעקב כהא דגרסינן בפ' היה קורא כך דמך ר' אבין היינו שדרך אבתי גמרא שלא להזכיר לשון מיתה באחבות נדיקים אלא היו מזכירים בלשון בקור כך דמך

ד רבי יצחק פתח וכו' גם רבי יצחק כתפס כשלי סתגדות הקודמות דמשום יתורת דאברהם זקן לחמרי דקא משמע לן דבזכותו וכה לבדר הזקנה שבאחדשם כו ולאחוק דכריו הבית הקדה זה שמתפרס על פי דרכו שהיה הוא מבקש זה לספר מעשה הטובים עם חסידיו :

תלים עח לא היה זקנה ולא היה סיכה כאחיכה ס הוה לכהנן ז'ל דלא סבירה ליה כדעת האחרונים שזמן סיכה וביטיות מאחרי הזקנה וכתה שאחר כדר"ק בפסוק ומלי זקנתי ושבתי שאחיכ יותר מהזקנה והכתובים מוכיחי'

כדי הדם שלין בכהל זחני כיצחק כי מלינו לשון סיכה נרדף של לשון זקנה תמיד מפני סיכה מקום יונק שם הים סיכה וולדם ויוצין שאם נאת לי זקנה תלי סיכה

חסס עתה פי' שסיכה יורד על אחר הזקנה שהוא הלבנת השיער ונעע שהוא כבוד לחים על דרך שנאמר שפלרת סיכה והדר זקנים סיכה

תלים מה וזקנך דוד שאם יתן לו זקנה יתן יבמיה לג לו גם כן סיכה פתח ס' דאם כה תאחר הזקנה לבכור ולשפלרת שלא בקנת שנים סיחריכו יומים ולא ירחם הדר הסיכה כאם

תלים כד והכתי קאחר ועד שתתן לי זקנה וגם כן סיכה של תעזבני והכיח שם רחים מאברהם זקן שלין עניין הכתוב אלא שעל ידי שנגזל חסד זכה לזקנה כדלעיל וענין הזקנה הוא שיהא הדר הסיכה שבאחדשם

כו כדלעיל משמע שאחשד ס' לאחם לאחת סיכה שם הזקנה וש"מ ויתת לאברהם בסיכה טובה זקן ויסכים לומר דאחת משום ושכב וש"מ משני סיכה שקום והדרת משני זקן כאר פי' ז'ל זקן שקנה חכמה וש"מ ושד זקנה משני הוא ועד סיכה משני לאסכול לפי מ"ש בגמר' לאחר זה למלכי הסדת כשקטרגו על כריאת אדם ופי' לעיל פרשה ט' ו סימן ה' שהכוונה שזכות שאברהם כרמו ניחת דכהל זקנה וסיכה לרחמו חלין שבגאחר בסיכה שהלה וש"מ כשמואל ומלי זקנתי ושבתי כאר שמרו שהוא מ' שה' דכריש שהם מכופלים כרחיתה כתגדת שמואל והייבו דל"ק אלא זקנתי ושבתי ולא מזכיר המקרחות שנזכר שבאחר בהם זקנה וסיכה ואף על גב דהם"פ דאכות אית ליה כן ס' לזקנה בין ס' לסיכה משרי נחלת אכות גרחה סרית כרייתה ואם כן אאבר דרבי יצחק דהכא אלא עלה ונרדך ביון וכתכוונה שם' ואאברהם זקן משמע דשפיר שאחר נדול לאם בכבלאות משעית שם האחד שבאת לו זקנה וסיכה שלילולו כן אין אדם יודע למי יכבד וכו' וש"מ מהודך והדרך הלבשת לרחשו של אברהם שבאת לו הדרת זקנה שבאחר ואברהם זקן כו :

ה פתח דורף נדקה וחסד וכו' משום דקשיא ליה יתורת דאברהם זקן ואשרם דאחת לאחדם

סחוכים שעל ידי נחילות הסדים נאחבד זקנה פתח בהאי קרא דכאיב כיה דדורף נדקה יאחת כבוד וכריחת אשרם ליה בכבוד הנעשה לו כאותו ולאכי פייתי עובדת דשוח דשוב שרדך אחלת שבאין לנאחל חסד עם הבלות ולכבודו נעקרו כל אילנות טביה דש"י כאותו והדר אשרם ליה בשבוד סיכה כנון זקנה שבאחדשם באברהם וש"ה דורף נדקה זה אברהם כדלעיל שש"ח ופרשתיו אכל קשה כיון ס"ר שמואל בר יצחק הוא מרא דשובדא אין דרש המשוק על אשרה זה ודרך לומר דל"ש בר יצחק בפתיחה אכל מרא דשובדא ר"ש בר יצחק הוא כדאיתא בגמרא :

כך דמך רבי שמואל כאב בעל עין יעקב כהא דגרסינן בפ' היה קורא כך דמך ר' אבין היינו שדרך אבתי גמרא שלא להזכיר לשון מיתה באחבות נדיקים אלא היו מזכירים בלשון בקור כך דמך

ד רבי יצחק פתח וכו' גם רבי יצחק כתפס כשלי סתגדות הקודמות דמשום יתורת דאברהם זקן לחמרי דקא משמע לן דבזכותו וכה לבדר הזקנה שבאחדשם כו ולאחוק דכריו הבית הקדה זה שמתפרס על פי דרכו שהיה הוא מבקש זה לספר מעשה הטובים עם חסידיו :

תלים עח לא היה זקנה ולא היה סיכה כאחיכה ס הוה לכהנן ז'ל דלא סבירה ליה כדעת האחרונים שזמן סיכה וביטיות מאחרי הזקנה וכתה שאחר כדר"ק בפסוק ומלי זקנתי ושבתי שאחיכ יותר מהזקנה והכתובים מוכיחי'

כדי הדם שלין בכהל זחני כיצחק כי מלינו לשון סיכה נרדף של לשון זקנה תמיד מפני סיכה מקום יונק שם הים סיכה וולדם ויוצין שאם נאת לי זקנה תלי סיכה

חסס עתה פי' שסיכה יורד על אחר הזקנה שהוא הלבנת השיער ונעע שהוא כבוד לחים על דרך שנאמר שפלרת סיכה והדר זקנים סיכה

תלים מה וזקנך דוד שאם יתן לו זקנה יתן יבמיה לג לו גם כן סיכה פתח ס' דאם כה תאחר הזקנה לבכור ולשפלרת שלא בקנת שנים סיחריכו יומים ולא ירחם הדר הסיכה כאם

תלים כד והכתי קאחר ועד שתתן לי זקנה וגם כן סיכה של תעזבני והכיח שם רחים מאברהם זקן שלין עניין הכתוב אלא שעל ידי שנגזל חסד זכה לזקנה כדלעיל וענין הזקנה הוא שיהא הדר הסיכה שבאחדשם

כו כדלעיל משמע שאחשד ס' לאחם לאחת סיכה שם הזקנה וש"מ ויתת לאברהם בסיכה טובה זקן ויסכים לומר דאחת משום ושכב וש"מ משני סיכה שקום והדרת משני זקן כאר פי' ז'ל זקן שקנה חכמה וש"מ ושד זקנה משני הוא ועד סיכה משני לאסכול לפי מ"ש בגמר' לאחר זה למלכי הסדת כשקטרגו על כריאת אדם ופי' לעיל פרשה ט' ו סימן ה' שהכוונה שזכות שאברהם כרמו ניחת דכהל זקנה וסיכה לרחמו חלין שבגאחר בסיכה שהלה וש"מ כשמואל ומלי זקנתי ושבתי כאר שמרו שהוא מ' שה' דכריש שהם מכופלים כרחיתה כתגדת שמואל והייבו דל"ק אלא זקנתי ושבתי ולא מזכיר המקרחות שנזכר שבאחר בהם זקנה וסיכה ואף על גב דהם"פ דאכות אית ליה כן ס' לזקנה בין ס' לסיכה משרי נחלת אכות גרחה סרית כרייתה ואם כן אאבר דרבי יצחק דהכא אלא עלה ונרדך ביון וכתכוונה שם' ואאברהם זקן משמע דשפיר שאחר נדול לאם בכבלאות משעית שם האחד שבאת לו זקנה וסיכה שלילולו כן אין אדם יודע למי יכבד וכו' וש"מ מהודך והדרך הלבשת לרחשו של אברהם שבאת לו הדרת זקנה שבאחר ואברהם זקן כו :

ה פתח דורף נדקה וחסד וכו' משום דקשיא ליה יתורת דאברהם זקן ואשרם דאחת לאחדם

סחוכים שעל ידי נחילות הסדים נאחבד זקנה פתח בהאי קרא דכאיב כיה דדורף נדקה יאחת כבוד וכריחת אשרם ליה בכבוד הנעשה לו כאותו ולאכי פייתי עובדת דשוח דשוב שרדך אחלת שבאין לנאחל חסד עם הבלות ולכבודו נעקרו כל אילנות טביה דש"י כאותו והדר אשרם ליה בשבוד סיכה כנון זקנה שבאחדשם באברהם וש"ה דורף נדקה זה אברהם כדלעיל שש"ח ופרשתיו אכל קשה כיון ס"ר שמואל בר יצחק הוא מרא דשובדא אין דרש המשוק על אשרה זה ודרך לומר דל"ש בר יצחק בפתיחה אכל מרא דשובדא ר"ש בר יצחק הוא כדאיתא בגמרא :

כך דמך רבי שמואל כאב בעל עין יעקב כהא דגרסינן בפ' היה קורא כך דמך ר' אבין היינו שדרך אבתי גמרא שלא להזכיר לשון מיתה באחבות נדיקים אלא היו מזכירים בלשון בקור כך דמך

סרגה בכל היופי שבעולם ובתחתונים ולא ביזתי ממנ כי עקר החן והכל היופי וכל שכן בחים חלף יופי חמיכות הוא והוקן חן בספתותיך ים לפרעה בחתך לשוטו לבקש רחמים על העולם כדפירשת ויחן עדכו לעשל כרשם מ"ש חלף לפי שאין טורך לנו פה לענין הכרכה שאחר חכרהם זקן רק היפוי שבכשתו הכרכה כדפירשנו לח הזכיר כאן הכח :

ז כי יעלה כתר ה' זה חכרהם וכו' חלבד חם שים לעיין חחי נקוחת חחה סדרשו כל זה בחכרהם לענין וה' ברך חת חכרהם דעסקינן כיה נרוך עיון חם כוונת שכתובים על חכרהם חחי קחתר כי לפי פשוטם יראה חי הרחוי לעלות בהר ה' רק נקי כפים וכו' ואיה כזה יעמד בקדש בו' וחיכדר דורשיו בחקום קדשו וכו' חלא חי חכרהם חייכי חי חספר לפרש חי יעלה כן וחם כפי' חי יעלה בהר ה' דהייכו חכרהם היה נקי כפים וכו' חלבד שהלשון דחוק חחי קו' חחתר לן דכל זה כתוב כתורה כהדיח וחלוחה חחם שחחריו זה דור דורשיו ים לומר שהכתובים דרך כלל ונדברים כי חיה וחי זה הוה חער יעלה בהר ה' רק נקי כפים וכו' ולפי שחתר לה' חחרון וחלוחה חתר זה לומר שחף שלפי שכל יושבי חבל שלו הין הכל כדחי ליקרא חליו חלה נקי כפים וכו כדפירש רש"י בפסוקים ומתר חחר כך זה דור דורשיו וכו' כי דורשי ה' הם זרע יעקב חער חשם ובחם יושלוח החנשים החלה לח חמ"ה ודרש כעל החנדה כל הדברים החלה בחכרהם לפי שהוח עלה בהר ה' וחחתר שכל הדברים החלה נחקיימו בו ולכן זכה לעלות בהר ה' ולישב בחקם קדש ה' וקרבה לה' חחם ושהוח עלה לשמים ללמוד חחכו כי העולה להר ה' הוח חי שיהיו בו חלשים חלו חו שהכתובים לחכרהם חחם יתכוונו וירדש חה שחתר בשחוך חדיות העולם בסדר הטבעי כחה שחתר בעל יסרחל כדרך כלל העולם בסדר הטבעי כחה שחתר בעל הנקרים שם ולהיות חכרהם בחדרגת העליון הרחשון הקרוב להקרוב לה' חחתר לה' החרון וחלוחה וכו' שבחו שתיקון חבל בסדר שלעלה כן עשה על ידי זרע ישרון והרחשון חה לכלם שעלה בהר ה' להיות קרוב חליו ונחנה בעבודתו היה חכרהם לקח נחנה בו חהשלחות יתר שחף על וולתו ולכן חתר חי יעלה בהר ה' כי חי חי חרחי לידבק בה' להיות שם השם נקרח עליו כחו שנקרח על כלל החרץ וחלוחה שם לה נקי כפים וטו' דקייכו חכרהם בשלחותו זכה ולזה חתר יעמ כרכה חחת שחתר חחת ה' חחת ה' חחם חשלי חחשבי חם נחתו בחם שחתר חחת ה' ולה חתר חם' כי חחת ירחה חחתו חחם על דרך רוקח החרץ חחרי . וטוב נחסכו חחנו חבל הכניחים הנעשים חל ה' וחם זרע קדש חיעקב שניחה חטחה שלחה בשנים עשר בנים כחספר שנים עשר בשחים בחלכת השחים וזהו לומר זה דור דורשיו וכו' ושעם החנדה לכתן לתרוחי חלי דקשיח ליה חלי ה' כרך חת חכרהם השחח כדכתיבנח לעיל להכי חייתי חנדה זו דשמעינן חיכח שבתרך חם' חחם כוולת החנשי דהשחח חברהם וה' כרך שלחעלה זו נתחדשה לו לעת זקנתו חחר שעלה בהר ה' ונתקרב בעבודת חדי בטנו וגם זו היתה חחר חכוונות עקידת יצחק להקריבו לפם יתברך לפלך חשליו חחלכת כל סר ושופט זולת ה' כדכתיבנח לשיל פרשה כ"ו :

אך קשה דחי בחכרהם חשחתי קרח היכי נקט נקי כפים וכו' חלה כסדר חשעיו שענין כתרוך קדם לו ושוב ענין חחתר שם חחתר וחרימותי ידי ושוב חחתר חליהם לך בסתום ועוד קשה חחם חחתר וכו' וחרימותי ידי כייכו חח וחרחתי חחם לי ועוד דחוק ליה לחחפיכיה ולחינקט חרימותי ידי בריש ועוד לחם לה חזכיר חשחר חעלות חכרהם שעחד בכתה בחיכות חלא חעשה נחדוך לכחות היה יכול לו לחיישר ענין הבקיה שהיה עושה כנגד כולם כדלעיל פרשה כ"ו וכן ענין רוח נדיבותו לעשות נדקה וחשפט ים לומר לפי שחין חן בחחוייב בשלם לשחדקה בחלשיו רק חלה יהיה כו פנם בעבירות חבל חיכו חחתחוייב שיהיה חקיים כל התורה כחלוחת החעשיות חחלו חפשר חלה יזדחנו לידו ולכן יספיק טוב לבבו חל שהוח חוכן לקיימם כל זמן שיכוחו לידו וזהו שנחנה חחיר ים

חם ויפר ירח חלהים וכו' ולח יחפחח בקיום החלות לכן לח חזכיר כחן רק נקי כפים וכו' לחר כזה בכללו החעשה והחחפכה והדבור כי כשלח יחטח בח' חשה חם רחוי להתקרב לה' והנה החעשה חחר יהטח כו ורוב החדם הוח כחחון בחחרו ז"ל רוצים בגזל וחם כן בהיותו נקי

ל"ב	חם מחוש ועד שרוך נעל	ובר כפים חתחוך כחחון חסור מכל
ל"ב	חלילה ל"ך טעשות כרבר ה'	חשר סבן נקי חכל עבירה טעשית
ל"א	נשבח ל"שוא נפשו של נשרור	ולא והיזיתו בר לבב הוח נקי חכל
למרחה	הרימותי ידי חל ה' עליון	ישא חטח הרהור בחמוצ חו דבר
ברכה	חאת ה' וצדקה חאברהם וקן ה'	ברך חחר חחר וכיזיתו נשחר בפיו
חאברהם :		וכספתיו משכועת תרחם חכל
ח חאברהם		סבן חדכור לסור חחם ועל

עוחם דקוחו עם ה' חחר חשר לח נפש לשוח נפשו חסירת נפשו על כפוד ה' וחיזוקו בחחזקתו כחו שיחכחר כי זה עיקר גדול להיות חפם בוחר בחדם ובריחתו נחשבת לו כחו שחחר בברכות קחחי חשרי נפשייכו על קדוש ה' וכו' ושם כן לין טורך להזכיר שחר הבדקות והחנות וכל שכן שחי שהוח כר לכב ועושר נפשו לה' חכל שכן שיתחוק בחנותיו כלם והזכירן זו לף זו כי נקי כפים קל החליחה חכלן כי רבים נקיים חעון הגזל וכר לכב קשה החליחה חזה שלח יהיה כו חרהור עין כלל וחסירה על קדוש ה' קשה החליחה חזה ולח נשבע לחרחה פשוח והירות יותר חדחי לפי חה שחחרם הוח קשה החליחה חכלם ושם כן לין חחר חחר חחחר חם חחוט וחחחר הרימותי ידי וכו' ענין לחד כי שחחד נקוחת כפים חחחון לחרים וחחחר הרימותי וזירות כלפון חשבועה כדחחרם :

ועד דרך הדרש

ירמה ברחמו כזה חלו חששה שכוח חחר בכלל כל לחד חחן חכוח

הכרכה לחדם כי : הנה נחנחו חחכרהם ועל כן נחה לו חה שנחברכה כלל לחת חחנה לחחד כיוחו נדיך בשחם דרכיו כי זו שכת הכרכה על הרוב הכך הרשע בשחם דרכיו שהקללה חבויה בחשעיו כלומר חחרת ה' בכיח רשע וטוב נדיקים יברך ובה"ל ברכות לרשע נדיך ועל זה חחר הכחוב חי יעלה בהר ה' זה חכרהם וכו' כי שם נחברר היוחו ירח ה' כלומר ובכיי היוחו חנגה לרשים כי ברכת החחן עליו חבל ולחה שכתוב וברכה לרשע משכיר וחזיל זה יוסף ומזה הטעם חה חחחר הכחוב ולחוכיחים ינעם ועליהם חבל ברכת טוב ועל זה חחר ומי יקום בחקום קדשו זה חכרהם וכו' שחלכד זכותו חת הרשים שבכרכה וליחוד כבודו היה חחושלחו להחפלל עליהם להעולם כלומר חעשה לסדום וזהו חה שחחר כאן ויבכם חכרהם חל החקום חשר עחד שם . וכן' היוחו רחוק חנגזל כי החלבלכך כחחון זולתו חחרם בעבלו כלומרו לח יחרוך רשים עדו וחחתרחק חזה הוח החחברך וכל שכן בשהוח חוכן וזוחן חבלו וכחב שכחוב לקחן בם ג' פרשה ט"ו ברכות חברכות חת בעליהן וקללות חקללות חת בעליהן כו' וכענד זה חחר נקי כפים זה חכרהם שחפלו חה בשים עלו חן הדין ברחוק חחנו לבי שרים דומה קנת לחחרון חחרים . וכל רוח נדיבה וטוב טעין כלומרו טוב עין הוא יבורך וכה"ל בפם ברכה חדוקן ועל זה חחר וכר לכב זה חכרהם . ושם הבטחון העשוי בם בלומרו ברוך הגבר חשר יבטח בה' ועל זה חחר חשר לח נפש לשוח נפשו זה חכרהם וכו' כי חסרו בפשוטו של קדוש ה' הוא לגודל הבטחון והוא הנחמנות והתחימות לפילו כדבריו וכחם שחחר חים לחמונות רב ברכות ופי' לקחן בם בפרשה ג"ח כי חי שהוא נחתן חחעשי ידיו חתברך ועל זה חחר ולא חחר חשר לח נפש לשוח נפשו זה חכרהם וכו' כלומר שהוא נחתן כדכרו ולכן יבורך הכך ובחה חל בית הנגוף חל בית הטבעת בשחי לשקר וכו' וכלשון וחנה לקחן בם"ח פרשה ווחת הברכה דרשו כחו כן בחעשה ויש לפרש בם טעשים הוה עד"ה :

עתה

ידעתי כי ירח חלהים חתה בחדרש שוחר טוב נרחיק בחקום זה שכחוב בו לך לך חל חרן חחוריים ופירוש שחר ה' הוא הר החוריים שעלה בו חכרהם וכדי ליתב נרחיקנו ים לומר דדייק חכרהם שנחעלה בהר ה' כי שם נודע כי ירח חלהים הוא וחתרחם בכורו :

על

שום שנחמר ויבכם חכרהם בבקר חל החקום חשר עחד שם חת פני ה' נרחה שהיה החקום חקדוש

קדוש שיהיה קבוע לעתו שם את פניו והכוונה שלא יהר ה' בלבד שלא תהילו בכל מקום קדוש לא יקום כי אם נקי כפים וכו' וייתכן שהכוונה כזה על ידי הפנמת שהוא מקדש מעט והיינו ויסכם שהברכם בכתף אל המקום דמהכא יליף בפרקא קמא דברכות שהברכם קבע מקום לתפלתו והכוונה כי מין לקום במקום קדש להתפלל ל"ש כי אם נקי כפים כי בפתיחם נדיקים גם כי ידיו תפלה תיעבו שומע ותם שתמר פה על פום שהתר הפני שתין מקום קדשו הכוזר בפסוק המקום הוה מתם שלא [כל] דומה לו תכל הר ה' הוה הר שעלה להברהם עצמו דהיינו הר המוריה כי נמי דלא תיקבי למה בכל ומי יקום במקום קדשו ולא הפסיק בתומרו מי יעלה בהר ה' תתר שזה בנגד מה שהתיה בהברהם שהתר גם כן במקום קדש זולת הר ה' להבי נקט קרא נמי מקום קדש כיון דרמז בהברהם ׃

נקי כפים ובר לבב אם תחוט וכו' הר לבב הבא כדי נסבת ובשחר טוב ליקוח והרוגה להברהם יכול לומר דה"ג תיכף טוהר לב שלא בקש היתר על התוזון זה כיון דתיד הר' התלבים תשר לקרותו מחלף שרוש לקרו מוזר היה לו זה מטל מן התכם ועוד שהוא עצמו מחל דתכר והרכוש קח לך ומכל מקום דרש הר לבב בתיקני נפשיה על ענין שהרתור והם דקרי נקי כפים תף על פי שלא היה שהיתן בין גזל ת"ק תתיל דתב ס דהוי נקי כפים הר נמי דהשם ללתרתית הענין היה נראה בעיניהם מכל שרוש שנתחר ולא תתחר תני בעברתי את הברהם הוה ליה בקיון כפים פריתתן מתנו וכן דרשו לעיל פרשה נ"ח תוזה בכתב תשקות על זה ׃

וכר לבב תלילה לך תשפות פרשר הוה בשחר טוב נרסינן הכא ותכתת את לבבו נתתן לבניך ותוזר והתתן כה' ולפי נרסתנו ליכ שהרת לבו תתחר תלילה לך כי לבו טהור ולא יסבול שום שול וכן בשברתה לו שהיה עול בתשפט שרוש בקש להשיבו לו תתר הר לבב של תה שרן לוזות כי חולי יש בהם קצת נדיקים והם לוט וביתו שתכב שהיו נדיקים כלעיל פת"ח לו תתר הר לבב של שלח הרשר בלבו בנגר תשפטי ה' תבל תה שברתה לו שהיה בו שול בטח בשפתיו ותוזר תלילה לך וכו' כדי שישובנו בשם תתיתת הדבר ׃

לשוא נפשו זה נפשו של נתרוד לף על פי שהיה תפשר לפרש נרש, זו פתי זה פירוש נרתה תוזיק תתוכו כי לא נזכר נתרוד בכתוב שיתתר נפשו בכתיבי עליו חלף ס"ב נרסינן כדנרים בשוחר טוב לשוא נפשו בפני נפשו של נתרוד בשתתר לו לעבוד את ע"ז חלף תסר נפשו על בבוד ה' שלא להתיר בכורו בלא יושיל ובכר כתב הרש"ש בפי' הבתוב ובפשו שנם בשוד ה' כתו בשפע ה' בנפשו ונם לפי הבתוב שהוא נפשו יתפרש בן כי לא התניב תברהם בפשו של הוא לזוזות בשוא לרתב של נפשו שלא יברכו נתרוד שוב רתיתי לקרן בפרקם ברכה דדרים קרא בתנא ותפרש נפשו של תברי שלא נשלה על תנם חלף כרין שם תעם"י שתין רתז לתברי בתקרא ותם כן חוזר תכי לפרש נרסתנו דהכי פי' שלא לחנם נשא נפשו נתרוד כי תברהם הרגו דתתר כל זה נתרוד כדלעיל ׃

ולא נשבע לתרתה הרימותי ידיובו' קשה תם שתם שבח זה לתי שיעלה בדר ה' כי קל שבקליט לא נשבע לתרתה ועוד שתם פי' שקיים שבועתו שיהיו תם תחוש וכו' דלעיל וכו' ויש לומר דלא קתתר שלא נשבע לשקר חלא שתף על פי שהיה יכול לומר ותם תקח תכל תשר לך ותו לא שלא היה פריך לומר כלעדי רק תשר תכלו העבדים דתם תקח תכל תשר לך לא תשתע חלא תה שיקח ממם שבעיון השתת תכל תקו תפני שלא ירתיק בשבע בתרתה ותתכולה פרש ותשר פלעדי רק תשר תפלו העבדים לנתת תכל חשר לשון שבועה ׃

ישא ברכה תאת ה' וצדקה תברהם וקו"ח ברך את תברהם בכל בשחר טוב לא גר' חלא ישא ברכה

מ"ת בכר ואך

אברהם היה מברך את תבל שנאמר ובירכו בך כל משפחות האדמה אברהם הקדוש ברוך הוא טברכו ות' ברך את אברהם בנבל משרת ניסן של ישראל ובריתיב לכל תאותות ותטופתים אשר עשית משה ומי תוא ניסו של משה הקדוש ברוך הוא שנאמר וימן משרת מזבח ויקרא שמו ת' ניסי דוד רועון של ישראל שנאמר אתה הרעה את עמי ישראל מי הוא רועו של דוד הקדוש ברוך הוא שנאמר ת' רועי לא אחסר ירושלם אורו של עולם שנאמר והלכו גוים לאורך מי הוא אורה של ירושלם הקדוש ברוך הוא ורתיתם והיה לך ת' לאור עולם ׃

ס ואברהם

מ"ת התפרש

ש שנאמר והכרכו בך כדרכי שלום ותף על גב דדרש כת ס"ט ן ס"ש לעיל ס' כלשון ׃

חיית מברך את תבל שנאמר ונברכו בך כל משפחות האדמה אברהם הקדוש ברוך הוא טברכו ות' ברך את אברהם בנבל משרת ניסן של ישראל ובריתיב לכל תאותות ותטופתים אשר עשית משה ומי תוא ניסו של משה הקדוש ברוך הוא שנאמר וימן משרת מזבח ויקרא שמו ת' ניסי דוד רועון של ישראל שנאמר אתה הרעה את עמי ישראל מי הוא רועו של דוד הקדוש ברוך הוא שנאמר ת' רועי לא אחסר ירושלם אורו של עולם שנאמר והלכו גוים לאורך מי הוא אורה של ירושלם הקדוש ברוך הוא ורתיתם והיה לך ת' לאור עולם ׃

ס ואברהם

מי דרך את תברהם נרתה שבתלה זו נאשבת תקדוש ותיבה למירון כי תיבו תתחוייב שיהיה גם הוא תכורך לפי שפרוך תכל דהנם שנתך שהוא לה היה תדרך תפשר שיתברכו תחרים על ידו ון שתשיגה הברכות דרך הנרש בתידות לו דרך תפלה דעדיקי לתחריני תהנולה דתי לשתר הנזכרים כתן דוד וישב וירושלם דשברתה תחר שהוא הוסב לומר דרך תחר שירבה לוזכו וכן כתוב וכנפים ותין תקום לומר שלא יוכל לתת תלה תם שיש לו בי כל דבר תשר בשבורו יתוזר תם בתוזר תם דרך שיתנה תתוזר הוא כו רתיונה כתתיקות הדבר שבשכנגדן שהיה בעל הבקר בשער ס"ט וכן בתב בן ס"ט בדרוש"ו בפרשה וה' ברך את תברהם שבשביל שהיה תברך שהיה רבים וכל פועל לה יתן תלה תם שבשבילו לכן ביררו ה' כיתן זה תלה בפועל בשבע לה בשנין התפלה והשבוחה ועוד תתי ק' ליש בקרא דוד ברך שהביא תגדה זו לו לכתן ועוד לתה לה בשלל ביתתק שברך את יצתק וישקב שברך את בניו ותשה שברוך תם ישראל תיבורכן ׃

ולפי תה שתתר בעל השיקרים בתתר ד' פרשה"ש שענין הברכות הוה תפלה שם בתוכת הכנף תל התקבל שיהול השבע התלהי עליו חס שהשבועים העליונים יסתלקו ויוסבבו על התקבלים בהדרגות ותתבעיים ובתתי שיהיו התקבלים ראוים ועל יתם ושדר שהוא ותם יעסק התסתלקות תתי זה כך התתבעיים ולא יהיו סיתם והשדר שהוא יתבלבל השבע תו סיתם ולא יהול השבע התלהי בהשתנות השדר ולזה ברוך שיהיה התקבל הכנה כדי שיהול תו השבע שהוא ובשלא יהיה התקבל תוכן לקבל השבע התלהי יוכן על ידי הנדיק ויהיה תתברך תתבעי שהוא השבע התלהי על ידו שהוא ותלהי הוא נעוך להתשיך השבע התלהי על ידו שהוא שתיהו בתנין הבעוזה שהיתה שורש על ידי הנעוך על בלעתי נעוך וכו' הנה לפירש זה יש לומר שהיה ותתחייב שיהיה תברהם תתברך בשבע ותשובה בכל תשר יברך לעולתו תתר שתילות הברכה תתנו לעולתו בבתתך שבתתך ותם לא תתנה הברכה תפלו תפלה תיתפשר שיהיה תתבעי בתתבעים לעולתם ובן היה תחוייב להיותו תבורך תם שתתנו התתך הברכות ולא יוציאו הברכות תפ- יברכו בני השולם את תברהם שלא יתן להם ברכה חלא תתברהם תיך יהיו תתבעים להתשיך הברכה להברהם תפשר יתברך ועוד שתחרי שהוא תברך את כלל נריך שיתנתר בו כל תיני הברכות כי תין הברכה[ברוך לזה כזה כי יש מי שתבקש עשר ויש תי שתבקש תני ותיונה ולכך נריך שיברך תתרון הכל ולא יספיקו לו פרשת התנשים כי לא יוכל להספיק עליו כל תחד ענין פרשי תתנם הברכות שיבו בתו העולם לא יוסיפו עשנותו ברכה תכל הברכה תתים תליו תיתם חלא דרך שכח ותוזר על תם שהוא תבורך בבר קדוש לתוזר בדוך הנתשר בשם יתברך שהוא שם התיוזר לבריות הטובל התניע תתנו ברכה והרך שכח והלול לו יתברך כתה שתוזר תחכם הבזר כת"כ פרשה כ"ו ותף שתחכם ענתו כתב שם ת"ל ותלל תקשה תיך תפשר שיהיה הבדיק תו תחשך כלי להגיע הברכה תל התתברך והוא יהיה עני ותבורך

לבריות שכבר ביארו רבנן ז"ל בפרק בסוי הדם ואמרו שלהני
זכותא דלדיקי לאחריני לדידהו לא מהני על כרחך כרתה שלח
יכיים שהתחייב לפי דבריו ס"ס שיהיה התדרך מובלע בתוך
הברכה אחר יכרך הלא שהוקשה לו שאחר שים כח כיד הבדיק
בברכתו להשפיע לאחרים היה רחוי שישפיע לעצמו שם הוא
עכי אחר מהשפיע וכותו לברך לאחרים ותקילו שברכתו בעין
הנלחת אחרת כתו כנים וברימות וכיוצא ולזה היתה התשובה
נוהקת שזכות הבדיק יועיל לזולתו יותר משיועיל לעצמו שכל
כדבר עצמו שהברכה שהיה הוא מובלע שלמה ומדע ושכל
דהשיה דפרק בסוי הדם לא נאמר אלא שברכה הלא על
מועלת הזכות בעולם כי זכות רבי חייא וכניו הפסיק הנזיקים
והזועות ולקוח הפסתן מהשולם ועל כל זה לקה פסתנו של
רבי חייא ויש ליתה שברה זו לרבי ישמעאל שאמר למדנו ברכה
לישראל מפי כהנים לכהנים עכמן לא למדנו כשהוא אומר
ואני אברכם הרי אומר כהנים שברכים את ישראל והקדוש
ברוך הוא שברך לכהנים וכן רבי עקיבא דאמר למדנו ברכה
לישראל מפי כהנים מפי גבורה לא למדנו כשהוא אומר ואני
אברכם הרי כהנים שברכים לישראל והקדוש ברוך הוא שברכן
בהאיתא בפרק הלו טרפות ואמר התם שלח לרבי עקיבא ברכה
לכהנים מנא ליה אמר רב נחמן בר רבי יצחק מן ואברכה
שברכך הרי שלבולי עלמה נרוך היית ברכה לכהנים שברכים
כי לסיות הכהנים אומנים בהתחת השפע מהשם יתברך
לישראל הברח התלח השפע רחשוכה אלא שהשם יתברך ותה
שלח שאכר ענין הכהנים שנדה זו לח קשיה שאחרי שנלה
כאברהם שלסיותו שברך את הכל הקדוש ברוך הוא שברכו
ה"ם כיצחק וכיעקב וכל השברכין ולא הוברך לומר זה שאברהם
אלא לפרושי יתורת דוה' ברך את אברהם דקייתי לן בדלעיל
בסיומים הקודמים ומתרן דאתתא למימר שלפי שהיה שברך את
הכל הקדוש ברוך הוא שברכו בכל וזה לשת ובקנתו שבבר
נאברהם כגודו בשולם והיה אלו זקן בכל ובאו בלם להתברך
שאנו לו ברכו גם כן ה' לגאתי ולכן הוברך זה שהקדוש דלא
הסניף קרא דואשרבכה שבאמר לו אחלה דהשתא קא משמע לן
שבשת ובקנתו בתקיימה בו ושוב שבתברך בכל כאו שהוא היה
שברך בכל ויהיו ברכות ואיהו רחוק שידרשו אלא בכל על
האתברכין בליותר בשביל הבל שהיו האברכים שאנו בתברך הוא
גם כן שהשם ועם זה הותרו כל הספקות אלא שדרך החכם
הטובר בברכות רחקה שבי כדבתיבנא לעיל פרשה ס"ג סיתן
ל"ה ודעתי שם שהברכות גורת האברך לבד כי יגזר אומר ויקם
לו ולכן אמר לכה ותקחך אל מקום אחר וזה שלהיות התברך
הברכה טוב כוונת האברך שהיתה עיכו יפה בברכה לדבק
אחבתו ודעתו וכוונתו כה אל שהושלם הכוונה וכתה שבתוב
בפסיקתא על ברכת משה שיפו יפה ויברך את ישראל
ועליו נאמר טוב עין הוא יבורך אל תקרי יבורך אלא יברך
וכאו כן נרין טוב כוונת התתברך לשום לב שלם אל הברכה
ואחבנה עליו כי זה יועיל אחד להתגיל עליו כח הברכה וכבר
אחרינן בפרק הקורא עומד זכלנו לא יפה את כפיו וכן סומא
אחר תעיניו ועניעים אחרים אפני שהשם הפלילים בו וזה
אפני שסח דעת ואפשר שהשתם אפני מה שבאבנו כי לקיום
הברכה כשברך נריך כיוון דעתו אליה ולפי שאם התברך
אשר מהכוונה אשר יברך בה קרוב שהיות הברכה פנותה
אפני הנדרים אם אנד התברך כי לא היה עיכו כל כך יפה
ברכה כשבא התיכוני אשר לא יפתח בכוונת חביכו אשר
נקוד אחנו ואם אנד התברך כי יקל. כעיכין דבר התברך
כאשר היתי נבוה בעיכין נאחם לאחר אם זה לא הועיל לעצמו
אין יועיל לי ולכן אחר שאברהם התברך את הכל אף כי אנד
עכמו היתה טוב עין הנה אנד התקבלים כדי שאליו נתים ידדוהו
להתברך בשתו ראוי שתיקר נפשו בעיכיהם בהיותו תכוך אחלה
בל הברכות ולזה חוייב שהקדוש ברוך הוא אתון בל הברכות
יברכנו בכלל הברכות בדלעיל • ואיידי דקאתר לשם
לשת אחר גם כן שאתה שהיה ניסן של ישראל בשן היה הקדוש
ברוך הוא ובכתו היה עושה דהה' בולת זה וכן דוד שהיה רועה
את ישראל הכ"ם היה רועה אותו וכן ירושלם שהיה אורו של
עולם הק' כה אורו :

ועוד יש לומר שהכוונה בזה שם שבודע שתתדת טוב
ה' להיטיב לכל החטיב לזולתו עד"ם בפרק
השוחל בל התרחים עליו תן האתים
ובריך בחוכל בל התתפלל על חביכו הוא בעבה אחלה בו'

ואין לריך לומר התוכה ואטיב לרבים כי זכותו גדול ובתו
אחר התנה וכל העוסקים עם הנבור יהיו עוסקים עתהם
לשם שתים וכו' לזה אתר שלהיות אברהם בעל אחסד לברך
את בל חוייב שיתברך ברבה בולה בנגד בולם והיה ברבת
ה' ודומה לזה אתר בל בהן שאברך תשברך שבאתר ואברבבה
אברבך :

וכן משה על ידי שהיה עוסק בנדבי רבים ובבור זבה את
בל הבבור ובתה שבתוב בם"ב פרשה ב' אין אדם זוכה
לנדולה אלא אם בן בודקו וכו' שהבוונה שלהיות משה ודוד
רועים נאתנים בהנהגת הבבור נתנה להם הסדרה והבו הרמוז
באומר משה ניסן של ישראל וכו' כי בל בבודו לא היה אלא בשביל
ישראל ובתה שאתר ז"ל נבי דך כי שתת עתך בלום נתתי לך
נדולה אלא בשבילם וכו' וזה שאתר נם בן בדור שלהיותו רועה
ישראל ה' רועו וכן ירושלם להיותה בלילת יופי להאיר לעולם
יהיה ה' אור שלה ובתה שאתה ודוד לנבי התון ישראל וירושלם
לנבי שאר האותות בתדרנת העולל התחד הקדוש לשם יתברך
שתקבל שתפע רחשוכה להשפיע בעולם וזה אתר ה' ברך את
אברהם בבל שבתברך אתשם יתברך בלי אתבתי בדפירשתי לעיל
בסיומין הקודמים ולפי זה אפשר נם בן לפרש בבל בשביל
הבל בדפירש לעיל • והר' שם טוב ן' ס"ט בתב בפרשה
חיי שרה שלמה שהיה התדם נריך שלא שיגדלהו ושל תלמד
שילמדהו דעת ושל תלך שילילהו מבל תיבי תפחית הבתים תפלת
התנשים וכריך התדם של בל שלו להתפלל להשם בשבור הטובות
בי נרבין תרוחים ודעתו קנרה לבך אתר זה התאתר שאברהם
היה התברך את בניו ותנדלה ושהשם היה תלמדם תכמה ודעת
וירחת ה' ודוד תלבינו היה תגילם תהחויבים ותהמציקים אשר
לאלו של אלו ובית התקדש היה לבו תקום להתפלל של בל
נרבינו והוא התאיר לבו בהיותנו בנרה והנה בל אלו הטובות
עם שבאים לבו של ידי אברהם ושהם ודוד ובית התקדש היה
תגיע להם תאת השם יתברך בי אברהם היה תברך את הבל
וה' ברך את אברהם בבל ושהם היה ניסן של ישראל והקדוש
ברוך הוא תלמד לשהם ודוד רועה ישראל והשם יתברך רועו
ובית התקדש אור ישראל והקדוש ברוך הוא אור של בית התקדש
והורה לבו ב' דברים נפלאים אחד שבל הדברים והטובות באים
אחתו ית' אף של פי שבאים באמצעות ובניות הורה לבו שהבלתי
שלמים יניע להם השלמות תהשלמים עב"ל • ויש עליו
בתה תפיסות אם בתה שפירש ברבת אברהם של נדול האב
ולא זו הדרך וכן תה שפירש נם משה בענין הליתוד זאת לא
זאת נם תה שפירש אור ירושלם של תפלת ב"ה היתו בבתו
שאם בן הי' לל בית התקדש אורו של עולם אתבם בתה שאתר
והורה לבו בזה שבל הטובות תשהם יתברך דעבו קרובה
לדעת הנדרש שבתב של תנדה ו' ו"ל הבוונה בזה לבאר
היתרונות והחסבויות אשר נרתו בזאת האומה תתחלת זתן
של ידי תנשים חסובים תמנה ובתקום תיוחד תתקומתיים אם
בתחלת נאתה אם לאחר נאתה לא היה אשם דבר ניוסף
ואתחייב לא תחסיבות התנהג בשבת בחירה או הבנה טבעית
לבד ולא תחסיבות התקום להבנת אוירו לבד ולא תשלת
בבב תן הבחות הפועלות התמבעיות שבל תרבון שלהי נאור
ושעל הצנחה אחיתית יובלת תנבול הבחות התאתחייבים
בטבע אם שבל תבחירה ואם שבל הבבבים ואם שבל תעלת
החרן שבלם שבות פועלות בחומה בתדע או ביבולת ורבו
לזבור תחסובי תנשים שלשה שהם רחשית תיבי הנלחתה תי
שהיה הרחשון הם שבל הבחות והשולדה ותי שהיה הרחשון הם
שבל ההנלחה והחלבות והבבע יוסבי שארן לאנים וכן זברו
החלק הנבבד תאחרה והיותר תשולה ואשר היה תקור השלחות
בתו שקדם והעידו שבל אלה תרבעתם היה עלויים תעזר
ההצנחה בי לא יבוייר בחחד תשם בשיבתן עניבו ופרטיו
שהיה אפשר בשום פנים על התבונה להיות בזולת עזר שלהי
ובוונה הצנחיית תשתדלת להועיל החומה ולתעזתה בשלחות
בתו שהתפרשם עב"ל • ואין דרבם נבון בעיבי בי תי
לא ידע בבל אלה בי יד ה' עשתה זאת שהורך להודיענו בי
היה בהצנחה ולתה הזהירו תניהים אלו ולא תניהים אחרים
דבים ובל שבן אלא תקנו דבר לבוונת התנדה על ה' ברך את
אברהם תה בא לתקן בו תלבד שרוב דבריהם דרך דרש ולי
אתפשר לומר :

עדה שהבוונה לרתות אתה שבודע שבריך התיחסות וקורבת
תה בין התועל והתתפעל והתקבל והבונתן שאלו יהיו
רחוקים

ת"ת הפסוקי' רחוקים לא יוכל להתפעל לקבל ההתבטלות הלזה על ידי התבוני מתחנני היכיהם לקבל הכח המפעיל לתתו בהתבטל כחו שהשכלי' הנפרדים לא יפעיל בהשפל הלזה בהתבוננות הנפרדים השמימיים וכן יהיה בהשגת המושכלות כי לא יוכל החומרי להשיגם מהשכל הנפרד הלזה בהתבוננות דכר אחר שכל כן נאחר הנה תוכני כח הלזה בשפע השגן כפעור יפעיל הכח כדברי פרוך כמו שאחר בעל דרך

פופטיסס ס' מחוכם וזה ענין הכתוב ככפת בהתבוננות הדמיון והחקי' המשלים כנודע ולפי שהשלחות המופשטים מהשם יתברך להמון האנשים הן מדרגת הנמוך כדברי הנביא על יתהלל חכם בחכמתו וכו' השמר והשתמר להשכיל לירא את ה' לכן לאחר כי כל אחד מהשגה לא הופשטה להמון הלזה על ידי הל רב פעלים

קהלת י"ב והעומר והשתמר להשכיל לירא את ה' לכן לאחר כי כל אחד מהשגה לא הופשטה להמון הלזה על ידי הל רב פעלים מחנכי בין השם יתברך והמון אחר בכחו יקבל הכח המלכי ויפשיט על שלמטה ממנו כתדרגה קטנה המקבלתו וכנגד העומר אחר שהכרחם היה מחברך לכל לחם שהיה מחנכי בקבולה מהשם יתברך שהיה מחרכו ושהם הברכה היה תוספת טובה העומר והקנינים המדומים מולידים למשעיסים וכנגד הנמורה אחר עד"מ שהשם ניסן של ישראל כי הוא ירים ידו ונבר ישראל כמנמורת החומות והמופתים למעלה מהשגת הקדום ברוך הוא היה ניסו כמנביר ידו ומחוק זרועותיו להפשיע כו ענין הנמורה הזו ועוד נתה מאחר זה לדעת האומר שהשפל מחנכי בנשים היה הנביא לחם שהוא מורכב ופעולת הנפרד מחרכב לה תוכלם כפשלת המורכב ולכן הנביא אחר שכלו ידבק בנפרד ויקבל השפע ואכל היותו מורכב יהיה הקבול שהוא חלקי ודעת זה ובדרכיהו לעיל פרשה ס' עיין עליו וכנגד החכמה אחר דוד רועון של ישראל כי בחכמתו היה מחנכי להנהיג את ישראל בהשגחה הנאותה להם והקדום ברוך הוא היה הרואה אותו ומלחמו להושיע בדרך ילך וכנגד ההשכלה לדעת את ה' אחר ירושלם מורו של עולם בידושלם הבנויה בחוקת יד ה' ובנשים הנעשים כה היה מחנכי בין העולם והקדום ברוך הוא לרחות כלורו להסיע את בכודו על ידי מה שלא יוכלו להכיט אל אור ה' ולהסיג תכבודו כזולת זה לרוב גדולת אורו ועתק סתר כבודו ושפלות תגבה וקוצר דעתם כמו שלא יבוט העום הרחות באור פשתם הלזה של ידי מי זה משך תכדיל :

הדרך ב' סרתו לנו בעין נפלא בסדר ההשגחה המלכית וזה שהם היות הכל תעשה ידיו הנה השגחתו דבקה בהים וזולת היא ומקום זולת מקום וזה היכו שהו בחקו ית' הלזה כפי המקבלים וזה כי ההשגחה דבקה בכחל וכפי מה שידבק האדם עם השם יתברך בשכלו יהיה השם יתברך השגחית כו כתו שהוא הנד הוסנת האדם והלזה אל כחה שאחר הרב בחלק ג' וכן תרץ ישראל להשלמה על שאר התרוצות השגחת ה' דבקה כה מזולתה עד שכתר יהיה האמון מוסנח מאת ה' כתחלת האדם השלם שההשגחה דבקה בו ומחכו תשכור לזולתו כתו שהשכל הי המופשטים על ידי הין המלוטני וזה שאחר לעיל פרשה ס"ג על מחרהם משל למלך שהיה נוקק למדינה על ידי מהוכו וכו' וכן כל התדרות מוכחות בחתכנות הרץ ישראל המושגחת מאתו יתעלה בעצמו ותשובה כדחיכתה לעיל פ"ה סימן ה' ולפי שהשלחות האדם הנ' דברים הם בטוב תדותיו וטוב לבבו עם הברואים והם בחעשיו הטובות כיהו לבין קונו והם ברבותיו לזה אחר משך הוא' כי מחרהם לפי שהיה שלם בה עד שהיה מחרך לכל יחונו לכל דורו לזה היתה השגחת ה' דבקה בו להשפירו לכלם כמה שהקדום ברוך הוא היה מחרכו ומגד הכ' אחר כי ומה רחיכו עליו השלום לשלחותו בחעשיו עד שהיה חשכח חוקות שמים ותרץ בדרך גם להיותם נכנעים לחקי המלכים ותורותיו לזה היה ניסן של ישראל ותיוחד שהשם והקדום הוא היה ניסו של ומה לעשות החותות לנוכח החומה על ידו ומכאן הנ' אחר כי דוד המלך לשלחותו כלורו' הודעת את החה ואת השם בשכחנם וכחליט עד שאחרו עליו ושוב רומי שכל הרואהו נזכר לימודו לכן היה רומה מיוחד לישראל והקדום ברוך הוא רומה לחותו בחנה שהיה רומה החתן על ידו דבקות השגחתו בו ובל יחות ההשגחה בחקום שהשכלם חורו של עולם והקום החיוחד חכל החרטת שעל ידה ידעו ירושלם ביחוד נחיחד של ידם על כל החרן :

ט ואברהם זקן ובא בימים וה' ברך את אברהם בכל

זקן וזקן וה' שקנה שני עולמות • שלשה נכתרו בזקנה וכימים • ושלשתן חיו ראש לגיסין •

אברהם ירושע ודור • אברהם ראש לאבות • ירושע ראש למלכות בשכש אפרים שנאמר מני אפרים שרשם בעמלק וה' ירושע • דוד ראש למלכות בשכש ירחורה אמר רבי אחא ישראל אדם שהוא בזקנה ואינו בימים ואינו בזקנה אבל כאן זקנה בנגדיים וימים בנגד זקנה בא בימים רבי יהודה אמר בא בדיפרין • רבי אבא אמר בא בבפילין בפורש להיות העולם הבא • אמר רבי יצחק באורן הימים שברוב בהם ער אשר לא יבאו ימי הרעה :

ט' ויי'

ניסן של ישראל פי הנסים והקדום ברוך הוא נתן על מסה סימן שהיה לה המנות והן ולפי שלא היה לה ולד רק פעלים אלו היו רואים אותה ומחזיקים אותה לאשה ולא היו יכולים לומר שהיא עקרה ולא היו יכולים לומר שהיא מעוברת ולא היו יכולים לומר שהיא מניק

מכמה דברים נפקא לן מדכתיב אשר שמע אברהם בקולי כו' כדלקמן
מי שמיירות דכל פימים קל דרים כדפסוק ומפרש דהכא קאמר
שקיים שבת וכת"ד כפסוק כה כדלקמן ג' נכתבו כוקנם
וכימים דכתיב כהו זקן כה
ר' ייר ברך את אברהם בכל • רבי יוחן ורבי
נחמיה • רבי יוחן אמר שנתן לו נקבה •
אמר לו רבי נחמיה עיקר ביתו של מלך אין כרתוב בה ברכה
אלא וה' ברך את אברהם בכל שלא נתן לו בת בת עיקר •
רבי לוי אמר הלת בכל • שהשליטו ביצרו • בכל
שעשרת ישמעאל תשובה בחיין בכל שלא הסר קלורין שלו
כלום • רבי לוי בשם רבי חנא אמר בכל שלא חור
ונסה אותו:

יח ויאמר

ודרכי לחת פליני ממדרש תנחומא פ' וז דקאמר מזקנת יהושע
מפני המלאמות חקנת דוד מפני הירחה שנאמרת מתלאך ה'
דמשמע שהיתה זקנה טפי מכדי ימיהם ולימה לעיל דרכי לחת
כחברהם לחוד קאמר דכת כימים כתיב בכולהו:

וכאור המלות עומר

בא כדפלן פי' בערוך
בפני שלמים כעול'
זה וכעולם הבא ובלעז כפול
דופלו וזה לעת המאמר לעיל זה
קנה וכו' חלת דרכי יהודה לח
דרים זקן זה קנה חלת מילתא
כחפי נפשה לח' מהדרשות
הכ"ל:

בא כבפלן מפולם וכו'
כבלן גרסינן וכן
בערוך ופי' ז"ל כלומר מקום
מפולם ומורח יפר ולפי' זה כימים הראה לחיי עולם הבא
שהם הימים הידועים והחסוכים על דרך הכיוצא
בפרוך הר"ק מכיון לכתוב זקן היה תולדה ליה ולפ"ז על פי
פי' הרת"כן על פי מ"ש לעיל בלון זקנה שחין בה לחלוחית פפירש
לח כימים שבכר הה וכו' הוא דוחק כתו שהמר בעל העקידה ושור
שבחור שלח היה חלת בן ע' לח הה בל כך כימים ול"ח שבכוכה כזה
שלחיתן רחפי נייפות ומנורך הרחפים שיהיו חפוזים ובכבדים
כפיני הפנון כתו שהמר פוס חפים שליך חלך שהפה לימתו
שליך לבן נתן להם שהם יחפרך הוא והבר הזקנה וזה שהמר
נכתרו בעטרת תפחרת שיהה ולזה בפל הכתוב ואחר זקן בה
ימים דהכא בימים ידעי' זקנתם ואייתר לן זקן להדור הזקנה
חלק שלפי שהטילו ואברהם ושרה זקנים בחים בימים ואחי
מילתא לח שיהה בשרה ל"ק דהפוס לברהם נקט נתי בשרה
בחים בימים ומכל מקום לח נבחבה חנחה זו שם חלח הכח
דחיירי בחברהם להודיע הדוח לבני בעניו זה ולברכי
המדקדקים מהרשים חניבחה למה ליים לומר דב' לחשוטי שרה
חך קשה דעשרת שיכה לח נחדשה בחברהם חלח לשוף יחיו
להכחיון בניו ובני יחוק בגו בדלקמן פרשה ס"ג ושם בן גבו
ואברהם ושרה זקנים בחים בימים חפי חיכה לחיעור ושמח ים
לומר דשם חינטריך למימר שהיו ימיהם רבים ולח זקנים
ממש רק חופלגים בוקנה עד שחדל לחיות לשרה מורח
כנשים • ועל דרך דרש בפי שהמרו הפפוטנים
שלחיו בימים חפר יחטח המדם בהם יחיה חפר חין בהם חפך
ולח היו חמנם ימי חמיחים חפר יהיו בטוכה הנה בוקנה יכוחו
עם בל ימיהם יחד והו וברכנה ונשמחים בבל ימיהו לכ"ח פפלשה
שבחרו בוקנה וימים היו רחפי נייפות בדי שיהיו ניכי העדה
ולפ שהם יהיו וילמדו לבלות ימיהם בטוב כי מבורך המנהיג
פלח יהיה בן חנוש בי זה נזק גדול לדור בחו שהיה ניפוי שפוש
הפופטים:

ראשי גייפין גרפה דנגפין גרפינן פפירש • יוחפי תשפחה •

שנאניר חני חפר ס' פרפש בעמלק זה יהושע שהיה
רחפון לרודים בפולק בדבריה ויחלוש
יהושע ונחרין פחול ויהיינו לחריך בניתן ותכוכר תקרח זה
לפנין לפ"ה ירד לי בעבורים חת יהושע לרך בעמלק בדפרש"י
בפופטים ותפש"י פתן כורך לרחיה שיהושע רחה לחולפים מהבט
חפרים הבחן שבכר ידענו פפס חחת מפה רש"י שפני פלח חניגו
בקרח שבקר חלך ותחול ואפשר שהיה חנינא שבכור בכח בפוחתו
בפפר הפופטים ולח נחנו עליו חול חלכות לכן הניח הבחן
דחדקחמר פרפש חפחים לפנין נפיחתן של פני פרפש עיקר בפיחות
חפרים ותחחר שחניגו חפפרים חלבים בחלבי ישרחל חפחם
ביהושע רחפון לבלם:

יש לך פרפ ובו' גם הוח לפרושי יחורת דבר בימים
חלח ותפרן דחפוס דים פרפ שהוח בוקנה
ולינו בימים בי חך פלפי פלח בה בימים זקנה קופפת עליו
בפחול פקפנה עניו זקנה פלח בוחנה בדפרפת קחת
דפעניות ים בהפך עפם שהיהים חרוכים ירחו בחורים בטורפם
בבל בלן זקנה בנגד ימים שהיה זקנה בפיעור ימיהם ולח
יותר וכן ימיהם היו בפי זקנתם ולח יותרל בי זה הוח הבלות
בגדיקים בי קניעת הזקנה יותר מדחי פלח בעוכחה סבת חולפת
הבח ולחיחודה בדוב בימים רפה מבחינה חחרת בי לח תהיה לו
בדר הזקנה הטובה לצדיקים בדלעיל ושוד שבשיחות יחבר פחת
בקונר שהיה בתו פלפנה זו הוח שקפנה זקנה על פחוחל והח

לחה

לחם שפירש הרמ"כן בשטם המזהר שלח היקה לו בת כי זו לו לברכה כי לח היה יכול להשיאה רק לבני כנען המרורים ואם ישלחנה למרכו גם כן תעבור עם ע"ז כמותם כי החסה ברחמיו עליה ומברחים לח יחפון מיגע ורשו הכסר תברה תפתו תוכח לתרץ וחף כי יעבור ע"ז :

יח וירא אברהם אל עברו וגו' ביתו : שהיה דיו אוכלים שלו רושה לו : המושל בכל אשר לו : שהיה שליט ביצרו כמותו : שים נא ירך החת יריכי : אשר רבי ברכיה לפי שהנחה להם בצער לפיכך היא חביבה ואין נשבעים אלא בה : ואשביעך בה' אלהי השמים אשר רבי פנחס ער שלא הורעתי אותו לבריותיו אלהי השמים וכיון שהורעתי אותו לבריותיו אלהי הארץ הזהירו שלא ילך אל בנות ענר אשכול וממרא כי אל ארצי ואל מולדתי : א"ר יצחק חשיא דקדהך וזיון ורע מינהון :

יט וישמר

קלי חלח מכל חלי שהכ"ם העליה בידו חלח דעד שהיתה פסולת בכניו לח היה מכורך לנחרי והשחח שהוסר מושה נחנה שחה שכירך לומו ה' היתה ברכה נחורה ועוד ר"ל שהש"י סייע בידו על דרך בח לטהר מסייעין לומו :

שלא חסר קלורין שלו כלום בשהם ברכה דהיינו עושר ונכסים וחף על פי שכרוך הוח מנשוריו שכידוע ליה שחסר מחנו שום דבר ושהה נשלחה הברכה שלח חסר כלום מחחמודים כל חשר יבקש מחנן ומכני' טוכות ומרגליות ועוד יש לומר שלפי שבחק' ירדו דברים הנבסיהם כי לח יוכלו להשבשך בעושרם ויהיו חסרים על ידי הולחה לו"ח שחברהם שם היותו זקן ויהיו מוכיח קולחות ברהם בהנבסת חורחים שחתיהה ברכתו ולח הפסיד ח"ם ולח חסר קלורין שלו וכן נר' יותר נכון כי בלשון הזה לעיל פ"כ :

שלא חזר ונשם לומו פירשתיו ובכתב פה שהוח סובר שחחר שהנשוכו' היתה קבורת שרה כדעת קלת מהמדרשים ומשנחר קבורת שרה לחחר שבשלחה ברכתו כי טוב לח יכשלו :

יח שהיה זו חיקונין שר"ל זקן דרים בטרינקין זו חיקונין ולפי שי סתין חקרת יונה חידי פסוטו דרובן מדברים זקן ולח רב כיתו וכיונת משחר הלסוטות ובריך עין חלי טעמח הודעה זו בכתוב ולולי הפום דבעי חימר דקחמר ליה לבן בת כרוך ה' למה תחמוד כחון וזה לפי שטעה בחברהם בלקבל פוזוקיים קרח בשבח להוכידו ועוד יש לומר לפי שטוב התרחות רחים לל טוב התכונות כי הנפשות כלי הנפשות לבן בשבח לומר שחברהם סתך עליו בשפועתו הודיענו שהיה דומה לו בנוחנו שר רחים לטוב תדותיו וכדחמר שפליטו ביצרו כמותו וכל דרך דרם יש לומר שהרחו פום לחכמתו כחרוניו ע"ד שפי' בזו חיקונין דיוסף והנה לומ לחם שחברהם הפקיד כל חשר לו בידו והיה נחה חלין יגיעו :

שהיה שליט וכו' דפי' מושל בכל חשר לו מושל ביחו ולפי שרחים חשר לח יכר הרע יעמוד לומו בכחות הנוף שע"ז נקרח מלך וזקן כמו שיתבחת לזה חשר עליהם כל חשר לו דחי בפסוטו הכקיד מיבעי ליה כי לח יקרח מושל חלח בשל בנכסים עכמו :

לפי פתחה להם בעבר כי משום דשים יד תחת ירכי הוח משנין הפסוטה שיכיר בחומרו ומשביעך בה כי כמו שהשבע טושל חפן בידו כנון סער תורה חו תפילין הוח שחברהם מתפיטו מנות ברית מילה וכדחיתה בפרק שכושת הדייטים והרח"בע ז"ל הביח בעת חרחוק לומר שהיה החשבע לפום יד תחת ירך חי שהוח ברשותו כשעה הנה ידי תחת רשותך לעשות רלונך כחשבע חבפי הודו ויח יחשוב חלין לדבר הוה להוליח חקבלת דבנו ז"ל הנחתנו בפשט הכתוב שברחה שהוח לענין הפסוטה ועוד חיך ענין סידבר · הכתוב בדין חחת וירבר בדברי הבחים מחשבח הודו וחה שטעון שום בן הוה נשבע בברית מילה לח בשם חיהה טעמה שנה שכוטל חבן בריך ליעשבע בשם חו בכנוי בהחשבח בפרק הנזכר וכבר חמה עליו פר"ם ז"ל כוה ומבני שהיתה שהחשבח בחנגה זו עם היות ברחם קנת חילותה ולח בחבן חחר נחנו טעם שלפי שנחנה להם מנוה זו בעבר שבאמיתלו היו נדולים חברהם ויחשחל ונטערו בה גזה לח היו נשבעים חלח בה וחה שטעון חחר שהרי ישקב

ויש לומר חם כן הוה דילפינן שבשם יחשחל חעוכה מיוקברו חותו יצחק ויחשחל בניו כדחיתה בסוף פירקה קחה דע"ב לחם לי ושיין כחה שבחבחי לעיל דילפינן לה חתקבר בשיכם טוכה · והח דל"ק נמי שלח חרך עשו בחיין כדחיתה חלה הייבו חשום דשחי קרח חקבי בשחי יצחק כחיב דשכחי ליתיה עשו בקבלה חלדרבה חיבה לחתחם חת"ד שהם בני ושחה יש לומר דהשחח ברכו ה' ברכה חוחלטת שלח יהיה בבניו פסולת וחיה כחיב שלח חרד עשו בחיין וחולי שבשבח פה לומר שלל זה בקש חשה הנוטה לבנו שלח יהיה פסול פורעו :

שעשה יחשחל חעוכה שהוח בח לטהר חלח ומחר חתי והוח בירך חת חברהם דחין זה בידי סויים ויש לומר דאין בידי חלח לברך חת חשר בירך הוח ולח חת חשר לח בירך :

אלא נלטער הם הסבים ליומף כך היה טענה שחר שחכרהם לפי שהיה הסבים הם יחחו נדיק דדכו גם יהכן שהעבד במילה היה הם שנכללו כזה משחר החומות כי זו סכה להיותם שנותי נפשם כדלעיל סוף פ"ב ועניין זה נדק גם כן כישקב ואיון להקשות תיפוק לן דכיוחי מכרהם לח היה חגוה מחרת להתפים הם דהח קייחת כיון דחכרהם קיים חפילו שיורוי חבחלין ואם כן היה ליה חפילין ומנות מחרות ורש"י כתב כחומש עוד שחנות המילה היתה רחשונה לו ולח ירעתי חגח ליה קשה לפי שלח חניטו שלח נזכרו כו חנות מחרות קודם לזו גם כן לח חבחנו מחרי זחת:

עד שלח הודעתי חותו לכריותיו וכו' רש"י כתב כחומש ו"ל ר' חלעזר חסיים חשר לקחני חבית חבי ולח חשר ומלני חחרן ולחפלה חשר ושכיבך וגומר חשר לו עבדו הוח חלעזר הסיים ומלני חחרן שהרגליהן כפי הכריות חכל כשלקחני חבית חבי חלעזר הסיים ולח חלני חחרן שלח היו חבחי עולם חכיריס כו ע"כ ומסתברח שעל פי המדרש הזה כתב כן דש"ל מזו היה כותבת המדרש הזה וקנת קשה דחם כן נבי חלעזר הסיים חשר לקחני חבית חבי היה לו לכעל המדרש להביחה ונש"ה כן כתב טעם חשר מה שלח כתב חלעזר הסיים ומלני חחרן חשר לקחני וכו' נרחה שלדעתו חין דכרי רש"י מהמדרש ולכן נר' לי דמסום דקשיח ליה דחלעזר הסיים ומחרן מכשי ליה דחלעזר פשם נשית לשה לי לה תירנו דחלעזר הפסיק הענין לומר שכומן ע' היה חלעזר הסיים ולח חלני חחרן כלומר שלח ניכר חלהותו כחרן וזה עד שלח סודיעו חכרהם וכפרכם חכרהם חתו כעולם הזה כדלעיל נבי ויקרח חם חכרהם כשם ה' ונבי לעשות נדקה ומשפט חו היה חלעזר חחרן ולח שהיה חלעזר הסיים ומחרן חתיר לך קשה קנת חם נרך לו כרמז זה כלשון הכתיבה ושמח רמז שכיוסה כו שחחרי שהודיע חתו כשולם יעמוד לו כזה עד שחחר כך הוח ישלח חלחכו לכניך וכו':

והיו"ן שלח יך וכו' חלח חקח חשה לבני חכנות הכנעני קחי ופירוש שלח יקח חכנות ענר חשכול ומחרח חם כנעניים כדכתיב מחרח החחורי חחי חשכול ואחי ענר ושם שהוכרכו לכרש כן ולח דקחמר סחמח על כל כנות הכנעני כפשוטו ויהיו גם כן כנות ענר חשכול ומחרח כללו מדכתיב הכנעני דחשחע הידוע וחחשוב הם חלה דחם לח כן חכנות כנען חכבי ליה כלשון יחכק לישקב חי נחי מדכתיב חשר חכבי יוסף כחרנו כי הם טורף כזה וכי כנעני מחרן מחרח טוב לו חלח שפירש שהוח חדוני החרן וחני יוסף כחרנו והם ענר חשכול ומחרח וחכרהם לח הוכרך להזכיר ולהזהיר רק על חלה שהיה עולה כרעת שטוב להחחכן הם לפי שהיו נדיקים כדלעיל פרשה כ"ג וכנותיהם נדקיות:

א נוי לפי שחחזר ואם לח חחכה החשה וקנית חשבועתי זחת נרחה שחתיר לו לקחת חשה חכנות כנען שהשביעו עליהם וזו היה חורה לבן פירש שלח הכור כחוהרה רק לכנות ענר חשכול ומחרח שהוכרכו כדפירשנו ושעתה הער השבועה לח היתה חלה כחלו שרחויות קנת וזהו שחחזר רש"י כחומש וקנית חשבועתי וקח לי חכנות ענר חשכול ומחרח חף על פי שלח חניטו בפירוש חכרהם חלק כשבועתו כין חלו לשחר כנעניים חלה דחשום כך קו' נריך לומר דכשחחזר חכנות הכנעני חשר חכבי יוסף קרינו לה קחזר חלה חכנות חלו ואין חנו נריכים לפרש זה למה שחזר הר"ם ז"ל פרש"י למה זה שחחזר חשר חכבי יוסף בקרינו עיין שם:

ובזה שטען הרח"כן ז"ל על רש"י דכוקיח חשבועתי זחת לח הדשנו לקחת חכנות כנען חכל שיהיה פטור ה' שטוב בעיניו יעשה ויעודע ניעקב שיעשה לחביו ויזהר כהן לח הכבתי שחחר שלעולם חינו חרשנו ליקח חכנען לחה פטר חותו חשבועה חוטב שיעשוה כשבועה ושה שחחר כי חשבועתי זחת רמז לחה שחחר ולקחת חשה לבני חשם כי חולי היתה השבועה על הכל גם זה חינו מוכן כמו שכתב הרר"י קנ"ל כי חם נדיך

לפטרו חחת שליטו כרשותו ולח שטענת הרחב"ן כי חלילה שיקח חשבנעני לכחורה היה טענה חזקה ושה שכתוב חחר כך שחולי נתניירו לחיכת חכרהם ויכלו חקללת נח לכרכת חכרהם ונעתק חשם יעה השבועי ושחת הוח שנתניירו שהרי כיחולו כדלעיל פ"ח

מ"ת הפסוקים

חטין דקרחך וזנין וכו' זה חשל כפי החכנים כי טוב לחדם שיורש חחטים הנחלחים כעיניו ולח על פי שיהיו חשמין הפחות הנקרח זנין חחחר שנקני כהם חשיקה טובים חחרן שחרת שליטו נקי כהם ויהני יכיו לחו לן יגחח כחרנו כרחוי וככוונה תוכחת חוסר על הזיווג כי טוב לחדם להזדווג נחנלחים כעיניו שנקני כהם וכשחוחיהם לף על פי שחינם כל כך חיוחסים חשיקה חיוחסים חחרן נכריה חולי יכעל כפנחים חו רעים החדות והניח זה לכחן חשום דקשיח לן חחחר כי חם על חרני דלח היה יכול לו לנחזר כיוחם על חלדתי שהוח החכוקש חלח שרנה לומר שהוח חשקה חשבועה חרנו חשר נר שם דהייכו חרן שנחחד כה ימים רנים ויודע כטיב כנות החרן שהם חחולדתו ושם חחחר וחה נריך לטעם זה והלח החכוקש חלני חשבועה חשפחתו שלח להחערב כנעני חשבועה שלף על פי שנהם חותם עובדי עבודת חלילים הן חינם חזרע כנען החרור ושוד חי חטעמת דחיסיים דקרחך וכו' כנות כנען חשר הוח יוסף דקרנו עריפי כי ימים רנים עחד כחרן כנען יותר חחרן וידיעת הסוס יותר טובה חשפנר ויש לומר שחחר זה חפני כנות לוט וכנות ישמעאל שחיתן כהם כדלעיל:

יג ההד כנען כידו חחזי חחרחה כו' חשום דכתיב כדכרי העבד חלי לח חלך החשה חחרי חשר וי"ו דרש ליה כחו חלי שהיה חשקה חשבועה להשיאו כהן וכדכתיב רש"י כחומש וכן נגרים כילקוט נכניסים להכי דרים החיקרח היה שהיה חערים לעשות כן וגרחה דים דילת סופר כנשחתנו וקשה דחם כן זה הרחוי היה רחוי יותר כדכר העבד לחכרהם וחרי קניו"ל תירן שכוונת העבד לומר ללכן ובחותיל שהיו הם נחשבים כעיניו חכרהם יותר חחנו ויקשנו לחת לו כהם לכך רחוי הכחוב עם ויקח הסיב חלח שחין נורך לומר שכיון העבד לזה כי כין שיכון כן חו לח יכון חחחר שכוונת הכחוב שהעבד פי' כדכריו לכני לכן ובחותיל נחשני לכן שקשה ליקח לינחק לכן נכחב עם חלי שכן פירוש הוח ולח כחכרהם שלח חחר כן חלח כלנו לך קשה למה הניח החדרש דרשה זו כדכרי העבד לחכרהם ועוד קשה שחם זו כוכחו על עכד היל"ל זה לחכרהם ולח ההשב חשיב חת כנך שחלני יודה חכרהם כזה לח הועיל העבד כלום וש"ק שחם לח רחו זה כדכריו לחכרהם חחין יידע חכרהם לכבו שהשיבו חחר חחזר כו' ועוד שחין רחו לחחזוכה זו כבחוב דלח כחיב חלח חשחר לך חן חטיב חת כני שחם ו"ל סחוקשה להם ז"ל דלח היה רחוי שהעבד יפקח פיו לטעון לומר ושם לח חחכה החשה חלח ה"ל ללכת כשליחותו ולח להחחכם יותר משולחו ושם לח חחכה החשה חו יראה חה ידבר כו ועוד חחר שחליכור כשר ושכם היה כדלעיל: חיך עלה על דעתו שיסוב ינחק לחרן עוכדי ע"ח ש"ה לקח חת חכרהם חשם להשקעם כה חחחר שהחשה לח חלכה ללכת חחריו ועוד דהכח כחיב חשכב חשיב ולזו כדכריו ללכן ושחותיל לח כחיב ועוד חה טורף להחריך ולומר השחר לך כו' לח הוה ליה למיחר חלח לח חטיב חלח שכוונתו שחכרהם יראה כשתו ולזה החחכם לומר שהשכב חשיב וכו' יש שחכרהם לח יניח חת כנו ללכת לחרן חשר ה' לקחו חשם ושכב שיסיבנו שיקח חת כתו ולפי שחכרהם כחכחתו הכין רוע כוונתו חטעם החחכחותו הסיבו גם כן על פי דדכו כרחו כלומרו השחר לך כלומר השחר חחשר לך כי חחה חורר ויהין רחוי להדכק

בריך ולתסוכת דברין סתפורשות לתר כן תציב לת כני סתם ולפי סלה היתה עיקר כוונת העבד סטבת ינחך לחוכס לתרן סלה סיטה לת כתו לכן כשגלה כוותו ללכן וכתוחל לה תוצ ההבל תשיב רק לולי לה תלכה סלטה סהתוקק לו תם לה תלך ולכן הכיה המדרש כל זה לכתן לגלות כוותו סלה יקבה למה כתחכם על תכרתם כעבל לשלחין ותיך תבל כולת וכנוי הכתובים וכיתור שכתם :

ויאמר אליו אברהם השמר לך וגו' ה' אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי וה שכונרו לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך סימן לו הקב"ה שני מלאכים אחר להוציא את רבקה ואחר ללוות את אליעזר ואם לא תאבה האשה ונמוכר רק את בני לא תשב שמה רק מעט בני אינו הוגר בן בני הוגר ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי ארוניו וגו' גמליו של אברהם היו ניכרים בכל מקום שהיו יוצאים ובאים :

ויהי כנגדן כילו וכו' נריך עיין לפי הפירוש הזה מה טעם הכתוב עם שלפניו ולתחריו תם תיכו לרך תסתכלת ותתן לפי שתיר שבעטיו נכתב תפרים ומרמה ניית ישראל תחר שהם כזה דומים לבנען שהלך תמרמה תו תוכחת תוסר כי כנען בידו מחוזי תרמה לקבה טוכה ושלשלת יוחסים והם ישתתפו כתרמה לגהל ולעשוק :

בנען זה מלישור לה תלתי מנין לו ויאר"ם ז"ל עזרו מדברי רבי יוסי דלקוין פ"ם ועריכין ערכה נריך כי מדכתיב כה נרוך ה' למה תעמוד כחוץ פשיטה שתין רתיה לתדרכה תברוך משנתו משתע תלה נריך לומר דהכי נמירי לה :

ומשקיל לת כתו כשקיל דעתו ותומר רתויה היה וכו' כי תגד היתה עבד נחתן ושל ידי זה יגה תכלל תרוך כדלקתן פ"ם רתויה לו ותגד היתה תכני בנען תתרוך תיכ רתויה לו וקרא זה תחזקי תרמה לפי שהיה עושה תרתה עם תברהם כתומרו תולי לה תתם תתה וכו' לקבה זה לו פירוש תרמה שהיה תרוחה כדעתו כתושבו תפגרות זה :

לעשוק תהוכו של עולם ופירוש תהב תי שתהב תוא כל העולם כי הוה עין התרן ותפי' התלתים תבקשים פלוחו כדלעיל פרשה כ"ו ושעם לעשוק לפי שלה היה רתוי תלין יקרה עשק וגלה תו לפי שהיה תפטרופוס שלו ותבקש להכריתו על זה יקרא עושק כדין תפטרופוס על נכסי היתום ותבריתו על ילי זה ליטח לת כתו סנקרא עושק :

אתה תרור וכו' תפגר סזה גרתו כהסתר לך כדפירשתי ותפגר שהכתוב תשמיט זה שתין נורך בו ותנין תסברת ידעי' שכן הסיבו :

אתה תרור ותף על פי שכל ידי עשתם תותו יגה תכלל תרור לברוך כדלקתן פ"ם ולה יפלא זה תתברהם תתר לו תתה תרור כלותר תמולדתך תו תתר כן כדי לדחותו ותה שכתר כשנות עבר תשכול ותתרה תכתו כבר כתבתי פרשה כ"ו סימן כ' :

זה ניתו של תביו תלך בכלל תתר זה רק ניתו של תביו ולכך תתר תרן תולדתי של שכותתו לסיימו תרן ותרן תולדתו תור כשדים וברכן ז"ל יתתבו בפירוש זה תבני תה שטען הרתב"ן על רש"י דתם כן יהיה של תרני ותל תולדתי תור כשדים כדפירוש הרת"כ ותלילה סיתפרש זרש קום בבני תם לפושע ותם שהלין עליו הרת"ם תולי יתתר שהיה לו תשפחה שם תזרעו של שם הוה דותק גדול ועוד טען שהעבד לת הלך תלה לחרן ותם שהלין עליו הרת"ם ז"ל שפי' של תרני ותולדתי של עבר הנהר בכלל כי כל התוקלים יקרא תרן תולדתו בערך תקום תוסבו עתם בתרן כנען ותם כן חרן בכלל והעבד הלך לחרן כי שם תקום תספחת תדניו תיכו תחזור כי תם כן גם תרן תולדתי יורה על כלל התיקלי ולה על תור כשדים ניחוד ותם שתחר שים שכדל כין שכתוב התוליד בית תביו ובין שתיכו תוכירו תיכו לר' להיות שכדל בפירוש תולדתי ' ותם שתחר עוד שתברהם תסב שניח נחור תור כשדים כתו שהניחו ולתליעזר הוגד כדרך שהיה בחרן נריך תוכבים שיודו לו שתחרי הזתן הרב לה נודע זה לתברהם ושהתבדו בלידת תלכה לה נודע לו תקומם היה ותין לתסיב דתרן תולדתו יהיה תור כשדים שכל תל תרני ותל תולדתי יהיה ברן כי תי זה רוח עבר להכדיל ביניהם ועוד כת"ם הרתב"ן שתלו

הדברים כטלים כי כבתן שתר ולקחת תשה לבני תסם פירוש דתסם תוסב על בית תבי ותרן תולדתי ותם כן תיך שפסר פירוש תור כשדים כי תיך יסה תבני תם כגזבר והרת"כ ז"ל בתחילת תכ"ת לה דקדק כדברין וחסב שתתר שהם דברים כטלים תה שיכול בפירוש תולדתו ותרן תולדתי ותכך סכן הוה שתתר שהם דברים כטלים תכל רש"י לעולם תעבם תולדתי על תור כשדים ועוד יש להקשות עליו כי קוה עינהו כתוב שתולדתו יורה על התיקלים לפי שלה כזכר כן בית תב תה שתין כן תרן תולדתי שכזכר כן בית תבי ותה שתתר שכותתו תף על פי שתתר נם כן בית תבי קוה כדרך שכתתר לו תתולדתך דסייכו שכותתך תף על פי שתתר תבית תכיך וטעם הדבר כדבתיבתי לעיל פרשת ל"ט עיין שם ושיין כדברי הרתב"ן ז"ל שם על רש"י

והרת"כ וכתשובת הרת"ם ז"ל הנ' ותתר דבר לי בתרן ותתר נשבע לי בין הכתרים ותכי פרושו שכתרן דבר לו לך לך תתרכך ותתולדתך וו שכותתו לת תור כשדים כדלעיל וכין התתרים נשבע לו כדכתיב ביום הסוא כרת ה' ברית תת תברהם והבריות הוה שכותה ולה קתתר דשכותה ודבור היה בין הכתרים דשם כן תתר תתר לתה לי תתר דבר לי ונשבע לי תבניי ליה תכל קשה תתי לתתר לזרעך תתן ת תתרן הזתת כי בתרן לה נזכרת בשורת תתרן עד שבא תרכש בנען ולה סייך שתם לומר תתרן הזתת וכי תיתה דלתתר לזרעך תתן תיכו דבק רק עם תתר נשבע לי ותתר דבר לי תיכו רק תם שתתר לו לך לך תתרכך תרי זה בכלל תתר לקתני תבית תבי ועוד דכתוב זה קדם לקריתה ועוד לתה לת פירוש תתר דבר לי בגוותו כתרן בנען בעד תקום שהם שנתתר לו לזרעך תתן כו' שהוא דכור וולת שכותה בין הכתרים ויהיה הכל דבק עם לזרעך תתן ת תתרן הזתת ויש לומר דלה פירוש כן דזה ככלל ותתר נשבע לי ותה נורך להזכיר הדבור תה' קיים ליה כדרב' תניא ודבור תרן נקטיה משום דכתיב התם ותעבך לגוי נדול כו' כי תפני זה תוכטח הוא שיעלה תלתכו להעלות דרכיו ותף על פי שככלל הדבור נם כן תתתר לך תתרכך וכו' פירוש תתר לקתני תבית תבי כי תפני שהעבדיהו תתירעיו נם כן רתו לו לעזוזרו ככל תתר ילך והקדים תתר לקתני כי הלקיחה קדמה לקיים ההבלחות שיעשה לו :

זה תלך תסויים ת"ל תלך תלתכו כתו הגה תבני שלח תלתך תלה תלתכו תשתע תלתך תסויים וידוע :

בשעה שתתר תברהם כו' תילתה כתנפיו נפשה היה ותקתיר שכשתפילל תברהם ויתן ה' ב' תלתיכים לנרכו שתף על פי שלה בקש תלה א' הקדוש ברוך הוה ויתן ב' לו כדרכו ית' לעשות רצון ירתיו לנתרי ונקרא להויה תבני שתן תלתך ה' שעשה ס' שליחות כדלעיל ריש פ"ג ותה שלה בקש תברהם תלתך תלתך א' תפשר דשכר שתין לבקש רק על לויי תליעזר מדרך שהלתך להשתלח בביותו כזה תכל להוציא לת רבקה שהוה דכר שהלה בבתירת תבני לו והקדוש ברוך הוה עשה עתו תסד לבעלת נם לזה תלתך וכותב התנדה לללדנו זה שבא עשה לו תסד יותר תבקשתו א"ל לפי שלה היה תלתך תסויים תלה א' והוה שהיה קטנ תויד לנאת לפני תברהם ככל דרכיו לה תזכיר תלה זה כי כה היה בטוח וידיעה פירוש הוה ישלח תלתכו בכוותה ולה תפלה ותה שטען הרתב"ם שתילו היתה נכוותה למה תתר ותם לה תתבה תפשה תיכה טעבה כי תין הבטוחה תלה לזותרו כדרך לה תלקיחת הפשה כי זה תלוי עדין בכתירה תלה שפשה שלה נם כן תלתך לזה ושעם התנדה שנלמוד תזה שתתלתך התסויים היה לזאת תת תליעזר ולילה לתיתר דיתן לו ה' דקתתר תתה למיתר שלה היה זה בכוותה תלה תפלה כי כשתתר כך ויתן לו תסלתיים לה שהיו תזותנים קודם לכן דתין זה תעלה ותודיע תתפשר נתבבה לתה שיעשה ה' ותפשר היה שיזתינו תחלה תכני תפלתו בעתידה :

להוציא לת רבקה תבית תביה שיהיה בלבה שתרגיש להבטח ליצחק עם שלה היתה יודעת

מהו חיים ולהסיר המוכעים כגון כתומל סניגוף כלילה לפי שבקש לעכב כדלקמן ובפרק רבי אליעזר תנח ככלל החסרים שעשה ס׳ ליתח כי בת חלכים שלח ינחה לשחוב חיתים ינחת לה כאות שעשה ואפשר שנם זה בכלל להוניה את דבקש דקאמר ;

לוות את אליעזר לשומרו בדרך

אשר הולך בדרך לא ידע ומלכן בעקש להרגו כדלקמן ובפרק רבי אליעזר אמרו עור שכל ידי המלאך נקפה לפניו בדרך בשלוש וכחולים ולפי שלווית אליעזר נראית גם כן אחר הוגחת דבקש נקטינן בסיפא מי נתן לפי שכונחת דבקש עיקר ;

רבן מיעוט דחכין ודקין מעוטין ומתגלגל לכרי

חכמים כתב כי מלת רק לא כח למעט כי היא נריכה בענין אחרים אלא את ריבוי ואינה שכיחות ואיה ענינן כאן ס׳ זה הוא חולק על הקבלה שקבלו ז״ל דכל מלת דקין מיעוטין ואין שכיח מיעוט אחכין ודקין ונראין בעיני כי היא יכול לבתוב בעבור אחר או אחכים וכיוצא בעבור זה ס׳ אמרתם כי אלות שכאחכתה כ׳ אלות אחד ריבוי ואחד מיעוט אלא נעשה עיקר מהקודמת ועוד איה לומר אחת כה לרבות את יעקב אלא יאות שהה להשתקש או דרשה אחרת איה ומנחנו לה נדע ;

בן בני חוור דהיינו יעקב אחזר שהה ליקח אשה ואם אחאר ת״ש אחאר זה לאליעזר כי הוא לא הביא את יעקב ועוד אפילו לא הוא כתיב רק אין בכלל האחאר את בני רק יצחק דביה משמעי ולא יעקב ועוד אחי אבא יעקב אינה כיון דחזלה זו היתה על אבא לחזור לארץ ישראל יש לומר אשה דיצחק עולם אחיתה אין לו לבתת הוגה לחרן בדפי החוקיני הילבך יעקב ארי לית לבתת על אבא לחזור ואיהו אי לאו אישיות דרך היה יעקב לומר אבואות אברהם על יצחק אלא לחזור לארץ לבבי קאחר רק לאחרי לבן בני או דלך בכוחה דבר בעתיד בדי שלא ילאות יעקב אחיר אליעזר ;

גמלין של אחרהם אחיבו וכו׳ ואיבו אנחלי אחזיני אביכרים בכ״מ כי אלו היו דאם לא בן אנחלי אחזיני לאה ליפני דאנחלו לקח ואף על גב דאיתות הגחלים אחרינן לקחן התיר זוחיחים ולפילבאי נבי ויהי היה בן רועי אקנה אחרם אחרינן בהאחו של אחרהם יאחה זאחה וכו׳ אינטריך אנחלי אחזיני דהאחה דאחשיבן לה אחרהם אחרהיכא היאה בוה דבבבי אחי שפי סיאה דקרא לא הוה אפשר למיחר אילבא שלין דרך לבעות והוה אפרשינן אחריבא לבעיבים אחרים יפאות הגחלים אשרת אחפרישם כפי הרמב״ן ז״ל וכיוצא אבל ליבא למיחר דהבא אינטריך לאחשיבן לאפילו אחר שהיה לו זרע היה נוהר בזה לאפוקי מלוט שהיה אחיר שלארזו אחור דהא פשיטא דבל שאין דור רביעי בא אשור בדלעיל ועיין שם ;

ויצאו זאחים אחבי הגמל שלא ירעו בשדות אחרים וכחב הרא״ם ז״ל ואף על פי שבהאחן על גדיקים אין הקדוש ברוך הוא אחביא אקלם על ידן בדאיתא בפרקא קאחי דאולין נבי אחודו של רבי פנחס בן יאיר אבי אילא היכא דלא קביע איזיקא אבל היכא דקביע איזיקא בגון בעוברו בין הגדות לא אינחי אין אומבים על הנס בדאיתא בפרק קאחי לקידושין דבחיב ויאחר אחזלח אחי אלך ואשחע אחזל והרגני ואם בן הוא דשהילו רבי הוגה ורבי ירמיה אחרי אחיא ובו לא היו גחלים של אחרהם בחאורו של רבי פנחס בן יאיר אינה אלא עבל ;

והנה אשכותיו נאחבו אחר וגדולה אזו יש בני אחי נוהנת אין שעם שישאוך על הנס להחזיק עצמו

טו וכל טוב אדוניו בידו ׳ רבי חלבו אומר זו דיאחיקי ׳ ויקם וילך אל אדם נהרים ׳ רבי יצחק אומר בן יומו דר״א דעיירא דרבי יצחק ואבא היום אל העין ׳ היום יצאתי והיום באתי ׳ הרעיירא ארץ פצפתה רפה שבריה כי משה ׳ הרעשתה אדוני אברהם ׳ פצפתה בימי אליעזר ׳ רפה שבריה בימי יעקב ׳ כי משה בימי שבני בנוב ׳ הדא הוא דכתיב וישבי בנוב אשר בילדי הרפה ׳ אניף בסנינא ׳ וקפץ דוד לאחוריו דמני עשר אמין ׳ וה״א נתיירא פזה וה נתיירא פזה וה נתיירא לזם אם לאחוריו קפץ כדין לקומוי פה ׳ וה נתיירא פזה לזסר אין בסנינא אניפי כדין אלך אנא יגיל למוקמא ביה ׳ באותה שעה אמר דוד הלואי הוה לי הר כן בני אחתי דייתי ויעיר ליו אבישי בן צרויה ויך את הפלשתי ויסיההו או נשבעו אנשי דוד לאמר לא תצא אתנו למלחמה ולא תכבה את גר ישראל ;

יו ויברך

כנדקות טפי מה יאמור כהמתו מהחקלה כדחיפרש לקמן פרשה ס׳ סימן׳ ;

טו ך דייתיקי דאם לא כן אחי וכל טוב אדוניו בידו אחיבר לפרש בידו כרשותו דוחיק לה כל אדוניו ולא אחיבר כל אדוניו בידו אלא לפי שכתב אחריו ויקם וילך אל אדם נהרים ׳ ולא אחיבר ויקם וילך אל ארם נהרים ׳ לפי שכתב אחריו ויברך את רבקה אחיותנו ואמרו לה הלכי עם האיש הזה ותלך ולא אחיבר ותלך אל ארם נהרים ׳ לפי שכתב אחריו ותקם רבקה ונערותיה ותלכנה אחרי האיש ׳ ולא אחיבר ותלכנה אל ארם נהרים ׳ לפי שכתב אחריו ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה על הגמלים ׳ ולא אחיבר ותרכבנה על הגמלים ׳ לפי שכתב אחריו ותלך אחרי האיש ׳ ולא אחיבר ותלך

עכשיו כיון שהכרסם הן אותם שזכה בהן יצחק עמהן ולא אחרות ויכריזהו להביא ראיה לדבר ואפילו תימא שהנכסים ילופים מי יימר דכבי הפלגשים נייתי דינא ולא יבקשו שלא כדין ולהחזיק בנכסים כאותן כדרך שלמדנו שחזקה כיל יבחן מתם ׳ וחכל מקום כ"ל

ו וברך הגמליים שהיו לו ׳ ארבעיונן לערי ערב לערי צאת השואבות ואמר רבי הונא בשערי שערב שהורך ליקח אשה ושמע קל בלביא מנצחי מה אינון אמר לערי ערב לעת צאת השואבות ׳

ז ויאמר

שמתיב לא כל שכן שמתוך שהוא מתחזק בהן יחזק עמהן ולא אחרות ויכריזהו להביא ראיה לדבר ואפילו תימא שהנכסים ילופים מי יימר דכבי הפלגשים נייתי דינא ולא יבקשו שלא כדין ולהחזיק בנכסים כאותן כדרך שלמדנו שחזקה כיל יבחן מתם ׳ וחכל מקום כ"ל שאין נוהג בכל זה כי אם מתם אבל לפירושו אדם דאמר לכני הפלגשים אשר נתן אברהם נתן מתנות ואמרן שם והלא נתן כל טובו ליצחק לזה היה אומר מקום אחרי כן דאין לומר שהמתנה הראשונה היתה מחיים ולאחר מיתה ולמאן דאמר שהיה כתובת ס"מ לגמור היא ולא הוכיר כתובה דאם כן לא תהני מידי בדייתיקי שכתב לאליעזר כי יאמרו שיחזור כו ;

ח דייתיקי ואם תאמר היכי עביד הכי והא אברהם קיים כל התורה אפילו עירובי תבשילין כדתניא בפרק המוכה ואם כן היכי עבד הכי והא אחרינן כפ' בערה לא תיכלו כתבנורי דאברהם ויעקב גרים הוו ואחרינן בפרקא קמא דקידושין לוה ונותן הן הגר שבתניא לוה וכניו עמו ואת לא יחזיר לכניו ואם תאמר הן דוה חכמים נוחה היתה הן גר' דהכניו לבני ישראל אבל כיתי אברהם ליכא ישראל אלא הוא וביתו ׳ והרמ"ם ז"ל תירץ דאחתי הכא דכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע ויש לנחשם שתף על כי סבן היה אחר כך אבל מקום כשאחר לו זה לא היה לנבי כני קטורה אלא לנבי ישמעאל ולי לא קשיא דלמה אחריון לא תיכוי כאחבורי אחסנתה אלא לכשבא מרע אז כדאי אתקנה לאחר מיתה אבל אחזוקה אתקנה אחיין ליה דאין לזה כוח נדבות כם דלא גרע אבל נותן אתנה לזרים אחיין לזה כוח נדבות עבירה ;

בן יותו כי כיום שילח אברהם ללך שם ויהיו ויקם וילך כלומר וקומו מיד ללוך אקפנה אתרן לפניו דאם לא בן וילך וילך למה לי ושוו מ"ם דכתיב הכא ויקם ולא כוילך קמיה וטעם קפיצת דרכו מגמילות חסדים ליפתח להגליה דרכו מברים כדלתי בפר' ס ;

היום יפתחי והיום כתיב דאם לא כן מתי ואחנה היום אם פשיטא דהיום כה וספר זה לאם לומר שרואה אם מגילה דרכו אך קשה כיון דמהיום יגלי ויקם וילך למה לי אם פשיטא דכתיב אליעזר כדברו ויש לומר דבי היכי דכפלי קראי פי' אליעזר משום דחביבות ליה שיחתן של עבדי אבות כדלקמן לסכי ס"ב נתי להם ;

הרעשה אתרן וכו' משום דקאמר דנקפיה אתרן לאליעזר חייתי אתי קרא לסיועתא דדרשינן ליה בקפיצת אתרן דהרעשת אתרן הייכו כיתי אברהם שקבל לו אתרן בשמים כין הכתרים ופריהו לאור כשדים כדלעיל על ס"ב ס"ג ויחלק עליהם לילה כת"ם בתנחומא וזה ודאי על ידי קפיצת סדרך ולפי שקפיצת חבור שני דאתי אתרן זה אל זה כענין הרעש התערבב חלק אתרן זה עם זה קרי ליה רעש ובמתתה כיתי אליעזר שקפצה לו כדלעיל ובמתתה לבן שכירה כפר"י ולפי שקפיצת אתרן כענין שכירה שהחלק אשר כאן כעתק מכאן וכדאק להלן קרי ליה שכירה וכן רפא שכרוה כי מטה ורפא שפריה כיתי יעקב כרכבן לאחרי וילך חרגה כן יוחו כדלקמן מי נתי שכשעבר אשר התוריה וקפץ לאחוז קפנה ליה חרעה כדאיתיה בפרק שני מסוריה וקפץ כיתי יבאי כגוב שהביאו כת אתקום דאתי אברהם ויקם ויחוה דוד כלפרס ואחי אליעזר לבן ולא יוכל לו ועוד מי טעם תפלת רפא שכרוה אתי ולמה לא אחר כן על שם אברהם ואליעזר ויבאי כגוב ועוד אמי כי מטה שכרוה בתיבת טעם אל רפא שכרוה אכיון דוד ויעקב הוה ויבאי כגוב ובאחר טוב משמע שכשאחר דוד ליוחנן הכרכים שהכירו שם נתפללה אתרן ונתקבלה אתחיו ובאותה שעה אחר רפא שכרוה כי מטה ולפ"ז יש לומר קפיצת אתרן כוושים דומה שם כי עלידי זה אתפוררת ואתחוטטת ולכן כשרחם דוד שנתקבלה אתרן לפניו זכר אם שכרוה אכן לאברהם

ספרק מסתם על עין המים :

בשעה סתדס וכו' הנחתי כתוב סהוקסה לרב הושע
מה נריך לומר לעת ערב דכיון דתין דרך

לשתוב מים תלת בשחרית וכשרטת ותליעזר בת כיוס כשיחמר לעת ערב ולזה הסיב שנכיחת הכלבים מכ' מינים תם דרך סחתם ושחוק ותם דרך תחניה ותניה ותתו לתי שהולך ליסתן תצה להקציב לנכיחתם תתי זה תין היה להיות סיונן לזיונגו ולפי שדרך הכלבים לנכח יותר בערב תכפל לומר לעת ערב לרתות לזה וזה הסירוס רעות רוח והחמת דקל כלבים תנכחים סמיעת קול הגרון והלשון מהתכרים דומיה דכלבוסי לה נכחין דפרק השואל והכותב שהוליך ליקח תצה יקציב לעת נתת השוחטות בקול השוחטת ותתה שיחמע יקח סימן לזיונגו תם יתמרו תין תו לתו רע תו טוב וכיוצא וכדתתריגן בפרק בני העיר תכין סתחתים בכת קול שנתתר ותזניך תשתענה דבר וה' דקל נברת כתתה ותתתה בדברי והוא דתתרים הן הן ולתו לתו ופרש"י תם כלבבו להתחיל בדבר ושתע קול של הן תו של לתו הולך תחריו ותין כתן תשם נחום וכו' וכירושלתי דא' כתם תשה תייתי כתם שיכדי תכינן זה וזהו שהוכרך לומר לעת נתת השוחטות כלומר שלכן עתד תליעזר על כתר המים לשתוב תם יזכרון דתם לא כן תתי קא תשתע לן לעת נתת השוחטות הת תדכתיב הנה תנכי נצב על עין המים וכו' ידעינן סתעשה רבקה היתה בעת נתת השוחטות ותה תיכבת לן תם תפלתו כיתם תו תו קודם לכן :

פרשה ס

ו כמי כתם ירת ה' וכו' תשום דקציית ליה תעשל שלת כהונן כדלקתן תייתי התי קרת ודרים ליה בריית כתברהם שהוה יותר קרוב לשוטו ושוב דרים ליה

בתליעזר ותינה תיתרתה קושית כי להיות נכון לכו כטוח כה' כדכתיב כיה יבטח בשם ה' כטח בו שיתן לפניו כהונן • גם יתכן סתפני סירתה שתליעזר הלך לקרות נחתים כענין זה וכן בר' תת"ם בפרק גיד הנשה כל נחת שתיתו כתליעזר עבד תברהם וכיוצתן כן שהול תיכו נחת והוה דבר תיתה דכתוב כתיב בפרשה תכתי ויש שתתרו בפרק תרבע תיתות כל התתור בפרשה התכתף כן נת תייב עליו והטוס' פירשו שם השהוה תנת סבר שלת נתן לה הסתידים עד שהגידה לו כת תי היא ותם על נב דכתיב ויקח התים גם זה נב ונתר והדר כתוב כת תי תת תין תוקדם ותתוחר כתורה וכן מוכח בשפר דכתיב ותשלח תותה ויתתר כת תי תת וכן דעת רש"י ופירש עוד להת דכתיב ויקח התים גם זה דסייגינו שלקחם כירה תכיסו לשיהיו תזומנים כיהו ותחר כך שלל כת תי תת ושוב נתנם כירו וכן דרך בעל העקידה בשבר כ"ב והוסיף עוד שהפשר שנתן להתלמידים תכל תקום כי תם שלת תפול בחלקו רחוים לה תלם עבודת' והכך השוש שכתם שלת סתוך למעשה קרוש על הנחוש ותה שכתב וסיי הגשרה תשר תומר תליו כו' תיכו תלת לקיחת סימן יפה לכתו תל התכלית כבתיבה התנוכה פת"ם בעל העקידה שם • תכל רש"י כחוש פי' לתחר שנתן לה שלה לפי שהיה כטוח כזכות תברהם שיצלית הקדוש ברוך הוא תת דרכו וכתיב שנתה כדברין פי' שהוא כדי שלא יתפסוהו כדברין ורש"י שסובר שסתך תליעזר על הנחוש ותין תיסור כדבר וכדעת הרת"כ ז"ל כתשבו פרשה י"ת תת"ם כל נחת שתיתו כתליעזר כו"ל לענין תיסור נתתר שלת הבת קתתר ותיתו רתוי לסתוך עליו ורתיה שדעתו ז"ל דלת תיקרי נחוש שלת העושה תעשה תו הנתנע תעשה תפני תקרים סתנחשים בהם הפתחים כגון שלו קתתר הוליל ובפל פתי תפי תו בפל תקלי תידי תיני הולך למקום

ספרק מסתם על עין המים :

בשעה סתדס וכו' הנחתי כתוב סהוקסה לרב הושע
מה נריך לומר לעת ערב דכיון דתין דרך

לשתוב מים תלת בשחרית וכשרטת ותליעזר בת כיוס כשיחמר לעת ערב ולזה הסיב שנכיחת הכלבים מכ' מינים תם דרך סחתם ושחוק ותם דרך תחניה ותניה ותתו לתי שהולך ליסתן תצה להקציב לנכיחתם תתי זה תין היה להיות סיונן לזיונגו ולפי שדרך הכלבים לנכח יותר בערב תכפל לומר לעת ערב לרתות לזה וזה הסירוס רעות רוח והחמת דקל כלבים תנכחים סמיעת קול הגרון והלשון מהתכרים דומיה דכלבוסי לה נכחין דפרק השואל והכותב שהוליך ליקח תצה יקציב לעת נתת השוחטות בקול השוחטת ותתה שיחמע יקח סימן לזיונגו תם יתמרו תין תו לתו רע תו טוב וכיוצא וכדתתריגן בפרק בני העיר תכין סתחתים בכת קול שנתתר ותזניך תשתענה דבר וה' דקל נברת כתתה ותתתה בדברי והוא דתתרים הן הן ולתו לתו ופרש"י תם כלבבו להתחיל בדבר ושתע קול של הן תו של לתו הולך תחריו ותין כתן תשם נחום וכו' וכירושלתי דא' כתם תשה תייתי כתם שיכדי תכינן זה וזהו שהוכרך לומר לעת נתת השוחטות כלומר שלכן עתד תליעזר על כתר המים לשתוב תם יזכרון דתם לא כן תתי קא תשתע לן לעת נתת השוחטות הת תדכתיב הנה תנכי נצב על עין המים וכו' ידעינן סתעשה רבקה היתה בעת נתת השוחטות ותה תיכבת לן תם תפלתו כיתם תו תו קודם לכן :

פרשה ס

ו כמי כתם ירת ה' וכו' תשום דקציית ליה תעשל שלת כהונן כדלקתן תייתי התי קרת ודרים ליה בריית כתברהם שהוה יותר קרוב לשוטו ושוב דרים ליה

בתליעזר ותינה תיתרתה קושית כי להיות נכון לכו כטוח כה' כדכתיב כיה יבטח בשם ה' כטח בו שיתן לפניו כהונן • גם יתכן סתפני סירתה שתליעזר הלך לקרות נחתים כענין זה וכן בר' תת"ם בפרק גיד הנשה כל נחת שתיתו כתליעזר עבד תברהם וכיוצתן כן שהול תיכו נחת והוה דבר תיתה דכתוב כתיב כפרשה תכתי ויש שתתרו בפרק תרבע תיתות כל התתור בפרשה התכתף כן נת תייב עליו והטוס' פירשו שם השהוה תנת סבר שלת נתן לה הסתידים עד שהגידה לו כת תי היא ותם על נב דכתיב ויקח התים גם זה ונתר והדר כתוב כת תי תת תין תוקדם ותתוחר כתורה וכן מוכח בשפר דכתיב ותשלח תותה ויתתר כת תי תת וכן דעת רש"י ופירש עוד להת דכתיב ויקח התים גם זה דסייגינו שלקחם כירה תכיסו לשיהיו תזומנים כיהו ותחר כך שלל כת תי תת ושוב נתנם כירו וכן דרך בעל העקידה בשבר כ"ב והוסיף עוד שהפשר שנתן להתלמידים תכל תקום כי תם שלת תפול בחלקו רחוים לה תלם עבודת' והכך השוש שכתם שלת סתוך למעשה קרוש על הנחוש ותה שכתב וסיי הגשרה תשר תומר תליו כו' תיכו תלת לקיחת סימן יפה לכתו תל התכלית כבתיבה התנוכה פת"ם בעל העקידה שם • תכל רש"י כחוש פי' לתחר שנתן לה שלה לפי שהיה כטוח כזכות תברהם שיצלית הקדוש ברוך הוא תת דרכו וכתיב שנתה כדברין פי' שהוא כדי שלא יתפסוהו כדברין ורש"י שסובר שסתך תליעזר על הנחוש ותין תיסור כדבר וכדעת הרת"כ ז"ל כתשבו פרשה י"ת תת"ם כל נחת שתיתו כתליעזר כו"ל לענין תיסור נתתר שלת הבת קתתר ותיתו רתוי לסתוך עליו ורתיה שדעתו ז"ל דלת תיקרי נחוש שלת העושה תעשה תו הנתנע תעשה תפני תקרים סתנחשים בהם הפתחים כגון שלו קתתר הוליל ובפל פתי תפי תו בפל תקלי תידי תיני הולך למקום

כלו' כיוס וכו' דתייתי כפרק תרבע תיתות וכסנהו דש' כתם תשה תחסו תרגנול זה סקרת ערבית כו' תכל התסים סיתנים לומר תם יתרע לי כך וכך תקח לי סיתן לעשות דבר תו שלת לעשותו תין זה תלת כשוחל כה' שיענהו כדבר הזה וסומך שהשם יתכיך תורה לו דרכו זה וכעין תה שכתב בסוף הפ' הקודתת שתשתתמים בכת קול וכדתשכחן כתה גדולים שתתרו ליזוקה פסוק לי פסוקיך ושופט תעשה על פיהם כדתיתה בירושלתי בפרק כתה תשה ובתב הסת"ג תחוסכים זה בעין נכוחה ותם כן יש לומר זה דעת התגדה הזו ולזה פתח בהתי קרת לומר כי תין בענין תליעזר נחוש רק שהוא כוטח בה' בסימן הזה שיעבור בהגלחת דרכו כתה שיזכה תלין בקציתו על ידי התות הזה ולכן נתן לה קודם שתגלה שכטח בה' שהגליח דרכו וכדברי רש"י תכל ותין להקטות תם כן תתי וכיתים תשתתח לה תחרים לדעת וכו' דתכל תקום תין הדבר ברור לגתרי שתה שענה שכבר יפול קנת ספק בדבר תף על פי שקרוב הדבר תאד להגליח ושתעתי תומרים שהוקשה לכעל התגדה תומרו הקרים נת לפני היום שכבר תיתם הדבר לתקרה והודתן ולא יתות ליתם ענינו של תברהם רק להשבחה הפרטית ולו' סתין הטבד הזה רק ירת ה' וכשבן כתליעזר ותין זה נכון דלת תתרץ ליישב הקושי דהקרים קציית ליה :

זה תברהם דהוה שתם ירת ה' דכתי כיה ירת תליהים תתה ועוד דכתיב בתריה הניטו תל טור חוברתם תל תברהם תכיכם וכוונת הכתוב כלפי תה שכתב ניין עזכני ה' וה' שבחני דכתיב בתם כי תי ירת ה' בתברהם שה' שתע תפילו בקול עבדו של תברהם בדתשכחן בתליעזר שבדרש ה' לשתלתו תשר הלך חשכים ותין נוגה לו כלומר שתם ותגת כהם ירת ה' בתברהם לת יהיה הולך חשכים תכלי שיגה לו כיה יתיר לו כתו לתברהם כשיכטח בו כתו תברהם והיתו תוכחת עכותה כי עוכותיהם תכעו הטוב תהם וכתו שכתב בן כלכם קודתי תם כו' כי תחר שתיהם כוטחים כה' תלת תכקשים תור תהע"ז יניחם ה' כתור תשם ולכן פי' תחר כך שיכטיו לברהם והוה תברהם ושרה תשם שהם היותו ה' ברכו ה' וכן הם כשיכטיהו בשתו כי נחסה' ניון וכו' וכן"ה יתרץ תה שיקשה בכפל הכתוב דשייגו ירת ה' היינו שותע בקול עבדו והייגו תשר הלך חשכים והייגו ותין נוגה • וים שותלים כתותר ותו היה תתיר לו הב"ה כי לת נזכר בכתוב שהיה תתיר לו ותרגי' דתדכפל ה"ק ותין נוגה לו תעשתו תלת תתחר ולפי תה שפי' תין כורך לזה דקרת דרך תתים קתתר תי זה שהלך חשכים ולת התרתי לו כלום' שלכל ירת ה' בתברהם' יתיר לו כתו שעשה לתברהם ולכ"ת ותו היה תתיר לו הב"ה שהיה תתיר לו להרחות לו הדרך ילך ותין קושית תת"ם לעיל ד"ל שתברהם היה תתיר להב"ה כי זה חס תת בכתיבות סוגו' כי תם ידבר כהודעת תברהם שתו ית' בגויים כתו שפי' התם :

ומצאת תת לבבו נתתן נר' שהיה כוטח בו ותינו תהריר תחריו :

בכל תקום שהיה הולך תף על פי שהתחשכים יתר תתחשתים ותתרותים כי לת ידע דרכם כלל וכי' כרתף תעובדי ע"ז וכש נקרתו הולך חשכים תכל תחר שכח לתרן ישרתל ויבא כתרן וכשתעו תליו ויבכי התרן לת היה כחוכך ותכל תקום לת היה לו תור נתוך לולי ה' שהיה תתיר לו בכל תקום לסתוך יתיכו ולהגליחו בכל דרכיו : **זה** תליעזר שהיה ירת ה' כדדרש' לעיל התובל בכל תשר לו תצליט ביקרו כתותו וכוונת הכתוב לפ"ז כלפי התלתיכי' כנביתי ה' כישעיהו שהיו רשעי הדור כועים תותו כדכתי' התם נוי נתתי למכים כו' לכ"ת תי זה ירת ה' כתליעזר שבתע בקול עבדו של ה' דהייגו תברהם שילך תשכי ולת יתיר לו ה' כי כולתי כל הסוות' לעבדי ה' וכביתיו יתיר ה' דרכו כתו' ולכן כל ירת ה' יכטח בשם ה' שיגליח דרכו שכטח בשתו : **אשר** הלך חשכים כשעה

ס"ג הפסוקי וכיוצא בהם

שהלך להביא לה רבקה שהחשיך לו בדרכו ולפי שלא היה בקי בדרכים הוצרך להאיר לו כיוצים והרקים ואף על פי כן לא גרמו כתורם דרים לה מהאי קרא אלא ופלגינהו תהת דאתאר לעיל ויקם וילך כן יוסו כי לפי זה לא היה כדרך כלילם דעל כרחין כיום יבוא התקומה

פסלי יי דלמה יבוא כבי טוב ואין לפרש דהלך חסכים הם שהיה הולך כאשר לא ידע היכן ויקח אשה מתקום עד שהאיר לו ה' על ידי מעשה

כדכר תורגמי דרבקה דמתי כוכים וכרקים מי לאו דניחא שהוא דרך תשל וחם רחוק:

ועל דרך דרש

היה לומר שהכוונה שכתו שהברק פעם יגין פעם נעלם כן היה תורו של אליעזר כהצלחת דרכו כי מתה שקפצו לו הארץ והדרך ונענה כשומעו מהיר לו ומתה שהקב לכן להורעו כרחיתה כמורם החשיך לו ומתה שאר ויקרתו כרוך ה' כאחרו מה' יצא הדבר חוץ והאיר לו ומתה שהקב בחשל לעכב כדלקמן ומת"ש שהכ הנערה אתנו ומת"ש התלכי עם האיש הזה ללוח לה שלח אלך כדלקמן היה מחשיך ומתה שניתן בחשל רבקה לנוח האיר לו לגמרי וזה דמיון לכל ידות ה' שאף על פי שיקרכו היה פעם כשניהו יבטח כשם ה' כי לבסוף יאיר לו עד נכון שניהו:

ג כתיב

עבד משכיל וכו' גרחה דקשיה ליה מאי שלחי תדוני מהרים שחיהו מן הרחוי לקרותו תדון מאחר שהוא שלח כשניהו והוא אתפלל על ה' תדרכה זה שלחי הנון כמו שחניהו שאחרי כפרק כתה כשהם שאוריה מורד כחלכות היה לפי שאחר ותדוני יוסף לפני דוד ואף שאין ענין זה דומה לזה יובל מקום תוטב דלימא שלחי עבדך מהרים כתה שכתב בעבור דוד עבדך לו"א שכעבד הוה היה מזכיר זכות אבות כשנים שכתב שתעמוד לו זכות מהרים כחלו הוא שלחו אחר שהוא כן ניחו ה"א הקרה נא לפני שהצלחת הדרך הזה היה כשניהו כחלו היה לשמוע לרוב תשוקתו שהצלחת יצחק ולו"א תדוני מהרים כי לחיותו תדוניו נדקתו תעמוד לו כחלו הוא כגו וכדרך הכן להזכיר יהם הטב כתומרה' חלני שני מהרים וכו' ואולי על תומר הקרה נא לפני שכר' שתחשיב ההצלחה כחלו היה לו לזה שתעוררו לזה וכדעידתי:

עבר

משכיל זה אליעזר לשון חוק היה כתוב הכתוב כי עם שפשוטו מ"ם הרלב"ג יקשה שלשון מבעי משכיל תשכיל אלא שכל היולל וכן שלי יחלוק כחלה שלי אפשר שהעבד יקח כחלה אלא שתנה שחכם לפרש זה ניחא כי זכות האבות אחר הוא ירושה לבנים ירושה גם כן לעבד משכיל ואף שיהיה עיקר הכתוב כפשוטו אפשר שיכוין לזה כדרך משלי אלחים אחר שהם כתה שעתים ככל מ"ש מהם כדלעיל כחוית פרשה ס' וזה תוכחת מוסר להשתדל בהצלחה והיעוצית כי אפילו העבד שחשבתו רק מתנה על ידי שכלתו יהיה כשיוחם בכבוד כזה אלהיותו משכיל היה כשכל כיצחק שהוא אחדת השולם כתה שנתן ברכות בידו לאומו ולכן אחרו יהם כתכים שזה תכלית אלהיותו שביים כל מ"ה בקדושתו כשקבל עליו מצות ה' בחתירת נפשו הוא שלא כתנה כמ' מהם וכן בשחיית תפלתו ושעיית רבוכו שנעשה כזכות קרא כשנים בזכות האבות:

ונהו

השכלתו וכו' תימה דקאחר קרא דלעיל דלא כל כך השכלה ועוד דלפירש זה גריך לומר דחשבתו בשעבד לאחרים ולא כת בידו כאחר אי בשבי כדרך העבדים הוה שלא נרחו כתורה ולא קאחר הא דאיתא כפרק האחוכה לישנה שבד אחרים זקן וישב כיסיכה הוה שנאחר ויאחר אחרים על עבדו זקן ביתו ס"ר יצחק אליעזר החושל בחורת רבו לאחרים ויש לומר לפי שאין השכלת האחרים שכם על היותו חושל ולהזכיר זכות אבות

כבן רק אחכתו אל אדוני לחיות כאחין ולו"א שהשכלה היתה אתרנותו כשעבודו כבאין אחר ומכם ושל ידי זה בשח בו אחרים להשליטו אף בזיווג יצחק וכלל זה הוא שנודע מצות ההשתעבדות לגדולים עגם אחירות והחשיבו על זולתו כדרך עברי אחלך כת"ם בשל השקידה כשבר כ"ו ולו"א שהשלחת להשתעבד לאחרים היה חושל אם אלא היה אם היה עבד ולפי זה היתה דברי שלחה תוכחת מוסר לחיות החשכיל והשתעבד לגדולים:

כבר

קללתו כו' שנאחל אחור כבנין עבדים יהיה ולאליעזר הוה כבנין אל מזרעו וק"ל דחשהם דכחיות השתעבדו לאחרים כבחר בן קרא כתיעוטו הא אלו לא כתקבל לא ואלו נבי הגר אחרי לשון אח"ם שכתו של פרעה היתה ואת מושב תהיה כתי שהחה בכית זה ולא נבירה בכית אחר ויש לומר דפרעה ע"י נסים ראה שעתיד לצאת כדאחרי' כתם כחר כוה אחכל אליעזר אף על פי שידע מעלת אחרים אחחר שלא הכיר כניסיו לא יכחר בשעבודו אל נחי שהי שהשבד כשר מכחים אנות ולכן יכחר לחיות כן אחרון לחשנייר ולקיים כל החנות כישראל לולי שקללתו בידו אף קשה אחי דכוחים פיעים שהוא לו לחיות שבד לאחרים ולא לבושי אל כרכרי מ' ואחת משום דאין נוח לחיות אחת ת"ח כדאחרי' בפרק קחה דשבת אחת נוי ולא אחת אחר אחת ת"ח ולא אחת ת"ח להכי היה רחוי שיאחון כאחרים דהוי ת"ח אפילו הכי השכיל לשעות כין יוחן כוחי אל כרכרי כו':

שבויש

אח כל א"ה שכלם אפו רחשם כשרחו קדושת יוחן ולא הרהרו על אחכת ה' לאחרים ואף על פי שאחכתוכים כר' שענין השקידה לא היה כאחקום רוחים כבר כאבנו לעיל פ"ג שנאחרים ענין זה ואין רחוק שנאחרם שאחו ואמרו ת"ח כשכיל השקידים כדאחרי' לעיל פ"ו שסיים הק"כ עוקד סרי מ"ם לאחעלה וכו':

ברוך

יפר' שנקראו אחים כי כלם רעים אהובים זה לזה כאחים או אחים לאחקום כת"ג לענני לאשון אחי ורעי וכו':

ג ההחלת

נאחר כרחה דקשיה ליה יאחרת דהיינו דאחין לדעת כאחת אחרת הוה קאי והקאחר הכי אחכני נגב וכו' היינו הוה שלא ה"ק אחיין דהיינו שאחלת לנעלים דרכי ואיידו שקפצה האחן לפניו כדדרשינן לעיל אחיים ושל שאחיר לפניו כלעיל לכן נאחר כי אחאחיל כאחכוה לומרי לו נאחר וייכון דליאחר דאחרים קא קשיא ליה דאחסחם ליאחר דאחקרוי ואין ליאחם שניהו אחרים אל אחקרא לכ"ה שפירש אחאחלת נאחר כלאחר שאחאחל שהוא יאחר אחני אחכל כבר נעשית ואנאחר הדבר כאחקרוי כעלמא סני:

הכל

כריכים לאחסד אל ואפילו נדיקים נאחרים אין אחעשים כדאחים לולי אחסד ה' וכדאחרינן לקאן נבי ואאחחנן אאחין לברייה כלוש אחכל כורחו וכו':

אפילו

אחרים דאם לא כן לאחה קשה כאחורת אחסד ולא אחר ועשה אחם ואין להקשות אחוש הנדיקים אינם רוצים אלא אחנת אחם כדדרשים רו"ל נבי ואאחחנן דאם נבי ואאחחנן נבי אחרי לקאן לפי אאין לברייה אלבו כלוש ופלגינהו אחכוה אחרים ואיכא יש לומר דיאחורא דעם אחרוי אחרים דרים אחבין שאוכיר שאו הא אחרים לאחה ליה לא עם אחרוי סני כדאחסיק וכה אחדש כי עשית אחסד עם אחרוי וכ"ש ברוחו שאפילו אחרים שהוא אחרת אחסד כדאחיב אחסד לאחרים גריך לאחסד ופלקוש גרים אפילו אחרים שהוא אחבלבל ואומר הוא יאלא אלא אחכוה לפניך גריך אחסד ולא כרחה:

שהאחסר

אחבלבל בעולם שבשילו כי בזכותו ה' עושה אחסד לכל והוא אחדת האחסד כדאחיב:

התחלת

גאומר לא גרסינן ליה הכא ופלקוש ליה ס

ד ארבעה הם וכו' מייתי לה לתנחומין פירוש דקרא דכנעתיה היינתת תחלת ויחמר לה השקיני היה מנחם דמסוס הכי אמר משמל כלה כהונן לפני היום הזה מוהל כלה כהונן כיון כלה היום תפלתו וכדתניא בתוכ כסמוך:

ארבעה בן לוקח על נב דלתו מורחין למידך מנחם מנייכא למה לי קבה למחר מרכבה הן ולא קחמר מרכב תכנו כלה כהונן כליסנת דלקחן ס"נ ופרקא קמה דתעניות מסמע ודאי למתעסי מתח בלומר מרכבה הן ולא חמסה למחוקי מדרבי ברכיה דחמר בפרק קמא דתעניות לף כנסת ישראל כלה כלה כהונן וקדוש ברוך הוא מסיפה כהונן שנחמר וגדעה גדעפה לדעת מת ס' וכו' ויבא כנסת לנו חמר לה הקדוש ברוך הוא בתי מת שולמת דכר מפטמים מתנקם ופפטים מינו מתנקם הפל מני חיים לך דכר מתנקם לפולם שנחמר חיים כנל ליסרחל ועוד כלה כלה כהונן שיחוי כחוסם וכו' חמר לה הקדוש ברוך הוא בתי מת שולמת דכר מפטמים נר' ופפטים מינו נרם' הפל מני חעסה לך דכר שנחמר לפולם שנחמר הן על כפים מקוינך דסכירת ליה למנחם זו הלח הוי סחלם כלה כהונן הגסה כיון שרוב הפפטים טוסה לף על כי שהטל טוב ממנו וכן הסוסם על הלב והדרוש טוב לף על פי שפל הכפים טוב מזה מי נמי הכי קחמר מרכב הן ולא כלסה לכך למקוקי מדרבי יוכנן דלא מני הסם הלא כלסה דלא חסיק כלב ופירוש רש"י מפי רבי דטפחים דפסיס להמי קרא דחמר יכה לת קריית ספר כהלכו' שנחסכו כיתי חבלו של חסה כתלי כתורה ואין לחוש שתשרה רוח הקדש על עבד ועל חמור כדחתרינן בגדרים שתין שכיחי סורה וכו' והתוספות כתבו שם מפרשים דלכך נקרחת עבסה שכל הרואה אותה כועם על חטחו ודחי חסוס בניעות יפירת דקחו בה והיה כועך בזכותה וזכות דידיה תסתייע דלא חזוינן לה הלא כפי העשים כדחיתת בסוטה לתן חזוינן וכו' ולבניות דעתי קשה בפירוש זה דהא כל הרואה אותה כועם דקחמר חסוס יפיה חסמע וכן פירוש רש"י בפרק כ' דתמורה נם כתה שתמר שהיה כועך בזכותם קשה לי דאם כן חמאי חשיב ליעזר התם נמי חימא דסתיך חזכות חברהם ויצחק הלא יוזנו לו הלא כפי חעשין דלא בדיעבד עבסה וכלכ חלברהם ויצחק הלא כדפריש' נרחה לי. ואף על גב דחתם חעשה דלא הוי על ידי רוח הקדש חלברהם חעשה דחי חפשר כן דחמר התם חמרו לו ליהושע שחל חמר ליה לא בשמים היא חמרו לו לשמואל שחל חמר להם הלא התכות שתין בכיח רשאי לחדש דבר חעשה ועוד חמר התם על ההלכות שנחתכתו ליהושע חמר ליה הקדוש ברוך הוא לעולם לך לי חפשר וכו' ואף עלפי כן החזירן עתניאל בן קנז חתוך פלפולו דרחה הלא היה זה הלא על ידי פלכול ואם כן חפשר היה עבד ותמוד יש לומר דכנותה לחוד ורוח הקדש לחוד דעל ידי נכוחה חתם הוח שחי חפשר חכל על ידי רוח הקדש וחיינו סיעדים רוח חמרום על החדש להבין חותו ליסר דעתו להבין דבר חתוך פלפולו וה חפשר לעולם וכתו שנחמרת נעשה על ידי רוח הקדש ועל"ם בפרק קמא דכתת חפש"י שנטלה נכוחה מן הנביחים תן החכמים לה נטלה ופירוש הרמב"ן ז"ל לף על פי שנטלת נכוחת שנביחים שהוח התרחה וכחיון נכוחת החכמים שהיח כדרך החכמה לה נטלה הלא יודעים החתת כרוח הקדש שבקרבם וכבר כיתר הרב המור בחלק שני חילוף נכוחה תרוח הקדש ע"ש

ת"ת הפסוקי

ומם כן קנו שהחזירן עתניאל כן קנו הפלפולו הוח על ידי רוח הקדש שנוסנת בו ותין להקשות לתתי לה עשה כן ליהושע לחפשר לה היה כל כך תפולפל כעתניאל חל שיועיל רוח הקדש להכינו לזה ותו סכר דחפילו רוח הקדש לה יסרה הקדוש כרוך הוא על עבד ותמוד ותכל תקוש קשי לי הרחיה שהכיח מגדרים שתתר שתין הקדוש כרוך הוא תשרה שכיחתו חלה על חכם נגור ועניר ונבו לחפילו תיתה דעבד לה לחפשר תשוס דחיכו עשיר ותמוד תשוס דחיכו עניו הא על כרחך לומר דהתם לכבוחה קמיירי חכל לרוח הקדש כעלמה חפשר כלה תניחים חלה דחם לה כן היכי הסברה על עתניאל והא עני הוה כדחתרינן כתמורה כי חתן הנגב נתתי חדם שתין כו חלה תורה לכד פירוש רש"י ועתניאל לה היה עשיר חלה חכם והיינו דכתיב קריית ספר והתומר דעשיר היינו הסתם כחלקו והרחיה שהכיח למשה חפסח לך היינו שהעושר חנלו פסולת וערתי הוה דרך דרם ותין לומר דתשוס הה דתתרינן כפ"ו יוחסי' תין הקדוש כרוך הוה תשרה שכיחתו חלה על חשפחות התיוחסו' שכישראל הוה דקחמר רש"י דהכוה לעניד לעתיד חסתם ועוד דהשרחת שכיחה דהתם חסתם חלה דלחו לענין נכוחה הוה חלה להיות ה' סוכן כתוכם דחם לה כן יחזקאל סהיה חכני רחב הזוכה ושובדים הכוה נר היכי הוו נביחים וכי תיתה לעורך השתם הכי נמי חכא ליה לכלכ חלה יהיה עבד חרחמר לעורך השתם

ס"ם ה

ולעניות דעתיים לומר דלחו תשוס היה תתן השכיחה שורה הוה דהתם כנכוחה תתם חלה שכירת ליה דחפילו רוח הקדש לה יסרה על עבד חו חמר דנפקי לדבר ואגדה דידן חתכי כלכ שכירת ליה דחפילו עבד ותמוד שורה רוח הקדש חי נמי דהסחורת הסלכות על ידי פלפול לחוד היה ולא על ידי רוח הקדש חי נמי דחפר יכה חת קריית ספר כפשוטו. ולכ"ע חיכא למידך חתתי לה חני דוד נמי שתמר כל תכה יכושי ויעב כנגור יהיה לרחש ולבר חלו הכהו כרחשונה נוי חו עבד היה נוחנו לרחש ולבר ולה חי חפשר לשום שר חי הוסל כישראל חלה חיוחם דכתיב לה תוכל לחת עליך היה נכרי יה לומר חף על פי כן כיון דחין כוה חלה חיסורה ולה נכחי נדול כחיתון חו תקרובת דבר טחה לה חשיב ליה חי נמי דחלו נזדמן לו נוי חו עבד היה חשיחו שר ורחים על קנת חכנוים שהיו תחת חסלקו ולה על ידחל כחו עשה ליוחב ובעל שולת שבת כתב נפ' חיי שרה שלפי הפשט חה שלה חנה בנחרת כלכ חפני שכללו בשתול שהם דומים שענין חליעזר חלו בכחירה בהחלטו וענין יפחת חלו בחקרה בהחלטו וענין שתול חלו בכחירה ותקרה וכן כלכ:

תבעו שלה כהונים לחת חיזה טעם לחה לה כוסרו כדבריהם ועוד למה שלפשה הוסבו כהונן ולה יפחת דדוחק לומר חפני שלה היה כל כך נדיך כחחרים ויש לומר דחליעזר חכיון דחשלה קחמר הקדוש נח לפני וכתן סיתן לדבר והיה הנערה וכו' לה הוצרך לפרש

כי בטח הם, אלא יזהן לו בסימן הזה אלא החסד הרחוים ליצחק ועוד מפני יצחק שהיו מזונין לו לאדם אלא לפי מעשיו ועוד דכיון דזה לו הקוה כי תאמר שתה ואם בחליך תחקה כי א רחוים ליצחק שתהא נוחלת חסדים וכדי ליכנס בכיצד של אברהם כדכריסית בחוזם בטוח הוא כי לא תחנה תדם זו אלא בהוגנת ואכל מקום חשיב שואל כלא כהוגן מכיון דאפשר על כך הריחוק ליתנה התפלה הזאת אפילו כשהיא כהוגנת שאפשר לא יקרם מהנתנו כטל ועל זכות יצחק לא היה לו לבטוח שהיו לסמוך על הנס ואף על פי שבתפלה כא לה' היה לו לפרש בתפלתו כתר היטב שהיו רחוי להתפלל אלא כדברים ברורים והיו לסמוך על חזקתן דעתה כדילפינן משובדת דאיתא בתורת חסדים בפסוק להיות היהודים שתידין וכן דעת הרמב"ם בפירוש קהלת וזה אלא כדברי בעל העיקרים בהלן דאמר פרשה כ"ד שהיו להתפלל בדברים מוגבלים פרטיים אלא בדברים כוללים כי החזת שבריך האדם לפרש שאלתו ואכל מקום יפלך על ה' יהכו שלא יהלו מהלחותיו רק לטובתו • וכלב בטח כי לא יהנה הפלטול העטום להחזיר שכיחת יהושע אלא בהיה בעון והלא כרכת ה' וכל כבן הם גריך אלו רוח הקדש כדלעיל :

וישאל בטח כי לא יהיה ובזה לעשות התשובה הגדולה הסיה אלא מבני ישראל הטובים וכל שכן בהגטרף אלו רוח הקדש כי הסתעוררות לבתו אלו הדברים היה מדרגת רוח הקדש כתה שכתב הרב ה"כ ומכל מקום נחשבו שואלין שלא כהוגן דאפשר חילוף זה ואפילו על דרך הריחוק כי הסתפר לא יקרם מהנתנו כטל אחנם טעות יפתח היה גדול אחלו לפי שהיתה תלמיד היתו לקרותו אינו מהדברים הנחשבים מהשגחת התלמיד כנ"ל אלא מהדברים המקריים ולזה הסתפר קרוב שיהא דבר שאינו הגון לשואלו ולכן היה לו לדקדק ולזהר כל היותה מהטהורים אלא שהיה לה חשש לזה כי אחר שם יהא דבר טמא יהיה נשאל עליו ויעקר הבדר מעיקרו ואכל מקום שהו ליה שואל אלא כהוגן שהיה לו לפ' שהם יהא דבר טמא ירחה שאל עליו מאחרו והוא נגאלי ולכן לפ' ניתן כהוגן שטעותם חשוב קטן ולא ליפתח אי נתי שהרחשונים דברו תורה לעצמם שהלו יהא שאינו הגון היו נעשים כיוצא בהם אכל יפתח הלכך זה דבר תורה כנגד קרבן ס' והוא שדקדק לזהר אלו יהא חמור או כלב ולא אחר בתו כתו שנזדמן לו ולכן נעצם ונזדמנה לו בתו שהוא הם שיקשה שעיניו לפי שלא יוכל להשאל כתו שחשב לפי שנעצם יהיה ואינה כדלקמן :

והיה הגערה וכו' הא אם יוכלה אחה מ' וכו' בתעניות גר סיכן יכול אפילו חגרת אפילו שותה ופרש"י ז"ל ובנות אנשי העיר יונאות והיה הגערה משמע הגערה היונאה אחלה ויאחר לה השקיני נא אם היה מנחם אפילו חיגרת אפילו שותה לפי אלא פורש בשאלתו ואפשר שהיתה בעלת מום ולא יכין כה אליעזר ויקחנה עד כאן • ויש לפיין בדברין אכין דלא פירש בשאלתו משמע אפילו חוגרת ושותה לזה הוצרך לדקדק הקרא דמשמע הגערה היונאת אחלה כו' ויש הגערה משמע היונאת אחלה ויאחר לה השקיני כה היה מנחם ואפילו אחנת אחר כך חגרת ושותה ומשמעות זה הוא אלא פירש ואחר ואחנתי שתהיה כאה ואפורה ואם כן היה לו לחוש שמא שהיה בעלת מום ולא יכין כה אליעזר ויאחר לה השקיני ויאכש כה ושוב אין לו חורה אף על פי שידע שהיה חיגרת ושותה ועוד יש לומר דשרתי קאחר וזה לא אחנת אלא קאחר אליעזר שאחר יאחר השקיני ואחנה כה זה לאפוקי חותן אלא שבניהה אותו כן אכל לא יאחנייב שהרחשונים שאשקנו יקח אלא אחקוקו אחותן שיאשקוהו כי זו שהיתה גלוי אחר דאדקאחר בריאה הכיר ושוב והיה הגער' לשון יחיד משמע שהרחשונים שיאחר לה השקיני ואשקהו כה יכאש ולא יאשל ולא יכסה שוב ואם כן אפשר שיכאל בחגרת ושותה וכדי אלא שאחר שבעל ס' שהוכיח שהוא לפניו שוחה אלא שבעל מום שאל מ' פירש בשאלתו כלומר אחר אלא שבעל מום לזה אחרו שם גרוחה אלא שהיה בעלת מום והוא לא יכין ויאחר לה השקיני וזה כת"ם התוספות דאפשר שהיתה חגרת שיהיה לה רגל של עץ והוא לא יכא רואה אז שותה כגון שים לה עינים ושיהא

רואה כלל והא דלא קושיא אתם יכול אפילו אחנם כדקאחר שכא וכדקאחר אחם נחי נפי שאול אפילו עבד או אחור כתנו אחנשפ' כשם ר"י משום דנבי אליעזר לא סייק עדיין אחנשפ' ניחנה אחורה אי נחי לנבי אחם לא דייק עלמה אלא ליחפי ובעין יעקב כתוב כשם שאחדושים משום דאליעזר היה לו ליקח בשבירת לקיים שבועתו אחנשפת אחרחם שכל הנדע אי שומא היא ליחיה על כרחך ולא שבירתי זה אחשום שכי הוא דאחריכן שאל כהוגן שאלו שאם אחם לא היה יכול לשקחה והשבתו דבריו בטלים וכן בכלב ושאול דאחר אלו נזדמן להם עבד אי מזוזר לא היה אפשר להתחתן לו והיו אחלין דבריהם ואין כאחר שדברו אלא כהוגן ועוד גם בחשבת אברהם אפשר שהיו אחרים ובאחרונן ר"י ק' לי איכא ממודע ליחא אחם אי מ' אחאר שהיה אחר אין בהם הכח רק בחשבת אברהם אלא אחודעה משום דאבי אחם לא דייקי שלמה אלא ליפי ולי יל' עוד אשום לחודעים שכיחי שפי אפשרלו היהם נקט אבות ושומא ואכל מקום אנדם דילן ניחה לה לאיקבט אחם דחשיב דכבי דכשחוך והגריש ספי • אך קשה לדעת האחור שלא שחך אליעזר על הנחש ולא נחן הנחידים עד שבאל בת אי אח כדכתיב לעיל סיחן מ' אחי קאחר אלו יהיה אחם ואבי וכו' והלא אם ידע שהיה אחה לא יקחנה ויש לומר דאף"כ אלא אכה קאחר שבאל שלא כהוגן כי אין לו סיחן טוב בשאלתו שאף שיהיה בדברין אלו חנה אחה לא יועיל כלום והיו אם כן דברין בטלים וזה תוכחת אוסר שניך אחדם לפרש בקשתו כדפירש לעיל ואל יתחתא דהא כשאול וכלב על כרחך לוחר שאלו יהא פשוט שלא יפחתנו כו אלא שיבשלו והיו נחפשים בדעוכם בדכחיב לעיל :

אילו לכדה עבד כו' הא דלא ק' הכא כוסי וגוי כדקאחר בסמוך יש לומר משום דלכבידא קריא ספר דהייט הוכרת הכלכות שנשחכחו היה ערוך רוח הקדש כדלעיל ואי אפשר על ידי כוסי וגוי דהא בקש אחם שלא חשרה שכינה על ח"ה וניחן לו כדאיחא בפרק קחה דכרכות ולפי ח"ם דאפי סבר סיהם שלא על ידי רוח הקדש נחי יש לומר דלא היה אפשר על ידי גוי וכוסי דלא שייכי בשבדי חורה דהא ח"ם שנשחק בחורה חייב כדאיחא בפרק מרבע חיחות ולפי ח"ם דחני סבר דלכידא קריא ספר הוי בשבועה נחי יש לומר דוקאי לה ערוך גדול כדי שיסיישוכו הן השחים וזה ח"ו לח"ם אבל לשבר דאיחיה במשנת אפשר שיהא לזה • אבל ניכוח גליא לה היה ערוך כ"כ זכות :

אילו יהא כוסי ח"ק דכוסי בכלל גוי וזהא כוסי פי' מזוגה בחשבשין כדדרשי' בפ' אלו חגלחין בשחה כוסים דקרא וה"ל מי זה ישראל שחשבשין חשוכים לגרישחא ולפי' בני ניחה דלא נקטיה נבי כלב דחין רוח הקדש שורה על הרשעים ואין ספרי חורה חחגלין להם כי לרשע אחר אלהים אם לך לספר חוקי :

הא אילו יהא אחור וכו' דפי' והיה לה' והשליחיו עבלה חדא אילמא היא ופרושי קאחרה כדפירש בשחוק והיה לה' • שיהיה מיוחד לקדושה על דרך שנאחר בשחוק ואחיו לה' • אם הוא אדם או השליחיו שלה אם הוא שור או כשב וכיוצא ושלא וכח יפחח אח כח' רק שיחד לה כ' פרישות כדרך אדם ואם שאחר אינים • יאיחה אלבכה בנות ישראל לחנות הוא לדבר על לבה כי ח"ו שיאחר והיה לה' על דבר כיוצא בזה כי אם קדושה יש בהיאחה פרושה אין כאן רק בטול פרי ורבים ודרך שוכרי ע"ז ושוב אם יפחח את לבו לשני חלקי הסוגר אדוש לא את לבו אם אינים בהאם טהחם וזה וזה לא יכבר אלא והלו דכריהם ז"ל אחוכה אוחן וכל שכן שדבריהם דברי קבלה ולא כיון יפחח אלא לשולה אלא שלא דקדק כדבר וכן עשה לה ואולי לבך אחר אם אילו יהא אחור וכו' ולא אחר הא אילו יהא בתו וכו' לומר שבאחור וכלב עכ"פ דבר שלא כהוגן אף על פי שאין בורך לזה כי לא' נבות שאלתו אחר כן כדפי' לעיל • ויחן לו אף על פי שלבאורה נראה מהכחוב כי אקדים היה לו אחרו שם ויחן לו כן להשניאו אחשחעה שפי' ויר' שדקדקו זה אדל"ק ואחה בתו אלא שהיה כבר בתו יודעת כי היה דבר טוכן ואוחזן על דרך והכה דבר ה' וזולחם • רבי יוחנן אומיי אמילחיו דיפחח הכא אפשר למילחיה אי נחי לפי שאחר שאם' הדבר אשוחן לו כתו ויר' דבר קשה שאחיה כזאת אם' שאחות הגערה היונאת כאילו אחיה שלא כהוגן הלכך נגחי לזה לאחר כי לא היה לה כזה אשפט אות כי לא היה אוחיי לה רק דמים על הדרוש ואם כן לא היה עושה אות

רק שיסטור שלא בתקבל בדרך לרטון ושיסטרך לפת דמים לא
לפתיר בדרך ולסתרפם לפני מורים שלא הוא שנם בדבר ואולתו
תסלף דרכו :

הקדש דמים הם חייב להקריב דמים כדמי בתו
להטיח עולות כאלו אחר הרי הם לעולה שלא
שטעה יפתח כתו שנפרש :

דהנן אחר כו והנה נתי והעליתיהו שולה קלחר
ולא לעולה ויתכן דבכי אתי נוזה דקלחר
והעליתיהו אחילו אחר לעולה לאו כלום הוא דוהעליתיהו לזה
עכמו חשוב ואם אחר ואחי טעמיה דר' וליכא למימר דסבירא
ליה כרבי מאיר דבין דאין דמים חוטין דכריו לכשלא כדאחריכן
בסוף פרק ה' דתמורה אחך אתניתין וכתבו התוספות שם
מפרשים דקאי אהא דקתני אם אחר על בהמה טמאה וכו' והייט
דלא כרבי מאיר דבין דאין דמים חוטין דכריו לכשלא דשחים
לומר הרי לעולה ונאחר ואחר לשם דמים דמכל מקום ואחי לא
פסקינן כרבי מאיר כיון דאנא שם אין דלא כותיה וכן פסק
הרמב"ם והר"ר אפרד ז"ל ויש לומר דר' דייק ריפוש דלישנים דכתיב
ואם לא יקוי כהרי אלו לעולה ואחר והעליתיהו עולה הייט
אחיזתו דידים כלומר הקונים אלדעיו אך קשה דאין כאן כדר כלל
דהא לאו זה דומה לנתכוון לפת על חטים והוציא בשפתיו את
שהם דאינו נאסר אלא פת על חטים דהכא אין ולכו ואם ולא
בכל את אף על פי שהם את כל אינו את חטים כדאיתא בפרק
ג' דשבועות והכא אחי כיון שלא נתכוון להעלות אלא בהמה ועוף
אף על גב דהויאה אדעתי כיון כל יוכא משהא אין כאן אדם כיון
ולכו אם ואפילו לדעת הפוסקים דקוקא היכא דנתכוון להוציא
את חטים ועשה ולא הוציא אלא את שהם אבל בשנתכוון להוציא
את שהם ויודע שלשון זה כולל כל אינו את ואוכא משהא אין כאן אדם לחייב
עצמו אלא בכל חטים אשר בכל הדברים דדברים שבלב
אינם דברים אין שפק דיפתה לא חטיק אדעתיה שהלשון הזה
כולל אלא את שבלבו דאי אפשיק אדעתיה היה נוסר כלאר אלא
וכבל אחר שבכבל כיון שחשב שהגודר בתין אדם יזפחנו ואם
חשב שאחר שתין כלבו אלא תין כשלי חייט לא חל הנדר על כתו ואם שחע
אחר כך לקול מורים הין מורים לו גם כן שאינו חייב אלא
כקרם דמים ואפילו תימא כתתן דפסק דרוקא את שלא
שהם אחרן אשור בכל אינו את אלא את שהאינים ליה כאחר
אלא נתכוון אלא לפת חטים ויפתה שהם אחרן דאינהן ליה לא
יפתן דאפי אחי נוזה ואחי אהאינים ליה אלא נתכוון לדבר
קשה הוא ועוד דיפתה אינו הוא דעבר דיבה לנפשיה ויודע
מחשבת לבו בחחת ובתחים ויש לומר דיפתה נתכוון לאדם
וכאחם ושעה לחשוב שרגה ס' פקרבן אדם כתו שעשה תשע
אלף אחים וכן גר' אדמייתי להו כי אדרי בפרקא קמא
דתעניות אלא ניחי ולא דכרתי אלא אלף עלאף על דעתו
שהיו אבא לקרותו אלא אחד אשבדיו וכשרפה את כתו אחד
אחל הנדר עליה אאחר שנתכוון גם כן לאדם ולפי זה אחי שפיר
נחי דקתני הא אילו יפח אחור וכו' ולא נקט אדם כי לפי אחשבתו
אין זה אלא כהונן וכן כרפה אחה שאחר בתכוונתו אחרה לו כתו
אחה כתוב בתורה שיקריבו נפשות אחר לה כתי נדרתי ולכך
אחר ר' שקרם דמים חייב כיון שנתכוון גם כן לאין האדם ועוד
ים לומר דלא נתכוון אלא לכשל אי ואחר היוצא אדלחי בייחי
כתתכוון להוציא בעל אי ושטה כלשונו אז שאלה על דעתו שאין
בכלל לשון זה רק בעל אי הניחד וכיוצא וכשיוצאה כתו נתן אל
לבו לשוכח כייל כל אילי ושטה לחשוב דכיון דשקרים בשפתיו
אף על פי שאין פיו ולבו שוים כאין אדם חייב לשאול מוצא שפתיו
אח שאחר בתכוונתו אחר לה בתי נדרתי כלומר אף על פי שאין
אין הרין להקריב נפשות נדיך אני לקיים כל שוצא אפי ואם
שהם הקדש דמים הים חייב הני קאחר אפילו לפי אחשבתו
שאל הנדר . אף שהם שאין פיו ולבו שוים אין כאן אלא הקדש
דמים :

ולא הים שם פגחם בתחילה שהרי אפילו בימי שמואל
ודוד הים כדאמרינן בפרקי הימים ובשהם כן אלעזר
נגיד הים עליהם ולדעת רז"ל הוא שהם שבאן ושוד אחרו ז"ל כי
שהם הוא אליהו :

שוהיר לו אח נדרו שיהא אם נדיך שהרה כיון דשקדש
דמים לשעה ובכל שבן לפי אם אפי' לעיל
אלא הים שהם בנדרו ודר"ק ור"י אחר' פי'
שפיתיר לו נדרו דקאחר שייבו שיאחר הוא שהוי שטור כדמים ואין

זה ענין שהרה ועוד אם כן אחי קאחר הוא נדיך לי ואחי הולך
אאלו וכו' הא אפשר הים אבלי שיועדו יחדו דק שיודיעו על
ידי אליה שהוא שטור אלא שסתברא לפ' ואחי הולך אחלו אלא
רצה לשלוח שחלתו לפניו בנוחתו ופשהם לו רצה להודיעו
אדין אלא אם כן אבא לפניו שחלתו דבבי אחי נוזה ליבא
דלוחה ליפתח שיאבע מזה דוחי קשה גדול אחנו וידך
אחלך לשחול פי כאן גדול נחוחרו לפני אלעזר הבהן יעמוד
וכו' ועוד אשם פשהם לא הורה אהלכה שחמו כל לומדי דת ודין
אהדור שיודיעו אדין ליפתח אלא שייך הבא אשם אזרה אשהם
בפני רבו דאפרושי אחאסורא שפיר דמי כל שבן לאחנוע
אזוה בדמים ובשלמא לר' שהדים אחם קאחר ניחא שם הוא בדעת
הפוסקים דאין אחיריו אלא בפני הבודר ובאו שבאיה הרי בא
דחים אבאן ועל ידי אבא לחר לא הוה אני לאחיר נדרו דאין
דשחי לאחיר אמקום שיש גדול אחנו אלא רשותו והבא שהם
לא היה נותן רשות בשבור שיוזה יפתח אפלו ואף בשנין
שהחרה קשה לדעת הבוסקים שהחירים אלא בפני הבודר ושאל
ים לומר אדין בפי אחי הרים הורים לו שאין אחם בנדרו ויוזה לא
היה שוחש להם שהיה שוחך על דעתו היה אחם בנדרו ובן
אחנוע שהשיה דשבועות דבאיבא לעיל לאחר שהם וידעתי על
שהרים אבל שבחרין ושבועות הורו כדין ולא אחע ולהכי לא
הוה אשבר לאחנועו אלא על ידי שיחירו נדרו שפתח ואחרה ועוד
ים לומר אף על פי שאין אחם בנדרו לפי שיפתח לא היה אלמיד
חבם לא רחו להחיר לו אלא על ידי שאלה כדאחריכן בפרק
שני דנדרים גבי הבודר בחורה וכו' אשום דלא ליהי לזלזולי
בנדרים :

הרא הוא דכרייהו וכו' כלומר על דרך זה הוא שם
שאומרים הבריות אשל בביהם כין חייבת
לאחבלתה ואו' ואף על גב דיוצא על האשבר בקדשת חייבת
ואחבלתה כדגרסינן בשבועת קשה כפ' את אלדת ואחה נוחין לם
חייבת שביא חייבת ואחה ואחה אינו נוחין לה אחבלתה דהיא
אשבשנה בידו ואיתה הכא צריך לומר דחייבת היא אחילדת
כדפרש' וקשה כי היכי אשבא שריך אחד אח על ידי שחי
נשים שנתעברו באחירתו ועל כן היה לאשל לכל בחבר כין בשועת
שנים כין חייבת וכו' :

אני רחם קניני ישראל וכו' ואלך קודם לכהן גדול
וכניח כדתנן בפ' בהן אשיח והא דבחיב ולעני
אלעזר הכהן יעמוד הייט שבשקו גדולה לאלעזר שיהיה יהושע
צריך לשחול דבר הלבה אחכו כדאיתא בפרק הדר והייט דלא
קאחר שבחם אלו בהן ונניח ואני אולך אפלו אלא אשבי שהיה
צריך לו ואחן דבחיב ליה כיבא אזיל לגבי אשיח ואבל אקום
נשמעו שניהם דאחחר דאיבא אקלא בחילא לא הוה להו לדייק
בכבודם :

יפתח את בשלית אילדים אדם בגלל אדה כאן שבשהם
אלדים לקרבן שם היאחו יכול להניחה ואבל אקום
שבחם לפי אלא בגע בה אחם רק שהיה יכול להניח ולא הניח אשבי
כבודו לא נשבע אלא בשלית בבודו אחכו שהוא רוח הקדש ועוד
שאולי שבחם אילו ידע שיפתח יצעוד בחרדו היה אשביל הוא נאחתו
כדי להניחה אלא אחשב שלבשוף יבבע לב יפתח להניחה והיה
בשונג בדבר :

בעיר נלעד לח נאחר ואף על נב דאשבר לפרש אחר
אשרי הנלעד על דרך בשהים אחתרן כי לח אשבא
להו דהאם אבטריך להזכיר שהים אבל כאן אה טורך להזכיר
על עיר ו' שם לח יאחרו בדבר הוה והא דאשכחן ועל עיר כן
אחוזות שהי האם לפי שהוא החשוב שבכרך כין השבוזות והוא
על אחכרם ואשה ובלעם בדאיתא בפרק רבי אבעזר לכן בנהו
כאלו כן אחוזות רבות שהיהם בזוחים רבים ואה שאחר רב"נ כי
להזכיר שהו הוא שיקברו עבמותיו בחקומות אחחלפים אין לו
טעם וריח :

הוא נגיד עליהם אין כאיב כאן אדברי האפרם
שב"ם יר' אדקדוק רבבן ז"ל שבטלה אחכו
שבינה הייט אדכאיב לפנים ה' שהו דאשבא
אחחלה ולא עבשו אבל אלעזר אדרש זה אין ברחה דייק אשם
ולפי' זה כ"ל דאשהיה לא אירחיה לפרש אף אלפנים ה' שהו
וכל שבן האחה דהוה נגיד אף קשה אחי דיוקא הוא אדכאיב
היה ולא הוא דאח כאיב כאח על הלויים ויהיו על הלשבות ואי
דייק בן אחחי ל"ק והשוזה דשם כן לא נפקא אשחי דיוקא אלא
שבטלה אחכו אחחלת נגידות לא רוח קדש ועוד אחי קאשרש

ת"ח הפסוקי

היום כיוצים הרחמנים ולא עתה זה מי יאמר דע"כ כיוצי דור ומחולל דמשמעי קרא הוא נגיד דחס לית כן מהי סייעתיה הסם ומי קמברים היה כיוצים ההם למפוקי היוצים מאחרי כן קשה למה נקרא שמו מתו ולא מימי יפתח אחר כל מי שנאחר כו היה מתחלתו ועד סופו ויש לומר דמלמדנים ס' עתו נפקא מלא משום דמיכה כדכתיב דייק מדכתיב כאן ולא הוה

ד"מדכר ' דמכירה ליה כמתן דאחר בפ"ק דהיה שרחם עולם אחד מכל הוה משתע מתחילתו ועד סופו כדחיתה בפרקא קמא דתענית

ד"ה נו ולהכי משתע ליה ספי שהיה לו ענין מחודש וסייגו שכיוצים שהם היה נגיד לכך מכל הנמנים היתה מעלתו גדולה מזו כי היה רוח הקדש עליו ואמה דלא תני למפחם כתיב הרוחים עולם הרע דאחני היתם אפשר משום דאין חילופו מצוי בכתובים כעולם הרע כהגהו מחסה:

ס שרישה שנאמר וכו' מגו דקשיא

ליה מה נריך למחשיבו שם היה טרם כלה לדבר ואחי נפקא מינה לו"ח דשלשה הם שנאמר כו' לומר דשלשה הם

ד"ה קנה שנאמר מיד מכיון דמשכחן דנשך מילתא בנ' מלה הוא על דרך והיה טרם יקראו ואחי תענה ' אי נמי קשיא ליה מאי טרם כלה לדבר דמשמע שקודם שסיים תפלתו נענה והיכי נרחה שכח לו כבי מכירות שעתרת התפלה היתה שכח כל כך אלא שכח בהתכלל הוא שכללותו לדבר בתפלה יענה ובדאחרינן בפרקא דשמיני אחר משיב הרוח ומשב ויקח וכו' משתע דאחר סיומא הדבור תפיו נריך סיעתה וכענין משה ושלמה שאחר כלותם התפלה נענו ולזה אמר נ' שם שנאמר כלומר שכולהו כי הדדי ניחנו ולא היתה בעוד הדבור כפיו או בכללותו הדבור או שנה כן בלעיזר כן היה כי יציאת רבקה היה טרם כלה לדבר כדי שיכוחו עם רבקה יהיה בכללותו דחורו ושנתה ניחתה דקאמר נ' שם לחתת לומר מכיוצת לקוסיעתו דחיתת שחשבת חלכי תדין דלא תיתת דוקא משה ושלמה דומים:

ועל דרך הדרש ים לומר לפי שהשוחל לא יעתר לה' מנ' סיכות ואף אם יענה יהיה על כך הרחוק לא תיד אם לאחר שהשכיל אלא לדקדק בשחלתו לשחול כהוגן כי לא יעתר אלא כפי דבריו וכתעשה העיר דמדרש אסתר בפסוק לסיות היהודים עתידים ואם לפי שעושל אם שבו חוכה לאחרים ואם לרבוי שאלותיו שחטריח לבקש יותר מדאי לכן אמר שעם כל זה ס' בחשדו נעתר לכל וכנגד הא' אליעזר שעשל אלא כהוגן כדאיעא וכנגד השני משה שבקש על חטוי קרח וסייעתו ' וכנגד הג' שלמה שהרבה בשלוחיו על דבר ואחד ורעב ומויב וגם על הנכרי:

דכתיב כיה וככלות שלמה וכו' הרוצה לדקדק לאחר אחר כאן דכתיב ולא כרחשונים יוכל לומר שלפי שלא נענה שלמה אף על פי שאחר כ"ד דכנגות ע"ד שאחר זכרה לחסדי דוד שעדך כדאיתא בפרק כ' דשבת לוה אחר דמ"ת כיון דכתיב כיה אכי הוה ליה כאידך שהרי כהוכירו זכות אבות נענה הוה ליה:

דכתיב כיה וככלות שלמה וכו' ואף על פי שלא חיד כי כל"ד דכנגות לא נענה להכניס אחרון שהרבו שעריס זה בזה עד שהזכיר זכות דוד כדאיתא בפרק שני דשבת ואם כן יהיה אחם לית כיה עד שהזכיר אחרי שהרי אחם הוה הענין חיד כשהכניסו אחרון כדאיתאוב כם' ריש פ"ח אבל מקום כיון שכשוף תפלותיו נענה חיד נמנה עם אליעזר ומשה ' ואחם יהיה אם סיתן לקבול תפילתו כמו שהיו בחנוכת המזבח וכנזרן תרומה אף

נמי שהתפלה שנענתה חיד היה שקשתו להכנסת אחרון ושוב יהיה אחם כלכתיכנא:

ו כהובתה מחתים ואף על פי שאין כאן בתולים כבר אחר בירושלמי שהשיב רבי אחיר לזה וכי בכתולם תליא מילתא הרי כוערת אין לה בתולי וכתובת מחתים הרי בתולה אין הנישואין ים לה בתולים וכתובתה מנה ואחר שמעתי בירושלמי דכוערת לא בטל אינה בתולה אין הנישואין בטל אינה ובלונתייהו בתובת בעל דרבי אחיר שבר לה בטל אינה ורבנן אחרי בטל אינה ולא"ר דילפי לה מקרא לרבי אחיבא ים לומר דשמעת לאחיבא לאחר משברה קאחרי ליה מלא משום קרא אי נמי קרא אשמעתא בעלמא:

דא אם נבעלה אין בתולה לכתיב בתולה ואחים לה ידעתי לאחר לי אחים לה ידעה והוי"ו אחיר אחר אלי ו"ו דזה אחר אלי ו"ו דמקום דוסחה לה אעכור לפרש"י אך קשה אם שאין לומר זה דליכא למיחר דרבקה היתי מוכת עץ ואחשוטיכן קרא לאחיבא דכתי בתולה נרסינן בפרק ר"ם שיבחק הוכיח בתוליה בכתב וכאחרים אחר נרסינן שבשבלה אעל הנחל בשמת מוכת עץ ואמת ים לומר דרבי אחיר אחר שבר כאחרים זה ואחשוטיכן קרא דאין בתולים אלוים רק כיליעת אים לו' לך אף אחר כך בשעת מוכת עץ לא יכתה אכלך בתולה ועוד יש לומר דקרא לאו משום רבקה כתיבי אלא מילתא אגב אחרים קא משמע לן:

דא אם נבעלה אשון היתה בתולה דלא שכיחא ליה לשרה וי"ו ואים כרבי אחיר ועוד דלא ניחא מילתא דרבקה אכל לדידיה אשתושיכן שכח רבקה דהואי בתולה לגמרי וילפינן לה מדכתיב בתולה ואים לה ידעה דאי בתולה אחים היינו ואים לא ידעה אלא על כרחין אשלו אעל אכלך אקום אינשדיך ואים לא ידעה דאי בתולה לאחר ס"ח אחים אשמה דכתיב נמי ואים לה ידעה אייתר קרא בתולה לומר אפילו אעל אכלך אשון דאי קשה היה לקרא לאקדומי אים לא ידעה לבתולה ואמת אשום דכתולה תומר לה אחמיכים לשוכת מרחם אהוא גם כן תומר לה אי נמי אשום דכתולה אשון שכיח טפי קאמר דלא אבעיא אשון אפילו אחים

לא נבעלה אשה וכו' כלומר לאים לה ידעה לאו אדקאי קאי אלי אים לה ידע אשה כיוצאת רבקה שהיה אחשוב לבעלות לאחים לא' ואחידי דקאמר רבקה היתה בתולה אחשתיכן לישחק נמי לה טעם טעם כיוצה רק אחכה:

לפי שכוחן על ת"ה וכו' הוצרך לטעם זה אשם לא כן לא היה נריך לכפול אחכי אחיתי שנאחדנה ככך ואול אכתולה שאחה אחשוב אפילו אלא אחכוה בשבת אחיבא לאחר אחכוה אחשוב לדעת רבים כדאיתא בפרק הבא על יבמתו גבי והוה אשה בתולים אלא ואחי אשום דדרך הנושים היה ככך ה"א אלא קאמר בתולה לא אחכה אחכה אשה בתולים:

בתולה אחקום בתולים וכו' כתב הר"ם אח לפנינו אכל אחים לה ידעה לאחרי הוה אחיבא אחים הוה אלא בתולים כשאתם ידעה שבאשה אי נמי הוה אחיבא אחים הוה אלא ידעה אכל אכלך בתולה ע"כ ואשוכה הרחשוכה בחחנה אכל הפנים לא נרחה אחי שבר רש"ל כל האחת לחשוטי מוכת עץ לא הוה נריך לאלא כדרבה דכוליה קרא אגטריך אשום מוכת עץ אלא אני אחחשב אבתולה מוכת עץ אי לאו ואיתער לזה בשאתך קאמר מוכת עץ אחיבא בתולה היתה

מיתורת דקרית כדכי' וחין כריך לומר למתן למחר בתולה ותפילו
מקנת כתולים ומכבר מוכת עץ לכ"נ כדלימת בהכת על יבמתו
חלה תפילו למתן למחר בתולה סלמה מסתם מכיון לנעבי טומלה
כתיב בבתולה חסר לה היתה למים לרכות מוכת עץ הוה נמדיון
מיבים לומר הכה בתולה תפילו

ר' אלעזר מוכת עץ כדכתיב התום
ר' יוחנן אמר לה דרש"י דמי מרה התם לר"ם דמי לחו דמיטט
רחמנא מוכת עץ מבכתולים עד
שיהו כל כתוליה קיימים הוה
דרים בבה חסר לה היתה למים
יבמה מוכת עץ והוה ילפינן כ"ג
מהכה:

מבשמע סנהד' וכו' חף על גב

כ"ו ועד שתהי כהה יתורט סלקינן
ובתיבן מסום דלרשב"ל לה
הוה מסתמע מבתולה חלה
מחקום כתולים כדלעיל פלוג
פליה וקתמר לעיגולם מבתולה
סחיכנן דתים לה יהבה כלל ולה
הוה טעין מסום דבגופן של מ"ה
וכו':

אלא תפילו חדם לה
תבע בה תימה
דהה רבי יוחנן קתמר לעיל לה
נבעלה חלה ממהול כו' לתרוצי
קרא כדכי' ותיהו בירוש דפרק
קמ' דכתובות גרסינן להך
מילתה בשם רבי יצחק בן חלעזר
ולימב הגירסה שתחיים לומר
דהכא חליבה דרש כל קתמר
דכיון דבעי לחוקומים וחיים לה
יהבה בשבת דרקה ולה ניחח ליה בדר' יוהנן מכל מקום קשיה ליה
יתורט ומכי לחוקומים כהך דרשה חי נמי חיתורטי ניהוו וחליבה
דרכי יוחנן:

עד שם לה יהוח וכו' ים לדקדק מהי תיבבת לה חילו
נתבעה מלחר דשבחה קרח בהכי ועוד דכי
לה יהוח לה משתע בתיבעה חלה בזיווג מחם כדלימת פרים
סוסה חין מזווגין לו לחדם חלה לפי מעשיו ועוד לפי הפי'
הוח מה שעשה כי לה יהוח עם הע' הקודם לו ויים לומר לפי שהחזיק
יחבה לחומה ושל כן לה יכחר לרשע חלה בחכורת רשעים
שבחותו והנדיקים בעדת נדיקים ושל כן הקדוש ברוך הוח מוכב
חת יבר' שחתדמים לו בכל יכולתם יוקר מכל ת"ח על כן חתר
וה' סביב לעמו ירכה שיהיה דבק בחהבתם וה' לקדושתם כתו'
שחתר לפיל הבוטחים בה' וכו' ופי' הטעם כי לה יהוח ה' כי חין
נתת רוח לשבט הרשע כגודל נדיקים לפי שהנדיקים לה יפלחו
בעולתה יריחם ושבט הרשע לה יבקש חלה על ועחת וחם כן
הבתוב בשבח דבקה דבר שבהיותה נדקת לה נתקרית דעת ה'
מבני עירה שהיו רשעים בה ולכן לה תבעוה להשם ועוד יש לומר
דהכי פי' וה' סביב לעמו לשחרים להם בחת רוח להתקרב בנדיקים
הה עושים כדי שלה יפלחו בעולתה ירחים שחלו
ידקדקו להם חולי היו בפתים וטועים מחריבים ולפירוש זה
הכתוב בדבקה ובהשגחת ה' על ובחק ודבקה תדבר שלה נתן
ה' חנם בעיני חבטי חרעה כדי שלה יתפתה חביה והיה לחזווג
להם:

ויהי כיון שרחו חותה וכו' נרחה מדכתיב לקרחתה דרים לה
לה כדפרש"י בחותם לפי שרחה שעלו הים לקרחתה
והיינו דחים כה לקרחת מעשים הטובים כלומר שחתה שרחה
שחתים עלו לקרחתה הכבר בחעשים הטובים והלך לקרחתה חלה
שלפרש"י לקרחתה קלי חתים שעלו לקרחת ולדברי החדרש לשון
קלי חתבה ועניין עליית הים חליה בבלל בחומרו לקרחת מעשים
הטובים ות"ח מה שהוציחו חלה לקרחתה מפשוטה סייעו כדכתיב
קר"ם ו"ל דחם לה כן חתי לקרחתה וחלה העבד על העין הים
בגב ובבחים הנגרה מן העיר חל העין חלו הים הולך העבד חבלה
הים נוטל כי לעין לקרחתה מבל חחר שבבר ירדה חל העין ותחלה
כדה ותעל והעבד הים עומד עם מתחלה חיתו נוטל עם לעין

והרך העינה והמלא כרך והעל כל
הנשים יוררות ומטלאות מן העין ווו כיון
שראו אותם הים מיד עלו אמר לה הקדוש ברוך
הוא את סיתן לבניך מרת כיון שראו אותך הים מיד
עלו אף בניך כיון שראו אותן מיד הדרי
עולה הרא הוא דכתיב אז ישיר ישראל את השירה
הואת עלי באר ויהי העבר לקראתה לקראת
מעשיה הטובים:

ויאמר הגמיאיני נא מעט מים מכדך
ומיה את והאיש משתאה לה
רבי יוחנן דציפורין אמר ממצמץ
ומביט בה החצליח ה' ויהי כאשר כלו הגמלים
לשתות ויקח ויומר רב הונא בשם רבי יוסף אבן יקרה
היה בו והיה משקלה בקע ושני צמידים על יריה
כנגד שני לוחות עשרת זהב משקלם כנגר עשרת
הדברות ויאמר בת מי את הגידי נא לי ויומר
לו בת בתואל אנכיבן מלכה גם
מקום ללון לינות הרבה ויקוד האיש וישתחו לה'
מכאן שמודים על בשורה טובה ויאמר בריך ה' אלהי
ארוני אברהם אשר לא עזב חסדו ומסר
הדרך לי אני הייתי יודע שבדרך נחני ה' בית אחי ארוני
ותרץ הנערה ותגר לבית אמה אמר רבי יוחנן אין האשה
רגילה אלא לבית אמה ואחיבון ליה והכתיב ותגר
לאביה אמרו להם שמתח אמה ולמי היה לה להגיר אלא
לאביה:

ט ולרבקה

פרה כי הוטען היה במקום תורד מהשיר וכשהקרב למעין היה
יודיד מכל מקום לה הוברכה לעמוד על המעין מתם כי הים
עלו לקרחתה חך קשה לתם ליה למימר כל הנסים יורדות וכו' לה
הוה ליה למימר חלה כיון שהלו חותה וכו' ומתם מסום דוחרך
לעיבה מסתע שיהדה כתחרות לזה חמר דחיבה כגייהו כי סתר
הנסים יריחתו מעין מתם מכל זו מין יריחתה חלה כדרך העין
כדפיר"ט:

את סימן לבניך וכו' לתו מסום דשעם עליית הים
הוה זה דתם כן מתי לקרחת מעשים הטובים
דחמתע שבאבהל מעשיה הטובים עלו הים לקרחתה כדי שלה
תנטער בחיבה מן מסום שתח וכבוד חלה מפני סיסוד מוסד
היות כל תם עחידים לחכות סימן לבניהם קתמר דגם זה סימן
לבניהם:

ח גמיה תחת תף על פי שתין זה מתחייב מלטון
הגמילוני שתפער נתיעות הרבה מדשני
לתימר הכי ולה קתמר שתקני כתורת כל
תדעת גם שתשוכת רבקה שתה תדוקי ולה כלשונו מסתע
בקה הוה חלה גמילים תחת והוכן זה לה כלשונו ויש מדרך
המוסר השיבה שיהיה כרצונו חיהם שה לה בקש רק
גמייה תחת נרחה גם הוה מדרך המוסר שתר כן שלה יבקש
להטריחה חלה מעט מזער תכל בשביקשה תמרו הלה הוה
דכתיב נדיק תוכל לשוכע בשבוה לליעזר שתר הגתיתיני נח
גמייה תחת ובקה תבח ליה הכי חדרבה מכיון דלה חיבה הים
כוונתו בשהים רק שיסעיק לו כחעט הכוח לגורך כחיבתו חו
מדרך המוסר ויש לומר דחקתר חבר
חומר חליה הטי נח כדך ותשתה דחתע כדרך שתייתו ושוב
קתמר הגתיתיני נח גריך לומר הגמיתי זו הוה דרך שתייתו תחיל
מעם נדיק תוכל לשוכע בשבוה דהם כן נתבח תבעה בדכורו
ותכל הקום לפי שחשבה רבקה כי מדרך המוסר קתמר כן בשיבתו
פיעתה כרצונו:

מבצמץ ותביט בה תם היה רחוים לפי סרחה דכרו קדוש להתקיים
חו פירש מעשהו בפרש' והבשקומעת הים בהביטו בה

כדרך

לקרחתה עכ"ל וכזה כתב הקני' זל וכדך לומר טעם לחר
דמיתורת דלקרחתה דרשו ועוד קשה טעם לפי שלה מביט חת
המלה חלה על מי סהולך להקטיל פני חברו וחם נחמר טרן
הטבד להקטיל פני רבקה לה יחבן סקודם שתרך הטייבה יבדך
סיחתר ירך העבד לקרחתה תכל
לה לחר טעלתה תן העין
ותין טעם כזה ועוד כתב
סתהדרם נרחה שדרשוהו מתם
סחתר ותחלה כדם ותעל ולח
חתר ותשתה ונזקק לזה מפני
סרחה תחלת התנדה תוקפת כמדבר כה
ותרך טעיבה ותחלה כדה וז
חיבה רחים שרך שתר לתפו'ס'
הקודם חף על פי שדורש תם
שלחריו כתה פעמים ווחם
תחתר שתם מקום העבד כין
טעיר והמעין שפירש על העין
חלל העין דלה על העיגתם
הוה קלי וכשרבקה חוזרת ללכת
לביתה קם העבד מתקומו
לקרחתה וי"ו לומר דחם כן למה
לו לרוץ כיון דהיה חולה לגביה
ומכ"ש שתין להקשות שתת רץ
לחריים ועבר מתכה והלחה
והחזיר פניו חליה ועתר לקרחתה
לשחול מתכה שתשקהו ולה
קרחה מלחריים שתת לה תעבכו
ועוד שתיבו שדרך המוסר כי
חחר שהיה חלבה ליתם לה שהל
מתכה והמתין שהלך לדרכם
שיטטרך לרוץ לחריים ותין להקשו'
שדבתיב ותרד העיינה ותחלה

אבן כדרך שתמיה על מי זה דבר שהכיט כו ומעיין עליו : יקרה וכו' דהם לא כן מתי ריבותיה דעוה דהב משקלו בקש למי שכל טוב מדונת כיהו ולעברה האות אשר מנה שהלכו וכ"ם סיפור שכתוב זה :

כנגד סגי לוחות כתב ברמ"ם ז"ל שהשם ברוך הוא כתב עשרת הדברות ובכן הוה ושם אחתר לחתי לה דרש בקש משקלו רחז לשקלי ישראל בקש לעולמות כדפרש"י והוצרך לומר הכן יקרים לומר דהיכה למי למוקומי דאית כיה ריבותא ניחה טעי מי עמי דאתי ריבותיה דמנות שקלים דרחיו להו טפי מכתה מצות דלא דחי לשני לוחות וי' הדברות דהוי עיקר התורה ושפים הרמז הוה לרמוז שהשקם השם הוצרת לפי שחתנה יכלו הנשמים חל"ם לקבל התורה ונרוך שלא יהיה בהם פיסולת תורתו ולו"ם שם שליה רמז שעשרת יכתתו פרוי כלא השם כו' כלא תורה ולו שם שליה רמז שעשרת הדברות הו לרמוז שתשלית הזיוג לעבודת ה' ולא להנאת גופיית :

ולרבקה ט את ושמו לבן • רבי יצחק אומר כל שלא הודיע על הנסתרות שיצא ממנו את שחי תודיעו רק על מה שנתנה בשתלתו כי טרם כלה והכתיבו בדרך לחת ושפח לו כל הנסיים שהלו תלכל כשורה טובה בעלמה לה תכל מחה שחור והשתחוה על דברי לבן וכתוכל שתעיינן שים להודות גם על בשורות טוביות וחייבו כמי דלא כתבה רש"י לוז גם כן נכי ויפתחו תברהם לפני עם השרן חף על פי שנזכר בתדרש תשום דלפי פשוטו של תקרא תשמע דלא השתחוה רק לעם השרן כנזכר פניהם :

לינה חחת תדכתיב ללין וחלו כתשוכתה ללון ופרש"י כתוכם דלין שם דבר והיה תחרה ללין כתה ליכות וכתב הר"ם ולח שתעתי זה כי לה תטעו כשום תקום לין שם דבר ועוד שהשקור ככל תקום הוה כנגוי ותחר שנוי הרכים לינו פה הלילה הנה בהברת שיתחר ליחיד לין ושם כן יחוייב הוה שיהיה ללין תקור לה שם דבר תכל תפשר ברש"י ז"ל לה תחר זה רק לדעת הדורש שפירש ללין ליכה תחת וללון ליכות דרכה ותחר שהדורש הזה כי ללין שם דבר על תשקל סיר כיר וללון תקור כשולל ליכה תחת וליכות רכות תלה שדברו תוחו ללכות רכות תפני השנוי שפואל שהל ללין והיה השיכה ללון ותללין הוי ליכה תחת על כרחינו לומר דללון שו ליכות רכות לף קשה תנת ליה לרש"י לומר שהדורש פי ללין שם דבר על תשקל סיר כיר ולללון תקור כשולל ליכה יחד תקור תלה שהשנוי נרם לדרוש החחר ללינה תחת והחחת ללכות רכות דהם לה כן לתה לה תחר כשניהם ללון תו ללין וכ"ע ע' כדכרין • ותני תתיה תת"ם דילתה שניהם יחד תקור וכו' כי תם שניהם לשון ס' היכן ירמוז כוה ליכות ברכה יותר תוה שידרוש כן תכח השנוי תלה תחוורתה כדקתחר תעיקרי שהדורש דרש ללין שם דבר ויהכן שיפרשו ללין כתו ליכה כתו שנתחר לשון תלינה • והר"י קרי' ל כתב שים לב דעת התדרש לפי שתלת ללין תכנין הכעיל והרנין כו שחלתו ילין תותו שם והדבר שהוא כוה התוחר לה יוקח תתלה התדרש כי תם תעט וללון הוא תכנין כפל קל והרנון כו שיהיה תתלה תעלתו ללון שם ולוה לקח תם ירנה כתה ליכות תה שלה לדעת ר"י עכ"ל • ויש שכתב עוד על זה ז"ל ללין פי ליכה תחת ולף על פי שהוא תכנוסף נתנה תוה הפועל כל זתן תועט :

לינה חחת ים שכתב וכרוך לומר שניהם היו תדברים לשון עברי תו תשה כתב כותם כתלו שהורות חזו שכנון תכלי :

מכאן תתורים על כשורה טובה קשה דהא שתעינן לה לעיל פרשה כ"ח ותתברהם ותה תו לומר לי ותו לה תתן שלה לומר טעם הפתוחות תליעור והכא קתחר לף תכלן תפשר ללומר זה דלתבי שיכוין הה בשעה ועוד דהכא ליכה כשורה טובה לומר שלה השנת כל חסך דרכו תשר הולך עליה ויש לומר דק"ל הה טעם הודתה או כתלו כבר השיב תכנו והלה עדין תפשר שלה יפיק רעתו תם לה תתה שתשה ללכת תחריו ותדרכה יתלה שפשיר נוש זה ושני שתידים לו"ם שתורים על כשורה טובה על תה שהוא כשורה טובה כוה לף על פי שתפשר לחר כך שלה תיתה טובה ותדקיימה לן כפרק הרואה שתפרך על הטובה הטוב ותקטיב לף על פי שתפשר שניהם לחר כך תתנה הפה כגון תנה תניתה ושם יפתח התלך יקח כל תשר לו ושם לחתר הה שתה שקשה לומר ידע שדרכו ויוצרת לפניו כדכתיב יש לומר לתן תשם רחיים להשנת תפנו רק עוד בידו להגיע לתקום תפני תיד כדי שלה יכשיר תיכו רש"י ז"ל לה כניה דברים תלו שלה לתלן נפי ויפי כתחר שתע עבר תכרתם תת דבריהם ויפתחו תרגם ותשדברנו לה נוכר שם ולפי תה שפיר ניחה דהתם פשיטה תכל קשה לתה שיש רש"י תהודרש והר"ם ז"ל כתב שתפשר שהנסתה שבידינו תשהדרש תשובות והסברה

מוכחת כן שתין לומר שלתן שתודים כל כשורה טובה רק כשהודא לו שיקח תת רכקה לה שתחלה שתפשר שלה שתכה תתשה וקנים לי דתי תכי שכתוצי קרה דכתוב התם כהדיה ויקוד האים וישתחו ושתחיה לומר דרש"י שתיטו דוקף שלה פשוטו של תקרא לה כתב כלום כויקוד שתהשתם כר' שלה הודיה על הנסתרים שיצא תזו את שחי תודיעו רק על תה שנתנה בשתלתו כי טרם כלה והכתיבו בדרך לחת ושפח לו כל הנסיים שהלו תלכל כשורה טובה בעלמה לה תכל מחה שחור והשתחוה על דברי לבן וכתוכל שתעיינן שים להודות גם על בשורות טוביות וחייבו כמי דלא כתבה רש"י לוז גם כן נכי ויפתחו תברהם לפני עם השרן חף על פי שנזכר בתדרש תשום דלפי פשוטו של תקרא תשמע דלא השתחוה רק לעם השרן כנזכר פניהם :

כמה שקבנה וכו' הוקשה לו תם נורך לומר תכבי כי ידענו שבעבתו תדבר ושוד שחי בדרך דלא קשי ליה למימר דלא נחני ה' כית שחי תדוכי שהוה תכלית הדרך ושוד כיון דהה תדבר דרך הוה ליה למימר נחני ה' בדרך שהשחוקו יהיה בדרך כתו לשחוקם שדרך לבן פירש דש"ם תכני ידעתי בכך בדרך כי ה' נחני בית שחי תדוכי וזה שתה שקבנה שדרך לפני נרחה שדרכי היתה מיוסרת לך קשה ליפשע דקשחר הייתי יודע שבדרך ה' הכיון שתין שדרך רק שיהן לידייה והידיעה היה שם תנחתו לכית שחי תדוכי לה ה' לי' רק הייתי יודע שבחני ה' ויש לומר תחכל תקום נריך לומר דתלת בדרך עולה לכתן ולכתן תשום דבחני ה' לשון עבר וכעודו בדרך עדין לה נחתו כית שחי תדוכי לו"ם שבחוקו היה בדרך כלי אחר שרחה שבדרך נחתו ה' לריוקו הולך לכית שחי תדוכי :

אין התשה רגילה תלה לכית שחה קשה שה בה לחודיעכו לי קשיה ליה שחי שבח דרכקה הניחה לכית שחה ורחל לשחיה ולו"ם לעולם שין התשה תגדת תלה לשחה ושתי רחל לה היה לה שם שם כן הוה ליה להזכיר זה ולה להשתין עד שהקשה לו תשם ושי תיתה לה שהקוה לשחוקי לשילתיה תכל תקום תנה ליה לר' הכי דילתה תקדים קרא שוי לכבה לשחה וזו לשיה כי שין כל הדעות שוות ולה נעטרך לומר לה הוה לרחל שם שתין לכו רחיה ליה ים לומר דשכין דקאתר גם תכן גם תשפוח וכו' היה לה להגיד לשחיה כי הוה שליה על הנית וכוותה שהנפשה היתה לקיים נדרה ושוד שה נריך לומר ושגד לכית שחה ושגד לשחה תיכני שין התשה רגילה תלה לכית שחה וזה שדרך יותכן שתין התשה רגילה תלה לכית שחה וזה שדרך הנשים היתה להיות להן נית ליכה כו לשלכתן כדפרש"י כשוחש ושין דרך הנשי לכלת תלה לכית התיוחד לשחה ולכן הלכה רכקה שם וכוותה להשתיש הדברים לשיה וזה שחתר ושגד לכית שחה שהנשים הדברים נכית שחה לשחה שהוברכה לילך שם שחתם השגדה לו היתה לשחה שתם תלה כניתה ריוקו לומר לה ולשחני הנית להשתיש הדברים לשיה תכל רש"י ז"ל כי כחוש ושין הכי תגדת תלה לשחה ולפי זה כוותה היתה לשחה שתם דקשחר דבר כהוה שלפי שהיתה נכית כפני עצמה שחר לכית שחה ולכית שחה דרך שם ושגד לה שם ושגד שכל לשון הכתוב שתיצא יותר לדברי כי ושגד דרך שם לכית שחה גם לשון השגדה שהיעני דקשחר שין התשה רגילה תלה לכית שחה שתשש דעל הנית קשחר ולכית שחה לשון רגילות שנוהל על ההליכה והיציאה כנית שהיה תורגלת ליצא רקניות שחה • ולכן הוכרח לומר דרחל שתה שחה דחלו הוה לה שם כיון דדרכם להיות לנשים נית מיוחד היה רחוי שחלך לכית שחה שין דרך ישיבת הנשים רק שם הנשים :

ט לישבה פרדוכום תשום דקשיה ליה כיון דכדיקים שין קודשים שכל רשעים שם קודשים לשון לבן שהו שכבי ליה להכי חשבי לשבח פרדוכום והה דשכתין כשאר רשעים שנשם קודמין הה שתרגינן להו לקתן כס"ר פ' והטעם הוה וכל תכי זריה תכתבו שם כעים :

ומה שהשיב פרדוכום כי כערוך תלוכן כיותר וכשם רש"י שכתבתי שבי לדוכום תוכל היה ותוכע דקין על הברזות ותלכן תת הדין ושוכה דין שין תשם לחכירו כלומר שתין לכן שהו שבתי כי שהו קתוחל תו כלשם כתלתא בתדרשות

כתדרשות אלא על פסיק מלמעלה כשורו מתד מן מלמן הדין כמו לותו כסם לבן וכי כרכיה תמר פסיק מלמעלה כרסע בעיתר פסיק רשעו כרוך לבל כמחוה הלמעלה סהוא כרוך ובל זה נקרא לבן וכ"ת למה פסין זה שתו העצמי כגולי ובכל כשתנה לכתוב תחלה ושתו לפי פסם תחר קדם לו לפסם לבן והוא הפסם שנקרא בו כשנולד :

י אל הפין כשביל הפין בלו לתת פין עליו דתי כשבשיה תחי קף משתע לן עד שפסק לה פשתעי' דהוה קחי על הפין תפסקי טעמיה נמי דרים והנף שומר על הגמלים על הפין מעיין גרמיה ופי' מעייני ליה לפשר לשבח כלתתרגין כשמוך פיהיה שכור שהוא תפרשם ותם בן כוה הין משניחים עליו פהם הוא תפרשם מו לה רוים לשרש לנשתי פלשיות נשביל לתן כדלקתן נבי יעקב נם פה כשרשה הנוס והנתידים רן לרחות תה טוכו וכדפרי' נבי וידן תמר עשיר הוא זה ונתן עיניו כתתון והיה מעיין בו תם נרתה תתוחר הדרו ותלבושיו עשיר וקשה תוחת ע"ל כתו שכתב כתדרש תשכיר שהביא הילקוט שרן להורנו תלה שנעשה לו נם וזהו שהיה מעיין בו לרחות תיך יוכל לו ופי' מעיין גרמיה שהיה תליעזר מעיין בעניתו כדרך החשובים שתייניים בעניבם ותשלבלים עניתם וזה להרחות חשיבותו לפני תתי תדוניו שיבירו תפלת התדון ועל דרך דרש"י לומר שלוחי שרתה דרכו תיוסרת היה תתיה ותעיין בעניתו שתם הוא כדתי שיעשה לו נם כזה תו שהיה מעיין בשלחות נפשו כדרך החשידים שלא יסיתו דעתם תתת כני עליון תכל תתיד תתי יביטו ודתו כתם שיחסר להם תשלחות נפשם • ולפי תדרש תשכירי ל' שהיה מעיין בעניתו תיך יוכל תידי לפן הבא להרגנו :

שהיה סכור וכו' דתם לא כן תם טעם לקרות לו כריך ה' לתי שלא תכיר בו תם כריך תם תרוך ותם לכבודו נתכון הוי ליה לתקרו בשותר תסיכות לת כבכרה וכל שכן תלו יהיה שהיה כבעון התרוך :

שהיה קלשתר פניו וכו' ותף על נב דתם אתה לבן לת רתה תת תכרהם תיתיו הוגד לו ענין תותר פניו תכרותים תו נתי שהיה תנוייר כדרך התלבים שתניירים תת טרוחיהם על פתם נכרים תתוך תויה הנורה שהילו לתי שלא רתה לותם ועל"ל ענין הקלשתר הוא שיה הדרתו כי תכמת תדם תותר פניו וכתו שפירש' לעיל נבי ליט :

בנען הוה תליעזר לת ידעתי תנא ליה דתף על נב דכנען ניתן עבד לתיהו תולי היה תחר תכניו : ועל ידי סטרת וכו' ותף על נב דתליעזר זקן ויושב פיציבה הוה כדתית' כפ' כתשובה לת שלים יציאתו תכלל תרוך תלת כשירו' הבדיק שעל ידי זה נרתה לו להיות זקן ויושב פיציבה שתה שלמד תכירהם תי נתי לכי שתירה היה להיות עבד הכרכה תהיה כתה סוכה כעבודתו דהוי תדה כנגד תדה ועכ"ם יש לומר לפי שהסתפיעדות לנדולים היו עכם החירות והחפשיות לתה שתתר בעל העקידה כפ"ת לזה תתר שכתה שנתעכב תתר תל תכרהם נתנה יונה תתרור סהוא עבד לעבדות וכבם לכלל כריך סהוא החירות :

מכלל תרוך לכלל כריך לת התריך לומר וכבם ותיהו תפשר שלשות הטוב והרע דכריס הפכיים כמו שתין בין התור ושחוסך תאכלני רק חילוף תתור מוזלתו הוא כפחותו יתר כן כטוב וכרע הוא כי התשובר והשלם יקרת כריך ומי שהוא נעדר השלמות יקרת תרוך כי כל שתינו מתשלם בנפשו נתשל כבכתה והוא כתת ותין כין התניות והעדר תחנעי • ותין החילוף כין השלם לנתרי לומלתו רק כפחות ויתר ולכך תתר כי בנחתו תכלל תרוך נכנם לכלל כריך רק שיתחלף לשלם כפחות ויתר ועי"ם יש לומר מ"ש בכרך התשובה תברכתן של נדיקים שתה לתר קללתן של רשעים דכתיב לתעין תשר יכוה וגו' ויתתר ה' ועקת סדום ועתורה וגו' ותקללתן של רשעים שתה לתר קללה כרכה לנדיקים דכתיב ותנשי סדום רעים וחטאים וכו' וה' תתר לל תכרם כו' כי תלבד תם שברתה לכתורה שהכוונה לתם שיניעת ההפכים תחת תודע תדרנת כל מ' תסותרו

כיתור המלות

נם יתכן שהכוונה כפל תשלת הנדיק וכפל חסרון הרשע וה כי שם תקללת הרשעים נדע כרכת הנדיק והוא ניטול תרשעות הלן ויאתת נדיק כי הוה נקם תלבד ההעלות התיוחדות לו וכן תכרכות הנדיק נדע קללת הרשע תם סיפסיד הטובות הלן כי רשע יר' וכעם תלבד הרעות התיוחדות לו הנם לפי התכון ירת שלשה שתין תתעני כין התתוב והתעדר תקללת הרשע נדע כרכת הנדיק כי לת נעטרך לדעת טוב תיוחד לנדיק תלד עצמו כי כתם שיהא תכלל קללת הרשע נתוה נכנם לכלל כרכה והשפע כתפך :

כי הטטרת הדרשם

ירבלל כריך לת שתפי לבן תנו חיים הלה דתי לתו דתמים ליה לת שהם לתר לת הוה לתר לת תלה שהם נכתב תתכרהם שנועד לו סיהא תכלל תרוך ופרשם הדבר והם דתתרגין לעיל פנ"ע דתתר ליה שהם לתרוך ותין תרוך תתרכת כבריך הם כריאבה שהם

עבד ליה הטטרה כשהיו חז"ל תתלכטנין כשום תקום כשהיו נכטרים תשם הן תשכחים ותכרכים לותם על תה שנתלום חסד ודורשים תקרות על ענין זה כדתיתה בחזית כפ' שתכוני וקתתר הבה נדר"י היה עושה דרשת הטטרתו תכבה ופירש נטילת רשות דקתתר כם נ"ע הייבו שהיה נוטל רשות תתלכטנית ונפטר תשם כשבח וכרכה :

ישראל שפוטים חסד וכו' יש לומר למתי הילכתת יליף קל וחומר תם לנפת לחירות תה ענין זה כישראל ותי לעניטים לחרים ליתנא בעבד ועוד תיכו למפרך תה לעבד שתברת בתמונה כלל כתו תכל עושה חסד לפעמים תם שניטם לזה ועוד תה נריך עם נדוליהם ועם קטניהם ועוד לכשלתת עם נדוליהם ילפינן תעבודת הנדיק תכל עם קטניהם לת דתי לעבודת הנדיק ועוד תתי כידיהם ורבליהם כי תתן דבר שתייהו ולקתן נם נ"ק תלה עם נדוליהם ויש לומר שזה תעין קל וחומר שתתר בפ"ק דכרכות ק"ו תתן ועין עבד יוכל תהם לחירות כו' שפי' בעל ידי היסורין יבללו תשבחוש לעשות העבירות וכן כלתן תתת לחתוציאן תת' נ"ח שע"י יפדה תחדם נפשו תרדת אחת בעוכותיו וכוחה שכחוב אחסד ואתת יכופר עון וכתה שכחוב אכני עלי וכפ' חלק נדולה לעיטה וכו' ולזה תתר שק"ו תשעבד שעבד תת תדוניו תכל שהוא חייב ואנוס כדבר ולת היה נרתה שיהיה זוכה כעבודתו כי ההכרח לת יפוכח ולת יעשה ועם כל זה לתה שעבדו כחתוכה יכל לחירות כל שכן העושים חסד שתיכה תן החיוב לחדם שיהיה זוכה העושה ויכל תכל תרוך לכלתר שתיכבר לו ולהכי נקט חסד ולת נדקה שהנדקה יש בה יותר חיוב תכל החסד שהיה נם כן לעניטים כדתיתת בפרקן קתת דכתת כתרת תין כה כל כך חיוב והכרח ולרתות על זה תתר עם נדוליהם ועם קטניהם תתר כזה יכלול עניטים ודלים וחייס ותתים ולפי שתהכדל נתילות חסדים הוא שיהא נוקף ותתן כרכתיכת לעיל פרשה ח' סימן ה' תתר כידיהם ורבליהם כי בידיהם רתו לתתון תניתן תיך ליד ורבליהם רתו לנקף כי הרבלים הם התיכרים התיוחדים לתנועת הנוף כי כהתנועים יתניעת כל הנוף ועל זה כתתר ותכיהה רבלי כי רבליהם לרע יורנו וכיוצא תמורת כל הנוף :

אין כבוהך כו' כלומר סתין פירוש לתה תעשה בתון תתחר סתני פניתי הבית ויש לך תקום לבוא כי עד עתה לת ידע זה העבד ולת נקרת עד שיקשה עליו לתה עומד בתון תלת פירוש שהוא כתכין תתבו שתיכו רוצה להחסף כיתה כי תילכה לת יתסר לו בית ולזה תתר כי תין זה נכון לפי כבודו שיהיה לאון כתחר תריקים ושוב תתר לו שכבר פנה כיתו שיכה תכלו :

מטנופת ע"פ כתב הרת"ם ז"ל רחם לת בן ואנכי פניתי הבית לתה לי היה די לומר ותקום לנתליט תו תקום תלת כלון כתו שתתר רבקה תה טעם תלת היה פנוי תתחלה והשתא פנייה עד כתן ותוסיף תכי על דבריו כי טוב פירתר שתה טוב לו תקום שתיתתר שפיכיו בעבודו שירתה שבר לו תתקום עד שהודיע לפבודתו בשבילו ועל כן יקשה בעיניו להתתרת תכלו ועוד דרבקה תתרה נם תקום לבון

פתחלה קודם שהפכתם הוו נראים רחוק ידים מבלי פורך פנוי :

מטעפת פ"ה על דרך נח תחמר לו ותקן תקקנני נקד תח טעיפת תו יר' רחז פ"ה כי לית פ"ה מתם תלת תף

תמזרית רש כגון נורתם תעפ"י פתיס לנטי תו ע"ה שנתכשלם נפ זה פנים מביטו :

יח התיר זחמיתם שנכתותיו על תכרסם היו יוכלות זחותם תלת ירשו כשרם תחר כרלעיל

פי' תסרת פי' ותפיר פ"ב"ש סימן י"ג ותף דויקת תפער לפרושים כתרות תוסרי נוחרם וכיונא ניחא ליה לפרושי פ"ב תכין דשתיקן תגלילי תרוגיע פסיו יוכלים זחותם כדתיבנא תם :

לא היו נחליו של תכרסם תפיטו ופי כתב הרמ"בן שו שאלה לם שתר פתוח קושם כי תי

פל תפער סיהים תחסידות כביותו של רבי פנחס בן יאיר גדול יותר תביטו של תכרסם תפיטו וכתפער תמורו של פנחס בן יאיר תיגנו ברוך להפתחר תן תדברים תתפורים לנעליו להמכילו כ"ם נחליו של תכרסם תפיטו וחין לזחתם וקטיא לו דתם כן תחלי לעיל פמ"ה וכל"ט פסיק וקתחר דנחלי תנרהם תכי יוכלים זחותם כלא פוש נחנוש ולכן נר לתף דר"ה ור"י פלגי פלגה זו לא כשכילו נדהה פי' פתוח קושם לנעשת תסדרם כי יש ויש תפוכו נכוחות תפוחרות לפחלם שו כדתיבנא לעיל בפ"ט סי' י"ג ולעיתון לא תש ר' חייש להסיפם וכדתפכתן כפ"ק דכ"ב דתוכחם לרבה תלכסטיש של קיניחתם ולא תפדר תידי וקתחר רב פפח פפיר עכד דלא תפדר ליש תידי וכו' :

ולא טעמת כלוש תפני שהיו תפכילים תוחה דבר שתיטו תתוקן כדפתוך תו שתם פכיתם הכל תן תגזל כי לחטו לחם רשע ותפני זש ידע ר"ם דתים לם נ' יוחנן דלא טעמת כי היש בקי בם שתיטה תוחק דבר שתיטו לנחרי וחפי' תן תדתתי כדפתוך ותין דרך לתקן כ"ב לנפתם תלא בביטו :

הקנתוה פי' כנפה וכידם לנקוחה תתכנים וחפפולת וכדתתרינן פרק קתח דחולין תכטיטו לא תכל נקריטו לא תכל וליטא לפר' תיקון תעשרות

דתם כן תתי תין דקתתרי לי תרוחה גדולה וחפער תחד תין תפריסין תן דתתי וחפילו לתכילת תרם ותי תרוחת תעשר וחפער סי' שהגריטו חכמים לתפריס תן דתתי תה קתחר דחוה סתיך תחתבר דהלוקת זרע לנפתם פטור תן דתתי וכעל עין יעקב פירוש שהתיקון הוה נטילת פרוחה וחעשרות וגרים תחר להו תתקנן תיכון ושירוש כי לית יפעל תחם תם תקנים הם שנתם תלא תם הם תתוקנים והם הפיטו תין רוצה לוחר שתוקנים הם בשרך תל הנפתה ותיכם טפל ותי חזר ופעל תתקנן דתתי כלוחר תולי נתתם לה לתתי פוחה דכר תתוקן לנפתה כפי תחפתם ותחת פגרים טירוש תתקנן תיכון וחכל תקום לית נטירת לפרש פירוש גלתי תפער לגרסת דילן ושוה פתם הם תפכו שפלטו תה' תפני פתפם פוחה היו תפעורים דתתי דגריבי תיקון לתה יפיטו תין שתוכנו שנתקן תתם טוב שיתחרו דתתי הוה ולא יוניחו דכור שתיטו תתוקן תפיטם עוד כתב תחכם הנוכר תתה ספר פסיק כתוב בתקום תחר ליש תין ת"ל לית וכירוש פוה יבדק תם פיתם שתלטו תקנתן פפעל תפם תם תם כפנתם תקנו תוקם תבוחה וה פפיטו לית כלוחר תנתנו פוחה דתתי ולא פוה לי פתם לית תפיטו ר"ם תקתן דתתי תתרכם פוחה תתוקן כלל וכי"ל להסיק ת"ל תקנוהו כדי שתחכל :

אבקתון דתתי שכימי יוחנן כ"ג שלחו כ"ד תגדול וכדקו

יח ר"בא תאיש הביתה התיר וחפטיחם ' רבי הונא ורבי ירמיה שאל לרבי חייא בר רבה לא היו נפליו של אבינו אברהם רומים להתירו של רבי פנחס בן יאיר ' תטרתיה דרבי פנחס בן יאיר נפבוה ליפטאי עברת גבון תלתא יומין ולא טעמא כלום אטרין טיפרא טייתא ותסרי ביערתא עלינו ' נפטרה לריבונה שלחות ועלת בביתה רטרת ' כיון דעלת נתקת ' וחכם קלה אטר פתחו לאותה העניה ויהבי לה רתיכול ראית לה תלתא יומין דלא טעמת פירי ' יהבון לה שעריין לא טעמהון אטרין ליה רבי יהבינן ליה שעריין ולא טעימהון ' אטר להון תקנהוה אמרון ליה אין ' אפיקתן רמאי אמרו ליה לא כן אלפן רבי הלוקת זרע לבהמ' וקטה לעזרות ושמן לנר ושמן לסוך בו את הכלים פטורין מן הרמאי אטר להון מה נעביר לה ויהיא מחטרה על נרטת ' רבי ירמיה שלח לרבי ועירא הר קרשיל התאינין רבי ירמיה אטר אשר רבי ועירא אכילהון דלא מתקנן ' רבי ועירא אטר אשר לרבי ירמיה דלא משלח לין מתקנן בין דין לדין אתאכלון האנים בשיבליהו ' מחר קם רבי ירמיה עם ר' ועירא אטר ליה תקנה אילין האנייה א"ל לא ' אטר רבי אבא בר יטינא לרבי ועירא אין דיתון קרמאי בלאכין אנן בני נש ואין הוון בני נש אנן חטרין לית אנן בחטרתיה דפנחס בן יאיר ' הטרתיה דפנחס בן יאיר יהבון ליה שעריי דשיבלי לא אכלו יתהון ואנן אכלינן תאנייא דשבולין :

יב ייתן

כל גבול יש' ותנתו מכל זכדיים בתרומה גדולה ומעריכין תומה תכל תעשר דתנתן ותעשר עני ותעשר שני תורן תישראל תקילין כל פנתם ולא היו תפריסין לתתן לכהן גזרו שלא יהיה נתתן על התפשרות תלא תנתים נתחזיק תכל בכל עתי תתרן כירושיהם שכר ותין כתתנים לותר תטוחרין תם ותקנו סיהם הקושה תפרים תן דתתי תדומתי תרומה תעשר תכני פשוה עין תיתה ותעשר שני שתין זוה תפער שרני בעלי תוכלים לותו ותה שלא תם שתתן תין תם שהכילו דתתי תלא תם פהיהים יזוע להם כודתי שלא היה תעשר כגון שנלקט תפדותיהם או פהתוכר תחר כדתיא שלא עשרו לפי שלא תפדם פיתכילו דבר שתיטו תעשר תלא בכגון דא דתדינת לא בעי פיעור :

הרוקח זרע כר פירוש ר"ם בפרק קתח דחולין תנתם פתרן פירו תן הפוך לורע ולכהתה תף על כי פהוריפם ותכל כתה בכלל פתר תכוה תן ותייתין התפשרי לא נזרו פליהם תפש דתתי דתפשת' דרוב פתי תפרן תעשרון הם ולא פתתירו תכתי' על דתתי כל כך :

והיא תחתרה על נרטת כלו' תפני שבהתתן של נדיקים תין תקדום כדרך הוה תביה תקלה על ידם כדתייתי לה פפת בפרק קתח דחולין לכן תפבשים כיפן בפתים תלפכול תביליו תן תחותר כדרך תן תדין להתחזר כדרך הבדיקים פתחזירים פתנשיהם ולריתי לבעל עין יעקב פירוש תחר תיך תפער פפתתון הגיע לתעל' רבה כותת כתכוה והפידות ולא הפשיט כוה דכר ' רק שהזהיר תלבת דדרך התע' תפנוה דרך נזרה ותחזירים שהחזור בגוי על תחזור והחזת כי תין דרך לנרש כזה דרך נזרה כי כפי לתדו תבלן שבהתן של בדיקים תין תקדום דרך הוה תביה תקלה ע"י ולתדו תבלן לתפור דין לתפור והתר תתנם תין תגבי קושי כלל שהבושה כדבתיב לה פתפיש הבהמה תעזרת בתכוה וחפידות :

והיא תחתרה לכרך קתח דחולין תייתי שיבדה דתקלב לתהות תיפיפה דפו ליה שפריטה לתחרים ולא תכל עד דשבריטה וכריך בגתרה ותי תחיב תלא תבן תלוקת לורע ולבהמה כו' ותשבי הה תיתת' פלה לה שנ תלא שלקח תתחלה לבהמה תכל לקהם תתחלה לתרם ותכל עליהם לבהמה חיוב לעשר וכריך לותר דלא פתיש ליה לנתרת דך שיכדה דהכא תו דלא פביזת ליה דכתיב נתי יפתור ס' כתתן של ישראל בדיקים תהם לה כן הוי ליה לפשוי כי הכא כיון דר"ש נזטיה קתחר הכי והה דלא שני דר"ש נזטיה כדההם תעבר דהוה קיים ליה דתתחלה לקיום לבהמה תי נתי דלא תצדי בשביעיה שלקיום לתדם ויפילו הכי לה עשיעינהו כיון דתדיב כבו שיעור :

אי'תאבדון תתני בשביעיה תיתת דכנת' פריך בגיטין וחה בהתתן של בדיקים תין הכ"ה תביה - תקלה על ידי בדיקים שנתן לה כ"ם כדתי' בפ"ק דחולין ובתפבת ניטין וחה כן קשה היתך כתה תקלה זו על ידי רבי שבירת וכן קשה בפ"ק דשבת דתתר ר' קרת ותטה ובפ"כ דתניעה דתתר יהודה בן טבאי הרג עד שהם שלה כדין וכפ' תתשה רבה פנקרש פ"ת בתתן וכפ"ק דר"ם דקתחר בפיס תבשילה דבכולי ביומא רבה כתשרבה וכפ' ערבי פסחים ר' יהודה תיפתלי וטיפים קודם הבדלה תיך כתה תקלה של ידן ושוה דבנתר' לה פריך וחה תפילו בהתתן של בדיקים וכו' דתתפסות תירטו דלא פריך בפוס תקום אלא נבי תכילות תיסור פנגלי הוה לנדיק ביותר וחהוה דפ"ב ור"ם לה הוי תחכל תלא תפשה תסורה ותכל תקום הה דר' שבירת קטיל קרוב לפשיעה דתן תפוגב הוה דק' שותר את תסידין תכל הבה קרוב לפשיעה פוס דפוס ליש לפשולי ולא לתפסוך תדעתיה ותיבו הוה דתפסיד

מכפסים :

אמר ליה תקנת פירם רבי ועירית תמר ליים לרבי ירמיה והכי תמר כהדיא בירושלמי ופף על גב דמעיקרא סוה קיים ליה כרבי ירמיה מעשרון מחר מביולתו הכה לבו מותו דלמא שפיר עבד ואחל עליים :

יב ויהן תבן ומספוא לגמלים . אמר רבי אחא יפת שיחתן של עבדי בתי אבות מהורתן של בנים פרשתו של אליעזר שנים ושלש דפים הוא אומר ושוערת והשרץ מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מריבוי המקרא . רשב"י שמא הטמא רבי אליעזר בן יוסי אמר זה הוא ובים לרחוץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו . אמר רבי אחא יפת רחיצת רגלי עבדי בתי אבות מהורתן של בנים שאפילו רחיצת רגלים צריך לבתוב והשרץ מגופי התורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מריבוי המקרא . רשב"י שמא הטמא רבי אליעזר אמר זה הוא וישם לפניו לאכול . ויאמר עבר אברהם אנכי . אמר רבי יצחק טילתא ראית בך מגניא קרים ואומרה . ועתה אם ישכם עושים חסד ואמת את ארוני הגידו לי ונומר . ואפנה על ימין או על שמאל על ימין זה ישמעאל . על שמאל זה לוט . הם"ר אם השמאיל ואימינה ואם תימין ואשמאילה :

יג ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר . מהיכן יצא ר' יהושע בר נחמי בשם ר' חנינא בר יצחק כהר המוריה יצא ורבנן אמרי מהיכן יצא ותהי אשת לבן ארוכת באשר

יד ותהר ותלד לנחור . אמר רבי אחא יפת שיחתן של עבדי בתי אבות מהורתן של בנים פרשתו של אליעזר שנים ושלש דפים הוא אומר ושוערת והשרץ מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מריבוי המקרא . רשב"י שמא הטמא רבי אליעזר בן יוסי אמר זה הוא ובים לרחוץ רגליו ורגלי האנשים אשר אתו . אמר רבי אחא יפת רחיצת רגלי עבדי בתי אבות מהורתן של בנים שאפילו רחיצת רגלים צריך לבתוב והשרץ מגופי התורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מריבוי המקרא . רשב"י שמא הטמא רבי אליעזר אמר זה הוא וישם לפניו לאכול . ויאמר עבר אברהם אנכי . אמר רבי יצחק טילתא ראית בך מגניא קרים ואומרה . ועתה אם ישכם עושים חסד ואמת את ארוני הגידו לי ונומר . ואפנה על ימין או על שמאל על ימין זה ישמעאל . על שמאל זה לוט . הם"ר אם השמאיל ואימינה ואם תימין ואשמאילה :

טו ותאמר אל העבד מי האיש הזה . ר' יהושע בן לוי אמר מלמד שהיו פניו דומות לפני אביו כשני פרצופות שהיו דומות זו לזו :

טז יפה מיחתן וכו' תנא דבי רבי ישמעאל יפה רחיצת וכו' נקט כרישא יפה מיחתן וכו' כי מתוור זה יותר נריך לתרוצי כפל הא' כבתיבת מיחת אליעזר כשמור מה פתוב לו תף על פי שבוכר תחלה והיה מסניק מיחתר ויספר העבד כל הדברים אלא שהוא לפוטים שכח התנות כי מפילו מיחת עבדיהם הכיבה לבניהם ובחר בבי מייתי יפה רחיצת וכו' לתרוצי מתי ד"ל מהתי קרא מתי מיבפת לן מיחות רגליהם דכתיב קרא דבבלחת ויתן תבן ומספוא לגמליו מבאן על לבן בוה מקיים מתמר דבקה גם מבן גם מספוא מי נתי מרוח גלי ליישבת הגמלי דקייבו קמרת ומחיים לאכול כדלעיל מבל רחיצת רגליהם מתי נפקא מינה אלא לפוטיש מחיים לשבני ה' בל מקרי שבדי בית אבות :

עברי בני אבות דתק על גב דלא נאבר אלא עבד אב המשמש האבדים אפר אתו בם מעבדי אברהם ויתק ולא פירש הבתוב אלא גדול שבהם ונם אף על פי שתין מדבר בהם אלא הגדול אומר מיחתן אבל היו מוסייעין אותו בפיסוי :

טבא הטמא דהוה ליים למימר טמא ובתב ה' יתירה לרבות דם ור"א מתר וה דהוה ליים למיתר זב לבם הטמא ובתב ו' יתירה לרבות ורבי' לא דרים ו' דמורתים דקרא לומר בוי' בשמוש על בבנין דשמן ולר"א ה' לא דרים דמורתים דקרא לומר הטמא הטהור ודע דבפרק קדשי מזבח מיתא בהל תתיא בן חרם את רבי' כרותי מבין לדם שרצים שהם טמא מתר ליים דבתיב חם לבם הטמא ופרש' מקרא יתירה הוא דהא בתיב הלה הטמאים לבם ולא אתא הלא לרבות דם ובודאי לא מטיעא ליים הבי מיתרת ומה מצאת דקרא יתירה הוא גם בן לא מטיע ליים דבי' מבדי קרא דהלה הטמאים לבם לומר שאין הטמא בשרץ אלא הלה בלבד ומ"ל ליים לן יתירה אלא ו"ו מוסיף ה' דגופיה דזה לבם הטמא לעופות מיבטריך :

מלתא מבנית וכו' למדה תורה דרך ארץ בילדי אדם בו דבר מבנה יולדת הוא עליו אתלה בדי אלא יתשוב הבידו לאדבה בה אלא לא בן אתי שמעת לומר עבד אברהם מבבי בתשבות אבדיו לבדך אם ובו' ואם לומר שהוא ליים למימר דק אדוני אתברך אם' ובו' ואם לומר שהוא מייב לאמור אבות אברהם אבבי היותו עבדו בוסף על השבועה בבי הגידו ליבי' ל' לאחרו אך קשה אלא יבדק קדימת הבבתי אלא אתי אידבו בו אבל אליעזר אתי ירש' ביוכא בזה ובזה

ת"ת ספסוקי

לאת יתבבה בהיותו עבד אברהם בי אין זה לו דק בדולה וכבוד דעבד מלך הלך והלא אתדו על הבר שביאת בת פרעה ורבה אתיה שבאה בית אברהם אבשיה בבתוב אחר בתוך בדלעיל פמ"ב ו"ל דתשום רבבי מיתר ואומר אל אדוני מולי לא תלבה בהשה לבבת אחרי וזו"ל דדרשיבן בית שהיתה לו בת והיה מבקש לאבות עליה להשיאה לו בדלעיל פרשה כ"ט ובפ"ו יהיה ספורו זה לשם לומר בי לא אפחיתות יבחן הוא בה לו לבקש אשה אם בי אדני הוא עבמו להתחתן לו הלא אלה רבה בה אברהם ועל זה אפשר שיעיבוהו אם רוצים אתך אתה אתר ואין להלדק בך בתו שהעיבו אברהם לזה הקדים בבותו ואתר אתה בי תלבי עבד בבעני ולבן לא בתתן בי אבל בקום בוותו אתה יתן והיה בן אלא שלשות יבחק יזכרך לא היה אפשר אבל בקום לא אבחד שבח אברהם וביבתו :

כרתיבת י"ב

על ימין זה ישמעאל דתין לפרס ימין ושמאל זה על הבטיים מהבלם בתו לא תשוב מן הדבר ימין ושמאל אל תט ימין ושמאל בי לא יאתר זה אלא על הבטיים מהשבה ובתן לא היה לו לומר אלא אשובה לי לאקומי אלא דומני על בקשת חפץ חפץ אקחת ומבתן דתין לו ליקח מהשתים דק בישמעאל ולוט בריך לומר דאדרבה דמיון ואף שהיה יבול ליפח מבבות עבר אשבול ואמרת בדפירום רש"י בבי ובקשת משובתי אי אפשר לפרש זה אז אתבה על ימין או על שמאל דלאשבא אשובה לי מיבעי ליים בי אבל אברהם היו אלו אתה ברוח העבר אל בבות לוט וישמעאל אלא הורשה בהם אתברהם ולא קאתר בבות עבר אשבול ואמרה אשובתי בהם הוא פרישבה לעיל בפרשה כ"ו סימן ב' :

ימין זה ישמעאל בי הוא מזרע אברהם היושב לימין בתו בתור ואימינה וקרא דמייתי לתרוייהו מייתי ליה :

הא"א אם בישמעאל ואימינה ולימא לאידך אשמיאילה אימינה דקא פירום לעיל פרשה ס"ג דלשולש לוט קאי לשמאל :

יג ויהי כן יבא בלותר מסיבן לומר בי אם היה אדבר זה אף על גב דפשטים דקרא אתתה שבודאתם לאליעזר בפי תפלתו וסיתבו לו בי אותה היוביח ה' ובדפירום רש"י אם יבא אדבר לפי דבריך שומבה לך אבל אקום זה אין אתותה אבל לבן ובתואל עד שבשבור זה לא יוכלו לדבר דש אז טוב בי אתה אליעזר בודה בל אדברים אלבו ולבן אתר ר' אתר אתורים יבא ופירום אשם בתבר אתרם על אזיון זה בדלעיל פרשה ג' ואיבו דחוק שבודיע זו אתרם אדבר בידה בתוב בתוב אתבר לאתר בתברם בתתן בדברו בי בוא מוסיף להם לבניה וקום ועוד דתה לו לשקר בעת לדתה שיחתר ליפח ילדה אשר עדין לא בודע אם יהיה בתחרונה לבבו הגדול בן ל' שנה אבל אבבן אבינה ליים בפשטים קרא ודייבי להו אליעזר דותבי אשם לבן אדוך שהם אדברים מועילים מדברי עבבד אשם אלתר היה אהשם אשר בוחים ה' לבן אדוני נראה אהשיתני אליעזר הוא דקאתר אם יבא אדבר בי בתתן הוא בדברי אהלם ופירום דברי רבבן בן הוא אתיבן יבא ואתי אשם בי בתתיב' בי אתיבי' יבא אתי אליעזר אבל אהלם אלא אתיבי בראתר ואתי אשה לבן אדוך שהוא בדברי אבבי יבא בבתוב בו בדברי רבבן אתיבן יבא ואוכח לי אבי' אהבוחבה אביתה בתן בתו

ועל דרך הדרש בר הוינא עלית הוה אתינא אלמא אשמיעו אתרבנן אם אהקדש ואם אתרומות אהטהורות ואם אבחת אתזל ואם אהבשתות אפרטית בדאתבות בפרשה ס"ח סימן ג' בע"ה ואבה בתם שבתוב אם יבא אדבר שלל זוג יבחק ורבקה אהקדש אתרבנן אלא אתי אידבו בו אבל אליעזר אתי ירש' ביוכא בזה ובזה

ה"מ הפסוקי וכיוצא בהן

שכבר ידעת על הנחש מתנו היותו מהם ר' דרך סבה רחוקה בגודש לכן כשהלך מהיכן יבוא ור' הושיב מהר המוריה כי יכיותו מה' היה כדרך סורחת כהולך אחר שכנת וכעוזה שבועל יכחש כהר המוריה דהוה ליה כהלך מן כח לעולם רבקה ואם כן נר' דקיימא ליה שבעתא ורבנן מחרי שחיכו חלה כהשבח' פרטית שלח מהורחת נזל כלל ודייק לה מת"ם

מיני תנדיים לנטרכיה מזונות מסתנף מתעטה שנות ג

ויתי אשם לכן תרוכך כאחר דכר ה' שהוא דכור שבחיי ממם

קונבי לה נתפרש וכפי הענין נר' שהם מיני פנדים וקרוב שהיה מרקחת הפירות המתחלקות כשחתו וגיל שלנו קורין קונפי'טי כלעז והערוך כע' היטטרכיה נרים קתני ולח פירוש כלוש וכספר מות ממת כת' פרש"י פי' שהם מיני בנדים כשחיכה מתרנם כנוכח וגיחל וקוף מתחלפים והערוך פירוש כלי חטוח שטווח כו החפה :

עזרת מ מטליות

וכלות היו חביבים וכ"ג קשה למחן דאחר קונבי חלה דנקט דשליך מיניה ותירוצא נחי אחי שפיר לדידיה כי קונבי פעמים יקחום הולכי דרכים למשעדים ואין נרחם לזחר דל"ת קונבי לה קשה למפשר היו חרוקחי כדכרים סנולים לפייס דעדיפי מכלי כסף והכ :

וכלות היו חביבין חן הכל בחחים דכיון דנקטינהו בחחרונה משמע דעדיפי ואיך יתכן זה דהח ודחי כלי כסף והכ חלו יקרים מאד היו דכל טוב חדונו בידו ומשמע לענבי חליעזר חביבין היו טפי שהיו נדה לדרך ואיכא למידק דכשלמת נבי כלי כסף וכלי זהב ומטלות חיכא למידק דשלמות חביבין דנקטינהו כסיפא ועוד דלח היה לריך להזכירן לנבי כסף והכ חם לח מפני שחביבין להם לדרכם ולמדם תורם דרך חלל הכח דכלי כסף והכ היו לרבקה ומנדנות היו לבחים ולבחם הם לה היה יפני לחנדנות חלו לה נזכרו ונם כן מטעם זה כתו בחחרונה דמסתמח בריחח יהיה לרבקה והדר לקרובים ומשמ ס"ל דחנדנות נחי יהיה לרבקה והכי פי' ויתן לרבקה ומנדנות כחו חקום והדרת ומנדנות נתן לבחיה כו' חלה קחתר ולבחים ולבחם נתן חנדנות ולה"ק ליה הם נזרך לנזיכת מנדנות לרבקה בחרי כלי כסף והכ :

וישכלך היו חביבין חכל דהם לה כן הוה ליה לחקדומי סחלות הקל קל חחלה לומר דלה מבעיח הקל מכחנו להם חלה נם כן היקר ועוד סחלות למה לה לה היה להם להרבות כחפה דק כסף והכ כיון שהיו נותנים להם כל שחלתם חכל הכח דכתיב כלי כסף וכלי זהב ונגדים לה קשה כלל כי דרך להכיה לכלה כגדים נחים להלבישה לבד חכלי כסף זהב ודרך להקדים כסף והכ שהם עיקר התכשיטין ורח"כ נר' שכיון לחלוק על הח שחתר כתן כמחלות כחה שכחוב בפ' וכני ישר חל עשו כדכר משה כל חחד כפי מעלתו כי הכח מעמדה התכשיטין לכדם הכתוב הקכים היקרות והכושם והסחן רוכה לומר כי לפי שהיה חכלי כסף והכ שהם חשוכי הזכיר נם כן סחלות שהיתה כ"ב חשוכות כיה שהלו זה ויש שהלו זה כל חחד לפי מעלתו ולכן לה יקשה לך הניחו מלשחול כסף והכ ושהלו סחלות :

ודכוותא וכל שכיוצ"ם חזקו כידיהם כבלי כסף והכ כרכום וכיוהם וכחנדנות נרחה דהכיהם וחנדנות קחתר דכיון דכתיב כסף והכ חלו כיכוחייהו דכיהם וחנדנות חלה שהם יותר חביבות לנוהך הדרך :

ובהואר היכן הוה דלה משמע שהוה לה היה מקפיד שחתה הנער' יחים חו עשר כחיים וחחה דודחי כחב יקפיד כזה יותר מכחיים ועוד חם הוה ליהו מקפיד לה הוה ליה לנכו ולחשחו לחכות חם שהוא ליהו חוכש :

בקש לשכב וחעם"י שכבר חמר לה נוכל דכר אין חפשר דהיינו לשכב כזווג חבל חולי יעכב מלכתה חיך חלה חחרין ויחמר שיכח יבחק חכלה חי נחי שיעכב מלכתה חיך חלה

שחשב שם יחים חו עשור כהכרח :

זה יבחק כלומר שפירוש שפסוק כענין כזה שנדקת הנדיון חיטר דרכו והרשע שחוטב לשכב יבחה כראיתו חן שעולם כדי שלח יעכב דרך הנדיון שהם כפי פשוטו דקשחר לשר והכבו שכחתים ישור כנדקתו והרשע ילכד בעונו הוה ליה למיימר ורעת הרשע תעקש דרכו כלשון הרחשן :

זה חליעזר וחף על פי דולחי דרכו חתנים מנזכר שם קחי ל' דדרכו של חליעזר היינו דרכו של חתנים מנזכר נחי כיון דלשרך יבחה קחזל חלה שלפי חליעזר היה בדרך חמם ניחח ליה למיקטר :

חליעזר :

ימים חלון' ימי חכלו כו' חיישי חלי יחים שכשם ימים חתי קחחר כחר כך חו עשור לחין דרך לשהל סחרוכה כחר המועכו ועוד חכלים דעשור הוי כחדשים ולה ימים וכח כפרק קף על פי חמחני דעחנין לכחולה י"ב כחדם נרסינן חינה הכי חילי כחר רב חסדה לכחר קרא ויחמר כחיים וכחיים חעכם הנערה חתנו ימים חו עשור חתי ימים חלימת חרי יומי חסתפיה חיכא כבי כחרו ליה חרי יומי כחר לנו לה כחרו ליה עשרה יומי חלה חד ימים שנם דכתיב ימים חחים נחולתו הרי לחי כפשר לפרש ימים חחם חכום דכתיב עשר והרי חלה ילפינן י"ב כחדם חלה כחיים לה כעשור ועוד קשה היכי חפרש עשרי"ב חיכו לזה יש לומר דהכי פירושו עשור מיירי כי"ב כחדם כלומר שכחדין י"ב כחדם כחלו עשרה ויעכרו לו חת השנים חלל כרחשונות קשה והר'ם ז"ל נם כשיטין יפלח ועוד הוקשה לו דחיעוט ימים שנים לה שכשה וכחים יש לומר דניחח לזה לפרש ימים חחם כחשכועו וקחמר חלמו דרך שחלישור חשרי כן חלה דרך כטחון כלומר חם חתחכר ימים וחכי חם חתחכר עשר ימים חכר כך חלך ולה חחכוב שכחכר כבו ולה חכו חפרש עשר ימים דחף כל נב דימים חיעוטה דיקח חריחתי כל חקום חחכר חפשר לומר ימים חחם על כל חספר ימים שהם יותר חחכר לה יחכן לחי שכח להוסיף על החספר לומר ימים חחם וחכר כך עשור הוה ליה למימר כפירוש חספר ימים שהם כחות חפשים ואחר כך חו יוסיף כחומרו עשור הילכך כריך לומר דימים חר מניכח דהיינו חדשים ולפי ימים חשתא חשתא חעטים קחמר חכר כך חו י' חדם ולפי שלה פירש חדת ימים חלה ימים קחמר דהיינו ז' ימי חכלו חשתא שהם ימים שרחוי שעשאר שחשם ולכן לה הוברכו לפרש :

רפרנס חת שנחה לחקן חכשיטין הנריכין לה :

הנ חכחן שחין חשיחין חת הקטנה ול"נ חת חיחומה דחכחי עשקינן חי כקטנה חפילוים להחב חין פוסקין עליה להשיחה כשיחה קטנה וחם חבעה הכעל כין היה וכין חכיה יכולין לעכב כשיחת כפרק חעשה י"ו ואי נערה ובוגרת חפילו חכר שנגיע זמן בגרות כוודחי ותיכה יכולה לעכב ואי לקבלת קידושין חו כדוכין קחמר פשיטה שחין חנדקין חיחומה שלה על פיה ומפילו נערה חו קטנה לנחכיה הוה דחכי רחמנה כקדושין חכל חיחומה חכי חיחי כיכריחות שלה חנדקה ומפילו נחי שם לה חב לכחחלה חין חקדקין חותה שלה חנדקה כדחמר' בפרק חחים חקדש חסור לנחם חיקדש חת כחו כשיחת קטנה על חנגדיל ותחכר כשלוחי חכי דוכה ושוב דכבה כחר כחקדשה קודם חיחת כחב כי כבר חמר כחוחל חם' יש קדכר ואי סוכיה כלי כסף והכ וכו' שלה קטנה נרסינן ולענין כשוחין חמם חין להסיחה חלה על פיה כי כן היה יכולין לעכב ור"ל כשיחת כפירוש כחוחם חין חנדקין חלה לנחנה חכם ובחר"ם דהיינו לחנדיל חתם חין פוסקין על חחם להסיחה כשיחת קטנה וכו' :

אלא על פיה וחם חחחר חם כן למה חחחלה כקנו ימים חו עשור לכד לה קנית כי חחלה כקנו חה חרחה לה לחחתין חפילו חנרחה להנחת בקטנותה וכסוף זמן כשוחין ירחון חם חנרחה להנחת חכל כשלה יכלו

ואלו להשוב פניו אמתר אל תאחרו אותי הודרכו לנחת כשאלה וז׳ :

ברמזי אותה של תודה ללכת התלכי כלומר וכי רוכיך ללכת דמים לה כן. למה כתרגומן שאלה לה כי׳ל אלה לכי כה ואם תעשה תעשה :

על כרחכם דאל כי הי׳ על כן אלה אלפי שהיגיעה רוע כוחת׳ אתר׳ אלך על כרחכם ;

יג דורים ושפופים היו כיוצאי ובנכעים בלומר אלא אלה ולא היו מפרים אלה כפה לה בלב והחזק לזה שתאחר שהיו מרמזים שם התלבי כו׳ כלשון אלך ירדו לברכה אלה לפנים ומכרי׳ כי בערוך מפייסי׳ והרי׳ן כפ׳ ויחי כי׳ לשון שכח וברכה :

ניפני שם לה נפקדה רבקה כו׳ תימה מה טעם שאלה זו כי גם שרה ורחל לא נפקדו שתאלה ודרך כלל אתרו לעיל פרשה מ״ה תפני מה נתעקרו החמות שהקב״ה שתפוח לשפלתן ואם תפני שם לא נפקדה כשאלתה קאמר כי גם היה התפלה כדלעיכן לקחן אלכוכ׳ חשתו וקים ליה שגם שתחלה היתה תתפללת ולחה התתין ה׳ לתפלת יחק אתי אתרו כו׳ דחק לי שיתר כתפלתו או כתפלתה ואחת תקר׳ קדיק דם ל׳ לתקדותי בקרות לתפלה ותהי רבק׳ עקרה ויעתר יחק כדתקדים קרת לעולם העקרות לסכת הלידה אלה דרכה קאמר שכדי שיתר יחק היתה עקרה כי לה רגם ה׳ לפקדה אלה כתפלה תכל שטעם לה היתה עקרה ופלינא אדתחר לקמן שיקר שטרין לה היו לה דתין טעם לומר כי הגיד מרמזים אחרית יכרה כלי שיקר שטרין שפני מה שגלוי לפניו שיכרכוה חומות העולם כי לה לה היה צורך לברתה כן כי היה שיסגר רחתה עד תפלת יחק . ואם תאמר אפילו הכא אכ׳ל כדי שלא יתחרו כו׳ ליתא לפי שם שתחזה לתפללן שלו כדיקים לה קושית דאפילו לו קוה תקדים עקרות לתפלה ידענה לה כדאתרינן בכל הגדיקים :

שרא יהיו״ם אומרים כו׳ ק״ק ויאמרו והרי אתרו אל תהי כרכת הדיוט קלה בעיניך והוא טעמו של ר״ב כדכתוב ולכה לומר שתן תפלת עכ״ם בעמעת דהא אתרינן שומע תפלת כל פה וכתדיה כתיב ונם את הכרי כו׳ והא דאל כו׳ אתי כרכת הדיוט קלה תעיניך מדריום ילפינן לה וכירובלמי הפוי פ׳ אלו דברים והיתה כמי לקחן כפ״ט ס״ר תנחו׳ שם כרכך נוי עכם שתן אתריו דכתיב כרוך תהיה תכל העתים וש״ב רש״י כרים פ׳ כדר תעניות כיצד נכי קרני מ״ם שתין לכקש רחמים עליהם שתפילו על פנתן לה יפילו כ״ם עליהו ל׳ דהיינו אתרי שתם שהם נתבדי והיכם יכולין לבקש על פנתן כ״ם עליהו ס״ג דהתם על הרוב מייתי כי ס׳ מעיר הוא שתקובל תפלתו ואתה כדי שלא יהיה להם פתחון פה לקבל שכר שתפלתן עשתה פירות כישראל :

ברכת תוכד זה לבן ופלוא אדר׳ חתה דשכירת ליה שתפלתם עשתה פירות וטעם אתר זה לאיוב אתמר בתי׳ מיצרל הוה ולכי שהיה שוקף ושר בעתו אחר שנתקיימה כו ברכת לבן לשיות מיוצאי רבקה אלופים והכתן ק״ק כי תיוב לגלותו והכתיבו אפילו ברכת תוכד כתקיימה כו על דרך אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך ואתר כל׳ת בעניין רבקה שנתקיימה כה ברכת תוכד דהיינו לבן :

זה לבן הארתי דתין תוכד תואר לאחי כפירש רש״י אלה פירושו כתו תיכר כתה שלתה אתנדה ולכן בקש לעקור את הכל שנאתר אתרתי תוכד ואפי׳ ברכת התוכד ואילו לזה אתרו כזה שתואר לומר

שעשה היות רש״י הלבבכי להשמיד כלבבו ואתין כרכתותה מן השפה ולאחון שתהכת׳ה לקיימה כעניין כרכ׳ כלעם ; מעשו דסכירת ליה שפי׳ אלפי רכבה אלופים ורכבה לה אלפים כמשמעו כי למה יתלו אלפים כרכבה אדרבה הרכבה תתלה כאלפים שתהם תבנה כוחבי׳ ולכבע׳ תכל אלפים תפסר כלי רכבה ולכך אתר הכתוב רכבות אלפי ישראל ולא נתח לפ׳ אלפים ורכבה כתרגומו לשם כן אלפים למה לי בכלל רכבה קיימי אלפים ול׳ת פירושו אלפים ורכבה ועגינו שיהיו אלפים ושוב ירבו לרכבות וחיינו שובה ה׳ רכבות אלפי ישראל לדעת קבת שהאלפים ישובו לחיות רכבה ולכבי לה מייתי רבי לוי רחים שעתדו רכבה מישראל מרכבות אלפי ישראל דחיתה לחזייר מרכבה כמתח השדים נתתיך דמיוקי כמעשה שהיה אכל הכח תפלה לתעה היה שאלופים יושבו רכבות ולה קאמר קרת שהיו רכבה ;

שכן דרך הגמלים קוק לו כי אין דרך הגמלים לכלכת בקרון וכבנים לה לרכוב על סוסים וכל שכן על הגמלי׳ שהוא מגוה לנשים ואין רכיבה ובעדותיה תרכבנה על הגמלים ואפשי שכן דרך אתרן ההוא שהיו מדתית והגמלי׳ גדלים שם להשתמש כרכיבתה אנשים ואין מכלים ורכבן תירגו שכך נודמן לה לחיות שימן. למה שעתידה ללדת בדיק ורעע ;

שביעור לחים כדאמר בערובין אחורי אתרו ולא אחרי אשה תפני הדרתור ואתר זה משום דק״ל כדרך שומרי הנשים להוליכן לפניהם להגביה עליהן ואין זה הגיהן אחריו ;

ארא מתיתת ספירושו שנכנס תכותי ת׳ אתר לתי וכך׳ת ויבחק על פיתותי מצידה ולא כדפירש הרש״ב שהוא שם תקום או פי׳ תכפנים וכעל אותן אתת כתב כשם רש״י שפי׳ תתקום שהלך :

הלך להביא את הנר כדי שיסתכה תכרים והייתו ויקח תשה ושתה קטורה ויהיו הנר כדלקמן ותה שנתעו׳ עכשו לזה תפני שתתם פרס שיהיה תותשת אותה ואתר׳ גרס את התתה כאחת ועוד שם׳ שיחק עומד ליכשה יבקש תכרישם ג׳כ ליכשה כת׳ם כפ׳ תחוכל תנח הם תליתא דאתרי תיכבי שיתין תכלי תטיה לכבה דקל הכריה שתע ולא תכל תהכה ויקח את רבקה ותהי לו לאשה וכתיב כתריה ויוסף תכרישם ויקח אשה ופרש׳ כתקבת כיניהן :

שישבה על הכתר ואתרה ואתע׳י שלא נוכר בכתו שאתרה כן תלה אתרי שדבר לה התלוך אתרה. אתה תל רוחי ועל כן קרא לתקום כתר לחי רואי קיים ליה שתתחלה התפללה לה תסתתת ונעתר לה על ידי התלוך ופירוש לחי רואי על חי העולמים ולא כך׳ת התלוך קיימה שתתראיעלוהי לכיון לתתה תל רואי ככנד ה׳ הוה תכי בתי לחי רואי ;

יד אין שיחה תלה שלה כדפירש רש״י ללכת בין השיחים כי שם הענם לה יתפעל ועוד מה תיכפת לן בה דכתיה רחתה וכשלחת שם הוה לשון תפלה תיכתריך כי זו שכת שחלת רבקה מי היתם שלוה כדכשתך ועוד דתכה ילפינן דיצחק תקן תפלת תנחה ; **שנאמר** תפלה לעני כי יעטוף ק׳ דהכה יליף תיפוף שיהו ליהה יצחק לשוח כשדה וחלה כם ק״ד ס׳ תניח שוחל שדה כרכו ואחר כך יתפלל שכ׳ תפלה לעני כ׳ ולפני ה׳ ישפוך שיחו ואין שיחה אלא תפלה שכ׳ ויצא יצחק לשוח כשדה והשוח כם׳ תפלת השחר נדחקו ואתרו דכיונה כו כתפלה ויהי לוחן שם שדה, ואין שדה אלא תפלה דכתיב והוא עומד בין שדתי, וכחלק הוא אומר לשחך וכ׳ת תירגומו תיכנרך

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב אין שיחה אלא תפלה שנאמר תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה׳ ישפוך שיחו וכן הוא אומר ערב ובוקר וצהרים אשיחה ואנומ׳ . ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק . אמר רבי הונא צפת שירו ששות בתפלה אמרה ותרא ארם גדול הוא לכך שאלה עליו

ויגד ליצחק את כל הדברים אשר עשה . אמר רבי יהושע בן לוי כל הדברים שהיה אליעזר מספר לפני יצחק היה יצחק מכיר בהן שהן מתוקנין ומוכנין לפניו חוץ מן הנמלים שלא הכיר בהן שהן מזומנין לפניו שלא היו בבית אביו ולא ראה אותן מעולם ומנין שלא היו בבית אביו שנאמר ויפתח העבד את כל הדברים אשר עשה לפני יצחק ולא אמר לו שהביא לו נמלים ומנין שלא ראה אותן מעולם שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ולא אמר לשוח בשדה עם הנמלים ומנין שלא היו בבית אביו שנאמר ויבא האיש הבית

ת"ח הפסוקי וכתור המלות

דתרוייהו מלמדים זה את זה דתני תקרת דיתחק הוה אמר סימנא כעדה לדבר עם משה ולא לתפלה תלמוד לומר ישבוק ייתו תלתה לשון תפלה ותני מתנשק לפניו שיתי הוה אתר דלשון תפלה הוה אלא יבקשו להתייתו ויכתוב דלכתיב כיום לפנות ערב ולכתוב משתא שבן היה דרכו ככל ערב וכייתו תפלת מנחה והר' שם כתב שיתיו אתחור דשם כן כ"ל דמירם אין שיחה אלא תפלה דכתיב שיחת זיח מלשון דכור שבין משה לאהיהו אלא תפלת דע"ח שיחת אלא תפלה אינו אלא לאפוקי תפלת הקדוש ואין לא לאפוקי תפלי דהם שאמר דמשמעות אין שיחה אלא תפלה אינו אלא לאפוקי תפלת הדרכים ואין מכל זה קושיא תפלי דהם שאמר לאפוקי תלמוד דכור אינו אלא מדרכה מדקאמר ישמל משה ברכיו ואחר כך יפצלל דכתיב תפלת י"ח ועלה קאמר אין שיחה אלא תפלה משמע דאתת לומר שאחר שאלת הדרכים ואין שיחה תפלת הקדוש ואין שיחה תפלת הדרכים ואין שיחה אלא תפלה מתחלף כשני מקומות אינה קושיא כתה שאמר אתום כרים כתה התקשה שאין אימה על משלמון שום והכי משמע:

כלים לו הטהם עצמם

כרחשית לה

וכהא שרב וכקר והרים מזיחה מעפי שמיפוך שיחו מיכיה דשיחה תפלה נקט הכי קרא נמי דמוכח כדלעיל מדכתיב שרב וכקר והרים ומכל מקום כע"ג שיחה ליתוי מלשון כשדה דכי דמוריתה:

לכך סלה עליו דמל"ב מ"ט למשה לשאול על החים הגרלים מי הוה וכי על כל אחד תתחל מי הוה זה ומכל מקום לתו מהתי טעמא לאוד קאתר לה דהם כן נבי ואתחר אל העבד נבי מאחר רבי חייא דכסתוב דאתת לתרוכי להה הוה ליה למכתב הלה משום דק"ל הכא דקאתר ואשאל מעל הגחל לאה עשתה כן קודם שידעה שהוא יצחק ורמב"ם נדחק לומר שרשאלה סלה עליו וכי ואחתר אל העבד וכבר אחרים לב"ח כעל התדרם כי אל שהרגישה שהוא אדם גדול מתוך תפלתה הוא שעשתה כך ומייתי נמי סייעתא למילתא ממה שהלה עליו דשמשה לא נדחק לומר שהתקדמות מסורסים:

איתרכינה כדפרש"י כחומס ואשאל השמישה עצמה לאדון כתרגום ואתרכיכת השתה עצמה לאדון כמו הטי נא כדך אתרכיני ויש פנים ואתרכין לשון מושה לאדון ודומה לו כי יפול לא יושל אם יטה לאדון לא יניח עד שקרקע ב"כ: והכוונה כי לא נפלה אחת רק שהשתה עצמה לגד האדון דרך השתחויה מטול' תוספתא ותרמ"כן ז"ל טען על רש"י שאין דעת אתקלוס שהשמישה עצמה אין הגחל לאדון שאם כן היה נופלת אשל הגחל אחת לא ישמה מעליו ובכר השיב שר"ש גם רש"י זו דעתיה כי לא נפלה לאדון אחת רק שהשתה עצמה כלפי האדון כדפי':

ראתה אותו הדור דשם לא כן מ"ט לשאול עליו כדפי' בשמוך:

הנידא שגה בעל החלומות הלזה דכבר נאחר וירחו אותו מרחוק וכו' ויתבטלו אותו וכו' ואתי קאתר אתר הכי הגה בעל הס"ב אלא שרשמוהו הדור ואשולשל ואחרו בחלעיגים עליו הגה עתהו כח בשלשולו שנתוג כי כעיר ויותר נכון דילוף ג"ם מהלוה דכתיב נבי יוסף שהיה יפה תואר וכן נראה מפרש":

הוא ויפלשתו רשי פירש החלוף החלוה אותו הלשון פלם משעל דרגלך הלון זה אחר הוא זה שהולך

פתו הלון כלשון יוני אחר ויבניהו שדרשו הלוה דכתיב בירקון הלון זה כלומר אחד הולך עם זה והוא החלוף לעיכח ואף על גב דכהלוה דיוסף מי אפשר למיהדם הכי שהיו דמי מלוך מלוהו לא יבקשו להחזיקו היכא דאתדם דרשינן:

ת"ח שפטוקי

וירדן תחומים שבשכר בניהן ילדו תחומים עד"ם נבי תשתך כנען קודים שבשכר בניהם שיש בידכתי כיתם תוכח לבניהם דבים:

כרלית של תורה מרובין כי פרק שבקשת מקומו מתריך בכתיבת הפרטים כהסיה דסיחת עבדי בתי תפוח דלעיל מכל מקום כדוב התקומות מקבר ושלם ואינו כוחב דק בכללות הדברים עד שהם באין לחזות הכללים והדברים נתנו הכללים מרובים מהפרטים שהרי כאן מקבר לא אתר דק בכללות הדברים ואם תאתר מפי שנה דלעיל התריך משום דיפה שיחתן של עבדי אתת ופה קבר יש לומר דהתם דאיצטריך לאתכתב נופח דעובדא כריש לאתחזיקן מי שהקדה ה' לפניו בתפלתו שנה בכתיבתו שנית בדברי העבר להודיעך שהיו מכל כאן דלמ הוכרך לאתחזיקן לא כלל קבר בהם והדברים האלה שאתר שהם בה לכתוב הוה כותב ג' דתין לאו ת"ס הוה שיאתר ואתרים הכתיב כלישת אלא עניינים אתרים שקרו לו בדרכים שלא נזכרו כלל: ורש"י כירם כללים של תורה מרובין כל מקום שכתובים כולל דברים שילו בה לכתוב ב' דתין היה כותב מפרטים מהם שכתובים כה שילו בה לכתוב ג' דתין היה כותב אלא כללן יחד כל הדברים אשר עשה ואראה שרומה לומר מהם שכתובים כתורה בתקומות אתרים שילו היה מפרש הדברים שבכללות היו הדברים מרובים מהדברים שפרטו בתקומות אתרים וכדרך שכתב רמ"בן בפרק ביתוי שבכרכות מרובות התקללות לפי שבכרכות כוללות והקללות כרטיות:

דברי שבח גלה לו דאין כאן דברים רבים דתקשי לך לאתי שתתניהו קרא אלא דברי שבח הוא שגלה לו לבד בגון קניני הארץ ולבן לא הוברך לפרשם כאן כי בבר נרשמו בכתובים הב"ל:

גלה לו מה שקבטה לו האתרן כי הנסים בגון קניני הארץ חולתו וכן פרש"י בחומש גלה לו נסים שנעשו לו שקבטה לו האתרן ושמחתה לורבקה בתפלתו:

גרה לו קס"ד שם שם בעבור הנסים שנעשו לו היה לו לומר את כל דברי' אשר נעשו לו לא את כל הדברים אשר עשה וי"ל שאתתר שנעשו על ידו קאתר אשר עשה כי הוא היה שבח גדול לומר דאשר עשה קאי אינחק שהוא עשה כי בזכותו ולגרלו נעשו:

טו כל היושב שהיה שרה כו' הוקשה להם ז"ל דהאהלה של שרה מיבעי ליה ורש"י בפרשת לפי שפשט שהוא דרך קברים האהלה אהל שרה אתו וכן והנהוהם עודד הנביא בשתך אלהיך אהל דכתן ז"ל רבו לאתקן דס"ד בשהיתה האהלה בעודת שרה אתו כלומר והרי היא שרה אתו וכדפרש"י וכן ת"ח ושם תקון שובדתה בעובדי שרה אתיה ויתכן שהוקשה להם עוד מאי מינה שם שהיתה אהלה שרה אתו לו לאתקום אחר דאהלה קרא לאחתני לה ואם לשהודיע שהיתה שהיתה אהלה שהוא מקום הנכבד שיושלו לאתו שם כן היה ראוי שתעמוד אהלה לאתה ושוב יבואנה שם שכך ת"ס בכתוב ויביאה כו' ואתי לו לאתה לכן אתר שכוונת הכתוב לומר שבשרתו לו משלותיו אשר לאתו בחיי ולא לקחה לו לאתה ואהבה

ואלהים אחד כי לא אתם נכוים על שנקדקו בהוצן ואחנם היות הדמיון בהן מרכבה המעלות ואלו אין לו דמיון אין הכתוב מכנה כולהי הכי נמירי לה אף אים לעניין ת"ס היו בהן מרכבה מעלות אלו מזולתן כי אלא דבר הוא כולהי ומוס"ד

אמר ר' חמר שהן מרכב מעלות הרחוות לנביאים כ"ש שתיין בעלות שכל אלא כדרך רוב נביאים שדיברו קלת וכלום אמר שנן קשה כ"ש כי' שתין ל' היותה מסכנת בעניניה הנבואיים אלא גם בענין הנבואה נתעלתה בשלשה כתה שאמר כה"ג אתה אברהם שפל לשרה בנבואות והענן הוא ענן מכיסה וגבוהה על דרך הנה תכבי בת אלוך בעב הענן וכה שתיין טוהות עין אלא כרוב הנביאים שעיניהן ערם כחורחים ועל זה אמר דלתות כתוחות לרוחה על דרך יהי כיתך פתוח לרוחה וגו' שתיין הנביאות כתעשיהן ומתרגת בנבי בעליהן אלו וכמה שאמר הכתוב מתרחק תביא לאמה נוסיף להביאות ביתה וכתה שאמר ז"ל עזר כנגדו אדם תביא חטין כו' ותתקנות טורח שתיים אשה מבשלת ואופה ולא כרוב בנים המורות הב הביאה וכשה ואיזן מבניות בהפסר הבית ועל זה אמר ברכה תוללת בביתה וכד' שתיין בעלות אלות אלא כרוב בנים שהן תוכנות תמיד לריב ומכה ואין מקבלות פיום כדאיתא בערך החכלת ועל זה אמר נר דלוק עד"ם בפרק כ' דשבת נר חנוכה ונר שבת נר שבת קודם תבני שלום הבית :

והגבון בעיני שרתון מרכב מעלות אלו לבלשה תנות המוטלות על הנשים והן נדה וחלה והדלקת הנר כדתנן בפרק כ' דשבת על שלשה בעירות נשים תנות בשעת לדתן כו' וכירושלמי נותן טעם ליחוד תנות אלו בנשים משפשב דמו של אדם הוא' וכו' וכן לעיל פרשה י"ז :

ועוד מכוח ל' מיוחדת בנשים טפי מבאנשים והיא מנות שנדקה אשר בידם כאשר תאים לפי שתלויים בבית תמיד ונם כן הנאתה קרובה יותר וכשכחת דמר עוקבא לפרק חף על פי ושוכחה דתלה חלקיה דמ' סדר תעניות ואמר על הנדה נבון קשור כי מעט מזעה דומה בשיעים בטבן גדול בהיות דבנות ישראל החמירו עליהן שתלו דומות סיכת דם בחרדל כו' אי נמי רמז שבן קשור על היותה קוברת ומשתרת פתחה מבעלה ביתי בדתה ודלתות פתוחות לרוחה רמז אל הנדקה על דרך יהי כיתך פתוח לרוחה וכדלעיל וברכת הטיסה רמז אל התלה שעל ידה תתברך הטיסה ע"ד שער בבבל שתתפשר ונר דלוק תכר שבת לכ"ם חלף זרחות כנר שבת :

שבתי זחתתי תפשר רמז ד' אלו לד' מנות תכר בהן יתקיף ויהיו כי יקח תיש תפשר בהן היתום וחיוני והנשוי לטיבות תלשה מנד עגמה ובכלה וכלן נזכרות בפסק דתשבות ת"ר ד' מפתות היו בירושלם יפות כו' מיוחסו' כו' עשירות כו' ביבניות וכו' וחכוונה פה כי ד' אלו בתלתן יחד בפרק ברקה וכנגד תיש הוא ענן קשור פ"ם כי בתענן הוא ענן שכינה וידוע שענן שכינה סורה אלא על תפלחות המיוחסות כדאיתא בפ"י יחסין והכה סרה היתה מיוחסת מהמגלחות כיוצים הפס כי היא אחותו את מכי מפרשם ורבקה נם כן מתפלחת מפרשם וכנגד הטיבר אחר ברכה מוללת בטיסה כי ברכה ויעיר כח עמה וכנגד היופי היה נר דלוק רמז שתתיר אל עבר פניה ביופיה וידוע מפרש ורבקה היופן בתכלית היופי עד שהתלכים התדו להן וכנגד הטוביות מגד עגמן הדלחות פתוחות אשר זה רמז אל טוב לבבן וגדיבותן לפתוח דלת לכל יבא כדלעיל :

פסקה מותה ברכה כיון שכחת רבקה חורה אם נרגם לדקדק למה לא אחר כאן חורה מותה ברכה הבן בסמוך דלא כתיב אחר מותו אלא כבר כדקתני לעיל חזר מותו עגן חזרה מותה תשובתה כגלו כי בעגן לו' שהעגן עגמו הפוסק הוא אחור וכן הרוחה עגמה שפסקה תפלחות היא אחזרה להן כי הן הדלחות הרחשונות אחנם הטיסה וברכה ותיחודות לעילם ואין הטיסה זו שהתברכת עגם אחר התברכת אביה ולא הבר סדולק בשבת וז הוא סדולק אלחר ואם שאחר בפסקה מותה ברכה ופסק אחרו הבר הוא לעגן

אחור על הסדר והתנהנו לכך ולוה לא סתריך לשוכירו נם כן כחזרה :

וכיון שרוחה אחתה וכו' קשה לאחם הטיה עגמו לדבר אחר לעגמה וכיון שרוחה אחתה טהיו לרגלה הדברים הב"ל שהיו לאחו מיד ויכיחם יצחק ואף כי בקטירת הענן ופתיחת הדלחות אחבור אלא היה זה רק כאחל שרה ולזה לא כורפה תפלת רבקה אלו על פוחה האהלה אבל אקום היה אחבור לדעת תפלתה מנד ברכת הטיסה והדלקת הנר דלא אחבור אלא היותפלות אלו אבל כאחל לעגין הברכה והדלקת הנר אח לי באחל זה אר אחר ועוד היכא דאיתיה שעל ידי שרוחה בה תפלה הביחה האהלה היה לאו אכי לא אדרבה אשכחת נרוחה דבלאו הכי יכיחה כי לאחם לא יכיא אקום חיקו אקום היותר נאות ויר' שאף שפיר אכיא יצחק האהלה כדלעיל הוברכו לומר וכיון שרוחה אחתה וכו' לפי שאין אקרא יוצא מידי פשוטו וכיון דפשטיה דקרא שהביחה לאחל על שרה אחתו' שהיה אקום מיוחד ובבר אחד אחקומות אחרים שהיו לו ולכן יקשה אוך אכף ואיך הביחה על האקום הקדום שהוא קודם שרוחה בה שיאני טהרה דאחו שלא נשחה עד שבדקה כדלעיל כאו' כן לא היה לו להביחה לאקום הקדום שהיה בו אחו וכל שכן אחר שהיה עגן קשור עם שרחה שאחנת קדם היה ולזה אחר שבבר רחה בה שיאני טהרה אקומה אלחה כו' ושרחה לזה נרוך לומר שהוא נם כן אחאר שרה אחו ופירוש הביחה האהלה לפי שבבר רחה בה כאחשה שרה אחו ואף על פי שבבר פירש שאחר שבחה האהלה היתה דוגמת שרה אחו כך הדברים הב"ל אין רע שיהיו הכתוב לכ' הדברים כי אקולים הם שיהיו אניהם וכן דרך האמר אות ואחי דלא קאמר שרוחה כאחשה אחו בענין הנר לפי שלענין זה היה נרוך להאחין לילי שבת ואקרא אשתע כי אין בשלה הביחה האהלה ולכך נרוך לומר שרחה בה שיאני טהרה בענין שרחה בשעה שלא דהיינו קנינת החלה בטהרה שאפשר לירחות בשעה שלא ולכאני נאי ל"ק שרחה ברכה אחלחת בשיעה כי הקנינה בטהרה הכר שרחה יותר על אחרה אחלבד זה יש לומר שהברכה אינה רואה לקדושתה דאפשר זה אחיב אחלה כדקאמר לקאן ויכרך ה אוחך לרגלי יש רגל אחורכת כו' אבל ענין החלה רואה על טוב אחשים וזה שאמר שרוחה בשעה כאחשה אחו ולפי זה שבאוב שכן בת הטיסה רמז לקיום אחות חלה ניחא דהיינו הא :

קוצה חלחה בטהרה אין לאק' אם טורך לעשות החלה והטיסה בטהרה הא אין אחזירים ואם אחלטאחה אלא בחרומה וקדשים ונם החלה אף על פי שאם נטמאה אינה נאכלת לכהן קיימא לן כדה קוצה חלחה וטורפת אותה דאכל אקום שהרחם אוכל חולין בטהרה היה כדאיתא בפרק הפועלים ולכן עשאה נם כן רבקה כן ונם כן החלה דקדקה שאחה בטהרה כדי שלא אחרש אחכל לכהן אם יאכל :

ויקהתך אחרם ר' לא אבירא ליה כאחם שאחר בנאחרת ואיתיבוה לה לעיל סיען י"נ אנשואי אחרהם אפני שאחקנא ביצחק לאחם כן ניאחה לאחם בכנם יצחק אחלה ולא אחרהם שהוא היה עיקר ובשבחו נאחעורר אחרהם לזה ואין טורך לטעם אחר ואף שביאת הנר קדמה לביאת רבקה לפי אם שאחר לעיל שהלך יצחק להביא את הנר לא אקבי לאחם לא בנם אחרהם אחלה שרבה להאחעין ליצחק שעל נשואיו נאחעורר אחלה שלא אבירא ליה לר' דבשואי אחרהם אשום אחי דאחרי' בנאחרת דאפילו אי אבים לו בנים בריך אינשי אשום לא טוב היות האדם לבדו ה"נ אשום בבקר ורע זרעך כו' כדלקאן פס"ו ולאבי קבירא ליה אחאי הקדים אחרהם בשואי יצחק לעשות שרחי להקדים חיוב עגמו דומיא דהו' ללאחר וכנו דהו' קודם בדאית בפרק קאחי הקידושין וכל שכן לאחם שאחר לעיל שיצחק הלך להביא את הנר לכיון דבבר רבקה כח יצחק אשם בשבח העבד מ"ב קדמה ביאת הנר לרבקה ולפחות כלו יחדו וה"ל לאקדושי בשואי דידיה אשעשה הנזכ' ועוד אשום בבוד הוי ליה לאקדושי אף לבן ואפילו אלאחד אורה שרחו להקדים בשואי הבנים הגדולים שלא קיימו פרים ורביה ועוד שיאחה אחב בשואי בנין בן אקדמתו החות ונם כן אפני שלום הבית :

פרשה

פרשה סא

ח כתיב אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק ואומר ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם לשעת זקנתו מהרי ידעינו כי ביצחק יקרא לו זרע והרי לנכדו של כורך לפת להגיד הנבחי מקטורס מפנות לפנים מקל יוחק בנו ואם כן למשיקרא שמי סבר וחק מכפרק התולל אחר פתין מבני חמו לכבוד כו' כדתיבנא בפ"ס סימן י"ג לו חסום לא טוב היות האדם לבדו כדתיבנא בפתוח נא פ"ל לאחדה זו ס"ל לאחדה זו כי מאחר שהכרחם קדום מלים אין ספק שבעת זקנתו ילד תפילו מירי הרוטה תלוש ושוד ק"ל ליעבד דיוסף ל"ל לבן תוספת וכל שכן למה שכתב לקמן זו הגר להכי מייתי לך דרשת דאחרי הוים שהכרחם דקדפרם וכל אחר יעבד יכלית בכבי קטורס והכוונה כי מהבעת ה' כאברהם היים כבן שתול על פלגי מים כי מרית היים יפרית חק כי יזקין כאדן מרפו ואדרבה לעולם יוסיף כהגלחה וכן רנה ה' פעם שבאחרונה לכי טבעו בלעי תוליד כ"ב הנם בהבעת ה' יפרון לרוב וכל סיזקין יפרה יותר בפך הטבע ולזה רנה ה' סירבה בהולדה יותר בזקנותו ומלמו פני תבל פרי בטנו ולזה נשא את קטורה ועל פי הדיבר היה בדלקמן והבעת ניחא נמי ליבעת דיוסף ליתר פתוספתו מרובה על סעיקר כדבפתוח והיה גוכה טשמת לתגדה דבפתוח פתולים בבית ה' כו' שוד יכוון בפיבה כו' וכן תגדה דכי יש לבן תקום כו' וק"ל ודקאמר בפיבה פתוספתו מרובה על העיקר תכל תגדות הקולמות קמי:

ועד"ד נוכל ליתר פלפי פוזג הוקן תפבר לב' בחינות שם תפני הכבוד ליהיות לו בית נחתן פלמה יהיה בעושה על בניו ובנותיו כי לא לכבוד לו ואם ליחות ליהיות ואם ליהיות לו חברה להעביר זחנו כי לא טוב היות האדם לבדו כי דאגה בלב איש ישיחנה ועל זה אחר שאחה לבא אשה ולבך אחר סימן ס' מחלה כאברהם נגד ה' אחר אחר לא הלך בעצת דור הפלגה התבקשים בבחינת כאן' ובעשה לנו שם וכנגד בב' אחר פלא עמד בדרך הפדומים אחר היו פטושים בזוה כי הוא מקדם עצתו אפילו בבחינתו כאן' הנה נא ידעתי וגומר ואחרו בפרק קמא דבבא בתרא כתיב כו' וכל בבן לעת זקנתו וכנגד בב' אחר וכמושב לנים לא יבא זה תפילך כי לעולם לא בקש אחות מרשות ולבדי בשלא כי זהו הליענות כדאברם אלא לעולם כתורה ה' אחבו ואחה טורך לו לעשות מרשות נפשי:

כתיב אחרי אחים יש בהן קטון לשון וכשוחר טוב אחת אבי אחרי אחים זה אברהם ושחה הבב אחת אחים כי נביא הוא כו' ומכו' כי לא אחבדת זה דורשים בן אלא אחוס דיקוא לן דהוה ליה למיתר אחרי אחים אחר הלך בעצת נדיקים או אחרי אחים אחר הלך בעצת רשעים ושוב אחחר אלא הלך היכן עמד ואחחר אלא עמד היכן יצא כמו שדקדקו בהדרשות ושוב אחי רשעים וחטאים ולנים ושוב דלעבדיבה ולישא אחר לא הלך ולא עמד ולא יצא בעצת רשעים וחטאים ולנים ושוב אחחי אחי עמד בהבך בקש עצה ובהבך דרך ובהבך מוצא להבי דרים ליה דבנגד אברהם אחדר בעמוה כזמן ג' כחות רשעות וניכול אחם וקרא דור הפלגה רשעים שבהם בקשים בגורת רשע היה אבוכו שאחרו בן נמרו ויבן ה' לוחם בדאחיא בשוחר טוב וקרא אנשי סדום רעים חטאים בדכתיב ואנשי סדום רעים וחטאים ואחילך לנים כדאברם וניחא דבקש עצה בדור הפלגה שאחר הזה נבנה לנו עיר ואין הכה אלא עצה שב' הבו לבם דבר ועצה בלוסו ובקש דרך בסדום כי אין בריך לאור בשדום עצאת אלא לפי שדברה לא עמד כי לוט יצא בעבור הבבר אחר דרך סדום ואברהם פירש בארן הנגב ובקש הוצא בחיילך אחחר לו בטוב בעיניך אב ונבי ישיבה פיך לשון מושב ונבי דרך פיך

פרשה סא

ט ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה כתיב אשרי האיש אשר לא הלך ונומר אשר לא הלך בעצת רשעים זה דור הפלגה וברך השאים לא עמד אלו אנשי סדום שנאמר ואנשי סדום רעים וחטאים ובשושב לצים לא ישב זה אבימלך שנאמר הנה ארצי לפניך ונומר כי אם בתורת ה' חפצו בי ידעתי לטען אשר יצוה ובתורתו יהנה אשר רבי שמעון אב לא לשדו ורב לא הוה לו ומהיכן לשר את התורה אלא ויהן לו הק בה ושתי בליותיו בטין שני רבנים והיו נוטעות ומלטדות אותו תורה והבמה הה"ד אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני בליותי והיה בעין שתול ששהלו הק בה בארן ישראל אשר פריו יהן בעתו זה ישמעאל ועלהו לא יבול ורן יצחק וכל אשר יעשה יצליח אלו בני קטורה שנאמר ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה

כ שתולים

פחילים ולא חוסף קטות ונבי טעה לא סייך חלה בליכה וילבי כמוטעו' ופירוש הטעה ס"ד כטעתך תנחני ואחך כי כאוחר טוב נדדה נם כן בחלם וכח תקדה ס' יונה לבחה טחחים:

זה דור הפלגה דחף על גב דכתיב ויהי כל החרן שפה אחת ושם היה אברהם בהבחרן כי אז היה בן ע' שנה ואין ע' אלא לשון חכמה ואין למדין מן הפלגות כדחיתא בפ"ק דקדושין ודחי אחיא כת"ד בן ג' שנים שכיר אברהם את בוראו דלמ"ד בן ע' לא היה אברהם בשנת שנדיעין לא שכיר את בוראו ובדכתיב בשביל בפ"ל:

אלו חבני סדום יד' דלמ' דלא עמד בדרכם ועלילותם קשחר דחתי רבויים דאברהם בשכח זה אלא שלח עמך בדרך אחרם משכוחם רעה וחיינו בשפרים בחרחק הרי"ן חלוש שכחר בערי הבכר והוא ים נחרחק בחרן הנגב עם היות סדום מהאחרונות פנין לו ס' כדלעיל פת"ט ואין שפך שבולם רב ורים חפסר לו לשבת שם נם כן שם השחלל אז היחין ושוד בשיעת מלך סדום לקראתו ואז הוצרו כל העולם ילחחרו לאברהם שלך את עלינו כדלעיל פת"ג היה יכול לשבת בסדום בכבוד נדול ולא יבא:

זה מכימלך שהיו חבני עירו ליבנים וכתו שבתך נבי אברהם הוליד את יצחק שהיו ליבני הדור חומרים מחבימלך נתעברה שרה ותוליד דכה ו' בלי ספק היו יושבי בחרן ההוא שרתו לקיחת שרה ויחבן שטל בלעי התעסקם בשלחות הדעת והחבוכה נקרחו לענים עד"ם כפרקי חבות שנים שוטכין ואין ביניהם דברי חורם הרי זה חוסב לנים ואחה שלא חבינו שקרא שם אברהם בשם ה' לקחו חות ותופת טל בלעי התעסקם בשלחות ושוד דאחבתן דאחבימלך נעשם טל שהיה לו ללחוד ולא לחת כדאיחא בפרק הנולין ולעיל בפ"ב סימן י"ב כתבתי עוד שנם בלענות אחבימלך שם היחה:

שנאמר הנם אחרי לפניך ולא קבל כדלעיל פרשה כ"ד:

כי ידעתיו ספירש בחורת ה' חפבו קיום חנות החורה לא הליחוד דבייבו ובחורתו היבה והוה אבי לאחווי רחיה לקיום בחנות חעקד אשר שחע אברהם בקולי וישחוע חשחרתי דלפיבן חיבה שקיים אפילו עירובו חבשילין אלא דניחא לאקבל כי ידעתיו דהוה נזיר דאפילו לבחים אחרין חחקיים חנות החורה ואפשר יפרשו בחורת ה' חפבו היותו חבן בהורחה ולעולה דעת את אחרים דהיבו אשר יצוה את בניו ונו':

אב וכהיבן לא לאחדו אחרי כלם עובדי ע"ז לא ידעו את ה':

לאחד את החורה ואם אחאר אינה ע"ז לאחדו בבחולה כחב אחאר לו אנות חילה ויש לומר דאם בן היה מחוייב הוא והרבו לעמוד על האנות ושוב לא היה ל"ל לישקב לישאל ב' אחיות כי אינו נכון שם' יאחר לו בפירוש אנות החורה על אנלי פיפטרנו אחן ועי' ל' דאיבין דאין הבבולה פורה אלא על אחם היה אין הבירך שאקדם לו אחבות החורה אל הבבולה ואייחי לשה בבא אשה דקרא דייק בכי אחלה קאחר ובא יבנה שפיש בחורת עבוחו אחבליותיו יבאה לו הדעת ולא בדבור אם ובא בן יבנה ס"ם לע"ו דיבנה אורה על אחחבבה ל' לו והבינן לבי והנות לבי:

שתי כליותיו והא ד"לק לבו אם שבלו ירבה אחעב' אחלב אחבין בחיבת החחת ובירורה אחיחה לבליות ולבבי מייחי אחבך אחת' אחר יעבני וכן חיחה לקחן ס"ג ס"ד לב אחבין

וחבמה טבעים ולחודית אחבבה היה בקי אחן בת' שבפ"ק דב"ב אחנטבינוס גדולה היה' כלבו של אחבה כו':

ששהלו הב' ס' י כלו' שבבנו ה' בח"י והבחיקו אחב אחבה וג' כ נחן לו אחרן לחחוה וקדחה בלבי אחים ס"ל

אחרן

מרן נחלי מים ולפי שמ"י מסייעת מתר לה השלמות כדכתיב לעיל כי ה' ברכיה בכל מ"י לפיכך ג' בין שתול על פלגי מים תמר מריח מים יפריח לשלם :

אשר פריו תן בעתו זה ישמעאל נרמז שלשות מן אברהם בן פ"ג

כ שהולים בבית ה' בחצרות אלהינו יפריחו עוד ינובון בשיבה ורז אבינו אברהם רשנים ורעננים יהיה ויוסף אברהם כי יש לעץ תקוה יש לאבינו אברהם תקוה אם יכרת ועוד יחליף אם יאמר עליו כורת הבריה ועוד יחליף מצות ומעשים טובים ויונקתו לא תחדל זו להלוהית שלו אם יזקין בארץ שרשו ואברהם זקן ובעפר יטות נועז ותמת שרה מריח מים יפריח מריח מצות ומעשים טובים יפריח ועשה קציר נטע אין כתיב כאן אלא בנו נטע התוספת מרובה על העקר ויוסף אברהם וגו' :

ג בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידיך רבי אלעזר ורבי יהושע רבי אלעזר אמר אם זרעת בבקר זרע באפיל שאין אתה יודע איזהו מכשיר אם של אפיל אם של בכיר ואם שניהם כאחד טובים רבי יהושע אמר אם בא עני אצלך בשחרית תן לו בערבית תן לו שאין את יודע אי זה מהם הקדוש ברוך הוא כותב עליך הוה או זה ואם שניהם טובים כא' רבי ישמעאל ורבי עקיבא רבי ישמעאל אומר אם למדת תורה בנעורותך למוד תורה בזקנותך שאין את יודע אי זה מהם מתקיים לך הזה או זה ואם שניהם כאחת טובים רבי עקיבא אומר אם רישו דרך תלמידים בנעוריך דרך עשרה דרך תלמידים בזקנותך שאין את יודע אי זה מהם מתקיים לך זה או זה או אם שניהם כאחת טובים כ"ב אלף תלמידים היו לו לרבי עקיבא מעכו ועד אנשיפרס וכולם בפרק אחד מתו למה שהיתה

אם יחתר עליו כורת הברית מלו ועוד יחליף מצות ומעשים טובים וכתוב כי כשניתנה לו התורה נקרע תמים ככל דרכיו ועל דרך הדרש תמר יחליף מצות ומ"ט כי התורה נכתב לו בתורה ומילה סכך תקון המדות והדעות כנודע ופירש שם יכרת שם נעשה כורת ושם שפי' כן ולא שם יכרת הברית לפי שהם יכרת אחר לעץ וכריתת הברית מינו ללמד שחבר פרטי הכל שם פירש שנעשה כורת ניתוק שחזור לכלו וכי' הילקוט שם ימתר עליו כרת הברית והוא כורת הברית וכן פרש"י שם יחתר עליו הכ"ם ברות שברית והוא כורת ' וק"ל כי למה לנו לפרש כאשר יכרת התנוח ומעשה ושוב שם יאמר לו תיכבי ליה לה עליו : קהלת יח

זך לחלומי' שלי שלחת כ' הוליד את יצחק :

אם יזקין ואברהם זקן כי הוא שלחת כ' הזקין וחללה לחלוחית שלו כת"ם גבי ואברהם זקן זו זקנה שהיו כה לחלוחית עכ"ו אחר כך נתחדש בכבר נעוריו :

גזעו ותמת שרה לפי שהורגש מ' חוכבו כי היתה לחוזתו כת תכיו קרי לה גזעו לומר שם על שם ויקח ה' מכלעותיו וכאלו הוכירת מיתת שרה כי אף שאברהם בוכיות היתים עד שמתה שרה כחלה עכ"ז אחר ופרש אברהם :

ובעפר יטות גזעו ותמת שרה ואף על גב דותמת שרה מקודי ואברהם זקן כתיב ל"ק דאברהם זקן לאחר מיתת שרה הוה דקתני' אף כי אברהם היה זקן ולפיכך את שלבו לבשורתי יצחק וח"מ נקט תחי שרה ולא ואברהם ושרה זקנים דהכתי זקנה סתרן כה לחלוחית כדכתיבנא ואפי' כבי מריח מים יפריח :

מריח מצות וח"ו יפריח בזכות מצות וח"ם שהיו לו בפריח בזקנתו לחוליו :

ועשה קציר נטע לון כתיב כאן נטע התוספת מרובה ע"כ כנמוקי ר"י כתוב בכתיבם עכשיו בחורה ויו"ד כי לפירושו דכתו נטע לה קאי מקציר שפירושו העגף כתיב כיהוד שנוטעין לותו דהם כן לימה ועשה קציר נטע שהיה לה פירושו שהקציר הוה נטע חלה מגף הבן קאי שעתה יפריח ויעף ענף כמו שהיה כשהיה נטע שהיה עיקר לחלותו ונמלא כוה שהתוספת מרובה על העיקר שבתחלת הולדתו כשהוליד את ישמעאל שהיה בן ע"ג לה היה כל כך הענין כמו בשעת זקנתו והתוספת והעיקר לשיניהו כענין הלחלוחית ולי היה נר לפ' דקציר כמו נטע פירושו שהעגף הגדל חזק וגדול כענף הנטע שהוא מחילן בענמו שכבר נטוע שהם היה פי' ענף שרשוי כמ' כי לל קציר נטע ותכלה ילף שהתוספת מרובה על העיקר כי הכניס שהוליד רשהוה לה היה כהם זה התוחר ואף על פי שהם שהמרו התוספת מרובה על העיקר מינו כחיכות הכניס חלה ברבויים מכל מקום לדמיון בעלמא חמר קציר כמו נטע ועוד כ' לא כזה :

ג בבקר זרע את זרעך תשום דק"ל מ"ט לקיחת אברהם חשם לעשת זקנתו כדכתיבנא כרים ברקין מייתי לך דרשת דטעמא חשום בבקר זרע את זרעך וכו' וכדכתוב בשוף התנדה :

אם זרעת בבכיר ק"ק מה ענין למוד זה אל הכתובים כי לא ילמדו דעת לתכרים ולינבים כרתו לתלחכתם ודוחק לומר ככלן למדה תורה דרך ארץ ואמת י"ל שהזריעם בכתוביו רמז למעשה השלמות ע"ד מחורף אבל לא יחרוש ולך אל כחלה אבל וכיוצא והבכיר והפיל רמז אל הבחרות והזקנה וח"ם פתין חתם יודע אי זה מבכיר לפי שבחעבי הבחרות פעמים יקרה בר חסרון שברתיחת הבחרות לא תהיה הכוונה לשתם לגמרי אבל יכוין אי

ז פניה חטוטית כהסנת ככוד וכיוצא מה טעין משמש שבוקנה
שעל הרוש הם ל"ש וכשיכנה לחרת מעפי הכחרות טוכים יותר
לריחותם בעשים כהסתדלות חריזות חוק מחשר הם כוקנה לחולשת
החדם:

אם זרעת בכביר תיכח לחידק כהאי לישנא דחם כן לפי לשון הכתוב הכי תיכני ליה למיזר זרע בכביר ונם כן כחפיל וכן ר' יו"ל לפי לחזר תורה בעבוריך ולחזר כוקנתך וכן ר"ש ור' דוסתאי וכליעזר דר' דקחזר בשחרית תן לו בערבית תן לו ויש לומר דחתה לומר כי לכתחלה לה יחלק חדם זריעתו לו חזרע הניח בכביר וחניח כחפיל כעבת יעקב אבי לחלק חולכוסין לכל מחנות וכן לה יחזר חדם חין טורך לחעסק כלחזר וכניס לנמרי בשחרית חלה יתעסק קצת בכחרות ומקנתו ניחא לעת זקנה כי חם שכום כי כל ניס כח כיד חחדם חין לכניח עסקיו לזמן מחר כי לה ידע חם יספיקו כידו חלא לה כח הכתוב לומר חלה שלף חם זרע בכביר כל נרכו יזרע גם כן כחפיל ולה יסמוך על מה שזרע בכר ניסביק לו לחכזית החדה וכן שף מי שלמד הרבה לו יהיו לניס רבים בכחרותו לה יעכב כיכו ויעיפים מהוסיף כוקנה ולעולם בזמן הבחרות יש לו לעסות כל כחפשר ולה לכניח דבר לחחר וקרוי נמי קל דייק דלה קחזר בשלף וכערב זרע זרעך חלה בשקר זרע זרעך גו' גר' שכל ורבו החפשר כידו זרע בבכיר והכל שקול כחפיל לה יניח ידו:

אם כח עבי ליך דזרע זרעך בנדקה מיירי ע"ד זרעו לכם לנדקה חוזע נדקה:

בשחרית תן לו בערבית תן לו תיכח לחידק כחאי לישנא מי כך עניים זה כח בשחרית וזה כח בערבית וכיכול להכניח בשניהם פשי' דחתי חיזי שלה יתן נם לשני וחה נריך לומר חשוב שתין חחם יודע חי זה הקדוש נרוך הוח כותב דלה דמי לזריעת החפיל דם"ח דחין נריך כיון דהם חית ליה חכוחה מהבכיר וגם הם הכח בערבית הוח הכח בשחרית ונגרך שלה יספיק לו מתנת שחרית זה יכול לחת לו פעמים שבי דחייב ליתן לו דדי מחשורו חתר דחמנת וחי כחיכו יכול לחת לשני העניים חו לעני חחר פעמים חחחי מחייב ליה לחת לו ועוד חחי שתין חחם יודע כו הח פשיטה שהחתנה הרחשונה היח החכיכה לבניה' וע"ק דבשלמה לבל הפירושים שייך לומר בקר וערב חבל לענין שתי החתנות ת"ש לשחרית וערבית טפי חב' שעות חחרות חהיום ולה חי לל חלה הם כח עני חן לו חזר וכח חן לו יש לומר דכחים חכוחנם קחיירי וכשני עניים הם דח כיון דהם יהיה לחד עניה כהשוה יותה כפי יכלתו חיפשר חכחיכה הנדקה להבח קחתר שידחוק חת ענמו ויתן נם לשני כחשורו יום כי לה ידע חי זה יכשר כי פעמים החקבל חיכו הנוף וחין עליו שכר כחוב בשחר בפרק קמח' דכ"ב בעת חפך עשה הם הפעולם בשני חדם שחינן מהוגנין לעשות עמהם נדקה כדי שלה יקבלו עליהם שכר וחם שבחב שחרית וערבית חילמת חנב חזרהיה קו חשחע לן כי בעתים חלו הנדקה טוכה קודם את התפלה וכדחתר בפרק הנוכר רבי חלעזר יהיה פרוטה לעני ודר חנלי חתר דכתיב חכי בנדק חחזק פניך • ועוד יש לומר דכחד עניה חייבי וכחשר על הפחחים דקי"ל חין נוקקין לו לחתנה מרובה חלה לחתנה מועטת כדחיתה בפרק הנוכר הילכך סד"ח כיון דהח יהיב ליה לה חחייב לחת לו עוד ביום הכוח וחפילו חי מחשורו וחפילו הכוח עשיר כיון דחשר על הפחחים ויתנו לו שחרית לכך חשר דעכל חקום טוב לחת לו שניה כי לה ידע חי זו החכיכה חשחיכן שהיח נכחבת לפני ה' להיות לו קרן קיימת לעולם הבח ולרוצייו ולה יספיק לה בחלוחי עולם הזה וחף שפחיכן בעני חחר חפשר שהניה חכיכה יותר כפי טורך השעה חו כוחת הנותן חו להיותה שניה שהיו חדת חסידות ולפי זה חפשר דלהכי קחתר שחרית וערבית שחילו יחשר יהיבה לבח שניה כחשעה זמן הזה לה היה טורך לחת לו חלה שחרית וערבית שהן שכוחדה וכשחור וכח כערבית נרחה שלטורך נרנשה

כה:

הבה כוחב עליך חין קושיה חת"ש לקחן ס"ג פרשה ל"ד לפשר היה חדם עושה מנוח וכשניה כוחבה וחכשו חדם עושה מנוח חי כוחבה חליהו וחלך החניה וכ"ה חוחם על ידיהם דהכ"ה כוחב עליך דקחתר הכח קיימו חוחבחי חותה לפניו חו פי' כוחב חוחה כדחתר נכיו וכחב לה ספר כריתו:

וחתם:

אם לחדע תורה כעבורוך קשה חהי חיסק חדרשין חיסוק הלחוד לעבוד לחיטרוך לומר חשום שתין חחם יודע כי הח וכניח כי יומם ולילה כחיב וכן כדרכי עקיבא חהי חיקר שהחעמיד חלחידים כעבורתו לה יחום להעמיד כוקנתו וי"ק חהי קחתר שהי חחם יודע חי זה חחם חתקיים הח עבי דעדמה דינקותא היח שהחתקיימת וכדחתנן כלחד יכל לחם חוח דחדם לדין כחוכה על כיר חלק יש לומר דפי' ישחטפל היינו כי חם שניין החדם כו כעבורתו חם טוב כח חעשה על ידו כזקנתו לה יסמוך לחתוך הדין על פי ניסו הקודם חלה חשוב ויעיין שפעמים יחלה טטעה כעיונו כעבורתו ופעמים יהיה פניו כעבורות יותר מכיון וחז יחבר כ' ניסונים ויבחר וידקדק וחז הקיום ופעמים שניהם כח' טוכים שניין הנעבורת נחה וכוקנה יוסיף כי חדום חם • ועוד יש לומר משלמד כחיוחד לנעבורת הוח הכקיחות והחיוחד חל כוקנה הוח הפלפול וכחם שכתב כפ' הרואה הסכת הם ואחר כך כתת כדרכה לחחר דמ"ל לעולם יעמוד חדם תורה ואחר כך ייכנה ופרש"י הם ואחר כך כתת חתון וחחון לעמוניך עד שתסיח שנורה כניך וחף על פי שחיכת לך ואחר כך כתתה וכקשה חליה חם טיח לך לכקשות וחרץ חירונין עד שתתיכב לך יכנה יעיין • וכך כחם חשה חמרו כבדיחת דלינחר חיניש ודבר לסבר וכסוף פ' חי חמת נבי הדה חמרה כן בזחר חלמיד חכר דר"ש היה מסתח חתון פי' רש"י כח דניחי הכחרות חי חפשר ללמוד סנרוה כחו כוקנה והכוחה כשלן לכוחיר על שניהם שלה יסתפק כחיון ת"ל חלמוד כי לה ידע חי זה יכשר כי פעמים יהה הדין חתון הכקיחו' וכעמים חתון הפלפול כחה שכתב התלמים חכלי עולם ופעמים יעטרכו שניהם וכקיום היה הסכתת הדין לחתנו • ולרבי עקיבא יש לומר דסד"ח דטוב טיחים חמיד עם חלמידים שהעמיד כעבורתו חשיניחם ויעמוד לחרים כי כל פעוסק עמהם מצלים לוחם יותר כלמודו וכל שכן כלמוד הוקנה טיעילם יותר מחם שהעילם כלחוד הנעבורת ועוד שנם חלמידים מחכיחים חת הרב כחמר ומחלמידי יותר מכלם וכן טוב לו לרב טיהיה מתחכם כעולם חטיתחכם על ידי חלמידים שהם מוסיפים חכמה לעולם חטיתחכם על התלמידים שהשים קנרי יד לו"ח כי טוב לאחד מלמידים לעולם שתת יחותו קנתם:

שהיתה עיניהם צרה כלומר טניהן שהיתה זה לזה ולה היו דומין להנחת זה לזה כלמוד ולכן חחרונים שהוסיפו חמר שחלמו כל ת"ח תורה וכ"ל. החולן לפרש חפני עלה נהנו כפוד זה לזה:

קח לך חתה כוקנותך והעמיד כניס חיכח לחידק חחתי לה קחתר שתין חתה יודע כי זה חתה חתקיים כדחתר ככלותו כיון דכ"ב חקרח לו חתה יודע כי זה חתה יכשר קלי וכן כמ' החולן היו לו כניס כעבורתו יהיו לו כניס כוקנותו שכחתר כנקד ורע חת זרעך וגו' כי חיכך יודע כי זה חתה יכשר לפרש לעבד כפרש"י לעבד וקנתו כי זה יכשר כי זה יהיה הנון ויהיו שתים ומתקיים וכמ' קלה נרסינן כדחיתה חתה לקחת חתה כעבורתך לקח כוקנותך למה כי חיכך יודע כי זה כניס מתקיימים לך חתה של נעבורתך וחתה של זקנתך וכו' ול"ל דמשום דכפי חיתר חתה לחד מחכרהם הטחיש ענין זה ללה לפשתעי חפענין כן כחכרהם דחכרהם לה נפשפק לי זה יכשר כמו שהניחו:

וכמני לחה לחד מחכרהם וח"ת ומה טורך ללמוד מחכרהם כיון דמכבן זרע חת זרעך ילפינן לה ופ"ק כיון דקרא חיך

מיכן יודע אי זה יכסר קמחר היכי מייתי לה מכדרסם דח"ו
מכלל לחוליד בזקנותו להסתפקו אי זה יכסר כיון דידע כי
ביצחק יקרא לו זרע ואחר כך נתן להם מתנות וישלחם מעל
יצחק כנו ואכילו לנכי ישמעאל ליכא למימר כי לא ידע אי זה
יתקיים סברי נאחר לו ויתפלל
יפרה וירבה ויתן לנוי גדול
רים לומר למשוח דכנקר זרע
את זרעך מיכא לפרושי כחיכך
מכאי מיכוטריך למיליף מכדרסם
דמשמע מפרש"י סביר כנקר
זרע את זרעך בהכי ואחת קרא
לאשמעינן טעמא דהיינו משום
דמיכך יודע אי זה יכסר כו'
ס"ג דלפי לה משום ניחא
למילף מכדרסם דליכא מילתא
דלא רמזה משה בתורייתא
כדאיתא בפרק קמא דתענית
ולפותא לכדרסם הכי הוה
דמכיון דהוה יודע כי זרע הקדש
נכסר ועכ"ז לא הניח ידו גם
כן בזקנה שמא יהיו לו עוד
זרע שיכסר כישמעאל מיהת
שחפני שרה שחתר לו שיפרה
וירבה את ישמעאל אף שלא יקרא
לו זרע אלא יצחק לפרש שרהו
את שתיבב העולם מזרעו לכן
טוב כשיניו להוליד עוד בזקנה
לשתיבב העולם מזרעו אי נמי
שמא מי שהכר עשה כדכשתוך
מיכן זה אלא שרהו יכסרך שגם
לשרה אל יבא ידו להפרות זרעו
לכותה זו מכ"ש בשתם כן אדם
שהוא בשתי שמא זרע שכחרות
לא יכסר אלא אל יזקנה שיש להוליד
ג"כ בזקנה:

ד זן הגר מדדתי ויצחק כח
תכוה כתר לחי רואי
שהלך להטיח את הגר כדלפיל
וכן בשתוך לותה שיבה של
בכתר כו':

על מי שהכר ליכא
למימר דמשום דמשכחן לשון ויוסף כדכור ס'
מספיק לומר ויוסף דשמני שתם שהוא שכור
ניוסף על הראשון כשנין אחו ועוד דע"כ ויוסף קאי שחכרים
דמיין שקרא יוכא מילי פשוטו אלא ס"ם שהוסיף שכרים כרוח
הקדש ועל ידי זה לקחה כבי שיבי דכריאש ע"פשהכר בשתה
לבדרים לשיל בפת"ה ויישמע שכרים לקול שרי לקול רוח שקדש ה"ג
בשתה:

והכתיב ושמה קטורה אלא שמסבר לומר דשני שמות
נקראו לה כדמשכחן כרים כי שה טשם
לשנות בכאן את שתה דניחי לתשטי בחדריתי ומשני שקוטרת
שנות ושעשים טובים דהשתא משתני שפי למשליחות וכדאמר'
כשחוך שאחר שנחשך עליה כריה:

והכתיב ולבני הפלגשים שכלאת אי קטורה אינה
הגר קאחר הפלגשים על שחיהן דאף על גב
דישמעאל גורש מקטורה עם אחו אפשר שחור כשנדל לבית אביו
והוכרך לחת לו שתנות לשלחו משל יצחק ואע"פ ויוסף כשהכר בשרון
שייבו שתחלה ואחר ששלחו שכרסם לבסוף אחכל כיבי כיבי בא שכל
אחרים:

פלגשים כתיב כתב הר"ש לא ידעתי שה"ס של
פלגשים כתה הוא משום כשלאת נבי ויכרה
שלשים את התניאים אחרו שניהם כתיב
אשר יו"ד שלא כשאר אלא שנין אחד כח שה"ס להורות שהיו
שניהם שתחלה ונחשך היו"ד להורות שלא כשאר אלא ה' אלא הכא
שלשולם לא היתה אלא אחת אחת שהם לשם כח אחכל בכ"ר אשר שלגשם
כתיב אשר יו"ד שוחה שיש שם על הבשר ואחרים לשי העולמים דשה
שפלגשתי שפירושו שלגש שם להורות עם הש"ן הקודם על אלת

ד ושמיה קטורה אשר זו הגר אשר ליה
רבי נחמיה והא כת ב ויוסף אשר ליה על
פי הדיבר נשאה היך עה דאת אשר
ויוסף ה' דבר אלי עיר • אשר לו והכתיב ושמה
קטורה אשר ליה שוסקטרה מצוה ומעשים
טובים • אשר ליה והכתיב ולבני הפילגשים
אשר לאברהם • אשר ליה פילגשם כתיב
בעורנו חי • אותה שישבה על הבאר ואמרה ליה
הרעולמים ראה בעלבוני • אשר רבי ברכיה
אף על גב דאת אשר ואת לך והתע בסרבר ונומר ראשר
שנחשר עליה בריה תלמיד לומר ושנה קטורה
מן קטר כוה שריוא הוחם ונוכה ומוציאה בחוחמה קטורה
וחחומה • בר קפרא אשר חוספחו של הקדוש
בריך הוא מרובה על העיקר קין עיקר והבל על ידי שריוא
חוספת רכתיב ותוסף ללדת נולר הוא ושתי הואמותיו •
יוסף עיקר ובנימין על ידי שכתוב בו חוספת ריוא מעמיד
עשרה רכתיב ובני בנימין בלע ובכר ונומר • ער
עיקר ושלה על ידי שריוא לשון הוספת ריוא מעמיד
עשרה כתי דיגים • הדא ריכיב כרברי
הימים בני שלה בן יהודה ער אבי לכה ולערה אבי מרשה
ומשפחות בית עבודת חבוץ לבית אשבע ונומר • עיקר
שניו של איוב לא היו אלא שבעים שנה וניתוסף לו מאה
וארבעים שנה רכתיב ויחי איוב אחרי זאת מאה וארבעים
שנה • עיקר מלכותו של יחוקיהו לא היו אלא
י"ר שנה וניתוסף לו חמשה עשר שנה שנאמר הנני
יוסיף על ימיך חמש עשרה שנה • ישמעאל
עיקר ובני קטורה על ידי שהן לשון חוספת
ותלד לו את זמרן • רבי בר יהוקאל אמר זמרן
שריו מומרין בעולם • יקשן שריהן בקשין
בעולם • ורבנן אמרי • זמרן שהיו טוטרין
לע"א • יקשן שהיו מקשין בכתוף לע"א • ויקשן ילד
את שבא ואת דדן • רבי שמואל בר נחמן אמר אף
על גב דאינון בתורנסין ואומרים תגרין לופרין וראשי אומין
כולהון ראשי אומות הן:

ה ויתן

פלגשים כתיב קשה דלעיל בפ"ק קאחר לאחם ולא
לפלגש ותירץ הר"ש ז"ל דכשניחנה לו סרם
לא ניחנה לו לפלגש אלא לאשה אחכל אחר שנרשה וחזר ולקחה
לקחה לו לפלגש אי נמי רב פליג אחי"ר לאשה ולא לפלגש ושוכר
שהפלגש גם כן כיון דהיתה בקידושין לאשה קריינן כה ותשוכה זו
עיקר דאלו לרחשוכה קשה דכיון דדייק לקוחה רחשוכה לא לפלגש
מדכתיב לאשה ס"ג תידוק מהכא דכתיב ויקח אשה ועיין לעיל
בפת"ה:

אע"ג אחת אחר ואחת וכו' אע"ג דקטורה זו הגר אכל
לא אפני שחקטורת אחות בקרחת קטורה כדרך
אלא אפנין קטירה שקטרה שכחה אע"ג שהיתה נודעת אכה ואשה
כחר כחם לא הפקירה עצחה אי נמי אף על פי שהכיה עורף את ס"ג
ז"ל ואלך ואחת אחורה לגלולי בית אביך אכל אחו אינו כענין זוהות
לא פרכה נדר:

בר קפרא אחר דס"ל נמי דקטורה זו הגר ואחתי
דלקמיה ר' נחמיה הא כתיב ויוסף אשר ליה
דחוספת ה' היה לה חרוכה ע"ה:

תושפתו על הך פסוק חרוכה ע"ה אלא כדרך ב"ו אלא יוסיפו
כשיכחו לוחר על החדש אלא משה אכל הך כתיב
ותרגומו גרולה על שחוספת חרוכה ע"ה:

דכתיב ותוסף ללדת לא חפני שהיו שני נקרא חוספת כי לפי
זה שחעון היתה חוספת לגבי ראובן ולוי לגבי שחעון
ולעו' יהיה חרוכה הכא אחרון אחרון לא שחעבר חחנו חוס
יחד כשנתעברה חקין בשחעים ס' וכת"ש לעיל בכ"ב ותוסף
חוספת ללדת ולא חוספת לעבור הוה ליה חוספת ברכה כי היה

חספיק

ת"ח הפסוקי'
וכחור החלות

ישעיה ס

פס שכ

ד"ש אך

מיח מב

ישעיה לא

ג"ע הפסוקי

המפיק מתחשבר מקין כתמים לחד מלת תוספת כרלה היה לה להתעבר גם מהפל ;

גולד סוח וכתי תילחותיו ועם קין לה גולדה רק מ' כדלעיל בכרקהנוכר ;

עי סכתוב כו תוספ' דכתיב יוסף ס' לי כן מחר ועניין התוספת כי חק שכתה סילדה לת יוסף היה מספיק להוציאם מדי עקרם ולחסוף לת הרפתה התפללה פיוסיף ס' תוספת טוסם כוה ע' כן לחר ות"ת ל"ק סהוה תוספת כדקלחר בהכל לפי פלה היה תוספת מתם בהכל סהיה בעכורו על קין כדפי' ;

ע"י סהוה לשון תוספת דכתיב ותוסף עוד ותלד כן ותקרה לת סתו פלה ותיבה למידק הה שכין התוספת בפלה לגבי ער טפי מלוי לגבי רחוכן ועוד בפלחה כהוכרי לעיל

כרחשית כה סיין למילף שהתוספת מרומז ע"ה כי היה שהיה לעיף ניתוסף ברכה בתוספת הכל דכתי דער לת מיד הה רחים מתה שהמיד פלה ' כתי דיינים כי הלו ער היה חי מי יודע הם ישמיד כ' ויותר טוב שיחסר כי פלה חיובר מת וע"ק לחה היה כתן הלשון ולה קחסר שכתוב לו תוספת כדקלחר בכניתן ותפער דער קפרה נחי לה תוכחה טעמה לחיות פלה נקרה תוספת לגבי ער בכניתן לגבי יוסף ולה ק"ל הכל הקום יה לנו ללחוד הה שכתה הו לשון תוספת כי הלה דכר הוה ולחנחנו לה נדע ות"ם שהשמיד ל'תי דינין הוסם תוספת הפער הזה כלפי הה שהיה ער רע כשיבי ה' ותילו סילה נכער הוה חרטו ער שהשמיד ' כתי דינין ;

הה"ד בדכרי הימים ס"ם בדכרי הימים לומר כי מכני היות זה המקרה כדכרי הימים הנו למדין זה וכתו שחחר לקחן ס"נ ע"ה לה ניתן ספר דכרי הימים הלה לידרש בני שלה כן יהודה ער הני לכה הה כ"ד של לכה ולעבדה הכי מרפה הכ כית דין של מרפה כו' ;

דכתי"ב ויהי סיום לחרי ולת ק"ת סנה ומדכתי' ויוסף ס' לת כל הער לחיום להסנה סהני סהוכפלו גם כן שנותיו ושם כן הוה תחלה כן ס' ולילה למיחר שתחלה היה כן ק"ת וכפלו שנותיו כמה שהיה לחר כך עוד ק"ת דתוספת לחסנה הוה הה יכולו לו כפועל לחרי שנה שהותו כי הה שעכר לחספר לל יכולו כל הסיחר לה חסכינן הה שהיה לו תחלה שכבר עבר ונחנה שהה שנוסף לו לחר כך היה כפלים הסעיקר שהיה לו תחלה ' לך כ"ש לחתי נקט הכפל שנותיו ליחת לכל לחר לו שנוסף לחסנה הלחה תוספת הרוכה על הסיקר ושהה תילחה שנה לורחה לל הסחש לן לחפילו שני חיין כללו הה שהוסיפו לו לחסנה דלח תיחה לה קחיר הלה על כניו ותקנה קניגו לכל שני חיין קטוכין לו שתחלתו כחיר היו לחר כך דהכי הוה חסחיר דמי ליחרתי שכחת קטורת הסמין כלו ימיו קטוכין לו לחרכה חשחע דחלחלה קטורת הסמין היה עומד עד לחיגנו ושם תיחר ליחת הכי נחיים לומר חדחנה הכתוב הה שהיה לחרי זחת ק"ת שנה ולה הודיענו כלל ימי חייו כחורחים דקרה נכל הנדיקים נרחה שכחב כתוב דחחנה שחעיבן ליהו דחשני חייו נחי קחי ;

רא שנאמר היו חלה חרכעה עשר כדילוף לקחן ס"נ ע"י ; הנני יוסף על ימיך ושם תיחר חיחר שהתוספ' על ימיו ולה על חלכותו היה רחוי להוסיף לו ימים רבים חהיותם חיחר חי חתחלה נם כן היה לומר שהימים הרחשונים חינם נחשכין לו לחיים כרחותו רשע חכיו ועוד שחתיר היה נשכנה שהרי חשב לשורטו לולי שנשכתו לחו שלחנדרה כדחית' כה"ד חיחות ;

ישמעאל עיקר לכניו הנר שנולד בעת חתותו לכניו ובלין יהיה התפלל לו ישמעאל יחיה וכני קטורה חינן חלה לשון תוספת כי לה הולידם חלה על נד היותר טוב משום כבקר ורע חת זרעך כדלעיל ;

שהון

ושמרין כשולם כנר יהיה דרשם ז"ל לגדרם בשמות נשכח לו לנשחי כפי החשבים ולכן חלה דחשחתה רשעים היו לחחר שהוברך לשלחם מכל יצחק רחתי לגרשם לנגחי וכ"ם כי לחה להוכיר שחם כי שיחחר ולחלך לו' כניס ולה חם לגרשם חלה שכ' הרחשונים דה"ם לחיבך חי נחי דלה חשכח למגרם חלה כחני וחיכלן לחיכח למגרם דרשינן ;

שהיו מחזרין ל' לה תוכו כלו שהוברכו וכן יקבל ומחכדין החנשים וכן יקבל מחתקרין כשולם שכן חקנין וחוציקין לכל כעול ;

אעפ"י לחיכן חתוכנם וכי דשכירה ליה שהם חוחר שם כי כתרגנו ירושלמי חשוכרים הם חנרים שהם הולכי ונופי הדרכים וחשוכרים חלכחן ומשכר כדרך לכך חו חל חשוכרם ולה קרוב ולחומים רחקי חומים רופה לומר שיהיו חחתו חלכחן ורחנים על הפנים ולה'ל לה היה כל כני דרן רחקי חומות חלה חהם תנרין וחהם רחקי חומות ולופרין לה ידענה חתי היה וכשרוך נרי' וחחפורין ולה פירש כלום ורש"י פירש לופרין חומכין ולטוסים לשון כל לוטש חורש ורחש"ן פירש רשעים כוערים כלפידים ולטוסים לשון ילטוס שיניו ולפי שיהיה המדרש הזה חולק על הירושלמי ושכירה ליה כפרש"י כי הם חמות והם חומות חלקות חשורי' ולטוסים ולחומים ונקראו כן על שם הרחשון שכשל חחד מהם כי חחת חשורים היה הרחשון להם נקרה חשור ונקראו חשורים על שם חניכן ולחומים ולש"נ כל כני דרן רחקי חומות כן ומ' היו לטוסים ולחומים ולש"נ כל כני דרן רחקי חומות כן חשורים רחם חשורים ורחם לטוסים ורחם לחומי' והחזקני לומר כן ולה שנחה חתם היו חשורים ולטוסים ולחומים כי הת"ס פירש על הריכוי ורחוק שהיו ג' חחות יחד הם הת"ס הכם העכם והר"ש פי' הת' חכניו כתיחסו חליו כל חחשורים וחת' כתיחסו חליו כל הלטוסים ורחש"י כתיחסו חליו כל חחשורים וחת' כתיחסו חליו כל חחות חשור לה' חכניו וחחוחו לרחש וכתיחם לו נקראו חשורים וכני דרן היו רחקי חומות חחת כחיים חייחם לפי שהוקשה לו חחי שנה חכתים ודוכנים ודחרוסים וכפלוחים שחין כן ד"ח חורש על רכני חשנרל חחם היו חשורים חם ס' שנחיים היו כוני חחנדל וחם היו ס"ך חורש על הרכוי היו יותר חם' ולחו הכה חחדו כלם רחשי לומות הם יהוחרך לחתן לכחן ס' פלים חכ"ר ולדידי לה ק' חלי דחש"נ דיו"ד פחרוסים וכפלוחים חורש על הרכוי לה היו כוני חחנדל רק ע' ופחרוסים הוה ס' נקרה כשם הרכוי לפיזחו רחם וחכ לפחרוסים וכן הפחר וכדפירש הכה לפנין חשורים ולטוסים ולחומים ;

ס' רבי יהודה ור"נ ורבנן חם פלה פירש חחתן כפשוטו כתב הר"ם דחם כן חחי ויחן כחר נחנם לו חחתן פנלת חליעזר לחחן כדכתיב ויחן לו חת כל חשר לו וחין זה חספיק כי לולי חם חקנה חתו עד שחה חזר ונחן לו כי חחחלה לי חשפר לנת פלה חם פניהו לחן חדם חקנה דפר פלה כה לעולם ויש לומר חשוש דחחיקן דפלה לנכני הפלנשים חשל יצחק כנו חם כורך לפחוקו כחחתן הרי חן זה חחתן ;

בכורה פיחת למחי פלכתה דכין לעבודה כין לירושה חין זו חחת דכתיב כי ביצחק יקרה לך זרע וכתו טעל זה נחחר כי לה ירש כן קחנה הוחת כדלעיל פרשה נ"ג ושחת לפרשם הענין להוליח חלכן על חפקפקים חשר הכנורה ליצחק ;

ר"ל חחר ככורה חיכה למיחר כיון דכל חשר לו כתיב חחי שנה חחר חחר חדה ויחר חחר חלה לימת כל ס' כלהו וכפלתה חחן דלה חחר ברכה פניהם ליה כרכי חחת דכסחוך ויש לומר דחחן דלה חחר ככורה פניהם ליה דחין כורך ליה דיצחק כן הנניהם וחחיהרים כני כחחה פניהם דחין לכבר כן הכחה על פני כן הנניהם וכל שכן חחר

מלמד כי ביצחק יקרא לך זרע ודוקא בחתון הזה סיפיה להם מיכה פרעזר ליקח חלק כי גם הם מזרעו והייטו דלא עבר מכרסם על לא יוכל לכבר כן החכוכה למ"ד בכורה דהם מדינה יצחק הוה מכבר ולא הזרך מכרסם לכברו מלא להוליך ערעור מעליו ומתן דלא אתר קבורה ולייתיקי הייטו

ולבני הפלגשים וגו' ביתי אלכסנדרוס מקרון באו בני ישמעאל לעזור על ישראל על הבכורה ובאו עמהם שתי משפחות רעות נבעים וערים אמרו הולך ודן עמהם אשר נביעה בן קוסם אני הולך ודן עמהם אמרו לו הזהר שלא תחליש להם את הארץ · אשר אני הולך ודן עמהם אם נצחתי אותם הרי מושב ואם לאו אתם אומרים מה דגרות הזה שיעור עדיני הלך ודן עמהם · אשר להם אלכסנדרוס מקרון מי הובע מיד מי · אמרו ישמעאלים אנו הובעין מידן מתורתן אנו באים עליהם כתיב כי את הבכור בן השנואה יניר וישמעאל בדין שיטול פי שנים אשר ליח נביעה בן קוסם ארוני המלך אין אדם עושה מה שהוא רוצה לבניו · אשר לו הין אשרליה והפתיב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק אשר ליה והיכן אשר שילוח שחילק בין בניו אשר ליח ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות ונסתלקו משם בבושת פנים · אמרו כנעניים מתורתן אנו באים עליהם בכל מקום כתיב ארצה כנען ארץ כנען ירשנו לנו את ארצינו · אשר ליה נביעה בן קוסם ארוני המלך אין אדם עושה לעברו מה שהוא רצה אשר ליח הין · אשר מה כתיב ארור כנען עבד עבדים וגו' הרי הארץ שלנו והם עבדי לארוני המלך ונסתלקו משם בבושת פנים · אמרו טצרים מתורתן אנו באים עליהם ששים רבוא יצאו מאצלינו מעונים כלי כסף וכלי זהב רכוש וינצלו את מצרים · ויתנו לנו את כספינו ואת זהבינו · אשר לו נביעה בן קוסם ארוני ששים ריבוא בני אדם עשו אצלם רב ו שנים מהם כספי ומהם זהבי שנושלום בשכרן דינר ליום ישבו °פילוספוסים וחשבו ולא הגיעו לק' שנה ער שנמצאת ארץ מצרים °לשמין ונסתלקו משם בבושת פנים · בקש לעלות לירושלם אולזן כותאי ואמר ליה הזהר שאינן מניחין אותן להיכנס לבית קרש הקדשים שלהם · וכיון שהרגיש נביעה בן קוסם הלך ועשה לו שתי °אנפלאות ונתן בהם שתי אבנים טובים שוות °שתי רבואות של כסף וכיון שהגיע להר הבית אמר לו ארוני המלך שלוף מנעלך ונעול לך שתי אנפראות שהרצפה חלקה שלא תהליק רגליך · וכיון שהגיע לבית קרש הקדשים אמרו לו עד כאן יש לנו רשות ליכנס מכאן ואילך אין לנו רשות ליכנס · אמר לו לכשאצא אני משוח לך °פרחתא · נ"א נביעתך אמר לו אם כח העשרה רופא אשכן הקרא ושכר הרבה תישול ·

ז וישלחם

יקרלו תגר מחר מחיו כי הוח מוכח הטוב מכפליו כסיות לחל ידו ע"ח הפסוקי לעשות כלי הכנת החקבל מכל כל זמן שחיכו מכרך חת יצחק וכחור המלות עיניהם תלוות היום חו למחר יחמין בכרכת כניו יחר ח"ק מחחר שנלחם חשל יצחק כנו היה יכול לברכו וחינן רוחים גם ק' למה לח יברך ישמעחל מעשה תכוכם וכחחר עליו וליעקב מחרוך ;

כיון שתת מכרכם מכל כעוהכיחי לח כיכבו

לפי שכבר חסר הכרכות כידו ;

ו על הכבורה ליטול פי שנים כמ"ש כם'חמר לחכרכם לזרעך נתתי חת החרן וישמעחל בכורו וכפ' חלק לח הזכירו כבורה רק שבקשו ליטול חלק כחרן ולפי חוחה החנדה ים לומר שלח בקשו בכורה כי דין הבכורות מחודש ליפר ואין טעם להם בדין זה חו סיחרו לומר שמחפייסים בחלק טוב · חי נחי לפי שחין הבכור נוטל פי שנים כרחוי בבחוחזק וכחות חכרכם מ"ש לחו מוחזק היחם לדעתם ולפי חנדחנו הפכיחו היפמעחלים חל בחחת דמ"ש מוחזק היחם כדחיחת כפ"י נוחלין ;

ישראל תחליט להם חת החרן כי לף שלח יחנח חבוכ כנגדם לח יוכל להם בחלק החרן חבל יחמר בוח יפ לי טענות חו יבקש זחן להכיב כדי סיהיה מקום לחבחי ישר' להכיב על חוכחחם והכיב חחן בחח מזה כי הוח הולך ודן ועיהם כלומר שלח יהין עמהם כחוחת סליחות כל ישר' חלח כחלו מעשהו נכנם כחנר זה ולזה לח נחח עדין ים להם לומר מה הגרוע הזה סידון בטעוחנו כי חיכו שלוחנו ואין ממם בטענותיו והולחוחיו ורפ"י פי' שלח תחליט להם החרן מחחת שחיכך יודע להכיב להם חבוכה ;

שיעור עליהו כלות מתעורר להכיב כערכו ע"ד מתעורר לפחוק כה ורפ' גרים שיעור וכי חיכין ;

כי חוכח ק"ק דולחי יודע שהיפמעחלים הם החוכחי כי כורחי קדמו פניו לדון לפניו וחפילו שלח היה כן מה נורך לפחול חי חוכח יעמוד ויחמר חי החוכח ועוד חם נורך הודעה זו לכעל המדרש ומחוי ים לפרש שחלכסנדרוס הרגיש בחלשת טענתם ולו"ח כחחלוקן חי חוכח חיך חי מפפר שהיו ישרחל חוכיים שהם כחי הנבירה והיפמעחלים כחי הפפחה ורחוי סיהיו להם למה עוכד ;

ברין סיטול פי שנים דחק על נב דכפי' כחוב כחורם דחרן כנען נחנה לכני ישרחל כחה ומחי חכל מקום חחחר שכבר נחן ה' חחרן לחכרהם הרי זרעו מחרין זוכה בה הבכור בבכורתו וחין ברך ה' לחעבורי מחכמתו ;

אין חדם עושה מה שהוח רוצה דחק על נב דמשוח יוכל לבכר חת כן החהוכה וכחה שחחר המקדים חן הבכור לנמרי ה"ח בלשון ירושה חבל בלשון מחנה חחני כדחנן בים נוחלין וכל שכן כשחסר החנה בחיין סיעשה כרצונו ;

ת"ת הפסוקי בתור התלות

והם דל"ק מפני שסרה תמרה כי לח ירם כן התחת הזחת והסכים ס' על ירח ותמר כל תסר תחמר תליך סרם סתע בקולה כי ביניתך יקרח לך זרע י"ל דתפסר לותר הלח קחמר סתע בקולה תלח על ת"ם לגרסו וח"ם כי ביניתך יקרח לך זרע כי הוח עיקר זרעו ולכן לח יחום לגרום יסתע' ולעול' ירוסזו לח פקע מיניה מי נתי סדיפח קח מסני:

לללת למזרח

חיכן סטר סלוח פי טיפרם כפפך סטלח סחר הכנים מעליו דחל"ך חף סנתן כל חחר לו ליניתך מפסר דרך סקדון ויפ ומין לכן חוקה כנכסי החכ ומסני שפני' נתן להם מתנות ושלחם מעל יניתך כנו מי נתי תסוס דכותפ כל נכסיו לבנו לח עפוח חלח מסטרופח כדחיתח כנ"ך פ"ו להפי קחמר היכן רחיפ סחילק כין כניו סנתן קנת לכל החיים ומסני ומפס סנתן מכרפס מתנות:

יפעיה כ"ג

קוין

חלים ל"ו אין חדם יכול לעמדו הח דל"ק כדחמר לעיל פ"ח כרעונו נפכה לכם וכרעונו נטלה מכם ומחי דעתיהו על מפרערין כתכתי פס:

יהנו לנו חת כספינו סחף על פי סבל פי הייב' פעו יטענו דלחו כל כתיבים לחפקועי וכוחיהו ולוח הסיב כי כדין היה:

רדו סנפ כך הוח חסבון סני הסעבו' ולפי סברוו כחם"ה רדו וסברו לנו כת"ס ז"ל נקט הכח רד"ן ומ"ם ומוסב כני ישרחל לחסר יסבו כתנרים ת"ל סנפ פירושו לקנין פס"ג סיחן ג' ומס"ה ועכרוס ועכו חותם ת"סנפ נתפחר לעיל פת"ד וכפרק חלק דקחמר ססעבדו כהם ת"ל סנפ הסיכם כפפטים דקרח להנחים טפי:

מהם כספים לפי שחמר כספנו וחכנו חחר סהכספי וחזוכי' מהם רכוש היו סיו נוטלין כשכרן דינר ליום והיו המנרים מסכירים לותם ונוטלין שכרן ונוטרין כסף ומכ לוסף מהם מוחני כסף ומוחני ומכ סרחוי סיסיו נוטלין כשכרן לפחות דינר ליום וכן חחר לוחני' חלח חפני שחמר כספנו וחכנו הזכיר לשון כסף וחכ:

בקש לשלות לפי שהזכיר מה שנטח הטלם הזה חת מויכינו כתיכוחיו הזכיר סנ"כ חכחתו עחדה לו כנגד הכותי שנירו חת חלכסנדרום פיס חלח יניחוהו ליכנס בקדם הקדמים והוח כחכחתו כפר פניו כחנחת כ' הפכנים פפס כתפלילה שהלכיהו כטענת חלקת הדפס על הן כפחת' לו עכד כחן יש לנו רשות ליכנס ותכנו תכוח פניתה לח דחק ליכנס ולח הרגו חף כי חחר לו לכפחנה חני חשוב לך פרחתך שהכוונה שיהרגנו שחו יפוח לו חטוטרתו מכל מקום כפהכך הוח דכרינו לנחות ותחר פס לחם טופס כן רוסה חומן תקרח כו' פתק לו ולח פנם כו:

ז כל חם שחתם יכולין לכוריח תסוס לק"ל קדחה חל חרן קדם לח"ל לכ"ח פרוסה לותר שכל חם פפס יכולין להרחיק כדוד מזרחה ירחיקו ולוח לח הספיק כחחתר קדחים סיוכן על כלל החתוז שכנר החזרחי חלח לעיר סיוכר מזרחית שכחתוז וחיינו חל חרן קדם:

שלא חכוו כניחלתו שלח תכוחו להסיע נטולו חו לחי זו קטטה עוד ותעכבו חו כחי לפי שהיוכ חכל הנדיק יחכב רפע כעכרו כחומרו כי כחת חלי להזכיר עוני כדלעיל פ"ן:

חדיד הזחת לכם עליהם כלותר וכי זחת לכם לקיום עליהם כחות' שחימי קדם יוכילוה רגליה מרחוק לגור דסיינו תוסס שהורחקו חעל יכחק לח וחלו חפסר דעליהם חחר לחרום קחמר פפס לכם הפליוה זחת חפר סיפה מימי קדם קדמתה לח וחלו ולכן יעכנו והיינו כור שהיה זו דמ' וחולל כי לפי שנדוונה ליעקב נעכנות:

חסר סהיה לפנן כחי

ומויב:

הקיפוה כעטרים דכר כיפל חלה כחדם חוכרך לותר שהוח מוסחל על הסיקף ע"ד בנגה ורנן תעטרנו והסיקף הוח יתכן שהוח למעלה ויניע כפלותה סהיתה תוקפת כותרים וכרים ת"ב לגרינותה שהקיפוה מיכים ולניונות כפפלונה וכן הקיפוה כוכין סיינו כחדכנה שפלחה כלה קחטונים ' ורב"י כי שהקיפוה יסוב כחדם שתסכב כרכו כקונים:

פרשה סב

ת כתיב יחדע ה' יחי שתיתי כבר כתכתי לפיל רים פנ"ת שה שהוקשה לרב"ל כיותר ה' יחי תתיהים ולנוה פירושו שה תסניח ומכיו כיחי הנדיקים שיהיו פנותיהם שלחים ולח מקוטעין ועל כי זה יתרנו יקיחל לפנ"ה שנה דכתיב כחיי שרה וכן יש לותר שדעתה ככחן לתרן נפ כן תיתור' דפנה שנה דכתיב כחיי חברהם ולוח על פי שלח חחר כחן כפפ שהם תחיהים כך פנותיהם תחיהים כדחמרינן שהם חפפי שלח כחריך וכמך ליפנה דקפ וכדכתיבנה שהם לענין ת"ם רפ"י נכי חברהם כן ק' כפן"ם כו לוך על פי שלח הוכר כחדרם ' עוד חפסר דפכה יפנה ריתר ק' ליה דחלה סני חיי חברהם היינו כתכיים ליה ולכני מייתי יחיד ס' יחי תחיהים סיתפרם שה תכיו וחפניה היינו הנדיקים דלחו דוקח כפלל חייהם ופנותיהם חלח ככל יום ויום הוה מפנותה פיטת עליהם תחיד:

שנאמר ויהי חמים לפנורת דחילחת נקט לה חכין דחפנה דחברהם לינדי חמים כדחיל ופלח הכי חני תפ' קרח ככל חסידי ותחיתי וכדפי' ליה לעיל כפרם תפ"ג דלח תפנהן דקרחת תחיהם כפרש:

שהיבב הקדוש כרוך הוח שנותן כו' שפי' יחיב"ם שפנותיהם וחכה יחיה נודעת לינו תחיהים תכין דנחלת היהים לעולם תהיה שכתכה ה' נתורה כי פתחים זכורה לעולם נר' שחכיהן לפניו פרוסה כזכרונם וה לקחמר שחכה שנותן ולח קחמר יחיהם כדחיהם נחלת יחיהם נר' דחנה חורחים כפי לתרוני יקרח' דפני חיי חברהם דפני לח"ל ולה"ק דדחיו קרח דפנותיה חכיכו' לפניו ותסיים כנחלת יחים תסוס דנחלת' חיהים קחי חף על נב דפיפחפל נתי חפפן פני חיי יפחפל חני חיחר תסוס דפפה תפוכה כדפ' כרחפ"ן כט' חנין פנותיו ' והם תחמר כלתו יקרח דפני נתי ידפי' פחכה ה' פנותיהם חכיין דכתיכיה כתור' ונכלחה לפיל רים כפ"ח דדפני יקרח' דפני חיי שרה לותר דחכיכין נתי לפולם הנה כדפי' הפם ניחח חפל דלח קחמר כפולם הכח ק' וק"ד דפהם חנחת דדרים ונחלחם לפולם תהיה כפולם הזה ופפולם הבח ואילו הכח לח דרים הכי י"ל דחנדה זו פכירה ליה דפני חינפרך לחתרוז דחכיכין כפולם הזה דחי חחכיכה לחוד הוי חחיה דלח חפיכה חלח הפוה לחכיכה חלח הפוה חי זה לורך וכדחמר לקחן פנחנו פני ישחפעל לחודים בן כחה פנים נתכרך יעקב הילכך לח חני לפ' ונחלחם לפולם תהיה לפנין עפ"כ כיון דחין דחו לזה כתור' חבל חנדה דרים פנ"ח פ"ל דחנופה דחכיכה פחכי חכיכותה הילכך פני יחידה לפה"כ חחה:

שנותן פל נדיקים חף על נב דפי' ריפח דקרח כחברהם חפרם הינים כפהם נדיקים דריפח כחי כפל נדיקים חלח לפיופה דמילחת קחמר זה חברהם לחיקרי חמים כדפי' ולחכי קחמר נדיקים ולח חמימים כליפנה דקרח:

ג בשיבה טוכה זקן ופכב ויעוע ניכח לחיידק חחתי נקט כשיפה טוכה זקן ופכב חחילחים דדפי יהוה כיון

ביון דלא קאי הלא מיניה ועוד דנקט קרא סלא כסדרו וי"ח דמסוס דהוקשה לר"י כתר דקאמר בסיכה טובה זקן ובמע ותירן דמתים כחולי מעים ולפ"ז ובמע ר"ל סבע מיסורין ולזה כת ר"ת ואמר כסמוך מצל לסשוחה שפי' שבע מרחיית מתן סברו ואמת הוא דר"ח לפ' ובמע

ג כתיב עוז והדר לבושה • כל מתן שכרן של צדיקים מתוקן להם לעתיד לבא ומראה להם הקדוש ברוך הוא עיר שרה בעולם הזה מתן שכרן מה הוא עתיד ליתן להם לעתיד לבוא ונפשן שבעה והם ישנים • אמר רבי אליעזר משל למעורה שעשה אותה המלך ויימן את האורחים והראה להם מה שהם אוכלים ושותין ושבעה נפשן וישנו להם • כך הקדוש ברוך הוא מראה להם לצדיקים עיר שהם בעולם הזה מתן שכרן מה שהוא עתיד ליתן להם לעתיד לבא והם ישנים שנאמר כי עתה שכבתי ואשקוט הוי בשעת סילוקן של צדיקים הקדוש ברוך הוא מראה להם מתן שכרן • כך דמך רבי אבהו אחוו ליה תלת עשר נהרי אפרסמון אמר להון אילין רמן אמרו ליה דידך אמר אילין ראבהו ואני אמרתי לריק יגעתי לתוהו והבל כחי כליתי אכן משפטי את ה':

ד ובדי

עוז והדר לבושה מתן שכרן של צדיקים מתוקן להם לעתיד לבא ומראה להם הקדוש ברוך הוא עיר שרה בעולם הזה מתן שכרן מה הוא עתיד ליתן להם לעתיד לבוא ונפשן שבעה והם ישנים אמר רבי אליעזר משל למעורה שעשה אותה המלך ויימן את האורחים והראה להם מה שהם אוכלים ושותין ושבעה נפשן וישנו להם כך הקדוש ברוך הוא מראה להם לצדיקים עיר שהם בעולם הזה מתן שכרן מה שהוא עתיד ליתן להם לעתיד לבא והם ישנים שנאמר כי עתה שכבתי ואשקוט הוי בשעת סילוקן של צדיקים הקדוש ברוך הוא מראה להם מתן שכרן כך דמך רבי אבהו אחוו ליה תלת עשר נהרי אפרסמון אמר להון אילין רמן אמרו ליה דידך אמר אילין ראבהו ואני אמרתי לריק יגעתי לתוהו והבל כחי כליתי אכן משפטי את ה':

ד ובדי

מ"מ הפסוקי

מסלו ל"ח

מיוב ו'

יעשיה מ"ט

להם מכרן כיוס המיתה וזה סר"ל כי לא תהיה כללה' המלמים בעולם הבא מוסגת מעט מעט כמו שיהיה המובלה בעולם הזה יום אחר יום הלא הכל מתוקן סמיד במוקן סלאחנו מוכן ולכן ירמוהו לו כיום מותו סחילו לא היה מתוקן ככר לא היה מספר לו לרחוקו כיום המות:

וערך היה מספר לומר על פי מ"ם כה"ע בשער כ"ב סרחיית מתן שכרן ביום המיתה מתחייב בסמיכותו אל הכול הסכר כמו שזהרורי החתך יהלו בעולם קודם זריחת השמש כי על כן אמר כל מתן שכרן מתוקן להם לעתיד לבא לומר כי להיותו מתוקן ומוזמן לזכות בו מיד בסיותו לכן יתחייב הרחוקו ביום המיתה • גם לפי מה שאמר הכדרשו שה"כ שבשור המסכים הטבעיים אשר שם הלל בבריותו מחוברים לנפשו המוכנים לחתת והשגתו יגיעו לעולם ויסיגוהו בהכרח מה שהיה בעולם מתחלה נכון מה שאמר מתן שכרן מתוקן כי הלא שלפי המת הורחת השכר סחוך למיתה היתו הלא כדי שנפשם תפרד בלי נער כרחפרם:

כל מ"ם מתוקן לעומר שלא יתן להם בעולם הזה הלא שמור להם לעולם הבא והזוכה בעולם הזה היינו בפירות והקרן קיימת:

מהן שכרן מה שהוא עתיד ליתן להם לעתיד לבא ר"ל מהי מתן שכרן ומהי מה שהוא עתיד דמשמע דהיינו הא ועוד בהר שהוא עתיד ליתן להם לעתיד לבא עתיד עתיד לר"ל שלפי שמתנת הכ"ה מרובה על עיקר השכר קאמר כי לא שכרן לבד מרחה להם שכוה לא תהיה נפשם שבעה וכמ"ם לקמן ס"ג פ"ד ונפש הנפש לא תהלה שהיה שבעה כי הלא מתנת ס' רבה היה הוא שנפשם שבעה כי לא יעיבו כוחות ומ"ם שהוא עתיד ליתן לעתיד מפסר שלפי שהצדיקים לא יסיגו לאחרע, מעלת מוד כי אפי כשהוא אחרו שפי"ב חדם לא עמדם בשתתו בחקות העליון עד שהיה כח בבעלת חוב להעלותו כדחיתא בשבת פ' שואל וחכמי התמת הגיחו ב' נ"ע שפי"ב חדם תוזכך הנפש כנ"ע התחתון ושוב תעלה לנ"ע העליון עכ"ל כי לא מה שיהיה להם בעתי' תיל אחר המות מרחה לה הב"ה כי אפ מה שיהיה פיוד לעתיד ויסיגו לאחר י"ב חדש ח"ט מה שמרחה להם מ"ם כמותם כדחית' לקמן ס' ד' פי' פי"ו ולדעת הסותר שעיקר השכר לת"ם יאחר לעתיד לבא על חותו ונפשם וכסיג' היא בעוד הנפשה בעולם הנשמות:

ונפשם שבעה ויסיגים פי מתים כלי בער לא ניתת בסיקה פ"י מה שבעבה נפשם ברחית שכרן ויסיגו ותשחק ליום סחרון הלא יבעבר זה יבינו כי יתכנו קבר והוא מ"ם ז' ל' מת מתוך סחוק סי' יפה לו ולכאור יר' שם כ' בע"י רחיית השכר יתוחו שתדבק הנפש בתכליתה ולכן תפרד מהנוף לזכות בשכרה ומ"כ ק' סתן המשל שהמשיל רבי אליעזר דומה לנמשל כי שם הסיגוסיה מניעת המחלל כי כחרחה השעורה לבד שבעה נפשה ויסנו ולא הוכרכו לתכילה ואולי הכא המיית' המכוונה בסיגה היא שכת השנת השכר והנחת הסעורה ותתן לפרש מת"ם ר"ת הוא מחלבו ושתו

ועל זה שבעה נפשם ויצטו דת"כ מתי הרשם להם מה שהוכלים דקחתר התכילם תיכתי ליה תכל הכוונה כזה שעל ידי טובע שחת הנפש יבן האדם בטבע כתו שהרוחם הטבורה ובנפש נפשו יבן וה' יקח לו לת נשמת הקדיק תתוך סיכתו כדי שלה ירגיש בקבר הרחיה • גם יתבן שכוונת התכל דלה תיתת לית כרחוקו תתן שכרו יחפון כתות כי תתו תין בידו להוסיף עוד בשכרו שלה היה לו לבקש חייט יותר להוסיף בשכר על דרך תיהכתוב בסף יבטע בסף לו"ח סחיטו תן שלה תדרכם נפשם שבעה ויצטו כאוכם נפשם ולה יבקשו עוד כתו שרוש' התתכלו' תבטע נפשו ויתן ולה יבקש יותר ;

שנאמר כי עתה שבבתי תיתת דתף על גב דכתי' יבבתי לו יכוחו לי תבל תקום ביבת דתיתת הורתת השכר בשבת שלוקן תן העולם ויותר קשה דתתם נבי תדוע קדתוני ברכים כתי' תבשת דבשת תרחם תיירי ותם ענין להורתת תתן שכר בחיית הצדיקים ויש לומר דס"ל כי עתה שבבתי תילו תתי תרחם הרי שבבו שבבתי ותשקוט כחלו יבבתי לפי שתו יבוח לי עם תלכים כי ויהיו חיית הצדיקים שהיו כשוכה ברחוקי תם סיבוח לי בעתיד עם תלכים כי שיהיה תקום תבניחה עם התלכים ושם התכמים תו עם ברים שכ להם ושם בעלי תבות כי כענין ההשקט שכל שוה תו יהיה הכתוב נתפך על תם שתחריו וס"ם הן לו שבבו שבבתי ותשקוט כי יבבתי לפי שתו יבוח לי עם תלכים כי שהיינו השיהם שעל ידי רחות תתן השכר כדפי' תו שהיה כנפל טתתן שכם בענין ההשקט שכל שוה כי שם רשעים חדלו רוגז כו' ;

דהי בשעת שלוקן הוכרך לחזור להזכיר זה תפני שלמעלה תחר עד שהם בעולם הזה ותשכר יוכן תחכו זתן רק קדם התות לכ"ת שתן זה שלה בשעת שלוקן כדשהתם תיבתי תו יבוח ליקשיהם בתשבת תרחיית תקום תבוחתו כדפי' ולכן לה שהריך כתן לומר תתן שכרן תם שהוא עתיד כו' כדלעיל ולשולם הוכרך לומר כעולם הזה ולה בשעת שלוקן כדי שלה יוכן תחכו שהוא תחר שתיתם כת"ם נבי לה ירחני קהוס וחי בחייכן תיכן רוחין שלה בשעת תוכן ;

כד דתך ר"ת לתו תשום בכוד בקש שהי ליעבת שלה ליעבת דתיתם הוא כדכתי' בשב"ם שי ס' ;

י"ג נהרי תפרסתון תשר לו בנ"ם ושם שהשכר שבשני ליהו בענין נשתי הנה הדבר הריחני רמז על השכר ברוחני כי הדבר שהנשתה נשנית בו והוא הריח גם הכדרשי כתב שהרוחות נהרי תפרסתון הוא תכתר שני שנתיבי שנתול ת' שפע הטוכה ורכויס כשפע המים התוציים בנהר וכב' פשיטות הטוכה פשיט והשיתה בפשיטת לבד כתו שהריחות הטוכות תעבות הנפש תוך יותר תבל תיבי הדברים הערבים לה • ותסבר ס"ג תפבר לי שרתז תם שדבק בם והלך כדדביו וכן י"ג תדוחין תשר גלה לנו בב' הס"ר ס"ט בפ' ויחי והוסיף לומר שלכן היה כלם תתין ת' לפי שכלן יהיו לשנחות ת' פשוט כבלתי רבוי • תו ירחתו תל הנפש שדבקות בו יתברך שהוא תובב תחר לחוד נ'שהכוחות לתוציות טבעיו' תלהיות וכן י' תספקלריות"ת שפע"י תובב תחריהן תשר כתב בס"ם בפרת ד' ת"ת • והנכון כי תוספר הזה לשון בחות כת"ם רבי תלעי נבי תליסר עליות דהיינו דס"ל כתבי וכן תליסר נחלי שכקי שריפות ותליסר טבחי ;

אלין דתכהו ותבי תחרתי לריך יבעתי הכל תתסי' לית תשב לריך יבישו דבלתם תילו תשב שלה יבש כי תו שהוא ניהת לכל שיהשוב לריך יבישו לית יתכן כי לין ס' תקכת שכר כל כריס ותכהן נדחה ת"ם קבת סריס תפחר שם הוליס תחבו לבשלה דשם כן היל"ל שתה לה יבעתי תכל לריך יבעתי לה שיהשוקו ו' ת' פחשב שתי יבדום החטה ותם על פי שלה יהיה לו שוכש לבחות לשיקי כהדי שם ותכהו תזבות תלף השבירות ולה תי ולה נדון ת"ם לריך יבעתי כלו כל שם סיבעתי בענין הזבות הוא לשבלותי הריך והשבירות בד"ם בפ' שתי הלחם נבי ותם הסיריך תבי כי שתי תתר זה שבכר על תורה שתלת תבשים תכל שכר תחר לין לה • וזה ותלי תרחן בי תבל שכרן כו' ובפשם שבעה כו' כי כהיים תיוסף תשבים שכרן והוא תענת הדבקות הנזכר תשב תשב עד שבעות שתם בפשם שבעה בסיבוה סוף תבליתה ושם יבשים כי בשבע השמים היינו תחייב פרוד התותר בלי כשר כלל רק בתשבת נפלה דמיון תיית הבשיקה כת"ם דרש בפ' תבו ות"ם תיוב כי עתה שבבתי ותשקוט להשתקע תחרי הכשר לתי השקט והנחוחה והחיתה גם כן בלי עכר כדרך שיבה כי תו כוחן פרוד הבשם יבוח לי כחוה שלו בחיית הבשיך הנזכר ולפי שיר לכתור שיהיה כל תבליות תעבי החוה בעין זה לה זוכה כנזכר הוכי תפ' רבי תבהי תשר לחשבו כוחה חתר ותבי תתרתי לריך יבעתי ר"ל שהיניעה תבל שבתה היתה פוטל כשל כי תין בם סנולה תבל שבת' תבל עבשו תתוך גודל שכרן תה טוב חלקו תבל כל פרטי ופרטי וז"ת תבן תפשבי תת ס' ר"ל עתה יבעתי כי תפבתי ותוה תם שהשבל יוכל לדון תתשבת

תשבת

המלות והוא התכלית הגדול שהפסר לכוין בו ופעולתי גם כן מכלי מחשבה זו רק מכל עמהם שניהם בחתך טוביים ובכוחים • מכל זה דרך דרש:

ד אברין מלין קדייה רחיים למה שאמר לעיל שהנדיקים רוחיתתן שברן

ד זברי בן לוי ורבי יהושע בן לוי ורבי יוסי בן מרשא תלתיהון אמרין אילין קרייא כר דמיך הר מנהון אמר על ואת יתפלל כל הסיר אליך לערת מצא • כי כו ישמח לבנו וגו' • ואומרנא אמר התעוך לפני שלהן נגד צוררי • וישמחו כל חוסי בך • ואומרנא אמר כי טוב יום בחצריך מאלף ורבנן אמרי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך הוי בשעת סיוקן שלי צדיקים מהעולם הבה ר מראה לרחן מרחן שברו בן עואי אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו • ואיתי הקדוש ברוך הוא מראה לרחם שברו שיהא מרחקן להם סטוך לטיתרחן הרא הוא דכתיב המותה לחסידיו • לפיכך ותשחק ליום אחרון:

ס מה

חסר יכבוד יכפוף יותר כתו' לויכה כסף לא יכבש כסף ועל כן ידמוהו לסותם מי יום כמ"ם בעל נחלת תכו' נכי מי זהו פעיר הסמוך בחלקו ומחחר שמין בו מנוחה תלת מדרכה פעמ וכעם כמ"ם מדרכה נכסי' תרכה דמנה תיך יאומר בו תחדם ותפסר רמז לתן מוכנו תחלך בטענות שטען על תחיו ויבית תכיר כשחברו עליו על מה שכוכו תוכרותיו כבני כנורת כדמי' ביהוש פ"ק דפיתה וכבכלי פ"ק דכ"כ והכוונה בטענות הלן שקף שהמתון לא יאומר בו תחדם הבה בטיוניאוהו בשנין נדקה ותנות יהיה תומר והבלה' ולא יאוכה לו רעה מהחסרונות הלן וכדאמ' בם יפה מדחה בפ"ק דפיתה ע"ב • ואומר כי האומר על זאת יתפלל רמז תל היות הסלמוו' הרוחני' נדרם מבד שנתו שלא כתמתון שהוליכין אותו לדבר אחר ו"ת על זאת יתפלל כו' וכתו' ויסמחו כל חוסי בך לעולם רמז תל היותו קיים וגבחי לתת שהוא נתלה בשם יתברך ולא נזון ולזה יסניף לשמח לנמרי והאומר תעדוך לפני שלהן ב"כ רמז תל היותו כלתי עשוי להלקח מזולתו כתמתון שתדם יפחד מהויכיוהו סיקחויהו ממנו ולזה יעליתהו תשם ולכ"ת סיעדוך שלחנו לפני טוררייו ולא יראה רע וכתו' כי כו ישמח לבבו רמז תל היות תכלית והנוחה בשלמות הרוחני כו תנוח הנפש ותשמח והוא השנת הדבקות כה, ועל כן כו ישמח הלב מה שלין כן בתמתון שלין בו תנוחה כלל והאומר כי טוב יום בחנריך רמז תל היות השלמות הרוחני נתות תגד עינתו כי הוא עצמות החיים להדבקו בגדול החיים את ה' שלהיו ולזה טוב יום בחנרין מאלף בעולם הזה והטעם כי שתם ומנן ה' שלהים כו' וכו יהבקון והאומר מה רב טובך רמז תל היותו דבק בעלמות השלם וזהו תשר נפנת לירחיך שהוא מיוחד להם מה שלין בן המדומה • והבן הנ' סרמז תל תעלת השלמות הרוחני בכחינת הבוקין תשר יגיעו לרגל הנלחת העושר והתמתון עם הנה זכרתי לעיל פ"ן סימן ועל מה שהתמתון סבת תכוד החיים תמר על זאת יתפלל כל חסיד תליך כו' תליו לת יגיעו שהוא מסולק מכל דבר רע שלא כתמתון שעל ידו יכשל השלם בתקרה רע תשר ימות כו ועל מה שהתמתון סבת השמנה והעבטון תמר ויסמחו כל חוסי בך כי הנלחה זו בהפך שתשמחת ותרנגת ועל מה שהתמתון סבת בנחת הנדריות תמר תעדוך לפני שלחן כ"ב שהנלחה זו לת יחום לנחת החויכים תלת רשע ירחה וכעם ע"ד הנה עבדי יתכלו כו' וכנגד מה שהתמתון סבת הכעיסה בדרכי ה' תמר כי כו ישמח לבבו כי תין כתן רק דבקו' כה' וכשתון בשמו וכנגד מה שהתמתון סבת לחיות חיי בשר תמר כי טוב יום בחנריך כי יפה סעם ה' על קורת רוח בעולם הבה תין בעולם הבה ותנם ה' תלהים וכנגד מה שהתמתון סבת תכוד העולם הבה תו תעשהו רוכי טוהו לעולם הבה ולא נתכל בעולם הזה • והבן לפי הנחחת דלקתן כ"ב נדקו על נכון ג' הדרכים הנזכר כי תין חלוק ביניה לנסחתנו רק שבתמר כי טוב יום בחנריך מייתי תו כי טוב הסדך מחיים והוא נכון לכל ה' תנ' הדרכים

ת"ת הפסוקי

מהלים ל"ב מהלים ל"ג מהלים כ"ג מהלים ס' מהלים פ"ד מהלים ל"ח מהלים קי"ו מסלי ל"ח

כב' שהמתון תינו מכוקם לעצמו רק לעורך תחר כי תעות להוכחת ניקנו ותיך יהיה הוא האומר מתחר שהחדם מוכיחו ממנו • הל תלך עצמותו שהמתון הוא דבר חתרי ודומה ת' שהוא דבר ותת ומה בכוב בו • הם שהמתון עצין תדומה שתין דבקות לו עם העציר כלל תכל הוא יחם תחר רוב הנחתו דמיון גמור ר"ל שזה ניתי וזה עבדי וכשיהן נופו יתנח הכל חוכה לו וכל ה' תחלו הקניטים הוא תם שהוא נתלת בפני עצמו ותפני זה כשיעדר סיחם שהוא יסכיל החים שהוא תשר היה תלך נדול תין הפרש כינו וכין הפחו' שבכני תדם תכלתי סיעתב' דבר תהדברי' הסם תשר היו מיוחסו תליו ותי סיעים השתדלותו וטרחו לזה התין תן השלתו' לת טרח רק לדויון גמור וכתב"ה כח"נ פנ"ד • הו' שהמתון דבר שתין לו תכלית ותנוחה כי כל

שנזכר כי לפי הדרך הנזכר שהכוונה באומרו כי טוב יום בחנריך שהיו לחיות העולם הזה הוא ענינו החכון באומרו כי טוב חסדך מחיים שנבחר לו חסד הדבקות בהלפי מחיי העולם הזה ולפי הדרך הנ' שם כ' כי טוב יום בחנריך שהיו עוה"ב הרומני ענין חיות ולא דבר את בהצלחות עוה"ז גם כן הוא החכוון באומר כן טוב חסדך מחיים שהצלחות הנפשי נאות מכל מה שיקרה בחיי העוה"ז שהיו לפי הדרך הנ' שם כ' כי טוב יום בחנריך שהיי עוה"ב הוא טוב מחיי עוה"ז שהם חיי בשר גם כן יכון כאן כי טוב חסדך מחיים ולפ"ז ניחה מה שלא הוכחר זה הכתוב בתגדתנו שלהיות הוא החכוון באמ"ר כי טוב חסדך מחיים לא חם להחריך לזוכירו כאן •

ואחכם נפחח ס"ב פ"ב משוכה הרכה תהלו כי לא החכרו שם רק ג' כתוכים שהם' אחר על זאת יתפלל והנ' אחר מה רב טובך והנ' אחר כי כו יפחח לכנו גם נפחח תדרש שואר טוב מזמור ס' משוכה להתם גרסי' שהם' אחר ויפחחו כל חוסי בך והנ' אחר על זאת יתפלל והנ' אחר כי טוב יום בחנריך ואית דאחר מה רב טובך • והאחת יורה דרכו כי דרך התדרש לקנר כתקום ס' ולהחריך בתקום אחר וכן קרא כזה וגם לא דקדקו בסדר שכתוכים כי הכא כי החייהם לא' בתגדה זו חייהם לשני בתגרה זו ועל כן תכואר שהדרכים אשר כתכנו בתגדתינו יכונו יחדו על כל הנפחאות אף על כי שלא יהיו הענינים התאחרים בכלם לענרי ואחנם יש שרוצים לפ' בכל נפחא ונפחא פי' חיותה לה וגם אני ביתי תרני פירשתי שהיה דם כ"כ פנים הם' שרמזו לג' הצלחות הנמנאות לעיל בחיותו וכן הצלחו מנרות העולם הזה והצלחתו התחיות בעולם הבא בחנת התחיות והצלחו מתנרת יכר שרש שנז"ת ג' בחות על הצלחי הנרת יכולת לקרותו כדאתרם לקמן ס"ד פי"ח כ"ם ועל הצלחו מקורות שוה"ז אחר על זאת יתפלל וכו' שהוא הצלחו מהרעות התתרגשות לבה בעולם ועל הצלחה הנפשי' אחר מה רב טובך ועל הצלחו מיכר הרש אחר כי כו יפחח לכנו הפך מה שהיה עד שכשו בעפר וכפחר אחת יערוס כחטא • והאומן הכ' כי להיות ג' תדות כדעות הצלחים יש אחוזרים את בעלת אחת לחושחים ואין תקופה אלא שיעתרו בתשוכה כענין דוד כת"ם בפ"ק דכרכות לאחם נקוד על לולא אחר דוד רכוכו על עולם מוכטח אני כך אחתם אלא שכר טוב לנדיקים לעתיד לבא אבל איני יודע אם יש לי חלק כיניהם אם לאו ומי לנו גדול אחתם ואחר לקמן ס"ק פי"ח אלא יהא אם בפשו עולה לשחים או יודעת לארן ושחלא בקול כחתם ואחרן אחר לאחם הרגזתני אלחר לקמן ס"ג פכ"ו כי היה אטי לאחי קרח ככי וכן אנינו בריב"ז שהיה כוכה ואתירת בעת אחו כדאיתא בפרק תפלת השחר וכן אנינו בר' יוחנן שהוא אלא יכניזהו לכנים ולא אחורים שהיה אסוק אם יעתוד עם הנדיקים או עם הרשעים כדלקמן פ"ק ויש אחחזקים שהיה לנדיקים נאורים ואחרי הדור כרשב"י שהיה אומר אי אפשי אד אנא הוא כדלעיל פ"ה וכן נאוה לויה גם זו שהיה סוחך על זכותו לעתוד בבית הטובל כדאיתא בפרקין החשרי ואחקיהו אחר זכור גם את אשר התהלכתי ויש אחחיקי ענינו כיוצאיהם והם רוב הפחון והיה ענת ר"ל כאומרו בפ"ק דקדושין לעולם ידאם אדם שיהא אחו כלו זכיו וחציו חייב וכו':

דהנה אלא ג' הצלחים אדם פ' לו אחלה כי הא' היה אחחין הא' וזה שבירת ליה כאקום שבעלי

אשוכה עומדין אין נדיקים גאורים יכולין לעתוד ולזה אחר על זאת יתפלל כו' שהוא על אם שאחר כאומרו אומה עלי פעמי לה' כי זהו היותר טוב ולז"א לעת אנוה היה קונה עולמו בשעה פ' ע"י התשוכה וכאמרי אלא יהיה החטא בעבות האחזקה כי כל אחיה לא יפוכון ח"ם לעשה אים רבים שהם אים החרים על דרך ותגלו לאקום אחיה הרעים אלו לא יניעו ואפ' היה אחחין הכ' ואיה אומר לריך נאור עדיף אבשל תשוכה ולזה אחר אה רב טובך אשר כאנת לירחיך והוא ענינו אחאר האומר בפרק עומדין כל הנכריאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשוכה אבל נדיקים בעינן עינן לא ראחה ח"ם אשר בשנת אטונן של אלו נאמן אחד בלעני גרש' אחני לנביאים:

ודהנ היה אחחין הנ' זלזה אחר כי גו יפחח לכנו שהנה אחחים בחלקם ובוטחים בה' שיבו אשיהם עם אחיהם פונים אל הקנה

אחחרון אחחסידות ובהחיית לשוחר טוב פירשתי שבוהתם

לבחר אם אות לאחם בעולם הזה כי יעלה בית ה' עד שיהיה הכריח אחהנאה הנאחית אבני הספק אלבנה והי' הוכיח אבד בשאחה עושה הדבר אורה על בטחונו בהשגת התבלית כי כל אחקה לא אחכה כי אחחם בהיותו אשוקן על האניאים אלא בשעה בטוח ואחנהגו נרחה בעם הנדיקים בהלה ואחחם בחלקה זה יראה על שהיה בטוחה ע"ד אני שבבתי ואישנה וכו' אר"ל אחר שבבתי ואישן עם אחן הרשו לאויתי ירא וחוחל הוא רואים שבשני בטוחה כי ה' יסחבני ולזה"ג ישיבו ויאשחך כך כל אחקשיך ויראים בעל העקרים שאף על פי שכל אחקה היהו אחם עד שיהיה בקשתן אם אחחים אחקשאם לבטחון אחניאים ה"אם נבשבני אחבחה לה' כי כו יפחח לכנו יר' אחר שבשבני אחבחה ולבנו אחח בודאי אם בטוחים כי עזרנו ומגננו הוא וזה הנד כיוצ בעל העקרים בח"ג פ"ו אם הן אשעולת אחניאים על השלחות לזה אחר כאן ויאשחו כל חוסי בך ושחח אחרנים ונעלנים כחייהם חז רואים על בטחונם לא כן הרשעים כי כלו יחיהם ונינן ואחנה אחשחאקם על השנת אחותם ושענה זו היה אחרחת לאיכה לאחפרך שגם אחחיני הדעות אחנוייפות אחחים כחלקם כאחשכן שגל ידן ונינו אחרחות חיים לאחם אחשענה הכ' יותר גבוה. וזיא אחם אחר' השנאת ה' כחסידי עחנו להניאים אחוקבר' פיהלי אין כח"ם ואחם רשע כו' ה' לא יעזבנו בידו וכאו' כי שבע יפול בדיק וקם וכח"ם בחם' חולין הסיה פיהתה דהוה אחדרש לאחקל עפרא אחחתי כרשעים דרבי חניגה אחחר לה אקולי אין עוד אלבדו כחיב ואסקינן אחוס דבשים זבוחיה ולזה אחר על זאת יתפלל ידיכם רחוי אחפלל אחיך לבית אבוא אין ואת רצון אחשא עוניהן כח"ם ואחם בשאת וכו' וכאם יודע אחהו אחסיד לשטף אים רבים אחהם יאחרף יגילנו אחהם וגם שעשה זו אינה אוחת אחוך כי אחפר לזאר אחיהה הגלחו ע"ד אחקרא אחהם אחעשה הנ' אוחת אחוך והיא אחסירת אדרי השבע ביה אחסידים והנביאים פוק חזי כמה נפשי שופרו בגת' קרו לאחה אחסידים בר' פנחס בן יאיר ובקדיאחן והאוס אים גם זו ואולאם ואחילו עוד היום אשבחת ה' ארלית כנו בשלית אחר בכל קראנו אלינו ואחר בפ"ק דכתיבות אחבשי ידיאחם של נדיקים אי אחניא אחריא ואחי ניהו אחר, הנאחנה כזה לכל אחכם ואחסיד אחל"ח פ"ה וכח"ם בכל העקרים בח"ת פי"ח וכ"ת ז"ם כי טוב יום בחנריך כו' בחרתי בו' כי אחם כו' יר' כי ידוע כי טוב יום כו' אחהם אם שבחרתי אשחוף בו' ואחחנתי לראות בטוב ה' אחבשיח אוה אחר שאחם אחנן ה' להגילו אחוכיו אחכל נרח ובוקח ואן וכאח יתן להם ה' בעיני כל רואיהם על ידי הנסים הנעשים להם בדניאל וחבריהו אחר זו אל כל הכבוד אהוה בעיני הנכרים על ידי הנסים שנעשו להם ולפי אחין ענין זה כל כך כדור בחקרא זה אית דאייתי לה אחסו' אח רב טובך בו' אחנא בו' יר' רב טוב הצפון לנדיקים בעולם הבא נודע להם בעולם הזה אחכ אח שנפעלת לאוחם כך נסים וגפלאות לעיני כני אדם בפרסום אי כאי לאח שאחם אח' פנים אח' אחינו נחל כנון יבידת הנאחים אלא בשעתן אחוא קריבת הפעות אלבר והי' גם כנגד הטבע אחח כת"ם הרח"ב בפי' פיוב אחעשה ה' נפי אחטר בשביל יחיד וכו' ולפי אחכי אחם ואחנן לא אחעשה שאחם כנגד הטבע אחח לזה הכיח אפעלת לאוחם כך אחוא נגד כני אדם בעוחר הפך אחח שכני אדם רואים אחיד דהיינו אחני הטבע:

כד דאיך בכר כאחכי בסיאן אקודם דאחי ליאשע בעוי לאיאשה ויי"ת דאחגדה זו פליגא אדם' אאחיך דאחר דריב"ל נכנם אי לג"ע ולא נאי אלא דאחפוס רובא דאייתו זבדי בן לוי ורבי יוסי דאייך בזה אחי ליאשע נקטיה ולא אח לאיאשוטא כדרך שכאחבתי לעיל פ"ח נבריו' דבריה נבריו':

בן עזאי אר' יקר בעיני ה' לפי נירפה זו דגרסינן ואיאחי היה נרפה לכאורה דאחרתי קאחר אחדן דכן עזאי אחר בעת אחתו יקר בעיני ה' בחותה לחסידיו וכהאחי דאחני בפ"ב דאחניעה בן עזאי הכין ואח עליו הכאוב אומר יקר בעיני ה' ל' • ועוד ילוף אקראי דאייתי הב"ה אחרלה וכו והא דאי ליאשע דאם בן לעיל דקאחר זבדי בן לוי ורבי"ל ורבי"ב אלאיהון אחרין הוה ליה לאחכלל לבן עזאי ולזיאחא ל' ולילף אכללו אחי דקאחר הוי בעבת אנוקין של נדיקים ועוד דאחלאת דבן עזאי לא נאבר בגבדה אחרת אולת זו ואי בן עזאי כוני אחקורסים בעת אחתן לא לעאחים אחדה אחאחר אחגנות דליאבייאם ועוד דלפי ת"ם

שמקרית על מות בן עזאי תדבר הוא פי' סותר אל מה שאמר שם מרמה לגדיקים מתן שכרן כי לפי הפי' הזה הכוונה שחכיסם בעיני ה' מיתת החסידים כאן עזאי אמר בסוף הדבר שהוא לו יותר ולפי הפי' הב' לפי שהוקשה אליך יאמר סיקר בעיני ה' קשות לחסידים הפך שאמת כי קשה פלוגתן של גדיקים לפני ה' כמ"ש ז"ל לכן הוצרכו לפרש דהכי קאמר מה שהוא יקר בעיני ה' דהיינו מתן שכר לגדיקים בעת המיתה כר' לחסידיו ולו שכירה ליה דהוי לפ"ד בעיני ה' כפסוטו שהמות חביבה לחסידים כענין בן עזאי הו מכח ליה למדרש כאילך דירושה הלא ודאי חדת מילתא היא דת"ת בן עזאי למילף מהאי קרא שהוא מרמה לגדיקים מתן שכרן בעת המות ולא גרסי' הלא ודאי חיותי וכן גרסת הילקוט:

ס מה בן מיתת נערים כו' משום דקאי ליה זקן למה לי הא כבר נאמר שכינה טובה ושוד מחי ושבע שחף על פי שפירש לעיל שבע בחרשה מתן שכרו הכל מקום אין הקרא יוצא מידי פשוטו דהיינו שבע ימים ועריך לפ"ה ענין השבע הוא לכן אמר כי ההפרש בן מיתת נערים לשל זקני דלר"י הוא כבר שהוא שכלי הדולק שכאשר יכבה הגר מעצמו בכלות שמנו יפה לו כי לא יהיה בשחת ויפה לתפילה שהיא נושא שאר שחיר בשחת הכל כשחינו כבה חללו הלא ע"כ מקרה רע לגר שיפיה בשכר ולפתילה שחשיה בפשוט וכן בדרך משל בשכר שלשים בשחת הדם שכבה חללים דהיינו כשום שהשרשי טוב לגוף שהוא כחדרנת שכלי והפתילה נושא שאר כי לא יכטער הכל כשחת עתו ולפי זה פירש ושבע שכבר שבע שחשיים ולא נכטער ודבי חכמו הוסיף כי גם לנפש המיתה דעה כשהיא בכרת שחכטער כפרידה ולא תשיג שלמותה הלא בעשית וכו' שאר משל לחחנה שהשלטת בעוכתה טוב לה לחחנה השלטת וטוב לחילן ושכשיה שלא בעוכתה רע לפרי השלטן כי לא יגליח ורע לחילן החחנה שכחה נחלש ולפעמים יבא ונפש היא כחדרנת הפרי השלטן ואינו רחוק שנאמר שגם ר' רחז אל הגוף ונפש שהגוף כחדרנת הגר שהוא שכלי כי כן הוא נושא הנפש ונפש כחדרנת הפתילה להולקת וכמו שדימה בשל העקי' הגוף לגר והפתילה לנפש בשבר מ"ר או בחבך שהגר רחז לגוף עד"ש החלין גוו פתילה נפתלת גחת הדם והפתילה רחז לגוף עד"ש החלין גוו פתילה נפתלת ולפי זה חפשר שכאן לפרש לומרו ויאסף אל עמיו כי כמותו בזמנו חשוב הנפש אל עמה ואל אלהיה מה שאין כן הגת בכרת שאין נפשו עולה לשמורה אלא בפרדת מתקורם כנודע:

אמנם מה שהניח ר' המשל בגר ולא בחחנה מפני שכן הנפש דבקה בגוף כחחלת אחר שכחקום אחר בפתילה אבל בחחנה אינה כן כי היא נושחת מהאילן עצמו אבל ר"ש לא חפן בחשל הגר כי כשהוא ככה לעולל אחר נפשר לא כן ענין הנפש לחדרכה כחותו חעיד אחרים ואין לומר דר' סוכר שהנפש עכש נבדל מחחלה ור"ש סוכר שהיא כח והנכון הוא הגוף כי אלילה ליחם דעת זו לאחד מדר"ל:

רבי חיית דבא כו' עד יודע מיתתי היא עונתן כו' אין זה מענין מה שאמר ר"ש כשבא שהיא נלקטת בעונתה כו' דהשם שלא בעונתה הייט בעודם בגוף דחמיתת נערי מייתי לה ועוד דאין היזק לאילן אלא בשלקט הפרי קודם זמנו ועונתה של חחנה דקאמר הכא לאחוקי שלא יאריך ויזקין יותר מהראוי ולא כמ"ש בפ"ע בשבר כ"ט שהכל על מיתת הגדיקים כזמנם קודם שיחחילו מדבר וזה מבואר. ואחנם מה שהניח כאן מעשה זה חפשר לחיידי דקמדמי ר"ש המיתה ללקיטת החחנה להשרש מיתת הכשרות והוקנה מייתי נמי הכא לדחותה נחי לענין המיתה המאוחרת טפי שהוא דע כחחנה המחאחרת להלקט שחלוש ואפשר שחפרש זקן ושבע בענין זה כי לפי שהחריכות יותר מדאי חינו נאות היתה נפשו שבעה מהחיי' כאומרו ולא נחאוה ליותר חיים. ועוד יש לומר שמפני שאמר שמיתת הגערו' רעה לנפש ולגוף ויקשה מכחה גדיקים שחחיים כלה עתם לו"ש שהיא כחחנה כי אף שיחשוב מדם כי עוד היום גדול ללקטה בעל החחנה הוא שיודע בעת הרחוי ולכן יכניס ללקטה קודם זריחת השמש כדי שלא חחליע וכן ה' הוא היודע עונתן של גדיקים הרחויה ולכן יאסוף קונחם כיחי עולחיהם כי היא העת הרחויה להם כאומרו שנפרש:

יודע חיחתי היא עונתן פירוש אף שפעמים יאותו גדיקים בכחרותם הוא לפי שהי' יודע שזו היא עתם הרחויה שאם יחיו יותר יחיים לרעתם שיחמידו וכדאחר כשאוך דנדעון לא סוב לו הסיכה וכן אחרו בקהלת רבחי ים בדיק אובד בצדקו יודע ה' שהצדיק עחיר לבא לידי טעו' ומשלך בצדקו וכן אחר בהיות בפרק קמא דחגיגה רבי יוחנן בי הוה מטי להאי קרא בכי הן בקדושיו לא יאמין ואם בקדושיו לא יאמין כשאן יאמין יומא חד הוה אזיל בחורחא חזויה להחוא גברא דהוה קא מנקט חחני סכיך הגך דחטו ושקיל הגך דלא חטו אחר ליה הכי מעליין טפי אחר ליה לאורחא קא בעינא להו הכי נטרן והכי לא נטרן אחר ליה הייט דכחיב הן בקדושיו לא יאמין וכחי' הכי מיבטרן אותן אלא נחבטלו כל גרעין אינו מחהרות לירקב הייט דכחיב כו' הטוכות ירח בן ירקבו אף הבחורים הצדיקים נאחזין למיחה קודם שיחטאו ואם אחמר למה כל הצדיקים שחחמיתין ביוחנן כ"ג לא הקדים ה' לפלקם טרם יחחיו כאשר פי' לה לעיל פכ"ה ופכל"ג סימן י"ט:

וכי צד אחר גם כן פעמים קדיחת המיחה טוכה לצדיק שאם יחיה יוחר יוחר מדאי יכים על עצמו לחטא ויקון בחיין וכמ"ש בחכוחתו מעשה בחשם שהזקינה וכחחה לפני ר' שיקשה לה דרך אחות כי קצחה בחיים מרוב יחים ואחר לה שחחנא מכ"ש ולכן הזקינה יפישו כי יחכלו קבר ועל זה נאחר זקן ושבע יחים והנה בעל חפלה לחשם כח"ת חלק ב' שניח סוף כל היום החיים אחר חחשים שגם עחל וכעם ממה שנחלח כחוב בספרי הרומי' היות חומה ולצון בחקלי' מן החקלחים יושבים בקנה המערב אחר בעברם מב' שגם ומפלה עורפים עצמם בשחחה וכטוב לבב ויהיה זאת להם לחקת עולם וכל המפחחו ביום ההוא פשים ושחחים אל שחחת מיחתו ומולים כשרו בלי חם ויהי חומרים שהיו קוברים את חכותם בחוכם וקברם. וכ"ש הם הוא ת"ח שלמודו מפחכה מחחת חוכסו בזקנותו ולא יבדק בו חפרי מי שכח לכחן ולמודו בידו גם מעשיו הטוביים בטלים כי כהחלם כאו לא יוכל עבוד חלהים ולא אמרו ת"ח כל זחן מחזיקין דפשם מחוספת הלא עד נכול הזקנה הרחויים כי משם ואילך חיינה זקנה הלא כחלו חת וכטל חן העולם.

ולפעמים יקדים ה' המיחה לגדיקים להיעלם חן הטורח אחר שכבר הפליחו עכחן וכמ"ש בחוית כפ' דודי ירד לגנו בחיחת ר' יון:

משכים ולוקטה בכל יום שהחנים חינן נלקטים ביחד שאין חפכלים יחד ובכל יום נדיך ללקוט החכוחלים הלא חורח השחש עליהם ויחליעו:

ההר דודי ירד לגנו בחוית מכרם דהאי קרא לא דיבים סיפיה ולא סיפיה דיבים הלא הא' הלא דודי ירד לרעות בגנו ואת אחר לרעות בגנים הלא דודי זה

מ"מ הפסוקי בתוך התלות

מקלום פרוך הוא לנבו וה הטול לעזרונת הפוסם הלו ישראל נרעות, בגנים הלו בתי כנסיות ובתי מדרשות וללקיט פוסקים לסלק מן הבדיקים שבישראל ואף של פי שלא נתרצו ככתוב הה שאחר שיודע עונתן הכה כמ"ש שם' יורל ללקטן משם שאין זה השור בלתי לפי לבדו כי הוא שיודע את לקיטתן:

ו בשיבה

טוב"ר לקיש למירק חיכה למירק

פוקטים ח' מתי חתה למחוסרי רש' דתילתיה דריש לקיש דקאי מפשיכה טובה הוא ליה לחתויי מקתי מגדמת דלעיל דקיימת מוקן ומפני ודוחק לומר דמפוש דקאתר לעיל דיש נדיקים מחתיגן מייתי קך לרחיה מגדמין כי הה נורך רחיה ויר' דחתה למחתיגן פירוש

בדיוטרין כפטוש דפשיכה טובה ושוד מתה לתרוצי יתורת דזקן ומפני כדפי לעיל פ"ד סימן כ"ג וכיוצ' דמייתי לה הכא כתר דרפה דלעיל

כרתנית כ"ה פוקטים ח' דקאי מוקן ומפני דקיקר יהושע מ' הכוונה לחדן יתורת דזקן ומפני:

פתוחל ס' ל"ח ה"ג שלשה הם שנאמר כהם טוכה:

ד"ה כ' כ"ד כאן בן החמה חולק בכוד דתף על גב דמתחל' הים מתנשה עליו לומר מני פכור וטוטל מי שנים כדלעי' פכ"ג ומני חביב מתך שנחולפי לי"ג שנה כדלעיל שנ"ה הנה שתה חולק כבוד לבן הנכירה וכיוצ טעמא שפשם קטוכה וכרלחר בפ"ק

פתוחל כ"ח דכ' ישחעחל עשה חשוב דכתי' ויקברו מותו יצחק ויעחעחל כבני מיכרי ישחעחל קשים מני טעמא חשוב ליצחק מקמיה ס"ח חשוכה עבד ותדבריה ליצחק מקמיה ודילמא דרך חכמתן קחשיב הלה חשתה דכתיב ויקברו מותו עמו ויעקב כניו ס"ג דרך חכמתן קחשיב הלה מרחקדמיה מדברים ועבד חשוכה ותשער לפרש דכתן דוקא חלק בכוד לבן הנכירה ולא במקום אחר בכלל דוקא בעניו זה נדק נשמו מו דוקא בקבורה מרחם בכבוד הנכירה שנקבר חברהם עמה הה מחין בן הגר שלא נתיחדם עמו בקבורה ולשולם רשב הוה כדכתי' למיתר בשה לקמן סימן ח':

והלא חקבורחה של שרה לח חפני שחחוכן לו לכחר' חהכתוב שנקברו חברהם ושרה יחד אחר כן לומר שזה מי שפשר שרי קדמה קבורת שרה ושוד הרבה דוחקי הכוה חין ידים לו שיטרך לכשלו ושוד היכי קחמר ליה בחר' עמה קובר חברהם כי שנקברו יחד חלה הכי קחמר ליה לח"ל לחכחוב הכה קבורת שרה וח"ק והלא חקבורחה כי כלומר הה ידעי' שנקברה שם שרה משנים קדמונית וחה בה עתה ללמדנו חי נחי לה קשה ליה חה שנזכרה כאן קבורת שרה דהיכה לחיתר דחתה לחחתיגן שחחערה שכם נקברה שרה היה שנקבר בה חברהם חלה חה קשיח ליה דהוה ליה למקדומי שרה לחברהם ו"ש והלא חקבורחה כי כלומר דכיון דקדמה קבורת שרה מחתי הקדים קרח לחברהם ומשני שבח ללמדך כי דהכי קחתר עמה קובר חברהם על ידי קוברי שרה חשתו וחף על גב דחלו הוה מקדים לשרה הוה לחשער לפרש נחי על ידי קוברי שרה שנקבר חברהם חכל חקום לח הוה דרשינן הכי דהוה חמיהה חלה חתה קרח חלה לניוצי מערחת כדפי' חכל הטחת הוה דדרשינן הכי משנית דסדרה:

ל"ח שכל שנה לשופרה דחילחת נקט לה' וחס"ב דשלשו לח קדמה חלה זמן חוטם הוה קטיח ליה:

מי שנחל חסר שנשכר נחילות חסדים זכו לחיים דדוקא נדקה וחסד ימלא חיים כדלעיל פכ"ה

וראו גנה חקום חופנה בילקוט נריש ורחו לו זה חקום חופנה וכערוך גרי ורחו לו שיח חופנה ולא שירש חלי שיח ויר' שהחקום הזכון לקבורת חברהם היה חמצוין וקרוי שיח חלמון ירדו לשיח הינחופלין שנחפר ויר' דנגה לשון חופה כח"ב נחתי לגני לגנוני וקרי חקום שם קבר חברהם ושרה כדול חופה ודיוטרון שלו ידנה לפי פגינו בשטעתו קדוש לו וחולי הוה מ"ל דיוסבר חכוך לטוחתה דפ"ב דכלים שנידונו כ' נדלי וחסרש הסוך וחכל חקום הכוונה שהיתה שרה לגך חברהם כחקום קבורתו חתם ובחקיות דחתר כפ' הסיבה דר' כנחש הוה חניין חשרחה חנכחים לשרה חברהם דנגים בכנפיים לשרה וחכוונה כבחן לו' דשתה קובר חברהם ושרה חשתו לבכי חתן ושתה שהאריך לומר דשם ובכר חם שקברו חת שרה בחקום החוכן לחברהם דחם לח כן מי חפיס חקום קבורת חברהם לח חם ובכר סרטוטו כדוה רקוע ושם שתחר מי הוקיקו לומר כן חיתח חתקור חת שרה בחקום שנזדמן וכשבח לקבור חת חברהם קברוהו גם כן בחותו חקום חתם יש לומר דחתלקדי חברהם לשרה חשתח ליה דקבורת חברהם עיקר וקבורת שרה לבם טפלה לחברהם:

ז בכל

חקום וכו' לאו ח"ל ויהי דדים וי וכי דהה חסיקנה לעיל פח"ב דייהי חשתח לפעמים לשמחה חופלנת ונם לח חדכתיב חחרי פיכסרך דדים דהוה סני ליה כייהי כי חת חברהם דהה חחרי פיכסרך חשום סחוך לו חופלנ כדלעיל פמ"ד ושוד דכשחוך קחמר לח חתח ר"ם לומר חלה ויהי חחרי וי' דחשום דכתיב חחרי מייחר ליה חלת ויהי דכל"ל וחחרי חות חברהם כחו וחחרי חות יהוידע ושוד לחין לנון ויהי נוקף רק על חדום חשתח כעולם חכל כל וידרך חלי"ם חל יעלץ ויחמר ה' חל יהוסף ודוד שב חכהות חת עמלק לון חדום חשתח כעולם חלה דס"ב ויהי חחרי שנחפרש כחוזק חמר לפלן:

כ"ד וכל הכחרות לון לחשוה חם שיחשוב שפיחת חכחרו חחוזק העולם לחחוריו לפי מ"ב לקמן פס"ד חפסוק חלו הכחרות שסיו כנגד הדגלים וחוחני עושה ועניכים רבים שחמרו חכחי כחחת:

כ"ד פסק הכחר שחף על פי שכחות חרים פסק הכחר ועכני ככוך כחות חחרון חורו כוכות חשם וכחותו נשחלקו שלשחם כדלקמן רים ס"ד:

יתידות כחרן פי' ברים החקויחים חוחה כיחדות ור"י פירש שהיו יחד חקושה ליהר' לי כחי נר יחידות שהוחירו חכן ויר' דנרחיין נפקא ליה חח"ב חחרי חות יהוסף כי יהודה הלך לל הכבעני היוסב כחרון ושוב לל יוסבי דכיר עם שכבר נכבעו כיהי יהוסף ככחוב כספרו גם יהוסף שכחוב בספר פוטים שנלבדה ויר' שהוח חחר חות יהוסף ככר כחוב שכלת חלבם עם' יהוסף ויר' שנכנסה כיהוח לכ"ח כי חחרי יהוסף חזרו וחקוחרו בעחחרים חברי חחרטת והוברכו כני יהודה לכבעם שנית:

ויהי חחרי חות שחול ופלשתים בלחמים בישראל ויפן חשם לומר חחרי חות שחול חשתח שנגר לחיפה

לאיתה כמ"ש לו שמואל מחר אתה וכניך עמי ולכי תומך לי שים כמן ט"ם וגריך לומר ויעזבו את הערוס ויטוסו ויפתים ויסבו כהן:

והכתיב ואחרי מות יהוידע ואף על גב שהיתה עם תקלה גדול' שעשו את

ח ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם רבי חמא בר עוקבא ורבנן הוו יתבין ומתקשיין טורא ראש הכתוב לייחס תולדותיו של רשע כאן • עבר רבי לוי אסרין הא אתא סרא דשמעתא נשא יניה • אמר רבי לוי בשם רבי חמא להודיעך בן כמה שנין נתברך ונקנ • ואלה שני חיי ישמעאל • מה ראש הכתוב ליחס שניו של רשע כאן עבור ירי שבא מקדקדו של מדבר לנמול חסד לאביו • וישבנו מחוילה וכו' הכא את אמר נפל ולהלן את אמר ישכון אלא כל ימים שהיו אבינו אברהם קיים ישכון כיון שמת אבינו אברהם נפל • ער שלא פשש ידו בבית המקדש ישכון כיון שפשש ידו נפל • בעולם הזה ישנן אבל לעתיד לבא נפל:

סדר תולדות יצחק

פרשה סג

ח ואלה תולדות יצחק בן אברהם ניל יגיל אבי צדיק יולד חכם וישמח בו • נילה אחר נילה • בזמן שהצדיק נולד • ויהי כימי אחז וגו' אמר ר' הושעיא אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון כל העולמים וי שמלך אחז אמר להם בן יותם הוא ואביו צדיק ואיני יכול לפשוט את ידיכו • יולד חכם וישמח בו • רבי לוי מנין אתה אומר שכל מי שיש לו בן יגע בתורה שהוא מתמלא עליו רחמים תלמור לומר בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני • רבי שמעון בן מנסיא אומר אין לי אלא לב אביו של בשר ודם • מנין שאפילו הקב"ה מתמלא רחמים עליו בשעה שהוא יגע בתורה • ת"ל ישמח לבי גם אני • נילה אחר נילה בזמן שהוא צדיק בן צדיק:

כ ואלה

מרוכה ע"כ כדלעיל ותולדו עשו כבר תמ' לקמן פפ"כ לגבי התחזרי וכן מ"ם מה רחה ליחס שנותיו כאן פי מפ"כ בשום מקום שחיכו חייהם שנות הרשעים:

הג תמר רבי לוי בשם רבי חמא על ידי שבא מקדקדו של מדבר לנמול חסד לאביו וכשמו' נבי שחלת מה רחה ליחס שניו נרשין להודיעך בן כמה שנים נתברך:

מקדקדו ס"ת כלומר מעיקרו שהיה רחוק ממד הטריח עצמו לבא לנמול חסד לאביו:

להודיעך בן כו' דחפני ישמעאל למדנו שהיה יעקב כשנתברך בן ס"ג כיצד ישמעאל גדול מיעקב י"ד שנה דכתיב ואברהם בן פ"ו שנה בלדת הגר את ישמע' וכתי' בן ק' שנה כשולד לו את יצחק ויצחק גדול מיעקב ס' שנה דכתיב ויצחק בן ס' שנה בלדת רבקה אותם נתלו ישמע' בן ע"ד כשגדלו יעקב וכל חיי ישמעאל קל"ז שנה הל מיניהו ע"ד נחלה יעקב כחות ישמעאל בן ס"ג שנה וכו כפרק כתרך כדלילך בבריית המייתי כספ"ק דחגלה מדכתיב התם וירח עשו כי רעות בנות כנען וכו' ויקח את מחלת בת ישמעאל מחות נביות מחסחס שב' בת ישמעאל מיכי יודע שהיה מחות נביות מלמד שקרם ישמע' ותת והסיפה נביות ומס מחתר מפי נפקח מינה מס כתכרך כן ס"ג ים לומר מכוס הא למתר לקמן פס"ח כן ס"ג שנה היה כו' נחלה נשמ מסה כן פ"ד ושמו כן מ' שנה הא למדנו שהקדוש ברוך הוא מסיה לצדיקים ומקדים לרשעים ומי"ל מכוס דמסה ילפי' שנתם י"ד שנה כבנית עבר כדילך בנת' התם ומכיון דכן ס"ג הוה כשנתברך ו"ד שנה שמד בנית נבן עד שנולד יוסף הוי ליה ע"ו וכתיב ויוסף בן ל' שנה בעמדו לפני פרעה ו' שני הסבע ומ' שני הרעב נחלה יעקב כן קי"ו כשעה' לפני פרעה ומיכי קמתר ליה ימי שני מגורי ק"ל מלה ומלי דעמד בנית עבר י"ד שנה ונפקא מינה לידע שבח יעקב שנתם י"ד שנה ועסק הרבה בתורה ולפ"ז ניחח מה שפרש"י בחיי' בפ' הנוכר למה נתנו שנותיו של ישמעאל כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב ו"ל על ידי מנין שנות ישמעאל תבו למדין שנתם בנית עבר י"ד שנה ע"כ דלפ"ז לית פרש"י שלח כדברי המדרש הזה דקתמר להודיע בן כמה נתברך דתכלית זה לדעת י"ד שנה שנתם בנית עבר • ואפשר נ"כ דהפקיעה דמנין שנותיו היה מ"ם שם הגדול ת"ת מבכוד אב ואם דכל שנים שיהיה בנית עבר לא נענש עליהם ולהכי לא חשיב להו חק ק לפירושי' חלו דקתמר להודיעך בן כמה נתברך והשתא הניחו ד' דבנית עבר:

להודיעך בן כו' ואם תאמר מימת לפי שבא מקדקדו של מדבר כדאמרי תולדותיו ושמח חלק עבדי לית תרתי לית עבדי:

הבא את אמר כו' פירשתיו בפמ"ה:

סדר תולדות יצחק פרשה סג

ח ואלה תולדות כו' גיל יגיל כו' משום דק"ל יתורת מכרה' הוליד את יצחק וכבי לתרולי שמשלוחתו היתה

מ"ת הפסוקי

בן מכרים מתחבר כאחיו ואחיו מתחברין כו וכמה דתימר כאחוך בחכמת עטרה לבנים כו' לאחי מייתי הוי קרא דדרים בסיפיה דמילתא גילה אחר גילה כותן סהות נדיך כן נדיך:

גילה אחר גילה ק' מתי גילה אחר גילה דתני רבוותיו דגיל יגיל קדרים גילו:

רבות תיבעי ליה כדרך הרכויים לה זו אחר זו סתין זה כמשמעו מתקרח ועוד מה ענין הגילות זו אחר זו ויש לומר שלפי ערכו משמה יחד מזקת לפעמים כי לה יוכל הלב סחתו ובמ"ם כרוסף לכו ומזה קסעם מ"ם כירוס דהיה קורח נחולתן של נדיקים קיימת קיימת וכו' ומפורש יותר בסוחר טוב בפ' מגדול יסורות תלכו לו"ח גילה אחר גילה שתלכתם כתדרגה זו אחר זו מי נתן עדיפא קאמר לפי שכדרך העולם אחר גילה תנחם אחר תנחם גילה עכ"ז תגילת הנדיק לה יקוים לה גילה אחרת בסיפה ואין קוסין מת"ם כותן שהנדיק דמסתם כעת מ' שפירושו שכותן ליירתו יתוכן לסה גילה אחר גילה בעולם:

יסעיה כ"ט

בומן שהנדיק נולד קשם היכא רמיוסי נקרא שהוא כותן ליירתו ועוד שהנדיק בלשי נולד בעת ליירתו ואין גגיל כו ואין השתחה רמיוס חלה כתותו כת"ם כת"ק ויש האומ' מיום קולדו ויש לומר דמדקאמר יולד חכם ול"ק מכי חכם מיון פיוסיה מסתם דמעת ליידה קאמר ומבוין דכן כאחי חכם ה"ה כאחי נדיק דאחי שנח חלה דלה נקט יולד כרישה כי היכי דעידוק לסון ליידה דאי כרישה נמי הוה כתיב הכי לה הוה דייקת הכי חלה ה"ה דיולד כאחוק שה ולה סתסיה הגילה כותן הליידה והגילה שמעת הליידה היינו שהנדיק ממעת ליירתו תנין על הדוד ושמחים כו עליונים ותחתונים חף על פי שלה נולד למטה וכמ"ש בשהנדרין פ' חלק נדיק כה לעולם טוכה כה לעולם וחף על פי שסין כאחי מרגים כוה שפשר שתחרך הבית בגללו וידעים וכעגין שאחרו בתרע"ה שבתחלה הבית סורה כשגולד אי נמי בותן שהנדיק נולד לאו דוקא חלה כלומר בותן קטנותו על דרך כוכיגא מקטני' ידיה ולפ"ז ח"ש שפי חלה יורה כשעה שהנדיק נולד על שעה אחת לכך:

ויהי כיתי אחז אמ"ר הושעיה כו' לפי גרסת הילקוט דגרים גילה אחר גילה בותן שהוא נדיק בן נדיק היה אפשר לו' דלהכי מייתי לה דאחז לרחיה דאב הנדיק מהני אפי' לרשעי אבל לפי גרסתינו ק' אחי כעי הכא ואחז לפי סידיעת הפסוקים אחת הבית רחיה לשחת העולם כנדיק שהשת אחיו רחיה על הרשע:

אמרו חלאכי השרת וכו' היכא למידק דנקי דכל מקום דכתיב ויהי כימי לשון גער כדלעיל פ"ב מכל מקום היכא רמיוס שם השיב כן למלאכים ויש לומר שלפי שחסורות בידיהו שכל מי שחסניו ותשמח מצותיו סתומים ופי' ככתוב כה' תהם לשפח יג ללמוד בכולם וכמ"ש נבי כגלחל כן תורי כו' וכן כהכך עבן כן זרח כו' לכן יקשה לומר כאן אחז כן יותם שהם חלה שתפרשו חשבי יותם בכתוב חסורות בידיהו שהיה נדיק גחור וכדגרסינן בפ' לולב וברכה אחר רבי ירמיה חשום רשב"י יכולני לפטור את העולם כולו מן הדין חיום שנברחתי עד שכאו ואלמלא יותם בן עוזיהו עתנו כו' ופרע"י יותם בן עוזיהו נדיק היה ועניו יותר משאר המלכים כו' ועוד שהוא חלה לעולם שכבר ידענו שיותם בן עוזיהו היה לב"ח שאחר בן יותם הוא חשוכה למקטרגים על אחז:

מנין אחה לומר שכל מי שיש לו בן כו' ע"ש חם נורך להכיח מיומרת דר' לוי הכא ויש לומר חשום דרבי שחשון דאחר אפי' הב"ה כו' ואחשום דבעי לפ' יולד חכם ויסחת כו על הקדום כרוך הוא ונקרא יולד ע"ד חם אני החוליד להבי מייתי דחיה חדר' שחשון ושם שהוקק לפ' יולד חכם על הקדום כרוך הוא אפשר דק"ל יתורח דיסחת כו דהוה סני דלכתוב יולד חכם חתניל יגיל הוה קאי:

שהוא חתלה עליו רחמים ק"ק דרחמי חב על כנים הם לעולם ואף כי לחכם ירחם יותר אין זה חלה כזה כלל וע"ק דקרא יפחת קאמר ורחמים אחן דכר שחייהו ויש לומר דחשום דלבחאי יד' שאני החכם לח יפחת כו דלהם חכם אולי יקנה כו ואם הוא ס"ם גדולה שנאחם שפוכחין ח"ת לעמי סיחרן לס"ק דלעיל חכל חכ יפחת כלן חכם דע"ה לח יבנה לחלמיד חכם חלה לפי שאין לו חלק עתו כעני לעשיר חקניאתו וכן חלמיד חכם לח יקנה ככרו שכבל חדם חקניאת חון חכבו ותלמידו כדחיתח דרך כל חלק יפי' דחמים שהכה הגי' דחתחיל ד' מי נתי לשון פחתה שכתו שלשון חחלה הוסחל על הפחתה כמ"ש הרד"ק גבי ויחחיל דוד על חפיכוסת כן הוסחל לשון רחמים שבניהם לשחות נרדפים:

תיל כגי חם חכם לנך בניהם היליהם נשיב ליהודה מיולד חכם יבחת כו ולה נסירה דכגי חם חכם לנך קודם ושוב דמיניה ניחח שפי למילף דהכא דכתיב יפחח לכי גם חגי משמע שפי חגוה יגיעה סליה חלב ומכפם:

כינן שחפילו הקדום כרוך הוח דחף על גב דליח ליה הנחח ויניח דחם נדקח חם חתן לו ומכחתח וגבורתח דיליה היח וכוח חכבו הדעת חכל חקום יש לפגיו כחת רוח חלד חם סיגע כתורה ולהכי קאחר אבח כשבא שהוא יגע כי אין מחמח ס' כו' חגד התורה שהוא יודע חלח חגד דעת שהוא יגע סחזק הגד יקבל שכר:

תיל יפחח לכי גם חגי לחכיון דחדבר על לבו דרך נפשר כי' ל' גם הוח ת"ל לחפחח גם חגי וגוד אחרי לומר יפחח לכי חם ל' ל' גם חגי חלח ה"פ גם הכ"ה הנקרא חגי ע"ש חגי וכו הוסיפה כח:

גילה אחר גילה כותן שהוא נדיק בן נדיק גר' דחסליק מיניה סיוק ודעתח דריש נם חגי כע"ח וכוח גם חגי חכם כחוכך ואם הפחתה סליימה וחף על גב דגילה אחר גילה ואחי חקרא דגיל יגיל קחי כלישנא דלעיל חפשר דהכי קאמר דחפשתא גילה אחר גילה דחמריגן לעיל חנדק שפי נעדק בן נדיק:

כ עטרה זקנים בני בנים כו' חשום דק"ל יפחח מכרים יוליד את יצחק מייתי דהחכות עטרה לבנים דחפשתא ניחח דקאמ' יצחק בן מכרים חתכבד כו ואכרים יולד את יצחק חתכבד כו:

האבות עטרה לבנים כו' אף על גב דכקרא עטרת זקנים בני בנים כתיב כרישה נקט הי' כות עטרה לבנים כרישה חשום דאקרא דיצחק בן מכרים בני לכרוסי הך מילחא כדפי' והחם בכור הבן כחב קדים ופי' ל' חשום דכאכות עטרה לבנים דכר פשום הוח ועוד דיסטרן מלייהו פסיק כרישה לחם שהבנים עטרה לאכות שהעתיד להתעדך להניח דחיה חשבח בסיה בן הבן והוסילו סבקים לבסוף:

דכתיב עטרת זקנים בני בנים וזכ"ם בנים:

אברהם לח ניגול כו' חשום דאין היות הבנים עטרה לאכות כ"ם חבואר סאין דרך אחד להתייחס לשני וכ"ם בני בנים לאכי חייתי דחיה חשבח שבדה חת מכרים ואיהו קשה דאם ענין זה לעטרה דחפשתא כאור כעלמ' ומאי חניין דחנוכח חותו סבירח ליה סדרך להתכבד כו ויתבן דדכי סחוכל חפרש עטרה לשון הגלה על דרך כשנשה דעון חעטרהו שהוא שקר סמירה:

אברהם לח ניגול חכ"ם חלח בזכות יעקב ע"י לחה לח היה חכרהם כדאי להכגל בזכותו חחסר עכשו על קדוש ס' שהוכרך לזכות יעקב וכעל דרך חחוכה כת"כ סוף ס"ד ע"י חחכרהם ניגול חבר החחוכה סביחה חבוחרת ליעקב ונחנה לו כשקראתו ישראל והוה היה כרוב פירושו כחחמרי חז"ל • ומ"ק למה לח ניגול בזכות יצחק כחו יעקב ואיחייתי חי שפי לח ניגול חברהם לח רצה לילכל בזכותו חלח לבכות חשכרו בעולם הוה חח חין לו טעם • ומ"ק שהחגלגל בלשי נולד דקאחר חיגע דיגו ליגרף והרי חברהם חבינו

אין דינו ליפרע ואם מלפני נמצו יפה דינו ליפרע תלפני ה'
פליט על כל הארץ אין דינו ליפרע • והכ"ל שאין הדין
שכל שיחסור בפסו על קדוש ה' אין רשות שישלמו ה' כי טוב
משלמות הגדול הזה וכמ"ש בשל העקידה בשפ"נ וכדברי גר"ח
בזרועי בפ' פוסקים חגל פי' ספור חנניה מישאל ועזריה ולזה
לא נזקק הקדוש ברוך הוא להביל רבי עקיבא וחביריו ואם ניטול
חנניה מישאל ועזריה היינו לפסר מתלמות שול שאמר ואין הוא
אלא דישוביכון מן ידי וכן יהושפ הכהן הגדול כדי שלא
יספה בעדת חטוים הם ויחבב כאחד מהם גם דישאל להביא
אחריות ביהילו קרוטי והקם על זה כל הנטולים לאי
זו שפה נדיכה לפי שעשה הא לאו שבי אין להעילם ולזה
אברהם אבל עכשו הדין הים שיפרע כי זהו הטוב והרחוי לו ית"ש
לפי תכף הורע הטהור אשר עדין לא ידע אחזו ניטול ולהבי
נקט יעקב שהוא שלשלת היחס אשר היתה אשתו שלימה וחכל
תקים לא אחר שיצא דינו מהקדוש ברוך הוא שלא ליחם חוכל
לעם יתברך • והנה כתדרש אחזתה מלאתי בנושא
אחר וזהו כיצד אברהם נתעשר בזכות יעקב כשהלך נאחרוך
להיך הכבשן ירד הקדוש ברוך הוא להצילו אחרות"ה רבש"ע לזה
אתה מניל כתה דשנים עתידים לעמוד ממנו אמר להם הקדוש
ברוך הוא כמה נדיקים עתידים לעמוד ממנו וכשביל יעקב בן
בנו שעתיד לעמוד ממנו אני מגן אחר רבי ברכיה אכך כתיב
לכן כה אחר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם פדאו
מהכבשן הרי נתעשרו אבות בשביל בנים ולפי נוסחא זו יהיה
פשנם ההצלה לא היתה בזכות יעקב כי אם פשם קטרוג
המלאכים בשביל הרשעים העתידים לנפת ממנו שאפילו בתי
שהוא עתיד להרשיע לא עלה קטרוגם שאחר אני דן את
אדם הלא בשעתו בדלעיל כל אבן למקטרגים על הנדיק
בשביל בני הרשעים אלא היה נרוך להציל מפני יעקב
דאל לא יהא בעון הבן יחנם קטרוג התלאכים לא היה הלה
להם אל בשעתו היה יודל להצילו לא על ידי מלאך שאחר
אפשלה זו בחוך טוכח לרשעים העתידים לנפת ממנו אין
רואי שהיתה על ידי ה' ולזה הציל השי"ת יעקב ובניו שהיתה
אשתו שלוה אשם אברהם בכבש הרשעים ויהיה על ידי ה'
ומ"ם בדאו אין הכבשן לא קאי אלא לעולם אקב"ה ופי'
הכתוב ה' פדה את אברהם בשביל יעקב דאלמלא יעקב היה
נשרף על ידי מלאך ולפי זה ניחא אם אלהי אברהם
נתעשר בזכות יעקב כי אם אזכור על ידו הוא הכבוד שיהיה
ה' עמהו יורד להצילו ולא נגטרך לדחוקי בפשין כאשר
לעיל דילך כבוד אהבלה אבל לא אחזתא לי שתהיה זאת בזכות
רבי שמואל בתגדת דיהן דאקדאחר לה ניכול אברהם ובו ובבתי
הוא אברהם בו' ויעקב פדה את אברהם בו' אשתא ודאי
דעיקר הפדיון היה בשביל יעקב ואף דרבי ברכיה נתי הוא
דקאתר לדר' שמואל בלקוטין בפ"נ פל"ו ל"ק דשם דיהם הא
דרבים:

משל לא סהיה לו דין בו' טורך המשל דלא תהיה
דיהורך אברהם ליעקב מהיות שהם הכל אלא
משום שאמרנו כי מן הדין והרחוי היה ליפרע בדבי ולו"ש שהוא
כמי שיצא דינו ליפרע ואכל אקום לא אחר שיצא דינו מלפני
הקדוש ברוך הוא עם שכך הוא כדי שלא ליהם זה להב"ה בלבד
לעיל:

לפני השלטון כתב בעל אבקלת השרון ז"ל עוד רמז
נחו' לפני השלטון כל יאחר היא כי לא יתכן
המשל הזה כי אחר לא יצא דינו ליפרע והמלך
לא יציל את נפשו אחת אחכתו לעשות משפט עמו גם כי יוליד
את הנשחת אלין לא יניחנו כי הכר פנים בחשבון כל טוב ע"כ
לפני השלטון כלומר כי לו היה כן מות לפני המלך לא יציל
אחתו הנשחית ואחת אחרת לעשות משפטו ודינו ולא יסוב אחכי
כל עיכובים האפשרי יניע אליו אך אם שיצא דינו ליפרע הוא
לפני השלטון כלו' אל דבר הנעשה אל דבר עצמו וכיוצא ולא
אחלוך היה להאחיבו כי לא חפץ לו אחנו כן אות לפניו כי לא
גדל פשנו שגם למלך יחייב את אחנו לולי שכחוקת היה אחר
ניתן אחתו אל השלטון לא יציב ידו אחלוט אם לא כאחנע אחת
המלך דבר עריץ ואין ערוך לבקו' אשר יעמוד כו אם יניחנו
כן הדבר היה כי לא היה כן אות אברהם לפניו יפרך הוא
אלכול עולם ולא יצא דינו ליפרע רק לפני כאדוך על כי כזה
ואקן פסילי אלהיו והיה אכיחו כתם ליפרע כי כל החיון
אחוני ישראל אשר עברו כמו אם וכבו ויקדש כם ה'

הגדול והנורא ויגדל שברם בעולם שעליון לפניו יפרך עד אין
קץ לולי שאם ככה היה שעשה לו היה נולד עכ"ל ויל'
שהוקיקו לזה חפני שהוקשה לו דכיו היכי דקאתר שהבת נשחת למלך
ה"נ שהדין היה לפני המלך וזו אינה קולית אלא לאורחא דמילתא
נקט שאין דרך המלך בעצמו לעמוד על הדם לדון בדיני נפשות
אלא מנוה לש' משלישין אשר לו לשפוט בין דם לדם רק שמודיעין
למלך שה מעשיהם ואין לטשון לומר שכשה השלטון שפתי' להולי'
את שנשפט למלך כי אין זה כ"כ חשיבות שבשביל זה יעביר
חשפט חות משחוייב וגם בדברין הנזכר לא מצאתי טעם
לדברין:

וצפה חותו השלטון הוק' לאחבר הנזכר כי לא ידמה
לנשמל כי כאשל השלטון הוא אשר נפש מה
שביטל על ידו אך בנשמל לא היה נאחרוך הנופש
כי אם הוא יפרך ות"י לפי שבשמל לא ידבר דק על טרס
הבאן הדבון כאם שעל שבפה השלטון לא נאחנו כו אך בנשמל
לא כן הוא כי אלא השבידו נאחרוך כאם ואפס הוציאו ה' אך
הוא כי באיל' האם הפועל טבעו אחר הבאן בו הבדון אשר לפי
שבעו אחכלהו האם לולי ה' יסוד את טבעו אמנו בפנייתו
יבפה זכות אחרחוק בנשמל ובאיבת השלטון בשמל באשר יגיע דין
הבדון אלפניו ליפרע אחד הוא בפועלים בטבע כי אין לאל ידו
לעשות אפשט אשר לא בדת השלכות ולא יערב אל לבו לעשות
בין דם לדם בין דין לדין רק לפי טבע אפשט הניחום ולא יחטיח
ואם גם להורה בני אחומתה כי לא יוכל אכלי אכה אפקת
בעניו את שנשמה למלך כי אז עדיף יוכל להסיב ידו אכלע
ככתוב לאעלה אך אחר שהבדון באו אם יכוס ואין לאל יד
שלטון להציל ביום האות את נפשו אין להכה על אשר נפש
באנטרולוגיא כי לא אלהים הוא לאחיות אחים נאלה כי כך
הוא אם שנופה השלטון בשמל טרס יעביר את הבדון כאם אשר
אז יכול להציל כאשר בנשמל אם שנופה הוא יפרך ואחר ניתן
אברהם בכבשן האש כי אז הוא יפרך השכיל ואין זולתו וכבן
כך הוא אם שנופה השלטון בשמל טרס יתן בשם כאם בשמל
עודנו בשבור אם שנופה האש יפרך עכ"ל ולא נוכא לי ולפי
אם שכתבתי לעיל אין קושי' כי השלטון והדיין אשר
יצא דינו על אברהם אלפניו ליפרע הוא האש יפרך
אשעם הכ"ל ולא אשר שיצא דינו אלפני נמרוד אלא
אשום לשון כבוד שלא ליהם אם שידאה רש להקדוש ברוך
הוא:

שהוא פתיד להוליד בו' קק' האחבר הנזכר לאה נשא
המשל על כת שהיא נשחת למלך ולא שיוליד
בן שיהיה אהוב למלך אשון הבשמל שיעקב אוהבו יפרך פתיד
לנשת אברהם והשיב שגם שיהיה הבדון ליפרך אשקרובים
אל המלך או שיהיה לו בן שיהיה אשקרובים אלעג לא בשביל זה
יגעל כי לא יחשון המלך להביא בניש בחשבון וכ"ש בחשבת
חות אחכם בהגיע למלך עריכו גדול הערך אלגו בהעלת האיש
האוה יכילהו ולכן בשפה השלטון עריכו יגיע למלך ככת אשר
יוליד שגשם לו ותדבק למלך ותשא חן וחסד לפניו אז יעביר על
דינו וכן בשמשל לולי שהיה פתיד לנשת מי שיגיע אלגו יפרך
הדבקות השנתי אתו כדבקו' החשת הבשת למלך לא היה ניכול
ואין זה כ"ש שאם אברהם ויצחק יהנקו אהובו עליון לא יפייחם
דבקותם אלגו אחלטי לפי שיצא' אהם פסולת יצאת' ועשו אך
יעקב שאשתו שלימה בו יפייחם שלשות אחלטי בדבק בשתו
שאין בדברים הנפחיים דבר יפייחם דבקו' המלך עם הולת
בדבר הזה על כן היה למשל על דבקות הנמרץ שהשניא יד
בחיר שכחכות ועוד שזרע יעקב הן המתייחסים אלגו יפרך
בכלה כשהוא חתן על כלה אהבת כלולותיך וכל החאור בעיר
השורים • ולי יר' שהמשל אל התקשרו עם בני ישראל
בא על ידי קבול תורתו כי אחו נדבקו בו ויהיה לו לעם כאשר
לאים כתו שאמרו בחוצ ובכתי אדרשות ולפי שהיחוסות זה
היה מיעקב שהיתה אשתו שלחה נפייחם לבת הנשת
למלך:

שהוא פתיד להוליד בת ויהיה בשת למלך אמחבר הנזכר
דקדק שהיה לו לומר שהיה פתיד להנשא למלך
ועוד דקדק כאם שאמר כדאי להנשל כתו שהיל' כדאי היה כתו
שיבשל בזכותה וכן כאם שאמר כדאי הוא אברהם ליבשל בזכותו
על יעקב היה לו לומר כדאי הוא יעקב שיבשל אברהם
בזכותו ובשיב ארחו שגם פתה זכות עבמו אשייעתו שהלחלה
זכותו ודקדקו כי רבה היה לא היה מושילו זכות

יעקב

מ"מ הפסוקי

יעקב כאחר לא ניכל נפש תרח תחת נפשו כאחר כשדים לא תגעל נפשו בזכות יעקב שהיה עתיד לצאת ממנו אף זה וזה נזרם נדקתו וקדושתו וזרעו ח"מ גם כמשל כדאי הוא כי לולי היה נתנה בו דבר טוב לא היה כתו פוטרת לותו וכן כתו' שהוא עתיד לה"ליך והיה נשאת ולא

ג דבר אחר עשרת וקנים בני בנים • ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברם נקרא אברהם • יצחק נקרא אברהם אברהם • רבתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם • יעקב נקרא שמו ישראל דכתיב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל • יצחק נקרא שמו ישראל דכתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב • אברהם נקרא ישרץ רב נתן אמר שולטא עמיקתא היא ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ובארץ כנען ובארץ גושן שלשים שנה וארבע מאות שנה:

ד ויהי

אחר כתיב לה' יתחנן כו כמשל נתנה
שמות ה' כי נדקתו סכה רחוקה יתחנן
כו המלך מזרעו נתלה ותתיחם
שמות י"ב כו ח"מ שהוא עתיד להוליד והיה נשאת לחלך וכיוצא כו כמשל כי גם זכות אברהם ויצח' גלוי לפני יתברך עכ"ד • ומין דכריו נכונים כי גם מלת היה אברהם רחוי מנד עצמו תספיק זכות יעקב להגילו ותפילו תרח מתת נפשו היה ניטול כי גדולה מזו מניטו שחם ה' על עתון ותוחב כשכיל דות המוסכיה וכעמה הטמונים שעתידין לצאת מהם כדחיתא בפ' שור שנגח ד' וה' גם אתה אתי' כמשל שהשלטון רחה שכוחה דבר טוב בנדון אחר שעתיד להוליד את בזזת • אתנם הדקדוקים הנזכר קלים מאד כי נוח כלשון לומר כדאי הוא הכנול אף שיהיה אלו בסבה אחרת וכ"ש מה שהקדק שהיל"ל שהיה עתידה להנשא:

יעקב פדה את אברהם וה"ת כיון דכתיב דקרח לא קאי אחר פדה אלא אקב"ה ואה רמז על ככה לסבת הפדיון ליעקב וליכא למימר משום דסמוך אחר פדה ליעקב ול"ק כה אחר ה' אחר פדה את אברהם אכ"ל אל בית יעקב כי כאה אחר ה' אחר פדה את אברהם פדה ע"ה ה' כי פדייה אין נוקק אל אחר פדה את זרע אברהם יפדה גם את זרע יעקב המגלעדי חסדים טובים עשה עמו יתברך עם יעקב ועם ישראל הלך להזכיר אחר עשה עם אברהם ועוד אמורה שתין זכות ליעקב רק שהקדוש ברוך הוא מתנהג על פי חסדיו כתו שעשה עם אברהם שתה לא כן היה רחוי שיזכור זכות יעקב ושעל כן לא יכוס יעקב וגם שתורה אל בית יעקב תיותר כי יאחר כה אחר ה' אחר פדה את אברהם לא עתה יכוס יעקב ועוד ליתא ישראל ולא יעקב ע"ה כי על יעקב נאחר אחר פדה את אברהם ולכן רחוי שלא עתה יכוס יעקב גם הוא מכלל הנרות הוא המרגים ואין בכל זה כנותן טעם דאי משום לשון פדיון כה אמנו פודה ה' נפש עבדיו ואתה יפדה את ישראל וחולמן ואה שאחר ל"ל להזכיר חסדי אברהם ולא אחר עשה עם ישראל אינה קו' דאד מינייהו נקט גם אה שאחר אמורה שתין זכות ליעקב אחי קו' כהדיא כתיב לא למעכנם אלו עשה ואה שאחר דבית יעקב תיותר נם זו אינה קו' שהדבור הוה רבה ה' שיהיה לכל בית ישראל על דרך כה אחר לבית ישראל גם אה שאחר דליתא ישראל ולא יעקב וכי כזאת המקום לכך מנינו יעקב בחקום ישראל והכ"ל משום דהל"ל אחר פדה אותו מכל נרה כי יעקב בנרות נתנה יותר מאברהם עד שנאחר עליו לא מילותי ולא אקטתי וכו' כדלקמן פפ"ד וכ"ם כיון דעסיק ביעקב הלא הל"ל להזכיר את אברהם לענין פדיון נרה לנביא לכב"ל דפדה קאי אחר יעקב:

יעקב פדה את אברהם כסנהדרין פ' כ"נ אחר וכי היכן מניטו יעקב פדאו לאברהם אחר רבי יעקב שפדאו מלבר גדול בניט ויניטו דכתי' לא עתה יכוס יעקב מאניו ולא עתה פניו יחוורו מאכי אכיו ואם אחר אחתי לא קשה כדהכא ויש לומר דסכירא ליה שיטתך אברהם להנכל בזכות יעקב דוחתי רחוי שיעשה לו ה' גם אף על פי שטוב לבשנו לחות ועוד דהתם פירוש דייקי הלא עתה יכוס יעקב מאניו כי ומדרש זה לא סבירא ליה כי התם פי דברה משחע פדיון נפשו אתם אחות לא מבער כשלמה וכ"ע ל"ש ת"ט הזכרת פדיון יעקב את אברהם לענין הנבואה היות

ב המפרש נורת הגרות תיכה תלה ת' שנה שלשים שנה שעוסקים שם
משנגזרה גזרת כיון שהבתרים שהזמן שהוא קדם ללידת יצחק שלשים
שנה כי תלה היה תכרהם בן ע' שנה • ותף על גב דתכרהם בן
ס"ם שנה כי כ' פעמים יצא תכרהם
ג תלקמן ס"ג מחרן ומ"ה בן ס"ם שנה בלתתו
מ"ג מחרן הייתו בפעם כ' כדלעיל
בראשית ע' פרשה ל"ם סימן ח' ומכיון דתשר
כאשנה יצאו כיסוכות שתלידת יצחק
קחייני היכי דמי תימר מושב בני
ישראל הרי תלידת יצחק עד
שיצו בניים ליצקב ליכא בני
ישראל תלה גרין לומר דפירש
בני ישראל בני תכרהם •
ד ר' יצחק ור' יוחנן ור"ש בן לקיש ור' יוחנן אמר ששפך ר' אפלוני בן קרייני
בעשר • ר"ל אמר שהיפך את הגזרה ולפוס בן קריין
לי עתרא ראפיך אוירא • לשכה אשתי •
כלומר שהיה יצחק שטוח כאן ואומר רבונו
של עולם כל בניך שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו אף היא.
אמרה בן כל בניך שאתה עתיד ליתן לי יהיו מן הצדיק
הזה • כי עקרה היא רבי יוחנן בשכב ריש לקיש
עיקר משרין לא הוה לה ונלף לה הקדוש ברוך הוא עיקר
משרין • ויעתר לו' • רבי לוי אמר משל לבן
טלכים שהיה הוזר על אביו לישרא של זהב והיה זה
חוזר מבפני' וזה חוזר מכחיין שכן בעבדיא קורין לחתירתא.
עתירתא:

ו ויתרוצצו

ד ויהי יצחק בן ארבעים שנה ונומר • אמר
רבי יצחק אם ללמד שהיא מארם נהריים
והלא כבר נאמר מפדן ארם מה תלמוד
לומר ארמי בת בתואל הארמי מת"ל אחות לבן הארמי אלא
בא ללמדך אביה ארמי ואחיה ארמי ואף אנשי מקומו
כן • והצדקת הזו שהיא יוצאת מביניהם למה היא
דומה לשושנה בין החוחים • רבי פנחס אמר כתיב
וילך פרנח ארם מת"ל אל לבן הארמי אלא מלמד שכולם כללן
ברמאות:

ה ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו רבי יוחנן ורש
לקיש רבי יוחנן אמר ששפך ר' אפלוני
בעשר • ר"ל אמר שהיפך את הגזרה ולפוס בן קריין
לי עתרא ראפיך אוירא • לנכח אשתו •
כלומר שהיה יצחק שטוח כאן ואומר רבונו
של עולם כל בניך שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו אף היא.
אמרה בן כל בניך שאתה עתיד ליתן לי יהיו מן הצדיק
הזה • כי עקרה היא רבי יוחן בשכב ריש לקיש
עיקר משרין לא הוה לה ונלף לה הקדוש ברוך הוא עיקר
משרין • ויעתר לו' • רבי לוי אמר משל לבן
טלכים שהיה הוזר על אביו ליישרא של זהב והיה זה
חוזר מבפני' וזה חוזר מכחיין שכן בעבדיא קורין לחתירתא.
עתירתא:

ו ויתרוצצו

ז ויאמר אם כן למה זה אנכי • אמר רבי יצחק אם ללמד שהיא מארם נהריים
והלא כבר נאמר מפדן ארם מה תלמוד
לומר ארמי בת בתואל הארמי מת"ל אחות לבן הארמי אלא
בא ללמדך אביה ארמי ואחיה ארמי ואף אנשי מקומו
כן • והצדקת הזו שהיא יוצאת מביניהם למה היא
דומה לשושנה בין החוחים • רבי פנחס אמר כתיב
וילך פרנח ארם מת"ל אל לבן הארמי אלא מלמד שכולם כללן
ברמאות:

ח ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו רבי יוחנן ורש
לקיש רבי יוחנן אמר ששפך ר' אפלוני
בעשר • ר"ל אמר שהיפך את הגזרה ולפוס בן קריין
לי עתרא ראפיך אוירא • לנכח אשתו •
כלומר שהיה יצחק שטוח כאן ואומר רבונו
של עולם כל בניך שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו אף היא.
אמרה בן כל בניך שאתה עתיד ליתן לי יהיו מן הצדיק
הזה • כי עקרה היא רבי יוחן בשכב ריש לקיש
עיקר משרין לא הוה לה ונלף לה הקדוש ברוך הוא עיקר
משרין • ויעתר לו' • רבי לוי אמר משל לבן
טלכים שהיה הוזר על אביו ליישרא של זהב והיה זה
חוזר מבפני' וזה חוזר מכחיין שכן בעבדיא קורין לחתירתא.
עתירתא:

ט

דלפ"ז ס"ת כמי שכתב ויעתר לו ה' שבכיכול נהפך מתדתו הרחמנות ע"י מעל משום דכתיב זה סייע הפיכת הנוטות לרחמנות כי לית מפני דונג ס' נגזר על רבקה להיות עקרה ח"ו בחטאה אלא מטבעם היתה עקרה או מפני ס"ת כדלעיל ואליבא דרבי אלעזר נדרך לומר שמפני שמתם תפלת הצדיקים כאחר מקומות רחוי שתקדם עתר לפי שמתפללת מדת הקדוש ברוך הוא בקט הפי ליבא כמי כתפלת יצחק אף על פי שלא יצדק כשעשם הקוה להבי ניחת לר' לפ' שהפוך על הנזרה שנאמר ותס ויעתר לו ה' מעתר לפ' שנהפך וחזר מגזרתו:

שהפך את הגזרה אין לפ' אם כן תו ויעתר לו ה' למאי תיכתוב דכיון דפשטיה שתפללה לה היה שתשי שנענה עד שיאחר כפי ויעתר לו ושוב דתיכתב לומר ויעתר לו ולא לה שתיכתוב זו תפלת נדיק כן נדיק לתפלת נדיק כן רשע כדפרש' בתוחם:

ור'פום כן קריין ליה עתרת בלוש' לכן קורין לרחת עתרת שתפלה הגורן:

מ'מ'ד שפיס יצחק שטוח כמן בפלטי ס' הבה על יכתוב אחר רבי יצחק עקור היה שנאמר ויעתר יצחק לה' לנבה אשתו על אשתו לה נאמר אלא לנבה אשתו מלמד שפניהם עקורים היו ופרש' לנבה אשתו משתע שפניהם נוטיקים זה מול זה ואם תאמר מניליה דשניהם עקורים דילמא חד מהם שפניהם נוטיקים זה מול זה מיירי שתפלה דרבקה רים לומר דכיון דל"ק על אשתו שכירה ליה שלא היתה תפלת יצחק אלא על עצמו דשמא תפלה כל אחד של עצמו כל דלא תפרש בהדייהו על אחר וכן משמע מפרש' שם דלדעת רבי יצחק על עצמו כלבד היה יצחק מתפלל ואם תאמר מאי נקטיה משתע שפניו נוטיקים זה מול זה מיירי זה אלא בפני זה ר"ל לפי שכרחו כל ח' את חבירו מתפלל על עצמו יתחזק כאן יותר בתפלה ח"ל שפניו להם את תפלה מיוסד ולזה היו זה מול זה לכל לדעת המדרש הזה דס"ל דכל ח' מתפלל על חבירו אף על גב דל"ק על אשתו כדקאמר כל כניס שאתה נותן לי יהיו מן שנראת בו' וס"ל כאי דפשטיה עקורים תכיון דרבקה בוקרכה להתפלל שיהיו כניה מיבחן י"ל תנא ליה דיבחן עקור היה שתא תפלת שניהם על רבקה שפניה העקרה כפשטיה דקרא ואתא יצחק לומר דמשתא ליה נמי לנבה אשתו שתפללה מסבת דדומה לבל אשתו דאי לאתיתר שניו שתפללים זה מול זה נגד אשתו מי מנלה מיבעי לה היכלך כי היכי דהוה מתפלל עליה דלמן מקרא יוכח מידי פשוטו מיהו נמי מתפללת עליו ות"ת דרים נמי לנבה אשתו שניו זה כנגד זה ות"ת פשוטו כמן וכו' כי יותר מורה לשון לנבה אשתו על זה שעל פני התפלה. ולדעת המדרש הזה ניחא שפי הם שניו זה מול זה שמתפלל שניהם כל אחד מתפלל על אחר טוב הדבר שניהם לפניו כדי לעורר הכוונה ולכוין יפה עליו כי ככוונו זה מועיל יפה בתפלה כמו שהמדרשים המדרשים פניהם כלפי העם וכבר פירשו קצת המפרשים כן בפסוקי הכתוב ומן מנו טריכין לת"ם הר"ם ז"ל דלפי שם שאתר שה שהוא כאוית ומתפלל כו' הוי פי לנבה אשתו מקום תפלת אשתו כמילו שאתר ויעתר יצחק לה' שתקום הנביא שתה להניה שם תלא לנבה אשתו כנגדה שתה להניה שם:

כל כניס שאתה נותן לי כו' לכאורה קשה דכיון דפניהם עקורים כדלעיל היה לו לכל אחד להתפלל על עצמו ולא לומר כן דמשמע שכל אחד היה כוונת לעצמו ולאו קו' היא דמסתמא שכל אחד היה מתפלל על עצמו ולא הוכרך המדרש להזכיר זה אלא מדנאמר מסתמא שכל אחד מתפלל גם על חבירו מדיוקא דלנבה אשתו כנו' ותע"ם שהיו מתפללו כל אחד של עצמו ושל חבירו שיקדקו מכלי שיקדקו לומר כל כניס שאתה נותן לי יהיו מן הנדקת הזו וכו' פי' המדרש כן דמשמע כך תניס שתפללה כדי שתניס נקיות כל ח' תועלת לשני ויתכן להם כמי מדיוקא דלנבה אשתו אלא לת שפירושו שתניו שתניו פירושו כמ ס ולא מוחרת ומיהו שכתו כן היה שתפללה כי תפללה שה כדכי:

אף היה מתרה כו' ות"ת ס"ב ויעתר להם מיבעי ליה ופרך לה כנחר' כפלטי הע"י ומשני לפי שתיבי דומה תפלת נדיק כן נדיק לתפלת נדיק כן רשע:

כל כניס שאתה עתיד כו' שם נדקדק ת"ם בתפלה שתפלת

עתיד וכתפלתו שתתה נותן ים לומר דיצחק דגדול בשניס הוה ועוד שנלמור כי ביצחק יקרא לך זרע היה בטוח שפי שתיד יעתר שכל רבקה שתתה קטנה כיצת שלשה שנים בשתת ולא היו לה עכשו אלא כ"ג שנה ועוד שתין לה בשתין קדיים חשנה שתנשרך תפלות רבות ואולי תפלה לתורך ימים על כן לומר שתתה עתיד:

עיקר מסרין לה הוה לה לתיכתיב כי עקרה היה ולא כי אלא לה ילים לה תשם כן נמי ואחל עקר' הוה ליה לומר שכבי והה דקאמר שכבי נמי שרה כפר כתבי לעיל פרשה ס"ג דעיותרת שתין לה ולא הוה ליה אלא לומר דק"ל מנא ידע יצחק שפיס העקרה ולא הוה שנתפלל עליה בפשטיה דקרא וכ"ש לפי ס"ת לעיל דיצחק עקור היה דשם כן מנא ידע שהיה עקרה כיון דתיכתי לתיתלי כשקרותו לאחד ולכתה קאמר דעיקר מסרין לה הוה לה ומילוגים ניכרת בכתובים כדלקמן ניכות וכן שהכירו בעקרות יצחק תפשר נמי בשיתני סרים כדתייתי בגמרא ולא שם ריש לקיש הוה לפי שתיכו שפורש בכתוב:

עיקר מסרין לה הוה לה שלשה שרחתריכן לעיל ס"ט שתני שם לא נפקדה רבקה כדי שלא יתמרו תפלתיכו עשתה פירות כדכתיב התם:

משל לכן מלכים שניס חותר כו' נרחש דשכירש לש דפירוש ויעתר יצחק כר' דתיוך לשון עותר ורבי ולשכי לא מיתוקם ויעתר לו ה' להוות פירוש כי כתה נדחק רש"י כאחוש ליכתו ולכן תוכרך לפרש לשון התיוך דתלו לריש לקיש דפירש לשון הפוך שוב לפרש ויעתר לו שנשפכה לו הגזרה כדפירש לעיל תשיחתך לפרש לשון תחיוך ואם תאמר אם כן ליפרש נ"כ ויעתר יצחק לשון תחיוך וי"ל דה"ק אלא דשפיס לא הוקק לזה כיון דשפיר לפרושי כדריש לקיש:

זה חותר מבפנים לשייפו כי דרכן שכיו לעת לו כחתון המכוקש וכן היה ה' דנוטו גם כן לשבות הנדיק ושוב ידו כתפלתו:

כמשל לכן מלכים לפי שהמלך עשיר ולכן לה יקפיד על התתון כשת שהמשל ככן מלכים וכן השם יתברך כי בידו ככל כורתי שתין כילות מלכו משפיק דנוטו גם שהוא רחוי ליעתר:

זה חותר מבחוץ ק"ק דה"ל למקדומי זה חותר מבחוץ כי הכן הוא ודאי חותר מבחוץ ליכנס לחוכר והכן הוא שקודם בבקשת התתון והשב נעתר לו לשפיק דנוטו ול"ל סה"כ שרצון כש"ת להשיב לשסיריו קדום מל השעוררים אלא וזה שהעורר שתם לבקש תפלה אלא כשרואה גם השתל שתתפלל שתה שיה חותר מבפנים להעשיר את בנו ס"ק שבין השתל אלא יבקש בנשתל כי שם שנין לתשיבה שהוא ככה שתשוטיות וכנגה על תפלת הנדיק וקבלתה גם בנין השתל בשעתו תינו נהות כי השתל שיבקש להעשיר את בנו שם נותן לו לשתיר שבפנים כי שי בידו לבקשה את תוכרו השוב לבת את שתלתו וי"ל שזה שבין שם שתחר שבפנים לפי שהוא כתיב ויתחר לו ויעתר לו שיבני ליה תלמד שבשה לו הקדוש ברוך הוא כשיר תשתרת בדקים כי לקבלו בתשובה ותשוניכו שבני שבשה בתשובה ובשה הקדוש ברוך הוא כשין שתחרת בדקים ובשה ידו וקבלו כלי יציעת שדת הדין ' שה שבשה היות יצחק ורבקה בדיקים נתורים לא היתה שדת הדין נותנת שיבשה לשם גם ליפקד שבני שניה עתיד לבתת עשו כרשע שבשה שתפקידים ועוד שלא יתמרו אומות העולם שתפלתיכו בשתה פירות כדכתיבנה לעיל פרשת ס' וכל שכן לתה שתחר לעיל שבשתים עקורים ועיקר מסרין לה הוה לה שבריך גם גדול שתחר ומין שדת הדין נותנת שיבשה כשחר ושתה לו לזיו שכה שבנדת לכן שחר הוה כון שלכים שלא יבקש שתפל כשרשיות ההיא לשיות עודני לזיו שכה כתחתרת וכן יצחק רבקה שם בדרך נעלם שתדת הדין שלא שתבש וגם הע"ת שבבש בדרך זה:

זה רץ להרוג את זה דויתרוצצו שלשון ריצה וכל הנרי שבני שוה שכנין שקבל כח השורשים ושקרקו כי הוא כפול

כפול הלמד בפ' כברקים יתרונגו וכדכתיב הר"ם ז"ל ולריח לקיש ויתרונגו מלה מורכבת מתאר וגויי והלווטה שכל מ' היה ממרח רוחו של זה ומכעיסו כעוכר על גויוי ורגזנו ומה שהוציאו הרגיזה מחשמעותה שהוא לשון רגון ודוחק כמו קנה רגון והוא שהם הדוחק שנמשכו למעוכרות מתאומים שלא ראאפר משיגא ממעי אמו נזדעזע לו אל"א עד שהוא במעי אמו וירידתה מרוחה לקבליתה ראה והוא דכתיב זורו רשעים מרחם ויתרוצצו בקרבה שריחות עיברת עלי בימי כנסיות זכרי מדרשות ויעקב מפרכס לצאת ראה והוא דכתיב בשרם אערך בבטן ירעיכוך ובשעת שהיא עוברה על בתי ע"א ועשו רץ ומפרכס לצאת ראה"ד זורו רשעים מרחם וראאפר אם כן למה זה אנכי רבי יצחק אמר מלטר שהיתה אמנו רבקה מהורהרת על פתחיהן של נשים ואומרת להן הגיע לכם הצער הזה ביטיכם אם כך הוא עתיד של בנים הלואי לא עיברתי רבי הונא אמר אם כך אני עתידה להפטיר שנים עשר שבטים הלואי לא עיברתי מנין זה הני

וכן היה כי מזמת יגון נדיך ומזה יגון רבוע כדתיתח בפ' כתרם דיום הכפורים וכסבי ניחא לי דלמ' תיקני דמקרא מסמע שמבטן אחת נולדו שהם נדיך ומילו בפרקין קמחר דעל סדום כתיב ד"ג היו הולכים כשהם לפ"ם ולא ניכר הכילם עד ר"ג כי למה שכניותם בתני למס יש כהם דעה והסכל תלו כל אחד מנרופו מ'תוך דורך מסלכו העתיד וזה ניכר לפני ס' ולכן תלו זה מפרכם לקרמת כתי מדרשות הם לקרמת כתי ע"ם מכל מחר לי"ם לפי סמלאך כח וסטרו על היו ושוכח כל ידיעתו כדתיא בפרק הנזכר על כן תלו לא היה להם כחיבה לטוב ולמוטב על היותם כני ר"ג שכתו לכלל דעת ולכן לא הכירו העולם כהם עד שעשה הקב"ה ומכל מקום ברוך עיין כיון דיוקרם היכו כתון כחדם עד נחתו מחתי תחו כדלעיל פרשה ל"ד היתה היה עשו רץ לקרמת כתי ע"ם ומה שתירץ כם מחרי נועם שפי' דרך נם היכו כתון כי מה טעם לנם זה לרעה ועיד כהניה דפ' יום הכפורים כתי מי מחרינן דדרך נם היה והם מבטן מרוך בכטן משייעא למילתיה ושמע ים לומר דמק על נב דלית כהו ניכר הרע על ידי מלה רחוק כשתיד מתעוררים לרכר כדרך שחתרו כשרקח קמח למנולה הכי מתן דמכעיס מק על נב דחיכו לה חזי מזליה חזי:

ועשו רץ היכה למימר מחתי כיעקב נמי ל"ק רץ ושמח מפני נער אחו מע"ם שהיה חפץ לנחת לה היה רץ ככח שלא תטטער עמו:

כזרמד שהיתה אחנו רבקה דכיון דאם כן למה זה אנכי מצטערת אם כן נער הכנים לאם זה אנכי מעוכרת וכדקאמרת שלוחי לא שכרתי בריך לומר שהיתה מדברת עם הנשים היודעות מה הוא נער שבטנה שיגידו לה אם זה הוא מבטן עבור או לא אם הוא מבטן מעמתה ידעת שמבטן הוא כדאי ואמרים כלשה למה לי נשים כנער זה לא היה לה לומר אם כן שהוא לשון מורת על הספק ושמא שלחה לנשים אם הנער נער זה להן כתב הר"אם ז"ל שאם היו אומרות לה מבטן כל המעוכרות כן הוא שוב לא היתה חוששת מהנער שאין לומר שאם שהיתה מחזרת על פתחיהן היכו שלח לדעת אם בערה הוא מבטן ואין תרופה לחכתה עד עת הלידה או מדכר אחר ושקוק תרופה לחכתה וכשמעה שהוא נער שבטנה מחרם אם כן גדול נער שבטנה למה זה היתה מתאוה שבטנה מפני שכל עניני של רבותינו שהוציאו שלא ויתרונגו מחשמעותם היכו שלח מפני קושיית למה זה אנכי שאין זה נופל על נער שבטנה ואם היה נער שבטנה יותר קשה שלא מכל שאר מיני הנער מפני שכל שאר מיני הנער יש להם תקנה עם כאם מיני תרופה ולא כן נער שבטנה למה הוצרכו להוציא שלא ויתרונגו מרגיזת שבטנה שהוא מחשמעותה ועל זה היקשה לו ז"ל אם כן מאי קאמר אם כן הוא נער שבטנה שלוחי לא עכדתי מה שבטנה חסר מדברי רבי יצחק ועוד דכלשון המחרם דקאמר אם כן הוא נערון על כנים אין מקום לדחוק לפרש נער על שבור המיוחד לה כדדחק על לשון רש"י ולכן נראה ודאי דאפילו היה מבטן המעוכרות להצטער כמו שהיה מצטערת שבטנה לה היכו כשבור כי לא תהיה נרת רגיש בחמה לה והיה היתה מסתפקת אם זה מבטן כל המעוכרות או חלוש כה ואמרה שאם כן נער כל שבור תהיה רוכה בו אף על פי שיהיה בוטח בכלן ואם שהיתה שואלת לנשים היכו שאם יאמרו לה שמבטן זה ככלן תתקרר דעתה שלא כדי לרחות אם טבע הוא ואין לה תרופה עד לידה או חלוש כה ותבקש תרופה או תפלה

ת"ת הפסיוקי וכיתור המלות

ירמיה ח

תלים נח

כנגדו

ציויו של זה רבי ברכיה בשם רבי לוי

ויתרוצצו עיברת עלי

ראאפר אם כן

עיברתי מנין זה

ת"מ המסורה גיהור המלות

ואם מסתמן הר"ם ז"ל מהם נער המכור קטה לה מכל מקר מיהו נער לחם הוציאתו רבינה מתמהתיה מהיכ הרבינה הכהונה למשכורת מאחר שיכדק בה לחם זה מהכתי חינה שמנה כי אף שנער השכור הוא מקטה לה נרוך לומר שאינה כמתה רבינה נהונה כי אם כן למה תכטיר היה שפי תמהר נעים הללו בהכרה נער נדול היה לה תמהר נעים קטה הספל ולעולם חילוהים נער כזה לכל הכעים לה בהכיל זה תתנחם היה ותסבול ושוד דמתם נער הנוהג כמשוכרות לה מיקרי רבינה ושוד דמהכי תשוכת ה' לה בני נויס בכטנך בו' הוערכו לפרש ה"ם כויתרונו כדכתיבנה לעיל:

הלואי לה עיכרתי ופי' אם כן למה זה מהכי למה זה מהכי מתמיה ומתפלנת על הסרון כדפרש"י בחומש:

אם כך חני עתידה אמה דלפי רבי ברכיה ינחק ק' כי למה זה חוזר על תחות דלעיל הסרון ותפלתו לכך וזה לה עזכר כדכריה כדרך לעיל זה אמה על הרחוק לכן פי' לוה רומז לי"כ שכעים כחניינו ופירושו ח"כ נער השכור וכדרך זה מהי עתידה להעמי"כ שכעי למה זה דקייכו י"כ שכעים מהכי יולדת כי טוב לי שלה עיכרתי ותפל"י שכתחלת דכריה לה נרחוה שכעים מהיין דרמיוי כזה מסתמה כשלמר אם כן כוונה הם כן מהשער כי"ם שכעים ח"ק דאם למה זה פירושו י"כ מין ככה מאחרה שלה שלה מחמוק כי"כ שהוה נער נדול לכל כקנתם מסכול ותלי הלואי לה עיכרתי דקאמר דמסתם פחינה רוצה בשכור כלל ויש לומר דאין מקרא יוצא מידי פשוטו וחילכך על כרחין למה זה של השכור אמר לה בשר קאמר שהיה רוצה כו':

ז **ראויה** שיתה רבקה כנדקתה שיעמדו מתנה י"כ שכעים ולפי שאחרה כן ניתנו ליעקב לפי כהכי שכעמו שתת רחמה כמה שאמר ז"ל בפ' על רדפו כחרב לחיו ושחת רחמיו ואפשר שמפני שכבי הזמן שתנתן בו התורה הוערכו בני ישראל לפרוש ולרבות מאד כמנרים ע"ד נם לכן היה רחוי שיתחילו י"כ שכעים מיונק וידנו לרוב מתחלה ולא יעטרך כל כך נם כמנרים ולפי מ"ם בשל הקדוש בה"ל כמתכונת ישראל לנדל תלמיד נבוה השמים לאחר שם את אברהם תקום הנלנל החלק היה רחוי שיונק הפה אחריו יהיה לפי י"כ השכעים לפיות דומות נלנל י"כ המולו שהוא סמוך אל החלק ולא יעקב שהוא שלישי לו: הכא הוא דכתיב ויחתר ה' לה זו הדרשה מחוקה מאחר כי אף שידרוש כ' לחומים זולת כ' הנויס הדשני ולא קאמר ושניהם מתעיך יפרדו וכן לאום מלאום ניהם שלא הנזכר הלאת לה יאמר מכל מקום כיכי דיהם תרב ישנוד נעיר כ' אחריני ולאה לה יאמר על הנזכרים רחשונים וכל שכן מה שכתב והנה תומים בכטנה ומה שכתב ויצא הראשון אדמוני הוא חר עשר ויצא אחיו הא תרי עשר ואחרי כן יצא אחיו הא תרי עשר ואית דמיתין לה מן הרין קרא ואמר אם כן למה זה אנכי יו"ן שבעה הוא תרי עשר מנין ז' ה' והלך לדרוש את ה' וכי כתי נבואות וכתי סדרשות היו כאותן חיטים והלא לא הלכה אלא לשדרשו של עבר אלא ללמוך שכל מי שרוצה מקבל פני רבו נקבל פני שכינה:

ח **ויאמר** ה' לה' רבי יהודה בר רבי סימון ורבי יוחנן בשם רבי אליעזר בר רבי שמעון מעולם לא נזקק הקדוש ברוך הוא להשיח עם אשה אלא עם אותה הצדקת ואף היא על ידי עילא רבי אבא בר כהנא אומר כמה כרכורין נרכר בשביל להשיח אותה שנאמר ויאמר לא כי צחקת והכתיב והקרא שם ה' הדובר אליה רבי לוי בשם רבי חמא בר רבי חניא אמר על ידי מלאך רבי אלעזר אמר על ידי שם בן נח:

ט **שני** גויים בבטנך שני גיאי גויים וה מתנאה בעולמו וה מתנאה בסלטותו שני גיאי גויים בבטנך:

ארדיאנוס

כתי נוי וקבל עויים יגח מתך ומכ' לומיים סמעיכן כ' מ"ח דכתי דהיי"ל ולמומיים דהם כנר נחמר שהם כ' ולמומים הלאום סמעיכן כ' דה"ל וזה מוה יחתן ומרב יעבוד סעיר סמעיכן כ' דהם הלאום מלאום יחתן סמעיכן סוה יעבוד הת זה לחיוב שהנזול יעבוד הת הקטן ליתה כי נם עתה לה כיר' הם הרב יעביד לעטיר הו לרב יעבוד לנעיר ומוכח תומים בכטנ' שמעיכ' כ' דמה כ' לך בן בטנך נתחזק ידיעה זו בעת לדתה כתו נטי תחר והלה ידעה מתילה כי כ' בכטנה ומוכח הת שמעיכ' דה"ל ויגח דלעיל ומאחרי כן יגח מחיו שמעי' מ' דה"ל הכי יהי מחוה כו':

וכי כתי כבטיות כו' דמה"ל ודרוש את ה' מלה ותלך מאחם שהלכה אל מקום מיוחד וידוע לדרוש את ה' כו בנן כתי כבטיות וכתי מדרשות:

והלא לה הלכה מלה למדרשו של סכר מלה ללמוך כו' תימה דמאחם דאילו היו כתי כבטיות וכתי מדרשות אולת של עבר הוה ניחה ליה ת"ם לדרוש את"ם והשתא סבריך לומר שהוא מדרשו של עבר ק"ל עד שיבוך לדרוש בו ש"מ שהתקבל פני זקן כמקבל פני שכינה ותלי דיעותיהם של מדרשו של עבר מלה יבוך כו' לומר לדרוש את ה' תלכי טבים הקבלת פני זקן כדהוה ניחה ליה הוו מאחר כתי מדרשות וגר הילקוט מלה לה הלכה מלה למדרשו של עבר ללמוך כו' ולפ"ז תרתי תילי ניטהו ובריית מתרן דמה תיכה מדרשו של עבר והדר קאחר דהכתם ילפי' שהתקבל פני זקן כוולפי גרסיטיו ליטה י"ל דאילו הוו מאחר כתי מדרשות ניחה לומר לדרוש את ה' שהיה המחודד ומתפללת לפני ה' תחל הפתח תלמדרשו של נביא כתה מין ספרה שהיה לפחה התפללה מלה תכקש מהנביא יתפלל בעדה ויניח לה את דרכה וחש"ם שלמדרוש ה' היה כתה וכמ"ש שחול כה תי' שהיה כלכתו לדרוש בה"ש לכו ונלכה עד הרים שלנך ק דה"ל ותלך הל הנביא לדרוש את ה' ומאחי דלכך הפתים הנויס לומר כי דריית הנכיות היה דריית ה' שהתקבל פני זקן כו':

לשדרשו של עבר רש"י כחומש כתב תדרשו של שם וכתב עליו הר"ם ז"ל ומ"ש כאן לנית מדרשו של שם וגבי יוסף תלילים תחלו של שם ותחלו של עבר ומשלך יעקב לאחרן תחרו שכעתן כנית עבר הוה תפוס להכתי מין שכרוך לומר דהלכה לנית מדרשו של עבר כומן שהיה תחלו של שם אבי תחרו קיים שהרי לה תת שם עד שהיה יעקב כן נ' שנה תחל כשהיה יוסף תלילים דמשתע תרתי תחרו תחלו של שם ותחלו של עבר ובשהיה מתיכו ללכת לחרן שהיה תה בן ס"נ שנה מלתי בת"ק דמנילה שכבר היה שם קודם זה י"נ שנה תחרו שנעתן בנית עבר שב ל ולפי גרסיתיכו דגרסי' לתדרשו של עבר ק' נר' הילקוט דתדרשו של שם ועבר ומיכו נר' דתתי דשעות נפל כגרסיתיכו ובריי' שם כתקיים עבר הו שם ועבר דהה כשתוך תמר ויתחר ה' לה ע"י שהיה דרשה תת ה' ע"י שהיה דיקה שעשנת ע"י שם:

ח **שני** גויים בבטנך לתכיון דגיים כתיב חסר ו' ודשיון נתים כי יכי' ות תכה תמורת חלף כתקום רגיש כמ"ם הר"ם ז"ל:

זה מתנאה בעולמו כי' יעקב מתנאה בשלמו כי בעולם נכרת בשכילו ווכה לעולם הבא ומה מתנאה בחלכותו בע"ז ושעשה הודעה זו לרבקה כי זו שכה שתתרוננת כי לתה שהם עויים לנדלים שפניהם נתנת מתחת כרישם בשעת מיתתם לתחת מה טוב חלקי מחלקך וכבי מיתה כתל ויתרוננו הכניים בקרבה שהן חולקים בשכיל השב"ו והשה"ם

ולמה

ולמה נאמר עוד כי נתי נוי כבטנך מלמדינוס בתומות כו' לף על
כי אמרן הסתחלפות מכך ברירת עטני הוא שבת הסתרוכות
להיות מהילדים החלה כ' מלכים גדולים נמסבים שתי חפסר
מתהיה הסכמה ביניהם דמ"ח לכ' מלכים שישתתפו בכתר מ' וכ"ם
ביניהם מלחמות שוכות וכנר'
שוחר טוב במזמור ט' משמע
דוה מתנהה בעולמו וזמ"כ
דקאמר הייט מלדריאנוס וללמה
ופשיטא שים שם קנור לשון
והמתה כדפי' הכא:

אדריאנוס כמ"ם וה"ה שים
גדול מכל
אשר יגלו מעשו ושלמה ביירושלם
גדול מכל אשר יגלו מיעקב:

שני שנואי נויש דרים שני כתן כמ"ם
כמו שנואי משום דק"ל
כ' נויש וכ' לאומים למה לי מכל
לפי זה ניחא לנויש ניכו אתר
ליעקב ושנא ואשטי שניהוד הוא
כך' לאומים דכתיב כתר הכי
כ' נויש לא דרשו דרשה זו בשני
לאומים דודאי לאומים אתר
ליעקב ושנא מדקאמר ממעיך
יפרדו דמתו יפרדו לאומו' שונות
כמ"ש בסמוך ושוד דלמוש מלחוש
יאמן ע"כ כהו קמיירי הלכך שם
לאומים גמי כדידהו קמיירי מכל
ק"ל מ"ש בשורה זו לרבקה
שיהיו זרעה שנואים ומה ענין זה אל ברכיה ושמח י"ל שלניותם
עתידים לעתיד לניותם מנטערים מכל האומות שנואים חותם
מנטערים מלידה ומכטן דלף על גב דניכו לה חזו מזליהו חזי
מ"ג דרך נחמה זה לה שיהו מתנה חשוכים כעו' עד שיהיו שנואי'
מנד קנאת שעו כהם:

הג' שנאיהן דברייהן כמעייך ולפ"ו פי' כ' נויש השנואים לה'
אשר בכל הנויש דהייט עשו ויעק"ב שפי' שנואים נויש
חותן שכל האומות שנואים חותם פי' נם כן כך דמתחר כ' נויש
יסבול ב' הפירושים ויכתו שניהם ולפ"ו שפי' בשורה זו לענין
ברכיה לומר שמכך עשו ברחמן שהוא שונא' במשכה זו
ברכיה כי הרשעים כים נגרש וזורו רשעים מרחם כדלעיל:

מבאן שיעקב כולל מסול דמקדחתר ממעיך יפרדו משמע
דחלדה ומכטן שם נפרדים ומתחלפים ולא ניחא ליש
לפרש כתה שזה כוטח ברשעו וזה לעומו כדחתר לעיל שיעקב רק
לקרחת כתי הדרשות ללאומים יפרדו משמע שפירושם כעניו
מסויים אשר בו יחשבו לב' לאומים שונים וזה ענין נמשך לעו' ואין
זה חלה אות הברית שבו יתחלפו יפר' מעשו לעול':

עד כתן קריין שבת' ורעמה וכו' שתף על פי שכלם בנירוש
היו נפרדים לאומות ולשונות מתחלפים כי בני שבתא
היו לעם ס' ובני רעמה היו לעם כ' כל אומה ס' שנזכרו
בתולדות בת כמה שכתוב מהלה יפרדו הנויש בתרך תיבך
יקומין יהולקין ואתחמין כי כל היוחא ירך יעקב יתיחם לאומה
אחת שכלם נקראו יהודים ולשון אחד להם וכן כל היוחא
מעשו יקרא כשם תרמי והייט ולאום מלאום דקאמר לומר דשני
לאומים הם ולא הספיק לו כאומר וזה יאמץ ואם אתחר גם
מת"ם וכ' לאומים הוה ללעיגן לה ליחת דה"א מקרחם כ' לאומים
לנבי דקרא שיהו מחנה ב' כנים נפרדים בשיניהם והם שונים
כולהו לכמה לאומות שיחשבו מכל א' וא' לבני מנטריך לומר עוד
ולאום מלאום:

אם זכה יעבוד והם לאו יעבוד דחסר וי"ו כתיב ויש
שם למקרא ויש שם לפסוקא שם זכה הנעיר יעבוד
לאומה הרב כפי המקרא והם לאו יעבוד הרב מהנעיר
והם אתחר בלאו הכי לעולם הדבר שקול לפרש ורב יעבד לנעיר
אלו ורב יעבד הנעיר הא ל"ק דפשטיה דקרא בחד הוא הפועל
כתו כן יעבד שם:

להלן חפרים כו' כלומר מה שנאמר בהכתוב דהכא
כתיב ויתלחמו יחיים בלדת ותלו כתיב כתיב ויהי
בעת לדתה הייט משום דלהלן לא תלחו חדשי
העבור כי לו חדשים וי"ו יחיים ילדה כדפירוש רש"י וכתן היו

מלחים:

להלן כתיב תאומים תלה רמז שסביהם תמימים וכתן חסר
דכתיב תומים רמז שתין תמים תלה אחד:

ויצא הרחמן תדמוני אמר רבי חני בשר' כוכות כו' מתי
דמייתי הכא שך תנדתא נרחם
משום דק"ל מכיון דל"ק שני על
יעקב מה ל"ל רחמן עשו לה"ל
רק ויהי אחד תדמוני ותנח
יתעבד דהוה רחמן ביניהם
ותו' דמי לתמוני' שהוא רחמן
דהולדת ליתא ויתקב ככור
כדלקמן תכל לפי מה שכתב כוכו'
ולקחתם לכם ניחא לתנטריך
לומר ניה רחמן דניתף לך
דרשה:

בזכות ולקחתם לכם ניוש
סת' יש לעיין ת"ש
לזכות כל תלו כוכות ולקחתם
לכם ניוש הרחמן דכשלמה כהה
דמייתי בפ"ק דפסחי תנא דבי
רבי ישמעאל כוכות ג' רחמן וכו'
לג' רחמן להכרית זרעו של
עמלק ולכנין כ"ה ולשתו של
משיחנו להכרית זרעו של עמלק
שג' ולא הרחמן תדמוני ולכנין
כ"ה דכתיב דכתיב כסח כסוך
מרוס מרחמן מקום מקדשנו
ולשתו של משיחנו דכתיב רחמן

ויקרא כב
יפעיה מד

ירמיה ו ז
יפעיה מח

לגיון הנה הגם ולירושלי כו' ופרש"י כוכות ג' רחמן שניתת פרנל
דפסח וכניתת הרגל דחג ובטילת לולב שנקרחו רחמנים וכו' לג'
רחמן בכהוח ל"ק דניתת ניכו בעניו ג' שנקרא רחמן בשכר
מנוה ראשה שנכנה רחמן תדם כנגד מדה מכל הכח דנקט רחמן
לולב שפי מתחריני רחמן ועוד שתתר ניכו לל' דכרים ניכח
הרוח ולפוס ניייטא מינהו למ' משום דרחמן דכתיב בלולב קשה
מרחמן דכתיב בשניתת הפסח ושניתת החג מדהוה לרע"ל נכו
וכי רחמן הוה ולא ט' בחדש הוה והוכרכו לג' רחמן לחסנון
שוכות בלקמן כם ג' פ"ל וכן בגמרא ולהו רחמן דשניתת לח
הוקשה לרבנן ל"ל דפסי' דרחמן ליתי השניתת שתתר ושתו שיתפ'
בחקומו כ"ה לכן דעת רבי יצחק שת"ם שכתוב רחמן בלולב ניינו
לתרתו דכוכות רחמן נוכה לפחות בענין אחד שנקרא רחמן כדי
שלא ננטרך לו לחתף לתיתר רחמן לחסנון עוכות ותכין הלח
כתפרש לחיה ענין שתתר שנוכה בקטנין כל תילדכתיב כהו
רחמן דשקולים הסויבותו שניהם ותף על פי שתנינו דכרים
תחרים סוגד כהם ענין רחמן בנון שנתרוך יתיש כתרם הת'
ונגוכה לנשם יורה ותלקוח כרחמן וכיוצא תין קוניא למה לח
תתר שנוכה לתלו שעיני כל ישרתל תליהן לטוב לנו לנוף
ולנשם:

אמנם למה שלא נתקררה דעתי כוה נתתי תל לבי
לחקור כהכנת כוונת רבי יצחק ותחוש תכבי
נכון הדבר שתרמו כוה בשלחות תכוונות תכות
הלולב תפר בעבורן יתיחם תליהן הוכות כתרכבה עניניה תלה
ותף שיהיה קרוב לדרך דרם וזה שתחת תכוונות. תכוה זו היח
דשקוחנו בשם יתברך ורו"ל הוראו זה כמה שתתרו לקמן ס"ג
ס"ל פרי עץ הדר זה הקדוש ברוך הוא שכתוב הוד והדר
לבשת וכו' וכלחפרש שם ב"ה וכנגד זה תתר תני שנלה לכם
רחמן שתחר שתנו תביהים מעלות תלו כשם יתברך ונדבקים
בו כתכוה זו לכן גם הוא יתברך יגלה ויראה להברות שכינתו
ובכותתו עליהו. גם תכוונות הלולב זכר זכות תכות ויוסף
והוה מה שכתב שם פרי עץ הדר זה תברהם כו' ולכחפרש
שם ב"ה וכנגד זה תתר ופורש לכם מן הח' כי זכות תכותינו תעתו'
לנו כנגדו וחף שהוא כן תברהם וישחק לח יועילהו תדרכה יהיו לן
לתוקף שהוא כן טוכים והרשע וכמ"ש שם' אחד היהי תמוכות חוזן
עוכדיה יכח עוכדיה שדר כן כ' רשעים ולח לתר תמעשיהם
ויתבטח על עשו שדר כן כ' נדיקים ולח לתר תמעשיהם וכל כהן
כהנטרף לח זה זכות יוסף שהוא שהנו כמ"ש ובית יוסף להבה
ובית עשו לקש וכלחמ' לקמן פע"ג כיון שנולד יוסף וכו':

ס"ת המסוק׳ ומאמר המלו׳

גם מכוונות הלולב הכנת עצמנו לתורה ולתפלה ככל אשר יזדמנו הכהנים והסיפטים והוא מה שאחר שם שדי עין הדר וזה שבהדרי גדולה של ישראל כו׳ וכדאפרים שם כ״ה וכנגד זה אמר וכוונה לכם רחמנן כי שתי בעוונותינו אחרב בית המקדש ונלו סנהדרין מ״ה לכו לקיים זה לכן בזכות תורה זו שכה תנו מתקיצין עצמנו לכך כי כל העסוק בתורת

ברחמיו טולה כחילו מקריב עולה ס׳

גלן ינאור בעדנו לבנות בקדש על מכוונותלכאי שוסטינו כברחמיו׳ גם מכוונות הלולב הנמצאות בי כל קהל ישראל רחוי שיתחדו לעבודת ה׳ שבהיותם נפרדים ירחקו מים את רחמן יעזרו להדריכם על השלמות ושוב שבכתיב כללותם שחי שהמזבח יש בם תועלת בכתי׳ החטוים כתו׳ שם נ״ה תלחלה עליה לה קיימין התלבנין גם תכלי׳ תחרים שבירתי סיטב בם׳ יפה עינים ח״כ ס׳ כרכה תה שאחר שם פרי עץ הדר תלו ישראל כו׳ כדאפרים שם כ״ה • גם מכוונות הלולב היות שהדם מבוין על תכרין וכחתיו לעבודת שמים והוא מה שאחר שם כל עבותי תאחרנה לה נאחר ס׳ זה תלה בשביל הלולב כו׳ וכדאפרים שם כ״ה וכנגד כ׳ כוונות תלו אחר כתן ואחיה לכם רחמנן זה תלך תביאנו כי תו היות התחברות כל כתות התכים לעבודת ה׳ בשתת וכתתים ותן יהיה קלוסו׳ת ככל התברים וכת״ש כי תו שהפיך תל עתי שפס פרורה כו׳ ואחר ותלתה האחרן דבה תת ה׳ ;

ועי׳ דרך הדרש רחיתי עוד לאחר שלהיות ד׳ מינין שבלולב רמוז להשתלשלי נ׳ העולמו׳ וקבולם שבעב השלות ית׳ כח ס בשל השקי׳ כשם ז׳ לכן יתן ה׳ תוח לטובה ככל ס׳ חד׳ החלקים שתליו תנחת פני התנוח חם שבנגד הכירם בשבה תה שהוח התחניח תה׳ לשול׳ גם כן השם יתברך יתנה להם רחמנה תכל השמים ויזכר תכיחותו עליהם וחם שאחר תני נגלה לכם רחמנן וכנגד תה שיכירו שהשתך יכלתו והשפעתו כעו׳ התלחים יפשה להם ה׳ תוח כזה כתה שיפרע מעט כיזה תי תפשר תלה בהפלת שרו תלעשלה תחלה שהוח שחל מהתלחים כתה שאחר ויתכך תים עתו שהוח שרו של עשו וכן אחרו כאחתה תת זכר עתלק שתחה מלעשלה כו׳ וכן אחר לקתן ס׳ נ פרשה כ״ט הנה תלחכי שלים עולים תלו שרי אותות העולם אחכיהי השם כו׳ עד תפילו עולה ויזכר תכלי תשם תני תורידו כו׳ תפילו תלים תעלתו תשריים הנבנים תל ה׳ כשלול הרחמנן על כל זה ה׳ יורידנו כו׳ ודרך כלל תז׳ל אין ה׳ תפיל לומה עד שתפיל שרה תחלה כו׳ וכנגד תה שיכירו תהשפעתו כעולם הנרחים יפשה ה׳ אות גדול בבנין בית התקדש אשר הוא תקוי נפלה לכללו העולתות וביסוד לעולם הנרחים וכדלקתן ס׳ כ פרשה ל׳ נ כל תה שברה תקדום כריך הוא לאחלן כרה לאחלן כו׳ הוא שאחר שתה התקדש של תטה תבנין בנגד בית התקדש של תעלה תה שאחר כשה כבוד תרום תרחמן תקום תקדשנו׳ יר׳ שבשה הכבוד שהוא עולה הנרחים כתה שאחר הכתוב התורה תדבקתיב השתים כשתי הוח תרום תרחמן והוח תקום תקדשנו כי זה לעומת זה עשה התלי׳ם והנה בהשפיע ה׳ ככודו בכ״ה יודע כבודו כשתים תחעל ובנגד תה שיכירו תשלתו בעולם השפל יבית תלך תביאנו כי תו תנלה ותרתה תלכויתו ככל האחרן בתקוני הנעלות השפלות שבתקלקלו בחטה תדם כדלעיל פרשה י״ב וזה כי דברים שיתחדשו כעול לעשות כדלקתן ס׳ כ פט״ו עד שיתברר לכל כי רחמנן לעיון הוא הכורה את אשר יסודתו כהררי קדם שברה העולם תעיון כהחיתיה כפ׳ הוקיתו לו ;

אני נגלה לכם רחמנן כלו׳ תני שנקראתי רחמנן נגלה לכם להטיבכם ובכריתת דפסחי׳ הכ״ל לא מייתי מהא תשום דלדידיה אחד בשבר ה׳ ולכך נקט תיכך נ׳ שכל ת׳ ענין פרטי תכל נלוי שכיבה הוא ענין כוללת טובות הרבה תכל תנהה זו דנקט כל תילי דרחמנן נקט הך כתי ועוד תשום דתייך לענין הלולב כדפי׳ ועיין כתנהה דלקתן ס׳ כ פרשה ט״ו סיתן ה׳ שתכתוב עוד כיטובה עם תנחות תלו ;

אני נגלה לכם רחמנן כו׳ הוא דלא נקטינהו כסדר הכתובים

מ״ת הסתם

אלא כסדר תניתותן דודאי תניתהו יקדים למחוי פחלק ולבנין בית התקדש תשום דנילוי שכיבה טוב כולל כדפי׳ ותכנית בריתת זרע שחלק קודמת לתכנת בנין בית התקדש כדאי׳ בפ׳ כ׳ דסנהדרין ותם על נב תהבה ודאי בפרעון עשו העתיד ובן בנין בית התקדש העתיד תכל תקום תחחר שכבר היה קנת תפרענן עשו כיבר שתול ודוד ונם בן בנבה בית התקדש כבר תקדתיבא לתחיתהן ;

יח דבר אחר ויצא ר״ש ארשון ארמוני • ר״ש יצא עשו תחלה כרי שיצא הוא ויצא סריוחו עמו • אשר רבי אבהו בהדין פרבישא שהוא משתף את ביר״ת התרחץ ואחר כך מרחיץ בנו של חלך כך למה יצא עשו ר״תחלה כרי שיצא ר״הוא ותצא סריוחו עמו • פטרגוא שא״ל את רבי יוסי בן ה׳ל״פתא אמר ר״ש ר״ל למה יצא עשו ר״תחלה אמר לר״ש טיפה ראשונה של יעקב היר״ה אמר ר״ה משל אבם ר״נינהו שרי מרגליו׳ בשפופרת אחת לא ווי שאת ניתנה ראשונה יצאת אחרונה כך טיפה ראשונה של יעקב היר״ה ארמוני • אמר רבי בר בהנא בא״ר שופך דמים ובין שראה שטואל את דוד ארמוני ר״ת ויש״ר ויביאהו והוא ארמוני נ״ת״יא ואמר אף זה שופך דמים בקשו אמר לו הקדוש ברוך הוא עם יפה עינים עשו מרע״ת עצמו הוה הורג אבל זה מרעת סנהדרין הוא הורג ;

יט דקלשיעוס

סמוחל לח יו

לחתיהו ;

יח דא ויצא החרחן לנתן זה רחוב לחם שכתבתי בתגדם הקודמת דק׳ל תתי הרחמן בין דתיבו רחמנן לכבורה דתי רחמנן ליתיתה הס׳ שתבתי ליה תפילו ראתר ויצא הס׳ התדקתתר ככה דבר תחה ויצא תגרם שתה הרחמן כו׳ תשתע דתתי לתרוני׳ תירוצא תחרינא לזה וקיימו דה׳ק תת שיצא רחמנן סיבו לאיתה תדתוני שהות שהות סריוחו שתה שתה כדתתרם ותחל ;

לניה יבא עשו תחלה דכתין דיעקב בכור שהוא תטיפה רחמנה כדכתיב לתח יבא עשו תחלה עד שיאחוך יעקב להנטער לקנות תתנה הבכורה תשום לוות שפתים •

כדי שיצא הוא ותבא סריוחו עתו כי בשטר רחם הדם והסריות ניער והיוצא רחמנה יתלכלך בדם תחנם הבא כתחרונה יבא בבקיו כי בשר יבא הדם והסריות עם הרחמן וח״ם וסריוחו בכבוי הוא בפי תם שיצא שיצא עתו בניחם לו עם שתבך יעקב גם כן יבא ותלי׳ם והסריות תלא שהקדים לנתת עם עשו ולפי תם שתחר בעל העקי׳ שרצה השם יתברך שיהיה הריון זה תתחומי לתהר זיקוק החותר וניזוק טבעיו התקולקלו תשטיו של נחש ושיהיה עניבו בתוכה כשתוך כסף נמשם בתוך כור כדי שיפרדו סיניו תל עבר ה׳ והחלק הב׳ יחזר תעט הפסולת ויצלח לתלתה תפשר לו שלב״ת סריוחו עתו כי לפי שתחת הסריון שהנשך ממזרתי כחותר תיה של עשו לפדו כי הוא בעל הסיניס כתו שהורם היותו תדמוני ותלה שער תל תנבורת החותר ;

כדהין פרכיטיא כו׳ כלומ׳ שתין רש יחזה שיצא תחנה לותר דת״מ כבור הוא לו דכיון דזה לנברך יעקב תין זה בבור בכלן שתף שנבנם תחלה למרתן תין זה בבור לו תקדר שהוא לנשף התרתן תל הבא תחרין ;

אבר לו טיפה ה׳ של יעקב טיפה תשל כו׳ ותפ״נ דתטרוסה בבא זה שתלה דת״ל בב תתי קי לזה עשו יצא תלה ת״ק תכיון דיעקב טיפה רחמנה כדכריך ניחת דהוה תשל לב תרגליות ועי׳ל שדעית התטרוסה שבניהם טיפה ה׳ נוברו ולא ניתנה הבור׳ ליעקב תלה למבלתו ותשני ר׳ דליתיה אלא טיפה רחמנה של יעקב

משל תם תניחו כו׳ תין זה להכיח דודאי טיפה רחמנה של יעקב דת״ב כל הנולדים תוחים היוצא בתטרוסה הוא טיפה רחמנה ולמה היוצא רחמנה הוא הכבור לעול׳ תף לנתלה דתלית בראשית תורו אלא ה׳ ק׳ תף טיפה שיוצא רחמנה הוא טיפה רחמנה שהו נעתר תחלה אלא תתמה ניעקב טיפ״ה דתפשר דהתי לב תרגליות כו׳ תיכו תדברי׳ כתוחם נבי וידו תוחזת בעקב עשו

אילו ס״ד תכיון דחזותו תוכיח על היוצא תבורי ושוקד דמים ונר׳ דמ״לק תהוא לו תרחמן דריש תדמוני תורה על התעשה כתו שלחני ואגוני וחולתה והרת״ם ז״ל כתב שלא נכתב זה כפה תלה להודיע שיטת ס״ד כתנהג כל התדמוני דתל כ כשלמת כלו כתדרת שער להודיע שהש שנקר׳ שתו עשו התורה הכנתר בשערו הוה תבני שכלו כתדרת שער אלא תדמוני תה כח להודיענו ;

וכיון שראה כו׳ כלו׳ לא תיקבי לך תם תדמוני תורה ס״ו היתך יכתר הכתוב את דוד לענתי להכי קתתר דשתחל הקשה לו כפרתכו שתרתבו תורה על ס״ד וה׳ שנבו כי לא ירא שתיכו תשתע׳ תטבעו תלה כתקום הנודע כדת וכהלכה ;

מדעת סנהדרין וקיימו יפה עניס דסנהדרין תיקרו עניס כתר״ת וחיה תם תעיני הטדה נפשה כשנגה ויש טעם לדרשת תל״ק ויפה פניס אף

עם

עם יפה עם עניים כלומר לית יפתם כתדמיותו חלת בעצת יפה עניים :

יב דקלטיינוס מלכא וכו' מסוס הם דדרים בסמוך כולו רתו לחדרת מייתי הם דרועם חזירין בעצם מלך ונזדרו על השלחי ידו שלח לכזות ת' מסס לח גדול ולח קטון כי למזרח זו רמז שכתוב כלכו כלו כחדרת :

ושלה כתכין לטכריה וכו' תוחכה היה מקשה להקשה מסס ולוה שלח כתכין לעכות ערב שמחרתו יום עשי ולוה שלח ירחו שכתכים ליהודים עד ערב שבת כין שמשות כדי שלח יהיה פנחי לכה כשחרית יום רחשון חלכו ויחמר להם למה לח קייחם גזרתי וחם יהיו שלח רחו שכתכים עד כין שמשות יחחר שהיו מחחין כהם וחם חחחר לחה שלח שכתכים והורך לעכות שלח יחטוס להם עד ערב שבת כין שמשות לח היה לו לשלח חלח כשעה שלח יוכל לשלוח להגיע עד ערב שבת כין שמ' יש לומר שהיה גר' לכל שעת יניחת השליח ושעת הגעתו ידוע לכל שיהיקו דכרים כשיחמרו שלח הניעוס עד חוקם שעה והוח כח כשלילה חבל שעתה יחמינו הכל שהגיעו שכתכים להם שתחלה כי השליח לח יגלה מה שיהיו המלך שלח יחנו להם מיד וחם תחמר ולמה הורך לשלוח לפנות ערב יום ו' חפילו יקדם יהיה רכים שתחלה יעשה כוונתו כין שמוסיר שלח ליהוס עד ערב שבת כין השמשות חפילו שכחל שתח יודע הדכר להם מחחר חו השליח יקדם ליהוס להם קודם שתרחתו ולוה לח שלחם חלח כזמן שחפילו יהוס מיד כהגעתם לח יהיה להם פנחי לכה קודם יום רחשון חלח שכדי לנערם ולחעט הזמן יותר טוה שלח יהוס להם עד כין השמשות חבל קשה חכין דשליח שיהח חשס כערב שחרתו שסי והגיע לטכריה כעוד היו' גדול שלחטרייך לחזורי שלח יהן שכתכים עד כין השמשות חם כן כשר יוכלו חכמי ישרחל חבל שכן ללכת הדרך שהוח חכין השמשות עד שחר יום רחשון וליהה למיחר דחשוס דשבת הוה לח יוכלו ללכת כי קלוח גשם דוחה חת השבת ומי שיחר לרש"כן ליכנס למדחק ולשחוך על הנס יש לומר שכשתכים כחו כיד הרכים שכל חכמי ישרחל לח יוכלו ללכת כל הדרך שהוח כחזן זה ולכן לח חללו השבת שכין דשוק סוף לח יועיל לחו :

סגרון פילי כדי שלח יכנסו עד עשר השעה שקבעו לשם וכשיכחו שחר כך ויחמרו שלכך כחו ולח נכנסו חפני שהלילה יחבכר לשם ויחמר כי שקר דוכרים כי שם היו חנשים ולח רחו חוקם שכל כשכחו שהחזינת דשיכו כרחוק השיר חו לח יוכל להכחים כי כל החרץ רוחים חוקם :

דיתון כי כני שיחמינו המדחק חלה ג' ימי' וכוונתו שכשיכנסו למדחק כו יפרעו חחו המדחק ודעיקת הנהם ופני הרחוקה כזה לומר שרחוי שיהיו רחוקים קודם שיהיו למלך :

חדון חקילין למלכה כו' לכחורים משתע שעשם עליהם מס שהיו מכוים חוחו וחכים חו כדלעיל לכן השיכוהו כי חין לעשום עליהם על זה כחכוים למלך כי חו רועה חזירין הוה והוה ליה כחילו חחר הוה • חחכם עשה שהוח מלך נכבד הוח כעיניהם וחין זה נכון כי חיך יחכן שיחמר חדון חקילין למלכה על הם שהיה כעודו רועה חזירין ועוד חיך יהרסו להזכיר לו הם שהיה רועה חזירין חתפחלה ולכן נרחה כי כשלילה כח עליהם לו' שהם חכוים למלך וחהם כחכמתם למדו שיהיו כי חיכם נוטנת הוח משורר עליהם שיהיו כחחוחה שכשתע שכזיהו לדקטלייכוס וחיהו כן כי דקטלייכוס חחר הוח שכזיהו והוח מ' שהיה רועה חזירין וטעה השותע כין דקטלייכוס לדקלטייכוס וכשה המלך שיכשע זה יחן לב לכו כי חכיהם עליולתו וסכת חיכתו וחוכיחים חותו שחין רחוי שיקשה עשה שהוח מלך חמה שהיו חכוים חותו כשהיה רועה חזירין וכדרך מוסרם חשיכים חשוכם נכוחם לדכריו לפי שפרסו כיחוק שחין חכיהין דכריו וחכילים חת נפשם וכשיב המלך כחתכר כי חק שהוח כדכריהם כי לח כזו חת המלך לח לחחר וחיהו רחוי' לכוחם נדול מ' לח הוחר להם זה חלח לח תכזו לח כרחוי זעיר ולח כגולי' זעיר כי כלם חוכיו' למשלה וככוד :

מ"מ הפסוקי וכחור המלוח

מערה היה כרחם הירדן גזרם

לרחון

סד של מרחץ

נרחה כנער

פי' המערים

סעד כרחוב העיר נחר שיחמתו כחרחץ וינעילוהו

לא כרומי זעי' פי' כבן עיר רומי חפילו שהוח קטן ולח כמער' ממשרתי המלך מע"פ שהוח קטן שחחר שהוח משרתי המלך הוח מוכן לנדולה :

לח נחלד נדול ולח כחלם דכיחל כ

בן רחוי למדרת לחוזק וגדולה כשוכדק דדקטלייכוס שעלם מרושם חזירין לנדולה וכרים מדרת חלנון חדירים חד"ל כלו שעד כחדרת משמע למדרם נמי כלו כחדרת כחכמים נפשים ומחחי טעמח דרים נמי ר"ל חפוך ומפורד כחדרת רמז שיהי נפור כחון מנורן לעתיד לכח :

יצא מפורד כו' כ"ע חיכן נרמז כעכיהו כליהו ממש שעתיד לעיות חפוך וגזרה כחון מנורן וחין טעם לו כחם שהיה כחדרת שעד כי כתו שדרך השעד לעיות חפוך כחון מנורן כן יהי' עכיהו כחון מנורן ויל' דהכח קחמר כחם שיהא חדמוני דהיהו שופך דמים כדלעיל חלח יהא כלו חפוך ומפורד שחלח נגזר עליו שיהיה מפורד כחון מנורן וחדעתא דהכי קוניחוהו לחויר השולם והו' נרמז חחדרת מ"ל חחדרי קיט :

לפי שפשטו ידיהם כחדירים ולכן יהיו כחון שהוח דכר חלום חחד וחחדרי דחם לח כן חם ס"ל כן חחדרי קיט כי חם יהיו כחון לפני רוח מ"ל חן חחדרי קיט חו חעניין לחחר ו"ל חם טעם להכיח דרשת זו לכחן ושחם כעי למי' דחם שחחר כלו כחדרת דהיהו שיהיו כחון מנורן כחדי שייכו חשוס דהוה חדמוני דהוה שופך דמים כדלעיל והיהו שפשט ידו כחדירים :

הא שוה שכרחתי לחע"ג דשחחת כשלחת הוה שקרחוהו כן ויחן זה חלח על חם שעודע להם כללחתו דהיהו שעשה וגנחר כשערו כבן שנים הרכה כדפרש"י חו שהוה חשפט כפני עצמו ופליחה נדולה כדפי' הרחכע מ"ת חשוס דקי"ל חחשר

וכתור קתלות

אם מעות בחרן כי בסחורת מכוונים הם בפי התנסים בכתיב לשל כפרש"י ח' דרשינן מהכ' לקדותו עשו לו כח קוח סכרחתי :

דא קוח סכרחתי והיה דלח מני לעשו כהדי ד' סחתחרט הקדוש כרוך הוח

יג ואחרי בן יצא אחיו הנמון אחר שאל לאחר מן אילין דבריה סלוני · אמר לו מי תופס המלכות אחריו ר"ב"א נייר חלק ונשל קולמוס וכתב עליו · ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב · אמרו ראו ברים ישנים מפי זקן חרש להודיעך כשר צער נאשער אותו צריך :

יד ויגדלו הנערים · רבי לוי אמר משל להרם ויעיצבוניות שריו נדלים ורב עלי נבי זרב וכיון שרב יריו ורב פריחו זרב נוחן ריחו חוחו כך כל שלש עשרה שנה שניהם הולכים לבית הספר ושניהם בחי מביח הספר לאחר שלש עשרה שנה זה חולך לבתי מדרשות וזה הולך לבתי ע"ז · אמר רבי אלעזר צריך ארם לשפר בבניו ג' שנה מיכן ואילך צריך שיאמר ברוך ששפרני מעונשו של זה :

טו ויהי

עשו סתין לסם מחשלח עד תוס מלכות עתלך כרחה כתחתי מ"ת סיקנו :

יד משל לחדם וכו' דחס לח כן ויגדלו הנערים למ"ל פסיטת שפשנדלו היה זה יודע ויה יוסב סהליט לח כרזוקם קטנים חלח לדוקח חקח דוקח כשנדלו הוח סנודע טיהם לח מתחלה וטעם המשל חפשר בינל סעם סדרך החדם להזהיר ניכר בניו מתוך סחינך עב"ז היו עשו ויעקב כחדם ומנהגותיו שעם שגדלו אם עם זה לח יבחן חלומם עד שיגיע ימיו :

שניהם הולכים לב"ס ולח היו ניכרים כמעשיהם הטתידים ומפ' בר' מ"ח ז' על דכרי רב' כחוקם סחק על פי שהיו נפרדים מן המעשים זה לרשעו וזה לחזקו מכל מקום לח היו ניכרים כמעשיהם עד שגדלו ודקח דוגדלו הנערים ויהי עשו כהכרח מעשיהם קחיירי · ות"ח ולח לח יבח עשו לחרטות רעה עד שהיה בן ע"ו שנה חחרהם חכרו זקנו · יש לומר שחותן כ' שנים שח"נ עד ע"ו חף על פי שהיו ניכרים כמעשיהם לח היו חלח כבנעה חכל חחר ע"ו היו ניכרים בפרהסיה וה לנדקו וזה לרשעו עכ"ל · ות"ם שכחה שהיו נפרדים מן המעשים לח היו ניכרים כמעשיהם דהמחנ דכרינ ליה חחק כקטנותם היה דוחק לב לחחד לדרכו חלח חלח היה ניכר בך היה נרחה לי לפחורה וכל' כח מכל לחדם כו' שחחלתו של כל חחד כפי מיגו חלח שפעלם היה נפחרת עד שגדלו סוה נותן ריוחו הטוחון כו חחלה וזה הוחו שהיה כו ככח ולו"ח ריוחו וחוחו ככני חבל לבי חחחת לח הוחה לי היה חדקחמר הכח שניהם הולכים לבית הספר וכו' חמחע שקטנותם לח היה ניכרים סוה הבדל ועוד חחה שהיו נפרדים מן המעשים זה לרשעו וכו' ע"כ היינו חת"ח לעיל כפרישה עוברת על פחח כ"ה יעקב רן כו' וכי חחי חלפח ידועה היח ודחי כי חם היה גם כן הולך לבתי ע"ח סקטנותו הרי ניכר כמעשיו ועוד ת"ק הכח לחחר י"ג זה הולך כו' דחמחע דחעיקרח לח הלך עשו לבתי ע"ח · חחנם לבי חם סחחר לעיל סחחר נחחם חרחם שכח חלחך וחסכיחם חדשם לח היו כוחנים כין טוב לרע עד שגדלו ניחח דחה סחחר היו נפרדים מן המעשים היינו דוקח כעודם כמעשים ולח חחר נחחם לחוחר העולם עד שגדלו גם הח סחחר סחותן כ' שנים חחינ' עד ט"ו שים עושה כניכעה לח נחירח סחם היה הולך לבתי ע"ח כדחחר הכח ויודע לנוד ולרחות חת הכריות כדפרש"י כחוחם חילחת דחינכרח היח · והכ"ל דחק על נב דניכר היה לעולם לח הוה ידע חברהם היה כי היה נסתר מעיני והשם לח היו חנידים לו חבל כשהיה כן ט"ו ניכח לחרטות רעה לנחרי ולנחוק כדחחר בסחוך וכ"ה נ' ח' להתעלם מחברהם חדוב עשוקים יוציקו ולזה סלקו השם יחברך עלח יהיה פרעתו · ח"ק לי דחכלה חטחע דחין חעשה הכעד עד כן ו"נ שה ומלו נפ"נ סחכלו חחריכן דהכ קולמוסים חשחברים לכחוב בני חת כו' סיהיו ח"ח נחוך חבוכת' ואחר היני דחחרי היינו בולן מקטפיף יריש ולעי כפ"ח היחה סחחר על רבי חלעזר ור' ורש"ק על הה סחחר בקטנות' גם כחעלליו יחבר נעד ולקחן בם נ"ב לח היה למרים חלח ס' שנים והיחה הולכת עם יוכבד חמה ועוסה נרכיה והיחה ורחה עד סהיוכן קטן הוה ניכר הוה שחמר עלח' גם כחעלליו יחבר נעד · ול' דחחם דוקח לענין חכמה וחרי"זות לח לענין חסידות וכדקות · ת"ק חחם למחטיב לרחות וכבה לכלל השלום :

צריך חדם להטפל בבנו ליוקק להוכיחו כחיבור לפי סחקבל חוסרו וחם לח יוכיחנו ויחטח וחבם חבין נעבם עליו דחפסר בידו למחות חכלן ומילך חוחר כדרך שפשרני חעבנו שכבר כחד פל דעתו וילך סוכב כדרך לבו ולח יחחד לחכיו ולכן חיכו נעבם עליו ור"ח שחם חת פטור חחב חעבנו שלח חת כחטח חחב כחו בקטנותו שהחב נעבם שהו"נרם חיחת הבן וחין זה ענין לנדון דינן חלח כדפי' וזה מסכים לת"ם שבינתם

ט"ו ויהי עשו איש יודע ציד · צר את הבריות בפיו לא נגבת מאן נגיב עבך ולא קשלת מאן קטיל עבך · אמר רבי אבהו שורני צירני צר בבית ריז מתקנין מילתא · בשרה חיך מתקנין תבנא · רבי אמר תפקיר עצמו בשרה · אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבון כל העולמים לא דיינו שנשתעבדנו לשבעים אומות אלא אף לו שנבעלת בנשים אמר להם הקדוש ברוך הוא אף אני בו בלשון אני פורע היטנה · הדא דאת אמר כתיב והיה לב גבורי ארום ביום ההוא כלב אשה מצרה · ויעקב איש תם יושב אוהלים · שני אוהלים בית מדרשו של שם ובית מדרשו של עבר · ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו · קופרא טבא לפומיה · וכמא טבא לפומיה · ורבקת אוהבת את יעקב כל שהיתה שומעת קולו היתה מוספרת לו אהבה על אהבתו ;

ט"ו ורבקה יעקב נזיר אמר ליומא טיבו שרל נזיר זרח אמר לו שמא אותו וקן אמר באוזניו ורוקן פנעה מירח רחרין אמר ליהין · אמר אם כן לא מהן שכר ולא רחייה הפתים · ורוה הקרש ציוחה את הבכו למת ואל תנודו לו זרח אברהם · בבו בכו לרחולך וה עשו ויבא עשו מן השדה · רבי יודן בשם רבי אייבו ורבי פינחס בשם רבי לוי · רבנן בשם רבי פינחס את מוצא אברהם היה קע"ה שנה ויצחק ק"פ אלא אורין חמש שנים שמנע הב"ה טהייו מפני שעברו שתי עכירות שבא עשו ערל נערה מאורסה שנאמר כי בשדה מצאה · והוא עייף · שהרג את הנפש היך מה"א כי עיפה נפשי להורגים · רבי אמר אף נגב · היך מה"א אם נגבים באו לך אם שודדי לילה · אמר הק"בה בך הבטחתי את אברהם ואמרתי לו ואתה תבוא אל אבותיך בשלום זו היא שיחה טובה והוא רוצה לבן בנו עובר ע"א ומגלה עריות ושופך דמים מוטב ליו שיפטר בשלום ווה הוא שכתוב כי טוב חסרך מחיים · ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום · אמר רבי זעירא פער פיו אותו הרשע בגסל אמר ליה · אנא פתה פומי תהי משתדר ואזיל מהדה התנינן אין אוכסין את הנסל ולא דורסים אבל מלעיטים ·

יו מן

כביו"ל סימן ט"ו

ניכרו מעשיהם עד היותם בני י"ג תיכו תפכי שלקטנותם מין מעשיהם ניכרים כדרכי לוי מלה היכו טעמא שהחזיר זקוק להוכיח את בנו מלה עד י"ג שנה ולכן יפתח הוכיח את עשו עד י"ג ומשו שלה יכול להוכיחו פנה לדרכו הרעה ;

צר את הבריות בפיהם תרמה חומם סיחיו נעודים ופתחים בפיהם כמה שהיה לומר להם לא נגבת מאן נגיב עמך שהיה תחבולה כדי סיוזו כדפי לעני בפעל ז' סי' ג' ומה שפי' הניך בפעין זה ולא כחשמעו כתב הרמ"ם ז"ל דמ"כ סיהו שהם ועוד הים ניך מיבעי ליה דומיה דלים שהם והים תם מלי יודע ניך יודע לנוד ולרמות · ועוד דלעבי יעקב כתיב תם במקום יודע ניך ויושב אהלים במקום הים שהם והפך הם הוא המלה ממרחות ע"כ · וחלכך אם יש לומר לפי שפירוש רבנדלו הנעשים כי כשנדלו ניכרו במעשיהם כדלעיל נריך לומר דשמחי קרוי רמיו חלוף מעשיהם שזה רשע וזה נדיק ולא נחלה זה שם לא שיהיה פי הטוב מרמה ;

שודני נידני פי שהי הים שהם דהיינו כטלטן ומטיילת בשדות או מתעודד בהן או עובד שדות ועו' היה ניידני אלא שיהיה דיודע ניך הים שהם חדה מילתא היה דהיה נר חיות ועופות בשדה דהם כן הים שהם ל"ל פשי שהנייר בשדה פורש מצודתו ולכן הקדים שודני לניידני הפך הכתוב לומר שהיו הים שהם נחמך שם יודע ניך חלה חילתא בחיים כתיבי נפשה וה"ם עוד נר ככתיב ולקחו וכו' הוא על דרך דרש שהניידה ר"ד אב"מ דרמז לרחמות כדלעיל שלפ"ז ויפרש הים שהם נם כן בענין הניך ולא חש לומר דכר אחר נר בכתיב כו' שהיה פשוטו שזה דרך דרש בעלמא ומיהו פשוטו של מקרא כפי קטנו · וכעורף פי' שודני ידה שהים ;

צד בכיה שהיה תרמה את תביו בענין הכתיב והוא כמה שהים שוחל מחנו היוך מתקנים החלה כדתפרש ואזיל ומזה הים תוסב שהים תלקוח במצות שהחלה והחכן תיכן בחשבר תביכן ובכ"ז היה שוחל היוך יעשרם נרחם שהיה מחמיר להוציא חשבר תכי' מחלו ·

הפקיר פנחו בשהים ויתרות דחים שהם דרים דלמ הים נריך כדכתיבנא ;

אלא חף לזו כי חרבה היה מחר ומיך יתכן שם' יפליח דרך לומה פוחת כזו ושהיב ה' כי ליום היך יפרע תהם כענד זה ;

לא דייכו שנשתעבדנו לאו מטעם חרבה קמחר דחם כן מחי מהדר חף מחי פורע היחנה וכו' חלה הכי קחתר מיך יתחפק ה' על לומה רעה זו לחת להם שרה ולשעבד ישראל תדחם והשיבם ה' כי למושד שמור פרעון עוכם הקשה ;

ההד ויהיו לב גבורי חדם · ושם תחתר ושה כתוחב כתיב כחו הכי וכי תיחה דמוחב נחי היו בשעלים כשהים תחתי בקטי ליה · ועי"ל דחוחב ניחח למיחר כהו לשון זה כי זכרם תחם ופרשה"ן קלון חכיה כחוחב חוחב כח"ם פנחרח שלכן לח תחר כחוחב לח תכורם ולח תשגר כם כחם שחת כענין ;

שני מהלים בית מדרשו כו' דע"כ יוסב מהלים כחרנומו מ"מ הפסוק' משמע בית מולפנא דשחם מהל היכו מדרש כחו ככחת וביחור המלו' תפס המהלה לח יחים מחוך המהל שחם כחו יוסב מהל ומקבה הים נריך לפ' המקבה · ומשום דק"ל דיוסב מהל מיבעי ליה קחמר דעל של פס ועבר קחמר מהלים וחף על פי שלעין מהלים יפבול טפי מתרתי מי חפסר לומר כן לפי שלה היו בימים שהם בתי מדרשות זולת שלה כדלעיל בסי' ;

בית מדרשו של שם כו' ומה שלה הזכירו שניהם כשחר דוכתי כתכתי בסימן הנזכר ;

קופרא טבא לפומיה שפי' כי ניך בפיו שניך עשו הים ניתן בפיו של יצחק כשנודמן לו בשר נחה מחכילו לחכיו וכן יין נחה לחכיו וחף על פי שלפי חם שכתב לעיל שהים מרמה בחכיו יחפ' כי ניך בפיו חין זה בשוטו של מקרח כל שהיחה שומעת קולו נר' דמדכתב תוכחת בלעין ביטוני ול"ק חבכה דהיו כי לעולם היח' חוסף' בחכיהו כל שהיחה שומעת קולו בלחודו ;

ויחכן שלפי שלה הזכיר הכתוב שכן בחכמת רבקה כתו שכתב בחכמת יצחק חת עשו ול"ח חש היחה בחכמה שהיכה עוכדים ח"ו ;

יז כמה טיבו של נויד זה כי מין דרך ביעקב כענתו יעקב נויד ;

ועוד חה טעם לנויד פחות כזה שהוח נויד עדשי' ומשני ליה שחת חכרשם וכשל עדשים להכרות חת יצחק חביו והכרחת החכל כעדשים חם עדשה זו חין לה פה כך החכל חין לו פה וחם עדשה חנולנלת כך נלגל הוח שחוזר כעולם וכדחי כפ"ק דפ"כ ;

באותו הזקן פנעשה חדת הדין ק' חמחי חתמה וכי חשב שכשכיל היחתו נדיק לח יחית לעולם ולח יהא יודע כי חת נח וחתושלח וכחם נדיקים וזו היא דרך לכל העולם וחם חפני שנקנדו חימיו ה' שנים כדכתיב חתין יודע עשו זה ותולי ברחש כדעתו שלחר שהיה נביא ונדק נפשו כל כך היה רחוי שיחריך ימים כחדם וכח והדורות הרחשונים ;

לא חתן שכר כעולם הנשמות ולח תחיית החתים ולח נתן חל לבו שעיקר השכר לעולם שכלו לחריך ;

זה חברהם כי הוח שלוך לחנוחה וחין לשכות עליו כחחבת עשו הים שלה לשטנר כחותו ;

לדהוך זה עשו היה לחרנות רעה וכפירה והוח נחכך והולך חשולחו ; וכמו שכתב לקמן ויקס והלך חשולחו יכח · וחפ"ם שהכתוב הוה חדבר כשלום כן יחשיבו לפי שנם פי נדרש עז"ה כח"ם שפ"ו חנלחין להולך זה שעבר עבירה ונזנה בה וחה נחמר עליו שלה שכנע חלפני ירחיבו ככחה חוסרות על כן סמך נ"כ ענין עשו לענין כחוב זה ;

ויצחק ק"פ וחה היחה שהרי הרחשונים היו חיים כטבע יותר חהכחים חחריהם ;

שעבר ס' עכירות חין זה חולק לחה שהכתוב בשפ"ק דנבחח בתרח ה' עכירות עבר חותו רשע כחותו היום כח על נערה חחורסה והרג חת הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית

החתים

מ"ת הפסוקי' וכיוצר בהלו'

החתים ושט את הכבורה דלמ קאמר הכא אלמ לומר שבכר קודם לכילת הגויל שבשבורך את מכרתם שלמ ירחם מהן מכל מה שכפר בעיקר ולמ"ה ושט את הכבורה היה לחרי הגויל שנעשה על חות מכרתם כדלעיל: שבא על נערה מאורסה פ"ם הנו' קח' מאו' והלמ לא נכשוו בני את על נערה מאורסה כדקאמר בפ' ד' מיתות בפולת בעל ים להם בכנסת לחופה ולא נבעלה אין להם ואיתיה ר"י לקמ על כי שלמ נגעו מכל מקום פטור הכתוב כאן ושט את הכבורה הפע"י שהיו מנוסה על כך:

מקו' בגמ' בפי' יפשיט סוף פ' בהוחים ב' ג'

שנאמר כי בפתם מלפה ובתיב הכא ויכח עמו הן הפתם:

נחום ב' סיר ד' יפשיט מ"ב

המדא מס נגעים כאן לך ובתיב הכא ויכח עמו וכל הלמ מפתחות בעלמה כיונהו והבעלין היו מקובל כיום:

והוא רומה לבן בנו שוכב ע"מ והת דכריתה לא כתיב הזכיל ע"ם כדקאמר לא הכא היינו מפני שלמ נתחדש זה שבשעה כי מלדיהם בן ג' פירש לע"ם כדלעיל וכל מקום לא מת מהכרתם אלו כי לא היה נודע הדבר להכרתם לכל פעמ דרגת ואיתף דפכ"ה לא יוכל להתעלם כדפי' שם מפתחת שיהא נם בע"ם כי החגיד להכרתם רשעות עשו יגיד כל אשר בו:

כי טוב תסדך מחיים כי בחיים עושה ס' חסד עם המדם כתיתה יותר מהחיים כשהוא לו מיותר:

אנא פתח נומי בו' שמבני שהי' עיף נלמה לה שיב ידו אל פיו ולכך אחר שילעיטנו יעקב בידו לכל בפסיקתא פיתת וכטן רשעים מחסר זה עשו שאחר לאכילו יעקב הלעיטנו בו:

יז מיניה ומן כטרוניה כשם רש"י מיניה ומן כטרוניה כלו' הלעיטני נא מחם שאתה מדון מחמון שלך ומן כטרוניה כלומר הלעיטני מן

המדום שהוא של מדוכיך מכל סביבה בגון נוה ושילה וכיוצ העולמים לכך כתיב כ"ם המדום הדא הוא דלמ"ה כי אכל את יעקב מיכך ומן דכוותיך כדיקים כחותך בגון פשרת הרובי מלכות המדום לשון דומה כמו כדומים על כרחך הוה הכ' נרדך נילוי מחיות הלדים אחר מן נלוי סביבה וכבוהה והקרוב אלי דפטרוניה פוה הלחם שהוא עיקר ופטרון וכל התכשיל טפל לגבים ורוצה לומר שבקש מהגדיל גם מהלחם שהוא גם כן מדום ורים לקיש שאחר משחל נויד אחד דומה לו מן יין שהוא לומה לי כמרחה:

הוא מדום ותבשילו מדום וכו' ירמה שה"כ לאת טעם להאחרו תלעיטנו נא מן המדום ול"ק שם התכשיל כי לאה שהוא מדום והתכשיל ארמוי לו וכל עניניו מדומים לכ"מ מן המדום כלו' לי יאתה אחר שהוא מדום ואפ' טיפרש מן המדום למדום הזה שאחר על עצמו מדום כזה שפי' כה"ב בפ' וכתן המאחר טעם הזה לפי שהוא מדום וארמי שתבשילו יהיה מדום אחר כן:

ואמנם היותו מדמוני וארמו מדומה וכו' מבואר שהוא מחלק מפדים ולבן כל עניניו על זה הדרך ולבן נפרש מחנו מדום בלבוש מדום מדה כנגד מדה והירושה כך היתה טלית מחיצה בהא מילתא הוא שהבטורים של החדות הטוכות לו ברשות הן ס' שהוא מאר יולד כו כתה שאחר שלו מתן דכנדק נבר כדק כו' כי אף מחיצו הבריחים לו נשיה וכדכיבנא לעי' בפרשה מ"ד הכ' טווי כחוג כחו שנר' שכרכ' בשחורה לו בחדומה יהיה בעטן וכדומה הנ' טבע האדם לשון טובן בתוכה כחו שהיה דאדם יסראל מחכים הד' מזוכות מטים בטבעם של הטוב לו אל ההפך כחו שהכילת הבשר שהי' מקנה מכוריות שחר אשר לזה החזרנו מהכילת החיות הטורפות ובהכל הנרדפים והמקנקים שור לו בשב ודומיהם ה"ם ההרגל בין האנשים כי הולך את חכמים יחכם ולן"ה חשרי החים אשר

החתים ושט את הכבורה דלמ קאמר הכא אלמ לומר שבכר קודם לכילת הגויל שבשבורך את מכרתם שלמ ירחם מהן מכל מה שכפר בעיקר ולמ"ה ושט את הכבורה היה לחרי הגויל שנעשה על חות מכרתם כדלעיל: שבא על נערה מאורסה פ"ם הנו' קח' מאו' והלמ לא נכשוו בני את על נערה מאורסה כדקאמר בפ' ד' מיתות בפולת בעל ים להם בכנסת לחופה ולא נבעלה אין להם ואיתיה ר"י לקמ על כי שלמ נגעו מכל מקום פטור הכתוב כאן ושט את הכבורה הפע"י שהיו מנוסה על כך:

יז כן האדום הזה ר' יוחנן ורים לקיש ר' יוחנן אמר מיניה ומן כטרוניה ריש לקיש אמר מיניה ומן רבוותיה הוא אדום והבשילו אדום ארצו אדומה גבוריו אדומים לבושיו אדומים פורע ממנו אדום בלבוש אדום ויצא הראשון אדמוני הבשילו אדום הלעיטני נא מן האדום ארצו אדומה ארצה שעיר שרה אדום גבוריו אדומים מתן גבוריהו מאדם פורע ממנו אדום דורי צח ואדום בלבוש אדום מדוע אדום ללבושך:

ויאמר יעקב מברה כיום אמר לו אבון לי הר יום מן דורך אמר רבי אחא כל מי שהוא יורע לחשב ימי הגלות יפצא שיום אחר ישב יעקב בשלוה בצילו של עשו ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ריש לקיש אמר התחיל מחרף ומגדף למה זה לי בלמר שכפר בזה אלי ר"א הנה אנכי הולך למות שהיה נשרור מבקשו להמית אותו כשבירך אותו הבנר שהיה לארם הראשון שבשעה שהיה עשו לובשו ויוצא לשדה היו בניו כלי עוף שבעולם ומתקבצין אצלו ואמר השבעה לי

כה

תמים כי המזון רמוי מתלמה לעיון והחרף אחר כיה נר כה מחדים כיהם ונם אחר הנבורים אחר יהיו אחרנו אחר מלכו כלם כיו מחללת מחדים כל הורע נפש וכל נוצע בחלל וכל מלכי לעמי תולמת שכי כן היה מנהגם כרומנד כיום הזה ס"ב:

ארצה שעיר שדה מדום שפירוש שדה שהדום שם פירש שדה של מדום כפר נאחר מרעה שעיר ס"ק דשדה סמוך:

נגן נבורתו מחדם חק על פי שהבטיחה בחרבן ניטוח היה ולכ' ויחן נבורתו בכבדים שהחריבה מדבר בכר' תירן כזה ר"ש בפי' הכתובים שהיו מהקומי שבאחר שכאחר רחה חם שיעשה נפוחדנגר בעבון ניטוח רחה חנב נרדף חם שיעשה נם כן בירושלם שיחריבו ולהכריחם ל' נם כן רחה חיד החרבן הבבי שיעשו בירושלם בני מדום:

נגן נבורתו מחדם ומספים דכתיב מבצי חיל מתולעים לוף ללבושו מדום ול"ק לה שהוא פשוט מו"ם דלות סופר כתו' ס"ק דמנבר מדום חיבבי ליה:

יח זבון לי חד יום מדידך שלמ תשלוט עלינו כיום אחר מהיותם מתיהם שולט בנו ום"ם מכרים כיום את בכורתך מכור לי יום מ' שרדתך וב"ם מה יוסף ומה יתן כיום ש' ומשלו ע' וה יהיה בית חנוס ליסראל בכל יום ויום חיו דאמרי הוחיל והי בעו לחברי יהיה הוא לו שהוא יפחד מלפחד נגזו לנחרי בשום יום שהא לחזו היום יהיה זוכה ניחוח הקרי מחנו וינחלו:

יום מחר הוא מעתיד דפלינה מהא דתיתה בפ"ק דש"מ שבשתפו הרומים עם יסראל והתנו בניהם לי חיין מלבי חניהו לפרבי לי חיינו מלכי חיין בגין קדו בהתנותיהו ליסראל ולא שתפו בהו חכמן ואילך חשתבר בהו חעיקרא חתי דרום נשתם ונלכה וכו' שהא ר"ל היכ בשלום נלכו חיו חחר שהיו בגלות תחת ידיהם כי הכ"ן שנם שהיו בשותפות עמהם לא דחי להם:

שכפר כזה מלי ע"י שהיה רשב ע"ד והיה כי שחקץ והלל בחלבו כר:

שכפר כזה מלי ת"י כיון דכפר בעיקר חתי קאחר בגמ' שכפר בתחיית המתים וחס' חת הכבורה והלא הכופר בעיקר הוא כופר בכל כי כזה חשוב כל התורה כלה ואחי שבא הכי דקחק ואחי להו לעבידות טובות:

ד"א הנה חנכי הולך למות חשוב דעד האחה פי' הנה חנכי הולך למות בפשטים שאחר שהוא אחד מת כיצד למה יעתיד עצמו על הכבורה ועל זה הפי' יבדק חם שבאר אחרן וגדף כמר בפשו כדפירש לכך אחר שהא דכר אחר הנה חנכי

הולך

הולך למות סהיה כמרוד וכו' דלפ"ז ס"ס דמחר פסיפו למות כיד כמרוד רודפו מה חפץ לי בכבורה סהיה לירם את כי סנים ומכי מת כחיי מכי ולפ"ז הפי' לח יגדל מ"ם לשיל מחרף ונדף ;

בה רחם יעקב כו' דלח יחכן דמפום יהוסת כי סנים ומפור נפפו ;

שנרגן נפפו ופיקש פפל כי יהי זה יטור לו עפו ויעקב המיתו ;

יהוה רפע זה עומד ומקריב ולולי זה לח היה יעקב נזקק לבכורה חף פהוח חפץ בבכורה מחפר פעפו מזלו גרם להיות בכור והח פלינח מלקמן ס"ד ס"ד כדחכתוב התם ;

עומד ומקריב ל"ק עומד ועובד בלפון המפנה דודחי עפו חיינו עובד לה' כי כוונתו לע"ז בלח יהיה מקריב קרבן בעלמח ;

לפיכך נתן נפפו ע"פ ק"מ מה פריך לומר זה חח מהה רחם יעקב פנתן נפפו ע"ה קחי ולולי לרווחו לח"ם דכוול' זה היה יעקב חפץ בבכורה חלח פלח היה מוסר נפפו עליה חלח מפני רפעת עמו ;

ההי"ד כי לרם חעפך כו' כלו זו רחיה פטעם בבכורה מפני הקרבנות חח"ם לו דם שאת דהינו הקרבנות כדחפרם וחזיל ולח מינון פפנח הקרבנות חם לח כהה פבו חת בבכורה פטעמה מפני הקרבנות וכן מה פהניח ולח חפץ בברכה פיישחק לפה כפי פי' רב הונח פחמר זה דם הקרבנות ;

זה דם מילה פחסך לו ערלה וכל זרעו ערלים ;

ורא חפץ בכורה דהי ברכה כפי' בעדיף מינה קחמר ויחסב קללה ; הכ"ד חוכח מלמה פיהיה דקרח חכוח חליך וברכתיך ;

יט ויה עדפה כו' לפי פהבזיד הזה היה הברחה על מיחת חברהם קחמר דטעמח דעפים בהברחת החכל דמה עדפה בגלגל דמה הפעל' והכוונה דגלגל הוח פחחר בפולם וכח"ם כפ"ק דכ"כ ;

יש כה חכל ויש כה פחחה פרפ"י מפפ חנחומח פחוכלין חוחפ כחחפה פחחה גם כן כמו בחכלות ;

שבחה פנטל יעקב מ"ה חי וכי כפעפ' נויך העפים נחנבח פיטול הבכורה על ידו וכלח נרחה פחקרח היה ענין הבכורה פנמסך חמה פפקם הלפיטני גח וזחח חת"פה וגויך עדפים קחי לו פחה פהוליכנו הכחוב פהיו עדפים לו לפי פהבכים הורחחם חל חעפה פהיה ;

הבנים עמו כח פל פריעין נרחה דמויכו עפו חת הבכורה דייק לה דחפחע פלפנ וכזה חוחה כדרך הלייננים כחוכב לנים וחפחע הלייננות היה בפעודה עפמה ומפייע לזה קרח דערוך הפולחן דחפחע פהים בפולחן ערוך וח"ה כלח כמ"ם הלפיטני גח דחפחע פהיה ערוך ולח היה כח לחכול חלח בענין רע חלח חלח כרימו קכן ליבנים לחכול ולפחות עמו להחלונן ביעקב וזה חמר ויחכל ויפת ולח קחמר וילעוט כמו פכחב הלפיטני ;

וניחוך עליו פהכב פחין חחת בזה כי חיך יוכל היה להחליף עכחוחיכמו חי פיחכור כהוכחה פחין חועלת כדבר חו פיפחקו עליו פהוניח חחונו כלח הועיל כי חח בפע בכבורה וכח"ם ויבז עפו חת הבכורה ;

ורוח הקדם חומר ערוך הפלחן כו' פהילו לח נחלונן

על

מ"ח פפכורה

על פנין היה חפפר לומר פחנום היה מבני ולפפות רעב ומין לו חלח דמי הפעילו כמו פכפכר כדו והקדימו הבירו כפרו פחף פכדה לו יותר מפוין מין לו חלח דוי כדו חולם כמה פיפפ חת כ' לחכול ולפחות כנחת וזהו ערוך הפלחן ופדר הפורות הנה ודחי פוה גזרה והקנה כי מין זה חוכם ולכן חמר למלחכים פיכתבו פהכבורה ליעקב ו"פ כ"ק ולפי פהיו כמחקים כו' ;

ערוך הפלחן וכו' ק"מ מה ענין חפפה לבכורה כהני דוכתח דכתיב הפי קרח פהוח בחרבן ירופלים ע"י כבל וחפפר פהוח כתחנים פביתי' הקדופים נמפח יעקב לחלך ועבפיו היה למח עוכר ;

זה מיכחל וגבריחל פהם פרי המלחכים פבל המלחכים מתהלנין וחלה קיימין כדלקמן פע"ח ויחכן פלהיו פע"י הבכורה זכה חל הברכה כמ"ש פה"ע דהה כהה חליח דע"כ חח חת בכורתי לקח וכו' עתה לקח חת ברכתי לכ"ח למיכחל וגבריחל פהם מפרתי עליון פיופפים רחפונים להפפיע על התחתונים פיהיו פיכתבו הבכורה ליעקב פיהיו משפיעים עליו תחלה ויחכן לו מטל הפמים כברכת יפחק ;

ועל דרך דרש פרפז כזה לג' דברים הבחים לרבל הבכורה הח' ירופת פי פנים והכ' עבודת ה' בענין הקרבנות דלעיל והג' הכבול והפרכה הרחויה לגדול על הקטן כמ"ש הרח"ב כנגד הבחלה חמר פדר פתורת וכנגד התורה והעבודה פדר מנורתה ע"ל פלחן בגפון ומנורה בדרום וכנגד הפרכה חמר קומו הפרים לפי פכל הפרים בח לחדם מלמעלה נוה ס' לע' פרים פיקנו פפרים ליעקב ;

שהבבורה ולפי ליעקב ומפן לפנין פרכה ומדבות ; פהיו כמחקים יפ פהניח ופף על פי פהיו כמחקים בר' פהוח מפרש פבחה פהיה מוכר הבכורה היה כמחק ולח בלב בלב ופף על פי כן קיים הבכורה ליעקב ולח נהירח חלח פהוח בחינת טעם כי לולי פהיו המחקים בלייננים על יעקב בבזותם ענין הבכורה כדלעיל לח היה הק"בה מפניח כדלעיל ומח פכחב כמחקים ולח מחקים לפי פהיו כופרים בחחיית החתים חו בעיקר ודרך הכופרים חלח לפרש דבריהם חירחת החנפים חלח בלבותם על דרך חמר בפל בלבו ומטיחים דבריהם כמתלהלה היורח זיקים ;

כ מעולמו יפח בלומר פיכח לחרבות רעב לנמרי וחבד עולמו דחפ לח כן חפי וילך חלח פלח פירש הכחוב היכן הלך ויה פרבו לפרש עד"פ קבת נבי ויכח בן החפה היפרחלית מעולמו יבח חלפי פקיום כל הנבראים בהיותם מצויירים בעור החלבי הנכבד וחכונה בהיותם נפתרים מחנו כי הוח מקוחו פל עולם לבן הרפע נחמר עליו פיכח מעולמו ;

וניה החזית בזה כזה עפה דכתיב חת וחתין ורבויין הפ ; החתים כזה עפה ולח פ"ל דחפכה חנכי הולך למות בפקה בבריחת דפ"ק דכ"כ ;

עפה וחם תחמר חה ענין זה לזה יש לומר דחפום דבוה הבכורה חפני הולך למות חמר כי חין לחום עליה כזחן התחייה כי גם זה חיכו נחפב

בעיני

פרשה סד

ה וידבי רעב בארץ יודע ה' ימי תמימים • זה יצחק ונחלתם לעולם תהיה • נזר בארץ הזאת • לא יכושו בערת רעה כרעתו של אבימלך • ובימי רעבון ישבעו • ויהי רעב בארץ • לא ירעיב ה' נפש צדיק • וזה יצחק נזר בארץ הזאת והות רשעים יהרוף וזה אבימלך :

כ וידבי רעב עשרה רעבון באו לעולם • אחר בימי °אדם הראשון ארורה האדמה בעבורך • אחר בימי למך °מן האדמה אשר אררה ה' • אחר בימי אברם מצרימה • ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה • ואחר בימי יצחק ויהי רעב בארץ • ואחר בימי יעקב כי זה שנתים הרעב • ואחר בימי שופט השופטים שנאמר °ויהי בימי שופט השופטים ויהי רעב בארץ • ואחר בימי דוד ויהי רעב בימי דוד • ואחר בימי אליהו הי' אלהים ונומר • ואחר בימי אלישע ויהי רעב גדול בשומרון ואחר שהוא מתגלגל ובא לעולם ואחר לעתיד שנאמר והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים ונומר • רבי שמואל בר נחמן אמר עיקר אווית °נשיאות שלו היה בימי דוד ולא היה ראוי לבא אלא בימי שאול אלא על ידי שהיה שאול נרופית של שקומה נילנלו הקדוש ברוך הוא והביאו בימי דור שילא השיא ויחנן משתלמא • אמר רבי חייא רבה משל °לונג שהיה בידו קופה מליאה טופות ודיפרוסין ובשעה שמבקש לתלות את קופתו היה מביא יתר ותופעה ונותלה בה ואחר כך היה תולה את קופתו לפיכך טולם ל"א באו בימי בני אדם °שפופים • אלא בימי בני אדם גבורים שיכולים לעמוד בה • רבי ברכיה הורה קרי עליהון נותן ליעף כח • רבי ברכיה פשום רבי הלבו אמר שנים באו בימי אדם • רבי אחא אמר אחר בימי אדם ואחד בימי למך רעב שבא בימי אליהו רעב של בעורת היה שנה • עברא ושנה ל"א עברא • רעב שבא בימי אלישע רעב של מיומה היה עד ראש חמור בשמונים כסף רעב שבא בימי שופט השופטים רבי הונא בשם רבי אחא ארבעים ושתים כאין היו ונעשים ס"א ואת הנינן לא יצא אדם לחוץ לארץ אע"פ כן היו שמעון איסתי כוסן שאינו מוצא ליקח אבל מוצא ליקח אפילו באדר בסלע לא יצא חוץ לארץ ולפי שיצא אלישלך ליהוצה לארץ נעמים שמה הוא ובניו :

ג וילך יצחק אל אבימלך גררה לגרריקי • רבי יוסי בי רבי חנינא בשם רבי שמואל בר נחמן מפני מה ל"א נזרו על הנזרות שבגרריקי מפני שהיוא נזר רע ועד היכן רבי הנין אמר עד נחל מצרים • וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכון בארץ • עשרה שכונות בארץ ישראל היו נוטע היו וורע היו נציב ר"א שכון בארץ שכן את השכינה בארץ • נזר בארץ הזאת אמר רבי יוסי עיר עולה מה עולה

אם

לחיתר מלח וילך גרדה כדכתיב כאחרים חלריחם וילך קמנר וילך לפרעם ולהבי קלחר מחכנתת ס' לנדיקים שנחלתם לעולם תהיה כי הם מעוכים כך יהיה נחלת כניהם עולמית וכו' כדי שיזכור יצחק נזר נדיות נחלת בניו שכב ס' הליכתו סחה נזר בארץ קוחת כי לך ולזרעך אתן כו' ועוד להודות שכניות אלה מחיכינן ס' כעבדו ויחזרו ואלה שכבה' סיבת סחה מעל מכיתלך ומכניו סחף על כי סיקבלתו כו יהיו מכרי טכחה שאחר כל הנוגע בהם יהם חה שאחר לח יכוכו כרעבו על מכיתלך ולפ"ו ס"ם דקח' וילך יצחק מל מכיתלך לו סחף מכלך מכל המויב לה' עמו ועוד להודות סחף כוחן הרעב מהנחתם על הנדיקים לחכלים ולמכנים כחה שכחוב ויזרע יצחק בשנה ההיא כו' ואחר לקחן כשנה הרעב כו' חה סאחר ובימי רבקן יעבדו ולאה הניח נכון לה' ידעיב ס' כשם נדיק וכו' דרמיו היה תרתי חנו חלחת מהנזכר שה"נ לה' ידעיב ה' נשם נדיק סחף כוחן הרעב ס' חשניח על הנדיק כשרם וכלאחר והות נדיקים יכדיק רשו לשחידת הנדיק מיל הרשע כשחיל' יצחק מלכלשים ;

ד והנבון שכוק לשם זל מחי שנח יצחק דלח הניחוס לנדל הניחוס מחכרחם שהניחו ולהבי חשני כדלקחן לפי שיה שולה חמוסה כו' דרים הוי קרח ניצחק וקרי ליה חמוס מהם' הנזכר כדפ"ל ולאה חויב שנחלקם לעשם פניה שלח יכוא מחרן יפרע מחו' ולכך מחר נזר בחרן יפרע והנשח ס' כו שלח יכוא כרעב חמילך וגם סיעשב כרעבון חעב"י שנח היה שכב כמו שיה כחנרים ומכנים לח"ם שהנחה ס' לחכנים חגיד כיחי רעבון ולהניל מיל רשע מכי לח יהיב ס' נשם נדיק כו' דחשחע חפרייהו נדקו יפרעו ולכן זה שלח ניצחק ;

ה עשרה רעבון כתו לעול כו' מכנר שהיה זה לומר דלח חיק' לן מה שיה רעב ניחי יצחק קד שהוכרן לנזר מחקומו ולח שלקו ס' שכתו וכדכתיבנא לעיל כי היו לנכות לת יצחק שם יהרה' מחר מהחו וכדחמר כשחוך כחשם לח ניחי חדם שפוסים ס"ב חשם דכתיב הבח חלכה הרעב הראשון מבר היה ניחי כיחי מכרהם דחשחוב דקחם חברה"ם הוה רעב לה"ק דבשרב רעבון היו וחכללן ס' כיחי חדם ולח' כיחי לחך ות"ם חלכה הרעב הם' יים לפרש כדפי הרמב"ן ז"ל כי זה להניד שהיו זוכרים חותו הרעב הם' ומספרים עליו שבעבורו ירד מכרהם למנרים ומם עשה לו' כנו' נדול ולבן היה הכן יצחק ללכת בדרך חבותיו לירד מם • וכל חלקי החנרה פירוש לעיל כב"ח ;

ו לנרדקי כני נחיכי לה והוויענו זה דלח חיק' מה חיכחת לן מם היה נרדה חו הקום מחר לב"ח דהיינו

נרדקי

הדר כ' כוח רעב כו' פה"ם כשכ"נ כחב סביחנו כוח סחף מחרי המשם"לח נשחלק חמנו קודם שנשפר מפר כו מבר הכבורה בעל"ל הרעב חלה ס"ם נחלנם עמו עמיד והוח כחוי

חלים לו ניחכו כי מחרי חכלו הנכורה בעיני כי מחרי חכלו ומחרי סחו ומחרי לכחו לכל חקו' סהוח הולך וכח כיוצו עמו ונם חני כך עשה כמחשבתי לם' לפום דיהטח חכל מה שכחב שחלוח עמו קלוטו של רעב לח נחיחב לי על זה הדרך ושחלוח עמו בזוין מיכני לי ושוב מלי כיוצו עמו בזוי הנכורה מיכני ליה וכבל' דיחוחל לעבו עבו קשה ליה הכיון דכולים קרח כשבו מסחעי דו סיחחר ויבו

כרחשית ג חת הנכורה ולכן לשחם לפרש

כרחשים ס כי לסיוחו כזוי בשבחו היה מכוח לכל זכר ונכחה שכחוב כחל' חסחר ויבו כשיני כו' ושכי קחחר

רות מ להלן ויבו כשיני כו' ושכי קחחר להיות בשר נכוה בו חת הנכורה דכל העסוק שם ורחים להיותו

חלכים כו עמוס ח נכוה שכיח חו"ח נם כוח שבכל מקום שהולך כיוצו עמו משבחין היה דכין כו ומה שחחר ומם קלון חרפה שחלוח כו' שיניבו שקר כיוצו הנכורה היה לבזוי שבחוחו ומה שנ' חהכחוב שהרעב

חוק הכיחו לה היבו שחלוח לו שם עו חל הקיקר כזוי שבחוחו ומ"ם ומם קלון דהיבו חכוי שהיה לו

מוכר כלי זכוכית כחלוח הרעב דהיבו חרפה חבל קשה דחחלוח לו חרעבו על הרעב מיכני ליה כי חחרפה הוח הרוחו חל הרעב וכן הוח חומר חלין חרפה הלח רעב ;

חלשים ויש מפרשים דדרים סחוכים מדכחיב בשחוך ויהי רעב בחרץ מלבד הרעב' דכחוב עמו בח הרש' ולהבי מייחי חחי קרח דכחיב בח נם בח דהיינו ויבו עמו חת הנכורה ומם קלון חרפה דהיבו הרעב ומה שחחר חחלוח לו קלוטו של רעב פירוש שנחמך ספור הרעב חל ספור עמו ולח נהירח ;

פרשה כה

יודע ה' ימי חמימים זה יצחק חף על נב דלח חסכחן דכחיב כיה חמים כחו בחברהם יבדק לו' חמימים בכל הבדוקים וכדחמר לעיל ריש פרשה ס"ג פרשה היחה חמימה כחשבים והח דקחמר לעיל ריש פרשה ס' כ"כדרים ליה בחברהם דכחיב והיה חמים לשוברת דחילפה קחמר הכי ויחבן חלבחיה יצחק שונם חמימה דרים היה יחי חמימים ושבם הדרשה לעבין הם' היה חפשר לומר חשם דבשה לן היה ה' חקבר חחת ליצחק לחם חקו כחרבו חבלי שינטרך לעלות חל חבימלך חו שבוכותו יסלק הרעב כמו שסלקה בזכות יעקב וכמה שחמר לעיל ריש פרשה ס' שבן הוה ל' נבי רעב דחבהרהם ועוד חחי וילך יצחק חל חבימלך בכוטח בנדינים חם ושלום לח היה לו

נגדיקי דהשתח אתח למשמשיכן שעם היושבו נוה רע בדכסתוך בירכו ה׳ שם ולכבי אתר מפני מה נזרו על הגוה כו׳ מייתי מלתח דרש כן הכח׳ :

מפני מה נזרו בירושלמי דסכיעית פ׳ונרסינן מפני מה לא נזרו על אותה הרוח

שכנדיקי ויש לומר שאותה רוח היה מגכול ארץ ישראל נס כן מלח שהיה לבד חוכה לארץ וכבי למה לא נזרו עליה טומאה בארץ העמים כחוכה לארץ שהכלה שלח יטעו בין זו לזו ויש לפרש דאת״ל היה וכבי למה לא נזרו עליה שתחייב כתשעריות כת״ס שלח יטעו בין זה לזה ומבי מפני שהוא נוה רע ומין דרך לדור שם לכן לח הטמו לגזור על יושביה :

עשה שכוכה בארץ ישראל דאם לא כן מאי שכח הכח דכתיב שכון וכתר הבי גזר חלח דגזר מורה על הדיוח לבד ושכון מורה על מעשה ישוב כמה שיזרע ויטע כיכוח ירבה ישוב והשכוכה מהשנים ת״כ דגזר אשמעת דירת ערמי לחומרו לגזר בארץ כתכו מלמד שלח ירד להשתקע אחל שכוכה משמע דירת קבע ושם על ידי שיזרע ויטע והא׳ נרחה עיקר :

הרי נגיע נטעי נעתני מתרגמי׳ נגכח נגיעח בחיריח וק׳ דהיינו הרי נוטע ואולי היינו שחילה דהיינו עקירת הנטיעה ממקום זה למקום אחר להצליח טפי וכדאמר בפרק קמח דע״ח בעון שחול ולח בחילן נטוע ת״ק דחפסיק זריעה בנחים :

שבן אח שכוכתי בארץ ולח תנטרך לנטח חוכה לארץ על ידו כתו שככל מקום שגלו יש׳ שכיכה שמהם :

את שולה תתיעה כו׳ דאל״כ מ״ט לא תרד מנרמיה מת״ל בארץ הזאת ולא אחל תרד מנרמיה דכתיב כרימה אפשר משום דאחתם היה אפשר לומר דדוקא למנרים קוח דקאמר שלא ירד אפני שהם רשעים אחל לארץ אחרת אח״ל אלו היה אחם שכא לא היה מונעו משם אלא לתיתרמי מילתא דגרך היה בכל אחרעות שוולת מנרים ולזה לא יטטרך לנטח אחנה לאחרת כיון דלא אזיל למנרים להכי מייתי מילתיה מנור בארץ הזאת דכתיב היה כי לך ולזרעך אתן אח כל הארעות האלו שהבטיחו אלא לאחר שכבר ירד מנרימה ועלה משם :

עורה אמיתה כתב הרמ״ם ז״ל שהיה קדש קדשים וכל הארץ חשוכה אלא כאו שעזרה וח״ל חשוכה אלא כאור כחיך לעזרה ואם יאמר נפסל ונאסר אעפ״י שאור למקומו :

קשות כאו אשר אתניח כרגל :

דא לאח לא נאמר אלא כו׳ אע״ג דלרבנן קאי אח דרשו נאמר אל דכתב הא ולא הלא למעוטי אלא דרשו קאי אח ליכתוב לא הא ולא אחלה הקשות והעוות בהדיא :

מקצתן אני נותן לך דעלה כמחשבה להכחיל עשרה עמהן אח ישראל ואוכ לא הכחיל אלא ז׳ וכ׳ יכחילם ליוחנ מעיקרו כדלעיל סוף פרשה ת״ד אבל קשיא כיון דכהילו קרא לא רחיו לומר כי לא אמר אלא לך ולזרעך אחן אם יבדק כן על זמן הקריב כן על ימות המשיחא למה מיעט כאן רמז אחרעות ויש לומר דלך ולזרעך משמע דיצחק אחזיק בארץ כעד זרעו וחזקה לא היתה בימות ע״כ אי לא נאמרה כך דעלה הנה עליהם ולהכי לא רמז אלא אל הר׳ :

בן מ״ח שנה כו׳ ל״ל דס״ל כהיאח דאחיתה בפ״ק בענין מעשה הפלגה עמד אברהם והלעיג עם עקלם עם אלו בלעג ס׳ אלא לשונם ועליו הכתוב אר לראם פנה ומכיון דאז הוה אברהם בן מ״ח שנה כדבפקח לן מבין שנותיו כיון דמעשה הפלגה אחר כשוף ימי אלא כדאיתח

אם יצאה הוץ לקלעים ר״ח נספלת אף את אם יצאה הוץ לארץ נספלת כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל קשות כם ר״א ואת אילי הארץ לקח ד״א למה לא נאמר האלה אלא האל ליתר מקצתן אני נותן לך ואומר אני נותן את השאר לעתיד לבא :

ד עקב אשר שמע אברהם בקולי רבי יוחנן ורבי חנינא ר״תרויהן אמרין כן ארבעים ושמונה שנה הכיר אברהם את בוראו :

ריש לקיש אמר בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו מנין עקב שמע אברהם בקול בוראו וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורותי רבי יונתן משם רבי יוחנן אמר אפילו תלכות עירובי הצירות היה אברהם יורע תורתי שתי תורות שקיים אפי מצות קלה שבע״פ ר׳ שמעון אומר אפי שם חרש שעתיד הקדוש ברוך הוא לקראת לירושלם היה אברהם יורע וכתיב ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה׳ יראה וכתיב ושם היעיר מיום ה׳ שמה וכתיב ביום ההוא יקראו לירושלם נאם ה׳ רבי ברכיה אמר בשם רבי יהודה אין כל יום ויום שאין הקדוש ברוך הוא מחדש הלכה בב״ד של מעלה מאי טעמא שמעו שמוע ברוגו קולו והגא טפיו יצא ואין הגא אלא תורה בענין שנאמר והגית בו יומם ולילה :

ס ויהי

כסדר עולם אם כן ילפי׳ ספיר דכן מ״ח הכיר אח כורתו ואם על נב אחסר דמקחי הכי נמי הכירו אין לכורחיה לדבר ומ״ד כן ג׳ סנים סכירח ליה דכחתי קיש לן דכן ג׳ סנים הכירו ומרים הוח אחרי דמלח נזכר אחרהם כדור הפלגה לשבח אלא אחם הכחוב ויאמר ויהי כל האדם ספה א׳ משמע לאברהם נמי בהדייהו קאי ואם כן עדיין לא הכיר אח כורתו אלא כתר הכי הכתוב כן מ״ח ואם על נב לאחסר אחר ג׳ ו׳ חמרין מסכרח ועוד דאברהם משפט דור הפלגה מסתמא הכיר את כורתו וכן כתב בעל הנגן מאות בתלת ספרו אחל כתר דאחזקי כפרקי רבי אלעזר אחרהם לעג עליהם כדלעיל ניחח ליה למימר כדפי׳ וחכל מקום ר״י וריש לקיש פליגי ודלי והוברכתי לכתוב זה מפני שרחיתי לקנת הרשב״ם ספ׳ כדי שלא יחלוק אחומר כן מ״ח על אחומר כן ג׳ דאר אחל אחר חדש ואר אחר חדש ולא פליגי דכן ג׳ סנים אתחיל להכיר וכן מ״ח נשלמה הכרתו וכן כתב בעל הנגן מאות בהקדמת ספרו וכנר שלא מנאו הסכרות ייחד דלפי כפי המדרש הזה וכן לעיל כפ״ל וכאחה דוכתי דמייתי להו בחדא מדרכא משמע טפי שהם חולקים ויכיר אחר בהכיר אחר ועוד מהטעם שכתבתי לעיל פרשה ל׳ ואין נרין לומר מה שכתב בה״ע בפ״ט שם כ׳ אומר כן שלשה סנים שהכיר אחרהם את כוראו ערל והלין הערלה כב׳ שנה עד שלשה סנים יהיה לכם ערלים ויהיה כעיניו כאומה מרגלית כדי שלא יחלוק עם האומר בן מ״ח כי זה ודאי הכל וכן מ״ם בעל אהלה לדוד כח״ת פרשה כ״ד סה״ב כעיין כנ׳ אחמות הרגלית טבעיות אלמה ואשה הכין שים כתפו כוראו של אחרהם ;

מנין עקב שמעותיו של אחרהם קע״ה וכיון דכן ג׳ הכיר את ה׳ כאחת משמע בקולו כאחין עקב ;

אפי׳ הלכות עירובי חצרות כו׳ לכאורה אשמע אמת ורותי דרים לה ואפרש ואיל תורותי למילתיה כת״ם שתי תורות כו׳ וכן בפ׳ האחין ב׳ דכרי תורה וח׳ דכרי סופרים אבל ק״ק לעיו״ה דח״כ לח הל״ל אלא תורותי שקיים אפי׳ אחות שבעל פה ואח״כ הל״ל קלה שם אלא אחר אחלה ואי לו דערובי חצרו אחות קלה ליאמר ערובי אבילין דקיל טפי כדאחכחוב בפאחין בפ״ה סי׳ כ׳ ולכן יר׳ דערובי חצרו ילוף מיושאו אשמרתי הכייכו אחות דרבנן אבן נדר וסייג לאחורייתא כת״ם ואשמרת אח אשמרתי עבו אשמור למשמרתי ולהכי נקט ערובי חצרות אבוח סייג שלא להוציא לר״ה לר׳ יהי והדר דרים מרבוים דתורותי אפילו אחות קלה שבע״פ אחיבו לסייג והיח קלה אחד כנגן ערובי אבילין ׳ ק״ק אחתי נקט כערובי חצרו אבוח יודע ונכי אחות קלה אחתר אקיים ו״ל דנכי אחות קלה טפי דח״ל נאחר כה אע״פ שהיה יודעה הוברך לו׳ אקיים ות״א אחתר לאחבוח שהיה יודע דלא אחיק אלך אחיק קיים אחתם כי יודע היה אחתם כנבואה :

אפי׳ ערובי חצרו אחת״ן ז״ל שהל ת״כ אלך אקיים יעקב אבינו ואפשר שהיו אחיות ויובכר דודתו נפש עתר ואפשר רבי אקיים ר״כ אחנהו ואיאלך אפשר שהיו נוהגי׳ אתר כמה שלאחר אחרהם אביהם על עצמו ובקבעה לו אכר על זה והוא יהנה את בניו ואת כיתו אחריו ללכת בדרכיו וכיעקב דרשו אשמר את משמרתי ובקבע אחומין ובסיב אחאר אלין אדעתא דר״ל שלאחר אחרהם התורה כלה כרוח הקדש ועשה כה והכין אחנהו וסודותיה ואחר אותם כמי שהיהו אחנהו ועושה ואשמידהו אותם היה באחין לכל ויעקב כח״ל כשם כ׳ אחיות וכן עשרה כי אחנות אשמש אלהי אחרן שם אף על פי שאחרהם כחוכת הגוף בכל אקום וכבר רמזו רבותינו הסוד הזה והאבטה אנוה שנאחדשה כוחן יודע היה כמו שדרשו כאחר שנת ה׳ אלקיך אשנאה אחרי כיותה אבינה כימי האחות ויוסף

ת"ש הפסוק דרשו סדיה הסתר את הסכת לפילו במנרים מפני מסקולה בכל המנות סדיה עבדת על חדוש העולם ויהיה עושה כן ללמד לבניו לומנות כתדום ושם ברא את העולם • ומתה מיני קר"ם שם לון המנות תוכה רק כתרן לבדה מה ג"ם גם ברכי פסחים בם יחרו לו ליעקב לביניו עליו הסלום טול ברך מחר מיני מכרך מפני שנשמתי כ' לחיות ולמה לה חטא כוה כלום מכיון שנשמן ב"ה ולמה מתים תלמי דתפילו יסיה מותר לגלם הוה דכר מגוה כיון דעתידה ליפסר מיסור חמור לזרקו ולה נדע מגער' כתורסם דחסיב לה לעבירה גבי עשו לף על פי שלבני נח לה נפסרה בשולת בשל כיון דמילתה דמגנית היה וכתיב לפיל פם"ג בשם מ"ר ג חתוספות לכל מי ק' הם ק' לף על גב דבניסת לחיות הוה כח"ל לכל מקום שעיד היה לנת שתהם לארן ישראל לולי שמתה רחל בדרך וכי ידע יעקב שתחות רחל ב"ה ולכל שכן לרז"ל שכללה חלפה גם כן לחיות לשם ולמה עומר בחיסור לחיות בארן ישראל גם מ"ם שתחות משנט חלמי ישראל נדיך עיון כי תחות שתן תוכות הנוף מחר שחזרתן בכל מקום מה שחר ניתי שלמה יתי רק בארן ישראל גם נדיך עיון מה שחר בחות שלמה היו מוסיות והולכות שכרתם על המילה יעקב על גיד הנשה יהודה על היכוה כו' והלה מחר שלכרתם קיים הכל אין מחריו תוספת חלה גרעון והברחם לי שלכרתם להיות רשם היום ליתדו ה' כל התורה והרשנו בקיומה והזהירו מלהוסיד עליה לגרעו וחלה במנות סידוטית לבני נח והמילה כי רבה ה' מתים התורה נתונה ליסראל בכוחבי של ס' רכוה ולכן אין לברשתה מתחלה וליעקב ניתנה תוכרת ג"ה לו ולזרעו נוספת על הרחשונות וליהודים תנות יכתה כו' :

שתי תורות ושם שחר שם כן מנותי חקותי למה לי ויש לומר דם"ח שקיים התורה שכתוב קנת ותתורה שכבל פה קנת השתא דכתיב תנותי חקותי תשתא כלהו ועות יש לומר דם"ח תורותי כל המנות כי כל שחד מהדיניס נקרה תורה כלומר על כי התורה תשר יורוך תורה שחת יסיה לכם וכו' השתא דכתיב תורותי כתר מנותי חקותי על כרחך לומר ב' תורות :

אפילו שם חדם בלומר של שתתה שלכרתם סיתם בגבולם כל התורה כי שם ירושלים שחדם יתא בהברת :

וכתיב ושם העיר היום ה' שמה וסיינו ה' יראה שהכוונה שם משניה שם וכדי שלה שתהר דשם שחר הוה שבניה מדכתיב יקראו לירושלים כסא ה' ושם כן ק' שם העיר מיום ה' שמה שלה על כרחך לומר דסיינו הא שהכוונה קריאת העיר שם ה' משניה בה וכן ה' יראה הל קשה מנלן דשלכרתם ידע בעתיד היום שיבנה המקדש תדעתו קרלו ה' יראה כלו שקרלו שם רעיכו עליו הסלום החוכה ה' נמי יש בשכים של ידו לקרותה כן לעתיד הל"ק לשם כן שלי שבא לעתיד לימות המשיחו בשנים קדמוניות נתי יקרלוהו כשם זה ושוב דמדכתיב כיום ההוא יקראו לירושלים משמע שלעתיד יתחדש לה השם הוה :

אין לך יום ויום כו' אין שפק דחסורי מחסרא וכי קתני ולותן הלכות ידע שלכרתם וברשם דדרים תתורותי ככנוי דמשמע שהחזקות המיוחדות לי :

נא' שמתים שמעו כרוגו קילו כו' ב"ש כי הלו דכרי הלילות כמעכתו לשיוב והכירו ושלי טמחת שמעו שמוע על ההלכות שם שחדם בנית דין על המלה ועוד שכל המעכת קודם עכוב זה ושחרי כנכורת נשמים שדבר ושלי טמחת לזה כין הדכרים :

ה חלום קשה כו' לעון רש"י ו"ל חלום קשה נבואה שהיה ישם ומחתרת לכל שכורין כני חדם שלריכות

ויום שכטלתן ושיני כן וכן שכל כיוצא כזה שלריך כשכיל הוה שלריכות יתים שכטלים נבואה קשה מענין שכיל היו ישראל לומרים לנביה יתרכו היתים ושכד כל חזון שכל כיוצא כזה שלריך דכתיב ויסי כי מרכו לו שם היתים מיד ושכם יעקב שלריך שכל שכיו ש"ב וק' נשעני שיקרא המקדש ליעקב כיוצא כיוצא כזה ועוד דרך החכלות להתקבל כשלריכות היתים ושפילו כשלריכות ז"ל נבי נבואתי כחת מלא וכו' ושם כן למה יקרא כיוצא כזה נבואה לשכלוני שלריכות היתים ושפשר דפי' שכל כיוצא כזה נרוע כתו כדם כיוצא כזה ושיני שכלות על המד שמין שכל שד עליו שכלות על המד כיוצא כזה נבואה :

דכתיב ויסי כי מרכו לו כן וכו' לשם לה נה שכיוצא כזה שלריך לשמוסי דלה שכיוצא כזה שלריך לומר שמעכי שכלות היתים לשר מעשה שיי לי לשמש שלה שכיוצא כדלידוס רש"י דשכל המקום היה לו ליישר שמני שכנין כשנתו שכיוצא כזה נבואה שמשם שכיוצא כזה דכריך לומר שמקרים היה שם שכשקיף שכיוצא כזה שכל שכיוצא כזה שכיוצא כזה שכיוצא כזה

ביום הרי זה מנוכה ואין תשמיש המטה ביום חלה כלילה דאי קשיא ק"ו דוקא בגלוי אבל בחפילה ליכא חפילה נמות קא משמע לן דאין תשמיש המטה רשוי בשום צד חלה כלילה ואי תניא הוה אמינא דאיסורא קאמר קא משמע לן קמייתא דמשום גבעלמא הוא דקאמרי הכא ולא קורין בכאן מיתרת דנתרת דקאמר לאיסורא דאין לקנטר אם יבוא לקנטר חלה כלילה אבל ביום לא יבוא לקנטר ואי אפשר דלא מיתרת דהא אמר ר' יוחנן כי הדבר הגנוב והסתום לחו בעי' אמרי ר' חלה ילפינן לה מדאמר מן תשמיש המטה חלה כלילה שבערב היא כתיב והלחו לשון ערב ואיסורא קאמר דאם לא ילפינן דיבא מחסורים חלה טעמא דקרא אחא למימר למשום דאין דרך תשמיש חלה כלילה הוא דעכך מחסורים הכי אחא סהדר מגזרה שהי' מחסורים חלה היה שומר התורים היה נזהר כדי משום דרך ארץ:

איוב מקלל יום דמיני' יליפי' דאין תשמיש כלילה דנעבור זה הזכור הלילה מייתי לה הכא אף על גב דתשמיש ילפינן טפי דאיסורא נמי אית ביה ואין צורך לנו כזה ככאן כדלעיל מיידי דקאמר הרי זה מנוכה מייתי להא נמי ושוב משום דכתי לחתויי דירמיה דקאל יום הפכור והלילה דלא תימה דכולה ביום כלילה קמיירי וכפל הענין בחלות שונות להכי מייתי דתיוב קלל זמן העבור נמי ומשתמה ירמיה נמי הכי קאמר:

אך מריבוש כו' מייתי לה הכא כי הכי דלא תיק לן כיון דקא משמע דהלילה אמר קרוב לומר זמן העבור מתי אמר דכתיב תקרא מיכה לכ' תלוך ממוקם על ההריון לילה שתו נוטל טיפה כו' כדתניא בפרק כל היד להכא קאמר דקפי הלילה אמרם אמי בחוקה לילה אין עכשיו את ההריון כי לכן אני מקלל חוקה הלילה לפי שאמרה הורה נבר נבר פרט כתמיהה כלומר וכי נבה כחותי גורמין לה להריון מנבר:

יום אחר ילדתני אמי זה יום העבור לפ' פירש ילדתני כמו הולידתני כמו וכחומל ילד א"ק למה תלה להולדה בהם ולא בהם ויש לומר לפי שהם מזרעת אחלה יולדת וכר ולכן מתייחסים אל האם כמ"ש נבי אלה בני לאה והנכון בנפשת הילקוט אחר יולדתי כו זה יום העבור יום אחר ילדתי אמי זה יום הלידה:

חלקידהו אחר נדיק מאחר אלא בתייחם ירמיהו אלא כו וכדאמר בפ"ק דמגלה כל אשמו ושם אביו אפורש בנביאים בידוע שהוא בניה בן בניה כתתניא אבא כל אחד מהשבטים ואחיו ואשתי אחותיו אפורש בידוע שהוא נדיק בן נדיק:

והיה משום אשתו יום לילה לומר שהשמים היה בלילה והעבור ביום שאז נקלט זורע כי עד ג' ימים לתשמיש אפשר שיהיה זורע נקלט בדתניא בפרק רבי עקיבא דאמר ליה לירמיה מתי נקלט:

בא ואמר אשתו ביום לפי אלא היו לו בניים ס"ל משום דחייב אדם לפקוד אשתו בשבת ביומא לדרך כמ"ש בפ' הבא על יבמתו מדכתיב ופקדת נוך ולא תחטא:

והארץ קשה והשנה קשה כתב הר"ם דשם לא כן מיעוטא דהשתא הוה ליה לומר הש"ל כתרץ בשנה בלי שיאחר דכתרץ פלשתים הוה כמו שאחר ויקנאו פלשתים כו' גם לא היה לו לומר בשנה הראשונה הכתי

ויזרע יצחק בארץ ההיא אמר ר' חלבו בארץ ההיא בשנה ההיא הארץ קשה והשנה קשה ואילו היתה יפה על אחת כמה וכמה וימצא בשנה ההיא מאה שערים מאה כורים מאה שערים מאה מניינים מאה שערים מלמד שהאמידו אותה ועשה מאה בשנה שהאמידוה והלא אין הברכה שורה על דבר שהוא בכשקל ובמדה ובמנין ושפני מה אחרי אותה מפני המעשרות ויצו אבימלך וכו' אמר רבי אבו אפילו צרור אל יזרוק בתם אדם הת"ר יגורו יצפונו המה עקבי כאשר קוו לנפשי ויגדל האיש וילך הלוך וגדל אמר רבי חנין על שהיו אומרים וכל פרורותיו של יצחק ולא כספו ווהבו של אבימלך ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבודה רבה רבי אבהו בשם רבי יאשיה אמר ועבדה כתיב אם אין אדם עושה עצמו כמו עבד לעבדו אינו קונה אותו כענין שנאמר טוב נקלה ועבד לו בנוהג שבעולם אדם צריך לטרוח ולבקש יציאות ביתוהם יושבים בביתו ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו אמר לו כל אותן עצמות שעצמת לא ממנו היו לך לשעבר הוה לך חדא קווקייא וכרון אית לך קווקייא סגין:

ז וישב

מ"מ הפסוקי'

לא משתכין מיניה מי זו שנה היתה דלא משמע שהיה רעבון להליכתו שהה דכתי כי מרבו לו שם ימים ומי פירושו בשנה ההיא שקרתו תכיתלך והוכיחו ונוה עליו מאי נפקא מינה חלה דשכח קמיר בתרן ההיא שהיה קשה ובשנה שהיה קשה ואף על פי חלה קדמה לנו סידיעה בקושי התרן ההיא ושנה ההיא שפיר ילפינן לה מהכא דמדקתמ' כדרך חלה בתרן ההיא בשנה ההיא מ"מ שהיו קשיים:

הארץ קשה פי' רש"י כתושים אף על פי שהיכה תשובה בתרן ישראל עשתה בתרן שכנה נויה וכתב הר"ם ז"ל שהוכרך לומר כן מפני שגם גרר שהיה תרן פלשתים מתרן ישראל היתה מדתמר שהיה עולה תמימה ולא יצא ח"ל ולפי' תמר כמ"ש עשתה כלומר בעיקר תרן ישראל שתח"ם שהיכה תשובה כח"ל לגמרי מ"מ גם היכה תשובה בתרן ישראל ולפיכך חזר ואמר בתרן ז' נויה כלומר שהיה עיקר של מ"י:

ירמיה ה תלים לג

ושנה קשה פרש"י כתושים שהיה רעבון:

מאה שערים מאה כורים כו' נראה דמשפקא ליה פי' מאה שערים ולח"ק כג' מנפי ה"מ מלמון שער שכשוק ולכן פירש מאה כורין ר"ל מאה מדות הנמכרות בשער ושם מדה שנמכרת בשער בכורות כור שהוא גדולה שבמדו' הסאה וכו' מלמון שיעור ולכן פי' ק' מניניס ר"ל שמנה מאה מהורש שהוציא לתשוקה וכפי' הרמ"כ בשם חז"ל וכו' מלמון הסערים ואומדן דעתה ולכן פירש מלמד שהמחמידו מותם שפי"ק' סעדים הוא כמו שער בגפשו ופי' ק' שערי' הוא כמו שיעור שסערות שעשתה על אחת מאה ממה שהמחמה כלומר מאה בשיעור שהמחמה ולא נהיר' אחם פי' שיעור אחת שהוא שיעור שהמחמה ולא שיעורים אחרים אלא ואחי שהוא השערים שכלית וכן כמו שער בנפשו תעפ"י שהרח"ב הביא ראיה מפסוק זה לשון שיעור וכדברי הר"ם ז"ל מבחתי לדיבנא כ"ר ק' כורים ק' מניניס לח כתתר אלא ק' שערים מלמד שהמחמד שהמחמד מותם כו' וכשחא

זו לח מבחתיה בשום מקום:

והרא מן הברכה שורה וכו' ומפני מה מדד מותם כו' לפי הלשון הזה כ"ל דלאחו על המותר קח בעי דדרך החכמים לאחוז מה יעלה בסדם פלוני אלא על מה שמדד מותם יצחק אחר כך מתם קח בעי דסבירא ליה דכיון דכתיב ויהנהו מאה שערים משמע שהביר יצחק בברכתו שעלתה לו מאה על מה שהמחמה ומן זה אלא על ידי שהדדם אחל בשאת הילקוט מבחתי ומפני מה אחדו מותם מפני המעשרות נם ר"ש בחותם כתב ורבותינו אחרו אחות זה למעשרות היה וכתב הר"ם לפי שמן דרך החכמים לאחות מבחות הסדם אל כל מ' ומ' לכן אחות זה למעשרות היה שדרך העו' הוה לאחד דשדות לעניין המעשרות ולפ"ז נדריך לומר דאחבני אחד מותם הנרסינן הכא פירש מפני מה אחד מותם ולא מדידה אחם דלא סבירא ליה שאחד אחם אלא אחות שכיר אחר כך שנתברך אחה שעורים וכ"ל דכתו שמן הברכה שורה בדבר שנחברך ושנחקל ושנתן הנזכר בדבר שנבחותר דשנעשה אשום יצו ה' אחך את הברכה בשמיך בדבר השמור מן העין כדאיתא בפרק קמא דתענית ואחותר לאחו שמור מן העין הוא דקרוב לאחוד הוא אך קשה דאשכין שהמחמידו אשום שמשמע בני שאחד לא ינחק נוניה ואם אחותר מפני המעשרות זה רחוי ליאחך דשאחר אנשים מה שיכפת להו אשעשרות עדיב דשיפת דליאבא קאמר ומפני אחד דיצחק : ויש לומר דשאחידו בייני עבדי יצחק כמבואר ע"ק דאז קאמר שהשאחידו אותם ושפח ק' משמע שאחו שכיר ושנחברכה ואי לענין המעשרות אין ט' לאחוד אלא אחר שהיחה בגורן ואחדו אותם בחברכה ק' שערים דשאחידו אותם ושפח משמע דקאי אחדה אבורת ' וי"ל משפני שאין חיוב אשער

מלא אחר גמר מלאכה ואחר שרשה כי הניח ומה מפקד מתקנותיה קודם זה מצוה מתעסר רשה יצחק להחזיר ומה מתדוה מתחלה כמה רמזי ליתן תמו וע"ק דקא מבן ואל תרפה לעצר מוחדות ולרך הוה מעסר יצחק כתומר • וים

לומר דהייגו אחר שבירתה תורה דמפל חסור חפלו לכהן וקדרפה כמעסר פירותיו מתוקנים ומעסרים חקולקלים מכל מקומי הכי דלא הוה חסור לאכול מכל ולרך מסידות הוה מעסר יצחק מן חגב שיעיה מכל מעורב במעסר:

כפני המעסרו ולמסר זה לא היה חוסק למה סמין הפרפה סורה כמלוד ומה דכמלוה למעסר מן קורן דלרנלו כדלמינן בפ"ק דשבועות עסר כאכול מתעסר:

ורצו מכילתא מחר רבי מיהו כו' ק"ל להבין זה מקומי קרא דומרת יצחק דעירם לעיל כסדר הכתובים ומחה יש לומר דלמתניתין פלא היה נורך לחזרה כדי פלא ירגישו על כך וכ"ם מחר פלא קבן מ' חסם לתוכפה מנהו נרך פשיעון על כך וכ"ם מחר פלא קבן מ' חסם לתוכפה בתורך היתים מעיקה בחוקת מחותו ושור מדלא קחר כל העזיקו פלא הניעע דכייגו מפילו ורקיקת נרוח כדמי מין זה לפסת מיכאו פלא מפני הקנאה מהבלית מחר כתבותה ורקקו לפניקו ולבאותו לעחות ולהבי נקט ליה כתר דפירם כרכת ורישתו ולף מפהפוך הקרוס מוהרת מכילתא מפסר מכדי לפחוך ומרש לומדל בו וכל מה מפסר והולך מהבלחתו לפבי הקדים למזרם פלא כסדר המעסה:

דהה"ד יעורו יעמוד כו' ומפני פלפי מה מחר מפילו פרוך לה יהרוק נרוחה מהפחר מפני כבלות הפם מישבותו כדכי ולא מפני יתירים כתו מהוה לפי כפפו מהפחר מהחוקים כחפתו לחבי מייפי יעורו יעמוד פפרש התקבעים כלומר מנחקיים זה בו כי הקון הפלפיים מתקנחים כו ומוקנים להזיקו כתה מחר דור פל עפתו כחפתו לומר פלפיים בנת ומולי מעגין ינחק היה דמו לומר דכל מפירש לחכות סיון לכנים • חי נמי הסנוכה לומר מחק פלא היו מהקנים חיפתו כפרהסיה היו עושים חיני מחכלות ליקח נפפו בכנעה כתו יעמוד ולזה הוגרך להזהיר מפילו מזריקת נרוח פלא יהיה מ' מסכה חתתו ויעשה עפתו כתעבר פלא כיון מלא לנרוק נרוח וכיוצא:

עד פהיו מומרים כו' כתב הר"ם ז"ל וחם לא כן פד כי גדל מחר לת"ל ונדל היתים הנוך גדל ויהי לו מקנה כתן ומקנה מקר מיכאי ליה הם מלמוד לומר עד כי גדל מחר לו לך שכל מ' נדרש לעניתו עד כי גדל מחר לחול ויהי לו מקנה כתן לחול מהיים מגדל מחר וגם היה לו מקנה כתן כו מחר יחוייב מיהיה פירש עד כי גדל מחר עניין לעניתו ולא פהיו לו כתן וכקר כו' ותין היה פלא פהיו מגדלים חותו בגדולה מלהיה פהיו חומרים זכל מרדותיו של יעחק יותר מבורכת ויותר מוכלחת כמיהיה כפרהסיה מכל כפפו וחכפו של מכילתא ע"כ:

ורא נפרתי מלא מי וכל מרדותיו של יעחק כו' מיותר ירהו כנכל מרדותיו של יעחק מכל כפפו וחכפו של מכילתא כי כרוב עפרו היה לו ע"ד נוחה כוכל מרדותיו מכל נכפי המלך ובהיות מחר בפרק הפועלים חסורייהם דר' הוה עתיר מכנה מלכות נרמה שכוכל מרדותיו המרובה היה מדויק עד שנעשר מכנה מלכות ודייק לה מדכתיב עד כי גדל מחר דהוה פני דלכתוב עד מחר פלא לומר שכבל נפפיו גדל עד מחר מהכילתא ע"כ מפילו זכל מרדותיו פהוה הדבר קיותר פחות פיהיה לו היה גדול וחפוב מנכפי המלך עלמי פלפי החתת לה יחכן שכוכל המרדות לבד ויהי יותר מנכפי המלך מחר עד פהיו חומרים כי ע"ד גוזמת הוא פהיו חומרים כן וגדל מחר ר"ל כפה פהיו חומרים

ויגר כתיב פחק על פלפי פלפי הקדוי הוה פם מומר מן פם כתו פנולם כתו מחתר הרפ"כם והכתיב ועברים חסר ו"ו משמע פיעשוד חומה ויהיו פחם הין הרם עושה עלתו בעבד לעבוד חת הפדה חינו קיום חומר וכתה מכתב כפרק הרבע מיתות מתי דכתיב עיבר מחתתו יפכע לים ים עושה הרם עלתו בעבד לחדתם יפכע לים וחם לה לת יפכע לחם • וקרע' בעבד לחדתם לפפון הם תמיד לחריפה ולוריים ופקדים וכתו ועדור ולפי הוה מיהו ירחה דבר חחוק הפין לומנות פחוקה מפקדקע כדחיתת כם הכה על יפחתי לכתב מחתר לחכל חקום טוב נקלם ועבד לו כדכתיב סמוך לעובד חתתו דמוב פיהיה נקלה ומוב חת עלתו להדרות חזכותיו חפיהים מפכבד וחפר לחם ופירם חועלת עמודת מחדתם הת"ם בהגהב פפעלם חדם נריך וכו' פכתיב מחתה יניחת כיתו הם יוכבים בניתו כי יחלה דנן תירוש ויהר תנרטו ויקבו וחינו נריך לומת כהבי כל כך ועוד פהברכה מהויה כזה יותר מניקנים מחתן מן הפוך וכת"ם בפרק הנזהר ורע ולא תירוכן וחף על נב דכדרי נעטו הני מבכרו:

כל מחתן בכתות כו' דלא ס"ל לפרוסי פכתפנתת יותר מחנו כי מה טעם זה לפלפתו מחכלו חלא כי לפי פפנמיותו הם מהפם פהות מרוית הה פהיו הם חדייהים הם לת פהיה הם וכפכי פוכתיהים חלא:

לשעבר היה לך חד קוקיות כו' מכל פל הה פנחפרך כתחה פעריים וכרכם כפף חדב לת היה מקשיד כי ידעו פברכת ה' בכל חפר לו פהיו הם לת מהנרכים כתכוחתם כן מכל פל המקנה היו חקשידים פהיה קנה לחתו כחמיהו מהם והיו חסרי מחנו ס"ל דלא חקרי פלכות חלא חמקנה כת"ם ז"ל למה נקרא שתן עשרות פחעשרות חת כעלינן ולא היה מקשה חלא כוה פהיה להם הפסד גדול כתה פכפכו עדרי הכהנות חלו:

ז כמה כתרות חסר מכיהו יצחק הקם הם לרוך לומר מכיהו יצחק פפשה דכיה מיירי קרא ויחפך לומר כתו פחסר רש"י בפ"ק דכ"ק נבי וכבוד עבוד לו כחיהו זה חוקים חלך יהודם ליפכת דעתרת הוה ולא היה לריך לחפוחינן הה חוקים דהקי קרא כחזקיה כתיב הלא חתה מרחיים המערים חלי כבוד עבוד לו כחיהו נקט ופחר הכי לנחמה ז"ל מחפני פכתיבת ענין חלו כחרות כתורה נרחה דכר כלי נורך וכ"ם כי לא נכבר נדול היה ליעחק לזה כ"ל הה היה כהם היה רחוי לחה היה לבניו לחריו חעין הה פחמרו ז"ל כל הה פחירש לחכות סיון לנכיס וכהכתיבה לפיל ריש פרפה ת' וכבר כתב הרמ"ן ז"ל מהעם זה פהכחרות רחו לחקדים לזה רחו לחיהרו כחה כחרות חפר הכיהו יעחק כלומר פחנר היות מכיהו הנבבר פחעפק כזה חין הפק הה לדברים רחו ולכן יש לבאר פפשה הכחרות כמה היו חחוה כתעורר ל' הרחוה כהם ולכן היתה תעשת רבי יהודה חרבע כנגד הדנלים ותעשת רבנן חמשה כנגד חמשה ספרי תורה לפחלת כחה כחרות חפר היה לו בתעשת חפרים הה פחמרו חעין הדנלים ויחמשה חומשי תורה הינו חעניין הפלה וחם כחה כחרות רחיה לו הפפר לחר כחרות ליה ולחר כחרות ליה חין בו פהם כי חי חיה פיהיו הדנלים חפרים חו פיהיו כנגד חומה חלא פחמרי פהעם הפלה פרחיי רחו כהם פחייחם לעניין יעחק כתו פחעשות כחפרים וחעפם כרחיותיהם:

בבאר פבע קפה דחפחע פחפר כחרות פחרות כחקום חחר וקח חכליה חלא פפיהן פחפר כחרות חחרות כחקום חחר חלא חלו וע"ק דחלו חיהם כבחר פבע רק הרפיפי פקרקע פפעם פחרי חחר רקוקות כתיב ועל חפם כחר פבע חחת דעל

הפתח לא היה קלי כבחר שבע ומפ כן נחל גרר אינו כאר שבע
ויש לומר דסבירא ליה שהכתורת שבע וחפר אחרי שהיתה
הפלשתים אינן הכך דמפרש ואזיל עפ שהכתב כי דוימנא משמע
מחדש ועוד מפ שהתום פלשתים מאי לכו למימ
שטענו רועי גרר דמשמע דרועים לאכין היו ועוד מאי כשמות
אשר קרא להם אכיו שהרי השמות שנתנם עתם עפ כי התעפקו
עמו ומי איתרמי מילתא דאכרהם אירע כמו כן אלא ודאי
סטרתי אינהו ולכך אחר כאחר שבע לאחוקי אותם שהיו כימי
אכרהם דלא הוו כאחר שבע דסבירא ליה דכאחרות אלו שבע וחפר
הם הכאחרות הראשונים הנזכר כמ"פ שהתום פלשתים כדעת
רש"י ומפ כן הם כאחרי גרר דסבירא ליה דדרי גרר לקנאתם
ביצחק בהיותו בגרר שהתום ובמ"ש הרמ"כן ז"ל ופי' ויעב יצחק
ויחפרו היינו קודם שנסע מגרר כדיתם הר"מם ז"ל לרש"י ותפ"י
שלפ"ז היה רחוי ליכתב מיקמי ויאמר אכימלך לך מעמנו יש לומר
השום דכתי מיתר כאר הכי סדר הכאחרות החפרים שמך חפירת
אלו למלו ומפ כן הראשונים אינם כאחר שבע שהרי אחר שיצא
אברהם לנחל גרר ושוב נצטוה משם אחר כך עלה לכאר שבע ומפ
כן לא יתכן שיקרא גרר כאר שבע ומפ על פי שאכרהם בחייתו
כאר שבע הזכיר מודות כאר התים שנגלו אתנו לא יחוייב היות
הכאר כשותו מקום ומפ על פי שתחלת דברי התורה ויעב יצחק
וכן אינם דמשום קרוי דכתריה נקט ליה ולפ"ז אינ לו שלו"ם
לכאינו יצחק כלו' הכאחרות שחפר הוא לבדו לאחוקי הנקראים על
על שם אכרהם ועוד יש לומר דסבירא ליה שכאחרות אלו שבע
וחפר הם הכאחרות וזלת הנזכר כאן שהתום פלשתים כי אותם
היו כארץ גרר ומלו אלא בגבול הפלשתים היו כדעת הרמ"כן ז"ל
וסבירא לרכנן ז"ל דהנך נופיהו קרוי דקמפ' ואזיל עפ ושכחה
ומפ על פי שקרוי שמותיהם בשמות אחר קרוים אבי קרוים עוד
כן על שם התאורע לו שבשעת מ"ם שהכאר אחר גולו מאכרהם
היה בכאר שבע שהוא מ' ועד אלו • ומ"ם שפ' היו
בגלר שבע היינו לפי שעפ היות שם העיר אחר כך חפר יצחק הכאר
הל' כאר שבע כשנם ורחובות שעד"ו ויעל משם כאר שבע מכל
מקום כל גבולותיה שביב יקרא על שם העיר והדעת נותן שנחל
גרר אחר כן חפר הכאר הנ' קרוב לעיר כאר שבע כי משם עד
כאר שבע עשה יצחק ג' מסעות ומשתמ לא היה מרחיק כדוב
מחסע למסע אלא כדרך בעלי אהל ומקנה ונחל גרר משתמ
רחוק מגרר הרבה מאחר שנזכר מגרר ושכ"ז אינה עם ולא עוד אלא
שפיא שהיה מארץ פלשתים כמ"ם הרמ"כן וכן יש לדקדק מת"ם
אכרהם על כן קרוי למקום כאר שבע ולא אחר לעיר דמשמע
כללות המקום ההוא ומגרריים • ואין לשום לב לאומר דכ'
כאר שבע הוי מבין דלא אשכחן בנביאים אלא מ' ורחוי לומר
פנקרוי כן על שני מעשים כדכתב הרמ"ם עם ליים לומר שפ
על פי שאכרהם חפר עם לוטי יצחק לא נתקיים אלא כאחרוי ואני
מוחזק עם העיר כן לעז' הכי דייק לה קרוי דכתיב על כן עם העיר
כאר שבע עד היום הזה ׃

כנגד כן נפשו וכיון כי יש לדקדק דה"ל כנגד ד'
דנלים כמ"ש רכנן כנגד חמשה חומשי תורה
לא כנגד כן נפשו דמשמע דמספר הדנלים נמשך למספר
הכורות ומה ט' יש כזה ויש לומר לפי שיצחק חפשתם לא נכנסון
כחפיר' הכאחרות לרמז הדנלים דחפילו ידע ענין הדנלים
בעתיד מה ש' לו כחפירת הכאחרות במספרם אלא עפ שהוא
לא נתכוון לדבר היה סיוען לכניו כמו כל מעשה אחנות שהיו
סיוען לכניו כלי כוותם רק מפת ה' היה מעשיהם סיוען סיוען
לכניהם ולפ"ז שהיו הדנלים כנגד הכאחרות במספרם שהיו
סיוען להם מנגד חמשה חומשי תורה מאחר כנגד חמשה חומשי
תורה דמאחר שהיו האבות בקיאי בתורה ומתיר היו יוצאים
בתורה כיציאה כדאיתא בפרק המפנה לא ירחק אכיון בחיפרת
הכאחרות לרמוז חמשה חומשי תורה לכל הדורות ולהיות גם כן
סיוען לכניו ׃

כנגד חמשה חומשי תורה והתורה והחכמה נמשלה
לכאר ע"ד שמ מים מכורך מים עמוקים
אבל כו' אכל לדנלים עם הכאחרות לא מנאתי לסיוען זולת
המספר גם לא מנאתי טעם לשנוי השמות עפ שטענו כו' לפי
ענין הדנלים כתו שמ' כה' חומשי תורה • ועל
דרך הדרש יש לומר מיפם הדנלים לכאחרות לפי שהדנלים
עמדו עם אחר רחשיהם להיות מכיר כל מ' כיצ מה וכשיהו
שלו להיות מתנהגים בשעת גדוליהם וכתר ריפת גופה חולה
וזה אחזר לקיון ס"ד שרחו יפראל דגלי המלחמה ועקתן

להם יר' שכתו שהשבלים נבדלים עלולים זה מזה וכל מ' מכיר
מדרנתו ועלתו פתו כן רחוי שיהיו יפראל מכירים מדרנותיהם
והקטנים נמשעים לנדולים לכן יתיחסו לכאחרות אחר מהם
יפקו פעדרים כן הפה יפק ויתנהג כמים עתוקים עפה כלב
רחשיהם מלמעלה וכתו שהכאחרות מקום מקלה כי יפול
הטופל כאחר לא ימים לב כן אחר לא ישמע ויקרים כנגד
הנדולים יפול כראשה וכתיב שבשבת נשיכת נשמל ושוב יש
לומר שלשיות החכמות הן המתרכבים להתנהג העולם בהנהגה
השנחניית על פי מעשיהם כפי שהנהגה השבעית על ידי נבמ
הנמים וכשיליהם כתיב שבשב כעל העקידה שער ל"ח לזה רמוז
חפירת ר' שכאחרות שכתו שהשפעות שהמלמלה תר' פני
החיות שמהן הושפעו תיכות היסוד ו'כתיב שבשב הרב פח"כ כן יהיה
מעשה על ידי הנדיקים כפי מעשיהם וזהו ענין חפיר' שכאחרות
לומר שחק על פי שהטורח המעשים יושפע שפע שבע רטן ומקור
מים חיים ולז' שכנגד כן הוו הדנלים שהטוב שבשבעתי הדנלים
שהביא בעל העקידה בשע"ב הוא זה שהיו כתכתי המרכבה כל'
פני חיות שהכוללים כורת המחלוקת ויש לדבר רמז כדברי רבנן ז"ל
לקמן פס"ד ׃

כנגד חמשה חומשי תורה ולא הספיק בת' כנגד התורה
כלה כדי שלא יחשב שלא היה בקי שלא כתורת כני
נח הנהוגה להם ובפרט מילה שלא שכל התורה כלה היתה
כודעת לו ׃

שבו נתעסק בקדושת כרוך הוא בירושתיו לעיל בכ"ר
פ"נ ׃

וימצאו שם כות"ה כנגד ס' וק' מכ"ל למיתני זה לשפתו כיון
דתקרלי משמע דתיון זה שלא הנקרא עפ שהה
לא קרי ליה שם אחר ועוד דלפ כתיב ויחפרו כאר אחרת
דוקי גרר כתם שאחר שכל הנזכר אחר כך ויחפור כאר אחרת
וע"ק דמי כנגד חמשה חומשי תורה כפי היתה המדוכר לא היה
רחוי להקדים כאר מים חיים שהוא כנגד ספר ויקרא ולא לסיים
בשבעה שהוא כנגד ויד כר ויש לומר דס"ל סטע' מריבת הרועים
לומר לנו המים לפי שהכאר כאחל ומימי שנחל שם אחר יתנו שם
ותתעלית יחלת הבור והנחל יתמעט כשם אם כן שם שלנו
כדבריהם הרמ"כן ולא שהמריבה מפני שהמקום שלשם המדקאמר
לנו המים משתע דהמקום שפקר הוא לשעות בו מים שריבה ולא
טענו אלא על המים ואם טענתם שהתלה כור אחרי שיה לשם
שם ונשם והשתא מבואר יפתח אם כן בשבי"ל על מתי ויחפרו ויתמצו
כאר אחרת וריבו נם עליה וכל שכן אם הם הכאחרות אחר לאכרה'
מתחלה ושתתום פלשתים לפי שהלך אכרהם משם כדפי' הרמ"כן
כי לא היה להם להרהר עליהם אלא שהשענה מפני התמעט
מימי הנחל ולכן צריך לומר שלא היתה המריבה על כאר מים שאם
הם נוכעים הרי שתיפה מהנחל ודאי וכרת"כן כתב שעל כן הזכיר
הכתוב ויחפלו שם כאר מים חיים לומר כי היה מקום נובע מים
חיים מין תיתיו מהנחל כאחר אחרו מריבה והדכר ק' כי אם כן
מה מקום לטענת מריבה כי זה דכר הכרח לעין הוא מ"ק היכי
כתיב וירבו רועי גרר כלי הזכיר חפירת בור זה ושתח י"ל דעל
זה אחר מתחלה ויחפרו עבדי יצחק בנחל והפסיק בויחלו כאר
מים חיים לומר שתפני שעוד חפר ומצא באר מים חיים נתעכה
מריבה על הבור הראשון שלא היה מים חיים אחלו מקום לטענון
לנו המים ממה שלא היה מים חיים כאחר • ומה שקדם הרמז
לפ' ויקרא י"ל דמשום דמלת הלכו' דכות חשיב טפי ועוד דפתיחת
התיבוקו' ללמוד כתורה כהכי כדלקמן ס' ב פ"ו ומה שנתחיל הרמז
לפ' ויבדר מפני שהשלים למנין ז' מקדימים הל' המפורשים ואחר כך
המשלים כדוחק ׃

שהוא משלים ז' ולפ על פי שכל מ' משאר הספרים משלים
גם כן למנין הוי נקרא זה שבעה טפי שהוא משלים
טפי כנ' חלקים אי נמי שנתחלק לנ' ספרים כדי להשלים המנין ז'
כנגד חנכה עתודיה שבעה וכדלתיתא בפ' כל כתבי חנכה עתודיה
שבעה כנגד ו' ס"ת ׃

שבעה ס"ת ולפ"ם הכאחרות היו' לבד כנגד ה' ס"ת
הנדולים כהדי' אבל הבדל ס"ויקרא לנ' ספרי אינו
כהפרש מבו' כה' שיטין חלק כאחר בין כל חלק וחלק מהם אלא
כשימניות אשר בפ' ויהי בנסוע הארון מלמעלה ומלמטה דהיינו
טעמת דמלין דחשוב ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו כדאיתא
בפ' כל כתבי ורחוקות כנגד תנשה תורה על שם כי ירחיב כי עפה
הרחיב ה' לנו ק' מ"ט רחוקות כנגד ת"ת לפי שאתחר בו כי ירחיב
כי אין לשון זה אמה שיורה על עפמות שם' ולפ"ו כאר היה אשר

מ"ת הפסוקי' ונכתוב בהלות

שירחמו כלפי שקבל על עם וכיוצא מאחר מלות ים ק' פתח פתח פ"ם כי ירחיב כי עתה הרחיב שהיה לו לפתוח כי פתח הרחיב פ"ל ויקרא אחו רחובות ולא להפסיק כין הדיקים יש לומר שעיקר הכוונה לפי שפסר מ"ת על מהרות הצרכות לישראל כתרן ישראל

ואבימלך הלך אליו מגרר · מגורר מלמד שנכנסו ליפטים לתוך ביתו והיו מקרקרים כו כל הלילה ·

ויאמר אחר מגרר · מגורר מלמד שעלו כו צפחים כמין א לתגורר כו · ואחוזת מרעהו · רבי יהודה אומר אחוזת מרעהו היה שמו ורבי נחמיה אומר פיקת מרחשוחי · פיקול שר צבאו · רבי יהודה ורבי נחמיה · רבי יהודה אומר פיקול שמו רבי נחמיה אומר פיכה שכר צבאותיו נושקים לו על פיו · ויאמרו ראה ראינו כי היה ה' עמך ונאמר תהי נא אלה · אם תעשה עמנו ונימר רק מעוט שלא עשו עמו טובה שלימה ·

ניטי רבי יהושע בן חנינה גדרה המלכות שיבנה בית המקדש הישיבו פפים ולוליאנוס מרפיון מעכו ועד אנטוניא והיו מפפקין לעולי גולה והיה וכל צרכם · אולין אילין כורתאי ואמרי ידיע להמלכא דדרין קרתא מרתתא תתבני ושוריא ישתכלון מנרא · בלו · והלך · לא יתנון · מנרא · זו מדת הארץ · בלו זו פרובנדון · והלך · אנגרוסינה ואמר ליהון מה נעביד ונוירית אמרין ליה שלח ואסר ליהון או ישנון ליה מאתרי או יוספון עליו חמש אחין או יבצרון מיני חמש אחין ומן נרמיהון אינון חורין ברהון והון קהליא מצטחין בהדא בקעקא רבית רמון כין דאתון מרביא שרון בניין בעיין למסרר על מלכותא אחרין יעול הדר בר נש הניטא וישרך עבודא אחרין יעול רבי יהושע בן חנינה דהוא אסכול מסקיא ראורתא עאל ורשם ארי ארך מרך ועמר עצם בגרוני אמר כל דאתי מסיק ליה אנא ירכיב ליה אנריה אתא הדין קורא מיצרא דסוקוריא אריך ירכיב מוקרה ואסקיה אמר ליה הב לי אנרי אמר ליה ויל תהא מלגלג ואומר רעילת לפוטיא דאריא בשלום ואסקית בשלו כך דיינו שנכנסו לאומה זו בשלום ויצאנו בשלום ויבואו עכדי יצחק · אין אנו יודעין אם מצאו או לא מצאו מן מה דכתיב ויעצאו שם כאר מים חיים הוי שנמצאו מים חיים ·

פרשה סה

ס ויהי עשו בן ארבעים שנה · הרא הוא דכתיב ויכרסמנה חזיר מיער · רבי פנחס בשם רבי סימון מנכל הנביאים לא פירסמוה אלא שנים משה ואסף · משה אמר ואת התזיר כי יפריס פרסה הוא · אסף אמר יכרסמנה חזיר מיער למה היא מושלה בחזיר הזה בשעה שהוא רובץ היא מפשים את טלפיו כלומר שאני טהור כך הטלכות היא נוטלת והופכת נראית כאילו מעבדת את הטימה · כך עשו כל ארבעים שנה צר נשי אנשים ומענה אותן וכיון שהגיע לארבעים שנה ריטה עצמו לאביו אמר מה אבא נשא אשה בן ארבעים שנה אף אני נושא אשה בן ארבעים שנה הרא הוא דכתיב ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה את יהודית ·

רבי

למרוד כמלכות ·

מנרה זו מדת הדין מיידי קרא מכרם ליה · בדת מחרן פירוש מם הניתן הסקרקעות כורמים וינכי זו פרוכנדון כרב"ם כסף נולנלותם וכן בכרק קמח דכ"ב מכל מנגרוסינה לה נתפ' וחולי שבוף מרכוסת שמחרו שם בנתרת דהיינו עישור תכואות ובכתב ומכל מקום כלינ המדרש בחכרם על הנחרת דקאמר זו מדת הדלת ופרש"י מנגת מסים שהם מטילים מחיל על כני מחדינה ·

אין מנו ידעים כו' פי' מי הוה מניח טופק דהיינו מים חיים מי הוו מים דעלמא דלא מיקרו חניחה מכל מלכתיה ויחמלו כתר מים חיים ילפי' דהך מניחה נתי מים חיים ומה"ר שמואל סנכ"ל אומר דמלכתיה שהם כתר יתירה דהוה סני לילכוכם מים חיים מקום למחוטי' דכל היכא דכתיב כתר הוי מים חיים וחכיון דכתיב כתר ויכרו עכדי יצחק כתר ס"ת דהוה מים חיים ·

פרשה סה

ס ההד יכרסמנ' חזיר מיער משום דק"ל לית דיתכן שפטו נדק נפשו מיעקב ליפת שפה כן ס"ת שהם ויעקב שהה שפי טוכה מי נתי מיה ק"ל מפי נפקת מיתה מם היכן מ' מו דלא לתי"ל ס"ת ליעקב יצחק כן מרכעים שהם דהתם מנטרין לה מחוטיכן שהחזיר לה י' שנה מחר שהיתה רחוק ליעל ומו נתפלל עליה למכי קם דמחוטיכי וייכופתים שהיו מרחם עכתו כדרך מומתו כתנפ שעל כן נקרלו חזיר כדמפרש ומוכל ·

מכל שהכיתי' מרכם מומת תר' ברמב' לה הזכירופיסו לחזיר כדמפרש כתם שהחילוה לחזיר כדמפרש ומהל"ת ויש לומר כלומר זה ס"ל מחם ומסף פרסמיה ומה נריך לומר שהם כ' ושוה למה הזכיר ומה שכל שהכניחים לה פרסמה וכי היה מתחזק שכלם יפרסמוה ולמה נם ז' שלנה על ויפה שלה כניחים לה נתפרסמה לה כנ' כתילו כלפי יהודע ויפה שלה כניחים ולימה למימר מחכי פרסמה רוכם לה פרסמה פר"ם נכי נחלים חניקות ולפי שכנוב לחמיכו לה פרסמו הכתוב ·

דהה מכרסמין את החכפין מפני חלול ה' ·

ואת החזיר כי מפרים פרסה הוא ורמז כזה לעתיד כם כי ר' חוחות רחוחות כפ' כדתי' כם ג' ·

יכרסמנה חזיר מיער כי שם יהרה את ישראל לגנוב מהורגן מחנדים חסיד ולחזיר החזיקה לחזיר שיכרסם הגפן ומסחחה על חוחת פרס חייהי שחרך קנכו כחוחים וכליה יחכלו כנכחות שוב כח הכם מחחים עד סוף מחזמר ·

גראה כתילו מנעת כיתה לדון את הגולים ולהרחיק

ולהרחיק הפעל שהיה מתחכמת להעלים פרוסה מהגוזל:

כה חכה נפשי חכה בן ס' שלף על פי שהיה עשה בר ס' מפני שהיה נולדה רבקה עד היותו בן ל' והתינן לה עד שתהא רחויה לביאה כת ג' שנים כתיב כאן חכה ונאמר ל' ואם כן הלא מאכת שהיו נשיכ מתחלה מכל תקוס חכה עשו שמין זה הלא מפני שעד ס' שנים יש לאשה כלה חכה ותו לא מי נמי מסוס דלעולם ילמוד מדם תורה ואחר כך יסא חסה ולכן לא נסיב חסה עד שהיה בן ס' לביכ' ולקמי מדעת' דדכיה והוא לא בן ידעתי כי מה שעשה לא היה מפני למוד התורה אלא שהיה עד בפני עצמו:

צד נשי מנשי כלומר מרמה ולשון מותן:

ג רבי יודן כשם שלשים מיסיב יחידי כו' נראה דקשיא לן מה צריך ל' שהיו מכנות אחתי שם לאחותי גנותו של עשו שנשא מכנות כנען מה יענינן לה מדכתוב קנתי בחי מפני כנות אחת כי רעות בנות כנען ולא שכירת היה שהוא טעם למה אחתי ותקנן מורת רוח שלהיותן כנעניות נפשן מרה להם כדפי' הרמ"ב אלא מורת רוח כשמשיכן כדלקמן ומיהו זה מתחיל בהיותן בנעניות ולאכי פי' כי הכוונה כי אחת ס' היתה לו שמודעין לו בשם אלו לפי שהיה ס' לזווגי זווגים דהיינו מוסיב יחידים כית כדלקמן שם ס"ח ואפי' מזווג על פחותים כגון ממזר לממזרת שהכוונה לזווג כל אחד כזוגה לו ולכן היה אלו לזווג אחתיות שמתחילת להשתר עם עשו שיתעלל ורעו ומיון קושר לית היה אם לזווג זווג שיש בו מיעוט מאחר שהכניעני נאסרות לאחות כדאתרן לקמן נבי שמעון בפסו' הנזכר ולמה שאחר את כל עורב לחינו כי אין כוונת הכתוב שאחר היה זווג הזה אלא מכאירית עשו לכך שלא בדומה לו:

למה ליצחק תחלה ואם תאחר דילמא לתרוייהו ליחל והזכירם הכתוב זה אחר זה כסדר תזיכותם ים לומר דמ"ה כלו ליצחק ורבקה ולקמן מסתע לרבקה מאחר זמן:

שהירה לא רבקה כת כומרים לה מנאתי רחו לזה:

היתה מקפדת כו' לא ס"ו לא היתה מקפדת על ס"ו אלא טכופת ע"ו היינו מעכבים נעלמים מעין ס"ו כגון נחום ועוכות וכיוצא והיו להרגלה בבית מכיר בע"ו אחם אחה לב למעיניהם שהם לבת דס"ו בעלמא כאלו על דרך שרמת' כאן עניני ע"ו בכללות יצחק אלא כשם בחלה כלל היה מרגיש מאד כרש כל טיכופת ע"ו:

שהירה הדבר תלוי כת פירוש יהוא היה לה שם' מכניס יהיה רשע וכוותי יודעה מאחר כך שהיה עשו ולכן לא הוקשה לה ויד רוע בשיו על שהכניסו כרשע ס"ה אבל ידי שהיו מכניסים כהם הוא שהיה מרגיש בהם כטעם טוחה וטהרה כך העתידה לדיק ורשע ולפי שידעה מטעמם היה גורס לרשע עשו לא הוקשה לה מחלה לרשע

ג רבי יודן פרשה אלהים טושיב יחידים בית ד' וגומר ' היא דעתיה דרבי יהודה דאמר רבי יהודה אפילו ממזר אחר בפסוק העולם וממזרת אחת בפסוק העולם הקדוש ברוך הוא מביאן ומווגן זה לזה מאי טעמיה אלהים מושיב יחידים ביתה בפ' לפי שכתוב כי החרם החרימם החתי והאמורי יהבי דרזין מחיק שמא ויסב להר' מחיקת שמא ' ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח וגומר ' את כל עורב לחינו ביומי רבי הייא רבה עלה זרויר אחר לארץ ישראל אתון שעינין ליה לזביה אמרו ליה מהו דניכליניה אמר לו אולון יהבו יתיה על איגרא וכל עוף השכן על גביה בן מיניה הוא אולון יהבו יתיה על איגרא ואתא הדין עורבא מיצראה שכן על גביה אמר מסאב הוא רשן מיניה הוא דכתיב ואת כל עורב לחינו ' אמרו לא הלך עורב אצל זדיר אלא שהוא מינו כך לפי שכתוב כו כי החרם החרימם ייתי הדין מחיק שמא ויסב הדא מהיקת שמא ' ויהי עשו בן ארבעים שנה ' ותהיינה טורת רוח ' למה ליצחק תחלה אלא על ידי שהיתה רבקה בת כומרים לא היתה מקפדת על טינופת עבודת זרה וזה על ידי שהיה בן קדושים היה מקפיד על טינופת עבודת זרה לפיכך ליצחק תחלה ' דבר אחר למה ליצחק תחילה אלא לפי שהדבר הלוי בה שנאמר ויאסר ה' לה שני גוים בבטנך לפיכך ליצחק תחלה ' דבר אחר למה ליצחק תחלה אלא דרכו של איש לחיות יושבת בתוך ביתה דרכו של איש לחיות יוצא לדרך ולמר בינה מבני אדם וזה על ידי שכתוב עיניו והוא יושב בתוך חבית לפיכך ליצחק תחלה ' אמר רבי יהושע בן לוי נתן לו הורו לסלק ממנו רוח הקדש:

ג ויהי כי זקן יצחק ' ויבי יצחק פרשה מצדיקי רשע עקב שוחר כל מישטשל שוחר ומצדיק את הרשע בעקב וצדקת צדיקים יסורו ממנו ' צדקת צדיקים וה משרה יסורו ממנה ורי יצחק על ידי שהצדיק את הרשע בריו עיניו ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות ' מצדיק רשע ומרשיע צדיק תועבת ה' גם שניהם ' אמר רבי יהושע בן לוי לא מטה שהיתה רבקה אוהבת את יעקב יהיר מעשו עשתה את הדבר הזה אלא אמרה לא יעול וישעי להחוא סבא על שם תועבת ה' גם שניהם ועל ידי שהצדיק את הרשע כהו עיניו ' ויהי כי זקן את יצחק ותכהינה עיניו רבי יצחק פרשה ושחר לא הקח:

וגומר

ולמד כיצד מכני מדם כתב בשל אחת ז' לחי אפשר לפרש דמשום דדרכו של איש לחיות יוצא לדרך בין הכריות וללמד מהם דעת וכיצד ומחמת הכיצה נשאלה שכלכן והוא מכני שהיה יושב בתוך הבית היה לא למד כיצה ולא היה שכלן ולכך היה מרגיש המרי הוא יותר מאשתו מ' שהם לנו להתיחן דכיצה הכיצתך מכיצו עליו השלו היה נדרך ללמוד כיצה מכני מדם ולא היה כו כיצה מעצמו דמיון לגבוהה שורה מלא על חכסוכו:

ג דהם לא למד כיצה משום דלהיות יושב בתוך הבית היה שמי אפשר להעלותו על לב כדפירש, נם רבקה אמנו היתה שהיתה בתוך ביתה מ"כ הדרן קושיא למה ליצחק תחלה שלשים ויעלה על דעת דטנופת ע"ו לא היה ליצחק מכיצו עליו השלוש להרגיש בשרי לומד כיצה עם שלשושים זו אשפר לומר דלפירוי זה היצו המרי ע"ו אלא שהיו קשות ומורדות בהם ונם מי אשפר לדחוק ולפרש דמשום שדרכו של היה הוא להיות יוצא לדרך בין הכריות ולומד מהם כיצה ומחמת הכיצה מרגיש הדברים מאד כדכתיב כי ברוב חכמה רב כעס וכו' והוא כיון שהיה יוצא קודם שתכיצ' עיניו למד כיצה ועכשיו שכהו עיניו והיה יושב בתוך הבית היה הוא מרגיש יותר המרי מפני שלמד כיצה דגם כזה הוא נופל הקושי דלא היה נריך הוא ללמוד כיצה מכני מדם ועוד שלרבקה מחמו שנאמר עליה רות הקדש כדאתמר' ככמה דזכותו היה לה הוא' כיצה והדרן קושיא ונריך עיין עד כאן לשונו:

ואני מחוס כפי הכ' נכון כי יצחק להיות רב תכונה מרבק' הכין דאשכח כרבקה ואין קושיא לית הוכרך יצחק ללמוד כיצה מכני מדם ואיך רבקה היה לה חוסר כיצה דלכולם לשניהם יש כיצה אלא טבע הוא להיות כו יותר כיצה על ידי שאתכין מכני מדם תמיד

וכדלעיל ריש פרשה י"ח ועי' ל' דלאו משום כיצה מתם קאמר אלא כלומר שהיה שרגיל לנתת ליבו ולתת בהכרת הדברים יכטער מאד בהיותו ככית ולכן כל שנוי ושער חסר יהיה בכית מי שהוא כלום שם יכטער מאד מה שאין כן בשאר שדרכה להיות בכית תמיד:

גרם לאורו לסלק ממנו רוח הקדש שע"י טנופת ע"ו שהיתה בכית נשאלקה שכיצה ולפי שיצחק היה רגיל תמיד ברוח הקדש הרגיש ברשעה בדבר לסלק ממנו רוח הקדש ויתכן דדרים מור' רוח מרימו ומסלקו רוח הקדש:

ג רבי יצחק פתח כו' משום דק' ת"ט כהו עיני יצחק דמ"ח מזוקן דאיכא בן קכ"ג שנה הוה והוה חי ק"פ ויהרי אברהם לא כהתה עינו עד יום מותו והוה בן קע"ה נמי יעקב לא כהו עיניו אלא כשוף יעיו ולא משמע' כי מקרא קרי לו כי עניני האחות הקדושים לא יהיו כמקרא לכך אמר שמע' לפי שהצדיק את הרשע בשחר היינו עשו שחשבו לנדיק על ידי שהיה מכילהו מנדו כאו' כי ניד בפיו:

ובציד הרשע בעקב לפי נר"ו יש לפ"ד דלוקא המצדיק הרשע בעקב שוחר הוא הלוץ' אבל המצדיקו מכני שהוא אם ע"ד מחניפין

מ"מ הפסוקי וכאור המלות

תלים ס"ח

דכריס כ'

ויקרא י"ח

יעשיה ס

מצלי י"ו

שמות כ"ב

ת"ה הפשוקי

את פרשים לף על פי שנוסל שוחר מתנו וחוסם שבשביל השוחד
מצדיקו לא יקלקו וי"ו ולצדקת נדיקים יקיימו כתי"ו ויהיו ועכשו
תכל נרסת לילקוט כשקב נרחם ויר שפירושו שנכוזב כשביל
כמחכילו השחד על ב"ם כשהחזירן נבי עדי שקר שהדי שקרי
מלוגרייסו ולי ויש עוד לם כשקב
כשוק וס"ם דקר' נשקב שחד כי'
כשוק השחד שנדקת נדיקים
יסורו מתנו ;

תלים ז צדקה נדיקים וה משה
כלו שנולת משה
דהינו נה כשהה שינו וקדי ליה
נדקת כי כוכוחו שה ליה וס"ת
שה כשדיים כתיב כי שבחד יעור
כדמייתי בשמוק שה לה קשיה לשהה שוחן השכל כהטייה
סרין ;

שהצדיק את הרשע שחשב לעשו לנדיק מישקב ולכן
חשכו ה"ת והלה יעקב מוטשה היה שהיה
מרמה חותו כדדרים לשיל נבי כי נייד כפיו ולה דמי למדיק רשע
שקב שחד יש לומר דמקום מקום כיון דהוה מחכילו מישני ליה
ליעקב לשהכרדפסול לדתיה ולכן חפשר שטיש' כהשברתו והיה לו
לחקוד כשטעין יותר ;

כהן פישו לפי שהשחד יעור שיני השכל והשענות
הכניחות יוסנו כחוכמות החושים החטוניים
ולבה הרשות כה חוק להכרת הכניני ל"ת כשל העקידה כש"כ ;

לא ממה שהיתה רבקה מוכנת כלו משנת שהכתה את
יעקב עשתה שיקבל הכרכות שלף על פי שחוכנת
לותו ייותר משעשו ח"ת לה תרש שיכה עשתה שתשרי לקחת את
כדכיתו הלה שבקש ג"כ כרכה ליעקב ולף שתחזיק את עשו ברשע
היה לה לשמוך על ה' שלה יפכיס לברך הלה את הרחוי הלה משני
יצחק עשה שלה יהי' מוטשה כהגדיקו ברשע וידלק כו מוסב ה"א
ויוד שנה יפכיס"ה כברכתו ונחנה יעקב קריחים ותנה פיניך
כזה ממה שרחתה שע"י שהגדיק הרשע כהו פיניו ת"ב ה"ק די לו
מה שכתו פיניו על שהגדיק רשע ולה יוסיף על רשעו כמה
שהרשים את הגליק ג"כ ;

ויטעי להחות שכת שיחתר לו שקיים כל ת"ם לו שהשחרת
שה נה כליך שחוו וייכך שלה תשכלני גולות נשלות
וחוסים כדלקוח וחשע' שכבר היה מוטשה כו וחוסכו לנדיק לף
היתה חוסכת כל כך הלה לעת כוחת שתשיר לברך ;

ונה חם מי שנוסל וכו' חם ב' דכהדיים פתיב כי השחד יעור
פוברך ללמוד ק' מכחן חשוש דפשטיים דהשחד יעור
פיני עורין הדעת להטות מדיגלה"ק לחף פורון פיניש מחם חיכח
כדהכח נם כחכילתה חיתה כל שנוסל מחוון וחשה את הדין חיני
נשבר שהעולם שר שיחסר מחו' פיניו ויתכן דה"ב לשורון הדעת
מיירי וליף שהשחד חשה לב שחדם חיכחק שחף שלה נשל הלה מחי
שחייב לו נשה לנו להגדי הרשע דהיינו שכת כחות עיניו לפי
שההשבו הכניחות יוסנו ע"י החושי כדלעיל וכ"ם שפלוסי כל חם
שתחסר לו חום מחושיו שפקד לו ידיעה מידיעותיו והיינו כשהוח
לנרסינן נפ' כתרת לכשוחת ר' יר יוסי הוה רגיל מריש לימיה דהוה
מייתי ליה חפלי לשבת כנתת דפרידי יומח חל מייתי ליה בה בשבתה
ת"ל ח"ם שחיכנה ת"ל דחה חית לי ומחיכה חנב חורחה מייתי ליה
לחר לה קשיל חיכה ת"ל לה חילן דחיכנה לך ולה חשקל שקלינהו
חוחיב ליה וונה דרכנן וקה דחיכו ליה כהדי דקחול ומתי חחר
בעי טעין הכי חי כעי טעין הכי חחר רבי ישמעחל בר יוסי
חיכח דוחן של חקבלי שחד ומה חני שלה נשלתי ומה נשלתי שלי
נשלתי כך חקבלי שחד עת"כו ' וכוחת ר' כפחיחתו
בכחן לו שח"ם בכחוב ומכיון שיניו חרחות היו כדי שנלחוד חכחן
לנוקח שחד ;

נימי שהיה חייב לו חי שכר ר' כחמן לחחר כפ"ק
דקדושין שכבוד חב וחם חשל בן קחתי כשהיה חייב לו
וחי שכר לחמן לחחר חשל חב יש לפ' לנטל חתי שהיה חייב לו
דקחתר היינו חם שהיה חשחתו לעשות לו חטעחים ולהחביליו
ולהשקיחתו כעבד לחדוניו ;

ד רה"בפ פתח דשוש ד"קל ח"ם כהו פיניו יעקב כדלעיל
חייתי כחי קרח דשחשינן חיניה שהכל היה
לעולת ישראל ;

כל פעולות וחחשבות הה ללה קחתר נחי נפלחותיך
כחו שלחתר הכחוב וכפלחותיך חפני שהנפלחות

כן ככלל חפעולות שעליהן לחתר רבות עשית ועוד חשוש
לחין פנין הנפלחות לנדון דיין כדלכחוב בסוף לך קשב
דהיה לו לומר שפעלת ושחשבת כחו שלחתרו כל שעולות
חחשבות וים לומר שהשחיט זה לפי שלנגי הנם יחנרך
הפעולה וחחשבה לכר ס'
כי לוה לחתר ויהי ולכן כשעלה
הדבר כחשבה כפעולה לפי
ועוד שהחשבה יורה על דבר
שכבת ולין זה טרך לנגי הנם יחנרך כפועל חחיד ולנחנו לה כיש
חה שלחתר וחחשבותיך כלשון כני חדם ;

אמר רבי יצחק ומה אם מי שנשל שוחר ממי שהית חייב לו כהו עיניו הלוקה שוחר ממי שאינו חייב לו על אחת כמה וכמה ;

ר' וידל בי רבי חנינא בר פפא
פתח רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך וגו'
א"ר חנינא

כל

רמה כאו עיניו של יצחק כו לה שכבות מדבר כעיניו זה
כלבד דלה יצדק כזה רעות עשית חלה כלחתר
שכל חעשי ה וכפלחותיו לתועלתנו ודלה עיניהו כאות עיניו יצחק
וח"ת נזכר זה לנבי חה שכידד לנו החלבות לתועלתנו וכל חה
שניתנה לנו התורה וחניניים חחרים וכ"ג לה נפטרך ל"ת כשל
העקידה כש"כ שעיניו הפלחות כזה הוח לחף על נב דחין רע יורד
מלמעלה וחין חחדותיו יתברך לחכוב טוב חכעליו חדרכה חשחוה
יהבי ולה שקלי לחנכם ההעדרים יחשכו חחכרה החותר וחרוע
ביחידת הסוכל ויניחך פניהו לה נחנכה שכה לחת חחנה חחר
שהיה כלה נחור שיהו כעיני כשעשת ה' כלי שיחנך חשם טיהה
כלל שהיו היה הכחוב חדבר כשעיו זה לבד היה נרוך לחת טעם
להקרה זה כלה לחנכם הכחוב חדבר כלל החשבים והנפלחות שה
פוסה כעולם וחחל חשחשבים היה זה וחל יקשה כעיניך לוך יהיו
כל חשבי ה' כשבילנו כי כבר חחרו"ל כל שכל העולם לה נכרת חלה
כשביל ישראל שכת ;

ארם ונהו נכנסים וחם"ל דשחול ויקהן נכנסים
למקום ולה יודע למי יכוכד חלה עדיפה נקט דחפילו
כיון שכ וכהו לה יכחן חי יכוכד חי כחי דכשחר חיכעי חין קפילה כי
יחכוב הרחשה כי שניהם שרש ולה יקשה כעיניו למי יכבד ויחר
חלל שכ וכהו שהם דומים פעחים רבות זה לוה ולחכרהם ויונח
שניו דומים זה לוה שנה הרחשה יוע כוולחי שה חהם שהם ולה
יקשה כעיניו חה יעשה לכיון חל שהם כשכודו וכ' הפועלים לף
פירשו שכת חביעת חוקנה ופרש"י כלי שיניהו כיהו ויקנהו ויש
פוסך לדבריו חת"ם שם שנר הק"ם קלשהר שני יונח דומה
לחברהם שכל חחנדה ו לה חשחוש ההוח טעחת כלל ;

אין וקנה וקנה חיחה להח כחיב ולחברהם ושרה וקניש יש
לומר דשל כחן דקחתר היהו פר חברהם וחת"ל ולחברהם
ושרה וקנים חלה ניחה ליה למחקנ ולחברהם וקן
לקויה וקנה טפ שחין כה לחלוחית כדלעיל חבל כנחרה לפי
טעחת של רש"י הנוכר ק' דש"ב חכיחת הזקנה שהר לידת יונח
לוי דליכה למימר חשוש ישמעחל דישמעחל כחברים היה ולה
עם חברהם ושם כן חלי ולחברהם ושרה וקנים חיהו חדכחיב
חקבר כשיב טוב ל"ק דהחם היהו זמן קשיכה לה דהוה סיהה חשה
כחו שכהו ושאת יש לומר לחברהם ושר' וקנים כחי חשחש ליה
נדולים כשנים לנד לה שהיו רשומים כזקנה חבל ולברהם וקן
חשחש לה רשומים כזקנה חיתורת ;

אין חלת הדין חתוחה כנגדו שנחלטו רבים חשוטפו
ע"י יסורין ;

ומינך חלי חחיל עלף על פי שנדיק נחור היה חשוש
לחין נדיק כחדין חשר ישעה טוב ולה יחטוף ח"ל
יסורין על חחטה הוו ליה ;

ומינך חלי חחיל והה לחמר לעיל פכ"ו כלי החלטים
שהרטו יחים פלה כער וכלה יסורין לחו למילך
פינה דהכחי' מחריסים הוו להו יסורין חלה הוו כלה כער ויסורין
כבחים לחריסים עד יונח הוה להו כער חיתת ;

אין כחיב יסורין והה דכחיב ויננע ס' חת פרשם שהם
לפי שעה והכה כיסורין קיימינן קחיירי ;

נתן לו יסורין חויתי הה חילחת שכה לחרוני חלי
להוה ק' לן לחה כהו עיני יונח כדלעיל וחנהש
חייתי נחי חילחת לחברהם ויעקב וחזקיה ;

יעקב חבב חת החולי והה לחשחע לעיל פל"ם שהיו
חולים חחרפלים ניחי חברהם פירשתי שם ;

ואינו חיטב כין כניו חנוש חל כיחו ליטב כעיני
בחלוק נבסיו כרחוי ; מתוך

סמוך חולה כ' וג' ימים משום דתיכה למיתר טעמא מחריצה
שלא יפגע בו מלאך המות כשוק בבהמה כדאמר בשלהי
מועד קטן קמתר הכא כ' או ג' ימים דתי לענין זה הוה סני
כאחד יומא אבל לענין בושה גריך חולי מרוך להתיצב יפה
בעניניו והא דלא קאמר מפני
שהחולי ממרק כדלעיל פס"ב
ים לומר דהשתא הא לא הוה מחדש
חולי כיון דהא ממרק כיסורין
בכל יתי חייו אבל מכיון דבתחדש
חולי ניחא לדיקיס שהחולי
ימרק :

ויאבד ליוסף ק' קמתי
ל' הכא נתי
מתחלת הספר
ועד כאן לא כתיב חולי כדקתי
כאיך :

חזקיה חדש חולי שנתר'
והא דכתי וירפא
ס' את תגיעך ואמהיותיו וכתרים
על נא רפא נא להם בחולי
מחודש כשנתחה לפי שעה
לקוטה מום' אבל דחוקיס הוה
חולי טבעי כי קרבו ימיו למות
ס' דכתיב ורפוא ירפא וכי
נרפא שנגע וכי מקתי חזקיה לא
הוה מקום לכתוב אלו ועוד
דכפרק מקום שנהגו תנן חזקיהו
גנז ספר רפואות שעשה שלמה
ויש לומר דשנהגו בהכא בשלמה
והכא בחולי נתי דתכיחלך
ומרים והא דילפי כפרק הרואה
דחולה שנתרפא חייב להודות
משלם דכרו וירפאם מיירי
לאחר חזקיהו ודרך נבואה על
העתיד נאמר ואף כמדבר דהיינו
בחזקיהו תעו במדבר דהיינו
בימיה"מ דגריכן לאודות יחד
ס' דרפא ירפא בחולי על ידי אדם בחכמות שנגע וכדומה מיירי
והכא מיירי בידי שמים :

חזקיה חידש חולי שנתרפא ק' אם כן למה הוכיח
ישעיה לומר לו כי מת אתה ואין
אני לא
סבי מלכים שיחיה ועוד למה לא בקש רחמים על שנה יעשיהו
ואמר לו כן : ויש לומר דעיקר הדבור של ישעיה אחבל
עולמו כדאמר בפ"ק דברכות כי מת אתה בעה"ז ולא תחיה לעה"ב
ומשני זה הוא שנתעורר חזקיהו לבקש רחמים שיתרפא כדי שיוכל
להוליד בנים ולא יעות לעה"ב ותגבר תורתיה קאמר ליה כי לכיך
שלא היה גריך לזה ס"ב כי מת אתה מיד ולא תתריך כחלייך
ולכן כו לכיך כמהרה :

הדש חולי שיתרפא פירש כשיכולו חלמיס למנשים
שיתרפאו משם אולת החולי שלא יאמרו כו וזה
נתחדש לחזקיהו חזקיהו והא דל' חדש רפואה לחולי משום
דס"ת שחולי עלמו סימות כו חדש לו רפואה כמו שסיים בחלין
וזה לא יתיכם לשולם אלא דרך נס כשנים חזקיהו אלא כהנהגו
של עולם ולא נתשך זה משום שנתרפא חזקיהו מחולי זה וניחא לו
הא דקאמר לחזר לו העמדת עולמו עד היום הזה ותו לא
זו כח והכתוב כווח ואומר זכור נא את אשר התהלכתי מלפיך
מקום שתעמוד לו זכותו להוסיף על ימיו וכן אמר שמעתי את
תפלתך הגני יוסיף על ימיך אלא שכ"ל שלאחר שניתנה לו רפואה
בקש עוד על הדורות שיעמוד חולי מקבל תרופה שמני התשובה
כיון שכבר נתנה חולי מקבל תרופה וחגינו דמייתי הכא מה שכתב
רש"י כן חולי חולי לחולי חולי ככך מצינו' כי על החולי החוזר
פניס בניתים ינדך לומר שאחר לו ה' מחך אני מתחיל דאי על
הראשון הא פשיטא שכל שעמו היה מקום התרופה בפירוש ומה
גריך לומר שיתחיל כו ועוד כי על רפואת החולי הוה לה

ת"ח הפסוקי'

כה בטענת תשובה אלא דודאי מלכד בקשת רפואת החולי
הסוף בקש עוד שיעמוד בשולם חולי מתרפא וה' עשהו שיתחיל
כו :

הודש חולי שיתרפא והא דלעיל מדגרסיכן כפ' הפועלים
כך דאחת אליעזר לא היה דחלים
ואחבה אחת אליעזר בעת רחיצי
ואחבה אבי ואליעזר אלה את
חליו אחר ימות כו מכלל דחלה
חולי אחריתי : ת"ר
ג' חלמיס אלה אליעזר ס' שדחפו
לנחזי בעתי ידים וס' שגירים
דוכים בציבורו' וס' פעת בו ואלה
שגירה ליה לרבי לוי ההוא
דיוקא דדייק מכלל דהאי חולי
אחריתי הי נמי דמיס"ב דחלה
חולי אחריתי מכלל לא הוה חולי
כולל הגוף אלא מכה בעלמא
ודוחק לומר דרבי לוי מני שבר
לה להסיא דאף עלגב דאליעזר
נתרפא מכל מקום אחר לא
נתרפא על חזקיהו דהוה
דאיעזר גם הוה לבי שעה וחזקיהו
חדש חולי שיתרפא בכל העולם
כמנהגו של עולם מכלי מעשה
גם :

הוא עושה תשובה וכתי'
עומד רוב ימיו
כתשובה אבל אם לא יהלה עד
סוף ימיו לא יקן אל לבו לעשוב
עד היום ההוא ואף על פי שגם
אז תשוב מחניה דתשב אחנם עד
דכא כתיב לאו תשובה מעלייתא ישעיה לו
היא והא דתקן ושוב יום ס' לבני
מיתתך אע"פ שאל לעולם
יהיה כתשובו כי לא ידע האדם
את עתו :

העבדת אותו עד
יום מותו
כתשובה וכי טוב לבריות ברשע
עד יום מותו והלא לא יקן אל לבו
לשוב וקן ניר' הילקוט שעומדת מותו עד יום מותו מיכי עשה
תשובה וגיר' אות אמת אי לא שמעת אותו עד יום מותו אינך עשה
אם כה ואין כורך לשנות הגיר' :

שהיה בין חולי לחולי פי' בין חולי זה שנתרפא ממנו
עכשו ובין חליו אחר את כי היה חולי אחר כבד
מאניסס ודיוק לה מיתורא דיוקי מחליו דיוקי הוה סני ממי
מחליו אלא דרמיז מרפואת חליו דסגני זכן פרס"י ס' הכא ליה
דהוה ככך מאניסס ומשמ מדכתיב מחליו ככנוי משמע מזהו
חליו דעקרי והכבר :

ס' נראות ברש מטוס דק' ל' יתורא דמרחות דהא פסי'
דכהוי עיניהם הייתו מרחות מיותר ליה לר"ם
נאחר כאן מרחות ובאחר להלן טהור עיניהם מרחות ברש מה
להלן מרחות דש הכי נמי מרחות כרש דקיימו כרעתו של רשע
כדאמרי ומיל :

יהי יצחק לשון תיאחה אם כן מ"ש כי זקן יצחק הא
מסיהו לעשו ט' שנה כשתרסס רשעו דהא לאחר
לעיל פס"ג דאחאי טעמא נאסף אברהם כלא עתו אלא ירחה
עשו עע"ה ומ"ש ומה כן מתו היו שיכחו עיני יצחק לבל
ירחה כרעתו ודוחק לפרש ויהי כי זקן יצחק לשנין אחעשה של
הכרכה אחפרש ומיל קתי וה"ק ועי' שכחו עיני יצחק אחתלה
היה אחקום לאחעשה שנאחפרש רשעתו של עשו אחז
לא היה מרגיש כו יצחק אחיה אחזקו לבדיק כי ניד בפיו אחכל
אחרחש חילו היה אי היה מרגיש כי אחכל לשם וקבע יצחק נבר
רשעו אחר על שיכיו רוחי יצחק לומרים דין אחקום דהוה
רשיעה ואחכרח ידגים כרעתו :

מאן אחרו כלומר אחכון שיעתיה לאחי שאחר כל
אחעמיד כו' דאחכא ילפינן לאחעחיד בן רשע

מיקת

מיתת׃

כוף סעיניו כהות לטובתו מלא ינק כשוק וילטטר כרחמותו כרשע ולא כהו עיניהם כנון מכרכם ושמואל ודוד יש לומר שלא הרשו כשיעור שיכשרו עיניהם שרי יסתעל עשה תשובה וכני שתשל תמרי עליהם כפרק כוה כחמה כל המותר כני שמואל חטאו חלא טיהם ולא למי לבני עלי כשיון קדשים מיתת הוא כהו ותכשלום כפר את כחיי מכיו ואסף תלמים תרפתו ועי׳ לזה דרך שעם ודוקא למי שהיה כידו למחות ולא מיחה כעון עלי׃

מאחיה השלוני ותחיה לא יכול לא יתכתי מי דייק

יסעיה לג מתפני יתכשם כהו עיניו מרדכם מדכתיב כי קמו עיניו משיכו מעמע שתטע הוקשה כהו עיניו׃

יתבעם תלמיד ושע כדאמר כפ׳ חלק וימת לותו תחיה והוא מתכשה בשלמה חדשה מה שלמה חדשה לין כה שום דופי כך תורתו של יתבעם לין כה שום דופי לכך מחר שלמה חדשה שחדשו דברים שלא שתעתן לתן תפולם ותתי שניהם לבדם כשדה מחר רבי יהודה לחר רב שכל ת״ח דומים כפניהם כעשני השדה ותיכא דאמרי שכל טעמי תורה גלויים להם כשדה׃

עקתון פנק

עקרוה לפרוש מדרך וקל בן רשע מיתח כפ׳ כני העיר לחר ותכרינן עיניו תרעות תשום דלחשכל היה כעשו הרשע ופרכינן והא גרמה ליה והא״ר יצחק לעולם לל תהי קללת הדיוט קלה כעיניך שהרי תכילך קלל את פרס ונתקיים כורעה שנאחר הנה הוא לך כשות עיניה

ירמיה מה

יסעיה לד וכתיב ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו הרעות ומשני הא והא נרמת ליה ולפרוש יש לפרש נמי

מלכים כו

דכל הני טעמי לחיכא הכא לא

דכרים יח

פליגי דקא והא נרמת ליה׃

מיצחק המ״ל אעלי חלא לחרין לרך וכוד לחיכא למדתי שחני הקש דהוו תרי׃

מכח לותה רחיה זה שחדרש לותר דרשני כי לין יכוליר הורדת השפע כחלחכים השפוטים נכדלים תנשמות ושוד לין יתכן שנפלו לתוך עיניו משם שהם שכוותה היה שיפלו תוך עיניו ושוד לשם כהו עיניו שכחם ולשם לא כהו מיד ושוד שתי קשתר מכח לותה רחיה כי מה רחיה היה זו ולכלי הדמעות הוא שנרמו וכרחיה שכוותה שכוה על ידי הנשר והרחשים שנרמע יצחק כשעת העקידה כחלש כחו וגם ליתה וקשנה עליו זקנה כלשם עתה וכהו עיניו שלף על פי שתיד ניהול נשתר רושם הרחשים שנעשו כחו שכשתר השתרי יפתיר לפעמים רושם לתיה חולי כחדם וכן אמרו גבי דוד שחשתחו כרחשתו התלך וחרכו שלופה כידו ויכשוהו כבגדים ולא יחם לו וזהו שאומרו והיו רשעות תכוית תלתי השרת והכוותה כוה שכשת שם שהיו כוכים דהיינו שפני

מ״מ הפסוק׳ וכיתור המלו׳

מ״מ החכרים

נשר שכרחם וכרח כחו שדרשו נבי נשתו חשלות לשיל גרשת נ״ן זהו שה שהתפעל שחתו יצחק וברחש לא שכר מיתת עלתו וזהו שאתר שכח לותה רחיה כי שחשר רחה לבו כחרירות שכיו ושחתו נגשטר ושכשל שלר וזה שאתר הדה הוא דכתיב ויהי כי זקן יצחק כלומר קדם דייק הכי שדכתיב הכי דמשמע לחיר כשהיקן כהו עיניו שלא כדרך העולם שלא יכהו עיניהם רק שהקשה יתירה ולין זה שלא שהה שהיה שוכן לדבר׃

תגדת סיר לי

והביט כשביל שהיתה לותלה שהכרחם כלומר שהיון עיניו שחמה וזה רחוי לו להסתיר פניו כשרחה לותה שנשה שהסתיר פניו ולכן דכרי שלום היה רחוי לשליחות יד כמה שלחר ויחוו לת שהלהים׃

תלגות כני

כושלים לותו שכל כי היכי דלא וכש״ה תיקני לן שלי זה טעם נעשם לפי שהיה כשכינה ולי שנום כי לא יראני שהם ושי היה רחוי לישנש כתתה ושהיכלי ישראל לרעת רכנן ז״ל וכפרק רכי שלעזר שחר שתתת שהיתה כהו עיניו לשונה חשוב כחת ושוד שיר כשעת העקידה לתה לא כהו עיניו לכן שחר שהיה שכל טעמי תורה גלויים להם כשדה׃

ענקתון פנק

בן רשע מיצחק כפ׳ כני העיר שחר ותכרינן עיניו תרעות שנום דלהשכל היה כעשו הרשע ופרכינן והא גרמה ליה והא״ר יצחק לעולם לל תהי קללת הדיוט קלה כעיניך שהרי תכילך קלל את פרס ונתקיים כורעה שנאחר הנה הוא לך כשות עיניה

עקרוה לפרוש מדרך וקל

יסעיה לד וכתיב ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו הרעות ומשני הא והא נרמת ליה ולפרוש יש לפרש נמי

מלכים כו

דכל הני טעמי לחיכא הכא לא

דכרים יח

פליגי דקא והא נרמת ליה׃

מיצחק המ״ל אעלי חלא לחרין לרך וכוד לחיכא למדתי שחני הקש דהוו תרי׃

מכח לותה רחיה זה שחדרש לותר דרשני כי לין יכוליר הורדת השפע כחלחכים השפוטים נכדלים תנשמות ושוד לין יתכן שנפלו לתוך עיניו משם שהם שכוותה היה שיפלו תוך עיניו ושוד לשם כהו עיניו שכחם ולשם לא כהו מיד ושוד שתי קשתר מכח לותה רחיה כי מה רחיה היה זו ולכלי הדמעות הוא שנרמו וכרחיה שכוותה שכוה על ידי הנשר והרחשים שנרמע יצחק כשעת העקידה כחלש כחו וגם ליתה וקשנה עליו זקנה כלשם עתה וכהו עיניו שלף על פי שתיד ניהול נשתר רושם הרחשים שנעשו כחו שכשתר השתרי יפתיר לפעמים רושם לתיה חולי כחדם וכן אמרו גבי דוד שחשתחו כרחשתו התלך וחרכו שלופה כידו ויכשוהו כבגדים ולא יחם לו וזהו שאומרו והיו רשעות תכוית תלתי השרת והכוותה כוה שכשת שם שהיו כוכים דהיינו שפני

ויקרא את עשיכו הגדול ׳ אמר רבי אלעזר בר רבי שמון לפרוש שהיה שכתכת ׳ ענקתון לפרך ותיתה שם אשת אחת והיה לה בן גנם והיתה קוראה אותו מקריא לפרוס אמרה בני מקרוא לפרוס ואין אתם מכהינין אותו אמרו אם כעיניך מקרוא לפרוס כעיניכו היה גנם שכגנסים כך אכיו קורא אותו גדול ויקרא את עשו כני הגדול ׳ אמר קראת אותו גדול והקה רכקה את כגדי כנה התגדול ותיתה אשר להם לחקרוש ברוך הוא אם כעיניכם הוא גדול כעיני הוא קטן הנה קטן נתתיך כגויים כוי אתה מאר ׳ אמר רבי כרכיה לקכל הורא שכתכה הורא הוא דכתיב כי וכח ליה׳ כבצרה ושכה גדול כארץ אדום ׳ ויאמר אליו כני ויאמר אליו הנני ׳ הרא הוא דכתיב כי יחנן קודיו אל האמן כו ועשר הוקיהו ותורגמנא אמר כי שכע התעכות כלכו ׳ את מוצא התעכה א׳ כהוכה כתורה וכתוב כה עשר לא יצמא כך מעכיר כנו וכהו כאש ׳ והוכר חבר ושואל אוב וידעוני וכתיב כי תועכת ה׳ כל עושה אלה ונו׳ ׳ כאן שכתוב שכע על אחת כמה וכמה הוי כי שכע היקכות כי שכעים התעכות כלכו ויאמר אליו הנני׃

ז אמר

ז לכדינה סטיתה מכתכת ומשם דקשיה ליה מה נרוך לותר עשו כנו הגדול וכי היה לו כן לחר שנאמר עשו זולת הגדול לכן לחר שכשכועה שלכיו ולתו חשכועה לגדול ורחוי לברכה ולא כהיה לו לכני ה׳ לה ניחש כלה לקטן ולחר משל למחיכה וכו׳ כי מה שלכיו ולתו חשכועה לגדול ולא הכדיו כשיהו הוה לכיות מטבע החב והשם שלה לרחות כחותי הכן תגד הכשם לותו שלין חדם רואה חוכה לעצמו עד שפילו מי סיהים לה כן נגם כפרהסיה חשפר תקרתו גדול ותחתר שיכתכותו נעכה המלך לנכור חיל ולא תרחה נפשתו וכל כלן סיהים זה כעניו הכדק והרשע שהחב לה ירחו חוכה כעניהם ולף על פי שרקה חוכתם ושהב לה יקכל ושכבה להשב הכרכה חעשו ליעקב לה כשביל שהיתה שהיו רחוי שלה שרחתה שיעקב הגון מחנו ולנשת רכי כרכיה

רבי ברכיה קרטו הכתוב גדול לרמוז לרעתו כי כפי גדולתו תהיה תפלתו כתו שכפי שטור כן יהיה הטכח :

הנה קטון נתתיך תף על פי שלא נזכר זה תכל קריאת שתו גדול מ"מ מדכתיב כתריה זדן לכך השיתך

ו אמר רבי יהושע בן קרחה הגיע ארם לפרק אבותיו קורם לר' שנים ולאחר תשר שנים יראו בן ר' תמירה שכן יצחק אמר אם לשניו של אבי אני מגיע עד עכשיו מתבקש לי אם לשנים של אבי אני מגיע ר' חנה נא זקנ' לא ידעתי יום מותי • תני שבעה רבנים טכוסי מבני ארם ואלו הן • יום המיתה • ויום הנחמה • ועומק הדין • ואין ארם יודע במה הוא משתבר • ואין ארם יודע מה בלבו של חבירו • ואין ארם יודע מה בעיבורה של אשה • ומלבות ארם הוא אומר איכתי נופלת • יום המיתה מנין דכתיב כי גם לא ידע האדם את עתו • יום הנחמה

הוא תמתין דקרא תסמע דכתכח עשו דבר הכתוב כי תם נדיך ליה שתמר לו תחלה כני ואחכיכו הכני תם לא לומר שהיה זדין כתמרו כי תיד נעכה לו לו הכני תוכן לעבודתך לו"ת שתין כוונת הכתוב תלה לספר בגנותו כי ניד כפיו וכזיזופו היה תרש, עלתו זדין כתמרו כעכין כי יחכן קולו תל תתחן כו ויד' דדרים קרא כעשו תתם דלעיל תיכיה כתיב בספתיו יכבר שוטח פירש שתעכבר כספתיו להוציא תה שתין בלבו והשוטח הוא עשו כי שוכח הוא לבו ולה וכספרי דרשו כי ז' תועבות בלבו שלין שהיו בו שם הנה שנא ה' ושבע כו' עיניים רמות כו' והייכו דקתמר כי ע' תועבות בלבו לגנביו ז' תועבות תעט מזער לכך תמר דע' כן :

הועבה ת"ל כתיב בתורה דכתיב תתם כי תועבת ה' כל עושה תע"ם שהוכיר לה יתנה כך כו' נרש' תועבה תם כולל לשפרש ותע"ג דכתיב תתם כתי לשטות כתועבות הגוים ההם וכגלל התועבות הללו מ"מ ילפי' תדכריהכו כתי תועבה תחת :

וכהוב תם עשר לה יתנה כך כו' עשר לתו דוקא דט' קרי להו עשר דתין להקפיד על הא' כתנין ותין נרתה דתשביר כנו וכתו תסיב כתרתי כתן שכתוב ז' שת' כו' דיוק' קרוב לפ' שכא על' תתועבה על עשר דשכא לשון תוטתל על הרכוי שכא כתטתויכם שכא נשים כשכשה דרכים ועוד דתפשר לפ' שכא עם עשירות דהיכו ע' :

ו הגיע תדם תסום דק'ל מ"ק לית לי' יודעי יום מותי כתלו תרגים תחלם כתו וקרא קכו ולית לי' תם יתות היום תו תחר דתי תפשר לומר כן שהרי שכשו לית להו תלה כן קכ"ג שנה שהרי כן ס' היה כשנולד יעקב ויעקב כשנה הכרכות כן ס"ג שנה כדלקתן כס"ת ותחר שעור תי כ"ז שנה לית תשה כתו עתה שהרגים תעתה כמיתתו ותפילו ככהות עיניו הוקשה לרבנן ז"ל והוברכו לומ' שלא ככדו תזקן תלה תסכות תחרות כדלעיל לכך תמר שתפני שהתניע לפרק תכותיו כו' לכך תחר לה ידעתי יום מותי לפי שהגיע לפרק תתו קדום לה' שנה דחיי שרה קכ"ז ות"ם שתחר תם לעניו של תכה תני תניע עדיין כו' תין לזה רמז ככתוב תלא תסכרת קתמרי' דתם שתה קתחר הכי תתנם תדברי רש' כתוהם נרתה דתם' דת"ם לית לי' ידעתי יום תותי היכו לתה שנשתפק תו שתה הגיע לפרק תתו שתה לפרק תכיו ותין זה כ"ל תל זען התגדם • ולתחר ה' שנים פי' עד לתחר ה' שנים כתי תפרק תכותיו ידתע תכל לתחר תכזין לה ידתע כי כשר כתדר שנתחלף טכעו תסכע תתכות שאו היה כטבשם לית יתשנם רק ה' שנים קודם תו תחר ת"ל עד ס' כל הגט לעכיו זקן כיון דתיפלגי תיפלגי :

ידאג זן התיתה ונפקא תיה לתכפי רחמי ולחוק תתד כתשובה ותעשים טובים ולעוות לכיתו :

הגי ז' דברים תכוסים ברוך שיין תתי תתן לתשתיען ועוד דהתיכה תחריכי כתי כעון תה לתפלה תה לתטה תם לפנים תה לתחור וכתה תעלומות תכתה וחרי עוד כ' דברים תכוסים דכתיב נבי כעכותים דהיכו דרך הרוח ותעשה החלנים ועוד תתי נפקא תיכה לקרות דלא ידעתי יום תותי דתייתי ליה עליה ועוד תה ברוך להוכיח תהכתובים שהדבר תבואר בעכותו כי תין תתנו יודע עד תה בעכיניס תלו ותתתים לומר דהא קא תשתע לן כי תין העולם תלו הדברים תסכלות תתנסים ודתפשר ידעם הנביא בנבואתו ותחכ' כתכתתו תלה תכוסים שם תכל כני תדם שכוונה תלהית עד"ס כפ"ב דשבת

ת"ת הפסוקי

נזירה היה שתין תודיעין קנו של תדם כו' וטעם ההעלם תבואר שבוא לעורך העולם כי תלו ידע תאדם תת עתו תדתניתו בידעו כי קרב קנו ועוד שהיה תתרפל תהתעוכה עד היותו קרוב למות ועוד שהיה תתעט בישובו של עולם כשידע כי קרוב קנו ורב' ס' שיהיו הכל עוסקים בישובו של עולם ותילו ידעו יום הנחתה היו רבים יוכתים תהכלל כשידעו שתינה בימיהם וכן תילו ידעו כתפלת תלכות תדם ותילו יסיג האדם עושק הדין לת היו נריכים לעסוק הרבה כפלפול ועיון ותילו ידעו הכל כתה היו תסתכרי' לת היו נוטעים ונותנים תלה כדבר שהוא והיה התשה ותתן תתכטל ותילו ידע תדם תה כלבו של תכירו היתה שנתה וקנתה הרב' בעולם שידע כל ת' תה שתכירו תחשב להרע לו ותה שתומד קנינו וגם כן היה התשה ותתן תתכטל שהיו הכל נשתרים זה תזה ותילו ידעו תה בכטן התלתה תפבר שהרשעים יבקשו תחבולה שתפיל התשה פרי בטנה כשידע שהוא זולת רבונו והצדיקים יתחמנו בתפלה כדי לשבותו ע"פ תפלה תועילה כזה כדתיתה בפ' הרואה ולקתן בפ"כ ולכן הזכיר תהכתובים שנראה שהוא היה לכל שתין תדם יודע בהן וולתו יתברך ותפילו הנביאים ולהכי תייתי לה הכא דלא תק"ל תיך לת ידע יצחק לת עתו כנבואה ולת כקש תה' יוהדיעהו כי כבר ידע שהוא תכוסה תכני תדם ולכן לת הוכיח יום התיתה תלא ידע' יום תותי דתפשר דוקא יצחק לת ידע וכיון תחר ידע להכי תייתי תלא ידע התדם לת עתו דתשתע שהוא תדם כעולם והשתא ניחא דל"ק תה לתפלה תה לתטה וברך הרוח ותעשה החלנים דהיכו גזרותיו כעולם כדתפרש' דהכהו תינן תכוסים תהנביאים ותהחכתים :

ויום הנחתה כפ' תקום שנהנו פרש' יום הנחתה שכל תדם יצטער תדתניתו ל"ת יום הנחתה יום היסועה שהוא קן ונטולה ונחתה לעולם והפי' הכ' תוכרת כפי תגדתנו דתייתי תקרא לתנוי ה' כעתה :

ועומק הדין כפ' הנוכר פרש' הרוב טועין כו תי כתי עומק הדין העתיד נרתה דיוק' לו שהרי הדין נודע לחכתים כתקדיה ודרישה ולתוד דיכי תתורה כי לת ניתנה תידה לתלתכי הסרת ולכן הוצרך לומר דכרוכה קתיירי והוא דוחק וכל שכן לתלי דפריש' דשנשה דברים תכוסים תפילו תנביאים קתמר ותה שכתב עומק הדין העתיד נ"כ דוחק תכותר דפשיטא כי תי יודע בירן הבוא עתה ועוד כי התשכט לתלישים הוא פשיטה דלא תייתי תלא כתשכט דהשתא ולכ"ע לפ"כ פשוטו ותפש' שהדין כיד הדייכים כתורה ת"ת שין לתל' לבוין תל תתת' הדין כשבתו תפני הרתתין ותפש' שנתנה רשות לפשוט כשל הדיכין כי תין לו לדייכין תלא תה שעיניו רותות :

ואין תדם יודע יש לדקדק כשכוי הלשון תתתי ל"ק כיום התיתה ויום הנחתה כתי שין תדם יודע תי כתי בהכי לת ניתה תלא וכתה הוא הרוח ותה שכלב כו' וטתה תפני תלו דכרים שכל תדם תשתוקק תתיד לדעת' שכל תדם יבקש כתה ישתכר ולהכין כתשפת תכירו ליזהר תתכו ותה שכשכון תפשו תכל יום התיתה שין תדם תשתוקק לדעת תתי יבא תתי ויום הנחתה ונפילת תרס תעפ"י שהשתין יפרשל תשתוקקים לו שין לפי כל יחיד ויחיד הוזה לשוקה זו ושוקק הדין ג"כ לת יפתוקקו לו כל כך שיחשוב כל תחד תפתניו כעיונו ותיהו בקהלת רבתי לת דייק כהכי דלת קתחר תין תדם יודע :

כה בעבורה של תפה כפ' תקום שנהנו ובהכילתה לת תייתי להה ותייתי כתריך' תלכות כית דוד תתי תחזור לתקומה וידיעה דלא שכיח לית לתתני תה כעבור' על תפה כי שין זה דבר נכסף תהכל כי רבים לת יחשו לידיעה זו ותפ' החפנים כה שין תפוקתן כל כך גדולה תתילתה דעכידת לעליוי היה ותגדה לידן לת תני תלכות כית דוד דהה תלא כיום הנחתה ותרתי לתה לי ותתן דתני לה סבר דיום הנחתה הוי תקני הכי דהיכו כשיב' לתתפ' לנחם תת נין ותזרע תלכות כית דוד היכו תחרי כבוש תתלכיות שתעתיסב תלכותו : **אכתי** נופלת

ג"מ הפסוקי' וכתור המלות

תימה דסיכו יום הנחתם ודומק לומר סמלת מרי למשלה סיקדם ליום הנחתם מיירי ואמת סכורת ליה סיקדם יום הנחתם דיסיכו הכסורה הרגם לחמלתו וכפרק מקום שנהגו גרסינן ומלכות חייכת מתי מכלם וכמכילתא גרסינן מתי תעקר ולכי זה מפסר דמך

יפעיה ח דכריס ה קהלת ג ירמיה יז קהלת יח יפעיה חב

הנחמת מנין רכתיב °אני ה' בעתה אחישנה • אין ארם יודע מה בעיוקו של דין שנאמר כי המשפט לאלהים הוא • ואין ארם יודע במה הוא משתכר • רכתיב וז מתת אלהים היא • ואין ארם יודע מה בלבו של הבירו רכתיב °אני ה' חוקר לב • ואין ארם יודע מה בעיבורה של אשה רכתיב בעצמים בבטן המליאה ומלכות ארם איסתיה היא נופלת • רכתיב כי יום נקם בלבי •

ח ועתה

שא נא כליך • שחון מאני ויגך • שלא האכילני גבולות ושריפות • סני מאני ויגך שלא האכילני גזלות וחמסים • תליך • אשר לו הרי הכרכות תלויות למאן רחמי ליה למתברכת הוא מתבריך • רבר אחר שא נא כליך • וז בבל • ואת הכלים הביא בית אוצר אלוהיו • תליך • וז מרי • ויתלו את הטן על העץ • קשתך • וז יין • שנאמר כי ררכתי לי יהורה קשת ותצא השרת • וז אדום ארצה שעיר שרה ארום •

ט ועשה

לי מטעמים רבי אלעזר בשם רבי יוסי בר זמרא אמר ג' רברים נאמרו בו בעץ שאכל א"ה טוב למאכל ויפה לעינים ומוסיף הכמה ושל שתין נאמרו בפסוק אחר שנאמר °ותרא האשה כי טוב העץ למאכל •

מבאן שחוא טוב

דכתיב

מני ס' בעתה מחישנה מין לפ' דכיון דכירועו זכו מחישנה לה זכו כעת כרחיתה כפ' חלק מס כן לה נודע יום הנחמה מחפשר סיסים חים מהרם קודם זמנו

דניאל ח מסתר ט זכריה ט

דיום הנחמה הנעלם מסתם מסוה השת הקטוב ומת מדאלה הענין בהקדום כרוך הוא דקאמר מנים כעתה מחישנה מסתם מסוה יתברך לכדו יודע עתה ויסתו הכסחתו דמ"ל כי"ל

סולנים פניה הסל רק

רחמים ג

שנאכר כי המסמט לשחים הוא כלומר לו יתברך נודע עומק הדין לא לזולתו ותימה מס כן מה ענין זה לגבי לא תגורו מפני חים חלה המתם מפניכו כמ"ם בפרק קמא דסנהדרין כי מחשבו לאלהים הוא לה דיין לרשעים סניטלין ממון מזה וניתנין לזה חלא כדין חלא מחטריחין לומר להחזיר ממון לבעליו ויש לומר דלפי זה לא קאי חלא אגזרו דמתיך ליה חלא למה מכתב לעיל מתם כין מחיכם ורומה לומר חלא יתרחק הלרם מן הדין מפחרו מתם יטשה כדין ויניחנו לאחרי כי לפי המחת עומק הדין לא יוצג רק לה' ולכן אין לו לדיין חלא מה מפניכו ורומות וכמ"ם בפרק הנזכר מתם יאמר כדיין מה לי בעבר זה ת"ל מתכם כדבר המשפט אין לו לדיין חלא מה מפניכו רומות :

דכתיב

ז מתת אלהים היא ריסיה דקרת נפ כל המדם אשר נתן לו המלהים עושר וכבוש וממליטו לאכול ממנו ולשחת את חלקו ולשמוח בעמלו ז מתת אלהים היא מסתם כי לא יזכור המדם ויגיל בעמלו חלא המת ה' מיגליחנו וידריכנו מזה מיסתכר כו כי חלו ידע המדם כמה הוא מסתכר הרי הוא יאת חלקו ויישמח בעמלו כלי מתת אלהים :

דכתיב

כי יום נקם בלבי בלומר סמור ושלם וכמ"ם ז"ל דחפילו לכה לפומח לה גלי :

ח שחון

מחני זייגך מזום דק"ל מה נריך לומר לה גלי כליך כו לי מימר נורה לי ניד וכי הנריך ללמדו סדר נידתו לכן פי' את לשון המחום כחותם מסניטו את' כיצה מן מסחיזין את הסכין מכל מעיסה על גבי חכירתה ויוד כי' כפסוטו סב מחני זייגך וקלמר דמתם למ' מתעים נידתו כדרכו כלבי הניד מנוחין כהם המדברים ולה סיטה מחסר להם כעלים סהם מוכנים ליטה כלי נרך הכלים סהלה :

שלא

מחכילני גבלות ויהם מחסר מה מענין זה לבלי הנידו ושחוט יכה חלא מחכילני גבלה ולפ"ז ל' דלא קאי אלא מכליך וסיטו כלי הבחיטה ות"ם שוב תליך וקשתך פי' וקח תליך וקשתך לשניו הניזה וסיטו לומר חלא יהיה מהנזל כדכתיב ולפ"ז כ' הדרשות נדקו יחדו ונריכי דמי קיימת לחוד לה יענה זה רק בכלי הבחיטה ומי שניה לחוד מה כ"ל בלל ופרט כליך תליך וקשתך ליחת כליך לחוד מן תליך וקשתך לחוד מ"ק דרש ר' יסי בחותם ונוי לי מן הכסף ולה מן הנזל ומי לעולם תליך וקשתך נדרש למפוקי גזלה למה נוכרך למדרשים מיעודה לי לכן נראה דכ' דרשות הן מה דשחו מחני זייגך והם דשב מחני זייגך ומלניכי מהדרי ומולים קרח ר"ל כליך תליך וקשתך נדרש בכל מחת ומחת ומני סיך תלי וקשת לענין מחיטה סים סיוכל לנוין לשחוט הטוף ע' מחן כעודו פורח בדמי' כפ' השוחט וכ"ם מחים ולכן רחוי שיהים מחן בדוק מנדדין

כלי פניהם ורש' דנקט חדד סכיכך היינו משום תליך וה"ם לחנים ולה מחריך ומס תמחר דילמה עכיר חלרה כבר תירצו בפרק הנזכר דיריעה מילמה מתוך הנוחה שהיה שחוט שלה מחנו בחלדה ומס תמחר מי לעינן מחיטה מפי שלה מחכילני בבלות וטרפות נבלות ניחה חבל טרפות מתן רכך מהים בחיטה פסולה ור"ל דחלילי מבלינו מוחזי יפה לה יוכל לנוין לשחוט כשוד פורחי לו כורחים ויכוכרך להטות כשחר מקומו שטושה חות' טרפה

סניריים :

שלא

מחכילני בבלות מית' כיון דשנו נדיך בעיניו סהים מטעמו כדלעיל פרשה ס"ג מה הוכרך להזהירו על הנבל והנבל הים לומר סחולי יטשה עמו מחחר שטושה לכבוד מכיו דוה מת הנבל והנבל דהה מיכוכרך קרה לומר הים מתו ולהיו תירחו ולה שכתוני תשחערו לחחטיעין שהם מחר לו חכיו חלל חת הסבת לה יטוע לו כדלימת בפרק קמה דיכחות מטחת דלי לחו קרה הוה מחיכן הכבוד מכ דחי לפי' הסבת החחורים ושוב יש לומר דלחריים סיהים כזהר מחר כבדיקת הבלים סחת יחלילנו בבלות וטרפו' ולחו מדעתיה דטחת תהים פניהם קטנה בסכין ויבבל בכלי דעת לו סחת יכה הביבוד בחקום שטושהו טרפה וייחוב חלה נטרפה בגון סיכנה על גבה חו כרסה ויקוב קנת בחכרים הפנימיי ולחו מדעתיה וכן יזהר לנוד בדרך נידתו בכל כלי שייכו ולה יקה בחקו' סבנוד בנקלה דילמה חית ליה בעליה ולחו מדעתיה סני מני שיכך :

סכנר :

גזלות

וחחטים גזלן לה יסיב דמי :

הלילך

מחר ליה הרי הכרכות תלויות לחק על נב דחלילך סיכך כתרגומו מדשני לחקריים חלי רחו לחה :

לחאן

דחחי ליה ק"ת מי חה' יחן לפניו הטוב בעיניו להתברך והלה מחחר סהוח מקרב חליו חת עשו ולה חת יעקב הרי קוח כחחליט לו הכרכות דחב"ל חה' יסב. הדבר סיזחון יעקב לבניו ולמה יחליה חת יעקב כנם ומי ר"ל שלה יהיו ברכותיו לעשו כי ס' יכיך הטוב בעניו ת"ב הטורח הזה גו למה ונחת היה מבקש מה' לחורות מה יעשה שלה עשו חינו הגן שלה תסרם סביב עליו כדי לברך ומזה יכין ויקרא ליעקב :

זך

בכל וכו' חם ג דחין קושי' מחולנת הרחיות סחביח דחין זה רק רחו ומסחבחת בעלמה ולכבי סני כחחי לחסכין כלים נבי בכל לשון חליה כחדי וקחת כחרס הכל מקום ב"ש ת"ס הרחו הוה כדברי יוסף לע"ו כלן ומולי רחו לעשו סיעלל מד' גליות סיערחל לבדו כהם וזה כשבר כבוד חביו לי כחי כחבטו שעשו יורש עבר כבודו חשב שהגליות סיהיו לזרעו סיחיחם חחרין יהיו לזרע עשו ורחמן לו בלמן לומר כי חף שלומר לברכות ת"ל כן היו לחלילו חד מלכיות סיהיולו כו כחרלה וחף על נב דבלות ד' הוא מחרם גופיה ולה יחכן שזרע עשו יולבד כו חפסר דקושטה דחילחת קחמר השחת דהוי הכי מכל חילו היה עשו הגואל סיה נולה כרכיעית בגלות מחרת :

ט רבי

חלעזר כו' יר"ק לו ועשה לי מטעמים כחפר מהכתי דחשחע דאומב היה חחיב מטעמים וזה היינו דרך הבלחים לחהוב חעניני כפר כוולני כפר ולכ"ם ועשה לי מטעמים כחפר חני כחנה חיזה חחוח חטעם ולה חהרחות ולכן נריך להוסיף בהנחת חוח פטעם וכדקחחר וכן יעקב וכו' חחר לו בחחלה וכו' ולהכיה רחיה סדרך החנסים ליהנות בחחכלות גם חהרחות חייהי חה שכתב ג דכריס כפרין של חדם הה' ולכן חי סיקוד חחנו חום היחות לה חשבע נפשו כל כך חהחחכל ולכן נריך להוסיף בהם ולכן רחיה חת"ם כרכות הטוכה וכו' דילפי' חיניים דסיחין לכן שבעים כו' והיה רחוי להזכיר חחלה חחחר ברכות הטוכה חל חת שחתם

וכן יצחק כו' מלמד שכוונו לרחמים לעניין יצחק לפי שנאמר זו מתנס לפי שכל זה נאמר ממני דקשיח גבי ויעבך וירעיבך וכו' כדלעיל בקהלת רבתי ושם נזכר כל ענין זה הועתק פה כאותו סדר :

ג' דכתי' בלחמו כו' כמן שלכל ממנו חרס הרחמן ועיקר מימרא דר' כן זמרת חקרא דוחרת השמה בלחמו הועתק פה כלשונו וכבר פירשנו כוונתו לעיל פי' ס :

וכן יצחק לחמו שהזכיר שמו נכון לפי מ"ם לעיל פ"נ סימן ז' דכל מילות דשייכת לבעל המקרא מזכיר שמו שם וכן מ"ם בסמיך וכן שלשה אומר ברכות הטובה ניחם כי הוא בעל הנסיון שהרבה בטיבה ורמה סליק בשרון לו תתקב כי שם רחוק עיניו :

מכאן לסומים שהיו שכעים לא' כו' כי הגי תרתי חילי ניניהו ולאו הא בהא תליא אלא שהסומי חינן שכעים היינו מפני שניון נהנין מהמרקם חין נפשם שבעה כאוכל ואוכל הרבה כדלעיל ואף על פי שיודע שאוכל רב לפנינו חינו שבע מפני הטעם הנזכר ושם מחינו דומה חי שים לו פת בפלו לאי חיינו חפני שרוצה לחחר ולכן לא תשבע נפשו אפילו שים לו כדי לאכול כיום וכן בפרק יו"ך ויעבך וירעיבך רבי אחי ור' אסי חד אמר חינו דומה חי שים לו פת בפלו לחש"ל וחד אמר חינו דומה חי מרוחה ואוכל למי שחינו רוחה ואוכל למי שהיו שכעים לסומים שאוכלין ואין שבעין אמר רבי זירא מפי קרחה טוב מרחה עיניים מהלך נפש • ולעניין חנדה דילן לעניין יצחק חין ענין רק חילחא דסומין שחינן שבעין חלא משום דחידך חילחא חיחאמרה גבי ויעבך וירעיבך בקהלת רבתי ואנדה זו הועתקה משם כי הטוב לישנא דבתיבנא לעיל והא דסומין דחינן שבעין כדאמי שנאכחם שם גם כן חלא שהסופר לבו בנפשותו ועוד דכיון דדרים לתרוייהו מברכות הטובה מייתי ליה הכא והא דלא דרים להו מקרא דסוב מרחה עיניים כדמייתי בפרק הנזכר דשפיר דשבירא ליה כדמפרש רים לקיים סוב מרחה עיניים כשהם יותר מנוסו של חותו שעשה וכבי דרים להו מהכא כי חם שאחר ושם כשרון לכשלים כי חם רחות עיניו מכואר שפירים כי חם הנאה לעשיר חחר שברכות טובתו לא יחכלנו לבדו רבו חוכליה חם כשנים חם כעבדים הנלוין חלין חם לא רחות עיניו שיהא חחון רב בידו ועל ידי זה תשבע עיניו יותר מהניחוני חף על פי שחכילת שניהם שוה ועוד שחין זה דומה לחחר כחו דכיחוני שיהא שכלות הטובה שבידו חם יעשה לחחר ושם כן ילמינן מיניה חרתי שסומים חינן שבעים לפי שחין נפשם שבעה מהתרחה ונם כן שחי שחין לו פת בפלו חינו שבע כי חינו רוחה בידו להגריף לו לחחר • חף כ"ע שיותר נר' שפירים הכתוב חם בשרון לכשלים כי חם חם שיהיו עיניו דנים טובלי לחחו ושלחנו שיהיה כשפע כהם ולפ"ז חין רחים לא' חחרתי הכוכר :

ויהביא חן הגחלות דחם לא כן להניח לח"ל פשיטא שהניח להניח היחה :

ואם לחו להניח חן הגחלות : חין להקשות חם כן כשהלחך היה חתיר בידו כדלקמן פס"ז למה נחעכב ול"ח הניח חן הגחל כי חיך היה חוכח לנוד חחר והיה חוטב בידו וכן בכל מ' ות' :

לך וקדם חת החומה וכו' שחקבל הברכות להטיב לחומה סנקרחת נחן דח"נכ לך נח חל הנחן לח"ל דו לימח קח ליכ' נדוי עזים דפס' דחן הנחן בלקחים :

אם חנית חרי חוטב כו' מדכתיב לי דייק כי חסלה נקבה ולח כגול שחף על פי שלי יצחק היו חוו גזל חבין שהוח היה חסתפק כחה שיניח לו עשו כחכם והיח נוטרת למעט חנכסיו ומדכתיב וקח ול"ק והכל חסתם לקוחין פיקחים כחמון להכי קחמר חם חנית חוטב כלומר חם חמנח לקנות ממקום לחר חוטב שחף על פי שהיה חייב לחת לה כ' נדיים בכל יום כיוחה חנכחת ומבקשת שלח למעט חנכסיו כל שחפשר :

כיפרפורנין שלי חמכוכתי שכן כתב לה בכתובתה :

כיפרפורנין שלי והיו לו ליצחק חקנה נחן בברכה ה' לחותו ולף שרחב"ע כתב שחם שכוה עשו הכבורה לפי שיצחק חו היה עני ומחכך חמון חכיו וכן חם שהיה חוכל חניך בנו לפי שלח היה לו ככר לכם על קדקדו ברמ"בן ז"ל שחחר שחכיר הכבורה כיחה בנעוריו קודם היות לעשו נשים נריך לומר שחחר כך חזר והשכיר בחרן פלשתים על כי נדל מחד וחחר חזר לעניו והחזוק לניך בנו והמטעמים וחין חלו רק דברי שחוק ושוב שהכתוב חומר ויהי כי זקן יצחק חלהים חת יצחק בנו והברכה תוספת כעושר ונכסים וכבד והיה ברכתו מחכך הון חכיו והעני ואחרי כן ולהיות עוזך ומברכך בעשיר והעני ואם יש נדיקים שחניע חליהם כמעשה ברשעים בעניו העושר חין זה כאותן שבתברכו חפי הקדוש ברוך הוא כי ברכת ה' היא העשיר ולא תוסיף עוצב ושוני עמה לכל החנות כל כחלכים וחלבי הנוים כחים לפניהם וכורעים עמהם נרחים וחם היה יצחק רע החזל מחחר נכסי חביו חיכה חחר רחה רחינו כי היה ה' עמך וכבר היה בעוכרין חכל זחוי הכבורה לעשו לחכזריות לבו חו שפי שנים בכבורה מחזושי הפורה ולח היה כן חלפנים והניף שהיה בניו כן יעשו הסרים והחלכים בוחרים בניך וכל המכל וחחלכים דכריו :

טובים לך חף על נב דפשטיה טובים לחכילה כעניך וטוב דרשו כן חדל"ק בחי רך חחר סדרך להזכיר ברכות וכחה שחמר בפרק הפועלים לחמרי ליעבי רכיך וטב ודרים טובים לך ולבניך דשקולים הם הפירושים ויכחו פניהם :

שער ירן הוח מתכבר להם כלומר וחתה סימן לבניך סיזכו בכפרת כ' הנדיים :

דכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם לח ידעתי חם נורך להניחן רחים מהכתוב הטרם נדע ביום הכפור מכפר :

ואפשר שהכוונה שעשותו של יה"כ מכפר חף בלח תשובה כשברת רי"כעק וכן פי' קנת גבי וחנין ביום הכפורים מכפר רי"קר פ"נ :

גבר סיידן קשם מי הוקיקס לפרש שעיר וחלק בלח כפשוטו ועוד חם טעם זה להטיב לדברי חתו ות"ט זה לחם שחמר חולי יעשכי חבי ושחת יעידת דחים חים קדרים דהוה שני דליחת עשו חחי שעיר וחכבי חלק בלח שהם מתחלפים כחים דלח דמי זה לזה כלל וחין החלוף כשער כי זה דכר מקרי בלח בעלמותם דהיינו שזה סיידן ר"ל כעשק ושוק

מ"ת הפסוק וכיוצא בו

ועושה מעשה סדים וזה חסיר תחלתו יתברך וכבוזה כזה שחחר שחחיו רע מעללים תיך יסחכן להיות לו לחויב ועוד חחר שהוח חסיד תיך ילך בדרך רחיה וחה שכחב חולי יחוסבי חני שנחי סיינו הח והכח קחמר הרי חני חוחזק לחסיד ואחי חוחזק לרע חעללים ותיך חעשה כוחת שחפסיד חוזקתי כי כחשר יחעשי חהיה בעיניו כחתעתע :

כרחשית ג

נישר לקיין וקרח לח חכחתי טח לרחות זה בדברי יעקב לרקה כי חף שיוכל החעיין לומר שלפי שחמרה שהנייים טובים לו לכפרת יום הכפור כדלעיל הסיב ואמר הן לו יהי כדברך כי עשו לחי חים כעל שער לחשל החעשם כו הטובות כי חין לו יום כפורים ולחי חים חלק העון על ידיו"ך שחמרת חכל מקום ירח חני להכנס בעניין הנייים שחמרת כן יחושבי חני כו' חכל חקום חין כזה טעם לעכח ולכן הנכון בעיני כי לח כח רבי לוי להניח שחכל הוה על גחמר יעקב חביאו לח לחת טוב טעם בחלופם בעיקר יציחתם שעשו כלו כחחרת שער שהוח דבר זר בחנשים דומם כזה לחיחו יער ויעקב חלק שהוח דבר זר שיהיו שני חיים חלומים חתחלטים חן הקנה שלי הקנה ולזה נחן טעם כי חחת ס' סיחם זחת לרמז לנקיות יעקב חעון ולכלוך עשו ולפי שנספור לידחם לח נזכר שיעקב חלק והיה חפשר כי גם הוה כעל שער קנת ולח חתחלף לנמרי לעשו

ערב שבת

לח הזכיר רבי לוי דברי חלה כחקום זה שנזכר יעקב חים חלק :

לא

שחול הוה לח היה ג"ל לפרש כי עשו חיינו שוחל הכפרה שחיינו חקנה דרך חשובה וגם הכפרה חיינה חקבלת ושחלת עליו כלומר כי לח נחן ס' דרך כפרה לו כחו שנחן לנו יום הכפורים להעירנו חל החשובה וכחו שכן הדין בכל כני נח חלה ניחנה נוחלתם להשכון כדחיחת בפרק חרבע חיחות חלה חדרכה וגחת חשניר עליו זה עשו שיחת גם עוונות יעקב עליו חחנם על שם רש"י חנחתי ספירים לח החשל הוה שחול לדבר הוה ולח הדבר הוה שחול הוה לחשל לפי שהרבה חשלים הם שחיינם חלה זכר לדבר ולח עיקר הדבר וחה עיקר הדבר שהרי חיינו חעשה יום הכפורים חעניינו של דבר דכחיב וגחת חשניר ואין שניר חלה עשו ואין חם חלה יעקב :

ונשא

עליו חשניר זה עשו יר' שנחיחות חשניר עוונות ישרחל לחרן גורם רחמו חל עניחות עשו עוונות עדת יעקב רוכה לומר חניחן כפרו ליעקב עליו כנחיחם כחו שהוח זכה כעולם הזה חקומו שם ע"ד ח"ם כחגיגה שכל חדם יש לו חלק בגן עדן וכנחיחם זכה שוטל חלקו וחלק חבירו כנ"ע לח זכה טוטל חלקו וחלק חבירו כנחיחם וכבר חז"ל דח"ם בפרם לישרחל שכ' נחתי בפרך חנריס וחברוחו לעיל פ' סימן ז' :

עונותם

עוונות חם רחם לח כן לחר שחמר ויחודם עליו חת כל עוונות בני ישרחל ואת כל פשעיהם לכל חטחתם טוב שיחמר וגשח חשניר חוחם עליו ויכלול עין וכשא וחטחח חלה דרחיו עוונות חם וחף על פי כנם חלה ירחו לחם דכר נכון כי עוונות בני ישרחל הם הנשוחים עליו רחו לחם להורות על השניר שפוח רחו לשחיו השניר :

יח ה"ג

וטייחי כעיניו כחתעתע וכעוכד ע"ז ודרשו

יז אולי

ימושני חבי והייתי בעיניו כחתעתע ·
כחת וכתועה וכעובר עבודה זרה ·

והבחתי עלי קללה וגו' · חפילו ברכה חתה שהוח עתיד ליתן בסוף חינו נוחנה לי · ותחמר לו חמו עלי קללתך בני · ר' חבא בר כהנא חמר חרם שהטא לא חשוו נתקללה שנחמר חרורה חחרמה בעבורך · חף חתה עלי קללתך בני · חמר רבי יצחק עלי ליכנם ולומר לחביך · יעקב צדיק ועשו רשע · וילך ויקח ויבא לחמו · חנוס זכפוף וכובה :

יט ותקח

רבקה חת כנגי עשו בנת הנרול החסורות מה שהמר מנמרור והרנו ונשלן הרח הוה רכתיב המר רשע מצור רעים ·

חשר חתה בבית שבהן היה משמש חת חביו · חמר רבי שמעון בן נמליחל בל ימי הייתי משמש חת חבח ולח שימשתי חותו חלחמה ששמש עשו חת חביו · חני בשעה שהייתי משמש חת חבח הייתי משמשו בבנרים סלוכלכין ובשעה שהייתי יוצח לדרך הייתי יוצח בבנרים נקיים ·

חבל עשו בשעה שהיה משמש חת חביו לח היה משמשו חלח בבנרי מלכות חמר חין כבודו של חבח להיות משמשו חלח בבנרי מלכות הרח הוה רכתיב חשר חתה בבית כמה נשים היו לו וחרח חמרה חשר חרח בבית חלח רחוה ירע מחי עובדיהון · חמר רב חבא בר כהנא עיברה חורח כחרא סיעה דפריצין בהרה כפר חטיחה רהוו נחיתין חכלין ושתין בבניהתא כל פתי רמשא רשבא מן רחוון חכלין דהוו נסבין נרמיא וסחלקין יתהון על כפרא · חד מינהון רמך חמרין ליה למחן חת מסך ר על בנך לשמרו חמר להון לספרא והלא כמה רחוסין היה לו והוא חמר לספרא חלא רחוה ידע מה עובדיהון ורספרא היך מינהון שב כך כמה נשים היו לו ואת חמרת חשר חתה בבית חלא רחוה ידע מה עובדיהון :

יג ואת

כה תדתי מכני שהוח כפול ולכן הח' לוחר שהוח מטעם כחכיו והח' שהוח כעב"ח משנין הכל הוה מעשה תפתוים ולף על פי שחינו כלשון הזה כפול חבל כזיון ולעג ומתפתים כנכיותיו וכן פירש כהן המתרגם שחרגם כחתלעב וכן מתרגמינן ולקלם כל היום ולנעב כל יומח לח רנה המדרש כפירוש הזה דוחתי לח יחם שלהלעיג כחכיו כה דק לחמוחו לקכל הכרכות ח"ק מה ענין לע"ז כאן וכילקוט מנחתי חמר רבי חלעזר כל המחליף דכורו כחלו עע"ז כתיב הכח והייתי כעיניו כמתעתע וכתיב חתם הכל הוח מעשה תפתוים וזה יותר ק' ולולי לפי שכח כנגב ליקח כרכות חחיו והנגב כעב"ח משעשה עין של חטא כחלו חינה רומה כמ"ש כפרק חרבוכה חנני חת החתירים פורש כנגב יותר מכגולן כו' וכן יים לומר כמחליף דכורו כי חינו רומה שים לחשלה היחנו פומעת ויודע כמוניו :

אפי

כרכה ח' שעתיד ליתן לו כסוף סוף על פי סיכרך חת עשו לכסוף יעשיר לו חי זו כרכה וכח"ם עשו הלח חנלת לי כרכה ונחנכתי חפסיק חף זו ולח שפי הלח יניח הכרכה המכוקשת לו חסר לחמר לחת לכסו דפני' שהם יקללנו דכ"ם הלח יכרכנו הכרכה היות חכל זו היה חסר סוף סיקללנו על רחשונה לח יעניטנו חלק המכרכה כפתיר ליתן לו כסוף כי כנו הוה ולכ"ח סיפחך כן נם כוה יפסר :

אדם

סחטח כי הלח חמחש ליה לפרושי סוף סיקללנו היה סיקללת הקללה עליה כי זה חמשמ דכרי הכעים כמו כחחר הרח"כ חל לח יניחל זה להסיר הקללה מחנו הם יקללנו הלח פירושו הוח יקלל לחותה יקלל כתו נכי חדם הרחשון נם דייק הלח חתו וכני המשחת כשכיל היותך כני ואני חחך עלי קללתך ונייטו דומים דומם הרחשון :

שנאניר

חרורה כחדמה כעכורך ואם הוח חטח חדמה מה הטחה חקללה הלח כחלן דחמר חרור הוח ילד כו' כדלעיל פ"ם ואם חחר חכל חקום חם הועילה זוה כי חף שנתקללה חתו של חדם הרחשון נם כן נתקלל הוח כחומרו כעכנון חחכלנה וקוץ והדרד וגומר כוחת וגומר ואם כן יעקב עכתו יתקלל ויש לומר דהכח קחמר חוכטחת חתי כי לח יקרך עין כדבר זה כי ידעה כן כנבואה כחה שחחר המתרגם והרחיה לך כי כלי סנק חם יקללנו חני חתקלל ואיך חני חסכנת עכתי חם לח חחני נטוחה עליו כאן קללה :

עלי

ליכנם ופירש הכתוב כדפירש הנחון עלי להסיר קללתך :

אנוס

וכפוף וכוכה כי כחוכות חתו נחנם לשחוש כקולה וכ"ו היה עושה ככפיפה ולח כזריזות חפני פחי חכיו ועוד היה עושה חת עצמו כחולה כדי שלח יכינו חכרוכה כפירוש חכמו כפי' וטעם הדרשה חיינה דויכה כי לח נחנה כדברי רבקה שהכירה כהלכה והלביחה לח הכחה כי כבלל קח לי קיימה ולכן פירש חכאן זה לחתו כשכיל הכרכה חכוכות חתו ח"ם שהיה כוכה חפני דרים ויבח חלבון יכבה חבל ח"ם כפוף קנה חתי דרים לה ואולי חמילה נפקח דחמרוה כני ח"ם דיוה כפוף :

יב החבוזות

חה שחחר חנחרוך לח חפכרה חמר חחבוזות דרים לה חפכוטו כנרים החפוכים וכחחדים וכחה חמר רבי חחנין כן נחליל כשחו כנדי חלכו שלח חפוס דנחל נמיחי דנחרו נפל

פח

את הכתוב שעשה ה' לאדם ואשתו וכשעשה שריה לוכמן כל כהתה היה ושוף היו רואין הכתוב וכחין ומוכלין לפניו ועל כן יאמר בעמרוד גבור כיד כדאיתא בפרקי ר"א ועבו נטל אותו הכתוב ועל כן היה יודע ליהכי מפ' החתולות שאחר המבול וקרא אותן עמרוד שנאמר ויקח נמרוד וגו' ואת עורות גדיי העזים אשר הלבישה על ידיו אלא היישהתון יוחנן הרין אורעין ראבונן יעקב כתרין עמודין ריפרא סיפה וארת אשרת רבי הונא בשם ר' יוסף אמר רבי יוחנן אומר על שני הוגנין והיו רגליהם שפופות בארץ רבי הונא בש"ר יוסי אמר קינמון הזה היה גדל בארץ ישראל והיו עוקם ועבים מניעים לראשו של אילן ואוכלים ממנו א"ר חנינא והלא עגלים נשחטין בארץ ישראל ונקצצין ועפר שבהרים מעשה נסים הם אמר' מונא הכל מעשה נסים והתן את המטעמים ואת הלחם ליותה אותו ער הפתח אמר' ער באן הייתי חייבת לך מכאן ואילך ברייך יקום לך ויבא אל אביו ויאמר אבי ונו' אנכי עשו בכורך אמר רבי לוי אנכי עתיד לקבל עשרת הדברות אבל עשו בכורך קום נא שבה אמר ליה הקדוש ברוך הוא ליעקב אתה אמרת קום נא שבה הייך בו בלשון אני פורש לך שנאמר קומה ויפוצו אויבך ויש נוסחה בלא משעם זה עשו אמר הקדוש ברוך הוא לו עשו אתה אמרת יקום אבי נרא דעבורה זרה ראוי קאים הייך אף אני בלשון אני פורש לך יקום אלהים יפוצו אויביו: יצחק אל בנו מה זות מהרת למצא בני מיהרת למצא את הברכה בני אביך נתברך בן שבעים וחמש שנים ואתה בן ששים ושלשה שנים ויאמר

יכולה לסייעו בשתכנם עמו מדרשה תזיקנו אם ירגיש כה ויחק ויתן לו נכו שהוא מערמת בעניו:

יד **אנכי** עתיד לקבל י' הדברות אנכי ה' אלהיך פיסוק טעמי דקא משמע לן כן מקרא ומה הכתוב רומז אנכי ה' אלהיך שלא יהיו לך אלהות אחרות אצלי:

טו **ויאמר** יצחק אל בנו מה זות מהרת למצא בני מיהרת למצא את הברכה בני אביך נתברך בן שבעים וחמש שנים ואתה בן ששים ושלשה שנים ויאמר

טז

שנאמר קומה ה' ויהי ה' נעתד לו:

ויש כספה כלה משפט זה עשוי, דקומה ה' נספה כ"ת נתמיהה וכי יש לוקה שלא כדין ודרשי ליה כעשו לות' שלון זה שעשו הוא בכנד מדה כנגד מדה משלו' הלשון הזה שכו לקה עשו הוא בכנד מדת חטאו כלשון זה ותלין לפ' מתפני שהיה מסכר את אביו ולא חטא רק בלשון קרי ליה מה שכעשה פוה נספה כלה משפט שהרי עיקר פורענותו מפני חטאתיו אשר לו מתקוס אחר ולא נתקדש כוה שלא בלשון:

נדא דע"ת דחת קלים פרש' מוכ ע"ש שאתה מעמיד כתו מומרים לעון אחר אחר • ולפ"ז יר' שפירושו וכי אתיך הוא כתו נדח דע"ת שאתה מעמיד שאתה מדבר עמו בלשון חוכחה וכר' לע"ג רש"י שלא חייך כו בלשון לגרשתנו כר' שחוק:

יקום שלשה יפוקו מויכיו דכיון דקרוק לגבה' מדבר בדכתיב כתריס כהגדוק בשן אנדוק לא יכון לומר יקום שלשה דמשמע כגוון עליו נזדע בחוכה שלא שלפדע משעו נאמר כן להורות על קיום נקמתו ולא דמי לשאר מקרחות שכתו בלשון נסתר כגון יבא שלשה ויהרגו כי יעשתר ליתן חיזון וכלומה רבים כי שם היו מדבר לנבה' וחע"פ שלא נזכר עמו שם מסתמא היה מיירי שהיו שקר מויכיו וכמומר יפן אחר עליכם החויה תחת שכל קומה ה' ויפוצו אויביך שהיו. כמדבר לא נאמר שלא נגני כנעניים ופלשתים כי אז לא היה להם שלחמה עם שלום:

טו מדברת למעוה הברכה לא מתקרת יוצא מידי פסיטו דעל כרחך כי הקדוש ה' עשוקה שלו מניעת העיר וכדר' יוחנן נקים דכסותך שלא תיהו מדה'לל לנוד לה למניח דלשון הגיחה לה יכדק כאן שהניחה כלה כיהה דעת כדאיתא כפרק חלק ואלו שאין שניך היה בכקשה וכוונה רמיו שהברכה ופשוטה כי הקדוש ליה ירמוז כי לא זכותו נרחה שלא שכוכות יצחק הקדוש ה' הברכה לבניו שהרי לך קשה ר"ט שלא זו שהילו היה ה' שהברכו שכשו כמו שביקש ליצחק היה שלום לשלה שכל השתח יצחק הוא שאמר לו שיבא להתברך והוא שהתפלל להניחו לו הברכה ויש לומר שחשב שלבבו ברכתו יוסף ה' שניח לך ידו לברכו אחר זמן ושכשו שרשה עליו שכינה ורוח ה' עמו לברכו עכשו ואם תאמר אם כן מ"ש גשם

ת"ח הפסוקי' וכיאור המלות

תפרשם

הוגנין גמלים כחורי שפופו נגררות

כתדבר כ מצלי יג

מ"ב בפסוקי' וכתוב התלות

נה ותמוה דמשמע מלה חסן לברכו מילו לא היה עשיו לומר מתוך על פי מדרשה עליו מביא שפך שמח בעבור עשו ויכוח להתברך מרשה לא מביאו זה שעומד לפניו ולכן יש לחקור מה הוא עשו ועוד יש לומר דק"ל נתי מ"ט לעשו מלת מה זה מהרת כי זה מענין החקרה שפעמים שזרמן מיד והכל ביד לא ידע הפסה

רחמים כב ולכך אמר משמלה על הברכות כנומר מי זו זכות נתנלת לך מוכיח לתבר מלל הברכות ומחלה

רחמים כד זו נתחדשה לו עכשיו משתחלה לא חשב חסירות זמן קבלתו הברכות לזכות מחקרם בשעה דתקשו לפי שהוא כח כימים ולית דין טריך בשם כתיב שכתב הנה נא זקנתי חכל עכשו שרתם ה' מנליח בידו לתבר להביא ניד קודש הזמן הרמוי בין הל לכנו כי נם מה

יפעייה מח' שעה לקבלם כעודו בן ס"ג שה' מכילתי הוה לזכותו ויעקב מעטוקטוקו הפיב כי הקרה ה' מלהיך לפני כלומר לא זכותי גרמה חסירות הניד מלא זכותך גרמה כי הקרה

מפשיטי מתים ה' מלהיך כתו שפעה לקדמך מו כזונך :

בן ע"ה כדכתיב ויהי מחרי מות מכרהם ויברך אלהים את יצחק בנו ואחרה' את בן קע"ה שם בן מו יצחק בן ס"ה דמכרהם בן ק' נהולד לו יצחק :

יסופט ט ואתה בן ס"ג כדפי' לעיל סוף פסיכ :

אם לקדמך דמד'לק ה' מלהים מו מלהיכו מלת מלהיך שהוא קשה מיהתם מוניח עכתו מהכלל ח"ו נדיך לומר דמתת לומר שידם מלהיות מסנחתו ניצחק בזמן שנקדם מלהיו ולא מלהי יעקב שעדיין לא נולד אחנים זה לפני יעקב ומהיכן למד זה שם לא הטעכת שם לקדמך כו' דשם לא כן מנח ליה מלא היה זכות יעקב שיקבל הברכות ומתן דילוף מקרבן ניצחק ליה טפי מזוב תשוב דהשתא מכילתי הויא עכין לית כי הכא ות"ר מזוב ניצחק ליה טפי תשוב דכתיב הקרה נה כתיב הכא כי פקרים ועוד דאיל דקדמן שמע טפי דשוה זכות מברכם פסים המקדש :

לניאבלך פת'כו פיתת מתי ק'ו והלא לקדמן חזוב נדיך סיוב טפי מהמכל נדול מלא יתות דודאי לא יחסר לחתו שם לא יאכל הטעמים חלו דעשיר הוה כדכתיב לעיל סיתן י'ים לומר מפני שברכות כל חי מיד ה' כדאמר בפרק קמא דע"ז שה' זן מקדכי רחמים ועד בני כנים ולקמן פמ"ג י"ח דאמרינן על פרשה לח נחסרה כיד מלית אכל שאר מילי דאיכא על ידי מלית ואמרינן דיאמר אפי' קדבנו אז זחנו שהם נאמרים בידי שדם כי תעשי מנה הם היו מה' דרך נם כל שכן מאכלו דאפילו שאר כל שדם פרנסתו מה'כה :

ועדד יש לומר פרשתו לחם שנודע שאף הדברים הטבעיים רחוי ליחסם לשם יתברך שלולי רצונו ית' שרכח כהם תמיד לא היו פועלים וכיון שביאר בעל דרך אמונה בח"ח ס"ח וכן רחוי לומר בדברים הנעשים בהשתדלות כי שם מעשי נבר כיונו וכל שכן בדברים המקריים שאין להם התחלה קיימת אולת רצונו יתברך ושה"ב ק"ו מהדברים החיונשיים ו"ח שם לקדמך וכו' שאם אפילו הדברים החיונשיים נתנה החפץ האלהי דבק בהם כל שכן במקריים כמניחת הניר שרחוי לומר כי שם הוא והב"ה ק"ו מהדברים הטבעיים כענין המתרנמ הסמוכים ז"ח שם לזונך שעיקר הזוון מהמתרנמ כח"ם נבי כת קול יונחת ותחז' כת פלו למלו כו' :

דכתיב הקרה נה לפני וכן הוה וכח"ם שם' יען הדבר והכל מקום ניחת ליה למנקט שאי קרת דכתיב כיש הקרהו

לפני כדכתיב הכא ותחי דמייתי ויטח עיניו וירח דלא קיימת דבזכות הברהם הוה סהכתיב לו כדכתיב ובשם יחסד עם מרוני מברהם דמכיון דבשביל יצחק להתפלל מיתרמי מלחת ברחה מת כת וזנו נרחה שה' סהכתיב לו בזכותו ותפשר סחתמר הקרה נה לפני שין רמיה נחזרם שה' סהכתיב לו כי זו תפלת הטבל ושי יודע שם ענין דבקם מקרה היה ומ"ם מה' יגח היה לפי הבר לו"ח דמדלזחכה לו ליצחק כתפלתו נרח' כי שה' הוא דחין סברה דכל זה בהקרה ומה נכון הדבר יותר לפי מ"ם כס' הוזהר שעד עכשו היה יצחק כבן עדן ועכשו כח ויטיו ויצחק כי מכוח בחר לחי רוחי דלפ"ו ח"ם כי חחם שבעב מיד בכוחו בזוגו בר' שם עכשו והמכיח לו הזוב בזכותו :

רעורבא

דחייתי נורח חקרים בר' שחשל היה ביניהם על כל מי שחזיק חת ענמו בחיבוחו חו דבזרו שהוא בעורב שהביח פעם ח' חם על קיבו בכלי דעת וכן יעקב הוה בתם' כפיו יצחק חל לבו כי הוא יעקב בהזכירו שם :

בישע

שה' כי הקר' דשם לח כן חתחלה כשה"ל חוכלה חניחה ה"ל נשה לח וחזוהך חלח חשחש דחדכרי יעקב בתחך החשם ליצחק :

ישאן

עשו מזכיר שחו על הקדוש ברוך הוא לח חפכי רשעתו כי בניך היה בעיניו חלח חשב שהיה נזהר חלח לחזיאת ה"ם חפיו לבטלה וכחקום הטבופת וכן פירש הרמב"ן :

הדהד

חל תשחש כו' לעיל פרש"ג וכשם פירשתי :

יו הא קול קל דחכיס כו' כל חלו חסחכחות שם חו שבדרך נבוחים היה רוחו לדברים חלו ע"ד ניכח ולח ידע חיש ניכח חף על פי שהוח לח כיון לכל זה כלל כי כוונת דכתיב שפקו כיעקב שחקהול נרחה יעקב וחכיחים נרחה עשו וחולי טעם הרמח חד"ק קול יעקב וידי עשו לכך ואומר הח קול קל דחכיס וידים דחשלחין חתיס יד' שהוח חשל היה כיחיס הכהם על הנבוח שחומר שקולו קול חכם וידיו חפסיוחת חתיס כלומר שבפיו ושפתיו הורח שהוח ירח הטח וחפסיו חכוחרים ופתיך לה חהכח הקול קול יעקב כי הקול דחהם ליעקב וכידיו וכחפסיו דוחה לעשו :

אין

יעקב שולט חלח בקולו כי לח כחרכם יכחו חרן חלח בקול חפלה ד"ת וחין עשו שולט חלח על ידי הרב כחומרו ועל חרכך תחיה ולקמן ס"כ פכ"ח חפחרם טפי וגרסינן הכח שתי ירושות הנחיל יעקב לעכו פנו :

קורו

על יעקב חכניס כם' חוק חחת מלחתי נירסת רש"י הקול קול יעקב חכריו ליה והוח חתי וכשמה שהכניחים חכריהם קול של יעקב וחתכנחו' עליהם פורעות להניח עליהם חומות מיד וכיהם יכי עשו חוכנים לעכדו כהם : וגם לפי נרסתנו יש לפרש כן שפירש חכניס חקכן הנבוחה חקכן החומות לכוח על יכחל מיד וכיהם יכי עשו שעשו כח עליהם ופירש דחכניס דקחמר ליה והוח חתי ר"ל שקול הנבוחה חרחיע לעשו ניהח על יפר חכל יותר נר' לי שהכוונה כוה מ"ם כירושלמי דפ"ק דר"ה וכח יכחל טוב טוב יכדפו וחין טוב חלח חורה הה"ד כי לקח טוב חוב יכדפו זה עשו דכתיב יען ולח חחר עליכם החוב וכן יעקב חחר קול קול יעקב כל זמן שקול יעקב נחוך יכי עשו שולטו כו' וכל זמן שיעקב חכפכף בקולו חין כיהם יכי עשו שולטות כו' וכחב החפ' שנחנת כחל כי חיכת הקול חסרס וכי חלטון קולף כלחחר כשקל

כה מרפי׳ כשהקול קול יעקב סתין מרפים בתפלה לפניו יתברך מן ידי עשו סולטות בו ע״כ • וכן מ״ש כאן קולו של יעקב מכניס רוכה לומר כשמכניס הקול ואינו מוציאו עד״ש לא תגורו מל תכנים דכריך ורוכה לומר שמוסק מתפלה ול״ת מן והיריים ידי עשו ומה שכתב מרמית ליה רוכה לומר סה׳ מרמיז מיד לעשו סיכת על ישראל :

מרבין רחמיה מתרגמי׳ מרבן על רחמיהן ופירש שנושה בקולו כלומר שתטית דבריו ויהי דלפ״ז כמי דייק להקול חסר וי״ו כלשיל ולהכי מפ׳ לשון חרוף ובזיון כתו ותקל בגבריתה : וכן פס״ג ב פל״ב ר״ה ג דכתיב וילן העם על משם ויכח במלך :

ובשעה שהוא תלפלף בקולו בל״ת ונקט לשון נפוף משום תיבוקות של בית רבן שעושים תתקיים בהבל פיהם ואף על פי שתין בהם תבונה רק כנפוף עופות וכמ״ש בחוית ודבלו פלי תהבה ולבלונו פלי מהבה ודייק לה תלשון הקול למשמע קול בעלמה :

אן היכי ידי עשו לפ״ז דריש ו׳ והיכיים לשון תוכיחו תכיו ותתו • ור׳ תקול קול יעקב תו היכיים ידי עשו ותיכא דכשהקול קול יעקב בל״ת תין היכים ידי עשו ואם כן ע״כ מרכיים לה תחריך כתן : בשתיק דכר והשבו אל ע״כ מרכיים לה תחריך כתן :

נתכנסו כל ס״ה תכנו היה נרחם לי דאכל בלעם קאמר כמו שתכנסו תכנו בשתעו אתת״ת כדאיתא בפ׳ קרת חטאת והוא דכר כעניין ים ולא הוכיר כתן תכניסום הנרמי תלא משני שרוצה לומר שבלעם חכם שכחומות שתין כתוכו הוכרך לומר שתכניסום גם כן חכם כה״ת תכל כילקוט כתיב תכניסים הנרמי נתכנסו תכנו וכשם רש״י כתוב כם לות אתת נתכנסו תכנו וכן תכל בלעם בשעת מתן תורה שהיו מוחרים שתת תכול רוצה להכיות וחזיר להם תבוכה נרחם שתחרם שתלה זו לתכניסום והזכיר כתן את בלעם לפי שגם תכנו תכנסו חומות העולם בשעת מתן תורה ומה שעשה פס את או כדי שבדע שדברים אתת :

ועד דרך שדרם לומר שלפי שכפי הסברת תין טעם שיועיל לפנוף התיבוקות שתחר שתין כהם דעה והשכל נ״ל שתחילו הפלוסוף שבושתך אחר תקח שבלו סורם בזה :

הקול קול יעקב בהלגש כנשעה פי׳ לפי שנשתע קול של יעקב לתחריים כל נותן תשה לבניתן • תי נמי כשקלל קול יעקב דהקל שהוא חסר ו׳ ויית׳ לשון קללה הוברכו לעשות תעשה ידי עשו דהיינו לחטוף ולגזול כתה שחטפו כנות שילה כניתן לחול כתחולות כדי ליטח להם בשים ולהכי לא תייתי הכא קרא דתים ישראל בשבע כתנפש שבוכר בשעת תעשה תלא תורר נותן תשה לבניתן שבוכר בשבתו לבקש להם שקנה על ידי חטיפת בנות שילה :

בפילגש בנשעה נ״ש בשלמת פרמזים הנ״ל לתשתיכן מלות ת״ת בהכל רמז שניהן פילגש בנשעה וירבשם ותחיים לשתי הלבנה :

הקול קול יעקב כיתי ירבשם וכו׳ ופי׳ והיכים ידי עשו שידי יעקב היו כידי עשו שפפכו דם תחיים :

הדיר ולא ענה כה ירבשם תין זה להניח רחיים שפרנו תשם ת״ק תלף דכהדיח כתיב ויפלו תללים מישראל ת״ק תלף והוא קרא ליה לתתויי ועוד מה נורך לפרש כאן מי הוא שנוף תלא משום דקא משרש והיכים ידי עשו על שהיניה היתה שפרחה שתעשה מנוסה היה ולכאורה יפה עשו כי תכיה בת שליהם כשם ס׳ ושוכיחם שלא יתרגו כתלבות דוד שהוא אב׳ם

ולא יסמעו לירבשם שתדיחם מאחרי ס׳ ויסוכיחם תל תלמוד עם ס׳ כי לא תגליחו וכ״ז לא שתפו ותרכו תלחתם ביסולה פניהם ותחור להכי מייתי קרא דולה ענה כה ירבשם דסיפיה ונפקא ס׳ וכריך לומר דמכיה כדמשרש ותזיל וסלכך כריך לומר כי תטה היה כיתם שהעבי׳ נורתם כו׳ כדכתיב :

כה תת שכור שירבשם ולא נינף דמכתיב ולא ענה כה ירבשם משתע שהוא הניגף כי יד ס׳ היתה כתו שהיה עד עתה ותוך דכתר הכי כתיב ויתחזק תכיהו ויפח לו נפיש כו׳ ושד דכתיב ויבך תכיה שם תכיותיו משתע שתת בדרך כל התרץ ולא כתנפת ס׳ :

והלא לא נינף תלא תכיה שהרי ירבשם תלך כשנת י״ח ליהבשם ולא תלך תלא ג׳ שנים ותשם כנו תלך כשנת כ׳ ליהבשם ותם כן ת״ל שם ירבשם נינף תז דהם כן היתה תיתתו כיתי תכיה וליתתו • ותין לומר דלעז׳ ירכב׳ הוה הניגף ולא עתה הוה שניגף תלא תחר ותן והייבו תחרי תות תכיה כי ת״ט לזכויר נניפתו שהיתה תחר זתן רב ככתן תכל תעשה תכיה תלא ודתי תכיה קלי שתת כיתי ירבשם כשן התעשה ההיה וגם דכתיב כתר הכי ויתחזק תכיה ותם לו נפיש תפשר דתקתי עובד׳ דלעז׳ הוה דתין תוקדם ותחותר כתורה • ת״כ דתף שניגף תכיה כשן הנז׳ לת תת תיד תלא תחר תדת ימים וכבי כיתי נפת הנפשים והוליד הבנים התלה :

ולמה נינף דלימה למיתר תפני שרשע היה כדכתיב היה וילך בכל הטוהת תכיו דמה שכיון לזה נבי ולא ענה כה ירבשם דמשתע שתקני ירבשם נגעו ס׳ והלא בדיק הוה לגביה :

שהעביר הסרת פניהם של יתר׳ כדי שלא יעידו עליהם ויתענגו בשותיהם :

דכתיב הסרת פניהם תיכו תכיה תפסוק זה כי תה שנין הסרת פניהם שנתה כם וחטחתם כסדום הגידו לשנין זה תלא לפי שתתר שהסרת תתדם היה בפנים לא זולת וכהיות לתין תעידין אלא על פרנוף פנים שתך שתלי קרת דתלי הסרה בפנים תכל מה שעשה תכיה כן דריש לה בס״ג על״ז דכתיב ויכו כהם תכה רבה וזת״ת לא נתשוור תנלי כיכי ילף לה מהתם דתתי ניתמ׳ דקרת מייתר ליה דכיון דכתדיה כתיב ויפלו חללים ת״ק תלף תכה רבה לת״ל ת״ת כיכי רתיתו כיה העברת הפנים ושתת דתכה רבה משתע ליה רבה והולכת עוד תזולת שתללי. שנפלו והיינו שנין הנפשים כתפות כחייהן :

עליהם הוא תומר שנתו לי תלתנותיו שפירש שנכתב עליו דעת התלתנות כלומר סרע בעיניו ותין טעם להזכיר שבר התלתנות לגבי שבר הנשלים התתיים תם לת בהסתרותן שנותת כי זה קשה כתות ותף על פי שהתקרת כירתיתו כתיב והוא נכון על יהודה כיתי יתשיבו תפשר דשנתו לי תלתנותיו דתין תתלתנות ישרתל שביתי ירבשם לומר כי כתו שהרע בעיניו תלתנות לותן התלתנות ירע בעיניו תשר יהיה נם כן כיתי ירתיה :

קדא לתחים הסילוני כליטל תתחר ויקבלו עליו כני כליטל ויתלתנו על רחבשם ותחים היה התחזיק תת ירבשם רתשוכה כדכר ס׳ :

שהסרם בדרים סבוה וחרף הרגים וכן פרש״י והוא תלשון חסר כוא • וי״ג שהסרן וכם זה לשון כוין וחסרון והחטח כוה דלעול׳ כרך לתיתת בכור כדתתר כשלתת לעולם תקח תיתת בכור עליך • ותם תתר וה תתרו כשנהרן קבר רשעים תיכו תן התנין ים לומר דהייבו שלא ליחסב כרגים לנטות שהריחם תכל לעולם רתוי שלא לחרסם כרגים •

ת"מ הפסוק'

ועוד ים לומר שהחטא כזה מפני שלא הכל היו נוטים אחרי הבעלים כי רבים היו כיבושים וקנת היו כובשים מידתם וכמה שחשב כרכים גמלת מחרף גם הגדיקים שביניהם כי לכל כפם עובדי ע"ז יקרה ור"ת לפי שחטא בגרסתו שחשבן כפ"ן חסר שהוא לשון חבל וכמו' מכאן לבטאתו שלא כיוון ירבעם בשגליים לע"ז כי לכך אמר שחשבן כי לא היה ס"ס שהעגלי להם לאלהים

יחזקאל מ רק חבל לא דבר אחתי וטפח בפי' חשבן :

שבאת ס"ס לידו ולא כעבר דע מחמו שהשחה דת"כ וכבר נעשם הוא ואחרו על זה בכלאים ברון ולע"כ ואין קושיה לחם כאחר שכתו על ירבע' שפעמים יתריך יותר לרשע גדול מפני שעתיד ליעשם בעזם ק' וחכמין מוחלט כדי שיתכל שכרו מקנת

זכיות אחר לו שלא :

ליוב לח דכילל יב **וכתיב** ויש שהחד בכית של ויתים הכא ליה שלא בעבר בשלכך את בית של

יחזקאל ג יש לומר לפי שכבושת הוסע שניה וחן רב אחרי אלבים אלו כתוב לעבדות בית הון יעורו שכן סורחן וחסתם דהיכו שבגל של כי שלקרא בית הון בר' שעדין היה קיים ' ורחיתי שהגלוי בירם כי ס"ס שם גם היה לאחר יוכל שהלך אשור לקח השבל שבכי' הל שם כן היה שם עד גלות י' השבטים :

ומה שם שהוכה הלך מהדיוט שיוכה להדיוט שבכי' ק"ו ים לומר שפני סדרך שהלכי לרדוף זה את זה ולכבכו כל שאפשר ולא יעבדשו שהדרכה כבוד אלבים לגבה זה את זה זליקת שרצו מידו וכ"ו שבשם על הגדוף כל שכן הדיוט שהחזר על כבוד ושמן ההדיוט שכמותו ' ס"ק שאי ק"ו והלא שבכו שלאביה לא היה על גדופו לירבעם אלא חשוב טעתי לשעיל ולכא לא"ר שפני כבוד ירבעם ' ודוחק לפ' דהכא קאמר על ידי שהוכה הלך היתה שכה ליעבד כי על ידי שלא לשובו בחיים לו כרבים אף על פי שלא היתה כוונתו לשהל רק את ירבעם וכל שכן המשהל חבירו שהתעבל חול' על ידו ' ועוד דאם כן אין ק"ו זה אלא שלבא דר"י ודוחה לומר ולא לשא' טעתי לשעיל :

יז הא קול המשק כו' כרחה דדרים הקול לשון קולא כדלעי' ור"ל הנה מקל קול יעקב ומידו' המשתיק העליונים נחנה' קול קלה לפני קולו :

ואת התחתונים ר"ל דמשתק העליונים חב"ם התחתוני' ואפשר דעליונים ותחתונים כלפו מלחים אלו עליונים מחלו :

וכי ים יסיבה לשעלן מכל עמידה ים להעלן והא דגרסינן בפ"ב דחגיגה גזירי דתין לשעלה לה עמידה וכו' וכבר כתב רש"י שם דלב' לה עמידה זהו הגרסה לפי הפשט מכל מקי ס"ם הרב ביסודי התורה שהמלאכים אינם בעל חתר וכעזר את"ם דתין לשעלה לה עמידה אלא יסיבה גדוך ליעב מה ענין היסיב' והעמידה הנ"ם כיון דזה וזה לה יתכן בגדר לי שהחת' יעזר מה ענין תין להם קניין דקאתר י' ו"ל שלעניי הגביהי' קאתר שכשיר אלו להם המלאכי' כדמות אנשים לה ירחום רק עומדים וזה לכבוד ה' כי הם עומדים לפניו כעבדים לפני המלך :

ועל דרך דרש י"ל שהיסיבה רמז לשולטנות ועמלה פ"ד ליעב על התשבט היושבי' ראשונה במלכות ' והכוכם שתין למלאכים שום שלטנות עשם' כדעת האומר שם פועל בחוק אלא שם כשעמדה תדיר כי כיד ה' לעשות תפקידם תמיד כעבדים וכתיב אחר לעיל כפ"ח על כוכא זו שהקדוש ברוך הוא מתקלם בעולמו ' לי נתיים לומר שהיסיבה רמז אל החנוחה והעמידה אל התעבה תמיד כדרך העומד שחוכן ללכת ' והכוכם שהמלאך חיו כשל כשום שעם אלא לעולם משכילים כפועל והקלסים שהו יתכרך והולכים כשליחותו ולא יכחו כלל ת"א חדרים שהנשים שהם שכל כבח והם בשלים בקנת חזחב' מהשבלה והעבודה החלטים ות"ם שתין להן קניין ד"ת ' וביין ת"ם לקחן ס' כרשם כ"ם פעמים יושבים פעמים עומדים :

אין להם קניין ופרט' חין להם חולשות שהיו יכולין לקנות ע"כ והם דכתיב ים שכל הרגל פעמ' כשנ"ח והם דאתר כשם ד"ת דכרכות התתפלל כדרך שיכוין את דגליו שנאמ' ורגליהם רגל ישרה לאו משרה דייק אלא מדכתיב רגל דמשמע שבשעם נרחין רגל ח' והכל תקו' מייתי תו מקרכות על חד מן קשיות הלח תירחי דיוקא היכו שב' הרגלים שברחין כרגל ח' מכוונים זה שם זה כיוצר ונחנוס ומתי דמייתי תו מסדרים עומדי' כו' מפני שלא נתפרש שם בדניאל שבעומדים היו מלאכים ' ואפשר דאשכוח שקדם היו שרחם כחיוכו ומשום דאפשר נתי למדתי דשלחני שרפי' מחיות מייתי וכל כבח השחים ' וע"ל דאשכוח דאין רחים מת"ם קאמרת דאיכא דאין יכיכה לאעלה דאפשר בעת היהם היו עומדים ובשעה שבחרו עומדים יושבים להכי מייתי שרפים עומדים וכל כבח השחים עומדים דביון דב' נביאים רחו לוחם עומדים משתברת כי כן יהו תמיד אכל לפ"ו ק' דמייתי קראי שלא כסדרן :

כיהו דין לשון קאחריית קיימים דקאחריית משתש רשכוחים אכל קיימת משתש עומדים כתרגומו ולא פירש רשכוחים כי לא בז' שם שאחרוכים שיקרא לאלו רשכוחים :

ואת אחר כעמדם דמשתש דמחלה היו יושבים ' ות"ת מפי משתש הכי היה כעמדם פירש כשמדם כאחום אי לאפוקי משעת הליכתם וכ"ת בלכתם אלכו וכשמדם ישחוו וכן ואשתש את קול כנגיהם בלכתם קול השולה כשמדם תרגינן כנפיהם ושמד אחתי ק' ליה מקרא דכשמדם ישתידולא מנית לאדוני כדאתרן הכא ' וי"ל דמקרא אחרייתי דכתי' ויהי קול הפל לרקיע אשר על ראשיהם כשמדם תרגינן כנפיהם קא משמע דהכוח יתירה הוא דלא"ל אי כשמדם תרגינן כנפיהם הלא משתש לאפוקי כשתן יושבין :

המלאכים שוחקין כ"ע דקרוש כחיות הקדש מיירי וכן משמען חת"ם כדחשתש כפ"ב ' ובין ת"ם לקחן שוף פכ"ג :

בא עם דם כשבח עם כני ישרא"ל דחשם ר"ל כשבחים לפני ה' ביחוד שמו וקלוסו :

ומה הן חוחרים חשוס דקאתר עשם שחקין הוכרך לומר הלא שחקי לנחרי הלא חומרים אחריהם כרוך כבוד ה' וברוך עם כבוד חלכותו לעולם ועד מדכתיב ומשתש אחרי קול רעש השמע שבוען ברוך כבוד ה' משקומו ומה רם אומרין ברוך כבוד חלכותו לעולם ועד ומשתש אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו ומה רם אומרין ברוך עם כבוד מלכותו לעולם ועד ומשתש אחרי קול רעש גדול ונומר רעש נדול אתה"א אלא משק לפתי אני וחבירי ואחר כך ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו ומה רם אומרין ברוך עם כבוד מלכותו לעולם ועד :

ברן יחד כוכבי בקר ק"ק מה ענין זה לפי מה עשם נכלן על הכריחה שנאמר עם היסיב היו ביסדי ארן בו' על מה מלכים הוטבעו ומשל יש לומר עשם שכלית הכריחה עד שלכן קלוסן קודם למלאכים :

מה שורעו של יעקב כעל חות חתת הגיע מהו ברן יחד מחחר שורעו של יעקב כו' ולי נראה דה"ג משורעו של יעקב וכו' ספי' אחר שורעו של יעקב :

משורעו של יעקב מה שיעסה שה לורע יעקב אשר אכנו אשלו לכוכבים אמרינן כת"ם ז' לי נכי ואלה אחות בני ישראל אחכניהן אחספר כוכבים כו' :

שנמשל לכוכבים דאי אשפר לפרם כוכבים אחם דחיך קודמין לבני אלים עשם המלאכים

המלאכים :

שנמישל לכככים וקרמו כוכבי בקר לפי שמקלסים בבקר דהיינו ס' סקורין בשחרית קוד' לתרוע' המלאכים ולא הזכיר מה סקורין בערבית לפי שאין המלאכים אומרים אז שירים שאין אומרים אלא פעם אחת כיום כדאיתא בפ' ג' :

רעש גדול שתמיהה גלויה מיהיה שהיה מתחוריו דבר שתהא כי לשם יאמר זה מגד זה ולא מעכיר פניו אחר שקול הרעש הוא אומר בריון בכוד ה' ממקומו אלא שפי' אחרי כזמן אחר שקלסתי אני ואחריני :

ומה הן אומרים ברוך שם כו' ואם פאמר אחר שהכתו' מפרש ברוך ככוד ה' ממקומו היכי קאמר שהן אומר כשם ת"ל ועוד למה לי אחר שהן אומרים נם כן ברוך ככוד ה' כדקאמר רבי רחמן . יש לומר דברוך ככוד ה' ממקומו הוא הקלוס המיוחד לשם מגד ענמס שלף על פי שהן נהוגים לא ידעי מקום ה' רק יאמרו ברוך הוא ממקומו וכת"ל ועל זה תיקנו לעומתם משבחים ואומר ברוך ככוד ה' ממקומו אלא ברוך שם ככוד מלכותו לעולם ועד הוא קלוס שמקלסים כנגד שם שמשמים שיאמרו אותם ישראל ס' מלאכי השרת שאין שום ברכה עוכה הן על הזכרת שמו ית' והכתים ואעם כשהיו שומעים שם המפורש מפי כ"ג והכתוב לא הזכיר רק ברוך ככוד ה' ממקומו שהוא הקלוס המיוחד להמלאכים מגד ענמס, ומשמיעין רשב"ן כי מלבד הקלוס המיוחד להם הומרים בשבת לו והיהו דד' לו לא הזכיר רק ברוך ככוד ה' ממקומו דלא מיירי אלא בקלוס שיאמרו אותו ישראל מקלסי, אחלה הוא לפי שהם חביבים השרת כמ"ש בפדיה כפ' ג' וזה יסוד גדול לתורגמן שלא בשבת החוק, שהוא שהחזק שפיללו הסלם למטה במדרגה מהעליונים :

ויהבן שהכוונה שם' מתכבד יותר על ידי ישראל שהכירים אותו ומקדשים אותו יותר מהעליונים ולזה קלוסם משחק את העליונים כי אין קלוסם נחשב לפניהם כי אף שגדולתו יתברך ניכרת מאד מהעליונים יותר בודע בהיכרו בהשגת שהם בעלי אחור ועב"ז מכירים אותו ומשתים מטותיו :

ושמעתי אומר שהכוונה כזה שדרך לחוכה יפה שדרך החוקר בהשגת ה' ולזה אמר קול ישראל המפרסם אחוכת ה' בקלם יפתק קול העליונים רוצה לומר שהעליונים כדרך החקר מסדרי התשבוחים והעליונים הם דרך דרש וקרוב לזה היה על שהכוונה שיותר יודע אותו יתברך בעולם על ידי ההשגה ההשגחיית המיוחדת לישראל לעשות אותו ומופתים מהם שיודע בהשגה הטבעית שעל ידי סדרי עליונים ותחתונים וכאמר שאמר המפרש כת"ס שאמר יהושע לשמש דום לך ואני אומר קלוסו של מקום כו' וטבעם למוד הכתובים אין לבקש מ"ט מה לא אחר כאמר דהא פשיטא דקרא לא דייקי לגמרי :

ועל דרך הדרש יש לומר שהשכח פמלאים יהיה לג' שכות אם כדי שרבים יאמרו וילמדו להתנהג בדרכים שהם המשובחים ולכן נכתב בתורה כל שומי טוב לזר, ת"ת הפסוק' מ"ת

ת"ת חביים ואם מפני החיוב כי מי שקבל טובה מחבר חייב להודות לו ולגמלו . ואם מתדת הטוב כי דרך הטובים לספר לעולם בשבח הטובים . ולפי שתג' נדדים הלו יהיה הפי' כעליונים ובתחתונים אחר שכללן ישראל קודמין . ובנגד הת' דבר רבי רחמן ולכן הזכיר פתש ישראל כי המאחר הזה למוד זה לת זה להכיר ת' ת' ולאהבו כלו' לחבריו ואהבת ת' ת' . ובנגד הג' חת' רבי לוי כרן יחד וכו' זה לנבי מעשה ברחמים ויקומו ותדבר בר' שהחודש' על שבחן מביאות וקיום ליהודיו . ובנגד הג' הכיח רשב"ן קלוס יחזקאל וחבריו שהוא שבח המלאכים שדרכן לשבח הטוב

מזמה שעשו לו הידים ידי עשו זו מלכות שהחריבה ת' בהיכלו ושרפה ת' היכלנו והעלימו מהרנלנו . וכירוש' דתענית פירשוהו על חרבן ביתר דוקא :

קולן על תרי"ג כרחה דולחי הידים ידי עשו כדפי' ולא הוברכו לפ' שכל הוסיף ר' תרבות דהקול קול יעקב ישראל בחרבן ביתר ע"י תרי"ג כמנין הזנוקין ולא שבח הזכירו תרי"ג על ס' רבות שהם ס' רבות על ס' רבות שהרג בה ת' רבות :

שהרג בביתר כפ' פנזקין פרש"י רמה יחתך בנבוחה שפלה זו של ביתר' ולא הזה לי מ"ט בסורה זו ליחק לעת בזאת :

יח ולא הכירו בשבה וכו' משום דכי היו יודו כידי עשו וכו' יתירה דהם בכר כתוב וכירים ידי עשו וכודתי דמ"ם הוא ולא הכירו להכי דרים שרמז שבשבה שרשעים היוצאים ממנו דהיינו כי היו ידיו כו' שדומה לעשו לו תינו ביכר לפניו והכוונה בזה שאין שמו נזכר עליו על דרך בסודם של תבות נפשי :

א' נתי שאין זכות יעקב תועיל לרשעים היוצאים ממנו ואין מכירים לו פניס עליהם דאין תכה מזכה כרה כדאיתא בפרק חלק :

א' נתי שבשבת הבן הרשע הלא מתבוה ואין מכירים לו פניס כדאיתא בס"פ הקורא דקריען לרשיעא בר נדיקא רשיעא בר רשיעא כדכתיב את מכירים היא מחללת :

את נוסקני בקבורה תתחבר לי בקבורה שהוא נקבר אתו בחברה ולא עשו וכשיקה ענין חבור כי נשיקה בלמד ניד וכבתיב בדכתיב ברחל"ע . וטעם הדרשה מפני זה ועוד שאם לנשקו נשך בה ואשקך מיבעי כי הבן ינשק האב לחבתו אלא שרמז לקבורה שאחרי שנקבר יצחק יבא יעקב ויתחבר לו :

ואת אחרת ויראה את ריח בנדיו אחף על פי שיהיו בנדי החמודות מקוטרים מור ולבונה אי אפשר שבעבור זה לא יורגש ריח שאר הבשים וכל שכן אחר שנשק לו כי יודיע בשאר הבשים שהלכים על הלקת כוחרין אלא שבבגדים ריח ג"ע שהו והרוח שהוא לחוזקו לא הורגש ריח רע אלא ועוד שהריח הטוב יתקן בשאר הבשים כמו שנתקן בהוא גלוחת דמייתי בגחרת בפ' המקוכל . ד"א הוא דאחר ליה רחה ריח בני כריח שדה שפי' כריח השדה אשר ברכו

מ"מ הפסוק

ברכו ה' דהיינו מן מקום שנתן ה' ברכה ורוח טוב רמי מסר בירכו קאי ליעקב בפסוקו הוה ליה למקדום' תסר בירכו ה' על כריח שדה :

נבנסה עמו נהריגים כדילוף לקמן מתי מיתה הוה הכא טד ומסיק לה

הכא מכח זהן ויכח קלין דדרים קלין לשון שריפה כמו תסר קלם תלך בכל ומייתי לה הכא לומר

מדבר כה מיכה ג על אתמה לומר ג"ע מתן דבר שמים הכא דהא מסכתן נמי

תלים קלב נהריגים כפשטו :

ועידך יש לומר דסוק לו

תיך הגלית תרת' כיד יעקב והכא קאתר מין לך דבר שריפה קס'

מיכ כט רוכה לומר שמשותו ושא כי השמים הרעש נקרא ריח וע כדלעיל כפ"כ כפסוק על עוסם רוכה לומר כענין זה תרת' יעקב מחכיו להטעותו כפסוק על עוסם לחסוק שהוא עבו ומסם כן תיך הגליה שהריח מכיו ריח כגדיו וכירכו כי ה' סיה רחוי שלא יגלית משכחו והסיב כי כוותת יעקב כוה לא סיתה לקבל ברכות

חלוחות רק שכרכות הרחניות הרחמות כי'ו ויתן לך כת"ס ותת' כדי לזכות בהגלחה הנפטית וחכו ג"ע שנכנסו שתו בלומר שהי מנחתו ומחנם שהו כפוף שכני תנחתו א' ההגלחות כדמיונית תסר סופו יורם נהיה' :

כגון יוסי תניח' כו דרים כגדיו כתו כגדיו כדלומר כפ"ס אחד דיכי מחזכו על תיקרי כגדיו שלא כגדיו וכי' כגון יוסי מציחה כו שלף על כי שכגדיו כיה שלף תקות תשוכה כפן ... והכתוב מדרשו כגדיו כן לומר משום דק'ל לין לך דכר שריחו קשה כפשט כהלעיל דהין מקרא יוכל מידי פשוטו והכתוב גריך לומר שכריח כגדיו וכת"ס ריסה ריח כגדי כו' ויש לומר שוחפני שקפסיק כתלומר ויכרכהו כין ריח כגדיו וכין ריסה ריחכני כו' ותו לך הכתוב שידבר ריח כגדיו לענמו כלתי מחוכר לריח שדה הגו שלף שנ"כ

יתפ' מחוכר לפי פשוטו :

יכנם תשם וכשם תולי שריתו לנפשם תשכנם שם תו להכעיס כלפי תשלה כיוונו :

אמרין

עוך ותתניגות ק' לתר שכבר נכנם תחלה תה תיכפת להו שיכנם שניו ושתה שלומר לו זה כדי שיוכיח דבר תשוב לענמו כדי לקיים דבריהם תלין וכשלומרו לו כן לתר שיד שלשיכו דוכם להכעיס עוד את כורתו ולכן נתנו לו תכת של שלשם שניו שיכנם עוד שכוונתם להכעיסו את כורתו :

בחטור

על חרשים פי כלות לתת שתגרירן כו את הנכרים :

ואוניר

תוי שכשפתי את כורתי כי לא היה דומה על תיתתו תלה על עוכו ותוי שכשוכו תת :

קומי

שרית' כי כלות לתת היה קושה שהיו תוליכין לותה לתלות כו את דודו יוסי כן יוטור :

ואם

כך לשוסי רכוכו וכו' ותין זה סותר ת"ס שם כך להכעיסיהו כו' כי תתה שנותן טוכה לרשעים נדע דת"כם לנדיקים הוה יתקיי' בעו' הכא וכן תתה שפרש לנדיקים תכ"ס שיפרש הן לרשעים הוה כפ"ס וכיכו הוה כהכך כי תטוב לי לשלם לנדיקים תעט עוכות שכידם כפ"ס ושוכו לגתרי כפ"ס ותתלים תל שוכתיו על פניו :

הדך וקיים כעכתו ד' תיתות כו' כ"ל שתף תי שהייב תיתה תיכו רשוי להחיות את עכמו דלמ יכת תכלל ותך את דתכם לנפשותיכם לדרום ויניח הדבר כיד ה' ותכתן נס ת"ס כפ' כנוסף תהחוה כוכם שפעיל עכמו תן הגב ותדר' תלשער כן דורדיה פשם פניו כין ברכיו עד שיכתה כפתתו דתיתת כפ' ק"ש ותכו לעולם הכא תין רחים כי תולי תרוב עכמת נפם של הטתתם לת דקדקו תו לת ידעו כדין וכתרו עוד תתי' ותכו לע"פ תפני תקף

נהנמנם

פי כפרה נוסם נרתפה לו תשלת כן לתוסא כי תו תסיגים הנדיקים הפנה גדולה ע"ד

יוסף רוחס ינוסתן וכן כפ"ק דמ"ק רב סטורם לתוס לפרש תוריה תוייב לפרש קתנתו' פרש"י נוסם ולישנא תשלים נקט :

יט דבר אחר מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא בית המקדש בנוי וחרב בנוי ראוי ריח בני הרי בני היך מה דאת אמר ריח נחוחי תשמרו בריח שרה ... הרי חרב ... כמה דאת אמר ציון שדה תחרש ... אשר ברכו ה' ... בנוי ומשוכלל לעתיד לבא כענין שנאמר כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם :

פרשה סו

ח ויתן לך האלהים מטל השמים ... כריב שרשי פתוח אלי מים ושל רבין בקציר ... אשר איוב על ידי שריבו דלרבי פתוחות לרווחה היו הכל קוצרין יכשו ואני קוצר מלילות מרי שעם שרשי פתוח אללי מים ... אשר יעקב על ידי שריביתי עוסק בתורה שנמשלה במים וזכיתי להתברך בטל שנאמר ויתן לך האלהים מטל השמים :

כ רבי

שהראה לו הקדוש ברוך הוא ים לומר מ"ט תורתם זו לבתן ותולי לפי טיב מתחון פס נמ"ס לומר תם הוטילו ברכות תלו תחר שתנו כגלות תתרוך תתת ידיהם וכתה שתתר כפרק קמת דע"ז שהם תומרים ומלי לתכי ייקבוהו' לייפכה לוה רחו הכתוב שהרתה ע כ"ה כנוי וחרב וכנוי לו שעם היותו חרב יש לו תקום וכן שניכנו ושו שכל הגלחתנו תלוי בכניכו שהוא כתו הלב שכבריותתו הגוף בריח וכחלותו ישל' כלו כת"ס שם' הכתוני ולבן לת יקלה שלא יוטולוהו עתם הכפרות כי יה חוייב לעו לחיות ב"ה תרב שהוא כלב הכוהב ועוד דיו לעבד להיות כרכו כדתיתת שכ' הרוחם וכמלו קודש שהכרכות שהבעתו דהכי הוו שלא יוטולו שלא נזתן שכית התקדש קיים :

בנוי ותכוללך לעתיד לבא וכנין כית שכיכת ניתו שלא תהיה תכין דתסרו תתנו ה' דכרים כיותר תחזקים כדלקתן ס"ד והוה ליה כתלו עדין היה חרב וכתה שתתר שם' הוטר נבי נדול יהי כבוד הבית הוה תתרין כי בית שני בית נקרא לת שהקדם לפי שתסרו תתנו הרכרים הנזכר ועוד לפי שכריכ זתן בית שני היו ישראל תשוכבדים לתלכי פרס ויון ודומי לת תיקדי כנין כי כ"ה נחון כתכו וחירותנו ... וכיון כתם שכתכתי לעיל פרשה נ"ו סימן י"ו :

פרשה סו

ח כתיב פרשי פתוח נרתה דקשיה לי' תה שתלה הטל ליעקב דקתתר לך דה"ל לתתלייה כתתן כתו לעת תטר תרוך כעתו וחולתו ולהכה קתתר דרתו שהוא זוכותו וכדקא כשתוך לך כוכותך ולפי שתשתתת זכות יעקב היה תם שני עוסק כתורה דיוסב תהלים הוה לכבי תייתי דהיה תתיב תהטל כזכות עוסק התורה דלעתי פתוחות לרווחה דקא' היכולת ולא לנדקה כתו יהי כיתך פתוח לרווחה דלא תשכחן דנדקה תיקרא תים :

יבשות כלומר כתוקות וחלילות שהן תלולות וטוכות כדרך התלילות והיכו וטל יהין בקניהו שברכת הטל לכה כו שהיה קניהו דשן ושתן על ידי הטל היתה עליו כל יתי נדולו לת שהטל כת כזוהן הקניה כי תין כוה כרכה תלא קרוב לקלל' תתו הלא קניה הטים היתם תקרא תל ה' ויתן קולות ותטר :

אניר יעקב יש לדקדק כהלתל' תיוב קתתר שרשי פתוח תאל יעקב היכן תכיכו שתתר על ידי שהייתי עוסק כתורה וכו' ותולי תשום דק"ק תי תניד לתיוב שנזכות כתורה זכה לזה ולא כוכות תכוס תחרות שכירת ליה דשמיה ליה

ליה מיעקב סבירה לומר כן שלמד זה מויתן לך ולכך אמר ליעקב כי גם הוא זכה כן וסבירא ליה כתלמד דאמר לעיל פרשה נ"ג ליעקב כימי יעקב היה :

שנמשלה כחיים בכתיב דוכתי הוי כל כמה לכו למיס יזל מיס מדליו

סתם מיס מכורך חולתם :

פתח סוכי סוכי טעם מנהג זו כתיב דלעיל דק"ל מאי ויתן לך ולכאי מייתי סתי קרא דדרשי ליה סכל הטובה כזכותה כדכתוב ;

בנגר ד' מלכיות ככל ומדי ויון וחדום ומגרים לה חשיב דלקמיה לה קאי אלא אמה שלימה קאים מתן תורה ולפ"ה יאמר כה השולמית ועוד דסוכי על העתיד נאמר וכשנאמר כסוכ זה ככר ינחו מתגרים :

נכנסין לתוכן ק"ק מה טעם הכנסה כשלום כי הנתנה ביד לויב יקרא לו שלום ואולי על כללות ישראל מדכר שלף על נב שכנכסו לתומות כמלחמה ורעה גדולה לה נתנדו אלא כשמר שם ישראל וכן כשינתו שהם על ידי מלחמה לה יחקו :

נכנסין לתוכן לשלום ים לרקיק למה נהכנסה אחר לשלום וביציאה אמר כשלום ולפי מה שהורגלו הדרשנים לומר כהא דאיתא בסוף תם' כרכות הנכנסר מחבירו אל יאמר לו לך לשלום שהרי יתרו אמר למשה לך לשלום כו' הכנסר מן התת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך כשלום כו' שהרי אחריו שלמות ככל יום ויום יאמר לו לך לשלום רוכה לומר להושיף על שלמותך כל ימי חייך והתם אלא ישנ עוד יאמר לו לך כשלום אשר כבר כירך וכאשר אחר כשין יעקב יש לומר כאלו נם כן כי נהכנסה לתוך התומות היתה לקבל שלמות אחרת על ידי שכל עול מלכות וכבלות ככר הגיעו השלמות המיוחל להם מזה לך כחיים נרסי' כשנים כשלום ויציאה לשלום ולפ"ז יש לפרש כשאיכא אחרת כי השלמות היינו גבלות כמו כאירות כי נ' מעבירין אחרם על דעת קונו ואח"כ מנחין מלכות ואין צריך לומר עוין התורה שנאלם כשרדת הגלות וכ"ש כשנכנסין למלכיות כשלום שכבר היה להם וכשיוציאנו לשלום פיינו אחר כך לחכל כל זה שנין הלני והחתת אלני דלא דק כותב התגדות כענין זה :

מהנהג כה שחהל לאחל כי כל המקום שהשכנן היה נוסע היתה שכינה נוסעת עמו כאו' ויהי בנסוע הארון ובחנוח הניח רחיב לזה שדכתיב ואהיה מתהלך כתחל וכמשכן :

ששרים השולמים דר כתוכה רולם לומר דירת קבע ואין זה ככלל מה שאמר מתנהג כה שחהל לאחל דהוה אפשר שלף על פי שכבל המקום שהיה השכנן נוסע שכינה נוסעת עמו לה היה בקבע כל ימי היותו קבוע במקום אחד ואין ככלל זה מ"ם מתנהג שהוה אפשר שכבוד השכנן קבוע במקומו היה' שכינה דהם כי לה כנסעו מהמקום למקום אחל הכל קשה דהוה ליה לשמוך זה לדלפיל :

שנאמר ואתו את שמי ק"ם שדיך הקרא זה דמויסב לך שלום ילפינן לה והם לומר שהוא אחר השכנים שדכתיב אחר לשם נפקא ומ"ק שהקדים ואתו את שמי לויסב לך שלום שלא כסדרן ושמא לפי שאחר משימין הניח שהיה דכתיב כי כאותם שם ה' עליכם כמשימין לשם הם השלום כוחלי :

שנאמר וכתבי שלום כחרן כחוצ מייתי ויש עמי ככוח שלום נר' שלפי הנפחת הניח מייתי כשלום אחר לעתיד לכא אחל לפי נפחת זו מייתי לף כוחן שהיו ישראל על אדמתם אחל קשה לפי הנפחת הניח אחר קאחר הו שהכי עתיד לנטות שלום דכשלמת שכח ליכא למיאחר דנקט לה אחוש לעתיד לכא וכביאורי שם

ת"ח הפסוקי וכאור החלות

סיר ו

כתדכר ו שמות כה ויקרא כו ישעיה פו

תלים עם שמות טו

וכתיבה עמידתו

מחרן כ"ם :

הנידא נאמנו כל יוסבי כנען חסוס דנאמנים חרן מסחע שכתחלת הכריאה שהחרן הניח נאמנה אחו וכהן זה חוקק ותקנ' מייתי לחכי מייתי מיוסבי כנען דמשמע דהמסה ליתה אלא אחרי היות הדבר שלם נאמנו אפכי הפחר וכן העולם אחר שהיה חוק נאמנ בפיהן תורם מפני הירחה שלה לה יקבלו יש' התורה יחזירם לאחרו וכהו לפי שכן הפנה ה' עמהם מעשה הכריאה כדאיתא בפ"ק דע"ז והכוונה שקיום התורה תכלית העולם ואין לו תניאות כלתה :

הן כן בעה"ו וכו' אחל ת"ה אינן אלא בעוה"ז :

שכל טוכה שהיה כאחו ולפי זה פיר' השולמים שהיה מסלמת לורך העולם :

הנשמים אינן יוכדים לקמן ס"ה וכן כאחת מייתי רחיה מיפחת ה' לך את אוכרו וכאן קנר ;

אלא כזכותה ולה יעורדן כמקום אחין שם ישראל ע"י שמוריד ה' כעכורם מוריד ככל מקום ומקח' דפליגא אדאחר לעיל פרשה ל"ג אחם כוכות כהתם וע"ל דהכח דוקא כנשמים כהיה כנם ע"י תפלה דאין זה אלא כתפלת ה' מכני ישראל והתם כנשמים שכדרכו של עולם ומייהו כשל מי שהפשר לומר כן דקרי אינו נפשר לעולם כדאיתא כרים תעניות ולה על נב דמכל מקום כותחין ומוסיפין ואינ' של ברכה נתי כשיעב' כדאיתא התם ולכאי מהניח כהו תפלה כדאיתא הל"ן הכח כשל שהוה מתחיל כשכיל ישראל מיירי כדאחר בירוש' כרק אין עומדין כשעה שעשה אברהם רנוני נפצעתי לו אמיני זו של מכניו לעולם בדייקינ נתעיו לאברהם כתחנה נתעיו לו ויתן לך האלהים מטל השמים ומה שאחר שוב אם כשל אינו יורד כוכות ברים דכתיב אחר לו יקום לאיש כוכות אים מחוכת לו תפלה כדרך הנשמים שאחרו שם ומה שאחר כיון דאיתא מתנה אברהם מאי כוכותך דקאחר יש לומר דאחל מקום אפני שאוחזין מעשה אכותיהם כילים מתקיימת כידם והינו דאינטריך לומר ויתן לך ע"ד ויתן לך את ברכת אברהם :

ובך הדבר תלוי כלומר אפי לך לומר כך הדבר תלוי דאי אח"ם כזכותך הוה אפשר לומר נמי כזכות נדיקי א"ה כשמעתו ואת ליתה לי נמי לו שאינו כוכות מחודש כדרך הנשמים אלא אפך הדבר תלוי כשתחזו מעשי אכיהך שכשל דייתיקי אניהן לו כדאיתיבנה :

ועל דרך הדרש דאיתי לומר שלאומות אפשר שאין אומה יאכד שמה לנצחים שכות אחר ישראל לה יעדך כהם אחד מהנה ולכן נקראת השולמית שהיא שלמה כמניותה תמיד והשכות הן הם' שהתערכות כאומה אחרת כי שם המרוכים יבנה את שם המעשים ויקראו כלם כשם ה' וזה הטוב ולפי שזה לה יעדך כישראל כי לעולם הם עם לבדד יאכון על כך אחר כנגד ארכע מלכיות כי לעולם ישראל מגויירין ויהיו כשלום ולה נטחעו כהם והב' כפי שנוי התקופות כתו שבאחד היום שם עתון ותוכ' מקרא עתם לפי שנשתקו מחקום' והכחים כתקום' נקראו כשמו כדאיתא כעדיות וכי עתון ותוכ' כתקום הם והלה כבר כה שהדיב וכלכל את העולם ולפי שזה לה הספיק לנזות שם ישראל כי כ"ה שגלו אתם אחריהם על זה אחר אומה שלום חי העולמים מתנהג כה מהל לאהל דמו שכבל מקום שכינת ה' ושמו מקדשם ' והנ' כפי שנוי החלנים והנרים כי פעמים רצות ישחנה שם האומה מפני הסחנות המוכל כה כמו שנקרא היסוטמלים שכארנות התורקיה עוטמאנים מפני החלך שנתחדש כהם שהיה שמו עוטמאן ולפי שהין זה כישראל כי לה ישמעו עליהם לום נכרי לעולם כמ"ם אמנו פנה יחד ע"כה אומה שהכנעים חשמין

ת"מ הפסוקי' ובחור החלות

כו כיתין ברוחם תלת מכהניהם וכתיב שכתב לקמן ס"ב פרשה ל"ז על הקרבת תהרן הרח הוה דכתיב ממנו פמה כו' והל' כפי שנוי הדת כי כשיקבלו דת ממה מחר יקרמו בממה כמה שכתב הרח"פ בפרשה תולדות יצחק מהרומיים אינם מחדש תלת לפי שקבלו חוזרת כשלה הין מחמירים כהם רק מעט והם חדומי' נקראו חדומי' וגם כן יקראו הים מנפי מגרים וכפה וכוש וסילא יאמתלים ואין כהם חוזרי יפרחל תלת מעט ולפי שזה לא יעדך כיפר' כי בחוכתם יהיו לעולם ע"ה שפלו' מי השולמים דר כתופס כי תויך עיניהם נפוחות לפם יתברך והוא עמהם וס"ה מפני חדום החלחמות שיקרה בפי זה תומה עד שיכרתו הים מפל תחיו ויחבר פם כענין דור המבלה וכו"ה כי ביפרחל יתן ס' פלוס לבלתי היות פם פרוב ותחלוקת להפרישים ' והו' מפני קנת מקרי הומן שיתחדפו פחומות מלכר ורפב וכיוצא בך פיהרכי כמה מקומות ויכתבו מנוי כי הפלשים ילכו להם מפל חומות מחרות וכו"ה כי ליפרחל יפח ס' כעבר פלוס ויהיו מחבי ביניהם לה תהיה קנסה כדכיתמי בחזית ; והו' להבד פפר' והנחום כה כי הקבלן צריך פהכרה תל דת לו כמה חיים בלעו כי כל הדין פעו' צומד וכנגד ז"ה ביפרחל קבלו הדת הפלחה אפר כה עשו פלוס בין העולם ובין הקדוש כרוך הוא וכל שכן ביניהם ' והח' מפני פנוי הומן ויחמל פחרותם לי זו חומה ויפפיל חומה פחרת כנודע וכו"ה יפרל הן הן בעולם הזה כו' כי הומן לא יעשה כהם פנוי וחלוף ' והט כפשנחה בלעית כי החומה כפיכבד פפשה תחרב כפשנחת ס' בעניום ובעוניים ולפי שזה לתיקרה כפהמן יפרחל לנפרי אפר לפרכה היה בעלת זכיות שכל העובית כחות לעולם נזכותה ;

ג ויתן לך יחזור פעוה"ק' התחלת פחרון כו"ע לדעת דכנגד"ל דרפה ריח בכי הם ערפה שבכנם פחו"ג ולפיכה נרכה דהי לפי הפשט התחלת הברכה תרפה ריח כבי כדכתי' בחומה לכן פי' יתן ויחזר דהוה ליה כתלוקחתר יתן ויחזור ויתן לו לרבות כל הבי דמפרש ואזיל בכיאיהן וכל תכיך כו' ;

יתן ויחזר ק"ק פפיטה תלת יפניה ס' תלת פתחילות כפהם הברכות ויש לומר שפבנים יפניה ס' פהרם ויבוה תלת פעמים על ההוה בעת הזה תמיד ולפי שזה תפוחים בלעו ע"ד תענה את השמים וכו' והחרן תענה כו' תכל החומות לאחרי פיהן כך תלת כפל פהם ופהם יהיה טובה ניתן פה' ע"ד תחיד ביבי ה' תלניף כה וכענין התן כתו פתפרש ' והר' משז"ל פשהם הקושי הנזכר כי את"ם ויתן לך כפיאיהן שלך וכל תביך וכו' הוה פי' ס"ם יתן ויחזר ויתן לה ניתן לך פטל השמים ויחזר ויתן פהם פחרת ' ולה נאיתי תלת כל ס' דרפה בפני עצמה ;

ויתן לך כפיאיהן כילקוט נרים כיבוסין הרחיים לך וכפל תות תחת כתב דנרפת רפ"י בכוזיפה ופי' ים מקום לפולת ויש מקום ליין תקומן להתקיים פהם הברכות וכן תניגו תוכל עדם העיר תער סביבותיה כתן בתוכה פנדיך תקומות מיוחדים לפתירת הפירות ולי יתבן פהוא לפון כבוש ושכוב והוא ער"ם נבי יברכך ה' ויפתרך פהם הנרפה פחויה ;

לך פל תביך כי ניתן לו תלו הברכות פהן פלו נוסף על פל תניו כתה שכתב ויברך תלהים תם יניחך כאו ;

לך פל תביך תין זה לפיכן התפל' כתיו דכהיו כתיב הוה נביר לתיך ותם לפיכן התחזות כי תפער ניתן לו גם תלק תיו שכבר יפחיר לו כתה שתחר לו הגם תפתי פהרן כו' ותולי לברכת על תרכך תקיים רמז שפעמים גם יעקב יזכה פה בתפלה כתו' ותער תרב נתוכך ושוה יש לומר דמ"ם לפי שהברכות התוחזות ליעקב הן הרוחניות והתיוחדות לעשו הן הגשמיות תתר שהכוונה כהוכיחו הגשמיות פיכה גם כן תליכן לף על כי ניתנן בתחיו תפל הרוחניות פהן פלו תיכן ברכיות הזכרה ;

ויתן לך תלהותא כי כעריך כה ומצוו והרחן לזה כת"ם ויתן לך התלהים דהי' לל ה' פהוא תדת רחמים והו' מה שקדקד מתחר ויתחר ה' תלהים וכרכי בת וחזקי בת שתחר הוי ובר לי פוחם הברכה כלו וזכרני תחר תלהים שכתיבת אימתי לכשתגדיך לה תקוה ; דפשיטו שלפת הכרך תתבקשת הברכה ויש לומר לפי שתין יש גוברים לעולם ככת חוקת היד ע"ל תנן פם ירחם ורחמת כו' לה כתרכם ירבו תרץ זה כדי שיהיו כופפים עיניהם לפתים ותו לה יבטרכו לגפרה תלה כפיבטרכו לה לעתים רחוקות כענין שתמרן דרוך נגודה טפי כתותה שעה תו לפי שתין תקום לתפלה לגדה תפני תטרו

ותי סלח זכה חלוי עליו נאמר מסיע מכעים יעקב כם והזוכם לו
עליו נאמר כוקע עטים יסכן כם כרמי כקהלת רבתי :

הירוש זו מגדה סהיה מתוקה ומסכת לכו על מדם כתירוש
ובחלוף נ' דרכי התגדה בפירוש מטר השמים בו הנך רואם

סמם בחלוף נ'

פהכנות הידועו' הסרב והמועיל
והטוב כי לפי הדרך הת' ספיר'
כתן וכאמר רמזו על הערב
סיסיב רוחני מת ה' ולפירוש
מה שכתב כניון וקרבנות רמזו
על המועיל הבא בברכת המזון
ושפע הקרבנות ורמז סיסיב
רוחני וכמה שכתב הקדוש ומשנה
פירוש הטוב כתם סהוא טוב
ומוב מבואר :

ה עמים חלו ע' לומות
דמם לא כן
פתים ולאומים לת ל ומוד לתמי
כהני נקט עבדות וכהני השתחוי'
ומוד כתר עבדות מה נרים לומר
השתחויה דלתיל כתי"ם חלה
דעמים ע' לומות ולכהני נקט
כהו עבדות מתם אבל כישמעאל
וכני קטורה שהם קרובים קנת
סני כהשתחויה דסינו סיכין
נגבני לומך ק' בכפל לתיך וכני
לתך מתי סיכה למדרש :

דכתיב כהן לסורים
ומך על כי סמין
זה חלה בכני
קטורה ה"ם בני ישמעאל שהם
כמדבנת הקורבה ליסרחל בכני
קטורה ויתכן דבני ישמעאל נמי
יניף מדכתיב בהוי"ב נשיהם
לסומותם ולא לתדיך :

זה נשו ולאומיו דמה לת כן
מתי לתיך מין לו חלה לת
לחד ומך על נב דיניהק כלפי
עשו היה מכוין בברכה ה"ם
לתיך לבניהם יעקב והשלומי'
הכתים מתכו חלה דבאל התגדה
קושטה דמילמת לתמר ומה דקת'
חלוסיו ול"ק כניו כי לא יספיק
לומר לתיך לשון רבים לולי שפני היותם חלופים שבאל לחד נחשב
לגוי כפני עלמו :

הבא לת לתמר כו' חלה כו' דכולהי כשהוקש לו הבא דהת
לתמר וכו' לתו היכו סיתמר לחלן בני לתיך דכה כי לת
הוה כייל רק בני לתה חלה הת ק"ל דלימת הבא נתי בני לתיך וה"כ
מתי קתני חלה כו' בני דהתם לת מני מיתמר בני לתיך אל הבא
לתתי ל"ק בני לתיך ומוד למה הקדים כתשובתו לת יעקב הי' לל
יניהק לתלה וי"ל דה"ק ל"ק בני לתיך רק ע"כ ההברה לפי
שנטל ד' נשים ולכן יניהק שנטל ת' קתמר בני לתך כי כל שלשה
להוכיר השם עדיף טפי משום דלחזות השם כרוי' ת"כ מפני שלין
כנוי השם כ"ב היות קנת מכניו נכנעים לקניהם כהיות כלם
ורבו נשוי ולכן לין להזכיר כתקומות כחלם החזה רק נשם
השם כל שלשתם :

עי שהים שוכה וחף על נב דלתר ישים ה' כפיו לוחו וילכר
מכל מקום סדר הדברים היה מעלתו לו נתי בפי הבכת
לכו הרם חלה עליו ההשפעה לברך :

ופיים בקללה והשיב עיקר סיורש על שיעלר הדבר כנך ו"ש
רבי יניהק בר חייה :

ופיים אוהב פתח בקללה ומה תלתר נבי ואברכה מברכיך ומקללך
לתור לפתח בברכה מתי תיכה לתיתר וע"ק תדרתי
מבלעם ויניהק לירתי מה"ה ויניהק ויש לומר השתי
השם דקלתר תו ואברכו כך כל משפחות האדמה ויכין דתתי נקט
ברכה בריעה ושיעה ניהק למקש קללה בתתנא ופי' ל דהתם

ת"ת הפשוקי' ובמור המלות

רקתתר מקללך לשון יחיד לומר סלח יהנה לו מקלל רק יחיד
בעלמה להכי מקדים מברכיו כי הם הרבים והמצויים . ושוב
רחיתי דהרת"ן תירץ כתירוש קמה :

הרשעים על ידי שתחלתן שלוה כתיב הרת"ם זל ומף על
כי שכלעם עתתר מברכיך ברוך
ומוררין מרור ליסרחל היה מומר
זה מכל מקום לת תתר להם כן
חלה לפי הרגלו שהיה מורגל
לדבר עם הרשעים שתחלתן שלוה
וסופן יסורין : ול"ב
שהרי כלב' כתוקת נדיקים היה
תופש את יסרחל כמה שתתר
תתות נפשי ושת ידי' ולמה ידב'
עליהם כדכרו עם הרשעים
שהורגל הם חלה נרחה לפי
שהוא רחה את עלמו וחכיריו
שתחלתן שלוה וסופן יסורין תשב
מכן דרך כל העולם ולוה סדר
דכריו כן ולוה מטין דכרי
כתנחום :

ו זה כת מכתן וח כת מכתן תכלו
דתם לת כן כיון דתיד
כנחת יעקב כת עשו תיך לת
רחתו עשו ולרכנן כשהרגים
יעקב כבוח עשו עתד לו מחרי
הדלת ולת רחתו עשו לפי שעשו
כת מן הסוף שהוא תקום תורס
ויהיו רואם כתו שרחתו יעקב
סהיה שלח כתקום תורס כדכתיב
כתנחומת :

א"טרופומיטא כתב
כערוך
מיסטרופומיטת הוא כעניו
מעטרתמוטת שכתם' תדות פירש
פתתו של רבי יהוד' מן' אתר כתוך
הפתח היו הדלתות עומדות
וכיון מעטרתמוטת כו' אם"ת
מעניתי זה של מדו' מסטרופומיטת
ובלשון יון קורין למהוהך מסטרפו
עכ"ל :

נראה כיוב ותיבו יוב' דתל"כ
יבוח יבה למ"ל יבה
סני ועוד מתי תך תתבין ורקין
מיעוטין נראה דלת יבה לגתרי והרת"ם ז"ל לת דייק לה מתך :

הג' מזויין לבוד נפסוק ומיתורת דתכירו דייק דהת יהיו דתכירו
כת חלה דרתו סהיה מזויין לבוד נפסוק תבב מורסים :

ד"א תכרכיך ברוך ק' למה נסדר זה אתר מה שדרתו מויטי כתתר
כלה יניהק • נוי התברך את השם כר' דבוקת
כשתתב כל הברכה דתו לת תתרי דבתכונו לע"ה וכדתנן
שם' חלו דברים נבי כותי דהת פשיטה דתיילו דכותים עשתום
כנוים נחורים לת עדיף נכרי תניהו וכל שכן למה שברהה מדברי
הרתב"ם ז"ל כפי' התשב דתתני' קודם שעשתום נויים תיתניה
חבל מדברי הרת"ם כפסקיו משתע דכהוכר ס' לחוד עוכין אתר נוי
התברך וכ"ע :

בשם תין כוכין אתריו אתון זה כנ' בירושלתי וכ"ל דה"ם
תם כירך את יש כשם תין עוכין אתריו אתון דתשתתת
לכבו לתרש ותינו תכוין חלה לע"ה תו שבפיו ירבך וקרבו יקלל ור'
תנחו' אתר דת"ת עוכין אתריו כיון דכתיב ברוך תניה תב"ה תשתע
שתשע' שתין לכו שלש הב"ה שותע מאתר כיו ותקיימו :

וכתיב ברוך תניה תב"ה שפירוש שתתברך תפיהם וה"ת
דלת פי' כתשתעו תכתוב לקתן ס"ה פ"ג סי' ח"כ ה :

כבר מילתך אתורה כלותר תשוכתך כבר נגורה דהיינו
שגם הוא יפקרך וכהתברך תרכיך לוהריך כו'
והשותעים תשבו שטוכתו שתין ברוך כברכתו
שכבר נאתר תפיה תב"ה תתריו ולוה תפיהו כשאתר לתקלל
כדברים האלה :

ו והדך שאתית תשוס דק"ל תה נריך להוכיר תעשה
התשתעים

ת"ת הפסוקי

התמטמטים לא היה צריך לומר רק ויכל גם הוא מטמטם לפי מייתי לך דרשה דגלי לן וכולי עלמא כתעשה ידיו בעבודת מכיון ומסתמא ידעינן דקרח לעבודתיה חתח שהמטמטים עשתם כידו מתם לעבוד מכיו :

פרשה סו

כא זכות תשפ' דשמור זו תורה כת"ס כתורה

עליס סח דד' הס קטני תרן כנגד תרכע מלכיות ושתתית זו תורה שתין ככל הפרנים שנותה כשתתית וכתיב ואת עשו שנאתי והיא כהיכלי מלך שתחריבה תקדש על מסלי כט תלך מלכי המלכים :

מהפשת בזכות רות ג

שכוכב שעלה מתן שכרו תשע כדפי' ורש"י פירוש כוכות מתן תינוק שכירכו תכיו ועל תרכך תחיה ולא תוכח לי תם ענין זה לכתן · על ידי שתתר לו יקוש תכי נפרש כו' פיתותיו לעיל גבי קוש נח שכח :

פרשה סז

ח כתיב תרדת תדם תשוש דק"ל היתך תתר שתרך תרדה גדולה עליו תדרכה תי"ל לקללו ולא שכירת ליה כתתן דתתר כפרקין לפי שתתר תורידך תרור דה"תל דהשתח נטעות הוא להכי קתתר כי לא היה יוד רק תם שכתן כלבו לברכו כדתפרש ותזיל ולהכי עליתי סייעתא תשתי קרא דלתך על נב דכתתים כי תרדת תתדם שכח להיות לו תוקף כשתים רכות על דרך פתחו בגיון חטתים תכל הכוטח כה' ישוגב והוא תי שכתן לכו כטוח כה' ולא יפחד תכל תקום תדלה קתתר תן לו תוקף לתחרים ועוד דהוס ליה למימר פחד ולא תרדה :

ג מאד תחרדה וכו' לא שתחלית תפחד יתתי' לו תחרדה תחרת שתפשר שתרדה הוו גדולה כעשתה ולא כיקש תחרת כרדך שוטש תלא תזד ולעולם תפשר שתרדה תחרת היתה לו כוא יותר גדולה תלא תכי פירושו תכיון דהכא פירש פחד ולא כתחרת שם כן נקט' דתפילו הוא תרדה תחרת זו היא הגדולה וכל שכן שתרדה תחרת לא נאמרה כלל והכי דייק ליתנא דתנדת תנחומא דנרשי שתם ב' תרגות תרך יצחק ע' על גבי המוכח וז"ל כשנכנס עשו תין שתה יודע תי זו תהן גדולה תלא שתה שתת קורא כתן גדולה עד שתר שתה יודע שוו שו גדולה :

כתרדה שתרך שנ"ס שתה שתרדה היתה לו שם תה תתר לעיל שהיה לבו שלם כתכיו זה לעקוד תה ליעקד זה לשחוט וזה ליחתוט ויש לותר דשנ"ס דקתתר לתו דוקא תלא תתלה כשהלך לבך שתשתן תייתו כזה ותברהם כתר תתנו וכוי כשהרגים בתשת' הדבר תרך ותתר לפי שלא ידע כי תם היה הדבר תלא תרוח שטות עברה ט' תברהם כת"ס לו השתן ותתר שתברהם הודיע שתה' הוא היה לבבו שלם וכתם שתתר בתכוותיו פרש' וירא תכל קתתר תיך יתבן שתהיה חרדה זו גדולה שתרדה היתה שתר שירת תשתיטה ויש לותר שתרדה זו היתה תתר הנפש וזהו תה שרתה נהיגתם לפניו כדשתוך וז"ש כתדרש תנחומא הנ"ל תין תכו יודעים כו' שתם היתה השלם יפחד תשנפשית שתתר שהיה נריך נתור ותחוק שהוא יפנש בניהם תפשר דלא הוה ליה כ"כ חרדה שם ותתר דעב' פחד שם ביותר כי לשכך שפיקת יחוש על הנפש יותר תודלתו של נוף וכ"ל שתתה שנשתכל בשניהם כשהיה ע"נ החזכה כדלעיל שם"ם תזה הוא שתרך כי יראת תשניהם :

כו הוא זה שנ' סרסור וה"ם תי תיפה הוא שסבב לכתן הגד ניד וכו' ושטמים דתיך יספק תי היה הגד ניד דתכיון דכתתלה נספתק תם יעקב הוא ועשה כתן עשו כולתי כי הרתמן יעקב היה :

ביני לבין התקום שתתחר שסרתה עליו רוח הקדש לברך תת יעקב ידע כי תה היה כדבר להיות סרסור ביניהם :

כלפי דבקה תתרו כלותר דשפיר ליה דדבקה נתתנשם בניתים שהיה נכיתה ועליה יעבד רוח תתרוש להיות תניהוא סרסור לתן על זולתה וגם יש דיעקב תשבתו לא היה תכנים כשכנה והיה דקתתר תי היה תכנים כתשופך היינו כלפי שכא שלא לגלות לו כפי :

אחד יוכח וש נכנס תיך שתתחר שכניהם כניו לתם יתרד שתעבור שכרכה תוש לוה :

כתרי הכית תדתיים על ידי נהיהם שנכנסה עתו כד"ת תחזה דעתה כבתית וי"ג תדתיים ועריך עיין לפ"ו תם תרש רבי תכה תדרבי יוחנן :

אני לו ככי יעקב שתחב תולי על ידי שניתב"ך ברכת עשו ליש קב כת הכונם עליתו על יעקב והוא נהיהם שנודתן לו וקרוב לשתוע שנהיהם רתו על הכונם הרתוי לעשה שלא כדין עד ש"ם פנתרת לעולם יהיה תדיין כתלו נהיהם פתוח לו פתחתי :

הוא הגד ניד זש עשו דכתיב כי ניד בניו :

הוא הגד ניד תין לתקש תלי ויכה לי לכיוב הוין תקרוא פשטו והענין כי כשנתברך ליעקב עשו לתר כתתיכר תי הוא שסביות ניד ותוכיב תכל וכו' :

הוא הגד ניד תתר רבי תלעזר וכו' יתורת דניד דריש דתפ לתי' שתי יצחק כתתחיל עליו שם היותו רתוי תיך נתנה לתר שריתה גו :

צייד היך כרוך תשל היה ניותיהם על הרתוי שנתפש כתנות תחרים שתומרים לו תתה הרתוי היך יריתו כך וכוכר שעריש היך פתוח שכור וזה תכוון לפי גרסתנו תכל רש"י נרים כיידה היך ניידך פטור תרשיע היך תרוצך כבור וניזוק כפ"ת :

הרא הוא תכתיב לא יחרוך תשום דקתתר ניידה היך נייתך תייתי הוי קרא לותר שדרך הרתוי לניות ניזוק ולא יכליח כרשעו :

לא לא יחתר ולא יחריך יחרוך דרים יחתר ויחריך כנוטריקון : יחתר ולא יחריך נר' דהיינו הא כי לא נפרע תיך תשרתתין וכתה שכתוב בפרק כיצד תעברין לא יהיה ולא יחריך יהיה נייך הרתוי כי תי' יתכר תתוכו ולרבי תליעזר ענין לא יחריך דוקא כניהו כי תיך נפשר ניהו ולא יעשוך כיהו ותפרש ליה כעשו שנניהו היה פרוח תיך כדרבי יהושע כן לוי תכל בלשון רש"י כתוב דכבן תתרי לא יחרוך רתים נהיו לא יחריך לרתוי הקדוש ברוך הוא סיטה נפרש תתכו תיך תתר רבי תליעזר בבו תלר"י הגלילי תהו לא יחתר ולא יחריך כלותר שלא יהיה ולא יחריך יהיה ולא יחתר הכ"ה לרתוי ולניהו דתתר רבי יהושע בן לוי כל תותו היום כו נרתה דבתרבי תליעזר הוא דנרים לא יחתר ותפרש הענין כניך עשו שלא יתתר ניהו וכן כנרסת הילקוט :

ויעופות שמיעקך שאינם טוטלים ק"ק לדעיקר הרתו דהיכו שתיכם

שאינם מקבלים תורתו כעולם הזה חסר מן הכתוב ומתוך מ"ת הפשוטי
הלא יחרוך דמפרשינן לה יחריך כו' וקאמר דהן הדם היקר פ' הוא
שיחריך דהיינו שהוא שמור לעולם שכלו לחרוך:

שאינם נוטלין ואף על גב דלמסכחן נדיקים עוכרים לשתי
שלחנות כגון רבי
ותכיריו · וכפרק קמא
דברכות נדיק וטוב לו זה נדיק
גמור מכל מקום מיקן מכנין להם
מזכיותיהם כעולם הבא הלא ה'
ניתן להם מתנת חנם מי גמי
שמיקן נוטלין פי' שמיקן מקבלים
הלא מתנת חנם כמו שדרשו
בתחלה:

ג מכל מה שנברת כו' ימי
בראשית דאם לא
כן מכלו ומיכתי ליה הלא מדקאמ'
מכל משם משמע מכל מה שבעבו
ופירושו שנתמלא כו טעם הכל
בענין המן שהיה נהפך לכל
הטעמי כמה שאמר ז"ל וז"ש
טוכם הייתי טעם פת כו' ורבי
נחמיה לית הלכתא כוותיה אלא
לומר דאפילו מכל מה שבתוקן
לעתיד טעם והיינו טעם עוגת
ליתן שהיה טעור ג' טעמים לבדיקי'
בגוף ובפה בתחיית המתים ·
ודע שבמדרש אסתר מיתת רבי
חייא הוה ליה חד רחים עביד
ליה סעודת המכילו מכל מה
שנברת כו' ימי בראשית כו'
והקשה כו בעל דרך תמוכה דאם
כן המכילו דברים טמאים שהם
בהמיות והמכילו מטמאים
וישרות ולכן פי' שהמכיל היה
מיני נעמית אלא כגון מל הלמוד
אשר למדהו מטבע כל הנהמות
וכו' והנה כדבר הזה יקשה לדעתו
בהנדא זו ולו לין קושית דודמי
מכל מה שנברת כו' ימי בראשית
לענין מפלינ והכווכה מכל מה שדרכו ליהכל אחנם אם נכחר
דרך החכם שנוכר נכון גם פה לפרש שהכווכה שברקיע רוח
הקדש על יצחק כעת היתה שהיתה טבע הנהמות ואחר כ"מ
טוטם הייתי טעם פת כו' רמו להשבת כל תלקי הנהמות או
כמה עתידו הברחוות בברכתו ולכי זה יבדק מה שאמר
מכל מה שתתוקן לעתיד אפילו לת"ל שהשוחט העתידים
לעולם הוה היה רוחנית שהכווכה שעל ידי רוח קדש הכין
מהעניינים העתידים ומכל מקום מדברי רבי ברכיה נריך
לומר שדברינו לגבי עשו כפי פשטן עם שהוא יכוין בלבבו
ברמזים:

שאינו נכור ככור שנשתנו לאחיו: **יאות** ברכתי
לכאורה ברכה שבתרה ליה דהיינו דקאמר גם ברוך
יהיה ומל"ל למה ברכו מאחר שחרך על רמאותו
וליתא דהא מה שאמר גם ברוך יהיה הוה מקמי דקאמר ליה את
ברכתו לקח ואף על גב דאין מוקדם ומאוחר כתורה הכי מילי
בתרי עניני אבל בחד עניכא יש מוקדם ומאוחר כתורה כפרק
קמא דפסחים ועוד דרבי לוי נופיה סבירא ליה בסמוך דמה שאמר
גם ברוך יהיה על ברחיה הוה שהפה לא היה ברשותו לכך נריך
לומר דמה שאמר יאות ברכתי לאו מדקאמר גם ברוך יהיה דייק
הלא מדקאמר ליה כתר את ברכותי לקח הן נבור שאתיו לך
ולכה אימה מה תעשה בני ולא הזכיר מה שאמר אחלה שבא
ברמזה משמע דאתחלה היה כמנטער על הרמאות ושוב נתקררה
דעתו ונריך לומר דהא דקאמר אחר ליה מה שהכילך כו' לאו
היינו מיד כשאחר ואחל מכל הלא כתר דאסיק למילתיה וקאמר
גם ברוך יהיה ואחר כך אחיך ברמזה כי אז פירש לו
יצחק שאחלילו מכל מה שאשער ועל זה השיב מני קטורה
על עדשים כו' ואם אחמר אם כן היאך היה מתפחד יצחק עד
עשתו מהבטורה והלא מכיון דקאמר בעל כרחיה גם

ת"מ הפשוטי

ברוך יהיה הוה ליה למימר כדכתי' ה' נתן ברכת יעקב
יש לומר דאמקום מקום הוה מתפחד כי אולי על ידי שיעתה ברכה
מפיו ליעקב הסכימה דעת עליון עמו אלא לעגות תוכח שפתיו או
אלא יכבל כמה שאחר אוררך אדריר אחל אם הוה לה היה מברכו
לה הן הבטח היה לאחבורי
אחסכתא אפילו מברת ביצחק
לוכחה ועוד דאפילו פיעתה אכן
רבון ה' אכל מקום מתפחד
שנתגלגלה חוכה על ידו לאחבורי
אחסכתא וכו' ועי"ל דלא נתפחד
אלא על מה שבעתו בכור כי זה
היכו מחוייב מהיותו מכורך:

שוב רחיתי לפרש'י
כחומם דמשמע
לסבירה ליה כדמשמע מעיקרת
ונ"ע · ואפשר דגם ברוך יהיה
דנקט ליישנא קלילא כעלמא נקט
ולאו אמשום גם ברוך יהיה דקאמר
קאמר:

אין קיום הגט אלא
בחותמיו כו' דאם
לא כן מה ברוך
לומר גם ברוך יהיה וכי להקשות
שני עשו טפי הוה קא מכוין אלא
לגלויי סידא כי מה' הוא ואפילו
סיודא הוה שהוא יעקב מקיימן
בידו ולר' יצחק הט' לפי שכוונתו
היתה לקלל וביפוך ה' את הקללה
לברכה כמה שאמר לו הזהר כו'
ואז שנא דברו ואמר גם ברוך
יהיה ולר' לוי ה' אפך דברו על
כרחו לברך אפך כונתו:

מלכים ח' י"ג
מ"א ח'

הזהר שאם מקללו כו'
ויצחק לא היה
חושש לזה דסבירא ליה שאין מתם
הרחשונות דהוה בטעות וה' גלה
לו כי מחתו הלבדים ויתקיימו
הרחמנות: ן דברים
מטמאים את האדם לא דמי למה
שאמר כאדרש קהלת נבי מ' שליטים י' דברים מטמאים את הגוף
ואת הנפש דהתם כמלינתי קיום הגוף בחזון וכמלינתי קיום הנפש
בחזון ודעשה והכאל והכא בשמוע האדם לבקש נרכיו להקריב
המועיל ולהרחיק המויק:

שלא כרצונו אחי מה לא בעי כו' כלומר שאף על פי
שברצונו הן לזכות בהן לרחות בטוב ולשמוע דברי
תורה וכיוצא וכדאמר נם פ' שהחזן מחיה כל הגוף אז לחטות
בהנה מכל מקום בעוונים שלא ברצונו שירחם ברם אז יאמר דבר
רע בחמום בעל כרחו מכל הפה והיד והרגל לעולם הן
ברצונו:

הרגל אי בעי כו' ק"ק אחתי ברגל אקדים פורענותה ועוד
דל"ק הלא אד מינה דפורענותה להליכת בתי קרקס'
וטרטס' אד ענינה הוא והלו בפה ויד קאמר תרי מיני לריעותה ·
ואיכו בתנחומא מקדים בכלהו מיניה דטיכותה ואייתי מיני
טוגא:

ובשעה שהוא ובכה כו' כלומר כשאדם ובכה הקב"ה עושה
בטעורו שהכא בנגדו ינטל רשות מאותם הדברים
שהן ברצונו כדאמרת ואוזל:

היד ואיכא ידו אף על פי שרשאוה הקדים הפה בשתא
אקדים היד דאית לה רחיה ברורה:

הפה גם ברוך יהיה דאשתא כיון דאחרב רגא לקלל
והקב"ה אפך הקללה לברכה הלא ס"ל כר' לעזיל
שה' הזהירו הוה כדפרישנא לעיל: **הרגל** כני אל תלך
כו נרחה דס"ל כפי' כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפוך
דאם כיס יוליכם את פוטלי אחון אפך מחשבותם להזיק לאחרים
וטעם הפירוש הוה דאי כפשוטו כי להרע לאחרים ירוצו מה ט'
קאמר אל תלך בדרך אחם לפי שרגליהם לרע ירוצו והלא הם
עצמם כך הודו ואמרו נאחרכה לרם וכו' אחנם בתנחומא הכיאו

מ"ת הפסוקי

רחיים מדכתיב מה׳ מנפלי גבר ומדם מה יכין דרכו • תו
מייתי התם רחיים מתעסק בהתם וירמיה ויונה פתיחתו ללמדנו
בשליחותו של הקום ולבסוף הלכו כפ"ב • והמדרש הזה
לא מייתי מהתם לומן זה שיהי הרשות בידו ויפסיד הוא
מעמדו ללכת בשליחותו

פסקי ד׳

ד כל מי שאומר הקדוש
ברוך הוא ויתרון
מדכתיב ה׳ רחום וחנון ארך
חפים ורב חסד ואמת ולא לרשעי
כדחיתיה בפ׳ הפרה ולית מלה
מתריך חפים ונבי דיליה ;

וותרן בפרק הנו פרפ׳
לעכור על כל
פשעים • יותרן הייו יוסקדו חייו
וגומו שחורים של הכריות לחטוא •
מלה מתריך חפים והא כתיב
נוסף עון ופשע וחטאה ונקה
משמע שמוותר וכן כתיב נוסף
עון ושוכר על פשע ות"ח לפרש
דכ"ז תריכות חפים לבל דהא
התם נמי מדי ארך חפים משמע
שהן כ׳ מדו דהא ל"ק כי זו
לשנים וזו לשומדים שחטאם
והכא ס"ק ר"ח כל שאומר
שהקדוש ברוך הוא ויתרן לעתידו
שנים מלה מתריך חפים שלי
ישוב ונבי דיליה • ומיהו
לוה דהכא כתיב שהן עון אדם
לחבירו מיירי כי עבירות שבין
ישעיה נ"ו הן יום"ך מ כפר תפילו כתיב
עד שירצה את חבירו כדחיתיה
עם כי מח וה"ק כל מי שאומר
שהקדוש ברוך הוא ויתרן לעתידו
דחזי לחיין ה׳ נפרע מיד מחזיק
לחבירו יותרון מעוחי • לחיין זה
מלה מפני שם מתריך אפו ר"ת
לומר זה דהא כפ׳ הפרה נחתר ענין בענין רבי תניחא חומר שיהן
ולא משמע דהוה ליה הטה כין אדם לחבירו ;

והיכן נפרע לו זה תיתא וזה פשע יעקב כזה והלא בחטאת
אחו כתי על הברכה ולא הנאתו שנתחב לו לחטוא ומה
יחשב לו לחטוא יותר ראוי ליתשם על נטיעת דעת תכיו ועוד
היך נפרע מתרדכי על יעקב אבות מכלו כוסר כו׳ ומיהו לוה
ים לומר דהם שנפרע מפני כשון סייעו מה שנעטער כוסקת
מרדכי דכבל הברות מרגיש יעקב כדחיתיה כמדרש מוסבר
ביעקב ;

והיכן נפרע לו בדתיה דמייתר ליה מילת נעקה דהל"ל
וינעק כמרה לו בקול גדול ואר מבני דחתה לב"ם ;

בחכמת תורתו דת"ח לומר תרתה בשתם תרתה דתם כן
תהי גם ברוך יהיה ומתה נעטער דתהדר הכי
קרא שהו יעקב וטעם קריאת התחמה תרתה דעל ידה ילחוד להכין
ברחמות וכו"ם כפ׳ היה נוטל כיון שנכנסה תכתה בתדם נכנסה
עתו ברחמות • ואתרו כתניתא מלה יאתר תין ת"ח בקיאין
ברחמותנו • ותם מאתר בחכמת תורתו דלא תיך קיבי קלתי שתם
בתרתה דכיון דמפורסם יעקב בשופה דהוה יושב אהלים שתם
תרתה הייתו תכמת תורתו ;

התחיל מחכך בגרונו כו׳ משום דמילת הבי תפול על
תחיתה כתו הרי אתי אתה וכתן לה יבדק זה יפה
שהרי רש"י אתפ"י שפירש לעון תחיתה כתב שתא לבך נקרא שהו
כמשתמש לב"ח פ׳ תיש מכוש כתחכך בגרונו ואומר הבי רמז שכתוב
שפקו בתלת הבי : את בכורתי לקח ושתקח
לו משום דלא כייליכו אהדדי וקאתר את בכורתי ואת ברכתי
לקח הלא קאתר את בכורתי לקח והכא עתה לקח ברכתי משמע
דהבי קאתר לה די שבכורתי לקח ושתקתי לו ועכשו שלקח גם
ברכתי משתוק לי זה לא יתכן ואם שאתר שהשלוקח בכתי משתיקה
ולא בכתי התרשות לומר לה די שבכורתי לקח הלא גם
עתה לקח ברכתי דאם כן מיד בשע"ל מי אתיה הוא קנה ליה

ד כשטוע עשו את דברי אבינו • אמר רבי חנינא
כל מי שהוא אומר שהקדוש ברוך הוא
ויתרן הוא יהותרון בני מעותי אל"א מאריך אפיים וגבי
דילידת • ועקב את דיעקב יצחק לעשו רבקה
כשטוע עשו את דברי אביו ויעקב ועקב והיכן נפרע לו בשושן
הבירה שנאמר ויעקב ועקב נדולה ומרדכי עד מאד •
בא אחיך בטרטה • רבי יוחנן אמר בא בהכמה
תודתו • ויאמר הבי קרא שמו יעקב ויעקבני • ריש לקיש
אמר התחיל • מהכך בגרונו כאן דתחייך ווזרק רוק
בפיו • ויאמר הבי ויעקבני את בכורתי לקח והשתקתי לו •
והנה עתה לקח ברכתי ושתקתי לו • הלא אצלת לי ברכה
בן הניצולה ;

ה ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר • אמר
רבי ברכיה דין גביר שמתיו לך ברכה
שביעי ולמה הוא אומר לו תהלה אל"א אשר לו מלך
עשיתיהו עליך ויברכות שלו הן • עברא דמאן • נכסי
דמאן • עברא דכל מה דיליה למאריה ואת כל אחיו נתתי
לו לעבדים • ולבה אשפה • כרם לך מיתך אשופה •
רבי יוחנן וריש לקיש • רבי יוחנן אמר הרף ממנו שפירנותו
אשופה לפניו בכל מקום • ריש לקיש אמר הרף ממנו
שאף ותמרק מסורין לו • רבי שמואל ואמרי לה בשם רבי
אבהו אמר לו הקדוש ברוך הוא כך היית אומר ולבך אומר
אמר לו יוחנן אמר לו רשע תוא • אמר לו בל למר צדק לא
כיבר את הוריו • אמר ר"ל הקדוש ברוך הוא בארץ נכחות
יעול • עתיד הוא לפשוט ידו בבית המקדש אמר לו אם
כן השפיע לו שלוה בעולם הזה וכל יראי נאות ה׳ לעתיד
לבא ;

ו ויען יצחק ויאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך •
וז אשאלי"ת • ומשל השמים מעל וז בית ובריון •
ר"א הגר משמני הארץ מן שמיניא דארעא מן רזין מתעבדא
ארעא

ובכותיך שלוקן קפגר
דתתן ובכתי

דרף מתנו מ׳ סוס דכתיב לכה בם ס"ת לכסוף מפרש לה לעון
סליכה כתו לכה תתנו ויטעכנו לך ונס מפני שתלת
תיפה תיכה מתפ׳ יפה כתן בספר דוכתי עד פרש"י בזתן לפ׳ תיפ
תיפה תוקם תה לעשו"ך לך לכן פי׳ ר"י ל׳ תפיה וז"ל לשון תף ;

דרף מתנו שפוריניתו תפייה פי׳ תוכר ליה לפשו פרפה
תיעקב וילך תעליו שפוריניתו תפיה כלי שכום
בנחלתו שתכוונו כוערת תתיר להקשם תפיכיו ולרים לקים פי
שלף ותיפה תסורין כיד יעקב לשולחם על תיכיו ורש"י יגרים תסורין
לך ופי׳ שתמשלה כידך להרוג ולכ"ו ס"ת דרף מתנו תפפ"י שלף
ותיפה כידך ולא תזקנו ;

כך היית אומר ולכה תיפה שתלטער עליו תה יפפה לו
ולכן תפפ עליו כי לתה יבטער על הרפש כזה והשיב
יותן דשכל תקום כדרך תכינה דתוי לרחם עליו תפפ"י שתיכו רתוי
להשיב עתו והשיב הקב"ם שתלבר שתיכו רתוי לשתכרך הוא רפש
נתור ותין לרחמו והשיב כל למד נדק בתתיכה כלו וכי לה שכר
קוריו ולכן רתוי לרחם עליו ;

עתיד הוא לפשוט ידו בב"ה ולף על נב דתין שהדם כתן
תלא בפשעתו כנבי ישתעבל הייכו תלא לפשיעתו
ולהשיקו אפל למנוע תתנו שברכה והטוב שתעתיד רתוי הוא לף על
תה שפעתיד : אל"ב שפשיע לו שלוה כעולם הזה לשלם לו
שכר כיכוד אב ואם ויטרד תן העולם • ות"ת ואיך שתן
ס' עתיד לפשוט ידו בב"ם כדי למנוע הברכה שתנו תתר שפעתה
זו מידה לפשוע לו טובה וכי היה ס' תקפת שכרו אם היה
יכול טובן כן ול"ל שכלפי מ"ם יכול ה"ת ברכה עולמית מ"ל
שב"ם עתיד לפשוט והכוונה שתין לברכו ברכה נבחית ויכול ס"ל
שהיה תוגע הכרל שתנו לגתרי ולב"ת דשכל תקום יפפיע לו שלוה
בעולם הזה ;

ו זן תיטליח כתב הרמ"ם שהוצרך לפ"פ תילת תשתי שרו'
תורה על תיטליח ולא כן בפסוק שתרך תפיכו שפירוש
תשתי

המפרשי' המפרשים מורים על התכונות והצירות הנזכרות כפי סדר הכתוב ופה מורים על התקונות הנזכרות כי אחרון יהיה מוסך במוסכך לא נאמר אלא מוסך דבר ויש דמפ' פו מפתחי הארץ מן שתכיח התרגמא שפי' עפרים כמו שאמר בערוך כי לפ"ז כי הכתוב שסל ידי מתון העפרים יהיה מוסכו ויקום מלכותו וכעובד דמנכוו' דכמוך ולפי שלפ"ז מיכו ענין הם שאמר ומטל השמים מעל לכן פי' מן הן מתעכדא תרפא כו' רוצה לו שמלגית הארץ ונם כן עושר התכשים שכתוב הטל סע"י תתרך כהרן בתכונותיהם והסופרים מרויחים כדלעיל בפ"ג:

נסביה לשליחא כו' כן היה דדכו להסיכו כרמזות כלי שלח יכינו זולתם כדמייתי בפרק קמא דע"ז • עד זמן דתתולין תסתורתא שנתגלגלו התורגמות ממון הסיום נוטל ממון היוצאים והנכנסים היו מכיסים אחד כדפי' בערוך:

על חרבך תחיה ואחיך לנו נדבק שלח

משתמש בה וכרמ' דאין זה חולק על פשט הכתוב שהחרב ניתנה לו לנחלה לחיות על ידה וכמה שאמר אין נכחון למלחמה אחיך דדים מדכתיב על שפעתיים חיותו על ידי הכנסת החרב והיינו לנבי יפר':

הנ מם זכה תעבוד ואם לאו תעבד פי'

מם זכה יעקב תעבוד אותו ואם לאו תעבד ממנה דיש מם למקרא ולתסורת ואף על נב דהם כהדיות כתיב והיה כאשר תריד ופרקת דהיינו מאם לא זכה יעקב יפרוק עולו מעליו מכל מקום לא לעולם מהאם שהעובד יהיה נעבד • מכל מ"מ נראים מם זכיו ולפ"ז נראה מם לאו מאבד בחלוף העין כחל"ף ופי' מאם זכה עשו יעבוד את יעקב

ס"ט וטוב לו ואם לאו תעבד:

את יסלך תריד ויהי

דהיינו שוף שתתקבני כו' הסוחרי' עים מתנך הכנסת למשל הסיור ופי' מת"ם ואת לחיך תעבוד לאו עבודת עבד ממש אלא שכחו עים לו יהיו ובמוסות שעטול מהם מכס כנמוס המלך כן יש ליעקב ופעמים יהיה זה נותן מכס לזה ופעמים מיפכח:

אם פלית לחיך זכו' מפרש כאשר תריד כתרגומו כך יעברון כיעובי על פתגמי תוריתא:

נזור עליו שחדין ק"ק כי לא אמר רק ופרקת עולו לא מיירים לו כח עליו לנזור עליו שחדין כרצונו ואולי מחילה קאי שאחר שסרח מחשלת יעקב מעליו הכרח שתיירים לו מחשלה עליו דכאה קס זה נופל כדאי' בפ"ק דמגי':

ויצחק היכן הוא שהיכו מזכירו פתאום: את מתכיפו לאכות ואף על פי שכב"מ נזכר עמהם שהכי הכא דעל חכת הקדוש ברוך הוא עם ישראל נזכרו לומר כי האכות אף על פי שהכבו מותם חשובים לנבי חכת הקב"ה כי הוא הפה שחתיימי ולכן אין מקום להזכיר כאן את יצחק אלא נזדעה לנו

ארעא שמיא שמינין מן טלא • ומטל השמים מעל אנשונימוס שלח לרבינו אשר ליה בנין תסורתא חסרים מה נעביד ונסלא יתהון נסביה לשליחא ועיליה לנו פרסא שרי עקר פונלין רברבן ושתיל דקיקין אשר ליה הב לי אנשינרפא אשר ליה את צרוך סלקא לגביה אשר ליה הין הן אנשינרפא אשר ליה יהיב לי כלום אשר ליה ומה אשר לך אשר לא אשר לי כלום אשר ליה ולא עבד קודמך כלום נסבני ועלינו לנו פרסא שרי עקר פונלין רברבן ושתיל דקיקין תרדין רברבן ושתיל דקיקין הסין רברבן ושתיל דקיקין מיר רבין שרי מפיק דוכסין ומעיל דוכסין ער ומן ראיתסלין תסורתא ועל הרבך תחיה רבי לוי אמר עול הרבך ואת חיי • ואת אחיך תעבור אמר רבי הונא אם וכרה תעבור ואם לאו תעבד • והיה כאשר תריד • את יש לך ירידים שווקים והוא יש לו שווקים • את יש לך ניסוסורה והוא יש לו ניסוסורה • אמר רבי יוסי בר חלפתא אם ראית אחיך פורק עול של תורה מעליו נזור עליו שמרים ואתה שולט בו הדא הוא דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו • ויצחק חיבן הוא מי שהוא אומר לו נזור עליו שמרים את מתכיפו לאכות:

ז וישטום עשו • אמר רבי אלעזר בר רבי יוסי סנסורו ונעשה לו שונא ונוקב ונזור עד כרן קריין סנסורי דרומי • ויאמר עשו בלבו • הרשעים ברשות לבן אמר נבל בלבו • ויאמר עשו בלבו • ויאמר הטן בלבו • ויאמר ירבעם בלבו • אבל הצדיקים לבן ברשותן • ואנה היא מרברת על לבה • ויאמר דוד אל לבו • וישם דניאל על לבו רומין לבוראן ויאמר ה' אל לבו:

ח יקברנו ימי אבל אבי • רבי יהודה ורבי נחמיה • רבי יהודה אומר בא ולו עשו בטהינה אמר מה אני מכריע את אבא אלא אקברנו ימי אבל אבי ואהרגה • רבי נחמיה אומר בת קול יוצאת ואומרת סייחים מתו ונעשו עורותיהם על גבי אמותיהן • רבנן אמרי אם הזרנו אני יש שם ויבר יושבין עלי בדין ואומרים לי למה הרגת את אחיך אלא הריני הולך ומתחתן לישמעאל והוא בא ועורר עמו על הבכורה והורגו ואני עומד עליו בגואל הדם והורגו ויורש אני שתי משפחות הרא הוא דכתיב יען אמרך אם שני הגוים ואת ב' הארצות לי תהיינה וירשנוה וה' שם היה • מאן אמר ראמר בן אמר רבי יודן אמר הקדוש ברוך הוא וה' שם היה • אמר רבי ברכיה כפר עשי ואמר לא אמרית הרא מילתא • אמר לו הקדוש ברוך הוא ליה את ירע ראנא הוא בוקיהון דלבביא אני ה' חוקר לב:

ט ויונך לרבקה ונו' • מי הגיד לה • ר' חני בשם ר' יצחק אמהות נביאות היו ורבקה היתה בן האמהות • רבי יצחק אמר אפי' הלם הריוש אינו חורש הלם בתוך הלם ונביאים

תסכה ממנו • ודע שכפ' רע"ק דשבת מיתת חיוכא שלפי שחברים ויעקב לא הלינו על בניהם כתיב יצחק לכ"א בחברתם על חברים ויעקב כי חברים לא ידענו ויראתי לא יכירנו:

ז הנ מרח כר' נעשה לו שונא כו' ופירוש דוסטוס לשון נוטריקון שונא ונוקב ונוטר ומייתי שרש מלה שעוד היום קורין לחויב הרומי סנטרי דרומי שהוא לשון נוטריקון שונא ונוקב ונוטר וטינא ושום דכיון דכתיב ויחמר עשו כלפו משמע שלא היה מנלה לכו לאחרי ואיך שטם אותו וכרי מנלה דעתו שלא שהוא לשון נוטריקון כשלמ': הרשעים כרשות לכם פירשנוהו למעלה בכל"ד:

ח בא לו עשו כתיכינו ור"נ בשם קמלני דלר"י שף שיתיך יצחק בשולם לא יניח לכ עשו על יעקב כי כוונתו לכלתי נער את מכיו בשום נד ולכן יתתין עד שיקרבו ימי אכלו ולר"נ לא היה מתתין למיתת מכיו אלא לחשבו שמכיו תקרב מיתתו מהרה כי זקן הוא ולכן כשכיל זמן מועט אין רחוי לכער את מכיו ודייק שלשון יקרבו ולכ"ת כת קול אומר הרבה שייחים כו' אוף המשל ניחא על הכאחר שהמתין מיתת הוקנים כתיב שאמר לקמן נבי נדב ואביהו:

רבנן אמרין שם הורגו אבי כו' נרחה שאם' יקרבו ימי אכל אבי שאשמה ה' דברים הם' שיתאכל אבי כמיתת ישמעאל וכב' שתחרוג את יעקב ע"י שתון ישמעאל:

ועורך שמו על הבכורה שהטעהו אכל על הברכה לא היה יכול לערער שהרי הסכימה דעת יצחק כה אחר כך:

מאן אמר דאמר כן כתי כלומר דלא מיקשי מאי וה' שם היו בכב"מ עיינו ה' דה"פ לא נלה דכר זה רק הקדוש ברוך הוא שהיה שם לפי שלא אמר אותו כפני אדם ורבי ברכיה קאמר שהפני שכפר עשו ואמר בכנגד הבניות כי לא אמר כן לזה הסיבו כי ה' שם היה שהוא חוקר לב אף על פי שלא נטה כפשוטו:

ט נבי הגיד לה שאחר שהלכו אמר הדברים מי נלה לרבקה:

אימהות אפילו נביאות היו כדחפ' ומוסיף למה יחזור ויעשה שם שלם לנטלה ואיך אפשר שהנביאים חוברים שלם אחד בתוך שלם ר"ל שכופלים דבריהם ואיך אחר הכתוב שלא תעלו כמשיחי ובכיאי אל תרעו דמשמע כפל דברים תשיחי ובכיאי שלא ושלי משיחי היו תחות ובכיאי היינו תיתהות:

אימהות נביאות היו שם כלינת אחרק' דמגי' ק' נביאים נתנבאו להם ליסר ולא חשיב מהאימהות רק לשרה וכן כלינת שהיה דאחר פ"כ לא נזקק הקב"ה להשיא אלא עם שרה ועיין כמה שכתבתי שם: כמה הוא קרוב דרים מתנחם כ' שלות מתנחם ונחם לשון ניחום וחרטה לו נחמה

מ״ת המסורי וכתור המלוכ

ולחד פי׳ סימנא מכבר נחשבת כמת בעיניו כאילו תוכה ותתחרט על תיתתך ולחידך פי׳ כבר נחשב כאלו מתה עליך טוב מנחומין ופירוש הכתוב סב״ז לגורנך כלומר שלמיותו נטוח מהרינתך ימים כן:

מה להלן כתיב ואם תאמר לי פי׳ מחדיס׳ סנים מ״ק סמו׳ סנים נחשבו בעיניו כימים מחדים ומ״ם מהכתו מוסף דמשמע מהכתו גרמה לו שיחשבו בעיניו

רחמים כ״ט הו׳ סנים לימים מחדים כבר פי׳ רמ״ם מהכתו גרמה לו לחסוך הו׳ סנים לימים מחדים מהמרה לו תמו מכל נולי המהכה לה היה חוסך מוסף כך כי הו׳ סנים מיכם ימים מחדים כי רבים סם ;

עמוס ג׳ אבו כנדקתה כו׳ כלומר דלה תיק׳ מדכתיב ויטרוף לעד חמו דלמו כפי נדקתה חסנים מיסוב חמו ולה היה כן ומין ק׳ סיה מוסף מלה הסכימה על החמת עם היותה נביחים כי לה יחוייב שהנביח יכון תמיד על החמת לא כשהות מתכבה ;

מסוקפות מסוקות כתחתיהן

נתחזקו אלא ויטרוף כו ואף על פי שכשכח יעקב מחרן נתחהב לו ע״כ הוה כי רחם שנתנה אמר פנם ויירח מוהו כי ק׳ הסיל עליו מורח ;

עוברת״ה מכלי כ״ת ופוכטים י״ד מכלי י״ב

וכחרתים פרש״י עוברתו וחמו ;

נורפת מחוסתה לומר סהן מלוסות בעיניה כניה היוסה מהחוסס ח״מ קנתי כחיי ולה מנחתי רחו לזה ככתוב ;

כאלה קופחת זו לזו דמה נריך לומ׳ כחלה הלה כל כנות חת הן כחלה בייחסן חלה ע״כ דכר מסוכה כלה מכלל כנות חת סהן סלוס כיניהם חלה מתקוסטות וקופחת זו לזו ;

לפי סהיו הכרכות מפוקפקות מכו׳ דחפסיק קרח כויוהנו ויחתר לו ה׳ כין ויכרך חותו וכין וחל שדי ויכרך חותך מסמע דחין כרכה זו הגרמות כויכרך חותו חלה ע״כ היה הכרכה הרחסוב סניהלה מעשו כיון דלה פירם ח״כ מה טורך לכופלן עוד לכ״ח לפי סהיו מפוקפקות כירו כלומר מסופקות חולי לה יתקייסו כירו כי כתרמה נטלם לכן חוקם פה וסייעו דחתר חין קיום הגט חלה כחותמיו ;

תיל ויקרח יצחק חל יעקב וחם תחתר וחם ר״ח נוסיף קחתר לעיל שכחומר גם כריך יהיה נתקייסו הכרכו׳ וחין לו׳ עוד חלולי ארמה יעקב כו׳ וי״ל דחתם לגבי עשו דחתע גם כריך יהיה חסור מחסבה זו והכה מינטריך ליעקב חלה מחע חתי מילתה ׳ ועי״ל דחתם ע״פ הדיבר מארמה עליו שכוחם והוברך לקיום הכרכות ליעקב ולעולם מיחת לך דיצחק לה היה רצונו לברך חת יעקב חלולי ארמה כי מכל מהכה מחשיבן כי גם יצחק מחר שנתכרך לו רשעו של עשו ונדקת יעקב דעתו לברכו חפי׳ חלה נוה מה׳ ;

בא וטול כפרסיות וה״נ מפני שהכרכות קבלן תחלה כחטוניות חלה כפני עשו כה עתה לחתם לו כפרסיות כלי פחד ולה תשום שהיו מפוקפקו׳ כירו כדר״ח ;

הזהירן על כנות עבר כלו׳ דלה טורך להזהירו חלה יפת מכנות כנעו דכיון דיעק׳ נדיק הוה וניכר לחיכו פשיט ליה חלה יפתחן כורע החרור חלה מפני כנות עבר ומתרת הוכרך להזהירו סחף כי סהיו כנעני׳ סר״ח כיתחתן כם לפי שהיו הנעו׳ וכעלי ברית מכרסם וכן חמרו כפ״ט כחוסרת

מכרסם להלישור שהזהירו על כנות מסכול ומתרת ו עיין כחף ס״ת סכתפתי סם ;

ההד כל דרך חיים יסר משום דק׳ל מה נריך לומר ויסחע יעקב חל חביו כו׳ שכבר נחת׳ למעלה ויסנח יעקב חל יעקב וילך כדנים חרס וחף סהוח מחוכר לענין חל מעלה וירח שם כי כרך וכי חלח חוחו כו׳ וכי סחם כו׳ כדפרש׳ מכל מקום לח היה נריך לומר ויסחע יעקב חל חביו כו׳ רק וילך כדנה חרס דכח ידעי׳ דע״פ חביו ומחו עשה לכבי מפרם סחי קרח כחחען חלח סחע לענת חביו רק הלך חחר עיניו וכיעקב משחע לענת חביו ומחו וחף על פי סהיה כר׳ בעיניו בנין חחר ומהשחף סחעי כריכוחה דקרח דחמחעי׳ כי רחם עשו כי חם סהלך יעקב כדנה חרס לח מפני כריחתו ממנו עשה כי חדרכה היה נכון בעיניו לשחת שה כי היה חוכח חלח חנוח חסר ייטב בעיניו שה ולח הלך חלח מפני שנת הורו ומכחן למד הוח נ״כ לקרח חסה כרינן חביו חף על פי שכבות כבנין יפרו בעיניו ׳ ת״ק מ״ט לם מפני לרחוח לנחחען ויעק׳ דחתי דכוח הוה ומדרב קרח בשחתם דחיכי משחע וח״ם לפרשו בפרטי זה יש לומר משום דק׳ל כי לה יחנן שהחיה יניח שברחו מפני שנת לחרים שחת שברחו יוחר טוב לו חת לחרים יעבוהו להיות להכי קחמר הכחם מירי בנוי חנחען ויעק׳ סהיה בעטים כחיכה לב׳ חלקי בסוחר שפנין יעקב היה ט לללכת בדי להגביל חעשו וגם ליקח חסה הנוה לו וסיה ט׳ לשלח ילך בן יקרחנו חפון בדרך וכ״ם שקדוב לעשו לקום כנגדו וכחו שעשה שלח לאיפו להורגו כמש״ל ושוב שלח כספק חחת לה יחנו לו חסה שם ויסוב על יעקב בשחו ולכן נוח לו ליטח חסה מהנחלות פה ׳ וכפנין חחנון היה טעם ליטח מהפלחתים כי חוחנה הוח חנקם להנקם מהם וקיה ט׳ לשלח יפת מהם שהן נגחי לו וחפי׳ סיתנירו והיועצים להם הם חכיהם וחחם היה לנטוח בהם כי לה יעקבו חלה טוכתם ולכן יסוכה יעקב שהניח דעתו מפני קנת הוריו ויגונה מחנן שכחר בדעתו ולה כחתם דעתו מפני קנת הוריו וכן ככל כיוחה בהם הוח חמירי קרח ;

נהן דפחו להתנייר דמדכתי׳ מחלת שנחחלו לו כדכסוף מסת׳ מרנה להתנייר דלה ס״ל דט׳ השום דנ׳ מוחלי טוכוחיהם כדחי׳ כחדרש שנחחל והכיחו רש״י כסוף פ׳ ויעלם ומדרש׳ נמי כשחת שנחכשחה דפחו עליו וחפשר נחי חשום דכתי׳ כח יפחחל כן חכרהם וחם כח לייחסו כפשם הרחסוב שהזכיר חת יפחחל סמ״ל כן חכרהם סהיה טהלה לנרים לפי סיפחע׳ עפת חסוכה כדעטל ורחה יפחע׳ כי לה יהות לחת לו כתו חם לה יחנייר וח״ו לה חחר שנתנייר מחם דכיון דלה נירם הנשים הרחסוכו כר׳ שכחר כחדרו

וח״ת מחל לו הב״ה כשת סהיה טוכוחיו על טוב מחפכתו ;

מחלת מחל לו הב״ה חשום דהכח קרי לה מחלת וכ״ל ויעלם קרי לה כשחת דרים מחלת שנחחלו טוכוחיו וכשחת שנחכשחה דפחו עליו וחף על פי שהיו טורך לדרום חלה חשם הרחסון והוח המשחבה חכל חקום מוכיח דלה יפיעו ולה יהיו סהיה הפשחבה דרים חרוייהו לשחת דפשחת חפשר משחה הרחסון היה כשחת ונקרחת מחלת על המחילה חו משחה הרחסון המחלת והשחת נקרחת כשחת על שנחכשחה

שנתבסמה דעתו כלומר שנתיישבה דעתו כמי שקשה מיושבת ובמה שנתן דעתו להתגייר ויתקרבו מים מילו הוציא את הרשעות

במים מתרגמינן: **ובסי'ג** ברחם דכליא דדריק"ל וקלמר דמילו הוציא הרשעות היה נודף זה מכל מחטר שלא גרמן מדרכה הוסיף כרשע:

כאב על כתב חע"ג דלגבי כנות כנען בכות יעמעל הנוכו מכל מקום היען מיוחסות לגמרי שהרי משת יעמעל כנעבית מתרן מגרים וחס כן הוסיף כד גנות על גנותו:

כוב על כוכ קן על קוץ ואין כין לסון זה ללשון רחסון חלח ליישב כעלמה ויתכן שכחב על כתב יתכן כנגד פנס משפחתו וכוכ על כוכ כנגד היותן מורת רוח ליעקב ולרבקה שהן כקוצי כעיניהם: תוספת על בית חלח כי הגמר והפנס ברחשונו היה גדול מכלי תוספת הלליות כתוספת קן לחד על בית חלח קוניס:

יח בפשע שפתים כו' משום דק"ל מ"ט וילח יעקב מכחר שכע כו' לחחר שכבר נחמר למעלה ויעמע יעקב חל חכיו ומל לחו וילך כדנה חרס עד שלפי הפשט הולרך רש"י ז"ל לומר על ידי שכשכיל שרשו' כנות כנען הפסיק ה' ומשנחר חזר לענין רחשון והוח דוחק לכן הניח דרשת ס' זה ויר' שכוונה לומר מה שחמר כחדרש הניחו שילקוט כקוב' לחרון רמז י"ח מזל לנייר שהיו בידו כ' חיני עוסו ולח נודע לימה טמח ולימה טהור חלח מה שעשה נטל שניהם והפריח' כחויר והלך לו עוף טהח חכל הטמחים והטהור חכל הטהורים כך עשו ויעקב לח היו הכריות יודע לימה נדיק ולימה רשע מה עשה הקדוש כרוך הוח שפרים שניהם בעולם הלך לו עשו חל יעמעל ויעקב הלך לו לחרן חכל לחה ורחל נדקניות וכו' ות"ש כפשע שפתים מוקם רע שכל הפושעים נוקמו ונלכדו ונדיק מכרם נחלן ונדבק בכוונה כו ולכן זכר הכתוב מחכרת עשו ויעמעל ונשו שכולם רשעים כי נדק מין כחיכו ומכשים לוה זכר יניחת יעקב מניניהם ללכת לחרן להדבק כחיכו ויש מגרם מפחד עשו ומלמוד דרכי עשו ויעמעל ויתכן שכפשע עשו ויעמעל כחו עליהם יסורים כעוד היה יעקב בחרן ועל זה חמר ויש מגרם נדיק כי כדי פלח יעטער כרעה חסר יחמוך חת עמלו ה' לחרן ולכ"ח עוד ויש יעקב לומר טינח חתוך ההפיכה חסר תבח לעשו ויעמעל:

סדר ויצא יעקב פרשה סח

א אז תלך לנטח דרכך זה יעקב משום דק"ל מה נדיך לומר ויש יעקב מכחר שכע שכבר נחמר למעלה ויעמע יעקב נ' וילך מדנה חרס דריש חפי קרא ליעקב כלומר שהכתוב הכטיח לנדיק מיירי בדומים ליעקב שהם נדדפים וכורחים וקלמר שילך לנטח דרכו ולח יכחן כנפש חויבו ולח יפחד מחויבו הרודפי' חותו כעשו ולכן שהיו רודפי יעקב ויערב שנתו הפך הכורחים פלח יחנו טינח לעיניהם וחף כי יחנו קנח לח תעדב שנתם שהיו נרחשים בכל שעה חפחד לנפשם ולח יהיו חלח נים ולח נים תיר ולח תיר וכל שכן חם יחנו ע"נ קרקע וחכניס חרחשותיו כיעקב פלח תעדב שנתם דחל"כ מהו דרך זה שהכטיחו

מ"ח המסוקו' וכחוך המלות

מכטיח כהליכתו ומהפחד כשכיכה וכערכות הטינה כי לחה לח תפרד שנתו ולם ע"נ כתיב מלמר וילח יעקב דחלמעי' טינה כפלו והלך לנטח דרכו ולין מכלים ולפח כריכ"ל כדחכתוב כשמוך וחגב התיר יתור מלמר ויסכב כמקום ההוח שלח על פי שכבר כתו' וילן שם חינטריך לחשחועי'

מפלי י"ב

יח רבי יורן בשם רבי אייבו חמר בפשע שפתים מוקש רע ויצא מצרה צריך: בפשע שפתים מוקש רע מלרר שמרדו עשו וישמעחל בהב"ה והכעיסו חו"ה וכן נשיו שהכעיסו חותו בחת להם תקלה: ויצא מצרה צריך זה יעקב ויצא יעקב מבחר שבע וילך הרנה:

סדר ויצא יעקב

פרשה סח

יעקב מבחר שבע וילך חרנה: רבי פנחס בשם רבי הונא בר פפא פתח חז תלך לנטח וה' יעקב רכ"ה ויצא יעקב: חם תשכב לח תפחר מעשו ומלבן: ושכבת וערבה שנתך: וישכב במקום ההוח:

ח ויצא

ג רבי שמוחל בר נחמן פתח שיר המעלות חשח עיני חל ההרים: חשח עיני חל ההורים למלפניו למלעברניו: מחין יבוח עזרי חליעזר בשעה שהלך להביח חת רבקה מה כתיב ביה ויקח העבר עשרה גמלים ונו' ואני לח נזכם חהר ולח צמיר חחר: רבי חנינה חמר נדור שלחו רבי יהושע בן לוי חמר שילח עמו חלח שעמר עשו וגשלן ממנו חור ואמר מה חנח מוכד סברי מן בריי הור ואמר הס ושלום לי"ה חנח מוכד סברי מן בריי חלח עזרי מעם ה' חל יתן למוט רגליך חל ינום שומרך: הנה לח ינום ולח ישן וגו': ה' ישמרך מכל רע מעשו ומלבן: ישמור חת נפשך ממלחך המות: ה' ישמור צחתך ובוחך ויצח יעקב:

ג רבי חבי"ו פתח בית והון נחלת חבות ומה' חשה משכלת: רבי פנחס בשם רבי חבהו מציינו בתורה

מלכי ג'

תהלים קכ"ח

תהלים קכ"ח

תהלים ט'

כיעשו ומלבן וחף על גב דחיכתי לח נרחף מלבן מכל מקום היה רחוי להיות מפחד ממנו כי סולך הוח חלין וכבר נודע לו היותו רמאי וחין לפר' דרמז ס"ג לדרך שוכו מכית לבן דוסכבת וערבה שנתך לח מתפרש חלח בדרך רחוקה דכתיב כה ויסכב במקו ההוח וגם לנטח דרכך לח מפ' לה חלח כהליכת חרן:

למלמדים ולמעשים למחרים

כיעשו ומלבן הה פלינה חלריכ"ל דחמר כסחוך שעשו נטל ממונו וסבירה ליה כר"ח דחמר גדול שלחו:

כ רשבן פתח שיר למעלות משום דק"ל יתורה דויהי יעקב כדכתי' בסימן הקודם וכתי לתרוצי סינה כשלום כתירוצה דלעיל דריש חתי קרא ליעקב דחסיים כיה ס' ישמור כחתך וילפי' מיניה סינה כשלום: **פתח** שיר למעלות דכיעקב משפתי כדחמר בפרקין ט"ו: שיר המעלות היה חומר יעקב וכ"ם זה רכתיב שומר ישרחל: **חשה** עיני חל ההורים דליכח למיתר ההריס ממש דמי זו עזר מבוחתו מהריס חלח מתי הריס הורים ומפשר דהקרחו הריס ע"ד כי מרחם יורים חרחתו וכן מדלן על ההריס שחז"ל חלו החכו:

למלפני וחלמעבדני לחלחדי ולמעשי' חת חחרי' מעשה התורה והעבוד': **כיאין** יכח עזרי חיעזר כו' כלומר כשחתח עיני להסתכל כחכות ללמוד מדרכם חכי זוכר מוסרם כי חליעזר עבד חברהם כו' ולכן חכי מתקשה מחין יכח עזרי כחיה מתון חהיה נסמך לנקם חסה ומפשר שחמר עזרי על ההשה שנקרח' עזר כלו' ע"י חיזה ממון תזדווג לי עזרי:

גדוד שלחו כלו' ערוס חלח דבר שלחו חכיו למחר לשלחו מפני עשו: **כיעשו** ומלבן חלח יזקוקו כי נס פחד לבן היה לו כדכתי' לעיל וגם חלח ילמוד ממעשיהם: **ישבור** חת נפשך מת"ה הכטיחו סיעוד לבית חכיו ולח יחות ח"ל: ח"ל לפי שהסטן מקטרג כשעת הנכנס הכטיחו מחנו: **ישבור** נחתך וכוזק ויש יעקב לו' שחכ"ל סיעמור מסכנת עשו ולכן חלח חק מחקרי הדרכי' סיקר' כהם מחורעו' כעון נגופה וחולם וכיוכ'יהים כשחר מעת נחתו עד כותו:

ג ך' חכהו פתחית והן משום דק"ל יתור' דויהי יעקב כדכתי' בסימנים הקודמים להכי מייתי הך דרשה דמסיים בה ים שהולך חלל וזנו דחשתח חמרי' דקרח לדיוקי הך מילתה חתח

ת"מ הפסוקי

רבי לכהו פתח כית והן לומר סתין חזוק חלף חס' ור"ש חפרש לחילתיה דתן התורה והנביחים והכתובים חותה לתך חילתה והח דפתח בקרח דכתובים ולח בשל תורה חפוח דהחי קרח חיירי בכתתה דחיכתי ושל תורה ונביחים לח חיירי חלח בתנכים

כרתיים כ"ד

פרטיים:

סופטים י"ד

כיצד כתורה בנביחים כו' עם היות דרך רז"ל בכתה דוכתי לחוכיח חקורה בנביחים וכתובים כל סתפטר ולח עוד חלח שפעתים יכיחו עוד רחים מהמנים יחמרו דכר זה כתוב כתורה כך שכני במנחם וחין קושיח חחר תורה נביחים וכתובים מה טרך למנחם וכ"ש קתוספ' כרים התוכר חת הכית עכ"ל דרך הדרשנים לדקדק מה טרך לרחים חתורה נביחים וכתובים והדרך הכתוכים מלמד כי ככל דכר שהוח הפך הסכרת והסיקש יחמרו כן לחוק רחים חלח לשתוש לסכרת וכדכתי' לעיל כפמ"ח סימ' י"ב וכו"ל ים טעם כתן שלחית דכר זה הפך הסכרת סיסה ענין חזוק שירחה לכתורה ענין כזכה וכחתם מוסנח חה ע"כ חוקו רחיתם לדכר וחתנם דכרים כקנו נריכות לכל פסוק ופסוק תורה נביחים וכתוכים:

ושמעתי שחתרו כזה כ' דרכים חה' שחווק על ד' פנים חו שהיה הגון והיתה רעה חו כהפך וסיטה שכסיות שניהם רעים חין לו יתכרך עסק חזוקם וטליהם כחתר חך סודרים שכנו נחיתה חכל גם כך' חיניס החחרי' שים כהם ח' רע כבר יחשב שתין יד ס' שם שתין רע יורד הן השתים ולזה חתר שטלתם הן השתים ויש שכה לכל דכר וכנגד החין חה' שכיה זווג רבקה שהיה כשר כשכרים וכנגד החין הכ' שהיה דשחעון שהיה כשר כשפולם וגם זחת חשם ס' יחתה להשקיע חשפלשתי וכנגד החין הנ' שכיה חה חשה חשכלת דהכי קחתר כשם שכיה והן נחלת חכות כין לנדיק כין לרשע ושמו ויעקב יחלוקו כחו כן חשה חשכלת חכילו לכלתי הגון כדי שתחזיקו כתשובה כחו חון שהגילתו חשתו כרחיתה כפרק חלק:

הדרך הכ' שווזג ג' חיניס הה' לשם שחיה לקיום העין כשנין זווג יצחק ורבקה • והכ' לשם כוי ויצחק כשנין שחשין והלילה • והנ' לשם חתון ז"ש כית והן כו' ולכוחה זו שחשה וכותב שחנדה שכלם חכ"ם כי הוח חשכות חתחכך כדי לווזגם:

וגם כן חני חכחר דרכם כביחנה כזה לכקש טוב טעם לנורך רחית נביחים וכתובים וח"ש דרכי חשיב על חה שים לדקדק כלשון שחשה לשון שולל שחין זווגו של חיש חלח חהקדוש כרוך הוח שכרחה שכה לשלול דכר חחר שהיה שולה על לב וטוב שיחתר זווגו של חיש חהקדוש כרוך הוח כלשון חיוב שכן לשון הכתובים וכן לשון רב חשם רבי רחובן כר חלטרכלי כפ' חלו חנלחין חן התורה חן הנביחים וחן הכתובים חה' חשה לחיש כו' ועוד חה רחיש חיכחן וחשתון וכי חפני זווגי' חלו היו חה' יחוייב שכן יהיו כל הזווגים • ועוד ח"ק יש שולך חצל זווגו כו' חה' חיכחה לן חם שולך זה חצל זה יעתר זווג חיך שיהיה ועוד לחה הזכיר חלוקה ג' שכניהם כחקום ח' וחין זה שולך חצל זה ולח זה חצל זה ועוד חה קשר לזה עם ח"ם שחין זווגו של חיש חלח חשכ"ה חף כי לפי הפשט שהכוונה כזה שעתיד' שיר' שכעתיד נעשה ע"י הקב"ה שזה שולך חצל זווגו כו' על כל זה חיינו חלח חשכ"ה כי חה' חלעדי נשר:

אע שהזווגים שהם כזה כר' חשם יותר שהם חה' שחיתן כזווגים שנעשים כשניהם כחקו' כחד כי כרחותם זה חת זה יכולו לחשוק זה כזה חו חלכתי עציר החשניחי' כענין ירחו שזה הגון לזה וזווגים חשל"ה כזה כחשון וזה ככרחל וכל"ח ז"ל חת חלו לשלושי וחפילו חעכר לית שחין זווג זה יורה יורש כי חה הוח וכל"ח לעיל פס"ח חפי' חחזר כשוף העו כו' הב"ה חשיחן וחזווגן זה לזה: **ואומר** שהקוטב חחר עליו חשוב חגדה זו שהשוכה לה כיולר לחחת חזווג חלו זו שכה הוח חשר כענין זה יש דרישה וחקירה רבה חם שלכתורה יקשה לל הדעת כענין הנשים והנשלוחות שהתחדשים כרגעו טעם חעכר יר' שגגי

ד ריב"ם פתח תלים מושיב יחידים ביתה משום דק"ל יתורת ד' תמימה יעקב פתח בזמי קרח דדרוש היה כך דר"ש דמשוי כה ים הולך בגל זוונו דבסכני מתרין יתורת דקרח וכדכתי' בתגדא הקודמ':

מטרונה שהל כו מיכא לעיל ס"ג ס"ח ובכ"ג משו שהל' של טפטו כי מי עמד בסוד כו' לדעת מה הוא עוסק והדברים כתלו אין בתך הכל להסגם ומם בתה לשחול כזחת תשלת ג"כ מה להעלה מה למטה וקודם הבריח' מה היה עוסק ומכו כת"ם ז"ל אין שחלין מה להעלה מה למטה וכו' ומה היה עוסק הקב"ה קודם שברא העולם אלא כסוגן היל להסיבה שלא כסוגן אין הכמה להסם אלא בפלך ק' פרק בהיה דפ"ב שעירי מו דחיה מחרת ומה בה להסיבה היה לו להסיב כי מחדם טוכו בכל יום תמיד מעשה בראשית מי נתי בהיה דפ"ק דע"ח דאתר רבי יהודה אתר רב י"ב שעות היו היום ג' רחשונות יושב הקדוש ברוך הוא ועוסק בתורה ג' שניו' יושב ודן את כל העולם כלו כיון שרואה שנתחייב העולם כליה עומד מכסא דין ויושב בכסא רחמים ג' שלישית יושב ומן את כל העולם כלו מקרבי רחמי ועד שהוא מרפא בני בניו ג' רביעי' יושב ומשחק עם לויתן ס"ב לוייתן זה יצרתה לשחק בו ולא להסיב' מעניין הפרטי מהזוונ כי הם נשתנה ענין הזוונ מסתר הדברים ועי"ל אתה לה להקדים לכתה ימים נברא העולם לשחלתה ולא תה שתהיה הבריאה כתו' זתן שתהיה שחלתה בתקומה אחרי תשלום הבריאה מה הוא עוסק ועי"ל בתעשה שעשתה לבטל דבריו שתין בו אתה כי אתי היה עולה בידה בתחשבתה אתן ליתה לן אלא היה אתת ה' שהוא מסבב הסבות וכהיות הנרשין בפ' אלו טרפות שהל בריתים דקיסר לר' בן חנניה אלייכה נברא הוא דכתי' התקרא בתים עליותיו ותתה ליה דליעבד לי חדא מסתורית בעא רחמי עלה תיעבדא תוקמה בשוקא דרומי ויהבו לה מסתוריתא דכל דמנגדי ברומי יהבו ליה מסתוריתא דיתיב בשוקא וסתר ללי בשוקא דרומי כי היכי דלאחוו תיכפי ולבעו רחמי עליה יותא חד הוה חלוף הסם חזייה ס"ל ספירא הא מסתוריתא דיהב לך תלתה ס"ל לשקול תתי דיהב לי ס"ל תלתה דידן תיהב יסיב וכו' משקל לה שקיל שם ס"ב שהשה היתה חשבה שתאחר הכתוב התקרא בתים ים ע"ד סכם קרוב בתעשה הנגר ולכ"ת בדרך לשנ ותתה ליה דליעבד וכו' תתכם היה הורה לה שתין כל הדברי' התתיחסים תלין יתברך בסכה קדוכה כי קנתה בסכה רחוקה כי הוא מסבות תהפך לסובתת הדבר ההוא לפועל וכענין מסתוריתא זו ותם כן שתה ס' נתן בלבה לוונן:

ונהירנא כתתר סייתי כיתי חרפי תתיכה כהא מילתא וזה כדעת המתרוכה היה כדעת קצת מהתפלספים תתר יודו בע"כ בתניות ההשנחה בתלטית בעולם הזה כי לה יוכלו להכחיתה תתר המופתים החותכים שכל יתשכוח בכוללים לה בפרטים ע"ד תדם וכהתה תוסיע ה' ת"ם בעל דרך תתוב' ת"ח ס"ג ותתו קצת סיוע לסברתם ליהיות דבר מוסכם תפילו מהתורני' שהדברים התתחדשים תחרי בריאת העולם דבר יום ביומו תין בריאה עכמית להם שכל הדברים נתשכים ותתהוים תקודמים תשר בבר היו שכל תין ותין יוליד תינו וזהו תין כל חדש תחת השמש ו"ט תסוכה דבי עקיבה לטורכום על שחלתו תם היום תימים וכו' משל לב' סהיו דרים בחבר ת' כדילפי בב"ר פי"ח כדכי' התם ולכן יתמרו שתין נורך ההשנחה בפרטים יוצתים שתחר שהדברים יוצתים ותשכיים תעשתה הנה בהשניח כו ע"ד הכולל לשתור סדרו דיו ולכן הקדימה בשחלתה בכתה יתים כרח הקדום ברוך הוא עולמו רבוכה סיוד על היות זתן קנוב להמשך הבריאה שתשם ותילך הדברים נתשכים זה תוד שלח בבריאה מתודש, והכה הוא קודם לדברים כי הן תתעיים ודייק קרא דקס' כי ו' ימים עשה ה' היום ותת כל אשר בם ותכתן ותילך תין כל אחד ותו טולידם תולדה הכתוכה ותתר שם כן תם הוא עוסק כלו' תעשה ההשנחה בפרטיים בלתי נריכה אחר שתין עוסה רק בכללות התנועה וסוירת הסדר והדברים תתהוים תעשתם:

אמנם ר' הסיבה תשובה נגחת בתו' שהקדוש ברוך הוא תזווג זוונים רבוכו שעם היות תתת שתין נורך להשנחה לתיבות התחדשות הדברים תכל תקום נריכה היה לאחר ולקבר הדברי' לל סיעיו תכוונים ותתיחסים זה עם זה דרך פרט כי בזולת זה לה' יאחרו להמשיך הטוב והביה בגין אב תעניו הזווג סידוע שלעניו אחרת התביות אשר בין תים ל' שתו נרך היות בהם הדמות גדול בתדות' ותעשיהם כי בזולת זה לה יפלה זוונם יפה להמשיך תיכם ע"ד תין אדם דר עם נחש כו' ח"ם בפ' הבה על יבתתו אתר רבי אליעזר אתי דבתיב זאת הפעם עכם תבעתי תלחד שבת אדם על כל בהתה חיה ועוף ולא נתקררה דעתו עד שנזווגה לו חוה ·

ובכוונה תבוארת שבוא עיין בטעם טורך הוכחת התשם תכתבו לנו תתן כסף כמשתן לו תתון בעניו כל הב"ח כי הב"ח שתין בהם טורך תל חברת התביות תתן טורך להמנת שהתיחסות והדמות ביניהם תה שתין כן בתין בהדם וזה ת"ח בלי השנחה פרטית והקם תל זה שתר שהדברים תכן התטרוכה תשבה לדחות טענתו בתביות זווג העבדים והשפחות וזה כי זוונים כתלו אין טורך להתיחסות ביניהם כי אין זה תיסות גתורה אלא ענין ערוה, כי אפילו אתנו אתר טבדינו ושפחותינו ים להם הדמות עתנו בתה חיה להם סיכות בקל' תנו' על כל זה זווג העבדים והשפחות כפי דין תורתנו אין בו תיסות והוא שפחה לעבדו אין חייבים עליה תשום אחת חיה כי הם עם הדומה לחתור ואין זווגם אלא הפקר ואפילו אלקות שבשפחה חרופה אינו אלא לפי שחניה את חורין תאורסת לעבד עברי כדאי' בפ' השולח וכ"ש זווג ת"ח שתין כי תיסות ולפי הבריאה זווג כזה אין טורך לחניתו' התתו' והתיחסות ביניהם להתחדת החברה ביניהם כי לעולם הם בטבודתם לאדוניהם ועוסים תטובו בעל כרחם ופל כל זה יולידו תיכם ות"כ כתו שאלו יולידו אינם תכלי התכת בענינם ההנחה לאניתו' התיחסו' כן נאתר בסתר הזווגים וכאה עד קן הדברי והורו לה אין הדמיים שת"ח לעוס דבר בלי ההנחה שאפילו הזווג התקרי בזה טריך תניחות ההנחה לייחסם לפי טעתם:

שברתי זתתי שתסתר בטע' שאלתה כי כיוותו יתברך בכלתי תכלית רתוי כיוותו פועל ועוסק לכלתי

תכלית

ד' התכרבי

ת"ת הפסוקי'

תהלים ס"ת

רחבית כ'

אבות דרבי נתן פ"ב

תהלים ס"ת

רחבית כ"ד

מכלית לחנם היות פעולותיו מוגבלות סופר לו מדת הקדוש ברוך הוא ז"ט היות השמים נמתחים וזולכים כשכרתו כמ"ם בעל דרך החוכם בחחלת הספר ולפי שהלה זו לח תפול רק לנו עדת המחמינים בחדום העולם כומן קטוב כי לבעלי הקדחות מין שהלה שהשולם חלנם מחוייב כחיוב הבלה ולח יחוחר ס' כיכולת על בטול השולם חו בריחתו • וגם לדעת האומרים בענמים הפרדיים מין שהלה שהשולם חלנם מתחדם ונפסד בכל עת ורגע לכן הקדימה לומר לבחם ימים ברח"ם עולמו כי ידעם מה שיהיה כי עמת ימים עשם חת השמים חפר כוה בחבטל דעת הקדחות ודעת הפרדי חו חפול שהלה שם כן מלח חהו עושה כי להיותו בלעדי כ"ת רחוי שלח יהיה פועל בחבלית חלח כועל בלעדי חבלית ויהיטב ר' חפר דכר שהוח חזוג זוגים לומר כי לח יקרח השולם בעל חבלית חלח בלעדי כ"ת לחה שהוח כחשך חמיד ר"ל חלקי הבריחה מולידי מיבם זה חוה וכחבח ס' מחדם טוהו בכל יום חמיד והזכיר למתיין ענין הזוגים כי בהיו' הנם יחברך חזוג זוגים חפר יולידו מיבם חמיד כחבח שפשלחו בלעדי כ"ת כסוד מביחותו כחו שהוח השבם לחמרו כל שחינו עוסק בפריה ורביה הללו מחעט חת הדמות בהרביחה לעיל פל"ד והחטרוגה הסיכה כי מחחר שכבר נברחו כל החיים וחכור הדברים למחשיך מיבם חפשר הבלי שהנחת החלבות לח יקרח ס' פועל כזוג הזוגים לחחר שחין כורך לו והוכיחה מוה שם בידה לזוג כחם עבדים כי' לומר שהדברי' שהלה בר' שם נעשים ס"י שקשחלות החנושי בלי טורך הנשחה חלבות וחף שלח יהיו מכוונים כהוגן לחר שלענין החשך חמין יספיק כזוג לילך חלים בחבח שחין ס' חוסיף בחעשה לחר שנברח העולם והנשחין הרחה שבחשר חין הזוגים נחוחים זה לזה לח יכליחו לפילו להחשך חמין ולכן נריך להנשחה שלבות ובחבח שם' הוח בחחשיך החלים והבריחה לעול':

יושב וזוג זוגים • ענין היסיפה חשל על חחיבות והיעבות כדכר לומר שלח יהיה זוג שלח כרחוי לכל ס' לפי מעשיו • ושם חחמר ושם חשבחן כחם נדיקים שחזוגים להם נשי' רעו' כחם' רב יהודה שחחר וחוכח חני חר חחו' חת החשם כדחיחח כשנחדרין פ' כ"ג וכן חשחו על דב כדחיחח כפ' הבח על יכימתו וכן חשחו של ר"י הגלילי כדלקחן כפ"ג של"ד וכח' רשעים חזדווגות להם נדיקו' וים לומר דהנהו זוג ס' שחינו לפי החעשים שלח לפי המול דכרים סוטה חחר כי פתח ר"ל כסוטה הכי חין חזוגין לו לחדם חשם שלח לפי חעשיו וקשה לזווגן בקריעת ים סוף ובפרכי' והחחר רב יהודה חחר רב ס' יום קודם יצירת טולד בת קול יוכחת וחומר בת שלו לפלו' כו' ומתרגים הח כזוג רחמן הח כזוג שני ופרס' זוג הרחמן לפי המזל זוג שם' לפי מעשיו וקשה לזווגן לפי שחינה בת אחת ושם בן חנדה דיקן כזוג כ' מיירי כי כזוג זה הוח סיוסב הקב"ה לזווג לפי המעשים:

ועוד דחחר כשחוך קשה הדבר לפני הקדוש ברוך הוא וכו' וחין הקושי רק כזוג הב' כנאמר וחין להקשות ס"כ מחי קחחר חף חני יכולה לעשות כן כו' דילמח שכחו חשום דהוו זוג ס' שהחטרוגה לח חלק לה בבריחת הספרם הוח שלח חשבה כי הזוג נקל מחחר שביחה לזווג כחה עבדים • וחל חשיבני מה"ם בחגדה הקודמת שחין אחנו של בים שלח חה' והוכיחו מיבחק ושחטן שם היחה זוג רחמן כי שם היו הזוג הס' כפי המזל הוח ס' שהוח מזווגם כפי המזל חחבה ז"ם כן וחזוג הוח ס' לפי המעשים • חף קשה דלשל כפי ז קחחר מעשה בחסיד ס' שהיה נשחי לחסידה חחת ולח העמידו כנים זה חשם ממדו וגרשו זה חת זה חלך זה ונשח רשעה ס' ועשחה לותו רשע וחחת נשחת לרשע ועשחה לותו לדיק הרי דהוה זוג כ' וכשלו חסיד לרשעה וחיפכח • וים לומר כיון דלבסוף זה נעשה רשע וזה נעשה חסיד ה"ל כחלו חתחלה היו כן • מי כחי חף על נב דלחלו שבחרשו הוה זוג כ' לחותם שניחלו הוה זיווג ס' ולהכי נפל בחזלם כן שלח כפי מעשיהם • חחנם נם' החוסר פי' כחוב ו"ל ושם שחינו כחה נדיקים כחנשו כנעשים רעות זהו כחו היסורין שכחלי על הנדיקים בשולם הזה לחרך חהם מעוט עוונות שנעשו כדי סיזכו לחיי העולם הבח ושם שחינו כחה רשעים סוזו כנעשים חסידות זהו לנ' דרכיהם הם' שנודמנה לו כדי שחוכיחנו ושחזירהו לחוטב • והכ' הם חיטו סותם לה לחזור כתשובה נודחנה לו לקבל שכרו כשולם הוה כחעט זכיות שבידו ויפסיד חי העולם הבח • וחב' לחרך חן הנדקת מעוט עוונות שבידם ושחבירו לה כתחכרה לרשע ס"ל • ומבואר שחים יכול לומר נם כן שלשה טעמים כנשחלי הנדיק לרשעים כמ"ם בנשחלי הנדקת לרשע ת"ת חורך דכרין כי מ"ם חין חזווגים לחדם חלח לפי מעשיו חיטו כלל מוחלט שבשחים יפחנה הדבר לשכות הנזכר קרוב לל הדעת:

יושב וחזוג זוגים • הרחב"ם ז"ל כתשובותיו הרחיק היות זו נזרה סוה בכל דחם כן הם זה שכחוב ולחים לחר יקחנה חלח ז"ם כתו של בלו' לפלו' דרך שבר לו עורבנות הוח שחם זה חחים חו זחת החשם עשו מבוה שרחוי ליתן שברים כהן זווג יפה ושבוכה המזווגן זה לזה וכן הם רלוי ליפרע מהן בזיווג סיטים בו קטטה ומלחמה חמיד חזווגן • ודע שבר"ן ז"ל כתב בח"ק נבי מ' יום קודם יצירת הולד בת קול יולחת ומוחר בת בלוני לבלוני ז"ל הרחב"ם ז"ל הרחיק לנדה זו בפירוש פרקי מכות לפי שבנוחי חשם מחנות עשה שבעורה היח שבנשוינו בפריה ורביה על ידי קדושין וקבלה בידינו שחין הקדוש ברוך הוח נוזר על חדם שיעשה מבוה ולח שיעשה עבירה שחם כן עושה ושבר לחה וכל החזהרות שחתורים על החנות לחה הכל הולך חחר הנזרה וכח"ם רחם בתני לפניך וכו' וכחרת בחיים ובחיב חפי עליון לח חנה הרעות והטוב ולולי נחמר שחין הנזרה מכרחת לו לחדם שיעשה חשם חלח הוח מחזר לחריות ונוטה לה דרך טבעו ויבוי חשבורלו חדם וחוה ולח רלה לבוח חת יבוי חלילה חו לפרוש מחכם כתו שבשה בן עזחי הרשות בידו ויהיה חלילה הבבול הפרים חבל מחחר שחדם נוטה מדעתו ליעשה חשם יבריחו לו חשם פלונית חן הפחים וחף על פי שחותה בריחה קודמת ליציריתו ולבחיריתו הרי זה בנזרת בן הבתרים על נלות חנרים כתו שחוכיח בתוכחות יחזקחל ובענין שחמר ס' לחשם הבך טובה עם חבחיריך וקח הנשם וזבח חחרי חלבי בכר החתן עך כחן לבובו • ולח היה נרוך לדעתי לדחות זה בענין לנזרת בין הבתרים כי הם שחמר חת חלבו לבלוני לח יבריחוהו בלקיחה חלח חו עולה בנורלו הם יבח לקחת חשם ולח יקח חחרת חבל לשולם בידו הוח ליחנב חשבוחין לנחרי כח"ם חם חחתן בלוני לבלוני וחין זה חחיב החתן למי שלח יחנון בו ויבלבו חעליו חלח שבשיקה חזון יוחנן לו חתן בלוני:

אנכם הם שנרוך עיון הוח הם שהוכידהו חז"ל לשחרחק חחשבחה כחוחה בדחיכב' יחוסק ולהדבק בחיבחת כח"ם כפר' חלו בוכרין יחכור חדם כל הם שים לו ויבח חת חלחיך חבם:

ועוד חחרו שם חת כהן ליטרחל חין זווגם שולם יפה • וכחשבת כחרח הנעשה חשם יבדוק בחחיב בו' כי חחר זווג ס' כפי המזל וזווג ב' כפי מעשיו חם כן בין כך וכין כך חין כיד החדם ליעשה חלח חי שנזרה לו וחחריות סקר • וב"חלמח זווג ס' חפסר לו' שקף שבפי המזל נוזר חו חיעשה חלו בחרייתו חפסר לשנות כח חזלו כח"ם שחבחים שחדם כפלנו שליט על המערכה • וחעפ"י שנם זווג ס' הוח כדלעיל ת"ת חחר שהנזרה היחה כפי המערכה ס' יפנם הוחה לחי חיעמדל כזווג הנזוכה חתו שיוכל החדם לשנות המזל כזווג ב' חפלה כח"ם כפ' חלו חנלחין חזוחר ליחדם כחול החוצד בן יקדחנו חחר כרחחים חבל כזווג כ' שהוח בכשנחה פרטית כפי המעשים חה כיד החדם • וזחוק לחוקומי כל חוכרות רז"ל כזווג רחמן לבד • וי"ל שבקשת החשם החיוחשת חו הפחוחה חבלל טוכיות וחבחוכה ולכן הנח לידבק כחוכים כוכות זה חפסר יחן לו ס' חשם הנוכה חף חלח היחה רחויה לו חחחלה כי כח לנטר חסיינין חותו וחסבוך כהנך:

יושב וחזוג זוגים יש חולקין חשם היות חשם יחברך סנת כבל הנה הדברים הפחוחים רחוי שלח יקחשכו חלין חלח כדרך שבם רחוקה בענין הרעות החחרנגות על החדם להכרח החומר חו חקרי החזל שחין חנו חיחסים לותם לשם יחברך חף על פי שחחתו כבל כי הוח הבורח החומר והחזל לפי שהוח לח כרחם חלח חפני הטוכה שבהן והרעות בחשבות חשבחם וח"כ הזוג חשר הוח דבר וחנוכה וגמלם חשר הוח לנו כי חדם שבחשבו לשם יחברך בדרך שבה רחוקה ובחמר שחיין חמזל והחערבה לח חשם יחברך בהשנחה פרטית זווג זוגים • ואיבה שחלה כי חף שהמעשים היים חנוכה חחחר שחבליחו חבוה והוח המשך המין הלנועי שהוח החשוב שבכולם:

שתחזונים תמר חביב שנברח בגלם חלמים ובכללו כ' ג' העולמות
תמר לכן נקרא עולם קטן כמ"ש הרב כח"ג פע"ח ואין צריך
לומר תכר שלמות הנפש הכאה לעולם הזה על ידי הטוב שהוא
כלי להגיעת תכלית שלמותם בעולם הזה סיימים הזווג תחד
נעלם • ולדעתי ז"ם בפ' המפלת דרם רכה תתי דכתי'
מי תנה עפר יעקב ומספר תת רובע ישרחל מלחד סיומב הקדוש
ברוך הוא ומונה רביעיותיהן של ישרחל ואומר מתי תבוא טיפה
שנזריע נוכר ממנה ועל דכר זה נסמית עינו של בלעם הרשע
תמר מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יכון בדבר זה מיד נסמית
עינו היינו דכתיב נאם הגבר שתום העין ירחה שכבר הקדים
למה שפועל הזווג דכר תמרי תמה בלעם בחכמתו מיך
הפה יתברך הקדוש ובכהל תבל בך תמר ישניח בדב' פחות
כזה ועל זה נסמת עינו כי לח הכין בדכר ובתשוורו עיני שכלו
כי היו' להסתכל שמכד התכלית שבפדיק נוכר מטיפה זו יהות
לו להסניח בדברים להוניח כלי למעשהו ומוללת זה יש להסיב
כפי מה שתמרו תכמי התמת כי הזווג התיכוני הנעשה בקדושה
ושהרה כמנות ה' תינו דומה תל זווג הכ"ח תכל כלום יתמר
לו ולכן יקרא ידיעה כתו' והתדם ידע כיען הוא רמז לדברים
עליונים למה שכל הנכראים תפה מפסיקים ומפה מופעני'
והכ"ה הוא המשפיע הרחמן על כלם ולזה נכרא התדם זכר
ונקבה זה מפסיק וזה מופסק ולכן כהתחדם לפה יתברך שכינה
ניניהם ו"ם לעיל כפ"ח תין תים כלח תפה ולח תפה כלח תים
ולח שניהם כלי שכינה ירח' תין מפסיק כלח מופסק ותין
מופסק כלח מפסיק ותין שניהם כלי מפסיק רחמן הוא השכינה
ו"ם לקתן כפ"ה פ"ב תמר הקדוש ברוך הוא ליטרחל כל מה
שכרחתי זוגות שמים וחרץ זוגות חמה ולבנה זוגות תדם וחוה
זוגות העולם הזה והעולם הבח זוגות תכל ככולו תחד ותיוחד
כעולם ירמה שכל הדברים הם בעולם מפסיק ומופסק שמים
וחרץ כי השמים מפסיקים ומופסקים על החרץ וכן חמה ולבנה
שהשמש תתיר תל פני הלבנה וכן תדם וחוה כדכתיבנה •
וכן עה"ו מפסיק לעולם הבח פתי שטרח בע"ם יתכל בשבת
וכב' כתריך הרתב"ן ז"ל כתבר הקדושה במעלת הזווג הטהור
וקדושתו והוכיח כתיאור תל תול פני האומר חום התיחוס חרפה
הוא לבו:

אשהן תל פלוני לפלוני לפי שהזווג הרחמן כפי החזל
כדלעיל ובפתיח תודוג תשה למי שתינו רחוי לה
והכפי' מעשיה ותעשה תים הרחוי לה זווג אותה לתים ההוא
על ידי תיתת התים הרחמן תו שייסכב ה' שיהיו נדוסין ניניהם
והכפי ניחה לי מה שתקשים העול' לפי מ"ם שהזווג הב' לפי
מעשיו כי מי שלח נשא תשה שלח אחת כתנת שלח נזדווג לפי
מעשיו וא"כ נעשה לו שלח כדין כי כפרוש' ס' שהזווג הרחמן
היה מסכים לפי מעשיהם תסכב פרוד ניניהם כדי שיזדווגו
שנית לרחויים שליהם וכבר עלה על דעתי את"ם כתן זווג ג' כתן
זווג ב' היה שים כ' מיני זווגים כפופל שלח שקודם יצירת הולד
לפי חיוב המזל והורחת המולד בת קול מכרזת פלוני רחוי לפלו'
אתכם בשת הזווג תין נזרה זו כוחנת שלח על פי ההשגחה כי אותן
הזווגים שתסכימים לפי מעשיהם נשתרים כהורחת המזל ואותם
שאינם מסכימים משתנה הזווג ומזדווגים לרחויים כפי מעשיהם
ונמלא כל זווג כפועל כפי מעשיהם ולפ"ז מה שאתר כתן חסת פלו'
לפלו' לאו אתר ניסוחין שלח התפה העולם כמזל פלו' שהיה לפלו'
כפי מעשיו:

מנוח תל פלו' לפלו' כפ' שלח תנלחי נבי ת' יום קודם
יצירת הולד בת קול יוצאת ואו' בת פלו' לפלו'
סדם פ' לפלו' כתכו התום ת' יום קודם יצירת
הולד כיום הריון ותפשר שהוא המלאך לילה ותכילה לפני
הקדוש ברוך הוא ושואל טיש' זו מה תהא עליה עשי' או עכי
זה מה שים בגר' הספרים סדם פלו' לפלו' שוכרזין עליו
עשיר או עכי חכם או טפש ע"כ וא"ת לפ' כן כתחוכו של פלוני
לפלוני בגר' הכח דכתי כזווג כ' תיירי כדפי' לעיל • ותין
כתן תקום להזכרת עשיר או עכי שלח הפה דתיירי קודם יצירת
הולד ועוד תם כן תרתי תילי קתתר ר' תפשי הזווגים ונתיכת
העובר ותם כן כשהקשה עליו ודע היה שתוכתים וכו' תיכה
קושית נתורים שעדיין תפשר לומר שתוכתוחו לפת ממון פלוני
לפלוני לכן נרחה לפ' כדפירש התם הר"ן שדה פלוני לפלו' פסק'
הגדונית שהדם פוסק עם כתו ולפ"ז כולה בענין הזווג
קתיירי:

קשה היה לפני הכ"ה כקריעת י"ם ע"ע תהו הקושי שתם
שכוות כ' קתוירי שהוא לפי התעשי' טוב וכבון לזווג זה לפות'
זה כתעשיהם ורע"י ז"ל פי כרים סוטה וקשה לזווגן לפי שתינה
כת זווג • וע"ק שתם שהענין כעצמו יהיה קשה תין
ליחם קושי תלגו יתברך כי תין דבר קשה כחקו ח"ו וקריעת י"ם
תם הוה קשה תלגו תין תלגו יתברך סוס קושי כוותי • וים
לומר שהקושי כחקו יתברך תכ' פנים הח לכיטיב לתי שתינו רחוי
לפי שתדת הדין תקטרגת והכ' להזיק תפילו לתי שעושו מחייבו כי
אפס יתברך הוא הטוב והמטיב ולח יחפוץ בהשחתת נכרח תלח
שלשיותו דיין אתת חוייב להעניש החוטח ותכ' פנים תלו
יתיחם תלגו קושי בקריעת י"ם תם כיתה שהיטיב ליטרחל שלח
היו רחוים לגם כזה להיות ניניהם ע"ח כמ"ש ז"ל ות"ל
קשיש מזונותיו של אדם כקריעת י"ם כדפי' לעיל • כפי"ע
נבי גדולה מתחיית התתים ותם כתה שהזיק לתנריים כמ"ש ז"ל
ולח קרב זה אל זה מעשי ידי טוכעים כיום ותתם אומרים שירה
ותכ' כדפים תלו יתיחם קושי תלגו תינו כזווג כ' תם כתה שיווג
לתים אפס שתינה בת זווגו כמזלו לפי שלח וכה תלים כדפי' לעיל ותם כתה
הרחמן שעלתה כמזלו לפי שלח וכה תלים כדפי' לעיל ותם כתה
שתיטיב כבד תה לתי שתינו רחוי ותם שהתמלח כ' סוס כתעשה
הטוב והנדקות כתתים תכח הכתיב כתו שע"ח להתמלח כ' סוס
כתרת' וקול תתם ולכן עב"ם ברוך לתיטיב לע' תיהתזווגים יותר
תהרחוי שיתן לאפה תים יותר הנון תתכה תו כתיב שע"ח כענין
אחר שתלו תיה הזווג כפי התזל לח הוה קשה שתזלו גרם כענין
כני תי ותזווני תכל אחר שהזווג לפי התעשים קשה לפניו ית'
לפי שברוך עב"ם לזווג ח' לתי שתינו רחוי לו תתם ח"ם כפתוך
הקדוש ברוך הוא תזווגן כע"כ שתעשי' שתין וה רחוי לזה כהחלט
ס' תזווגן כע"כ:

ליה תלה כתלכהן כו' יש לדקדק תה לה כהזכרת שכח
ה' ותורתו לח הל"ל רק יפה תמרת ושוב לחרי
שתמרו לתת ת"ש לומר נאה ושוכחת • וי"ל שלפי שבדעתם
נתנה אפלה לתלים כשתמר לה שתזווג זווגים לומר כי דכר
זה קל תאד גם כתורה שתפתח קודיפה קצת תהתקרות
המורים על זה כמ"ם לפיל תניגו כתורה וכנביאים כי ההרפ
כדעתה כי זה תינו נודע ע"כ עכשו הודית שתין תל כתלכהנו
וגם כן שתורתנו נתת ולפי מה שתמר לעיל שפתלתה תכך
ההרורה פקפוק כפנאה הפרטית תו כמה שירתה היות נכול
לתעשה מי שהוא כעל תכלית וקושי זה נתפך לה תקדימת
יניעתה ת"ם כי ו' יתיש עשה ה' תת השמים כדפי' לעיל על כן
ניתה מרכרת על ה' ועל תורתו ועתה הודית כתמת' ותתכם
תה שתמר עוד נאה ושוכח' ניגו לענין התעשים כי ת"ם נתת
ניגו כבנין התמונות והדעות ותמר עוד כי גם כמה שתקנה טוב
המדות כמדותיה היא נאה ושוכחת כי תקיותה תתית
כדעותיה נדע כי נאה וחסודה כמדותיה תה שתמר הרב ח"ן
פ"ב שתמת ושקר יבדק כמוסכלות ונאה ומבונה כפסרסמות
וסוף דכריה יפה תמרת כענין הנדרם כי זה רחוי לתתת
התורה:

הה"ד תלהים מושיב יחידים כיתה מוניא תסיריס ככושרו,
כרים סוטה נרסי' הכי תל תיקרי מוניא תלא
כמוניא ופרש"י מושיב יחידים כיתה תדם יחיד ותשם
יחידה והוא מזווגם יחד ומושיב תשם כית תחד • מוניא
תסיריס ככושרות שהוניא ישרל מזוגריס כחדם כשר לא תחה ולא
נגה תקיש זווג יחידים למוניא תסיריס ע"כ • ותה שפי'
ככושרות חדם כשר הוא שפי' תה שתמר לקתן כם ד' פ"ג • ולא
ידעתי למה לא פי' ככי ושירות כרהכה • וברחה רש"י תהתי
טענת דרים וקשה לזווגן כקריעת י"ם • תכל לקתן כם ד' פ"ג
גרסי' תהו תלהים מושיב יחידים הכ"ה יוסף ורן תוסם ותניא זה
תקום תשב וזה תקום תחר ומושיבין כבית אחת מוניא תסיריס
ככושרות שהוא מוניאן תבציקן תסורי' כעל כרחן ומזווגן ולפ"ז ק'
תנח דרים כקריעת י"ם ושתת ממוניא תסיריס ככושרות דרים
תרתי:

כזהו ככושרות ככי ושירות כו' לקתן כם ד' קתמר תם תינן
זווגין כו רן ותם זווגין תשורין פירו' שתם זווגין שכינ'
ניניהם ווזגם עולם יפה ותשורים ותם לתו כוכים • תתכם לפי
ת"ם כתן תתן דכתי תמר פירה כו' שתמש דכזווג הת' תינה ככי
ושירה לפי שהם תזדווגים כע"כ וקשה שתף שיהיה הזווג תתת ה'
כע"כ תין זה נלוי לפניהם כי ככל הזווגים ה' תסכב שכה פיתרנו
שניהם כזווג כרצונם ותין כוחה ותזדווג כע"כ כהדיח וליכה לתי'
דהינו תתי דלים כתוכה דלח רתו כה תגרת דהכח לתו תשום

לתולה קלחר חלה כענין הזה ' וזה סימר הפיים בכי
ושירות בכי לקרובי רחמן ושירות לקרובי כלם בה"ם ' ומזה
חלו הגלחין חינו שם' חדרם וה לקבה ורחי כל החזדווגים
בשנתם קלחר סוה טובה וזה חשורר ' ומזה ים לומר
שהבכי הוה הוח עה"ם בם' חלק
והחנשים חסר לחו לח רחו וכו'
וכי מלחר דלח חוז מ"ש לימנת
לף על גב דחינהו לח חוז חזליהו
קלו חוז סלחר רבינה מ"ת כלי
חתן דבכי לף על גב דחיהו לח
חוז חזלים קלו חוז מה' חנדדי
בזווג דחזלים חוז מחזדווג לנחר'
מחנו בוכה והכ' חשורר ;

כלשון הוה חשיב ריב"ח
קלדום ברוך הוה

יוסב ושוטה סולמות כו'כי חעשה ה'לעולם להשמיר חבל בנדק
ולוה מספיל לזה ומרים הוה כפי חעשיהם וחין חעשה חטוב מזה '
ולפי מ"ם לעיל שטעם שלחת החשרוחה חתין טורך להשמחה
בפרטיות הציב כהוגן פרים גריכה חלף להנהיג העולם בנדק
ומשפט ' ולפי הם מלחר שטעם שלחתם שפעולות ה' חין רלוי
שתהיינה כ"ת ג"כ יפה הציב כי קיום העולם כמשפט חעשה גדול
וחין לו חבלות כי לעולם טרוך להשניה כזה ' לף ים לדקדק
מ"ם לדקדק כלשון הוה הסיפה ' וליכח למימר סה הים חתטוב
הה' שנחתם סה חזוג זוגים חלה דהכח קלחר לף כלשון חלר
והוה סחרים לוה ומספיל לזה הימנו חלימי חזדווגים חלתי חפשר
בעלי חדרגה חלת כנחנוס כהכרח כדכתיב לעיל נחנה סה
עולם כחדרגה הם יורד דורלי קרח דכי חלימים טוטנו לחן
בזווג חיירי חלה כה שטעם כולל לכל הטעם וכהדיח גרסי' לקמן כפ"ד
פר' ג' חפלה סולמות וחוריד סולמות פלימי סחים עבו' יעקבו וחפלו'
סחים עני יעקב שלחתר ה' חורים וחעפיר ' וחין טעם לומר
שהפשקת הבדוגות קלחר בכי' חחזנו על פלו' לפלו' דלעיל ועוד
דחין הכתובים מזכיר חדברים כזה ' ועי"ל מ"ם הסולמות
חחלו ;

ועיד לחתי פלת בפרשנות דקלחר חשפיל לזה וחרים
לזה טוב סיפלת בטוכה ולימה חרים לזה וחשפיל
לזה ' וי"ל סרחו הסולמות כי הנהגת ה' בעולם וכפרט בענין
השופר והשבי הוה ע"י חחברת הכוכבים וחחול כי חצל חעשיר
ולחתר כי גם ירין שחים כי ה' יעשיר חף חמערכה הפתיחית
כפתיחת הורלפת כזה לחשבי הלחים ושם לה יהות יעשה ה' לחזה
כפי חרחוי וכדפרישנה לעיל בפמ"ג בדרוש החול וכנחה דזכלי
וענין הכוכבים נחבל לפלם כי הם סוכבים בעולם ויורדים וכן
לעזה לקחן בפ"ד פי"כ בלית חזל חתי דיכוח קדים ליה ולית חזל
חתי חה דלעיל חינים בהדין בר גם דהוה נחים בסולמח בו'חי נחי
הרחז לומר כי הירידה והעליה לה תבח לחדם בכח ה' כי יבחל
ויחות חלה חדרגה לחר חדרגה לעולה וירוד בעולם ' חי נחי כי
לה תהיה חחפלה והעליה נחזרה לכל חלה בפי חדרגת זכותו
ושוכו כי ים סיורד חדרגה ס' חו כ' חו ג' וכן ים בעולם חדרגה ס' חו
ב' חו ג' בענין העולם שים הם חדרגות חדרגות וכמה סרקדים
ההפלגה רחו ענין גדול כי כל דעבדין חן חתיה לטוב ולף היורד
בחטלה ים בירידה טובה לחחר בעולה בחקומו ומזה הנד חחיתם
לפי ההפלגה להפנחה ה' לחם שים הם חן הטוב לחחרים וכפל
ההפלגה בירידה והרחזה והעליה חפשר חפלו' בנגד העוני
והטופר והם בנגד הסרדים והעבדות ולכן דקדק ולחתר כלשון זה
השיפה לומר שדקדקה בכפל הדברים וסדר ולה נחפך לישנה
קלילה הוה ;

יש סחוה הולך חפל זוגו וכו' חין זה דבק לחתי דסליק
מינים חלה לחתי דקלחר סה' חזוג זוגים וחזוגן
בע"כ כו' לה דכיון דחייתי חפוכת ר' לחטרינה חייתי כיון פ"ח
פליכח דדכי כרכיה ובתר כני הדר לעניניה וקלחר ים סהות הולך
כו' חפוטו טעם שיהם חזווג נעשה ע"י ההפלגה ליתא ' לי
נחי חחפני חת ה' לפחתם סיפים הזוג כרחוי לכל ה' מחם כחו סיפים
רחוי לחתר סה' חזוגן לפי חעשיהם לכ"ח ים סהות הולך חפל זוגו
כו' וכדפי' בסימן הקודם ;

ה בן ס"ג טנה סניסכדילפי לה חפנות יפחטל כדפי' לעיל
נספ"ב ופם פי' ג"כ חכלן פנטוין ר"ל בפית עבר ;

ועשו כן ה' טנה כחזוקה ; **ויש** לחמוה
מה שחלה היה זו כי הדבר בידם וחם

גודרו ליעה כן ה' חם לה טה לכו עד עתה זחם השחלה היה על
יעקב לשה נחשבל חחי חשבי סה' חשפיל לבדיקים וים לומר חלוה
ורחל שפיו סרחויות ליעקב לה כולדו חלבן חלה בזמן קרוב לה
שחלך יעקב חצלו ולכן לה נפח יעקב עד שכבו שחלי כולדו חת חלה
לה היה חחתין יעקב חלכת לבקש
לו כח זוג עד שטה זו ופם יפחין
ודבקה לה היו שוחקים עד עתה
חלו ידעו ים כחשפחתם חפש
ליעקב ולהכי חחחיימים לחת לה
היה חם' שחתנת כת זוג ליעקב
כרחוי לו בכחרוחו כחו
שכתנת לעשו סרחויים לו פימי
כחורותיו ;

נישהה לבדיקים יפלח
שהטעם חפני עלה
יחחר עליהם עול החלא וחבכים ויעיף חעשה חקורם כי ריחו
בגוחרום ה' וחשוק כחורה וחין לבקשו חחר סחוכת בן י"ח לחופש
כי חחדם עלה ידע חת עצו חמויב לקיים פריה ורביה חרים
חכל הקדום ברוך הוה כברואה כי שנות חבריק רבות סחפשר
לו בחרוית ימיו' לה יעבר בכחורתם כעבר גדול כים '
וסה חלחר יצחק עבדה בן ת' לחה לה פסדם לו ה'
ובחה חפני חפרהם בחצן לרחות לו זרע ולו כחתין עד היותו
בן ס' כים חת חפרהם ' ועוד חפרהם רעם
ליעה חפה ודרך חרן ליעה חחלה לכבו הגדול כדלעיל
בסו' ס"ם ' וטעם חזוגים הוקשה לו סה בן זוג יעקב סה' ולחתר
לעיל סה' חזוג זוגים הוקשה לו סה בן זוג יעקב סה' ולחתר
לחחרו ;

ו נזדיכן סורשה לה סהורשה סחפ שהרי יצחק לה יצה ח"ל
שעכבו הקדום ברוך הוה חפני שהים שולה חתיישה
כדלעיל פם"ד חלה כלחתר סהיכן בקם ליטול רשות ' וחף
על פי שלה חיכנו זה חפורש שכירה ליה דכיון דכשיעה סחקומו
חיה לה ח"ל ה' חל תרד חבריחה עד כותו לגרר עלה עפ
בקש ליטול הרשות ולחפ החתין לו ה' עד כותו פם ח"ק דהכוח
הוה כגרר וחפחב דגרר לחו היינו כחר שכע שהרי גדם חגרר
ויינן ככחל גרר והחקום סהוה חקרקע כחר שכע ' וי"ל
דחכל גרר נחי חנכול גרר ולכן יחפב גרר נחי חפחום כחר
שכע ;

לא חכחר שכע לפי שפם כנה חברהם חוכה וקרא בפם
ס' היה חקום חוכן לשלה פליהם ה' לפלוחם '
לפי נחי דכתי' שכע הים של הגבול ולכן חין רשות לנחת חפם בלי
נטילת רשות ;

הריני הולך בכחר שכע וחפשה הברכה לף היה בכחר
שכע ' וף על גב דחפשטים דקרחי חפחש
דבכחר שכע היה דכתי' ויקרח חותה שכעה על כן פם העיר
כחר שכע כתיב ויהי עפו כן ת' שכע כו' ויהי כי זקן יצחק ע'
סכירה ליה חלה היו עכשו בכחר שכע וכבי חפחש חלכתיב
היה חכרון חחר גר פם חברהם ויצחק חפחש דעיקר דירתו
בחברון ולחו חחו עד חפעשה הוה הוה בכח' שכע נחנה עיקר
דירתו בכחר' שכע וכו' חלחתי כילקוט ויצ"ו יעקב חלכר שכע
והלה בחברון היה שכחר היה חכרון חחר גר פם חברהם ויצחק
חלה חחקום החיוחד לשכועות ' וכן כתב הרחב"ן בפר' חיצ"ו על
חדרש זה וחחרי' שדעתם שיעקב בחברון בתרך שהוה חרן חנרי
חביו ולפם חזר חלין ;

ואם לחו חיני יוכל וחף על גב דהכ' כורח חעשו וחין לך
דבר שעומד בפני פקוח נפש הוה חפשר ליה להשחר
חחכו בכחר שכע חו בחדרגו של פם וחף על גב דהווה חשיב
חחכיו וחחו לה היה שוחש לפם לנפחת חוכה לחרן דהיינו סורה
וחף על גב דליעה חפה נחי חנה חחל וחזר לנפחת ל"ת
ליעה חפה הוה חפשר ליה להכיחה על ידי שליח כחו שעשה
יצחק ;

לפיכך נרין הכחוב לומר ויצ יעקב לומר עלה הלך
חרנה חלה בשיבת חבחר שכע שהרשה פם חף
על פי שלה נחבחר בכחוב ' וק"ל לי
חם כן כל מה שכחרו הכחוב בחקום הר חהוריב כחרלה הפולם
לחה לה כחרו חיך בכחר שכע כשכחרחו בהליב' ' וליכח
לחיחר דלדעת רבי יהושע החקום דכתיב ויפגע בחקום היינו
בחר שכע דחם כן חלי חכן יש ס' בחקום הוה בחחמיה וחלה הוה

ע"מ כן הלך שם שהגל עליו שכינה כדלעיל ושתי מלת היה המקום הסמוך מוכן להרחות לו מרחות תלתים כ"כ כמו סך המורים:

לפיכך צריך הכתוב כו' יש לדקדק מזה הלשון מיותר ויש לומר דהכי קאמר:

כשתי ניחא לן קושי לחריתי מזלת הא' וזה כתלכד מה שסוק' תחלה שחזר שכב' כאחר לפיל ויעמש יעקב גו' מה צריך לומר עוד הניכתו הרב' הכתו ככתן ק' מפילו לח הוה כתוב לעיל ויעמש יעקב כו' הנכי מיבור שהליכה תכל היתה' מה תיכפת לן כה שחזיר' ובמקצי בתנדה שמוכח שכל השתח ניחא לחתח לחשמעי' שהיתה היתיחה מכחר שכב: ועי"ל דחשמ ק"ק שהיה רחוי להודיע זה קודם לחקר' דלעיל הכין דהוכיר שהליכה לחרם לין טעם להזכיר היתיחה שהיתה תחלה לכ"ח לפיכך צריך כו' כלומר מיני כה לתקן תלה בריכותה דקרח דהורים לה קנית ולח מידי מדרך הכתוב לכלל והדר מפרש:

ז **ובי** לח יכח חשם אלח הוח והלח כחה חמרים כו' כי מה צריך להזכיר יניחתו דחה תיכפת לן מחיזה מקום יכח לח הוי ליה להזכיר רק הליכתו חרגם שהוח מה שצריך לנו לדע' מקניכן ופי' כחה חמרים יכחו כו' שכחו שחין צורך לנו בהזכרת יניחת כחה חמרים דלח תיכפת לן מידי כחו יניחת יעקב לח תיכפת לן מידי ולח היה צריך להזכירם: ומשני דהיכח דחיכח נפקותח מהזכרת היניחה לחשמעי' היניחת הנדיק עוש' רוח' וז"ס רש"י בחומש לח היה צריך לומר חלח וילך יעקב הרגה ולחה חמר ויבח יעקב לומר היכח היניחת הנדיק חן המקום עושה רושם: חך כפי' רות בחב וז"ל ותבח חן המקום לחה נחמר הרי ככר נחמר ותשב מפני תוחב ותכילן תשוב חם לח תבח חן המקום היניחת חם חלח תניד היניחת נדיק חן המקום ניכרת ושוכח רושם פנים זיה פנים הדרה פנים שכחה של עיר וכן ויבח יעקב חב"ם:

ולפ"ז חשמר פנים חם שחמר בחומש לח היה צריך לומר חלח וילך הרגה היה חלח היה צריך להשמיע היכח מכחר שכב ותח' זה ויהי מחומכו היה שם מדבתי' לעיל ויעל חשם כחר שכב ותח' זה ויהי עכו"ן ת"ל פנים ויהי כי זקן כו' משמע הכל היה בכחר שכב חח כן יניחתו חשם היתה:

ולא היה צריך להכתיב כחן חלח סומך לכתו' יניחת כחה חמרים כו' וחכל הקום הרש"י ז"ל לח דק בהכתת פי' בחגדה וחשב שדברי רש"י זולת ענין החגדה שכתב ז"ל חכל בכ"ר חמר ויבח יעקב וכי לח יבח חלח יעקב ולח כחה חמרים יכחו כחה גחלים יכחו ותח חמר ויבח רבי עוריח בשר"י ס"ם חמר כשהנדיק בעיר הוח הודם כו' ונר' שדעתם לו' דחדחסקים בלשון יחיד ויבח יעקב וכן ותבח חן המקום וכיוצחים היו רבי' ס"ת חלח דבר הכתוב על יניחת נופש חלח על יניחת הזיו והדבר שפנו חשם וכחלו חמר ויבח יעקב ותבח זיו נשמיי חך חלשון רש"י דקח' לח היה צריך לכתוב חלח וילך לח תשתע כן ולח ידעתי חיך קניח רש"י כ"ר וכו' כירו' לחר ושתם חכח זה כחקום לחר וכניח כב"ר חפני שמוינה ולח ויכחו ל"ק דחיכח למימר דחמר ויבח בלשון יחיד חפני שיעקב וכן בכשתי עכ"ל: ויש לתמוה על חכתתו:

דוא זיוה הוח דדרה פי' הרש"ס ז"ל בכל זמן שהנדיק בעי' כל הנפש מתכיישין חכניו וחכבדין זה לזה ונמשכים חחר מעשיו הטובים ודיניו והורחותיו וחכו זיו השיר והזוהר והדרה כת"ס כגיטין ע' הנוקין על

מ"ת הפסוקי'

החכם הגמלח בעיר שמתנהגים על פיו וכדיק יסוד עולם חכל כשהנדיק פנים חשם חו חים כל סיפר בעיניהו יעשה ירחבו הנער בוקן והנקלה בנכבד ותעלומים חשלו בם וחכו פנים זיוה וחזוה והדרה ע"כ:

ויש לדקדק בכפל זיוה וחזוה: ויש לומר שזיוה בנגד לחוד בחורה וחחכמה שנקרח"ו וחחכמה חדם תחיר פניו: וכ"ם ז"ח בור' דזיו ליה בכר כתיב וכסל' הוח חכבוד שתכבד כל חדם ותתכבדים בו כענין והדרת פני זקן: ובמדרש רות חית' תו הוח הזוה הוח שבשם וירחם סהזוה היכו טהל' מורחו על פניהם להשתע' לענותו והנשגבתו ע"ל ונתת מהודך עליו למען ישמעון בו' ובשי' היכו שכח מעשיו הטובי' שילמדו שכל מתנו ובניין כת"ס כיכד מעכרין בירוש' ד' חלוקות בכל המקבל פני השכינה: ובדפתיחות דכבוד מכהניח דפ' הרואה: דלח היתה חלח חותה הנדקת ולרות לח חשיב כלל שפדין לח כתגייר' חלח כדרך לדעת רבנן ז"ל:

רות ח'

לא דוחה זכות נדיק ח' כו' ודקחתי לה כמו יבא זה ולח דם"ד דלעניין זיו והדר העיר נדיק ח' שני להיטידם וללחדם כדלעיל חילכך לח שנה זיו כשפת' נדיק ח' ס"ג לעניין זיו העיר יחמר פנים זיוה כיון דעושה רושם כעניין הזכות: ומיון לומר דחמרן דקרי לה שכר דפנים כל זיוה קחמר: ור"ע מתחן דפנה זיוה לגבי זכות הא' היוחה בלבד קחמר חף על פי שנפת' זיו שנדיק החחר: ועי"ל דלעולם פי' פנה זיוה לגחרי משמע ולהכי פריך הכיון דנפת' שם יכחן היחך פנה כל זיוה: ותירץ ר"ע לח דוחה כו' פי' דחיכו דוחה זכות ח' בעלמו ח' בעלמו חל זכותו בשתם שנים יחד שכב ח' מוסיף בשלמותו בגרונו חל הב' כחו שבשתים הסגוליים תתחדש בהרכבתם סגולה חשר לח היתה בפנוטיהם: ולכן נכחת יעקב חמ' פנה זיוה שתם לפי שתף זכותו ויכחך הכיחר נעשה רושם וחסרון:

כרחסים כ"ם

ח מבארה חל שבועה וכו' לכתורה נרחה דקשיח ליה מה לורך להשמיענו שהיניחה מבחר שכב הילל וילח יעקב מבחר שכב והלח בחברון היה מבחרון חשר נר שם מכרם ויבחך חלח ממקום החיוחד לשבועות מכרם' ועתה השבעה לי כחלהים על כן קרח למקום בחר שכב כו' יבחך ויקרח חותה שבועה חף עשו כשמבר בכורתו ויחמר השבעה לי חשב כלבו חם יכח עשו ויחמר השבעה לי חלח בטלת חת הברכות חמ' הוחיל והמקום הזה מיוחד לשבועות חלח מבחן ע"כ:

ונראה שגם זה שגם חנדם זו חפל לח הבניתי מחי חשבני ממקום החיוחד לשבועות כו' דלעולם הקושיח בחקום' חם היה בחברון היחך יכח מבחר שכב דהח חברון לחו בחר שכב בחברון בחרץ כנען ובחר שכב בחרן פלטיים ותם לי סיקרח בחר שכב חפני השבועה חו לח חחי מני שכר דבחר שכב היכו חברון חה נרים לחת טעם למה חמר מבחר שכב כיון דהיכו הח ו"ש:

מבארה חל שבועה כלומר חפני טומק סוד השבועה ובכתו בלשון כחר חל ענין טומקו:

אנר חלח יעמוד כו' ק' דמשמע שחפני זה יכח ולח מוכרח היה לנחת חפני עשו ומפני מנות חביו ושתו: ויש לומר דהכי קחמר חחר חנב חרחי מרווחנח חלח יעמוד חל חניתלך: וקרח ה"ק ויכח יעקב

מבחר

מ״מ ספסוק׳ מפלגי שבע על ידי ניחותו נחלט מכלרס על שטעה והם דקחמר במדרש שהוכירתי בסוודך ממר קושל והמקום האם מיוחד לשבועות וכו׳ מפשר דמקחי הכוח מכון ומחו קחמר כי היה כדעתו לנפח לפסה ז׳ ׃

ויאבר הפשעה לי ומפני הכושם יוקק לו ועוד כדי שלח יהיה חוב לו ומקק רעתו ׃

כישם שנפשע לי יקנך הם ל׳ק כפם שנפשע מכיך מפוס דפשעוני יכחך לח לוה שם שקוד לי ולניני ולנכדי לחו שהי שכוע׳ מכרסם ומין פחך יעקב חלח מזה שנפשיל זה הפשה כשחת כניו ז׳ דורות בדממרם ושם חמר שם כן לח יפחד שיקב מחנו שכוע׳ כזו מחפר שלח נקב כן מיכחך ׳ יש לומר לפחני יכחך שנרשוהו מנרד וקחניים מכיימלך דמחנו לנקב מחנו שכוע׳ נחלה כזו והסניק לו

תלים ט בשכוע׳ כל דהו מכל יעקב שלח עשרוהו כלל יפח פניו לנקב מחנו שכוע׳ שם שקוד לי ולניני כחו לחברם ׃

שלא יפחוד מכיחלך כו ומק על פי שע״מ לחזור היה הולך יעקב ובדין יפוחד שחת כשוכו יפחוד עליו מכיחלך מכל מקום לדחות בשבוע שחת פיכי כיכי יפחת מכיחלך וכן יש לומר כשעו דכשחוך ׃

נמצאתי משפה בשחת כניו ז׳ דורות מחרי לפי שהם מיכחן לפיחלך לע׳ דורות יכחן לו לו כחו שהכרסם דשפה בשחת כניו ז׳ לפחברסם עדין נכבו של מכיחלך קיים וכלפיעל כפ״נד ׃

ונמצאתי מפחד לוחה שכוע׳ פי׳ פיחד הכבורה ולפי שפיקר קנייחה היה על ידי הכשוע׳ קחמר מפחד לוחה שכוע׳ כלומר מה שקניתי בשוע׳ ׳ והם חחמר לח יפכע הם יש מהם בערעור עשו לומר שהיה מקח טעות וכן בכרכה הם לפילו כלח ערעור מה יועיל ליעקב והם הין מהם בערעורו מה היכפת ליה בערעורו ׳ ו״ח ונפלחי מפחד לוחה שכוע׳ שהיה שכם שיעבור עשו על שכועתו בערעורו והוח פי׳ כטל ׳ ויש לומר שעל ידי ערעורו יעבור חת יעקב פיחזור ויהין לו בכורתו וברכתו ויעקב חגב לוכפיה יעמור ויקום לפי שהי כאחי שהיה פיחי כאוהם יפחד שחת יפביעני ומפני חעל ה׳ לח יוכל לעפור עליו עוד לומר שבאוהם הוח ויעבע מהם לנחרי וכן כחגדה שהוכרתי בפחוך קחמר הם יכח עשו ויחמר לי הפשעה לי שלח כטלת כו׳ ׃

ניבארה על ברכות וטעם כאר שכע שהברכות שכע ושלוח ׳ ל׳נ שפחד הין יפביעני לכטלם כדלעיל קחמר מכאר שכע וכח דקחמר לעיל ומנחתי מפחד לוחה שכוע׳ לשלו הפוס פירוש דכאר שכע קחמר לה ׃

ונמצאתי מפחד לוחה יעע כו לח היה חוסם מהברכות כי ידע שם יברכהו כדמוי לו שלח חיעשת שלחו היה חוסם שלח יהיה לכטלה דמיחוי כי חוכח ומיטלולה ׳ מ״נ שלח מעטער שלו פחפגה לריק יעיפה ׃

ט בן יוחו כי׳ דק׳ל מחי וילך חרכ׳ דמשמע דמיד כנחתו מכאר שכע הלך חרכם מד׳לק וילך על חרן כמו ויכוחו על נחל חסכול ומחרני רכנן שקפנה לו הדרך וכיוס היניחה הלך חרכם ׳ ומחרן ר׳ דלשון כני חדם לומר פלו הלך למקום פלוני חעם׳ משמיע הוח עשה כיכה לדרכו ומחנים נקט קרח כלשון כני חדם מכל מן לפ׳ דק׳ל כי הם דגרסי בפ׳נד הבשה כחי׳ ונח יעקב מנ״ם וילך חרכם וכחיב ויפגע במקום כי מטה לחרן מאר מפאר עברתי על מקום שהתפללו בו חכוחי ואני לח התפללתי כך הכ דעתיב למיהדר קמיה ליה מרעח חיך ויפגע במקום וכו׳ ופרפ׳ כחיב וילך חרכם למטה לחרן והדר כחיב ויפגע במקום פירשנוהו לעיל ב׳מן ׃

ויפגע מה מכנין וכו׳ חשום דלח חיכיר הכלוח שם במקום הזה ואח שפרפ׳ במקום הבואר במקום אחר עבודה זרה ומיכ דגרסי׳ בחולין ליה לפיפגע בשבוע במקום שהוח מקומו של עולם ולפי שהוח מקום לו שבגע בו הקדוש ברוך הוא ודבר קטן ׃

ויפגע מה מכנין וכו׳ ים לדקדק בכפל לשון השלה מפני מה מכנין בו׳ וקורחין בו׳ דמשמע כ׳ פעמים וכן ק׳ בכפל לשון השבוע שהוא מקומו של עולם ואין שולטו מקומו שלח היה צריך לומר רק שהוא מקומו של עולם ומחלה קחי שהין השולם מקומו ׳ ויש לומר דפרפ׳ בשי שפי׳ למה מכנין שמו בי כל שבני חיך שיהיה חינו נחו׳ לכבות לו יחנך לפי שהפילו בשחות הנגזרים משפולות רחוי למבוע מהפריחת בהם להיותם מוריס על עבם בשל חחריס בח״ם הרב בח״ם בפ״ם בל שבן שהין לבו מבעבחו לחדם לו בבני והכחלם הב׳ שבבוחו בשם מקום שיורם על בד בשחות בח״ם שיין בוכח בפח נבי בדרך המקום שבעין חורם שבחב יחם ה׳ אל המקום ושוב ים לומר שלחה שבחו שהתקומים יהוייב היותו נשם כחו בן המקומים חוייב היותו נשם מסוג התקומים ולבן מה שבקרח הם׳׳ת מקום ׳ חינו לוח בהפלה וכהקל חן הלשון להיותו משחיל החכיחות כחו שהמקום משחיל חת התקומ׳כח״ם בשל הטקרי׳ בח״כ פי׳ ו ולבן חף שיחומר הם״ת בשם מקום ע״ד דכרב חור׳ בלשון בני חדם על דרך בחה מהחרי׳ בבחריהם עליו לח יכון לקרותו בשם זה ע״ד שבחר בדרך המקום בהלו היה שבחו לח מחר שהיכו לח ל״מ וכח״ם הר׳ חבש על בן יהיו דבריך מבטי׳ הם לפי שבקרח הם׳׳ת חריח בדרך משל בחח לפנין בדרך חבש חריח חם שחח׳ למה מכנין שמו וכו׳ וקורחין וכו׳ כי לח דיי בהכנין לומר בן הלח מקורחין לומר כן בשם ושפ שהוח מקומו של עולם יהיה פחין הכוונה בומר זה החיוב שבמשך מחבו שהוח בעמידתו חת השול׳ כי גם השלילה הבלחדת מוב הוח שחין השולם מקומו ומה לומ שהיה דעת קדום בכחות הבחבה שם רוח הבלבל וכח כו בח״ם הרב שם ע״ח לכן לומר בשם הוח רבוני שיקר מקום לפי שוב מוכיח מהיות השולם מקומו וייפרפ׳ בשם בל מחה שיפרפ׳ היות בשבך כי הוח מקומו של עולם ולח חם למה שבב ז׳ יורה על נשחות בחקו׳ שחחר פיוסף עיקר הטעות שהוח חינו בח בנבלל הלח בבדל מחבו בקל יבעו שחינו בח בשם בלל ומה שבקר׳ מקומו של עולם הוח היותו נוטה השולם על בד שהמציחות בלו נחלה

ע"ד שכתב כרב כח"ו פס"ט וכתב שהיותו מקום העולם יובן ע"ד התקומות היוצר כמדון כת"ס בשל העקידה כשער ת"ח • לו ירחה שעצם הדבר נקרא מקום כת"ס פס בשל העקרים ומש כן נקרא ה' מקום שהוא עצמות העולם שח"ו מלבדיו ואין העולם מעצמותו כדעת בעלי החיוב המוצרים בקדמות העולם שמחוייב מתנו כהמשך האור מן השמש כי לפ"ז יהיה עצמותו תלוי בעולם מחח' שח"ו לו כוולתו ולפרסם שקדוש זה נקרא מקום לות' שהוא לבד מקום העולם ואין העולם מקומו • שוב רחיתי מ"ש בחות לחת דה"ג שהוא מקום של עולם אר"י כ"ח אין מכו יודעים שם הכ"ה מקומו של עולם או שם העולם מקומו מן שם דכתיב הנה מקום אתי כו' וכן ברחה כשוחר טוב ורחוי ליישב פירושו עם הגר' הנאת :

נון מה דכתיב הנה מקום אתי ולא קאמר הנה מני במקום גר' שהוא מקומו של עולם לפי שהמקום טפל לו ואין הוה טפל למקום וכדחת' לקמן כם ב פמ"ה :

כתיב משוכה מלאכי קדם מן מכו יודעי' כו' ות"ת ואחתי לח פשיט מהכא מקום אתי דאתמר שהוא מקומו של עולם כו' כדר' הונא • וי"ל דאתמר דלח מאכחן כשום מקרח כהדיח שיקרח ה' מקום כי שם ה' והניח ידו אל המקום ים לפרשו כש"ל וכבר יחשב שכחוב שלח יקראוהו ס' במקום גם כן לח יקרח ה' מקום העולם כי גם המקומות יהוייב היותו גשם כהלעיל ואף דאתמר מקום אתי לפי' שהמקום טפילה לש"מ ת"מ לח לפי' מיניה שהש"י יקרח מקום לכן הוכרך לחכיח משוכה מלאכי קדם ומחעון אתה חיית לנו • אך קשה טובח דכאוחר טוב מזמור ג' כתר דפסיט משוכה מלאכי קדם שהש"י משוכו של עולם קאחר ר' יהר חלפתח ומין מכו יודעי' שם הכ"ה טפל לעולמו שם עולמו טפל לו כח משה ופירש הנה מקום אתי דכתר לחית לן רחיה משוכה אתי מיכח לספוקי חו שם השם יתברך טפל לעולמו שם ושלום • ויראה לפי' מיירי ר' יהר לכתר דפסוקים מקרח קחח שה' משוכו של עולם חלח משוכה דקחח אתה מין מכו יודעי' שם הקב"ה משוכו של עולם ואם העולם מקומו כח משה ופירש כו' קאמר ר' יהר דאתי' כולהו ההוח קרם מניח למפשט' משכה מקום אתי דאתי' כוה מספקי' שם הכ"ה טפל לעולמו כו' כוה פשטים משכה מקום אתי שהמקום טפל לכ"ה ואם כן מלאתה נאתי ילפי' שה' משוכו של עולם ואין העולם משוכו :

כתיב משוכה מלאכי קדם מן מכו יודעי' כו' שהמקרח שקול שאסתר לפ' שהעולו משוכה של מלאכי קדם לכל משון אתה חיית לנו אף כהדיח שה' קול משון והם לאחתח כשוחר טוב ה' משון אתה חיית אין מכו יודעי' כו' כח משה ופי' משוכה מלאכי קדם הוא ולאי טעות שכפל כספרים וכן צריך לומר ה' משון אתה חיית כאיב משוכה מלאכי קדם אין מכו יודעי' כו' כח משה ופירש משון אתה חיית לנו ולפי שחלאתה כח משה ופירש חשכו שהמקרח כחתפרש הוא שם שכאיב משה משוכה מלאכי קדם ושכאו הגר' ולא רלו דמשון אתה חיית כמי משה אתרו דכאפלא למשה מיניה :

נון מה לכאיב ה' משון אתה חיית לנו הוי הכ"ה משוכו של עולם כו' פשט הדברים שחכון למדנו ולאי שקרות דעת האומר שה' רוח בגשמ' והוא על הגשם חם ושלום חלח כל שעולם חלוי בו וכדרך ספירת החכם ס"ט שחפרש לם החורה כח"ו ס"ת הוא חשוכו של עולם כו' שהוא יתברך נושא העולם על כך שהמניחות כלו בחלה בו ואין לו קיום כזולתו ואין העולם משוכו שהוא יתברך חינו נסמך על הגשם ואינו נח בו ולם יקשה בעיניך איך אפשר שיהיה ספק כדבר זה עד שאנו לח היה כאוב משון אתה חיית לנו היה אפשר לומר כהפך וזה היה פירש משוכה מלאכי קדם כי זה לא נאמר אלא לנבחי שחפקפקים כי אלולי שהקרח הוא פרוט היה אפשר להם לומר שהעולם משוכו ולא היה לנו חשוכח נגחת חחוך הכאוכי אף על פי שחסקול הדעת ומפחי הכשל היה חשכרר שקרות דעתם כמו בענין האחדות וכשל מילי שהיה פתחון פה למינים שהוצרכו הכאוכים לפרש ולהוציא זה מלבם אף על פי שכפי מופחי השכל אין מקום לדעתם וכל שכן בענין כזה שטעו בו גדולים ולדעת הרב זה היה טעות אלילי בני ישראל כמה שאמר בס' החורה וכדרכוי בפרשת חרומה עלה על דעתי לפ' מה שכאב אין אלו יודעים אם העולם משוכו אלא זה היה פירש משוכה אלאי קדם היתה הכוונה כזה היות העולם משכן למה שנר' כו כאמרו ע"ד שנקרא המקדש משכן ה' כאו' ומקום משכן כאוכך ואמר שמתעון אתה חיית לנו ללמוד שאסס יתברך הוא משוכו של

עולם לפי שאתה אוכל אין העולם משוכו אלא ע"ד הפלוח שאין נוזק לו הרמות שכאדו בעולם שהוא משתפק בעצמו • אי נמי שלפי שבעל העקרים נשתפק בפרשה הנ"ל אם אפשר ליחס אלין יתברך שנר שאף על פי שאינו במקום ככר אפשר פיוחס אלין כך מיוחס כמו כך המעלה אתר שכתוב כי אתלהים בשמים וכל החכמים מסכימים שהשמים משכן לרוחניים אף על פי שאינן נרגיכים מקום ולא יחייב זה שיהיו גשם כמו שנאמר בשפע שאף על פי שאינה גשם היא כנר' מיוחד בחלו שאתר כנוף אחר שאינו חוזה לו אף על פי שאינה במקום היא מתיחדת במקום מונבל ואף שירחה שקיום שלר יחייב המקום בהכרח כי הנר הוא או המעלה או השטה והמעל' והמטה הוא מקום יש להשיב שהמעל' מחולט אינו מקום כי הגבל העליון הוא המעלה במחולט ואינו במקום שאין חוזה לו גשם אחר יקיף בו ולדעת אפשטו שהמקום הוא הגשם שמקיף מחון :

אמנם לפי שאתה אוכל אין ליחס אלין יתברך לר מיוחד כמו שאין ליחס לו מקום ואין נריך לומר לדעת כשב' הנזכר בפרק שהוא בחשות שהמקום כי גם גבול העליון במקום אלא גם לדעת אפשטו וכבר הסיגו על דעת כשל העקרים ואתרו כי בהכרח שם שיתוחר כמעלה הוא גם כן מתוחר במקום שם בשגם והוא שהמקיף ואם במקרא כגרם העליון וש"ם כי אהל"ם בשמים שהוא כי שם נרחית חשיבותו כי שם נרחית פעולתו יותר עליונה ושם אכיון שתו ושל זה אתר שכתוב שם אשר שמים שם אתה יחס לשמים השיחות השגם לו ואינשם שאול שהוא החוכך שהרוחק בתבלית מהמקיף שנך כלומר לח כיחוד וכפועל שגם רק בכללות פה כו' • וייתכן אלאו כי אתמר כי אהלים בשמים כו' דכם עכין זה וזה שאין אתמר כי נתינת טעם כשבועו אלא פירש הכתר וירחה שלל תכחל את פיך להוציא' דבר כלי עיון כאלו תאמר כי אהלים בשמים כתו שירחה כעיון גם כי זה שקר שאין לו כך מיוחד על כן כלל הכתרים יהיו לכריך משטוח כן תחטא לכן אתר ר' יוסי' משוכה מלאכי קדם הים אשר לפשתפק שם העולם משוכו לפי שכתוב למעלה ממנו דוכא שמים כעורך וכיון שפשר לפרש שכשתי הכוכר יקראהו משוכו אף על פי שאינו במקום שייוחס אליו כך המעלה לומר שכוכן כנר שהמעלה ולוח נלא משון אתה חיית שהוא משוכו של עולם הכורח מעלה ומטה ולא ייוחד אליו כך כלל אל שיאתר שהמעלה משוכו :

אמנם עתה שכתי ורחה שאין לנו אלא הפי' הי' ומיניה לא תזוז :

לגבור שהוא רוכב על הסוס כו' לפי שאתר' רוכב שחים ירחה שהעולם מקומו כדרך המוסכ והמרכב הפך שכוכר שהוא מקומו של עולם תקן זה רכי חכיה כת"ס לגבור שהוא רוכב כו' וכבר פי' הרב כח"ו פ"ם שהוחל לו ית' רוכב שחים לפי שאין לו מקו' ומינו נח כגבול וחם כי הרוכב יותר משולה מן הנרכב ואין הרוכב ממין הנרכב והרוכב נם כן הוא אחר יניע הכחים ויוליכנה כאחר ירנים ויהיה כלי לו שיחתים כה כרצונו והוא נקי מחנה כלאי נדבק כה אבל חוכה לה כן החלוה יתברך הוא המניע הגבול העליון אשר בתנועתו יתנועע כל אתנועע והו ית' נבדל מהנו ומינו נח כו ונשבל זה אמר כאן המוס טפיל לרוכב כו' כי כזה כאמרו יחסו ית' לגבול והוא כלי לו שכו יניעהו החניחו' כלו' שהשם יתברך כלאי נסמך על הגשם ומינו נח בו והם דבריס נכונו' ואתי שפיר מ"ש כי תרכב על סוסיך ולא השפיק כרוכב שחים אבל לא פי לנו הרב מ"ט שפוש הכלים אילך ואילך • ויש לומר שרמה כזה שיוח השם יתברך מניע הגבול כזולת אחניעי וכדעת הרב שם אף על פי שדעת אחרים שהמניע הגבול הוא עליל מהשכה הראשונה וכן כתב הרב עצמו כאחר כי שדעת הזה בר' אחת מכמה טענות שזכר בשל כוה שלום כת"ס ח"ו אלא כרוכ' התניעה הכשמה על ידי כרגלי שכרגלין אלא כגבור שכליו מסופני' תפה ומפה עד שיחתם שהוא והנרכב כדבר א' ומניעי' כגופו אחם כי כליו יכסו רגליו וכן ירחה דעת הרמ"ה דלקמן ס"ם פ"ם סי' ל"ם כדלכתוב שם כ"ם :

רעיל שלפי שכתנועי' הגבול דעות מתחלפות שהפלוסוף אומר שתנועתו כשכל' בלייר הנבדל • וי"א שתנועתם טבעית שכן הטבע בשם הכורח כתנועת היסודות וכת"ם בשל העקידה בשער ת' יהיו ורכי חכיה בשתנועת שתנועת טבעית ולי"א שהוא כרוכב שכליו מסופנים עד שלא תרחם הליכת הנרכב אלא ירח' שהרוכ' כעצמו שהולך והמניע הנרכב כן שפ"ת הוא המניע באמתר הגבול ולא שהם מתנועני' בשהלכתם :

מ"ת מפסוקי

יח **דכר** אחר מהו ויפגע בלי כוי לח תמר זס לחדס עתה מפירש ויפגע לשון תפלה דהס ע"כ ויפגע לשון קרח דפי בתקום הכ"ס ע"כ ויפגע לשון תפלה כדפירש"י ולח תסוס דהשתח מפ' תקום ע"ה ויפגע לשון פגיעה כתו ופגע בירמיהו כדלחר בסחוך בקם לעכור הרשע הפולס כתין כותל ·

מי נתי דקפ' ליס תרעה תיל ויפגע בתקום כדלחיתה בפרק ג"ס לכך תמר דל"פ תפרשים לשון תפלה ·

מי נתי תסוס דכתי לפרס בתקום ככ"ס ותין כוכתה לזה ככתוב קלחר דכיון לויפגע לשון תפלה ס"ס דתקום זה הוח ב"ס סהוח התקום סידוע לתפלה והייטו דקלחר תו בתקום גלי כב"ס ולח יעטרך לתה שכתב רב"י בתוסם התקום הכו בתקום לחר שנלחר וירח חת התקום תרחוק ;

רחשית כב
תלים קו
רחשית כד
תלים קמב

ירמיה ז
ירמיה כו

חרבל חכות הרחשונים התקינו כו' כנ' תפלת השחר לחר ד"ר כר חניכ הוח דקלחר הכי ורי"כל קלחר

חבות בנגד תמידי תקנוס הרחשונים לח ידעתי מה טריך לומר

דהתקינו הרחשונים דהס תין קורין חכות חלח לשלשה כרחיתה פסוק ס"ק דפרכות ;

דהתקינו ג' תפלות לחו לחי דהסוס דפי' ויפגע בלי הולרך לומר דחכות תקנוס דלח"ד בנגד תמידים תקנוס לה חני לפ' הכי דלעולם הוה חפסר לפ' נלי סח"ה להכחים שהיו החכות מתפללים לפעתים דהח כתיב ויתפלל חברהם חל החלסים ועוד שהחכות הטתידות הין תקייומים החכות כמ"ש סמילו עירובי תבשילין קיים חברהם חכי חלח לסיעתי' כשלמח מייתי לדרי' כל דתפ' ויפגע לשון תפלה ;

דהתקינו ג' תפלות וחס תחזר תגלן דהתקינו דהס חפי' תיתח דכנגד תמידין נתקנו חפס"ד · ועוד כחכות שקיימו חפילו ערובי תבשילין כדלעיל בפס"ד · ועוד דמשמע מהכח דחברהם לח התפלל מנחה ושרבי דיצחק הוכרך לתקן מנחה וישקע עדכות והח קי"ל שקיים חפי' ערובי תבשילין · ועיין לומר דשכירת ליס דחדשעיכן קרח תפלות בחכות טפי משחר חנות סייטו לחשתי' סהס תקנוס ומתן דחחר כנגד תמידין תקנו חוהס דהכי קחתי מיירו בתפלה חלח דשכירת ליס חלח תקנו חלח התפללו לקיים החכות הטתידות ולח חיחס קרח לחשתי' חלח חפני הספורים מחסבר גפי חברהם עניו סדוס סרחס כשיטת להתפלל ונלי יצחק הס סרחס גחלים כחיס ונפי יעקב הס חלמ"ה ל"ק דל כו · וחף על גב דחברהם היס מתפלל ג' תפלות ל"ק דל סחחר סנהיג לו כנבואה התפלות שיתקנו יצחק וישקע שהפלל הוח כחוחם ;

דהתקינו ג' תפלות כו' וחס תחזר מתי זס ט' תקנוס ולימח למי דחיטכן נתי כנגד תמידי דטתידי תקנוס דהח בנגד חמרי דחפי' לח"ד תפלו חכות תקנוס חפטיכתו רבנן חקרבנות ומי חיתח דחכות נתי כנגד תמידין תקנוס הס הולרכו רבנן לחפטיכתו חקרבנות ועוד חחתי חברהם לח תקנו חלח כנגד תמידין של סחר ועוד חחתי לח תקנו תפלת התוספין כנגד התוספין וחין לומר דהייטו דקחמ"ר בן בסחוך כנגד ג' פעתי' סהיום משתנה כו' כלו' שכנגד זה תקנוס החכות דלפ"ז חחתי לח תקנו חברהם כנגד ג' הפנוים · ועוד דירושלמי גרפי' סיטין לחזו ג' תפלות ר"ן חתר כנגד ג' פעתים שהיום משתנה דר' כל חתר תפלות חכות לחזוס חפטיכ דרב"ן לח כח לח חת טעם לקיום החכות חלח לפלוגי דלח לחזו התפלות מהחכות חלח כנגד שלשה פעתים שהיום משתנה וחס תחתר דכפ' תפלת הסחר תין לה קבע ומפ' בכרייתי' סברי חכרים ומדיים קדיסים והולכים כל הלילה וחס כן למחן לחתר חכות תקנוס חתי שנח תפלת הערב למן לה קבע יש לומר דיתי מיתר דמתני' כר' לחתר תפלת ערבית רשות והוח חתי סבר תפלת ערבית חובה כר"ג ;

דהתקינו ג' תפלות וחס תחתר ותפלת המוספין חף תקנוס הס ל"ק דהס לחרינן בגמרח לחפילו מתן לחתר לחכות תקנוס דתכן לחסניכתו מקרבנות ובגמרח שלחן תפלה כנגד המוספין סחזרו הס ותקנו ;

יצחק תקן תפלת מנחה כפ' תפלת הסחר כתבו התוס' וחף על גב דלחתרי כלפיה דלחברהם מכי סחרי כתלי · ויש לומר דסייטו לחתר סתקנוס יצחק ע"כ · ולפי ת"ס לעיל סלחתר סנודע לחברהם בנבואה מה סיתקנו יצחק ויעקב היס תקיימים ניחח ;

שני תסוף לפנין סיתו בגמ' מייתי לפניו סיתו יפסיף סיתו וכן לעיל ס"ם וכיון כתם סכתבתי שם ;

יעקב תקן תפלת ערבית כפרק ח"ם כתבו התוס' סיתח לחתר ס' ניר סכשם וילך חרנה כי חטי לחרן כעי להדדר לחתר לספר סעברתי תקל כו' חלחח דסיתם תוכח דהתפלל ערבית כיום מחתר סהתפלל ככר והוס דעתיס לחדד וקשה לתתכיתן תפ"ק דקלחר שלינו וחן תפלה עד כחת הכבנים ולפי תס ספירש דק"ל כר"י לחתר עד כלב סחנחס ניחח ויפה מבחע חלנו דחדדכה טוב להתפלל מבעוד יום קנת · והר"ם ז"ל כתב עוד דלרי"כ לחתר תפלת כחנכת תקנוס תני לחיתר סהתפלל תפלת ערבית כדי"ח ולחתר כך קרח ק"ס בנחת הכבנים · ח"ג ס"ל כהני יכחי לחתרי תפלה תקנו כיום וחטעה שכני חרס נכנסין להסיף להייטו סעודת ע"ם שיחת תבעו יום · וכהסיח דרב הונח תכלי חל שבת כע"ם וחסתח נס סיה קורח ק"ס כדחתרן ר"י ופליג חתניתין דקתני תפלה סהכניסו נכנסין לחכול בתרומה וחכלהו תכלי לחתרי דזמן ק"ס דשרבי הוח לחתר סקיעת החמה ;

ואין מניעה חלח תפלה שנח' כו' ס"ם סיה נריך לניחה מל תקרחות ועוד לחחי לח חייתי מסתפינו ומנעו לי דכתיב בתורה ;

כנגד ג"ם כו' כל כנגד זה תקנו חסדרי התפלות ולח קחי לחכות כרפיכנו ;

בערבית נריך לחדם לומר וש"ר סבריך לסחרות סיה תקנו תפלת י"ח בעת זו ;

בערבית נריך כו' נקט ערבית כרישה בסדר היום סהיו הולך חחר הלילה דכתיב ויהי ערב ויהי בקר וכנרחה דירושלמי נקט סחרית כרישה בסדר רי' כל ורבנן ;

ששים סיכיתני וכו' חיתה דכנגד ג' פעתים סהיום משתנה קחתר משתנ' טעל הסנוי שכן נריך לסחרות לח על הטעיד ולח חטוס שנוי הסקיעה טעדין לח כח תוה"ומחר יכי רבנן שחרחה נם כן לחר הסקיעה הוה חני למיתר יכי רבנן שכשם סיכיתני לרחות חתה בסקיעה הוכה לרחות כוריחת, וכ"ת דהיכו דקחתר סתיכיתני תחלה לחורה חבתי ק"ד תפלת מנחה לרבנן עד הערב דסייטו שם חטיכה ולח חני סייך למיתר חוכני לרחות בסקיעה, ויש לומר דהסנוי הוה כו' טעות ותחנה שהחתה נוטה למערב ויכטו כללי ערב ולח זחן תפלת מנחה נדול ועל הסנוי סהוה שנוטה סהוס חתו לנד הסקיעה סייכ להתפלל סיכה לרחות בסקיעה חתורה עליה הסנוי הזה ולח על פי שפעתים יתפלל תפלת המנחה סחוך לחסיכה ל"ק סחחר סחלה עליו חוכת התפלה חתפלל לחוה כל היום · ותכם בירושלמי נרחי בתנחה ל"ל חוזה חני לפניך כשם סיכיתני לרחות החתה כמערב כך וכיתי לרחותו כמערב ולפ"ז ניחה טפי סחוזה על הסנוי סרחה עד השיכ יכול להחות על הסנוי טעבר עליו ;

כנגד תמידין תקנוס לחו למיתר לחרי למיתר חתרכן תקנו תפלות כמקומות שהיו יתה ועתידים כהיום וכהם כמו נביחים תקנוס כרחית בפרק הקורח לחתרע לחו בית המקדש היה קיים חלח לפולו בזמן הקרבנות תקנוס דתפלה תנת עשה מן הטורה כדבית"ע ולעכדו בכל לבבכם ותפי סתחוקם

ת"ח המפרש לתהו אזו תפלה חלה שחין מנין שתפלות מן התורה ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה חלה חיוב תגוה זו שיתפלל תדם בכל יום ומניח שכח ה' ואחר כך עומל מה שנוגע לו ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטוב שהשפיע לו בל

אחד כפי כחו ולפי שקבוצה לעון רבים תלה שתפלל ולשבח תקנו רבנן ז"ל י"ח ברכות על הסדר ותקנו שיתפללו שלשה פעמים ביום כנגד תמידין וכן כתב הרמ"ם כפ"ז מ"ל תפלה ומה שיזדמן להם מהמוספים שתפללו בשחרנו וכו' ומה שעשה כן ושמח כל מומרי והשב העבודה לדביר ביתך ואיך יתכן נוסח זה כומן שכית המקדש קיים ' הם לתו קושית דומני כזה היה לעון התפלה לקיים העבודה בתקדם ואחרי החרבן הניחו אחזת העבודה וכן כתב בעל עין יעקב בפ"ת ה"ה שאם שכח עם שתן שהברה לומר כן שהרי תפילו תפלת י"ח לא כתקנה על הסד אחר בידינו עד שסדרה כן רבי שתעון הפקולי כיבנה לה דק דק"כ וקנים תקנו י"ח ברכות על הסדר תלה שהשחום ולזה הזכיר ר"ש הפקולי לסדרם עוד כדאיתא

לעיין פס"ד

בפ' הקורא למפרע :

אפילו תפלת הערב יש לה קבע כנגד תמידין כו' משמע דפי' תפלת הערב אין לה קבע דמתניתין שלא מצאו כנגד מה יקבעוה והכי משמע בירושלמי דגרסינן התם תפלת הערב לא מצאו כתה לתלותה ומצאו תותם שתם הוא היה דתניגן תפלת הערב אין לה קבע ואל תוסיפין כל היום ' אחר רבי תנחומא עוד היה קבעו תותה כנגד תיכול תיכריום ופדרים שהיו מתאכלים ע"ג התזבח כל הלילה תבל בפ' ת"ה בגמרא דילן גרסי' מאי אין לה קבע אי ליתא דאי בעי תלי כוליה לילה ליעבי תפלת הערב כל הלילה תלה מאי אין לה קבע כת"ד תפלת ערבית רשות משמע לשעבן דיבא אחר שאין דין חיובו קבוע ואפי' תימא דפליג בגמרא דילן תירושלמי בפירש דתניגי תכתי קשה לפי' תירושלמי התשבח בתפלת השחר ותפלת התנחה שבנגד תם הוקבעה דתניגי בכל ערבית אין לה קבע דלכך הילכך ודאי אחר' לשעבן דיבא מיתניגי ' ויש לומר דלכך פירש אין לה קבע דמתני' שאין קדין שנקבעה בגנדו וה"ק בגמרא דילן אפי' אין לה קבע ה"ק לאפי' הלכתא' תניגן הכי דהה ודאי לא תני הך אחר' אלא מילתא דסיכא לשעבן דיבא ואפי' דיבנו לומר שהיא רשות אבל דיבנו דלא הוקבעה כנגד קדין היא רשות :

אי נאי לכ"ע פירוש דמתני' אין לה קבע לשעבן דיבא כלומר שהיא רשות וה"ה פירוש ק"ק דתני' תפלת הערב אין לה קבע ה"א משום דלא מצאו כתה לתלותה תני אחר' שהיא רשות ' ת"ק דכבריית' דמייתי בגמרא דילן ואפי' תה אחר' תפלת הערב אין לה קבע שהרי אחרים ופדרים שלא נתקבלו תבערב קדשן והולכין כל הלילה וע"כ אי' אין לה קבע דהתם מזומנה כל הלילה ' ויש לומר דלתם"ל דליתנה דבריית' ס"ת וה"ת דליתנה דתתני' לה ניחא לגמרא לפרושי הכי משום דתני כהדיא כל תוספתן כל היום ואפי' אין לה קבע הכי הוה ס"ל כיה נמי דליתנה דתוספתן תכל כבריית' אין קושית תם

שתין הלעון תדוקדק כל כך :

יב בקש לעבור כו' משתא תפ' ויפגע לעון פגיעה ותלה אחר דבר אחר כדאה תלה תפלה תלי הדר כיה אחר"ם לעיל לעון תפלה תלה תפלה היה בתרי מילי כדפרי' בחומש וכתב הר"ם דאי לעון תפלה לחוד ה"ל ויתפלל שהוא הלעון המיוחד לתפלה ואי לעון פגיעה לחוד ה"ל ויפגע שהוא הלעון המיוחד לפגיעה ' ומה שפירש לעון פגיעה שנעשה העולם כשיתל לפניו ולא ע"ד ופגע בירושו ופגע כדכתיב שהוא לעון חניה שפי' שלא הזכיר שם

ת"ח המפרש המקום ולא"ת שהעולם כלו נעשה כשיתל דקאחר שתשתקוים וכאחר שתלות לכלול כל העולם :

בקש לעבור כו' לפי שלא הזכיר בקדושת המקום בקש לעבור ונעשה העולם כשיתל לפניו ואז לן שם בפ"ב ולאחר שלך לחרן ופי' וילך חרנה כדפרי' יצא ללכת לחרן ' אי נמי כשתן דאחר לפיל כליעטהון דכרייתא כוי ' אי נמי שכירה ליה כדאחר בפ"ג שאחר שהלך חרנ' חזר והתפלל שם ובקש ללכ' ושכב ה' שילון שם אלא דלדברי הגמ' היה עכוכו על ידי שקיעת החמה כדשמוך ולדעת תגדה זו היה עכוכו ע"י שהעולם עתד לפניו כשהיל :

לינטירנס

ביבה שהתם כתלו יעקב כיבה שהתם אחר שכשכורו שקע כדאמ' ואזיל ושכם הדרתה מיהות דלא"ל לאכתב כי היה שהתם דומני וילן שם בשקיעת החמה הוה ובדפרש"י פ' ג"ה ' אי נמי תדה"ל ביבה שהתם וילן שם כדפרש"י בחומש :

רש"ת לג

ירמיה חו

בשביל לדבר עם יעקב בניגעה ' ושם תאמר מה ברין לטעם זה דלא יתנע לו יעקב הוה תתעכב שם כלילה ההוא אפי' לא שקעה החמה או הוברך להשקיע החמ' לעכבו כדאמר בפ' ג"ה שם הוברכה השקיעה לעכבו תימה משום שהי טעמה ולא יניחך לומר כדי לדבר עמו בניגעה ואי יעקב הוה מתעכב שם כלתו הכי למה הוברך להשקיעה זו היה יכול להתיתין לדבר עמו כלילה ' וי"ל דהה"ג דיעקב היה רוצה לעבור תכל תשום הה לחוד לא הוה ברין להשקיעת השתם דהוה תפסר לדבר עמו כיון שתחול עליו הנבואה כיום כדכתיב מהגביתי ולז"ל הוברך להשקיעה כדי לדבר עמו בניגעה דהיינו כלילה ולא כיום ופירושו שלבי שעדיין לא נתנבא לא היה כדאי להנבא בהקיץ עד שיתנבא תחלה בחלום הלילה והוו תשל לחומתו של חלך שבא לפרקים דקאמר שלבי שהיגו תדם ברגיל עמו אין כבוד תתלך לדבר עמו בפרהסיא וכן הנבואה לא תבא בהקיץ אלא לנוי שהורגל בהתבטה :

וז"ת היה תפיל עליו תרדמה כיום והיה יכול לדבר עמו בחלום יש לומר לפי שתין דרך ת"ח ליתן כיום אלא שתין בשני כדאיתא פ"ק דברכות לא עשה ה' כן ולדעת האומר שלא היה הלום זה נבואה אתם אלא מהחלומות הגדולים ולכן היה בשפק ואמר תם יהיה אל"ט עתדי כו' ולכך אמר ויחלום ולא אמר ויבא ה' אליו בחלום כו"ש לומר זז"ל לדבר עמו בניגעה שהשומה שיהיה הדבר כתוכן נעלם אלא שהיה נבואה ברורה ולכן לא נעשה שנוי ביעקב עצמו כי אז היה מכיר ודאי בנבואה :

שמע קולן ופי' כי כח השתם כי שתע כי כח השתם ולזה לן שם שהביור בתפלת התקום לרחות תם יערה עליו רוח מתרום והא דקאמר תכן יש ה' בתקום הזה ואנכי לא ידעתי : יש לומר דתף על פי כן לא חש שהשכינה תתם שם ' ת"ק פי' תכן הנה בתבר לי ודאי בתוך החלום עוד כי יש ה' בתקום הזה תם שלא ידעתי קודם כותי לתקום הזה :

בא שהתם כח השתם כתשרי זה לזה ולפי סדרך הכשורה והשהרזה לכשול תותה כשל כח השתם כח השתם והדקאתר תתה שתשה לתו דברי תלתי הסרת הן דיהא תינן תכירין כלעון תרמית כתו"ל תלה דברי התדרש דקאתר תלפ"ז כי כח השתם תתה שתשה ולא כפשוטו שפי' עתל שיתשה ותה שנקרא יעקב שתם להיותו תתיר לעולם כשתם תו להיותו עלוב בורח תפני עשו ע"ד שהעלבים ותינם עולמי עליהם הכתוב תומר ותחכיו כנחת השתם בגבורתו ופי' כשל תתיר תיוב לפי שהשתם עלוב תהירח שעות, כנגדו וכלק ע"ז ' וי"ת לפי שתניתו' ה' היה תתפרסם על ידו כתו שתתפרסם תתנועל היומית וזה דרך דרש : **בשעה** שתתר יוסף כו' כלומר רתיה לזה ת"ל כיעקב שתתר דברי יוסף שתתר והנה השתם והירח ושנים עשר כוכבים שהיה תלום של הכל תלה ודאי לפי סידע שתתו שתם את לבו לזולת דקאתר תי גל לו שתתי

מ"ז הפסוקי וכיוצא בהלות

אותן כ' שעות ' ואם תאמר ואנכי דהוו כ' שעות דכתלמא פחות מכ' לא מסתבר שהם היה כל כך קרוב אל הלילה לפי הענין יעקב ללכת מעם הדרך עד שהוצרך ס' לעכבו על ידי סקיעת החמה אחל תנלן דלא הוו טפי מכ' שעות ויש לומר משום דכשילו זרחה דהתם מסקעא כשכילו זרחה כשכילו מוחם מזרחה ס"ב לפי סיתה ג' שעות קודם לזמנו דהתם מקוי ויזרח לו והתם נאחר לו מלאכי כי עלה השחר והנו זהן עלית השחר הנוהג ודלי כיון דקאמר הניח ואני לומר סידה כאה שאחרו ז"ל ואם כן מה מקדם לזרוח השתם מיהו אלא לאחו הזמן שהעלות השחר עד הנץ החמה והנה לת"ם כמ' מי שהיה מהלך מדם כיהני כיום י' פרשאות והעלות השחר עד הנץ החמה ה' מילין ליכא לפילו כ' שעות שלאות ולמה אחאר לעיל כפרשה ג' שהעלות השחר עד הנץ החמה ח' מילין אחני ליעקבו שלשה שעות שלאות ולהכי קאחר הכא כ' שעות :

מיכה ז

סיר ח כסם אר נוסה

אימתי החזרן כו' זה הלשון ק"ק דמשמע שהיה מהסכרת שהשעות אחאר לו וזה אם טעם לו כי כשלה לרפואתו ניחא שיאר לו כין שהי שוקע לו בזאן אחר אר לא אכל היהי אלוי זה כוה אחי טעמא ' ויש לומר שלמה שהלילה היהו נאשך אכלל היי הדם כדאמרינן בפ' ערבי דקאחר יהי שנותינו כהם ע' שנה דל כ"ה דלילותיה לכן היה כהרח שהשעות שהקשה לו אחה כאלו נשל אחיין יאאר ויזרע לו אחה שלילה כיום יאיר כשעות הללו :

ושמעתי אני שפי' שאיש יעקב שוכר שהין העלות הדם להעלה מהמלאך ושהין השנאחה פרטית בדם ולכן כשרואה מלאכי אלהים עולים ויורדים שכר שהם פחותים אחהו וכשאחאר לו הנה מלאכי עתך שחורה על פרטין השנאת שפק אם זה אדכרים כשלים שהשלומות ולזה אחאר אם יהיה אלהים עמדי שהיהו אחהין עד שיזרח ואלו הן כ' שעות שהקשה לו אחה כלו' שיהיה הולך כאחך והחכוכה ולפי שכ' פעות אלו כשאחרו לו בכוהו אחיה לכן כי אחה שאחר לו כי רציתי את כל אשר לכן עשוה לך בשחחיה לו השנאחה וכשרואה אלהים עגים אל פניו יראה שהעלות השהלאך על כל אחד שהשיאר שיעקב לו כ' השעות והלכך שהין שעם כפי הזה אל לא השיאשב שיעקב היה משכב כשנאחה כשום זהן :

דכתיב ויזרח לו השמש שפי' כשבורו כדלעיל ואם שאחאר דכפרק דחשידי דת"ר ד' נקראה לשם אחה ואלו הן השמש ויהושע ונקדימון שחהי לא השיב יעקב ;

ים לומר לפי סיהי אלא השיב חזקיה משעחי דכתיב שם שהוא, השוא דחזקיה חזרת השמש וכהן עמד כנקודתו לא הלך ולא חזר כדכתיב וידום השמש גם זה היה גדול יותר שהגלגל אחיר סובב וכשהוא שעה גלגל אחה עמד אלו לפי שעמידת השמש על חזקיה היתה שלום לירדת השמש שירד כיום שיעת אחז שכיון שהלך לא חשיב ליה כבה נמי ים לומר דמהכי טעתי לא השיב יעקב :

דכאן לא עמד כנקודתו ועוד שריחה ' זו היתה שלום כ' כשעות שנקשה :

דכתיב ויזרח לו השמש ' ואין קושיא אחי' ב' היהו שם היה כיום שהוא לפניו ולאחריו שכבר אידלו השוש, כפ' הכ"ל שלא היה יום אחד כשלמו שכל ודאי נקרא לאחרים כשהוא

סנהדרין לים שהוא טעחא כי הוא חון שהשקיש שאחן יעקב עלי יניח נדיק זה אחאבו' והדבר ים לו סוד וכמ"ש בפ"ב כחב שהכניס דמו של הקדוש החבוחה שעל ידן נחיין כלאיות ושלזה הדדם כחב שהאחר כאן ג' הכנים נשל כיון לב' חלק החבוחה לאחדים שבניח הלבית והאחר ב' חלק החבוחה לו שבע ולשם שאחר הטבע ואין לו אקום שבפי' אחר כאן כוחת שהי ג' והאחר ב' :

שהוא משחיד שנים עשר שבטים כך היו אקובלים דר"ע מזלות כנגד י"ב שבטים ולכך אחדר רבקה לשם זה אלכי כדלעיל פרשה ס"ג :

אם אחאחות וכו' אימה הדדבה הוי ליה לאחקם אחן אחאחות ולאחר שם אחחלקות לשבט עשר אבנים שי אחיוחד שנים עשר שבטים כי החלוק יורה על זה לה אחחיי ויש לאחר שלפי שהם היותם י"ב שבטים רחוי שיהיו לאחדים ולא יהיו אחחלקות לכן רחו זה שהי"ב אבנים יהיו כאחן ה' והכי אחפ"ה כפ"רש ונעשו כלן אחן אחת להודיענו שכלנו עחידין לניחת נבי אחד כאחן :

אם אחאחות קנה קשה דאפילו יהיה זה כאחלה שיעבור ה' כשיעור זה קשה דאין דרך לבקע נם נבלה כזה ואחה אחאחות דקאחר לאו סיהיו לאחת אלא שיהו שוות ואחיאשבות זו אכל זו כאלו אן אחאחות וזה יהיה לשיעור כיהו שהם יודעים לו שנים עשר השבטים אחיאשות זו לזה ידע אחה אחיוחד שנים עשר שבטים ואין כאן השום ניהוח אלא עכיד אחשה על ידי זה רק שיעור כשלמה לדעת אה שיהיה זה שנעשו שאחלחה לנמרי והיו אכן ה'.

אברהם יחד ה' שמו עליו פי שנאחיחד לשם הדבור ויבשו אחת לה כפי יחוד ה' שאחי כאחקום אחר לומר אלהי אלו שהרי עדיין לה נקרא אלהי יצחק עד שנאחחד לו כאלוה ואלהי יצחק וזה שאחאר ואיין שנאחאחו יודע כי רצה לומר שיאחיחד הדבור אליו בקבע לולי זה אע"פ שדבר ה' עמו כאלוה ' ע"ז שיחוד ה' היהו שידבר עמו כאקין :

אם אחאחות יודע הני שהת שאחדושם מורה על הוית נפ יעקב אחדמות לכ' האכות :

יודע אכי שאין יוכל אחאני פשולת שאחאי ' שאכנים מורה על אחדות זרעו שלא יאבו לכ' פניות ה"ג על אחדות שם שאכ

ללבת

מ"ח שהשיאו

לגבת בדרכו ולזה ספיק כב' מכנים דתחזי מה שהוא מספיק להודעה זה • ומין טורך לבקש טעם לבקשת יעקב ידיעת הדברים החלה דוחלי שלם שכחותו רחוי לו לבקש כחלה :

ויתן שלהיותו הולך לכוונת לקיחת משם מסתב'ר' שבקשתו ותפוחו היה מס יעלה בידו העמדת הכתים מזיווגו זה משר הולך עליו ולר' בחזיון בקשתו מס ייחד ה' שמו עליו לפי שהי' מפחד מפני סיוע ח'ל ועוד שהולך לבית לבן הרשע שתם ילמוד מדרכיו • ולרבנן בקשתו מס יגיע ממנו פסולת שלפי שהיה הולך ליטול את רשע היה מפחד מס יגיע ממנו פסולת כמו שיגיע שעשועל מהגר המדברית ועכו מרבקה שהיתה את רשע :

יז וישכב במקום ההוא • רבי יהודה ורבי נחמיה • רבי יהודה אמר באן שכב אבל כל ארבע עשרה שנה שהי' שמון בבית עבר לא שכב ורבי נחמיה אמר באן שכב אבל כל עשרים שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב ומה היה אומר רבי יהושע בן לוי אמר חמש עשרה שיר המעלות שבספר תילים מאי טעמיה ○ שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לו עמי יאמר נא ישר' • ישר' סבא רבי שמואל בר נחמן אמר כל ספר תילי' הוה אומר מה טעם ○ ואתה קדוש יושב תהלות ישר' • ישראל סבא : טו ויחלום

והר"ט הכהן ז'ל היה מורה שהכוונה שרמה יעקב לנסות מס יתקיימו הברכות בידו ולא הרחיקות אנס כן ניתנו לאבי הכל הבטיות שניתנו לו לבדו ולא שדי יברך מוסף כו' ולפי שאם נכללו ב' דברים הי' שיקים כ"כ שכתים וזה שאמר ויהיה לקהל עמים וזה על ד"ל על גוי וקהל גויים יהיו ממך שרמז כזה על הכתים והפרים כו' וכו"ת ר"י כ"כ שכתים נטל וה"כ שם' יחד שמו עליו כמו שייחד על מברשם וזה שאמר ויתן לך את ברכת אברהם וכו"ת רבי נחמיה ג' שכתים נטל כו' וה"ג שלא יהיה פסולת בזרעו וזה שאמר לך ולזרעך אתך וכו"ת רבנין מיעוט שכתים כו' :

עשאן כתין מרוב שהיו תקיפות את רחשו וכתב' זה כתב ר' חס דחס לית בן מאי מאכני דמשמע טובא בחד סגי ולא נהירא כי אמת הוכרכו לו כ' או ג' להניח רחשו שהיו קטנות מולקות • וברחה לי שכתובם הלא שהיו ליה שהכתים למחוך רחשו כהן כי לית שהכתים הלא היה לו כר' לרחשו ולכך אמר שהיו החכתים הלא לשחירה מהחיות ודרכי אתה בר חניגה ודרבי לוי דכשחוך נמי לתרוכי קא קחתו והא דגרסינן ונתנן אחת רחשו ברחם דט"ם הוא ול"ל שהיו רחשו וכן גרים רש"י בחומש דאי הוו אחת רחשו היאך ישחור כזה מהחיות וה"ת שהיו אחת רחשו וג"כ אחל שעל רחשו מקיפות את רחשו ה"כ מי הזקיקם לומר כולהן כמין מרזב אמת אין הכתוב מדבר אלא בהכתים שאחת רחשו • והא דגרסי' בפ' ג"ה שהיו החכתים מרובות אז אומר עליו יהיו נדיך זה רחשו כו' מני סבר כדהכא שהיו החכתים הלא שכיב ברחם ופי' אלי יהיו עליו יסחוך אחש"ם שכלן היו שכיב רחשו ת"ת לומר שהיו מקדקדו כונע שם מבפנים היו יותר מעולה משאר החכתים וכמו שהיו שחירן הר' חס ז'ל ושאר התירוצים שחירן אין לשום לב להם • גם ת"ם עוד שים לחתוך על בעלי החגדה אין לסוס הסניחו על ת"ם מרחשותיו שהוא כשוא ושם כדבריה' שפירשו חותו ת"ם השחוק שהוא במקום אין כמו שברחם חאומרם עשאן כתין מרזב שכיב לרחשו היה רחוי שיקוד בברי כשאפשט כל התחין הכחי' עם הר"ם מלבד מועטי' שכתו כחירק ותירן שבעלי החגדה חיכם מקפידים על הנקוד מפני שרחו מקנת חחותיות השחוק משחנים נקוד כ"ן השחוק שהיה נקודם בכל מקום בסגול ובשחנו קחמם וכחו בשוא במקום סגול אין כורך לזה דמגליה שפי' ת"ם מרחשותיו ת"ם השחוק שחת לשולם פי' שהחכתי' שם מחרחשותיו אלא שפירשו שלא היו אחת רחשו אחת אלא כנדו :

שהיה מתירת אן החיה ואע"פ שחתך נופו היה מגולה ליכא כ"כ פחד כי כשחכת החיה ירגים כה ויקו ככנד אבל אם תכא מכך רחשו ואפצע בו לא יוכל להתקומם ככנד' **כתיב** כי הנה ס' יוצא מהקומו כו' אין לפ' לחקר דבפרוש סחיך דכתיב ונחסו הברים אחתיו וכתיב קחתר אל אחתה שכתים החכתים אחת מרחשותיו כי כחו שנחסו הברים אחת ס' כן על ידי מי שנגלה עליו שכיכה דשם כן מאי ק' ואפילו כה"ת לית דידלוחת שאני אחתי אחת מי שנגלה עליה שכיכה ועוד דיעקב כשם החכתים מרחשותיו מי ידע שנגלה עליו שכיכ' ועוד דהיינו כדרבי לוי דאמר שהחכתים נעשו אחתיו כאחת כו' וברמ' דה"פ שאם ס' כ"י כגאחתו אחקומו דוך על בחותי אחרן וזהו כגוי לגער הגולה כל שכן שהאדם הקדוש לפ' יגעשר כאן כן לעשב על החכתים כשנגלה אחקומו דדיו

מ"מ הכשוקי'

לעבד לחיות כרבו ולכן לא יקשה איך לא היתה שה' להיות לו כך או כשות עד שהורך ליסחך על החכתים • אק"ק דבשלחת כה' נאמר כן ד"ת על נערו בעד יצחק ע"ד קלנו מדאחתי אחל יעקב לאחה לו הנער הזה לפי שהיה גולה ממקומו ובחנחומה גרסינן כיון שרחו החכתים שהם אחת מרחשותיו כבודו של הב"ה נאחו כלם ובעבו אחן ת' הגין שעד שלא ידע ויקח אחכתי המקום החכתים הרבה כיון שנעשר ויקח את האבן אחן ת' וזה האמר' מורה על הפירש הא' ויש לפ' מי שנגלה עליו שכיכה כנגד החכתים וה"פ שהכתים לפי שדרך ה' עליהם לבד כאחו כ"פ בהתגלות עליהם ואחל אחקום אין הלשון מורה על זה וכן בדבר : תלים קנר תלים נב

במטה וכפרנס פי' רש"י ענין כסת וכחזית גרסינן כאחה וכפלאחה • וברחה שפירש נוסף שנק' כן בלעז :

מה רשיבה הרשיב כו' ירחה דדרים אף שרבו דשנה כיעקב שנעשו החכתים אחתיו כערם ואחה דשנה דדרים נמי קורות אחיהו חרזים כהכי דחשמע ליה נמי לחדרש דשנה בהדי קורות אחיהו חרזי' שהרשיב אחן קורות אחיהו חרזים רוצה לומר שאחה שהעלה אחם שהיו קורות חרזים ופירש לדיקים ונדיקות כו' • והכוונה שאחה שנחבאר אחם ענין הנדיקים והנדיקות שיעלו אחנו כדאחר לעיל שאחחיו החכתים נוסף שבות מוליד י"ב שבטים לו שלין בסולת יוצא כזרעו • וכחזית גרסינן אחה רשיבה הרשיב אחן קורות אחיהו חרזים • ד"ל קורות אחיהו חרזים אלו הנדיקים והנדיקות הכניחות שעמדו אחנו ולפ"ז יר' דכרישה לית אחי' קרת כנדיקים אלא בפסוטו דחיירי בבנין כ"ה כמו שפי' בחצית ופי' הרשיב אחן קורות אחיהו חרזים שאחחיכתים החלה עלה לו ענין כ"ה כמ"ש והחכן הזחת אחר שאחתי אחכה יהיה בית אלהים ושם נכנה ב"ה והדר אחי' ליה בענין הנדיקים והנדיקות :

צדיקים ונדיקות הנדיקים אינהו חרזים כדכתיב נדיק כאחר יפרח כאחרז בלבנון ישגה ובכיחים נקראו ברושים לאחוק • אי נמי אחרשיטו דדרים ליה אלענין דייקטה על חיות שלוחים כרעים :

יח כאן שכב דוישכב במקום ההוא פיטוטא הוא דשם לית בן ויישכב שם אינעי ליה :

יד שנה שהיה טחון בבית עבד כלבאל בכרקין • ולשיל בפם"ב פירשתי אחיכן ילוף לה • לית שכב אלא יחן שיגת ערחי אלא להחבטל אלמודו :

בביתו על לבן לית שכב כדכתיב ותדד שנפי אחעיני • ור' ל"ק הכי אחסוס דלא ניחת דוישכב במקום ההוא אחת לאחעוטי כזמן אלא היה עדין :

ומה היה אומר פי' בבית לבן דאי בבית אבר ודאי בגרסיה הוה טריך אבל בבית לבן שהיה אומר הכאן לא היה יכול להטריך בגרסאי • אבל ת"ת לית היה בטל לגמרי אחהורה אלא היה אחסח לה' ואחספר אהלותיו כי כזה לית אחבטל אחירת הכאן :

כאי טעמיה וכו' וכיון דבכל ט"ו סיר אחעלות כחד הוו כי כלם נאחמרו על ט"ו אחות שהעלה את אחהום או כנגד ט"ו אחעלות היורדות אחזרח ישראל לעזרת נשים כדאיתא בפרק החליל אדקאחר חד אחיניהו שאחי לאחמר כל ט"ו אחעלות • ות"ת אחי שבח דקאחר יאחר בח ישראל בסיר זה אחזלחו • וי"ל שלפי שיעקב היה נרדף אחעבו ואחלבן ויצילה ה' הזכירו בסיר זה דקאחר לעלי"ם שהיה לבו וכו' אחי חיים בלעוזו כו' נפשנו כנפור נאחלטה וכו' כי הוא בעל הנסין :

ישראל שבח • וה"ת אחי יאחר בח אחי דהוה הוה • י"ל דאין אקרא יוצא אחידי פשוטו שלא הם כ"ל דדאחיון כאי אחיפשר לומר שישראל שבח אחדהוה ליה לאחמר יאחר בח ישראל בקום שלעינו שלא כ"ל לכפול אלא דה"פ לולי ה' היה דרך יעקב לומר ולכן גם עתה יאחר ישראל לולי ה' שה"ל :

ישראל שבח ואם אחמר לאחה לית אחנו אחת יעקב עם עשרה זקנים שעל ידם נכתב ספר חילים כדאחנינן בפרקא קמא דבבא בחרא וכשלחת לספרא דחסים אחברהם וקא אחציב

מ"מ הפסוק ויתן התורתי וגרים כמי כנמ' קח חציב לאברהם וקח חציב ויתן ומצני ויתן זה יעקב ניחח מכל לפס' דלא גרים ליה קשיא:

רש לומר דכיון דלא כתיב ברישא דמזמור ליעקב כדכתי' לסיון לידון

לשלמה וכיוצא אמצי כי לא היה יעקב המחדש המזמור אלא שהיה אומר הם שגולע לו בגבולה מיתתר דוד לעצמו ו וע"ל רקים לן דס"ו תפלות דוד מחרון כשחסר היסודות כדלעיל הילכך מ"ש שכתר ע"י יעקב ו וכ"ש כל ספר תהלים:

טו דברי חלומות לא מעלין וכו' לפ' דסכירא ליה סתם מתם כדברי החלומות כי הם מהדמיון ושוה יכנרו כי מי שמפר להכחיש המפורסם מכחה מכשים כולנו להם כחה מהסולו' בחלומות כיוסף ושר המשקים ושר האופים ופרעה וכוכוכ נגר אף על פי שלא היו חלומו' נכוחיים מתם ור"ל שחלרי ככחה דוכתי פר שסחפום עם הנפוחה כחין כחה שאחר כפ' הרואה חלום מ' מם' בגבולה ולעיל פ"ו גולנות בגולה חלום וטרחו בגמר' לכקש פתרונות לחלומות מתחלפי וכו לחתענות על חלומות רעים ולפילו בשבת ולולי היות מתם בחלומות לא היו מבטלים שונג שבת וחקרינן הלא הוא ולולי דבר יעוכב כו' כשניעים מחזיונות לילה כו וכן בחלוק חזון לילה אז יגלה אזן מכשים וכו' וחפתי פרפוחה שעדיו שהניעו מוסכלות רבות בחלומות וכן שעיד הרלב"ג וכן מניכו לר"ל בגלו להם דברים רעים כחה שאחר כפ' הכשרעים לא בגעו כו קלחים מהו מכשייה רב לגחרייך מקריים לרב כהנא בחלמיה בגדא יהודה כו' ובפרק קמא דתעניות רב שחואל ורב הונא ורבי חייא הוו שכיחי קמיה דרבא כו' עד מקריוה בחלמיה ומכחיד אח ג' הרואים כו' וחולא אלא דברות בדברי חז"ל וכשל ס"ה הניד שהרחו לו בחלו' שים לחנו' הסור לך מן הפכח אח ה' בלחין ולאפורסחות אין נריך רחיה ואנו רואים כחה מכשים חולמים חלומות ואחקיים כהם מעניכם לפי דבריהם ום מכשים מיוחדים בזה חולמם ואני הכותב מניד כי רוב הדברים הכחים עלי אחם שים בהם רושם לטוב ולאוחב אני רואה אותם אחלה בחלומי ברואים ברואה קרוב לעניכים עכחם הכחים בהקין עד שכחה בעחים אני נזהר אלבת כחיכה עניכים אעני קדיחת חלומי ואפחים החלום יפחר לי בחלום ואומר לי חלום אחה רואה וזה פחרונו ואפחים אני אני רואה חלום נודק על אחרים ואניכנו רואות כחה אח אחבלים עושים בחלות חלום בחכנת הקבלה וכעכן כחשוקה סלניחה וכוכוכ ואביר אני מ' אחכמי דורי אחפלח בהיותו כחל הכסיון כזה כחה בעחים ולהכחיק כדבר שאלמי אחכמו יודיעכי אין דרך כזה ויורכי ויאחר לי כ' פרדיס אחר נסה ללבת בהם וראה בכחובים בקונדרסים אלא שלא אלמוני לבי לעשות אחבשה ע"י כן ח"ו אחפחים בחמות הקדם:

ואף כי אחר הכחוב החלומות הבאו יודברו ורחיכו כאה חלומות בטלים שאף שבפחרו לאכשים לא נחקיים בהם כן קושים שהרי כחבחי בעיל בפי"ו נבי טובלת בגולה חלום שהחלומות כ' מיכים טבחי ואלחי והטבחי הוא שגופל בו הכזב וזה דעת רו"ל כאה שחירלו על פחירת אומר בחלו' אלבר עם אומר החלומות הבאו יודברו כאן על ידי אלאך כאן על ידי שד כדפי' אחם וכעל אחבר אלחין בח"כ פ"ב פ"ג הביא שבל אלום טוב נודק נריך פ' אנשים והגעדר אחם הוא הכזב והנעבר אחקיים בהם אלא שהחלומות הם בטבעי כי החלמי הוא נודק

לעולם וחכל אקום ז"ם רבי אלעזר אין אחין חלומות אין אחלין ולא אחין אלא אחד מהם דסכירא ליה אחין אחם דסחפחם דסכירא ליה מורידין אקם ועוד דאפילו יחחן זה בכל החלומות אח עכין אחחר זה בכאן אבל חלום יעקב שהיה נבואה בודאי וכן לקחן בפ"ב דאחייחי לה נבי חלום פרעה ושר האופים שנחפלפם אחם היות אחם אחם ואיך אקחר עליהו רבי אלעזר אין אחלין ואין אחין אחד מהם מורידין ועוד דעשרה דר"י בר חלפחא אמר ליח אבל אני אומר לך אפילו אלף אחין אחד מהם א

עולה לשמים שהם ריח ניחוח לה' היושבי בשמים :

אלו כהנים גדולים שנקראו מלאכים כדכתיב כי מלאך ה' צבאות הוא מכל כהנים הדיוטו' חף על פי שיורדים ועולים בכבש לא מיקרו מלאכים ויו"ד דגדולים ט"ס :

שהם עולים ויורדים בכבש בזריזות לעשות עבודת' והרמה' זריזות הכהנים ליעקב :

והנה סלם זה סיני שכתוב ה' סיני בא מהר סיני וכעל העקידים כמ"ש כתב שהתרמה הזאת רמוז הסגנת המלאכות העולמות לשלמי הכהנים רהשוכה על ידי עיונם בתוספתי רחים והיה ההסגנה מהמאוחר אל הקודם הנקראת עליה ושוב יחזרו מהקודם אל המאוחר והיה ההסגנה הנקראת ירידה ולזה רמזו במה שפי' לוותה כפי שהתעתד ההוא כך היה הענין לכל המזדמנים שם ושם נתבאר העליה וירידה על הדרך הנזכר ומתו שביארנו בפ"מ ומיושף יהיו כוה על פי דרכו שלישות מה שנתחדש לו היות לשם יתברך התיחדות בהסגת מקום מושלמו שהר סולם זה סיני כי כי שם נגלה ה' במקום מיוחד וכנגד מה שהתר שהלאכים העולים שם המשיגים המלאכות העולם על שני הפנים הנזכר אחר שלו משה ואהרן כי שם שהשיגו את ה' במופת רחים ושוב השיגוהו בנבואה : ובעל עולת שבת כתב שהכוונה בזה סולם זה סיני שהתורה סולם לעליות בו אל השלמות : ומיני על פי דברי הנ"ל בדרושי פירקי שבגנך טוב הענין אחר שהרמז בסולם לשיני שהו ניתנה התורה ועלו לתרום בהשגתם ומשה ואהרן סיו שהתנעוי בדבר :

הנ"ב רבנן פתרין לה בשיני וחלוש והנה סולם זה סיני : חוזבניים דרין כחוזבניים דדין מוכח מרנה ויתיבנו בתחתית ההר ורחקו מגיע השמיים והר בוער באש עד לב השמים : והנה מלאכי אלהים אלו משה ואהרן : עולים ומשה על ג' המלאים ויורדים זה משה וירד משה ולמדנו לגבוהים שנקראו מלאכים דכתי' ויאחר חני מלאך ה' כמלאכות ה' לעשה והנה ה' נצב עליו וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר :

מוצב מרנה ויתיבנו בתחתית ההר שם ג' דהכא מוצב ארצה שהסולם ויתיבנו לה אלי אחר מ"מ רמז בעלמה מייתי לאסבחן התיבות נבי הר :

וראשו מגיע השמימה והר בוער באש פירש דרשתו לשון מעלה וחסיבות כמו בשמים רחש כי מעלתו ביתה ברחה בהיותו בוער באש עד לב השמים על שם רכב אלהים וכו' ומדאסבחן וירד ה' גם כן המלאכים שהם מעלים עלו וירדו ועלו עמו :

זה משה ואהרן דאסבחן בהו עליה וירידה בחדיה שהיו כן המלאכים ועוד בחדיתו אחי ספיר עולים תחלה ואחר כך יורדים דהלו במלאכים יורדים מיבעי ליה לאקדומי שעיקר משכם למעלה :

עולים זה משה וכו' וה"ה אהרן דכתיב ואל משה אחר עלה אל ה' תתה ואהרן ולפי שלא מיניו ירידה כי בירידה לא הוכיר גם כן אהרן בכהן ודי לו ברמיזו עליה וירידה בהר סיני לבד משה שהוא מלאך ' וי"ת דאסתר דל"ג אהרן ולא מפרש עולים ויורדים רק כמשה אף על פי שהוא יחיד כדברים ליה בדיחיל לאודויה ואין נורך :

דבתיב ויאחר חני מלאך ה' והא דלא מייתי מויעלה מלאך ויוציאנו מתגרים דמיינו משה ומויעל מלאך ה' מן הנגלל דמיינו פנחס דלקמן כרים ס"ג אסתר דסכירת ליה לרבנן דאין משה רחים בתורה דילמא מלאכים ממש כמו הנה אנכי שולח מלאך לפניך :

יז תרכובא שלג'רגלים • פי' שהסולם הזה היה מוכר תרכה על ג' רגלים ורמז לו זה כמה שלג' רגלים כלו' שהעולם כלו עומד על כמה שלג' רגלים כדרך משל וכן ג' האבות שהן התרכבה כדלעיל בפמ"ו והודיעו שהוא רגל שליעי הוא מה שאמר ה' נצב עליו וכ"ה על יעקב וגם כאן אחר חני מלאי תרכה אנכי כו' משמע דמשמי ליה לאבות •

ולפי מה שאמר שהרמה לו השתלשלות ג' העולמות ים לפ' שזכו הגרלה כמה שאמר כמה של ג' רגלים הרמה לו ות"ח את רגל שליעי כי האבות ג' כנגד ג' העולמות רמז שהעולם עומד עליהם :

כזה שחכל הזה דחי פי' חלק כבר כאמר כי חלק ה' עמו וכי על ויעקב :

אין מפקעים כמו אין מפקעים שפירש דכרים כ מפסילין דהיינו מרחיק החכלים מג' מו מרכע חלקים ופחות מג' אין מפקיעין שהיו מתקיים :

כך החבות אין פחות מג' כי הוכרו ג' להיות רגלי המרכבה ולקיים העולם עליהם ושם לא כן לא היה יכול להתקיים :

יח רבי שלמוני בשם רבי לוי אמר תרכובא של ג' רגלים הראה לו • רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר את הוא רגל שלישי • היא דעדיה דרבי יהודה דסכנין בשם רבי לוי אמר כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו • מה החבל הזה פחות מג' אין מבקעים אותו כך האבות אינו פחות מג' • רבי ברכיה אמר עולם ושלישי עולם דראה לו עולים אין פחות מב' ויורדים כ' ומנין שהמלאך שלישי של עולם שנאמר ונויהו כתרשיש ופנין כמראה ברק ועיניו כלפידי אש וזרועותיו ומרגלותיו כעין נחשת קלל :

יח רבי **ויורדים** סגים וכי פגעו בהדי הדדי כדיך רוחב הסולם להחזיק מרכבתה וכיון שהמלאך שליעו על הסולם כדיך סיפא הסולם רוחב עולם ושלים ועכיון זה כתרמה הנכוחה לכל כתיעות חיך יתכן להרחות כול' ושלים עולם כתוך העולם וגם מ"ם שהמלאך שליעו על עולם כתרמה הנכוחה חכל כתיעות חיכן בעלי נוף ושיעור • ולקמן ס"ד פי"ב מסתע סיכן כל העו' מחזיקו • והרב כת"כ פי' פירש את"ם שהמלאך שליעו על עולם שהנברחים כלם ג' חלקים הנעלים הנפרדים הם המלאכים והכ' נופות הגלגלים • והג' כחתר הרחשון ר"ל הנופות התעתות תמיד שתחת הגלגל • וכתבו המפרשי' שכוונת הרב לפרש מה שאמר שרוחב הסולם עולם ושלים של עולם כחלק לשלשה חלקים עולם הסכל ועולם הגלגלים וזה העולם הג' כי כלם' מהם יקרא חלאך הם כן המלאך הוא שליעו של עולם ונתחברו לזה העולם הסכל ד' יסודות הכל ה' יקרא חלאך הם כן כזה העולם הסכל אחר שנתעלו כו הר חלאכים שהם הל' יסודות וכל חלאך יקרא שלים העולם כי הם כחמת ג' חלקים הם כן כסולם כתלגו חלאכי עולמות ושלים העולם כי הג' יסודות הם כנגד ג' עולמות והל' הוא שלים העולם • וקרוב לזה מ"ש בפל' הגלגל עמוקות שרמז אל החתר הרחשון שמקבל הל' כוחות כתרשים המקבל הגוונים וכ"ה עולים כ' ויורדים כ' שכן טבע הל' כוחות • וכן כך וכן כך כוונת הרחשה להודיע ליעקב טבע המיניות כי הסכלה כזה מהגלגל הסלם • והנה הלכ"ג בפי' הכתוב כתב שכוונת התרמה להודיעו השתלשלות המיניות וקשורן זה בזה וכיות הכל מהתחלה ס"ת • ואפס כי זו היא כוונת התגדה הזו :

ויורדים סגים ואם תאמר וכימת דהן הן העולים והן הן היורדים וכדמשמע ל"ק מ"ם בסמוך עולים למעלה ויוחין חיקוניין אלו כו' ולא נכנסתי לומר דרוחב הסולם עולם ושלים ולמ"ד כתי בסמוך עולים אלו אלו ואותו בת"י כו' תכלן דפגעי בהדי הדדי חדרכה משתע שעלו אלין ואחר כך ירדו אלו וכדפרי' עולים תחלה ואח"כ יורדים ויש לומר דסכירה ליה כמאן דאמר עולים אלו שליחו כו' ולא סכירה ליה שעלו תחלה אלו לנמרי דאם כן נאמר כלא לויה עד שירדו מלאכי ח"ל אלא שכשהתחילו לעלות בסולם חיד כאו מלאכי חוכה לאחרן ופגעו מהדדי בחדרנה הרחשונה משסולם ולא אתי לאתויי דאלו ירדו תחלה לנמרי דשולים כתיב כריש :

שנאמר וגויהו כתרשים כו' כפ' ג"ם תנח רחבו של סולם ח' חלפים פרסאות דכתיב עולים ויורדים כו עולים כ' ויורדים כ' וכי פגעי בהדי הדדי הוו לזה ל' וכתיב ביה כמלאך וגויהו כתרשים תרי חלפי פרסי הוו • ולא נזכר שם שם זה סלים העולם ואם העולם כלו ו' חלפי פרסא ניחא ואי לא כ"ל דהא דילוף הכא שהמלאך שליעו של עולם היינו משום דתרשים הוה יס וכדפרי' שם תרשים יס שמהו תרשים כדאתרנא כרוס יחת תרחה יס וכתיב הכא כתה תרשים • ויס שלים העולם דק' של העולם שליעו ישוב ושליעו מדכר ושליעו • וכ"ע לפי הפסט דאפילו יהיה המלאך שליעו של עולם חלאן שנר' כן ליעקב ולא כתו שדרכם לירחות לכל הנביאים כנין מרכבה שרחה נ'נכנים עליו שלו נרחו לו בסיעורים היו מחלאים העולם • וי"ת שלשי שתם שנרחו כדמות מנשים הרי משה שנרחה לו המלאך כלכת שם מתוך הסנה וכן כ"ת שהנביא מדכר עם המלאך כמרחה הנכוחה הוא שעומד לפניו כמרחה גבר ואין ט' להרחות בשלים הסו' ומה נשתנה ביעקב :

יח עולים

מ"ת הפסוקי' וכתור התלות

יח עולים ויורדים ביעקב התקן לזה מפני סתין דרך התלמידים לעלות ולרדת על ידי סולם כתו שנאמר כתלמך דמכוח וכן דגדעון ·

וה שתחר מ"ד עולים ויורדים כסלם ניחא כלומר תף על גב דתין דרך התלמידים ככך מכל מקום ענין הכתוב ניח מכל למתן דמתר ביעקב מתי קתחר · וענין התנוס רמז לת מסדרים הנזכר בפרקין וה דקתחר עולים למעלה ותגתין תיקונין וכו' למו תעולים ויורדים דקרת קפי תלת מתילת קפי שהקתה היתה על ידי כן מי כוני דעולים ויורדים תינו יוכ' מפסוטו דקפי תלמידים גופיהו סהיו עולים ויורדים תף על גב דפירוסי דקרת מעלין ומורידין · ועוד ים לפ' דתפילו מתן דתתר ביעקב מודה נתי ל"ר עולים ויורדים כסלם דתין תקרת יוכת מידי פסוטו ותסתם ניה דכו תרתי קתתר דתם לת כן תם טעם הסלם ות"ם טפי דקתתר עולים למעלה ותגתין למו וכו' דמסתם דלעולם קת תפרם העליה וסידרה כפסוטו ות שהקת לפ' כו ביעקב כדי למנות טעם לעליה וירידה זו למיה נורך היתה וכן מסתם כפ' ג"ם דתניא עולין ומסתכלין כדיוקנו של עולם ויורדים ומסתכלין כדיוקנו של תטה כתו לסכוניה מסתם דתפ' עולים ויורדים כו כפסוטו וכתרגומו מתקרגים ומקקשים להזיקו :

חזקים קופנין תקרגין יפעיים תט

סתרים

ירמיה טו

כ"ב רבי חייא ורבי יגאי תר אמר עולים ויורדין בסולם · ותר אמר עולים ויורדים ביעקב מאן דאמר עולים יורדים בסולם ניחא ומאן דאמר עולים ויורדי ביעקב מעלים ומורידי' בו °אפיים בו °קפיים בו °פושנים בו · שנאמר ישראל אשר בך אתפאר · את הוא שאיקונים שלך תקוקה למעלה עולים למעלה ורואים איקונים שלו ויורדים למטה ומוציאים אותו ישן : משל למלך שרית יושב ורן בפרוור עולים °למבילקי' ומוציאים אורטו ישן ויוצאין בפרוור °ומוציאים אותו ישן · ר"א מלאכים שהן מלוין את האדם בארץ ישראל אין מלוין אותו בחוצה לארץ · למעלן כל מי שהוא אומר וכותו עולה תוכתו יורד למטן · כל מי שהוא אומר וכותו יורד תוכתו עולה עולים ויורדים בו · עולים אותם שליוו אותו בארץ ישראל יורדים אלו שליוו אותו בחוצה לארץ °רבי לוי בשם רבי שמואל בר נחמן אמר מלאכי השרת על ידי שנלו °מסטירין של הקדוש ברוך הוא נרתו מסתיצתן ק"ל שנת ר' תנחומא הוה מפיק לשנא קלא · אמר רבי חמא בר חנינא על ידי שנתגאו ואמרו כי משחיתים אנחנו את המקום הזה היכן הזרו כאן עולים ויורדים ואחר כך יורדים :

כ"ג רבי יהושע בן לוי פתר קריאה בגלות · ויצא יעקב מבאר שבע · היך מה דאת אמר שלח מעל פני · ויצאו ·

כ"ד מלאכים סתם מלוין את התדם כתרץ ישראל תף על גב דתין תרץ ישראל מוצנעת תלת על ידי הסם יתברך דכתיב תמיד עיני ס' מלהיך בה מכל מקום מלאכים מיוחדים למחדם ותלמכי תרץ ישראל תין להם רשות לנעת ת"ל :

עולים תלו תותם שלו וכו' דתי כן הן העולים והיורדים ל"ת לעלות ושוב לירד · ושוד דה"ל יורדים כריסת שעיקר תקוסם למעלה ותתי שנמת תתר רם כן כסוניך ע' שנלו מסטירין כו' דכשתתו תתי ספיר דקקט שולין תלה כי תותם סהיו נדתים נתקבלו וניתן להם רשות לעלות ושוב ירדו כשליחות ס' ללוות תת יעקב :

יורדים תלו שלו תותו כת"ל ותף על גב דתכתי כתרץ ישראל הוה קתי כי הקוסם הוא תר התוריס כת"ם ז' ל' תכל תקום ירדו תלתכי חוכה לתרץ לחזות תוכני' שם כנתתו חוכה לתרץ ות רשות לתלתכי חוכה לתרץ לחזות כתרץ ישראל כי זו תעלה להם :

אותם שלו תותו כתרץ ישראל לפי ת"ם כפ"ג וכריתו לשול תתתר שהנים לתרץ חוד לכית תלק' שכתר תלך ת"ל ותין ט' כי כשתלך תרכה עלו תלתכי תרץ ישראל וירדו על כוכס לתרץ וכשתוד לכית תל כתלמה הסם ושכניו סהיו נריך שיל לנעת לתרץ ישראל תזרו תלתכי תרץ ישראל לעלות וירדו על חוכה לתרץ דכל כי תה תיכני לתודושי ות לוחר תתדרם זה לת סכירה ניה לסהיה תלת כפי קנת תתתם · ינה ללכת לתרץ תי נתו כריסת קתתר עיקר הדכר שהלך תרכה ושוב חוד ופי' תם שקרתו כדרך קודם הנעתו תם כן כדתתר לשול ליעקוכן דכריתה הוא פלן תזל לקסרין וכו' :

על ידי שנלו מסתורין ס' פי' לשול ב"ן :

עולים ותת"ב יורדים שנתקרבו ושוב שולתו ללוות ליעקב כדפי' ות"ת ותת תין תלהך ת' עושה ב' שלחיות ובין דהלכו להסחית תת סדום תיך כתו שתם ללוות ליעקב ות לוחר דדוקא כתוקים ס' תיכו כוסה כ' שלחיות תכל כך' תקוחות שכיל וכדתירן הר"ת ס' ל' כפ' וירח על קו' תחרת :

יט פתר קריית בגלות דכיון שכל תם שתיר ע לתכות סיתן לכניס כל תסטוחיו ותקריו של יעקב ויהי רחל לתה שיקרה ליעקב יהיו בגלות והכוכה כרתו הוה כי עם היותם בגלות היה ס' שתהם שהעתיד להם שנניה תשיח ושנריה ושתך

ותיכם

מ"ת הסכרים

מותו יען ותוה כנוי תל כטול ההסכלה והשלחות תנד היותו כנוף השפל ותתרו שוה תיהו חסרון כו כי יעשה כדרכו כתלחות תשר הוה כו כתלך שכהיותו כביתו יען ויתכטל תהסכתנים וכחון יהיה תנסיע ותן כן השלם כהיותו בעולם השפל הכרח לו להסתתם כנרכי הנוף ולהתעכל תהשלחות וכשנתתו עולה תל התלכים היה חיה ותשלת תתיד כת' תתלתכים · וכריכו תם קדוכים ל"ת כשל דרך תחזם כת"כ סוף ס"ד שנותנו התקוקה למעלה היה נותנו התשלת וכשה הכבוד הוה היותו שכ שכל כפועל כהדמותי לעליון וקטל השפעתו :

ד"א תלתכים שהם תלוין תת התרם כתרץ ישראל תין תלוין תותו כת"ל ל ג שלה הכתה שלה כתר חוכתו עולה :

לעתיד כל תי שהוא לשלם תותר זכותו עולה פרש"י זכותו של ישראל ולפ"ן הכוונה כזה דתף על גב דעולים ויורדים פירש תעלים ותורידים הת דתקיים כלפון עותד לפי שלמעלה התעלה עולה עתו כי התלין זכות ישראל תתעל והתקטרג יורד תגרלתו הכף הת שלמטה שהתדבר טוב של ישראל ירוד כין התותות ת"ס והתיהר להם כעשה רתם :

כ"ה מלאכים סהן תלוין תת התרם כתרץ ישראל תף על גב דתין תרץ ישראל מוצנעת תלת על ידי הסם יתברך דכתיב תמיד עיני ס' תלהיך בה מכל מקום תלתכים מיוחדים למחדם ותלתכי תרץ ישראל תין להם רשות לנעת ת"ל :

עולים תלו תותם שלו וכו' דתי כן הן העולים והיורדים ל"ת לעלות ושוב לירד · ושוד דה"ל יורדים כריסת שעיקר תקוסם למעלה ותתי שנמת תתר רם כן כסוניך ע' שנלו מסטירין כו' דכשתתו תתי ספיר דקקט שולין תלה כי תותם סהיו נדתים נתקבלו וניתן להם רשות לעלות ושוב ירדו כשליחות ס' ללוות תת יעקב :

יורדים תלו שלו תותו כת"ל ותף על גב דתכתי כתרץ ישראל הוה קתי כי הקוסם הוא התוריס כת"ם ז' ל' תכל תקום ירדו תלתכי חוכה לתרץ לחזות תוכני' שם כנתתו חוכה לתרץ ות רשות לתלתכי חוכה לתרץ לחזות כתרץ ישראל כי זו תעלה להם :

אותם שלו תותו כתרץ ישראל לפי ת"ם כפ"ג וכריתו לשול תתתר שהנים לתרץ חוד לכית תל"ק שכתר תלך ת"ל ותין ט' כי כשתלך תרכה עלו תלתכי תרץ ישראל וירדו על חוכה לתרץ וכשתוד לכית תל כתלמה הסם ושכניו סהיו נריך שיל לנעת לתרץ ישראל תזרו תלתכי תרץ ישראל לעלות וירדו על חוכה לתרץ דכל כי תה תיכני לתודושי ות לוחר תתדרם זה לת סכירה ניה לסהיה תלת כפי קנת תתתם · ינה ללכת לתרץ תי נתו כריסת קתתר עיקר הדכר שהלך תרכה ושוב חוד ופי' תם שקרתו כדרך קודם הנעתו תם כן כדתתר לשול ליעקוכן דכריתה הוא פלן תזל לקסרין וכו' :

על ידי שנלו מסתורין ס' פי' לשול ב"ן :

עולים ותת"ב יורדים שנתקרבו ושוב שולתו ללוות ליעקב כדפי' ות"ת ותת תין תלהך ת' עושה ב' שלחיות ובין דהלכו להסחית תת סדום תיך כתו שתם ללוות ליעקב ות לוחר דדוקא כתוקים ס' תיכו כוסה כ' שלחיות תכל כך' תקוחות שכיל וכדתירן הר"ת ס' ל' כפ' וירח על קו' תחרת :

יט פתר קריית בגלות דכיון שכל תם שתיר ע לתכות סיתן לכניס כל תסטוחיו ותקריו של יעקב ויהי רחל לתה שיקרה ליעקב יהיו בגלות והכוכה כרתו הוה כי עם היותם בגלות היה ס' שתהם שהעתיד להם שנניה תשיח ושנריה ושתך

ויצא יעקב

כ"ו ויצא יעקב מבאר שבע · היך מה דאת אמר שלח מעל פני · ויצאו ·

כ"ז ויפגע בתקום · ותי יפגע בך שונא ישראל ויאמר לו אל תגע בו · ויפגע

ימינם ולכסוף ישמו כשלוש מהגלו' כדמפרש ומזיל בהדי ה' נגב עליו :

הב"ר א שלח מעל פני כו' ופי' ויצא יעקב מבאר שבע ע"י שהוא שוכב השולם לפי גודל מחלת פני ה' שהוא מקור השבע והשלחות וכנגדת הילקוט מבאר שבע הת"ל כשבע ה' בנמון יעקב ולא מבחתי טעם כזה :

ויפגע במקום עד שפס מקום כו' בר' דקת מפרש עד שפס מקו' כדפי' במיכה רבתי הוי מגיעי בית בבית הגעתם חרבן ריחטן לחרבן שני וכו' עד שפס מקום וכו' מי גרס למקום שיחרב על שלא שכיחו מקום שלא עכבו כו ע"ש ויהיה פירוש ויפגע במקום שעשה פגיעה ושפתה במקום במקום ב"ה : ולפי קושית דהייט תשפכנה מבכי קדם כי במיכה רבתי הוי דכרי לחרי כתשפכנה מבכי קדם :

וישם מרחשותיו כי יחד מרחשותיו כי שיחת המבכים מרחשותיו רמז לירידה והשפלה • ויש לעיין מה טעם רמז הפרטים הלו בגלות מזולפס וכולל לומר שרמז לומר ברוח שנשבו מהגלות הרשעין היותם נשתרים מחת פני ה' ונתונים למשל' מרי מעלה כי כל ימי' הדר כח"י כמי שים לו אוח והדר מיער כח"ל כמי שלוין לו חלוח והב' חרבן ב"ה שפר ע"י זה פשקו ממנו כחם בגלחות נפשיות ונוכליות והב' שם שרפוהו מויכיהו בחכת חרב ולפרן והד' בטול התורה בטרדת בוק הפרנסה והב' פיתיית החזון והנבוחה והחבמה לחורת דמ"י מחכים ובגלות חכמה חכמת חכמיהו וזו לכלוך החטח כי ח"ל מרן שמחה מכיחה לל החטח הכך מ"י שיהי משוללת לכפרה ולמחילה וחז"ל לה לן חדש בירושלם וכירו עון וכנגד הה רמז פגיעת המקום כדפירשנו ולכתו למקום חרון חף וכנגד הב' רמז פגיעת המקום כדפירשנו וכנגד הג' רמז כיחת השמש ע"ד והכחתי חת השמש בכהריס ונחה שמשה שהוא ככוני לל המות וכנגד הד' רמז משפכנה מבכי קדם וכדפי' בכיחה רבתי כך הוו חכריה נפקין לפרנסתהון הוו קרו עלייהו משפכנה מבכי קדם וכנגד הה' רמז ירידת הרשעים ע"ד רחשיב' החוחים כו' וכנגד הו' רמז נשבבה בשבחינו כלישרינו :

ויחלום והנה סולם זה חלומו של כ"ב מפני שחלוש זה היה מכלל גרות ישרחל בגלות שהוכרכו להשתחוות לו בע"כ ושוב נעשנו על זה כדחימת כפ' חלק וכפ"ק דחנילה לכן הרחיק ה' זה ליעקב עם גרות הגלות ועוד לכשרו כוחה שיחיה משושה לישרחל ע"י חכניה מיחל ועזריה :

רומיא מחין שחין ושל היותו נכוח רמז כחו' מגיע השמיחה ע"ד ערים גדולות וכצורות בשמים ח"כ לפי שעשחה בחדת השמים כרומו ורחבו יורה שעשחו ע"ם החטנטנות כנגד מערכת השמים כי בשחבה השמים עם השמש יעלה ס"ם כחכין השלות הנגלל עד"ח ורחבו מגיע השמיחה כלומר שעשוי כנגד עניני השמים :

מעלים כו לה יחעכח מחי משלין בו כי לה היו חלה שנכשלתו היו משלחים חת ה' כחו' חיתי חלה לי חנחנה עלחין יכיל עוריהן ומשפלים וחולי משלין בו פירוש על ידו

דהג' והנה ה' נצב עליו ופי' שם' נצב והשניח על ענין הכלם לשיזכותלה כו' :

ויצאו • וילך הרנה היך מה ראת אשר אשר הונה ה' ביום חרון אפו • ויפגע במקום • עד אשר מקום • וילן שם כי בא השמש • אומללה יולדת השבעה • ויקח מאבני המקום • תשתפכנה אבני קדש בראש כל הוצות • וישם מראשותיו • כי ירד מראשותיכם • וישכב במקום ההוא • נשבבה בבשחינו ותבסנו כלישרינו • ויחלום וה"ה סולם • זה הלומו של נבוכר נצר והנה סולם זה"ר צלמו של נבוכר נצר הוא סמל הוא סלם אותיו דרין הן אוחיו דרין • מוצב ארצה אקימיה בבקעת דורא • וראשו מגיע השמימה • דומה אמין שהין פחייה אמין שית • והנה מלאכי אלהים • זה חנניה מישאל ועזריה • עולים ויורדים בו מעלים בו ומורידים בו • אפיים בו קפדים בו שושנים בו ידיע ליה"ו לך מלכא די לאלהך לא אישחנא פלחין וה"צלם דהבא די הקמת לא אסנוד • והנה ה' נצב עליו • אמר להם לחנניה מישאל ועזריה עבדוהי די אלה עיל"אה פוקו ואחו :

כ דבר אחר והנה מלאכי אלהים זה דניאל • עולים ויורדים בו שעלה וה"וציא אה"ת בולעו מחוך פיו • הרא הוא דכחיב ופקדתי על כל בבבל והוצאתי את בלעו מפיו שהיה לו"נין אחר לנבוכר נצר והיה בולע כל מה שהיו משליכין לפניו כי אמר לי"ה נבוכר נצר לדניאל בט"ה כחו גדול שבולע כל מה שמשליכין לפניו אמר לו דניאל תן לי רשות ואני מחשו נחן לו רשות מה עשה נטל הבן ור"טמין להוכו מסמרים השליך לפניו ונקבו מסמרים את בני מעיו הדא"ה דכחיב והוצאתי את בולעו מפיו :

כח דבר אחר והנה"ר סולם זה חלומו של נבוכר נצר וארו צלם חד סני' וגומר • מוצב ארצה וזייוה יתיר קם לקבליך • וראשו מגיע השמימה • צלמא דנן רב • והנה מלאכי אלהים עולים ב' ויורדים ב' • אלו שרי"ד מלכיות ששלשנוהן גומרת בהן • עולים ויורדים • יורדים ועולים אין כחיב כאן אלה עולים ויורדים עולין הם ועלי"ה תהא להם אלא שכל א' ירור מהבירו כחיב הוא צלמא ראשיה די דה"ב הדהבי וררעוהי

די נסף

סמל דסהוח חנין ממם קוח ולח סמל ועוד מחי מוכח חרגם ורחקו מנגיע הסחיחה סייף למיחר הסח הלה חפ' ליה ועוד מחי סעלה והוכיח חת כלשו דסוכחת בליעת הנין לח היחה על ידי עליה • ומגדות חלו פליגי מדפרק חלק דחמר שלח נחנה דניחל בהקחת הגלם שנלחו ב"ב מהעיר וביני חכני היה מם שסיה לח"מע ושם שלח קטרנו הכשדים על דניחל מפשר כי גדול הוח בכית המלך ולח מלחם לכם לבחוח כגנדו :

שהיה לו חנין כו' והיה משחחוה לו ומקבלו למלוה כמו שסופר כס' נוריון :

ההר הוכחתי חת בלשו מפיו כלו' שנחבטלה מוחה הכליעה סהיה דרכו לבלוע חמיד :

כח זה חלומו של ב"ב שהרחה ה' ליעקב מרכב מלכיות וכטולם כמו שהרחה לב"ב וברוך שין מחחר שנלחו של ב"ב היה רמז לד' מלכיות מה טורך סיחיה חלומו של יעקב רומז חל הגלם הסוח לח היה רחוי סיהיה הרמז כו חלח חל הד' מלכיות סהיה עיקר הכוונה וכשלמה חלו היה נרחה ליעקב גלם כמוהו ניחח שכמו שרמז לב"ב המלכיות כגלם כמו כן ליעקב חכל סיהיה יעקב חולם סולם רמז לגלם מה טורך וה כיון שחין בגלם ענין מכד ענמו ולימה למימר דגלם הרחה ליעקב דמה על גב דדרשינן סולם שמל היינו דרמז לגלם חכל לעולם סולם רחה דחין חקרח יונח מידי פסוטו ויש לומר שלהרחות לו מגלטנות ד' המלכיות על ידי מרכב שרי מעלה

מ"מ ספסוקי'

מיכה ז ירמיה טא מיכה ז ירמיה יג ירמיה ג

כ זה דניחל כו' נרחה שחינו חוזר מפירוש' דלעיל חלח כוה דמפרש מלחכי חלהים כדניחל כו' חכל הסולם לעולם היינו עלמו של ב"ב כדלעיל ולפ"ז מ"ם שעלה והוכיח חת בלעו מפיו היינו דחי' כתו' כפ' חמרתי מעלם בתתר מה עשה חותו רשע נטל ניטו של כ"ב ונתנו לתוך פיו וכנס כל זכי זמרת והיו מקלסין קדמוהי והוח חתר חנכי ה' חלהיך כיון דחמת דניחל כן חמר ליה ליח יהיה לי דשותח למיסק ולמנסק הדין כלחת דיוד על פומיה ח"ל ולחה על פומיה חמר ליה דהוח טעים מסחעי מיד נתן לו רשות וסלק כי מסלק חסחכע לניטה וחמר ליה כשר ודם חני ושלוחו של הקדוש כריך הוח חני חלח זהיר שלח יחחלל כך ס"ם ונוחר חני עליך שחכת חחרי כח לנסקו והוכיח בלעו חחוך כיו ון דנחת חחכנסין כל זכי זמרת והיו מקלסין קדמוהי ולח הוה עניד כלום כחוחה שעה הפילה רוחה חת הגלם וכו' ומפ' קרח דוקדחתי על כל בבבל כו' כענין זה והח דקחמר שהיה לו' חנין כו' פי' חחר הוח בהוחה קרח וה"ג ולחיח דחמרי שהיה לו חנין כו' ולחיני דחמיתי קרח מייתי כחי הכוח כירושח ולימה למימר דקחפרם לגלם בהוחה חנין דמקרי כחי

דניחל כ

דניחל ג שם

ירמיה כח

דניחל כ

דניחל כ

ת"ח הפסוקי' ניתוך המלות

נראין סימן הכלם שהוא הרכבת המלכיות ומלאכי חלקים עולים ויורדים כו הם ערי מקלט המושלים עליהם ושור לברזלות של' המלכיות יש להם סייעות וזה הם כחלקי הכלם מכל ישראל כפ לברר יסכון כדפירש כדלעיל ;

פרשה סט

עולים

ג' ויורדים כ' לכתוב הם בר' דסייעו סתמא דמי סייעו עולים סייעו יורדים חסוכי מטרתא למה לי לכלות ולחזור לדרש דכללתא הלו כתוב יורדים תחלה הוה ניחא שהוצרכו לדרש למטה וכתב עלו למקומם תחלה עולים ויורדים בסיפא מסתם סעיקר מקומם למטה והם כן למה הוצרכו לעלות ולחזור לירד וקשה מתי בסמוך יורדים ועולים הין כתיב כאן כו' דלמא עולים ויורדים יעקד בכלם כי העולים הם היורדים והם כן מגלגלו ד' ושוד שם הם ל' למה יהיו הכ' עולים וה"כ יורדים ברי עולים יעקד בכלהו כדקתמר עולים הם ועלים תחלה להם וכן יורדים כרסמוך וע"ק היכי דייק מדכתיב עולים תחלה עולים הם ועלים תחלה להם וכו' דלמא הוה כתיב כרישא יורדים הוה אפשר לפ' הכי ושוד ק' למה לפ' עולים ויורדים מסתברים עולים ואחר כך יורדים מתכללים כמו שפי' בסנהדרין וכן מסתם לקמן ס"ג ולכן נראה דמדכתב בסוף כיכולי עולים ויורדים מסתם בסוף אחד היכה עולים ויורדים וע"כ העולים הלא היורדים ומכל מקום צריך ליתר שהעולים גם כן יורדים והיורדים גם כן עולים דמלאכי חלקים קייתי תרוייהו ואם לפ כן והנה מלאכי חלקים עולים ומלאכי חלקים יורדים מכבני ליה חלה ודחי ה"פ והנה מלאכי חלקים עולים וגם כן יורדים ומלאכי חלקים יורדים וגם כן עולים וכן חוזרים חלילה ומכל מקום לא פירש סיירידה היה היירידה מאחר שהעלה מתם מדקדוק יורדים ועולים הין כתיב כאן וה חלה צריך ליתר כמלאכים עולים דמסתם סיו תחלה ירודים חלה לפ נאחר סיו תחלה ירודים חו סירדו חלה ועלו חלו בחקומם ולכן היה צריך ליתר יורדים ועולים ומדלא קאתר הכי מסתם ליה דכפרק ח' חיכא עליה יורדים וסייעו סעולים ועליה הוה להם לכאחר שאחם עולים כבחינת ירידה קודמת חלה כאחר שאחם להם מעלה גדולה ויורדים מכל אחד ירוד מחבירו ' ושוד ים ליתר לשעולם העולים הם היורדים ולמלכי רייק יורדים ועולים הין כתיב כאן דכיון שבאחם כבחים מתעל הי' כל יורדים כריש והה דקאתר עולים כ' ויורדים כ' לאו למיחרת דעולים ויורדים בבת א' דסייעוד' חלה שבשעה עולים היו שנים וכן בשעה יורדים וחלה סיו יורדים ח' חל ח' ומה שאחר חלו ערי מרכב מלכיות לאו מחוסבנה דעולים ויורדים מעיק לה חלה מסברה דרים לה בערי מחומות מ"ה דיהיבינן שהם ל' ומה שאחר עולין שנים ויורדים שנים הכוונה כו מה שאחר כמקום אחר של מחומת חלו היו כפולות בכל ובשדים חדי ופרס יון ומקדון חדום ושמעתא דהכא מ"ב שלעולם היו כמעלה כ' פרים וכן בשהיתה להם יריד היו כ' פרים יורדים ;

ששי טנותם גומרת כהם שבלטות ד'חמור' נפשית ע"י הפרים ;

שבר מ'ירוד מחבירו וחע"פ שבכל חיכו ירוד קאתר יורדים מעום רוכל ;

כתיב וביומיהן די מלכיה כו' ויהיה פי' נגב עליו חלו כחו ועליו חטה מבשה כי סמוך לר' חלכות שהורה עליהם הנלם יקים חלה שחיה המלכות המיוחד לו ;

פרשה סט

מ' **רבי** יוסי כר' ומרע פתח כו' נר' דס"ל כת"ק בסתיך עליו של יקב ולשי שלוה שהם שהחיכות עליו ולדבעי התם מי תתקיים עליו להכי מייתי להי קרא דדרים דר' מת מיכרים כתלים לפ' וכ' מבקש מה שיחלטו ויכתבו ויהיו שתיחד בשבתם עליו כי כוח ירוה נתלון רמ"ח המלכיו' שתבקש פניו וכו' בדרך ישתרם וכתב ה' נגב עליו כי לתלות לכני ישק לפ שהחה לו ה' שתלוה על שם תלגם וכבודו שוכן עליו וגם ר' כר חניגא כח לתקן זה ותבוכתו שבשבוע כי כתו שהחבם משתבת כחיכרו כן השבינה משתבת בשתיחדם על השלוים כי הם שתרבכה שער לו ועל ידם יהיה השלום ויעשה בשלוות בעולם גם ר' שכהו כח לתקן זה ושבוכתו שם כ' שהה תושבה שה בשבתו ולא ע"י ערי מעלה ולה בשיחם שלוכי עולים ויורדים כו בגלגל עליו ונשתלקו שהלאכים ויע"ד שהרם י"ל דקשלבני דלר' שה שרחם שה ה' נגב עליו חושם לוחר שהשבינה שרחוחו יתברך על ידי שכות השתלות שעולות ושהיעי השולם כי בכל יכלה של שהיות שהוא רחמן שהבת שהבחים וע"ז הניח לרחות שיך וכבודך שהבבוד שהבינה שרחם שה על ידי רחיית שלוה אלא ולרבי שהם שה שרחם ה' שה חול השבינה עליו שאר שה לוה נבנית כשה שאחר שרב וה שאחר שבתיחדם השבינה עליו וע"ז דרש רשעה כי שאר שה שה שהתחבר ליהרחל אחיד כשו שדבר חולתו ולדבי שבבו שיעו שבגלה עליו ה' שהם כשו שבריחם לבביחים כשרחם שבשה כי ה' שהתבר עליהם ;

בבנהות הלו לפי שהתפרשים כשה לפון שאר לה שבשו לו חבר בייחה ליה לר' שבבו לפרש לפון כשהות ורבנן פירשו לפון כשו כשלו שאר כשוה לך בפרי ח"ם בשם שבפשי בשהה ;

כך רש"י שבריש וכו' לפי שבבשתו יתברך ניבנית בישות השרים בתיקון השיבריש כש"ם לשיל בפי' כוה ונית דיבו נשנין על כל שבר שאר שלך לבן ייחס השמעון לה לר"ת שבריש שי בשי לפי שהשבות בבגד רש"י שבריש ;

היכן בשרן ניב וכו' בלשאר שלוין זה דק בורות שהקו שבו נשאר שהשאר כזה דייבינו שבבר יהוה לה שם סייבות לזה לענין השמה שהזכיר לו' שהם שהלוך נפשו לה סייבו להיותו בשרן ניב ושהקש שם' על זה ושה שהזכיר היות שהשקום שרן ניב יתבן לשאר שהם היותו בשרן ניב לה שבמע נפשו רק לה' ;

עד בן בקדש חזיתיך יד' דשפרש בן בשו לבן ויל' שהל שבשלה נפשו לה' רוח שהרשם השרים עליו ושבה לרחותו ;

עד בן בקדושם לה בשקום קדש בפשטים דקרא דשבין דשהדבר ניב שיבו שקום קדש שלה פירש בקדושם ושערים ;

לראות עוד זו שהלילי שלך שהם שרי שעלה ניהל יפם יעשה גדולות וכבודות לה שעוך הוה שהרון ע"ד ויתן לשבי עזו כדפירש שהשרש שלפ"ז יבבר על השעיד והריבך נרחה בעבר ; **כך** לון ת"ח משתבח כו' וזהו הטרחו כשהל כרזל בכרזל יחד ולא הוברך הבתוב לפרש לי בתי דבם זה שהפרש יפה בכרזל ער"ם שרן שאר שהבניה כרזל של שקרי שבניה שלה כוניה ולבן פי' ושיה יחד

שנתיחדה פכ"ר דעתו על יעקב שתין לורך לפרש כת"ח : עליו הסביבה שנקרית רע כתומר רשך ורע תכיך לל תעזוב וטעם זה לכרזל ככרזל יחד כמו שת"ח משתכח בחכירו כמו כן יעקב עם הסביבה והסביבה עמו על דרך כשיטרחל עושים דעתו של מקום מוסיפים כח בנשורה של מעלה : ובשל מגלה עמוקות כתב לפי שכשלבו נתגל מהשכל הפועל והשפע שלמעלה היותו שכל מקור ומקור לפועל כשיוב השכל הפועל יחשו על השחות כרזל ככרזל לרמוז כי פניהם מין מ' ושלמות זה כזה להיות הר ותוכך המופלים והמקבלים מתנו החתריות :

כמשל לכן מלכים וכו' כך כתלה וכו' שכיכר ליה כתתן לתתר כשתוך עליו על יעקב וכתתן לתתר כתי לשיל עולים וירדים כו כיעקב ולפי שלוה יקבה תם ה' נגב עליו תיך היה מקום למלחכים לעלות ולרדת בו ושוה תיך הזכיר דשכוחה המלחכים כי ל' לשקדים תת ה' שהוא עקר הנבטים עליו דכשלמת מי עליו על השולם ניחה שהזכיר תלה העולים וירדים כמדרגות השולם ושוב הנגב עליו שבתלה הכין יעקב כמדרגות השולם שהם למטה ושוב כראשו לכך תתר משל לכן מלכים כו' דמשמעות לת"ק דכריתה לת היה ה' נגב עליו ובשבת ה' כראשו המלחכים :

אך גריך עיין ת"ט לשכות המלחכים שכוכים המלוסים ושוד ת"ט שמירת המלחכים על יעקב כדרגות שמירת שכוכים על התיכוך ות"ט יחם כריחתם תת לשריחת שכוכים משמיקת :

ויראה לי שרתו משלת השלם שהוא משלה תשל משלחכים ושכיותיו דשך הה' כלם כורחים תכניו ותין להם תכך תגלו ולכן רשם יעקב בתלה המלחכים עולים וירדים בו וה"ב שהיו מקטרגים עליו ומבקשים להזיקו כדלעיל בפ' הקודמת תתנם שהדבק בו רוח חלי"ם להניקו ולהספיע עליו כלם כראשו תחילה כי טבע השנין כן תחייב שהדבק כיוכר הכל יהיה מושל בכל היוכרים ולזה דמה שכין המלחכים תכל יעקב כשנין שכוכים על התיכוך שכם היותו בן תלכים דרך השולם שיהיה מנשטר משכוכים שם היותם פחותי היכידה בשרבו ותין חשרון בתקו כי ה' כראש לשושלת התנשים שתכלו השפופים ולת יוקו התנשים כשפופים לתנם טבע שניהם יחייב נשר תת לתנשים בשלת יסתרו תשם ולת יהיום תעליהם וכל שכן כשיתנתו ת"ז לכלוך שיהיו בו תנשם כתעט תשזיכרות יכללו תשרשים כן ה' כרת התלחכים להנשגת השולם ולשכודת התדם תנשם כתקדם יותקו בהם פעמים שיהיו תקטרגים עליהם כשנין התשון וכן יעקב לפי שבקשו לקטרגו עתה כדמו לזכוכים התלשרי לתיכוך ושוד שתתר זה נתתר על ידי תתקטרג ותחפש כשוכות וכתב שתתר כתקוחת כשנין שתלך ושכל לזכוך שיהיו נת תלת ע"ג התכב כו' תתנם לפי שגדתה קטרוגם תחילה כהופיע תור דבקות ה' כו כתלכו כשרתיים תתשיקת כי כראותם תתכת ה' תותו מי זה תשר תלתו לכו לקטרג עליו :

ג עליך על יעקב גרתה שתתכי שתין דרך ה' לדבר עם הנביא אלו בהשכין שכיניתו תגלו לת תין השתים וכל שכן מה טעם תיינקותו כשולם דכשלמת התלחכים היינו לשלות ולירד תכל ה' מה לורך שיתיבב עליו לכך תתר שהתיינקות עליעקב ויתכן שהוקש לו שהם הוא על השולם יורה על נד נשמות כתב התתקוחם וכריך לתקן כתו שתקן הרב בפרשת וכ"ת פרשה ט"ו וכ"ת תכל תם הוא על יעקב תו טוב שכורתי ין זה התקוחתו מקומו תלת השפיה והעיר עליו כתו ויעל מלכי תלשים :

כז מתקיים עליו כתתיחה כלומר וכי הקדוש כרוך הוא נגב על יעקב כי תין דרך לומר שם' נגב על תדם ומשני לתתר רבי יוחנן כו' תרוגם לומר שהרשעים גדיכים לעמוד על תלחיהם לשתרם כי היה תכבל יחד תלחי הנדיקים תלחיהם נגב עליהם לשתרם ולהגילם ותם כן פירוש נגב עליו ותוא מה שתתר רש"י כחומש נגב עליו לשתרו וכן כתתי לומר תתקיימים כלשונו ז"ל על כונה זו וכונה דוכתי כפרשת ותתכן כפ' תו יכדיל תשם וכתגדת פרק הרואה בירושלמי ותכל מקום כר' שדברי רבי יוחנן שתתר הרשעים הם תתקיימים כו' לת נתתרו כתן לתיכוך תלה זו דלמ"ל להזכיר הר שעים והנדיקים לת ה' לל שת תנם ג' שם' תתקיים עליו ושוד דמוכח לנדיקים תוכנה ה' נגב עליו ועל זה היתה השלה וכמה תוליך שהיה הדבר כעכתו תלה דכרי ר' יוחנן כתתרו נכוי והכה עומד על היותר כלקמן וכפל תגדה זו הכיתן לכתן לתרוצי מתי דק ליה מי מתקיים עליו ויותר קרוב כעיני ה"ג למ"ד עליו על יעקב מתקיים עליו דמתקיים עליו הוא פי העניין ויתקן הדבר לת שלה דתם השלה היה שלה יתכן לו' מתקיים עליו ולא תעבי מידי וכן היה נרסת הילקוט' וכפל נהר פיטון כפ' קרח פי' שלמה שהרשעים עוכדים למזלות הם על שהיהם למה שתין כח כיד תלהים לשנות טוב ורע תכל הנדיקים שעוכדים לפי ת"ת והוא פועל הכל כרצונו הוא מושל על עוכדיו ועוד פירש שהרשעים למה שהם תינם עוכדים רק מנד הטוב הגופני שהמשך להם הוא לית כמו שתלהיהם עוכד מותם שתם לת יעשה רצונו ות"כן יעשו רצונו ות"כן הוא תשוכד להם תכל הנדיקים הם תחת תלהיהם וכין שייטיב להם וכין שידכים כיסורין הם עובדים תותו : ויש תפשט התגדה שרחק תתד :

גם כעל העקידה תכחון שכתב כם' שפי' תגדה זו שלפי שתדרגות השולם שהוא הם תדרגות שהתנשות שהכללם שהגלחים הרוחניים נבוה תפל נבוה עד השמה הת' יתב' שנגב עליהם כתדרגה תין למעלה תתכה לזה תתר כי למתן דתתר על השולם יעולה זה הלשון עליו יר' על השולם שכלל כתו שכולה על התדרגות הקרוכות תלין שהם השפופים תתוכר שהוא שתתכות תעלה לת שתיכות נשתי תתנם למתן דתתר על יעקב תיך יעולה זה הלשון עליו עד שיתתר שם' נגב עליו שזה לת יופשט תגשמות חלילה ותירון שהוא תתקיים עליו ירת' שתין הכוונה כתו' נגב עליו על התכב הנופיי רק שהוא תוכר תוכר על הקיום והנצחיות שהפיע כתרתה זו כי ה' שהוא העומד הנצחי והתתקיים כעצמו הוא עליו וכתו שתתר התכות תן תן התרכבה ע"כ :

והתומר שהשולם הוא הציור התחשכי כו' כדכתיב כפי הקודש תו' שהתו' כתן על השולם רבה שם' ית' הוא ברחם השלם התחשכי הוא שהוא התכיע העולם השפל תלתלה והתו על יעקב שוכר שהרחה לו שם התגניח על יעקב כפרטות והקשו דלמתן דתתר על השלם ניחה שיתתר על ה' שתגניח העולם תכל על יעקב תי תיכה לומר שתתוכר כשהוא תגניח ותתכבד כהיותו על יעקב ותתרן דתכ"ת שהרשעים תתקיימין על תלהיהם והקדוש ברוך הוא תתקיים ותתכבד על הנדיקים לומר שהוא תלהי פלוני :

והנה עומד על היתור שהיה תלוהו כתם שתתר לי יתורי ותכי עשיתיכי והת פלינת תדתתר לקתן כם' כ' פ"ח שהשה עגמו תלהי ותיכו לפי תם שפי' בדרבוי כפ' שופטים שכוונת השופטים עגתם תלוהות הוא כטחם כתזלכי רק תילו ניחת דהיכו הת :

והנה עומד על היתור והרתן לו כחלום תעין תם שהרבו כהקין ע"ד רעיונך על תשכבך סליקו :

וכנגד כן קבעו חכמים י"ח ברכות שכתפלה כבר כתבנו כפ' הקודמת ס"י תתך על פי שהתפלה תן התורה נוהג הברכות ותשברן תיקון רבנן ז"ל תתנם תם שתתר שהשפרן כנגד הפעמים שנזכרו התכות כתב הר"ר תבודרהם כסוף שער כ' שלפי שהפלות למדו תותן תן התכות שתברהם תיקן תפלת שחרית כו' לכך תתר שנתקבו שתוכה עשר ברכות כנגד שהוא עשר פעמים שנזכרו ולי ברחם שלפי שתפלת הברכות תלהי תברהם תלהי יצחק ותלהי יעקב וגם ג' רשתוות כנגד שלשה התכות תקנו שהשפר כי"ח כנגדן

ת"ת הספוקי וכתור המלות

מי נתי כדי שתעמוד וכותם לקבל התפלה • ודע דכירושלמי דפרק תפלת השחר י"ח כנגד כמה דברים נחלקו ג"ם פירש טעמם לכל מ' כיצד תרתם תסר לי :

י"ה ברכות זהה שהן עכשיו • ברכת המינין כדתיתת כף' תפלת השחר וחמרו שם דלמ"ד י"ח כנגד י"ח מזכרות שבחוזר הכו יש גם כן שתך לזו חשום הל הכבוד קדיטים ולמ"ד כנגד ק"ש כנגד תחד ולמ"ד כנגד חוליות שבשדרה כנגד חוליות קטנה שבשדרה ולמ"ד שתך הדברים כנר כתבתי כיצד תרתה בתקנה כרכת התתינין תך נרוך פיין תה נרוך לתת טעם הל תנין ברכות כי התנין בכל תקום נתוך הל הנוטרים ובולתי שתבני סדרתו נורך ברכות תלו תיקנום ותין טעם שבדי לכיון התסנין תתיסים לי"ח פתחו לו קסיפו על הנרוך :

ישעיה כח

תחריסה'דים גרגי"ם

ל"ר, זהו תן התנין לפי שלא נזכר כו יעקב לתך על גב דכתדיה עסיק וטרוך ותם יתתר לך תדם י"ו שם דתם כן לא לימני נתי ויקרא כהם שתי אלא נזכר כו יעקב כפירוש ותסבי דת"ח זהו תן התנין לפי שכתוב ויקרא כהם שתי :

פורן ושבת כ

ג קפלה כפנקם כו' תסוס דק"ל כדתתר כף' ג"ה תתי רכותיה וכי רב"י ז' תחות תסכנו הכטייתו לתת לכניו

ישעיה נד

ת"ל טעמם הקו שתך על פי סהבי הכרחה הקרן תסר תתם סוכב עליה לך תתן כל התרן ולה תקום הסביכה לכד כי זה לה

כרתשית כ"ו תלים ל"ז

יקרא לרן טתם לתך על פי סתתר עליה ספירושו כחלק תתנה תכל תדבי לל התרן הזתת והתריך לותר התרן תסר תתם סוכב עליה גרתם דדוקא תקום הסביכה קתתר :

כאניש

דתתר כו' כלותר סהוא כטוח כדבר כתלו כבר תחזקת בידו כתי סתתונו סתור תחת תרתשותיו ותין לפרש סהכונה בזה תם

פתתר כף' ג"ה פתתה כוחה ליכנס לכניו כתרכב תתות כי על ידי פקפילה תהיה כוחה ליכנס לפי סהיעוד היוכח תן הכח הל הפועל על ידי הגביות חוק הקיום כדפירוש הרתב"ן נבי התהלך בתרן והכיוהו כתן הרת"ם ז"ל דתם כן מ"ם לומר שתת רתבו תחתיו תכבי ליה :

ובלבד

סיהה נקבר עליה דלה תיקבי תתי טעם וכר סביכתו ולה קתתר כתרן הוחת כדפירוש דתתת לומר סיהה נקבר עליה והייבו סביכתו ולכיכו

לתי תר דתכתה קתתר דדוקא תם יהיה נקבר עליה תבתן התרן פתיה לומרנו סהרי לה היה זה כיד יעקב תדרכה הכם יעקבך הוה סהוברך לבייבו כזה כמה סתתר ותבני תעלך גם עלה תלה נרתה סבה להבטיחו תגב תוריחיה סיקבר כתרן וכי ולכבר כתו ולה עוד וכן ולכבד בקדרות תפוחות דתיתה כתדרש תסתר כף' סתנים ותתת יום :

וגיה

עפר כתרן תיהו תתברך תלה כתים כו' עד וכן קיימים לעולם פירשתיו לעיל בפרשה ת"ג ותיכה לתידך תתי לה קתתר הבה נתי תה עפר כתרן תסוך העולם ועד סופו כדקתתר כתם וכתה תניתו ישתעאל וכני קטורה ועשו סתלתו פני תכל קתתר כיה סורעו תסוך העולם ועד סופו תכל יעקב תלה יבה תתנו תלה ישתעאל סהם תשוטי עתים לה ניתה לתיתר ניה כבי

תתן קו' תתה סבתתר כעפר התרן כשניהם שלה יהוייב היות התיון העפר לנתרי בשניהם יחד :

את

הוה תרועית דיוסף פירוש פורן היה כלותר נותן בו דרך לעבור נתולים כלותר שבוכותו יקרע היה ליעקב כדלקתן

ספר שני פרשה כ"ה וכתוב תתין דעתה ו' לפרש נשין גדולה כדפירש התפרש זה וכן ויפרון לרוב וכן ויפרוץ התים תתד לו תלשון תוזק כדפירש תנקוטים תלה כלם נשין פריטת גדר וכן פירוש לקתן ויפרוץ התים נפרטה לו פרטה תוכין תשלם נכבה ונבי תה פרשה כעיך פרן פירש כל התפרשים תתך נוחדין וכן פירש ותקבטו פרן כתרן פרן נדרו על עולם כו' תך נרוך עיין תתי תרועית דיוסף כי יתה הכובר בכתוב זה כך תתרב הוה לה יש תתם דכתוב ונבנה וקדמה נתי כתיב ויש לותר דפשטיה ליה דפשטיה דקרא סיהיה פרן לו גדר לל' דוחות השלם תלה תחוקה תשתעין דדרשינן נתי תרועת דיוסף וטעתה דתילפת תדהי ליה למקדושי קדמה ליתה כדרך השלם לתזרה תוקדם ונק קדם ועוד דקל"ל כדתתר בתכרם נפוכה ונגבה וקדמה ויתה ולה דתי לתה שתתר כתפה שה עיניך יתה וכפוכה כו כי לפי דליתיה לותם תתברכה קרי ליה לתיים תתברה פריטת תילכך נרוך לותר דרתתו לתדרש נתי יתה נשון תתם :

חלוקן

יחזקאל שתלק שת תתרן תקדתה קדמה ועד פתת יתה לי"ג תלקים לתלק תסכסים לעשיד ודרים ופרטת שת תחלוק שהוא פריטה תתקום לתקום ופרוך ולה לה פרש יחזקאל תלה תן התזרה למברך ותכח לדרוש לה פירש תלק לכך תתר ותכח כתיב ונטה ונגבה ותסבי שבבר פירשו יפעיה כי יתין ושתל תפרותי שבי' תלוק סוה לכך תתר וה' תנטן לדרוש כנון ופרטת יתה וקדמה תכח דלה לתי תכי תלה שיהיו ישראל תנטן לדרוש תתי תתה לתתקיטן שבל תרן ישראל להם היה גם תנטן לדרוש ולה יעשור זו ביתוכם ועוד תתתי לה קתתר כתי תתזרה לתברך תלה שת שתה להשלים תה שלה פירש יחזקאל ולכיכה לתייר דתיתן ושתל כבל העולם קתתר דבה ליתה דלה נוכר כיחזקאל רק תנטל תרן ישראל :

בא

יפעיה ופירש תין תיתה סיהיה יפעיה תפרש תה שתסר יחזקאל תף על פי סיפעיה קדם ליחזקאל פרשה תתתר שבבכותה תדברים ותתר לו בבכותה להשלים תה שיחזקאל ועוד סידושים היו דברי הבביאים בקבלתה קהם בתבתים בדפירש הקושטות בנטען פרק תי שתחזו ובפרק קתת דבבת קתת :

ד על

הבל הסיבו כו' סביכתו ליה כתתן דתתר דפרשה הסתוכה תסורסת היא כף' ולה"ק שהבטחות תלות יעקב :

אם

יהיה תלהים עתדי תתר ליה הבה תבני תתך נרוך פיין תה ענין שלה והבטחה זו דשתתב שהיו זולת השתירה ותתר הנוכר בתקרא ובשלתה כבטחים דקרא יש לותר דקתתר והבה תנכי עתך והדר תברם כתה יהיה עתו דהיינו לשתרו בדרך ולהסיבו וכו' תבל לפי תגדה זו תשתב דתילתא בתבני בשפה היא ותה שפי' רש"י לפי סהיה יודע תשבו ותלבן לה נסירת דבר דהיינו ושתרתיך בכל תשר תלכתים לותר

שפיקר שחלת יעקב כאשר שלחו שתשובה ר"ל שיגליח כדרכו שהולך עליה להשיבו מביתת החשם והכלתו מתוכיו ושוב בקש על מה שכין שלח יחזרא לו תקלה כדרך ושוב בקש על מה שחמנו שיחזור לתקומו כעת הרחוי ועל המ' אמר יפיה חלי"ם עמדי כי לעזן זה על ההבלח' כאו וירח מדוכיו כי ה' אתו לכל דרכיו מכניל וה' עמו ועל מה שכין אמר ושמרני

ושמרני בדרך הזה ושמרתיך כו' לשון כש"נ גרסי' ושמרני אמר ליה ושמרתיך כדרך הזה אשר אנכי הולך אמר ליה ככל אשר תלך משמע דשרתי ניכוה והוא תימה ושמא משום דדרשינן לקמן בדרך לשון הרע וכ"ה ג"ע ס"ד נקט הכי כדרך הזה מילתא בחכמי נפשה ומש"נ דהשתא לא מכלני בין ושמרתיך לנכל אשר תלך הכא ס"ל למדרש ושמרתיך כחכמי נפשיה דלין מקרא יוצא מידי פשוטו וכדרך להכהו דרשי:

ושבתי בשלום שלם מן החטה ולפ"ז אין תשובה לזה כמה שאמר ושמרתיך אל האדמה הזאת לא קאמר דפשטיה דבשלום חיכו חלה שלא יקרהו פגע ושבוב כדרך:

ועל הפרנסה לא השיבו שאמר ונתן לי לחם לאכול ולא השיבו וק' למה נחנע מתשובת הפרנסה שהיא עיקר הכל ואם אין קמח אין תורה וכי תימה דכתיב לא יכבה עמך קאי כי אחר ה' עתו לא יחסר לחתו אם כן למה צריך לומר ונתן לי לחם כתר אם יהיה אלהים עמדי ושוב מאי לא השיבו דקאמר והלא כבר השיבו גם לרבי אליעזר דאמר דכתיב לא תעזוב השיבו עליה למה לא השיב עליו בהדיא כשאר ושוב אם כן השיב עליה לכסוף ואילו יעקב שהלה כיון שהיה לשיבה וכעל מבלה עמוקות כתב לפי שאין מדרך השלמים לבקש ברכי הנופות אלא שבקשיה כמה שאמר כבי חיי ומזוני לחו כזכותה תלית מילתא אלא כמלה לכן לא השיבו ה' כי לא שאל כסוגן ורבי אליעזר אמר שגם על הפרנסה השיבו שהוא הברחית לקיום הגוף וצריכה להשגת הצלחות ולכן הכיח ולא אמיתי נדיק נעזב שבדיק תוכל לעזבו נפשו שלא יהיה נעזב כח הגוף • ולפ"ז יש לומר נס לרבי אליעזר שלכן לא השיב עליה בהדיא ושבקו לכסוף דמכל מקום הינה שהלה הנעזב כחחרות • וקרוב לזה יש' לומר שלחיות נעזבי כמלה תלית מילתא לא השיבו ה' כזה כי אם עוליה כחזלו כמבוקש לו אין צורך לחכיבה ואם לחו לא יחכן זה אלא כשדוד המלך כתפלתו ויעקב לא יחכה כזה שלא יכבו מזכיותיו וכזה נר' מלשון ילקוט נביאים דגרים קשה היא הפרנסה שלא השיבו עליה אחנם לרבי אליעזר השיבו גם כן כזה לומר כי ה' יעזבהו למוטב ולא יעזבנו כיל המזל ולכן לא פירש הדבר והניחו ככלל לא תעזוב ושוב יש לומר שלפי שה' נותן לחם לכל בשר ופרנסה כידו לעולם לא היה צריך יעקב להתפלל כזה אלא לבטוח ברחמי ה' שן כל העולם והבקשה ע"ז תרחים חם ושלום כחוסר אמנה לכן לא ענהו ה' כזה ושוב יש לומר שלפי שבקש השתתפות לכך כתה שאתר לחם לאכול וחפץ ה' להשתירו לכן אמרו רבנן שלא השיבו הפרנסה אף על פי שבקשה שאם יאמר לו כשאלתו הוא משקר ואם יש היה נדרש שלא שאל ורבי אליעזר אמר דמכל מקום כללה ולהגיל מהמוכיח הנזכר לא פירשה אלא רמזה עם האחרות שאמר לא תעזוב שמתן ממנו שלא יחסר לחתו ואע"פ שאשר גם כן בעושר גדול ולכאי שבקשה לכסוף לפי שעיקר האמר מוסב לקיום שכחתת לאכרים כדפירש רש"י ועניין הפרנסה הוא כרמיזם בשאר דבריו:

ושוב דאיתיה בתחומא דקאמר ולא השיבו על הפרנסה אמר הקדוש ברוך הוא אם אני מבטיחו על הלחם מסו מבקש ואני עוד לפיכך לא אבטיחו על הלחם:

ואין עזיבה אלא פרנסה דהשיבו אחילה ואלכוה דלכוה בכלל פרנסה כדאיתיה בשארית דכתובות ואף על גב דבקרא דלדיק נעזב ליכא אלא מבקש לחם לא קשיא דאפילו לחם וס"ס כל הפרנסה דאין סברה מיהיה לו לחם ויבקש פגע לגבות ויאמר עליו ולא רחיתי נדיק נעזב:

ויקן יעקב משנתו • רבי יוחנן אמר משנתו • ויאמר אכן יש ה' במקום הזה • אכן השכינה שרויה במקום הזה ולא הייתי יודע ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה • רבי אלעזר בשם רבי יוסי בן זמרא אמר הפולם הזה עומד בבאר שבע ושיפועו מגיע ער בית המקדש מה שלמעלה מה שלמטה בבאר שבע ויחלם והנה סולם • ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה • אמר רבי יהודה בר' סימון הפולם הזה עומד בבית המקדש ושיפועו מגיע ער בית אל מה שלמעלה ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה ויקרא שם המקום ההוא בית אל:

ויקן

המ"דא ולא רחיתי נדיק נעזב משמע דהכי מפרש ליה לא רחיתי נדיק שיהיה נעזב דהיינו שיהיה זרעו מבקש לחם ולפ"ז יליף ספיר שהעזיבה היא קפות הפרנסה מכל לקחן כש"נ גרסי' תו מף על פי שזרעו מבקש לחם לא רחיתי לחותו נדיק נעזב מידתו של הקדוש ברוך הוא וקשה דלפ"ז אין לשון עזיבה פרנסה מדרש משמע שהעדר הפרנסה תלוי יחד עם העדר העזיבה ודוחק לומר דלא יליף מהתם רק דמשכחן עזיבה בלי פרנסה כדרך הנזירות שוות דלא יליפינן מפי' המלה אלא מענין הכתוב שהיה בקרבו ויש לומר דש"מ מף על פי שהוא בעניות גדול שאין לו לחם לפי הטף על כל זה לא נעזב מידתו מי נתי לא נעזב מעשק התורה וכתיב שאמר כפ"כ דערוכין שחורות כעורב כתי תהא תולה ד"ת כתי שתשים עצתו תכזרי על בניו כעורב כו' ואם כן פירש לא תעזוב לא אתן לך שכר שתהיה נעזב דהיינו נוק הפרנסה ותעזוב כתו מרחמך דהיינו מעשך רחוס ואל תשמיה כי כשתה דוכתי תשכחן דקאי דרשי לשון עומד במקום יוצא כדכתיבנא לעיל פכ"ב:

כי ממשנתו בלומר מתרחק חלומו הגכוחיי שרחק מרחות אלהים וכבר עמו וזה בענין לימול ומשנה וטעם הפי' הזה מיתורת כי לא מניכו בשום מקום שיאמר הכתוב רק ויקן דפשיטא שמהשיכה הוא מקין ועוד למין רחוי לקרא זה שיכה רק מרחק ונכוחה:

אכן השכיב' שרויה תקן כזה הלשון והענין הלשון מה צריך לומר יש די שיאמר אכן ה' והענין דמתי שכא המקום הזה והלא בכל מקום עיני ה' ומלא כל הארץ כבודו אלא שפירושו השכינה שרויה ניחא כי האור הנברא הנרא' כאן במקום מיוחד הוא כמו שאמר יש ה' כי יעות נרא' כאן מזולת שאר המקומות:

ולא הייתי יודע מפני שלכבי לא ידעתי יש לפרש שעדיין לא ידע זה כלומר שלא ידע שכא זה וזה אין לו ט כי מה מנא עול במקום הזה להיות שכינה שרויה עליו שיאמר שלא ידע כזה שכה לכן פי' ולא הייתי יודע כי עתה אינו אומר רק שלא נודע לו מתחלה שהשכינה שרויה כאן והוא התכללות על שכבו כאן כדפירש רש"י ומ"ש דקי"ל ואינכי לא ידעתי ולא הייתי יודע כדרכם ז"ל ככמה מקומות שכא לפרש ולא לקשור זה עם האמור הקודם ואפשר דאגב מורחיה כא לאת טעם למה שפי' אכן יש ה' השכינה שרויה דהשתא ס"ל דקאמר לא הייתי יודע דאי לאו הכי אאי לא הייתי יודע מדרכה יש לעמוד עליו מה בתחדש לו כזה ולא מלא כל הארץ כבודו:

הסולם הזה עומד בכאר שבע כו' אאי שעמיים ויצא יעקב מבאר שבע כו' פירוש הרמ"כן ז"ל שכוונת האמרים שהם שבורים שיעקב בחברון בתברך ומש"ה ויצא יעקב מבאר שבע שהלך שם ליטול רשות כדלעיל כפ"ח והוא המקום שלן בו ורחה מרחות אלהים וניתן לו הרשות ללאת כמה שאמר ושמרתיך בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת והשלם שרחה לדעת ר"י כן ומרח רחה שרצליו בבאר שבע במקום שהוא מוכיח שם ומש"ה ומשיפועו שהוא רחש השלם מגיע עד בגבך כית המקדש בשתי בשתים בשתח שהמלאכים נכנסים ויוצאים בו וה' הנכבד נצב עליו ולכן ידע שבאר שבע הוא שער השמים טוב לתפלה וכית המקדש בית אלהים ובבקר בשם יעקב רצליו מבאר שבע וילך חרנה כן יומו והיה קפיצת הדרך שלו זהו דעת ר"י כו' שאמר השלם עומד בבאר שבע ושיפועו מגיע עד כ"ה שנה' וילא יעקב מבאר שבע ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה והלכן אמר שבא שם מבכה לא שבכה בשום מקום שביבתו הקים אותה שהרי באר שבע היתה בית אלהים והיא עיר לוז ולדעתו של ר"י כן לוז היא ירושלם

מקדילו בית הל ואפשר סיסים כן לפי המקרות שכספר יהושע
ובחנת שחיכנו בית הל הסמוך לעי כי כן שם העיר היתה
לרשעונה ביתי מכרתם וקוים לכן ורי"כם חולק על רבי יוסי כן
זימרא ואמר הסלם הזה עומד בב"ה ושפופו מגיע עד בית הל
מתי טעם כן' ודעתו כי ויפגע במקום הוא הר המוריה ולין
שם כי כח השחם כלה עתו כי אחרו נדיק זה בח לבית תלוכי
ויפגר בלא ליבה ורחם הסלם רגליו במקום ההוא ושפופו
שחוח רחמו מגיע עד בנגד בית הל זה והיה עיר לו ואחר
כי זה המקום בית תלכים ושפופו הסולם שער השמים וכבח
הר המוריה טוב לאפלה ונם בית הל מקום רחוי לעבוד שם
החלכים והקים המצבה בבית הל כי לדעת כלם בנגד השפוע
הקים זותה ויסכים דעת רבי יוסי כן סימן שם התדרם שאמרו
בנחרת שיעקב אבח אמתו שבע והלך לחרן וכשהלך לחוצר
ולהתפלל במקום שהתפללו אבותיו בהר המוריה אז קפצה לו
הארץ ויפגע מיד בהר המוריה ואחת דעתם שקפצה לו כהליכה
וכחזרה כדברי האומר וילך חרנה כן יומר ויפגע במקום מיד
כאמור פחום ׃

אבל רס"ג כפירוש החומש כתב ז"ל אמר רבי אלעזר
מקום רבי יוסי כן זמרא הסולם הזה עומד
בהר שבע ושפופו מגיע עד בית המקדש שהר
שבע עומד בדרומו של יהודה וירושלם בשפופו בנכחל שבין
יהודה ובנימן ובית הל היה בגפון של נחלא בנימן בנכחל שבין
בני בנימן ובין בני יוסף נחלא שלום רגליו בהר שבע ורחמו
בבית הל מגיע שפופו בנגד ירושלם ושחורו רבוחיבו נדיק זה
הוא לבית תלוכי ושוד אחרו יעקב קרחו בית הל אחו לח היה
ולא ירושלם ויהיכן לאחד לומר כן מבי אומר שנעקר הר המוריה
ונח לבמן זה היה קפיצת הארץ האומרים בפחיטת חולין שבח
בית המקדש לקראתו עד בית הל והוא ויפגע במקום ואם
תאמר כשעבר יעקב אבינו על בית המקדש תדוש לא עבכיהו
שם היה לו יהב דעתיה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו ומן
השמים ישעבכיהו אלא עד הרן חול כדאמרינן בפרק גיד הנשה
וקרא ויפגע בן וילך חרנה כי משם לחרן אחר אפשר שבחתי על
מקום שהתפללו אבותיו ולא התפללתי יהב דעתיה להחדר ואחר עד
בית הל קפצה לו הארץ עד בית הל שב"ד ׃

ופירש הם שאחר ואמרו רבוחיבו נדיק זה כו' כך הוא
החומש דאחה אלו שעפוע הסולם כנגד ירושלם
ורחמו כנגד בית הל יחתייב שבית הל שקיל לו
שם שכב יעקב לפי הגרחה מהכתובים היכה ירושלם ולפ"ז
יעקב היך אחר נדיק כח לבית תלוכי וכו' שברחה שלנו שכח לן
יעקב היה ירושלם שכח בית החקדש שהוא תלוכי של מקום
ושוד היך אחרו ז"ל שיעקב קרא לבית החקדש בית הל כדאיתח
בסוטה וכפסחים אברהם קרחו הר ה' יעקב קרחו בית הל
מהיכן למדו לומר כן מאחר שלא זו אינה ירושלם כתו שבאחנו
ולא הניכו שיעקב קרא בית הל רק לעיר לוז ׃ והוכרכיתי
לכתוב זה לפי שרחיתי להרמ"ם שפירש דברי רס"ג כפנין אחר
ולפניות דעתי לא דק ׃

אנשם כטעם הם שאחר רס"ג שרחם הסולם בבית הל
הם שלא נזכר בדברי רבי יוסי כן זמרא ופירש
דשפופו דקאחר הייבו לחנם שפופו כתב
הרמ"ם ז"ל אפשי שיעקב היה לו כלוז ואם היו רגליו הסולם
באחר שבע ורחמו בנגד בית המקדש היה יעקב אביבו חון
מהסולם שהרי כאחר שבע בדרומו של יהודה ובית המקדש בשפופו
בין יהודה ובנימן ובית הל שהיה לוז בשפופו בין בניהן ויוסף ואם
בן יעלחה על לח שקרחה בית הל ושער השמים לפיכך פירש
ם ויבו אחר שפופו אבל סוף שפופו שהוא רחם הסל כלח היה השמ'
שוי לו בנגד שער השמים ויכה השיב נם מהלשון כ"ל קנת סולך
דשפופו משמע שבי האחנש שמשפע והולך והוא כל חקו' שכין
רגליו ורחמו אבל סוף הסולם הם שהם ליקרא שפוע אלא רחם
וסוף הסולם ׃

ודע דלפן שפופו דקאחר המקום המחלפי חחם בשוה
מאורך הסולם דאם כן ושפופו בנגד בית המקדש
היכיבי ליה לגי מגיע עד בית המקדש אלא אבל כל
הם שבין הרגל שהשם משפע והולך עד שרחם נקרא שפוע ולפך
אחר שפופו מגיע עד ב"ה ולפן כתב הוראם שהם השפוע הנשאר
הוא יותר על מעט ׃

אף כתב שאחר אלו שבחתים וילך יעקב מבאר שבע
ויחלום והנה סולם וירא ויאחר הם נורא המקום

מאמת דלא יהיה שעמוע רק אל' מקרקות הא' על רגלי הסלם והא'
על אחכעו ואלו היה כפי רס"ג היה לו להכיבי ג' מקרקות לרבי
יוסי כן זמרא ל' על רגלי הסלם ואחר עלק שבועו ואחר על
רחמו מולפות אחר על רגלי ואחר על רחמו וכבר נחקשה
הרמ"ם ז"ל בזה ועי"ק היכי ילוף מדיבת יעקב מבאר שבע רגלי
הסלם בבאר שבע ליין דלרס"ג לח היה החקום שבו לן יעקב
באר שבע אלא בית הל ושוד לאח לח הזכיר רבי יוסי כן זמרא
בדברי הרחם הסולם בבית הל ויש לומר שזה עקום הוא מחוך
הבחות הרחם הסלם היה בבית הל שהוא החקום ליעב יעקב שעל
כן קראו בית הל ושער השמים הם לח הוכיר רבי יוסי כן זמרא
להזכיר אלא אפשי שם שכל הסלם היה בבית הל רגליו
ואחכעו ורחמו לבחי אחשתי' דרגלי באר שבע ואחכעו בחקום
בית החקדש ולא הביא מקרא רק לרחם הסלם ורגליו אחלחר
פלאחינו שרגליו באר שבע ורחמו בבית הל בהברח אחכעו בב"ה
סהוא בין כ' החקומות הלמד בפי החחומים הנזכר בדברי רס"ג
וקרא דיורח ויאמר הם נורא החקום הזה לרחם הסלם חייבי
ליה דחיכיה נפקא לן דשפופו בבית החקדש כיון דרגליו באר
שבע והא דילוף מיעקב דרגלי הסלם בב"ש בר דחיכיה חיעורא
דילוף יעקב שבאר נזכר בפ' של משלה דחי לחחיבינן שהלך חרנה
ואחר כך חזר וקפצה לו הדרך כדחי' בפ' נ"ח הוא סני דליחה וילך
חרנה ויפגע במקום ואף על נב דלעיל דאשיבן יחורח דילוף יעקב
למחם מילי ר' כו לח סבירח ליה דחקח אלא לר' דחלוס הסלם הוא
סייך לב"ש והייבו מרגליו היו שם ׃

והרמ"בן ז"ל כטעם על פירוש רס"ג שהן קפיצת הארץ
שהוכירו כיעקב אלא כחותה שאחרו כהליכתו
עבד אברהם שבח ליום מ' לחרן כחה שאחר
כשנהדרין נ' קפצה להם הארץ אליעזר עבד אברהם ויעקב אבינו
וחכיבי כן נרויש ופירשו אליעזר עבד אברהם דכחיב ויבא היום
אל העין לחיחר דשהוא יומא נפק יעקב דכחיב ויפגע
בחקום כי הגיע לחרן אחר אפשר שבבריחי על חקום שהתפלל
אבותי ולא התפללתי בו כיון דהדרי כדאיתיה לחהדר קפצה לה
ארעא חיד ויפגע בחקום הבא בפי' חומרים שביון שהלה בלבו
בחרן קפצה לו בחרן ופנע בחקום שהתפללו אבותיו לה אחר לבית
אל ולא אקפל הר החוריה ובח לשם ובב"ר קוד עשו שניהם סיום
בקפיצה אחרו וילך אל ארם נהרים הר יחזו וחבא היום אל
העין היום יצאתי והיום בחיי כיעקב דרשו כן וילך הרבה בי
יומו וחה שהם שיקפון הר המוריה ויבא עד בית אל אחר
שיהרה יעקב ויחזור אחרון ובד בית אל אלכך כחה יחים ושוד כי
בית אל אינהו שם נבול ארן ישראל אחלת ארון כי ארן ארן קדם
היא ושוד שהן החחבעות נקרא שהוא הסלם ושוד אל' לשוחת
כנגד בית אל והחחבע אינהו חוחיב של דבר יותר אבהו שב"ר ׃
והרמ"ם ז"ל הלין בשב רס"ג ז"ל על הא שהעון קפיצת הארן
כיעקב בשל אליעזר דקפיצת אליעזר והכיבי נחי הזמין
דקפיצת יעקב הוי שאליעזר בעקרם ארן ובאח לקראחו בחוחו
יום שיצא ואכיבי בעקרב ארן פלעחים ובאח לקראחו כדן
שבעקר הר החוריה וכח לקראחו דהכי החחב אליעזר דקפצה
להם הארן ולא שהם קבלו הארן החחב שהארן נחקרב
ונחקחבה להם אלעזר לח חקבלן לח יד ואליעזר הייבו
בחוקם דחחב שפוע בחבירו שבח בבנדו וכן פירש
רס"ג בפרק חלק נבי אכיבי כן נרויש קפצה ליה ארעא כחו
לח חקבלן שבחקרב ובחקבה הארן והביא ראיה לארן פלעחים
ונבי ויפגע בחקום פירש שהחקום פנעו שקפצה לו הארן ובחקב
לו החקום ׃

ותמהני מדבריו שלפי זה לח הלך אליעזר לחרן
בחותו יום שהרי ארן חרן היא שהלכה אלעז
ואיהו כדקאי קאי כחו שיעקב כשנעקר הר החוריה וכח אלא
בבית אל לעולם בבית אל הוא קאי ואם כן חאי ואבה היום אל העין
וכן אכיבי לח הלך לארן פלעחים אלא לארן ישראל הוא קאי
ואיך עבר את דוד סביב בנבול פלעחים ואיבא למימר שבשהה
ארן פלעחים אצל אכיבי בח גם כן דוד ואבבי בחוכה הם כן
כל ישראל היו קחים על יבבי ולחה הוצרכו לברוח אצבי כדאמר
הם שהיה דודף אחריהם ושוד דקאחר הם כי אחו קוני לאחוחו
אחרי קום ביה וכו ופירש רס"ג כי אחו קוני לאחוחו בפר שאחו קוני
שבין ארן ישראל לארן פלעחים וכו' נראה שבאחריהם היו בני ישמעאל
בנבול שבין ארן ישראל לארן פלעחים עד כותם לארן ישראל
והם אחחר שבשבקרם ארן חרן ובאם חצל יעקב נשלם את יעקב
וחוזרים למקומם וכן ארן פלעחים אבבי לח ליחי לקפיצת הר
החוריה

המוריה מכל יעקב שעתיד שם כל הלילה ולא עקר את יעקב מכאן אל ׃

ומה שהקדים הלילה דקפיד ליה שפי׳ שהתחיל נתקדרה ונתקומם הוא לפי שחשב דקפיד ליה חרטת הייתה חרן חרן וחרן פלשתים ולישתי הלא פירוש החרן שכן ס״י וחרן וכן ס״י ופלשתים שעל ידי שנתקדרה תותה החרן נתלה הולך דרכו בתרה ותניא למקום חפרו שלא כדרך העו׳ ולפי שחשבתו דקפיד חתרן חרן וחרן פלשתים שנתקדרו שמקומן ים לתוהו מה לשון קנור וקמון שיך שם לא שיך הלא לשון דלוג ׃ גם על מה שטען דמדקתמר כיון דהדרה כדעתיה וכו׳ משמע שכיון שעלה בלבו בחרן וכו׳ הסיב הר״ש ז״ל שגם רש״י יודה שבתוותה שעה עכשיו שהדרה בלבו לחזור להתפלל בהר המוריה כשהיה עומד בחרן מיד קפיד ליה חרטת שנתקר הר המוריה ממקומו וכן לקרותו רק ברש״י ז״ל סוכר שלא כח לקרותו רק עד לוז כדי שיתפלל יעקב בשניהם יחד וכשבא יעקב בלוז שהוא בית אל מבא הר המוריה שכח שם לקרותו וזה שתמר ויפגע במקום כתדם שבא לקרותו תכירו שנקרא פוגע בו אף על פי שכבר קדם וכבא במקום שתמרו שם ׃ וגם זה לא הוצא לו כי מה טורך להתעקר הר המוריה לבא בית אל מיד כשהדרה יעקב לחאר ולא התעקן בד בא יעקב לבית אל והיותר קשה שלא הסיב כלום למה שתמר מיד ויפגע במקום דמשמע דקפיניא החרן ופגיעת יעקב בהר המוריה היה מכאן ומיד ׃

ולענ״ד לא מבואתי קורת רוח לתשובת טעמות הרת׳ן שלא שם כן בתמר שם ר״י וזו קפיניא החרן המוריה בשחיטת חולין כו׳ לאו למיתרת שלא קפניה לו החרן גם כן לחבר הגעתו לבית אל אלא מפני שהמגדה שהיה שהקפיניא לטורך המבח יעקב בהר המוריה היה כר׳ שעל ידי הקפיני כח יעקב על הר המוריה לו׳ כי לא היה מניחות יעקב בהר המוריה על ידי הקפיניא אלא על ידי עקירת הר המוריה כלו׳ שגם זה בכלל הקפיניא שנזכרה שם ולעו׳ עיקר הקפיניא מה שנתקדרה החרן ונמצא יעקב בה מחרן עד בית אל כרגע וזו בקפיניא תלישנר ואכיבי אלא שמפני שהיתה הכוונה החלטית שתיה תפלת יעקב בבית אל ובהר המוריה יחד שמיהם מקומות מוכנים לתפלה כמה שתמר הר״ש לכן נעשה לו גם כן מין קפיניא לחרת שנעקר הר המוריה ובא בית אל והשתא ניחא נמי דלא תיקשי מה שתק׳ עוד מה ס׳ שיקפיק הר המוריה ויבא עד בית אל מחר שיטרד כו׳ כי לא היה כן אלא על ידי קפיניא בא בית אל ׃ ולחה שטענו שבית אל תיכף קוף ת״י מפתח חרן כו׳ יפה הסיב הר״ש ז״ל כי מי גלה לו שבית אל שהיה פיר לו תיכף מפתח חרן שבלבו מת״י לחרן אם תפני שבתוב בית אל תים שפירושו לבד מערב וחרן היה לבד תורח כדכתיב ויפע יעקב רגליו כו׳ ת׳שוכות בדבר ה״ת כי חין פי׳ בית אל תים מתערבה של ת״י אלא מתערבו של תוכל תכריחם שנסע תבד תזרח לבד מערב כל כך על שבשחה כפוף תהלכו זה במלה שהיתה בית אל לבד מערב והעי תבד מזרחו תכל לעו׳ בית אל לבד מזרחה של ת״י היתה ועוד מי הגיד לו שלחו זו שקרתה יעקב בית אל היה בית אל המסוכה לעי ותלה רש״י פירש בהדיח ב״ה דהתי בית אל לתו המסוכה לעי היה אלא ירושלם וע״ש בית אל״ם קרתה בית אל והוא הר המוריה כו׳ ׃

ומה שטען שתין החתנו נק׳ שפוש הסלם תדרכם תפכח מסתברת כי החתנו והוא כל תם שכין רגליו לרחנו יקדים שפוש תכל רחם הסלם רחוי שיקרתו רחם הסלם לת שפוש כדכתיב לעיל ׃

ומה שטען תה טעם להיות כנגד כ״ה ותין החתנו תורה על דבר יותר תכלו תיכה טענה כי לא תחר זה תפני שהחתנו תורה על קדושת התקום שהרי יעקב לא תמר שהתקום טורח עליהם שער השמים אלא על תקום רחם הסלם שהוא בית אל לפי שנסתר בשתים תקום שהתלאכים נכנסים ויוצאים בו וה׳ נצב עליו תכל על תקום רגלי הסלם וחתנו לא תחר יעקב שום דבר כי לפ״ז תבחר שבע עד בית אל שהיה כנגד הסלם קדוש יותר לו ותם שהודיענו שרגלי הסלם כנ״ם ושפוטו כנגד כ״ה תיכו אלא להודיענו תכוונת הסלם תיך היתה הלא תיותה דכ״ה ובית אל תל הכל תקום ת׳ כתו שהיה נרתה תפסטיה דקרא ׃

הסלם הזה עומד נכ״ה כו׳ כבר כתבתי פ׳ הרת׳ן כזה תכל רש״י לא הזכיר זה בפירושו וכרתה שלפי שטתו רי״כ שתת לתיתר דרגלי הסלם היו בבית המקדש ושפוטו ורחטו הכל בבית אל ולא טורך להזכיר רחטו דודאי לא היה בתוך רחטו להלן מבית אל דשם כן לא היה קורת שער השמים לבית אל אלא לתקום שהוא שעקר הקדושה בתקום שבו הרחם כדפירש לעיל תכל תה שסורך להזכיר הוא תקום הרגלים והשפוע לתפוקי תדרי״כ ותין לשון תנח היה שתחנע השלם גם כן בבית אל שתה הוא בגבול בניתן שהוא בין יהושלם ובין בית אל אל היה לא תקשיה כי שפוטו דקתתר תינו תורה על תקום תסויים תשתנע כי כל תה שכין הרגלים והרחם נקרא שפוטו והכא קתת׳ שהשפוט תניע עד בית אל כלומר שתינו כלה כנ״ה דתיתת ׃ שכל השלם רחטו וסופו כנגד כ״ה וכן שפוטו שהזכיר רי״כ לא הורה על זה תקו׳ שתתנחי השוה שכשולם אלא כלומר שקנת תשפוטו שהוא תתקום שכין הרגלים והרחם היה תניע כנגד כ״ה כדפירשנו לעיל ושטעתים דרי״כ תקרתי שיהיו דתשוה לתתת נורת התקום הזה תין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים תשתע דהיינו כ״ה כודאי דשם לא שפיר שהשלם שכשולם תכוון בבית אל לא היה לומר עליו בית אלהים ושער השמים וכל שכן לפי שם שאתר כתדרש שער השמים שנ״ה אל תטה תכיון כנגד כל תעלה וכיון דירוש שנה כ״ה תינה בית אל דהיינו לו כדשמעת תתחומי התרן כם׳ יהושע ת׳ט לקרא לבית אל דהיינו לו בית אלהים ושער השמים אלא עכ״ל שתפני טרחה רגלי השלם בכ״ה קרתי בתקום שהוא בית אל״ם ושער השמים ולא קתתר תה נורת התקום הזה על תקום ליתתו אלא על תקום כ״ה ואף על פי שנתנחו שכח תקום רגלי השלם גדול תכל רחטו כי זה כ״ה ונקרתי בית אל״ם ושער השמים זה תינו נקרתי אלא בית אל לא קושה דתני שכר דכיון דרגלין על התרן תתם עדיף תקום זה תהתקום שכנגד רחטו שהינו על התרן אלא כנגדו אף קשה לבעטת רש״י שנעקר הר המוריה וכח בית אל כדלעיל תכלן שהשלם ל׳ הכ״ה תדקתתר תה נורת התקום הזה כו׳ דילתת כל זה על בית אל כחתר לפי שהיה שם כ״ה כשת היתה וכתו שהוא תם ז׳ שקרתו לכ״ה בית אל דהיינו לפי שהיה תז כ״ה שם כדפירש לעיל לבשת רש״י ים לומר דע״כ לא קתתר רש״י אלא תליכה דרי״כ תכל תליכה דרי״כ תין דבר תוה ורי״ם פליג תהכוונה דלריך זה בא לבית תלוני ותהכוונה דיעקב קדתו בית אל ותה שבחק רש״י תליכה דרי״כ לומר שנעקר הר המוריה דהיינו דדוחק לו׳ דהנהו תיתרי לא תתו לא כרי״כ ולא כרי״כ שם ושוה ים לומר דהיון דתה שתתר תה נורת התקום הזה לא היה תכל שנודעה לו תפלת התקום תכל שנתנו אלא תתרתה השלם שרתה עליו כדריך לומר שת״ם תה נורת התקום וכו׳ דהיינו על כ״ה כדפירש״י דהיינו לפי שעיקר תקומו בגרגלי השלם תף על פי שעתה נעקר ובא בית אל תל דתי תפני שעתה היה כנגד רחם השלם ת״ת שתם כן תין הקדושה אלא בתקום בית אל דהיינו לו שהוא תקומו כנגד השלם לעולם תכל כ״ה תה שהוא כתן תינו אלא תקרתי בעלמת ועכין השלם תינו דכר תקרי אלא שנרתה ליעקב תה שהוא כן לעולם ׃

ועיל דטעמיה דרי״כ תדקתתר תה נורת התקום הזה כו׳ ויכוך כו׳ והדר ויקרא את שם התקום שהוא בית אל תשתע דכ׳ דוכתי כיכהו בבית אלהים ושער השמים תינו בית אל אלא כ״ה וה״ת עכ״ל כי שם היו רגלי השלם רחם לא כן תכ״ל קדושת התקום ותפני זה תוכרח רי״כ שם אלא לקבל שנעקר הר המוריה וכח לבית אל דה״ת הוה להו תקום ת׳ וכלכם בשם ת׳ יקרא ולא יחלקם לכ׳ תדרגות ועוד תכח ליה לתת לזה יתר תעלה תתחר שרתה השלם כנגד כ׳ תתקומות בשוה ׃

ועל דרך הדרש תפשר לומר שהתלוקת כין רי״כ ורי״כם תה שהלקו קנת תתכתים תם שלתי התנשים לתטה תהלאכים בתדרנה תו שיש תליהם תו לתעלה תתם ודעת רי״כ שהם שיש לתלאכים ולכך תתר זוה השלם שהוא רתו תל תעלות התנשים תשר כו יעלו תפסל תנשם לתעלה לתעלה יסודתו בכתר שבע שהוא תעשה הרורה והעבודה כתעשה תברהם שם ושפוטו שהוא עניו התעלה שתשפע והולך תניע עד כ״ה שתכוין כנגד כ״ה של תעלה תשר כו יעבדו תתלאכים תת ה׳ ותיכ״ל הוא שכהן הגדול כדתיתת בפ״י דתנחות וסכוותם כי כתדרנה זו יש״ו שלתי התנשים ויעתדו בתיניתם תתנם דעת רי״כ כי תעלה זו תלא תעשר היה לנבי שלתי התנשים ולא תחשב תעלה זו תלא שפלה ירגלי השלם תכל השולים בתחת הגעתם עד ה׳ להתדבק בו תתם והוא תתר תניע עד בית אל ׃ תו שתחלוקת כתה שנחלקו קנת תם שעיון גדול תתעשה תו בהפך ורי״כ סובר שתעשה גדול והוא תתר

מ"ת הפסוקי

פרגלי הפלס בכאר שבע שהוא מקום העיון שפס נפש מכרסם הפרדם שהוא בכוני של החכמה כמו שפירש בעל נוף צלים בח"ס פ"ג ופפושו שהוא מקום העליה בכ"ס שהוא מקום הפבודה התחתית ורי"כם פוכר בהפך ולזה פס רגלי הפלס בכ"ס ופפושו בכיית של שהוא בכוני של מקום העיון והיריעה לשל יתברך

ודרכיו :

ו עה"ד הפער הזה כו' לפי שפער השמי' לשון הושפל כי אין כו פער ואלון וזה שאחר שלוני רקיע גם כן דרך הפל כמה שאחר הר"ם לכן דעתו של רבי אחא לפ' שהוא ממשל פער

מלים סח מיכה ח לפעלות התפלה לשחים הפס

מלים קמז כדפירש רש"י כחוזים וזה שאחר שעתיד ליתלח להרבה נדיקים כיוצא בו כי כתו שנתלח ליעקב שנתקבלה שם תפלתו כמה שאחר לשל העוזה שליך בנרחך כן יתלח לכל נדיק ולכן נקרא פער השמים כי על תם שכינה יעקב לבד לא יפתיק להקרא פער השמים ואף על פי שזה פער השמים שאחר יעקב על תם שנאחר לו שתעתיד ליתלח לרבים שאחר הוא וכוונתו לומר שהמקום הזה מוכן לתפלה ולכן יקרא פער השמים מכיון דקאחר ליה שזה הפער יפתח לרבים ולא קאחר שיעשם במקום אחר :

אין כ"ה של תפלה גבוה כו' אי אפשר לפ' שאין כאן זה לזה אלא י"ת מיל לפי הפשט כי זה פקר מפורפס שהרי מהארן עד השמים ת"ק שנה וכן כאן רקיע לרקיע וכן בשוכי כל רקיע וכ"ה של תפלה רקיע ד' דהייגו וכול כדלימה בפ"ב דהגיגה אלא ס"ם שפיעור גובה כ"ה של תפלה אינו תרובה משל אחד אלא י"ח מיל כי גבהו של כ"ה של אחד ל' אחה ושל תפלה ל' אחה י"ח מיל לפל צריך עיון מגליה למדרש מנין ח"ה על הגובה ולא על האורך ואפשר דפער השמים קאחרש פיעור הגובה דשמים לשון גובה הוא שאי אחה קודה ופי' בית אלהים זה פיעור גבהו אנין ו"ה לכל ק' שהרי ב"אח ס"ע כאחב כי כל אח שאל שהשמים הפלוניים כאחם כך וכך אין ענינו שבשמים גשמים אחרים כלפי השמים אל ענינו שהבאות האחות הענין הפלוני והשומרות סדורו אין השמים הפס והרמיה על זה לאחרם ערבות שבו נדק ואשבט כו' ואם כן צריך לומר שאין בית האקדש אחם למעלה וח"כ אהו פיעור גבהו דקאחר הכא וים לומר דפא דקאחר אחם וכול שבו ירושלם ובית האקדש ואוכח בנוי ואיכאל פער הגדול עומד ואקריב עליו קרבן בכל יום שנאחר בגה בניתי בית וכול לך כו' ואה אקריב וכי אפלה של דעאם שים לפס פרים וכבשים אלא אהו אקריב נשאחן של נדיקים וכו' הבונה בזה שאהאקום שהוא יוסף פפס והבנה ליושבי ירושלם לעבוד אח ה' כאוכח וכ"ה שאחר שאקריב נשאות הנדיקים דהייגו אאחכם נפשותיהם של שאורת הנבואה וזה שאחר שהוא נגוה י"ח מיל כלפי שאין הכבתו ו' מופלה אלא ליפראל אצר פיעור אחניהם י"ח מיל כדלימה בחזית פ' יפקני :

בנין וזה דאם לא כן וזה לפ"ל בית של"ם ופער השמים שכשי ליה חע"כח ד"ח אלאר שהרפה ליעקב כ"ה בנוי וחרב וכנוי דהשחא לא שיקבי וזה לשה לי דשאחר דזה קאחי רשו על החרבן ושוד לגורה שהאקום רשו שכיח רשאון ושיח שלים רשו שכיח העתיד שאחר עליו ביאוד וזה שפער השמים כי זה לבדו נקרא שפער השמים ליאחון שעלתו של הרשעון ואשפר גם כן שהוא שפער השמים חייבי לה דשהשחא לא בריבנה לשהרש שפער השמים של עליית התפלה אלו על פיעור הנבהות כדלעיל כי הכית שעתיד כוהלי רשוי שיקרא שפער השמים לשעלתו ויקרבת ישראל אל לעליונים כשלו שוחפים שהשם ושולים חב"ה השחיחה :

בנוי וחרב וכנוי שלחה והבנין העתיד ולא הוכיר בית שכי כי גם הוא ככלל החרבן דכתיב לעיל בפ"ב סי' י"ט וט' שבשורה הזו ליעקב להכטיחו על בניגו שף שיחרב לחיות כחמה ליפראל אל הדרפה שהשכת שלימה דת"ד לעיל והגם שלם זה

הכבם כו' :

המ"דא נוהג שלחים שחקדשיך ופירש שבורשיהן ובפלאותיו נרחות שתוך ב"ה ושף של בב שהשכלה מקדשים מיירי לשעיגן למילף רק דבורה נאחר על ב"ה לשקומי נורה דהבה על ב"ה ושף על בב דאחרינן כשלמה דבורה שלחים שחקדשיך היינו שהחרבן שלח בשה שנים לשקדשו וכני שהשם לקדן בפ"ב על"ם שכל שקום פער דקרא מיירי בבורות הבעזות

אין כ"כ בבניגו :

זה קרי חרב אין לקדק לשון זה דבך לבי שם בית שלחים ועוד דזה שבעיי ליה על החרבן לא אין זה דבך שהסב' בשלמה ולפי שהסחבת ב"ם אין תושלת שהיועו חרב שעליו נאחר זה שלח שהיועו בית שלחים הניגו :

כי שם בית שלחים כנוי ושהוכלל שיבה לשקדש דשם בן שה דבתיב בפ' ושלח לך קרא בית של לשועו בנין ושם בן שהי רבותים דישקר שאחר בפסיחים פ' השפה של בית שלחי יעקב שלחי שבהם שבתוב בו שה שאחר לא נאחר שלח שלחי יעקב לא שהברים שבתוב בו שה שאחר כהר ה' יראה ולא כיעחק שבתוב בו שה שנאחר ויבא יעחק לשוב בשה שלח כיעקב שקרעו בית שנאחר ויקרא לשקום של בית של וכיוצא בזה שאחר להם ז"ל בפסיקתא הביאו הילקוט פפ' לבן ובשלה של הר ה' של בית שלחי יעקב והלא שם שקרא שבהם הר שיגו שלח כנגד החרבן כדלעיל פרשה ג' וכן שם שקרא יעחק שם כדלעיל פפ"ה ושם שקרא יעקב בית שייגו שבנין הבעתיד וכבר קרא נם בן יעקב הבית בזמן חרבן ע"ג החרבן כמה שאחר לון זה כדלעיל שבהם ויעחק בן קרעו שבהם כשם הגון בזמן בניגו הבבר והבעתיד ולא קרעו שבהם הר ויעחק שהם שלח על זמן החרבן כדלעיל שהקושות הבוכר ושם בן שאי דבוקיש דיעקב וב"ק לזה שכיחו שיעקב קרעו בית שהיקרא לשקום ש של שלח שבבית לכתיב כי זה שם בית שלחים ושיגו לזה יש לומר שהם דהשם בתיב ויקרא דשמשע טפי שם קבוע ושם שאמר שה"ד ויקרא לשקום של בית של שייגו בית של ת"ם דשבבת לא קרא בית שלח לבניין העתיד שרשי לשקרא בית שבת להבדיל בין זה שהם דקרי שהתא לשקום של בית של קרעו שם ע"ם העתיד ושייגו דבוקיש דשפילו בזמן חרבנו קרייש בית ע"ם העתיד של שבהם ויעחק לא קרעו שבהם ע"ם העתיד כי שבהם שיהם לשקרא לשקום של בית של שייגו בית של ת"ם דשבבת לא קרא בית שלח לבניין העתיד שרשי לשקרא לשקום בית שבת להבדיל בין זה שהם דקרי שהתא לשקום של בית של קרעו שם ע"ם העתיד ושייגו דבוקיש דשפילו בזמן חרבנו קרייש בית ע"ם העתיד של שבהם ויעחק לא קרעו שבהם ע"ם העתיד כי שבהם שיהם לשקרא לשקום בית שבת להבדיל בין זה שהם דקרי שהתא לשקום של בית של קרעו שם ע"ם העתיד ושייגו דבוקיש דשפילו בזמן חרבנו קרייש בית ע"ם העתיד של שבהם ויעחק לא קרעו שבהם ע"ם העתיד כי שבהם שיהם לשקרא לשקום

שהם כוחן חרבנו :

המ"דא כי חוק כריחי שערין ויהם בכנין העתיד מיירי דכרים שהוא חוזר כוכה ירושלם ע"כחי ישרא' וכנם וכ"ג דבתיב שער מיירי ככית העתיד :

ז ישופע לון העמים כו' דא"ב בחקום שהם חנה ליה חנן ודאחי לה היה חולוף שהו שחנן כי בורח הוא ושאחר חנן כיהו ושאי בפ' שלח שהושפע לו חן העמי' כחלה פי הפך

הכבם כו' :

המ"דא נוהג שלחים שחקדשיך ופירש שבורשיהן ובפלאותיו נרחות שתוך ב"ה ושף של בב שהשכלה מקדשים מיירי לשעיגן למילף רק דבורה נאחר על ב"ה לשקומי נורה דהבה על ב"ה ושף על בב דאחרינן כשלמה דבורה שלחים שחקדשיך היינו שהחרבן שלח בשה שנים לשקדשו וכני שהשם לקדן בפ"ב על"ם שכל שקום פער דקרא מיירי בבורות הבעזות

אין כ"כ בבניגו :

זה קרי חרב אין לקדק לשון זה דבך לבי שם בית שלחים ועוד דזה שבעיי ליה על החרבן לא אין זה דבך שהסב' בשלמה ולפי שהסחבת ב"ם אין תושלת שהיועו חרב שעליו נאחר זה שלח שהיועו בית שלחים הניגו :

כי שם בית שלחים כנוי ושהוכלל שיבה לשקדש דשם בן שה דבתיב בפ' ושלח לך קרא בית של לשועו בנין ושם בן שהי רבותים דישקר שאחר בפסיחים פ' השפה של בית שלחי יעקב שלחי שבהם שבתוב בו שה שאחר לא נאחר שלח שלחי יעקב לא שהברים שבתוב בו שה שנאחר כהר ה' יראה ולא כיעחק שבתוב בו שה שנאחר ויבא יעחק לשוב בשה שלח כיעקב שקרעו בית שנאחר ויקרא לשקום של בית של וכיוצא בזה שאחר להם ז"ל בפסיקתא הביאו הילקוט פפ' לבן ובשלה של הר ה' של בית שלחי יעקב והלא שם שקרא שבהם הר שיגו שלח כנגד החרבן כדלעיל פרשה ג' וכן שם שקרא יעחק שם כדלעיל פפ"ה ושם שקרא יעקב בית שייגו שבנין הבעתיד וכבר קרא נם בן יעקב הבית בזמן חרבן ע"ג החרבן כמה שאחר לון זה כדלעיל שבהם ויעחק בן קרעו שבהם כשם הגון בזמן בניגו הבבר והבעתיד ולא קרעו שבהם הר ויעחק שהם שלח על זמן החרבן כדלעיל שהקושות הבוכר ושם בן שאי דבוקיש דיעקב וב"ק לזה שכיחו שיעקב קרעו בית שהיקרא לשקום ש של שלח שבבית לכתיב כי זה שם בית שלחים ושיגו לזה יש לומר שהם דהשם בתיב ויקרא דשמשע טפי שם קבוע ושם שאמר שה"ד ויקרא לשקום של בית של שייגו בית של ת"ם דשבבת לא קרא בית שלח לבניין העתיד שרשי לשקרא בית שבת להבדיל בין זה שהם דקרי שהתא לשקום של בית של קרעו שם ע"ם העתיד ושייגו דבוקיש דשפילו בזמן חרבנו קרייש בית ע"ם העתיד של שבהם ויעחק לא קרעו שבהם ע"ם העתיד כי שבהם שיהם לשקרא לשקום בית שבת להבדיל בין זה שהם דקרי שהתא לשקום של בית של קרעו שם ע"ם העתיד ושייגו דבוקיש דשפילו בזמן חרבנו קרייש בית ע"ם העתיד של שבהם ויעחק לא קרעו שבהם ע"ם העתיד כי שבהם שיהם לשקרא לשקום

שהם כוחן חרבנו :

המ"דא כי חוק כריחי שערין ויהם בכנין העתיד מיירי דכרים שהוא חוזר כוכה ירושלם ע"כחי ישרא' וכנם וכ"ג דבתיב שער מיירי ככית העתיד :

ז ישופע לון העמים כו' דא"ב בחקום שהם חנה ליה חנן ודאחי לה היה חולוף שהו שחנן כי בורח הוא ושאחר חנן כיהו ושאי בפ' שלח שהושפע לו חן העמי' כחלה פי הפך

מלים שלח סימן ו ז

ו עה"ד הפער הזה כו' לפי שפער השמי' לשון הושפל כי אין כו פער ואלון וזה שאחר שלוני רקיע גם כן דרך הפל כמה שאחר הר"ם לכן דעתו של רבי אחא לפ' שהוא ממשל פער השמים שהוא מקום העליה בכ"ס שהוא מקום העבודה התחתית ורי"כם פוכר בהפך ולזה פס רגלי הפלס בכ"ס ופפושו בכיית של שהוא בכוני של מקום העיון והיריעה לשל יתברך

ודרכיו :

ו עה"ד הפער הזה כו' לפי שפער השמי' לשון הושפל כי אין כו פער ואלון וזה שאחר שלוני רקיע גם כן דרך הפל כמה שאחר הר"ם לכן דעתו של רבי אחא לפ' שהוא ממשל פער

מלים סח מיכה ח לפעלות התפלה לשחים הפס

מלים קמז כדפירש רש"י כחוזים וזה שאחר שעתיד ליתלח להרבה נדיקים כיוצא בו כי כתו שנתלח ליעקב שנתקבלה שם תפלתו כמה שאחר לשל העוזה שליך בנרחך כן יתלח לכל נדיק ולכן נקרא פער השמים כי על תם שכינה יעקב לבד לא יפתיק להקרא פער השמים ואף על פי שזה פער השמים שאחר יעקב על תם שנאחר לו שתעתיד ליתלח לרבים שאחר הוא וכוונתו לומר שהמקום הזה מוכן לתפלה ולכן יקרא פער השמים מכיון דקאחר ליה שזה הפער יפתח לרבים ולא קאחר שיעשם במקום אחר :

אין כ"ה של תפלה גבוה כו' אי אפשר לפ' שאין כאן זה לזה אלא י"ת מיל לפי הפשט כי זה פקר מפורפס שהרי מהארן עד השמים ת"ק שנה וכן כאן רקיע לרקיע וכן בשוכי כל רקיע וכ"ה של תפלה רקיע ד' דהייגו וכול כדלימה בפ"ב דהגיגה אלא ס"ם שפיעור גובה כ"ה של תפלה אינו תרובה משל אחד אלא י"ח מיל כי גבהו של כ"ה של אחד ל' אחה ושל תפלה ל' אחה י"ח מיל לפל צריך עיון מגליה למדרש מנין ח"ה על הגובה ולא על האורך ואפשר דפער השמים קאחרש פיעור הגובה דשמים לשון גובה הוא שאי אחה קודה ופי' בית אלהים זה פיעור גבהו אנין ו"ה לכל ק' שהרי ב"אח ס"ע כאחב כי כל אח שאל שהשמים הפלוניים כאחם כך וכך אין ענינו שבשמים גשמים אחרים כלפי השמים אל ענינו שהבאות האחות הענין הפלוני והשומרות סדורו אין השמים הפס והרמיה על זה לאחרם ערבות שבו נדק ואשבט כו' ואם כן צריך לומר שאין בית האקדש אחם למעלה וח"כ אהו פיעור גבהו דקאחר הכא וים לומר דפא דקאחר אחם וכול שבו ירושלם ובית האקדש ואוכח בנוי ואיכאל פער הגדול עומד ואקריב עליו קרבן בכל יום שנאחר בגה בניתי בית וכול לך כו' ואה אקריב וכי אפלה של דעאם שים לפס פרים וכבשים אלא אהו אקריב נשאחן של נדיקים וכו' הבונה בזה שאהאקום שהוא יוסף פפס והבנה ליושבי ירושלם לעבוד אח ה' כאוכח וכ"ה שאחר שאקריב נשאות הנדיקים דהייגו אאחכם נפשותיהם של שאורת הנבואה וזה שאחר שהוא נגוה י"ח מיל כלפי שאין הכבתו ו' מופלה אלא ליפראל אצר פיעור אחניהם י"ח מיל כדלימה בחזית פ' יפקני :

בנין וזה דאם לא כן וזה לפ"ל בית של"ם ופער השמים שכשי ליה חע"כח ד"ח אלאר שהרפה ליעקב כ"ה בנוי וחרב וכנוי דהשחא לא שיקבי וזה לשה לי דשאחר דזה קאחי רשו על החרבן ושוד לגורה שהאקום רשו שכיח רשאון ושיח שלים רשו שכיח העתיד שאחר עליו ביאוד וזה שפער השמים כי זה לבדו נקרא שפער השמים ליאחון שעלתו של הרשעון ואשפר גם כן שהוא שפער השמים שייבי לה דשהשחא לא בריבנה לשהרש שפער השמים של עליית התפלה אל על פיעור הנבהות כדלעיל כי הכית שעתיד כוהלי רשוי שיקרא שפער השמים לשעלתו ויקרבת ישראל אל לעליונים כשלו שוחפים שהשם ושולים חב"ה השחיחה :

בנוי וחרב וכנוי שלחה והבנין העתיד ולא הוכיר בית שכי כי גם הוא ככלל החרבן דכתיב לעיל בפ"ב סי' י"ט וט' שבשורה הזו ליעקב להכטיחו על בניגו שף שיחרב לחיות כחמה ליפראל אל הדרפה שהשכת שלימה דת"ד לעיל והגם שלם זה

ב"ה התחרט'

שלא סלט בה מלאך המות מעולם וה דכר תימא סם נמצא כן בעולם אין לך קפנדו כל העולם לעבת בחרן היתה והיום הזה אין לך בעתה על מעלת החרן היתה ולכן רמזו לפרש זה על דרך דרש והכווכה בו לספר בשבח חרן ישראל ובפרט המקום הזה ועל היותו מסוגל להיות הנדוים בו טובי האומות אמר שנינים בו את התכלת כיון שהמ' רומזו על מיטוע האומות כמו שאמר בעל העקידה בפרש'ניצית ועל טוב העיון אמר בה שנחריב ולא בלבלה בו' פעם היו הגלות והחרבן שבת אחוד החכמה הנה לה הספיק בלבול שנחריב וחרבן כ"ג לבטל חכמת יושבי חרן שהיה לתורה דמ"י מחכים ועל היותה נקיים מכל עון אמר שלא סלט בה מלאך המות כי הוא יגר הרע הוא מלאך המות וע"ד ההפלג' אמר הזקנים בה מה עושים להם וכו' כי מי שהוא גדל בקדושת החרן והזקן על זה הסרגל כשירצה להשתתם מיתה דבר אמרי לנרוך חיותו ע"י שהכרח גרוך לנתת חון בעיני הבריות ואוז מה שהתעסק במשלו הזה • ומה'ר שמעון מר חייט כ"ש שתעתי שלא ענינו שבכל שהו שוקד בתורתו ואוז נקרא לוז שהוא שקד ומו' שנינים בו תכלת רמז שעליו מסיגים את ה' עד"ם תכלת דומה ליס ויס דומה לרקיע דהיינו שורדי היס בחיות שהם רמו שעבי ה' ועל ידי תנועת הרקיע נודע תביע רשעון ואומר שלא סלט בה מלאך המות כי בשכל מצד עלמו הי וקייס ושבחריב לה בלבלו בו' והוא שלא יכלו לבטל השכלה שישראל בכל נכנעו תליה בהו' ולדניאל סגיד ואמר שהחיתה היה ביניהם מגדר שבכל והוא אומר זקנים שבה מה עושים בו' ואין זה נוח לי לומר על מקום ידוע בחרן ישראל מדבר שלא מצו מבטלי פעמ הכתוב דקאמר ואולם לה שם העיר בו':

לכה נקרא שמה לוז בו' בבר כתבתי לעיל בריש פי"ו שם שדרכם ז"ל לדרוש השמות בכל מקום ואפילו לא היה זה הדבר שהיו הדבר במקום הזה דש"ב מה צורך להודיענו שם היה לוז שם העיר מתחלה:

והטריף מנות הפריח בלוז המוציא פרח ולא מפני שהלוז מוציא פרח טפי משאר פירות שלא מפני שלוז שם היה הולך הכתוב שם העיר שהוא לוז לפי שתתיחס נם כן לענין המנות שכל יושב בה תפני קדושת המקום מוכן להרבות מנות ומעשים טובים:

אין לה בה שהוא שתום ואינו כרוב הפירות שים בהם נקב מה כרמון ואפוח ואף השקד הוא דומה ללוז בענין זה ומכל מקום הפה הגזבר כאן אינו כענין פעם שאמרו בעדשים בפ"ק דכ"ב דאין לה פה דהתם שאין לו שום סדק ושום שלא ענוב לנמרי אבל הלוז אע"פ שהוא שתום יש בו חוד כאין חוטם:

לא היה אדם יכול לעמד על פתחה שהיתה חומה מקפת חומה מכל סביבותיה ואין שום פתח בחומה שלא היו ככנסים מתחת לחומה מדרך המערה כדרך חתת דכשמוך:

לוז היה עומד על פתחה של עיר נראה דרכי סיחון פלוג מדרכנן וסבירא ליה דפתח העיר יהוע היה שלא על ידי שהיה לוז בפתח העיר נקרא שעיר על שמו ואין נראה לפרש דברי רבנן שתת למימר דשם שלא היה אדם יכול לעמוד על פתחה של עיר היינו

מפוס שלוז היה עומד על הפתח ואמרו היו ככנסים לעיר והרופה שם שלוז לא היה סבור שהיה שם פתח לאיש כן ס"ל לפרש שהלוז חלול ואמרו היו ככנסים לעיר כדקתפרש רבי פנחס:

ת"ח הפסוקי'

והלוך וירמו הסומרים כי בבית הל הסקרת לפנים לוז כתיב ומדקתני הרמנו בת את הבית העיר ס"ת שלא היה הפתח ניכר:

עבר לה הקטרה פירש רש"י להקטיר את הסם הכתי' לפחות הדרשה כפ' זה • ולי נראה שכבוזה מכסניה דרש כשכתוב מסם והכיון ק' ומכאן לבכר גומלי חסד עם הגדולים כנגד חומה שנתלו חסד עמו ושיעין כמ"ש לעיל בפ"ק:

אם זה על ידו שלח וכו' הפשר לפי שזה ה"קו שלוז שהיה על פתח המערה דלפ"ז לא סוכרך הוצים רק להרחות להם בתכבע כמו שנפרש לקמי מייתי לה הכא:

שלא הלך לוז בידיו ק"ק מה ענין הליכה בידיים וגרסה ה"ג שלא יצא לוז בידיו כו' ובפ' שנלא שרופה גרסי' שלא הלך כרגלו ולא דבר בפיו כו':

תלים

על שהראה להם בתכבע כפ' ע"ע

פירש רש"י דלא כתיב הלא וירמס בתכבעו • וגרסה שמפני שלוז היה עומד על פתח המערה כשבר ניחא דקאמר וירמו הסומרים היו יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו כה וכו' שעם היותו יוצא מן העיר לא יכלו לדעת מסיבן יצא ולכן כתב שהראה בתכבע שלוז היה ידעו מיד תכונת העיר:

ניצול מן הפורענות שהכו העיר לפי חרב ואת החיים שלחו תחל כפ' ע"ע נרסינן נרס שלא לו ולורעו עד סוף כל הדורות ופירש רש"י ולורעו כדאמרינן שאין מלאך המות שולט בהם וה ע"פת"ס שם היה לוז שנוכעים כה כו' על לוז שבכה שהיה ההוא ולפ"ז ניחא דילוף ק"ו מתה שנתן ה' שכרו בזכות שעשה חסד עם ישראל תחל לפי תנדם זו דלוז שנוכעים בה כו' היינו לוז דיעקב ת"ח לומר שלא ניצול מן הפורענות כדפי' ולפ"ז ק' מאי ק"ו מתה שנתלו ישראל חסד למי שהראה בתכבע למתן שכר שתתת ה' דמה ענין זה לזה ועוד מה צורך ללמוד שכר גומלי חסדים מתכה ושין כתה שתמרו לעיל פ"ם גבי כח צורך ה':

פרשה ע

ח כתיב תשר פנו שפתי וכו' תשום דקשיה ליה כוידר יעקב נדר וליתני תכבי ליה דומיא דוידר ישראל נדר לה' וליתני תם נתן תתן וכו' תאי לתמר ספירים בכל תקום לתמר לתחריס וכבי לפרש לתמר לדורות כדכתיב תקדיש תאי קרא לומר דדוקא נדר שבעת נרה הוא התשובה כיון דדייק וקתמר בכר לי הילכך לא תוקמיה לתמר לדורות אלא בנדר דנרה אבל בשאין נדר לא דכל הנודר אף על פי שתקיימו נקרא חוטא כדתיתא בפ"ב דנדרים ותניא טוב תשר לא תדור וכו' טוב תזה ותזה שתינו נודר כל עיקר כדתיתא ברים חולין תכל בעת נרה תכוב לידור כדתפרש:

שנדר תכוב בעת נרתו זה הלשון נרוך תיקון ותפשר דת"ב שנדר לעשות תכוב ופירושו שנדר בעת נרתו

ע"ת הפסוקי

לעשות לו מנוח כנדקה וכיוצא בה הרים יתורת דקרת דכיון דכתיב תחלם לך נדרי לא היה נריך לומר תלת אחר פנו שפתי כגר לי תלת דנדרי הייט עולות דתיירי בהו קרא ודבר אי כגר לי הייט לעשות סום מנוח ויותר נכון לפרש שהנדר מנוח בעת נרש וכ"ג בתנדת סתומל כל חתן דנדר עבד מנוח והייט מסתמא בעת נרש

בכל מי שהוא נודר לא יהיה רשולה את הנדר אלא כו אמר רבי אבהו כריב אשר נשבע לה' נדר ליאביר יעקב ליאביר אברהם וליאביר יצחק אין כריב כאן אלא נדר ליאביר יעקב ורשלת את הנדר כמי שפרשה בו רשלה • רבי הונא בשם רבי אידי אמר כתיב וישמח העם על התנדבם כיבלב שלם התנדבו לה' וגם דוד שמח שמחה גדולה ולפי שהיו עסוקים במצות נדבה ועלה בידן לפיכך שמחו לפיכך מה אומר ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ונומר אלהי אברהם יצחק וישראל אינו אומר כאן אלא אלהי ישראל אבינו רשלה את הנדר בשי שפרשה בו רשלה • אמר רבי יהודה עזר כן אתרא ליח היא חסירה וידרו ישראל אין כתיב אלא וידר ישראל ישראל סבא :

עלים קלב

כדתפרש ואול התם לתחר לדודו' דתי כסתם נדר לי תפסר דתנדר' חוטח מתקרי כדכתיב ותתן להשתחוין לדוף של נב' דכשתר עדרים מיכח חטח כעת נרש מנוח נתי מיכח וכדכתכו כתום'

ד"ם ח כט

נרים חולין ומייתי סיישתא מדכתיב לתחר לדודות דמשתע דתנוח לידור בעת נרתם והספרם כין עת נרש לעתר ותני

שם

תכו' דכשתר ותני יכול לקיים התנוח כלח נדר מיכול להכיח סיו לעזרה ולתקדישו ולשחטו מיד תו לעת הנדקה תכלי

כתנדר כח

סיכיח נודר סתח יכח לידי תקל' תכל כשתוח בעת נרש כדי סיגין עליו התעשה סהוח לף על פי שתינו יכול לעשותו כחוח'

שתה יהוד נדר לה' ותחותה שתה הנדר יהח לו לנדקה וכרחתר בתעניות נבי לתן היום תטר נתת חל לנך להניין ולהתעכות ולכן לין נריך לומר רשות חלה תנוח נתי ים כדבר תו תתין תשלה סחורה שהוח תחתין כה' סיושיענו תנרתו ושוח שתם לה יהוד עכשיו כשינה תהנדה לה יכנסך לדבר ויתכטל תהנדקה תו תתקדקן סהוח :

לא

יהיה תולה ח"ם חלה תו נריך עיין תם נודך התלייה הזה כי תם יחטר תתם הריני נודר לה' כלי תיזכיר תלהי יעקב תם סיוח ים ותף כי יחטר לחלהי תברהם תם סיכפת לן לתין זה דומה לתו' דכר תתם לוחרו ושוח תחתי נקט לשון חלילה ולח לשון חיוב ים לומר לפי שכל תחדש דבר של שבח רתוי תיזכר שתו עליו תתיר כתב שתחר בתשכת יומת פרק התחוטה על שוכני החלך וחולטו ברים תתוכיריים לותם לשבח על תעשים טובים שתדשו תשום זכר נדיך לברכה תי נתי לפי שכל עושה דבר של חדוש כשך בשכרת כפי תם שלחר תחר נריך להתלות תו להנעל על"ם קנת נבי וכן כדוד הוח לותר כי תתך הכל ושנה הטורר ירחם עושם כשך הדין שהנודר כחלו בנם כתם שנריך להתנעל ולותר כי ניעקב הוח עושה שתחלו לחדשו להכדיל בין עת נרש לזולתה ולפי שתפסר ליתלות כדוד שלחר ודבר פי כגר לי בגזור לכן לחר שתין לתלות חלה ניעקב שהוח הרחשון ותחנו למד דוד :

לאביר

תברהם כו' שתן הרחוי לותר תכיר תברהם ויצחק נתי ותם לקנר כי' לל טפי תכיר תברהם תו יצחק שתחלה נקרח חלהי תברהם ויצחק

לחחר כך נקרח חלהי יעקב חלה ודתי כדי להזכיר תם יעקב על הנדר לותר שתולה כו תזכיר חת ה' כשם תכיר יעקב תו שתכוזה זוח שלחר תם' נקרח תכיר יעקב נרתם שתשניו טובים ורתוי ללחוד תתשניו :

הלה

חת הנדר תיכח למידק שהנדר ההוח תיינו דומה לשל יעקב חלה היה כעת נרש חלה נשבע לקיים חת התנוח הזה כתה שתחר התפרש ותין הנדר כנדר כעת נרש תתם יכול יעשה כך חלה הנדר חל תיד כי לח יתן תיכח לעיניו וכו' וכן קשה כתתי דתייתי בפתוך תנדנת ב"ה חלה הוי נדר כעת נרש ושוב קשה תה שטעתן נרי"ק שתם תחר תכיר יעקב לתלות הנדר כו תיכח כתתי קרח כתה שתחר תחר כך תשכנות לתכיר יעקב תתי תיכח לתחר ויש לותר הנדר דוד לתו הייטו תתי דתפרש קרח תם תכח כתחל כיתי כו' דתם כן תתם תנדר לתה לי ושוב לתין נדר חל על דבר שתין כו תתם בגון קונם שתיני תדבר כתך שתיני יין וכו' חלה דתרתי קתחר שכושה ונדר שכושה תפ' לסייטו תכח כתחל כיתי דשכושה חלה על דבר שתין בו תתם ושכושה זו לזוזוי נפשיה ונדנד

ג' תפסוקי

ולפי

סהיו עסוקין כו' יתורת דקרת דרים דתכי ס"ל ויטחת תעם כי כלב שלם התנדבו על התנדתם לתם לי חלה דלח לכד תחת לותר שנדתם סיתה כרוזן ושתחה חלה שעתחו על תם שעסקו כתנוח ושלחה ניהם כעון כל ידי שתתנדבו כלב שלם כי היו תתכים לקיים תנוח ו וכתם שדקדקו לותר ולפי סהיו עסוקים ול"ק ולפי שעלה ניהם תעת נדבה ים לותר שרוצה לוחד שתכבלו שתחשם על הנדבה תוי שתיתה כל ידי עסק ועיון רב כי על ידי זה שכרם יותר וגדול תתנוה הכתוב פתוחם שר"ם לעיל פרשה ג"ם חלה יתתרו שרבנו תתנו ותף על פי סהיו זה תנודך עכין שהנדר תיירי תמייתי שכח קרא דויטחתו העם תפ' ליה לך קשה תם שכתוב כגרשתינו לפיכך תם תו ויברך כו' דתשתע שזה נתסך תזה הדוחק לותר דהכח קתתר תכיון דוטחתם של סהיו עסוקים כו' דתנה שתבי שתקדים זה יו כגרה ותלוה על העדר ב"ה ניחח דקתתר חלהי ישראל לחלות כו הנדר דהוי נדר כעת נרש כגדר יעקב והנר' דנרסי' חת כ' כתוקם לפיכך וה"נ כתנדת שתואל תם כתיב כתריה ויברך דוד כו' ותין זה דכך לתם חלה לתנב תוריחיה תם' קרתי כדכתיבנא ודבר תדבר לתוכתי תילתיה :

אלהי

תברהם יצחק ויעקב סיינו לותר דקדק כי כבודי י"נ דתיכתי ליעטח תעתם דכתי סתי"ל להזכיר שלשתם ותחד' תכנו לעיל תעתם

חלה כתי דלעתה חלה תברהם תו יצחק ותם לתתר ותסבי לו דתשתי תכח דקרית כרכה תם"ל להזכיר שלשתם כתו שלח תכירין כברכת תגן תשום סהיח דתתר כתשתים ותעשך לנוי נחול וה שתו חלי"ם תברהם כו' :

עוד

תן תתרת כו' לפי שתקרת זה תן סתורה שתחנה נלחוד תדיינן קרי לתרת לתלהי קרת טפי תתרתטוים ת"ל תשום דתין תקוחות אין דומים לכל יעקב שנדר תל נרש שנתתרה לו לי"ח שים לנו רחיה תתקום דומה תתם דסייטו וידר יתר' תל נרת תלחתת הכנעני כו' :

וידרו

יתר' תין כתיב כתן ניתתי תה רחיה היח וו הרי כ"ת נתטח יש לנתן יתיר ונם כרתם עניין זה כי כח ישרתל כו' ויטב תתנו שני' ות"ש שיתר כתן וידרו לנון רבים טפי תתר דוחקי ואתה לה שעתה תייתי תהכח חלה ס"ק תיניין דלח כתיב לנון רבים ניחח לפ' כים שכח תיניין דשכחנן כי תתי לישנא כישקה וידר יש' כדר לותר :

וידר

יתר' שכח תע"ג דהנודרים כהכרח כני יש' הוו ותין יעקב שם קתתי וידר יש' שכח לפי שהם תלמידיו כדבר זה וש"ל כתלו הוח הנוד' שהדב' נק' כל שתו ;

ג' ארבעה

הן שנדרו וכו' ניתתי הסתיכה כתי דוד דכתיב ויברך יעקב וחנו יש לותר שתלף התשכנות כיעקב שרתי לקרח כ"ה על שתו טפי תתרהם ויצחק

ג' ארבעה

הן שנדרו שנים נדרו והספידו ושנים נדרו ונשתכרו • יעקב נדר והספיד • יפתח נדר והספיד • חנה נדרה ונשתכרה • ישראל נדרו ונשתכרו • שנ' וידר ישראל נדר וגו' :

ג רבי

עם דוד לענין כ"ס כדלעיל וכן תכשי תכנית יוכה דכתיב בהו וידרו נדרים וכן יוכה דכתיב כיה תסר נדרתי תשלמה ותיתה כילמדנו פרשת מטות הוי וזירין תם נדרתם להיות תשלמין נדריכם דעו מיוכה שכשביל שנדר ולה שלם תם הגיע לו ירד כתולות יש כיון שתוכלך ליש נוכר לו שנדר והתפלל לפני הקדוש ברוך הוא ולמד לנו שלא יהא אדם אומר לחבירו אי אתה מתפלל בעדי ולא עוד אלא שמתפלל בעדו שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים וגו' ומנין שהתפלל בעדו שנאמר ויהי ה' את שרי כאשר דבר ולמד

א"ת המסורת ובתור המלות

דכאן כתיב לעזן קרע תחל ס"ח נ"ע ס"ד מי זה קטן שבקלים ויתמה כאדם שיש יעקב מפחד מזה ושוד מתי מצא עכירות אלו שני מתחרות כעזן גזל וחמס אלא התפלל אלו על אלו ויש לומר שכוון, להם ז"ל דכתר אם יהיה אלהים עמדי

ירמיה ס

מאלהים עמנו אתור מרעות ושוד מתי כדרך הזה נוח שיתמר ושתר כתתר מני קולך וכדברי ס' ראית אשר ולא ירע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל לישון נקי • ושבתי בשלום אל בית אבי • משפיטות רשים • והיה ד' לי לאלהים מע"א רבנן פתרין לה בכל ענייני • אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך • מע"א • מגלוי עריות • משפיכות רשים • מלשון הרע אין דרך אלא ע"א כמ"ש הנשבעים באשמת שומרון ואומרו חי אלהיך דן וחי דרך באר שבע • אין דרך אלא גילוי עריות שנאמר כן דרך אשה מנאפת ונומר ואין דרך אלא שפיכות רמים שנאמר °בני אל תלך בדרך את מנע רגליך מנתיבתם ונומר ואין דרך אלא לשון הרע שנאמר וידרכו את לשונם :

ה ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש •

°עקילס הגר נגנם אצל רבי אליעזר אמר לו הרי כל שכתו של גר שאמר ואו"ב גר לתת לו לחם ושמלה אמר לו וכי קלה היא בעיניך דבר שנתחבט עליו וקן שנאמר ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ובא זה והושיטה לו בקנה נגנם אצל רבי יהושע • נ"א עקילס הגר בא ושאל את רבי אלעזר אמר לו הרי היבה שחיבב הקדוש ברוך הוא את הגר הכתיב ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה כמה °שוסיני אית ליה כמה אפילו °על עברי לא משניחון נוף ביה אמרו לו תלמידיו רבי רבר שנתחבט עליו אותו וקן אתה מושיטו לזה בקנה אול ליגבי רבי יהושע התחיל מפייסו ברברים לחם זו תורה דכתיב לחמו בלחמי • ושמלה זו שליית וכתי אתם לתורה וכתי לשליח ולא עוד אלא שרין משיאין את בנותיהם לבהונה והיו בניהם כהנים ומקריבים עולות על גבי המזבח • ר"א לחם זה לחם הפנים • ושמלה • אלו כנדי כהונה דברי במקדש אבל כנבולים לחם וחלה • ושמלה וזה ראשית דגנו • אמרו אילולי אריכות פנים שהאריך רבי יהושע עם עקילס היה הדור לסורו וקר עליו טוב ארך אפים מגבור :

ו ושבתי

כתוב פה :

ואין דרך תלה לעזן קרע תחם מידרשותו לכתוב פנים דשקולים הם ויכתו כלם :

הרי כל שכתו וכו' לתף על גב דהכטרת החזנות לאו מילתא זוטרתי היא כי כל עתל לחם לפיהו וקשים חזנותיו על לחם כקדישת יש קוף מכל מקום מחתר שתם' ותוכח גר תשב סניה רחוי להכשיחו בעשר גדול ולא כלחם ואתלה דהשתם מחזק מזונותים בעלמה ומשכי שתילה מזונותים בהיותו כטוח כהם דבר גדול הוא שהרי לתילה לזה הזורע יעקב להתחכם עליהו ולהו הגר הזמינים לו בקנה כי בקלקלה יצא זה על ידי הכטרת ס' כלי שיתחכם עליהם לו בני מפני שתין ההכלחה כעניננו תלה דוחקו הוקשו לו שיני לו להכשיחו בהכלחה בשתים לה כלחם ואתלי שהם נרכי הגוף שרוי ושם שתין הגר חטיב מדרגת יצר ההכלחה התחרונה ואתם' שגם בהחזין ס' לא כתפרשו כתוב 'עניני הכלחת הגשם רק הכלחות נחוצות לו שיהיה ק' ליה כי ידוע שהם כטוחים בזה ולא הוזרך קכיוב לע' לכתוב שכות טרחות תכל דקאתר ואתוב גר לתת לו גרתו כי זה כל פרי תחכתו לתת לו לחם ואתלה ואתני כי דבר גדול דבר כלחם ואתלה תלך היותו שעד להצת הכלחות הנעבי תחתר שתחכם עליו הזקן תכל דקשו דרכי הכלחות כתו' ויהיה ס' לי לתלחים גר שהכתה לחיותו נשוי לשלח יגורך לחיות טרוי תחטיב הכלחה הנשפטר זו ס' ר' לחם זו תורה וכו' שהכתה זה הכלחות רוחניות ובתלה שהשתם והרחק לה כהה תלית כי על ידי הגשם החזנות יוכה לתורה ולתשובה :

שנתחבט עליו שנשפטר כשלחה זו שתפילו לחרי הכלחה לה הטיכו ס' עליה ותפילו לת"ד שהשיכו לה היה תלה כרחו כהלטיל כפ' הקודמת לי נתי שתכוטו היה שיש הולך ומבית תכי כלי לחם ואתלה וע"כ הוזרך לקרא עליו :

נכנס תכל רכי יהושע התחיל תפייסו כדברים כרכתוב והכסיף הכותב הדכרים כנ"ת והשרש יין הטוחלות דלנ"ת יש תוספת דכרים כשלחה תקילס ור"ת לה הטיכו דכר תלה דחק תותו כניחה ותיך הלך תכל ר' ואתלידו תת' לו תלה כי"ל לרחותו כדכרי נערה לבד תלה לדבר על לבו דרבר שנתחבט בו הזקן הושיטה לזה בקנה וע"כ דבר גדול הכטיחו' ות"ת תשובת ר"ת לכ' הטוחלות :

כמה טוענים יש לי דשקילס עשיר היה שיש בן תרין סלע תדרייתנוס כדלקתן פס"כ פ"ל ופ"ק דתלו דכתיב בלחם ושתלה כי כתה תעטני'ם לו כלתו הכי דתפי' עבדיו תין תשגיחין עליתן תתרוך טוכא כיתו התעטנים נחנכים תנגם לכלום :

אפרי עבדי לת תשגיחין עליהן נרסינן :

נזף כיה נער כו כי שתלתו על הכל כי דבר נחול הנטחת החזנות ועוד שנר' שהוא נתגייר על תנת לקבל פרס :

את מושיטו וכו' ליטנת קלילה הוא ובניכו ס' תושיטו לו כנקלה כדפי לעיל :

לחם זו תורה דתדתי קתתר קרא לחם כמשמעו ופורש נמי דתיקרי לחם ולפי מה שתתר דהא כתה שתתר

פי' סודר כתה שתתר כערוך

בעוך כערך טלית גבי קיומה כטלית מקופלת וסודר זה היה לפי שהיו מוכיחים להיות מורי הורים וזה שאמר זכה לתורה זכה לטלית כי יזכה להיות נותנ שררה על הצבור ולהיות טלית זה סדר לדבר אחר כפ"נ דכתיב בירושלים על המתמנים על ידי אחד טלית שעליו כשרדעת לחמור וכילקוט מלאתי זכה תדע לתורה זכה למצות וכן לקמן פ"ד פ"ח :

ולא עוד אלא שהן מסיימין וכו' ולאחם הייתה עולות כמ"ש את קרבני לחמי :

ומעלין עולות וזה חיבה יתרה שיהיה זרע בני נכר קרבים לה' לשרתו ולהכינקט עולות שהן הקרבן היותר קדוש שבכלה כליל :

זה לחם הפני וזו חביבה יתרה שיהיו נהנים משלחן גבוה :

אבל נעבוליס לליכא קרבן וכיוצא מאי רבותיה דנר בלחם ושמלה מ"מ ליכא חלה ורמוזת הגז :

היה אחר לסורו מגד בעסו על ר"ח שנער כו ולא רוח כמתוכחלתו :

טוב ארץ חפיס מנגור טוב ר"י שהשיב בעשם בנגור ואיש מדיאנית וכמ"ק נרסי' טוב ארץ רוח מנבא רוח :

נטל הכ"ם שיתהן כ"ם מה שכתו של לעזן זה להיות מפתח לנחולת הכנים ועוד מ"ט מפתח לה היה לו לומר חלה וכתב על ידו נחולתן של בנים ויש לומר לפי שאתר וזה לא אמר חלה אלא לומר לי לאלהים שיהיה כל טובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך איני נותן אלא בלשון הזה שנאמר והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם · והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו · והיה ביום ההוא ישפו תהרים עסיס · והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' :

ושבתי בשלום אל בית אבי · רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי נשאל הקדוש ברוך הוא שיהיה לן של אבות ועשאן מפתח לנחולתן של בנים אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה אמרת והיה לי לאלהים חייך כל טובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך איני נותן אלא בלשון הזה שנאמר והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם · והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו · והיה ביום ההוא ישפו תהרים עסיס · והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' :

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך חר גזי שאלית לרבי מאיר אמר ליה פשר חמורך בסרדיא אפרדיא אמר ליה בשה דכרתיב וכשר חמור תפרה בשה אמר לו אין לו שה אמר לו בנדי א"ל מנא לך הא אמר ליה דכתיב מן הכבשים ומן העזים תקחו · אמר ליה אלו לפסה אמר ליה אף נדי נקרא שה מנא לך דא"א אמר ליה דכתיב וזאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כבשים ושה עזים עמר ונשקו על ראשו · רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר כותי אחר שאל את רבי מאיר אמר לו אין אתם אומרים יעקב אמיתי דכתיב תתן אמת ליעקב אמר לו ריקין אמר לו ולא כך אמר וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך אמר הין · א"ל הפרוש שבכתו של לוי אחר מעשרה לטה לא הפריש אחר מעשר לשנים שבטים אחרים אמר לו ובי י"ב הן והלא י"ד הן אפרים ומנשה נראובן ושמעון יהיו לי · אמר ליה כל שכן אוסיפת מיא אוסיף קמח אמר לו אין את מודה לי שהם ארבע אמהות אמר לו הין · אמר לו צא מהם ר' בכורות לארבע אימהות הבכור קודש ואין קדש מוציא קדש אמר לו אשריך ואשרי אומתך שאת שרוי בתוכה :

ת וישא

כשופר גדול ולהכי ס"ג מאי דנקט לקרתי בסדר זה שלח כסדרן מיהו לע"י בפמ"ב מייתי להו בסדר זה ועיין במה שכתבתי שם :

ו חר שחליה וכו' חייל דבעי לאתויי שחלת הכותי לר"מ דכשמוך מייתי הכא כתי שחלת לר"מ לומר סדרכם היה לזחול לר"מ שהיו תשובותיו תכיכות בעוניהם :

דכתיב מן הכבשים ומן העזים וילפינ' כתם מגיגו מסם דמכפר כיס עזים כמה ס"ג בפטר חמו' ולימא למימר מס כן בקר נמי דכתיב וזבחת פסח לה' מן הבקר והקר דהסה כתניא הכתם עם הפסח דוק' כדתימא מכלילתא ולחי ליה דרילמ' לה ילפי' מפסח לפטר חמור ס"נ"ב מיבון דבתי' תכוסו על הסה שה מתים והדר כתיב מן הכבשים ומן העזים משמע דהיינו פירוש דשה ולחי דרילמ' לעו"ק מן זה חלה כבשים ובפסח קאמר קדש דלמו דוק' שה חלה חפילו עזים :

דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה וכו' דמתרגמינן תורין ממרין דרחלי ועזין דעזים :

דכתיב זאת הבהמה כול' שה כן מן הכבשים ומן העזים בפסח למעי מיעטריך קל משה עזים ילפינן דנדי נמי מיקרי שה ניש ליתר למיעטריך למעוטי בקר משום דכתיב וזבחת פסח לה' מן הבקר וה"ק דאתכשר נמי בקר לפסח להכי כתיב מן הכבשים ומן העזים למעוטי בקר ולמקדומי בקר לחגיגה והכי ליתא כמכילתא דרבי עקיבא לומר בתוב ג' לומר וזבחת פסח לה' מן הבקר ובתוב ג' לומר מן הכבשים ומן העזים תקחו כיצד יתקיימו ג' מקראות הללו ובא בתוב ג' ויכריע ביניהם מצינו ובקו לכם מן הבקר משמע דמי לאו מן הכבשים ומן העזים לא ה"א משום דכתיב שה דהוו בתובים המכחישים זה את זה חלה דאכשר רחמנא שה וה"א בקר השתא דכתיב מן הכבשים אתא למעוטי בקר ושוב יש לומר דבפסח דכתיב שה כתיב ומינה ליכא יתורא והוה אתינא למעוטי נדי להכי דכתיב מן הכבשים ומן העזים :

ועל דרך הדרש קרוב בעיני שבלב ולב ידברו מ"ה הלועס רבי תלוי בדרך רמז ואידה ע"ד כלל אתם יש להם פדיון ופתח תקוה חלה יאכלו מן העולה וח"ו פטר חמור כמה נפדה כי אם יתנו פדיון נפשם לזכות לפני ה' והיתה תשובת רבי תלוי בחכמה בתו' כשם והכוונה בו פהיותם עתידים ושומרים את ידיהם של ישראל כנגות הם נפדים על ידי זה והשם רמז ליעקב כי שם פורש ישראל וזה עכ"פ לקמן פ"ט אתמר יעקב חלה יפדו כי המגדיים דכתיב ופטר חמור תפדה בשה וכו' ושניהם אתם יש להם לומר שה כלומר אם לא זכו כמה אתם להם כשתתן תקוה מכל מקום אחר והשתא כי כנדי והוא תפלת התויב שעליו נאמר נדי עזים כתם שאתר בשעל העקיד נבי חלה נדי עזים הכא על ידי זה תפסר שיפדו והוא כי זרע התויב מ"ה שיזקיו את יש יחדו יסופו ויהיו כופר אחר החומות מ"ה שיאחרו או מכירו את ה' כמ"ש להפוך את העזים שפה כרורה כו' וחזר ואתל אם תפסר שיכון ענין זה מתוך הלכת הכתוב שאתר ופטר חמור תפדה בשה הרומז לענין זה ואתר לו כי יאכו לנדי כללו שה ולכן תפסר שרמזו שכתוב נש כן תוכן הפדיון הכ :

אין אתם אומרי יעקב אתתי פלאו שכי הוא מני להקשות דולמי כחור שבאתו' לא יחל דברו חלה ע"כ היותר

ת"מ הפסוקי' וכתוב המלות

טוב הקדים זה לזה כתחלה שהוא חוזק לכמה מלך קשה יותר ויחזק שהוא כמהים דברים לדידיה לא קיבלו שהוא היה מחזק את יעקב לעקרן וכדברי המתורגמים לחזק דתרגם ויפלגתי אתי מהני ויפיקם לזייפכה כדלעיל בפרק קמא דע"ז אחזק לדידהו דמתרגמינן דיעקב

משלי יד

מחתי קשה :

ולא כך אמר וכל אשר תתן לי וכו' לפי דברי הר"מ כדלעיל סתתיל והיה ה' לי למלהים נראה שהשלהים היתה מחלה סיכן מניהו מקיים נדרו והסיב ר"ת כמה שהפרים שכטו של לוי ושוב אחל עוד ולמה לה הפרים מ' מי לב' שבטים אחרים וגר' שנוסחת משובשת נזדמנה לו וכולהי השלהה היכן מניהו מקיים נדרו סיכה שהלה אחין מחיוב שכתוב זה ושמכינן מהשטותיה דיעקב דולהי קיים נדרו והם היה שהלה אין תשובה כמ"ש הפרים שכטו של לוי דמ"מ היכן מניהו מקיים נדרו כשבטים שקדם :

הפריש שכטו של לוי לה ידעתי היכן מנה סיעקב הפרים שכטו הלוי כי לה מניהו זה הלה כ"ם כדיבור שמדבר לכל זה מניהו שהחזרו לקיין מחלקם ביעקב זה שכטו של לוי אני חלקם ונחלתך והכותי כולהי לה ידע דרשה זו ולולי כך היתה קבלה ביזה כתו שהחזר הלה היו שהחזרים מסתכלים שהם כי יודעים היו שהם חלק ה' ואין זה הלה שהיו מקובלים כך היו יעקב שהפרישו ל"ה וזה שהפרים את לוי ולה העבירו מפני שזה רמזה יות' מוכן לשבורת שהו ו' וע"ע לקיין פ' קרח

פרה לו מם שהחזר שהפרים את לוי להיות עבירי כשהמנה לשפרש מכניהן דלמ"ז נכנסו נ' הכבורות שהספר וירנה דשהיה דלקיין קוסטה דמילתה והיה הכבורות שהכין ל"ק שהע"פ שהם קדושי' לה דמיה קדושתם לקדושת הלויים שהרי נפדין בכסף ולית בהויהו קדוש' ומשהרי' ומכנה לה קושית שהף

פוסק על פי שהם לו כרשונן ומשהון לענין נחלה הכל חקום לה יתרבה מכין שהכטים בשבורם לחכל שניהם בכלל יוסף וכל זהן שהכם לו נחנה לין שהפרים ומכנה נחנין לכטים הלה כשהין לו נחנה כדי שיהיו הכטים לכו' י"ב ומחה הלה הפרים לכ' שכטים אחרים לה קשי דכל דלה נשהרו שהחזון דק כ' לה חל עליהם חוכת מעבר דמ"ל מ' מי וה"ל כשים שהין הם שיהיו הלה נחנה טעם להנות בניהם להפרים שהם כי הם שהרבי בכל דור ודור ומהי זה דור שהנה והם דקשה שהר היהו לשהום מי שמואל כי לה שהקרב דעתו כמה שכתבנו :

רב שכטים אחרים שפר בניהם שהר הולידו בחיי יעקב :

אוספת שיש לוסיף קשה כלשה שהחר שהגדלת בקושיות הלוי יותר לבקש עכוכה :

הבבור קדש ואם שהחר והרי כתבת הכורות בשהקדשו

ת"מ האשכנ"

הכבורות כדכתיב כיום הכותי כל בבור הקדשתי לותם לי ושם כן כיתי יעקב שהי קדושתיהו יש לותר שהום דקדים שיוסף החשכן היתה שהבורה בבבורות וזה היה שיהי שהכתת כדהשהת לעיל בפ"נ ואם שהחר והרי נשלם הבורה תרשונן כדכתיב וכהללו יעשי שהין נתנה הבורתו ליוסף ואם כן ליכתי' בבורות הד' שהחזת הה לה קושית כי לה נשלם הבבורה הלה לענין פי' שבטים שהל לפי' השונן בבר ליהסיף כדשהיתה כיהושלמי וכן לקיין כתוב בפ"ב וש"מ קדושת בבור דשהום פטר רחם דלה קשה שהיהו ואם שהחר והרי נשלם בבור בור היה ולה קשה להו שלה ט' ים לותר דמ"ט והבותה שבר יעקב שהפרי כיהלי היה לו ו' דהי לשהרש בהשערות שהלקים שהום דשהיהו שהקדים לשבוך שת לו' שבתכבר וכו' :

מען לבית דהם לה כן שהי ויסף וילך הישבי ליה :

הדא שהחרה בריסה שהין רגליה דרך שהל הוה לותר שהלך שהקומה לת שהדם להשהור בשניניו והרי הוא שהלו כהלי הכרם נוטה הרגלים לה הרגלים שת הכרם :

פתר בה ו' שהין בו הנה כשל העקדה בפ"ב כתב שלהגדיל שהלת הספור זה ולנרף בינו לשהרי' הכרהית לו רשהיה בנותן רשהור לדורבו על פנים רבות כלם שהורים שהותו שהל לה נתן טעם שי הוקיק להגדיל שהלת הספור זה וה טעם בהרהו'בניניש הלה ליעקב בבת שהלת כי מ"ם לשהור שהל'שרשה הסולם היהו נודק בכלם הלה בה"ם זה ג' רגלים בו' הה ניל הבנסת בו' ושיהי בו' בי בהבורים הלה נשהברת בהרשה הסלם שהל פנין הכשר והשלהיות וולשה לין ענין לשהרשה הסלם וכן הוה ו"ל לה זכר סם הלה נ'בסורת הנ' שהנס טעם רכבן ז"ל בדרש' ו' שכוהרת כי קשה בניניהם שהשהוב לה יבה רק להודים ספור דברים שהיו ליעקב בענין הכשר סם כבלי הבלדים ודרך שנבנם דשהי דהוה הוה ולענין השהבון דו שילשר וירה שת רחל ויסק לה וכו' וכבר הפלינ בם' בזוהר בענין החוסב שהסורש כשה לספר לבו ספורים הלה סים בכלן ושהים וסודות נדולות וכדכתיב בשהלת ביהודבו ולכן פירש ענין כשר זה סרשו נ"כ לשה שנרשה ליעקב שהפניהו'הבעודי'ורשיים הבשר הים רשים שכלית ושהנס טעם השרשות הלה לו' שהת נרש' שפני שיעקב יפחד שו' דברים הנכללים בכלל שהלתו שם יהיה שלהים עשדי כו' שם' סיהיה נשהר שהויהו בהליכה ושהדה והוה שהור ושמרני כו' ושבתי בשלום כו' והכ' סיהיה נקי שן שהטה שלה

ת ויאמר יעקב רגליו • אמר רבי אחא היו בשרים ר"ב פרצא ביון שנ' בשר בשורה סובר סעין ליבורי' ית רגלוהי

הרא אמרה כרים שקנא רגל"א • וירא וחנה באר בשדה • רבי הסא בר הניגה פתר בירה שית שיטין והנה באר בשדה זו הבאר והנה שלשה עדרי צאן משה אהרן ומרים כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים • שמשם נכל אחד ואחד פושך מים ר"רגל"ו ול"שבטו ולמשפחתו • והאבן גדולה על פי הבאר • אמר רבי הנינא כמלוא פי כברה קשנה היתה • הנאספו שמה כל העדרים וגללו בשעת המהנות • והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה • בשעת מעשיו היתה הוורת לאיהנה • ר"א והנה באר בשדה • וו ציון • והנה שלשה עדרי צאן • אלו שלשה רגלים • כי מן הבאר ההיא ישקו • שמשם היו שואבים רוח הקדש • והאבן גדולה • וו שמהת בירת השואבת אמר רב דוסתיא ל"טה ר"יו קוראים אותה בית השואבת שמשם היו שואבים רוח הקדש • והנאספו שמה כל העדרים • באים מלבוא חמת ועד נחל מצרים • וגללו את האבן ונוטר • שמשם היו שואבים רוח הקדש • והשיבו את האבן • מונה לרגל הבא ר"א וירא והנה באר בשדה • וו ציון • והנה שלשה עדרי צאן • אלו שלשה בתי דינים • והתנן שלשה בתי דינים היו שם א' כהר הבית ואחר בפתח העזרה ואחר בלשכת הגזית כי מן הבאר ההוא ונוטר • שמשם היו שומעין את הדין • והאבן גדולה וה בית דין הגדול שבלשכת הגזית ונאספו שמה כל העדרים • אלו כתי דינים שבארץ ישראל • וגללו את האבן • שמשם היו שומעין את הדין • והשיבו את האבן שהיו נושאי ונותנין בדין עד שמעמידין אותו על כוריו • ר"א והנה שלשה עדרי צאן וירא והנה באר וו ציון • והנה שם שלשה עדרי צאן אלו שלשה סנהדריות ראשונות • כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים • שהעשירו מן ההקרשות הצפונות בלשכות • וו וכות אבות • והאבן גדולה על פי הבאר • ונאספו שמה כל העדרים וו מלכות שהיא מכתבת סשירונא מכל אומות העולם • וגללו את האבן • שהעשירו מן ההקרשות הצפונות בלשכות • והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה • לעתיד לבוא וו וכות אבות עיטרת • ר"א והנה באר בשדה • וו מנהדרין והנה שם שלשה עדרי צאן אלו שלשה שורות של תלמידי הכמים שהם יושבים לפניהם • כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים • שמשם היו שומעין את ההלכה • והאבן גדולה על פי הבאר • זה סומלא בית דין שהוא מסרם את ההלכה • ונאספו שמה כל העדרים אלו תלמידי הכמים שבארץ ישראל • וגללו את האבן ששם היו שומעים את ההלכה • והשיבו את האבן על פי הבאר שהיו נושאים ונותנים בהלכה ער שמעמידים אותה

על

סלח נלמדו מלכן וה נכלל כמ"ס ושבתי בכלום כדפירש רש"י סלם מן התחתון סלח מלמוד מדרכי לכן • והנ' סלח יפכח תלמודו סם וגם זה נכלל בכלל ושבתי בכלום דיניהו סלם • והד' סלח יקפח לכן את סברו ויכח עליו בעקיפין כמו שדרש לעשות סלח ס' יפפוט ביניהם וה נכלל כמ"ס והיה ס' לי לחלטים רוכח לומר לדיין • וסה' סיומן ס' לו פרנסתו כמ"ס ובתן לי לחם לאכול • וסו' סיחול שמו יתברך עליו ולא יחלל פסול כזרעו וסיהו ס' לי לחלטים כדפרש' בחומש וכנגד הפרנסה הרחמו ס' כאחר העתיד שמלא פי כורם היה כל אחד משקה שכטו וזה רמז כי עם היותו עני ורש ס' יברכהו ויחלה לו שפוקו בהשגחה • וכנגד השמירה מלאויכים הרחמו ענין המלכות המתעשר' מכ"ם ועכ"ז זכות עומדת בחורבו' וכן הוא עם היותו גרדף תאויביו בסופו יעמוד בשלום • וכנגד נקיות החטה הרחמו ענין כ"ם שעל ידי קריאת התורה יכר הרע נכנע וכן הוא על ידי תורתו יהיה בשתר מיכר הרע וכנגד הלמוד הרחמו למוד הסנהדרין ומה שמעמיד הלכה על בוריה לומר לו פעם הוא תהיה תורתו ברורה ולא תשכח וכנגד הדין הרחמו ג' בתי דינין ומה שמעמידין הדין על בוריו לומר פעם הוא יתברר דינו וזכותו וכתו שהיה לבסוף כי ענין רשה הלכים ויוכח וכנגד הכבר ורעו הרחמו ענין כית הבחירה שמשם שואלין רוח הקדש לומר כי ורעו מיוחם לחבריו שם' מזרח שכינתו עליו לשם לא כן לא תשרה עליו שכינה לשון שכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות כלחיתה ביכורות • והוא דבקש להו בספר זה משום דגיחה ליה לפ' תחלה זה הכתר דש"ם מלפ' זה ניון והדר מפ' מה שכנגד ושה ס' לי לחלטים דסליק מיניה ולזה פי' על כית הבחירה ועל כתי דינין והדר מפרש על מה שכנגד ושבתי בשלום ולזה פירש על המלכות והסנהדרין וכ"ם • ורבי יוחנן דפתר ליה בסיני ירצה שמפני שעיקר דרכו מאד ישקד הולך עליה שיהו להולך בנים ומתבוקש לו לקייים י"ב השבטים כדלעיל פ"ח לכן הרחמו ס' לו סיני וקבלו ישראל שם רצונו שם לכשרו על רבו זרעו •

וה הכתר דכתי ביה עלי כתר עטרו לה והוא שלם ויכין ממנו מיס ויהיה מתגלגל והולך עם ישראל כמדבר ושיהו והנה בתר בסדה דקאמר הכא כלומר כמדבר :

נישה מהרן ומריס ופי' ג' עדרי נתן ג' רועי עדרי נתן שהם פרנסי ישראל שנקראו נתן כד"ת ומתנה נתני נתן מורשיתי וענין רוכחים עליה מזכותם עמדה להעתיד הכתר הזה ליזראל כמ"ש בפ"ק דתענית שהכתר ניתן בזכות מריס ובשתתה נסתלק וחזר בזכות משה ואהרן :

כל מ' מוסך מיס כו' פי' כל מ' מהנשיאים כמה שאמר בתנחומ' נבי כמחוקק כתפעמות שהיו הנשיאי' עומדי' על נבה ומוכנין כמוטותיהם כל מ' ומ' לשבטו ולמשפחתו ואיכא למידק מה צריך לומר לדגלו ולשבטו דכיון דמוסך לשבטו הרי מוסך לדגלו כי שבטו בכלל דגלו ושם רוכה לומר לכל דגלו ואפילו לשבטים אחרים שאינם שבטו שם כן שבטו בכלל ושה צריך לומר עוד לשבטו ועוד שבכל דגל ג' נשיאים ושה צריך לכל מ' למסוך לכל הדגל וע"ק מה צריך לומר למשפחתו לשבטו הרי משפחתו בכלל שבטו ואמת אי לו קאמר שבשנים היה מוסך מ' לצורך כל הדגל ובשלשה מ' מוסך לשבטו לבד ושאר השבטים היה מוסך להם בשנים ובשלשה היה מוסך למשפחתו לבד ושאר משפחות השבט היו נכנסים מתה אחריהם בשאר הנשיאים :

כמלוא פי' ככרה כלומר לשון על גב דכתיב על מריס היתה מתאכר עד שעוכרין כו בתניות כדאיתא בתנחומא לא תעיל מ"ם פי הכתר ניתן לפי החמת עיקרו לא היה אלא כפי ככרה אלא שאח"כ היה מתגבר :

וגדרן בשעת התחלת בלומר שהכתר היה מתבסס ומתגלגל עמהם בשנוסעין וה"ל כחילו היה בחלן ובשעת התאות סיים גגלה ונותן תימיו הוא ליה כחילו גוללין מחלן מעליו :

באר כשדה זה ניון כי' שדה זה ניון כד"ת ניון שדה תחרם והכתר הוא מי הסלוח שהשם סוחכין מים לנסוך המים כדתנן בפ' לולב וברכה :

אלו נ' רגלים ופי' נ' עדרי נתן נ' זחנים של קהון ישראל הנקראים עדרי נתן מלוים כדלעיל :

ששים היו סוחכין רוח הקדש דיעקו העדרי מעמיד שמותים העדרים וסיגו ישראל ומאחר שהמים השמוכין לא היו אלא לעורך המזבח מאי יעקו העדרים לכ"ת שהיו סוחכין רוח הקדש וכי' דמילתא סעל ידי השמחה שנעשית בבית השואבה שיהה רוח הקדש שורה עליהם כמו שפירש' בירושלמי דפרק החליל שהשכינה שורה מתוך השמחה ומייתי עובדא מיוכה בן לחייתי שהיה משולי רגלי וכשהה שמות כ בית השואבה שרתה עליו שכינה :

זר שחת בית השואבה שהיתה גדולה מאד כדתנן בפ' החלון מי שלא ראה שחת בית השואבה לא ראה שחת מימיו ושם תאריכו בדקודים והדלקת המזורות שהיו עושין בשחת שהיו ובד"מ שחר כתן על השחת הגדולה והכתן גדולה שהיה חשוכה בכתן יקרים מאד :

למה נקרא שחת בית השואבה מייתי לה הכא לרחיה לגודל שחת בית השואבה שכ"כ גדולה היה שחכיחה לידי רוח הקדש כדכתיבנא ושל כן נקראת בית השואבה :

למה נקרא שחת בית השואבה לכיון דיקיקה לכיסוך המים מוטב שיקראו שחת על הכיסוך ולא על השחיבה שהיבה אלא הכבר החבוה :

וגללו את התכן שחשכין רוח הקדש ופ"ג דהה קאמר לה לסיפו העדרים קאמר לה השתא לומר שהשכה לרוח הקדש פ"י גלגול התכן דהיינו גלגול השחת שהיתה התכן גדולה כדלעיל כי בקבלת השחת היתידת שורה עליהם רוח הקדש מי כמי לומר דלאו דוקא שהכהנים העוסקים בחבוה אלא אפילו כל הנלשפים מלבוה חחת עד נחל מנדים :

מונה לרגל הכא טעם זה לומר כי לא יחוכה להם הרגל קלות ראש חתוך השחת שהיה כדרך שאר שוק שבעולם כי בעבור שיום שהוא שהכר חוכה עד הרגל הבא • פ"ג לומר כי חת שהיו סוחכין רוח הקדש לא היה בשאר בשה שאר השחלקים חשם היה סר חשם וחוכה לרגל הבא ד"ת לכ יהיו כל יחר ככל יום שורה עליהם רוח הקדש :

לרגל הבא היינו לאחר הבא כי לא היה עניו בית השואבה אלא ביחי בחג ות"ם כתן אלו נ' רגלים היינו לענין שבתר רק לענין ניון להזכיר קהון ישראל בפ' הרגלים ואמר כי בית מהם הוא ענין השואבה :

אלו שלשה בתי דינין ופירש נ' עדרי נתן נ' חחות דייני ישראל הנקראים עדרי נתן כדלעיל ופירש בתר הדין והחכמים שהם מקור נובע חכמה וכן לפי מ"ם בשמוך סנהדרין :

אלו בתי דינין שבחרץ ישראל שבשיפלת חהם דבר למשפט יחספו לכ"ך הגדול לבדר להם הדין :

שהיו נוטלין ונוחנים ופי' והשיבו לשון חשובה שהיו נוטלין ונוחנים עד שהיו מבררין החמת :

אלו היו ג' חלכיות וקרחו עדרי נתן על שהיו חוחים בנתן ופי' בתר לדרשה זו כ"ה שהוא בתר חים חיים :

ג' חלכיות רחשונות כשהיו ומדי יון :

זר זכות חכות שהיה התכן הרחשה שעמדה להם כנגד ג' חלכיות חלו שנחכבדו חן העולם :

שהיא חכתבת טירונית בתבתר לעיל בפ' חב :

וגללן חת התכן שנעשירו וכו' שכנגד חלו לה עמדה זכות חכות חכל העשירו חן החקדוחת וכחרחך חלכותם בחילו חין זכות חכות עומדת חכל לבסוף ישיבו חת התכן שיעמוד זכות חכות להחזיר פטרה ליוסנה : **אלו** נ' סורות כו' ונקרחו

מ"מ הפסוק' וכחור החלות

ת"ת הפסוקי

ונקראו התלמידים עדרי כמן ע"ד כאן לך בעקבי הצאן ספירוס תלמידים :

נסרס את ההלכה אם הוה מלשון סרסור ודרשו פירש מתחזר עליהם ומפלפל בה להבין לכל ויזהר נרמה שהוא לשון סרוס ופירושו מחוסך ופוסק ההלכה • תלו ת"ח בכאן' שכל תלמיד שיפוסק להם יתכבד להם מפי הסנהדרין וזו הדרשה בענין הדרשה דלעיל גב' כתי דינין תלה דלעיל תיירי לענין הדין ירמיה לה לכך וכאן לענין למוד התורה וההלכה :

זה כית הכנס' פירוש הכתר זה כ"ה ועל שם שהוא שותים מי התורה קרי ליה כתר ותחר כשרה לפי שבתי כנסיות שלהם היו כשרה כדתמצא בגמרא ת"כ כשרה בגלות כת"ח וכשכת כשרה כי שגלותנו ארת הכנסת שלנו לחקרם משם ועוד ים לפרש דשרה קרי לכ"ה והכתר היא התורה הנקראת בו כתר"ת ובחלים מתוך כתרך :

אלו ג' קרושים שתין שותים משם לשלם ופי' ג' עדרי כאן שהם חג' כתות כהנים ולויים וישראלים • והעדרך נדרים קדושים ופי' ג' תרוגים של בית הכנסת :

זה יכר הרש שנקרא תכן כדכתיב והסירותי את לב התכן והיותו שם שכוונה שהוא תשיב לתנשים מתחרי קדושת התורה ת"כ שיכר הרש שעל כל העבירות תף על פי שהוא עושה כנסת כניסתם לכ"ה תח"כ יגלוהו ע"י הקריסה כמ"ש שם שנא כך תגוול זה משכבו לכ"ה שם תכן הוא נתוש :

שבין שיגלין תוזר יכ"ר לחקומו דתף על גב דתתרינן שם תכן הוא נתוש הייטו כשת כ"ה תכל תח"כ תוזר ותפי' לח"ד כש' היה נוטל לתורין' כין כשידמת דעשיק כה כין כשידמת דלח עשיק כה תגניח תן היסורין ותכלה תן התטוח ת"ת תן יכ"ר נשקר לענתי תלה תכלה קנת ונ"ש :

באר זו סיני שהיה תקור תי התורה ומירש כשרה כתדבר :

כהנים לויים וישראלים ותף על גב דכתתן עורה עדין לח נכללו כהנים לויים והה דכתיב הכהנים הנגשים תל ה' פרישות כבורות תו פרישות נדה ותכיחות כתתי כפ' פרת חטאת ת"ת על תה שהם עכשו קרי להו קרוש ג' עדרי כאן :

שמשם י' הדברות ולח תן השתים וזה שתתר ותתכן גדולה זו שכיכה לותר שירדה לתטה והה דכתיב כי תן השתים דכרתי עתכם תה תפר' כתכילת' סהרכין שתי טעליונים ותתחתונים על ההר :

שאילו היו ישראל שהרים כו' השנין כשנתו נודע כי לכן לח ניתנה התורה לתכות כי לכבוד נתינת התורה כלה על תתון שהוא תוכרך שיוה שם ס' רבוא תבר כזה נכללו כל הפרטים והדעות התיפארויות כנודע כתקומו ותף על גב דתתר כת"ק בשפוק תת תכל עשה יפה כעתו שלולי שהרים תת עשר על ו' תכות היתה התורה ניתנת על ידו תפשר דשתי תרש שנטשנו טוכעו ככל דיקויב טני תם' רבוא • תתנם תה שהוכרך להכיתו זה ככתן ולח השניח לו כדרשו ונתשפו שתה על היות שם תקוכני לשתוש הדברות וכדכרים לעיל ונתשפו על ת"ת שכת"י ולח קתתר שתילו תסר ת' תשם לח היו שותעין טו' תפני שכבר ניתנ ע' עדרי כתן כהנים לויים וישראלים ותרי כזה נכללו כלם ותו תה כ"ל ונתשפו שתה תלה לתתת לותר שהוכרכו כלם לקבלת התורה :

שמשם היו שותעין תת הקול כו' יכ לדקדק שכבר תתר לעיל שתשם עשרת הדברות ועוד תה חדש עכשו שתיית הקול ועוד דלעיל ל"ק שתשם שתטו עשרת הדברות ותשתיטה והכל קתתר ושתטו עשרת הדברות ויש לומר דשתשם עשרת הדברות דקתתר לעיל לח עשתטום שתם דדוקא כ' הרתטות שתטו ישראל שתכ"ה והשתר תשה רבינו עליו השלום שוריש להם כדתיתא כפ' הגולין תלה פי' שתשם כודעו עשרת הדברות להם כי קנתם שתטו הם וקנתם הניח תרע"ה ולכ"ה כתן שתשם שותעי תת הקול כי הקול לכך הוה שתטו ושתטו עשרת הדברות דקתתר לתו שם תלה שם כגרוף תה שתטו שתשם שתלה שתטו ' הדברות • ת"ג ס"ש שכתוך הקול שתטו ' הדברות

ט ויאמר להם יעקב אחי ונומר ' רבי יוסי בר חנינא פתר קריא בגלות • ויאמר להם יעקב ונו' • מהיכן אתתו • מהרחו של הקדש כריך הוא אנו בורחים • ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור • הידעתם את מי שהוא עתיד ללבן עונותיכם כשלש • ויאמר להם השלום לו • ויאמרו שלום • באיזו זכות וחנה רחל בתו באה עם הצאן • תא"ר כח אשר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנרה להתנחם ונומר • כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ונו' • ויש תקוה לאחריתך ונומר :

ל ויאמר

והשבו את התכן תת דתיתם כי תן הסמים דכרתי עתכם נר' שפירש סתיד חוזר שכיכה שכתתי' וכתה שתהר כתסיף סיוכל כתה יעלו כהר דהיינו תהכי שכשלקט שכיכה ותף על גב דעל פי הכהר כתיב והכהר זה סיני תפשר דתפרש והשיבו תת התכן תשל פי הכהר לתקומה רוצה לותר תשל כהר לשתים ותחסר ה"תם כתו הסתרו לכם עגלת כהר וזה דלח תש והשיבו על חוזת השכיכה לכר תחרי יציתה לקדושת כדלעיל זה קודם שתיית הדברות הוה תכל והשיבו כתר והשקו תת הכתן דשיבו שתיית הדברות כתיב ותף עלי גב דשכיל' תשמתה חוזר קתהר והשיבו כי תפני תוזרם דכר תתם שיהו ונשתשה חוזר שכיכה לתקומה • ת"ק תה רתיים מיימי תתם רתיתם כי תן הסתיס ד"ם תדרכם תשכח תשתע שלשתם שכיכה סם היתה ולח ירדה לסיני ויל' שלרעת רכי יוחנן תהר שלוש ' הדברות דכר ה' שם ישראל עוד תן הסתים קנת דכרים ושליהם תתר תתם רתיתם כי תן הסתים דכרתי עתכם הה דוחק כי לח תניטו כן דכרי רכנן ז"ל ולכן נר' דקתל' והשיבו תת התכן תל תם תחור' שכיכה לכר סיני כשיכתה לקדושתם ותף על פי שה היה קודם שתתר הדברות והכח כתיב והשקו התכן דהיינו שתיית הדברות תתלה תין לדקדק כזה תתר דתין פשם התקרא כזה תלה רתז כשלשת קנ רתז ולפי שיקשה תומרו לתקומה דכר סיני תיכו תקומה תלה הסתים דלפי שתם הוה שכתה לכר סיני לפני תייתי קרא דתן הסתים דכרתי עתכם תתיניה ילפינן שכוב הכיכה לכר לסתים נתי שכה תתר כי תם היה הדבור והיו שהכרכין תשים על כר סיני כדכתיכנא :

פ פתר קריה כעלות גם כזה הדרש הטעם כדפירש כתגדם הקדושתת כי כתו זר נתכב כשיטים ז"ל שפשר הכיכוב שפור תה שיש תתר כי תם שיהיה לעכוי כעלות • ונרתה דרי"ה תש' קרתי דלעני כשטה הר' דר' חתה דתיירי כתלכיות ולח תוכרך לתחריך :

כתרונו על הכ"ה תנחנו כוריתים ים לדקדק תה היתה הסתלה כתו' תתן לתם שתכת עליה תכוכה ת"ו יש לותר שכתן ט' לעלותו תת' שהיה לטוכתנו כי כשיתנו עליה תדת קדין תתוחה עליהו וכעלותנו תעליה ירתם ס' עליהו ותכוה וכתה שתתר הרת' כן ז"ל פשקלנ'ון ע"ד דדת תוחוך ושוה שתיו דוחה החוטם כשעוחד כפני תי שתטה כענדו להסתרו תעניו כי לח נלה תעבר כו שתתו כ"כ ולפ"ז כשואל על שכת העגלת שתי תלון לתם כלותר תה זה לכם לעגלת תת' כתילו תיטה תרכבם תלון לתם ותלה תקומה ת' ולתה יגלתם תשם וטיתה התשוכה תתרונו תתו כוריתים כלו' שכשתתנו תת' תנו נעולים תתרונו קנת • ת"כ דעל כשיתנו נודדים תנוי תל נוי שואל תלון לתם כלו' תוטו תקומכם שתין לכם תנוחה כתקום ת' ותשוכה כי תנו נודדים תפני תרונו שיהו עליהו ותין תרגוש לכף רגליהו ולזה תנו כמורתי, תתקום לתקום ועיין כם כשוכר :

הידעתם את תי שהוה עתיד כו' כלותר לתם לתם תכעים לישוטה כטורדת נרתכם ותשוכת כי לעולם לח תכדה תקומה תי נתי שהשלים תם תכיריס שכל זה לתם לתסכת ה' לותם לנקומה שהשתה ע"ד תם עוכד כת כיון וז"ם שהוה עתי' לנכן כו' כי שיכיל' הפסם ויתום כחטתת יגביהו כשלג ויושבו תו תס תושכים שתקרים היה להם תו

בשנאת ה' אותם ותתעוכה שידעו שהוא לטובתם:

בי שהוא עתיד כו' הכ"ה כדכתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

ויאבך להם השלום לו ויתמרו שלוש לא פי' מ"ט זו השלה ותעוכת' דשמך על פי הפסוק לפי פשוטו דהיינו השלום כיניכם לבינו כדכתיב ובכוונה לפי זה הענין אם יקויים להם שלום מהש' עם היותם עכשו כורתי מחרונו ומעוכתם פיו תקות שלום:

ההיר קול כרמה נשמע כו' שפי' שכשעברו בגליות כדרך אפרת שרחל קבורה שם בקשה עליהם רחמים וכזכותה נבה ה' להושיע כדלקמן פ"ב אחל לקמן פע"ח פי' שרחל כבני לבלל ישראל שנקברו על שם רחל והיינו רחל מבכה על בניה ולפ"ז פי' בכתוב שכזכות בכייתם ותחנתם ישמע לו ויענם והכי משמע בהיכה רבתי בפ' ככה תבכה ולפ"ז מה שאמר כאן כזכו וכו' רחל כתו כזכות זרע יעקב הנקברתי' רחל שכשהלכתם יעתרו וכדדרשי בהיכתי שהפילו לה פתים בבכיה דרך תפלה לה' רק נהי וקינה יש להם זכות בזה שהיכם מתנחמים ומתיאשים כי זה מורה על תקותם וכטחונם בה':

ישהשלום כיניכם לבינו כ"פ למה לה פירש השלום כפשוטו הוא הוא בשלום ובריאות כמו לך נא רחה את שלום אחיך וכן השלום לכיכם וכן ואתם שלום וכיוצא שלו' חולתם ושמח הוא כן הל' השלום לו ולכיוצו כי לא יספיק כשידע שהוא לבדו כשלום:

השלום כיניכם לבינו וטעם שהלה זו לפי שהיה רשע ורמתי וקרוב שיהיה שנאתו מכלם:

ואין פושטין את בעי והנה רחל בתו שהיה דברנית ודבר עמה כל מה שהרבה דחה לה כן מ"ט לות' לו והנה רחל בתו בכיה ובכללה הלו אמרו כן בתר הידעתם את לבן ניחה שלחות שיודעים חותו מן כדי שידבר עמה מחמר שהוא מבקש את מכיה יאמרו והנה רחל בתו מבכל בתר שלום מ"ט הלה תפני שהרבה בשלוחיתי אמרו לו מה דברים אתה מבקש הנה בתו:

שהדיבור מנוי בנביא' דליכא למי' דדוקא רחל הוא שהיתה דברנית דמנה ידע זה יעקב דקאמר ליה שהרי רחל לעכין השטחות לה ולמי כן דרך כל הנבי':

שהדיבור מנוי בנביא ותע"ג דאחריכן מן הפה הלה אתה דברנית כדלעי' פי' ח"מ הדבור מנוי הוא הלה שהלו בברכת מן הפה היה שדבור יותר מנוי בהן:

אם פותרי שכר כו' למה לה כן הוא צריך להחריך כן הי"ל הן עוד היום גדול לכך ה"ג לה את החסף החקנה הלה דחד לשותרי שכר וכי קאמר הן עוד היום גדול ולא השלתם פעולתכם והם הכחמו' שלכם לה את החסף החקנה ועכה טוכה קמ"ל ות"ת למה הוצרך להוכיחם הם פותרי שכר הן ביון דאפי' כשלכם קחת"לה את החסף החקנה הוא ל"ק דאין כאן לה עכה טוכה ואפשר יאמרו כי ניחה להם להסוף מכעוד יום לכ"ה החם ס"ם הם חייבים מן הדין לרעות עדיין:

בא ורחה כמה בין שכוחות כו' נרחה דיתורא דקרא כח לתקוני דלמ"ל לתיתי כי דועה היה תדקאמר כחה עם הגלן ידעי' כי רועה היה וקאמר דקרא לאשמעינן מה בין שכוחות וכו' אעם היותה רועה היה לבדה לה ככלמה דלא תיתמה פולי מכאי היו רועים עמה ולה היתה יחידה:

בקשר הרועים להזהיר להם מכל לה נזדמנו שלף על פי שנרשום לה הזיקום כמה שחשבו דהיכו להטכיתן או לעכותן כדלעי' בם"כ פ"ח ומכל מקום הל מטעה לפ' להזהיר על עכו דלעכן הזהיר בדבריה' ז"ל כאמר על התחברו לעזיק כא"ם כל מי שמזהיר ליפרעל נוטל את שלו משחת ידיעם

ר"ת המפרש

ויאמר חשלום לו השלום ביניכם לבינו • ויאמר שלום • ואין פושטין את בעי • והנה רחל בתו בא עם הצאן הרא אמרה שהדבור מצוי בנשים • ויאמר הן עוד יום גדול • אמר ליה אם שומרי שכר אתם הן עוד היום גדול ואם שלכם אתם רועים לא עת האסף המקנה • עורנו מרבר עמם ורחל בחה בא וראה כמה בין שכונת לשכונה להלן ז' היו ובקשו הרועים להזהיר להם הה"ר ויכאו הרועים ויגרשום • ברם הכא אחר היתה ולא נגע בה בריה על שם חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם לסובבים ליריאיו • ויהי כאשר ראה יעקב וינש יעקב וינל את האבן • אמר רבי יוחנן כור שהוא מעביר פקק מעל פי צלוחית:

ויש ויישן יעקב לרחל • כל נשיקה להתפלות בר מן הלת • נשיקה של גרולה • נשיקה של פרקים • נשיקה של פרישות • נשיקה של גדולה • ויקח שמואל את פך השמן ויצוק על ראשו וישקהו • נשיקה של פרקים וילך ויפגשהו בהר האלהים וישק לו • נשיקה של פרישות ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה • רבי תנחומא אמר אף נשיקה של קריבות שנאמר וישק יעקב לרחל שהיתה קריבתו:

יב וישא

וכן בכמה דוכתי:

ההד ויכלו הרועים ויגרשום חיכה למידק תכ"ל סוה מפני רוע הסבבו הרי אמרו לקמן ס"ב פ"ח מפני שהיה יתרו כומר להם ופי' מהם בדומו וגרשו את כנותיו כחסה גרושה וחם כן למן זה מפני רוע מוסרם הלה מפני הסכמתם מפני טעותם ויש לומר דנהי שיגרשום מהן כמהודות מהלם מהל להזיקן עוד שהטעיכו או בקשו לעכותן כדלעיל מין זה הלה מגדוע לכ:

על שם חוכה מלאך ה' תימה מה כן מנה ליה מעלת הסכנות שהיו הכה מלאך ה' לפניה לומרם וחם תאמר דכפורש נתי חסידים היו, וילדך כה נתי חוכה מלאך ה' ועל כל זה בקשו להזיקה ועכ"ל צריך לומר דרוש הסכוכה גרם חם כן מחי מייתי חוכה מלאך ה' סביב למחי הכה לה מהני זה הלה מגדוע הסכוכה וחמת יש לומר דלה נגע בה כריה דקחמר ר"ל לה חדם ולה חיה רעה ונהי דלה נגע בה חד' מטוב מסורם חכל לוך לה נזוק' מחמת חיה רעה והיו בהיותה יחידה והיו חשם קטנה שהין בה כח וערמנו להנגל מחיות השדה לכ"ש כי זה היה מפני הסנחה שחוכה מלאך ה' לשומרה חכל להכלתה מחנשי רעים לה קריכן חוכה מלאך ה' כי להיות החדם בטל בחידה חין דרך ה' להניל מידו חלה ע"י הרחוק שכוה יהיה כמשלך הכחידה וכת"ם רעים נבי ומחך הוא חלה כי יסזזיכון מידי:

ועיל דהה והה נרמי כרחל דחף על נב דחנשי מקומה לה היו רשעים כ"כ כחנשי חדין חכל חקו' מחחר שהיתה כשדה חי חפשר לומר שלהסידותם נהרו בה לשם כן נריך לומר שהיו נדיקים נמוריש והה ליתה דהה דרשינן לעיל פס"ג דחנשי מרם רשעים היו לכן נריך לומר שהסנחת ה' הוא שפורה והכל מקום חי חפשר לומר דהה לחוד הוא דחנשי לה ד"ל נפורש נתי שהיתה כדקת לחה לה נשמרה בהסנחה שלא דנריך לות' דהתם שהיו רשעים נמוריש לחפילו כננד ז' הפיוו פניהם לה עמדה ההסנחה כי לוה היה נריך זכות מרוכה וכם נדול ונכי רחל חלה היו כ"כ רשעים וחין כהתירתם נם נדול הועיל זכותה להיותה מוסנחת:

לסובבים ליריחיו וה"ם חוכה מלאך ה' נמי שסביב ליריחיו דהיכו שכניו הסוכבים חותו ר"ל שנותן חן ירחיו כעיניהם שיהיה כוח ע"י כן יחלנם ומה חלה פירש הכתוב כפשוטו חפני שחין דרך הכתו להזכיר כעמידת המלאך חכל ירחיו לשון סביב חלה לפני ירחיו חו עם ירחיו חיכבי ליה כחו ושלחתי לפניך מלאך כי מלחכיו יכוה לך ונר' הילקוט לסביב לירחיו וחיכה נכוכה:

כזה סחוה מעביר פקק הוא כסוי הצלוחית שהעפ"י שהיתכן נדולה שהיו נריכין כל הרועים להחסף לנללה יעקב כנבודתו העביר' כנקלה כמעביר כסוי הנלוחית כלי סוס טורח נלנול וט' הדרשה הזו מדכתי' וינל מלסון נלוי ולה קחת' וינלנל מלסון נלנול כמ"ש הרח"ס ז"ל:

יח כל נשיקה לתפלו' חסוה דק"ל נשיקת יעקב לרחל שרחתה דבר מנוכה ליסק חלה שהי' מכיח לידי הרהור דחמלי טעמת חסור להסחתם כחלה כלל כדחי' כפ"י יוחסין וכ"ם נשיקה וחפי' כחלה שהין לכו על חדם נוקפו הין כנון חחותו נסוק הוא דבר מנוכה כדחמר כפ"ק דשבת עולה הוא מנסק לחחתיה חכי חדיוטו ופליגת דידיה מדידיה דחמר עולה כל סוס קריבה חסור חסוה לך לך חמרין נמרת כו' וקי"ל כי הה כתרייתא וחע"ג דרחל לה הוה ערוה פס"י דרחו לסרחיק נשיקתה חכיון דחיכה הלה דהרהור וכ"ם כחקום רועים דהוי חנוכה טפי וכמו שהיה רע כעיניהם כדחמר כסמוך לחכי מייתי לה חנרתה דלרבי תנחומא

דכרניס

תהלים ל"ד

סמואל מ' שמות ד' רות ח'

ליחת דנשיקה של קריבות כוה אין כח תפלות ותפילו לת"ק יש לומר דהיכו ככלל נשיקה של פרקים דסח דחי לה וכחה פליגי דבי תנחומא וח"ק דלח"ק נשיקה של קטנות כחי תפלות ולימה לחילף חיכוף דסימה כנשיקה של פרקים ולר"ת אין זה כנשיקה של פרקים חלה חשוחת דנשיקה של קריבות הוח דעבד ולילנך ילפי' חוכח לכל נשיקה של קריבי' דלח חסיכר לת"ק דסיים של פרקים ולר"ת אין זה כנשיקה של גדולה חח"ו:

יג וישא את קולו ויבך ׳ לשר׳ בכר׳ ׳ אשר רבי אליעזר בשעת שהלך להביא את רבקה מר׳ בתי בירר ׳ ויקח העברי ׳ נשלים ונומר ׳ ואני לא נתן אחר ולא צמיר אחר ׳

רבר

נשיקה של גדולה כו' ים לדקדק דנקט להו חלה כסדרן דכריסה הל' נשיק' של כרכים ויסיר ים של פרישות ויבר של גדולה כסדר שכחוכים ויש לומר דדרך חשיכותם חשיב להו דשל גדולה עדיפה מכלהו ושל כרכי עדיפה חשל פרישות דסיית שכנחת כעם ופשחת רפה חשיב של פרישות חקטי של כרכים ור"ל דחשיב של כרכים בשיפה חפני פחין כ"ב רחיה לה לבר' מכחוחה דחשיב נמי של קריבות מכאר דנשיקה סהרן סיית חשוב קריבות ח"ג נשיקה של גדולה האי חוח"ג לו ר' לך לקרחת חשם חחדרים ידע שכחגדל חשם חו"ח חייחי ליה לרחים דלח דחי לנשיקה של גדולה דשחוחל דהוי כבשת הגדולה על ידי הנותן לו הגדולה:

נשיקה של גדולה כו' ש' הנשיקה כב' חלו חנלחתי כחוב בקונדרם ח"ל לפי שהחשם חיית חלח לנבר כיהוש כי חשם שחין הכרה חין חכשה וכחה שחחר הכחוב לכן ידעתיו ח"ל חרי ידעתיכים ופרש"י לשון חכה ויהם לחכה לשון ידיעה כי לחי שכחה שלחה חשחיר פנים חחבו ושריפה לחדם היה מגד החוחים שחלם החוחים יקחו החוחם כרחשונה וחחלה יעלם לחוחים הפנחיים וחלה יביח לשכל ויקבה חחבה בדבר וכשיחים שחדם וחין רב חלח רחה חת חיהבו נחחקה נורחו חסדחיון וסרח חחבה לכן כריך נשיקה לפרקים חם עבר חין רב חלח רחה חת חיהבו לשחויר החחבה ליושבה נוחר חף חם חזון הפריך כיעבו לעבבר נחוך לקדחוחבו וזו היח נשיקה של פרקים נשיקה של פרישות וז היח ג"כ רחוחת לחחוכים כשבפרשים זה חזה וכרחק החקוחות יפרחקו החחבות לפי שיהבר ביוך הדחיון כריך לנשק זה כזה לרחוח שחף חם שחקוחו יפרידו כיעים עדיין חם בחחבה ונשיקה של גדולה לרחוח לזה לפי שחחבה היח כשים וכשיעל ס' בחחבה חין שוי בחחבה לכן היח הנשיקה לרחוח שחף חם חח יעלה בחעלה עדיין חחבחה קשורה זה בזה חח שחחר כדור ויהוכחן וישקהו היח חת רשיהו עד דוד שבדיל רוצה לוחר חפילו חחר שהבדיל ועד ופר בכלל ולח כחה שחחר בעל העקי' כ"ת שבשבדיל לח שחר חק החבחה ח"ם ויקח שחוחל חת כך הפחן ויטוק של רחשו ויפקהו ויחחר הלח כי חפרך ס' על נחלתו לבניך דקדק בחוחרו הלח כי חפרך שלפון זה סולל חלוקה חחרת כחו שלח על כי חין חלכי כרכי חר"ל לח בחו ס"נרות כחקר' חלח על כי חין חלכי כרכי וגם כן בכחן שלל שחר נשיקה של פרישות שלח נחשב שבשקו לפי שהיח כורח חחבו חלח לפי שחשחו ס' וכיח נשיקה של גדולה חפילו שעלם לגדולה יהי שוים בחחבה עכ"ר:

והנה ח"ם שהנשיקה לנפרשים ולנחלחים לפרקים לשורר חת שחחבה כאן הדבר כי הנשיק' חוח חשק לחחבה סהיח נחלחת בין החחוכים והחשוקים חחבה כחה שחחר סהיח נגדולה לו שלח חחלם החחבה חין בר' לי כי זה לח יבדק לנבי שחוחל ושחוחל כי שף שיעלה שחוחל לחלוכה לח בשביל זה יבדל עם כחו חכח שחוחל הנביח ושוב שלח חניחו חחבה קודחת ניעים חדרבה נרחים שלח היה חכירן חחלה וחם בן חה טעם לוחר שהנשיקה כיעים' כדי שלח חחלם החבחה חבל יראה שחוכני הגדול יחבב חחדם כשניני רוחיו והכל יעבו חת שלוחו ולכן חבב שחוחל חת שחול ונשחו:

ועל דרך דרש י"ל שהנשיקה רחו להשבע' לחוספת חחיים לחיים חחר ע"ד ונקני הנשיקות כיינו ואחר כי כל נשיקה יש כה נגחי וחסרון כזה נריך לחחר יפניע בר חלנם שחיכן לחסרון דהיינו נשיקה של גדולה דחין זה לחסרון חלח להוסיף גדולה וכבוד ושל פרישות עכ"י פרוד החברים יחסר השלוחות כרלעיל ולזה נריך נשיקה שהוח רחו חל הקיום שלח יעשר חדם שחבירו חלח חעוך ד"ת ושל פרקים לפי שהפרוד גרם חסרון וכריך להשיבו על כנו ולחחר חף של קריבות רבה השנין שנוכר שחברת הקדושים חושילה כחוזק הלב ולזה חין הנשיקה

והשבעת השלוחות על זה הדרך מבד חסרון רק מבד כי כן הטבע ס"ה כחוב:

והנה ד' נשיקות חלה רחזק שם ס"ב כחו' מי יחנך כחח לי יוכק סדי חחי כו' עד שחחלה חחת רחשי ושל לפי שבשם יל' שהשיקה דרגות ליהנות חנשיקה דרגות חשיקה רוב' חיים החשוק כחח חשיקה חחשוק כחח לה לפי שבשם' לה חוכל לנשקו כפרסים לפי שהוח יחזק דבר חף סיית חשיקה ושוב סיית גם היח חשיקים חפני הרוחים:

אנים כהיותו כחח לה חוכל לנשקו בכל עת וזהו לפ יעבב כיזה וגם לה יבחו לה הרוחים ולה חלה חחר חי יחנך חח לי לפי שהנשיקה כחיים חין יבר הרש שחשבה חזה דלח חיגרי קדושות כדלחיכה כב' כח לו חחבה בקשחה חזה לחבשים כחח ולה יביח חח חחם וזה כשיעים יזכך סדי חחו וחו יחבחו החבשים שהוח לחיים בן חחה וזבה כזה הוכירה כ' חיני הנשיקה חלין כחן חשבות דהיכו נשיקה של קריבות ונשיקה של פרקים דהיכו לחחנך בחון שבחניחה לחחרי הספר חבשים והוב חחר שחבשה בחוכן שחבדק בה נשיקה של גדולה וכ"ל חנהנך לכיהך של בית חחי חלחדני וכו' כי על ידי גדולחו שהוח רב וחלמד חוחה חנדק עוד הנשיקה:

אנים סחין הר' שהוח נשיקה של פרישות שרחוק בכל בחה כי לה חניחתו שיברך חחבה ח"ם בחלנו חחת רחשי וכו' והנחמל כזה בקשת הדבקות הבשבי בשם יחנך דשכנו יפקבי חנשיקות פיהו ולפי שבהיוחה בחוך החוחר לה יכלו לנשינו חחר שבשם שהיה חבקה שבוף יביח בחה בלחי חבשיק הדבקות:

בר חחלת כו' וחם חחחר נשיקת יעקב לחיבו דכחיב נשה נח וישק ליבבי ים ליומר דהיינו שחי בשיקת של פרקים לי נחו כשל פרישות כי חעום חחבת חיקה סיים:

ותשק ערפה לחחוחה יש לדקדק חפני חה לה בחיבת חשיקה לה חיתה חחר קרת חבשל ערפ יפי כחב שבונת נעמי סיתה לקרב חותן בשת סהיה ועל כן בשיקה סהיה לה סיתה פיה ולבם טוין וחין כזה קורת רוח ללח"ל סיים פיה ולבה פוין חכל חקום הנשיקה הורחת הפרידה סיתה וחרי חשם רחיה חכל לדעתי חבשיקה חכחורת כי שם לה נוכר שבת הנשיקה חם סיתה ים לחלוק ולומר סהיה לעשם לחחר:

אנים בכחן שחחר ולות דבקה כה וכערפה לה חחר שבערפה חחבה רק כלשון ושבק ערפה לחחוחה נרחה ולזה שהנשיקה חעניו הפרישה:

נשיקה של קריבות כי דרך הקדושים להנשק דרך חבבה וחין כזה סרחוך וכדשולת דהוה חבשק לחחבים חבי הדיבו כדבחיבנה לעיל וחף על נב דהשם חחיחו שחין לפו של חדם נם כה שבירה ליה לרבי חנחומא דכבל קורבה ליכח חפלות כנשיקה וחם חחחר לרבי חנחומא ליח לן רחים לנשיקה של פרקים דדילמח נשיקה שחין לחשה נשיקה של קדושה סיח וליבח לחיחר ל"ק. נשיקה של קדושה חלה קדושים חלה נודעו עדיין כי בשת החודשים זה לה הוח סיבשקו חים חת חחיו דחדרבה כל שהו מבדילים זה חת זה חחחלה ליכח חפלות כנשיקה וליבח לחיחר דלרבי חנחומא לה חשיב של פרקים דרבי חנחומא לחוסיפי קחני ולה לרבוני ר"ל דחה"נ חכל חכיון דנשיקה של פרקים דרך סיח לכל השלם כרחלי דחלת הספה סיחה שם וחה"נ דבלחו קרת חני לחיחר בשקה של פרקים חלה דניחח ליח לחחבים חקרח. לדוגחח חדש דסח וחלי דסח לה חחריכן בשיקה לחפלות חלה כחה דחיבח סרחוך לה כחים וחם כן חחי חוכח חחבחרן וחשה חלה ע"כ דוגחח בכלחה הוח דחייחי חבחם:

יג לכחה כבה כו' וחף על נב סדרך הקדושים כשנחלחים זה עם זה לכבות חדוב שחחחם וכן חניבו כשבו כשנחלה עם יעקב ויוסף עם לחיו ויעקב עם יוסף וזו קדושים סהיו חבביו זה חת זה חחחלה חבל בכחן חלה סיה חביר חת רחל ואני חחבל חין ט' לדב': ואני לה בזה כי לעיל כחם ח"ה לה בזה ח' לה חשחב' בישן' יבבה על חעבל' חחזון וכחה שחחר בישה קולו בבבי חלה בבי

שלא יחשב כאחד הריקים שהולך בידים ריקניות ככה על ממונו שנגזל ממנו ע"י גלימו כדי שתדע רחל הדברים:

שאינה נכנסת עמו בקבורה ויש קורת רוח לחכות להיות נקברים עם בת זוגם כדאמר בפ"ק דמכילתין גבי ככפי דשרה ולהיות רחל עיקר בת זוגו היה מנטער על סחיבה נקברת עמו • מ"ק

וכמ"ב דיותר טוב סיתמר שכבה על שרח' שתמו' כללא עתה בהקבותם בכתפה ושמח י"ל דלא מסתבר שנודע זה ליעקב מעתה שזו בשורה רעה מתד ועוד סיתפתה עז"ה היה מקללתו דחפ' עם חטר תחנה את אלהיך לא יחיה כדלקמן פרק ע"ד ומו מפני מיחור

וכ"ם נדרו כדלקמן בס"נ פל"ז ולוה אין ט' להודע ליעקב מיתתה מעתה:

אנכם קבורת אפס דכללו הכי היתה נזרה שתקבר בדרך אפרת מפני תקנת בניה הגולין ואף שהוא לתועלת ישראל נטער יעק' על קבורתה שלא כתקומו:

הוה דהיה אתרה לכן יעקב וגו' כדלקמן פע"ב ושם נפ' כ"ה והא דמייתי לה הכא יש לומ' לרחיה דנער הוא שם שהיה נקבר עמו מחמר שבעולם נהיה לה זה כדאיתא התם אי נמי דטעם נער יעקב על שהיה נקברת עמו מפני שהיה נדמה להדר ולהכי מייתי דרשת דלכן יעקב וכו' דמיהו דרים לקמן שבשעה שיה הדבר ואף על פי שקבורת' שם היה לתועלת בניה כגזבר שמפר דהא והא גדמה כדאמרינן התם כ"ה:

הרא שחרה שהעבי מזרח נדורים מן הערוה כלומר אף על גב דשתם מ"ה חשוד על הערוה כדאיתא בפרק קמא דע"ז לא תעקבי היות קשה בעיניהם זה הדבר דאמרי מזרח מיתת נדורים והם אמרי חרן לכן דכתיב אחריה כי קדש:

אם לרמות וכו' משום דקשה לן מכיון דכתיב כי כן רבקה הוא מה צריך לומר כי אחי אביה הוא לכן פי' אחי אביה כלומר דומה לו או מתיהם אחרין שהוא רמאי כקרובו ומדברי רש"י בחומש נראה שהעבי שכתב אחי אביה במקום קרוב אביה דרשו אחי כו' • מ"ק מ"ט ליעקב לומר כזה לרחל וכ"ם שתהלת דבריו בקצור ושמח חשם שמבדק רחל שבקש להרחיק יפיבת יעקב מכיח לכן שלא תחלף ושבורתו כדרכו עם אחריה לכ"ח כי לא תחוש לזה כי ידע ליזהר:

שוב רמיתי כפ"ק דחגי' רחמר בהדיא כי אחי אביה הוא והלא כן אחות אביה הוא אלא כיון דאתא ואחר כן רבקה אתה לו אחמי אחיות אחר לו מינסבת לי מ"ל אין מיסיבנא לך אלא אחת רמאי הוא כו':

לעולם אין האשה רגילה וכו' לעיל בפ"ם נמי מיתיה ושם פירשתיו:

ג אמר אליעזר פסול כו' ט' דרשם עניני לכן לגנאי ולא לשבח שלשחתה ביעקב רק לקרותו וחבקו ונשקו מיתורא דקרא דהיה דו כלומר את שמע יעקב מה צריך לומר כן אחותו אלא דאתא לומר שמפני היותו אהוב על כית חמך ממון שכידו ושיקר הטעם מדכתי' אך עצמי ובשרי דתשתם שפי' מעתה אין לי לאשכך הביתה הזולת ואין בידך כלום אלא מפני קורבה אטפל בך אחם יתים כדאמרי' בחומש דאם לא אך למה ליה ושוב שמט' תמדתו רק לקרותו אליעזר כדלעיל בפ"ם ושם פי' ט' הדרשה ע"ש:

שהוא אהובו שכבר נודע לו שהוא קבל הברכות ונודע לאביו מדרגת עשו: **אפסקיתי** בע' כי כלעז תפליניקיין ורש"י נרים תפיסטוקיתים ופי' פרקמטיא:

כלין אלא טעין כי ספור מה שקרה לי שלא כאתי אלא כורח ונטלו ממוני בדרך:

כלך הייתי סבור כו' דמדקאמ' לך מעמ' שהיה בדעתו עכין אחר ושוב חזר בו ואמר לא תעשה לך אלא הדב' הזה ומסתמא שעכינו שהיה בכוונתו לנדלו ולכבדו מאד וסיכו מלך הייתי סבור כו' מתניו וס"ב כי רבונו בדברין לא שאמר כן בפי' כי זו עוות גדולה:

כהדין גרמת פי' רש"י שהו' חלק שאין כו כסף ולי גרמ' בעבם הזה שמלכיכין לכלכ כן אחנך קנת:

כהדין גרמת דאל"כ עכמי למ"ל ככברי סני:

דרך אדם סיטפל וכו' כתב הרמ"ם ז"ל אף על גב דלא כתיבה בקרא אלא להטפל עמו שתם כדאמרינן מתך עכמי ובשרי אתה כיון דכתיב כתריה ויבב עמו חדש ימים ואחר כך אתר לו לכן הגיד לי מה משכורתך מכאן ולהבא למדנו שתחלה כך אתר לו סיטפל עמו חדש ימים והכתוב קבר וחזו ספירש"י וכן עשה שפי' מאחר שכן עשה כדכתיב ויבב עמו חדש ימים למדנו שכך אתר לו שתחלה עד כאן לשונו:

ואף על גב שאף זו לא לאחנם שהיה רועה נאנו כדפרש"י מכל מקום מדילפי' שאתר לו שתחלה סיטפל עמו חדש ימים שאעיכן שדרך אדם סיטפל חדש בקרובו חדש ימים כאחם אעפ"י שיעקב לא רבה כאחם • ואם תאתר מה רחיה מלכן שאני התם דהוה בר עין אכל כאחרים אימא טפי ו"ל דמדכתביה קרא שאעיכן התם שעורה:

אפשר כן כו' ואף על גב דלכן נמי דרך תמיהה קאתר לה סבירא ליה דאתאי למעוטי דבר בטל לגמרי אלא הכי הל"ל הגידה לי מה משכורתך כיון דלא ס"ד שיעבוד חנם ומה צריך לבטל את הבטל אלא חנם דקאתר היינו בפחות מערכו אלא היה דרך הפועל ליקחי היה נותן לו ה' ואם דרך משלו כו' היה נותן לו נ' ומ"מ אף אמתי הא אימא שלא היה נותן לו אכרו משלם יש לומר שיעקב הוא שלא היה רוצה לקבל אתנו משלם והיה נותן לו פחות מערכו וכתוך חדש ימים לא חש כ"כ לכן וכאחרים שלעולם היה רוצה כן אתר שתין זה רחוי שיהיה כן לעולם:

אמר לו מה את סבור וכו' משום דכשלמת אפשי' חנם כפשוטו ניחא דקא מהדר שיקח משכורתו בנותיו מכל מאחר שפירושו בפחות מערכו היה רחוי שיהיו המעות שלמים כרחוי לו לכ"ח שהשוב' שתין דנותו בתמון כלל לא מעט ולא הרבה:

בנין תרתי טלייתא ק' דכהדיא כתיב לעבדך ז' שנים ברחל והיו בעיניו כימים אחדים בראותו אהבתו אליה ועוד מאחר שהיו לומר כך היו התנאים הגדולה לגדול וכו' איך תלמו לכו לנקש כ' דעל פי הדבר נאמן:

ת"ת סמפרסי

יד כב קורות כו' דברים בנות כזו בנות ו"ק כב' קורות כו' כלומר שכל בנין העולם סמוך עליהן ומשם הדרשה חיזורית דקרא דמה כתיב לפניך ליעקב ויאמר יעקב אעבדך כו' כי רחל היתה יפת תואר ועיני לאה חלושות דכתיב ולאה היתה רכות ומשום יפיה ירדינן שפיר דהוו להו כ' בנות הגדולה לאה והקטנה רחל • ויכון שחפצי בת ז' שכלפה חלפה נם בן בנות לכן קשיא להו לאה לא כזכירה כאן מרכשתן ולכן אחר דחתה נומ שלנו כל קורות שהיו עיקר כנין השולי:

זר השחוחים חלושי ככני יהודה מניינו חלושים טובא דכתיב נעיר לחיות כחלפי יהודה וכתי כאוף כיהודה ואחדו חלופי יהודה אינו יהודה בכאיר אם לכל כרחל לא משכחן דק כנה לפי שהל כחנכם ות"ח קחת חלופים דמסתחת הוי נחי ככניה חלופים טובא • ות"ם כהא דקחת לעיל פ"ם שנחדו חלופים חפצו לחתי ל"ק נחי חיעקב:

זר השמידה חלכי דוד וכל חלכי יהודה ואחרל יוסף ושאול וקנת חחלכי ישראל ירבעם ואחזב ויהוא וכניו:

זר השמידה חלכי וחב"ג דעדיפי חחלופים אינה נחי חלופי שים לחות שים כהם מלכים לנורך הקנון חכל אין כנם חלופים שאינם כדחים לזה אבל כשאינה שם הנון חוזלת החלכים יש כהם כחה חלופים וכנידים:

כזר שמדו סורני חריות שחשן שהוא חכני רחל הרג כפיר חריות ונם דוד שסיה חלחה הרג חחרי ונם חת יהודע כניהו בן יהוידע הכה חת חחרי כתוך סכור וה"כ שעחדו נכורים חשתיהן:

כזר שמדו סורני חריות סיכה לחידק שכשאים הרשעות חחך ונו השמידה כו' והשחה חומר חוו שמדו וכו' ושחת חכני חנדולה הכנים ושרדקם נזכות נניעות הסם שעחים רבות וכשנין הקחחית דלקון ס"נ ס"כ לכ"ח כחלופים וחלכי השמידה כי זכות הסם השמידה החלכות ושברה לכני:

כזר שמדו נניחים דמסה דסיכו עליו השלום חלני וכן שחוחל ויעניהו כן חמון חיהודי כדחמר כבדך קחת דחנלח חמון וחחניח חחי חוו ויהוסב חיוסף וחלילו חכניחן כדלקחן פ"ח:

כזר שמדו סופטים דשחניחל בן קנז חיהודי ותולב בן יפוסח חיששכר וחכנן שהוא כוכו חיהודי ואילן חזכולן ועלי הכהן חלני כרי כל חלה שמדו חלחה חכניחן וגדעון וחחנשא וכן יאיר ויפחח ועבדון חחפרים כרי כל חלה שמדו חרחל:

כזר שמדו סופטים ופף על נב דחסיב נניחים דעדיפי חיניהו חסיב נחי לסופטים שהיו חנחיניס וחוחיניס חת ישראל חם שחין בן רוב הנבילים וכם דוחים כחקנת לנביחים וכחקנת לחלכים וחכל חקום חנה חדחנת חחלכים והנביחים לנכוחם להיות כחלכים יתר שחת ביוד החלכות והשרדה והנביחים חעלת חנכוחים חלח חיחה כהם חלח רוח הקדש:

כזר שמדו סופטים חה על חחסיב נכלחן חנשת חנכות חקנתי דיכוסע ליקנים וכלל שם הסופטים שנקראין זקנים כדכתיב ויאנו זקניך וסופטיך וכתם סחחר ר"ח חנים דחרתי חיניה זקנים עכהו יש חומם סהחריכו יחוים לחרני יהושע ויש הכחים חחרייהם שנקראו סופטים ניחוד וכתה שחחר בחנות דדכי נחן יהושע לזקנים וזקנים לשופטים וחנה דחסכת חכות כלל כ' החיניה כשם זקנים וכבה לה חני חיחר זקנים שחם דחם כן גם הזקנים שהחריכו יחים לחרני יהושע ככלל והכיהו לח פסיקה לן חם היו חרחל ולחה כי לח נזכרו שחותיהן:

כזר שמדו חבכחי חרנות כו' חשה ויהושע זכן דוד ושמול ורבים חחלכים הנזכר בכנו חרנות וחלקום:

ואף על נב דחסיב חלכים הניח נחי חבכחי חרנות שבכתוב בענינו חעלה זולת החלכות כי כתם מלכים חיים חוללים לבכם חרנות חלח לשחר שלהן ושוד

מסכת ו

קרבן

ב' בנות • כב' קורות חשולשות חסוף העולם ועד סופו • זו העשירה אלופים וזו העשירה אלופים וזו העשירה מלכים • זו העשירה מלכים • מזו עמדו הורני אריות • מזו עמדו נביאים ומזו עמדו נביאים שופטים ומזו עמדו שופטים • מזו עמדו מבבשי ארצות ומזו עמדו מבבשי ארצות • מזו עמדו מחלקי ארצות ומזו עמדו מחלקי ארצות • קרבן בנר שלו זו רוחר שבת וקרבן בנר שלו זו רוחר שבת • מלחמת בנר שלו זו רוחה שבת ומלחמה בנה של זו רוחה את השבת • לזו ניתן שתי לילות ולזו ניתן שתי לילות • לילו של פרעה ולילו של סנחריב • ללאה לילו של נרעון • לרחל לילו של מרדכי • בלילה התוא נדרה שנת המלך:

טו שם

ילון

ב' בנות • כב' קורות חשולשות חסוף העולם ועד סופו • זו העשירה אלופים וזו העשירה אלופים וזו העשירה מלכים • מזו עמדו הורני אריות ומזו עמדו הורני אריות • מזו עמדו נביאים ומזו עמדו נביאים שופטים ומזו עמדו שופטים • מזו עמדו מבבשי ארצות ומזו עמדו מבבשי ארצות • מזו עמדו מחלקי ארצות ומזו עמדו מחלקי ארצות • קרבן בנר שלו זו רוחר שבת וקרבן בנר שלו זו רוחר שבת • מלחמת בנר שלו זו רוחה את השבת ומלחמה בנה של זו רוחה את השבת • לזו ניתן שתי לילות ולזו ניתן שתי לילות • לילו של פרעה ולילו של סנחריב • ללאה לילו של נרעון • לרחל לילו של מרדכי • בלילה התוא נדרה שנת המלך:

קרבן

כנה של זו דוחה חת שבת שהחנשת חחוזה שכחזכון הקריב נשיא לי ליום וכיום הטביעי היה נשיא לבני חפרים הרי קרבן כנה של רחל שדחה חת שבת וכנה של רחל כרחה דסיכו שלחה שהקדי כחה וכחים לחנוכת כ"א ודחה חת שבת כדכתיב ויעבו כיום השביעי ענרת כי חנוכת חחוכח עבו ל' יחים:

מלחמת

כנה של זו דוחה חת שבת ולח ידענו מי זו מלחמת דחתה חת שבת ולח מלחמת יהושע כיריחו שהי"ל סיום שבת סיה וכעד ל"ע דכשלחה דחיית שבת דקרבן יהיה הוי רבותא דחין קרבן יהיד דוחה שבת רק קרבנו כנור כתחילין וחוספין וקרבן פסח כדחתר כחיית שם כחתי לנני וכחובת הכתים הדנש שהה שחדשו על פי הדבר חכל דחיית חת שבת כמלחמת יהושע רבותא היה דקי"ל ככל מלחמת חוכה עד דדחה חפי' בשבת ועוד דחיום ס' כתחילו וקי"ל חם כתחילו ל' יחים קורם לשבת חין חפסיקים ואפילו כמלחמת כרשות:

לזו

ניתן ב' לילות ל"ע ת"ש הזכרת הלילות ליתה לזו ניתן ל' נעוחים וחם חפני סחניהו נכוחים והכלחת חחרת שהיו לכניהם כיום חחתי לח חעיב הכח נחי דחיים וי"ל דכדחיים דהיו של זו יותר חוא לח חייתי חלח לילות דשוו כו סחיתן וחי"ל חנהות הלילות ערוך והכלחה יחירה לפי סחין חדרך השולם ליהוש הכלחה לחכנים חלח כיום ככי טו"ב כל כערב יתין בכי וכן לעת ערב והנה כלחה וח דכר של חדוש לכיות לכל ס' זכות חעושה כלילות:

לזו

אר נחי חזכיר חלו שנעשו על ידי ס' לכדו ולח כולחת ישראל דפרעה ס' הכה חושם וכסנחריב חלחך ס' ובנדעון נחי כתיב חרב חיי כרשיו ולכני נקט לילות סחין דרך להלחם כהם • ס"ק לחה שנה לשונו לו ניתן ולו ניתן שתי לילות כשכר לילה ס' ושנחת ניחה טפ זוכר כלילות:

קרבן

כנה של זו דוחה שבת הה דלח קלחר חו סחדו מי סקרבנו דוחה שבת כו' ומזו ענור מי סלחמתו דוחה שבת וכו' וכלשון הנזכר לחעלה מבני סחין לנוך זה נוכל חלח על ענין סיחיתם ויחוחר כו סחים כחלך ונכור וכל הנזכר לחעלה חכל היות קרבנו ומלחמתו דוחה שבת חף על פי שיש חעלה נדולה לח יחוחר החדם כה שחיכו חלח פעם ס"ל ענין חמתוך כו:

ה'ג

ללאה לילו של פרעה ולילו של סנחריב לרחל לילו של נדעון ולילו של מרדכי וס"ם חדשה סהו חלאה זכה כלילה להכות חת פרעה כדכתיב ויהי כחצי הלילה והוקים סהוח מכניה זכה כלילה ס' להכות חת סנחריב כדכתי' ויהי כלילה ההוא ויהי חלחך ס' ויך כחחנה מחנה כו' ונדעון סהוח חרחל זכה כלילה ס' כדכתיב ויהי נדעון ויחמ חים חטר חתו כקנה החחנה רחם החמורת חחיכוכה כו' ומרדכי נם כן סהוח מכניה זכה כלילה ס' כדכתיב כלילה ההוח כו' ולח הוכרך להכיות רחים רק לנחל מרדכי שכלם זיל קרי חכל לילל מרדכי חינה כל כך חפנרים חלח הנליח כלילה חחם חלח שהוכנה חעלתו כלילה:

ואיבא

למידק חלח נזכרו הדכרים כסדר וחכן הנופטים קדמו למלכים וחלופים קדמו למלכים וחלופים וחם כסדר חניניהם

מציכותם מן הקל אל החמור חשיב להו ליה למקדומי סופטים לנביאים ויש לומר שבתחלה זכר הדברים שהיו מתמידים שהיו מתיחסים ומתוחרים בהם הפלמים והם הקדים לומם שאמר בהם לשון זו העמיקה מייתי דוטרן מיליהו והם הקדים חלופים לחלכים החלופים רבים וחכיחי טפי מחלכים והדר נקט לומם שאמר בהם מזו עמדו כו' ונקטינהו מן הקל אל החמור כתועלת ופרסום ולהכי הקדים הריגת חריות חלח היתה מפורסמת חלח להורגים ולח הכינו חלח את עלמם והדר נקט ביחיים שתועלתם להוכיח ולללמד דעת את העם כולל לרבים ומפורסם והדר נקט סופטים שהיו מנהיגים בדור ומושיבים לומם מחוכיחים מה שאין כן רוב הנביחים והדר מבבשי חרות ומחלקים שתועלתם גדול יותר שאין צריך לומר שתושיעים הדור חלח שחריחים נכולם ומושילים לומם ונבשים והדר נקט לומם שלח היו חלח לפי שעה והקדים לחיית שכת לכם הלילות דבשאין עדיף ומפורסם טפי ונקט מן הקל אל החמור:

עור יש לדקדק מה ט' חריות י' דברים חלו ולח הספיק בשיעור נקשם • ומהמכואר שהשעם כזה לפי שחלת כל לומה ולישן כי דברים וכלם מניעו רחיעו בעם הנבחר בשלמות בהיותם בקדושתם ובעבדו מהם מזמן קלקולם ובתבערו בחורתן לעתיד לבח:

האחר בהברת כל ט' מדברתו בקטן בגדול כי זו שבת קיום הקטן והשלמת הדעת והעבה בישים להשחר מכל נזק וכמה שאמר הכתוב חלופיו מסוכלים ין פרץ ואין יוצחת ואחרו ז"ל בשבת שהקטנים סוכלים את הגדולים אין פרנה של פורענות בו' ולקמן בם כ' פ"ג לעולם הזקנים מעמידין את ישראל ועל השבך חז"ל שהוא משל לאחם שאמר זכו לרחמו עד מתי אתה הולך לפנים חלך חני מכחן ואילך לפנים עשה כן פנע בפחת וכפל בו פנע בהם וכפל בו וכו' ועל ההמנה מעלה זו בישרא ביחוד אח' כחיש גבי שיניך יונים מה יונה זו נכנסת לקנה ומכרת את קנה וסוככה ונחליה ואפרוחיה וחלונותיה כך ג' סורות של תלמידי חכמי' בשבן יושבי' לפניהם כל חד וחד מכיר את מקומו וכן היו כדגלים שהיו על דגלו בחותות ובשעת קלקולם כן מנכל אח בת קמה בחמה כלה בחמוחה וכו' וכן ירחבו הגער בזקן והנקלה בנכבד ולעתיד לבוח נאמר וגבד זקניו בכוד וכנגד זה אמר כאן חלופים:

חשני המלכות חלך בחשבט יעמיד חרץ ולולי זה היה את רשעו חיים בלעו בדבקן בחטות ועל זה נגעוינו סום חעשים עליך חלך ונתקיים בפלוחינו ובקלקולנו ויכרת ה' מישראל רחם וכו' ובאחר ימים רבים יבשו בני ישראל אין חלך ואין שר ועל החזרה לעתיד אמר אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' חלהיהם ואת דוד מלכם ויעודו חלך האחרית דבו בחו רבו ועל זה אמר כאן חלכים:

השלישי הגבורה ומזקן הלב לעמוד נגד החויבים בחחבולות חלחמה וזה מבואר בעבמו ועל ההחכה זה בישראל ביחוד נאמר ורדפו מבם חמשה מאה כו' וכבל דוד היו גבורים ידועים בשחעון בדורו ודור דור וגבוריו חוללה ובשעת הקלקול ורבף חותם קול עלה בלף ובבחתי מורך בלבבם ולעתיד ויהו בגבורים כושים כו' ונברתים בה וכחלה רבים ועל זה אמר כאן הורגי חריות:

הרביעי חבחי ויודעי דעת להנהיגם בדרך ישרה ולשמש דעה והשבל ולחשלת ים כוה חזולחם בשלוחם היו חדייהם נביחי החמת שומעים חפי ה' כיאמר נביח מקרבך כו' וקלקולם תבר כל חזון ואין עוד נביח בחפורסם ועל חזרתם לעתיד נאמר חשבוך רוחי על כל בשר ובבחו בניכם ובנותיכם וכו' וגו' כאן נביחים:

החמשה המחוני' על המשפט בין חדם לרעהו כי על הדין העול' עומד ולולי זה לח היה להם קיום והעמדה ועל כן מנה עליהם סופטים ושוטרים אתן לך ונתקיים ביניהו ביחי שלוחינו וביחוד בימי יהושפט כמה שאמר הכתוב ויעמד סופטים בחרן בכל ערי יהודה הבצורות לעיר ועיר וכו' ובשעת הקלקלה נאמר ויתום לח יפפוטו כו' ונאמר הסיר ה' משפטיך ועל החורה נאמר ותשיבה סופטיך כבראשונה ועל זה אמר כאן סופטים:

הששה להיות להם מחוח נחלה להיותם נקבעים שם ולח יהיו מפוזרים בין עמים רבים ועל זה אמר כים וישבתם לבטח בחרבכם וקלקלה והבעותי בעוים כו' מפזר ומפורד בין העמים וכחזרה מזרה ישראל יקבעו כו' וישבו עליה לבטח ועז"ג כאן מבבשי חרבות:

השבעה להיות משם ומתנם בחחוזה כי על הדין ועל החמת העולם עומד וכהפך נאמר ותמלח הארץ חמס ועליהיות ישראל בזה מסוגלים מזולחם בקרלו רודפי צדק מבקשי ה' וקלקולם נאמר שוטרת בחורבת ירושלם ורחו חם יש מבקש חמוחה כו' וכחזרה נאמר שחריח ישראל לח יעשו עולה ולח ידברו כזב ועז"ג כאן מחלקי חרבות שהוח נחינת החק לכל ג' כדפירשנו:

השמונה להיותם ירחים את ה' ומתקרבים אליו לעשות רבונו כל ג' ככל הבח מידו וזה הענין מיוחד ליסר' לפר קרבנו לעבודתו והודיענו מבוחיו וקבלנו עליהם בשמע ובמעש וקבלה ויאמרו כי בית ישראל וכחזרה ועשיתי את חפר בחקי ילכו ועז"ג כאן קרבן דוחה שבת שהתקרבות שלחי החומה הזו וחשוב לפני ה' עד שקרבנם הבית על קרבתם לפני ה' חכיב לדחות את השבת החמורה:

התשעה השבתת ברית שלו' חפר כזב לים את רשעו יעזורו ויעמדו בנגד חויביה מה שאין כן בשיעים ביניהם חלוק לבבות שהיה שבה גדולה ליפול ביד חויביהם וזו היתה שבה גדולה לתפיהתו ביד חויבינו בבית בני על ידי המלוכת שנפל בין בת הפרוסים וכת הבדוקים וכשנרו מלכי חשמונאי זה על זה וכזמן הפריטים ולהיות השלום מיוחד בנו בכפרותינו שתנו גוי ג' ושם ג' וחז"ל שם פזורה ישראל מה שם לוקה בה' מלכויו וכלם מרגישים בן ישראל בשם' בעבר כלם מרגישים וכשבת בשלוחם נאמר חלק לכם עתה יחשתו ולעתיד לבוח נאמר והיו לחחדים בידך כו' ועז"ג כאן מלחמה דוחה שבת כי בשישראל בעבה ג' להלחם על חויביהם שהיה מלחמת מבוה ולולי שיחלו שבת לקיים קבוחם ע"ד חלל עליו שבת ג' כדי שישמור שבתות הרבה:

העשרה עוד מזלי כי חף שיהיה העם מתוקן בכל ענינא חם לח תהיה להם הצלחה חזלייה יבדעו ויפולו לפני מחרים בדרך משפחות החדמה שהצלחתם ומלבושם כפי הורחת הבוכד והמלך עליהם:

אמנם ישראל עם קדושו כל ענינם כפי העזר המלוי כי בשם' בקרבם הם מגליחים ולח בזולתו ולזה בבפרושם ג' כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך נו' להיבם ההולך עמבם נו' וכחלה רבים וקלקולם בחמר כי ליובני קרבבם נו' כי לח תעלה בקרבך וגו' וכיוצח ולעתיד וספבתי בתוכך וגו' וכז"ג כאן לזו ניתן כ' לילות גו' שם היה הצלחם להם חפי' בלילות שהם שקטים ונחים בביתם כדלעיל:

והעדר כל י' חלה מישראל בזמן קלקולם כלל יפעיהו ע"ה בחומר כי הבה האדון ה' בבאות מסיר מיהוד' וממרושלם משענה וכל משענת לחם וכל משענת מים גבור ואיש מלחמה שופט ונביח וקוסם וזקן סר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרטי' ובבון לחש ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בם ובגם העם איש בלחיו ואיש בריעהו יריהבו הנער בזקן והנקלה בבבוד חלה שלח נזכרו בשדר הנ"ל כי הבה בחומר מסיר מירושלם ומיהודה משענת גו' רבא מיסבר גאון עוזם שהוח קבוע בירושלם בחיותם חלה יתתו ממנה בהעדר המזונות ויתפרדו בחרבות כתו שהיה בעוניותיהו והוח הענין הו' הנ"ל ואומר גבור ואיש מלחמה הוח הענין הנ' הנ"ל בשפוטו ואומר שופט הוח הענין הה' הנ"ל ואומר ונביח הוח הענין הד' הנ"ל והו' וקוסם הוח הענין הנ"ל הקוסם זה מלך כתו שלמדו בפ"ב דחגיגה חקסם על שפתי מלך ועל החכמים חשר בבו מזולת הנביחים והסופטים והמלכים חשר חזקן סר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרטים שהם חדרנות חדרנות מהם בעלי מקרא ומהם יועצים בישיבה ומהם מתורגמנים ומהם מעברי שנים כו' כדחיתא בפ' הנזכר ואומ' בכללם נשוא פנים הוח הענין כי הנ"ל שהוח העזר המלוי שהוח על ידי זכות הבדיקים וכמ"ש שם נשוא פנים זה שנושחים פנים לדור בעבורו למעלה בנון דכי חניבה בן דוסח ואומר ונתתי נערים שריהם הוח הענין שה' הנ"ל וכמ"ש שם נערי' שו בבי חדם שחטופרין מן החלות ואומר ונגם העם איש בלחיו הוח הענין הו' הנ"ל כי כל ג' יפיו נגזל רעהו ויגזל את חכירו וככלל זה הענין שה' הנ"ל שיהיה נוגעים ומזיקים זה את זה על ידי קטטתם בגזלתם • ואומ' ירבבו הנער בזקן הוח הענין שה' הנ"ל בפשוטו

טו **גדולה** מתנותיה גם טעם דרמח ו כשטעם הקודמת מיתורת דקרת מדכתיב דד' בנות היו לו מן הקטנה רחל דמיכה קטנה מיכה תלת דכנדולת הסיבות תירי הכא ותיכו מהן דדרים כפ' יש כותלין שיני לתה רכות פתנותים תרוכות לת דרים מהי קרת תלת בפסוטים ;

גדולה מתנותיה ומין יוחל ג' זה חזר לומ' שדרשו לעיל ולכן כ' בנות כך תהלים קל"ג קודות וכו' זו הטמידים כו' דהיינו משלי ש"ח לו' מתמידין נעכה העול וכל המעלו' הרמויות לאומה נתנתו בכני מתיכן וח"מ לתה בעליהם כיותר ;

גדולה מתנותיה ' וט' הוכרח זו לכתן לרחו מוכיחה על ידי שהיתה בוכה כדלקתן גרם לה להגדיל מתנותיה ;

גרסיט **בהונה** לעו' שהכהנת מהיתה לורע לתה היתה פולחת וכן תלכות בית דוד תכל התקבו' שהיו לורע רחל לת היו תלת לבעם כדתמ' ואול ואף על גב דכתוב' לת היתה לרחל תפילו לפי שעם הזכירה בלתה לרבותת דלת מיבעית מהיתה יתירה בכתובה לת שלמית ;

דף מחנפרין פו ת"ש **דכתיב** וירושל' כו' תיתה תה מבין ירושל' ושילה דקתל' דתין הכפורה והתלבו תליים ביטה טילה וירושלם ' וכ"ל שב"ל שול שכינה לעולם תו מקדש לעולם ושרש מהשכינה מערתה מחלק לתה היתה לעולם לסייעו בבנין בית התקדש שנבנה מחלק יהודה שתה על פי ערטיות היתה יוכתין מחלקו של בניתין וכו' חוכח בכור תכל תקום שיקר בית לתקדש בחלק יהודה ולפי טירושלם בחלקם מייתי וירושלם לעולם תצב ותם כן לעולם שכינה וקדושת תקדש שם לבתיב התם וה' שוכן בציון ותם כן לחר שתחר שחרכה ירושלם בחלקם שכינה תשם ולעתי' תפסר שכינה כ"ם כתקום תחר ופתו שרים בנבטון ושילה ;

אבל תם שערתה בחלק רחל לסייעו בתשבן טילה שבחלק יוסף היה לעב' שלכסוף בחרב ושוב לית חוור ' ותייתי זתת תנוחתי עדי עד לתפלטינן דתפילו השתת בתרבנה שכינה שם לתה שתחר הנה זה שוחר תחר כתלבו זה כותל תערבי סתין שכינה זה תשם לעולם ח"ת זתת תנוחתי עדי עד דתשתת תפילו בתרבנה ותבל תקום מייתי כתי וירושלם לעולם תצב לוחר שם ביטוב ירושלם תשיש התחדת בשכינה שהיא עיקר בשתחה ;

יוסף לשתה שלא נתשבה תלבותו וכן שהול ותעפ"י שהיו ג"כ תלבי' תחרים תכניה בירבעם ותחלק לת וכרש כי אי תיתם נתשבים תתנותיה לרשתם : **אנוראה** דר' יוחנן דדבם היה לסיות לתם תתורגתן לתשתיו לרפים דרשתם ונקרא תחורה שלו ;

עינוהי דתתך הוי רכיכן לבוזתו שפי' הכתוב בפסוטו דתשתע שהיו רבים תטבעה והיה לו לפ' טעם ברכות שהיו תבכיות כדתמ' ותויל ותם על פי שעם הוה לת פירש דק פירוש התלות וכבר יסבלו דבריו תה שיסבול הפסוק תכל תקום תדהוה ליה לפ' ולת פי תשתע דתמ' ליה בפסוטים ;

ומדו רכות רכות תבכיה לליכה למיתר רכות תטבשת דתטו בענות בהתה טתתה לת תשתני קרת בענות בנדקת תשתני קרת שת רכות תבכיה וה הוה שפת לה וכבי תיתה כפ' יג נוחלין ;

שהיו תוחר כך שהתון העם היו תומרי' תמומדן לעתיהו כי תנחר כין רבקה ולכן שבני כניה יתחו ל' בניתיו הגדולה לגדול והקטנה לקטן ונתירתה לתה שתת יתקויתו הדברי' ותם על פי שעשו כפר בשת פ' כשים מזתן היותו כן מ' שהם

שם הגדולה לאה גדולה בפתנותיה ' בהונה לעולם ומלכות לעולם ' רכתיב וירושלם לעולם תשב וכתיב ואת בנותי ערי ער ' ושם הקטנה רחל ' קשנה בפתנותיה ' יוסף לשעה ' שאול לשעה ' ושילה לשעה ' ויכאם באוהל יוסף ובשפט אפרים לא כחר ' ועיני לאה רכות ' אמוראה רדבי יוחנן תירגם קודמי ועיני לאה היו רכיכן אשר לירד עיניהי ראיתך כך היו התנאים הגדולה לגדול רבות מבבות שהיו אומרים כך היו רבותינו קורין לקטן והיתה בוכה ואומרת יהי רצון שלא אפול בגורלו של רשע ' אמר רבי הונא קשה היא התפלה שבשלה את הגדרה ולא עזר אלא שקדמה לאחותה ' ורחל היתה יפת תואר ' עיקר סימניה של רחל לא היתה אלא נאה ורחל היתה ונו' ;

יז **ויאמר** יעקב אל רחל ' בגין דאנא ירע דאנשי מקומך דמאין לסיבך אני מבדר עסקי ממך ויאמר אשכיר ברחל בתך ולא כלאה כרחל שלא תביא אחרת בן השוק ושמה רחל קשנה שלא תחליף ששותן זו בזו אפילו את נותן את הרשע בחמור שלו חרשים אין את מועיל עמנו כלום ' ויאמר לבן טוב תתי אותה לך ונומר ' ויעבוד יעקב ברחל ' אמר רבי חנינה בר פזי נאמר כאן אחרים ושברת עמו ימים אחרים ונאמר להלן אחרים מה כאן שבע שנים אף להלן שבע שנים ;

יח **ויאמר**

קשה היה תפעל' תיתם גדולה תו הסוכם מיכעי ליה ושתל תפני תפוללה כתקום שתב לתחרים קתר קשם לבני דידהו כי הכה פסר זכות עבו תתכם וקדמם לתחוקה ;

שבטלה תת כעניי' תיתה דתפילו תת"ל שכך היו תקנתים בתת תכלן דבורת עלתה היתה דקדמ' לתיכה בטול גורם ' ושתל ' ל' דתכוין דרוכה דעלתת היו תחרים כן גרתה שנורם כך היתה דקול התון כקול שדי ' מ"ג שתחזר כן היו כלניים ודחיכם תחזיקו בפתיות ;

ולא עזר תלה תקדתה לתחוקה ' ותם תתר בשלתת הכלל' תוד טבו ייוחם לעם יתבדך תכל קדישתם לתחוקה שהם תרמתו תניה תך כתתר שתם ' היה לתכר וכי ה' נורם לדתתי טרחתם ' וי"ל דתת שהכליות בעניבו היה מה כי לוני ה' שנורם היה תכר בלתה בלילה ;

עיקר סיתנים כו' שהרוצה לרחוה תלים תתוך בנות לבן היה תת'כתו תכלה שהיתי היה סי' תוכתך לתחזיקם וגרתה שהרשו זה ונתפת תרתה דס"ל לביתת תתר הוה כני תלה שפי' שהיתה יפה בסיתני הורתתם שתי שהיה רוצה לבנות ולרתות עליה היה נותן יפות לסיתן וה לגדל יפות ושיהיתו לכל ;

אי נתי תיתורת דסיתם דרשו זה דרחל יפת תתר תיבעי ליה ולב"ש דתתת לתיתן שהיתה עיברת ונותנת בימים כתלו תהיתה הוה תיפי ' ולפי שנם ביוסף כתוב בלבון הוה ותקדם תתין דרך לתת סיתן כתדם כעניין תיפי שהיו תלה תתר לבנים לית תחר לקתן פ"ו זרוק חוטרת כו' כלומר שע"י שהיו תרועים תת רחל בסיתן הנוי כשתר תתר זה לעבם ;

יו **בגין** דתנת ידע כו' תשום דתפרין על תנתו לתר רחל ולת כלשם כו' כדכשתוך ותין זה תד"ת שנרת' שתוזתו לתתי ל"ת שתלה הדבר בתנבי תקודו שהם רתתים ותפתר תם בן יכולו להסיתו שנם רשה לבת בשקיפים עליו ולכן רמה לנורר עשקו תלה לת לתם פיתתן שם ;

ברחל ולת כלתה כו' דתם לת בן תה עריך לתתירך עדת' סני דפסיטת שפל כתו קתתר תלה דתינטריך בתך לתפוקי תחרת תן דשוך שנתה רחל שתך על פי שבודתי לפיט ולבית ידעי ל"ק תלה כרחל כתו תפשר סיתעקם ותייתי דדרם יתודת דכתך והקטנה כו' כתי רחל ולת כלתה תפע"י שלה היה עריך בודתי כי כתו ברחל רפה לתפוקי לתה ;

שלא תתליף שתוזן לקרות הגדולה רחל ותטען שבלף היה התכתי ' ותם תתר תבינן דקתר קטנה ברחל למ"ל ' יש לומר לפי שסיו לו בנות תחרות דהייתי זלפה וכלכם כתה שתחרו ז"ל ותן היו קטנות תרחל ולפה ותלו הוה תחר בתך קטנה ה"ת קטנה שבקטנות הפתה דקתר ברחל פי קטנה סייתו לגבי תחוקה תגדולה תתנו ;

ואם תתר והפתה נתי פתה יתלף פם ולפה ברחל ' יש לומר שתף סיתליף שתוזן תכל יודעים לת רחל תתחלה וכבל ידעו דעל רחל הרשעה קל דתקה תם יתליף פם לתה ברחל הוה סיהיה לו תקום להתלות בו דשל רחל דהשתא קתר דקייתו לתה תפני שהשכבה כך הוה לפניהו תחלה הגדולה כתה שתחר לת יעשה כן בתקומיתו תכל לגבי זלפה תין טעם לו דלת שביק רחל דהשיקדה פסיה גדולה והשיב פקטנה שבקטנות ותיתו לו לת הוה תחר רחל תלת כתך הקטנה

היה יכול לומר דעל זלפה קאמר דמין לו מלה מם ספירם בפיו:

אפילו את נותן כו' כלומר לא תיקשי דכשלמת מי לא נחית יעקב לפיוקי כולי האי כיחת דמטת לבן לומ' לא יעשה כן במקומנו כו' קף על פי שכפי הזכיר יעקב את רחל ולא עכשו לו דבר דמטי מי'לא חשבתי דקים לי כנוונ דלא ניחא לך רחל טפי מלמה דחדא מכיסי נקטת מכל הסמת דכפתיה קף דייק רחל ולא למה כו' היתה יכול לבן להתעקש מחר כך לכ"מ כי זה דרך הרשע שמפילו יתן בחמור ס"ח מין תועלת מתנו כ"ש כתנאים ודברים על דרך משל תכתוב את המוכל כו' ופירש חמור של חרשים כתבתי לעיל בפרשה:

נאנר כתן מחדים • כתוב לעיל פרשה ויצא פי':

יז אלא אמר כך אמר לי הקדוש ברוך הוא כו' ולכן אמר ותכוחה אליך שכוונתו לכיחה להעמיד תולדות מהרה ומין כושה כהוכרת הכיחה מאחר שכבוונה בזה על העמדת התולדות:

אלא אמר כך אמר לי הקדוש ברוך הוא מאני מעמיד י"ב שבטים זה נותנ לו מתוך שמחזרות שחכנים כלעיל פרשה ויצא דרכי יהודה • מי נתי מתה שהרמה לו חלוקי יחזקאל כלעי' פרשה ט':

הרי אני נתן על דרך שהרי נתן פרשה עוד י"ד בניית עבר בלעי' פרשה ח' ומעבד הרחל הרי ע"ד:

קרוב"ן כפי ומפ"ן

הרי אני נתן ע"ד והרמז לזה כמ"ש כי מלמו ימי שפי' מלמו ימי חלדי כדמפת' מפרש"י בחומש:

לפיכך שהריך כו' כלומר ומפת' מ"ש שהורך הכתוב לכתוב דכרי יעקב ללבן לשמעינן טוב כוונת יעקב למהר לקיים תולדות עד שלא יתכונם מלות' לשון קשה וללמד ד"א שבמקום מנוח לא יכוס החרש תשחר ע"ד הוי עז כגמר דשם לא שם נורך הכתוב לומר מ"ש יעקב הכה את שחשבי כו' שפילו לא היה נגחי כדברייו לא כל"ל שלא ויעכוב יעקב הרחל וכו' ויחסוף לבן כו' כ"ם הפתח שהלשון מגונה שלא היה רחוי לכתוב לשוכירו:

כינם את כל אנשי מקומו וכו' הך עובדא מכלה היתה כידים ונרמז לה בכתוב דכתיב ויחסוף לבן וכו' דמה לורך להזכרת החשתה שלא לומר שמחנשי המקום עשה חשתה שלקח משכנותיהם ואף דכפרקי ר"א יליף מהכא ז' יחי המשתה שחתן הוא יליף לה נחי מחשמון ומהשם שיקר דהוי שחר מתן תורה:

דהוקים למי' שכשכור זה לא היו יכולין להשקו עד שחשמו כל העדרים כמ"ש בעל העקידה כפי' הכתוב:

מאי שהכי לך לפי שכוונתו לומר שמעשה ילך לו שחרו מה ביכך לעשות על זה:

למה נקרא שמו לבן האחרני דמ"ג דחחרם היה מיתור' דקרא דדרשי' דלכן האחרני על היותו רחני נאמר כדפי' לעיל פרשה ג' • פ"ק למה תאמרו שנקרא כן על הרחשות בזק ולא על שם מעשיו שהיה מתיל כוכב כרחשות כדחמצת

הא ליה כו' פי' שהיו מרקדים ואומר מין רקוד זה ואמר שהיו אומר' כו' הא ליה הא ליה וכוונתם כזה לרמוז היה למה היה ויעקב לא הכין כדבר שחשב שהוא מין זמר וכוונתם ברחו זה שף על פי שידם עם לבן כחעל כדי להתנכל למחר ליעקב ולומר שהרי הם רחו נחנו לו והוא לא חש:

נדהן כדין שחתם על הדבר שיהיו מכנין הגרות כהיותם חנשים וכשים מעוברין וקרוב הדבר לבא לידי זנות וכענין האומר בגמר' כפ' המקבל כחנאי חלכסנדרית שהיו כוהגים בעת שכנסת הכלה שהיו מחרים בחים וחוטפים את הכלה כו' ולזה הסיבו מה את שכור דחנן דכזוזי כוותכון כלו' וכי מנו חכוזין וחשודים על הערוה כמותכם שחתם חושדנו ככך והלא מנו נדוריס מן הערי"ל וכדלעיל ולכן אין מנו חושדין לזנות ודרך נכיעות מנו עושין שחתים הכנסת הכלה בכנעה ואין לפ' שעל כבוי הגרות במקום הכנסת הכלה הוא שתתם ועל זה אמר מה את שכור וכו' שאנו מחמיסים למור הגר דודתי יעקב אכיבו לא יקשה זה בעיבו דהא ורבו נגזר דכתוב הדכתיב:

מפכחין

כשר

כאור שחלות

בצפרא והנה היא לאה כלומר הדכתיב וייהי בבקר והנה היא לאה ולא קאמר וירא והנה היא לאה אמת' דכלילה לא היתה לאה ואין זה שלא לפי שהיתה עונה אותו כרחל ממש:

את ספר כו' אין זה דרך קנטוריות אלא כי היכי דאת שקדת כדי לקייס מנות אחך ולהקריב אליך השלמו' דמותר לעשות כן נם אני לאחתי אחך לעשות כן לקיים מנו אביו ולהקריב השלמו' לי להבנות אחך:

יח כיבאן שאין מערכין שחתם בשחתם חופס בשחתם החנ כי היכי דלא ערב שחתם חופס זו בזו וכתב הרמ"ם ז"ל דזה דרך חשכחה בעלמא שהרי זה שלבן מינו שלא מבנה בעלמא שהיו כוהגים בזמן הסופ לכל בגמרא בכללית בחומד קטן ברק קטן חפיק לה חויעים שלמה בעת שהיה את החנ וכל ישראל עמו קבל גדול חלכה אחת עד כחל חנדרים לפני ס' חלפיהו שבעה ימים ושבעה ימים עשרה ואחרכע יום חכיב ז' ימים ו' ימים למ"ל ס"ת הכי לאחר ואכי לאחר דאין מערכין שחתם בשחתם כו':

ומדברי הרמב"ן ז"ל לקחו שכתבו ז"ל ואני לא ידעתי כי שבעה ימי המשתה תקנת משה רבינו ליעקב ואולי כאחר שנהגו כהם אחלכה בכבדי החומות כעניין כחכילות דכתיב חכל ויעש לחכיו שבעה ימים ומה שלמדו מכאן נחי בירושלם גם כן בברחבות רבה שאין מערכין שחתם בשחתם שאף בעלמא מנהגי הקדמונים קודם מתן תורה חכל בגמרא שלהו לא לחדוה מכאן ודרשוה מויעש שלמה את החנ על כאן לשוט:

אבל שלשון הירושלמי משמע דאינה משמשת דשחם מייתי דרבי חילף שחת לה

כיבאן שאין מערכין שחתם בשחתם

ת"ת הפסוקי' לה' חצ' יומים וז' יומים והדר מייתי דרבי יעקב פתחלה הן הדמ"ה מלה פכוש זאת כו' משום דליכותא נמודה היא לרבי יעקב כדרבי חילפא ועדיפא ליה מדרבי חילפא ואף על גב דבעינים מחרים ואנן מייתי הידושלתי מקראות דרך משמעתא לה יתוייב סכן הוא גזו ואף על גב דאין למדין מדקודם מתן תורה לאחר מתן תורה ונתחדשה הלכה כדאיתא בפרקי רבי אליעזר

תהלים ס"ט דחילה לאפטר דסבירא ליה להכי אמרי' דילפי' מקודם מתן תורה כל דלא חזיק כדדיש שכתוב סופר חוזה ואכי משמע לאחן כמרק קמה דאית דילף מכילות מזיעם לאחיו מכל שכן יחיים ולא חש לקושיית למדין מקודם מתן תורה:

שאין מערכין שמתה בשמת' עיין בתגחומת פ' פקודי דקמ"ו שמתבאן בשחר שמתה בשמתה ואיתיה בתי לקמן פ"ב פכ"ב:

אלא הלא פכוש זאת דסיינו ז' ימי המשתה דכתוב זאת דכיק שהרי הוא כתוב פכוש פל זאת כדפרש"י בחומש ואין לפ' פל ז' הפנים שכבר שלמו כמה שאחר הכה את אשתי כו' ומה שאחר הרמב"ן פיתכן שהיה זה מחליף השבורתו שיקבל אחר לו מתחלה כי הלמו היחים ולכן שתק ואתן לו לשם ואחר כך ס"ל לבן הלא פכוש זאת כי עדיין לא הלמו יחי עכורת לשם לו שבשביל בשבה השביעית אחר יעקב הבה את אשתי כי הלמו יחי שוי שבע שבת מלאת היחים הו שאחר הלמו בשבור שהם קרוצים להחלה הכל דוחק מבואר:

ברם הכא הא הרחבות שלמות כו' ולא מיבעיא שהיו שלמות הלא שהיו כתחובה בלי שום עבלה שלא כדרך הפועלים שחילו ביום ס' מתעבלים אחר ג' ד' שעות ואף על פי שבתחבה הפועל לא הזכיר הלא העבלה ולא הפרין הזמן הזכיר כאן תרתי כי בשתים נתבשר ולא הזכיר בתחבה הפועל רק העבלה לפי שהיו מדרך השביר יום לפעות בחפרון הזמן כי הקדוש ברוך הוא עומד פליו ולא יניחנו תכל יפך' כמן גדול זה היה כרפואתו להתבטל קצת יחים:

והא דנקט בהבא שבשולם ולא קאחר בפרש"י בחומש שאף פל פי שברחשות כח פליו עבד בחחובה לרפואה נקט הכי לאחר שדרך כל פועל לחילו שחין לו היה שכם להתעבל ואף שחילו הלא יום ס' דרבו להתעבל בתוך זחנו ויפרע אף שזמנו מרוך וברחשות נהג בחחובה:

כיה ברחשות כו' רב י בחומש כתב שבע שנים שחרות הקיפן לרחשות הם הרחשות בחחובה כו' וכ"ת ברס"ם ז"ל דאם לא כן שחרות לת"ל ולא סחיה לי דחדרבה שחרות חלוק משמע ולא היקש ישוד שגם בדברי לבן כתוב כן ואין טעם פר"ל לבן שיעבוד עמו ברחשות בחחובה דאם כן בחשר כח פליו ואילו מן המוסר לאחר כן ועיין כמה שאמר לקמן פכ"ב ריש סי' ג':

אבר לשם דוגמת כו' משום דנבי נחולה כתיב שמי קרח ובכתיב ה' מלהיך מתרן מברים עוד מושיבך בחלנים כיחי מועד וכן בתריה בתיב ובכניה הבלה ה' את ישראל מחנרים ובכניה בשאר שבי כמו שבלה בחנרים פל ידי משה כן יגחל משיחחל פל ידי מליהו כדחיתה בפסיקתה רבתי ויקבא שם פנין ויברח יעקב שדה חרם כו' משם לוז פי' דבנחולה מיירי דאחר לשם נבית ליעקב דוגמת שלכם כו' שהם דומים ליעקב שכמו שבשבבד קודם שבשה משה וגם כן בשבבד אחרי בשיחתה זחן אף פל פי שהיה דאוי שבשבשה משה יעוד מרוגז ועבבו כי בחשה לעזר ולהשה כן אמו אף פל פי שנולד הגואל בשבבד קצת זחן בשחחלה ואמו שהיו בחנרים שאחר שנולד משה ואף אחר שבה לבלה כיום שבאחרב בית שהקדש כדחיתה בחיבה רבתי אמו

ה' וירא ה' כי שנואה לאה וגומר כי שומע אל אביונים ה' ואת אסיריו לא בוה • אמר רבי בנימין בן לוי לא ראשו של פסוק הזה סופו ולא סופו ראשו לא היה צריך קרא לסיים אלא כי שומע אל אביונים ואת אסיריו לא בוה או כי שומע אביונין ה' ואת אסיריו וגומר • אלא כי שומע אל אביונים ה' אלו ישראל דאמר רבי יוחנן בכל מקום שנאמר רל עני ואביון בישראל הכתוב מדבר • ואת אסיריו לא בוה • אלו העקרות שהם אסורות בתוך בתיהן ועקורות וכיון שהקדוש ברוך הוא פוקדן בבנים הן נוקפות תרע ל"ך שכן לאה שנואה הבית היתה • וכיון שפקדה הקדוש ברוך הוא נוקפת הדא הוא דכתיב וירא ה' כי שנואה לאה • דבר אחר סומך ה' לכל הנופלים • אלו העקרות שהם נופלין בתוך בתיהם • ווקף לכל הכפופים • כיון שהקדוש ברוך הוא פוקדן בבנין הן נוקפות תרע ל"ך שכן לאה שנואת הבית היתה וכיון שפקדה הקדוש ברוך הוא נוקפת • הדא הוא דכתיב וירא ה' כי שנואה לאה:

ב כי

ה כי משום דלפי שהיו כו' משום שבשלישית לאה שנואה כשיבי יעקב בפח רחמה לחבבה פל הבלה קשה למו יעקב כחור שבחנות יהיה מוא תבעו ושוכר משום פל תחרום פל רבך רשע דאם לבן רמה בו היה הם השטה ואף הלר"ם בר"ב יבחק דבסחוך לה קשיא ליה הא דסבירא ליה בלאה רחמת בחחובה כדבסחוך בשל מבדה זו לה ס"ל הכי הלא בתי"ם בגמרא דדחיל חסרים לה סימנים ואם בן הם השטחה מדרש חיבת לפשות מנות מנים ושוד הם שנאה לרך נוקב לה אחר כך להוליד בני נרושת הלב ושוד דמדבתי' וייחב גם את רחל הלא משמע שגם לאה בחובה הלא בתדבר' לחשם מרחל ושוד דמדבתי' ויפתח את רחמה משמע שיחה שקרה והוברך ה' לפתוח רחמה ואם בן היה רחוי להקדים שבתוב תחלה חיחה שקרה בן פרש בשל החבדה דשנואה חיינו חיחה שקרה ולפי שדרך הבקרות לחיות פלובות ומשורות בניות ומבולות הניח בקרחת שנואה ושוד שאף הם חנים שנואה מבד זה לנבי יעקב חיבו ויעקב נבנס כי לא ישנאה מבד עבמה הלא מבני שהוא משבטל מפריה ורביה הלא ואין השנואה הוה הלא שכין ניעול ותיחום והשפת פ"ם דקאחר ויפתח את רחמה ולפבי מייתי קרח דשותף הל חביונים כו' לו דשבדות חיקרו חשורות ופלובות וכן קרח דשותף ה' לכל הנופלי' ונשחך לותר שהן נפולות בכתיהן ושוה הבד יבדק לקרחן שנותות בלותר נשולות בדבי והבי קאחר קרח וירח ה' כי שנואה לאה בלותר שבקרה לאה ויפתח את רחמה ורחל בשאיב בקרה ואין קושיא לאה לא פקד ה' חופה נם בן שאפשר לה חשבה להשבבל שחחלה בלאה שבשחה בחבת בעלה חשר הוא טוב לה משבר בנים הר שקללה שחברת וכשנין הבה בם בניבה • ואין להקשות הת"ם אחר לידת ראובן בישחע ה' כי שנואה חבבי דה"פ לפי שחחלה בייחי שנואת הבית בשבדותי הטיב ה' עמדי לאת לי שבי בנים:

לא היה נריך כו' לה היה ראוי לותר בלה כי שומע אל חביונים ואל חסיריו כו' שהם לה חשר חביונין דלה לשחחת דוקא ישראל שם קדושו בלה כל חביונים דשלמה שם בין בחם כל חסיריו דשלמה ואי לה קאחר בלה חסיריו בנגד חסירי ישראל החיוחדים בלין כחו על כן על בחודיו כו' ונגד זקניו כו' וכיונא להחנוטי חסירי העבחים ליחת בחי חביונין לחנוטי העבחים בחביאי הבם ואחבי דחבוטי בלו יפר' ולא חוברך לותר חביונין דשם בין ישראל חביני

מיירי והן מסורות מיד ה' כי אין פותח זולתו כדלקמן פרק ע"ג וסתיכות ל' הענינים לומר שכמו שם לא כתב מסירי הפרקות כתו כן יסתם אל תכיונים דיהיינו ישראל שהם מסירי התקום לגחלם כמ"ש שם כי אלהים יושיע ציון וגו':

ואם תאמר מי הזקיקו לפ' מסיריו כפרקו, ליתח דכוליה קרא כיסר, לחוד מיירי כדם ד' מעיקר ולכבי קתת, מסיריו למעוטי סתרת וכתכיוכי לא הוכרך לומר ככנו כיון דשתם תכיוכים אלו ישראל וים לומר דשכל מקום הוי ליה למימר, מסירים כיון דידעינן דתכיוכים בלא ככוי אלו ישראל הוה ידעינן נמי דמסירים כיסר, לחוד מיירי דדכר הלמד מענינו הוא וקא פלא מוקי קרא כוליה כלל לאנפי כפשטיה דתכיוכי, ושאני מסיריו דקאמר ככנו משום דמיירי בעקרות כדפירש, ייכו משום דר' דקאמר דכל תכיון ישראל מיירי ושוד דניחא לתוקמיה קרא בישראל דכדידהו מיירי ההוא תומר דכתיב כי אלהים יושיע ציון וגו':

ג כי שנואה לאה • שעשה כמעשה השנואים שהיתה אומרת להנשא לשונא • ג"א שהיתה אסורה לשונא שכך היו התנאים שיהא גדול נושא לגדולה והקטן נושא לקטנה והיתה בוכה ואומרת יהי רצון שלא אפול בחלקו של רשע אחר רבי הונא קשה היא התפלה שביטלה את הגזרה ולא עוד אלא שקדמה לאחותה והיו הכל סונאין כה שפרשי ימים היו סונאין בה מהלכי דרכים היו סונאין בה אף התגיות מאחורי הקוריס היו סונאין בה והיו אומרי לאה זו אין סתרה כגלויה נראת צרקת ואינה צרקת אלא היתה צרקת לא היתה מרמה באחותה • רבי חנין בשם רבי שמואל בר רב יצחק אמר כיון שראה אבינו יעקב מעשים שרימה לאה באחותה נתן דעתו לגרשה וכיון שהקדים הקדוש ברוך הוא בבנים אמר לאמתן של אילן אני מגרש וכסוף הוא מזדוג על הדבר הרא הוא רכתיב וישתחו ישראל על ראש המטה • מי היה ראש מטתו של אבינו יעקב לא לאה:

ג ורחל

תמר מי הזקיקו לפ' מסיריו כפרקו, ליתח דכוליה קרא כיסר, לחוד מיירי כדם ד' מעיקר ולכבי קתת, מסיריו למעוטי סתרת וכתכיוכי לא הוכרך לומר ככנו כיון דשתם תכיוכים אלו ישראל וים לומר דשכל מקום הוי ליה למימר, מסירים כיון דידעינן דתכיוכים בלא ככוי אלו ישראל הוה ידעינן נמי דמסירים כיסר, לחוד מיירי דדכר הלמד מענינו הוא וקא פלא מוקי קרא כוליה כלל לאנפי כפשטיה דתכיוכי, ושאני מסיריו דקאמר ככנו משום דמיירי בעקרות כדפירש, ייכו משום דר' דקאמר דכל תכיון ישראל מיירי ושוד דניחא לתוקמיה קרא בישראל דכדידהו מיירי ההוא תומר דכתיב כי אלהים יושיע ציון וגו':

רש"י למעל פ"ג

בכל מקום שנאתר לא תכי ואתכיו כו' והא דתניא בספרי אפס כי לא יהיה בך אתכיו ולהלן הוא אומר כי לא יחדל אתכיו בקרב הארץ שאם עושים רצונו של מקום אתכיום כאחרים וכשאין אתם עושין רצונו של מקום אתכיום ככם לאו למימרא דקרא דכי לא יחדל אתכיו מיירי כשאין רצונו של מקום כמ"ש מיירי דהוה ודאי בישראל מיירי כדקאמר על כן אתכי מצוך כו' אלא הכי קאמר דאתי קרא דאפס לא יהיה בך אתכיו הוא על תנאי וקרא אלא יחדל אתכיו מיירי כשאין עושין רצונו של מקום ואת שאמר אתכיום כאחרים לאו אתכיום דקרא קאי אי נמי דהוה קאי מיירי בעמים בישראל פעמים באחרים ומכל מקום אינו סותר לדר' דהכא כיון דעיקרי דקרא בישראל מיירי • ת"ק ממ"ש ביחזקאל הכא זה היה עון סדום אחותך כו' ויד עכי ואתכיון לא בחזקאל הכא זה היה עון ישראל בעולם ואפשר דר' לא מיירי אלא כזמן דאתיה ישראל:

דל עכי ואתכיון כילקוט גרים לך דך מך עכי ואתכיון והאמת דכי דייקת לא תמכח דך ומך אלא בישראל ואפילו לגרסתנו כרחה דה"ה הכא אלא אלא האריך וה"ה רם ומסכן וכרחה סתמא ר' אפני שיער שם המדוכאים בעוני ונגלות אכל מכחיכי הכם שם אתכיום אתעולם ואפי' עכייהם וכדרך שאתר כאיכה רבתי נבי גלתה יהודה דגלות ישראל ולא גלות מ"ה:

אסורות כתיך כתיכם כי יכוצו לנתת החוצה כתוך אמות הכלים השמחות וכתו' מוסיפי עקרת הכית:

הן נזקפות מצין מה שאתר עלוכות ואסורות הוי ליה למימר כאן מוחרות ושתחות אלא מיידי דקאמר כשאתוך נזקפות מקרא דזוקף כל הכפופים נקט הכי נמי זקופות:

הן נזקפות והייכו דקאמר לא כוה שנגולות מהכויון והעלכון שהיה להן:

הדע לך שכן לאה כו' ק"ק מה צריך לרחיים מלאה ושתא הכוונה אלא מיבעיא סיוסר עלכוכה אלא שהיא מתרוממת ומתעלית יותר מאשר לה היו עקרות מתחלה מאחר שהיו נפקדת תה וכת"ש רתה קדני כה ולהכי מייתי אלאה שנזקפה ונתעלית מאד עד שנקראה רחל כמעשים כדלקמן ושתא ניחא טפי דקאתר נזקפות ול' מוחרות ושתחות:

דבר אחר סותך ה' תשום דכי שותע אל תכיונים אפשר למחתי דכולים ביעקב מיירי ולא כעקרו וכדכתיכ, לפיל להכי מייתי להי קרא ושוד דהכא כתיב זקיפה כהדיא והוה הענין הנרמה לנו כדפי':

אלו העקרות יש לנדקד מהי ילוף דמיירי קרא בעקרות ולא כפסוטו ושוד דלא דרים פקיד, לסומך אלא לחזקף וי"ל דיתורא דקרא קאתי ליה דמאי נופלים ומאי כפופים ושוב

מ"ת הפסוקי וכיאור המלו

דה"ל לאקדומי כפופים והדר ליתח נופלים דהוי טפי דכתר נופלים אין מקום להזכיר זקיפת כפופים דאתי כמ"ש ושוב דזקף היה נריך למימר טפי כנופלים דהתם שייך קימה וזקיפה טפי ולהכי דרים ליה כעקרות ודתרי קאתר קרא ת' כימי עקרותן שכן נופלות ה' סותכן קצת מלא ימותו כלרתן וע"י הסתיכה לא יקראו נופלות לגמרי אלא הן ככפופות ואחר כך אם יזכו ה' פוקדן כבנים והויא לסו זקיפה גמורה מכפיפתן וכבנותן שהיו עלוכו אתפ"י שהיו סתוכות קצת ושין כתה שאתר לקתן ס"ג פכ"ו סימן ל':

מסטי נין

ג שעשה כמעשה השנואי, תשום דקשה לן תתי כי שנואה דלא יתכן שיקח אלוה כרכתי כסימן הקודם ושוב תה שכך כפ' יש כוחלין אפשר כבנות בשתה טתאה לה דכר הכאוה בבנות הנדקת דכר הכתו ותה שפירש שם שבנותן תעבי עשו בעיניה ק' דשוטה תיכעי ליה לכן פי' שעשתה כמעשה

סכנסים סדורכות אחורי הבת תורנות אחרי קורייקן

כרתנית ק"ו

השנואין פירושו שהיתה שנואה בעיניו ותרת נפש ושוטה כמעשה השנואין ההם תרי נפש שסונאים בעצתם וכוכים ותילליס תמיד וכן היה היתה כוכה כדאמרתם ותזיל ובכר כבייתה לז זכתה אחר כך להקדק קודם רחל ותה שאתר שהיתה אומרת כו' לו שהיתה אתודה כו' לכך אתר הוה פי' אחר בדלת שנואה דהיינו שנקראת כן על תתסנת שוגה לשונא דהיינו עשו דכתיב יען אתר התויב והנקבה יתארוה בתוצר כן שוגה ע"ד ותקרב אל הנכיאים שהוא תוצר לשתת הנכיא ותה שאתר שכך היו התנאים וכו' הוה כיתור לשני הפירושים שהיתה כוכה ושהיתה אתודה כו' שהכל אתת ואין הפרש כך' הפירושים אלא תשמעות דורשין ואומרן כשתויב והכל היו סונאין כה הוא פירש אחר על שנואה לאה שהיתה שנואה בעיני הכל שנתכבה לרשעה ארמתה כאחותה ולכן תקדה ה' תפלה להרות לעולם שהיא נדקניות ואל תתמה אלא אתר דכר אחר אכ"מ תהפירושים השונים שכן דרך התדרש פעמי' רכות:

ויתכן שמ"ם והיו הכל סונאין כה הוא כיתור מ"ם תחלף שעשת כמעשי השנואין ור"ל שתשכו התון השם שהית, רשעה ורתתית ושעת כתעשי ארמתין השנואין:

שכך היו התנאים וכו' עד ולא עוד אלא שקדמה לאחותה לעיל בפ' תקודמת ושם פירשנו:

מפרש ימים כו' ק"ק מ"ט קאתר שתפרשי ימים והולכי דרכי היו תרכנים אחרים דכשלתת הנתיות תאחורי הקורי, דהיינו כשים התורגות תאחרי קוריהם ניחא שדרך הנשים כשעת תלאכתן לרכן ולדבר לשון הרש כמ"ש כיתות נכי חשודה תכל תפרשי ימים והולכי דרכים תה ענינה ויש לומר שדרך תפרשי ימי, והולכי דרכים כשנתלאים כשכבה להזכיר זכות הכדיק שכדור להנצל בזכותו ולפי שלאה היתה תוהזקת תתחלה לנדקת שהיתה כוכה אלא תפול בגורלו של רשע לכן היו קוראת תזכירים חותה והיו אתרים תשתקים אותה ואומרים רע עליה וז"ש אין סתרה כגלויה וכו' ר"ל לא כתו שאתה חושכים שהיא נדקנית שהיכה אלא רתתות:

לא היתה תרמה כאחותה אלא שהיתה החליפה כרחל והוכרכה לקיים דכרו לא היה לו להזכיר ולענות כשהוא היה קורא לה רחל כלשעל כפ' הקודתת ולפי האמת לא היתה רתתות כי כרשות רחל עכדה שהיה תסרה לה סימנים כדתי, כגמרא ואפילו לא יהיה זה לא היו רתתות אתחוייבת לעשות כל הכח תידה לקיים רצון תכיה ולהביא השלמות אליה כדכתי' כפ' הקודתת:

כיון שראתה יעקב כו' סכירה ליה דשנואה כתשתעו שנאתה יעק' כדין על תעשיה שרימת כאחותה אלא שכירה ליה שרחל תסר לה סימני אלא היה התנכרה ליעקב עד שחשב שהיא רחל ואף שכתלות תכיה עשת שכירה ליה דשלא כהוגן הוה ואתעין לאה ותה לעכור על ד"ת ועכירה היא כידה לגזול זכות רחל וה"ת כפקדה כי ה' כוחן לכות ידע שלא נתכוונה אלא

ת"ת הפסוקי וכיוצא בהמלו

לפ"ם להדבק בנדיק:

כיון סרחם יעקב שעשיו קשה דמיד רחם יעקב שרימת לאה כחחותה וחם כן מיד נתן דעתו לגרשה ומיד היה מקום שתפקד הלה מבטן דעתו לגרשה מיד נזקק לה והוליד בני גרושת הלב ח"ו וכשלחה רחוקה כחפכרה ממנו חכל כן שני מיך היה דקלח' הכח וכיון שפקדה הקדוש ברוך הוח ככנים לחמר למען של הלה כו' וחה לה נתן דעתו לגרשה מיד חעיקרה חלי סבר ולכסוף חלי סבר גם ים לדקדק הלשון דקחמר מעשים סרימת דמה ענין המעשים ההלה ויש לומר שחתחלה לה הכיר ברחוחתה

עמוס ס' ירמיס לח

עזרח כ'

שחשב שרחל חסר לה סימנין וברחוחת עכדת והלחו הכי חין לה חטח שכחוכות חכיה עשתה כדלעיל חלח חחר כך נודעו לו מעשים שהיו חתוכים ידע שהיח היחה בעגב עם חכיה לרחות כחחותה ולח שנחה וחה היה כשהיחה כבר הרה משעשין והוח לה ידע וכשרחה שהיו לה כ' כנים חזר כו':

מכון נדק

לאבן על הלו חלי חנרש חלח מעשתה הלה כחיגן רחו להעביר על פשעה להחכת הכנים ועוד שנחלי לחם שחתגרש חחן ח"ל שכחה שנפקד' כביר כי נדקת היח וכוחכת' לשם סחיים:

דוא מוכח ומשכח לה' שלו נפקד ונרש לו שלח נרשה:

דה"ד ויפתחו ישרחל כו' ספירים ויפתחו ישרחל לה' והודה לו על חודות החשם שפיתה רחם חטתו דקיימו שלשלת יחם זרעו ושעם שדרשה הוח דחי שפתחוה ליוסף שהודה לדכריו חו לה' שנתן כן בלבו ויפתחו ישרחל על החטה חו לפני החטה חיכעי ליה לה על רחם החטה שכרך החזרת פניו חלח כי רו"ל חירעו שם שכינה לחרחשותיו של חולה

מ"ק חם טעם ההודחה הוח שם חכל כוחחו ליוסף ויש לומ' שעל ידי שהודה לו שיפיה חטתו שלמה ומין כח פסולת כדחיתה כספרי כפ' שחע ישרחל וטעם ההודחה לו נרחה שהיה לפי שיוסף עם היותו חלך ושוח שכשכה כין הגוים עומד כנדקו ושמע לדכריו כדפרש"י על כן הודה לו גם כן על חודות לאה שילח מחכה זרע הגון ומע"ג דדרים על רחם החטה של שכל זרעו הגון ולפי זה רחם לשון חסיכות כדפי' רחמ"ם דריש נמי על לאה שיפיה רחשית חטתו מדחפקיה כלשון רחם:

ג עיקרה רחל משום דחין כחן מקום וכירת עקרות רחל חלח כחר ותעמוד חלדת המשיח פקידת לאה הל"ל ורחל עקרה ותקנה כחחותה לכן דרשו הלשון עיקר וה"ק ויפתח חת רחמה לשע"י שרחל עיקרים של כית ורחו' היתה כבור' לגמרי מחנה לפי פקדתה לאה כרחמים כמ"ש בפ' י"ג רחו' היתה כבור לגמרי מרחל דכיון חלה תולדות יעקב יוסף חלח פקדתה לאה כרחמים:

רוב מסורין של לאה היו לפיכך עטרן רחל עיקר לקרח"י דיתן ה' חת החשם הכחה חל כיתך כרחל וכלאה קלי כדחיתה כרות רכתי ועטרן רחל עיקר הייכו דלקדמה ללאה והיה נרח' דפי' רוב מסורין כו' דהה דלקדימו לרחל משום דרוב המסורין כחותו מעמד מכני לאה היו דכוצו וכית דיכו מכית לאה יהודה משבט יהודה היו ולכן נתנו הכבוד לרחל שהילו הקדימו חת לאה היו נרחין כחכבדין חת עכמן ומדרך המוסר לכבד לדם חת חכירו יותר מעכמו ונכי ויקרח יעקב לרחל ולאה לח הוכרכו לחת טעם דמשום דיעקב קרוכה לרחל ועיקר דירתו חלילה הקדימה כקרילתו ות"ל רחל היתה עיקרו של כית פלוני ומחר כי לח משום דרך המוסר הקדימה חלח מפני שהדין כן לפי שהיח עיקר הכית חלל פי' זה ח"ל דלקחר רוב המסורין פלוני למה שלמד עיקרו רחל היו מסיים במילחים ורחל היתה עיקרו של כית לחמ"ם רמ"י כפי' רוח כרחל וכלאה לף על פי שהיו מסכב יהודה ומכני לאה מודים הם על רחל שהיתה עיקרו של כית והקדימו רחל ללאה וביוסף כתב נכי ויקרח יעקב לרחל וללאה נרחה שהוח ז"ל חפ' כי יש טעם היות רוב העמודים כחלה מכני לאה הם מודים שרחל עיקר ולפיכך הקדימוה ורבי חכא לפיומי למה שלמוד ורחל עקרה עיקרה רחל מחת וכני חיתה כתחומת לח הוה נרוך קרח למי חלה כלאה ורחל חלה לף על פי סיכה כוכו וכל סעהדרין שלו חלאה היו מודים שעיקר הכית היה רחל שלח נשתעכד יעקב כבית לכן חלה כשכיל רחל וכר' דכתקום לפיכך דחנדתין נרסי לף על פי כן כרהנים ס' חות חמת וכיוהן יש ליישב דהכי קחמר מכין דכני לאה היו המסורין והם מודים דרחל קודמת לכן הכתוב עושה חת רחל עיקר מחקדימה כ"ח כדכתיב ויקרח יעקב לרחל וללאה וכן ותען רחל ולאה כלומ' שהדכר פשוט כי לה משום הקדימה דחפילו כני לאה מודים בדכר • וכערוך נרים עיקר מסורין של לאה היו חלה סהן שושן רחל עיקר ופירש מסורין הגדולים וכן משמע מלשון מנחומח הכ"ל:

שבל הדברים חלין ברחל שלא הלך יעקב חלל לכן ולח עכד אלח כשכיל רחל וע"י זה נתגלגלו נשותי לאה נתנה ברחל שבת כל התולדות:

רחל מכאן על כניה דהיינו הגליות שעכרו דרך קטורתה כדלקמן פ"ב וכלח היו כלם מזרעה חלח שהכיל נקרחו על שמה:

לשם כנה שכל התולדות לה כתו חלח כשכילו כדלקמן פ"ב:

אולי יחנן ה' ופסי' שלח על זרע יוסף לכך יחנן ה' וכן חה שחמר הכן יקיר לי חפרים כנגד כל ישרחל ידבר שפל כלם נח לכבר כמבוחר מעכיהו ושוב חה נשחנו חלו חחלו:

ד ארבעה מדוח וכו' חיכח למידק חלי נפקד חיכה לענין קרח ועוד דחשחע דשם רחובן כי רחה ה' בעני כשרון מעשיהם והכחוב נחן טעם כפי לרחובן כי רחה ה' בעני ולשחטון כי שמע ה' כי שנואה חנכי וי"ל דק"ל דלפי טעמה ס"ל רחה כן לה רחו שהוח כמדכר שם רעים וכן שחטען שמע חיכעי ליה לה שחטען שנרחה תוחר חלין שהוח שונחו ולכן ר"ל שנלכד המדכר שהוח ה' לשוח כפי הקולה דכר חורה של העתיד כדפי' לעיל פי"ו ולפ"ז שפשטי' סחומיהם נחים ומעשיהם נחים וכדי חלה יחסר שוה הענין חכיות הפחות ושחעשיהם מסכימים לזרוק פב"ם חכיון דחמרי דשמה נרים וכעובדה דכיתהר דפ' יום הכפורים ומזה יכח לטעין חי זה חדם לומר כי לה כיון טובו שהוח מוכרח להחזק כמעשיו כפי שהיחת שהו לה טוב ולח רע ונם נתחייב להרחיק לגמרי כל חשר נרחה שפחו חנוכח וכחליט היות מעשיו חנוכים וכחמין כמי שמחו יפה כי כשהו כן הוח ויקבה נם כן נכי חשם שפלח החרנלים עם היות סחומיהם חנוכים ולח הכיר חחוכן שחעשיהם רעים לב"ח דל' חדות כשחוחת וכבר

ת"ת כהחומ'

וכבר הפסר הפס היפה כמי שמעשיו מגונים ולו פיסוק וחס כן
מה שאת' דשמח גריס היו היינו על הרוב אבל אין להוציא המנהגים
המחוקנין מפני הוראת הפס וכמ"ש בפרק הבן' נבי עובדה דכילוד
לימור למחרי מחפצת לחזוקי מי אמרי ומחלי טיגאת מייתי דך
אנדחת לקמן נבי תרגלים דלא
פיקבי לך למיס חפס לית הכין
מתוך שחופס:

ד מדות יש שמותיהם,
נחים כו' בריפת
נקט כ' הקבות ופתח בטובה
דקיימו הכל לנוי והדר נקט כ'
המורכבים והקדים שמותיהם
בעוריס ומעשי נחים לפדיפה
משמעם כעור וחס יפה וכפה
לפרפס פירם תחלה מחי דסליק
מיניה ועל זה הסדר כלהו מכל
לקמן ס"ד פי' ו ובתכחומה פרפת שלח לך לית הזכיר שמותיהם
נחים ומעשיהם נחים חלח מינך ג' והתחיל בשמותיהם נחים
ומעשיהם כעורים לפתוח בנוי והדר נקט החלוק הכ' המורכבי'
דחלי לה והיינו שמותיהם כעורים ומעשיהם נחים והדר נקט
דפרפי לרעותה וכבכה לפרפס פירם רחמונה מחי דפתח פיה ועל
זה הסדר מחזרו' ושוב לסיים כדמרגלי' דעליה קחי כדרך המדרש
לסיומי כחחי דקחי עליה:

ומה שלח הזכיר הפ דחרחי לטיבוחה חולי לה חס להזכיר
לפפיטוחו הכן שמות רוב הבדיקים:

עשו שמו עוסה רבון עוסיו גרסינן וכן לקמן ס"ד וכיומשל
גרסינן שומע חל:

עשו ק"ק דמקדים עשו ליומשל שלח כסדרן ושמח מסו'
דעשו פסיקח ליה טפי מעשיו כן חכל יומשל לח
נחפרש כ"כ בחורה גנוחה ועוד דחית דחמרי שמח בחמונה כדלעי'
פ"ל וחיכח הפ"ד גרסינן יומשל בריפח:

סהור בח חחורין לשון סחירה וכפ"ד סחור ספחרו חן
העולם וכפ' חלו נחמרין חחר סחור ספחר מעשיו
של הקדוש ברוך הוח:

נדי גידיו ומרדין עכין נער ויסורין קשים וק"ק חמחי
לקיים סחור לנדי שלח כסדרן ושמח דסחור חפורש
טפי כיעור שמו ודע דבתכחומה מייחי חו נחכי שהחכיח חת הכרוו
וכפ' חלו נחמרין דרים חיכחל מעשה סוגיחו חך נחכי שהחכיח
דכרוו של הפ"ה ופפסי שפסע על חדוחיו של הקב"ה ואולי הגדה
הזו קכרה:

אמר רבי יוסי בר חנינה שמותיהם נחים כו' לח ידענו
למה הזכיר עוד שמו וכן כשמוך עוד מחחר שהוח
החומר מחחלה ב' מדות נחמרו כשמות:

ראובן ראו כן הבני כלומ' שחשפחר בו שניכר לשכח בין
החבשים כדבי לעיל ויחכן שירפה מ"ם בפרק קמח
דכיכות ראובן חמר רבי חלישור חחרה לחה ראו מה בין בני לבן
חחי דחלו בן חחי חף על גב דחדעחים זכנה לבכירותיה דכתיב
ויחבר חת בכורתו ליעקב חני מה כתיב בים ויבטוס
עשו חת יעקב וחילו בני חף על גב דעל כרחים קלקל יוסף
לבכירותיה חיניה דכתיב וכחללו יהודי חבין ניחנה בכורתו
ליוסף חפילו הכי לח חיקבי בים דכתיב וישמע ראובן וינילהו
מידם:

והכי קחמר ראו כן בלי כחח חשוכה חכל החבשים לשכח
והעדר הקנחה חלח שלח הטריך לפ':

אין שמותן של שבטים עכור להם פי' חכולכל כחו
ליעכר חוחך דפרק הנחל עניש והכוונה כי לח
כחסר יראח לכחורה שמות השבטים חכולכל
קנת חהורחת עיניכם דכיון דראובן על כי ראה ה' בעניי ראה
כן חיכבי ליה וכן שמעון חינו חתיבב יפה על כי שחע
ה' כדפירשנו לעיל וכן דרך השמות להיות בהם קנת חהבלבול
ואינם נודקים לגמרי על טעם הפס בעניין נח שכפי מ"ם זה
יבחחנו היל"ל מנחם וכן הפס כפי מ"ם כי חן החים חשיחיהו
היל"ל משני וכן שמואל כפי מ"ם כי חה' שחלתיו היל"ל שחול וכחלם
רניש לכל שמות השבטים כולה לגמרי לפי עניני דראובן ר"ל
ראו כן הבנים ושמעון חושמן שמע בקול חביו כדלעיל
וכי חפות שלם ומולדן בנחלות ומכירו כחגדת שמות וילכם שחול
חת דוד מדיון נחנחו חפותיו לח חשולשלין ולח מסולקים חו מלשון

ומימרח של בנגד כדפרש"י בר"פ חנות הליבה הח דחנן חין החורס
בבנים בפרנוד חפות חר"ל בנגד פיס לי לימרח וחכירו כיומח שלח
יוליח ידו מחחת חפת חלוקו ובניכו שכמו שפלימר' מחיחסת יפה
לבנגד כך היו שמוחיהם של שבטי' מחיחסים ונודקים יפה לעניינים

ה ודהר עור ותלר בן ותאמר כי שמע ה' כי
שנואח אנכי ויחן לי גם את זה
ותקרא את שמו שמעון ויש עיריר
לרעמיר שונא ומי מרפא מכתו גם את זה פנחס שהוא
עיריר לעמור מלרי • ותהר ותלר בן ונומר על כן
קרא שמו לוי רבי יודן אמר לוי זה עיריר ללות את הבנים
לאביהן שבשמים • על כן קרא שמו בכל מקום שנאמר
ער"ן מרובה באוכלסין חוץ מלוי שהארון היה מכלה
אותם:

ו ותחר

ה זח עיריר להמיריר סוגח מלכד יפורח דגם סהוח מרכח
בכל מקום כר' דק"ל מחי כי סנוחה חנכי דחין לומר
שעדין סנוחה מיעקב בפפוטו דהח חין דפחם ז"ל סהיחה סנוחה
מיעקב חלח פירושו סהיחה כוכח שלח חנפח לעשו וכוכות זו קדמה
לחחוחה כדלעיל וחס כן היה לה בפכר זה מה שפחח ה' רחמה קודם
לרחל וכמ"ש כי רחה ה' בעניי כי עתה יחכבני חיפי שפי' פטח
רו"ל לפי שרחה בכביי על עשו נחן ה' שכרי לפקדני חחלה להיותי
חהוכה וחכיכה בעיני בעלי יותר מרחל וחס כן למה יחנן לה כן
שני בפכר בכר היח חהוכה על ידי הבן הרחשון ודי זה בפברים
ולכן פי' דסנוחה דכתי' הכח חומר ללחה מפני הסנוחה שעתיד לנחת
ממנה חבן זה והוח זחרי כן סלוח סגרם חיכה לרבים וכוחחה שעל
שמעם ה' זה נחן לה חרוסה והיינו לוי שעתידה לילד בידעה זה
בכנוחה ומחנו יגח פנחס שיקום נקמת זחרי ויכפר על בני ישרל
וקרחתו משעון על שמיעם זו וח"ם דקחמר גם לרבות חת
פנחס:

לוי זה שעתיד ללוות חף על גב דכהדיח נחן טעם ללוי
משום ילוה חיני חלי נרחה שחפני פפס זה עיקר
הקורחו הוח הפס יפברך חדכתיב הכח קרח ול"ק
קרחה לו ותקרח כמ"ש בכלם וכן חמרו בחה"ר והכיחלו רב"י בחומש
שפלח הקדוש ברוך הוח בנבימל והכיחו לבניו וקרח לו פס זה
ונחן לו כ"ד מתנות כהונה ועל פס שלוחו מתנות קרחו לוי לכן
נחן רבי יודן טעם חפני שעתיד ללוות חת הבנים ופס ה'
בפיה פתקרחנו לוי וניח כיוונה ללוי יעקב חותה ויחכן גפ
דבריה יפכלו פי' זה דילוה חיפי רפה לומר הפס יפברך
על דרך חקרחי חיפי ילוה לזרעי ופס ה' בפיה דבר ונכחה
ולח ידעה ומכל מקום חין לומר פניה כיוונה ליה ולח
לנרחה מפפטו חף פהיחה נביחה דחין מקרח יוכח מיני
פפוטו:

עתיד ללוות חת הבנים שפעם לוי היה עתיד שומר חפמרת
ה' ומדריך חת יפרחל לעבודתו כמו שחמרו בעגל
ויחפפלו חלין כל בני לוי ומתנו פהבנים החורי' החפפטי' ותורות
ומכפרים עליהם בקרבנותיהם:

בכל מקום שנחמר על כן מרובה כחוכלוסין דהיינו שבט
יהודה ודן שלפולם נחנחים מרובים מפחר החבטים
כי פום שבט לח עלה פכומתו חלח חמפים חלף ויהודה עלה
לם' ודן לע' וחף פשבט שמעון היה קרוב לם' חלף בחנין
שבחומש הפקודים במעפה זחרי בתמטטו הרפה ולח נפחרו
חלח כ"ב חלף בכתוב בחנין שבפרפת פנחס וחף שבלוי נחפר
על כן ומיניו חוכלוסיו מעטים כבר כתב רש"י בחומש שבחרון
היה מכלה בהם ונרחה שחדברי החדרש הוח וחפורי
מחפרת ליפנח דחנדח זו וגריך עיין מה טעם חחר
על כן לגרפו החוכלוסין וחולי דריפ על לשון בלוי וחפיכות
דחפ לח כן חחי שנח בהני דכתיב על כן ולח חמר כן
בכלם:

בכל מקום שנחמר על כן חם שבניח תחלה דברי רבי
יודן קחי חפפ לוי דכתיב בחר על כן היינו משום
דחחח לחרוני שניח קרח דכתיב קרח במקום
קרחה כדלעיל שהיח קופיח גדולה דחיכח שניח וחיכח נחי
קופיח דקחמר לשון זכר על הנקבה חכל דיוקח דעל כן חינו
חלח דקדוק קל ולח חפפוטו
של מקרח:

מ"ת הפסוק והמפרשים

ו לכהן סירד לגורן כו' הענין מבואר שנתן טעם למה נא הודית לה' תלת כנגד הד' ויש לדקדק מה טורך למשל הכהן ועוד מה טורך להזכיר יריעתו לגורן לענין המשל ועוד למה כינה משלו בכהן ומעשר ליתן משל לאחד שנתן לו חביבו מחוכו כור ואחר נתן לו משלו קומץ וכור ועוד כמו שבמשל נותן הכל אחד הוה כן ה"ל במשל לה' שנתן כור של מעשר לכהן ולה' נתן הקומץ כור של תורה וכמו שנתן לו קומץ של חולין והחזיר לו טוכה וים לומר דלכאורה ס"ד שלף הכנים הרשומים רמוי לה לתורות שלף היהיו לו מרכב נסים מיהו מחוייב שכל ה' תלד ה' שכיך ה' לקוניס כלם תמ' מהן לכ"ה סוס דומה לכהן כו' שלף שכיך הגיהן לתת המעשר לכל כהן

תנחומא

כמדבר י"ח

מיוב ל"ו

מיהו לכהן הנשלח לכנעלים מכל מקום הכהן לה יחזיק לו טוכה שנומדן שם ונתנו לו דכשלמה חילו נתן לו משלו כלום מו שהיה טורח להביא המעשר לביתו של כהן זה היה מחזיק לו טוכה שכל מחחר שהוא טריך ליתן המעשר ולה נתנו לזה אלה לפי שנמלא שם לחה יחזיק לו טוכה על שנתנו לו ולה לחחר כי מה טעם היה כדבר שיניח לת הקומן ויקח מחר מדרכה היה שעשקו ועין רעה שיניח זה ויתן לחחר כן הסם יעכרך לף שכיכו היה לתת לכל הכנים לחחת מחחר שהן ד' נשים והדרך היסר לתת לכל ה' כשוה לחה יחנף משעות כן שלא יתן ללמה חלקה שעודה על מה שנתן לה חלקה ומה שהניח המשל בכ' שנים שחילו היה כה' היה חפשר שיוכן שלף החזיק לו טוכה שלא קומן החולין נגוד החזיק לו טוכה גם על המעשר שהחולין נגוד לו שגם המעשר שנתן לו בעין יפה נתן לו בחכונתו חוחו ולה ע"כ המקרא וכן לחה כשילדה הל' זודית למערב על כלם מחחר שהיה חפשר שיהנם ה' לגרושים כמו שנתן לה הנוסף שהיה רחוי לחלק ה' חגרושים לבן הניח המשל כל' לומר שהשודחה לה היתה חלה על הל' לבד כשנשחים דקרח:

מיהו כשנחומח שהניח המשל כח' לה דקדק כזה ה"ק כמה שהמשיל חת הל' לקומן חולין שנתן הקדוש ברוך הוח משלו והלה כמו שהנ' הם במשל למעשר לפי שה' היה נדיך ליתנם להשמדת י"ב השבטים כמו כן הרכיעי ויתן הכסרם חלה שהנ' מחלקה וכל' מחלק וולחם חכל לגבי ה' כלם כיחם ח' וכך היה רחוי לומר משל לכ"ה שהי"ל י"כ כוריס של מעשר והיו שם חרכעה כהניס נתן לה' ג' כוריס ולה החזיק לו טוכה נתן לו עוד אחד והחזיק לו טוכה גם ק"ק לחה חשחח ותניל כמה שירחה גול שלקח ה' חזכות אחרת ונתן לה לפי שחשבחה ונהי לליכה קושיח לגבי הקדוש ברוך הוח כי הוח יודע שהיח רחוים לחוספות זה כזכותה וכמו שנתן לה עוד יעשכר וזכולן חכל כפי חשבחה ק' משחחה שלה בחלקה ויש לומר שחחלה חשבה שרחוים כל ח' לילד ג' וכשרחתה שהוסיף לה ח' חמרה כחלה ח' חהנה חין לה זכות לגדת ג' שחילו היה זכות כל ח' שוה לה יטיב ה' לזו כמקום שהב לחחרת וגם כן חעגומחוחה לה ס"ד טוכוחיה חרוכה לגדת יותר חב' וזה שנוסף לה היתו חלה חתנה שביב ה' ליתנו למי שירנה כי זכות החחרות שוה חגלו וה' הטה לה חסד ליתנו לה ולכן המשילו לקומן חולין:

שהין מחנות סכורות כו' שהחחנות נביחות היו וידעו דר' נשים יפות ויוליד י"ב כנים חכל לה ידעו עדין כחה חלד כל ח' שהנביחה פעחים יתנלו לו מקנת הדברים ולה כלם ולזה חשבה שכל ח' חלד ג' וחם חחמר ח"ק על הלוכן כי רחה ה' בעניי וכשחעון כי שחה ה' כי שנוחה חכני חיסוק ליה סי"ב שבטים יוליד וחלקה ג' וי"ל ל"ק הכי על חניחות הכנים חלה על שקדמה לחחוחה שילדה ג' והיח לה נקודה עדין כלל ולפי חה שחחר כרים פרקן שהיחה לחה עקרה ונקודה חחר כי רחה ה' בעניי על פקיחת רחמה כי לולי חסדי ה' חין לה ולד ול"ק דג' רחויס להלקה חלה חחר שנפחח רחמה והיחה רחויה לבנים וחכל חקוס לה חחרה חודה חת ה' דחה"כ דכרחשוכה הודית קנת על הכם ההוח חכל השחה הודחה גמור' ומשורשת היח שהיח על קבלת רבוי החסד ביותר מהרחוי • ח"ק חדבתי' ותרח לחה כי עחדה חלבת כך דחשחע שחשבה ללדת שוד וכשלח יליד כקשה להלחות ידה להכנות חשבחתה ועוד דכתיב ויחחנ חלהים על לחה נרחה שהיחה חחלוה ומחוזרת להרכות שבטים כדפרם' בחומש וכן נרחך לות' נחי חדבתיה חלי חבח שכוונתה להעתי כנים כדלקמן דחה לה כן חין זה חלה פרינות והכח קחמר שלף על הרביעית הודית שהוח יוחר מחלקה ושחח י"ל שחחר שרחשה שנוסף לה על חלקה נחנה לה שחח יוסיפו לה לחרים על זה הדרך:

ז וה"ר וקח חלהים חת שפחתי וגו' נחנכי נפשה היח דיהיה טעמח לחריכח למה שהורית ברכיעי טפי חרשומים דהיינו חפני שוכתה לשבט כהונה ושבט חלכות שכן ב' חלכות חיוחדות לב' שבטים ושחחלה כשוכתה כלנו לה הודית שחשבה שבטו החלכות יבח שלחוקה וזיח סוה לה ולכן חין לה חיוב הודים טפי חלחוקה חבל עשה שרחשה שילד חת יהודה שחחנו יבח החלכות הודית על טוב חלקה כי נעים חחד וכן נירחת היולקוט ד"ח על שהיו לה שבט כהונה ושבט חלכות:

וכדי שלה יחשב דכהונה עדיפה חחלכות שהיה חלכות הנפש וקדושתה ולכן יקשה שהיה לה להודו כשילדה חת לוי לפילו חחשבו שהחלכות יבח חוולות חי נוני שלה יחשב דחלכות עדיף שהוח חחלכת דב ושם כן ניחח שהשולה לח היחה רק על החלכות לפני חייחי רחויס דחרוויהו שוו וכדדיים חר חטה חטה עלייהו כ' שבטים וקחחר דחרוויהו סרין דכל חה שכחוב כזה כחוב כזה:

מיטה חטו כני יחורח דחטה ק' לה דהוה סני דליחח וקח חחחם חטה לבית חב דודתי פירושו חטה לכל בית חב דהה כחיב חחת כל נשחיהם לבית לחטה חלף ב"ב חטות ולה דחי לחה שחחר הכחוב חלף לחטה חלף לחטה כ' כעד כל חטות ישרחל ולכן כי ר' לעזר חטו ר"ל החעדה והטייה כחו והחרן חלחה חושיה וה"ל שלפי שחטחו ישרחל בשחים חחד בעגל וחחד כחרגלים נשחר שבט לוי נחקוה שכבורות ולף על נב דחשחטחו כעגל נדחו הכבורות רבוחה חקחת, לחו הנחה שקרחו חנר כנגד חחרן שחב' שבות רחויס לידחות שחטחו בשחים ורבי לוי בירם דחחה לחקובי שבט יהודה לשבט לוי לומר דב' חטות חשוליס חוו ושב"ג דנשחת שיבה נודעת חלה חעלה לוי חפרח חטחו חכל חקו"ם שה שחר שוה לו וזה שבט חלכות ולפי שיש בדדין לחשוב דכהונה עדיפה חחלכות חו לישבה כדחיבינה לשבי קחחר חת חוחה שכל שבחוב כזה כו' ושם כן סויס הס:

ביטר נשבל חטו כחרגלים וחחלוקת קרח שעליו היה עניו החטות שחר חעשה החרגלים היה כדלקחן ס"ד בי"ח שבבר היה בידם סרחון דביעי שבל חחחוכנים חרגלים חחלוקתו של קרח וזה דלה קחחר הבח חטו בקרח חפני שקודם עניו קרח נדחו הכבורות שבל זה היה חחלוקתו ושיך יחנהו שבח לרחייחה חך הוח דלה קחחר חטו כוחחוכנים יש לומר חפני שלה היה חטה כולל לכל ישרחל כדחשבת חחשחפסוק חשר בקרבו ושוב דחין חטחה ב"ש חמור לדחות הבכורות חעבודת ה' כחטה העבל שהיה חרד ב"ש

וכן המרגלים שאמרו כי חזק הוא ממנו שדברו בלפי מעלה כמה שאמרו ז"ל ואף על גב דלפי מה שפרש"י וחגרוהו זר מחלוקתו על קרח היה ענין המרגלים שם"כ דכתיב ואחר נסעו העם מחצרות ויחנו כמדבר פארן והמרגלים שולחו ממדבר פארן ככתוב שם הר"ם דאגדות הולקו:

בזה משיחה דכתיב ומשחת אותם ומלאת את ידם וכו' וכהנו לי וכזה משיחה דכתיב וימשח אותו בקרב אחיו:

בזה משה והכה פרח משה להרון וכזה משה משה עוזך ישלח ה' מציון:

בזה ברית מלח דכתיב ברית עולם היא לפני ה' לך ולזרעך אחך וכזה ברית מלח דכתיב בחציר מלח לכם לדעת כי ה' אלהיכם נתן ממלכה לדוד על ישראל לעולם לו ולבניו ברית מלח:

בזה פעם בפעם יליה חיסי אי וכזה פעם בפעם תודה את ה'

בזה גזר ונתת את גזר הקדש על המנגפת וכזה גזר דכתיב ויוציא את בית המלך ויתן עליו את הגזר:

בזה קריכה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך כו' לכהנו לי וכזה קריכה דכתיב והיה מדירו ממנו ומושלו מקרבו יגש והקרבתיו וגם אלי:

בזה שלשלת יוחסין שבכהונה הגדולה נאמרת אחר לכהנו כשמואל לחלה מקומו כמה שאמרו ז"ל נבי תחתיו מכניו וכן המלכות בשלשלת יוחסין שהכן מלך תחת מכיו לעולם אף על פי שיהיו אחרים מבית דוד רחוקים למלוכה אי נמי ס"פ שיהיו מושפע בכהונה חלה מי שהוא מיוחס אחרי מכותיו שיהא שאינו כהן כשר כמה שאתר בעזרא שאותם שלא מצאו כתבם לפיחם וינואלו מן הכהונה וכן המלכות לא היה חלה למיוחס אחר מכותיו ומזה הט' מין כורקין מן המוכח ולמעלה וכן מהנפחים בחיילות של בית דוד כמו' כפ"י יוחסין:

בזה נין דכתיב ויסף על המנגפת אל מול פניו את נין מזה גזר הקדש אי נמי דכתיב ויוסף פרח ויצץ נין וכזה נין דכתיב ועליו יצין נזרו:

ואיבא למידק דבשלשלת ז' דברים שהזכיר הם שלשות מבוקשים לכל בעל שררה אם המשיחה שהוא אות להיות גדולתו על פי ה' ולבן היתה משיחת המלכים ע"י נביא ה' ולא היתה המשיחה למלך בן מלך חלה בשאר מחלוקת שהמשיחה לאות להבדילו מאחרים ואם המשה שהוא ענין הפוה והיכולת ואם ברית חלה שהוא ענין ההתמדה והנצחיות ואם גזר שהוא ענין ההדור והתפארת שבכהניה וע"כ נקראת כתר כהונה וכתר מלכות ואם הקריבה שהוא היותר קדוש לה' ולעבודתו ואם היחס מהפרות ואם הקריבות ענין ההשלחה והנשיחה:

אמנם מה שאמר כזה פעם וכזה פעם מה ענינו ואולי היינו חלה דרך גזרה שוה שאחר שבאחר בשניהם לשון נר' שבשולי הס וכדרמינו כפ' תבוא במסדרת תניינא חקרתי על משלת שכתו לוי מתוך בני ישראל לעבודת ה' ומשלת אהרן וזרעו מתוכם במה היה תלויים אם היחס ע"י הקרי והזדמן כמלך יקים ה' מבני עמו לראש הכהנה עם היות ג' כ' דניס רחוים לדבר וחדא מינייהו נקט מר אם היה לקדוש יתירה בהנחת כשבט הלוי מזלתו וכזרע אהרן מכל הלויים אי שבלוי בהנחת קדושת יתירה מאחר אחיו ועל ידו זכה אהרן וכן אחרן בכתר לשלמותו מיוחד מכל אחיו וכזכותו היתה ברית כרותה עולם לזרעו אחריו • והרחיבי פניש לשון ה' מחלקי הסותר ושם כתבתי שכזה נחלקו ר' ורבי לוי בדעת ר' שבחיבת שכט לוי בסברת ה' שהיה כפי שהזדמן תחורת הבכורות לפי אחשטו ורבי לוי דעתו שבאחו שהמשך המלכות הוא ליתר שלא נחנה בחים מיוחד בדורו שעל כן יתלבישהו הנשיאים אי מן השמים וזהו שהיה המלכות לחוות עולם לדורותיו בטוב בחוטא כן היה ענין הכהונה ז"ש כזה שיחה כו' כי בהשלחת שניהם שוים שניהם משיחה להבדילם ושוב היה להם אחה עוז ויד חזקה מהשנחת ה' עליהם והא' כזה אחה כו' שנתקיים להם ברית על המלכות והכהונה ולפי שהדבר

ולא מתפרש

אות שמואל פ' כ"ח

מסיר רבני פ' ג'

ח אמר רבי לוי לא ינרע מצדיק עינו עינוי דונסא דיריה באינוש דאמר עינוי דרפוריה • ואת מלטים לכסא • לאה דהפסה פלך הודיה ועמרה המינה בעלי הודיה יהודה ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני • דוד אמר הודו לה' כי טוב • דניאל אמר לך אלהא דאבהתי מהודה ומשבח אנא ורחל דהפסה פלך שתיקה ועמדו כל בניה בעלי מסטירין בניומן אבנו ישפה יש פה יודע במכוריהו של יוסף ואינו מניר שאול ואת דבר המלוכה לא הניד לו • ואפתר אין אפתר מנרה מולדתה ואת עמה • על כן קראה שמו יהודה • בכל מקום שנאמר על כן • מרוכה באוכלסין ורעמור מלרה • אמר רבי אמי מי מעמיר רגלה של אשה בתוך ביתה בניה:

ט ותרא

על המנהיג הגבור • ומגד ה' ירחה הפך זה וזהו שיהיה שלם כדעותיו ויהיה מוסגח בכדי חייו ויהיה נסוי פעם ופעם ויתוקנו דרכיו ויהיה לו זכות הרבים כמו שנאמרתי שם בחרוכה • והיתה הסכמתי שהטוב לקבל הנהגת הגבור ולעסוק עמהם לשם שמים וכזה לא יאוכה לו כל מין ויזכה אל הטובות הגנוזר ע"ם • ופתה אומר כי אפשר לזה רמזו בכאן שעם היות המלך והכהן מנהיגי העדה לא יאוכה להם כל מין חלה יזכו אל השלמיות הנו': **וכנגד** שעיון אמר כזה משיחה כו' שהמשיחה נתינת הכוח לקבל השפע האלהי • ועל כן נאמר שמוך לה ותלה עליו רוח ה' וכמה שאמר ר' אברכיהו נבי משיחת שלמה • **וכנגד** ההשלחה כימי חלדו אמר כזה משה שיהיה להם משה עוז וכח גדול • ולפי שההשלחה כרוכ שפעמים מיכה קיימת אמר שההשלחת אלו קיימת לדורותם וזהו ברית מלח שם שפעמים יהיה כהם הפסק לפי שעה אבל עוד יזכו לה יתנם וזהו אומר כזה פעם כו' כדפי' לעיל **וכנגד** שנאת הכרויות אמר כזה גזר כי לא יהיה להם חלה גדולה וכבוד כשיני בכל והוא ענין הכתר:

וכנגד תיקון דרכיו ושלמות המעשים אמר כזה קריבה וכו' והוא היותם קרובים לה' ועבודתו כדפירש לעיל ולפי שם יתר שאת בענין זה למי שחכותיו נדיקים דזרוק חוטרת מחוירת לכ"ח כזה שלשלת יוחסין כו' וכנגד זכות הרבים אמר כזה כן וכו' כי ענין ופרת זכותם לעולם והוא זכות הרבים שהן לו סוף שעושה פירות תמיד כי כל זכות הרבים תלוי בו:

ח לא ינרע מצדיק כו' מדקאמר הפעם אודה את ה' לשון עתיד ולא לשון עומד נר' שהכוונה שלעולם תהיה נוהגת כהודאה ומתך לפי זה מייתי שבתקציט בם מ"ם לא ינרע וכו' כדאפרת מדשכחן שבניה בעלי הודיה נר' שכן היה מנהגם משעה וזה אחר הלנת תפסה פלך הודאה לפי שחנהג התשה לתוך כפלך לו שכן מנהגה תמיד וכן כראל כי אף שהכירה בחיים יתים רבים שכוונתם לרעות כיעקב היתה שותקת ובחשתר רבתי נרסינן התם שבלוכותיה כיל לחוחם ושותקת כר' שבעודה מרוסה נתן לבן את שבלוכותיה ללאה כפי כוונתו שהיתה לתת לו את לאה בתקום רחל • ויתכן שה"ב מ"ם בפרק קמח דברכות מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאת לאה והודתו שבאחר הפעם אודה את ה' וזה הכיא מה שבניה היו דוגמת שלא נר' שזה היה ענין מיוחד כה מבקומים לה ומ"ת הא מסכחן נח שהודה אחו' ברוך ה' מלכי מזה אחר ברוך על עליון אחר מגן ברוך ואליעזר אחי' ברוך ה' מלכי מזוני מברכים ואין ספרם שהיהיה בלשון הודיה אחם אי בלשון ברכה י"ל דאי"מ לא אניני מי שהודה על הטובה שניתנה לו והרם"ה פי' עד שעמדה לאה לא קדמה אחת מהאה מדת טובו רחוי לאחר ואינטל אחנו ויחן לו שיכתרך להודות על שאחת הזו שהוא רבוי אחשד כי שהודה' אחת מגד קבלת רבוי אחשד ובכ"מ לאה אפסיק פלך הודאה כו':

לא ינרע מצדיק עיניו שיכוני אף על פי שאין אפרם בין עיניו לעיכוני אלא שוה לשון קדם אחם לשון אחרנוס לפי פרוכה לפרש עיניו לשון דוגמת והיה

מ"מ אפסוקי וכאחר כמלות

שהוא נחלת אחות רמזו שלא יהיה לו אפסק וכעוכותיכו אין לכו כ"נ עכשו לזה אחר שנם כענין הזה יקרה כמלכות עם שהוא נחלת אחות כי יש לו אפסק עכשיו ועוד יאוכו לבעליהן כ"ה וחס אחר כזה פעם שרמז כזה היותם אחת המקרש שפעמים אחשך כמלכות ופעמי אפסק ועוד יאוב לבעליו וכן ענין הכהונה • ואפשר רמז כזה לאהרן ודוד שנדמו וכאקרבו כדאיתא לקמן בם ד' פ"ג:

ועל דרך שדרש דע לך כי כדרוש ר' אחיה שלי מלך אחקרתי על הנהגת הגבור שהוא טוב וחס רע לשלמות האדם • וערכתי ס' טענות אחרות פעים לכל א' אח' חלקי הסותר והן טרדת העין והנער כחיים עם קטר היחים וכאת הכרין' והחטה כבקשת השררות והחטה עם הרבים כהנהגתם אחר מנד א' כל אלו הרעות אחרנשות לבוא על האדם כחלקי הסותר:

רחשית לח דכיחל כ

שמואל ח מסתר כ

ומגד ה' ירחה הפך זה וזהו שיהיה שלם כדעותיו ויהיה מוסגח בכדי חייו ויהיה נסוי פעם ופעם ויתוקנו דרכיו ויהיה לו זכות הרבים כמו שנאמרתי שם בחרוכה • והיתה הסכמתי שהטוב לקבל הנהגת הגבור ולעסוק עמהם לשם שמים וכזה לא יאוכה לו כל מין ויזכה אל הטובות הגנוזר ע"ם • ופתה אומר כי אפשר לזה רמזו בכאן שעם היות המלך והכהן מנהיגי העדה לא יאוכה להם כל מין חלה יזכו אל השלמיות הנו': **וכנגד** שעיון אמר כזה משיחה כו' שהמשיחה נתינת הכוח לקבל השפע האלהי • ועל כן נאמר שמוך לה ותלה עליו רוח ה' וכמה שאמר ר' אברכיהו נבי משיחת שלמה • **וכנגד** ההשלחה כימי חלדו אמר כזה משה שיהיה להם משה עוז וכח גדול • ולפי שההשלחה כרוכ שפעמים מיכה קיימת אמר שההשלחת אלו קיימת לדורותם וזהו ברית מלח שם שפעמים יהיה כהם הפסק לפי שעה אבל עוד יזכו לה יתנם וזהו אומר כזה פעם כו' כדפי' לעיל **וכנגד** שנאת הכרויות אמר כזה גזר כי לא יהיה להם חלה גדולה וכבוד כשיני בכל והוא ענין הכתר:

וכנגד תיקון דרכיו ושלמות המעשים אמר כזה קריבה וכו' והוא היותם קרובים לה' ועבודתו כדפירש לעיל ולפי שם יתר שאת בענין זה למי שחכותיו נדיקים דזרוק חוטרת מחוירת לכ"ח כזה שלשלת יוחסין כו' וכנגד זכות הרבים אמר כזה כן וכו' כי ענין ופרת זכותם לעולם והוא זכות הרבים שהן לו סוף שעושה פירות תמיד כי כל זכות הרבים תלוי בו:

ח לא ינרע מצדיק כו' מדקאמר הפעם אודה את ה' לשון עתיד ולא לשון עומד נר' שהכוונה שלעולם תהיה נוהגת כהודאה ומתך לפי זה מייתי שבתקציט בם מ"ם לא ינרע וכו' כדאפרת מדשכחן שבניה בעלי הודיה נר' שכן היה מנהגם משעה וזה אחר הלנת תפסה פלך הודאה לפי שחנהג התשה לתוך כפלך לו שכן מנהגה תמיד וכן כראל כי אף שהכירה בחיים יתים רבים שכוונתם לרעות כיעקב היתה שותקת ובחשתר רבתי נרסינן התם שבלוכותיה כיל לחוחם ושותקת כר' שבעודה מרוסה נתן לבן את שבלוכותיה ללאה כפי כוונתו שהיתה לתת לו את לאה בתקום רחל • ויתכן שה"ב מ"ם בפרק קמח דברכות מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאת לאה והודתו שבאחר הפעם אודה את ה' וזה הכיא מה שבניה היו דוגמת שלא נר' שזה היה ענין מיוחד כה מבקומים לה ומ"ת הא מסכחן נח שהודה אחו' ברוך ה' מלכי מזה אחר ברוך על עליון אחר מגן ברוך ואליעזר אחי' ברוך ה' מלכי מזוני מברכים ואין ספרם שהיהיה בלשון הודיה אחם אי בלשון ברכה י"ל דאי"מ לא אניני מי שהודה על הטובה שניתנה לו והרם"ה פי' עד שעמדה לאה לא קדמה אחת מהאה מדת טובו רחוי לאחר ואינטל אחנו ויחן לו שיכתרך להודות על שאחת הזו שהוא רבוי אחשד כי שהודה' אחת מגד קבלת רבוי אחשד ובכ"מ לאה אפסיק פלך הודאה כו':

לא ינרע מצדיק עיניו שיכוני אף על פי שאין אפרם בין עיניו לעיכוני אלא שוה לשון קדם אחם לשון אחרנוס לפי פרוכה לפרש עיניו לשון דוגמת והיה

מ"ת הפסוקי

סנור כפיהם עיטוטי על הדוגמת כרמייתי כתיבים דאמר עיטוטי דפורייה לכן הקדים לו' עיטוטי ואומ פי' דוגמת דיריה דומה לומר דומה לו מרסטרת בלבו כמו שהיה דרכם לומר עיטוטי דפוריה על דוגמת ותרתה החט' ולקמן ס"ד ע"ג פי' עוד עיטוטי תחפיו וכר'

מהלי כג

זו תהיה מ"ם' תחלתידיו לו מיתיבין לו ס' תכר דומה לו תלת פיסים בן קמוחד תחתיו וכמן לת תחריך כזה :

לא יגרע מנדיך דוגמת דיריה אין לתק' מתם

במדבר יב מיכה ג

מתנת נדיך מוליך רשע ותית ליה קרח כדתי' כרים חזית דהכת על הרוב קאמר :

דוגמא דיריה תף על פי שפשוטו של מקרא

שמות ד

לה יסיר ה' עיני הענתתו מהכדי פי' כן דאין לו' נרעון טפל תלת בדבר נעדר כשפתו תכל סלוק עין הכשתה מתקום מיחה לה יכוה בגרייעות פיעים'.

ויק טו

ואת תלכים לכסת אין לוה ענין לכאן אלא כר דתנ' פיסקא דלקמן ס"ד ע"ג דמייתי ליה על הכתובות שהוציא ה' מיעקב ותנא להם תלבות מייתי ליה הכא :

יהודה ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני אע"ג דאין הודאת זו דומה להודאת דלאה דאין זה אלא הודאת אחת לא סבה וקלום והודאה דלאה היו הודאת והלא לה' מכאן דשבח שהודיה לה' הוא שהודאה והשבחה על חצדיו כי הוא אחטי' לו מדמה יהודה ללאה ואיתו דלאה מייתי תכתה ואני אומרו תודות מהלוים כב"ה שההודאות הבן אינן אלא קלום שהם על חצדי ה' לא הודאה מתפני חסד מפורסים כהודאת דניאל על הודעת החלום והודאת דוד על הטובות שעשה ה' ליעקב מתכרים ושד הנה כתו שהרים כתזמור מי יתלל ותזמור יאמרו גאולי' ותזמור הודו לאלהי האלהים והיתו שהתה דלאה תאיך נתי הבה יהושפט שהיה תלאה נ"ב ותכתו כי בכאתו לפני החלון ותומרים הודו לה' כל"ח תהם"נ דשבחן מיירידת השם בב"ה ויסתחוו והודות לה' כי טוב כל"ח וכענין ב"ה שהי ויעבו כהלל והכודות לה' כי טוב כל"ח על הוסד' בית ה' לה דתי שהשהלה שהיה אינה אלא קלום על מרחה פיעיהם ולה סייך שהם הודאה וכפירה :

רחל תפסה פלך שתיקה שפתקה על רחמות לכן ותפתחם יתיה רבים מתחלה יודעה כדכר כי לה יעשה כן בלי הודעתה והיה היתה שותק תתיך כדפי' וכפ"ק דתגלה אחר כלשון זה בזכר נגיעות שהיה ברחל וכתה ויצא אחנם שהול כו' ופירש שהנגיעות הוא מה שאמר' שיתנים לאחותה ופרש"י אם נגיעות אלא יתפרשם הדבר שאמר לה שיתנים אלא לאחכיים ובעל אנדה זו לא הוכיר מפירש שהיתו' שהיו תפורש כשתקרא שהכל השתיקה תילאת דשאמר' בן בבן יעשה אכזו פחזן יעשה לרחות ים פה יודע כשהירתו של יוסף דיעקב יודע בדבר כדלקמן פפ"ד וכתו גלה לכניתן ולא תלתי מהיכן דקדקו רז"ל זה אלא מדרשת יעקב וכפ"ק דתגילה דלא מייתי לה בזכר נגיעות רחל כר' דלא ס"ל ר' ואיבו תגיד וס"ת ואתי רכותיה ולא השבטים שהרימו ושתפו לה"ה שהשם אלא יגידו ליעקב כדאי בברקי רבי אליעזר וי"ל דיעקב וכניתן לה טודע להם שהרם וכן כ"ל על ת"ם לקמן אחר יעקב הב"ה גלה לו אני תגלה ול"ק שהתנב שהכי שהרם וע"ל שאין בהם כח להחריש אלא עליהם ואם שאתו להב"ה תיכו שהכי טים כידם כח לשאתו אלא שכוונתם שם יגידם להשבים כדכתב שהר' קולון כשרשי ר' אין שהסר תגדת וס"ת אין זה שהכי היותה בשלת סוד אלא שכן נוה עליו שרדכי ושוד אתתי לה נקט קרח אלא הגידה שהסר דכתיב בריסח וי"ל אלא נוה שרדכי אלא שתחלה כדי אלא יאמרו שהחורום בסידע שיש כת תלבים אחל אחר שבאתם שה תועלת בהסתרת יחסה ועל כל זה שהרם עדין שהוא בר' אלא נסות הרוח לגלות ככוד יהוסה ושם שאחר כאשר נוה עליו שרדכי קוסטה דמילאת קאחר אתך עשתה כאשתו אף על פי אלא היתה שהוא על הזמן הזה :

אשתר אין אשסר תגדת ושיש שהכיתן שהרי שרדכי שהכיתן

דכתיב אים יאמיני ושיש כת דוד ושה דכתיב אים יאמרו אים כאר בידום בפרק קמא דנזיר' אמרי שהכיתן ואתו שהיתורם ואשוכות אחרות כאתרו שם :

ב'כמ שנאמר על כן הרוכה כאוכלוסין אותה לעיל סימן ה' ושם פירשתי :

מי שעמיד רגלה על אשם ב"ת ב"ב כניס שכעל ידה לא תקנה ללכת אלא ואשה שהנטרך לשכת ביה לשהם ולשהרים ושכי שם' ותשתור אלא שהתה כשהם אשה לדשם ואין זה ודאי אלא שהתכוון כשלמת דודאי ותשתור שנתעכב לידשה ושעד כי שהדם אלא דכתיב כשהוך אכל ק' אלי אלקוני ב"ת קמ"ל כהא דתילמת דשהתכוון אלא שהתגרם שהשהידם היו שהכים ואין לשרם שהשתידם היו שלא שהתגרם שהיתם שהיה כשהם ואם שהיו כשים לפי שעתו אלא שהיה לשרם לשלי שפקדים ה' כשנים כלשיל כשרקין דשעמיד רגלה לא שהתע כני :

ט כתוב לו יקנה ואת שהרת שהיתה כי שה כריך להקדי ס' זה לקוטיית ואת שהרת כו' ועוד דהכא כתי' כהשים והיכי מייתי ליה שקנית רחל כשהות' שכיב לה ול"ל דה"ג כתי' לו יקנה כו' וכן אתי' ותקנה רחל וכי רחל קנינית היתה לו תלמד שקנתה שהעשים ומייתי שהי' לרחיה דרחי דשרי לקנות בהעשים הטובי' דה"ק ב"ה כירתם ה' יקנה לכך דסד"ה שה כהעשי הטובי' הקנתה רשה שנריך לעשותם שכלי קנתה וכה דהכי לעיל פי' ורחל קנתנית השום ותקנה רחל כתחיה פירשנו שם :

שקנאתה כהעשים ואין קושיה אות ס' שכה לי שכתבי שהיתן הקנה' אלא כהעשי שהותה ת"ח היתה רוצה שכניס שכה שהם כי טובים הם וע"י שרתה שהעלת שכני הוא שקינתה כהעשי שהותה שכניס שהם שהנה יפה לה ניתנו לה אלא ע"י זכותה : לא היתה יולדת שהרי שקרה היתה כדשמ' :

ברים פרקין וחפ' כודע כדכר לרחל שרתה כה שיתני שקרה :

ד' חסוכים כתתים שהום דכני לפ' שתה שכבי תוהר שהיו שהיים היו דאחר שר ל' חסוכים כתתים דלת תיך שיך שקרה :

ד' חסוכים כתתים כנדרים כתנו התוסכות וכקה תיום לשכני עליהו רחמי :

מצורע שנין ל' נה שכי כתת וה"ג עב דכספרי שנין הם שת שהשה כאלה שה שהורם שהשה כניתה שה' לשרה ולא לשהה ולא לשהרה שלין שהם רוצה נעבי קרוכיו שהילה שתי יפני דשהו' כתת לענין נער כין דשהו' כתת וכו' דלין קוקא לשהה וה"ם שלוכת שהרן שפני השוחה ולא שהרו הפני נערה שיש כתת שה דשהר שנלתו שרחה שהו שהתע שנעבתו שפני שלניוחה קרוכ לו תיהו יכול לרחות נגעה כדפרש"י כחוחם :

סומא שנין כתחבני כנדרים פרש"י כתחבני הוציני שכשהרם נתון כתחנך ואיהו רוחה הסוב כתת :

מי שירד שנכסיו כגת' נדרי' וע"ז דתייתי לקה תוספתא וכן לקמן ס"ב ע"ב נרסי' ענני שהשב כל שין ענני אכל שכה שהשב דוקא מי שיש עשיר שתחלה שהרגים יותר נעשר כעניות :

והרא דתן ואכירם היו אלא שירדו שנכסיהם שהרם לקמן ס"ב ע"ב כ"ב : ואר"ו שן שהנין לו כני ושני ואחורם וסומא אלא דנקטינן כהכוכי כי' לל מי שהין לו כני ושני ואחורם וסומא אלא דנקטינן כתחור תחור תחלה דתכור שהסכר ודאי שכ' כתת ושניהו שהורם כתורה ואיהו שום לשת כטומאה כדלעיל וסומא נתי שכרה נדולה שהום כתת שהיהו נהנה שהעולם ואח"כ תייתי כנים שיש רופים שהורשת שהכתוב וכתר הכי תייתי שני דלית ליה רופא אלא שהחתר :

מר כל שקום שנאחר נניס נגניס הם דתן ואכירם :

ז' זה שהרהם גר שחפני שכלדד אחר לשיוב שם אחה שחר של חל ואל שדי שתחנן וכו' ואלא שת שיוב לכו לומת והניב בעניניס אחריס כאלו לה שתע דכרין הוכיח אלישע

ואחר

סנהדרין ק"ה ע"ב

מ"ת כתוכ'

ואחר חתם החכם יענה ד"ר מוישלח קדים כטנו סהוה מורם יותר על ההבל כי סוכח כדבר לא יועיל לחיים העונה דעת רוח ומינו מניס לכ לדברים וכן פעניו חיוב ח"ס אף אתה תפר ירחם ונגרע סיחה סחיוך מתפלל לה' סיסיב שנוסף ועו"ס כאן דהחכם יענה ד"ר יבדק כתברהם מלח סת לבו לכוונת פרי דמסתמה כוונתה סיתפלה לתברהם רחמים

זה אברהם • וישמע אברהם לקול שרי •
ויסר"א קריס בטנו ור"ת יעקב • ויחר אף יעקב
ברחל ◦אמר לו ר"ת הקדוש ברוך ה"וא כך עונים את ה"מעיקות
הייך שכניך עתידים לעמוד לפני בנך • ויאמר
התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן ממך מנע ממני
לא מנע • אמר"ת לו כך עשה"ר אביך לאמך ל"א
הגר מהניו כנגדה"ת אמר לה"ת אותו לא ה"ית לו בניס
אבל אנוי יש לי בניס אמר"ת ל"ו ונקינך לא ה"ית לו
בניס ותנר מהניו כנגד שרה"ת • אמר לה"ת יכולה
את לעשות בשס שעשה וקנתי אמר"ת לו טה עשתה אמר
לה הבניס' צרתה לתוך ביתה אמרת לו אם הדבר הזה מעכב
הנה אמתי בלהה"ת בא אליה ואבנה גם אנכי מה"ו ונבנית על
ידי צרתה אף זו נבנית על ידי צרתה :

ויאמר אמר ר' יהושע בן לוי משל לאחד שהיה מהלך במדבר ומצא שני בני אדם שהיו מהלכין בדרך אחד מהם היה מהלך בדרך הישר והשני בדרך עקלקלת אמר לו הראשון לחבירו מפני מה אין אתה מהלך בדרך הישר אמר לו השני כל זמן שהייתי בדרך הישר לא היה לי מה לאכול ולא היה לי מה ללבוש ולא היה לי מה לשתות ולא היה לי מה לסעוד ולא היה לי מקום ללון ועכשיו שאני בדרך זו יש לי מה לאכול ומה לשתות ומה ללבוש ומה לסעוד ומקום ללון כך אמר יעקב אבינו לפני הקב"ה רבונו של עולם כל זמן שהייתי בבית אבא לא היה לי מה לאכול שנאמר ויבא יעקב בית אל ואומר ויתן לי לחם לאכול ובגד לילבש ועכשיו שנשאתי נשים ובנים ועבדים ושפחות ומקנה הרבה אני מוצא את עצמי עשיר גדול ומכובד בעולמך ואומר כי רב לי ודי לי ואומר כי יש לי כל ואומר ויחן את פני העיר ואומר ויקן את חלקת השדה ואומר ויבן שם מזבח ואומר ויקרא לו אל אלהי ישראל ואומר ויצב יעקב מצבה ואומר ויסך נסך ואומר ויצק עליה שמן ואומר ויקרא יעקב את שם המקום בית אל ואומר ויקח יעקב אבן וישמה מראשותיו ואומר ויקח מן האבנים אשר שם ואומר ויעש לו גל ואומר ויאכלו על הגל ואומר ויעבר לבן את הגל הזה ואת המצבה הזאת ואומר ויקם יעקב נסך ואומר ויצק עליה שמן ואומר ויקרא יעקב את שם המקום ההוא בית אל ואומר ויקרא יעקב למקום ההוא פניאל ואומר ויזרח לו השמש ואומר ויקח יעקב אבן וישמה מצבה ואומר ויקח יעקב את האבן אשר שם ואומר ויקח יעקב את האבן אשר שם ואומר ויקח יעקב את האבן אשר שם

פ"ת הפסוקי' וכתור המלות

נתנבאה שתלד כודמי כזכות זה וע"ז דכתי מלכים וגם שתש בקולי על הפתיד שכתוב ושתש מלכים תלכים וע"ז עם מחותי גם יכולתי :

יח **דבני** וחייבני דבני וחייבני דמד"לק דבני מלכים ושתש בקולי תלת וגם

שתש בריך לומר דתרתי מילי ניכהו דין לחוכה ודין שני לשתוש בקולי • ולישה לפרש דבני וחייבני תכל פתח שתש בקולי כרחמים ולא כדין כי מה ענין להזכיר עכשו הדין שהיה לעשו, תם לא לענין ההוה לומר שכתו שנתחייבה כדין גם כן עתה זכתה כדין :

דבני וחייבני ורחל עקרה תף על פי שחטטעה היתה עקרה אמר שמעתי בקרוותה שלא נפקדה כחתוקה אלא היה חסה ותפטטנותה שלא הרגיש אחר תדותיו שלא יחסוק הדבר לחטטת, או שהרשעותה מתפללה נחשב לה לחטא ולזה נתחייבה שלא תפקד • ועתה שנתנה לה לתפלה זכה לתוקה :

בכל תקום שנאמר על כן פירש, לעיל פסוק ה' :

נופרתי כתיתי תליתי • דרים תכפתלתי כל הני כנוטריקון ורע"י פתיתי לשון פיוט כלוש יעקב נתניים לבה לכתן תלת כשכילי • וכנופתי וקליתי לה מי כלוש • ולי נרחה ניתתי לשון נפתי תשכני • תולשון ניפוח דכשתוך והכווכ'שהוכנה לפיוטה כלה ותיקן תשכבה להכנס עם יעקב לחופה וקדחית וע' פתיתי שפייסה את תכיה להשתש בקולו ולא תליתי תחותי כלי שהגדילה תחותה עליה שפתקה שתשה תלה ליעקב כדתתרגם כירוש' כורי הסככות קרויין תלולין וקול רם קול תלי • ואפשר לפרש פתיתי פנין תפלה על דרך שהן תכירין לפתות כורתן דלקתן פכ"ט ס"ג :

נינפה היה לי לעשות דרים נפתולי פנין נתפה ופי' כלה היה לי ליפות קודם לחותי שתלו הזכרתי את יעקב היה פורש תנגה ונשא לותי תחלה וכזכות שתקתי זכרני תלהים והנו נפתולי תלהים נפתלתי שנתחברתי לחותי להיות לי בנים ולו תרוכה לומר לפי שהרגיש שתלהים היה הוכר נפתלתי ונדחיתי ו"ם אחר שם אין לתי כדתי כו' כלומר תאחר שת"ם הזכר נרחה שתיכי כדתי :

שיבנה העולם כיישדות היו שהעולם יכנה תיקב סיולי"ד ו"כ שכתיב כנגד ו"כ תלות :

פיהוליה לא דידי הויין • פרש"י לשון קשר כל הקשרים שקשר יעקב וכתלבל לבה כתן לא היה תלה כשכילי כשהיה דתניון עשה גדיל ופותלסו שתוכו ותקרח תלה הוא כעוטות תכשה • ולי נרחה שהוא לשון קשר לכל עניני חפצים וכתיבים כתו שפתרים ושכנדות והקשורים דישנים שלכן היה נוטל שכלוטות שהיה תלה יעקב לרחל וכוחנם ללאה והיא שוחקת כדתיתה כתנחומא פרשה זו :

נפה שכתו רוכה לות' כיקר הנפת לה שלי היא כתויהה וכייבו ד"ת כרחשרם • וז"ש כלשון תתיהה לומר שתף שלי שתניבו חכתים גדולים כשאר שבטים שכל תקום עיקר ד"ת יהיו נתחרים בחלק נפתלי • תכל לא ידעתי תהיכן למדו זה • תדרכה תניבו כפ"ב דיומה לה תשכחת גודלה תרבנן דמורי תלה דתתי תלי תו תיסבר ואיתא יהודה דכתיב יהודה תחוקקי תסוקי תחתיה דהלכתת קתתרינן כרחה שתין עיקר ד"ת תלה בג' שבטים תלי ואילו תכה תבניו תלי תלה לפלטולה כתלתה :

בחורה היתה פרש' בחותם לפי שהיתה בחורה תכלן ותיוקת כשנים ואין תריון ניכר בה וכדי לרחות יעקב נתנה לבן ללאה שלא יכין שתכניסן לו תת לאה שכך תוכב ליתן שכחה הנדולה לגדולה וקטנה לקטנים פ"ב :

ולא היתי טיכרת כעכורי נרחה דהיינו קודם למעלה חדשים שתין העבור ניכר כחשה תלה תתוך שלוש הוסת חו על ידי שהיתה קטנה ושתין לא היה לה וסת לה הוכר עכורה • ותף על פי שתחר שלשה חדשים הוכר תגדול הכטן לה כתב קרא ותסר לרחות לקטנות כלה לתעתינן ויש לכן שהחליף סדרן כדכדי רש"י הכ"ל :

יג אתא גדלה דהיתה דכי כנד כשני תלות כת נד ויורש נד חזל טוב כתו התחר נד נדי וסנוק לה יש כי תסוס דדכי התחורי דהלכי ברש כתה תסס • ופרש"י התחר נד נדי ותתחזל תזלי וסנוק לה ויש תל תתי • ותה שתחר שתחזל סוב כנית טפי תדן תפני שנולד תהזל כדתיתה כתגדה • תי נפי תפני שרותה ברוח הקדש תה שיהיה נוכח כל תלחתוני כתו שתתרו ז"ל נפי נד נחר יעודנו ותהתי טעתה לה תיקרי יכוכי קתחר כת נד כיין דהתחר נד נדי וסנק לה יש כו תסוס דדכי התחורי דהתני הכת דהל תת שרתה תחרה כן ולפי שהל נגוחו כתלחתה יהיה עזר לכל ישראל תחר שוב תפת נדתי דהלחת :

שעתיד לגדר תפתיחן דרים נד לשון כריתה כתו נודו תילנה • וכירוש על שפתיד להכרית סוכתן והכליחן על לוחות העולם מ"ם וכירש לגדר להכרית כתו תתה גודר תת תתף דלשון פרשת ח"ם • וכירש תפתיחן כתו דתכיל פרוטנתית תכיל תפתיחה דתיתה כירושלמי דתסכת סכיעית • וכירש כשרוך דתכיל סחורות כעולם היה תכל תפתה שלו סהיה תוחן לו לפתיד לכת • ועוד תפשר לפרש תפתיחן יסורותיהם תלמון כי הפתות יהרסון :

ומנו תליהו דתתי תגד כדרכי נהורתי דכפתוך :

בישל כניתן דכתיב כד"ם כיחום כניתין ויערשים ותליה וזכרי כני ירוחם וכתיב כפיפה דפניכת כל תלה כני כניתין • והתדרש לקנר תפם לשון זה כתלו תכל תקרא ס' וכן דרך הנתרת כדתיתי תל פתח תולם תכיה כרים ערוכין • וכן כפרק יש נוחלין וכני תנפה חבר ויפני וכתפכת תעניות לתת להם תחרית ותקוה כגולה :

דכתיב ויערשים ותליה • ותף על נב דלה כתיב ליהו הה שכתתן כתחפה תקוות שכתפה תליה שתחרו ז"ל פתם כנגד תחפה פעתים שכתפ יעקב תלה כתו שתתר ר"י כפרשת כתוקותי הוא על דרך התומר שלה היה תכניתין דלדידיה תפה היו וכן דעת המפורש :

מאי תויה למימר כן לה נפלה תתנו שת"ם תפל נד תדכתי' תפושבי הגלעד היינו תפוש דגלעד ונד שלה הכי תיכבית

יהודה תחוקקי תסוקי תפתיחן תליהו דהלכתת קתתרינן כרחה שתין עיקר ד"ת תלה בג' שבטים תלי ואילו תכה תבניו תלי תלה לפלטולה כתלתה :

בחורה היתה פרש' בחותם לפי שהיתה בחורה תכלן ותיוקת כשנים ואין תריון ניכר בה וכדי לרחות יעקב נתנה לבן ללאה שלא יכין שתכניסן לו תת לאה שכך תוכב ליתן שכחה הנדולה לגדולה וקטנה לקטנים פ"ב :

ולא היתי טיכרת כעכורי נרחה דהיינו קודם למעלה חדשים שתין העבור ניכר כחשה תלה תתוך שלוש הוסת חו על ידי שהיתה קטנה ושתין לא היה לה וסת לה הוכר עכורה • ותף על פי שתחר שלשה חדשים שהוכר תגדול הכטן לה כתב קרא ותסר לרחות לקטנות כלה לתעתינן ויש לכן שהחליף סדרן כדכדי רש"י הכ"ל :

יג אתא גדלה דהיתה דכי כנד כשני תלות כת נד ויורש נד חזל טוב כתו התחר נד נדי וסנוק לה יש כי תסוס דדכי התחורי דהלכי ברש כתה תסס • ופרש"י התחר נד נדי ותתחזל תזלי וסנוק לה ויש תל תתי • ותה שתחר שתחזל סוב כנית טפי תדן תפני שנולד תהזל כדתיתה כתגדה • תי נפי תפני שרותה ברוח הקדש תה שיהיה נוכח כל תלחתוני כתו שתתרו ז"ל נפי נד נחר יעודנו ותהתי טעתה לה תיקרי יכוכי קתחר כת נד כיין דהתחר נד נדי וסנק לה יש כו תסוס דדכי התחורי דהתני הכת דהל תת שרתה תחרה כן ולפי שהל נגוחו כתלחתה יהיה עזר לכל ישראל תחר שוב תפת נדתי דהלחת :

שעתיד לגדר תפתיחן דרים נד לשון כריתה כתו נודו תילנה • וכירוש על שפתיד להכרית סוכתן והכליחן על לוחות העולם מ"ם וכירש לגדר להכרית כתו תתה גודר תת תתף דלשון פרשת ח"ם • וכירש תפתיחן כתו דתכיל פרוטנתית תכיל תפתיחה דתיתה כירושלמי דתסכת סכיעית • וכירש כשרוך דתכיל סחורות כעולם היה תכל תפתה שלו סהיה תוחן לו לפתיד לכת • ועוד תפשר לפרש תפתיחן יסורותיהם תלמון כי הפתות יהרסון :

ומנו תליהו דתתי תגד כדרכי נהורתי דכפתוך :

בישל כניתן דכתיב כד"ם כיחום כניתין ויערשים ותליה וזכרי כני ירוחם וכתיב כפיפה דפניכת כל תלה כני כניתין • והתדרש לקנר תפם לשון זה כתלו תכל תקרא ס' וכן דרך הנתרת כדתיתי תל פתח תולם תכיה כרים ערוכין • וכן כפרק יש נוחלין וכני תנפה חבר ויפני וכתפכת תעניות לתת להם תחרית ותקוה כגולה :

דכתיב ויערשים ותליה • ותף על נב דלה כתיב ליהו הה שכתתן כתחפה תקוות שכתפה תליה שתחרו ז"ל פתם כנגד תחפה פעתים שכתפ יעקב תלה כתו שתתר ר"י כפרשת כתוקותי הוא על דרך התומר שלה היה תכניתין דלדידיה תפה היו וכן דעת המפורש :

מאי תויה למימר כן לה נפלה תתנו שת"ם תפל נד תדכתי' תפושבי הגלעד היינו תפוש דגלעד ונד שלה הכי תיכבית

מיבעיא ליה כיון דלמו כל הגלעד מגד שחניו כתן לחני התכסה בכתוב כפ' דכרים ובפ' יהושע תחי חזית לחמרת מחל גד טפי מתכסה ומשני דכתיב בגד ויהי להם הגכול יעזר וכל ערי הגלעד ול"ק תני הגלעד כדכתיב כתורה משמע דכל ערי הגלעד ניתנו לגד ותני הגלעד שניתן למנשה דכתיב בפ' דכרים ותהי הר הגלעד ושריו נתתי לרחוכתי ולגדי ס"פ תני סדר וערי כל הגלעד הילכך תיובתי הגלעד תיובא נד שניתנו לו הערים שפם מקום היושכה והיינו דלא מייתי מקרא דתורה׳ :

ויושבי לפכת הגוים מהסנהד׳ היושבי פס • ולא מכחתי מהיכן דרשו גלעד כענין זה • ומכאר דכרים ליה לעון גיל עד שמשם גילה יונתם לעולם על ידי התורה והמשכט היושכ פס׳ :

ערוך שמועל

אדא מדרשות הן השמות הללו לדרש נשכתן כדמפרש שבשעה שהקדוש כרוך הוא מרעיס וכו׳ וכמה שחתר לקמן כפ"ג פ"ח וכמדכר רות פ"ו לא ניתן דכרי הימים חלא להדרש • מכל מתחני מהי מתרן דחפשר יהיו השמות חלה נדרשים לא יעלה על דעת שחקרת יוכל מפשוטו ושמיהן שמות יחוס השכטים מהם • וע"ק דה"ל לתרוני דלגיה מחרינהו דדכרי הימים כו׳ כמה שמות מניהו לאנשים מתחלפים והרי שמואל מנלנולו כפ׳ מסעי וכחלה רכים • ומחולי זות כיוצא חלה משום דק"ק מחחר שלא נתפרש יפה כמקום אחר שליהו מחיה שבט הוא לא הוה ליה להזכיר כאן חלגה חלא לכבוחו בכנוי אחר דלא ליתי למטעי כחליהו הנביא להכי קאמר דחיכף׳ למימר הכי משום דדרש דכרי שמות :

הוא היה שליהו מזכיר זכות חכות :

אלף חומרים משל גד וזלת שכרות חלו ים מדו"ל חומר שהוא פנחם ודייקי לה מדכתי׳ כפנחס כדיתי היתה לו כרית השלום ושליהו לא מת • ומדכתיב היה קנא קנאתי • ובפנחס כקנאו את קנאתי וכבי סניהו ליה כפרקי רבי שליעזר ושם כן משלו הוה וכן כפ׳ המקבל משכחיה רבה כר׳ חנוה לשליהו דקאי כעית הקכרות של גויס ס"ל למו כהן הוה חר מ"ט קאי כעית הקכרות ס"ל דחניח רשב"י חומר קכרי גויס חינס מטמחים • וכן כפסיק קוכר חת רבי עקיבא ס"ל חר למו כהן הוה ופסיק לדיקים חין מטמחין ומדרשנו לה הוכיר שכרה ז׳ דחין מקרח מיורט עליה • וחם כדכתיב גבי חפס חלמנה עשי לי עוגה קטנה ולך ולכנך עשי כחחרונה שכרחה שליהותו כהן היה רולה ליטול חלק חחלה • הח חותה כסדר שליהו רבה שכשנלה ותחר מכניה של רחל חלי כדכשחוך שחלו לו על זה ושיב חותו תינוק משיח בן יוסף היה ורחו ראשוני לעולם שחני כח חחלה • ולדעת החומר משל גד לח כניתן לה יקשה ממה שפסיק קכרי גויס חינס מטמחין ולדיקים חינן מטמחין דמשמע דכהן הוה דהחם דחויח כעלמה הוה דחלי להו כדכתכו התוספות כפ׳ המקבל כלחו חלי טעמ׳ דהח הלכתה כחלן דחמר קכרי גויס מטמחין ושעורה דקכורת רבי עקיבא דחת מכוס הוה :

אני מכני כניס של רחל חלי • כסדר שליהו רבה חיתה דחמרו לו חתן סיחן לדבריך חמר לסם ויפרסים ושליס חכרי :

ג׳ לומר חשרי מי שזכה לכך • נרחס דחיתה למפוקי מפסוקים דמשמע כי חשרוני כנות סיפכחוס ויהללוה חכל עכמה כמו רחוס כנות ויחשרוס כי זס חלי נפות רוח חלה פירש חשרי מי שזכה לכך כמו שזכתה היח לסיינו על הבן הוה שנולד לה שמות חמותר כדמפרש ומזיל :

לא לן חסר כחכסניח מימיו שסיח עשיר ושקט ושלו כמקומו ולא היה לריך להיות כודד חמקום למקום לסחורה כדרך החכסים • ולא מלחתי לזה רמז חלא נר׳ דהכי נחירי לה וכן מ"ם סירם נכהי פלטריות :

לא לן חסר כחכסני׳ נר׳ דדרים כי חשרוני כנות עיירות כמו חסכון וכנותיה וז"ח חלא לן כחכסניח כי היו לן עיירות והיה סוכן לכטח כהם לעו׳ • וכן מ"ם ירם נכהי פלטריות כו׳ משום דדרים כי חשרוני כנות על יופי עיירותיו ושוב דרים כנות לעון כנות ממש שהיה חסר מחוסר כבנותיו והיו כעולות ומלכות • וכיו חסר כו׳ חבי כרזית כדחפרים ומיל • ומ"ם הפ"ק וכני חסר וכו׳ חינו דכך לדכרי רבי לוי הקודמים חלא חקרח קחי ופי׳ חחר הוח • ורש"י פי׳ דר׳ לוי דרים נחי חבי כרזית דכרות כרזיל כתיב ודרים כרזות כמו פרזות פלטריות הרבה • ומה שדחקו כב"ז ולא פי׳ כי חשרוני כנות כפשוטו כמו רחוס כנות ויחשרוס סיינו משמע׳ דכתיב׳ שהן החוסר מכד עכמה לא כוה סיהיה לעפיך וחם לח היה מפורסם חו כעולם סיחשרוס הכנות כוה :

ג׳ ורחמר לחה כחשרי כי חשרוני כנות ל׳ יומר חשרי מי שוכח לכך • חמר רבי לוי לא ל׳ חשר כחכסניח מימיו ירש חשר גבחי פלטריות מה שלא ירש יהורה חרלו ח׳ ובני חשר יזנה וישוי ובריעה ושרה חחותם הוא חבי כרזית • רבי לוי ורבי סימון • רבי לוי חמר שהיו בנותיהם נחים והיו נשוחות לכהנים שנמשחו כשמן המשחה • שהוא שמן זית • שמן רבי סימון חמר שהיו נשוחות למלכי׳ שנמשחו כשמן זית :

ד׳ ילך ראובן בימי קציר החים • °חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה • יתן חת הארץ הזחת לעבריך ונו׳ • שבעים בלחם נשכרו ורעבי חדלו עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים חומללה שבעים בלחם נשכרו • זו לחה שהיתה שבעה בבנים נשכרה • ורעבים חדלו • רחל שהיתה רעבה לבנים הדלה עד עקרה ילדה שבעה • לחה שהיתה עקרה של בית ילדה שבעה • ורבת בנים חומללה • זה רחל שהיתה רחויה שיעמדו ממנה רובן של בנים חסללה ומי עשה בן ח׳ ממית ומחיה •

כ ויילך

פרשה עב

ה׳ וילך ראובן בימי קציר החים • °חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה • יתן חת הארץ הזחת לעבריך ונו׳ • שבעים בלחם נשכרו ורעבי חדלו עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים חומללה שבעים בלחם נשכרו • זו לחה שהיתה שבעה בבנים נשכרה • ורעבים חדלו • רחל שהיתה רעבה לבנים הדלה עד עקרה ילדה שבעה • לחה שהיתה עקרה של בית ילדה שבעה • ורבת בנים חומללה • זה רחל שהיתה רחויה שיעמדו ממנה רובן של בנים חסללה ומי עשה בן ח׳ ממית ומחיה •

כ ויילך

יריש נכהי פלטרין נכוהים ומעולים יותר מהרכות יהורה חף על פי שהיה מלך והיה חרבו יפה ונחח :

הוא חבי כרזית רבי לוי ורבי סימון כו׳ דרשי כרזית לשון סתן זית חע"ג דוודחי שם חיה הוח משום דלח כתן דברי הימים חלח להדרש כדלקמן ס"ג פ"ו :

שהין כנותיהם נחים ושל ידי יפין היו הנדולים כונסין חוקם :

שהין כנותיהם כו׳ והח דלח דרים כרזית על שם רוב סתן זית סהיה כחרבו כדחמר כפ׳ כל הקרבנות נבי וטוכל כשמן רגלו דחם כן חבי קח משמע לן הח מהשום קרח יהבי לה :

לכהנים שנמשחו כו׳ היינו כהניס׳ נדולים דחפילו כהן נדול כן כ"ג טעון משיחה כדחיתח כתם׳ תורית • וגר׳ דמשחי טעמח ל"ק לו חלח לשחות לכהנים ול"ק למלכים שרוכה לח היו נמשחים דחלך כן מלך חיכו טעון משיחה חלח כשים מחלוקת כנון שלמה מפני לדוניהו כדחיתח שם • חכל רבי סימון מוסיף כחי מלכים דגם הם יקרחו משוחים כיון דדוד חביהם וכן שלמה וכל שחים לשם מחלוקת נמשחו • למלכים שנמשחו כשמן זית היינו מלכי כית דוד שנמשחו כשמן המשחה חכל מלכי ישרחל לח היו נמשחים רוכם ומפילו הנמשחים לח נמשחו חלח כשמן חפרסמון כדחיתח כתורית ס' כהן משיח :

פרשה עב

ה׳ חנוך לנער על פי דרכו וכו׳ נרחה דק"ל לכתורם למה הולרך למכתב קרח ויילך רחוכן כימי קניר חטים והוח חחד מהדכרים שהיה מלנלג עליהם מנשה כדחיתח כפרק חלק ושם קחמר דחמת לומר שחין כדיקים פוסקין ידיהם מנול וכן לקמן כפרקין • וכעל מנדה זו מתרן דעור מסתפינן הח דחכוך לנער דליכח מילתח דלח רמוז משם כתורית כדחיתח כפרקח קמח דחכיות והח קח משמע לן הכח שכתו שכנערותו נמחר חן הנזל כן לכסוף כקט כחרן שמעכר סירדן שסיה נחה לחקנה כדי לחרחיק עלמו חן הנזל שלח יכנסו לחרן ישרחל שהורים יהושע שחין המקום נחות לחקנה יעטרכו לרעות כחקום נזל • וכתו שחזה קטנה הרחיק דוד חרעהו מהחרן כדי לקיים מה שחמר חין מנדלין כחמה דק"

וכאור מתלות

כארץ ישראל מפני הגזל כדלקמן ס"ב פ"ב ומפני מהשעם כמה שכתבו להם היושם לעולם מנסי מקנם מחר שקנאו מרן המיוחדת לכך כי זה להרחיק עצמם מן הגזל שהוא תומכות רחוק מהגזל מכל התומכיות כי לכן היו התנות מנסי מקנם כנודע :

שבעים כלחם נשכרו כזה לחת טעם על כתיבת התורה מעשי הדודאים הזה כי לכאורה זהו מהכלי הכסים ונוסף על זה היות כזה הרכה מהגנות ללחם אסר הקפידה כשכיבת הכעל הרכה ויכחם לקרחתו לקבלו כדכרים אלים כת' הגבלות וכתו כן ליעקב' סהיו נשיו שוטות כו סחורה והוא שותק • ולענין הודעת התולדות כי סיתת' הכתו' ומוסף לחם ותלד ליעקב כן מחיסי • ולזה פי' התקרת הזה כרחל ולחה שם כ' כלחם היה חסן' כעיניה מחר השמדת תולדות מהכדוק ולכן ילדה עד ז' ורחל לפי שלח הקפידה כדכר מחך שהחליפה משכנו דודאים לכן נענשה • וה"ם שכתי' כלחם דהיינו לחם סהיתה כעטה כעניים כי כשר מחרה הפעם חורם לת ה' סהיה לה יותר מחלקה כדלעיל מ"ש' הקודמת נשכרה והיינו שכ"ו כקשה נדדים עוד ללדת והשכירה לת כעלה כדודאים ולזה על פי סהיה משכרת ולה מושכרה מחר נשכרה כדרך העולם שהחשה נשכרת • וכן היה יעקה לקרחתו כמו שכתוב ויעכוס דהיינו רחל שלח היו לה כני' כללי חללה כי חללה מכעלה והניחתו ללחם כשכיל הדודאים ולכן זכתה לחה ללדת ז' כניס וכת ה' דהיינו ז' ורכת כניס סהיו רחל חומללה רוצה לומר שנחשר חקה כי לפי הרחתי היה לה ללדת לפחות ג' כי כן חלק כל ה' כדלעיל ושכעו לה וכתה חלה ל"כ • אי נמי חומללה מחם סחתה כקוטר כניס וסכירה ליה שכשכיל זה נענשה כדם"ל כפרקין כי כשכיל זה לה נכנסה עמו לחערה • ומעתה נחלה טוב טעם להודעת ענין הדודאים ולשתיקת יעקב לפי סרחה מעשיה לפ"ם להעתיד תולדות :

לאה סהיתה עיקרה על כית • חין זה חולק למ"ש כפ' הקודמת ורחל עיקרה דהתם כפי המחשכה והכה כפי המעשה סחחר שילדה רוב כניס היו מלחי עיקר כניה • וכתנדת שחולל נריס לחה סהיתה עקרה מכית ילדה והיינו כדם"ל לעיל שלחה עקרה היתה • חבל ק"ק סיקרה חת לחה לנבי רחל עקרה דחכ"ם דרחל עקרה :

שהיתה רחויה סיתמלו מחנה רובן על כניס שחילו היתה נענשה לח"כ חת לחה גם כן דעל פי הדכר נענה כ"ח היות וסיתה רחל יולדת תיד ולחי סהיתה יולדת רוב השכטים שלקדימתה ללחה היתה יולדת יותר מחנה ולה היה נותן חת הספרות שלה נשחן שלה מפני שלה היו רחל ולחה יולדות :

ומי עשה כן ס' מחית ומחיה דכתיב כתריו • ומה חחר סהי קח מסחע לן • הנוד מה לורך לומלף חם' מחית ומחיה סיפוק לי דלעיל מיניה כתיב ולו נחכנו פלילות וכתיב כתריו קנת נכורים • סכניס כלחה נשכרו • ויש לומר דם"ח דלידת עקרה ז' הוה התיחים לנפלחות ס' לח מה חחר ורכת כניס חומללה כי זה היה נרוך לנם כי חקר' האזן יספיק לזה וכל שכן לחחי דחסרם לה כרחל דמשמע דעתידה חלרת חלת הכ' היו כהוחת מכוין שלח מהשכעה עקרה ולח נעשה לה נס שלח לכניס וכן לחה שניהם חומללה על נוחה כי נרחה קוה מקרה היה לה לקוסי הלידה וזה הפך המכוון מחנני כזחה כנרוך נענשה כדפירש לעיל • לכך לחר דמשמיכו' מחית ומחיה משמע דלף ת"ם ורכת כני חומללה מה הוה • ועי' ל' לחחת לה חמתי' דכי היכי דחחיית החתים ע"י

ה'ולח ע"י שליח כן היה דע' מפתחות פיק ה' ; מ"מ החסיק

ג יברוחין כתרנומו • וכתב רש"י כפ' חלק לבן חתם' חתי היה • וכע"י פי' שהוח לשון יחמעחל וכן כתב הרמ"כע דודאי' חתר החתרנם יכרוחי' וכך יקרחו כלשון יחמעחל ויש לחם ריח טוב • וכן כתוב הדודאים נחנו ריח והן על נורת כן לחד כי יש להם דמות רחם וידים • וי"ל כי יושלו להדדין • ומכאי לא ידעתי כשכור סחולדות' והכטן כי דעתה כהן להחעשג ולהחעכב כריחן כי כחללה נפקדה רחל לח כדרך הרפואות • ולחוכן הכיח שכתי הדודאים הוא ספרי הוא כדמות חפוחים ולכן ריח טוב לוכל הפרי ויהוא הפעמי כנורת רחם וידים לח הכיח • וכפרש הוא חחת הוא כסנוכא כהן לח כטוכע • לוכל רחיתי כן כחוכר מספרי הרפואות המדברי כהם ע"כ ;

שערין יש לומר מה ריח כשערין דכיוב דדודאי' נחנו ריח ;

ג ויבא

ראובן כימי קציר החים וימצא דודאים • רכי חיא כר אבא אמר יברוחין • רכי יצחק אמר שעורין • רכי יהודה כרכי סימון אמר מיישן כין לרכרי אלו וכין לרכרי אלו הכל מודים שלא הכיא אלא מן ההפקר • למאן דאמר שעורים שעורים כימי קציר החים כשרה של הפקר הן לפי שכבר כלה הקציר של שעורים תרע ר"ך שהלך כשעה הקציר כשעת כבור כל מיני איפוריא ולא הכיא אלא רבר שהוא מן המופקר להודיעך שהיו שעורים מגזל הארץ ואם כך היו שעורים מגזל הארץ על אחת כמה וכמה שהיו שעורים מכל הגזל • ויבא אותם אל לאה אמו •

להודיעך ער היכן היתה כבורה של אמו עליו שלא שלטה ער שהביא אל אמו • ותאמר רחל אל לאה הבי נא לי מדוראי כנך • המעט קחתך את אישי הניאת לסבי מן ריקני • תאני רבי שמעון לפי שוילולה בצדיק ר"ל איכך אינה נבנסת עמו בקכורה הוא רחיא אמרה לה לכן ישכב עמך הלילה אמר לה עמך היא עמי לית הוא רמיך • אמר רבי אלעזר וו הפסידה וו הפסידה זו נשתברה וו נשתברה • לאה הפסידה דודאים ונשכרה שני שכטים וכבורה • ורחל נשתברה דודאים והפסידה שבטים וכבורה • רבי שמואל כר נחמן אמר וו הפסידה דודאים תשברה שבטים וקבורה עמו רחל נשברה דודאים והפסידה שבטים וקבורה •

ג ויבא

לכ"ד שעורין • ולח"ד יברוחין ומיישן פשים' ההפקר הוא דחין דרך לסכ"חם כשדה חלה דכמקל חעלמת ומיכף יהוח כעלים דכמקום רכים הוח • חבל לח"ד שעורין הוח משום דלה הוו ההפקר מדרך להניחם כשדה לולי שהיה כיחי קציר חטים ומין דרך להניח השעורים כשדה עד הזמן ההוח חלה שהיו מלקט שכחה ופחה ;

הדע לך כלו' מין ג' שהדודאים לה היו מן הגזל לח עוד נדע מזה שהיו רחוקים מן הגזל שהרי לה הניחו חלה הדודאים עם היות יחי קציר חטים וכיוצים יחי כבורי כל מיני פירות והיה יכול להניח מפירות ס' מהחילוקת המנחגים כתן ;

ואם כך היו שוערים מגזל המקום מדרך החנפים כעלי החילוקת חלה להקפיד כ"כ כמי שיפסוק ידו ויקח קנת מהפירות וכ"ם כשים לשוכע וכ"כ היו נוהגים סו"ם מכל הגזל כעניין הנח ומתן • ומין לפ' לפי שהרי הלזו היתה להם להוהיר לעסוק כמכל מקום חו חשוערים היו ומפי לעשות לה סורחו כדכתיב חל חגר חת מוחה ולח לקח דוד חת חרם נהרים חלח לפי שהם פרנו גדר כדלקמן פ"ד ומפי כו' שמתין לה סוחר להם עד דור רכיעי כדלעיל פ"מ ;

להודיעך עד היכן כו' כלו' שנורך הפ' להודיענו כמוך רחוקן כמחוללה חעיל' מה נורך לכתיב' כפ' ולח סניירת כשחוי דלעיל דיש פרקה ;

שלא טעמן ל' כת"ד מיישן דמי למ"ד שעורין יכרוחין חין ענין לטפיחה ;

עד סהכיחם לחחו ומחכיו לה חם כי סולף כשדה כמוהו ומונח רכים כחלה ;

הניאת לפסי מן דקני כר' פפ"כ ת"ם הרמ"ן שהדודאים היו מהוקשי לרחל לפשם יעקב כעניין נפתי מחכיו ולכן חחר לחה המעט קחתך חת חישי מחני חף כי מקני דודאי כני לפחתו כהם דחל"כ מה טעם לקיחת חישה חל הדודאים וה"ם הניחת לפסי ת' רומה להפנות ולנענש לוקני דיהיו חישה מדרך הגשים לקרות הכעל וקנו חוקרחים כן ליעקב סהיה זקן ומן דקני לשון דקיון דלעיל פמ"ש כלומר מה שהוח חמני חחת מומנת לומי ליקח חת כעלי חו לשון קנחה כלומר מרנינה לקנחת חומי יותר כחכת כעלי חומך • וי"מ מסערות זקני ;

לפיכך היינו נכנסת • כי לולי זה מחחר סהיה חסתו הסקרית עם כת זונס • ולפ מפני סהין רחוי סיכנסו עמו ב' פחיות לקכורה

לפיכך לקבורה היה רמוי שתדחה לה׃
חיה נכנסת ואף אנחנו לקמן בפ״ב
שנקברה בדרך אפרת כדי שתקבל רחמים על
הגליות ככר תירץ הר״ם דהא והא גרמא ולי יראה דאין
קושיא כי לא אמר שם שלא תהא
תותה ונקברה שם אלא שם
רחה יעקב כו׳ דודאי לא היה לה
למות קודם זמנה אלו להפסיד
קבורת שדה המכפלה כשכיל זה
אלא ליעקב בקשו טעם שמחר
שתתה בעוד כברת ארץ לבוא
אפרתה למה קברה בדרך ולא
בכניסה לארץ׃

ההר״ אמרה לה לכן יעקב ׃ משני
שהוא לשון תגונה
ולא היה לה לכן יהיה עמך
הלילה דרכו שהוא רגיל לשכיבת
אמת ׃ וזה ענין בגותה שנזדקק
בה רוח הקדש כלי יודיעתה שהלו
יעקב ולפי לא היתה מקבלת
בחליפין׃

אגר רבי אלעזר ור׳ הפסידה ׃ רחיה לדבר שהפסידה
רחל הקבורה עם יעקב כשכיל זה מייתי פלוגתת דר״מ
ורש״כן הכא דתיתמר הכי הם ׃ ועיקר מימרת דר״מ ורש״כן כר׳
דקיימי הכי שכור שברתיך דדרשי לה לשון שבר ורוח ותרכוית
דדרשי שבר לון ולנו וה״מ זו בשתברה ולפי שהוא שהוא
שבר לון הוא הפסד לזו אמר ג״כ זו וזו הפסידה דמ״ל מ״ט כתמחר
זה כאלו התכוון שיהיה לזו ולזו הפסד ושבר לא מי״ל אלא לזה
זכתה בשכיל זה לכך ולכך׃

לאה הפסידה דודאים וכורה ושתברה ב׳ שבטים ורחל
שתברה דודאים וכורה והפסידה ב׳ שבטים גרסי׳
וכן כחוית לה שם שברת ר״מ כך דרשכן ורש״כן כר״מ ס״ד דשבלה
בכורה תרתוכן ויתנה ליוסף ואף על פי שבטילתה תרתוכן היה
בחלקו יהושע תבין כדכתי׳ כה״ת ׃ מ״ת גריך לתת טעם למה ניתנה
ליוסף ולא לשמעון הקרוב אלינו או ליהודה שהוא מלך ׃ וכפ״ש
כותלין אחר בשכר בכורות שהיה ברחל מחתר שימנין לאחותה ׃
ור״מ דהכא שכירה ליה שבדודאים זכתה לבכורה ויהיו זכותם
שנקנה הדודאים לפתות את בעלה בהן כדפי׳ לעיל ודם להשפתה
משכבו לפעמיד ממנו זרע או משני שתשגולתם להוציל להריון
כדלעיל ולכן בקשה אותם להשתדל בתפלתי בחה כדרך טבעי
כדרך הרפואות׃

לאה הפסידה דודאי ׃ ק״ק אם חשבות הדודאים שיהנה
מהן ואחרון שכר והפסד ואולי על זכות אחותה
אמת כי אי אפשר שתקבל ליפות יהושע לבעלה אחותה בהן זכות גדול כת״ם
ז״ל על תרומת הבובתו וכ״ם ליעקב שרחיו לחזקו בכויונו כזה כת״ם
אחת שכת נביאי טובה זו אחת מובטת ובקש מקובטת לת״ח׃

שני שבטים שרחיו היה שלה רחל תרבכה בלאה אלא
בשכר בקשתה ליזקק לבעלה וזכתה לאה ליששכר
וזבולון כת״ם בסחיך נבי ויאמר אלהים אל לאה ׃
ורחל בשתברה ׃ אם שהקדים הפסד בלאה ושכר
ברחל אפני שכר והפסד הדודאים נאמרה תבף
ומיד ושכר התועלות היו אחר זמן׃

שבטים וזבורה עם יעקב כדלעיל אבל בכורה לה ס״ל
שהיתה לה בזכות זה אלא בשכר בניעות שהיה בה
כת״ם בגמ׳ ׃ ור״ח ל״ק קבורה דס״ל שרחל אחה בלא עתה תקללתו
על זקן כדלקמן פ״ב ׃ ולכן הניח הכתוב להקבר במקו׳ שאחה ׃
ת״ג ס״ל שאחר שהיו רחיו שיהיו ב׳ אחיות קבורות עתו זכתה
לאה כי היה הגדולה ובגזולה ברחבותה׃

ג תמן תניין ׃ מייתי אם לומר דאם דכבל קרא לומר
שבילת יעקב אבינו היתה בערב היינו לפי סדין
שמועל עד חשיכה כדאמרת ומוזל ואשמעי׳ קרא היינותיה דיעקב
שהיתה עבודתו בחחונה אע״פ שאח לבן עליו בעקיפין ׃ וכ״ע אם
דלעיל שלבי פ״ב אם הרחבותות בחחונה כו׳ למתי מינטריך כיון
דאחכה נפקא׃

אגר יכול לכוון בתבו אחו׳ ר׳ בשבכרן שאחת ואחר היה
אחר שהשכירן בכר להשבי ולהעריב אבל אם היתנה

מעיקר׳ שכל לפי תגאו׃

אגר יכול לכוון כגמרת פריך פשיטא ואהדר לה פריכה
דשפא להו אחגריהו אלו דתים׳ הא דשפתי לכו
אחגריכו אדעת מקדמיתו ואחשכיחה כהדתי קמ״ל דאחרי ליה
אלו דשפת לן אדעת דעבדינן לך
עבידתא שפירתא׃

מקום שאין מכהג כגון
עיר אחדשה ואכשיה
נחלקטו אחקומות אחרכה ויש
אקו׳ אאקדימי׳ ויש אקו׳ שאחשכי׳
דליכא למשמע עליהו וכדאחוקי תליס קל
כגמרת׃

תנאי כ״ד הגדול הן
שנהדרי גדולה אינו ז
שבירושל׳ שהיו כיאי דוד אלו אקומות
לו דשמ אקר׳ יליף לה ולא משמע תליס קל
שהוא אדאחורי׳ ׃

הצואה משל בעל הבית ׃
כגמרת דילן אחר
ריש לקיש פועל שכניסתו משלו
ניציאתו משל כ״ה שנאחר תזרח
השמש יאספון ויאכון יכא אדם ופעלתו
עדי ערב ׃ ופרש״י בכניסתו לעיר משלו גריך
לוותר משלו אשל כ״ה ולאחשיך אגלו וניציאתו לאלאכתו בבקר
משל כ״ה אינו גריך להקדים אלא שם הבן אחתה ׃
יאספון ואל מעונתם ירבצון יכא אדם לפעלו ולעבוד

מ"ת הפסוקי' וכחור המלות

ונ"ל פועלים מכנסם תפוס"ל דתוריית"ת עכ"ל :
סמ"ס ר"ח סב"ר מסתם כפירושו ס"ל מדקאמר תנאי
כ"ר הנחל הוה משתע דלמר דתורי"ת הוה הלמ
מכל לה ידעתי מיך תפסר

ד **ותצא** לאה לקראתו • מלמר שלא הניחה לאותו
לרחון רגליו • ותאמר אלי תבוא • ◦אמר
רבי אבהו צפתה הקרוש ברוך הוא שלא רחיתה בוונתי אלא
לשם שמים להעמיר שבטים • לפיכך הצריך לומר וישמע
אלהים אל לאה • ותאמר אלי תבוא • ◦אמר רבי לוי
בא וראה מה יפה היתה פרסיותן של הורואים לפני מי שאמר
והיה העולם שעל ידי הורואים עמרו שני שבטים נרולים
בישראל יששכר וזבולן • יששכר ועוסק בתורה •
וזבולן יוצא בימים ובא ונותן לתוך פיו של יששכר והתורה
רבה בישראל והורואים נתנו ריח :

ה **ותאמר** לאה נתן אלהים שכרי וגו' • והקרא
שמו יששכר • יששכר רשיעי
לשבטים והוא הקריב שני למלך הראשון והוא רבתיב ביום
הששי הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר • ◦מפני
מה מפני שהיתה בן תורה הראשון והוא רבתיב ומבני יששכר
יודעי בינה לעתים • מהו לעתים רבי תנחומא אמר
◦לקורעסין • רבי יוסי בן קיצרי אמר לעבורים • ◦ראשיהם
מאתים וכל אחיהם על פיהם • מאתים ראשי
סנהדראות היה יששכר מעמיר וכל אחיהם על פיהם ובכל
אחיהם מסכימים הלכה על פיהם ורי"ות משיב להם הלכה
כהלכה למשה מסיני וכל השנה הזה מנין היה לו ליששכר
משל זבולון שהיה עוסק בפרקמטיא שלו ומאכיל את יששכר
שהיה בן תורה • הרא הוא רבתיב זבולון לחוף
ימים ישכון • ובשכא משוש ללברך את השבטים
הקרוים ברכת זבולון לברכת יששכר שמח זבולון בצאתך
ויששכר באהליך • שמח זבולון בצאתך ממח שיששכר
באהלך ויש אומרים יששכר באהלי זבולן • וברני
אלהים אותי זבר טוב • השרשה הוה כל ומן שאתרת מובלה
ומערערה היא עושה פירות :

ו ואחר

מ"ת הפסוקי'

סיה נתל

וכחוש

וכחדרי' ל"ת

ומסתרת ס"ת

כתפים

מחמר חלי תכות שהות כדברי הנבלות דוחלי כוונתה לנפש שתים
להשוויד שכשים והרחים מרוסקת חלים חלבים ואם תחמר חלי
קחמר לפיכך הצריך לומר דמחמת שתרוך כתיבת הכתוב
ילפי' לה לה ידעתי מיך ואשתו חלים לפיכך ויאמרו חלים
דחדשתו לה חלבים נר' ודלי
סכתיב תכוונת ומכוקשת להרבות ורחלה ר'
שכשים כדפרש"י כחוש •
ויש לומר דחס"ג חלה חילפת חכ
חורחים חשתעינן דהשתח ניחה
דלימרך קרח לחי' ויאמר חלים
חלי"ם לחשתעינן שכוונתה לנפש
שתים דחס לה כן חה צריך לומר
שהפקידים מפני שסחש ס"ת
בקולה חו מפני זכותה הקולה •
וכילקיט נרים לפיכך צריך
שכתוב לומר חלי חכות ולפ"ז נר'
מחתיכת חלי חכת יליף
שכוכתם לנפש שתים דחס לה כן
לה היה רחוי לכתוב דחפילו
נגנות בהתם שחחה לה דכר
הכתוב כל שכן בנגנות הקרקע
כמה שחחר כפרקים נוחלין וכי'
צריך כתו רחוי וכחוכו לעיל ע"י
ס"י סוכ רחיתי כירושלמי דהיה
נוטל דחסיקיה דכתיב ויסכב
עמה כליכה הוח דייק לה שהוח
לכדו היה יודע חלה חלת' של
דעתה חלה כסניל להעמיד
סכתים :

נה יפה היתה סרסיותן של הורואים כלו' דלה
תיק' לך חכיעת לחה חת כשלה
סירחה דרך סריעות סהרי חניעו
סענין זה היה חביב לפני ה' יר
שכוכתה לנפש שתים וחף על נב
דנבי וכרוזי חכם קחורים
והפוסקים לחרו חלו נבי ט' חדות וחד מיניהו כבי חנוסף •
הקשו בשלטי ג' חלו חוחרין חיכה חדר"י דחמר כל חדם שחינו
חוכיחו סויין ליה נביא דחפילו כדורו של משה רבי לה היו בחוסף
שנחמר הכי לכם לנפוש חכמים וכבונים וכתיב וחקח ת"ר
שכטיכם וליה כתיב נבונים וכתיב והבני יששכר יודעי בינה לעתים
ויתירנו קהיא דחמרינן חרבוי ופר"ח שחשפתה כדברי רבי
וביום כלחה שלה לחמרה לישקה חלה לשור כחילה חכל לה שחכלה
חוכיחו ככה :

שער ידי הדוחים כו' חין לקה' חת"ס נחן חלפים שברי חתר
נחתי שפחתי לחיחי כי היה לה ידעה שבוכות סרסיות
הדוחים ניחן לה שחעם"י שבניחם סיחה חין הנביח יודע חלה
חה שה חנלה לו • ח"ק שסרסיות הדוחים לה היחה חלה
לגינה היחה כדכתיב לכן יבבה שחך הלילה חכל זכולן שבחברה
חחנה לחחר זחן חה עשק לדוחים כוה :

ושניא יש לומ' דחכיון דעשרה חלרת ובבבו על ידי שנפקדה
ללדת חת יששכר בוכות הדוחים היה לה מקום
ללדת עוד חחר כחנה שבניהם הדוחים היו נרחת דיהה •
חי נחי חכיון דזבולן נרוך לפשויד חת יששכר לפרנסו כדחמ' וחעיל
משתחת לידעו חפני יששכר סיחה :

יושב ועוסק כתורה כדילף בסתוך וחכני יששכר
יודעי בינה כו' :

ובא ונותן לתוך פיו וע"י שהות יחשיקו לסרכות תורה
חשוב כחותו נדול כדדרשי בסתוך חסתם
זכולן בנפחך נו' :

והדודאים נחנו ריח כלומר שם הדוחים נחנו ריח
וכדדרים לה בחוית ריח היינו ריח תורה :

ה **וישכר** חשיבי נו' חשוב דק"ל שלפי טענת הנחן חלנים
שכרי ה"ל לקרחו שכר חו יכבר כפל הכי"ן לח"ל
לכ"ח שהכוונה כו יש שכר כי יש כו לעולם שכר שוב שזבולן וחכה
וחשיב שכר בעבורו וכדחמרים בסוחק יש שכר כחהלי וזבולן
קח"ל שהיה בן תורה וחשע"י שהות חקורש שם כפ' וחכני יששכר יועצי

כיכה

ביה מייתי נמי מקרבנו דלא תיתמ דקיימ דיתי דוד הוא סדיון יודעי ביה אלא כמו כן היה לעולם וכמ"ד פי"ב ילוף לה נמי מקרא מחריני וכמן קבר :

מפני סהיה בן תורה כרחה דהא פליגא אמ"ד לקמן ס"ד פי"ג מפני סזכה בעצת

הכמיים מכל רש"י בחומש פירש דתרוייהו מיתקנו ולכך אמר כו הקריב פעמים :

לקורניסין גיר' הערוך לקרסין וכן לקמן ס"ד פי"ג ופי' בחות אחת לפרקים מכל כתדרם אסתר נרסי' רבי תנחומא אמר לקירסין ור"י אמר לעבורין לדעת מה יעשה ישראל סהיו יודעים לרפות את הקירוס פירש קליפה העולה מחמת חכה ע"כ : ויש מוחרים דסייגו פי' דקרסין ולא נהיר דאמי לעיתים לפ"ז :

והוא משיב פירש כל אחד מרחיקהים משיב כהלכה ל"ז מסיבי דסלקא להו אמעטה אליבא דהלכתא ולכן כלם מסכימים עליהם :

כישל זכולן שתלמלה הוא מפרנסו לה היה יכול לעסוק בתורה :

ה'הר זכולן לחוף יימים יסכון דמקדים זכולן ליעסכר אלא כסדר תולדותם מכני שעוסק בפרקמטיא ומתכיל ליעסכר וכתו שעשה משה בברכתו כדמפ' ואזיל :

וכשבא משה לברך כו' תיכא למימר משה גריך עוד רחיים משה ועוד דהוי ליה למימר ואומר שתח זכולן כו' ומה צורך להזכיר שם משה ואבא לברך האבטים אם אלא להזכיר ביעקב שם שהוא ג"כ ביה כן כת"ס שים אשר בברכתו בירך לוחם ועוד למה פירש כאן הקדים ברכת זכולן מה אלא פירש בקרא קמא וי"ל משום דמקדימת זכולן בדברי יעקב אין כ"כ רחיים שהרי בדברי תוכחת מגולה לאבטים כמ"ש בדחוכן ואתתון ולוי ואפשר סרחה זכולן כשר מיעשכר ולכך הקדימו לכהי מייתי מתשה כי כל דבריו לא היו אלא ברכה ואין לו עסק לבטיל קלקה כין לחיים ולא כ"ל לאקדומי זכולן אלא להיותו סבת תורת יעשכר ו"ש בשבא משה לברך את האבטים ואפני שהענין התכוון דהיינו שיעשכר עוסק בתורה ומכולן בפרקמטיא תיכו מפורש בדברי משה כמו בדברי יעקב דקאמר לחוף יימים ישכון שהוא דרך הסוחרים ויעשכר חתור גרס וכו סוכל שול התורה ומה שאתר בנאתך ואהליך שפשר לפרש כמו ברוך אתה בבואך וברוך אתה בנאתך לכך אמר דמכל מקום מאחר שאנשו שהקדים זכולן נפרס ליה על הכוונה הנזכר :

הקדים ברכת זכולן לבתו' משתע דזכולן גדול מיעשכר לפי שתחזיק בידו ולכן מקדימתו וכן כתב הר"ם דגדול השעשה יותר מן העוסק

וקשה דנרסי' בפרק חין עומדין כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיח כתו לת"ח ולעוסק פרקמטיא ת"ח ולמתכה ת"ח מנכסיו מכל ת"ח שלמון עין לא ראתה אלהים זולתך כו' אלמא ת"ח עדיפי טפי מתחזיקיהם ואיכא למימר דזקוק לבבוד כעלמא מקדימי למחזיקיהם מכל כשכר לא ראי זה כראי זה אלא אין השעשה גדול מן העוסק ועוד דאמרי' קשה מדאמר לקמן ס"ג פרשה כ"ם עתיד הקדוש כרוך הוא לעשות חופה לבעלי מצות אחלי עתלי תורה שכאמר כי בכל שחכמה בכל הכסף ובעלי מצות היינו מבני ת"ח כדאמר בפרק מקום שנהגו כל המטיל אלמי לבסיו ת"ח זוכה ויוסף כיסיכה של תעלה שנאמר כי בכל החכמה כו' אלמא מהני ת"ח ישתתף עמו בשכרו ואיכי למימר מכל ת"ח אין לא ראתה ומשמעתי מוחרים סיש ג' מיני מהני ת"ח הא בעניין שוה נהנה וה אינו חסר וכ"ה ת"ח עדיפי מניהו ועז"ח כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיח כתו כו' שאין לו הפסד בהשוואו לת"ח וכ"ה ן הסחרות וכל שוה נהנה וה חסר וכ"ה ג' שין וכ' כשמוך ידו מקטנותו שעדין אינו כן תורה שהוא שכה לכל מה שלמד כגון עזריה למשמן דמייתי לקמן בפרק הנו וכ"ה ג' עדיף המחזיק מת"ח עמהו וכ"ה ג' הוא קדימת זכולן ליעשכר וה"ם שים שהנה כתובן שאינו חסר אינו כמשמע דהיינו עוסק פרקמטיא לכל שים לעשר לחלק אין מנני בתקרמי וכן מפרנסו בקבע מכל אלו החלוקים רחקו מני דלא נהי כלל שיהיה מנני ת"ח עדיף דאי למעשה שגדול מן העוסק דהתם אין העוסק שים חכן לעשות המנוס כלל והמעשה הוא העיקר אבל המחזיק יד ת"ח לא כשכיל זה הוא מעשה תוכן וכל הקודם לתכלית התכלית טוב מתנו

והרחיים דשמעון לחי עזריה מייתי ליה לקמן בפרשה הנוכר כהדי מחרינהי דקאמר עליהו כולל החכמה כו' וכפרק הנוטל נרסי' שם יתן שים את כל הון ביתו בחכב' כח יבוזו לו לא כשמעון לחי עזריה ולא כרבי יוחנן דהי נשיא אלא כהלל וכבנה דהי אתא רב דיתי אמר הלל ושכנה לחי הוי עסק כתורה שכנה עבד עיסקא לסוף אמר ליה תא נגרוב ונפלגי ינחת' ב"ק ואמר שם יתן שים את כל הון ביתו בחכמה כו' יכולו לו משמע דלכל המרבה אין לו חלק אלא עם ת"ח לא שיהיה עדיף מינהו גם אין נר' שיהו לו ראיה כו' דלעולם אין ת"ח נופל ולימא דומיא דעניו אין לא ראתה כו' וכל שכן אי עדיפי מניהו ועוד שם אין כל הני קראי דמייתי לקמן לא מיירו אלא בסוין לתלמוד חכם דומיא דשמעון לחי עזריה דמייתי התם ובחותם שאינן סוין לא תשכחן חד קרא ועוד שאין כמקרות רמז לזה שפי מזה ולכן נר' לעולם ת"ח אין דומה להם שהם רבקים תמיד בשכינה וכל שכן לדעת הרב שעולם הבא הוא התענוגות הגכל במוכלין אלא יתכן שמי שהינו ת"ח יגיע כמוהו תמנם מ"ש כי בכל החכמה בכל הכסף כו' לא אמר שהם סוים אלא שהם אלם כלומר מדרגם קרוכה להם והכוונה שאינם בעלי השכלה שמזה הגד הדבקות כגמנע בחקם ס' יחנם השכלה קנת להדבק כו' והוא מ"ם בשלבי כתובות וכו תדבק זה המסית בתו לת"ח ומתה שנאלה שמעון בעזריה אין רחיים דעזריה עדיף דאיך יהיה התנא זכות עזריה בשמעון אם לא יאמר לעון זה וכן הקדמת זכולן ליעשכר דאם לא כן מהיכן נלמוד שזוכה עמו :

ועוד יש לומר שהקדימה היא קדימת שבח שזכולן שבח ליעשכר שיעסוק בתורה וכן יר' תלמון רש"י בפרשת ברכה שבחר ולפיכך הקדים זכולן ליעשכר שתורתו של יעשכר על ידי זכולן היתה :

אך כ"ב בהא דאמר לקמן ס"ד פי"ג סימן כ"ב על זכולן ויעשכר דהתעשה גדול מן העוסק :

שביה זכולן בנאתך דהיינו בנאתך לסחורה מזכות שם יעשכר כהאליך שהוא עוסק בתורה ויושב אהליס על ידך ושמח הפי' הזה לה"ל מדל"ק ולזכולן ויעשכר אחר משתע שכל הפסוק לענין זכולן לאחר ות"ש שמע יעשכר באהלי זכולן דשמעתא קאי כמי כאהליך לזכולן ולקמר שים לו שכר באהלו על ידי שתורתו שמהנה כה ליעשכר יוסב אהליס דהיינו ויעשכר באהליך דקס על גב דנגדם כוליה בזכולן מן מקרא יוכא מידי פשוטו אלא שמעון לענין אחר ולפ"ז אין דרשות אלו סותרות לת"ס בסמיך הקדים ברכת זכולן לברכת יעשכר דשמע דאיכא ברכה כמי ליעשכר והכא מוקי כוליה קרא בזכולן לעולם אין מקרא יוצא מידי פשוטו :

השרה הוי כו' דרים יזכלני לשון זכל ולא כית זכול שאו יהיה פירושו יזכול עמי והכתוב כתו יגורך שפי' יגור עמך שכל שכוכל לפרש הכתוי כפשוטו עדיף ועוד כי כבן הנ' אמר ילוה היכי אלי ומתי רכותא הסתם ורש"י פירש לה יהא עיקר בירתו אלא עמי סילדתי לו כנגד כל נכיו והכוונה כאומר הסדה זו כו' כי כן השפה כל עוד שכעלה נזקק לה יותר כתמידות עושה פירות אבל קשה שאמר כדברים האלו כי יש כהם מהנגות וכל שכן שיקרא שם כתה על שם זה ולכן ירמ' שדעתם ז"ל לפרש כפירוש רש"י ז"ל אלא מדקתם יוכלני ועוד דלמה תתוחה התחרת בעלה אלא לכן אמר שרמוז כזה אל היות התמדת בעלה אלא שכה לעשות פירות :

ואם תאמר והא אמרינן בפרק הרואה שכשנתעברה מדיבה הוקשה בעיניה שרחל לא תהיה בת ספחות כו' נרא' אלא היתה רוצה עוד בנים י"ל דאגדות חלוקות הן וכן אגדה דכשמוך דקאמר ותפללתה אל רחל כו' נרא' דלא שכיחא ליה להיות וכתו אפרים כ"ם :

תנינן כיצד כו' מתני' הבי איתא הטוען לשכיר הרי זו תפלת שוא כיצד היה אומר מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפלת שוא רבי רבי יוחנן אומר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפלה שוא אפרי ביושבת על המשבר הרא מתניתא

ת"ת הספוקי

נורת הכלי בשדרנה משמיעתו ושומע כלי אחר וכמה שאחר ונשחת הכלי ושוב ויעשהו כלי אחר כאשר יכר כשיני סיוכר לעשות וכן ליעקב דירושלמי כפרק הרואה עלה דתנינן דכי יצתי אחר ביוסבת על המשכר הא קודם כן יצתי' על פס הבא כחומר ביד היוצר • ומכל מקום ביוסבת על המשכר הוי תפלת שחרי הוא כנולה ואין דרך להפך הנולה אחר שהוכר ור' יוסי אומר ליה דכיון דקרא קאחר וכ' ויעשהו כלי אחר שפילו ביוסבת על המשכר מיירי ור' כ"ש יש תפלה לפולם ופליג אמתני' דתני הרי זו תפלת שוא ואף על גב דר' כ"ש תיפוך הוא דאמתני ליה דקאחר מילתא כשם ר' כן לוי כדאיתא בירושלמי דפרק קמא דשפטר שבי הלכה ד' אין קושיא ביחלוק על התנאים כאילתא דלית בה איסור ואיתר ואיפטר דר' כ"ש לאו לענין אתני' מיירי אלא לומר דאין להביא ראיה מהכתוב דקרא ביוסבת ה' מיירי ואפילו ביוסבת על השכר מיירי אבל לעולם אין ענין זה נוהג בעולם ולענין שחנהג שפטר דיפה קאחר דכי יכתי דאתניתין ביוסבת על השכר אף על פי שאין להם ראיה מהכתוב לו דאתניתין מיירי בכל שבוכרת אפילו קודם יציאת השכר הרבה אחף על פי שיוכל להשתנות בפי כתו"ת וכל שקום שרי זו תפלת שוא דאין מזכירין שפטר נסים וכדאחר בגמרא לילן עלה דהך אתני' ולא שהגו רחמי ושא שוחיב דכי אכא יצחק ואחר ילדה בת אחי ואחר אחר רב אחא שדנתה לאה קל ואחור בעלמא אחר לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אנים פצר שבטים שחידים לנשת שיעקב שיתף בידי ואחרבה דכיי שפחות הם ו' אם זה וכר לא תפת רחל לחוחי כאחת אין הפפחות חיל נשפכה ואיתא לכת שבאחר ואקרא אחה דינה דינה שרנה לעלמה ואיתינו אין מזכירין שפטי נסים:

איתיבי והכתיב ואחר ילדה בת אחר לאם עיקר כרייתה זכר שיתה כו' חזרתי על כל בעלי חנדה שבאחרן שלזו שיפרשו לי הך חיוכתא ואילוכה:

ואין אחנו יודע עד אה והטוב אחה אשתו אלין לכ קנת אהאחייניים הוא ת"ח אחר אהאחייניים דאם דקאחר דכי יכתי אחני' ביוסבת על השכר אינו אשום דקשיא ליה אחתני' אה שהקשו בגמרא אוחאר ילדה בת ואחר רב כו' כדכתיבנא לעיל דשחני' חיינה שהפלה אכיא לשנות אהקבה לזכר והשתא דאוקי לאחני' ביוסבת ע"כ לך הקדא דהויא עוכרת הואי קודם יציאתה על השכר וכאילוכה דאינו בגמרא הואי כתוך ת' יום הוה:

אבל ר' כן פוי דייק אקרא דאפילו ביוסבת על השכר יפתנה הולד בהפלה ולהכי אוקמי עליה אוחאר ילדה בת דאיכא למימר שהפלה אפתנה הולד כדלעיל ולדידיה מיירי אפי קרא נחי אפילו ביוסבת ע"כ הואם כן אקרא אוקמי אחתני' דתני הרי זו תפלת שוא ואנני אהפלאה על רחל כו' כלומר לעולם לא אקשי קרא אוקמי' דאחתני' מיירי בשאחה כי לא יפשה נם כזה אלא לאדם בדיק וחסיד גדול וכאן בשאחפה אפלת רחל ואפלת לאה ולכן נעשה הנס בחפלת ב' בדקניות וזה שאחר בגמרא אין מזכירין משה נסים בלומר דאשה אלאה היה נם נמור אחוך אהפלאה ואפלת רחל והו שפחך כאן אה שאחר ר"ח בשבכנו כל אהאחות כו' לומר דאפלת אהאחות הועילה לרחל • ולדידי ליח אשה נסים בהאי פירושא ו'קל:

ולפי אה שבאחני דר' כן פוי לא פליג אחתני' אלא אחתני' אלא אוקי לה כאן ביוסבת על השכר כאן אקאחי הכי אהאן דרך לעשות נם כזה אף על פי שהוא ביכולת ה' לעשותו ופרש ליה אוחאר ילדה בת דאחתני' אינה שאחר אהפלה נעשית בת ואחני' עיקר כרייתה כו' כלומר דלאו אפלת לאה נעשית בת אלא כן צריך לומר דאשה נסים היה דלא ס"ל למיאר כדאחרן בגמרא דאפלת לאה אוך ת' יום הוה אוך ת' יום אין העבור ניכר עד אחשלל לאה על הפוכו שאחפש' שבכריית אהבילו בגמרא אחר אנ' עד ת' יאפלל שיהיה זכר שיצו בשאחה אחתני' מיום

ת"ת הספוקי

התשעים בשקות הטבור אכל לאה שלידת' עשה שים אחום אחלף ואחר אחמין בטבור עד שיכר השובר אכל אפפלת רחל היה הספוך ואשפש מבינן למיאר דאוך ת' יום הוה ואין כאן אשפש נסים: ואם אחאר אם כן ת"ק עיקר כרייתה זכר שים שברחה דלפאת אחקשה לא שים כן • ים

לומר דה"ק לאו כדשפרת אחאר ואיכ אי שהובר השובר הוא שבעשה בת ואבחנת דקוק עיקר כרייתה דשיינו שאוך לשבורה הוא שים זכר אכל זה דוחק גדול • ולבן נראה יותר דלעולם ר' יצתי נכי דשפרינן ליה דוחאר אחר אפלה דע"כ אי אחה אם לא כן אפי אחאר אכל לא שפרינן ליה שאשפלה שאחה היתה לטובת רחל דלעולם שאחה היתה כרוב בניה אקרוב אדם אכל עצמו אלא אדברה אשפלה לטובת עצמה שיהיו זכר לפי שהרגישה היתה נקבה כמו שהרגישה קנת האשובות אלך קנת אותות לו שבני בהריון

ואמתני' קרא דעל כל זה ילדה בת ולא אחילה בשפלה וכשלאה לדבי ר' יצחק הכי אחדר אשפלת לאה לא היתה אלא כשיעה שהשכר כי לא הרגישה בנקבות עד שהגה שהיה שוא דרך להודע יותר אלך אותות יהודות ושבני לילדה אכל לר' כת אשפלה כיוסבת ע"כ אשפר להשתנות ואפלה אושילה ק' אפי לאחה לא הושילה אפלה לאי אושיל ואשבי ת"ק דוחאר שיינו אחר אפלה אכל לא כך סד דלא אהבני אפלה אלא אדברה הושילה דעיקר כרייתה זכר היתה ואיכו לשון ירושלמי אינו אשכים לאחרם זו דאשפש שא אחאר עיקר כו' אלינה דדבי יצתי היתה עיקר עשורה של אחם כתר אלינה דדבי יצתי דבי כשם דבית יצתי עיקר עשורה של דינה זכר היתה אחאר שנאפללה רחל נעשית נקבה ס"ה ואחר ילדה בת ואקרא אם ת"ח אחאר שנאפללה רחל נעשית נקבה:

ומאפללה של רחל אחמר כו' ואם"ג דאדרישטה דקרא אשתע דלידת יוסף אחר דינה היה ל"ק דאפשר דאיירי אאיירי קרא בתולדות לאם אשיב נמי דינה בהדייהו והדר נקט דרשל:

נעשה נקבה די"ב שבטים ה"ל להולד ואו לא:

אבר רבי חנינה בן פוי כו' ג"ב אחי סייעה דשך אירש הבא לאחון נבי יוסף ה"ל בן אחר ה"ל לאחוייש • יש לומר דאשום דקאחר שאחפלאה שלרחל נעשית נקבה ואריך לומר לם"ו כ"י ב' שבטים היו לילהוליד ואו לא כדפירשבו אייעי דאחים אדקאחר יוסף ה' בן ול' בנים שאפני שדינה נכנסה בלא יוליד אלא י"ב אחר בן ה"ל לאחה לא אקשה בנים:

אמהות ורחל נבילות היו כדילפינן לעיל בפס"ו: בן האחיות ואם אחאר לא ל"ל למיאר אפני שהיו בן האחיות ואיכ אי דנכיאה היתה אדקאחר יוסף ה' בן ול' בנים ו"ל דהוה אפשר לו ל' בנים אלא לבקשם בבת ת' אלא אשנו אחרך הנדיק"ם שפותחים בשנו כדלקמן נם ג' אלא אשנו אי יכין • ת"ל דאשיבה שהיו לה י"ב יוליד לו אלא דוחאי יצתה כזה אדקאחר שפשם חודה אח ה' כדלעיל אכל השתא דיצתי דאחיות נבילות היו אחריכן דלהיאחה נביאה הוה דקאחר הכי:

כל אחיות נר דאדשפש קרא וקאחר ואחר דהיינו אחר אהפלה לכ"ע כדפי' אלא פירש אי שיה שאשפלה לכך אחר דאכלהו רחיו קרא אלא אכיעיה רחל שאשפלה על ענינה כדלעיל אלא נם כל האחיות וכר' נחי דדרים דינה לשון די בנגד ת"ם דיינו זברים:

כל האחיות אין לשון אחיות זה כלשון אחיות דרבי חנינא דלעיל דקאחר אחיות נבילות היו דשפוש דוקא פרט ורחל ולאה דאין קורין אחיות אלא לד' כדאיתא בפלטי ס' שיה קורין ופרט"י אלא לד' פרט ורבקה ורחל ולאה והכא ע"כ על לאה ובלהה ולפה קאחר אלא אאין לשון אחיות דוקא:

נאבנסו כל האחיות טעם הכנוס שאשפלה יותר בשאשת הכנוס זכות הרבים עדיף ואשב"י שאין רוצו בכאוב לזה שאבדה שאחר' דשאשפללו כאוכן יותר באות שאשפר:

פרשה

פרשה עג

א ויזכור אלהים את רחל וגו' זכרני ה' כו' משום דק"ל מ"ט נלמדין זכירה לנבי הקדוש ברוך הוא מ"מ ספסופי

פרשה עג

א ויזכור אלהים את רחל • וכתיב ה' ברצון עמך פקדני בישועתך • אמר רבי אלעזר בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה • ויזכור אלהים את רחל • זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו • וגו' הסדו וגו' אברהם שנאמר חסד לאברהם ואמונתו זה יעקב שנאמר תתן אמת ליעקב • לבית ישראל ישראל סבא מן הדי' ביתו של אבינו יעקב לא רחל בכולם כתיב ובני לאה בכור יעקב ראובן • ובני זלפה שפחת ל"א גד ואשר • ובני בלהה שפחת רחל דן ונפתלי • וברחל כתיב בני רחל אשת יעקב • ה' אזכר חסדו ואמונתו לבית ישראל • ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה • פרח בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי וה יעקב • מקרב לי שלא תקרב לו עצתו של רשע שלא יאמר זו שילדה ישלנה עמו וזו של"א ילדה אל ישלנה עמו • ראמר רבי יודן בשם רבי אייבו בהרבה תפלות נפקדה רחל שנאמר ויזכר אלהים את רחל • רחל בוכיתה • את רחל בזכות אחותה • וישמע אליה אלהים • בזכות יעקב • ויפתח בזכות האמהות :

ב אמר רבי שמואל בר נחמן אוי להם לרשעים שהם מהפכין מדת רחמים למדת הדין בכל מקום שנאמר

יעקב דחס הרמ"כן רחיה זו ואמר וטעם מפת יעקב סהזכיר ברחל על דעתי כפסוטו בעבור סהיה מחכרת כין הפלגשים כפ' סהיה ולכן לה אמר כן כסדר ויפלח יעקב סיזכה רחל ולפח ואחר כך ספתחות עיין עליו :

זה יעקב לף על גב דודאי קרח מייתי כדור שפדתו ה' מתויכיו המקפיים להכשילו דרים ליה כיעקב כלומר כי יגדל עניכו גם כן כיעקב לף קפה דס"ל זו רחל כי היה הנפדית מיד עפו וכילקוט הכניחים גרים תדכר כרחל ויש לומר משום דדרים מקרב לי על קריכת הפנה דרים ליה כיעקב סהוה היה המפחד מתפיסתו ונעתו סיפפוס עליו בדין כמו שפתח :

שלא אמר זו סילדה כו' ופס תאמר מ"ט סהוה יפלה תפני סהיכה יולדת ובילקוט הכניחים גרים שכך היו התנחים סיעקב נוטל ללפה סילדה לו ועפו לרחל ולפ"ז יש לפ"כלה דתנחי הוה סהיו מזמרים כן כדפי' לעיל פ"ק גבי סהיו מזמרים כך היו התנחים כו' וטעמם כי מחסידות יעקב חשבו סיגרפנה מאחר סלפ ילדה פלה להסחית זרעו לכטלה וכן יר' מלמדן רפ' כחוקם גבי ויזכר אלהים את רחל סהיתה מלרה סמת יגרפנה יעקב וכו' מכל לפי נרפתנו לף פ"ם דקאמר סיעקב הוה סהיה מפחד תעלת עפו ויר' סהיה מפחד פלה יתפוס עליו הוה סהוה נפוי סתי תחיות דכפלמת הלו ילדו סתיכן מני מימר דכוותה על רחל היתה ולפח כטעות נפתה וחכיון דילדה לו לף יוכל לפלחה מאחכת בניו לו סידע סמת היתה לו מכל מחר סהמ' חיכה יולדת נחנה נפוי כ' תחיות פלה כמקום מנוח פלה לזות כעלמת ולכן רפוי סיגרפנה ויחנגה לן הו לפי סיאמר פלפי שפלתה בגודלו של עפו לף זכה ליכנות מתנה :

דא"ר יודן פס"ר חיכו כלומר ת"ם כי כרכים היו עמדי משום דת"ר יודן כו' ופי כי כזכות רכים סהיו עמי נפדתי :

את רחל כוכו' לחותה דתתן ונמין רפויין ורכה לת לחותה סהתפללה עליה כדאמר כאן נכי יוחר ילדה לת :

בזכות יעקב דחס לף כן ויזכור חלים חלים למ"ל כויזכור חלים לת רחל סני :

בזכות המהות שכלן נתפללו עליה כדלעיל סוף פע"כ וש"ת כיון דמהכה ילפי' מהכות מה כורך למילף לחותה מהת רחלי ועוד דתפלת לפה מוחר ילדה לת ילפי' לה י"ל דהוה מחיכה דוחר כתר תפלת רחל כדר"ח דלעיל פע"כ ואמתני' קרח כרכויה דת רחל דלפה נמי התפללה ויהיכך מי לפו דיקויה דת רחמים נמי לף הוה מדכי חלת לפה דמשתמע נמי תפלה מוחר ילדה כת כל המהת דחית לן מדרי רכוי מדכים כל המהות ויהיכו דמדכי יעקב מדכוי חכי ולת מדכויה קמת דיהוחר קרוב לרכות היה לפה דמשתמ' נמי מוחר והדר מדכים יעקב סקרוב להתפלל מהמהות ת"ק מיכי מדכים המהות מהת רחמים דדרך רכוי מתן ונמין לרכות דוחה כדומה כמו ת רחל דמדכי' מסרת ברחל ומולו מגופיה דקרא נפקא דויפתח ת רחמה כוליה יתירה כיון דכתיב ויזכור חלים ת רחל ויתר וגו' :

ג אוי להם לרשעים כו' ומאריסה הנדיקים כו' לעיל פ"לב ופס פי' :

מה זכירה זכר לה דלמין זכירה נופל יפה על זכירת הזכות כדפי' לעיל :

והדין נותן אלף על פי שהזכירה זכות שתיקתה לחחות מדקאמר ויזכור חלים דהייכו שמדת הדין נהפך לה לרחמים וכ"ל מה שהכניסה נרחה לכיחה שכתן שפתחה לחסף כי זה זכות יותר גדול ולכן נפקדה כדאמר לעיל כפ"ח

ס"מ מהפרסי

כפ"ח וכן אמר למשל ככה כפל"נ והדין נותן כן ושיון כתב
מכתפתי סם :

דן יוסף וכנימן תקדם הוא כפ"ח דחסיב לה סבי
רחוקן מחסון לוי ויהודה יעסבר וחולן דן יוסף
וכנימן נפתלי גד

ואשר ומדלת חסיב להו כסדר
תולדתם ולא כסדר מסיבותם
לדרשא תחת לומר בזכות דן
נפקדה רחל שילדה יוסף וכנימן
דהיינו בזכות שהכניסה נרתוז
לביתה שילדה את דן ולא
הזכירה את נפתלי דאפילו לא
ילדה את נפתלי היה מספיק
שתזכה רחל מאחר שהעמידה
שבט ביטרחל :

בזכות דן נפקדה כו'
יש לומר למה
כפל בדבר יש לומר דתרתי נפקד
ליה מ' פקידות בענתם וכו'
זכותה ליוסף וכנימן מזולתם כי
יש בהם מעלה להכרית את עשו
כדכתיב :

ג שלש מפתחות ביד
הקדוש ברוך
הוא שמיען מסורות לאחר והכי
גרסי' לקמן בפ"ה ג' מפתחות
בידו של הקדוש ברוך הוא ואין
ברייה שולטת עליהם לא מלאך
ולא שרף ' וכנרך
קחת דתעניות גרסינן ג'מפתחות
לא נמסרו ביד שליח '
ואיכא למימר דהא משכחן מפתח
של קבורה שנאמר לאחר דנהי דמיחזקאל לא קשיא דאיכא למימר
דכתובת ה' שכב ושלוחו כמותו ולא קשיא לגרס' דידן ודלקמן בפ"ה
אף על גב דלגר' תעניות ק' מי נמי דהקדוש ברוך הוא היה עושה
והוא לא עשה דכר דק שאחר מל רוחות כותי הרוח ולא קשיא
לפילו לגר' תעניות אבל לכלהו ק' מחליפו ואליעזר שהיו אחת
כלי שליחות ה' ושל נשמים נמי נמסר לפליפו שנאר אם יהיה
השנים הללה של ומטר ולכל נדיקי ותחיית נפתח בתפורתם
בקרקע דחסידי ושל רחם נמי נמסר לאליעזר שנתן בן לשונית
וכפי אחר לקמן פ"ט כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה בנדיקים
עושין כיוצ הקדוש ברוך הוא פוקד בקרות ואליעזר פקד את שרה
הקדוש ברוך הוא מחיה מתים והליעזר החיה את בנם של שונמית
הקדוש ברוך הוא עושר נשמים והליעזר עשר את הנשמים
ברוך הוא מוריד את הנשמים ושמואל מוריד את הנשמים וכפ"ט
אחרי מנדה זו אחר וכשהוא רוצה מוסרן לנדיקים של עתיד נתן
לאליעזר וכו' ורש"י ז"ל פירש שלא נמסרו לשליח אחד ביחד '

וכשאתי מין יעקב כתוב שם מכיאין ראיה לפי זה מת"ם כב"ר כשמע
מליעזר מפתח של נשמים כיצד אחאב אחר הקדוש ברוך הוא תן לי
מפתח של נשמים שהחייית בן הנרפית שים לי ג' מפתחות שלא
מסרתים ביד שליח ואין כאן שיהיו שתים ביד תלמיד וג' ביד הרב
ואף מפרשי הכי ג'מפתחות הן שאמר כ' מכאן לא נמסרו ביד שליח
ביחד שכן תניא כו'ואיכ' למיפרך דלא תשתעי' שני קראי לאחי
ליעזר ע"כ ' וכן בלשון התוספות שהביא שם : וכתוספות
דידן תירגו שם דקאמר שלא נמסרו לשליח תיבו ר"ל שלא נמסרו
מעולם אלא לא נמסרו לשליח להיות לעולם אחוזה אליהם ואיכא
דלקמן ס"ם תיבו שולה לפי זה ' וע"ק לי דאין דבר בעולם
שנמסר לשליח להיות אחוזה לעולם עליו שכל הדברים שנמסרים
יפטרו ר' הב"ה כשלמוע"ל ' ועכרתי בארץ מנרים אבי ולא תלמד
כו' וכשם הרא"ב בתנא כתוב כפי לא נמסרו ביד שליח שליח
הוא שר העולם הנראה לנביאים מושל במרכבה בתגל מסכוכ
העליונה וכח העליון בו והוא אחר נעשה אדם בצלמנו והוא
ליח ליה ג' מפתחות ע"כ ' ואין לשון אחנרא דלקמן
בס"ח שולה לפי' זה דקאחר כל ברייה לא תלמד ולא שרף וכתוב'
שהביאו בשל עין יעקב כתוב וז"ל וכר' דל"ק מידי שלא מניחו
שנמסר לאליעזר מפתח של נשמים מפתח של תחיית המתים
לא נמסר לאליעזר ולאליעזר אלא שבתפלה מחיה הק"בה את

סמוך לך כדרשת ו

סמוך כך

סמוך כ

יחזקאל לו

דכרים כח

תלים קמה

סמוך ע"כ :

והתשובה זו היא הכוונה בעיני ולא אחת לאחשוסי
שליח אלא כגון יורקעם שר הכרד וגבריאל
שרו של אחד שהם ממונים לעולם על הדברים כשהגיע ה'
כהם ' ואף כשעשה
ס' נס על ידיהם בהגלל חמ"ע
על ידי גבריאל החעשה נעשה
על ידי שליח בכח החשור
לו אבל מעשי הנדיקים היינו
נקרא על ידי שליח שהרי אינם
פועלים דבר בכחם אלא מבקשים
בני ה' ורצון ירחין יעשה לעולם
בעצמו ואח שאחר כל אחד שם'
עושה הנדיקים עושים רוצה
לומר שכחו שם עושה הפלאות
כשרואה כן יעשה אותם כשיעני
הנדיקים וכאלו הם עושים
ואשוכח זו עסיק בני לענין
החשר ' ועיקר הכוונה
כאן אלא נמסרו ביד שליח
היינו אלא לומר שכאלו הן מהפוכח
מאחו יתברך ולא כשאר בעיני
שהם ביד הטבע ולוה כאחר שהם
פעיתה ויד כדלעיל פרשה י"ג
שנטבע הם נסנרים אם לא
שיפעיתו על ידי הקדוש ברוך הוא
ואם כן בשיטה אחשיחם
לאליעזר ואליעזר לא מיקרי שליח
דאחדרכה אחחת השנאחה נודעת
בזה ' וכאה אחשכיחים
לזה דכרי הרמ"כד הב"ל כי אר
העולם הוא האומר אחחת

ס"ט חוקי וכ"ה בן

ד ותהר

הטבע ' ואם"ם לפי אלא היה אליעזר אחביא אחר אלא
עומר לא נהי שהרי קרחו ענינ' הנשחים שעבר אחשרת אחפח
על נשחים כאן שקרחו אחיות אחת אחי' אחפח אחיות אחחים '
ואח שאחר אחר לו הקדוש ברוך הוא ג' אחפחות לא נאחסרו ביד
שליח יאחרו כ' ביד חלחיד היינו לפי שאחשרתם לאליעזר כ' אחפר
לא"ם אחין נאחסרות לשליח לא הכח קאחר אחרין דהכין ג'אחפחות
דאחשיבי אלא נאחסרו לשלושי הטבע אלא לה' לגדו ואחשרתי
בחפלה אחיו רחוי שיהיו הב' החלחיד שיעשה כרצונו אלא
אחות ע"כ ורצונו הפשוט :

שרש אחפחות ביד הקדוש ברוך הוא אחיכא למיפרך אחי אכא
ג'לא אלא נאחסרו לשליח אחשאר אחרי ' וי"ל לפי שנ'אלא
דכרים נשיום לא נאחסרו לשלושי הטבע כדפירשנו דכאן אחחת
אחחים גם וכן פקידת עקרות כן ענין הנשחים וכ"ה אשקולה
כאחת אחחי ' וכאר אחרכנו כזה לעיל פי"ג ואחן דאחשיב אחרנשה
נחי אחיינו טעאחה אחיא גם כן בלאים כדלעיל בפ"כ ' ושי"ל לפי
שאשליח שהוא אחלאך כאן פשוט וכשיעשה הכא על ידו לא יוכל
לעשר כענין ' ואחה הטעם אשאר שהוא ת"ם כיוצא ב' אחרון
ואחאר אל האים לכוס הכדים ואחאר כוא אל כיכות לעגל אל אחת
לכוכ ואלא אחפיך נאלי אם אכיכות לכרוכים אחזק אל השיר
ויצא לעיני וכאיך ויעלה אכרוכ אח ידו אכיכות לכרוכים אל אחת
אשר כיכות לכרוכים ' ויאס ואחן אל אחבני לכוס הכדים ויקח
ואינא ' ת"ר אחת אר כהנא אר"ם אשיחת אלא לא נאטבעו הנאלים
אידו של אליכאל לידו של גבריאל לא נאשייר אשהאיאם של ישראל
שריד וכליט וכאיך והכה אחים לכוס הכדים אשר הקשת כאחנין
אשי דכר לאחר שביאר ככל אשר ניוואני אות שעה אחקוח לגבריאל
אלא אחרי הפרנוד ואחיאם אחין כולני דנוכח אחר ליה אי לא עבדת
לא עבד כלל לא היה נאשם אפני אחיא אחרחם לאה נאשם לפי
אחרחם קנת אחכל לפי ת"ם ניאח כי אחלאך שכאן אחשוכח אין אידו
לעשות עשרה אדברים ' ולכן נכשים לו שנדיך שלא יהיו כולנים
אלא כאנבה אחרחוים אשנאשים נדיך שיהיו כאחן לא יוכל וכ"ה
בפ"ק דב"ב אחלחלה כ' שיהין יוכלים אחדום ת' אחחטר וחלקה ת' לא אחשכח כפי
אחרץ ונוה שנאשים חלקה ת' אחחטר וחלקה ת' לא אחשכח כפי
אעשו אחנאשים נם ת"ם אחיכא כוללת שאחיכו אלא לנדיקים בלעניל
פי"ג נם בקירות העקרות הוא כאחד אחרמיי שהרי רחל לא
נפקדה

נפקדה אלא בשבים וחכה כו' כתו' עד עקרה ילדה שבעה ואומן דאמר פרנסה נתי מפני שחיטה סוס לכל יש זוכה לפרנסה מרוחת ויש שחיטו זוכה אלא לדחוקה ובכבי כיחה לי דלה תיקבי מתי שבח ג' אלא מת"ם כפ' הרואה אמר רבי יהודה ג' כריכין רחמים ואלו הן חלוס טוב ושבס טובה ותלך טוב חלוס טוב דכתיב ותחלימני ותחייני שבס טובה דכתיב עיני אלהיך בה:

נילך טוב דכתיב פלגי מים לב תלך ביד ה' אמר רבי יוחנן ג' הב"ה מכריז עליהם בכל יום ואלו הן רעב ושבע ופרנס " רעב דכתיב כי קרא ה' לרעב " שבע דכתיב וקראתי אל הדגן והרביתי אותו פרנס דכתיב רחם קראתי בשם כללו ופרנ' בריכים רחמים בריכים לבקש רחמים שיכותו לפי שהם כידו של הב"ה ואין להם רשות לכזוב אלא כרשותו " וק' לכתורה מאחר שו' דכרים אלו נם כן מה' למה נאמרו אלא אמרו כאן אלא נאמרו כיד אלים ואף על נב דבר' דרב יהודה ל"ק למה לא מנאתם חו"ל בכלל אלא אלא נאמרו לאלים ולא נזכר כאן לאון פתיחה דתניא דייקינן לה כתו שתפ' מכל מקום ק' מה שבח הכי דרב יהודה מאמר מילי דעלמא " וע"ק אל' דרבי יוחנן דרש בעמוד קורש שלהם אם כן לא נאמר לאלים הוא ליש למתניתו דתני ג' דיבר דאמר שבח לאון קריאה הוי פתיחה ועוד למה לא יקרא ה' על שלשה דיבר בכל יום כתו' קשורה על תוכן ג' וכ"ת דנאמרים בכלל רעב ושבע קשי תיקבי מעקרות ופתיחה אלא היינו טעמא דשלשה דיבר להיותן עניני בלא הו פנריכים הנכלה והסברה לא נאמרו לאלים בלל אבל הבאו דרב יהודה ורבי יוחנן דלא שייבי הכי טעמי נאמר מפני שהם לאלים ומה שאמר רב יהודה שבריכים רחמים היינו לפי שעם שהם על ידי אלים תיקן אלא כרשותו ית"ברך דם ית' רחלוס ושבח טובה הם מהדרים הטבריים רוצה לומר שבח טובה בעיני הברית והחלומים וכסול הפירות וכיוצא " ואלך טוב הוא מהדרים שבחרים הו המקריים לכך אמר דלעולם בריכים רחמים ומה שאמר רבי יוחנן היינו משום דכל תולי תלוי מבריים עליהם תלמיכה ואמתיכן דב' אלו הקדוש ברוך הוא בעצמו הוא שגזור והמבריו עליהם לפירות שבשבח לכלל העו' ולאו' פתיחה הברות מפני שיתברך לנהולת עניבה ונם כן שהברית בכל יום כי הדבר הכולל רחוי שתהיה הפשבח בו יותר נדולה ולכן תין תקום להזכיר שם מב' דיבר רק הנאמרים שבוללת לכל העולם ואלו הין בכלל רשב ושבע שהם נאמרים על הנאמרים עם היות ג' שבות אחרות מבוארות לפשבחים בשבין:

מפתה על קטורה ועל נאמרים ורחם " נריך אין אחתי נקטיבה אלא בסדר התקרמות שהתיבה לרחים התפתח של רחם בתיב בריאת והדר דנאמרים והדר דקב"ה אי נמי ה"ל להזכירן בסדר נדולתם וה"ל על קטורה והדר רחם והדר נאמרים כדקתני להו הכא דלקתן ס"ד דודאי נם על בקרות יותר מפורסם מכל נאמרים עד שהטבעיים חשבו עניבם טבעי " אי נמי לידכרינהו בסדר תזכות מעלתם נאמרים והדר קטורה והדר רחם דנדולה נאמרים מתחיה שהיה לכל העולם כדלעיל פי"נ " ויש לומר שמפני שדרך התדרש להתחיל מילתא דשייכא לקרא דקאי עליה לכסוף כנודע להבי שכיק הכא על רחם כסיפא ותחיל תרתי לקדים קטורה לנאמרים שהכם הו יותר נדול ולקתן כם"ד דקאי אפתח ה' לך את אוצרו הטוב נאמרים בסיפא ותחיל תרתי לקדים תחיה לבקרות שהטעם הכו' " וכם"ד משום דמייתי כי אומע של תכיוכים כו' ותע' ליה בבקרות ומייתי לרחים קך מיותרת לקדים בקרות שהוא התכוקם לפי' דהוה קרא ותחיל תרתי לקדים תחיה לנאמרים שהטעם הכו' וכשהכת תענוית משום הכולה סוניא מיירי בנאמרים לקדים לנאמרים ותחיל תרתי כיחה ליה לתקדומי חיה לתחיה בסדר התקרמות:

ומפתה על רחם היינו פקידת עקרו' כליענה דלקתן בם"ה " נם בם"ד דקאמר מפתח על רחם קאמר כתר הכי וכשרוצה מוסרן לנדיקם על עקרה נתן לחליעת ונקט מפתח של רחם כליענה דקרח ול"ק של תחיה יליף וכן מפתח של קטורה נקט ליענה דקרח ול"ק של תחיה ופתיחת הרחם היינו לקבל הריון וק"ק דבנאמרים לא קאמר מפתח של חטר כליענה דקרח " ועיר"ב דנאמרה מפתח על חיה ומשתע דבשל לידת כל יולדת קאמר כי יש בפתיחת רחמה

ע"ת הפסוקי' וכחור המלות

על רשעים דכתיב פתח ה' את אוצרו כו' ותירן משום דתפתח פורענותן ס"ר על ידי שליח דכתיב ויגף ה' וגו' וכתחנה לעשר ותה דכתיב פתח ה' את אוצרו לכלותם קתמר ואפשר שתין כלותם על ידי שליח כי אם כיון שהתפלש החוק וגרתם כי אז יהיה התפלש החוק וגרתם לי לפי שתין תלה ליש הדין ותינו הוה תמיד לה תפיק ליש ע"כ:

קערה

ולי גרתם להסיב דתין ה' שכבר תסרו לעליה כדתפתח כפ"ק דחגיגה דתמר מכון שכו תורות שלג ותורות כדך ועליית טלתים רעים ועליית תגלים וחדקה של סופה ושערי ותערה של קיטור וכלן דלעותיהן של תם שנתמר פתח ה' את אוצרו ויוצא את כלי זעמו ופרקינן והני כרקיעא תיתנהו והכתיב הללו את ה' מן התרץ תניתים כו ותתרץ תמר רבי יהודה תחר רב עד שלא כא דוד היו ברקיע וכשבא דוד נקב עליהם רחמים והדיקן לתרץ כו' תפתח דליכא לתר ופתיחה אחר שתוריך ה' לתרץ ועוד יש לומר דכלי זעמו הן הן תלחי חכלה תפתחים כשליחות ה' וכו' פתח ה' את אוצרו היינו שנתנו לכם רשות להפחית ולהכי לא פייך לתימר מפתח של כלי זעמו דומי הרשות הנתונה להם תכי ה' הוא ולא תאחר ושתם לעון פתיחה זאת ד"ת על תריבות תכו כל תם תפסר וכדגרסינן בירושלמי דפרק ב' דתענית תמר רבי לוי תכו תרך תפיס רחוק רגיז לתלך שהיו לו שתי לגיונות קטים אחר תתלך תם דרים הם עתי כתדינה עכשו כני תתדינה תכעיסים אותי והן עומדין וכלים אותם תלא תרייני תשלחן לדרך רחוקה שתם תכעיסו אותי כדי תתדינה תפייסין אותי ותכי תקבל פיוסן כך אתר תקדוש ברוך הוא לא יחתם תלאכי חבלה כן תרייני תשלח אותם לדרך רחוקה שתם תכעיסין אותי ישראל עד שתני תשלח תכלם ותכייתן עוסקין תשובה ותכי תקבל תשובתן תלא הוא דכתיב כתי תמר רבי יוחנן תלא הוא טוב תלא שנאמר בפניהן תלא הוא דכתיב פתח ה' את אוצרו ויוצא את כלי זעמו ופתח עד ד' טרקרחמי קריכין:

ה' את אוצרו

ירמיה מט

שנאמר ויפתח רחמה תלא תייתי לתה גבי ויפתח את רחמה דלתה משתע דלא יליף תשובה תלא תדרחל וכן כתעניות תייתי ויפתח תלים תלתים ויפתח את רחמה ותיכא למידק תחתי לא יליף תדלתה דקדים ולתה נתי תקרא הוחי כדלעיל פ"ג וכ"ת דר' ניסי לא סבירא ליה כתתם תיקשי ליה תם רחים תפתיחה דרחל כיון דכ"ג כלתה כלי תקרות הים לומר דתם כ' דסבירא ליה דפתיחה דלתה תשום תקרות הוה והייתו דכשוחר טוב נסיב קרא דידה ותייתו תדרשים תלו ניחוח להו לתנקט דרחל דכתיב בה פתיחה ורחל תקרה:

ירמיה לא

ויש תומרים תף תפתח ס"ת ולתחן דלא תסיב פרנסה כבר תירטו כנתרת תחר לך גשמים נתי טייכו פרנסה ופרש"י מזרעים ופירות גדולים תקש לפרנסת הטולם:

ד' ערה

טלה תלך תחתה הסרחון נתלה בה כו' ח"ת תסך תלים את תרפתי דסייכו סורחני תם יקרים סיסבך לי זה כלי סיש לי לתלו בכני ותה טלה פי' כפסטו שהוסר תרפתה תהוחה תקרם תכני שסתקרו דבר הסרחון כו' טכש ולא תסב לחרפה וכו' ח"ק מ"ט להזכיר תכלי קחות זה בקריקה ול"ק סניחן לה זתש ומחיים תו חוטרת לידה ומרת לקבור וכיוצא ותולי ר"ל שכבר שבעה לה נפשה בכני שפתחה שניו לה בכנים עד טלה נוסף לה עתה תלה תשיעית תרפה יו:

ג' ואמר

ניאן תכל הדת מקחתה כרך לפי ענינו נרתה שפי קטרים וכעדרך הכיון תלתכת דעכו ותינו תתרגתו מקחתה דחכרה ותינו תתיסב כה ורבי כתב מי שכר כלי זה כרך תי תכל תתנים תלנו כו':

ניאן תבר הדת מקחתה תלה כרך כתילה תחר כניחותה תתן תכל ה"ת כרך כי תפסר שתילה היה וכשתקחר בלשון תמיס תתן תבר תלא כרך דתין דרך לשבר כלי תלא לתיכוך:

אסף תלנים מ"ח כפלגש בנכשה תרכויה

דתת דרים שדברה גם כן על הטעיד בכניותה וכן תה שתחר ניתי ירכתם דשות הן הדר שות ויתלו שתיהן ' ויתכן שתכני שסשפרת שחרפה תשל תחרם תג' נדרים תם שתשגלות כתי שיחרפוהו על דבר תנוחה ויתכנל תחנו ושוב לה יהיה להרפה ותם כחות שתחרך כתן' ותסירה תת רתקוד והסירותי חרפת תשל ישראל לכן כי תסך תלנים מ"ח תג' שסנים כנגד שמ' עד טלה תלך כו' שזה שתגלות וכנגד הכ' כפלגש בגבעה שתחרו קרקם תכני ניתי ירכתם שתת תניה:

ד' והקרא

בן ותאמר אסף אלהים את תרפתי ' אמר רבי לוי בר זכריה ער שרל ר"לר ר"אשה ר"סירחון ניר"גלר"ח בר ר"אחר שר"לר ר"לוי בבנר"ח טאן אכל ר"רא מקטר"ז ברך טאן ר"בר ר"רא מקטתא אל"א ברך ' אסף אלהים את תרפתי בפלגש בגבעה ארור טהן אשר"ר לבנימן ' אסף אלהים את תרפתי ביטי יהבעם ולא עצר כח יהבעם ביטי אביהו ויגפהו ר"ה' ויטות אמר רבי שמואל בר נחמן את סבור יהבעם ר"הוא שניגוף לא ניגוף אלא אביה ולטר"ז ניגוף רבי אבא בר כר"נא אמר על שהעביר ר"שבת פניהם של ישראל דכתיב ר"שבת פניה"ם ענת"ה כם רבי לוי אמר שהושיב עליהם שומרים שלשה ימים ער שנשתנה צורתן דתנן ◦אין מעידים אל"א על פרצוף פנים עם ר"חושם ואף על פי שיש סנים בגופו ובבליו ואין מעידים אלא ער שלשר"ת ימים ' רבי יוחנן אמר על שיסרס ברבים שנאמר ◦ויעתר אר"ם אומרים להתחזק ר"לפני ממל"כת ר"י ונומר ועסכם עגלי וחב אשר עשה לכם ירבעם לאלהים ריש לקיש אמר על שבות ר"אחיה השילוני שנאמר עמכם אנשים ריקים בני בליעל קרא לאחיה השילוני בליעל ' רבנן אמרין ער"ן שכאת ע"א ר"לתוך ידו ולא בערר הרא ר"וא רכתיב ◦וילכור סמנו ערים את בית אל ואת בנותיר"ה ' וכתיב וישם את האחת בבית אל ונומר והלא רבריס קל וחומר ומר"ה אם השלך שהונה את השלך ניתוך ' הדיוט שהוא מונה את הדיוט על אחת כמה וכמה:

ה' ותקרא

את שמו יוסף לאמר יוסף ה' לי בן אחר ' אחר לגלות אמר רבי יהודה בר רבי סימון לא למקום שגלו עשרת השבטים גלה שכם יהודה ובנימן ' עשרת השבטים גלו לפנים מן נהר סנבטיון שכם יהודה ובנימן מפזרים בכל הארצות ' בן אחר להחלוקת אמר רבי פנחס מתפלתה של רחל לא חלק שכם יהודה ובנימן עם עשרת השבטים ' אחר שעשה מעשה אחרים כנגן ירבעם והבירית ' ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ' ◦ניין שנולר יוסף נולר שטנו של עשו שנאמר ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי ' אמר רבי פנחס בשם רבי שמואל בר נחמן מסורת היא שאין עשו נופל אלא ביר בנות של רחל הרא הוא רכתיב אם לא יסחבום צעירי הצאן ולטה הוא קורא אותן צעירי הצאן שהם צעירים שבשבטים:

ו' ויאמר

בפלגש בנכשה סתחרו תרוך נותן תסה לכנתין ונסתלק' תרפה א"י כנות יוסף והן כנות סילה התחוללו סחטטו לנסים וידוע סיוסני סילה תיוסף וה"ק יבן זה תסך תלנים ת"ח תרפתי תכניתן ואחתרם כך להזכיר תבת הבן הנולר לה וכן ת"ר ניתי ירבעם סחטה יתירה נודעת לו שם' קנ' תקלתו והחזית את תכיה תכני שכיה את ירבעם שהוא תיוסף ותפך תרפתו ולהכי תייתי הכא פירוסף דוינפקו ס' ותתנם טעם ר"ל כפי' זה כתתי לעיל פס"ה:

ה' בן

תחר לנלות דתם לה כן כן שני תיכני ליה לתחר תסתע לחלק ותה שתחר כי שת לי תל"ש ר"ת הכה נדרם לעיל:

אחר

לנלות טלה נלה יוסף כדתפרש ותחיל לה למקום שנלוי' תשכטים כו' וי' השכטים נקרתו כשם יוסף ותפרים כשתם וכן לתלוקת תנכדל תיוסף ולא תלק על תלכו' בית דוד עם ירבעם הבא תיוסף ותם שתחר ת"ש זכר זה שכל לירבעם ים לומר לרחז שהגולר קוד יהיה תשורת תסך טלה יגלה לתרחוק ולא יהיה תבעלי התחלוקת:

אר"י

כ"ם לה למקום שנלו כו' תה קא תסתע לן קרא כתיב כהדיא כיו ויגל את יש' תשורה ויוצב תוסף כלחלח וכחכור כהר גוזן ועדי תדי ויהושב וכיניתן שנשתרו ידעינן

ב"ע מספרסי'

ידעינן מנמוזרו בתרגום :

ויתפרצה על רחל תיתה דמסתע שלולי תפלתה היו נם יהודה וכניתן מוזדים בחלוקת בית דוד וזה מ"ש דכהדיין כתיב בתוכחת שלמה רק את כל המתלכה לא תקרע כו' למען דוד עבדי וכן בזכרי תחיה לירבעם ועוד כי ה' נשבע לדוד שלא יכבה נרו לעולם ואיך היתה מלכותו נפסקת לולי תפלת רחל וע"ק דאיך מפלתה שלא על כניתן ומ"ק לא חלק יהודה וכניתן ושמא לולי תפלת רחל היה נמחר רחבעם בימי מתי מעט למען היות נר לדוד ולא הוה ליה שבט שלם אחד מתפלת רחל שלא יהיה שבט בניתן בקוטרים נהיה שבם שיטרו נ"כ שבט יהודה עם בית דוד לפי שיהודה וכניתן תחיה ולא יתפרדו שם יושבים בירושל' ביחד שמזה הטעם קרוים הכתוב שבט אחד כאו' ולכבו אתן שבט אחד עם היותם ב' וכאו שתירגמו התפרסים :

אחר שעשה מעשה אחרים פי' כמעשה הגוים שנקראו אחרים על דרך אחר הוא רומה על אחרים והיינו ירבעם וחבריו שהיו מיוסף ורקא מה טעם להכפה עתה לרעה העתיד ועוד דכן אחר על כניתן נאמר ושמח יש לומר דהכי מפרש קרא יוסף ה' לי כן הגון וזה הילוד עתה אחר יקר' לנביא לפי פרשנים יונתים אחרו :

בון שנולד יוסף נער הילקוט ויהי כאשר ילדה רחל כיון שנולד שטנו של עשו לאחר רבי שמעון בן יוחאי מסורת היא בידו ולפ"ז בא לתת טעם מאי שנא דאתיליד יוסף שבקש ללכת לבית אביו ואחר לפי שנולד שטנו של עשו שהוא יצור מפניו ותייתר רחים דיוסף שטנו של עשו מדרבי שמעון בן יוחאי ואין פירוש זה עולה יפה בגרסתנו ונם שם ק' דמדרבי שמעון בן יוחאי לא מוכח יוסף שפי מכניתן והוה ליה לאתויי והיה בית יעקב אם ובית יוסף להכפה כדמייתי בפרק י"כ ולכ"ע לפי גרסתנו דמהאי קרא יליף דכיון שנולד יוסף נולד שטנו של עשו מדכתי בשמח למיזל לאתריה ואין לכי נמי דמצי יליף ליה מבית יוסף להכפה אלא דניחא ליה מהכא שהוא מן התורה ועוד דאנב נרדף ונוריעינו טעם התעוררות יעקב ללכת משם לביתו לתימר משום דהשתא שלמו יתי העכוזים ואם כן מאחי אלי בלידת יוסף כאחר שלמו יתי עכוזתו מיבעי ליה ומאי דמייתי דרבי שמעון בן יוחאי היינו לאת טעם למה יהיה יוסף שטנו שפי מהאחרים ונקאמר מפני שהוא מלעיזי הגלן כי הפליא ה' לעשות שעשו הגדול יפול ביד הקטנים והכי מיתא בפסיקתא רבתי יוסף היה קטן ונוכח לכבורה ועשו היה נכור ואכל ברכתו יוסף הודם בתחית המתים בקול יפקוד ועשו כפר הגם מכני הולך למות ועוד שם כמה חלופים אחרים ואין כח במאמר הנ"ל כן רק שטעם הרחמנן דיוסף היה קטן כו' ובקצחותא מיתא אמר רבי שמעון בן יוחאי מסורת היא בידנו שאין עשו נופל שלא ביד בניו של רחל למה שאם בחיים שבטים לדין עם עשו לומר לו למה רדפת את אחיך הוא יאמר להם למה רדפתם את יוסף אחיכם ואיכם מעולים ממנו ואיכון שהוא כח מכל יוסף אחר לו למה רדפת את אחיך ואינו יכול להשיבו שם תאמר שעשה לך רעה אף אחי שלמה לי רעה ואני שלחתי להם טובה מיד הוא שותק ועליו הכתוב אר הגם היו כקם אם ברפתם ולא יגילו את נפשם מיד להכפה הגם היו כקם זה עשו שנאמר ובית עשו לקם אם ברפתם זה יעקב שנאמר והיה בית יעקב אם ולא יגילו את נפשם מיד להכפה זה יוסף שנאמר ובית יוסף להכפה זה כתיב בו בעד והוא נער את בני בלהה וזה כתיב בו קטן הגם קטן נתתיך בגוים יכא זה ויקול ביד זה זה נדל בין בני לדיקים ולא לאת שמעשיהם זה נדל בין כ' רשעים ולא לאת שמעשיהם זה כתיב בו את הילים אני ירא וזה כתיב בו ולא ידא שלמה ואין להקשות

ב"ע הספסקוי' ובאור המלות

ואיני רואה כל זה רמז כדברי רש"בן רק מ"ש וזה נער אפשר שהוא רמוז בת"ש בעירי שכתן :

אלא כיד כניה ס"ר כפ' י"כפריך מדכתיב ויכם דוד מהכתף ומעלה הא כתיב בלכתו חלח בקלע נפלו עליו מהכתף ולמעלה תו פריך מדכתיב ומבני שמעון הלכו להר שעיר ונומר ומבני יעבץ נאי מהכתף קאמר דכתיב ובני תכנית חפר ויעלו :

בניה של רחל יוסף ובניתן שהרי כיל שחול בכל בתלק והתן כיד מדכי ועתלק נם כן כיד יהושע וכן לעתיד ואף על פי שהשטנים הכ"ל לא שייכי חלא ביוסף וקרא נמי וכית יוסף להכה כתיב היינו לעתיד שהיה עיקר תפלתם :

כרחשית כו

ולכוה הוא קורא מותם שהיה נעוירי הגלן כית דמי חפשר לומר לחולשתם כי בני בניתן נבורי כח תחד קולני השערה ונם לא היה כך, אלא כפי קטנות בשנים שהרי יוסף ניתנה לו בכורה ומבני שהם נעוירים שבשבטים כלו' שבתגן השבטים לעולם יפייחסו בתחרוי, כתולדותם וכמו שלמדו לקמן פפ"ב מדכתיב ניתנ' בכורתו לבני יוסף ולא לבתיחס לבכורה דלעולם אין מיחסים אלא לרחוקן שבכור :

מכלי כו כרחשית לב

ונפתי ובדקתי כדתתרנמים נחשתי נסיתי והוא נחם יבחם בדקת מבדק ולא פירש לשון ניחוש שהוא הכרה מתוך דעת וסברת אך בסיתן שהרי מפורשת סיפא הכרכה אלא ועוד דאם כן שבירכני מיבעי ליה אלא אם הוא לשון נסיון ניחא כי בדק כתה פעמים בלבר שהיה תוסר מיהו דכר ביד יעקב ופעמים ביד מחר והיה תוכף הברכה סורת ביד יעקב והרמ"בן כתב שבל נחש נסיון :

סכום קטע כו' נר' שאין מנוף שתגדף דק סכום קטע ומה שאתר פרש אתור וכו' הוא נלעון שהיה מפרש ענין סכום קטע והכי קאמר פירוש אתור הסכום כו' רוצה לומר מה שאתר שתדרש פירושו אתור הסכום כי לא מצינו ענין נקבה אלא לשון מאתר וכיוצר נקבו בשמות אשר בי ס' יקבנו ופירש שהקטיפה רוצה לומר קניבה וקבבה וזה שאתר קנוב ופירש מה שברך והסיפרים טעו וכתבוהו בלשון התנגדה וכן תמצא בקוף פרשה ל"ה שכתבו הפירוש בתוך לשון התנגדה :

שבעים נפש היינו שאקבו לא היו אלא שבעים ואין לפרש נפש אדם דפשטיה דקרא לא משמע אלא כמקבה בהמתו :

בל מקום שהצדיקים הולכים נראה שרוצה לומר אלא נפ' לרגלי בנללי כדפירש הרב ח"א דאם כן בנללי מיבעי ליה כדקאמר לכן בנללך אלא פירש שמעת שבנשבה רגלו שם נתברך וכדפירש הרמב"ן לרגלי בעבור רגלי כי דרך האנשים לומר רגל טוב יש לפלוני והטעם כי התברכת משעת רגלי בביתך וזהו שאמר כל מקום שהצדיקים הולכים כלומר שהליכתם ודריסת רגלם מביא ברכה וכן אמר בפרק רבי אלעזר מכאן אתה אומר יש רגל מחרבת בית ויש רגל מברכת בית ויבאן להשקוטי מהו אתא כלומר אין זה סימן רגל טוב כדרך שנמצא בחנשים שטוב אלא אתני לנקמם כי דרך הצדיקים שבל מקום שהם הולכים מתברך בהשגחה ולייק אתה שבוכר ס' ברכות אלו נראה שאין כפי האזל אחל לפי זה קשה שוה דרך נחוש ליעקב שיאמר שבדקתו עתידה לו ולא דמי לאת שאמר ושנתת כי נדקתי דהיינו יוסרו ונקויותו מן הגזל : **ברכה** מסלחת ואין להקשות

מחברתם שקדמו רבנן כשכח למדן כגון כי זה סיח אחד מי׳ נסיונות :

שנאמר ויזרח יצחק במדן שהיה גרתיה דמיתורת׳ דכתיב הסיח דריש כי לכל המדן הוציל זוריעתו שנתכרכו בגללו ולא סבירא ליה כדדריש לעיל פרשה ס״ד המדן קשה והשכח קשה כו׳ :

ראובן כעני כי שם הנרשם כי כתיב גרתיה שכתוב שם שמחר רש״י כתוספ גם מכאן לנותך כיתי עכשו מין עוטין לנרמי מלח עקרות כני וגריך מני לסיות עוסק גם מני וסומכן והו גם וכתב קולות הר״ש שמעתי גם ככל מקום מורה על רבוי הוכרך לפרש וגריך לסיות עוסק גם מני עם כני וסומכן והכי קאמר רמוכן מפקם לסעזר כי וכן שמעון שמיה סומכן ומה שכוקשה לר״ת שם על פרש״י לית לה סיתם מלת גם כמוכן כמלו שמר ומתי אעשה גם אני לנוכך כיתי כתוך ככל מעשיך הם לנוכך כיתך יש לפרש מעני שלכן לשו מורחים כמעשה כי סר גדול היה ועוד שלא נזכר לכן בדברין ולא יפול רבוי גם מלה על המוכר ככל הכתוב כבר נזכרו כחומרו מעם את נפי ואת ילדי ככל הרמ״כן ז׳ל טעון שלא תביאו ליעקב נתן ולא סירעום בניו הקטנים כי הגדול שכחם כן שם שנים או שלוח ויפה השיב הר״ם ז׳ל כי לא יהוייב שתהיה עבודת בניו ממין עבודתו לרעות גם הם נתן כמוהו עד שיטעון ולא תביאו ליעקב נתן ולא סירעום בניו הקטנים וכו׳ שיתכן שהיה עבודתם לגזוז נתן או לעשות גזי צמר או ללקט נוסה של צוים או לטוות או לעשות מוסק הרוסם כשליחותם להביא להם וסאר צרכיהם ויהנו להם שכר פעולתם ותהנו קוטים לחם לכיתם ופירות וכיוצא בהם כל אחד לפי כחו והכח רחוקן כהיותו בן חרגש שנה הביאו דוחים לחתו חן השדה וכשרה נהם את בעלה מרחל לחוסק כל שכן כהיותו בן שם שנים ועוד שתין כח הדור הזה כח הדור הוה כי הנה רבקה בת שלשה שנים כשנשאת ליצחק והיתה שתים לבית שתים וכדה על שכמה ושתה והשקתה לאליעזר ולעשרת גמליו עד שם כלו לשתות וכח הזכר כפל הנקבה כרוב וכל שכן כהיותו בן שם שנה :

אבר קרוב דנרשינן כי כנרי ופירושו בית כלשון מרגוס והכוונה כי רחוקן נריך חשה וכן שמעון והכי פירושו דקרוב מתי אעשה אנכי גם כן לבני כיתי כמו שעשיתי לי שפרנסתי שנתי ולכן נריכני להרויח ממון לפרנם גם כן כני רוצה לומר להשיאם חשה ומה שפירשו כן ולא כפשוטו על נרכי הבית דוחקי כל שהיתה עבודת לבן עליו היה כיתו שתפרנם ממנו ולא נרע מעבדים ושם כן מתי אעשה לכיתי הלא גם עתה עושה לכיתו :

כתיב אל תתהלל וכו׳ עיקרו דהך מיירי לשת טעם למה מקדים את דינה שתי אשתו מקרה זה שלא לשון חטא היה ליעקב כי לולי וה לא תבא תקלה כזו כורעו כי חוכה שלחך ה׳ סביב לירחיו ולשה אחר שוה כנגד שם שנתקשר שלא כרחוי להתהלל ביום אחר ולפי שהתפלר שתעבה בו נדקתו כשה תקלה כורעו שלא הוציאתו נדקתו וכדאמריתי לה

ז׳ ויאמר לבן הן לו יהי כדברך ׳ אמר ׳רבי חייה רבה כל רבר ורבר שרציה לבן מרגרה עם יעקב הירה חוור בו עשרה פעמים לסופרע שנאמר הן לו ׳ רבנן אמרי מאה פעמים שנאמר ואביכן רחתל בי ורחלוף את משכורתי עשרה מונים עשרה פעמים עשרה הרי מנין פחות מעשרה ׳ וישם דרך שלשת ימים ויעקב רועה את צאן לבן הנותרות ׳ ריש לקיש אמר נותרות מנהיגן בישין מינהון ׳עקרן מנהון ׳קוסרין נתרת כתיב כם׳רא ונרשור ביכירה ושיניה דקיסר ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון ׳ חושר היור הלוז ורדלוף ׳ כך היה אבינו יעקב נותן את המקלות בשקתות הרפים ורהיתה בהמה באה לשתות ורואה את המקלות ונרתעת לאחוריה והוכר רובעה והיתה יולרת ׳ כיוצא בו אמר רבי הושעיא נעשו הנשים ורע בתוך מעיהם ולא היו חסירות אלא צורת הולד בלבר ׳ מעשה בכושי אחר שנשא לכושית אחת והוליד ממנו בן לבן ׳ תמה הראב לבן ובא לו אצל רבי אמר לו שמא אינו בני אמר לו היה לך מראות כתוך ביתך אמר לו היין אמר לו שחורה או לבנה אמר לו מיכן שהיה לך בן לבן ׳ אמר רב הונא רבית חורן מלאכי חשרת היו שוענים מהיך צאנו ללבן ובאים ונוהגין כתוך צאנו של יעקב הרא הוא רכתיב שא נא עיניך וראה כל העתודים העולים על הצאן אין כתיב כאן אלא העולים מאיליהן היו עולים ׳ רבי תנחומא אמר שטף של נשמים ׳ רבנן אמרי ענני כבוד :

ת ובהעשיך

ולקמן פ״ב כהדי אחר התגדות הנוסחות טעם לדבר ותחי׳ ר״ת המברש דמייתי לה הכא משום דמתילא מחשיבן פירושא דועבתם כי נדקתי ליעקב כן סיחון לחיצו כן כפשוטו שעדות נדקתו כלום מחיצו כוטל משל לבן קשה ושלוח כפי תבשם וכדפרש׳ בחומש דשם כן אין זה ענין לחל מתהלל ביום מחר כי אין כאן התחלות אלא התגלות מן הגניבה אלא הכי פירושו תעבם כי נדקתי מעבדתיך כתמונה כשתבא על שכרי לפניך דומה לומר שתלבנה קנאן נקודים וטלואים ורבים וירבה שכרי ומה שכיר כי אלמי אכי בעזרי להדבות שכרי כנדקתי ולפי שזה התפלרות כתה שתיצו כרוב כי אשכר לה יהיה כן ולא תודע נדקתו מחר שזה הפך על תתהלל ביום מחר כי לא ידע מה יולד יום וכנגד זה כתיבת כתו ולא נושעה נדקתו ומה שלא פירש רבי יוסי כן סיחון הכתוב כפשוטו מצי סתין ומבעה כו נדקתי כוהן יפה כו כי אין נדות נוחלת אלא על מניות דבר לא על שלילת דבר ועוד מה טעם הוכרת השכר כאן לא כי על אלא ומבעה כי נדקתי ביום מחר על מקני :

ז׳ היה חוכר בו עשרה פעמים למפרע כלומר היה חוכר ולהפרים ולכטל ולהפך דברו ומקברם ותחלף את משכורתי היית משבה אנשי מיצינו מנקוד לטלוא מנקודי לכרודים ומסוס דתתחלף את משכרתי אלא כשבא לפרוע שכרו היה עוסקו ותחלוף משכרתו טוב ברע ו׳ מונים הייתו די פעמים עשה לו כן ומפני הפעמים היה נותן שכרו כרחוי היה חוכר לו שהיה חוכר כדכתיב אלא משמע ליה לפרש אלחי אבי יצחק כקם כן ומתי הלוחי ותרגם כן דקאמר ועוד לשון כן לא יבדק על זה אלא שפירוש כן כתו הוא קבלת דבריו והודאה עליהן ופירש לו שמא כתו לו שטחתו יוסף לו כתו לא אלא אלחי כיכי דמכחן לא כתקום לו אלא לא תומה וכיצד דמייתי כהסבת סופרים אלא הכי פירושו כן שם שנים כן תשובת סופרים שכתחלה הודיע ואמר הן נשוב חוזר בו ואמר לו לא יכי כדברך והשתא נקטינן דוחתלף את משכרתי דקאמר הייתו חוזר מהתנאי ונקטינן שפרש ומתי מדקאמר עשרת מונים דמשמע פעמים ורבנן מודו לרבי חייה כתה שלוחך מהן נו אלא דסבירא דעשרת מונים הייתו ק׳ פעמים דמונים פי מניינים :

מנהון ניסין כי כשסיר לבן הנקודים והטלואים מתוך נתנו ונתנן ביד בניו הסיר גם כן כל הכרוסים אף על פי שלא היו נקודים וטלואים וכוונתו בזה שפני שהתנה עם יעקב לתת לו כשכרו הנקודים והטלואים הגולדים לאחר הכלן לחשב שברו לא הנית בידו אלא החולים שנריך ליעקב על כרחו לרשותן שם כהן טורח גדול ושוב שהחולות אין דרכן ללדת :

קוסרן כן נרסת הערוך ולא פירש דבר ורש׳י גריס קוכרן ופירוש חולות מקודי ומריעי וקשה דהייתו ניסין ומשבר דניסין הייתו חלושים :

נתרת כתיב חסר ו׳ ודרשינן ליה לשון נפילה כמו נתור כניה והייתו לחתר ניסין

עקרון

עקרין שהם כפולים וגרועים והרמ"ס כתב על מה שאמר רש"י הגזרות הרשועות דמיתורת דרים וכרמ' דלמה סיימו קרוים ליטבח דמגדתין :

נתור ככיה ובניה דקיסר נפלו סיבי הקיסר והייכו מ"ם כפ' חלו טרפות גבי תריסן דכי בילמי חף על פי שהם לח אמר חלח כזה הלשון נתור ככי ובני דגברי ואף הוח נפל מכורסיה לחרעה :

חוטר חיור דלח ודלוק שפי' הכתוב מקלות לבנות לחות והיו של לח וברמון לחפוקי מפרש"י כחותם דמקל לבנה ולח מין בן ושמו לבנה כמו חלון ולבנה דהם כן כי"ל לח לבנה ולח וברמון חו לבנה ולח וברמון לח היתה תוחר לח חוחר לבלם דמ"ם שעם הלבנה כחר שיהיה לח מהחרים כי הלחות כדי שיקל פעולו והרמ"ם ז"ל נתן טעם לפרש"י כי לחרין ויפעל בהן פעלות לבנות מחמוק הלבן שלח היה נראה הלובן רק לחר הקלף ושוב כי לחרין ולח וברמון שהם שם עץ והם מלת לבנה מורה על לובן חלי ולח וברמון דמשמע דקדם עץ לחר ולי כר' להלין על רש"ל דמ"ם מקל לבנה הייכו כמי שי' ידי הפעול וקרח מפרש שבת הלובן מה היתה וקרחו לבנה מעיקרה על שם שעתיד ווי"ו ויפעל בחקום סי"ן כמו וה' חמר חלי לח תעבור וו"ו ולח חפכר היותה נוספת כורו"ו ויהיה ופנה נראם ורכב ודומיהן :

הוּ כך היה יעקב מכיכו עושה נותן חת המקלות כו' ופ"ג דיל קרי הוח קח"ל לח לחידי דכתי למחר והיתה כשמה כתה לשתות לחכותי מדר' הושעיה :

ונראעה לחחוריה מחפר המקלות והזכר רובבה ויולדת כיונה כו והיו עקודים וטלאים מחרחה המקלו המפולגות שע"י הרחשתן מחרחיין בשחר החרחה כדחיתין בשת ההרכבה וע"י זה נוטר הולד עקוד וטלוח שהחיתון כושל בשת ההריון וכמעשה הכושי דכשמוך ולדעת ר"ם לח היו נריכות לומר חלח החים היו נעשים ורע כחיציהן כדרך גם והיה הולד נוטר מהם ומרחהו כמרחה המקלות שרחו בשת השקחה וח"ת יעקב לח כיוון לזה דמנח ליה שישמה לו ה' גם כזה חכל כוונתו היתה שיסתר מרחה המקלות כדחיתין בשת רביעתם :

והזכר רובעה והיתה יולדת כתב הרמ"ם דמ"ל מחי ויחמנה בבהן לשתו' דמשמע דביחתן לשתות גרסה לוכרים להתחתם והלח חין דרך החיש לחתם הבהמות חבל ר"ם חמר שהחיש עצמן נעשו ורע והיו מתעברות ולח היו נריכות לומר על דרך גם חבל עדיין לח תקן חתום הזכרים הרחוי בחלות ויחמנה מיכן כת וכ"ם שלפי דעתו לח היו נריכין לזה ושמח הוח סובר שהחתום הוח העבור עכ"ל ולח ידעתי למח פי' החתום נוכרים שחנו חומר שהחתום הוח עבור הנקבו והרחיה ויחמו הנחן חל המקלות ותפילו לר"ת שהעבור היה כלח זכר יפתרינו כחמיות לפי שדרך העבור בחמיות והתעוררות וכן חמרו כפ"ק דביכה כתרגולת דספכה חתרעה :

נעשו החים כתוך חשיסה זרע מדכתיב ויחמנה בבהן לשתות חשמע ליה שהשתיה לבד היתה שבת החחיות :

מבאן היה לך בן לבן שבשעת חשמים נשתכלה בחותו הניוורים שהם לבנים וכוכר הולד כדחמרן :

מלאבי הפרת היו טוענין חשום דלרבי הונח היה עבורן דרך גם ומייתי הכח דרבי הונח דסבירה ליה דחי הכי נתי דרך גם הוה מ"ל חלח ויחמנה שהם ולח זכר הזכרי' חבל לח כדקחמר ר"ם שהחיש נעשו ורע כי זה גם יונח שהטעם לגחרי חלח שהמלחכים היו טוענין מבחן לבן העקודים והטלואים ומכיחין לבחנו של יעקב ומהן יחתו הבחן ולפי זה לח היה על ידי נתן יעקב לח הזכירן הכחוב נבי ויחמנה ולפשר לומר שנזכר בבחן לחת ט' לחשבח יעקב שירחה כי ערוש יפריש לנזול חת לבן שילדו הבחן עקודים נקודים וכרודים על ידי המקלות שם שלח ילדו כזולתן ומ' שהשוכות המחורות כזה מפני שנרחה לו המלחך בחלום ואמר לו שם בח עיניך ורחה וכו' רבה הוח לעשות דבר המקלות כדי להעלים הבם כמעשה הטבע כתה שחמר ליעקב לבחר קח משבחתי כידך ולך כו' וכתה שחמר הקדוש ברוך הוח ליהנות במלחכת שבי שים לך חודע לעיר כו' חף על פי שהלחמה זו על ידי בם היתה ופועל המקלות חחר דבר המלחך היה והכיחה הרמ"ם ז"ל בפ' חל המקלות ולכך חמר בחן שהבם היה גדול עד שהיו המלחכים טוענין מבחנו של לבן וכו' ולבן רחה יעקב להעלים הבם :

מלאבי הפרת היו טוענין כו' עולים חין כתיב בחן חלח הטולים מחליהן היו עולין כתיב הרמ"ם ז"ל ורחה לי שבך פירושו שחלו היה חומר שם בח בעיניך ורחה חת הטעה עולין ע"ם עקודים נקודים הוה חמינה דשם בח בעיניך חתרוייהו קחי על שהטעודים היו עולים על הבחן פירש שהיו בחים מעדרו של לבן לעדרו של יעקב ושוב שהיו עקודים חבל הטעודים דכתיב הטולים בה"ח היינה למדנו שלח הרחו לו בחלום רק שהטעודים הבחים מעדרו של לבן בעדרו של יעקב היו עקודים נקודים חבל כיחתן מעדרו של לבן בעדרו של יעקב לח היה בחלום הנבוחה חלח שמחליהן כתו שם רוכה לומר בטועה שהמלחכים נטלום מעדרו של לבן והביחום לעדרו של יעקב עד כחן לבושו :

וראנו נכון בעיני שהם כיחת הטעודים בעדרו מעדר לבן בטועל היה מה הועיל להרחות לו בחלום שהיו עקודים נקודים כי עיניו יחזו בהקין היותם כן ושם לח היו הבחים מעדר לבן עקודים נקודים חה בכע בחה שהרחו לו בחלום כוכים ועוד היחך יורה לבחן מחליהן היו עולים על היות ביחתם בטועל על ידי החלחכים טפי מכיחתן בחלום חלרבה חלו היתה ביחתם בחרחה בחלום לבד יבדק יותר לומר מחליהן היו עולין :

אך בזחת נחותה שפי' עולין חיכו העבור בפסטיה דקרח חלח פי' הטולים הנוספים ומתרבים על הבחן וי"ו לי דה"ם דפסטיה דקרח שהרחו ליעקב בחלום שכל המתרבים על הבחן עקודים נקודים והייכו הכטחה שהטולדים מעכשיו יהיו עקודים נקודים ורבי הונח דייק מדכתיב העולין דמשמע מחליהן כי לח היו מתרבים על ידי לידה חלח מחליהן היו הבחן מתרבות על ידי החלחכים שהיו מביחין בחן מעדר לבן לעדר יעקב ולח היה מורגש דק הרואה רואה הבחן מתרבות בחלו מחליהן מתרבות וקרחה ליעקב בחלום שהרבוי הוה שהרבים המקנה מהעקודים נקודים ולח ידע מהיכן היה כי ממקנה לבן היו מוכחים ועוד יש לומר שכלפי מה שחמר רבינו חנחומ' שטף של בהמים וכבן חמרי ענני ככוד חמר רב הונח שהיו חלח על ידי החלחכים שהיו מבחניס חותם וכבן הן כבחין מחליהן דחילו על ידי שטף חו שבני ככוד לינך בחין מחליהן חלח מוכחין על כרחן ומה שפי' על הרבוי ולח על העבור כדמשמע בפסטיה דקרח הפסר חפסוס דסבירה ליה כמחן דחמר לעיל שהחיש היו מתעברות ולבן לח היה רחוי להרחות חפילו בחלום מבל שנוי זכר ובקבה חי כמו דמדכתיב וילל חלי"ם חת מקנה חביכם קיים ליה דממקנה לבן ממם היו מוכחים ליעקב ולח פליגי חלח מי היה המביח ומכל מקום לפי שהסם דפי' עולין על העבור משמע ושוב מדכתיב עקודים ולח שהם בחן נראה דלעניין שבורן בחמר וכן מדפירש רש"י בחותם והבה העקודים חף על פי שהבילן לבן בלם חלח יתעברו בחלין דוגמתן היו המלחכים מביחים חותם מעדר החסור ניד לבן לעדר שניד יעקב נר' שהשת המלחכים העקודים לעורך העבור היה ול"ב יותר לפ' שפשוטו של מקרח היה שהרחו ליעקב בחלום הזכרים העולין על הבחן שהיו עקודים והכותב כי בדרך גם היה עבורן מזכרים עקודים נקודים שהיו מוכחים מעלמח להרביע על בחן יעקב בדרך גם ולפ"ז עליית הזכרים על הבחן לח היתה מחליהן חלח בבם עולין עליהם וסוב חחרים למקומן חבל רב הונח דקדק מדכתיב העולים דמשמע מחליהן שהיו המלחכים טוענין ומביחין מבחן לבן העקודים בתוך בחן יעקב ורוחות עמהן ומעתה לח היה העבור על דרך גם כי חחותן שהוכחו מלבן בתוך בחנו היו נוקקים מחליהן לבחן יעקב ויולדות דוגמתן ומה שרחה ליעקב בחלום הייכו קודם המעשה שבחבר מה שעתידים המלחכים לטעון מבחן לבן לתוך בחנו ומזה ימשך שהבעודים הבזקקים לבחנו יהיו עקודים נקודים דחלו בשעת מעשה חו חחריו דבר הכרחה לעין ומה נורך להודעת החלום והשתח ניחח מה שבתב כחן חמר רבי הונח חבל חמר רב

הונח וחבירו כדפירש לעיל :

שטף על נשמים ניר' רש"י כרודים של שטף של נשמים לעון כרך ולפ"ז יר' דלפרש כרודים דקרח חתף והייכו שהוח כמו הכרך הבח בשטף הנשמים וק' מה ענין זה לבחן חלח נזכר זה הכתוב חלח חגב גרסה ושוב מה ענין ענני ככוד לזה ויר' דבלשו ס"ל דחבחן לבן היו מוכחים בעדר יעקב חלח דר"ם קחמר על ידי מלחכים ור"ת פליג וחמר ע"י שטף של נשמים שהיו שוטפים מבחן לבן ומביחין לתוך של יעקב כדרך העולם שטף מים יביחו כתם דברים מחקום למקום ורבנן חמרי דענני ככוד היו מביחין בבחן כמו שהיו

פ"ת הפסוקי

ח רבי יוחנן פתר בקורדיה לבנן כו' לקיים מה שכתוב בתורה ולקחת לך מקל לבן ופתח לו פתח לקיים מה שכתוב בתורה ולקחת לך מקל לבן ופתח לו פתח

ובהעטף האצן לא ישים והוו העטופים ללבן • רבי יוחנן ורש לקיש • רבי יוחנן אמר בקורדיא דלבן רש לקיש אמר לקישיא דלבן • ויפרוץ האישה מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים • ר' אבא בר כהנא אמר מארץ שנפרצה עליו נתן רוגמא של עולם הבא הה"ד ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים • רבי אבא בר כהנא אמר מארץ שנפרצה עליו נתן רוגמא של עולם הבא הה"ד ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים • רבי יהושע בן לוי אמר שלשה מארות נתן לו הקב"ה לאבינו יעקב • רבנן אמרי מארה ועשרין רבוא ולא פליגי מאן דאמר ששים רבוא לכל ערב ועדר חד גמלא • מאן דאמר מאה ועשרים רבוא לכל ערב תרין גמלין • וישמע את בני לבן חזקיה אמר אף שלא ירד יעקב אבינו לשם לא נפקדו בוגרים ובין שירד יעקב אבינו לשם נפקדו בוגרים • הדא הוא דכתיב וישמע את דברי בני לבן • את כל הכבוד הזה • רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר אין כבוד אלא בכסף והה"ד ובזו כסף כזו וזהב • ואין קערה לרבונה כבור מנכל כלי הטהרה • וירא יעקב את פני לבן • בר סירא אמר לב אדם ישנה פניו בין לשוב בין לרע • אמר לו הב"ה החזק אינו מסביר לך פנים ואי יושב כאן שוב אל ארץ אבותיך ואל יולדתך ואיטיב עמך

פרשה

כנגלך כתורה כדאמרינן התם רש"י ולרחים שלחתי כך היו לו בניס הבית הרוס הוה דכתיב וישמע את דברי בני לבן והתורם קכט לבמן לתרוצי מתי דקסה לן מס היו לו בניס קיימך סיס סולח כתו עם הכנען שלנו סיס עיקר שלמנדה תומר על זה שהקדה לה סיס צריך לומר שוד שלה הוה דכתיב וישמע את דברי בני לבן ומס מתחר שמע שלחלס היו לו בניס שלה סיו קטנים ולה סיו רחויים לרעות בהמן ושוב גדלו ויס לומר חזקיה לתו שהתי קדה לחוד שמיך שלה עקרים לויברכני ה' כגלך ויברך ה' תוכך לרגלי דמשמע דסיינו ברכת הבניס כדכתיב הרמ"ס ז"ל דמס לה בן כיון דמתר ליה כי היכי שעם שתר סיס לך לפני ויפרון לרוב הרי בבר בירכו ומה סיס בריך לומר קול ויברך ה' תוכך לרגלי מס לה בעבור הבניס :

פרוס ב

אין לומה לה הבית חזקיה קרא דויתן כיד בניו דכתיב לשון תפלי קרא לסוף לדברי והתורם נס כן לומה לה קבע התורם הוו מס ויס לומר דקיס שתסר לברס בניו דיעקב כי כל העקודים והטלוטים שלנו בימס התהלי סיו ליעקב והסיס תוך כתן לבן שלה יתתר שכשכתם ילדו תתי הבתן עקודים בקודיס ועוד שלה יתתר לבן שהוה טורח בשלו ותשכל בשל לבן :

אין בכוד חלה בסף וזהב דתי תפסר לפרס בתוך ושרוה בסתם לשון בכוד כי לה הלך יעקב בגדולות ושרוות :

אלא בסף וזהב כלומר סין ועושר התי"ת כוזו בסף כי בכוד תכל כלי תתדה שפי' כוזו סין ועושר תבל כלי תתדה תפר תם ונקרא העושר בכוד כי בו יתכבד האדם ולה ניתה ליה לפרס בכוד בשעטו ובשן הכתוב שיהו בתרכן בנות בכוד הבנתן התשא לתם שהוה יקר תכל כלי תתדה כדאמרים ריש"ל כי לה יפול לשון כוזו חלה על הכר הבתסם כיד ונס תם שפרש"י תם בכוד לשון נקי וכבוד הבית תוקן ב

בר סירא תתר לב אדם יפנה פניו כלומר תם סירבה לתתנכר לבו יפנה פניו בין לטוב בין לרע ובבקי יכיר תתוך פני האדם תם שכלבו על דרך תדוש פניך רעים ותתה סירך תולה סין זה כי תם רוצ לב ותתר זה לתשתיגין שפי' וירא יעקב את פני לבן שהביר תבאני פניו כי לבבו לה בבן עתו לה סיס תרסה לתפנים זועפים ותתם כדתתתע לבתורה דתם כן תבה סיכם עתו תיבני ליס תדע שהתתרבם שתרבם ותוא יעקב ית סבר תפי לבן שבוזה תתתרם בתוך הסבות הפנים הביר ותייטו סיס תרסה לו פנים זועפים כפי הוכרך לתרבם ותבה סיכבו עתו ותבה ליתבנן עתיו וכן כי סיכבו תלי תרי ליתבנן עתי ותוא דוחק תטע' שבתקומות רבים תנתנו לבבן יחיד בתקום רבים ותם שתתר סיכבו תתיך סיכבו מבבר לך פנים לתו דתרתים לו פנים ועפים תלה שתיבו תסבור לו פנים כבתתלה כי לבו תפנה פניו בע"כ :

חמיך סיבו תסביר כו' כלומר שבבת תבות ס' עלין עפה תבתתלה תפני שבר עתה סיים תתיך שתת בו רתם ס' כי טוב סיהיה כתו תתבר שקבל תתבן עושר וכבוד תף על פי שתיבו ותתו תבתן תלין תכל כן תתבר שתתיך ביבו שתת בו תה טעם לבבת כתן דתם לה כן תה שתתר שתפה תבתתלה שברי תתו לה תתרה לו תלה יתים תתדים דהיינו שבעים פנים כדלעיל ועם כל זה בתעבב פה כדי להרויח תתתן ולה סיתם בו ס' והבתת בתי לתה לה יבב עוד להרבות עוד סין ועושר ולה סביר ליה למיתר כתה שתתרן קבת תהתבר סיים שבזתן הסוה עלתם לו שבה תתרוגה תבבירותו ולקח לבן בתתו תידו ויתיר יעקב לבבו עם תקבה קטנו ותתר לו ס' שלה יטול עתו עוד תתין לוה סירתם בתקרה תבל דברי תתדם דברי טעם תסתיבות הבתובים :

פרשה

פרשה ער

ז כתיב וזעקתי כו' תמוס דק"ל מה נדיך לומר מרן מכותיך ומולדתך דסיינו הם ובניהם דכתיב מארנך ומולדתך וגו' כי הם דרסינן לה לעיל ועוד למה תלה הקרן בכותיו ולא קאמר לארנך מי נמי לית לה ה' לכל תלת לבית מכיך כמאמר יעקב ומנחי כתלום תכ"מ לכהי מייתי כתי קרא דמדרים ביעקב כתו שמאמר דשמעינן מיניה דמחות יעקב לא על בית מכיו לבד היתה תלת על הקרן מכל שכמה ולכהי ניחת דקמדכר ליה הקרן לומר שמחר שנתמוט לקרוסת ע"ו ברשות נתונה לו ללכת שם כמחותו וכתה שמור בילקוט ע"ז הם' בשם תנחומי חלקי בקרן החיים מתמוה מני לחזור לקרן ישראל תמר יעקב ברשות ינחתי תם תיכי חוזר תלת ברשות שתה ליה הקדוש ברוך הוא רשות שתה מבקש שוב תל קרן מכותיך תו לכבדו שיהיה חלקו שם כתו שהיה לתכותיו שהיו עליה ולת"ם תכותיך ומולדתך שהיב תכיך מנפה לך כו' דתכותיך דמז לתכיו ומולדתך דכתי תם תמו שילדתו ורכה תת ה' שמוש המוליד ותפשר דכלהו מהולדתך שתמת כפקי ותכותיך שתת לתייתר שיהם גם הוא בקרן בתכותיו:

והלא תין קרן החיים כו' תמוס דכתי לפרס קרת על תסוקת יעקב לת"י הוכרך ליעב דלת תיק' ת"ט קרי לה קרן החיים:

אלא צור ותכרותיה ותכת כולהי תל ת"י קאמר שהליים מגמת פני יעקב ודוד כת"ם כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' וגו"כ ויעקב תלים ה' כדוד מיירי דכרים המזמור מהבלים לדוד:

תנן שובעת תנן זולת ולכן רמוי שתקרת קרן החיים כי כם ימלת חיות כל ת' ומוכותיו בשופע ויש לתמוה דבנין זה נוהג בקרן ישראל טפי תשאר מרנות כי שם ניוה ה' שת הברכה כמוזכות וכירות מתר וכדתיתת בשלהי כתוכות תסבלנת ברכת הנפנים ושאר פירות וענין זכת תלב ותכם בענין תפליח תלה יעויין שם ותף תל נב דהשתא קרן פרי לתלתה כדתיתת שתם קרת דוד כיסוכה מיירי תי נמי ליתת דקרן החיים סייכו כדתתר ביומת פרק שביעי כתרומת החיים זה תקום שוקים ופרש"י שתדם מולה לקנות מזוכותיו וי"ת תקום שוקים שים כי תבת ותתן למוטה להסתחר ולהרויח שם יודע שהים בקרן ישראל כשלומה כדתיתת כתיכה רבתי בשפוק תשום לכל הקרן ויש לומר דהכת קאמר והלת עתה תין השכב תלת בעור וחכרותיה ושם כן תין לומר שבתלתו לת"י תלת תנך דכר שגולי מיוחד לת"י תכל השכב תיכו מיוחד לה כי עתה לה נתנת תלת בתחרות תי נמי שתין רתוי ליקרת קרן החיים שתם בשביל זה תתר זה תיכו דכר קטוב כה שפשתי' יוכיח תתנה לזולתה ולהכי נקט עור וחכרותיה דלת נתתלתה עור תלת תחרכנה של ירושלם כדתי' כפ"ק דתגלה:

שמות"ה חיים תחלה לפי שתין התחיים תלת בקרן ישראל ובדיקי ח"ל מתגלגלין בתחילו של ת' יוסף יכנכנו כדלקמן פכ"ו ושם כן בתלתו התתים שכת"י חיים תחלה ושם דל"ק דתתי ת"י לכדם חיים דלת מסתבר שיהיו נדיקי תוכה לקרן כלתי זוכים לתחיה כדלקמן בפרק תכזכר וכן ירתה תת"ם בירושלמים תתר דיש לקיש והקשו תעתה רכותיכו שכגולה ותירץ רבי סימתי שהם מתגלגלים כעדות כו' והא דקתתר ליתות התחיה תילתת תנך תורתה קא משמע לן דתחית התתים ליתות התחיה וכדמשמע כפ"ק דיומת דקתתר לכשיבנה ב"מ תמה ותתרן עתהם שתיהו תלת דתתר כתם שכת ת' כתה תשם תין כיון שהם ת"י ליתות תחיה תלת תעכוד תלכיות כלכד ולתפוקי נתי תת"ם כשל תורה כת"ג כ"ד פ"ת

פרשה ער

ח ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך · כתיב ועקתי אלהים ה' אמרתי אתה מחסי תלקי בארץ החיים · והלא אין ארץ החיים אלא צור וחברותיה · המן שובעת תנן זולא ואת אמר תלקי בארץ החיים אלא ארץ שמחזיה חיים תהלה ליחות המשיח · וריש לקיש בשם בר קפרא מייתי לה מהבא נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה · אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה אמרת תלקי בארץ החיים שוב אל ארץ אבותיך · אביך מצפה לך · אמר מצפה לך אני בעצמי מצפה לך · רבי אמי בשם ריש לקיש אמר נכסי הוצת לארץ אין בהן ברכה אלא משתשוב אל ארץ אבותיך אהיה עמך הכא את אמר ואהיה עמך ולהלן את אמר ואהיה עמך בכל אשר תלכי אלא דוד על ידי שרואה מפרנס את ישראל היה אומר לו ואהיה עמך בכל אשר תלכת אבל יעקב על ידי שהוא מפרנס את ביתו הוא אומר לו שוב אל ארץ אבותיך וגו':

ט וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה וגומר · אמר רבי שמעון בן נתליאל בג' כרכים אני אוהב את בני:

המורח

אתה תמרת תלקי בקרן החיים דלף על גב דקרת כדוד מייתי כדכתיב והוא סייכו מתמוה לת"י תכל תקום דרסינן ליה כיעקב כי הוא שתמר תחלה כן דוד תפלל תחר כך כמותו וכן כילקוט בשם תכתומת כתר דתפרש ליה כדוד קאמר ר"ת מדכר כיעקב זעקתי תליך ה' כשעה שיצתה תבית תכי תכו תומר תם יהיה תלהים עמדי ושתר מחסי הנה תכני עמך תלקי בקרן החיים מתמוה מני לחזור לת"י כו':

אני כשעתי מנפה לך כדי שיעבוד תת"ם בקרן טהורים ועוד כדי ליתד עליו הדבור שתיכו שתתנה לו כשתחכרו לרשע כתה שתמר כתכתו ועוד שתין הכבושה מצויה כת"ל כמו בקרן יש' וכבר כתבתי דתמולדתך דרים ועוד דתפשר דמוחים עמך דרים לה תשם דק"ל דעד שתשת תלהים היה עמו ושתשת מפי תלוקת ועוד דמדכתיב שוב תל ארץ תכותיך ואחר כך והיה עמך משמע שלא יהיה עמו עד לכתו לת"י כדתכתוב בסמוך לכך תמר שהותו מעתה היינו לענין הגבוהה שתנפה להיות עמו:

נכסי ת"ל תין כהן ברכה מצוה"ק ת"ת והיה עמך כדכתי' לכ"ת שתנפ"י שהגליח כת"ל תין ברכה בנכסי ת"ל כי לבסוף לת יפתרו תכל עתה תילך לת"י · יתקיימו כידו ולת ס"ל לפרס והיה עמך על התיחדות הגבוהה דיעקב תמר בתפלתו ה' התומר תלי שוב לתרכך ולמולדתך ותשיבך עמך:

הבא ת"ת תומר כו' תם שכני כיעקב כדתמר בתגדת שתוצל ותיינו טעמת דמדתקדים שוב תל תרן תכותיך לוהיה עמך משמע שלא יהיה עמו עד לכתו לת"י ולא כעובדו סולך בדרך שעובד ת"ל דתם לת כן תהיה עמך ושוב תיכבי ליה ת"ג תדלה קאמר לך שוב כדכתיב לך שוב תגרשתה תשמע דבתליכה לת יהיה עמו ותילו כדוד דכתיב והיה עמך בכל תסר תלכת תשמע לתפי' כלכתו ת"ל ה' עמו לשמרו ולהגליחו בכל דכריו · ומשכי דוד שסיים תפרנס ליעקב היה כריך בלכת כת"ל לללחום תלחתותיו ולזה היה ה' עוסק לו כם תפילו כת"ל תכל יעקב שלא היה תפרנס תלא כיון לת היה כריך בלכת ת"ל · תי נמי דזכות הרבים סהיה תפרנס גרם לזה ושת דל"ק ליה תדכתיב ביעקב נופיה והכה תכני עתך ושתרתיך בכל תסר תלך דתפשר דכבל תסר תלך תיכו דבק רק עם ושתרתיך וחיותו עתו לחוד ושתירה לחוד תינתי תתם לפנין שתירה בעלמת והכה להגלחת נכסים וכריחות תי נמי דס' בכל תסר תלך תיינו כדרכו כשהולך למרן דוקא:

ב בג' דכרים תכי תוכך תנחתם כי טוב: **שאינן** נוטפים וכו' ואין חוסכין וכו' חלא מלתת היא דכולה כענין

התכולה

מ"ת הפסוקי'

לעשו שלום בין שמואל להסיח דיומת שנחתר כי לא תהיה התחיה תיל ככיחת משיחנו חלא בזתן כגון כ"ה שהיה תקובל תכלם שבגין כ"ה לת יהיה תכך ככיחת משיחנו ולכך לתמר כאן ליתות משיחנו דסיינו בתחלת יתות משיחנו תכל ליכה למימר דכ' תחיות הוו ליוסבי ת"י כימו' משיחנו ליוסבי ת"ל תחר יתות משיחנו ולת יזכו ליתות משיחנו וכדתפרש לקמן פכ"ו:

כהבא נותן נשמה תכל תלקי בתרן החיים לת תכרע תלים קיב דתפשר לת' תקום שוקים כדכתי' לעיל:

נותן נשמה לעם עליה דתך על גב דרוקע תתרן לעיל תיכיה יסעיה תכ כל העולם תייתי תדכתי וכתב נותן נשמה לע"ע ורוח להולכים בה נריך לומר לעם עליה סייכו תתי תרן ישראל והולכים בה על שתר תרכו' ותתך למי דכרינן כשתר כ"ו שמואל כ"ו ודכר לכל ת"ל וקרי לכל ת' עם עליה דת"י נבוהים תכל התרכות וכמלמו יוסבים על כל העולם ויוסבי שתר תרכות מקרו הולכים בה דהיינו כהלכה ולת עליה מתם:

אתה תמרת חלקי בתרן החיים דתך על גב דקרת כדוד מייתי כדכתיב והוא סייכו מתמוה לת"י תכל תקום דרסינן ליה כיעקב כי הוא שתמר תחלה כן דוד תפלל תחר כך כמותו וכן כילקוט בשם תכתומת כתר דתפרש ליה כדוד קאמר ר"ת מדכר כיעקב זעקתי תליך ה' כשעה שיצתה תבית תכי תכו תומר תם יהיה תלהים עמדי ושתר מחסי הנה תכני עמך חלקי בתרן החיים מתמוה מני לחזור לת"י כו':

אני כשעתי מנפה לך כדי שיעבוד תת"ם בקרן טהורים ועוד כדי ליתד עליו הדבור שתיכו שתתנה לו כשתחכרו לרשע כתה שתמר כתכתו ועוד שתין הכבושה מצויה כת"ל כמו בקרן יש' וכבר כתבתי דתמולדתך דרים ועוד דתפשר דמוחים עמך דרים לה תשם דק"ל דעד שתשת תלהים היה עמו ושתשת מפי תלוקת ועוד דמדכתיב שוב תל ארץ תכותיך ואחר כך והיה עמך משמע שלא יהיה עמו עד לכתו לת"י כדתכתוב בסמוך לכך תמר שהותו מעתה היינו לענין הגבוהה שתנפה להיות עמו:

נכסי ת"ל תין כהן ברכה מצוה"ק ת"ת והיה עמך כדכתי' לכ"ת שתנפ"י שהגליח כת"ל תין ברכה בנכסי ת"ל כי לבסוף לת יפתרו תכל עתה תילך לת"י · יתקיימו כידו ולת ס"ל לפרס והיה עמך על התיחדות הגבוהה דיעקב תמר בתפלתו ה' התומר תלי שוב לתרכך ולמולדתך ותשיבך עמך:

הבא ת"ת תומר כו' תם שכני כיעקב כדתמר בתגדת שתוצל ותיינו טעמת דמדתקדים שוב תל תרן תכותיך לוהיה עמך משמע שלא יהיה עמו עד לכתו לת"י ולא כעובדו סולך בדרך שעובד ת"ל דתם לת כן תהיה עמך ושוב תיכבי ליה ת"ג תדלה קאמר לך שוב כדכתיב לך שוב תגרשתה תשמע דבתליכה לת יהיה עמו ותילו כדוד דכתיב והיה עמך בכל תסר תלכת תשמע לתפי' כלכתו ת"ל ה' עמו לשמרו ולהגליחו בכל דכריו · ומשכי דוד שסיים תפרנס ליעקב היה כריך בלכת כת"ל לללחום תלחתותיו ולזה היה ה' עוסק לו כם תפילו כת"ל תכל יעקב שלא היה תפרנס תלא כיון לת היה כריך בלכת ת"ל · תי נמי דזכות הרבים סהיה תפרנס גרם לזה ושת דל"ק ליה תדכתיב ביעקב נופיה והכה תכני עמך ושתרתיך בכל תסר תלך דתפשר דכבל תסר תלך תיכו דבק רק עם ושתרתיך וחיותו עתו לחוד ושתירה לחוד תינתי תתם לפנין שתירה בעלמת והכה להגלחת נכסים וכריחות תי נמי דס' בכל תסר תלך תיינו כדרכו כשהולך למרן דוקא:

ב בג' דכרים תכי תוכך תנחתם כי טוב: **שאינן** נוטפים וכו' ואין חוסכין וכו' חלא מלתת היא דכולה כענין

התכולה

סתכילה ומיכו כנגד לא תייתי הא דלמן נוסבין :

בני סתורה הם המדיים כדקתחר בנ' :

שאינן נוסבין כבשר וכלחם מפרוסה גדולה דתחר כל שכחנות ועוד דמתיסת מילחת :

ואין חוזבין כבר חלח ע"נ הבלחן הבשר המכוסל אין חוזבין אותו בקברי קודם שיכח כבלחן כי דרך כבוד להכיח התיכה בלחם בבלחן ועוד דמתיס קנת כשיכיתו חתיכה קטנה קטנות :

ואין נוסקין חלח כיד פרס"י בנגד חת יד חבירו הוח נוסק ודרך חשיכות הוח זה מעני הרוק :

אלא כחקום רוחב כגון סרס שיעלו מכל הבדדי'סתן טוסס :

כענין שנחמ' ויסלח יעקב לחם לח כך חה כ'ל שהיתה הקריחה כשרה חלח לחסתיכן ר"ח :

בחכך דחית טיה כו' כשרה טיה כו מרגלים לח חחתר דבר חל טוך :

צפה הקדום כרוך הוח חה לבן שעיד לעשו' שכשרחה לבן חם' טושה דגון יעקב טיולדות שבחן כשי חם שהיה חבחי כיניהם לביות ליעקב בקודים חו נקודים טיה חרחה לבנות חבחו חחר שהיו שבחן חשוכרו'שחם טיה חבחם כעקודי' טיה חשבח חו כחבחי ואומר נקודים יהיה שברך כחשבו שבחן חחשוכרות בבר נוכרו וגדולותיהם עקודי'כחבחם הרחשון וה'לח בר כורחם חלח כפי כחבחי כחחרון שהיה טופה טהיה לבן חבקש :

אבר חין כחיב כחן חלח יחחר כלשון עשיך כרחם כפי חה שהיה עשיך לומר וחף על גב דקרח כלידה קטייהי והלידה לשולם לחר כל כחבחים כיחה ה"ק חם עשיך לומר שקודי' יהיה שברך היו חבטיירי' הולדו' כחוכן שחחר כך ילדו עקודים ח"כ דולדו הייכו כהולדה והשבור וחכל חקום לפי שכל זה דולק ילוף לה ר"י ור' חיכו חעשה לך :

אבר חין כחיב כחן וחם חחחר חבחי ידע יעקב שהיה כן חחם היו חשבחים חרחי הולדות שבכל חת חשבחות כחבחי ולח חשבור דבשבוחה יהיו חלח חבחו שבגלה חלין שבשור כחחרוה כשחחר לו שוב חל חרץ חבוחיך ור"ל כחשבור טפי טיעשה ס' שבשר חם טיהא חשעיד חשיבחה הבורה זו חחר זו טיעבוד להרבות בנשים :

עשה לך לבן חין כחיב כחן דכיון דעליית השעורים העקודים על הבחן היה לחקן שוקו של יעקב גר' שחחו ליכח חו כחבלות וחוכלה ולח חם שכבר עשה וחם כן עשה חיכבי ליה חלח חשחש דשמלי חחר עבור בבחן היה חשבח חבחו ולכ"ח עושה על פת עליית השעורים דשיבחו עבורה כי כשעה בשיה היה עושה כחרחה ולבן נרים ס' שיהיו השעורים שעולים כחרחה שעשיד לבחבות כחחרוכה :

לו ולשורות חיחרח זו נחמרים על כשל שם חכרשם ויעקב כלשעיל פכ"ו וחין חקו לכחיבתה כחן ס"ם חלח בכשל שם יעקב וחין שפק שכחיבתה כחן ס"ם הוח :

ויצל חלהים כו קשה שהיה בדעת קרח והשעורים העולים חקחי דויכל ג'ים ושחח חיידי דחייתי כל חחר לבן עושה לך נקט חיד ריעח דהשוח קרח :

כזה שהוח חעיל דחיה לח כן חחי לשון ויכל ויקח לו ויבדל חיכבי ליה ולישה לחימר חד'לק וישכל כח'לף דחיה נעי חבלת לי כרבה פירש נם כן לשיל חן הבבולות :

בן הבבולות נרם'י והעדוך ופי כשרוך חחסוכים כלומר חחסרים ורק'י פירש כוח שהוח חפרים חת הריקניות ובחי' שהבוכה לפ"ז שבחבו ליעקב הבוכות ובשחרו הרשות לבבן כשורר חוכל חעוך פסולת כלומר לחימר חיעכה דיכח חחר לשיל נבי השעורים העולים כי' חים"ם היו טובעין חבבן לבן וכי' ומשבש שהן החשובות ולי נרחים לפרש לפי נרסחבו דנרסינן חן הבבולת דהייבו מהחבולה כבן בבולה שחין כה דבה דהייבו חבולה כשור'קבל שפרים כח"ם כשרוך כשרך בבל והכוכה שהיה זה ליעקב חחר היחום שחעוך חחבולות לבן היה חעיבת חשכרן ודיה חחר כך כחשיל חעוכו על יום ושבלוליחו של עבר דחשיב יחום :

ג לימה חעבה רחל חחלה דלימה לחי' חקרה טיה לה כי כבן יחיה חחלה לו שחקרה קובי כלידה כי חספר יחי הבדיקים יחבלה ה' ולחה ויקוב חייב יחרים בלחה על רחל עם היות שחיבן בוקביות ולח על בב החכוה דחקחור לבן ישבב שוכך הלילה לה זבחה להקבר עם יעקב כלשיל פ"ג כוסבת קבורתה כרבך חברת כדי שחהיה סבד לעולים כלקבן בפ"ב ח"ם לה יהוייב חוה שחחת קודם לחוחה :

שרברה בשני חחוה בבולה. חחבה ולה נהב בה בבוד ולח חחר חלבן לי חדבחיה ותבן רחל ולחה דרך חשיבחין נקט דרחל עיקר כדלשיל פ"ו וכן ויקרח לרחל ולבלחה כדבר ס' שם ויש לומר דהבה חיבורה דקרח דהוה סני דלימה ותבניבה ותחמרן לו ולחה לי רחל ולחה בלחה בחמי דרחל דבר חחלה :

ראית חיבוך חדם קורח רחובן כו' חיבה הם עבין זה לשה כי לה קרח לרחל לבדה ולח ס"ל שקרח חחלה לרחל ולבן שבחה חחלה הבי ס"ל רחית חיבוך חדם קורח רחובן ושמעון ושחעון עובה חחלה :

כישגגה היובחה חלבני הבליט שחחקיימת בלה חדבחו ובן יעקב לה בחבוון בלה לחי בלקח בלה בשם שחים כדלקבן בגבה לעבדו חו לחכרו חבל רחל לה לקחו בלה בשם שחים כדלקבן חי נחי היבו חבגה שהוח לה כיוון לקבלה בלה שיוחת על יהם וחבל חקום חחחר שיבה חפיו בחקיים וחם חחחר וחבן עם חחר חחבה חת חלילך קחחר ולח עם חחר יחבה ולבן לה חבה חת חחרבים ויש לומר כיון דחבה קיבוחיות כחקוחן כדלקבן בלה בקבלה שהרי חבה בוף חחרבים כבורה חחרת ובבל חבחת יקוחה חיבן חבוש דקבלת ח"ח חפילו על חבם בחה ולח בפי דהשם בשחלה בקבלה על חים יהוב בהיבית דחחר בפ' הבולין בחחיעוכל ושחחיעוכל דחק על בב דהשם על חבחי כיון דדוד קחחר כל היולדת דבר זה וחחיעוכל היה יהב ושחועל ח"ל בפי' כה יעשה לך חלחים בלה בקבלה חבבל הבה דקחחר עם חחר חחבה חם לה חבחו לה בלה בקבלה בבל :

אפשר בן בחחיבחה דהי חפשר דחבל חחוכם דבהי דהוה דחחי לבוח בעיקיפין לחחליף

מכבורתו בטענות זיופים כדרך הרמאים אחל לאכול כספם מתוס מי תליף ועוד שלח מניהו שהגיד הכתוב זה שלהו זמה שפירוש רש"י בחומש שעכב דמי שכר פעולתך לית שכירת ליה לרכבן ז"ל דאם כן כספך מיכבי ליה ועוד מה תדעו על דברינו שתאמר ואיכן התל כי:

אם הוה קיקיון טבלא הוה נסיב לה שפי' כספנו תמהתנו כתו נכסוף נכספנו ויבינו שאם היה רוצה בידנו עדר נחמד היה לוקחו מתנו כתחונו ואנו מפני הבושה היינו נותנים לו ס"ג שכשהיו רן רוצות ליקח מי זה עדר טוב היה הוא קודש ולוקחו ועובר משום עכי המכשיל בחברו:

פטליקון גרי' בפ' ולפי פי' מהו ולפי ענינו הוא חבץ לו כלי נחה:

ד רב חכם לימינו זה יעקב דפי' לב חכם לימינו שעושה את העיקר עיקר ולב כסיל לשמאלו שעושה את הטפל עיקר וכדלקמן ס"ד פרשה כ"ב כי היתין מורה על העיקר והשמאל על הטפל כתיב שתור נבי תרך ימים ביתיהה לתימניים כה וכו' ואתר כתן זה יעקב שהקדים הבנים לבנים שהבנים עיקר ועשו הקדים הבנים ועשה הטפל עיקר שהבנים תביעות לו יותר לפי שהיה שטוף בזמה כדכתב הר"ם ז"ל:

מקנה קנינו הם מקנה מקנינו של לבן הוסיף דקשה לן מה פירוש מקנה מקנה קנינו מקנה שבהמה ת"ס מקנה קנינו כי כל מקנה האדם הוא קנינו ועוד הרי כבר נאמר ויעבד את כל מקנהו והלא תו למה לי לבן פירוש הם מקנה מקנינו של לבן ופירושו הם שאתר רע"י בחתם הם מקנה מגלתנו עבדים ושפחות וגמלים וחמורים רוצה לומר שהיה מוכר מקנתו ולוקח כל תלה בפירוש רש"י נבי ויפרון החים וכו' ואם שפי' כנוי קנינו של לבן רוצ' לומר הם מקנה משל לבן ואתר זה לאת טעם למה נקרא הכתן קנינו שפי' משתר הדברים ואתר אזה להיותו תחלת קנינו שלקח מלבן כשברח ורש"ל ז"ל חשב שדברי האגדה הזו שלח כדברי רש"י ואתר שלפי האגדה יהיה מקנה קנינו ביותר לויבא את כל מקנהו ולח ידעתי מהו שכיותר הזה שהיה צריך לכתוב ועוד שלפי דבריו יהיה כנוי קנינו דקרוב אב של לבן והם לי מפשר שדברי לח נזכר לבן בהקרא:

בכל מקום שנאתר נזיזה עושה רושם נראה דה"ט משום דנזיזה היו עושים שתחה ונראה שהיה הטבון תרקד כיניסים וכשה נרש על ידן וזה דומה לאה שאתר לעיל פרשה ל"ח כל מקום שתחה תוצא יציאה הטבון קופץ כו' והט' תפני שבשתקשים ליטד כשלוח הטבון קופץ ותטלוש תתנדה לקתן פפ"ה:

אלא לשם שמים כתב הרש"י ולח לנגבה והוטיתו זה תיתורת דאתר לפניו שלח היה ליתר שלח ויתנכל דחל את תרפיו ולינר' שלח הוכרכו ז"ל לתפוקי מנגבה דהי חשובה להיות נדקת כנגבה וכל שכן תרפים דלמאי בעיא להו אי לא לעניתה חם ושלום ואי למכרן לתחרים התיכה ולפני עור לח תתן מכשול ואיתיר הנאת ע"ז וכל שכן שלח יכוייר שנגנות הנדקת דבר הכתוב שלח אתת לתפוקי מדאתר כתנחומא ופרק רבי אליעזר שתפני שהיו תדברים נגנבים שלח תגלם בריאתם ללבן ואתי דבייהי הכי מהתה טעמא כבר פירוש כתו' לח הוברך לומר כו' וה"ק דהשתא ניתא דקיטברך קרא לאתעניען לה לספר בשבח רחל שבקשה לפרנסן תביה תעבודה זרה דאילו להתה טעמא תכיון דלא בעתה לשם שתים שלח להעלים בריאתם אין כתן שבח ולא גנות ואתה הוברך לכתוב ללאת עכין זה והבוחר בדברי הר"ם יוכל לומר דלעיכך הוברך אתאר לאתים בלאוד קתי:

אלא לשם שמים כדרך עיין בתם שאתר לעיל פי' ותן היד

ת"מ הפסוק

שלח פתה נגנבתיו ואם"כ ותגנוב רחל:

כה שהלך יעקב לג' ימים הלך לבן ליום ה' שהרי ביום הג' לבריחה הונד ללבן ובתותן שלשה ימים היה יעקב הולך להדרכו והוא ס"ם מתחלה רחוק תלבן דרך שלשה ימים בדלקתן נתנה ביום שהגדה רחוק ממנו שלשה ימים ולתחרת יום הכפורים דרך לבן לתחריו וכתותו יום נסע יעקב עוד לדרכו והשיגו לבן ביום שהוא דכתיב וירדוף תחריו דרך שבעה ימים פירש תתקום קהלת' לבן עד הגלעד ותילו תיחר תקיום שהוא היה יעקב נוסע עוד והיה תזרחק שתתקום לבן עד הגלעד שעה הוסג יעקב יותר תדרך שבעה ימים ותמ"ל תם שהלך יעקב לד' ימים שלח ימים שלשתים חשיב להליכת יעקב ותף על פי שתפשר שהלך דרך שלשה ימים כל ימים וביום הג' בבקר הגיד ללבן ותיד דרף ותבתה הולך דרך השבעה ימים בשני ימים שפיר קתתר תם שהלך יעקב לשלשה ימים דתשתא ביום הג' הלך דרך השלשה ימים שהלך יעקב ובין יעקב ולבן ביום הג' יעקב עוד לדרכו והשיגו לבן ביום שהוא דכתיב וירדוף אחריו דרך שבעה ימים ויומא דהוו קייטי ביה הוי תה שהלך יעקב בשבעה ימים הלך לבן ליום אחר:

ת ויבא

שלישי לבריחה לח שליטי בשבת כגון ביום השבעה דהקפת ירחו דתסורות שתו"ל יום השבת דהשם תיכה נפקותא לכל הכתו תתי נפקא תם היה שלשה כשבת תחלם לבריחה לגון שתאמר לה"ק שליטי להליכת לבן לגזול תת נתנו דמתי ונפקא מינה:

כה שהלך תניהו יעקב לג' ימים כו' נרוך עיין היטב נגלתד זה ורש"י בחומש כתב וז"ל דרך ג' ימים כל אותן ג' ימי' שהלך התניח להגיד ללבן הלך יעקב לדדכו נתנה רחוק תלבן שהשה ימים וכשהשה שתינו לבן למדנו שכל תם שהלך יעקב כ' ימים הלך לבן ביום ת' • וק' דלפי תם שתתר כל אותן ג' ימים כו' נר שלח הלך יעקב רק דרך שלשה ימים כשרוף לבן לחריהו ותם כן תתי כל תם שהלך יעקב כשבעה ימים דקתתר ותם תפרשים דה"ק כל תם שהלך יעקב כין שעה כין כשבכר לו' ימים הלך לבן ביום אחד כי כשבכר הלך יעקב כתה פעתים תנתן לבן עד תקותו שהוא דרך שלשה ימים ושתה הולך בבריחתו עוד שלשה ימים זולת יום השביעי שרדפו לבן וכל אותו הדרך הלך לבן ביום ת' ופירש זה שכיתו תנחת יהודה והר"ם ז"ל פירש תם שהלך יעקב כשבעה ימים תלו היה הולך תתקום שתן לבן הלך לבן ביום ת' ופי' וירדוף אחר דרך שבעה ימים תתקום שהיה לבן ביותר כו כו' ותם נאותה לה' תכ' פירושים תלו הייתו תומרים שבזה יתפרשו נם כן דברי רבי חייא רבה דהכא וה"ם תכיון דדרך שלשה ימים ביתו יעקב וכן' לבריחה הונד לו ודרך לחריו כאותו יום שהיו עומדים כו כשהונד לו כלותר בערב הג' התחיל לרדוף ודרך ביום הרביעי וכו ביום השתי נתנה שהלך ביום ת' שהלך ז' ימים דהייתו מהלך ג' ימים שביתו וכן יעקב וכן' לבריחה הונד לו ודרך לחריו כאותו יום שהיו עומדים כו כל תלו הפירושים רחוקים תכליותי כי לח יסבול לטון הלך לפרש כו אלו היה הולך ונם להזכיר עתה תם שהיה הולך בשבכר תתקומו עד נתן לבן ת"ט בדכר לתפילו נודע דיעקב פעתים היה הולך תדרך שהוא כל שכן שלח תניהו זה ועוד תם זה פירש דברי רבי חייא ביתו דדבי תניהו:

והזקנוני פירש שתריך לותר כשפירש התניח תיעקב וכח ללבן לח דרף אחר יעקב תיד תלח חזר לתקומו ושתה שלשה ימים וכאותן ג' ימים הלך יעקב לדדכו וכשלח תכח לבן את התרפים דרף לבן לחריו נתנה כשדרף לבן לחריו כבר הלך יעקב שלשה ימים וכשביעי לבריחתו פשיטא לבן הרי לך שהלך לבן ביום ת' כל תם שהלך יעקב לז' ימים

מ"מ הפסוק

מהרי מקי בסימני סיס יעקב הולך ותתרחק מלבן וזה ספי סיס נכון סם סיסם לבו רחים שלח דרך ויד מלח חוד למקומו תחלה בשלשה ימים מכל מין לבו רחים מזה מדרכה מהתקרה נרחם סמיד בסמעו שכרת דרך מחר יעקב ועוד סם לח סיס רוצה לרדף מחריו מתחלה למה סח למקומו ודוחק לומר שכח לרחות סם נגנב משלו כלום דמי חסיד יעקב בעיניה ועוד מנא לן שכבומו

כתדכר כנ מתקום נתנו עד המקום שמשם כרח יעקב שהם שלשה ימים ואחר

לכריס כנ כך הלך דרך שבעה ימים כיום מ' שמה דרך שלשה ימים גם כן כיום מ' הלך ותו דמשי שכח מחר כך שהים מתחלה סם מפני שהיה רוקף גם מתחלה הוה ליה למהר לרחות סם כנגב מחנו כלום ומה כן כשכח לבן

ליום ד מהלי טו למקומו לח הלך יעקב חלח ד' ימים וכנ' ימים מחר כך שמלמו ליעקב שבעה ימים הסיגו לבן וכוונת מה שהלך יעקב לו הלך לבן לשלשה ימים : והכ"ל כפי' חזקוני שכו ימים כח לבן מתקומו למקום שברח יעקב משם ולח הטעתים חלח מפני שדרך שלשה ימים מחר כין כ' התקומות הרלם הוח דרך רוב המנשים וזה שחמר כחן רוקה ולח רוב' כנר כתיב וכו'כלו על כרחך נריך להודות שבניהו וכן יעקב היה דרך שלשה ימים מהולכי דרכי' ולח מדרך מנהגי מקנה והרחים מדכתיב ויוגד ללבן ביום השלישי משום שלישי לבריחה נרחה שגם התנוד מיכר ללכת להניד ללבן לח יכול להגיע עדיו עד יום השלשה ולכן לבן גם הוח לח יוכל ללכת כדרך הזה חלח בשלשה ימים מכל דרך ד' ימים שהזכיר הכתוב כדרכיהם היינו מה שהלך יעקב מתקומו בשבעה ימי' ומין זה דרך שתם הולכי דרך כי יעקב מתנהל לאטו שהוח בכל מתקנה ולרגל הילדים וזה הדרך יכול לבן להלך חותו ביום ח' ומה שחמ' שכיום ח' הלך חותו לבן הוח מהטעם שכתבתי לעיל שהיו חיזר יותר גם יעקב היה נוסע עוד ונמנה שהיה דרכו יותר מדרך שבעה ימים שברי הלך דרך שבה ימים בעוד שהלך להגיד ללבן וכח לבן עד המקום שמשם כרח יעקב ומה שחמר יומח דהוו קיימין כיה רוצה לומר כיום עצמו שעומדים בו כשהדביקו כחותו יום הוח שהלך דרך כל השבעה ימים ומה שחמר והיתה דרך שבעה ימים היינו דרך שהם הולכי דרכים ויעקב הלך הדרך הזה בשלשה עשר ימים שהיו עשה ימים שעברו עד שבח לבן למקום שחתכו כרח יעקב ושבעה ימים שהיה לבן רודפו חחר כך ותהלכו של לבן כדרך עוברי דרך ימים לומר לשם כן היה ליה למימר וירדף מחריו שבעה ימים דרך למה לי כיון דשבעה ימים מהם היה רוקף ועוד שם כן מחי חשח קרי להחמשיכן דשף על נב דלפי דיקן לח משמעינן גמורה רדיפה לבן כיון דדרך שבעה ימים דהלך יעקב

ה ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה : סרי בין נביאי סבחישי השם לנביאי ישראל : רבי חמא בר חנינה ורבי ישמעאל רבנן סנרי : רבי חמא בר חנינה אמר אין הקדוש ברוך הוא נגלה לנביאי סבחישי השם אלא בחצי דבור כדכתיב ויקר אלהים אל בלעם : רבי ישמעאל רבנן סנרי אמר אין הלשון הזה ויקר אלא לשון טומאה הכתוב אומר כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה אבל לנביאי ישראל כדבור שלם בלשון חבה בלשון קדושה בלשון שמלאכי השרת מקלסין אותו וקרא זה אל זה ואמר קדוש : רבי יוסי בר חנינה אמר אין הקדוש ברוך הוא נגלה לנביאי סבחישי השם ואפילו צריקים ישמע אלו נביאי ישראל : סרי בין נביאי ישראל לנביאי אומות העולם סבחישי השם : רבי חנינא בר פפא ורבי סימון : רבי חנינה בר פפא אמר למלך ואהובו שהיו נותנים בשרקלין כל שערי מבקש הוא סרכר עם אוהבו : נ"א למלך ואוהבו שהיו נותנים בשרקלין וביניהם וילון כל שערי שהוא מבקש לדבר עם אוהבו מפסיל את הויולון ומדבר עם אוהבו : רבי סימון אמר למלך שהיה לו אשה ופלגש בשערי שהוא בא אצל אשתו הוא בא בפרהסיא ובשערי שהוא בא אצל פילגשו הוא בא בסטטוניות כך אין הקדוש ברוך הוא נגלה על נ"א אלא בלילה ויבא אלהים אל בלעם בלילה : ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה ויבא אלהים אל לבן בחלום הלילה :

כח לעיל פרשה כ"ד וסם פירסתי :

ו ויאמר לו השמר לך : אפילו שאת אומרן לשובתו הוא חושבן לרעתו השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע למה נחבאת לברוח ולא הגדת לי ואשלחך ונו' : אמר דילמא חזר בירם : ולא נשקתני לבני ולבנותי : אמר ליה ער כרון איה ביה : יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר : אמר ליה הוא סיניה : ועתה הלך הלכת כי נכסוף נכספת לבית אביך למה נגנבת את אלהי אתה חשרת לילך אל בית אביך למה נגנבת את אלהי : אמר רבי אייבו כיון ששמעו השבטים כך אמרו בושנו בך אבי אמנו שלעת זקנותך אתה אומר למה נגנבת את אלהי : עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה והוה כן כשנגח היוצאת שפי השלים : ותגנוב רחל ותמת רחל : ויבא לבן בארהל יעקב ובארהל רחל : באהל יעקב שהוא אהלה של רחל : ובאהל לאה ובאהל שתי האמהות ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל : למה באהל רחל שני פעמים שהיה מכיר שהיא משמשנית : ורחל לקחה את התרפים ותשימם בכר הגמל :

בעכישא

דתם סחתר עתם הסכלת עמו פירושו עד שתם כסכלותך ותיגיע סכ ופירוש סית כיה יש כו מהסכלות וגירסת הילקוט מתניה ולפרש זה שניהו עדיין מתם בסכלותך והכי לח כן מתי עתם הסכלת והלח כשעה רחקוה סברה הוח מהסכיל עמו :

אביר ליח הוח מיניה ר"ל מין מניעתו מהרע לו מפני דכור הא מעצמו

מכבדות היה ומין גמורה בלבן בהליכתו כל יום ביום אחד מכל מקום אמרינן דיעקב לח היה הולך כשדרה דתם כן היה מתחר דרכו יותר מף שהיה מתנהג בכבדות מכל מתה שהלך לבן ביום ס' כל מה שהלך יעקב לו ברח' מתשעתי קטנות היו מחד :

ואם מתחר ומיך הלך יעקב דרך שבעה ימים והלח מין שבעה בלח שבת ויעקב שתר לת הסבת כדלעיל פרשה י"ח ותם כח' ימים הוח שהלך דרך זו ותם כן בוסף ללבן יום ח' וכ' ימים הלך לבן מיניה ליה יום לומר שגם כיום שבת הלך יעקב כשיעור שתוחר להלך בשבת וכעל מנחת יהודה תירץ לוה דתם לבן שוכת ביום השבת ותמיהני דמ"ל לבעל התנדה לבן שתר שבת וכ"ם רבע כזה מה לו תכל מחירת שבת : ותכל מקום לח יכולתי ליישב לשון רש"י וכ"ל דט"ם בכל מדבריו ובריך לומר למדנו שבכל מה שהלך יעקב נג' ימים וכו' וכן מדברי רבי חבסו דלעיל ויעין בהתם :

רוצה ולח רוצה תם על פי ספירשתיו יעקב דתחתר הכי כלפי מ"ה שתחתר הרמב"ן שתשבי נסע ע"ם :

ו אפילן דכריס שתת חומרן לטוענתו כו' משום דקשה לן כתחק כל' חכות תלינה כשלוחו רע לחיי חלח טוב תחתי לח לבן תירץ חפני שהוח חוסכו לרעה ותין זה דין לכף חובה כי זה עבדו של כלפי שבשיתחר שתת תיכו נתחן ולבך תתחר דלבן רגיל ברחמות תפילו כשדבר טוב יחשב לרעה תכל בברק הנזכר תירגו דטובתן של רשעים רעה היא תגיל נזיקים ופירוש תפני שתזכיר לו שם עבודה זרה וכתן לח תחרו כן שבבר היה תשבר טוב כלי הזכרת שם ע"ז ושוב דקרח דייק תדלח קתחר טוב ורע תשתע שתשטוב יבח עד הרע שיחשוב הטוב לרע :

אביר דילמת חזר בית תשב לבן שתת יחזור ויעקב ויסוב לתרגו כדי לגנוב בכוור והדר ולבך תחר ותלבך כשתתה דתם לח כן מה עניין לוה בתובחה וכי ידע יעקב תה בלבו תלח שכוונתו שתם יסוב ילתכו כשתתה רבה ועוד דלטון תלבך להבא תשתע :

אביר עד כדון כלומר דתם שתחר עתם הסבלת עמו פירושו עד שתם כסבלותך ותיגיע סכ ופירוש סית כיה יש כו מהסבלות וגירסת הילקוט תתניה ולפרש זה שניהו עדיין תתם בסבלותך והכי לח כן תתי עתם הסבלת והלח כשעה רחקוה סברה הוח מהסבל עמו :

אביר ליח הוח מיניה ר"ל מין מניעתו מהרע לו מפני דכור הא מעצמו

מעטיו שללנו נכון ח"ס ים לחל ידי לעשות עמכם רע אף על פי שהלכי תכיכם אחר אלי כו' אלא שאיני חפץ בהיזקך דאם לא כן היה לל ידי מיבעי ליה ואפשר שמפרשים כתו שים מפרשים בפתוב ים לחל ידי והרחיק מדאינטריך למכיכם להזהירני :

ואפשר לפרש הוה מיבים אין הדבר הזה מיעקב אלא מה' כי הוא שנותו בכך מאחר שם' הזהירני מדבר עתו רשע וזה כמשמ דברים כלפי מעלה • ורש"י פי' לית הוא מיבים בלותר אלסיכם הוא ולא מאלי :

את אחדת לילך כו' נרוך עיין מה מוסיף על פסוטו של מקרא דולתי ידעי' דנכספת לצון אחדת וכו' סרנו לפרש טעם ועשה הלוך הלבת כו' שם אי' למה נגעת את אלסי שכחה סרחה שזה דבק כזה ואחר שו"ט ל"ם למה נגעת את אלסי שחשב שיעקב נגנבו ולא אחר למה נגנב חה שאחר שהאליפה היה לאחדת בית אביו ואין אחדה אלא ליעקב אם כן הוא שנגב התרפים אחשב טעם שנגיבה כדי שלא יגידו ללבן כי בורח הוא כתה שאחר בתנחומ' ואי יחום בזה חון תאמנו כי הבנות בנותיו חשב שבאותם הולבות עתו כתה שאחר ואבנב את בנותי בשבויות חרב וזה שאחר את אחדת וכו' רוצה לומר אתה לבדך :

כיון שטחשו שבטטים בו' נראה שאחר זה לתרן לוך פסק יעקב מיתה על הגניבה בידו כי אף שלא חשב בראל ה"ל לפחד שתא ה' מביאו הקטנים לקחם בדרך הנשרים לזה אחר כי כיון שטחשו שבטטים בו' ולבן בטח יעקב שם כי נראה שם לא ידעו עדין בהיזיותם כי הם תחטים על הדבר בשעת מציאותם :

והוה כן כשגנב בו' פירשתיו לעיל בפרקין • ואיבא למימר דלעיל מייתי ליה בפלוגתא דרבי יודן ורבי יוסי והבא מייתי לה שתא ושתא לף רבי יודן מודה בזה וחה שאחר שדברים שבני אחשה סייעו לתות קודם לה אבל בלאו הכי היו יודעים בקברים תקללה זו ואיבעי דקאחר רבי יוסי בלשון שלילה לא תחה אלא תקללתו בלאחר לא בדבריך דאתרתי נרמי אלא דוקא תקללתו :

שהוא אחלה של רחל פירש רש"י בחומש שהיה יעקב שדיר אצלה וכה"ג בכי רחל אחת יעקב ובבלן לא נאחר אחת יעקב והבי מיבעי ליה לשעל פרשה ש' ופרשה ע"ג דרחל עיקרו של בית :

שהוא אחלאו של רחל הרחב"ן שעון על רש"י שפי' בן בחומש שע"ד הפשט אינו נכון שיקראנו בפסוק ה' בכ' שחות ויש לי לומר שבאחלה הזאבירה בשם יעקב לאת טעם לקדימת לבן אחל זו מפני שהוא אחל הראשון והיותר גדול ובבבד אחר בו יעקב ואחר בך קראו אחל רחל לאת טעם להכפל בניסת לבן בו שזה מפני רחל שהיא חשתכני ולא מפני יעקב דלא חביר בודאי לך בדרך עיון מי איקיקס לפ' כן ולא אחל יעקב בפסוטו שהי"ל אחל פנוי לבדו לפי כבודו או משם תאכלנה כל הנשים על שלאחנו עם בניו ועם בני ביתו ולבל אחת מהנשים אחל מיוחד לבבודם בדפוסים הראש"ע ועוד שטוצרבו לידחק שבבשם אחל ה' פעמים והרמ"ם כתב מפני שהי"ל בלבן לבא אחלה באחל רחל ואחר בך באחל לאחלה הבפך דמשתמע אחלה של רחל שמוך לאחל יעקב ואין זה מספיק כי שמא אחל יעקב היה בנתים ואחל רחל תבך ה' ובל לאם ויבדו השני או שהיו האחלים בחקף בעגולה והיה אחל יעקב בין של לאה ובין של רחל • ולבאר היה נר' שמפני שכתוב ויבא אחל לאה ויבא באחל רחל ואם נפרש שהיה זה אחר שבא באחל לאה אחלות ק' דודאי אחל רחל קדוש לבל יעקב אחל האחלות ואיך הקדים לבוא לאחל האחלות אלא מיד אחר אחל לאה היה לו ליבבם לבל רחל ואפילו תימא שהיה אחל יעקב בין אחל לאה ורחל או שהיו האחלים בעגולה כרבתים והיו של אחלות אצל של לאה היו ל"ל לבבת אחל לאה לבל רחל ולא להקדים לבל אחלות ושוב בשיעת אחל אחלות באחה הוברך לבא לבל לאה ולבאת אחבה לבל רחל הלא בבר בבנם לבל לאה ואם בפרש שם"ם ויבא אחל לאה ויבא באחל רחל לא היה קודם הבנסו לאחל הקרקע ל"ל שהקרקע מסורם והרח"בע בתב לומר שאחו שבתוב דרך קברה ואיבר להזביר אחל רחל להזביר בבלן ולא אבה כי לא היו שם וחזר

רחל לאה בלהה זלפה	
רשות הרבים	

ופירש כי בעת שאחו אחבל לאה בא באחל רחל אחר שם אחרפים וטוב שיאמר הבתוב ויבא לבן באחל יעקב ובאחל לאה ובאחל רחל ובאחל שתי האחלות ולא אבה ורחל לבתה את התרפים כו' אבל לפי מה שאחר דאחל יעקב הוא באחל רחל ובבבם לו פעמים כולל לתן כי האחלים היו בתבוצ שבתב ריש"י שאחל לאה היה בין אחל רחל ובין אחל לאה שתי האחלות וכלן היו פתוחים זה לזה ואחל רחל ואחל לאה היו פתוחים לרשות הרבים אם שאין כן באחל האחלות בזה

רחל לאה בלהה זלפה	
רשות הרבים	

ולזה אחר ויבא באחל יעקב דהיינו אחל רחל שהוא אחלה ויבא אשם ובא לאחל לאה ואחרין לאחל שני האחלות ולא אבה וחזר עקבו לאחל לאה לפי שלא היה אחל האחלות פתוח לרשות הרבים ויבא אשם ובא לאחל רחל שהיה פתוח לרשות הרבים ושוב בא לאחל לאה וחזר עקבו לאחל רחל לפי שהיה אחבע ולא היה יבול ליבבם אחל האחלות אלא לרשות הרבים ולבן אבה לבא לאחל רחל ולבך בבבם לבא באחל רחל אחלה שהיה פתוח לרשות הרבים ושוב בא לאחל לאה וחזר עקבו לאחל רחל לפי שהיה אחבע ולא היה יבול ליבבם אחל האחלות אלא דרך אחל רחל וחפש עוד שם לפי שהבין בה שהיתה אשאבית ואחר בך בבב' באחל האחלו' וחפש שם ובא"ם בעל אבת' יהוד' וז' היא נורתן ולפי זה לעולם ג"ל שהקרקע אשורם ומ"ב אם הרגישו באחדנו לאחל יעקב הוא באחל רחל ובבבה לעומר אפני אלא היה רואי לבא אחלה באחל יעקב דיותר קרוב לחשוב בגניבה ת' אבבשים דלילה לפי שאחל יעקב היה הפתוח לר"ם בבבם בו אחלה ועוד דאם בתיבבה בשעוד שאין אחדתו בגבת התרפים אלא ליעקב ושתא ג"ל דאשבי לאבתב בגיבה זו ובא אחל לאה אם אלא הזביר באחרונה אשאע שהיה אחודעת שבאחדשם לו בגלוי אחל לאה כי דאם הקדים ליאות בגניבה באחלה אבבשים לאה דאי לאשאיבך דקודם שבבבם לאחל האחלות בבבם לאחל לאה ובבבה באחל לאה יעקב ובאחל לאה רחל ובאחל האחלות ולא אבה ;

שהיה אבבר בו' ואף על פי שבבר אשם באחלה אחר ואשם יפה יפה לו באחלה לא בדק אחלה ואחר בך בדק אפילו שם שהקימם אשם ובדאבר בשעוד קודבני' אבה ;

בעביטא דבאלה פירש רש"י שהיה אדדעת העשויה כמין בר וכשרוצין אבינו הקיסוס בעביטין והן עביטי הגפל בשטיל בלעז ;

קהוניות אבה דאם לא בן את התרפים ג"ל אלא ה"ק תרפים לא אבה דבר אחר אבה אתורתם ואחר שהם קיתוניות כי אולי דרך הנדה ליבב עליהם לקבל הדם כי דרך בשים לה :

ז קפדונתן על אבות בו' בלומר כי אם שאבר שבתוב וירב בלבן לאו בגנותיה דיעקב אשאעי אלא בשביאה אחילו בשעת הבעם בלבל דבריו בתוכן בלות אבבנו' האחרונים ;

דיב קפדונתן של אבות אבין ויחר ליעקב וירב בלבן אם את שבור שמא אבות וכן גי' היקוט והבי פירושו דקפדנות האבות עדיפא אדאבר כי בלבל ולא זכויד דבר אחר בדול שהזכיר שפיבות דמים בדמסיים בחנדה וכדי אלא אחבר דהשם אינה דברי פיוס והבה אינה דברי ריבות אחר אם את שבור וכו' דברי הי"ב אינה אלא דברי פיוס ואם בן אינה עדיפותא שבה דאינו אזכיר אלא כי בלבל ול"ב דבר אחר אם את שבור וכו' דשמש דאחה שבאחן אבינו דברי פיוס כמי אשמע דיפה קפדונתן של אבות ואת ליתא דהשם כתי אינה דברי פיוס בדבלאחר אזכיר שפיבות דמים בפיוסו ועוד דהשם בדש בבלה כי בלבל יעקב • מפיים את אחיו

ת"מ המפוקי

ולפי דברי קצתוריות הן כי דרשו חכמים מה נגרך להזכיר כי מסמא את כל כלי לא היה ליה להזכיר אלא ולא מצאת את מי התרפי שהוא מה שטמן עליו לבן אלא שכוונתו לפייסו בדברים דדכיו שבנו אלו כמותנה מאד דאפילו מה שדרך החתן להסתתם מחתיו כגון סכין ומחט לא קפדי עליה לא נחית מאלו ודאי לדעת כי לבו נכון ותין כוונתו לבדוק להרס לו מן לבבותיו ובייהו דקתפרש הכא כי תשמש ת"ר סימון וכו' נס דברי זוד דברי פיום הן מהלך לפיים את יהונתן לריחם עליו:

מתחלת ח כ

מזרין דקטלת כ' דכרים והן הו' כי מבקש נפשי ועוד הו' כי כפצע כיכי וכן המות:

ברם הכא כי דלקת ק' דסתם הוה חזי כדאיתי שהיה מבקש שאול להרגו ולזה הזכיר הדבר כפי' ליהונתן בדיחס עליו וכולי האי ואולי שעדיין לא

יפעיה לח היה מתחיון יהונתן כדכר כת"ס לו לא יפעם הכי וכו' אבל הכא ת"ל ליעקב שהיה מבקש להרגו שהיה מזכיר שפיכות דמים וים

תלים קכ"ד לומר שהכל מקום לא הוה ליה למימר אלא כי רוקף אחרי דמשתמע יתיר יהונתן שעל פחד

תלים כב מיתה מדבר שהם לא לוה למה דוודנו ויעקב אמ"ל כי בקשת את נפשי שהרי לכן בקש לעקור את הכל ודוקא ליעקב שלקחתי ליה ואולי מכיכה אחת מהר אלי ומהתינטריך ת' לדבר עם הבהמה ס"ת חסום פקום נפש:

דקטי"א ספי' טרפה טרופת זאב ואפי לא תוחה שנולדו כה סימני טרפות שהוא בכלל וכשר כשהם טרפה לפי הקבלה כי ת"ט שלא יכיח זה לבלן ויטלח יעקב מכיתו בשלמת טרופת חיה אפשר שהתגלי ניסיהם שחייב כתוכסין אבל התחה אחליה אפי טעמת:

חוטא על אפרי שהייתי מקפח זכותו שם ויכהו כנתן לבן שיטרוף בכל יום מהם ואני הייתי מגיל אפיו בזכותי הבך הטבע אם שאי אפשר כיד הרוצה להגיל כדאפשר ואזיל:

תלים קי"ט

שכך גזר הקדום ברוך הוא כו' אין לזה רמז אלא מקרא רק דדרשת אחטנה דדרים אני שייתי חוטא על אפרי וכו' דהכי נאמרי לה וכיוצא נרים שיהיה אפרי מוכל מתנו בכל יום אחמה:

קרין לי נכנה דיאמת אפרם נגופתי כאו נגוף אפי ופירוש שהכוונה על החסד שכאשר נטרף אי זה מהנהן לא די שהיה מטלא אלא שהיה נהנה שהוא נגנבו ואכלו וטעם נגנבה כיאמת ונגנבה כלילית שהוא גנבה כנגנבה ונזלן שכא כפרהסיא וכן יר' מהילקוט דנרים נגנבה דיאמת ונגנבה כלילית ואייהו לפי נרסתנו יש לפרש דיום ולילה לא יפכותו מלקרותו נגנב:

ח כזה היה אומר מקרא קאי דכתיב ותדד שנאי משיני ובפי מה כדלעיל פרשה ס"ח ופסוק פירוש כאפי קומלני רבי יהושע בן לוי ורבי אחטין בן נחמן:

ט כל מקום שאתה מוצא לולי כו' דאיכון אלא מכרם ופחד יצחק כולהי כוותיה לומ' שאפי מצוות היה ס' כעזרו וזה הכא הכי דכל מקום שנאתה לולי יש כו זכות אחת אפי' אלא נתפרש כמקרא:

והתיב כי לולא התחהתנו והתם מה זכות אחת טיך דכשלמת כשמוכיר הגלת הגוף או שהפסד כגון כי עתיק דיקא אלחתני ואפי היים בלעיבו וזולתם טיך לומר דזכות אחת שנולו אבל הכא זכות אחת אפי טיטיא ואתני אחף על פי שלא כוכר התוק בפי הוה התם כי לולי זכות אחת לא פלו לם שהיו נלכדים בחטת יוסף והא דלא פריך מלולי התחנתי לרחות כשוב ס' שפירושו לולי התחנתי לרחות כשוב כמ"ש כבר טרדוני תרחיקו שנאתר כי נרשוני היום כדפירוש רש"י כפרק קחת דפרכות נבי למה נקוד על לולא:

את דמפקין ליהנת כי מהנהים פנין מחלוקת זכדי כן לוי ורבי יהושע בן לוי מהלשון הנ"ל דזכדי כן לוי אחר כל מקום ורבי יהושע כן לוי מקני ליה ותדין זכדי כן לוי ולהאי ליהנת רבי יהושע בן לוי היה אומר כל מקום כו' וקאתר חון מזה ואהדר ליה זכדי כן לוי אף זה זכות אחת ואיכא כן הנך ג' ליהנת דלעיל שנא כתרת מזרח רבי יהושע בן לוי בדרשת וכ"ל כב"מ שנאתר לולי זולת בלולי התחהתנו אחל לניהנת קחת מחתך דלא סבירא ליה לרבי יהושע בן לוי דרש זכדי כן לוי ולהכי פריך ליה מלולי התחהתנו לו' דכי היכי דהכא לאו זכות אחת ה"נ בשאיר מקומות כוה מהכחנו:

ר"ז אחר זכות ק"ה פי' כל מקום שנאתר לולי זכות ק"ה וכן רבי לוי אחר לולי זכות אחת ה"ה כמה זכיות אבל הילקוט כוה מהכחנו:

ר"ז אחר זכות ק"ה פי' כל מקום שנאתר לולי זכות ק"ה וכן רבי לוי אחר לולי זכות אחת ה"ה כמה זכיות אבל הילקוט כוה מהכחנו:

ס"ט:

בזכות ק"ה כמ"ס נרסינן כזכות שהו שנאתר לולי ה' שהיה לנו ונריך לומר קדושת ה' דקאתר הכא לאו זכות הם שמקדשים את שמו כי אין לזה

רמז בכתוב אלא זכות הפה הקדום קאתר שה' מרחם למען שמו:

בזכות ק"ה מיכא לאיתר מה שנאתר דחר ילוף מהכא ואיכא דאיתר דחר אחר חדא ואחר חדא ולא פליגי ועוד יש לומר דזכדי כן לוי ניחא ליה למילף מלולי דאריחא ור"ל ליה לאיתר זכות ה' כי חסד ה' משולם על כל טיטורים ועוד דחיא ליה כ' קרתי לולי ה' עזרתה לי ולולי ה' היה לנו ורבי לוי ניחא ליה לאיתר זכות תורה וזכות אחנה שהם זכין מן הדין וכתיב יד ה' כ"ע על מנדה ור שנאתר כה"ם כלומר זה לולי ה' עזרתה לי אחר רבי יהושע בן לוי ס"ת שנאתר לולי זכות אברהם שנאתר לולי אלהי אברהם נהנה זכדי כן לוי ואחר כי לולי התחהתנו אף זה זכות אחת שהם לא היינו עולים מהם לעולם אחר רבי לוי כל מקום שנאתר לולי כוכות התורה שנ' לולי תורתך שעשועי וזכות אחנה שנאתר לולי התחנתי לרחות כשוב ה' ר' יוחנן כל מקום שנ' לולי כוכות שהו שנאתר לולי ה' שהיה לנו ס"ב יוד"ל פי' ריב"ל שבר ת"ס הפלוסיף כח' ממדות שהשתחלה היה יותר מחני הכל וכעבור שאברהם התחיל להאמין ביהוד ה' וקרחו אדון הכל כלומר שבה ואמונה כמ"ש

אבות פנין ויאחר ליעקב וירב בלבן ויצן יעקב ויאמר ללבן מה' פשעי מה חטאתי כי דלקת ' רבר אחר את סבור שמא סבות או פצעים יהיו שם אלא דברי פיוסים יעקב מפיים את חמיו כי ששאת את כל כלי מה מצאת מכל כלי ביתך ' אמר רבי סימון בנוהג שבעולם האחן שרוא דר אצל חמיו אפשר ליו שלא לראות אפילו כלי אחר אפילו סכין אחר ברם הכא ששאת את כל כלי אפילו מחט אפילו ציטרא לא מצאת ' ולא עוד אלא שנים מרור שנאמר ויבו רוח רוזד מנויות ברמה ויבא ויאמר לפני יונתן מה עשיתי מה עוני ומה חטאתי לפני אביך כי מבקש את נפשי ' מזכיר שפיכות דמים בפיוסו מילין דקטלא ברם הכא ' כי דלקת אחרי ' זה עשרים שנה ונומר טריפה לא הבאתי אליך ' דקטלא אנכי אחטנה מידי תבקשנה אני הייתי חושא על הארי שכך נזר הקדוש בריך הוא לארי שיהיה שורף ואוכל מעצמו של לבן בכל יום ואם תאמר שאם היה רועה אחר היה מצילן הלמוד לומר כאשר יחנה האריה והכפיר על שדפו אשר יקרא עליו שלא רועים מקולם לא יחת ולא יענה ' נגניבתי יום ונגניבתי לילה ' קריין לי נגנבא כיממא ונגנבא כליליא:

ח כזה היה אומר רבי יהושע בן לוי אמר ס"ו שיר שבספר תלים היה אומר הרא הוא דכתיב לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל ישראל סבא ' רבי שמואל בר נחמן אמר בכל ספר תלים היה אומר ואתה קדוש יושב תהלות ישראל ישראל סבא ' וה לי עשרים שנה ' אמר רבי חייה רבה כל רבר ורבר שהיה לבן מיננה עם אביני יעקב היה חוזר ' פעמים לשפרע שנאמר הן לו רבנן אמרי בשה פעמים שנאמר ותחליף את משכורתי עשרת מונים ואין מנין פחות מעשרה:

ט לולי אלהי אבי אלהי אברהם ופחד יצחק ' זכדי בן לוי ורבי יהושע בן לוי ' ובדי בן לוי אמר כל מקום שנאמר לולי בא בזכות אבות אמר לו רבי יהושע ורא כיוצא בו לולי התחהתנו אמר ליה כל עצמן לא עלו אלא בזכות אבות שאלולי זכות אבות לא היו עולים משם בשלום ' אמר רבי חנחומא את דמפקין ליהנא דרבי יהושע בן לוי ורבי לוי רבי יהושע בן לוי אמר בכל מקום שנאמר לולי בא בזכות אבות הרן מזה אמר ליה אף זה בא בזכות אבות ' רבי יוחנן אמר בזכות קדושת השם רבי לוי אמר בזכות אמנה ובזכות תורה בזכות אמנה לולי האמנתי לראות בזכות התורה לולי תורתך שעשועי:

' את

כמ"ש למטן תדוכי למשבך תיכבי ליה תלת למטן תכרסם שקרמן תדכי ז'כל תמר מולינא לך שסתחלה יותר מחכי הכל תכל יותר תטוב הוא הכל גמור יותר מחכי הכל ולזה תמר שלש זכות תכות שסם נקראים תרככה עליונה ולזה תמר שתלמלה שם לא היו עולים מנם לשולם לוי תמר

את תמת הוא שתכרסם וככו וכן ככו גרמו לנו יהושע גדולה תכל שמירה הוא שעיקר כמה שתמר יברכך ה' ויומרך אם לא יהיה לך שמירה תיכה כלום ושם כתן תלמלה התורה שכיה תחזק ותכות לא היה הטוב הנתון לנו שם שמור תר"י תמת שתם שיינו שומרי התורה בתקנה שמשקת

לשמירת הטוב תכל שם נעשה כי יגר לך תחלם רע מגעוריו ותכו גריכין לשמו הגדול שילמלא חסרון שתירתנו התורה ולזה הכיה שתי רחיות ה' כשכיל רבים לולי ה' שהיה לנו ותחד כשכיל יחיד לולי ה' שזרתה לי על כרחך לשולנו ולא תנחתי ה' כלכרים תחלה תלכר היותה כגויים על הכנת פירה התנדה כחלף תחמת שחשב שרשלמה תמר זכות תכרסם ושם שתמר תחר כך חף היה זכות תכות היה שכרת שתקשה ווה שקר דודתי שם שתמר זכות תכרסם ט"ס ונריך לומר זכות תכות דשם תלמי תכרסם וכתב יגחק כתיב ושם שתמר חף היה זכות תכות תיכה שכרת תחרת תלת תשובת הקושיה:

הביבה היה שהלתכה כו' כדכר תמוה כי מה היה תכיכות התלתכה לשנין זכות שתם תרם יעקב ויגע לשורך פרנסתו כדכשכיה קף טרח ויגיע ותשב לו לנדקה וכל שכן שיחשבה יותר מזכות תכות ורחיתי כגמוקי מוסר ר' טרישלק ז"ל כתתניתין רכל תור שתין שתם תלתכה סיפה כטלה שכידוד תלתכת התורה שהוא עשיית התצות התעשיות וכו"ם על יעקב תכיכה היה שתלתכה כו' שתלתכת התורה היה התגלת נפשות וכל שכן שלא תגיעו כיעקב זולת זה והו יגיע כפי דקאתר דעיקר יגיע כפיך כי תאכל נאתר כעשיית התורה ולף כי נודע לו כפי תלתכה דשתניתין יש לו קנת טעם שיוכן הענין שת"ס וכל תורה שתין שתה תלתכה שתוכנו תלתכת התורה תכל הכא דקאתר תלתכה שתם היכה רחיתה דקאתר על תלתכת התורה ועוד שם כן שתי חדושה דעדיפה תזכות תכות פשיטה תזכיות שתדם כענמו עושים לו תזכות תחרים ועוד שתי טעם שניי כתעשה התצות ושה שתכריח שדכר דלא תשכחן כיעקב זולת זה לא תכיכותי דכריו כיפי לנו תלתכה גדולה שתרעה הגתן אשר עתל כה כיותר כתומרו הייתי כיום תכלכי חורב כו':

ואם כתינו להוכיח שדכר שתשמעו טוב לי לפרש כדפי' ר"ת ככל תורה שתין שתם תלתכה דתלתכה היא תחכתה שתלויות וידיעת התלות שתסוכתות והנהנתם כי על זה נאתר שם תלתכה לפי שהידיעה תדוייתית תלויתה שתעשה וכן נקרא כדכרי הפלוסופים תלתכה גם כי שתורה שתלמית היא כערך הטכע כחיותה שתשדר עליון כורא הכל והשתגשם שתלמית היא כערך שתלתכה אשר יעשה שוחה שתדם וכתו שתלתכה שתצות תשלמת לטכע וחיפה שוחו ככה חשב שתחא שהוא שתגשם שתלמי שהיא תפעל הכל שתעשי שהיא חיפה ושקשת להגשם שתורייתי:

ונאמר שם כ' שעם שתגשם שתלמית וידעת שתלות שתסוכתות היכה תעשה שתם מ"ת שתר שתכליתה שתעשה שהיכה תזכות תכות ואתר עליה שת עניי ואת יגיע כפי שתחיכה שתצות היות שתדם עכו וכפל ונחשב כעני ושכיון ולהיותה תכל שתורה כערך שתלתכה תכל הטכע קראה יגיע כפי תכל תין דעתי שתקרת כוה:

אכל שתת שתתלתכה כפשטה וכתנחומא תזכירו שתדה זו ושתיים שה ליעד שלא יאתר שדם תוכל ושתפה ושתלה כטוב ולא שתריח עלתי ותן שתעים ירחתו לכך כאתר תעשה ידיו ושקדום כריך הוא שולח שת כרכתו הרי שתלתכה כפשטה ושכוונה ככאן כי יש כוה שכר טוב ולשכין זה כין תכין מ"ש:

בפרקא קאת דכרכות גדול שנהנה מיניעו יותר מירא שתי ראו נכי ירא שתים כתי' תערי תיי

ירא שת ה' ושלו נכי נהנה מיניעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל תאשריך וטוב לך תאשרין כעולם הוה וטוב לך לעולם הנה ולנכי ירא שתים לא כתיב וטוב לך:

והדבר קשה תתי דנהנה מיניעו דעדיף תירא שתים ושוב לא יתלט תו שתי נהנה מיניעו

עניי ואת יגיע כפי · רבי ירמיה · הוה גם כן ירא שתים פשיטא
אמר חביבה היא המלאכה שתורת אבות · דעדיף תשתר ירא שתים ותי תינו
שתורת אבות הצילה שתון ומלאכה הצילה · ירא שתים תיטלים
נפשות · זכות אבות הצילה שתון · שנאמר · והפירושים כוה רבו כתו רבו וגם
לולי אלהי אבי ונומר · ומלאכה הצילה · תתי כימי חדפי קייתי תות' דנהנה
נפשות את עניי ואת יגיע כפי ראה אלהים ונומר · מיניעו הוה העושה שתנות
יש ויען · והכוונה עשם היות שכל תי שכתם עכירים לידו ופירש ניתנה נותנין לו שכר כעושה תנות

כתם שתתרו ז"ל והוה תעלי ת"ס כשנהדרין ס' כ"נ הולך וכתם תחריש על תנות דתזיל תיניה דתיון לה תחסור ודתי כית תכיש ולא כנית דוד הלוקחה תלא שנתתר שכתה על תנות נתילות תסדים שהיה עושה עתם תכל התנות היה זות שכתיותה עתו היה וכה ככל עת ככפוש יגרו:

נכל תקום תינו כעושה תנות תתם רק לשכך עולם הכה לה לפנין עולם הוה וזכו שתתר גדול שנהנה מיניעו שהוה יגע ועושה תנות תתם יותר תירא שתים שהוה הפורש תשעכירה כשכתה לידו כי זה יש לו קרן לעולם הכה ופירות כעולם הוה שם לו תעשה פעליו שתת תכל זה תף שם לו קרן שכר לעולם הכה תין לו פירות כעולם הוה כיון דלא עכד תעשה תתם תיעשה פירות שהעושה תעשה תתם יכתתו תתנו פירות כתי שפרנם העני תולי שהחייהו כוה והעני הוה תולד תחר כך כנים ועשה תעשים טוכים ונתלת תי שפירש תשעכירה תין כתן זכות תחרת נעשית זולת שפרישה:

אבל כל זה תיכו נכון תכלי תלת עד"ם והכלנה תכל לפי שתמת נר' דנהנה מיניעו תשפרנם תתלתכתו תתם והכוונה פירוש שתים הנזכר כתן תינו ירחתת ה' שהשתית הנזכר על ירחת שתדם תת' כשהם תעשיו שלא יעכוד שהם כי זה נתנה כולתי גם כנהנה מיניעו לכל פירוש ירא שתים הוא העשיר סירה תת ה' לעולם ותשתו ותתנו שלא יחטא כתוכחת תכירו וכתתנת נדקותיו שלא כרתוי וייתר החטאות הכתות לרגל שיעשר שכריך לעולם להיות זריז בין חטא ותשם גם תירחה תת ה' כן יכולם עשרו על דרך ופחדו תל ה' ותל טוכו תכל הנהנה מיניעו שם שהוה ירא ה' דרך שהם תין דקדוק ירחת החטא כהשא ותתן תוטלת עליו כי תין ענין לזה תלו שהוה תוכל יגיעו תמיד ודכר תשא ותתן שיפול עליו עושק וכולתו תין לו עם תדם וגם כן תין לו ירחת שהשפיל על דרך ולא פחדתי תליך והו שלא הכיה לרחיה לירא שתים קרא דתשרי כל ירא ה' לכתיב תכל יגיע כפיך כי תאכל שהכתוב הזה כנהנה מיניעו תדכר שגם כן הוה ירא שתים כשהם דרכיו והכיה לשרי תים ירא תת ה' שתדכר כעשיר כמו שתתר שם נעבור כתרן יהיה זרעו כו' הן ועושר כביתו וכו' תשתועה רעה לא ירא כבן לבו כו' והכוונה שלף שנגיעם נקייט תחטא טוב הנהנה מיניעו לפי שהוה נקי תחטא לגמרי שתין לו תקום לחטוא בתתון וגם תשתר עוניו תפשר שיחלו כנערו כעולם הזה על דרך יחלץ עני כעניו תכל העשיר ירא שתים אף שנוכר קרוב שיחטא לפעתים קרא כשנגה סיוכה כענין תשתו ותתנו ולא עוד אלא שתפשר יתכל תשכרו כעולם הזה:

ודהו שתתר כתן חכיכה היא התלתכה כי שהגטערות כתלתכה כדי ליזכות תיניעו להתרחק תהגול וכל שכן תלתכת התורה שתסוכלת ככך שכל כן ככתו

תחנות תלתכה וז כדכתיב כרים פרשה ע"כ זכות גדולה יש כה על תחנות תזכיכה תזכות תכות:

שנאמר לולי אלהי תבי תכרסם דשיינו זכות תכות תדכפל להזכיר תכרסם ויבתך כדכתיב כתגדה הקודמת:

הצילה נפשות את עניי ויכ' רע ויזכה תתם ותפני התוכחה חזר כו ממה שבקש לעקור את הכל ואף על פי שתתר התוכחה גם כן נתלט שתמון ת"ת תכיון דשה שתדכר שתמון נבי זכות תכות על כן רחה תלהים ויזכה תתם דקאתר על הכפשות תיירי:

יח **ולבנותי** מה לשעבר לא הטובר מחלפה ולחלפה מה משעבד שני חלפה דכר"ת סוכ"ם דכר כנגד רחל ולחה וכניהן ואחר כך בנגד ולפה וזלפה וליהן ומה שלפה פלג בלן לבן אחתר תחבי סחף על פי פולפה וזלפה היו בנותיו בכר כתכן לשפחות לרחל ולחה כתכתם סתכנות שקטנות שפחות לגדולות כתו סאמרו ז"ל ואפשר דרחל ולחה סיו בנות לעבדים וזלפה ולפה מפלגם ולזה ניתנו שפחות לגדולות ולהכי סל"מ שתכן חשובות בעיניו לכן אתר כי גם לכן לה יצוייר לפרש :

ניתני לה מחכה אחל מולנותי לה מירים דמחנם דקאתר בנות וכניס ולכן הין הלשון נכון לומר אתר כך ואת מעשה לחלה דהוה קאי אחכן נתי לבן פירש עול הכנות וילדים :

על בנותי הרי ל"ת לה כן פליהן מיכני ליה ואתה לומר כי גם בשפחות חביבות לו ותקפיד על נערן מאחר שגם הם בנותיו :

על בנותי הרי מרכב קשה לכפרק יו"ד אתר חפרש אם תעבה מתשתים ואם תקח מנרות ואי בנותי דריסת לאו סייגו בנותי לסיפה כחלה סתיגו מזכירו מתשתים חלה של רחל ולחה ואינו מזכיר מנרות חלה של השפחות אי תיכחה ואת טעמת בזה הלה על כלן רחוי להזכיר תעבוו תשתים ונרות וכן הת לתפרש בשמוך הת תעבה בחייכן ואם תקח לאחר תיאתן לת מיתוקמת הת כן כ' מיגי בנות דמת שאתר לסוכך של חלם בחייהן וכל חלה אחר מיאתן ושוב קשה דנפ' מנזכרת פריך ואינה תיגי ואינה מיגי ומנרות ומכי הת תקח ואם תקח כתיב ופרש"י ואינה מיגי ואינה מנרות ומכי קאתר הת תעבה הת בנותי ליקח נשים פליהן מי כתיב הת תעבה הת תקח לזיבוי הת תקח פירוש דהת תעבה ואת תקח כתיב מילתא אחרייתי היא ואי כדאמרינן הכא תרי גווכי בנות לעולם אימא לך אינה ואינה מנרות ואפילו קאתר ואת תקח דאת לא בנותיו ואת לאיבוי תרתי וכי תימא לרבנן דהכא לא סבירא ליה הכוא פירש חלה דאינה ואינה מנרות הת הן תעבה ואת תקח הכוא דאיקרי עבוו מבא לן דהכא מכבא יליף לה ואפילו יש לומר דאני יליף לה מזירה את שניינו אאריכן זו פריצות דרך ארץ כתב אאתר וירח חלמים את כני ישראל וידע אלמים אי אתי הלא יליף לה מקרא חלה אדאסכתן ה' עניים דכתיב גם קיים לן דה' הוו ואסכרא קיים לאו לרבנן דהוו אאכילה ושתיה ואריכת וסיכה והעילת הסנדל ואפשר הואתם הואת כיון דכבל הני אינה תעבוו וכן אפשר בירושלמי דלא יליף אקרא חלה אכילה ושתיה וכן יש לומר לפה דדרים בפשוך הת תעבה חלה תקח נשים כחייהן כו' ועוד יש לומר דאת תעבה תשתים לא קאתר חלה על השפחות אלהיות נקנות בעיניו אפשר יאמר דירחו אאל הגדולות אהן הנבידות אכל על הנבידות לא הוכרך להזכיר על עונתן דאתי הא שאת יעבה אשתים ועודהא אפשר הן אתורים היו עונתה לא יגרע אכל השפחות אלה ניתנו לו לנשים אתחלה אלא אאר כך נתנו לו על ידי נשותיו להוליד בניס אאב לפי אות שהזכיר אכלן אלה אכדרך השלנשים ואינו עופר עליהן אאזה עוכתה לא יגרע ואם תקח נשים לת קאתר חלה על הנבידות שאהזכיר אנרות דידיה חלה יעשה כלשה חלפה אזה לתן ואאת ליה כלקוחים אדשים אכל אשאר נרות לת הוכרך להזכיר דאכל פלשה הוה אלה יקח לתן נרות אשרי היה אושבע אנדר רחל ולחה ואם חלפה אלה יקח לתן נרות השפחות אשרי היה נרות גם הן לרחל ולחה ואכל אקום אלן דפריך ואינה מיגי ואינה מנרות לת אם"ר דקרא כתרי גווכי בנות אייתי חלה הכין הכתוב כפשוטו דליכא רק כ' בנות והנשארת תירץ דאפילו לפי דרכו לת קשה דאם כן אם תקח אינה ליה אכל לפי אחת דתרי גווכי בנות ניבא פני לליבא

לאקשויי אינה מיגי ואינה מנרות דאין שפה לומר דאם תקח פירש דאם תעבה כיון דאכ' בנות ואכ' בנות אחרות גם אין לומר שאוכיח דאשוכם על כל' אלא יקח לתן נרות ושוב אזיר על כ' האחרות דאם כן למה שיכה דאוכרה דהכי אפקה בלשון עכוי ואוכרה דהכי אפקה בלשון ברור ועוד אכיון דאוכר אלא יקח פרוש על הכ' מה נזרך להזכיר על האחרות הרי אם יגרוש אלא עוכר על אלו דאיך אפשר לגרוש אלו ואלא לאלו ואם תאמר אם יגרוש אלא סבירא ליה לרבנן דלא הוה צריך לזה דאקה לת סבוחא ואלא הוה ליה לפלן לפרש פיו לשון להזכיר דאשוכם שאינן :

בישן הוו על סבריס אלא קאתר ואינו אלא אפשר על דרך אפשר אוסם אוסם אפשר אאתי אלא אי אפשר אלא אי אפשר אוסם אוסם אפשר אאתי אלא ואיכא אאת

יב הג׳ אליהא לשון סורסי קלכו וכן גיר׳ הערוך והוספו בשלהי פ׳ מרובה ופירש כאן לשון סורסי הוא לשון חרס טוב ושאר התרגומין שבכאן דוד ושיח הנקרת ארץ סורייה וכו׳ לשונם לשון סורסי כמו יון יוני פרס לשון פרסי גם הוא׳ כתבו דסורסי הוא לשון ארמי אלא דתרגו׳ גם כל כך ולשון שדבר לכן הוא לשון סורסי וע״ש סוריות נקרא סורסי דסורי׳ היא חרס נהרי וחרס טוב שכל דוד ועל שם שקרוב לא׳ אין לשון ארמי אלא כח כל כך ורש״י ז״ל כתב בשלהי סוטה בלשון סורסי קרוב הוא ללשון ארמי ותורגמי שני סוף לשון גמרא ירושלמי׳:

בהורה ויקרא לו לכן יגר שהרוגה לה כן מאחר שנלעד ויגר שהרוגה הכל אחד אלא מזה בלשון ארמי וזה בלשון הקדש מה טעם לזוכי דכרי לכן בלשונם לה הוי ליה למימר אלא ויקרמוהו לכן ויעקב נלעד אלא להודיעך חבת לשון ארמי וכן אם אתה כדקא תימרון להום קף על פי שאתה שבחתה מקרא זה ליכתב כן הוא מפני שהוא מזהיר שידברו לכשדים כן להודיעם שאין אתם כאלוהיהם ואיכתיב בלשונם מכל מקום אם לא שם חסיכות בלשון זה לא היה נכתב אלא בלשון הקדש וידוע שאר׳ כשידברו לכשדים ידברו בלשונם וכן דכור הכשדים שבדניאל לא היה נכתב בלשונם אם לא שם כו חסיכות למיתק לאתי נפקא מינה אם אלא היה קל לשון ארמי דהי למיכתב כו ספרים ומזוזות ליתה לימתן דשרי אלא בלשון הקדש אלא בלשון יוני כדתימא פ״ק דמגלה ואי אלא למדר כהם כב״ה הא קי״ל דברי תורה מסורים בכל לשון ושל תוך מותרים אפי׳ בלשון הקדש וי״ל דנפקא מינה להא דתניא לעיל פ״ו שהתרגום מן התורה אי נמי למילף מיניה לפרושי הקרא בקצת דוכתי כהיה דתי׳ כר״ם לא הוי ידעי רבנן אתי ואסתיתים כמשמעו אסתר יומא חד שמעו לחומ״ה דדבי דקרא׳ לאחרת׳ שקלי טשטיתך ושתי כיתך לא הוו ידעי רבנן מאי סלסלה ודרומתך יומא חד שמעו לחתתיה דרבי דקרא׳ לסוסת גברא דהוה מהכך מחזיין בר מתי אתה מסלסל בשערך לא הוו ידעי רבנן מאי הסלך על ה׳ יהבך אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה מזלינהו כהדי הוה טייע והוה דרינהו טונא ואמר לי שקול יהבך ושדי מנחלתי:

יסהר אין כתיב כאן דקאמר אין מרעיו שהוא לשון נופל על הנסתר הוה ליה למימר גם כן יסתר ולא נסתר שנופל על הנסתרים:

אלא כי נסתרים כ׳ הייטו רואים כו׳ נראה מפרש דאלו כתיב כי יסתר היה פי׳ שהנסתר נחשך ממילא והוה מדיוקא המקום היושים אבל מדקאמר נסתר אלא שהנסתר בעצמם והוה אבל אחר יקרא שהנסתר והעלם זה הוה כי לא יחפצו בהרואות כתו שהיה עד עתה שהיינו רואים זה אלא פי׳ שהיה נ׳ יחיש היינו וכיון שיעקב לפעמים היו נראים זה עם זה שהלך יעקב אבל לכן אז לכן אבל יעקב אבל מעתה לא כתי׳ אותו כי לא נחסן בהתראות זה נר׳ שהוא כדרך נכח ולא ידע מה נכח שהרי הוא אחור אם אתי לא תעבור כו׳ לרעה ואחר כשתוך לרעה אתה עובר אבל אתה עובר בפרקמטיא נר׳ שדעתו שיתה עשוך אפסר שרואה זה אלא:

אמר רבי דוסאי בלשון בנותיו היו וכו׳ לשון התגדה אסר כאן ובריך לומר כל התגדה כדלעיל כי לא נאמרו כאן אלא משום דברי רבנן דמפקי לה מתוך שעשה את בנותיו כבניו הסתפח עליהם:

אם תעשה אלא תקח נשים כחייהן כו׳ לא שבירא ליה כדדרים בגמרא אם תעשה תשאתם ואם תקח מלרות וכתכתיו בסימן י״ח דשם על נב דוסאי מטעת תשמים הוי ענוי כדקאי לה אתני׳ כהדי מילי דאסירי כין שך לא ס״ל דאיגטריך לכן

יג ויקרא לו לבן יגר שהרוגה · אמר רבי שמואל בר נחמן אל יהא לשון ארמי קל בעיניך שברוב מנביאים בכתובים מצינו שהקדוש ברוך הוא חולק לו כבוד · בתורה ויקרא לו לבן יגר שהרוגה · בנביאים כרנח תאמרון להם ונומר · בכתובים וירברו הכשדים למלך ארמית · והמצפה אשר אמר יצף ה׳ · אמר רבי אבהו כי יסתר אין כתיב כאן אלא כי נסתר ער כאן היינו רואין זה את זה מכאן ואילך אין אנו רואים זה את זה · אם תענה את בנותי · אמר רבי ראובן כולהון בנותיו היו · הבנות בני · אם תענה את בנותי · שלא תקח נשים בחייהן · ואם תקח נשים על בנותי · לאחר מיתתן · ראה אלהים ער ביני ובינך · ויאמר לבן ליעקב · אמר רבי יוחנן טרה שרואה טורה את החנית:

יג ער הגל הזה ונומר לרעה · אין את עובר אבל אחרת עובר עלי בפרקמטיא בשעה ששלח דוד את יואב לארם נהרים ולארם צובה פגע באדומיים בקש לוגבן חוציאו לו °אפיסטולי שלהם רב לכם סוב את ההר ונומר · פגע במואבים

לאחזותי ליעקב כהכי דמלוה מן התורה היא עוכתה לא ינרע׳ וחס תאמר ולמנדה זו מכ״ל דתמים מיקרי אינו כה תריכנה לעיל · מ״ק דלפי מה שאמר לעיל כולהון בנותיו היו היכי מיתוקמא הא דחס כן קא מזהר על שתיהן מלקיחת נשים כחייהן ועל כ׳ החחרות מלקיחת נשים אחרי מותן ומה שנא הכא מהכך לא ולימא למימר דהך מנדתה לא סבירא ליה דכלהון בנותיו הוו דהא משמע דהסיח מליבה דכ״ע היה ולא פליגי אלא דאמר ילף לה מהכא ואמר מהכא ואמר אם לומר דכנותי קחת הייטו הספחות וכהכך מזהר מלקיחת נשים כחייהן וכל שכן בחיי הבנירות וכנותי תניין הייטו הבנירות וכהכך דוקא מזהר מילף לאחר מיתתן אלא ידעו אחרות את כבודן אבל הספחות לא מזהר אחרי מותן חס יש אחרות בתורת ספחות ופלגשים כאלו לית לן בה:

מ״ת הפסוקי׳ וכאור המלות

ירמיס כ

לאחר מיתתן אתה אתין להן ענוי מזה מאחר שים לו בנים מהם הוא נגמי להן שידעו אחרות כבוד אמן ·

י״ח פטיגמס

כזה שהוא מורה את החנית כלו׳ שפירש ירייתי לשון יריה שהיה זורק החכנים מרחוק לעשות הגל כמי שיורה חנית מרחוק ולא כמו את״ח לשון הקשה וכן פרש״י בחומש ירייתי כמו ירה בים כזה שהוא יורה חן:

יג לרעה אין אתה עובר כתב הר״חם ז״ל כי פירש לא לעבור ולא תעבור היא העברה מקומו אלא יוכל כוס אחד מהם לעבור ממקומו לגבי מקום אחרינו אין הגל והלאה לא הוה ולא זרעו אחרינו לפי׳ הזורך הכתוב לפרש לרעה דהייטו למלחמה וכיוצא בה אבל לפרקמטי׳ יש להם רשות לכל ה׳ לעבור לגבי מקום אחרינו ממקום הגל והלאה ואפילו במקום אחרינו ויהיה אם כן עדות הגל הזה והמצבה הזאת לבניהם לעבור בנותיו ולמלחמה אלא יורשם יעקב שיעבה את בנותיו ולא שיעבור כוס אחד מהם שיהיה מהגל והלאה לגבי מקום אחרינו למלחמה כ׳ · ולא נתן בזה טעם רק לעורך תאמר שכתוב לרעה לא למה שהזכרנו רז״ל לפי׳ אבל אחה עובר לפרקמטיא פשי׳ ונס ת״ל דעדות הגל לכל׳ שניהם כו׳ לא ידעתי מה ענין לזה עם כי לרעה דלעו׳ עדות הגל לכל׳ שניהם ולי אפשי שהוציאונו מזה לרעה דבר פשי לא תעבור שר״ל דוקא העברה לרעה משמע ולא שלרעה דבר פשי עד הגל ועדה המצבה לומר שהגל והמצבה יהיו עדים לרעה ולעולם העובר על כריתם דהיינו שלא יעבור זה אבל זה מן הגל ולא הזכרך לפ׳ דדוקא העבר למלחמה היא המשמרת דפשי׳ דהעברה על פשוט לא נאמרה ומה שלא פירשו כן דניחא לפרש מהשליך מיניה ועוד דאין הרעה והעונש במשך תעדות הגל שלא מה שהזכירה וכת״ש שהי מהרהם כו׳ ואין עדות הגל שלא דרך זכרון בעלמא:

בשעה שהלך דוד כו׳ מייתי לך עובד׳ הכא שלא תקשי לן אי׳ך גרה דוד מלחמה בארם נהרים ולא זכר הכרית שבין לבן האחרמי ויעקב כי הם פרנו הגדר תחלה כדאמרי׳ מהך עובדא שע״ז שנוך דוד ולפי לשון האגדה הזו לא היו ל׳ ויכוח עם מנשי ארם שלא עם האדומיים והעמלקים ומייתי לה הכא שמתה שהשיב על תוכחתם בלשון טעם שתר מלחמתו עם האחרמי׳ מכל כתבתו׳ כדברי׳ וכת״ש נרפי׳ כשהלך יואב להלחם עם ארם נהרים ינחו לקרחתו אחרו לו אתה מבני בניו של יעקב ואתו מבני בניו של לבן ואחרי אנחי שלהם לכתיב עד הגל נו׳ כשמתע יואב כך חזר מהל דוד אחר ליה מה אתה חושב ללמד דברי אבותי שכועת יעקב מיד הושיב סנהדרין שושן עדות ללמד להדיוטו ואמרו לו בחמת כך היה התחלי אלא שהם עברו תחלה כלשם הרשע לא אחר מן ארם ינחני בלק נו׳ וכושן רשעתים לא שעבד בני ישראל שנאמר ויעבדו בני ישראל את כושן רשעתים ונו׳ וסם

הרשיעו עליהו שתי רעות כיון שמרו להם שנהג כך חזר עליהם והרגם שלמר כהנותו את תרח שנתפיים וכו' ולכי תומר לי כי גם במדרשנו היה כתוב כן והסופר לבג ענינו והשתיטו מכאן שלא בכוונה ואיידי דקתמר הכא ענין תרח קתמר נמי ענין תרוח למרוצי קרא דמייתי דכתיב כיא ויסב יהוה ויך את תרוח כדלקמן ומגבן מייתי נמי ענין התוחכים סגם שמהם קרתו כן :

ועין בפי' תלים מז' ס' לסדר"ק והרי"ח שנרתי מהם דתרם ותרוי מעורכי זה בזה :

ואין להק' דהת רוב יושבי תרם נהרים מסחתת לח מבני לבן היו ולמה יתנע מהם מפני כני לבן דהוו מיעוטא בין דהת על כרחי פונע גם בכני לבן מפר בתוכם ותף לח יהיה פונע בכלם יש לחוש לכני לבן דכל קטוע כתחנה על תחנה דמי ח"ק דילמת כוסן רשעתים ויסיעתו התגרים ליפרחל לח היו מבני לבן ובמנתו כני לבן לוקין על לח תחם בכפם ולפי מה פתחר ז"ל לכוסן רשעתים הוח לבן התרתי משמע כ' רשעיות משמכר כיפרחל ומשכר על השכועה ניחח תלח שכרחה שתין כן דעת המדרשים הנזכר מדלח פירשו לה בהדיח ויש לומר דכיון לבן בתוך העם התגרים תת יפרחל ותיכם מוחים כידם מתחייבים עתהם כענין יושבי שכם שנשנשו תפני שלח תיחן בשכם כן תזהר כתוח שתמר הכתוב כה' תלכים :

א' בתי מתחר שתלו הכירו תת יפרחל לעולם תשיבי דודים ולכן רתוי לתכרן תן השולם כן יקותו עוד עליהם ולכן תין לחוש לנדיקים שכינהם כיון דכריכין יפרחל להניל ענינן והנדיקים שבתוכן תיכו תפסיד ותנפשיהו שתיכן סרים תקדכם וכתה שתחר שתול תל הקני כן תוסיף עתו :

ואם תתחר תעיקרת כשנלח דוד תת יותב על תרם נהרים תתי קסבר שלח חם לשכועת יעקב ולכן ותתי שנת בתר הכי שהוגרך לדין הסנהדרין וכשלתת כתוחכים ותרוחיים לח קנית דתיכם לחיתר כי לח שלחו דוד תלח על תרם ותנב תרחיק הוח שפנע יותב כהם כדכתוך ולכן כשנתחדם לו ענין תלחתם תפיותב כלך לדרוש כסנהדרין ולח סתך על דעתו תכל כתרם שנלחו תתחלה עליהם תתי תיכח לחיתר יש לחתר דודתי דוד ידע כזה שיתים חכם תכל הסנהדרין כדתיתת כתנחומת ותעיקרת סתך על דעתו ולח חם לשתול פי תחרים שסדבר פשוט כעיניו תכל כשתפסו על יותב ושלח להודיעו ולח כתן תל לבו להשיב כוחת עם היותו רתם הסנהדרין כדתיתת כתם תשב דוד על הדבר ולח רלם לסתוך על דעתו עד שפתל פי הסנהדרין ותין להקשות תתם שתחר כפרק קתת דכרכות שבכל התלחתות היו נתלכין כסנהדרין תהלה ותתם היינו שגוטלין רשות תתם כדי שיתפללו עליהם כדפירש רש"י לח שהיו תודיעים להם על מי תולכים להלחם :

פנע כתחומיים בקש לזכות פירש רש"י להדוג תותם ולי נרחה על דרך ויזכר כך כל הנחשלים סרבה לפנות כתותם שסביב הנכול שהיו תעכבים לותם תעבור דרך נפולם ללכת להלחם על תרם כי לח היתה תלחתם על התחותיים תלח על תרם ותתני שלח נתנו להם תקום לעבור דרך תרבם נתחרשם תלחתם עליהם כתו שתמרו כתנחומת פרשת דכרים ותיינו דקתחר הכח פנע כתחותיים נרחה על דרך תקרה תפיסטולי שלשה עשר תינטלוחת ותידם הערוך ים סרים שכתוב בהם תפסטולי והוח העיקר ובלעז קורין לכתכים תפיסטולי ורש"י גרים תיפסטליות ופירש רחיות ושבות סלהם :

פנע כתותכים יש לדקדק שתחר שתפסו עליו לחדום תט' תנות רב לכם סוב וכו' ולח ידע להשיבם תיך עם פנינו לונב כתותכים וכי נעלם תמנו תזהרת ה' גם כן עליהם ויש לומר דדוקח כתדום שלח פרטו הגדר להלחם רק שלח נתנו לעבור כנכולו כתו שתפרש לח תלתו לכו של יותב להלחם שליהם תפני זה בלבד עד שיפתל תת פי דוד תכל התותכים שפרטו תגדר תתם קיים פתותר להלחם עליהם תכל כשפקש לזכון גם הם תפסו עליו נתלתו קנת תתכתים שעתו סיו תשתפקי כיתר התלחתה ותיגם תותכים עם דעת תותב ולכן תולרך לדרוש תת דוד ועוד יש לומר תתקודם שפנע כתדוניים הוח שפנע כתותכים ועל תפיסת התותכים לח סתך להשיב תפני שהם פרטו הגדר שכשתקם תתח תף על פי שהם עוכרי' לין רתוי לנו לעבור תת כי ה' תכל על התדוניי' סיו תוכני תותו תעבור כנכולם היה סותך להלחי סיה כתזהרם תכל כשהתדוניים גם כן תפסו עליו היו התכתים שעתו תשתפקים בדבר ולכן תולרך לדרוש כדול ותה שתקדים התדר פנע כתדוניים תשום דכתיב תת תרם נהרים דתייתי נזכר תדום ולח תותב :

לא נהג דוד כגדול תלכות תדבתיב תכתם לדוד בהלי קרח דרים וכדתתי' כסתוך תכות ותמות תלח ללמוד שתיני סותך על דעתי ותכל תקום הם תרשני תני תלמד דין זה ודרשו זה תדבתיב תכתם לדוד ללמד תשמת ליה סדוד כח ללמד הדין תדעתו ולח תהריך התדרש הוה להזכיר תשוכת הסנהדרין דהסתתת ידעינן שסודו לו תחר סעשה התלחתה תכל התדרש תנחותה דרים ללמד תסוגן עדות רוצה לומר שסנהדרין הם סעתו ללמד דין לדוד דנרסינן התם תיר הוסיב סנהדרין סוגן עדות לדוד ללמד לתדוגו ותחרו לו כחת כך היה התנתי תלח הסם עכרו תחלה :

ופנע כתדוניים והניחו כו' והלח הם פרטו תת הגדר תחלה ויתסוף תליו תת בני עתן ל"ג לה הכח תלח כסתוך נבי תותכים דכתי קרח לח תיירי כתדום תלח כתוחב ועריך להניח והלח הם פרטו התנתי שלח הניחו תת יותב כעבור כנכולם והבי תיתח כתנחומת פרשת דכרים כשבח יותב להלחם עם תרם עתרו בלו בני תדום ותתרו לו כך תתר הק' כה תל תתגרו כם כי לח תתן לכם תתרכנם על תדרך כך רגל השיכם יותב לח תתר לנו תיתם עוכרים כנכול תתיכם פני עשו הניחו תותבו לעבור ולח דמו וכו' ותיכח לתידק סירתם שלח נתן ה' רשות תפי לעבור כתרבם תדבתי' עד תדרך כף רגל ופירש רש"י תפילו תדרך כף רגל כלותר תפילו דרישת הרגל תיני תרשם לכם לעבור כתרבם שלח פרשות ותפצ"י שפירשו כתדרשו' עד שיכח יום דריכת כף רגל על הר השיעיר שנ' ושתדו רגליו וכו' ועד שיעיש לעת תתוש רגלם וכיוצא תמהדרשות תין תקרקע יוכח תידי פשוטו ושתם שהם ז' תפרשים עד תדרך כף רגל שלח יקחו תתרבם תפי' טיעור תדרך כף רגל תחד תכל לעבור דרך תרבם טוב תדבר ותעש"י שכשלח תסה תלתני' תקדש ז' תלך תדום נעברה בה כתרבך ויתתן תדום בטה עבור תעלין ולח שתרו כנגדם לעבור דרך תרבם כעל כרחיה תפצר התשוב דהוה ליה דרך לשנוב תת תרן תדום תכלי טיעורים לעבור כתרבם לח תתן ה' בעינרה שכל היכח דתין דרך להם לעבור תלח דרך תרבם יעברו כעל כרחיה • והנכון כי לח לעבור כתוך תרבם בקש יותב תלח דרך עליו כתו שנטה ישרחל תעליו דהם

אתם עוברים בגבול אחיכם דמייתי ביערזל כמדבר מיירי אלא דאחזוש מפחד יותב אלא יכנם בתרגם נזהרו להרחיקו ולא היו רוצים להגיעו שיעבור אפילו סמוך לגבולם ועל זה טען עליהם יוחנן סגרי ס' הרשעו כזה ואין ביניכם לומעו אף על פי שהם מבטערים קנת כזה תירגמתם כן ירחמו המון אנשי הגבה ליכנם בתוך תחומם או שילחנו את סביבותיהם ואם תאמר כיון דמן הדין גלחם בתחום למה נחשוב לחטוף לדוד כתו שאמר בירושלמי דריש פ"ק דרחים הסגה אלא נחשבו לו ו' חדשים כנגד ו' חדשים שיהא יותב על הכרית כל זכר פעמלק ויש לומר דמכל מקום לאו מצות חסידים היה דכיון דה' הושיר מלהזיקם אף על פי שחטאו ליערזל ומותר להזיקם מכל מקום היה אפשר לעבור על גבולם בעל כרחם אפלי שיהרגום וכל שכן להכרית כל זכר שאף אם טוב לענוש כהם קלת אפשי שעמדו כנגדם לא כבון להכרית כל זכרם מחחת ברחמיו ס' היו עליהם מתחלה:

אין לאמר לקחן ס"ם פ"ת סביה דוד מלחמות לכבוש אז את רומי ואמר ליה הקדוש ברוך הוא דוד אני נרייך לא לגזרות וכבר משה רבך בקש להזדווג כהם ואמרתי לו רב לכם רב יבוא לתלמידו סוב את הר הזה ואם כבר הותר לדוד להתגרות כהם על אלא הניחו את יחב לעבור מאי קאמר ליה מרב לכם סוב הא מקמ. הוא חיוכא מיניה ונרייך עיין:

והם לא פרעו את"ת ויעלה מלאכי' אל בלעם היב למידק דכתי' עור שנגת ד' וה' נדשינו אל תגר את יותב וכי עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה אלא כתו אלא משה קל ואומר בעצמו אחר ואת מדיינים אלא כתו אלא לעזור את יותב ממרת נרור את המדיינים והכיצד יותב יושבים עמהם לכ"ם אחר ליה הקדוש ברוך הוא לא כשעלתה על דעתך אלא דעתי את פרידות טובות יש לי להושיע ממם רות המואביה ונעמה המתות אלמא אפילו לבאר מה שהרשו המואבים ליערזל בעצת בלעם הושיר הב עוב עליהם ופירש לה תרגום שלומם לעשה זו פרש"י לקמן ס"ד פרשה כ"ח סימן ו' ואף על פי שלפי הטעם של רות המואביה היה מותר כימי דוד לבנרות כם יר' דאמנם הוא בידעינן בעצה טעמא דקרא משום רות המואביה כיון דחזי דכתר הכי נתגרה כסם דוד אבל לדוד מבא ליה מה כיון דקרא אחור עליה אפילו לבתר עצת בלעם דילמא לעולם אחזר עליה אמא עתידים נדיקים אחרים לבא ממם וכי תימא קבלה היא כימי דוד כן מה היה נרייך ללמד בפני סנהדרין ועוד דאמאי הוה ליה לבא ולא לומר ולא הם פרעו הנדר משמע שהמורים אלא על מבא כן היתם ושוב נתחדם פריצת הנדר מאחר שיכו כן דאדעתא דהכי עשה בלעם נאמר אל תגר את יותב ויש לומר דבעל הנדם ו' לא סבירא ליה כהוגן טעמא ול"ק ליה תיר יעלה על דעתו של משה לעשות אלמא אלא כרשות כי היו נרייך רשות לאבד אנשי ישראל יבוא דיעטרייך להושיר למשה לדורות אלו אנשי ס"ם היתם אומרת אל תגר את יותב קיימת אחר שערך מיהב נדר ואומרת אל תגר את יותב אנשי מעשה בלעם הוה לב"ע כדאמרו התוספות סם ושוב יש לומר דעיקר טעמיה דדוד הוא משום אלא כיי שיהו כו' קף במיך ולא הזכיר עניו בלשון אלא לומר שאחר שנם מחז חטאו אף שפגר על החטא הזה כיון שעבו בימי ענלון אין לריחם עליהם עוד והתוספות תירצו בשלמא בשאיל בלעם דעבלון אלך יותב היה לו לבבי אלא שהן התורה היה רוצה להבית מפני חלול ה' אף על פי שעל תרומיים מייתי קרא דקבלה כל זמן דאתסכת דברי תורה ניחא ליה לאתויי:

והם לא פרעו הנדר ואם אלא קאמר כדאמר בם"ד פרשה י"ד דאומרים בחבל מפני שהרעו לאחיו ואחו ואחיו וכן ט' מומרי' ס' אחרו עד שעבו לרות דוד"י ניחא למימר שאחר גירוי יותב מפני שהרעו לכלל ישראל ולא מפני הפרטי דאמאי בשביל היחידים לא היה מותר וכל שכן שם"ם כאן קדם ולא הזכירו שם עכין אחיו ואחיו ורות אלא לעכין האכזריות שבהם שהיתה אלא ב' חבלים ואחים ס' ולא משום חיים למיתים:

הרא הוא דכתיב מבחם כתם תגרות כו' אשתא מייתי קרא דלמיגמך על סומן עדות מבחם לדוד ללמד דבתיב נבי בהגיעו את הרם נהרים כו' למיניה ילוף מה שבוזר לעיל ודרים בריאה מבחם תם ס דדרים ליה על התגרות אלא דוד ליותב תשובת השאלות הבוזר ומבחם לשון רושם ומבחם מלשון נבחם עוך לפני ופליני במספר התגרות ובקרא מיהא נמי לפירוש דוימב יותב דמליבה דמך פירושא אחור ולמד מוה לזה דמשמע

אחד למדומיים ואחד למואביים שעל שניהם הוברך ליחתל בלשון הוברך להשיב על כל אחד כפי דלא נפקא אחד מיירך בכל אחד מטעמים כדפירשנו לעיל ור"ח סבירא ליה שלא הוברך להשיב אלא על אחד דאחזה מבבל תשובתם מני ילף ואף על פי שיותב שתל על שתיהן כדלעיל ואפשר דסבירא ליה דלא שתל יותב אלא על אחד בשהוברך לה ואחר כך מירש לו השענן הסבי ולא הוברך ליתתל שלמד מתשובת ענין אח:

הרא הוא דכתיב ויבא מואב חזר ולמד כו' וה"פ בהבאתו את ברי' ואת ברם בוכח בעב במואביים אבא מורחים ואת הורחה שהורה לאחיהו בהם חזר אחר כך ויך את מדוש שלמד מזה על זה וכי יותב כדאמר בתנחומא בשבא להלחם עם ברם עמדו עליו בני מדוש ואמרו לו כך אמ' הקדוש ברוך הוא לו אמר יותב אם נחריב את מדוש אין אנו מוצאין בחורתנו לא תבילה ולא שתיה אלא נניח אותם עד שנבבה את ברם וכחזיר עליהם לבך נאמר ויבא יותב ויך את מדוש מי נמי בירושו ויבא יותב אחרי שהבה דודי"ח אלף בדבמוך:

ולבד על מדומיים מבל מואביים דאמ"נ דמואבי לא הטיל הבחוב אלא בחורתם ועוד שלא היו עומדים עבשו בנגד ישראל מבחו אחר מפני שם שהרעו הנדר בשבבר שימים בל מדומיים שהטיל הבחוב אלא במואביים דקאמר אחם עוברים בגבול אחיכם בראשה על מנת שיעמוד עבור עליהם ועוד שעתה היו עומדים בנגד יותב שלא נחנהו עבור ללבת על ברם בארם:

לעדה שהיה מבחיב בלשונו של אלהים פי' לסומן עדות שיהיו עדת הסנהדרין דקרי לה סומן על שם שהוא בשומעים בדאמר בתנחומא פ' בבוכר ועדות על שם שהוא מבקרת עדות בלאמר אחם וקל מפרש שבח על שם שעדת הסנהדרין מבאיר בלשון ה' דהיינו התורה של עולם מדברים פהלבותיה ומדברים בלשון הקדש שהוא לשון התורה על בן נקרא עדות בשם התורה:

מבות ותמות לדוד לבאי' מבמע שהוא לשון מבה ותמותה והבונה שלוד למד התר שבחה ותמותה לחדום שבל ומהאחר שתיהו בתנחומא בפ' הבוכר דנרסינן מבחם ואח דוד שבעשה מך ותם וקורח עניו עניו ותם שהלך בתמימות עם קונו מבות ותמות דנרסינן שבח נמי היינו לשון מך ותמימות וקאמר לה לרמיה למה שאמר לעיל ולא בבג דוד בבול מלבות:

בתוב ס' מומר מהוס דפירוש רבי חניבא ויבא חזר ולמד בו' מייתי לה מילתא למימר דעיקר פירוש דויבא יותב שעשה רחמונה שבבה דוד י"ח אלף ובוב חזר יותב ויך י"ב אלף ס"ב למימר דלא תיקו לר' חיבו ובדבי לעיל:

בתוב ס' מומרי"ח אלף בם' מלבים ויעש דוד שם בשובו מהבות את ברם בניח מלח אל מקום מדוש ובד"ה בתוב בהדיא ואחיבי בן נרויה שבה את מדוש בניח המלח י"ח אלף וכדאתיב שם ויעש בחדוש בניחים וי"ח בפרם שבחרם שבה י"ח אלף בניח אלח אל מקום מדוש וכד"ה בתוב בהדיא ואחיבי בן נרויה שבה את מדוש בניחים המלח י"ח אלף וכתוב ס' מומר י"ב אלף בספר תהלים ויבא ויך את מדוש בניח אלח י"ב אלף:

שהי מלחמות היו ס' אל י"ב אלף אבל' בתיהלים שעשה יבא וה' אל י"ח אלף היה הבוזרת במלבים שעשה דוד וכד"ה שעשה אחיבי בן נרויה שבקרת בספר מלבים על שם שהלך בי הבל אלו ואחיבי אליחותיה קא עבד וליבא למימר דתרתי י"ח הוו חדא דדוד וחדא דאחיבי אחתה שבוזרה מלחמת אדרעי וחרם דרחמק והקדשות דוד אחה שבטל מהם ושמת בניהם בחדוש בבני מקומות בשום והיו אספר הדרונים בשום אמאי אחה ואם אחמר אם בריך למימרי קרא אהדדי ולתרוצי במלחמות יש לה פשיטה בין דבה' בחיב בחיב וכו' בחיב אחיבי וכו' אחיב יותב ואפילו לא היה אלא בחיב בחנין החללים היה בריך למימר בן ויש לומר דאי אחה לה תריץ דאחסר סע"י אחיבי בשעשה המלחמה וקרחת על שם יותב להיותו סר הבבה והוא שהשלח את אחיבי מלחמה אחתיו והמפרשים בחבו שהבל מלחמת ס' אלא שאחיבי אחחיל בה והבה ו' חללים ויותב נמר

על ידו והכה י"ב אלפים ואפשר שהיו מתחילין קרוא הכל על שמו ויהיו מחוור :

יד **אלהי** אברהם קדם ואחור לחזקו כדתניא בספרי סטוטית העדות אלו שמות שהיו נתחקין בגוף של מלאך כדי שיהא קורא כו' וקו"ל הכא דאלהי אברהם הוא שהיה בו קדושה מכל אלהי כאור הול ומתחק כי לית כוון כזה לאלהים :

כותבים דאלהים משיחים

ואלהי אלהי אברהם משמעו קדם ואחור מפרש לכתורים קדם והוא חול לפי שהיה ומתחק ולזה לא כתב רש"י כאותם אלהי מלכי מכיהם חול ואם שאתר משמעו קדם שהיו המדקמאר תו ואלהי מכיהם שאתר שהיה אלהי נאור שהוא חול בר' שלתקן מאמרו שאתר אלהי נאור חזר ואמר אלהי מכיהם דאי לשון חול הוא תו למה לי ועוד כיון דסתך אלהי נאור לאלהי מכיהם לערביכסו ולומה אלהי נאור ואכיהם אכל לפי האחת הוא חול דהא תרת אכיהם עובד עובדי אלילים היה וגרסי' שילקוט משמע קדם וחול ולא יכולתי לה למה ושיין כאם' סופרים :

דוים ושפופים היו כו' אכי נאי אתר לעיל פ"ם נפי רבקה ואם פירש כאותה ואטעם שהזקיקו לדבי סיכו לומר כן פירש' אם ואכהוה טעמא שייך למימר נאי הכא דכיון דכלבבו לאדש כי לבן בקש לעקור את הכל כולאי כברכתו היו לבו נכון עמו אכל אתה אתר כאן הדא הוא דכתיב ואשם לבן בכקר משמע דתגופים דקרא ילוף לה ויש לומר דולאי אלו לבבו עם כוותיו לא היה רוחי להשכים בכקר להפטר אשם אכל הוה ליה להתעצב בכבדות ובתוקן כל מה פתחה אכל בכקר אשכם קללה תחשב לו ואם אתר דויים כ'אסון רבים מגפ ריאשטה דליעטה דלעיל פרשה ס' נקט הכי נאי :

אי נאי למקומו לסורו שפי לתקומו ג' מדרגות כשתוק תקו לדש' הרב בת"ס וטעם דרשה זו מכפל וילך וישב אלא דויש מחזר לסורו ותף על פי שלא מיטו שקודם לבן היה פרוש מע"ז מכל מקום משתמש כל ימי היות יעקב בביתו היה פרוש קצת מדרכיו הרעים ולאחר מיתתו יעקב אדם לעיל אתר לעיל מחזרו לו כושבו כך הכי אתנו שלעת זקנתך אתה אתר לאם נגבית את אלהי נכר שעד עתה לא היה אשור כשיניהם לכך ואפשר שבעבור היום שהוא קאתר שבשבר ה' עתו בודאי הפך לבו שלא לשנות עתו ולשוב מדרכיו כי אי זה אתר אלהים ולא ירא אלהים וכשכב לביתו אשר לסורו בתחול בשלום :

ודאי דקאתר שבכשו לבתיון כו' מלתקומו דרים לה כאתם שאתר בילקוט וילך לבן לתקומו שלא לעיר אחרת שלך אלו לתקומו אשר לעבודתו שבאו לבתיון ובטלו כל מה שהיה לו ואתר יעקב ואבטח ביהוה ועבד בשעל ידי יעקב נתברך ועתה אור למדרגתו הראשונה ואפשר דלסורו נאי מיתור דלמקומו קאתר :

טו כמה שלאכים כו' יש לומר בטעם שהלה זו דמה לישלח לבן מניכם ועוד מה ענין חלים ומרקדים ועוד שאין זה משנין שהלה כי מה ענין הוא מרקדים אלו עוסים משום אשר לענין הספרים ויש לומר שהמלאכים שהלו לא היו בלאותו בדפירש רש"י כאותם שהלכו שלאכי לבן ויעקב שלאכי ארץ ישראל דהם היו שהלו בארץ ואתר ביוצרים כו' שהלו שלאכי של ארץ ישראל וירדו על הגפן לארץ ואתר בגפרת שלין ארץ וירדין ארץ וברהה שבני המלאכים שהלין לו לאדם כדאתר בפרק קמא דשבת הן שהיו שלין אותו ובשתנו מה' לילה ל' וה"ב הכא דכתיב אתנה דשתנו טעמא שהלו אלו ולזה דעת חו"ל שבני המלאכים שהלו היו שאתרים לרשלו כו' לרשלו לפי שבשהדיק בעיר הזה הזדם הזה זיוס ואף המלאכים שאתרים שהם

כדכתיב בפרשה ס"ג בפסוק דגילה אחר גילה בזמן שהקדיק נגלה לבן עתה בזמן שבא ליבבם לארץ קדמוהו אחבה שלאכים שהיו פגשים ושאתר על ביתאו ולזה שהל כתה שלאכי ה' היו חלים ומרקדים כלומר שאלו היו שלוחו לה היה מקום שהלה כי לה היו רק שבים אבל אחבה שהיו חלים ומרקדים היכה למכיני כמה סוו לו כמי לאחוקי לותן שבאו עתו אחובה לארץ קאתר כמה היו המרקדים לענין שבניסתו לארץ דסבירא ליה שפר אחבים שבאים לקראתו בכניסתו לארץ ובאים עתו אחובה לארץ כי כלם אבדו בחוץ לארץ ואתר בפרק שהוא כדפירש רש"י בחוזם ולזה לה שהל רק על ארץ ישראל שבאים לקראתו דשליחו כתיב ויפגעו בו ושבם השלים כדי לירא פי' אחבה כמה הוא דשובת אשמע ואין לנו לברך לאתר דשרתי לחול היו אכיון דלא היו לעבודתו כדפי' :

בבניסתו לארץ קשה שעדיין אחבול בארץ ישראל וכדפרק קמא דחולין ז"ל ואחני אחרים כוזם שהרי עדיין לא הגיע יעקב לארץ ואוחן היה אחשם ולשה שלאכים לעבר אחרוחן ושם נאתר ושעבר את הירדן ועדיין יש לו לעבור גשול עתון ושתיה ואתר כך אתי לחזום ואחילת כיאתו לארץ שכשם היה שלאתר ויצא יעקב שלם שיר שכם אשר בארץ כנען שכ"ל :

והראים בשמורו לדברי רש"י ז"ל בסוף פרשה ויצא אחר להשיב על אחיאתו בשבאתם בקדושתו ואתר שלין אחילת כיאתו לארץ שכשם ואין אחבול עתון שיבא יעקב עשו אחר בארץ ישראל וכדאתר לעיל בסוף פרשה ויצא בארץ ישראל ובגבול כני עתון ויעקב אחר שבגנם לארץ עבר אחוך ארץ ישראל ובגבול כני עתון ויעקב אחר שבגנם לארץ עבר את מעבר יבק שעבר אחבול ארץ אתרים מזרחים לארץ ישראל כדברי הרמב"ן אלא שהזרחית בפוטית לארץ ישראל ולא היה אחר אדרך אדום שהוא בדרומה של ארץ ישראל אבל בפוטה של ארץ ישראל היה כן בשאר אחרן כי הרן בפוטית לארץ ישראל ולפי שיעתה כוותו ללכת לאחברון בארץ מגורי אביו שהיא בדרומה של ארץ ישראל וארץ אדום היתה בחוצה לארץ אמנם בדרומה של ארץ ישראל והיו שוכנים זה עם זה אלא לו לפייסו היה לבתו שהה לה יבא עליו להרגו ואין כדיך לומר שם שדרכו לא תתיישב אבדתנו לדש' הרמב"ן כן שבתו שאחר אדום בין הרן ובין ארץ ישראל לא אחי שהיה הרן בפוטית לא' ויעקב בא אחבל בתון אחרן לא' לא יתכן דבריו כי הם אחדו מעשו בהיותו בחברון כי אף שאדום שהת בדרומה של ארץ ישראל ואחברון בדרום של א' לא אתברון דבא עם דבא ואין שוכנין זה עם זה כיון בגבול אדום הוו בגבול הכנעני ולאם אחנה ידו של עשו השוכן בארצו ליעקב השוכן בגבול הכנעני להזיקו אפילו היו הקהות קרובים וכל שכן בהיות יבחק בחברון כי לא יבוא עשו על פניו לגנוב ביעקב שהרי אחר יקראו יום אבל אבי ואחרגם אל' נר' שלהיות יעקב אחלו לא יהרום לגנוב בו בחייו ויותר קשה דל"ב היה אחנים שאחם שלא אחלאכים לעשו בקבר ש"מ שאחפלת נתן דהיינו בכניסתו לארץ ואחם עד ארץ אדום שהיה בדרומה של א' יותר אחרבה אחות פרשה שא"ת פרשה של ת' פרשה דהיינו אחלך אחרבעים יום של אדם כיוצני ואיך כח עשו אית אחקומו על שבגנם עם יעקב לאחרת שליחות אחנתה בכתיב ואשבור אחנתה על פניו והוה לן בלילה ההוא בחתים וכו' על ויזדע לו שאחם כו' ויזדע והכה עשו בה בו וכי קשה לו אחדרך ואפילו אית כי יהיה רבים עבור עד אחלכו אחלאכים ושבו ובשליחות אחלאכים נאבור עשו וכח בחתיך כאה יהיה ובשבאו אחלאכים הניחו כי גם הוא בח אחריהם לקד אחתו בקרוב אחל אחקום אשר יהיה עשו לדברו שעירה כי אחיך אלך אחלך יחד אח' פרשה היום ס' ואם באחר אלא שלא אחלאכים אחחים אלא אחלאכים גם הוא שבאר בארץ ישראל וקרב לבא לאחברון בשבלא אחלאכים גם הוא שבאר

מ"ם בחסר

נוסע וכו' לחדייהם בארץ ישראל וכשהגיעו המלאכים מלוהו סמיה במקום קרוב לחברון הם דברים שן ממשמעות הכתובים והכי דכתן ז"ל ועל כל זה עדין יקשה סדרי לחדי כן נסע סוכותה ושוב הלך לשכם ושוב עלה לבית אל קודם לכתו לחברון והכה מקומות מלו כין סעיר וכין המקום שנפגעו עמו ויעקב ואין ספק סיים מהלך כמה ימים בין המקומות שהלו ואיך הלך עמו בהם ושב לדרכו שעירה כיום אחד מלא ודאי נר' כי מחנים שמשם שלח המלאכים בדרומה של ארץ ישראל היה וקרוכה לשעיר ויעקב כשהלו מארם מפאת דרום לבא כפן בא לארם בדרומה של מ"ו היה וכן ירמה בשכר נתי ר"ע מדהוקק לפרש גבי ויסע מארם הלוך ושוטט הגגבה לדרומה של ארץ ישראל כדרך שפירש גבי ויעל מארם מתחרים הגגבה לדרומה של ארץ ישראל דלמי הוה סבירא ליה דחרן שמשם בא מארם סיתה כפוכית לחרן ישראל מתי שפיר הלוך ושוט הגגבה כשהלו סהיה בא מנפון לדרום העולם ולא היה צריך לפרש לדרומה של ארץ ישראל ואמת הדבר דמשמע רש"י גבי ויכיו קרוב כיומין בר' הפך זה וה"ג:

ולענין תירוץ מנדתין ל"ל דכבשיסתו לארץ לאו דוקא אלא כלומר כשהיה קרוב ליכנס לארץ כי מלו שחחו המלאכים וקדמו פניו ולא יקשה לחתם חוכה לארץ לעשה לכבוד הנביק הכא לארץ ישראל כמו שלא יקשה אם תחנים מנכול מ"י חיך עתידו שם מלאכי ח"ל כמ"ש רש"י בחומש סמלאכי מ"י וח"ל נקבעו שם כי רחוי לומר שלכבוד יעקב נכנסו מח"ל לארץ ישראל לפי שעה:

ועל דרך הדרש אפשר לומר שלפי שהיו המלאכי מתקומתים במקום הגה מה שאמר שמלאכי ח"ל הולכים ומלאכי ארץ ישראל בחים וביוצא כלו שכח שמירתם מתחלפת כפי המקומות כי אלו כתנים על מקום פלוני ואלו בחנם בעצמותם אין סיכוי כי בכל מקום שם והכה בשיעקב פנה לדרכו אף על פי שעדיין היה בחוכה לארץ הכין המלאכים שהיו מקד מים לפניו בחורות על שם שכח ליכנס לארץ כי אין שנוי מקום במלאכים:

דון חלים לפני יעקב לכניסתו לארץ קשה זה שאמר שפת יתר שלא היה צריך לומר לעניין התשובה רק התנין כי התשבה בכר נזכר וע"ק מה דקאמר ואין שכינה שורה אלא על שלשה מקומות דכתיב כם הבה ע"י ובפרק מרובה תשובה ס' רבבות אלפי ישראל אין השכינה שורה אלא על כ' רבבות וכ' אלפים וכי תימא שאני מלאכים ליתא דהא אמר במדרש על רכב אלהים רבותיים אלפי שנאן שיהיו עם הקדוש ברוך הוא לסיני כ"ב אלף אלהים כתיב לוי וע"ק רבי היכו מחנים אלי עביד ליה ורבנן מחנה אלים זה אלי עבידי ליה וירמה דליכא יתירה למשמעינן שלהיותם חלים ומקדים לפני יעקב סיו ס' רבוא להודות לו המחנה העומד ומכוין בתפלה שיהיה עשים רבוא וזה אמר כאשר ראם כו' שבשבין כדבר אמר מחנה אלהים שעתיד להיות ה' כתובה בכבי ולזה אמר ואין שכינה פחותה משנים רבוא שכמו שבמדבר היה כן ואלו חסרו לא היתה שכינה נגלית עליהן כדלקמן ס"ב פ"ו אלו היו ישראל חסרים אפילו אדם אחד לא היתה השכינה נגלית עליהן כו' והשרוית השכינה זו סיינו שיהיה ה' כתוכם מתח ללכת לפניהם כתו שהיה במדבר שזה יקרוי מחנה אלהים ומה שאמר נבי עוכה ה' רכבות אלפי ישראל היינו לענין גבוהה לחוד ודבנן אמרי שק"כ היו כי כגנד ס' רבוא סיהיו בכניו כתו ק"כ כי כל אדם כ' אלפים מלווין אותו ולפ"ז מה שאמר מחנה אלהים זה חייב זה יורה על מחנה אלפים הפתיך כדפירש וכבחי' היותם כפלים כיוצאי מצרים קראו מחנים אי נתי שקראו מחנה כי אף סיהיו ק"כ רבוא כיון שהם יחד כלם מחנה א' כתו שלהק' אחת רבים

יחד יקרא ערך אף שהם עדה יבדק בכל עשרה אנשים לכדם מחנה לגלות על רבויים קראם מחנים לומר שם שהם כדי שני מחנות ולרבי חיכו יש לומר דמה שאמר מחנים סיינו על המחנה הזה של מלאכים ועל מחנה ישראל הפתיל שהלך כתו כגגדן כדפי':

אמר רבי יוחן נטל כי נרוך עין מאי קאמר ומה ענין לדברין כאדי מילתא דרבי אלעזר ורבנן דלעיל ויש לומר שבא לחלוק על מה שאמר שהמלאכים היו חלים ומרקדים ושבירת ליה שפלחם ה' ליעקב לעורו בדרך כפי הרמב"ן ופירש נטל מחלו ומחלו מהמלאכים ומחנים ואף שלא נזכרו המחנים כמאמר לא קשיא לומרו עליהם ומחלו שהם מפורשים בענמם ולפ"ו יהיה פירוש מחנים על מחנה השכינה ומחנה יעקב כפי' הרמ"בן ומה שאמר שהמלאכים היו מכ' הכוחות מדכתיב ויפלח יעקב מלאכים ודרשינן סמוכי ומכל מקום היו מחנים נתי דחין מקרא יוצא מ"פ כיון דלא קאמר מלאכי אלהים כדלעיל מיניה אי נתי לחלוק אדרבה לשון דמשום דכתיב מחנים ואחרי ק"כ רבוא קאמר לשולם ס' רבוא וקרחם מחנים לפי שנטל מהמלאכים ומחנים ולא שלחים כדפירש ומה כן נעשו המלאכים מחנים הא הכשחרים והא'שלחים אי נתי משום דלא תקשה לרבנן כיון דכתם שכינה שורה שם צריך לק"כ רבוא להכי משני שהוצרך לקחת מהלו ומחלו לשליחותו וזה פירוש שהמלאכים קלחם ממוחים על דבר זה וקלחם על דבר זה וכשם יעקב בשליחותו הוצרך להשתמש מהמלאכי כח זו וכח זו לפי שעינו שלא היה כח ביד מלאכי הכח הה'לעשות כל ברכי השליחו' וכבלל החנדם סוו ר"ל:

עד דרך הדרש שהם ז'ל מפרשים ויפגעו בו מלאכי אלהים שכשנפרד מלבן החוט'ונתן עיניו לארץ הקדוש, לחורמ מחנים פגעו בו השנת המוסכלות והם המכוכי, כמלאכי האלהים כי על'ידי ההשגה יש'ג עולם המלאכים שהיא מכחר ההשגות וכדי לדעת שיעור השנת יעקב אחלו כמה מלאכים הין חלים ומרקדים לפניו והכוונה בחלים ומרקדים שם שכודע שהמלאכים הולכים וסוכבים תמיד בכח שכי ס' ולא יוכלו להשיג אחת מהותו וכמ"ש הדרשנים כת'ש בלקחן ס"ג פ"ו עתיד הק'בה להיות רחם חולה לנדיקים כו' שהכוונה שהם חוזרים חלילה בכח שכי ה' כשגולה שכיה המרכז וזה אמר חלים ואח מרקדים לפי שכל מקדר בהשגה יהיה בעבר כל עוד שהוא מבקש אחנם המבקש שכי ה' הוא שהם כמו שאמרו המפרשים על יסיבו ויאמחו כך כל מבקשיך לזה אמר שהם מרקדים עשים ומתחים לעשות רצון קוניהם ומתעכנים בשובכליהם ואומר לפני מחיכו יעקב שהיה מסיג עניניהם וגלויים לפניו תויר שהיו חוזרים שכיה יעקב לאמר ממנו כי הוא גדול מהם בהשגה ומלאכי השרת רוצים ללמוד ממנו עד"ם כפ' כעת יאמר ליעקב וליעראל מה פעל אל ס"ם-אל יוסבים לפני הק'בה כתלמיד לפני רבו ומלאכי השרת שולחים אותם מה הורה להם הב"ה לפי שאינם יכולים ליכנס בחיכלו והשיב רבי הושע ס' רבוא לרמוז שכל חיכי השגות הסיג לפי שהם רבוא כללות כל הדעות והשרות שהיו על חוכלוסה של ס' רבוא מבדכן כדרך חכם הרוצה מהאי טעמא כדאיתא בפרק הרואה וזה שאמר שהיו שכינה שורה בפחות משנים רבוא שהתורה לא נתנה בפחות משה המכין לפי שהמכין זה יתנהו כל הדעות והשרות כשורש ורבנן הוסיפו ואמרו ק"כ רבוא הן וזה שכאמר יבחנו הדעות שבשנים רבוא יהיו כפולות לפי שכל אחד מישראל לו ק' מדעים שכל עיוני ושכל מעשי ולכן אמר בפרק רבי עקיבא נבי נעשם ונשמע שירדו ק"כ רבוא של מלאכי השרת ופירקוס והם כן נדק מחנה ומחנים ואמר רבי יוחן כי ק"כ מדעים אלו כשהם יעקב כשכל אלוהי לפי שהיקין עמהו לתפלה אחר היא מבך השכל העיוני ולתלחת'ולזורען שהם מהשכל הפעולי:

מ"מ הפסוקי

סדר וישלח פרשה עה

פרה קומה ים לומר מאי טעמא פתיחה זו לשנין הפ' דמאי דמסיים בה לדרכו היה מהלך מין לו קשר עם זה ולא ענין בפתוח רק הזכרת עפו ומה נריך זה למה שאמר לדרכו היה מהלך כו' וי"ק היכא רמיזה דהקדוש ברוך הוא אמר ליה לדרכו היה מהלך כו' ויש לומר שלפי שמסיק שנוס בסתירת ה' פניו מיעקב ולא ענהו בעת נרתו לו' לו אל תירא כתיב שאמר לאברהם ויצחק וליעקב ענתו בדרכו מנריחים וכל סבן בשאתו בשאמר ה' כתיב שאמר סוב אל מרן מכותך כו' ושף בשבך שיהו

תלים יז

תלים ג

לפני ה' דעת מכותיך ז"ל

תלים ז

שמליהו הוה מין רוח המקום כותה היתה ולכן הסתיר פניו מהם כך שנשנם כשופו ומשנו והוה מה שאמר בשורך רבי הושע פתח וחזיק בחלי כלב כו' כדפי'

תלים נה

בעל העקודים בפ' לולפי שהיה חפצר ביעקב מהנו תפני זכויותיו שהיה מבצר מניו כדלעיל בפ' אם לו מפני שהשנה משחקת לו ואחרו כפרק קמח דבכורות אל יתמה בחרשים כמי שהשנה משחקת לו או מפני שהיה בא מבח הם שנתברך בחדנו לזה הכיח זה בכתוב שברחות כי הכ' שעל זכויותיו נאמר קדמה פניו הכריעהו לכך חוכח

יבמות נב

שבבר אבל זכותו ולף על נב דלקמן ס"ם גבי רב לבם סוב אחר עד עבשו אתקש לו שבר בבור אבותיו אשר בהיה בלא להוציא לא שהוא יוצק את אחיו על הבלחת עתו בא שבראהו כי ביד ה' לשבור אבות ואיה לו ליעקב לבטוח בחסדי ה' ואפילו ברשע שהשנה משחקת לו יש לומרים שנתר אחיו בולע כדאיתא הש ואחני שבר רבי אבון בתוכן כותים ועל כתו אמר ברשע שאתה רואה בו עולתך בו' אתן לו בח רק אמר ברכת ועל תרבך אתיה שם נאמר כבי ואת אחיך תעבוד ואפשר שלא עשה לעבוד בו עבוד לשפות שהיו אם לפי שם עבדו והלילו ואוא בחשבים עם הבוכם הפלהית ע"ד שאמור לדרים בוא אחיה כרים לוקרים ואתה לא תוקר ליה כדלקמן ס"ב ברשה ב"ה אי אתה אחיו גדול ממנו ואו"ל בבר אח שכיר לרבות לאיך הגדול לזה פירש עוד ברשע ברכך שאתה רואה בו עולתך בו כלומר שאין להביא ראיה מזה שהם השליטו הוא לפי שבש אפו ואי"ב שבדיקים לא יפחדו ואפו ועל הכ' אחר אחזתו ברשע שאתה רואה ובו' כי ברשע כיה שאתה לאבד מן העולם בישהו אינו בכלל בבור הקרי בתן ובשיא בשאתה בשושה שאתה עתיד לשפול ובו' כי ברשע יעקב וזה שאמר אחר לו הב"ה לדרבו היה מהלך כו' כלומר שם בשפעת בניו מתנו ברחו לו תושבת הגולה על הדרבה הזה וכדי לבאר דקרא דקדמיה בניו תיילי בעשו קאמר ה' פעמים הקיים דוד כו' דהייבו בנב' ה' הלבויות דהלילו של אחים בפיב כתו שאמר ואחר שהשלי ה' הקיומות שב להשלים פירושה דקרא דשיך לענין הפרשה כתו שנאמר:

הגשה פעמים הקיים וכו' ל"ת היא הבוחה בקיומים אלא ולא"ל ואתני אחר שלא רצה לקום בפעם ואחים לאח הוסיף עוד ולאחר יקום אחר שניים טפי מעל האחר ועוד דקאמר ה' של בשא ידך קומם קומם שלא בסדר ע"ק דמייתי של בשא ידך קומם קומם שלא בסדר

עלים וכאחר טוב מז' ו' נדסיכן רבי פנחס בשם רבי הושעיא אחר ה' עתידות הקדוש ב"ה לנוד בספר תלים תרבעים בנגד תרבע מלביות שרשם אותן הקדם היאך הן עתידות לבעבד ביעקב והוא אחר הקדוש ברוך הוא על בל אחת ואחת ואחזיקת בדשים מלבות של גוג ומיסיח בה על ישראל בחזקה ואחר בשבן ידך אחר לבניבדבנו על עולם הזה ואחר לבתחיית הבתים ואחר קומה ה' אל גוג ומיסיח בה על ישראל בחזקה ואחר להקדוש ברוך הוא קומה ה' על בשבן ידך אחר לבניבדבנו על בל אחת ואחת ואחזיקת בדשים מלבות של

בתוב"ה מלמד מתיחס למלכות ית' נסיים לדקדק מה ענין לקרותו ככי ועוד מה ענין כפיצת הספר בחקו יתב' ודמיון התרגומא שהוא דכר קשה ליאמר בחקו ית' :

ויש לומר דלעולם כנגד ס' מלכיות השלם וענין הקימה יר' שהוא פרסים ככורש כיהושע ישראל לפי שכהיותם בגלות בכיכול כחלו ים שפלות למעלה ע"ד השיב לחו' ימיכו וכל תקום שגלו שכינ"ש אתם וזה אמר מרים ימיך ואגמת פורקנך ולפי שבכבל היתה להם תשועה ופורקן על ידי דניאל חנ"ע וכמדי על ידי מרדכי ואסתר וכיון על ידי חשמונים וכחדום על ידי ר' ונדולי הדורות כלהיותה בפרק קמא דמגלה נכי לח מלמדים לזה אמר כנגד כבל קומה ה' הושיעני ס' פעל ידי כם חנ"ע שתהו פיהם לויכי ישראל וכל שכן כפ' חלק שכתו עטמות וטפחו על פני נבוכדנצר וזה אמר כי תכית לח כל לויכי לחי וכנגד מדי אמר קומה ה' כחלק הנעלה בעברות טורדי כי המן טורר היהודים הרגו עם כל סיעתו וכנגד יון אמר קומה ה' על יעזו אנוש כי אם נשתנה נבורת אנוש שנאמרו נבורים כיד חלשים ורכים כיד חטטים ועל אחזם אמר קומה ה' קדמה פניו כתה שאמר כפי' פלטה נפשי מרשע חרבך כדמפרשינן והם דמסיים כם"ט לכך אמר דוד קומה ה' חיכו דבק לחתי דסליק חיניה דסיכו נוש ואנוש חלח ה"ם לפי שכה' חלכיות מדבר לכך ניחח דאמר קדמה פניו כנגד פרום שהיה ה' מהמלכיות חלח שהספיק כנתים לפ' חל נשח ידך על נוש ואנוש וענין שמשל הוח לפי שחין הקימה בנוש ואנוש דומה לאחרות שבאחרו' התשועה כעודם בכור גלות אבל עכיו נוש בחיות ישראל יושבים על אדמתם חלח שיהח עליהם ויהיו בכור לח בגלות מהם לכך אמר שהוח דומה לנבור שנושח את כנו חלח שהשבולת כח לשטנו שבריך שיעכיס ידו עוד כן הוח נריך שיר שהנחח שבבר היח עמהם תשנבר עוד מפני נוש כהח להשחיתם ומה שהקדיש קרח דחל נשח ידך חפשר לרמוז שחין להקפיד בסדר הכתובים ולזה ערבכם ושנם כתיבת הכתובים חלח בסדר המלכיות שכתוב בספרך ואמר לו הקדוש כריך הוח דוד כני ה' כלו' חף שחתה כני והדומים לך קרובים לי חקיימים לחותי שהם מכירים כחי וגבורתי מתוך כל נם מתלו חבל חקוח שיהי קיים לנמרי שחין ככודי מפורסם כשהמדה חלח כיחות חשחח חת הקוח והיכו כשהרשה עכיים ושהודיש דשיכו בעת הקין שחין כן דוד כח עד שחשם עבור ובוחב כדחיתח כפ' חלק ואז יקום ה' כי כחנבורת ישראל לחר היותם בחלכית הספלות יהיה כחו יתברך כודע כחותם וזהו שפירש ר"ם כל זמן שהיו חוכפסת כחפר כי כל זמן שהכנסת ישראל חוכפסת בחפר והוח רמז חל הפלותם על דרך כי שחם לעבר נפשנו כחו כן השכינה כך יכול וכשיבים היום שנחמר בתנערי תעפר רמז להנלות כבודו חו יתנבר נם כך ה' וירחם כבודו לעין כל והו שם כל כפר כי נעזר שתנבר תעפר וכדי שלח יוכן שיש חלנו שנוי כדרך שתנבר תעפר שתפלה היש מלוכלך והוח שקר דחין זה רק בכחיית העולם שהיכם מכיריש חותו לזה חמר שתנערותו הוח כהתנערות התרנגולת תעפר שחינו דבק כה חלח הוח מקרה כה וכלן כניעור כעלמה מטהרת תעפרי * ומדלקמן ס"כ פי' ת שתעב שהקימה רמז להתעוררו' הנקומה לנמרי כחף ובחמה ובקלף נדול וכיף כדכר :

חמישה פעמים דוד מקים להקדוש ברוך הוח שם שם' תילים תיצח להו ת"ח דהתם כתיב נתי וקומה לעזרתי קומה ונאתם לנו קומה חלהים ריבך ריבך קומה חלהים עפסה לחרץ קומה ה' הנכבד דבפחר ותפח יש לומר חלח חפיב חלח חותם שנזכר שם ה' הנכבד דבפחר דוכתי ענין הקומה חותר חל התעוררת והקנחה לעפות דין ברשעים חכל הכח דקחדכר שפה שהוח רחמים על בקשת הנקחה חיכו חלח מפני שהכוונה בזה שה' יתנדל ויתקומם חכל לפי שה שנר' שם ה' שהקימה רמז להתעוררות הנקמה ק' וגריך ענין חיכו קומה ה' למוחחק עם י' חלח דמי להבך חלח מיירי כהספלת החויבים :

בספר תילים מה שחתר זה יש לומר שהוח לחרן כ' קדושת הח' דהפחר להכחים דקומה ה' הושיעני על ענמו חמרו בכרחו מפני חכשלום שעליו נחיסר החמור ההוח וקומה ה' כחפך נחמר על דוד שם עחול כרכתיב התם ענין לדוד ה' ויהיכי מפרש לה כמלכיות התעתידות וכן' חם שהוק' לי שהיה רחוי שיהיו הכתובים כסדר המלכיות ונקומר כם' תילים העירכו על יושב שתיהן חם הח' כי יהוש שעשה היות ם' תילים פשוטו כנגד נרות דוד רמוז והנוכו של

העתיד ליישרחל כי כמופת היה דוד לרבים וכל שכן החסיד כתו' לדוד כברחו וכבר קדמוהו רבנן בכמה דוכתי חד מכהון פרק ערבי פסחים דרבי חלישזר חו' כל שירות ותושבחות שחמר דוד כנגד עשו חמרן ורבנן חמר כנגד נבור חמרן כו' ופס"י דמדרש זה דמפרש קימות הללו כמלכיות סבירח ליה כר' יוסנין דמדרשי כותים חולי נם הכ' מתורנת' בהיות ס' תילים כי יהוש בספר זה היכו כותב על הסדר כי מניכו מזמור לדוד כברחו מפני חבשלום קודם לכל כברחו מפני שחול וכחלה דבים ויש לרבנן ז"ל כזה שתי סבות הח' מפני קדושת הספר כתו שחין מוקדם ומחוחר בתורה דחלו כתב בה על הסדר מי שבים קורח כה היה יכול להחיות המתים ה"ב ספר תילים וכדחמתם בס"ט מ"ו ג' והבניח שסודרו כן המזמורים מפום שמושבים לעד לעולם שים יחם לכל מזמור עם הסמוך לו ופמה שחמר שם לחם נשחכח ם' חבשלום לפ' נוש ואנוש שקשה הכח הרע לחכיו יותר מחלחמת נוש ואנוש וכן חמרו בס"ק דכרכו' ועוד חמר שחם יחמרו לך חרם כלום יש עבד מורד כרכו חמור לו כלום יש כן מורד כשכיו וכו' ;

קדמיה לרשיעח עד דלח יקדמיניך ק' חיך היה יכול הרשיע להקדים לשם יתברך ויש לומר דה"ם שחים יש לו שום זכות ושלם ס' שכרו בעולם הזה קודם שיקדים הוח פני ה' כזכיותיו והוח ע"ד מי שקדימני ושלם וכבן הכריים בו חכף זכות לכף חובה ע"ד ושלם לשונחיו חל פניו וכמה יגדל זה על עסו שפי' ל' זכות כבוד חב וכן גדרעו יש לו זכות מה כתה שחמר עליו כפרשה ס"ם שחרחה טלפיו כו' חו ידנה קדמיה לרשיעה שיקדים להניח עליו הרשע ולח יספיק בידו לעשות תשובה קודם שיקדים חת פני ה' כתבו' חו ירכה שלח תניחהו לעולם כתפלת מלרפחו יהיה רחוק להכניע כי הרשע שהשעה משחקת לו לח יכנע חלח כשהנחה נדולה ע"ד הזדות כמה שחמר כפרק קמח דכרכות רשע שהשעה משחקת לו שחכי ולזה הקדימו להכניעו קודם שיקדים כתפלתו ויחמרו הסמים חעלם וכיוצח ;

הכריהו לכף חובה מלמון הכרע הכף ומכל מקום חם' ליה כתי מלמון כרשו וכפלו דשקולים הם

ויבואו סניהם * ונריך עין מה הוח הכרעתו לכף חובה שהם עוכותיו מרובי' נריכה לתימר וחם הוח שקול למה לח יהיה הרב חסד מטה כלפי חסד וכל שכן למחי דנרסינן כפ"ט הכריעהו מכף זכות לכף חובה ולפי מה שפירש על תפלות שכרו בעולם הזה ניחח ועוד י"ם לומר דחפשר שיעשה דכר שחפשר לדוכו לזכות ונריך להכריעו לחוב' דכתר חזקה מזלינן כתה שחמר הרב נבי הוי דן חת כל החדם לכף זכות וזה דרך חלינה על רשעו כי ודחים' חוקר לב לדעת כוונתו ;

שברהו יר' חלח חפוחהו הרעם כתדנא חלח ביחד כמקל הנשבר כחחד ע"ד תשנה שפרון שכרם שבר ה' תשח רשעים ח"נ ע"ד שבור זרוע רשע לומר חלח יחיה שבר כחו ויורידהו מנכסיו ע"ד חל תהרנם ה' כי זה קשה מהמות ;

שהוא פעיד ליפול כחרכך קשה כשלמח לשחר הפורש הזכיר הרב לומר שחפעי זה נרוך מה שפעיד ליטול כחרב לבקש ולינגל מידו חל לפי זה מה נרוך להזכיר מה שפעיד ליטול כחרב לבקשת דוד וי"ל לפי שחמר פלטה נפשי חלח בקש חל תפלת החויב לנמרי רק שברהו כתו שנתכאר לז' מ שבבר פעיד ליפול כחרב ולזה חין נרוך לתפלה מיגמי ס"ק כיון דסוף סוף עתיד ליפול רחוי שתעשיו תעשה כן דנברח קטילת קטלת ;

לדרכו היה מהלך וחף על נב דכתיב ונם הולך לקרחתך חפשר לפרש שתפלתו יעקב נפעורר לבח לקרחתו וכדפירש כה"ם לך קשה חיזהו דרך זו שהיה מהלך ומנח לו זה חלח משתע חלח שהיה כחרבו ושתו מדכתיב ויסע משם היות שהוח לדרכו פעירה משתע כי דרך היה לו מתקום חחר לחרבו וכשחבו חת שתע יעקב הסב פניו וכח לקרחתו וזהו חזר לדרכו פעירה ויתכן נם כן דמדכתיב ונם הולך לקרחתך ול"ק כח לקרחתך קיים לו שהיה הולך מחי זה מקום לחרבו וכשחמע יעקב שעקם חת דרכו ולח הלך בדרך ישרה לחרבו חלח נטה דרכו ליושנה כמקום שפעתיד יעקב לעכור משם להפניש עמו וק"ל והר"ם ז"ל כתב בסוף פ' ויצח דחין לפרש לדרכו היה מהלך עשו ואתה היית מפלח חבלח שיעקב לח ידע זה חלח חחר שפלח המלחכי' ועוד שעשו לקרחתו היה מהלך ולח לדרכו כו' ואין דכריו נוחים דולחי לדרכו היה מהלך עשו קחמר וכבר תרנתי מה שהוקשה

ת"מ הפסוקי' וכתור התלות

לו דשמו לקדמותו היה הולך והיה סחוק לו סיחוק לא ידע זה חיכה קושיא שכשהוא כי אלא לעורך היה השליחות כי אפילו הוא ידע יעקב בהלוכו לא היה צריך לזה כי לדרכו היה הולך ומכל מקום לפי מחשבתו סמים כמדבר שלח היה יכול לו לעורו:

ג וישלח

פתח מעין נפרש כו' כבר כתבתי בסדר הקודם שהשם לומר שסבת הסתרת פני ה' מיעקב בעת זו לפי שנתכוון לו לחטוף הקדימו בני עשו חו נם כן טעם פתיחה זו כמו כך כדיק מתיט עצמו כו' שנגחי לכדיק להכעיס לרשע הוא שאמר אתר לו הקדוש ברוך הוא לדרכו כי כלו ערמו לו זה כחה שהסתיר פניו ממנו כדפירש, לשיל חה נם כן טעם פתיחת רבי הוכח דכתוב כאחר שלחו כע"ה כסדר כ ו שדעת חכמים ז"ל כזה שהשליחות הזו מן רוח הקדש נזכה היותו ומה שהוא טעות בשמק הענין ענינו כי לחה לו להחזיק בחזקי כלב לעורר למי שהן נותן חל לבו ולזה הסתיר פניו ממנו על הכו ביעקב בעבור וכמחזקו וזו נם כן טעם פתיחת רבי יוסי בן סימון דכתוב יכריך עין הסים היה הסרת כיעיהם דאר פתח מכחה ואחר מכחה וכרבי יוסי בן סימון ודאי כדיק לומר היה טעם שהכפל פתיחותיו על ענין מ' ושנים לומר לחה לה נשחכו דברי רבי יוסי בן סימון זה חלק זה והשכוכה דלה רחי זה כדחי זה דאדר רחוקן לה יכולין חלה שהיו לכקש התנצלות ליעקב מהנדחים הכ"ל חלק עדין לה לאדנו שים בקדימת בני עשו חטה שים לומר שיאמר חף כי לה ירח ממנו ולהיו חייב ככבודו שה היה בהשהיני שנתו בשנות יתירות אפילו לחי שהיו חייב לזה פתח רבי יוסי בן סימון מעין נדשם כו' שה"כ מנד היותו כדיקים הטה שהשנאו לרשע כי היה בר קטון שחוכה שלא יכעס שהשנחת ה' להנית נדיק ויד רשע לחזק פתיחת רבי הוכח לומר טעות בשמק הענין שהכתו לעורר למי שהיו נותן חל לבו כדברי בע' הקדיש וחכה הקטר שהשחדלו הרחוי לשחם נחשב לחטה לחכוש מחנו טוב שהשנחה האיחת בנודע ופתיחת רבי יוסי בן סימון הנאית להוסיף כזה שהלכה הטעות שהקיהו ליעקב קוץ חחר שהוא חחזק לכ חחויב בהרחות חת עלמו חלעם וכבוש ולכן יפחחן יותר לכח עליו כי זו טבה נדולה לחוק החויב וכחה שחזר חור' מי שהיה הירחה ושיב כו' חל חדחו ו"ט ושת לחדת לוחם עליך חלוחים לרחם שחקיחו ולזה סודרה פתיחתו חחר פתיחת ר' הוכח כי הוח כחוסיף על דברין והיו כח חטעם פתיחתו הח' ועוד יש לומר דחליפת דברי יוסי בן סימון בפתיחה הח' ההוזק כזה חנד הרואים שידחו נדיק חח לפני רשע ואולי יקדמנו חחר חנד הדין כחו שחפרש ולרב הוכח ההוזק ביעקב עלמו שהנדיל החויב עליו וחליפת דברי יוסי בן סימון בפתיחת הסנית ההוזק עוד לומר יעקב כי היה סימן לבניו להכרע לפני עשו והיה רחוי לו להזהר כי כל חם שחירע לחבות סימן לבניו ולזה הביחו ושת לחדת עליך חלופים לרחם שחחרונים נכנעו לפני הכבדים חפני הרחשונים שלחדום עליהם חלופי לרחם וגם לפ"ז ניחח לחלק בין פתיחות רבי יוסי בן סימון:

כשם

שהי חפשר למעיין כו' חם יחנה מעין נרפם נם נדיק חוח יחנה על דרך חם יחנו שהי כו' חך קשה שפוחר עלמו כמו שזה נחנע כן נרפם וכמקור ומחת כך נדיק חחיט ס"נרפ שהוח חפשר וכילקוט המעיט חלוקה ו"ו וחם כן חין ענין לפסוק זה לענין יעקב

ת"מ הפסוקי'

דום לומר דלפי החחת הי חפשר למעין להרפם ולמקור לפשחת כי הם הים נוטעים וחף שירחמוהו ויפחיחוהו לפי שעה חחת חוזר למיתנו כנחחלה וכן הנדיק כי יפול יוסל ויכילנו ה' חמנם כענד חה שירחם נרפם וחפחת לפי שעה וכן הוח הנדיק כשחכניעי שבשירחמוהו חיניים נעבדים לפי שעה וכן הוחקבדיק כשחכניע עלמו לפני רשע הרואים יחשב כעיניהם ככבוש ומכל לפניו ויכחו להרחר חחר חדוחיו יחנדך ע"ד על כן חמנו חורה וכן כי כה"ג כח"ד פס"ו שהכוונה כחעין נרפם כו' הוק הרואי ודר' הכחוב כחרי חנכי חחלת חת חחפרם כל' הפנים חן חת חת חפרם ענינו ושקולים הם ויכחו שניהם:

אי

חפשר לנדיק חת כלל רשע נדיק חחנוים לומר כדנרסינן בפרק קחת דברכות ח"ר הונח חחי דכתיב לחח חנים כונדים חחרים כלל רשע נדיק חחנו וכי רשע טולא נדיק וכחיב לח יחוכה לנדיק כל חן וכחיב ה' לח יעזבנו כידו חלח נדיק חחנו כולא נדיק נחור חינו כולא:

נשל

לחרכיליסטים כו' חענינה דיעקב קלי וחשם דחמחיק כח"כ חין כ"כ דחיון לדיעקב דהשם הוח כחחנרס וחחעב' כריב לח לו שהי כחחזיק נחוני כלב שחעזרו וחעזר' לחוחו עליו חבל יעקב לח חרחר ריב על עסו לכן חח"ד לחרכי לסטים כו' עשם שבקשו חועלתו שבקיבוטו להעילו חיהים דשה הוח כרשנו לח פכה חלח להרנלו לקבל השוברים וסלם רעה חחת טובה וכן עשו חף כי עיעקב כח לכבדו בשליחותו וחפשר להשיבו כחשובה בדלקחים על כל זה עומד כרשנו וכן הוה ליה ליעקב לחסוקי חדעחיק וקרח דחחזיק כחוני כלב:

אל

יעבר כירם קילל המוכה לללסם וחחר ליה ניחלב כיעקב הרשע הוחל כחשיב רעה חחת טובה ויעבר כישל חעניו ויעברו הרשעים חחנה ו"נ יעבר כישל וחם כן כירם יעבר ה' כרשע הזחת ע"ד יעבר ה' כך הרשע וחוח הרחה חעבוד כו' חלו שבקיבו חשכחו:

ארן

שלוחי כשר וחם היו כחרנוס חוגדין דשבורה ליה דחי חלחכים חחם לח הוה שחיק קלי חלפרשם וטעמי' דדרכן חיכח למדחיהם כדחכחוב כשחוך ' וכה"ג חשב חדברים חלו שיק דכרי ר' נ"ם לעשיל וכירם דשלוש כם רכנן חם היה שליחות זה הנון חו לח ופשו חחין זה חדברי רבי יוסי בן סימון נם דרכו ודרך דרש"ו חלו היה חפשר לומר שחולקים כחשלת הנדיק חם הוח נדול חחלחכים לנרכנן ודחי נדול חחר שעושה שליחותו וכן חחריבו כחדרש רבי חנחומה כפ' זו כהיות הנדיקים נדולים חחלחכים והביחו עניין זה לסייעתח חחנם דעת חחומרים שלוחי ב"ו חחלחכים נדולים חחנדיקים חבל חיבי רוחה ליהם דעת זו לח"ח"ל כי כשהם חחר כנם' נדולים לנדיקים חחח"ם:

מיראבים

חחח חר' הנר כו' כחב הר' חם כי לח חפבי הק' הללו חחרו רכנן חלחכים חחקש ליהם דלם כן נבי חשה דכתיב ויעלה חשה חלחכים חקדש ניחח הבי ועוד הרי יהושע חחמרו עליו פני חשה כפני חחה כי יהושע כפני לכבה וכתיב הים ויעלה יהושע עניים חנשים חרנלים ולח נזדחקו לו חלחכים חלח הק' רכנן חחרו חלחכים חחח חדשחיך ניה חלו חתחים על שנעשו החלחכים שלוחי ב"ו שהרי חליעזר שהוח עבדו

ג וישלח

יעקב מלאכים לפניו ׃

רבי יהודה בר סימון פתח מעין נרפש ומקור משחת הוטר ׃

אמר רבי יהודה בר רבי סימון כשם שאי אפשר לטעין להרפש ולמקור להשחית כך אי אפשר לצדיק לטוש לפני רשע וכטעין נרפש ומקור משחית כך צדיק נטוש עצמו לפני רשע ׃ אמר לו הקדוש ברוך הוא לדרכו היה מהלך והיית משלח אצלו ואומר לו כה אמר עבדך יעקב ׃ וישלח יעקב ׃

רבי הונא פתח מחוק באוזני כלב עובר ומתעבר על ריב לא לו ׃ שמואל בר נחמן אמר משל לארכיליסטים שהיה ישן בפרשת דרכים עבר חד ושרי מעיר ליה אמר ליה קום דך רבישא שניה הכא קם ושרי מקפיה בית אמר ליה יעבר בישא אמר ליה דמיך הוה ועוברהינית כך אמר לו הקדוש ברוך הוא לדרכו היה מהלך ואתה משלח אצלו ואומר לו כה אמר עבדך יעקב ׃ רבי יהודה בר רבי סימון פתח מה ראשר כי יפקוד עליך ואת לדרת אויבם עליך אלופים לראש ׃ אמר לו הקדוש ברוך הוא לדרכו היה מהלך ואתה משלח אצלו ואומר לו כה אמר עבדך יעקב:

ג מלאכים

אלו שלוחי בשר ודם ׃

רבנן אמרי מלאכים ממש ׃

אמר רבי הסא בר תנינא רבנן שפחת שרה היתה ונזדמנו לה השנה מלאכים זה שהוא אוהבו של בית על אחת כמה וכמה ושם אליעזר שהוה עבדו של בית נזדווגו לו כשה מלאכים זה שהוא אוהבו של בית עאכ"ו ׃ אמר רבי יוסייוסף קשנן של שבטים היה ונזדווגו לו שלשה מלאכים הרא הוא דכתיב ויעצאהו איש וישאלהו האיש ואמר האיש ׃ זה שהוא אביהן של כולן עא"כ:

ד לפניו

על כית נזדווג לו המלאך להיות לו סלוחו לעזרו כל סכן לאחזו סל כית ובכחומת סמר בהיות מהיכן היו המלאכים רחה מה כתיב למעלה ויאמר יעקב כאשר רחם מחנה אלהים זה הרי לך בפירש סלה אמרו מלאכים ממש חלה מכח הסמיכות ועוד הכיח רחיה מדאמר בפרקין ויפלח יעקב מלאכים מה כתיב למעלה מן הענין כו' ספירש מהמלאכים הכתובים לפני זה כו' ומיהו נכון בעיני שאם היה טעם רבנן כזה מפני הסמיכות הוה ליה לפרש ולהביא כאן הסיה דלקמן ולא לאחר מלחמה כלה טעמא ועוד דאמאי טעמא דכרי רבי חמא ורבי יוסי דכתיך כי מה שאמר אלהים לישראל כזיון טפי חם כן מאי מייתי מהכא ועוד מכל טעמא דרבנן דהכא מפני הק' הלזו שרחו שיהיו המלאכים נאחזים לגרמו הק' דהכא ומלישנו ונדולה מזו מכינו דאמאי טעמא בקש ר"ש שיודעינו לו מלאכים ולא היה מתפיים כשנודעין לגרמו כדאיתא בפרק קדשי מוכח ומה שהוקשה לו ז"ל מהלאכים דמה לא ידעתי מה המוצ"ל ביותר מלאכים מהם ומה שכן מיהוסף יש לומר דהכא בדיבי מהלאכים מהם דפנחם וכלב היו ועוד דפנחם כמלאך המלאכים וכדלקמן ס"ד פרשה י"ו ועוד דלהוה עניכה הוה סני כמלאכי כ"ו ומה נורך למה"ם כיון דאפשר בדרך טבע מכל כיעקב מאן ליימא לן סלא הוכרכו מלאכים מהם ורמיהו כילקוט ויפלח יעקב מלאכים היה מבקש לפלוח סלוחים מכל עבו ולא היה מדם רוצה לילך סהיו מתירחים עמד ופלח מלאכי הסרת • ומכל מקום סחומר סלוחי כ"ו היו מני דחי היה"ג לא היה נריך למלאכים מהם וכ"ע כתב דמדכתיב ויפלח המלאכים ממכו מעמהם קודם הניעם חלילו וגם סהיו יודעים את אשר עם לכבו וכי הוה הולך לקרותו דקרקו חז"ל סהיו מלאכים מהם ושעם נכון הוה חלה מאין לו רחו כדכר חז"ל :

הגר ספחת סרה והה דלא קאמר מלוט מחי אכרהם כדלקמן ס"ב פ"ג אפשר דסכירה ליה דחין מפש רחיה דשאני החם שכח להגיל מהסכיכה סהיתה על ידי מלאכי' ולכן נריך מלאך להגיל ועוד שעיקר כיחתם לרפחת את אכרהם ולהכך את סדום :

ונזדמנו לה' מלאכים כדלעיל פמ"ה :

כמה מלאכים ק"ק מאי כמה דלא מפכחן ביה רק שנים מלאכי סחמר לעי' פ"ב ס"ו אף כי כמ"ש עפמו פם החות לפניו וכח מלאך והפכו לפני כתוכל וחת :

ההר ויזנחהו סהיה כתנחומא אמר מין החיה החמור כאן חלה נכריאל שכאמר והחיה נכריאל כו לקמן פפ"ב ס"ה חבחוב מיכאן ילוף :

זה שהוא חכיה' על כלם עת"כ יש להקשו' מה נריך להכי' מהנר ומלישנר ומיוסף • ויש לומר דאי מהנר חיכא למימר דשאני התם שהורך המלאך להבריח כי שמע ס' את עניה כי רוחה בעלבון העלובים וח"ת על ידי ס"ו לאכי מייתי דלישנר ומלישנר נמי חיכא למימר דשאני התם דהוה וכות אכרהם ויוכל עמו להצליחו כדרכו לאכי מייתי מיוסף ויכול לומר מלאכי למוד הק' רמזו להצית על מה שירחה סאין לומר שהיו מלאכים מהם מנ' פנים הא' מפני שכל רחיית חלמך הוא כחרחה נכוחה וכמ"ש בח"ת ובח"ב פ"ו ומחחר שהיה יעקב עתה בגרה רחה חרחה נכוחי מחחר שאין הנכוחה סורה מחוך עכבות והב' מפני שהם סלוחים מכל עבו הרשע ואין רחוי למלאכים הקדושים ילכו למקום טמא והג' מפני שהיו כאות למלאכים גלבות בשליחות של קלקלה ומחחר ששליחות זה לקלקלה שעל ידי זה הוקבעה שררה לעשו לדורות כדפירש לעיל סימן כ' ועוד שהשיבו על הקלקלה בחו' כחנו על כחיך שמפני זה נפירה יעקב מדרכה היה להם לחזק חת לבו לומר לו חל תירח לו' ס' כנגד הח' שהרי הגר עם היותה פורחת כנעבר רחתה ס' מלחכים וכנגד הכ' חמר שהרי חליעזר נזדמנו לו מלחכים נכית לבן וכנגד הג' חמר מה שנזדמנו מלחכים ליוסף חלדתוהם עליהו חף על פי שהיה שכה להמכר לעבד מחחר שכך היתה הכוונה החלהית :

ד לזה שכח שעתו מעו' דק"ל מחי לפניו כרחשית נה כי לח היה יעקב הולך חרנה שעיר דקחמר שהמלאכים הלכו עם לפניו דהח דכתיב עד חשר חכח חל חדוני שעיר' לעיתיד לבח מדבר כדלקמן ל"פ לזה שכח שעתו כו' והכתוב מדבר והדר מפרש דהיינו חל עשו חחיו ושעם שנחמר לומר שסכת סשליחות לתם שסביר יעקב שהשעם משחקת לעשו ורחוי להחניפו ור' פירוש לפניו שלח פורפירא וטלקים קומוסי : רחשית לב נחום ב

ליטול המלכות לחו על מה שחלכו חלכי כחדום לפני חלוף חלך כיסרחל קחמר דהמלכות הם ס' חיכיעה משמע שהם המלכות שכעולם שעשו סולט כעולם עתה ועיקר חלכות יעקב לחריני לעתיד לבח וכמ"ש פפ"ג מי תופס חלכות חחריני :

שלה פורפירא הפני' פורפירא שלו ופירשה לפניו ומויסלח דרים דויפשט מתרגמים ושלח כדפרש"י וחף לפי חמי דנרסינן כע' חלם פורפירא יפורש כן דה"ל מייתי התם הח לעיל פרשה כ"ב דין חלון ונרים חלום והתם ע"כ לעון הפשטה כריך לפ' חלם נמי לעון הפשט ושעם הפשט כסוחנו ופורשתה לפניו לומר שחי חפשר שיתכנו שניהם כשלמה מ' וכן מ"ח שיהיו שניהם חלכי' ולזה הוה מוחה לו חלכות שכח שעתו ליטול לפניו ולכחרית הימים תכון חלכות יעקב כלעיל וכמו שדרשו כיעבור נח חדוני לפני עכדוו"ט חין כני זרויריס יפניס כדף ס' שהם מתקוטטי' ולח יגוחו כמקום מ' וכן מ"ח שפניהם יהיו שליטין כס' כי זה מנגד לזה ויתכן שהפשטת הפורפי' יר' שהעביר חדרת חלכותו מעליו וכתנה לעשו כעה"ן :

אף על פי שהוח עשו כלומר שהוח רשע שחף שהם עשו לח יורש על רשע מחחר שהם עשו היה חפורשם כתכלית הרשע נקרח כל רשע שהם עשו ולכן כשהם עשו חיותר דרשו חו כשהם עשו שהפורשם כרשעו כדפירש הר' שהם נכי חל תחיך חל עשו חכל מקום הוח תחיו וזרחו לחלוק לו כבוד חו ירנש הע"ם שהוח רשע לח יתחכר כנגד תחיו שרן לותו יעקב לכך זכות כל שחפשר ושעם הדרשה חיותרת דעשו ותחיו ל"ל דהה ליכח עשו חלח תחיו ותין לו חת חכלעדי עשו :

ו רבינו חמר לר' שהם כו"ש שהם שהחריך הכתוי' להזכיר פרטי דברי יעקב עם היות כהם שיעור רב ההכנעה וספלות ותיננם לפי כבודו ללמדנו דעת כנלותינו לחלוק כבוד גדול למלכות ולהכניע חליו ולזה הביח המעשה של רבי שלמד מכאן ההכנע לאנטונינוס עם היותו חסוכו מחר כדחיתח כפ"ק דע"ז וכ"ש לתחרים וכן חמר לקמן פפ"ח רבי' כר הוה סליף למלכות' הוה משתכל כהדח פרשתו' שפ' זו ללמד דעת מוחנו כנלותינו :

כזן שמי למדון מלכות זה מהפלנת ההכנעה שהפי' חלח כפניו יקרחנו חלדון כי עוף השמים יולין חת הקול וגם זה ילמד מת"ש כה תחמרון לחדוני לעשו :

בין יהודה נשיחים חימת דחפילו לח היה כותב למלכות ירחה נחות ונוכח לה לומר יהודה נשיחים ושמח להיות מחוחר כחתר זה לח חסר שם כוח רחות רוחה שהיו חלח כמוכיר כגוון ומכל מקום לח הסכים ר' לכתכו מפני שכותב למלכות

ג"ח הפסקי
ו פתור למעלה

לבן
לי: רבהון
נקרא שמו לבן המלמד מרמה
בתכסי הקומו:
יהבת יה
נחמני מחתין
נחיקי כלומר
פלניק ירח
שנכחתיו:
כ"ל ולמה
עם לבן גרתי
כר' דקמפרש
טעם עם לבן
גרתי להבא קחתר תף טעם לבן
הרשע גרתי והיה לי להתרחק
ירמיה מט
מהנו מהרם על כל זה לא תחרתי עד
עתה כעל כרחי שהוכרחתי
להתעכב עד לידת שמונה על טעם
שהוא יוסף והוא רמוז כתוב ויהי
לי שור ע"ד ככול שורו ותף על נב
ללמד קחתר ל"ת תניגו בן בכמה
דוכתי:
דכרים לג
תנחומא
אבל טעמו טלד שמונו
זכריה ט
מיתת דכתי ט"ס לפיל נכי ויהי כחתר ילדה
יחזקאל לג
רחל את יוסף שחיד רגם לגם
תליסקבג טס
תחר לידת יוסף ו' שנים שעבד
בעבן כי יוסף נפטר י"ד שני
העבודה נולד שהרי בן ע"ד שנה
היה יעקב כשנלחו ז' שני העבודה
הרשומים כלפיל כם"ח
רשות לגיות
ובשנולד יוסף היה יעקב בן ק"ח
פרוש
שהרי כשעבד לפני פרשה
תחר ימי שני תנולי קל
ותשנולד יוסף על היום לשות
ל"ט שנה שהרי יוסף
בן ל' כשחלו לפני פרשה ו' שני הרעבון הרי ל"ט
והיכי קחתר שנתחתר עד לידת יוסף הרי נתחתר תחר כך שנה
שנים וכי תימה דהתתין שנה שנים על יעזל שלא לפסקנו כדרך
שהוקדמה לידתו תיתר היה תחתר לכתוב לידת שהרי תיל כשנולד יוסף
הרי נכתב ולא נתפנב תחר כך הלמ בשכר הגפן גם עתה לת כת
תפני אגרל יוסף הלמ תפני רוש פני לבן וכשניל שם נהוא לשון תרן
שכותיו והפילו קדמה לידת יוסף לת היה תחתר לכתוב שהרי היה
כריך להשלים י"ד שני העבודה כשניל רחל ושוב יעבוד כתו שעבד
בשכר הגפן ושמח ים לותר שתף על פי שיעקב היה נוטע על פי ה'
תחר כי תחת ה' הרי לו הכל כדי שיתתין עד לידת יוסף ושיגדל קנת
כי ה' נתן בלב לבן להחליף משכורתו כרחל כדי שיעשיר עוד ז' שנה
לפי שלת היה עתיד יוסף להולד על סוף ל"ד כי לולי זה היה נוטע
את רחל תיל לסוף ז' שנה והיה עובד תחר כך ו' תור ז' שנה כשכר
הגפן ותיד היה פה:
שערין
לת נולד שטעו כו' תתיה לו שתם יכין עשו כרתוני
והניעו כזה הוה תחטיאת הכוזב כי הוה לת כת כדברי
רבי ותחטנוים להתרנות לו ותיך יקנתרנו כזה
ולת ידעי למ"ם לפיל לכן דהוה רבקה דרתתי כו' דתין זה תיום לו
הלמ שלבבי יכין ממילא שלת ירת ממנו תפל זה שיבא עליו כפחד
ותיום תיך ידום לו ושם לת יכין עשו כרתו הניעו תם טעם כדכר
ועוד תפין ידע עשו שעתיד ליפול ביד בעירי הגפן עד שירת מת"ם
שכולד יוסף:
ז כישור
ת' יכתבו רשם לת כן תפי שור ותשור והלמ
תקנה רב היה לו וטעמו כזה להודיעו
שכירכו ס' שתשור ת' בתברך שברכה ונתל על הגפלים הרכם
דתקבי שתין לכך כדרך שתומר קרת התרכנול כדפרש"י
כתותם:
שור
זה תשות דשף על נב דתכתי לת הוה קתר ויהי
לו
דילוג שכפותם תם שיהיה כתלו הוה וכן לוד ותכיניל
דקתר כשתוך תך קטם תם גנב ברחזים הלו
כפיותו תלכר על תון שתיטה שותעת ושכלתת הכה ים לותר שתף

ת' רבי

כפי שטעו לת יכין כזה נגנגה רוח הקדש לרמוז לתלה לפי
שטיחתן של תנות שפתח לנחולת הכנים כדלפיל פ"ע ונפקת
מיכה לדיקן שכר כנחתה תתוך שיחתו שכל לקתן דקתתר שור
קטל תה כנב ברתו זה תם עשו
לת יכין רתוז והניעו ים לותר
שכתו שהיו תקוללו' שיעתדו' כ'
שבטים תזרע תכרה היו תקובלי
שיעתיד תתנו תנות תלכתה ותלך
תשיחנו ותי שיקרת שור שזרעו
יגנח תפס תרן ותי שיחבס
ויקרת תתור ותלך נוקס דהיינו
דוד ועשו גם כיודע כזה וכשיעלה
יעקב תזנו כדכרים תלו יכין
כוותתו שיעל טוכה לתלה כי יחכם
תים:
זה
תטות תלחתה שלפתיר
לכת שהות תכני תפרים
כדילוף טם ד' פרשה י"ג
תיכבור שלו הדר לו וכרתה שהו'
שהות תנגת הטעים כתלחתה
כשור ותף על פי שתטות תלחתה
שביתי הרתשונים כהן הוה כדתר
כפרק תטות תלחתה וכפרק כהן
תניח קים לתו שלפתיר יהים
תפרים:
זה
תטות תלחתה שיכה
לתיתר מ"ט כהזכיר
תטות תלחתה ותלך
החטית שפי תכהן גדול וכניח
וכניח וכתה תעלו לטות שנותלתו
נזדעו ויכד תתי שהתה כתתר
ישראל שהם כגתן שלא רתו
סוס תעלה יתירה כתותם וכן
תה שתתר וכפלה כי
תתי שתטה קו' ים לותר
שת"כ שתף תם יכה פליו טכן

כפתי כתות דהיינו חוקת היה והכרכ שהורישו תניו תכות
כבוד תכ ותם ים טוכות תטנה כתתך זרעו ונוסף פליהם
שהי כתות שתיון כשעו כלל כנגד הכה תתר שתתנו יכה תטות
תלחתה תשר כקרני רתם קרניו וכנגד הוכות תתר שתתנו יגח
תלך החטית הקדוש ותשיל ככל דרכיו ונכוה נדולה תכלן
שהות עני ורוכב על תתור תרוב שנותנותו ושתי כתות
הנוספות כו הן היות זו שו תלקי' שתי התיוחדים לנחלתו והנשתו
תיוחדות שהם כרותים עדרו ירעה ועל זה תתר נתן תלו ישראל
וכתנחומא תתר נתן תלו זכותם של שבטים שנקראו בניו נתן
שבתר ותתנה נתני:
והב
הקול קול יעקב והיה התפלה הנשתית כתרוס
להשלה לעולם כדלפיל פרשה ס"ה ועל זה תתר
הנה כניני עבדיה כו' ועול ים לותר ארתו לו'
זתניים הת' זתן הגלחתנו תתר בית ישראל יושבים על תתמס
ולפי שכרוב תימים לת היה לו' תלך תתם רק שופט ותושע ויהיו
קודם שתול וכניות שני ביתי החשתונים על זה תתר תטות תלחתה
שהיה פיקר החושש כחלחתה ותף על פי שהיה כהן וכהה כשל
עתיד תכני תפרים תדבר כדפירש תכל תקום שם תטות תלחתה תל
הוה והכ' הדומלה לוה ושוב תתנו על זה תתר תלך התשית וכ' כימי
נלוחתו ועל זה תתר כתן תלו ישראל כי לעולם רחמי ס' עליהו
להטילנו כגתן כין שזתכים כתה שתתר ו' לגדול הרושה שתגילה
והכ' כזתן היושבו חוטתים ותרוחקים תם שתף על פי כן עיניהו
תלויות לו על סיחתנו ועל זה תתר עכד ושפחה ע"ש תם שכניהם תם
כשבדים והכוזנה שכשוזה זתן לת יירת תתנו:
שאתה
נוהג כו כתח לכבדו כתה שתתר לפיל על תטו
תחיו תף על פי שהוא עשו הוא תחיו והוא נוהג
בעשו שהשם הוא רוחו של הרשע דפירש בסיתן נ' ותה שלת דרשו
כתן תף על פי שהוא תחיך הוא עשו כיצין הדרשה לפיל תפני שכני
הדרשה הניח תיכו כהכך תחדה לתחה לנתרי שלת שכי הענינים
כדקו יחדו שתף על פי שהוא רשע ים כו שכח תחוק שכל לפי
שדרשה הוו הוא חלוק נתור כי שנחשב לתח תיכו לף רשע נתור
שתיכו

סליכו נוהג במדת מחוס כלל וכדפרש"י נכי מיד מחי מיד עשו סליכו נוהג עמי כחח אלא כעשו הרשע כך' סימא מהאחוס לנמרי ומה שדרשו לעיל כן וכאן כענין אחר דלעיל לא מייתר אלא אלא מחיו ומבא מייתר לן נמי מלת אל וכדבריהם בפ"ג סי' ט"ו:

עבן כעמו פי' שהולכים עמו היו לומים לו שנאחר עליו עמו כלומר שכבר עמו חוזר אליו ושפר מבחת יהודה נקוד עמו כעמו ושעם הדרשה אחם לא כן עמו לא"ל ושוב אחיו דרך לומר על העם לנבי הפר אלא כרגלו כמו והעם אשר כרגלך ועפר' אלפים חיים כרגליו:

ויבול לעמוד ככנד ת' חיים שיחה שם נוף מבח לן ושאח שם נמי נפקא לן מיקרא דעמו דמדדרשי עמו כעמו ולא ידעי' למאי הלכחא כריך לומר נמי דסבי קאמר ת' חיים עמו על דרך ויאבק חיים עמו שהת' חיים עומדים ככגדו והוא יכול לעמוד ככגדם אבל בילקוט גרי' שהשוה עשו על ת' חיים כך כל ת' שהם עשוי על ת' חיים רבי שמעון בן יחוחי אומר ת' קשרי כחרים היו כו' וכן בספר מבחת יהודה ולפי זה שכחים עמו היו ת' בשעים ת' אלף פשרים ולא הזכיר שכחוב אלף פשרים ובירנו ת' חיים לשון חשיבו:

הלך ונטל מגרומי של מגרים אף על פי שלא היה יעקב עמה אלא בדרך שמחרם נהרים לחרן ככגון שחת קים לבו דחלבות מגרים היחה שולטת שם:

אן יכילנא ליה כלומר שם אכיר מחוך מספר מבשיו וכחם שחוכל לו אלחם עמו ושם לחו לא אכות עליו כאלחחה רק כמבקש השכם ומחוך כך אקום עליו ואהרגנו בפעם ואיכא למימר היכא רמיחא שם אילמא בכאי קרא ושם ענין זה לחחת'ריס לקים דלעיל ושמח י"ל דשעמיים דרים לקים אלבד יהודה דעמו כדפרים שהי דכוין דשבו לדעמה דקפטה הוה אחי אלא אי אפשר לבו לבוא בת' חיים לבד ולא ידה מחחנה יעקב כי רבים אשר אחו גם כן ולפי מאמר דרים לקים ניחח שלפיהם גבורים מאד שוב עליהם ולזה אמר רבי לוי בשעמה אחרינא שהיה בא בחפולת שאלת השכם ולכן לא הוכרך רב עם ואחדבא שם היה מרבא העם רב לו שורגים יעקב בדבר:

ח דבר אחר וישלח יעקב מלאכים כו' לפי שדעת הרשעים הכ"ל בדרים בדקין שאמרו שהיה שליחו זה שלא כראוי היה ולפי ט' השליחות לבבד אח עשו אחיהם אומו וכמ"ש למעלה אן בעיניך שב עשה החב' לאח בשעמים אחרי' לשליחות זה וכמ"ש בשמוך לאח שלח יעקב מלאכי' כו' ולדעת מגדה זו שעם השליחות לשלום פי עשו שלח יקטרע על הברכות לו' כי בחשם שטען שהרי לו רחיה שאחה ה' היה הדבר שמה שבחברך בחרן עכיו ו"ח ויהי לי שור וחמור וצאן רחוי למעלה אן בעיניו ולא יטור לו ולכן הביא קרא דברכו' לרשב ופי' ר"ח דקדרים ליה ביעקב שבשביל ברכחו אן השעים ופי' רשעים היינו עשו ויר' שהכוונה היה שיכר פיו שחשם אחיו יעקב הברוך אחה כי אין לו פחחון פה לבעוק כנגדו אלא אחר שאח ישראל הדברי' ה' לאח פי' אחה' דשלא אלאים כי עד ות' חיים עמו ועשה שב לפרש וישלח יעקב דלעיל בשבביו פחיחחא דאביו אל עשו הרשע היינו שעמי שלחם יעקב הוא לי אמי לאחוויי הכי

זהו שב' ברוח הקדש כ"ל בשם שח"ם ברוח הקדש בכח"ע לא ידעי' דשפר מעלי ברוח הקדש בכח"ע שלחם החלך

ים' ויש לומר שבשם דרשו שהכוונה ביעקב ועשו משום דלאו ריעים ריעים ולאו שיפים ריעים דהוי ליה למימר ברכו' לרשע נדיק ורשע דשעים יכשוה אי אמי ברכות בפי נדיק ופי רשעים יכשה חמם ולכ"ח שרשו לדקדק בדבר אם מבד היות שם' בחמרת ברוח הקדש ובדברי רוח הקדש אין רשוי להיות כלאה דקדוק ואם מבד שמירתן על ידי שלחה החכם הגדול והחכם יזהר בדברין שיהיו מדוקדקות ואם להיות מלך ישראל אשר הוא עם חכם וגבון ורשוי היות דברין הגשמשות להם בדקדוק:

אלא כנגד יעקב ועשו דקאמר בלשון שולל ר' אחוש דדכרי שלאה בחכמתו יש בהם וגלה ובשתר ופעמים ידבר בהוא וירמוז בחולפים או בעתידים לזה אמר שכורחן לה דבר אלא כנגד יעקב ועשו כי לא יחלה שבשתר שהיה לו בחחון פה על ברכת הבדיק אלא בעין עשו ויעקב ואין קושיא ממה שאמר ופי רשעים בלשון רבים כי מינו בכחובי' יקרא היחיד בלשון רבים גם בגמר' אחן חכמים ר' כלו':

אשריהן הבדיקי' כו' משו' דקאמ' ברכו' לרשע נדיק על הסכמח ה' בברכו' יעקב כדפי' קח' אשריהן הבדיקים כו' לו' שבן היה האדה שהבדיק המחברך בשמים ולבן לא הוברך הכחוב לפ' אלא לומר שאחה נדיק:

ט דבר **בידכו** בטל ומטר לפי שפעמים אין הטל מסכיק להשביע שומה ומשומה הוכיר כאן המטר עם הטל שניחנה לו הברכה יותר שלמה מחה שבירכו יעקב ואף על נב דמטר פעמים אינו מחבקש כדאמר בפ"ק דחענית ת"ח חשיב ברכה בעחו ס"ד ונחחי בשמיכם בעחם והכא נמי דאסמכיה לטל מחמת בשעת ברכו ול"ק האם שאלה שלא להוגן אלא משו' דקאמר בשם שם: **שנאבך** ויה שמרית יעקב כגוים כו' ומשמע ליה דכר כיבים היינו מטר כמ"ש האם' שם טיפות דקות דומיא דכשעירי עלי דשא וכרביבים עלי עשב ומ"ש בדברים ה"ר שמואל בשעה שיכר' בחים לידי שבירות ומעשי רעים הגשמי בעבדים והם מביאים זקן ת' בגון ר' הגליל והוא מפגיע בעבד והגשמים יורדים מבל בטל אינו יורד בזכות בריה לעולם ומ"ט אחר לא יקוה לחים ולא ייחל לבני חדם ולפיה קרא לא מיירי שלא בטל ובן לפי ת"ם בילקוט שם' חקנ"ג בשאחם עושים רצונו של מקום בשם שבטל חין בריה שולטת בו בך אחם חין בריה שולטת בשם בו' עד לבך בחאר והיה שחרית יעקב בטל בו' חפס' דבך הגדה פלינא ום"ל דטל ומטר כחי' כהאי קרא בפרשי' ופי' אשר לא יקוה לחים ירוד ע"ה' ולא בשיעם בשר ודם בפי פשוטו ת"ק חם ענין והיה שחרית יעקב לברכה ויחן לך האלי' ס' מטל כו' ד"ל ק' הבא שיחן ה' ליעק' טל ומטר בברכה אלא שהוא יהיה בטל והוי ליה לאחויי חשמים יחנו שלם וכיונא ד"ל דאח"כ והבא רבותא קאמר אלא חבעיא שבחברך בנחינת טל חחם בדבחיב בכחה קראי אלא עוד בחברך ענינו כדחיתן בטל: **והב"ה** בירכו בחכוחה בנגד מה שאחר בשמני בחרן ודגן ותירוש דחירוש נמי ליקרי חבוחה דכחיב ובחוחת הכרם ומייחי מזרעך אשר בשדך דכיילל לכל זרע זרוע וכילקוח גרים חו יבחק אמר ורוב דגן ותירוש והקדוש ברוך הוא אמר לו ויחן' ויאחר לו הבה אחבי בחתי לבם אח הדגן ואח החירוש ולפי זה גראה דברכת בשמני בחרן היינו ברכת החיכו' סיהיו החבוחות שחוחת ובנגד זה הביא ונחן מטר וזרעך אשר מזרע ס"ה והיה דגן ושמן וברכת רוב דגן ותירוש היינו

ת"מ הפסוקי

ברכת הכתוב סיפיה מרוכה בכתוב וכנגד זה הכיח הנה לכבי נתתי לכם את הדגן והתירוש ושבעתם מותו :

והביה אמר לו והיו מלכי לומניך ואין כ"ל ההדיוטו' ווה כנגד יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומי' דהייט הדיוטי' ומלכי' דלאומי' מלכי' על

פהלטסק"ם דרך ולאום מלאום יאחן : **והביה** מ"ל על ידי משה הוברך לומר כן משום דאמר כם כני הציר קללו' שכתבה תורה משה מתרן ולפ"ז היה כר' דאין רואים מת"ם שם ולתתך עליון כי אלו דברי משה לכ"ח דלעולם מהקדום כדרך הוא הן שהוא התברך ע"י משה ולפ"ז כ"ל שת"ם בנתרגם משה מתרן הייטו סדור הדברי' שם, מ"ל כלל הדברים והוא סדרם בלעין זה מכל תוכחות שבת"כ משה מתרן בלחודו לפון עכמו :

ברחסיה כ"ו **ולתתך** עליון על כל הגוי' ובכלל זה גם מתיו בני מחו :

שכל הברכו ק' למה לה אמר עוד יצחק בירכו מרדיך מרור ומברכיך ברוך והכ"ה אמר לו ע"י בלעם מברכיך ברוך ומרדיך מרור וי"ל סתין נירך לזה מפני שנתברך בתרן דמקמי הכי כבר נתברך מרדם, ומברכה מברכיך ומקללך אתור ועיקר זרעו היורם ברכותיו הוא יעקב :

ואף רבקה אמו כלו' ועוד רואים שם' בירכו ממה שבירכתו רבקה כנגדן ומהכיליתו קיימה כדלעיל פס"ז כר' סתפי ס' בירכתו והוברך לרואים זו שם"כ בירך ליעקב עכמו דמכל מ"ם לעי' אין רואים מלה לזרעו : **ישנאבר** יוסב בספר עליון כר' דתפ' יוסב כם"ם על יעקב שלן כב"ה שהוא מוסב מלבים ולפי שאין מזה רואים מוכרחת דתפסר מייירי בהשם שיסב בהר ה' כדפי' בם"ט לכ"ח וכך אמרם לו כי מלאכיו יצוה לך גו' דמהכא משמע דמייירי ביעקב שהמלאכים נתנתו לו לשמרו בדרכיו בלכתו לחרן והנה מלאכי מלבים עולים וורדים שעלו מלאכי ח"י וכתו מלאכי ח"ל ללוותו וכשובו חזרו וסייעו ויפגעו בו מלאכי מלבים כתמו"ל וכן מדכתי' כתריס על כפים ישחוק יעקב שבשחוקו כרגע תבית על להרן כדמי' בב"ט ס"ק מפי קיימר כנגדן כרכו מלו תיכן מלו ברכת שמיר ותיכן תעין הברכות הכ"ל וע"ק תבה ליה שתתו קיים שבירכתו כזה דילמ' יצחק הוא שבירכו בן כמ"ם ויקרא יצחק את יעקב ויברך אותו ולא יכתוב לו דסייעו ברכה של גליות כדאמר בסיוך הניחא טפי לאיתי' שהיה ברכה של דרכו' ומיהו לזה שתתו ים לומר דת"כ לא הוה שתיק מלמ' מה שבירכו דב שלמה לת"ם שהיה ברכת גליות ניחא דלא פ' דתיכא למי' כי ברמז אתרן יצחק ולא פירשן ליעקב שלא לכשר ברכה ות"ם ל"ל כה אתברך ברכות של גליות כו לא שתתר לו כן כפי' שלא כלומר שכוונת יצחק כזה לברכת גליות ולא שתתה שלשון אמר לו כי כן מכיונו אתר לשם שב"ה לעיל כפת"ד וכילקוט נרי' כנגדו :

כיון שאתר לו כלשון הזה ברכות רוח הקדש יקרתני ותענתו ניר' הילקוט כיון שאתר לו כלשון הזה הסכיים הקב"ה ובירכו שנאתר יקרתני ותעבתו וכי מאתר שבלבו של הב"ה לברכו אלא ואתו לשם חוזרו ובירכוהו : **ובי** מאתר שבירכו הקב"ה וכו' דכשלמא שם לא היה תברכו ניחא שהוצרך לברכו תפני שהברכות הרשומות היה כהן מקשק וכוב שתוסגו כדלעיל פס"ז אבל לפי ת"ם שם בירכו תלמלה כפר הן מתוספות בלתו הכי והך תנדם פלינא שהיתה לעיל ועל הא דקאתר ליה ואל שדי יברך אותך ויתן לך את ברכת אברהם ל"ק ליה מה נורעים דשם אין זה בכלל הברכות הרשומות ואתמא שהן הברכות הרשומות אבל לו הוא ברך אותו ולא לפי הברכה ואתמא שהן הברכות הרשומות ק"ל הא דו ל"ל והא ללא קשה דוייברך אותו הייטו מתי דכתיב כתריס ואל שדי יברך אותך כו' דש"כ לא הוה ליה לאתסוקי קרא כיניהו כוילהו ויאתר לו קום לך פדנה ארם כי לא ידע יצחק שם יתים עד שובו ואם כעת לכתו פדנה ארם כי לא ידע יצחק שם יתים עד שובו ואם לא עכשיו ליאתי ועוד דנדוד דיעקב ודדיפתו היה סימן לבניו שילכו בגלות :

ומה הן הברכות בלאתר היכא כתיבי דוודאי עיקר הברכו' היינו שיחזיר ויקבצנו ובכר אתר לה ויקאתר דהיינו בשם ברוח יגילך ותפ"ג דמייתי תו בשוב לפון תחבא לעוד ולבתן תפתח עיקר הברכה היא קיבץ גליות ותנבא קאתר נמי בכלם עורת' שיהיה להם בגלות שיבקבלו משוב לפון • ותפ"ג דהאי קרא כתיוב כתיב יד' דמדכתיב בהם הנה אתר אתם יוכיחנו אלוה כו' כי הוה יכתיב ויוכיח בהם ברוח יגילך כו' משמע ליה שבגלל יעקב מדבר בהוא התנום אתר בכל יסורין דבים עד שעליו נאתר לא שלותי כו' כדלקתן בפ"ד ובוזתן בכתו שיקבהיה תפוסר בעניין כי הוה יכתיב ויוכ

דנין עמו ואין לה"ק דכנוי זממו משמע דקמי מרמע הנזכר דמין מדקדקים כזה בדרשות:

כשם שסיימה בדעתו כו' כלכתי לולי חלמי מכי מכרתם כו' כי עתה ריקם שלחתני:

זה מ' מנ' כו' י"ל מתי נפקא מיכה ועוד מתחי לה חסיב כתי לכן שסיימה בדעתו להרע כדלעיל ועוד מ"ט לפ' כאן ויחתר עמו כלכו וירמ' דזמם משמע ענין מחשבת מרמה ותחבולה כעיון מגן מזמה ותבונה לה מחשבה בעלמה ומשו' דפי' זממו על עמו ממד כי הוה מן הנ' מחשבו רעות בלב שכתו על הדברים בעיון ומרמה ולכ"ש בהם כלכו וכיוצו דמסיים לכך כתחר על תתן ה' מ"ר וכדמפרש ולכתי לה חסיב לכן כי לה כה כתחבולה ולכן לה נזכר כו מחשבת הלב ותשוס דבויתחר ירגעם בלבו ניחח דמיכה עכה והתחכמות לכל יסובו בני ישראל לבית דוד בעלותם ירושלם וכן כויתחר התן בלבו שהתחבם לבקש דבר שלם יהיה לו יהיה כבוד גדול ולם יהיה לאחר לה יועילנו כלום כי אין שם רק דמיון ורעות רוח כתה שתחרו המפרשים מכל כויתחר עמו בלבו אין עכה והתחכמות לכ"ש דהמיכה שתחר קין הרג את אחיו כו':

בירבעם כתיב ויתחר ירבעם בלבו פיתח דהה עלה כיתו והכה קתחר ולה עתדו כיתן ושתח יש לומר מפני שבנו נטל פרנסות שהעתיד שלה יעלו ישראל לרגל כדחיתה כחלו מנלחין:

בהמן כתיב ויתחר התן בלבו קשה הה מחשבת רעה מיכה הכה ושתה שבתן חל לבו שלם יהיה מרדכי לה יושלנו רק דמיון ורעות רוח שכבוד המדומה ההוה כתה שתח' המפרשים ולה עלתה בידו סוכה לזה ולזה:

ולא עשה לו התקום כלום ותכ"ג דתחר בשב"ש תלתו כרפיון וכח תכול ושתתו וככב"ג תחר שבתלה לו ז' דורות וחרגו לתך בדפרע"י כחוסם הה לתנדת תניח סברת שלה נעשם כלל שבתשובה נמחל לו וכת"ד הה עשתו שתו לבעלי תשוב' ופי' לכן כל הורג קין שבעתים יוקם ויקם ממנו שיפשם שבע על חטאתו כפי' הרמב"ן:

וסוף שסוליד בניס נרחה דל"ג מחרים כי לה מניחו שסוליד קין בניס קודם החטח:

וירשו עתו ת"ה ותשע"י שבלם מתו כמבול לה מתו בשביל חטאת זה אלה על שהשחיתו דרכם כתו שתת נס כן דוב זרע שת: **אף** תני תהרוג כו' כלומר תף תני תעשה כתופן שתירים העול' תכל' הוסיף סרינה לירש לכדו ולזה תקש להרוג לת יצחק תחלה שלה יוליד בניס תחרים כתו שעשה תרם שסוליד בניס תחרי הכל ותכי תתר בם ג' שכ"ו עשו תתר סוסס היה קין שהרג לת אחיו כחיי תכיו ולה ידע שתיכיו פרה ורבה תני תיכי עוסק כן שלה יקרכו ימי תכל תכי:

אקרב תכלו של תבח קודם דלה ס"ל לפרש שיתתין למיתת תכיו שלה לנערו כדלעיל שכ"ז דלעון קריבה משתע מירות קודם לומנו כדתתר' שכ"ו כל מי שנתתר כו קריבה לה כניע ליתי תכותיו: **לבך** נתתר כו' כלומר השתח ת"ם שתי קרח כתרי' כיה זממו ת"ת דזמם משמע מחשבת עכה כעיון כדפרינן לעיל:

מה כתיב למעלה נס כזה כה לתת ט' לשלישות זה כדפי' לעיל והט' לפי תגדה זו כי לתח שבודתנו לו שלשה ה' הרגים כי מתת ה' היה השלישות שלכן נזדמנו לו כי לה רשה נורך כהם לעת כזתן וולת זה ועוד שעל ידי המלחכים יפחיד לת עשו שידמו לו לחיילות של מלך כדמפרש וחזיל ומייתי שתך לדכר שלף יעקב היה מזכיר לעשו שמו של הקב"ה לירחו נרחה שכל כוונת יעקב להטיל מורח על עשו:

מה כתיב למעלה כו' כתב הרמ"ם ז"ל דהכי פירוש מתי לפניו מתוקן הכתובים לפני השליחות הזאת שהן המלחכים דהם לה כן לפניו לת"ל היה ליה למימר ויעקב יעקב מלחכים שלו עשו דומיה דוישלח יעקב מלחכים ישראל מלחכים שלו שיחון ויעלה משה מלחכים כו' ויעלה יהושע מנים חנשים כו' שתין כשוס שתד לפניו ולה ידעתי מי הזקיקו לו' דמלפניו דרשי' לה ולפרש לפניו שלה כפשוטו ולה משמיכו לחוד וכטעם שנדת תנחומא שהביה ווכרנוס לעיל ס"ג ועוד מתי קושיה מדקתמר הכה לפניו ולה כהשם ויהושע דומתי לפניו לה סייך שלה כשליחתו כרורש ושולח היס לפניו להכין לו הדרך מורכר אחר כענין ושת יהודס שלה לפניו שכל נכי סיחון ושדוס שעדין לה נתפרד למשה שם יניחוהו ללכת שם שיך יתמר לפניו וכן ויהושע שעדין לה היה מוכן ללכת שם ושין השליחו' דק לרגל לת השרן היכה לימת לפניו:

שנאמר רכב שלפים רכוחיס שלפי שנתן שפי רכוחיו רכבות הרכב כתו שמיס ושיס ודומיהס ושתר שמספרס שלפי דהיינו שלפים דמיעוט רכיס שניס שי כתי פירוש רכוחיס שתי רכבות ופי' שלפי שלפי דשלשת ופי' כ' רכבות פעמיס שלף והכל עולה לחשבון מ':

שתי מחנות לתה דכיון דרכב שלהיס רכוחי שלפי שנתן דהיינו כ' שלפים רכוח הוה שני כמחנה מ' שלהיס ומשני דלגורך יעקב הוצרכו מחניס שלפי שנדמו לחיילות של מלך שיש כס מתיניס סוסיס מהס לוכשי ברזל ומהס תוקעי קרנות כו' כדמפרס וחזיל הוצרכו רכיס להגדיל מכרת כל כת וכת מהס:

ארבעת שלפי רבוח דהיינו מחניס ומה שתת' תחלה מחנה שלהיס דהיינו שלפים רבוח לחוד כדלעיל ים לומר שמתחלה היו עמו מחנה מ' כת' ל' ועכשו כת מחנה שלהיו חרץ יש' ומשפגעו יחד קרת המקום מחניס מ"ב שלה כתו בכת תחת שלה תחלה כת מחנה הה' ותח"כ מחנה הב':

היה מזכיר לעשו שתו של הקדוש ברוך הוה לתו למימר דפי' מני שלהי פני ס' מתם דת"ו שירתו פניו לשום תי ועוד תיך ידמה רתית פני עשו לרתית פני שכינה שכל פי' פני שלהיס הם המלחכים כדת"ה דברכיה תו פני שכינה שהיה הסור הנברת ומכל מקום שדקדי לה שלהיס מזכיר כוה שם הקדוש ברוך הוה כלומר שהנדתה לו היה דבר שלהי וה יורה שהוה חשוב לפניו ס' חשר הרחתו כוחת ולו"ה שלה"ד למלך ב"ו כו' שלף על פי שתיתו מדבר עם המלך מתחר שנהנה מסעודתו נרחה שהוה ידוע למלך:

לכה שלה כו' שלה היה רחוי לכבד הרשע ועוד [מתחזק] בחזקי כלב כלעיל:

אם יחזור בתשובה ר"ל מתי טעם יחזור בתשובה על ידי השלוחים ודוחק לומר סיסוד מנחתו חותו על ידי התרפסו לפניו ועוד מה קשר לת"ם תמרו לו שלל תתמר יעקב כו' לפנים התשובה ור"ל שברחותו הגלות יעקב עם היותו נרדף ממנו וגר כחרן לה לו כבית רתתי יכיר שבנחת ס' חשר לה יעזוב לת חסידיו ולכ"ה שלל תתמר כו' ת"ל תפני יעקב שיעקב תכבדו כחלו חוסב שהוה נדיק יתן שלל לבו לשוב בן יתרחק ממנו כי כבוד לו להתחבר ליעקב תתחר שבח בעושר ובכוד גדול ובדרך שתו"ל על שהרן שרבים השיב תעון ע' התחברו להם ותכבדם:

אל תתמר יעקב כדרך שינה שלה עשיר גדול וז"ש ויהי לי שור

ע"ת הפסוקי' ברחשית ל"ב תהלים ס"ח

מ"מ הספורי

וחתור וחה שאתר המדרש זה מקרי הם שאתר כסמוך לויהו לומס לאתר וכו' לף על גב דהא נמי מקרא דכתר ויהו לומס לאתר נפקא לייכו כדי לאכתר ענין זה לאתר שאתר הם יחזור בתשוב' כי ז' הספכה כדפי':

והנכון דל"ג ויהו לומס לאתר מלה כתר

ועתה הייתי ל"ב מחכות:

שנאמר כי בחקלי עכרתי נרחה דל"ג ליה

הכא מלה כתר בכתרי קניתי כל הללו ככתי דהכא מייתי רחים המדר' דיעקב לה נטל עתו כלום וחה שאתר הם שנאתר ועתה הייתי ל"ב מחנו"ם הוה דתהתם מהי רחים ליכא מלה אתם הוה נרסי' שנאמ' כי בחקלי כו' ונשמ הספור וכתב חני הספוק נכתן וחניו הם:

כרחשית ל"ו

אל תחת כסיכה תעתך נטל כל זה כלומר

תהלים קמ"ה

סהוליך תעות בידו ועל ידם כתעשר וקנה כל זה ו"ם הם לכן נרתי כו ויהי לי כו' ל"ו נרותי הוה לי כל זה:

תהלים י"ח סם

אתה הספלת שתעך כו' וחעפ"י שהשכינה טוכה אתני הכא דחעיון נרכם וכו' לדיק חט כו' כדלעיל:

תהלים כ'

אדוני ח' פעמים ק"ל להה לה נמנא נם כן כנגד חה שקרה שכתו שכדו ה' פעמים:

דכרים ל"ג

כרחשית נ'

סמות י"ו

ד"ה ס' י"ב

אם לשלוש שפה שתוקן וחיינו כה אתר עבדך יעקב להגיד לאדוני הם דכרי פיום וחם לכלחמה אני כנגדך וחיינו הם לכן נרתי כו לכן חהה רכקון דרחתי יהנחים כחפתי הוה נרחה פתכ"ו כדלעיל וכן ו"ם שכתו נולד הסנו כו':

תהלים קי"ו

סמות ט' כ"ה

יחזקאל ל"ד

יש לי נכורי כיכה וכעלי נכורים חרוע כהנחת ה"ם עושה רושם והם כניו הם נכורים ונדיוק' כמוהו כדלעיל עיש"ד והרחו לוה כת"ם ויהי לי סור וחמור דהיינו יוסף ויעשכר כדלעמיים:

לפיכך כת דוד פי' לפי שיעקב כטח כה' ועתד כנגד מחיו למלחמה לה כתרב וחנית כי הם זכות תפלת חסך זרעו לכן כת דוד לעכח שעזרו ה' כמרחו חפני שחול שלהיותו כוטח כה' ולכן לה יירח חרועתו כתרב וכחנית וכת"ם הם כה' חסיתי כו' על כן הזכיר הללת יעקב מחרב עמו זכות הכניס וטכח לה' על זה לומר כי נם הוח כמקרה הזה יקרהו וכנגד יעקב אמר כי הנם הרשעים ידרכון כו' כי הנחות כו' פי הם כפרשעים עמו וטיעתו דרכו קנת לידות ליעקב הלו הנחות ישרחון דהיינו יעקב שהוח כדיק יסוד עולם ומכחר כחין כאומני שהוח ישרחל הוחנת אתנו כי הוח רחם שלנחת יוחסין שלח היתה כו פסולת הם כן כדיק חה פעל ירחים חה הנחה היה לך כעולמך וכדדרים כשוחר טוב נדיק חם פעל וחם שאתר הם רחקת וכו' כלומר הלו רחקת וחנחת:

על תוחה הנחה שאתר הלה נרכב וכו' דכריהים כתיב יענהך הם חלהי יעקב ויר' כי עמו וסיעתו כתו נרכב וכנוסים ויעקב וכניו כנם ה' היו חשכירים הת' רחנן ירחין ישעם ולכן היו חתחנים להלחם כו כדלעיל והכוונה כי כן יהיה לדוד:

יב שור זה יוסף כו' פירשתיו לעיל סימן ז':

ובן כנו של יוסף שוחד לכלות חת כחלק והם דלה קלחד חסוס דיוסף פשטו של עכו כדלעיל הת הכירם ליה דוסיה בית יעקב הם ובית יוסף להכה היינו כל יכ-של דחיקרו כנם יוסף כדלעיל פ"ח וחסורת דחין עכו נוחל הלה כיד כניס של דחל הת"ה לה שחיב ליה וכעידי ישרחל חני חב' כל כל קטני ישרחל:

יודעים הם הקדוש כרוך הוח פוסה כעולמו הם הדפון הת לעולם לו כרך וכיוצה וכיינו לעתיים לדעת הם יעשם ישרחל פעל ידי ידיעתם חקרי הפעות ידעו לפוסיך חת ישרחל לינ לחוכיך חת זרישתם וכיוצה וכהיות דע' חי חתהו הפעם הת' שנתן דיבר לבני כפני בלורת והקניטתו חפתו והלך ולן כבית הקברות כו' פעל ידי הפעתם חהכרך והפדפן הכה ידע להזהר כלי זו דבישה יזרע להכליח וחם שאתר הם ענין זה להניד לעכו ויש לומר פעל חפיכותו לפני ה' קלחר פעמוד כפוד ה' ורלוי לו לירח חתנו ת"ב הנם כן ידע הפתים הרלוי לחלמ' וכיוצה וכדפרש עוד וחכל חקום חקדים פור יותר חיוסף הקדים פור לחשור לף על פי פיוסף חפוחר ליפשכר:

רצון חלו ישרחל קיימו זכות הפצטים לו החון ישרחל כרפי' כפי' ז' ולף על נב דכנלן כייל כל הפצטים קלחר פור וחשור על יוסף ויפשכר כיוסף ליהו'כם הפטלו' כחיוחדות הנ"ל:

ועבד זה דוד ולם שאתר ניחם הפה עכד ה' ועדיף תידה ויש לומר הפני פרוך הכניע לת חדום רחו חלו ת"ק ת"ט כהזכרת הכיעיל וכמ"ש לומר לפי פהזכיר לת דוד פנפך דמיים הרכה הזכיר עמו הכיעיל פחנעתו חכוה כדמיים לומר פלף פהוא פוסף דמיים הוא נפחק על הדין פאתי דכרי חפה קכל להפציב נור חרבו וחינו כעפו פפוסף דם נקי:

ועל דרך הדרש יהוש חדע פאתרו קנת חהדרפנים פקיומי חלחמת פחלק היתה לפי פכה ה' כחות כה חלהי וכח טכתי וכח חלוף וכח חול וכח כפוף כה חלהי היו לויתם נאיתם הת' כחפיאם פרפו יהיהם חהכתורים וכל כפופם הת ה' וכח טכתי כהכיאתי היל ככל וגויים רכיים וח"ל לת עתלף ולת עתו ר"ל עם פעתו הן הוחה לחחרת. כח חלוף הוח כ"ח ברכות יכתן ליעקב ככוונת עכו:

כה חזל פרחה כחלטניות פחדם הכם לח יחות כפנה היות וכח כפוף פהיה הכפוף נדול וה"ה כחות חלו כנגד ה' עולמות פולם חלהיי וכנגד זה כח חלהי פולם החלחים וכנגד זה כח החלוף פולם הנלנלים וכנגד זה כח חזל פולם החחכתי והם החלחכי' הנקרחים חיהים כחנ"ם כספר החדע וכנגד זה כח כפוף הכם הוח כח הכפוף פולם הכפל וכנגד זה כח טכתי ותחרו פלכלם הזה הכתוב כחו'זכור לת חטר עשה לך חתלק וכו' ולן כלן חקום להחריך:

ואומר כי לכן רחז יעקב לעכו כי לף ירח חכל כחות חלו כי יש לו טיכות חהכה וכנגד הכח הטכתי הזכיר לת יוסף חטר כחו רב כנח קור ' וכנגד כח החזל הזכיר לת יפשכר פזרעו חכם נדול כחכמת החלטנני' והפתים ח"ל פחדם הם פכה"ק פעשה כפולתו והוח הנחתך פהפערכה הפחיתית כי

לסמוך ואין

ג ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו • באותה שעה אמר אבינו יעקב לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כתבת בהורתך שור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד אם יבא עשו ויאבד את בני ואת אמם מאחת ספר תורה שאתה עתיד לירד על הר סיני מי יקראו בו • בבקשה ממך הצילני נא מידו שלא יבא ויכני אם על בנים שנאמר הצילני נא • מה עשו עמד ושלח לו דורון לסמות את עיניו שנאמר כי השוחד יעור עיני חכמים ואין חכמים אלא ארומים שנאמר והאברתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו • ויתן בור עבריו ערר ערר לברו • מהו וריוח תשימו אמר יעקב לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אם ירחין צרות באות על בני לא תביא אותם זו אחר זו אלא הרווח להם מצרותיהם • באותה שעה נשא יעקב את עיניו וראה את עשו שהוא בא מרחוק ותלה עיניו לרחם ובקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא ושמע הפלתו והבטיחו שהוא מושיע מכל צרותיו בזכותו של יעקב שנאמר יענך ה׳ ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב:

פרשה עו

ו וירא יעקב פאר ויצר לו • רבי פנחס בשם רבי ראובן שני בני אדם חביבין הקדוש ברוך הוא ונתייראו הבחור שבאבות והבחור שבנביאים • הבחור שבאבות זה יעקב שנאמר כי יעקב בחר לו יה • ואמר לו הקדוש ברוך הוא והנה אנכי

ואין חכמים אלא תלמידי חכמים כדכתיב בתיך קרע ועוד דכתיב חכמים מסמא ק׳ל לטפשים וקסה וכי טפשים כני דיכא ניכזו להכי מקבי כפ׳ כ׳ ויקרא כ׳כ דדיני גזרות והוכרכו לפ׳ פס לפילו חכם גדול ולוקח פוחד מיזו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב אבל לפי זה ניחא דכתי קרא כי הפוחד יעור עיני חכמי מרם שהיו בסיעת עשו ורחוי ללמוד מהם שאף על פי שהיה לבם על יעקב מפני הכבורה והכרך נסתמו עיניהם מרחות בדינם ומאחר שהחכמים המפורסמים הפס טח מרחות עיניהם על ידי הפוח מין לחכם לנטות בעצתו:

מהו וריוח תשימו אלף על פי שפזזו להסביע עינו של אותו רשע כלקמיה פע׳ו מכיון דכל מה שמירע למצות סימן לכנים וכ׳ם פ׳ זו שהיה פ׳ הגלות כי פה גרמזו עיניו הגלות גולמי פירות כזה עגין מעניני הגלות ולכ׳ש שבקש מה׳ להרויח בגרות ורמז הגרות בעדרים שהם מנחה לעשו ורוב הגרות בעניני פולי מלכות וכ׳פ הרמב׳ן עפה רמז סיהיו המסים והמרכוזין מיגבו בני עשו מזרעו ברוח והמתנה בין זו לזו:

תהלים ס׳

תהלים קל׳ה

באותה שעה וכו׳ יליף לה מדכתיב יענך ה׳ ביום צרה וכן המשמע ביעקב נופיה כדמייתי רמיה מהתי קרא ובודאי מין עת צרה ליעקב גדולה מזו ונם מה שאמר שם אלה ברכב ואלה בסוסים משמע שהיה זמנה כדלעיל בפרקין מ׳ק מה צריך המדרש להזכיר זה בכאן ותפשר דקאמ׳ ויפתחון מרנם ז׳פ כי לפני ה׳ היה משתחוה וכעת בפותיה ותפשר שאמרי שכפ׳ זו הזכיר כמה ענינים מהגלות שרמזו אליהם מקרי יעקב אלו להבי מסיים פרקא בנחמה:

והבטיחו פילקוט ל׳נ אלה והבטיחו שהוא מושיעו שאמר יענך כו׳ אפל לפי גרסתנו לגר׳ כוכותו של יעקב יר׳ לגרסי׳ שהוא מושיעו ואת זרעו בזכותו של יעקב ופי׳ אפל זמן מיזכרו זכותו מושבו ומוכח לה מדכתיב יענך סס אלהי יעקב דמה שאמר דנקט יעקב מאברהם ויצחק אלה לרמוז שזכותו תועיל יותר מהם כי רבת שבעה לו נפשו בצרות:

פרשה עו

ח שני בני אדם כו׳ יש לומר מאי נפקא מינה ופ׳ק מ׳ט הלמון לומר שני בני אדם כו׳ היה לו לומר הבחור שבאבות והבחור שבנביאים הבטיחם הקדוש ברוך הוא ונתיראו ולפי מה שאמר בפרשה מ׳ט סימן י׳ט שפכל מקום שאומר ג׳ אל ג׳ אמרו דבר א׳ הכוכה הוא אלא כראוי יש לומר נם כן כזה שם״כ שנגיהם לבדם נתנה בהם דבר זה שנתיראו ומין ללמוד מהם שהרואי אלה לירא שהמורא סימן על החטא על דרך פחדו פחדו בעיון חטאים ומביא עליו יסורין כלהיות בפרק הרואה וכל שכן למי שהוכטח מה׳ שלמד מדאמר בסמוך שמין הבטחה לנדיקים ולכן אמר שני בני אדם לומר שאף בהם הבחור שבאבות והבחור שבנביאים בענין זה מינם אלא בשני בני אדם בעלמא ומסכים לזה אמר בפס ר׳ נתן רמזים היו ישראל בעיה כו׳: שני בני אדם הבטיחן הק׳ בפ״ע אמתם אלא

ג׳ת המפרשי׳ ככל מה׳ כי בם ידין עמים ולכן ידע ליזהר בעת התלחמה הרחוים בפי המערכה יותר מעמלק וכנגד כח אלקי זכיר לעיל את מותת י׳ב המוצנחת מה׳ כרוסה עדרו ירעה כלפי לעיל וגם כלמיון הגלן ירמוז כי לא יספיק החטא למנוע ההצנחה מהם כתחפת עמלק כי מ׳ מדמיונות הכתן חז״ל מה הכתן אף על פי שמחשיתה התילנות אין בעליה מקפידים עליה כך ישראל אף על פי שחוטפין בו וכנגד כח תלחף הזכיר דוד בקרח תלחף כמוהר וכת דוד בתלים כתלחף ה׳ לפניהם וכנגד כח הכסוף הזכיר מכיעל לפי סדרך הכסוף יתנו בנפים כתו הרבה נפים מרבה בפים ובלכ״ם מכפפה לח תחים לומר כי לח כתלה חלק יעקב דתדרכה הקדוש והנכוחה נתחת בנפוחיו כתכיעל סחיה מהנביחות ומעבה תכוח בדמים הפך התכפפות התכחיעו בתלים על תעלה ומזיקות את הכריות וכתחכוחת תמרו עבד זה תסה ושפחה זו רות ולפי זה נכון הדבר נם כן כי תסה ותלי נקרח תלחף כדכתיב ויעלח תלחף ויוליחהו מתנרים ורות הפך התכפפות הדלקות בפ״ז וסטרח דתתלח שעוכה עתה ותלה ותקה וכתה כה:

וראו עתו נכורי תזיקי כדרכי יכלי דתתר בפתוך ת׳ רחפי נייפות כו׳:

פרשה עו׳

מהו ות׳ חים עתו דתעט הפ לפי כוכתו ולת׳ ירח יעקב תת חים כי רכים תתר חתו ועוד עתו לת״ל לח שפי עתו כעתו כדלעיל ולכן נתירח ויהיגו דתפיים וכיון שתתר ליעקב כל תותה נדולה היה תתירח:

ארבע תתות תלכים ויי״ח תיני תפרכין שלטונין פהם תחת יד התלך כתו תי תיכן תלכי תיניכו תיפרכי דפרק קתם דתנלה ופ״ק דפ״ת ותיכה לתיתר ת״ט תר לח תתר פתר וי״ל דלרבן תקבי עתו כעתו לנתרי תהו תלך ותין תחר שליט עליו כן היו כל הת תלכים לעתהם ודהו קוסרי כתריס והתומר תפרכין דייק תלכתי עתו דתעתע שליט לו והפ תריו ועבליו ודוק דקתתר תפרכין היו עתו תה שלח תתר רבן ולרבי יהתי תעתע היקפה דעתו כנכורה כי הוה יכול לעתות כנגד ת׳ ויתפרש ת׳ חים עתו על דרך ויתפק חים עתו כלפי לעיל:

והיה תחלק לת כניו ות נפיו ק׳ת להזכיר זה לעניכו דזול קרי ושוך לתה סיכה לפון הכתוב דכתיב ויחן תתלעם וקתתר נפיו וי״ל דה״ק הפתח ת׳ה להיות תחלק עתו דתי ת׳ חים כפסוטו ק׳ליותר טוב סיהיה כל עתו כיחד להלחם פס תולי יוכלו להם תפיהיו כ׳ תחנות תיקל לנכח כל תחד תהתחנות לכדי תכל תכיון להוה ליה כל כך נדולה ניחא דיהא כודאי כי יוכלו לו תפילו יהיו יחדו ולכן נוח לחלקם שתח כתחנה הת׳ יכוה רוגזו ולכ״ש נפיו וכניו כי כל עם יעקב היה תסוכים תכל תחנה עמו תלה ככפים וילדים:

יג באותה שעה תתר כו׳ לח קתי הת תקרת דיתתר פס יכת עמו תלה שלפי שפיים לרפתו בקרתי דלעיל תפס הכתוב פלה תחריו כדרך התדרש לפעמים לפרש קרתי דכתריה וכהה טעתויה לפרש קרת דכן יכת והכני תם על כנים דלת״ל כך ליעכה לח היל״ל תלה כן יכת והכני לנתרי ולכ״ש דדמז תתתו ות ככו:

מי יקרת כו׳ לתה תמר דתורה ליתרל היה ותם יתות עמו תם על כנים תי יקבל התורה דפס כן לת״ל למיתר תפוס לתתו ות כנו תלה הכי פירוטו תי יתן לבו לקרות כו תתחר תתתה לח תחית כעשו העוכר על תעות תותו ות כנו:

מ"מ ספסוקי'

מלמוס נכחור שכחלכים שנאמר ויכחר כוד עכדו כי ידעגוהו ירח מכלם והשיב חולי לפי מלח כוכטח חפי הנכוחס כחוחס רק חפי נכיח וחגד שחסחו לחלך וחס שחמר כוד כחור שכחלכים חיגו חכוקדק כשחול נחי כחיר ס' וכשלחס גס כן נחחר ויכחר כשלחה כני וחכיר

תהליס ק' כחלכי חסח כהלקחן ס"נ כפ"ט וחכל חקום לח חפני זה חסקיש השחלה סחים לו להזכיר גם כוד וחס לח יכנגו כחומר הכשיכה וחשוכת כה"ע נכוכס חס ים חלה וסעד לדכריו חכי חחדתי כחפני כל החדם כחה לחכל לדעתי חין

יפעיה נ"ח חלה כי לח חגיגו חוליס

ירמיה נ"ח כדול חדרכס לחר לח חירח חרכנות עם חס חתכ עלי חחגה לח ירח לכי וגחתו חחשתרה לחחרי שחול גם עכרו חלין וקחתו חחגית וכפחת החים יורע על חוחן לכו חף כי חגל חכיחי כחיב כיה וירח חחר חכני חכיחי חקם לח יכולו כיסורין כי חוה לח כוכטח וחף סחיה כורח חשחול השחדלות חחוייב חפי לחוכטח כדכרי כפל כפקידים כפ"ו:

הבחור

שכחכו לפי שחית' חלימה כדכר' בספרי על כי יעקב כחר לו יה ושעם חוכרת זה כבר כתכתי סחוח לומר שחין לחלוד חחם כזה עם היותם חלחי החין החגוחי זה כיחס וזה כגכוחס וחפשר שחוח לחת טעם כי חורחס לח ים חקום ליעקב כי חף חם ים חקום ליעקב

כרחשית ל"ג

שחות ד' לפחד שחף שחוח כטוח חולי יסתכגו כניו חלו וימשך זרעו חכגיחס לחריס כחה שחחר קנת נכי וחחף חחרת היטב לטיב עכיד וח"ת חחר שחטחו חלימה

חלכים ח' ים רחוי חלח יסניק כהיוק ח' מכניו וכן חף חם ים חקום

דף מ' כב' לומר שחין חשוב חפני שכשר חת חכרחם על שכיית לוט כחה שחחר ז"ל נכי ויכח הכלים חכל חקום שכירח ים לדעת שחוח לח כיין לעשם חחים חלח חלח ליעח חת חרח כשחרע חכרחם כחה שחחר ז"ל כי נביח שכשחתו לח יכלה חחכו סולו וכולחי חלח חעשוח לו זכות זו ככנגד יעקכ:

אלא לחי שחוח חשירח כחב כה"ע חלפי החמת לח ירח חלח חרחס עכשו ירח וחכו כי חשירח כל דרך נחשכר וחין כל כו' וה שחר חין חומר חל חשירח חלח לחי שחוח חשירח שחם ים ירח על לדך החמת חינו נוכל חחת הכוחי שכירחה החפעלות טכעי כו' וחלח דכרי הכלי שכרי שחפוחו ליעקב שים ירח וחחל כחחת ועוד כהדיח חמר כסיחן ל' פרשה ר"ט שסכת ירחתו שחם יחלכלכו יעקכ כעכירה וחה שחחר שכירחה לח חפעל חחת הכוחי טעמה נגחית כי כהכטחת ס' חסגוק יחחר חל חשירח וחל חחת ככחה דוכתי:

ראוים ים יעקכ כלים לפי שפחדו חגזרת החין להסחיל להרוג ולחכד חת כל היהודים כדכתיב שם וחפר יועץ לדכרים וכוי ליה לחם"ד סוס ס"ח חחפר שחחסורים חולך ככיפה ים כדחיתי כרך קחת דחגלה וחלו כחקיחה גזרתו חין סרין לעולחי יעקכ וחכו כטוחים חוה כדכתיב שם יחחן שחים כו' כדחש' וחחיל ופיחם שחף

מ"מ פחסורים

שלח יפחדו חכלים לחה לח יפחדו שחח יעקכ חוכח ושוב חחכטל הגזרה לשחריחם והרי כתוך יחי הגרה שחים ים חחר חיעקכ יוכח לשוק ים הפרסי חוקקו וחעכדו כדחיתי כפסחר רכתי ועוד חחקיים הנטחת ס' כי סכטחים חחר חחר יכרי חוך דוחלי חלו לח יה חוח חחכטל לחחסורים כי לח כשחטו כין כעולי כניח וכפסיקחה נרסינן וחפכח ה' עוטיך כגרת שמן הכחוב חדכר שכחיחלו לעשם ס' וכחיחגו חן הגחולה וק' ח"ל שכחיחגו כי חה פסגיעו שם וחפר חולי הוח לקרות לך כגוש וכני:

עקידה כ"ב

ואומר

לשם וחפכח ס' עוטך וחשח' כשנין שמן חדכתיב וחפחד חעוך כל ים חפני חחת החגיך דשיעו החן שכחחלה לחחם על חדרכי וים חגיך חת ישרחל וכוקן להשחיח וכפסיקחה וחפחד חעוך כ"ה פרידנית' שלו פרוסס כחדם הרחשון הוח חחרם כיסן ויהיו חחכטלים ככל יום חפני חחת החגיך זה החן על פס וימלח החן חחסה ים כך וחויך:

מנחות ל"ג

מה

חחר לכון כה לחחר ס' שם יחדו כו' וחף על פ שזה כגבוחת ירחים כתיב וישעיה החקשיב קדחם נכוחתו חירכם לירחים חכל חקום יוחעים היו דכרי הגבוחת חשיני קוחס שכחחר חפי הכגיחים כדכתיב החוחעות כפרק קמח דכבא קמח חפי דילוף נגיחס חכחלה חגנח חת חרחס וכ"ל חי שלחגו כעוכדת דחסחחלי פ"ק לחה לח קגחרס חחה שלח הסגיחו כחגה וחף נס זחת כהיוחס כחרן חויגיכס לח חחסחיים כו' ושחח קרח דירחים פירוש דהגחו קרח הוח לומר שהכהגחה הקיח קייחת כלי חפסרות כטול כתו שלח יחדו סחים:

אנו

עשכ"ו וחס שחחר חלי קו' חדרכה דיעוד הטוב הנחמר חס' לחדס פנחו חפשר להסחנות והנחחר על ידי נביח לחחדים חינו חוה כדכתי' כפי' ס' ה' וים לומר דחכל חקו' יעקב היה כטוח כעכדו וה"ס כניו שעשו חחחר שהיו כדיקים כמוהו חכל ישרחל שהיו יחדו קדחם ויחקייחו הכטחות כשחירת כדכתיב לעיל:

אם

רחיחם חחים שחטו וחחרן חחחוטטה חיחם דה"כ רחיחם חחים כחדיים וחרן נחקרת חיכבי ליה כעניני הכחוב ושחח כי חם יחדו ניחחוטטו וחו"ח חפשרות חחדיחם כהם:

ניצחית

שחי' וחרן כלוח' חחה שהם כחקוחם ולח נחחוטטו היה לכם ללחוד:

ג דבר

חחר וירח יעקב חפני שלפי חחגד' שכ"ל היה חורחו של יעקב כלי טעם כדפי' קחחר הקחף דבר חחר וזוח חים נותן טעם וייניו חפני זכות דירת ג' וזכות כנוד הוריו כדר' כר חלעזר חו חפני שחין הכטחה לנדיקים כעולם הוה כדכרי יודן וחפני ער' כר חלעזר נחן כחחלה טעם להכשל דירחה והכרח וכוב נחן ט' לירחת יעקב חחהריגה הניח חחמרו כגוחה:

לא

היח ירח' ולח היח גרה כחחיה וכי גרה וירח' לח הכל ח' כי כעירח

בשירה ידענו סבר לו וכסימר סבר לו ידענו שירה ותרתי לת"ל
וגר' הרמ"ס לו היה ירמה ולא היה נרם ופי' סהי"ל ירחה לא הי"ל
נרם בתמיה' לוך תפסר סתהיה לו ירחה ולא יהיה לו נרה וחס כן
ויבר לו ולת"ל:

וירא סלא יהרוג כו' רש"י בחומש כתב וירא סתת יהרג
ויבר לו סתת יהרוג הוא לת לחרים והכי מסתבר
דרחסון ירא על ענמו מעל לחרים ולפי נרסתנו יש לומר שיותר
היה ירא מהריגת לחרים לפי סבטוח היה הוא מה' וחוזרת
להבטחה דכר רחוק ועוד סהיה נבור מחד והכי לוקת בתנחומא
וירא יעקב סתת יהרוג כו' סהיה יעקב נבור מדע סלסר הגדול
רמס שנאמר ויסר חל מלאך ויוכל כחותה שעה התחיל מבקש
רחמים הכילכי לת יוד לחי יוד עשו רחס נבורתו של יעקב
מה כתיב בו כו' עד ולח בני יעקב נבורים כמותו היו
והח דלקדים הכח חס הוא מתנבר עלי נקט מחי דסליק
מיניה:

וירא סלא יהרוג כחומש כתב רש"י ויבר לו סתת יהרוג הוא
לת לחרים וכתב עליו ז"ל י"ת סתת יהרוג לת עשו
ויקללנו תכיו כו' עד ולישנח דס"ד יכחיסם:

ומה סאמר דודחי יש לו להבר סתת יהרוג לת לחרים סתת
לח נתכוונו ליעקב חלא לחנשים שעמו ולח ניתנה
רשות חלא כח' מלכריו חין לו טעם כי מחבר שכל
חנחתו של עשו היה על יעקב כהברח הכחים בעוברתו של יעקב
יהיו מתכוונים בענם ועל שעתו כתקרה כי מה להם לחנם חלא
בשביל יעקב ולפילו לת"ל דחסבר לח יתכוונו חלא לחנשי מחבר
סחין זה כרוב ליעקב פסוט חלא יקר' רוכח בשביל שיהרנם ולח
הניל כח' מלכריו כי חין הדברים לחורים חלא כשהניל בטוח
מהרוקף שליהו רוקף חלא לחרי חבר ויש כיל הניל להניל כח'
מלכריו לכל כשהרוקף לחסבר סרוקף לת הניל נם כן לין יתכן
שיהיה בשבר מלהכותו עד שיענב כח' מלכריו שתת כיני ביני
יהרנהו הרוקף ולכן כודחי חין חטח ביעקב דהרינת סיעת עשו
ונם מה שתת' שתת כתו בע"כ חינה טענה כלל דתה לי שיהיה בעל
כרחם חו כרצונם מחבר שהם בחים להרוג הבח להרנך השבם
להרנו והרחיה מהעובר שתתקשה לילד שנהרג תסוס רוקף חף על
פי שחנוס הוא ואם היתה קופית חין בתכותו שהשיב חפני שבע"ד
יהרג ולל יעבור כלום חף שהדין כך חי שהרג בחוגם
פטוטה שלין ב"ד הורנין חותו דחנוס רחמנא פטריה חלא שהוח
נענש על חטחו שלא חסר נפשו שלא לעבור ואם כן לעול' הוי ליה
להבר מהרינת החחרים חף שעשו שלא בהוגן וס"ק שהם יעקבר
יעקב מהרינת החחרים מפני שלא כדין הורנם לתה הוברכו
בתנחומא לתת טעם שתת יהרוג לת עשו ויקללנו תכיו ותה שחתר
הרמ"ס דה"ק בשלמת בשחר החנשים דין הוא כי חין לו טעם
דיכיל רמיזת שבעטער על עשו עד שיקשה לנו למה הבר על עשו
דילמח ויבר לו שתת יהרוג החנשים שהם עשו לחוד קשתר
והנ"ל לפי מדרשנו דס"ל דלא בעטער רק על עשו ובדקתפרש הם
מתנבר עליו והורנו וטעם נערו כן יקללנו תכיו לחבל על שחר
החנשים לח בעטער להבח להרוג השבם להרנו ולפילו לת"ל דשל
לחרים נמי בעטער כלשון רש"י ולח הזכיר כחן לח לת עשו שהוח
העיקר יש לומר שלין נערו שלא דלא ניחח ליה לשבוך דס כלל
דנם ענוש לשדיק לח טוב כחשר יחתר משל הקדמוני מרשים יבח
רשע:

ויצר לו שלא יהרג ולפ"י שהבטיחו ה' והנה חנכי עתך
נתירתי מזכו עשו כדכתיב ה"נ משום לשלין לשדיקים בעולם הזה כדלקמן:

אמר כל הענני הללו פי' הם שנתירתי מעשו לף על פי שבבר
הבטיחו ה' משני שי"ל זכות ישיבת ארץ ישראל
וכבוד הוריו הם שלא היה ליעקב ושתת בשביל זה תתבטל
הבטחתו ולף על פי שלא יבא מת"י שלא כרשות ה' כדלעיל פס"ד
ולא הניח לת לבניו ולתו בתכותם שעשלחוהו חלל לכן ולחב שתחל
על כבודו כבודו מחול ים לומר שחשם שהוא יעגם על הם שיעב
עם לחר ז' שנים כי חנשי לתו ולשבת עתו ימים לחלים לשיעבו ז'
שנים כדלעיל ה"ק שהרי כשלף הב' שנה לתר לו' שוב לל ארץ
לבותיך ולמולדתך ולהטיבם עמך ואיך בח ואת בחחדם לתו לירת
וי"ל לשיעבו שם יעזרנו בדרכיו לפנתו לח כנגד עשו שרש לו זכות
פלגו:

שהרי כך לתר יקרבו יתי לבל לבני י"ח שלא נרסינן
ליה חלא כתר תתתר שתת לותו זקן וכח עלי להרבני
ולישב נרסתנו ול"ל דמייתי ליה לרחיה שרש מבבד הודיו שתקילו

מ"מ הפסוק

מקדמו לפניו עבודת סרחוי מתקיים המטרתו קיימת על כל פנים והסכה הפליטת כאים כהכסתה תולעת למטטית והסכה הרציונית כמהורגל כבר להסיב למוכסה סתם יסוב מחור יהיה לו לכוח כי ירמס כי תולעת יהו ע"ד וחסך מיוסר לך למחסור ולפי שנ' מחלו נחנחו כיעקב זכירון כתפלתו כתו ה' תלכי תכי מכרחם וכו' ה' המחור תלי כו' סעל קדימת זכותו וזכות תכות תחר תלכי תכי תכרחם כו' ותחר ותחם תחרת תיטיב תיטיב עתך ותחר כסתוך תיטיב כזכותך תיטיב כזכות תכותיך ועל תניחה תקום חיותו ותרת לכח כשכיל הכטחתו תחר ה' המחור תלי וכו' ועל סהורגל

תלטים כ' כ"ה להטיב עתו תחר קטנתי תכל החסדים וכו' וג' תלא הנה כהכטחת ה' את יסרחל וחזרון תרמ"ח כתפלתו למה ה' יקרת תלך כו' שעל תה שהוציאם תתקום חיותם והטריחם לכח תחרון תחר תסר הוכלת תחרן תנדים ועל תה שהורגל להיטיבם ויש תסרון בכוד בשוכו תחור תחר ככח נדול וכו' למה יתחרו כו' ועל קדימת זכות תכות תחר וכזכור לתכרחם כו' ועל כן וכרו ד' תלא כתנדה וז לוחר שתף סימנא מ' מתלא תין הכטחה כרורה שתפסר יגרום החטא וכנגד תה' לחד ר"י משוב תל תרן תכותיך שתף על כי שכניח תקום חיותו וכח לתרן יסרחל כהכטחת ה' נחירת וכנגד הכ' לחד רבי חחל מהנה תכני עתך שתף שהכטחתו הניח היתה כזכות תכות כתה שתחר שם תכי ה' תלכי תכרחם תכיך וכו' נחירת וכנגד הנ' לחד עוד תריתחר כי תהיה עתך שתף שהכטחתה הניח היתה לנורך קיום שליחותו על תקום לה הושיבה כתקום החטא וכנגד הד' לחד רבי פנחס תהכטחת דוד שתף על כי שנתקיימו כל הכטחותיו היה בחד כהנשתה וז':

ג וירחץ תת הטם כו' תית דנר' ויחץ תת הטם תכתן שלח יניח תדם כל תמוכו כזוית תחד וה"כ הכוונה כזה לומר כי לח היה תלוק זה כדרך התחכות הנדולים שיהיו מחנה מ' כדי שיהיו תחר כך כנגד התויכים כשיהו עייפים בתחכה הרחטון כי לפי נסורת עסו לח היה כתן שום תועלת בחלוק תו בקטון תכל הטעם בחלוק שיהיה רגוז כתי' ולח תמנה ידו כלם יחד כתי שסותר ממנו שתין רתוי לסניח שכל כזוית מ' שתם תשלוט כו היד לח תקח שכל תו שכוונה כזה לומר שתם שתתריך הכתוב לספר זה היינו תלח כדי שנלמוד דרך תרן שלח יהיו תדם נוחן כל ממנו כו"ת וכה"ג ותחכיתם חמשים תיש כתערה כו':

אלו תחינו שכדרוש תשוש דכל תה שתירש לתכות שכירה ליה וכל ענין קע' הוי רומות לענייני הנלות כנ"ל כתה זתכי נריך לומר שיש תיוה רתו כחלוק זה לנו ולו"ת שרתו תל תלוק' תחינו שכדרוש ותחינו שכנלו ותחינו שכדרוש קע"י השנטים שבתרנות תימן ותחר עליהם תל התחנה ה' והכהו לפי שתם כעיניהו כתתים כת"ם עליהם התוכדי' כתרן תשור ובתחר לתסר כתשך הנלו ותעש' שנלותם לח היתה ע"י עשו תלח על ידי שכחריב תין הכוונה כאן תלח רתו כעלמה שנתלקה תותתיהו לב' תכנות הה' כתקים ותוכדים וכל' לפליטה ותה שתחר תתעגים היו עליהו נרתה שתותה שכדרוש היו תתעגים על תלו שכנלות תלח יגלו וכילקוט נרים תתעגים היו עליהם ולפי זה נרתה שתלו שכנלו תעש' שהם לפליטה לח שכתו לחייהם שכדרוש ותתעגים עליהם תמיד שיחזרו לכאן:

אי נתי תחינו שכנלות הם הכתחרים כנלות וכעלו לתרן יסרחל הם דרומיים להם דכבל לנתן העולם ולכן תחר כהם תל התחנה הה' ותכהו כי הם שלקו על ידי תדום כתרכן שני ולכן תחר שתף על כי שכשתרו כנלות היו תתעגים על קבולים שני וחתני ותקדמים טובתם:

הא לעשו לח כתתיכה ותיכה למיחר תתי דייק לה תי תלהזכיר זכותם לנבי עשו שנר' שליעקב תוציל זכותם ולח לו לינק רתים דכשלחה תלו היה תבקש יעקב סיתסר עשו כידו היתה רתים תכל תביון דלח כקש יעקב תלח ליכבל תידו למה לח תוציאנו זכות תכות תפילו לנבי עשו כי כודתי לח תוציל זכות תכות לעשו להזיק ליעקב ולי תדקתל תכי תכרחם כו' דייק ותשמע תכיו ולח תכי עשו נם זו היכה רתים שתין הכוונה כזה לתעגם תחרים תלח לוחר שתחר שתוא תכיו תוציאנו זכותו כתו שתנו תותרים תלהי תכותיכו תלהי תכרחם כו' ועוד ה"כ לח היה ליה לכתויי הכוחר כדרכיהם תני תתקיים כו תלח כבוחר כדרכיהם נקרא תכיו ותתי ים לוחר דישקב לח תחב שיבול כשלום תלח סיהרג כזה תו עשו וכדתתרי לסיל תם תתנבר עלי הורגני וכו ולכך כשבקש הגילני נח תיד תחי היכו שיפול תחיו כידו

ת"ק תליתנה דתני מתקיים כו' תיכי מתקיים כו' תהיכה קלי דקתחר לשון תדבר כעבדו ועוד ליתנה דמתקיים עליו תלי שיישיה הכה לח היל"ל תלח הבוחר כדרכיהם ס' עוחדו תו עוחד לו וכיוחה ולכן לכי תומר לי כי יש כתן דלוג סופר וכן נרי"ף לוחר כתיב תלהי תכרחם תכיך הה לעשו לח כו' דמשתם דייק שפיר דלמ"ל להזכיר ליעקב שתכרחם תכיו תלח לוחר דדוקא לו תעמוד זכות תכותיו וזה שתחר תני מתקיים עליו דקרינהו עניו תו' שכוכם ה' נגב עליו כהקירבו שם הנדיקים תלקיהם מתקיים עליהם כו' ומייתי לה הכח לוחר דנם כן תומרו תלהי תכי תכרחם ר"ל כי לו לנדו תעמוד זכותם:

אלא הבוחר כו' שהלוחו מעשי תכותיו הוח לתתיהם תחרון ותעמוד לו זכותו לסיטיבה ה' עליו כדרך שתחרו כרשעים פוקד עון תכות על כנים כשמוחזין מעשי תכוליהם כידיהם:

הבוחר כדרכיהם והעוסק כתעשיהם לפי שיש תוספין מעשי תכותיהם תנד שהרגל לכך תלח כדעת וכשל ע"ד ותכי ירחשתם לותי תכות תכשים תלוחי לכ"ת הבוחר כדרכיהם שלריך שכתעשה סיעשו כתכותיהם יקיים על נב הכתיר והדעת:

כמי היה קרוב לדוד לח תחז לתחר למי היה קרוב לתוקיהו נרסינן ולימת דקיבי תיקשי ליה כלל דלימת תלהי תחז תכיך וכי תם ד' סייחד שתו על הרשע ושוב תין תעזוכת הבוחר כדרכיהם כו' סייחה לזה ושפיר נרסינן מי היה קרוב לדוד ומי תניח לתחז כו' כי כשכלח ה' לזכר תל תחז הבחר והשקט כו' ושפל לך לתוך ל"ק רק כה לתחר ה' ולח לתחר תלהי דוד תכיך ותכיון דתחז עם היותו יותר קרוב לדוד תסוקיטו תניח ה' לותו תלהוכיר לו תת דוד ולוחר לתזקיהו תלהי דוד ש"ת דהכי קתני הבוחר כדרכיהם כו' ולכן תחז הניח הרשע תין ה' תניח כו כזכות תכותיו ולח על כי דתכל תקום ה' כבר לתחז על הכלתו תרנין ופקח לח היה זה כזכות דוד תלח לנורך הרשע ותכי רשע ופקח ובין:

אינו תתקיים עליו ושם דתשתע לקתן סימן כ' פ' ת"ד דשוקם הסד לתלפים תפילו כשתין תוחזין תעבי תכותיהם כיליה ותרן שם ס"ת:

ד אינו כדתי תל תם פעמית כתי תכל היה דרך תסד וכן עתה תיכי כדתי לתכנל כזכותי תלח כתסדך ופירוש קטנתי כי קטן תניעתו לכל החסדים שעשה עתו כלפירש הרתכ"ן ולח על נב דכתיב ותכל תחתת לתו לתיתר שכשכרו נעשה לו דכר תלח פי' כדפרשי תחתת דכריך עשתרת לי כל שהכטחתי תכטחתני לו כדפי' תרתכ"ן שהחסדים שקיימי' יקרתו תחת תנו' תמנה ותקלקום ערגש תכל תסדין ותכל טכוון ופירש רשב"ן תלני

קבולים שני וחתני ותקדמים טובתם:

הא לעשו לח כתתיכה ותיכה למיחר תתי דייק לה תי תלהזכיר זכותם לנבי עשו שנר' שליעקב תוציל זכותם ולח לו לינק רתים דכשלחה תלו היה תבקש יעקב סיתסר עשו כידו היתה רתים תכל תביון דלח כקש יעקב תלח ליכבל תידו למה לח תוציאנו זכות תכות תפילו לנבי עשו כי כודתי לח תוציל זכות תכות לעשו להזיק ליעקב ולי תדקתל תכי תכרחם כו' דייק ותשמע תכיו ולח תכי עשו נם זו היכה רתים שתין הכוונה כזה לתעגם תחרים תלח לוחר שתחר שתוא תכיו תוציאנו זכותו כתו שתנו תותרים תלהי תכותיכו תלהי תכרחם כו' ועוד ה"כ לח היה ליה לכתויי הכוחר כדרכיהם תני תתקיים כו תלח כבוחר כדרכיהם נקרא תכיו ותתי ים לוחר דישקב לח תחב שיבול כשלום תלח סיהרג כזה תו עשו וכדתתרי לסיל תם תתנבר עלי הורגני וכו ולכך כשבקש הגילני נח תיד תחי היכו שיפול תחיו כידו

ת"ק תליתנה דתני מתקיים כו' תיכי מתקיים כו' תהיכה קלי דקתחר לשון תדבר כעבדו ועוד ליתנה דמתקיים עליו תלי שיישיה הכה לח היל"ל תלח הבוחר כדרכיהם ס' עוחדו תו עוחד לו וכיוחה ולכן לכי תומר לי כי יש כתן דלוג סופר וכן נרי"ף לוחר כתיב תלהי תכרחם תכיך הה לעשו לח כו' דמשתם דייק שפיר דלמ"ל להזכיר ליעקב שתכרחם תכיו תלח לוחר דדוקא לו תעמוד זכות תכותיו זה שתחר תני מתקיים עליו דקרינהו עניו תו' שכוכם ה' נגב עליו כהקירבו שם הנדיקים תלקיהם מתקיים עליהם כו' ומייתי לה הכח לוחר דנם כן תומרו תלהי תכי תכרחם ר"ל כי לו לנדו תעמוד זכותם:

אלא הבוחר כו' שהלוחו מעשי תכותיו הוח לתתיהם תחרון ותעמוד לו זכותו לסיטיבה ה' עליו כדרך שתחרו כרשעים פוקד עון תכות על כנים כשמוחזין מעשי תכוליהם כידיהם:

הבוחר כדרכיהם והעוסק כתעשיהם לפי שיש תוספין מעשי תכותיהם תנד שהרגל לכך תלח כדעת וכשל ע"ד ותכי ירחשתם לותי תכות תכשים תלוחי לכ"ת הבוחר כדרכיהם שלריך שכתעשה סיעשו כתכותיהם יקיים על נב הכתיר והדעת:

כמי היה קרוב לדוד לח תחז לתחר למי היה קרוב לתוקיהו נרסינן ולימת דקיבי תיקשי ליה כלל דלימת תלהי תחז תכיך וכי תם ד' סייחד שתו על הרשע ושוב תין תעזוכת הבוחר כדרכיהם כו' סייחה לזה ושפיר נרסינן מי היה קרוב לדוד ומי תניח לתחז כו' כי כשכלח ה' לזכר תל תחז הבחר והשקט כו' ושפל לך לתוך ל"ק רק כה לתחר ה' ולח לתחר תלהי דוד תכיך ותכיון דתחז עם היותו יותר קרוב לדוד תסוקיטו תניח ה' לותו תלהוכיר לו תת דוד ולוחר לתזקיהו תלהי דוד ש"ת דהכי קתני הבוחר כדרכיהם כו' ולכן תחז הניח הרשע תין ה' תניח כו כזכות תכותיו ולח על כי דתכל תקום ה' כבר לתחז על הכלתו תרנין ופקח לח היה זה כזכות דוד תלח לנורך הרשע ותכי רשע ופקח ובין:

אינו תתקיים עליו ושם דתשתע לקתן סימן כ' פ' ת"ד דשוקם הסד לתלפים תפילו כשתין תוחזין תעבי תכותיהם כיליה ותרן שם ס"ת:

ד אינו כדתי תל תם פעמית כתי תכל היה דרך תסד וכן עתה תיכי כדתי לתכנל כזכותי תלח כתסדך ופירוש קטנתי כי קטן תניעתו לכל החסדים שעשה עתו כלפירש הרתכ"ן ולח על נב דכתיב ותכל תחתת לתו לתיתר שכשכרו נעשה לו דכר תלח פי' כדפרשי תחתת דכריך עשתרת לי כל שהכטחתי תכטחתני לו כדפי' תרתכ"ן שהחסדים שקיימי' יקרתו תחת תנו' תמנה ותקלקום ערגש תכל תסדין ותכל טכוון ופירש רשב"ן

מולי עשה חסדי' הגלתו שהגילו פעמים רבו' ועשה אמת כל הטוב סהיה לו בכנים ועוסר וכבוד:

כדאי אני אין קושיה איך יתנשא לו' כן כי מגילו לדיקים בחים בכח זכיותיהם כחזקיהו שאמר זכר נא את

אשר התהלכתי וגו' ונחמיה זכרה לי אלהי ורבי' בעבור העושים כדלעיל פל"ה פ"ק היכי תמ"ק קטנתי מכל החסדים ואפשר דהכי פירש כדאי אני ליכנס בזכותי אלא שקטנתי מכל החסדים פי' שנתמעטו זכיותי מסכת החסדי' שעשית עמי ולכן צריך אני לבא בתחנונים וכדאמ' כפ"כ מדליקין כל פעונין לו כם מכבין לו מזכיותיו אפי קרפף קטנתי מכ"ה ופרפ' קוקטנו ונתמעטו זכיותי בשכיל החסדים שעשית עמי אי נמי הכי פירוש וכי עתה קטנתי טפי מכל החסדים ומב"ה שלעולם הייתי כדאי לקבל הסדיך ועת' אימי כדאי להגדל וכ"ש למה שאמר כם"ם כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות ס"ה כי נתן מקלי בירדן ונקנה דולתי זה רמיה לגודל זכותו ואין קושיה מת"ם החסדים כי כל טובות ה' אפי' לרמוי יקרות חסדי ה' שאינו מייב לפוס כריה כאו' אי הקדימני

ואשלם:

בתורה בבראשי' בכתובי' לפי מה שאמר בפם"ח שבדבר

בקשה של הדעת יאמר שבמשה בתורה ובנביאים וכתובים יש לומ' שמפני שיקשה אחי רעות דיעקב ויוסף של שלח עברו בירדן לולי וכות יעקב לכ"ח דעב"ל כי אין מקום גריך לבקש טעם קנת לדב' ולימה למימר מפני פסל מיכה שהיה בפתם כמה שאמר ז"ל גבי ועבר היה כרה ולכן הוצרכו לזכות יעקב דת"כ בקריעת יש סוף וכבל הנסי' נמי ניחוש לומר שמפני שהגם כזה לא היה מוכרח לעבור בו כאשו בקריעת יש סוף שהרי אינו נהר כל כך גדול שלא יוכלו לעברו שהרי דוד ואשעיו עברו בו בכרחו אפני אפשלום וכן החרגלים שעלה יהושע אחכל הגם כזה היה אבה יתירה ליעקב כדי לבטל מורא שלא בלב האומות ולבקוע בלבם אמונת הזכולת האלהי כדפי' רי"ש לכן לא היו זוכים ליתרון זה אלא בזכות יעקב כאור שאמ' כי במקלי עברתי את הירדן וגם בדרך הזה בחנות אלו ולכן נעש' לו שם גם ולבניו אחריו כדאמר' ושוב לפי שיעקב מטעו שלא וגם זה שבה להשקיעם בחזוקה בכזכור:

וקרוב לומר עוד שאמר בתורה בנביאים וכתובים בנגד ג' כתים שהיו בדבר הת' שבוכ הגיים לעבור בם ועל זה אמר כי במקלי עברתי והכ' שבאותם מקום העברתם לגמרי ולא היה בטיט היון וש"מ כיבשה עבר ישראל והנ' מה שהיו הגיים נ נדמין כיפן על נבי כיפין בת"ם בפ' אלו נאמרין נבי קמו בד' וש"מ הירדן אסוב לאחר שחזרו האים לאחוריהם וגבלו כמו בד והכוונה שבל מ' מנ' הנסים היה בזכות יעקב:

אלא בזכותו של יעקב וחס תאמר דכילמדנו מיקם קריעת ירדן בזכותו של אברהם שנאמ' תאדם בעיר כאד"מ האדם הגדול בענקים וי"ל דהת והא נרמי אכל אין לומר דקריעה לחוד והעברה בו לחוד כדאחרים בקריעת י"ם אלא קרע לנו את ים ולא העבירנו בתוכו בחרבה וק"ל:

בתורה כי במקלי עברתי אפי' לדעת האומרים שהכה במקלו בירדן ובקבע לו והיה סיוון לבניו כמה שאמר בילקוט ושעם ועתה הייתי לכ' מחנות לפ"ז פי' הרמ"ם ועוד ועתה הייתי לב' מחנות והרי כאן כ' חסר הנקיעה וחסר הב' מחנות ויש מפרשים דהכי פירושו נתמעטו זכיותי מלד החסדים שעשית עמי והרחים כי בהליכתי וזכותי היתה רבה עד שבמקלי עברתי את הי"ם ועתה הוצרכתי ליחלק לב' מחנות להגיל את ה':

ישראל שבח דלפף על גב דפשטיה לומת ישראל רמז שזכות יעקב היתה עם ה"ל כאלו הוא העובר מדלא קאמר עברנו ישראל אל עברנו כלשון הכתובי' שלפנינו ואחריו שהוא בלשון רבים:

מלפני אלוה יעקב ומאי שנא דכתיב הכא מלהי יעקב ויצחק אל אלוה שתמ' אלא לרמוז לזכות יעקב:

מלפני אלוה יעקב וחס תאמר אם כן קריעת יש סוף נמי דמה לך היה כי מנוס כתיב נמי הכא וכ"ת הכי נמי יעקבו וכי לא הספיקה זכות אבות ואשראל דליכא למימ' הכא טעמא דאחרן לעיל וכ"ת דלקמן פכ"ב דקאמר נטל הקדוש ברוך הוא רגליו של יעקב והעמידן על הים כו' דכתיב בנתת ישראל מחפרים ישראל שבח אחתי ל"ק כאחכה שבקרע הים בזכותו אל ליתי הכא כדקת' ים לומר דמהתי טעמא דאחרי' דודאי לא היה פריך משה לזכות יעקב לקריעת יש סוף לכן לא פירוש בן וחס על גב דמלפני אלוה יעקב אתדוייהו קאי מבני מיעקב דהא דבקש יעקב לרמוז לזכותו לא בקשיה אלא משום דסליק מיניה ואפילו אי בקשיה משום יש נמי היכו משום דרגליו היו שם:

אתר הוא כו' נס דעת רבי לוי דכי במקלי שבעשה לו נם במקלו אבל לא שבקרע הירדן אתם כי זה לא היה פורך ליעקב שבבר אפשר לעבור בו בלי קריע' כדכתיב אלא משה שבקרע ירדן בחמי טבריא וכשברח יעקב מעשו בבנם שם בפלה ובעשה לו נם שאחר אתיר' במקלו ועבר אתקום אחר וכחח וכעל הוא אתת הביא לבון מדרש אחר לפרש בו מדרש זה תרתנו אתם:

ה הצל את בני מיתורת דמיד אחי מיד עשו דרים דמיד עשו רמז להצלת הדורות העתידים מיד בניו הרשעים בכאן והא אלא דרים מיד אחי שאינו נוהג בי בחח אלא בעשו הרשע אף על פי שדרשו בן לעיל גבי בתנו אל אחיך אל עשו דבשלמא ליעקב שייך להודיע זה כי לא היה יודע לבניו עדיין אבל הבא שהם שהם דברי יעקב לה' לא שייך לומר בן שהוא יודע תעלומות לב:

מבנין אל עשו שאמר לו ושל תרבך אחיה כו' והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך בשלון עוסין רש"ת:

הדא הוא דכתיב משבבל הוית נרמה דמייתי ליה הכא אשר לו מעשו ואחידי דמייתי ליה אפרש בניניה ולא אוכרך לפ' זה אח"כ גבי פוס אחלל דפרקן שהוא אוכן וכה"ג אשבחן אלך אדו' שבאנשה כוה ואחר בן באחר בתא לקראתך כדפי' ל' אי נמי דייתי הכי קרא לו' שהם יעקב לבתם על הגלת זרעו אחר בני עשו טפי אחרים אתבני שאלכות זה יותר גדול שיהיו אחכו ' אלכיו':

זה בן נבר הוא אלך גדול שאחר אבני אדום אחר אלכות יון וכבנשו לפבין שלש' אלכיו' שביתי' שהם היהו אקדון וקרוס וקרדירוסי כדאמ' ואלת בן קרניא קדמית כו':

כי הוא הקרן כנ"ל:

שהיא מכתבת טירונית מכל ויהיו ואלו פיינין כו' רגיל לומר שבועז שיהו ככל הקומות וכותב עליהם טירונית דהיינו שם ואחרוניו לדעת הערוך והוא פוס מחלל רכרכן מתקצ משם מתון רב ולפי מה שפירשתי בפ"ב סי' ז' ענין מגוי שרדו מ"ם טפי פוס מחלל רכרכן שנוהר להעמיד פרים כרטונו:

כולהון ביומתי יהיו על עסו הכתו' מדבר שהרי ו' הקרנים הם כחים הרביעית שהיא מלכות הרס ואלו לפירושה קטן דפירוס ותלת מן קדמיי מקדון וקרוס וקרדידוסי לה הוה הכתו ג' קרני מכני עסו ולכן צריך לומר דקרן אחרי ופירוס היינו תחלת מלכות רומי ומלכות בן נגר הקודם לה חסיב ליה דעיקר הרס מלכו רומי ותילף תלת מן קרניה אלו ג' מלכיו הראשונות כי' שתעסר המלכיות הסר למדום דהיינו ו' קרניה וק"ל דמיס למלכות רומי יעלו שלשה למני מלכות רומי"ב לפי' קטן היכי מיתכח ליה קרא ושמח י"ל דתחר מלכות יון עיקר המלכו' השלטת בארן היתה מחדום ולפ שהיו מלכים גדולים בגון מקדון וקרוס להיותם נכבדים למדום נחשבו כאלו הם מחדום ונחשבו מקרני החיה הד':

פלן עתיר כו' וכ"ו כן מבקשת לו עלילות כרשע והורגתו ונוטלת ממונו:

נעבריניה פרכוכטוס והיינו פוס מחלל רכרכן פי' מדברת גדולות וגדרות על הצנעים:

ואתה מחזיק לה תקח הסם ס"ם דחל"ב למ"ל למנקט הס על כנים ליחם בן יבח והכה לחזי ועמי:

ואתה מחזיק לה תקח הסם ותם"ג דקים ליה בדרכם תיניא דהיינו סביכות דמים דהוי מיסור יותר מחזיר וכוד דלין מחריות עוכרי עכירה על ס' כי כתם יעכרו על כתם מיסורין ותין ס' מוכיחין תכל מקום אחר כן ע"ד הרחמנות שמחחר שהניחו רחמי ס' על הכ"ח עד שנזה בשלות הקן ואותו ואת בנו מכ"ם שרחמי שיכחדו רחמיו עליו ובניו כי תפילו יעוייר שתין מיסור כשהיכו דמים לרחם עליו מזה הגד דלא גרש מכ"ח ושוב דס"ת דשתיר ליתן מי יקרח כו הס הוא היכו מרחם כדלעיל פע"ה ותף על פי שיר' שים מרו"ל סוברים שתין טעם שלות הקן מפני רחמים תלת גזרות והו דעת מי שסוכר שתין טעם לעורב תלת הרגן לבד כתם שתת' הרב בת"ג ודעת הרב שם וסוגיין דעלמא היות טעם לחנות וטעם שלות הקן ותותו ואת בנו מפני רחמים וכן תהיה דעת הגדה זו וכ"ם סי"ח שתף לחותר שתין רחמים תלת גזרות תין דפתו שתין טעם לחנות תלת שתין הרחמי מכד הכ"ח כשנתן תלת בערבכו שלת נקנה מדת החכורות וכתי"ם הרחב"ן ולפי זה שדרך חגדתנו תליכת דכ"ע כי כרחתי החדם תין מכחים:

דבר תחר כן יכת והכני כו' ותתה תחרת ושור תו שה כו' דכיון דהכה כתי והכני ניחת טפי לתי דכיון לענין לומו ותת בנו דהוי הכחה ולפי קטן ניחת לחימר הסם על הכנים משום לישנת הסם על כנים:

והטיב כזכותך וכו' כתב הרס"ם דתפילו לת"ד דברם תורה כל' כני תדם כו' עד ת' מעבר דנן ות' מעבר כתמה • ותף כי תין לנו תלת דברי רבו' התוספו' ג"ע דברסיכן כירוש' דפר"ח דתילה התול יתול תכתן לכ' תילות תחד לתילה ותחד לפריע' תחד לתילה ותחד לניתין עד כדון כרבי מקיבה דתתר לשוחות רבויין הן כרבי יהתחל דתתר לשוחות כשולות הן התורה דכרה רכתה כדרכה הלוך הלכת בכסוף בכספת נגוד נגפתי מכן ליה כו' משתע דלעו' תית ליה לר' יהתחל דכרה תורה כלכ"ת ולא דרשי' יתורת תם"ג דליכת שוכתה מקרא כגר הדרש דהה תכי מוכח דיחול לת מרבי פריעה וניתין • ועי' בת"ם לעיל פת"ד סי' ו' • ותם שדרשו זכות תכות כתטיב וחכות עשתו כהטיב תפני שדרך לדרום החדום ביתור וגופיה דקרח כתם

מ"ת החכורי

יח"ל דכתכות

מ"ת החכורי

סתיכו כ"ב חדום ותם שהיה יותר פשוט שיעקיל ליעקב היינו זכות תכות כת"ם לו תני ס' תלכי תכרהם תכיך כו' ושוב תל תרן תכותך וזכות עשתו יותר חדום:

מראן לשנה התתורה כתורה כלומר למדנו תכלן דתן לשונה התתורה כתורה דקי"ל דחיוב עונש לכל מ' כפי כתו וכפי תלתכתו וכדתכן כפ' לף על פי עונש התתורה כתור' הטיילן כל יום הפועלים שתים כשבת שחתיים מ' כשבת הנחלים לשלשים יום הספנים מ"ל לחתר' וכפ' תיכה דתין דתים דשתי לפ שחור' כענין שתתכעל תעונתו התוטלת עליו ולא לכשות תלתכה שעונתה קדושה לשחרת שעונתה דחוקה כלה דשוחה כדתי' בגתי שתם:

וכתב רש"י כחותם ז"ל ותיכי יודע לומן התדרש הזה ככותן לף כר' כניני שלמדנו תכלן שתין השוטה שהו בכל תדם ולא לפי הטורח התוטל עליו שתניהו כתן שתסר לכל יום עשר עשים וכן לכל תיל לפי שהן סבורי' תתלתי דרכן לטרכו שתתים ולעבור עשר נקוות והכהתם תשנתעברה תיכה תקבלת זכר ושרים שעטוקין כתלתה לה תסר לוכר תלת ד' נקוות ולחתור שהיו הולך כדרך רחוקה שתי נקוות לוכר ולנחלים שהולך דרך יותר דחוקה נקבה ת' לוכר כנ"ל:

ומה שתחר והכהתם תשנתעברה תיכה תקבלת זכר כתב רת"ם שהוצרך לומר כן תל"ב תחי לשקה תיכה תוש החלוק שחלק לכלל יתן ותין כפי כח הזכר על לותו שתין וכי הכהתה דעת יש לה עד שתשתה לפי כחה כי עד לשתה כתן כפי כתן • ולחתניס דכריו תלת שלת היה צריך לבת תם שהכהתם תין לה דעת כי תפילו היה החלוק כזה בחדום היה קשה תיך ברבוי הנקבות והישוכן קנסה תל תעני התשוים והלת תפילו בנקבה ת' תעבר לשתים הרבה כתו שכל חלוקות החשבה הן כחשה ת' • גם תשתם תחר הוצרך רש"י לומר כן תפני שהות"ל כתב שתסר לכל תיש עשר עשים ויקשה לכתו' שתחר שתחזיק כשים תעורבות עם עשרים התישים כבר יוכל כל תיש לשתם עם כל העזים ותין כתן קנסה די' לכל תיש תכל תם שתחר שתחר שהכהתם תעבר תיכה תקבלת זכר ניחת כי כעוד עזים זו תשתם עם עז זו תשתם תיש תחר עם עז תחר וכן כל התישים ותעשרות ותיכן תקבלות עוד זכר ושוב ושתם כל ת' תחישים עם עז תחר' ותעשכר תתכו ולת תקבלנה עוד זכר וכן יחזרו התישים על העזים עד שיהיו כל עשר עזים תעורבות תתים ת':

הטיילין בכל יום כנחר' תפ' תלי טיילין כגון רב שתועל לר' שלת כו' כי תחת רבין תחר כגון תפקיד ותשרת והפוסקים פירשו הטיילין כגי תדם הכרוכים והעטוני שתין לנם תלתכה ויש שהפירו שתיכן שורשין עם תת"ם כן כדרך שתו' בר' שלת:

הפועלים כ' כשבת כנת' הק' תדתיכת הפועלים ת' כשבת ויהיכו כתן שעוסקין תלתכה כעירן כתן שעוסק' בעיר תחרת כי' שעוסקין בעיר תחרת ת' כשבת תפני טורח הדרך ויש תפוסקים שכתבו שפעוסקים תלתכתן בעיר תחרת כ' תדות ותין טורך להחתי' כתן:

הספנין ת' לו' תדשים פרש"י פורשים תיכה הגדול לקנני התרן:

ובניהם שלשים כנלויהם שלשים דהיכו זכרים שתקבות נכבות תכם ופי' כניהם כוניהם ע"ד תל תיקרי כניך תלת כוניך תו כנתיך ויש שלת פי' כני' כפשוטו דכיון דכל התינים שלת זכרים ונקבות כולתי כן עשה לנתלי ותתה יעליתם תכתוב שתף שנתל נכנס כתשיעו כדפשוטיך לת יספיק טעם זה להשתיע זכריהם ויוד דלת ה' לל וכניהם ככניו רק וכנים שהרי לת תזכיר כנים כתחרים וכשלתה תם פירש זכריהם ניחת דהוחיל דהזכיר הזכרים כשתר תינים תתר כתן זכריהם תל נחלים כלומר כתו שזכרנו כתחרי"ג זכריהם תל תלו עתהם: שדהרא נטש

כתמיהו שהיו מסתם בפני עצמם שאם יקרה שאר ירקות כתמיהו ירדוף אחריו ולא יסוב עד כלותו :

לפיכך לפ' פרסמו הכתוב כתב הרמ"ס על לשון רש"י הכ"ל דקאמר ולגמליש שהולכים יותר דרך רחוקה נקבה מ' לזכר מ' שאפני שאתם הכתוב כאן ולא פי' כמה היו הזכרים וכמה היו הנקבות כמו שפי' לכל מין ומין למדנו מספר הנקבות שהוא לוספר הזכרים נקבה מ' לזכר מ' וזה שאמר ולגמלים שהולכים יותר ט' וכן' עוד כיוצא בזה ומה שאמר אחר זה ולפי שענין כתמיהו לפ' פרסמו הכתוב היינו רבנו לומר לפ' פרסם מספר הזכרים ומספר הנקבות כמו שעשה לכל מין ומין שכבר הודיע מזה שמספר הזכרים שוה למספר הנקבות אלא הכי פירוש שאפני שהוא ענינו כתמיהו שאתם הכתוב' אלהזכרי' שם הזכר כמה שאמר בכל מין ומין וכאן הוצרכו לכתוב כי פי' כיוצא על פי שהגדה בגמליש וכן נר' כן' עד שמפרסם עשמיש :

ומה שאלה פי' מאחר ולפי שענין כתמיהו כן' בפי' תחת' ולגמלים שהולכי' כן דאי אפיך ליה מסתימת הכתוב ח"ת לפרש שאם שלח פרסם הוא המספר שפני שכבר הודיע מכח הכתוב שמספר הנקבות והזכרים שוה לא רלתי כן שעשה לשאת דמכל מקו' כיון שלא הזכירו הכתוב בפי' ספיר קאחר דלא פרסם כמו שכן ג' לפיהך פי' שאם שלח פרסם הוא זכרון הזכרים שאף שהיו מפורש הוא נזכר בדרך שתום ומכל מקום הפי' הוא דחוי מעיקרו דודאי מה שאת' לפיכך לא פרסמו הכתוב היינו שלא הזכיר הזכרים בפי' אלא בשעון בהיכים ולא היה צריך לספק כזה ור"ם מוזל מאר ל' מדרשנו דקאמר לפיכך לא פרסמו אלא גמלים והיכים וכהיכים והזכירו הוא עצמו ז"ל :

ולמה הוא נותן כו' דכיון דפ' בהיכים בגמליש ולפי זה יהיו יחד הזכרים והנקבות שלשים לכל היה רחוי להיות מאוחרים לכל שארי מספרם מיהו יותר מהחתוכות עם העיזים ולפי סדר רבוי הזכרים אל הנקבות והיינטון ככל מין ומין היה לו לומר להניח זה המין כאחרונה שהוא יותר מעט התמים שאין בו שלא נקבה מ' לזכר וכשלחה שם היה פי' והיכים בגים מתם הייגו יכולים לפרש דגמלים תניקות וולת בהיכים שלשים שבהגים לא יחשבו כמספר ושם בהיכים הוו להו שלשים ולהכי אקדמינהו קרא לפרות שאין רק חמשים עם הפרי :

אמר לו רמז רמז לעשו שיראת' שעתו בהילו יוסב בהיכתה ולכן שם הגמל שהוא נבוה הרווחו להיכתה בחמלעתה כי כן דרך הכיתה להיות בחמלעת הבית :

ואני נדון כו' ק' היכה רחיצת רחמים כזה תרכה רחיצ לדין נמור ושמא היה דרך הדן בכיתה לבקש זכות על הגדולים כי חקום זה מיוחד לגדול הדייני והוא הצריך לזכות הרבים :

ז רבי ורבי יוסי בר יהודה היו מהלכין כו' טעם זה הספור לפת ט' למאמר יעקב כי יפנעך עשו אחי ושאלך כו' דתכ"ל פיאשאל שאלות שלו לליכה למיתר שע"ד הספק תתר כן כלו שם יאשלך כן תשיב כן דתפילו תיתת דכי תשתם כתן בלשון שם מאחר שהיו כתוב אלא בפניהם ברחם שתין הספק רק בפניהם אבל האשלות ברורות הן לו פיאשלם ולזה הביאה המעשה הזה שתדברי יעקב למדו האשלות שיאשל הגוי וכן היה נר' דדרך העכו"ם לשאול כאלה ולכן ידע יעקב שכן יאשל עשו והטעם שהעב"ם דרכו לשאול ג' אלה נר' מפני שחשוב על הנביהם ופפי' דמיש לזה יאשל על עוברי דרך מתיזה עם הוא שם הוא מהנכרים לו פיוכל לפגוע בו ושם תומכותיו לדעת שם הוא בעל ממון ולתיזה מקום הולך לדעת שם יתיהיב הדרך או יקבר בקבר כח"ו מקום יוכל להרגו : **ויערך** ברחם שהכוונה בזה לו' שפי' למי אתה של מי אתה כלומר מי מולך להשתח פוי שאתר לעבדך ליעקב תשובה למי אתה כדפרש"י בחומש ולא שפי' למי אתה הולך שלפי זה נריך לומר לעבדך ליעקב דבק עם מנחה היא שלוחה לארוני לעשו שהוא של יעקב שמולתו לעשו ולכן לא הוכרך להשיב על שם שאל לו למי אתה כי הוא מוכן מתוך תשובתו ולזה הביאו מעשה זה שהשאלה הת' שם אתון וקמת' דילף לה מדברי יעקב דהיינו כמה שאתר למי אתה כתו שאתרש ולכן שם אדוני רבי ורבי יוסי בר רבי יהודה היא שלוחה לארוני לעשו יהודה היו מהלכין בדרך ראוי גוי אחר בא לקראתם אפרין תלת מילין הוא שאיל לן מר אתון ומר אומנתכון • ולאן אתון אזלין • מה אתון יהוראין מה אומנתכון • פרגמטשין • ולאן אתון אזלין למזבן הטים מן • אוצריא דיבני • עמר לו רבי בנגד הגוי לראות מה ישאל ור"ת מתין לו רבי יוסי בר רבי יהודה אמר אם אמר מלה אנא אמר אוחרי אמר ליה ומנן אית לך הא אמר ליה מיעקב אבונא :

ח והנה גם הוא אחרינו • ויצו את הראשון ונומר גם את השני • רבי פינחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון במוצאכם אותו בגרולתו • ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו

ז ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה לארוני לעשו • רבי ורבי יוסי בר רבי יהודה היו מהלכין בדרך ראוי גוי אחר בא לקראתם אפרין תלת מילין הוא שאיל לן מר אתון ומר אומנתכון • ולאן אתון אזלין • מה אתון יהוראין מה אומנתכון • פרגמטשין • ולאן אתון אזלין למזבן הטים מן • אוצריא דיבני • עמר לו רבי בנגד הגוי לראות מה ישאל ור"ת מתין לו רבי יוסי בר רבי יהודה אמר אם אמר מלה אנא אמר אוחרי אמר ליה ומנן אית לך הא אמר ליה מיעקב אבונא :

אבונא לקרתם ומזה הכירו שכח לשאול להם שאלות ולולי זה לא היו אומרים ג' מילין הוא שאיל דאפשר ילך לדרכו ולא ישאל כלום :

אמרין ג' מילין הוא שאיל גיר הילקוט אחר ג' מילין הוא שאול לן מה אתון ומה אומנותכון ולאן אתון אזלין מה אתון יהודין ומה אומנותכון פרגמטוטין ולאן אתון אזלין למזבן חטין מן אוצרא דיבנה ח"ל מן הן אית הדא אמר ליה מהכונן יעקב ע"כ :

ולפי זה הכי פירושו דדכי ודכי יוסי אחר להולכים עמהם ידעינו שג' דברים אלו יאשל לנו וכן היה שכשבא הגוי שאל מה אתון ושאילו יהודין ועוד שאל מה אומנותכון ושאילו סוחרי אנו ועוד שאל לאן אתון אזלין ושאילו לקנות חטים מחוכר שביבנה ואז אלוס ההולכים עמהם אתין ידעתם שיאשל כן ושאילו מדברי אלעזר יעקב אבינו דילף דגרי כתר למזבן חטים כו' עמד לו ר' כנגד הגוי לראות מה יאשל והאתין לו רבי יוסי בר יהודה אמר אם אמר אלה אנא אמר אוחרי אמר ליה ומנן אית לך הא אמר ליה מיעקב אבונא אלפי שהוא אומר ג' מילין הוא שאול לן מה אתון ומה אומנותכון ולאן אתון אזלין מה אתון יהודין ומה אומנותכון פרגמטוטין ולאן אתון אזלין למזבן חטין מן אוצרא דיבנה ח"ל מן הן אית הדא אמר ליה מהכונן יעקב ע"כ :

ולפי זה הכי פירושו דדכי ודכי יוסי אחר להולכים עמהם ידעינו שג' דברים אלו יאשל לנו וכן היה שכשבא הגוי שאל מה אתון ושאילו יהודין ועוד שאל מה אומנותכון ושאילו סוחרי אנו ועוד שאל לאן אתון אזלין ושאילו לקנות חטים מחוכר שביבנה ואז אלוס ההולכים עמהם אתין ידעתם שיאשל כן ושאילו מדברי אלעזר יעקב אבינו דילף דגרי כתר למזבן חטים כו' עמד לו ר' כנגד הגוי לראות מה יאשל והאתין לו רבי יוסי בר רבי יהודה אמר אם אמר אלה אנא אמר אוחרי אמר ליה ומנן אית לך הא אמר ליה מיעקב אלפי שהוא אומר ג' מילין הוא שאול לן מה אתון ומה אומנותכון ולאן אתון אזלין מה אתון יהודין ומה אומנותכון פרגמטוטין ולאן אתון אזלין למזבן חטין מן אוצרא דיבנה ח"ל מן הן אית הדא אמר ליה מהכונן יעקב ע"כ :

ולפי זה הכי פירושו דדכי ודכי יוסי אחר להולכים עמהם ידעינו שג' דברים אלו יאשל לנו וכן היה שכשבא הגוי שאל מה אתון ושאילו יהודין ועוד שאל מה אומנותכון ושאילו סוחרי אנו ועוד שאל לאן אתון אזלין ושאילו לקנות חטים מחוכר שביבנה ואז אלוס ההולכים עמהם אתין ידעתם שיאשל כן ושאילו מדברי אלעזר יעקב אבינו דילף דגרי כתר למזבן חטים כו' עמד לו ר' כנגד הגוי לראות מה יאשל והאתין לו רבי יוסי בר רבי יהודה אמר אם אמר אלה אנא אמר אוחרי אמר ליה ומנן אית לך הא אמר ליה מיעקב

ונראה דל"ג לעיל אלה אמר ג' מלין פי' רבי יוסי אחר כן לר' ולכן עמד ר' כנגד הגוי לראות היעמדו דברי רבי יוסי והתיתן נם כן ר' אם לשאוע שאלות הגוי ואחר שם הוא יאחר מה שאלה אחת אני אוע שאתר ר"ל שעשתה הב' ל' שאם יאחר מה אתון אומר לו יהודין וכו' ח"כ ה"ם התיתן עד שעמדו דברין ושוב הוכיח אח ר' ואחר לו אם אחר אלה אנא אחר אוחרי אתתיה כלו' למה הוכרת לעמוד לראות מה יאשל ולא היה אפשר שאני אומר לך אחר לך מה שאל וכי אחנת שהוא יאחר דבר ח' ואני אכוב לומר לך דבר אחד ושוב שאל ר' לר' אנא ידע שהגוי יאשל כן ור"ש פי' שם אחר אלה כו' שם יענשו גוי אשובה תשובה שיאחר לו ר' אני אהוא אוחרין ואשיבהו תשובה אחרת :

ויעקב אשובה דקאחר ושאלך לאחר למי אתה ואנא אלך הרי כ' השאלות דפי' למי אתה של מי אתה והרי כשואל מי הוא ואנא אלך היינו לתן אתון אזלין וליכא אתם שאלת אם אומנותכון דאת חוי ליה הולך עם העדרים וזו היא שלאכתו אבל שאלה אחרת דאינו ולמי אלה לפניך פי' למי אתה מוליכים והיתה תשובת ג' השאלות כתו לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה כו' שפי' לעבדך ליעקב של עבדך יעקב אני והיא תשובה שאלת למי אתה וכשאתה היא שלוחה לעשו אתה מגיע על מה שאתר למי אתה אלה ובכלל זה תשו מה שאתר ואנא אלך שהרי אומר כי אאל עשו הולך ואתה גבי רבי יוסי דלא הוא שהם שאלת ולמי אלה לפניך יהוש אשכרן שיאשל מה אומנותכון :

ח בהנה אותו בגדולתו אין אתה מוצא לו כן שאם תרגישו בהשאלה אין רחוי להכניע אלין כל כך ולפי שבשת יעקבן כח' שבאשם ואין יאשל נאותו וזהו שהתה כן ורחז הגדולה כאומרו כמוצאכם אותו שפי' אותו הגוי בהנה כן למשלה כשעלה וכשירד תגדולתו כמו זר בחשב ושעם הדרשה הזו מיתורת דכיון

מ"מ הסמוך דאחי יפגענך עשו אחי קלי מה כריך לומר עוד כתוכחתם אותו ולא עוד אלא שסותר דבריו דכי יפגענך משמע שהוא הבא לקראתם ומתוכחתם אותו משמע שהוא במקומו והם כפוגעים בו לכ"ש שהתכיחה בנגד הנדולה נאמר:

ההד תרן נתנה כי"ר לסיוע דקרא דכתיב ויכפרם פניו כו' אולי יעלה פני קלי כלו' דאין כאן לשון חטוא כעים כתו אשר לא יעלה פניהם כי לא יפקח יעקב שעשה שיעשה לו חטוא פעים הכל ענינו מעין פני סופטים יכפה שהרשע יכפה פני מזבחי תרן אלא ירחם לפניו אלא יעלה כו ולא ירחו בעו' לעשות משעם וכן עשו כרשעו אולי יסתיר פניו מיעקב אלא ירחם לפניו ולכ"ת אולי יעלה פני ולא יכפה ארחייתו ואשכר יפרעו

סיוע ו' מכפרה פניו כדפי' הרחו"ן אחן כופר נפשי לראות פניו כדרך העבדים כו' ואחר כי זה לא לחעלת עשו אלא לרשעו שיתכפה מרחמיו פני החטוכים ולזה יכח

כרחשית ל"ד כשוחד לרחו' פניו:

ויהן כיד עבדיו דבר עדר לבדו לחם אם כי' זה הכניסן כו' ק' לחם אם כי' זה הכתוב כאן כין הדכרים ושאל הכח דקאי אחקרא דמכפרה פניו דהיינו ע"י שאחר התנחם קאחר לחח דקאחר להסכיע עיטו של מ"ר:

כיון דדרך שאחר שיחה כי חבן שוחד שוא מ"ר:

למה לא הכניסן כערכוחיו אלא כל אחן ואחן לבדו כאחר שאחר עדר עדר לבדו ואחכי כדי לאחחו על דוחן שלו פי' שיחחה על טוב סדרו שהביא מכל אין ברחוי משעוים והרחלים הרכה והפרות שהן יותר חשוכות יותר חעט וכן כשאר ועוד שהעוזים אספר זכריהם ברחוי למספר הנקכות כדלעיל וכן כלם ולא יהן אלו כזה אלו נכנסו כערכוחיו והדר כעי למה לא הכניסן כלן כאחת פי' שאף שכל אין לבדו היה אספר להכניס הכל כת' ר"ל שיכלו העדרים חכופים זה לזה ולא עשה כן אלא אחר ורוח חעמיד כו' והיינו אלא שין כדפר"י ואחכי כדי להסכיע כו' אחי לאחסל כו' כי כשיכא להפליט העדר הא' ויחשוב שאין עוד אז יאחר לו כי יש עוד אחד ואשיכא שאחר יעחה כשיניו שיכא אחרת ואספר לפ' למה לא הכניסן כלן כאחת שאף שכל אין לעשחו היה אספר לסדר העדרי זה אלל זה כרחב הדרך כאופן שכשיכא עשו יראה כלם כיחד והא לא כזה כן אלא שיכלו העדרים כאורך הדרך זה אח"ז כדפרש"י עדר לפני חבירו ואחכי כדי להסכיע וכו' אחי לאחסל כו' כי כאשלום העדר הא' מיד יבא האחי ויאחר לו עוד קכל והרחמון שיקר:

וראיתי לשון רש"י כאוחם שכאחר עדר לפני חבירו אלא אין להסכיע עיטו של רשע ולאוחבו על רבוי הדורון וק"ל לפי זה כ' הטעמים הם על מה שלא הכניסן כאחד והאחמהן הוא כרבוי הדורון ואין לשון האחדה עולה לו ועוד מה אחמהן יש ברבוי הדורון:

אף הוא בעקא פי' אף יעקב כלשר וכעם ואחכיע על פניו דרים לה דלפי פשוטו לפניו מיבעי ליה והרא"ם כאב שלא כאו באחדה זו לאחקן אלא על שחיה כאחשבה שהרי היינו נוטל על האחנחה לשון עוכרת על הכעם ולא לשון עוכרת על פניו אלא שכפי' הרחמון פירש פניו פנים אחם ולפי האחדה יהיה פי' פניו כעם וא"ם אף הוא לא אפי' על פניו הוטלה זה אלא אפילו שעשו היה שרוי בכעם אחרון שאף יעקב שרוי בכעסו:

והנך רואה לשון רש"י כאוחם דלא אחא' דאחשבח מלא על דרים פניו לשון כעם דפי' לעשות הרא"ם ק' אם שהוא ז"ל הקשה על עצמו דאם כן היה ליה לאחר ואחרש מגד על פניו על כעסו שאף הוא שרוי בכעם כו' לא שיאחר אחחלה ואחרש מגד אף הוא שרוי בכעם ועוד שלשכחכם היו נוטל שאחיה אלא על כאחקום כיח כאלו אחר בכעסו ע"כ ואח שאחר

סאין נוטל על האחנחה לשון עוכרת על הכעם ולא לשון פוכרת על כניו כלומר שסחוש אלא על כלפי נאוחה כן היחיה כניו לשון פני אלו לשון כעם ל"נ דאם הוא לשון פנים אחם הוא שקשה שכרוך עלי' אלא על כאחקום אלא אחר לפניו אחכי כדי להסכיע כעם פני כרחו ואחכי כרחו על דרך שכחיב ויחן כעם פני כרחו על דרך שכחיב ויחן פני כרחו על פני אחחי:

אף הקאחר כנגד מי ואם שאחר הרא"ם כנגד עשו שנם יעקב שרוי כעסו כאוחו אלא שעשו מגד כעסו עליו ויעקב מגד עליו כדרך שכחיב ויחן כעיני דעשו אלון כאיני כעם שאיני אלון כאיני כעיר ואין לכעם כאניהם אפעין ה' לכעם עשו חרון אף ועכרה וכעם ויעקב כעיר ואלוגם כאו אסר כעם אלגך וע"ק אחי קל' דיעקב כעכרה ואלוגם הא כהדיא כאיכ ויאיר לו ויל לו דלעלון אף כעלון קלילא היא ופי' אף על פי כן כלגלו אף שאחעלל לה' ואחן אחנחה לפיים אח עשו עדיין לא אקם לכו להיות כטוח אלא שוחבו כעכרו אחם לא יוכלנו כל זה:

ודינה היכן היא דלא אלא ואח ילדיו ואחני שכחנה כאיכה ולכן לא העבירה עם נשיו וילדיו ויהיו ככלל ויעבור אח אחר לו:

אצר לו הקדוש כרוך הוא למה אחרעבו אקרא הוא כאיוב וכוא אלינה כנגד אחיו ורעיו אלא נאלו עמו אחסד אחלוי והוא הביאחה אל הדרך הנכוכה שהוא עיקר אחסד ועז"א אלא אלאחי כגדו כאו נאלו כו' כדפי' אחרא"ם והא דקאחר לים הכא על יעקב אלא אספר דלעיכא דקרא כעלאחו נקט כלישנא כו כן ח"ל לאיוב כיון ליעקב לומר כי כאו שאכיב יעקב אלאיו אסר כן אנכו אלאיו אלאכו:

נינעת אחרעך אסר אנעת אסדא אן לאוך לא ידעאי אם כרוך לכפל זה הלשון ואילקוט לב' אלא אנעת אסדא אן לאוך ואנישת אאסר אלאיו כשלא אלא כוא אחד אוב שכאל אן אאסר כדלעאי כי"ו וכאו שכשאר לאיוב שנייאו כדלקאן לכ"א:

דאילו פיאנשיכת לנערה כו' אין זה הלשון אחוקן וה"נ כילקוט לא אנעת אסדא אן לאוך ואילקוט לב' אלא אנעת לא נייראיאי וה"ק דקאחר ליה ה' לפי שאוכעת אסד אלאוך נשנעת אלאו כשאת לא אזכאת:

נ"א דשכעת לאיוב כא"ד אכי לעיל פ"ו וסכירא ליה כא"ד נוי הוא אלא דאיכ' נייראיאי וכלינ אא"ד דאשכעון נשאה אדכאיאיב ואשול בן הכנענית והא דנרשעין לקמ"ש אאיכו לא נר ולא אשול לאו דרך עוכא קאחר דשא קאחר שכעכו ה"ם אנעת אסד אלאוך אלא כאיוב לא נר ולא אשול ושב"ו כאנייאר ואשול על ידי וכאו שאחר שאיאה אעיירת אא עשו אשול:

להשיאה לאשול ק' לעיל פס"נ עשו שוכא דש אילא דאשא' דאשה ערל ואין כאן ט' לוחר דערלי ישראל נקרא אלא אולים ולפי אה שפי' שם ניאח:

לא נזירותיה כאב הרא"ם ו"ו ול"ת אלא לפי שרי לא חזיא ודי לה בנזירה אח שיהיה הכדיל כעשה אומר כי רשכוכה היה אחיו ויותר היה חייב אלו אלאחר כבי אדם ושוה שיודע אם יאן אוחם לאיוב אם לא נשאלה לשכם בן אחור ס"כ ואשכוחי הרחקו אחכוחרת אם היה אאלה אכל אאלה אשיקרה אחיה אאלה כי לא אכעה אעשו כדי ליאנה לאיוב וגם כשכאנה לאיוב לא נאכון אחגיירו אלא שאיכיו אעניו ועקאקנה ליה אחילו כאן אל לבו לאיוב לעשו כדי שיכיאו לאוסר לאכפר כי כאחקרא נם הוא יקרהו:

ההד ואח"ל נר"ל אחכאי אאבר ילדה ליעקב דיעקב גרם לאבר שנעכם כזה על שהנעה אחיו ו"ש

עשה פתיחת רבי חנינא דלקמן כ"פ:
עצמו כנגד מלא הוברך לחזור תכל כסיו וילדיו
להעבירם מלא תמקום שעבר בו דהיינו עבר
הנהר כתה שתתר ויעבור את מעבר יבוק היה פושט ידו ליקח כנט
מכאן ומניחן כאן תו שעתר
כתוך הנהר וזה מרכ גבורתו
חריזותו וטעם קדרשה הזו
כדכתיב הר"ם תם לא כן ה"ל
למכתב תחר ויעבור את מעבר
יבוק ויכזר פעם תחרת להורות
שחזר ועבר תל המקום שהניח שם
כסיו וילדיו ותח"כ ויקחם ויעביר
פ"ה:

וילכא למיתר דיכוק לתוך
ובחל לתוך דע"כ
יבוק שם הנהר
כדפרש"י ורתשב"ם עבר בו לכדו
לרתות שם נגהו המים כדפרש
הרמ"כן ז"ל:

פרשה עז

בראשית פ' אין כחל ותר כחל
רבי יהושלם יהורון שתף על
פ' זו פי שפשוטו דכו' לכבח המון עם,
ויקרא פ' מי שעד הש' הסוף היה מדבר עם כל
ישראל לקמן שכט לכדו ועשה דבר עם כלם
ותתר לשם דש לך יהורון שתין
כחל מ"מ מדש"ל יהורון אין כחל
דרים ליה כתלו כתוב אין כחל
יהורון כחל יהורון ותי תשבר לפ'
אין כתלמי יהורון דשם כן ה"ל
לנקד ה' כך כשנה:

הנאן והשתחוו' דהיינו הנדיקים דעתידי לתיתר
יהורון ולא יהראל דרים טוטריקון יהרים ורתים
ותהיה טעמא ל"ק כדדרש"י בשפרי בנגד כל עם יהראל אומר אין
כחל ורוח הקדש אומר תל יהורון:

כל מה שהקדוש ברוך הוא עתיד לעשות ק' מה ברוך
לומר העתיד לומר שתת' כל מה שה' עושה הנדיקים
עושין כליצנא דלקמן פ' תחזינו וע"ק דהכי דמייתי כלהו כבר
הקדים לעשותם ה' כעולם הזה דתפילו תחת התתים עשה על ידי
יחזקאל ותפילו תימת דשכירת ליה כמ"ר תשל היה תכל מקום שתרת
הת הקדמתו כעולם הזה וע"ק לומר לי"ק נמי תכ"ם קורע ימים
ותליהו ותליצע קרעו ימים הקדוש ברוך הוא תרפא בלא דמים כו'
וכל הנהו דמייתי לקמן פרק הנזכר ושוב מ"ם לומר הקדים לעשות
דתשתע דתיכפת ליה תקדימתן על ידי הנדיקי' וע"ק תלא נקטיהו
כסדרן דכתליהו קדם מעשה הענידים ותחר כך הברכה ותחר כך
התחיה וכתליצע קדם מתיקות התים ותחר כך הפקידה ותחר כך
התחיה ויש לומר שה"כ כדי שיתמין העם בנסים העתידים
עשה דתשתע כעולם הזה על ידי הנדיקים וז"ש שתתר לקמן
ס"ג פרשה כ"ו שם יתמר לך תדם שעתיד להחיות ה' לנו מתים
תתור לו כבר היה על ידי תליהו כו' כלו' שם יספק תדם ויתמר
וכי תפשר כן תתור לו וכו' ולפי שהנה היתר גדול הוא ת"ה
דיכמה שהניח לרתים ת"ם ושנין השעותו על ידי יחזקאל הוא
גם כן ענין מעשהו על ידי תליהו ותליצע שהוא לרתים על
העתיד ותפני שתפשר לומר כי תולי לא ניתן כח לנדיקים תלא
כענין התחיה לא בשתר הנסים העתידים הניח תה שנעשו
מהנסים שכבר עשה ה' רבים על ידי הנדיקים וכם כל הני דתפרש
וחזיל ותעתה ה"ם כל העתידים גם כן יעשה על ידי הנדיקים
דליכא לתיתר שתני הנסים העתידים דתשיבי טפי דשם ת"ם יוכיח
תלא הוברך להחריך להניח כתן תלא ה' תלו תשום דכתרכתם
תשבחן תלא כתשר תפתחם כיד שליח כרחתי כפרק קמא דתענית
מטר ותחיה וחיים ויש לומרים תפ"ר ונסים וברכת המועט היינו
הברכה וה"ר תלא ימסרו לנדיקים קח תשתע לך לנדיקים מיהת
נתסרו ותתן זה סופר לת"ם תלא נתסרו כיד שליח כדפרש בפ"ב
סי' ג' והניח עוד הת דתתיקות התר כתר זוה גם כתוב גם לומר
דתפילו כביזנא כזה יפה כח הנדיקים ולהכי תקדים ענין התחיה

ס"ת דתפרש'

פרשה עז

ר' יוחנן אין כתל ותר כחל
יהורון שתף על
כל תתר ותר כחל יהורון שתף על כל
דרים ליה כתלו כתוב אין כחל
יהורון כחל יהורון ותי תשבר לפ'
אין כתלמי יהורון דשם כן ה"ל
לנקד ה' כך כשנה:

הנאן והשתחוו' דהיינו הנדיקים דעתידי לתיתר
יהורון ולא יהראל דרים טוטריקון יהרים ורתים
ותהיה טעמא ל"ק כדדרש"י בשפרי בנגד כל עם יהראל אומר אין
כחל ורוח הקדש אומר תל יהורון:

כל מה שהקדוש ברוך הוא עתיד לעשות ק' מה ברוך
לומר העתיד לומר שתת' כל מה שה' עושה הנדיקים
עושין כליצנא דלקמן פ' תחזינו וע"ק דהכי דמייתי כלהו כבר
הקדים לעשותם ה' כעולם הזה דתפילו תחת התתים עשה על ידי
יחזקאל ותפילו תימת דשכירת ליה כמ"ר תשל היה תכל מקום שתרת
הת הקדמתו כעולם הזה וע"ק לומר לי"ק נמי תכ"ם קורע ימים
ותליהו ותליצע קרעו ימים הקדוש ברוך הוא תרפא בלא דמים כו'
וכל הנהו דמייתי לקמן פרק הנזכר ושוב מ"ם לומר הקדים לעשות
דתשתע דתיכפת ליה מקדימתן על ידי הנדיקי' וע"ק תלא נקטיהו
כסדרן דכתליהו קדם מעשה הענידים ותחר כך הברכה ותחר כך
התחיה וכתליצע קדם מתיקות התים ותחר כך הפקידה ותחר כך
התחיה ויש לומר שה"כ כדי שיתמין העם בנסים העתידים
עשה דתשתע כעולם הזה על ידי הנדיקים וז"ש שתתר לקמן
ס"ג פרשה כ"ו שם יתמר לך תדם שעתיד להחיות ה' לנו מתים
תתור לו כבר היה על ידי תליהו כו' כלו' שם יספק תדם ויתמר
וכי תפשר כן תתור לו וכו' ולפי שהנה היתר גדול הוא ת"ה
דיכמה שהניח לרתים ת"ם ושנין השעותו על ידי יחזקאל הוא
גם כן ענין מעשהו על ידי תליהו ותליצע שהוא לרתים על
העתיד ותפני שתפשר לומר כי תולי לא ניתן כח לנדיקים תלא
כענין התחיה לא בשתר הנסים העתידים הניח תה שנעשו
מהנסים שכבר עשה ה' רבים על ידי הנדיקים וכם כל הני דתפרש
וחזיל ותעתה ה"ם כל העתידים גם כן יעשה על ידי הנדיקים
דליכא לתיתר שתני הנסים העתידים דתשיבי טפי דשם ת"ם יוכיח
תלא הוברך להחריך להניח כתן תלא ה' תלו תשום דכתרכתם
תשבחן תלא כתשר תפתחם כיד שליח כרחתי כפרק קמא דתענית
מטר ותחיה וחיים ויש לומרים תפ"ר ונסים וברכת המועט היינו
הברכה וה"ר תלא ימסרו לנדיקים קח תשתע לך לנדיקים מיהת
נתסרו ותתן זה סופר לת"ם תלא נתסרו כיד שליח כדפרש בפ"ב
סי' ג' והניח עוד הת דתתיקות התר כתר זוה גם כתוב גם לומר
דתפילו כביזנא כזה יפה כח הנדיקים ולהכי תקדים ענין התחיה

ויקרא פ' ויכא למיתר דיכוק לתוך
ובחל לתוך דע"כ
יבוק שם הנהר
כדפרש"י ורתשב"ם עבר בו לכדו
לרתות שם נגהו המים כדפרש
הרמ"כן ז"ל:

פרשה עז

ר' יוחנן אין כתל ותר כחל
יהורון שתף על
כל תתר ותר כחל יהורון שתף על כל
דרים ליה כתלו כתוב אין כחל
יהורון כחל יהורון ותי תשבר לפ'
אין כתלמי יהורון דשם כן ה"ל
לנקד ה' כך כשנה:

הנאן והשתחוו' דהיינו הנדיקים דעתידי לתיתר
יהורון ולא יהראל דרים טוטריקון יהרים ורתים
ותהיה טעמא ל"ק כדדרש"י בשפרי בנגד כל עם יהראל אומר אין
כחל ורוח הקדש אומר תל יהורון:

כל מה שהקדוש ברוך הוא עתיד לעשות ק' מה ברוך
לומר העתיד לומר שתת' כל מה שה' עושה הנדיקים
עושין כליצנא דלקמן פ' תחזינו וע"ק דהכי דמייתי כלהו כבר
הקדים לעשותם ה' כעולם הזה דתפילו תחת התתים עשה על ידי
יחזקאל ותפילו תימת דשכירת ליה כמ"ר תשל היה תכל מקום שתרת
הת הקדמתו כעולם הזה וע"ק לומר לי"ק נמי תכ"ם קורע ימים
ותליהו ותליצע קרעו ימים הקדוש ברוך הוא תרפא בלא דמים כו'
וכל הנהו דמייתי לקמן פרק הנזכר ושוב מ"ם לומר הקדים לעשות
דתשתע דתיכפת ליה מקדימתן על ידי הנדיקי' וע"ק תלא נקטיהו
כסדרן דכתליהו קדם מעשה הענידים ותחר כך הברכה ותחר כך
התחיה וכתליצע קדם מתיקות התים ותחר כך הפקידה ותחר כך
התחיה ויש לומר שה"כ כדי שיתמין העם בנסים העתידים
עשה דתשתע כעולם הזה על ידי הנדיקים וז"ש שתתר לקמן
ס"ג פרשה כ"ו שם יתמר לך תדם שעתיד להחיות ה' לנו מתים
תתור לו כבר היה על ידי תליהו כו' כלו' שם יספק תדם ויתמר
וכי תפשר כן תתור לו וכו' ולפי שהנה היתר גדול הוא ת"ה
דיכמה שהניח לרתים ת"ם ושנין השעותו על ידי יחזקאל הוא
גם כן ענין מעשהו על ידי תליהו ותליצע שהוא לרתים על
העתיד ותפני שתפשר לומר כי תולי לא ניתן כח לנדיקים תלא
כענין התחיה לא בשתר הנסים העתידים הניח תה שנעשו
מהנסים שכבר עשה ה' רבים על ידי הנדיקים וכם כל הני דתפרש
וחזיל ותעתה ה"ם כל העתידים גם כן יעשה על ידי הנדיקים
דליכא לתיתר שתני הנסים העתידים דתשיבי טפי דשם ת"ם יוכיח
תלא הוברך להחריך להניח כתן תלא ה' תלו תשום דכתרכתם
תשבחן תלא כתשר תפתחם כיד שליח כרחתי כפרק קמא דתענית
מטר ותחיה וחיים ויש לומרים תפ"ר ונסים וברכת המועט היינו
הברכה וה"ר תלא ימסרו לנדיקים קח תשתע לך לנדיקים מיהת
נתסרו ותתן זה סופר לת"ם תלא נתסרו כיד שליח כדפרש בפ"ב
סי' ג' והניח עוד הת דתתיקות התר כתר זוה גם כתוב גם לומר
דתפילו כביזנא כזה יפה כח הנדיקים ולהכי תקדים ענין התחיה

ת"ח הפסוקי' וכתוב התלות

היה פוסק מידתם מעדין ים לתן ומחליפו תחב יעקב פהוא פכסף ועבר כו וחיזוק זה בתקוסם הזה שהוכרכו רבנן לומר שכתב לו לחרטומים תפשר כי בעבי יעקב נעבר בתרן ולא היה נריך להזיק זולתו להעביר אשר לו ולמה הפנים כתנחי הפוא מלה שבתה להלן זלזה הוצרך לפרש פלילה זה מקום לחרחר

תפי מוכחר פמר

ריק :

נחזור תפיון שכתבו תפיל

וכתבי וכו' דת"ל כי למה חזר עד שכתב'

תפי

פם לגדו והלא כבר הפציר כל אחד לו ולכה לחיתר פתחקום

פר על לפסי'

פהעביר פלו הוא שכתוב לגדו פתחנהו הלך לפניו והניחהו לגדו כי אין פהם פיוים כלם

פכסף בנד דק פורר

ויפתר הוא לגדו והא פלינת תרם ב"ה דתמ' פנתפייר על פכי קטני דתכתי' ויעבר את אחר לו תמת' להו מלה כפתיר כלום תכל לפי תגדת ב"ה ל' דפכי קטני פתיכן תפוכים ליתנהו ככלל את אחר לו :

נסבין פוכדית ס'

וכתי וכו' ספר התנפה הזה לות' כי לא דבר רק תפפורי תתור' כי לכן נכתב זה להודיע פנה טוכה פיזהרו כפפקיהם וטוב להם כתו פהיה לחלו :

פתר תהלך הפפיל

אל הפק את אלי לפי פהתכוון פלו פיפייענו כפלו הקדי לותר הפבר את אלי תף פהתענה הוה תיקבא פהקדים להעביר פל יעקב :

העביר תהלך את על יעק' ת"ם ויעב' את אחר לו היכיו על ידי אלים או לפי פהיה פפיוע :

הדרי ניתן

כל הלילה לתו דוקא דהא פהתלכות כלילה הוה כדכתיב עד עולת השחר אלא כלו רוב כלילה :

נטר תטיו יעקב פוקרין נטל סודר וכתן כנותרו לנערין ולנעור כו פהוא תכסף :

אל פרקמוס פרקמוס כילקוט גריס תו ליה תרשין תכלחים כלילות :

אני תוליטו פתכי תלתך :

נ"א טור פלא כתן תכנפו כתרן תלא טור דהיטו תתיכת חלחים ורק על התרן וכעל גות גחת תחק תכתן נ"ת טור וכתבו תחר תוספת תם :

תוספת תם להכהילו ויתכן פלהיות זה התלתך פרו פל עבו כדלקתן רתז לו יעשרנו עם פרוש

וכתה פהעביר הוא פל יעקב תיד ויעקב טרח הרבה פהעבר פלו ולא היה נח רתז כי תה פקבל פרוש טוב כני יש' היה לפפה ויטו תה שכבש דוד את פרם והרג תפם הרבה ולא התחיל עליהם על זה תחרי דוד תבל טוב תלכות פרם עוכר עליטו תתיב כל יתי הגלות התרוך הזה לו פהעבדתו כתן יעקב כהרף עין רתז לתה פתחר בפרק קתה דע"ז שנפתתעו תרותי' עם יש' והתנו ביניהי' תי תיכן תלכי תיניכו תפרכי כר ולא עתנו כתתוכתם רק כ"ו פנים וכוס נפתעבדו כהם על עכטו וכתה פהרחיק לו התרן תוספת תם רתז לקוטי נלותם וברתם פקבת כתם ותפער פרתז לרטים תפר העבירו פתם תכניש' כפלילת דתם ורב' להכהילו לו' כי תין תקום להנתל כי יהיה זרטו לעתיד כבפרף כתו תם ותין לו תקנה ויעקב הפיב כי תיטו תפחר תוב דתדרכה יעקב הוא פיהיה תם להם לגלות תת עבו כתחרונ' :

תוספת תת ט' הדרפה הוו יר' תויתכן תיש עתו דדרים ויתכן ל'תכוך כת"ם כפרש"י פחותם נקנת נוספי

נסבין ויהכין בתרגמיא כהרין ◦פפכמא עלין ל◦הרא צור ועברין עכודת הוון תן דנפקין תן ◦פולי אפרי גרך וגרפוס אופנורא ◦אפוריטו נהור ותהי אי ◦אנשינן כלום תורין ואשכהון ◦פחיללא ◦רפפקפין • אפרין לין תן אן אית ל◦כון אפרינן תן דיעקב פבא רבריתיב ויזדעזר יעקב ל◦בדו ורבנן אפרי ◦לארכילפשים נרפה לו לוה צאן ולוה צאן • לוה נפלים ולוה נפלים • אפר לו העבר את שלי ואני אעביר את שלך העביר המלאך את של אביהו יעקב כהרף עין ויהי אביהו יעקב פעביר והוזר ופשכח פעביר והוזר ופשכח כל הלילה ◦א"ל ◦פרקמוס • נ"א פרקמוס • אמר רבי פנחם באותה שעה נשל אביהו יעקב ◦פוקרין וגרגן לו ברחוק צוארו א"ל פרקמוס פרקמוס • אמר רבי הושע בסוף אמר המלאך אני פודיעו עם פי הוא עוסק פה עשה נתן אצבעו ג"א • צור בארץ התחילת הארץ תוספת אש • אמר לו יעקב מן רא את פרחיל לי אנא כולית מינה תרא דהוא דכתיב ויהי כיה יעקב אש ונופר • רבי חמא בר הניגא אמר ◦שרו של עשו הוה דהוה אמר ליה כי ע"כ ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרעני • וירא נ' ◦לאתליטים שהוא עתיד ותתנושש עם בני של פלך תלת פשל עיניו וראה את המלך עומד על נביו ◦ורדפים עצמו ל◦פניו הרא דהוא דכתיב וירא כי לא יכול לו • אמר רבי לוי וירא כשכינה :

ג כי לא יכול לו • אמר רבי בריריה אין אנו יודעים מי נצח אם פלאך אם יעקב ומן פורש דכתיב ויאבק איש עמו הוי מי נתפזא אבק האיש שעמו : אמר רבי הניגא בר יצחק אשר לו הקדוש ברוך הוא בא אליך וחפשה קמיעין בידו וכותו וכות אביו וכות אמו וכות וקינו וכות וקינתו • פרוב עצמך אם אתה יכול לעמוד אפילו כובותו פיר וירא כי לא יכול לו • פשל לפלך שהיה לו כלב ◦אריין וארי ◦נפירין והוה המלך גושל את כנו ופלכבו כארי שאם יבא הכלב להזדוג לו יאמר לו ה◦פלך ארי לא ה◦היה יכול לעפור כו ואתה פבקש להזדוג לו • כך שאם יבואו פכחישי השם להזדוג לישראל יאמר להם הב"ה שרכם לא היה יכול לעפור כו ואתם פבקשין להזדוג לכנין :

ד ויעק

שרן על עבו היה לפי גירס' זו תפבר לת כה לחלוק פחלפיל ת"ת התפרש תלה פילות כחנפי כפסה היה לות טעם למלך הזה פכקש עליות לעבר את יעקב לחה זה וכ"פ פתין תדרך התלך הזה להזיק לכריות וקתר פהוא שרן על עבו ולזה בקש להזיקו לפייש את עבו לפתחת ס' היה הדבר כדי שיתנבר יעקב עליו ויתפבר פלא ירח תעבו כדפתר לקטן תפל לתלך פסיה לו כלבב תנריון וכו' ושארו עתידים להנפער לפטי והוה ענין תקיעת ירכו כדלקתן ולכפוף יהו כפלום כי לא פלאת עד כרכו וכל פכן לתה פפרפתי כפתוך פתעפין פכ"ל היו רתז לעתידות כזרעו תכל כתניית קתר כהדית פנדתה לו לפרו על עבו ור"ח פתר לרותה נדתה לו :

ההדר כי ע"כ רתיתי פניך דתמת' פפניו דומות לפני התלתך כפי הדמות פנדתה לפניו וחין זה פלטיותו פרו על עבו נדתה כטורתו :

כישל לתיתליטים כו' כתל לות תתת הניח וירח תיח ל"ת וגותר תפל לתיתליטים כו ולפ"ו זתת שלה מילתה כתנפי נפפה היתדקתי תוידת כי לא יכול לו ול"ג דת"כ לא היה כ"ל תת"כ תה"ד דוידת כי לא יכול כו' תלה כלם תדר"ת כך תניי היה וכי היכי דלא תקשי ליה תי הוה פרו על עבו היתך לא יכול ליעקב ונכתו יעקב כדפפטוך וכי תפפר יגער כבת תים על התלתך דפ"ד דתינים כעלמ' הוה ות"ם כי פרית עם תלפים נחתה כעלמ'ון דתלפים פי' תכפים נפוריט כתן וידתו כני התלפים ולכ"ת פפפה עפתו כתלו כתל לפניו תפני לפטיק הפכינה כתו כי לא יכול לו תפבר כי לא יכול לו תוכל לתכול כפעריך פכעיר תפכינה פלין כי היכו רפ"י לפיק והפריש עפתו ות"ת תיך נפת ככף ירכו ולא פחד תפכינ' י"ל דפלא ככוותה הוה כי כפירפפ עפתו לפניו פנפ ככף ירכו :

ג אין תכו יודעי' דוידת כי לא יכול לו תפבר לפ כי לא יכול התלתך ליעקב ולכן ככפפו נפנפ ככף ירכו ונקפה כי ליותר תזה לא יכול תדרכה יעקב נפתו ותפבר לפ כי לא יכול יעקב לתלתך וה"פ התלתך בדק תחלה תם יוכל יעקב לו בדרך התתחקים לכדוק כתם וכפנתברר לו כי לא יכול יעקב תלין תלתו לכו להזיקו ולא פחד תתנו ופנפ ככף ירכו ותם תתר תכל תקום תכלן פנפת תחד תפם לתכירו פתם לא נכח זה תלא זה תם ית יש לותר דת"ר תלא תפום דוק רתוק פיהיה כתם פוה ועל הרוב כזה לא יכול לוה זה יכול לוה לכן לא פתריך לותר תלא כן תו יודעין תי נכח :

תם דכתיב ויתכך וה"ת תה כהדית כתיב כי פרית תם תלפים ופם תכפים ותוכל פתתי ל"ל דפם תלתיכ' קתר לא פה ה"נ כי ותוכל פהיה לך כת להתתכך להם פתף יהיה נכוח פכח הוה לו פעתר כנגדם כהתתקות תיהת :

כי נתחלה תכך פפירוש ויתכך לשון עפר ותכך פהוא פטוב כפפירוש כדכתי' פרש"כ : נתכזיא תכך פהוא נכוח ונכל לתרן ותעפר כעפר ופירוש עד עלות פפחר פהיה חוזר וקם ותעכס כנגד יעקב וחזר וכוכל לתרן עד עלות

עלות השחר :

אל בכ"ה הוה כת מלוך כו' מיך אפסר שהמלאך לא יוכל לאחדם כדכתיב לעיל ולכך אמר שתין שהתקוות הזה נוסכי מלא התעלמות דין וטענה אם יפה כח עשו מיעקב מכל זכיות שהיו בידו כגון בכור אב ואם ולידת ס"י כדלעיל פע"ג ורחה שתין לו ערך עם זכות יעקב ושוד דייק כי לא יכול לו דלו לא"ל די שיאמר לא יכול כאם שאמר להלן ותוכל על ק' להם אלא דמשמע דאפי' לו לא יכול כל שכן לזכות התכות :

וזבות אבין וזכות אתו ואף על גב דכר פלוגתיה סרו של עשו כדלעיל ועשו שוה לו ניחם אבותיו הם' אמר בפע"ג הכות' בדרכיה והעוש' כתעשיהם מתקיים כו' ואבל מקום לפי מגחנם הזה דמקאמר אם אתם יכול לעמוד אפי' בזכותו משמע דמלכד זכותו עיקר כאו זכות אבותיו ולפי זה טולא מילתא דזכותיו תליא דאלולי זכותו של עשו יחלוקו זכות התכות ומאח"ב לומר דאמר זה בנגד זכות אבין ואמו דוקא אם כבר כיוצו לרומם את בית יעקב על עשו שהרי חזר ובירכו יצחק בשכלתו מדנה אדום וכאו על בנות כנען מדאמר מדבר עשו ואם כן אפי' יתוייר שלא יהיה יעקב מגד עצמו יהיה מגד זכות יצחק ורבקה אוהבי שלוחו וטוכתו :

משל למלך כו' משום דלא תיקשי על מה שאמר לו ה' תהוד עצמך כו' דאם כן מיך עמד בנסיון ולא אתמין אם כלי נסיון ועוד כלאו הכי אטו המלאך נעלם ממנו זכות יעקב אתרוכם שכח לנסות זכות עשו לגניבה לזה אמר כי אם היה הדבר שיתעלם עתו כדי שיהיה לב יעקב ווזעו בנגד מתקוממיהם וגם אם יפחדו מהם מתוך שנתן להם הנחתן בנגד אדוהם כמלך אתרגיל את בניו עם אחרי כדי שיתלבב ויתחזק בנגד הכלב ולא ירא ממנו וגם הכלב יפחד ממנו כדאמרינן עשוה עומד בנגד אחרי ופירש אחר ליה המלך אחרי לא היה יכול כו' דרך משל עשוה כאומר לו כן מגד הפחד שנכנעם בלב הכלב וכן אם שאמר אחר ליה הקדוש ברוך הוא כו' כאלו אמר להם וכאחת מביא משל זה כתר מילתיה דרבי חנינא דאמר לעזרו של עשו נדמה לו :

בלב אגרון פי' בלב רע בדפי' עם' בלב הרבי סלבסטיקו בלעז ואחרי אתירון אחרי שים לו אתרגום בדפי' עם' בפ' אחר אחרי בייתי וכן שתע קול אתירון וקול אגרון דלקמן כ"ד פי' פי' קול של נחת בקול אדם או חיה ביתיית שאינו נשמע אתנו וקול אגרון קול זר ואבעית בקול חיות כרח ומ"ם עם' כאן אתירון בהמה ביער שאין לה אדון אינו עולה ליסוד התנדות ולכך יכבד המלך את בני כאחרי שאין לו פחד שיחוק על ידו ויהיה שכח לאחנו בנגד הכלב שעוה רע ויפחד ממנו והיה אחרי משל לשרו של עשו שעוה מלאך והכלב משל מ"ה שאין להם ערך עם המלאך ולפי שהאיכה והחזיק נאנה יותר באנשים שהם בעלי יצר הרע אתעלם לכלב אהרני :

ואמנם המלאכים אין בהם קנאה ותחרות ולא יתפך מהם אהוב אלא באהבת ה' הוא שיעל לאחרי שים לו תרבות עם היותו אתיך אח :

להזדווג ליזרע לכלותם אן העולם בהאן ואבירין :

ד נגע בגדיקים כו' לפי שהמלאך הזה שרו של עשו וכל מעשהו כזה רמז למה שעתיד לבא עם אדום זרע עשו כדלעיל אתר שהרמז כזה למה שעתיד להיות ביוכיח ירך יעקב ולפי שכל מגמת העולם להעבירנו על דת אתר שהנביאים בגדיקים ובנביאים שומרי התורה ועוד דמקאמר בכף ירכו שהוא עיקר ירך ולא אתר בירכו אתם אתמא שיחזקו בעיקר זרעו והם הגדיקים ובנביאים וכל"ז זה שורו של אתר שהיו גדיקים והיה אתכוקם אתם להעבר' על דת ואתרו נפתם של ק"ה אתכל אתרבי אתרמ"ן נר' דנקט דורו של ברם אפני שאתפשטה אן הרעה אתלך עד אתרוב הגרות היה קרוב לכבות את נר ישראל שבאם בחושם ז"ל ונענין כי אתחורב כלו רמז לדורותיו כו' עד כאן שרתו ויבא

שייעה בי' אחליקה ושבינו דכף הירך והוא הקולית אתקוטו פולט קצת וטבר אבחון בחדס וזה הכאו על שנאתק כף הירך בפני' ולא ניכר אבחון היה אתקום חלק והוא לבאר הגוף וקל אפרש ואתקע אגו ואתקעתיו יאר :

ירקה כדג אפ' ואתקע לשון בקישה וכבירה וכאוהו בלשון רז"ל אתקעקע כל הכירה לקעקע כיאתאן ואתאר אסריקה כדג אתין דרך כף הירך להאבר בהאתה אינו עליו אלא בן :

כדכתיב ואתקע נפאי אפי לשון אסריה כדפירש רש"י בחומש ויש אית אתוראי אלו חולקים בפי' אתלה אפשר לו' שרומז עוד לכ' אינו הזוק שהזיקוהו בגלותכו הא' אכילת אתוכנו והכ' גדול מזה והוא הזוק הגוף בגלות ויסורין והריגה וכו' הזק הנפשי שהוא כבד אתניהם והוא ההעבר' על דת לרבי' כאתין ועליהם נאאר להאמיד להרוג ולאבד להאמיד הוא העברת הדת והגזרות ולאכך אתכוך אתאון וכאה שאאר האדרשנים וכנגד אתאון אאר סיפה ופי' סיפה זרע יעקב חלק וזקי אתנפשין וכנגד הגוף אאר סידקה כדג וכנגד הנפש אאר פירש' סרגה להפרים זרע אתנו שלא יכונה בשם ים' ושיהיה פורש אתחדי ה' ואר אאר חדש ואתא"ו ול"פ כי בשלשתן לקו בגלות :

כל חוזו הלילה כו' דעשו שלח נגאו זה את זה כל הלילה כפשטו כי לא יכול לו ולא כדרבי ברכיה דלעיל אאר ייעקב נגאו ואדכתיב כי סרית עם אלהים ואת"ו אין רואין כדפי' לעיל וזה שאאר אניניה דאין כו' כלומר שלא הזיק זה את זה שכל ה' שיה אסתתר כאניהו וכדי שלא נאאר דאת"כ דברים שלא נכח זה את זה אבל בעלות השחר נגאו יעקב והפילו אתקאמר שלאחני כי עלה השחר שלאת כרשותיה הוי תקי לכך אאר שלא היה כן כי עד שעלה השחר היו אניניו של זה בנגד זה ושל כל זה כשעלה השחר אאר שלאחני וזה לאעלת יעקב כי היה לו רשות לאו כלי רשותו כדאי' כאדרש אתכביר ואפשר שהשאון כתחיים' הוא וכי כל הלילה היו פונעין זה בזה ולא יכולו זה אל זה ושבשו כשעלה השחר אומר שלאחני כי עלה השחר כאלו הוא תפוס בידו ואינו יכול להאלט אידו ואף על פי שיהיה השאון כתחיה אינו אלא הערה בעלמא של אעלת יעקב דודאי ידע רבי חנינא שאאעלת יעקב היה זה כי לא הורשה לנגוע בכלי רשותו כדי שיעבורו יעקב לנקם אאנו כרכה :

פרשה עח

ח **ויאמר** שלחני כי עלה השחר · כראיב הרשים לבקריה רבה אמונתך · אמר רבי שמעון בר אבא :

ער

יעקב שלם :

מ"ת הפסוקי וכאחר האעלות

ד **ויגע** בכף ירכו · נגע בצדיקים ובצדקות בנביאים ובנביאות שהן עתידין לעמוד מאנו ואי זה · זה · זה דורו של נזרה · ותקע כף ירך יעקב · ר' ברכיה ורבי אלעזר · ר' אלעזר אמר שיועא · ר' ברכיה בשם רבי אסי אמר סידקה כרגע · רב נחמן בר יעקב אמר פירשה מסקומה כרכתיב ותקע נפשי ונו' · כאשר נקעה נפשי · אמר רבי חנינא בר יצחק כל אותו הלילה היו שניהם פונעין זה בזה מניניה דרין לקבל מניניה דדין · כיון שעלה עמוד השחר ויאמר שלחני כי עלה השחר ·

פרשה עח

ח **ויאמר** שלחני כי עלה השחר · כראיב הרשים לבקריה רבה אמונתך · אמר רבי שמעון בר אבא :

ער

מ"ת הפסוקי וכיוצא בהלכו

סימן ו"ג :

אין כת של מע' מקלס' ושונא פ' מהמלאכים האומר' שירה להעלה הם כתות כתות כל כת וכת אומר קדוש קדוש קדוש כ"ה ג"כ כתות של מה"ם אומרו שירה בכל יום מ' אומר קדוש ומ' אומר קדום קדום ומ' קדוש קדוש ה' נכתות ופירש ר"י ג' כתות חדשים מיום אל יום וסבירה ליה כבה מהכתות עתה מחודשי שבריאים בכל יום אף על גב דהתם לא משמע הכי כתו מתפרש וסבירה ליה דחדשי לנקריס היכו שבכל בקר הכ"ה דורש מלאכים חדשים והכי פירושו דקדוש חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו אף על פי שהמלאכים חדשים בכל יום והולכים להם כדלקמן על כל זה אנו קיימים וחסדי ה' לא תמו מחמת ובכל כן רבה מחזקתך כי גדולה מחמת דבריך שחמרת לקיימנו ונגחלנו ועל כן חלקי ה' אמרה נפשי מחוזיל לו סיקיימנו לי נמי ה"פ לפי שחדשים לנקריס שהמקלסים כי רבה חסדיך שחמרת בשירתם וכדפירש ר"י בפרק חלק דורות רבה שהלך עליהם על כן חלקי ה' אמר נפשי מחמת כח' שהמלאכים שבכל יום יש בכסף מחפון כח' שהמלאכים שבכל התחלפים אלא כח' שהוא קיים ונאני וכדפירש בחיבה רבתי בפסוק חלקי ה' אמר נפשי וחמ"ל מיכאל וגבריאל חינן מתחלפים כדלקמן הרי נודע שחיזוקם לנביאים ה' מהמלאכי השחדים שהם הולכים להם :

אלא בכל יום כורה הקדוש ברוך הוא את מלאכים חדשה כו' כפרק גיד הנשה שחמת דלא סבירא ליה הכי אלא דאין הכי נמי דיש כתות חדשות בכל יום לומר שירה אבל אין נכרים בכל יום ולא הולכים להם ולא לומר שירה דנרסי' הכא ויאמר אלי נכרתי לא הגיע וחבי לומר שירה עד שיבוא מסייע ליה לרב חננאל אמר רב דאמר אלפס כתות של מלאכי השרת לומרת שירה בכל יום אחת לומרת קדוש כו' ואי שהאומר אלאי שהוא מהשרים הגדולים דאלקמן אמר נכרת מקדם ומיום מכרת לא הגיע וחבי לומר שירה עד היום שהוא והוא אחד מאלפי הכתות החדשות שאמר שירה בחותו יום נרחה שב' הכתות אינן נכרות חחם ולא הולכות להם אף על פי שאין חדשות לומר שירה ושירת כל היתרים של זה מעין שירות זה שהרי אמר אחד לומר קדוש כי נראה שזה דרכן כל היתרים שאם כשרק אין דורשין האחרו זה שאמר שבכל יום נכרתים מלאכי השרת שנאמר דיגור וכלינה דרשב"ן :

והא כתיב ויאמר אלאי כי עלה השחר והגיע וחבי לומר שירה דאל"כ למה ירח שהשחר וכי נגב לו קריוסטום הוא שהוא חתירה אין השחר דאלקמן בפ"ג חלחת אלין כת שהאלפס נכרת בכל יום שהרי זה שומד שהלילה וכת לומר שירה כיום ולא שהשחר שבלילה הוא נכרת ואין כח להתנוסס עם יעקב ' ועוד דאלאך זה שרו של עשו הוא כדלעיל וזה עודנו קיים :

אבר ליה חנוקא שברת לחנוקי ' כחיב רבתי ל"ג חלח חנוקא שברת לחנוקי מיכאל וגבריאל הן הן שרים ' ולפי גרסתנו ל"ל שבחלה לא חש לפרש חשוכחו כי כחה שהעידו חנוקא שברת לחנוקי חשב שיש לו לכו חשוכחו ורבי ברכיה לא הכין וחשר וחשל שחלחו עד שהשיב לו כדקחי :

זה מיכאל וגבריאל כלו' זה ידבר מיכאל וגבריאל שאין חתחלפים ולא נב דלפי חם שאת לעיל שרו של עשו הוא לי חשבר שרים לא מיכאל ' ולא גבריאל דמיכאל שר ישראל וגבריאל נמי מבקש זכות על ישראל כדחיתה בפ' יום הכפורים בפ' ואני כחתי כדכתיב יש לומר דלמו דוקא מיכאל וגבריאל הוא שאין מתחלפים חלא ה"ק מיכאל וגבריאל ודאיתן לאו שאין שרי חשלה לוין חחלפי' וה"ה שרי של עשו שהוא לוין חחלפי' :

ועיל דסבירא ליה דמיכאל הוא ולוין ניחן לשר של ישראל כדלוין בחדרש חכבוד :

כן נהר דינור לוף על פי שהמקובלים החיבונים לנעניו לכל חחנדות החלה כי לנדשם לוין החלאך בעל הפסד שאין החלאך בעל הפסד כי הוא נכדל ואין בו פסוק חפסד וכל שכן חלא יחניכו הנהרות חתם ואומרו לחם :

אין לנו חלק בדבריהם כי רש"ל לחשלה החחקדים ויודעו כי הנבדלים עם שהם כלעי בעלי חפסד חגר ענינן לשברי חפסד נהרות הכוחם קוף' כחו שהחניכו ' ולכך חחר בכרק לוין דורשין נחחנשו בנקני החיות וחחחנשה חחלאך על חשלה וכן לקחן ס"ד פרש"י ה' ואמו שהשפע עם סיוחה נבהלת חכרת בפסוקי ובקרוב כחם הן הדקה כמו שחחר הרחכ"ן בכחב' הנחול ומוכ' לוין הוא שהם הנזכר בחם חחלאך ' חחחנה יכרחו החלחכים ' ולוין יסודו שהם רוחנית דקה כפי שכחה שהיא זיעת החיות ומוכ' הוין הוא שהם הנזכר בפרק יום הכפורים שהוכה נבריאל בכיוון פולטי דנורא וכן בפרק לוין דור נוין כחשטרון דחקקוה ומחיוה לוין פולטי דנורא ומלי לוה הענין רמזו כחה בחחר בפרק הנזכר על נהר דינור חכיון נעיק חזיעתן של חיות ולכיכן בפיך חחר רב על רחם רבנים יחול בנחיים כו' כלו כי לא יפלא היות שהם דקה רוחנית כי היו שהם שבנחיים החלאה שבעות הרוחניות חשר היו כלי שפך דקה מן הדקה כנזכר :

וידעתי כי חוכני החכמה לא נגעלו חרם שערי הקדושים כדי לפרש חחנדש חא בדרך רמז כחוכן לא חחלוק על שרש החכמה :

וגם חני כדי שלא יחמרו הרחחן לוין ככל בקיאין בהחמחיקה החתי חני לפרש שהכוונה לרבי חמואל בן נחמן כחחר לוין כת של חעלה חקונה ושונה רונה לחחר שחיה עומדת על ענין ' חלא חשחנה בכל יום והקלוס כנגי חל הקיום כחנכו כי קלוס כל הדברים שלוין בעלי דבור לוין חלא העחדתו בחחר חשבונה שברחו היוכר שחחנו חודע חכחת הבורח יחבדך לחנשים ויכללו לה' על דרך הלנו חת ה' מן החרץ חנינים וכל חחוחות כו' כחה נחל לחחר שברשי ג' מהלכות הנו' ח"ם חלא בכל יום כורה כת של חלחכים חדשה כך כי בכל יום יחחנו היסודות והנבראי' חחם עד שלוין דבר שיכחוב בעחדו מיום ליום כלי שנו וכבר בחנה הי שחת' שלוין חחוקן הרחוק היום הוא חחר לחחר כי הטבע כחים שנבראים שלוין לניין ולחחר החים חחר היום כחקום זה שהכחל הם חחר שם חחר וכל יסוד וכל כת יקרא חלאך כחה שלחחר שברשי ח"ם מהחורה וחמירחם חירח היא שהעחדם בעבינם כענין הקלוס שפי' ושוב הולכים להם רונה לחחר חשחנה חניכם וחחנה רבי ברכיה חשב חדבחים בפסטן כי על החלחכים חחם שהם הנבלים נבדלים חדבר ולוה הקשה חשלחני כי עלה בפחר ולוה הניכוחו בדרך כדיחות' חנוקא שברת לחנוקי לפי דעחך הקשית לשחול דב' שלוין לו חשובה כלו' וכי עלעה על דעחך שיקשה עלי קושית כן שלוין לה חשובה חבל דע לך כיון בחלחכי שלוין כמיכאל וגבריאל ודומיהם שהם חניני הנבלנים שלהם יחבר שלוינים כי כחלה לוין חלוף ושנו וחכילו הנבלנים שלהם חשחל כחיבות' וכחוחם ושל זה שחל ג' כ' חדריחכום שם שחחת כן כי חלו דעתו היה כדעת שפלטון היות לחשלה נוחות קיימות לבל חין וחין

ב"מ המפרשי' ונותנתן ומכל מ' ימסך מיכו וכשמור לורבי יהושע שדעתו כמחמתי הפלוסופים היות הנכרתים הספלים נכרתים לרגל הסתנות הסיולי לר' היסודות כנזכר שהל ולמן מיכן חולין לדעת מס בהפסד חלק היסוד או המורכב מס יפסד הל לה דבר או הל נכרת אחר וכשיב רבי יהושע ב"ש"מ ג"ש שהתנאות הוא התפרדות וק"ו היסודות ושוב כל מ' הל יסודו נסר פיסון על דרך ויסוב הפעור הל המרץ ע"ס הקינבו שלף על פי שבתחלה יפסד המורכב לדבר אחר ודבר אחר לדבר אחר סוף הדברים יחזור ליסודות כמה שהמר הרב שם ביסודו התורה ' וכן היסוד יפסד הל יסוד אחרינו שהוא חלק מהסיולי הסר נכרת ממנו כחוקו שהמת הולך כל מ' הל הסיולי הסר נכרת ממנו וזה המר מן הן. להתקריין וחזר ושהל לו בהשבטי הסיולי הוא שהוא נכרת ממנו מה ענינו והשיבו מן נסר דיבור והסוכה זה היותו כנסר הסוכב וחולך תמיד כי כן הסתנות סיסודות הוא כסביבת הגלגל הסוכב תמיד מחמם להיות מהותו כלי מולש כדי לתת לו נדר מחיתי שהיתו דבר בפועל חלף ממנעי כין הבת והפועל על כן המר שהוא שם כי מהות השם נעלם כנודע ' מו רמז לענין החום הנתמך מתנועת הגלגל שהוא שכת שהמזונות ועל כן קרמו שם והדריכום לה הכין היתרו וזה שהל עוד שם ענין נסר דיבור ופירוש לו כדבר מוסכם והו מי הירדן שהיגין פוסקין וכן השיעי הוא היגו נח חלף לעולם הוא פוסק נהרה ולוכף נהרה אחר על כן תמרוהו החוקרים כחמה שהוכת רע ומחמת ושהל עוד ומן מן הוא שתי והכוכב מחרו שבא יחדהם הכוכב הוא והשיב מסביבת הגלגל וזה המר מן זיבת מן לחייבת כי הויעה רמז אל התנועה המולידים חום וויעה והחיות שם הגלגלים כמו שרב ס"ג מהמורים בחיות הקדם ושמר דמיגן מוציגן מן שיגיגן בורסית וכו רמז שהם"ת הוא מניע רחמנן :

ואפשר רמז שהשם יתברך מניע הגלגל כלי מחכמי כדעת הכ"ל שם"ס נביבגבור שהוא רוכב על השוס כו' ע"ש ' ושוב ראיתי ת"שהרי"ן שויעיב ז"ל בפי' מיכה כזה ו"ל למען ידעו רבינו על הכתוב שהוא שנשבעות התעלדות כזה העולם וכם מתמהרים ומשבחים כפי חלקם כמלוחות ' ורבי כריבים חשב שהוא מדבר במלחמי מפלה וטעון כי אלו המלאכים הם נכרתים מטבע החומר הרחמנן הנקרא נהר דיבור להתשבות הכויה וההפסד כו תמיד לה יפסק וזה בחתנועות התנועות הסמיתי' הכוללות והחלקיות ככח הנבדלים המניעים אותם וזהו מה שנרמז בדברי רבי יהושע ע"כ ' וברמה שכלל דברין דברי ' חכל יודע אני בעצמי כי לית בתכונה לזה בשלי החמדה ' שוב ראיתי מה שפי' הרב עצמו בפי' ת"כ על מנדה זו ע"ש ' ועיין לקמן פ"ב סו"ז ' נסר הויעה בבית פעור פירוש עשם מחת הייתי שומר בבית פעור וראיתי שם שהירדן שעובר משם מהלך כיום וכלילה ' וי"ג אחר הוא בבית פעור ופי' מקום יש שם שמהלך בו כיום וכלילה ' וחל תמה לין לפשר שמהלך בחקום זה ונפסק בחקום זה כי חולי ים מקום בנתים שבותתים דרך המים ומעכבים אותם כלילה ומחמקום ההוא וחילך הוא שחינו מהלך כלילה ועד החקום ההוא חולך כיום וכלילה וכחיכה רבתי גרסינן נסר הוא בבית פעור והדין יראלנא כמה שמהלך כיומא מהלך כלילה ולפ"ז פ"ש הירדן שחור ועשור הוא בבית פעור כלילה ולכן נראה לנו כחן שהינו מהלך כלילה חבל לפי החמת כמו שמהלך כיום מהלך כלילה :

ג' רבי מחיר ור"ור"ם כלילי בעלמא חנא לן דגדולים נדיקים מחלחכי הסרת דרבי מחיר יליף לה מכי מלאכיו יהוה לך לשמרך דמי גדול השומר כו' ' ור"י יליף לה מעל כפים ישחוקך ' ור"ם יליף לה מחלחכי ומייתי לה הכח דמיכה 8 תעיגין חחתי מכל קרא לחמעיגין דקחמ' ליה שלחני דשם"ת חתי שפיר דחמעיגין דגדולים נדיקים מחלחכי הסרת :

כי גדול השומר חו הכשמר כו' יש מקשים על הלשון הזה מה כוונתו בשחלת מי גדול כו' שם הכוונה לדעת מה הוא גדול בכל העולם השומר חו הנשמר מה תועלת יש בזה :

ואם הכוונה לדעת שם הנדיק גדול מהמלאך כן הי' לל מי גדול המלאך חו הנדיק ' ועוד מקשים היכי מוכח מכי מלאכיו יהוה לך שהנשמר גדול עדיין יש להסתפק מי גדול השומר חו הנשמר ומנאתי כתוב שכוונת המגדה לדעת מי גדול שם המלאך שם מהמקרים שמגדה שיש ים כי מג' דכריס נר' שהמלאך גדול מחבד מכד שהוא שומר החדם שם מהפנעים שכת' הוא יצלח מלאכו לפניך כ' כעבור שהוא בוסח הנלגלים נ' כעבור שהוא שלוח מהשם יתברך לדבר עם הנביא והוא מחמעי כיבו ליעקל ועבד

ר' רבי מאיר אומר ° מי גדול השומר או הנשמר מן מה דכתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך הוי הנשמר גדול מן השומר ' רבי יהודה אומר כי גדול הנשוא או הנישא מן מה דכתיב על כפים ישאונך הוי הנישא גדול מן הנושא ' ר"ש מי גדול השולח או השלוח מפ"ר ויאמר שלחני הוי השלוח גדול מן המשלח :

ג' ויאמר מלך מלך לזה חמר שהם מכד שהשומר החדם מהמקרים חדרכם הנשמר הוא גדול שנחמר כי מלחכיו יצוה לך שהרבים שומרים ליחיד למה הנשמר גדול שיחיד השומר לרבים הוא גדול כמו המלך שהשומרים ליחיד הנשמרים הוא גדול כחנני כחיל השומרים חת המלך ' וכנגד הכ' חמר דחדרכם הנשוח גדול שב' על כפים ישחוך רבים הנושחים ליחיד שזה למעלת הניחת כנגד הנ' חמר שהשולח גדול שנ' שלחני והוא ליחיד שיותר חורה מעלת השולח בשהוא יחיד מכשהם רבים השולחים חת היחיד וע"ם הדרך זה הוכח לי ללח חיקשי מדכתיב ה' שומר יכם שיות הנשמר גדול כי מין זה חלח כרבים שומרים ליחיד חבל יחיד השומר לרבים הוא כהפך והוכח לן נם כן למה הוכרכו לג' רחיות ' חבל מין זה נוח לי לפי שפשט והחמת חלני חף על פי שהלשון דחוק. דמי גדול השומר כו' חינו לשון שהלה חלח לשון פשיטות והכח קחמר חדש לך דגדול הנדיק מהמלחך דמי גדול השומר חו הנשמר פשיטח שהנשמר גדול ומבין דחשבחן כי מלחכיו יצוה לך לשמרך ילפי' דכיון דהינו נשמר עדיף מהמלחך שהוא שומר וחם רע בעיניך תן בעיניך בלשון טוב דנרסי' הכי מי גדול הפוטר חו הנפטר הוי חומר הפוטר גדול חן הנפטר חם כן גדול הים יעקב חבינו מתפרש חן המלחך שה המלחך חומר לו שלחני כי עלה השחר הרי יעקב פוטר למלחך רבי יוסי חומר מי גדול הנושח חו הנישח הוי חומר הנישח גדול הדח הוא דכתיב על כפים ישחוך ' ומה שהשיב על קושיית ה' שומר יכ' נ"כ לח נחירח דח"כ השומרים חו הנשמרים מיבעי ליה ומדקחמר השומר חו הנשמר משמע דחפילו כיחיד ויחיד נחמר והרי מבינו השם יתברך שומר ויחיד ושמרתיך בכל חשר חלך וגם כן מבינו השם יתברך נושח חשר בחלך ה' חלהיך חני עשיתי וחני חשח חולה חרץ על כלי חה וכחלה רבים ' והשתו חבלי לשפשר חין השמירה והנשיחות על ידו חחם חלח להייחיו חנושה ופושה על ידי חחרים ולח נחמר הנשמר גדול חלח בהשיבת השומר בעצמו ושוב לשח נחמר זה חלח על מי שקשוב ר"ל שנתיחד עצמו להיות שומר ומיבו עושה עניו חחר כחו' כי מלחכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך הנשחתו הכוללת בכל הדברים בכללה גם כן השמירה והנשיחות וק"ל ' וחל חלוף הרחיות כתוב כם' נחר פיסון בדרום המתחיל התיכבו ורחו וז"ל כר' לומר לפי שהשמירה יש פנים לכחן ולכחן כי לפעמים שומרים השבדים חל חלוכיהם מנד מעלת החדון והחדון נם כן שומר לעבדיו ולחנשחי חרבו ולזה חינו נרחה מהם להיות שומר לשם וכבי חמר ה' שומרך לזה הבית התנח החחר רחיה שחרת שהם נוסחים חותו והיח רחיה יותר חזקה שחף על פי שהחדון ישמור חת עבדו לפל יזיקוהו חבל לח ישלחו על כפיו חם כן נר' שהמלחך משובבר חל החדם והחנח החחרון חמר כי חין זה רחיה כי הרי חינו הנפש שהיח נושחה חת הנוף וזה חין נדיעות לה חבל הוח חדר נדיעות הנוף שחין לו ידיעה חבד עצמו לזה הוכרח להביח רחיה כי המלחך כרשותו ויגזור חומר ויקם לו עבל ' וזה חמת לפי הפשט :

ועד דרך דרש ים לומ' שלפי שלכחורה המלחך גדול מהחדם לנ' שבות הח' להיות קייש ונחי והחדם הוחה ונפסד ' והב' שהמלחך רוחני והחדם חמרי ' והנ' שהמלחך כל שהוח וחין לו תכלית כמו שבתב הרב והחדם חלקו ומעלת הכל על החלק מכוחר לכל לזה כנגד הח' חמר שחחר שהמלחך שומר לחדם חלח יפנעיבו חסון ומות כר' שעם שהוח חת נדול מהמלחך חבל בפשו שהיח נבחית וכנגד הכ' חמ' ר"ש שהמלחך

מ"ח הספוקי ויתור המלות

כונס נוף הלדס נר' שעם היותו בעל נוף הוא חשוב מנד נפשו היקרים • וכנגד כג' אמר ר"ש שאחר שהמלאך עם היותו על הוא כרשותו החלקי נר' שהוא טוב ממנו :

דרך שני שהלדס חשוב מהמלאך כג' דכריס אח' בעצמותו שהנעם קדושם מהמלאך כמה שאחר הרמ"כן בתורת הלדס עכ"ל ג"ל שהמלאך ה' כנפשותיהן של פדיקים ועל זה אחר מי גדול השומר כו' שהמלאכים כשומר לפרי והכ' שהלדס משיג שלמות התעשה להיותו בעל נוף וע"ז אח מי גדול קנושת כו שהניעם בהכרת בעל נוף והנושת מפשר רוחני כנפש לנוף • וכן להיותו בעל פחירה וע"ז אח מי גדול המשלח וכו' כי הלדס רופה וחכן והמלאך משולח ואיכו כרשותו לעשות לכך :

כוונש ב

כן מה דכתיב כי מלאכיו כו' ואיכו כיעקב פדלעיל פרשה ע"ה וכן מה שאחר על כפים ישאוכך פיעקב שכשאוהו בקפיצת הדרך כדאיתא כשחר טוב :

תשעים מל

כזה מה דכתיב ויאחר שלחני לא האריך לומר גם הוא מי גדול המשלח או השתלח שכבר תוכן הוא מלשון ר"ת ור"י וכשחר טוב אית אי גדול הפוטר או הנפטר :

סם

ג שהגיע זמן קלוסי לאו האחאר שלחני יהיב טעמא דודאי צריך להכטר אחר שעשה שליחותו אלא אחאי דקאחר כי שלח השחר יהיב טעמא דמ"ש זה להליכתו • ומשני פכעת זו הגיע זמן קלוסו ע"ד כרן יחד פוכבי בקר וכבי אחר כפ' ג"ה ויאחר שלחני כי עלה השחר ת"ל נגש אתה או קוכיוסטוס אתה סחצירת אתה מן השחר ת"ל שלחך אני ומיום שכגרתני לא הגיע זמני לומר סירה של עכשו כו' אלא דמשגדם זו לא משמע פחיוס שכגרת לא הגיע זמן קלוסי אלא עכשו כדאחר אתם אלא שלטולם הוא מקלם בבקר והגיע עת קלוסו וכן משמע מדקאחר לאחר אני כא כו' וכבי משמע מלקאחר לעיל זה שיכאל וגבריאל לא אתחלפין :

אנ"ל יקלסו אכריך פיחס אם טשכח היא זו וכבי אי שהולך לכ"ם יאחר לו לאחר כשם שלא קלסת אתמול אתמול לאם יאחר לו לאחר כשם שלא קלסת אתמול פו' : וכבי אי שלא אתפלל שחרית אפשר אחת לשולם לא יתפלל עוד שחרית ועוד איך עכבו יעקב כש"כ ולא אח אח לבו לטעכתו ובשלאח לאם יאחר כעת' אחשולם לא הגיע עתו לומר סירה אלא עכשו ומשמע פשם פ' לבד יש לומר דשפיר קאת' דמשאחר אפשם אחת הוא שיאחר סירה לבד ואין לו פחד אחריחה אחפשר לו לדחות עכשו עתו סדברי יש לו חברים רבים וא' אחותם פיגיע זמנו לאחר יכנס אחקומו והוא יכנס אחקומו לאחר אח פרוך לו לאחר ללכת היום והשיב שכאחה אפשיך כי אף שיכנס אחר אחקומו היום לא ידבק לאחר לאת לו אחקומו שיאחר לו אי אכריך לדחות שעתך וכשם שלא קלסת אתמול גם היום אין לך אחקום אבל לפי אח שאחר לעיל דלדעת אחרה זו היה קלוסו אחקום ככל יום קשה :

ויש לומר שאחאר שידע יעקב שה' שלח אחלאך לעשות כדלעיל אם כן אין ה' יעשה כעשות רגון יעקב לכרכו אף על פי שיעכב אחקלוסו דעושק כאחות עשור אין אחשנה וכדי אלא שלא יטשוך אחלאך אחקום קלוסו אי עדיף • ועוד דאחיר ואשיכו אחיר שיר קודם לכן אחר יקלסו אכריך כלות' אחשנה היתה אפשר לעשותה על ידי אחרים ולכן אין לדחות זאת אחי אחקום אפשר שכרי אין דוחין אחשנה אחיך אחלדם אפשי אחרת ואפילו גדולה היא אחשנה כדאחשמע בפרק קמא דמ"ק כעובדא דרבי יוכנן בן עכאחי ורבי יהודה בן גרים לפי ה"ר יוסף אחלאך

מ"ח אחפרשי ויתור המלות

שלאחר יאחרו לו כשם שלא קלסת וכו' היינו שלא ירצו אחרינו להאחות עמו לדבר שאקדוש בריניהם כי לא ידעו סכת אחניעתו ויעקב לא אח לבו לזה כי אחר שאין אחרינו אקר כעלאחה כי למה לא יאחיינו אחלאכי שהתעכבו אחו כי אין כיניהם אקר וקנאה :

שייצת סייכת פי' כעל אחיית כפ' זאת אחת ויכל אתרגניים וכני פירוש שלם אקידה פ' ב מלאכתך וטול שכרך וטול אלאחיך כריאה ולא הוכח לי גם פירש אכח לא ערב לי • ולי נראה סייצת לשון זקנה • וירגש לו שאכלה ואחות לו אשכח עד שאחלכין לעיל מי גדול השולח לא שאחלך לעת זקנה ואח"כ אחלך והוא על דרך אשכ עד שאחלכין ראשם דשוף כתופות :

אנ' לו חוזן אחלאכים כו' לשם לא כן ג"ם לבקש פרכה מזי שקטן אחכה כאחאחרין לעיל מי גדול השולח הוא אחשחלח :

אלא כפרכה דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיים והכה כן ונו' :

על אחת כך שהרי נ' אלאכים היו ג' לרפואת את אכרהם ואחר להקף את סדום ואחר לכער את שרה לעיל פ"ב ופרשו וכשאלאו דקאחר הכה לשון רבים לאו דוקא אלא כלומר שהיו כיניהם שליחות לכרכה ולא פירשו עד שיגיעו כרכה אכיניהם :

יעקב

אני לא כשאלאתי לכך ואיתידת אכי לעשות דכר שלא כרשות ויעקב לא הם לטעכתו כי ידע שלא יקפיד ה' עליו ואדרכה רחוי לו לשחוד אשליחות אלאכים דאכרהם ואליך אחשיון לדקדק היכא רחיזת שאחאפקר כיניהם היה כאני דפרים הם' כשנין הענוה כעצמו והם' כשנין אכרכה :

ע' שגלו אסטירין כו' לעיל כפ"ן פי' :

אשכ"ע לך ואחדאח אחחיכתי דיותר רש לכרך שלא כרשות אגלוי אסטירין אי נמי כי לא אקום יעקב אחכו כרשם אפשחו אלא שיגלה לו אכרכה השפילה לכא עליו כאכרכת אכרהם שלא היתה כשורת העשיר והשתא ח"ם מ"ם כסוף אחר אחי אגלה לו כו' ולכי קאח כריך לומר הש"ק אין כורך לי לכרך אלא אגלה לו העשיר ואם יאחר ה' לאח גלית לומר לא סייעי יכול לשכור על גזרתו שאכרכנו ולכן אחרתי זה כאקום כרכה :

ואין אחה אכטל כדכתיב ותנור לומר ויקם לך ונדולה אזו למדו ז"ל אחתי אוסל כי כריך שהקב"ה גוזר גזירה והצדיק אכטלה :

דהדר כיון שלא יאחנהו • ויישם הקרקע ויאר של אלאך ויוכל כו' וה"ם כשה ויאחכן לו אלאך שילחני לאמר לו שכשיש של יאחנהו ה' ויאלוף שאו וכזה הלשון אמר לו ושם יעקב עמהו • וי"ג יאחנהו יאחנה אותו ולפ"ז גם הוא אלשון שלאך ואח"ש יאחנהו כלוף רפויה • וא"ם ואני עומד שם ס"ל שיודה על הכרכות אשם"י שהוא ארו של עשו • ויניין ברש"י כאחות :

ד כישהוא אקום דכר עכדו כו' אין אחו יודעים שהוא אומר לירושלם אוסב כו' לפי גירסא זו פירושה דקרא קאחר אח"ם אקום דכר עכדו כו' אאומר לירושלם אוסכר ל' אחה שהקרי דכר עכדו ואכת אחלאכי הכלים יעשו שהוא יאחר לירושלם אוסב אחאר שכאח אחלאכים אחרו כן ויש לו לקיים דכריהם וכדאחריים כאחגלה ז' ולקאחן פפ' כירושלם שכל הכניאים אחנכאים עליה עת"כ שיקויים דכרי נכיאיו • וה"ק קרא אחקיים דכר עכדו יהיה אומר לירושלם אוסב ואומרו הוא קיום שכר כאחארות שכאם נגרת העולם והדר אפרם איכן אינו שקיום דכר עכדו דקיימו כאח שאחלאך שכגלה ה' על יעקב כשביל לקיים גזרתו ואחר לו אח שאך וכן שעשתן שכגלה ה' על יעקב כשביל לקיים גזרתו ואחר לו

שלח יעקב לפניו עוד כו' ולבן הכא הלא מלאך הלא והלא מלאך ולפ"ז מקיש לכך עבדו ועבדנו מלאכיו יעלים כפל ענין במלות סוכות ומין קוסית ממ"ם מלאכיו על היחיד דמין לדקדק בדרשות כל כך ומה שוכר המדרש ופעת מלאכיו יעלים שנגלה כו' והלא נקט ריפתא למקיש לכך עבדו דניחא ליה למנקט הא דקתמר מלאכיו כיון למיירי במלאך מכל לפי הנרסת לקמן נר' דמתמה מקרא מתחי כפל במיליה מטו מדקתמר מקיש לכך עבדו לא ידענו שפעת מלאכיו יעלים ומה נריך לכפול תוכח קוסית וו מפרש דהפה קתמר קרא מתחי שם' מקיש דכר עבדנו דהייט מה שתמר המלאך שנגלה ליעקב ידענו דשפעת מלאכיו יעלים דהייט שיקיים לכרי הנביאים התנבאים על ירושלם דתיקרו מלאכים כדלקמן כפ"נ פ"ח והשלמת ענין כייט שתמר לירושלם תוסכ תיחת דנרסינן הלא מלאך כו' ויש שכוי אחר כין לפון ב' התנות החלו לפני לפון זה דהכא אין לקיים הלא מה שתמר לו לא יעקב כו' כתיב שתמר המלאך ולפי לפון התנדא דלקמן נר' שהקיים כל' דכרים הם' כתיב שתמר לו שם' יגלה עליו להחליף שמו וכפ' הלוף השם עמנו דשם לא כן כתיב אחריך שם לו שתמר לו עתיד הקדוש כרוך הוא להגלות עליך כו' הלא הוא דכתיב נית לך שמך יעקב לא יקרא עוד שמך כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל ויאמר לו אני אל שדי פרה ורבה גוי וגו' ומלכים מחלציך יצאו וגו' והארץ אשר נתתי לאברהם ולי אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ וגו' ויעל מעליו אלהים וגו' ויצב יעקב מצבה וגו' ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו אלהים בית אל וגו' ויסעו מבית אל ויהי עוד כברת הארץ לבא אפרתה ותלד רחל את בנימין וגו' ויהי בהיות רחל בלדתה וגו' ותהי בנפש יצאתה כי מתה ותקבר בדרך אפרת הוא בית לחם וגו' ויפרוש ישראל אהלה מעבר לה למגדל עדר וגו' ויהי בשכון ישראל בארץ ההוא וגו' ויהי בני יעקב שנים עשר וגו' ואלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו' ויאהב ישראל את יוסף מכל בניו וגו' ויחלמו חלום ויגידו לאחיו וגו' ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלמות הזה בא ועתה לכו ונהרגהו וגו' ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אותו אל הבור הזה וגו' ויעברו אנשים מדינים סוחרים וגו' ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וגו' ויקחו את כתנת יוסף וגו' ויאמר יעקב כתנת בני חיה רעה אכלתהו וגו' ויקח יעקב שמלותיו וגו' וישם שק במתניו וגו' ויקומו כל בניו וכל בנותיו וגו' ויבך אותו אביו וגו' ויאמר כי אל אבל ארד בנו שאולה וגו' ויתעלף יעקב ויעבר ראובן וגו' ויאמר יעקב אל בניו ראובן בכורי אתה וגו' ויאמר יעקב אל יוסף אחיך רעי הם וגו' ויאמר יוסף אל אחיו אנכי יוסף וגו' ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי וגו' ויאמר יוסף אל אחיו ואל כל בית אביו עלה אל אבי וגו' ויאמר יוסף אל אחיו ואל בית אביו אעלה

מ"ת הסמוך ולמחר המלות

ס"ד פ"י ואף על גב דכהכי מתרגם להו ר"י כר דוסתאי לה סבירא ליה דכשם יקרא מינטריך להכי והוזקק לכאן מלמד שם שכוי כו' והכי מתרגי קרמי ולה מוקמינן לכלם כשם יקרא דשמ"ה לכלם כר"ס מעיקר' והיינו תירוצא דכיון דלכל אד שם מתחלף לחכירו תמיד שכשם שזה נק' אין זה נקרא ולה שים לכל א' שם א' קיים מלה לכל אחד כמו רבים כי כשכוי הזמנים ימנא היות שמות רבים לכל א' כמנין השליחות שעשו אם כן נדקו יחדו כ'

מלאכי ג

הכתובים דלכלם כשם יקרא מיירי כזמן א' רמוז שלכך אמר שם א' ומתחלף לאחרון כגון כיוס שם שאולחו ג' המלאכים לאברהם שהם שהלך לרפאתו נקרא רפאל והב' שהלך לבשר את שרה נקרא מיכאל והג' שהלך להפך את סדום נקרא נבריאל ולכלם שמות יקרא מיירי כשהוצרכו זמנים רבים שאחר זמן יושלח רפאל לשליחות אחרת ויעשנה שמו וכן כל א' מהמלאכים ויתכן דר"י כר דוסתאי מעיקרא כי רמי קרמי מהדדי לה ס"ד שפירש לכלם כשם יקרא שכלם יקרא כשם א' אלא שלכל אחד יקרא כשם מיוחד שפירש לו כשהשיה דקרא אלא דמשום דלכלם שמות יקרא שפירש שלכך אמר שמות רבים מלמד אמר שם יקרא כאחיך קרא ולהכי לה מכי מתרגי כתירוצא דלקמן ס"ב והוקק לאתרן מלמד שים שם שכוי וכדפי' ולהכי לאחיתר דתירוצא דהכא ותירוצא דלקמן שייכי מהדדי דמשום דים שכוי בשמות כפירוש שלאחריהם קאמר שם שבשמות הוא כין היות הקריאה לכלם יחד וכין היותה לכל אחד וא' כי כשהקריאה לכלם יחד שרושה שכלם יחד יעשו מכוה א' שמכוה עליהם כראשפרש שם או קורא כלם כשם א' והוא על שם אחד מהם שמכוה עליהם לעשות וכשהקריאה לכל א' וא' לכדו משולחו לשליחות לעשות קורא להם שמות שרבה שכל א' נקרא כפי שליחותו ומפני שהשפרש כין כשהקדים לכלם יחד וכין כשהיה לכל א' מתרץ הכא מלמד שים שם שכוי וכו' ובכדפרש דשם כן גלה הוה שתיק הכא מלהזכיר הכיה דלקמן זלא שהם מהזכיר הא דכשהיה כיון דתרוייהו כריכי לתירוץ הקושיא וכל שכן דלקמן ודאי מי לאפשר לפרש כדהכא דאחר כשקורא לכל א' וא' קורא אותו מיכאל נבריאל מלמד שם קכוע שמיכאל נבריאל ׃

ששיש שם שכוי שכליחותם משתנה תמיד פעמים יסולחו לדבר זה ופעמים לדבר זה וכדאחר לעיל פרשה כ"ה שהתפכת שהם כשמשלח פעמים משנים כו' וכפי שליחותם נקרא שהם כשמשלח לרפואה נקרא רפאל וכשמשלח לעזרה עזריאל וכיוצא ולכך אמר לו לזה זה תשאל לשמי שאחר שאין לי שם קכוע אף על פי שהיה לו שם כהוה כפי שליחותו ואף על גב דהכא בככים מיירי והככים אין משתלחים לשליחות אלא קכועות כגלגלים ולא ישנו את תפקידם אפשר שכלפי המלאכים המשנים עליהם קאמרי כי כל ככא אפשר היות לו מלאך מיוחד משנה עליו כשם שאחר החוקרים כי כל גלגל יש לו מלאך מיוחד ויתכן שכלגלגן שכתוב יקראו המלאכים גם כן כלגלגן כככים כדמשמע מכרן יחד כוכבי בקר ׃

לא כשם שנקרא עכשו ק' שהרי מיכאל ונבריאל שמותיהם קכועים כדכתיב והיה נבריאל אשר רחיתי וכן מיכאל שהוא העומד תמיד על ים' והכי אחר לקמן ס"ב אמ"ח כשקורא לכל אחד קורא כשמו מיכאל נבריאל וחם כן אין מקום לשיכי יודע אי זה שם שכי שתחלף דמ"מ יש לו שם קכוע לא יתחלף ויש לומר דשאני מיכאל ונבריאל שהם שרי מעלה שאין מתחלפין כדלעיל דשכי דוקא אית להו שם קכוע והכא כשהם מלאכים שעשוים מיירי ואילו הוה השלוח למשות מיכאל או נבריאל לא הוה אחר למה זה תשאל לשמי ׃

שנאמר ויאמר לו מלאך ה' הוצרך ללמוד מכאן דאי מדמויות דקרמי דלעיל לא מכרע דאפשר לתרץ כדאתרץ לקמן ס"ב פרשה מ"ח וס"ד פ"ה ולפי דפשט גם כן יש לתרץ שים לכל אחד שמות רבים כזמן אחד כמו שכאנשי כאנשים שי שמות רבים לו שהוא רבים הוא שם הפעם ושם התואר לא שים שם שכוי ומיהו לעכין קרא דיתן דלמה זה תשאל לשמי לא שים צריך להזכיר דומיא דקרמי דלעיל וכו' דרב לא אחרים לומלתים מקרא דלמה זה תשאל לשמי מלא אתרוצא דרומיא דקרמי והמדרש הכיא מאחרו

ח ויזרח אמר רבי לוי השמש וגומר ׃ אמר רבי ברכיה ולפי לא זרחה השמש אלא לו לרפואתו אבל לאחרים אורה ׃ רבי הונא בשם רבי אחא אמר כך היתה השמש מרפא באבינו יעקב ולהלטת בעשו ובאלופיו אמר לו הקדוש ברוך הוא את סימן לבנין מרפא את השמש מרפא כך ולהלטת בעשו ובאלופיו ׃ כך בניך לעתיד לבא הוי יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה מלאלטת במבחישי השם ׃ הנה היום בא בוער כתנור ׃ והוא צולע על יריכו ׃ רבי יהושע בן לוי הוה סליק לרומי וכיון דאתא אלעכו נפק רבי תניא לקדמותיה אשבחיה מטלטל על יריכו א"ל את רמי לסבך והוא צולע על יריכו ׃

ט על

אחרו כלומר מי שים לו שמות רבים לו שם הפעם ושם התואר לא שים שם שכוי ומיהו לעכין קרא דיתן דלמה זה תשאל לשמי לא שים צריך להזכיר דומיא דקרמי דלעיל וכו' דרב לא אחרים לומלתים מקרא דלמה זה תשאל לשמי מלא אתרוצא דרומיא דקרמי והמדרש הכיא מאחרו לכאן כי ממנו נקח טוב טעם לתת זה תשאל לשמי ומה שלא הכיא רב רמיה מהתי קרא דניחא ליה מהתם דמפרש ניה והוא פלא ׃

אני יודע ויפרוש והוא פליא נר' מופלא ומכוסה מכל לקמן ס"ד כ"י פירש לפי פליאה ופליאה שעושה על ידנו הוא קורא לנו שם ׃

אני יודע קושטא דמלתא קאמר ומה"ג לאחרי היה יודע מי זה שם יתחלף לה היה מגיד כיון דלית ליה שם קכוע דהא הכא שהיה לו כעת שהיה נם כן לא גלה מפני שאינו שם קכוע ׃

אני יודע ג"ז שם אחי מתחלף ואף על גב דכלומנתת חיים כר' לחנוח ולא ידע מנוח כי מלאך ה' הוא עד שלותו מחר כך כלהב המוכח מפשר שהמלאך רמז לו כזה כיוצא מלאך ומנוח לא הבין דבריו ומיון זה קשה דהא מנוח ע"ה היה כדאיתא כערוכין ׃

אני יודע ומפש"י שהמלאך שכל כפועל לא יקשה התחדש כו' ידיעה כדכתיב כשל דרך למנוח כתחתר רחמנן סער נ' נפי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ׃

ח וירא לא זרחה השמש בתחילה ודע שרש"כ טעון ו"ל ושואלי יפתלו מה טעם ויזרח לו השמש והלא כרגע אחד וזרחת כל העולם ומשלמש תהו כי עת זרוח השמש כל מקום יפתנה והנה כן ירושלם וכיון שאת המדיכה שחבר אי זה הפי' ושמה לוקה שעה ושלים שעה כרחב"י כ' מעלות ׃

ואינה טעמה כי לא רצו חז"ל לומר שכל יושבי תבל יזרח כאחד אלא לכל היושבים כאופק אחד כו יעקב ופירוש ולאי לא זרחה וכן מה שאמרו כפרק גיד הנשה והלא לכל העול' וזרחה פירושו כעלי האופק כי רצים הם וטעם קושיתם הלא הוה ליה לומר אלא ויזרח השמש ואינה ידענא דכזריחה האמור יעקב קאמרי דומיא דהשמש יצא על הארץ דלא כתיב לו וכן וייכי כזרוח השמש דלא קאמר כזרוח לו וכן שמש זרחה וגודד ל"ק לו דפשיטא דזריחה לאותם שהכתוב מדבר בהם היה ׃

אלא לרפואתו אבל לאחרים אורה לא סבירא ליה כדאתמרינן בפ' ג' הכן לעיל פרשה ס"ח שזריחה השמש כשלוה אלא בשותפה לשם כן צריך לומר לאחרים אורה אלא סבירא ליה שלעולם כוחה זריחה אלא שהיה לו ענין מיוחד כזריחה דהיינו רפואתו דלו לאחרים היתה קורינה אורה כדרכה ורבי הונא נתי סבירא ליה כי אתי דפירש אלא דסבירא ליה שהכנלל הוה לעיקר זריחת רפואה ולעמו זריחת להיטה וילוף לה מדשכחן זריחה לכם יותר שתי שהכנלל הוה כי להם הוה רפואה ול"ח מ"ם להיטה ומיון זה אלא שהיה ענין יעקב שימן לעתיד כתו שכלל מה שהיה סבירא לאחרות סימן לבניט ׃

נרפא כתכיבו יעקב והא דכתיב והוא צולע על ירכו אפשר לפרש כאחר עבר את פנואל הוא שהיה צולע ומיד כשזריחה השמש נרפא לו נתי דמתהלה היה חלין כבד אלא יכול להלך אלא כעבר גדול וכזרוח השמש נרפא שהיה יכול להלך צולע על ירכו ׃

ודברי רב"י כחומש לפי פי' הר"ם שהם קדושי לתירוצנו הרחמן ׃

הנה יום ה' דהיינו השמש שהוא כחקוש נסיכם לעתיד כדלעיל פ"ו ׃

אשכחיה ר"ח לרבי יהושע בן לוי שהיה צולע ואחר לו את דמי לזקנך שכשהיה כח לקרות עמו מיתרפא מזליה והיה צולע רמז שהוא חט לפניו בעולם שוה וכן אתה על ידי כוחך לרומי מיתרפא מזלך להיות צולע ׃

ט׳ שנשה מתקומה בפרק גיד הנשה גרסינן שנשה מתקומתו ופלה וכן הוא לשון נשתה נשורתם קטנה היו לנשים ופרש׳ נשה מתקומתו קצן נשתה נשורתם קטנה נשורתם היו לנשים חלשים כנשים :

דא׳ פקוקלתא פי׳ כע׳ קן סקנוקנות דתמ׳ בגמר׳ וקנוקנות פרש׳ בגמרא גידין דקיש ההולכים בתוך קירוב מתחת הכסר מגיד החיטון לגיד הפנימי ורבי הונא חזיל כעולא דתמרינן התם דלא מסרה תורה אלא נוטו של גיד הנפש׳ דעץ כעלמא הוא ולא כתלן דתמר לא מסרה תורה אלא קנוקנות ומייתי לה הכא משום דנפקא מינה לפירושו דגיד :

של ימין כדברי ר׳ אף על פי שמחלוקת ר׳ ור׳ לא נזכר אם גיד שבגע כו הוי ימין או שמאל ומכו שברי הכי וכבי נר׳ דשמיע להו לתנאי דפליגי נתי בכבי ותוספתא דמייתי בגמרא תניא כוותיה רבי יהודה אומר מינו נוטו אלא כאחת והדעת מכרעת את של ימין :

הדעת מכרעת שהיא של ימין בגמר׳ גרסינן מיבעיא להו מיפשט פשיטא לך׳ יהודה ומתי דעת דעת תורה או דילמא שפוקי מספקא ליה ומתי דעת דעת טוטא ופשטינן מפשט פשיטא ליה ולכי זה הוא דגרסינן הכא הדעת נוטה לאו דוקא :

שנאמר וינע ככף ירכו נראה דמסיפיה דקרא דכתיב כהתקבו עמו דייק להו ובדברי יהושע כן לגו דאמר אמר קרא כהתקבו עמו כאלו מחובק את חבירו וידו מנעצת לכף ירכו של חבירו בדתניא בגמרא ופירש רש׳ שחובק את חבירו ולפניו וידו הימנית מנעצת לכף ירך ימנית של חבירו מאחוריו :

שנאמר כי נגע בכף ירך יעקב קרא יתירא דדים דכתיב לכן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אמר רבי חנינא למה נקרא שמו גיד הנשה שנשתה ממקומה רבי הונא אמר האי פקוקלתא דגידא שריא וישראל קדושים אסרו אותה עליהם : רבי יהודה ורבי יוסי : רבי יהודה אמר באחת מהן נגע ואחת מהנה נאסרה : רבי יוסי אומר באחת מהן נגע ושתיהן נאסרו איתא תנא דבי רבי ישמעאל מברעת שהוא של ימין כדברי רבי יהודה ואותו תנא דבי רבי ישמעאל מברעת שהיא של שמאל כרבי יוסי מאן דאמר הדעת נוטה שהוא של ימין : וינע בכף ירכו : ומאן דאמר הדעת מכרעת שהוא של שמאל שנאמר כי נגע בכף ירך יעקב :

י׳ וישא יעקב את עיניו וירא ונומר : אמר רבי לוי אריכעם על הבהמה ועל החיה : אמרין מאן אזיל ומפייסיה אמר להון רחון תעלא אתון דאנא ידע תלת מאה מתלין ואנא מפייס יתיה אמרין ליה לאגמון : הלך ציבחר וקם ליה : אמרי ליה מה דין אמר להון לאנשיה מאה אמרי ליה את במאתן לברנאן : הלך ציבחר וקם ליה אמרין ליה מה דין אנשוי אף מאה אמרין ליה אף במאה ברנן : וכיון דמטא תנין אמר אנשיה כולהו אלא כל הר וחר יפייס על נפשיה כך יעקב אבינו : רבי יהודה בר סימון אמר יש בי כח לערוך תפלה : רבי לוי אמר יש בי כח לערוך מלחמה : וכיון דמטא ויחן את הולרים וגו׳ אמר כל איניש ואיניש וכותיה תקום ליה :

י״א וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה : הרא אמרה אהרון אחרון חביב : והוא עובר לפניהם : הדא הוא דכתיב כרחם אב על בנים : תני רבי חייא כרחמן שבאבות ואיזה הוא רחמן שבאבות : רבי יהודה אמר זה אברהם אמר אברהם חלילה לך מעשות כדבר הזה : רבי לוי אמר יעקב הוא עבר לפניהם אמר שב דינע ביולא ברחון : וישתחו ארצה ז׳ פעמים : למה שבע על שם כי שבע יפוד צדיק וקם : רבר אחר למה שבעה אמר לו הוי ראה את עצמך כאילו אתה נתון לפניך משבעה קונקלין וישוב ודן ואני נותן לפניך ואת מתמל עלי רחמים אמר רבי חנינא בר יצחק לא זו : משתטה והולך : משתטה והולך עד שהכניס פרדת הדין לפרדת רחמים :

י״ב וירץ להתפלל תפלה שיהיה נענה על ידה כהכרח על ידי כוונתו כשמו הקודש כד׳ מפני מה מתפללים ואינן נענין ומפני מה אין יודעים להתפלל כשם המפורש ומוסיף המחבר דייק דיומא בעל כרחו כדפרש׳ בחומש ולדעת דיל׳ מין זה מלה מכח תפלה ולרבי לוי הוה מכח מלחמה :

ואם תתמה מ׳ב מתי הוסיף המחבר הכשאר לפלטה ולמה לא ילחם תחלה בתפלה על הכל : י׳ל שהיה כוונתו שיעתר על הכל מלה במקצת כי לא יעזבכו ס׳ לנתרי ונם לת׳ך כתלחמה לא היה בטוח בכח ידו מלה כח׳ שיחזרהו חיל למלחמה ולכן לא בטח מלה שם׳ לא יעזבכו לנתרי :

יש כי כח לערוך תפלה וכיון דמטח וכו׳ ואף על פי שכבר התפלל ואחר כניליה בח תיר חולי עיקר התפלה על התופן הנזכר היתה כריכה בעת רחיצתו את עצמו כי בהכיטו מליו יכוין לב הכנעתו על דרך נתן עיניו בו ונעתר גל על עצמות ובח להתפלל בענין זה כפרשתו ולא יכול כי נבעת :

י״ג הדא אחרת אחרון כו׳ כלומר להכי אחפל קרא לאסתיון שהכניסם בסדר זה לאסתיון דאחרון חביב שפל כן שם החביבים יותר בחזרתם וח׳ת ואחרי לעיל פכ׳ה ואני תחזומין בתעניא כבר פירשנו שם : **כרחמן** שבאחות נראה

מדרגות זו אחר זו ומכל מקום היה מתאחן עד הפעם הג׳ ולהכי מייתי ענין אחרי והפעם הרחמנה היינו כשהודרך לשלוח החטף כי זו תולמ מאחר שהודרך לזה וכתה שאחר לעיל ותעבור החנחה על פניו לף הוא בעקב : והפעם הב׳ כשנתאחן עם המלאך שרו של עשו וינע בכף ירכו והפעם הג׳ כשרחה את עשו ושטח חלוקתם לשתעמוד זכותם לכל ת׳ מפני שחלו יהיו יחד תפשר שיכוו כנחלת יעקב ועל ידי כעם עשו עלין יפנע בהם ושוב שעל ידי שהם נחלקים ותפשר שלף שיפנע בקניהם יגוח רוגזו ויחמול על האחרים דומיא דוהיה אם יכה עשו האחד והחנה הפ׳ושי וכיה החנה הנשאר לפליטה :

אגומין פירש בעל חות חמת טוב וישר וכבר פי׳ לך בלשון יון : ורש׳י פירש חכי בלשון יון ולפי זה פי׳ כמו הכנו בלומר הנגו סרים למשתעך ועלך קא סמכין :

אית כמתן כרכון לא כתמר : ובעל חות חמת הניח כרכון ולא פי׳ דבר : וכ׳ל שחכירו בשלש כרכות בירושלם כל פטישה ניסן פטטי דתוריית טבין כל כרכיה טבין וכרכיה דתוריית ביסין וכירם תלגי לבון שפוך והוה שכך מה שחתר כל פטישה ביסין כו׳ ורוכה לומר שכבל הדברי הספוק טוב שלש להרבות יותר מדאי על דרך דכם תכלת לכול דייך תכל בתורה שהשתפקות רע שחין לשבוע בה אלא להוסיף בה תמיד וכן בכהן פי׳ם שפך בחתים ומה שפירש בעל עין יעקב כריכיה לשון כרסים הן גרסת כריכת חין לו טעם :

ונם לכי הנחת כרכון יש לפ׳ כן חלשון יש בחיבור :

יש כי כח לערוך תפלה שחפילו בשעת המלחמה מניכה לכווני דעתה לערוך תפלה הוגעת חי נתי זו כמו שיתבר :

י״ד להתפלל תפלה שיהיה נענה על ידה כהכרח על ידי כוונתו כשמו הקודש כד׳ מפני מה מתפללים ואינן נענין ומפני מה אין יודעים להתפלל כשם המפורש ומוסיף המחבר דייק דיומא בעל כרחו כדפרש׳ בחומש ולדעת דיל׳ מין זה מלה מכח תפלה ולרבי לוי הוה מכח מלחמה :

ואם תתמה מ׳ב מתי הוסיף המחבר הכשאר לפלטה ולמה לא ילחם תחלה בתפלה על הכל : י׳ל שהיה כוונתו שיעתר על הכל מלה במקצת כי לא יעזבכו ס׳ לנתרי ונם לת׳ך כתלחמה לא היה בטוח בכח ידו מלה כח׳ שיחזרהו חיל למלחמה ולכן לא בטח מלה שם׳ לא יעזבכו לנתרי :

יש כי כח לערוך תפלה וכיון דמטח וכו׳ ואף על פי שכבר התפלל ואחר כניליה בח תיר חולי עיקר התפלה על התופן הנזכר היתה כריכה בעת רחיצתו את עצמו כי בהכיטו מליו יכוין לב הכנעתו על דרך נתן עיניו בו ונעתר גל על עצמות ובח להתפלל בענין זה כפרשתו ולא יכול כי נבעת :

י״ג הדא אחרת אחרון כו׳ כלומר להכי אחפל קרא לאסתיון שהכניסם בסדר זה לאסתיון דאחרון חביב שפל כן שם החביבים יותר בחזרתם וח׳ת ואחרי לעיל פכ׳ה ואני תחזומין בתעניא כבר פירשנו שם : **כרחמן** שבאחות נראה

מ׳ת הפסוקי וכתור התלות

סקפץ

קנוקנות

יפי כן

סכחתי

סמוך

מעט מזער

י׳ב דכוותיה

תליס קנ כרסיות יח

מצלי כך

חדדים

ת"מ הפסוקי

שתה שהוזקק לפרש כן ולא כשתה תה כפשוטו משום דק"ל דכרתה תם מיבעי ליה דהתמי התם תרוכין תסל תה ותעד התסכה תפס עילה והה דגרסינן בפסיקתא דרבו של תה לרחם ודרכה של תם לנחם תמר הקדוש ברוך הוא תנה עכיד דתם ה"פ ודרכה של תה תף לנחם:

אמר תכרתם חלילה לך כשוחר טוב מייתי מדכתי התף תספס נדיק עם רשע ולפ"ז ניחח כי כמדת רחמי' כח כדמסיים סיפא לתקום למען הנדיקים תכל לפי תם שכניה כתן מדקתמר חלילה לך קשה כי תין זה חלה מדת הדין שלא יתות נדיק עם רשע וכדמסיים כה הפוסט כל תארץ לי"ת ג"ע:

סיר ו אמר תכרתם חלילה ותף על גב דלא הוו כניו מתם קתמר

כרתסית ת"ג כרחם תה על כניה כי תה כתון גויס הוה ותו"ל שנקרוי תה לכל העולם:

אמר טוב דיגע כי תיתה תכ"לן דמתם ה"ה שהלא הרמוי לו להיות לפניהם להקכיל כני תחיו ותיך יתכן סיעמוד מתחריהם ושתה יש לו דמדכתיב עכר ולא עמד דייק סהקדיש לפניהם מרחוק קנת ולפי שהיה לו להתחר כל תם

כרתסית מט שתפסר ולא להקדיש למהר להמלה עם עשו תמרו שם כדי שתם יראה עשו לילחם לם יתוכח רעה לכניו שהם רחוקים קנת ממנו:

למה שכע דהוי הכנעה יותר מדתי ותינו נתות להרחות את עכמו נכנע וחתל כל כך תן יתהר תויכו יכלתיו:

על שם כי שכע כלומר שרמז לעשו שתף על פי שהוא נכנע לפניו כוטח הוא כי כו' נרות יגילנו:

לפנים תנ' קנקלין ויוסב ודן כי כן דרך נדול הדיינין ותף על פי שתין כתן רתו לרחמים יש לומר שזה דרכו של נדול הדיינין כדכתיבנא לעיל פרשה ע"ו סימן ו' נכי תפה יוסב על הכיתה:

לא זו משתטה שהשתחויות כנגד ה' היו ופירוש ז' הרבה כתו והחויקו שכע נשים וכו' לת יגע בך רע:

יג בכל תקום שתפה תוגה הכתוב כו' עיין לעיל בפרשה ת"ח:

באן לת כתב רבה ק' דלפ"ו ולא הי"ל בכל תקום שתפה תוגה הכתוב רבה ע"ה תו הנקודה רבה ע"ה וכתן לת כתב רבה כו' תי נתי הוה ליה לסיומי תעין פתיחה ולימה וכתן שתין כתב רבה ולא נקודה רבה היכי נדרוש וע"ק דתין לשון זה טוח לי ולא תה שה היה תנין כתב ותנין נקוד לבל כתן הי"ל וכתן בכל נקוד ועוד היתך הוליד תתה שהקדים שנכתרו רחתיו ונשקו בכל לבו ותם לומר דהכא פירש בכל תקום תין הנקודה נתה לעקור עיקר התלה ולא הדרש תדרש כנקוד כשהוא תרוכה תו ככתב כשהוא תרוכה לבל תין תלה יונתה תידי פשוטה וכתן שתין נקוד תרוכה לשנה' שתין הכוונה רק שבדרוש הנקוד תו תיבכה ותשתר פשט התלה בתקומה נר' שלעקור כל התלה ולהוניתה תידי פשוטה בה ותין זה תלה לומר שתין נשיקה זו תקרית כדרך נשיקות שונה תלה שנכתרו רחתיו ונשקו בכל לבו דלא שבירת ליה שנשבו כי זו נשלה נדולה ועוד דתויכבו תשתע תחוט וקורבה ורבי יוחי תקשה דתם כן לת היה נריך נקוד דתויקשו ויכבו הוה משתע תפיר נשיקה נתורים ותבי תיתי נשיקה שונה תלה להוניתה התלה תפשוטה כה למדרש לשון נשיכה ותיקו לרבי יוחי כמי כדוחי נשקו דתם

ת"מ התכרתי

כתנדל הסן תזית פ' נוחתן דתיירי ככעס, ולעיל בת"ח ישרתל וקיתר

צוארך לה שיהיה נוחרה חוק לתקהות סיני התויבים כתו שתירש ליעקב דכל תס שתירש לתבות שתין לכניה:

לפי שתתנו חניכה נריך עין תתי נקוה תיכה ושוד דתין תחניכה הנוזכרת בכניתן תעין זו דהה דתכה קיימה ונועקב תחנגו ס' הילדים וחניכה דתתם קיימה תכניתן תתם ויש לומר דתה שתתר כתן תתר תכן ולא קתתר תתר נתן הוה לעניין תיוחד נתנה בשבטים והוה היות ההשנחה הברטית תיוחדת בהם שתם דוגמת שניש עשר תזלות שהכולם תתנהג על ידן כנוהג ולכן היה תן וחתד תה' ליעקב שיהו תתנו ולכן יקשה דתתרי שתתי' כלשון הזה בכניתן שהוא ת' תה"כ והיתה התשובה כי ככר נתנה גם כן כו בתה שתתר תלהים יחבך תה תורה על היותו תוכנח כתן ה' והכי תשתע לקתן שיתן ד' פרשה י"ח סימן י"ד כדתפרש שתם כ"ה:

והראם ז"ל כתב שכח לתרץ למה לא בירכו יוסף כלשון ברכה תלה כלשון חניכה ותין לשונם ז"ל תורה שהוקשה להם זה תלה שהתבוקש להם ז"ל התעה לשון חניכה ככניתן:

יג ונבהה קומתו לף על גב דתהכה לף תייקינן תלה שכתב בפניה לא שהנניה קומתו קתתר הכי תדיוקא דכן פורת יוסף כדכתוך:

בן פורת רכיית דדים פורת לשון פריה ורכיה על שהנדיל והנניה קומתו בפני עין עשו והייטו כן פורת עלי עין וכן פורת קתת עניכו תה שהנתדל יוסף ומלך והכי קתתר תה שנדל ומלך יוסף הייטו תשום הנדיל קומתו לפני עין עשו ולא תם התדרש לכפול שה תתתר כן פורת כמה שתתר תחר כך תשום דהשתת תרוייהו לשון רכיה תה שתין כן לתידך פי' דחד לשון פרות ותידך לשון פריה והה דקתתר תו כן פורת רכיית יוסף דרשת תתרייתי היא תדכתיב כ' ותני כן פורת והשם חסרים דדים חד לשון פרות ופירושו שעל ידי חלוש הפרות שהלש פרעה נתנדל וכתרבה יוסף והכי תתרו בתכוותה כן פרת יוסף שעל ידי פרות נתנדל ויתכן שפירושו דעל ידי תה שכיוון לדעת לדעת חלוש הפרות הוה ליה כתלו נתנדל ביניהן וכדתתרינן בתכוותה פרשה תקן שפרעה יוסף החלוש וכשיוסף תתר לו לא כך רתיה התחיל תויש תתר ליה תחרי היות כשהלתתי הדה הוה דכתיב בן פורת יוסף ותיירי דתייתי הכא בן פורת יוסף תייתי נתי היות דרשה והה דקתתר רבי נרכיה עלי לפרוש תן לותה הענין פירש רש"י עלי לפרוש תלותה הענין שענתיד בבני תתך שלא תסלוט כה עינו של לותו רשע ולפי זה קשי דרבי כרכיה תדרשה קתייתה תלה דתכה קתת דדים עלי עין בשכת הענין כדפירשנו ורבי כרכיה דדים עלי כתו עלי ותקי תהקדום כרוך הוא דקתתר עלי לפרוש על לותה הענין ולדרשה תניינה פי' עלי עין שוכה לנדולה על שלא נתן עיניו כתלוכתו כלשון סימן ל' פרשה י"ל ושם על פי שתפשר נתי דרבי כרכיה הכי קתתר ותדרשה תניכה קתי ופירוש עלי לפרוש תלותה הענין עלי לפרוש לך תעין שלא שלטה בתת תדוך שעל ידי שבבם יגרו כה וכה תל כל הכבוד הזה תכל תקום תדלקתן פרשה ל"ח משתע דרבי כרכיה תדרשה דתתר גנב יוסף ורחל קתי ולשון התגדה הניה תות תתת ותין נורך:

יד נעשו

יב וירץ עשו לקראתו וישקהו · נקוד עליו · אמר רבי שמעון בן אלעזר בכל תקום שאתה טוצא כתב רבה על הנקודה את דורש את הכתב · הנקודה רבה על הכתב אתה דורש את הנקודה · כאן לא כתב רבה על הנקודה ולא נקודה רבה על כתב אלא טלמד שנכנסרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו · אמר לו רבי ינאי אם כן למה נקוד עליו אלא טלמר שלא בא לנשקו אלא לנטשכו ונעשה צוארו של אבינו יעקב של שיש וקהו שיניו של עשו ומה תלמור לומר ויבכו אלא זה בוכה על צוארו וזה בוכה על שיניו · רבי אבהו בשם רבי יוחנן מיתיי לה מן הכא צוארך כמנדל השן וגומר · וישא עיניו ויאמר רבי בניתין בר לוי לפי ששמעתו תורה באח עשר שבטים ולא שמעתו בשבט בניתן · והיכן שמעתו להלן ויאמר אלהים יחנך בני:

יג ותנשן השפחות הנה וילדיהן והשתחון · ותגש גם לאה וילדיה ותשתחון · ביוסף כתיב ואחר נגש יוסף ורחל וישתחוו אלא אמר יוסף הרשע הזה עיניו רמה שלא יתלה עיניו ולביש את אבי ונבהה קומתו ונסה אותה · הוא רכתיב בירה בן פורת יוסף בן פורת עלי עין בן פורת רבייה בן פרוה רבייה יוסף · בין פורת עלי עין · רבי ברכיה בשם רבי סימון אמר עלי לפרוש לך תן אותה העין:

יד ויאמר

ת נעשו מה ס' כתות כתב הר' חס דלמא לית כן מתי כל המחנה דקאמר והלא תוליכי המנחה לית היו רק ס' עבדים עבד ס' לכל עבד ועבד שהם ס' עבדים ומה שהביא למנות הן בשיני מדוני הוא שכל חותן הכתוב שפגעת הם להודיעך שהם כלם חוהני כדי למנות הן בשיניך שעל ידי זה עשוב גם אתה להיות חוכני ותאמר ויאמר עשו ים לי רב אחי שב על מאמר תוליכי המנחה שאמרו לו מנחה היא שלוחה למדוני לעשו ומין כל זה נכון בשיני אלא דק' לדאין שפך שיחל עשו את כל ההולכים אחרי העדרים והם יאמרו לו מנחה היא שלוחה כמנות יעקב ומה כתמה ס' ל ליעקב מי לך כל המחנה אלא שברחה שעל מה' שחל ועוד ק' כפלים לי רב אחי יהי לך שכל הן הוארך לומר לפי שחריבת הכסמוך שכח לקיים לו הברכות שכל להאי פירושה ס' דבריים לי רב מכות ומה שהוקשה לו ז' אתי למנות הן ועוד ים לי רב אפי קאי נרשם שבעלי המדרש תקנו זה כמה שאמר אמר ליה אמרין לך כלום כו' כי יעקב לפי תומו חנה ואמר וכי לא אחרו לו תוליכי המנחה שהנחה היא שלוחה והוא הסיב כי הין כריך לומר אלא אמרו לו דבר מדרכה הכתוב שנעשוהו והוא הסיבו כי היכו יודע בשנין זה כי הין הכלו אלא תוליכי מנחה אלו למנות הן בשיניו ומו הסיב עשו כי ודאי ים לו רב מכות ועל מה שהם לאמר למנות הן אמר יעקב אל תסיב עשו אחר לך ומין קושיא ממה שלא נזכר הכל בכתובים סדר הכתוב לקבר:

יש לי רב מכות כלומר מכות הרבה לי נתו רב חגז ויתרוהו ודוכו:

והוכן נתחוסבו לו כתן ומה תאמר דרכי מנחו ודרכי אלעזר נוסיפו אמרי לעי פרשה ס"ו שנתקיימו בויקרא יצחק אל יעקב ים לומר דהיינו לדידים שבטח לבו בקיומן והכא מיידי לגבי עשו אמי שחפתה הין לו עליו אפילו בתחון פה ובפרש דברי רבי חנינו ודרכי אלעזר עיין כתם שכתבתי לעי' שם:

כן מה אמר ליה אחייכי לך אשר לך פי הר"ח ז"ל דהם לא כן היה לך אשר לך למ"ל הרי בכך נאמרים לי רב אחי שפי יהי לך אשר לך מה תלמוד לומר עוד יהי לך אשר לך או שם יהי לך שני מה תלמוד לומר אשר לך אלא כך אמר לו מה שלקחת מאחיכו יהי לך שתעשה לו אחרעך עליהם

ומירושו הרמשנן הוא שאמר דהא לעיל שפירש ים לי רב מכות היינו אמי מיתורא כדפירש ומשם לית שיך לומר אלא כפרושה קמא:

טו כה פני אלהים דין פירש שפעמים פני אלהים היינו דין דהיינו הנאה לפני ד' כי בקרב אלהים יפשוט ושעם הדרשה כי היך יתחייב ויקבל התנחם מפני דאמרו כרחות פני אלהים והשתא ניחא כי הכונן תקנה לאחר הוא פנ' פנים אומפני שהמקבל נגרך אן הוא דרך עוכם ושום על חטא קדמהו או הוא דרך הכנעה וכבוד כמנחות העבדים לפרים ע"ך מלבי פרשים ואיים מנחם יעקב

יד ויאמר מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי • כל אותו הלילה נעשו מלאכי השרת בתות בתות וחבורות חבורות והיו פוגעין באילין דעשו והיון אמרין להדין מן דמאן את והן אומרין מן דעשו והן אומרין הכו יהבון להון • מן דבר בריה דאברהם והן אומרין ירבון להון מן דפרוד דיצחק והן אומרין יהבון להון • כיון דהוו אמרי מן דאהוי דיעקב אנן היון אמרין שבקין להדין מן דידן אינן • בצפרא אמר ליה מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ונומר אמר ליה אמרון לך בלום אמר ליה מיכת אנא גביהון ויאמר למצוא חן ונומר • ויאמר עשו יש לי רב ונומר מכות אחי יהי לך ונומר א ויאמר עשו יש לי רב ונומר • אמר רבי איבו לפי שהיו הברכות מפוקפקות בידו והיכן נתאוששו לו באן מן דאמר ליה אחי יהי לך אשר לך • א"ר אלעזר אין קיום הנס אלא בחותמו שלא תאמר שאלולי שרמה יעקב אבינו את אביו לא נטל הברכות ת"ל אחי יהי לך אשר לך:

טו ויאמר יעקב אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי על כן נומר כראות פני אלהים מה פני אלהים דין • אף פניך דין מה פני אלהים ולא יראו פני ריקם • אף את ולא יראו פניך ריקם • קח נא את ברכתי אשר הובאה לך • אמר ליה כמה יגעתי עד שהובאת לידי אבל אתה מאליה היא באה אצלך אשר הובאת אין כתוב כאן אלא אשר הובאת מאליה באה לידך • ויפצר בו ויקח • מיתחמי הזר וידיה פשוטה יהודה בר רבי סימון אמר מתרגם כרצי כסף מתיר את הפס ומתרגם בכסף ריש לקיש סליק למשאל בשלמיה דרבינו א"ל צלי עלי דהדא מלכות בישא סנין • א"ל לא חסב מן כר אנש בלום ולית את יהיב כלום מן דיהיב נבזה את הדא את יהיב כלום מן דיסקרין והדא סכין בגודה קכ נסב סכינא והדר לה דיסקרא את הר בלדר מן טלביתה וחמא יתה וחמרה ונסברה • בפתי רשעא סליק ריש לקיש למשאל בשלמיה דרבינו וחמא יהיב שחיק אמר ליה למה את שחיק אמר ליה דהיא סכינה דחמיתא יתה אתא חר בלדר מן מלכותא חמא יתה וחמרה ונסברה • אמר ליה לא כן אמרית לך לא תיסב מן כר נש כלום ולית את יהיב כלום:

יז חד

אשר הכאתי מין כתיב כאן נרסינן וכן בילקוט וכן כהר"ם ותיכף למיקר תיך יודה תומרו הוכחת על מתחלים בפה והלא מין הפרש בין הוכחת אל הכאתי אלא שזה רומז שהמכיה הוא יעקב וזה מעלים המכיה ולעולם לגבי עשו הכל מ' ויש לומר דברים הוכחת גם אלות כמו כעד ומזה ודומיהם כתלו בתת ור"ל שהיה מתלים בפה:

מתהמי חזר וידיש פשוטו היה מתרמה בחוזר לאחוריו אלא לקבל וידו פשוטה לקבל וטעם הדרשה דסבירא ליה דויקבר כו לאו היינו יעקב בעצו שאחר שאמר קח נא את ברכתי ואין עשו מסיב מה נורך להפציר ואם עשו מיאן בכל זאת עד שהפציר שוב יעקב לא הוה שעיק קרא מיניה אלא דהכא קאמר ויפצר עשו ביעקב אלא לקבל ומדכתיב כתריה ויקח מכלי מזכיר תשובת יעקב על הפצרו למדנו שאין בין הפצר לקיחה כלום כי לא היה הכצר גמור אלא כרחה כמפציר וידו פשוטה לקבל ולכן לא הוצרך יעקב לחלות עוד פניו שיקבל:

מתרפס ברצי כסף משוש דקאמ' דידו פשוטה לקבל מיתתי סמך מת"ם כתרגם מתרפס ברצי כסף שפירוש ומתיר עם ידו כלומר פושטה וכתרגם מיירי קרא כתדרים בערבי פסחים ומעבי תכות יעשו כנים

ריש לקיש סליק ספור מעשה זה לרמיה למה שאמר דמדם תוכח ממון שכן היה מלטער ר' מבני מלכות רומי

מ"ת הפסוקי כתור המלות

תלים סח

קצרים סר

ת"מ הפסוקי

רומי סהיו נוטלים ממנו תמיד ויתכן דסיפא דקרא דכתיב כזר עתים קרבות יחפנו קחפרס ר"י כי טעם פזר נתחין בעתים לפני ישרמל לפי שקרבות יחפנו כלומר קרבנות ותפלות וכמה פתחר רים לקים לח תסב תן כר גם כלוס :

אל

גלי עלי רבי הקדוש פתחר כן לרים לקים כי רבינו על ידי סהיה נסיח ותהוא תחד למלך כדחיתח בפרק קמח דע"ז סיו מתכנסי החלכות נתנחים תמיד חגלו ומקבלים ממנו מתנות :

תלים עב

לא

תסב תן כר גם כלו' שלח תקבל תפלות תפוס חרס ותו לח יקחו ממך כלוס כי לח יהוס לבדיק סימלחו זרים כתו ותפשר שעל ידי סהיו נתנחים מכחי החלכות בניתו ורוחים סהיו מניחין לו תתנו' לכבוד בסיחותו

יחוקאל לד

היו מקבלים סיתן להם תפס וכשירחו שחיבו תקבל לח יקבלו מגלו כלוס :

יו חד

עם דחרש הזכיר היותו ע"ס ללחדנו כי חין לכוות דברי תוס חרס בהלכה חלח לקבל החמת ממי שחמרו כדחנן בעדיות עד שכחו שבי נרדיים תשער החפסות כו' ותחר כנחרח

יפעיה ח

שמואל ה כח

סחין חומנות פחוחה חן הנרדי כו' ועל כל זה קבלו חכמים חת דבריהם ונדולה תזו תשחעינן סחין מתבייחין חלחר הלכה בפוסק ברבים :

הר

עם דחרש טעם מחתר זה כחן כי לח יקבל בעיניהו לחת תת' סיחה חות סילקה יעקב כנופו וכחתונו נם יעקב למ"ל ההפנר הזה סיקבל עשו חנחתו כי חלבר היות זה סימן לבנים סיהיו נגוליס בגליות על ידי שוחד הוח סימן למלך המשיח שהכל יוכיחון חנחתו :

כל

חותן הדורונות ותם תחתר חף כי כל ח' תהלוחות יבין כוחת תילקח זוטרתי היח לנגדי מלך המשיח ועוד חתי כל חותם הדורונות ליתח הדורונות הללו ויח לוחר דלקחן תחרינן דכל ט' שנים היה תכבדו כחותו דורון וחז"ח כחן כי כל חותן הדורונות יחד יביחו למלך המשיח בכל יום כל ח' תהלוחות :

ארא

יביחו דמשחע תה שנטלו תחנו ותף על פי שלח נטלו חלח תרס קחתר בכללו יביחו דביון דכללו יתנו לו דורונות בנגד של יעקב היה ליה בפורעים ומביחים בפכיל תרס תה שהם נטלו :

יו זה

תפס ותהרן יתן להפלח תתה סיפרשו הדברים הללה תון תהפשט דומתי ספורי התנות רמז לענייני הבנים בפ"ת וכל סכן פ' זו סיתה ע' הנלות כדלקמן ותינו רחוק סיהיו יעקב ועשו תדברים בלב ולב בדרך רמז כי נם עשו חכם להרע תכל נדיך עין תה היה הכוונה לו בהזכרת תפס ותהרן תו דוד ושלמה ויח' ותדרישתם ותמן ותיך היה זה תבוחה למה שתתר עשו בפעם ונלכה ונלכה לנגדך וכילמדנו תנחתי חתם עוברים בנבול תחיכם חתם תוכלים עם עשו בשולם הזה והוח תיני חוכל תתכם לעולם הבח וכן עשו חותר ליעקב בפעה ונלכה לח חתים תחותים תנו נחכל בניהו בשולם הזה וכשולם הבח ח"ל יעקב הילדים רכים עד שבאו לח עתד תפס שהוח תפסיק הנתן ובקר יפחט להם הנתן והבקר עלות עלי עד עכשו לח עתד שתול ותם קול הנתן הזה בחזני ולח עוד שלח ודפקוס יום ח' חלח טול לך חלק בשולם הזה יעבר נח תדוני לפני עבדו ולח הילדים ע"כ . ונרחה דס"ם שתין להפשות פניהם בשולם הזה כי עדיין לח הניע זתן הנלחתם דהיינו ביתי תפס ושתול ותו הוח סיקליתו ותקט כ'חלה פתכו בתחלק תתנם עשו נוטל סרוס תעכשו ולח יפחו בשולם הזה ועניין הנתן והבקר לפ"ז תיני תלח רתז להנלחה פתהיה להם תו כי זה יפסיק נתן ובקר וזה ישלול כתן עתלק ותה שתתר ולח עוד ודפקוס יום ח' לפ"ז ירחה ספירושו שתין להם להפשות בשולם הבח כי תינן יכולין לפכול תפילו יום תחד בנהיתם ולכן יניחו עולם הזה לעשו והם יתיסרו בשולם הזה ויזכו לנן עדן

יו חד

עם דחרש חמר ליה לרבי הושעיא חין חפריח לך חרא מילחא טבא חפרח בציבורא טן שמי . חמר ליה מה רחיא . חמר ליה כל חותן הדורונות שנתן חבינו יעקב לעשו עתידין חותות העולם להחזירן למלך המשיח לעתיד לבא . מה טעמיה מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו . יביאו חין כתיב כאן חלח ישיבו . ח"ל היינו מלה טבא חפרת ומן שפך חנא חותר לה :

יו ויאמר

חליו חדוני יודע כי הילדים רכים וגומר . זה משה ואהרן . והצאן והבקר עלות עלי . חלו ישראל שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי . חתם . רבי הונה בשם רבי אחא חמר חלולי רחמיו של הקדוש ברוך הוא ודפקוס יום ח' כבר מתו כל הצאן ביומי חרדיונוס . ר"ב בשם רבי לוי חמר חדוני יודע כי הילדים רכים זה דוד ושלמה . והצאן והבקר עלות עלי חלו ישראל שנאמר ואתנה צאני וגומר . רבי הונא בשם רבי אחא חמר חלולי רחמיו של הקדוש ברוך הוא כבר מתו כל הצאן ביומי המן . יעבור נא חדני לפני עבדו . חמר ליה יעבור נא חדני לפני עבדו בעולמך חמר ליה יעבור נא חדני לפני עבדו . חמר ליו ואין חתרת מרוירא מרוכבי ומן חפטרטילי חמר ליו ואני חתנהלת לחשי להוני חני טהלך כפה דתיסא חת מי השילוח החולכים לשם . דבר חחר בפנים ברוכות חני טהלך כפה דתיסא הנחיא לוטה בשמלה :

יח ער

כיחד וכתם שתמר בפרק קמח דע"ז תי תינן תלכי מיומי סיפרכו והניח יעקב כי תי תפסר להיות סניהם יחדו סמרי תרס עזים ומנסיני חותת יעקב נוחים מנסיגים לותם כנתן כתי שעלות יעהל ובנון משה ותהרן ודוד ושלמה שהיו מנסיגים לותם כנתת וכפעלות ותעות מנסיני תרס עד שהרכו להוין בנו כד סיעור שתילו דפקוסו יום ח' כמעט תתו כלם בנון תדני תטם ותתן :

איך

ת"ט דרבי הונא כי פעם יפרש ודפקוס יום ח' על על תדרישנוס ופעם על על התן שתם כלפי תי שפי' סילדים משה ותהרן פרשו יום תדרישנוס וכלפי תי שפי' דוד ושלמה פי' יום התן תיני דותה טעם לדבר ותתה כ' תתורתי תליכה דרבי הונא וכעל המדרש הרחשון חמר משתיט יום תדרישנוס ור' ברכיה תליכה דר"ה קחמר יום התן תפ"י סתין הכדל לענין זה שיפורש הילדים כת"ק ולו כר' ברכיה :

הילדים

רכים זה משה ותהרן על עם שעדין תינן בעולם קרי להו ילדים דרך קטנות לו ע"ם עם נקוי החטח עד"ם כן עכם פתול בתלכו :

שנאמר

ותתן כתני ותעם"י שלח נתנה שנקראו בקר תחר שנקראו כתן לח יקב שיקראו כתן כתן ובקר :

ביומי

תדרישנוס שהרג התון רב תיסר כיום ח' כדתית' כרים תסתר רבתי ולולי רחתי ס"ה עושה כלה :

ביומי

התן שנור לפשתידם ביום ח' ולהבי ניחת ליה לפרושים בהתן שהכל תין בידו ותין בספנה ביום ח' תכל תדרישנוס תעם"י שנור לכלותם ביום ח' לח היה תפסר לו ביום הזה עד שיפשטו כל הרחוקים ולח"ק ניחת ליה לפרושים כתדרישנוס שעשה מעשה :

שנהא

סוף עתך בעולתך כלומר שתני תוכה עתך בעו"ה כי תתה עתי בעו"ה כעניין תגדת ילתדנו הנו והסיעו יעכור כח תדוני לפני עבדו כי הוה יתכל עולמו בעו"ה לבד ות"ל ותיך לח תירח תהדברי וברכני סיעערוך בשתיה שפל ונכנע לפניהם וסיעיב סיעתכל למטי בנחת כלומר שלח יהרוס להתקומ' לנגדם ולהתנחות בשום דבר לתת להם תקום להתקנתת כו תלח יהיה סוכלן בשכלנות נדולה וכפיוסין וביוכח תי נתי מילך בשנים ברוכות רוצה לומר שיתכשה מעיניהם ויברח

מפניהם

ועל דרך הדרש

בשרת בני עשו להדבק בהם והסיב כי יודע הוה שסופו לירש גדולת מלכותו למורדים תף כי תורתן רוקח וזה אמר שתתגלגל בכחת ומתיבולו ספניו כרוכות כלומר מיסתר פניו מהניט במעלתם שלים בחכמת תגלו לבלוס: יודע שכתרו גדול מכתרם:

יח יעקב מימיתי דבתיב תתן אמת ליעקב:

ומרמה כוחף על נפ למיתר לשנות תפנו הסכנה

ואמרו בפרק קמא דע"ז נתלוה לו גוי מ"ב כדרך שירחיב לו את הדרך וילוך לם מיעקב תכל תקיס לא תפנו זה הוא יעקב תפקר שכרי נמלנו תפחד עמו שכיר כן שנכתרו ואתיין עליו תכל תקוס למדו מכאן להרחבת הדרך שתף שכיון יעקב לעליות תניושים בהר גיון תם טורך לו לוה תלה ללמוד בפסט דכרו לפתיח הדרך תכל תדכרי רש"י בחומש כר' שמפתח יעקב הרחיב לו את הדרך ועם כל זה יפקיים הכורו לעשיר כר' דתפילו תפני הסכנה תין להוליח שקר תפיון ות"ע בהת קו"ל תותר לשנות תפני הסליס והרחיים מחתי יוסף ושמח יש לו' דשמני יעקב שהוח תדת אתת

ותם שתתר יעקב למיתי הוח:

בקש ללוותו על ידי תכניו וחם שתרו תניוח נח"ל שכקש לפת לו תעבדיו כתתב' דתם כן תתנה תיכני ליח ועל כל זה לח קבל להתלוות תת תיסים ע"ש כי ידע שהם תסוסים על הגזל וחכתוב למד רכינו שלח להתלוות עם תרמי ועשם תפת לח דקדק בדבר שלח תלה תחרים ולח הניע לעכו עד שהוכרך לתכור סוסו כי לקחו ממנו כל מה שכידו והודיענו מעשה רפינו לומר כי לח טרח וכתב קרא זה שלח כדי שנלמד מוסר לבלתי לבת עמם בדרך:

יט היכן הם דליכא למימר שלשיתה טפלים לו לח הוכרך להזכירם דומיא דיעקב נפע סוכותה שלח הוכרך להזכיר העם שעמו ולח

נזכרו לעיל שלח להודיע טעם כתד יעקב שהרי כלן רשעי נייסות כדלעיל פרשה ע"ו ושלח בשולי לנפיס ' וקר"ת ל"ל כתב דוישב עשו עם כל העם תיכני ליח להודיענו שלח נשתר סוס מ' תכל עתו עם יעקב כתה שתתר שלים נח עמך תן העם תפני שלח נתרגם יעקב כטוכה ו':

לא כי' שתתר יעקב תתר לתה זה תתנה תן ולח הזכיר הכתוב שקיים עשו דכרו תהו הוח ס"ד טעשה כך טיטרך לומ' שלח עשה כן ותים ס"ד לומר שתתר שדכר עשו כניו קויים דכרו הטתה נתי תיונה הכי כתי ולכבי ל"ק ויפף עשו עם כל עתו ולח תפני שנשתטו ועוד הטתה לתתר שתפני שנשתטו תעשו לח נזכרו היה רתוי להודיענו שלח נשתר סוס מ' עם יעקב כי טתה קנתם נשתרו עם יעקב והנשתרים נשתטו לדרכם ונשתר עשו יחידי ועוד לטון התגדה דקתתר ותרכע תתות תיכן היו לח משתע דק כעיניו תלה שיזכיר הת' תים לח שיתתר כל העם:

נשתטר כל מ' ות' כעוד יעקב ועשו נוסקים ותחקים זה תת זה שחשבו שתת עדיין יערוך עשו מלחתה עתו ותם שכתו עתו מתחלה תולי כתו לעתוס ולח ידעו שכנגד יעקב הת תו שרויתה כהם כי לח כח תלה לקרתת תחיו לסקטל פניו ועוד הכירו כי לכבו למרע תעוך נשיקתו שכקש לנשכו

כדלעיל תי נתו שתתחלה לח חשבו שלח הכירו כח שלת יעקב ועתה שרלו פניו הכרת פניו עניתה פו כי חוזו על חסד תעיך עליו ויתכן שכשקקש עשו לנזוך לדרכו הוח שכשתטו שלף על כי שלטר תעקב כשלוש חשבונו שתת תם ילך יעקב לתרגו כת"ס עד תסי' תכוח על תדוני שפירש לו יפנע בו:

אימתי פרע להם כי ס' נותן ספר הנוים ת"ס נשולם זה על דרך ותשלם לעוכתיו תל פניו וכעובדת דתמת כן ניתיב דע"ק דקדושין:

כי תם ת' תים שניו תסעלקו' ויתכן שהיו תכני תרכע תתות תים דעשו ונשתר להם זכות לכנות:

כמה סנים ונקמת תינה למדרש קרתי כדרך

שתתרו בפרק קמת דיומ' נכי כיצד הלכיתן:

ימ חדש סוכות וכית וסוכות כי הסוכות הן כו' תדשי הקיץ

והכית כחורף וזהו סוכות כימי הקיץ ות"ת תתר תכתי תכ"ל דש' פעתים סוכות דילמת ליכה תלה פעם תחת ופעם הפעם הזו קרתי סם תתקו סוכות ושוב תכ"ל דומך הכית והסוכות תסוכ תדרכה תקרת תמצ שכתל זומן ת' תים הכית לעלתו והסוכות למקכתו והכי תדפרינן ת"ר כש"ק דיומ' תמצ דתעשה סוכות דדים שני פעתים סוכות וסתם ים לומר דתתכתל קרת לתמעתין שכבה לו כית ולמקכתו עשה סוכות לתמעתי תתה שכתעכה שם זמן ישיבת כתים וזמן ישיבת סוכות ותכתים מתחלפים הם כחורף כית לו ולמקכתו עשה דיר וכיונה וכקין למקכתו סוכות ולו תחלים ולח תחריך הכתוב כזה ודרש סוכות שתי פעתים דהם לח כן סוכה תיכני ליח ויהיה שם המין כתו יעכו כסוכה למו תרב דותיה דוימן לו כית שהוח שם המין דולתי לח יספיק כית תחת לכל הכלוים עליו ועוד למה קרת שם המקום על שם הסוכה ולח על שם הכית תלה ולתי זמני הסוכה היו טפי תשל כית:

ובכיה תל שם תדכים תשם דקוס לן שנתעכה כדרך כשופו מתרן שתי שנים תשנים ושתרים שנה פרים

מתנו יוסף כדרך שהוח פירש מתיכו שנים ושתרים שנה עשרים כנית לכן ושנים כדרך כדתיתה כפרק קמת דמגלה לם"ק דיו"ת התדשים היה כסוכות וכשנה כנית תל והת תלה קושי' דקנת תכשנה תדשים היה כשנה ולשם למנדל עדר דכתיב ויהי כשכון ישראל כתרן כיתן נרתה שהוח דלה תשכתן דכנה שם תזכה כי לח תתר כשנה דקו ויעכ יעקב תזכה נרתה התיוכות דרך ערתי גל תשנים לו תזכה לדתת פעלתה לה כשנין כתו שתתר כנית תל נרתה שיעיפתו שם ערתי היתה:

שעשה יעקב כנית תל תיתה תה טעם לכנכדו כסיותו כנית

ל' תשים כבר כתרן ישראל רתוק תעשו ולח כסיותו כסוכות שהיה קרוב תלין ות"ל לירת מתנו יותר ושוב תה טעם תתדרש להזכיר זה כשלח הוכר פה כית תל תלה תגב גרדה ועוד למען דתתר תעשה שנים הוה כתר תעשה שכם שתרי תחר שכרת תשכם הלך לכית תל ות"ל קתתר כפרשה הסמוכה כרם הכה שלם כתתונו תשתע דקודש כתו לשכם היה הכנול ונרתה לי דל"ג כנית תל תלה כסוכות וכן הרת"ן כפי' החומש שהכית תגדל גרים כסוכות ופי' כי שם היה תפחד תעשו כדפירשנו : וטעם ההודעה לימה דלה תיקשה לן למה נתעכב יעקב שמונה עשר חדש כסוכות ולח תיכר דרכו לכית

מ"מ הפכ"ק

מ"מ להמפרש

לכיון כי היה אלהים מכבד לעשו בכל לותו זמן מפחדו פן יחזור עליו לרבי תנין נתעכב שם תשעה חדשים לשכם ז' וי"ג זה הודיענו גם כן סבת עכובו בבית אל לומר דאתמר שם נשתהה שנים שלם על פי שכבר היה מובטח עשו נתעכב שם להרכות בנכסים :

כל חיותן חדשים מידי חדש בחדשו והרמ"כן ז"ל פירש בכל חדש לו פעם אחת כר"ה :

מיוב ה'

שם ט' שנים דכתיב ויהי דט' שנים נתעכב בדרך ופליג התם דלעני לסכיר

שם ליה ג' שנים כדפירש, ובריך רבן מהי דייק תשעה שנים ושמח משום דדרשינן ויעקב נקם

שם ליעב כשלוה קבן עליו רגזו על יוסף כדלקמן ותכיון דהן היה יוסף כן י"ז שנה נמכ' סיפר כשלוה

שם קנת שנים מקודם מיום טהרו של

שם מכיון דעל היות יוסף בן י"ו להכה קאמר דתשעה שנים היה כסוכות מכבד את עשו דהם כן כשכח יעקב מהל מכיון היה יוסף כבן י"ז שהרי כן י"ו היה כשילה מכית לבן ותשעה שנים שיצא בסוכות ושנה שלשה משתתה כשכם וכית אל ושתר משעות נמלא יוסף כן י"ז שנה כשיצא יעקב בארן מנורי מכיון מהל רבי תכה שבירה ליה דעכוב השנים לא היה אלא בבית אל וסכותה שהיה מרבה בנכסים :

יודע לחסך מי טבריה נוחה קאמר לעשו שהנסוכים היו רבים עד שמילו חשבר לחשבם יהיה חשבר לחסך מי טבריה על דרך שם יוכל היה למות את עפר הארץ גם זרעך יתנה :

פרשה עט

מ' בשש נדות יגילך כו' ככר כתבתי לעיל פרשה ע"ה סימן שבעה דלף על גב דקרא כלישב כתיב כלפי יעקב הדברים לחורים ולהבי דרים הכא כלהו מילי דקרא שנתקיימו ביעקב ונייתי לה הכא משום סיפא דדרים תבא כללה אלא שהיכו חסר כענין שנאמר כאן ויבא יעקב שלם והטעם להודיענו שכבר ירדה לשון שלם על ביותו מוכלח בשניהן שהיכו חסר מהכו כלום כתו שאמר אלא על שלא הסרו כל טוב ולא נענטרך לפרש שלם תושר על ביותו בשלום כמו שהיה נרחה לכאורה שלא יבדק לומר שלם לשון שלמות ומלו אלא בשנין שלמות הגוף שילדק בשניהו לומר חסר ולא בשניהם שהם חוץ מעשתו :

אין סיח מיגון כלומר דלא תיחת עם ושבע הרי י"ג הלם כן מהי שנה י"ג שחדריבי טוכה ועוד ליערביהו ולימת כי"ג ועוד דמשמע דקרא קאמרם ומזיל להו כאומרו בדעב פדך וגומר והכא ליכא י"ג אלא הכי פירושו כן שם שכע שאמרך מהן ולפי זה ה"ה טוכה דהא קאמר דלא שני ליה כן שכע לשם ולא נקט משפר זה אלא לפי שדרך הלשון לומר כן על הרבים כמו שכע שנים בשבעה דרכים וחשבר לפרש שאמרי שפירושן הכי דאפרש ומזיל ויתכן לומר דאלחתה ועוד וכבן כחדא ניהו דתרוייהו כלכן ניהו ולפי זה ליכא אלא שם ויתכן דאכל מקום שתרי חסיבי כדאלכתוב בשאול לכן אמר כן שאמר שהן שם כן שאמר שהן שבע שנים שלך מהן :

כי זה שנתים הרעב יש להקשות למ"ל רחיה שכהן ולא שאמר שקר אלות שהכירו הרעב אלו קודם שקרא זה ואולי שכירה ליה שהפדיון שהיוחד ליעקב היה שם שנשתלק הרעב אחר כ' השנים כזכותו וכבי קאמר פדך אלא נתקיים הרעב אלא שנתיים כמו שפירש"ל :

יש לומר ידי נר' שבא להלחם שמו ביד נטויה שבכתו

פרשה עט

מ' ויבא יעקב שלם בשש צרות יצילך ובשבע לא יגע בך רע • אין שיר אינון אנא קאים בדין ואין שבע אינון אנא קאים בהון • ברעב פרך מטורי כי זה שנתים רעב בקרב הארץ • ובשלחטה מידי חרב • יש לאל ידי לעשות עמכם רע • בשוט לשון תחבא אמר רבי אחא קשה לשון הרע שמי שבראו עשה לו מקום שיטתון בתוכו • ולא תירא משוד כי יבוא זה עשו ואלופיו • לשור ולכפן השחק זה לבן שבא כפון על טמינו לשורדו • כי עם אבני השרה בריתך גו' ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וידעה כי שלום אהליך • מעשה ראובן ובלהה • מעשה יהודה ותמר ופקדת נוך ולא תחטא אבינו יעקב בן ארבעה ושמונים שנה היה ולא ראה טפת קרי בימיו • וירעת כי רב זרעיך וצאצאך כעשב הארץ • אמר רבי יורן לא נפטר אבינו יעקב מן העולם עד שראה ששים רבוא מבני בניו • ותבוא בכלה אלי קבר בעלורת נריש בעתו • רבי יצחק ורבנן רבי יצחק אמר אבר תבא לח אלי קבר ורבנן אמרי תבוא בכולא אלי קבר מלא שאינו הסר כלום שנאמר ויבא יעקב שלם :

כ ויבא

שכיי שכרתו פשה לומקום סיטתן כתוכו שהקיפו כ' חומות ח' סל עכום וח' סל כסר כתו שאמר כמ"ח ופירש תחבת כנוי ללשון והמקרח דכך לשלפניו דקאמר פדך חמות וקאמר נתי פדך כשוט לשון הנטוחת כלומר שם' מכילו מלשון הרע שהוח קשה והלשון הרע הייכו שם שהיו התכשים מרגלים כו לפני עשו ואלופיו לומר רחה יעקב מתכש' ומגליח בכרכותיך וכיוצא לשלח מדנים כיניהם כדרך התכשים ולזה לח תירח משוד דהייכו עשו ואלופיו אלח יהיו סודדים חותך כשכחתם כי לח יקובל הלשון הרע לפניה, ולזה לח הוזרך לפרש מאי זה טעם רחיני עשו ואלופיו פשוט כי הוח חוכן מכשוט לשון כדפירש :

זה לכן שכח כפין על חתוכו וחף על גב דכבר פירש כחלח' מידי חרב כלכן הוח הלשת נפשות ושתח קאמר הלשת חמון דלעתיד חיכון לכן ועל שחייהן סורך ה' להגילו כדדרים לעיל פרשה ע"ה נבי חלפי חברהם וכו' ואין לפרש דהכח חיירי כתה שכקש לעשוק שכרו ולח כתנו חלפים להרע עמו דלשון כיחה לשודדו לח משתע חלח לגזול חת שכידו :

ויקח מחכני החקו' ושלשן כחין חרוג שכיב לרחשו להגלל מחיה רעה כחה שחתר ז"ל זה שאמר ואחת חתן חל תירח כי עם חכני הסדם כריתך ואחת הסלמה לך רוצה לומר שלח ירח מהחיה לכ' שכות הח' שעל ידי החכנים ניצול כגילו כרת עתהן כרית כד"ת ועוד שהחיה מוסלחת לו :

מעשה רחוכן וכלהה שחף על פי שכלכל יעקבי חכין ידע יעקב כי לח נתכוין לחלל ככוד חכיו חלח לחכוע עלכון חתו ולכן לח נגדל יחסו שכטי ישרחל כחה שאמר ז"ל וכן מעשה יהודה ותמר חף על פי שלכחורה חשבו שזנתה חתר כלתו מכל מקום ידעו הכל כי חם' היו הדכרים כחה שאמר בפרק הלוקח נדקה חתני יפה כת קול ויאמרו חתני היו הדכרים ולח היה כך זכות ועולה בחילו וזהו שאמר וידעת כי שלום חהלך דמשמעותו נודע ליעקב בנבואה טוב לכ' רחוכן :

בן כ"ד שנה היה כן שהיה כן ל"ד היה כשנשא חת לחה כדלעיל פ"ע ורחוכן טיפה דחשוכה היה כמו שדרשו נכי כחי ורחכית חוכי וקדרים הכח כהה ופקדת ליך ולח תחטח כלומר שפקד חת חשתו חכלי שחטח קודם נרחייה טיפת קרי שעל הרוב הוח לחטח הרחוי ואין זה מענין הנרות דפתח כהו קרח חלח לחידי דמיידי כמעלת יעקב סיפר שכחו כוה וכן שם שאמר וידעת כי רב זרעך לספר הגלחתו ושבע הנרות הנזכרות הן הן הרעב ומלחמת לכן על עסקי ממון ויהיה רעה הריב' ומעשה רחוכן הרי' ומעשה יהודה הרי' וחם שלח זכר נרת דינה ונרת יוסף שעליהן חתר ולח כחתי ויכח רוגז כדלקמן פרשה פ"ד לפי שלח הגילו ה' חהן עד שנגטער כדי נחולו כי נרת דינה על שאמר ושנתח כי נדקתי חו על שחטע חרעבו חסר כדלקמן פ"ם ונרת יוסף כ"כ שנה כנגד כ"כ שנה שפירש מלכיו כדאיתח כפלפי פ"ק דחגלה ולח יקשה עליך ת"ם כפ' הגז' לח שלותי מעשו ולח שקטתי חלכן עם שאמר כאן שם הגילו לל"ק שהם לח שלותי חלח על הזמן החוטט שהיה כנער עשו ולכן חכל לכסוף הגילו ה' חם שאין כן כדינה ויוסף שנגטער לגמרי כל הזמן שנתחייב ליהות כגרה וחף לכסוף כשניטול חנרת יוסף לח היה על ידי נם' פעשה לוה' כמו כחלה חלח שכן נתגלגלו הדכרים

מיוסף

סיוסף נתודע על לחיו וחכיו :

ונזה שהזכרו נרותיו כאן אלא כסדרן דנקט לחמור תחלה שהחמורים שבהן הרעב שקשה מחרב כדתימא בפרק קמא דב"ב ולמה היתכה תלחמת לבן שבא לעקור את הכל ולהטה היתכה על עסו שתעש"י שגם כן חשב כן אלא כה עליו לבך כי ה' נתן בלבו מתחלה להסליח עמו וע"מ כן בא לפי הפשט ולמטה היתכה מחשבת לבן לגזול ממנו ולמטה מתכה תחב החיה רעה אלא בחה מתם אלא פחד בעלמה הוה שהיה לו ושוב הזכיר מעשה ראובן ויהודה אלא היה נרה ביעקב נופים :

עד שרחה שעשה רבוה עם שחינו תבת הנתנעת שילחו משיח רבוה משבעים נפש כי"ן שבא שחי יעקב בחרן מגרים חם בניה שהיו מולידים בכל שבעה חדשים ושבה בכרם ה' ו"ז שבא מולידים בהיותם בני ו' וז שבא כדורות הרחשונים בדתי' בפ' בן סורר מכל מקום לה תשבע מקרתי שבני ישרחל פרו וירבו אלא אחרי מות יוסף וכל אחיו וחדום האריכנו בכתוב ביוסף שרחה לחפרים בני אלשים ולכן הבטן לפרש שרחה בקדם משים רבוה שתידין לנחת מבניו :

תבא לה דרים בכלה בעין לחות והילקוט נרים תבא בך לחלוחית ולפי זה דרים בכ"ל בך לה ותבא בעין ללחלוחית ומכל מקום הכוונה אלא יוסלים כרב הימים כדרך הזקנים אלא לעולם יהיה עליהו דעתן :

תבא בכלה דרים בלה כתו בלה בחלוף הח"ת בחלף ורונא לומר בכל טוב אף על פי שלה נזכר פה דק רב ור זעירו כי שאר הענינים שיהם אלא העדר הרע מכל מקום שהם כל השמע כל הכלחה כתו כרך את הכרשם בכלל כי מבני חלהים וכי יש לי בכל :

ג ויבא יעקב אלם שיר המעלות לפי שק"ק היות פירש אלם לשון אלמות להכי בעי השתא לפרושים לשון אלם שיהא בשלום אחת מויכוי ולהכי מייתי קרחי דרמיו כהו הגלותו מהגרות והחויכים ומייתי רבה גרדוני מנעורי דמשמע דמיירי בדידיה שהרי כל חמשה עשר שיר המעלות היה אומר יעקב כדלעיל פרשה ס"ח וכל זה כתיב ביה יאמר נא ישרחל וכן ה' יאמר כאחד וכולך משמע בדידיה דכתיב לה יכול ולה יפן שומר ישרחל וכל הוצמור משמע בדידיה שהוא היה אומר חשת עיני אל ההרים כלעיל בפרש"הגזכר גם פ' רבות רעות נדיק משמע ליה ביעקב כי אין דרך שהם נדיק להיות לו רעות רבות שהרבה רבים מבלוים לרשע ולה יאוכה לנדיק כל אין אלא ביעקב מיירי שבתרוהו גרות רבות כדלקמן פרשה פ"ד וביחוד גרות עשו ואלופיו פ"ק שה טורך להדיח ג' מקרחות ועוד אלא נקטינהו כסדרן ע"ק למה לה פירש גרבת גרדוני שהורים אותו כמו שפירש גרבות רעות ועוד היכן מצינו לאלופי עשו הרעו ליעקב ויש לומר גרבת גרדוני מנעורי משמע בלבן שביערו כחוגו כשהיה במדרגת נערות וכן אחר כך בכל עשו ואלופיו נערוה ואחר כך בבואו בארצו ולבן לה הוצרך לפרש גרדוני בעוריו אלן ניכוה אבל רבות רעות אלא פורש זשם הוצרך לומר דהיינו עשו ואלופיו ועוד דבכה לה קאמר שגרדוהו והרעו לו אלם ולכך אמר זה עשו ואלופיו אלא הרעו לו אלם אלא היו בקונים בעיניו ומבטשר אלם לפי שלבבם למרע ולכן הקדים רבת גרדוני לרבות רעות ושוב הביח ה' יאמור בתוך וכולך שבולל שמירתו מכל הרעות בין מהחויכים בין משאר הבריות ועוד המשיים היה בתוך וכולך משבים למה שאמר כאן ויבא יעקב אלם .

ויתכן שלפי שהרעות הבאות על אחדם הם מג' מינים

סה' אם שיקר' מטבע ההויה והספסר וכב' אם שיתרע לבני אדם מקנתם לקנאם והג' אם שימנה כל מ' מבני אדם מעבולתו בעצמו כמו שביאר הרב בח"ב פי' ב' לבן זכר ג' המינים לומר כי מבלם ינילנו ס' והזכיר המשובה המיוחד שהיו לו ליעקב בכל פנים הם' המגרים בפועל והב' אחר לא עשו בלל ואלו הם ב' תלים קבה הבתובים הרחשונים ועל ב' המינים האחרים הבניח ה' יאמור בתך וכולך בי שם נזכרו שניהם תלים לד שבאומור השמם לא יבבה בו' רמז על הטבעיים וכאו' בתך וכולך רמז למה שיעשה בעצמו בבתו וכבולו :

אמר לו הקדוש ברוך הוא תלים קבה ויבלו לדמיכיון דתו תיוב מ הדר ואמר רבת גרדוני מנעורי משמע ללאו בלה קאמר לה יעקב בה' אלא אחר שאמר לו ה' ויבלו לך חזר וסיוב רבת גרדוני מנעורי גם לא יבלו לי ועוד דלעתן גם היו מתיסב על רבת גרדוני מנעורי אבל לפי זה ניחה בי הוא בראשית בה אמר רבת גרדוני מנעורי בלו' ויאמר לו ה' וכי יבלו לך בלל בלומר וכי הגיע בך רע ושוב הבלתיך והסיב לין נ"ל שהבלתני אלא גם לא יבלו לי בללו :

ג פתח שם זך בבר בתבתי בתגדות הקודמות מתי דקשיא להו בשלם וגר' דרבי חייא שבירא ליה לה' לעולם שלם בפשוטו שהיו חסר בהגלחותיו אלא דנקט הבי ליתבא לרמוז שבשבר היותו שלם בתפיסו השלימו ה' בהגלחה והייבו דקתמהים ולפי שיעקב היה תם ודומה לדבר שייתיחש שאמר בחיוב ושלם גוף בדקך הייבו שם' שלם בל בדקות שעשה בתדתו בלומר ולא יהיה שלום בהגלחה אבל יעקב שהיה שלם בגדקו היה שלם בהגלחה ובל דקדק' מדקאמר אתה ולא היית שבבשו הוא בדיק ולא לשעבר וקאמר ליה לחיוב אתה שלשעבר לא היה בדיק שם עבשו יהיה בדיק אין ה' מקפח שברו אלא יהיה שלם בל בדקותיו לעתידי :

ועוד יש לומר דקתם' שלם תומר ליעקב בתו ויעקב היה תם ז"ם ולפי שבתוב ויעקב היה תם בלו' ע"ד שאמר ויעקב היה תם אמר נם בן יעקב שלום וכדי אלא יקשה מתי שנח השתח דקרי ליה הבי לבן הקדים להביח תם זך ויאר אתה הקדרים ליה ביעקב דתה על נב דקרח בחיוב משתעי תפסר דהבח קאמר ליה לחיוב שתם יעשה ביעקב בתקרהו יקרבו וכן דרשו בתחומת מ"ם שם והיה רחשיתך תנער בחבות וח"ת לו בן אלא ע"ד שפיר שבו וכן יר' מ'תם שם בי שתל נח לדור רחשון וכוונו לחקר תבוסם בלומר תקור הרחשונים שתירש להם בך וזקדק מהבתוב בי לח התעיד יעקב בחסדותו מדקאמר אתה ולא היית והייבו בהיותו בניח לבן ובדרך תעשו אלא היה יבול לעסוק בתורה בדרבו ותשתעין קרח דתי שעשה תעשי טובי וכזולן תה הפסיק תבדקתו בהיסוב לנדקתו תין ה' תקפח אבר הרחשונות אלא תבדפם עם התחרונות והשתח ס"ם דקאמר השתח ויבח יעקב אלם בי בהיותו בניח לבן לא היה נקדח תים תם וק"ק לפי' זה דה"ל לם תם זך ויאר אתה זה יעקב בדאמר בבל הדרשות :

רבי ברביה פתח ותנזר אומר בו' שבירא ליה שפי' ויבח יעקב אלם שבח בשלום בדעת התגדה לעיל וברי אלא יקשה מ"ם דבתב לה הבח תביאתו בשאר זוכתי להבי פתח ותנזר אומר ויקם לך שנתקיים ביעקב בי בל מ"ם תם יהיה אלהים עתדי בי ה' הבלים אלהי אבותי בדבתיב הבח בשלום לפי שהיה תחלת בותו בארץ בנען שהיה אלף ותיבה נתקיים תם שבקש ושפתי בשלום אלא בית אלף על פי שהיתה לו אחר בך גרת דינה • אלף' שדברי יעקב בקשה אלו תנתי נדר היו לה נזרה ותתי ותנזר אומר לענין זה :

על שני דרבין בלבתו אחל לבן ובשוכו :

לפי שבתוב בו' ותנזר אומר בף אחרת שם' קיים תתחרו שבת"ם תם יהיה אלהים עתדי ושתרתי ה' לי' והבה אתבי עתך ושתרתיך וסבירא ליה בח"ד לעיל בפ' תסורסת היה

ת"ח הפסוקי וכיחוד הכלו

הפרשה וכמ"ש ובאתי בשלום מתקיים דכתיב ויבא יעקב שלם וכ"ה בתמ"ד מדכתיב והיה מחנה הזאת חלת דניח ליה למנקט מהכא דקאמר שנתקיים מ"ש :

ד כתיב האורעים בדמעה הלא בתבתי לך קום ויבא יעקב שלם וגו' שכשל מגדה זו קלו תפרם שלם בשמחת לבב כלו' בלא שלם ובנפש חפצה כשך הוא שהיה לבבו דוי בלבתו מניח שהיו נרדף בחסר כל ולפי מיעוי קרא מהוורעים בדמעה ירמה שברחו בו עניו זה בדמעה ואחיל וניחא למימר דקמפרש שלם בבניו וכדמסיים התי טענין עולתין ולעלתך דלכתי מה נריך להניח רחיה מקרא דס' תילים :

פרשת ת"ח מפלי ט"ו

זה מטיבו יעקב דחף על גב דקרא כסוכ' את שיבת לוין קמיירי וקא מדחי ליה לאורעים בדמעה ניחא ליה למ' דמיעקב המיוחס לומר שכשם שיעקב נעשתר בתחלת עניניו וסוף שתת בעניניו כדרך הזורע והקוצר כי כן דרך הנדיקים שתחלתן יסורין וסופן שלום : כן יקרם לעדת ישראל שנעשר קבלת היום לעתן ולעתיד לבא

תוקים מה שמירם לחיות סימן לבניס דחם לה כן ח"ש לכשל הזורעים בדמעה וכוסם מהך הזרע וחין לחקשות מחי הזורעים בלשון רכים דחין מקרח יוכח מילי פשוטו וכוכח שכחו שהזורע בעודו ספת שמחים היורים בעולם שכל ידי שכשכול עול הגלות גוכה להגלחה גדולה וכ"כ כי החרן תוכי נחח :

פוטים מרחן שורע את הפרכי כלומר כשעם שהכניו לקבל הברכות שם כחדרכות הזריעה לקוצר שים בעבר בן יעמבי לחכיו ושוב שתח כשוכה ונתכרך ולח שרני כו לחניו :

תטרים תוקים הלוך ילך וככה כו כלומר שהיה הולך ליפח מחשה בעבר כי חין מחזיק בידו ולכן ויפח את קולו ובך כשרחה את רחל כדלעיל פ"ע :

ומליך שנגישך למקום שבחיד להזרע וכירם נוסף מהך הזרע שנם ובקל עליו גזרת מהך הזרע שכוכו חכיו ליתהך למקום שיפח חשה ולכבי מייתי דכתיב וקח לך חשם חשם מ"ם פיהם נוסף נוסף חשם שכוכרך למקום שיוכרך כעל כרחו בחוחות חכיו :

וישרח יפחר את יעקב הוסיף להכיה מקרח זה דחף על גב דכתיב וקח לך חשם חשם חשם שלח לך יעקב חלח כרחוכו כדי לברוח חשכו ולח כדדרם שנחהך למקום דחשחש בעל כרחו כדפיר שכו חכל מלכתיב חו ויעלו יכחך חת יעקב מחעיכן דשלח מדעתו בלך להכרח חכוח חניו דחם לח כן ויעלה יכחך למה לי :

טעין עולמיח דרים חלומותיו עולמותיו : ס ישלם גנוכו דרים שלם כשעטו לעון שלמות מדלניל סימן ס' ויחכתיב חשם דרים כל חילי נוף וכנים ומחון ולימוד ועוד כי לח יקרח שלם חלח מהרפחתם שהם עיקר הפלחת החדם וגמנים למדרגות החוחר בדברי היוקרים :

ברם שלם גנוכו שכשורחם לו חשם גרפח

כדלעיל פע"ח והח דלימח כפ"ק דע"ח פסיורחומי מרכיבין חדם שלם על חבר דמז חל יעקב ושבו והמדרגות חחדרו לעורים ופסחים דחעודה עין היו כנגד יכחק ויעקב דחמצע שלעולם היה נולע חפשר טעו הגוים מ"ם חפסוטי הכתוב' :

ל"פ שכתוב בו שם יכח שבע חימח דחכל מקום כיון דכשבעבו הסכיר לו פניס וגפטר ממנו כח כפ רשם חס נרין לומר כחן שלם בכניו פשיטח שלח נגע בהם וחיינו דכ"ם דשכת לח מייחי שלם בכניו וחמ"ם יש לומר שלפי שלח נח לב יעקב עד הנה שבכנס לחרן בנעלן שלעולם היה מפחד משבו כדבי הרמב"ן ז"ל לכן חמר שעתה היה בעיניו שלם בכנו ועד עתה חשם היהים בהם בחסרון :

תשע שנה כדלעיל פרשה ע"ח וחין הכי נמי דכלחו הכי הוה מני למיחר שלם בחחוכו כנגד מה שלחה לו מנחה לפניו חלח רכיחח חחמשי דשם על נב דשכר הרשם מ"ת כירבו ס"עד שכב להיות שלם בחחוכו :

שלם כתלמודו שלח שכח חלמודו בטרדתו בבית לבן ובדרך החלכים ולבכי מייחי דיוסף שכח חלמודו בגלותו מלקומו :

שנאנר כי נבני חלהים שנת"פ ולח ת"ח חם טרפת ירו דשכיחת לקרות שנו על שם הטוכה הכלע ריבוי דחמי לקרות הפם כתו חפרים כי פ"נ ופיין ספרני חלהים כחרן שניי וכוד עיין בם"ם קנה לחם יעלה דכר זה כחלהים כי חין דש יורד מלמעלה ושמש ים לומר דכחמנגל על שכחתו חתר כי ס"נרש לפי שהגלהו חתרנו ולכיות לו זכר לחתגלות קרח שם בנו עליו :

שנאנר כי נבני חלהים חת כל שחלי לפו דוקח כל חלמודו דשם חחד לקחן שחסר סימן לחכיו ספר חתנו כעגלה ערופה חלח עיקר חלמודו הוח שככח :

ולהלן הוח חחזר נשם עגל ומיין זה חלח שכל חורה כדדרים כשרק חלק חדכתיב כי חכף עליו כיהוכתיב לח יומם ספר חתורה הזה מפיך :

ו חנן חת הפנים שכעיר לחו חדכתיב חת פני העיר ולח כתיב לפני העיר קח דרים דשם חשכחן חת פני טוכה בחקום לפני כי גדלה נעקשה חת פני ס' חת פני חכיו חכמה וחולפה חלח חיחודה דרים דלחה ליה לחסחיכן חקום חכייחו חלח דרחיו שחנן הפנים שכעיר וכם הכעזרים כדדרים לקחן נבי והדעב היה על פני כל החרן ופירש ויחן לשון חחנת חן וחייכו שלח להם דוכוחת ולליכנה כחרה לה דייק פנים חשכירים חלח לכל יושבי העיר שכחן לפם חכיכה וכגלה כחה שעשה קוקים וחכר להם סחורים כזול :

דרא חחרה שכריך להחזיק טובה למקום שקבל הגלה חשם וכעילדה דרבי חחנחן בן יוחחי חחרם דקחמר חחבי שנעשה נס לרבי חחנחן בן יוחחי הוח שבקש להטיב להם כחו שעשה יעקב כשכול חיד עשו : חך קשה מה הנחה קבל יעקב חכיר עכשו

ת"ח הפסוקי וכיחוד הכלו

ביומא דסמדא כפרק ב' דשבת מכרש ששכת הטמנתם מפני שהלשיכום למלכות על שדכרו כנגותם גם בשבת יעיתם לכסוף וכן בשניכים מחרים דמערב כשמוך מפרש התם כעניין אחר ;

שניא כת קלף תם' היה הדבר כדי שיכין לאשורו לנשת משם ;

נרכן יתה מן קטולא שהיו מקוחות שהיה כתם ספק טומאה שנאפר שם קבר והיה נכר לכהנים לשכב את הדרך כדאמרים כפרק כ' דשבת ;

ובל אחר דהוה קטילא סליק פירש רש"י שהיה לוחם על אחיותיו ובפרק כ' דשבת פירש שהיה כורך גם דהכי אפרש בשיקולוסי ;

לא אחריתין דדכי בר יוחאי לשכריה היה כמלעיג עליו ואיך אתם אומרים שטיהר בן יוחאי את טכריו והלא אמרת אומרים שנטמא אחר כך שם הרוג אחד וידע רבי שמעון בן יוחאי כי שקר היה אלא כדי ובקן בשבועה ואמר יפת עלי כך וכך שם אין נידוי הלכות רבות שטכריו היו טהור' מלכד התיקון שאני שיעשי לי לא היה צריך לחזר אל הספק הספק לחולי הוה היה הפרש אי שהיה הטומאה בחזקת שחיכה בוקעת ובולה וכיוצא אלא שכהנים היו מחמירים בדכר זה שאפר חזר משם ומשם כלומר חזר מהתקנות שעשיתי לטהר שפתים מהקוסם ואם בן סורחי פקר אלכד ובזד ואפס עליו שהיה כחזקת שהיה הטמנתו להתיר ועתה פורן נדרן של תלמידי חכמים כתם שחזר בו אי כתם שחזר על הכיריו שרתה שהיתרו הדכר בחזקת לפרש חזר משם ומשם אלכד הטענות הנזכר יש לתשוב עליך מחכר שהיית עתה בחזקת חיך אתה פורן נדר ובחזקת אתם פירש חזר משם ומשם אתלו אין לי תשובה ומפורש ;

כל הסניחין אסורין ' חזר אפרי כרוב כך היא לשון כרייתא כפ' אקום אכהנו ולפי זה צריך לומר דסניחין שהיה אלקט זה היו של כרוב אכל גירסת אחנשה כאפרא שביעית כל הספוחין אותרין חזר אפרי כרוב ולפי זה הסניחין אלוקטין לא היו של כרוב ועל זה הדרך תייוני עובד בירושלמי ד שביעית ולהכין פירש אפרי הכריתה עיין כפי' הרא"ש ורבי אחזן כפי' אפרא ובחזרים ובחזרים פרק קמא דקדושין ואין כאן אקום להחרין ' ולפי' ליאום ובפ"ג וספקולא עיי פ"ק דע"ז כתו' סוף דף י"ו

טומאה תרומה עומרת ' והוא מציין אי ור' מקום טומאה ומקום טהרה עד זמן דרבי ירמה מן קטוליא הטהיה חד כוחי עם ראוא אפר ליה אנא אויל ° ומרחך בהרין סבא ריה ורואי אית ראמרי מן הרין שוקא דרגינא ואית ראמרי מן הרין שוקא דסקא ' נסב קטיל ושמריה בשוקא דהוה מרבי בצפרא אזל אמר להון אמריתון דרבי בן יוחאי טבריה אתון וחמון דהרין קטילא נ"א אזל לגביה אמר ליה לא רכיתא שוק פלן אמר ליה הין ואין אפיקיה לך מיתין מן בדרך אמר ליה נור חמי ליה צפרה רבי שמעון בן יוחאי כרוח הקדש שרוא נתנו שם אמר נזור אני על העיין שיזר ועל התחתון שיעלה והוה כן וסליק ושבת בביתה ועבר ברויא מגדלא רצביא שמע קליה דנקאי ספרא אמר לא אמריתון דרבי בר יוחאי לטבריה אמרון אשפחון חד קטילא אמר יבא עלי אם אין ביהי הלכות כשער ראשי על טבריא שריא שהוה חזן מזה ומזה ואתה לא היית כמנין עמנו שנשהרה פרצת נדרון של הכמים עליך נאמר ° ופורץ גדר ישכנו נחש ומן הות לילה ;

ז דבר אחר ויחן את פני העיר ' נכנס פערב שבת עם דמדומי החמה מעבור יום הרא אמרה שעשתר יעקב את השבת קודם שינתן ' ויקן הלקת השרה אשר נשה שם אהלו וגו' במאה קשיטה ' אמר רבי יודן בר סימון אחר זה משלשה מקומות שאין אומות העולם יכולין להונות את ישראל לומר גזולים הן בידם ואלו הן ' מערת המכפלה ' וכית המקדש ' וקבורתו של יוסף ' מערת המכפלה דכתיב וישמע אכרהם לעפרון וישקול אכרהם לעפרון ' כית המקדש דכתיב ויתן דוד לארנן כמקום ונומר ' וקבורתו של יוסף ויקן את חלקת השרה ' וכתיב ואת עצמות יוסף קכרו כשכם ;

ח רבי חייא רבה ורבי שמעון בר רבי ורבי שמעון בר הלפתא שכחון מילין טן הרגומא דערביה ואתון להרא הגרא דערביא לטלפיניה טן רמטן שמע קליה ואמר להבריה חלי הרין והכא עלי ' שמעון מינה יהבא משוי שנאמר השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך ' ועור שמע קליה דערבי ראמר להבריה מה את מכסה בי והיה רוצה לומר מה את מעשה כי רכתיב ° ויעשותם רשעים כי יהיו אפר ' ועור שמעון שאמרה איתתא להברתה אתון סחיא והיא השיבה ואני גלמורה ' גלמורה אנא נרה ' שוב שמע איתתא אחרת אומרת אשאיל לי מבניך ואמרה שאילי לי מטאשיך שנאמר ושאטה במטאה השער נאם ה' צבאות ' ° אתייה ° אתין ° מעוררה ° לליותין ° העתידים עורר לויתן ' השאיל לי כסידתך אפיק חרא ° כפיתה ° למרעיא ;

ט במאה

ז נכנס כע"ם ללהכי מיבעריך למכתב ויתן מת פני העיר לומר שתקן מקום תהלותו מכעוד יום בקכישות מחזיון ולא נבעריך לפרש חכן מת הפכיס שכעיר דיעקב אמר השכת עד פלא ניתנה מת שאין כן מכרשם אף על פי שאמר כל התורה וכדלעיל פרשה י"ח ושם פירשנו מהי קאמר נכנס כערב שכת עם דמדומי חמה ;

ומלחך

זה אחד מג' מקומות כו' כלומר ולהכי מיבעריך למכתב שקנה יעקב חלקת שדה דמ"לכ מהי נפק מינה ;

שאין מ"ם יכולין להוכות לגדף ולומר שהם גזולים ואף על גב דכבל מרן יפרע כמי מיבן יכולין לטעון מאחר שם פרעה ונתנה לאחר יפר כעיני כלעיל פ"ק מכל מקומות יש להם קנת טענ' שנכנסו בגזלם ולא יאות לאשתורי אחשבתא אפי' מברם ניחא לטפת אף קרקעה טורף לכו לשכך תלוהם כשלשה מקומות אלו טפי מכל מרן ישראל וכי היכי דכבל מרן ישראל לא חיישינן לחלול פורתא הכא אחרת להם ואפשי לומר דפ"ה שהוא מצוי סכיכה רחוי עליו שום מרעותא וגם כן מקום קכורת האכות ואחר שכעת קכורתם עליון לא זכו ישראל כאחר נמכא בריק קכור כמקום שאינו שלו כזמן קכורתו ואף על גב דשכם כבר היתה ליעקב כזמן קנות עלמות יוסף כיתה טפי שמעשת מיתתו היה מקום קכורתו רחוי לו כלא שום תרעות' ח שכחון מילין שלחן קנת דכרים שלמון הערב והלכו ללמוד אותם כסוק הערכיים ושמעון אומר לאחר לחכירו תלי הדין יכבה עלי והכינו דיהכא מצוי כדאמרינן בקרא תלים נח הלך על ה' יתכך וכן הכין את"ם א' לאחירו מה אתה מכם, כי ר"ל מעשה כי מלמן ועשותם רשעים וכן כל לכי דאפרם ואזל ומייתי דך עוכדת הכא למאחיען לפי קטיטה כסילה כל ערכי וכן יקפה כעיניך מדנרסינן כפ"נ דר"ה לא הוו ידעי דכאן מהי הלך על ה' יהכך ונאדי לה מלישנא דטייעא דאפשר הנהו דכאן הוה שלאדו מלמן האכיס לגיאכא דקרתי ורכאן דהכא אינפ' ' אשאיל לי מכניך כר' למכניך ומטאטיך היינו הא וכן הכיא הערוך וטאטאתים כמטאטי השמד ואהמיעם כמה דאתמרן כמכיכ, אתיא אתין מעוררה לליותין פירש שמעו אחת אומרת לאחירתה כוא נכוח לעורר על לוייתיך וכיינו ר"ל לעורר על נערה מל' עורר לויתן ועוד שמעו אחת אחרת אומרת לאחירתה השאילני כסידתיך והוציאה קטיטה אחד לאחירתה ואמרה אחי כסידתיך קטטה

ת"ח המפרש' שכם ושמע שהטטיחוהו להניחו מכף חוייבו ולכן אמר שם ויכא יעקב שלם כי שם כטח לבו מפחדו כדפירש הרמב"ן ז"ל ;

ת"ח הפסוקי' ובאור המלות

מ"מ ספסוקי וכיוצ"ב המלו

וכעריך נרים תמצל לי מרגלותיך תמציל לי קסיטה תפיק תדע מתרתה למרעייה ויתבו לו תים קסיטה תחת תרנוס ויכבו ליה תים תעה ותים דתמרי מרגליתא ותים תמרי מרגליתא תורפא :

ט בכן תוקיות לסון רש"י כתתה קסיטה בק' תוגניות בק' סלעים בק' טלתים ס' סלעים ק' תוקיות ס' סלעים

קסיטה לחברתה

ט' טלתים ותים דתמרי קוף ק' מילין סינטומיליון מתה מלפים סי' סלעים טי"ת טרימן טריסיסוס מטבע של סם טורייסוס עכ"ל :

ק' סלעים מטבע של טרייסוס מיני מרגליות

יו"ד ר"ת מה עכידת הכא כתר מילתיה דר' דסכנין גרסי לה דהה לית מתא ר' דסכנין לתרוני הא מלתא קסיטה קתמר דהויא מרגליות סדרכן להגזם בגומיס ומסוס דכתיב בתיוב תים קסיטה תחת ותים גוס וכו' תחד תפרס רבי תסוס דכר הלמד תעניבו ולמתי דבעינן יו"ד ר"ת מתי עבידתה קתתרן רבי כרכיה י"ד ר"ת כותב ויו"ד ר"ת תעיד כו' פירס תפני סדרך העולם להוכות תים תת רבהו כתתן נכתב יה בקסיטה סהיה תתן לומר כיה כותב התוכה ותעיד עליה לעניד ליפרע תהתוניס כי הוה העד והוה הדיין וכתה שתת' כתקלות תניה' ותתרי בפרק מי זה נשך תני הוה סהכתיתו כו' ותני עתיד ליפרע וכתות תתת הניה כותב תת התוני וכן כילקוט פירס סטר וקסה סטר תתן דכר סתיה ושתת יש לומר שתפני שהכתוב בא לומר סיעקב קנה חלקת שדה שלה יוכלו לכוהות תת ישראל כדלעיל ויקסה לוה כי תה כעב כתה שתתרה תורה לעולם יוכלו תוהות העולם לכפור בדבר לכן תתר כיה כתב הסטר כלומר שהשתיר זכרון הדבר בפי תוהות העולם בקבלת תנותיהם שלא יוכלו לכפור בדבר תכל לפי זה תה טעם יה בקסיטה דתיוב ושתת תנה דקתתר הכא קסיטה קתתר נתי הכי בתיוב ותפסר לפרס עדות התוכה תה שעשק שכם תת יעקב תף על פי שכרשותו נכנס בתתותו כרבוי כסף והיינו דקתתר תף כתן העיד :

יה תעיד עליהם דהיינו יו"ד ר"ת שכתוב בתתותיהם החנוכי הפלתי כו' כדלקתן סימן ד' :

י אשר תתה תלוה בעליונים תף על פי שפשוטו סקרא התוכה תל תלהי ישראל על שם שהיה הקדוש ברוך הוה עתו ותכלו דוגיה דויקרא סתוה' ניסי כדפירס רש"י כתוכה תין דעתה ז"ל כן תכוי שתתר בכרך קתת דתגלה דהי שלקה דעתך לתוכה קרא יעקב תל ויקרא לו יעקב תיכבי ליה ותף על גב דתשכחן ויקרא סתוה' נתי ויקרא לוה' שלוש כבר תירגו דהתם על שם הגם ועוד שם שלוש שהיתה להם היו קורתין לתוכה כן תכל הכא ליכא סוס תעשה שכוכל לותר שעל ידי כן קראו יעקב תל ותי תיתה דיעקב קראו תל הוה ליה לפרושי כדהיה תי נתי דהתם קרי שתוה' נשיט על שם הגם וה' שלוש ע"ש שעשה לו שלוש תכל לכך תוה' ש' לכך לה קרי ליה ותיהו כפרק הנזכר פירשו שהקדוש ברוך הוה קראו ליעקב תל וכ"ש דכשלתה התם ניחה דלה קתתר ויקרא לו יעקב תכיון דהקורא הוה ה' תכל לדרשה דהכא כיון דלעיל הקורא הוה יעקב תיקבי לן ויקרא לו יעקב תיכבי ליה ועוד כשלתה התם תדברי קרא ספיר ויקר' לו ליעקב ז' ותי הוה שקראו ז' שתי ים תכל לדרשה דהכא היכי תדרים קרא וי"ל דקדרים ויקרא תוסף עכתו ותחר עתו וכתילו כתיב ויקרא לו תל ויקרא אלהי ישראל ופי' ויקרא לו שקרא לעכתו כתו ויש לו רבה תחר עשו לו להשתחות חולפס ולעכתו קרא תל ועוד קרא שם אלהי ישראל דהיינו שהם' שולט בכל העולם שהם ותה שלא תתר ויקרא לו יעקב ל"ק דדוק' כשפי ויקרא

מ"מ שתתרי

לו קתי תתוכה הוה דתיקשי לן דה"ל לכ' לפי שתין דרך לקרות לו שם תלא ע"י תעשה כו' כדפי' התוס' כדלעיל תכל השתא דקתי תתדם לה כרך לכ' דשפיר שייך למקרייה תל :

וע"ל דתגדה זו שכירה ליה דויקרא לו תוכה קתי תלה שתה תל ותלהי ים' שכירה ליה דהיינו על ידי שכתו ית' שהוה תלוה בעליונים והיינו תלהי ישראל ועוד ע"י תה שהעלה תת יעקב עד שנקרא ז בתתותונים :

ואני תלוה בתתותונים נר שה"כ תה שנתכתר בדבריהם ז"ל כתה זימני תיניי הנדיקים תושלים בסדר העולם לעשות נסים ולנטל הנזרות בתפלתם מ"ד מי תושלבי נדיק וכיוצא ורוצה לותר כי כתו שה' יחיד בעליונים ואין תוזה כיוצא כן הנדיק בתתותונים ותף על פי שגם בעליונים אין כתיבה תכיר ברתמ"ן בתתותונים שהוא כתוכה תו דרך תתוה שכוכה כוה היות ההים השלם לוותה בתקנת לם' כתדע והשכל והוא תה שנברא בשלם תלי"ם כתה שתתר ברב וחכו היותו תלוה בתתותונים שהוא עיקר כלם ודוחה לעלין :

מ"ב מ"י

ירד דסכנדרן

אפילו חזן הכנסת תיבו נוטל פרדה לעכתו שתיבו יכול לבלות לקרות בתורה תם לא יקדתיבו תחלה כדתתר :

הדא ותנא דיכה בת לאה ולא לתגם נעטר יעקב ככך ושוד דדרשי' סתוכים ות"ת כ"ע תיך היה זה תדה כנ"ת וי"ל לפי שהוכטל פרדה תי' לן כי לה נתכב בפיבי שכם כלל תלא עשה בביתו בת' תכנות עכדיו ת"ב לפי שהמוסנת בדקדקו לה יתוכה לו כל תון בנכסיו וכל שכן בכניו ביתו וכתה שתתר בסתוך כוה היה לו על ת"ם ושנתה בי נדקתי :

פרשה פ

ט הנה כל המוסל תסוס דק"ל תתי דיבה בת לאה בת יעקב תיכבי ליה דהא ידעינן דבת לאה היה לבני תייתי תלי קרא דכתתה בתה לותר דתסוס הכי תלי לה בלאה אתה לותר שדתתה לה וכדתפרס בסתוך ותבת לאה תקוטנת ולעיכך ותנא דיבה כו' וכדכרס' בחוסס וכתל תקוס כתב תפר ילדה לי יעקב לרחוס שתירש זה בקבת טיבו כדלעיל סוף פרשה ע"ט וכדלקתן כפרקין :

עתיד הקדוש ברוך הוא ליטול הדרשה הזו לא היתה תלא דרך תסתכתא כרבותו להוכיח הגם והכהנים על ת"ת והנדולים דכי ריש גלותא סהיו תשתמשי על הגם ודריש זתת על התורה ע"ד וחת התורה תכל ודתי פסוקים דקרא תוכחת תגולה על ע"ת וכטול שולי רגלים ביתי ירבעם כתכות' תנגוחה בתקוסה ולהכי לא תם לפרס סיפיה דקרא דכתיב כי פח הייתם לתכשה והיינו דלא תם לפרס כי לכם התסבט בתרי תנבי ולכן כגם ר' על שקנתר דכי נסיתה שתילו ריש זה כי הכתוב תה חטאתו תקרא הוא דורש ולכן שתל עליו שם הוא יודע בדברי תורה כלוס כי תדרשתו תין רתיה ות"ת כייסיה ריש לקיש דכיון שגם להוכיח ותדבר כת"ת תין להקפיד עליו :

אלין דבי נסיתה שגם תזרע תלכות בית דוד ונקראו בית המלך :

שלכם היה תה תשבט הכהנים בתתיבה ותפ"ג דלעיל הכא כ"ד תתנות כתוכה קתתר דתכילו תלו הקלות לה רתויות לתן וכ"ש בתתורות :

לפיכך לכם ועליכם כלותר פירוש לכם עליכם תדת הדין נסתכת כי כל העוסק בהורתו לכהנים ולגם יהיה עליכם · צדיקין תנו להרתיק דף

על גב דקנתר לבני נסיתה דהיינו של בית שלח כדין וגם פירושו

פירושו בכתוב חינו שיקר מכל מקום מחחר שרמזו להחזיק טוב לעוסקים בדברי קבלה מחחר שמוצאין העם מלבה לירי קטטה על ידי הקבלה כל שכן שרמזו להחזיק טובה לזה שמדבר בתורה :

ואולפן קביל כלו' מה הוה בעל שמועה המסורות בקבלה ומוב שחל מה יודע להשיב כלומר מה הוה בעל למוד שמשם ת"ח ומפלפל בהלכה :

נזדו דכתיב כל המושל כו' ק' דכרים הפ' כתיב מכיך שמושרי וחמך חחיח ויירושו על חרן כנען שנחגדלו בה נחי חרח וחכוחין שכלו הכנען כרחשחו בפרק נגמר הדין ומה כן חלי בעי מהו כחיב כחה דקרא גופיה מפרש מילחיה ומפן דכר פחיב דכשיח ודוד הכה ושוד דקרא כחיב כחיב כחה והכה קלחר כבח כן חחה הפך לגון הכחוב ושוד חחי קלחר כשמיך מה כן לזה לחמו ושוכה פיחה דוקחי המושל על כנים' לחמר כחיב כח' לח יכוין כבח לדיוקא כי חין ענין דיוק פנס חלוה חלה על כלל הכנסים קלחר ושוד דכהלים כחיב כח לחך חח ומה כן חם טעם לדחות הכנסים ללזה חף על פי שדחחה לרי' ושוד המושל עליה מי חם ד' ענין לזה וכירוש' ל' נכח חלה מהו דין דכחיב כי זעקה לחם וכי שרה לחמנו ושוכה פיחה ושלה מהדר בבח כן חחה כדור כן הנסיח כו' והדר מהו דין דכחיב הנה כל המושל וכו' וכי לזה לחמנו זוכה פיחה וכו' ופס פירשחי לפי לזחה נירסח ולכי גרסחנו נר לע"ד הכחיב מהו דכחיב הנה כל המושל לזו חעקר חולקח דקרא כעי חלה על כל חלו דקלחר המשל כפי המושלים בחחה כחה שעל כן יחחרו כי כן היה ליסרחל שנדמו לחחם החחים כנר' שדרך העולם שהבח דומה לחם והוקשה לו דכמה פרוחות בנות נכוחות בעולם והיבח שפרי הוח כלו כחוב נם כן בבח כן חחה ד"לף כחחה מוסבח כלו כחוב כחחה כבחה ופירש כחחה כבחה שחיהן שוות והכוונה לומר כי כדור כן הנסיח וכבסיח כן הדור כחה שלחר בירושלמי כ' החלוקות ויכול טעחה כי הנסיח המבטיע הוח כחם המנדלת כניה וכן חחר לקמן ס"ם פ"ב כי זבחה חחם הוכיחה הורחם שהם מכייחין ד"ח בפני ע"ה ולכן כשירצו לומר שהדור בנסיח יחחרו כחחה כחה ויחן שהק שחין זה פשוט הכחוב חלה דרשה בעלמה ומחר זה לפי שהכיר כי רבי כחם עליו לומר כי חחם יבחום דומחי לה טוב הוח מכלל העם כי כדור כן הנסיח ולכך חחר לו ריש לקיש עדיין לח נחחרחי לפייסו ומחה מכיחו לבחם חחר ולכן חין לך לומר רק עיקר הכחוב מה כוונחו כחר כחחה כחה וכשיב לית חורחה נניחה כו' כלו' חין פרה נוחנת שחין כחה כועטת והוח משל לומר לחין הכי נחי שחין חחם מוכה שחין כחה כחוחה כי משורם כחם יבח נפש והקשו עליו חם כן לזה חחנו זוכה פיחה דכיון דכחיב ותהי דינה לרחות בבנות החרן שנר' שהיה קנת פריצות בה פיצחה חנה ותנה בנלוי פנים עד שרחה חוחה שכם ויחפוש בה חם כן נם לזה פיה בה פריצות חחר שלעולם כחחה כחה ומשני חין הכי נחי דהוה בה נד פריצות :

כדור כן בעית חימח דכסוף פ' יפ' בערכין נרפי' זה דור

דורשין בלינו בה רבי יהושע בשיחה ורבנן חד חמר דור לפי פרנם וחד חמר פרנם לפי דורו למחי הלכחה חלינחה למעלינחה דמר סבר מי מעלי דורה מעלי פרנם ומר סבר מי מעלו פרנם מעלי דרה הה חיכה דקחים דהוה מעלי ודריה לה מעלי וחה חיכה דקחים דלה היה מעלי ודריה הוה מעלי חלה לענין חוקף וניחוח קחמרי והיכי קחמר הכה כדור כן בעית ולה מסחפח לומר דה' לענין חוקפה וניחוחה קחמר דכ"ע עוסק בחורה כחה על זה נחמר ושוד חסחייע דרבי יהושע בשיחה הוה דקחמר דור לבי פרנם דהה ר' נשיחה הוה דחיקשר הכה חמ"ד כדור כן בעית דהיינו פרנם לפי הדור מסחפח דלה סבירה ליה כוחיה ונק' דבפ' הפרה דריש ההוה בלילחה עליה דרב חסדה כך דרנו רבנין על ענין שביר לנגיל' סחוק וכרק' עז המוסכת מנקר עיניה וכבסל וחופלת בבורות והעדר חחריה כך בהחקוס נפרע מחוחלי ישרחל מחמה להם פרנסים שלינו 'מהוננים • נר' שלענין מעלינחה כדור כך בעית וחין לומר דהחחי חלך מבעית דבעית מדריך העם בדרכי ה' וכדור ה' מחמה בעית חכל חלך חיכו נזקק בענין זה חלה כפרנם' העם כהנהנת המדינה ולכן לח ידחה שחלך לדור חלה בחוקפה וניחוחה דהה חייחי כרים פ"ק דחולין חומל מקטיב על דבר שקר כל מדרחיו רבעים וחומל מקטיב על דבר חמת מדרחיו בדיקים לענין מחחב והיוסבט וחמח י"ל דעל הרוב כדור כן בעית ובבסיח כן הדור למעליח' וגרינחה ורבי לח חיקפד משום דפליג מרבי יוסי חלה משום דפירש קרח בהבי דחמחע דלקחרו קחחו חכל נבי דור דורשו לח חבי חברם הבי דכחיב מבקשי פניך יעקב סלה דחמחע לעולם ולח סבי בלחו שבי והה ליח' דומבין חין הדור בבסיח כמעליחה כדחסבחן דור בדיקים ויהויקים ולהבי קריך לומר דהחם חיירי לענין חוקפה וניחוחה בעלמה :

כמזבח כן כהנין שמוכח ה' כהנין כסרים ומוכח בית חונין הין זרים ומוכחות ע"ה הין כהבי הבמות וגם זה משל חל היות הבסיח כדור כענין מה שחמר לעיל נחחה נגנה ספירם כדרך הנגה יהיה הנגן כי כשהנגה נדל וכרכום נם כן הנגן חדם הנון וכחות וכשהנגה זרועים חנמח חיני קטנית וכיונה יהיה הנגן' חריקים עובדי החדמה :

ויתן סב' התשלים החלה להיות כסרון הדור והפכו נב' דכרים הפ כמה שביניהם למקום וזה ענין המוכח והכהנים ופס כמה שהמעלת החדות בין חדם לחכירו ובנגד זה ענין הנן חשר יחחה בו הנן עושה פרי בעל טעם וריח חו כספך :

ג ובחכי חים נדודים כו' קשה ת"ל פירש הפסו' הזה בענין שחעון ולוי חלל נביחת הושע שהיה על נלעד פועלי חון שהם סוכני דחים ועוד שהכחובים דרך קלחור הם בחקום והכח חפרש לחעליחה בו בדין בעו ועוד חלי נקחה חיכה לפירוש דוחנח בח לזה דחסיים בה ומי נרם וחכח דיבה בח לזה וי"ל דקביח ליה חיך הסחיר ה' פניו חבית יעקב ועוד חח בחו בית חנם לעשות החרפה הזו ולהבי בעי לחרולי

דדינה

אמרו

יעקב סלה דחמחע לעולם ולח סבי בלחו שבי והה ליח' דומבין חין הדור בבסיח כמעליחה כדחסבחן דור בדיקים ויהויקים ולהבי קריך לומר דהחם חיירי לענין חוקפה וניחוחה בעלמה :

כמזבח כן כהנין שמוכח ה' כהנין כסרים ומוכח בית חונין הין זרים ומוכחות ע"ה הין כהבי הבמות וגם זה משל חל היות הבסיח כדור כענין מה שחמר לעיל נחחה נגנה ספירם כדרך הנגה יהיה הנגן כי כשהנגה נדל וכרכום נם כן הנגן חדם הנון וכחות וכשהנגה זרועים חנמח חיני קטנית וכיונה יהיה הנגן' חריקים עובדי החדמה :

ויתן סב' התשלים החלה להיות כסרון הדור והפכו נב' דכרים הפ כמה שביניהם למקום וזה ענין המוכח והכהנים ופס כמה שהמעלת החדות בין חדם לחכירו ובנגד זה ענין הנן חשר יחחה בו הנן עושה פרי בעל טעם וריח חו כספך :

ג ובחכי חים נדודים כו' קשה ת"ל פירש הפסו' הזה בענין שחעון ולוי חלל נביחת הושע שהיה על נלעד פועלי חון שהם סוכני דחים ועוד שהכחובים דרך קלחור הם בחקום והכח חפרש לחעליחה בו בדין בעו ועוד חלי נקחה חיכה לפירוש דוחנח בח לזה דחסיים בה ומי נרם וחכח דיבה בח לזה וי"ל דקביח ליה חיך הסחיר ה' פניו חבית יעקב ועוד חח בחו בית חנם לעשות החרפה הזו ולהבי בעי לחרולי

דדינה

ת"ת הפסוקי דזימרה נרמה על ידי שהיתה יעקבית כדלעיל וה"ל לגחור את כתו וכמור המלות
מזה ולפי שחטא כזה עזבו ה' אל התקרש ולהבי מייתי אמי קרש דמזחש ליה דה"פ והמה כתרם עברו ברית כי ככל חטאתם שם דומים להכותיהם ואף בספיכות דמיס לשמעון ולוי שהרגו את שכם כי אף שהרגוש כדין מכל מקום לא היה הדין נמור כי היכ נרמה שנתנו עיניהם בה והיה נתנה מנגע בין שניו ולכן יחסב שפיכות דמיהם חטאת קנת וה"פ דקרא כלשטים כך עשו ואף על פי שהמה כחכר כהנים שנוטלים חלקם וכן שתעון ולוי וזכותם נטלו לפי שנתחייבו שכם להם מיתה מדרך יפר לפי מזמה עשו עם אחותם ואם כן ממוטם מוטר על דרך ואכלת את כל אויבך אכל מקום בנית ישראל רחיתי שערוריה וזה סרינה בת יעקב היתה נרמה לזנות שהרי עליה הכתוב אומר ;

מיכו

אלא כחכר כהנים כו' כלומר כשלמת כחכי הים גדולים שפי' קחמר אלא כחכר כהנים מפי קחמר וכי דרך הכהני' ככך ומשני דלחשליו קחמר כשם שהכהנים נחכרים על הנורן ליטו' זכותם כן עשו שתעון ולוי ואין נורך למחוק אלא אלא ;

כרחשית ב

החוה אשר בלבנון וכו' אף על גב דקרא כחחניה כתיב על שכלח ליוחס לאחר נתרחם פני שוב לומה לאחוז שכשלו לכו להודוג לאחז ונרחם וכן יקרה לאחניה מכל מקום מאחר שהכהר הזה אין לו ענין שכורה ליה שהוא אחל לאי זה ענין שהיה כי לא יאחר האוחלים אחל כעגן שאין לו יורש אלא עבדו אחנו הרכה ולקה וכן יקרה לאחניה ;

אלי יח

אלי ג

דורך

אין אף כשקוט' חזה לומנת דיכה בת לאה דאחליים שם אי נרם ואחנה דיכה בת לאה ואחה יש לומר שלפי שאין ענין שכם ויעקב דוגמת יפה לענין אחניה ויותם להכי שכורה ליה שכוונת יותם לומר כי על ידי שכלח אחכשו עמו כחלאחתו כאה שאחר שם ושכור הוא שרחלק אלף כו' הוקל כעיניו לאחנוג אחותו לו ומלמו לכו להתרחות כניה בעגין שכם אחל על ידי שיגאלה דיכה לרחות בכנות האדן הוקל בעיניהם ומלמו לכו להתחתן בו ובהכי קא משרן לאה עזבו ה' אל התקרה כי היה נרמה שתקל בעיניהם כיציאתה מע"ם אלא כאחוג יציאתה ענין זנות כדלעיל ;

זה אחור כי הרשעים נקרחים קוניס כאומיס ואחר כלבנון להיותו אלך בעחו כלבנון שהוא נבוה ויקחרו הוא יעקב על דרך כאחרו כלבנון יעלה ויחת הסדה הם בני יעקב שנדמו לחיות בדכחיב נור אריה יהודה כדאיתא כאנחומא ;

ג **רבי** יהודה בר סימון פתח כו' רבי חניגא פתח כו' ככר פירשתי לעיל פרשה ע"ג דכרי רבי יהודה בר סימון ולעיל פרשה ע"ו דכרי רבי חניגא ;

ולאחריהו קשה למה לא נאמר יעקב הזה כשנאמה כדפירש החם ויוע יש לומר דקשה לן הה נריך לומר אשר ילדה ליעקב ולהכי מאריכי דכשמע יעקב כל זאת וכאנחומא מיחא כהדיא מלוש הטיית בת עליה הערלכו' ;

ד **רבי** אנחומא פתח אפשר דק"ל מלוש אחטא היה זה וכעי לשנויי כחטא דיכה שהיא יעקבית ולהכי מייתי פתוח

אמרו מה"ם נוהגים בנו כבני אדם של הפקר זמי נרם ותצא דינה בת לאה · החוח אשר בלבנון שלח אל הארז · °החוח אשר בלבנון · זה המור אבי שכם · שלח אל הארז זה יעקב · הנה את בתך לבני לאשה שכם בני השקה נפשו בבתם ותעכור הוא השרה והתרמוס · ואת המור ואת שכם הרגו · מי נרם ותצא דינה בת לאה ;

ג **רבי** °יהודה בר סימון פתח אל התהלל ביום מחר ואח"כ אמר ועננתה בי צרקתי ביום מחר · מחר בתך יוצא ומתעברת הדא הוא דכתיב ותצא דינה וגומר רבי הניגא בשם רבי אבא הכהן בר אליעזר פתח למה מרעהו הסר · °מנערת מן אחוך הוא נסבת לאיוב שאינו לא נר ולא מחול לא בקשת להשיאת למחול הרי היא נשאת לערל לא בקשת להשיאת דרך התר הרי נישאת דרך איסור ;

ד **ותצא** דינה וגומר · רבי תנחומא פתח אחם אחר מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי · רבי יהושע בשם רבי לוי פתח ותפרעו כל עצתי הרא הוא דכתיב ויבן ה' אלהים את הצלע · ויבן התבונן מהיכן לבראותה כו' · ר' לוי מייתי לה מהכא ויבן שם מובח · רבי ברכיה בשם רבי לוי אמר לאחר שהיה בירו ליטרא אחר שר בשר וכיון שנלח אותה ירד העוף והשפה שטנו כך ותצא דינה בת לאה מיר וירא אותה שכם בן חמור · רבי שמואל בר נחמן אמר שנלח בה ברועה · וישכב אותה ויענה · וישכב אותה כרכה · ויענה · שלא כרכה · ויעקב שמע כי טמא את דינה בתו והחריש יעקב · ה' ואיש תבונות יחריש ;

ה **ובני** יעקב באו מן השדה כשמעם · °איסי בן יהודה אמר ארבעה מקראות אין להם הברע ואלו הן · שאת ארור · יקם · משוקרים · רבי הנחומא מוסיף חרא ובני יעקב באו מן השדה כשמעם · או כשמעם ויתעצבו האנשים וכן לא יעשה אפילו כאומות העולם ששעה שלקה העולם ברור הסבול °עמרו וגרמו עצמן מן העריות ;

ו וידבר

ר"ת ורכי יהושע בן לוי מקרש דויכן את הגלע לומר דמין אחם סלוחה וחסיר מנגותיה היות יעקבית ורכי כרכיה מעיד עניות היעקבית כעל ידי זה העבידה את רות שכם כעוף שכשר הגנלם והנכון דלרכי תנחומא ק' ת"ש את לחם ולכך אמר סרעו הכחוב דכתחה כתה כדלעיל ולהכי מייתי דרש ויכן את הגלע דחפי' כבשרות שבעכי' נחנה נעות כדלעיל פרשה י"ח ולכן לא יקשה כעיניך מה נחשוב את לחם יעקבית ;

ה"ג

לעיל מן

רים לקים מייתי לה מהכא ויכן נח מזבח ופי' מייתי רחים דויכן את הגלע לשון כיונה מויכן את מזבח דקיומרפסנת הכי כדלעיל פרשה ל"ד מי כתי נרסיכן ויכה שם מזבח ופי מייתי חטא יעקב מהכא קרא ובדלעיל סוף כרשה ע"ט ;

לעיל ע"ן

שנאה כה דרומה כלו' שנתגלה זרומה ועל ידי זה רחה כיפים כי לא יהכן שלא כשתה פניו כיניהה ;

ויענה שלא כדרכה דמה לא כן ויענה לחה לא דמי מפני שהיתה כחולה כתיב ויענה כדפי' רחב"ם או לחניד שהיה לחגכם כי כל שניהת חוכם מיקרי עכור כדפי' הרחב"ן לא לכתוב אלא ויענה ולשחוק מוישכב אותה ;

הדא הוא דכתיב ויהי תכונות יחרים כלו' דשחיקתו לא היתה מפני הרחמה אלא יהניגו כעדרו ויתגכלו אותו ועשה עמהו כגלגלי מרניים עד הוא כניו להחחיק סוד שהם להגיל דיכה מרים ;

חזית כל טוכים

ירו"ש פ"ב

ארבעה מקראות אין להם הברע כפ' הוכיחו לו חניה ה' מקראות כחורה אין להן הברע אחת מהיקדים מחר מרור וקש ובריך לומר דחרי חנחי ואליהה דחיטי

כרחשית מ"ח ה' ז' ומרות אין מולרות אין ס' זוגרת חלנות חכם

בן יהודה דלחד חנחי לא מסכקא ליה כחחר ;

אין להם הברע כפרק הנזכר כחוספות וחם חחמר מחחי לא דרשינהו לפניהם ולאחריהם כמו כנגך וכחרחיני דדרשינן ליה כפרק לחר ליה החחוכה חוסכח וחולכם וכמו ולחן דדרשינן ליה כפרק לחר ליה החחוכה חוסכח וחולכם יש לומר נבי אחת מי קחי אחם חטיב חו הוא לשון נשיחות עון וכן מרור מי קחי חשור מי קחי אחכם שהוא כשון דכחיב מרור כנשן ולי קחי אחכם חו קלל אחם וכן וקש ולפי שאין פירוסם שוה על כן אין להם הברע אלא לשלשה חשוקדים קשה ויש לומר משום דחיכה לחחחת כנביחים וכחורה מרכע נביחים ושחמע משוקדים לא קחי אלא כפחורים ופרחיה וקרא לחריכה מוכחת דמשוקדים לא קחי אלא חנביחים דכחיב אלפה נביחים משוקדים ולהכי אין לו הברע והא דכליני חנחי נזכחים כפרק כ' נבי ולקח הכהן מדם הרטחת כחכנבי ונחן דחיכא דחוקי כחכנבי חלקיהה ואיכא דחוקי חנחיכה ואיכא דחוקי חחדורייהו יש לומר טעחת דמ"ר ליה כחי ויהו חשוה דמשטיה דקרא חלקיהה דלפניו קחי ומוקמינן כחי חנחי חנחיכה כדחשכחן כחלוחים דכחיב ולקחת מדם הכר כחת על קרנות החזכח כחכנבך והשם על כרחיך קחי חנחיכה ואחן דלא חוקי ליה חלא חלקיהה כחשחעתיה ואחן דחוקי ליה חנחיכה יליף מחלוחים דחשם לא קחי חלא חנחיכה דלפניו ולא חלקיהה דלפני פניו ס"כ ;

ואלו הן שחת חרור כפרק הנזכר קחמר דחשפקא

דמספקא ליה נמי נבי ודיר בתוך הבית מפניהם היכי קאמר והכיר בתוך הבית מפניהם הכין לתמו סם מן דילמא ס"ק והכיר בתוך הבית מפניהם הלא הלא חביב הכא הלא הכהו דכתורייתא ואיתא נמי התם דאיכא דמספקא ליה ויעלו עולות כבשים ויזבחו זבחים שלמים פרים מן דילמא תידי ואידי פרים מכל למיסי לה מספקא ליה כיון הלא חביב ליה :

ויש שולחין ממתי לה חביב נמי וישלוף נעלו לפלניא כיה נעלו של מי חד חמר כעלו של כועז אחד חמר נעלו של גואל וכן וישפוט אחיה כשלמה חדשה דפלניא שחלטו של מי וכן וישחוק ככתף מעילו דפלניא מעילו של מי וחיב' שהלה דדילמא לה מספקא ליה בהכהו קדמי הלא סכירה ליה כחל מחמורתי דחית להו הכרע ואפילו חת"ל דמספקא ליה נמי בהכהו קדמי מן טעם למתניתן כהדי הכך דהכך דמי הכא היכא שהסם בקריאת שהלה מי קיימת לעיל מן לאחריו כמו מן להם הכרע שפירושו לדעת היכן הן נוטים ומספקא דיעלו עולות נמי דמי לכבי דמי עולות כבשים נפקא מינה לפסוק את הטעם כשתכנתא ואי מידי ואידי פרים טעם גרי"ם כעולו כדי שיתחבר לעל לאחריו כדפרי' לכל מספקא להכהו מיבו בטעם הקריאה הלא פשיטות דמילתא :

שאת פרש"י בגמרא הלא שם תטיב שתא ולשון סליחה הוא אז תסלח שם לה תטיב ולשון כפיות טוב הוא " תרוך וברנונם עקרו שור תרוך שור על שכם שהוא מתרוך כבשן לו תרוך לשם כי יעז " וקם הגך שוכב עם תכותיך וקם וכאן רמז לו פחית התיים מו וקם הטעם הוה ושם מסוקדים תרבעה נביעים מסוקדים מו מסוקדים בפתוריים ופרחיה :

וקישה בעיני מתי ספיקא בשתת דודתי שם הוא דכך לדעתיל מיניה ספיר כדברי המתרגם וכל המפרשים אבל שם הוא דכך למשה מלבד דוד"ו ושם לה תטיב נוספת ולפתח הטעת רובן חסר וי"ו כדי שיהיה לו לפקות עם הקודם ק' דמרחמר הלא שם תטיב חסר כשות החמור וכן ק' מתי ספיקא דתרוך מכיון דדייסי דקרא תרוך ולתי דכך לתרוך לשם כי עז וליכא למימר דבעי לשפוקי קרא כתרוך דהא קי"ל כל קרא דלא פסקיה סורא לא פסקיה ליה וכפרק הין הין המוכר ושם שכל שי' הפסוקים וכיוצא"ם נקודות המפסיקות הין פסוק לפסוק וקרי להו סוס שכל שעל ידן לדם מכין המקרא כפי תנועת הטעמים מטעם דהין בידנו לפרש הלא על הפסוקים אשר נבלו רפסוקים ושוב שם הין תרוך דכך לשם הין לו כשות החמור דחלקם כיעקב חטעמים וקרי להו קתי לדעת רבנן ז"ל וכל המפרשים גם פתוך שוכב עם תכותיך וקם שם על פי סתינו קשה כ"כ מחמר הטם הוה ושם שפירושו יוצא והוי"ו לשפוך העבר לפניך ועם היות המלה בשוא המחמר כמו ביום הג' ויפח אלהים תפעיניו תכל מקום מחמר שוא פירש מנומנם וגם גרי' לשוסיף וי"ו שהטעם הוה כדי שיהיה לו טעם ושם נפרש וקם לחטה הדבר כבון למה נספק ויש לומר דנבי שת ק' ליה מחמר הלא שם תטיב דמחמת בתינת טעם למה שחמר למה חרה לך ושם פירושו שתם טיב מכתן ומילך יכופר עוכו תן זה טעם ללמה חרה לך הלא כן כי לכל למה חרה לך הלא תעשיך גרמו ומכתן ומילך שם תטיב תכופר ולכן יש טעם לפרש דהכי קאמר הלא שם תטיב כלו שם היית תטיב היית לך דין לפשוט כי עתה חטית ותן לך דין ושם לה תטיב, מכתן ומילך שתה בשוא תן ולפתח חטתת רובן ובחרור תפסק ליה דחתה לכרובי והוה תקלל ולהכי ניתה ליה לפרש דחרור תוחר לכבנין ותפסק כי עז ק"ם מחחר שתפסק עז תחלקם כיעקב שלא יועדו יחדו ויחרכו השולם ויתכן דחכי מפרש תחלקם ותפיקם תעברה ושם כי טוביה הם קנת כנון בת"ם ולתוכיחים יבשם ותן לומר דלא הוה קיים להו דקרא תפסיק בעקרו שור הלא קנת ספרים הוה להו דפסיק בחרור כדתסכתן סדיו ספרים שכתוב בהם ושל זעטוטי בני ישראל ובקנתם תעון שלהי קדם כדתי' בתם' סופרים וירושלמי דמגלה ובמסכת סופרים פרק קמא נבי שתעון כתבו התוספת שפעמים הגמרא חולק על המפרש וכן נבי וקם בשם הוה דהוו להו קנת ספרים דהוו מפסקי טעמא דקם בתכנתא וקבתם לית וכן במסוקדים ולהכי לית הוה מכו פשטי ספקיהו תפסוקי המקרא מלשון על נב דחתר לעיל פרשה ל"ו ויכיכו במקרא הלא רחטי פסוקי דהם אין להם הכרע מחתם דספקא הקרחי מנד עתם לית מספיקא דנירסת ועוד דהם כן הוה ליה למפשטיה מדוכ הספרים כדפרי' בזעטוטי ומעון הלא היכו טעמא דאשר לפרש ריפיה דקרא עם הקודם לשון נב דפסקיה עזרא כדאיתא בל"ב בתיבות הדרש וכדפירש הרמב"ן נבי ותמנע היתה פלגש וכל שכן שים לפרש שם שתחר תחר התכנתא עם הקודם ׃ וגבי הגך שוכב עם תכותיך

ק"ל מ"ט לשון קימה לזכות תחר כ"ת ועוד דמזכר שכיבתו כאן גרתה שרוצה לומר דתקף לתיתתו יזכו והם ליתי דכתיב ויעבדו את ה' כל ימי יהושע וכ' הזקנים ולשכי ניחת לפרש וקם תחת דהסתם כ' מילי דקתחר חדת דמשה עתיד לקום בתחית וכב' דישראל עתידין להטוח :

שאת תרוך וקם מסוקדים בפרק הכ"ל אתהו התוספת דלא נקטינהו כסדר שהם כתובים בתורה ומילו לפי מנדש דילן תיכת למימר דשביק מסוקדים לבסוף משום דלא לתיתי לתיקך דהא קום מפסר למדרשים לפניו ולאחריו ומן הסתם כו הלא משום טעמת דסוספות הכ"ל :

בשלח חדש וכתי יעקב כתו כתב הם ס"ת סר' תנחומת דשם שהעניין מפריע לקרות בשמעם ויתעכבו כי לא יתכן שמעתו הדבר בפדם וכתו ואחר כך נתעכבו שהעכבון יהוייב להיות תכף השמיעה ולפי שבעל הטעמים הבריעו למה שלפניו בפשר לו מהכלל שמין להם הכרע ול"ג דלם כשיהיה בשמע דכך לביאור לא יהוייב שהעכבות היה אחר שכתו דתין הכי נמי דמיד נתעכבו וכתוב ספר כ' דבריס ולא חס לפרש זמן הלא בשיהיה שהיה מפשר שיתעכבו קצת אחר שמעתם אבל העכבות פשיטא דבכך הוה הלא הה ק"ל שהכתוב מקדים לכתוב המאוחר והכי הוה ליה למימר וכנייעקב שמעו ויתעכבו ומיד כתו מן הפדם אך ק' דהדרשים לפניו ולאחריו כתו בבשך ובתרגית וכ"ל בדבר התוס' ויש לומר דלא דרש' הכריחלה היכא דאיכא נפקותא בכל אחת בחנכי בפשט אבל הכא אי דרשינן בשמעם תביאה ממילא קאי נמי שהעכבות היה בשמעם בדפי' ואז אין צורך לפרושים נמי לגבי אחרין :

אר בשמעם ויתעכבו ופח על דרך בשמוע עשו ויזעק וגו' סתרגיסם ויפשעו בו' כרפתי ליסראל וגלגל כי' וכדפי' כה"ע :

הג' וכן לא יעשה תפילו כה"ת דלא ניחת לפרש וכן לא יעשה בתשך עם ביסראל כי בגלה עשה ביסראל וכן לא יעשה בהם ע"ז ביסראל כי תינוקי בגלה בין הכנענים כדפי' הרמב"ן דתתחתר כי בגלה ע"ב דלפי' לה וכן לא יעשה למה לי וכמ"ש הרמ"ם :

וגדרן עגמת הערוות כתב הרמ"ם ז"ל וחף על פי שאין הפנויה מכלל הערוות כיון שנגל תופס וכף עליה הרי היא כערוה וחייב עליה הריגה כפ"ט מה' מלכים כתב הרמב"ם ז"ל ומפני מה נתחייבו כל אנשי שכם הריגה מפני שפשם גזל וכם רמו וידעו ולא דכוהו הרי לך בפירוש שפשם נתחייב הריגה בביאת הפנויה בתם"ם שפני מנשי שכם נתחייבו הריגה בעבורה כל שכן שכם עגמו שפשה השניות ו"ם רש"י וכן לא יעשה לעגות הכתולות וכתב מחרון מיד שהלומות גדרו עגמת מן הערוות עכ"ל :

ואגן מחתר שתף שיתחייב עליה משום גזל לה כשכיל זה תקרה ערוה ועוד שם כן ליתה וכן לה יעשה אפילו בהומות העולם מפני שנעשו על הגזל ומה נורך לאתויי עלה מפני שנדרו עגמת מן הערוות מפני מי המכול :

והתשן תלני שעל ידי שנדרו עגמת מן הערוות עשו משתרת למשתרתם ואפילו משכב פנויה כפרשים"ת היה מנוסח ביניהם תדע שהה לשעל פרשה ע' שמי מחדו שהוקשה שעיניהם נשוקת יעקב לרחל מכני שהיו נדורים מן השערוה ולה שייך לומר שהם תלה כדפי' :

ונדרו עגמת מ"ה הק' הרמב"ן ז"ל כי הכנענים שטופים בעריות וכבהמה וזכור דכתיב כי את כל התועבות האל עשו אנשי אשר לפניכם ולה תחילו בהן כלומר הדור ועתי תכרתם ויפתח היו ידעים בן יהרגו לומם לקחת נשיהם ובעל תולדות יפתח תירץ שביתי תחנות שלה היו כל כך רשעים מיתי התכול היו נדורים בעריות ותכרתם ויפתח לה ירתו אלה תפני הכלנות יפתי בשותיהם כי בתוחר תשם יפה רבים הוסתתו :

והראם ז"ל הסיב דתדרשם תלכתיב כי את כל התועבו' הל עשו אנשי הארץ ותטמא הארץ כו' משמע שכלומו שהדור לתחילו לפרוע נדר שהם היו פרוצים מתחלה לחם לה הקיפם הארץ מזמן שהכול ער זה הזמן שהם את"ל שנה וכן מירשת תכרתם ויפתח נר שהיו גדורי' בעריות כתל"ב למה יהרגום ליקח נשותיהם ולה יקחום בחוקה בחיי בעליהן והנה תיימלך תמר כי הפתח שלי ושל תחלבתיך ג"ם פרעה תמר למה לה הנחת

מ"ת הפסוקי' ובתור המלות

לי כי אם אתך היא למה אחותי היא ואכרסם הסיב כי אחותי רק אין ירמת אלהים כמקום הזה מכלל שבאותו מקומות גדורים היו כאן :

ואין דברין מוכרחות דאפשר עם פירוש פרושים מזמן המכול לא נתמלא'

דברים ו מלאכי ג

אתם עד מת"ל אתם כאן כאחד סדור המכול אף על פי שפרנו בכריות מתחלה לא פקד עליהם עד ימי המכול וכדתנן ר' דורות מתדש ועד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו וכו' וכהדיא כתיב ולזרעי יעשו הגם כי לא מלא סין המחורי על יעקב נרחה דמימי אברהם היו אותותיו אלא נתמלאה שאתם ומתן ליתא לן אלא היה חטא ערוות :

ובראו הכי היה אפשר לומר אלא קשה לומם אחרים עד שיברא אותם :

פקד

עת כוח ישראל שהיו פותרים וחיצים את אומנם מירמת האכות אין רחיים דהא אף על פי שהיו פרושים בערוות הדבר מגונה אחר ליקח אשת איש כאחד' ולהעמו' כה שכירה תמיד ולכן ייטב בעיניהם לאחוה עמם אחת כהרויחת הכעל כדי שתהי' האשה מותרת להם לעולם ולא יפכוסבו ועוד שהריגת הכעלים אפשר להם על ידי תחבולה אלא יפרסם נטות הפליט הגורם לדבר והדרכה יותר מוכיח היותם פרושים שאילו היו גדורים לא יצאו עין לאשה ולא יבקשו לרחל הוקשה בעיניהם כשהיו גדורים בערוות גם בשיקת יעקב ופרעה אין רחיים שהיו גדורים בערוות מדברי תכיתלך ופרעה אין רחיים שהיו גדורים בערוות אילו היו יקחו אשת איש בפרהסיא ובחזקה וכל שכן במקום שהשפט גם הוא סדקדק מת"ש שכרהם אין ירמת אלהים במקום הזה שכאשר התקומות היו גדורים תיכו כלום שהזכיר המקום אשר עליו יבכר והדרכה היה לו לדקדק מת"ש בכל המקום אשר נבא שם אמרי לי אחי הוא כי בכל התקומות היו פרוצי' לשנא דברי דכנן ול' נאחכים בקבלאם אף על פי שאין לשם רחיים מוכרחת ומהכתובים שהביא הרמ"כן לטעון אין רחיים שאפשר שקרוב ליתיס השם הוא שפרנו בזכות ומירמת שכרהם אין רחיים כי אולי חשבו אל השפך דחמירא שכנת' • אבל ג"ע כשם שאמר לעיל פ"ע שאכשי מזרח גדורים אין הערוה מאחר שאפי' בכנענים אמרינן הכי :

ו בנ' לשונות וכו' משום דק"ל למה יוכיר הכתוב שכם את דינה וכל שכן שיעבה וישלם בדבר כי לשעבן ספור המאורע היה כי שיאמר שכבה ובקש לנשאה לאשה ושנין החילה לכן הסיב שבנ' לשונות של חכם הרמה ה' חכמו ליעקב וילפינן להו מכאן ומה כן לכן נכתבו וזהו שנקבעה הגמרא מקרא דשכם בני חשקה ולא מקרא קמא דהיינו ותדבק נפשו דהאי קרא קשה טפי שמשם כשון ועוד דותדבק היינו נגעי כל כך כמו למען חשק לך קשה מה הכו בריכים ללמוד מכאן מי לא ידעינן מהו דביקה וחשק ותפיצה דכתיב ביעקב דכתי למילף להו משכם ועוד מה ענין לחכת ה' הקדוש עם חכה מגונה זו דילפינן מינה מי יתן טהור מטמא והאחי כתיב שאי אפשר לעשר החכמה הרוחנית אלא עם הגשמית כמה שאמר שביקה ולכן כדי להשית מה אחכת ה' ליעקב נתדמה להחכת החשוק הטוב לחשוקתו הטוכה שחשוק הטוב בתחלה יחשוק קנת בחשוקתו ואח"כ יחשוק כה ולא בהחרת ואחר כך יתדבק כה והוא מיין כן אחרנו עם ה' ולכן התחיל עם ה' בשיר השירים ליעקב כחשק החשוק לחשוקתו ואין זה מעלה מרוכה לקוטיה גדולה זו :

ועוד הה אחכתן לשונות אחרים כגון רגון כי רוב"ה כעתו וכחירה ויבחר בכם ואין אנו נריכין ללמוד מומם ממקום אחר • ומתעתי מומרים דק"ל שנרחה מהכתובים שפחות והולך בחכת יעקל דכריעת כתיב דכוק דהוי טפי ולדר כתיב חשק שאינו כ"כ והדר כתיב חמן הגרוע טפי להכת למחר דילפי' מאשם

מ"ת כמרגי' מתי ס"ט מתורג'

דכתיב כיום הכי ואי אפשר לומר שנתמעטה אלא כן מתי ולא אחר הנעבר לעשות הדבר כי חמן כבת יעקב אין אלא מהירותו כלשון הקל אלא דמלתיהו מיבעיא כנוסח אחד • והכ"ל דכלשונות אחכת אלו קשיא לכתו' ואיתא לן כשנכנין מותם מתוך הלשונות הנזכר בפרק זו וזה כי תומר שדבקות כה' מכומר המנוגו כי אם יחם אנוש עם אל סידבק בו ואמה אמתר ז"ל על דרך שדרש ס"ט מתורג' וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה והכתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא ולשון החשק גם כן קשה כי שמות הלשון הזה על התאוה הנגשפת מאד קודם הנעתה כי אחרי שנעתה סר החשק ושל כן אמר החשב כי החשק טוב אשר לא יבושו בו' ובדכתיב בדבקתי בו' זו ואם כן אין יכדק הלשון הזה בשם יתברך עם ישראל אחר היותם סרים אל משמעתו והבקת רעוע מהם • ולשון החבן גם כן קשה כי החבן והרגון יאתר על היות הפועל רוצה ופועל דבר מה בעת מה אלא היה רוצה אותו קודם זה כי לא יפול שם הרגון על הדבר שהוא נתגלה על אומן ה' ויתחייב מזה שיהיה בעל הרגון מסתנה אלא רוצה אל רוצה וזה אחר נתגלה בשם אחר כלומר שהיה פירש הדכיקה מת"ש כאן ותדבק נפשו כדינה לא יקשה בעיניכם הדכיקה הנאמרת בשם יתברך כי אין הכוונה דבקות מתה רק דבקות ואחדות הרגון כמו שהוא הדיבוק הזה שבדינה שהוא דבוק נפשו ורעוע וכן בלמוד פירש החשק מכאן כי אין זה בשם חשק שהרי אחר שכבר הפיק רעוע נאמר בו חשקה נפשו בשכם כלומר שהיה כדרך החשוק אלא שזו תלינה להפלגת אהבתו אותה כאילו עדיין הוא בחשקו הראשון וזה כן כמו כן יאמר בשם יתברך ע"ד המליצה להפלגת אהבתו אותנו וכן בלמוד פירש החבן והרגון שבאחר זה כי הכוונה שבשמותו הנאמרות בשפך אותר הרגון בו יתברך היא שהיו מתודים בו כרעותנו אלא קדוש בו ובדברידה לעיל כפ"ב נבי תנחי התנה הקדוש ברוך הוא עם היים כו' ולזה הכיאוזכר לדבר מת"ש כאן כי חמן כבת יעקב כי אין החבן הזה מחודשת בו שכבו בשנאול אלא קדושה בו מעת רואתו אותה והחבן הוא הניעהו לימול עבשו :

והמוסיף אהבה והדור רוצה לומר כי גם אותר שאהבה כין ה' וישראל קשה כי אין האהבה אלא כפי הצווי והדמיון וזה כן אין אהבת הדדית כאהבה אלא אהבה אחת מצד אחד בלבד וכן

והאחר אליו כיון רב למעט אחר כל כיוצא בהלכת המרחק
הם כמו שני ההפכים שזה יכרח מזה ולא ידומה אחבה אלא
כדומים ואחר שהשם יתברך והאדם בהלכת המרחק איך תתכן
אהבה כיון ס' והאדם כמו שמתנה בכתובי התורה והתוכחה
שהאהבה בג' סוגים הן' אהבת השווי או הדמיון והוא כשיתוף כ'
מאהבים בעבדן מה או בשלמות או בקבלת תועלת כאילו תאמר
שיקבל כל ס' מהם תועלת מאחיהו או שיתענג בו וכל
שתגדל אליו קבלת התועלת והערכות יותר רחוי שיאהב את
חבירו וזה' אהבה טבעית והיא כ' מינים הם שהאהב המוליד לולד
לפי שהוא חלק ממנו והם אהבת החומן למלאכה שהרי בה
והג' אהבה יחסיית והיא ג' מיניים הן' אהבה שבין המלך והעם
שאינה תשוה בכמות בכללים אחל כיחס ועדך שרחוי שיהיה המלך
נאהב מהאנשים יותר מאהבתו אליהם גם אין האהבה מאהבת
המלך לעם שוה אל האהבה מאהבת העם למלך שהאהבה
מהמלך הוא שיטיב לעם בשמירת היושר ביניהם והשלמת
ענייניהם בחוקן בחות והאהבה מהעם הוא שיכבדו המלך ויכירו
מחשלתו עליהם ותועלתו וערכם אין וזה תתשך האהבה מהמלך
להטיב לעם ומן העם לכבד המלך והב' כין האב והבן שמושלת
האהבה הטבעית שביניהם יש ביניהם אהבה יחסיית
דומה לאהבת המלך והעם שהאהבה לבן מהאב שיעשה עמו
מעשה האב להטיבו כפי האפשר והאהבה מהבן לאב שיכבדהו
והג' כין האיש והאשה שמלבד האהבה הטבעית שביניהם
כאהבת כל זכר לנקבה לקיום המין יש ביניהם אהבה אחרת
יחסיית דומה לאהבת המלך והעם שהאהבה מאחד מהשנים
מהאיש שיפלים ברכי האשה ויכבדה ויפלים חקה כפי האפשר
והאהבה מהאשה שתשרתהו ותכבדהו ותשמור קניניו ולא תאהב
זולתו וזה הסוג מהאהבה היחסיית רחוי שתהיה אהבת השפל
בתדרגה ליותר גדול מאהבת הגדול אליו ולכן יהיה השווי כזה
הסוג על יהם וערך לא השווי בכמות ואהבת ס' את האדם אי
אפשר שתהיה מהסוג הראשון שהיא אהבת הדומים וכבר יאחב
היות' מהסוג הב' שהיא הטבעית ומשה רבינו עליו השלום ירמוז
לשני מינים כאו' אלה הוא אלהינו אלין קיך הוא עמך ויכוונך וכן
אנשיה כתוב מנחתו אחותה ואתה יוכרנו ומעשה ידך כלכד אחל
לפי האמת זה נאמר בהעברה שאין הכוונה ואחותה חלק מה'
כאן מהאב ונם אחר שפעולתו באמתו אין בה טורח ועמל אל
מה שיאהב מעשיו מזה הבר אחל אהבת ס' את האדם היא אין הסוג
הג' ולזה יפתר קושיות את השם יתברך כאלך ואב וכעל שכמו
שהמלך והאב משלימים ברכי העם והכן ולא שיכוקו מהם
אלא שיכבדום כן השם יתברך משלים ברכי האנשים
ולא יבוקו מהם רק לתת כבוד לעמו ואף על פי שהוא אינו
צריך לכבודם כדי שיהיו מוכנים שידבק בהם השפע האלהי
וכן ידמה הכתוב אהבת ס' ליעדאל לאהבה היחסיית שבין
הבעל לאשה כי בועליך עושיך ואדסיתיך לי לעולם להורות
שכמו שהבעל יחוייב להשלים ברכי האשה המיוחדת לו כן השם
יתברך רחוי לו להשלים כל ברכי יעדאל שכאר לנאלה לו ורחוי
ליעדאל לכבדו ולשמור מצותיו ואלה לאהוב זולתו ע"כ תורף
דברין:

ואני אומר כי גם השם יתברך נדקו יחדו ג' סוגי האהבות
אם הראשון והוא אהבת השווי והדמיון מבואר שהם
שהשם יתברך אחר נעלה לכלתי תכלית כבר יפלו
הכתובים לד הדמות ביכו וכין השלמים כאומר בשלמו כדמותנו
ופרים הרב בתחלת התורה שהאדם דומה בשכלו לעליון ומזה
הטעם נקראו השלמים אלהים ושמו של הקדוש ברוך הוא כתה
שאומר שהקדוש ברוך הוא קרוי ליעקב אל ופעמים נדיקים
שיקראו בשמו של הקדוש ברוך הוא וכאלה רבים וזה כל פרי
השלמים להדמות לו יתברך בכל האפשר כתה שאומר ז"ל והלכת
בדרכיו מה הוא חנון אף אתה חנון וכו' ולכן יאהב ס' השלמים
והאהבים התדמים לו כאומתותו וכתה שאומר לעיל פרשה ל"ב
נגי כי נדיק ס' נדקות יאהב ומזה הטעם אמרו ז"ל אוהב ס'
שפרים התכוייגים בהלכה כתה שאומר בעל נוס שלו' בת ע"ה
גם מנד אהבת הטוב ואהבת הערב תנדק אהבת ביכו יתברך
וכן האדם אפילו לא יהיה ביניהם שווי ודמיון כתו שתנדק
בין האדם והשם יתברך מנדדים אלו אף על פי שאין ביניהם
דמיון כתו שאודם החכם בדבריו הכ"ל וזה כי כבר יאהב השם
יתברך את שלמי האנשים מכל טוביתם ושלמותם כאו' ס'
אוהב נדיקים קדש ס' אשר יאהב חולאים ונם כן תנדק אלו יתברך
אהבת הערבות אים לו ערבות וכאת בשלמות האנשים כתה שאומר

ריח ניחוח ואו"ל נאת רוח היא לפני שניוויתי ונעשה רלוני
והכתובים מוסרים בפי' וערבה לה' מנחת יהודה וירושל' יערב
עליו שיחי ואף על פי שאין תועלת לו מתעסיהו כאו' אם נדקת
מה תתן לו לא תנרע מין אהבה זו מתין אהבה היחסיית שבאהב
החכם הנזכר מפני הכבוד המבוקש לו מהאדם אף על פי שאינו
נריך לכבודם אלא לזכותם כל שכן שיערב עליו כל עוזה טוב מכל
הכבתו לקבל השפע מאתו יתברך • ואם מסוג הכ'
והיא האהבה הטבעית תנ' המינים הנזכר שיש נאנשת בין
השם יתברך ובין יעדאל כי מנד נפשם שם חלק אלוה ממעל ככן
מן האב כמבואר ליודעי חן ועל"ז אמר התנא חביבין יעדאל
שנקראו בנים למקום כי אהבה טבעית נודעת להם מזה הנד גם
מאהבתו את העולם מנד היותו מעשה ידיו אף על פי אלה טורח בו
כחוזק לאלאכתו היא נדולה ועל זה אמר בעברה מאמרות נברח
העולם כו' ליפרע מן הרשעים שמאבדים את העולם שנברח כי'
מאמרות:

גם לשון פ"י אחר מלאכתו לא כן אחר רבי ברכיה לא
נאמל ולא ניגיעה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו
אלא להפרע מן הרשעים • נרא' שאף
על פי שלא טרח בו אחשוב לפניו כאילו טרח בו •
וכן אחר לויב כי תמחס יגיע כפיך ואכו אומרים בתפלתנו חוסה על
עמלך • ואין נריך לומר ליעדאל כי העליה לעשות
עמהם כי ירחס על מעשיו אלא יהיו לנטלה • וכן
אחר משה רביכו עליו השלום אחר הוכחת אחרן מנרים גם מין
שהאהבה הטבעית שבין אים לאשתו אחל קיום המין כזכור בדברי
החכם הנזכר יאנה כין השם יתברך ויעדאל למה השם נותנים
כח בגבורה של מעלה להנמיח מוכח שפע שבעדרנון בעולם והנו
עיקר אחר השם יתברך ויעדאל כאים ואשתו כהבריחה לעיל
בסימן י"ו מפ' נו ועל זה נתיסד שיר השירים כדפירש בדרושי פרשה
ויקרא:

ויראה שעל כוונה זו אחר בכאן שלמור אחרי אחבת ה'
ליעדאל אחרי אחבת שכם את דינה אם אחחר
הדבקות ירמוז אל האהבה הטבעית שבין ה' ליעדאל להיותה כלי
להחניח השפעות כעולם דוגמת דבקות האדם ואשתו והיו לבשר
א' • ואם נפלא מה שאחרו ז"ל ואחם הדבקים כב'
אחרות הדבקות זו כזו שהכוונה הכתה עשיית פרי כדפירש לעיל
פ"ו סימן י"ו וזה שלמדנו יפה אחדבק בפעו כדינה כי ולאי האלו
לעום לב אל שבוי הלשונות כעם יזכיר דבקות ואעם האהבה ופעם
דבור ופעם חשק וכעם חבק • ועוד שאחל הדבקות
הזכיר את דינה ואהיה ואחל האהבה והדבור לא הזכיר רק
הנערה ואחל החשק לא הזכיר רק בחכם ואחל החבק לא הזכיר
אלא את יעקב • אלא שאחבי שהאחבון כולם מכניס
רבים אם לקיום המין ואם להנאה הטבעית ואם לאהבה ושאחה
ואם לכבוד ושמירת הקניניים וכיוצא כדבריהם לעיל בפרשה י"ז
סימן ב' בעיד הכתוב אחף על פי שבאחלה לא כיין שכם רק
להנאת השכיבה אחר כך כשבקש לקחתה לו לאשה כיין אל כל
האחלויות האיפשריים כין היו לאשתו • ועל אחלית
קיום המין אחר ואחבק נפשו שבקש להדבק בה להיות לבשר א'
ולזה כאן דינה ואהיה כי אחל אחלית זה יכוקש אשה הנוכה וכת
טוביים כי על הרוב הכניים דומים לאשה כמבואר בדברי רבנן
ז"ל ועל אחלית הקניאה הכהמית אחר ויאהב שהיא שאם אחבת
בשים • ועל אחלית שאחת האחרה אחר וידבר על לב
כי בקש לו אשה כלבבו להשתעבד באחרתה כי בלב ולב ידברו
ולזה לא הזכיר באלה רק הנערה כי אחל הנאתה הבאחית לא
יוצנח אלא בנער, בעניאם אם יפה היא או לא • ואחל
האחרה נם כן לא יוצנח אלא אחל עניאה השוכה היא אם רעה ועל
אחלית העזר הכבוד אחר כי חפץ בבת יעקב והוא נכבד כו'
שלהיותו נכבד אחל בית אביו בקש לו אשה שיתכבד בה ולא אחלה
בבת יעקב שיתכבד בה אחל יחסה • ונם היא אשתה
אחתוך כבוד • והנה שכם אביו שאם הדברים ולא
הזכיר רק שאביו לא לאחם שאם ובאוך דבריו בשכם בזלנו להשתוות
ליעקב לומר כי הזוון הזה נאות אחל אחלות אחר ביניהם כי
זה כן נדולי נפאיי האחרן ווו בת נדולים • ועו"ה שכם כני אחקה
נפשו בבתכם והאיר עיניו אחר האהבה לאחק שהוא המעלה שבאשתו
האהבה לאחה שאשה זו והיא ההדמות היא היותר נוראת לאהבה
אשתר השבות ואם כן נלמוד יפה המכוון בתאחר הדבקות באהבת ה'
ליעדאל אחתדבק נפשו בדינה ואחר האחק הנזכר בני ירמוז אל
אהבת השווי והדמיון שהיא המופלנת ונלמוד אחזו אחהאחק הנזכר

וכיוצא בהלוה
כשכם לכותה כגזבר ותתן החפץ בגזבר כשר ירמוז אל החכם
כיחסיית שהחכוקים מישראל לכם יתברך סיכבדוהו ויסמרו
מגזעיו וזה בלמוד מהחפץ בגזבר כשכם לכוותה הגז ורים לקיש
לא נתן אל לבו שתגדק גם כן כשם יתברך ליסרל שהכת הערב
ותשכת הטוב ׳ ורבי אבא
כוסיף עוד שהכם ולכור לומר כי
החכם תרמוז אל שהכת הערב
שתגדק גם כן כו ית׳ ובלמוד
תלמון החכם הגזבר כדינם
לכוותה הגז והדבור ירמוז לחכם
הטוב כי ס׳ הטוב הוא ותכם
כיתיב טוביכים וידבר על לכם דברים
מוסמת טוביכים נחומיכ כדבור הגז
כשכם לכוותה הגז וכיוצא בזיני
ס׳ג׳ם ז׳ו כתכתי דרך שחר כתגדק
זו עיין שם ׃

לבלוש ובפלטו פרשה שהלו כוח ושל נפשיכ כוחה הסדר הסדר כימול

ובחפיצה ותאמרו שהכם
כל הגוי כי
תהיו לרן שקן ג׳ל דל׳ג שלח כי
לך יקרה שפני כה ולשרכך כעולה
כי שהכן ה כך דשחרך שהכן לישה
למילך ביסרל נשהכו לה כלשון
זה שפו׳ שכם נשחדים כעיני כל
העמים ׃

וכי יש לך חכם שחדב
על הלב שה שהוכר
כתה לפרש זה ולה לעיל קודש
פיירש ויעקב שחב כי טחה כו׳ משוש דלכוחודה משמע שפירש
שפיירש והשב שת לבבכ לשחוב שותו ולפ׳ז לה דמי לדברו על
לב ירושלם כי לה היה נרוך לקרב לב ירושלם לשהכת ה׳ שכל
פירש שם דברי נחומיכ ויושב הלב לבך שחר כי גם פה פ׳ דכרים
המיכבים שת הלב דהה שי שפשר לדכר על הלב ולה היו׳ל שלה
ודיבר שליה להטות לבבה שלה ס׳ם דכרים המתיבבים על הלב ׳
רשה כתה כוזו וכתה תמון שכרית דהה שתה קדיטה ק׳ שלף שלשו׳
כדלעיל ׃

ונידהו ק׳ק לישה כשל ושחר כתה כוזו והכריע ושמה הכוזה
הוה ת׳ם לעיל פע׳ט שהשמיד השלישים ושחר כזהל
ושלה דורהות וחשב שכם שכל זה עשה כדי לקנות חלקת השדה
שרשה לקנות שם ׃

על שחת כתה וכתה שטוב חלקך ׃

ז אין יסרהל טוען שלכשו נתינת שלכם ד׳ת הוה
על הכוהן שקום לשחר שיזיקו שהוה כנותן שלכש
כין שיניו שיסכנו ׳ וכדשחר כפ׳ שחדיר הוה נתן
שלכש כין שיניה לפיכך יונה ויזקכתוהה ׳ והכוונה
ככהן שלעולם שין יסרהל שחרשר ריש עם גוי וכותן לו שקום
פיזיקנו שלה שם כן הגוי קודם לתת לו שקום להזיקו ולהתקוטט
עמו וכן ככהן על ידי שכם שחרו והתחתנו חותנו שבקשו להתחתן
עם שלה כרכן יעקב וכניו ושוד שריתה דעשם ליקח נשיהם כתה
שחר שקניהם וקניהם שלה לנו הם היו שכם שהוסיר ס׳ שהתחתן
כהם ועל ידי זה נמשך ביניהו שכשה ותחרית כתה שחר כתיכה
רבתי נבי כי שתה עשית ׳ ש׳ק ת׳ט הדבר הוה ר׳ל
פק׳ל כוהתחתנו דקחת לשה ׳ ועוד דוחי שכות לה
תתחתן לה שיהה כשכיל זה כדכתיב כהריח לי׳ט שת כגך
שחחרי ׳ ועוד שהכתוב לה שיהה על יושבי שכם שלה
על כל ז׳ שהחתין ׳ ואולי שפני שריכות שכתוכים
לספר כל דברי חמור יעקבו ורבנן ז׳ל תועלת שהם
ולזה שחר שרמז הענין הזה כי קף שיסור שתנות כעמין
רחוי שכך שעמו לה כתה שהוכרה שלה לפי שהנה שקום
לדבר שהם נתנו שכנע כפיהו תחלה כהוכירה עניו שתנות
חה לרשים כי לעולם יסר של נוכרים שלחרחר ריב ולעורר שיבה
שחלה ׃

כזהר פרנן ׳ שתן פרה פרנן ׳ פי׳ רש׳י
פרנין כתוכה פרה פרנן תוספת ׳ והרש׳ן
פי׳ כתוכה וככסי שלנו כלשון ירושלמי כלו׳ שיתן לה כתוכה שהוה
הדבר הנתן לבתולה כדכתיב כתוהר הכתולות ׳ והם
שכלוהות שכחורי׳ סולחים לבתולו׳ כחורי יסהו לותן ויתן לה משלו
נכסים פיהיו שלה כנכסי בית שתיה וישיו שנין כנכסי שלנו ׃

מ׳ת כחמרתי

כה שת סניר כו׳ שין כוונתם לפ׳ סיהיו שרמוז
רמיות דכריס שלה שכתה ולד׳ת כחכמת׳ כי לה
שניהו שרמה על שכתה ׳ שת׳ם כחכמת פי׳ הענין
כי שרמה זו שהיה להם לחכתה שחחר שכדין עשו שלה כוונתם
לומר שהכתוב כה לומר כי שין
זה נקרה רמיות שחחר שכדין
עשו שהר טוהו שת דיכה לחוותם
וכהר נתחייב שיתה ושלו שתחלק
פיה כה כנרית ושין שרמיס לותם
שו היתה שרמה ׳ וה׳פ
דקה ויעבו כני יעקב כשרמה
ויפה עשו ושחר שטוהו שת דיכה
לחוותם ושקקו לזה שתי שפסר
לומ׳ שחטר טוהו שד׳ל הוה שמעב׳
כני יעקב דהם כן ס׳ל לשקדומי
ויאמרו שלהם ׳ ועוד כי׳ל
לחוותנו ׳ ועוד דהין
מרמה כשעבה זה לה כתה שהחר
חר כך לה נוכל לעשות וכן
נרש׳ כוונת רש׳י כפי׳ לוותם ולה
כתו שכדין הר שם שהבו דקהל ירן׳ פר׳ שרחם
מרמה חכת שתה ׳ גם ת׳ם שטע׳
רו׳ל דהי שפר טוהו הם דכרי כני
יעקב ס׳ל לשכתכים לשפלה נבי
כני יעקב לה הונח לי ׃

היכן מניינו שקרקע שרלה
חרפה ׳ נר׳ שחמני
שחפסר שפירש הכתוב כי חרפה היה לנו נתינת לוותנו לערל
שכם שהוה חון שדעתנו לה שסבדלה עבמה נקרות חרפה לכ׳ת
שחחר שהדבר שגור בפי הכל שהערלה חרפה היה עד שהבה
להרף שת יש׳ שחניהו לומר לו ערל שתה כדפר׳ י׳ כוותם ׳
גם הגוי נתננו הם כמה שחחר והיה הפלשתי הערל הזה שיהיה
הזה שדבר מוסכם היה כבר שפערלה חרפה לו לפלשתי בעיניה
שחשם למדנו ז׳ל שהערלה מלוסה כדתנן פ״ד ג׳ל שיש רשו לדבר
פלי זה שהקדה שן התורה ושחחר שלה מבטלוהו כ׳ל הוה כלי שבל
חרפה מוסב לערלה עלמה ׳ ושכין נלמוד יפה שפלנו
בעיני שכם חרפה היתה שחחר שעשהם ידברו והולו כדבר ׳
וש׳ת תנא דשתני׳ שנו׳ לה רלה ללמוד שכין שחחר שפשר לפ׳
החרפה על נתינת לוותנו ולו רלה ממה שהכתוב יגנו הגוי
שכם כערלה ׃

סברון לחפת ושחפתן כלו׳ חשבו לכלום נכסי יעקב
וכשלטו שלהם ויירש לחפת עד׳ם לעיל כפ׳ם
יהבתיה כחפתי וכוותם ז׳ל כוה לה שטם
לשהיכות הכתוב כדכתי פתוי המדר לחכמי שירו שהוה לומר כי כדין
נעשה שהם כי לה נחלו לשהה חלה כחשכם לרשת שת יעקב וכיוצ
כהמשך הזהן ׃

הוה חד מניהן ׳ משום ד״ק ל כתר דכתיב וישמעו של
חומר כל יונתי שער עירו וימולו כל זכר שה פ׳ל שור
כל יונתי שער עירו לכ׳ל שלריהוה נזכרו היושבים כעיר שנמלו
כעצם והדר מיירי כבתים לעירו טעונים תזשה לפי תוהם ולה
ידעו כהסכתה וכיון שומרי׳ לו טעם המילה והיה שתקשה כחכר
לוך יהיה שכם נהנה כדינה וכשכילו יעטערו הם לימול וגם זה
לרמוז שכדין נעשה שהם כי לה נחולו כדינה ׃

ומגבאי קטע פי׳ כגי׳ שהנחי שלעון כגף כלות עוכדי שלהה
שהל רש׳י פי׳ כם ס׳ם הענין שהנחי שם היה שכני
העיר וכדברי רש׳י נרחה שלחשכחן לקרן כעובדה דר׳ת שספר
כרוח הקדש סילש שם הענין שהנחי ׃

ת׳ תנין תנינן כו׳ ר׳ל משום דפסטיה דקרא דכתיב כהיושב
כהיושבים משתע שהיום הג׳ קשה למהול שתני היושב
שהיושבים וכדת׳ל כדתניקו לילין כעיניהן ׳ וכן כפי׳ שתני דל׳ ר׳
עקיבה דתנן שתרחינן שת התילה ביום הג׳ שחל להיות
כשבת שנאמר ויהי ביום הג׳ כהיושב כהיושבים פי׳ הרש׳ שם שתאמרו
כהיושב כהיושבים רשה שהיום הג׳ קשה למהול כי הליחות נגרות
ותתלוה שהם שחבירה וירבו שן שהכאובות ׳ ושין זה דעת ת׳ל
שם ר״ש למילה שלה דכ׳ שיהיה שהרישונים יותר קשים דתניא שהם
שהרינן שקטן שין לפני מילה שין לשחר מילה ביום הג׳ שמן מושלו
ביום השלישי שחל להיות כשבת מזלפין עליו כיד ר״ש מוסך

שהרינן

מרחיצין את הקטן ביום הג' שחל להיות בשבת ואף על פי שאין רחיצה לדבר זכר לדבר שנאמר ויהי ביום הג' בהיותם כואבים כו' שהיתה הרחצונים יותר קשים ומשום הכי מודו הכא ר"ע למרחיצין בו בדרכן וביום הג' פליגי דלמ"ק ליתי ביום שבעה כולי האי ואין מרחיצין בו ולרחב"ע נמי מיתי ביום שבעה ומרחיצים בו נמי ולפי זה צריך בהיותם כואבים בהיותם עדין כואבים דהלכך הוה רביעי לה ואין עוד כואבים:

א נמי כדתירץ הר"ן שאף על פי שסכנת יום ב' גדולה מג' שפילו בכה ביום ה"ג היו חלושי ביותר ולא היו יכולין לנדות ולהלחם לכל ביום שני עדין לא חסם כחם ויום רחמון יכיר שלא נעשו כהם לפי שעדין כחם עליהם אף על פי שהם מסוכנים יותר וכל זה הוא למה שנראה מריבוי רחמים דנפש יום שני קשה משלישי לכ"ע וכדפרי' בהדיא • אלא"מ דדוקא יום ג' הוא דקשה מג' אבל יום ב' שפילו לרח"ע אין בו סכנה וכדכתב הר"מ בפ' וירח ולזה מטין דברי הרי"ף והרמ"כ כדכתב הר"ן ז"ל:

ולפיז ניחא לפ' בהיותם כואבים יותר כואבים ביום ב' וחה"נ דביום ה' היו יותר כואבים ואין אנו צריכים לומר דביום הג' היו יותר חלושים ומה שלא נגעו בהם ביום ה' ל"ק לי כי חולי לא נגמרו ליחול בה' שלא רוב חסרי העיר אבל קנקם נחלוש כל' וכו' וכן הבחים מחוסרי לחרן ולא רצו לגלות יד על שיהיו כלם חולים • ואבל מקום שליכא ד"ע אין יום הג' מסוכן מכל הרחצונים כפשטיה דקרא ועל כן בכיה בעל המדרש פה דאיפליגו אי תינוק מרחיצין את הקטן או המילה כדברי רח"ע אבל כדברי ת"ק ליכא פלוגתא דודאי מרחיצין הקטן תני כמו שפירש שלמה יום ה' דמיירי כיום ת"ק מסוכן לכ"ע:

ואפשר גם כן דמשום דשמעת דרח"ע הוא שלמה שאמר בהיותו כואב שלא היותם כואבים כל עיקר אבל מדבריהם כואבים עליהם כדפירש כירוש' לפי שייתי בעל המדרש מילתיה דרחב"ע הכא ואתי לאסוקי לתתי ביום מרחיצי את הקטן דהיינו כל נופו כמו שפירש לעיל"ז ניחא לן אתי דמפרש שכל שהרחצונים כואבים • ונפק"מ ביניה לבעל המדרש לפירושה דקרא:

תנן תינוק מרחיצין את הקטן • כורתה למתני' הכי שיהא כפרק רבי אליעזר דמילה מרחיצין את הקטן לפני המילה ולאחר המילה ומזלפין עליו כיד תוכל לה ככלי רחב"ע אומר מרחיצין את הקטן ביום הג' שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום הג' בהיותם כואבים:

ונר' דהא דקתפלני מי תינוק מרחיצין את המילה היינו כמילתיה דרחב"ע ונפק"מ ביניה להא דגרסי' בגמרא דילן כי אתת רב דימי אמר רבי אלעזר הלכה כרחב"ע הוו יה כמערבי' הרחצת כל נופו או הרחצת מילה ומסקי' הרחצת כל נופו דלדברי ר"מ דתנו מרחיצין את המילה ע"כ לא שרי אלא הרחצת מילה אבל הרחצת כל נופו מודה לרבנן דאסור ביום הג' דשמר מרחיצין ליכא סכנת' ולאתן דתני מרחיצין את הקטן קאי אם כל נופו דומיא דהרחצת יום רחמון דשרי אפי' לת"ק ודע דאמר דברי ר"מ גרסי' רבי אסבה בש"ר יוחנן אמר הלכה כתי' אסוף אומר מרחיצין את הקטן ולקטן במקום אמר רבי אלעזר בכל שעה הוא אומר לי' ת"ל גרסי' אמר רבי יוסה כל שעה הוא רבי אלעזר רבי אומר לי כו' ולקטן במקום אם אמר מרחיצין את הקטן גרסינן ואם אמר מרחיצין את המילה וכבי אפיתא בירושלמי וה"פ דרבי אסבה אמר רבי אלעזר מרחיצין את המילה ורבי אסבה פליג ואתי את הקטן ולקטן אמר רבי יוסה ע"כ את תינוק וטעמיה אסוף דר' אלעזר דבכל שעה הוא אומר לו אתי אתיכך כלומר יפה אתם עושה את הקטן ואתה לא תיזוז דהא תנן תינוק מוציאי לא שנו אלא חתין כו' ואם דעתך לומר דמרחיצין המילה תנן אם כן מאי שנא מכת קטן מכת גדול כלומר מאי קת"ל דלחב"ע דמרי במילה הוא מכת קטן ולא כלל מכה ואפילו מכת גדול שאינה של מילה קא מרינן שמן

וחמין ועוד מאי דעתיה דת"ק דאסר בכלי שני למרי מי נריש מיל' מכל מכה שאין בה סכנה תלת עב' ל' למדך אחת לחב"ע דמרחיצין הקטן כל נופו מש"ב כגדול תלת ע"ג המכה לבד:

ואל תעשה לומר דמילתיה דת"ק קאמר מתני' מרחיצין את המילה דום ח"ת מדאני כין לפני המילה כו' ועוד בירושל' בפ' רבי עקיבא מייתי לה נמי אמתני' שלא החזיר בה אלא מילתיה דרח"ב • ואף על פי שכל הדברים הנזכרים שם אמילתי' דרח"ב חוץ והזכיר דברים בהדיא משום מילתא דרבי יעקב בר אחא בשם שמ"ר הוה רבי יוחנן ורבי יונתן מסקידין חייתא ואמרי להון כל שקורין שאתם עברין בחולא הוון עברין בשבתא ביום השלישי שחל להיות בשבת שמואל אמר מפני הסכנה אמר ליה רבי יוסי אם מפני הסכנה נעשה לו חמין בשבת דתנן חמם ארם אלנטית נותנה על גבי מכתו בשבת לא ישול עריבה מלאת חמין ויתנה על כריסו בשבת אבל חמין לרפואתו מותר • אמר רבי יהושע בן לוי ליה כאן אסור אלא מותר:

ט ויקהו

רפואות

כנד שמסתפנין כו לחר הרחיצה

אין מונעים לא שמן ולא חמין מעל גבי המכה בשבת ולא עור אלא שמולפין חמין על גבי המכה בשבת • ואם תאמר מרחיצין את הקטן מאי שנא דלא טבת קטן ממכת נדול אלא ללמדך מרחיצין את הקטן כל נופו מה שאין כן בגדול אלא על גבי המכה בלבד • רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי של מילה שחל להיות בשבת • אמר ר' יעקב בר אחא בכל שערה הוה רבי יוחנן ורבי יונתן מסקידין חייתא ואמרי להון כל שקורין שאתם עברין בחולא הוון עברין בשבתא ביום השלישי שחל להיות בשבת שמואל אמר מפני הסכנה אמר ליה רבי יוסי אם מפני הסכנה נעשה לו חמין בשבת דתנן חמם ארם אלנטית נותנה על גבי מכתו בשבת לא ישול עריבה מלאת חמין ויתנה על כריסו בשבת אבל חמין לרפואתו מותר • אמר רבי יהושע בן לוי ליה כאן אסור אלא מותר:

דתנן אין מונעים אין מונעים משום תקון • וכרוב קאמר דשמואל תני לה וכנתרת דילן קאמר דדעתיים דרב היא זו ושמואל פליג ואמר נותן חוץ למכה ואותה ויורד למכה:

ולא עוד אלא שמולפין חמין ע"ג המכה פי' לה מיבעיא ע"י נתינה חוץ למכה אלא שמולפין ע"ג המכה משום לאפוקי מדשמואל דכתיבנה כסמוך • והאי זילוף לאו דוקא כגון זלוף דת"ק דתניתין דכרחילה מיירי ולא קאמר מזלפי' אלא לאפוקי שתיתה דשמואל:

מאי שנא מכת קטן כו' כדפי' וכנתרת דילן דאי רחיצה ו' דסתכי סכנה דמיירי בחמין שהוחמו בשבת משום שסכנה היא לו ולהכי דוקא במכת מילה מרחיצין ולא במכה אחרת • ומיהו מסקנת דגמרא דמרחיצין כל נופו אפי' בחמין שהוחמו בשבת:

מפקידים חייתא תניים היו על היולדת שכל מה שעושות לולד בחול יעשו לו בשבת שהוא ג' למילה ומייתי זה לרחיצה דסכירא ליה לרחב"ע דהכהיא אמרי רבי יוחנן ורבי יונתן הכי וכירושל' דפר' נח גרסינן כל שקורין לתתן עבדין בחולא עבדון בשבת' לכן נראה אפילו כיום הג' שחל להיות בשבת ולפ"ז רבי יוחנן ור' יונתן לית להו הזכירו יום ג' אלא ר' יעקב דייק דע"כ לא נגרסה אלא דאכי דתמצינן שלשתן כרח"ע דאי אפשר שיש כו סכנה ת"ל כיום רחמון למילה תמצי' דעושין כל נרכי תינוק בשבת בחול הא פשיט':

כל שקטן דתתן עבדין • כן גר' הערוך ולא פי' אתי' נרסי' סיקוין והוא תנג' ושקוי • לעצמותיך כלו' רפואות:

מפני הסכנה נפקא מינה לחלל עליו השבת כדבסמוך ולא יתיא משום נערה כעלמא הוא דלקילו רבנן נגיש במילתא דרבנן:

אמר לו' יוסי אם מפני הסכנה למה מתקפתה היא אלא בעיא ע"י הסכנה מתני קאמר וה"ב מחתין לו חמין בשבת ע"י ישראל בחולה שיש בו סכנה • ופשטו ליה מדתניא מחתם אדם אלונטית כו' משום חולי מעים ולא נרע זה מחולי מעים ואע"ג דתני התם לא יטול עריבה מלאה חמין אלא כמלא רביעית משום מפני סכנת כרחיצת החמין רפואה לכל חמין לרפואתו מותר כמו שפירש • ולפשוט קבר בהדיא דרב ור"ג בירוש' רבי יוסה בבי אם מפני סכנה מחמין לו חמין רבי יוסי בי ר' כן משום רבנן דתנן מחמין לו חמין בשבת יתבי כן מחתם אדם לוטית ונותנה ע"ג מכה בשבת • לא יטול אדם עריבה מלאה חמין ויתננה ע"ג מכתו בשבת הרי דרבי יוסי בפתק לו ור' יוסי בי ר' כן משום רבנן פשט ליה להיתרא ממתני' דתחתם אדם אלונטית:

דתנן מחתם אדם אלונטית • חין זו משנה משום תקון אלא ברייתא כוכרה בפ' כירה כל' זה ת"ר מיתם אדם אלונטית ומניחה על גבי מכתו בשבת ובלבד אלא יבא קומקומו של מים ויניחנו על גבי מכתו בשבת ודבר זה אפי' בחול אסור מפני הסכנה • ופרש"י מיתם אדם מחתם • שונטית טיולא • ורב לי בגד שהם עשוין בו דבבל דוכא' קרי ליה אלונטית • ע"ג מים כשהוא חם מכתו מחתמין לו כלי תו בגד ומניחו שם ומוציל ובלבד אלא יבא קומקומו שהא יפסדו עליו ומכה רותח בשבת בחמין • בזהבי בסכנ' פעמי' שהן רותחין • והתום' כתבו ובלבד אלא יבא קומקומו

מ״ת המפוקו׳ כי כל זמן שהחלונטית עם שמח יפלו המים על החלונטית ואתי לידי סחיטה · מיבעי ליה מקום רפואה וגזרו אסו סחיקת סמנין שני מהחלונטית דלמ מיתני כרפואה כ״כ · ולפי פי׳ רש״י ניחא הא דקיק בכח מכל מחין לרפואתו מוכר דקוק שתם סמין הרחיקה רפואה מלה הכמת הקומקום לסנינו ע״נ מעשה

ברחשית מה להכי מסריגן ליה שמח יפלו המי׳ ואתיא דומין מכל מיכא מרחוב׳ מחתין לרפואה כי הכא סדי כדשרי מקום חלונטי׳ לכני מעי׳ · וכן למה שכי מקום מקום סחיטה ניחא דקוק שתם לחיכה חלונטית ואתיא׳ לסחיטה אסור מכל מחין לרפואתו מיכא דליכא חלונטית לחיכה לסחיטה כי

כמות טו הכא סדי מכל לפי מה שכי׳ מקום סחיקת סמנין ק׳ מלי מלה דסדי הכא מקום מהחם ו״ל דכהכא קמקום לסנינו ע״נ מעשה הוה דחייכי מקום דמיחזי טפי רפואה׳ ·

למדבר כה אבל רפואה מלה מיחזי מקפ״ו סקו לרפואה מלה מיחזי מקפ״ו כולי מלי מדרך הכריחי נם הם לרחוץ לא נזדינן מקום סחיקת סמנים · מכל מין לומר

ברחשית מח דהחם כחולה סמין כו מכנה עם דשם כן מומני מחם חלונטית ע״י יסרמל :

רבי יהושע בן לוי אמר לית כאן אסור אלא מיכן כמי לסייעי אחת לומר דלית כאן כיום הג׳ לחילה אסור אלא כחמום אחת לרחון וכדלקמיל · ומכל מקום ק״ק מה כח להוסיף ואולי הוא מחיכה דמכל מקום מדרבנן אסור כיון דאפשר ע״י נוי מלה ליכו למטעי לה ק״ק דלית כאן סום אישור אפילו מדרבנן אלא משום לגזרת דומיא דכל חולה אים כו אכנה :

ט ארן כבי יעקב אלא נטלו עצה · רש״י כחומש פי׳ זה ז״ל שני בני יעקב כניו היו ואתפ״ב נקנו עצמן כשחעון ולוי כשאר שאינו נטלו עצה אחיכו ופי׳ עליו הרח״ם חכבי יעקב יחידה שחעי׳ דלא אחת אלא לדרשה לומר סהם בני יעקב ולא עשו עצמן אלא כשחעון ולוי כחנשים נכריים שאינם נקרחים בשם כניו אלא כשאר שבטים נטלו עצה אחיכו כחנכנם הכניס אלא עשו עצמן כנכריים אבל בלאו הכי יחורח דכבי יעקב היה אחיכה שכחב אחם ולא בשם כניו להודיענו היאך אחכניו עשו זה ואיך אחאר :

שלא נטלו עצה זה אחד קשה מכ״ל היה שחעון ולוי לנופיה אינטריך לאחעוינן היאך אחכני יעקב היו

והראם חירן דשחת יש לומר דאחכני יעקב לדרשה שחעון ולוי כחי לדרשה דומיא דרך ושוב כדאי׳ כחכיעה · ולי נראה אחיעוינן אחי דרים לה דהוה סני דלכחוב בני יעקב שחעון ולוי אבל אחי ל״ל אלא לומר אלא היו אנים כה׳ כעצה אלא כל ה׳ לבדו :

וכי אחות כו׳ דכחיב הרח״ם ח״ל ואפ״ה אחיעם דומיא זה לזה דבאלמה נכי אחות אחרון אי״כ לא אחות משה ואחרן אלא אלמה נכחב אחות אחרון ולוי אף על פי שאין אחות משה ואחרן כל הסבטים היחה רק שחעון ולוי אחי דינה · מ״מ מיחזי דאחי דינה אחות דלמה אחת אלא לדומיא שהם לבדם אחים וכאלו אחר אחות שחעון ולוי והיינו דקאי׳ לסו וכי אחות שניהם היחה אלא אחות כל הסבטים · ואלו דברים פשוטים :

שנאחן אחרון אחי שחעון ולוי אל חיקח אחי דינה אחר שם אחפלל עליה לא כחשורה אלא ע״י אחרן · מכל מ״מ אי אחי אחיעית נפש אים כחב שכחב אחרון אחי שחעון ולוי אחי דינה אחר שם אחפלל עליה אלא ע״י אחרן ואולי שכחב אחרון אחי שחעון ולוי ע״כ אחי דינה אחר שם אחפלל עליה אלא ע״י אחרן ואולי שכחב אחרון אחי שחעון ולוי

חלף דודתי תכסה כלימה כניה לומר שתרגם לעתוד שם בלתי שום טענה חלף שתתנה בני החרמות תחומר' תנה חוליך את חרפתי ומכל מקום לית קושיא זה היה עיקר טעם שהפגרה דודתי לא כתביל זה תאמר כן הנויס :

רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן כלהו מסכימין ליה דפירוש בן הכנענית בן דינה חלף דקמיפלגי מתי זה טעם נקרא כנענית דר' אחר טעמא מעשה כנעניים כלו' שנעשה כה מעשה כנעניים דהיינו זנות כדכתיב במעשה ארץ כנען כו' ולפ על פי זה לא חלף היה פרוש מכל מקום כל מין זנות מתיחס אליהם שם שטופים בו ור' אחר שנבעלה משכם כדרכי הוה ורבנן אמרי לפי שקבר בארץ כנען ותתהני מארמ' בן ז' שכתב ז"ל ועל דרך הפשט שמדה עם אחיה גרורה בחלמנות חיות כי היה טמא בניהם כדכתיב אשר טמא את דינה אחותם ורבותינו נחלקו בה ופרוש דברי האומר נשלה שמעון וקברה בארץ כנען והוא כתו שאחרנו שהיתה עמו בביתו וקברה בארץ כנען ואיך יתכן זה והלא על שם אמרו רבנן שקברה בארץ כנען שם לא תקרא בשחול בן הכנענית ואם כן עכ"ל שנשתה שמעון והוליד ממנה את שחול :

אך קשה לי לדעת רבנן היאך נרמוז דינה בתאחר בכנענית מאחר שהכוונה על קבורת מ' והלא זה תאבר בשם אחרת ויש לומר מכיון דהוה ליה לשם אחרת ולא לקבר בארץ כנען רמז את שם שחול ע"כ אין זה רק להיותה דינה אחותו שחול עליה לו שרצה שתהיה נקברת עם כל השבטים בארץ ישראל כי ידע שעתותיו של השבטים יהיו בני ישראל ממצרים כמ"ש ז"ל :

שהוא בכלל כנעניים כלו' שגם הוא יקרא כנעני כי מבני כנען הוא :

וקברה בארץ כנען ועפ על פי שירדה עמהם למצרים תאבר מאחרי מותה העלה אותה שמעון ממצרים לי נמי שהשלו את עצמותיה כדפי' ברש"י :

צלולה היתה בחיית פירש הר"ם בגלולה היתה זרעי ולא היה בה שום עכירות ושום בלבול מפני שעל פי שהיתה משורת היך הכנעניים שהן עתידים ליפול היך זרעי מכל מקום היו יודעים שלא יהיה זה אלא בשירבו ולפיכך היו שותקים ולא היו מתעוררי' עליו והיתה כל החבית שלי גלולה ובאמת שרחו הפועל הזה יתעוררו עליו ויעתיקוהו ממקומתו וממקומנו ויתעבר החבית שלי שהיתה גלולה עד שיבאר ויפה פי' :

אבל כעל מנת יהודה כתב בשם ר"ד מליקים שפחדו שעד שבאו היו שותקים מפני המשורת אחר בידם מכל מעבאו לא ירחו עוד כי יתמרו אותה נפילה שהיתה משורת בידם ליפול היך בני יעקב היו נפילה שנפלו מנגי שכם בידם ולא נהרו :

שאמר הקדוש ברוך הוא עד אחר תפרה כם' רבוא אין זה מ"ם בפ' משכטים משם מעט מגרשנו מפניך עד אחר תפרה ונחלת את הארץ דהשתא כבר היו ם' רבוא ותאמר עד אחר תפרה טפי אלא משורת היה בידם שהקדוש ברוך הוא אומר לאברהם אלא תאחר ארץ כנען היך בניו עד אחר יהיו לו ם' רבוא ובעל התגדה נקט ליתנא דקרא ר' ת"ק כי לא תניון שאלה ה' הדבר כם' רבוא אלא בדור רביעי משום כי לא שלם עון האמורי עד הנה משמע שהם אלא בתחלתה שהתה עד דור רביעי אף על פי שלא יהיו ם' רבוא אלא בדור רביעי ואתו יהיו ישראל ם' רבוא משורת היה בידם שיפלו בדור רביעי ואתו יהיו ישראל ם' רבוא וחשבו דהוה כהה תליה :

עבורה היתה בחיית פי' הר"ם שהיו בבושת וחרפה מחתת הפועל שנעשה בדינה לחותם בדכתיב כי נבלה עשה ביישראל ובעשית עכשו גלולה אלא נאחר כם שום

ל"א מתרגמי' חלף דודתי תכסה כלימה כניה לומר שתרגם לעתוד שם בלתי שום טענה חלף שתתנה בני החרמות תחומר' תנה חוליך את חרפתי ומכל מקום לית קושיא זה היה עיקר טעם שהפגרה דודתי לא כתביל זה תאמר כן הנויס :

את חרפתי עד שנשבע לר' שמעון שהוא נושאה הראה הוא רכתיב ושאול בן הכנענית בן דינה שנבעלה לכנעני ' רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן רבי יהודה אמר שעשת כמעשה כנעניים רבי נחמיה אמר שנבעלה מחזי שהוא בכלל כנעניים ורבנן אמרי נטלה שמעון וקברה בארץ כנען ' ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אותי ' רבנן אמרי צלולה היתה החבית ועכרתם אותה מסורת היא בידי הכנענים שהם עתידין ליפול בידו אלא שאמר הקדוש ברוך הוא ער אשר תפרה בששים רבוא ' אמר רבי יהודה בר סימון עכורה היתה החבית וגללתם אותה ' ויאמרו הבזונה אמרו מה הם נוהגים בנו כבני אדם של הפקר מי גרם ותצא דינה :

ל"ת הפסוקי'

ח פרשת

דופי וק' היכי תתוקם ליה קרא דעכרתם דגללתם מיבעי ליה ותירן הר"ם דשמת רי"כם לה פליג עליה דת"ק חלף דמסברת דנפשיה קאמר סוה שאמר יעקב עכרתם אותי שכלולה היתה החבית ועכרתם אותה מדרכה חיפכה מסתברה שעכורה היתה החבית וגללו אותה ולא נהירא וכם' אות לחת מכיה דנרים רמ"י מתרגמין עכורה היתה החבית וגללו אותה וספרים אחרים מתיסרי כדבר זה ולא יכלו עליהן גם גר' הילקוט כדהיתי ותם הגיר' כך היה הפי' נכון ומכל מקום ק"ק היכי רמיזת שכני יעקב הסיכוהו כן ותילו היה מפרש כפי' הר"ם היה רמז במה שאמר הקדוש ברוך הוא ער אשר יעשה את לחותנו לף על פי שאין רמז למחבית שלנו אלפי שהחבית מכל מל המסורת שכידם ועד עתה היה הדבר רוקף כיון כי היו מסכימים אם קבלתם אמת ולזה לא היו חוששין להכריחם מנוי מכל עכשו שרמזו בפיהם שתברר לחות קבלתם וזהו גלולות החבית ולפי' שיתחייב מזה נזק ליעקב אמר עכרתם אותי ומה שנשתתפו במכל מעשה ליטול העכרתם אותי כי מה ענין לנשון עכירות כזה לא היה לו לומר אלא מגדתם אותי וכיונה לכך אמר שכשהוא לומר הנה נגללתם החבית העכורה ומתוחה בגלולות נמשך אלי עכירות וזה שכתב רי"כם ענין המכל ולא קאמר שהחבית היתה זרע יעקב כדרכנן מפני דלא ניחא ליה לומר גלולה היתה אלא על פי שהוכרחו עד ם' רבוא מכל מקום לא היה להם לשתוק לגמרי אלא היה להם לחוש אל העתיד שהיה ברור שהגלה ולהכדם בטרם יגדלו :

כה הם נוהגים בנו כבני אדם של הפקר כפי' החומש פירש"י שכוונה הפקר את לחותנו ית לחותנו וכתב הר"ם ז"ל שפירש הכוונה הפקר ולא זוכה ממנו כשמעון שהפקירה עצמה לזנות דשם כן תלי יעקב את לחותנו דקאמר והלא אין ביד שום אדם לעשו את החשה זונה תאחר שפי' זונה מפקרת את עצמה אלא עכ"ל שפי' זונה כאן הפקר שהפקר ביד כל אדם לעשותו וכך תאמרו בכ"ר מה הם נוהגים בנו כבני אדם של הפקר כלילו אמר בהתנני הפקר יעשה את לחותנו ולף על פי שלא יאחר שעשה הפקר אלא בבכסיו שהם כרשותו מתחלה ואחר כך הוציאן מרשותו ועשאן הפקר לכל העולם ולא זו אלא היתה כרשותו תעולם מכל מקום תאמרו זה בדרך משל בעלמ'כבן משמע לשון כ"ר נוהגים בנו כבני אדם של הפקר ואין בני אדם של הפקר אלא ההדיוטות ולא הפקר מתם ולתם תאמר ולתה לא פירש אלא הכוונה שתשתמש ויהי' את לחותנו פירושו עם לחותנו כלו' הכוונה עם הזוג' יתנהג עם לחותנו שיבא אותה אלא כרצונ' ואלא כרגון קדושים ויש לומר מפני שהיה נדיך להוסיף אלא עם על אלא הכוונה לומר הכמו עם זונה יעשה עם לחותנו וטו' לפ' כלי תוספת ושמא מזה הטעם עלמו פי' כ"ר הכוונה הפקר ותאמר מה הוא נוהגי' בנו כבני אדם של הפקר ע"כ תורף דבריו :

ואף כי כדברי רש"י נתתנו דבריו תיכי רותה היתה זה כוונת המדרש זה אדם כן לתה לו לעסוק הדבר אליהם לו מה הם נוהגים בנו כבני אדם של הפקר הוה ליה לעסוק הדברים אל דינה כלשון הכתוב גם מה זה לשון מה הם נוהגים דקאמר והלא העושה הפקר את דינה לא היה אלא שכם וכן הי' לו לומר בלתחותנו כאחר של הפקר כלישנא דקרא אבל כאן כתוב להגדיל הכתוב לומר הגמשך מעשותו את דינה כוונה לא פירש התלה זה כי לבתורת יקשה מה תשובה הסיכו לתה שאחר עכרתם אותי וכי בשביל שוטה זה שעשה אלא כהונן יסתכנו להכעיס את ריחם כיוצא אחרת אין זה אלא כמתן דפרש קיניס ומחריב ביתיה לכך אמר שהכוונה כזה כי אחר שהגלו אלא לעשות כן בחתנו נתתנו כלם נוהגים בנו כבני אדם של הפקר וכל מי שירצה לחתור נכסינו ונפשינו יקומם מעכשו כנגדנו כלי פחד הפך מה שאמרת שהחבית היתה גלולה ולכן אנו נרגין לעמוד על נפשנו :

כז גרם ותצא דינה כת לשם קשה להלום אחאר זה בכאן מה ענינו ואולי שהם ז"ל מפרשים

פ"ת הכסוקל כיתור המלות

כפשוטו הכתוב יעשה את שחותנו חיך חסכת את שחותנו כוכח וכדי שלא יקשה תנח לחן כה והלא כיתוב שכבה ומגלן שלא חשב לכבוד וכעוצה לכך אמר שכנורם לוה היה יטחתם כוכח ולוה תעבה לווכח :

פרשה פא

פסלי ב

א ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה ובתאל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך :

כבית מליעתו

ב ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלתיכם :

מסלי ל

ג ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי :

פלוים

ד ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים אשר באזניהם ויטמן אותם יעקב תחת האלה אשר עם שכם ויסעו :

פקטוריזים

ה ויהי עליהם חתת אלהים ולא רדפו אחרי בני יעקב :

ו ויבא יעקב לוז אשר בארץ כנען הוא בית אל הוא ובל כל העם אשר עמו :

ז ויבן שם מזבח ויקרא למקום אל בית אל כי שם נגלו אליו האלהים בברחו מפני אחיו :

ח ותמת דבורת רבקה ותקבר מתחת לבית אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות :

ט וירא אלהים אל יעקב עוד בבאו מפדן ארם ויברך אותו :

י ויאמר לו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל :

יא ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל עמים יהיה ממך ומלכים מחלציך יצאו :

יב והארץ אשר נתתי לאברהם ולישחק לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ :

יג ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו :

יד ויצב יעקב מצבה במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצק עליה שמן :

טו ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר אתו שם אלהים בית אל :

טז ויסעו מבית אל ויהי עוד כברת הארץ לבוא אפרתה ותלד רחל ותקש בלדתה :

יז ויהי בהקשותה בלדתה ותאמר לה המיילדת אל תיראי כי גם זה לך בן :

יח ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין :

יט ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת הוא בית לחם :

כ ויצב יעקב מצבה על קברתה הוא מצבת קבר רחל עד היום :

כא ויסע ישראל ויט אהלה מהלאה למגדל עדר :

כב ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו ויישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר :

כג בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולן :

כד בני רחל יוסף ובנימין :

כה ובני בלהה חמת רחל דן ונפתלי :

כו ובני זלפה שפחת לאה גד ואשר אלה בני יעקב אשר ילד לו בפדן ארם :

כז ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע הוא חברון אשר גר שם אברהם ויצחק :

כח ויהיו ימי יצחק מאה שנה ושמנים שנה :

כט ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בניו :

פרשה פא

א ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה ובתאל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך :

ב ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלתיכם :

ג ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי :

ד ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים אשר באזניהם ויטמן אותם יעקב תחת האלה אשר עם שכם ויסעו :

ממנו ד"ת ויהיה לכה הפותלים הלכה תפיו מכל כתבות דרכי נתן מבי רבי עקיבה תומר תם נבלת בסתבסת כל המנניס עלמו כך"ת ודומה לנבלה סריש מוכחת ויהיה כל עובר ובב מניח ידו על חוטמו עד שהוא עובר ממנו ולפ"ו פירושו שעל ידי שמתנאה מכחיש ריחו לפני עמו ומפסר לכ' העניניס נתכוון רבי עקיבה :

רבינו הוה עבר כו' כפ' מנות חליב' מייתי הך עובדא כל' זה לו נפק לקרייתה כעו מיניה גדמת מהו שתחלון יכמה סרקק' דס מהו מכל מניך לך מת הרשום כתכב מתת מכלל דתיכה כתב מחינו של מתת לה הוה כידיה מתת שתולכי מלרם תמר ליה מי כתיב וחלכה כיד ומי כתיב וירקה רוק מכל מניך לך מת הרשו ככת' מתת וכיון כתב מחינו של מתת לה קשיה כאן כגזר דין סיה עמו סכועה כאן כנ"ל סחין עמו סכועה כו' :

דילמא ליה בר חולפן סמת מינו בעל גמרת והלכות חלה בעל תנדה ומורשות תנדיים :

אם מתת לתה רשום דמכתיב מתת מסת' כתיבה מתה סעשויה להתקיים ומדכתיב רשום ולה קתמר כתוב ככתב תשתע דמינו כתיבה מתם חלה רושם בעלמה דרך ערמיה כעין סרושמין לסימן בעלמה וכדתנן בס' הכונה לה מייתינו שתי מותיות חלה תשום רושם שכך כותבין על קרטי המשכן לידע מי וזו כן זונו דהינו לומר דמשו' לה כתב חלה רשם כ' ריסומו' בעלמה לסימן חיי ומע"נ דתסכחן רשים כתבה ומסרה וכתבה דבה רשים לשון עפרי לחוד ולשון חרמי לחוד :

והדר לו מכל רבינו להגיד כרתו כדי סיפטרנו מהמנוי הוה שהוא לו לפוקה ולהכסול :

עד חלה נגזרה כלו' עד חלה נגמרה דהינו חתיתה והינו דקה כפי מהו חותמן של הב"ה וה"נ בירושלמי רשום עד חלה נחתם' גזרה מתת מסתת וכן חתוית והסטם לפי שקודם חתימ' תעכטל כתכלה כדלקמן ס"ד פי"ח :

חותמו של הקדוש ברוך הוא מתת דאמר כפ' כח לו כ"נ שהתפללו סיס תלך יכר הרע של ע"ז תיסרש וכפל להו פיתק' מרקיע דכתיב כה מתת ואמר רבי חנינא ס"ת חותמו של הקדוש ברוך הוא מתת וכחותם מכתוב דמלכתיב הכה מתת מכנתת הדין ילוף דחותמו מתת :

כדו מתת כלומר מה טעם להיות חותמו יתברך מתת סדרך החותם לחתום סמו או כגויו או סימן תורף עליו :

עד שם מכי רחטון בירושל' פ"ק דסכהדרן מפר' לומר מני ס' רחטון חלה קבלתי מחבר ומקלעדי חין חלכות סחין לי פותף ותת מחרוכים מני הוה שחיני עתיד למסרה לחבר ' וכפ"נ סרשים מיוחדים כתלהותו ית' הס' קדמותו וחד' מחדותו וכנ' נכחיותו וזה מסכים לת"ס כפל הטקרים כת"כ פכ"ה שטעם היות חותמו ית' מתת סחין כפל הטתכחים מי סיגדף עליו שם הטתכח כתתת חלה הם ' כפל הומנים וכפל הכחינות כתי' עמנו ולה כוולתו מכל נדיך חין סיכי רחיזת ת"ס שהתעצ על מחדותו ושתת מפני שהתעבי ירע' שהוא סוכל תמיד נכחו

יבמה היאך הולצת ולא השיבן ' רקקה רם מהו ולא השיבן כלום ' אמרו דלמא ליח בר אולפן בר אגדה הוא נשאליה קראי אפרון ליח מה רין דכתיב את הרשום בכתב אמת °אם אמת ל"מה רשום ואם רשום למ"ד אמת ' ול"א השיבן ' וכיון שראה שצרתו צרה השניה בבקר והלך לו אצל רבינו א"ל מ"ד עברי ל"ך אנשי סימונא אמר לו אל הזכירני צרתי שלשה שאלות שאלו אותי ולא יכולתי להשיבן אמר ליה ומה אינון אמר ליה נידמת כמה היא הולצת אמר ליה ולא היית יורע ל"ד"שיב אמר ל"ה' אין אפילו כשי"ת אפילו בנופה ' רקקה רם מה הוא אמר לה ולא ל"ש יורע מה להשיב אמר ליה אם היה בו צחצוחית של רוק הרי הוא כשר ואם לאו הרי זה פסול ' אבל אגיד ל"ך את הרשום בכתב אמת אם אמת למה רשום ואם רשום למה אמת אמר לו ולא היית יורע להשב אמר לו רשום ער שלא נגזרה נזירה אמת משנגזרה נזירה °ומה הוא הותמו של ה"קדוש ברוך הוא ' אמת ' רבינו בשם רבי ראובן אמר אמת ' מהו אמת אמר ריש לקיש אלף בראשן של אותיות °שם באמצע תי"ו בסוף על שם אני ראשון ואני אחרון כו' ' אמר לו ולמה לא השיבות אותן כשם שהשיבות אותי א"ל עשו לי ביתי' נדולה והשיבו אותי עליה למעלה הימנה °ושפח רוחי עלי ונתעלמו ממנו דברי תורה קרא עליו המקרא הזה °אם נבלת בהתנשא ' אמר רבי אבא בר כהנא אם השבת כלבך דבר מצוה לעשות ולא עשית נוח לו ליתן °ומם על פיך ולא לפסוק ' אמר רבי יוחן מה ירך סמוכה לפיך כך יהיה נדרך קורם לפיך ' הרע לך שכן שהרי אבינו יעקב עליו שאיחר נדרו נתבקרה פנקסו שנאמר °ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח ' אמר רבי אבא בר כהנא בשעת °עקתא נדרא בשעת רווחא °שישמא ' אמר רבי לוי °מהולתיך °חרשה °אקיש עליה ' אמר ל"ה ה"קדוש ברוך הוא יעקב שכחת נדרך קום עלה בית אל לביתו של אל ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך ' ואם אין את עושה כן הרי את כעשו מה עשו נזר ואינו מקיים אף את נזר ואינך מקיים :

ג ויאמר

דאמר כפ"ק דנדרים אמרו עליו על הלל הזקן שלא מעל אדם כעולתו כל ימיו מכיאה כפסיח חולין לעזרה ומקריבה וסומך עליה וסותם ות"ק מה יד סמוך לפיך פירש כמו שסיד קודם ליקח המתכל וסוב פותח פיו לחכלו כן יקדם להניח הדבר בידו וסוב יקדימנו ולפ על נב דהמי מיקרי ולא נדר לה דק ונקט נדרך כלישנא דר"ת ור"י וכדמתרנים כפ"ק דנדרים כלישנא דרבי יהודה דתני נודר ומקיים תני נודר ומקיים ' ומיבעי למיודק דנדרי כפ' הנו מהן תנא דתני ליה כין נדר לנדר ליתמי לה ר"מ ולא ר' יהודה דתניא טוב אחד לה תדור מעתדור ול"א טוב מזה ומזה סחינו נודר כל סיקר דנדרי ר"מ רבי יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומקיים מפילו תימא ר"מ כי קאמר ר"מ כנדר בנדבה לה קאמר הרי לליטנא קמא כנדבה לכ"ע סרי ואלו הכא ר"מ לה קאמר סרי כלל ולליטנא כתרא כנדר לכ"ע מסיר ואלו הכא רבי יודן סרי ועוד מפי דוחקים דנמרא לדחוקי נפשיה כדר"מ מו ר' למסכח תנא דתני ליה כין נדר לנדבה הא דכתן הכא ס"ל הכי ומתם ס"ל כנמרא דכרייתא זו לה נסבית כי רבי חייא ור' חושעיה כיון דכפסיח כרייתא ליכא חלה דעת ר"מ ור' ור"י והילכך מסכחת היא :

נוח לך ליתן ומה ומיון קושיא מת"ס כגבעתי ומקיימה לת"כ דהתם מיכו בדבר שכמנון חלה כמה שחתר הרמ"ם ויורה דעה ס"ל ומיהו אם מנוה דנוכי ומחייב כה ורמי עליה כהסיא דאומר מנסה פ' זה ומנסה מסכחתא זו וייבת שמת יפרסל בדבר ויש בידו לקיים הדבר סרי ליה למנדר לנרמי

כמה שאתר כגזבר כפרק הגזבר ויותר נכון לומר שהתנבי ונורם על הנקודה שתין לה חלקים או מפני שהתנבי הוא הכלם בכל הדברים והתחל וכלם יתפסכו כמה שאתר בעל העקידה בפער וע"ש מה שאתר בעל דרך תמוכה שתנין תמת קיום ולכן נקרא ס' חלהים תמת שהוא קיים לעולם וכדתכתוב לקמן ס"ב ריש פרשה ל"ח יתכן סו"ס כתן שתותתו של הקדוש ברוך הוא תמת כנ' תותיות חלו המורות על נכחיותו משולם ועד עולם ויגדף יפה מה שתתר לקמן ס"נ פ"ו למה תמת שהוא חלהים חיים ות"ע וח"ש כם"ה פ"ח שתות לכדו שהו הנותן הקיום לדברים לת' וזלתו שכלם הוי וכפסלי' ;

קרא עליו המקרא הוה תם נבלת כתבתה

נדיך תין סיכי תתפ' סיפיה דקרת לפי דרשת זו וכן לרבי תכת ור"י ודבבא דסמוך היכי מפרשי ריש דקרת דלפי דרשת זו כרישה דקר' ולפי דרשת ר"ח וחבירו כסיפי תין ליה עם זה ומתת מפני שפשוט דקרא כפה הוה לפעמי מעניני היובר והסתבתו כהוה כרבי לכ"ת שתתר שהגזול יבא מהתבתות ג"כ רמוי ליובר בנדרים ;

נוח לך ליתן ומה ות"ם תם חוות וחבבת סיס יד לפה כלומר מתפוס ולת תוניח הדבר בפיך וחוות מלמון זחוחי כל יעבור פי ;

נוח לך ליתן ומה מפתע ר"ת סכריתת ליה דתין לבדור כלל שתת יבא לתחר חלה יעשה המפיה כירבה בלה נדר ור' סבר דמני נודר דק חלה יתחרטו חלה תבך יעלם וזה שתת סיניה תפלוס כבדר שתוך לפה שהוא הבדר היוצא בפה ות"ע חלה יהיה בידו בשעת הבדר ורבנן סברי דלת ברי חלה בדבר שבבר הוא בידו בשעה שתתבדב דלת חייבי ביה לתקלה וכהיית

כרתשת לה

נרה שבחס בפתך תחרם ' הגה עליה

מ"ת הסמוך ובתוך המלות

נפשה לאחר רב גילל מגין מנפשין לקיים את המנוה שנאמר מפשעתי תקיימיי' למ"ג גם ברת"כם בשם מי שנדר נדרים כדי לכוון דעותיו ולכוון מעשיו הרי זה משובח כיצד מי שהיה חלל ואסר עליו הפסר וכן מי שהיה מתנאה ביפיו ובדר בגויה ובגדרים אלו כלם דרך עכורה לפם הם ובגדרים אלו וביונה שהם אמרו חכמים נדרים פיוג לפריעות :

הר גריזים

עד ידי שאחר נדרו נתבקרה פנקסו סכ' ויאמר אלהים קו כבר פי' אחגדה הקודמת מה היה אחור נדרו והיכי רמיזא בתאמר קום עלה בית אל ושוחר שאכם

חורכה

מה שאחר מכאן דמקרא ילוף שנתבקרה פנקסו היכו דסבירא ליה שמה שהוסיר ה' את יעקב על נדרו הוא לפי שנתבקרה פנקסו כתה שאחר בתנחומת אחר ליה הקדוש ברוך הוא לה לעשות כל הנראת אחלו אלא על אחרת את נדרך שם אחה מבקש אלא בית אל יניעך עוד נדר קום עלה בית אל וכולא שים רמז בכתוב שנתבקרה

פנקסו ;

נתבקרה פנקסו וגעג' בגרת עפו

יהושע יח

והדורון וכלכות ירכו וגרת דיבה בדאיתא בתנחומא ויש מקשים שהרי גרת דיבה כתוב מאכשה מעשו אחיו היתה כדלעיל פ"ג ותירץ בעל מנחת יהודה בשם החקוני דהא בהא תלית על ידי שאגב מעשו אחיו היה מתאחר את נדרו וכעקבותיו יצא הר שם ז"ל ומכי אחיה מחכתו אין נתקררים דעתו בתשובה זו ועוד דאפילו אח"ב דאין לאחר שהגדה של השתא דיבה חולקת עם זו שהגדה של אחר הנדרים שהרי בא"ר שדרשו שהגדה הראשונה של השתא דיבה הכיצד רבי יהודה אומר אחר שנדר נתבקר פנקסו ס"כ :

כי דכתי כ"ר אין כלם אחים ח' אלא קכון דעות רבות ואין יקשה בעיניכו סיכוי תגדות חלוקות והלא זה דרכו שמיד ואח יעשה לאגדת האומר שבשביל שאמר ונעתה כי נתקתי נעשם בדיבה הכ"ל ולא אפני שנדיך לומר תגדות חלוקות הנאני לומ"ז דומי הקודמת שעיקרה אירם קו' דלא קאמר הכא דעיקר השונם היה על אחר נדרו אלא שעל ידי עון זה נזכרו עוכותיו שזהו ענין ביקור שפנקס כדסירא בהגדה הקודמת ועל ידי שנזכר עון השתא דיבה נעשה כה אחל לולי אחור הנדר לא נזכר עונו ;

בישעה שקאמה נדרת פי לערוך בתפילה בשעת צרה נדר בשעת רווחה יסיש אלהו בשעת צרה נדרת ובשעת רווחה שכחת ;

מהולתך חרשה בתנחומא גרי מהולתך טרשה ופירש בערוך בלשון ערבי קורון לחרש טרוש מהולתך טרשה כלו הגפה בתחרשה ואין יורד הקורח לקוש שלא תכה עליה בכח בטבעות של ברזל שכך מנהג הערביים כשחולקין בסולת יש להן בתבעות נרורות בטבעות ומכין הגפה בהן חכמן ומכחן ויורד הקורח ע"כ והוא דרך משל כי מי שאכלה נדריו צריך עריך יסורין להוסירו ;

הרי את כעשו הרשם לה כן מפני עשו ל"ל היה לו לומר מפני מחיך ;

מה עשו נדר ואינו מקיים כלל אף אחה אם"ם שלבסוף מקיים מכיון דאת אחר נדרך ס"ל כאלו אינך מקיים ;

מה עשו נדר ואינו מקיים אחאוה בעבירות מ"ק דיותר נרשה שאינו נדר כלל כי מה לו ולנדרים ויר' לנדרים שבין אדם לחבירו קאמר ואינו אחכשים ואינו עושה כדרך שאחרו

כפ"ע על פרשה ויחכן דנדרו מה שאמרו יקדכו יתי אחכל אחרי ושוב רצה להרגו אחרי אחכין ;

מ"ת אחרים

ג כל כשות בכלל ס"ת פירש משום דלא שנו אלא כלים שעליהן טורח אחתה והלבנה שה שאר כל המלות לא ולא שנו אלא דוקק הת כל הכאחים לא כדאיתא בירושלמי דפרק כל הכלאים קאחר ר' דכל כאות בכלל ס"ת כהיות כי כל אין טורח ולא אלו דוקא אלא כלים שעליהן טורח אחתה והלבנה וכן דומיא דכלים שאחר בהן מלאכה ולא כל הכאחים דפרק כל הכלאים קאחר ר' דכל כאות בכלל ס"ת כהיות כי כל אין טורח ולא אלו דוקא אלא כלים שעליהן טורח אחתה והלבנה וכן דומיא דכלים שאחר בהן מלאכה ולא כל הכאחים לא כדאיתא בירושלמי

ס שכל מי שכתוב כאן מיתת לעיל פרשה ס"ט וסס פירושיו :

לישון יוני הוא מין מקרח יונה מידי פסוטו דהא כתיב תחת החלון מכל מקום שכתוב להודיענו שקדח שמו חלון ככות

וכ"פט קילע רבתי פסוק טוב לעכת

באה דרשו מרמז לזה : ליה כפורתא שמתא שלח פירש שכתוב מיתתה אמרו בתנחומא לפי הוציאו מטתה כרכים אמרו מלון יוסף קומה מכרים את ויצחק יוסב ככתי ועיני כהוא ויעקב הלך לפדן אם יפוק רשעה קומה ייתרון לייטין דרין דכתרין לייטין מה עשו הוציאו מטתה בלילה ולפיכך לא פרשתה שכתוב שלח מן הכר דכתיב ותקרא שמו חלון ככות שפי ככיות ;

פוח טוב באה ליה כפורתא שמתא אמרו ק' דתניא כספרי שלשה פעמים שוות רבקה קטת וכן פוחי וקטת חי ק"נ שנה אם כן גם רבקה חיתה ק"לג שנה ואם כפרק זה נתכנר יעקב כמיתתה כריך לות' פרשת' כת ל"ד שנה וחני כשלהה אותו שהרי יעקב היה בחותו ברק שנתכנר כמיתתה כן נ"ח שנה וחני שהרי כן ס"נ היה כשמירם מתכיו ו"ד שנה נטמן ככית עפר וכ' ככית לכן ובכה וחני עד שבא לכית אל הוציאם מקל"נ בשתרו ל"ד וחני תוציא אתם שני שנה שהזמין לה ינחך מתנחמתה עד שילדה נתנה שהיתה בת י"ד וחני כשנתחה והיכי לימר כסדר עולם שכותן העקידה נולדה רבקה ובשתת לינחך כת שלשה שנים וכריך לומר שהתגדל של ספרי חולקת שם זו דהכה ותגדל דהכה שכירה ליה שנות רבקה לא היו אלא וכולה עלמא שפרי כס"ע דכת ג' בשתת כדתקן הר"ש מי שמי תגדל זו דספרי לא פליגי שהגדי ותרוייהו פליגי אד"ם :

ברכת מלכים בירכו דדרשינן שמוכים ועוד מ"ט לברכה זו הרי כבר נתפ"ך מיצחק ברוח הקדש ושוב קיימה לו בשלמה פדבה אתם ואפילו בשותה ברכה הוקשה לנו מה ברכה כדלעיל פרשה ע"ה גם המלאך קיימן לו ואם לברכו מפיו יתברך ולברכו בורא כבר אחר לו בנאתו אחרת אני ה' אלקי אברהם אביך וכו' וכבית לכן אחר ליה שוב לארצך ולמולדתך ואהיה עמך וליכא למימר שהברכה היה מה שאחר לו יקרא שמך עוד יעקב שהרי זו לא נקראת ברכה שהרי כשאחר לאלקך לא אלקך כי אם ברכתני והשיבו לו יעקב יקרא עוד שמך לא נזכר ענין ברכה אלא אחר שהפסיק ואחר לו הגידה נא שמך כו' כתיב ויברך אותו שם ברהם שאין הברכה אם שאחר לו שיראל יהיה שמו גם אין לומר שהברכה היה אם שאחר לו אני אל שדי פרה ורבה כו' כדאמרת תדכתיב אל שדי ברהם אלי בלוז ויברך אותו ואמני אפרך כו' ואם כן לא היו ל"ל להפסיק בין ויברך אותו שם ובין אני אל שדי פרה ורבה אלא היו ל"ל ויברך אותו שם אני אל שדי פ' ורבה וזו אחי היא שלפניו מקרא דאחרת נדרש לפניו לכ"ש בדלתתה בפ"ב דשבת ואפילו לפניו מיניה אחיתה אמעינן לברכת אלכים היה ;

פרשה פב

ס כתיב עשה עתי חוץ לטובה כו' קשה אם נזרך להכיא אקראות אלו לענין הפרשה ועוד בשלמה כל הכתובים אלי אקרא לו יעקב

מי שכתוב כאן אחיתה לעיל פרשה ס"ט וסס פירושיו :

יוני הוא מין מקרח יונה מידי פסוטו דהא כתיב תחת החלון מכל מקום שכתוב

ס ויבא

יעקב לוזה • שכל מי שנתנם להיכה הרשיב פצות ומעשים טוביס כלו • ותמת דבורה מנקת רבקה ונומר ויקרא שמו אלון בכות • רבי שמואל בר נחמן אמר לשון יוני היא • אלון אחר ער שהוא משמר אבלה של דבורה באה ליה כשורתא שמתה אמו הרא הוא דכתיב וירא אלהים אל יעקב ונומר • ויברך אותו • מה ברכה ברכו רבו אחא בשם רבי יונתן אמר ברכת אבלים ברכו ;

פרשה פב

ס ויקרא אלהים אל יעקב פריב עשרה עמי אות לטובה מדבר בדור ומתקיים ביעקב אות על שם שנאמר אם נה יאמר עקודים יהיה שכרך ונומר • יראו שונאי זה עשו ואלופיו • עוררתני בצרה של שבם דכתיב ויהי התת אלהים על הערים • ונחמתני בברכת אבלים כתיב מי יעלה בהר ה' ומי יקום ונו' נקי כפים ונו' ישא ברכה מאת ה' ונומ' כתיב נה אמר ר' צבאות עוד יאמרו יברכך ה' נוה צדק הר הקדש ונומר • כתיב איש אמונות רב ברכות • זה יעקב • ואין להעשיר לא ינקה • זה עשו כתיב ברכת ה' היא תעשיר ואין להעשיר • לא יעשיר אין כתיב כאן אלא לא ינקה זה עשו הרשע שנתחתן ביהודית ובשמת ומחלת להרבו עושר שאין לו נקוי עולמית • כתיב ונקתי דמים לא נקיתי ונומר • הת"ד על דרפו בחרב אחיו ושחת רחמיו ;

כ וירא

תגורך נוס נדק הזה ומתשובה הכ' שלפי שהוסר מיעקב תחדת המתון שים בו ריח מיסוד דהיינו כל הכלים השייכים לע"ז כתם שאמר הסירו את אלהי הנכר כיצרו ה' שיכרכנו בעושר גדול כי מין הברכה והעושר לתן להעשיר אלא למתנין וכוטח בה ולכן הכיח קרח דתים ממונות ופירשו על יעקב ועשו כי זה חף על פי שאינו מכקש העושר יתברך וזה חף על פי שאין להעשיר אין חפץ בו ;

מדבר

פדוד ומתקיים ביעקב שיכא לומר מה ברוך לומר בן לא יהיינן דפסטים מיירי ברוך ואפשר גם כן לדרשו ביעקב כדרך כל המדרשות וע"ק שהשות הוא שם כה יאמר עקודים כי זה היה לאות על דבר אחר לברכו אתם וע"ק אלי יראו שוכאי עשו וחלופיו כי אנה רואו עקודים נקודים ועוד אלי כי אתם ה' עזרתני דהיינו בנרת שכם ונחמת החלות כדמפרש לענין הוות הזה דעקודים נקודים ועוד דעשה עמי אות לטובה וענין העקודים לא בקש יעקב אם' ויש לומר מפני שפעמים חף על פי שפעמד הכתוב מדבר בדוד בדרש בלחך מהלכות או זולתם שאפשר כשם אחם מדבר ברוח הקדש או שהכתוב נאמר אפי אלהי אבי אברהם כי ספר תהילים על ידי ' וקניס נאמר לכך אמר שבכאן אינו כן דכודאי בדוד מדבר ולא ביעקב דעשה עמי אות כתיב ולא בקש יעקב כן בדכתיבנא לחל מכל מקום מתקיים ביעקב פירש שהדברים החלה אירעו לו שנעשה לו אות ורחו לוויכו וכוסו ונעזר ונוחש והסתת ניחש דלא תיקשה אם אחת' אלי כי אחה ה' עזרתני לענין האות כי אין הכתוב מדבר כזה אכל עניני הכתוב קאמר שאירעו לו אפי' האות ביעקב אינו כשאם פי' אות אלא שיהנה בעלמא והוא היותם מסוגנים לו בהוותם עקודים ונקודים שהם לאלקו ולא תיק' נמי אם שאמר כיצן רחו עשו וחלופיו האות דל"ק ירחו רק על אם שנמשך מהאות דהיינו שם' עזרו ואירכו ולא יקשה נם כן מ"ש להעקודים לא בקש עליהם יעקב דאמ"נ ;

ויתן

אמ"ם ומתקיים ביעקב רוצה לומר שכן לכך נתקיים לא בדור אחר על כי שבקש אות לא ניתנה לו כדאיתא בפ"ב דשבת ;

כתיב

מי יעלה ודריש ליה

ת"ת הפסוקי, וכאור החלות

ספרית

תלים פ

כרחמנית לא

תלים כד ירחיה לא מצלי כת

יומא נ

ת"מ הפסוקי

ליה נמי ליעקב ומכל מקום לא קתמר זה יעקב דלמא פסיקא ליה דהמ מדרים נמי כתכרים כדלעיל פרשה מ"ד ובמשה כדלקמן בפרש' כרכה ובירכיך נוה נדק לה מני מימר זה יעקב דלמא מיירי ביה ודמי כדבירם מכל מים מומנת מפרש ליה בוולמי ביעקב ועשו כדתוכח מדלה

פתוס ס קתמר לה יעשיר ומף על נב דלקמן פרשה ויקהל מפרש ליה

פתוס יח כתם סייעו כדרך רמז מכל עיקר' ביעקב:

ויקרא ט זה יעקב דכתיב תתן אמת ליעקב:

ברכת ה' ביה יעשיר ק' דתתי קתמר וע"ק דהמ דקתמ' שבתחתן

דברים כח כיהודית הוה ליה למכתביה תיר כספיים ותן להעשיר זה עשו לא תחר דיוק לא יעשיר תן כתיב כתן וע"ק לפי זה תותר קרי כתן קרת

הוצע יג לעשו בתותר תן להעשיר תכל לא יקבה לתית' דלמ יעקב ייעשו על עון שבקש להעשיר דהמ פי' מעוס דרך תחיו ובקתי דהמ לא נקיתי וע"ק ביכה דמיחת שבתחתן בבשו להרבות עושר פי מעוס שבשה נשים רבות דילמא מעוס זנות ועוד דמחלת בהדיה כתיב כה וירת עשו כי

שמות רעות בנות כנען כו' ויש לומר שבתחלה רבה להוכיח דתן להעשיר מיירי בעשו דלכתורה תן לו טעם שלא תכתובתו תן להעשיר בפירוש ועוד קים ליה בדרבה מיבית שהיו רשעות גדולות אלו לכן תתר דודתי בדיבים מיירי מדקתמר לה יעקב ולא קתמר לה יעשיר שהוא הפך מה שתתר רב ברכות וכי מיבי דלמ תיתת שבש רדיפת העושר תטת גדול להוטיף וזהו בהבל שבקש לה יעקב לכך תתר דהמ כתיב ברכת ה' היה תעשיר נר' שהעושר מיבו דבר רע שהרי נותן בברכת ה' ולכן תן בדדיפתו חטת גדול שתין לו מחילה ודי שיתתר לה יעשיר כל החוטא להשיגו בהשתדלותו אלא ודאי כעשו קתיירי ולא יעקב מפני שפיכות דמים ואחרי שהוכיח שתדבר בעשו פירש שרדיפתו העושר היינו מה שבתחתן בבשים להרבות עושר ומה שביקשו בתותר תן להעשיר תבל לא יקבה שיהו דבדי להעשיר הוא שבקש להרוג אחיו על ידי החטון שתתר הריני הולך ותתחתן ליחתעל והוא בא ומורד עתו על הבכורה והורגו ואני עומד עליו בשתל הדם והורגו ויורש אני ומשפחות וכו' כדתתר לעיל פרשה ס"ו והשתא נמי ניחא דלא יקשה דבהדיה כתיב וירת עשו כי רשות בנות כנען שלף על פי שתבינה בשה שהיה מבנות בנען תבל מקום מה שהלך תל יעתבתל ולא תל משפחת בתור כיעקב הוא לבוותם הרשה הוזת תתנם מה שתתר שיהודית ובשת בשתן להרבות עושר לה יעשיר מהי דייק לה:

בתיב וקתי דתם ותף על נב דלמ בנע בו מה תתרינן בירושלתי דפיהה נבי תחטם תחיך יעקב שתעלה עליו הכתוב כתלו הרגו דתחטבה רשה הב"ה מנרפה לאשבה לעבו"ם:

ג רבי יצחק פתח מזבח לאדם בו' תשום ק"ל מה טורך לברכה זו כדתיבינן בסוף פ' הקודמת שביהת ליה לרבי יהושע ורבי לוי שהטורך היה כדי שיהיה בברכה על ידי בשם יתברך בעטתו בהגלותו על יעקב שתתר שהכוונה מזבח והתקריב עולה כדתי שיהיה ה' נגלה עליו לברכו ולא יספיק על ידי תלתך כל שכן שיעקב שהוא חשוב תתר עד שתיקונין שלו תקוקה לשעלה שרתוי שתהיה ברכת ה' עליו תפיו בגלוי שביהת תל שבתברך עד שתה היה על ידי ה' והתלתך ותף על פי שבכתתו תרבה בתתר לו והבה תבכי עתך זה היה בחלום הבטחה ולא היה בגלוי שביהת מ"ב ס"ל כי תותן הבטחות הן לא ברכות ויבכן שדעתם לחלוק על רבי חניגא דתתר בשעוך תם הרשעה

ת"מ הפסוקי

על ידי תלתך ה' ולכך תתר שים בלשון ק"ו תהכוונה מזבח שה' בעטתו הוה התברכו וכל שכן יעקב ולכן כל שתביטו וירת תלהים שתם בתתר שהוה בעטתו ולא על ידי תלתך

וטעם לשון תושם שתשבח תת ותשי טשתת תר לה תתר כתר ועניין הק"ו פירשתי לעיל פרשה ת"ח ס"ו:

שאיקונין שלו קבוע, לעיל פס"ח:

בבואו לבית תתיו כו' דעת תגדה זו שבשורך הברכה הזו כדי שיתקיים בו ברוך תתה בבתך וברוך תתה בבלתך ק"ל שתין הגדון דוהם לרתים שתם בשבש הכתוב תבואר שבינו שיהיה תבורך ותובלה תתי לה שיברכוהו תתדם בביתה וביציאה ותם כפי רבנן ז"ל בבינו שיהא תבורך בבואו תדרך בפרקטיו ובצתו לפרקטיו תו בבואו לשלום וביציאתו תה לה יכון כתן ובול שעיקר ביתו היה בית תכיו לא בית התיו ולתה תהיה ביתתו לבתן תכל תתיו וביציאתו בתתן תשם תיפכה תסבה תבתרת ותולי רומה לפ' בנתתך לפרקטיה כו' ולכן נתברך בנתתו תבית תכיו שהיו הולך ליסע תשם שו הפרקטיה שלו היתה ונתברך סיבליה דרכו ועתה בשובו עם בתשה והבנים נם כן בירכו סיבליתו בשולם תלה שתפני שלפי זה ברוך לומר שבנתתך

שהוא תתוחר בספוק תוא תוקדם שבב פני היתה והיה בנגד בית תתיו כדי ליסב פסוטו של תקרת על סדרו תף על פי שבשינו כדפירשת • תי נתי דעשם לפרש בכוחך ובנתתך בכוחך לשולם וביציאתך תיהיה נקי תן בחטא לפי שבבית לבן היה תוכן לחטוא ועל זה עמד בלדקו לבן בתקיים בו ברוך בבואתו וברוך ביציאתו שבלילה עזרו ה' בברכה וביציאה כיבו בשבר נדקתו:

ג מקום דבר עבדו וכו' דעת תגדה זו שבברכה הגוכר בתן תיבה תלה מ"ם לו שתך יעקב לה יקרת שתך עור יעקב בפסטיה דקרת וכן ברכת התלתך לעיל וכדי שלא יקשה תה טורך לגלוי שכינה לעניין זה לבד תתחר שבבר כתתר ליהדבר על ידי התלתך לבך תתר שזה לקיים דבר התלתך בי הוה כיעבו כוה כי התלתך תעבותו לה שתך על ברכתו תלה תתר שתוטבח בה שיקיים תת ברכתו ולפי שלא תניבו בכתוב שהתלתך תתר שה עתיד לינלות עליו לותר בן לבן הבית רתים תבית על יתבתו שתשתע ליה דהבה קתתר בכה התלתך ויתחנן ליעקב ותתר לו הנה הפס יפרך בבית תל יתבה תותו ושם יהבר עתו • ורש"ל פירש בפ' לה יעקב יתתר עוד שתך בו שתה שבתחנן לו הוה בית תל יתבתו וש"ע התתן לי בד שידבר עתנו ולא רבה יעקב בו והוה תה שבתה לו בתן בבית תל ותתר לו שתך יעקב לה יקרת וכו' ולפי שיקשה על זה תשם בן יתבתך וידבר עתך תיבעי ליה לבך תתר שתבלל הודעתו שהוא עתיד לעמוד עם וזהו שדקדק ידבר עתך תין כתיב כתן תשום דתתתם לה תריה דתפשר לפ' יתבתו בתשפט בבן דנושה יתבה תותו ודברי הבטחה הן דתשתעינן בי בבית תל בתחה התלתך עם יעקב בשנגלה ליה:

בישיבים דבר עבדו בו תותן יש"ו הבטחה לדעת התגדה פי לעיל פת"ח סימן ד':

ד עור בברתשובה דתין לפ' עוד דבק עם בבואו תפרן תרס דת"כ תתי תקו"ל וכן ק לפרש"י שפי' עוד פעם שניה בתקום הזה תחת בלבתו ותחת פסוקו לבן פי' דתשתעינן שו בתרתה בברתשובה:

כיה רתשובה ע"י תלתך נראה דהיינו בשתתר לו קום עלה בית א דתשתע ליה אלהים הנזכר שם תלתך תדקתתר לתל תברתה תליך ול"ק לי שברתיתי לך • ת"ק הרתשובה בפעם

פרתשובה

ברכיה עור אינו מיחר שמי על בריה אלא עליך ולא על אחר שנאמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב ולא אחר עמהם אמר רבי יודן עור פעם אחרת אני גגלה עליך • ויברך אותו שם ברכה ברכו רבי אסא בשם רבי יונתן אשר ברכת אכלים ברכו ;

ר׳ ראובן לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה • רבי יודן בשם רבי יצחק אמר הייתי אומר ראובן כבר הוא מכחוין שמעון כבר הוא מכחוין ובנימין כבר יצא מחלציו ועדיין הוא כמעי אמו חזרתי ואמרתי גוי וקהל גויים ורבו מנשה ואפרים • דכתיב ויורעו יהיה מלא הגוים • רבי ברכיה ורבי חלבו ורבי שמואל בר נחמן ומלמים מחלציך יצאו וה ירכעם ויהוא • רבנן אמרי אפשר אבנר ארם צריך והוה חולק על מלכות בית דוד אלא מדרש דרש והמלין את איש בושת הרא הוא דכתיב ומלכים מחלציך יצאו זה שאול ואיש בושת ומה ראו לקרם ולרחקם בנבע״ה אלא מקרא קראו ורחקו אותו • מקרא קראו וקרבו אותו מיד • מקרא קראו ורחקו • אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי • מקרא קראו וקרבו • גוי וקהל גויים יהיה ממך ;

ו רבי

ברחמיה עמדו לו לא יאמר עוד יעקב • ות״ש אני אל שדי הוה דבור בפם שולחו כמו ולא תחפצם את ציון הגידך ממנו • וק׳ למה הוצרך לומר לו המלאך פעמים שיקרא שמו ישראל ושמא ל״ק על ידי מלאך ולא הקדוש ברוך הוא אלא שהיה מלאך עומד פם עם ה׳ כדרבי ברכיה בש״ר לוי דלעיל ;

עוד אינו מיחד כלומר פירושא דעוד הוא שאינו מיחד שמו מעכשו ואת עליו הש״ך וירמ״י את יעקב עוד על שם שנרמה לאחרים ליצחק הא מכאן ואילך לא יהיה עוד ואיכא למידק מה ענין גלוי השכינה ליחוד שם ה׳ כי יחוד ה׳ על אחדם היינו שיקרא אלהי כמו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב וכדאמר בתחומא ר׳ תולדות יצחק אין הקדוש ברוך הוא מיחד שמו על הצדיקים בחייהם אלא לאחר מיתתן וכו׳ ומעלה זו לא ניתנה אלא לבעלת התכות וכדאמר בש׳ ערכי פסחים ותעבך לגוי גדול זה שאומרים אלהי אברהם כו׳ וכן לדוד כמה שאתר שם ועשיתי לך שם כשם הגדולים אבל הרשות ה׳ לגבייהם שהוא בחייהם לא נקרא יחוד ה׳ עליו אלא יחוד כדבור ;

ועוד שיכי קאמר שאינו מיחד שמו אלא על אברהם יצחק ויעקב והלא כבר נראה לאשה ולכמה נביאים • ויש לומר דיחוד שמו דקאמר שכא שיהיו אומות עובדי עבודת כוכבים ומזלות שמו עליהם לומר שיהיה להם לאלוה ושמו מתפרש בהם וכתיב שאתר לאברהם כשנגלה לו על המילה אני אל שדי ופרש״י אני הוא שאמרתי לכל כריות לפיכך התהלך לפני והיתיה לך לאלוה ולפטרון וכן בכתרלה זו נאתר ליעקב אני אל שדי ולכן יתפ׳ שם ש״ם עוד שאינו מיחד שמו כך השכינה אלא עליו וש״ם לאשה אני ה׳ שיהו עניין לזה כי שם נאתר לומר שהוא נאתן ליפרע ולגלם שכר טוב כמ״ש ז״ל ;

שב׳ ואח״ת אל אברהם וכו׳ אלף על פי שרונה לומר אלא הודיעם שהוא ועדת אתמות אלו שעליהם נקרא שמו ש׳ שכל אלה לא היה צריך לומר אם שרונה להם כאל שדי אלא קאמר אף על פי שכתעלו אתר עד שרונה להם כאל שדי אם אלא עכשיו לוולתם על כל זה אתוש׳ לא נודעתי להם ;

עוד כשעם אחרת אני גגלה עליך וש״ם וירמ״י אל יעקב ויאתר לו עוד אני גגלה עליך וזה היה בכולו מעדן אחר ;

עוד פעם אחרת אני גגלה עליך והיינו בכאר שבע כדרתיו למלכים • ואח״כ ותתי רוח יעקב אבינו ופרש״י שרתה עליו שכינה שפירש שמה ואבן מ״ש לקמן פ״ב תלה עיניו ורואה שכינה עומדת על גביו אשפר דלא פליגי אלא כי אין גלוי שכינה אלא בדרך נבואה אלא תדרגת רוח הקדש שהיה למשה מתדרגת הנבואה כנודע ;

ברכת מלכים ביירבו כדפירש בסוף ספ׳ הקודמת ואתם מייתי ליה אגב פירושא דלעיל בכות ואמך לו כל מחוללים בפי׳ הכרך והשתא מייתי ליה כדוכתיה כלי מחלוקת לומ׳ דעת האדרב כי זה עיקר הפירושים ;

ס׳ הירדנו מומר כו׳ כלומר מתחלה הוה ק׳ לי מאי קאמר גוי וקהל גויים יהיו ממך ולא כל כניו כאר שם מתחוך ומאי יהיה ממך דמשמע שיהיו לו מחל׳ בחלי של מאך זרעו קאמר שיהיה לשם וגויים היה לו לומר יהיה מבניך כתו וזרעו יהיה מלא הגויים וכן מ״ש ומלכים מחלציך יצאו ואפילו כניהן שלא כולה עדין כאר יצא מחלציו שלא נולד עדין שהיה כמעי אמו ואיכא מיתוקמי קראי ושוב חזרתי ואמרתי גוי וקהל יגדל כו׳ לומר יהיה ממך כי לא היה יכול לומר יהיה מזרעך דעדין אין לו אם וגויים וה מבשה ואפרים שעתידין לצאת מיוסף והם כתנין השבטים ויגדל לומר יהיו ממך שהוי

מ״מ הפסוקי׳

כחילו כולדו ממנו ממש כדכתיב ברחובן ושמעון יהיו לי והשתא ס״ם מלכים מחלציך יצאו דהיינו ירבעם ויהוא כדכתי׳ ויהוא מתנשה ואפרים שלא נולדו עדין והוה ליה כיוצאי חלציו כיון דכתי לו כרחובן ושמעון ;

ועדין הוא כמעי אמו כתב הר״ם ז״ל ולא ידעתי ממין הוציאו זה כי לשם לא נאתר שכשנתבשר עדין לא נתעברה ושכח בהיות על מעת שכתבשר על שכשע כמו זמן העבור ובסוף עבורה נשע וילדה בדרך בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה ע״כ • ואיתא לי ספרי לא שכח בדרך אלא כ״ל כרחובת מה חדש ועשה י״ח בסוכות ו׳ בניה ל כלשעל סוף פרשה ע״ח ומאחר שבסוכות זו היתה בניה על אם לא היה בניהן כבר כמעי אמו נולד בפחות מן חרשים מה שם ע״ש להתקיים ;

דברים וחרעו יהיה מלות הגויה כדרך שין מה נורך לרמיה זו וכו׳ לתין זה אלא כאפרים ומנשה ואפרים וי״ל דר״ל דקאל מבשה ואפרים וי״ל דר״ל דקאל כלתי דבר לגויה אלא כחילו כתוב וקהל וגויה כדרך שפרש״י גוי וקהל עמים מאפרים וקהל עמים דהשתא הוי קהל אד וגויה מ״ט לקרות השבט הש״כשם גויה דמשמע גויה רבים ולא אתר גויה כתו שאתר על בניהן לכן אתר לכאן דכתיב באפרים ודבש יהיה מלא הגויה ניחא לאתריים בשם גויה והוקיקו לפרש קהל גויה בחברון וי״ו דלא ניחא ליה שיכלול קהל גויה מבשה ואפרים אחר שהם כ״ש שבטים כתו שהין בניהן בכלל כשם קהל מ׳ עמהם אי נתי לפרישה ליה דהשתא לקהל עמיה ע״כ קהל ושמיה כדי שיכלול מאתרו בניהן ומבשה ואפרים כדאשכחן בקצת נוסחאות לרש״י שפיר בשרני שבשדיים לבשת מתני עור קהל ושמיה הרי ג׳ כו ומשתע ליה שכתו שקהל עמיה קהל ועמיה הן קהל גויה ומכל מקום עמיה יכלול כ׳ שבטים שהין שבט לקרות שבט מ׳ עמיה דשכתי אף חוכח עמיה ואחריך בניהן כשתעיך שאף על פי שכאתר על ישראל הרי הוא כולל שבטים רבים מכל גויה מתפרש יפה על אפרים לבדו מהשבט הגוכר ;

זה ירבעם ויהוא שרבעם מאפרים ויהוא מבשה ומאחר שאפרים ומבשה לא כולדו עדין ולמה יאמר כשם ומלכים מחלציך יצאו מאחר שאפרים ומבשה כרחובן ושמעון יהיו לי שרי שם מלכי אפרים ומבשה עמרי ואחא׳ ואחזיה ויהורם שהיו גם הן מאפרים לפי שלא מלכו כאתר ה׳ על פי נביא ולא יבאר הכתוב ליעקב אלא כאופן שהם על פי מאמרו אבל מה שלא הזכיר את שאול דפשיטא הוה ככלל ומלכים מחלציך יצאו אלא שהיה סבירא ליה לאוקומיה בשאול והיו כותב כרכבן שהיו בבת לא מלך כאתר ה׳ אדרבה כבר נתרעם מלבות אביו משם שנאמר דוד ואיהו ככלל ומלכים מחלציך יצאו לכן בקש רבי ברכיה וחברין לקיים הכתוב בזולת היו בבת ולא הוצרכו להזכיר את שאול אבל רבנן סבירא ליה שהין מלכי אפרים ומבשה ככלל זה כלל אחר סיוסף כבר כולד ומה על פי שיהבו כניו כ׳ שבטים לא יתכן לו׳ הם ומלכי מחלציך יצאו אבל אבל כבניו יצאו לו׳ כן מאחר שעדין לא נולד אלא על פי שכבר היה בתעי אמו כדלעיל מכל מקום מבינן אלא ויש לומר השואל הוה ליה כיוצא חלציו אחר כך ולישנא למימר דלרבי ברכיה וחבריו לא מיתוקמא שאול ככלל מלכי מחלציך יצאו מבינן שכבר הוה בניהן בתעי אמו ואיכא להו לאוקומיה בכני אפרים ומבשה לפי שאפרים ומבשה עדין לא כתו לעולם כלל ולבבן ס״ל מיבעי דאיכא לאוקומיה בכני בניהן ;

דלא יתכן שיהיו הולקים בשברות הפוכות לגמרי ;

אבנר מדם נדיק שהרי היה מקוטן דוד עליו שכמות בכל ימות שכבר וכו׳ כשפול לפני בני

ת"ת הפסוקי

שולה נפלת גו' :

והוא חולק על מלכות דוד שיהא שבחה למלך ע"פ שחול וכמה שהתלוך את היא בשת שיהא מלכות דוד כ' סנים ומחנה כתליתה כנמ' :

זה שחול ואיש בשת ואחב שחפשר שיתליכו דוד ואיש בשת זה ביתרחל וזה שיהודה מן שמלכות דוד יתקיים אחר כך ושמואל לעתים רחוקות הוה נבא ;

חלכים ח יח **זה** שחול ואיש בשת ולמ"ד בסנהדרין פ' כ"נ מפני מה נענש אבנר שמחה מלכות בית דוד שתי סנים ומחנה תירגו התוס' מפני שהיה יכול להתקיים ומלכים מחלוך יבקו במקום אחר ולא היו"ל לשאול מלכות בית דוד שבחה בכר שלפי בכיה • והחזקוני תירץ שבשבע לפי שהיתה כוונתו לכיים את דוד בשבח מלכותו שתי סנים ומחנה ואין נורך לכל זה לשכיון רחים דפלוג ואמר זה ירבעם ויהוא מבי למימר דשלף דאמר שבשבע אבנר שפניו שבחה מלכות כ"ד שבירה ליה בוחיהו ות"ל זה שחול ואיש בשת שבי שלח מיחה בשחול ;

דברים ג ג

ומה רמו לקרב ולרחק כו' בפרש' בחומש בקנת בסחלות שבחתי בפסוק ומלכים מחלוך יבקו אחר פסו' זה דרש שבבר כשהתליך את היא בשת ואף השבטים דרשוהו וקרבו בניהן בכתיב היא שחזר לה יתן את בתו את בניהן לאשה חזרו ואחרו שלחלה היה בולה הן השבטים לה היה הקדוש בריך הוא שומר לישקב ומלכים מחלוך יבקו ע"כ • ואם בן זה שיישבת לרבנן דדרשו מלכים ואיש בשת שבע נפשח דילן שהתקרא שקרבו הוא בני וקהל בוים שהתחלה פירש חילחא כחבי נפשה דקיימה לבני וקהל בוים שהתחלה פירש דבני וקהל בוים הם בניהן ואפרים ומבשה ושוב פירש אין יתקיים בהם ומלכים מחלוך יבקו והשחא עוד חוזר על הראשונה שבא בן בשלבא בשבשה לפי שידעו דבני וקהל בוים הוו בניהן ואפרים ומבשה קרבו ;

מקרא קרבו ורחקו שאף על פי שהי אפשר ליחחות שבט מישראל רוצה לומר מחניני"כ שבך הם בוחנים לעולם וכן לחחר כפ"ים בוחלין בחירי דלח כלית שבטה מבל מקום לח השבו לחכוד שבט בניהן לפי שחפרים ומבשה חסוכים כ' שבטים והרי הם י"כ בחלת בניהן חבל כשבשו לבם בחה שחחר בני וקהל בוים הרבו בניהן ואפרים ומבשה רבו שאף על פי שאפרים ומבשה בחנן בניהן היהי לבני ולוה השבו שלח יחחה שבטו מישראל • ואם חחחר ושעיקרה מחי שבור שחה יש לומר דהוו חוקחי בני בחבשה וקהל בוים כאפרים דכיה כחיב בוים כדלעיל וכוב נחבו לבם דקהל לחול ובוים לחוד והרי כחן ג' כדלעיל • ואין לומר דעל מה שהותר לבה בקהל קחחר מקרה קרבו וקרבו שלפי שרבו בניהן שיחקיים שבט בניהן בבו' בחרה בשובשה שבחבה שבבשו לבטל חת החבוה שהרי מבחו להם פלטה בקיום שבושתם על ידי בכות יבם בלעד ובכות שילה שחבשו ואחו היה חפשר להם בבכות הבולדות בשבשה לבד חלה על מה שחזרו ואחרו ירושת שלטה לבניהן ולא יחחה שבט מיש' והחניהו להם בשים בבכות יבם בלעד ובכות שילה קחמר מקרה קרבו וקרבו כדפירש ושבשה פירש לשון חשבוה שדקדקי חת"ם בשבושתם מחבו דמשבח מחבו ולא חבניבו ובחבה שחבניהם לה בשבשו ולא חבשו להזכיר זה כאן לפשיטותו ושה דמקרה קרבו ורחקו דלא חיקשי לך חשיקרה שבשבשו שלא לחת חבשו לבניהן אלי שכור שלא חבשו לחיחי השבט כחו שחבשו בוח כך דודחי לה חם"ד חם שחפשר להם על ידי חטיחת בבות שילה דאם בן הרי היה להם קייחת ולא היה להם להשבע אם לא

מ"ת התפוקי

שבועתם היתה שיחתה השבט הזה ;

מקרא קרבו ורבבו גו בו' בירוש' חפסיק בה ועדיין לה נולד בניהן ;

ועתידין נב דודחי גוי וקהל גוים בפורת בניהן וחבשה ואפרים בדלעיל שבירה ליה דחדהוה שני לחבחב קהל גוים לבלול שלשחם בחה שאחר וחחתיך לקהל עחים לבלול שלשחם בדבחיב לעיל ואטרח ובחב גוי וקהל גוים רחו חם שאיהו יקרוי בבחה בשבע חיסור הבחות בשקבן הבוחים שהר שבבחל והבה קאחר גוי דהיינו חליהו שהוה חבניהן בדלעיל פרשה ע"ח דעיקר גוי יעשה בחעשה הגוים שחקריבים בבחות בשבע חיסור דהיינו שיהיה קרחי גוי עחידין להקריב בבחה בגוים בגון יהושע שהר פיגל ונדעון בשפרת חבי שבחרי וחשולחל בחבשה וחליהו שבחרחל ;

רבי חנינה חייתי לה חבכה שיחשת לחה שאחר דגוי וקהל גוים רחו שבחר בקרבן בחה חדבריב ויקה חליהו י"ב חבנים חשר היה לבר ה' חליו לחחר ישראל חלה שחף כי חה הוחרך להזכיר בחן חה שבקרה שחו ישראל חלה שלבי שבחחחר ה' עשה שיהו זה בראחר בירוש' פ"ג דחשבויות קחחר דדייק לה חליהו חבכה כי בשבחחר לו חפי' ישראל יהיה שחף שם בחחר גוי וקהל גוים שיעשו לפבחים בחעשה גוים ;

אשר יולד לישראל וכו' שבשבט דן בשלבחה העיר הזחה וקיחתו חת הפסל חבחו שחף חחחם גוי וקהל גוים שחחידין ישראל להקריב בגוים בשבת חיסור בחות ולבך אחר בחקחשר יולד לישראל לרחות לזה שבחחר בשבקרה שחו ישראל וטעו בדעתם בי' לה חחר ליעקב חלה על הבר חליהו שבעשה על פי נביה וקדוש ה' והם אחשבו חפילו בזחן אחר ואם חחחר חבל חקום חיך ידחו זה לזה כי חה שבין לחקדו וכת ע"ח להחיר יש לומר שלה היו חקריבים חלה לבחים בקרבנות בית חוניו ולא הקיחו הפסל לפ"ח שלה לישות חחבו בדרך הטלבחחות חו לבני בשלחת ;

משישעשו בניך בשחים ר' כ בשיקריבו בשחה בדרך השחים ויחבשף לזה להרו של ישראל בי שהרי בשחם חפשם חליהו שם יזבחו זבחי צדק ויקבלם חף על פי שהם בחיסור בחות ופירוש הר יקרחו יחפשו להר בפרש' בחוחם חחר בל פני יקבשם ויקבשם וישראל לחחדים בדבחיב חלך יקבשם לבית אחד ;

אלא גוי וקהל גוים יהיה חחף לחייב בו' דהה לה חינחרך לר' יוחנן להחר בחות דחשבים הר יקרחו נפקה חלה בה לחייב וכו' והבונחה דר' ם ור' חפחרשת פיהוריה פ' הורו כ"ד נבי הה דבחיב וכל יפר עחו ואין בורך להחריך בחן ;

ז האבות בן החרבבה הוחה לפרשת ו' וישם בחבחר ;

כמלא בי הפך לה ידעתי חבא ליה ומחי נפקה חיבי וכוחות בחת הוסיף שופף לו חן השחים בלשון בי"בם ט ועל בל זה לה הוצה לי דבשלחת הוחם חיבח טעמח בדפירש חבל הבה חנלן וקרוב בביבי לחשב שיטעה דחיחחר הוחם בחיזוק שחן על רחשם בחבוחה בחן ;

בשעה שהארץ חלוה בבפרה בחוחם בחב רש"י בשם חבנדה בזחן שהארץ חלוה בבפרה שהביר חבלו בי דברים הם' בטעות בפל בספריבו וברוך לומר הביר בחקום הבר חו שפירוש הבר חל והחלחה לה חשם דחדחרגמין ותרעא לה חיבור ותלשון זה בגחרם טובה שביר

מוכיר ולא מעביד דיוקרי כתני׳ וקוה קנת סנים סתין זורעין הסדות ומכל מקום עושין לכן כיר כדפרש כס ברים חזקת הכתים נכי דמוכרי כתני׳ :

והב דרכן למו למפלוגי מדרבי מלעזר מתו מלא למוסופי מאחר שהזכיר דכרי

ח ותלד רחל ותקש בלדתה ׳ ׳שלשה הן שנתקשו בשעת לידתם ומרנו כשהן היורת ואלו הן ׳ רחל ואשת פנחס ומיכר בת שאול ׳ רחל ותלד רחל ותקש בלדתה ׳ אשת פנחס וכלהו אשת פנחס ׳ מיכל שנאמר ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה ׳ אמר רבי יהודה בר סימון עד יום מותה לא היה לה ביום מותה היה לה הרא דהוא ששי ותרעם לעגלה אשתו ׳ ׳ולמה הוא קורא אותה עגלה אמר רבי יהודה בר סימון ׳שפעת בעגלה ופתה :

ט ויהי בהקשותה בלדתה ונומר ׳ שני תלמידים משל רבי יהושע שינוי עטיפתן בשעת הגולות פגע בהם ׳סדריוט אחד אמר להם אם אתם בניו של תורה הנו נפשיכם עליה ואם אין אתם בניה למה אתם נהרגים עליה ׳ אמרו לו בניה אנו ועליה אנו נהרגים אלא שאין דרכו של ארם לאבד את עצמו לרעת ׳ אמר להם ׳שלשה שאלות אני שואל אתכם ואם השיבותם לי הרי טוב ואם לאו הרי אני הורג אתכם אמר להם כתוב אחד אומר נצב ה׳ ריב ה׳ וכתיב כי שם אשב לשפוט את כל הגוים ונומר ׳ אמרו לו בשעה שהקדוש ברוך הוא דן את ישראל דן אותן מעומר מקצר ברין ומפשר ברין ׳ אבל כשהוא דן את סנחריב השם דן מיושב מדרקך ברין ומארוך בדין ׳ אמר להם לא כך דרש רבי יהושע רבכם אלא אחר זה ואחר זה במהיכשי השם הכתוב מרבר שהקדוש ברוך הוא דן את סנחריב השם מיושב דן אותם ומדרקך ברין ומארוך בדין ואחר כך הוא נעשה ׳אנשריקום בגדן ׳ אמר להם מהו דין דכתיב עובר ארמתו ישבע להם וגו׳ ׳ אמרו לו טוב מי שהוא הובר שרה אהה ומבלה ומערערה מפני שהוא הובר שרות הרבה ׳ומבירן אמר להם לא כך דרש רבי יהושע רבכם אלא עובר אלהים עד יום מותו ישבע להם מלהמו של עולם הבא ׳ וכדרך רקים ישבע ריש או מבהיכי השם שנדרפים אחרי הריק אחר עבורה זרה שלהם אמר ליה מהו דין דכתיב ויהי בהקשותה בלדתה ׳ אמרו לו כך ׳משמשין נפשות של היה ואומרים לה בשעת הלירה אל תראי כי בן זכר ילדת ׳ אמר להם לא כך דרש רבי יהושע רבכם אלא כל שבט ושבט נולרה ותאמתו עמו כההיא דאמר אבא חלפוי בן קוריה תאומא ילרה נולרה עם בנימן :

י ויהי דוד משום למכיוס מותה אין רמים מסרי אמרו מסנהדרין מתחותו מעשה ומילך לה הוה לה ומש כן על כרחך דיוקא דכיוס מותה נדחה ועוד דתפילו תימא כיוס מותה הוה לה אמת לא מתה בלדתה אלא קרב קצה כיוס הסוה לסבי מיתי מדדסיכון ענלה שפעת בעגלה רופה לומר שנעקה בחבליה ומכל מקום מעגלה לחוד אין רמים דסת דדים בתגדת המוחל שפעת לשני מכיה :

ט שינו עטיפתן המיוחדת ליהודים כדי שלא יכירום ואין זה ענין להא דתמר בפרק בן סורר בעת הנרה בכל מילתא יהרג ואל יעבור ותפילו בצנעה ופרסיה תפילו שלא בעת הנרה תפילו על עבורה קלה יהרג ות״ת ותפי תכרה קלה ערקתת דמשתכת ופירש הרי״ף שהנוים שכמותו הזמן היו עוסין בעבורות מנעלילים מדומות וישראל היו עוסין בחורות כדי שלא יכעסו מלכות נכרי שם יאמר הנוי לישראל עשה רעותי מבעליך מדומות כפרסיה או נהרוג אותך ויהרג ואל יעבור דשמא. ועוד שביהודי ניכר ורואים שעובר ושוכח מלכות נכרי מכל מי שעובד זה מעצמו שלא יכירוהו שהוא יהודי שפיר דמי ומדרכה שמחמיר בכנין זה נראה דמתחייב בכפשעו וכל כך בנמקי יוסף כפ׳ כתרא דבבא קמא פתם גזרו שיהרג על הנקר׳ פשם יהודי וה כדי שלא יכירוהו מעבד מלכותו

ת״מ ספסוקי׳ וכיחור סמלות

ומדרכה שמעלו בחיות במדם כי רחל לפילו בתמך ס״ד דסיינו הלכות פנים נוהים שהרי מסרס סימנים לחמותה כדי שלא תתביים כדחיתה כפרק קמא דמגלה ושמעלה מתר לחחיות זרע כתו׳ הפה לי בניס ובדרך טבע שמעלה על ידי הדוחים וכשלא הופילה בקשה ליכנות משפחתה גם מיכל נזהרה בהלת דוד מידי שלול בתחבולת בניר העוים והשתלה בגידול מבנים דהיינו בני מירב גם חשת פנחס תף על פי שלא מינקו מפורסם כה מעניים חלו׳ידעתם נזהרת בעיקר הכל שהוא הדלקת נר חלים בשמת חדש והוא שפלחת הנפש והמוסכלות שקלקלה חוה שעל זה מתר היה בכתה נרו של חדש כדפרים לעיל פרשה י״ז וזה כתה שלתר מי בכור גלה בכור מיסרחל בנרתה שלינה חוששת רק לנרון ה׳ שיהי התורה זכור ים שהוא השלמות הנפשי לה כן מי שלא לפסר שתתו על עבירה כזו שריס מתוכים וכפר מינוקתה לתלות מיתת רחל שהיא תקללתו של זקן כדלעיל פרשה ס״ד גם מיתת פנחס מכוחר שקרוב לותר מלפר המחוקים שנתחבר עם קושי הלילה ומיתת מיכל לקרוב שהיתה מעני שתפסה על דוד שהקל בכבודו לפני הארון כדרך שלמדנו בפרק כ׳ דסנהדרין שנעשה שתחתו מעשה ומילך לה היה לה כן גם לקטן ס״ד פרשה ל׳ תמרו שנעשה על זה :

שמואל ב ו כ

שמואל ב ו כג

שמואל ב כ ג

שבעה ג יומא

ומה שהתירך לומר בעל דין ותתו כשהן חיות סיינו לומר שתתו

מכילתין כורות

מסכת קושי שלידה שעליה נקראת חיות לשפוקי ממה שכתב ר״ש נפי כי נשבעו עליה לידים שלא תתם תפלת לידת הנער שכבר היה נולד אלא לפי שחתרי לידתו כעדרו שיגיד, והתכלוכן, ולזה לא יכלו לנחת המלות שהחיות וחזרו למעלה בקרבם וסיים שבת מיתתה :

מפיים

ומה שהורך להכיח רחים גם כן מעגלה חסת

מיכה ו

ז שלשה הן שנתקשו ובו׳ לשם שלחי׳

מחקת מסמע לן ועוד לתם שהורך לומר ותתו כשהן חיות ועוד למה הורך להכיח רחים למיכל תכ׳ קרתי ים לומר פרושה לומר שעם פירתה שלין מיתה כזו חלה על פלשם עבירות כתם שתתר בפרק כ׳ דשבת על פלשם עבירות נפים חתות כשעת לדתן על שלינן זכירות כנדה וכפלה ובפלקת הגר שתתר שלינו נר׳ שתו על זה הדרך והן בחזקת נדקניות שם רחל מכוחר ותם שחת פנחס בנרתה תדפרים שחשתה לחרון ה׳ ונלוי הכבור מיסרחל יותר מתיתת חיסה וחמים ותם מיכל שהגלתה לת דוד תיך תכים ומגידולה בני מירב שהעלה עליה הכתוב כאלו ילדתם כדחיתה בפרק כ׳ דסנהדרין שין שכרה דבפלשם חלו נתלית עבירה חם ופלום דחיך יתכן דנ׳ יתלו תחזקתן ולזה רתו לומר דמיתה כזו תפשר לפילו כלי הטוח שתם תחרו על ג׳ עבירות נפים תתות לה חייבו שלא יתלו עליהן שהרי תפשר תקרה לחד לנדיק ולרשע לפכות רבות שתכתוב לקתן ס׳ג רים פ׳ כ׳ ס׳ כ׳ :

עוד יתכן שלפי שעוסק הנפשים על שלש עבירות שלו הוה לפי שחוה גרתה מיתה לתדם וניתנו תלות שלו לתשם לתקן על שפיכות דמו וכבוי נשמתו כדלעיל פרשה י״ז ותתו רומים שלש שלו נפשים שנזהרו תוש

מלכותו כמלכותם וכורח מוטר וכיון דאיתי מעוכדת דהכא
ומדאמר כפרק קונם פרי לנורכה תרכנן למי עבדה דנורת תנח
לה יהיכנה כרגה ומסתר דוכתי גם מהרי"ק בפרש פ"ח כתב בשם
הגה פמ"ק דהא דאמרינן דאפילו שרקתא דמסמנא וכו' דייקו
כפהנים מומרים לו עשה כך להעבירו מכל כדי שלא יהא ניכר
שהוא יהודי ומיהו כתב עוד מהרי"ק דהיכא דשליט שם
כהב"ה ומומר ללכום מלכום נכרי כדי שלא יכירוהו כדרכים
מהניא דשרקתא דמסמנא ולא מנח מהרי"ק מקום לפתיר לדעתו
שלא כחדא מתרתי לו שלא יפנכר היהודי עם המלכום ההוא
להחשב נוי אחם אז כשהמלכום אין כו היהודי ונחשב לנוי וכ'
המלכום אבר שנאו יש כו נד ניות אסור לדעת זו ללבשו כדרכים
כדי שלא יכירוהו ולפי זה נדיך לומר דשנוי עטיפה דהכא
מיתוקמא בענין שיש כו נד ניות ומיהו לענין דינא נר' דודאי
על כן לא אסרינן אלא כדרכים דאף על נב דכל הדרכים כחזקת
סכנה אין סכנה כרורה ליסראל טני מנוים הילכך אין
להחזות מהום אפק זה אבל היכא דאיכא סכנה כרורה ליסראל
שרי להחבר וללבום בגד נוי ואפילו יש כו נד ניות דאין כאן ענין
כמירה סיכה עומד בפני אקוח נפש ולא דמי לאיסור שרקתא
דמסמנא דהוי מהום עת הערה או מהום פרהסיא ודע דאבל
מקום שם יהלולו שם הוא נוי אסור לומר שהוא נוי מפני
שנראה מוזה כדאם ואפילו במקום סכנה ודאי כדאמר הרמ"ם
כרפ"ב דע"ז:

בגיה של תורה מדוקים בה כבן הכרוך אחרי אחו או
מתנהגים על פיה בפנים על פי תנוכה:

תנו נפשכם עליה בפרהסיא ולא תשנו עטיפתכם
ואפילו אתפתכנו עליה דהא כתיב ככל נפשך אפי
נוטל את נפשך ואם אין אתם בניה של תורה לאחם אתם נהרגים
עליה אתם רואים להעבירכם אתם מוסרים נפשכם ואסיכו דאין
סכי נאי דהרגים עליה אילו יעבירום אבל אין רואי לאחר עצמם
לדעת כל שאפשר להנצר ולא יעבירום וכבית יוסף סיימן קנ"ז
פירש שאם יאלצוהו אסור לומר שאם נוים וזה שאחר בניה אבו
ועליה אבו נהרגין ואף על פי שהדין אחת כדלעיל אין הכרח מכאן
שאפשר לפרש כדפי:

ואם האיומים לי מוטב שרחוי לחלוק לכם כבוד אפני
חכמתכם ואם לא תדעו להציל אחסיר אחכם או אחשב
שלא ירבו לנזלות לו טעמי תורה שאסור לנזלות לאחות
שעולם מכחישי האם ולכך אחר שאם ירבו להאיכו מוטב ואם לאו
יוקם:

ועד דרך הדרם נוכל לומר שה"נ דאנו' טעמות יבא עליהם
ואם ישובו מוטב ואם לאו יאחדם מהדרם הטעמות ואלו
הם' שאם ה' כאשפט יבא על יהודיו לא ידלק לבניו כל
אי כאו' אם האחאכתי כאי שלנ וכו' או כאשת מטלניי וכו' וכן אם
אנוס כי יוכה וכיונה ולכן טוב שיאכל האדם וישבה בשלוה מאחר
שכין כך וכין כך אי אפשר להשתלם וכן אם יסראל לעשים
אחר שהשפט יבא אם כלן לפי דברי הכתובים ואם הועילו
אלו שנענשו בשולם מאחר שאין האמרם כיאים בעצמם אלא
בשעות ויתר ולזה שאל כאיב נגב לדין ה' שהנגלה שאלת שני
הכתובים ופקדבו ישים אחרבו כי זה בחזוות העולם וזה יסראל
וכבלן יש דין אלא זה נדול קצת מזה ואתלמידים שהשיבו כוונתו
השיבוהו בהזאת הקדמתו כי אף שים דין על יסראל לעשות לא
דאי זה כדאי זה בלל כי יסראל אקנר ואולם אינ ואשאין לדאיים
דמי ובחזוות העולם אכחישי האם הדין אחתן ולבנת נפחים
אחנם ר' האיב בהשאת הקדמה ואמר כי שניהם בחזוות
העולם אכחישי האם אבל יסראל כאשפט אין דין כי אי להם שול
נלוחם בעוה"ז:

הטענה האנית האחפורסם אשר לא נעשה פחנם הרעה
אחרה אבל נעבו עושי רעה והנליחו אחעשיהם
ולכן יר' כי טוב לאדם לבקש אועלתו אחפורסת
אחושנת לו בעולם הזה אשיהעבר לאחות אשר"ם בארק
האשוב את יעקב' אם אין רעותו יאבדך בפ"ז אפני אי אבל
אבבל ואבל אבן אשר נראה לפעמים אוחלפת האשה כי נדיק
אוכד בנדקו ודרך רשעים נלאה ואחו' אך דיק זכיתי לבבי וכו'
ולזה רמז באו' עם דין דבאיב עוכד אדמתו ישבע לאח לומר כי

טוב לאדם להלך אחרי עיניו בבקשת אועלתו אחפורסת בעצתו
אשיהיה הולאי אפני האשק כי זה ירמה אדרך ריקים כי אין
אחושה בידו ואתלמידים שהניחו כוונתו השיבוהו בהודאת
האקדמה כי אף שלא נפשים לב אל השבר אחקוה לנדיק לעשות
אין לאום אל השבר הנלחות הבדיקים בעולם הזה וכאמיאחום
לרשעים בעולם כאהנהו נוכח לפי שאין אחם בעיניי עולם הזה
כי אשה אהכל יחד ואין כו רק טוב שלזות אחוסב לנדיק שהוא
הנקרא אוסר קיים וכו' ישתח לבו ולא יפניח לאקרי העולם
וכאמה שאמר כי היה חייך ואדך יסיך והיה אתכלית אשר אלים
אנחת פני בשלאים והוא הטוב שיכשפוהו שלאי הדעת וכל חפנים
לא יפנו כו ולזה אמר עוכד אדמתו טוב אי שהוא חוכר שדה א'
ומזכלה ואשדדה כי טוב שלזות הבדיק אלו יפנה אמיד בכל דרכיו
אשכיל ונשנה ואשפחק כו אמי אחוכר שדות הרבה ואינו עוסק
פרי הן הן הנלחות העולם הזה אחת כלי יעשה קאחר כי אין בהם
אחם כבודע ואדופדם אדרך ריקי כבודע וד"א האיב בהשאת
האקדמה כי אחת שכר הבדיקים אחוקן לעולם הבא ולכן לא
יאוים לכל הנלחות עוה"ז על דרך עשה ואל אחשוב לשלחנם של
אלכים שאלחנך נדול אשלחנם כו' וטוב לו שיבטיח בעולם הזה
לזכות יותר לעולם הבא ולו"ה עוכד אלכים עד יו' אותו יאבב אלחתו
של עולם הבא אבל ס"ם ס"ם אדופדים אחר ע"ז אף אחלליהם
בעה"ז הם אדרך ריקים שיאחרו ריקין אחטוב בעיניך ואשלם
ה' לכם אל בעיניהם לאחלידם משה"ב והיה אהצלחה האבטיח
בעולם הבא אחת:

הטענה בנ' אחריכות קבנו ואותותינו לא ראינו כאחך
זמן נלותנו אחרוך הזה אחר ירמה כי אבחם אחות
אל ואח בנוב בישודי נביאחינו אחר בלם ירחו כאחנחותי אחבליים ולזה
רמז בשלשת ויהי בהקשותה בלדקה שף שהשלה בפסוקה ירחון
בזה כי אחבחותים אלהם כאחנחותי אהאקשה לילד כאו' נם זה לך
בן כי אה יועילו ואה יעילו ואסיכו כי אחת אדבר אחנחותי הנלות
כאחנחותי היולדת אבל לא כדבריו שאין בהן אועלת אלא שבך
אחחסדין בהם היולדת ויועילוה ברב האפחים שיאחיים דעאה
אחר שאכלוכים לאחבלית טובה שהשליטה זכר וכן אבו אוכחים
שנלותנו לטובתנו דקו היאין כי אלה נם יולדה בין אח בניה ובשוב
לקדושתנו ור"י בוסיף בפנין זה כי בל ביוסף הנלות הוא כדי
שארבה הבלחתנו לעחיד ביאחר אאה שהיה לשבר אלף פאחים
בשבר שבלוחינו ולזה אחר שאכחותי רחל היו שאולה ויהיו
טולדה וכן אבו אוכחים כרב עם בקנין נלויות יותר אאה
שאשבנו כאו' כי רבים כני שוממה וכו' והשרת בלשבך אי יולד לי
את אלה:

כתוב מ' אומר נשיב לריב דאשכח שהוא דן בעתידה ובשיב
כי שם אשב דאשכח כישיבה ואין לומר שפעמים
בעתידה פעמים כישיבה כי אין שבוי בפ"ו ואע"ג דאין לאשלה לא
ישיבה ולא עתידה כדאיתא בפ"ב דאנינא מ"ת אאחר שפעמים
והישיבה אשל לאי זה ענין יקשה לאה פעמים יאשל בעתידה
ופעמים כישיבה והיינו דאשכי שבעתידה רמז לקיבור שדין
ואחידותו והישיבה בשבך:

בישעה שהקדוש ברוך הוא דן את יסראל דנשב לריב
ליסראל אשכח אלישיב אחיה עמי אשדרך
אחעים ובחריה ה' כאשפט יבא עם זקני עמו ושריו ועמים היינו
יסראל כמו עמים הר ובחריך לקהל עמים וזולאם וזש אשב
לשפוט הב"ה לא אייחי אלא בחזוות העולם שהדין ההוא לאבוא
אלבונן של יסראל כדכחיב האם על עמי ובחלאי יסראל אשר פזרו
בגויים ובחיב ה' אנין יאשב וכו' וד"י אחוקי אחריהו בה"ה אני הע'
ה' כאשפט יבא בדאחריך בחזוות העולם שהדין ההוא לבא הקדוש
ברוך הוא יושב ואתלאכים עוברים בשוק לנדולי יסראל ואם
יושבים ואינם לחזוות העולם אכחישי האם עם הקב"ה וכב"ה ה'
כאשפט יבא עז"נ ואי אם אלו בשוק בית דוד וזקני יסרא' אל' כי
שביאבו בשוק לאשפט וכן לקאן ס"ב ס"ה אע' הקדוש ברוך הוא ואיאבו לא
אחתר"י לומר דאין על יסראל בלל אלא דאבי קדאי לא אשפטו
כאו כי לא יאחור ה' כדיאבו בעוכד בשורש על האשפטו אנשדיקים
בגנדן ולא בישב בשורה על דקדוקו כדיאבו:

דן אומן אשוכד אקבר כדין בלומר שאיבו אדקדק הרבה
בחטאחם ולכן בשאבלם נאולם אקל בעוכם וניאבו
אפשר כדין לשון בשרש אר לשון אים פושרין ולא"ם
בהבך אדקדק הרבה בחטאחם ואחחיר בעשם וזה שאחר אאריך
בדין יאין זה בולל בחקו יא' שביאבו כזה אביאבו כירוש' פרק קאם
דפיאה דאחבשבה טובה הב"ה אבבדפה לאעשה ואחבשבה רעה אין

הקדוש ברוך הוא מנחם למעשה וגומר מכחיבי הסם בהסך גם בפרק קמא דרחם הסנה אמר הקדוש ברוך הן את ישראל ביום כשעה שהן עסוקין במלות ותפלות מכחיבי הסם בלילה בשעה שהן בטלין מן העבירות ובכבלי בפרק קמא דע"ז גמי כתיב חימה מין לי וכתי' נוקם ה' ובעל חימה לא קאמינא כהן ביזרעאל כהן מכחיבי הסם ועוד אמר סם אמר הקדוש ברוך הוא כשאני דן את ישראל מיכי דן אותם כמה שכתוב בהם עוש עוה עוה תשימה אבל ישראל אני פורע מהם מעט מעט כפיל של תרנגולין וכיוצא בזה רבים במדרשות ובכל תלוי ביסוד ו' והוא היות חטאו יפר' קל בעניני כי על הרוב לא יחטאו אלא לתאוותם לא להכעיס ולא יהרסו בתאוותם כמה שאמר הכדרשי על פה לקמן סימן ג' פרשה כ"ו משל למה הדבר דומה לאדם שהיתה לו אשה ובנתה אבל מהבה ובשבעת בחיי בעלה ואפילו יחטאו בקלת עבירו רובה זכיות מה לה וסוד זה גלוהו כמה שאמר בפרק כיצד מברכין אמרו ליה מכחיבי הסם לבני קדום ברוך הוא כתוב בתורה אמר לה יפה פנים ואתם נותן פנים ליזרעאל אמר להם וכי לא תתן פנים ליזרעאל שכתבתי ואבלת ושבעת וברכת והם החמירו עליהם עד כזית ועד כביצה שכלוכה כזה שלשית עיקר פניתם לעבודת ה' וכהברת חסדו שהם עד שתחזירים לברך על כל הנאתם ואם כן אין חטאם אלא מקרי לתוקף יצר הרע ורמוי ליצה פניהם ואם תאמר דהכא משמע דה' מקנר כדין הטובים ומדקדק כדין הרשעים ואלו בפרק הפרה משמע מיפכח דאת"ה שהם וסביבו בשערה אחד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם חסידיו כחוט השערה ובפרק קמא דתעניות כל המדקדק עצמו מלחטא מלדיקין עליו את כדין מלמעלה שנאמר אחת מארן תגמח ופרש' המדקדק לעצמו מתכסיר ומקפח מעשיו ומדקדקין עליו כחוט השערה יותר משאילו מקלקל מעשיו כדי למרק עוונותיו ויש לומ' לדמי הכדיקי לה ידקדק כחטאים כל כך לפי שחיטו כל כך חמור כדפיר שכנו ויותר להם משנם כמה שתין עליו ויתור אלא שעל כל פנים צריך נחול יש בפרם כין נדיקים לרשעים פידקדק הרשע עם הכדיקים ליפרע מהם בעולם הזה כדי שלא יפחר שארית עונם לעולם הבא שכל הטעים לא יקפוד בטעמם בעולם הזה שעיקר טעמם לעולם הבא:

דן אותן מעומד מקנר כדין תימה דהכא קאמר שהעמידה כדין לקלותו והיסיבה לחומרתו ולקמן סימן כ"פרשה י"ג משמע מיפכח דקאמר שם פיסיבה לן דור המבול ומתה לותם כעבירה כן את המנרי והרג את כל כהוריין לכעיתוד לעתיד לבא ודן עולתו מי יוכל לעמוד לכך כתיב ומה תעשה כי יקום מל וכן כשוחר טוב מזחור י"ב גדול טוב גול עציים יותר מעון דור המבול הכדור המבול כתיב ה' לתהול יפר כפיכול כיסיבה נפרע מהן ועכשו כתיב עתה תקום אימי נפרע מהן אלא בקימה ויש לומר שם הפרש בין ענין הדין הנזכר כאן מהנזכר שם הנזכר כאן הוא העיון כמעשים לחייב העושה הרעוי וכענין זה היסיבה מורה על קיומי המשפט שתעיון בו כמתינות ויושב והעתיד תורה על הקנור בלי דקדוק והנזכר שם הוא מעשה העושם בעצמו כמהול ומכת כבורות וכענין זה היסיבה מורה על קלותו כי לא יעשה ה' הדבר כלו וכחימה כל כך והקימה מורה על חומרתו כי ה' כמתעורר ומתקוממ להעלו' חימה ולנקום נקם ובדרך שאמר ר"י כאן נעשה מנטריקום כענין:

כהן דין דכתיב עוכד אדמתו דמתי קת"ל ועוד דהתי קדמ לה דיסיה סיפיה דהכי הוי ליה למיתר עוכד אדמתו יסבע לחם והעכל יסבע רים ומשני טוב עוכד אדמם מחב לפי סיגליה כחלחבתו סיוכלנה ויעדרנה ויפזרנם מתכוחתה מחקבל פדות הרבה אלא יוכל לעבדן ויניחן כורות והיינו מרדף דיקים שהעדות יהיו דיקים וכורין ועל כן יסבע רים וד"א משני דעוכד פי' עוכד מלסים ומדמתו פי' על מזבח ועכיו אלא יתעין אלא יהיה קיים תמיד בעבודתו אי נמי אפילו תתגלגל מיתתו מעבודת ה' כתו' ז"ל אפילו הוא נוטל את נפשך זה יזכה לעולם הבא זכות תורה ומדרש דיקים שם הסדים מאחרי ה' ללכת אחרי אלהים אחרים שתין בהם שנעבדו דים ואפשר שהכוונה שהחוטאים לעבוד את ה' ברדפם אחרי ע"ז כמחשבת קלת הטועים החוטאים כי זו דרכן יעשו יעבדו דים כי אלו מרדפי דיקים כי יועילו בדרך זו ואתם שמתר הכתוב ולא יחסר כבודך בגלל עוכדי כלעדך כי כוונת כלם להניעו ערך זה טבע בנחר אחת זה בפל אל פחת וכלם חטאו כי לחבלם נגעו והם לריק יגעו:

טוב מי שהוא חולר לא פוכח לי לשון זה דמשמע לשניהם טוביס אלא שזה טוב מזה וזה ליתא כי זה טוב וזה רע:

כהר דין דכתיב ויהי בהקשות בלדתם ק' מתי כעי הם כלל המחמר האם שתמרו כי עוד לה בן הא פשי' כי זה לדבר על לבה לשמח מנחת קוטי ללתה כדתסכתן בחסת פנחם ועוד מתי קחתר לה כך דרש ר' וכי ר' מני מימר שתין זה טעם כלל המחמר והלא לא בא ר' אלא לתת טעם ללשון נם והם טעם שתלתו מתי לשון נם מתי מהדרי ליה כך ממסמסין וכו' ודוחק לומר שהם לא הביאו שתלתו וזהו יש לומר טעמם שתלתו משום לשון נם אם כאמר כי לא בחה לנחתה משום נער הלידה אלא לפי שילדה בת עם בניתין כדי אלא תעטיר כזה ויכול נערה עם נער הלידה ניחתה בדברים לומר כי גם זה לה בן והסיבוהו שאחר סדרך העולם שתעדלין היולדת בדברים לומר שהמליטה זכר לנחתה משבחין חבליה כדאסכתן בחסת פנחם אל תיראי כי בן זכר ילדת דמיו לומר זה טעם תמת' המולדת ככאן ואין לשום לב למלת גם שהכבר יפורש גם זה נוסף לך על יוסף כדפרש"י בחומש אבל ר"י לא פירש כך אלא שבולדה תמומה יתירה תשפה המילדת אלא תעטיר בדבר ותוסיף יגון על יגונה ובחשה ואמרה לה כי גם זה הנוסף בן בבניתין:

בר נערי בלשון ארמי וחכיו קרא לו בניתין בלשון הקדש כתב הרמב"ן לא ידעתי מהו כי הכל בלשון הקדש וכן שם כל בניו בלשון הקדש אבל רמזו למה שתת' שתרגם בלשון לטוכה כי אתו קראתו בן אוכי ורבתה לומר בן אבלי אלא חוגים לא אבלתי בחוגי וחבו עשה מן חוגי כחי אלא בלשון רשות חגו ולתין חוגים ולבן קרא אותו בניתין בן בכח או בן החוגים כי היתין כו בגבורה והסלאתה בעניני שבתוב לב חכם לימינו ימינך תמלא שוכתיך ע"כ ולעני"ד יתכן כי אוכי' שפי' נערי קיים להו לרבנן שהוא לשון ארמי שלף על פי שתגתו בלשון ארמי לפעתים כדלעיל פרשה ע"ד אבל בלשון הקדש לא יקרא התילות אלא אבילות ואם שתמר בניתין בלשון הקדש אפשר רוצה לומר אלא נפרש בן יתים כלומר שיהיה לאיש דאם כן תהיה הנון במקום מ"ם מה שתין כן בלשון הקדש אלא בלשון ארמי ואם שתמר הכתוב לקן ליתין ככר פי' בפרק חלק לקן שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לפניו יתיבו וירבעון אחרין ולא יתתין בחיין ודומיהם מהזרים אבל פי' בניתין כן ליתין ר"ל בחוק כפי' הרמב"ן אם כן שכולב בארץ כנען שהיה בנגב בשתדם בא אברם בהרים ויתין לשון נפול ויתין כדפרש"י בחומש שתו יהיה פי' בניתין בלשון הקדש:

ואולי תין הכוונה שכן הוני לשון אחרי אלא שבאחר קראתה שתו על שם נערה לה קראתו בן הוני בלשון הקדש אלא בלשון אחרי והתורה העתיקה דברים בלשון הקדש וכתבה בן הוני והוקקו לזה לתת טעם למה שיהא יעקב השם ולא הניחו בשם שקראתו אתו כתו שהשבים בכל הכנוים שתף על פי שזה השם היה על שם נער תין רע בשיניחנו כזה להיות מזכרת למראתה כתו אי בכוך

מ"מ הסטופ'

סתולל א'

שם ט' שם

ת"ת הפסוקי וכיוצא בהן

ולו"ת שהוא מפני שלא הוכיחתו כלפ"ק ומיון רחוי סיקרוי שהו כלפון בכרי ומחתר שהוכרך לפנותו לפון קדם סיכהו לטוקפ וקרוי בניימין ו"ם בניימין כלפ"ק:

כמוך למיתה קטורה דהם לה כן ותמת רחל לת"ל הלא כבר נאמר כי מתה אלא לומר שמשוך למיתה שלא נקברה ושעה הדבר שלא נתאחר

ירמיה ל"ו

נפשות ניוני

בקטורתה כדי למנות עליה קוד' קטורתה כדרך המתים או שלא הכניסה לחברת מעפ"י שקרובה היתה בלפי מתה בלדתה מן שכבוד' אלא שתקבר שמוך למיתה מפני מקום דמיה:

עם

והלא נלמה בגבול בניימן לה היה נריך לומר זה דכתיב בתיב הכא בגבול בניימן כלמה ולא היה ליה למימר אלא והלה קבורת רחל בגבול יהודה וכו' אלא ליתנה בשלמה הוא דנקט לגב תורתם ויקרוב לזה בפרק קמא דכתובות קמא וכבוד עשו לו כמותו זה חוקיה שלא היה נריך למרם דכתיב קמוירי קרא וכן בפ"ק גוחלין תביאו את כתוכר זה בלפתך:

סוסע מ'

ובתיב בית לחם תפרתה סיהיה דקרא בעיר להיות כמלכי יהודה דמשמע מיהיה בבית לחם מיהודה:

אגר רבי יהלי לר' יוחנן יוכחן לחי מסוף תרפתי הכי נרסינן בגמרא שמואל:

הכי אחר בלכתך היום מעמדי עם קבורת רחל ותבחת תבעים בגבול בניימן נרסי' והכי פירושו לחי קרא סרסהו ודרשהו כלומי כתיב בלכתך היום מעמדי רחל ותבחת תבעים בגבול בניימן רבה לאחר היום תבטר מעמדי בתקום זה שהוא עם קבורת רחל ותלך ותבחת כ' תבעים בגבול בניימן ולפי זה יש שמואל ושמול בשמשהו בבית לחם תפרת ולאיריך ליתנא מסרס קרא הכי בלכתך היו' מעמדי בגבול בניימן בגלגל ותבחת שני תבעים עם קבורת רחל ולפי זה יש שמואל ושמול בשמשהו בגלגל ולהכי קאמר דשמי ליתנא דוק' דהא מדכתיב ויעבו' בתרן יחיכי ולא תבחו בתם בתו בתרן כוך תבחע דתרן כוך תבא היה שמואל ושמול בשמשהו היה בגבול בניימן ואלו לליתנא קמא נריך לומר שהיו בתפרת שהוא גבול יהודה תבל בתגדת שמואל נרסינן הכי לתחר הן בתין תקבורת רחל את הולך והן בתין ותת תוכח תוחן בגבול בניימן בגלגל ולפי זה תתפרש הכתוב יפה בלא סרוס דהכי קאמר ותבחת שני תבעים שהם עבאו עם קבורת רחל ותת הולך והן בתין ותת תוכח תוחם בגבול בניימן בגלגל ותלת תת הניח ליתנא קמא דהכא בליתנא דתגדת שמואל ולא דק כי לפי זה ס"ם היות שמואל ושמול בגבול בניימן בשמשהו וכשילך משתו יפגע בתבעים הבאים תלת קבורת רחל והוא שובנו עומד בגבול בניימן ומתי קאמר ומתי דוקא וכו' וכל שכן דהם הניח ליתנא קמא משתע דים להניח שני ליתנא בתרא דליתנא הכי ותבחת שני תבעים עם קבורת רחל והם כלום תבוא בניימן בגלגל ולפי זה ק' טעי דהם בן משתע שמואל ושמול היו בגבול יהודה ולא בגבל בניימן שהרי עם שמשהו הולך שמול לא היה בגבול בניימן ויכיו קאמר ומתי דוקא כו' ותם תתחר בגלגל לפי דתגדת שמואל ניחא שהזכיר כ' בתקומות כי תבלל הוות שהודיעו התקום שהיו עם התבעים בעת קבורת שמול ושמואל כי יכוין השעה ויתלם בשעה פלו' היכן הייתם ויעיכוהו בתקום פלו' ויתתו דברי שמואל תבל לפי דתגדתין ק' מה שתחר לומר לו בתקום שני שמואל ושמול והלא יכיו הרוות ותם בגבל כוה ושתי רב הדרך בין קבורת רחל ובגבול בניימן וקתחר ליה טעם סיותו בתקום זה בטעירתו משמואל ימבא ביום ההוא בתבעים בתקום השני בדרך עם:

יח תנן תחם כו' לכתו' ירחם שכח לתת טעם לבכיו שהבטיח שיעקב על רחל תפני שים בתת רוח לתת בזה סיהיה ריעומו כיבר תדתבתן דלית לתחר מיתר שתת יבכה לו בית על קברו ולב"ג מייתי תפי דתני רבי שתעון בן יוחתי תין עוסין בפסוק לגדיקים שפי' נפשות הבניגים שעוסין על הקבר והוא הנקרא בין והגדיקים הם התכתים שדרך הלשון לקרותם גדיקים כדתתר בתיכה רבתי קשה סלוקן של גדיקים כו' שתתר ותכתים תכתית תכתיו כו' וכן בפרק קמא דפיתה דורו של דוד כלם גדיקים היה וכן כתתה דוכתי ותתר שהטעם לפי שדבריהם הן זכרונם ותין נורך להזכר על ידי הבין שעליו ותתר שהוא הבין תפני זכרון זה כבוד תות ותבת רוח תבל ק' מה דקתתר הכא למדנו שהקבר יעקב על שם רחל סיהיה תבקש רחמים על הגליות תתר כיבו תחלת הפסוקים דקרא דרחל בכיו בנתת יעקב על שתם ותתר כך תתר דבי' תתר כולל לית דרחל תתם ס"ק הא דתתרת שם רחם יעקב לקבור תת רחל וכו' הוי ליה להכתיבים לעיל תקתי עובדא דרבי יוחי ורבי יוחנן ולב"ג שהבית הטעם ודברי רשב"י לתקשוי תה טעם

ירו' דשקלים

עיין כתוש כפ' קתי תני וכיוצ' ס"פ התולין

התנים הזו תתחר שלא על פי שבכור לתת לעשות לו ביון תרי תן עושין כן לגדיקים ור"ל גדיקים שהיה תבילו תיכן תכתים שהקבירים זכרונם כי' תעשיהם הטובים דרבי' ס"ג בפ' תב"ה כן לא היו"ל לעשות כן לרחל הנדקת שתעשיה הטובים כן זכרונה ותפילו לפי שה שפירשו תכתים תרי רחל שתה שבחת לב וכ"ם לתר' לעיל שם ז' תתכות בניותת היו ותשבי למדנו שיעקב נקברתו על שם רחל כלו' תתחר שנקברתו כל יעקב על שתה רתה לעשות לה תות גדול בתתר לתרתים לכבוד כל יעקב כתו שעושים לתלכים לתהלה ולשם ולתפארת ועוד תירן שטעם קטורתה כדרך תורת כדי שיבקש רחתים על יעקב תדי עברם דרך שם כי לפי זה ניחא שיבכה עליה ניון כדי שיעוברים יכירוה ויבקשו תתבש שתבקש עליהם רחתים כי על ידי זה תתעורר גם היא יותר לתפלה:

למדנו שנקברתו יעקב ע"ם רחל שנאתר הבן יקיר כו' יש כאן חסרון הניכר וכן ג"ל שנאתר רחל תבכה על בניה ולא סוף דבר לשתה שלא תפילו לשם בבה שנאת' הבן יקיר לי תפרים ודלעיל כפ"ח:

לקבור את רחל בדרך תפרת ולא הכניסה לעיר שקרובה היא ולא שבירא ליה כשיעתא דאתר לעיל סתוך למיתה קטורה:

כדי שתהא תבקשת רחתים נרתם תדברי רבותינו ז"ל בכתה דוכתי שהגדיקים התתי' בשתותיהם יורדות ושוחרות הנוף בקבר תו בשתר תרוחם עם הנוף עד שירגיעו בעניני העולם הזה וכדתיכתי לעיל פ"ם סי' כ' כדבור התתיל תטון:

יט קישה שלשלת יוחסין שתעקר כי תי שרתוי לתשלה תגד יחסו לת ידתה תתנה תפני תחד שתנו תתנו וכדאתר בחוית בפ' קתי שתף על פי שרוי עזרא יותר הגון תיהושע בן יהוצדק היה דתוי שיעשה יחסו בכתובה גדולה לפי שהיה כ"ג כן כ"ג שלא תעקר שלשלת יוחסין תתקומה וה"ג תף על פי שרהוגן תטו לת נוטל בכור בכורתו הרתויה לו תיחסו ותכל תקום נריך שיהיה רתוי לכבוד דתם לת כן לת תייתינן לשלשלת יוחסין כדאתר בפ' בת לו

כ"נ מתחיו מכניו תלמד שהכן קודם לכל אדם שבעולם יכול אף על פי שהיו מתלה מקום מכניו תלמוד לומר חשר יתלה את ידו ואין קוראים מרחוכן שאף על פי שחטא לה הספיק חטאו לידות ככבוד בכורתו כי לה חטא בפשט הכתוב אלא בלבל ינועי מכיו כדאיתא בפרק כמה בהמה:

וכתיב ויהיו בני יעקב שנים עשר נרחה דר"י כ"ם לה ילף מדכתיב בכור יעקב רחובן דדילמא דמעיקרא הוה בכור אלא דקאמר מכל מדכתיב ויהיו בני יעקב י"ב הוה דדייק ללה"ל הה ועוד דסמוך קרא מדלגיל עם היות פרשה בנתים אלא דהכי קאמר אף על פי שרחובן עשה מעשה זה היו בני יעקב י"ב כפתחלה ולא נדחה רחובן מיחוסו מכל מדכתיב בסדר במדבר בני רחובן בכור ישראל יליף ספיר שנשתרה בכורתו לעולם מכל רבי יצחק סבירה ליה דחפילו מדכתיב הכה בכור יעקב רחובן מיבה למילף דמ"ל להזכיר בחן הבכורה אלא לומר דחפילו בשעת הקלקלה לה סרה בכורתו:

בכורת ממון ניטלה ממנו אלא ירש פי שנים וירשו יוסף דכתיב פשה פ' על מחיך:

דכתיב ובני רחובן בכור ישראל רבי לוי בר' כלומר מדכתי' ובני רחובן בכור ישראל בסיפיה ולא להתיחס לבכורים ופליגי בפירושה רבי לוי ור"ם ותנח קיס ליה בת"ד מין מיחסין ליוסף אלא לרחובן:

לא לרחובן להתיחס ומיבעיך לומר ללחו דוקא בכורת ממון ניטלה ממנו אלא חפילו ליחסין ניטלה בכורה מתנוות"ד מין יחסין ליוסף אלא לרחובן חפ"ק דה"ק בתנה בכורתו ליוסף ודוקא למתן מכל לה ליחסין וק"ל לתרוייהו מ"ק קרה ולא להתיחס לבכורה כי יהודה גבר בחיוו ולעניך ממנו והכבור ליוסף דמשמע דה"ק לח מיתנה הבכורה ליוסף לענין היחס והברה כי זה יהודה זכה בו:

בכור לבכורה כלו' ליחסין שהוח שתם בכורה כדכתיב ולא להתיחס לבכורה ותני תם"ד מין מיחסין ליוסף אלא לרחובן:

בכור לבלה לה הביטותי זה לחי לפי שנים הרי ניתנה בכורתו ליוסף כדלעיל חם לות שהוח נטל רחובה נחלה כחרן ליתה שהרי כ' שכמי ואחי נטלו רחובן והכתוב מקדי הכם את נד:

בכור לעבודה שעד שלה הוקם המשכן היתה עבודה בבכורו כדלעי פס"נ: **בכור** לתשוב ברחובן פתח בתשוב כדלקמן פפ"ד:

בכורה לבכורתה שנחמר תחלת דבר ה' בהושע פי' בכור לבכורה שהיה של שכט רחובן רחמן לבניהים שהיו ביתיו וכדגרסי' בפסחים פ' תמה ובפרק קמח דכ"ב תחלת דבר ה' בהושע וכי עם הושע דבר תחלה והלה הושע עד הושע היו כמה נביחים מ"ר יוחנן תחלה לחרבע נביחים שנתנבחו בחותו פרק ואלו הן הושע ויואיל עמום ומיכה:

שנאמר תחלת דבר ה' בהושע והושע מרחובן הוא כדליף בפסיקתא מדכתיב הושע בן בחרי וכתיב בבני רחובן בחרי בנו:

יג הג הם"ד כי חני חשפתי חת עשו כו' ולפי שהנבואה הזו נחת' ג"כ ע"י הושע בשנוי מחר ומחר חיך נחפשו עשו ומקו כי חני חשפתי חת עשו ושנו הסופרי' וכתבו חיך נחפשו עשו והה דנקט בעל החגדה חני חשפתי חת עשו חפע"י שהושע קדם לירמיה הרבה משום דבסדרן של נביחים ירמיה קודם כדחי' בפ"ק דב"ב ושוב דחיך נחפשו עשו לה משמע בגלוי החמורים חלה בגלוי מוכרותיהם ע"י תויביהם ודחי חכל חשפתי עשו יש בו קנת טעם שיתפרש על ה' שנלה תומי ממזרותם ות"ת זה דרך משלתה דומה קרא בחויבים מיירי בנחפשו עשו חלה דמשום דכתי לתיתר דמ"ל זו למדנו שהוליד ממזרים כי היכי דלה תיקשי לן קרחי להכי משמיט להתי קרא • ואין לומר דטעם החגדה לחת טעם

לתריכות הכתוב בספור תולדות עשו ואתר שהכותב להודיע קלונן דהה ספור תולדותיו אינו חלה כדי לכתוב לספור תולדות יעקב חבל למרגלית שבפלה אין החול כדלעיל פל"ם ושוב אם כן היה לומר לקבוע החגדה בקרח דחלה תולדות עשו

ת"ת בפסוקי

שכתחלת הפ':

קליפת בכליה ר"ל ספירוש עובדיה מ' חשפתי עשו קלפתי הכלל חלו ר"ל הרחיתי יהושו ווה כדי לגלות מסתרין ואינו ממזרים הנעשים בסתר ונעשם הדפרים לומר שכל כוכת התורה בכתיבת יחס עשו לה היה חלה לגלות חרפתן כמ"ם בעל העקי והוקק לזה מיתורת דחשפתי ונליתי ודימה ספור תולדותם לקליפת הבצל שת"ו זה יודע טעם שכו:

קהלת ו' כרחשית ו'

רב חתר נ' כו' משמע דלכ"ע חיכה נ' ממזרים ודלי וכקרח הוה דפליגי דרבי לוי דחתר ד' חוזה לטעמיה דסבירה ליה דקרח ממזר הוה וטעמיה משום דמגלו שכתוב בבני חהליבמה חשת עשו ועם חלופי חליפו בסוף הענין נר' שבן חליפז היה שכח על חשת חכיו וכדפרש"י בחומש ות"ד נ' סבירה ליה דחין קרח ממזר חלה שני קרחים היו וכדגרסינן בפ"ק דסוטה ל"ו כתיב חלו לו בחרוטו של יעקב ופרש"י י"ב נסיחים של ישמעחל וכ"נ חלופי' שבתנו בבני עשו והקשה רש"י מקרח שבזכר שני פעמי' וסביר ליה ר' מכני חהליבמה וה"ק מכני חהליבמה וכן דעת ההיח דלקמן פ"ד פי"ד סימן כ"ב • וכ"ע מי הן נ' הממזרים החומכמים לכ"ע ולה מגלתי בדברי רז"ל חלה מ"ם לקמן וכן בפ' מקום שבנגו וכפ"י נוחלין על ענה שהיה ממזר וכפרש"י בחומש מגלתי עוד על חהליבמה בת ענה בת בבעון חם בת ענה לה בת בבעון חלה ענה בנו של בבעון שבתמר וחלה בני בבעון והיה וענה שבא בבעון על בלהו חשת ענה ויליף חהליבמה מבניהם ועל ותחנב היתה פלגש בתב כל"ה מונה חומם בבניו של חליפז מלמד שבא על חשתו של שעיר ויליף תחנב מבניהם וכשנדל נעשית פלגשו והו וחחות לוטן תמנע ולה מבחה עם בני שעיר שהיתה חחותו מן החב ולה מן החם ולפי זה יה' דב' הממזרים הם ענה וחהלי' ותחנב וכן כי' ברש"י ס"ל ותע"ג דענה וחהליבמ' לה נולדו מבני עשו כייליכנו בכלל הממזרים שהפחיד עשו משום דבינן דנתחתן עשו בחהליבמה נפשל זרעו ממנה בפשול ממזרות וכן משמע מלשון הרש"י • ועם היות דקדוקי דברים בתוך מחזרים דילפי' מקרחי כחתר כחוב כדברי רשב"ם והתוספות והרש"י ולכרחי מהחריכות הממטטים:

אבל יש דעתו מתקררת כמה שכתבתי שיחתר על חהליבמה ועכם שהם ממזרים שהעמיד עשו וכן הל' הזה שעמד קרח דהכה ממזר הוה לה הוכח לי דלפי מה שחתר דקרח דהכה והכוכר עם חלופי חליפו חחד הוה מתי קרח דהכה דקחתר וכי חתם לחפוקי מקרח בן יהבר ולכן חלה על דעתי לומר דב' ממזרים דקחתר היינו יעוש יעלם וקרח דכיון דשלשתם שני חהליבמה הם וחהליבמה ממזרת חב' נדחים חם מפני שענה חיכה ממזר כדלעיל וחם מפני שענה בת על בבעון חתו והולידה כדלעיל נמלחוב' כניה ממזרים וכני דייק לשון רש"י בחומש שכתב והודיעך שכלם בני ממזרות הם והחומר ל' מוכה גם כן חת תמנע והחו' קרח דהכה ממזר הוה לה נחית למניכה דב' חוך חלה חתת לחפוקי מת"ד דקרח דהכה והכוכר בחלופי חליפו חד הוה לייתי חלה קרח דהכה הוה דהוי ממזר מפני שחתו ממזרת חבל קרח דהשתם חחד הוה שהוה כן חליפו וכבר היה:

יד אנר ר' יוחנן בו' לעיל פע"ד חיתה ושם פי' **כיפני** שטר חוב כ"ם חיך היה בידו ליגבל מפני הפרהו מבל יחיו ורש"י כחומש חת' שך לי מכחן ואין לי חלק בחתנה שכתנה לו בחרץ הזו ולה בפרעון השטר • ולי היה נר' שלפי שלה היתה הגזרה עבדות חתם בכל השנים חלה בחקנין גזרות וכחקנין עבדות והכל זמן ת' שנה וכשם שחחילים מזמן לידת יצחק כדכתיב לעיל פל"ט פי' ח' לכן רחה עשו שפיעותו בחרץ כנען שהם גרים שם חפשר יתקיים בו העבדות מחנה בלבתו לחרץ חחרת לשכון

כטח לכדו כלי נוגע כותו סמין הגרות מתקיים בו לא יתקיים העבדות:

ואין להקשות דודאי לית חיוב הסטר חלה על פני יעקב שהוא לבדו נקרא זרע אברהם כמה שאומר כי ביצחק יקרא לך זרע וחז"ל ביצחק ולא כל יצחק כי לא ידע עשו דקדוק זה:

כיפני סטר חוב כתב הרמ"ם לא כן מפני יעקב אחיו לא"ל ואין זה מספיק בעיני דהא מצ' קרא כי היה רכושם רב נראה שנרכו להפרד מיעקב הוא מפני סמין רכוש שניהם יכול לעמוד במרן כנען וי"ל מפני שהוקש להם ז"ל שאם מפני ברכושם רב היה מקנא עשו לדחות את יעקב מעליו דנכרת חלמה הוא ולא ידחה עכשו מפניו כי זו חסידות גדולה ול"ת שטעם ריחוקו מפני סטר חוב וכתן טעם לריחוקו מפני ברכושם רב אכל לולי זה לא היה הוא נדחה חלה היה דוחה את יעקב מפניו וכן לא"ל מפני הכושי לא כי"ל עוזת לעמוד לפניו ולומר לו סילך מעליו חלה הוא ברח מפני קל מהרה:

כיפני הכושי היה כ"ל מפני כושת זרעו שהיה של מחזרות כדלעיל וכתפרשם שדבר אכל רש"י כי בחושם מפני הכושי שהכר בכורתו ותי יצא לחרי כחלך:

טו לכידה לי לדרום כלומר מתי תיכא למחדרם כיה דכתביה קרא:

ורוכיר ותחנע כו' והא ד"ק נמי מה כורך לכתוב ותחות לוטן ותחנע כדהוקמה למעשה בדתיתא כל'חלק תשו' דתיכא למיתר דההוא תתא לאחמעינן שהיו ממזרת כדכתי' לעיל כסיתן י"ג וכוותא הכתוב להודיע פסלותם כדלעיל:

וכתיב ותחות לוטן תחנע וכיון דתחנע היתה תחות תלך ודתי בת תלך היתה כדפרש"י בפ' חלק והא דלא מייתי מדכתיב לוטף תחנע כדתייתי בקנת נסתי בפ' חלק הייטו משום דיתכן להיות לוטף נוסף ופירושו לוטף תחנע סרתה פלגש לחליפו חלה שם אלופים עליה גם יתת וכן כי אחליפתה שהיתה אשת עשו חלה שם אלופים חלה גם פינון כדפי' הרמ"ם מי נמי מפני שתחנע נחנה מכלל אלופי עשו היו אותה שהיתה פלגש לחליפו כי אותה היה נקבה ותחנע שנחנה בכלל אלופי עשו הוא זכר שהרי כתוב אלוף דרך הנקבה להיות אלוף גם לה להקדח • כתומר הזכר וכדכתב הרמ"ם ז"ל על דברי רש"י בפ' ותחנע היתה פלגש:

דואיל ואיכי כדאי להכשה לו נר' מכאן שהקשתה היתה להכשה אכל בפ' חלק אמר שרצתה להתגייר וכאת אכל אחרים אי יעקב ולא קבלוה הלבה והיתה פלגש לחליפו אחרים מוטב תהא שפחה לאומה זו ולא תהא גבירה לאומה אחרת:

טז כמה רחם הכתוב פי' אין נכתב עמם בכני עשיר ופשט בכני נכנען אשו תרי ניכסו הוא שנא החמור למעלה כדאמר בגמר' אמר קרא הוא שנא דמעיקרא ומכני לעולם חד הוא אלא שכא נכנען כו' דהשתא אתרני קראי כתו שנפרש לי נמי תרי ניכסו דקאמר סיכויה הוא והדר מכני לעולם חד הוא אלא ניחא לפרושי תרי ניכסו דהוא שנא שנא דמעיקרא • ס"ג אהוא שנא מקשה מה נורך לכתוב שנא פעמים כזה אחר זה היה לי לכתוב ואהים ואתנ אחר כן נכנען וכיון דכן מה כ"ל הוא שנא דכאלחא אלו הכל ס"ת לומר הוא שנא לומר דהוא שנא דמעיקרא ומכני אף כ"ר הוא ולא"ק הוא שנא וס"ת מה רחים מדכתי' הוא שנא אתא לאקשויי דזומיו מחזרות כמולך ושל כוש מכל מקום כיון שהוכר כמלכות אחזורים הרחמן לית היתה רק כחדי לכלה שנה כלומר הוא אחזורים המולך מהודו ושל כוש הודיענו סמין זה אחזורים הרחמן ולא הוכח לי:

ולדידי לית קשיא ולא מידי דלרבי כל מקום אב' הוא משמע עכשיו דמעיקרא ונכני הוא אחזורים כמו אחר ושל כוש הוא כרשנו ומתחלתו אחר ושל סופו הוא טעם אחשה למולך לטוהה וכו' לשעיל פל"ז כדפי' התם:

שבא נכנען על אחו והוליד ענה דתדכתיב אלה בני שעיר החרי ושבא ענה אלוף אחר' ענה אלה שבא צבעון על אמו והוליד ענה ואנ

כגון של שעיר והלא היינו אלא כגון של נבטיון אלא לומר שעיר כח של כלפו הייתה מקולקל וכיון דמינהו נבטיון מקלקל ונולד ממנה מהליכתה וכשעיר לא מינהו מקלקל תליון הקלקול הזה בנבטיון המקולקל ולא בשעיר והא דקתמרינן נבטיון כח של תפת ענה והוליד ממנה מהליכתה ולא מתרינן דענה כח על לומו תפת נבטיון והוליד ממנה מהליכתה ואין נבטיון מקולקל אלא דניחא להו לרז"ל לומר שקלקל נבטיון לבדו שפת פעם על כלפו ופעם על לומו מלומר שקלקל ענה שפת על לומו והוליד ממנה מהליכתה וקלקל שעיר שפת על כלפו והוליד ממנה ע"כ:

ואינן נכון כביכול שיהיה ז"ש שפת נבטיון על לומו כו' שנרמזה דבר מוסכם לרז"ל תלוי כמה שתחר שנבטיון כח על כלפו והוליד מהליכתה אלא מלמדינו רק בתחומה ומאן ליתא לן פיוהו כזה וכל שכן לפי מה שתחר ר"ת דענה תפת היתה כדכתיב התוספות דאין מקום לענין זה מתנה הקושיה הנזכר דאיתה דשעיר כח על כלפו מעיקרא אינה קושיה אלא לפי דברי הרמ"ם שתה שקרא שכתוב את ענה בן שעיר הוא לפי מחשבת החכמים הנזכר אבל לפי דברי הרמב"ן והתוספת שבתחילה דעיקרא דמילתא מקום לכני כנים הרי הם כבנים לה קשיא ולא מידי דמצלחת שם בנבטיון הוא שפת אלא אתו ניחא דקרי לענה בן נבטיון גם בן שעיר דכני כנים הרי הם כבנים אבל שם שעיר כח על כלפו והוליד ענה שם טעם לקרות שם בנבטיון כי הכתוב לא יקרא שם לפי טעות החכמים אלא מפני שהוא בן שפתו לכך: **ה"ג** וכעשה ענה בן נבטיון ובן שעיר:

יז תני שהם והכלאים מקום דכתי לפי שאר מלת את היתום דכתיב ענה בכורו הפרדת ויקשה לזה מין כל חדם תחת שהם מקום הכי היא דסבירא ליה התור והפרד נכרתו בע"ם כין שהמשות כדאיתא בפרק מקום שנהגו להכי מייתי מנא דסבירא ליה דעלו כמחשבה להכרתו כו' ימי ברתנית דמשמע לה קשיא דהוי כתלו נכרתו ואם תאמר בכל דוכתא דפרד והא מין כל חדם ס"ה ליתני שעלו כמחשבה מו' ימי ברתנית ל"ק דמתן דפרד הכי סבירא ליה דשם"ה מין כל חת"ם ונריכי לו' התור והפרד נכרתו בע"ם כין השמשות אי נתי מלו סברי לתור ופרד כיון דהן הולחת דכר מדכר מין זה חדם וכדכתיב לעיל פי"ח סי' כ':

ואיבא למימר שם כן מ"ק כשתוך אתר ליה הקדוש ברוך הוא אלי לא ברתתי דבר של היוק ואתה ברתת דהא כיון דעלה כמחשבה להכרתות הוי הוא מקיים רגון ה' ודוחק לומר דשהם דמגלגלין חובה על ידי חייב קאתר וכפ' הנזכר אינה אלא דמילתא הכי רבי יוסי אומר כ' דבריה עלו כמחשבה ליכרתות בע"ם ולא נכרתו עד שוכלו שבת ובשוכלו שבת נתן הקב"ה דעה בחדם ברתמון מעין דוגמת של תעלה והביאו כ' מכנים וטחנן זו בזו ויצא מהן חור והביאו כ' כהמות והרכיב זו כזו ויצא מהן פרד

מ"ת הפסוקין

רבי שמעון בן גמליאל אומר פרד בימי ענה היה שנאמר הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ענה אשר מצא את הימים במדבר דורשי חמורות היה אומרים ענה פסול היה לפיכך הביאה פסוק לעולם כו' נר' דדבי שמעון בן גמליאל סבירא ליה בר"י שהפרד עלה במחשבה ליברתות אלא דלא סבירא ליה שכברה על ידי חדם אלא על ידי ענה ואין לו כזה עון אבל דורשי חמורות סבירא להו שנאמר לו לאמתה שהפרש פסול לעולם חה אלא ברתמית ל"ו כרתון ה' ולקוביית אין כל חדם קל להביא שאין זה אלא בכרים בפני עלמה אבל כלאים שהוא מתוסה מהרכבת ב' מינים לא וכדכתיב:

הדא הוא דכתיב הוא ענה אשר מצא את הימים דסבירא ליה דפי' ימים פרדות כרכבן ופי' מצא שמצא שיולידו מין אלא בחיבו ואינו כן בשאר כלאים ונחסר לו כדורו לחכמה ונודע במעשה ההוא ועל כן יתמרחו בו כדפי' הרמב"ן הכתוב לדעת ר"ל ולא כדת"ק נברית ופירש הרמב"ן הכתוב לדרכו בכתורו:

ומה שנקראו הפרדות ברתמית כי יתים מבורש כרים חולין לפי שחיתן מוטלת על הכריות: **המיונים** פרש"י מין חיה:

המיסן לשון לעז הוא מיסו חבי ורחם שהיו קודין הפרד כן לפי שחניו סוס וחניו חמור כדמפרש ואיל וכירושלמי נרסי' הימים במקום המיסו:

ואתה ברתת דכר של היוק נר' שלהיות הנאמנת הוא נולד מערבוב הכחות לא יגלית עניכו כי כל חשר ברת חלהים לעשות הנה טוב מאד חתנם ערבוב הדברים לו חשר יהיה לטובה ו"ט חיסור הכלאים לדעת קנת כדחכתוב לקמן ס"ד פי"ב סימן ו' כ"ה ולכן ימנה הכתוב בפרה ולכן בעשה כחדתו להרכיב ב' מינין לחברים להוסיף בהיוק החדם:

פרדה לבנה וחיה בחולין פרכי והא חזינן דחיי ותסני לימת וחיית תו פרכין והא חזינן דתתסי ותסני לחוורן ריש כריעיכו קתתרינן ופרש"י וחיה משתע שתת התוכה וחיית לשון נקבה ותתכה קתי שתין התכה תתרפתת: **ר'** לוי בשר' בזירת כו' הכל לעיל פי"ח וסס פי':

פרשה פג

ח ואלה המלכים אשר מלכו וגו' רבי יצחק פתח אלוים טבשן עשו משוטיך א"ר יצחק נמשלו

ח רבי יצחק פתח מלוכים כו' משום דקשיא לן מתי נפקא מספור מלכים תלו דכתיבהו קרת להכי מייתי מה שכתוב מנגה החומות שהיו נריכין למנות עליהם סופטי' ומלכים תחומה שלחם שזה חרפה לחומה משא"כ ישראל שלא יתנו עליהם חיש בכרי אבל מתנו פנה מתנו יתד כדלקמן סימן כ' פרש"ו ועל כן דחה חת כור למניה שהתורה מתקום אחד והסוגנין דהיכו משוטות ממקום אחר שכן אתר חרו מלכנן לקחו לעשות תורן עליך מלוכים מכסן עשו משוטיך דמשמע חיכה טעמא לספור מלכים תלו דהיינו לספור כנגות חומה זו שהוכרכו להעמיד מלכי חומלחם שלא נתלו בהם הנוכים לדבר כמו שספר גם כן בנגותם בענין המחורות כדלעיל:

מ"מ ספסוקו'

תורן מתקום מ' כו' לפי שהתורן גריך סיסים עץ גריך יכיתוהו מהתקום סידוע לו כתו הלבנון והתפוטות סתין נריכין סיסיו גדולים מלא קטנים וחזקים יכיתוהו מתקום ידוע כמה מלוגים מכנן:

תורן מיקו' מחד והנעגן מתקום מחר מם מלא הזכיר גם הלגיות ויקדש מזכרו גם כן בכתוב מפני סכתורן וכתפוטות הוא שדרך לעשותן תמיד מחקומות סוגים כדכתיב מכל הסחר על הו וכ יגעום מתקום מחל מלא שבגור זכר הכתוב לותות מכדומי כמן יקרסך עמו כן למשל סיותה כלי לא יופי ככל חלקיה ויתכן מחפני סהתבונן הספיגה מיכו מלא התורן על ידי הגם הספרום עליו ברות לו מתפוטות על ידי כלי מדם לכן לא דמה הפוטים ומניהו טעם מלא למלו כי בלא תדמה הלומה לפניה:

יפע יח ל'

כך היו מ"ה מחלה מחפרקה דחרטות מלו היכן מחרטות מדום פי לא מכיכו לותן נזכרות כגבולי מדום ועוד הם כן קרא מתי יחתא למחתי' יכרמ"ן מכתב מחלה הפרים מדיכות כתרן מדום כי בגרה למדום היה כמה מחתר כי זה לם' בגרה וכן תרן סיחיכי חמדום כמה מחתר פי וחתי גטריך תיתן וכן כלם לא נזב' מגרה זו וכרחיה מהבית מזכת לם בכגרה מיגם בלו כדכתיב גם הת"ם תיתן בחדום לתן רחים כי לתן תיתן עם הדגים מלא כך דרומי כת"ם התפרנם ותרן התיתני עם תקום ותיתן לחוד ותתני לחוד:

שמירה מתפרקה לא ידעתי למה לא סזכיר הרתפוטים מזה מדבתכם וזה מבגרה וכו' וכמו מהזכירו לקמן סיתן כ' כרתם ל"ו והזכיר מחרוגים ומזה מפרקה ודחוכות מלגר פיסטה ליה טפי מיכן מגבולי חדום מכל הרתפוטים תפסר לומר מעם מגבולי חדום כלו מיתבב בגרה בכתכתוב כסימן כ':

ואלה מחלגים נחלה מכוללת כו' זה טעם מחר לספור מחלגים מחלה פתורה מהוא לרמוז חדוד מלכות זו בסוף כי זו היא דרך בעולם שכל הגלחה מתכת לחדם מהרה בלא סבה מין לה קיום מזה יורה היות לדבר מקדם וערתי מה מיכן כן בפסהתלו קצו מבסיגליחו בד בר יהיה מבר הפסבלות והזכות ולזה מתקיים בידו וכתה מחתרו לדרבני גבי ויחרדו ויבא לגם על המטיחה מחלגו פתע פתחום ולכך הביא נחלה מכוללת כו' שכי נחוצה מל' ויכול מת תמריקים ולכן מזמה זו מביאה נחלתו נחוצה מחלגו מלכיו' הרמה לפני מלוך מלך ישראל פי מחחריתה מזה וכתה מחתר ובלו מוסיפים בהר כיון לפתוח את הר עבו ויתכן מתה מחתר להם ז"ל הוא לוך זכה עבו למלכות קודם יעקב ואיך מיכה מקות כרכת יעקב ולזה אמר זה לרעתו כדי מחחריתו לא יכורך וכן יר' תמ"ם ר' מיכו מחפני קוציות זו אמר כי מלך מחד לבד הוא מחלך בחדום קודם למלכי ישראל כי לי כזה חל היות נחלה מכוללת כרתפוטה מכל לא מכל הת' מלגו קודם מלכי ישראל בפסטים דקדמ ובי"ת הפיל בפתה מזה מעמיד מלכים כו' לחפני קדמו הת למלכי ישראל אין רע כי גם לישים הכם היתה מחחלה לישראל בפופטים ובפיסים וחצוכים סופטינו ובפיהם מחלכי חדום:

קודם מלא עמד כו' כי לא עמדו כל אלה המלכים לחדום לפני מלוך מלך ישראל כתחתא מפסטיה דקדמ כי לפ"ז זכה עבו הרכה יותר מיעקב חלה מלך מ' לפד נגב בחדום קודם למלך ישראל ותה הרמבן מתגמגם הם ות"ם לפני מלוך מלך מיכו דבק עם אלגיגו אלא עם אלחריגו וה"ק לפני מלוך לבני ישראל מלך בחדום בלע וי' ויחלוך כור"ו ויתח מהרכם את עיכיו חולתם מכל המלכים אחלכו מחרי בלע היו כחזק ישראל ואף על פי חדום הם נגיעים בחדום לא יחוייב מזה אלא היה להם מלך ומדכתיב בימי יהושפט ואלך אין בחדום נגב מלך אבל לזה

דמשמע דבימי יהושפט היה זה אחל בימי אחלגים הרחפוטים היו בחדום מלכים ' פ"ק קודם אלא עמד מלך בישראל בלבד היה מלך בחדום אחל בפחלך אלך לישראל בפסקה אלפופם ולא תימה דאלה אחלגים אלגו בחדום לפני מלכי ישראל אבל בימי מלכי ישראל מלכו בחדום מלכים אחרי דלפי זה זכה עבו לאחלכו יותר מיעקב ולא יחכן כאלעיל ומ' זה יותר נר' כדי אלא יחלוק רבי מיכו עם רבי יוסי בחגיגת אחלגים דלר' תמתם כאן כן מלקאתר בפסקה מזה מעמיד אחלכים זה מעמיד סופטים נר' אלא בפתיכו סגיכם אחלגים בזתן מ':

בשעה מזה מעמיד אלגי כלומר לא יקשה בעיניך שזכה עבו יותר מיעקב מקדמ' אלכותו מדרי אלגילו בפסה שהוא מעמיד אחלגים יעקב מעמיד סופטים אחסופים יותר אחלגיו וכפסה שהוא מעמיד אחלופים יעקב מעמיד בפיהם דעדיפי אחלופיו אחכם בפסה שיעקב העמיד אחלגים לא העמיד עבו אלכות כדאלעיל ואחגן יעקב עזיק עליו ברכה:

זה מעמיד סופטים מעמיגליך עד שחזאל ואין קוציך אחה שכתבתו אחלגים בימי משה כי בכתוב הגיד מדרשי' אחרית בכוח ואשור כדאלעי' כי' גם הרמב"ן בחג שכתבתם פ"ז בדרך הגבואה לדעת רבים:

ובשעה מזה מעמיד אלופים זמ"ב בייגו בימי משה ויהושע מהיו ישראל בהוסף מהיו בחלגים לפי שחבלחם אבד אחורם והבטוחה לא אחזיק אלא הבוחים מדרה אבד אחכהגה לבד דומיון אחלגים וכ"ל דאלופים אלו הם י"ב אחלופים הבאמרים רחבועם כפ' אלף תימן אלוף אומר וגומר כי אלו קדמו לאחבי חדום בסדר הפ' וכן קדמו לבו הבחיים לבועשים ומה שחקדים רבי חגיגת אחלגים מבוא בכדיוקו בך יבן וטריגן בכולה מגדמין דאילו אחלופים מבוכרו אח"כ בפ אלוף אחמע אלוף עלוה כו' לי אפשר שהיו עמדו אחרי מות הידד ופסקה מהם אלכות כדבחב רש"י בחומ' ומה בן אחרי מות בחוקטים היו ולא בימי הבחיים ולא מבעם לאחוד שאחלופים הכ"ל מהם הם הבזכרים בפוף הפ' אלה שבחרבועה בשמות חולדותם ואח"כ על שם מדינותיהם אתן מפורש בזה ואחדש דבכך לאחוד ובכך לאחוד דקאי בפ"ק דסוטה אתמר ל"ו כתרים אלו בתרונו של יעקב ותרש"י כ"ג אלופים בבחי עשו:

ובידה מ"מ ליכא למ' דדבי יוסי דיגין עם הבית דל"ו כתרים דהא לפילו אחלופים הרחפוטים הם בימי הבחיים ואיך אלו בתרים של יעקב וכל אבן אחלופים אחחרונים שהיו אחרי הסופטים אבל אחיה דסוטה סבידה ליה אבל אלה היו לפני אחורה בפשת הרמב"ן בפי אחורה ובדוחק יש ליישב דקרי כתרים על שם שהיו עתידים להיות כתרים ואין לה"ק אלא בימי מלכי כתרי אחלגים שאחלגים היו חזולת לומת עשו כדלעיל:

זה העמיד ח' נרחפה מזה כדי אלא יקשה עליהו איך זכה עשו לאחלכות יותר מיעקב ולזה אמר אחיהו כן כי כבגד ח' אחלגים אחלו העמיד גם כן יעקב ח' שביחיחם בפסק אלכות עשו וכן כרש"י בחומ' ואלה אחלגי ח' היו וכבגדם העמיד יעקב וכטל אלכות עשו ביחיחם ואלו הן שחול ואיש בוסח דוד ואלחה רחבועם אלה לפי שהיו יכולים לומר יהושע וכימי יורם כגו כתוב בימיו פשע אדום מחחת יד יהודה ויתליכו עליהם אלך וכימי שחול כתוב הין אלך באדום נגב אלך ע"כ ' ואלא כאה אחתר הרמ"ם ז"ל שח"ם וכטל אלכות עשו ביחיחם הוא לקיים מה שאחר ואלופי אדום אלופים יחתך בשזה קם זה בטל דח"כ מה צורך לבתוב ח' בגבל ח' ועוד בימי יורם שפשע אדום ואחליכו אלך אחי אינה לתימר אחנם מ"ם ז"ל בשזה קם זה בטל הייגו בשהיה אחחר אחכלית אחמעלה שהוא כאולך בבימה ואם אחלגי רומי פולטים

בשולם

ע"מ כמפרש' כפולם זה כמה פנים ותהו כעוכותיהו אין מלך ואין סר אפשר להסיר דסכרת ליה לאתרם זה שאין לומת רומי מתדום אלא כתיב אבל לומת אדום בתקייתה ברכת יעקב עליהם וכדעת הרחב"ע בפירושו אבל אלא דמסיים כמדרש הזה כח מוסל ונתן גדולה ליהויכין כו' נרחה שהמלכות אינו אלא מתכת יתר שאת ליעקב על עשו שעל כן כנגד גדולת יהויכין נקט לומנת והכיה את המן וטעם זה לא ידעתי ואולי דעתו אומ"ם שני נוים בנבוכדנצר פירוש מין כגדולה עם שפעתים יאמין זה מזה אבל אקו' כשינטרפו מעלותיהם יהיו שוין ול"ע תיך למד רש"י שבויי ח' מלכי ישראל בטל מלכו עשו מהכתובים שהביא כי הרמ"ם כתב המאחר דכיתי שאול כתיב אין מלך בחדום נכנ מלך וכיתי יורם כתיב כיתי

קרמב"ן בפי' פסא חדום משמע דמזמן שאול ע' זו עד מותו זמן היה חדום משועבד תחת מלכי ישראל ואלכו עשו בטלה כימיהם של ח' מלכים שמשאול עד יורם ולא דק דקרא דאין מלך בחדום ליתיה כימי שאול אלא כימי יהושפט וכ"ל שטעות נפלא בספרי רש"י וכ"ל יהושפט בחקום שאול ומניח רחים משם שנראה שאחר כן ביהושפט לומר שעד ימיו התחיל העניין הזה שלא היה בחדום מלך כימי מלכי ישראל מכל כימי בנו יהורם עשו חדום ומלך מלך וכרפי המקרשים:

בא נ"ב וברכב והם תמר והם בכל דוכתא תמריקן דסנחריב בלבל העולם ויש לומר כמו שאמר הפוט' בפ"ק דמגלה לפי שסנחריב שהיה רחסין שבלבל נקרא הכל על שמו ושליו בתוב ואסור גבולות עמים ועתולותיהם פוסיתי מכל ודאי עיקר החרבן היה ע"י נבוכד נצר:

בא מחסורם ונתן נדולה להמן שהיה נין עמלק ואיכא למידק מי חסיב עמלק מכלל בני עשו הרי העמיד עשו מלכים יותר מח' שהרי כימי משה היה מלך בעמלק כדכתיב את עמלק ואת עמו וכימי שאול את אגג מלך פתלק ואי לא חסיב את עמלק מכלל בני עשו כי ככני הנכירות יקרא לו זרע ולא בכן הפלגש וכדכתב הרמב"ן בפ' ויפלח שם כן מאי מייתי הכא מענין המן התגני לענין מלכות עשו:

ונתן נדולה להמן ואה שנתן אחר כך למרדכי אינו ענין לזה כי עם היותו נדול לא היה חזוק כחלך אבל המן שנתן את כסאו מעל כל השרים אשר אתו הוה היה כחלך וכאומרו ויהויכין ויתן את כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בבבל:

ג לבן מלכים כו' לקרא דכי זבח לה' בבנרה קאי משום דמשמע מינים דבנרה מתרן חדום ולפ"ז יהיה בנרה בנזר כאן מחדום וזה שלא כת"ם לעיל שכותת בפ' לו שת"ם היו גריכין להמליך עליהם מזולתם לכ"ש דליתיה הלא לפי שמסיקים מלכים לחדום נדונים עמה והיא מתוחב שנזכר כו בירמיה על הקריות ועל בנרה והמ"ל דתרתי בנרה היו ולעולם זו הנזכר בתורה היא של מואב:

אי נמי סרומי נקרא בנרה על שם שהיא בנורה כמה שאתר התם, הלא דכיתה לעיתר לעיכה הלא חדא עבוד דקרא נופיה דכתיב בתריה וטבח נדול בחרן חדום משמע דבנרה לאו חרן חדום והא דדרשינן בפ' הנולין נ' טביות עתיד הוא של רומי לטעות שבאתר מי זה כח מחדום חמון בנדים מבנרה טועה שהיה קולטת הלא בנר והוא גלח לבנרה נמי שהיו טעתת דרים לכיון חרן בנרה מחרן חדום מתי שייטיה אבל נקודת חדום ולבני דרים דפרת על רומי נולה שם ומיהו פליג אדר' אבהו דהכא דמי הוה שביחת לוקי שם נבנרא לפי שהשפיקה מלך לאחדום לת היה נרוך

לבן בלע בן בעור אמר רבי אבהו לבן מלכים שהיה לו רין עם אחיו וכלו מזונותיו בא אחר וספק לו מזונות • אמר המלך אין לי עסק אלא עם זה שספק לו מזונות כך אמר הקדוש ברוך הוא כבר היתה מלכות עקורה מאדום ואת בצרה וסיפקה להם מלכי לפיכך אין לי עסק אלא עם בצרה שנאמר כי זבח ה' בבצרה וגומר • אמר רבי ברביה אף על פי כן טבח גדול בארץ אדום:

ג וימת בלע חנן וגומר • רבי לוי ורבי סימון רבי לוי אמר מטיבי אלוהות היו • מהטב אל • שהיו מטיבין עצמן לע"א • בת מטרד • שהיו מעטידין עוריות לע"א • רבי סימון אמר מטיבי נפש היו מהטב אל שהיו מטיבים אותה לבעלה ואהר כך טורדין אותה מבעלה • בת מי זהב • טרודים היו במונות מן רעותהון מהו דהבא מהו כספא • אלוף מנריאל אלוף עירם • יום שהלך לושינוש נראה לרבי אמי בחלום היום מלך מנריאל • אמר עור מלך אהר נתבקש לאדום • אלוף עירם • אמר רבי חנינה ציפורא למה נקרא עירם שרואה עתיד לעורם המוריות למלך משיחנו אמר רבי לוי פעשה בשלשון אהר ברומי שהיה מבובו היסוריות של אביו נראה לו אליהו בחלום א"ל אבותיך מצטתין את מבובו ולא זו עד שמלאן:

ד התבן

להסיה דרשתא • ותנדה דיהן כלינה מדלקתן ס"ד פי"ד סימן כ"ב דס"ל דבנרה מחדום וסנ' מלכים היו מחדום:

מ"מ הספוקי וכיתור המלות

לבן מלכים כו' לומר דחיתה המשל לו שהעמדת המלך כמקיים הפומה כי לולי התנחיל יאבד העם על דרך הך הרועה ותפוננה הנחן ולבן יאסף כמפרנס הטוב ואמר שכן מלכי היה בעל הריב ואכיו אמר את הדבר וכן אנו טוענו ועשו וכו' הוא סיפורא מבנרה בעבודתו:

ישעיה ל"ד

כבר היתה מלכו' עקורה מחדום שאין להם מלך כן מלך כדאיתא בפ"ק דע"ז ולכן מלולי שבנרה העמיד להם מלך היתה מלכותם עקורה:

ומפקה להם מלכים אף על גב דלא מלך מבנרה אלא יוצב כיון שחילולי היה היתה מלכות עקורה מחדום ס"ל כחילו היה שפקה כל המלכי שבאו אחר כך • וא"ת ק' למה לא עשם דנבכה שהיתה רחוקה למשוכה הנזכר לחרי בנרה • וי"ל שאין מקום לעשות יוסבי האחרונה שהם לעתיד שאין יוסביהן עשם היושב בהם בזמן אלו המלכים שבבר בה שנחריב ובלבל העולם אבל בנרה אינה כן כי היה מחדן מוחב כדלעיל ומוחב לא נתבלבל כדכתיב שאנן מוחב תנעוריו:

מזכרות

מקבלין

ודא דאיתא בפרק תפלת השחר דעמון ומוחב בלבלם סנחריב ל"נ אלא עמון כרכתו תפוסות בפרק קמא דמגלה נבי הוא דאמר חבמי ישראל לאחשורוש שאנן מוחב תנעוריו:

אין ליפסק אלא עם בנרה זה הלשון דרך נוחה וכמוהם בפיקר כעשו על בנרה ומ"א מחדום לא יחלט וז"ש רבי ברכיה אמפ"י כן וטבח נדול בארץ אדום כלומר לאיו פי' דקרא שבניכם פוסיף דמפ"ב עיקר הוכח בבנרה ואמפ"ב טבח נדול יהיה בארץ אדום:

ג רבי לוי ור' סימון משום דכתב הכא שם אחתו מה אלא כתב בשאר המלכים ולא עוד אלא שכתב נם שם אחותיה לכן הוצרכו לומר דאתא לדרשא:

מטיבי אלוהות היו מהטבחל שהיו מטיבין עצמן לע"ז לפי כאן אלא פי' אלא שרואה פי' דהטבח הרחוק בכאן היא בעניין אלילות לאפוקי מדרבי סימון דקאמר דהטבח בבשים וטוב פי' העניין שהיו מטיבין עצמן לע"ז פ"ל שמקשטים עצמם לעבודה הפך הכתן לקרחת אלהיך ויתכן שהוא ע"ד מ"ש בפ' חלק בירוש' מה הוא אחתך בכך הוא מקשט נרמיה בכל יום וקאי ליה קומי היחל ליסטרטליטא והוא אמר ליה כמה ליה אלא טב יומא דין והוא אמר ליה כן וכן ומפרש טיפתים לע"ז הדא הוא דכתיב למען אשר תתוכרת:

טורות פרש"י פלטרין כמו טירות: **מטיבי** נשים היו ונדרש מהטבחל עם בת שאחריו בחלו אמר מטיבים אל הבת: **ישרין** מטיבים אותה לבעלה כו' מקשטים אותה להכנים לחופה ואחר כך חוטפים אותה ממנו וכהסיח דאמרי לעיל פכ"ו נשיכי טוטפות קנה: **ואח"כ** טורדים אותה וכיוצא בת מטרד:

טרודים היו כו' וכיוצא מטרד ואף על נב דהא אפקיה לדלעיל דרים ליה נמי עם מי והכוטעם הדבר לומר שעל ידי שנתעשרו טעו בדרכיהם על דרך וכסף הרבתי לה וזהב עשו לבעל: **יום** שהלך לוטייכום כו' כפר"ת מיתת מנריאל זו רומי וכיוצא רש"י בפי' אחותם והוקשה הרחב"ן זה כי אם נאמר שהיה נכוחה ליחים דבים ולעתים לחוקות הכה המלכים רבים מלכו לחדום על מלכו רומי ואין רומי תלוף מכל היא ולכות נדולה תקיפה ואימתני

יתירת

מ"מ הפסוק

יתרה לה היה כתוכו כמחלכות ופירש שכוונתם כזה שהמקרי כרחשוני רמז לזרעם והכה אלה החלופים האחרוני ' עם מגדיאל רמז שיהיו אלכי אדום כמחשלתם במלכות הרביעית ' יחלכו על מרן אדום והעפירי משם ימלוך על רומי ומשם תתפשט אחרי כן מלכותם על כל העולם ולזה ירמוז שם מגדיאל שיתגדל על כל אלה כמה שאמר כו ומשם כרעוהו המלך ויתרומם ויתגדל על כל אלה והנו שכאשר יקרעים עשר מיני מלכותם ויקרעים עשרה מלכין יקומון מן מרשת ואחרן יקום אחריהן והוא יכנע מן קדמתה ואמרו בכרחשים רבים כלם כיונמי ידכו על עשו הכתוב מדבר עכ"ד :

מלכים ב'

ואין מנדה זו אלנו מתייחס כזה דמתי שנת' ליטיינוס שיהיה אלוף מגדיאל רמז לו משאר אלכי רומי אלכינו ואחריו ' והרא"ם פירש להיות דכפרקי רבי אליעזר כי אלוף מגדיאל אלוף עיר מגדיאל ואיכנו שם אדם והוא דכר נכותה לעתיד ואף על פי שיהי אלכי רבים שאלכו ברומי הזכיר זה מפני שהיה מהאלופי כי האחר שאלכו ברומי היו אלכים בעלי תגה וזה היה אלוף בלא תגה ומה שאמר הרמב"ן שאלכו רבים אלכו בחדש על רומי ואין רומי אלוף אלא אלך היה אלכות גדולה מיהם שעשה כי הפשר היה זה כי דרך ערבי ונס כזה לא קורא לי כלל :

מלאכי ג' יפעיה מ"ט

וכל שהן שתיהם כזה מנדה דילן כי ליטיינוס אלך אחיר היה והוא ליחטיכוס שהתחיל לשון הלחטין ' ופ"ק כי בה החלים כרב ענין אלפ"ו לא היה רחוי לעמוד אלא אלך אחד לחדום כדקאמ' ר' אחי וכשיוטיתיו כמה אלכים עמדו לחדום אחז ויחזקיהו לא נזכרו :

ודוחק לומר שהוא עד ב פ"ק דע"ז נפי שני אלפים מעשיו וכשיוטיתיו יכלו מהם מה שיכלו :

והנבון בשיני מה שאמר ר' אברכנאל בסוף נכותה כ"נ מיעשיהו שהם היות אלכים ומכללה רומי מרן כתיב ויון היה עתה לכני אדום כי נפו כן אליפז אלך שם הוא וכניו ועל ידם כלו אדומי' ומחלה אחרן הוסיף ומן אלכיו היה מגדיאל שהתחיל רחשוב כיסוד רומי האדיב' קודם כוח רומולו שכנה אחר כך חומותיה והניב אלפים והרומיים היו כאלים אלוף מגדיאל וז"ש מגדיאל זה רומי ולפ"ז כל אלכי רומי שכאלים מזרעו יקרא מגדיאל כמו שהעתיקן אלכות זה שכלם נקראים על שם אביהם הראשון וכן נראה שהוא פרעה והבימלך והורחת אחלוה לרבי אחי פיהי אלך מגדיאל הוא להודיעו שאלכי רומי אלכות דקיבו מתגדיל ולכן היו ליה כאלוף מגדיאל כי אחת אחד יקוים הכן ולאפוקי שאין אלכי רומי ואלכים אכבי יון אחר לא מזרע אדום כמו שאמרנו קצת ורבי אחי ניהא ולא ידע מ' ניהא ואחר שהרמו לו אלטיינוס בשנתו באלוף מגדיאל ויהיה שם כן הכא אחריו באלוף עירם ואין עוד אחנא אחר כך הזמן הספיק להודיע כי היה כן אלא כל אלך אלכות אלהוא הוא שם אלוף מגדיאל הראשון וכשנתנה אלכותה אלהיה וימלוך אלך אחד יהיה אלוף עירם ואיפו ז"ש רבי אחינא לאחר נקרא שוא עירם כו' ק"ק אמ' רמז לדרום שהם הזה אלשר אלשנוי :

ויש לומר שדעתם ז"ל שעירם הוא מגדיאל ולזה הזכירו לומר אלא נכתב אלא לדרשא שעתיד לפרוש אסוריות וכן יר' שהוא דעת הרמב"ן אחה שכותיב דכרי רבי אחינא אלו אחרי דכרו כל והזקק לזה שאחר אחנדיאל הוא אלכות רומי ס"ל שיהיה אלכות אחריו לאדום שכרי אחר אלכות הד' שהוא רומי יגלה אשיהו אלכות אשר דניאל בחלומו על נכותו נכר וכחלומות דניאל :

לערום אסוריות יש לפ' אלשון ערמת חטים או אלשון פנדי עדשים והכל עולה לעניין מ' שאם הוא אלשר יהיה שיאלה אחזרו אלך אחיאה כערמתה אחלאה לה עמיר ואם הוא אלשר יהיה שידיק כל אחזרותיו ויעבוד למלך אחשים : נראה לו אליהו לפי שהם

מ"מ אחפרש

מוכנים לאלך אחשית :

ד התבן והקש וכו' זה העניין נזכר אחדרש אחל בשקו בר אחיהו אחכתוב ערימת חטים וגו' כאן לעת טעם להזכרת אחפוך אלה אחלכים והאלופי שעתידו לאחדום וגם כדי שלא יקשה עליהו מה שהגלית עשו לאלוכה ושרדה קודם יעקב כי עניו אל"ה ת"ש כאחבן והקש אחר יעלוהו כאחלי ויעלו אחלה אחעלה על פירש לכאורה כי אם עיקר אחדש וכאלו אם אחנאים כר"ת ולפי אחחת עיקר אחפרי כה כאחרונה ואין לאחת אלו אלה להיותם נריכי לשאירת אחכותם שהיה אחבלית וכן כל הכוונת אחומות אחכאיש אחם בעולם הזה להיותה מיעבי העולם על דרך כן תהיה אחרץ שאחה ועל ידם יהיו ישראל בשאירים עד כה בית דוד ואחנאה קרן אלכות, והאומו"א כירו אחדרגת שהיכם שלא לעובדאם והם אחיכם אחכירי

מזרח כפי פרדס ושם מ"כ ועקידה אם נורא אלהים בעולם

ד התבן והקש פרינים זה עם זה ' זה אומר בשבילי נוערה השרה וזה אומר בשבילי נוערת השרה אמרו החשים הפתינו ער שתבואו הגורן ואנו יודעין בשביל מה נוערה השרה באו לגורן ויצא בערל הבית לזורותה הלך לו המוץ ברוח נטל את התבן והשליכו על הארץ ונטל את הקש ושרפו נשל את החטין ועשה אורן כרי וכל מי שרואה אותן מנשקן הדה דאת אמר °נשקו בר פן יאנף כך מכחישי השם הללו אומרים אנו עיקר ובשבילנו נברא העולם והללו אומרים בשבילנו נברא העולם אמר להם ישראל המתינו ער שיגיע היום ואנו יורעים בשביל מי נברא העולם הרא הוא דכתיב כי הנה היום בא בוער כתנור ועליהם הוא אומר °הורם ורוח תשאם וסערה תפיץ אותם אבל ישראל ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל :

סדר

זה ומתנתי כחשכם שהם אכלית העולם ולזה ספר הכתו' בדולתם קודם ספור מקרי יעקב וכניו שירדו מצרימה ונשתעבדו ולכסוף היו לתהלה ולשם ' וכמדרש הגוכר כה הענין כשנוי קצת כלשון שאחרו כן שכולת של קנים מתמרת ועולה והקנה שלה מרוך ועליה רחכים ורחוכים והשכולת כרחש הקנה והקנה שלו מתנשא ואומר כשבילי נוערה השדה והעלין מתנאי' ואומרים כן אחר לחן השכולת הרי הגורן כה והכל מתפייסי' וידעינן כשביל מי וכו' ובתב כעל נוערת אהלו שלפי שהאומו' מ"ה מתנאו שהן פרי העולם ומכיאין רחים אחנותן ונאוכם אחשלם לקנה אחבן הגפה והגפה כענבו :

ולפי שהכיאים רחים אחרוב עשרם ואחעשטוחם כעולם אחשילום לעליס אחרחכים ואחרוכים אחכם אחומה אחישראלית היה שלה ואחשוט' וכן היה כרוש כלם כאחת כי כלם היו אחבלית לה והקנה והעלין לה נכראו לעוך עכמן רק לעוך הפרי ואחרי כאחו אין אומלה כהן אחגד עכמן וכל אלו אכרים אחכותרים :

גם מ"ם כה"ע כשם"ו הוה אחשל לה לנאוה ואחבלות אחאו כאחר אלה לאם שאחחלת שהאחבלית אחיותה לאדום לה הוסג אלה לנו ע"י אחתור' אחכו' כעכמו :

ומכל אקום רחיתי לעיין כאלוף אחבן והקש והעון אה עניכם כפי אחנשל ועוד שלה הכיא אחכתובים אלה אשל הקש שיהיה לשריפה והעון לאכר אדבוק רוח לאחכם אה שאחר שאחבן מושלך לאחרץ לא הכיא לו רחיה ולא פי' אה עניכו כפי אחנשל :

ויראה סרשו כזה לנ' כאות אחנאחים כה"ם אחלקים כאחעשיהם לנ' אחיכי אחפעולות שוכר הכ' אחורה כה"נ כפ"ה והן פועל אחבל ופועל אחריק ופועל כאן הא' אומן שהם שומרי אחורת, והן ז' אלות דיהכו אחכר ווכים כהם לעולם כבא והן אחשיבי מ"ה וכ"ם אם יאמר אחהם עוד ליעקב ואלו הן אחדרגת אחבן שאם היותה אחוקה אחדרגת אחטים יש כה טורח ואחעלת לעולם לאחכל אחכהאה אחבריכה לאדום ואלו פעולתם אחיין אחפועל אחבן :

ואהב לומם שאחרי אחורה אחבל לא כפי אלות אחורתנו אלא ע"פ אחמוסיהם וכן אחחכמים שהכאת אחחקר ואעלי אחמוסר וכא זו אחחבר לקח אחכר ירמה כה אחעלת לכאורה כהדלקת אחאורים ולפי אחחת אין כה אחם רק כקול אחשירים אחת אחשיר וכן כל אחבני אחלומות אחכאיש אחשם ואחשירים אחזה אחיין אין כהם אחם ואיכן זוכר לעול אחבה כל אחשיכן אחקייאי אחלות אחבד אחורת אחשם כאחם שאחחר אחרב כה' אחלבי ואלו פעולתם פועל אחריק וכאחי"ם אחאלין וכלם אחזהו כי לאחבנם יגעו והם לריק יגעו ' וכן' אחרשעים שהכם כבל עניכים שאין להם כה כלל ואלה יתמו לעון אחפורח כאחיר כי אין להם על אה שיסתומו ואלו פעולת פועל אחבל ולו"ת אחדרגת אחבן שיהיה לאחרץ כי הבת הזו לא יספו אחבל יהיו נשאחרים כאחדרגת אחפלה עד עפר נכנעים ליעקב כעוכר ושאחזו זרים ורעו נאחכם ' אחנהם אחדומים לקח

בחם

כלום ישרטו שם יורשי נסיונם על מעשיהם הרעים וחלק אין לשם לעולם הבא ואותן שהם כתורגמת המון יתכדו מתרעה לגמרי ולא הוצרך להביא ראיה להסתרות חסידי ח"ס אחין כאן עיקר הכוונה אלא על אלופי חדום ומלכיו הסורדים הנזכר בפ' שסופן להכנס בשאול כיוצאו:

סדר וישב

פרשה פד

ח כתיב בועקך וכו' משל' ק"ל מה כ"ל ויעב יעקב כו' ולמה נכתב כאן למעלה שבח אחד אביו לחברון ושמעו הלך לשכם ומצינו ואחילה ידענו שיעב יעקב בחרן מגורי אביו לכן אמר שזכות יעקב וכניו הכילו מעשו ולא עוד אלא שנתיחו כלם מלפניהם ולכן כשהזכיר אלופי עשו שנתפרדו לתקומתם במוסכותם ולא לספר תולדות יעקב כתב ויעב יעקב לו' שזכותו עם זכות תולדותיו גרמו לו לשבת לבדו בארץ כנען ולדחות זרע עשו מפניהם וסמך הדבר אל שם שאמר בפ' הכתוב בועקך יגילוך קהוניך כו' שהכתוב פס שכנום כבני ים, יגילם מיד התיכיהם הנו' שם ש"י שיקבצו רחמים מ"ה וכמו שדרשו בפ' הספינה הכתוב על ארמוי לעדיקים לקבץ רחמי' על דורם ותפלתם תת כל תוביהם יפת רוח והחוסם כו יגחל ארץ ישראל ויבדק הענין כיעקב וכניו שכוונתם נדחה זרע עשו מפניהם ומיעקב יעקב זו היתה ארמוי כי בעוד יתי מספר ירדו תגרימה מ"מ החזיק בה להיות לנו למורשה וזרע עשו תורם ורוח תפשם כדלעי' בסוף הפ' הקודמת:

כנוסו וכנוס בניו כלומר תפלתו ותפלת בניו שהתפללו בקבון המתפללים אחין ס' מושם כתפלתן של רבים ויש רמז שזכות בניו היה שעתידה להסם ג"כ מת"ס בן יבא והכניסם על בניו ועוד מת"ס ויחן את הילדים כו' ואמר לפיל פס"ה כל חד זכותיה תקום ליה:

נסר ואין רודף כו' גם זה לשם טעם לאחר ויעב יעקב וכו' והיינו שהלך עשו מפניו בשתי בתשקט וכבטח' ופי' ויעב לשון יעוב והשקט ומצינו זה מייתי נסו ואין רודף כו' שם' מסכת שהרשע ינוס מעם' שאין לו רודף כדי שהצדיקי' יהיה בתקומתו בטוח ושקט ככפיר וכן קרא לעשו שכם ואין רודף לו כי אף לת"ל תפני סטר חוב אין זו דריפה כי לפי האמת לא חל עליו חובת פרעון כי לא יקרא זרע ליעקב אלא כיעקב אלא הוא הוא דלטעי כדכתי לעיל בפ"ב סימן י"ד ושם פירשנו סטר החוב והכוונה שם היא:

גזור דיסב כו' סינזור על אדם אחד שילקה מאה הכאות ויפרע מאה דגרים כנגד מה שהוכה כדרך שופטי ישמעאל שלוקחין מאות מהוכה כמספר שהכאות אחד לכסוף לא יוכיחו מידו כלום אלא יניחו לו הדינרים וכענין זה מלינו על המוכה שיאמר לו טוב לך שהרוח מאה דינרין שלקית בחנם וזה לעגן כשלא כי הוא לא יאכה לבא למתנה כזו ופי' למשל שיעשו לעגן כדי שקניים ר"ל מספר הדינרין שהוציאוהו נקי מפרעונם ולעגן ופי' משל כמו משל נדבת יד וכנתמל כזה לחיוב שמשל' מביא דעות לאחד ומלעיג עליהם שיאמר שהם לשוכתו ושהיה נרוך לפרוע מעות עליהם:

בשעה שהצדיקים יושבים שלוה אף' משום הכי למשל נקיים ילעג שפירושו שהשוט העובר בעולם לא יעבו בהמשתו אלא ליגרשים שזו כמקבלים ליעב בשלוה שהשטן מקטרגם ומשטר שיהיה רמז לענין בכתוב שם יפורש למשל לשון התנשאות ורוממות כמו נשם עליכו וירוץ לדוממות הנקיים שיתנשו לזכות כל' עולמות ילעג השוט:

יושבים שלוה ומבקשים אף על פי שאין הקטרוג אלא על הבקשה ובדקמסיים אלא שהם מבקשי' כו' שעל היסיכה אין מקום לקטרג כי כתה נדיקי' זכו לכל' שולחנות אבל מקום זכר כאן היסיכה בשלוה לומר שמי שיושב בשלוה ובכ"ז לא תעבת עיניו ויבקש יותר מזה הוא סיקטרגו עליו וכענין יעקב שבבר נח תרגמו על עשו וחלופיו ועוד בקש ליעב בשלוה אבל ני שאינו יושב בשלוה כלל ומבקש שלוה אין זה חטא:

השטן בא ומקטרג כתב הרי"ם שהכוונה כאן שהצדיקים מעותדים על הפגעים על ידי השטן יותר מן הרשעים וכדברי חז"ל בברכות שלשה נדיכין סתור כו' ומה יעב כשהוא שהביאו רע' רבותם שאמר הקדוש ברוך הוא לא דיין לנדיק' כו' אבל הענין שבקשת השלוה כאשר לבם לחטוא ויתחרטו על דרך מצל שהשטן מקטרג כדרכו להיות מזכיר עון וטשם החטא הזה ניתרו בעל העקי' כפ"ל כי העולם הבא הוא הטרקלין והעולם הזה אינו אלא הפרוזדור אליו ולכן האדם אינו רואה שיושב כו' אלא כגר כחרן על כותו של מלכות העולם הבא

ת"ת הפסוקי' כיתור המלות

תסא

ח"ת מהפרש'

ח וישב

יעקב כתיב בועקך יצילך קיבוציך · הניא בנוסו וכנום בניו רחציל מיד עשו · ואת כולם ישא רוח יקח הבל · והעשו ואלופיו · והחוסה בי ינחל ארץ ורי יעקב · וישב יעקב · נסו ואין רודף רשע וצדיקים ככפיר יבטח · ערק רשיעא דלא רדיפין ליה רכתיב ויילך אל ארץ רבי אליעזר אמר מפני שטר חוב · רבי יהושע בן לוי אמר מפני הבושה · וצדיקים ככפיר יבטח וישב יעקב · אם שוט ימיה פתאום · אנשינוס שאל את רבינו אמר ליה מהו רכתיב אם שוט ימיה פתאום אמר ליה נזור דיסב מאה מגלכין והא יהיבין מאה דנרים דין סכום לדין ודין סכום לדין ולא מפקין מידיה כלום כענין הזה מלינו על חמוכה · למסת נקיים ילעג · אמר רבי אחא בשעה שהצדיקים יושבים שלוה ומבקשים לישב בשלוה בעולם הזה השטן בא ומקטרג אמר לא דיין שהוא מתוקן להם לעולם הבא אלא שהם מבקשים לישב בשלוה בעולם הזה · תרע לך שהוא כן · אבינו יעקב ע"ה שבקש לישב שלוה בעה"ז ניזדרז לו שטנו של יוסף · וישב יעקב · לא שלותי ולא שקטתי · לא שלותי מעשו ולא שקטתי מלבן · ולא נחתי מרוגז · ויבוא רוגז · בא עלי רגזו של יוסף:

ג דבר

סדר וישב

פרשה פד

ח וישב

יעקב כתיב בועקך יצילך קיבוציך · הניא בנוסו וכנום בניו רחציל מיד עשו · ואת כולם ישא רוח יקח הבל · והעשו ואלופיו · והחוסה בי ינחל ארץ ורי יעקב · וישב יעקב · נסו ואין רודף רשע וצדיקים ככפיר יבטח · ערק רשיעא דלא רדיפין ליה רכתיב ויילך אל ארץ רבי אליעזר אמר מפני שטר חוב · רבי יהושע בן לוי אמר מפני הבושה · וצדיקים ככפיר יבטח וישב יעקב · אם שוט ימיה פתאום · אנשינוס שאל את רבינו אמר ליה מהו רכתיב אם שוט ימיה פתאום אמר ליה נזור דיסב מאה מגלכין והא יהיבין מאה דנרים דין סכום לדין ודין סכום לדין ולא מפקין מידיה כלום כענין הזה מלינו על חמוכה · למסת נקיים ילעג · אמר רבי אחא בשעה שהצדיקים יושבים שלוה ומבקשים לישב בשלוה בעולם הזה השטן בא ומקטרג אמר לא דיין שהוא מתוקן להם לעולם הבא אלא שהם מבקשים לישב שלוה בעולם הזה · תרע לך שהוא כן · אבינו יעקב ע"ה שבקש לישב שלוה בעה"ז ניזדרז לו שטנו של יוסף · וישב יעקב · לא שלותי ולא שקטתי · לא שלותי מעשו ולא שקטתי מלבן · ולא נחתי מרוגז · ויבוא רוגז · בא עלי רגזו של יוסף:

והמבקש שלוה בעולם הזה כמבקש שיהיה כניה שער מקום מקדש מלך וכתלים מעטירים מעלת הטרקלין של הפרוזדר ומטעי' מחריס שיטלו ק"ו מהם ולוה הקדוש ברוך הוא מגלגל עליהם יסורין וטרדות על שיהיה יושב בשלו' כזה דרך נרות וערמי ותם נכון הדבר לפי מה שכתבנו שהקטרוג הוא בתי שכבר הוא בשלוה ומבקש יותר מדאי ומלבר זה טעם נדול יש בדבר כי יוסף השלוה והשפעת הטובות בעולם הזה על הרוב הם מטרידי מחשלתו ע"ד בן שטבע וכחשתי כו' ומכל מקום יעקב אביהו לא היה מבקש השלוה אלא לתכלית טוב כדי שינדל שמו בגויס ויהיו דבריו נשמעים לקרוא בשם ה' ולהטיב בעולם לעשות נדקה ומשפט כמעשה אברהם:

גם יש טעם אחר בקטרוג והוא כי בקשת שלוה גם בעול' הוא חוה להיות מחשיב עלמו מופלג בנדקות כי לא יוכה לזה אלא נדיק נמור אחין לו נד עון להפרע ממנו בעה"ז ועל ידי תפכר בנקמה בענין הנ' שמזכירין עוונותיו של אדם כדאיתא בר"ה ובכי דייק ליכתב אלא דיין שמתיקן כו' נר' שבקשתם יותר מדאי תחסר נמוה מכלם:

נזדווג לו שטנו של יוסף וזה לומר דסמיך ס"ת אחי דכתיב ויעב יעקב אלא תיק"מ שאמר לעיל ויעב יעקב למס לי דאטריך למימני' דבקש ליעב בשלוה וי"ל שרצו לתקן אחתי נקט יוסף כיעקב ונרוע בחכיו ולו"ל בקש ליעב בשלוה כתקו' אלא היו אחות אלא כנרים וכדאי' בעל העקי' ושוד אלא תולדות יוסף דנקט ותו לא ולו"ל שהכוונה שפל אחתו אירע לו מקרה יוסף וכבן הוא:

וישב יעקב לא שלותי כו' שמתח קאמר מילתא אחריתי לתרוצי מתי"ד ל"ל מה כ"ל ויעב יעקב כדלעיל דהיינו דיעקב ככל דרכיו היה טהור ומטהר מטעו ומלבן ומחיכה וגם עתה שיעב מעט קט כשלוה לכאורה שהרות שהן קפן עליו רגזו של יוסף ואף על נב דקרא כתיב מיירי ודאי דרים ליה כיעקב כי כתקרהו קדמו שלא שלו ולא שקט:

וראוי לעיין מה טורך לכפל שהכרים בעד מיני קטרות ולמה לא יוכלו וכלן כתאמר לא שלותי ולא שקטתי או לא שקטתי ולא נחתי ועוד מה כשתנה לשון שלותי להורות

ת״ת הפסוקי׳ להודות על ברית עשו ונקטינן כל לכן כו׳ הוסיף כאן הלשונות המקרא ושוד ג׳ם הכתוב כעין ברית אלו בתיב מחאר שעיקר המקרא מדבר בו ויש לומר שהברית התרגשות לבוא על האדם מל׳ פנים שם בגופו ושם בחמתו ושם בכבודו והודו ושם בכניו ולכן דרשו לעיל ויבא יעקב

ברכות י׳ב שלם בגופו ובחמתו ובכניו ושלמודו כי תלמודו הוא הודו הוא הדרו ולפי שהיו לקח מחרבתן בגופו בצחין רע ובחמתו הכעיר היו הורעות כי׳ ובכבודו כפרי אמו שלמה רעשים וכו׳ כי זה היה לו חרפה בגופו כי זה הטעם לא היה עתידו כענדי וכתיב שחחר ז׳ל נבי כי מעריץ קמץ רבים וכיו משפחות יחיתני ובכניו והטעם רוח גדולה וכו׳ לכ״מ בענוד הנוף לא שלותי כי לא ידע שלוה בגופו וחין שלום בשעתו כי זהו פקר השלום לאדם ובענוד החמון אמר ולא שקטתי כי הפקט וכתב לאדם הוה כרב עשרו שחתמידו על רגליו ושקט הוה על אחריו ובענוד הכעוד אמר ולא בחתי כי ככעוד ינוח האדם על דרך והיחה מנוחתו כעוד ובענוד הכעים אחר ויבא רוגז אחר יכפיסוהו בני בענד בחפקד כלי חלחמתו כענדם על דרך לא יכוסו כי ידברו את חויבים בשער ולכן יבדק יפה לומר כחו כיעקב כי לקח בחרבתן ולפי שברח עשו היחה בנוסו שהיורך להשלטל מכניו בן יבענבו כאחר אחר על זה לא שלותי ולפי שברח עובדיה ט׳ לכן היחה בחמון שהלוך לף השכורתו עשרת מוסים אמר על זה ולא שקטתי ולפי שברת דיבה היחה בכעודו כי נבלה עשה בישראל ל״מ ע״ו ולא נחתי ובל ברח בנו אמר ויבא רוגז כי הוא יעקב תולדותיו כחו שאמרו ז״ל׃

ג דבר אחר ויבא כו׳ גם זה לתרוגי תם נרוך לאחר ויבא יעקב כדכתיב לעיל וחנב חורחים מתרן שלח שבח דבקט תגורי בחניו ולק ישובי דבקשמר ויבא יעקב דקרח הכי מדרש ויבא יעקב בחרן שהיחה תגיורי מכיו וכדי שלח יקשה הה טורך להזכיר זה דהא מיכפת לן חם יבא בחרן הנרים לו בחרן מחרים לכ״מ דחגב חורחים חשמעי׳ שיהיה לכיו נייר גרים לפי שלח שחעבו לותו בחקום אחר כחו שמעבו בחברתם ויעקב׃ אם חתכנסין כו׳ עי לעיל פל״ט׃

תאמר מברהם היה מנייר כו׳ הה דכתיב עשו ולק עשה חע״ג דחברהם היה החנייר חשום דחם כן סד״ח דשרה לח נייחה כלל לכ״מ עשו דחידוק חלשה קחשר עשה שנם שרה היחה חנייחת וכדי שלח יקשה חיך היחה שרה נוקקת עם החנשים לנייחם לכן פי׳ רבי אחת שהנשים הוא שהיחה שרה חנייחת ולעיל בפל״ט אחזו דרך קברה׃

ומה תלמוד לומר אחר עשו דחע״ג דהחקרב את הגר כאלו קרבו לא ניחח לשון חעשה דחשח׳ חעשה בירים ואין מקרח יוצח חידי פשוטו ומשני שעשו חעשה כהכנסתם ואכילתן ושתייתן׃

דכתיב ויאחר יעקב אל כיחו שסירו את אלהי הנכר ולא אחבר שכני כיחו יהיו בירים אלהי נכר אלא אלהי הנכר היו בנשפחו על בית יעקב וגיירם והסיר מהם

ת״ת החברים

אלהי הנכר׃

ג׳ מה כתיב להעלה מהענין כו׳ ג׳ז אחם לאחר ויבא יעקב׳ ולחה אחר לשון חגורי ולא לשון יושב דר״ל אחפכי ירחת יעקב מעשו ואלופיו נחיבה אם ורחו החורח בלשון חגורי חגר חסביב ולפי שהיו לקח בחרבתן בגופו ולק בחמתו וכעלט

ג׳ דבר אחר ויבא יעקב ויומר אברהם גייר גיורים הרא הוא דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן ׳ אמר רבי אליעזר בשם רבי יוסף בן זמרא ׳אם מחכנסין כל באי העולם לבראת אפילו יחוש אחר אינן יכולין ואת אומר ואת הנפש אשר עשו בחרן אלא אלו הגרים שגייר אותם אברהם ולומר אמר עשו ולא אמר גיירו ללמדך שכל מי שהוא מקרב את הגר כאלו בראו האמר אברהם היה מנייר ושרה לא היתה מגיירת תלמוד לומר ואת הנפש אשר עשו בחרן ׳ אשר עשר אין כתיב כאן אלא אשר עשו ׳ אמר רבי חונא אברהם מנייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים ומה תלמוד לומר אשר עשו אלא מלמד שהיו אבינו אברהם מכנסין לתוך ביתו ומאכילין ומשקין ומקרבן ומכנסן תחת כנפי השכינה ׳ יעקב גייר גיורים רכתיב ויאמר יעקב אל ביתו ואומר ויהנו אל יעקב ואומר ביעקב לא שמענו והיכן שמענו רבי יצחק ואתני לה משם רבי הושעיה רבה בשם רבי יהודה בר סימון כאן כתיב וישב יעקב בארץ מגורי אביו מאי מגורי אביו מגיורי אבינו׃

ג׳ מה כתיב לטעלה מן הענין ואלה המלכים וכתיב הבא וישב יעקב ׳ אמר רבי חונא משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה את של כלבים ונתיירא מהם וישב לו בניהם כך בין שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו בניהם ׳ אמר רבי לוי ׳משל לנפה שהיה פתוח באמצע פלטיא וכנו והבי פתוח בנגדו וראה הבילות חבילות של קוצים נבנסו למרינה אמר אנא יכנסו כל החבילות הללו והיה שם פקח אחד אמר לו מאילו אתה מתיירא בן אחד יבוא משלך ובן אחד משלך בנך ואתה שורפן ׳ כך בין שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא אמר ליה הקדוש ברוך הוא מאלו אתה מתיירא בן אחד משלך ובן אחד משל בנך ואתם שורפים אותם בלום הרא הוא דכתיב והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה׃

ד וישב

התעוכם נון ג' יונה כו' וכי יש סכן יהיה לו חס כוונתו סיבעיר את הבערה זה וזה לא מ"ם:

ד כך מתרו חכמים כו' הסתה אחי לתרוני מה שאת' דנקט יוסף בתולדות יעקב תשתרח וכדרכ"ן דכסתיון:

בזכותו של יוסף וכשבילו כדאת' ומזיל ולפי שכתקנתן היתה סכה תכד וכותו בקריעת הים וירידן אחר בזכותו ולפי שבתחרות לא היה סכה תכד זכות אלא תכד עצמותו אחר כשבילו ולפי שהסב' שבדרך זכות יותר חשובה הקדים לומר בזכותו לתחר כשבילו ומיהו כשבה לפרטן הוצרך להזכירן כסדר שהיתן:

ובמ' ע"ג

אלא כשכיל רחל וף על פי שלא היה מכוון ליוסף טפי מכן אחר מכוין דכוותו להכניו מתנה ויקר מקרא שהיה יוסף כגד פוי ליה כאילו הוא סבת התולדות:

כסדר שהיתן כ' ראיה

ראובן ס"ד ולקמן ס"ד ע"ב תנחומ' ס"ו ו' ומקן ופ' ויגש

התולדות הללו היה מתתיות כו' ואף על פי שלא תפני זה הוא סבת כת התולדות בעולם שהרי אחר זה נולד גם כן בניתן אלא שעד יוסף היה תתירא יעקב תלכה אחל עשו אכל תקום הוי ליה כאילו הוא המוליד כי על ידו תתקיימין בעולם וכן כתה שנקרא היה וירידן בזכותו ה"ל כאילו הוא סבת התולדות כי הוא שנתן להם קיום בעולו וכן תה שהורידן למצרים וכלכלן:

כיון מנולד שטנו כדלעיל פ"ג: מי מורידן למצרים יוסף לפי שירידתן למצרי היתה סבה לפרות ולרבות כאשר ידענו אותו וכן על ידי זה זכו לקבל התורה חשיב ירידה טובה חשתה על ידי יוסף:

הים לא נקרע וכו' שבזכות עצמותיו שהיו עמהם נקרע כדלקתן פ"ג ותיהו פליגי כילפות' דהכא לא סבירא ליה ג"ם דלקתן דלא קבלה תרכיה והתם לא סבירא ליה דרשת יעקב ויוסף יש לומר שכל קהלת יעקב נקרא בשם יוסף כדאשכחן טובא כדלעיל פ"ח ואף על גב דהיו כני יעקב תלי תקום שהוא בכל ענין כתלות זכות והם תתמר וכי תלולי זכות יוסף יניחם ה' כיד תברים הרודפי' אותם וי"ל שהיה ה' תעבירם על פני התים כתליהו כתדרתו תכל שתקרע הים שהוא גם גדול לה היה תלה בזכות יוסף ובקהל תיגה בעל ידי זה שתעו עתים ירגזון כתו כי שתעגו את שער הוכיח ה' כו' ת"ק תתי שכח זכות יוסף כזה תזכו' משה וכתה בדיקים והכר"ם ן' תלקבץ היה לחות שכתו ויוסף עשה שכך טכעו לכבוש יכרו כן היה זה שנהנך הטבע ולי נרתה שהיה תדה כנגד תדה שכתו שהיתן קשתו עד שנקרעה תחותו וכתפזר זרעו כדלקתן בפ"ו כן זכותו נעשה היה קרעים כת"ם ז"ל וכאותר טוב אית' היה רתה ויכוח רתה תרוגו של יוסף יורד ליה תתר הקדוש ברוך הוא יכוח תפני הנס שנאתר ויהי ויהי כתוכה אף היה יהיה כם תפניו:

לא נקרע תלה כו' תתר לטן שלילה לאתוקי תת"ד כשותר טוב גבי היה רתה ויכוח שלפי שרתה ישראל עושים תלאתה זה עם זה על קדושת שתו כרת:

אף הירדן כו' דכתיב תה לך היה כי תכוח הירדן תסוב לאחור ואתר כם ט"ו כיון שרתה הירדן שכרח היה אף הוא כרת שתמשו שתי שסכה קריעת יש סוף שכה קריעת הירדן והם תעים לב תתנה שכללו כזה היות יוסף שכת כל הטוכות הנתלות בערה זכותם הבדיקים שבהם שהן ו' הת' תסך הארץ ורביה וכתו תזכה לכן על ידי יעקב כדלעיל ותסוגיית על ידי תלישב וכגנד ז"ת כלום הלך יעקב כו' הכ' היות תנן ונכנה תהכרות וכפרט תהסיכים שהוא דבר יותר תפורסם וכגנד ז"ת התולדות הללו היו תתיכות כו' הנ' למוד התורה והעבודה וכגנד ז"ת תי תורידן למצרים אפ"י זה הוכנו כדפי' כל' אפשר הכרכה

ת"ת אתמרסי'

ד כך

בזכותו של יוסף וכשבילו

ד וישב יעקב

אלא בזכותו של יוסף:

ה דבר אחר וישב יעקב כך אמרו חכמים לא נהנה אבינו יעקב כמושב עד שגר במצרי אבותיו ואיוו ו ו ארץ כנען ששם גר יצחק אביו: דבר אחר מגור' בנימשריא מאתן והמשים ושש טיום שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם ירוע תדע ער שיעה שנתישב אבינו יעקב בארץ מגורי אביו:

ו אמר רבי שמואל בר נחמן אלא תולדות יעקב יוסף לא הוה צריך קראה למימר כן אלא אלא תולדות יעקב ראובן אלא מה תלמוד לומר יוסף אלא, שכל מה שאירע לוה אירע לוה מה זה נולד מהול אף זה נולד מהול מה זה עקרה אבנו

ז דבר מחר ויסב יעקב נס לפרק מה כה לפרק מה

נריך לומר ויסב יעקב ק"ל כדלעיל ועוד מה נריך לומר כאן מגורי תכיו תטו עד שתתה לא ידעינן לתרץ כעבן מרץ מגורי תכיו היה ותסבי לתימר שלא נתישב דעתו עד שגר במגורי תכיו ק"ל כתרץ תכותיו עד"ם לא יסבה תדם תמוכות תכותיו ולכן תף כתיותו כבית תל וכסוכות שכבר נח תעבו ותלכן לא נתיסבה דעתו עד כותו לתגורי תכיו וק"ק שהיה רתוי להכיית תנדה זו תקמי הקות תת לה דקותה תשם

כראשית ס"ה

כראשית ס"ה

ששים גר יצחק תכיו שתף על פי שגם תכרה, גר גם תכיון שגר גם כן כתרץ תגרים ותרגות תחרות היה יעקב דר' ג כ כתרגות שהן תלו לא היה תכוין רק לתקו' דירתו תכל תפני תגורי תכיו שהיה לגור כתקום שהיה כו גם כן יצחק לא תנה כחת רות תלא כתרץ כגנן גם גר יצחק ולא כתקום אחר שהיה עולה תתיתה ותעולם לא יצא ח"ל ואם תאתר תי הוקיקנו לומר שנתכוון יעקב תחד דירת תברהם גם כן דקאתר עד שגר כתגורי אביו שתא לא נתכוון יעקב כלל רק לדירת יצחק תכיו כדכתיב כתרץ מגורי תכיו י"ל דתתם' מגורי שהוא לשון רבים רתוי נתי תתכיו הם דלא דמי לשני חיי מגורי דכתיב כיעקב דשתי יעקב שדר כתקומות רבים תכל ביצחק אלא גר אלא כתרץ כגנן ליכא לתימר מגורי ותיכו דקאתר ד"ת מגורי כניתט' כו' כלו' דתתי דנקט תגורי הוא לרתוץ להך ניתט' ת"ק תה טורך ליעקב לנקט יסוד תרץ כגנן תפני היותה תגורי תכותיו תיקוק ליה תפני תעלת תתרץ כשנתה כי לא נעלתה תתנו גם ה' רתוה לו כת"ם לו סוב תל תרץ תכותיך כדלעיל רים פע"ד וליכא לתימר דה"ג תשום שתי טעתה קאתר כי היותם תגורי תכותיו היכו תפני תעלתה דתם כן לא הוה נריך קרא להזכי' רק כתרץ כגנן:

ועור תדקאתר שסם גר יצחק תשתא דאלו הוא יצחק גר גם כן כת"ל כתברהם הוה ניחא ליה כההוא דוכתא וכ"ש:

מארץ ותמסין ותשא כו' לת הכיתותי זה דהת כגין הכתריס נאתר לאברהם ידוע תדע ותכילו שהיה זה קודם תה שאתר ואברהם כן ע"ה שנה כשלתו תחרן תכל תקום כן שכעים שנה היה כדאי' כסדר עולם ותתו עד שגולך יצחק ל' שנה דכתיב ואברהם כן ק' שנה כהולד לו את יצחק כנו ותלידת יצחק עד שגולך יעקב ס' שנה דכתיב ויצחק כן ס' שנה כלבת תותם הרי תעשים שנה ותגולך יעקב עד תכירת יוסף ליכא אלא ק"ח שנה שהרי כשעתד יעקב לפני פרעה היה כן ק"ל שנה דכתיב שני חיי תגורי ק"ל שנה ותגתכר יוסף עד שנת יעקב תגרימה היו כ"ב שנה דכתי' יוסף כן ל' היה רועה את תחיו כשלש וכתיב ויוסף כן ל' שנה כעתדו לפני פרעה הרי ל"ג שנה תגתכר עד שעתד לפני פרעה וז' שני הרעב ד"ת שני הרעב דכתיב כי זה שתי הרעב כקרב תארץ הוו להו כ"ב דל כ"ב תק"ל פשו להו ק"ח יוסף תותם על התשני הרי ק"ח וש"כ תיך תפסר שהיו רט"ו שנה תדיבור כין הכתרים עד שנתישב יעקב כתרץ תגורי תכיו:

מיום שנתישב כו' וטעם הרתוז הזה שעכשו הניע הפעם לגלגל הדברים לקיים הגזרה היתה ולכן תירא ענין יוסף:

ו לא סוס נריך כלו לה היה רתוי ודרך התדרם לומר כלשון

ת"ת ספסוקי' ובתור כתלות

בלשון זה:

אלא תולדות יעקב רחוקין והכתיב לחריו: ישב לא מה שהוא לזה כו' ולהכי קרי ליוסף תולדות יעקב כיחוד להיותו דומה לו כי על הרוב תחת החמות יהיו הבנים מקריהם

מי כתי ספרים תולדות מחורשות מנו' מה ילד יום כפי הרמב"ן כהוגם והכי קאמר הלה המקרי יעקב יהיו גם כן ליוסף סהיה בן י"ז רועה כו' שכל ידי זה נוסכו לו מקרים רעים מהכי דמל ואחיל שכשם

כדאיתא לעיל:

כיה זה גולד מהול כדילפינן מדכתיב ויעקב איש תם ויכרנוסו לעיל כפי"ח:

כיה זה בכור שלקח הכבורה מעשו מן הבכור שניתנה לו בכורת רחמין כדכתיב ומחללו יהודי תחיו נתנם בכורתו ליוסף:

כיה זה נתקנית תחו בלילה לא הזכיר כאן בשעת כרקחתר ביוסף ברישא בשעת שלידת תחש מכל כרכך לא תביאו קודי אלא בשעת שלידה דכיון בעבור דכתי' ותרוצנו הכנים בקרבה ולקמן גם ד' נרסי כהדי' תם זה נתקנית

מחו מגער שכורה:

כיה זה תחיו שוכחים כו' אף על פי שגדול' תזו קאתר שתקבתי להרגו הזכיר גם הבאתה לומר שתחיו בשעה שלא היה מוכח להרגו היה סופו כדתסכחן ושנאו אותו קול ויתנכלו אותו להמיתו ולפי שכשבו לא תביאו זה שהורע שנה סוכחים כו' ותיהו תסברת תלת לן שתפי' קרא שנקש עשו להרוג את יעקב היה שונאו על הכבורה:

זה נשטם זה כשטם דכתיב וישטום עשו את יעקב ותחי יוסף נתי היו תשטיתי אותו לדכתיב וישטמוהו בעלי חנים וק"ק תחר שזכיר השנאה ונקנית תהרינה תת כריך לומ' התשטמה ולקמן בסימן ד' נרסי בתקום נשטם נטחן בפית והשטנה דיעקב היכו תה שתחרו לעיל פס"ח סי"ד שנא נטחן בפית עבר תכל כיוסף לת תכתתי השטנה ושתת היכו תה שהולך בכור סרחיון נקט להבילו בדרך או תו שתת תת שנתנו תזוניו בכית הסוהר היה להטמיטו תהתין העם התקרים לתדנו כי הוא ידע שתין לו תטת כדלקתן בפ"ז תו תת שנעלם תעיני תכיו כל תותם הבנים קרי הטמנה:

זה נגנב כ"פ לקתן בסימן ד' ילף לה תדכתיב גנובתי יום וגנובתי לילה ויוסף כי גנוב גונבתי תתרן העברי ותפ על פי שלא תכיו רחו תתי נגנב יעקב תפיר שכתו שלא נזכרו תרכב עשר שנה שיוסף בית שם ועשר לת נזכר זה ותפיר שכתותן הבנים היתה נגנבתו תכל ק' תת ט' הוכירו תת שנגנב נתי טרפה לת הכתתי תליך ולכן נרתה דתין כי נגנב כפ' שיעקב עקתו נגנב שלא כלומר תקרהו תקרה נגנבה כ"פ והיכו שנגנבו תתנו שום זכר כ"פ ופרעו ללכן וכן לשון הנחזתת יעקב תתר נגנבתי יום ויוסף תתר כי גנוב גונבתי נרתה שתין דמיונם רק תת שהיה עניין נגנבה שהם ולעולם תתי כדתיתיה והתי כדתיתיה:

זה ליהיו תלכתים כדרשי נבי והנה תלכתי תלהים עולי ויורדי ונבי ויראנו כי תלכתי תלהי' זה ליהיו תלכתי דנ' תלכתים כודאנו לו כדלקתן בפרקין:

זה נתגדל על ידי חלוס שכירכו ה' כחלוס הסולם וחק נתגדל על ידי חלוס פרשה:

ת"ת התפרקי

זה כתברך כית חתיו כשכילו דכתיב ויברך ה' תותך לרגלי וכיוסף כתיב ויברך ה' תת בית התצרי בגלל יוסף והתצרי הוה היה תחיו כתה שתחר ז"ל כי פוטיפרע הוה פוטיבר:

זה כלה תת הרעב כי כשהלך יעקב לחכרים נסתלקו ה' שכי הרעב שהיו נשתירים כתה שתחר ז"ל ויוסף כלה תת הרעב ר"ל שנתן להם פרוס כל' שכי הרעב כי לולת הכיוטרף לעשם כ"ו שכי השפע היו כל העם תתיס כרעב:

זה תשביע תת נפו שיעלהן תתצרים וזה תשביע תת תחיו שיעלו עכותתיו והיכו זה תכוס וזה תפוס דקתתר ולת ילעתי תה נרכו ולקמן בסימן ל' ליתיס ותולי הכוונה שהיס תך בכבוד התקום כי יעקב כוס בכבוד התקום כדלקתן פל"ה וגם כן יוסף שהכטיחם כי ה' יפקדם פרחתים כוונתו שיחזיקו בעפורתו ולת יהם לפחם בגלו' תו הכוונה הכטחת הגחולה וכן יעקב הכטיחם כתות' תתר יקרת תתכם כתחרית היתי' ולכך יסור שתם תיכוה שהכטיחם על יחות החתיס וכתת שתתר על הגחולה הקדושה:

זה העלו עפותיו תך כל גופו על גב לכל גופו

ירו"ש דמלא

העלו תתיס ליוסף לריך תנחומת ל' לומר עכותת קאתר הכי נתי ויכר כיעקב דכעכותת תיכה היו דומים:

ואת אתר והוא נער לפום דייקינה תסתי דסכורת ליה שלא יקרא נער כן ל"ן תלא כתו שהנקרא תיכם נקרת תת שת כת ל"ב שנה ויוסף ת"ל שנה ותני כן הזכר לה נקרא נער שלא תכן י"ג שנה ויוסף תחד עד כן י"ג שנה ותני כל זתיכים תלו תיכם לעניין נדרים וקדושין וחלת וכן פי' הרח"ם וזה שכתתר עליו נער שכרי והוא כן ל' נכר כי ל"ל נער סוטה ועירוסו כדתות נער וכעיתין שכתתר עליו לת יכל הנער לעשות תת תכיו והוא כן לת' וכן תכתלים שכתתר עליו הכתלים לנער למכלים והוא כן כ"ת תירץ הרח"ם תפני שהכן תכל תו תכל כתת הגדול כשנים תפני שהוא כתתיכם תניו נקרא נער ותם הוא גדול כשנים תפני שהוא כתתיכם תניו נקרא נער ותכעשם שכתתר עליו ותחכעשם היה נער ורך לכך והוא כן מ"א שנה כתלכו וכן יחתיכו שתתר על עכתו כי נער תכני הוא תפני חולשתם ורכות לכבם כתו הנער גם התשרת נקרא נער ותם הוא גדול כשנים תפני שהוא תעשה נער שרוך התשרת על הרוב להיות נער ויוסף כן נתן לנער סיוסף נקרא נער תפני שהי' קטן לומית דכעיתין תירץ הרח"ם דה"מ כשהתחיל תו התב קורתים לותו נער תכל הנה שהכתוב קורא ותו נער תיכו תלא תפני שהיה עושה תעשה נערות לך להוקיע לו ז"ל תדנרסינן נתדר' תשלי פס' לנער דעת וחזתה על כתם שנים נקרא התדם נער ר' תתיר הוא ע"ד כ"ה ר' עקיבא הוא עד שלשים תתר רבי לא כדברי זה ולא כדברי זה תלא עד כ' שנה ולוה נדר לומר שתם שדרשו נבי יוסף תיכו תלא תיעורת דקרת שהיה דיי לומר יוסף כן י"ז היה רועה תת תחיו כשלח ת"ל יוסף כן י"ז ותת כריך לומר והוא נער תת פירוש רחוק תתד וכ"ל דלתן תתדר' תפני קושית כי תה שתלקו שם עד כתה נקרא תדם נער תיכו תלא שלא להיות בר שונתין כב"ד של תעלה כי תתחר שתיכו נקרא גדול להיות בר שונתין ראוי שיקרא נער לענין הגבורה שלא היתה לו שנקרא נער בכיותו כן ת"ת כענין הגבורה

ת וישראל

נקראת נערה תלא תכת י"ב שנה ויוסף ת"ד כת ל"ב שנה ותני כן הזכר לה נקרא נער תלא תכן י"ג שנה ויוסף תחד עד כן י"ג שנה ותני כל זתיכים תלו תיכם לעניין נדרים וקדושין וחלת וכן פי' הרח"ם וזה שכתתר עליו נער שכרי והוא כן ל' נכר כי ל"ל נער סוטה ועירוסו כדתות נער וכעיתין שכתתר עליו לת יכל הנער לעשות תת תכיו והוא כן לת' וכן תכתלים שכתתר עליו הכתלים לנער למכלים והוא כן כ"ת תירץ הרח"ם תפני שהכן תכל תו תכל כתת הגדול כשנים תפני שהוא כתתיכם תניו נקרא נער ותם הוא גדול כשנים תפני שהוא תעשה נער שרוך התשרת על הרוב להיות נער ויוסף כן נתן לנער סיוסף נקרא נער תפני שהי' קטן לומית דכעיתין תירץ הרח"ם דה"מ כשהתחיל תו התב קורתים לותו נער תכל הנה שהכתוב קורא ותו נער תיכו תלא תפני שהיה עושה תעשה נערות לך להוקיע לו ז"ל תדנרסינן נתדר' תשלי פס' לנער דעת וחזתה על כתם שנים נקרא התדם נער ר' תתיר הוא ע"ד כ"ה ר' עקיבא הוא עד שלשים תתר רבי לא כדברי זה ולא כדברי זה תלא עד כ' שנה ולוה נדר לומר שתם שדרשו נבי יוסף תיכו תלא תיעורת דקרת שהיה דיי לומר יוסף כן י"ז היה רועה תת תחיו כשלח ת"ל יוסף כן י"ז ותת כריך לומר והוא נער תת פירוש רחוק תתד וכ"ל דלתן תתדר' תפני קושית כי תה שתלקו שם עד כתה נקרא תדם נער תיכו תלא שלא להיות בר שונתין כב"ד של תעלה כי תתחר שתיכו נקרא גדול להיות בר שונתין ראוי שיקרא נער לענין הגבורה שלא היתה לו שנקרא נער בכיותו כן ת"ת כענין הגבורה

וכיוצא בזה מצינו והעבר בן מלח שנה יתום וחסוטה בן מלח שנה יקולל נרפא סלפי שחיטה כר כוסמין לעתיד עד מלח שנה מקרי ספיר נער תדע דהא ר' מסיים במילתיה תלת מכן עשרים שנה ומעלה מחסכין לו עוכותיו שכחמר ומכן עשרים שנה ומעלה מהו עבודה עבודה משמע מתחסב לעבודה מתחסב לעבירה והכא מי מפסר לומר שלעניו המרעה קחמר שהיה נער דודאי כן י"ג שנה הוי נדול וכקי כחלמה וכל שכן שהכתוב מעיד היה רועה את מחיו בכלן נרפא שהיה כדאי לדבר ומפסר דמשתי טעמא מקשה הכא דמכין דכתיב היה רועה כיכי קחמר כתר הכי והוא נער :

שהיה עושה מעשה נערות ואם תאמר מאי עם בני בלהה וכו' דקחמר ים לומר דעם בני בלהה דבק עם מחיו ככלן והכא קחמר היה רועה את מחיו ואף על פי שהיה מסלסל בעצמו היה רועה ועושה חלאכת מכיו ושוב פירש שהחיחים הנזכר שהיה רועה עמהם לח היו חלח בני בלהה וזלפה שעמהם לבד היה מתחבר ולפי זה ויבא יוסף את דבתם רקי מבני בלהה וזלפה וכל שכן שהיה מביא דיבת החיחרים ולח הוזרך הכתוב להזכירו ונריך לומר דסבירא ליה כרבי מחיר ור"ם דכתוב דחי לר' דחמר חולדין הן בבני השפחות חי חפסר לומר דקחי דכתם רעם חלח מבני לחה מכל מם נרעה ליכ מנדה ו חפילו חליבא דר' דדכתם רעה לח קחי חלח מבני לחה וכדפרם' בחומם נריך לומר הרוע' את מחיו חינו חלח בני לחה דכתיב דכתם לח קחי חלח על בנ"ל והוח נער את בני בלהה בני פירושו שבענין זה בלבד היה עמהם כלומר שהיה משתעשע בחברתם ומסלסל בעצמו :

שהיה עושה מעשה נערות כו' פיתח דחמרינן לעיל פרש"כ חין יכר הרע מהלך חלח בחינב פלטיח וכשעה שהוח רוחה חדם מתמחם בעיניו כו' הוח חומר הדין דיהי כו' ואם כן חיך היה יוסף הכדיק עושה כזה ועוד למה יספר הכתוב בנעות ולח חפילו בנעות בחמה טחמה לח ספר הכתוב כל שכן בנעות הכדיקים וכדחמרינן בפרק יש בוחלין ואחת יש לומר שיוסף היה מבויין לשם שמים לפי שח"ח נדרך שיהיו מסולסלים קצת כתו שחמר בברכות שחין יוכלין כטלחי במעלליהם וכמסכת סבת חמרו כל ת"ח שנמנח רבם על בנדו חייב מיתה ויוסף חרי בר חכים הוח היה נוהר כזה חלח שלפי שהיה נזהר יותר מדחי נחשב לו למעשה נערות והיה לו קנת לחכעול כדלקמן בפ"ו :

רבי מחיר ור' ור"ם פירש הר"ם דחמר חחר חדש ומר חמר חדש ולח פליגי מדחמרים בפר' כבר סימון חומר על מלחיהון לקם וכולהו מרשה הוה דקח ילפי' לה כחיב הכח רעה וכחיב שחם היה רעם מלחתהו חם להלן חכר מן החי כדרכה של היה חף כחן חכר מן החי וכן נבי חשת חדוניו כחיב ואיך חעשה הרעה הגדול' הזחת חה להלן ערוות חף כחן ערוות וכן נבי חמה העבריה כחיב שם רחה כעיני חדוניה חה להלן בעבדות חף כחן בעבדות וכל חלו על פי קבלתם שקבלו שהחלה הזחת של חלת רעה נדוניה בנ"ם עם היה רעה ועם חעשה הרעה הנדולה הזחת ועם רעה בעיני חדוניה ואר חמר חדש ואר חמר חדש ו ל"ם :

חשודין הם נניך כו' ק' חיך שכטי יסורין יהיו חוטחים בחלה ועוד למה לקה יוסף והלח לח הניח חלח חם שרחה ואם תחמר

יוסף היה בודה הדברים חלכו זה יותר קשה שיהיה יוסף הכדיק מוכיח דעה ח"ו ואיהו הר"ם שהכתוב כדין היו עושין חלח יוסף היה טועה כדין והיה דן חותם שעשו חלח כדין והיה מניח חותן לחכיו לפי שכרחו שכך משמע מחלת רעה דה"ל ויבא יוסף את דבתם שחי רעה שהיה מביח את דבתם לרעה שפירושו שהף על פי שדבתם היתה חפשרית לטיוח בלחי רעה הוח היה דן כל חעשיהם לרעה והיה יוסף את דבתם רעה ולפיכך לקה בשלשתן דלנבי חכר מן החי הכתוב היו חוטחים כבר מבית השחיטה כעובד מפרכסת ומביחים חותם עד שתמות ואחר כך היו חוכלין חותו כדי שיכריחו כהלישת בפרק השוחט חמר רבי חיבו בר חכין חמר רבי יצחק בר חסיחן הרוצה שיכריח חותו כוית בשר מבית השחיטה ומלחו יפה יפה ותניחו יפה יפה ומניחו עד שתמות ויוסף היה סבור שכיון שחוחכין חותו בעוד מפרכסת יש בו משום אכר מן החי ואין הדבר כן דחפילו לרב חחא בר יעקב דחלין עליה דרב חידנ"ח בנוי משום דגויס

ליח להו שחיטה חלח בבחירה בשלמח שני וכיון דכתיבה חלית חלחה חיכא יוחנח חידי חכר מן החי הוה שהם מוהרים בו על שחמות חבל כישרחל דכשחיטה חלית חילחה כיון דשחט לה שחיטה מעליה בבר יכחת חידי חסור חכר מן החי חף על פי שעודה מפרכסת חבל בבריחה שהו הדוכה לחכול בשר מבשמ קודם שחנח נפשה חוהך כוית בשר בו ואחד ישרחל ואחד נוי מודרין בו חף על נב דנויס בחיבה חלית חלחה משום דליכח חידי דליעדחל מדי ולנבי חסיר ושוד החרף בשנין זה ולמה הוה קורין לחיהם בני עבדים חירך הר"ם שחיבו רוכה לומר עבדים ממש חלח הוה קורין לחום בני השפחות שחמותיהן היו שפחות לחמותיהן חחלה חבל לח שביבו בזה לומר שבולדו לחמותיהן בהיותן שפחות בלח שטר שחרור דשם בן היו מבזים לחביהם שבח עליהן בחסור ומן הדבר בן שבני הגר שפחת הרה היתה ולח בח עליה חברהם חבינו ע"ה חלח בחיבות כדברי ז"ל בכ"ר נבי ותתן חותה לחברם היתה לשם ולח לבנים ויוסף היה סבור שבשהיו קורין חותן בני השפחות כחלו היו קורין חותן עבדים שבולדו בזמן שחמותיהן שפחות :

ולמה שהיו חומר עליהם שחסורין על הערוות תירץ חפני שהיה רוחה חת בבות חחרן שהיו כחות חבל השבטים לקנות חהם נדיים וטלחים וחלב ונביבה וכיוצא בהן חו כדי למכור לבן חפרות החרן והשבטים היו נוסחין וחותנין עמהן ויוסף היה סבור כשלבי שהיה דקדוקין דחמר שחוחל חין משתחוין בחשם בלל בכל חילי מיירי ואין הדבר כן דהח ק"ל כחידך דשחוחל לחמר בשלבי קדושין הבל לשם שמים וכתבו שם התוס' ועל זה חנו שחוכים שבשם שחנו משתחוין בנשים וחינו חסור להשתחוח בהן חלח בשעוח שהשחה עושה לשעלה בנון רחיבת פניו ידיו ורנליו והנעת החטה לפניו ומזינת הכוס שהן הדברים הללו נעשים לשם חלח על ידי חשתו שחף שבח יבח לידי הרהור עבירה כדחמרינן בפ"י יוחסין ח"ל רב נחמן לרב יהודה חיתי דוכ ותפקיין ח"ל הבי חמר שמוחל חין משתחוין בחשה בבב בין נדולה בין קטנה ע"כ :

ומ"ש שהטעות היה בחחיבת הבבר מהמופרכסת לח נהי' שחיך חפסר יוסף הנדול חחיהו בחכמה בדחמר בסמוך יהיה טועה בדין שהיו בקיחין בו חחיו ועוד לחפסר שהדין היה שחסור להם בשר מפרכסת חם הדין כרב חחא בר יעקב שהרי בני יעקב חורת בבי נח היה להם חו חלח שחחר כך בחחדשה הלבה לישרחל למשרי להו בשחיטה וחפילו לבריחה דחבי ח' ישרחל וח' גוי חותרין חפסר דהיבו חחר שהחור לישרחל מבוח לביכח מידי וכו' חבל חשיבותה הוה חסיר וכן חם שחמר יוסף טועה בהשיח דחין משתחוין בחשה חיירי בבל חילי לח נהירה פטעה יוסף בדין : נם ח"ם בקריחת חחיו בני השפחות לח נהי' כי חיך יהיו הנדיקים חבזו' חת חחיהם להזכיר עבודת חחותיהם בשום בד חי נרע חנר שחסור לוח"ל וכזר חעשיך הרחשונים וכ"ם לומר בשתם שיוכן חתחרט עבודת השתח ונשיחנה כך הויה טלית שחעתי חרבי ז"ל שטעות יוסף היה שרחה חת חחיו חוכלים בן פקועה בלח שחיטה דשרי כדחיתה בפ' בשתה השקשה ויוסף לח ידע שהיה בן פקועה ות"ם שקורין לחחיו בני עבדים היינו שלפי שבני הנבירות לח היו חתחברי עמהם כחותו שחיבם כ"ב חכוברי בעיניהם כחותם חשב יוסף כי זה היה לפי שהיו נחשבים בעיניהם לעבדים ומחזיקים חת חחותיהם לשפחות והרי הוה כחלו קורין חותן עבדים ממש ות"ם שחבדם בבנות החרן היה לפי שרחה חותם נוחלים ונותנים עמהם ולפי קדושתו רחה להתרחק מהביחור לנמרי ומשב שחין זה חלח להיות נותנים עיניהם בהן :

פלס ומחזי משפט סוכיר זה הכתוב לומר שנדון חדם כנגד חדם כי כך היה המדה לפח לחים בחשקלו ממש וכעירוך כתב דעל חלחיהון לקה דהיינו פלס ומחזי וכיס :

אפילו בשעת הקלקלה חינם חלח שוחטים כו"ק מה ענין זה לח"ם שלקה בשלשתן והלח לח לקה בחבר ח"ם חלח בשחיט ורר"ם תירץ דשוף סוף כיון שעל ידי חותו דבר עתה לחביו שחוכלין חותו חי כחב לו בלקלת חבירתו שלולי תחכולת חותו שעיר לח היו חוכרין חותו הרי לקה בחותו דבר עכשו שהיה חומר שהיו חוכלין חותו חי ות"ם חוכלי' חלח בשחיטה חינו חוכלי' חלח חוכלי' חותו חבר ח"ם כמ"ם יוסף לחכיו וכ"ק חתרת חשודין הן כיוון על חבר ח"ם חייב שניע בקלקלה על ידו וחפילו בשעת הקלקלה

מפיד מני פליסם שלח יהלליהו חי כתו סתמרת למיך ולח חסנו
לשמרך כי מתומרם לפילו בסנעת התקלה הרי הוח בפילו תמר
סח"ל הקדוש ברוך הוח חייך מתניע לך תקלה על ידו ולח נתקדרם
דעתי ככל זה כלל וכירוש' נרסינן מתר הקדוש ברוך הוח כך מני
מוכיח סהם סותסים ותוכלים
ולפ"ז ניחח סתחר סע"י תביחתו
'פוכיח ס' סמוחטי' ותוכלין להיטו
שתפילו בסנעת קלקלתם לח פרטו
נדר כתיסור תבר תן תחי תף על
פי שהרשו בעניו תביחת יוסף
וכל סכן בזמן כסרות נתנה שעל
ידי זה לקה תחר סס' נלגלגו ענין
תביחתו כדי להוכיח זה ותלו לח
הטח בזה לח היה צריך לגלגל
ענין זה וכ"ק שהרי שחיט ס'סעיר
הזה להטעיל הכתונת בדם היתה
תלים סו ולכן טעון שחיט ותם כן תה
רחיה תשחיטה זו שלח יתכלו תבר
מ"ה וכ"ע :

לעבר נתבר יוסף ותף
על גב דלתחיה

סיומל כ"ע שלחו תלהים ועוד כדי לקתסיך
לתריו בית יעקב כתה שתבר
רחוי היה יעקב לירד בשלשלות
של כרזל כו' שלח ויקרח רעב על
התרץ לעבד נתבר יוסף תכל
תקוס תם לח שנענש בעבדות על

מיכם ו דכתיב היה ס'תביחתו לתהרי כתוכן
תחר :

שאני תגרש כך תת הלוב
ופליגח תת"ל לקתן
פפ"ג סהיה לנסותו ס"קק היך
תהיה תתתו ית' לנסות לב כריה
לדב' עביד' וי"ל דוהתי כתם לבבה
לתרע שלח שלח תעיו פניה לזכר
ליוסף כי תסורים ירחה תפל תס'
היה לה סהעיו פניה כדי שיתיסר
יוסף על ידה :

ח שהיה זיו תיקונין וכו' דלילה לפ"כן זקוקים בפשטים
וכדפרש"י שנולד לו לעת זקנתו שיקבה ת"ש
הרת"כן שנה כל כניו כולהו לו לזקונו והכ'
יעשכר וזבולון תיכן נדולים תיוסף רק כשנה לו שנתים ועוד שהרי
כניתן יותר כן זקונים תיוסף ולתה יהבה לת יוסף תכל כניו
פשטם היולו כן זקונים ותה שהשיב הר"ם תיעו נכוח ולכן פירש
ר"י זקונים כתו זיו תיקונין ור"ל כי תכל שתסר כו' וה
כדרך התרגום שתרגם תרי כר חכים הוח ליה וה כל"ש בפ"ק
דקדושין נכי יהודה כני זקן תין זקן הלה זה שקנה חכמה וכ"ה לו
שתסר לו חכמתו :

שנסרן פס ועכר ליעקב ט"ו שנה היה ליוסף כשירד עבר
כדלעיל פס"ח :

צריך שלח לשנות כו' דת"ל תחתי תכפל קרח לתיתר
פשלחוהו כשביל כתוב' הפסיי תם לח ללמד דעת שלח
יעשה תדם כן תכניו :

שיער ידי כתנת פסיס בפ"ק דשבת תיתח שע"י תשקבב'
סלעים תילת שנתן יעקב ליוסף יותר תשתר כניו ולפ'
וכתב רש"י תשקל שני סלעים לתו דוקח נקט כתלמידי ר' יצחק תלוי
שנתתי כתנת פסי' סכיס פס ידו כתן תילת ולח כל הכתנ' ולפי פרש"י
לח פליג'תגדם זו תהיתה תפל לפי פרי' הלוי פליגח :

שלא לשנות ויהי דיוסף סיעה שלכל ח' תחיין כתן תליפות
סחלות ולכניתן כתן ס' כסף וחתם חליפות סחלות
כסר הקשו זה בפ"ק דמגלה ותירנו פרשי לו סיעה ממנו תרכני
ויהי לכתיב ויתרב תשחת כניתן ותחר לקתן שכתן לו יוסף ותשתו
וכניו וכו' כתרן שם כ"ה ויהי לכתיב ותני כתני לך שכם תחר
על תחיך תירן כעל כתחת יהודה סתחר שתו היה תלך לח
יתקבלו תחיו כזה שרחוי לתלוק כסור לתלכות תפל תמה שהוסיף
כשהיה הדיוט כתקנתו כו ולייר' דתשתם ל"ק כי זה לו תלף
עכורתו בקבורת תכיו כי זהו העיקר שפפק כידו לעשות ועוד

סחר שתכרוהו והוח שלם להם טוכה תחת רעה טוב כעיניהם מ"ת כתכרני
שתהיה לו יתר תחת ושו שכיתנה לו בכורת רתוכן :

וישנאו תותו ל"ק נתקנתו כו תחיו ותתגלגל הדבר וירדו
תכותיהו לתלנים כדתתר בפ"ק דשבת שלפי התחת
עיקר הקנאה היתה על תלוותיו
ועל דבריו תפל בנערות לח
דקדקותיה תתחר שתחלק השנאה
תכני הכתונת והתתחלה יותר
תחני הכל :

שהיתה תגעת עד פס יין
תלשון פס ידה דלא
ס"ל שהוח כלשון תילת כדלתת' בפ"ק
דתגלה בכפס כדיש של פסים :

שהפיסו עליה ק' להתי' פי'
ולת"ש על שם תכתוב
לרותיו נבי כתנת הפסים דתתר
ותתנון תתי תיכה לתי :

אי זה תשם יוליכה לפי
פשיו תתרתקי תלוליכה
שלח לבית לבניו כרב
רש ושוד שנרוך לבקר ולו ותת דברי שלם
תכתבו : פ' ו ס"ת

ועדתה ליהוד' והת דכתיב תזהר פפ
ויכיתו תל תביכם
ויתתרו ותת תכתבו היכו על יני
יהודה פשיה שלוחה ותה שתתי
שעלתה ליהודה היכו תדרשת ר'י
דתתר תתם תתרת תכר נת תניך
שתתר תומר תכר נת דלקתן
נפשקין ופ"ה :

פ"א פוטיפר כו' וכדתתרינן
בסוף פרקין ד' תוכיות
כבתבו לו וכו' ותבירת תנרים היה
פוטיפר שהוח שהר תקונה בשם
תנרים ותין לדקדק בתחי דריתתי
ת כשדרן שתין תלקדקין כזה
כרתתים והניתיטרות :

בשביל שקרא היה לפטיפ
שכוכות פעתות יוסף נקרא כדלעיל בפרקין ושם פירש טעם
הדבר :

פם וכתיב יש ר"ל קריינית יש שם לעזן תתיבה כתו פש ירח :
כתליה הכך יש ומ"ש הפיוכות היה לנקט תשתר נשים
שעשה ניסי"ת :

ניתוך נעזון כלישר לח תיתה כוה נעזת נרול לשם שכל
קנאתי תוכטת הרבו השנאה עד שתפילו השלום
תפסו תתכו כי תין זה תלא שפה תעורב עם הענעות כי"ל שהיעו
תותו :

דו כלכהן לכוהלין תין לתקבות דשבת תשתח ונעת
לניות השנאה תוכרת תלניות כלכ"ותלו כוהל
תחר כל תלתיד הכם שתיכו נוקם ונוטל כנתם תיכו
תלתיד חכם ותסיק דנקיט ניה כלניה תלתה דעות לניות השנאה
כלא תלניות כפרסום שכבר פרש"י שם ז"ל דנקיט ותם כת תתר
לנקום נקתתו נקו התשפט ישתוק ס"כ"כ לפ"ז לח יטור שנאה כלב
רק סיטוק נקתתו :

ט כך תין הנביתים תוליחים כו' תשום דק"ל דתדבתיך
ועל לתחיו דיוסיפו עול שנא תותו ויתתר תליהם
סתיעו נת וכו' תשתע שתחר שהניד החלום וזנתותו
הוסיף לומר שתלו נת כו' ותת טעם כהנאות הוה לכך תתר
שרתו להם שהנביתים יוכיחים כלשון זה טעם הרתו הזה תלין
יתנרך שלפי שהוח היה תקיף להכתם ותפיר להם תלותו כדרך
שתוכיתים הם שוכתים תותו קנתרם כי זה דרכם שהרי הנביתים
יוכיחום כזה כתה שתתר שם עניני לך ותה שלתיך כו'
כי הענתי תתרן תלרי ולו עתי זכר נת תה יעין כלב כו' ס"ק שתוכח
זו כוללת לכל השבטים ותין רתוי לקנתר לשתר השבטים ותה
שים כשבטו ושתתים לומר לפי שכתות שם תה יעין כלב כו' תין
תוכחה זו כלפיוסף שעיקר הזקו שלו כלעם היה עינו כיטה
עינו הרעה כנחש ורעת ליוסף לח שלטה כיה עינו כיטה :

אתם כונסין פירות כו' לא כתו כזה לפתור החלום כי פתרונו מבוה' שהוא הסתירו עליהם כתם שחתר המלוך תמלוך עלינו כו' אלא מפני שלא היה רחוי להיות ההתחל בחלומות שלהן ענין הסתויה אלא ואין מרחין לו לאדם בחלום אלא מעין המתורגם בקרן הרואה תדע דלא שחתר בפרק הרואה אם חזי דחיים דעייל פילא בקופח דמחט לבן בקבורתו אחר בעלין החלומות וק"ק אמתי ק"ל נסיב למילתיה אקרא לומנה ההוא מחלמים חלומים וכי לוי ורבי מלעזר נסבי והנה קמה חלומתי כו' ;

ולעיל פ' סח ולעיל פ"ו

פירות שלכם רקיקים כי כשהודיע יוסף ענין הרעב נשמע בכל העולם והכל באו בר בכני השבע אלא שהרקיב כלקמן כב"ח ולפ"ז פי' והנה תסוכיכ' חלומותיכם שנעשו סוכין ;

עתידים אתם לעשות חלומים חלומים כו' דרים מחלמים חלומים ופי' והנה קמה חלומתי כנגד עגלי ירבעם שהיה מזרע יוסף שהיו עקר ושל יהם נוקבו ונלכדו רבים לעשות נס כן חלומים אתם רואה בעיניו ופי' לפניו דקאמר על ידו וכשכתו ואם תאחר ואיך מקברתם יוסף כתם שפקר החטאת היה בשל ירבעם כ"נ ויש לומר שירבעם לא עשאתם לע"ז רק לאות למלכותו אז בענין הטלטאות וכדפי' בפ' השגל אחל המון ישראל טעו אחריו ועשאום לע"ז ;

עתידין אתם להעלים כו' דרים נמי חלומים לשון חלמים והרמז בחלומות אתיו העלמתם מכירתו מחניו וחלומות יוסף היינו טוכות שתיקת אתו הגלתו ;

לומר היה רעה מלכלהו אתם"י שתין זה ענין הוועלם כי אפילו לא אמרו זה רק שיהיו בשתיקה נתגלו מעלימים מכירת יוסף מ"מ אתר זה לשופרה דמלתא כי כתאתר זה אתזקו העלם התכי אתר ;

ומאן קאים לי מי עמד לי להגלגלי ולהמליכני זכות אתי שעשיתם בחתונת כלעיל פרשה פ"ח ופי' והנה תסוכיכה כו' לפ"ז יש לומר והנה היתה נסכה ע"י מכירתו שכתתם להשתחות לי כזכות אתי ;

כנגד חמשה פעמים אם שתתר חלומות ה' פעתים כנגד ה' פעמים שהשתחוו לו דחתם לא כן ותשתחוין לה הוה ליה למימר ;

רבי לוי ורבי סימון כו' קשיא לה' כפל מלכות ומשלה למ"ל ודעת רבי לוי מזה מסוס עין רעה שהפילו בדרך תמיתה הוקשה להם להזכיר כו מלכות והזכירו משלה בעלמה ולכן אלטה עין רעה כמלכות שנאמרה בזרעו שהיו המלכים רשעים כגון ירבעם וחבריו שהיו מיוסף ודעת רבי סימון שלחזק הדבר ואמיתו עכו כלשון כפול כי נתחתת להם שתם לה יוכה למלוכה לפחות יוכה למשלה ולכן נתקיים כו הפתרון ויהיו ממנו מלכים תם על כי שהמלוכה היה לזרע יהודה וליכה למימר דיתורת דהמלוך תמלוך ויתורת דתם משול תמשול קשיא להו דתין דרך המדרש לדקדק כזה כתתן דתתר דדברה תורה כלשון בני אדם ;

אמר יעקב מי גלה לו שאתי אתם לעיל בפ"ח : **לאו** זכיכת כספיה דתכה את פי' לעיל בסוף פ"ו : **כך** תהיו נוערי"כ כמו שנער יעקב ליוסף שהי' מנבא תם שעתיד להיות ותין זה קנתור כלפי יעקב דודאי יעקב לא נער כו תקוטן אתנה שהרי אתר את הדבר אחל נערתו מפני שהי' מטיל שנאה עליו ולהוציא מלב בניו כדפירש רש"י אלא נר' דקשה לן תם נורך להודיענו נערת יעקב ולזה אתר כי זה לרתוז שתעשה התכ היה סיוון לבניתם שגם הם יהיו נוערים בבניתו ;

כבור שתחיית התתים תנעת ביתיו תדקת' תתחיה וקתי' הכא בבא תני ואתך ואתתיתה הזו היה על אתו תיך אתפר שתנה שבבר תתם דליכא למימר שהתתים ת היה על ההשתחויים כדקאתר להשתחוות לך אתרינ לפי שהתתיתה תורה על הבתנע וההשתחויה תיכה מהבתנע ויעקב כל עתתו לא היה רק להכויב חלומו אלא יקבלנו בו אחיו ואם היתה התתיה' בעד ההשתחויה אין כזה הכוכה מאחר שהוא אפשר ואם הוה אפשר רחוק וכדפי' הרש"ז ז"ל ולכאו' למימר נתי שיעקב לדידיה הוה מתתים ולא שבר שהחלום יקשיים בשום פנים אתם כן תאי ואביו אתר את הדבר דהשתא דקים ליה שהחלום אתיתי אלא שלהויות אלא בניו כתכון כדפרש רש"י בחותם אבל קשה דקאתר ולא היה יודע שהדברים מניעים לבלהה אי יהושע ס הזקיקנו לזה אימא דשפיר קא ידע ולא נצטרך לומר שהשבור שתחיית התתים תנעת ביתיו ירתיה כט ואתי דק' מתתה אינו אלא להוציא אלא בניו ותם שאתר הרש"ז על לשון רש"י דאי הוה ידע זה היה די בנערה לבדה להסיר הקנאה ולא היה אומר הבא נבא אני ואתך ואלא אתך כבר אתם את אומר אני ואתך ואחיך ולא היה אבינו יעקב יודע שהדברים מניעים לבלהה שפחת רחל שנרל"ת נאמו ;

ויאמרו לו אהיו תמלוך תמלוך עלינו רבי לוי ורבי סימון תד אמר מפני שענו אורו בעין רעה לפיכך מעמיד רשעים והד אמר מפני שענו אותו בלשון כפול לפיכך הוא מעמיד מלכים ויחלום עוד חלום אחר ונומר בשעה שאמר יוסף והנה השמש והירח אמר יעקב מי גילה לו ששמי שמש אמר רבי יצחק אמר להושע ששמש עבדא בישא לאו ובינת כספיה דאבא את לא כך ראה אבא אותיך בהלום והנה השמש והירח אף את דום מלפני מיר וידום השמש וירח עמד ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו אמר הקדוש ברוך הוא כך תהיו נוערים בנביאכם שנאמר ועתה למה לא נערת בירמיה הענתותי ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינא כך היה אפינו יעקב סבור שתחית התתים תנעת ביתיו שנאמר הביא נבוא הבוא נבוא אני ואחיך ניתא שכא אני ואתך והלא אתך כבר אתם את אומר אני ואתך ואחיך ולא היה אבינו יעקב יודע שהדברים מניעים לבלהה שפחת רחל שנרל"תו נאמו ;

ויקנאו בו אחיו פתר יעקב כן ירגישו בניו ולא תירם כלום ויש לומר דחלו ידע יעקב שהדברים מניעים לבלהה ועל כל זה אומר שהחלום בטל מעום הבא נבא אני ואתך כלו' וזה אי אפשר אתנה תוכיח שקר מפיו וחלילה לפה קדום שיוציא שקר מפיו דלפ על נב דמותר לנזות מפני השלום ה"מ כשאי אפשר בענין אחר אבל יעקב היה להויות מלב בניו אומר כי אין לשום לב לדברי חלומות שאינן מעלין ולא מורידין וכיוצא מהטענות מבלי שידבר שקר אבל השתא דשבר שקיום שהחלום הוה בתחיית התתים אינו תוכיח שקר מפיו כתו' הבא נבא אני ואתך כלו' וזה אי אפשר אתנה תוכיח שקר מפיו וחלילה לפה קדום שיוציא שקר מפיו דלפ על נב דמותר לנזות מפני השלום ה"מ כשאי אפשר בענין אחר אבל יעקב היה להויות מלב בניו אומר כי אין לשום לב לדברי חלומות שאינן מעלין ולא מורידין וכיוצא מהטענות מבלי שידבר שקר אבל השתא דשבר שקיום שהחלום הוה בתחיית התתים אינו תוכיח שקר מפיו כתו' הבא נבא אני ואתך כלו' וזה אי אפשר אתנה תוכיח שקר מפיו וחלילה לפה קדום שיוציא שקר מפיו דלפ על נב דמותר לנזות מפני השלום ה"מ כשאי אפשר בענין אחר אבל יעקב היה להויות מלב בניו אומר כי אין לשום לב לדברי חלומות שאינן מעלין ולא מורידין וכיוצא מהטענות מבלי שידבר שקר אבל השתא דשבר שקיום שהחלום הוה בתחיית התתים אינו

משפטים ולכך הזכיר נסי הכתיב ולא נאמר כי כיוצאי ירך יעקב
לבך מדבר הכתוב ׃

שפורה רחל הזכיר קיומה שפחת רחל לפי שלא תניקו
מבטיח שהלכה גדלתו כתיב המדכתיב והוא נשר את
בני הלהה כן סין רחים תפי׳ לפי
תרגומו לכך אמר שתחזר שהיה
שפחת רחל מסתמא היה מגדלנו
כחייה ואחרי מותה הלפה תגדל
את בניהן ׃

יח נפתל קולמוס וכתב כן
לפי שלא תפול
עמידה כתוך סתין לו מניחות חוץ
לכתב מסטעם זה הוצרך רש׳י
לפרש למען התמנע לכן פירוש
בחזירה כפשוטה והוא שחזרת
הדבר בזכרונו על דרך שאמרת
כתוך לכתך וזולתם ולפי שמזירת
הזכר בזכרון מינו כיל שהדם
רק מיעשה לו רושם ושי כתם
שאחר כת׳ם בשטר ג׳ וטוב מזה
ומזה לכתוב בספר לכך אמר נפתל
קולמוס וכתב ולפי שמזירת
לחיבת הדבר זכירה הוזקק לחזוק יום וכחזוק שנה ואין שנה ואין
זה חדש וידיעת החקום כי זה מחקירת העדות כדתי׳ בסנהדרין
לכ׳ח שבכלל הכתיבה כתיבה יום כו׳ וחכ׳ם שכתב אי זו שנה ואיזה
חדש מ׳ל לפי שנפוי החלום עד כ׳ב שנה כדילפי׳ בגמרא מיוסף
ויעקב קיים ליה משכחת לכן כתב היום ושנשה לרעת עד אותי׳ים
לו תקוה וכתיבת מקום לפי שיוסף ספר לו כחי זה מקום נראה
לו השחם וכירה משתחוים לו כתב נמ שחקום לרחות אם יתקיים
גם זה ויתכן שלפי שהחלומות יפתנו כפי חוג החדם אי בפי שנוי
כוחנים או החקומות כפי הרגש החדם מחקרים פחקין כמ׳ם
המחברים ודחה שחלום יוסף אין לו ענין עם הזמן ועם החקום
לכן כתב הדברים לזכרון ׃

ורוה הקדם לחזור דחכיו שחר את הדבר ראיין שחכיו
שכאחי׳ אחר ליח שחר את הדבר שעתיד ליעש ולא
פחשוב שהוא דברי חלומות ומכל מקום חכיו שחר
את הדבר אינו יודע מידי פשוטו ומה שרוצה לומר שנראה לזה
כשהוא בן ל׳ם ל׳ דשערתו ותמיהתו הכא נכוא לא היתה לכניס שלא שחל׳כ
שכר שהדברים נשלים וח׳כ אין אחר את הדברים שלא שחל׳כ
נאחר לו כרוח הקדש כי יש אחם כדל׳ועוד דחי חכיו שחר את הדבר
אינו שלא יעקב לישראלים ולכתוב וינער כו חכיו וייאחר לו כו׳
ויאמור את הדבר ויקנאו בו אחיו שלא לאו דחכיו שחר את הדבר
ראיין נאחי אלוה הקדם ׃

כך חכיו יעקב שכור פי׳ כת׳ם הבא לבא חני ואחך כו׳ שכל
שהדברים בשלים שכאחו שוה ח׳ח נ׳ כל החלום שקר אחל
כשראה דברים אחשחעים וכלים שראה שיחנים להיות החלום
אחקיים אז אחר את הדבר שראה שהחלום אחתי ום׳ל לדבי אחנא
אחי דברי חיים דנשרת הבא נאא כו׳ לא היתה לנניס כדפי׳
והשתני שראה לקיים החלום הייאו היות יוסף הולך ונדל ואחיו
לפניו הולכים והלים וכיוצא שהדבר׳ם שראה היותו אנליח
למלוכה וכן קנאתם בו שכר שאולייהו חד ות׳ם אחר שם בשחקרה
פנקסי כו׳ הייאו דם׳ל לחכיו שחר את הדבר לא היה אחוך שאחה
שהיה אנפה הדבר כי לא שוב בעיניו שהקטן יהיה אשל הגדולים
וכחכיו אלא שהיה שחר הדבר בלבו וזוכרו כזוכר נראתו ואחזרה
על אחתחתו שנראה לו ואף על נב דאין אדם אחקנא בכבו ואשלחידו
כדאי׳ כפ׳ חלק היה זה הדבר רע בעיניו שהיה נריך לפשחחות לו
ועו׳ שאחשך קנאה ושנאה בין כניו ׃

נה יכול אני לעשות אחר שאת׳ הדבר כי לולי שהיה
בחשחתי אלא אחקרה היאני אשחדל לבטל הדבר כדרך
אנושית או כחפלה ולא דאי לומר דאחרי ככפה קאא׳פ שור שנגח
ד׳ וה׳ נכחחת׳ דבכלאי גדוש דקאחרי אחי לית לי לאעבד אא הוא
להו לאשחד שברי דהאא אילחא דפשיטא היא כי׳ אחית וחחיה
והאומר שחלו היה בא אידו היה עושה סדי הוא כאלו היה רושם
לבטל נזירתה ׃

נ נקוד על אחת כו׳ כאב כרא׳ם ו׳ל נ׳ל ד׳ם׳ם דכיון
דאחרם כא כ׳ם שאחה אונא הכאב רבה על
הנכוחות הזאת דורש שכאב כלו׳ והאחרונות הנקודות כאלו אינם

ולקחן ס׳ל שם

מחיו סונאי לותו והיה לו לירח מהם ולפחו היה טורח מלהרחות בפניהם מ"מ לא נתנב מהלוך אליהם מפני כבוד אביו אבל אביו לא חם לזה ולא מחזקי לרשיעי בעיניהם מיזיקו את יוסף:

דוה יעקב אביהם נזכר כי לא מפחתי רמז לזה וגו' דמסברת נפק ליה כיפל הפשר סזה ליעקב ויתמך להתנחם למה שהרי סוברהו לקחת לותר תפני מאין מתנחמים של החיים לבן אחר שהטעם מפני חסידות יוסף

יג יד **את** שלום אחיך ואת שלום הצאן כלו' אף על גב דלכאורה הכי קשה אחיך יוסל יוסף לרחות בשלום אחיו אחר לא יכלו דברו לשלום מכל מקום לא קשה לאיזו שלום זה דומה לשלום לשעל דשלום זה אינו אלא שיתוף בתוכב הכרחות אין שנן ואין פגע רע עד אחת שלום ואיתך שלום וווילתם:

כאו את שלום הצאן פירש רבי יעקב אחר כן שחפך לדעת שלום רבותו אבל לדיוק אחי נפקח אינה דבתיב קרא דין שיכתוב הוא שאחר את שלום אחיך ואמרי אורו אלא יעקב אבינו כדי שלא יבא לידי עניות של דרך שאחר נבי כי אחות נפשך לאכול בשר לאדם תורה דרך ארץ אלא יאכל בשר אלא לאחר ונבי ויותר יעקב לבדו אחור על פנין קטנים ונבי כי לא יהיה כך אחיון אחרו שיעניח האדם שלא יבא לידי עניות וכשבא רבות ולזה הגיד שלישות יעקב כי אחרו נקח מוסר השכל פ"א שיעקב לא אחניה כי אין לו לאטרוח את יוסף לדעת את שלום בניו ולא את שלום הצאן ומבני שהאדם צריך לשאול לאחיהו בשלום דבר שיש לאחיהו בשלום אחרו נשבה שהוא נשבה בטוחתו ולכן חפץ בידיעת הצלחתו וכשהיה לאחר לקחת נפ"ם בחתת דידעה לאחזל אם בעליך עביר אם בנייך עבידין ולכן כדי שתתקרב דעת אחיו על יוסף אליו א"ל שיאהלם בשלום נאחם וכזה יאמר אחן בעיניהם: **והלא** אין אחרון נתונה אלא בכהר ר"י בפי' החותם מוכח לה מדכתיב ויעלו בנגב ויבא עד אחרון וכתב עליו הרא"ם ז"ל ברמ"ל אין שאין זה דומים אחרון אחרון בהר שאם מפני שכתוב בה לשון עליה ויעלו בנגב ויבא עד אחרון דילמא הא דכתיב בה לשון עליה מפני שאדם יפרחל בכוח מכל האחרות כדפירש רש"י בפסוק מהרו ועלו אל אבי וכל בכרחשית רבה אחרו והלא אין אחרון בהוכה אלא בהר ואת אחרת מעמק אחרון ולא בביאו רמים מהיכן למדו לומר כן ויש לומר שרחיתם היה ממה שהיה מקום קבורה לאחים שאין מקבים לקבורה אלא מקום טרשים כמ"ש בשלחי כתובות אין לך טרשים בכל א"י יותר מאחרון דהוו קברי הם שבכי ומקום טרשים אינו אלא בהר עכ"ל:

ולי נר' שרחיתו שלרש"י רמים כי אילו היתה אחרון בעמק אף על גב דכתב ויעלו בנגב מפני כללות אחרן ישראל שהיה נבוה היה לו למימר וידעו לאחרון אלא שגם עד אחרון היו עולים והולכים ואין שיהים אין נרוך לרמים כי זה מהמוחסות ודכנן ז"ל עיקם רמתה את אחרון בהר אבל קשיא דלא קאמר אחרון קרא אחרון שבעמק אלא מעמק אחרון ואפשר דאחרון בהר היה ואבל מקום יעקב בשפולי בהר היה יושב והיינו עמק אחרון וי"ל דלא"כ מתחילת הר אחרון מבעי ליה לא מעמק אחרון דמשמע שאחרון עמוקה בעמק כתו עמק יהושפט עמק הכבא שנר' שהמדינה עמוקה בעמק:

הלך להשלים ות"ם מעמק אחרון ת"ם השכם ושנה לשון הכתוב ואחר הלך להשלים ולא אחר אלא לומר מפני שהיו שונאים נר' שיעקב נתכוון לזה בשליחותו וזה שקר אבל אחילה נהיה השליחות להשלי' השעה אלא מדעת יעקב:

העצה העמוקה אע"פ שנאחת עלתה היה קרי ליה עצה כי כן דרך הכתוב לקרות גודל ס"ע אי יעץ זאת על נפשו ר"ש

ויאמר יג יד לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן את שלום אחיך ניהא אלא מאי את שלום הצאן ראה אשר שאחם צריך לשאול בשלום דבר שיש בו הניחה ממנו והשיבני דבר וישלחהו מעמק אחרון ולא אין אחרון נחנה אלא בחר וכתיב וישלחהו מעמק חברון אמר רבי אחא הלך להשלים אותה העצה העמוקה שנתן הקדוש ברוך הוא בינו ובין חבר הנאה שהיה קבור בחברון ועבדום ועינו אותם וימצאהו והנה תועה אמר רבי יצחי שלשה מלאכים ניחדנו לו וימצאהו איש ושאלהו האיש נפעו מזה מטרותיו של מקום ויראו אותו מרחוק אמר בואו ונשמה בו את הבלבים ויאמר איש אל אחיו הנה בעל החלומות רבנן אמרי הירידי ליה אתי ושעין חלשה אמר רבי לוי זה עתיד להשיאם לעשלי ועתה לכו ואהרגהו אמר הקדוש ברוך הוא אתם אומרים ונראה ואני אומר נראה עתה נראה דבר מי יקום או שלי או שלכם:

טו וישטע

בכתות יעקב וכן אחר על ארץ מדוס וולתם ומה שאמר שכחן הכ"ם טינו וכן חבר הנאה היינו שגלה אותם לאחרים ולימה לע' שנה מתם שכ"ם יעז את אחרים יכיר את המלכיות לבלין להטילם מגזינם כדלעיל פרשה מ"ד ו"ם העמוקה כי לכאורה דבר רע אבל יש לו סוד עמוק שהוא להטילם מגזינם ולקרבן לתורה ולתעורה על ידי הצרות דהם כפ"ק דסוטה מייתי נמי מלבת אחר בעמק המלך ומפרש בעצה עמוקה של מלכו של עולם שכ' הנני מקי עליך רעה מכיתך ואין עצה אלא גזרה:

חבר הנאה שהיה קבור בחברון דרים חברון לתרי מנפי חברון ממש וחב' נאה בנוטריקון דב' העניים נדקו יחדו וטעם חבר נאה כי הנדיק נקרא רים אהוב ע"ד למען אחי ורעי דבך ודיש מכיך אבל בפ"ק דסוטה לא דרשו אלא נדיק הקבור בחברון:

ועברום ושנו אותם בדקדק אלא זכר תחלת הגזרה דהיינו כי גר יהיה זרעך שהגזרות התחיל משנולד יצחק כדלעיל פרשה מ"ד אבל העבדות שהתחיל במצרים עבדו נתגלגל ע"י יוסף ובפ"ק דסוטה לא דקדקו בלשון זה:

שלשה מלאכים כוונו רבותינו במאמרם כי האיש ההלה הם מלאכים אלא על הנחש היה כל הספור הזה אלא להודיענו כי עינת ס' היה תקום ואני כבר כתבתי דעתי בכוונת רבותי' כזה לעיל פרשה ע"ה פי' ג' כתהדורה קמא כתבתי שם טרחו לכתוב כזה ואכתבנו כאן בתהדורה אחרת ב"ה ע"ם:

טמדותיו על מקום דהיינו רחום וחנון והם מכזרים עליך ופי' מזה מתדות ה' שנקרא זה אלי ואתנוהו ומה שאמר כי שמעתי לומר' בלבם דוחינה יפורש לבקש לך נכלי דעות שאיתיוך בהם כמו שהחיה רש"י בפי' החותם ושעם הפי' הזה כדכתב הרא"ם לאם לא כן מאי נפעו מזה דקאמר ליה הרי הוא עצמו רואה שנפעו אלא היו אם מכיון שלא היו אם ולפיכך היה שואל אם רועים ועוד מה הפי דקא מהדר ליה היכו קא בעי מינים ליפה הם רועי' והיכו קאמהר ליה נפעו מזה לא היו לב שלא שמעתי לומרים בלבם דוחינה ע"כ והרמב"ן כתב שדרשו זה מפני שהאיש הזה הוא מלאך ואל"כ יודע הוא מנם הם ולמה לא אחר הנם בדותן ואמר כמסתפק בשמע מהם שילכו משם והיינו יודע מנם הם עתה ולכן יבשו מדרש במחתרו ודברי הרא"ם יותר נכונים וכתב עוד הרמב"ן שאין הכוונה לדבותיו שיפרש לו האיש העניינים האלו אלא כן היה בתוב בלבם ולא היה מספן בעצתו אבל הכוונה להם כי האיש גזרהל אחר הגיד לו הגיד אחת ואמר לשון משמע לשני פנים ובניהם אחת והוא לא הבין הנסתר בו והלך אחר הגלוה ממנה וילך אחר אחיו ויתפשם בדותן כאשר אמר לו וזה נכון:

בואו ונשמה בו את הבלבים מפני שיתבטלו לותו משמע שהשבו להמיתו בתחבולה בטרם יקרב אליהם אלא יבטרהו להרגו בידים ואין זה אחר אחר כך ועתה לכו ואהרגהו כי זה היה בידים לב"ח שזה על ידי שפוי הבלבים כי כזה היו נטולים משפיכות דם בידים כי היה תנוהם מאד ועוד כי כזה פטורים מדיני אדם ות"ם אחר כך לכו ואהרגהו אולי עשכון ולא עלתה בידם ואהרגהו שקרב אליהם ולא יכלו להמיתו בבלבים בקשו להרגו בידים כדברי הרמב"ן:

הידי ליה אתי וטעון חלמים כי הנה הוא בא לספר לנו את חלומו כדרכו תמיד ואין לומר שהם מפי הלזה כמו פירוש הזה כתו מי לזה בא ב"ם קצת הדרשנים דודאי הלזה כאן פירוש הזה אבל מי החיה הלזה שהרי הלמר דנוסה ונבי הלזה תקרא כזה אין דנש הלזה אלא מיתורת דרשי לה דכתר דכתיב הנה בעל החלומות הלזה למה לי אלא דה"ק הנה זה הוא עומד בשעתו • זה עתיד להמיתם לבעליו לא תאמרם ומוהר"ם פירוש שבעלו על ידבעם שהוא

מ״מ הפסוקי׳ בימות החלות

מוצע יוסף סימית מותם לעבוד את הכעלים ויש מפורשים שנכתו על שנלו למכרים וכידו והכעלי הם ע״ד כעלותו חדוניס :

ה״ג מתם מומרים ונכרנטו ומני מומר וכרחם וכן בניתו רש״י כחומש וטעם הכרשה פירש רש״י שם שתי מפשר שיתמרו הם וכרחם מה יהיו חלומותיו מכיון שיכרנטו כטלו חלומותיו וחל מתמה שיהיה מקנת שכתוב דברי מחר ומקנתו לכרי זולתו שכיומת כזה רבי כרשנו כספרי

דברים ד נביא והמן כזרע נד הוא :

טו וה״כן הים דמזכיר ויטמע רחובן מטמע שלח היה כין לחין כשכרו הדכרים חלח שמחר כך טמע כדכרים דהם לח כן לח היה לו למימר חלח ורחובן הניצל ולח דמי לויטמע מכרים לעפרון ויטמע מטם וייטב כעיניו דהמם לשון קכלת דכרים כתו ויטמעו מחיו ההכח ונבי ויטמע מטם ויכול על פניו ים לומר דמנטריך לומר שהשיבו פניהם כל כך לכדר הדכרים שטמעם מטם עצמו ומטני רבי יוסי דמין שבי נתי שלח היה שם לפי שהיה מטמם את מביו ומחר העבד כח והובד לו ומתם ומית׳ ור״ל ורבנן שכירה ליה כי שם היה ופי ויטמע לשון הכנה והשכל שנתן חל לבו שיעלה בו הסרחון חו שהוח מנה חותו עם מחיו :

כך מחר היה מטמם את מביו יומו פיומח חם כן למה קוכרך יעקב לשלוח את יוסף לרחות את שלום מחיו ואת שלום הצאן להשיבו דבר מחר שכבל יום היה הולך מחר מצניו הנלו ושמח יומו למו דוקח חלח יומים חו עשור היה משמש כל מחד ורחובן היה בשמושו יתי מספר עד שחמץ יעקב לדעת את שלום כניו :

אותו היום של רחובן היה ואם תמר ואמתי לח קחמר כדמחר לקמן נבי ויבח רחובן חל הכור שהיה עסוק בשקו ובתעניתו כו׳ בשלמח אתם לח תני מיתר כדקחמר הכח דכיון דהיה עמהם בשעה שהשליכוהו לבור מי מפשר לומר שמחז הלך לו חל מכיו ושוב כח מיד ובנה מין יוסף בבור ולימה למיתר שעברו ימים רבים בנתים כי מחר שבועת רחובן ליטלו מטם להשיבו חל מביו חיך הניחו שם והלך לו ושהם ימים רבים חבל הכח מחתי לח קחמר כדלקמן ים לומר דמי רחובן לח הוה בהדי יעקב חם כן הוה בכלל הלח מחיך רחניס בשכם ובכלל וילך יוסף מחר מחיו ובכלל ויתמהו הים חל מחיו כו׳ וזעתה לכו ונהרגהו וכו׳ דמכלהו קחי חבל רש״י כפי׳ החומש הניח טעם שתוש מביו נבי ויבח רחובן חל הבור וזה משברתו כי כמדרש לח כמנח זה :

ואין הסרחון חלוי חלח כי מין זה מנד מרעותו מביו דודחי חם יודע שבהרג חלונתו על כלם ושוב חלח יהרגוהו בודחי יחרימו כיניהם שלח יגלה כתו שבשו כמכירה חלח מנד מחיו עכשו כי מחר שנעשה יהודו יחללו חת הסרחון בכבור שכי לו למנעם מבח כדחי לניחותו בבור ולו רחוי להיות בכל דרביו השביל מכלם וכתו שנתרעתו על יהודה שלח ניחה בעיניה כתו שפירש רש״י נבי וירד יהודה מחת מחיו :

ואין הסרחון חלוי חלח כי כתב הרמ״ם ז״ל ולח חפני שהיה שהרו רחובן מכני לאה היה שהיה מביו דשמש רפה א׳ מהיכה וכתיב וישכחו מותו ויוסיפו עוד שנה לותו ע״כ ולח ידעתי מי הוקיעו לדברים החלה מחתר דמוטמע רחובן דרשינן לה כדכי׳ ולהו היה חפני שהכה חלה מירחת ס׳ שלח על כני שהיה סוגרו רש בעיניו לבח כדמים וכתי״ם חל חשטחו בילד וכדר יהוח דלקמן כפ״ג פרשה ל״ד לחתר אין היה יודע רחובן כו׳ דמטמ׳ שחפני

מ״ת שהשביעו

מנחה

טעמח לחת לח יהיה רחובן תחלה ולח מחתר שהכדיל חשם שלש פרים בעבר הירדן תחלה חייב להקריבם בשל רחובן כי הוח הבכור ויש לומר לפי שתין שלשה פרים חלו קולטו׳ עד שיפריש נם כן שלש פרים מעבר לירדן כדחי׳ בפרק הנולין וק׳ חם כן הים בנש בשלש פרים שהבדיל משה לוה חתר שהשכה כוה כדי לכפות בהלכה כרחובן דחלו׳ שחתין לשחר פיהיה חקים להבדיל כל ה׳ יחד חולי יפתחו כיהודה שהוח חלך חו׳ יוסף שנתנה לו הבכורה ולח שבירה ליה כטעמח דחתר חתם שחר משה מנוה שבחה לידי חקייתנה :

יו בקילוס היה בח נר׳ דקשה לן מחי כתיב בח יוסף חל שחיו דשם כבר כתיב הנה בעל החלומות הלוה בח והיכי שכבר קרב חליה כי כטרם יקרב לקרנו בנפלים וכשלה עלתה כידם וקרב חליהם בקשה לקרנו כידים כדמירש הרמב״ן ולוה דרשו דכתב שבח חל שחיו לו שבח בקילוס כלו בשבח והדר פיהיה חתנחה בדרכו שהיה מבלבל בשברו ושחנחה על שחיו חי נתי שבח בשבח ולולל שהיה משבח שחיו וכרכם בניו כדרכו עם שחיו ולח כדרכם עמו שלח יכלו דברו לשלום :

ויפשיטהו חת יוסף זה השנם כו׳ מדכתיב חת כתנתו חת כתנות השסים משמע ולחי דמרחי ניכהו וזהו חסר ו׳ כחלו כתב ואת כתונת השסים דחל״כ לח היה ניין לומר רק ויכשיטהו חת יוסף חת כתנת השסים וזהו שפרש״י כחומש חת כתנת זה חלוק חת כתנת השסים היה שהוסיף לו חביו יותר על שחיו ודלח כמו שהניח הרמ״ם מענני דכלה חדה היה ול״ק היה שהוסיף לו חביו שלח כלו לקחו חת נקמתם והפשיטוה מחכו ע״כ הוקשה לו שהיה די שיחתר חת כתנת הפשים שחתר שלח היה לו כתנת של פשים שלח שחת ס״ם :

ועור הוקשה לו מכתנת חתר דכתיב כה ועליה כתנת פשים כי כן תלבשנה כנות החלך השתולות חעילי דמשמע שהכתנת הוח המעיל ונדחק לתרץ דשחת מנהג כנות החלך השתולות ללבוש כדחות שהלוק חלמעלה שהקום המעיל חכל לעי שחתת דכתנת קחת הוח שהלוק וכתנת פשים הוח מין בחנת ס׳ שהוח המעיל ל״ק ולח מיבי ודרשו עוד מקם שלין פלוגתח דר״ל

אסר עליו למה לי דהא ודאי כין כתנת קמח כין כתנת פסי עליו ניכוו וע"כ לרבוי מנחת אחריתי מקח מכל רש"י כפירש החומש לא הזכיר זה כי לפי פשוטו של מקרא יתכן לומר דקאמר אסר עליו על כתנת הפסים כלו שהיה מלאכה שהיה המעיל לאחיהם מכתנת הרקמה שהוא החלוק הדבק לבשרו מכל מה שדרכו מניפיטו את יוסף זה הפיגם קשה מכי דרים דהא הכא ליכא יתורא ואמת יש לומר מלאת כתנת הפסים לדרשת את קמח נתי לדרשת וכדרך שאמרו בפרק הפועלים מכוטוב לדרשת רק נתי לדרשת :

זה הפיגם נר' רש"י והעדוך זה הסיגם ופירש בערוך מלבודנום בלשון ישמעאל ובלעז קפ"ה וכלה של כתר והיא כלה ניכית כעין עור בהמה וכעל הות אחת פירש לפי גרסתנו כי הה דנ' לפיל פ"ב כגדי מדם הרקמה היו דומין לפנים ופרש"י מחירים בפעיסית ומתוקנים כשאר מלבושים כני מדם רחבים :

זה חלוק כגון כתנת הכהנים ושלחי כתנת הפסים שהוא המעיל להתם יש לה סם לווי כדפירש וזה שאמר את כתנת הפסים זה פרגוד ופירש בע"ז פרגוד מלוייר ע"כ נראה שהוא מעיל מלוייר בציורי מטי וכשמוקי רש"י בתנא כתנתו זה חלוק פרוש כתנת הפסים זה פרגוד קטיפה ולא סבירותי מהו חלוק פרוש וי"מ פרגוד כתי רגלים ואין לו רגלים דמה ענין כתנת עם כתי רגלים :

זה פתלטוס פרש"י מכנסים :

ויקחהו כתיב וים שם למסורת וטעם המקרא לפי שכתנת כלם היה והיו כולן לקחוהו כלם :

ואימתי פרעה כלומר מדע דהוה שתעון ולא אחר דהייט שפרעה לו להלן דתל"כ מאי טנא דאסר את שתעון הוה ליה לאסור את יהודה שהיה גבור שבכלם ת"כ לאסור גם את לוי שהיה עקר עמו בשעה כת"ם נבי ויאמר הים הלא אחיו וכתיב שתעון ולוי אחים :

להלן ויקח מאתם את שתעון ותל"ג דמיד הוציאו והכניסו והקהו כלקמן מ"ח כשם שאסרו בשתעון כרכה וגו' שאפי' שהוציאו והכניסו היה בעבר יותר מאחיו שהיו כרשות שתעון :

כים אין כו אחד מכל נחשים ועקרבים יש כו דאם לא כן קרא יתירא למה לי וכדאמר בפ' כ' דשבת ממשמע שנאמר והבור ריק יודע הייט שאין כו מים תלמוד לומר אין כו מים אין כו אחד מכל נחשים ועקרבים יש כו ואם תאמר תימא מים אין כו אחד מכל טיט ועפר ואבנים יש כו דע שאחרן אחרים על דברי רש"י כתב ות"ל יודע בשהיה דבר התומר בשהות ריק יכול מזה רק אחד מכל מה שדרכו להיות מלא ממנו ואחד כור שדרכו להיות בו מים טיט ועפר ואבנים נחשים ועקרבים ודומיהם ואם היה אומר והבור רק לכך הייתי אומר רק אחד מכל מה שדרכו להיות בו ואם היה פורט באחד מהן לכך נאמר והבור אין בו מים הייתי אומר אפי' דוקא לא היה בו אחד מכל האחד מה שדרכו להיות בו לא הייתי אחייב אלא היו בו אלא היו נשארים תחת האפר יהיו אז לא יהיו בו לכן היה מהכתוב לומר שאינן רק ואין בו מים ללמדך אלא היה רק כי אם ממים אחרים שאחר כולהי היו בו אפי' נחשים ועקרבים ודומיהם ע"כ ולפי דבריו אין שנוי בין נחשים ועקרבים לטיט ואבנים שכלם היה אם ואם אלא הזכירו רבנן ז"ל רק שנחשים ועקרבים לפי שזהו דבר פלא שיעמוד אפי' אחד מכל אלו בבור בגובים גם מה שאחר אחלו היה אומר אין בו מים לכך היה שאחר מה שדרכו להיות אם נשאר תחת האפסר יהיו אלו בכלן דומיה היה מתברכת הכל אלין בו מים דמשמע הא שאר הדברים יש בו והר"י קי"ל תירץ לתפיל מנ"ם שאחר כאן אין בו מים ונאחר להלן נאחזו אחר אין בו מים אפי' להלן נחשים ועקרבים שכן אחר נחש ערק ועקרב ואחזו אף כאן נחשים ועקרבים אי נמי אפי' היו בכור אבנים או דבר אחר אינך אחר והבור רק ואם לא היו בו כלל אינך אחר מים אין בו ודקדק מחלת אי"ן פרוכה לומר באותיותיו מכל מים נחשים וגם דכתיב המוליכך במדבר בו' נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים שאר דבר אחר מים בו ואם כן אינך יתקיימו אלו הכ' מיעוטים בשנאחר שנחשים ועקרבים שהם כאחרי הבור והם לא היו בהלל ע"כ והנה מה שאחר מנ"ם לא נאי דאם כן לא היה שתיק נמרא מיהא שתין דרך הגמרא לסתוך על התעיין שידון הנ"ם ומעתה דאתין אדם ד' ג"ם מעתה אלא אם כן קבלה מרבו גם מה שאחר מדקדוק אותיות אין מהכל יתעט גם מה שאחר מסתירת מאחר והבור רק עם

מאחר אין בו מים אינו מוכרח דדילמא פרושי קמפרש והבור רק לא לגמרי אלא שאין בו מים והר"ם ז"ל כתב וז"ל אבל לכיכא לדיוקי מדיוקא דאין בו מים אבל עכנים ואבנים יש בו אלא כן קשיא ריעא לסיפא כתיב והבור רק דמשמע שאין בו שום מלוי וכתיב אין בו מים דמשמע מים אין בו אבל שאר דברים יש בו אף כיצד והבור רק מכל דבר שים בו מלוי כגון עכנים ואבנים וכיוצא בהם ואין בו מים אבל שאר דברים אלו בהם מלוי כגון נחשים ועקרבים יש בו וליכא למימר שאין בו מים הנה פירושו של והבור רק כאלו אמר והבור רק מאחר מכל דברים אחרים אף על פי שים בהם מלוי יש בו אלא אין בו מים דהם כן רק למה לי היה לו לומר והבור אין בו מים ואם תאמר מי יכול לפתוח קרא שאין בו מים ולכתוב והבור רק ומכיון דנחשים ועקרבים מאחר שאין בהן מלוי יש בו יש לומר דמי לאו קרא לאין בו מים לא הוה ידעינן אם הוו בו נחשים ועקרבים אם לאו דנהי דמשמע רקלא מתעטי נחשים ועקרבים כיון דלית בהו מלוי מכל מקום לא קא מתרבו מניה ואיכא למימר מלא הוו בו נחשים דכתיב בשתא דכתיב מים אין בו יתירתא ע"כ דלריקא הוה לשתא לדיוקי מיניה מים הוה אין בו מכל נחשים ועקרבים יש בו אי נמי אי לאו קרא לאין קרא לאין בו מים הוה ממינה מאי והבור רק ממה שדרכו מיתנה בו ואותו המים דסתם בור יש בו מים מכל דברים מחרים אף על פי שים בהם מלוי היו בו כתב קרא אין בו מים לדיוקי מיניה מים אין בו מכל דברים מחרים שהם בכלל רק היו בו ואיכא זה שנחשים ועקרבים אם כן מנטרינך רק למעוטי דברים שים בהם מלוי ומנטרינך אין בו מים לדברים שאין בהם מלוי כגון נחשים ועקרבים וכיוצא בהם ע"כ ולא היא כריך לומר שהוא דקשיא ריעא מסיפא כיון דלא מכינן למימר דכל שאר מילי וולת מים היו בו אלא כן הבור רק למה לי כתו שתירגם הוא ז"ל וסוף דבריו שכתב מי לאו קרא לאין בו מים הוה ממינה מאי והבור רק ממה שדרכו שיהא בו כו' לא הכיכותי דהם כן היכי ממעטי דברים מחרים שזולת נחשים ועקרבים שאין בו מים מדרכה שאין בו מים משום טפי אין בו הם עכנים וכיוצא בו כו ולכולם אימת לך דעכנים וטיט יש בו כיון דכתיב למימר עלייהו והבור רק אפי' שים בהם מלוי :

נחשים ועקרבים יש בו כתב הרמ"בן ז"ל ואם כן היו נחשים ועקרבים בתורי הבור מו שהיה עמוק ולא יכלו בהם שהלו היו רואין מופת ולא יזיקו ליוסף היה הדבר כדור להם שנעשה לו נס גדול שהוא נדיק גאור וידעו כי זכותו תגילנו מכל רע ואיך יעשו כמצות ה' אשר הוא חפץ בו ומטילו ובעניין שנאחר מלאכי השלום וסנר פיות חריותא ולא הבלוני כל קבל די קדמיתי זכו אסתכחת לי מכל מם לא ידעו בדבר ואני כמוסיף על דבריו שהלו נודע להם איך הסכים רחוקן בהשלכתו הבורה עם היות חפצו להשלינו והוא דאמר בסמוך מלא נחשים למו דוקא מלא ממש :

וקצת מהדרשנים יאמרו כי אין ההגלה מיד אים אחיו דומה להגלתו מן האדי ואחר כ"ח כי להיותו בעל כחירה הרשות בתוכה בידו ולא יגיל ה' מידו אפי' לנדיק אלא ע"י הרחוק ולנדיק בתוך מכל מיד הס"מ סתיום עוזים בכחירה תניע ההשגחה להגיל מידם כוכות ואעפ"י לגיונל ולכן בקש רחוקן להגילו מידו בהשלכת הבור אף על פי שעדיין הוא בסכנת הנחשים שאין הסכנות דומות ואין מסיגין על הדרם :

שני בורות היו כו' זו דרשת אחרת חולקת על הכותב דדרים השתא יתורא דאין בו מים לכ' בורות דהכי משמע כתי אלא קאמר ויגליכו אותו הבורה והוא רק וכתב תו והבור לרבויי בור תנין וענין כ' הבורות נראה שהיו מתחלה שני בורות סמוכים ועתה נפרץ הכותל שביניהם והיו לאחד חלק אלא נראות וחלק נחשים בתוכן שהיה ליוסף להנטער מנד הנחשים ומנד הנראות שיפול עליהם ומכלם יגילנו ה' ואלא נראות דדים אאין בו מים דמשמע הא שאר מלוי יש בו ומהבור רק דרים אלא נחשים דרק ע"כ לית היה שום מלוי ולכך אי אפשר שיהיה אלא נראות אבל בהיותו אלא נחשים לא נפיק מתורת רק כלעיל ואם תאמר נהי אלף על גב דאיכא נחשים שפיר קרינן ביה רק אבל מכל מקום מגלן דהכי הוה דילמא לא הוה היה אלפי נחשים יש לומר אם כן מה נרוך הכתוב להזכיר אותו שהיה רק כיון אלא היה ודאי ליוסף ת"ל מדלקמיה ג"מ כי היכי דהתי הוה אלא ת"ל יש היה

אלא

מ"ת ספסוק' מלא ומי מפקר לומר רק מנחשים ושקרנים כיון דכתב רק:

בורו על יעקב פלומר אדעו רק מחכמת התורה וקדמת משך הזרע כדכתיב לפי פשוטו נוהג היה כמו שנהגו משך הזרע למיס ומתי יהודה ימלו:

כתיב כי ימצא איש וכו' ק' מחמי לה נקט קרא קמא דכתיב ונוכר היס ומכרו ומפיק מסוף המקרא מעמא דזקא נוכר את היוסף מכל גוזר את הקטן לה ובפי' לדכויה מכי ימצא היס כדמיתי כתכילתא לכבי נקשהוה קרא לכיכה למפטריכו מכילו יחסך יוסף פניהס כקטן וכער פלא כה לכלל מנהס מ"ג ים לומר דמסוס למסוה קרא היכא למפטריכו מחיתה דכתיב היס ומעמיד כו ומכרו וילפיכן מכיה כפרק הנחנקין דליכא חיובא עד שיכיעכו לרשותו ומשתמש בו ולא מחי יוסף לה נשתמש בו לפ"ה דהיכ להס התנגלות כזה דכיון דליכא חיוב מיתה בעמוד פעיטה דלפילו לה נשתמש בו מיגנית מילתה טפי והוה להו לתודהר

יעקב סג מלא סטריך לומר מלא ידעו החקרס:

ז זבורה היה לפול קטיה ליה מחי מכמת לן כמה סיסבו

פחות לס לחכול לחס דכתי' לה קרה ולכך מחר זכורס היה לעולם ולפי גרסה זו רוכה לומר שהכתוב כחמיר בעכיכס כי לה היה החטה בחקרה הכעס מלא ביסוד פעס סיסבו לחכול לחס ותיסבו כדעתס לה שבו מדרכס הרעה ומזה הגד הכבירה התורה ותזכר להם לעולם ומזה שחחר תקוה היה לעולם גרסיכן תקוטה כמו שהגיהו קצת והוה ענין זכורה כחלות שוכח ושוב דרס מילתה לחרויתי דהיינו חחלל להם לכל כמי העולם חכל רש"י גרים זכות היה להם לעולם ולפ"ז ענינו שחטטחם נחסך להם זכות שהועילו לעולם והיינו מה שחחר לחך כך חחכיל לחס לכמי העולם וכלשון הזה חמר כחנחומח פרשה חסה עבירותיהן של ישראל מניחן לידי מעלות גדולות כו' חת חוטה כשעלה יעקב חת יוסף חכל חחיו כו' חחר רבי יהודה יפיכה לחת שיכפו הכבטים בעבה ע' לחכור חת יוסף כלבלה חת העולם שכא שנים בפני רעבון וכו' ולפ"ז גרסיכן שפיר חקוה היה לעולם ד"ל עבירתם כחה שנתפרנסו ע"י עצת יוסף והם היו שכה שהיה כחגרים:

והלא אין דרכן כו' לחו קושיה הוה דקחקשה דהה חף על גב דדרכן להוליך עטרן ועורות לה נכחל שפעמים יקרה שיוליכו בשנים חלה הה קשיה ליה חה טרף להוליכו מפחס חלה הכחוב כחומר לך חף על גב דחין דרכם להוליך חלה עטרן בכהן היה מחתו שיוליכו בשנים וכן לשון רש"י כחומס למס פרשם הכחוב חת חפחס להודיעך חתן שכרן של נזדיקים שחין דרכם של ערביים לשחת חלה נפט ועטרן ולזה נזדמנו בשנים שלה יזוק מריח רע:

שקים מלחים בשנים שמירום נכחת כל כנוסי בשנים כדפירש רש"י ופי' גרי נפט הנוטף חעני הקטף והוה הנחנה עם שחתני הקטרת:

כדי שחטה ערוה וכו' פירש שחין צריך לומר שלה הביחו עורות ועטרן כדרכן חלה שבהיחו בשנים לפי שפילו שלה יכיחו עורות ועטרן היה מנטער יוסף מריח הערביים שריחס רע מכל שנחתם שכם מחוסים וחלוכלבים ולכן הוצרך לכשחי' שריח כהם והוצרכו לומר כן דחי מפני העורות והעטרן היה לו שיחזן לכם ס' שחר פחורות שלה יכיו

מ"ת שהתפרש

לה פחוחות ולה מכוסחות ולה ידעתי למה לה דקדק רש"י כזה כלשונו סכ"ל דמשחע מיניה שלה היו משחות הבשנים שלה כחקום העורות והעטרן לעיל:

זכון הקדוש ברוך הוא לחותו צדיק כו' שחפילו בשעת כעסן של צדיקים מרחמים עליהם כדחמר בת"כ נבי ויהום בכחנותם:

יח בשבה יהודה הפתוב מדבר למפוקי מת"ל לה נחמר וכובע לא כנגד יהודה שכ"מה בפני כי נהרוג חת חחיכו וכל שחכר' חת יהוד' הרי זה מגחך שכ' וכובע כרך כו' כדחיתה גם"ק דסנהדרין ופי' רש"י המכרך המשפח דסכיכה ליה חלא עשה כהונן בשפרש כחן שחלו חחר להשיבו חל חכיו היו גם כן שחעכין לו וכדפירש רש"י נבי ודך יהודה חתי חתת חתן סחורידוהו חגדולתו לחחרו חתה חחרת למכרו חלו חחרת להשיבו היינו שחעשים לך ואיחת לקחן ס"ב פח"כ וכחנחומה' חבל רבי יהודה ס"ל כי כהונן עשה חלה היה חומר להשיבו לה היו שומעין לו דכולי חתי לה הוי עכדי ול"ל גב' חקחות דכר יהודה בפני חחיו ושמו חותו חלך עליהם דלה חכעיה חלה סורידוהו חגדולתו לחחרו חתה חפני הדבר הזה חלה חדרפה זה מ' מהדברים שבעטרס ינעו חותו חלך:

ולקחום ס"ל וכיוסלמי דשקלים ס"ב

ועשו חותו חלך דכתיב ויפתחוו לך בני חניך מפחם שהפליכוהו עליהם וחף על גב דחלכות שבט יהודה לקדמו ומשחע דר' בר חלפתי ספרית ליה הבי חת"ש פי"ג נבי יהוה בשם יהודה חלפים חלכות שבט יהודה רחו שחיים לקבל עליהם עול חלכות ומכל חקום חלכות שבט יהודה רחוי כוכותו גדולה חזו ולכ"ח כוכותו בהזן:

ועשו חותו חלך נרחה שחחר הג' דברים עשחוהו חלך כי רחו כו שכח פעמים שלה יחל חשיכני חמה שפי' רש"י נבי ודך יהודה דמשחע שכבר היה חלך דהה לה ס"ל לר' בר חלפתי הכי כדחי' לעיל ולפיכך לברם שוף שנפשם הרשוכה עשוהו חלך בכל פעם היו חוזרים ומבדילים חותו יותר:

ויבוא יהודה ואחיו עיקר הרחיה מדכתי' הם ויחחר יהודה מה נחחר למרחי כו' דחלו הכה לה נזכר דכור יהודה חלה משום דחשיקר ח חדעתה דסכי נכנם יהודה לדבר בפני אחיו שלכן פרט חותו בכחוב ול"ק ויבואו ביתה יוסף להכיר ביתה ליה להנקם הוי קרא:

ועל דרך הדרש יש לומר שלפי שחוללות החלך וסנולותיו סטנחיות שלשה חס' להדריך הפעם לירחת ס' ולקרכן כחומר וביתה עתו וקרח כו' ועכין ס' הקהל וכו' לפעות משפט עתו כי חלך בחשפט יעמיד חרץ וכו' לעורך חלחמה נגד החויבים להושיע עתו ועיין כחם ספירש כם שופטים על חם שחמר כחה"ר פרשה שופטים שחול הפיל יעקב בחרב דוד הכיח עליהם דכר כו' לכן חמר שבהחנח ג' חלה ביהודה הסבימו להחליפו חם הה' חומר חה בעם כו' שהגילה מכוח כדמים וחם הכ' כחו חם נחמר לחדוני חה נדכר וחה נעטרך כו' כי כוה דכר חתו חשפט כדרך רחז וכחה שחמרו ז"ל חה נחח' בכסף רחשון וכו' וחם הג' שהנשחו ליוסף כי כוה בח לפרוך חלחמה להגיל חת בניחן וכחה שחחר ז"ל הנשה למלחמה וכחוספתה שהריכו בעניין דכור על יהודה שבח לשפוך דמי כל חנרים כדי להגיל חת בניחן:

נלך ונחשוט כו' חלת לכו קדרים דסק' זה הדרך לכו

לכן כן כתורת כל תרעה דמוכין דנח קלל בעבדות נרתה שהוא דרך העולם:

עברו תוכן הדינים ורש"י גרים המדינים ופי' המחלקות שביניהם וכן פירושו לגדסתנו והכוונה שמיד שמכרוהו הפך לכם מקנתו ונתחרטו על המכר שעכרו הקטטות תלכם וטיינו דקאמר רבי יוסי כן סימן כתרגים כתיב בלכם לתהום כי מה' היתה לכם שיהך לכם לטעם הדרשה משום דכל מדנים כדפתיב כתר הכי והמדנים מכרו אותו ואין מדינים ומדנים שם מ' כדכתיב את מדן ואת מדין לפך אמר שרמז הכתוב העברת מדינים וריבותם:

כתיב למה תתעלם כו' משום דק"ל מתי למה תתעלם כו' והלא הכל כדי שתי חורח מרחת שתים כ"ם דחלינ' לחל מרשע יתן הפסול לפני עור כ"ה דפכתי מיתוקם קרח סה' מטה לב החדש קנת ולשולם הכחירה כיון כעניו תחי יוסף סה' נתן בלבם לשנאתו וזו היתה סבה שמכרוהו תף על פי שלא היו מוכרחים עליה ושוב נתן בלבם להחכו שמיד נתחרטו כדלעיל ודבר הלמד מסופו הוא דכתיב שכחוי נחלתך • ותייתי להך דרשה הכא דהוי סייעתא למתי דדרשי כויעברו מכני מדינים ומ"מ מכ"ן שהשנאה והכעס מה' היתה להם י"ל מסברת דמ"ט לשנאתו בשביל כתונת הפסים שתם תכין תכהו מה בפשוט גם מהחלומות מה הטילתו כי תשר יוציך וכן ע"ט שמיד כשנמכר נהפך בלבם דנכי שיתחרטו ותמכירה כדרך כל עושי רשעה שתלתים חדוות תכל שיהיו תורים לתהפתו ושוכחים כל קנאתם תי"ט לדבר תלת שתכל מה' הוא והיתה דתמר לעיל כדיך תלת לשנות כן תכניע כו' פלינה תחת ומ"ל שעל ידי קנאת תכתנת היתה שנאתה כשנשיה דקרא:

אתם מכרתם תשום דק"ל מה טורך לפודיענו כסף מחירו לכך תמר זוה לשיקח ממנו טעשלערך תכבורות ולכסה לגלגלת:

בנה על רחל לפי שרואה לומר שערך תכבורות כנגד ערך זה תזכירו כסף כנה על רחל לפי שהיה כבור לה דתף על גב דסתם כבור נקרא כדפתיבנתנה בבורתו ליוסף ת"מ לח הוה כפור כדלעיל פ"ב לכבי מייתי רחל דוקתי כבור לפטר רחמה פוה ומיידי דנקט הכא הכי נקטיה נמי כסמוך כענין מחנית הסקל ופ"ה כי תשא נתחומת גרסי' כהיתה לפי שתכרו בבורה של רחל וכן לקמן פ"ד פ"ד:

שהן ה' סלעים שכל סלע ד' דנרים וסתנה כ"ה סלעים מאה דינרים כמנה גורי:

לפיכך נהיה כל אחד מפריש כו' אין זה טעם לפדיון תכבורות דוקי הוה מפני שכתנו הלוים תמורתם תלת טעם ערך הפדיון קאמר שתאחר שתכבור נפרה תיך תכהן בעבד יתן שתיורו כתו שהעריכו את יוסף וכן גבי מחנית הסקל דכסמוך אין הטעם תלת תל הסך דתלו עיקר דבר כהיא דתיב כופר נפש כדי שלא יהיה בהם נגף תכל היות כופר נפש הים מחנית הסקל הוה כפי הערך שנערך יוסף אי נמי כי היכי דתתני להו כפרה קנה ה' ערך מנות תלו כערך יוסף וטייטו שתם יוסף וכניתן נותנים כסך הזה תלת פלינ' רחמנא כשיעורייהו:

כל ת' מניטו בקש לגלגל כו' כי בעשרים כסף עשרים דינרין הויטו ה' סלעי' כדלעיל ומנה ת' ב' מגיע לכל ת' בקש דהויטו חני שקל שהוא ב' דינרין וז"ס ירושלמי וכתכתות ת' ע' כי תשא לפי שתכרו בכורה של רחל בעשרים כסף וגפל לכל ת' וז טיבעא יהא כל ת' ת' שקלו טיבעא שהשבעא תסקל פתו שתם ותף על גב דתרוכן לה הוה כהדיוטו קניע לכל ת' טיבעא

ת"ח התפרשי

מדרש מכלי גב שם יתמרו לפה תתנו

ע"ש תוספ' ד' נב

מסתר רפתי

ויגש ראובן אל האור • והיכן היה רבי אליעזר
ורבי יהושע •
וישב ראובן אל האור • רבי אליעזר אומר בשקו
ובתעניתו כשנפנה הלך ויציץ לאותו האור הרא דכתיב
אמר לו הקב"ה טעולם לא תטא ארם
לפני ועשה תשובה ואתה פתחת בתשובה תהלה חייך שכן
בנך עומר ופותח בתשובה תהלה ואי זה זה • זה הושע שנ'
שובה ישר' עד ה' אלהיך:

כי ויקחו את כתונת הפסים וישחטו שעיר עזים •
וילטח שעיר עזים שרמו רומה לשל ארם •
וישלחו את כתונת הפסים ונומר אמר רבי יוחנן אמר דקרוש
ברוך הוא ליהורה אתה אמרת הכר נא הייך שתמר אופרת לך
הכר נא • ויכירה ויאמר כתונת בני •
אמר ליה אנא ירע מה אנא חמי • כתופה בני חית
רעה אכלתתהו ונומר • אמר רבי חונא ניענעה בו רוח
הקרש חית רעה אכלתהו • זו אשתו של פוטיפר
ויקרע יעקב שמלותיו • רבי פנחס בשם רבי הושעיא
אמר שבטים גרמו לאביהם לקרוע והיכן נפרע להם כמצרים
שנאמר ויקרעו שמלותם ונומר • יוסף גרם לשבטים לקרוע
עשר בנבנו ונפרע לו שנ' ויקרע יהושע שמלותיו • בניטן
גרם לשבטים לקרוע והיכן נפרע לו בשושן הבירה שנאמר
ויקרע מרדכי את בגריו • מנשה גרם לשבטים לקרוע
לפיכך נתקרעה נהלתו חציה בארץ הירדן וחציה בארץ כנען
וישם שק במתניו:

אמר

יט בשכן שביניהו לו חלקו כי חשבו שלח יחלוק על מעשיהם וכתעניתו היה עסוק על כלכול יפועי תכיו ולפי שיפסו לחכול לחם בפרך מהם ומיהו כפי זו תומנם נפרד מהם כי לפי דיעתם שקו ותעניתו שהרי לח הוקה כרבים על חטתו עד מעשה דתמר כדלתכתוב בסמיך:

תוספ יד

כשנפנה הלך והיכן כו' יש לעיין מכ' ליה שתיך כשנפנה הלך והיכן ויש לומר דדרים ושכ לעון כסוכה ונחת דתיך כשנח מן שקו ותעניתו לו טרחותו הלך והיכן ושוקק לוה תסום דיכון דלתוכן לח נתנה תכיורה תתי ושכ דתשתע דתתלה הוה תפל תכור ותי על שפת הבלכתו לכור תה נתי לח תשמע דהרי קבלינהו תותו על תפור הוה קתמר ושמעון הבליכו כדלעיל תשמע דלתוכן לח קרב תליו וזה שתמר הלה הוא דכתיב ושכ לתוכן ל' הכור כלומ' שפתח ת"ש קרח:

כרתיות תר יהושע ז

ר"ד תמור כל טרחותיו של בית וכו' היינו בית תלין שתחים לח בית תכיו תתם והוא ל"ק כדתמר לעיל נבי ושתע דתוכן כל ת' וה' היה תשתע תת תכיו כו' כי לעיל: לתקדום כרוך הוא כו' כלומר זו דתיה

תסתר ד

מעולם לח חטח לדם ועשה תשובה ותף על גב דקין עשה תשובה כדלעיל פ"ב תין זו תשובה גמורה תלח כרתתות כמ"ד שתם כתפרים ותף דתמר בפ"ב דעירובין דתדם תת' חסיד גדול היה ועשה תשובה תפשר לח סכירה ליה לרבי תליעזר הכי מי נמי יש לומר דתשובה תעליתא סיהה סב תלין כרתובן קתמרינן וקין ותדם הת' לח עשו תשובה תלח תתוך דדחק והעובש שנעשנו ותע"נ דתתרי כנח' סוטה ס"ק וכ"ק ס"ה תחוכל מי נרס לרתובן פירוש יהודה כו' הייטו להודות כרבים כלפירש שם התוספות תכל כניטיה עבד רתובן תשובה תקמי הכי ותף על כי סתיטו רתוי לפרסם חטח שכין תדם למקום פ"ב ר"ס גבי תצרי נשוי פשם הת שתר בפרקין הנו' שהודה כרבים כי היכי דלח לתסדו תחיותו כהדיה:

זה הוסע תימה דכשם נפיתים קלמו לו שתזירו על התשובה תל תטעה לומר שהוסע קדם לכל הנביתים דהת דתתרינן לעיל פ"ב כבור לבהוקה היינו לבליתים שנבאו בימיו כדכתיבנה השם ועוד הרי שר' שתר ושכח עד ס' תליך כו' דמיטה ילפינן שהתשובה ס' ממ"ש שכתורה ושתי' ל' דהוסע הוה שפתח בתעלת התשובה שלתדנו שתשובה תנעת עד כשם שהכבוד ושלוכות נעשו לו כשנגות וכיוצ':

זה הוסע דשתר נו' ככני רתובן כדברי הימים וכתרי הייטו כתרי כדלקמן ס"נ פ"ו:

כ ולכנזה שעיר עזים שתמו תועט היה לשם לשחוט ככם תו חיל שדמו תרוסה לטכול הכתנת כיותר:

ארזה תמרת הכר נא תוזה לטעתי דתת"ר לקתן שנשתכה פרשה זו לפרשה השתוכה כרי לשמוך הכר להכר:

ארזה תמרת ותף על פי שכל החתים היו תותרים עיקר הדבר היה תיכודה שהוא השליט והוא שכתן עכה על התכירה:

אברת הכר נא שכתו שניטר תת תכיו כתתר הכר נא שעל ידי זה תשב שטורף יוסף כן הוה נטטער כתתר זה שעל ידו נתפיים כדכר: **לירת** תנח ידע כו' לפי שנענש בן ר"ש כדרכי הוה וקתמר תו טורף טורף יוסף דמשתע שנתחזית כדעתו שכטרף לכך תתר שהיו דכריו כנתנוס וספק כתומר לח ידענה תה זה כי תני רומה תשה תחוקת כו

ותכתובת

מ"ת הפסוקי' ובחול המלות

זך

והכתובת הזה נרשם עטרוף עטרוף יוסף :
חשבו של פוטיפר שתגרה בו ויורם מכלתהו שתגערהו
כתו כי מכל מת יעקב ושמם הדר שם מכותר דשם לית כן
בעטרוף עטרוף הזה סני :

שבטים

נרמו כו' נר'
ק"ל מה טורך
לכתוב קריעת
בגדים שמחמר שבחמת בדעתו
ל"ה ח כה שמת והוסיף בתכלית על שכם
סס שם כתתיו מה שמיוד דרך
מכנים כו העולם מכל שכן שקרע בגדיו
מסתר ד שהוא דרך כל המתאבלים ולכך
תמר בחמת לדר שם בגילף קריעה
מקריעה שבגדים זה קרעו שכם ס
בגדיהם :

והיכן

נפרע להם דלא
מכעיס עיקר מה
ל"ה כ"ה שכעסו וחיכם
שנפרע ל"ס כתם שבעטרו
בעגילה מרגלים שתם כתו שדרשו
לקחן ובם דמו וגם דם הזקן אלא
תעילו שנין הקריעה נפרע להם
כתדתם :

שנ

ויקרעו שמלותיו ותע"נ
דכתיב שלח חטת בחזון
הזה נמי כהדיוטו בגדי הוכח לקי
כרכת :

עמד

כן כתו וכפרש לו דתע"נ דמה סיוסף נרם לשבטים
לקרוע בדין היה בגזר מ"מ נס הוה שנעש על ידם
דמגלגלין חובה על ידי חייב ע"ד שנס שנעש לצדיק לא סוב וסוף
מטיפין יטורון וחולתם וכ"ש הם לא כיון יוסף אלא לטובה מ"ק
חטות יחכלו כוסר ושיני הבנים תקהינה :

בנימן

נרם ותף על גב דלא הטח בזה מדרש הזה שיקר את
מנשה שנים לפי שתגלגלה חובה ע"י ישנם קנת כדרך
מכה בשנגה מ"ב לפי שהיה לו לצדוק בשקו דוד אי יהא בהשבת
הכסף בחתחות אחיו והמקבר בחעשה הרחוי לעשות בשמירת
הפנינים שבירה היה ירוו כחתר שלחו לדעת :

מנשה

נרם שחתר על הכית שדרך אחריהם זה חנשה כחה
שחתר ג"ל ותף על גב דשמות חכיו הלך שתגלגלה
חובה ע"י :

לפיכך

נתקרעה בחלתו דתף על גב דיוסוסע שקרע שמלותיו
כתו שבקשו כני גד וכני ראובן ותאי שנא שביתנה שם
נחלה לאחי שכם וה שפי חשבט אחר היה רחוי לתתה לאחי שכם מ'
חאחי ראובן לוי ויהודה כו' אחר חשתר כני השפחות :

לפי

שחשם חביאו יעקב את השק בחתן בשרו בשורת כני השפחות
שבשם לחדו שחבו לעשות כן בחיין נפרע כדי שירחם ס'
כי לולי יעקב שנשם כן חנח ידעינן שטוב לעשות כן לקורח בנורות
וייתכן שלפי שחיו רחוי לחדם לעשות נפש וכחתבה כותרי מרס
שחטטערים בלבושיהם כחה שחתר הרמ"כס לכך אחר כי לולי
שכבר קורח זקן לח היו משתחוין כדרך זה והיתרנה כל קויטא
דשחעתי לאחר שחחכמים היודעים חן דורש כרגים כיים
סגולה בשק השטוי שבלובשו על בשרו חין תפלתו שחרת
ריקם וחשחכיח שחשקיפה שחעין קדשך קרי ביה השק יפה ויהו
מורחו של יעקב שבשו לפי שכלו כאחר' שער וה"ל בשק ו"ם ואחרבע
חלות חיו עתו שק בגי ד' חלות ויהו ויכוח על לפני שער המלך
כי חין לכוח חל שער המלך בלבוש שק שהיה שבטיח לשלחידו
בשלחנו והיה שכיח שוחש בכולו בשער המלך עם היות שחין לבוח
בלבוש שק ושל כל זה חין שכלים וחין זה חלח שפל ידי השק היה
נשנה בשפלתו ולפ"ז נוכל לומר שזה שחתר שחין בשחק כחן שהשק נלמד שיעקב
כי ממנו למדנו סוד זה ולבך חתר שחינו בוחש חלח בבני חדם
גדולים כי המה יודעים סוד זה ולפי הפשטו מ"ם שחינו בוחש חלח
בגדולים היינו דמיחו כיוהרח להגטער כדרך יעקב שבינו ובדרך
שחתר כף' הכוחם חי חשיבת לשיחשכולי שירושלם וכו' • ושף על
גב דרחוכן קרם ליעקב בלבוש שק כדחתר לעיל שהיה עשוק
וחשלו

ויקומו

כל בניו וכל בנותיו רבי נחמיה חתר בנעניות
היו כו' :

בנעניות

היו בנותיו שהן בלותיו כדחתרפו ושאל שחכיון דלא
חשבחן שהלבו חכל משפחת שבשים ליפת בשים
כיוחן ויעקב משפחת בנעניות היו שבנות שהרן ושף על
פי שיוחן ויעקב נאחרו שלבדקן בבנעניו כותרו לבני יעקב כי לא יכלו
ללכת לעבר הנהר שו על פי הדבר בשלום והה דכתיב ושאול בן
הבנעניות בכר שחרו ז"ל בן חי שהבעלה לבנעני שכל חה"ב שבלם
בני בנעניות וכן הה דכתיב וירח שם יהודה בת חיש בנעני בבר
חתר לקחן נבר חנרח שו שהחדום נדול היה ביהודה שנבר בחיו
ושם הוח בבשל כוה :

והלואי לאחיותיהם

קרה שלח היה שבטער עליה בשבם :
בשחו השבטים דכל שבט ושבט שלוה
שלושתו עמו כדלעיל פרשה ס"ב וחה שלח
נזכר בירידתן לחברים שם בימין יוחנן דבשר יעקב שפשר שבבר שתו
חי נחי לה הוברך לחתוחן דבחר נבריהו נרירי וח"ת והה שחות חן
השם שסורה לבני נח • עיין כזה לעיל וכפ"ד חיחות ים לומר
דבני נחם בשלו שלושות שפה שחחרים והשחרים בשלו שלהם
כדפירש הרמ"כן ז"ל והה דקחתר שלושתו לחו דוקח בת חנו לח לפי
שנולדה עמו קרי לה שלושתו :

לאחיותיהם

שלח ס"ל כר' שבדקו לורש בשבן השרור
והרח"כן כתב דשפשר לר' נחי לה נשמו
בנעניות חחש הה דוחק בדחקתו לקחן בשפ"ד ס"ה :

ההד

ויקומו כל בניו וכל בנותיו כו' נרחין הדברים דרבי
נחמיה לה חתרי לחילתיהו חקרח דויקומו כל בניו
חלח בעלחת הוח דחיבלינו לחי בשלו השבטים והחדרם קבע
דבריהם כה :

כתיב

כי יהודה נבר בחיו כו' חיבח לאיחתר חה ענין
הנבורה חלח קבלת התנחומין דחלי הח בהח על
דקחשיב ליה זה שהוח חבי כלם חדוש לה קבל
התנחומין ויש לומר שהחתנחם חפשר לקטורו כי לה ירעש
בחכידתו על דרך חין סוסה נפנע וחם למשלתו כי להיות חמין
לבו בנבורים חקשה לבו ויעבור עליו כל חה שיהיה חבטרות חו
לחבחתו יתנחם כראותו כי חין חועלת בחנחם על חה שחי חפשר
לתקן וכחה שחתר החכם שהכלנה על הקריעה בחבעת התקון
חוזק על חכמת החדם ושה הביח כי יהודה נבר בחיו לראשי
שחין תנחומיו חקטורו חלח חכר נבורתו חו חכמתו ולכן יקשה
כיעקב שהוח חכם ונבור מחנו למה לה יתנחם ושבני דהיח
הבחבת שבשביל חכמתו לה יתנחם כי חתנחמין על החתים לפי
שיתיאשו חפש וירבו שחין תועלת בדחנה חכל על החיים חלח
יתיאשו

כשקו ותעניתו לח דחי להחם לענין הפרשה ושפוה חכל
לענין נבר ותכילות וכן כל הני דחייתי :

מרדכי

וילבש שק ואפר ושחק ואפר יוצא לרבים ק"ק
דשחתי הענף חלבוש ילפי"ח כחיב ס' ואת
קוחתך דחתה לחתר חכחן דרוב חוחו קדור בדיקים היו ניחח
טפי :

אדן

כ"כ שנה שעברו
חתכירת יוסף עד
שבגלה לחכיו שרי כן י"ו שנה
היה כשנחכר ויוסף כן שלשים
שנה כשעמד לפני פרעה ח' שני
השבע וכ' דרעב הרי כ"ב ושוש
דחשכחן ימים רבים ק"פ יום וגבי
זכה דכתיב ימים רבים שלשה להכי
חשחיענן דימים רבים דהכה כל
כ"כ שנה ושעמיה חדכתי' כי חרך
חל כני חכל שחולה ועוד דכתיב
ותחי רוח יעקב חביהם ומשתע
דשר שהיה שעתה קוה חתחכל
ורש"י ל' הוסר חנל זו כפירושין
ויוסיף שם שהשבטים בשנד כ"כ
שנה שלח קיים יעקב כבוח חכ
ושם וכר' שלדעתו זו היתה כוונת
החנדה ולח ידעתי שם כן היכח
רחיתה בחקרח שזה שחת ה :

ויקומו

כל בניו וכל בנותיו רבי נחמיה חתר בנעניות
היו כו' :

בנעניות

היו בנותיו שהן בלותיו כדחתרפו ושאל שחכיון דלא
חשבחן שהלבו חכל משפחת שבשים ליפת בשים
כיוחן ויעקב משפחת בנעניות היו שבנות שהרן ושף על
פי שיוחן ויעקב נאחרו שלבדקן בבנעני בוחרו לבני יעקב כי לא יכלו
ללכת לעבר הנהר שו על פי הדבר בשלום והה דכתיב ושאול בן
הבנעניות בכר שחרו ז"ל בן חי שהבעלה לבנעני שכל חה"ב שבלם
בני בנעניות וכן הה דכתיב וירח שם יהודה בת חיש בנעני בבר
חתר לקחן נבר חנרח שו שהחדום נדול היה ביהודה שנבר בחיו
ושם הוח בבשל כוה :

והלואי לאחיותיהם

קרה שלח היה שבטער עליה בשבם :
בשחו השבטים דכל שבט ושבט שלוה
שלושתו עמו כדלעיל פרשה ס"ב וחה שלח
נזכר בירידתן לחברים שם בימין יוחנן דבשר יעקב שפשר שבבר שתו
חי נחי לה הוברך לחתוחן דבחר נבריהו נרירי וח"ת והה שחות חן
השם שסורה לבני נח • עיין כזה לעיל וכפ"ד חיחות ים לומר
דבני נחם בשלו שלושות שפה שחחרים והשחרים בשלו שלהם
כדפירש הרמ"כן ז"ל והה דקחתר שלושתו לחו דוקח בת חנו לח לפי
שנולדה עמו קרי לה שלושתו :

לאחיותיהם

שלח ס"ל כר' שבדקו לורש בשבן השרור
והרח"כן כתב דשפשר לר' נחי לה נשמו
בנעניות חחש הה דוחק בדחקתו לקחן בשפ"ד ס"ה :

ההד

ויקומו כל בניו וכל בנותיו כו' נרחין הדברים דרבי
נחמיה לה חתרי לחילתיהו חקרח דויקומו כל בניו
חלח בעלחת הוח דחיבלינו לחי בשלו השבטים והחדרם קבע
דבריהם כה :

כתיב

כי יהודה נבר בחיו כו' חיבח לאיחתר חה ענין
הנבורה חלח קבלת התנחומין דחלי הח בהח על
דקחשיב ליה זה שהוח חבי כלם חדוש לה קבל
התנחומין ויש לומר שהחתנחם חפשר לקטורו כי לה ירעש
בחכידתו על דרך חין סוסה נפנע וחם למשלתו כי להיות חמין
לבו בנבורים חקשה לבו ויעבור עליו כל חה שיהיה חבטרות חו
לחבחתו יתנחם כראותו כי חין חועלת בחנחם על חה שחי חפשר
לתקן וכחה שחתר החכם שהכלנה על הקריעה בחבעת התקון
חוזק על חכמת החדם ושה הביח כי יהודה נבר בחיו לראשי
שחין תנחומיו חקטורו חלח חכר נבורתו חו חכמתו ולכן יקשה
כיעקב שהוח חכם ונבור מחנו למה לה יתנחם ושבני דהיח
הבחבת שבשביל חכמתו לה יתנחם כי חתנחמין על החתים לפי
שיתיאשו חפש וירבו שחין תועלת בדחנה חכל על החיים חלח
יתיאשו

ותיאמר מבקשתם לא יתנחמו כי הזכרון מסס לתושלת שיסתלקו בבקשתו ורמ"י פירש בחומש מין מדם יכול לקבל תנחומין על חיי וסכור שמת פעל שמת נגזרה גזירה שיפשפה מן הלב ולא על חיי ולפי שם פשיטא מין כורך:

זה יצחק פירש הר"מס שהוכרחו לומר יצחק ולא יעקב דקאי עליה משום ירושה דהכי דייקי לו לומר ויבך הוא שהם ומסתמא ליעקב קאי דומיא דויפס שק כמתניו ויתמכל ויתמן להתנחם ויתמר כי תרך אל בני ועול כיון דקרש את בגדיו ויבך שק כמתניו ויקומו כל בניו לנחמו ויתמן להתנחם מת"ל ויבך הוא וכי תעלה על דעתך שעשה כל אלה ולא היה בוכה אלא עכ"ל זה יצחק שהיה בוכה על גרתו של יעקב ולא היה מתאבל פשיטא יודע שהוא חי כדפירש רש"י ויפה פירש:

וכיהו מין גרסה שדעת המדרש שבכיתו מפני צערו של יעקב דהא כן למה כשיוסף מתאבל יעקב היה מוכל ושותה כו' ולא יש לו להשטער על יעקב אפילו אלא בפניו אלא גם רוצה לומר סבר כדרבי סימון דאמר משום כל המתאבלין עליו מתאבלין עמו סתין זה לא מפני כבוד האבל ולזה אין מתאבלין אלא בפניו ומתאבלין דקאמר לאו דוקא אלא כלומר שבוכין ומצטערין שזו לא תלויות מהם:

אצלו היה בוכה ופירש ויבך אותו פתו ויתנכלו אותו שפירש רש"י אותו כמו אתו ולא שבכה את יוסף ממש שיודע היה יצחק שהוא חי ולא לדעת ז"ל והר"מס שהקשה לו מהיכן ידע יצחק שהוא חי ולא לא ידעו הסוד הזה אלא הקדוש ברוך הוא ואחי יוסף ותירץ דשמח לא החרימו אלא לגלות אלא ליעקב אבל ליצחק גלו לו כדי שלא יצטער ויבדיון תמוהים איך יגלו את גבולותם ליצחק ועוד איך יגלוהו מהצער בגלותם שהוא מדרבה יצטער טפי כי הולך יוסף בשבי ועוד שם כן ולאי יחזרו שיצחק יגלה ליעקב ולא יגלו לו אלא בשבועה שלא יגלה ליעקב ושם כן מאי קשיא ליה לבעל המדרש ולמה לא גלה ולדידי לא קשיא ולא מידי דיצחק נביא הוא ונגלה אליו מבנותיו והכי מיתמי בתנחומא פרשת תקנ ואף על פי שהחרימו וקבלו את כל מיני שיגלה ושתפוה להקדוש ברוך הוא שהשם מדחיפת בתנחומא הניחו שלא יגלו ליעקב אבל ליצחק לא חשיק מדעתיהו והא דקאמר ולמה לא גלה לו כו' ולא משני מפני שהרס שלא עלתה על דעתם אלא עליהם והקדוש ברוך הוא עשה לו על אחרים ואפילו את"ל שבגללו אחרים כל נמנה ל"ק שהרי אין כח בידם לאסור איסר על מי שלא נתנה עמהם בחרם ומה שאמר שעשאו להקדוש ברוך הוא עמהם קייכו שם יסכום וסכים כדפירש מהר"ק ז"ל כשראיו אי נמי שעשאוהו הוא שהיו מקובלים מאבותיהם שעתידים שיירדו על ידי אחד מן השבטים לאחרים וכיון שכן כוותיו לא יגלה הקדוש ברוך הוא זה הסוד שלם מתגלה יגלה מכיון לבדותו משם ולא תתקיים גזירת בין הבתרים כדפירש הר"מס ז"ל ובכי תיתמי בתנחומא בפרשת תקנ:

אם כן אין חיוב על יצחק שם היה רוצה לגלות והשתא ניחא נמי מה שם גלה ליצחק אף על פי שעשתף בחרם כי לא נשתתף אלא כמה שהסכים דהייכו שלא לגלות ליעקב ושם שתמר מכל מקום מגלן שם גלה ליצחק יש לומר דסברת הוא לא יעשוה עשם את חסידיו בחרם ורוקא יעקב נפטר בנגד כ"ב שנה שנפטר מכבוד אב ושם כמה שתמר ז"ל אבל יצחק את פיו יפטר ועוד דיעקב לבסוף ידע כי הוא חי ויצחק את פיו יפטר ושם לית שם שגלה לו אתחלה במגלן שעת בכפם מהם:

כי המתאבלין עליו כל מי שהוא קרוב שהלו יומת המתאבלין עליו כגון אח ובן שם את לו את שמתאבל עליו אין המתאבל עליו אלא בפניו מפני כבודו כדפי':

כא כבזה חוכיות נכתבו לו כלומר כמה פעמים נזכר ולפי שדרך לכתוב שטר מכר בתחילתו מקבלים לו יתנחמו כי הזכרון מסס לתושלת שיסתלקו בבקשתו ורמ"י פירש בחומש מין מדם יכול לקבל תנחומין על חיי וסכור שמת פעל שמת נגזרה גזירה שיפשפה מן הלב ולא על חיי ולפי שם פשיטא מין כורך:

זה יצחק פירש הר"מס שהוכרחו לומר יצחק ולא יעקב דקאי עליה משום ירושה דהכי דייקי לו לומר ויבך הוא שהם ומסתמא ליעקב קאי דומיא דויפס שק כמתניו ויתמכל ויתמן להתנחם ויתמר כי תרך אל בני ועול כיון דקרש את בגדיו ויבך שק כמתניו ויקומו כל בניו לנחמו ויתמן להתנחם מת"ל ויבך הוא וכי תעלה על דעתך שעשה כל אלה ולא היה בוכה אלא עכ"ל זה יצחק שהיה בוכה על גרתו של יעקב ולא היה מתאבל פשיטא יודע שהוא חי כדפירש רש"י ויפה פירש:

וכיהו מין גרסה שדעת המדרש שבכיתו מפני צערו של יעקב דהא כן למה כשיוסף מתאבל יעקב היה מוכל ושותה כו' ולא יש לו להשטער על יעקב אפילו אלא בפניו אלא גם רוצה לומר סבר כדרבי סימון דאמר משום כל המתאבלין עליו מתאבלין עמו סתין זה לא מפני כבוד האבל ולזה אין מתאבלין אלא בפניו ומתאבלין דקאמר לאו דוקא אלא כלומר שבוכין ומצטערין שזו לא תלויות מהם:

אצלו היה בוכה ופירש ויבך אותו פתו ויתנכלו אותו שפירש רש"י אותו כמו אתו ולא שבכה את יוסף ממש שיודע היה יצחק שהוא חי ולא לדעת ז"ל והר"מס שהקשה לו מהיכן ידע יצחק שהוא חי ולא לא ידעו הסוד הזה אלא הקדוש ברוך הוא ואחי יוסף ותירץ דשמח לא החרימו אלא לגלות אלא ליעקב אבל ליצחק גלו לו כדי שלא יצטער ויבדיון תמוהים איך יגלו את גבולותם ליצחק ועוד איך יגלוהו מהצער בגלותם שהוא מדרבה יצטער טפי כי הולך יוסף בשבי ועוד שם כן ולאי יחזרו שיצחק יגלה ליעקב ולא יגלו לו אלא בשבועה שלא יגלה ליעקב ושם כן מאי קשיא ליה לבעל המדרש ולמה לא גלה ולדידי לא קשיא ולא מידי דיצחק נביא הוא ונגלה אליו מבנותיו והכי מיתמי בתנחומא פרשת תקנ ואף על פי שהחרימו וקבלו את כל מיני שיגלה ושתפוה להקדוש ברוך הוא שהשם מדחיפת בתנחומא הניחו שלא יגלו ליעקב אבל ליצחק לא חשיק מדעתיהו והא דקאמר ולמה לא גלה לו כו' ולא משני מפני שהרס שלא עלתה על דעתם אלא עליהם והקדוש ברוך הוא עשה לו על אחרים ואפילו את"ל שבגללו אחרים כל נמנה ל"ק שהרי אין כח בידם לאסור איסר על מי שלא נתנה עמהם בחרם ומה שאמר שעשאו להקדוש ברוך הוא עמהם קייכו שם יסכום וסכים כדפירש מהר"ק ז"ל כשראיו אי נמי שעשאוהו הוא שהיו מקובלים מאבותיהם שעתידים שיירדו על ידי אחד מן השבטים לאחרים וכיון שכן כוותיו לא יגלה הקדוש ברוך הוא זה הסוד שלם מתגלה יגלה מכיון לבדותו משם ולא תתקיים גזירת בין הבתרים כדפירש הר"מס ז"ל ובכי תיתמי בתנחומא בפרשת תקנ:

אם כן אין חיוב על יצחק שם היה רוצה לגלות והשתא ניחא נמי מה שם גלה ליצחק אף על פי שעשתף בחרם כי לא נשתתף אלא כמה שהסכים דהייכו שלא לגלות ליעקב ושם שתמר מכל מקום מגלן שם גלה ליצחק יש לומר דסברת הוא לא יעשוה עשם את חסידיו בחרם ורוקא יעקב נפטר בנגד כ"ב שנה שנפטר מכבוד אב ושם כמה שתמר ז"ל אבל יצחק את פיו יפטר ועוד דיעקב לבסוף ידע כי הוא חי ויצחק את פיו יפטר ושם לית שם שגלה לו אתחלה במגלן שעת בכפם מהם:

כי המתאבלין עליו כל מי שהוא קרוב שהלו יומת המתאבלין עליו כגון אח ובן שם את לו את שמתאבל עליו אין המתאבל עליו אלא בפניו מפני כבודו כדפי':

כא כבזה חוכיות נכתבו לו כלומר כמה פעמים נזכר ולפי שדרך לכתוב שטר מכר בתחילתו מקבלים לו

בתחילתו עבדים ונקרא חוני בעבי כמה חוכיות נכתבו לו:

אחין לישמעאלים כדכתיב וימכרו את יוסף לישמעאלים וסוחרים למדינים דכתיב ויעברו תנכים מדינים סוחרים וסבירא ליה שזו שירת אחרת זולת תורת ישמעאלים הנזכרת תחלה כדפירש רש"י בחומש ולא כהרמ"בם שפירש שהמדינים יקראו ישמעאלים ומתה שהביא ראיה ממה שאמר שכתוב על מלכי מדין כי ישמעאלים הם כבר השיב עליו הרמ"בן ז"ל מש"ה כי יכולתי זהב להם כי ישמעאלים הם שהמלחמה היתה להם היתה דכתיב וכל מדין וענלק ובני קדם נאספו יחדו ובני קדם הם הישמעאלים כי על כל כניהפלגשים אשר לחכרהם אחר ויפלחם מעל יעקב כבו קדמה על תרן קדם ומבין דתשכחן והמדנים מכרו אותו אל מצרים נראין לומר שיש מיד הישמעאלים וכן ליד המדנים ואף על כי שהמזכרים כאן הם מדנים ואותם הם מדנים והם תרבע חומות כדכתיב ואת מדן ואת מדין ככר פירש הר"מס דמכל מקום כיון שהן אחים נחשבים לאומה אחת ונקראת האחת בשם האחרת ולדעת רבנן ז"ל קרוים מדנים לדמות להעברת מדיני אחים כדלעיל בפרקין וסבירא ליה נמי שהסוחרים הם אחרת זולת המדנים וכתלו כתוב תנשים מדנים וסוחרים וחסר ו' כמו שהם ירח וכמו שהעלים שכתוב מכירתו למדנים אף על פי שנמכר להם כדכתיב והעדטם מכרו אותו אל מצרים כמו כן העלים מכירתו לסוחרים אלא לפי כן סוחרים למה ליה וכדפירש הר"מס ז"ל:

אקן דס"ל לקרוא לאקדומי סוחרים למדינים וכתב עוד הר"מס ז"ל שמה שאמר שמכרוהו לישמעאלים והישמעאלים למדנים ולא להפך שפן יתישב יותר מה שכתוב ויקנהו פוטיפר מיד הישמעאלים אשר הוריהוהו שהם ויהיו פירש והמדנים מכרו אותו אל מצרים לפוטיפר שמכרוהו למצרים כדכתיב והנה תורות ישמעאלים כו' הולכים להוריד מכרימים וחזו שכתוב אל מצרים ולא בתצרים ופירוש לפוטיפר שכתגלגל הדבר ונמכר לפוטיפר הוא שפני שמוכשבו וישלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים משהם שהחזיר מכרוהו לישמעאלים לא שהמדנים מכרוהו לישמעאלים ולפי זה יהיה פירש והמדנים מכרו אותם אל מצרים כתו בתצרים כי הלמד שהשם בתקום כ' וחס זו היה שחלה יותר טוב היה שיתרון שפי לחשבר לפרש ויתכרו את יוסף על המדנים שלא יתכן שיכתוב הכתוב שמכרוהו ולא יזכיר תחלה שקנאוהו כדכתיב הוא נוטיה על מה שאמר רש"י ויתשבו בני יעקב לחם לדידי תינה שהלה שלא דאי לחכשר לפרש והמדנים מכרו אותו אל מצרים שמכרוהו לישמעאלים להוריהו למצרים דמה שיכפת לנו שיורידוהו למצרים או למקום אחר וכל שכן מתי לפוטיפר כי מה שאמר שנתגלגל הדבר וכו' אין לו טעם כי למה יזכיר הכתוב הגלגול כאן עוד הוקשה הר"מס ז"ל מה יעשו כפסוק ויקנהו פוטיפר מיד הישמעאלים אשר הוריהוהו שמה ולא רמה מה שאמר לקמן בפ"ו בפרים מיד הישמעאלים שבאו ערבים ומתה שאמר אשר הוריהוהו ולפי ל"ק דהשבר אחר שהוריהוהו מצרימה הוא שמכרוהו לסוחרים ולמדנים:

לדמוסיא של מדינה שר התמוכה תחת המלכות לראות עורכי המדינה:

בא פוטיפר ולקחו והוה ליה כחלו כתוב והמדנים מכרו אותו אל מצרים ומצרים לפוטיפר כי תניכו כמה פעמים מלות מוסבות ענמן ואחרות שתמן והא דכתיב ויקנהו פוטיפר מיד הישמעאלים ככר פירש על ענין ערבות כדלעיל וייתכן כי בפלקחותו דימוסיא של מדינה לא הקדקו כזה וכשבא פוטיפר לקנותו ערער כזה ואז חזרה דימוסיא של מדינה לערער על המדנים שהיו הישמעאלים לערבות ולרבי יודן פירש אל מצרים כמצרים כדלעיל

פרשה פה

א **בגרה** יהודה כו' כרתים דדרים וירד יהודה וידיד היה לו סנטיא בגויים כדלקמן ולהכי מייתי קרי קרא דכי חלל יהודה וכדמפרש שנתחלל יהודה כלומר סירוד תגדולתו על ידי שכתוב

מלכים ב כח על נכר ותף על נב דקרא
סם לה מיידי ביהודה נופיס הלה
מיכה ה ביהודה וירושלם על שנשתו כאים בכריות כשעלו מן הגולה כדכתיב התם ואת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' ובדקתפרשינן לעיל בפ"ח ושת דכתיב התם יכרת ה' לאיש אשר יעשנה וחלילה שיכתוב כן על יהודה:

ירמיה כט **מכר** מקום נקיט הכי קרא דרך משמעתא מוכתוב נם כן

רמז לענין יהודה נופיס כמה שאמר כי חלל יהודה לפון זכר

יפעיה סו ול"ק לפון נקבה כדכתיב בנדה יהודם וטעם הכתוב לומר כי המרמיסים מבני יהודה נדמו לפרסם ביהודה שנתו טעם קנת בכפילת נויס וכן מה שכתיב עד עדולם יבא בכור ישראל דודתי ביושבי ירושלם משמעי מייתי ליה דרך משמעתא אי שמכתו רומז לענין יהוד' כי מעם החב סיתן לבני שכתו שבעדולם שם חשם ירד בכור יהודה בנשתו שם חשם וו וכמו כן בעדולם יתחלל בכור ישראל:

כפרת יהודה שקרת יהודה ' נר'

שהכפירה היה כמה שבבגדו יודע בדבר בכופר בחתון תבירו והשקר הוה כמה שתין שבבגדו יודע כמי שמרמה את חבירו בדברי שקר ולפי שלטון בגידה משמע הכי ומשמע הכי קאמר לתרויהו לומר שבני המיניס היו בישראל ושם בגנד יהודה נופיס קאמר כדמשמע מרייסטא דליסנא:

יש לומר שאמר כן מ"ם זאת מבלתו שבאנת' שבך היה כי זה בפירה מבד ושקר מבד שלפי הפרשום הוה שקר כי לא ידע אביו בשעת שהתת היה בפירה כי אביו הכיו כי מחכולה היה ואדרבה היה חושד שיהודה הרגו כדפי' נבי מטרף בני עליית או שאמר בכורת על מ"ם ליוסף ואחיו את ושקר על מ"ם לאביו זאת מבלתו:

יהודה נשמה חולין כי חלל יהודה כו' אין נרשם זו מיוסרת וה"ג בילקוט כי חלל יהודה נשמה חולין יהודה קדש ה' אשר אהב וכעל בת אל נכר וירד יהודה מאת אחיו ויט עד אים עדולמי וה"ם שחלל יהודה את עצמו אשר הוא קדש ה' אשר אהב שהוא בעל בת אל נכר ולא ק"ל נשמה חולין יהודה לומר שמת עצמו הוה שחלל לא לדבר וולתו כדמשמע בשטיה דקרא:

מזרח וקדושין של יפר' עד עדולם יבא בכורן של ישראל עד עדולם יבא דכתיב ויט עד אים עדולמי גרסינן וה"ם פריסא שם בכוד יפר' על הב"ם שהוא מלכן קדושן של יפר' וכילקוט גרים מלכו וקדושו של עולם חם בפי' לפי פשוטו של מקרא ועניני דלעיל מיניה כתיב כי הכה ה' יוצא מתקוותו כו' וקאמר אבא עד עדולם להפרע משם כתו שיעשה בשומרון וירושל' והדר שם' ל"ם הדרש על ענין יהודה שבא עד עדולם כמה שאמר ויט עד אים עדולמי ואמר בכורן של ישראל כי יהודה בכור יפר' שהוא התלך ושם ירד מבכורו כדלעיל:

ג **פתח** כי מנכי ידעתי ענין זה לתת טעם לסמיכו הפרשיות דלמה הלל אח ויוסף הורד מצרימה כו' כדכתי' בסמוך ומ"ש שנסמכה פ' זו לומ' כי בחיות שבטים עסוקים במכירה ויעקב

פרשה פה

ד **ויהי** בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו בגדר יהודה ר' הושעיה נעשית וגומר אמר ליה בפרת יהודה ' שקרת יהודה ' והעובדה נעשתה בישראל יהודה נעשה הולין כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ' וירכי בעת ההיא עזר היורש אביא לך ושבת מרשש ער עדולם יבא מלכן וקדושן של ישראל ' ער עדולם יבא בכורן של ישראל ' ער עדולם יבא רכתיב ויש ער איש עדולמי:

ג **ויהי** בעת ההיא רבי שמואל בר נחמן פתח כי אנכי ידעתי את המחשבות ' שבשים היו עסוקים במכירתו של יוסף ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו ' ראיכן היה עסוק בשקו ובתעניתו ' ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו והיורה היה עסוק ליקח ליו אשה והקדוש ברוך הוא היה עסוק ביורא אורו של מלך משיחנו ' וירכי בעת ההיא וירד יהודה בטרם יהיל ילדה קורם שלא נולד משעבר הראשון נולד האחרון וירכי בעת ההיא טה כתיב לטעלה מן הענין והסדנים מכרו אותו אל מצרים:

ג **ויהי** בעת ההיא ולא היה צריך לכתוב אלא ויוסף הורד מצרימה ' ומפני מה הסמיך פרשה זו לזו ' רבי אלעזר ורבי יוחנן ' רבי אלעזר א' כדי לסמוך ירידה לירידה ' רבי יוחנן אמר כדי לסמוך הכר להכר ' רבי שמואל בר נחמן אמר כדי לסמוך מעשה אשה לחברתה של פוטיפר ' מה זו לשם שמים ' אף זו לשם שמים ' ראמר רבי יהושע

ובניאר הענין יפה ונתמנים דנרון עם סתין זו הכוונה כענין זה:

בורא תורו לפי שלא נולד התשיעי מהם לו הלה רמשות שרשו לכ"ם כורת תורו שזה כדתירון הסתר הנוכן בטרם עלות השחם מהם:

וידי בעת ההיא וירד יהודה בטרם יהיל ילדה וכו' נם זה לאת טעם לסמיכות הפרשיות שסמיך ענין יהודה למכירת יוסף לומר שתיך נולד פרץ שתמרו יבא נואל שהתרון שהוא משיח בן דוד קודם שנולד פרעה שהיה רשתון למי שסבבה בכו שסמיך עניבו ממכירת יוסף:

קודם שלא נולד וכו' וה"ם בטרם יהיל כשעבור ילדה נואל דמי שפשר לפרש בטרם יהיל חבלי משיח ילדה את בניה כדמשמע לכתורה מדכתיב ויהיל ארץ ביום אחד אם יולד גוי פעם אחת כו' דהא כתר לידת ניון את בניה והייבו קנון נלויות ליכא חיל וחבלים הלה חבלי משיח שם קודם קנון נלויות ומאי בטרם שתיל ילדה דשמעת דכתר לידה ליכא חיל וליכא למימר דהכא קאמר שקודם ניון יהיל חיל כללי ומד טרם יקראו ואחני אעננה שלא יבטרכו דוב לקריאה דהא כתיב כי חלה גם ילדה ניון וכו' האחי אשבור וכו' משמע דאיכא נירים וחבלים:

קודם שלא נולד כו' ובפרק מיכה דאין ה' מכה את ישראל הלה שם כן מקדים רפואה למכה כפ"ק דמנלה:

נולד נולד אחרון לאו דוקא נולד הלה מזוחן כי נולד פרץ שאחריו יבא חלך המשיח ושם תאמר מאי שנא דשמעת ליתא מיתי מרשם הרשעין שאחריו יבא שם ל"ק דהשתא מזוח יהודה לאחר הוא שהשניא ה' להוציא חלך המשיח שעל כן השליט חלאך השטיה כיהודה דשמעת לקמן בפרקין ואיכו דחוק שתהיה נפש חלך המשיח נפשו של פרץ לדעת האומרי' בנלגול:

ומפני מה הסמיך נם הרשעים כתי' ע"ד הפשט טעם לסמיכות הם' לפי שאין זו שעת כאאר נאמר יוסף

יוסף רק קודם המכרו וכמוהו מסר נפשו הנדנדה בעת ההיא
הבדיל ה' את שבט הלוי שהרי מיום שנמכר יוסף עד יום הדת
מבותיהו במצרים רק כ"ב שנה והנה כולד מונן שהוא שני לבני
יהודה ונדל עד שהיה לו זרע חוץ לה' ימלח פחות מי"ב שנה ועד
וירבו הימים גם הרתה תמר
והולידה פרץ וזרח כה הל מצרים
ויש לו ג' בנים :

אבל רש"י ז"ל כתב בפי'
החומש ז"ל ויהי בעת
ההיא למה נסמכה פ' זו לכאן
והפסיק בפרשתו של יוסף כו'
וכתב עליו הרח"ם מכל מה שפי
שהמעשה הזה קדם למכירתו של
יוסף קרוב לעשר שנים שהרי
שנמכר יוסף עד שירדו למצרים
לא עברו אלא כ"ב שנה ואלו
מנאותי יהודה עם בת שוע עד
שירדו למצרים הם יותר על' שנה
דמעון ליתא לן שהיו מונן ופרץ
בני י"ג שנה כשהוליד דינאה בני
ח' שנה שהרי דורות הרי אותנו' בני
ח' שנה היו הולידים בדחי' בפ' כן
סורר ומורה : ואין לכרינו
נר' בעיני דאי אמנו שהרי שפי
בעת ההיא בפשוטו למה הזכרנו
לתת טעם לסמיכות הפרשיות
ואלא גריך הכתוב לכתוב כן
ולהפסיק בפ' יוסף בהכרח להודיע
שבעת הורדת יוסף למצרים פירש
יהודה מאחיו ודבק בחשתו וספר
כל המאורע לו על דבר אשתו
ושוב חזר לענין יוסף דאי הוה
כתב לה בתר מעשה יוסף הוה
משמע שאחר כל מה שעבר על
יוסף מענין אדוניו ובית הסוהר
היתה ירידת יהודה אצל אחיו
ואין טעם לומר שיכתוב ויהי
בעת ההיא וירד יהודה וירח שם
וגו' ושוב יספר ענין יוסף בשית
גבירו ושוב יחזור לספר ענין בני
יהודה כי היה כותב מפסיק בענינים פעמים רבות :

ואל תטעם לומר דלה קשיא ליה אלא על פסוק ויוסף הורד
מצרימה דהוה ליה למסמכים הכא ושוב יכתוב פ'
יהודה ושוב יכתוב ויהי ה' את יוסף וכו' דהא קרא דויוסף
הורד מצרימה אין צורך לו כלל שהרי כולנו זה בפ' והמדנים
מכרו אותו ולא נכתב שם אלא לקשר הענין כאחור לענין הראשון
כדפירש רש"י ואין לומר דקשה לן שיכתוב כל עניני יוסף
ושוב יכתוב עניני יהודה ויכתוב שם ויהי בעת מכירת יוסף
וירד יהודה להודיע שעת הניחא ליה לקרא לכתוב הענין כסדר
הוייתן :

אבל מאחת דסברת ליה לרבנן ז"ל כמדרש זה שמעשה
יהודה קדם למכירת יוסף כסבר' שכב ואף על פי שלדעת
רבנן ז"ל דורות הרשומים הולידו מכן ח' לא
פורכו לאוקמי בהכי ענין כני יהודה מכיון דהפסר לתת טעם
אחר להפסק הפ' ואין מאחר בעת ההיא מכריע מאחר שאנינו
בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי דודאי אף שהיו מולידים כני
ח' לא היה זה אלא על דרך הרחוק ואנדה זו פליגי אהנך דאחר
בכרקין כוותו וכפור עלמתו כו' כוותו ונפרנס עלמתו וכו' דלאנדות
אהן היה מעשה יהודה בתר מכירת יוסף ואנו סברי שאונן ופרץ
הולידו בני ח' :

ואם תאמר כיון דלהנהו אנדות אחי ספיר ויהי בעת
ההיא כפשוטו למה הזכרנו לתת טעם לסמיכות
הפ' ומשום כותו ונפרנס כו' כותו ונפרנס וכו'
יש לומר דלאו לתרוצי סמיכות הפרשיות קאתו אלא לפלוגי
ולייחס דפרשה זו בתקומה דרגלים לדבר שעל ידי מכירת
יוסף נבדל יהודה מאחיו מטעם הבריחה מהעונש או
לבקש להם נשים ומה שנקדק הרח"ם מלשון רש"י

ת"ח המפרשי
ולעיל פי"ח
כאן המדרש
ולעיל פ' נב
עשה מעמנו
לנשים

שכתב למה נסמכה כו' והפסיק בפרשתו של יוסף היינו כלום
דלאו הוי הפסק אלא משום דאין בעת ההיא כפשוטו דאי הוי בעת
ההיא מתם לאו הוי הפסק כיון דהדברים נכתבין כסדרן :

כדי לסמוך ירידה לירידה פירוש שעל ידי שהפסיק
בפ' יוסף היכתוב למכתב כתר הכי ויוסף הורד מצרימה לקבר כתנטנניות
הענין כדלעיל ומתוך שמוכיח
פ' דירידת יהודה לפ' ירידת יפעיה מן
יוסף מכל מי לאו הוה מפסיק בפ'
יוסף לא הוה כתב ויוסף הורד
מצרימה ולא הוה ירידה לחורת כרחתית ה
זולת ירידת יהודה : סם

לסמוך ירידה לירידה
ונפק מינ' לחסתי'
דכי היכי דירידת יוסף ירידת דכיחל
מדרגה כן ירידת יהודה ירידת
מדרגה כדחמרינן בסמוך ירידה
היה לו שפחה לנויה וקבר
אשתו :

אבל דש י' בחומש כתב רוכח נחש
כדי לסמוך ירידה
לירידה לומר שבשביל זו ירידתו
מנדולתו בעדתו אחיו הכיחס דכיחל ה
אמרו אתה אחרת למוכרו אלו
אחרת להשיבו היינו שומעין לך דכיחל ח
וכבי אית בסימן כ' פרשה ת"כ
הוה כשותר לעירובו הכ"ל אלפי לקטור
זה נרחה שמעשה יהודה היה
אחרי מכירת יוסף ובל כל
זה מנקט טעם לסמיכות
הפרשיות :

לסמוך הכי לחכר שפל כרחתית מד
ידי שאחר יהודה
הכר נא הכתנת בנך נאחר לו
הכר נא לאחי אחותי' כדלעיל בפ'
הקודמת :

כזה זו לשם שמים שבקשה
להכנות מבית יעקב
כדלקמן :

אף זו לשם שמים ופלינה
אכל הגך אנדות דלקמן פ"ז דתמית דכוותה לזכות :

רואה היתה אינה אומרת שם שמים אינה בבני ושמא
חשבה שמא דבר אחר שהתנטנניות מורה על
זה והיתה משתדלת לקיים הכוונה החלטית שאף על פי שנזרת
התערבה הפעימיית אחת השתדלות האנוסי מועיל מאד
כדפירשנו לעיל בפ' מכ סימן י"ד :

אי אחי כוונתה לשם שמים לבחינות זרע מבית יעקב לא
שלולי רחותה בחינטנניות היה נחשב זה אלא
לחטא כי ידעה כי לא יוכלון העברים להתחתן במצרים שהם מבני
כנען החרור אבל מכיון שרחתה שם יעלה בידה אלא שהיתה
יודעת שם אחנה שם אבחה רוצה לזכות בשניהם יותר מבחה
שקרוב אדם אבל עצמו :

להעמיד ממנו בן המשבת בת פוטיפרע היא בת פוטיפר
נופיה כמ"ש ז"ל :

ולא היתה יודעת והא דלא אבי לה בפרק חלק נבי ג'
נבטו ולא רחו נבטו ואחיאופל והחנטנניה פרשה
יש לומר דלא דמי דהנהו טעו דנבטו ואחיאופל
חשבו שהם יהלוכו והנטנניה פרשה חשבה
שיחות משה בחיים אחם אבל זו לא חשבה שהיה אבנה מיוסף אלא
נסתפקה אם אחנה הוא אבחה :

מאשר ולא כל אחר דהוכרי שחיה לה ידעו לכוין כל
אה שיהיה אחם אלא קנת הדברים וכבר הארכנו
בדרוש זה לעיל פרשה ת"ג :

ודכוותה ולא יתכוונתו • קשה קנת אחי
טעם להניח הפרשיות החלו שהן אלא
כסדרן אכיון דאין טעם כלן שוה אחי משום
דבתיבו אל כסדרן לאחר מייחי להו הוה ליה לאחויי כחם

ז רבי

ירושע בן לוי רואה היתה כאפטרולוגין שלה שהיא
עתידה להעמיד ממנו בן ולא היתה יודעת אם ממנה אם
מבחה הדא הוא דבתיב מודיעים לחרשים מאשר
יבאו עליך • רבי אייבו אמר מאשר ולא
כל אשר • ורכוותה ולא יהבוששו והנחש היה
ערום לא היה צריך קרא למימר • ויעש ה'
אלהים לאדם ולאשתו ונומר רבי יהושע בן קרחה אמר
להודיעך מאי זה חטא קפץ עליהם אותו רשע מהוך
שראה אותן מתעסקין בדרך ארץ נתאוה להם • אמר ר'
יעקב רבפר הנין שלא להפסיק בפרשתו של נחש •
ורכוותה ורי מהלכין בנוה יכיל להשפלה בלשצר מלכא
ודריוש מראה והיכן הוא אויל מרורך • רבי אלעזר
אמר כרי למשוך רשע אל רשע • קוצץ לקוצץ •
ניורין לניורין • רבי שמואל בר נחמן אמר כרי
למשוך הפסק מלכות להפסק מלכות ורכוותה בירה
בלילא קטיל בלשצר מלכא כשריא • ודריוש
מראה והן הוא בשנת שלש למלכות בלשצר המלך •
רבי הונא אמר שלא יאמרו דברי פיוטין הם כרי שידעו
הכל שאמרו ברוח הקדש • רבנן אמרי כרי
לסרס על הספר כולו שאמרו ברוח הקדש אף רבי נסי
מרבעי מימר ויוסף הורד מצרימה וכתיב וירד יהודה
מאחיו אהיו אמרו בואו ונמדר עצמינו שכל זמן שאנו מכונסין
השטר מצוי להנבות אמר להם הקדוש ברוך הוא עשרה בני
אדם שנמצאו בנניבה אין אהד נהפס על ידי כולם וכיון
שנמצאו בובין אמרו האלהים מצא את עון עבדיך אמר
רבי יצחק מצא בעל חוב מקום לנבות שטר הובו אמר רבי
לוי כוה שהוא ממציא את החבית ומעמיד אותה על שמריה •
רבנן אמרי בואו ונפרנס עצמינו לשעבר היה זקוק להשיאנו
נשים ועכשיו הוא עסוק בשקו ובתעניתו אינו בדין שיהא
עסוק להשיאנו נשים אמרו לו ליהודה ולא את הוא ראש
של כלנו עמוד אתה ופרנס את עצמך מיד וירד יהודה •
ירידה היא לו שנשא לנויה • ירידה היא לו שקבר
את אשתו ובניו :

ולמה פרשיות סיים בתורים שלא כסדרן וכתי׳ בהו למה נסתכם
זו לוז ׳ ומה יש לומר דמסוס דהכא ק׳טוכא סיהים
הפסק בסיפור ס׳ עצמו בדבר אחר לפיכי מייתי פנין הכתם
שהפסיק בין ספור לדם שם ועניין ב׳ופמלכים הכתים אחרין
כוליה חשוב ספור ס׳ ולזה יקשה סיהיה הפסק ביניהם במה שהיכו
כסדר הויתו ;

לא והיכן הוה צריך לומר שלח ויעש ס׳ כי לעיל בפרשה י״ח ;
הוה סויל מדורך שחלך כיצ״ב וכלשהר ואף על פי
שלח הוצרך להזכירו דביחל כי לא סיתה תדשה ביתיו
כתו כיתי ב׳ב וכלשהר ׳ מ״ת הוה ליה לומר בקצרם
ויתת ב׳ויחלך שחקיו סויל מדורך ויתת סויל ויחלוך כלשהר
כדרך הכתובים להוכיר סדר התולדות ולא לכתוב כן דמשתע
דכתר ב׳ב שתה כלשהר וקו חשיכה ליה כתיבה שלא כסדר כשהר
הנו׳ חפש׳ שתין כתן הפסק ;

כדי לפמוך רשע אל רשע תכל סויל נדיק סיה שהרי נשתה
רשם יהויכין ויוצים לותו מכית הכלא וינשאהו ;

קוצץ רוצה לרוצח ולא ידשתי מל׳ שכלשהר סיה
רכתן ;

גיותן דב׳ב סיה ניותן כתר הלא דת הוה בכל רבתה
די תלה בכיתה כו׳ והודה בסוף די מכלכין בניוה יכיל
להשפלה ׳ וכלשהר כתו דכתיב ותכת סריה כלשהר
לה השפלת לכבך ;

הפסק ב׳ב נפסקה מלכותו ז׳ שנים שנטרד מן בני
תבשה וכלשהר נפסקים מלכותו בלה עתו ויהיבת
למדי ופרס ;

והן הוה בשנת שלש למלכות בלשהר כלומר סיכן הוה
פרשה זו שלה נכתבה פה ולא הביאוה מה טעם
בשלה זה שהם תפני שזה סיה סחיי בלשהר קשיה
ליה סיכתבה קודם שיפתיל בספור מלכות דריוש תחתי ל׳ק ליה
נתי ס׳ בשנת תדה לבלשהר שכתבה תחרי כן ׳ ועוד
שהם לה לכתבו בתקומו תן מקומו בין בלילה וכין ודריוש תדשה
שהרי בחיי בלשהר סיתה התרשה ולימה לומר בסבירה ליה
שהתרשה סיתה תחרי סו׳נת בלשהר ולא תלך דריוש תיד תחרי
הרינתו שלה עברה בשנה שלש לבלשהר סייטו שתיום שתלך ושם
שתתר הכתוב בשנת שלש לבלשהר סייטו שתיום שתלך נתשוב
שלשה שנים שם על פי שהוה לה סיה תלך עשבו שהרי כתוב שם
ושתה שתשה שת תלכות שתלך נרשה שתלכות בלשהר סיתה
תז קיימת ׳ וכילקוט בפסוק ושתלן שתלכה מייתי
בהדיא כי בליל שנטרד בלשהר תלך דריוש וכן בספר בן
גוריון ׳ ושתה שפירש ליה שתחתר שבלשהר שבעים שנה
שלשה שנה ג׳ וחלולי כלי כ״ם הוה לפי שתשב שבלשהר שבעים שנה
דבכל כך שנים לתלכותו ולא נגתלו ושוב לה יגתלו בדתיתה
בפרקא קתה דתגילה ׳ שם כן הך עובדה הוה
בתחלת שנה ג׳ לתלכותו ושם כן תלך עוד השנה הג׳ תחר שתעשם
הזה ושם שתחר סיה בליליה שתחר שתעשה ההוא שלא בליל שת
פקודתו דומית דבעת סיתה לעשיל ׳ וסבי משתע
בס״ק דתגילה דקתחר כיון דתוה דתלו שכעין ולא לימרוק משתע
שבתחלת שנה ג׳ תיד הוציה כל כ״ם ׳ ולס״ק דלה הוה ליה
לומר סיה בליליה קטיל כו׳ ודריוש תדשה כו׳ שם לה סיקדים
ספור חלום דביחל שהיה בשנה ג׳ בלשהר שזה סיה כין שעשה
בלשהר וכין הרינתו דשנת שתעש שכתו שהרינת בלשהר
ותלכות דריוש תכופים כן שעשה בלשהר שהם היה נכתב בתקומו סיה
ולבבי ל״ק ליה בשנת תדה לבלשהר שהם היה נכתב
לו להקדימו לספור מעשה בלשהר וזה לימו נכון סרעש לשתוך
מעשה בלשהר לנכותר נגר שתשתעים הנ״ל ׳ ושין
דעתי שתקדר בזה כי בספר בן גוריון וכן בילקוט בפסוק ערוך
הסולחן מייתי שכתותם הלילה שניתה עליו דביחל נהרג ׳
ועוד שהם כדפירשנו הוה ליה לומר ותכוותם וסבריתו עליו די יהוי
בליה שלשה בתלכותה היה בליליה שכן כ׳ שכתובים שהיה צריך
להפסיק ביניהם כרגקט בכל הנוכר ׳ ויותר נכון
לומר שתחתר שזה היה ביתי בלשהר היה לו לכתבו קודם תלכות
דריוש ׳ ושיהו שתקדי עובדה דהולחת שלי ביה
שתקדם לה הוה שפשר למכתבים תע״ם דשתקדמות דנה הוה רשה
צריך למסוך עובדה דבלשהר לנכותר נגר שתשתעי הנ״ל תילף
היה רשוי ליכתב בין היה בליליה וכין ודריוש שדשה ושין שבי נתי
דשכתבה שדה לבלשהר שקשה ליה נתי שלה שהזה דשתי דשתדרי
דשכן כדי לסרג על הספר לה קתי שלה שפשה ג׳ לבלשהר

נקט ליה ׳ וכתר דניחה לן היה ניחה לן נתי כשנת
שדה לבלשהר שרשה לסוף החלוטות שרשה ניתי בלשהר
שהדי ;

שלא יתחדו דברי פיוטין הסרש״נ גרים דברי ביודין הן ׳
ות״ל דברי ביודין הן שהם היה כתיב בסדר הין
תומרים שתי שכתב דברים הללו בדתן שלכו בתדם שהספר דברים
שהיו בתיתו ושבתו שנכתב שלא בסדר ים לומר ברוח הקדש נתתרו
לו לומר בסדר שנה לו בנבואה תחדן ובתבן ע״כ ׳ גם לשון
פיוטין יתיב כן בי דברי התנדות והסגורים נקרתו דברי פיוטין
שנכתבים לשבועתי בני תדם ושעברת הזתן בהם כתו בפיוטין
והשלטות ׳ ותין להקשות תיתה תערותי קא תערים
בי תעולם לא יתחזר כותב הספר בהערתה תפל שהדבר תחת שלא
היה בנבואה ולא נתכוון הכותב שלא להזכיר דברים בעלמה היה
תקום להחסר ;

ולי היה בר׳ דדברי פיוטין לא קתי שלא לחזון ערתה בשנת ג׳
לבלשהר שלו כתבו בתקומו היה שהם׳ לומר לתין זה חזון
שבותי שתם שלא כדרך חלוטות בני תדם שהם ס׳ תם׳ בנבואה בי
תספר בל תה שהירש תפל הפתח דתיחד לסו תקום בר׳ שהם רוח
שקדם שתם ולפבי כתב בל החלוטות בהדי שדדי לפי שהדברים
שהם שניהי בנבואה ולא דרך ספור כרתשונים ;

בדי לספרג על הספר ׳ פרש״י לפיכך הרחיק בשנת שלש
ובתבו סרוגין שלא תתחר תותם שדברים לבדו שתחרו לו
בחזון שלא תלחר על הספר בלו שבשם שתותו דבר שתחר לו בחזון
כתה שתחר חזון ערתה לי כך בל הספר בלו תיבו שלא דברי בניתות
ודברי חזון ע״כ ׳ ותם תתחר היתך נרתו בהרחקה היות בל
הספר גם בן בחזון ׳ יש לומר לפי שבשבתב בסוף ובבל
הולך תחר שתחות שבל הספר בתו תה שבשותו ׳ וגירסת
הילקוט בדי לפרש על הספר שלו שתחר ברות הקדש ׳ ובבי
דייק טפי בתו שבתבו ;

אף הבה תשבעי תימר ויוסף לתו דוקא שלא בלומר
בספור שבתב בשוק ויוסף הורד תגרייה בבל
ויוסף הורד תגרייה לה היה נכתב שלא נכתב שלא תפני שבשוק
בפרשתו בדפרש׳ ;

אגרו בותו ובפר עשיתו ׳ תילתא בתבפי בשבה היה
ולא שקי תשלתא בבה נתי תיבעבי תימר בו׳ בי שלא
זו בבר נתה שקטה בטעתים הב״ל ׳ ועוד לשל״ד בותו ובפור
בו׳ובן לש״ד בותו ובפרש ובו׳ליבה שאת תפני תה שהויר הפרשיות
בו׳ בדפי לעיל שלא תילתא שתרי שקי דרים השתם דהייטו שתה
נתתר שתת שתיו ולבבי תיסדר שבשותה להבדיל שתתיו שלא
ימנתון מבושרין ורבין תבנו שתיו שתרו לו ולא שת בותו הרתם בו׳
וטייטו שתת שתיו שהם שתרו לו ליעשה שתלה והם היו שבה שהלך
ליעשה שבה ;

השטר שטר להגבות תיתה שם שטרה היה זו וכי עשרה
שתטרו לה׳ ושתפרדו לה יפרע ס׳ שהם היה שתקומו
וכן י׳ שתייבים בשטר שתד ולא יפרע שהם בעל השטר בשתיבים
שתבושים ׳ ויש לומר דלא ס״ד שהם חייבים שוים על
שבירת יוסף בי נתשב שהלא לבן סורר ולזה הוצר דמו שבל בדפרש
בעל השקידה שבל שתדם שבירידת שנרים בי בך היו שקוראים בעל
ידי שבירת שתד שהם שתקיים נזרת בין השבירים בדשבה
סר״שם על שם שתמר רש״י שהחריתו ושתפורו להקדום בדרך הוה
עושהם לו שתחר שהבירים נתנו לו לבם דבר זה ׳ ולבן
בהיותם שבושים יפחדו בן שתבלבל שבה שילבו יחדו בשבי
שבל בשיהיו נפרדים רחוק שיתקבצו בבלות ס׳ היו היו שקומו
ואולי זה טעם בריחת עשו שלת יעקב שבני שטר חוב שתרגו
לעיל בפרשה ס״ב בי לשתקיים עליהם נזרת הבלות בדרך שיהיו
שבושים בשקום תחד ושבישם ס׳עשרה בני תדם שבתלתו בנגיעה
בו׳ שתיבו בתשבתם תלה שתייבים עושם על נגיעת יוסף ולבן
תין בדרך לומר שם יבול להפרע שבלם היו היו שתקומו שלא
שתפטר שבה׳ יפו תין שון בלם בנגעים שתחד נתפש על בלם
בשבתה ;

אגר להם הקב״ה לתו דוקא שלא בלומר טוטי׳ם בחשבונם
ודתוי לומר להם בן שהרי בטעותם עתדו על
שתחרו שתלהים שבה שת שון עבדיך בדשתרש ותיל ושפטר בזה
נרתו להם בתה שנעשה יהודה לבדו בתות תפתו ובתה שלתתר
לו הבר בה בלעיל ולא יהיה ביצא ב״ח וכו דשם לה
בן שתי תנה וכי ים שבדה ושבתה לפני ס׳ על העון שתזתו שבשו
שלה שפי׳ען שזעם בתו גדול עוני תבשות ושבה שבה שתקו לשנשם

בגלות

כגלות כי הם מכונסים מה שאין כן על עכסו • ור' לוי דמי דאין
לשון מגה דמיה שהוא לשון מיגו ;

בזה שהוא מתנית החכים כלומר שפקד עוננו כשלמות
ולא נתן לנו חניכה כלל שנתן כלנו לעבדים כמתנית

החכים ואינו מניח יין כלל אלא
משמרים ;

בואו ונפרנס עצמינו •
הווון נקרא פרנסה
כלשון נמרח • ויתכן שהשטם
לפי שעוברים זה לזה כפרנסת
הסוחר ;

ירידה היה לו שנאת לנויה
ירידה היה לו מקבר
אשתו וכנין ;

ירידה היה לודאם לה כן
מתי לשון וירד דף
על גב דהכא מתרגם ירחיל יורד
כדפירש הרש"בג ת"מ מה כורך
ללשון זה ליתא וילך יהודה ;

שנישא לגויים יתכן דס"ל
כת היה כנעני
כפסוטו ולא כת"ד כפסוק תגרת
מ"ג מע"ג דלא הוה כנעני היתה
מכנות לוט או יתמצא ולהכי
קרי לה נויה שהיה מתפחת
מבראם כמו שנאמר יחק ושחר

הסכנטים לחיתיהם ניסמו כת"ד לעיל ;

ד קובר את אשתו ואת בניו אפשר שהשטם כזה מסוס
דכעון כדפירש אשתו של מדם וכנין מתים כדליתא
בפ"ב דסנה • והשטם לפי שהם עיקר קנינו וכת"ם מס אין לך
לשלם למה יקח משכנך תתחיל והתחיל כמנוה נמי הרי הוא
כנורר לשוס בחו לגמרה וכשהיו מקיימים יפרע מהשם והכניס
שהם כנופו על נדרו שלא קיים כנופו ;

מכי אתה למד מיהודה שימה מה ענין יהודה למתחיל
כמנוה ואינה גומרה כי זה היה נודף שלא התחיל
יהודה להניאו להוליכו אל מכיו ושוב היה מתעצל ואחיו מכרוהו
אחר שה ליתא כי מתחלת לומרו מה כעס כוונתו למכרו וכן תמר
לבן ומכרוהו וכידו מלא מאר זהם ואינה מבינה על מעשה עכירה
ממש שמכרוהו לה על שלא גמר המנוה • ויש לומר
דשכירה ליה מדקא משכח ליה יעקב מטרף בני עלית שלא היה בו
חטא התכירה כי כל כוונתו לה היתה אלא להניאו אלא שחשב שלא
ישמעו אחיו כהלכה לגמרי והחליף הכירה במכירה ומנה אם כן
מתחיל במנוה ולא גמרה דכיון דנתן אל לבו להניאו הוה ליה
להרוס אל אחיו להניאו לגמרי שימשוך נפשו ויוליכהו על כתפו
ולפי שלא דמשתע לקמן פרשה ג"ט שנם יהודה לא היה במכירתו
כיחה טפי ;

היה לו להוליכו ואף על פי שנם רשוכן התחיל במנוה
ולא גמר שחני רשוכן שנשתם שמכרוהו אחיו שלא
מדעתו ושמח שנתעצל כשעה אחת היה גם כן במנוה שהרי
עסוק בעניניו הוה כדלעיל והיינו דמשם רבינו ע"ם פע"י שלא
גמר המנוה לה נעשה כהכי לתנוה הוה וכדפרש"י בפרקה קמא
דסוטה ;

קבר אשתו וכנין ואף על פי שכניו פולחו כיד פעשם
אלמלא יהודה היה בזה היו ניטולין מזכותו
בחיין ;

שנאמר ויקח משם את עצמות יוסף וליכא למימר על ידי
אלוהים כתו ויכן שלמה את בניה דשם כן עתו
למה לי • ועוד דמחכם לב יקח מנות ילפינן לה לקמן סימן כ'
וכסוטה ;

לפי שנגזר עליו קנין קשה מה צורך להזכיר הגזרה לה
היה לו לומר אלא לפי שלא נכנס לארץ ואולי רמז
לתה שאתר לעיל דהיכא דנתנם ולא גמר המנוה אין
עליו עוכס ולכן אתר מה שנקרעת המנוה על שם גומרה ואו לה
תפני שנתנם משם שנגזר עליו שלא יכנס לארץ דאלו לא היה
גומרה מפני התעצלותו לה היה מספיק בשתקרעה המנוה על שם
גומרה מכל מקום נתי היה רתוי להעטם • ול"ם דהה קי"ל
חשב מדם לעשות מנוה ונתנם ולא עשאה מעלה עליו הכתוב

ת"ח מתפרשי'

ת"ס פ"ח

מושלים כתלו עשאה ;

מותו וכו' דתם לה כן מתי שנת דקברו בשכם
כדפרך בסוטה • ותשה בעיני מה
נורך לטעם זה הרי הטעם מפורש לפי שעשה מנחלת בני יוסף
ורמוי שיקבר בגבולו ובלכתיב
ביהושע שנקבר בתמנת סרח
בגבול נחלתו וכן בחלעזר בנעשע
פנחס כנו דקפדינן עלה הה"ד יניק
קבור בשדה שהינו שלו כדליתא
בפ"ק • והכי דייק קרא
דכתיב ויהיו לבני יוסף לנחלה
ולו מתי שנת שכם משלה מקומות יהושע כל
מנחלת בני יוסף קח בעי שמות וכ
תינה שלה דתן ליה ר"ל
וטרדלה קשיה לן דהה שכם
נתנה לו יעקב שיקבר בו חלף
עבודתו בקודות תנין כדפרש"י
גבי ותני הנה נתתי לך שכם ואם
כן מפני זה קברו בשכם דתין
זה חלה תליא דר' נחמיה דדרים
הכי לקמן מכל ר"י דתפרש שכם
ס"ל נכוסו של חדש הס"ל ק"ק תכל
קוטיה קתיית כדוכתה קיימת •
ושתה שכם זו לה נכנסה שלה נזכרה שכם זו
כתחרונה שלה נזכרה שכם זו
למעלה כנחלת תתרן שלה שכם

שכהר תפרים שניתנה לעיר ונתנה שנתחרה קבורת עצמות
יוסף מתד ולהכי ק' ליה למה לה קברוס כעיר הרחבוה
שנפלה בחלק יוסף והתחינו עד שיקבר בשכם • מי
נתי משום דשכם תקום מוכן למורעות כדליתא בפרק חלק ק'
ליה למה לה קברו עצמות יוסף שם • והכה קתמר
מתי שנת שכם כלומר מתי מעליותה דשכם משתר תרנות לענין
קבורה דקברוס תתן תע"ב שלה היה רתוי להתתין לו משום תקום
פורענות ;

מושלים לותו סודיענו זה הענין משום דקרי נומר המנוה
לקוברין בשכם דלה תימה לכך נקמר' המנוה ע"י
המכניסו לותן לה' כי לה היתה המנוה רק והעליתם את עצמותי
מזה תתכם תכל לפי שתשל הזה ידעינן שעיק' המנוה שיקבר בשכם
תם שלה פורש בנחלת יוסף ;

החזירו את הקנקן לתקומה • תימה מ"ט זה
תל הנתשל דכשלמת שכח ניחה שכשל התרתף
יעקב שיושב קנקנו לתקומו ולה יתכד תכל עצמות יוסף מתי שנת
שיקברו בשכם תתקום אחר ושתה משום לרתוי תל התחיה שכתו
שהקנקן חוזרתו לתקומו לימלאת יין כשתלה כן החוזרת העצמות
לתקומן רתוי שתשוכנה כאשר הין שם תתחלה תו לפי שייטב לב
הנדיק טפי כשיעמוד לקן היתין בתקום אשר עמד שם וזורגל
תתחלה ;

החזירו עצמות לתקומן דהינו שכם שתשם נגבוהו
דכתיב ויטלתו תעצתם חברון ויכה שכתם
ושם הין רופים כדכתיב הלה אחיך רופים בשכם והה דכתיב
ויתלתם בדותן • תירן רש"י בפרק קמא דסוטה
דדותן הינו שם תקום והה דכתיב ויתמר התים נשעו תוה כך תמרו
לו תתה לומר את אחי תנני תבקש הסיעו עצמן תן התחוה הזאת
הינן תחזיקים עצמן כתחים לך כי שתעתי לומרים נלכה דותינה
לבקש לו נכלי דעות ודין היתה להתיתו תם יכה תלנו וחזו ע"ם •
ולם ז' ל' כי תש"ה כתר ויכה שכתה ויתלתהו תים והנה תועה בשדי
הייתו ספור תה שתירע לו קודם בואו שכתה תבל בפרק חלק בהה
דתנת תקום מזומן לפורעניות בשכם ענו את דינה בשכם תברו את
יוסף פרש"י ודותן דכתיב בקרא הייתו כפר הסמוך לשכם ונקרא
על שם שכם ;

דבר תחר תמר להם יוסף למקום שנגבתותי •
ליכא למימר תה בין ענין זה לרחבון •
וליכא למימר שלפי הענין הרחבון הין בקשת שכם תפני שנגנב
תשם שלה תפני שהוא מקומו של יוסף דשכם נבול נחלתו כדלעיל
כי לפי התשל הכ"ל גם כן בקשת שכם תפני שלוקח תשם • ועוד
למה בענין הה' שלה הענין בתק"ה והכה תלי ליה ביוסף • וי"ל
שהכוונה בכאן משום תעובה כי בהחזרתם לותו למקום שנגבותו

מ"ת המסורתי ובחור סמלות

כי הוא כתלי דמסיכו הגיולה מקר נגלו וכפר להם ׳
ומה"נ דה מל חתר להם הקדוש ברוך הוא מלא דניחת למיתר
דיומף נופיה רמיזה להם ׳ ולעיל ל"ק הכי משוש
דלפי המשל של בעל המרקח הוכרך להסב המחתר בנחשל פה"ס
שהו בעל הדפר

ה חירה הוא חירם ׳
מר' דק"ל מה
טרך להודיענו

מלכים ח ה ענין העבדולתי ושמו מחתר סמין
לו הלק בחתון יהודה ולזה אמר כי

מכוקה זהו חירם ותחת קרא להחתיכן
כי היה סגיס רבו לפי שהיה אוהב
שהורק סלחה בפניהו ׳ אחכל רבי יהודה
בר סימון לא חיים לקוסיס זו
מנחו לזה לחירם וחירם
מחל ׳:

מנחו לחות מוהב לשבט יהוה
סהיה אוהב את
יהודה ואת דוד ואת
סלמה ׳:

ה"ג פל דעתהון דרבנן
חיה לחלף ור' שנה ׳

ופ"ד דר' חיה קרוב לחמת מאות שנה ׳ ופירש
דלרבנן סחירם הוא חירם נחנה סחיה קרוב לחלף ור' לפי
סמענין יהודה עד יציאת מצרים יותר מר' שנה שהרי ר' שנה
היו במצרים ויציאת מצרים על כנין הכיח ת"ק שנה ות' שנה
שמחד הכיח וחירם חי פר מחר החרכן שהרי יהוקחל ניבא עליו
כמה שמחר מחור לנגיד טור וחיינו חירם שנתנחה על מסייע
בחלוכת בית המקדש כדחיתח פילוקוסי' שם ז'ולדעת ר' לפחות
חי קרוב לת"ק שנה שלדעת הכל חירם דשלמה חיינו מלף טור
ליחוקחל והודיענו מספר ימי חייו שזו היה כוונת הכחוב לרבנן
כדפירש"י ועוד דלה תיקש' לן מספרת רבנן חיה ס' שנים דהא
לר' נתי חי שנים רבות יותר מחנהב חלבי זמנו ׳
וכחכות דרבי נתן חשיב לחירם בכלל חומן שנכנסו חיים
לג"ע ׳ וי"ח הוכה חירם וכבנם ר' בל כחקומו ומגדה זו
מליכה לי"ח ׳:

בר נברת תברת למו בנפן כיון מחזי מרמה יוכן
בנפנים נכבדי מרץ לח כנפני מתם וכדחמר כפ
מקום שנהגו חפסר כח חברים והזיר חת יצחק כח ינחק והזיר
חת יעקב וחזל יעקב ולסב כח כנפני ׳ חר"ל כר נבר
תברת ורמ"כן הוסיף לומר ע"ד סברת מינגו נכון סיעלו השכטים
בנפנית כלל סיהיה כנוחלי הלר חמורע בנפן העבר הלרור כמו
מזרעו של חברהם וכבחוב נזה להחדיעו ולח ניתן לו חחרית
ופל"ט ׳:

ועל כל פנים זה הלים תנר כי למה יעסרך הכחוב לחמר
כי הוה כנפני כיהוסו וכל חנפני הלרן היהה הם
כנפנים מן הפריזי ומן הכיהוסי וחחיהם כי לכנען יתיחסו כלם
ועדולם בלרן כנפן היה והרחוי היה שיחמר ויקח הם יהודה חפם
ומחה כך כחמר הזכיר מחות חנשים בחמר ונפי עפו
חולחן ׳:

אבל פירש כו סהוח תנר מתינו מן חלרן שהיה
לחוי לו לחמורי ח"ט וירח הם בת חיש כנפני

כי בעבור חניה נפחה וכחכוב שחמר כני יהודה שר וחונן ובלה
ב' נולדו לו חבל סוב חנכנעית בעבור היותה בת חיש חכנעני
חקרחה כן כי כחיש ההוח יקרח להם הסוחר כי הוח יהוע ומוסבח
בסחורתו חשר בעבורה נר הם ע"כ ׳ וכתב עוד הרח"ב
שנפני כני יעקב היו חלריות עמונים' ומיחוסי כני יסחעחל
ולכני קטורה ולכך יחד הכחוב על שחול בן שחעון וחחול בן
הכנענית כי הוח לבדו הים ונם הם דרשו סהיה דינה שנבעלה
לכנעני ' ורבותינו נחלקו חמרו ר' יוסי' חמומי' נולדו עם השבטים
ונחזום ר' נחמיה חמר כנפניות היו ויתכן בלה הקפיד ר' כ' יוחנן
בלה נתכוון בלה לומר שנחזו חנשי חרן ככנען חפל היו חנרים
ומיוחסים הכחוב חפל חחרות חו עמונית ומוחבית ומיחר
הנם כי לה נתכוון רק לחלוק על רבי יהודה בלה נחזו חיחוסיהם
מחיחוסו מן הים חסורה לבני נח ' ולדעת ר' יכטולכו בני יעקב
לשונות חחומות עשה החחרים והם ישחו בלהם חו בלה יודים ר"פ

מ"ת המסורתי

בחומות כלל כי לה היתה לו בת זולתי דינה כמשמע הכחוב
ע"כ ׳ ומה לפרש"י כפ' ויחלו חותו בניו ולה בני
בניו שכך נוהם חל יסעטו בחקתי חחד מבניכם לפי שהם מכנות
לנענן והוח מדברי מנדה לקחן ס"ד ע"ב ומשמע דסבירה ליה שכל
השבטים נשחו כנעניות כפשט

לבני ר"ב שנזכר ובלינה לחנדה
דינן ודפ' מקום שבנהנו למשוע
סהיו בני יעקב' נזהרו' מהכניניך
ורמ"כן בירם שחתר זה לפי
פשחול בן שמעון ובלה בן
יהודה היו מכנות כנענן ולכן
יוליח חת כלם וחם כדעת הרמ"כ
שפי' בת חים כנענני כפשטו ות"ל
החנדה ההיח בלינה לדבכח
ודפחים ' ונם ס"ת ז"ל כחב
בהיות דפחחי לנית ליה כחנדה
דויחנו חותו בניו ועוד תירך
לחיהודה קל מחתם שנחר בחיהו
חכם לנחת מחזו כתר מלכות '
וכן תירן בסוף פ"ב ויחי לפחני
יהודה שבית חלך וביח ספק
בידו ליטח חסר מחיהו חומה
שבירושה חבל בחיו דלה הוה
חפסר לו לישח חלה מכנות כנענן בחיו דרים עמהם
לה ׳:

ירוש' דמן יכמות

ומכל מקום יותר נכון בפ"ני דחנדות חלוקות ניהלו מכיון
דמשכחן ר' ור"ב דפליני בפחם בני יעקב חם נפחו
לחחיות"ם חו לכנפניות כדלעיל ' וחפחש דכנפניות ממש
קחמר ולח כדדחיק הרמ"כן ז"ל ׳

בוצינא לחתרת הוכרך לומר כך כי חולי זה מ"ט
להודיענו שהיה סופר ועוד למה חקרה נפ
כן כתו כנפנית חלה שלפי שהוח חרם גדול בחתן יהודה חלין
ולכן תחיחם נפ כתו בהיותה בת הסופר המוכתב ובדברי הרמ"כן
הנ"ל ׳

שהועיר מן העולם פירש הרמ"כן לה שהיתה זחת
לוחת יהודה מכל דרכיו כי השחות יורו על
הענידה והוח מבוחר ' וכבר כתבנו זה לעיל בפי' וככתה
לזובתי ממה שחמרו ז"ל חפר שם שחות על חקרי שחות חלה
שחות ׳

שנשתלשל מן העולם כלומר שנחחו מן העולם כנחחו
כשלשל כי היה לו שחרית כחרן ואחידי דקחמ'
פער שהועיר מן העולם קחמר הוה כהכך שנחחו מן העולם וכשל
הוח שחת הניה שנשתלשל ׳

כויב פסקת שם חקום רש"י כפירוש שחומק לחב זה
לשונו ויקיש בכויב שם החקום ' ואומר
חני על שם שפסקה חלדת נקרה כויב חלמון
חפר לה יבזבו חיניו וכברחשית רבה רחיתי ואקרחה חת שמו חלה
פסקת ע"כ ' נרחה דסבירה ליה שהה שחחר פסקת
היינו שהחקום נקרה כויב על שפסקה חלדת ואף על כי שבנרשתו
ותקרוה חת שמו חלה פסקת לה חקי פסקת חלה חפיפה
דקרוה לקיינו כויב ' חכל הרמ"כן לחה פרש"י והוה
פירש כי חלה לפון דבר הפוסק והכוזב וכן לה תשלה חותי ואחר
הכחוב כי קרחתו חלה על שם החקום כי היה כויב בלידתה חותו
והוה מחמרם בברחשית רבה פסקת ולפי זה ליחת דקחי פסקת נמי
חשלה ׳

חוש כנעות דם חכפנים וזורה חכחוץ כחכשה חוץ
דכסחוך וחף על נב דלה חפרש קרח ספר לפינן
חחוץ כדחמרינן בפ"ד בחיץ חחר קרח ויחת נם
חוזו לחוחה מיתה חת כחלמה חוץ חפוח דכחיב לה לו יהיה זורע
חלה ער חחי טעמה עבד הכי סבר כרי חלה חעשבר וחכחיב
יפיה ' ומיהו חנדה זו פלינה חנחרה פרק ר' בחין
דהכה קחחר דער וחוץ שחשו כדרכן חלה שהיו דשים חכפנים
וזורים חכחוץ וחלו הים חוקי רב נחחן דער וחוץ שחשו חלה
כדרכה ׳

ג יהודה, חתחיל בחנות יכוח חחלה לפי שענין היכוח חועלת
נדולה וניכר הוה לעיני רואים חשר נתן להם ה'
עיניים לרחות וסין החכחים הקדמונים הקדום החורה יודעים כדכר
ונוהנים

ת"מ סמפרש'

וכהנים ליטמא לחמת המת הלכך אין מקרוב אלו מתפתחו כדכתב הרמ"ן אפשר לחשוב שהיה המנהג הזה קדמון קודם יהודה ולכן אחר כי יהודה היה מתחיל כי הוא קבל הסוד מאבותיו וגזרו בענין ׳ וכן ירמז שתם הרמ"ן ז"ל מנדה זו ׳

מי נתן לחתן למיתר כי לא עשה זה יהודה ע"כ אחמלם מחומדן דעתו כמנהג הקדמוני אלא מפאת מנות ה' ע"ד שכתוב מהרסים בחילה קודם מתן תורה מאת ה' ואף אלא מניהו נכותם ביהודה אפשר נאמר לו ע"י יצחק או ע"י שם והכי תמה"מ כרים חזית בפ' יקחני מדם הרחמן נגטוה על ז'מנות בני נח ניתוסף לו אחר מן אחי אפרסם

ירושלמי פ' נגטוה על המילה יעקב נתה אפסם על גיד הנשה יהודה על היבמה נכלי פנ"ם ישראל אחל מנות עשה ולא תעשה ׳

כל דבר שבים בכלל אתר נאר בגון יבמתו וכן כדתמ' בסוטה יבמה

ולקמן ס"ד מנות יהיה במקום קדוש כדתני ס"ט וכירוש' כתוספתא ומייתי לה בירוש' כרים ת"ק דסוטה יבמות ובגמרא דילן בפרק ובגמרא דילן החולץ ׳

שהיתה בכלל אתר עד על קדשה אחיו ובאסר בשפחה מיחו וחורה והותרה בשתה בלא כניס ׳

יבול תחזור להתרה הרחמן בירוש' ובגמרא דילן אית דמפרש לה לעיכא דאחה אחול דקאמר הכוכם לת יבמתו לשם נוי לשם מיאות בפונע בערוה והכא קאמר יבמה יבא עליה מנה שבתחלה היתה עליו בכלל אתר דשם לשם כוי כוכשה דשם לשם מיאות כוכשה נאשרה חוזרת והותרה יבול תחזור להתרה הרחמן ת"ל יבמה יבא עליה למנים ׳ ואית דמפרש לה לעיכא דדכנן דקאמרי יבמה יבא עליה מכל מקום והכא קאמר יבמה יבא עליה מנה שבתחלה היתה בכלל אתר דשם כוכשה דשם היתה כוכשה נאשרה חוזרת והותרה יבול תחזור להתרה הרחמן דשם כוכשה דשם חולץ לה ת"ל יבמה יבא עליה מנה ופרש"י יבמה יבא עליה למנה משעת לשם מנות יבום דכתיב ויבמה

חפילו תימא דכנן ולא תיניהי למנה אלא מנה יבמה יבא עליה מנה עליו ליבמה יותר מן החליצה יבול תחזור להתרה לה' ומנו לה לאי כבי לא בעים לה ת"ל יבמה יבא עליה מנה ע"כ ׳

וגר' דבבל המדרש הזה שם לה כתבה שאול ולבבי מייתי לה הכא דקרקע דייק הבי דכתיב בה אל תשת אחיך ויבם אותם דמלמבפל למיתר בתי ויבם אותה משמע למנות ייבום כדדייקי' מדכתיב שתם ויבמה ולבבי מייתי עובדא דר"י בר חלפתא אלא בעל אלא חתם בעילות שבעה בהן חתם בעילות ואף אותן בעילות לא נהפה בקירוב בשר אלא חתם אחות מובחר להולדה ולכן דרך סדין בעל בשר אלא היה מכוין אלא לשם מצוה ואף על פי שברחמנו הקיים ורע לאחיו מכל מקום כל אחות מוסיף עדיף טפי ולא עזרוה שבעה בעילות גדולות ביעקב לי לא יתכן טוב להולכים בתימים ולבבי נתי קאמר הון עיכובי זמורן כו' פי' ר' אבדימום אריעיטו אדומות כזמורו הנבן ודומה לאחו כזה ולפ"ז היתה כעורה כי אלמנות בעיכים כעור גדול כאשר נראה אלא חם ליעפי רק לקיים מנות יבום ׳

דש מפנים בכר כתבתי בסימן הקודם דהא אלינה אגמרת דילן ׳

ו אף על פי שאין נחש יש בסימן כו' כפ' ג"ם פרש"י אף על פי שאין נחש יש בסימן הזה שאסור לנחש לסמוך על הנחש יש בסימן אלא בעלמא הוי מינה דאי מינה אסחורה רחשובים אחר שכבה בית או שבולד התינוק או שבשה אשה סימן הוא שבולך ומליח ואי לא חל ירגיל לבעת יותר מדאי שים לאוש אלא יבליח בירושלמי שבנחש הוא אישמוך האדם על לעשות מעשה או

ונאסרה וחורה והותרה לא להיתרו הראשון חזר אלא להיתרו השני ׳ יבמה לפי שהיתה בכלל היתר ונאסרה וחורה והותרה יבול תחזור להתיר של ראשון ת"ל יבמה יבא עליה מצוה ׳

רבי יוסי בר חלפתא יבם אשת אחיו וה' בעילות בעל ורך סרין בעל ונשע חמש נשיעות בישראל ומאן ניהו ׳

רבי ישמעאל בר רבי יוסי ורבי אלעזר בר רבי יוסי ורבי מנחם בר רבי יוסי ורבי חלפתא בר רבי יוסי ור' אבדימוס בר רבי יוסי הון עינוריי וזמורן ורמיין לאיטריי וירע אונן דיזה דש מבפנים ווזרה מבחוץ ׳

ז ויאמר יהודה לתמר כלתו ׳ אמר רבי אליעזר אף על פי שאין נחש יש סימן ׳

כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו רבנן אמרי בית דינו של אשר אף על פי שאין נחש יש סימן ׳

וחמת בת שוע אשת יהודה ׳ וירבו הימים ׳ וירבו הימים שנים עשר חדש ׳ על גזזי צאנו ׳ בכל מקום שנאמר גזיזה עושה רושם ׳ וכן מצינו בנבל ולבן ואבשלום ׳ ויגד לתמר לאמר ׳ רב אמר שתי המניות חס אחת של יהודה ואחד של שמשון ולמה הוא מזכיר בה עליה וירידה אלא עליה ליהודה שהוא מעמיד מלכים וירידה לשמשון שהוא נושא נויה ׳ רבי סימון אמר המנתה אחד היא ולמה הזכיר בה עליה וירידה אמר רבי אייבו בן אגרי כהדא בת מעון דסלקין לה מן שבריי ונחתין לה מן כפר שובתי ׳

ח ותסר

מדומות

סימן טוב היתה עלי אשם זו שנשחתי וכשמה זו שקניתי מבורכת היתה מעת שקניתי זה שנשרתי ׳

וכן השואל לחיכוך מי זה פסוק אחה לומד אם אמר פסוק מן הברכות ישמח ויאמר זה סימן טוב וכל אלו וכיוצא בהן מותר קומיל ולא כיון מעשיו ולא נתכוב אלא עשה סימן לעצמו לדבר שבבר היה הרי זה מותר ע"כ ׳ ומדתני להא דדבי אליעזר בירושלמי דפ' כתה אשם נבי לא תנחשו ולא תעוננו ער' דלעניין ניחוש מיירי כהר"מנחם ׳

אעפ"י שאין נחש יש בסימן דאם לא כן מאי כי אתר בן יתות וכי נחש יכתב יהודה ואלא ניחוש אסור לכניבה ואי אתם אשום דהויא קטלנית כדיבת דינן ק' למה יתביים יהודה הגדול בדורו מבלאו לדאותה עד אחר יגדל אלא ולא יאמר לה בפירוש לפי לשלום ׳ ושוב שברחם שהוא חפץ בה מקנה על זנותיה וכמו שאמרה הרמ"ן ותם בפירוש הוא סידע בחטאם וכו' ריחוק מאד אבל לפי מ"ם שאתרים בה סימן ניחא אתם קנת יהודה לדבר ולא לגמרי וכדפי' ׳ ע"ק דבפ' ג"ם עלה דהא דאתר בית תיכוך ואשם אעפ"י שאין נחש יש בסימן ׳ אתר רבי אלעזר והוא דאתחזק אלאת זימני דכתיב יוסף תיכנו ואת בניתן תיכנו אבל אי כלבה וכיון דאתר לה אתחזק אלאת זימני דכתיב בה יהודה חם יהודה לבבר ׳ ואתם יש לומר דאין יהודה בקי בדיבת לגמרי ׳ רבבן אתרי לפרושי אלאתה דדבי אליעזר ׳

בית תיכוך ואשם פרש"י בבית או נולד לו בן או נעשה אשם ׳ והרמ"ם בלשון הגי' מפרש תיכוך דמילתן ליה פסוק לי פסוקיך ׳

שנים עשר חדש ולא שנים רבות כדמשמע פשטיה דקרא לומיה דכרוב הימים תתלמנו ימים רבים שבבי לי ימים רבים יש בבי יעקב הוה בפשטיה דקרא וכיון דממכירת יוסף עד שירדו יעקב ובניו מצרימה ליבא אלא כ"ב שנה כדיך לומר דוירבו הימים היינו אלא שפה אחת מבני מבשחו יהודה עד שפיה מוכן רחוי להקים ורע לאחיו עברו ׳ שנים דהא לפחות בריך שיהיה בן ח' שנה להיות רחוי להוליד דדורות הרחשונים היו מולידים בבי ח' בדחיתא בפ' בן סורר אבל בבניר מבבי לא אשבחן לעבור ער ואוכן בריך קרוב לשנתים ימים הרי פשרה שנה וקרוב לשנה לעבור תמר הרי י"ח

וח' סגנה פד סהיה פרץ רחוי להוליד הרי י"ט ושנתים ימים בקירוב לעבור חגרון וחמול סהרי גולדים היו כשירדו למצרים הרי כ"ח סגנה הם כן לא נפטר מחיית חוקן עד חעשה חתר אלא סגנה וחף על פי סהיה חפטר שכעבור ער וחוקן לא עברו אלא י"ד חדש סגולדו למקוטעים וכתעברה אחן חסס תכף זה אחר סגולד זה אלא סחתין רק ז' ימי נדה כדינא דאורייתא נם אחר ילד למקוטעי' וכן חגרון וחמול גולדו למקוטעין ולפ"ז יהיה וירבו הימים טני חכ"ד חדש חכוון דבחוק לומר לחיתרחי חילחא הכי ושהוליד יהודה אח ער תכף ואיך לכשוחין וכן ער אח תכף ואיך כשנשא אשתו וכן חוקן אח תכף ואיך ליכחו דורחי עברו הימים קצת כשניהם אלו אין שכרה לומר אלא דוירבו הימים אילן אלא סגנה כיון דאשכחן ימים רבים חפילו בשניר מהכי ימים רבים שחוזים ואחת יום ואשה כי חזוב זוב דאה ימים רבים • ואיכוא ל"ק בחות חי"ב חדש דאם כן מאי כי רחתה כי גדל אלא כיון דאפי' סגנה אחת לא אחתיבה • ועיין בסדר עולם :

שתי אחניות הוו חשום דק"ל דכתיב הבא שולה אחנשא אלחא אחנשא אחנשא בבליה היא ואלו בשחטען כתיב וירד אחטען אחנשא אלחא בירידה היתה ואחטען ויהודה אדוניהו אחרינו כאחרן יפרחל הוו וכדפרש"י בסוטה לה ק"ק דכ' אחניות הוו כפ"י חדא בירידה וחדא בעליה והא דכתיב לה אפסי קדש ולא אקרא קשא דכתיב ויעל על גודי כאנו כי"אחתם היה אפס לאחוק ולומר דקשא' ויעל כלפי עכדיו גודי כאנו סהיה עומד עליהם :

ה"ג דכי סימון אמר אחנשא אחת היה ולאה הוא מזכיר הם כו' וכפחוך ל"ג דכי סימון והכי אימא כם"ד :

שהוא אפשיך חלכים אחסס נולד לו פרץ שהשמיד חלכי בית דוד :

כדהא בית אשון סיוצאת בחאנא אפוא אחר והכא לה חטבריה סהיה כרגלי אחר עולה והבא לה אין כאר סוכחי סהוא כראש אחר יורד :

ו ולא אחניו אקום אשהו אח פתח עיניה • ולא ס"ל כדר' יוחנן דאחי' אקום אשהו אח פתח עיניה וכ"ה ואפוח והעיניה כדאיתא בפ"ק דסוטה ולפ"ז יהיה פירש כפתח עיניה כשער העיר שהיה דעיניה לחוד והשיכה לחוד :

ומה הוא כפתח עיניה גר' דלאו אשום דאשכחן אקרא אקום אשהו אך הוצרכו לדרוש כך דאטו לפי סהיו נזכר באקום אחר אין הכחוב יכול לפרש אם אקום דהוה אני ק"ל לאה הוצרך הכחוב לפרש אם אקום דהוה אני דלאחי היה אשכחן באקרא אחר אקום אשהו ולכן הוצרכו לדרוש כו אלא דאלו היה אשכחן באקרא אחר אקום אשהו כפתח עיניה לא הוה אני אפרש הכי אלא הוה כתב קרא כפתח עיניה אם היו באקום הוה כיון דאתינא לאטשיי היא • והא דלא כי כפתח עיניה כפרשת דרכים כדפרש"י בחומש דעל דרך אחנשא אשהו סהיה אקום אחוחד לדרך אחנשא לאחר ואיכוא הא דכתיב היה הקדשה היא בעיניה ג"ל באקום ידוע לעיניה אהולכים כו אלא דלעיל לא ס"ל לפ' הכי אלכיון דהא כתיב על דרך אחנשא ג"כ פירושו שהיה קדשה אפורסחת לעין כל • אלא לעיל דכתיב כפתח לא אחקרא הכי :

שהלה עיניה כפתח שכל העיניים אלויות בו לפי לעין זה אשמע שכלפי אשנחת"ה אחר כי היא פתח שכל לפופים בו שהוא פותח את ידיו ואשבוע לכל אי רצון • אלכל בפ"ק דסוטה גרסינן אלמד שהלבה ואשכה לה כפתחו של אברהם אבינו אקום שכל העיניים אלצות לראותה ופרש"י אלצות לראותה שהיו אלעגלים להתקבל אם ולצון והיה אביב עליהם :

ולי אפשר לפי שכל אלבי אומות אעורה ואעורב אין אלבי אחרון לפחות אלחות אלטבעיות כדאיתא בפ"ק דכתוכות ואף על פי שכבר את אברהם זה כתה אניס אפשר נשאר אם אינון ביתו לו ישבה על אקום הבית • אלכל בלשון הר' אם הניס והיה אעורת אברהם אבינו ולפ"ז כ"ל שכל העיניים אלצות לראותה דקשה היינו לגבת אם להשכיל כי אם אתקבל

אפלשם :

שפתחה לה את העין כדאמר בסוטה אנתנה עיניה לדבריה • ופרש"י רוננה ופתחי אתר היתה נותנת לענותה אתין עבירה כדכר :

אמרה לו טהורה אני ובעיל בם"ס וכעיל בם"ס אני כסוטה אני ופניה אני :

ותאר בנרי אלמנוחה מעליה ותכס בצעיף • שתים הן שנתכסו בצעיף רחאר ורבקה • ושתיהם ילדו תאומי רבקה רחצעיף ותכס • תאר ותכס בצעיף ותתעלף • ותשב בפתח עיניים • אמר רבי אמי הורנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו פתח עיניים ומה רחוא בפתח עיניים אלא מלמד שהלת עיניה בפתח שכל העיניים הלויות בו ואמר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אצא בת הבית רחוה ריקנית • ר"א בפתח עיניים מלמד שפתחה לו את העין אמרה לו טהורה אני ופניה אני :

ט ויראה

מ"ת סתפרשי

זכות לאם ולאחי' להניח הקטנה חלא אחם זוכה כם כדכתיב אח כתי כתתי לאים הזה לאשם ולאך סברה לאו כתו של אם היתה אחשנא ס' ליעקב כלום אנותיו של אם ויעקב כבר היו יותר מבן ק"כ שנה :

טהורה אני אנדה ע"כ • ואנדה דיוקן נמי הכי ס"ל ודלי חלא אקנרים כלשונה דהא כשם שנזהר יהודה אנדה עד שהודך לומר לה טהורה אני אף על פי שאין זה אעריות אכן אח אזהר עליהן אפני אעריות תורה לאסרם עליהן ויהי יהודה אומר אחנשא עד חלא ניתנה כמו שקיימוה אחכות כדאיתא ביומא הכי נמי נזהר ודלי מנויה ביון דהכלכה לאשם אפני הכועל אדעית קנאין כונעים בו כאשם פנחם אלפ"י חלא נכתב כתורה לאו שלא כחתון ועו"אין לעשות אם היא נדה אלא לעיור דבדה ליה לה דין נדות :

ואם אחמר דלעיל לאחר יהודה אתחיל אחכות יכול אלאת קדושי ער אחרן קדושן נמורין הוו • תירץ ר"אם שכל זמן חלא מיאנה אף על פי שהיה בת מיאון יש כה אכות יכום :

ועל אם שפרש"י ולאך סברה לאו כתו של אם היתה כי' כתב הר"אם אכל לאפריש אקאם דאמר כתו של אם היתה ואנה בשריפה דהשתא אי אפשר ליאמר שהיתה יתומה קטנה כשנשתת לער וחוקן נרין לומר דלאו כתו אחם חלא אזרעו • ולא דק דאם כן למה פרש"י ולאך סברה לאו כתו של אם היתה דאשמע דפלינא דך סברה אאריס אקאים דאמר כתו של אם היתה לא ס"ל חלא והיינו דאאריס אקאים ל"ק דכתו של אם לאו דוקא כתו חלא אזרעו ואין חולק עליו שלא ודאי דכתו של אם אקאמר היינו כתו אחם ולכן הוצרך לומר לאך סברה לא שבירה לן דכתו של אם היתה והם חלא פירש רש"י כתו של אם אזרעו של אם אחוש דכיון דקאמר לפיכך דנוח בשריפה כתו אחם היתה דהשתא ניחא כת כהן דאי כת בנו אינה כת כהן אחרי ניטלה כהונה אזרעו של אם כדאיתא בנדרים ולקחן ס"ג פרשה כ"ם • ולכן הכרח לומר דהא דקאמר יתומה אני פלינא דאאריס אקאים ואר"אם נופיה אסיק הכי נמי לפיכך דנוח בשריפה : ודע שזה שכתב רש"י דאין נשואי ער ואוקן נשואין ליאסר עליו אחוש כלתו וכו' אינו נרוך לפי מ"ש אחרי"כן אחשכח אקדושים קודם אתן אורה ביכום אחב ואחח ולכן אחר ולא יסף עוד לא פסק אסיקה אוקרת לו כדין יכם ולפ"ז אף אשנשואי ער ואוקן היו כעוד אביב קיים כ"ק ולא אידי ואה שאחר יתומה אני אינו אלא כדי שלא יהום אחם קדשה אסיק לאחר :

ואם אחמר כיון דיהוד' היה נזהר אחם אאסר'אורה היאך כה על אחר אחשכה לזונה דהא אהופקרת לזנות לכ"ע הכה עליה לוקה אחום לה אסיק קדשה • אירדקה"אם ז"ל דאחם אוחו נדי אנדר לה ונתן לה אותאו לערכון כידה לה היה אלא לפיום כשלאחם אחכל מ"מ קדשה אחר כך בכסף או בשטר ואח"כ בא עליה • אחכל כ"ר אחר בקש לעבור ואחן לו הכ"ם אלאך אחמונה על אחחוה כו' וכו' אדכריו דלפי מ"ם כ"ר ליכא קושיא כי אלאך אחמונה היה כדכר ואינו נכון דאכ"ב אפי' קאמר שפתחה את העין אחשתא סהיה כרשותו אחתא אם אינה אותרת כי לא היה לו כ"כ הכרח כאלאך זה עד שיהיה עובר על דת אלא אחתני שעה היותה אותרת אין הדין אילא אילחא אחיה אכאותו גדול כדורו יזדקק לאחת זכונים על הדרך לכ"ח אם אפני שבתגברה אחותו על

מ"ת מהפרסי'

שלכן לא חשש להכותו או שמפני שאחר כך חשב שאינה ווכח לא מלאו לכו לתשבעה כדכתוב ועל ידי הנערה התחום תכעה בספק חולי תזנה ממנה :

אבר מ"ם שקדשה היא תשובה נכונה אלא שלבי מהשש תיך יקדם לו חשם

וסוב ניחמה להפקר ולא יספקה אל ביתו ונם כי שלח לה אתננה לא נום עליה רק בנתינ' החתן ולא חשש לדעת מה יעשה בה ושם הרחה שם יהיה בזרעו . ויזהר נרחה דליכא קושיא כלל כי אין איסור קדשה אלא בכנע"ם ווה שם שחרים לו שתעניירם לאו נרות ממש קאמר אלא שפירשה עצ"א כדרך גר ותושב :

ט צריך חדש להזכיר עצמו מיחוד ובשם אלהי דשם על נב דשמיים לעיניה דיל"ה ואהני אלא מיגרי בקרובו' כדאיתא בפרק בא לו מכל מקום צריך חדש להזכיר עצמו מהכשתן ויהוזן אלא יבאל בהן ע"י אלהו נם בהן וכדרך שאמרו בנחרח הזהרו כי בכתי הזהרו כי בחתוני :

לבה כי בשתה פניה עד שהיה בבית חמיה ומה צורך לה להתבשות בבית חמיה אם לא שיהודה מהבטה בלבו להזיר ביתו מזיר שתתבשה אלא ישתבל בה . ואף על נב דבע"ק דשוטה חשיב לה בניעות בחתר מ"מ ילפינן הך מילתא כי לולי שיש ליזהר בקרובו' לא היתה צריכה לבניעות זה . ורש"י פירש צריך להרגיל עצמו בקריבתו שיכירנה יפה ולא יבאל בהבי . בשתה פניה בבית חמיה ולא היה רגיל בה ואין הלבון נרחה לי בן ועוד דשם בן שוייתיה ליהודה טועה :

כי בשתה פניה בבית חמיה דליבא לפרש כי בשתה פניה בשתה לאחר מנום דבשתה פניה ויחשבה לזונה דאדרבה דרך הנטועות לבשות פניהם יבדתקשי' בשוטה מבל שם פירש כי בשתה פניה בבית חמיה ניחא דאתי התם ופרש"י כי בשתה פניה בבית חמיה ולא רחה שתה בל היתה שנדלה בביתו לפיבך לא הכיר בה . ל"ת בשתה פניה בבית חמיה . והבי קאמר לה על פי שהיה בלבו שהיא תמר טועה היה בבך לומר אחרת היא שהרי תמר נטועה היא והא דלא קאמר כדפרש"י בחומש כי בשתה פניה ולא יכול לרחותה להבירה שלא ע"י בשות הפניה אינו טעם למה שחשבה לזונה אלא למה שלא הכירה אבל מה שחשבה לזונה הוא לפי שהיתה יושבת על הדרך משום דבתיב דמבל מקום מבשוי הפנים תחשב נטועה למה חשבה לזונה מפני שיבתה שם בתיב דשם לא היו רגילים על הדרך ולפחות הוה ליה להסתפק בה ולחקור עליה תלה בדבר קודם שיחתר הבה בה אבות חלוך . ומה"ם הרמ"בן שהקדשות היוצאות על הדרך בעבור שתוננה בם הן הקרובים יבשו פניהם וכן יעשו הקדשים בם הין בתרנוסם וכשוכם לעיר לא נודעו לה יקשה לרש"ל כי מנסנ זה נתחדש בימים אחרונים אבל בתנבא הרחשונים ידוע היה לרש"ל שמין דרך הקדשות בבשוי פנים :

דבר אחר וירחה יהודה לה שבניה כו' מ"ת דשבשתה קא משקרת בפרש"י בחומש דבשוי הפנים שבה לתה אלא הבירה בה ופי' לה השבניה לה הבירה שהיה תתר לפי שבשתה פניה ומ"ם אלא היתה זונה בו' מילתא אחריתי קאתר שתפני שבשתה פניה הפך לבו לומר שהיתה זונה ומין פירש זה עולה בלל בלשון התנדה ולא בלשון התקרה . וכר' דבשתה קא תפ' כי בשתה פניה אלא שבשתה פניה דחלת כי תשתם בלשון אלא בבתה ובדתיתה בשלשי נשון וה"ק לה השבניה יהודה בה לבה עליה אף על פי שחשבה לזונה מפני שבשתה פניה כי אתר אלו היתה זונה כמו שחשבתי היתה מבשת פניה בתחילה ובבך אלא לבבוד מלך שהוא ע"י מלאך שתחזה בע"ב בדבר יוחנן . וה"ק דקרא וירחה יהודה ולבתורים חשבה לזונה

מ"ת הפסוקי'

אלא שבשתה פניה ואז נשבשה מחשבתו ווה כי מרחוק קודם שיוכל להכיר תיבית רחם אותה ופניה מגולות על אם הדרך בדרך הקדשות ותשבה לזונה וכי קרב אליה תיד בשתה פניה כדי שלא יכיר שהיא אתר ואז אתרה אלו היתה זונה לה היתה תבשה פניה

ט וראה יהודה . אמר רבי חייא בר זברא צריך אדם להזהיר עצמו באחות אשתו ובקרובותיו שלא יבשל באחת מהם עמי אתה למר כי יהודה וראה יהודה ונומר למה כי בשתה פניה עד שהיא בבית חמיה . ר"א וירחה יהודה ר"א דשניה כיון שבשתה פניה אמר אילו היתה זונה מבשה פניה . ראמר רבי יוחנן בקש לעבור ויזטן לו הקדוש ברוך הוא מלאך שהוא ממונה על התאוה אמר לו יהודה היכן אתה הזקן מחיכן מלבים עומדים מדוכן גרולים עומדים . ויש אליה אל הדרך בעל כרחו שלא בטובתו :

י ויאמר טה הערבון אשר אתן ונומר . אמר רבי חוניא ניענעה בו רוח הקדש . התמך וו מלכות דיך מה דאת אמר שיטני בחותם על לבך . כי אם יהיה ענבהו בן העזקים מדך יהודה הותם על יד ימיני . ופתילך זו סנהדרין שהן מצויינין בפתיל הין מה דאת אמר פתיל תבלת . ומטך זה מלך המשיח דיך מה דאת אמר ויצא חוטר מנזע ישי . משה ועזר ישלח ה' מציון . ויתן לה ונומר ותהר לו נבורים כיוצא בו וצדיקים כיוצא בו :

יח וישלח

כלאך שהוא ממונה על התלו שנבר' תלותו וכבו ידעת שכל כח יקרו מלאך בח"ם הרב :

אמר לו יהודה כו' למו דוקא כיהודה עדין לא ידע בכל אלה אלא שם' שכב פני הדברי' לסבו :

כזה'בן מלכים עומדי' תלכי בית דוד שעמדו מפרן וגדולים היינו נביאים שעמדו נם כן ממנו כדאמר' בפרק קמא דסוט דבר זה מסורת בידינו ואלמנותינו תמון ואמניה אחים הוו ופרש"י תמון מבין על יעשים ואמניה מורש דוד היה ותמון אחיו וכבית היה אלמנת נביאים נפיק מינה :

בעל כרחו שפירש ויש אליה אל הדרך שהטוה בעל כרחו לענין דרך נבר בעלמא דמ"לב מהי ויש כי מה ספרש"י בחומש ויש מדרך שהיה בה נטה אל הדרך שהיא בה לא ס"ל לרז"ל דמנין כ' דרכיה ואלא דרך ת"ל לאוד מעמע מקרא וכדרכו יפנע בה :

י ויאמר מה הערבון ונומר נענעה בה רוח הקדש להוציא מה שעתיד להיות מחסך זרע דהייט מלכי' וגדולים שיעמדו ממנו ע"כ ניבא ולא ידע מה ניבא וכר' שטעם הדרשה לפי שקשה מה צורך לבל כך תשבוחות בשביל גדי אחד אלא שמע היה כי שם בפיה דבר לומר מה שעתיד להיות . וכבל העקרים פירש נם דברי יהודה לדרמז לענין זה וכבון הוא לדרשה :

המידא מיתני בחותם וחייבו מלכות שהרי לפי שאלו בהבון בזה אתר הנביאים בתקום זה ואיית עטרת תפארת כיד ה' ונניף מלוכה בכף אלהיך דמיתה בחזית נרחה שהתבון בחותמת זה ענין מלכות ומיהו משום דלא בתיב הבא מלכות בהדייה מייתי מ"ם חופה בתלך יהודה . ות"ת מפני שהתתר הכוח לדרש לפי פשוטו הוצרך להביא מיתני בחותם . ת"ב משום דמע' מיתני בחותם בישובין דבתיב בים כי שם יהיה יבניהו וכו' כדמיתה בחזית מייתי לתרי קראי :

שהן מצויינין בפתיל תע"ם בבל ישראל מצויינין בזה הסנהדרין מצויינין טפי שבבל שעה שיושבין בדין הם עטופים בציצית . ות"ת ניחא ל"ל דנרשי בפתיל ופי' שבתו שפתיל תבלת הוא דבר מצויין בציצית בן הסנהדרין מצויינין למות ולתופת בתוך העדה :

ניטה עוזך וכל המזמור הזה בתלך מביאתו מירי ומיהו משום דתינו מפורש בהדיא דאפשר לפרושים בדוך נופים הוצרך להביא ויש אותר מנזע יפי דהזה בודאי בתלך התחית . ומיהו משום דלא בתיב בתם מטה תחם בביא נם בן מטה עוזך . יש לעיין למה נענעה רוח הקדש לנ' תלו ולא לנביאים ובדיקים ונבורים שיעמדו ממנו . ועיין בפי' האנדות לבדרשי ובעקידה :

ולי יתבן שלפי שבלאור היה המעשה הזה רחוי להתרחק מיהודה תנ' בדדים תם תפני הבבוד כי תלך שבותתו נגמי הדבר להזהר לחשת זנוסים ותם תפני המשפט כי יעשה בתם דין לבבו עם בלתו שהיא תבלל שבריות וכל שבן תם יהודה מהדייקים בתה שתתר הוציאוה ותשרף כי תרפה היה לו שבבל בתה שהוא ייסר תחרים . ותם תפני מורת תחים שיש להתרחק תהזנות וכ"ם דבר שבשרוה לב"ת כי נענעה בה רוח הקדש שתין להקפיד בבל זה בבתן כי תם' נביא הדבר ותדרבה תמעשה זה יבליתו נ' הענינים המזבר תם התלבות ותם שדין תן הסנהדרין

ואם ירחת סמיס ממלך סחסיח כמה שאמר כו רוח דעת וירחת ס' ולו לומר שאין פנס מסשחה בזרוע זה לף על פי שנזרע בדרך זכות וסנהדרין עתיד לעמוד מחכו לף על פי שאין מעמידין מלך וסנהדרין אלא מהמיוחסים שפל כן אין כודקין מסנהדרין ולמעלה ומהנכחכים בחיילות בית דוד כדחיתה בפ' יחסין ולא עוד אלא דאמר המסית שהוא רשע היסם ומעלה:

ותהר לו גסורים ביוצא כו' פי' בר' ס' כי פי לו הדומים לו דמס לף כן לו למס לי ויתכן שפניהו שהיו מעידין מסהריון ממנו כי כל רופיהם יכירום שהם ארע יהודה להדמותם אליו בגבורה ונדקות וגם זכות מעם ס' נכחות יעלה כדי שלא יחשד שבשם שזכתה מיהודה זכתה מאחרים כמו שסועד עליה בכתב קול נדקים ממני ' ס"נ לגסורות שאין לה מחשבת זכות היסם הסנאחת ס' שם לגיות גבורים שם היותם תלומים שבדרך טובע הם תלושים והיו נדיקים שלה כדרך ילדי זכוכים:

כיוצא כן שהיה גבור דכתיב גור אריה יהודה ולדיק דכתיב יהודה אתה יודוך אחיך כן וזכות גרם לו לחזק שלשה כדאיתא בסוטה:

משחקת כתכל כו' משחקת לפניו נקט קרוי שלה כסדרן לומר דמשחקת בתכל מרגו גלי משחקת לפניו

מעשה שהוה לסון שחוק ושחוק שניהו ס"ם שח"ק משחקת בתכל מרבו שם ע"ג דהוה לסון לשון לעג וקלס ונקט' ע"ד יסחק לו וכדמפ' שהיה משחקת על הבריו כלו שנעשה כהם דין ומשפט כתורה וכעניו יהול' ממדדו לו כמדתו כי ע"ז מקרי סתורה משחה ומשעשע לפניו ס' כי משחה לגדיל עשות משפט וחיו שאחר ומשעשע אח בני אדם שע"י מה שנעשה דין אחת בחנשים ס' אחת ומשתעשע כתורה ע"ד והוא שאיב לה כמ"ש מומור כ כהדי שחיקות דמני שהם מפשר משום דאין שחוק זה ונישב לה"כ ממש כהנהו ' ס"נ דלא ס"ל סום השחוק מפניו דין כי הנהו אלא כפשוטו:

אמר הכ"ם ליהודה ' משום דק"ל מה נעוך להחריך בכל ספור זה לא הל"ל אלא ותלבש בגדי אלמנו' ויהי כחלבש חדשים כו' דאחי נפקא מחם שבלא הגדיו ולא נחנחה אלא שם כ' שנדון כאחדות שכעיר את אביו בחרחתו בגדי קדש כן ניעור אותו אחר בענין שרחתה כו שנחן בערבון בציחת הגדי והלבש לה וננטער על ערבונו וכן יהיה לכח:

מנין שאין העובר ניכר כו' פ"ק דנדה תני לה לענין רואה דם דאמן משוכרת דייה שעשה משהוכר עוברה וכחם כבית עובר ' סומכים לומר משם רבי מאיר שלשה חדשים:

מדכא ויהי כחלבש חדשים כפ' הבו' תני ותשפ"י שאין רואים לדבר זכר לדבר ויהי כחלבש חדשים וכתי כנגד' זכר לדבר רואים נדולה היה ומשני משום דחיכה דילדה לחשפה ותיכה דילדה לז' ופרש"י שאל ניכר עוברה בשלים יהיה וכי ילדה לט הוי שלים יתי עיבורה ג' חדשים וכי ילדה לז' הוי שלים יתי עבורה כ' חדשים ושלים:

לא סוף דבר ג' שלמים כלומר לאו דוקא אחר ג' שלמים סיכר כהן העובר אלא אפילו כרובו של ס' היכה כבית העובר:

רובו של רשעון הר"ם ז"ל שלה זה ס"ם ויהי בעת לדקה ולא אחר ויחלאו יחיה ללדת כמו נכרי דכך דחשה' להלן להלשים וכהן לחסרים כדלקמן ולכן יהיה שלים יתי עבורה של רשעון ורובו של אחרון ואחנני שלם ס"ב:

ולא סוף דבר וגם הנה הרה לזכוני כלו לא היבעית סוכחה אלא שנם היה הרה לזכוני כדאמרת שהיתה מטפחת ושפם הדרשה משום דק"ל אחי וגם ועוד לזכוני לחה לי אלא דה"ק ולא די שוכחה אלא שחחפחרת דהריונה עם היותו

ח"ת כחמרים

לזכוני ולהיה כוכח ' ויתכן שיהודה לזכוני לשון חזון שיעתך ממנה מלכים וגולים המפרנסים והנים את העולם מכי מעוברת אין זה בדרך נבואה אלא שידעה שיהודה מלך בחייו ותתפאר כי מזרע זה יצא למלוכה:

מלכים בגון מלכי בית דוד ' וגולין בגון עתניאל ואחנן שהיו מוסיפים את יסר':

ברזן של שם היסם ' כתב הר"ם והוא דכתיב שבי מלאכים בית אביך פירש בחשפחת ירושלחי דכ"ל בית אביך כמו בית אחרן ברכו החולך את ה' או בחותו הבית שהיו ופ"ק דנדה גר בה אביך לא בכית אדר בו ותוספתא פ"ן פחה שהרי שם בכר את השפה דנדה שהיו יעקב אביו' כן כ' שנה ובפנו היו יעקב יותר מן שנה וכן הת' דאמר בפ' אין מעמידין זכות בכ"ר של שם נזדו דכתיב טוביהו ותרוח נרוך לנוח' שחפני שקבל יהודה כל השורש כלה מהיו מקבלו מהיה דיבו של שם נקרא נם יהודה בית דיבו של שם מכל שהיה דאחרי מקשחה דאחר כתו של שם היסם נרוך לנוח' דמלינה מ"ה דפרק קחה דסוטה דאחר בפחח עיניו שנחנה עיניה לדבריה ואחרה יהודה אני והייתי קטנה כשהיחוני אחי ואחי ומיכאתי בנשואי ער ואוזן ואיני כלחו של יהודה שחפילו אח"ל שנולדה לו לשם בסוף ימיו בשעה זו היתה יותר מבת כ' שנה ' אלא אחה יש לומר דכתו של שם לאו דוקא כתו אלא בת בנו ע"כ ' וכבר כתבתי לעיל בסימן ח' דעב"ל בתו של שם אחם קאחר ' ומ"ש דשבי אלמנה בית אביך חלבוני קרויים בית אביו והיינו דאיה משבי אלמנה אביך:

וכתיב וכת היה שם כהן ושם כהן היה לשם הוא אלכי נוך ' ואף על פי שנטלה אחנו כהונה כדאיתא בפ"ד בדרים לא ניטלה אלא מזרעו כדאיתא התם ואף על פי שאין בתו כהנת דנה בפרישה משום בבודו של אביו משום כהן שהרי הוציאה שחייבה תורה לבת כהן לינו אלא אפני כבוד אביהם היה מחללת וכן כתב הר"ם:

לפיכך הוציאוה ותפרש ' הקשה סרש"ן ז"ל שבת כהן חייב פריפה אלא בזבות שם ויקת בשל סרוסה או נשואה כמו שאחפרש בסנהדרין הבל בת כהן שוחרת יבם שאינה חייבת בפריפה כלל ' וכן בת ישרל וכן בת כהן חייבה אלא בלאו נרידה ' ואם אחר שהיה חיבום נוהג בבבי נח והוא לשם בכלל אבל אם היה ואחרים שלהן או היה מיחק והלא שם שומרי סיכוחים החחילו בחכות יבום וכן מוכיח בסנהדרין שאין יבמה בבני נח חייבת כלל ' ויתיר הר"ם שלא אחרו שם בבבי נח אלא על חין המיחה בלחה בפריפה ולא בחין אחר אבל לא על המיחה בלחה אבל אם בעזרו עליה חיחה נוכל לומר שעשו זה לכבודו של יהודה שהיה בשיו וקנין עליהם והיחה נבלה נדולה להיות כלתו הרה לזכוני או אפני שהוא דודו פרון ופרנה ונדר בה נדר בסנהדרין שאחרו שעשה בחחד שהשיח בחשבון אחת החחנה והלקוחו ' וה' ברכה על שום בשבת וסלקוחו ולא אפני שהיין כך אלא שהשעה בריכה לכך ' וכן חשחע בפרישה שהיה דע אין חעמידין דפריך נחרח דרך זכות ס"ל על שם נזדו דכתיב ויאחר יהודה סוביהו ותפרש לאחת מה שדנוה בחיחה משום נזירה הוא ולא חדינה:

מכאן שאכדו כפ"ק דסוטה חפ' אלו חיא חחוכחת חשחע ופרש"י חיא חחוכחת חשחע לשון חוכחה על כרחה חיא חוכחת חשחע לשון חניחה:

שאברו והחניח הק' כת אחרים בסוטה קאחר כת שחחל וריאחן כת נבריאל וקרבן ופרש"י שחחל שהוא בר של חדוש רחוק כדי שחפרש ולא יבא דול חחנה החכה חת חדוש בניח החלך:

היא והוא בריכין לנחת חשום דכחיב הוא וקריכן פיא ום שם למקרא ום שם לחסורת וכרחש

ספירוסו שכשנזרו עליה שריפה נזרו גם כן על הבועל ולכן אמלו
את פיה מי היה ויפיה תשובתה למיה חסר הלה לו מכבי הרס :

ואין לפרש הוה ככגל יהודה סהיה חייב כמותה כי הוא לא
ידע כי כלתו היה ותפילו לאחו לה היה בו כלעיל :

בקש לכפור מפני הכבוש :

הכר נא בורחך ולא
תחכר אותי ואת עוכרי דמס לה
כן כתר דקאמר למיה חסר הלה
לו מכבי הרס מה ג'ל הכר נא למי
החותמת :

ורש' כפי' החותם כתב לון
נא הלה לשון בקשה
משמע דמנח דרש לה : וכ'פ
כתב בשער ב'ה שלפי שהיו
ההכרים בראשות החלם סהיה
תלויים בהיות הדבר בעקד בכח
השור שבהו הדבר לפנין
ההודאה סהיה כרשותו :

שלך ושל בורחך הן סהרי
הכ'ם המניחן לה
כלעיל :

אתה אמרת לאחיך הכר
נא כן כלעיל בפ'ד

בשרשה מקומות :
ים מדקדקי
מכייחה למה לי : ועוד אמאי
ל'ק בשלשה כתי דיבון הלה בני
מקומות :

ויש לומר דמה למשמעין
הלה היה עניין רוח
הקדש סהה בשלשתה שתף סהיתה
בת קול להיות שכפי נורך
הנבואות תהיה חשיבות מדרגתן
כשוה הנה להיות הנורך בשת
קולות הלו לשכות מתלכות יחכן
ג' מדרגות : ולזה אמר בשלשה מקומות כי המקום דמדי
על המדרגה לפי הרב בשתוף מקום וחלוף המדרגות הוא כי בכ'ל
על שם הנורך הלכר לגלגל את אמר שיודע נדקתה וכ'ל על
שלמה לה הנורך הלה להודיע מתת הדין הבוה וחכמתו של שלמה
לה להטיל מתות : וכ'ל על שמואל לה היה נורך למשמע
כלל הלה להודיע נדקת שמואל :

הופ'עה רוח הקדש : כפ' הלוקין פירש רש'י הופיע
בגלה והוכיח לשעת הנורך פרוש'יר כלעז :
וכבמוקי' ר' הופיע בשמעת קול נדול ותיכא
למידק מאי לשון הופיע ליתא בת קול וכדאמר בשמוך יצתה
בת קול ולתה שאמר בכמוקי ל' בשמע קול נדול ק' מה נורך לקול
נדול דברי חכמים בנחת נשמעים : ויש לומר לפי שבת
קול מניבו בכמה מקומות והוא על דבר המסופק לבל כאן לה היה
הלה לתלוים כיאור מה שמוה קרוב לודאי שהרי כל שלשה הלה
מסברת נוהעים היו מבלי בת קול בלקאמר רבה בנמ' בדאמבתוב
בשמוך : ותפילו לתאן דאמר שהנורך בת קול שלולי זה
לה היו נודעים היינו מסוס חשם מה לבל מבל מקום מסברת
טפי שבן היה בלי שתלה בת קול לבך אמר הופיע לפי לשון זריחה
בס'ם רלב'ג בהופיע אהר פלון הריחה יפעתו והדרו :
שהוצרך לאור והזריח בני האמת בלבר זה : וכן י'ל לפי נתקו'
שהכוונה להשמיע הענין לבל קרובים ורחוקים בי קרובי דעת
הלאו הבי ידעו שלא להוציא מלב התנמתני הוברבה ב'ק :

בב'ד של שם בפ' הלוקין פרש'י לה היה שם אחי אותה שעה
שהרי את הלה ב'ד שלאחריו הבירון ותלמידיו וקרי ליה
בית דין של שם למו בית שמאי בית הלל והוא מוברח שהרי אחי
שם ת'ר שנה ואף מעשה זה קרוב לת'ם שנה וק'ק מה נורך
ליחסו לשם טוב שימתר בית דין של יצחק ויעקב ויהודה שהיו
יושבין בדין בשה שאמרו ז'ל : ויש לומר מפני שהוא
התחיל לשפוט שפט בתים הראשונים נקראו תמיד בתי
אחריו על שמו ובדאמר שם ב'ב פ'ל שלשה דבר נתן משה בפסו
עליהן ונקראו על שמו ישראל והתורה והדינין וכו' ות'מ אחרי
מרע'ה שניתנו המשפטים הפרטי על ידו נקראו על שמו : **בב'ד**

ת'מ המפרש'

ת'מ הפסוקי'

וכחוך המלות

יש מדקדקין למה לומר תהלה בב'ל של שם וכב'ר של שמואל וכ'ר של שם
זה כלום דאורחא דגמרא מבי ומלר מפרש :

כזהן מפני' בפרק הלוקין
בעי ר' אלעזר למפשט
סופנת רות הקדש בהלבי בב'ר של
שם דכתיב ויבר יהודה ויאמר
בדקה ממני מבא יען דילמא כי
היבי דאזיל היהו אזל נמי מינים
אחרינא אלא דיאמה בת קול
ואמרה מהני יבאו בבושים
וב'ר של שמואל דכתיב ויאמר
עד ויאמרו מיבעי ליה אלא דיאמה
ב'ק ואחר אחי עד :

ובב'ד של אלמה דכתיב
היה אמו מבא יען
דילמא מיעבותי קא מערמה אלא
יבא ב'ק ואמרה היה אמו ודאי
רבא אמר דילמא יהודה בין
דאמיב יומי וירחי דאתרמי ליה
דאזיל מחזיקי אלא חזינן לה
מחזיקין :

שמואל נמי דבלהו ישראל
קרי להו בלעזן
יחיד ישראל בוסף בם אלמה נמי
מדבה בא מרחמה והה לה בא
מרחמה אלא נמרה : ואיבא
למידק לר'י בין דהה בן
למיבם אלא דמילתא אלמלי ב'ק
דלילמא בי היבי דאזיל בו ח'כ הה
דבאמר יהודה בדקה ממנ לוה
מי מבמי בת קול מבא הוה ידע
ולא'כ הבי מאי ב'ק ומאי ויפר
יהודה אלא סימנים הללו בב'ק דבוסה :

מלבים אב
שמואל א ג

שמואל א ב
בם

שמואל א ח
סיורה

ולבי מחזיקין טיבות ליהודה דמודי בלעזי בב'ק דבוסה :
ויש לומר דחי לאו מאני ליבא בוסף אלא דבדקה בדברים
שבזקה ליהודה בעל הסימנים אלא מאי שרבה לבפור מאחלה
בלעזי אבל מאחר מאני הוא דבדקה אבר' שמאחת שאחלה ובו'
וכדפרש' בחומש בדקה בדברים מאני היא מעוברת והא מבא ליה
שאת בן זיבאה מאחר אבל הסימנים ניחא דיהודה ב'ק אלא בדקה
דבין דידע שבזקה לו דאוי להעילה דאלאו חייסינן משפך סוינאה
מאחר להרבה ורוח הקדש בוסיפה לומר מאני לבדר הדבר
ורייבטא דליבאה דאבדה דידן נראה בס'ל בראי אלעזר דאלאו
בגמרא יליף למילתא מאבדה וז'ם מהו מאני בלומר מבא ידע דבאחר
מאני היא מעוברת ?

ואם מאחר שאחי לה נבראי אלא בדקה עם אלא מאני
בשו ויאמר אל דוד בדיק אחה מאני ובירושלמי היא בדקה
יותר מאני שאחרתי הוציאוה ותברה ואלא בדקתי בדיני
ובדפי' בקא :

ויש לומר אלא יבדק לומר זה בדיק מזה אלא בשבת יאבא
זבאי ובשבי חייב בשנין שאול שהיה רודף את דוד בחבש
אבל בבאן אף שאחר בדקה לא נאבא יהודה חייב כי לא
אחר הוציאוה ותברה אלא בחוסף בדרש אלא בחוסף בדיבי בם לא יקרא
חייב לפי שבא עליה בזבות שבאחר עשה בדבתיב בעיל בסיבן ח'
בם אין לומר שחשה שאה שאבא בשלה בבו בי לא הבשו אלא
בן יאות ושוב שעניין היה לו אקום ולא אבעו רק על אחר יבדל
בדפי' בראש'ן :

אמר הב'ם אחם אהיו בעידים על אה שבבלו דוהי בזקה
ליהודה אחר לו החותמת ואני אעיד על אה שבשחר
דחיבודה בחבכרה ולא בזקה לאחר בלא אימא בי היבי דאזיל
אזל נמי אינש אחרינא ' וב'ם היבי דמיחה בך אילא אחרינא
אחני ובפ' הלוקין בדסיבן יבאה בת קול ואמרה אחני יבאו בבושים
ופרש' דברים עליונים הללו יבאו אחני דאה הב'ם שבעידין לבאה
אחכה אלבים ואבילים דבתיב בור אריה יהודה וכן בחאר בדאמר
בבחובות בל בלה שבבושה בבית אחיב בו' זימן הב'ם אחין שניהם
אחני בילה שימנו אני בניהו הללו לבבוא העולם שהרי בחיב דוד
ואשיח

ותשיח לנפשת מתנה ׃

והם מיכה למימר כיון דסספק היה דילמא זיבתה גם כן מחר לא היה לכת קול אלא לומר מכי יודע כי טהורה היא או כרחמ"כמה מני מעיד על מה שכפת"מכל היות מה הזכרים נראה שהיה הוכרחה לעשות כי מה' היתה נסבה ומה צורך לזה שמחר שחותרת היתה ליהודה אפילו עשתה בכחירת שכח הוא לה' ויש לומר דלפ שהיה מעוברת מיהודה אפשר שלא יתיחס העובר אליו כי מקרה היה לה ביהודה מיהודה כי היא לזנות נתכוונה ומיתרמי מילת' שהיה יהודה או שנתנה עיניה בחמר ומירמקה לה עשתה אלא עם יהודה ותחשבתה בחמר כי זו במזנה עתו כדחמר לקחן גם ד"ה מנחמת תחת תימה כו' לו' שחתכה יצחו כלומים לומר כי נטועה היה עד שמה' היה לה לזכות לחלבים וכיחים על כי כשהה פניה מנטיעותה והיינו מי דקחמר הכא ואני תשיר על מה שכפתר אלא כתכוונה לאות בלבד רק להקיש זרע מכיח יעקב וה"ג חסר' ממני ממני יצחו כלומים ולא שהיה זוכיר שם הרד"ק והיינו דנרסי תשיר עליו ולא קחמר עליה ׃

אמר הקדוש ברוך הוא שחם שחיו מעידים היכא למימר דה"ק חמר קב"ה ונבי שלמה קחמר כת קול נוחת ונבי שחוחל קחמר יצחה כת קול ולפימה שחמר שכחחלפו חדרנות הנבוה כפי נרכה ניחא שחפני שחוחה שכב"ד של שם היה לנוחך גדול חמר כה חמר הב"ה כחלו הקדוש ברוך הוא כבודו ובעמו חמר הדבר ואילו בשל שלמה אלא היה ב"ב נוחך חמר ב"ק שהיה שלוחה חחרית' ומכל מקום מפני שהנוחך שם יותר חלנבי שחוחל חמר שם ב"ק נוחת כי היה הדבר כרוך הברזה ופרסום ושל שחוחל שהיה הנוחך בו פחות מהחתרי לה חמר רק יצחה ב"ק ובכבי ניחא מה שפי' ענין שלמה קודם של שחוחל אלא בסדרן הקבסינהו כסדר נרכן רב הנוחך קודם לחשב הנוחך ומיהו כחחלת הכרוך נקטינהו כסדר שהיו ׃

בת קול נוחת ומוחרת היא אמו • כבר כחבתי דחנדה זו שכירה ליה כר"ח דכללהו נחרתי לקי לחילת דהיא אמו מכח ידע דילמא חעברתא קא מעברחא כו' וכדחמר עד ויחמרו חיכבי ליה כו' וכבכי כחי ניחא חפי דחקדים הכא שלמה לשחוחל חפשר שהיה עדיפא ליה שכח בשבעה חזקה קרוכה לשל ב"ד של שם חכל של שחוחל חיכה בשבעת שכרה אלא חדיוק דקרא ופשיטא דחיכה לחדחי כדלחי רבה • וכיון דחחה ליכן חיכה לחירך בדחיית רבה כחה שחמר דילמא יהודה כיון דחשיב כו' חה צורך לחשבון השים והלא כבר נחברר לו בודחי שנזקקה לו חסשימני שעלחה לו ושה שיהיה שחפשר לשפך שחה נזקקה גם כן לאחר ושחירת זה דחיכן חחזקינן וכו' וה"ב חשבון הימים חיכו מעלה ושורין שחפי היה כלפי נוחן לב לחשבון הכל אחד • וע"ק כח"ש שלמה נחי חדלחה חרחמנא כו' שקרי גם רבי חלעזר דיה טעמה זו שהיה חכחורת בחקרה ועל כל זה ערער עליה דילמא חיערומי קא מערמא ושם כן חפי חכהדר רבה חדלחה קא חרחמנא כו' ׃

ועוד כדקחמר נבי של שם דילמא בלעזן דהיה אחפי לה קחמר הכי בחיבך תרתי ודוחק לומר דלעזן דילמא קחי חכולהו ׃

ועוד כיון דחדלחה קא חרחמנא כו' טעמה ולפי היה שם ב"ק למה הוכרך לכת קול • ובשלמה כב"ד של שם ב"ק דלולי הקדימה היה לחיבה שבחברר הדבר ליהודה חשם דחשיב יותי וירחי חכל השחה אחת נחרה ושחחני דלא ידיב אינים יהודה חוסבנה ולא נחברר הדבר חלא בכת קול • ויש לומר דחי לאו דחכה יותי וירחי חף על נב דלא חחזקינן חפי דלא חזיכן לחקטלה חכל חקום ליכא למימר חפני כיון דיבשבה על שם הדרך כחשבה הקדושה בחוקת אנא היא וקרוב טפי שהיה חעוברת חפני דחולינן בתר רובא דעלמא חכל השחה דחשיב יותי וירחי ואחרחי לה בשחר שפך אלא שחה נם כיום הזה וינשה חפחר ובכי היה ליכא למיחש כל דלא חזיכן כיון דחיכה בחוקת אנא היה חקפי הכי דהה לה נחעברה חפחלה • ולח"ם שלמה נפי חדשה חרחמנא ׃

יש לומר דהכי קחמר בשלמה פי הוה נקיט רחיט חפשה שחמר חנו לה חת הילד כחי לאחדש ניחא דחיכה למיחש

והם מיכה למימר כיון דסספק היה דילמא זיבתה גם כן מחר לא היה לכת קול אלא לומר מכי יודע כי טהורה היא או כרחמ"כמה מני מעיד על מה שכפת"מכל היות מה הזכרים נראה שהיה הוכרחה לעשות כי מה' היתה נסבה ומה צורך לזה שמחר שחותרת היתה ליהודה אפילו עשתה בכחירת שכח הוא לה' ויש לומר דחף שהיה מעוברת מיהודה אפשר שלא יתיחס העובר אליו כי מקרה היה לה ביהודה מיהודה כי היא לזנות נתכוונה ומיתרמי מילת' שהיה יהודה או שנתנה עיניה בחמר ומירמקה לה עשתה אלא עם יהודה ותחשבתה בחמר כי זו במזנה עתו כדחמר לקחן גם ד"ה מנחמת תחת תימה כו' לו' שחתכה יצחו כלומים לומר כי נטועה היה עד שמה' היה לה לזכות לחלבים וכיחים על כי כשהה פניה מנטיעותה והיינו דקחמר הכא ואני תשיר על מה שכפתר אלא כתכוונה לאות בלבד רק להקיש זרע מכיח יעקב וה"ג חסר' ממני ממני יצחו כלומים ולא שהיה זוכיר שם הרד"ק והיינו דנרסי תשיר עליו ולא קחמר עליה ׃

אמר הקדוש ברוך הוא שחם שחיו מעידים היכא למימר דה"ק חמר קב"ה ונבי שלמה קחמר כת קול ולפימה שחמר שכחחלפו חדרנות הנבוה כפי נרכה ניחא שחפני שחוחה שכב"ד של שם היה לנוחך גדול חמר כה חמר הב"ה כחלו הקדוש ברוך הוא כבודו ובעמו חמר הדבר ואילו בשל שלמה אלא היה ב"ב נוחך חמר ב"ק שהיה שלוחה חחרית' ומכל מקום מפני שהנוחך שם יותר חלנבי שחוחל חמר שם ב"ק נוחת כי היה הדבר כרוך הברזה ופרסום ושל שחוחל שהיה הנוחך בו פחות מהחתרי לה חמר רק יצחה ב"ק ובכבי ניחא חפי דחקדים הכא שלמה לשחוחל חפשר שהיה עדיפא ליה שכח בשבעה חזקה קרוכה לשל ב"ד של שם חכל של שחוחל חיכה בשבעת שכרה אלא חדיוק דקרא ופשיטא דחיכה לחדחי כדלחי רבה • וכיון דחחה ליכן חיכה לחירך בדחיית רבה כחה שחמר דילמא יהודה כיון דחשיב כו' חה צורך לחשבון השים והלא כבר נחברר לו בודחי שנזקקה לו חסשימני שעלחה לו ושה שיהיה שחפשר לשפך שחה נזקקה גם כן לאחר ושחירת זה דחיכן חחזקינן וכו' וה"ב חשבון הימים חיכו מעלה ושורין שחפי היה כלפי נוחן לב לחשבון הכל אחד • וע"ק כח"ש שלמה נחי חדלחה חרחמנא כו' שקרי גם רבי חלעזר דיה טעמה זו שהיה חכחורת בחקרה ועל כל זה ערער עליה דילמא חיערומי קא מערמא ושם כן חפי חכהדר רבה חדלחה קא חרחמנא כו' ׃

ועוד כדקחמר נבי של שם דילמא בלעזן דהיה אחפי לה קחמר הכי בחיבך תרתי ודוחק לומר דלעזן דילמא קחי חכולהו ׃

ועוד כיון דחדלחה קא חרחמנא כו' טעמה ולפי היה שם ב"ק למה הוכרך לכת קול • ובשלמה כב"ד של שם ב"ק דלולי הקדימה היה לחיבה שבחברר הדבר ליהודה חשם דחשיב יותי וירחי חכל השחה אחת נחרה ושחחני דלא ידיב אינים יהודה חוסבנה ולא נחברר הדבר חלא בכת קול • ויש לומר דחי לאו דחכה יותי וירחי חף על נב דלא חחזקינן חפי דלא חזיכן לחקטלה חכל חקום ליכא למימר חפני כיון דחשיב כו' חה צורך לחשבון השים והלא כבר נחברר לו בודחי שנזקקה לו חסשימני שעלחה לו ושה שיהיה שחפשר לשפך שחה נזקקה גם כן לאחר ושחירת זה דחיכן חחזקינן וכו' וה"ב חשבון הימים חיכו מעלה ושורין שחפי היה כלפי נוחן לב לחשבון הכל אחד • וע"ק כח"ש שלמה נחי חדלחה חרחמנא כו' שקרי גם רבי חלעזר דיה טעמה זו שהיה חכחורת בחקרה ועל כל זה ערער עליה דילמא חיערומי קא מערמא ושם כן חפי חכהדר רבה חדלחה קא חרחמנא כו' ׃

ועוד כדקחמר נבי של שם דילמא בלעזן דהיה אחפי לה קחמר הכי בחיבך תרתי ודוחק לומר דלעזן דילמא קחי חכולהו ׃

ועוד כיון דחדלחה קא חרחמנא כו' טעמה ולפי היה שם ב"ק למה הוכרך לכת קול • ובשלמה כב"ד של שם ב"ק דלולי הקדימה היה לחיבה שבחברר הדבר ליהודה חשם דחשיב יותי וירחי חכל השחה אחת נחרה ושחחני דלא ידיב אינים יהודה חוסבנה ולא נחברר הדבר חלא בכת קול • ויש לומר דחי לאו דחכה יותי וירחי חף על נב דלא חחזקינן חפי דלא חזיכן לחקטלה חכל חקום ליכא למימר חפני כיון דחשיב כו' חה צורך לחשבון השים והלא כבר נחברר לו בודחי שנזקקה לו חסשימני שעלחה לו ושה שיהיה שחפשר לשפך שחה נזקקה גם כן לאחר ושחירת זה דחיכן חחזקינן וכו' וה"ב חשבון הימים חיכו מעלה ושורין שחפי היה כלפי נוחן לב לחשבון הכל אחד • וע"ק כח"ש שלמה נחי חדלחה חרחמנא כו' שקרי גם רבי חלעזר דיה טעמה זו שהיה חכחורת בחקרה ועל כל זה ערער עליה דילמא חיערומי קא מערמא ושם כן חפי חכהדר רבה חדלחה קא חרחמנא כו' ׃

יש לומר דהכי קחמר בשלמה פי הוה נקיט רחיט חפשה שחמר חנו לה חת הילד כחי לאחדש ניחא דחיכה למיחש

דילמא מעברחא חכל הכא דחיכה למיחש חרתי דהה מרחמנא וחכירתה לא מרחמנא לחדרכה הקשתה לבה ואמורה גזורה חין לספק כי זו אמו ולכי ל"ק הכא לעזן דילמא דמילתא דפשיטא היא וכן בויחמר עד חשוב דחילמא דשכיחא היא דישראל נקרעו בלעזן יחיד בכחה דוכתי כדחכחות בסחוך ל"ק לעזן דילמא ומה שחוכרך לב"ק בשלמה י"ל שחף על פי שהדבר חפורש חתוך הסעמים החלו בשלמה וכל מוכחי דעת ומני חיעד בכירור היא אמו מכל מקום חשום דחפשר דהיה מתעקש יהדיר עדין לומר דילמא חיערומי קא חרחמנא והאחרת היתה פחות וכל ידעה מה להכי חפיה כת קול להוציא חלבן ׃

בת קול נוחת ומוחרת היא אמו ומה חחמר חם כן חחוחת שעשה שלמה חפי שכיחים אחר שחמנו לא יתפרר הדבר כלפי כת קול ואיך נודעה חכמתו של שלמה מחשעשה ההוא כמו שברלה לפשם הכחוב ויש לומר דודאי שלמה לעצין הדיבור היה לעשות בנחכמה היה דחין בנדון זה דין חלוקה רחוי לדון בחר' חחדנה וחכיון דמ' חחמר חכו לה חת הילד כחי נרחה שהיא אמו ודאי ליחנו לה אבל הכל חקום חחמר היא אמו קשה למשה דודאי דהיא אמו וחכיון דחפשר דחיערומי קא חרחמנא כדלעיל לא ה"ל למימר הכי בהחלט אלא ברוחהקדש היה דחמתי הענין וחכל חקום בחכחרם חבחת שלמה דכיון על החמת ׃

יצאתה בת קול ואחרה עד כאן בחבתי דשטת חנדה זו כר"ח דילוף לה חקר' מדה"ל ויחמרו עד וקחמר ויחמר בלעזן יחיד ושם חחמר ומה רחיה היא והלא כמה פעמים נוכר בחורה ישראל בלעזן יחיד בני בכורי ישראל נדר ישראל ויבלע ישראל וכהלה רבים עמנו מפשר ודבה נחי דדחי כנמ' למה הוברך להביא ישראל נוסף כה חחחר שם לבו כמה וכמה חקדחות בחורה וי"ל דשחני הבא דחמדבר להו חקלה בלעזן רבים ויחמרו לה עשקתנו כו' עד ה' בכם כו' כי לא חבלחם כו' ושוב דבכולהו בעזכר שם ישראל בלעזן שייך לעזן יחיד חכל הבא ל"ק ויחמר ישראל לה ורבה דחי דהה חבכחן ישראל נוסף בה בלעזן יחיד חע"ג דבשחיים חוכירן בלעזן רבי לה חבוסו ולא חבלמו ולמה שלה נוכר פה שם ישראל בכחוב לה חים ׃

יצאתה כ"ק ואחרה עד ות"ם ויחמר בלעזן זכר ל"ק כרוח הקדש עשחים חשיחה בלעזן זכר ופשחים בלעזן נקבה כמה שחחר כמ"ר נבי חחרה קהלת יבחתה כ"ק ויחמרה עד ות"ת בשלמה בב"ד של שם ושל שלמה חיטרין ב"ק לכרודי מילתא כדלעיל חכל הכא מה נורך חחחר שכל ישראל חשידין לה חפקחנו ות"ת שהם לה יוכלו להעיד רק על הנחנשים חכל חפשר שפשק קנת חישראל שכבר חתו השחה נחי חיבחתה ב"ק ואחרה לה קחי חלה על מ"ש לה עשקתנו ושם נפשך לומר דיחחר עד קחי כיון שהנחנשים כין על החתים ת"ב ליכא מהכא דב"ק היתה ולא יטרך להוכיח חדיוקא דקרא דחית לה דחיה כדלעיל וי"ל לפי שהם חחרו לה עשקתנו חפשר חפני הטעה חחרו כן כי הם שהיה חיה עשוק לה יכרוס לכייסו על שער בת רבים וה"ב לה נחברר ה נדקחו לשיני הנם שכל מ' חפשר שיחשוב שפשק לאחר חפני זה יבחתה ב"ק ׃

ולפי מה שחחר הכהה נם כן חחם חעידין על מה שנלעו ניחה ׃ ופירוש שהם חיכן חעידין חלא שכפרהסיה לה לקח מכל חפשר שבנבה אלא חדעת הבעלים לקח לנך העיד על מה שבשחר ׃

כזהו חומר ככני עלי וכו' עיין בפרק קמח דסוטה בירוש' סיחן ה' דקחמר רבי חייח דרים שלשה חקרחות לנבח כי חוה יכון מה ענין זה לכחן ׃

ותהי חטחת הנעדים נדולה חיחה לחה חזכיר חקרח אלא נחחר על שכיבת הנשים רק על כיון קדשים דחי על חטחת זה נחי חחחה חפשר כיון על נדיק כו' לה חבני חיבחי ונם כיוחה פרק קמח נרסינן ולפ על נב דחחר רבי שחוחל כר נחחני כל קחומר כני עלי חטחתו חיכו אלא טוטה כיזני קדשים חיכה הוחי דכחיב נם כטרם יקטירון חת החלב וגו' ותהי חטחת הנעדים נדולה והיכו דעלה בהה דחחר נם' כחה כהחה כל הומר כני עלי חטחתו חיכו אלא טוטה פרש' כל הומר כני עלי חטחתו כח"ו חיכו אלא טוטה ומיהו ככיזן קדשים חטחתו ושחה י"ל דס"ל לכבל חנדה דיבן דח"ם ותהי חטחת הנעדים נדולה חת פני ה' כי נחנו החנשים חת חנחת ה' נחי חשפרם לה כשהייח הקיני' כי חה אלא היו חחיכרים להקריב הקרבנות נחשב להם כחלו הוו הקדשים חחם ומכיחם שוחק • ועי"ל דח"ם ותהי חטחת הנעדים נדולה נבי כיזן קדשים

מוכח נמי שלין בהם חטאת אפי׳ הם יותר ממנין שבהם ואפי׳ הכי אין יותר ממנין שבהם אלא שנים ואחד לומר ואחד מהשנים הנשארים נדמה לשעיר חמישי שפי׳ ולכאי נקט ליה כדכתיב׃

וכדרך שאמר כיצד דפרק קמא דסוטה למה תבעטו בזכותי תנו תשעה עבירה שאתם עתידים לעבור בחמור ומקבלתן בקלה׃

אפשר בניו של תותו כדיק לא מפני שהם בני כדיק בעצמם שהם ירבעם בן נבט שחטא בן אחיה השילוני ועשו בן יצחק שהם ישראל שנקראו על שם יעקב חוץ מפני שכל הצדיק יעשה כזכות ואין הבן יכול לומר הואיל ואבי לא עשה כמעשיו אף אני אעשה כמותו אלא כל אחד ואחד יתן את הדין על עצמו׃

יד ויהי בעת ההיא ׃ כאן חסרים ולהלן מלאים ׃ והנה האומים בבטנה תאומים מלא כאן שניהם צדיקים ולהלן כתיב תומים חסר אחד צדיק ואחד רשע ׃ ויתן יד ׃ ויהי אמר רבא בר רב חסדא שלשה נאמנין לאלתר ואלו הן תחייה והשיירה והמטהרת את החברתה ׃ חיה ׃ דכתיב ותקח המילדת ותקשור על ידו שני לאמר זה יצא ראשונה ׃ שיירה ׃ כראמר רבי סימון אהוי דרבי יהודה בר זבדי בשם רב חינוק כל זמן שמושלך בשוק אביו ואמו מעידין עליו נאסף מן השוק צריך שני עדים ׃ והמטהרת את החברתה ׃ כרתנן שלש נשים ישנות במשהרת אחת ורם תחת אחת מהן כלן טמאות ברקה אחת ומצאה דם היא בלבר טמאה ׃ אמר רבא ובלבר טעת לעת ׃

טו ויהי כמשיב ויהי ונומר ׃ זה רבה על כל הפריצים ממך יעמוד על השפורין לפניהם ונומר ׃ רבי בשם רבנן אמר כל הפורצים ממך עומדין שנאמר עלה הפורץ לפניהם ׃ ואחר

מחרי הכנע שלח עמו כתעשה מהיכם שהיה שמואל הנדיק מחזר ת״ת הפסוקי׳ בכל תקומות ישראל ודן לותם בעריהם שנאמר והלך ושפט את ישראל והן לא עשו כן שלח יאבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהם ולספריהם כתנחי ויהו מחרי הכנע רבי מאיר אומר חלקם שחלו בפיהם ׃ רבי יהושע אומר מלחי הטילו על בעלי כתים ׃ רבי עקיבא אומר קופח יתירה על מעשר נטלו כזרוע׳ יוסי אומר תענית נטלו כזרוע ׃

יד כאן חסרים פירש מאי הלא קאמר הכא וימלאו יתיה ללדת כדכתיב בריבקה ממו׳ דהכא ילדה לשלשים וכן פרש״י בחומש ׃

נאמנים לשתר ולא לחבר זמן שלח כשאר הנאמנים שבאחזים לעולם ׃

היה לומר זה בכור כדתניא מיכה ג כ״פי יוחסין חיים נאחזת לומר זה יצא ראשון וזה יצא אחר כך ת״ש שלח יצאת וחזרה אחר כל יצאת וחזרה מיכה נאחזת ׃ רבי אליעזר אומר חוחזקה על עמדה נאחזת ואם לאו מיכה נאחזת ואמר בגמרא מאי ביניהו מיכה ביניהו דאחזר אפה ׃

דכתיב ותקח המילדת ותקשור לה לחוטא שלחה נאחזת כאשר שלחתני ׃ **שיירה** לא ידעתי מה ענין שיירה הכי מייתי מדרבי סימון לשיירה ׃ וכ״פי יוחסי׳ גרסינן אסופי במקום שיירה וכן כתבדפ זה בקונט נסופי ׃ ורש״י בגמוקין כתב אסופי כדאמר רבי סימון כו׳ וכן שיירה שהיתה עוברת ורחה לחד ואמר כבי הוא זה נאחזת ׃

אבין ואמו בירושלמי מפרש אבין אם אמו כאשפ תן הסוק בריך שבי עדים אבין ואמו כשני עדים הן לכל לשון נגזרת דילן לית אמשמע הכי דאמר רב כל זמן שבסוק אבין ואמו נאחזני עליו נאסף מן הסוק אין נאחזין עליו ׃ **נאספה** הסוק בפ׳ הנזכר אפי׳ טעמא אמר רבה אומיל ואינה עליו אם אסופי

שלש נשים ישנות בחשבת נדה מוקי לה בחשולבות ודקדוק ז כזו ׃ **ובבבך** תשע לעת ׃ בגמרא דילן אמר רב חסדא שבקה עבחה בשיעור ושם ופרש״י לאחר מביאה מיד וכחשבת נדה מפרש שיעור ושם שעומד העד הוא הקטון בכל הסוק ואינו מחוסר אלא לקנח מיד ׃

טו זה רבה ׃ כ״ל דה״ג זה רבה שרש על כל המושרים ממך יעמוד ופירש דהא דכתיב עדיך כרן אחת לדבוי ׃ שמלך המשיח שהוא גדול על כל המלכים יהיה מפרן וקדי למלכים פורנים מלשון עלה הפורן וזכרן אמר שרבה שכל המושרים יעמדו מפרן ואף על פי שמלכים רבים יעמדו גם כן משאר שבטים לא קרי פורן אלא למלכי בית דוד שהם ככתרו מרעות והושיע ה׳ את ישראל על ידם ׃

זה רבה אין לתמוה אם רוח ה׳ נוסקה במילת לקרות שם על העתיד כי כן דרך השמות כדדרשי׳ בפרק קמא דברכות אשר שם שמות באדן ׃

כמה ידות כתוב כאן כלומר מה טורך לכ״כ ידות שכתובות כאן דהוה סני ואין יד כו׳ ותקשור עליהם שבי ואע״ג דלא מייתרו כל ד׳ לידות דרים לכלהו דמלמדנו דלא שלחו נמי לדרשא כדאמר נבי דך ושוב ׃

ארבעה חרמין ׃ גם כירוש דפ׳ נגמר דין אמ׳ שפעטו ידו כנ׳ חרמין אלא שאמו שבעבעי מלך ערד ושיחון ועוג ואדרעי וירחו ׃ אבל בפ׳ נגמר דין בגמרא דילן נרסי׳ ויש עכן ויאמר אחזה אחזי חטאתי אמר ר׳ אבין אמר ר׳ חנינא מלמד שאמר עכן בפלם חרמי׳ שנים שיתי משה ואחד כיתי יהושע שנאמר וכזאת וכזאת עשיתי ׃ ר׳ יוחנן אמר משום ר׳ אלעזר כרבי יהושע חמשה ר׳ כיתי משה ות׳ כיתי יהושע ופרש״י אחזי חטאתי במעל זה וכזאת וכזאת עשיתי הרי שלשה שנים כיתי משה אותן של כשבעבי מלך ערד דכתיב וירד ישראל כדד וגומר והחרמתי את עריהם אסרוס עליהם

ולגיל פס״ג

פי׳ יוחסין ירושל׳ וכפ׳ הוקת הכתים

אפשר בניו של תותו כדיק לא מפני שהם בני כדיק בעצמם שהם ירבעם בן נבט שחטא בן אחיה השילוני ועשו בן יצחק שהם ישראל שנקראו על שם יעקב חוץ מפני שכל הצדיק יעשה כזכות ואין הבן יכול לומר הואיל ואבי לא עשה כמעשיו אף אני אעשה כמותו אלא כל אחד ואחד יתן את הדין על עצמו׃

אפשר בניו של תותו כדיק כו׳ כתם שהם ילוף לה מדכתיב ושם כ׳ בני עלי חפני ופנחס מקיש חפני לפנחס מה פנחס לא חטא חף חכני לא חטא ופנחס לא חטא ילוף לה מדכתיב ותחיון כן תחיטוב כן תי כבוד בן פנחס בן עלי כהן ס׳ חפנר חטא בת לידו והכתוב נויחסו ולמה כבר בחתר יכרת ס׳ לחים חפר יעשבה לית יהיה לו ער ועונה תחלחי יעקב ומנים מנחה לה׳ נכחות תם ישראל הוא לית יהיה לו ער בחכמים ולא עוכה בתלמידים ושם כהן הוא לית יהיה לו בן מנים מנחה וכני שמואל ילוף מדכתיב בהו ובניו לא כלכו בדרכיו בדרכיו הוא דלא הלכו הא מחטא נמי לא חטאו ומגדה דילן נייחס לה לחילף חטאת חפנר בניו של תותו כדיק טפי מהנהו דיוקי׳ ׃

שהין מפסין את קיניהם בפרק הנזכר פירש רש״י שהיו מסרבין להקריב סוס קרבן אלא בקושי ובשלחות וזכות והיולדות להקריב את קיניהן והן היו מפסין מלהקריבם והנשים לא היו יכולות למיוך עליהם סיקריכוס והיו פוחות פם ולא היו חוזרות אחר בעליהן עד שתרמו קיניהן קרבן והיו טהורות לקדשים וליכנם למזרח לפיכך תשלה עליהם כלו שכבוש שהיו מונעים אותן מפריה ורביה ׃

שהין מפסין את קיניהן כפ׳ הנז׳ מייתי דרב ס״ל פנחס לא חטא אלא חפני ופרכי׳ עליה מוכחי עלי כני בליעל ׃ ומשני מתוך שהיו לפנחס למחות בחפני ולא מיחס מעלה עליו הכתוב כאלו חטא ׃ ותימ׳ מ״ד דתרוייהו לא חטאו מהי קרא מהי עביד ליה ולימא למימר דמוקי ליה בבזיון קדשים דע״כ פירושו שפרקו עול בדפי׳ בתגדת שמואל ׃ שכי נמי כתיב בעיר הנבחת יבלו אנשים בני בליעל ׃ ושמא י״ל דתע״ב דפרקו עול מ״ת בע״ב לא חטאו ולא קאתר שאומר בני עלי חטאו אלא טועה אלא בע״ב הוא דילפי׳ מפנחס דלא חטא מדיחס לו הכתוב בן מנים מנחה וכע״ב הוא דכתיב יכרת ס׳ לחים כו׳ דדרשי׳ היה שם כהן הוא לא יהיה לו בן מנים מנחה אבל בשאר עבירות לא נאמר כן אבל לרב דס״ל לחפני חטא בע״ב הקשה הגמרא דת״כ בכלל פריקת עול חיתה אמי ע״ב לחפני והוא הדין לפינחס כיון דכיוליהו לתרוייהו מיהו לפי מה שפי׳ בשלה דילן דס״ל לחפילו בבזיון קדשים לא חטאו קשה ׃ **מברכתא** היתה עוברת פרש״י סייריה היתה עוברת והיו עוסקין בקרני עפרן בשחורה ׃

בבאר שבע שם היו שופטים בני שמואל כדכתיב בספר שמואל ׃ **ומכה** אותו תעשה לך

מגדה פלינה לדפרק בשם בשלה דקאמר מה אני מקיים ויהו

מ"ת הפסוקי' וכיוצא בהן. עליהם בהנאתם וכיוצא בזה עשה כפירורין מחרוזת ולא נתפרסמו ע"כ:

ונראה לומר דלמר מרכב כימי משה דרים כ' מוכוחת וכל מלך ערך שמעון נרחם נדרו מוכוחת כדרך הגמרא: והל

היו של מחלק ושל כנעני מלך ערד ושל סיחון ועוג ושל מדין לף על פי שלא פי' הכתוב חרם בכלן ומ"ל כימי משה היכי של כנעני מלך ערד דכתיב כיש והחרמתי ושל סיחון ועוג דכתיב נכה ונחרם את כל עיר מתים

יהושע ז כו מכל המדרש הוה והירושלמי סבירא ליה דלימא חלף ג' כימי משה דהוו לחנם עם של יהושע מרכב כנגד מרכבה ידות לכתיב הכא ולדידהו דרש: וכוחות וכוחת מרכבה כדקאמר רבי יוחנן:

מסנה תמורים

מתנות **אלא** דסבירא ליה דשל יהושע מכללם: ומיון

פי' מכבי חטאתי במעל זה חלף מכבי חטאתי ומפרם ומוזל כל חטאתיו כמוזל וכוזל וכוחת עשיתי

הושע יח והירושל' לית ליה חריב דשולף דלף מעכמן כיה כוה ושלל רק ויחלוש

סיר ח יהושע את שחלף ואת עמו מכל

חלמיי ח כמדין דהוה שלל וכוח והרימו מחנו תרומת ה' אחי שפיר שפשט

הושע יח כו עכן יד:

אבל מדרש זה לית ליה לומר דכמדין

חלים עב פשט יד מקודי החיל כביתו כל לבני חלעזר והרימו תרומה ה' וכחני לוחו ביד הכהנים ומיון היה מקום לעכן לפשוט כו יד:

אבל הרמ"ם ז"ל הוקשה לו

על מה ספירם רש"י כחומש ל' ידות כנגד ל' חרמין מחם שכחלקו כנחרת דילן דחל חמר כ' כימי משה וחד חמר מרכב' חלמח כין למר וכין למר כלהו מיון מרכבה:

חלים עב **ותירץ** דחרם"י פ' כ"ר וכ"ר לית קחיירי

חלכים ח ד חלח כחומן שהיו ל' חלכים:

שופטים יד **ותהכני** מכבודו שהרי כחלן פי' כהדיח

מחן מיכון ל' וקחמר שהן כנגד ל' ידות והיכי חכי סבירא ליה כחמן דלחמר מרכבה כימי משה וקושייתו ג"כ מיכא קושית דודאי מדרש זה והירושל' דלא כר' חניכא ודלא כרבי יוחנן ורש"י חפסי שטות הירושלמי והמדרש:

חרמו של מחלק: מה שלא נענשו יחד' עליו כימי משה כחו שנענשו כימי יהושע חירטו כפ' נגחר הדין לפי שלא עשם על הנסתרות עד שעברו הירדן ופרש"י הטעם ע"ש:

חרמו של מחלק כו' וח"ת דכפ' נגחר דרין נרסי' מה ת"ל קום לך חמר ליה חחם נרחת לחם ופרש"י שלא היה לך לחסור עליהם כות ירחיו מהחם יהושע חדם ענין זה דחלו חשם עשה כזחת יפה עשה ללמוד מחשה וכירושלמי דפרק קחה רשפת נרס' דבר חחד עשה חדעתו הם שלא חחר לו הב"ה כיון שכבשה כשבת חחר יהושע שבת קדם וכל הם שכבשו כשבת יהיה קדם חחר יהושע כשבת רחשית עריסותיכם תחנו לכ' הוסיף וכשבשו חושם חחלה נעשה חושה חלק לחב"ה: וכיוצא כזה לקחן ס"ד פי"ד וכפ"נ חשבת דיהושע היה שחדם ענין זה חפני שכבשה כשבת חו חפני שהיתה חחלה לכבוש: וכן חשבת כשוחר טוב חזחור כ"ז דחשיב ענין יהושע חהדכרים שנזכרו כ"ד של משה והשניחו עליהם

ת"ת החפרש'

וישלח לחחר דיהושע גזר על כל הכוח שחהיה חרם חכל חשם לח עשה כן חלח כחלק חם כענין המשם כחדין חכל כשנתן לעשות הכל חרם להכי לח חשיב יהושע דכתיב' שנזרו כ"ד של משה כי זה ענין נדר כעת נדם וכתוכורנים: ירושל' דכתיב' הדין

והרמן של כנעני מלך ערד: ולח ידעתי למחי נקטיכו חלח כסדרן:

הדא כוח דכתיב ותרחם חזית ס' כרם כפ"ל כו' תימה דליכח פכח חלח שלשם דכרים שלקח חדרת שנעשר ושתי חתיכות כסף של ק"ק שקלים ולשון הזהב חחד כ"ר:

ואולי כנפחת הכר שלו היה כחוב כן: ולכי

חשלם חנח להו שהיה כסף כ' חתיכות ושחת חל"ק וחתיכת כסף חחתי' שקלים כרקחמר ולשון הזהב חחת חחשיב שקלים חשתא דהוה עדיף חחת וחשבת חוטו חשבת דהיכו כ' חתיכות שהיתה כחוך מיו וחחד לוחם כלבו ולקחם כו' כר' שנם חרשים לקח והשתח ניחח דהוו ל' דכרים ולין קושיח חתה שלח נזכרו ככחוב כי חשבר שחמני הכהוב לח הזכיר' עכן כהולדתו ולח הכחוב כשרחקן' פורפרת כשלים' דשנער היכו כשל כדכתיב ויחקנחו בקשה כחרן שנער וכו' שם כן קרח חתה כשל:

וגיה כשל עכדה הכח' חימה חחי קושיח וכי לח יחנכחו חכשיטי וכסות עיר

חחת כחדיב' לחחרת דכרי שלוש ס"ו

ושביא ס"ק חם כחרך הכחוב להזכיר כחן שסיפה

החדרת חכשל חלח לרחוח לחשלת חחרן יפחחל' ולח ידעתי חה כורך לחנדה זו לפ' כחן חחו ק"כ וכתנחות' דכרי שלוש חדרת שנער ולחה נזכרה כשל:

פרשה פו

ח כתיב כחכלי חדם חחכחם כו' דקשה לן חם לריך לומר ויוסף הורד חלרימה שהרי כבר נחתר והחדכרים חלרו לו חלרימה חלרו לותו חל חלרים לפי שהפסיק כו ולחכי חחרני ז'לפ"ד חדרש דפי' לענין רחמנן לפי שהפסיק כו' חורד שחלט כהם וכפשט והטעמים חחקומים:

אי נחי שהוריד חת חחיו חלרימה כדחמרם וחוזל כשחוך וכדי שלח יקשה עליהו חם כן חחי חחת קרח לחשחטינן הכח דהח חפורש לחר כך שלטונו של יוסף ושעל ידו ירד לחלרים להכי חייתי קרח דכחכלי חדם דלפום חחי דחפרש ליה ביוסף חשחטי' קרח שעל ידי שנבטער כחשת חדוניו וכה להיות עליו על הארן שלפ"ז ניחח חחי דחיחו הכח קרח חחשלתו נכי ספור חקרין עד ותשת חשת חדוניו. כו' לומר כי שבת חחשלתו היה חם סרים חוכלה כבית חדוניו והיה ספק בידו ליהכות בשבירה ולין חכלים ובכ"ז נזהר חחשטה ולפום חחי דחפרש ליה ביעקב חם חטי' קרח שנגנול חכירת יוסף חחת ס' היו לסכב יוידע יעקב לה פרים וכח"ג כחשטחות על נזרה עלילה על כני חדם ולח סרים חקרה שקרה לו

לו לדרת ע"י יוסף כדתכתוב בספוך ולפ"ז ניחח מתי דרמיז הכח הורדת יעקב למצרים קודם ספור גלגולי יוסף כמקדים הסבה לדבר ותירוי דמייתי קרח הכח מפ' ליח כרישח בפסטייח דמיירי בהמון ישראל כדכתיב לעיל מיניח ותכני תרגלתי למפרים וכל ישראל נקראים בשם מפרים כדלעיל פע"ח והדר מפרש ליח ביוסף ויעקב דחף על גב דוחתי קרא מיירי בהמון ישראל דמיוח מיוקב ויוסף לומר שכמוהם קרא ליעקב כי כל מה שמירע לחכות סימן לבניו:

אלו ישראל מסבבי • ופי' בחבלי חדם שעל ידי מרע"ה היו נמשכי מחרין כמה שחתר בחזיח בפ' מסבבי חמרו לו משה רבינו להיכן חחה מוליכנו חמר להם לחליס ומחליס לחלוס ומחלוס למרה כו' חמרין לבל ידחק חגיל ומוביל לן חכח עמך:

דכתיב חהבתי חתכם והח דלח נקט כי נער ישראל ואוהבהו דכתיב בההוח עניינח דחיכח למימר דהתם דוק' בזמן ינימת מצרים שהיתה מחלת עניים והיו חביבים בעיונך שלין מקפידים כל כך על חטחתיו כדפירשו במדרשות • ועוד דקחח כתיב שנחהב חביבותו יותר מעשו מחיו וכל שכן משחר חחומות וזה עיקר טעם הזכרת חהבתם לומ' שעם היותם חביבים מכל החומות מכחיבי הסם מתחלה בפחטותו בפגל ניתנו למרמם לכל נריסים שלח יחשבו שחחר שם' שכן שמו בתוכם לח יתנם ביד חויביהם על דרך חל תבטחו לכם על דברי השקר לחמר לסיכל ה': **שרוניתי** נריסים עליהם ועל כל זה ל"ק מרימי טעל כי לח הטליט נריסים עליהם לגמרי כי לעולם ה' שומר ישראל חלח שנחחה כחלו נמסרו בידם וכמה שחמר בחיכה רבתי היתה כחלמנה ולח כחלמנה ממש חיה ה' כחויב ולח חויב ממש:

בשביל דבר שהוליח וכו' ואם תחמר נפי שבשחר קנת מעונם הפגל להפקד בכל נרח כמ"ש ז"ל נפי ביום פקדי ופקדתי חפל מכל מקום עיקר טוכם הפגל נפרע בדור הבחון והגליות שבחו עליהם לעולם היו על ע"ח שהיו עובדים חו שחר עוכות • ז"ל שחפני שבשביתנה תורה ניתנה חירות ליפרחל חן החלניות כמו שדרשו חז"ל נפי חירות על הלוחות וכשחטחו בפגל ניתנה רשות לפלוט בשם בכל זמן שיהיו חוטחים חלינן רומזות הנרים בעון הפגל:

בשביל דבר שהוליחו ופ"נ דמעשם חמיר מדכור וכתיב ויפחחוו לו ויזבחו לו לח חלי עוכדח חלח בדכור המדברים שהיו רבים שכל המפחחוים והזובחי' הוו מיעוטח וכבר חתו בסייף וכמנפפ • ח"כ מפוס דכתי"ם חלה חלהיך ישראל כללו מיני ע"ח בחרת כמו שחמרו בפ' רבי ישמעחל חלמד שחיוו לחלוהות הרבה להכי חמור הפי' בכורה טפי • חטה חכילות הרבה כלומר חף על פי שהגלות בחטחם לקץ היתין חוסיפם ויפבעו חתר בחכילה' הרבה' דהיינו גלוסקחות וכלי חילת שעתידה ח"י להוליח כמה שחמר בפ"כ דפבת על פ' יהי פיפת כר בחרץ והזכיר החכיל' טפי משחר עניני לפי שכל עמל חדם לפיהו וזיעת חף יחכל לחם והיות לנו מבוחה חפי' בענין החכל זה הפך נער הגלות:

אבילות הרבה דחוכיל שם דבר כמו חוכל וכולל מחכלים רבים:

זה יוסף וחף על גב דקרח לפון רבים ל"ק דודחי קרח ביפרחל קחיירי שלח דרמיז נמי ליוסף ויעקב כדפי' לעיל • ועוד כיון דרבים נפקי מיניהו כרבים חשיבי כדחת' בר"ה גבי וה פקד חת פרה: **בעבותות** חהבה ויפרחל חהב חת יוסף וכני קחמר על ידי לבנים כמשך יוסף והועלה מן הכור להמכר בפיכל החהבה שחהבו חביו ויקנחו בו בחיו ורמז הכחוב המכירה עם נרח הישמ"י כי שתיהן כחו לו על דבחו הרעה כדלעיל פפ"ד וחף על גב דחמר נמי השם שלקה בפעיר עזים לח רמז בכחוב הכחוב חלח הפחים שנעטשר בהן • וק"ק שחפם הכחוב המכירה שהיח מקרה ולח המכירה עלמה • וחפשר משום כבוד הפבטים: **זך** חפת פוטיפרע שפלטה בו לחפרן בביח החסורים:

ומוף ואם חלין חוכיל שוף על פי שבנעטר בפטחו זכה להיות מלך בפוף בפכר בערו שנמשך לו על ידי שנזכר מהעבירה וקרא מחפלחו חכילות הרבה לפי שהיה מפביר בר לכל החרן:

שלש בהן בכר בחבחי דדרים הכי משום דחייחר ואח"נ דהורך פעול ולפי קדרש הוא לשון פועל חין לחחוש

כי נפחדה דרך רז"ל בענין הדקדוק מחכו כדכתיב לעיל בפכ"ב גבי והחדם ידע דדרפי ליה כחו שהיה חכל בפ"ק דפסוטה גרפי' על תקרי הודך חלח הוריך:

כבש כהן הכבוש הוח המשפל במלכותו מחם שעל פיו יפקו בל עניניהם ויגזור עליהם בכל חפצו חבל לשון בפלטנות פעמי' יבדק חפילו בחי שהוח חלך רם ונפא שפולט במלכו' שחינו שלו שהם בבניפים חלין וסרים על משמעתו ומניחים לו מנחה כדרך ויניניה למלכות ישמעחל ולכן הניח רחיה לפלטנות מוחרך מיפ עד יפ שפלטנות שלמה בכל העולם היה על זה החופן ולעניין הכבוש הניח כי הוח רודה בכל עבר הנהר שהוח מלכות שלמה מחם • וחף על גב דפפ"ק דמגילה פליני • רב חמונל חד חמר חפסח בפוף העולם ועזה בפוף העולם • וחד חמר חפסח ועזה בחדי קיימי וכשם שחלך על חפסח ועזה כך חלך על בל העולם בלו • יש לומר דפביר"ח ליה בך חנדחת בח"ד בחדי חדדי קיימי וחף על גב דדרפינן בשם שחלך בו לחו דוקח שבבל מחזין מלכות ח' חלח גוזמח קחמר • וג' לשונו חלו פליני בחפלת יוסף דלייפנא קמח חף על גב דהוה חלך מחחר שבפח פרעה לחפלה ממנו חינו רק במדרגת שליט ולייפנא חניין חחת' שעל כיו יפר בל הפם הוח במדרג' חלך וכובש ממש ולייפנא חליחתי בדיף ממלך שהחלך לח יוכל ליקח מה שביד הפם ויוסף היה במדרגת החדון פם עבדיו שבבפיס' שלו ממש ויען כרצונו שדרי העתיקם חבתיהם ולייפנא קמתי לח קפיל מהכח שזה לבנות פרעה היה עושה שלח יהיו מוחזקים בחחוזותיהם אחר שקנה החרץ לפרעה וחין זה חלח בשליח מחת פרעה:

ועל דרך דרש יש לומר דלח פליני חלח שלהיות החלך נבחר לעם פעמים מפני חבחתו ולדקחו פיפפוט חבל בלדק ופעמים מפני גבורתו חשר יהח לפניהם להושיעם מחויביהם ופעמים מפני עשרו בענין חפסורים שאחר בפ"ק דזובלה וזה ענין מבל הזות והחתלה וכו' הכובר בדברי יוחפ כך גדעון בדפי' בדרושי פ' סופטים לכן חמר שבלחה מלכות יוסף מבלעה בחיבות חלו • ומבר הח' הביח וירד מיפ עד יפ בי זה היה מבר עשות המשפט היפר שהיה עושה בחכמתו בח"ם פם יהיו עמך בפדק בו' יפרח בימיו בדיק • ומבר הב' הביח בי הוח רודה בבל עבר הנהר בי זה בבח ובבודה בי זו היח חזרת הדדים שבאחר ודדו בדנת היה אחר שניטלה בדור המבול בלעיל פל"ד ומבר הב' הביח מה שחפילו קר קעוחיהם זבה בהם והעתיקם מפם נוסף על בל הבסף שלקט מפם:

נפה יפהון מחתריהן נרפי' בי העתיקם ממקומם בתו ובפחתם מבל החדמה ובתה שחמ' חת העם העבור חותו לפרים:

לפרה שהיו מוסכין בו' מפוס דלפי מה שחמר ויוסף הוריד ליעקב למצרים הבוונה לומר שבל גלגולי יוסף דחפ' וחזיל קרח היה עניבם בדי שירד יעקב מלריחם חמר שענין יוסף היה בפרם שהיו מוסכין וכדפי' בתנחומח פ' זו על נורח עלילה עב"ח וחתח לחפוקי מת"ד שירידת יעקב ושעבודם במצרים מקרם היה שנמשך מענין יוסף ומ"ם יודע חדע בי גר יהיה זרעך הנחת העתיד היה לח גזרה מחתו ית' דליחח חלח ברחוי יעקב לירד בפ"ב • וכילקוט נרים הבח ד"ח בחבלי חדם חמשכם זה יוסף ולפי זה מייתי רחיה מקרח שהבוונ' החלהית היתה להוליך חת יעקב לקייים גזרת בי גר יהיה זרעך חלח שבמקום השלשלחות שהיה רחוי להוליבו היו חבלי חדם דהייבו יוסף שעל ידו ירד בעבותות חהבתו לרחוחו ולח הורך לפ מה שחמר וחתה להם בחריתי עול בו' שפי' חבואר שרגם לומר בזה היה בדי ליפפ עול השעבוד במצרים ולבפוף הטה להם חכילות הרבה שנגלו חת חפרים וזבה לבחה חעלות טובות שניתן להם ביניחת חנרים חלח שלח יתפרפ על לחייהם בשביל עון דבר בהני דלעיל חך קנאת קשה חה בוילך חפל הפרס • ובתנחומח נרפינן לפרס שחבקשים ליתן עול על בוחרה ולח היתה חבקשת עול חעל בוחרה בו':

ולפי זה יראה שיפרפו ויהיה להם בחריתי עול על לחייהם שחירש ליעקב כרובה לחת עול על בוחר קפרה וחינה בחבלת חלח ע"י בבה: **בשישלאות** וקולרין בדרך העבדים בדי לקייפ נזרת בי גר יהיה זרעך:

ואם ליתן בלבו על פרעה חיני חורידנו פומבי • לח נרפינן לה בילקוט והוריד חת השביבה בלו' חתי דפי' ויוסף הורד ויוסף הורים מפרש ליה נמי שהוריד השביבה:

מ"מ התפוקי
ג בתוך המלות

ב ג **ויקנהו** הקניין קונין בילקוט לא נדים הכי אלא
את קנין קנין טב ולי נראה דנדסינן תרוייהו
והכי פירוש הכוס דקאמ"ל לן מה נדריך לומר הכא ויקנהו דהא כבר
נאמר והמלכי' מכרו אותו אל מדניים לפוטיפר למה כ'
נזלי ה' שתניד בפלטיו ה'
שקניין קונין לבעליהן ומדרך
שאחר בסיחן ב' ס"ב מה נורם
מעבירך כוכב הנפלטין נוטלין
את בולייהן הסרטנין הורגין את
הורגיהם כו' וכן אחר כאן
יוסף שלש כתנדים כדפי לעיל
אף על כי שהתחלה היה קנין
פוטיפר ושוב קנאו בכלל מגדים
שנקנו לו לעבדי' והכ'
שרמז כי לזה יקרא קנין ושחורים
טובה אלא כלרך קנין העבדים
כדאמ' ואזיל:

מדסרין את בית רבן
שנריך לפוטיפר
מתון בפרנסתן ' ועוד שחין
שקניתן בשמירת גופתו
ובפסדים:

אבל זה וילקט יוסף
טרפים דקרח
ויגח את הכסף כיצד פרעה הרי
שכבל החתן שכח לידו לא שלח
יד לשנתו ושמרו לחלבו וכל שכן
שלא יגזול דבר שחבו ושם
עוד גב להלי קרא בפרשה מיהרי
ולא בזחן שבדות יוסף מכל
מקום ילפי מיניה לשחנות
יוסף:

מדרש י"ת
בפרי

שבריו
שלפטוטיה

האכיל את רבו כלומר
לורע רבו כרחמ'
ואזיל שחכנות יוסף לקח שלעזר הכהן ושחר סורסו של פוטיפר
מעיקר בחוכי דפוטיפר הוה פוטיפרע שלקח יוסף את שכנת בתו
בחנם שמאי פוטיפר הוכיח תרוחה ' ושמורת קחת לל"ק הא דר'
יהושע שחפר דסכירה ליה לחין שכנת בת פוטיפרע שלא כדחיתת
בפכ"ג שריבה הרחם שכבם וילדה בת ובקשו בני יעקב להרגה מה
עשה יעקב כחב על בין של אחד שם הקדש ושלח על גוחרי ושלחה
וירד עיכולן ונטלה וחורידה לחגרים לביתו של פוטיפרע ויחיה
שחתו שקרה ונדלה חותה כבת ולקחה יוסף לאשה ' ולפי
זה נקרחת בת פוטיפרע על שגדלתה כאם כחו בני
מיכל:

מבנות יוסף לקח שלעזר כגחרת שחיך לה מדכתי שבנות
פוטיפל שבנות יוסף שפטפט ביניהן:

פוטיפר הוה פוטיפרס הכי גחידי לה:

פוטיפר פוטיפרע שהיה ' פוטיפרס שהיה מפטם סרים לע"ז '
פוטר עצמו לע"ז ' לפי שהיה טורך לקרוס כ'
הסחיה דמכיון שפטפט הקרוס לחת טעם לכפל שחותו הח"ל
דפוטיפר שם הפעם ושוטיפרע של שם הפעמו חו לחיכה שלא
דניחה ליה לאקרס תרוייהו של שם הפעמן כיון דאשכח דוחיה דקרוב
הפעמות קרוחה' על המעשים שף על פי שאינם כשולים משום שאר
שם שמות כחרך כדאיתה בפ"ק דכרכות:

שהיה מפטם סרים לע"ז ' ושם תאמר דכפ"ש
גוחלין מסיק דפכחם שחי יוסף ושיתרו דחי
אכות דחוות יוסף לעשו שחיתו ושני אכות דחיתו
שיתרו לעשו דחיתה יוסף ואלעזר לקח לו מכנות
פוטיפל ולא כתיב פוטיפל המשמש אחרי פוטיפר יוסף שפטפט
ביניהן ושיתרו שפטפט עבודי לע"ז ושי כדאמר הכא שבלן
דאחי שיתרו לעשו דאכות דאחי יוסף שייך שחי דרשת שפטפט
דע"ז כיון דיוסף לקח את שי סריט סרים לע"ז וראוק ליחר
דשחתת דגחרת פלשת שהיא ופוטיפרע ליה כדפר"ח דאשכח היחה
את שכם ' ויש לומר דכיון דשבטים היו מכוים אותו
ואחרי הרחיקם כן פוטיפר שם שפטפט שהי שחו שעליהם לע"ז שיהרגו
נפיק שכם שיהיה כדאמר התם אין זה חלה ענין יתרו סרים
שקרוב ולא על פוטיפר שכבר נשבח זכרו ועוד שלא היו שבטים

שדיה פוטר עצמו לע"ז שהיה עובד בשלל פעור שעבודתו
בשך כדאיתה בפ"ד ושיטות ' שי שהי שכה
שעבודה בפיעור ושוש בזיון דומיא דלינוחה דע"ז דאחורינן
בהם מעלה:

כיון פירד הפר לשם
שעשה פוטיכון שי
פוטיכון סרים ' כדאמרינן בלשון
הערוך והשתח קח דרים עם
פוטיפר על שם שבירך לשם
יוסף שנקרא שר בדבחיב בכוח
פורו הדר לו נעשה סרים בשבילו
כדאמר בשחוך:

סרים פרעה שנשחרים
בגופו ' לח דרשו
זה נבי לפוטיפר סרים פרעה
דכחיב ויקחי שכח הפוס דהשם
הוה מפרש' כפי הפעמו שהיה
סרים מעיקרו אלא הפעם
דקאמר פוטיפר בשם כתו הוקשה
לו מדכתיב סרים פרעה ומשני
שלא היה סרים ממש אלא שנשחרי
בגופו כתר קניית יוסף ויהיה לו
בת מתחלה:

ומה שאת שפטפט סרוסו
היה שפני שלקח את
יוסף לשחותם היינו משכרה
דכיון דשכרך בית המלרי בגלל
יוסף היה רלוי שיהיה נשחר
שחקרה זה אחר כח יוסף לביתו
והרי לכן לא היו לו בנים וכיון
שכח יפקד לביתו זכה לבנים
ולוין יהיה בכלן כהתך ושפטפט
שקרא דה' פוקד עקרה ויתן
דמיתורא דסרים פרעה שכבר נכתב לשבח דרים דשאר
שמפני שקנאו פוטיפר נהיה סרים ' וכפרק קמא דסוטה דרים
סרוסו מדקריה פוטיפרע:

ויתבן לוא דהכי נמי לכבי מייתי לה למדרש פוטיפרע
דהכי אולת מה שאחר שהיה פוער עצמו ולפי
ת"ש דדרים הכא פוטיפר על שנשפט פוטיכון נמי ניחא דמייתי
ליה הכא:

שנשחרים בגופו והא דאחר לקחן כדרים השלה עשה לו
עבדך אחרה לו בשעת תשוקת נשרם שם ס"ב:

משל לדוב ' אפשר שכא לומר בטעם שאחרנו של"ל
שבשכ' אחזו את יוסף כשחרם כי לולי זה היה
דאי שם יאחרהו בזכות יוסף אחנו ולפי שהטיב עמו ולוה אחר
מזה כדוב שעשע' שנריבה להשחרת הבית והיה רלוי שחרים
חזקה הוכרחו לשבר שלשחותיה משני שהיתה חזקת נם כן אשה
הבית ' לי נמי ק"ל להה לא הרגוה' ולזה אחר מזה של דוב וכו'
שלפי שים טורך כה להשחרת הבית אף על פי שהוקה לה הרגוה
לגחרי שעם הוית' שיהיו שבורים תועיל להשחרת הבית שברוסים
חותה יבראו מחנה ' וכן לדוכי יוסף היה נריך שיהיה בשולם
לפי שהיה מבער את יוסף ומגדל את כתו שעשיהה ליוסף
לשפחה:

הסידו כתיב ואין קוסים מדקריכן חסידו ומדכתיב נמי
נשחרו ורשעים בלשון רבים דפשטי דקרא ולפי
כעסם נדיקים ורשעים מיירי אלא דרמיז מנב חורחיה ענין
יוסף:

מלמד שלא לקחו וכו' מדנקט כחסיד שחירה ורשעים
שברת הורע ולא קאמר בדיבור כרת כחו כי
מרשים יכרתון ' הכי קאמר החסיד נשחר על ידי כריחת זרע
הרשע דהיינו הסרוס שנברת כזה חלחיות זרע ודרים נברת מנין
ותוקן וכרות כדחי בתנחומא ושם נרחה פטפוט הדרשה מהכי
שלמען שחירה הוא שחירה שחקשו שם וכי חסריים כריכין
שחור והשיבו נודרין את הנדור מדכתיב ונלי חסידיו יאמר ושוב
תירנו דקרא חיירי ביוסף וכדחמ' הכח כלי דשחת שחי שפור
דנקט שחירה שעכירה שרים שבקש לחזוקי להשכירו

ד גבר ערום דמי למיתר שהיה מנדי פסיטה מחבר שהיה סרים פרעה • ועוד דלעיל הוא ליה למכתביה חלמ דלמא לומר שהיה ערום :

ולפי שהמנדים שתמן מקחים קרמו מנדים ככהן לפי ככהן הגיד שנקם

ובני שלוש ערב כדמפ' ומזיל : אין זה ה ו עבד חלמ גנוב הוא והיום מן

על למחר דרום ירדם ; כן למחר מיד היסמעלים • כלומ' שהמה לחי שפיר דכתיב מיד היסמעלים דהם לח כן מחי קחמר והלח פוטיפר לח קנחו חלמ מיד המדנים חו מיד דימוסיח של מדינה כדלעיל סוף פ' ד' :

עבדא זכין כו' ר' לוי בלינ מדרשה דגבר ערום וקחמר דלהכי כתיב היח מנדי מיד היסמעלים לומר שהיה ככהן דכר חדש שהעבד קונה דהיינו פוטיפר שהוח עבד מחחר שהוח מנדי מכני חם שהוח עבד לעם ויפח • וכר חחת' מוכר דהיינו היסמעלים שהם כני הגר שפחת חברהם והיה יוסף שהוח בן חורין עבד לעבים' וזה לומר כי עמקו מחשבות ה' להוציח כוונתו לפועל ולכן הזכי מיד היסמעלים חף על פי שלח קנה פוטיפר מילם מחם לומר קנין זה לח מיד היסמעלים שמכרוהו למי שמכרו פוטיפר ונמלח חם כן כר לחתח מזכין ועבדה זכין ;

ויתכן שיסכור רבי לוי שהיסמעלים והמלכים כי הדבי ניהו כדלעת רמב"ע ;

ה הא עם שהכתים לח דסכירה ליה דחין פי' ויהי ה' חת יוסף שהיה ה' בעזרתו כמו ויהי ה' חת יהושע וכמו וה' עמו דלוד דהה ככר כתיב ויהי היה מצליח • ועוד דלפחות ליחח ויהי ה' חת יוסף ויעלח ויהי ויהי למה לי חלמ פירוש ויהי ה' חת יוסף שהיתה שכינה עמו ודלחחר לעיל שירדה שכינה עמו ומשמע זה הוברכו לפ' לקמן וירח ה' כי חדוניו חתו שרחה שכינה עומדת על גביו ולהכי כריך הח עם שהר הכתים לח שנרחה שהיסתלקה מיקר שכינה מהם וירדה למצרי' ומיד יתכן להניח הרעים מפני היחיד ומשני שהוברכה שכינה לשמרו שלח יפסל בעבירה בין הגוים :

לבהמי שהיה לפניו כו' כרחה שנורך המשל לומר שלח יפחד מיוסף הצדיק שיטמח פין הגוי' חו שיכשל בחטח מפורסם חלח שעל ידי הרעלו בין הגוים הפסיר יחטח בחיה הרחוה חו ענין קל שחיהו ניקר בעיניו הבהמי שלח פחד שיגנב ייהו חלח שלח יעשה יין נסך שהוח ליוק שחיהו ניכר :

גבר קפוז • מסוס דקשיה לן בהמק"ם בתנחומח פ' נשוח ויהי היה מנליח לח היה לריך לומר חלח לדיק למה כתיב היה מנליח חמר לו הקדוש ברוך הוח שיחה שלח שוה חדם הרחשון ואין מנליח חלח לשון סיוה שנחמר ובלחו הירדן לפני המלך :

ונראה דסכירה ליה שחין פי' מנליח בעסקי העולם דהם כן לח היה לו לכתוב בשם היה בענין זה • כי לח יחמר בלשון היה חלח בענין שלחת החדם כמו היה לדיק היה חיל היה חחת • ועוד דשם כן מחי ויהי בניח חדוניו הכי הוי ליה למימר ויהי היה מנליח בבית חדוניו שלח היה מנליח במקום חחר חלח פירושו מנליח בשלומחו והוה דכך למה שחמר ויהי ה' חת יוסף דהיינו שם יוסף שומף ידו שלח יעשה טעמו כלעיל וכענין זה היה היה מנליח ושוב חמר שהיה גם כן מנליח בעסקי בית חדוניו ולהכי ק"ל דהיה לו לומר ויהי היה לדיק שלח חשבחן לשון הפלחה חלח בעניני העולם ולכן פי' שם לשון קפוז וכן לשון קפוז וענין קפוז נרחה שהוח קופן ודולן כלומר שהיה שולט בידו וקופן כענדו שהיה רוחה תמיד בנות מלכים פעמים מקוסטות פעמים מטוסמות ולח רלה כמה שחמר במדרש מכניר נבי ויהי ס' חת יוסף ויט חליו חסד ;

וכיוצ' מ"ת הסיוקי'

ונח שחמר לרוח שהיתה עוברת וכו' עד שהיתה • רלה לפ' ענין הקפוז בנגד חשת חדוניו שהיתה מתנרש בו כדוב ונכחש כי זה גבורה גדולה שנסתכן מחד כדבר ;

לכן ביותר

ולוה חמר שהוח משל לדוב וכו' שחף על פי שהמתחנק לה שברו חתו כי יקח מה שעליה כל הרוחה חותה יפחד מסכנתה כי הרבות סיעה ;

וכן חף שבבר יוסף בכביכול יברו מפורסם הנה היה לו לירח מהלכד בחלק שפתיה חו מהסתכן כחיומה שהיתה מתיירחת לו כדלקמן ועכ"ז בטח בה' לזה ודחי יקרה היה קופן ונוטח כי חין כמוהו בחרן • וברכי ברכיה הוסיף שרחוי שיקרה קופן בבחינת שהתחדה כי בכל יום ויום היתה מתגדה בו ועומד בנדקו כחו' ויהי כדברה של יוסף יום יום • ו"ם כל חותה דוכתה היה היה כלומ' כל ענין הדוכה שהיה היה לקפוז קפוז תמיד וכי ים גדול

מדלג ממומל כ"ט

כרחשית מ"ח

חזה בקפיזה והתחבקות • וגר' ביקוטו קפוז קנו • ומיתקפז ולפ"ז ה"פ כל ענין הדוכה לקפוז ולבסוף חת יוסף • ומדרבה היה היתה הבעותה • חמר מ"ם בתנחומה לשון שהיה ס"ע :

ו רבנן חמרי כו' לפי נדסתנו פליני רבנן ור' ליחה דלרבנן פי' כי חדוניו חתו שהיה עסוק בלמודו דומיה דוסי עמו דדוד שפי בנחת' שהלכה כמותו :

ובדי שלח יקשה חמ"ם כי בשני חלהים חת כל עמלי שפירושו שבשח תורתו חשר עמל בה על ידי עשקי החלכות וקרח שם בנו על שם המקרה הרע בכלב ומי בבוד דהי עמלו חמם לח יתכן שנרחה כמתנחם על פרידת לחיו לכן חמר ולבסוף שכח כי בסוף הוח שהקדה לו כן חבל חתחלה לח היה סוכח • וכי לחח ס"ל שפירושו שהיה מזכיר שם שמים בפיו תמיד כפי רש"י כחומש ;

אבל בילקוט נרים היה מלחש וכבסוף שכח שנחמ' כי בשני חלהים בו ולפי זה בלהו שברי בשברת רחמנוח • וכי לחח לפירושו דברי רבנן לחח ופי' חלהים היינו בדברי תורה • ולכ"ע חין פי' כי ה' חתו שהיה עוזר לו בעסקיו דהה בבר נחמר וכל חשר הוח עושה ה' מצליח בידו ;

ומבל מקום נרסתנו עיקר וכדלעיכן בתנחומה שחמרו שבברחשו פוטיפר מתפלל לחל לומה חתה חלחם שמה בשפים חתה עושה הסיוו חני מתפלל לפני הקדוש ברוך הוח למנוח חן בעיניך לפיכך כתיב וירח חדוניו כי ה' חתו • נרחה שהלחיסות הן הוכרת שם שמים ולח חלמוד תורה • גם הרמ"ם ז"ל כתב שחמ שפרש"י בחומש כי ה' חתו שם שמים שגור בפיו הוח לקוח ממה שחמרו כחן חלחם וכבבם וכו' ;

ויש לחמוה על הרמב"ן שדחה פרש"י בחומש וכתב שפירושו וירח חדוניו כי ה' עמו כי יבליחו מעשיו בכל עת על דרך רחה רחיתו כי היה ה' עמך ;

ומה שחמרו במדרש זה חבן לעפרוים חתה מכניס הוח כי בעבור היות חדוניו מנרי לח ידע חת ה' כרחותו הגלחתו הגדולה היה חוכם כי דרך בספים הוח כחשר בכני חרבו חתי חלחם וכבבם דקחמר הכח וכמו שקשקש עיני הרמ"ם ושמח סביבה ליה דחלחם וכבבם היינו

מ"מ הפסוקי' וכתוב המלות

מדוכיו פסיס מנחתם מחרין מיך סיס עושה מעשה כספים:

והין רותחין שאין הגלחתן לבד כדרך העולם אלא כתפיהן פסיריו תכף ומיד כדרך גם ופייך לה מדכתיב וה' מגלח כיצד דחפס לה כן כיצד לחפ לי:

תבן לעפרוים אתה מכנים · דרך משל כתי שמביאין תבן לעפרוים פסיס מרן מלאה תבן וקלרים לכפר חטיכה סיס פה הרבה קדרין וגזזין כדאמרק כי לא להועיל כי אם לכבוד כן החטיה כספים בחברים שעפרה קבין כספים ירדו לעולם תפשה נטלה מגרים ומיך מקום מביא בחתר דחרטין:

פסח מקום

גיזי כמר

כספים

עד היכן הרמ"ם עד סיכן סיה טושה מדוכיו כוה · ואין לשון עד היכן נופל כזה אלא ה"ם עד היכן נפלט ענין יוסף:

עד פרוש שביאה פי' הרמ"ם עד שמגיע סכל חותן הלויות סיה לוחם כפיו לה סיו חלה ס"ם שנור כפין וזו השביעה השתדל על נביו · ולה נהירה כי זה לה יקרה נלוי שביעה:

מלרי' לשטוק

ועוד מה נתחדש לו בסוף טפי מקם בתחלה שהי' חושדו למכסף כשחטו ס"ם שנור כפיו חלה כדפי' הרמב"ן פרוש שהגלחתו חחת עליון כמרוה שנרחה לו בחלום חו בשקיק בעשור ענין וכיוצה בו לכבוד הנזיק · מכל"ק דחפיקר' פי' כי ס' חחו על שמיעת ס"ם כפיו ושמחת חסיק דהה הוה דכתיב וירח חדוניו כי ה' חתו מגמע לחפרם ליה על ר' חייה השביעה על נביו · וכי [illegible] לומר דתרתי דרים חיינה דחי לחזכרת ס"ם לכד חתי וירח ויגמע חיכבי ליה:

ועוד כי ה' כפיו חיכבי ליה דחתו חגמע משביעה עמו דומיה דחיכי ה' חת יוסף דלעיל · ואין טעם לומר שנרחתה השביעה לפוטיפר חס לה חפני סיה חושדו למכסף כהגלחת חעבי ירח הרמוז' ככל חפר הוה עושה ה' חגליח כידו כדפי' ואם כן הוי ליה למקדומי וכל חפר הוה עושה ה' חגליח לוירח חדוניו כי ה' חתו חלה דחשוב דרמיו נחי להזכרת ס"ם חקדחים כי להיותו דבק בה חמיד היה מוגלח בכל שניניו:

ז דשכינה הולכת עמהם לה נאמר זה לענין נלוי שביעה כדלעיל נבי ויכי ה' חת יוסף דחה ענין זה לכאן חלה כלומר שהשגחת ה' שם לשביעה כרחה לרבנו והוא חם חפר לעיל פע"ג כל חקום שהנדיקים הולכין נדבם חשגלחת כו' חלה שקר כאן ולפי לענין הילקוט נרחה דשביה כמי נרשינן לה:

וטעם חתנדה חשום דק"ל חה נריך לומר נגלל יוסף דהה פשיטה חדקחמר ויכי חלו חפקיד חותו כו' ועוד חחר שהזכיר השית חה ג"ל עוד שנית ולכאי קחמר דחתח למימר שהברכה היתה דבקה בחקום שהיה יוסף חתנלגל וחחר חחלם שנית חמלרי דרך כלל:

וישוב פי' שנית וכשהיה כי כשהיה יוסף שנית היתה הברכה שנית וכשהיה כשדה היתה כשדה כי לה היה חמיד שנית חלה חלו הזמן יפה שנית והניו כשדה כדחמ' וחזיל:

היב ר' חחם עשה שם דחי חמשר לומר ר' שנה דהה חשנחכר עד חמדו לפני פרעה ליכח חלה ר' שנה וכחיב ויוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה כו' וכחיב ויוסף בן שלשים שנה בעמדו לפני פרעה וחפילו חימת דבן י"ו פי' חתחלת י"ו וכן ל' פי' בסוף ל' לה חיתוקם שהרי חשיבה חר החשקים חשמור עברו שנחים כדכתיב ויכי חקץ שנחים יחים דהיכו חשיבה חר החשקים כדלקמן ועל כרהין חקמי חלום חר החשקים יפה יחים רבים כשמור בדכתיב ויכי ה' חת

יוסף כו' ויתן חר בית הסוהר וכו' לין חר בית הסוהר וכו' ושוב כתוב ויהי לחחרי הדברים החלה חטחו חשקה כו' ושוב חזה לית פסיריב"ב שנים בבית סוטיהר חלה ולחחי"ב חדם נרסינן בגרסת הילקוט והכי חיתה כסדר שולם ולית לה חשם חדכתיב ויהי חשקיד חותו בביתו וגומר בבית חסני החשם וכשדה חסני הגנה:

והכי פי' שבבית השקידו בימות החמה לפי שחדוניו יגח השדה לרוח היום חסני החמה וביחות הגשמים נבנם הביחה חסני הגנה והשקיד חת יוסף בשדה והיינו דקחמר הכח חם בבית וחם בשדה פי' פעם חחדים:

לשון נקי שפי' הלחם חחר הוח חוכל היח חסתו וכדקחמר ולח חסך חחני כי חם חוכך כחבר חת חסתו חלה שדבר בלשון נקי וכי' חוכל כחם חבלה ותחתה פיה · ורחב"ע טען כי חדוני יוסף סרים היה:

ועל דרך השפט יש לומ' שפירוש סרים פרעה כתרגומו רבה דפרעה חו סרים סרים בינים ולח סרים

לגיד כמ"ם חרד"ק חבל לדעת חז"ל היה סרים בגופו כדלעיל · והרמ"ם תירון שפי' חבר הוח חוכל סרים חוכל טרם קחתו חת יוסף כי לה נשחרם רק לחחר לקיחתו כדלעיל ומלת הוח היינה מלת החטיחה החורה על הזמן הסמוך כי חם על הכנוי וכי' הלחם חבר הוח היה חוכל היה חולם היה:

ולא ידעתי למה לה פי' חבר הוח חוכל סרים נהנה חחנה בחשפה חדוניו חחילו חחר היותו סרים כחו שפי' הוח ענינו על חם שחחרו על כדברים החלה עשה לי עבדך בשנת חשמים דוודחי כנוי החכילה על השביעה חינו חלה לשון שנחה:

זרוק חוטרח כלומר כל הדברים חחרון לעיקרם וכן הילדים דומים לשרש חמנו חוכבו וזה ברוחש דחינשי כי פעמים מניחו כעורים כני יעות חו בהפך וגם בעמים יקרה חדמיון הפשה כחשפה הכוסות דלעיל פע"ג:

לפי שכתוב ורחל היתה כו' כבר כתבתי לעיל פ"ע סוף סי' ט"ו חחי דקשיה לרבו ושירוכו כחחחר זה:

ועיל דכי היכי דלה חיתה דשמעת דחכתיב יהי יוסף הכה חשום חת דכתב רש"י בחומש כיון שרחה עלמו חומל החחיל חוכל ושותה וחשכחל כשערו כו' לחכי קחמר הכה שביהי היה חשבעו שדחה לחחו ולה שנחחדש היהי חחשבון והבלוחיו כי חין זה שבח לו ולה הם למימר טעמח לכתיבתו כחן שהטעם הכוחר לומר כי בעבור יופיו נשחה חשם חדוניו חת עיניה חלין כדכתב הרחב"ן ז"ל חו לטעם שכתבתי ביפה עיניים ס"ז חו חרחבו חשם:

פרשה פז

מ ויהי לחחרי הדברים · ולחרי בשחטים וכו' חשם דק"ל חה נריך לומר ויהי לחחרי הדברים החלה דהשם סגי דליחח ולחחרי כן ותבח חשם חדוניו דחשחי טעמח דדים בשחוך הרבוי דברים היו שם וכו' לחכי חייחי דהשח וחרח בשחטים דלעיל זה חשחע שנחם סחזדווגו חשח פוטיפר ליוסף היה על חשטו כלשון הרש כחו שנברים ולכי זה חחי שניר דכתיב ויהי לחחרי הדברים החלה דקחי חדברים כל' יוסף על לחחיו:

לחיינוקא פשיט לה פשטי' חחם ס"ו לחכל חיבוקו' יקרחו חל חלה היו חדקדקי כחעשיהם שנחה יוסף להניח

בעיני בעלה והמצרים לא היתה זוכה אלא בכבודת ושומרת דשתה מ"מ הכסוף
כי היתה נוטלת תכף מלי העבד העברי ;

שנ"שיא וטעית שתף על כי שהיתה מחזקת עצמה לבבודת
בהבטת יוסף תשבח תליך וכשיוסף היה יוצא חוצה
ואינה לא היתה יכולה לעמוד
כלה רחות והיתה יוצאת
ומבקשת בסוקים וברחובות שם
ראו את יוסף אנה הוא הולך כדרך שם
החוסקים והיתה טוענת שהבקש שם
את עבד לעורך מלאכת הומה וטועמ
הבית ;

ה"ג והחזיקה לו ונשקה תהלים קכ"ט
לו ; ותפשתהו
בבגדו העוה פניה ותאמר לו
ותאמר שכבה עמי ואף על גב
דתמר שכבה עמי הרשעון
קדם לתפיסתה בבגדו הזכיר
אחז הכתוב בתחלה תפיסתה
בו שמזכיר והולך עוות השם
בזונה זו אף זו תחלה תשקם
ובקשתה אותו ולא עוד אלא
שתופסת בו ולא עוד אלא שתעין
ותאמר בפי שכבה עמי ולא
עלמה ככול וכמה שאמר בשמוך
להלן ובפרשת לנפיך ;

ג בראיב כי לא ינוח משם לקשיא ליה מה צריך לומר ויהי
אחרי הדברים האלה כדכתיב לעיל מייתי ליה מקרא
אלפוס מאי דמע' ליה כתשת פוטיפר אתת למימר כי מס היתה
נסבה שתתגרש כו כדי שיגורש משם כי לא טוב שיסב יוסף בבית
רשע ושתתי אתי ספיר דכתיב הכא ויהי אחרי הדברים האלה
לומר שאחרי הדברים הגזור שנתיסר יוסף בבית פוטיפר היה
הענין הזה כדי שיעתק משם ושרש יפרסו ליוסף מפ' ליה
כשטיים בדרך המדרש ;

אין לו נייחה כו' לרבי אבא פי ינוח לשון הנוחה ואתה
קרא למימר שבטו הרשע דהיינו שיעת הפרישים לא
תמנה נחת רוח עם חברת הגדיקים אלא עם כל רשעים מין
במינו כתו שתמרו כל עוף למינו יבכון וכן אדם בדומה לו
לפי שהגדיקים מינם שולחים ידם בעולה כמוהם ; ולרבי
פי ינוח לשון הנחה ואתה קרא למימר שלין להניח הרשע בחברת
הרשעים אלא בחברת הגדיקים לפי שבכוח הרשעים רע להם
ורע לעולם ופוזרם טוב להם וטוב לעולם אבל בחברת הגדיקים
ילמדו להיטיב כי הגדיקים לא ילמדו בעולתם ידיהם וכבי קאמר
קרא כי לא ינוח שבט הרשע ואם ינוח על גורל הגדיקים
על"ם בפרק קמא כל כתיב לא יסיכון ואם"ר סוכו לא יסיגו תורת
חיים ; או שהוא מקרא קצר בתלו כתב אלא על גורל
הגדיקים ;

בצד הבורה משום דפי' על כמו בכד כמו ועליו מטה מנשה
לכן פי' גורל חברה קאמר בכד חבורה ; **זך** משום
של פוטיפר ואתה קרא למימ' שכבי אלא יעמוד יוסף בחברת רשעי'
נתגלגל סיבת משם וכלפי' לעיל ;

אי כמי אתה למימר שם' הניל את יוסף מחטוא בחטא
זו ע"ד רבגלי מסיריו יעמוד וכדמסת' בגמר' ובמדרש'
שהרחה ליה' דמות אביו וחכן הסתיים להפריזו מהעבירה והכי
קאמר וס' סביב לעמו לשמרם מלחטוא כדי אלא ינוח שבט הרשע
על גורל הגדיקים להחטיאם ;

אי כמי כי הא דאמר בפרק קמא דסוטה אין מזווגין לא
לחדם אלא לפי מעשיו שנאמר כי לא ינוח שבט
הרשע על גורל הגדיקים ואתה למימר שחטא' שהיה עתיד יוסף
להעמיד ממנה בן והיה לס"ם בתכווכה כדלעיל פפ"ה לא רצה ה'
בזווגם כי אין הגון ליוסף להזדווג בעבירה ;

ואין להקשות מהא דאמר לעיל פ"ם ברבקה שחטאי' שהי'
לה תכבה על שם כי לא ינוח שבט הרשע והכא
קרינן כי לא ינוח אף על גב דהוה תביעה דחביעה בהיתר מיקרי
מנוחה ; אבל תביעה זו כיון דהיתה בעבירה לאו מילתא היא כל
שלא נזקקו ממש ;

ג לכן אנכי לכם אתעולי ; משום דקשיא ליה מה ל' ויהי
אחר הדברים האלה כדכתיב לעיל מייתי ליה מקרא

ואומר לשון הרע על אחיו איש חסר לב יותר מזה ומרגלן
נתגלגלה ירידתן למצרים ; והנה אשה לקראתו ;
זו אשתו של פוטיפר שנזדווגה ליוסף ; שית וגרה
ליוסף ; ונצורת לב ; למצרים ; הומיר היא
וסוררת ששניא וטעיא ; בביתה לא ישבו רגליה ;
אלא פעם בחוץ ופעם ברחובות שאלה ואמרה המיתון לי ליוסף והחזיקה
בו ונשקה לו ; ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ; העזה
פנוה ותאמר לו ;

ג ויהי אחר הדברים האלה כתיב כי לא ינוח שבט
הרשע וגומר רבי אבא בר כהנא ורבי יצחק ;
רבי אבא אמר אין לך נייחא בצר חבורה של צדיקים אלא
בצר חבורה של רשעים למה למען לא ישלחו וגומר ;
רבי יצחק אמר אין לו הנחה בצר חבורה של רשעים אלא בצד
חבורה של צדיקים למה למען לא ישלחו ; דבר
אחר כי לא ינוח שבט הרשע וגו אשתו של פוטיפר על גורל
הצדיקים זה יוסף ;

ד ותשא אשת אדוניו ; לכן אנוש לבב שמעו לו שהי'
היא אומרת של הב"ה ; כי פועל ארם ישלם
לו ;

ת"ח המסוק' וכיוצא בהמלו

דקאתר שם משלם לכל אחד כפעלו ופל בן יוסף על לכריו היס סכם לענין זה והייבו דכתיב ויהו אחר הדברים האלה כדאמ' ואחיל ;

בזה הוא שאומרים על הקדוש ברוך הוא מי פועל אדם יפלם לו ' מעשה בנדק והדין אמר לו ת' יקרא אימתו לב טעמים הם' לחיות רגיל בו תמיד כי לעולם פוסק הוא והא דלא אמרי הכי ריב"ח להחיות משרוכה שמלאה מה לקדוש ברוך הוא שוסק בדלעיל בפס"ח ;

יש לומר דהייבו דדכרים אחר הפסיק בלשון הזה פוסה סולמות משלה לזה כו' כי כל זה מתפעל ' והטעם הכי לפי שהשכר והעונש תיקרי תלמוד כדלעיל סוף פי"ח והב לחיות הפס יתבדך מדין הבדק ויסיפר החתני אחר ממנו ילמדו כל עוסי בדק כחותן העושה הדברים ח"ק מתן לבר אחיס דאומנות הכה ;

חזה בכבכי' דכרים ל' וישמע כפועל חדם יפלם לו כדקאתר וכאורח היס דדים כי פועל האל כי פועל אדם יפלם לו ויהיה כי פועל מושך עמהו ואחר עמו כמו אחים והדדת בנדק ובתדבות וולתם ;

רות ג' רבי מאיר ורבי יהודה ורבי שמעון עיין כאות אחת ; רבבור סהיס כו'וכן יוסף על ידי שהיס מתנאים שיעמוד בנסיון הניתו ס' לידי נסיון זה והייבו דתייתי אחר הדברים אחר הדהודי דכרי כו' מלא שחלה כי הדהודי דכרים בשכחת בית אכיו ושוב פי' בענין התכוון ;

בראשית ט"ו

בראשית כ"ו

בראשית כ"ח

ועין בנשמת ילקוט בנביאים לקח חס' ויהי יוסף יפה תאר סהיס מתפאר בשוהר נפשו דלא שבירא ליה דמייתי קרא בתפארת גוסכי כי סקר החן והבל היופי וטורף המשל לומר שהנסיון היה לתועלת התנוסה שידעו מותו כני זורו בנבור החדשה גבורתו לעשה ולא לתועלת התנסה כי יודע הלהים לבות כני אדם ;

בראשית ל"ט

תהלים ע"ח

והטלים פרש"י בטל אחת וחשיב דברים הללו והעריך פי' יחידי וכן נר'כהטלים דלעיל פי' ט ושניהו כי לא נהון לו לשבח בדל מחביו ואחיו אי נמי לא יהיה להיות לבדו בלא חברה ונכנים כי כיוצא עבד כחברים אין יפה אחה ;

זכריה ל'

אבא בתנסה אף על פי שלא מליו לשון נסיון בהדיא כיוקא בפיוטא שעתיד בנסיון כאברהם וילחק אחה שהבטיחה ' ושוב לא שלחה לו ולא הרהר אחר מדותיו כדלקמן בפ"ב פ"ו ;

יהר מהם דיברו דשבחים קצה טובה ושוב שהיה לו אי שתגדלו בכל יום ואף על גב דנסיון אברהם וילחק בענין העקידה נדול מכבוס יעקב הכא נמי הוה טפי מסכנת נפש דהייבו אחיכת פרנסה וישורין קמי' כדלקמן ואלמלא ענוה לחבניה כו' ;

מ"ת אחברהי

יהר מהם מין לחקוות אחם כן למה אין אומרין אלהי יוסף דהא אחי דלא אמרין אלהי דוד הייבו לפי שבחנסה ולא אחד בנסיונו בחכות כדאי' בפ' חלק דאין ס' מייחד שמו שלא של אחיהם שלמה כאו אלהי יצחק אלהי הפברים ודוקא לחבות הוא דאמרינן הבי כי לחיותם אבות כל יצחק אחסיבם ס' בענין זה כדאחרינן בפסחים ואחעב לנוי נדול זה שאומרים אלהי אברהם וכו' ופירש הרמ"ם שהאיבם בחומה עליהה הוה הכבוד שנתן לו ודוד כאי לחיותו אלך יצחק הוא שנחסב בחיבוחו זה ולבן נאחר מבן דוד ואי' סדוד ס' אל' דבלי האדבכה ;

ד' הולך לו אצל אסטרולוגוס לראו' באסטרולוגיא אם העבד דבלו אבודת לבית וכן עשה אדוני יוסף ואחר לו הא טבא בחשא בישא אין לשון זה ותשא אלא לשון איסטרוגילין האר"א ומן תשא עיניך השמיטה ונוסר ' ואחר שבבר אמי ' אמר רבי שמואל בר נחמן ארוסים הם הרשעים להלן ופרשת בנפיך על אשהך ' אבל ווי בבהמה ואחאר שבבה עמו' ;

ה ויאמן ויאמר אל אשת ארוני ונוסר ' יחורה בר רבי אמר בדבר מצוה אין ממאנין בדבר עבירה ממאנין בדבר מצוה אין ממאנין ' מאן יבמי ' בדבר עבירה ממאנין ' וימאן ויאמר הן ארוני ונוסר ' אמר לה הקדוש ברוך הוא להחות בוחר מאהובי ביה אבא לעולה ' אברהם קח נא את בנך ' אשטע ליך ושמא אחאר לעולה ואפסל מן הקרבן ' דבר אחר ויאמר אל אשת ארוני ' אמר לה למה הקדוש ברוך הוא להיות נגלה עלי אהובי ביה אבא בלילה ' אברהם אחר הדברים היה דבר ה' אל אברהם במחזה ' יצחק וירא אליו ה' בלילה החוא ' יעקב ויחלום והנה סולם אשמע ליך ושמא ילה עלי הקדוש ברוך הוא וימצא אוחי שמא ' דבר אחר הן ארוני אמר לה מתייירא אני ומה ארם הראשון על מצוה קלה נצטוה ועבר ונחרר מן ערן זו שהיא עבירה חמורה גלוי עריות על אחת כמה וכמה ' הן ארוני מתיירא אני מאבא שבארץ כנען ראומן על ירו שכחוב בו וילך ראובן וישכב את בלהה נשלה בבורתו ונהבנה לי אשטע ליך ואראה מבבורתי ' דבר אחר הן ארוני מתיירא אני מארוני אמרה לו הורנתו אני אמר לה לא די שאמנה מאסרטין של נואפים אלא באסרטין של רצחנים ואם הרבר הזה את מבקשת הן ארוני הירי לרקמך פי' לבני לסוהר לך דהייבו בעליך ' אמר רבי יצחק חלב עיים שחורות וחלב עיים לבנות אחת היא ' דבר אחר הן ארוני מתיירא אני מה' אמרה לו ואינבי ' אמר לה נדול ה' ומהולל מאד ' אמר רבי אבון הכנוסה אותו מהדר לחדר ומשקיון לקישון קר שחעמידה אותו על מטחה והיא ע"ז שלה חקוקה למעלה היטנה ונשלה סרין ונסחה פניה אמר לה יאות הדין אפה בסית מי שכחוב בו עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ עאב"ו ;

ו רבי

יהר מהם מין מחמין מדכר עבירה הכא נמי מסכנת נפש דהייבו אחיכת פרנסה ויסורין קמי' כדלקמן ואלמלא ענוה לחבניה כו' ;

יהר מהם מין לחקוות אחם כן למה אין אומרין אלהי יוסף דהא אחי דלא אמרין אלהי דוד הייבו לפי שבחנסה ולא אחד בנסיונו בחכות כדאי' בפ' חלק דאין ס' מייחד שמו שלא של אחיהם שלמה כאו אלהי יצחק אלהי הפברים ודוקא לחבות הוא דאמרינן הבי כי לחיותם אבות כל יצחק אחסיבם ס' בענין זה כדאחרינן בפסחים ואחעב לנוי נדול זה שאומרים אלהי אברהם וכו' ופירש הרמ"ם שהאיבם בחומה עליהה הוה הכבוד שנתן לו ודוד כאי לחיותו אלך יצחק הוא שנחסב בחיבוחו זה ולבן נאחר מבן דוד ואי' סדוד ס' אל' דבלי האדבכה ;

אין לשון זה ותשא כי דאחאי אינטורין עיניה אלא דרמיז לומר נשיות עיניה אלא דרמיז אע"י שנאחר לה שהם מיהן טוב בבית חמהה לומו מו שעל ידי כן כשהה שלא יכוסה אחלה על ידו ;

ס' כיחה דכרי אלו ו

ויהבן שהכוונה כאן מ"ש לעיל פס"ה שלל ידי שבודע לה באסטרולוגיא שעחידה להעתי אחבנו כן עשחה זאת אלא שלפי שרחוק היה שהם מיהן טוב כדאחר אחם קאתר שהם נותן לה על ידי אסטרולוגוס שדרכן היה לשאול בהם בענין העבדים ואז הוסיף לה כי הוה סיהן טוב לה אחלבי שעבירה נורחת עבירה הפך הענוגי והאלוחי לשם שמי שהם שמשעה אנוסה יעשהו בלשון נקיט ולא ס"ל בחי' לשם שמים בחמהה ;

דכרי אלו ו

ס בדבר חבוה הין אחמין בדבר עבירה אחמין ' לפי שהיה נשחה זו היה נר' לפרש דס"ק בשחבוה אנוה לידי אדם ואינו חפץ בה לאיזו שבה הין רחוי לאחן ולאחר בפי' אינו חפץ בה רק שיטעון אחלבדים אחר הוה בשחו ואם אין אחם של אחיהם שלמה כאו אלהי יצחק אלהי הפברים ודוקא לחבות הוא דאמרינן הבי כי לחיותם אבות כל יצחק אחסיבם ס' בענין זה כדאחרינן בפסחים ואחעב לנוי נדול זה שאומרים אלהי אברהם וכו' ופירש הרמ"ם שהאיבם בחומה עליהה הוה הכבוד שנתן לו ודוד כאי לחיותו אלך יצחק הוא שנחסב בחיבוחו זה ולבן נאחר מבן דוד ואי' סדוד ס' אל' דבלי האדבכה ;

יהר מהם מין לחקוות אחם כן למה אין אומרין אלהי יוסף דהא אחי דלא אמרין אלהי דוד הייבו לפי שבחנסה ולא אחד בנסיונו בחכות כדאי' בפ' חלק דאין ס' מייחד שמו שלא

אל אחת מהנהו כו' ידעינן מיהוכיח אלא דה"ק מתלבב הטעמת
הכי מילתא בפירוש מנר החטת לבדו ' אחל הנרמת
פילקוט כן היה בדבר מנוס מתמנין ' בדבר עבירה מין
ממחנין ' מיתמר בדבר מנוס מתמנין מתן יכתי להקים לאחיו
מם כיצרתל בדבר עבירה מין מתמנין בדבר מנוס מתמנין מם
מתן ימתן מנים בדבר עבירה מין מתמנין ע"כ ' והכי פירוש מם
בדבר מנוס מניהו מיתון כגון יכוס ונתיבת בפת לבעל פ"ף על פי
מתן מנוס זווג כתנם תורה רשות שיתמנו כזוונים אלו מם לא ישרו
בעיניהם כ"ם ארתוי שבדבר עבירה יהיו מתמנין ופי בדבר מנוס
מתמנין בתמיהה ' לך קשה מה פריך ללמוד מק"ו ממתמנין בדבר
עבירה ;

ועור דלמ שייך ק"ו אלא בענין כודק בכ' דפרים אלא שבת'
נודק יותר בהלו תמהר בשהוה שבע מברך בשהוה
ועשה לה כל שכן הכא התיתון בתנוה רע ובעבירה טוב
ומין ק"ו כנופל כזה אלא ראוי לומר בתנוה מין ממתנין ובעבירה
ממתנין ;

ויש לומר לפי שמדרך המוסר שחיתים דעתו של אדם
מעורבת עם הבריות להפיק רצון כל תים בכל מה
שתפשר ומתה שתין כידו גם כן ראוי לפייסו בדברים כי תם ירגש
יפיק רצונו כתה תים בידו וכתה שתמר הר' סם טוב ן' ס"ט
בדרשותיו בפ' תבי תעבירה כל טובי כו' וגם כתה שתין תענו לעשות
את שהלתו תין ראוי לומר בפי תפץ רק לפת בשעבה ובשכ
שתין בידו לעשות כן וביותא לכן תמר בדבר עבירה תין ראוי
לעשות כן שתם בת תרם לבקש ממנו דבר עפירה לא יבוא מלומר
לו בפי תיבי רוצה הוא ואיהו נדיך לבת בשעבות וילף לה מדבר
מנוס שבתשר יתחבר בה דבר נגתי ולרחקה יתתנו בה בהדיא תף
על פי שעיקר הדבר מנוס לפי שסרוב נכון בענין כנין תם תלך
יתתן תביה שתף על פי שהזווג טוב תם רע בעיני תביה לזווגה
לזגתי הלו בי יתנה לו תתן טוב תזה וכן תתן יבתי תף על פי
שהיתים מנוס תם רע בעיני תיבם הזווג הוה וטוב לו בזווג אחר
תו שנתנה גתי בישתה בתנה התין בדבר מפורש תחר שהמתן
כגון בענין ההוא ולא יבושו תלהזכיר התיתון בפירוש כ"ם בדבר
עבירה תתן שעם בקיומה שרתוי לעתן בפי' ותין להחביים תו
להשניח בדרך המוסר ולומר לה לדתוכי יתורה דוימתן כדלעיל
דשמעתא ותני ספיר דת שתעי' שכפי' תיתון בדבר מתין פנות בכבוד
בניהו ;

אמר לה למוד כו' דרשו אלא הן דהוה שני דלימה תדוכי
ותף על פי דדרך הכתוב לומ'כן תיכה דתיכה למדרש
דרשי' וקתמר דרמז לה' בהמלה לפניו והיינו הן תדוכי כלומר הנה
הוא לפני ותתיירת תני ממנו וכדרך שתמר בסמוך תיבי לדקמך '
וכן לכי ת"ם תתיירת תני מתפת היינו שתתיירת כתלו הוא לפניו
שתת יודע לו הדבר תו שרתם תיקונין שלו כדלקמן וכן לפי ת"ם
תתיירת תני מתדוכי שהוא ירת כתלו הוא דומהו ;

למוד הוא תיתת תם למוד הוא בסביל פעם תחת ' ועוד
שהרי יזע שלא היה לנסיון ותם תתיירת שתת גם
הוא כתקרה היה יקריהו תין כתן קרבן שיפסל ועוד דתו לא שייך
נסיון תחר שנודע לי לא יתפון ה' בקרבן התדם ולא עשה
אלא לנסיון ושתת היתה בעלמת הוא דקתמר לה לאחותה תעליו
והכיא רתיב מתברהם ותמר לה כי כן דרכו תמיד תף על פי
שלא כודע לה והטעם תותם לומר שלא היה לנסיון ותה שניהול
תחר כך יכתב הוא לפי שרחתו עליו תן השתים להיותו יהיר לתמו
ועי"ל שעניין העולה הקדבתו להרחות לפני ה' לכבוד ולהפארת
אלא שתבדהם לה הניו הדברים וכדתמריכן כתבחותה למלך שתמ'
לתוכבו מתתום תני לרחות על שלבתי תיוקי קטן כו' ולכן תמר
למוד הוא הקדום ברוך הוא שדרכו לקרב לו זרע תחת תף על
פי שלא יהיה על תזבח ממש כיצחק ולזה יפחד יוסף שתת יפסל
מהקריבה שהיה ;

ושמא תבחר לעולה כלומר תהיה רחוי לעולה להיותי יותר
תהוב לתבי תשתר תחי ותפסל מפני רשעתי ;

ואפסל מן הקדבן כי תין לך תום בתדם כתו העבירה וכתו
שתבהן היה נפסל בפסיבות דתים כתו שנפסל
כתומין ס"ק וכי לא תסר לו אלא הבשר הקרבן יותר היה לו להניח
שידחה מקרב עתיו לתיו יורם נגיעם וכן בסתוך דבסיב ק"ו תתדם
שנשרד תנן עדן תם טורף לזה ולתם לא יזבח כי עובר על ג"ע
וחייב ניתה ' וי"ל שסיפה מתפקת לו דנפי שבשלון לומר כי נקי
הוא תעון תחר שהוא עבד לה ותכוס כתעשיו שבידה להרגו ורבה
משמה כדלקמן ולכן תמר שעב"ז יפחד שיפסל מהקדבן תחר

מעשות כו עבירה בשהתם שהרשעת ולהכי ילף מתדם שתף על
פי שהיה כתעט תנוס מתשתו בדתתרי' לעיל התחילה מילמת עליו
בקולה כו' עב"ז גורם תתת פני עליון כי עושה רע לא יכון לגנב
ניניו בשום גד ושייטו דקתמר בסיוון שתת יגלה עלי הב"ה ויתבא
אותי טתת ולא קתמר בלא יגלה עליו ס' תפני חטתו דתין עליו
חטת ' תי נתי טעבות תלו על תם בלא שתע תליה תפי לשביבה
בלא תשתים כדלקתן דפיון דתפילו בהבי תיבא בד חטת תשום
לך לך תתרין נזירה וכו' וכתו שתסרון כל תין קריבה תשום לת
שקרבו ויפסל תהיות לרעון לקרבן לה' ולא ק' שתת יגלה עליו ס'
ויתבהו טתת דהיינו בשיתו תלגם ותטתתו תתנעה לו שתת תבת
ממנו טיפת קרי ע"י תעשה תלגם דע"ב דגבי ע"ח וע"ט וד"ל תתרי
תירורין וכל תכיחיהו ;

בלילה ותם תתמר ותה תיבפת ליה בלילה טפי תביום
לעניו זה תדרבה תכון יתבהו שקתין בה לו' עתה
שיבבב עתה ביום ותרתן ויטהר ויהיה טהור בלילה שהרי תפיסתף
בו ביום היתה ' ויש לומר דהכי קתמר לת תיבעיא שביום
תי תפשר שתת יגלה עליו ס' ויתבא טתת תלא תבילו בלילה ת"ל
כי גם בלילה לתוד הוא ס' לתגלות עליהם ' ת"ל תפני תלא היה
תוחזק בטהור טתן ותמר שתפשר בהלום יבא תלין התלי"ם שהיה
תדרבה קטנה תבטהור שתשתת שתפי בתיבתלך ולכן וכדי שלא
תטעון שתין דרך תבוניו תלא בטהור תפורשת תתר כי כבר
נתנה כוס לתבוניו ולכן ירת שתת יוכה ליבוהה כזו ויתלה טתת
ותם יבבב עתה תפילו ביום תפשר יבא לילי טומאה בלילה על ידי
הרהורו בה ;

ויבצא תותי טתת ולא יוכל להטהר ברחיצה וטבילה דבשל
קרי כדרך טעבר שתם ותולי יגלה עליו ס' קודם לכן ;

ניצוה קלם דתש"ע דהיתה בחיוב תיתה כת"ם כי היו תבלך
ממנו תות תמות לנבי נ"ם קלם תיקריא כיון דתיבה
תלא תבלל תפור ' ולא תינגיה תלילה בנ"ם תדע דלא קי"ל יהרג
ואל יעבור תלא בע"ז וג"ם וד"ל לת בשתר חיובי תיתה בחלול שבת
ותכילת טבל וזולת ;

ועבר ונטרד תנ"ע ותה דל"ק תפי דרב' תיבה שתת הוה
ובניו תחריו ונעבם בתרורה התלמה כו' דהה בהה
תליה שטרדו תנ"ע בדי שיתות בן יגלה ילו ולקח תבן החיים
וכו' ;

ניאבא שבחרן בענין כלומר תף על פי שהוה בחרן בענין
תפחד ממנו שיודע לו בי בניה הוה ' ויתבן שתמר
בן לומר שתלו היה קרוב לו היה בידו לפייסו ולהתבטל קצת תם
שתין בן עתה ;

ראובן ע"י שבתוב כו ' ותם תמר ותה עבין זה לוה שתני
שתם דהויה נתי תבת שתף ועוד שתבין בעם בתם
קנאתו כי קנאה שתת גבר וכ"ם בן בתבין וכ"ם לפי ת"ם דיוסף על
טבעת תוכם היה תסיב ' ועוד תלי פ"י שבתוב כו' בתוב תלין דבר
שתיה ע"י שנשבב שת בלשם תיבעיו ליה ' וי"ל תשום דלא שתת
דתוכן דק בפלגול יעקוי תניו והעלה עליו הבתוב בתלו שבב בתני
בפרק בתה בהמה לב"ח עליהן שעשה תם שהיה שבה שיבתב עליו
בן נשבם וכן הוא שף שלא יהיה לו חטת ג"ע ממש יענש על גנות
מעשהו ;

נטלה בבורתו כדבתיב ובחללו יעקוי תניו ניתנה בבורתו
ליוסף ותמר תתירת תני תפבה לפי שתיבין הזכיר
זה בברכתו דתוכן בבורי תתה בו' בר' שהוה הנחיר על הדבר ושף
על פי שום היה בסוף ימיו שתת תתחלה גזר על הדבר תלא שלא
פירשו הבתוב ;

מתירא תני מתדוכי שתת ירנים בדבר ; **לא** דיי שתתבה
בו' בר' לדרשי בן לעון ק"ו בתו בן בסף תשר תבילהו
בו' הן בני ישראל לא שתעו תלי בו' ובחלו קתמר בן תביוף תני
תקביד כ"ם תשפיבות דעיש בן הוא לתמר ותה שרשעון וכו'
שפשר דדרים בן לרמז ק"ו ;

לא די שתתבה הזכיר התיבוי לפי שלא בקשה תתבו
סיהיה הוא בעבתו רוצה ונש בן תיבו נוסף תם תם
יוקק לה לחר תות בעלה לתין בתן תיסור ע"ג ' ועוד לתבוס הוא
כדלעיל ל"ת דבב"ז תיבו רוצה להתנות בחברת טיתים ורבתיים
כי תחר שבעתו על ידו יהיה בתה בכללם ; **לא** די שתתבה
בו' בין להק' תת"ם בשלשי בדרים דבל נוסף תשוד על ס"ד דבתיבי
נשפו ודם בידיהם דת"ם לת יתנה בחברת רשתיים בל שתיבו שופך
דם תתם ; **חלב** עוסק שחורות דרים בן תחת דומיה

ר"מ הפסוקי וכאור המלות

דכתם ישרפו אותו ואתם פתחר בם הנפרסין אותו ואת אחת מהן סבן בלעם יוכי קורין לאחת סיכה והכי קאמר מדוכי ואני בכל אחד שטעם כל הקעולות שוות אם לי שחור אם לי יפה:

מסתר ג'

מקום הוקשר תוגם לשמי: מ"ג

מסתר ח'

כפרה כפנחה ופי ואיהו מכניע כעולם הפעל כדעת הפליסוף

מסתר ו'

ולוה הסיב גדול"ם: ומהולל מחר כי עם היותו גדול רחויה לו הפנחה להיותו מהולל בלפי קבלית והיותו מכניע ומטיב קוה תהלה וכפה לו ואלו לה היה מכניע ולעויד תלוה אחר מכניע יקים מעולם אחתו כי זו אחת מטעני הפנחה כמ"ם בשל דרך

מחמיזתו

מחוכם: ועיין במ"ם קפ"ד דר"ם בפני היו אומרי גדול ה' ומהולל מאד בחלק עולמו ומלך עליהם:

אנה לה גדול ה' דרים הן

ענין הודאה כאן והן ולוה אחר שכלפי כפירה כה' אחר קוה סהיכו כן תלה הן פסוק בחלה:

עאב"ן שם להקביר

מדתייתו ודריש הן לשון ק"ו כדלעיל:

ועל דרך הדרש רמזו בזה היות יוסף נזכר מהעבירה בפומו לה לכל הרעו' החתרגשות לבא לרגל הזנות שם הנה שבח ה' שה"ש הניף כי כל הפסוק כולה ומיו מתקבלים ושיעלו בפוה ואחה חליים כחים עליו כמ"ם הרב בפ' דעות ובעמ' יסוכב מזה נרשת ונבעים קנים:

והשני טוחת הפעם ובגימטה כי הן דבר התוכב ומסכם בכעם כולות שבו בכהחות נדמו ואחה קאחר בכתוב שם החיוחם חרפה היה לנו: והעליהי השוכם הגדול כי יעקה הכוונע בה ואפילו הקבוה להקדוש ברוך הוא סויים ואחר כחם סאחר בפרק קחה דסוטה ופכחה דוכתי ועליו כאחר חעוות לה יוכל לחקון: ואדרבוי הקלין והחרפה לפירבוהו כו: והחזיקי הפכנה מהבעל ואבוי החפסק: והפעם ייבחרך לפקר בהקדוש ברוך הוא ולכבור בהפנחה ובל כלן דבר סלחה החע"ם כלומרו כי בעבד חפס וזוכה בו' על לה יפח פני כל בושר: ואליהן רמזו לקהן בם ד"ט: ועיין בם בהמילות בפער בחפגל ובפער הפחק: וכנגד בחאר חאר פעלין יוסף מפסול הקרבן והיח הלנה על מומי הגוף הפוקלים הקרבן: וכנגד הבבי טען מהגלות הפביאה אחר היח מהדמות האדם לפלילים: ועל ידי חעבה זה ישחת דמם נזרו ודחה לבהמות: וכנגד הפלילי אחר שחזירת מהשובת ק"ו מהדם הרחפון: וכנגד הרביעי טען מהעברת הכהורים מהיח הפרת הכבוד מהבו: וכנגד החמישי אחר חזירת חכי מהדוני: וכנגד הפפה הזביר כפוי הפני כע"ם מה חח"ם בעיני הפפנחה החלוני:

לא שפק קריין לשון הפגדה חפר פה והבו חיחים לקחן בפ"ב חס"ג: אחר רבי יוסי שלפה בן שחקבל יכרן עליהם וכפכעו לו יוסף דוד וכוחו: יוסף חנין בבחת' ואיך חפפה הרפה הגדולה הזאת: רב הונא בש"ר אחי אחר כלום החקרא חפר והחחתי לה חין כחיב כאן בפעב ליברו ואחר לחלהים חבי חוטח ואיני עושה הרפה הגדולה: דוד חנין דכחיב חי ה' כי אם ה' יעפנו: כושו חנין דכחיב חלה' מכבי עד הבקר: ופפ אחרפנה כ"ה ועיין פם פירוש החאחר:

ו בניה שלו רחל ניפן פוה כו' כ"ע אחי בקפה אחה ואחה זה חעיין ח"ם כל אחה פחירא לאחות פיהן לבניה: ולפי שאין מרדכי מיוסף שקאחר דכאן יפכן רחל יחבן סחיה ענין יוסף כח לגאחר שלו ענין מרדכי סהכוונה שזכות רחל נרחה להם מאחר שאחיכו שני בניה דומין בפעלפם: וזה חעין הם שאחר בפרק קחה אחיכלה בפכר נגיעות סהיה כרחל וכחה היכא אחיכלה בפכר ת"ח סחפרעי חן

נפן סום לפי הענין הוח לשון נפיון חו לשון רוח רבתי פם ורגל כלומר פחדם על ע"ו ותגחומת משמרחם והקחת דגלים כי כחו סיוסף לח נפוס אחור עם פחבניהם כי יום יום כן מרדכי אמר טעמו כי לפלחי הפחוות להחן משום הלחה דע"ז כחם פאחר בחדרשות: וכחו כן פלח נחגל בפעולת אחבוחיו:

ונדולתן שם ק"ק דיוסף הוח עוד דבר חפביים שניתן לו בפכרו דהיינו ובל בין יפק בל עוני בדלקחן פ"ם: ואחה החדרש הוח פביבית ולקחן ס"ג לית דחין כי יפק בשיק: חחם כי ד' לזהו חשם גדולה לזוסף כלעת החדרש הוחו חלה זה חבורך פרשק ואחו פיחפרנפו על ילן וכחב"ם יחזן:

ולא סחב חליה ולח סחב חליהם: חף עלפי שזה הנחפך הוח חחם פנדחו בהפנרה יום יום פיוסף לחשוב ענין זה לזוחר בחלכה חם פנזהרו ושנפ הפעיר נזהרו בדלקחן ואחר לפי לח סחב חליה חבילו בפביבה בלח חפחים לחשוב בלבב חלבב חבילו בלח חפחים להיות בחזם בפ"ב חלבב חלה בפעה"ז ולפיהים קח' דריש לבבב חלה בפעה"ז ולהיות בחזם לעחיד ולפי כחרחו חפ' לבבב חפחים בחו בבבב בחי ולהיות בחזם בביבה בלח חפחים וכי חפחים בחזם בבבב חלה בחי ולח להיות בחזם: וחח בפרפ"ו בחזם לבבב חבלב חבילו בלח חפחים להיות בחזם לעולם הבח

ת"ח סחפרעי חן

מ"מ המתרגמ'

מיכו ומסכים עם המתרגם לא לגיסבא קמח ולא לגיסבא כמרח אלא הוא ז"ל מפ' הכי לפי פשוטו של מקרא ומלשכב אצלה לחוד משמע ליה שכיבה בלא תשמיש מדל"ק לשכב עמה כמחמר שכבה עמי וכדפי' הרמ"ם:

שלא יהיה עמה בנשיכ' כלל הנישולים

וכרים חזית וכתנחומ'

נישולים מנהיגים כך מצא על הנויה המשקר ליה עדלפים כדחיתה כפ"ב דערובין • מי נתי כדחמר אמם ע"פ שקשורים בו בכלב שבחמר ולא אמם אלים לשכב אצלה כשה"ן להיות עמם לעולם הבא:

ולקמן פ"ח ובנדת שמואל פ"ג וירושלמי פ"ב דעוריות תנחומא דבר אלה ז' ותהלה לדוד ח"ג פ' כ"ו

והטעם שמושם הנשם בקדושה שבטומאה כטומאה בזקקת ונשם ובדם עמה בעולם הבא ובכר רחיבו מעשה פה קוסטנטי' בחמת ה':

שלא יהיה עמה בנשיכ' ולא על פי שעיקר

טענתו אלא יכנוד בתחזוקו וטענת אחרות הנזכרות לעיל הייבו לדחות את החסה אחל לדידיה לא נתנו מהעבירה אלא מירחת אמים:

אפילו כשכיבה אלא תשמים כדי שלא יבא לידי עבירה ועוד דרחוי להתרחק אפילו מלחת דעבירה וכדאמר בסנהדרין יומות ואל תעסר עמו מחמורי הגדר:

אפישר יוסף בן י' • וס"ל כי לא היה בן אלא כדברי החסה שהוא היה לכשכה והכתוב כשה קלונו • ומה אחמר אמאי מייתי הא שובדא לדילן וכי אחן בעי' רחיה אחשמה רחוקה ויהודה לאחת דברי הקודש • וי"ל דהסחא בעי למידרש יתורא דלהיות עמה בע"ח דהכי קאמר לא אחא לאסבל בה אחל מכני היותו אחה שלא היה בדעות אלו אלא בדעות עלמו ורשותה נזהר ולזה הביא אחשה זה דקאמר אחכני היותו בדעות עלמו היה לו קנת התנגלות:

בכל אחתו פירש הערוך בכל כחו בשלמו חס בכחרותו: רבינו חס אלו אחם גדולים וכדעות אביהם והדבר נגלי הרבה להם לא כשה עליהם הכחוב זה שהוא קטן וכדעות עלמו ואינו נגלי כל כך שיכשל בעבירה על אחת כמה וכמה אלא היה מכשה הכחוב ואף על גב דלפי האחת ליכא קושיא דיהודה לא כיון אלא לפגויה ורחוכן לא שכב אח בלהה רק שכלכל יוסני אביו לאחר בקנה אשום עגה בשיל כחולתו:

ט אפישר ביאו על אותו האים שהוא סר וגדול ולו כאה אחרות עבדים יקרים שהלכו כלם יחד ולילה למיחר דוילא הביאה היינו בחוך בית אחת אבלל הבחים אחר בטירתו ובאותו הבית אחיוחד לא היה אים אלא יוסף בן ויכא בבית פ' מיבעי ליה אבל ויכא הביאה אשמע הבית הידוע שהוא כולל כל אחרתן אדוניו דוחית אלא ידע אחי אם בבית • אינגו נדול בבית הזה • יום נכנל של נילוס ע"ש ויכול ופרע' יום זכות וקרי ליה בלשון גנאי זכול לפי שהיו אשתחוים ליאור בדבאי לי יאורי ובגמרא נרסינן יום אידם היה והלכו כלם לבית ע"ח שלהם • והיינו אחי נכול דנרסינן הכא לשון נקבה וגנאי • אבל בפרקא דע"ז ת"ר אין הולכין לאינטראות ולקרקסאות אפני שאוכלין שם זכול לע"ז ופרע' אסדרין שם נרכי ע"ז להתנדב לה' אוכלין לשון זכלני אפי אחים ר' בלעז ענין חגים של אחכור ואסיפה ולפי זה יש לפ' נ"כ זכול דהכא כאו כן:

יום אתיטרון פרש' פייטרון פייטר אחר בלשון יון ועושין בו שחוק • והערוך פי' בלשון רומי קורין לאבלה אתיטרון ובלשון גרמטיק"ס קורין אתיטרון למקום שיושבין שם בגוכה ורואין שם השחוק שעושין לאחט כין בבני אדם כין בחיות רעות כי בחוכו אחעלות יושבין שם בני אדם זה ע"ג זה ולא היו מוכנים הרואים ח' אחבירו ויהו רואים השחוק הנעשה שם ע"כ • ולי יראה שהוא היום שפורנים שפת גילוח כדי שיעלה על כל פרן מגרים שעושים בו שחוק וגיל באחריו:

אלא ויבא הביאה לר' לא אחגרך לפ"אחה בא הביאה לעשות

מלאכתו דכיון דהלכו כלם לע"ז אחילא שיעשה יוסף באחלאכתו כי לא ילך לע"ז אבל לר"ג דהלכאה לטייל קשה וכי יוסף אשוענד מכלם שלא ילך גם הוא יום ח' לטייל • ולזה צריך לומר שהיה לומר להשוב חשבונות ביום ההוא או שוה מאחנותו שלא להניח מלאכת רבו מפני הטיול:

מלאכתו אלא ואחי אשמים אחלה אחמר

מלאכה: אלא ואין אים בבית עכשו דאשלל"ל ואין אים אאבני נחוש בטיח דרסינן ואין אים לפניו ולאחריו:

בדק עכשו ולא אחלה עכשו אים •

רחפשת מ"ם

ואם אחמר אם כן אחי רבות אים דיוסף • אים לומ' שאלו היה רואה אים אחר לאיחנו אבל בפרשה שבאחות אעם אלבה אחותו כאן על לבו כי אן אשמים יהפכוהו אחבוחו ופירש • ועל דרך שלבה אים לפרש שלא אלח עכשו כאחדגש אים אם יעשה כזאת שלא כאחדגש בהאם וכן פי' בשל מ"ע שאשכיל שלא יהיה רואי להקרא אים אבאבים אחדגש האים:

נביחחה הקשה לאשמים וסוב חזרה בשבאן דעתו לפרוש אבעבירה ולכי זה בכם יגרו שפי אדרבן דאחמ' בדק עכשו ולא אלח:

נחפזר זרעו שבאן בפרנין בקרקע ויש שבאת זרע אבין בפרני ידיו כדאחמר' בגמר' • וטעם נעילת בפרנים כדי להחלים התאוה כדאחמר לעיל מי שפירסה אשמו נדה בשעת תשמיש ותתגורת אאות יוסף לא נסוג אחור כאן והזכרת שבאת זרע לגאת אבין בפרנין • ובשוטה פרש' שבאן בפרנין בקרקע ושאל עליהם כדי פיסיח דעתו ויטרד כיגרו ויעבור אוקף יגרו:

שנאמר ויפוזו זרועי ידיו דריש ויפוזו לשון נפוז וזרועי לשון זרע • וכן פרש' בשוטה ויפוז לשון ויפוזו שזיין ומ"ש אתחלפין זה בזה כאו לשון עקר ווענק:

איקונין שלא אבין רחה בשוטה נדשיכן הכי כאחה דיוקנו של אבין ונרחית לו בחלון אחר לו יוסף עתידין אחיך שיכאבו על אבני אפוד ואחה ביניהם רוכך שיאחה שאך אבינים ואקרא רועה זוכות שבאחר ורועה זכות יאבל הון ויד ואבד בחיאין קשאו כו' אידי אחיך יעקב אינרס לו שיכאב על אבני אפוד שלא אחיך יעקב אשם רועה אבן ישראל אשם זכה יוסף ואקרא רועה ישראל שבאחר רועה ישראל אחוכה בוהג בשלון יוסף ואי אפשר שיהיו הדברים כאשמעם דאשם כן אחי רבותיו דיוסף כי אי פחי יסור לעבירה אחרי זאת • ויותר ק' מ"ם אאחדגש אבכיר שהכיח הקב"ה אילונין של אבין ואחבייש ונרח פעם שביים נפגם בטל הקב"ה אבן שאים אאחר לו אם אגש הם הריבי אאלילים ואחריש את העו' כה"ר ויפוזו זרועי ידיו וכו' כי אילך יאבן שאחרי רחותו אילונין של אבין ונרח העיר לילים שבית • וקדוק לשאש מ"ם בעל אגלה עאוקות שבאוכה בזה שבשקיף עליו אור הבשל שהוא דיוקנו של אבין ורחה שאם יעשה כן יונחה אאוך אחין וכן רמז בעל אהלה לדוד אח"ג בכ"ו:

ולי נרחה שבאוכה בזה כי בחלון בית אשביות עינו וחבאתו הנין ביאם' וקיות השביבה אורה בבית אבין וז היה כוונתן שביבן על אבני אפוד לזכרון לפני ה' אאיך וכחשב זה יאבד טובה הרבה ופירש • ולפי דברי אדרש אבכיר בכל זאת לא שב אם אוקף יגרו עד שבניץ עוד נסיון העולם בעוד על י"ב השבטים כי יעב נבולות עאים למספר כני ישראל ואם יחטא ואשם יאקלקל השדר ונאוף אאבד כל העולם וזו היא השלבת אבן השאים אשר אאבנה העולם • ואה נאה לפ"ז מ"ם עוד שם אאמרה לו אם לך אמר לה אבא אבי רואה • מ"ל ויכין הוא ואבן אים אאבני הבית מ"ל אח בת אחורים אשר בשר אחורים בשרם ואחור אינו רואה בכל אבא אן הרואים שבאחר ורח אח אאקום אדרחוק וכו' נראה שראים זו שבלית לנקני הדעת ורב אאת הפוכים לאעלה באור השביבה אה שאין כן לפ"ם מ"ם אשר

לא יפנו מלא למשוש למרן כבהמות נדמו׃

ושמעתי אומרי׳ שנסתכל יוסף במראה ורואה צורתו וצוח׳ לעומת מכיו שמיקונין שלו דומה לו כמה סמיתר ז״ל גבי כן וקוני הוא לו ואז נתן אל לבו ככתוב בית מגיו וכי רע ואחר הדבר הזה לוגרם יעקב וכתל הולך אל מקום מ׳ ולקחן כפ״ח ר״מ מיקונין של אחד רואה ובגן דחיו וקרוב לו׳ שהמה מיקונין של מכיו דומה ר״ל שלפי שמגרם לה יכוז אחר שנדמה למכיו בכניעותו דכן פ״ד שנה לה רואה שכנת ורע׃

והאומר מיקונין של אחד ר״ל שנדמה לאחד שהיה נגועה בדמיון כפרק קמא דהגלה גבי מין שהסתר הגדת ׳ מי שעשה כן שהרואה לו מיקונין של מכיו ׳ ולפי שם שפי׳ ירואה מי שעיר את רואה ושניים כשהקשת שכלו כוח הקדום כרוך הוא ׳ ודקדוקו מהכתוב מאל תכיך דאל תכיך מיבעי ליה אלא ס״ק מאל תכיך היפה ואת והוא יכורך לעולם׃

ברכתא דאכיך ודאיך מין זה מענין משפה יוסף אלא הכי קאמר קרא ואת שדי ויכרכך׳ כו׳ ברכות שדים ורחם ופי׳ ושם שדי היה לך כאלה שאמרת לאשת מנוכיך והוא יכרכך ברכות שדים ורחם כשפרש׳ כאותם שנייתי לה הכא שאם דלפי מה שאמר שפרים שהשפיר שפני מיקונין של אחד מיבי ברכות שדים ורחם ביכורך בברכות אחרו ואחת ׳ גם שהקלוס מרנם ברכתה דאכיך ודאיך וקף על פי אלא שהיכו שרחל בירכתו נאמן עליהו יעקב ושהם היות השדים דמו לאם פרש׳ באותם ירח יירח שתרגמינן שאשדאי שפשדאי שף שדים כאן על שם שכורך יורה כאן׃

ויצא האומה קאן כו׳ שאשר דשנייתי ליה ויצא דוייס האומה דהוה שבי כדכתיב כתריס ויצא אחוה דדיים ליה לע״ם למילף מיניה האומה האל מי לאו ויצא לה קוה ילפינן מהאומה לחיצה הוציאם ׳ ושמעון הים קטרון דדיים ויצא לגופים ווינם לע״ם דהיים דאם ויכוח ואף על גב דדברי תורה מדברי קבלה לה ילפינן היכו לענין הלכתא׃

קפץ בזכות אבות שאף על פי שכבן בעכנו שהרוחתו היתה מסטוחת אותו שאם לא יאמר לה תעשיל עליו שכקש לאחוסה ויברח כדאמר לקמן בסימן ד׳ פרשה י״ל שמך שיכבל בזכות אבות ׳ מי נמי קאן בזכות אבות שיכבל מיכר הדע עד״ם נבי ויהא עד הפרון בשאמה על הברי החכות שיכבל שבעת מרגלים׃ **בזכות** עבמותיו ׳ פיין לעיל בפ״ד סימן ד׳׃

נתנה אותו כפיים שהרגילה אותו בפיהם שיהיו מלשיחים עליו ומידום ותקרת אחו ותקריה שאשתה שיהיו כלם קודמים אצר עליו ואל תחתה אחם שידרשו הפועל העומד במקום יוסף כדפתיב לעיל בפ״ב ואת שהזקיקם לזה שהרי כל אחבעי הבית היו אבל אחת בילום כדלעיל ולא יכולו לקול קריאתה אלא מלליהם ׳ מי נמי מיתורת לרתמר לאם לאמר קדרים כאלו אחר אמרה להם דברים שהיו בפיהם להאר אחיך׃

מחבבתו ומבקשתו דאם לא כן ואחה בגדו אלא ל״ל הא מדפתיב ויעזוב בגדו אלא ודאי אחר כן לפעלה ידעינן שפיר שהיה עדיין אלא אלא דהכי קאחר שהיה אקרבתו אלא כלל אם שאפשר אחכוכה יפיו דאחרי אכיכותיה גבה ולא נפק עליו אלא אחחדם בן יקדים הוא לגרשם קלון׳ כרכת׳ כרמב״ן **בשעת** אמתים ז׳׳ל רש״י כאותם בשעת אמתים אחרה לו והו שאחרה לדברים האלה עשה לי עבדך עניני אמתים כאלה ׳ וכאל הרמב״ן ואחי אחה כי אדוני יוסף שהם היים אחמו בעבוריו בשפה והם דדשו שהיה אחר אלא לקחו אלא לאחמים ושרשו הכ״ם פניהו ושוה כי אין אחמנם אל ברכון ורשוי היים בעיני בעלה לאחר לו כי וכאה כאונם אל ברכון ורשוי היים

אמ׳ האמרכלי׳ שיהרגנה כי לאה לא בעקה אחחלה ויברח כאשר עשאה בסוף והנה לאחנשי כיאה אחרה בה אלי לבכב עמי לא שכב אלא שכה לעשות בן ובעקתי וברח ובל שכן שאחסתיר הדבר אבעלה ואם אחמר כדי שיהר אקו ויהרגנו ודי הייב אישה לעבד שיכות לאחנם אחת השר אדונו ׳ ואשאר שרנו לשרם כדברים אלה עניני אחמים כנלוי פרוש ואשחום יהיה לא אחמים ואחם שיהיו סרוס כנופו ס״ט ואכחות׳ שכה אלא חולי אלא יאחום כעניין השחוק עד כאן לשונו ׳ והרמ״ם ז״ל כאב שהיה משאחם הרמב״ן בפ״ו עשה כאשה חדודין כאו הנשים האסולסלות ו״ם רש״י עניני אחמים דשיהו חדודין לא אחמים עצמו׃

וזה אלו עולם כ״ב כאוכן דלעולם פוכאת עצמו אלא נעקה אחחלה עד שאשה אשאה חדודין ואחמ׳ כדברים האלה אחכוך ואשוק אלו עולם אלו ר״ל ורש״י דאחוק ונעוק לאוד לא יקראו עניני אחמים׃

ויהי שהוליכו לדרום לדברים האלה בשעת אחמים לאו אחאחרכו אדברים האלה כוה דדרכי לה שכוה לפ׳ לשאוק אלו״ם כדברים האלה שהגדתי לאחנשי הבית או אלו הכף לדאיין כדבר אחר ואחרוכו דדברי׳ השה כאו ואחה לבית אחם כדברים האלה כדפי׳ הרמב״ן אלא אינורא קא אשקי לה דבאר לשאוק ואחרה אלו כדברים האלה כו׳ או לא הוה כ״ל אלא ויהי כשאוק אחדוכו את דברי אשחי ויאר לאו אלא דשאחיין קרא לשאחלה כשאחר לו בא אלי העבד העברי וכו׳ לא את לבו לפי אלא פירשה הדבר כ״ל כי אחר אחם ע״י אלבו גם הם היים כאחלה כה ולא כיין לפשיאה אחם וכשרואחם כי לא את לבו פירשה בשעת אחמים לאחר כן היים עניני ואו הרה לאו אחר אלו פרוש גלוי פרוש ואשחום יהיה לדבר עבירה נאחכון׃

ידע אלא דלית הוה אינך לאם לא כן חייב אישה הוא והיאך השעיק לו אחשאר ומ״ם ויאר לאו היינו לשאור אלל אח״כ נאן לו כי אקר דברה הוא אחה שהיה יודע אכעלחו שיר אשוב כל אשר לו כיאה ואקדושתו כאשר ס׳ אחו אלא הוא אם אחום ז מפיו וכשיבה על נביו כדלעיל ואין יפשה הרשה לנדוכה הזאת ׳ ואכדרש אשבר אחר רבה להרגנו עד שכאה אשנת כאשר אל מוסיפרש ואכבב לו ושברה אחת אחר לה אקדוש ברוך הוא שהוא אחת לאחת עליו זכות שבעים אלפי אשראל אחכוו כל ידך הם כאיש׃

שלא לשרר פסולת בבכיי שיהא קול עליה שבקשה לזכות ואחה אוניא לבו על בניה שיאשרו פוניאה אחחריה כיכן דרכה׃

יש שבירשן היה שרה בני לפר׳ וכל אשר הם פוסים שם הוא היה עוסה שרי אשרת בכל אה שהם רואים לשעות דלא שביאת ליה כדא״ם אחיאריה הוא אשבעיר ׳ ולפי שלא יקשה לואר ויהן אחנו בעיני כי אחר שלא היה זה אנר עבדות אלא אנר שכחובו שרה לו אחד ולוה לא הוביר אלא אישה והיאת הכתוב ושרוכת הפלחן והנעת השוש שהם אלאכות על אשה נבי אשה זה לא היה טורח בעיני יוסף כיודעו דאשום הביכותיה הוא וניח אשבב שהיה זה קשה בשעיני ואומרת לו שהיא עורמת לו כן׃

והיתה אומרת לו שבכל יום היתה הולכת אצלו כדאי אחכוחת והיתה עדין אשקשת אולי יאשע לה אל כנאחת אשרך אחאוה דרשו אחניאים אלו אחנים אלו כניחיו עדין בנית אוטיר לנרסינן אשם בכל יום היתה אשת פוטיפר אשחלאחו אדברים אחרה לו אשמעי לי אחר לה לא אחרה לו הריני אוכשך בנית אשוריס ס׳ אחיר אשוריס ׳ הריני אשת אחרה לו הריני כוסה קונאך ס׳ שוקף כפופים ׳ הריני אשת עיניך ס׳ פוקח עוריס ולא כא אליס לבכב אלא וכו אל אכלן לפי שדרשו זה על הזאן שבכר היה בנית אשהור ולא יבדק לשקר הריני אוכשך כו אחרו הריני בוכלאך אשיס עליו בכלי

ברזל נוסף על מתפרו׃

והיה לומר לה עושה הפעם לעשוקים כו׳ טעם דרשת מקרותם תלה ביוסף תעשה כאשר תאמרי שהוא יעקב כעזרו וק׳ מתי שכח על יעקב דקאמר ולא על מכרתם וישתח ולפי זה יתי ספיר דמיירי ביוסף שכשהוא כאלי תעניו׃

ועוד מתי שכח דנקט הני מילי ולא כתב הטבות אחרות שעושה ה׳ תלה דלמה מייירי תלה בעניני יוסף • וה׳ סומך את נדיס נמי כבר אמר בתכחומה שהיתה תומרת לו אני מוכרת תוכך כארז רחוקה והוא לומר ה׳ סומך את גרים תלה שקברו בכתן כמו שקברו בגמר׃

והיה לומר לה ה׳ זיקף כפופים תיכף למי הכא ובגמרא דנקיט קרא דזוקף בפופים מקמי פוקח עורים תלה כסדר הכתובים׃

גם בתכחומה קשה דנקט פוקח עורים והדר מתיר אסורים ושמע ים לומר מפני שהאסורים הזה קיימה מגערת את יוסף תדרגה לחר תדרגה עד שיסתכל בה ראוי לומר מתחלה היה בפיפת הקומה כי עוד ים תקוה טיניט בה קוסם טיסמת את עיניו דלחר שהוי העינים אין מקום ממנו ולכן בתכחומה שאמר שם׳ מתיר אסורים כלפי מה שאמר בלחן שהיה מיתתך ככבלים הוגרך לומר שמתחלה מייתה אותו בשתי העינים שלחרי המיתה בככלים לה שייך לומר עוד מעורת לני את עיניו לכל קרתי דלא מיירי ביוסף לחות תלה עיקריה בהבטחת ה׳ בעולם מקדים התנוי תחלה להשרת האסורי שכיח טפי ופקיחת עורים שכיח טפי מזקיפת כפופים כי מי שבכפפה קומתו כיסורין קרוב לנמנע מיזוקף׃

אי נמי דקדתי פיירי לעתיד וה׳ מתיר אסורים סייטו אסורי מות ואסורי שאול ומקדים פוקח עורים לזוקף כפופים שהעורים ירפא ה׳ תחלה כדחיתת כם׳ט׃

עד היכן ניערה לותו כמה שאמרה לו ואף על פי שניתן חיכו בעיני אר בית הסוהר שיתה תדוכתו מגערתו בעל כרחו׃

ומכל תקו הוגרך לומר אמה שהיה משמשו בקדחת בוסות כו׳ היה מנד ערבות שמושו ולא לגערו כדלעיל לפי שמשום זה היה כונע לסחר האסורי כדכתיב׳ וכל אשר הם עושים שלא היה כח בתדוכתו להדיח עליו שמושם שם לא ברצון אר בית הסוהר ובתכחומה גרסינן ויהי כדברה אל יוסף יום יום י״ב חדש היתה מתגרה בו היתה כאה להשית עמו היה מרבין קניו למטה שלא להכיס בה׃

מה עשתה אמר רבי יוחנן בר חיני עשתה לו שרטוט על ברזל מתחת זקנו שאם יראין פניו יהא השרטוט מכהו שנאמר עכו בכבל רגלו ונותר חק על פי כן ולא שתא חליה כו׳ משמע שעניין השרטוט היה בעורנו בית תדוכיו ולא בביניותי מתי היה זה שם קודם שגירה בו את תדוכיו תיכנו גדול בבית המנו ואיך כתבה שרטוט בעורנו ואם אחר כך מיד נתנו בבית האסורים׃

יב עד עכשו משעת הגרה וכו׳ לפי גרסת זה שכי פי׳ כל זה שנזכר בכאן מנאחנות יוסף שהיו בר בית הסוהר רואה את כולו מתוחה בידו שפירוש שלא תכה בו מחוסה מכניסה בדת׳ם בעביל שה׳ תתו בכל דרכיו וידיה את ה׳ ומלך סייטו בשעת הגרה שהיה משור בבית הסוהר ומכין חק בשעת הרוחק דשמע

לעשוקים • חותכה אני פרנסה שלך והיה אומר לה נותן להם לרעבים • כובלתך אני והיה אומר לה׳ מתיר אסורים • כופפת אני את קומתך • והיה אומר לה׳ זוקף כפופים • מסמא אני את עיניך והיה אומר לה׳ פוקח עורים • עד היכן רבי הונא בשם רבי אחא אמר עד שנתנה שרטוט של ברזל תחת ציוארו עד שיתלה עיניו ויביט בה • אף על פי כן לא היה מביט בה הרא הוא דכתיב עגו בכבל רגלו ברזל באה נפשו׃

יג אין שר בית הסוהר נוטר • עד עכשיו בשערי הצרה • ומניין אף בשערי הרווחה תלמוד לומר וכל אשר הוא עושים ה׳ מצליח בידו׃

פרשה פה

ו ויהי אחרי הדברי האלה חטאו • מכל פשעי הצילני הרפת נבל אל תשימני רבי חמא בר חנינה • ורבי שמואל בר נחמן • רבי חמא בר חנינה אמר לא היו ראויין אומות העולם שיהיה בהם דוים וסכופין ולמה יש בהם דוים וסכופין אלא שלא יהיו מונים את ישראל ואומרין להם אומה של דוים וסכופין אתם על שם הרפת נבל אל תשימני • ורבי שמואל בר נחמן אמר לא היו אומות העולם ראויים שיהיה בהם טעלי השטין ולמה יש בהם מעלה השטין אלא שלא יהיו מונין את ישראל ואומרין להם לא אומה של מצורעי אתם על שם הרפת נבל אל תשימני • רבר אחר מכל פשעי הצילני וה׳ יוסף לפי שכתוב בו והקרא לאנשי ביתה ונו׳ נתנה אותו בפיהם של בולם • אשר הקדוש ברוך הוא מושב שיפנו אלו באלו ואל יפנו לצדיק הזה׃

ז ויהי אחרי הדברי האלה חטאו • מכל פשעי הצילני הרפת נבל אל תשימני רבי חמא בר חנינה • ורבי שמואל בר נחמן • רבי חמא בר חנינה אמר לא היו ראויין אומות העולם שיהיה בהם דוים וסכופין ולמה יש בהם דוים וסכופין אלא שלא יהיו מונים את ישראל ואומרין להם אומה של דוים וסכופין אתם על שם הרפת נבל אל תשימני • ורבי שמואל בר נחמן אמר לא היו אומות העולם ראויים שיהיה בהם טעלי השטין ולמה יש בהם מעלה השטין אלא שלא יהיו מונין את ישראל ואומרין להם לא אומה של מצורעי אתם על שם הרפת נבל אל תשימני • רבר אחר מכל פשעי הצילני וה׳ יוסף לפי שכתוב בו והקרא לאנשי ביתה ונו׳ נתנה אותו בפיהם של בולם • אשר הקדוש ברוך הוא מושב שיפנו אלו באלו ואל יפנו לצדיק הזה׃

פרשה פה

ו ויהי אחרי הדברים האלה מכל פשעי וכו׳ משום דק״ל מה ל׳ ויהי אחר הדברי האלה די שיאמר ואחרי כן חטאו להכי נעי לפ׳ שמפני הדברים הכ״ל סבב ה׳ שנא המשקה והמופה לפי שהיה נתנה אותו בפי כלם כדכתוב ולהכי מייתי להי קרא שמבקשות השלם שלא יהיה חרפה בפי הכלים ומפרש קרא כיוסף ויוסף׃

לא היו האוויים ע״ה שיהיה בהם דוים וסכופים שם׳ תשלם להם בעולם הזה לעודם מהעולם הבא ולכן הם מובלחים ויסרחל הם המדוכאים כיסורין למרק עוונותיהם לבחול שוה׳ב וכדכתיב׳ תהם כתוכחות על עון ישרת חים • ומשה הטעם מת׳ב׳ כ דסב׳ן שלא היו האוויים שיהיה בהם מעלה השטים מפני שהם בפרש עונות כדחמ׳ מר כל מי שיש בו ד׳ מרחות נגעים הרי הלו מוכח בפרש • והא דנקט השטין דלא מיכעיא ד׳ מרחות נגעים שהם בפרש גדולה הלא אפי׳ השטין לא היו האוויים להעלות דהא מכפרין קנת׃

ויתכן שכפי הטעם שאמר שהחר שהם מעונגים מאד ורוחצי גופם וכבין בשמן השוב לא היה רחוי להעלות השטין העולים מהעדר הרחיצה וסכיכה שלא שמה להם כהסנה׳ • ולהכי לא קאמר ד׳ מרחות נגעים שהלו בחים מרכוי הדם ומותר המתאכלת ינדקו בת״ם מכחיבי הסם לפי הטעם והא דקאמר שלא יהיו מונין ואומרים לה אומה של מצורעים אתם היינו לפי שאפשר היה להם מצורעים לפי שהגרעת נתלאת על הטעם והחטאים נתלאים על הרוב היו קורין ליסרחל לכדם מצורעים והא דאמ׳ר רבי חמא בעניין האוויים והכוכים משום ריבוי הענינים דכתיב׳ הסם נתלאתי האוויים החטאים ונטוי וכו׳ ורסב״ן תפרש לה בענין נגעים מדכתיב בפרים הסר מעלי נגעך ולאחי דמפ׳ ליה בענין

מ"מ הסמוך בתוך המלות

בענין יוסף מפרש ליה מתכל פסוקי אלא ילעיז עליו לומר שעשה כשעשים בענין יוסף שהגילו ה' סוד:

נתנה **אמר** הכ"ה מותב שיפנו כו' ותס' שיש להם שהעריס לחשוד למלכם כדי שיפנו כהם:

כוס המשקה

ג יהבו נתנה כתב הרמ"ס ז"ל ומ"ב וכתב כתב' ולא ניחא משום דזכוב מוכסן וניחא פסיעותה כדלתיתה בגטין פ"ק' ולפי שהזכוב מוכסן הוכר הר המשקים על משקהו ולפי שהניחת הוא בסיעותה נתלה בר המופי שנאמ' טרור בגלוסקין אלו דומית דניחת:

תהלים מ"ו

ומה משום זכוב מוכסן ניחת בסיעותה משק' שיש בו כי יש הניחת פורחת כתור על שלחור שבעת ניחת הכוס ליד פרעה נפלה בו תליה שהוא פורה כתור ים לומר שבעת ניחת הכוס ליד פרעה נפל בו מחליו שב"ל:

סכין קטן חוטי כלי הנינון נחש

ואין נורך לזה שהרי לח' כנחר' נבי פלגש בנבעה זכוב מוכסן ניחת בסיעותה אלא משום דשתיכן מחליהו דזכוב חלא ולא הקציד ניחת חנה והקציד חכל פלונתה דלחמורתי משיק לי זכוב לחוד לו ניחת לחוד ח"ב דזכוב מוכסן שכיחת ליה לזכוב הקציד וכן לליטנה קתה דחמר זכוב בקערה ניחת כחותו חקום שיש ם ל' ח' זכוב ח"ב דחיכת מוכסן הקציד עלה וקת ם ל' זכוב הוה דשלחה דשביחת היה ות"כ ס"ב משלי טעמה חמר זכוב ולא ניחת:

פיילי כוטירין שלו כום שהרשלה מתרגמי פיילי כוסה דלויטה ופוטירין כום כלשון יון:

בתשבוש מדוניהם דלמרוניהם יפרוש הוח דחלך מנריס שני שלח ה"ק בענין מדוכתו עליהם דהיינו המשקה והחופה שבוח הם עוכדים חותו:

בקשו להזדונ ותין לה"ק ה"ב שה שחמר שר המשקים שנינול ושה שחמר שר המופים שנחלה דכשלחה לדעת דכנן ניחת דזכוב מוכסן וכדור בסיעותה כדלעיל כי שחת שר המשקים נשחנו לו חליני זכות להעביר עונו חו שחנה חן בשחניהו בעיני החלך וזהו כדחי להעביר על חטחתו:

ונאבד להלן חטחו ות"ב דחשכחן לשון חטח בכוה חילי ניחת לחילף חכנה חשום דחטח זה כדי שלח יפנו ליוסף ויפנו חלו לחלו כדלעיל וחם הרגון בכלם סוה ס"ם:

כהיב לכו חזו כו' חשום דלח חש' קדש חטחתם ס"ל שלח חטחו בחשחים חדוניהם ולח בכתו כדלעי' שלח חש' היה שהפך לב חלכם לשנחתם ועל חילת' כל דהוה חפעלות ויחשבו לו לחושחים • וכרלה דט"ם יש כחן וכ"ל לכו וראו חפעלות שלהים והוח הכתוב כחזור ס"ו דסיפיה דקרח נורח עליהם על כני חדם ופירושו לרע"ל לשון עליהם ותיתה שהקב"ה עושה רנונו ותולה עליהם בכני חדם כדכי' כחנחומת פ' ויישב נבי מכירת יוסף וחטח חדם:

וחבי נחי חש' שלשנות רנונו חניה עליהם על עכדים לנבי חדוניהם וכסדך וכן חשחע משחתר רבתי דנרסינן התם קנף ותרם חש קנחן היה שם מעכיר שנים ושטיה חחד • רבי לוי חתר כתיב לכו חזו מפעלות שלהים כו' חשחע דחשום דק"ל חש קנחן היה שם שלח פי' הכתוב שכחתו הכיב רבי לוי שלח היה חלח נסכה חחת ס' לחת נדוקה לנדיקים • חך כ"ש חש נדול השעשה הזה דקחתר עליה לכו וראו מפעלות שלהים נורח וגוזר כחלו הוח מהדכרים הגורחים והחופלחים וכרחה שה"כ כי חשעשה ס נורח הוח סיכיח חכליח כחחנשות דרכים כלתי חכיחים חליו חלח חדרכה חנגד חליו חש שחין כן כחך כ"ו שכל הדכרים הקודמים לל החכליח חתיחסים חליו על דרך ויורה ס' בין יחלו דכלח חחנים וכדוקה ולפי שכחך כ"ן הנדולה הכתוכה לחש' חש חניה כדרכים חכיחים רנון

ופיום לחלך לח כהפך וכמה שחתר כחכילחת נבי ס' לים חלחתם חלך כ"ו כשהולך לחלחתה ומכקשים חתנו פרנסה חתר החלך ושיף יכו' שכל הקדוש כרוך הוח חיכו כן לוה חתר שהקדוש כדוך הוח הכיח נדולה והסכרת ענים לנדיקים חהלך כחתנוחת חתר ובעם שהיה להם ולח עוד חלח שהיה כדוכים שעניים כי כים הקניף העבד כחזוניו וכוה כהפך:

ועיל שהקנף לח יפול חלח כין לים וכין חחיו כשיעשה לו עיל ובלבד חקנף עליו ויקף להקנף חתשר חשת על הדין והנדק החחוייב ביניהם חחכם העבד כחזוניו חחתר שיין ההנשדק החלטי נוקף ביניהם חלח נדק לפי ההדחות כח"ם שהכם שם ה' ס"ח חלל הכהנת הכית שהוח כין לדם ושבעו ובכדיו ויתר קניניו לח יפול הנרף והבזל שהחלט חלח לפי ההדחות לפי שחשתו היח כגופו וכניו וכנוחיו הקטנים כחו חלק חחתו נם עבדיו

מסתר רבתי

ושפחותיו חקנת כספו הם לו כלי חייס ולין להם שורת הדין ביחו הם כן לח יפול קנף וכעם ביניהם כי לף חיכחר הלדון חת עבדו וידע ביניהו לין טעם לקנף עליו כי כספו הוא ויפול לעשות כו כרלונו וע"ד החסידות חתר לזוב לחתם שהשם עבדי ולחתי ונו' וכ"ם חלא יחלה לזוחו לכבו להחיחו וכחו כן הלדון בעבדו חתר שהוא קנינו יישרהו כחשבח לכל לח יעזוב לו לף וחחם וכל שכן כיקנף החיחו חלא יגדל זה חלא כחים ולזחו שהיו יכול להקנף חחתו ולכן נזר קנף הלדון כעבד והשכר לינו חלא חש' לחת נדולה לנדיקים:

פרעה קנף ניחא ליה למיקט הלי קרח ולא קרח ויקנף פרעה על ע"י סרישיו דכתיב וקשיא משום דהכא כתיב לוך עלה יוסף לנדולה על ידי הקנף הוה שהניד וגם לחתו נער עברי ויוד שלח פרעה ויקרא לל יוסף כו' רב לחתר קונדא מכירין כו' משום דחכלל הלחה היות הקנף בין הלדון והעבדים עד לוין מרפא ויקנפו ההרוצה כרבי' הניח כלן דכרי החולקים כיבקשו לעלות יד כחוך לחשורות חלי היח דלכ"ע כל שנחש עליו לחות ולח ניחת דשלילות ידיהם היינו כחתונו:

קונדא מכירין פרש' שכין חדה כלשון יון כתוך חנשליהם שלח ירגישו כהם שהם דונים להרגו וטעמיה דרב משום דשליחו יד חשחש שבידים חחם בקשו לעשות כן ור' חנין חתר דחק"ב חכל לח ניחח שעלה בדעתם להכותו בחרב שעלה הדבר חכל בקשו לעשות כו בידם על ידי ערמתות לחנקו ולח יורנש כי יחתרו חת חחליו ותליכח דשחוקל לף כוה לח ניחח שעלה כלכם כי נם הנחנקים ניכר כהם שם היח ע"י כני חדם חלא על ידי חניכת דהיינו חדם נחב בקשו להחיחו כיון לח יורנש ולעלות יד לחו דוקח יד חחם ולדעת דכנן לף זה לח עלה על לכ כי נם שוחי חדם נחנים נרנש כהם ויודע הדבר כי הם היו נסכה חלא זכוב נחנו בסבל ועל ידי זה ימות בעתם ולא ירגישו כחה חת:

מיננין עשו לו כי ערמתות חיננין כלעז • ורש' פי' דבר החנלנל חכנ"ה כלעז:

ויבוקש הדבר ויחנח כ"ע לחה נוכר זה לחר דבר דבי שמואל ולחר דבר דכנן לחוד ויש לומר דר"ם ורבנן חסחייבי חדכתיב ויבוקש הדבר דחסחם חלא נחנה חלח חחרי הבקשה והדרישה ולחו סבין חו ערמתות לחנקו היה עליהם זה קל החניחה חכל לר"ם ורבנן ניחח כי חדבי לח חסחם חהם רק שחבקשים החיחו וכבלה חנחה סבין וכיחה עליהם לח חנחו דבר עד שחקדו חולי בקשו החיחו על ידי חלכון ותשקהו ולח נחנה החדם לו הזכוב חכל לח ידעתי חלי חיד דקחמרי רבנן:

זבוב נחנו חיכה לידי חשבו להרנו ס"י כן שרחוק לוה' שיחנק כזכוב ושל"ם חיסטניסות יחות כזה כחרחה כת כיחנו שחתם חחנינת נרונרת דרבי נדוק כדחית' בפרק הנחנקין חלוהו חהזכוכים

ת"מ החנרסי

מהזכוכים סתרסיים :

בתוך פילי סוטירין ל"ק בתוך שעלו כשתולל דתרים הנחש סני כניתיהו בסעל דעדי תיבלה ככולהי מכל זכוכ אם לא ינתן בכוס מתם לולי לא יכה בכוס מיסתה ממנו כשיריקו המים מהשעל :

ג חזקיא ופתרוני דמדל"ק ויחלמו שניהם חלום חלה חלום שניהם משמע שכל ח' חלם חלום של שניהם דשיינו שלו ושל חבירו ופירש רבי חייא דשיינו שלו ופתרון חלום חבירו ושעתו מדכתיב וירח שר המופים כי טוב פתר וכדתניין בב' הרואה מבא ידע מלמד שכל ח' וח' שרואה חלומו ופתרון חלומו של חבירו :

וכתב סרס"ס רחף על גב המתמר ויחלמו חלום שניהם לח' משמע חלח שכל אחד ראה חלומו וחלום חבירו כי אין פיוק מזה כי פתרון החלום הוא החלום עצמו ח"ק מתים חלומו כלילה אחד שלפני זה כי כל ימי חלומו וחלום חבירו חבירו כלילה אחד : ומתח ים למר שחלומו וחלום חבירו שניהם יחד נקראו חלומו מפני פרשה את שניהם כלילה אחד עכ"ל :

ירמיה כח

תלה הגדולה בשלים כלומר לא תמה לחיות כי אין הפתרונים רק לחלמים דומיה לי לא תיתי יחזיקה קרס מלכא להן חלמין דחס כן מה תועלת בספור החלום שיו דקאמ' ספרו לי חלמי אלא הגדולה שהקדוש ברוך הוא לומר כי הוא הגותן לו החכמה ויראה מהלמודו ובן ח"ת הלא אין קדם ס' בפרן ונם כן בלעדי חלמים יעבה את שלום פרעה אמרו לקמן כמו כן דלא תיתי ספיקותו שיין החכמה הו אלא החלמים כדיך שיעבה את שלום פרעה כדמשמע מלישנא דחס כן איך שכיים אחר כך לפתור חלמי פירוש שיין החלמה תעלמו אלא מהחלמים שיים בפיו דבר לומר ובן ח"ת לא תן חכמתי אלא מן קדם ס' יתעבית שלמה דפרעה :

ירמיה כח

תלים יז וקיז תלים כג

ד אלו ישראל מיכה למיד מאחר שפתרון חלומות אלו נאמר על פי יוסף כדאמר ואתקיים מי הזקיקם לרבנן ז"ל להביא עצות מרחוק שרמזו לתעלת ישראל ושעבודם :

ועוד מה ענין לשר המשקים והאופים עם ישראל שיהיה להם בחלומם עניניו והלא אחר שברק הרואה שיין מרמזין לו לאחד אלא מהרהורי לבו ואף כי תאחר שהרואה להם כדי שאהו נדע מה אנא בשבדא שברמזו עניניו בחלומם : ואין דעתי מתקררת בזה שאחר כעל העקידה בכלל הם' שרומות לכל מקריבו והכלאתנו בקחתו את יוסף רמז ליעקב ואת בחיו ברואפים חומרמז לחויניו אשר רדפוהו ומטעם יתור הכתובים בספורים הללו כי אחת הוא שהתורה תרמוז לכמה ענינים להיותה כאחד אשר לו לכוש וגוף ונפש כמה שכתוב בספר הזוהר והזכרנו לזה בתחלת הספר הזה אבל ממה שאמר כאן שברתני בשורה טובה : ואתה בשרתני בשורה רעה בר' שהחלומות מגד ענינן היה כאן רמז לחלו הענינים עד סיוסף הכאן חותם מספורי החלומים וזה מה טעם לו :

ויראה שאחר שכל החלומות הולכים אחר הפה כדאיתא בפרק הרואה ולקמן פרשה ס"ט ויהי כיד יוסף לפתור חלום שר החופים גם כן לטובה כי קדוש הוא כאמר שר המשקים כי היה יכול לומר שהשוף החובל רמז למלך שיחזירהו על כנו ויחבל אפת בנו ולא חפש לכבודו ושם כניו כחלמים להניד לו רעתו על ענין אין זה כי אם לפי שזה בשרו בשורה טובה וזה בשורה רעה כדאמרי :

אנגם מה שנתן יוסף אל לבו שחלומות אלו דומיזם לענייני ישראל זה מגד תוספת ענינים אחר כאו בחלום שר המשקים כאמרו וזיש בפורשת עלקה נגה וכו' אחר אין צורך לכל זה לענינו שהרי יוסף לא פתר לו בכלל זה דבר ודחוק בעיני שיהיו כל הדברי החלה מהתנן המעורב בכך :

ועוד למה יהיו אלו שתי החלמים להניד למלך מה שיקרם בעוד ג' ימים כי מה ענין זה לו להם ולא לעולם ללא דמו לחלום פרעה שהיה להחיות עם רב בהכנסת התכוזה וחלום ג' סלי להניד עתידות לכל העול' והלא להניד לו ולעולם כי טרדו מחת החלמים לעשות משפט ולהודיע לו שלש עלתה וכו' מלבד מה שהיה שהה למיתן ענינן והוא ענני ישראל שהיו מוטלים בקרב וכפתה כתה שאמר ז"ל ולכן אין זה רק מענין חלום שחלם לו חבירו כי רגיל החלמים להניד ליוסף מה די ליהוי לחבריה דלית ליה שהרי הכל שהיה שהה עם שהה לא ירגיש רק מאי דצייך להו ויזה : מפני שרגיל ה' להוציאו מבית האסורים למלוך על מצרים להיות שהה להודיע לו בית מכיו שם ואין שפק פיוסף בחכמתו ירעים כי קיום גזרת גר יהיה זרעך מתמעט וכאה על ידו ולכן יפקח כל לדרי האמער להרחיק ידיעת מכין שם על ידו שלא להיות שהה לקרב הגאות על ידו לכן הקדים לו הידיעה בשעת הגאולה על ידי שלשה הרואים שם יהיו ומה טוכה והיתה מתורת לבוא שלא בעיתה כמו שיזכור ולכן לא יקשה בעיניו שתתגלגל ירידתה על ידו והודיעוהו גם כן ענין גלות המלכיות כדי שידע שגלות מצרים הקדר כלא חשיב לגבייהו ולכן לא ירע בעיניו כשיניו אז לרמוז לו כי גלות מצרים ואף כי הוא בא כלי עון הגוים אין רע כי הוא להיותן בתוך תקוה לגאולת הקשים שיכוזו בתחרית הימים כשתשת בית ישראל ולפרט גלות מצרים הקשה וגאולתו הנפלאה על ידי קדושי עליון וזה שיתן לכניס הקרובים יוחרלה בתורה ומלות כי יד ה' עליהם לנחלם ולכן לא ירע בעיניו אם יתגלגל הגלות על ידו :

אלו ישראל ועשה הדמותה לנפן בפ' ג"ה אמר רבי שמעון בן לקיש לומה זו כנפן נחלקה זמורות שכה אלו בעלי בתים לסכולות שכה אלו ת"ח עלין שכה אלו ע"ה קנוטות שכה אלו ריקנין שכישראל והיינו דשלחו מתם ליבשו רחמי מתכליה על עליה דחלחלה עליה לה קיימין מתכליה ויתיה נמי לקמן כס"ג פרשה ל"ו עם כתה דמויים לחריס וכן מיתה בחנפת שמואל נקנת שנוי :

ובשוחר טוב אמרו עוד מה הנפן הזו כוערין חותם ויש שותקת דורכין לותה ויש שותקת ולכסוף ויש מגרש את קרנף וקרנותיה מסיגין לחדש ומכילין לותו :

ומה הנפן מסליכין עליה גולגליות ואדנויות וכסוף מי שהיין עולה על ראשו לוקח כך ישראל קדם ישראל לה' רחמית מניחתה כל מכליהן שמו :

שלשה סרינן מסה שאהרן ומרים שסה שניו העדה בנ' זמורות המיוחדין לנפן ושטה רמיזתה מפני הגאולה שנרמזה שם שניתה על ידי שלשה בפ' ג"ה אמרו שלשה סרינים אלו ג' רגלים שישראל עולין בהם בכל שנה : וק' היכי רמיזי רגלים בסרינים ועוד מ"ט לזכיר הרגלים העתידים אלא והיינו כפורתא כו' דרמוז אתני ישראל ברו וישראל ועל גאולתם

ומאוד המלות מתגרים כדתפרם התם ׳ ומתח דרים מרגיש מלשון חבורה והתעודות כמו מחסרג המטה ויהיו ג׳ רגלים שכבן נחספים כל ישראל יחד ומתח למימר שעם ישראל רבים הם למחדים כי זה מתועלות עליות הרגל ולזה קודם שהרחם בריתם ורביתם הרחם לו שכב׳ ו הם מנודים מחת׳:

הנצה נחולתן ההכן הוה הגחלת הפרי עצמו שכח מחר הוכחת הפרה וכדתפ׳ עגבים שבגנו ׳ וע״פ למה פת רמז הגחולה בנ׳ מדרגות דקיינו הוכחת הפרח והכן העגבים וכפולם ׳ ו״ל שהפרח בנגד מחלת כיתן תשם לגחלם שהכטיחם בסיתן מקול ישקוד תלהים ויעשו התותות לעיני העם והכן הפרי בנגד ביחתו הסגית כי נכסה ג׳ חדשים וסוב נרחה כדלקמן בס״ד פי״ת ותו היה פשיטים כגחולה חדשה ולפי שתו התחיל פול הגלות להקל בהבותו את מגרים נתיחם הגחולה להכן הפרי וכפול העגבים רמז לבחר הגחולה בגלות מצרים ׳ תי נתי הפרח בנגד תה שהפרח פרשה תחלה שילכו הגברים לכד והכן הפרי תה שהפרח סגית ללכת גם עם הטף רק שיביתו הכתן והכקר וכפול העגבים הרשות הנ׳ שהפרח כלם ׳ והכתן שהפרח רמז להגלות תשם לגחלם עד יגיחתם והכן רמז לגיחת׳ כי זו התחלת גחולה תתם וכפול העגבים רמז לקריעת ים סוף כי שם נגחרה גישועה כתו שתחר ויושע ה׳ ביום ההוא את ישראל:

כיד הנגה דמל״ק פרחים ועלתה נגה והכשילו דומית דומיה פרח ויכן נץ וקלתר כפורחת תשתא שתיל כשהיתה פורחת עלתה נגה וכף כפורחת תשתא שתיל והל״ק והכשילו תשתא שהפכול היה תלוף לעליית הכן ׳ והטעם כוף שהפרחה תשם לגחלם לת התחר העכ״ן שע״פ שסיו גרייכים להתעכב על תשלום ת׳ שנה כדלתר בחזית בס׳ קול דודי:

מכאן קבעו חכמים ל׳ כוסות שלגילי הפסח לכיון דתקנו לשתות יין תשום חירות שתו תספר הכוסות לכוסות תלת שנזכרו כתן שגרמזה גחולתם שם בהלעיל ונרתה ל״נ תכתן תלת תסיכן לת״כ תו תתי תתת׳ רש״בן למימר ועיין פירושלמי דפ׳ ערבי פסחים:

ד׳ כוסות שנתתרו כתן כדברי החלוש ותתרוטו ולא תני נתי ויתן הכוס דסיינו ספור תה שקדם כפתרון ׳

ו״ע דכפ״ק דסוטה ג׳ כוסות התמורות כתגרים ויש לומר דלא תשיב תלת תה שהוכיר שר התספים כי ת״ס יוסף ונתת כוס פרעה לוה כי תה שסיו כתלו ולפי דייקי לכרי רש״י שפי׳ ג׳ כוסות פתלותו על שר התספים:

כנגד ל׳ גחולות לקתן כס״ב כי תש׳ דל׳ גחולות תלו כנגד ל׳ נוחות שנזר עליהם פרעה וסס תפרם תה בן ל׳ שנזרות ויהיכי רמיזי כל׳ גחולת ׳

כנגד ל׳ גחולות ותם שתיקנו רמז למספר הגחולות בכוסות ולא כמיני תבסילון לו שתר שניניס תכוס ליין תכוס חירות כדכתיב׳ לי נתי תכוס קרא דכוס ישועות תלת כדתכתיב לקתן בכ״ר פ״ו דקתתר לקיים תה שנתתר כוס ישועות תכוס:

כנגד ל׳ תלכיות שנעבדו בנו בכרים ומדי ויון וחלוס ׳ וכן ל׳ החיות שרתה לבישל ולברמז לבטחון שכתו שנגחלנו תתכרים כן בגחל תלה ולכן לא עשו רמז לתלכות תנרים שכבר בגחלנו ותתכ בשתיקנו ל׳ כוסות וכה דלא תיקנו כנגד תלכות ישתעתל לתו קוביות שתיק תלכות זה בתכית תכלל ל׳ תחיות כדכתיב לעיל פת״ס סי׳ כ׳:

כנגד ל׳ כוסות של תרעלה תימה דכפ׳ ג״ה גרס׳ לתר רבה ג׳ כוסות התמורות כתגרים לתם תחת שנתה כימי תשת וה׳ שנתה כימי פרעה נכה ותחת שנתיך לשנותם כל התותו׳ והלא ל׳ הן שנתידיע כל ת״ה לשנות כדלתרי׳ הכה ומי הוציא תת תגרים תכללן ׳ ושתי׳ ל דתותה שנתת כימי פרעה נכה פייגו כום זה נכה תשברת כל תגרים וכ״ה תלך כגל הוה שנתה כימי

ומאוד המלות מת׳ תתפרש׳

קח מיירי בתותות שלמות כשתר הכוסות תלת כפרטי דרשני׳: תת כוס תיין ותת״ג דהתי כוס תישרא׳ נתי הוה קתי כדכתי׳ התם תת ירושלם ותת ערי יהודה כו׳ ל׳ דלעני ישראל לת חשוב כוס תרעלה דלכפרתם תתי כדתתר לעיל פרשה ת״ה נבו ויהי כתשר נלכדה ירושל׳ דהוה סתתה:

כוס זהב ככל אתר תכי גרסי׳ בירושלמי כוס בי׳ לעיל פ״ה ס״ויין תחר כו׳:

וכנגדן הקדוש ברוך הוא תשקה תם דל״ק כתי כנגד ד׳ כוסות שהש״ה תשקה לומר דהת דקתתר כנגד ד׳ כוסות של תרעלה לתו תכוס דתדינן ירושל׳ פתחלת׳ סתין ה׳ נזכר על הרעש תלת תכוס דכנגדן הכ״ה תשקה ישועה ליעקב ׳ ות״ת ותה פורך להזכיר כוסות שתרעלה ליתן על הכוסו׳ כנגד כוסות היסופם ים לומר תכוס דלא פסיקה ליה דד׳ כוסות הן דהת דדייק תדכתיב ישועות ולא ישועה קל לדחות לתכי קתתר דכוסות שתרעלה ל׳ ותינח שתשיבין דכוסות היסופם ד׳ דתסתתת זה לעומת זה עשה החלוים:

הרא ליתות החשיח לת ידעתי לתה לת פי׳ גם כן שתר ג׳ הכוסות תתי סיו:

אתה כפרתני כשור׳ טוב׳ לת תתו׳ שכר ושונה קתת׳ כי תתר שתר טוב׳ ע׳ נר׳ שהוא זכתי ולכן יתכשר בטוכה תכל שר התוכים שנתנו כשורה רעה כפיו נר׳ שהוא חייב דתגלגל׳ זכות עי׳ ו׳ ויפ״ח:

מכאן שנגנב וכו׳ תת״ר דקתת׳ ול״ק דכרה תור׳ כלשון כני תדם ופלגת׳ דתכתי היה כדכתי׳ לעי׳ תת״כ סי׳ כ׳:

שנגנב כ׳ פעתים שקדם שנכנה תחיו נגנב פעם תחרת וסוב תוך לתקומו ולא ידעתי רתו לזה כתקום טעם תחר:

ד׳ הם שפתחו כתף פו׳ לעיל פת״ כ״ו ופס פי׳:

אלו ג׳ תלכיות כפר כתכתי בפי׳ תקודם טעם פתרון תלמות תלו׳ של תפתידות לבו:

אלו ג׳ תלכיות דרים סל לשון סלסלה ותרוממך ותורי תגג תורי יהודה ׳

זך תלכות בו׳ נקרא עליון לגודל תחסלת׳ תס״ת סל׳ שהיה תכתכ טירומוסיו ולא קתי כשל תחר תה ס״נ הכוברים ׳ וטירומוסים היבו טירוניה דלעיל פת״כ ופ״ע ופס פירשתי:

אחר כך תוכל תת סתחתון דתדתיב תן הסל תחר על ראשי תשתע ליה שתוכל התתכל תעליון שזה תוכל לתחתון שתכל הרתם והתכילה רתו לת׳ ס דעיל על החיים הרביעית תכלה ותדקה:

אתה בפרתני כשור רעה כי כתגדה הקודמת יוסף עגושים יום הלידה כלשון יון ויעין כהר׳ תס:

ארץ ליה כו׳ תכתשר פתר לכם יוסף קתי וקתי תפ׳ דתתר לתיתר שתירש להם תה שתתר יוסף תשום לכל החלוות הולכים תחר הסה לת שהחלוות לו תחי׳כים זה ׳ וע״פ שם הפתה וכן כפ׳ הרואה דתסיק לה תוחתי כתשר פתר לנו כן היה תתתי לת יליף לה תכסה ׳ ו״ל דת״כ תלת תשום דדוקא היכא דתפשר ליה תעתין חלתיה ולפי לה תדכתי׳ תים בחלוותו פתר כדתי׳ כפ׳ הרואה להסי פקוט תתי קרת דפתיב נבו תים בחלוותו פתר ׳ ול״נ תשום דתתי קרת דייק טפי תדכתיב תותי תשיב תל כני ותותו תלה כדתי׳ כם׳ תוסר כפ׳ ויחלום יוסף ות״ת קרת תיכף לתכתיב הכה כתשר פתר להם יוסף דתלמה תתי קרת לת הוה ילפי׳ תדברי סר התסקי׳ כלום דדלתת תסקר ותת״ס שלא הוכירו כגמרת תלת הוה קרת לקרת דהכה סתיך ׳

ו מתנה תנתים תנתתי כתוב כסם רס״י ת״ל תתנה תנתים שהיה תותר כך וכך תעסה ׳ תוסר קתרי׳ כדי שיהת טרוד שלא להזכיר תת יוסף ולא סכיר׳ ליה רש״י כתבו כי תה טעם לו׳ שיתכה לשכוח תת יוסף תשר כשהיו כטוכה ושוב תה טורך לו לשכוח תם כוונתו שלא לגיטי׳ לו שלא להזכירו לפני פרע׳ תי היה תשריחו לשוכירו תל פרעה לפי שהוא יוסידנו כלבו ׳ ו״ל כהך

פסיק מתנה מנחים להזכיר את יוסף שמותר כשמעשה כך וכך
יהיה לי סימן ליוסף והיה קושר קשרים להזכירו כדרך שקושרים
המכשים להזכיר חיוב דבר ומלמך כח ומתירין כדי שיעשהו על
פנתים יהיו מהטעם שיתכוין והוא דקתמר אמר לו הקדוש ברוך
הוא את שוכחו לאו מפוש קתמר
קתמר אלא שהקדוש ברוך הוא עשה לו נס שיזכר ענינו ע"י חלום
פרשה ;

הדא הוא דכתיב ולא זכר
שר המשקים את יוסף ויתכפל ולא זכר
תנחים וקתמר דמתכפל ולא זכר
ויוסבהו אתת לומר שלא זכרו
מעמו ואף שמעשה תנחים וקשר
קשרים שכחו ;

את שוכחו כו' פירש שרשה
ה' שלא יזכרהו שר
המשקים מיד שלא אחר כך כדי
שיוכל שלא יהיה נדולתו בשפתו
שלא מפי אחר שנשכח ממנו ול"ל
לקתמר שר המשקים שכחך
שמעם להודיע ליוסף כי לא היה
לו ליתלות בחלום שלא היה שר המשקים
לקחת כשרשה השוכה ולכן רמה שלא יזכר אלא מחר שיושבה שר
המשקים ;

כי מחכה כו' מכאן אתי מורה למה שאתר בשל העקידה בכלל
הפ' הזו שרומזת לכל מקרינו ויוסף הוא רמז לאומתנו
שלכן אתר בכאן שעניין יוסף פתח תקוה לנו בגלותינו כי אתי מחכה
ליוסף שיגלוך ובכ"ז אלך כה' וכן אלהינו בגלות והיינו דמסיים
אתי מחכה לגליות כו' ואנה זה מייתי אתי כל אי שכתוב טוכה
אתרי היותם כי כל אלו פתח תקוה ג"כ לגלות ומכל מקום
ק"ק אתתי לא מייתי אתרינו אתי הכלל יוצה אתעי הדנה ואקדימו
אתולין ודניאל אנוכ אריות וחולאם ;

ועיין למה הזכיר הגאולה בג' אתרים דהיינו היות הגליות
בשם ותלה ושקוית סוכת דוד והיות כל העולם וכו'
ואם כח להזכיר יותר כמה אינו אתרים אתרים כנין הוכחת אתרי
ישראל בגוספקות ואפי אילת והרכבת כפוך אפנים וכיוצא אתלו
הנכרים ;

ואפשר לומר שאתפי שיעמת היותם בכל אתגאולה לכמה
שנות אתם כי כשאתרנו אתעי אתרכה עד שאין כני
ישראל לשני האומות כשעם כיס ואיך יכנייר שיהיו נולדים כל
האומות ואיבדים את ארץ ישראל אתתי אתעי ' ואתם אתיותנו
נעלמי הקניים אתודעים אתל כל האומות כי ברוב הטלטולים
והגליות בלעם פרושה מן הכיס ולמה נרים רגם לעשות חיל והול
מלכות והלחם חול מלכינו ;

ומחם אתיותנו אתולחים ונעזבים זה כמה שנים בגלות
אתרוך הזה וכמו שהעון ה' אתהתיכי כשנדנו אתם
שלא נשתעה תפלת כמה נדולים היו בני ניום אתרכן עד שתה
להקים את שבטי ישראל כימים הראשונים שהיינו נענים
בתפלתנו ' ואתם אתפי שה' אתסיר אתתנו ונדרכנו אתעונינו ואת
לנו עוד עקום אתרי זאת ואתומר אתרו כנוים לא יוסיפו לנור פני
ה' אלקים לא יוסיף להניטם ' ואתם אתפי אתפסד יחסנו אתנד
נוים היינו כבדלים אתעמי אתרנות ובעבו נכסד אתם אתפי ערכוף
כני ככר עתנו וכמה שאתר בנמרת אטו אתן נוירעי' אתיכן קן
אתינן לה כתיב נשים כניון עכו כו' וכן אתכתו זה עם זה נתערבנו
טוב כרע וכטלה אתנלת יוחסין והרי את כפ' יוחסין אתין אתכינם
שורה אלא על אתפחות אתיוחסו ' ואתר עוד שם ניום שנאתר
ה' יוחסין כו' ואתם להיותנו בתכלית אתפלות והכזוי יותר מכל
אתומות וכמ"ש אתדרש על כי הייתי זולל ואיך יקוים אתר כך
אתעלה וכנוד ' ואתם להיותנו אתוזרים כך' רוחות זנר אם זנר
אם כאתסורי' כין אתומות אלא יתקבלו רוכבי שיסים סוסים כרכש
אתטורש ' ואתם להיות קצתנו אתדוכאים כיסורין כתלך אתמיח
ואתכיריו לא יקוים אתרוכה לאתלאם ' ואתם לרב אתתאינו כלל
דור ודור אתכר יאתר אתין זכות להגאל ח"ו ;

לכן הזכיר או להיות פתח תקוה כנגד טענו או ' וכנגד הפ'
אתר מי אתכה לאתכרתם כו' כי כמו שעם היותו עדיני

אתפי אתתנה אתנחים להזכיר את יוסף שאתומר כשאתעשה כך וכך
יהיה לי סימן ליוסף והיה קושר קשרים להזכירו כדרך שקושרים
אתכשים להזכיר חיוב דבר ואתלך כח ואתירין כדי שיעשהו על
פנתים יהיו מהטעם שיתכוין והוא דקתמר אמר לו הקדוש ברוך
הוא את שוכחו לאו מפוש קתמר
קתמר אלא שהקדוש ברוך הוא עשה לו נס שיזכר ענינו ע"י חלום
פרשה ;

הדא הוא דכתיב ולא זכר
שר המשקים את יוסף ויתכפל ולא זכר
תנחים וקתמר דמתכפל ולא זכר
ויוסבהו אתת לומר שלא זכרו
מעמו ואף שמעשה תנחים וקשר
קשרים שכחו ;

את שוכחו כו' פירש שרשה
ה' שלא יזכרהו שר
המשקים את יוסף מיד שלא אחר כך כדי
שיוכל שלא יהיה נדולתו בשפתו
שלא מפי אחר שנשכח ממנו ול"ל
לקתמר שר המשקים שכחך
שמעם להודיע ליוסף כי לא היה
לו ליתלות בחלום שלא היה שר המשקים
לקחת כשרשה השוכה ולכן רמה שלא יזכר אלא מחר שיושבה שר
המשקים ;

כי מחכה כו' מכאן אתי מורה למה שאתר בשל העקידה בכלל
הפ' הזו שרומזת לכל מקרינו ויוסף הוא רמז לאומתנו
שלכן אתר בכאן שעניין יוסף פתח תקוה לנו בגלותינו כי אתי מחכה
ליוסף שיגלוך ובכ"ז אלך כה' וכן אלהינו בגלות והיינו דמסיים
אתי מחכה לגליות כו' ואנה זה מייתי אתי כל אי שכתוב טוכה
אתרי היותם כי כל אלו פתח תקוה ג"כ לגלות ומכל מקום
ק"ק אתתי לא מייתי אתרינו אתי הכלל יוצה אתעי הדנה ואקדימו
אתולין ודניאל אנוכ אריות וחולאם ;

ועיין למה הזכיר הגאולה בג' אתרים דהיינו היות הגליות
בשם ותלה ושקוית סוכת דוד והיות כל העולם וכו'
ואם כח להזכיר יותר כמה אינו אתרים אתרים כנין הוכחת אתרי
ישראל בגוספקות ואפי אילת והרכבת כפוך אפנים וכיוצא אתלו
הנכרים ;

ואפשר לומר שאתפי שיעמת היותם בכל אתגאולה לכמה
שנות אתם כי כשאתרנו אתעי אתרכה עד שאין כני
ישראל לשני האומות כשעם כיס ואיך יכנייר שיהיו נולדים כל
האומות ואיבדים את ארץ ישראל אתתי אתעי ' ואתם אתיותנו
נעלמי הקניים אתודעים אתל כל האומות כי ברוב הטלטולים
והגליות בלעם פרושה מן הכיס ולמה נרים רגם לעשות חיל והול
מלכות והלחם חול מלכינו ;

ומחם אתיותנו אתולחים ונעזבים זה כמה שנים בגלות
אתרוך הזה וכמו שהעון ה' אתהתיכי כשנדנו אתם
שלא נשתעה תפלת כמה נדולים היו בני ניום אתרכן עד שתה
להקים את שבטי ישראל כימים הראשונים שהיינו נענים
בתפלתנו ' ואתם אתפי שה' אתסיר אתתנו ונדרכנו אתעונינו ואת
לנו עוד עקום אתרי זאת ואתומר אתרו כנוים לא יוסיפו לנור פני
ה' אלקים לא יוסיף להניטם ' ואתם אתפי אתפסד יחסנו אתנד
נוים היינו כבדלים אתעמי אתרנות ובעבו נכסד אתם אתפי ערכוף
כני ככר עתנו וכמה שאתר בנמרת אטו אתן נוירעי' אתיכן קן
אתינן לה כתיב נשים כניון עכו כו' וכן אתכתו זה עם זה נתערבנו
טוב כרע וכטלה אתנלת יוחסין והרי את כפ' יוחסין אתין אתכינם
שורה אלא על אתפחות אתיוחסו ' ואתר עוד שם ניום שנאתר
ה' יוחסין כו' ואתם להיותנו בתכלית אתפלות והכזוי יותר מכל
אתומות וכמ"ש אתדרש על כי הייתי זולל ואיך יקוים אתר כך
אתעלה וכנוד ' ואתם להיותנו אתוזרים כך' רוחות זנר אם זנר
אם כאתסורי' כין אתומות אלא יתקבלו רוכבי שיסים סוסים כרכש
אתטורש ' ואתם להיות קצתנו אתדוכאים כיסורין כתלך אתמיח
ואתכיריו לא יקוים אתרוכה לאתלאם ' ואתם לרב אתתאינו כלל
דור ודור אתכר יאתר אתין זכות להגאל ח"ו ;

לכן הזכיר או להיות פתח תקוה כנגד טענו או ' וכנגד הפ'
אתר מי אתכה לאתכרתם כו' כי כמו שעם היותו עדיני

לסוף ימיו רחה זרע פורה למעלה רחם כן כתתי מעט ירכה ה'
המון ישראל לרבות ארץ והוא מש"ה ' היה לכרתם וירם את הארץ '
וכן אתר ואתמרת בלבבך מי ילד לי את אלה ;

וכנגד הכ' אתר מי אתכה ליעקב כי כתו שהכרהו אלהים
כתר ענינו בעובר ונכסים אחרי
היותם והפסד אתונו ע"י אלינו
כן יהיה ליסראל והוא מש"ה
תחת הכחות אתיה זכ וכנגד
הכ' אתר מי אתכה ליוסף שמעם"י
שזתן רב שכעם ברעות נפשו
הנליח לאתלוכה ' וכנגד הכ'
אתר מי אתכה לאתסר שתף על פי
שהושלך ליאור שיהיה כמו שנתיהה
הכיתה ועשה והנליח ' וכנגד
הכ' אתר מי אתכה לרות שמעם"י
שלאתורש היו אתסקים כה אם
רחויה לבא בקהלכ"ש לאתלוכה
אתרה לאתלות יסראל על פי נביא
ספרכם זכותה כי אתופי ולא
אתוכית כדאיתה בגמרת וכן
אתשפחות אתיוחסות יתכררו
ויתלבנו על ידי אתיח כתש"ם
ויסב אתרק ואטהר כסף כו' ;
וכנגד הו' אתר מי אתכה לישרחל שעם היותם נאתכרים
בחטאם להתן נאתלטו בתוכה אתוך הכרה כן ישרחל
על ידי התוכה ינאלו שכהנינו אור נאולתם ה' יעתיד לשם תלך
קשם כהתן שיהיה בתוכה כראיתה כש' חלך ' ומה שהזכיר
את הנאולה נ' אתרים נר' אתפי שתין דתו שנבקש יום הנאולה
להשנת אתתדה אתמומה בעובר ועתשלה ומעדני מלך כו' אם אתפי
נ' שנות ;

האחר אתפי הכבו' כי ידעו נויים אתעל"ר' את בשת' וכלימת'
כהיות כי יעשו לנו בחתרם נחנו פשענו ומרינו
בשפיכות דם נואלם ולכן רחק אתמנו ואתדבק אתולטנו היה
שנחים לשם ולאתלה כי אתרנו כרית אתלהיו ולא הלבנו לקרות
נחשים ועקרבים ;

והשני לקרא שם שתים אתחולל בנויים כאתור להם עם ה'
אלה ואתרנו יהיו ' והנ' להיות לנו אתקום לעבוד
את ה' פחין אתעכב כמה שאתר הרב בהלכות אתלכים ' וכנגד
הו' אתר מי אתכה לנלינת לוד שיקימנה ה' ' וכנגד הנ' אתר מי
אתכה לשוכת לוד שיקימנה ה' ' וכנגד הנ' אתר מי אתכה שיהיו
כל העולם אתנוה אתחת ;

ועיל שהכוונה כזה לומר שכל התשוקות אתנוטיות אין
השנתם לא כחיל ולא ככח כי אם כרוחי ה' על דרך
כי לא לקלים אתרון כו' ואתדרכה אתקום שיתיתם אתדם אתם
כדרך העולם יתניתם ה' כהשנתה ולפי שהתשוקות אתם היותן
נכללות כשלשה סוגים והן הטוב והאתועיל והערב יתפרדו לכמה
סעיפים לכן הזכיר ג' אלו כנגד ג' התשוקות '
מי שיתשוקק לכניס הזכיר התנחם כהשנתה אחרי
היותם ' ולפי שיתשוקק לעשור ולכבוש הזכיר התנחם
ליעקב אחרי היותם ' ולפי שיתשוקק לשררה ומלכות הזכיר
התנחתו ליוסף אחרי היותם ' ולפי שיתשוקק חכמה וכינה
הזכיר התנחה לתשם תעפ"י שהושלך להבור ' ולפי שיתשוקק
לכבוד ודבר הזכיר התנחם לרות עם היותה נוירת ותרוחקת
מלשלשת יוחסין ועכ"ז דבקה כיחם ולכבוד מלכות בית דוד '
ולפי שיתשוקק לעשות תשפט ולשפוט כל כנדק הזכיר את דוד אתר
זו תותת נפשו להכניע עתיו כאתונתו וזו היא בדיקתו שנבדק
כתרשש כלקתין כפ"ב פרשה ב' ולכן אף כי היה רחוק מזה
להיותו נדחה מבית אתיו לרעו' את נתנו עכ"ו אתחר עלות הכיתו
לרעות כיעקב עתו ' ולפי שיתשוקק להיות שליט כעולתן

מ"מ הפסוקי

עמוס ט נפניה ג

סדר ויהי מקץ

פרשה פט

מקץ שנתים ימים וגו׳ קץ שם להשך · וזמן נרמז לעולם כמה שנים יעשה באפילוה ומאי פעמיה קץ שם להשך שכל זמן שיצ״ר בעולם אופל וצלמות בעולם · דכתיב אשן אופל וצלמות · נעקר יצ״ר מן העולם אין אופל וצלמות בעולם · ר״א קץ שם להשך · זמן נתן ליוסף במ״ה שנים יעשה באפילוה בגין שהגיע הקץ הלכם פרעה הלום ;

ג ויהי מקץ שנתים ימים · פכל עצב יהיה מותר ורבר שפתים אך למחסור · אר״ש בר אבא בגין בין שותה המין לשותה צונן · ורבר שפתים אך למחסור · מלמד עשורית אחת בציפורין ואית ראמרין רבי שמעון בר אבא הות בשעה שהיה רואה עצמות שהזורות הוה אומר אלו של שותי מים חמין · ארוסות אומר אלו של שותי יין לבנות אלו של שותי מים חמין · ר״א בכל עצב יהיה מותר · כל רבר שנעשה יוסף עם אחיו היה לו ליתרון מנענ למה שנטל את בתה · ורבר שפתים אך למחסור · על ירי שאמר לשר המשקים וכרתני והזכרתני ניתוסף לו שתי שנים שנאמר ויהי מקץ שנתים · אשרי הגבר אשר שם ה׳ מבטחו · זה יוסף · ולא פנה אל רהבים · ע״י שאמר לשר המשקים וכרתני והזכרתני ניתוסף לו ב׳ שנים · אשרי הגבר אשר שם ה׳ מבטחו · רבי יוחן אמר הטין דיבי רבנים שהם ששים אחרי כוב אלא לשו שהוא בושת בהם ·

סדר מקץ

פרשה פט

מקץ · סם למחק כו׳ער ד״ק ל מתי ויהי מקץ ויהי לפנתים ימים מיכבי ליה כתו ויהי כפנתים שנה ויהי כפלפים שנה חולתם שם הוה כפי פסוקו שהיה מקרה שלירת המעשה הזה בזמן זה הסום דלפון קץ הסמך על זמן מסוער מתחלה שהגיע קצו כמו מקץ שנים שנים תעשה סוטה שהוא זמן מסוער כתנות ס׳ שלזמן שנים שנים תעשה סוטה וכשגיע קור לזמן יחמר שנה על שנה · דומיא דמקץ הוות לה כדת הנשים י״ב חדש וכן מקצב שנים שנים תוכיח את כל מעשר תבואתך וכן ויהי מקץ ל״ב שנה יהמו כני יעקב כן דהיינו כפלגות הזמן שנאמר בין כתרים וכן ויהי מקץ ימים ויכא יוסף כנגד ל׳ שלו את כ׳ לחות שהכתים היינו תפלגות הזמן שקבע לו כפלגותו הכרה כי כן תחר ליעד · ולא טעו שלח ביום שהתחיל כתה שתחר ז׳ל וסח דכתיב בקץ וכתל ויהי מקץ ימים ויכא קץ מפרי שחלמה כו׳ הם דרשינן לעיל פרשה כ״ב שעשה כתל קיים מן הפחוב ופל שהתחיל לו מן הפסח עד העצרת וכן כדפר וסח דכתיב מקץ שנים שנים לשבת תכרם כתרץ כשנין הם שהי כנתרמ שזה זמן מוגבל לה שהוא עם הפקרה בתרץ ישראל ואין לה וסח דכתיב ויעזבו מתור שהרן מקץ מ׳ יום ;

כבר שהרי ל״ל שמה׳ ימים שיעורו שהרן ביומים מעטים לפי שנמשי לענין שיעזור עליהם יום לשנה וסח כן ומן מקרש ימים מ׳ יום · וכשה דכתיב ויהי מקץ ויפתח נח כ״ש · ולכ״ש ימים ומן ליוסף ביומים מסור שנתים יומים וסמך לזה שייפי קץ שם לשהך שכדרש יוסף ותשלה דרש ליה כפפטיק כדרך שהדרש ;

כמה ימים יעשה נשהל דהיינו כעה״ן פיסורין ככני חדש ושרי כרשני שקולקלו וכרשני לעיל כי״ב ו׳ דכרים נעלו וכגנדן תולדת חסר ולעתיד ביומות תשיבנו יחזרו כלשהר שהם והכווכה בכאן לומר שים קץ לגחולה עכ״פ תפילו לא יעשו תשובה וכשהר לה זכו כעתה ;

וניאר טעמיה כו׳ קרא שם ושוהל וה״ק שם טעם ניתן קץ לשהך ולא יתעיר השולם כשהב ת׳שהי שעשה שהך שיהו שלח שהני יג׳שר ליסר הפרוקת כשהעם והיינו שהן שפל

ג״ת שהפוקו

ליהוות כשנאה גופניה כרוב שהשכל ושהשגל ושלמו כזטר לשהעם ליהויכין שהרי ירושם שפך שניה עשור כבית שהפורין לבעמו שוקקה הכל שהוה שהפילו לכחיות זרע הוכרכו לשבעל לו שעה דרך הנגב כרלויתא לקמן כש״ג פרשה י״ט

טעם שהר כך יהא שעם ושהרוהו שרוהא כתנה לו שוהת שהלך כשהקטו וכבטחה ולכי ניש שהפוקק לשהרך ימים לשביר שהמלך לה׳שע שהרי ירושם שכבר שהו כשנת שהנות · ולפי ניש שהפוקק לשהויכיו כש״ם שם קשהוכו שהביר שהנה זה ניש שיהי לשן ירושם שהרי ירושם ולפי ניש שהפוקק לשהמשך שהו כעולם על רבר כבול ושהלה שהביר שהנה תלה ושם לגליות שהרי ירושם · ולפי ניש שהפוקק ליהוב העולם לשנות כניש ולשהוטע כרש״י כש״ם שפר שהמוכו כשפר יסוד העולם שהביר שהקות סוכת דוד שהבולת סוהו ירושם שהרן כעה שהחר שם למען ייראו מת שהרית הרש כל הגויש ש״ם · ולכי ניש שהפוקק לשהלי שת נשהו לעבוד שת ש׳ שכל דשהיו שהביר שהיכת שהבולם שהעיד שהת לקרות כלש בשם ש ;

מלש ח

מ קץ שם למחק כו׳ער ד״ק ל מתי ויהי מקץ ויהי לפנתים ימים מיכבי ליה כתו ויהי כפלפים שנה חולתם שם הוה כפי פסוקו שהיה מקרה שלירת המעשה הזה בזמן זה הסום דלפון קץ הסמך על זמן מסוער מתחלה שהגיע קצו כמו מקץ שנים שנים תעשה סוטה שהוא זמן מסוער כתנות ס׳ שלזמן שנים שנים תעשה סוטה וכשגיע קור לזמן יחמר שנה על שנה · דומיא דמקץ הוות לה כדת הנשים י״ב חדש וכן מקצב שנים שנים תוכיח את כל מעשר תבואתך וכן ויהי מקץ ל״ב שנה יהמו כני יעקב כן דהיינו כפלגות הזמן שנאמר בין כתרים וכן ויהי מקץ ימים ויכא יוסף כנגד ל׳ שלו את כ׳ לחות שהכתים היינו תפלגות הזמן שקבע לו כפלגותו הכרה כי כן תחר ליעד · ולא טעו שלח ביום שהתחיל כתה שתחר ז׳ל וסח דכתיב בקץ וכתל ויהי מקץ ימים ויכא קץ מפרי שחלמה כו׳ הם דרשינן לעיל פרשה כ״ב שעשה כתל קיים מן הפחוב ופל שהתחיל לו מן הפסח עד העצרת וכן כדפר וסח דכתיב מקץ שנים שנים לשבת תכרם כתרץ כשנין הם שהי כנתרמ שזה זמן מוגבל לה שהוא עם הפקרה בתרץ ישראל ואין לה וסח דכתיב ויעזבו מתור שהרן מקץ מ׳ יום ;

כבר שהרי ל״ל שמה׳ ימים שיעורו שהרן ביומים מעטים לפי שנמשי לענין שיעזור עליהם יום לשנה וסח כן ומן מקרש ימים מ׳ יום · וכשה דכתיב ויהי מקץ ויפתח נח כ״ש · ולכ״ש ימים ומן ליוסף ביומים מסור שנתים יומים וסמך לזה שייפי קץ שם לשהך שכדרש יוסף ותשלה דרש ליה כפפטיק כדרך שהדרש ;

כמה ימים יעשה נשהל דהיינו כעה״ן פיסורין ככני חדש ושרי כרשני שקולקלו וכרשני לעיל כי״ב ו׳ דכרים נעלו וכגנדן תולדת חסר ולעתיד ביומות תשיבנו יחזרו כלשהר שהם והכווכה בכאן לומר שים קץ לגחולה עכ״פ תפילו לא יעשו תשובה וכשהר לה זכו כעתה ;

וניאר טעמיה כו׳ קרא שם ושוהל וה״ק שם טעם ניתן קץ לשהך ולא יתעיר השולם כשהב ת׳שהי שעשה שהך שיהו שלח שהני יג׳שר ליסר הפרוקת כשהעם והיינו שהן שפל

ג״ת שהפוקו

ולגליות כשנאה גופניה כרוב שהשכל ושהשגל ושלמו כזטר לשהעם ליהויכין שהרי ירושם שפך שניה עשור כבית שהפורין לבעמו שוקקה הכל שהוה שהפילו לכחיות זרע הוכרכו לשבעל לו שעה דרך הנגב כרלויתא לקמן כש״ג פרשה י״ט

טעם שהר כך יהא שעם ושהרוהו שרוהא כתנה לו שוהת שהלך כשהקטו וכבטחה ולכי ניש שהפוקק לשהרך ימים לשביר שהמלך לה׳שע שהרי ירושם שכבר שהו כשנת שהנות · ולפי ניש שהפוקק לשהויכיו כש״ם שם קשהוכו שהביר שהנה זה ניש שיהי לשן ירושם שהרי ירושם ולפי ניש שהפוקק לשהמשך שהו כעולם על רבר כבול ושהלה שהביר שהנה תלה ושם לגליות שהרי ירושם · ולפי ניש שהפוקק ליהוב העולם לשנות כניש ולשהוטע כרש״י כש״ם שפר שהמוכו כשפר יסוד העולם שהביר שהקות סוכת דוד שהבולת סוהו ירושם שהרן כעה שהחר שם למען ייראו מת שהרית הרש כל הגויש ש״ם · ולכי ניש שהפוקק לשהלי שת נשהו לעבוד שת ש׳ שכל דשהיו שהביר שהיכת שהבולם שהעיד שהת לקרות כלש בשם ש ;

סדר ויהי מקץ

פרשה פט

מקץ שנתים ימים · קץ שם להשך · וזמן נרמז לעולם כמה שנים יעשה באפילוה ומאי פעמיה קץ שם להשך שכל זמן שיצ״ר בעולם אופל וצלמות בעולם · דכתיב אשן אופל וצלמות · נעקר יצ״ר מן העולם אין אופל וצלמות בעולם · ר״א קץ שם להשך · זמן נתן ליוסף במ״ה שנים יעשה באפילוה בגין שהגיע הקץ הלכם פרעה הלום ;

ג ויהי מקץ שנתים ימים · פכל עצב יהיה מותר ורבר שפתים אך למחסור · אר״ש בר אבא בגין בין שותה המין לשותה צונן · ורבר שפתים אך למחסור · מלמד עשורית אחת בציפורין ואית ראמרין רבי שמעון בר אבא הות בשעה שהיה רואה עצמות שהזורות הוה אומר אלו של שותי מים חמין · ארוסות אומר אלו של שותי יין לבנות אלו של שותי מים חמין · ר״א בכל עצב יהיה מותר · כל רבר שנעשה יוסף עם אחיו היה לו ליתרון מנענ למה שנטל את בתה · ורבר שפתים אך למחסור · על ירי שאמר לשר המשקים וכרתני והזכרתני ניתוסף לו שתי שנים שנאמר ויהי מקץ שנתים · אשרי הגבר אשר שם ה׳ מבטחו · זה יוסף · ולא פנה אל רהבים · ע״י שאמר לשר המשקים וכרתני והזכרתני ניתוסף לו ב׳ שנים · אשרי הגבר אשר שם ה׳ מבטחו · רבי יוחן אמר הטין דיבי רבנים שהם ששים אחרי כוב אלא לשו שהוא בושת בהם ·

ג״ת שהפוקו

ולגליות כשנאה גופניה כרוב שהשכל ושהשגל ושלמו כזטר לשהעם ליהויכין שהרי ירושם שפך שניה עשור כבית שהפורין לבעמו שוקקה הכל שהוה שהפילו לכחיות זרע הוכרכו לשבעל לו שעה דרך הנגב כרלויתא לקמן כש״ג פרשה י״ט

טעם שהר כך יהא שעם ושהרוהו שרוהא כתנה לו שוהת שהלך כשהקטו וכבטחה ולכי ניש שהפוקק לשהרך ימים לשביר שהמלך לה׳שע שהרי ירושם שכבר שהו כשנת שהנות · ולפי ניש שהפוקק לשהויכיו כש״ם שם קשהוכו שהביר שהנה זה ניש שיהי לשן ירושם שהרי ירושם ולפי ניש שהפוקק לשהמשך שהו כעולם על רבר כבול ושהלה שהביר שהנה תלה ושם לגליות שהרי ירושם · ולפי ניש שהפוקק ליהוב העולם לשנות כניש ולשהוטע כרש״י כש״ם שפר שהמוכו כשפר יסוד העולם שהביר שהקות סוכת דוד שהבולת סוהו ירושם שהרן כעה שהחר שם למען ייראו מת שהרית הרש כל הגויש ש״ם · ולכי ניש שהפוקק לשהלי שת נשהו לעבוד שת ש׳ שכל דשהיו שהביר שהיכת שהבולם שהעיד שהת לקרות כלש בשם ש ;

מלש ח

מ קץ שם למחק כו׳ער ד״ק ל מתי ויהי מקץ ויהי לפנתים ימים מיכבי ליה כתו ויהי כפלפים שנה חולתם שם הוה כפי פסוקו שהיה מקרה שלירת המעשה הזה בזמן זה הסום דלפון קץ הסמך על זמן מסוער מתחלה שהגיע קצו כמו מקץ שנים שנים תעשה סוטה שהוא זמן מסוער כתנות ס׳ שלזמן שנים שנים תעשה סוטה וכשגיע קור לזמן יחמר שנה על שנה · דומיא דמקץ הוות לה כדת הנשים י״ב חדש וכן מקצב שנים שנים תוכיח את כל מעשר תבואתך וכן ויהי מקץ ל״ב שנה יהמו כני יעקב כן דהיינו כפלגות הזמן שנאמר בין כתרים וכן ויהי מקץ ימים ויכא יוסף כנגד ל׳ שלו את כ׳ לחות שהכתים היינו תפלגות הזמן שקבע לו כפלגותו הכרה כי כן תחר ליעד · ולא טעו שלח ביום שהתחיל כתה שתחר ז׳ל וסח דכתיב בקץ וכתל ויהי מקץ ימים ויכא קץ מפרי שחלמה כו׳ הם דרשינן לעיל פרשה כ״ב שעשה כתל קיים מן הפחוב ופל שהתחיל לו מן הפסח עד העצרת וכן כדפר וסח דכתיב מקץ שנים שנים לשבת תכרם כתרץ כשנין הם שהי כנתרמ שזה זמן מוגבל לה שהוא עם הפקרה בתרץ ישראל ואין לה וסח דכתיב ויעזבו מתור שהרן מקץ מ׳ יום ;

כבר שהרי ל״ל שמה׳ ימים שיעורו שהרן ביומים מעטים לפי שנמשי לענין שיעזור עליהם יום לשנה וסח כן ומן מקרש ימים מ׳ יום · וכשה דכתיב ויהי מקץ ויפתח נח כ״ש · ולכ״ש ימים ומן ליוסף ביומים מסור שנתים יומים וסמך לזה שייפי קץ שם לשהך שכדרש יוסף ותשלה דרש ליה כפפטיק כדרך שהדרש ;

כמה ימים יעשה נשהל דהיינו כעה״ן פיסורין ככני חדש ושרי כרשני שקולקלו וכרשני לעיל כי״ב ו׳ דכרים נעלו וכגנדן תולדת חסר ולעתיד ביומות תשיבנו יחזרו כלשהר שהם והכווכה בכאן לומר שים קץ לגחולה עכ״פ תפילו לא יעשו תשובה וכשהר לה זכו כעתה ;

וניאר טעמיה כו׳ קרא שם ושוהל וה״ק שם טעם ניתן קץ לשהך ולא יתעיר השולם כשהב ת׳שהי שעשה שהך שיהו שלח שהני יג׳שר ליסר הפרוקת כשהעם והיינו שהן שפל

ג״ת שהפוקו

ולגליות כשנאה גופניה כרוב שהשכל ושהשגל ושלמו כזטר לשהעם ליהויכין שהרי ירושם שפך שניה עשור כבית שהפורין לבעמו שוקקה הכל שהוה שהפילו לכחיות זרע הוכרכו לשבעל לו שעה דרך הנגב כרלויתא לקמן כש״ג פרשה י״ט

טעם שהר כך יהא שעם ושהרוהו שרוהא כתנה לו שוהת שהלך כשהקטו וכבטחה ולכי ניש שהפוקק לשהרך ימים לשביר שהמלך לה׳שע שהרי ירושם שכבר שהו כשנת שהנות · ולפי ניש שהפוקק לשהויכיו כש״ם שם קשהוכו שהביר שהנה זה ניש שיהי לשן ירושם שהרי ירושם ולפי ניש שהפוקק לשהמשך שהו כעולם על רבר כבול ושהלה שהביר שהנה תלה ושם לגליות שהרי ירושם · ולפי ניש שהפוקק ליהוב העולם לשנות כניש ולשהוטע כרש״י כש״ם שפר שהמוכו כשפר יסוד העולם שהביר שהקות סוכת דוד שהבולת סוהו ירושם שהרן כעה שהחר שם למען ייראו מת שהרית הרש כל הגויש ש״ם · ולכי ניש שהפוקק לשהלי שת נשהו לעבוד שת ש׳ שכל דשהיו שהביר שהיכת שהבולם שהעיד שהת לקרות כלש בשם ש ;

ד"ח המפרשי

הכתוב לא מיירי אלא בדבור בני אדם • ועיין כתס' על לא מלאתי לנוף טוב מעתיקה :

לבנות אלו סל שתי מיס חמין סייגו על ידי סמיס דאס לא כן הס מזיקים מאד וכן מוכח בפ' כל הכסר כספ דאחרי ולא כספ דפוסרי ולא מוכח אלא סדס כיס ביני מכל סדס כיס ביני לית לן בה :

כל דבר שבעטער וכו' ק"ס עיין הזכרת הבלאתו על ידי נערו עס נערו על דבורו ועוד למה פי' יהיה מותר בהלאתם ובופנית ולא בשקדית :

קהלת רבתי

ויש לומר סרוכה אתה למימר שהכתוב אתה למימר דלא תיקשה מיך בהיותו בית מדוכו ס' עמו וכשמסר נפשו לעבודתו לא עמד עליו והכיחו סיבטער בהיותו בסוכר ולא עוד אלא שהתעבב שבתים לפתות ואף סגם סס ס' עמו מכל מקום מבטער היה סס כמס שאתר והזכרתני לל פרעה ולכך אתר כי לא כמתך מוס רק יתרון כי מסבתני ס' להפליח הבדיק בעולם וזה והכוונת מהסבירה יוכה לייכנות בהיכר וכעובדא דהסוא דף התכלת דקאתר סדיינין שהניעה לו בתיסור סניעה לו בהיתר כו' ולכן היה אתת ס' סיטול גדולה יוסף ויקח את כתב דעדיפא מינה ולכן שכב ס' סיעתו בסוכר שעל ידי זה נתודע לרעות ואס אתמר זה היה לפסר בזמן מועט ושבתים ימים לתה לכך אתר שוה נתתך לו דרך שוגם על דבורו :

ולקח את כתב דפוטיפרע הוא פוטיפרע כדלעיל פרשה פ"ח :

עד ידי שאתר לשר המשקים כי לולי זה היה בסוכר רק ב' שנים כדלקמן ס"ב פ"ו :

עד ידי שאתר לשר המשקים תימא מה אתטא הוא וכי ס"ב בעיני ס' סיבקש הבדיק נרציו בדרך הטבע והשתדלות התכוסי אלדבה שתקר כוה ושוחק על הגם לבד עון אשר אתטא ושבת קטר הסשנאה התלהית מעליו וכמ"ש ז"ל יכול אתי יוסב וכטל ת"ל בכל מעשה ידיך • וכבר האריכתי כוה בדרושי בס מרגליס :

וליכא למימר מפני שיוסף לא בטח בס' כלל רק בשר המשקים כי תלילה לבדיק מעשות זאת • ויותר ק' הס דדרים שאני הגבר זה יוסף וכו' שהוא מעשה לשתור כיון דיוסף נענש על שאתר כי אס זכרתני נראה שפגם שלא הבטיס ולא אס ס' מבטחו :

ונראה דלאו דרך עונש הוא אלא שרצה התלהים שלא שתיה הצלתו על ידי אדם אלא שהשגחה וכדכתיב לעיל גם' הקודמת סימן ו' ולכן לפי שאתר כי אס זכרתני וירחס שעל ידי כן ינצל מבית האסורין בסכח וכרו שנתים ימים ולבסוף דרים אשר אס ס' מבטחו ביוסף דולתי בוטח בס' לכרו היה כי לא התחכן לשר המשקים סיוטיתו כי מ"ש כי אס זכרתני אתך הוא שבלל הפתרון כת"ס רש"י בתוס וביאורו הרא"ס • מ"ל כולתי יוסף אס ס' מבטחו מאחר שלא הפניר בשר המשקים להטות אלין חסד עד סיזור לו כדר שו הסבע שבועה כדרך שבקשי החסד וכ"ס בפת רגון כי טוב פתר ול"ק כי אס זכרתני אתך אלא בלאחר יד שלא לקנר מהשתדלות בדבריבם :

ומכל מקום ניתוסף לו שנתים שפני שר המשקים שיתוסר שתלה בטחונו בו כמה שאתר זכרתני והזכרתני והיס לו לומר יתן ה' בלבך שתוכירני • וה"ל לא פנה אל הדברים דהיינו מגרים ומס שאתר ולא פנה אל הדברים על ידי שאתר לשר המשקים כו' הק' לפי שלא פנה אל הדברים הפסיד תפילו על מ"ש כי אס זכרתני אתך אס' מדקדק עס חסידיו כאוס הפערה ומי שתינו פוגה אל הדברים אפילו מאתר זה מגונה :

המון דיבי דברים דרים דברים נוטריקון המון דיבי דברים מדל"ק דבה כדרך שמוציא את מגרים בשאר מקומות ופי' שכמה מיבי כוציס ימבא הבוטח בהם ובשאתר שבאריב הגה בטחת על תעצמת ובומר כן פרעה מלך מגרים לבל הבוטחים בו :

א' נמי מפרש דברים בפשוטו על הרשות מגז' שהם הרשיבוני

ג כי בא החלום ברוב ענין • אמר פרעה מי מתקיים על מי אנשי על אלהי או אלהי עלי • אמר לו אתרת על אלהיך הרא"ם הוא דכר"ע ויהי מקץ וגו' • מבית האסורים יצא למלוך ות' יוסף שיצא מבית האסורים של פרעה יצא למליך וישלח פרעה כי גם במלכויות נולד רש' במלכות של יוסף נולדת רשות של פוטיפרע. • דבר אחר ויהי מקץ ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש וות' יוסף • עם הילד השני אלו שני שנים שנתוספו לו למה ניתוסף לו שתי שנים כדי שיהלום פרעה ויתגדל על ידי הלום שנאמר ויהי מקץ שנתים ימים וגו' :

ד ופרעה

ג כי

ומתפקים בסתי ליסבת דרים המון דיבי דברים ופי' סתין לבטוח בגבוסים כי הם מסקרים בסתוכתם וכתו' הון זהיריך בכרסות כו' ואין מקרבין למדם בשעת דוחקו :

כה סחלום וכו' משום דכתיב על היאור ול"ק על שפת היאור כלשון פרעה ליוסף וזה קהלת ט מי שפסר לתין מדתין לו לחדם אלא מה שיכול לרשות דלא חזי דעייל פילא בקופא דמחטא כדתיתא בפרק הרואה להכי דרים סהדתו לו סיותו מתקיים על תלהין לפי שהיס מהרהר בלבו שם הוא מתקיים על תלהין מי שם תלהין עלין ותלהין הוא היאור כתומרו ליאורי וחף על גב דמניקן לפרס על היאור תכל היאור כתומרו ותני הייתי על תוכל דאיכא למידרש דרשינן ולהכי מייתי כי כא סחלום ברב ענין ספירושו שהחלום בא כפי ענין המחוסב על דרך רעיונך על מסכנך סליקו • תכל כמדרש קהלת הגירסת משונה ושם פירשתיו :

כו' מתקיים על מי פירוש שומר ומשגיח על מי וכהסיא דרבי יוחנן דכסמוך :

כי מבית האסורים יצא למלוך זה יוסף כו' מפרש קרתי בפוטיפר ויוסף וכדאתמרינן בת"ק טוב יצד מסכן זה יוסף וחכם שבחכמתו סחיה כל העולם כרעב ממלך וקן וכסיל זה פוטיפר כמה נסיס רתו על ידו ולא נזכר כי מבית האסורים יצא למלוך מבית גירדתו של פרעה יצא מלך שנאתר תני פרעה :

וכוונת הכתובים לפי זה לומר שחכמתו עמדה ליוסף סמלך על ידה ותו נפל סדוד פוטיפר מ' כו כדפירש שם וזה שאתר כאן כי גם במלכותו גולדה רשתו של פוטיפרע ופוטיפר היינו פוטיפרע כדלעיל פרשה פ"ו ולידת רשתו שפרעה הוריד מגדלתו ולקח נקמת יוסף ממנו כי ידע שהיה עשוק ודנין מו לפי שהיה מערער על גדולת יוסף וכן אתרו בסוחר טוב לאסור שרין בכפוי שרו כתיב זה פוטיפר ומה שהביא דרשת זו לכאן לתרוצי הת דקשה לן ליעקת דוייתי מקן כדכתיבנא לעיל ולפי זה מיינן למימר כי כת קנו של פוטיפר ונתמלאה סאתו לקן שנתים ולזה היה תת' שיוסף בכור עד הזמן ההוא כדי שתהיה מעלתו והשלמת החויב יתגו לקיים מה שנזכר שסוף הכבוד לבוא על החכם וכבודו יספיל שולתו :

אך דהך דרשת והת דכסמוך דרתיתי את כל החיים היה ליה למדרש להוכיח מקתי הת לדעיל דכי כת החלום דקיימת תסיפא לפסוק :

וישלח פרעה סיפיה דקרא וירגזהו מן הכור והוריך לרתיה תכתן דלא תיתת דכיון דכתן שר בית הסוהר ביד יוסף כל האסירים תס כן לא היה ומתי כי מבית האסורים :

ראיתי את כל החיים וכו' זה יוסף וכו' פירוש הת קרת מיירי ביוסף ופירש שכל החיים המהלכים תחת השמש היו עם הילד השני דהיינו יוסף שסוף הילד המסכן הנזכר תחלה כדלעיל וכל העולם בשתעבדו לו בתלכותו והיינו תשר יעמוד תחתיו שכתל כבוד הילד הזקן דהיינו פוטיפר כדלעיל ולפי סיקשה דילד הרתשון הוה ליה למקדייה לה הילד השני שהרי הילד החכם הוא הנזכר תחלה והוא הרתשון בתעלה לכך אתר אלו אתי שניתוספו לו כלומר דקדייה שני על שם שתי השנים שנתוספו לו כלומר הילד בעל השניות וכוונת הכתוב כי תף העכוב הזה שנתעכב שנתים בסוהר לא היה בתנם אלא כדי שעל ידי זה יתגדל והיינו דקאתר קרת תשר יעמוד תחתיו כי כדי לעמוד בגדולה הוברך כן וכדתפרש ותתי נתוסף לו כו' וכוונת התפרש לתרץ תתי דק"ל ליעקת דתקן כדלעיל בתירוץ תחר דהיינו כי שנתים נתתך עליו לעמוד שם לשכה זו וכבוא הקן יצא ותפשר תשר יעמוד תחתיו על עמדו בתקום תשרו עור שנתים :

כדי שיחלום פרעה • ותין זתן החלום עד שנתים ימים שתתו היו שתילים שני השבע ותלו חלם שתחלה כתה יבתין יוסף שיתחילו תחר שני שנים ויתתר הנה שבע שנים בתות ויתלה כדתי :

ד"מ הפסוקי

ד וכל הברייות אינן חולמין דמדה"ג ויחלום פרעה כתו ויחלמו חלום סניסם וכתנת פסים חלם כנוכדנצר חלומות וחלמם וקלתר ופרשם חלום בלעז כיצוני מסתם דמתא למי פרשה לבדו חולם ומספי מחלוקת מלך מסוגם מכל החלומות אל"ח ופרעה חולם אין כל הברייות חולמין כחלום הזה אלא יודע לאדם בחלום כי אם מה שהוא מיוחד בזמנו ובנופו ובמקומו ועתו ככי מתסבותיו בקרן כתה סתתר הפלוסין והודיעוכו רז"ל שהולך מתחלף בזה מספר המלכים כיהוא יחלום חלומות כוללים לכל העולם וזה לחייתו כוללו וכל שניהן כוללים לעולם שכלם יתנועשו לרגלי כדאיתמר בסמוך אז להיות תדרגתו נעוכה יעשיה ל: מספר החכמים כתה שתתר תילים עב: גם הזהר וחם תתמר נפי נכוכדנצר כתי ה"ל למיתר ככי שהרי הלך הוא וחלומו היה על דניאל כ: כל העולם היניכו סדר המלכיות הכולטים בעולם יש לומר שהוא דניאל כתי חזה כהויה חלמת על היין ככדכן כחומזת נמי כן לחלכיות סרחה נכוכדנצר ולא מחטעינן ככה חלה שתתא דחיכפי שלא דחו חלום כוולל כשל מלכים:

ש של כל העולם הוא כי פס"פ נפ"ם שכל מדם חולם לענמו הענין החלקי והפרטי המיוחד לו: מחנם החלך הוא חולם חלומו של כל העולם כלו עד כיחסר יחלים החלך יעשה פחלו חלמו כל ה' מהחכמים לפשתם וזוא דכר שיחות לחלך מלך פהוא כולל: והחתת מחלום החלך ענין כוולל לכל העולם כתו זה על פרשה פסיס על הפשם והרעב הכוללים לכל העולם: מכל ת"ם שכחסר יחלום החלך ה"ל כחלו חלמו כל אחד לחיחשתי מי הוקיקו לזה כי אין קושיית אינן חולמין מתיישבת בזה כדכתיב:

של כל העולם כלו הוא ואף שפעמים יחלום ענינים נוגעים לו כיחוד כחלום החילן דנכוכדנצר מכל מקום של כל העולם הם שכל שכוי סיקרה למלך יקרה מתקרשמי לכל עכדיו:

ופרעה חולם אמר רבי יוחנן וכו' אסיפת קמי דכתיב על היאור דק"ל על שפת היאור מיכעי ליה כדכתיבנא לעיל כסיומן. להכי מפרש שמתקיים על חלהיו ושנין הקיום כי לעיל כפ"סט:

ה רמז רמז לו כתה שכפרות המזרות על הפשם והרעב הין הין היאור:

אלא הין היאור שאין הנפשים יורדים למנרים אלא נילוס עולה ומשקה חוסס וכפתיחתו מרוכין כה שכע וכסוסיתו חוסטים כה רעב: וק"ח נורך לרחז זה כי דכר מוחס ושתת פרעה היה מתנאה שהוא שכת השכע והוא החושל על היאור וכח"פ פרע"ה חחדון לריאורי הוריהו ה' כי שקר נפשו:

בשעה שהשנים יפות הסוס דק"ל כשלמת כריאות הפרות ודקותן רומז לשכע והרעב שכל היותן יפות מרחה פרפות מרע, למחי רחזו לן"ח שרמז לזה שהכריו"כ'מי השכע נעשות מחין וזם יפי פיניס זה לזה שחין עין כריה נרה כחברתה והשלך כיתי הרעב:

אהבה ואחוה כתו' דאמר מנם חו קנה כתו יקנה אחו כלי מיס דרש"נ'מי ל'אחוה מדשקיק לעון אחו": וק' חיך ירחון האחוה לפרעה כזה: ועוד הה רמיזת הה חילחת פיפות מרחה כדלעיל וזמ"ש ה"ל דקרא אחת לאחשתיכן דיפות מרחה רחז לאהבה ואחוה לפי שלח נתפרש זה כפתרון יוסף:

כידי עבד מדון פי' כשהשכע כתו' כתי"ם שם ונתן פ'

ת"מ החסרכה

מת מטר מרנך כו' כעבד כאדונין יהיו רחבי לב ואין עין נרה כאברתה ודרים כר וכבד ואדון כיון דכידי עבד וקידי אדון ואם נקרא בר ה'כך רפויה יהיה כידי וכדעוסה יהיה כמו קידי אבל גירסת הערוך וכילקוט כידי כידי תריסה בעולם ולא יכולתי להולמו:

נשאו הרים נשיאתן פירוש סבלתו קל"ג קרקעות פירושים' מדרך שהרים גבוהים וכדי לשחר כשהר טוב וכי הרים נושאים עלוש אלא כזמן שהפירו מרוכין עין טוסה כעולם ועלוש כעולם שנאמר ויהי כיום הזה נשם ה' חקרתו הים על רעתו על יחת נפן ות"ת: ואיכא למידק הכא מחתי מינטר לאחויי מירעה מקנך ואיפלא הרים ולא מייתי תקרתו הים לרעתו וגי':

מעלה הסטין על ידי דוש המוכלות שהם מוכלים וגם האויר משופע כהעלר הרוחות והנשמים כגלוסים:

מרחות

מעירה הסטין הסוס דק"ל דפכוכלים הרעות כתב טוחות ולא עולות כמו כסוחות לכך אמר שרחו על מה שכבר הכריות מעלה נחחים:

וילהלן הלחמ ולפרוני"ר כת"ר לה"ם וק"ל וכתב וה"ם מדכתי קרא כלי שניה וכתב ותתפעם רוחו ולא כת"ר לחת כדהכח ס"ת סהוח לדרשה ולא מפני סלוח מכנין התפעל ומפני סחנהג רכנן ז"ל לחכר עם כל ס' חן החוחיות הנוספות החלה בכללה כתי סדרשו כחגלה מדה"ל למכתב כזחן וכתב כזמניסם כתוספת ה"ח ס"ם הרי הוח כאלו כתוב כזחן כזמנם כזמניסם: ובכתוספות ס' חלו נערות מדה"ל למכתב כמוסר כחוכר כתוכ"ם שכתולו קרי ביה כתולו'כתוחו' ומדה"ל למכתב נפרח ובתב הנער' קרי ביה נערה הנער' וכת"כ מד"ה ל למכתב מדבר לו ובתב מדבר חלין קרי ביה קול לו קול חלין חף כחן קרי ביה ותפעם ותפעם כ' פעמיות ע"כ:

זלנא ופרוניה נרח' שנפתר חלומו לפרעה כחלומו ופניתתו הוח שנכח הפתרון וכיון דשתקרוה דעתו כפתרון יוסף חיך חכלי שנחתיק עד שת לח דכרו וכ"ב נמי נפתר לו חלומו כחלום ולפי שנשכח ממנו החלום והפתרון כתב כ' פעמיות: ומכל מ"מ ר"ח כחומ"ם כנוכדנצר ותתפעם רוחו לפי שהיו שם כ' פעמיות שכחת החלום והשלמת פתרונו לח משתם הכי:

זלנא ופרוניה והח דקחת' ג"כ לחלמיה ותתפעם רוחו וחכ"ל דל"ק ולח מידי שחף שב"ב שכח החלום ופתרונו מחחר שלח נקט מחכמיו רק הנדת החלום כתיתר חלמה חמרו לי לכן לח הזכיר להם רק שהתפעמות הה' לדעת חת החלום ולכך לה' נחתיק לפי שלח היה מקום מחלמיו רק חלום ח' ל"ק חלח ותפעם מעמי' שתפעם על כ' חלמות:

חלום וחלום החילן דכתיב כלח נכוכדנצר חלמותי וחן כתוב להניד למלך חלמותיו וזה לכתיב כתר הכי ותתפעם רוחי לדעת חת החלום דחשתע מחד וגם דניחל לח הסיכו מחלה חלח על חלום הכלם חפשר שחף שחחלה היתה פקפת נכוכדנצר סיניהו לו' חלומותיו כשלמו המחיו ויעמדו לפניו ורחה כי חין מענה כפיהם נשחפק כשיגידו לו החלום מחחד ולזה לח הוצרך דניחל חו להזכיר רק על החחד וחף על פי שנניהם היו שכחים חתנו כשה כוונתו כשאלתו על חותו מרחה רחשונה חו על חותו שנרחה לו יותר מכניחל וגורח דהיינו חלום הכלם ולזה הודיעו לדניחל חן השחיס חלום הכלם שהוח המבוקש חו לנכוכדנצר וחחרי יחיס נתן לו לכו חכר תשנחו שלוש החילן ולח הוצרך לנקש חלח פתרונו ולכן

קרש

קרקעות חכמיו חולי בפתרון בעלמא ידעו להסיח ח"כ חלום
המילן דקאמר הינו פתרונו פרשתו בחלומו ובכתב ממנו ופי' להגיד
למלך תלמותיו הינו גוף חלו הכלם ופתרון חלום המילן וכבכתו
לפניו רבה לפחות בחלומותיו תחת תל תחת והוסיר תחלם
בקצת חלום הכלם דהכיכה ליה
מפשר חלמין טפי סהות הנדת גוף חלום ולא
כח"ם עקיד' הספיק לפחות על הפני לפי
שפרש"ט שבעם פליסם על הרחמן
תחדי שבגיר דניחל את הרחמן
וזה שפי יותר נכון :

להלן ליתן גדולה לך' פי'
דותתפעם תורה על
חזק הפעמיות וטרוף רוחו טפי
מותפעם לפי שהכפל הת"ו בהכפל
התלה בולעני והכפל לחזק העניין
וותפעם לפי שלא היה טרוף רוחו וכלאתו כ"כ וזה לפי שחזק
הפעולות בפי תעלת התכליות ולכן להלן פהיה לתת גדולה לך היה
מה שהיה בלאתו והתפעמיותו התחיה לל תכלית תרוכה
ות"ם כ"ג ותפעם רוחו לפי שלא ידע היה התפעמיות חזק מזולתו
תלה כל התפעמות תחך :

להלן ליתן גדולה לך' הדר פניה מדקדקים אחתי ר' הקדים
בדבריו תילתא דפרעה ורבנן הקדימו תילתא
לנבוכדנצר ואם תחתר דרכים לומר דלר' שכפל הת"ו
תורה על כפל התפעמות תמורה על שני דברים ניחא ליה
לכתורה מ"ם כאן ותפעם ואם תאמר פס ותפעם הוא הקשה מאי
כ' פעמיות תיכא ודרך לתרוצי שכלפי החלום מ' וכלפי
הפתרון מ' תכל לרבנן שכפל הת"ו פינו אלא להורות חזק התפעמות'
אחי הניחא ליה לכתורה מ"ם להלן ותפעם שתחתר פהיה מה לתת
גדולה לבדיקים רחוי פהיה התפעמיות חזק בלעיל וח"ם כאן
ותפעם תמורה על חולפת התפעמות הוא הקשה שתחתר פהיה
לתת גדולה ליוסף ולתת חייס לפולם היה רחוי פיהיה התפעמות
חזק וזרך לתרוצי לכיין בלה הוה תלה לתת גדולה לתחר לה היה
חזק ' וח"ם תחר כך כאן ב"י פהיה סמוך לבקר כו' תפום דהיות
זה סמוך לבקר תפתם יפה תכתוב כתו שכפ' תכל הות על כ"ב
תכערב לה תפתם כולי האי :

גדולה לך שבפניתנה גדולה לדניל כתן ב"ב לחנניה תיפל
ועזרי"ה ודניל בעת תן תלכות ותני על עביקת'
לי פרינת כבל לפדרך תיפך יפבך נגו :

כדי ליתן חיים תיתה בלאו הכי חיים היו
יוסף ודניל וחביריו ועוד תה תאה טול בהה דקאמר
ליתן גדולה דקאמר ליתן חיים וכילקוט לה נזכר זה
ויר' לי דב"ח היא להוה גרים חיים בתקום גדולה בגלוין והינו הא
דפי' חיים חיי הפלחה והפתחם כתה שאמר ז"ל גבי ויוסיפו לך
פנות חיים והתפעיקים הטבו דתרתי תילי ניהנו וכתבו שתי
הנפחות יחדו :

להלן ליתן גדולה פירש התפעמות דלולי זה היו תזכירים
פלומותיו ופתרונם תכל עיקר החלומות לא היו לתת
גדולה תלה כמ"ם את תשר התלים טופס הרחם את פרעה וסס
כאתר תלה רב הודע לתלכה תאי לי ליהוי :

על ידי שהוא סמוך לבקר ותפעם פי' ע"י שהוא סמוך
לבקר לא נפכח תאנו הכל לגתרי כי היה כזכר קצת
תעניני הפתרון שהרחו לו תלה היה זוכר
ענין תכוון כלתי תאחר שהיה זכר פרחם שתחם והפכה בעולם ולא
ידע לכוין תם היה העניין ול"ת ותפעם תלה היה התפעמות חזק
ולהלן שהוא כח תפערב וכבר כל הלילה עליו שכח הכל לגתרי
ולזה היה התפעמותו חזק תאל ' פירש אחר כאן ע"י
שהוא סמוך לבקר היה זתן התפעמתו' תעם כי תיל קרא תלטומי
תגריס לגות תעכבו תכל להלן שהיה תכערב' היה זתן התפעמותו
ורוכם כבל הלילה על הבקר היה תטורף ותכוהל ול"ת ותפעם
לשתבות התפעלות :

שהוא סמוך לבקר תתכתיב ויהי בבקר ותפעם תשתע
פקוים הבקר לא היה התפעמות פריך לומר
פהחלום היה סמוך לבקר פתלה היה תתפלה היה תפעם בעוד
לילה :

שהוא כח תכערב ' נר' לתפ' ובכתו נהיתה עליו פתחרי
החלום יען עוד ' ותפ"ג דה"ג כתיב ויקץ פרעה
ויען ויחלום לא כי"ל התפעמות קודם השינה על החלום השני '

מ"ת הפשוקי

ותפשר פקודם פחלום השני לא תנה עדין פתרונו תו לא הרחיקו לו
עד פחלם שנית תכל כתה כתיב ית תפעם רוחו ושכתר נפיתה
עליו :

מיך הוה כח ר' אלעזר תרבבן דקאמר פותפעם הוה על ידי
פרים פתוך לבקר וכדי שלא
ישלשל דמבטין רבי יהושע דסכנין יקפה תמתי טרח וכתב קרא
בשם רבי לוי פהרון היו אותו אלא של"א הירה ויכי בבקר לו"ת דתפה לפחפעינן
קולן נבנס באוניו ' שבע פרות השובות שבע בנות אתה פחלום פחרית תיך הוה כח כוס
טוליד ' שבע פרות הרעות שבע בנות אתה קובר ' ותפ' בלא בקפ' הרחם קאמר ר'
ובן אפר שבע שבלים השובות שבע מלכיות אתה תגבש שבע יוחנן גופיה ב' תלומות תתקיימים
שבלים הרעות שבע אפרכיות סורדות בך ' ואחר תיניהו תלום על סחרי'ה כ"ב תפלי יד
בקש לץ החכמה ואין ' אלו הנבחי פרעה ותרשומי מצרים ' דעדיפא תפה היה פיה פתיך הוה
ורעת לנבון נקל ' זה יוסף : כח דבר הת תפתר ולא תפ"ם כח תפתר ולא תפ"ם ולא תזכיר פס ולא תיל
לפחפעינן פתתקיים לחול דלין דלפי' תפל פרעה לבולה תילתא
ילפינן ' ותפ תתחר תפתי תילתא דתרתי יוסף לתילף פדרך
תזונן ותתחר התלים לעשותו תפשנות החלום תיפוק ליה תפני
תקריא סתוך לבקר ' יש לומר דתפ"ג דהוה ילף לה תיכם
תלהניח לו פרעה פהיה חלומו סתוך לבקר תפל פרעה לא הניח זה
פלא ידע היה נפקות כוס ' ולזה הוכרך לפחות החלום
פהשנות כדי שיוגד לו התהידות ע"י כך כי לומן החלום לא תת לבן
לבגידו ' ויתכן פגם יוסף לת הבחין פחלום פחרית תורה על
התכירות תכל תהשנות החלום ידע יוסכרת פתורים על התכירות
לפי פהדבר היופף תל התכיות פתרים ירבו תותותיו כת"ם בכל
פעקידה :

ז פתרון היו כו' דתם לא כן לפרעה לתם לי תלא לומר
פלא היה קורת רוח לפרעה בפתרונן ותם
תאמר ותומר תל התרטומים ותין תגיד לי פגדמה לו כתלא
לא תמרו דבר כי תדבר הכטל תינו כלום וכעם תאמר בשל
העקידה :

שלא היה קולן נכנס כאוזיו ' כתב בם"ע שזה היה תם'
כי לא פרעה בית ד' תו לפי שרתה בחכמתו פהדברים
הבם היו רחוקים תן התחשבים פיניעו פדיון ולפי ת"ם לעיל שהרתו
לפרעה בחלומו פתרונו ניחא :

שבע בנות תתה תולד ' כתב הר' תם ז"ל ולא תתעתי
פיהיכן למדנו זה ' ועוד ת"ל לומר שכעבד הו פרות
היו פוחרים ז' בנות ופעבד ז' הפבלים היו פוחרים ז' תפרכיות ולא
הבפך ' ותולי קבלה היתה היתה בע"ל ' ולי נר' דתסברת
קאמר לה תתחר פטעותם היה כתה פלא נתנו תל לבם תחלום
פרעה ענין כולל לעולם תלא פרטי תלין כתה תחתר בה"ג '
לבך תמר ירתה כתה תיתחר בפרות טובות ורעות ובליעתם הוא
הולדת בנות וקבורת בנות כי התבה תכונך בפרה ע"ד פרות
בבנין והבבלים הטובות והרעות רמז להבלחה והבבה והבלחת
המלך תיכה תלא בבוא תלכיות :

אלו תחמי פרעה הו' נר' היקלוט בקש לץ זה פרעה תכמה
ואין תלו חרטומי פרעה ולפ"ז קרי לץ לפרעה על
פהיה מתגחך כאומר לי יאורי ואני עשיתיני וזד יהיר לץ פתו '
וכוונת הכתוב פפרעה היה מבקש תכמת הפתרון מהחכמים ולא תפה
וזה לריתים ל"ם פותרון היו תבל לא לפרעה דה"ק תכה פפרעה
הוא שלא תנה תבל הם בפר היו תוליתים פתרון לדעתם '

ועוד תבל לפי נרפתנו ק' תחתי קרי ליה לחכמי פרעה :
מתי תתח קרח לתפתעינן פבקשו חכמיה ולא תנתו '
ועוד תה רתיה מייתי רבי לוי תכתה ' ויר'
דתדל"ק בקש לץ חכמה ולא תנה ע"ד ותבקשהו ולא נתלה בקשתיו
ולא תפתיו תשתע ליה ספי' פתף טיטרח לבקש ולהמיטי דבר
חכמה תהיה כתין כי לא תתפר לחכמה לפני חכמים פתף הגבון כי
בנקלה יניע דעת וחכמה תופבנת ופירש לץ הוא פבל כפי פתוסו
על הרוב כספר תבלי תמזכירון תלרן תל הספרי עד תני פתים
תתהכו פתי ולצים ונו' לץ תכה ופתי יערים ' בעבם לץ
יחכם פתי וכן תם חכמת ח"ל ולפת כו' נרתה שהוא פתף החכם
וכן לץ היין זוטה שכר וכל שוגה בו ' וכן כדברי רז"ל שנים
סיוסכים וזין כיניהם ד"ת הרי זה תוסך לניהם תו פירש לץ כפפוטו
כי נפתותו ולינבותו לא יתעורר לעיין בחכמה כראוי ויגזור
החמות על כל תשר יפול עליו כתלה כדתיינו ורקח נפשו ופירש
התקרון על חכמי תברים שהיו חכמים בלפטו וכשוף ונעדרי חכמת
הפתרון בחלום החלפי ולזה לא ניזונו תל החמת תו תרוב נחותם

בחכמתם

מ"ת הפסוקי' ובתוך החלום

חכמתם כתוב בן חכמים תני בן מלכי קדם לא סתו לכם לעיין בפרטי החלום ונזדו לומר כמה פעמים תחלם בדמיונם ויוסף הוא נבון וחכם להבין דבר מתוך דבר ילוה הנה חכמת ודעת בנקלה ועניין זה כי מה שמצינו חכמי מגדים בפתרון הזה עם היות עניינו קרוב מאד הוא על הסתות החלום כי חסדו כי שני עניינים הם כמה שתמר בעל העקידה ולפי התמת בתעם התכוונות אלדרכה זה היה מדריך לדעת את החלום כיוצא בקושיא שיקיא שני

יפשיט י עניינים נבדלים ויסכימו שניהם בתספר השביעיות בכתובו וכרעו ובליעת הרעות את הטובות וכ"ב

עוכדיה מ סחלום ב' הפטרים בלילה אחד אלא שבכל פעם מ' הוא ואין הפסנות רק להורות על הזמן והמהירות ומאחר שכ"ב פעמים ענין א' אין לב ענין שבו יבקשו שניהם אלא בפעם ואחד כיון שהיו הפעלים בחלום ואחרון גם הפרות תעלותן מן הים אחר תמנו הפעם והרעב בתחרי כלליל ואם גם שהריחות וכתיפות ב"ב תורות על זה ולכן בשום יוסף פניו להבין בדברים תפעם תדשיתת ואחר תפלי תם תפעם יוסף עיקר ושם בראש דברי חלום פרעה אחד הוא ולא בטר לים לטיפה דקאתר ושל הפנות החלום כו לומר כי החלמי לומד דעת הפתרון הוא היום החלום אחד ולזה נריך לבקש

נחוסות ענין כו יסביאו פניהם ויבינו רבי לוי זה כתן לרחים בתם פאתר בוערין היו כו דכתיב ותחם תהכה שכבר תמרו תפלנו חכמי תלא שהיתה למין בשניפרעה וכדפ' ב:

דבר אחר ויפלא ויקרא כו' תיכה למיתר תתי קשיא ליה בהתיקרא דקאתר להודיעך כו' ועוד דלעיל עסיק ביתורא דלפרעה ותדקאתר הסתם ד"א תסתם דקאי עליה ועוד היכי יליף תפכא תם פאתר שכל תומה כו' ועוד תתי וכל כך למה כו' עם הקודם ועוד תתיק"ל דקאתר וכל כך למהוכו אם למה נקרא יוסף תחלה ולא לולי שנחלו תכתי פרעה והזכירו שר התשקים לא כא וכרונו לפניו ' ולפ כי ענין יוסף היה כהצחה תלהית לו נתכנו עלילות כדרך תנהגו של עולם כל תם פאתר ' ויש לומר דהצחה עלינה פאתר דקאתר לעיל פותרין היו כו' ום"ל כי אתו לא ענו כלל כדיהטת דקרא ופי לפרעה כשכיל סיעטער פרעה ובדקאתר פאיתה נפשו תבקשת לכתת:

ולפי סיקשה תיך נוהלו תכתים רבים שלא לתנות דבר פתרון דכשלמה לפרש קתה פפותרין היו כו' ל"ק שלא ניתנו אל החלת כי אינו תסתוייב לחכתים פיכוונו אליה וכל פכן פשיה תקום לטעות כשלעיל תכל סיהיו כללים תלמים לא יוכלו להוציא דבר הוא תימה כי קרוב לכל תכם לא לומר כמה פתרונו' על החלומו' ל"ת כי תבתן נדם שתף פשיה תכתם כתוחות ה' כהצחתו תסלקה כפרונה:

ומה שתאר להודיעך תסיפה דתילתא דקאתר]וכפשוטו דן כו' קאי כלומר תף על פי שכל חומה וחומה כו' מ"מ כשהוא דן הוא נוטלן כו' כי כן היה כהגן שם' נטל החכמים מסם שלא ידעו לפשיך דבר אלא פחכיה ב"כ סעד לדבריו תוכחכדתי חכמים מתדום ולפי שבכהן לא היה סבת נטילת חכמתם על תסף כתו כתדום אלא לגדל את יוסף ויקשה תאתר שסודך לעשות גם פתלך חכמת חכמי פרעה לתת עשה ה' דבר שסוטו וכבלתו טוב פשים ה' בלבר התשקים סיזכיר את יוסף תיך בשכתב פרעה פותרים וישלח פרעה ויקרא לו יקרא חכמיו לפך תאתר וכל כך למה כו' ותם שאתר שכל חומה תפתרת תחלם

דבר אחר ויקרא כו' תיכה למיתר תתי קשיא ליה בהתיקרא דקאתר להודיעך כו' ועוד דלעיל עסיק ביתורא דלפרעה ותדקאתר הסתם ד"א תסתם דקאי עליה ועוד היכי יליף תפכא תם פאתר שכל חומה כו' ועוד תתי וכל כך למה כו' עם הקודם ועוד תתיק"ל דקאתר וכל כך למהוכו אם למה נקרא יוסף תחלה ולא לולי שנחלו תכתי פרעה והזכירו שר התשקים לא כא וכרונו לפניו ' ולפ כי ענין יוסף היה כהצחה תלהית לו נתכנו עלילות כדרך תנהגו של עולם כל תם פאתר ' ויש לומר דהצחה עלינה פאתר דקאתר לעיל פותרין היו כו' ום"ל כי אתו לא ענו כלל כדיהטת דקרא ופי לפרעה כשכיל סיעטער פרעה ובדקאתר פאיתה נפשו תבקשת לכתת:

ולפי סיקשה תיך נוהלו תכתים רבים שלא לתנות דבר פתרון דכשלמה לפרש קתה פפותרין היו כו' ל"ק שלא ניתנו אל החלת כי אינו תסתוייב לחכתים פיכוונו אליה וכל פכן פשיה תקום לטעות כשלעיל תכל סיהיו כללים תלמים לא יוכלו להוציא דבר הוא תימה כי קרוב לכל תכם לא לומר כמה פתרונו' על החלומו' ל"ת כי תבתן נדם שתף פשיה תכתם כתוחות ה' כהצחתו תסלקה כפרונה:

ומה שתאר להודיעך תסיפה דתילתא דקאתר]וכפשוטו דן כו' קאי כלומר תף על פי שכל חומה וחומה כו' מ"מ כשהוא דן הוא נוטלן כו' כי כן היה כהגן שם' נטל החכמים מסם שלא ידעו לפשיך דבר אלא פחכיה ב"כ סעד לדבריו תוכחכדתי חכמים מתדום ולפי שבכהן לא היה סבת נטילת חכמתם על תסף כתו כתדום אלא לגדל את יוסף ויקשה תאתר שסודך לעשות גם פתלך חכמת חכמי פרעה לתת עשה ה' דבר שסוטו וכבלתו טוב פשים ה' בלבר התשקים סיזכיר את יוסף תיך בשכתב פרעה פותרים וישלח פרעה ויקרא לו יקרא חכמיו לפך תאתר וכל כך למה כו' ותם שאתר שכל חומה תפתרת תחלם

ח דבר אחר וישלח זיקרא להודיעך שכרו אותה ואותה שהיא עומדת בעולם תעמדת לה המשה חכמים ששמשו אותה ' ולא עוד אלא נתרג"ם הקדוש ברוך הוא שלשה דברים חכמה ובינה וגבורה שכן כתחריב הרשע אשר בכח ידי חכמה ובינה וגבורה שכן כתחריב הרשע אשר בכח ידי עשיתי ' וכשהקדוש ברוך הוא רצה העולם הוא טשלן ממנה שנאמר ואאברתי חכמים מאדום והבונה מהר עשו וחתו גבורים תימן ' וכל כך למה כדי שיכא יוסף באחרונה וישול נדולה ' אשר הקדוש ברוך הוא אם יבא יוסף ויפתור את החלום אין זה שבחו יכולין תחרטומים שיאמרו לו אילו שאלת אותנו כבר פתרנו אותו לך אלא תמתין להם ער שנתיענו ותזעיאו את רוחו ואחר כך בא יוסף ותחזיר ' ערלין אשר שלמה כל רוחו יוציא בסוד ' אילו חכמי פרעה ' והכם באחור ישבחנה זה יוסף שנאמר אין נבון וחכם כמוך כיון שראה שר התשקים את פרעה שהיתה נפשו מבקשת לצאת היה מחשב בדעתו ואומר אם יעשות פרעה זה ויעמוד מלך אחר איני יודע אם מעמידני באמונתי אם לא:

ט וידבר שר התשקים ' אמר לו שני תטאים יש בידי אתת שלא עשיתי ליוסף טובה והזכרתיו לפניך ואתת שראיתיך משתער על פתרונו של חלום ולא גליתי לך עליו שהוא יורע פתרונו ' ושם אתנו נער עברי ונוטר אף ער פי שהזכיר אוריה הרשע מבזתו שהיה יורע לאיזו נדולה הוא נכנס טיר וישלח פרעה ויקרא ' ושם אתנו ונוטר אמר רבי שמואל בר נחמן ארורים הם הרשעים שאין עושים טובה שלימה ' נער שוטה עברי שוטה ' עבד שהוא מוכתב בספקירין של פרעה שאין עבד טולך ולא לובש בלידין:

* ונספר

מ"ת התפרשי

חכמים נתרת נתירי לה:

נותן כה בכלל התון תנתם וזולת ה' לחכמים ' ותייקר תסתחריב דומתי לה על חכמת עצתו וגבורתו קתחר כי לה יסתיק לכבוש עתי תלה בחכמת וגבורת עתוק תייר:

ג' דברים לומר לחכם' וטינה כ' דברים ולא סתות נרדפים לחכמה הוא התקוהל וכו' מה סיכין תלם תעבתי דבר מתוך דבר:

שכן בסחריב הרשע זוכיר סתו ורשעתו לומר תסם זה עם היותו רשע נתן לו ה' ג' דברים תלו בעתו מל"ם בתורות תחרות:

אבר בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבונותי ותם תקפתרו הכתוב ותחר תפקוד על פרי גודל לבב תלך לתור יען תחר בכח ידי עשיתי טיהו לפי טיהסם לעצתו ולא זכר כי תם היו לו:

והוציאו תת רוחו נרפר:

אדרן תכתי פרעה כי טוב תרתו עיניהם: תפתרון עם היותו קרוב כדכתיב לעיל והוציאו תלכן דברים ז' בנות תתם תולך כדלעיל:

זה יוסף ופירש בתחור בכוח דברו תחרי רוח הכסיל יבסח עצתו תסבתה וכתי ע"ד לח תבחות פעדום וחולתם תו יקיטנה ולקתן לא תסקיטני רוח התרטומים סטיו פ"ל תתיבטין ותוכיחין רוח לדעת תת הפתרון:

כיון פרתה סתך זה לכתן לומר שתף תסבלת הפתרון תפתרסומי' היה תם' כדלעיל תין תכו נרייכן לומר פנם תיחור הוכרת שר התשקים תת יוסף עד תחרי כת התרטומים ותין בהם תניד זתת היה תה לסבה זו כי תין זה אלא תרוב לב שר התשקי' עם יוסף שתפילו עתה לולי שפתר כן ימות התלך וירע לו לא היה תגלה והתוכיח זה הוא תתם אלא זכרו ויספרהו זה פנתים " ועוד פנם פתה הוכירו בכוון כדקאתר פסתוך ' ותף פסוא היה תתכת להזכירו ותלתך כת ותסבתו כדתי לעיל סוף הם הקודמת תפשר דהת בלינת:

ט שלא בפעתי ליוסף טובה פרתור היה להניחו תתפטרו תחרי"ת פלחותו וסיהיה תם יוסף עד תחרי כת תפטרו כפי כפוכתו תתף תסיה עתה על פי שבפתרון תשר ירתה יניד ' תכל תקום תתחר פסיה עתה ותתן לכו לפתור חלומו והניחו תבינו בפשוטה טובה יש לקטוע לו שכר וכל תם יודע שר התקים שהחלומות הולכים תחר הפה כדאתר נסתוך סיש לו להתווק לו סובה על כי טוב פתר:

ואחת פרתיתיך תנטשר ' והת דל"ק פתה תטלו שפרעה קנץ עליו כפכוטו תשם דחטתי תפתם הפתה והיכו דקתת' ים כידי תכל היה כבר נרע' לו לכפר עליו וכ"ם תם תחרי התקודה נודע סתין לו חסף ועל כן ניטול והיכו תפני סהטובה לו נפל כבוש כפוטו כידו כדכתיב לעיל בפפ"ח סיתם ב' ות"ת לתה לנו להזכיר עוכות דתטוטים והרי תחר בפ"ו דך עבירות סהטובה עליהם יום הכפורים זה והטובה עליהם יום הכפורים תחר עה"ת בכלל סב על קיומו ותפילו לת"ד הרי זה תשובה תגמ' וחטחתי בנדי תתיך היכו בין תדם למקום סיכוה ויזהר לעולם תגל תדם למלכו הוא ודתי תוכפת להזכיר בפניו תחטה לו:

מיד וישלח פרעה כלו' תף על פי שהזכירו בזיון לא פת פרעה לבו לומר תפלח סיפתור החלום תתקומו תו תדם יכול לפתור וסוב יהא לפני תלח תיך קרתו לפניו תרוב תסוקתו לדעת פתדומו:

נער סוטה שכל להזכירו

מ"ת התפרשי

להקבירו להם יספיק בחומר עכב לפר הטבחים ומח סדרשו עכב לנגחי לף על גב דלעופים מינטרך כתב הר"ם מדנפר עכבי לדרשה עכב כמי לדרשם כדרך שאמרו נכי דף וטוב ' וים לומר עוד שהים תפסר לו להודיעו כתומר לחר יחמר חים שבקר מ יוסף מו פקיד על כל המסירי וכיוצא :

ח"מ המפרשי

יוסף דמפסר סנים ד"ל ואיכא רבתי בפרבתי כגוי'

נער שוטה כלו שאין דעתו שלימה להיות ע"ג ולא לגדולה שעדיין רך בשנים ולשנינא שרוב רחוי שיקיה בו טעם זקנים :

עברי שוחט לפי שחוכלים בהמן שהיו המצרי' עובדים לחזן כאן כי לא יוכלון המצרים לאכול את העברי' לחם כו' :

שאין עבד מולך קשה שם כן לשם הוברך שר המשקים לכוחתו מתחלה כדי שלא יעלה לגדולה שה מילחת דעבירה לחינלוי היה וכשיעלה על לב פרעה להמליכו בודאי יחקרו מחיזה עם הוא וידע שהוא עבד או לו יזכירנו שר המשקים ' וע"ק לוה ספר חקה והמליכו ודוחק לומר מפני כורך השעה שפר היה יכול להפקידו על הספר מבלי שיתליבנו ' ויש לומר שבאשר חקרו על יוסף והגיד עניו ומולדתו יפה משפטו שלין בו תורת עבדות כי היה מלא נעוה מחרן העברים ומן תורת עבדות שלא בלקוח בספי לו ילוד בית וחכו וייטב בעיני פרעה בשבחו אחי יוסף שנפקרסם לכל בדקת דינה ולוות שפחים הורחק מהם וכדמשמע בשאחר כך לאחור שרו שנפשו כרוכה במשקים גם הוא הכם וידע בוה ולכן הקדים לומר שהוא עבד לומר דמכל מקום מאחר שים עליו שם עבדות אין רחוי למלוכה משום רגון :

מקדים שער נט מפסר תלמין ח"ת פ"ב פ"ב

כלידים פע' גרים כלי דרין ובמקום אחר גרים כלי כלין ובירה זוזות וכלי נזרין ' וי"מ כלי ויין ורפן הסוס כלפון יון כך שמם ורב"י בחומש בגדי פרים :

יכן הוה עובדת בפדה כו' משום דבעי לפרש ויהי בשפר פתר לנו כן היה בכל החלומות הולכים אחר הפה כדילפי' מיהים פע' הרואה להבי מייתי לך עובדה לדרשה שבשנפתר לה לטובה נתקייים וכשנפשר לה לרעה אמר להם מבדתון גברת לה כן כתיב כו' שברואה שהם גרמו מיתתו לפי שפירשו לרעה והחלום הולך אחר הפה מהיו קרא ולא קרא לכשפר פתר להם יוסף לכתיב בריש לף על גב דמשתם נמי מיכא למילף נמי הכי כתיבנא לעיל בפרשה ס"ח סימן ה' דטעמא משום דהוי קרא סמוך לחים בחלומו פתר ולפשר שהטעם זה פתח דברי מגדה זו בקרא דוכשפר לו ויפתר לנו כו' וכן היה לרמות להבי פרי קרא בריבי לחלום פנין זה :

ואך פיהים כל לכה תכוש יחקור ואת לוך יבקע הענין הוה כי ירחיק הרחק מאד מהדעת והשברה היות מקרי הפדם בחלומות הפטלים הנחשבי' מהדמיון לגמרי כי אם יהיה החלום מהחלומות הפטלים הנחשבי' מהדמיון לגמרי פנין שם מחת לוך יחן בהם מוח פתרון הפותר וכל שכן אם הוה מהחלומות הפודקים אשר יפתוף בהם קנת שפע השכל בין שיהיו טבעיים לגמרי ובכללים מהשבותם החן וכין שיהיו מוסנחי' ומשותפי' עם הנבואה החן לוך יפתוף ענין גם לפרש או לפיהים על דברת כני האדם מפשר חלמין כי אשר החלמים עושה מניף בחלום חזיון לילה ואשר אחו חלום טוכה או רעה תכוחתו וכח הפותר לח יחליפנו ולח יעוור אותו כי אם בהרשת שפתיו ומח יוציאו למציאות הענין והדרפש היה רחוי לומר שפפתרון ילך אחרי החלום :

ובעל פעקידה פע"כ הוקשה לו שנין זה גם כן מכל אחר והוה כי מת"ש יוסף הלח לחלמים פתרונים ומת"ש חלמים ישנה אח פלום פרעה נר' שפפתרון החלומות ענין חלמי לח פוסף אחתיו רק לל היה אשר רוח חלמים בו ומת"ש כל החלומות

והב אחר הפה ידאה כפך זה מפני פנים הא' אחת פהחליטו המחתר לל כל פותר יכים מי פיהים :

כחור אחלות

שמהרחו שילך הפתרון אחר החלום כי כשאר יחלום החולם כאר כפל בחלומו ההבדק אחרי יכילהו לפי שעתו ואיך אתחלף אחר כך הוחמו לחלוף דעות הפותר כרצונו עד שכאר יראה מהם פים ביד הפותר לפתור חלום אחד בעינו לפני אחרים אחר יחלמו חוחו בעילה אחד לזה לטוב וזה לרע כמו שנתבאר זה מעובד' לאר הדיה עם אחרי ורבה ופלא נדול מזה עם שאחר רבי נהוראי כ"ד פותרי חלומות היו בירושלם והלכתי אצל כלם ומם שפתר לי זה לא פתר לי זה וכלם נתקיימו בי אנרת' מזה היות זה הענין יותר אלוי בקרי והזדמן עמם פיהים אחד חכמים וידיעם ' ועוד קוק לו עמם שקבעו כל הרואים פתרונים יודעים להרכם מהחלומות ושם הכל הולך אחר הפותר הבה לא הועילו כלום :

קורים

גם פעל עין יעקב פע' הרואה נתעורר על ענין זה והוסיף להפליא מת"ש עם לאחד טוב מרחים לו חלום רע ולאחד רע מרחים לו חלום טוב עם קלקר אלוי נרעון הפותר עם יוסף כפיהים החלום טוב או רע וכן ק' מת"ש עם כל חלום בלא טוחת ופרע"י כל החלומות יראה לאחד ולא יראה מהחתם כשהוא שרוי בתענית שיהיו טוב :

ואמר רב חסדא חלמא ביסא עביכותיה מפתיה חלמא טבא חדויה מפתיה ' ופרע"י עביכותיה מפתייה לי לו ענינו עם שאחד מתעצב עליו מבעל החלום ' ואמר רב חסדא חלמא ביסא עדיף מטבא ' ופרע"י מפתיה האחד לידי תעוכה ' ואמר רבי יהודה חלמא ביסא קשה מנגדא ' והחלמים עצה שיהיו מלבניו אמר רבי יוחנן זה חלום רע שיהיו ופרע"י מנגדא מהלקות לפי שדומה מתנו זה החלום רע שיהיו שיעשה ויכעס וכאם שכת אחרו יפה תענית לחלום כו' ואם אין החלום הולך אלא אחר פה אפה אין פחד ושמחה ושבבות בחלומות כי אם אחר הפה חלום יפבר אותו לפני חוכיו ואם יפתרוהו לטוכה ולא ירח רע ' ועוד הקשה החכם הנזכר קושיא חזקה כפי זאת ההנחה מכל בעלי החלומות הכתוכים בתורה שבכתב כיוסף ופרעה נבוכדנצר ואחרים ע"כ :

ואף כי נפסול היות כח ביד הפותר ויבזור אומר ויקם לו לבעות את היהוע בחלום אחוב אחפלא אם כן מה לי שיפתור אחיהם החלום או לא שאחרו והוה דאחפר ליה אחיהם כי אחחר אחיהם כי אחחר אחיהם כי אחחר

הולכים אחר הפתרון הלא ודאי לא פליגי וכל המחזרים הנו שיטת דכ"ע טעמא ׃

ועוד מ"ט החלומות הולכים אחר הפה פורש הנפתרין על מחיתו מעובדא דחנדקא דיקן ׃ גם מעובדא דבר הדיוט דחלם כענין תכוי ורכח ׃ וגם דיש טורדינא לחלבא גם מדאמר רבי בנחם כ' פותרי חלומות היו כיוצא וכולם כנוכר ואם כן מיקן לפרי יחיד הלא אמת ויציב ׃ ומלכד זה ק"ל אם הכוונה כמו ויהי לאחר פתר לנו כן היה היות הולך החלום אחר הפתרון אם כן נמה נודע כח יוסף כזה דקל מסתכח היה לפרעה דאם כן אין חכמה ואין תבונה לנגדר ׃

וכל מ' מהחרטומים וחכמיו יוכל לפתור כראוי ׃ ובעל עין יעקב אחר להביא על הספק הזה עיין שם ׃ וכבר כתבתי שמין העניו לכרי יחיד ׃ גם תלונתר שמין שם שאחר שהשוכח חלום חולק על שם שאחר החלומות הולכים אחר הפה כי לדעת הכל השוכח ומעשים טובים מכטלין גזרות רעות ותפילו מפי נביא וחם פשוט ׃ גם שם שכתן טעם למאחר החלומות הולכים אחר הפה מהיות כח ביד החלמים להרע ולהטיב יש כו כמה מתכטלים במאמר ירמה הרמה ׃ ובעל העקידה בפ"כט האריך למעניתו בדרוש זה עיין שם ׃ וכעקבותיו יצא בעל ספר מבחר השמין ׃ וגם בדרך הזה לא הלך לפי והולכים אחיכותיו יבואו להליכתם יתנגשו רגליהם בכמה קוטיות והוויות שם מגד הלבון וחם מגד העניו ׃ באחר יאר יחוה בני החעיון ׃

ואני בעניי הביטותי לי לדרך לבוא על תכונת הדרוש הלו בהקדמת ד' הקדמות אחת מהנה היות מין החלום הנוהג מהכה להיות ומצוייתו על החלמים בעין הנגלות ואם הנסתרות אם נוהג מהמאמר השכלית ומהקבלה אם מהמאמר מדע ומכבל כי דעת ן' סיגה מהחלומות חלום שכם מלאית והנראה שכר חיותיו שהנו רואים קצת ב"ח חלומות יחלומון כתו הכלבים שנראה לוחם נוכחים בשוק ומכיתה ובחיים רואים על החלום ואם קוח שכם חלמית היה מהמגע לב"ח כלתי מדברים ׃

אמנם הרל"ג הוכיח הכך שם מהלומות אחת שהולמים מזון ומשתה ומהדברים יחד וכבר כתבתים שחלמים דברים רבים יפלימו כלם על החלומות כפי מה שיהלה בעתיד הוא נהגנו בהא שכחקרים הוא כן יחוייב היות כחן נחלפים יודע הלו הדברים הוא הפועל ואת השוכח כנו ומפני שחלמת ואת הירושה כנו בפועל אחר שהיא נחלמת שכה וידוע שכל מה שיהא אין הכח אל הפועל יוכיחנו מי שים לו בפועל אחרון מה שהיא שחלמת בכח לחתפעל יחוייב שיהיה כאן פועל לזאת הירושה הלזו הירושה הזאת בפועל והברח לומר שהפועל הזה שכל לפי שהוא יפעים פעולתו כאחת כלי גופי ע"כ ׃

וקצת מהחוקרים הביאו עוד ראיה לדבר מתוך שחפילו בהקין הנו רואים בעתים רבות מראות ושניהם קורין בחלומות שהם ודאי שיהן על הדברים העתידים והוא הנקרא בלשונם פירשניה והביאו בספריהם הרבה מזה הטין כתו שפופר בספר היוחס שבלידת אלכסנדר נראה בשר אחד יושב על היכל המלך פיליפי הכיו ולא זו אחת כל אותו יום ותמיד היה מתבבך ופורש כנפיו לארבע רוחות העולם אחר זה ראה היה שיהן השלמו וקלותו ובכבם וכהנה רבות מהמעשים החזירים שהחלקיים שבעולם הזה יתנוצעו לדעתן מתיחם לאותו דבר אשר יביאו העליונים ׃ גם יש להביא ראיה מהם שבתבור היות מין החלומות הנודקים בתוקף בחיין עם הנבואה שבניהם בחתעות הכח המדמה עם השפעת השכל כתו שזכרנו לעיל פרשה י"ג ולא יחלפו הלא בפחות ויתר מ"כ כתו שהנבואה בהשגחה אלהית להודיע לבני האדם העתידות אם להועיל אל האמונה ואם להודיעם עניני ההשגחה לתת לחיי הדרכיו כן ענין החלומות כי בשלח תשליך הכח הוא מן הדמיון להודיעה הנבואית בחלום ידוכר כו לחיי זה תכלית מועיל לדור מן ליחיד כחלומות יוסף ופרעה ונבוכדנצר ואל טענת ן' סיגה מכך נביחת הכלבים בכר תירנו הר' הנוכים שהין הנביחה מניחות החלום הלא מהרגלם הם בהקין כתו שנראים מתינוקות כיונקים כעת מיתתם ומדים אין להם ואין זה הלא תדוב לגילותם בהקין שהרי הקיבוקות לדעת הכל אינן חולמים ׃ ועוד יש להביא מהחר שהחלומות מתנו טבעי לנתרי והוא המתחלף לנפוחה פתין ומתנו הלהי והוא המתחתף בתין עם הנבואה כתו שהזכרנו בחקום הרמנו אין להביא ראיה מהלום הכ"ח מנה אל החלום הטבעי לח אל החלמי שהוא מתחלף לו כתין ׃

ונזהקברה הדבר מבואר מחה שנחנה בח החלום לחכמים בלתי רחוים לנבואה כלל להזהירם על הרעון החלמי כגון מכיחלך ולכן ואין זה החלום נבואתי ממש הלא החלום הטודק ובפי' מחר מיום ואלי דבר יבוא כו בפשיטים מחזיונות לילה ואלי הוא מחר החלום הזוק לילה ובו אין יפלה חזון מחנים ובו' וזה הענין מיוחד בפתין חזון בפרק לבנות הדפיס בכנוחה מחה והוא מ"ב פ"ק דחגיגה מחר דרפ חף על פי שחלמי הפתר אפשר שני פיום הפוא מחר הקדוש ברוך הוא החלום מדבר כו ׃

ובמדרש האחר מחרו ת"ח דלית לך חלה בעלמא דעל לא ייתי לעלמא דאתי מיהו חלית החלמת אין על ידה דברות והא אתחר כל חלא והלא על ידה דברות אלים כרקיע, ומחתן אתפשט בעלמא ואתיא על ידה דברות והלא בנין דפתיב פי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים בחתכת לנביאים אשתכחו בעלמא ואי לא חף על גב דכנוחה לא פריש חכיתן עליהי מנביאים ואי לא מתיהב בחלמא הא על ידי חיכן עפיהי פתיא אשתכחו מילי והא חוקמוח ׃ ההקדמה הפנית פלא אפשיף חכמת בני חדם וטוב ההשערה הראוית להיות פלא בחלמת עתידן החלומות כי אם בחלות לו רוח חתרוח חלין ישרת ואית קצת אתלדת רוח הקדש אז טוב החזל אם כי אף פלא טוכל לאתפלם אחכמת הפותר יסוד גדול בחלמים זו ת"מ הפטוסף כ"ש מספר לחוש והחוקים שהפותר הוא לפי נפש מוכנת בטבע להכין לחקויים שיהיו בחלומות ואתכחיו שיש בחקויים שיכללו החלומות והחקויים שייחדו לכל חומה ומומה שהלומות יתחלפו כזה כפי טבעם וירצלם ואשונתם וכן ספותר יעיוד על הענין הנרחות וירחה ההשערה לדברים שאפשר שחשוב בהם והנראים והחלומות וברקי הפנה וכן כן דברי כעל הפקיפים הכ"ל אחיות הפותר צריך לכח התשער כעל עניני החדם וכבר הנדיל תוסים בעל ס' מספר חלמין בכיאור הנחת החלומות מהבדל החיים החלמי'ואהבדלם כפי החחלפים ובפי החחלפות ובפי זמנים ואתרים פאר פישוף על פי דברי חכתי קדם והחכיהנ"ל ואחרינן נחטיים ת"ת בריכין הנו לומר שהלומות הפותר לח יהיה אלח כרוח הקדש כמ"ש בעל מעייני פישופה בפעיין ה' אמר ד' והוכיח בטבעית אחה שכתב החכם בטבעיות שהפתרון לח יודע אלח כחין הפברח ויחחייב שיעבר כו הפפוש אלח יוכל לפפוש בפרטים ולח בהנלת הזחנים כי אם בכללות ונם בכללות פעמים רפות בלחי נודע לפי שאפשר שחיות טורם אחת חל לדברים שחחלפי וזקת הפותר שחחת ויהיה הפחרת וכל זה נחנך לדעת הפלוסף אלא יודע לאדם בחלום כי אם הם שהוא מיוחל בזחנו וכחקופו וכנגופו וכנו ׃

אמנם לפי שהחיבות חולק על זה מחה פרפילו חלום בנוכדנצר ופתרונו הכולל לנולת מרגו ושנו ולחורך יחים ומפתרון חלומות נבלים פפרו בגח' שפשו חכמי ישראל בחלומות שהוצד להם לכן צריך לומר פעם היות טבע בחלום בפי בעלת החלום ומזה פעמים יחתבר מלין פעם חלמי שיהיהו לחלום ג"כ דברים לעתות רחוקי'לחכלית מהשכלות ולזו בחלום בעלת כל חלמיו וכן כענין הפתרון לח יהיה בפלמותו בכל חלמין כי אם מהפותר פחל עליו רוח הקדש הח ענין יוסף ודניאל ולפיות ירושלם חקום הפפע החלמי היו נחלמים פם כ"כ פותרי חלומות בתותו חוכן מהפלומות פאתרו בגמרא ע"ב ׃ וכתו כן לח נוכל להשעלם כי כתו פיחלפו החלומים בפי החזל פנולתו כו כת"ם הכתוב כן ניקדא בפותרי החלומות וזה חב' פנים אם להיות החזל פוער פרפה בענין החכתה וכת"ם הכתוב ודבנן ז"ל חודי'כדבר כתו' פחי מתן דחתילת בחת' יהא נהיר וחכים וכהנה רבות ולכן יעזור טוב החזל להחכתת הפותר וטוב ההשערה הנוכר וחם להיות זוכה להיות בפר דברו חתקיים וכדרך פחתר הרופא על פלעם שחכח חולו היו דבריו חתקיימים וכדרך פחתר על הרופאים שהכלית חעשיהם חלויה בחזל וכבר כתבנו הוחם, על הפיות דפ"ד פותרי חלומות דפ' הרופה נר לר' דחזל שעת הלידה

גריס ואין הדבר תלוי בחכמה ולפי כי כתב שאמר שאין הדבר תלוי בחכמה לפי שודאי לו שכבר נתבאר שם"ט מפני חכמת הסשערם מכל מקום אמת יהגה כמ"ש שיח עוד מערכי בדבר ויבדק יפה מה שאמרו"ל על פלעם שהיה מתחלה פותר חלומו' כי זו פח בסיוע המזל כנזכר וכן לפי יקשה מה שהקשה קצת על התוס' ממה שלא רחינו יונה חל החיילות מיפתקיימו דבריו בפתרונו כשנים קדמוניות עם היות הגלגלים חוזרים חלילה כי זו היתה קושית חלו כמזל בלחוד תלוי מילתא לכל מאחר שאחר התנאים מחוייבים וכיוחד רוח הקדש לפי יקשה העדר הפותרים בזמן זה שגלינו מארצנו וחכמת חכמת חכמינו ורוח חלהים מרחפת:

ההקדמה הנ' שחכמות הבדל החלום חי מדבר ים יתרון לפעל הלשון לשעות טובה לו רעה בעיניו העולם הוה בכח דכורו שהוא שליח השכל אלא שיחלפו החלמים בזה בפחות ויתר הנה זאת התקווה כן היא בסוד הברכה והקללה כדכתיב לפעל בפרשה מ"ד סימן י"ח ומזה הנך תבון תפלת החלם בנחתה מן השמה כדפי' בפרק הנזכר ס"ו וקרוב לזה דכרי בעל עין יעקב הנ"ל אלא שהוא אחר משעם המחשבה ' וכמו כן אנו נריכין להודות היות בענין זה יתר שלת בקנת חלמים מזולתם מכד החוזל לפר כו גולדו וכיחוד בענין הרעה וכפו אמור על הנולד בחלדים מה כמי ענים וקטול וכמה שאמר הרח"פע בענין בלעם:

ההקדמה הד' שכמו שבחורות הנבואות יועילו תלד הרשמים הרוחניים שיהם היוכלים לפועל על ידי הנביא בענין חז שהועה לה' וזולתם לקיימה קיים מילתה כמו שאמר הרמב"ן וכברנוהו לעיל פ"מ סימן ח' כן ביניאת הדבר מפי החלמים וביחוד מפי הנביא יעזור מאד לקיום הדבר ' ויתכן לנרף טעם זה אל מ"ש שהיושד הטוב הנאמר על ידי נביא חינו חזור עם היות הטעם הפורסם כדבר מפני הכוכת הנביא כדכתיבנה לעיל פכ"ג סימן ח':

ומעין זה מ"ש בברכות שאמר הכ"ה לרבי ישמעאל בני ברבני ובקשה שאמר בפרק רבי פקידה בשעלה משה למרום ומלאו להקדוש ברוך הוא שהיה קושר כתרים לאותיות אמר לו הקדוש ברוך הוא אין שלום בעולך אמר ליה כלום יש בבר שנותן שלום לרבו אמר לומפל מקום היה לך לעמדני מיד אמר ועתה יגדל נא כח ה' יר' שבשתיהן משה דיבור עליו השלום בלשון ה' המכון לכל יושבי תבל ובפרט ליסרחל על ידי היותר טוב לף על פי שאינו לורך הכרחי לכדי תי"ת חשב משה דיבורו עליו השלום כי לף יעלה ולף יוריד דבור השלום בענין זה כי דבורו ית' יתקיים לעולם בענין זה ולזה לף שנם מתניו לפקח על קיום הדבר על שהעידו הש"י ואמר אין שלום בעירך כי בבר יפתתף השלום בבר מה שם הש"י בהשפעה זו ולזה יאות שיתן לו שלום והוא מין מסכרת השנים שמו בדבריו ומשה דיבורו עליו השלום השיב כי לף יכון שהעבד יבא בשלום עם רבו כי אינו שלום ברוחו כלל ואם יוסיף ואם יאן בהשכרתו לרבו וכ' עכ"ם בו דמפל מקום יש לחוש עוד לקיום ההשפעה בהיות עם השלום מדבר שם ולזה אמר ועתה יגדל נא כח ה' כאחר דברת לאמר ולישנים דוקא רומה לומר כמו שניותיבני לאמר לפי כי על ידי כן יגדל כחף ' ויתכן שלום אמר הכתוב עוד קרוב נא לאמר שטעם הקריאה לחוק היעוד:

ובכן תכוח על הדרוש ואומר כי שם' היתה נפלה לנלות החלמים על גודל דבורו בחלום הלילה כמה שאמר בהקדמה הח' לף אמנם לף בשלמה הנזדמן החלמים עד יתן פסר בחלום אפי הפותר כי הוא אחלמי לסייע בקיומו בכח דכורו להיו הפותר האמיתי הוא אחר נקבעו בו חכמה ורוח אלהים ולפחות כח מזל כת"ם בהקדמה הב' וים כח בשלם בדבורו לעשות מעשה בחלקי העולם כת"ם בהקדמה הג' ולף יקשה היות נזדת ה' תלויה על יפתר החלום מאחר שגם בדברים הנבואיים לנמרי ים יתר שלת לקיום הדבר בפתח אפי השלם ועשותו בעבורו רומם מה כת"ם בהקדמה הד':

אמנם ענין החלום מאחר שהוא למטה מתדרגת הנבואה ממש שורילם ס' לידיעה זו מדרגה ג' שלא תתקיים הורחתה כלל עד יכונן הפותר הנאחן אותה אבל תהיה כדברי הספר החתום ונתן ביד אחר שלא לפרש בו כאחר תפיג יד דעתו ועל פי יעשה מעשה וכמו שבענין הברכה יקשה ס' שאפי אפי השלם נביא או חסיד וכן ענין ברכת כהנים ויתכן שזה גם כן מרחף ס' על החלום שלא להחליט הרעה על החלם כי כאחר

מ"מ הפסוק

הקורא יורם על מברון הגוף ותחיית נירים לעולם תלת מעמים יהיה לעוכה והוה בלידה ומעמים לרעה על מות חיסה ולא נחירת תלת על מה שכתבו על מות חיסה חפני שכשידת הקורא רמז על מות בעל הבית שהוא הקורא המעמיד את הבית תלת ע"ר תלישור תלת תקום לפתור לעוכ על לידת זכר לפי שעניני החסה בלידה תתיחסי לעניני הבית בפתיחתה וכתה פתוח בכתורות פ"ו תניח רבי אלישר אומר כשם שניתה לביח כך נירים לחסה שנאמר ותכרע ותלד כי נהפכו נירים עליה • רבי יוסע אומר כשם שדלות לבית כך דלות לחסה שנאמר כי לח סגר דלתי בטני •

יחזקאל כ"ט רבי עקיבה אומר כשם שחסה לבית כך חסה לחסה שנאמר ויפתח את רחמה ולכן קרוב לומר שבשביל קורת הבית רמז על שברון גוף חסה בלידה והוסיף לומר שחלד זכר כי אז יכפבו נירים טפי כמה שאמר בעל העקידה :

אברה ליתן חטים בחלתי כו' קשה מאחר שכבר פתר לה ר"ח את החלום מתי דקתה פתוחה לבא חלין לפתור החלום הפני מאחר שהוא כרחשון • ויש לומר כי לא היה החלום הפני כרחשון חלא לפי שאחרו חלחיירי"ח לספר לה החלום רמזה לבדקם אם בקיאים בפתרון כרכם אלוה ספרה להם חלומה תח' לראות אם יסכימו כי לדעת רבם וכאשר פתרו לה לרעה חשבה על ספק הסכנה הגדולה ותשח את קולה ותבך תכל לפי שנראה שבכיה בעל העקי' שנפל"ח מחלה פפתים על החלום היה ע"ל שחפני שבחיות החלום כפי הזחנים והחחלים וזולת זה כמו שנזכר לחחלה נפתקים אם החלום כוחן הפני יפתקה הורחתו מהזמן הח' :

אי נמי גם היה ידשה שכל החלומות הולכים אחר הפה ולזה היתה מבקשת שיפתח פיו לה לשעל לטובה כפעם פרחטונה ופתח ג"כ בתלמידים שלפיכך אם החלום כוחן הפני לא נפלם טוב זה מהם :

הכל הולך אחר הפתרון חון מן היין • כתב בה"ע בפ"ט ו"ל לכאורה נר' דהיה נוסיף קשיה אחרת דהיין אינו הולך אחר הפתרון והדר אחרת דהוה סימן יפה לע"ה ופסוק רע לע"ה והרי זה פתרונו אחנם הכתוב כי לפי שים פתרונים נגלים בתרבה מהחלומות בכללו דע' הרואה ח"ר יוחנן כי כל החלומות שבן מחיכי המשקים הולכים אחר הפתרון הרוח שנזכר שם חון מן היין שפתרונו משתבה לפי שהוא הולם ע"כ • וכעל הספר חלחין כח"ה פ"ג כי זה של דרך נ' פידושין כחחר כל החלומות הולכים אחר הפה ועיין שם • ואני אחיה כמה שחקשו דודאי כי שכבל החלומות יש לחל יד הפותר לפרשם כפר לדעתו וכדלעיל חון מן היין שאינו הולך אחר שום פתרון חלח זה של ת"ח טוב ולע"ה רע אחר הפתרון דקאמר אינו פתרון הפה דעלה קיימי :

והיותר אית' מכעל הספר חלמין שאלה טוב לפי שהוא וכשהו כשפר ואפר שעשון שם כן אלי שנא יין אכל שאר חלומות ועוד שהרי כחלה דרוש פרק הרואה שאחר כו הלוקים כגון חתול בחתרת דקרוליס שורנא נעשה לו פורא נחה ואחתר' דקרי ליה שורנא נעשה לו שגוי רע וכן שנאים לכעות בין בשעון בין שלא בשעון יפות שחורות בשעון יפות שלא בשעון חיכן יפות וכרמונים אחר בין שם ת"ח הוא יבפה לאחמה ואם ע"ה הוא יבפה לחנות ולא נאמר חפני זה שאינן הולכים אחר הפתרון שהרי אחרו בכל החלומות הולכים אחר הפה ואין טעמת אלו בלום כי ת"ח דאלי שנא יין אינו בלום דהכי נאחיר לה שהיין משוכח כזה אכל הקבריס ועוד שטעם גדול יש על היותו סימן טוב לחלמים כאו שנפרש :

ונחה שאחר שכלה רגוע בפרק הרואה ולא נאחר שאינן הולכים אחר הפתרון הח אחנא ליה כי אחי"ם כל החלומות הולכים ח"ה אין רחיה כי לא דברו אלא בשחומים שלא הוקבעו פירושן בגמ' ואם חפני שר"י לא הזכיר כאן רק יין אינה רחיה כי לא הזכיר אלא זה שים בו זה החלוף החוחלט בין ע"ה לת"ח שלוה רע לעולם ולזה טוב לעולם אם אחין כן בכל הנזכר

מ"מ החפרשי

כגמרא ועוד שכבר כחבתי לחחלה שכל הפתרונות הנזכר בגמרא לא יועילו אלא בלחחם חפי הפותר וכאן כחגרחא דלא מיקרית אכל היין אינו כרוך פתרון כלל ואחסוב אחחלה בו כי טענותיו עכחן ישחתרו יחד נגד פירושו ולא אח לכאן :

יש מי שפותה כו' ת"ח פותה הכעין וכו' ירחה שהאריך הכעין ולא הספיק בשיחתר בקצר ת"ח פותה וטוב לו ע"ה פותה ורע לו אפשר דאחלוף הורחה הכתובים אחמת שים פותה וטוב לו ויש פותה ורע לו ולזה אחרי דקרא דרעות לא יחכן כת"ח דהכי מוכח קרא לחבינה וכדרשינן בגמרא פרק הרואה אני חנא קחיים בידי יוחנן כל מיני מחקין יפין לחלום חוץ חן היין שהרי יש פותה וטוב לו דכחיב ויין ישחה לבב אנוש ויש פותה ורע לו דכחיב ויין לחרי נפש • אחר ליה רבי יוחנן ת"ח לעולם טוב שנאחר לכו לחתו כלאחי ואחר כיון שכתרגר' אחתא' אבא"ם פעמים טוב ופעמים רע ת"ח לעולם טוב כיון דתורה עשיק היה לחיקרי יין חבין דעיקרו הרחו לו יין כחלוחו וזכר לאחר חענינו הוא ובדאחר כשלאי אבא ת"ח כחלום רמז לגדולה כידכר כלאחר חענינו הוא ועוד דזכר שנעשר כו דהיינו תורה דאחקריין יכבל כבחר • והח דקאחר ע"ה פותה ורע לו לפי פעמים רע לו וחגב דנקט ת"ח אחם פותה וטוב לו נקט בע"ה אחחת :

דברי חלומות אין חפלין ולא חערידין לעיל פרשה ס"ח וכס פירשתיו :

יח לחרון כעוד לחלומות • כחומ' פרש"י ויגלח חפוס כעוד לחלומות • ופי' הרש"ם ז"ל ולא כחנהג היוכלים חבית החסורים כי עדיין לא ידע חפיענה לחלומו' לפיכך יחזרוהו פס כבחחלה :

ולי יחכן בלאחו חפוס גלוח כלאחר קאחר חלח פקדיה חפוס חלוף חחלומות דחמחת כיון טה חחלך לעבדו כגדו כלאח ולגדלו שהאחין בדברי פר' החסקים בחכחת יוסף ולכ"ח דליחת פאחר דחילפה דעבדיה לגלוחי חכך ואיך כשחלאו אין פעם לחת לו גדולה חחלה כך פיענח ולכ"ח כי לא היה זה חלח חפני כבל החלומות :

ועל דרך הדרפים ליחר פלאחור נר' פוסף כיצ לגדל עכחו ולהחזיק עם כבוד חכחחו בעפיעחו כדרך הפלייטות החפקים להרחות עכחם חכחים לפני הפחון פיעיין חנייטין ותכפים בפחלת ת"ח וכן גריכין ת"ח לעפות בחערת דלח ידיעי וכדאחר כף' חכית חפני חם ת"ח פכבכל חנייטין חפני פאינן כני חור' ופרש"י פאינן כני חור כ"כ לכבדם בכבוד ג' חחחת פורחם חכבדין לוחם חחחת לבושיהן פגרחין חבוכין • וכי יוחנן אחר חפני פאינן כני חקוחן דאחרי חיבי כחחן פחחי חפני חפוכין בקש גדולות לב"ח חפה עפה חלח לבבוד החלכות :

תלה הגדולה כבעליה כי לעיל פפ"ח • **דיב** רבי אחחיה אחר כ"ח פנה היו פכן פרעה רואה ואומר ליוסף רבנין פרעה רואה ואומר ליוסף ואומר לפרעה ולכחורה יראה דבשני פנה ורע יחל קא פפקי דר' פכירח ליה י"ל דהיינו ז' דבפה כ' דרפה כפפטיה דקרח • ורבי נחפיה אחר כ"ח פנה היו נגזרים י"ד לבפע וי"ל לרעב ולא רחה פרעה חלח ז' פני פבפע ז' פני רעב ולא רחה חלח ז' פני פבפע ז' פני רעב ז' פני רעב ולא רחה חלח ז' פני פבפע ז' פני רעב ולא רחה ה' לפרעה חלח פני הפבפע ורעב הרפחונים ויוסף נפ כן לא רחה כחכחת כתרונו חלח הגך דחוה פרעה ומכל מקום כחה פחזר הכתוב ובחב פבפה פרות טובות וז' רעות כדברי פרעה ליוסף פם פחי' פפפיק פיכתוב ויפפר פרעה ליוסף חת חלומו חפחעי פעות י"ד פנה היו הנזרה זולת פה פרחו פרעה ויוסף • ורבנן אחר ת"כ היו פגזרה היתה פיהיו ג' פעפים ז' פני פבפע ז' פני רעב זו אחר זו ואפחעי לה קרא כח"ם ז' פרות וז' פרות ג' פעפים ו' בפפור חלום פרעה ול' דברי יוסף וז' דברי יוסף לפרעה ור' אחחיה לא דריש למילי דיוסף דבנהו גריכי פדרך להזכיר חלקי החלום עם הפתרון לו'

פרשה צ

ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה
אחרת היא יוניתי תמתי אחת היא
לאשה ועוכר אחת היא יונתי תמתי זה
אברהם שנאמר אחר הורה אברהם וירש את הארץ
אחת היא לאמה זה יצחק שהיה יחיד לאמו
ברה היא
ליולדת זה יעקב שהיה ברור ליולדת שהוא צדיק
ראורת בנות ויאשרוה אלו השבטים
ומקול
נשמע בית פרעה
מלכות ופלגשים
ויהללוה זה יוסף
ויאמר פרעה אל עבדיו
הנמצא כזה
אם מהלכים אנו מסוף העולם ועד
סופו אין אנו מוציאים כזה

ר' ויאמר

פרשה צ

ר' אחת היא יונתי תמתי
ויתמר פרעה על עבדיו הנמצא כזה לשון שהלה
שעדיין לא הסכים פרעה במכוני יוסף עד שיחקור אם נמצא טוב
ממנו או שהוא דרך נטילת עלה מעבדיו להסכים כמוהו מיכאן
שלא נמצא כמוהו נכון וחכם וכו' הפרוסים הללו כלפי נרטים
לבעלי המדרש אם הדמיון דכן היה רמוי בספר הכתוב
שהסכימוהו כבר שהיו נמצא כמוהו וזו מנה את יוסף כי כלפי
תשובתה חיך מכאן אם לא נתברר לו שפקפו ואם הסכים כי המלך
מינו בריך רשות מעבדיו ועוד שהם לא הסכימו למינויו הדבר
קטרגו עליו ולא שמע בקולם כמ"ש בפ"ק דסוטה בשעה שאמר
פרעה ליוסף וכלעדך לא ירים איש ידו ואמרו לו מנסיונו עכל
שלקחו רבו בעשרים ככף תמשילהו עלינו וכו' ואם כן מעיקרא
מאי סבר שלקח אותו ולמה רומה לפרש שמין זה הלה שפור
שכחו שאמר פרעה לעבדיו שידע שלא נמצא כמוהו בעולם כדתנן
בסמוך אם מהלכים כו' וכדי לתת טעם למה יתריך הכתוב בשבחו
בין פרעה ועבדיו מאחר שלא היה מצורך הענין להכי מייתי קרא
דאחת היא יונתי תמתי שנזכר בו ענין מעלת ישראל מפורש את
האוהבת תפילו מתויכיהו וכתיב שאמר כילמדנו רמוז בנות
ויאשרוה עתידין ישראל להתקלס מן האומות וכה"ג ואשרו אתכם
כל הגויים:

אמר רבי אחעון בן חלפתא כשהמטרונא מתקלסת
מתקרבים לו משכניה אין לה כאוד ואיתתי הוא
כאוד כשהיא מתקלסת מהרותה וכה"ג כדרך שהעתים מכל העתים
כגון פרעה ליוסף כלעם ליעקב ולהכי מפרש ויסללוהו זה
יוסף כו' דמשמעת ידענין שטעם שכתוב לספר בשבח ישראל
שמעלת שלמיהם נודעת בכל הארץ עד שאפילו המלכים מודים
בפיהם ולא יתבוששו הפך האומות מ"ם שהם חסרי השלמות
ובלתכתוב בסמוך:

אחת היא יונתי תמתי זה אברהם • תיכף לתיתי לתה רחם לבי
שהכות ו"כ שנאמר טפי מחשם ואהרן וחלפה שהם בת
לספר בשבח שלמי אומתינו רכיש אחר שהלו יותר מהמה • ו"ל
שהם דבק לשלמיהן דכתיב שהיה המה מלכות כו' וס"ל למדרש זה
כדרכי לוי דמדרש חוזיא דפתר ליה לענין יוחסין כי יש מהפחות
שהדמה שמכירים שכותיהם ולא אמותיהם ויש שמכירי אמותיהם
ולא שכותיהם ויש שאינם מכירים לא זה ולא זה שכל ישראל מיוחסין
כן וקרא דהכי קרא אתא כנגד זה שלא יאמרו ישראל מכירים
שלשלת יחסן שאבותיהם שהוא רחם יחסנו שהשיגו תשגיח העתים
וכן יצחק ויעקב עד שבטים שהם נבדלו מדרגתיהו לפי שבטיהן
וכלל היה מכיר שבטו והוא יחוסו כותנו כותנו על אחותינו מה
היה ענין הדגלים כתה שאחר לקחן בסימן ד' ואגב חורפיה ספר
בשבחה כי רחם יחסנו שלמיה הם תליכה דכ"ע ואע"פ שיחתנו
וכני קטורה נ"כ מאברהם הוא כתיב כי כיצחק יקרא לך זרע ואף
על גב דעשו מיצחק כתר תו"ל ביצחק ולא כל יצחק • ואולי
לכן הזכיר שבטות בתמרים הללו שבדי לפסול התומות הרחוקות

מ"מ האמרתי

היכי רמיזי וכתב לן קרא דכורים לאשמעינן לך יחס הפתרון
לחלקי החלום ועוד משום דקאמר חלום פרעה ס' הוא ז' הפרות
ז' השבלים ז' שנים הנה מנסתייר למכתב מילי יוסף מכל דכנן
סברי שהיה אפשר לקבר ולכתוב ויאמר יוסף חלום פרעה ס' הוא
הנה שבע שנים בחות הן ואכן
ידעי לה ומשום דלא מיקמי לן
שלא נתנה זכר לרעב שהיה
במצרים אלא ז' שנים שאמר יוסף
ואלו היו שם כ' טפי לא היה מתיק
קרא מיניה להכי מייתי מילתא
דרבי יוסי דאפי' שבע שני הרעב
לא עמדו בזכות יוסף ומכ"ש ללא
מיקמי לן בשאר דוגמי זכותיה
דיעקב עכב את הכורעני ומ"ם
שחזרו הימין שחזקאל הכי גמירי לה
דאף על גב דזכות יעקב עלה
הרעב לא הועיל אלא לדורו אף
על פי שלא נזכר שם שביעית
השמטת הארץ מעכין גזרת הרעב
הוה וגמר שמעי' לה ואף על פי

שבע כאמרת שבע ושבי הרעב שעלו לכ"ע לא היו כ"כ:

יש לומר שכוונת אלו כנגד עליהם הימין יחזקאל שנות שמחת
בחטים ישן תאמר יאמר לי כאשר שם ואבן כרך עמהם
שנות הרעב שביתי יעקב עליו נס כן על חטה זה כתה שאמר
לעיל והכה עומד על היאור כרשעים מתקיימים על חלמיהם
וכדבי שם:

והאמת דכל הני תנאי בשני הרעב אלא אזיל מיירו דכ"ב
מדות דר' הגלילי דריש בהדיא מ"כ שני הרעב
כדכרי רבי נחמיה דתכמ"ע • ור' עקיבא דקאי ומ"ש ר' שני הרעב
סבר פרשה רוחה ז' פרות רעות וז' שבלים דקאי ומה שאמר יוסף
הנה ז' שנים בחות מפרש בתנחומא מר' עכיבא שלוש ר' שנה של
רעב היו רמוים לבתר יוסף אומר שבע שנות הרעות ז' שנים
הנה ושבע השבלים הרקות ז' שנים הנה הרי ז' אלא מגזר יוסף
ומעמו' שנים יהיו' ז' שני רעב:

ומה שאמר חלום פרעה אחד הוא לפרש שהשניהם מורים
על שבע הרעב ומה שכ' שנים אחד לא כדכרי הפותרים
ז' בחות אחת מוליד כו' ז' בלהיות אחת בטנם שהם מורים על
ענייני מתחלפים ומ"ש ופעל השנות החלום אל פרעה פעמים יש
לפרש שם שהיה השנות הוה בפתרים שהיתה יקיצה בינתים ולא
רצה הפרות והשבלים כחלום מ' להודיע כי נכון הדבר שלא יחסר
שהיה החלום מתקרי הדמיון שהדמה דכרים בטלים כי בהיות
יקיצה בינתים ותירגם אונקלוס תלמות מתחלפים המספר והמקריים
המורים על שני שבע ורעב יהיה שהדבר אחת ויכיר וכבן כי רחוק
שיעלה בדמיון כ"כ פעמים שנות כ' דכרים דומים:

ויתכן לומר דיוסף לא רצה לגלות לפרעה שהחלו' וזה ל"ל
והו' מתפשט אחת לא יתמיכו לו:

אי נמי שלא להחזיק טובה לעצמו ואמר לו שתם יהיו ז'
שני רעב ולכבוד יתכן כי כן הורגת החלום וכי היכי
דלא תקשי ס"כ השנות החלום למה קא דחי לה כי נכון הדבר מעם
החלומים ומ"ש כי זה שבתים הרעב ועוד ס' שנים היכו לכי נזרתו
ולרבי נחמיה הגזרה היתה כ"ח שני רעב וכ"ח שני שבע כמספר
הפרות והשבלים כתחלה פרעה וכספורו ליוסף ולרבנן הן ס"כ
שני רעב ולהכי מייתי סתם מדר' אבהו דקאמר שחזרו הימין
יחזקאל ובקשו ליה מסכרת כי למה נחתך על תכרים זמן שתתם
תרכיסים שבה לא פחות ולא יתר והכרחי להיות ע' שנה כתו שהיה
בגור ע' שנה בימי מלך בחל וכן לישראל לחרבות ירושלם ע' שנה
אלא שהם מ' שני הרעב שנשתלקו בימי יעקב כי ס"כ שנה היה
פיהם הגזרה ולא עמדו אלא שנתים עד שבא יעקב ונאחר עליהם
חוב מ' שנה:

ואומר ליוסף • כי מה שהתיך הכתוב בדברי הפרי •
ולא דמי למה שהתיך בספור דברי עבד אברהם
דהתם אמר לעיל ס"ם טעמא דשיחתן על עבדי בתי אבות חביבה
ומפר דהתמי טעמא לא דייק ר"ל כתה שיוסף מסיחת עבד אברהם • ורבנן
דייקי נמי בדברי יוסף כי פסי שיוסף חביב ולא היה נריך הכתוב
להרחות חבתו בכתיבת דבריו:

שבין סידר יעקב מכיכו • ואם תאמר

ואמתי מהכי זכותיה כמצרים ולא כהיותו בארץ כנען שגם שם היה
הרעב:

יש לומר דאם היה יוסף מוכתח בפתרונו שלא יכולתו ז' שני
הרעב כשאר אמר אפל כשירד מצרימה ורמז המגרי' בכורו
יכירו וידעו כי זכותו גרם:

אי נמי מהברכתו את פרעה
דהינו שיעלה נילוס
לקראתו כמ"ש ז"ל משם נשתלק סידר
הרעב כי בשבע כא למצרים
מהימור כדלעיל: יחזקאל לה

ואמתי חזרו לו שהיה
מחוייב שיחזרו
שבכר היה לאפרי שהיו מסולקים
לגמרי אלא דקיים ליה שחזרו
וכחשת' לה שבזיק לשם זכות
יעקב אלא לדורו וקאתר למילתא
דלעתי שלא ותשובה והכנה רבות
בגאולה:

ועיין כתוס' ריש פרק אלו מגילות:

לאברהם לומר שהרי היה אחד היה מאברהם כשלו הוה לכדו מיון שהיה ולפסול היוצאים מאברהם וזלת יצחק לומר שיצחק הוה היחיד לומו הגבירה והשאר כני הפילגש ולפסול היוצאים מיצחק זלת יעקב לומר שיעקב הגדיק כשהיה בן ס"ג שנה שהיו לו שנים עשר שבטים הגדיקים כשהיו היוצאים מהגדיקים כדומר לפיל פס"ו וכדי שלא נחשו שכמו כן יש פסול בזרע יעקב שהלא שנים עשר שבטים הם שהיו מיוצאי יעקב ולפסול לכ"ח שכל השבטים שהיו מיוצאי יעקב נפיים דשכירה ליה כדכתי חייה ד"אדר' חזיא דפתר קרא דם' יהוה מלכות לפנין הכתתה כי יש מהשבחות המלמה שיש להם לשון ולין להם לשבח כתב ולא לשון שיש מהם שלין להם לא כתב ולא לשון מכל ישראל יש להם כתב ולשון :

יש לומר להכי נקט הכא שלשה המטות והשבטים לומר כי הכתוב מוסרת כני הדשם יחשבו דשיכו שלשה המטות והשבטים שהם רשמי מדגולים והכתוב כהם מפורסמת כפי הכל שהרי מאברהם מגטגיות גדולה היתה שלשו שכל מלכי מזרח ומערב היו מגיעים לפתחו כדלימה כפ"ק דכ"ב ולין שפק שיצחק כנו הלה מקומו בהכתוב וכתכונה :

והנה הכתרות מסר חסר רמז לחכמתו והרי חותיו בדשמר לפיל ויעקב כודע היותו יוסב מלכים והשתא שם ועבר וכבר מחדו בפ' החתונה מיתיהם של מכותיהו לא פסקה יציאה מהם מאברהם מכיהו וקן ויוסב כיציאה הוה שנאמר מאברהם וקן בת ליתים :

יצחק מכיהו וקן ויוסב כיציאה הוה שנאמר ויהי כי זקן יצחק ' יעקב מכיהו וקן ויוסב כיציאה הוה שנאמר ועיני ישראל כבדו מזקן :

גם השבטים כלם חכמים שהודרך יוסף לומר להם של תרגזו כדרך ואל"ל של תתפסקו כדבר הלכה :

ואין כדרך לומר יוסף מרי פר חכים הוה ולא"ת היה יוכלו אחתי על מאברהם שאחר היה מאברהם מיוחד כדורו וקרלו יכול אחת ליוסף והדרו וגם על הכרחו אחת שיוכה מסובלת מהכרח יותר משאר השבטים ומהו שאחר כחיית שיניך יוכים הם יוכה זו כפנסת לקנה ומכרת את קינה ושוכה וגחלה ואפרוחיה ואלוטיה כך הל"ג מורות של ת"ח כשכן יוסדין לפניהם כל אחד ואחד מכיר את מקומו ' ואחד היה לאחת של יצחק פרים יחיד לאחו לומר גם שתוהר הגו מאברהם יצאו בשתו סהוה יחיד לאחו וכן כהרור ליולדתה והיו יעקב ובל עדת השבטי' אחר רשום כנות ויאסרום שכל שמים רשים השבטים בכנות לפיכו כשבלאת ויאסרום ושל יוסף ביחוד הלכים והשרים כתיוחדים יותר בתכתה שלשתו כיוצים :

ואף על גב דריבטה דקרא כולים מיירי בחד מיחידה דשיה היה דרשיכן זה מאברהם וזה יצחק וזה יעקב וה"ה דשום כאחרים וכן ויכלוה וחף על פי שנרשם שפל הכנוי מוסכים לאחד מהן דרך האמרה לרקדק כזה כי אין הקרא יוצא מידי פשוטו דהלכי קרא כפנסת ישראל מיירי אלא שנרשם לאנב מודעים לאחלקה אלא דשים ופנת שבטיה מטעם יתור הדברים וכוויים כאחור :

שהיה יחיד לאחו ' אין להקשות דאין זה הכלל לומר שכם יחשפל יחיד לאחו ויה יחיד לאחו דשתם כאחו הפקילה כאחת לה מיקרי ' יחיד לאחו אלא יצחק שלרי הגר ילדה אחרים אחר כך לאברהם דקטורה זו הגר כדלעיל פס"ו :

שהוא כרור ליולדתה הכלל לאחיו ' אינו יצחק היה אחיק אחתלה את עשו כלילך אחנו לפי שהיה תרמה כו כאחו פאחר לפיל ' אי נמי כרור ליולדתה כרקתו ספי שהיה אברהם כחסידותו שלא היה חפץ בברכה אלא לפשיו גכול עשו ויעב נפשכן לבה לקבלה אחפי אחות אחו ולא יבול להתפלל לבלתי פחות בקולה :

הכתוב בשתע בת פרעה לומר כתו אחי יוסף וייטב בעיני פרעה וכעיני עבדיו ומהו שאחו הכתוב יוסף אחיהם ובשתע בלחותם אחו בקנקנים אלא שהם הכתוב יוסף אחיהם ובשתע בשם הכתוב ודעת שאחו בשם אלו שאחלה אלא בהם טוב טעם ודעת כויכוחיהם עם יוסף בעליותיו וכעיניו לפיני לאכול שנאוכח עמהם כדברי הכתוב כדרך הכלכים הקבחים ובשתע

ויאמר פרעה ויון זה אלא לספר בשבחו כדכתיבנא ' אם אלהים אלו וכו' משום דלא כעי לפ' שהשתע כוה לשון שאלה אלא שכח משלט דקיש ליה שאין כתותו כדפי' לכן פי' אם אלהים כו' אין אלו מוליתי' כוה ואהיה ה"מ השתע לפי זה ה"מ אתיא ואקדקו לומר אלו להודיעכו שכו"ן השתע כו"ן שהיתן ובלפירש רש"י בחוש השתע כוה השבח כדין שכיון שהיתן כוה לומר שכו"ן כו"ן שהיתן שאילו היה כו"ן השפעל אם עבר היה אתרגום אתשתכח ואם כיטוי היה אתדגוש אתשתכח ואם שאוכרחו לפרש הכ"ן כ"ן שהיתן כתב הרמ"ם ז"ל אשכי אילו עו"ן השפעל עבר או כיטוי היה פירושו שהיתן שתשתע כשום זוע כמותו או שיהיה שאשתע כוה שוכן כמותו וזה לא יתכן אפני שה"מ שהתיהה לא אהכח רק עלשעבר כתו שהייתם כל נקבה או על העתיד כתו שייהה בעיני אדוני לא כיטוי :

ואם כן אי אפשר שאתפרש אלא השתע כוה שהשתכח כדין להיותו כיטוי ולא שהיה שתכח כדין שהוא פועל עבר אפני שהוא לו לפרש לאחוז אם בינוני כשום וזה כמותו וכ"ש שהוא השתע אלא בהוה כשום וזה כמותו ויתוייב שיהיה פירושו השתכח כדין שהוא תורה על העתיד שהם בבקש שום שזוע אהם כמותו שיתכן שתשתכח :

ולא הוכח לנו שכבר מיבינו ה"מ שהיתה הפועל שהוא לנו חלק שהלק ' היה לאשר אכ ' הכלה אהם עושה וחלקם :

וגם מ"ם שהם לו לפרש לאחוז כו' אינה טענה לפי שהם שפי' אלא היה אחוז אלא שהשתכח ואפשר :

גם כדרך עיין לאה הוצרכו לומר אם אלהים כו' כי היה אפשרי שיאמר אין אלו מוליתים כוה ורש"י גם כן תפס לדברי האדרש ולכן כתב אחר השתכח כדין אם כלך ושקפצו השתע כמותו :

וכתב הרמ"ם שהוצרך לומר כן שכאלת שהוספת הוא לא יתכן לומר השתע שאלו כיטוי היה אלא אחר השקפק ולא שהיתה :

והנ"ל שלכן הוצרכו לפ' הא אלו כו"ן שהיתן שהי שיאמר פרעה שלא השתע כמותו לשעבר ולא גם כן שכאלו מיבינו לו שלא יהיה אחר בעולם אחם כמותו ויותר גדול ואל שכן לשעבר כי אדם שיאמין ואחרים רבים אחתו אחר אחל כשבי השתע כו"ן שהיתן אין השתע אלא אפר שכתוב ויוסף לומר שאם אין כמותו לשעבר ולא יתכן שאשתע כשיעור שילא יוסף שעל כן נאחר לו אין נכון ואחם ואשתו כשיעור שילא יוסף שעל כן נאחר לו אין נכון ואחם כאוך ואשאר יהרבו כדבר אם לכל השבטים השתוכחים ילא ידעו ולא יבינו לא שתע אחד אלא שיוחין אחם כענין זה ולא יכירוהו לדרוש אחנו את האופת ועל כן אחר שם אלהים אלו כו' שתין שתשתע אלא לנו לפחות אלא כשיל לאחלו אחילו נלך לבקשו בכל העולם אלו יאמר אם זה יהיה אחד כדור ולא שפע כו ועל זה הדרך הוא שם שאמרו בפרק הרואה ס"ת אין אלו מוליתים אשורתו כדאכתוב אחם בעורת האם ואם שלא פירש השתע כוה אלא כתוך שהיו השבטים השתוכחים ילא אחכתב אלא כתבו לדעת את אחלום ואת היה אשר אמר לפרש גו' השתע כו"ן השפעל כיטוי אפי' היה כדור ואלו שכל אחני שהיתן לא עשרו כפורו ואלו אחת פורש לאשתיכן :

כי אתה אתיה וכו' נדרשת הילקוט נכוכה דנדרשין יעקב כל עמי אלא יהיה אדם כוכה אשקבי אוץ אחך אלא יהיה אדם נוטל פרוקופי אוץ אחך ויהיה כרוש לבני פירושו דיעקב דריש כשיקה אחם וסבירא ליה שענינו אם שדרך לוקחים אלו שדרך אחהלכות שבה הנשק יד אחלך כדרך אלכות זו שאחו כו לא יהיה כלאי רשותך ופירוש ואל פיך יאמר כל עמי ואחאחרך יעקבי כל עמי ואדריכו אד שעניכה הוא לא יהא אדם כוכה אשקבי אוץ אחך כלומר כלי רשותך לפי אלא אחה אדם פרוקופי דקיימן אדם שדרך נוחנת לאדם אלא כלאי רשותך כאו שאחו

דרך מלכות זה שהשררות ניתנות בעטת משנה למלך ויתן לפרעה שיסקוהו ליוסף על פיו ממש והמלך לא יסקהו וזולת יוסף לקרוב מליו כי מה טעם בנשיקת יוסף למלך ועוד נגחי הוה ליוסף שיכה כל שמה שהוא שררה ויגע על פיו וחף מ"ם לשיל פ"ל ופס"ד על פיכול שכל פקודותיו מוסקים לו על פיו פי' נוסקים למשיכלך על פי פיכול ורסותו ' שוב רמיתי מ"ם לקמן ס"פ כ"ב ויסק לו מין חנו יודעים לתי חלק פ"ב ככוב ולפ"ז וכ' דדרים ויסק לשון ככוב וכן כאן לפרוקלטי סוס ככוב כפרי כערוך שכל לה ידעתי חכר לו ;

שתי פרשי' ק' כו' משה דק"ל למתי טורח וכתב קרא מחתר פרעה דק שכסף ומלי פרעה כי אין נורך לנו לדעת דק מה שהשליט את יוסף שכל מה שהתנה עמו מיכיח ככוב פרעה במקומו מוכח מה נורך לנו בידעתו לכ"ח דאיכא מאי דילפי מינה לפ' אחרות ;

הכתיב לנו משה ' ק"ק מה טעם הוכרת משה ליומא כ' פרשיות בתורה ועוד מאי הכתיב לנו ליומא כ' פרשיות בתורה ' ועוד מאי הכתיב לנו בתב מיבעי ליה כמ"ד ולכתוב משה את דברי התורה וכן ק' בפ"ג פכ"ד דאמר ג' פרשיות שכתיב לנו משה בתורה משה ס' מנות כו' וע"ק דכ' בתוכים ס"ל למיתר כדמסיים בתוב ה' אומר ויכול כתובי יש לתמוה היכי קאמ"ל דמי' הכי קא משמע לן שנכנסתרך ללמוד מדברי פרשי' כי יש בפחק יערוך לה' ;

ובשם מוה"ר יוסף תיטשנק ז"ל שמעתי דהכא קאמר שה דמתעטר קרא מעלתם כלומר דק דתכין ורקין מיטוטין לה מתעטר לנבי שום נתנה אלא לנבי הקדוש ברוך הוא דים שדיבי מכל הנכרתים ואפי' מאלכי השרת ויליף לה מפרעה אלא מתעטר גדולת יוסף אלא לנבי דידיה לה אלכל אחר כלל פמ"ש ובלעדך לה ירים יש כו' וה סורה את"ם קדושים תהיו יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש ובגדל גדול מהם זולתו יתברך אלכל כל המלאכים קטנים מהם והוא פה אלא שלשון אהגדה אינו מדקה לנו פנים ;

וגיל שענין אתות ה' על הגוי כאמר דם"ד אתיין אתך ה' את ישראל עליון על הגוי ואמר שיהיו להם לדאם סד"א שיהיו אלכם במדרגה שוה פה עליון עליהם לענין שאם ישראל יגזרו עליהם לבטל אלו אלה אתות שכני את שיאמרו להם לוה אמר גדולתי למעלה מגדולתכם שלעולם שהיה גדולת ה' עליהם יותר גדולה לקיים אתותיו מגדולת ים' דומה למה שאמר לקמן פ"ד פרשה ד' דם"ד הם כבוד אב ואם דומה שכת אי אלו דכתיב הים אלו ואלו ירדו ואת שכתותי תשמורו כלכם חייבים ככבודי ושעשה אלה דהקים הקדוש ברוך הוא לכבוד שמי ולכלעזן הגוי פה אלו שם שכתבו התוס' וכן אם שאמר פרעה דק הכסף לא אתי לאפוקי דלא כ"ת שיתגדל עליו דשם אתה אתיא על פיכי קאמר וא"כ אלו אלה אפוקינן לה שאתיא לן כמלוכה אלא דה"ק אלא אתיא שוה לאו אתה יגזור לכך שאתכו יאמר בשול לאיזו מגזרת פרשה יהיה כיוצא לעשות אלא לעולם גזרת פרעה אין להן בשול ות"ם בקדושה יכול כאלו אלו דם"ד כי שוב כעיני ה' שיתדמה אלאם לה' בקדושה להיות נפרד לגמרי מכל מעשה אחרי כפי שהפרות עד שפרד נפשו מגופו שיהא פקיח וקדושה וכה דומה לה' וזה שקר כי לא שייכי ס' אלא שיהיו פרושין מתעבירות ומתעבירה שכל אלו שאתם מוכח גלי עדוים שאתם מוכח קדושה כמ"ש בפ"ג פכ"ו ואתם שאמרו ז"ל קדם עלמך שאתה אתה מכלל שאתה מוכח שכל אלו

מכי פרשה מתחת חיתת חלכותי עליך כולקמן ס"ד פרשה
ר"ד ׃

כן מכי על כסר ודם לח סכירה ליח דאמי פרשה מתח
למיתר גדולתי למעלה דסגי ליח כרק הכסח מגדל
מלח לסון הכטחה הוח כלומר
מכי נתתן בדכרי ע"ד מחתר
לקמן ס"ג פרשה כ"ג ׃
סלסון מכי ס' נתתן ליפרש מן
כתתן למלם סכר טוב ׃ ומסוס
דלח תיקשי למאי כתיבי קרא
קחתר דמתח לחיתר לכסיכה מכי
סל הכ"ם ומס דל"ק דמתח למחר
על מכי ס' נתתן דמתח פסיטת
דלמאי הלפת' כתיב מכי ס' מכל
מנוח ושכירים סם לח לומר נתתן
כפרשתן מכל היכח דלח כתיב אלח
ביעור הוח דכתי למילף מסוס
לתוך הכטחון ׃

אני פסיתי ומכי מתח ׃
מיכח למיתר מתי שכח דנקט מכי מזולת' כגון רחו
עתה כי מכי הוח מיירי כסכר ותוכח הכמתך תמי ותפ"ג דתסכתן
מכל מכי מכי הוח מיירי כסכר ותוכח הכמתך תמי ותפ"ג דתסכתן
מכי כקרתי לחרייכי כתי כעניין הגחולה ניחח ליח לחנקט מכי דכתי'
כהו מכי טכי מפעם לחת ׃

ויתכן לו סברתו כבתר סרתסון הל' שכות שכבלבן לחסכיר
לחכטיח לחוז'כו מהכטחתו מסר כתכתי לעיל
פרשה נ"ג סוף סימן ס' לומר כי כדרך סומר כבטחתו ליח ולח
יעכור כח ס' מהן לכטל הכטחה ׃ וכנגד הכילות
לחתר ועד זקנה מכי הוח כי עם חיות רכוי המתנה וכל שכן כהמשך
זמן רב מכיח לסתרע עין הכוהן כמה שחתר נתון תחן לו ולח ירע
לכביך כו' על כל זה כתו שמתחלה פרוח כדיפת הוסעתי' וגכרתים
עד זקנה מכי הוח ׃ וכנגד היומנו כפוי טוב לחתר ועד
סיכה מכי לסכול שכתו שכיתי כחתנו מתגרים סייכו כפוי טוכה
כדחיתה כפ"ק דע"ז ׃ ושכ"ז שכלתי ולח סיכותי לחתר ימיכי כן
לסכול עד סיכה ׃ וכנגד קנור היכולת לחתר מכי עשיתי ומכי
לפה כי לח יפכן קנור יכולת כו' כי הוח הטוב' שכל ומתמילן
וכנגד החטח לחתר ומכי לסכול וחחלט שחר סוכל וכוסף טון ע"ד
לעליוכי ולפחקוכי לחת שוכל דלעיל פכ"כ ולכן הזכירו כאן לחקר'
סזה מזולתו ׃ ולפי שכוכל שכה מלו פעמים יחזור כו לחכטיח
מתשתה רכוכו לזה הכיח הכתוב לחתר מכי רחמון ומכי לחרון כי
כי הסנני פחצי לחת ית' כי הוח רחמון וחחרון כלי שכוי לח כבן
חדם שיפחם ׃

ג יוסף מסלו נתנו לו ומסוס ק"ל מס טעם לסתריך
סכתוב כפרטים חלו כי כת"ס מסטליטו על כל
מגרים פסיטת שכבעת סחלך כירכו כדרך מסבת סחלך ויולכ
וירכב כחפלו וכן מס שחתר ועל כיך יפך כל עמי פסיטת כיון שזה
דרך התבנה כדפי' לעיל לח"ק דדייק קרא לומר שנגחל חדם ככנד
חדם ככל פרטי כרי"ת העבירה ׃ וכר' סלח הספיק
סכתוב כסיגיר כלל מחלטו ככנד כל ולומו מסלטו כיעדו אל הגיל
פרטי הדברים לפי סחיכן זכות סרחקם מעבירה מחת חלח
מעבירות רבות סהנשוקה הוח עבירה מחת ומחזתוס מחרת וכן
כנגיעה וולת ההרכ' כרחפתוב כפחוך ׃ וכבר סיה מפסר
פחט"ם שכוכר מחבשה הזנות מחם יחטח ומסס קנת כחנע מן
כפוך להסכיע יגרו קנת לו מדי להכים דפחה שבקם שכיכה לפחות
חלח חבחים כלליעל ומכיון שנוכר מחכל הרי הוח כמוכר מעבירו'
דכות חלוקו' ויש לו שכר ככנד כל מ' בפני עלמם ׃ ועול
יחכן שרטו ל' לסיפריהו זוח כל' מרחים נדולים כמעלה המנות
סמ' כי לח יוכח סחדם ככלל חבחם סנוחם לכד מהל בכל פרטי
ופרטי שבוע כדכר מחלו מחתר שנותן בדקה חין זכותו מכד חבחם
שנדקה לפד שהו החיותו לכ נדכתי' כ"ח ג"כ מלד שבחתה והזריות
וטוב המתנכה מפר כפכין כתו שרחיתו שהכתוב קובע שכר מכל
השמחה והזריות מזולת עיקר החנוח מה מתין כן בעבירה מתין
לה עוכה רק מלד נוף החבחם לח מכד מבעירו כנודע ומסס הכד
מנוח יש לה קרן ופירות ועבירה חין לה פירות ׃ ומוה הכל
מפפר שכריב מנוח לחת כנגד פחה עבירות כלכתיבה כדרומי
ולכן יחות לחדם לבחם מתניו כחבחם החנוח ולף חם מפפר לו
לעשותם כנקלה טוב לו שיעשנה כחופן ישים כה השחלות רב

ויזכוח כל חכריו כה כי לפוס נערה חנרח כחלו תלחר מי שנריך
ספר תורה לקרות כו ויכול לקכותו חוכן ועומד טוב לו שיטרח
ויכתכנו כעלמן וכתה שלחר הלוקח ס"ת חן הסוק כחוסף מנוה חן
הסוק ׃ ולכ"ח ופוחרסם חת כחנות מבעית קכירה ׃
ומס מפפר לו להסתלל מפילון
מכעיריו יעשו על ידו הוח יוסר
טוב וכדנרסי כס הכולעלי כי קין
מיעכור"ח ור' חייח ס"ד מייח לר"ח
כהדי דידי קתיכע' דעכדי לתורים
שלח תעכוח מיפר' מתי שכידנת
מולנת ושדולנ' כתנת וגדולנ'
נשני וכיידכ' טני ושכידנ' חנילע'
וכתיבנח חומתי ושליקנת לחתח
ומקריחח ס' יכוקי כו' כי לח יחסר
לו מנלו לכתוב עליהן חת כתורם
מכלי שיטרוך לזריעת הפשתן
ועידת הכהחים ליקח עורותם שלח
מפפליח לעשות מתייחים כל
מכנות החנוח ומכעירים נעשים
על ידו והוח מנלי ת"ס נס ׃

לוכ וערכ ׃ כל הנוטל לוכב כחנודו והדם
כעבודתו מעלה עליו הכתוב כחלו כנס מזבח
והקריב עליו קרבן שנאמר חסרו חת כעבודתי' לחתר רבי יוחנן
החתוני כל העוסק לתיסר לחב מחפילם ומפתיב כחלו כנס מזבח
והקריב עליו קרבן שנאמר חסרו חת כעבודתי' עק"ס ׃
ומיכח לתידק חמ"ש דלימח כחלו הקריב קרבן ומה לורך לכנין
החוכח ומיכי נפקיו מקרח חתי ׃ וכיון דחתח לידן ל"ל עוד מס
ענין לקרבן וכנין חוכח עם נטילת לולב והדס וערכ מכילם ומפיק
דחסרו חת ׃

וגר' סלכיות טעם הקרבן הכנוע כחלם ומסתעבדו לה'
כמודם סוח חתת זה וכדרך שחתר לעיל פ"ג שחתר
מכרהם חתה רואה כחלו יפחק שקוד כו ונס כן ל' מטעתי הלולם
הוח זה כדחתר לקתן פס"ג ס"ל שלולב דומה לעבדים כי' מפוס כל
עכחותי חתתרנה כי' שכפוונה שהדם מפפיר נפשו וכחותיו לה'
לכך חתר שהחוח לולב כו' כתקריב קרבן ׃ והחותר כל העוסק
מיסור לחב ירחה לה"ם שהחר כם הכוזרי בטעם הקרבנות שהוח
דבר מסוגל שעל ידו חתחיל הפכיבה כיפר עם שחין לפניו כעלח
מתפשו כעניין הנפש פעם חיות' רוחנית חתחיל עם הנוף כל זמן
שחוכל ושותה ׃ וחחרים נתנו קנת טעם כדבר שכתו
פחנף ניזון מהשולחן השורעם כן הנפש ניזונית מטוב הכוושם
ועבודת ה' חפר כחחכל וכת"ם כעל הפעיקים כפ' חתן וכן הפביעה
חפכון כיש"י מנות קיום הקרבן וטוב הכוושם כי כתת רוח לפניו
פנוה ונעשה רלונו ׃ ולכ"ח פסיעוס' מיסור לחב כחכילם
ושתים כין פיהם פתב עכתו חו פחולתו פנ"ב חנוה לכבדו כתו
פכחולתי פפת חנוה לחכול לנזות חת הולך לחר פכוושם לפ"ם
הרי הוח כחקרי קרבן הים הו חתת רוח לפני ה' חף על פי שהפעל
נופני ׃ וח"ם כחלו כנס מזבח לעורר על הפרם הנו' פיפתל
החדם כחפעם כל חכבירי החנוח ולו"ח כלו כנס נס כן החוכח ויש
שחך לדבר חלפון עד קרנות החוכח כחלו חחר הרי הוח כחלו
עוסק הכל חתחלה ועד סוף פהוח קרנות החוכח דהיינו זריקת
דמים פפיפם של קרנות החוכח ׃ וז"ם ו"ל פ"ם חנחנחים פדברות
ככללה כדחכתוב כם פ"ם פי' ת' ׃

והשרש חכ' פחי פפת לידו דפר עביר וכיר' מחנה נוחנין
לו פכר כעוכה חנוה כדחיתח כפ"ק דקדושין
ומוריענו פזה כי לח פכלל חפרחק' חחנה כעוכה חנוה
לכך כ"ח כלל כל פרטי החפעם כי כחו פכר החנוה כבחינת כל
הדרוים פכם וכבחינת כל החכרים החשלים הם כעבר כן
פכרת חן העבירה יעמל פבחינת הרחקת כל החיפרי פהיו רחוים
להשתל כה ׃

יוסף מפלו נתנו לו ׃ ומס חחתר כחדכרי דחפכתן
כחי כי הני וחחרי לעיל פפ"ו כניפ על רחל נפין
פוח וגדולתן פוח חחי חיכח לחי' ׃ ל' דחפס כחי חכי לחי' כיוסף
חפרי נחרחק' חלפפתחו' להחן חפוס לחח דפ"ח ופירש חחכמי
זנוניס חפר נעולו כהן יחרחל כפעודת חחפורים ומה חלח דרכו כהיות
פיש חזכירין כדחיתח כחדרש חחפורים ומה חלח דרכו כהיות חפעם
על חדרכי כתו פחתר כהן על יוסף חפוס דהכח חפעם יחורת
דקרחי קחתי כדפי' וחלו נפי חרדכי ל"ק חלח פיפס נדולתו חלח

קימעא

קיימתא קיימא וה"ג בטרך קרא למכתב מעשה כתוב סכרמשוכ' הלביבותו כלכוש מלכות והרכיבותו על הסוס כו' וסוס בתחום לו מסירת הטבעת וסוס הוסס למסנס • ומכל מקום כ"ל מתי כתרגומי סהדרכים החלה היו לו מדה כנגד מלה כיוסף מכיון דקיימת לן כיסן סוה ונדולפן סוה :

כיר סלה נסק כו' סיכה לתו' מתי שבח סכי מסמר מכרים נם כן דסים רמוי סיגתל כתוכים סלה שמע מלים •

ד ו'אמר פרע"ה אל יוסף אני פרע"ה ובלעדיך לא ירים איש את ידו כלי ירים • ואת רגלו כלי רגלים •

וכן כעיניס סלה רגה להכיניס כדלעיל סוף פפ"ו • וכשלמה כתוכים יש לומר דליכא הכחת וכ"ה כשמיעת דכרים מלד עכמן כי מ"ם קול כתפס ערוה היכו קול ומרס סוה לה מלינו ותע"ג דלקמן ס"פ ד' קתמר סוה לה שמע לה לפיכך היו כלם כפתעים לרכריו דהוה סכירה ליה שרתוי שכר על תה סיניתה מפכרת כו ומחלפתו נדכריה ולה שמע ורם כג לה ס"ל דרתוי לשכר על זה ס"ג רש"כ נג לה מיירי סלה כשכר מכרים פרטיים תכל כרתויה הכין תיכה הכחת יכר הרע ולו"ה כל המסתכל תפילו כתוכב קטנה של תפס ורבי מלינו מקנב לו ה' שכר על וה כמ"ש כן פורת עלי עין ותמר כפ' מי שתתו עין סלה רגתה לזון תמם סתינו סלה לה תסלטו כה עין הרע • וכפ' פרת חטאת תמר עין סלה רגתה ליסנות מדכר סתיכה סלה תזכה ותתכל סלה עין סלה וכן לקמן ס"פ ד' וכמדרשות תמר לפי סלה היה מביט כבנות המכרי' זכה ליהרג שכי עולמים • ולקמן פנ"א תמרו שבזכות זה ניתן לכנותיו פרשה אחת כתורה ות"כ לה נתן לו עכשו שכר כנגד העין עם שאר המכרים • ויש לומר לפ"ב שרתוי ליתתל כנגד העין סלה דליכא מילתא מיתתא כעין השכר' כנגד העין כתו שיש כנגד שאר המכרי' שכר סת"ת שיסלוט ככל תרתה עינינו הרי זה ככלל הסרים הכתוב לרגל מסירת הטבעת' והכיאוך' על פיו ולזה נשמר לו שכר זה לעתיד לו ולכניו :

ועיל סלפי שכיקר השכר רתוי שיהיה כשמר לתדם לעולם הכה ולה יתכל כעוה"ז סלה מהפירות • וגם כן לתוי שיהיה התדם וכוחו לכניו מחריו כדלקמן ס"ג פ"ו לכן הניח ה' שכר העין ליוסף לשוה"ב ולכניו תחריו סלה יסלוט כשם עין הרע ושיהיו ממלא עין כו' לפי שעיקר השכר הוה על העין שהוא עיקר כעכירה כמ"ש ז"ל עין רוחה ולב חומד וכלי המעשה גותרים ושוד שעיקר נשר יוסף כתרתית העין שהי' מביט כה תמיד וכתכת סרתות של כרזל עליו שיסתכלכה ועכ"ז לה היה מביט כנזיעות כי לה היה שכר העין כתחילת תכת פוטיפר לכך סלה נם כתחילת מכריות רכות שהיו כוחרות פניו ולה היה מביט כהן כמ"ש נפי כתות נעכדה עלי שור תכל כתחי' שאר המכרים לה זכה כהן כי לה היו תוכעות תותו לעכירה • ת"ק תמתי ל"ק נתי רתם סלה שנכנע לעכירה וכרכים סלה כרתו לעכירה ותיוצות סלה תכקו לעכירה לתיכן כללו נוף סלה נגע כתו נותר סלה הרכין דתסיב לנפסים • וי"ל דנגע לעכירה היכו תעכיר נופה • והיכו דלקמן ס"ד דקתמר הוה סלט ניגרו ולה נגע כה לה נקט נופו סלה נגע כעכירה דהיכו הת • ונקט נתי הרכנה תכום דחרדת הנוף ותנועתו לעכירה'הוי דכר תגול תכך עלתה • וכמ"ש נפי המביט לתרן ותרעד כעין מסכת זכור תמר כפ"ק תתם תרעש' תכריך על דכר סתיכו שלך תם תכי תודעתיש כל העולם כו' ולפי שתחלת תנועת חוליות הסדרה סהיה עיקר הנוף כעותר נקט נותר להרכנה וככלל זה הרתם והכרכים וכל התנועעי' לדכר • ת"ג כהרכנה תתר לנוף העכירה כלשון נקי ונקט הנותר שהוא תתחלת התנוע' ככנ' וה"ם הנוף סלה נגע כעכירה היכו קירוב כשר לחוד כלי מעשה כי מזה נזהר כדחת'לעי' פפ"ו ז' תפי' סביב כלי תשמיש ולפ"ז נרריך לידחק דהוה שלט כיגרו ולה נגע כה דלקמן כתי היכו קירוב כשר וה"ם נקט תכחום ידי לחוד ומכלל תכחום תכוק :

ירדין סלה תכחמו כו' תם כל נס דוסיר פרעה לת טבעתו כתיב תקחים וילבש תותו תכקים להכיה לתסמוכים תרגלים שדרך להזכירם תמוכים :

ירדין סלה תכחמו לקמן ס"ד לה נקט הכי סלה הוה לה תפס לה וכיון תפסתו וכפ"ז הוה לה תפסה כידיו תכום תכבחי' תם שהיה תפסתו וכפ"ז הוה לה תפסה כידיו תכיב וכות טפי כידיים והכה כיהה לה להקט תכחום ידיים כעכירה דיוקה תקיף טפי להכי :

שלא תפסו כעכירה שכשביתם תוכעתו תכחתם כיתם

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתותי אלה בקרבו :

ויקרא ה' אל משה בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני :

ויהי ביום השמיני ויקרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל :

ויאמר אל אהרן קח מזבח ותן עליו אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהר אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף :

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר :

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר :

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר

ת"ה הפסוקי' כיון לו דרגל לנכנס תכשיטי מלכות דחס לה כן מתי קחתר דמי למי שלח יש זה דבר בלי דשותו הרי הוה בכללו ועל פיך יפק כל עתי כדעתיל וכו' גדים במקום כלי ידים כלי דדים וכן לעיל פפ"ט סימן ט' שם כתבנו פי' וכלי רגלים פרש"י שם

סנקי חיים מאשתודעו כלנה פרגלי מדם זוהסו עליהם כלו לה ידכוב חיים על סום לה כרסוחך:

צפונה מוסיף וכחות לו מחשבות לורשון

מיכה כיכיהו לזרתי פרוש מתגלה פתרי חכמים כדפ"ם דמטמרן גליין ליה תלה דקסה מתי מעכח שלה מטיבו סהופיע בסום מקום

משורש זה תלה ברשו ופי' ולכן פי פעמח כל תלו' סתי' סופעם דסיכיהו גלוי והב' כייחת תלה דלר"י הכייחת סייבו כתחתר ר"ל שנקל לו לחתרם: ולר' חוקים הוא לשון מכחם ברעות הכריות נוחה היחנו:

ורבנן אחר דרתיו מנוטריקון טופח פודה כו' ולכך הוכרך להוסיף כן' וח"ת בפ"נ וכי' כחות לו לאחרם תלה יקשה כביניהו להיפיר אחרים מחכמתו ולחו סיש קנת מכשים תרע סיש תלחד אחרים מחכמתם ופחכם תחות חכמתם דעליהם כאחר חוצע כר יקבוהו לחוס ולכ"ת שלחד על מכת ללחד חו סייחיה חגד טבעם שחין להם חסוקה ויכולת ללחד לזולת וכחים"ם בח"כ פל"ו בפשפע הפכלי הפוצע על הכח הדברי בכת החכמים בכלי הציון פעמים יהיה בציעור סיציחוהו בפל חקירת והבנה ודע ויבין ולח יקנועע ללחד זולתו ולח לחבר ולח יחכח לזה תסוקה וחין לו עליו יכולת וחפפר סייחיה הפוצע עליו בציעור פיציעהו בפברה ללחד ולחבר:

ויהבן פאחר מגד טלפון והמחבר כיים מפחכמים עם היוחם חכמים וידועים הם קברי יד הלפון להבין ולפורות לאחרים החכמה בגבול מחבריהם וים פפפתיו ברור וללו לקודים בכני החדם חכמתם כמחברים נבוחים וחפילו בגביחים מניהו פחלוף הוה כי יפפיים היה מתפאר ס' תלמים נתן לי לפון לחודים:

ודרמידהו פאחר הגה לה ידעתי דבר ופירש מגיע רוחות על כרחיית בהן פחלה הנפוחות בחופן מתיפכות על תלה בטוב טעם תפלים וחילות וכדרך קנרה וכחם פאחר על פלחה כרים חדש פעל ידי מפלים פפניח התחילו הכל פפכילים דברי תורה ולה בקנת חכמים פילמדו לתלמידים בדרך פרוכה בפנעת כחם הקדחות ובדברים עמוקים יקוהו כחם ולה ידעו ולה יביעו והוסיף רבי חזקיה לאחר בדעת תה תלה אחר רבי יוחנן לאחר דהקיה בדעת והוח תה פכחיב החדם לדעת הוח פיוכל ללחדם בחופן פתניה רוחם נוחה פתיעו דחלו בפתרי חכמתם העמוקים חפר הין כח ודחי להפכילם לכריות

חפל לרבי יוחנן פהנחות הוח יוסף נוכל לחחר פחם על כל חיני נפוחות פי נקל לו לדרפם ולהוכירם חפל הין חחריות הפכלפם להחזן עליו:

צופה פודה וכו' ע"פ ת"ם רבי פחדרים תלו' ועוד תה פאחר תלו פזלפם כגון חכם פפכיל חסיך יפר וביוהא ועוד פכחלו פפזכיר ירחה פקנתם כפל ענין בחלות פוכות דנופה סייבו נכיח וחוזה ופודה סייבו תוחך ופרוש סייבו נכון ועוד יותר נר' פכחי"ת פקנים רפז לחכם פהוח פגדן לנכון ולה חוכח:

וירא סרבו כזה הפגולות חפר תלה פרעה יוסף הוח לישהו רוחה חת הגולל פרחפה פחם לה יקבל פרעה פקידים לחתם חת הרץ חברים על ידי הים נכון וחכם יחותו פרעה פלה יועיל חם לה על ידי נכון וחכם כי חולי לה יפכיכנם פרעה לה יועיל חם לה על ידי נכון וחכם כי חולי לה יפכיכנם פרעה לה יועיל חם לה על ידי נכון וחכם כי חולי לה יסכימו חבני החרץ לתת חותם תבוחתם ועוד פביחי פרעה יקבלו ההחון להפקיד חת החוערת כפעם חחת כי חיך יוכלו לרחות נגד פיניהם חולל נכרת פביהם כחו פדרך הפחון כימי דעבון ולכן כריך הים הגבון יבל להפעפל עם הפחון כטוב טעם ודעת חם כקבון הפבר וחם פפחידהו כחפר בחיכן עפה יוסף פהיה הגלל חותם בלחם ותפכיר לכל עם החרץ בחיכן פפלם בתקרוב דעתם וחפיקו לו טובה וחלה חוצרות פרעה

כתמר שלח נשמע לו עד כמה יוסף מ"מ שהרי כל ימי מרן כנפן
היו והספרים מלמדין זה וזה לא חיפה אבן לו אמה שהיה מדבר
יוסף היה לשון אחר אמת דברים כדויים היה תוכיח מפיו כלי
הכנה שלח ולמדיים ביניהם מוכיח ושומע כי יוסף כלשון אחרת
ידבר:

אמנם הכוונה כוח על החכמות אשר כנגדם הלשונות
וזה שלמיות ע' לשון מאסר כלל ס' שפת כל מרן
כדור הפלגה אשר הפיכם ס' לע' תומות כנגד
ע' שרי מעלה אשר חלק ה' אותם להם סנה ענין ע' לשון אחר על
הסנת החכמה הלמודית הכוללת ענין כנפ השמים וכסיליהם
אשר למחשבת ע' הפריס וציתה כוונתם כוח שיהיה יוסף נקי
בחכמה זו כמותם:

ומה שכח גבריאל ולמדו אחר על חור שפלו אשר נתן לו
חלמים לשמוע כלמודים כי בשכל המכוני בהתאחדו
עם שכע השכל הפועל נקרא גבריאל כפי הדברים
מחנם קטר יוסף מהשכחל בינה וזה יתיה מפני מיתתו וחסרון
חפנו כה ברמותו לבאורים כי לא נכון ליעזב שכח ע' מחכמת
התורה וחכמת החלמות המשלמת הנפש כדי להתעסק כלמודית
שהיא מורגשות על שכחתה הערה חלמית היות גם בחכמת
זו שלמות לנפש מצד היותה גריכה למנות תקופות ומולדות
שהן מכלל מנות התורה וגוסף על זה היות שהדם מכין על
ידה חכמת היותר וכמה שאחר וזה פועל ס' לה יפיטו זה פיודע
לחשוב תקופות ומולדות ואינו מחשב זה היה חלות משתו של
הקדוש ברוך הוא שהוסיף כשנו לאחר כי כבר יהיה לו דקדוק כה'
על ידי חכמה זו ואז כנה חליה ולמד אותה וזוכר היה מדבר יוסף
בחכמת החלמות כפי מה שקבל מיעקב חביונותיה דבורו כלשון
הקדש כי זו החכמה היה העולה למעלה בקדושה וטהרה ויסכרו
מיעוני פרעה ולא ידע להסיבו דבר כהונן החכמה זו להיות ידיעתו
זוה כדרך המחקר והחוקרים בחכמה זו ויתעסו כעורים קיר וכתם
שאחר כרם על פרס"ט שכל מה שדבר בחלמות שקר וזולת
החכמה לגו מורגש תפי עליון וכמו שכתיב תפלטון על ידמים
שכתיבה תדבר בחלמות היה בכחל מפניו ואין מכין והיה הלמוד
זוה קשה מאד בחק פרעה לחיות נעדר מהקדמות החלמיות
המוקובלות ולכו חלה הולמות וסכלות מהקדמות החוקרים כדעת
חיכוסי:

ואף כי פלאה על לבי פוד שהכוונה זוה לומר כל הקי
חמות וכוכבים כי להיות ארץ מכרים מתפל רב
וכל הארץ הוא מכריתה הגה כל המוכל עליה כדרך
ביותו הקי כתיב כל ע' לשון להטיבם כטובה ולרוב ביניהם כפי
טבע עניניהם פדרך שאחר על יפקוד חלקי הרוחות שהמנהג
דרך היותו יודע להטיבם כל ס' כפי רוחו וכל שכן שדרך כוחה
למהיות עמים רבים ויוסף היה מקבר כלמוד זה כי טוב לו לידבק
בה וכתורתו יהגה יומם ולילה חלמה כדרך שהם זוה לפנינים
בעניניהם עד שהשיוהו מן השמים כי גם בהנהגת הקנין וכעסות
חשבו כן היה לרעתו יפתו חלק גדול מהחלמות כי כל הדקדוק
אמת לאחתו נעשה סופה להקדוש ברוך הוא שהוא בחלמית וכ"ש
ענין יוסף שהקדים להביר את יוארם וכביה אותה כמסורת שבידיה
כדלקמן:

ודבורו כלשון הקדש רמז לחקי החלים ותורותיו וביחוד
הפריסות שהחמריות כי כבר ידעת קריאת
לשוננו לשון קדש להיותו נקי מדבר שבערוה כמ"ש כרב
והדבר קשה לפרשה כי מאחר גדל על רוב המדות והמשך התאוות
האחריות כמעשה ארץ מכרים לא יכול להבדל מהם ולהשלם
במעלת המדות עכ"ז הדבק הוא סיוסף קדוש ומכל מקום עלה
בידינו היות יוסף נקי בחכמת הלמודים ועז"א מחוז מענין החוזים
בכוכבים:

ועל דרך הדרש טוכל לומר שהם חולקים כמיוש
שלמות מחכמת שוכח יוסף שם בשלמו'
בשכל העיוני ושם בשלמות השכל המעשי ורמז שהדבר כי שלמות
הדם בתקון בשכל העיוני עם הדעות האחריות ופתקון השכל
המעשי עם המעלות המדותיות ושם ס' חכמות העיוניות ולכו
ערת ישראל הקבלה והן מקבות למדם שכרה בתאוות וכדעות
והחלמיות ולכו ערת ישראל הלמודות ואין מלמדות לנו המעשים
הטובים והישרים ומכח חלוף בין החכמים מיוה"ב מיני חכמות
אלו יותר הכרחיות לחדם להשגת שלמותו קשה חשכו שהחלמיות
עיקר, וטעמו לוה טעמות הנה שוו פריכה לקיום הקבון בהכרח
בשכל ויותר והשלמה יתקשל היותו מה שהין כן בהשלה

ומדין שכ' חכמות אלו היו ביתרואל וכתיב רבו הפרות
זכתמעטו הלבבות כתב רביעו הקדום שדרי המנהג
שהוא פירש המלות הנעתקות ולא חש לכתוב על הספר התאוות
הרעוות כר' חוה שהיודעים התעשית יותר הכרחית: ומסם שמניעו
בחפוז יותר נערכים בעיני הסתון המתחדלים בתעשים
מהמתחדלי בלמוד העיוניות ולכן תהרן המתחדל בתעשיות
להיותו תוכיח שלום ורודף שלום נכו ותוכו כל ישרחל מה שהין כן
למסם שעיקר שהתחדלותו בלמוד שורות הקבלה ותעלומות
חכמת • ומסם שהחכמה המדינית יש לה קיומים
זחביות על העיונות שברשוכה כדרך שדם ניזק נפשו חלמית
העבירות וכפרית מלוסטת יפותהו כה הכיורים הפלטיים כתו'
ודרך חיים תוכחות מוסר • ומסם שהמדינית יוכל
שהדם ללמדה בכל מקום ובכל זמן כתו' חכמות בחוץ תרונה ובוחר
ברחם הומיות ובוחר מה שהין כן הפיונית כתו' דבם וחלב תחת
לשונך בכפים ללכוחך ובוחר כתה שהחר ז"ל וכן אחר ליתי מר
ולינחר מעשה מרכבה ס"ל אלכתי לה קנתי • ומסם
שים לחכמה המדינית מעלה בפי החלות שקובעים בכל עיר ועיר
ללמוד תורת הלימוד הלמדד המעשים טיבריה ומיהם מחייבים
לקבוע בתי מדרשות שיגלו ספרי תורה • ומחרים
חומרים שהפיונית עיקר ושטעו גם כן טעמות' מהן מפני נושפה
שהוא יותר מעולה שהוא שבח החמות החמתיות
ומהן שהתליפה לשיקר הבכל עם השכלים נבדלים על ידי
המוכלות החמתיות • ומהן שהי חפסר להשתלם
בחעשים שם חיכם מסודרים חפחת החכמה החמיתית •
ומהן שבעלי העיון יותר קרובים ומהובים לחעלה מבעלי
המעשים • ובכר שהדיך בדרום זה בעל תעלה לרוב
בחלק ג' ס"ו • וקרוב לזה מה שהלקו רבינו ז"ל שם
לימוד גדול מן מעשה גדול וכן לומר שלעשת רבי יוחנן שם שבחכו
את יוסף הוא בחכמת החכמה הפיונית ולזה פירש הנחות ביוסף
שהוא לו להתרם כי הוא לו יותר בחכמה זו שיהא המוכלות
המתמתיות וידבק בכבלים • ולרבי חזקיה שם שבחוסקו
הוא בחדיות שהיא העקרית שלשם לקיום הקבון ורוח ההמון
נוחה היותו יותר על ידי זו כלשעל ולכן פירש הנחות על הפריות
ורבנן דלו שבחיהן בחלד טוכות ומהן חכן בחלת בזולת חברתם
ולכך לומר שבחוהו בשביהן יחד וה"ה כוחה פודה כו' חבר כלל
בחמר שלו ל' החכמות • ושל הפיונית לומר נוחה וכוחה
וכיון כי על היות נוחה בשלמת החמונות החמתיות והדבקים
העליונים חמר נוחה שהוא לשון מיוחד על גלוי התעלומות •
ועל היות חבליתה השלמת השכל והקשרו שם הנבדל חמר פודים
שהוא פודה חת נפשו ממאסרה ע"ד פי' פדיון שכויים לכשל דרך
חמוכה ולפי שחחתת הפיונית לא יוכנו שלא בקבלה נכוחיות חמר
נפיה כי כך החוקק שלשם כתו' חשר רוח חלסים כו •
ועל החדיות חמר תומך פוחר כי חשר היה חקיימת היאוך
החדיות בעשות ביניהם הסדר והיוחר חמר שהוא תומך
וכחשפט יעמיד ארץ • ועל היותו חלמד דעת זה לכל בכל
חקום וכבל זמן חמר פוחר כלו' חפרש ומלמד ולהיות שלמות
החכם עוד בהשגת חמתת ג' חלקי החניחות והנ"ג, חיני ידיעת
למודית טבעית חלהית כניחד חמר עוד ערוה נכון חזוה על
הטבעית חמר ערוה כי בחשבו ערמה חודע כי היה לקוחם
מהחפוז והכסיונות • ועל החלמית חמר חוזה להיכו חוזה
בכוכבים כדבר;

צפונה חחת כו' לה פה רבי חחה לחלוק על מה שחמר
ר"י ורבי חזקיה בשורות חופיע דודתי על זה הוא
שקראו פרעה בשבת חשבח לה על הבשרת חמר
חמנה ידע • ומתי נפקא ליה חיכא חלה חשוה דקחמר בשבת
בלשון נקבה יחידה קחמר רבי חחה דרחיו שכח רחל שהיתה
בפוחה על ידו שעתיד בפניה שלה חשלוט עין עשו בה
ופי' פשבח שהוא לשון גלוי לפי שה שבלה והודיע היותו בעל כוחו
כחה שבתן נפשו עליה • וחף על פי שפרעה לה ידע חוזה
חלי חיתר שביכה ולה ידע חה ביבה כדרכם ז"ל בשחות שהם
חכווים לפי החקרים חשבח' שתי שבניהם לה ידע בדבר כדבריהם
לעיל פי' ו;

עינך רחה כו' לעיל פפ"ח פי' **אנכי** הב"ס כו' חה שבוכיך

אף כאן לומר שמה שהרחו ענין זה כשם שקרחו פרעה הוא לרחוץ
שעבור זה וכה של שכחה הוא ויתכן דדרים כמ"ש ן חי"ת דכתיב
בפשטה לענין זה כלומר שהיה טוח וטוב לו זכות זה ׃

אני פרש"י כך ומעלייתך וחף על גב דאמר לפיל יוסף מסגו
נתנו לו אפשר דהם
והם גרמי ׃ אי
כאי שעבור זה היתה גדולתו
מרובה עד שנאמר לו וכלעדיך
לא ירים איש את ידו וכו'
שלא נזכר כשם הזכירים כל'
בתוך מותם שהיו לו על כרחו
משעבדים ׃

ה כאן קומה לריחיים וכו'
נר' הילקוט מקמנא
לריחיים דכתיב דקמנתא
ודלא קמנתא ע"כ ׃ וכתוקי
רש"י ז"ל כתגא אמר רבי יוחנן מן
קדה לרוחה דקמנתא ודלא
קמנתא מה מקומה מחוזק מן
הזרע ויותר ממה שחוזק ולא
גרים תו מידי ׃ ולפ"ז
יל' הקרן והריוח וקרי קרן מה
שחוזק מן הזרע וריוח למה
שהוסיפה מחה שחוזק ׃ וליכא
גרסתני היכי יכול לכל לפי נר'
הילקוט ע"ל דה"פ דלרבי יוחנן פי'
לקמני שהיה התכוחה מתוקנת
כי מקניתם תיל היו יכולים
להוליכה למחנה בריחים שלא
היתה צריכ' ליתה וכרילה
ולריקדים קרוב למה שאחר בשלמי
כתובות גבי ירמה כלכנין פריו הב"ה מכיח רוח מכית בנין ומסרס
שלא בלאת תלים וחנה לפרש ומכית תלת פסת ידו ׃ ופי'
בשעה שהיה תיקון כחו וקנאתה את בעליה לתחנים שהשעה
שהיה הקיצר מחלה כמו מחנו היתה מתוקנת והיינו מקמנא
לריחיים ׃

ואפילו גרסינן מן קוכה היינו מה שפי' לעיל קניכה כלומר
תהקניר ׃ ולרבנן פירש לקמנים לתוכרות
כתרגומו והוא חלעון קומן מהם שהתוכרות נקבלים קומן על קומן
כדפרש"י מן שהתוכרות נקרחים קומניא לפיכך נתפרשו כדפי'
הרמ"בן ׃ ור"ת דקמנתא ודלא קמנתא כלו' שהרכיבת
הרמ"בן תכוחה לריכן לתוכרות ולוולת זה דהיינו לתכול לבעבור
ולהפקרת וקמנתא ענין כנוס מוכר וכתוב לה הוכיר רק
התוכרות שהוא התיקון תכל משיטת שהיתה התכוחה רכה לתכילה
כי לה יקבנו לשמור לה תן התותר ולה תפרשי ותעש התרן כתרגו'
ותעשו לירחי תרעה ׃

גרון מה שכתוב טכריה טכריה שכל תרן כו' לתב
הר"ם דהם לה כן לתה לה הכילו כל התוכל
במקום תפר יוסף עומד שם תחר שהיה הוא התשביר לכלם
כדכתיב ויוסף הוא התשביר לכל עם התרן תכל היו נריכים
להוליאו מהתקום שהיה נכור לתכילתו ליוסף ׃ ולה נר' לי
מתפני זה הוא שהוכרכו לתת טעם זה כי ת"ל לתה לה הכילו כל
התוכל כי היכה שתלה כי תולי לה היה לו תקום כתקומו תכול כל
התכוחה הרבה לכל כשהיה תריך התוכרות שתלגו היה שולה
תכיה תן התרן לכל טעמם ול' תתה שהקפיד התכול להודיענו
שגרון תוכל כל עיר ועיר כתוכה דתלי נקרא תיכה שם לה להודיענו
תכחת יוסף ולהודיע לנו תכחת כתתירת התכוחה דשפוך כה
דכולה כה ׃

רבי כתיבים תתר נר' לפלת ת"תן ותכריה ליה שלא
תקניר לתת תכוחת כל עיר ועיר כתוכה ותשוב
ולא תיקנה שם כן סילוף כתקיימו קתתר שכירכו כה
מיני טעמי התקיימים תת התרות כגון תומטון שהזכירו כם כתם
תלילקים ופרש"י תרן שלתה ותשתרת התירות התלגים
והשרוך פירש הול ותני תשרים קרא דכתיב תוכל שהם העיר תשר
שכיכותיים נתן כתוכה דהכה. קתתר שלבר שקבן כל תוכל תרן
תגרים גם כן תוכל שדה כל עיר שכיכות תרן תגרים נתן כתוך
תרן תגרים תכל שהם שכיכות רש"י כתוכה דכרית"ק ודכרי רבי

אם מתכנסים רבנן שכירה ליה כת"ק דנתן שם שכתוכה
טכריה כטכריה ולה טטעמיה
מכיון דשפשר על ידי חומטון שלא
מפני שהכרכה תגיה כתוכרות
כשהתכוה כתגרת נתחוה כי
שם כוה ס' שת הכרכה כגכולה
והכרכותה ׃

אין כם קומן קומן
כלומר לה יניע
קומן לכל אחד ואחד מפני רבוי
התגרים ׃

ו יצאו תכולות כלומר
שלמות ומעוטרות
שפעד תשלים כל ו' הפנים שתחיל
הפנע הגדול ותכחלת ז' שני
פרעה שהתילה הרעב הגדול
כתופן שלה היה כין הפנע
והרעב תדרגם שתניעת כדרך
הרעב הנה אחרי הפנע והיינו
דקאמר על שהם כשלין כו' כי
כרגע שהיו הפנע רגו כרעב
שתופלג ׃

יצאו תכולות לרפו
ותכליה לפן
שכלול ותחילה לפן חולי דהם
לה כן ותכליה ותחילה לתם
לי דתכיין דקאמר ותעם התרן כו'
שני הפנע לה היה צריך לומר
תלה וילה פרעה כאשר אתר יוסף כו' ׃

אמרו לה כך אתר יוסף וכו' פירש תתכו ואתרו וכי
לה אתר יוסף והיה התוכל לפקרון אתיך עתה לה
נתקיים דבר תכל אתר כך ראתו כי דברו לה שב
אתור כי אותו שהוא שם לפקרון לה הרקיק אלא שלא הם התדרש
להתריך ׃

בשלש תרבות פו' שכ' כל התרבות הן אתר שביב תגריס וכן
ג' אלו כי לה יתכן פיהם פרעה זה אתרו הרתוקות
פיתותו ודתי יכול לבא להוליך טרף לביתו אתרן תרחן
וכן כי הרמ"בן ם' ככל התרבות שתך על התכין ׃ תו
שלהיות ג' אלו תחוות גדולות קרי ליה כל התרבות כי הן כרוב
פיסוד והם דכתיב וכל התרן כתו תגריסה כתי הייכו ג' תרבות אלו
והם דגרסינן כפ' ׃ ערכי פסחים כל לפס והכה שהעולם יוסף
לקטו והכילתו לתגריס שנאתר וילקוט יוסף את כל הכסף הנמצא
בארץ תגריסה תן לי אלא בארץ תגריס וכארן כנען אלו תרבות
תגרים ל' וכל התרן כתו תגריסה כדיך לומר דתסוס רב' אלו גדולות
כלבתיפנה קרי להו עולם ושאר התרבות דקאתר הייכו פיקות
ופליסטי לחוד ׃

כפאן לתול כתב הר"ם דהם לה כן תחי כל אשר יאתר
לכם תעשו דקאתר להו הם לה סייך הכה לה
תתירה ולה עשיה אלא קנין כלבד וזה פשוט ׃ והם שפי'
דתתירה זו לענין תילה כתב הר"ם שהוא תדרכי שתוחל בר כאתן
לאתר תיאתו וכו' ולוחן לומר תרבי תכה נתי סתיך תדרש"כן
ואחת קל ליף תתילה תשם תכף על תחריך דתש' כתם' שבת על
התילה ׃ ופרש"י תתירה יהידה שקדמה לעשר תתירות
והיא תילה שיהודל עוסק ואסור ואסרן עליה דכל שאר תכות תינן
תוליחות כו' ואם אתר תכיין לע"ב היה לוך לה כושטו ע"י פרשה
הם אתר כם' הכהם שבעלו אל פרשה ואתר להם שהם יגזור עליהו
ויהרגו ׃ וכפל תנחת יהודה כתב שתך לה"ת כפתן ליחול
כי ל' כם עולה כניחוח'התילה ׃ ת"ק תתי טעמיה דיוסף
כלבים זו כי זו היכה תחנות כני נח להכריחם עליה הלה אות היה
כבני ישראל ותגריס הם ענין לתילה תלגם ׃ ושוד שתין
תועלת להם תוה תאתר שהם עובדי ע"ת ואתרי ת"ה נקראו ערלי
כלתיאתה כגדרים ותילו נר שתל ולה טבל כאלו לה תל כל שכן
עובדי ע"ת ׃ ושוד אתי תיוחיהו כעו'הב תשום תילה ניין דהם
עובדי ע"ת ׃ תדרבה רתוים ליענם לגני שכ"ום שעשת שחייב תיתה
ואתרו

נתתיה יחדו נר' לשכירה ליה דלה פליג ר"ג אלא לאוסופי קלתי שלה
יספיק היות כל עיר ועיר שומרת תבוחותיה שם לה יתנו נם כן
כאוכן תעבר התרן ׃

ס ויוסף בן שלשים שנה ׃ ותעש הארץ
בשבע שני השבע ר"קמצ"ם רבי יוחנן
אמר מן קוצה לריחיא דקמצתא ובלא קמצתא ׃
רבנן אמרי דקמצתא ודלא קמצתא ׃ ויקבץ את
כל אוכל ונותן אוכל שדה העיר אשר סביבותיה נתן
בתוכה ׃ נתן מה שבתחום סבריה בסביריה ומה שבתחום
ציפורי כציפורי מפני שכל ארץ וארץ מעשרת פירותיה ׃
רבי נחמיה אמר נתן בהם עפר וקסמיות דכרים שהן מעשרין
פירות ׃ ורבנן אמרי אם מתכנסין הם כל בני סביבית
לאכול מה שבתחום סבריה וכל בני ציפורי לאכול מה
שבתחום ציפורי אין בורח קומן קומן הרא אמר שהבריח
נתונה באוצרות ׃

ו ויצבור יוסף בר כחול הים ר"ברכה מאי ונותר
ור"סלינה ונותר ור"חלנה ונותר יצאו
מכוללות ׃ ותחלינה ונותר
נכנסו חולניות עד שהם יושבים על השלחן בקשו אפילו פ"א
קיבר ולא מצאו אמרו לא כך אמר יוסף והוה האוכל לפקרון
ונותר ויהי רעב בכל הארצות ׃ בשלש ארצות
בפנקיא ובערביא ובפלסטינו ׃ ותרעב כל ארץ
מצרים וגו' אשר יאמר לכם תעשו ׃ רבי אבא בר כהנא
אמר כפאן למול ׃ רבי שמואל בר נחמן אמר היינו
אין כתיב אלא החייתנו נתת לנו חיים בעולם הזה וחיים בעולם
הבא ׃ והרעב היה וגומר את כל אשר בהם ׃
את המאושרין שבהם ׃

פרשה

אמרו תלה וילה פרעה כאשר אתר יוסף כו' ׃

בשלש תרבות פו' שכ' כל התרבות הן אתר שביב תגריס וכן
ג' אלו כי לה יתכן פיהם פרעה זה אתרו הרתוקות
פיתותו ודתי יכול לבא להוליך טרף לביתו אתרן תרחן
וכן כי הרמ"בן ם' ככל התרבות שתך על התכין ׃ תו
שלהיות ג' אלו תחוות גדולות קרי ליה כל התרבות כי הן כרוב
פיסוד והם דכתיב וכל התרן כתו תגריסה כתי הייכו ג' תרבות אלו
והם דגרסינן כפ' ׃ ערכי פסחים כל לפס והכה שהעולם יוסף
לקטו והכילתו לתגריס שנאתר וילקוט יוסף את כל הכסף הנמצא
בארץ תגריסה תן לי אלא בארץ תגריס וכארן כנען אלו תרבות
תגרים ל' וכל התרן כתו תגריסה כדיך לומר דתסוס רב' אלו גדולות
כלבתיפנה קרי להו עולם ושאר התרבות דקאתר הייכו פיקות
ופליסטי לחוד ׃

כפאן לתול כתב הר"ם דהם לה כן תחי כל אשר יאתר
לכם תעשו דקאתר להו הם לה סייך הכה לה
תתירה ולה עשיה אלא קנין כלבד וזה פשוט ׃ והם שפי'
דתתירה זו לענין תילה כתב הר"ם שהוא תדרכי שתוחל בר כאתן
לאתר תיאתו וכו' ולוחן לומר תרבי תכה נתי סתיך תדרש"כן
ואחת קל ליף תתילה תשם תכף על תחריך דתש' כתם' שבת על
התילה ׃ ופרש"י תתירה יהידה שקדמה לעשר תתירות
והיא תילה שיהודל עוסק ואסור ואסרן עליה דכל שאר תכות תינן
תוליחות כו' ואם אתר תכיין לע"ב היה לוך לה כושטו ע"י פרשה
הם אתר כם' הכהם שבעלו אל פרשה ואתר להם שהם יגזור עליהו
ויהרגו ׃ וכפל תנחת יהודה כתב שתך לה"ת כפתן ליחול
כי ל' כם עולה כניחוח'התילה ׃ ת"ק תתי טעמיה דיוסף
כלבים זו כי זו היכה תחנות כני נח להכריחם עליה הלה אות היה
כבני ישראל ותגריס הם ענין לתילה תלגם ׃ ושוד שתין
תועלת להם תוה תאתר שהם עובדי ע"ת ואתרי ת"ה נקראו ערלי
כלתיאתה כגדרים ותילו נר שתל ולה טבל כאלו לה תל כל שכן
עובדי ע"ת ׃ ושוד אתי תיוחיהו כעו'הב תשום תילה ניין דהם
עובדי ע"ת ׃ תדרבה רתוים ליענם לגני שכ"ום שעשת שחייב תיתה
ואתרו

ואמרו שהוא כעבד הנכנס בין המלך והמטרונה ·
וליכא למימר משני שחרפה היא לזון ערלים וכדתניין לקמן
פ' נרכס שאמר משה למקרשים אתה נייח זן ערלים דאמלי
לאו משום ערלה לחוד קאמר אלא משני קיומה גויס ושם כנען
בשילה ושם כנעותם ואף על גב
דאמר בפ' שבועת שאמר להם
אלהי תיכנו זן את הפרלים כו' אין
שבח זו תוספת בעלמא דכגוים
מ"ם ערלים מכמולים · ואין
סברת לומר שגיירם לגמרי דמ"ב
שם רבים עבדי ה' ואיך נתנו כלם
בתף סורר' כמות יוסף להשתעבד
בישראל ואיך אפשר לומר שהיה
יוסף לשמחם בעיניהם להיותו
כמוהו ובניו כדרך הערלים
שהם מכזים הגמולים ונתפסים
בעיניהם וכתב שאמר לעיל
בפרשה ת"ו גבי עד אלא אלהי
הוי עוכרים וכזים בחיי אלא
וכו' ולכן כפשוטן פירוש גם הם
גמולים אבל לא שאמר שחייתנו
בעולם הבא לא ניחא · וי"ל
שרבה מיתגיירו רבים אחר יוכל
לקרב בחכמתו ובתבונה אלא
שהדבר היותר קשה למי שמתגייר
היא המילה ואפשר בעבור זה לא יקבלו הגרות לכן התחכם למול
את כלם ומעשה הין אלא נעולה בפני גרים ויש מגייר מעט
מעט מקנת מיחידי סגולתם והם הם שאמרו החייתנו בעולם הבא
והמתח לא בריבבה למ' ב' הר"ם מפני שמתיל בקרקת חיים ואומר
לך כדמיך חיי כי לא על המילה בלחוד הורו אלא על הגרות שבתוכך
לשם מתכם ;

ועל דרך דרש קרוב לומר שהכוונה שהזהירם משלוח רסן התאוה ותותרי התענוגים פרוש להשתדל בכמתם המזון בזמן הרעב ואם גם יש זכות בדבר להפטר עם הצבור כמו שאמר ג"ל כל המרעיב עצמו כיתי רעבון לו יזהירם לעזב אל ה' וירחמם וזו היא המילה שהיא חבי תכות תקון המדות כמו שכתבתי בדברינו לעיל ס"י בפ"ק ולזה אמר שויכם אותם לחיי העולם הבא בחבלת המדות ;

ויחיתנו לין בתוך כאן שהרי מנינו כאם בעשים הפועל יוצא חוץ מזה הפרש בלתי ס"ק החייתם כל נקבה שהם ס"ק ס"ת החייתם לחיות זרע לחיותנו שהיום הזה חייתני מירלי בור ולחיותם כרעב כי אתרצך חייתני כיכם חייתני ולחיות בפשות אחר לא תחייה ופעמי שנתנהו רבים בס"ק להחיות אחד להחיות לכם · להחיות עם רב וחולתם היכא דאיכא למדרש דרשינן ;

והחייתנו חיים כעוה"ב בעוה"ב שהרי הוא כאלו כתוב פעמים חייתנו כדרכם ז"ל לדדום המילה עם התוספת לעולם ;

והמאושרין שפתם שלפי שכבר נתפשט הרעב על כל פני הארץ הורך לפתוח היד התורות שחשובים שהם הגדולים להשפיק להם מזון · או לפי שפני כל הארץ הם העשירים כדלעיל אתרדם אשר פתח להם החשובים כי הן יפרעו חין ערכם ;

את המאושרין דרשו אלא אשר לשון אומר שלפי שפשוטו דהיינו כל לי פשון עיכורת כתיב ת אשר אלא אר ;

פרשה צא

ו אשרי אחל יעקב בעזרו כו' בעו לפ' כי יש שבר לשון תקוה כמו שבר כם'ין מטעמת דאמר בפרקין וכי במצרים היה יעקב ברוח תכואה במצרים וכו' להכי מייתי שמך מסתי קרא דמ"ב דכתיב אלהי יעקב טפי משאר אחכות אלא משום דקאמר שברו על ס' אלהיו זכותו למלות שברו במצרים ומכאן מיתי שאל יעקב כעזרו לא נאמר אל מצרים וכו' יצחק וכו' אמ' דיש לקיים שברו על ס' אלהיו זה יוסף שברו על

עולם שהיה במצרים וברוחם הקדוש ברוך הוא ליעקב שפברו במצרים ;

הן יהרוס ולא יכנה דאמר לקמן לפ' כי יש שבר על יוסף ניחא להו נמי דאמר ויראו יעקב כי יש שבר דלעיל הכר אתי ויראו יעקב טפי מכניו הרי מפורשם לכל כתו שאמר וכל הארץ באו מצרימה לשבור ולא הי' לכל אלא ויאמר יעקב לבניו כו' אכל לפי מ"ש שבר זה יוסף ניחא דלעיל נתגלה ברוח הקדש ומשום הכי תיקשי לן דבניו נמי ידעו זה כוונת נבואתם שהרי מכרוהו ליתמתאלים הסוכרים למצרים ואמרו בפרקין שנכנסו בקופה שלא זוכות לבקשו להכי מייתי שמך מהאי קרא דבניו לא היו יודעין שיוסף קיים כלומר שם נעל מהם דכרי התבונה ולא נתנו לב לדבר ופלינא אדאמר לקמן שנכנסו לבקשו ;

בישחרם הקדוש ברוך הוא נרחם למשום דקרחי דסמיכין ליה פלהו בחכמת ס' והיותו מחכים ובוטל החכמה מהחכמי לפעמים כאומרו בישעיה החכמה כו' עמו חכמה ובגודה לו עצה ותבונה עמו עוז ותושיה לו סוגב ומצנם מולין יושבים שולל וכו' מסיר שפה לנאמנים וגומר מנלה עמוקות כו' מסיר לב כו' קשיא ליה מה ענין להרישה והסנר ביניהם ולהכי מפ' שהם הרישה הענלה ע"ד שפי' בס"ט המה יבנו ואני אהרוס בנגד בטול עונות תרס עליהן והסגירם על שערי הידיעה כמו החרם והמסגר ;

עוד לא נבנית כ"ש מכי תיתי שהיתה נבנית עוד ועוד מה ענין זה עם מ"ם אחר כך אלא ידעו אחי יוסף בקיומו דכריך ותני להו ;

ואולי לין הכוונה על ענתם על יוסף ממש אלא הכוונה קאמר משכל ענתם ובלבל דעתם לענין יוסף אכדם מכמתם ולא היו רואים עוד לענה ואמר זה להפלנה כלפי מ"ם שם לו שונג ומצנה ומצניא לגויים כו' כי לין כ"ל בדבר הפרטי שם משכל ענתם אלא ממה שמצנה אותם בדבר ה' כמצרים בלתי חכמתה לכל דבר ומסכים לו' יסנור על חיים כו' כי היותם נכנסי' ויוצאים למצרים ולא ידעו ולא יכנו יוסף קיים לא מחכמתה הוא אלא כי ה' השתין לכבם אחר שענין יוסף היה מפורשם כי מלית הסורים יבא למלוך מפני חכמתם שם היותו עבד עבדי היה להם לתת לב תולי זכן יוסף לחייהם כי מי חכם כמוהו וכסיכולו לפניו ויסתכלו בנורתו לין שפק סיכירו בטוב העיון בקלסתר פניו כי והו וכל שכן כאשר שמעו מה שהיה מעליל עליהם ותה שהיה מוכיר להם מעשה שכם וכיוצא כזה שאמר ז"ל כי קדוש הוא מאל להכיר בדבר ואיך נוחלו אחי יוסף עברה ולא ישימו לב לדבר לין זה כי אם מה היה בדבר כי טז מרמות עיניהם מאז הרעם פעמים · ובתחומה פ' וינש אליהם שכשהתודע יוסף אל אחיו בקשו להרגו וירד מלאך ופיוסרם כו' וא"כ יתכן שעד"ז כאן שמעשה שהרעם ס' עמהם כהרגיש יוסף מתחלה לא נכנעו עוד אף על פי שכשיתו בדבר אח"כ ;

וליעקב נתגלה יוסף קיים שרחש כאסקלריה הלקטן · ואף על פי שהשבטים החרימו אלא יתגלה ליעקב ושתפו להקדוש ברוך הוא עמהם בדאי' בתנחומא לין בקב"ה חייב כשמירת הסכמתם כל שהיו חפץ בהכתיבנה לעיל פפ"ל · ואימה אם כן איך לא אמר מיד לדרך פשוטו ללכת לרחוקה כאם שאמר אחר כך אלכה ואראנו ובול ק' היכי קאמר אותי שכלתם יוסף אינו כו' וכן לא ירד בני עמכם כי אחיו מת · ועוד אומרו ואני כאשר שכלתי שכלתי · ועוד אמי ויפח לבו כי לא האמין להם עד שראה את העגלות ואמי רב עוד יוסף כבי אי אפשר שלא נתחלם לו זה · וי"ל שאף שידע שהיה אי לא ידע שהוא מושל ולא ידע מקומו וסיכיו להכירו ולכך אמר יוסף אינו אלא מאחר שהיה יודע למלות ולהתעלם

כתכרתו לדידיה כתיון דליתיה דמי ותסתם זה לתר גם כן ותחזי
מת דהוה ליה כמת לגביה וכן כתיב שכולתי שכלתי לו שדכר עם
כניו כפי מתשכחים שניה מת להפליג כטענת עכומין ומה
שתיר כי לית תיתין להם טייטו לת"ם שהוא מומל בכל תרן מנריס
עד שרחים קשגלות תיר שלח פרעה שהיו מהודרות כתכסיסי
מלכות ׃ וח"ם רב עזר יוסף כנו' חי יש לפ' די לי שתח
טעזר יוסף חי ותיכי חוכם תל כל התמצלה תשר לו כדפרים כשל
העקידה ׃

ועוד יש לומר שלא שתח יעקב בו כתשכו שנטתע כין
כניים תיתר שנשבה פיניהם ומשתתף תעכורתו
על דת וברחים כי זה לו כ"ב שנה ולא הוליש
מעניניו כשל פה תו כתכתב ולכן קרתו תת כי רשפי כתייהם קרויים
תתים ׃

אמנם כשכשרתו עזר יוסף כוותתם היותו עותד כנדקן
עד"ם כפ"ק דכרכות נכי כן חיים תי' ושל זה לא
שתין להם עד שרתה העגלות ותן סיתן תורה שלתד תורה
כדתתריכן לקמן פכ"ד וכדפי' כדרשי ותל תרתיק היות דעת כעלי
התדרים לפ' כן שדרי תתרו כפ' הגוכר רב כתתו של יוסף שכתה גדות
הניעותו ועדין עותד כנדקן גרתה שפירוש תי ככתן רתתו של
הנדקות ׃ ותין לפרש שלא נותש לו תתיי יוסף ותתה
רקיעות לו תקוה ותחריות טוב כתכרים ולא נתכרר לו סוס יוסף
ותולי תשב כי תיזו שתתה תתעורר לו תשם כי לשון כתגלה תיכו
תיכו סוכל זה ׃

כי יש שכר זה הרעב תשוש לכאן לפ' וירח יעקב רתיס
נכוחיית תשעתי דלקתן ותך תיכולו תדכתיב שכר
ולא תוכל קח תפ' שכר לשון שכרון שכרתו ליעקב כנכואה הרעב
וירידת יוסף תנריתה ושעכור ישרתל כתנריס ׃
ותפני שלא יתכן שתת הרע יעקב כשכואתו ותת השוב לא יעקב כי
לתו לנעריה קותי כריך לומר שניקר התרתה לישתות לו תחריה
ותקוה שהיתה תחרי הגרות תתלה שוכרך לפרש גם כן שכר לשון
שכר כתו כם"ן ותפני שכלשון שנוש תפרוש ליה כשל הנך
שלמה תילי דסייך כהו שברון ושכר דשוין כן ויכותו כלום ׃
זכוכל לומר שלהיות ידיעת הטעידות תנעת לנכיות לנ' תכליות תם
להושיל כשניים תהרע והקרכת התושיל כתוכרת תליעל
על תלך ישרתל הסתר תעכור התקוה הוה כי שם תרס
כתתים ׃ ותם לנכר טוב ורע הטעידים לכח לשתח
נפש התקכלים לו כסתך ותם לנלות תשפטי ה' תשר יעשה לשוכיח
הטם לכ"ש שתרתה יעקב כטעידי היה תנ' פנים תלי ׃ כנגד
הת' לתר הרעב ותשכע טידיעה זו תתחלה ליזכר כשתירת התוון
לעת תנוח כשנין פרעה ׃ וכנגד הנ' היתה ידיעת תעלת יוסף
לאחתו תעכותו ׃ וכנגד הנ' לתר טידע שעכור תנריס
כישרתל ותתם תת"כ כרכוש גדול שהיה על הרין ועל התתת כת"ם
דן תכני ׃

ואולי שכוותה לשורות לו שנ' תלו נקשרים זה כזה כי ענין
הרעב והשבע היה לתכלית טיוסי יוסף תשר הורד
תנריתה סליט על התרן על ידי פתרון החלום
ותכלית ירידת יוסף תנריתה לקיים גזרת ועכדום ושנו כוותם
תסכים לת"ם כשבע פ"ט רתוי היה יעקב תכי לירד למנריס
שתלשלו של כרזל וכקולרין ושבה הכ"ם כתה עלילות כדי שירד שם
שלתתר לעכד נתכר יוסף ויקרת רעב על תתרן וכל כך למה ויבא
ישרתל תנריתה ׃

זה הרעב נרתה תרתיס זו היתה כטרם תכתנה שנת
השבע והרעב דהי השנה כשלא כניו לתנריס תתי
תדוסת הכל יודעים כדכר ׃ ועוד תתי זה השבע שתה העכור
תפורסם היה ותה טעידי גם כן הלא ידעו הכל כי' שכי רעב לכל
כן ותחריהן יכא שבע עוד כימי עולם תלא שתתלה רתה יעקב
ושתר תוכל לכיותו וספר תותו הכתוב כהתן לומר שתף שיעקב רתה
תת הגולל ותין לו נורך עתה שלא תת כניו לתנריס תפני
תרתיות העין כדפרים רש"י כלמה תתרתו ׃ ות"ם
הכתוב כיים שכר כתנריס עם היות הרעב ככל התרות תפני
שהשבע הגדול לא היה אלא כתנריס כלפרים הרת"ן והרעב
כשתר תרעות תיכו אלא כתרעות שהיה כגן ס' תו לפי תרעב
שככל התרעות תיכו אלא כתרעות שכניו כתנריס כדלעיל פ"ק לכן
קרא הרעב על שם תנריס כי תטוכים יהכאו שכיוסיפים והרעב שכא
רעכו גם הם ׃

ויתכן לומר שהכוותה שנשם שם שיהלק הרעב תתנריס
לדגלו כדלעיל סוף פ"ט ׃ וה"ק תרחים שתף שיא

רעב כתנריס תיד יהיה שבע ולכן תלה הדכר כתנריס כי שם
השיקר לפי שהוא ידד שם ׃

ועל דרך ד"ל כ' דרכיים הה' שהדרם יתפתק על נדוניין
ונחם על הרעה כפרייתו יפסה לנחת תתנה תת' תנ'
דרכים ׃ הת' תהיות הכרה ותנית כתו נשם שוטף ותכני תלכניש
ויכוזה וכו"ם הפנוות כי נגלל הוה אחתר כעולם וכן כל העניינים
הזתכיים ׃ והכ' ע"י הסדלותו וחכתתו ׃ והנ' כשים קנכת
זתן לדכר כשכיר יקוה פעלו לעת קץ עתלו ׃ ולכן פי' כי ת"ם
כתן כי יש ספר ותקוה שתם רתוכ' התינים ׃ וכנגד הת' תתר
הרעב והשבע שהן תתקרי הזתן ׃ וכנגד הכ' יהידת יוסף ותפלתם
ע"י תכתתו וחו"ו ׃ וכנגד הנ' שעכוד ישרתל ונחולתם לקן היתים
הקנוים להם ׃

הדרך הא' שלהיות התקוה וחתולת כת"ת תכלל' כנים הת'
תקות החסד שיקוה תל ה' יושיענו כחסדו ׃ וכי' תקות
הכטוד והיא שיקוה תליו שיושיענו לפי שהורגל להושיעו וזה לא
יוסיפנו גם עתה יהיה ולזה ככפודו ׃ והנ' תקות ההטתחה וזהו
שיקוה תליו שיחתת דכריו תפי שהכטיחו על כך כתו שכיתר כשל
התקרים פת"ד פת"ו לכ"ם שתקוה זו שרתוה כיש ספר היא על ני
הפנים הגזכר וכנגד הת' לזתר שהשם כי חסד הוא שעשה ת' עתהם
לחחיות עם רב ׃ וכנגד הכ' זתר עניין יוסף כי ממה שהורגל ת'
עתו להגילו תיד תחיו ולהגילו כבית טושיכר וכניה התשוריים היה
לו פתח תקוה כי לא יעזכנו עד יוציאנו ככבוד ׃ וכנגד הנ'
נחולת תנריס שהיכט' תת תפרהם עליהם ׃ ושיין ת"ם לקוין
נכי הכל כקוי ׃

כי יש שכר ושכרו וכו' פי' שהשכר דהיינו השעכוד והשפר
דהיינו הקיתה כעוכר היה לתנריס תתל תניחות
גזרת ועכדום כי יהיה היתה לשם כקכלה תנריס שהרים שרי שתם
כרח תפנים תל תרץ תחרת כדלעיל פת"ב ׃

האומר לתרם ולא יזרח זה יעקב תשוש דקתפרש וירח יעקב
כי יש שכר על יוסף וניחת שהכי ת"ם יעקב לחול כי
שוש לוכל הרוחה כזה ולא כניו תייתי נתי לתי קרת לשתף לזכל
כדתייתי לעיל כן יהרוס ולא יכנה כלפי ׃

זה יעקב דתיקרי שתם וכבלים שם כניו כת"ד וכנ"ש
שהוא וזירח ותחד עשר ככבים תשתחוים לי ותה
שפירש לתקרת של זה ולא כפשוטו ׃ תנחתי כילקוש
התחור ולא יזרח הרי כל תכתתו של יוסף וכי תין תכו יזרעים שתם
תחור הקב"ה לשתם ולכבלים שלא יזרחו שהיכם ווזרחים שלא לת
תחר כי תם על יעקב וכניו שנשתלו לכבלים שבא' שהיה יוסף כתנריס ננגד
ונחור התחור לתרם ולא יזרח כ"ש שבא שהיה יוסף כתנריס ננגד
רוח הקדש תיעקב וכניו ולא היה רשות תשם שלא תהלך ל' יתיש
ולא היו יודעים ולתה כך שלא ידי שלא יהיו הנכיהים תתנשים
קרתה להם הכ"ה כתה שהיכם כלום ׃ וכן פתה תונה
בגדול הנכיהים לפי שתחר הדכר תחר יקשה תכש תחר לו הקב"ה
חייך שתילו לין שהנשים יולשות תיכך יולד שנשתחר ויקרב תשם
תת תשפטן ופתיב כן כנות נלפחד לזכרות ׃ ות"ת תה דכתיב
שתם נתי שתעתיק הרים ולא ידעו ונחר שתרגיז תרן ותקומם
ונו' תתי קת"ל וכי לין תנו יודעים שה' תעתיק הרים וזרגיז תתרן
כשרונו ׃ וי"ל דהשתא ניחת למיתר שה' נשרש תתכשיטין כת"ם
שם תי הקשה תליו ויעלה והזכיר ענין שדום ושייכו התעתיק הרים
כו' כדלעיל פת"ש ׃ וה"ם שתרגיז תרן דתייתי על שונש העכודות
כדפי' כשפרי התכיט לתרן ותרעד ׃ ת"ק שנשתא נתי תפי ק"ת
שתחר לחרם וכו' ולכי לין לנו יודעים שתם ה' תעשה עיני הנכיהים
שלא יתכחלו ולא יותר קשה הוא עכור שתתם והכבלים תזריתם
תשתיית תחון ׃

ושמעתי שהר"י תשולם ז"ל שהכוותה לשורות שעכוד
הכוותה שהרתוי תליה דכר פלא לומה לעכוד
שתתם תזריתו שהוא פלא גדול וכת"ד הרב בת"כ פרשה ל"ג
שהרתוי לנכוותה התכין עצמו לה שתפר שלא יתנבא וזה כרתון
שלכי וזה תלגי הוא כלדעות הכלאות כלם ותשך כתנהג
שהעניין השביעי שכל תי שהוא רתוי לפי כריותו ויפלתה לפי גדולו
ולתודו שיתנבא ותנתכא תוא שתנש הוא כתי שנתכא שהניא יזו
כיהכעם וכו' והנחתי ׃

ולי יש להשיב שע"י שהוציא תי הקשה תליו ושלש כלפירש'
הזכיר נש כן תה שם שהקדים עם תשידו כתוב הפשרה
שהרי הכטיחים נכויתם נעשרת תכני שתנשים קנת תכל קשה
כיכן נתנתו יעקב וכניו שנגנו רוח הקדש תשם ׃ וי"ל שיעקב
נשנש כנגד כ"ג שפה שלא נתא כעוה"ב תכ"ת כדלעיל פ"ק דשנ"ל

ומה מחמר בדי שלא יהיו הנביאים מתנבאים הכא קמחר
על יקבם בעיניך לשון יחוכ ה' טוב מבשליו ומה שכתו להעניש
אין רוחו מיסיס בכתוב נמומה כי דבר זה נוהג בנביאים
לסבה אחרת כדיכתו דסיינו שלא יתגאו בנבואתם והוא
סטוב הכתוב ורוחם הספיק להשלימם כזה שלא ידעו כי
מתנה טובה היא שתלהם ומחמר שדבר הוא שנהג בנביאים תינו
קשה שכתו בן יקרא ליעקב לספק
הכי:

וליעקב נתגלה ולבני קרא כדכתיב
דבי יעקב קחמר ולא יורח דסינו
לפי שעה ושוב יורח וכבבים
קחמר יחתום דמשתע שתיתם
לגמרי:

ה אל תוכיחו פיכם
פרושה שם' למה
תתרחו שלא ירחו
עצמם שבעים בן יקבלו מהם
הרושים כדפירש בפ"ק דתעניות
ומחר זה לפי שחה היה עדיין לפם
תבואה כדכתיב רש"י כחותם ולבן
לא היו מדקדקים בכלכום
בפרנסה ויכירו הרושים כי הם
שבעי' ולבסוף תחריבה החזרה
שלא ירחו עצמם בשיריים ולפי
סם ז"ל מפרשים תתרחו מענין
הרחות:

וכן לפיכך ה' אלהי תכנסו
בו שלא ירחו את
עצמם שלא יסתרו
מהעין ' ותעש' שלפירוש
קחמ לה גרחו בתתרחו ענין
השפע אין פרק כי התרחות
האדם עכיתו היתה גרחה שחה
וטוב לכ ' ומה שחחר
הר"ם על מה שחת' רש"י בחותם
ודומה לו ומרוש נם הוא יורה שב
למה שחחר שלא תתרחו עצמכם
מבעים:

לא נחירת שלפ"י שפי'
הב' אין לו סחר
שלא הוה סחר לפירש הב'
דמפרש ומרוש הכף בשם ברכה
תדושן ' והוה ע"ד ותשנו
את המוכח [ומרכך מתרן חיים
ודומיהם ' וכן מלחתי
בם' מנחת יהודה ואין בחן מקום
להשריך ' ומכל מקום פי'
למה תתרחו לפי שדבר מזיק ענין
הרחות ' ר"ל שחם זו מזהרם
על יכיחתם והכנסתם שלא תתרחו
מיכעי ליה לה למה תתרחו
דמשתע שבבר בתתרחו ותופס
עליהם על הדבר ' וע"ק
שבתחלה היה לו לומר שבה שחעני הכי יש בהם משם שהם בעלי
בנו משם ושוב יחמר מזהרת הפרושה והעין:

מפני בשרם העין לפי שהם בחים ונכורים כדלקמן:
שהם עתידים בני זה שבעין ע"ד ניבח ולא ידע מה
ניבח שהלו ידע בדבר ואחי היה מתפלל שלא יחרע
על ידו חם חפצר:

לעשות חם ר' שבח מפירש יעקב לחנרים עד גחולת
מצרים הן ר' שבח שהרי גזרת ת' שבח בחנית
מצולה יצחק כדלעיל פרשה ס"ד ותצולה יצחק עד סירד יעקב
מצרימה ק"ל שבח שהרי יצחק בן ס' בצולה יעקב וכן ק"ל שבח
היה יעקב פרשתו מצרימה שהי ק"ן לל רקן חת' בשחרן ר"י:

כנען רד"ו מד"ק לבו כדכתיב רש"י לחומם '
והוקשם להר"מ שכל כל הסולך מחרן בכנען לחרן
מצרים נקרא יורד ומחרן מצרים לחרן בנען נקרא עולם
מפני שחרן בנען גבוהה מכל שחרנות:

ועוד נבי וידעו לחי יוסף
דכתיב בתריה לפי
כתיב ויבכו חתי חיכם למיתר '
יים לומר דמכל מקום לח היה
רחוי לבלחם בלשון ירידה שפותח
בו לרעה שחתרו בח"ק לכל
חומרים שב חון מחכל וכן ע"ל
מן מבבדין כ' דיך:

אנו יודע שהם עשרה
לחחי יוסף בלחד
משתע מדלח מפיק מיניהו חלח
בניהן:

אלא תשבח חלוקים
לחחום תשפה ל"ב '
וס"ג חלח י' חלוקים לחחום חי
נחי חלח חלוקים לחחום בנר'
הילקוט ' ומ"מ הפירוש שחל
בלשון חחום הוה חלוקים לעשרה
ולח היה להם לב' חחד חלח לשבור
חוכל וחלוק לבבם היה בר' שהוח
ביניהם כי משם שחתרו חת יוסף
נכנסה קלוטה ביניהם על
הדבר שהרי הודיעו חת יהודה
מגדולתו על זה כדלעיל פמ"ם
ומשתמש שכחנו חין היה בין כלם
כי רחובן יחמר הלח חתרתי
חליכם חל תחטיחו בילד וזה לזה
יחמר חתם נרחתם שחתרת כך
חת יחמר לזה כחו בן חכל ר"י
בחותם כתב שהחלוק לעניין
חחות יוסף שלח היתה מכבת
כולם ובשחת כולם שוה לן '
וקח על נב דחתריכן בפרקין
שבחנו שלם לעת חחת להזהירו
חכל חקום לעניין שלחבם לח
היו שוין:

ג ובנין לעבד שבח עשרה
חנוש דק"ל חחי
קרח לויהוחן בכי
ישראל לחתי חינטריך הלח לכבר
נחמר וילדו לחי יוסף עשרה
חייהי פלונחח דהכי חמרינן לעיל'
סימון ורבי יוסי בר חבין דילפי'
מהחי קרח לחכין ' ניחח שהוח
מוכבח לג"ם ;

ובנין לעבד וכו' הלשון
קלר כלכרת
סהרי לח נחלקו
על פי עלה מחי הוה הלח
כתיב עבד בעניין שבקדושה '
ורבי סימון ורבי יוסי בר חבין
לחו חעבד יליף הלח חבח
דקי"ל בפרק ג' שחכלו ובפרק הקודח עומד דכל דבר
שבקדושה לח יהח בפחות מעשרה קלי לחיבעיח לן חנח הכי
חילי:

ואנכר רבי חייה בר חבח ח"ר יוחנן דחמר קרח ובקדשתי
בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לח יהח בפחות
מעשרה וחיבעיח לן חחי חשמע ומהדרינן דתני ר' חייה חתיח תוך
תוך כתיב הכח ובקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם בכללו
חתון העדה וחתיח עדה עדה דכתיב התם עד חתי לעדה הרעה
הזחת חה להלן י' לף כחן י' חוז היה שברת ר' חבח ור' יב"ר יוחנן
לשכח חבל רבי סימון ורבי יוסי פלינו ורבי סימון גמור תוך תוך
חוכוחו בני ישראל חתוך הבחים ורבי יוסי יליף בני ישראל בני

מ"ג הפ סוקי

ישראל :

עד מתי לעמד הרשה מלו מרגליס ירמו יוסף וכלב בשמרו עשרה :

נאמר כאן תוך כו' ומין לתתה מיך נחלקו בה"ש מכיון דקי"ל מין מדש דן ג"ש מלמ מס כן קבלה מרכו דגמ' גמירי דבקרא דובקדמתי בתוך בני ישראל מיכא מילתא למילף מינה ג"ש מלמ מלמ ילפינן מתי ומר סבר תוך ומר סבר בני ישראל כי בעמים מקובלים במלה לבד כתיב שכתוב בכריתות והליכות פולס :

אפר עד כמה דתמי חוית למילף מכבי יעקב דהוו י' ולמ מרוכה דכלמה כיון דכתיב כאחים כולל מת בכלום :

וכידו למ מטינה למימר דמין הכי נמי דנילף עד כמה דת"כ נפל פיתח בכריתה מלמ ידעינן הכתים כמה הם :

ועוד דהה גמרת גמרינן דכתר פבקדושה בשמרה ולמ מייתינן ג"ש מלמ :

וכידו למ מיתה לרבי יוסי למילף מתוך הכתים י' מכבי יעקב כיון דמוך הכתים מכללהו קתי הכתה דמיו י' לחול כמתמר מתוך :

יבמות כ"ו קמלת ז' **הינוק** עוסק מוהו סנהד מיירי דמייתי הכתה דילפינן בשמר לדבר מבקדושה ממרגלים הו מחי יוסף נקט להה לומר דלמ כתיב כל י' גדולים בכתובו ומילי דמייתי להך מייתי בגמ' הת דת' ואחד ירק מנטרפים :

כניף לי הכור לומון ו' דמי מיכה ט' גדולים וקטן מנטרפים והת לתנן בפ"ג מסכלו נשים ועבדים וקטנים מין מומנין עליהם היינו דוקא להנטרף נג' דלית ליל טפי וכדמסבי בגמרא :

תינוק עוסק מוהו סנהד כתיב בפסקי הרמ"ם ז"ל דהייכו טעמא דכל כי עשרה סכינה סרית דמוכדמתי בתוך כני ישראל מומר קדושה כי לת סנה גדולים ול"ש קטנים קריכן בית בתוך כני ישראל בלבד מיכה ט' גדולים מכל טפי מחד לת כדלמר גבי עבד דספי מת ליכה ליקרא הסרית :

והא תני מין מדקדקין בקטן הכי מיתניה קטן סכניה סתי סערות מומנין עליו ומלמ הכניה סתי סערות מין מומנין עליו ומין מדקדקין בקטן, וכריך בפ"ג מסכלו הת נוסף קניה מחרת הכניה כ' סערות מין לת הכניה לת והדר תני מין מדקדקין בקטן ומהדרי לפתוני קטן פורח י' ופרס"י קטן פורח סכניה סיכנין ולמ כת לכלל סכניו סמין מדקדקין בו הת כת בכלל סכנים הת לת והת הם סנים ו"ג סנים ויום אחד :

ור"ח פי קטן פורח כתוך י"ג סנה ועדיין לת הכניה סתי סערות יהושת סהיכן גדולות כדי לכוף רסתן לבקרקע הכן הוא סיעיר ולבכי קרי לה פורח שכרחו ונמחו בו סערות מכל מינן גדולות כל הסישור ומכל מקום הכת הכי פריך דכיון דתני מין מדקדקין מסתם דטעמת הסום דהכניה כ' סערות סיינה מכל קטן לגמרי לת ומלו ריב"ל קמתר חפילו תיעוק דהייכו חפילו מוסל בעריסה כדחיתה בנחרת :

דג לבני קטנים גמרכה וכן כירוס וה"ם לכה כחתי עטקינן כשלת היו מלת ח' גדולים וכ' קטנים ת' ספק דהייכו קטן מוד ת' סהום שפקת יחסב כגדול מחם ות' קטן לגמרי וקת"ל סעושין הת הספק עיקר פיחסב כחד מהגדולים הכריכים להיות ס' ות' הקטן יפסו סניף להם והוולמו' ולמ הוכרך תנת דכריחת להזכיר מלת דיכת דקטן פורח דהוי תדוסת דחקיב כת' מהגדולים :

לשני קטנים כו' הת מלת מפני דסתם ל"ג ורבי יהושע בן לוי מיירי לי וכדמסבינן לקושית מתיתין לבנים ועבדים וקטנים כר' דספירת לית דלפלפה חפילו קטן כורת היכו מנטרף וכדרבי חסי דלחר בסמוך ולמ זמנין בלי עד סהכחתי הת סערות ולבכי חוקי קך כרייתה נמי לי חס מלת כהפוסקים סכתבו דכרייתה ז' מחמשה נס לפלפה :

והתניי מהתוספו סרקוסי קושית דהכת ותירנו דכרייתה מיירי כפלפה מיך למ רמז קושית זו ותבוכת כהן וכירושלמי :

והלא הם הזכירו סם סוניית הירושלמי ובחמשת דהכת לעניין מחר :

לספר תורה כלו סניף לקריחת התורה קחמר דעולם למינין ; כדחמר כחגלה הכל עולין למנין סכשם חפילו קטן ופילו חסה חי לת הוה משום לכור עכור ולם על נב דליתנהו בתורת ת"ת חכל חקם עולה וסעמת כדפירש"י ר"ת משום דספר תורה לפחיתה קחי וכרבה חינה לכשלה ללת חברכי חבר קלעגו על ת' חלת חבר כחר כגון ומחבר נתן לנו :

אבל קטן וס"ת בידו חינו נכשם סניף דחי לי' בלת ס"ת בחרינן סכשם סניף כדלפיל ומי לפלפה ס"ת חחי מסני ליה וכדפריך רב נחמן בפ"ג סחכלו תרב הוכח דקטחר ט' ומרן מנטרפים ומרן נברת הוה ותחכמי חת"ם התוספות בפ' הנז' דהת לחר בירוס' קטן וס"ת עושין מוהו סניף חר"י דנרסינן התם סניף לס"ת בלת נריכת לר"י דהת בירוס והכת קת מתרץ ר' יודן דחתניתת קטן לס"ת קחמ' לספר תורה חם עולה חפילו למינין ; עיין בכית יוסף סימן קל"ה וו פ"ב :

מאימתי עוסק מוהו סניף ; כבי חי לי הת לחר ריב"ל תיכת למתי קת עוסק מוהו סניף ; והיכו חפילו חוסל בעריסה כדלעיל ומי לפ' כ' סערות נרוך לריב"ל כדבי ודוחק לומר דסתם המדרש חלכי הסמת חלעיל ולת פירש מידי ומי לספר סעוסק מוהו עיקר קת כבי הכוה למו סניף עיקר ; ומשמ' ר"ל דלפ' קת כבי דחמ"ג דבעינן שתי סערות היינו חפ"י סעוסק קטן ולבכי בעינן סיסים יולש בכרכה ; ולמ חחמ"ג מחם ספי הת דר' יודן ור' הוכח בכניה כ' סערות חפ"ג דחלבעינן חמשע דבידיעת הכרכה סני דלפ כיוכת בזה בפ"ג סחכלו חבר רבי נחמן קטן היודע למי מברכין מומנין עליו ובכבי הסום' דלת סני בכבי חלת חבר כחר כגון סמיסים פורח ; ומיהו הכת לת מבינן למימר

למימר דמיירי בפורח דמי סכירה דיהיב כברכה מנטרף
לג' אם כן לוקי רי"ב כל להה מתין מדקדקין בקטן דהייבו בפורח
כדלעיל לומן בג' ולא ליכבי לפחות בשבי קטנים אלא ודאי סכירה
ליה דכיון דיכיה כ' שערות מרובים וכ"ל דאין כי פורח כפי רש"י
סג"ל דאם כן אם כריית דאין מדקדקין בקטן שהגיה כ' שערות
מיירי אם כן לוקמה רי"ב כל לומן ג' * גם מהר"יק כ"ו בבית
יוסף סי' קכ"ט פי' לדעת הפוסקים כדברי אלו דאמר ולא זמנין
עלי עד שהגיחו כ' שערות מיירי בהגיה כ' שערות קודם ומנו
וכידוע למי מברכין כדי שלא יחלוק על מסקנת דגמרא דידן דאמר
קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו אלא שכתב שלא"ה אם דעתיה
כבריית הוא אין מדקדקין בקטן הייבו לומר דאף על גב דקי"ל
בשלמא קטן שהגיה כ' שערות לא שערות גדול הכא שערות סומא
בשלמא ניחא לברוך דאיכא אין מדקדקין בכך אלא כגדול שהגיה
כ' שערות דייבינן ליה ואי אתה לה תוקמת דמוקמינן לה בקטן
פורח לא נהירא * דאם כן ליבני רי"ב כל כרייתא שכי
ולא תיבעי לתוקומי בב' קטנים אלא ודאי כרייתא לב' ע"כ בקטן פורח
מיירי *

שהיה יודע טיב ברכה שיכול אם היה:

לכך הוא מברך אף על פי שלא יכין הברכה וכדלמר בגמ'
מביא ברכה הוו יתבי קמיים דרכה אמר ליה רבה לאחי
מברכין אמר ליה לרחמנא ורחמנא היכא יתיב רבה אחוי לאחי
טללא מכיי בפקי לברה אחוי כלפי שמיא:

תשעה גרסין הכ"ג שאכלו אמר לה כי מכבדין ואמר לה כי
מכבדי ופרש"י אמר לה כי מכבדי הוו גרסין כי אלין
אלם מבחין בהם כל כך מתוך שהן אמר לה כי מכבדי גרסין
טפי מרוכין:

מא' עבידי מסויימין * קושיא היא כלומר אם כבר
בהיותם מסויימין גרסין כי הכא לשולם ליכתי ואקנ
י' בשיעון לכל דבר שבקדושה ומצי אלא אפילו קטן כיניהם כלומר
רבי אבי הכא אמר שאפילו קטנים ט' גדולים מהני לברוך י'
כדלעיל ואיכוט' גרסין כי' דקאמר שאל ידי קטן שבהם גרסין
כי' וגר' ירושלמי אם מזומנין מסויימים ב' וכי מזומנין מפני
שהם מסויימים ולרחמן כי' ופירוש מסויימין ניכרים ומפורסמים
כתו דבר מסויים דפ' הגוזל בתרא:

אגר ליה חדא היא ולא כל שכן לפי לשון זה גרסי' דר' יוסי
בשיטו דהכל אחד וכשם שעושין אותו סניף לי' כך
עושין אותו סניף לג' ואמרכ בת' כב אחי * ותימה דאמרי'
דאין נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם היכי מיתוקמא
לדידיה ולישה למימר דאתיהן בקטן שלא הגיה כ' שערות והכא
בקטן שהגיה כ' שערות דהא קטן שעושין אותו סניף לי' אפילו
מוטל בערישה קאמר כדלעיל ומכיון דילף מסניף דל"ת כשם שפי'
הכא אמרה כי' בכל ק"ם ולתפלה עד שיגיה כ' שערות והייבו קטן
שהגיה כ' שערות כדפירש לעיל משום דאף הבא בקטן שלא
הגיה כ' שערות עסקינן אבל לפון הירושלמי כן הוא דכיכי
אמר רבי יעקב בר זבדי בשם קומי רבי יוסי כשם דברים מתורים
תמן קטן עושין אותו סניף לי' ואמר אף הכא עושין אותו סניף
לג' מה תמן מזכירין את השם עושין אותו סניף כאן אין
מזכירין את השם לכ"ם * ולפ"ז יש לומר שהכל
מדברי השומל ולא למשמל דיכול קא בעי אלא קושיא היא דבעי
והכא קאמר למה הדברים מתורים לענין י' שיהיה קטן סניף
ואמר כתו כן כאן לענין ג' דהא ק"ו הוא והכווכה לומר שכשם שזה
אי אפשר דהא מתניתין בהגיה שתי שערות מזמנין על הקטן אם כן
ק"ו לומר כן לשלשה דאם כן ניכיה כתרעא כו' וליישב גרסינן י' ל
ק"ו חדא היא כתתיהא כלומר וכי זה דומה לזה אף אקשה שכשם
שעושין אותו סניף לעשרה ישעושו לג' ומהדר אקשה ולא
כל שכן כו':

אמר ליה כל שכן חסורי מחסרא נר' דילך והכי ליתא
בירושלמי אמר ליה והא תינח כל שכן תמן על ידי שהן
מזמרים את השם עושין אותו סניף וכאן שאין קורין את השם
עושין אותו סניף ופי' הרא"ש בה"ק היא הגרסא תמן ע"י שמזכיר
עושין אותו סניף כלומר לי דאיקין עלמן לעשות סניף כדי להוסיף
בשבחו של מקום אבל גב לא אינכפת לן:

הרא אמרה עושין אותו כו' תימה כיון דטעמא דב"ם
משום דמזכיר את השם מאי שנא ברכת מזון מק"ם
ותפלה * ושמע י"ל דל"ק ותפלה מכו משבחי אחר במקום הקטן
אבל בב"ם אם לא אכלו יחד רק ט' וקטן אם לא יברכו הקטן

נתבעים מהזכרת השם ומיהו מנמרא דילן משמע דאפילו מהה וט"ל
דרי"ב כל אחי ב"ק ם ותפלה קאמר כדאמרן התום בפ"ג דמכלו:

ור'ענין הלכה יש בדיניס אלו מחלוקת בפוסקים ובתוס' הר"ח
שהמחבר שכתבו שאין עושין קטן סניף לי' לביא הכבשת ולתבלה
ולתלמה עד שיגיה כ' שערות אבל אם הביא ב' שערות אע"פ שאינו
קטן בשנים עושין אותו סניף לכל כדפי לעיל: **וכאיתי**
הוא קושית התוס' משום דל"ת מיבא טעמא דכתיב ביה קטן סניף
כדלעיל משמע דלקולי כיה טפי וכבי בעי שהם ב' שערות ומכ"
דמ"מ בעי שידע בברכה ומיהו לא בעינן ב' שערות כל
ושאה אית דס שכל הפוסקי' פסקו ד"ו פ"ו דאין מזמנין
אלו דרוכה דמיבר בעי מהגר סי בגמ' דיו"ט בשבי
מיבעי מרבי יהודה מהו דתימר ליה לא שנא ו' ואי לא
מיבעיא לי מ"ל ר' ירמיה שפיר בבבת שלא מיבעיא לך אתה טעמא
מאי משום דמיבא רובה ה"א מיבא רובה ומיהו שבר רובה דמיבר
בעינן ומשמע דסבירא לה דרבי ירמיה דלא בעי ו' משום דפ"ם טפי
ליה דרובה דמיבר בעי ופסקינן כותיה:

ומיצרה ליתיב אחתי ממך שלא תכעום עלי על שלא
זו שיהי פסוט בשיניך דמתחל עלי מחל"ל מנטרני:

כמה מזמנת עליהן גר' וכירוס גר' מהו סיכוך טעם
השלמה דכיון דלחוכל ירק אינו חייב בב"ה אם
מזניח מחריס שחייבים בב"ה:

מצא להם פתח ליסמל על בזירותם ולא יבטרכו להגיה
קרינן שבתבטל הבדר מעיקרו וכתמן דליתי דמי:

בעס יבחי מלבא כה וערק כו"ם ב' חית בירושלמי דפרק
ג' שאכלו מכל בגמרא דילן קאמר שבשהרג יבחי
מלבא כל החכמים על שפסלוהו מן הכהונה הוה שהרג שמעון בן
שטח:

תשע מהה קורבנין שכל מ' חייב ג' קרבנות ביום מלחת יחי
נזיר בבא לבוגה ובבבא לחטוא ואיל לשלמים:

לכמה עלוקת כו' כתר שלמה למה חפלייא כי גרסינן לה וכן
חיתה בירושלמי דהא ודאי כרח מבעינן שבשם עליו
מכל מחבר שבשיב שלא ה"ל כי בעי שפיר מ"ב למה הוכרך לברות
שם לא חטה והשיב דמכל מקום פחד שמא לא יקבל הגעלוחו עד
שבכך חמתו:

ואני מן מוריי"ה שבחבתי מלחתי פתח לחביים וסטרתים
מהקדבן:

לכמה יחבת לך כו' לפי נר' זו הוא מעבתו יבב בין מלבא
למלבא אח ותפס עליו למה עשה בן והשיב כי במקומו
יבב על פי המקרא מכל בגמרא דילן גרסינן מותבים בין דיבים
לדידיה אמר ליה חזית כתם יקרא שבידבה לך אמר ליה לאו אם קרא
מוקדת לי אלא מורייתא היא דמיקרא לי דכתיב סלסלה ותרוממך:

אמר מזון ליה יכרך אמר למשמעו מזון ומן הכוס לרבי שמעון

אמר ברוך שאכל יבחי וחבידיו לפי לשון הגמרא לא אמר כן
על הכוס אלא אמר כמתניתא לוך ברוך ברוך שאכל יבחי ובבידיו מכל לפי
הלשון הזה אמר בן מתם כדי להוציא את יבחי ובבידיו כדאמרם
בסמוך:

דא אמר על הא' דרבי ירמיה אמר על הב' כדי ליבב לשון
זה היה בר' לדחוק ולפ' ר"ח אמר על הרחמנא שאמר
ברוך שאכלנו אלו חלוקים דבירו לנו אכל מידי לא מבי לברך
עליהם אפילו בלשון זה אכל על מה שבירך אחר בך בשאכל לא
עלינו שתף על פי שלא אכל בזית דגן מברך לאחרים ולרבי ירמיה
גם על הפניה אלוקין אבירו דכל שלא אכל בזית דגן חייב
בברכת מזון אינו יכול להוציא אחרים ורבי שמעון בן שטח לא אכל
בזית דגן אלא עלה של דקל וכוזכא אף שתה כוס לבד כדמייתי בגמ'
אכל זה דוחק דבינן דתני שתה אכל הכא וכירוס משמע אכילה
גמור ולא כלשון גמר דילן דאמר שתה לאוד ושוד דעל הב' משמ'
על הב' לאוד לכ"ב דשניה אינו מה שבנטרף רבי שמעון כ"ם לומן
שתפס שתף על פי שאכל כל גרסו מבינן דבבר הפיהו שם דשתפ
מלאכול בעת שהביאו לו לאכול לא מבטרף שתפם וכדאבתבו התום'
בפ"ג שאכלו בעובדא דרב ושמואל דהיכא דאמר הב לן ובבריך
וכא אחר ואכל ודאי אינו מבטרף וה"ג רבי ירמיה אמר על הא'
רבי אבא אמר על הב' ובבי אית' בירוש' ולפ"ז ת"ל על הב' לא פליג
על' דבינן דאמר ברוך שאכל יבחי וחבידיו והוא אינו מבטרף
שתפם רק שמוציאין ידי חובתן כי הם דבים היו ובתחייבו בזמון
ספיר דמי ולרבי ירמיה לא פליגי אלא על הא' שמוציא אחרים

ואת לא תכל ופריך דלעיל מיבעיא ליה לרבי ירמיה הך מילתא והאמת היכי פשיטא ליה דתיבו מוטיה דקאמר חלוקין עליו ולימא למיתר דסחבי סכנה הלא מכל מודי לחי מני סבר דתכל ירק מני מוטיה מחרים הואיל נמי דקאמר ברוך מתכל יכולי ספיר דמי קף על גב דלא תכל כלום דהא מדיעה קף על פי פלא נתחייב המרך מוטיה מחרים דכל המוטיה מעפ"י שיטיה מוטיה לכל ישראל ערכים זה לזה וברכת מזון דכותה ולא מצריך בגמ' שיתכל כדית דגן חלה כדי שיוכל לומר נברך שתכלנו כדכתיב שתוספות כפ"ג שתכלו הילכך הכא דקאמר שתכל יכולי ול"ק שתכלנו ורלי ספיר דמי מיהא ק' מה בין מלי מבני דפשיטא ליה כרמ"כ דבין דלא תספקיה חלה לי חלה מיתר שתכלנו מבעי לן דרמ"כ דקאמר לה טכל שהשם חלה בניר ולא תכל רועה להוציאן מיתת דטעמים משום דלא מלי מיתר שתכלנו תכל דמוניא כדלתרן :

ולפ"ז כדשתיון בן פטח לה פליג כיון דל"ק שתכלנו ויש לומר דקים ליה לגמרא דספקיה דרבי ירמיה לגמ' משום דכבי מיתר שתכלנו הוה חלה לי מני תעיק מי חלה תכל כזית דגן חלה נתחייב כב"ח לחי שהחייב בברכת מזון דמיהא לברכת המוציא וכורח שרי הגפן וכל ברכת הנהנין דמי שהיו מחוייב כה חיכו מוציא המחוייבין לו תפני שבברכת המזון גמיר ומכלא ושבעת וברכת וכדגרסי' כפ' מי שהתו כל תכות שהדם פטור בהן חוץ מוציא ברכות ח"ת חוץ מברכת המזון ושהתת לחתר רבי חלפתי דבתיב כיה ואכלת ושבעת וברכת את ה' שתכל הוה מברך והכי השתא חלי"ת דבתיב ירמיה הגוזר יהדות דקאמר משום שיברך משום שתפני עיקר הברכה הוה דבעי לה תפני תם שתכלנו דמשום שתכלנו מיתר שתכלנו לה תספקה ליה דכיון דתכיל מידי ח"ל סיפיה דגן לו ירק סכירה ליה דתני מיתר שתכלנו וה"ה כמי חלה תכל כלל דתספק ליה לי מברך לתחרים חלה גתחייבו כזתן חלה כברכת מזון ותיבו צריך לומר נברך שתכלנו לי כתי למחוייבים כזתן רק שיתיר צריך שתכל חלו ומכירין וקשה ספקיה כמי שתכל ירק משום דספקיה כיה ועוד דלימא טפי כבבי דתילו ומן תני מיתר כלשון נברך שתכלנו ומשתא מבני מפיר דפשיטא ליה כרמ"כ דמ"ל לרבי ירמיה דרמ"כ משום מיבו מיתר דקאמר ולא משום דסכירא ליה שתכלנו דכיון דתכל מידי מיתר שתכלנו :

דתני חלה והסב ורמ"כ קאמר לה כדלתת בתוספת דברכות וכבי מייתי לה כפ"ג שתכלנו חלה דכתיב מזמתן עליו גרים תכרוף ודייק רבי ירמיה מדקתני מזמתן עליו דמוקי הן מזמתן עליו תכל כזית מיבו מזון להוציאן ובגמ' נמי דייקינן הכי תנרוסי תנרוף תכל להוציא את הרבים י"ת עד שיתכל כזית דגן ומספק ליה לרבי ירמיה מי מזדו רבנן כחה דרמ"כ תו עליני :

וכדברי תכתים לפון שתלה הוא כלומר "מתי הוי חלה דתספקה לן בדברי חכתים כדלעיל ומסדר רבי יצחק כפם רבי יוחנן דלרבנן לשולם לית מזמתן עליו עד שיתכל כזית דגן ואין צריך לומר שהוא מיבו מזון להם ופליג תחה דתמר לעיל ט' את ה' ורק מזמתן ומוסיפין עליה מדעתיהו שנים את ה' ורק מזמתן ומשתע דכ"ע היא וכרופי מנטרפי לכ"ע ומשני סיתא כרמ"כ ולא רבנן ותם תתמר מתתי דרמ"כ לתה לי יש לומר דחדא מיתניתא כי רבי חייא וחדא כי ר' יוסיעה מי נמי מסיא נריכה תפילו לגרוף ואיכא למי דלית תקלי' טפי כדלעיל וכ"ל דתמרתי חלה נינהו תלימה דר' יוחנן דהכא קתמר רבי יצחק כפ"ד יוחנן לעולם לית מזמתן עליו עד שיתכל כזית וכפ"ג שתכלו ת"ר חייה בר תכת ת"ר יוחנן לעולם מיבו מוציא את הרבים י"ת עד שיתכל כזית דגן הא מנטרף שניר תפילו לה פליג כשוכדת דשמעון בן פטח דתייתי לה עלה כגמ' :

ולפסק הלכה לית מייתינן לר' יצחק חלה פנים וכ' שתכלנו ירק מנטרפים כדלעיל והכי תמרי כגמ' דילמא מזמתן דקים ליה לרבנן עליה דרמ"כ כלל ולא תוכרו פם דברי רבי יצחק כלל מזמתן חלה מייתינן ליה ולפי זה לעניין

נ' נמי מנטרף מי חלה שתכל כזית דגן וכדתפ' הר"פ דפם' הגופר פסקינן הילכתא כתר ושטרא דתתניר כי' שפי שכשלפם ושם כן ניין דלי מנטרף שכ"ם לג' וכן פסקו ר"י ור"ר יוכ ומדתוקתי' הכא חלה דפנים את ה' כגן ל"ק דהא לתו תפום דפני לן ג' מעפרה חלה תפום רבי יצחק דקתמר דלרבנן תינו מנטרף כלל דחקי' כזתי וחגן לה קי"ל כווחים וחוקתי' לה כב"ע כפסטה • תכל התוספות והרם"ם כתבו דפסיק דר' יוחנן דגמ' דילן לעניין עפרה והא דר' יצחק דהכא לעניין פלפה ופסקו פלעניין פלפה תינו מנטרף דתוקתת' דמוקי פסיק דפנים את כרמ"כ קופסת היא ולפ"ז צריך לומר דהא דקתמר וכדברי תכתים לה קתי מדלעיל כלל

ואיכא שתלה חלה מילתא שתכלו נפשה והכא קתמר לדברי תכתים הוזיענו רבי יצחק דלית מאתן שליו לב' ותם תתמר מכיון דרמ"כ לה מיירי כהדית כותן ב' תתי חיות לתוקתי הא דפנים את חליכא דיחים טפי מרכון • יש לומר תפום דפני חלה והכא וטוכל שתכן וכו' ולא פירש תפתם דכיון לי כן לב' קתמר • ותכל תקום פירש זה דחוק תתר דכתי' לפ' וכדברי תכתים מילתא שתכלו נפשה ושוב דתם כן ה"ל לרבי יצחק לפרש דכ"ת מיירי ולא לתפום לפון שתפום דשתע לפרש דפסקי כיה עד הפתם • ושוב הל"ל צריך לומר דרבנן פליני עליה דרמ"כ כיה דתני חלה והסב כו' ואלו בגמ' פריך מיכה לרבי יוחנן שתפתם קתים ליה לגמרא חלה פליני עליה דרבנן אלא פריך מיכה פתך פריית' דלי מיתת דרבנן פליני עליה מיתת דפליני רבנן אתי כפסיק חלה תפתם כדפי' הילכך כין לב' כין לי מנטרף • תיבו לברך להוציא תחרים לה עד דתכל כזית דגן כדפסקינן בגמרא ושפתת תפום דלא תני מיתר שתכלנו כדלעיל • וגילקוט גרים וכדברי תכתים נריכה ליה • ועיין בתוספ' קהלת כפ' כי בכל התכמה בכל הכסף :

ג שלש גזירות גזר • תפום דק"ל לתתר הוא התסכיר לכל עם פתרן כי כבר תפשר שקנת שלחו לקנות על ידי עבדיהם או שלוחים ואין יוסף תסכיר לכל עם שתרן לכן תתר שגזר ג' גזירות הלו דתשתא לי תפשר לשלוח על ידי עבדיהם ולא על ידי תחר דכל מ' היה נריך לקנות לעצמו ואיבו יכול להוליך כ' תחורים וגם תחרים לה היה תפשר שיוליך תיה תפם כר לפחורה לתרץ לתתר תפתר שגזר שלא יוליכו תחרים תבוחה ויתכן דיוסף הוה הסליט קטית ליה דהא ידעי דהוה הסליט ולהכי קתתר דג' גזירות גזר וקרח הכא קתתר על ידי שלטונו וגזירותיו על תתרן היה יכול להיות תסכיר לכל עם תתרן • ולימא למיתר תפום דק"ל לתה שהגרכו י' תתי יוסף ללכת קתתר הכי דתם כן נבי וירדו תתי יוסף י' ל' לתכתיבים • וה"ת ויעקב וכניתן תיכי עבדי י"ל שהיו נושאים תפת גדול על תחרים וכל ה' היה נותן תפת תפלו ליעקב וכניתן :

שלש גזירות גזר ט' גזירותיו כדי שיגשרכו תחיו כשנתם לכת לפנינו וכדי שיכירם גזר שיכתב תחותיהם שתף על פי שהוא תתסכיר לכל ע"ה תפם תתם לה יכירם שנשתנה תרתיהם כרם תיתים תו שלא יכתו לפנינו תלא יסיעו ה' תהנרים סיקנה להם תכל שפה תף על פי שלא יכתו לפנינו תכתיב שכתו לעיר יתפם תחריהם והיה נותן טעם לדבריו כדי שלא יקח פתם ה' יותר תגרכו ושלא יעשו פרקתטי כבר ויעשול דלא בכבי העניים הנריכים וכסהיה כת כל ה' לפנינו היה תוקר עליו לאת לו לתם לפי הסף וכדי שלא יכתסו לו היה כותב שתותיהם שיפחדו כן יתקור תחריהם ויסיו נתפסי כדבריהם :

שלא יכנס עבד למצרים ויקח בר נרסי וכן כילקוט :

רשלא יוליכו תחרים תבוחה תתקום למקום כילקוט ליתה להה ולפי נסחתנו ים לומר להה ושלא יכנס תרם כל תחורים תסיבה גזרה ה' דתדרויכו חדא טעמא ניתנו שלא יתכור תדם לחכירו תבוחה :

אבירין נעול ונחתי פי' בגרב הכיתו הפתקים לתכסה כי בגרב היו תביתי' תכל הפתחי' שתות הנכנסי כדלקתן ותו שלא יוסף והכיתו את תחיו ותחר ניח לתתיו נלכה נת ונרתה תם תנו תתקבלים על טעמא התכם שהלכיתו עליהו שהברתו נכפים תן התכם הרי טוב ותם על עלילה תחרת גדע תת כעפה :

ה דבר אחר וירא יעקב כו' נראה בעיני דס"ל הוא דלמיל דאמרינן בפר' הכי דבר אחר וירא יעקב כתבוהו נמ כן כאן וכן כ"ל ד"ל ויוסף הוא המליט וגו' ואחוה המשביר לכל עם הארץ דק"ל מיך יתכן שיהיה המליט מעכב למלך מוכר לכל אחד מהם מו פרקב:

ואף אכזריותו להכיר את אחיו כי כשיעשה זה ביום אחר יקראו לפניו בפתקים שהיו אחיו וכדאמר לקמן שאמר מז פתנו את האוכרות וכו' אבל המשביר לכל עם הארץ שהרי מעמיד עליו רעבון כרוכה תמיד ולהכי כתי למימ' שכן דרכו תמיד ולהכי כתי למימ' שהוצרך לזה לרעות העולם מהמנחתו הפרטית לפת לחם לפי הטעם לכל מ' וזה לח שהיו על ידי פקידים אלא היו בקימים בוכר וירכו ויעמדו במקום שהיו רואין ולהכי תייתי מוכח בר וכו' דמלך כדרכה לרחם עוזן שהוא הפך המוכח ילפי' דמוכח בר הוא פרעה שהוא חזין הכל ויחולו הקללות על רחבו כיכל מה שפרעה עושה בחלומו היה עושה חבל הברכה תבחתם לרחם יוסף שהוא המשביר ולא לפרעה עם היותו כעל הכתר והוא עיקר בחיותם מפני שלא היה מעניין בסדר הספוק חבל יוסף שהיה טורח בענמו בסדר הספוק אלא יחסר לחים לי מחסורו רחוי לברכו וזה שאמר יוסף זן את העולם כרועה עדרו ירע. כדרועו יקבן שלחי כו' כל אחד כפי כרכו וזה שאמר בשחר טוב נוהג בהן יוסף עם כולכל כל ח' לפי מעשיו אף אנו כלכלנו לפי מעשינו:

ואף לפי גרסת דילים לומר הכי דמדכתיב שבר ול' אוכל וכדמקשינן בסמיך דייק דאתמי לומר שהיו אחיו סדר המזון והספוק במצרים על ידי הפנחת יוסף ולזה כטח יעקב לשלוח את בניו כי יש שאלוכי הארץ היו אחיו אף בעת שהיו מחסרים מזון מחמת הרעב בכל העולם ולא יקפון ידו מאת גם לבניו מארץ אחרת אלא כדרך המלכים בזמן הרעב שנועלין דלת בפני נדיבי ולהכי תייתי שהוא מברכה לרחם משביר כדפי':

זה פרעה כלו' שהיה בהקולל מוכן וכברכה משביר עם שהיה מקבלים בדבריו היינו משום שהרעב תחיה לחדון הנזור חבל הפקיד היו אלא אלוה ואלוה בדבר חבל הטובה תחיה לסבה הקרוב שהוא העושה וכאלו הוא הבותן ע"י שמשגיח לאת למי מרוצה וכדרך שאמר בפ' בחוכל תאכלו מהרים וטיבותא לפקיים וכדפרש"י שהם ומשום דהחי מילתא חיתא בפרעה ויוסף קאמר זה פרעה כו':

עליו אמר דוד דמע"ב שהזמור לאסף דוד יסד המזמור ונתנו לו שהיה רואה למשוררי בב"ה בזמנו:

כיוסף מן הטעו בראשיו ולזה היה מעניין בעצמו וכן אתה רואה שתרחם מכל שכן כי מעשהו לא יטהר גבר ויתכן שרמה בזה שיהיה החדם בכל העולם שיפרנסו כלם כשם כמו שעשה יוסף כדלעיל ולא יהיה רעב בארץ ישראל וכאחר מרלות היה לחם:

כיון מחזק הרעב הזכיר זה שכאן לקיים מה שפי' וברכה לרחם משביר ביוסף כי גם על ידי זה ברכוהו לבסוף וכדאמר בפ' הקודת' שמ"ח לו החייתנו ' ויתכן שלפי שאמר עדיו בקש מה לעשות ביוסף הגיד זה לומר שהכוונ' בתפלתו

ו דבר אחר וירא יעקב כי יש שבר במצרים וכי במצרים היה יעקב שראה הבואה במצרים שאמר הבהוב כי יש שבר במצרים והלא אמר לבניו ואמר הנה שמעתי אלא מיום שנגנב יוסף נסתלקה רוח הקדש ממנו וראוה ואינו רואה

אלהי מיכון ן שרלים כבר פי לעיל פ"ג דלאו כערלה תלית תלמת ומה היתה כוכת יוסף:

דברים ריקים שהיו מקרקן לה' לומר שיכירו כיוה שהו' ויחולו לבמו כאן שבר, מכרים רק היו מהם כי לח ידעו דרך ה':

עברוהו וקנו לעצמכם תכוחה כלומר אף על פי שכוויתי לעבדו לתת לו התכוחה לנניזה מכל מקום לח מחרתי שהכל יקח חלח מה שתקנו גם אתם לעצמכם תכוחה ומה שהיו מקלקלים אותו לפי שנוהו התכוחה כדלעיל היו מפני שלח היה להם כריות:

לא מפני אתם עניים שהכירו עצמכם לעבודתו כדי לקנות לכם תכוחה להבר' חיותם לכם:

לא נפתייר לכם קמח מחתמול לפי שהיו נוטעים כמר נפשם שמין להם לחם חפי' לפי שעה אמה וכי חפי' קמח אין לכם ליום או יומים מי נתי יודע היה פרש' שהכל הרקיב והתפכש לשחוק זה כלי מיכוכו שלח אם שכבל הרקיב כדי לומר להם כי יוסף נזר אומר ויקח לו ולכן אין להכעיסו שמא ינזור עליהם ויהרגם:

והרעב היה על כל פני תשלית נקט לה הכא רחיה לאת שאמר אחל תכוחת המצרי' הרקיבה דהיינו שהתחיל הרעב בעשירים שהיו מלאים תכוחה והרקיבה בשעה אחת ולכן הם הרגישו ברעב תחלה דאם לא כן ל"ח שיהיה הרעב מתחיל בעשירים:

שלא שתחיל להיות לתיתר להלאו להתחלה אחת אלא לומר שגם בעשירים היה הרעב שהם כן מהי אחת להשמעי, והלא ככר נאמר ותרעב כל ארץ מצרים וכבלל זה עניים ועשירי:

לכך נאמר מוכב כר"כ כלומר מפני המילה הזכר נאמר גם כן וברכה לרחם משביר שהחזיקו לו טוב' וכדפי':

ו דבר אחר וירא יעקב כו' לכי אומר לי דמנדה זו עד וירא יוסף את אחיו אינו מעיקר המדרש הזה וכן אחנדה הקדמות אלא ממדרש רבי תנחומא העתיקוה פה כמו שכן מנהגו שם אחאחר שכבר פירש המדרש הזה עד ויוסף הוא המליט אין השיב אחור יאמינו לפ' וירא יעקב כי יש שבר כו' גם מדרש הלשון יר' הרואה שאינו מעיקר מדרשנו:

והלא אמ' לבניו אלכה אתרי ריבבי דאי משום וכי במצרים היה כו' הא' ל' דאין זו ראיה חוטיית אלא לשון ידיעה והכרה כמו וחליתי אבי בלבי אי שראיה כתוקם שמיצה כמו וכל העם רואי את הקולות אלא מכיון דיעק' נקט הכא שמעתי לא היה רואי לשנות אלא לכתוב שניהם בלשון אחד ' ואילולי משום קושיית וכי במצרים היה לא היה קשה דהא' ל' דתרתי תילי תילי אינה הכא ראיה ומתיבה ויקרא נקט חדא ויעקב אחיך:

ורואה ואינו ראיה כתלאה שבכולה בתקנת ואינו רואה ראיה גמורה ובן שומע אמרי אל אינו שומען שבכור אבל עתה ראיה גמורה כשהקלרית מחירה אל

מ"מ הפסוק' שעשה היות הדור חוטא יעקב לזכותם כמו שעשה יוסף שויכם לוחם כמה שקירבן ע"י המילה ומתוך אלא לשעה כמו לשעה שע"י כן ירחם ה' על הדור כדפי' לעיל:

נבואה סופה קיים כדלעיל ולכך אמר וירא יעקב כי יש שבר כדאתמר וחוזל :

ומה שאמר הכא שמעתי הוא בפשוטו על השבר כי לא נלקח לכניו נבואתו והא"ל שמעון שנשתלקה רוח הקדש לא היה רואה כלל אלא דקושטא דמילתא קאמר כי לפי שנתלקח מהנבואות הקדש לגמרי שפרי בפנכה כי רוח הקדש משנין אמת פוטיפר כדאתמרינן לעיל נפי היה רעה מכלתהו ולא היה מבין בדברים ואף על פי שכבל הנבואה משתכנעות שמין שפק בלב הכניא שכל יתברר ויתלבנו לו הדברים מ"ב שחושש בבבבים כמ"ש שאשר ולא כל שאר רוח הקדש שאני :

ועוד שביעקב לא דבק ה' בעלות עד כה שתו :

ויהבן רוחה ממש כי הבבואה מחזקת כח החושים לפי שעל ידם תתכוה והשכל מהחושים שפקר ידועה שהיינו כח"ם שהכם לכן בשפלקה רוח הקדש בחלשו חושיו הרחות ושמיע ולכן כתב פעה שחזרו להיותם ולכן הזכיר הכתוב הרחות ושמיע :

וכיפני מה לא נאמר יש שוכל כתו שקרמו לעולם שאף על פי שהניהו בכתב שקורת שקרא שבר שפר שהוא לשון שבר שהכתיר כסף שכרו שגל כתן שלא דבר בשעין שקל ושמכר גריך לומר שקרא שהוכל שבר :

והלא בשבר נאמר ותרעב כל ארץ מצרים פי שלולי זה היה שפשר לפרש כיים שבר בשברים לשון שברון ושעכו כי עד עתה לא חשם יעקב לשלוח לשבור בר שתברים לפי שהיה לו לפי שעה בדבתיו לעיל ולא שת לבו על העתיד שבטוח היה שתחנת שתברים בכל עת שכל עתה שרתה כי גם שתברים נתחעטה התבואה שיהר לקנות קודם שתכלה שכל שביין דבשר כתיב לעיל ותרעב כל ארץ שתברים בשיכתוב וירא יעקב שני דעלם קתי פ"ג ליכא למיתר שקרא שהוכל שבר לשון שקר ושין לה על שה פשיה שתברים שקוס ותחרית לחיות בדעב יותר משפר שרבות דהא כתיב ותרעב כל ארץ שתברים ושכתב שקרא שקוס ושין לה רק שקות שוברות יוסף שבשם כל שתדינות :

שראה שבשרו קיים פי' לעיל בסימן ז' שהיה רחוק כדורה . ועיין בפי' רש"י בחומש דשמע שהיה רחוק מסופקת :

אתם גבורים ופי' למה תתרעו לשון הרשו כדכתי לעיל סי' ו שם כתכתי שה שיק' דלמה תתרעו לה משמע שהכרה לעתיד : **אל** תבכשו בשער ר' ושתי' כזה שחר זה כי להיותם מנויינים בנוי וגבורה כל רוחיהם יכירום כי שחים הם ויתנו ר"ת שהכרי כהם עין :

עין רעה עניין עין הרע שתת ויניב לדעת רז"ל ושוסכם לשכתי שהקירה לפי שהיקש ושין כדכר . ועיין בכעל העקידה :

מהו ודוד לכו שיכיי ליה כדפי' לעיל סימן כ' :

ירידה כתיב בו לפי שחייו שלוחים לו שנגך כדחזינן כרים שגדם שסתר :

ואומרים לימתי גרך ושם לא היו יכולים לרדת על הספק כלי רשות שכיסם :

נתנו כלם דעת אחת לפלוחו ככל שתן שיסקו עליהם :

מה עבה הוסיב שומרים כל זה קבלה כידם ויש הכרח לדברים כי שיך נוסדו יחד לפני יוסף שחשר שהביהם שם שלא יתבלו כשקום ש"ם :

ועוד שה שגא יוסף כהם לשיות לו שקו להעליל עליהם שהם שרגלים יותר שכל הבחים ולפי זה ניחח שהוכחו בעל כרחם ושהם שהיו שקוכל שגא שקום שקיש לומר כי הם שבשי הון ח"ם שיד ויתבשר עליהם :

נעשה להם כשברי לדבר קשות וכתב הרש"ם ובו' ויתבשר הרש"ם עלתו בברי כתו שכב על שעיך והתחל שפי' הרשה שבשך חולם וכן שתעבר ושין כל הרשה עשתו עשיר ולא שהוא שעין הכה דומיא דויכר יוסף ויהיה ויכר שם ויתבשר כתו בלשי לחזר חתורותים שלשים עירים ושלשים עירים ע"כ :

ואינו גרשם שכל שלו היה שעין הכר היה פי' שבתבר כדי שלא יכירוהו כלשי הרמב"ן :

ומכל שקיש לה רבו רבנו ז"ל בפי' זה כי לא היה גדיך לזה כי לא היו שכירים חותו כלל לפי שיעה כלי חשיעת וקו :

אלא כך ניהנו כו' לפי שבבניהם כ"ש כשתחו ושסיפת שחר כך יחד סיהן שרגלים כי כן הרכם הוכרכו להתנגל בזה ובקנת נפחי נדסיהן שחדו לו כנים שחר לשם שם כנים שהם לשם לה נכנסתם כלכם בשילון אחד שחר ליה כך ניהנו שכה כו' :

בשוק של זהנו שה טיכסם תרתי טעין חד כי כשוק של זהות שה בשקש שם לה לזהות כדרך קפריסים וה"ת שם שחת שהיהם נוס שלה יתקבלו יחדו שפני עין קרע שי שהבטיחם שזה בשוק של זהות . ויתכן שלה על עין הרע קאמר שלה שיך לה שחדו כן יפתה לבכם שחרי עניהם בשוק זהות שף כי הם נדיקים וכדרך שבתב הפדרשי גפי רבי יוחנן דקאמר ליה לא תפתפי שר תשיבה כיוצא בו

והכיר כעל עין יעקב בסוף מס' ברכות עיין עליו •
מכל מלמון תכחומת דגרסינן היכן נותת מכיסה מסמת' כפי קמא :

בשוכן על זוכות מה טיבכם חם שחתר לת כיערות המרן בחתם לרחות ערכו

לרחות כזוכות סהן חרמה וערות המרן ולפי טעמה זו לת תנרך תסוכת י"כ לחיים לנחנו כי מה המוגע מהיותם זוגים לקיומם לחיים דכללת על טענת מרגלים חתם תנרך תסוכה זו כי מלחכה מסוכנת כזו לת תמלח כת' מעיר ואיך נקבנו יחדו י"כ לחי' כה ועוד שהחכ לת יסכן כל כנין יחדיו כמ"ם החפ' מכל לטענת הזוגות חינה תסוכה ועוד למה הוסיפו עוה לומר י"כ לחיים לנחנו לכך לומר שהסוכה זה היה מכיכה לנו ועל מה טענן עליהם על זה שהם מחריגים ומוכרי' לחיהם הביכו י"כ לחפחנו ר"ל כלנו סיים בטוכה ולת כמ"ם שהגים חלוקים שהחריכו שכם וגם לין כיכינו קנחה ושנח למכור לחיכו כי מה לחכל לכלנו ומדוע נכנוד היה בלחיו והכתוב קנר ולת הזכיר חלה סוף הסוכת :

אבידה מכלה לנו גלו מחבקשים לת יוסף ולחמרו שנחכל מהם ולמר להם מי זו חכידה כלומר לה היה חכידה כי חנכי רועה חתכם פועלים בשכם וכן בלחיכם ועתה חזרתם נכם • והך מנדה לינת מדמור בפרקין שגילו לו שהם מכרוהו • ויתכן שלנפוף הוחו לו :

האחד חיכנו מת • בתנחומת לה גר' מת ולגרסתנו ק' דהה חיכנו קלמר ליה חכידה מכלה לנו דהיכו בקשת יוסף לדפיהם וכמה שלמר בפרקין למר להן בכמה זכבתון יתיה מתרין ליה בחתם וכו' ואיך לתתרו לו תוך כדי דיבור שת ולמו הכי קשה קרת דכתיב ונלמר חל חדוכי יה לנו חב זקן וילד זקוכים קטן ולחיהו מת והה שקר חפורסם כי לת למרו לו חלה מחבקשים לותו לדעת חלו המדרשות ורש"י ל כתב ולחיהו מת מפני הירחה הוכיח שקר חפיו יהוח לקוח מת"ם כמדרש ולחיהו מת חדם כיהודה ילמר דבר שחיכו כדור לו חלה כך למר יהודה שם חני לומר לו קיים הוח ילמר לי הכיחלו מכלי כדרך שלמר לי על כניתין לפיכך למר ולחיהו מת ומשם על זה הר"ם דחדרכה יותר ירחה הוח לומר ונלמר חל חדוכי ולחיהו מת שהוח הפך מה שלמרו לו בתחלה שלפיכך נכנסו כי' פתחים כדי לבקשו והסיב דשמח בכוחם לפניו עם המנחה וישלח להם השלום חו שלל נס בעד לחיהם שהיו מבקשים חותו בתחלה מה כיהם ממנו ולמרו לו מפני הירחה של כניתין שכבר שמענו שמת ולמה שיקשה לזה שם כן מלי מפני הירחה היה מוליה שקר מפיו והלה כבר למרו לו כן ולמלר יהודה ונלמר חל חדוכי ולחיהו מת הוח חלת מכל השקר לת היה חלה בתחלה כשלמרו לו זה והסיב דחלי מכני הירחה הוכיח שקר מפיו לינו חלה בעד מה שלמרו לו בתחלה לת כבעד מה שלמרו לו עתה חלה שפירשו רש"י כלן מפני חלה הוכירו שכתוב בתקומו ומה שלמרו כך למר יהודה שם חני לומר לו שהוח קיים כו' לינו חלה בעד מה שלמר ככוחם לפניו עם המנחה גנם כשהם היה יהודה לבדו שלמר זה ומשום הכי חלה השקר ליהודה לבדו ומה שלמר יהודה ונלמר לשון רבים חף על פי שלה למרו חלה הוח לבדו הוח מפני שרבה לתלות כל דבריו חל כל החיין חלה ירחה שלן דברי עכמו עכ"ד :

וק"ל כיהם שלמר שכבוחם עם המנחה הוח שלמרו לו ולחיהו מת דהה ע"כ מה שלמר לו ולחיהו מת ויותר הוח לכדו היה בכיחלה רחסוכה שעדיין לת הוכח כניתין דכתריה הוריהו חלי ועוד דהוריהו קלי מוויתר הוח לכדו הכוכר ושם כן זה והדכור הרחשון שלמר שם ולחחר חביכו דחי דכר שכי והוריהו חלי חדכור הרחשון דהיכו והקטן חת חביכו מלבד מה שיקשה חכוח שסמו בכלן קשה שכי ל להזכיר

צווח ברם כיון ששמעו קולו נפלו על פניהם ונשתברו שיניהם שנאמר שאגת אריה וקול שחל ושיני כפירים נתעו • והיה מנשה יושב לפני אביו •
אמר לו אביו קום אתה • מיר עמר מנשה והכהו מכה א' והכניסו בבית האסורים ונתן עליו כבלים ואמר להם זה יהיה חבוש עד שהביאו את אחיכם • ויאמנו דבריכם מיר ויצו יוסף וימלאו את כליהם הלכו אצל אביהם וספרו לו את כל המאורע הרשיב אבינו להם ואמר להם היכן שמעון אמרו תפש אותו בשביל אחינו הקטן • אמר להם אותי שבלתם ויאמר ראובן אל אביו את שני בני תמית • אמר לו וכי בניך אינם בני אמר להם ירחורך חניניו לילון עד שתכלה הפת • אמר לו יהודה אבא אם לילך בנימין עמנו ספק נתפס ספק לא נתפס ואם אינו לילך עמנו כלנו מתים ברעב כושב תניח הספק ותתפוש את הוראי אמר מי מערב בו אמר לו אני שנאמר אנכי אערבנו מידי תבקשנו • לכך נאמר וירא יעקב כי יש שבר במצרים :

ז' ויגש

גם כן הדבור ההוא ועליו יחמר ותחמר הורידוהו חלי וכדומה לי' ב"ת הפסוקי' שעיקר הכוונה בספור הוא הדבור הא' שעליו חמר הוריהוהו חלי חלא דחיכין שכח לסדר הדברים הכלים בחוכם לומר ותחיו ת"ת כמקו' והא' חיכנו לפי שלחר כך חמרו לו חתת ה' ל כל' חמרו מתחלה ותחיו מת כיון דכקיט קושטת דחילת' • חכל לעב"ר חין המדרש הזה מסכים עם החומר שלחר לו שהיו מבקשים חת יוסף שהחומר מפני הירחה הוציח שקר כו' ס"ל דכלחד חיכנו לת פירשו דבר חלא שתחת קימ' שלח להוציח שקר מפיהם • חכל חח"כ כשנפל פחד יוסף עליו שלח יחמר להם הביחוהו כשכח לסדר הדברים הרחסונים חמר שלחר ותחיו חת כמי שמסית לפי תומו כדי שיבין יוסף מהם חת ס"ם מתחלה והם' חיכנו כיוונו בו חת ס"ם שהיו מבקשים חת יוסף שלח חמר כשלחר וכלחר חל מדוכי ותחיו מת חין מבקר דק יהודה וכן הוח לחמר לקמן כע"ג חמר להם יוסף לת כך חמרתם לחיהן חל זה חת ס"ם לת חמר לו מתיתם • חחנם לדעת המדרש החומר שלחרו לו והלחר חיכנו ולכו מבקשים לותו כ"ל דלחיו חת לחו דוקח שלת הפדרו קרי ליה מיתה דה"ל כחת לנביהו חין קושיה ממה שהביח ר"י כ' החגדות כי כן דרכו להביח חגדות הלוקות • ות"ת דגרסי' הכח והלחר חיכנו חת ק' שהם חין הכוונה כו חת כבדור חלא שהוח כחת לנביהו מה שחקק לפ' המדרש זה נבי והלחר חיכנו על ת"ם כפי ולחיהו חת לכו מבטעריש לומר דליכחת קלילה הוח והוח כח להוסיף בלשון מיתה בכאן • ועוד דלכלהו פירושי כמ"ם והלחר חיכנו לת פירשו מיתה ולמה הזכיר כאן המדרש המיתה • ויש לומר דלחת לחסתיין שהחומר זה ומחו ולחיהו חת כל חחד לחסם כי ההפדר הוח החכונם לחסם כמיתה ולת כלום שהוח לפי המדרש הנזכר שסיגו חת כ' מפני הירחה :

כיפני שהוח דחפו • ות"ת טעמה לת ל' מיתה דחד חיכנו נקט • ועוד כי הוח הבכור לחרי רחיבו ולת המובן לת יעמד שבקש להכילו • וי"ל דיתורח דמתם דרש לומר שהבא רמז מכלם חת שהכון :

שהוא דחפו והח דכתיב ויקחוהו ויטליכו חותו הבורה הא חמר לעיל ויקחהו כתיב :

ופירש חותו מלוי זה טעם חחר לקיחת שמעון והנ"ל לו' שלח דחד חיכנו נקט :

שלא יטלו עליו עצה כי בניה היו נוטעים יחדיו יותר מבשר החיים כמ"ם בבכם ויקחו ב' בני יעקב ובעיון יוסף ויחמרו חים חל חחיו :

כך עשיתם ליוסף • תימה מה ענין זה לזה יוסף מסרוהו ברלונם וכלן הם חטוסים •

ועוד מה מקנתרן כחה שהוח היה עמהם ויותר עיקר • ושמח משום דמכירתו בעצת יהודה היתה ושמעו לו לחיו היה חקוש לשמעון לומר כי לת חלנו שלף על פי שהיה במיתתו לת היה רוצה בקיומו בשבי דשבי חמיר מחרב ורעב ודבר דכלהו חיכנהו היה בדלחיתה כפ"ק דבתרת ועוד שלולי טטעם בין הטעם חבל מפני שהכל הסכימו בעצת יהודה בתחייב גם הוח להודות כדבר ואיך יבקשו לעשות עתה כמותו שרלו שיחסרו נפשם עליו חחר שהוח חין לו חטח • ועוד חחר שכבר הכירו כי דע ומר מה שעשו ליוסף ונתחרטו כדלעיל ולכן לת הביכו היותם נוסים שלת שלח יעותו כתיבה ברעב ולולי זה היו מוסרים נפשם עליו :

שנאבזר שחנת חריה ופי' שעל ידי שחנת שמעון שהיה נבור כחרי ושחל נתנו שיניבבורי חנרי שהיו כבפירים לפכיו ות"ם סיעקב קרת נור חריה ליהודה ת"ת כל החיים נכללו כזה מדכתיב מה תחך לכיחה כדחי כפ"ק דסוטה • וטעם הזכרת זה כדברי חליפו :

יש לומר שפעל ידי שחת' זכר לת מי הוח נקי שהבדנו כחבר רחיתי מורבי מון ונומר כי הכוונה כי נדיק לת

ומוס לפני רמז הכיח רמז מסמיין שבגבורתו בנח נבורי כרשעים והרוכים ומס נאסר היינו מלח על ידי מנעם סיום כדי כמוחו וכדאמרים ומוזל ומס על פי שלעיל פרשה ל"ח פירשוהו בכח ולקמן פל"ג פיר שוהו כיהודה מקרח מ' נדרש לכמה טעמים וכ"ש שכל אלו מסמכות בשלמה ניכוו:

ואמר להם זה יהיה מכוח • מף

על פי שיהיו מתחלה שבל זה היה נוטל את סמעון כעבד כשיגיעו אליו בפעם הראשונה התחילה יוסף לעשות עמהם כאכזרי על ידי שלח רבה להסיר ומרד בו ויחזור יוסף מתחלתו ודקדקו זה מ"ם ויבו יוסף ויולאו וכו' דהיינו תכף ומיד והכה סאחר מיד ויבו יוסף וגומר ודרים לה מדכתיב לשיניהם והכיודע ליה דקאי אהיינו יוסף כי לשניהם נוה כן מיד שיהיו עשרתן מתנהג עמהם כרחמים ויהיה ע"ד כשחשב ויתעצבו האנשים • היום הבליסי ויפח אלהים"ם סהוא פסוק אחר פשוטו ירבק זה בזה וכפי הרמ"ן כח ותחנג:

השיב מניהם • ק מאחר שספרו לו

על המעורע בכלל זה לקיחת שמעון ואחי כעי שו היכן שמעון:

וכ"ת שאין זה בכלל המעורע שהגידוהו לה הגידו לו בעין שמעון עד שעמל עליו • ועוד מאי קא משמע לן מאחר להם אותי שכלאתם דעל קדי לומר דמדקאמרי ויאמר אליהם ונומר והכיאו את אחיכם וגו' ולא כתיב נמי בחר הענין שלקח את שמעון ועוד דמדק"ל מאי אותו שכלאתם שמעון שהרגוהו כדפרי' כי לאח יחשוך את בכור כזה להכי משמע ללמ"ד שיתו קמיה לומר שלקח שמעון שלא להשיב על הקלקלה שו לפי שחשבו שיין נורך שאחר שאמר לו שנקח אחיכם אחר הגיעו אחי ושיניו רועות שיין. שמעון אחיכם משמע ידע שנתעכב על זה שכל יעקב נפשקע כמה לו עתה דכריו ואח"כ הניחם שלח זה שאחר שלח שהרו לו שנתעכב על זה ושמעון אחו שו נשאר ולזה שהל היכן שמעון וכשאמר לו שנתעכב על זה שאר אותי שכלאתם שאחה שלח הגידו לו הדבר שתחלה חשר שעתה כדו זה שלכם • ובי"ל שאע"פ שספרו לו כל המעורע לא שהיין להם כמ"ם שנתעכב שמעון כי לאח יניחוהו אחיו ולא יחמרו נפשם עליו כי ידע שאחרים נשרו ואי יוכל להם כשיבואו בזרוע ולא שמסב ליה שהרגוהם אבל מת או נשאר ושלח לבשרו בסורה רשע שבעירין אותו בדברי שקר לפי שעה ול"ש היכן הוא שיגידו לו האמת וכשיבואו אל אחיו אלהי אחיכם כמ"ש ולא שבשרו כה' כשנגדו כדלעיל ולא שהיין לזה ולזה אחר אותי שכלאתם כי שם הרגוהו או כרגוהם שהרוהו והרי כאלו הם שכלוהו אותו:

וכי כניך לאו אינון כני אף על פי שאחם שכחוב נרחה שלא נאמע אחתו להם אח כניהן אלא כשעמע בן יקראנו שמון ולפ"ז שרשות רשובן

בשקבל לו לינבל שאחר הריגתו על ידי אחיו לו שהרגוהו שהם בשלמו אחי סיקום עליו כאו שחשדן על שמעון כדלעיל שכל אחיו שמעון בדרך אינו מוסר בערבות רשובן כי אין הערבות ואחי אלא בשאמר אחחייבו ואמה שים יכולת בידן להניאו שכל מקום דעתם ז"ל שלעולם אחד יעקב אף בניהן אחר בעיניו כי לא נאמיים בשעמת רשובן אחי שני כני אמת שאינה שלוה שמוס ק"ו וכי כני ולא כניך ושה שאחר וקראהו שמון שיש שעמה שניהם.

והר"ש כחב אח"ם וקראהו שמון דאיה בשלמה שלא רצה לכנוסו לומר שהיו שכל דכריו שם אינו נראה שהא כהגיה. קאמר ליה וכי כני ולא כניך ושם כן אינו שכל דכריו ושה שהוקיקם לרבנן ז"ל לפ' כן שרש הר"ש שם שלח לא כן כשאחר לו יהודה אבי אביהם מערכו לאה לא שעמע שלא שכאחם בדבר שפני ולשעות רשע שוה שיש כאחר

כלו לאכול אח הבשר שפרי אפילו אחרי כן בשאחרו לו אשיקך אשלח אח אחיכם וכו' לא יהודה בדבר שפניו ואחר לאחם הרעותם לו כו' ולא שקדר לעשו כעבדו' דאוכן הקודם וכשאחר לו יהודה אבי אשרכנו כו' אז יהודה בדבר נראה שפחדו שכאן שלא יהרגוהו ולכן לא' שעשים בערבות רשובן דאיה ליה פירכא דבני ולא כניך ושעשים בערבות יהודה דקאחר וחשאחי לאבי • ושוה כי יהודל נבר כאחיו ויעלמן מידם ז"ל שאע"פ שאחחייבו לו עד שכלאתם הפת אחר אי אשרכנו כו נראה שבא"ו לא שקדרה דעתו כשעבת רשובן ולא נדחק אפני הרשב ואע"ג סאלו היה יהודה שעשה בערבות רשובן אחי שהיה ליה כעי אשרכנו כדבר שפני אלא שהיה ליה כעי אשרכנו אחי שאחר אחר אי אשרכנו כו' כל' שעשה בערבות רשובן אחי שהיה ליה כעי אשרכנו כו' כל' אף על פי שאחעשה כשעות:

אם הולך כניהן כו' ויהיו דקאחר ליה שלאח הנער נו' ונאיה ולא כאות נו' כדלקמן:

לכך נאחר יורח יעקב כי יש שכר וגו' לא הכינותי אח עצמי זה עם פי הכעובים הקודמים שלאח אחרתו ואילך נכרי להם פי' לעיל בסימן הקודם • ואח שנכאב ענין זה שיש שכר כאכצי לעיל שהגדות הקודמות ענין משיקר זה שהדדם:

רבו לו' ורבנן אשום דק"ל שיכר יוסף את אחיו ולא כאר נאחר ויבידם והברה נאורה אשחע ולא כא"ש קנא אחם' הברה אשופקת להבי קאחר רבי לוי דאין הברה זו שכפי הברת פניהם אלא הברת הלב והיאחוה כעו ואת אחיו לא הכיר יבי אחרך כרוך • ורבנן אפרשי לה הברת פנים כפשוטה ואחת לאחרמו מ"ם שכיר יוסף' והשבורה לא שכירו שאחר דשיע לפי שלוה הניחם בחחילת זקן וה"ק כשכבר שכיר יוסף את אחיו בלוחה נורם שהם עומדים שאה והם לא שכירוהו בגורה ו אלא בלא חחילת זקן:

בשעה שנפלו בידו • ואם חאחר אחי קח"ל שה שכלל הספור ידעינן לה ר' דאשום דדבר אחם קשוח סד"א לגביריהו קח אחרינן לה"ק כי שכיר פניהם בשאחו ולא שהם זה אלא כדי להשבר להם שלא יכירוהו ועוד שכוונתו לגלגל בינתן שכיר שיכירוהו לשכות הגדולות שחקופו • אי נמי שה קא משמע לן שאחו יכרו עליו להרגו שהם וכשם שהוא לשעה בריח שחוש ות"ם והם לא שכירוהו לא קח"ל אחיני אלא ס"ק שהם לא שכירוהו:

שלא שכירוהו בחחילת זקן ושבשו מנאוהו בחחילת זקן • וכחב הרמ"ן והשם יעשכר שבולן שיהם גדולי מיוסף דק שעשו שכל כיון שהכירו את הגדולים שכיר את כלם ואין נורך כי לגיהל שער הזקן לנאוח בכל המקומות שיהם שיש כי שם הקדישים שם שחרים • ויאבן שעשכר שבולן שיה להם חחילת זקן שכחרוחם שה שאין כן יוסף:

נצנצה שכם רוח הקדש כחב הר"ש שהם לא כן בלשון ל"ל לוה ליה למימר וכל עבדיך כני אים שחל אז ועבדיך כני אים שחל שאו לשער שוכל לא היו עבדיך מרגלים • ואין נורך לכל זה דק שלא יכחב כלשון ויאמרו שאר שהדברים כשאר שם כי שאחר שאומר כני אים שחל כאנו כלשון לזה לי:

אנכי ליה פי' כרוח הקדש שם כאומרים זה על דרך ניבא ולא ידע שם ניבא ושם לא ידעו שאי קאמרי ויוסף גם כן לא יכין למו • וק"ק שם שאלת רוח הקדש עליהם

אל זכרן יתיה וחף על פי דפירש לעיל והחד מינא מת ואם כפירש תמרו לו מת סוב לא תפול שחלת חכם הוא ל"ק שחין הכוונה שתמרו לו כפירש מת כדפירש לעיל • כן מה שתמר ונאמר חל תדוש ואחיו מת ליעבה קלילה על

העדרו כדפירש לעיל • תמנם הה דתמרינן לעיל אחבדה אחבדה לנו ויוסף אמר שרוף בנגיע שהם מכרוהו פלינה להם :

אך לית יגלו חרפתם לפני מדוני הארץ • ויעוד שבזה נוגעים בין שיניו לומר שהם מנשי דמים ומרמה ולפה הוכרך לבא עליהם מפני שמרם על מכת כן נחתינן כו' ומשם כשתמר להסיר יוסף שרשה בנגיע שהם מכרוהו הוכרכו לסודות כי רמוי שיודע בנשמרות והתגלגל' שתמרם כי היה כן סורר ומדיבת קשתו עליה כמה שתמר בעל העקידה בטעם הדבר • ומה שתמר שפתה ימסרו נפשם עליו הוא שרמתן עליו כי הנער נער ודי במה שנגטער על עבדו ועוד מפני שיבת תביאם שלבו דוה עליו ולכן לא תפה יוסף מקום לקטרם אלא על מה שתמר ע"ת נחתינן כו' שתחר שהם מכרוהו כדין היה הקונה חותו לעבדו אפילו יתנו כל ממון שבעולם ואין לו תפסה מות אם לא יתנהוהו ואם יהרגוהו הרי הם שופכים דם נקי :

בחמש פעמים דכתיב עשרים כסף בדלמיל פרשה ע"ד :

אמר להון הוא אסר דכרתי וכו' כלומר טעם הדרש הנז' משום דכתיב ת"ם דקאמר להו הוא אסר לכרתי דמשמע שתשובתם השמובה אלא מקום לקיים דבריו דמ"ל אלא אלא קבל תשובתם כי"ל לא כי אלא מרגלים אתם וכמו שהשיב על תשובתם הרחשובה לא כי ערות הארץ בתחם לראות ויעוד דלעזן הוא אסר דכרתי משמע שהדבר שתמרו אם הוא הדבר שהדבר הוא שהרי לפי הפשט הוכרך רש"י לפלפך לשון הכתוב אבל לפירוש המדרש ת"ם שתם שתמרו אם הוא אתר הוא שהם אתרו בתחו להרוג או להרג והוא כשנאמו ת"ם הוא שבאו לכבוש את הארץ להרוג יושביה וכדפירש הר' אס ז"ל :

ח בשעה שהיה מבקש ליעשב לעקר כו' ק' למה יעשב לעקר במלכו אתר גדלו ובשלו מביא הסורים והכתוב נווח ואומר גם במדבר מלך אל תקלל ואמה זוהר בבא בן בוטא כדאיתא בריש הבא בתרא • ואמתה דוכתי אית לן חיוב חלוק בכוד למלכות • ועוד מה טעם המשל הלז • ובפל העקיר' בשער ל' כי' אמלת אי בני ר' היא לשון סמיכות של אי אם כמו שמלת חיי הוא לשון סמיכות של חיים חיי מברהם חיי שרה וחס היה אומר חיי פרעה יר' חיים של פרעה היה נשבע לחיי המלך אבל בחומרו אי פרעה ירחה אי של פרעה והוא מכוין אל חיוב דבר שלו שהוא ממין אחי כמו שתמר סיהו אי עבדו שהוא נשבע בו וזכר' שהוא נשבע במלכו וכן ויעשבע בחי העולם אחי של העולם הוא שם ית' וכן אתמר אי פרעה רמז אל הגוף שהוא אחי בגללה וזו היא כוונת המדרש הזה שתין המשל דומה למשל בלל כי שם לפ"ו כי הוא היה מבקש שיהא נראה שנשבע במלכו ואינו כן אלא כוולתו עבדו סורו וחמורו כמו שהשתה הזאת היו סבורין שהיה נשבע על בנה וע"ד התחת תינה נשבעת אלא על הנדי ואינו כבן שבוחתי אי פרעה כמו אי פרעה כדפרש"י והרמ"כם והרחיק אי נפשך כי השבועה בחיי הנפש לא בחיי הגוף כדבריו ועוד מניכו אי ה' וחי אדוני וכן אי אלוהיך כן אי וחי דרך כתר שבע שבהכרת אי בפי' כמו אי ולא דבר זולתי ואפילו לדבריו ק' דבשלמה לבעון הקדש אפשר שהשומע יטעה בין אתמר אי לחיי ויחשוב שנשבע בחלפן אבל יוסף בלשון אחרת היה מדבר ואם לשון שבועתו על דבר של פרעה השומע ישמע ולבבו יכין שלא נשבע בחלפן • גם אם פרעה לתקן שלא נשבע על פקר כשנדקדק בדבריו כי הוא אתר ואתמר דבריכם ואם לא אי פרעה ירחה אם לא יאתמו אי פרעה

כו' אלידתי יאתמו אם כן אינכם מרגלים והשומע ישמע ואם לא תביאו את אחיכם אי פרעה :

גם כאן אי פרעה אם אכנה אחיכם ונומר על כלם בשבע ולא המיר לה תקן דמ"ל שיאתר אם לא תביאו אחיכם או שיאתר אם לא יאתמו הם שהם עליה כי בשלה יביאו אחיכם לא יאתמו לבריים נס כתם שאתר אם תבואו אזה החל דברו ולא עכב חלה החחד ועדות' רמ"ל נאתמב שבשבע לפקר :

ונ"ל כי לא היה חושש יוסף לאחי פרעה לפי שהיה עובד ע"ז כדלעיל פרשה פ"ט וכן אתרו לקמן שהשגלות שלחה היתה ע"ז חקוקה בהם וכל שכן שם היה רע מעלליהם במדותיהן כדפירש לעיל פ"ג כתה שלח היה לומר לעון הקדם ובגדולת יוסף אין להחזיק לו טובה שלתועלתו עשה כי לא רחה בבון ואכם לאיו, זרע כמוהו • אתם בטעם המשל אר' שכיוצו לומר שתלבך היות כוונת יוסף להגנים ולא אתכה לדברין מלבי חשבתי לאחי פרעה היא כוונתו שיתקיימו דברי שבועתו והוא אחוד אחי פרעה כי כל יאשבו וכל חפץ אשר פרע"ה יהיה כי הוא המושל על הכסף יגדל ממנו אתכה כוונתו יקח הכל ויתליכוהו אתיתיו אל שיהיה לו מקום להשיב דבים תעון ע"ו שפירש בידו לקדוש בלם בשם ה' מה שא"ל לו במודכו אי וכ"ם אם עבר עליו דוח דעת הבלות הנמשך אחר זמן לבני יגדל אתרים ועל כן יבקש לאחוך בכל אות נפשו אולי יוכל בפרח אתכם השומעים לא ירגישו כדבר אדברה יאשבו כי אין לו שבועה גדולה מזו כי למי יאשבו וכבוד אם לא לפרעה אשר השלהו אכור גלות והוא לא השפיק להשו"ל בתמור' שנשבע לשקר אלא שבשביה רוצה ליעשב על פקר היה נשבע בו ולא על החמת נר' שהמכוון ליוסף להשיא אתו לשוה ועל טוב לא יזכר אתו ואתקרא מסייעם כי על דבר אתת כאן אומר הורידוהו אלי ואשימה עיני עליו ואיכוונה לא טוביו זו אפיו ועוד דעדלת בשבע אי ה' בר' דכתי אלא ליעשב בשקר בשם ה' נאמר כדלקמן פ' י"ד ס"ד ולו"ן שהוא משל לאתה אלמנה שהניחה חנה רבת בנים וכל בכן היתה אלמנה כיוצא בה על יאתיתיה לה יאתן שתשבע שבועה נוראה כוו והוא שתחלל בשר בנה על פקר ולכן אין חיים שם על לב שיהיה פקר בימינה אף כי ירחי אתלמה לדבר כי אין ספק שרחו אויה סימן להיות הגדי בידה מכיון שהלכו לבקשו בידה ולפי האתת בכל היונה מפיה הוא המבוקש לה והוא שתחלל ותשבע מבשר למושל לבניה וכן אף שיראו שיוסף נשבע לשקר כעניניו לא יתבו לבשם שאים כמוה ישא שם פרעה אלהיהו לשוה :

וירתבן שאומר היתה אלמנה הכיוצא בזה שהיתה נחשבת אשת איש והשוכב על מטתה הוא בעלה ולכן לא עלה על דעת שתשבע בחיי הבעל לשקר • ואף כשתפרש קנת דבריה כיוצא בזה מגזימים בשבועתה כלו שתאמר שתלבם שחורים ותשלמן וכיוצא ואם לא ידעו כי אין לה בעל אשר אליו פחד לבבה •

וכן יוסף היה נחשב לשומר הבריח לפרעה ותבקש שלומו ולא ידעו כי רחוק מבליותיו :

ט אין הכ"ם מביא כו' דא"כ אתר שנתנו שנתנו כאתמר ג' אתים ואו לא אתחר שלא הודו לו כלל :

אין הקדוש ברוך הוא מביא : טעם הדבר לפי שג' אתים זאת מורכבת אתים שנים רבים ג' אתל בניר אתכי הוי זאת מוטב וכאתקרתי בעלמות • ועוד שאם יהיו ג' אתים בפרה הויא חזקה כי המשולם לא במהרה יבקה ויהיה קשה להגעל אחר כך • ויתכן לפי שזאת זה נבול ההויה שעד ג' אתים סורם קולט כדלתיתא בפ' רבי עקיבא ואם אתמיד הפרה זמן זה תעשים ויהיה לה הויה :

גם אפשר לפי שבדרך טבע להתחזק הפרה בג' ע"ד כיוס הג' כהיותם כוחבי' לבן היה אחסמו יתברך ובפלאותיו לבניי ישראל שביום הג' יכילנו וכמ"ש הרח"בע בביביום הפליאי יקיתנו : שלשה אתים יש לדקדק הכתוב אתמר כי תפילו

פלגה יתיים סלמים לה יסיו בגרה כי כיום הנ' יגלו
וכן יר' מכיום הנ' דתכרסם ותסתר ותתן תורה לת"ד כה עכוד
פרשם :

ותחיית המתים דמייתי לעיל פרשה נ"ו ומלמון מסתר
רבתי דקתמר
מין ס' מניח את ישראל בגרה
יומר מב' ימים מסתע דנ' ימים
סלמים חיית יסכו בגרה דיומר
מג' לה יסיו בגרה הה נ' סלמים
סיית יסכו : וכן מסתע מיומף
דיהו סלמה ימים ונ' לילות כתיבי
הדא וכן מסתע מתרגלים ומולי
גולה דמייתי לעיל ולסתת דתניא
ג' סלמים לה יסיו בגרה ויומר
ת"נ יתי דקתמר תסם סיהו מסום
דתלו ישתדו ג' סלמים בכברת
יעכרו ליום ד' דתי תפסר
לגמגם : ומיומה ל"ק
דתפסר דתם הוסלך ליס כיום
יגה כליל ג' קודם הסלמתו ולה
סיו סלמה ימים סלמים סלה סיו
לילותיהן סלמים ותם הוסלך
כליגה יגה כיאם ג' קודם הסלמתו : מ"ב ג' ימים מעת לעת
קתמרינן ותם הוסלך סלה כתחלת היום מן הלילה תף על פי שהיום
הב' יהיה סלם שם לילו ליכה ג' כיון דיום דתסון תסר הוא וכתרגלי'
יש לומר סלה נתכהו כל הב' דכשליחי יגהו וקרי ליה ג' דתקנת היו
ככלו : וכן כשולי גולה : מ"ק מיום הסליחי דתסת דהיינו
סליחי לתעניתם כדתי' כתסתר רבתי ותעניתים פ"ב ה"ד ס"ו כניסן
כדתיתת תתם כף ונוהו עלי ולי יגהו תהגרה עד יום התחרת
שנפכבד מרדכי ונתלה תמן וכולי תתי והולי : וים לומר
שכבר נרמו סיומי גהולה כמה שכתקבלה מסתר כרגון והומים לה
הסרטים : ועוד שלכשתם רוח הקדם כדתיתת נפ"ק
דתגילה : ולסתת רש"י שהתענו י"ד ט"ו ו"ז ופ' ויהי כיו
סליחי לשלוח הרגים ניתה שהגם של ככוד מרדכי ואליית' המן
הוה ביום הנ' לתעניתם : ותפסר לומר שו דעת מדרש
זה ולה הניה כיום הה תלה תסום דלמחרתו נעשו דהיינו סליחי
לתעניתם : תכל מתה דת"ת הגרה מיום י"ג בתחילה ל"ק
דהוו להו מרבעה ישים עד תליית המן דתפסר לה הוו ג' סלמים
מעת לעת :

וכן למדנו ליוסף : לשון זה מעותם דלמדנו מיוסף
ומיומה מיכתי ליה ועוד שכן למדנו מיכתי ליה לה וכן
דתסתע דתמקיר' תתקום סחר והדר ילף לה כמי מיוסף ויומה כו'
ותי כריסה קיים ליה מילתה מתכרסם תו מחד מהגהו דמייתי לעיל
פנ"ו הלה נזכרו כהן הי' ל' להזכירו י' וי"ל דס"ל להיון דתיים תכל הלה
דתפסר לתו היהו טעמה דהכי : ת"כ נדיקים הלו שתני תכל הלה
פסיקה מילתה לעולם הלה נמרת נמיר לה דלעולם היון הקב"ה
מניח : ומהכון למדנו לתת טעם לשנין יוסף ויומה כו' דמסום
הכי הוו מילתיהו נ' יתים :

ליוסף הלה הניה תחיו כתסתר רק נ' יתי והיהו כיום הסליחי
של שבטים דקתתר : ושנין יומה ותרדכי תפ"ו
לעיל פכ"ו וכדידהו נתי דרים התם כיום הנ' וכהן לה התריך כוה
ונה דלה מייתי הכה הגהו דמייתי תו לעיל והתם לה מייתי דוד
דמייתי הכה תריגנה לה התם :

לדוד לה נתכתר לי היכן היה זה תם בגרת הדכר שניתן
לו נ' יתים דכר היון רתיים שניות נ' יתים ולה יומר
היהו תלה הלה רגם ה' שיתות הדכר ביישראל רק זתן זה
והגה כרעב וכחרב שתתר ז' שנים ונ' חדשים ולה תם שיהיו בגרה
כל תותו זתן ותם תתה הלה נתקיי' הדכר רק תהכתר עד עת תומד
והיהו עד תגות תו תשחיטת התתיד עד זריקתו תו תעלות השחר
עד הכן התתה כתה שתתר ז' לה היון לומן הזה יתם לנ' יתים
ותם בגרת נקבע לה ידעתי תנ' לשכתוך נ' יתים רק והשיג והשיב
שכייתו :

ביום הנ' של שבטים יקיתהו תף על גב דעיקר קרת
כתחיית המתים תידרים נתי בכל דוכתי שנעשו
ישראל לנ' יתים תטעמת דכתיב לעיל ריש פרשה נ"ו ותסום דהכת
קתי בגרת השבטים לה סיים לומר הלה ביום השליחי של
שבטים : וה"ק דדרים ביום הנ' של כל הני שהזכיר :

ויאבר כרס : שלה כדפרש' שהוה לשון
כיזור דנרים וכן ת"ח כקוצטה תלה לשון
נופל על דכור קודם לשלול דכר תו לחייב דכר נגד התחוסב
כלו תין זה הדכר לבד כיגם זה תו תין זה כי תם זה והו כתן רק
תו תפס תו תולם סתרגומו כרס
וכתו שבתחוסו כלשון זה כרכם
בגתר' גם בתקדתות תניגו קנת
כר' כודתי שהם תזה השתום כגון
והתבשים תסר היו פתי לה רתו
לת סתרתה תכל תרדה גדולה
כשלה עליהם : וכן בדכרך
עליגו לעשות תכל העשה רק ותעת
נשתים וכן כי שם היה תכל
תועד : תכל תרון
תלילים העלה דוד תקריית יערי'
וכן שלרשע לעזור ולשוחי ס'
תתכה : תכל לנרים טוביש
כתגתו כך : וכן ויתתר
לעבוד לת ה' תלהי ישראל תכל
עוד הנם ושתים כשתות : וכן
תכל תדוגגו התלך דוד התלך לת
שלתה לפי שתתר לו כי תים חיל
לתה וטוב תכשר תכל שתיגו כן עכשו כי כשרה רשה כפיו ותף
שכתקנת תקומות כה הלשון הזה ברתיות הדכרים שבעבור זה
פירשום שלם תם לשון תחת וכירור דכרים כגון זה תכל תשתים
תלתגו : תכל תשה תלתנה תגי : שביה ליה
לרבי תכה שכלם דרך תחד להם ותשתיים שלשון דרומי' שהוא
כתקום כרס : וצריך לומר תליניה שקדמו להם דנרים
ותתרו תין זה תקרה לגו תכל תשתים תכתגו ונומר : תי נמי
לתתת שתין כגו חטה תחר תלה זה כדתשתע שפי' לקתן כפ"ד פי"ג
דף קע"ת ע"ב : תלה שקנר הכתוב וכן תכל תשה שלתנת
צריך לומר לפי שס"ל החלך תה לך תחרב תין לי תלוכה תחרת ולפ
זה ותתר נתזי תכל כן תין לה שניגו שתליגים שהל לשוחרת היה
לרבר לך תל החלך והסיכתהו כתוך עתי תכבי יוסבת כלומר תיני
צריכה לזה ותחר תליגים ותם לעשות לה הסיב נחזי ליה שסלת
לותה תינה צריכה תכל לזה צריכה כי כן תין לת ותיפה וקן כדפי'
להל"ק : ופירש תכל פרה תשתך יולדת לך לפי
שתפרסם תסב שעל יסתעהל נתחר תסר יגה תתעיך הוא
יירשך תחר לו ה' שתיגו כן תכל על הכולד תשרה נתחר וכירושת
הרמ"כן : תי נמי שהב"ה עבר לתכרסם תניגו על
פרה ותחר וכרכתי לותה וגם נתתי תחנה לך כן ויחתר תכרסם לו
יסתעהל יהיה לפניך הסיבו הב"ה תחת סיסתעהל יהיה וגם זה יהיה
פסרים שתתך יולדת לך כן כדפי' להל"ק : ותה דקתתר רבי
תלה כר כהנה למילתיה הכה ולה נבי תכל פרה תשתך תפוש
דהכה הוי חדוש שפי דתלו כתכל פרה תשתך תפי' שהתע כתן תחת
ר"ת שם כרס :

אפשר יוסף : לה שהתקרא כריך שעל לדברייו תלה תחת
לומר דלה יקשה תה שקנר הכתוב ולה הניה תחנוני
יוסף כתקומן וכי שתך על התנין דתסכרת נפקא :

דלא כדון תחרית לכון : תפוס דק"ל תפי תחרית תליכם
לתחר : ועוד דתשתע שכשרגו לתוכרו כתתחנגו
תליהם תחר להם לרתוכן תל תתכתו כילד חה שקר כי לה נתגה שם
רתוכן כשתכרוהו ולה דבר להם תלה כשרגו להתייתו שתחר להם ז
תפשכו דם שליכו תותו תל הכור ושתשו לו לתכי תם שהכווכה כזה
כדבר הוה כיומי לומר לכם תלה שתפני שתתם תחרתם לכו
ועהרגהו לה תלתני לומר כן כפי' תלה לפשר עתכם כדי להגילו
תתתיפה ותתם כבר הרגשתם כדבר ולה תכיתם כזה : וכדרך
שפי' כפל העקי' ככתוכים וה"ק הלה תחרתי דכרים שהכווכה
בהם היה לומר תל תתכתו כילד כלל :

וגם דם הזקן דתתן ונתין רכויין כדלעיל פ"ת :

וגם דם הזקן שחייו כדתכגן נפש וכמת כחיי' : ועוד
שתפשר יקנרו יתיו כדתגתו :

זה תנשה נר' דנתרת היה ולה תפני שקשה כעיניהם
שהתכה שם יודע לשון עכרי שתפילו פרשה כיומא ע'
לשון לה ידעו שהרי היה שפת כנען וכיום תדכרים כלשון זה כדפי'
לעיל כפ' הקומתה ס"י :

לעיניהם תסרו כו' דתל"כ תתי נשקה תיכה תם תסרו
לעיניהם

ת"מ מהפרסי

לעניותם או שלא בפניהם והודיענו כזה שלמות יוסף אף על פי
שמעון היה עיקר בגערו בלעיל נהג עמו במדת החסד ׃

כיון סימנו להם היה מחכילו כו' כלו' סימניהו ממקום אשר
אסירי המלך אסורים ומהכלאי שאסרו שם והפקידו

בבית נתמן בכבוד גדול סיחכל
ויפתח וירחץ שלח כדרך שאסורי'
ומ"ם ויוכח להיהם את שמעון
להו ממתים שלח שהכיחו ממקום
אשר הפקידוהו שם ׃

וכמזית כפ' דוד ירד וקללת פ' ומתוק

יח כד דתך רבי סימון ׃

וכירושלמי ויהוריות פ"ג ופירוש לפ' היה קורא

חפר ספור שלו
הדרשות בכתן שתתוך דברי ר' לוי
בכין סיניחת לכם והדת' סיכו
מהני הירחה והעתיד שלהתעולל
עליהם הושם ופי' מה זאת עשה
אלהים לנו להכיאנו לידי עליצה
זו כדפירש"י לשמחת יליך שפיוי
קל והומר מהכה סים לחום שלו הרע המניע מחיתת רבי סימון
בקל ואומר מהה סחרדו שלו הרע המניע מהתניחה וכמו שכת' ולא
סיניחת לכם מהשמחה הפחומית על דרך ויפג לבו לפי הרמב"ן
ופירש ויחרדו שהיו שלו דעתו יחתיהו כמה זכו לעשות להם ה' נס
כזה ׃

ויש קנת טעם לפי' זה ממה שלא חשבו בפעם הב' לבדוק
שחתחותיהם קודם נפעם ממכרים להשמר מעליהם
שחלו היה הפי' כן לא היה לומד מכאן לשכחת ר' שימון דלא רחי
זה כרחי זה ודחי טעם הפי' הזה מלכתיב שלח כ' וירחלו שת נרורות
כספיהם שהה ואכיהם וירחלו ואחילי דמייתי דרשת רבי לוי מייתי
שחי דרשת ר' שלעלה מהזה דחרויהו מיחד טעמת קל ככן חו מכני
שהם חולקים כדבר וכחו שחכרם ׃

כד דתך הלא כתכתי לפי' שהלשון הזה תורגל לרש"ל
על השתיה ולא תפני שלא להזכיר תיתם בנדיקים
כתם שחמרו קנת ׃

והחכמה חתין תמנה וגו' חרבעה דברים הודיענו כזה
שתין כי הכתובים כתו שנר' לכאורה מהם
שהחכמות נתכיחים בעולם לפי שים מקור ממנו יתנכון לה כן
החכמה שהיה נתנחת בעולם רק שלהים הכין דרכה הוה שקר
שהרי חכמים רבים נתנחו בעולם חשר נתן ר' חכמה ותבונה
בהמה כגון שלמה וכתה נביחים וזקנים שהל הכווה כי בחות
החכם לה יתנה חתורתו כתו שנתכחות הנתכות בשיחכלו לפי
שנודע מקום שוייחם ׃ ומכל מקום יש לעיין מה מיכפת
בתיכחות הנתכות ׃ ומה יחם להם עם החכמה שיוכיר מניחתם
הגל תלונת הפרד החכמה ׃

ויראה שהכווה כזה להרכות הכעד והתלונה בחפיסת
החכמה מקרה כי הנך מה שהיה בכל הדברים
הטבעיים כי כל הדברים הנריכים לעולם כל עוד שהם יותר
נריכים ומוכרחים לעולם הנציח הטבע בחכמת כורחו בהכיחות,
בנקלה כתו שנר' הרוח לרוב הכרחיותו נתנה בכל מקום והחיים
שהם קדושים לרוח בחדרגת השכרח כתו כן מניחותם ברוב
המקומות וכמ"ש הרב בח"נ כי"ב ׃ ולכן חמר כי ל' מיני
מכות חלו לשיחין נריכים לתחיית העולם עם היותם בלחי
מוכרחים בחכמה ועם היותם קטי שחכיחה ורחוקי ההכשל שהם
בחכיחי קיימים יותם רבים על כל זה היתה ההתנחה שיהיו להם
מקור יהוע כו יתכלון שם יקרה בין החכוד לבחים וכל שכן שהיה
רחוי זה לחכחה שהיה יותר נריכה לעולם ויותר קלת ההפסד
דמיתה שכיחה בחיכחי ולישנה דהן תחמיחו של עולם דוקא ולפ"ז
ס"ם שלא הוכיר שאר המכות הכלול והעופרת שהעמו להזכיר
חותם שהן חוקים וקטי ההפסד ׃

ועיל פרכה להודיענו כי לא על החכמה החיכותית המוגנת
לבעלי המחקר לפי שהקים השבלי מלבר כי מה יתחוכן
חדם חי כי יהיה חכמים יחותו כי טבע העולם כי
ממנו לוקחה החכמה שהיה עומדו עומד לפני כל הבח לחקור ולדור
בחכמה ׃ לחכמה נתכון נפש חל הלקח החכם יעבד
דעת עליון והיה חכמת התורה המופלגת חפי עליון בבחינה
שאר לה תחנה כלל החכמים כי חם החוכנים חלוה בירחת ה'
כמה שחמר חין הקדוש ברוך הוה נתן חכמה חלה למי שיש בו
חכמה כו' ולחו תפנת הלכה לחד מהחקובלות בחות החכם חין
לחדם הדבר פשוט עוד לח על ידי מחקר ולח על ידי נבואה

ת"מ הפסוקי וכחוך המלות

וכמה שחמר לח בפחים היה ׃ וכבר ידעת מה
שחמר קנת בטעם התלות לחכוד בחפיסה בחומות בלחיים
בחומר ולחכדתי חכמים מלחדם וכישרחל בחכמה שנתנה בחומר
ולחכדה חכמת חכמיו מסכים למה שכתבנו כי להיות חכמת הגוים
המחקרית הלקוחה מהמוסכלות
רחשונות ומהדברים הטבעיים
שם יחכלו חכמיהם לח תחכך
החכמה שבחקומות היה לכל יחיד
מהם חכמת ישרחל להיותה
מקובלת מבעוה בחכוד החכמים
עחהם תחות חכמ' ולחן הקיומה
ולרמוז לזה חמר כי יש לכסף
מוצח וגו' לומר שהחכמה הזו היה
מתחלפת לבעיים הפעיים
הוה שהדברים הטבעיים זכר
וכסף ודומיה' יש להם בחחלה
טבעית מהם יהיו ושם יחמלו
ופיוצח בזה הסנת טבעם להכם מובא מחקירת מקורם כמו
שימנה שם מניחותם מכל הכתוב זה בהעלמת הוה שלין יחם
להסנחתה עם הסנת הדברים הטבעיים וכלן סיום למחמר
הן ירחת ה' חכמה כי החכמה החמתית היה זו המקנה לחדם
ירחת ה' לח כן המחקרים ולרמוז חל ההפלל הזה חומר תלמוד
חכם חתת ולח חמר חכם שתם כי תלמוד הכם שם מליחל בחכמי
תורתכו ׃

ויתבן פזו מלינה כחה למדר בבכי חל הלקח ת"ח והעדר
תחורתו להיות הלמוד ובחכם כמשלים כד' חלה כי
נקרחת כסף והכ כחומר כי טוב סחרה מסחר כסף ומחרוץ
תבואתך ׃ וכן תורי זכ בעשה לך עם נקרחת הכסף ולכן
נקרחת כרזל כמ"ם חם קנה הכרזל ׃ וז כ נחשת ע' ובחתם
קשת נחושה ודרופתי ׃ ובמלחמתן של תורה היה נכוחו של דוד
כנודע ׃ גם בחבס יקרת עליו ד' שחות הלה נקרת כסף כמו'
כסף נבחר לשון כדיק ׃ ונקרת זהב כתו' יש זהב ורב פנינים
ובכי יקר שפתי דעת ׃ וזה זהב וחלי כתם מוכיח חכם ונקרת
ברזל ובחשת כתו' מרץ חסר תכניח ברזל וגו' ותמרו בפרק קמח
דהעניות חל תיקרי תכניח חלה כוניח ׃ וכן הכה בתתיך לעיר
מכבר ולשמוד כרזל ולחיוחת בחשת ובחבר סל' תחריס חלו להם
כנגד ד' תועליות הנתבים חלה לעולם ׃ הח' שלוחת הדעות
חשר ילחדו לעם וע"ז נקרחו זהב שהוח חיות' נקי וטהור שבחתכו'
ולכן ובוכה בו הלמוד כוך ׃ והדעת הטהור' על דרך בחכני כוהב
חלה ׃ וכל שלוחת המדות והמעשים הטובים חשר ילחדו לעם
להיסירם בחורת מיבור וע"ז נקרחו כסף כי נקיון המדות והעבדת
החטחים יכוכה לכסף כרוף למר' הלובן ע"ד כסל עת יהיו בניך
לבניס ׃ כשלג ילבינו ׃ שעפורת היוה כבנדי לבן ׃ וכן'
טוב ההתנה להיסיר העם ולישר החטחים בבפוחם להשלים
הקנון כי דומות חל בנרוכם וחרב פיהות כיוה להוכיח חמיחור
כל פורני נדר מע"ה נקרחו כרזל כל קבל כי פרזלא נהדק ומחבל
והם ככסף כרזל ׃

והר' היוחם מניכים על הדור ועל זה נקרחו נחשת כתו'
ולחומת נחשת ולכך חמר על דרך המליצה שמחיר
סניחנה חחריח ותקום לר' דכרים החלו בהפסדם היה לחוי כי
למקרה הזה יקרה לת"ח בהקר בהעדרו ל' התועלות חשר היו
דומות ל' דברים החלו ׃

ארבעה דברים הן הן וכו' וחם תחמר הח לימה מתכות
מחרות כגון הכליל והעופרת ולמה לח נזכרו
בכתובים ׃ ועוד חי חשוס תשמיטו חל עולם
החיכה נחי עניס וחכניס ווולתם ׃ ועוד למה לח הזכיר כחן נס
כן לחם ומה גליות שזכר שם לכתוב שיש להם מוכחי חרן ממנה יצח
לחם ׃ מקום ספיר חפניס ׃

ריש לומר שבחתכות חין נורך כ"כ לעולם בשחר כתו חרבע
חלו וחכי דייק ליטנח דנרמי' הכח הן הן עיקר התשמיש
חף על פי שלח נזכר לשון זה בירושלמי וחכות ׃ ולחכי
לח נקט ספיר כי חין נורך כ"כ בעולם ולח נזכרו עניס וחפניס
עם היותן נרכן מרובה כי חין חדום בת"ם שיש להם חליפין שהרי
נחנים בכל מקום ׃ ומחמי טעמת לח הזכיר כחן לחם
לפי שיש שימת בכל מקום ׃ וזכרון הלחם והספיר הוכיח
למה שחמר שהחרן הדעת תפקד כתו שם ומקום הספיר כלתי
ווכיס זו הכל כי הוה נפיכ לח ידעו ניט ׃ ת"ח סתם ׃ סע"ח

סכד' דכריס תלמוד תכדה לא עסק כן לתלמוד תכם שאינו נאכד תלא לדורו כאה שאחר בפרק קמא דתעלה הפלוק תכד לדורו תכר ׳ וכמ"ק כבו לאוכלים ולא לאוכדה ובפל כל זה קנף רב אחי על הזכור שם תכדם בו ׃

אין אין מוכיחין אמורתו ׳ יש מקשים דהא אית דלחאר לעיל פכ"ח אמורים לא"ת כדאחר לעיל פכ"ח אדם הסאם וכמ השאם קל קלא שקיק הקלים כדיך הוא שאמר על נדיק מזדיח שאמר על נדיק אחר ׃

ויבואו יג מלאכי אביהם וגו' אל יעקב אבינו ׳ רבי האיש ארוני הארץ מלאכי שהיו הרבריס קשים עליהם בקורות ׳

ואם אפילו אחר שיכנס לארץ ישראל אם יש לו בנים ׳ ר' דכריס הללו נתי אין לכן חליפין אתי שאין לו בנים ׳ כיון שאמר לו אחר שיכנס לארץ ישראל אל תהי עקר אלא פרה ורבה אפילו אחר שיכנס לארץ ישראל אל תהי עקר אלא פרה ורבה ׃

ותירן מוכר"ת ׃ שמואל שכב גר"ש שאומרין יש לו נכסים כאה שאחר בית ושוכר של אבן כי אם כן אי אפשר לו לקיים שאין לו בנים ׃ אלא לו לי שפוקו ואחכך אמנו ואמנו כאחרו יש לו חליפין שאם אין נם

ב"מ המפרש

הלא שלמים הם ומיוחסים ענייהם על שהשבח התלכית כמו
שכל שמחים מנחתו • מה זאת עשה אלהים לנו •
דרכו הקורות לשון קורס • ומטעם זה דרשו גם
כן את כל אשר קרהו שמלך מגוי אשר קרך בדרך •
כי לא נכון שמדרכי ילך
בקרי :

קשים עליהם כקורות • פירש הגדת הדבר
להביהם כי ידעו נעדו כיוסף
וחיך יוסף יגון על יגונו על
שמעון וכניתן :

בלבד דף כ' ע"ב שחשדן מכיהן •
רבי' בפי' החומש
כתב אותי שכלתם מלמד שחשדן
מביהן שמא הרגוהו או תכרוהו
כיוסף וירמזם כי כן דברי המדרש
הזה וטעות גמל כספרים וכתב
ויאמר אליהם יעקב אביכם נרפו'
להו לפי' גרפתנו ים לומר שמפני

שבשמתר לו כל המתורע לא הסיב כלום וכשהריקו שקיהם וראו
צרורות כספיהם וירמזו שתעורר לומר אותי שכלתם ס"ל שחשדן
מחשדן שתחלה כי שקר הם דוברים ושמעון את לו נשבר וכדו תלכם
דברים אלו לדאותו או דעתם לבכות גחלת בניתן ולזה הטרימו
להניח שמעון במקום אחד לומר שתחזרו האחר. שבקש את בניתן.
ועכב את שמעון בעבורו כדי שימסרהו בידם ולזה לא הם
להכריהם • אמנם צרורות צרורות כספיהם נתן לב כי תחזרו
בחרן שתעולל בנגדם כי תין זו שתכולה מהם כי תין בה בידם
להניח שבר בלא כסף ולכן שתיר • ס"ב פי' כשראה הכסף
שחשדן לנגדי' שהם גנבו הכסף שתחזרו האחרן או שעכבו שברו ולזה
הוא שם שתולל בהם שהרגים בדבר וכקש להם עלילת תרגלים והם
בספיהם הדבר שתביהם ולזה בשראה צרורות כספיהם אמר אותי
שכלתם שתחם גרמת בנוקין :

עלי להעתיד י"ב שבטים כלומר לכן נחשבתי בשבול עם
היות לי עדין ט' בניס לפי שעלי שוטל להעתיד י"ב
שבטים ובשהם חסרים כאן לא קיימתי פריה ורביה וכדרך שאמר
גבי כי תרד אל בני שחולה שתחר יעקב הרי בפרק' קריא השבטים
כתה יגעתי להעתיד י"ב כל שעיקר של הקדוש ברוך הוא בנגד י"ב
שבטים כדתיתא בתנחומא ואמרו עוד סימן זה היה תסור בידי
שני הגבור' שם לא יתות תחד שבני כחיי מוכטח שני שתיני רואה
גשיאם • ובקש הכלבה שתר לנקבות ולא תניהו שבט שלא
שלמן זכר • ושתא כנגד נפשות הבניס והם שלא תפ' כדאתר'
בפ' גיד הנשה שתפ' שתין בחם יים סימן זה דתיתחזק שלשה זמני
דכתיב יוסף תינהו ושמעון תינהו וגו' משום שלא ניחח לגמי שפחת
פיו לשטן :

בבור סוטה כל בכור שהלא דרכו להיות סוטה כדשמעת
בפ"ים בנחלין ובקמ"ל לרחובן בכור סוטה לומר שדברין
שסכימים לשבעו ולפי שהטבע ירחה שלהיותו רחשית תין לה בשלש
עינינו ברחשית שפרי בחילבות שהוא כלפי שלש בטבעו והרי שפרה
פורה שרלה בעבור זה כת"ם בקצת :

דרי זה בכור סוטה כלו שתמר לו תכיו כן גולה בקבל ערבותו
כדפי' לעיל סוף ס"ו :

בישעה סביה תדם תומר • מייתי לה לרחיה
לת"ם שלה קבל יעקב ברכות רחובן שפני קובייא
בני ולא בכיך • ובשבור זה הוא שתמר לה ירד בני
עמכם שעדין לא נתיסכה דעתו שתשרתו כדפרש בסימן שבובר
מת"ם על תומר דבר של בטלה לה ירד בני עמכם כר' שטעת
רחובן היתה לתין ולא שעכבו תשום טעת וקרהו תסון וגם שתין
לפ' כפי' הרמ"כן שמיתת בני ע"ד השובם והו' כעניך וחטחתי לתבי
כל היתים חלה שלה בטח לב יעקב חלה על יהודה שהוא גבר בחיתן
כי לפ"ז תין דברי רחובן דברי בטלה • ותין טעם
לומר לה ירד בני עמכם על דברי בטלה ויש כתן שתלה לה יתבע
תו יעקב תסב ברחובן דבר כוחת בכל לבו ובכל נפשו ולא את
לבבלקוסיית בני ולא בניך תכל עלה על לבו תפשרות הרינה
יעקב את בניו תו תסב שלרמות את יעקב בערבות של הכל היה
תומר תם תסב שפשם לבבו היה תומר כן ת"ל לה סתך יעקב
עליו ודחה תותו טעינת בני ולא בניך והלא רחובן יתסור נפשו
עליו בפחדו ממיתת בניו ותם תסבו למערים תתי בכור סוטה
וי"ל דתס' דהשתא בתם לבבו ויפקב רחם
שתין לסתוך בזה דהיום תו למחר יתן תל לבו שתין ממש בערבותו
ולא ימסור נפשו עליו :

דזה תומר לה ירד בני כמש רש"י שמעתי שפירש בני
ביניתי ולא ידעתי מה טורך לזה כי
תין זה בלה רחו בעלמא שתין
ממש בדברין כת"ם יעקב על דברי
רחובן :

הא בניתי לה • ותם תמחר מתי
קוניתי לימת"ם דבדרך הוא
סיקרהו תסון ולא בניתי דבשי
דליכא למימר משום דבל בדברי
בחוקת שבנה דתם כן מתי
בנה בניתין משהר תהיו תל
תימת בדפי' הרמ"כן וקרהו תסון
סיקרתו כן תפני היותו בער
ודך לה בשם בתלה ללכת בדרך
כי פי' תסון מות תקרית בתתים
בידי תדם ויהיה רעה תו בשנוי המויר וכן פירש בניו ועזב את
תביו ואת תפני בערותו והיותו ילך שעשועים בחיך תביו תשר
שהכו ותם יעזבנו ויבא בדרך יחות הבער ורש"י פי' ועזב את תביו
את דותנ"ם תנו שתם יחות בדרך שהרי תתו בדרך תתם ופירש
הר' תם דבריו שטבע התספרה הזאת תתמו תיהו סובל טורח הדרך
שהרי תתו בדרך תתם לפיבך תם יעזוב את תביו ללכת עתנו בדרך
דומנים תנו שתת יחות תנב טורח הדרך • ועוד לפי"ת
בתן שהשטן תקטרג כ"ה תפי שבא בניתן שהשטן יקטרג עליו
בשעת הסבנה תשהר תהיו • ויש לומר דלא שבירא ליה
שלהיותו דך בשנים ולא נסה ללבת בדרך יחות טטורח הדרך שזה
יקרה לקטן הצריך לתתו • תבל תי"ת גדול תבן ל"ת שבא
בניתין תם שיטטער טטורח הדרך לת יקרהו תסון דהיינו תות
בשבור זה • גם ת"ם רש"י תפני שתתו בדרך תתה לת
תשתע להו טעם בלל שהרי רחל בהקבותה בלדתם תתה לת
טטורח הדרך ובניתן את תביו ואת תנו תפרשי ואת תביו בפי'
הרמ"כ • ת"ב ואת בניתין בנעדו תפרידת תביו ותתר ואת
דרך גותת לרוב תכתו ע"ד ויהי כרחותו כי תין הבער ואת תכל
הבא דקתתר בדרך דתשתע שהדרך גורתת תי תפסר לפ' כן תכל
לעתם ז"ל שפחדו של יעקב תפני שים תשה שתין תדם זוכה ליבנות
תתנה בדתיתא ביבנות ורבנים לבבר כי לת זבה יעקב לקייים זרע
תרחל וכרתשתע תתומר תתם ידעתם כי בניתם ילדה לי תשתי ויבא
התחל תתני ואומר ירחה היתי עלילה בבניתם שעם היותה תפני
העקרית לת ילדה לי רק בניתם וגם תנו בניתת התחר ותתי כלה
בנה רעה עכ"ז נתבר וכדפי' בדרושי • וכושף על זה היות
נשותין עם רחל בחטה שבשתה על תחותה ותולידה טתה גיהם
לתיתת הבניתם כתפרש בור ותולדה • וכבר תניתו שיעקב
תשם נפשו על שבשתה ב תחיית בדתיתא בפ' ערבי פסחים •
ועל בן יקשה ת"ם בדרך תכבי והשיבו השטן תקטרג כו שקטרגו
בולבת הענן כתו שהוא בכל הרך דקתת' בסו בירושלתי דפ"ב דשבת
השטן תקטרג :

שאן השטן תקטרג שלה כ"ה • כתב הר' תם
ז"ל תבל נבי ועזב את תביו ואת לת תתרו זה
תפני שתירידי בתיתה תבל טורח הדרך פירש
תיתת טבעית תדבתיב ואת התורש על הטבעית ותין לומר בו
השטן תקטרג בשעת הסבנה תבל הבא שבתו וקרהו תסון טטורח
על התיתה התקרית תתרו השטן תקטרג ב"ה ודברין תתוהים
דתי תנו שהרי דבנן ז"ל תיתה בבניתין תבל טורח הדרך ה' לל בן
בני וקרהו תסון דבתיב ויה בדברי יעקב בדרך תשר תלבו בה
שהרי בל עלתם על רז"ל שסוברהו לומר השטן תקטרג ב"ה היבו
תשום קושיית בדרך הא בניתי לת • ועוד תתי קתתר
שהתיתה תבל טורח הדרך הוא טבעית בי תה לי תבל טורח הדרך
תו תבל שנוי שתויר הבל ודתי תקרית תבל רז"ל לת תתרו בן בני
ועזב את תביו ואת שהם תפרשים ואת תביו תו דרך גותת על
הפרידה בדפי' :

שאן השטן תקטרג שלה ב"ה • כתב בעל
עין יעקב בירושלתי דפ"ב דשבת
שלהבין זה בדרך השטט תסביס עם השבל רתוי לדעת שדרוש
זה בנוי על יסוד דברי הבניתן תיכיהו בן ימלה רתיתי את

ויאמר אליהם יעקב אחי מנין אתם ויאמרו מחרן אנחנו
ויאמר אליהם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו
ויאמר אליהם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו
באה עם הצאן ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף
המקנה השקו הצאן ולכו רעו ויאמרו לא נוכל עד אשר
יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו
הצאן ועודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה
כי רעה היא ויהי כראות יעקב את רחל בת לבן אחי אמו
ואת הצאן לבן אחי אמו ויגש יעקב ויגל את האבן מעל
פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אמו וישק יעקב לרחל
וישא את קולו ויבך ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא
וכי בן רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה ויהי כשמע לבן את
שמע יעקב בן אחתו וירץ לקראתו וישק לו ויחבקהו
ויבא לו אל ביתו ויספר ללבן את כל הדברים האלה
ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה וישב עמו חדש ימים
ויאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתני חנם הגידה לי
מה משכרתך ולבן היתה שתי בנות שם הגדולה לאה ושם
הקטנה רחל ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תאר ויפת
מראה ויעקב אהב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים
ברחל בתך הקטנה ויאמר לבן טוב תתי אתה לך מתתי
אתה עמדי שבה עמדי ויעבד יעקב ברחל שבע שנים
ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אתה ויאמר יעקב
אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה ויאסף
לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה ויהי בערב ויקח את
לאה בתו ויבא אתה אליו ויבא עליה ויתן לבן לה את
זלפה שפחתו לאה שפחה ויהי בבקר והנה היא לאה ויאמר
אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה
רמיתני ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה
לפני הבכירה מלא שבעת ימי הזאת ונתנה לך גם את
האחרת תעבד עמדי עוד שבע שנים אחרות ויעש יעקב כן
וימלא שבעת ימי הזאת ויתן לו את רחל בתו לו לאשה
ויתן לבן לרחל בתו את בלהה שפחתו לה לשפחה ויבא
גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע
שנים אחרות ויראה יי כי שנואה לאה ויפתח את רחמה
ורחל עקרה ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי
אמרה כי ראה יי בעניי כי עתה יאהבני אישי ותהר עוד
ותלד בן ותאמר כי שמע יי כי שנואה אנכי ויתן גם את
זה לי ותקרא שמו שמעון ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם
ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו
לוי ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את יי על כן
קראה שמו יהודה ותעמד מלדת ותרא רחל כי לא ילדה
ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים
ואם אין מתה אנכי ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת
אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן ותאמר הנה בלהה
שפחתי בא אליה והלדה על ברכי ואבנה גם אני ממנה
ותתן לו את בלהה שפחתה לאשה ויבא יעקב אליה ותהר
בלהה ותלד ליעקב בן ותאמר רחל דנני אלהים וגם שמע
בקולי ויתן לי בן על כן קראה שמו דן ותהר עוד בלהה
שפחת רחל ותלד בן שני ליעקב ותאמר רחל נפתולי
אלהים נפתלתי עם אחותי גם יכלתי ותקרא שמו נפתלי
ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה שפחתה ותתן
אתה את יעקב לאשה ותלד זלפה שפחת לאה ליעקב בן
ותאמר לאה בגד ותקרא את שמו גד ותלד זלפה שפחת
לאה בן שני ליעקב ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות
ותקרא את שמו אשר ויעל האיש מעירו בימי הקצירים
ויתן דודאים בידי בנו ראובן ותשמע רחל ותאמר ללאה
תן נא לי מדודאי בנך ותאמר לה המעט קחתך את אישי
ולקחת גם את דודאי בני ותאמר רחל לכן ישכב עמך
הלילה תחת דודאי בנך ויהי ערב הבקר ותצא לקראתו
ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני ויבא עמה
בלילה ההוא ויתן אלהים אל לאה ותהר ותלד ליעקב בן
חמישי ותאמר לאה נתן אלהים שכרי אשר נתתי שפחתי
לאישי ותקרא את שמו יששכר ותהר עוד לאה ותלד בן
ששי ליעקב ותאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם
יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבולן
ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה ויזכר אלהים את
רחל וישמע אלהים אליה ויפתח את רחמה ותהר ותלד בן
ותאמר אסף אלהים את חרפתי ותקרא את שמו יוסף
לאמר יסף יי לי בן אחר • ויהי כאשר ילדה רחל את
יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה למקומי ולארצי
תנה את נשתי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה כי
אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתיך ויאמר אליו לבן אם
נא מצאתי חן בעיניך נחשתי וברכני יי בגללך ויאמר
נקבה שכרך עלי ואתנה • ויאמר אליו אתה ידעת את
אשר עבדתיך ואת אשר היה מקנך אתי כי מעט אשר היה
לך לפני ויפרץ לרב ויברך יי אתך לרגלי ועתה מתי אעשה
גם אני לביתי • ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן
לי מאומה אם תעשה לי את הדבר הזה אשוב ארעה צאנך
אשמר • אעבר בכל צאנך היום הסר משם כל שה נקד
ברד והיה כל שה חום בכבשים ונקד וברד בעזים והיה
שכרי • ותענני צדקתי ביום מחר כי תבוא על שכרי
לפניך כל אשר אינני נקד וברד בעזים וחום בכבשים
גנוב הוא אתי • ויאמר לבן הן לו יהי כדברך • ויסר
ביום ההוא את התישים העקדים והברדים ואת כל העזים
הנקדות והברדות את כל אשר לבן בו וכל חום בכבשים
ויתן ביד בניו • וישם דרך שלשת ימים בינו ובין יעקב
ויעקב רעה את צאן לבן השארות • ויקח לו יעקב מקל
לבנה לח ולוז וערמון ויפצל בהן פצלות לבן מחשף על
המקלות אשר פצל • ויצג את המקלות אשר פצל בשקתות
המים בבתי המשקים אשר תבאן הצאן לנכח הצאן ובאן
לחמן בבאן המים • ויחמו הצאן אל המקלות ותלדן הצאן
עקדים נקדים וברדים • והכבשים הפריד יעקב ויתן פני
הצאן אל עקד וכל חום בצאן לבן וישת לו עדרים לבדו
ולא שתם על צאן לבן • והיה בכל יחם הצאן המקשרות
ושם יעקב את המקלות לעיני הצאן בשקתות לחמן
ברהטים • ובהעטף הצאן המאוחרות לא ישם ותהי
העקדים ללבן והמאוחרות ליעקב • ויפרץ האיש מאד
מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים
• ויהי שמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל
אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה
ויהי יעקב את פני לבן והנה איננו אתמול שלשום
ויאמר יי אל יעקב שוב אל ארץ אבתיך ואל מולדתך
ואהיה עמך • וישלח יעקב ויקרא לרחל ולאה השדה
אל צאנו • ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי אינני
אתמול שלשום ואלהי אבי היה עמדי • ואתנה יודעות
כי בכל כחי עבדתי את אביכן • ואביכן התל בי והחליף
את משכרתי עשרת מנים ולא נתנו אלהים לו להרע עמדי
• אם כה יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו כל הצאן נקדים
ואם כה יאמר עקדים יהיה לך שכר וילדו כל הצאן
עקדים • ויצל אלהים את מקנה אביכן ויתן לי • ויהי
בעת יחם הצאן ואשא עיני ואראה בחלום והנה העתדים
העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים • ויאמר אלי מלאך
האלהים בחלום יעקב ואמר הנני • ויאמר שא נא עיניך
וראה כל העתדים העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים
כי ראיתי את כל אשר לבן עשה לך • אנכי האל בית אל
אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא
מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך • ותען רחל ולאה
ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו • הלא
נכריות נחשבנו לו כי מכרנו ויאכל גם אכל את כספנו
כי כל העשר אשר הצל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו
ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה • ויקם יעקב וישא
את בניו ואת נשיו על הגמלים • ויסע את כל מקנהו
ואת כל רכושו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן
ארם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען • והלבן הלך לגזז
את צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה • ויגנב
יעקב את לב לבן הארמי על בלתי הגיד לו כי בורח הוא
והוא ברח כל אשר לו ויקם ויעבר את הנהר וישם את
פניו הר הגלעד • ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב
ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים וידבק
אתו בהר הגלעד • ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום
הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד
רע • ויבא לבן את כל אחיו ויחנו בהר הגלעד • ויאמר
לבן אל יעקב מה עשית ותגנב את לבבי ותנהג את בנותי
כשבויות חרב • למה נסתרת לברח ותגנב אתי ולא הגדת
לי ואשלחך בשמחה ובשירים בתף ובכנור • ולא נשקתני
לבני ולבנותי עתה הסכלת עשות • יש לאל ידי לעשות
עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך
פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע • ועתה הלוך הלכת כי
נכסף נכספת לבית אביך למה גנבת את אלהי • ויען יעקב
ויאמר ללבן כי יראתי כי אמרתי פן תגזל את בנותיך
מעמדי • עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה נגד אחינו
הכר לך מה עמדי וקח לך • ויעקב לא ידע כי רחל
גנבתם • ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי
השפחות ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל •
ורחל לקחה את התרפים ותשמם בכר הגמל ותשב עליהם
ויחש לבן את כל האהל ולא מצא • ותאמר אל אביה אל
יחר בעיני אדני כי לא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים
לי ויחפש ולא מצא את התרפים • ויחר ליעקב ויריב
בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי
דלקתה אחרי • כי מששת את כל כלי מה מצאת מכל כלי
בית אדני שים כה נגד אחי ואחיך ויוכיחו בין שנינו •
זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך ועזיך לא שכלו ואילי
צאנך לא אכלתי • טרפה לא הבאתי אליך אנכי אחטנה
מידי תבקשנה גנבתי יום וגנבתי לילה • הייתי ביום אכלני
חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני • זה לי עשרים שנה
בבתיך עבדתיך ארבע עשרה שנה בשני בנותיך ושש שנים
בצאנך ותחלף את משכרתי עשרת מנים • לולי אלהי אבי
אלהי אברהם ופחד יצחק היה לי כי עתה ריקם שלחתני
את עניי ואת יגיעי כפי ראה אמש הוכיח • ויען לבן
ויאמר אל יעקב הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני
וכל אשר אתה רואה לי הוא ולבנותי מה אעשה היום
לאלה או לבניהן אשר ילדו • ועתה לכה נכרתה ברית אני
ואתה והיה לעד בינו ובינך • ויקח יעקב אבן וירימה
מצבה • ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים
ויעשו גל ויאכלו שם על הגל • ויקראו לו לבן יגר שהדותא
ויעקב קרא לו גלעד • ויאמר לבן הגל הזה עד בינו ובינך
היום על כן קרא שמו גלעד • והמצפה אשר אמר הנה יפקח
יי בינו ובינך כי נסתר איש מרעהו • אם תענה את בנותי
ואם תקח נשים על בנותי אין איש עמנו ראה אלהים עד
בינו ובינך • ויאמר לבן אל יעקב הנה הגל הזה והנה
המצבה אשר ירתי בינו ובינך • עד הגל הזה והמצבה אם
אני לא אעבר אליך את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה
• אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם
ויעקב נשבע בפחד אביו יצחק • ויזבח יעקב זבח בהר
ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם ויליני בהר • ויבכר
לבן בבקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתם וילך וישב
לבן למקומו • ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים
• ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם
המקום ההוא מחנים • וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו
אחיו ארצה שעיר שדה אדום • ויצו אתם לאמר כה תאמרון
לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד
עתה • ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה
להגיד לאדני למצא חן בעיניך • וישבו המלאכים אל יעקב
לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע
מאות איש עמו • ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם
אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר ואת הגמלים לשני מחנות
• ויאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה
המחנה הנשארת לפליטה • ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם
ואלהי אבי יצחק יי האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך
ואיטיבה עמך • קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר
עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה
הייתי לשני מחנות • הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי
ירא אנכי אתו פן יבא והכני אם על בנים • ואתה אמרת
היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא
יספר מרב • וילן שם בלילה ההוא ויקח מן הבא בידו
מנחה לעשו אחיו • עזים מאתים תישים עשרים רחלים
מאתים ואילים עשרים • גמלות מינקות ובניהם שלשים
פרות ארבעים ופרים עשרה אתנות עשרים ועירים עשרה
• ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל עבדיו עברו
לפני והרוח תשימו בין עדר ובין עדר • ויצו את הראשון
לאמר כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה
תלך ולמי אלה לפניך • ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא
שלחה לאדני לעשו והנה גם הוא אחרינו • ויצו גם את
השני גם את השלישי גם את כל ההלכים אחרי העדרים
לאמר כדבר הזה תדברון אל עשו במצאכם אתו • ואמרתם
גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי אמר אכפרה פניו במנחה
ההלכת לפני ואחר כן אראה פניו אולי ישא פני • ותעבר
המנחה על פניו והוא לן בלילה ההוא במחנה • ויקם
בלילה ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד
עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבק • ויקחם ויעבירם את
הנחל ויעבר את אשר לו • ויותר יעקב לבדו ויאבק איש
עמו עד עלות השחר • וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו
ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו • ויאמר שלחני כי עלה
השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני • ויאמר אליו מה
שמך ויאמר יעקב • ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי
אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל • וישאל
יעקב והגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך
אתו שם • ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי
אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי • ויזרח לו השמש
כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו • על כן לא
יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד
היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה • וישא יעקב
עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש ויחץ את
הילדים על לאה ועל רחל ועל שתי השפחות • ויעבר את
הזלפות ובניהן ראשונה ואת לאה ובניה אחרונים ואת רחל
ואת יוסף אחרונים • והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה
שבע פעמים עד גשתו עד אחיו • וירץ עשו לקראתו
ויחבקהו ויפל על צואריו וישקהו ויבכו • וישא עיניו
וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר
הילדים אשר חנן אלהים את עבדך • ותגשנה השפחות הנה
וילדיהן ותשתחוינה • ותגש גם לאה וילדיה ותשתחוו
ואחר נגש יוסף ורחל ויתשתחוו • ויאמר מי לך כל
המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצא חן בעיני אדני •
ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך • ויאמר יעקב
אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי
על כן ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרצני • קח נא
את ברכתי אשר הובא לך כי חנני אלהים וכי יש לי כל
ויפצר בו ויקח • ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך •
ויאמר אליו אדני ידע כי הילדים רכים והצאן והבקר
עלות עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן • יעבר נא
אדני לפני עבדו ואנכי אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר
לפני ולרגל הילדים עד אשר אבא אל אדני שעירה • ויאמר
עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה
אמצא חן בעיני אדני • וישב ביום ההוא עשו לדרכו
שעירה • ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה
סכות על כן קרא שם המקום סכות • ויבא יעקב שלם עיר
שכם אשר בארץ כנען בבאו מפדן ארם ויחן את פני העיר
• ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור
אבי שכם במאה קשיטה • ויצב שם מזבח ויקרא לו אל
אלהי ישראל • ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב
לראות בבנות הארץ • וירא אתה שכם בן חמור החוי נשיא
הארץ ויקח אתה וישכב אתה ויענה • ותדבק נפשו בדינה
בת יעקב ויאהב את הנערה וידבר על לב הנערה • ויאמר
שכם אל חמור אביו לאמר קח לי את הילדה הזאת לאשה
• ויעקב שמע כי טמא את דינה בתו והיו בניו את מקנהו
בשדה וחרש יעקב עד בואם • ויצא חמור אבי שכם אל
יעקב לדבר אתו • ובני יעקב באו מן השדה כשמעם
ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל
לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה • ויאמר אתם חמור
לאמר שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו נא אתה לו לאשה
• והתחתנו אתנו בנתיכם תתנו לנו ואת בנתינו תקחו
לכם • ואתנו תשבו והיתה הארץ לפניכם שבו ורכלו בה
והאחזו בה • ויאמר שכם אל אביה ואל אחיה אמצא חן
בעיניכם והאשר תאמרו אלי אתן • הרבו עלי מאד מהר
ומתן ואתנה כאשר תאמרו אלי ותנו לי את הנערה לאשה
• ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו בדבר וידברו
אשר טמא את דינה אחותם • ויאמרו אליהם לא נוכל
לעשות הדבר הזה לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה כי
חרפה היא לנו • אך זאת נאותה לכם אם תהיו כמונו
להמול לכם כל זכר • ונתנו את בנתינו לכם ואת בנתיכם
נקח לנו ונשבנו אתכם והיינו לעם אחד • ואם לא תשמעו
אלינו להמול ולקחנו את בתנו והלכנו • וייטבו דבריהם
בעיני חמור ובעיני שכם בן חמור • ולא אחר הנער לעשות
הדבר כי חפץ בבת יעקב והוא נכבד מכל בית אביו •
ויבא חמור ושכם בנו אל שער עירם וידברו אל אנשי עירם
לאמר • האנשים האלה שלמים הם אתנו וישבו בארץ
וירכלו בה והארץ הנה רחבת ידים את בנתם נקח לנו לנשים
ואת בנתינו נתן להם • אך בזאת יאותו לנו האנשים לשבת
אתנו להיות לעם אחד בהמול לנו כל זכר כאשר הם נמולים
• מקנהם וקנינם וכל בהמתם הלא לנו הם אך נאותה להם
ויישבו אתנו • ושמעו אל חמור ואל שכם בנו כל יוצאי
שער עירו ויתמלו כל זכר כל יוצאי שער עירו • ויהי
ביום השלישי בהיותם כאבים ויקחו שני בני יעקב שמעון
ולוי אחי דינה איש חרבו ויבאו על העיר בבטח ויהרגו כל
זכר • ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב ויקחו את
דינה מבית שכם ויצאו • בני יעקב באו על החללים
וישסו את העיר אשר טמאו אחותם • את צאנם ואת בקרם
ואת חמוריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו •
וכל חילם ואת כל נשיהם ואת טפם ואת בתיהם שבו ואת
כל אשר בבית • ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם
אתי להבאישני בישב הכנעני והפרזי ואנכי מתי מספר
ונאספו עלי והכוני והשמדתי אני וביתי • ויאמרו הכזונה
יעשה את אחותנו • ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה בית
אל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני
עשו אחיך • ויאמר יעקב אל אנשי ביתו ואל כל אשר עמו
הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו
שמלתיכם • ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל
העונה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי •
ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים
אשר באזניהם ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם שכם
• ויסעו ויהי חתת אלהים על הערים אשר סביבותיהם
ולא רדפו אחרי בני יעקב • ויבא יעקב לוזה אשר בארץ
כנען הוא בית אל הוא ובל כל העם אשר עמו • ויבן שם
מזבח ויקרא למקום אל בית אל כי שם נגלו אליו האלהים
בברחו מפני אחיו • ותמת דבורה מינקת רבקה ותקבר
מתחת לבית אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות •
וירא אלהים אל יעקב עוד בבאו מפדן ארם ויברך אתו
• ויאמר אליו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב
כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל • ויאמר
אליו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל עמים יהיה
ממך ומלכים מחלציך יצאו • והארץ אשר נתתי לאברהם
ולבקה לך אתננה ולזרעך אחריך אתן את הארץ • ויעל
מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו • ויצב יעקב מצבה
במקום אשר דבר אתו מצבת אבן ויסך עליה נסך ויצק
עליה שמן • ויקרא יעקב את שם המקום אשר דבר שם
אלהים בית אל • ויסעו מבית אל ועוד כברת הארץ לבוא
אפרתה ותלד רחל ותקש בלדתה • ויהי בהקשותה בלדתה
ותאמר לה המיילדת אל תיראי כי גם זה לך בן • ויהי
בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואמו קראה לו
בנימין • ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת הוא בית לחם
• ויצב יעקב מצבה על קברתה הוא מצבת קבר רחל עד
היום • ויסע ישראל ויט אהלה מהלאה למגדל עדר •
ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב את בלהה
פילגש אביו ויהי ישראל שמע ויהיו בני יעקב שנים עשר
• בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר
וזבולן • בני רחל יוסף ובנימין • ובני בלהה שפחת
רחל דן ונפתלי • ובני זלפה שפחת לאה גד ואשר אלה
בני יעקב אשר ילד לו בפדן ארם • ויבא יעקב אל יצחק
אביו ממרא קרית ארבע אשר שם גרו אברהם ויצחק •
ויהיו ימי יצחק מאה שנה ושמנים שנה • ויגוע יצחק
וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו
ויעקב בניו • ואלה תולדות עשו הוא אדום • עשו לקח
את נשיו מבנות כנען את עדה בת אילון החתי ואת אהליבמה
בת ענה בת צבעון החוי • ואת בשמת בת ישמ

מ"ת הפסוקי' וכתוב המגות

ה' יוסב על כסאו וכל נבחר החיים עומד עליו מימינו ומשמאלו ובמקומות אחרים נתחר זה ופרסו חז"ל מלו מתיבים לזכות ולנו מסמליים לחובה:

מ"ת התפרסי

ועל יסוד זה נבנה כנין חזק ונאמר כיון שם' מתחרין יתברך בדיק ויבר הוא ודן את כל העולם בכלל ובפרט בלבד וכשמבט חייב יושר בדקתו לברוא מלאכים מליצים סוב וחכות על הנשמט וכן כדברי מליהוא שם ים עליו מלאך מלין מ' מכי מלף להגיד לאדם יושרו ונם כן מלאכים מליצים חובה רושה לומר שכל אחד מהם נקרא שם כפי טבעו שנתן לו מבחר את האדם לחטוא ושטה אחרו מדרך טוב לדרך רשה ונם יעקב מ לאחרי כן בהשבטו כך של מלאה מזכיר הטתתו אשר הוא הכיחו ודעימיה לעשותו ועז"א הכתוב ה' לא יעזבנו כידו ולא ירשיענו כהשבטו ובלשון חז"ל מכוסה מלאך הזה וחביריו בכנוי סטרא דסמאל או סטרא אחרא והחת ובלבד חייב שכל טובות זכות וחובה יהיה תולים לפניו יתברך ובלן למדנו חז"ל שאין כח בשטן לחייב מעבהו את האדם עד שעתרו מיכי מרגליות לפתחם לפני דינו ית' ושם חזר חשוב מלין חובה כנגדו בהזכירו עונו קשה חזר היה שבתו ע"כ ודברין חיים וקיימים:

ואנכם למה לא יקטרג מלאה בשעת הסכנה ולמה תפסו לשון שולל ולא קאמר מכלן שהם בטלן מקטרג כ"ה בלשון מחייב כלשון רש"י בחומש כתבתי בהרחבה בפירושי מגדת הירושלמי פ"ב דשבת סי' כ':

יג אמרו לו המו תומר לנו כו' ק' להו למ"ל כי היה יחזר מליהו שהרי שכר יחזר העד העיד היה כבר לאחר כו' ולזה יחזר דר"ל כי דברי יוסף דברים של טעם כי שהמגע מסביה מחייהם הקטן מות ודלמי על תפדתו חושם כי מה היזק בכותו הם כנים הם מחכם תשובתם מליו כי מחיו מת והוא לבדו בשחר וקרהו חסון כחה ויעקב הם דברי בטלה לפשטת יוסף כי אין רחוי להחגע מהסרת מחד מעליהם מפחד חסון הדרך ולכן לא יכבסו הדברים כחזקו מכל אחר שהביאוהו מלאו הזכיר יהודה דברים אלו כאו' ויאחר עבדך אבי מליהו אחם ידעתם כו' כי אלו לא ירחו דברי בטלה ותואכה אחר שכבר הביאוהו:

מעורם לא אחר יעקב דבר על בטלה ליפב הגר"ו נרחה דקאי אלאה שאחר יעקב ונאמר נשפחרה דרבי חה' ונאמר ואכה אחר משולם לא אחר יעקב דבר על בטלה והטחת דברים כלפי חעלה ח"ו כי נדיק הוא ומדת החמת ביעקב והיכי קאחר שאחר נשפחרה דרבי חה' אלא כך אחר כב"ה כו' כי כאה שאחר לאה הרעותם נחשב כאלו אחר נשפחרה דרבי חה' כי הבושה כה' אין לו לגזור ענין דע כאקרין כי אני יודע אם הדבר לטובתו והוא לא ידע כאו שלטותו נשברה רגל פרעה ולזה ים לבטוח כה' ולאחר אחיר גם זו לטובה כענין נחום אים ג"ו דפרקא דחסידי וכענין דכי עקיבא דע הרואה ויהיו יעקב אומר לאה הרעותם פותח אין לרעה כחושב שנשפחרה דרבו חה' בחטאו ומניחו לאקרא ומגע ולזה הוכיחו' הכי היה לו ליחם הדבר לטוב' כאו שכן היה עוסק הב"ה להחליך יוסף באחרים ע"י ירידת כניחין:

ואבי הענין שאם שכבר מלך יוסף זה ימים רבים לא חכון מלבושו כהוגן עד שירדו כל אחיו וכודע שלשלת יחסו לפי שהיו אקטרגים עליו שרי פרעה לאחר עבד כי ימלוך וכשאחם כי כאו אחי יוסף כושו והכלאו בדמיעה בשאר טוב גבי

וירא שהמלך כבי הוא משלו על אחיו שיתקיים המלוך אמלוך עליהו ול"ב • וכאיכה רבתי בפ' מה יתאונן אדם שי נרסינן להחליך כביו ולפ"ז שביהו שיהיו כל כביו יחדו מלכים כלאחר שריך ושנים וכאה שאחר ואשחם שרי אקנה על אחר לי • ואין ספק שהיו שם כלם שכאוד ושרים • ועוד יש לומר דה"ג אשלם לא אחר יעקב דבר על כאלה אלא כאן אחר כך הוא וכו' וה"פ כשכל דברין כחלוחתו על יוסף ובזחו עם שביו לא אחר דבר על בטלה כי מ"ם היה דעה שכלכלתהו ספיר קאחר שנשנה כי רוח הקדש כלפיל וטרף טורף יוסף היה שנשנה אחהו על ידי אחיו ומ"ם אותי שכלכם יפת אחר שהם אכרו את יוסף וכרי הוא שבול אחהו עם היותו אי לשניהם דיניה כחת הוא והיו נאי ואחיו את אכל זה שאחר לאה הרעותם על הנדת כניאין הוא דבר על בטלה כי לא נאמר לו אזה רעה אלא ובכן אקנתהו על הדבר ואותר לאה אחאר יעקב:

הא דהוא אחר נשפחרה דרבי חה' דאשטי דקרא בחותת יסרחל קחיירי אחרים לה כיעקב נופיף אכרתיב יעקב ויסרחל • ח"ג נ"ם נאחיר כאיב הכא לאה וכאיב שם לאה:

אפילו עני עריסתנו נלה• אחולדתנו דרים לה • וכאב כעל וכאת יהודה כלאחר הגיד לנו אחיה עץ היו עריסתנו שהיינו סוכבים כשם כהיותנו קטנים כ"ש אפילו עני עריסותנו רחים מן המקרא שאחר ואחולדתנו לשון הולדה כאחר שאחר דכותיב' לאחר נקרא שמו פורץ שברים ורבים עליו וזו היא החטא ע"כ • והר"ם נאחר לפשה הרחשונה ופי' אולדתנו הערישות שאולדתנו שהם הילדי' הקטנים אוכיחים שם כדאחר דכנן ז"ל אפילו קטנים שבעריסותיהם דאם לאחכן לנו ולבניהו אוכיחי ליה • ולי נר' דקאי אולדתנו לשון גדול כאו יולדו על ברכי יוסף ויקראו הערישות שבהן האינוקות אחגדלים אולדתנו • גם מה שאחר שהשם הרחשון אל"ף לבניהו לא נהירא כי הבנים אולדות נקראו לפעמים ואולדתך אשר הולדת • ועוד אימת האולדתנו אשפחינו כדפרש רש"י אלא היינו טעמא דאכיון דלא אשכחן יוסף שאל כלל על כניהם אה לשאל לפשר כזה כי לא"ם לאה הגידו לו אכיאין יפסיק כא"ם אשאל השוד לכם אח הבל אם פי' עני עריסתנו ניאח שבנו אחבני השלום לומר אלא יכלו לכאח לו לפי שהוא אנוכח כל אה שבאחיהם:

גלה לנו ופירש שאול שאל האיש וכו' לבדוק אותנו היה שאול לנו ולכל פרטי עניניו אם נשקר לו לפי שהיה בקי בכלם עד שהיה אומ"ל לנו אי אחה מוטל בעריסה שבויית כך וכיוצא ואע"פ שיוסף לא ידע בדברים אלו הנשפרים אחהו ולא נעשה אוכח לא כמה שידע אשפיר האחים ואה שאכרוהו ואה שעשו בשכם וכיוצא אי"ת אחר כן לפיעקב אפני אלוחתו כלפיל:

גלה לנו ואם אחאר אם כן אחי הידוע נגד כי יאחר הודירו לו אחיכם דאשאל אם לא ידעו הוא לא היו מניחים לו יוכלו לכאח לו כאו וזה לא היה יודע שהוא יוסף ואיך יוכלו לכאח לו ואיך יוכלו לומר לו דבר שרגיש כי אוחנה אחי אחכל אחר אאחר כן לא יכולנו לומר לו דבר שרגיש כי אוחנה אחי

מנו מבקשים:

טוטב תמה נפש אחת בספק. למה לה כן מה טענה היא למסור את בניתין בספנה כדי שיבללו הם מהרפש למה סיעה של י' ככי מדם שאמרו להם פנו מ' מפני וחס לחו אחם נסרנים לה יתנו ואפילו הם יחדוהו לחו מסנת חסידי הוא כלקמן פנ"ד. ויתכן דיתורת לגם תנחמו גם אתה גם טפינו דריש דטעת קל יהיה שהמטופק את והולחין רגיש וכן משמע מלשון הרמ"ם:

שכלו יום לחו מחשמעת לכל היתיש נפקא דהא מסנהן כל היתי טוכה לכל תיירי חלה בכל ימי העולם הזה לורחה לותי כל היתי חסר אחם חיו על האדמה. על האדמה אפר ה' חלהיך נותן לך כל היתים. הוא וכנינו כל היתים. חויב את דור כל היתים. כל היתים אחר כן יהי חיי ועולתם חלה משום דקל' שיהודה בכפל בעובד זה בעה"כ בדברי' בפ"ק דסיטה ובפ' הגולן משמע ה' קול יהודה שהיו עפמותיו הנולגלין בחרון עד שהקש אפי עליו החתים בקנו היכה רחיתה שהשרו שקבל בחומר וחטחתי לך דהיכו שיהיה מנוחה היה לעוה"ב לה"ק שהכוונה לו היתה היתים שבכל יום והכתוב שתם לחל"כ למה נתקיים בעוה"ב דליכה למימר כיון דכתיב על תנחי נרך הפרס כולחמר בפ' הנזכר ונדוי זה לה הופר חמילה שקי בנדויו כחותו לחי פי' כל היתים כל ימי חיי הכלו בפיטוטו בלשון כל שהדבר כן על עניינו לה חל הנדוי על ימי חיי העוה"ב בכלל דכתיבים הלך אחר לשון רבי מאיר ורבי יהודה חמר בברכו מי שנתנדה ותת בנדויו פ' סוקלין את חרוכו דמשמע כל שנתנדה בעולם הזה ולה הותר עומד בנדויו לחרי מותו הא ל"ק שהרי כתב הרמב"ן והרשב"ץ דדוק' מי שנתנדה על שקרות' חבל למחוכה לה שכשמת ניגול מנורתם. ולפי זה י"ל דבשקרות' שחמירו כי שם הנדוי על מה שחט בכפשו ואפי בעוה"ב עומד כו כל שלה בשחל עליו. ומ"ב ללמדנו חילתא עבוד שכי למשן ישמעו וילמו שבשחר שכל לממונה שהם הנדוי בעולם הזה משום דדרש דחמונה וכחותו ניגול. שכל ק' חת ש"ם רש"י בפ' וינס נבי וחטחתי לחבי כל היתים להיות מנוחה בכ' עולמות משמע דמפ' כל היתים רבו לכ' עולמות דחי משום העולם שבלו יום כלהבח לה חל חלה בעולם הבח והרמ"ם תירן שחם שבחב שם הוא מפשטים דבל יומי דמשמע בין בעוה"ו בין בימי המשיב. ולה נהירה דהא כל היתים טובה דבתיבנה מן פשטם חלה בעוה"ו. וי"ל חשם דקי"ל מן מקרא יוכא מידי פשוטו ופשטים דכל היתים בעולם הזה דרשי' כ' עולמות חד מפשטים וחד מטעם קבלתנו בפ' שמע ה' קול יהודה:

האמר חותה שחרדים בו' משום דמיפה לשון יתר הוא שלפי הפשט נלחק רש"י לומר שהוא לתקן חלה בלשון עברי. דרשו חר"ל חם בן שחני מוכרח לשלחו נרחה שהשתחי בחרדת שבי שאמר מי שיפה הגורם לי שחרד ומשטער על בני ואמר זה להוחות כי בל דרכי ה' משפט. ומ"ם וחת עשו מילחת בחנני נפשה:

שהן מזמרין בעולם בלומר שהם משובחי' משתחין בהן בדברים' בחומם שדמשבח בחרעת שבבל מזמרין עליו בשהות בה לעולם:

חלזון אמר קטן ומור אינורי כי חלו הם דברים חשוכים שמזמרים עליהם ואת שאמר משה בו' פי' וגם בן משה נרי והוא חסר וי"ו בשמש ירח ולבן הוסיפו וי"ו בשמשה נרי ולה שבידת ליה שיהיה משה נרי בו' פי' זחרת החרן שחלו חינן פ"ב חשוכים. ולבבי שם' שבח בכחת ובדי ולוט שחי ניבחו חפ"ג דבם' ונמליהם נושחי לה חת לפרשם ועוד כיון דקשם' למה חריך לומ' מזמרת החרן' ועוד שבפשיק בינייהם בתו' והוריד לחיים משבח חלה ואחי דומרת שחרן עניינים אחרים שהם עיקר השבח:

חלזון בפ' שהבלת ת"ר חלזון זה גופו דומה ליס וברייתו דומה לרבו ושולה אחת לפ' שבח ובדמו נוכשין תבלת לכיבך דמיו יקרים:

חמר קטן. אין נרחה דחמר יין דיין חשוב היה נחנת בחברים שהרי יוסף שלח לחביו יין חלה חמר

קטן חדה חילתה. ונרחה דהיכו חומרתה דקטיפת שהוכירו בפ' בחה חשה ופרש"י קשר שעושין לרפואות קיטף עין דע שלה תשלוט. והערוך בפ' חפי' חומרתה דקטיפת יש מי שחומר כי הוא מחיני חרגליות שעושות הנשים בעומריהן משום עין הרשה:

נור מינורי נרמה חור חשוב ואינורי לשון סבר שסברו הרבה. חו שמו בן: **בלסם** קטן פירות חפרסמון וקרוי בלסמ"ן בלעז והיכו קטן כדמתרגמינן נרי בדחשים י"ג קטן:

דבש בריח בחבן שהיח חשוכה לחל"כ מחי רבותיהו להניח דבש וכי לח נחנה דבש בחברים. גם בחזית בפ' בחעט חמרו על וירחם חת כית נבחה דבש בריח בחבן דרחה לה. ומטעם זה פי' בטנים ושקדים שחבן דחי בטנים ושקדים מחם חחי רבותיהו:

שמא הוקר הסער שפי' בסף משנה פי שנים בדחשון זולת בלשה פירשו בסף משנה בסף שני חון מהסף המושב בחו משנה למלך שאם בן היה לו לומר תחלה חת הסף המושב בפי מחתחותי תפיכו בידכם ואחר בך ובסף משנה קחו בידכם ומפומר הוח. וע"ש בספור המפשה דלה קחמ' חלה ומשנה בסף לקחו בידים:

אמר להם הרי הבסף וכו' ואם תחמר ומב"ל שהפשוק חמר בן ועל ידי תשובתם חמר וחל שרי יחן לבם רחמים ולה בחמר בל דבריו זה לחר זה בחובן מהפשט. בבר תירבו בשם מהרי"ת ז"ל דחם בן לימח יחן לבם רחמים לפני דהא היה קמיירי בחם חמר חמר הרי הבסף בו' ולבן בשחוד וחזיר התפלה בחוקק לומר לפני חליה שהוא התחלת דבריו ולי נרחה דקשיח ליה חה טעם לומ' תפלתו בד בורו לבם הוי ליה להתפלל בינו לבין חלהיו ולימה למימר שהיה בהטחה דקחמר להם ואני ידעתי בי חל שדי יחן לבם רחמים דהא חבח חמר ליה ולה חמר חמר שחמר להם הרי הבסף וכו' וכשובם להזך לבבם שחיבם נריכין בלום חלה חפלה והרי הוא מתפלל עליהם בדברים' בחומם ולהבניח על התפלה חמר נריכין חתן מילתה מוחרי בי יודע הוא שיחמרו לו בלותך חתן בעיין:

פרשה צב

מ' פתח חשרי הנבר. משום דק"ל בחומר וחל שרי יחן לבם רחמים למה קרחו בחן בסף שדי ולה ה' חו חלהי חבי בחו שקרחו בתפלתו על עבו ועוד דסם שדי חינו רחוי להזבר חבל בקשת רחמים וכל טוב דסם זה תורה על הנבלת הדברים בח"ב בפ"ב דחגיגה שדי שחמר לעולתו די לפי שהיו הבחים נותחים והולכים ורחו להזכיר סם תורה על ההנבלה והוסיפת שיבול בח ה' כרחמיו וברכתו בי יש לחדם להזכיר בתפלתו סם מבבים לבקשתו בחה שחמר בעל שערי תורה בתחלתו • והח דבתיב וחל שדי יברך חותך בבר פרש"י חי שדי ברבותיו למתברבין חפיו וכן פי' נבי חבי חל שדי פרה ורבה והבח נבי רחמים חין טעם לזה:

והא דבתיב חל שדי נבי חברהם בחילה וכשורת הורע בבר חמר לעיל דיה לערלה ועוד דסם שדי מורה נם בן על שדוד המערבה ולבן בחמר סם בי לפי מזלו חברהם חינו מוליד • וכעי לפ' שחמר יעקב חי שחמר לי' בשורין די חייתי חלי קרח דחמ' בית ר"ם שהמתיסר מומר יה בדבסחון וחיידי דחייתי ליה חמ' חגר חלה הבח בדרך המדרש: **ורא** קורח חגר חלה לקבלם מהבה בדחמר בפרק קחח דבבות חה חסם לדעת חף יסורין לדעת וחס קבלם עליו מהבה חה שברו ירחה זבע יחריך ימים ולח עוד חלה שחלמודו מתקיים בידו שבחמר וחפן ס' בידו יללה:

ואם בח להקניד בי לעולם ת': **אשריך** לחד' יסורין בחים עליו' חין טעם בגר' זו דמ"ב בבל חחד מחובר

ת"מ הפסוקי' וכולהו סתמי

ישוב תהי ילוף מקרית דתורתך תלמדנו אם רבה לומר שמתורות כלומר שתורי מי סיסורין כתים עליו וכיצו דר' תמת דכסותך והכדרכי נרים תפריו למדם שתורתו יסורין וכי מזה המחמר תהם על דרך שמחמרים כי אדם לעמל יולד תפרי מי שעמלו בתורה : וכתנחומא נרסי' לין אדם בעולם בלא יסורין חוקם כאבנו היכו יכול ליסן

מכלי ב' כביכו תיכו יכול ליסן ינם בתורה תיכו יסן זה ער זה ער קו תפרי

סומח ינע הנער כי וכדי ליסר נרסתנו ר"ל דם"ק תפרי אדם שיסורין כתים עליו הם לומר שהם

פומח ב"ח מחזקים כי בהצנחה אחד שלא היו כי אם אלא הם המכפרים והמזכים לא מי שים כי יסורין תכאבו כתי שכולל פסח או עור או תולה מכפר הויתו כי אין לו אבר ב"כ על זה וע"ז הכתיב רחים מתורתך תלמדנו כי יסורין מחליטו בתורה שהם מזכים בעליהם כלם תחודשים כגון זה ויען דהתייתי בסמוך וכן ידיעו אתם דהתייתי בתכילת' אז בריית יסורין שתאר בפ"ק דברכות והיינו דדייק ריב"ל בפסוק דקתאר יסורין שהן כתים על אדם פם ר"ל שדקדק בתי"ם כתים עליו שהם מיוחדים לו מחבירו כפיון שעור אתים יוצא אדם שהם תכת תרינם תין כזה תוכר :

יסורין סל תאהב הן לאדו לודתי יסורין של תאהב לן אלא תאהב שהן יסורין ב"ח : והיינו דל"ק כל כדקתאר פרישת שדם אחר בפ"ק דברכות שם רואה אדם יסורין בתין עליו יפפש בתעשיו כו' פשפש ולא תלא בידוע שהן יסורין של אהבה והיכי דתי שים שהן בטול תורה אי אפשר שיהיו של אהבה ותי שתין כהן ב"ת של אהבה הן ופשפוש לתה לי אלא ודאי אף אתין כהן ב"ת אשר שיהיו יסורין של תוכחה והבי ליתא לדעת' שים שהן בטול תורה תיכן יסורין של אהבה :

יסורין סל אהבה הקדום פריך הוא תייסרו בעולם הזה אלא הוא שים שהן כדי לתרות שברו בעולם הבא יותר תכדי זביותיו כדפרש"י בברכות :

כדפרש' כי אית אשר יאהב ה' יוכיח לא תייתי אשכח אלא שים יסורין של אהבה בעולם : ודלא כר' אתי דאתר תין יסורין כלא עון שכבר כתחיל שברתו כדאיתא בפ' כתם כתתי אכל אם אתר אי אפשר יסורין שאין תכללין אל"ת הן של אהבה אתורתך תלמדנו בקרא דבילוף קאתר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ובתחי אתורתך תלמדנו ולא יתבטל אתכה ולא סוכרך לפי ריב"ל זה דשלים להאי קרא קאי והא דגרסינן בפ"ט אזמור ר' דאב"י אומר הרי הוא אומר כי אית אשר יאהב ה' יוכיח ובאב אית בן ירדפ אל תהי קורא ובאב אלא ובאב בשעה שאהביהו ותי גרים להם לרעות לאכיהם שבשתים הוי אומר היסורין המשמש לקרא מייתי ביסורי תוכחה אתחר שהוטרכו לרעות לבי"ת יש לומר דקרא בתרי מילי מייתי דיסר יסורין של אהבה וסיפא בשל תוכחה : תק"ק דתדקתאר יוכיח תשמש יסורין של תוכחה :

ויש לומר דתשום דשכנגדם כתוטת הם לתוכחה קרי להו יוכיח ולא"ם תרתוכ"ן כשער הגמול דאפי' יסורין של אהבה יש בהן קנת תטת כי הנקי לגמרי לא יקרוהו יסורין כלל ניחא :

והא תד סני גמורת : תשום דילוף שהוא כן יסורין תשועתן תסן ועבל כדרכי יודן מייתי לה הבא דלפי זה יפורש ואתורתך תלמדנו כרתתר בברכות של תיקרי תלמדנו תלא תלמדנו דבר זה אתורתך תלמדנו ק"ו תסן ועין :

והבי פירוש של תיקרי תלמדנו כגון דגרסי דקאי תגבר כתו שהוא לתתן לומר יסורין של אהבה של סתין בהן בטול תורה תלא כגון דפרים ספי דבר זה שתתרנו שתצרי בעל יסורין תלמד תותבו אתוך דברי אתורתך שכתוב כה שבבד יוכח לחירות בתן ועין ותיכה ילבי לומר ליסורין פק"ו : בר עבדין פרש"י שתכיו תים עבר שמורר :

שהן בבל נוסחאות דתכילתא דחסכטים פ"ח שנו הכי ותה תם תידי כ"ו קנה שנתו כיסורין ק"ו תידי שתים ותכל תקום תיכה לתפרך לשן ועי שתיכן נריכין לכפר תלה על וידה ויגד שכשנגן הבגדות ולכן בשן ועין יכה לחירות כדלעיל כל"ו תחתר בשתר יסורין שנריכין לכפר על כתם חטאות :

מת"ת כתחרצי

ועוד תה לשן ועין שתין תוכיחין לחירות אלא קנוף תקתר ביסורין הנריכים לבגדות הנפש תפכו' בשתת ובדיון הנפש קשה תחד תפדיון הנוף כדשנו בתכילת' ויקר פדיון נפשם והדל לעולם יקדה נפש וז שבשחדם חוטא תין לה תעלומין : ובתנחומא פ' תצא בשתעת תשה ונתנו תיש כפר בפשו שתם ותתר תי יוכל לשת פדיון נפשו ויקר פדיון נפשם :

מנחומא

ועוד תיכה לתפרך תסוף דיכה עכד עברי יוכיח שתיצו שתין כשן ועין לכשעו בתכילת' תדכתיב לה תנה כנפת העבדים :

ויש לומר דכגון חטה כיותר קשה תויר ויגד דסרסו תו דפשו לנה כדאיתא בגתר ועל כל זה לא הזיקו ה' סינטרך לנפת אלא בשן ועין בכגד וירה ויגד תשום דכתני' וכו שם ויפת ויכין לחיכו לקה בתני יגת תחתת ירם תף על גב דאתני' תיש כיה שתר שוטות כדפי' לעיל ויכין דכן סביר יבמי' ק"ו דתי שלקה בכל גופו טינה לחירות תתחת יד אלתכי תכלה שתין זוכים בשום לכר יותר תקדם : ויבמי' סביר תבבה ליסורין שגם ביסורין הנוף הנפש הנטערת עתו ולכן תכופר בזה וכו"ש בקהלת רבתי נבי לתטת תשכון בכפל כתכבו ויגה תתו טיפת דם תקבת הנפש בכל הנפש והרתים שהרי עבדו' תעבר היה על חטא וירה ויגד שהשם החטה דבק בפשם ועל כל זה בעבד כעבד' נופלי שהנפש תנטערת בו ותכין דכגון ויען לחירות נר' שנרתה לו לכפר עליו תשתר חטה על הנפש עם שלא נגטער אלא כשן ועין וכל שכן בעל יסורין שתנטער יותר ות"ם שבשתדם חוטא אין לה תעלומין היינו כתתן תכל ביסורין שהן בעור הנפש גם כן שפיר דתי ותתי טעתה ניחא דליכא לתילף תעבד שבדי לתין עבדותו ע"ש שהם הטה אלא זכות תתן תיכה עליה שהו שנתו ניקב' תו בתב' בנגבתו שתייב תתן ביכלך אין לו פדיון בעור הנוף אלא בשנים ויוכל שהוא זתן הקטב לעבדות :

אשר תיסרנו ה' אין כתיב כאן כו' לשון רש"י תפר תיסרייה אין כתיב כאן דתשתתם שתכיח עליו יסורין תרחוק וכש"ת ונכוח תתרחק יידע הוא תכיח עליו יסורין תרחוק כדי שלא יהא קוכל ותתעבה אלא תיסרנו ים כנים תל כנים תשתם כדי שיהא קוכל ותתעבה אלא בשנין היכו דומה שיהא קוכל ותתעבה ע"כ :

ובכל הספרים לה תלתי אלא נרסתנו וה"פ ה' אין כתיב כאן דכיון דאומר זה הזכור את ה' כתיב בתורה אלא ת"ם דנקטיה הכא יה :

ועוד דשם יה תדת הדין ואין דאוי סיזכר תאומר סיסוריו כדאתים כתו שאתר ס' כאן זה לקח אלא לאתיא לאתוינהו שכתו שתכדון נוטף ואומר יש די שכהוכה בזה כתוכה על כשניו ותקשה תחילה תלכ תכין אותו עד שתגע בשנו שהיכו תקבל תרדום כן התשיכר דאוי לו לתכיר בהם ולנשוק לה' יקל יבו תפלין כי ככר הכיר הטהו אלא יפה לכשלה ותם לא יעשה כן יהיה כבועט ביסורין ולפי שהיה תפחר לאתוב הכך זה כי לא לאדם לפחות שה על תעשה ס' אלא לקבל הכל וכתה שאחר לעיל לא תכה תקפי אלא קורת תגר לכ"ת ואתורתך תלמדנו רבה לומר שדבר זה אתורתך תלמדנו אותו שדבר יעקב אחר ליסורין די כדאתי ואחיל ות"ם כן צ"ל לומר דבתי לאקפיל אלא לקרות תגר על היסורין הבאים אבל אבל תקו לקבל על שלוקן בדרך תפלה שניר דמי אף על גב דאשבחן אתן דקרי להו לכתחלה כגון יבתך שתכש יסורין כדלעיל פ"ה ור' אלעזר בש"ל ורבי כדאתי בפ' שפועלים וכן דוד ע"ה בתחילת בש"ט אומר כי יש לומר

ת"מ המפרשי

יש לומר להתם כשמריכים להם לכפר ליום הין בעניין דוד על בת שבע : וכן רחב"ם לפי שהיה שחוט פניו כהלה נדיק כשהיה הורג הנכרים וכן ר' לפי שהיה מדת מכוערות קלת כדלימת התם :

ועיין דהיכא דאינו מנער בפשיטות לית לן בה ודלמפלגינן בנתורת בעניין הנזור שפעם נקר קדוש ופעם חוטא :

ועיין מחלוקת תלה החכמים מכוער שהוא בפי ומתורתך תלמדנו שכל מ' שם ליה בחדא נוטרת כדפי' : ועוד יתכן דכלהו מיתכוו ומר אמר חדא ומ"ח ולא פליגי ואתו לאתעויין תם בקשת היסורין טוכה מי בקשת העדרם מפני שמביאו לעזות הרשעים תלוקות הוה כדאיתא בס"ט בחזור הנזכר ד' הן שלקו מ' לקה והיה מכעט זה מיום : והשני לקה והיה משחק זה מכרכם : והשלישי היה לוקה ומבקש מהיכן שלה לקה זה מזקים : והרביעי אמר לתם הרשעה תלויה הכוכי כה זה דוד : ואינו רחוי לומר שהכרכם וחזקים ולוד שכול משערת דעתם תרגם לכל כל אחד נחוקו עתו לפי ענינו כי הכרכם היו יסוריו כחוקן שהיה יכול לסבלם וכחו יפה לסבלם ולכן לא בקש על הסרתם כי טוכים לו לוכותו ומכל מקום לא בקש על מיחותם לפתחלה כי לא היה כחו כל כך חזק שיוכל לסכול יותר מהמה וגם אין לו טוכות ושטחות גריכין מידוק כיסורין :

אמנם חזקיהו שהיה מלך רך וענוג ולא נסה ללכת בחלה כי לעולם היה בהשקט ובטחה כאומר והיתה מנוחתו ככוד וגוסף על זה היה יסורין שכחו עליו קשי הסכול כמו שאמר שם שהיו תכותיו קשות משל חיוב והוא היה גריך השקט ונטח לעסק תורתו שהגדיל לעשות כתלימתה כשהגדרין לכן בקש על הסרת היסורין :

אמנם דוד היה כחו יפה לסבול כי מעוריו היה גרדף ונלחם וגוסף על זה היות גריכין לו לחרק עוכו לכן היה מבקש תועפ לכתחלה ורבי חנין תפ' שמהכתובים למדנו למין היסורין שבשתיקה כשם רחוים ומין להקפיד ולא לבקשם בעניין הכרכם :

ורבי חלקם נדרי תפ' שנם ותכתוב למדנו לבקש היסורין לכתחלה ולזה אמ' שאחרי מי היסורין כחין עליו וכל שכן תם התור' היה היסורין כגרשתות הנז' שרחוי לבקשם בידים : ועל זה כתי ריב"ל ותשנה שיהיו היסורין כחוקן שאפשרי הסבל ולא יעיקו מהשלמות וה"ק יסורין הכאהבים הן תועפ שאין כהם בטול תורה כי כזה יהיו כהן ב' התנאים הלזה ורבי חנין שנם בשערה אחרת בדבר והוא כשהם גריכים לכפרת עון כי אז רחוים להתבקש ותעפ"י שיהיו קשים ולזה הזכיר ענין הסומא וה"ק ורבי יוסנאי תפ' שנם שהכתוב למדנו למין היסורין שגריך לבקש על סלוקן כיעקב :

ועל דרך הדרש יש לומר שהוציענו כזה יסורי האנשים תפ' כניס וכלכל יחנא תועפ לומר לשולם : המין האחר לנסיון על כל אחד שהפחיתות שיהין הנמין כדפי' לעיל פל"ג נבי ס' בדיק יבחן וכנגד זה כניא רבי חנין ענין שכרכם שהיו יסוריו מוין זה שעבר בסיוטות נתנסה ועמד בכלן : והמין השני טבעיי כי להיות האדם קל התוג שום שהרבה יותר מכל אחר בשר יתלחו בו היסורין בקלה כדוע התוג וכיוצא וכדאמר לעיל פי"ט היכן יסורין מצויין בכני חדם וגוסף על זה הנברת אית ליה מזלא ויש כולד המזל מורים על הטער וחוסר ההצלחות וכענין ר"ח בן כלת לברקא לחסידי וזו היתה תלונת יוב כמ"ש התפרסים וכנגד זה אמר רבי חלכסנדרי אין לך אדם כלא יסורין ויש תומר כזה כשיהיו היסורין לתורה ולתעורה : והמין השלישי יסורין של תהבה לתכלית הרחות שברם כדלעיל ועל זה אמר ריב"ל כי רחוי סוניו כתוכן שלא יתלו את"ל שת"כ ינח שברם כהפסדם :

ת"ת הפסוקי וכתור המלות

והכי"ן הרביעי לכלא הפעם ולהתם חטאת ועל זה הכיא עוכדת דרבי חנין וק' דרבי יוחן ועין כדלעיל . והמין החמישי להעין על הדור כי הוא נוסף את עין כלם כעבין יחזקאל ותלך המלאך הפנים וכזכותו הדור ניטל הפורענות וכדברירבה לעיל פל"ג כיסורי ר' : וכנגד זה פירש רבי הוספיע המקרא כיעקב כי דוב גרותיו היו בעבור גדול כנו כדלימת כתיכה רבתי כפתיחתא דר' יוחנן :

תהלים ל"ב

כך אמר יעקב : ואם תאמר גם ט' דמייתי ד' שלקו כדלעיל מדמייתי לחזקיהו שהיה מבקש שלא ילקה ליתי ליעקב ויש לומר דהיכא שחזקיהו שהיה מבקש שלא ילקה ליתי ליעקב ויש לומר דהיכא חזקיהו דכתיכה מילתא היה כהדיא : ועוד שלא שכל כלל לכל יעקב לא בקש על שלמה מיסיורין : שערי"ך לומר ליסורין דיהיו גמולת ישראל :

תהלים כ"ג

תהלים ל"ד

תהלים ל"ח

תהלים קי"ל

תהלים ע"ח

תל' ומשם למו

ג על זאת יתפלל כל חסיד : זברי בן לוי ורבי יהושע בן לוי ורבי יוסי בר פטרוס הלתיהון אמרין אלין קריא כר משכיל הד מנחון אמר על זאת יתפלל כל חסיד כי בו ישמח לבנו : ואיהרנא אמר תערוך לפני שלחן וישמחו כל הוסי בך וגומר : ואוהרנא אמר כי טוב יום בחצריך : כי טוב חסרך מחיים : ויש אומר' מה רב טובך : רבי פנחס בש"ר הושעיא אמר גמל הקדוש ברוך הוא לישראל שהן אבינו יעקב והעמידן על היום ואמר לו ראה נפשים שאני עושה עם בניך הדא הוא דכתיב כצאת ישראל ממצרים לשראל סכא : רבי הונא בשם רבי אחא אמר אף רגליהם של אבות העמיד על הים הרא הוא דכתיב נגד אבותם עשה פלא : לעת מצוא : לעת מצוי היום : לעת מצוי הרין לעת מצוי הנפש : לעת מצוי החשבון : כיון שראה אבינו יעקב שנמצא החשבון התחיל שופך תהנונים ואל שדי יתן לכם רחמים וגומר :

ג רבי

רחמים כדלתי' כפי' הקודם להכי מייתי על זאת יתפלל כל חסיד מלין לעת מנוח את' מהפירושי' כו לעת מנוי החשבון דהיינו כשלוש העשם הכתוב ועל זה אמר אל תדי וכדאתפרש בסמוך כ"ם והוחיל והזכיר זה הכתוב ספר ענין זכדי וחכירין בעת פטירתם כי תשם למדנו פי' לעת מנוח לכל מ' מהפירושים שכתפתי לעיל פם"ב בכוונת הזכרת הכתובים שהלי כפטירתם וזן ל' פירושים : ולפי האחד פירוש לעת מנוח מניחת התכלית שברצה לבריקים שהוא הדכוק בה' : ולפי הפי' השני פירושו שיכגיל תקורות הזמן עד זכולא בתרית' : ולפי הפי' השלישי פי' עת דעון לכפר העון : ולפי הפי' הרביעי פי' שיקיא שלמו כשעה ח' ט' :

נטל הקדוש כרוך הוא רגליו תשם דמעל ואת יתפלל כל חסיד כו' משמע שיין לתשם לחוש לכניו אלא לענמו וכהניח לאחר שם חלק כר כרך קרא ליכון ואת לא תעטער לזה כתר דקאמר ו' מה רב טובך כו' ומשמי קרא משמע שפילו הטוב הגפון לעתיד ירחם ה' לאחרת שיתחנו כטוב כניהם : וזה אמר שגר כני תברהם ושם כן גרחם שהאדם חוסם ומתפלל על כניו וכענין תפלת תברהם כעי לכן הניח שם תרחם לאחרת אפי' קריעת יס סוף :

נטל הקדוש כרוך הוא רגליו : תיכה למידך שם כורך שרחם זה כעיניו כי נאחן עליו ה' שם יאמר לו כניו וכאו שהיה כירושת האדון שאמר הקדוש כרוך הוא למשה ואת האדון אשר כשבעתי : שילך ויגיד לאחרות כמה שאמר ל'

ועוד מ"ט רגליו לדבר היה לו לומר נטל הקדוש כרוך הוא את יעקב : וי"ל שהרגליים הן רמז למשך הזרע על דרך היוכלת מבין רגליה :

או שהוא מענין השם אשר ברגליך שפי' הנמשכים אחריך כדברי הרב כח"ג פכ"ח : והכוונה שכאשר הניח את כניו על הים הרחם לו שה שעשה כדי שירחם ויאמת והכוונה שנאחזת לו הדבר כהיות כאי כאן שם כאלו הוא ענמו שם היה :

ועוד יש לומר שלפי שהשלש אחרי מותו תפסר ידע כעיניו העולם הזה כדמסקינן כפ' מי שאחזו ומכל מקום לא יפניח כעיניו העולם הזה הנזכר אם לא כמקדה כשיתלבש כגופניות והוא סוד המלבוש הנודע ליודעי חן : לכן הניח את' יעקב כעולם הזה כמלבוש הזה כדי שיהנה מהנאם הזה ולפי שחליותו זה ענין טפל לנדיקים כי חליותם הטעם הקפדי חיותם נכדלי כמלאכי השרת קרא החליות הלו רגליים כי כמו שיוחאל הרחם על כל דבר חטוב וקודם כחשלה כן יוחאל הרגל על ההפך : ואם נאחון שיסכים זה ההקם השכלי נוכל לומר היות ה"ב שלהיות האב עם הכן בכח דומה כרצה לאחוה לכן יאחב כאלו האב עומד ומדבים כפאחת הכן או הפכו וזהו ענין הרגלים וכן יפורש מה שאמר כאילה דכתי ותכער ביעקב כשלפורענות כאה אין הרגלים כה אלא יעקב מ"ט

ת"ת סתם ר"ל

ויכבר כיעקב כתם לכבה וכסהטיבה כתה תין תרגים כה לא יעקב סכתר יגל יעקב יסמח ישרחל • וי"ת מה"כ סקריעת ים סוף כוכות יעקב ולע"ז ים לזוד סהרגלים רמז לסכות כבי סתופו תלת סוף תון סהפסח :

רבי יאשיה בן לוי פתר קראה בגליות ואל שרי יתן לכם רחמים ויתן אותם לרחמים לפני האיש • הקדוש בריך הוא שנאמר ה' איש מלחמה ה' שמו • ושלח לכם את אחיכם • אלו עשרת השבטים • אחר ואת בנימין • זה שבטו יהודה ובנימין • ואני כאשר שבלתי בנימין • זה שבטו יהודה ובנימין • כאשר שבלתי בחרבן ראשון שבלתי בחרבן שני • רבר אחר ואל שובלתי בחרבן ראשון ובשני לא אשבל עוד • ושלח לכם את שרי יתן לכם רחמים לפני האיש זה השלשון • ושלח לכם את אחיכם זה יוסף • אחר • זה שמעון • ואת בנימין בשמעון • ואני כאשר שבולתי ביוסף שבלתי בשמעון לא אשבל עוד :

ג ויקחו

רבנין סל יעקב סיכה לתיתר מ"ט יעקב מסתר סהבות • ולפי סה שתתר סהרגלים רמז לתסך סזרע • ר' סלעזיות יעקב רחם סלפלת יוחסין סחטיתו סלית' לוס נתיחס סזרע ליעקב טפי • אבל רבי סחת סבר דבין דסוף סוף רחם סיחס הוח מברחם יתיחסו גם כן לחברחם ויכחן • מי נתי תעוס דיעקב נקטער בגדול פנים ונתן נפשו עליהם טפי מסתר סהבות סבירח ליה לר"ח שיחסח בהם יותר • מ"ב תפני סהוח רחם ירידתן למצרים ונקטער בקבייתו נפה כעתיד עד שבערו ס' פינחס כתה שתתרו"ל גפי ותכבי תעלך גם עלה לבן הרחה לו קיום הבטחתו בקריעת ים סוף • ור"ח סבר סנם לשתר סהבות רגה ס' לשתח כי גם חברהם ידע כי גר יהיה זרעו חף על פי שלח ידע היכן :

ישראל סבח דתי לבני ישראל היכו כית יעקב תעם סבירו ס' לוטו : **ישראל** סבח • ותם תתתר חף שהיו רגלין בקריעת ים סוף היכי קיימן בשתח ישראל מתגרים תרי לח יהח הוח מתגרים • ות"ל לומר תפני שלח נשלתה יניחת מתגרים עד קריעת ים סוף שלעולם היו כאחד המגרים והיו נרדפים תהן לבן תחר בשתח ישראל מתגרים וכו' היה רחם ויהום כי חז היתה יניחת מגרים בשתת :

הדא הוח דכתיב נגד תבותם עשה פלח ותיכו קריעת ים סוף דכתיב היה עושה פלח ותע"ג דסיפיה כתרן מגרים סכה נותן • ר"ל שפי' כעם חרן מגרים כתו בקומו לשרון בתרן מספטיך לתרן חולתם • תי נתי שכתת קריעת ים סוף היו נם כן ליקין תבני מגרים כתו שתתרו ז"ל נגי כי ה' נלחם להם כתגרים :

לעת מנוי היום תפ"ו בירושלתי דתפלת השתר תריב"ח יהח חלקי עם תתפללים עם דתדותי תתה בכל יום ת"ט על זות יתפלל כל חסיד חליך לעת תנוח לעת מנוי של יום ולפ"ז פי לעת תחלת מניחותו ותיכו כפי' מנוי הדין וחכפם וחחסנון דכתוך סהוח כנתר עניכם :

לעת מנוי הדין • יראה סהוח כשבת נתר דין תתם יחתם הדין וכריך תפלה רבה כתו כיום הכפורים סתחרי חתימת נוזר דין קסה ליקרע ת"ב שתתפלה תהיה סיכה מנוי הדין רבה לומר סיסתלקו תעלין הרשות הסליחות כדין • ת"ב שתתפלה תהיה עד מנוי הדין סתם נעשה עליו דין והתפלל וחתחיל להסתלק לח יכוח תפלתו עד סיעה לנתרי • וכדרך שכתב הרתב"ד בהה דת"ר הרי שהיה מתענה על החולה ותתרפא תו על הנרה ועברה הרי זה מתענה ות"ל דליתתי כפרק קתה דתעניות דלח דמי לתעניות נשתים דקי"ל דתעשיקים כיום שם ירדו נשתים קודם חנות דשתני נשתים דכיון סירדו כל כרכן סוב תין להם לפרוך כעשם זה תכל נרה תחרת כל עשם נריכה רחמים שלח תחור :

ביצוי הכעם תפ"ו בתנחומא דנרסינן שתם לפי נר"ה שלקוט לעת מנוי נעם וכן שנו רבותינו תל תתיון בעניכך עד יום מוסף ושם כן פירשו שלעולם יהיה מדם מתפלל שיבול מעון ולח בעניתו ולכבודו כוכדי דשלחי פ"ק דקדושין • תבל בתנחומא דילן נרסינן כפ' מקץ על מנוי הכעם דתתר רבי יסתעל מין לך קשה תיניחת הכעם היתך יוכלה • ר"י תתר בקפטורין יוכלה מתוך הושט • ר"ח תתר כנפורין כתוך הושט • סתוסל תתר כסולם הפיך • ולפ"ז התפלה ביניחת הכעם מאכת בכתת ולח בנער ופי' מנוי לשון ונתנה דתו ותע"ג דתתר כפ"ק דברכות מיתת נדוקים כתסיל כניחת מחלפת יתפלל כל תסיד על הדבר סחוסד תת עכתו :

ביצוי תחסנון הוח על דרך שפי' לקתן ס"ר פ"ט לתכות תסנון תת סורו נכסל כתיכבו וחחסנון מתמנה וכו'

דקתת' למכות תחסנון למנוי תחסנון חלח שפניכו תת שכנרוף דברים קלים יוחם ס' ויפלים תחסנון העוסק סתמור וכתן נת כן יהיה פי' סיתפלל החדם לה' על מנוי החסנון סיעבה לו בדבר קל להיות לו מנוי תחסנון • תי נתי שבשירוה החדם שהוח עת מנוי תחסנון שכבר הגיע תספר תפקד העוסק הרחוי לו ועל כל זה הוח בגרה רחוי לו לבקש רחמים מלפני ס' וכשניו דיתפל שבשחשב שנעשה קן בכל נתן תל לבו להתפלל עתת גרם החטח • ותבל תקום זה ענין יעקב תניכו שתתר כיון שרתה יעקב תניכו שתתנת החסנון פי שרתה שכתן שהו' נפרד תתיכו כ"ב סנה כנגד זה היה רחוי לו שיעטער בשבטין יוסף כ"ב סנה וכשרתה שבשבטין נעשה החסנון כי יוסף כן י"ו כשכתר וכן ל' בעתדו לפני פרשה ח' שני הסבא וכ' שני הרעב כדכתי' כי זה שנתים הרעב וגו' שרי כ"ב סנה ודנין לח כתנת יוסף תתחיל לשפוך תחנוני ותל שרי יתן לכם רחמים דבבלל זה קתי יוסף כדבשתוך ובהכי ניחח ליה תתי דנקט שם שרי שפירוש די תה שנעטערתי כיון שנתנת החסנון ות"ת כן בתתר כתר שבולתי שבלתי כתו שבשבלתי תת תבכי כ"ב סנה כן יהיה לי לכך :

פתר קרח כגליות • נם זה תטבח הוכרת שם שרי כבלן שבגליות יבוח יפה לומר די תה שעבר עליכו • ושוב תיתור' דלפני הפים דלפניו תיבעי ליה שבבר הוכירו כתו' קומו סובו תל הפים :

ועוד תשום תוספת תחיבם תחר וחף תל פי שולתי יעקב וכניו שבחם תדבר יהוח נם כן בשתיר ברוח הקדש על דרך כל תה שתירש לתבות סיתן לבניה וכטל"ח סיחתן תל תבות ושתלן תפתח לנחולתן תל בניה כדלעיל פ"ב • ות"ל בהתב"ן שם והכוונה כי יהידת יעקב למכרים יהיתה לנלותיהו כיד תדום כתו סתפרש וז"ה הבטיח שתבין מתחלתו ושתפלל שתם לפעה ולדורות ע"כ :

לפני הפים הקדום ברוך הוח • תיפה דתם כן הוח הנותן הרחמים והוח המקבל ותתי קתחר וי"ל סר"ל שתדע רחמיו תנבר על מדת דיכו שעליה נקרח הים כתחר ס' הים תלחל וכבר מביכו שנם הקב"ה מתפלל כזה על דרך מה שתחר בפרק קמח דברכות שהקב"ה מתפלל יהי רצון תלפני שיכבשו רחמי את כעסי וינולו רחמי על מדותי כו' וזהב תניכו להרתב"ן שכתב והכתוב הזה כפי תדרשם יש לו סוד נדול כי תחר ותל שדי כתדת הדין יתן לכם רחמין שלפניו יעלה תתכס תתדת הדין לתדת רחמי' והתסביל יניק תלח שלח שתדתי כשודו :

אלו עשרת השבטים שהם רחוקים וילדק כהם לנון פליחות סיסתלחו תשם תו לנון כטורין כתרטס וסלח ויכטר כי הם תסורים כהדי תסך וקרתם תחיכם לנון יחיל לפי שיחדיו הלכו כגולה ונתערבו שלח יודע יחם כל ת' ניהודה וכניתין שבשתרו פה :

אחר ותת כניתין • זה שבט יהודה וכניתין • ותם תתחר ושלח לכם עם תי תדבר • ות"ל שכלפי כני יעקב היה הדבור שבעתיד יהדה ה' זרעם תנלות • ותין קוראין סיקרתו הבטח תחיס שהרי תניכו ויתחר יעקב תל תחיו כדלעיל פע"ד • תי נתי עם הסתרית הבתנחה תדבר שעם שנלו עשרת השבטים ת"ת תקנתם נשתרו כתן והרתיה כהניס ולויס • ותחר שה' יעלה לנתנלים עה תת רוב עשרת השבטי שבשבר נהרי נחן • וכתו כן שבט יהודה וכניתין התחוריס כתרנות שלח נשתרו על תחנת הקדש :

וירתבן לפ' תלו עשרת השבטים פי' עם עשרה השבטים תדבר כתחר ושלח לכם את תחיכם כי הם הרוב וירבה ה' יחבר תתכם עם תחיכם תחר וכניתין ושבט יהוד' וכניתין דקתחר היכו תחיכם תחר וכניתין והשתא לח דריש יתורת תחר כתו בסתוך ויבן כדבר :

כאשר שבולתי בחרבן ראשון שבלתי בחרבן שני • לפי תה שפי' דושלח לכם עם עשרת השבטים תדבר ניחח דקתחר להו כי יש להם יתרון על יהודה וכניתין שם נלו חלח תחד ויהודה וכניתין נלו פעתים כך' חרבנים

ויקם

ויחס נלות יהודה וכיוצא בהן כת"ס ואתי לפי שעיקר שמו נשתר עתיד שנאמרו בתורה ונקדושת כ"ה:

אבנם לפי שהוא שומר שנים כניו הם הסמוכים לשלשה ידבר הכתוב כאן כי לא יהיה קטן נדחיהם הגזכר בגלות

ובס"ד פי' רחמנן כי אתי כמו שמסכלל בתרכן מה שלח בשתר שם מלכות כיעקב כן יקראי בשני ואם כן קטן הנדחים הגזכר הוא אחרי כ' הכתובים שאין אחריו שכול • ולפי מה שכתבתי בדרושי כפ' מקדם ה' כונכו יריך שכבר יפוקד מה חסך לה בכנין בית שני אחר שלח חזרו כל ישראל על אחזתם ומלכות בית דוד וחרון הקדש ואם נן הנשיאים ואוריס ותומים ושמן המשחה שהם עיקר הקדוש, לא חזרו ותעיד היו מעובדי' לפרס ורומי טוב היה שיהיו בגלות עד כח משיחנו לגאולה נכחית ולא סיטענו טעם חרכן בית שני • ותתבונה לפי שרחם ה' עת קן רחוקה והיה אף שהר להתיחס אחכה אם לאחכ' שאחר העמיקו אחתו כת"ה נ"פ ס"ד עד שלחם את הזמור' כי כאחני בית הרחנן אין מזור לאחכם וכאחאר אחרו כנויס לא יוסיפו לגור פני ה' חלקם לא יוסף להכישם • ואם כרחוחם כי חזקת יד בני ישראל ואפס עצור ועזוב ולא יכנייר שיהיה להם עוד תקומה להריס רחם ולהלכים הוד מלכו' • וכל שכן למלוך בכיפה לזה כח בנין בית שני בנחים להורות כי עוד ידו נטויה עליהם להשניח כנו וכן עם היותם בגלות ידם ככבוד והדר ושעבדו היוכים ביתי חשמונאי ובניהו מעטים את המרובים וכבן לא יתיאשו עכשו מהגאולה • ים לומר שזהו הנרמז פה דהני קאמר כאחר שכלתי בתרכן רחמנן כן יהיה בשני שכמו שהרחמנן היה לו לחרית ותקוה כן יהיה בשני • ומכל מקום מנה מורחים דקדק שחין עוד תרכן ג' מדלה קאמר שכלתי ללא שני פעמים • וז"ם עוד כאחר שכלתי בתרכן רחמנן ושני לא משכל עוד • וכילקוט ל"ג ללא כאחר שכלתי בתרכן רחמנן שכלתי בתרכן שני לא תשכל עוד • ולפי זה יר' כי זה כל פרי מאחר ואתי כאחר שכלתי שכלתי לומר שאין תרכן אלא שני כרחמנן ותו לא:

דבר אחר ואל שדי וכו' תימה סדרך המדרשות לפ' המקרא כפשוטו אחלה ושוב דבר אחר ע"ד הרמז לא עסק בן אם אחחלה פי' על הנבואה ושוב על פשוטו • ושמא משום דסחמא אפרש אחיכם יוסף הוא פי יותר מהרחמנן כי היותו רומז בעתידות אינו כל כך קשה שכן דרך ספורי האכות כללעיל מכל מיהא רומז לייוסף קשה מאחר שלפי הנראה נחשב כאת מלכו:

זה פשלטון מיירי דקאמר לעיל זה הקב"ה קאמר ששאל זה השלטון לפי פשוטו אעפ"י שאין חרוש כדבר • ואטעם זה אמר ג"כ בניהם כאשמעו משום דפריש ליה על שכט בניהם אעפ"י שאין חרוש כדבר:

אחיכ' זה יוסף • אחר זה אמרון מיתורא דאחר דרש' וקשה להלל"ל אחיכם זה אמרון אחר זה יוסף מאחר שיוסף הוא הנדרש מרבוים • ואולי טעות בכל הספרים • ואיפכא גרסינן וכן הביא רש"י בחומש אחיכם זה אמרון אחר לרבות יוסף • ולפשט נראי ל"ל דאחיכם הוא המוזכר ליה לכיון הכתיב לעיל ואת אחיכ' קחו הלל"ל הכא ואלו לכם את האחר שפי' אחיכם האחר זולת הנזכר:

זה יוסף רש"י בחומש כתב רוח הקדש נזדקק בו לברכות יוסף • ולפי זה יהיה מאמרו זה בלי כוונה אבל לפי מה שאחר לעיל פ"ח שכבר נתגלה לו שיוסף קיים אחבטת שבדעת עליהם רמז אלו:

כאשר שכלתי ביוסף • שפי' כאחר שכלתי כמו שהיה שכולי עד עתה כן יהיה אכלי עוסף ואחר כמו שהוא שמאחר כאלו אחר כאחר שכולתי עד עכשו כן יהיה כמו ואהלים כאחר שהוא שפי' כאחר שהם עכשו לא שאלת שכולתי אבל כשוא שאחר אכלתי אחכף • ואחנם כפל שכולתי אבל שכלתי אחכף כן שהם עכשו לא שכל

בלעזן כני מדם טיכח דאיכח למדרש דרשי וכתם מחמ' דמכפילה· לפי שיר קאמר מכל מה שאתר עשוה הקיבה דאיכח למדרש כו· ליתם דמיון דדרים הני דכתיי לה דכרה תורה כלעזן כני מדם · ופליגת דתנאי היא כדאיתא בירושלמי דפר' דמילה · ואפשר דלאו מכפולה דרשי· הכא אלא בלעזן יהידים כרחמים לקמן סימן ד' פרשה י"ג סי כ"ו:

ירידה היא לנו · ק"ק דאין רחוי לאחם להשתמש בתלמוי · וכל שכן שאינו מדרך המוסר לומר למי שמטיב עם אחד מידיקי היא לי שנגרמתי לך וכל שכן לשלטון וברוי שאפשי שרצו להתנגל ע"ד הכסף הסב בתחתו' הוקק לות' כך כי סיגן מהסדיוטות שיתנו עין בכל אתרים כי הם נכנסי מרן אסר כסף לה יחשבו וגוזנים לאחרים ואיך ינצבו מזלתם:

בין בזכותכם בין בזכו' אביכם ר"ל שהם היו זוכים גם מצד עצמם גם מצד אביהם וז"ש נתן לכם משמון מכל מקום · אבל רש"י כתב בזכות אבותם · ואם אין זכותם כדאי לזכות אביכם · ואולי כאחים מקום מצא נפשו גם אלו זו · ולא בהירה לכ' מ"ש כאן מכל מקום דמק עם כספכם גם אלו דמתי קנ"ל:

בין בזכות אביכם דאל"כ מלבי אביכם לא"ל:

כדורין כרבורת · גר' הילקוט הוא עכיד כמדין כרבורת ותו לא · וכן גר' רש"י ופי' כו כנרטר על שון שהוא רחב כך היה רחב ובאן · ולא ידעתי היאך דמי לה אקרת · ואחת הדל"ק ויבא אלי ויהנה משמע לה שהיה ככד מרוב שתנו שהשביע בטוב עדיו עד שהוצרכו להוציאו בידים:

ולי נראה שהוא לשון כרידה וקשור אלא שבא בצד' נוסחת ובניכו דחשוש דק"ל לר' חני דתדכתיב ויהנה אליהם ול"ק ויבא משמע שהיה אסור בבית האוצר וזה שזיר שחזר הוא לעיל לעיניהם אסרו ועיד היה אחכילו כו' ול"ת שהיה עשה עתה כשנין האחסר שעשה כשאסרו דכי היכי דהתם הוא לעיניהם ה"נ עשה עכשו שעשה כאלו מוציאו מהאסר והיינו ויהנה אליהם כלו' לעיניהם או שעכשו אסרו אחם והוציאו לעיניהם' כדי שיחסך שעד עכשו היה אסור · ונראה אח"ם לעיל כיון שיצאו היה אחכילו כו' היינו שנזה לאחר על כיסו שיתחסך אלין כאלו הוא פרחם עליו אלא כרשות אחרוני כדרך שאחרי אחר לעשיים ולכן כורך עתה לעשות כאלו מוציאו אהאוצר כרשות אחרוני כי לא ידע שיצא עד עכשו ואי לאו דאחם אפשיטא אחינא דנראה נגד גורה והוא עכין אחכולה ואחזק עיניהם שעשים לפנים כלומם גורה כאחרים · והכוונה שכדרך אחכולה שעשה כאחאוי אסיה לפנים כן עשה עכשו כדאי':

כזה שכך אחה אחיו על ד' חייה היה בכבל והוא כארץ ישראל: **אביך** אאלה כך לפי אחיו אלא לומר לו כפי אלא להוציא דבר רע אפיי אשוש אוציא דבה כדאחר כרים בפיהים אחר לו שאחה אומלת כו כדי שיהיו אחיו קיים · ולזה אשבה את נעמו ואכי חייה שפק אחה לה אשיבו כן כאחונה וכדאת אלא שהוציל ואחל לו על אכיו הוציאו אחזו שאלת כאלאו · ולי"ת לו אחה אחר לך כדין וכו' כאחאיים עלו אחיהו אחיה אשיה כענין לרחות אח יאוב · ואח הוכרך לומר לו אוחלין על החיים כו' ואכל אקום לה הוציאו הבשורה אפיו אלא אחר לו כפי' אחיך אח:

הזקן זה יצחק · דאי יעקב אחאי לא אהדרו ליה נחי אלוס לעבדך אלא ואאי דיוסף אחל על יעקב ויצחק והם לא כביכול על יצחק שכבר אח · ואכל אקום לא אחרו כפי' אלא להוציא רבה אפיהם כדלעיל ויוסף יכין לחו אשחיקחם אחנו · ואביכם הזקן אחר ויי כאלו כאב אביכם והזקן כחו שהם ירח: **זה** יצחק · ואף על פי אלא נזכר כבחוכי שבודיעהו אינחך דרך הכחוכי אאקברים כאקום אחד

ואחריכים כאקום אחר · כחו ואחאחרו נאלחה אחנשים לפניכו חולתו · אבל יש לאחוה אלא"ת אח יצחק כאוך זחן זה שעבר בין ירידחם הראשונה לאחרים וכין ירידחם השנית · וזה ת"ח שהרי עכשו היה יעקב בן ק"ל שנה כדכתיב ימי שני מגורי ק"ל וכשחת יצחק היה יעקב בן ק"ה שנה שהרי ימי יצחק ק"פ שנה היו ויצחק בן ס' שנה כלידת יעקב ואחת שכשהזקינו לו הזקן לא אחרו לו שהוא מי אלא כך אחרו לו היה אחר כחיי כנען נוהג כאחרים:

וגם הוא בן היה חשוב ואחשובים כעירו · והכוונה להודות ככבוד יחסם לעורך השעה · ויוסף הבין שהיה אי כיוקב לו שאחפק כדבר · ולא אחריך לחקור אחם אלא יראינו היה נפקוח' כעיניהם' אבל כשאוחם דרך אחה אחל גם בן על הזקן · ואח דקאחר יהודה ואאחר אל אחזניים לנו אב זקן היינו יעקב לבד שגם הוא לא קראוהו זקן ולא הזכיר את יצחק אלא הזכירוהו לו על אחלת היה לבם אב אלא אח"כ לאבקה הבו:

כי נטל את הגביע לפי שהיה אחנקש להסב לבניאין אחנו ולא היה יודע כיצד לעשות עשה כן כדאיתא כתכואחא ס' ויגש:

וטריח בגביע שהיה עושה כאלו אחנחש בו כמ"ש הלא זה אשר ישתה אדוני בו והוא נחש יחנש בו:

יהודה שהוא אלך יאב כראש ולפי זה הכבור בכבודחו כי כבור כמו גם אני כבור אחנשו · אבל כאחנחא אחר ואחר להם שייחי שבר שיהודה הוא הכבור שהוא אחכר אחלה אני דוחה אראובן הוא הכבור הסב ראובן בראש אחסובין:

כה ילידת ליה אחיה אישת הוערך לות' כן אחפי שגם בני לאה אין להם אם שקודם יהידחם לאחרים אחה כדאשמע אשאחה קברחי אח לאה · ל"ח שבניאין הוא הדומה לו אלא הכיר כאם וכן היה לו:

גבי דידי קרוב לו אבל הם בשלאן לבדם כאחורו וישוחו לו לבדו וגומר וכן וישבי לפניו ולא כגדו:

לפיכך ואיתאחו אחנשים דאי אחנחם יסבו כסדרן אחאי קא אחאחי דאי אחכבור שנעשה לשם לפיחם קרואים לפני אם אלים אקוני וישובו לפניו הוא ליה לאחכניה:

נתן לו יוסף כראש' כאנחות' ס' וגם הניח אחנות בשעודם נאחן לכל אחד ואחד אאן אחנה אלא נאן לבניאין אחנה אלא נאחנה אחנה לבניאין נאלא אשנת אחנה אלא נאחנה לבניאין נאלו אחרים ואחנשה הגבוחים ואחנוש לו גאחנה כל בניאין אחם אחנות ונראה שנלה לשם יוסף כי הוא אחיו בן אחו ואשאחשם כו נאחנו לו אחנוחיהם ובניאין ואחיו אשבו אלפי שניעדו יוסף לבניאין אחיק היה אפייסו וגם בן אשבו וכניו שיהיו כאחנה יוסף רבו לפייסו · ולאכי לית ק' לרז"ל הבא כאו שהוקשה להם כאחר שנאין לבניאין ה' חליפות אאלות לאם עשה דבר שיאקשו לו אחיו כדאיתא כפרק קאחי אאנילה דאשם שכבר ידעו שהוא אחיו ודרך אחם היה עושה קשה לאחר יראם לו אחכה יאחר אלאחיו אחל הבא אשבו אאיבו דרך אחה אלא דרך כיום לית לן כה · ואף על נב אאיבלאי אילאת לאחפרש דאחיו הוא יאמרו כי לא היה אשום אחכה אלא כאפייסו לפי דרכו שהיה אחנבר אאיהם:

נתן לו יוסף כאחב כעל אנשת יהודה שים אקשים דאם כן נר' כנרנרן ודשב · ולי ל"ק כלל פי' אין אחנו אעיקר אאחכל כי לא יקח יוסף וכניו אאכלם ויאבו לבניאין ויאמרו כלא אכילה · אבל אאנות אינו אנדנות הכלות כספעודה ואף אלא לא יאוייב שיאכל לאדם אדם והוא אוכל כעוב לו אכל דרך אחבה וכעוד אדכין לאדם אדם והוא אוכל כעוב לו ת"ק אב"ל כעני יוסף אשבחו נאחנו לו אנות שאת יוסף לבדו הוא שנאן לו אשה שלעכין ה' יהוה כנגד אחיו כי הרבה אשר היה לפני

ת"ח אשבחו

וכעיל פני' אדרש אחלי ע' נוחלך

ולקאן פני' וכאדר אחלי כפ' נוחלך

מ"מ התפרשי'

לפני המלך והרשה כאלו לפייסו מרכה להם מנות • ויש לומר דאם כן היה מטיל קנאה בשעורים כי לפייסו על מה שהטריחו לבוא לירכתם לפיס חו"נ, על אחיו ולא"ל כולי האי מי יאמר דאם כן ההכתיב ותרד משתע אלא ע"ז יוסף לבדו דא"כ ולבנימין הרבה מיבעי ליה:

דהדא הוה דכתיב ותרב משתה בנימין ממשתה כלם ותרב משתה בנימין ממשתה כלם עד היותם ה' ידות כנגד משתה כל אחד משה ואמלה שהוא מוסף עליהם ד' ידות וכעל תכתי יהודה הוקשם לו דמלישנא דקרא משתע שהיה לו ה' ידות יותר על אחיו • ותירץ שהיו כלם מוכלים כל אחד ואחד עם בן זוגו וכנימין היה מוכל לבדו ונתן לו חלק כפי שנים כאחד היה לוכל עם בן זוגו מלבד חלק יוסף ואשתו וכניו ומה שאמר הוא הנכון:

פקידה של"ה

עבין שתו ושכרו לא כן מתי עתו דליכא למימר משתו יחדו ושתכרו זה עם זה כדרך הסובים כמזרקי יין כי אין שכרות שיקל המלך בכבודו בכך ואפילו האחלב שתו לו לבדו ולהם לפרש וכל שכן שלא ישתו עתו:

אלא פי' עתו כאחרתו ולפי פשוט כזה חדוש הוא כתיב וישכו לפניו כ"ל דלדיוקא לתו עתו שתו ולא חוץ ואף על פי שלא כתב' הזמין שלא שתו משכר'היינו כ"כ משנה שהיו מנטערים עליו דמקמי הכי משמע בתחלו לפעמים מכלעדין למה לי יתו • ואם תאמר מיתא דדיוקא הוא דעתו כשתכרו וחזן מתכו לא כשתכרו מכל שהיה כשלמא שתו ויש לומר משם כן לשתות מרוחו:

לא טעם טעם יין שהיה מתענה על פרידת חביו ע"ד וכשר ויין לה מה מל פי:

אף קן לא טעמו שהיו מנטערים על יוסף שאחר שתכרוהו כתחרטו כדלעיל פנ"ק • ועכשו הוכרכו לשתות משני השליט שומנם שנתביישו להשיב פניו דיקס:

הדא הוה דכתיב וישתו וישכרו • ואם תאמר משם לא שתו דוקא שתו ושכרו • ספיר כדלעיל מכל הוא מכלן • ומשמ' ל' דמדשפיקים כלשון עתו ול"ק משם לשקוטיהנו אחת כמו כי טוב לו עתיך • ויתכן שעיקר טעם הדרשה משני שמשכרות מנוכה אחר כמ"ש הרב ואיך נמצא זה בשבטים יחדו וכ"ש שיספר הכתוב בגנותם לה"ק שבשבחם דבר הכתוב שזה כ"כ שגם לא שתו יין ואייך קרא מילתא בעלמא ולכן נוקמו בשכרות כדרך מי שמכורגיל ביין שבשתיה מועטו ישתכר:

הה"ד ויפתו • אם זה גם כן מדברי רבי לוי ק' אחר קמ"ל בעל המדרש כדרשת שמואל חמל"ש דא"ר לוי כו' לא ניל"ל אלא אחר רבי לוי כיון דהוא קאמר לכולא מילתא • ולכן כל' דרבי לוי ל"ק אלא כל כ"כ שגם כו' עד שרלוי אחתו וכעל המדרש מסייע ליה כהאי קרא לפי דיוקו עשו שתו אחרי כתבי זה דמיתי מ"ם בשבת פ' תולין ע"ר אלמי משום רי"מ מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעמו טעם יין דכתיב ולקדקד כיוד אחיו • ריב"ח אמר אף הם לא טעמו טעם יין דכתיב וישתו וישכרו עמו אלא כלל דבר הוא • ולפ"ז אפשר לומר דא"כ לא ניקי מוישכרו עמו אלא לאחיו מכל יוסף מצוד אחיד נפקא:

ו עברא הוה משום הכבוד לומר אחת לאחמתינן שלשלום יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב כדאיתא בריש בפחים וכפ"ק דתענית מייתי לה עובדא לדאיתי שרחוי לעשות כן ודע דבפסחים פרש"י טעמא דלעולם יכנס אדם בכי טוב שאחור טוב מפני החיות ומפני הלסטים • ובתענית פי' מפני הלסטים:

מ"מ הפסיקי' וכיוצא בהלו'

אי נמי אלא יפול בכורות וכבקשים שבעיר ואלא יפלילו עליו עלילות מרגל אחת לו נגנב • וכפ' הכונס אינה נחי להם דיכנס בכי טוב אקרא דלא תבלו אים מפתח ביתו ופס פרש"י מנעליו תפני המזיקין והלסטין • ולדעת ר"ת אין הטעם אלא מפני הפחתי' וכתב דרוך' בכנסת לעיר אחרת • אבל ביניהם מביתו לא כי יודע ליזהר ולהבי אקדים בניסת ביניהם וקרא דואחתם לא תבלו אים מפתח ביתו כיון דהוה סכנת חשוב כמו לעיר אחרת • ולדעת ר"י טעמא משום מזיקין • ולפיכך אפי' מעירו נריך ליזהר שיהא בכי טוב והקשו התוספת דבפסחי' דריש הך דרשה מהכתוב מור וכפ' הכונס דריש לה מאחם לא תבלו אים מפתח ביתו על בקר • ותירץ הרשב"ם דהכתוב מור לריך לעיר אחרת ואפילו היכא דליכא למיחש למזיקין כגון אחי יוסף דהוי י"ל והטעם מפני הפחתים וקרא דאל תבלו אים לעירו ומפני המזיקין • והכא מסך עובדא דמייתי הכא ע"כ למדנו דטעמ' דהבקר מור משום לסטים:

שמות י'

במדבר י"ב

דברים ל"ו

ירמיה י"ב

משלי י"ח

לאסתר ח'

יחזקאל ט"ו

ומכל מקו' אפ' שהטעם ג"כ מפני הפחתי' והיה רשה דכלהו מיתהנו בלילות וכדאמר בפ' היה נוטל חבל למד' שהיה מהלך בחשכן לילה ואפלה ותתירא מן הקופים ומן הסרקופים ומן הפחתי' ומחיה רעם ומן הלסטים אלא דאחכא עובדא לדחיה ללסטים ומייתי לה אכל משום מזיקין לא ילפינן מהכא דאחי יוסף י"ל הוו אכל ילפי' לה מאחם לא תבלו ונפקא מיניה ליזהר מביח לעירו וכדאיתא בשבת פ"ק:

ולביש זונו רש' נרים זונו ויפי' מנעליו: **אית** לי אחי כוכל לומר אלא להוציא שקר מפיו כי התורה אחי ודע לנפש החכם שהיה אור אלהי כאו' כי אלהים נשמת אדם והיותו בבית הבנסת גם כן אמת כי לשמח שם אהל בשמים וכל הכבדים והיה הכנסת ואין צורך לתשובה לשנות מפני הלסטים:

ז זה אחד מי' ק"ו שבתורות שבתורה כתב הרמ"ם לאו דוקא בתורה אלא גם הנביאים והכתובים בכלל שהרי כי ק"ו הללו אינן כלם מן התורה אלא מקצתן בתורה ומקצתן מדברי קבלה ומכואר הוא ופעמים יקראו רז"ל גם ד"ק תורה בהעברה • כרמשכחן כפ' חלק רבי מאיר אומר מנין לתחיית המתים מן התורה תן יכנה יהושע מזכה כו' תריב"ל מנין לת"ח מן התורה שנאמר ואתם הדבקים וגו' אמר"י יוסי כיוצא בו מנין לת"ח מן התורה שנאמר קול כופיך בשחו' קול וגומר ת"ר טבי מאי דכתיב שמול ועוגר רחם מכאן אמרו לאומר אין ת"ח מן התורה:

זה אחד מי' ק"ו • כ"ש מאי נפקא מינה וכן כל הני דחסיב ואזיל ופוק דזיל קרי בי רב הוא • ואי לאומר דמהני ילפינן מהתורה כדרשת בק"ו בתיבי ירוק ירק שני כדאמי בריש נ"ב • ואי דמשום דאית בהו פירכא קאמר בק"ו יפים הם ולא חשיבי פירכי דנביי הן בסף וכו' אינה למפרך דמה לכסף דליתיה אלא ממונא אבל הנביא דעבוד לנחש בו יחפנו בו ועוד היכי קאמר בסף אי זהב בשלמא בסף אתו בק"ו אבל זהב מכלן אלא חשיבא לר' פירכא דלא ס"ל טעם הנביא היה מנחם כדלעיל אלא כי' שבדעה ובינה מסגרת ידע טעם גבוהו כדפרש"י אי טעמא במנחשים עליו ויגידו לו מי גנבו כפי' הרמב"ן או טעמו לנחש

וסימן

וסימן להצלחתו ולא תסתכל מילתא שיתכוונו כפי כחם ע"כ • ומה שאמר כסף זו והב פי' הן שיהיה הנפיש כסף אז והב לא יפות לשעתו הכסף התיוסב ומולי לכן ת"ל תנין דכסף אז מנין דהכא • ונבי הן כי ישראל לא שתעי אלי תיכף למחרך מה ליסרהל סכן היה לרם קוכר רוח ודין הוא להם שלא ישחטו לף על פי שהוא לטובתם תאמר לפרעה שתין לו קוכר רוח ויש לו לשחוט לף על פי שהוא לרעתו:

ולא תשיבה פירכא לתסס שהוא כשרן ק"ו לא ילא מסכסכה שלא שתעו היה תסכת הקוכר רוח והעבודה קשה ולכן דן אותו והכתוב תעיד ואומר שסכסכה שלא שתעו היתם מחתת קוכר רוח וזה נפרך ק"ו של משה וכמה שאמר הרח"ם ומכל מקום משה שכיר ילף ק"ו • ותניא ירוק ירק כפניה משה שתיני ק"ו ומה כן ק"ו לשכינה י"ל והיכי קאמר תסנר שכינה יתיה ולהכי קאמר ק"ו הוא ולא ילפינן מלא ז' דדיו לכם תן הדין להיות כשרן כדתיתת כריש ת"כ • ונבי הן כעודכי תי שהכם תתרים הייתם תיכה למפרך תה בעודו תי שהיה להם תלוג' בחנם כי הארן תולכת יושביה והנם חוק הוא תחד פחדו לנסול בחרב וכטורת הדרך ותקנר נפש העם בדרך דברו בתלהים וכחשם וכתן אתרו ונפשנו קנה בלחם הקלוקל ואתרו נפשנו יבשה תין כל זכריהו תת הדנה ותו יתכילנו כשר • ונתי תריך לפי שלא היה תיס לעדה ותרב העם עם משה תאתר אחרי תותו שיכנסו לארץ וירשוה:

וישבו תיס תחת נבטו בסשקט וכשחה שלא יהיו תתרים עם ס' ולא תשיבה פירכא דלא תיירי אלא כתרי על ע"ת כתה שתתי' כי ידעתי אחרי תותי כי הסחת תשחיתון וסרתם תן הדרך וכל תקום שבאחר הסחתה היינו אלא ע"ת כתו שלאחרו תוסחתם ועשיתם פסל וכן וסרתם תן הדרך וכתי"ם בסדר רשה וסרתם תן הדרך ללכת אחרי אלהים אחרים ואתר עם תכלן תסעוכד ע"ת סר תכל הדרך שנטוו ישראל וכעגין ע"ת שפיר ליף ק"ו שלם כעודו תי תוביהם תתיר והוא תרחם להם כבוד ה' פעים בפני כסיני ועושה להם כתה נסים עכ"ו תרו ושבטו בשנל וכבשל פעור כ"ם אחרי תותו • ולהיכי דתייתי הכי תייתי כתי שתרת לות' כי תשיבים אלו כאלו:

ואיבא לאתר אחתי לא תייתי כתי תה שאתר כירתים כי הנה בעיר אחר נקרא אחי אלים אתכי אחל להרש ואחם הנקה תנקו לא תנקו • וכן כאוב נבי תדום הנה אחר אין תסכסם לשאות הכוס שתו יאתו ואחם הוא נקם תנקה לא תנקה כי אחם אחסתם • וכן הנה האתרים ואתי האתרים לא יכלכלוך אף כי אנית הזה אחר כניתי • וכן שאול ואתדין נגד ה' אף כי לבות בני אדם וכן לא נאוה לכסיל תעטון אף כי לעבד תשול בשרים • וכן וכח רשעים תועבה אף כי בזאת יכיאנו • וכן הן בעבדיו לא יאתין וכתלאכיו יאשים אשלה אף שובכי כתי אומר • וכן הן בקדושיו לא יאתין ואתים לא זכו בשיניו אף כי נאשר ונאלה וכן הן עד ירח ולא יאשיל אף כי אנוש רשה • וכן שתתיי שחזו עאורי דרכך אף כי אכבי אעכנו • וכן הנה שני המלכים לא עאדו לפניו ואיך נעאוד אכחנו • וכן הנה כה אנשנו אשר נשבו שם לעזרה להנעל אפני אלך אשור ואיך נאלט אתנו וכן הנה אשר בניתי אני הוא ואתה אנקה לך נדולות • ויש לומר דלא נקט אלא הק"ו אלא ילפינן לאנאר מיניהו כי לולי הק"ו לא הוה ילפינן מידי דנבי הן כסף ונומר לולי הק"ו נאה יאתן שאינם נבנים ונבי הן בני ישראל לא שתעו ונומר לולי הק"ו אכ"ל אלא יאשעו פרעה:

ונבי ותניא ירוק ירק לולי הק"ו ואתרי דו' לא ילפינן ו' דאסברת אפילו טוכה ואכינן דטוכה לא אתריכן אתי שנה ז' ולא אחו' אז' ונבי הן בעודנו אי לולי הק"ו אכלים שאחרי מותו יאחיו:

ונבי כי אח רגלי נו' שעניכו דאסבר הזכות אאותם של כוכבנכר לכניו ילפי' לרבויו לנו בשביל אכותיכו הקדושים כדאיתא כל' אלך לא הוה ידע שרוי היה אתרעם ידאים ואומר אתום דרך רשעים בלאה כו' כדאיתא אשם ונבי הנה אנחנו אם כיעודה לולי הק"ו לאה ידאו אלכת קנילת ונבי הן כדיק לולי הק"ו אלן דרשם יאומם אחר שאנו רואים אותו אוכלה כשולם הזה • ונבי כשנון הכירה לולי הק"ו אכלה אם עשו כאחר אתדוכות • ונבי הנה כיעותו אתים נותר לולי הק"ו אלן שאפני שאני קנאתי אכלה אם תוכו נאר לא יכלה אלא • ולא אחר העניש אף שאני קנאתי אכלה אם תשחר לאקוש לאלאכה קנת יאכל עץ הנשן לפי שאף כיעותו

אתים לא יכלה ילפי' דכ"ש כהריחו אם • אלכל בכל הני דכאיבנא אין כורך לק"ו דכאילתו יכינן לאילתא אפיר ולא נקטי ק"ו אלא לאופרא דאילתא דנבי הנה האתים נו' אי לא ידע כי איה כית אחר יכנו לו • ונבי הנה שני האלכים כוולת ק"ו לא יעאדו לפני יהוה כי ידעו כחו וגבורתו ואאתים ה' הוא ידוע נם כן אאתלה:

ונבי הנה כה אנשנו כוולת הנאנשת שבי אנדים יחד היה נבורת אלך אשור וכבשו כל העולם ויפחדו אאתנו • ונבי הנה אשר בניתי כי כוולת זה לא היה זוכה כרוך כן כריש לנבואתה כמ"ש הרב כי אולי הנבואה באתנו נדולות • ונבי אחית הכוסות פשיט' פיאקש ה' להם בעל כרחם ואין כורך לו לטענות • וכן היות ה' אוהב לב יחוד כלי ק"ו וכן שלא יהות לאבד לאחול יחוד וכן שזכה הרשעה אוכה בזאת תועבה אכואתר בכפניו • וכן נבי הן בעבדיו נו' וכדומה שפלות האדם יחוכה כוולת ק"ו ויהיה האדם כלתי ווכה כדין עם ס' יחוד נם כן אעבודו ויכה אאתרי אותו ויכה:

כן ואיך יאשעבי פרעה והכי קאתר' אאת כבי ישראל שהוא לטובתם לא אתרו אלי פרעה שהוא לרעתו לכ"ם • ואת שלא השיבו ה' על זה כתו שהשיבו על טענת ואיכי שרל שפתים כאתתר ויבבד ה' אל משה ואל אהרן ויפרע' לפי שאתר משה ואני שרל שפתים נרע לו להקדום כרוך הוא את אהרן להיות לו לפה ולאלין • השיב הרח"ם ז"ל אאכי שכבר כתב למעלה ולא אתרו אל משה אאקור רוח ואעבוד' קשה ווו היא פרכתו של ק"ו ואתרי"ם כשדן הק"ו אאתלה לא ידע שהשכה שלא אתרו הוא אאפני קושר רוח וכדהשיבתה לעיל • ולא הכישותי דאריו כי אם יועיל לאשה לו אה שאתר הכאוב ולא אתרו אל משה אאקור רוח כשנשבקה האור אאתר כך הלא בפשש היתה אתרו להודיע הדבר לאשה:

אנינם לשיטי האשובה אכואתרת כי כת"ם וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה כו' היה אשיבו על ענין אאיצות פרעה שהרי פרע"ה שדבר הניוי אהו אאורם כפ' שאתר שדר היחם ושם נאתר אתם תדבר את כל אשר אנוך נו' ואני אקשה את לב פרעה כן ולא ישמע אליכם פרעה ונו' על והוציתי את בני ישראל אאוצם:

קיז לשכינה י"ד שלא דיו לבמה תן הדין להיות כיודין כדאיתא כרים ת"כ וכ"ם היא דאף על נב דאיכא תנא דלית ליה דיו ה"ת איכא דאפריך ק"ו אכל איכא דלא אפריך ק"ו כי הכא לכ"ש אתרינן דיו כדאיתא כפ' כיצד הרגל • והא דאתר ק"ו לשכינה י"ד אר"ת אאוצם דאתרי' כהאפלת שהאב ושם נותנים בו כל אחד ה' דברים והב"ה נותן בו ו' דברים • ויש אאברשים דנקט י"ד יוסף כנגד בני הסנרות דאין הסנר פחות אז' ימים • כן כתבו התוס' כפ' הנוכר • וכעל הברייתות כתב ז"ל יש אאקשים על הא דקאתר ק"ו לשכינה י"ד יום וכי נתן הקבה לפרך אביו ואתו אנל שכינה וברחם דהא חויא שהשוה אקלל אביו ואתו למחרך ה' דכלם כשקילה דק אאנרך ה' כאלה ואקלל אביו ואתו היינו כאלה דהלכה כרבנן דאתרי אין אלה דק עובד ע"ז ואנדף את ה' היינו אאנרך את ה' ויש אשום תוספת על זה ולכך אוסיפים לכל הפחות שאתו יכולין להוסיף ויהיינו הסנר אחר ולכך ל"ק י"נ יום דהייט כ' הסנרות דיום אחד עולה לכאן ולכאן אשום דהזינן אשום כבוד שכינה תוספת אלים אלא שייכא אאקלל אביו ואתו כלל כן בוסיף הסנר שלם יותר אפני כבוד שכינה • עוד טעם אחר כי אין אנו יכולים להוסיף רק אאלה אחת דשם קרוי אה אתת לנלוי לנו דין ק"ו ואם כן בה נפ"ל אלא לשום שם כן אשנת אשנת אשם כאת להוסיף לא ידעת באה וכן כרוך לומר כאחר עשה ק"ו להוכיח אלישי כתרומה כו':

קיח ואף כי אחרי אותי אחר כשסיקתא אלאת אסיו אאכיסין אחשה יותר אכל נביא ואחזה:

קיט ואיך אתחרה כו' וק"ו ואיך אעשה כו' אניאם על ח' ואביא אחי אאלים לדבר ואידום הענין כדנרסינן כפרק אלק שעל אאתר ידאים נדיק אאתה ה' כי אריב אליך נו' אדום דרך האמים בלאה האיכוהו כי אח דנליט רלאה וילוך נו' אצל לאאם ס' אאתר יכול אני לרוץ נ' פרשות לפני האסוסים כין כפני האים נוזלין לו רגלי ס' רק לפעמו נ' אילין כיבשה ונלאה אאחרי לו ואה לפני רגלי כך לפני האסוסים עאכ"ו נ' אילין כך נ' פרשות עאכ"ו ואה כיבשה כך אין כנני האים עאכ"ו ואה בשבר ד' פרשיות שנלאתי לאותו רשע שרץ אחר כבודי אתם אתים כשאני אאלם לאחרים יבחל ויעקב אאבו לפני

ע"ת המפרשי

כסוסים עתיכ"ו ומה שאתר ואיך תתיחרם לת הסוסים הוה הק'ו הוה דקאמר ומה לפני רגלי כך וכו' ומה שאתר ואיך תעשה כנ"ל הוה הק'ו באתר דקאמר ומה כיכשה כך כו' ופי' וכמרן שלום אתה כוטח ודיכה זו כיתה כאתן שלום אתר אתה כוטח ומה כן תעשה כנ"ל כדפרש"י בפי' המקרא והה דלא קאמר המקרא נמי הק'ו הכ' ג' מילין כך נראה שכוונה כנ' משלים מלו שהשלמים יתחלפו מזולתם כמעשה המלות כנ' עטיים הפ' בכמות המלות והכ' כאיכותן והכ' כזריזות וזה כי השלם נפשו לא תשבע מהרכות תורה ומלות חכולות חכולות ושאיכו שלם וכל שכן פרשיים שם יעשו מלות יהיו מעט לעתים רחוקות והשלם יעשה הקטות שיש כהם חסרון כיכ וגער גדול וחולתו לא יעשה אלא הקלות הכלתי מטריחות ארכה והשלם יעשה כזריזות וזריזות כרוך אחר הדכר כפל לכבו וכפל נפשו וחלתו לא יעשה אותן אלא כעצלה וכבלוש שתין לכו שתה כהן לגמרי ואומר ג' מילין וג' פרשיות כנגד הכמות כאלו הוא הולך הרכה פרשיות וזה מועטות ואומר ומה כיכשה כך וכו' כנגד האיכות כי הגדיק ילך כדרך קצה ומטרחת וחולתו לא ילך אלא כקלה ואומר ומה לפני רגלי כך כו' כנגד הזריזות כי שיעור הדרך הת' כעלתו יתחלף הרגלי מהסוס כהליכתו כי הרגלי ילך למטו והסוס ירוץ כזריזות ומהירות והיות זכות אכרהם יצחק ויעקב גדול מזל שנתרצה כזכות אין צורך להביא עליו מזל כי אי לא ירצ שנתרצה לא זכה אלא כד' פרשיות והלכות אין מספר לזכיותיהם אכל מה שהרבה לו הוא שהפילוזכות שנתרצה עמהן הם הפרש ביכו וכין זכות האכות כאיכות וזריזות * והמ' פי' התקרא על אנשי שכתות ויושבי יהודה וירושלם שהשב ירמיה שאיכם רשעים כאנשי שכתות והוליכו ס' שיהודה וירושלם יותר רשעים מק'ו:

אף כי רשע וחוטא ואף על גב דאשכחן כמה רשעים מוצלחים כעולם מ"מ שלם לשוכאין אל פניו להאכידו ילפינן מתשלומי הגדיק כעוה"ז לתשלומי הרשע כעוה"ב וכהאיה דאתר לעיל פ"ה שם למכשיטיו כך ק"ו לעוה"ר כו * ועי"ל דלעתיד חלול ה' מיירי דאין מקיפין כחלול ה' כדמייתי כפ"ק דקדושין:

ונראה מז"ש כתנחומא הן גדיק כארץ ישולם זה משה אף כי רשע וחוטא זה קרח ועדתו * וכ"ל שכחטאת שם בו חלול ה' מדכר כי כזה ישולם אפילו לגדיק כמה שאתר יען לא האמנתם כי וכן לרשעים כתו שהיכר לקרח ועדתו שרצו לחלל גאון התורה והמלוכה:

וכן' כשאר מדיכות לפי מה שאתר כשלמי פ"ק דמגלה שכח תלמד וכשרו על פיו ופרש"י שהרי התחיל לדכר כלשון כעם וכפו אתר מה שתלמד יהיה הק'ו כך ומה כשוכן הכירם שהיו מדיכה אחת כך כשאר מדיכות הרכות מה עשו ולפי שאתיתו רכים * אכל לפי פשוטו לפרש אינה כשוכן הכירם שהיו עיר אחלוכה ויש כה כמה אוכלשים לא הרגו אלא ת"ק כשאר המדיכות שהן קטנות ומה עשו ולפי כי מעט הוא ולכך מה שתלמד להפיס דעתך עוד כי מעט אשר היה לך לפני:

הנה כהיותו מתיש הוק' לי למה הזכיר זה הק'ו שהוא כנגיחים כתר של כתוכים לפניל * ושוב ראיתי כילקוט שמואל רמז קל"ב שלא כתנחומא אלא ט' וכתנא כתוב כשם רכי' קולניומ"ם אית דתני וז"ל וכן כי' כיחזקאל זה הכתוב הנה כהיותו מתיש לא יעלה למלאכה ק"ו אף כי האם אכלתכר ויר' שלכן הודפם פה כאחרונה שלא נאמר כמדרש אלא כהגהה:

ח עשרה נכי אדם כו' משום דק"ל מאי נם עתה כדכריכם דאמרת אתו שעשה כדכריהם וא"כ היכי אמריכן אשר יאמר אתו יהיה לי לעבד ואתם תהיו נקיים והלא אין זה כדכריכם

ויאמר גם עתה כרכריכן הן הוא * עשרה כני אדם שנאמצא אחר מהן כנגיחה אין כולן כאסירא אני איני עושה כן אלא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד * ויחפש בגדול ההל ובקטן כלה * ולמה עכרכן שלא יאמרו יורע היה היכן הוא מונח * וימצא הנביע כאמתחת בנימן * כיון שנמצא חנביע אמרו לו טה נגבא כר נגבהא * אמר להון גבראדיוסף יש כאן * שעירים יש כאן * אחים שמכרו אחיהם אתמהא * ויקרעו שמלותם ונומר כרבי פנחס בש"ר הושעיא שבטים נרמו לאבותיהם לקרוע לפיכך לקו גם הם * ויעמוס איש על החמורו ונומר חד מנחון הוה נסיב שעוניה כחרא ירא ויחיב ליה על חמריה * וישובו העירה ונומר * אמר רבי אבהו מטרפולין היתה ואת אמר וישובו העירה אלא מלמד שלא היתרה חשובה כעיניהם אלא כעיר של עשרה כני אדם:

ט ויאמר

כתוך המלות

סהם חייכו את כלם שאמרו אשר ימצא אתו מעבדך ואת ונס אנחנו נהיה לאדוכי לעבדים לזה אמר שפי' שכן האמת כדכריהם שעשרה שנמצא אחד מהם כגניבה כלם נתפסים כ"ש כאן שכולם שותפים כמזונות ואין אחד יודע אי זה מהם גנכו כמדרש החסד שלא יענישו אלא הגונב כלכד ו"ש כאומות נס עתה אף זו מן הדין כדכריכם כן הוא שכולכם חייכים כדכר שעשרה שנמצאת גנכה כיד אחד מהם כלם נתפסים אבל אני אעשה לכם לפנים משורת הדין * והרמב"ן כתב דאין לשון נס עתה נופל יפה על הפי' הזה:

כפנירם

ואולי יאמר נס עתה שכדכריכם כן הוא שהשבט אשר ימצא אתו יהיה לי עבד כלכד וככן הוא וכי' כלן כאסירה הייכו שכלן גלכדים:

אבל אכל מכל מקו' לא יהיה העונש כזה כפי' שמי שנמצאת הגניבה כידו הוא נעכש כיותר והשאר חייכ נעניכים אלא משום חולק עם גנב מסגרת לו משום חוי לרשע חוי לשכנו וזהו כדכריהם משם שהעניקו אשר ימצא אתו כמית והשאר כעבדו ולא כדברי הרמ"ם ז"ל שכתב שלכן הוסיף רש"י וכתב כן הוא שכולכם חייכים כדכר ולא הספיק לו עם כדכריכם כן הוא החתם להודיע שאמאר כדכריכם כן הוא אינו אב דק על אחד אבל כולכם נתפסים על כל אחד משם שמי שנמצאת גניבה כידו אחסירה משמע שכלם שוים כעונש שם כאיתה אם כאחלוקין אם כשאר מיני עונשין לא שהגונב כאיתה והשאר עבדים כמו שאמרו שם ומה שאתר שם אשר ימצא אתו מעבדיך ואת לא אתרו אותו אלא על דרך נוחתא כעלמא מרוב מרירותם והרחיקו על זה שהרי כשאתר לשם מה המעשה הזה אשר עשיתם זו הגינו לו הגנו עבדים לאדוכי גם אנחנו גם אשר נמצא הגניב כידו ולא כתב שאתר לשאר על כיתו אשר ימצא אתו ואת ע"כ * כי אין האוכן מאומר כלם כסירה שכלם שוין כעונש אלא כדפי' * וכן הביא גרוד המור בשם המדרש גם עתה כדכריכם והלא לא השיכם כן:

אמר רבי אילי אתר לשם יפה אתרתם וכך הוא הדין עשרה כני אדם שנמצא כיד אחד מהם הגניבה הוא נהרג והשאר ניצולים כסירה שיאתר לשם אלואי שקכלתם אתכו לא היה נוהג ואני אילי עושה כן כו' ומה שאתר רש"י שכלכם חייכים כדכר הוא לומר שת"ם עשרה שנמצאת אחד כגניבה אלו כסירה אילו נתינת טעם על הגבלת העונש שהם גבלו ממם לזה כתיתה ולזה כעבדות שכבר הפסיר הפסיר כמיני עונשים אחרים עם היות אי שנמצאת הגניבה כידו חמור כעיניהם מהאחרים כלו אתמר אשה יהיה עבד לעולם ולו לומן מוגבל או כפדים כתתון וכיוצא אכל הוא נתינת טעם למה הטילו העונש על כלם כי כזה נדקו מבלי שנדקדק כתיבו והם כדקדוק דכרו דכריהם להחמיר כעונש למי שנמצאת הגניבה כידו כי כן הדין והרמוי כולאי ואין דומים ת"ם אחר כך הכנו עבדים לאדוכי גם אנחנו כו' שאחר כך שנמצאת הגניבה כיד כניימן הוכרכו לעכות את טענתם ולהשמיט התיתה דחמירא שכנמצאת * והרמב"ן טען על פרש"י דמדברי יוסף חלילה לי מעשות זאת יורה שאין מעכבין סיהיו כלם נתפסים כגנכה ולכ"ת חלילה לי כי עושה כל אחד ואחד חלילה לי מעשות לכם אחת כי אין חיוב כעבדים שנמצאת גניבה כיד אחד מהם כלתי אם נועדו יחד לגנוב ולקח ג' מהם הגניבה לדעת כלם או יתחייבו והשאר שם לתקן לפרש"י שאתר יוסף חלילה לי מעשות זאת שהיתה לכם אחרת שלא כיתי אפשר שתאכם ואתר לכם ואתם תהיו נקיים כי אני אקיים דכר עבדי:

והראם כתב שאין טורך לתקן זה שפי' חלילה לי מלחשוד אתכם כדכר הזה עד שתהיו כלכם עבדים מן הדין כי כן נמצא כמדרש זה כקצת נסחאות אתר להם יוסף ח"ו שאני חושד אתכם כדכר זה שאתם פדיוקים נאמרים וכו' ואפי'

התעוכות

מ"ת הנסיוק' התשובות נלוטות:

ובעל העקידה הביא שהשופט הנוהג לפנים משורת הדין טוב הוא ומלמע קוטרים בו וגם זה נכון ' אבל סדרתכן לדיליה פי' שמתחלה היה מתפיס את כלם לאחת שלמחר רעה תחת טובה והם פטרו עכשיו בחמרם אסר יחמלו אתו ואת כי הוא הגנב וגם לאחרנו הקשיים מן הגנבה נהיה לעכבוש הנה דעתם לומר אסר יחמלו אתו הוא לבוד היודע בגניבה כי אם היו כלם בגנבה לאת יאות זה ויחיו הם כי הדין הוא שוה לכל הם שהיו כי לא יהיו בחחים בגנבה רק קנסו את כלאחם שיהיו גם הם לעבדים ולכ"ת לאם גם עתה אחין הן החשבנו לאחם

תהלים ע"ב נועדים והמלחים יחלו אבל הקל כדבריכם כן יהיה והוא דברי רז"ל שאמרו ' כני אדם שמחלין בגניבה אין כלם בסירה ע"כ ' ולפ"ז לא הוצרך ל לתקן הלח אחמר גם עתה ' ומכל מקום הפי' ל"ל עיקר וכדפרש"י גם קשה לי על פירוש הרמב"ן דלדידיה נמי יקשה מ"ם על פרש"י שאחמר הגילה לי לחשבש שאין חשבש פיהיו כלם נחפשי' וע"כ:

ולכה עבד הן כלומר אף על פי שהיה לו מקום לאחם לאחת כאחחת כניאין ולא יבטרך לטרוח בכלם כמו כי הסבר מוכחת יותר כו אי כשמעון מהשאר שהשיבו הכסף בחחתחותיו והם בחזקת נאחנים אבל שמעון ובניאין שלא קוחזקו כזה משחברת שלו אלם הגנב על כל זה עשה עצמו כאילו יודע בהכלל זה בדי שלא יהיה להם סוס בחרון אף לומר יודע היה היכן היה וכח בחשובה לומר כי רמוי להקדימו מהשבש הענוב:

כה נגבח בר נגבחה כלומר אף אחשבח הרע הזה שהיית נגב דומה לאחך שנגבה את החרפים ' וכ"ל לדייקי לה אחה שלח נזכר שהשבו בזכותו כלל כי אין שפק שהוא יכבש להכיל עצמו ויאמר כי אין זה אלא אחקדה או שלוה כדבר הכסף החוסב כפי אחחתחותיהם והיה להם לומר כן הדבר שהשבה כריכה לכך ואחלה קאמ' דבר אזה נר' שגם הם החחילו בגנבתו ולזה אמר שחחלחתו משחמה ובאחחתה מייחי סייעתא מכאן כתפיו שכן דגרסינן כחם היו עומדים ואחכחטין לכניאין על כתיפו ואומרים לו אי גנבת כרא דגנבחא כייחבו כן אחך את כך כייחב אחך את אכיאו בחוכן החכות שהכיאו בכתפיו וכח אחחרח שכיאה כין בתפיו חוסף עליו כל היום וכין בתפיו שכן:

גברא דיוסף ים כאן ' פי' היה כאן אחיהו יוסף אשר אכרחם אותו לו היה כאן כעיניהם משחטח עזיה וטכלאם בחבחתו כדאמ' אין לח אבותו אחים שאחרו לאחרם לאחרף אותי שחפילו לפי דבריכם שאני גנב אין הטיבי שוה לאלכם כלל ואחר זה כניאין כאר נפשו אעפ"י שלא ידע הדבר בבירור מפני שהסברה היתה מוכחת שהם אברוהו והטילו בחבחתו בדם דהיכי ליחחרחי להם לאחות בחבחתו והסברה קאחר שהנאחח שעיר עזים לפי שדמו דומה לדם האדם כלעיל:

חד מנהון שהיו כעלי זרוע שכל מ' לבדו היה טוען משאו כלי סייע וזלחו האל"ף והעמיסו על חמוריהם מיכאי ליה כמו ויקרעו שחלותם וכל הסברים שחזכור כהם בלשון רבים ' אבל מ"ם שחחדש יחא לח ידעתי מהי דייק לה:

ואת אחר ויסובו העירה ' ואע"ג דכל מקום שנאחר עיר היינו מדינה גדולה כדדייק ברים מדרש שאסר מעבור בחוך העיר בחוך ירושלם אפשר דאחגרים שהיחה גדולה מאד מירושלם לח מיקריא עיר ' מ"ק אחתי ל"ק ליה נבי הם יכחו את העיר ונבי כנאחי את העיר ' ואעפ"י ל"ל דאחם אפשר לכ' עיר קטנה שהיחה סחוך לאחרים כדרך האדולות שהיו להם עיירות קטנות סביב חון לחומה ' אבל רש"י בחומש כחב והוא לומר בעיירה העיר כל שהיא ' ולפ"י אפשר אעיירות דרים בחחת לאחיר העיר כל דהו דאל"ף ויסובו הוה סני:

שלי ' פי' אדם לענין האלחחם שהיו השבטים אחיהו כח כלעליל:

ט' **כזה** נאחר בכסף רחבון אבו' לאחר אה נדבר אפם לפ' בכ'פנים או שיר' אה נאחר אה בחחר והלח הכל גלוי לפניך ואין לנרך לנו לדבר כאו אה נאחר לפניך יוסב ורוסס וכו' הלח הנסחרות אפם יודע או אפילו אה נאחר להשיב על חוכחתנו יודעני כי אין לנו להשיב וכ' הפי'

ט' **ויאמר** יהודה אה נאמר לארוני ' אה נדבר אלא בכסף שני ' אה נדבר בכסף ראשון ' אה נצטדק בנגיע ' אה נאמר לארוני בלעשה הטר ' אה נדבר בבלהה ' ואה נצטדק בדינה ' אה נאמר לאבא בכאהן כנען ביוסף ' ואה נדבר בשמעון ' אה נצטדק בבנימין ' אם נאמ' לך השאנו גלוי וידוע שלא השאנו אם נאמר לך שלא חשאנו האל"הים מצא את עון עבדיך אמר רבי יצחק מצא בעל חוב מקום לגבות שטרו ' אמר רבי יצחק כוה שהוא מוצא את החבית ומעמידה על שטרית ' ויאמר הלילה לי ונוכר רבי הונא בשם רבי אחא נער פורפיריות ' האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם ' אמרין ליה השלום דבוליה נשמה ורוח הקדש צווחה שלום רב לאוהבי תורתך:

פרר

מ"ת החפרשי' ולעיל פ"ט

ועוד סהוא סופר דברין בלומדו החלוים חבא אח עון עבדיך סבר' אחין להם זכות:

ואם רבה לומר אחין להם לטעון אחי תיהי סהיה להם טענה ואי אחר להם סילמדו זכות דלאחר אה נאחר ועוד כפל נאחר נדבר נעטדק לפ"ל לכ"ת סהלוים נאחרו על הכוונה הם' כנגד לאחר זבוחם על הגניבה והכי לאחר אה נאחר כו' נלוי לפניך זכוחינו שהכל עלינו סהרי כסף רחבון החשבה בחחחוחינו אחה יודעת כי כלא מדעחנו הושבה סהרי אנו האחנו אותה ולא רבה הפקיד לקבל וכן כסף שני ידוע לך פשוחה שם כלא מדעחנו כי אוף חנאחנו כשפנו פחקלנו אחר שנאסר לפקידך וכן הוא ולאי שנין הגניב:

ולפי זה יהיה פי' הלוי"ם חנה וכו' אחין זה אלא כחטח אחר שהשיבוהו בעלילה או וכדר' דכשאוף סיהיה הגנלה מלמדין הודאה על עצותיהם כלומר ידעתי כי חטחתנו ככול ואלכל כי אה נאחר כסף רחבון שנאצא בחחחוחינו ונגוב הוא לאחנו ואה נשוב על שבני וידעני כי הל"ם חנה פלגו:

מכל אקים עיקר כוונחו סיכין יוסף כי ענין הגניב כענין הכסף שהכל עלילה כי אדבר הוא על אין שומעת ' ונשוב כירם לאוחי על הדרך הכ' אלאר אה נשטען ללאחר עלינו זכות פאף על פי שים לנו עוונות הנדידים אחרים דהיינו חשבש אחר ליהודה ושמעון אלהים לרחמן ואם אין דינה שהרגו בשכורה שמעון ולוי אח אנשי שכם אחר שכלו ברית והרי אביהם קלף על זה וקנאתם של הכאר כאו אלור אכם כי עז והשוכות החלו הכשיעוני והיינו החלוים חנ' אח עון עבדיך ולפ"ז יחכן שפי' לאחרוני לאחרון הכל ' ושוב פ' אה נאחר לאחרוני שהוא כענין יעקב אביהם וכוונחם שהם כוחרים כעבדות כי אילכה אוכל וירחו כרעה אשר יאחו לפניו ולא ידי זה אלא כי אה יאחרו לו על יוסף ר"ל כאחי יאחשוכו עליו ולא די זה אלא נעשו על פניהם ואין יכולין לפניו שהוא אסרו כילים ויאחר להם נעמו רעחי ואין שפק לא שהלוים חנה אח עון עבדיך להפיאחנו לגרה או שלא נוכל לסבלה ולכן הגנו עבדים לאחרוני כי זהו הנוחת לנו:

אבל ק' אחי אה נדבר בשחעון דקאחר כי הרי הוא שולח עמהם אח שחעון ואחה אחיון דכשאבר כל הימים החלה עליו אעפ"י שעשה יאחור כבר עשה הנער הזה רוסס כעומו לפי טבע וקנאתו ואין לו אחורה ' ויילקוט השמעוני אלוקה או דאה נאחר לאחה שכאחרן כעצן:

ושוב פי' אה נאחר כו' אה נדבר כו' שהיה לאחר כאחחלה אה נאחר אה שלא חשאנו גלוי וידוע שלא השאנו כפ"ל עיקר ואה נדבר לומר שלא חשאנו כי הרי סור אחוז לפניך כי החלוים חנה אח עון עבדיך ' וכי' אה נעטדק לפ"ז אה יעדק כין כ' חלקי הסוחר וכאה חשלה החשקנה כענין זה והכה החום והכפל סותרי זה אח זה כלאן ולכן על כרחנו הגנו עבדים לאחרוני כי ידענו שהחום יאחר יוחר מהשבל ' ולאחיי אי סרנה לפ' כל עניני אלו יאחר כי הכוונה כחחלה לומר סרנה יהודה לומר כל אלו הדברים יאחי ולא הונח לי אכל הם פירושים שונים ואעפ"י שלא נרים ד"ח ד"ח כי כן מנינו כאה פעמים ' וכרור אמור הניאו כאלוקות נבדלות ונרים ד"ח כאלו:

נער פורפיריים ' פרש"י כאחם אחנער כנהו ואומר אין לי כזה כלום ולא אנאחי טעם זה ויר לי שהוא דקשיא ליה אחי לענין החלוחם שהיו השבטים אחיהו נופל אלא על דבר

ת"מ המפרשי

דבר מגונה כדפרש"י גבי חלילה לעבדיך עשות לשון נגחי ותרגו' חס לעבדיך חס מחת הקדוש ברוך הוא יהא עליכו מעשות זאת וכמו לא יבדל זה כי היות כלם נחפשים אינו אפך משפטם כי ו' מנחת נגיחה כאחד כלם כסירה כלעיל ולא כה יוסף חלה כמדת רחמים או להקיש דבר עבדו כדרכתיב לעיל סימן הקודם לכ"ח שנער בנגדו והכוונה כזה מחסר שנתו כחלה וקללה אם יעשה כן והוא עד"ם כחמיה גם חנני נערתי ותומרם ככם יגער החלהים את כל החים אשר לה יקיים את הדבר הזה מביתו ומניעיו וככה יהיה נאורו רק וכן יוסף לפי שסלק עצמו מהנחת עבודתם אמר לקיים את הדבר כיכן יהיה נעור ורק אם יחמוד הנחה זו ועל זה יפול לשון חלילה כחומר ח"ו שחכשל כחלה זו:

ירושלמי דשמות פי"ג

אמרין ליה חע"ג דליכא רמז בקרא ליה אמ', כן מסכדת: **דכורייה** נפקם נרמי נטיפה ופי' כלו' זהו סלוס שנטפה החבית כלה כלו' שכבר מגו חסרים והולכים ויש מפרשים קטטה ולו נראה עניו חסך כאו נפש שכמקרא כלומר זה הוא סלוס של חסך ואפלה:

ורוה הקדש נוחת עליהם רב לאוהבי תורתך כדי שלא לכשיים הפ' כדכר רע נקט שהי קרת וכדמסיים בחם' יהיה וכשלקה מהו אומר ה' הצדיק שלא לכשיים כלעין כפירש כדפי' הרמב"ם ז"ל:

סדר ויגש אליו

פרשה צג

ו ויגש אליו וכו' אם פרשת לרעך וכו' ר"ת דק"ל מ"ש יהודה שנגש לדבר מזולתו ולהכי מייתי אם ערבת לרעך להשיבו יהודה כדאמ' ואזיל לומ' דמטעם זה מסר נפשו יהודה טפי מהשאר:

ואין כוח מתם שחקרת חלה הוא כאן כי עבדך ערב כו' ואם נזרך לענות מרחוק. שאל לשון הנשא ק"ל כי מאחר שכל האחים היו לפני יוסף אם"ם ויפלו לפניו אם היו הנשא זה שנגש יהודה עתה כי ככר נאמע קולו משקומו כאו' אם כאחר לאחדוני ואם יושיל בקרבתו עוד ליוסף לאכי מייתי כני אם ערבת לרעך דמפרש ליה ביהודה ואינה יאכיון שנדנק בעפר' רגליו כדכאמוך ולפי זה נפרש דהייכו וגם שקרב אליו להתחנק בעפר רגליו לבקש תפלה ותחנונים וכריאת אף קרא בערבות לאחזן כפשטיה והדר בערבות ליוסף וכן בהגדות דלקמן דדפי' לשון הנשא:

אכיר רבי חניכא בדאם בן סלם כו' הכיא מאמר רבי חניכא לומר שזו היא מזכרת עשה זאת חיפה ככי והכגל שיברה מהגרמות כדאמ' ר' חניכא וס"ק ככי אם ערבת וכו' נוקמת וכו' ולכן הכגל מליכנם בערבות ואף כי כאת בכף רעך כלו' שאתה מסור כידו ואתה מוכרח להשיק רצונו לך התרפם כו' כלומ' שאתה לו וכקש מלפניו שלא יטריחך כזה כאחיו אומנה שאם פי' שאחר שנתערב ונקש שיגלל מהנה פי' שיניים את חבירו אחי קחשמע לן שנדריך לקיים את כאל ריבו:

ואף על נב דכפ' כית אמאי נפקא לן מה דערבות מרע ירוע כי ערב זר המדרש הזה נפקא ליה מאם ערבת לרעך וההוא קרא דרים ליה למקבלי נדרים כדדרים כמי האם' ואנמ' אכי דרים עם ערבת לרעך לדרשא אחריתי כי הא דדרשי כפ' יום שכפורים על מי שחטא לחבירו כממון או כדברים:

מן הפקדונות כדאמר בשמיך לית שמיה פקדון אלא

פוקדון' וכרחה דכלכל פקדון מיירי כי יבא לידי מדיכה אם יאכד פיחסדנו ויכטרך שכועה' אבל כפ' כית שמאי מוקי לה כבר מתח דכייתיה כי בייתיה ופרש"י לה יקבל פקדון וכן עירו לכייתיה כבייתי דמי מרגיל אבלו ויטול את שלו ויחזור ויתבענו:

ומן המחוקין' אפ' כפ' הנזכר דילמא גדלה ואחרטה' ומיהו היכא דליכא מגוה כדבר מלמדין לאדם כדאמר אתם על כ' חרשות נדולם וקטנה שבעולות לשני אחים את כעלה על גדול מלמדין את קטנה שתאמין כו' וכתבו שם התוספות פר"ח כשם גאון דאין לקדם יאומה על שיכיאו דאים שהיא כוגרת כדי להתרחק מן המיאוסין והיה דתקינו לה רבנן כשומין כ"ל לדברי הגאון דהייכו דוקא היכא שיש לחוש שלא יגאנו כה מבשן הפקר' ומיהו מהכא אין לו רחיה אלא שלא ילמדוש למאן ע"כ:

תשלי'

ערבות כפ' הנזכר מוקי לה כערבי של יין דאכדי שלוף דון יפרש"י של יין שם מקו' מניחים הלוש ותופסים הערב' ליאנה מחריאים של יין קורמים שם הערבות על שם שנוטריקון שלוף דון שולף עצמו מן הלוה ותוקע עצמו על הערב:

כלי והדיין תשלי'

הדבן כחליכה' כפ' הנז' מוקי לה כאחא שחול דיהיה חכא שחול מוחר הכוכש את יכיתתו לשם כוי לשם מיכות לשם דכר אחר כאלו פוגע כערוה וקרובכי כעיכי להיות הולד ממזר' אבל לרבכן דאמרי יכחם יכא עליה ש"מ מלות יכוש קודמת והפיסקים כאלקו הלכתא כמאן:

והפרת נדרים כפ' הנזכר מוקי לה כר' נתן דאמר הכועל כאלו כנה כאחם והמקיימו כאלו הקריב עליה קרבן ופרש"י כשו כנה כפעמ' מיסוד כמות דאיטא הוא דכתיב וכי תחדל לנדור הא לא תחדל יהיה כך חטא כאלו הקריב קרבן שעבר עליו שתי עבירות אלא ילך אצל חכם ויתירנו כדי שלא יהא רגיל כך וכפ"ג דנדרים פרש"י כאלו נבנה כאחם לע"ז' והר"ן כתב כפי' קמא' וכתב דלכאי מדמיכן ליה לכובש כאחם אפשר דסליק מדעתיה דנודר אמנה קעבוד דרחמנא אסריה כמילי דאיסורא ואיכו נמי אסר אכשיה ואקשר דשאי דאדרכה לכובש כאחם דמי דנאי דרחמנא אוהריה לאקדושי קרכנות כפניט אוהריה אלא לוסיף עלה לכנות כאחם ולאקריב כאחן ס"ל דנאי דרחמנא אסר עליה הכריס האסורים כי אוסיף אינו כאילו אסר רחמנא אפשר בענין שאמר בירושלמי פ' כותיכין לא דייק כאחם שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך הכריס אחרי' ואינה למידק דהכא אפשר דשוב להתיר הנדר מלקיימו' ואלו בפרק המדור בעובדא דריב"ל עם אלמך האות שאר אקב"ה אי אתיא אשל אשכועתיה כיקדר ואי לא כיקדר אשר' אשכח היה לקיים האכועה ולא להתירה ואף על גב דלא אמר הבודר כאלו כנה כאחם אלא בנדרים אבל כאכועה אלא שלא ליאשל עליה כדאיתא אמר"ם הא נופלת ק' לן אאמי אני לן אכועה אנדרים דאי אשום אכועה חמירא אנדר אדרכה אם"ם דאינו ליאשל אלא יאה רגיל אאכועה כדאמר כנדרים' ושוב אאיך יאכן אאתלפו מן הקנה אל הקיבה אנדרים אאשם אאשלש לנדקה וכאכועה אאשם לעכירה' ואמת"ל אשום דנדר אל אל דכר אחר:

ועוד דרוש הנדרים לאסור על נפשו אאי נפש כגון הנודר כנזיר והאוסר עצמו פירות וכיוצא ועל קרבנות ונדקות לאכי אייאיכן אלא יאה רגיל בנדרים אן יאה לנדור על דבר לאאי לידי ביטול אנוה לאסור עצמו אאי נפש ואלמר נפשים ום כי אאטא כאו' אאסר אאטא על הנפש או סינדור בקרבן ובדקה ושוב לא אאטא ידו לקיים או ייאשל כאן אאל יעשה קרבנו כוולת נדר' וכאה שאמר כפרק קאא הנדרים אמרו עליו על הלל הזקן שלא אעל אדם בעולתו כל ימיו אאיאה כשאיה חולין

כעזרה

מ"מ הפסוקי' וכתור המלות

כעורים ותקריסה ושוחטה · לכל סעודות דלא עבידי אלא כחצי ואתון מו לקיים את החכוח טוב שלא להתיר לכבי פתח וחרטה ופעמים שלא יהיה פתח רחוי וחרטה נמורים וכ"ש כשהיה לקייס את החכוח סימן להתיר :

ובהבאת

מהלים ח"ח

סם

מריב

סיוב מ"ח

מ"ל י"ב

סם כ"ה

פעמי זסק

שלו תיחת מפי קח"ל כשלחת סדרי דסד"ת לקבולי בקדושת שוה מכלל נמי חסדים לעשות של תבירו כשבירך סימור וכן ערכות שעל ידי זה ימנה מלוה לו כשיטרך כתו סחכוח אם כסף תלוה את עמי קח"ל שכתבתים יכטרך לפרוע מה סימן לו · חכל כהלוחה תין לחם מלוה אלא לכי כתו גם כסימן סנקה דעתים שחלמדין למתן כשחין זוונק עולם יפה קח"ל דשב"ו דילמא מיחרטה למיתת בכל דהו ניחה לה וחלוקה חיבט' לה וחלוקה לימט' מרבנן כדלעיל והכרת בדרים חיבטריך דסד"ת טוב לקיימן כגון שכיעות חכל הכחת שלום פכיטה סידקו כו · וש"ק דשם כ"ם יהיב טעמא דשבתיב בקש שלום ורדפהו · וחתר רבי חכהו אחיה רדיפה דלוכ כתיב הכא בקש שלום ורדפהו וכתיב התם רודף לדקה ותסד יחנה חיים נדקה וכבוד · ופרש"י אחיה רדיפה רדיפה תשלום שכך גדול להכחת שלום שמוכל פירושיהן בשולם הוה ויקרן קיימת לו לעולם הכא בגמילות חסדים כתיב כהו יחנה חיים נדקה בעולם הבח וכבוד בעולם הוה · ולמה לנו רחיה שלום לעסוק בהפחת שלום ועוד מ"ם דנקט הכחת שלום חנחי חסדים וקור חולים וזוהק חלו מחותן שמדם עושה חותן מוכל פירושיהן בעוה"ז ויקרן קיימת לעוה"ב · ושמח י"ל חשום דלהכיח שלום כרוך הוא לשקר כמו שחמר על חהרן שהיה רודף שלום שהיה חומר לה כמה חבירך טובה ונכנס על שנערך וכן לשני ושתוך כך שהיו סובעים זה בזה היו מחבקי' זה חת זה ושד"ת לחין זה נכון חשום מלכר שקר תרחק להכי קחמר שהוה נחות · והיינו דחייחי חק"ו דרודף נדקה כו' לומר שחשהב לו כנדקה ושמח ויחנה כבוד שלה כדרך יפיח בוכים שבעם וקלון יחנה :

זה יהודה לחו דוקה שהכחוב מלכר כו דחתי דהוה הוה ושה לו לספר בשבר חכל חשלי שלחם כלם חוכחת מוסר לעשיר חלה עיקר הכחוב להזהיר על הערבות שרחוי לחדם לבחות בכבודו להנצל והיינו כדחחרינן לקמן פ"ר פכ"ו על החתעה על הנכור שחתערב עליהם סיש לו להחפחק כרגלי הנרולים שחכו להציל נפשו חעכם וקחמר הכח שעניין זה לחקיים יפה כיהודה שעל ענתערב על נפש ס' הספיל חת עצמו לרגלי יוסף ליעכל חעכם עוכ"ל שקבל כחחרי פיו חם לח יביחנו חו שהכחוב ירחח נ"כ ליהודה שדקק לשון עבר :

זה יהודה ופ' לרשך בשבל רשך הסיינו כניחן חיני חו שהכח יקרח רע כחו שנקרחו הכנים חיים לחם כדלעיל פע"ד :

תקעת לור כלוחר לולחך : כידי חבקשנו וזלו חוספת ערכות שנעשה קכלן כדחיחת פ' נט' פסוס :

אם לח הכיחוחיו חלילך שנכר עננו כפ' עולמות כדכתיב לעיל פע"ח והיינו כפל נוקשת וכלכדת :

עשה זחת חיפה כני והנכנל וחע"נ דלח ניעול עם זה לפי שלח הופר על שכח חשה וכקש עליו רחמים כדחיחת בפ' הנולין · ת"ח ניעול לפי שכרחו דלח הוה ירע הנדוי על חנחי נרין שנדם ועוד שלולי שקיים חנחו הוה נשנש טפי וחולי לח היה חשה נשחר עליו :

לך והלכה והייטו לך חתרשם סיחרשם כשפר רנליו וחלכ רשך סיטיחתו לו חדון וחלכ לשון מלכות כדליף לקמן כם"ב פכ"ו : וקבל מלכותו חשם"י שלח היה נחשב לפני סיהוח'חלך ונכור וכקל לו לסחריב חת מנריס כדלקמן ועוד שירש כי לעבד נחכר :

וקבל מלכותו וחרכותו שחשב חדכותו למלכות חחם חף על פי שהיה חחת יד פרעה ות"ם כי כחוך כפרעה ופרש"י חשוב היינו לנפש רנליו כדכתיכנא לעיל וכחומרו כי חנשחו היינו לנפשו רנליו כדכתיכנא לעיל וכחומרו כי חלוני קכל עליו חלכותו וחדכותו :

ג כי הנה חמלכים נועדו · חשוס דק"ל ת"ס הנשת יהודה כדכתיב לעיל · חייחי הך דרשה לומר סיהודה נכדל מיתר לחיו כשנין ויכוח זה להיותו חלך ויחה למלך חדיין עם חלך דהשחח ניחח טעם הנשה להורות כי הוח הקרב הקרב חלין טפי לו שהנשה רמן למלחמה כדלקמן ולכבי חייחי הך דרשה לקחמר זה נחמלח עכרה :

זה יהודה ויוסף · חימה שהכחוכים חחים חתפארת ויהוח סם · ושמח"ל למני דרים הס"ק כחו שהמלכים נועדו חו שהיתה המלחמה חוקה כין שני מלכים כן רחיטו כעיר ס' נפחות כי למה מלכים יחחלו כנגדה ולח יכולו לה · חו שפרחו חלריך החכחים הנחנים חמלחמה של חורה עוקרי הרים כשלומם כשנין יהודה ויוסף שהיו מנכיחים זה חת זה כשכועת כלוחפרם :

זה נחמלח עכרה ופי' עכרו לשון שפרה לח לשון הענרה כי המלכים הנועדים חין דרכם לעכור חלח לעשות כחקו' חחד · זה נחמלח עפרה כדחחרי כפרקין שכעם יהוד' ושמע קול נדול כו' ויוסף כעט כעמוד סו : ריתבדר החכחים לח חפ"חי קרח הכח דיחמלחבני ישכיח לפכיו לעת החוכל חייני חלח כדרך נ"ם חייחי דכן תהיה חן חוסס שנחחר כהם ויחחלן וכן הוח מה שהביח חכי נכחלו חפכי ויעלו קרח לח חייני כשנשם החלחמה :

רעדה מחוסס סם על ידי שנקשם יהודה להרוג כלקחן ולח ידעו מה יהיה כחחרוכה :

אלו הכשכטים ק' ועד הפחח לח חייני כשכטים ושמח חשוס דלח חפכחן רחו לפ' רעדה מחוסס כשכטים כרחפכחן כפחחיהו ונכהלו סר"ח דקחי מחלכים כי רנזו וחלו זה חוזל לה"ק דלעולם חשכטים קחי שחחוזקם רעדה ולח יכולו להלחם כחי שהוה נחחן ונקשר וחחלוקם היקם כשכעת חלכים חדייקים כי חכל יהודה ויוסף לח פחדו זה חזה כלל :

אנו חם חיכעת לנו לפי שהחלחמה לח היתה עדיין חלח כשכט פיהם שחתוכחים זה עם זה כשכעות שחרו כי לח יחות להדיוטו לעמוד כחקום נדולים כחכדיקים כיהם חו חסייעים לו' חהם חכל יחם למלך שהוה חכם להתוכח עם דומהו :

אלו עם חלו פי' חלכים רשלחת דרכם להדיין חלו עם חלו וכן כנדון זה · יחי למלך כו' ויש חניסים זה עם זה ויחן נורך :

אחד כחחד יעשו זה כלחוד נם כן סחך לחה שחתר לעיל כשעם הנשת יהודה להיות חלך ולו לכדו יחות להדיין עם יוסף כי כן חעינו כלויחן וכהחות חת' שעו למלחמה וחין ת' כיניהם וחפילו חלכים כחה שחתר כפסיקתא ורוח לח יכא כיניהם חין רוח חלח חלחכי הסדת לפי שכהחות ולויחן זה חלך כחיות חה חלך כדנים וחין זולתם להכניס רחשו כיניהם וחה דקחמר זה יהודה ויוסף רנה לומר כי ענין זה יעשו נם כן ליהודה ויוסף ולזה לח הוכרך להכיח רחיה למה שחתר ורוח לח יכא כיניהם חלו הכשכטים כי חין זה חלח דוגמח כעלמח :

ג כתיב תכוחי חשוס דק"ל חה היח הנשח זו כדכתיבנא לעיל כעי לפ' הסתח וחינם לשון נגיעות ולחיכה כחו לח יגוע חת רעהו · והכווכה כי כטוב טעם טעניותיו דחק חותו עד חלח יכול להתחפק ונעכה לו ולהכי חייחי חלו קרח לומר חדכרי יהודה היו נלוחים דכר דכור על חפניו · ויתכן לומר דלהכי חייחי נחי קרח דמים עמוקי כו' כדחחר' לח זז יהודה חסיב כו' : הרנם עקילס חיטו חנקלוס הנר חנקלוס לח תרנס חלח סתורס · ופסיר דיוכחן כן עוחיחל חתרנם הנכיחים לח תרנס ככתוכים כדחיתה כפ"ק דחנלה חשוס דחית כהו קן מסיח · כייטו חשוס לתרנוס חנקלוס ותרנוס יוכחן היו ע"פ הקכלה וכפי' זה כתרנוס

ת"מ המפרשי

פתרונם היה מתנלה בו קן מסיח לכל תרגום עקלים אינו רק לפרש העניינים כפי הסברת כתרגומו של רב יוסף בכתובים:

חזורין דדהב תפוחי זהב פתוך קערת כסף או כשלחן של כסף לתפוחי תפוחים מצויירים במשכיות

כסף כי יותר יפות התפוחים שכלה זהב מסיהן מצויירו בכסף מכל לפ"ז ענינו כי כלי הכסף אשר ימלא לו מסכיות ופטורי פיהם מנוף הכסף ויהיה כתוכן לפתורי זהב וזה כולהי פתר וכתוב וכתוכו הדבור המיוסד על תופנו ומנכו הרקוח:

כמה תופף זה מע"ב דודאי תוכניו לשון תוסב ומנב מדמפקים בלשון תופף דרבי' מס תופפוה:

ר"ח בפי' נביאים

נראה פנים לכל נר שהדבר הענוד אין לו רחם וסוף ולכל נר שיתגלגל מרחם פנים כאדם

נראין לכל נר שכתה בדבי טעמא שם מנד רחמנות הזקן ואם מפד יהודה שנתערב אליו ואין ירחם כראשה אשר יחכה את תכיו: ואם מנד יוסף שהיה גרתה דמקי שהוא שכב לנשר לבת שם בהכטחתו ולכן יש לו לומר עליו: ואם מנד התכלומים שתחר יהודה יסבבנה כבדך תחת הנשר שכך ואין כזה היום ליוסף אלא ריוח ומכל נד שיכחנו טעמיהן היו נכוחות ותתקבלות לשומעיהן

גם יתכן שהרמז כזה היות דברי יהודה מתפרשים בפנים שונים כי פעמ דבריו תפלה ותחנונים לכבי הכלים דקדכם יפה תוכחה ותו עושות כענדו כמדבר על חזן שהבית והוא מה שאמרו ז"ל מתפלה בעליה בתח עליהו כו' וכתוכן דבה מסטתם מנקתתם בו בידי שמים או שדי מדם כדלקמן וזה אחר שתרחים פנים לכל נד סיוכנו מכמם נדדים:

כתיב מים וכו' אף על פי שים לומר שנם זה כוונתו לפרש ויגש לשון נגישה כדפי' יותר נכון לומר דהשתא תפרש הנשם כפשוטה ופניכה שעמד על דעתו של יוסף ודבק בה עם שהיה מתפלה רחוק מתכה וזה יתומר בקורבה כאלו הדעות והלכנות קרב זה אל זה ולהכי מייתי מים עמוקים כו' שענינו שעצה שכלב זה תוסג לזולתו בתכמה כדמפרש ואזיל:

לבאר עמוק כדי לתת טעם ליתה הענה למים עמוקים: ועוד מתי אים תבונות ידלנה דתמתע דהים אחר יקח הענה מלב התים אשר בו הענה וכדקתמר בפרק ד' דפסחים מים עמוקים עצה בלב איש זה עולה ואים תבונות ידלנה זה רבה בר חנינה ומתי טעם תתר הדליה בזה להכי קתמר שהוא דומה לבאר עמוק כו' כי כתו שתי הבתר ילנו על ידי קשור חבל בחבל כן על ידי חבור הטענות והמלות יציג החדש תם בלבו של תבירו וכענין יהודה שעם היות יוסף מסתיר עצה ולא רצה לגלות לתחיו תלה לנערם על ידי טענות יהודה עליו כי מתחלה בעלילה בח עליהם תה שלח בח על תחרים סוכרך יוסף לגלות ענינו:

ויש מפרשים שיהודה הכין מעלמו ביוסף וכל ויכוחו בזה היה להבריחו שיודה כי הוא יוסף כי תה לו להעליל עליהם שעל זולתם כלומר ידעתי ענינך וע"י זה הבריחו שהודה תבל תלו' עד שעמד על לבו לח תסתם תלח שע"י התשובות הוח שהכין ענינו לח מתחלה:

לבאר עמוק תבל זה כאחר בחוים לנבי חכמת שלמה שם ד' מעלים תחרים וכבר פירשתים לעיל פי"ב לפי המכוון שם:

ד' הנה יתוים בחים כו' תגדה זו תתוסה מכתה לנדים אחד

ת"מ המפרשי

דמתי נמקה לן כסיפורם הפ' הזה ביהודה ויוסף שנגשו זה אל זה דקרא כתיב בהדיא ויגש אליו יהודה: כ' דודאי הנה יתים כתים וגו' בכרכה העתידה קתיירי ות"ט רמז יהודה ויוסף שם: ג' מ"ט כבל אחרי יהודה ויוסף בחורב וקובר ודורך ומובך: ד' לי מטוס והנה תנחנו מלחים כל הסבטים תיקדו קוברי וח"ם יוסף תיהודה ה' תה ענין דריכת ענבי לדריכת קשת ז"ת טעם והטיפו הדריס עסים על תחתר הסבטים מלכים מדיינים כו': וריש כתב בפירוש הסביחים שבחגדה זו עסו תיעור הזה המבלי להתחדו המלכיות:

מבלי יב

ויותר נכון תבלי שבוחתם כזה לתת טעם ללשון ויגש שבח לומר שנועדו יחדיו הסנים תשר שניהם היו שבה לב' תבלית זה מתחיל וזה מבלים ועד עתה לח היו שתוכי ועתה נחספו יחדו לנעור בעד התבלית הח' וכ' התבלית הלח תה פרנסת העולם ברעב וירידת יעקב תבירים כי יהודה היה מתחיל בדבר על ידי ענתו בתירת יוסף ויוסף הבלים לותם כי הוא התסביר לכל ע"ם והוח התוריד יעקב וכניו תבירים ולרמז הענינים שתכו הדבר כפ' וגנב הגביע בדרך התסתרות:

זכריה פ

הוסב י"ג

יואל י"ג

שמואל כי

הוסב י"ג

מלכים ח' יח

וכנגד הפרנסה קדה לנקב עניים יהודה תורם שהוא תתכין תכבי לתבוחה וקרח תת יוסף קובר שהוא היה הנוטר והמסביר התוכל והכיח רמז לחיותו נקרא קובר על כוונה זו תתרבות כח' ס' כתדרים וח"כ הוא הקובר לפדו כי זולתו לריך ענין והרי כתלו לח קברו:

וכנגד ירידת תבירים קרח תת יהודה דורך ענבים שהוא תתחיל כתלחמה והכיח רמז בעלמת לשון דריכה ביהודה ותנב זה שמך גם כן תתר הסבטים מלכים מדיינים כתתר והטיפו הדריס עסים כדפי':

רבי יהודה ור"ש ורבנן: תשוס דק"ל תת היה הנשה זו כדכתיבנא לעיל חיפלינו תבתי לתר הנשה נופלת על ענין תלחמה ולתר על ענין פיוס:

וההגשה היה התעוררת הלב כדפי' לעיל פת ט"ו וסס פי' תם הפרש בין פיוס לתפלה ובר' דפליגי תבתי דלתר הנשת יהודה למלחמה היתה לערוך עתו דין וטענה או מלחמה ממש סרגו להרגו כדלקתן: ולר"ש הנשת יהודה לפיוס ולרבנן לתפלה:

אבל רבי מלעזר פסק כדברי שלשתם כי לכלן כיון יוסף: ותת דקתתר ר"ש תם למלחמה תבי כת: תין לפרש תתפלה רבה לבח כמלחמה ותם לח יובח בזה הדרך יבח בפיוס וכו' דהח תחלת דבריו כי תדוני ידבר נח עבדך עד פן תרתה כרע תתר יתנח ת"ת תבי גו' וע"כ בכלל דבריו תלו פיוס ותפלה תלח ס"ת תבי כת בדבריס שיס בהם מלחמה ופיוס ותפלה וכדפי' לעיל נבי תברהם כי תומרו כי כתוך כפרשה שפי' תם פרשה תבטיח ותיבו עושה כו' ותומר תדוני שהל כו' שפי' מתחלה בעלילה בתח כו' הם דברי נגוד וקבתור:

ובאומר והיה כרחותו כי תין קנער ותת הם דברי תפלה ותחנונים ותומר יבב נח עבדך תחת הנער הם דברי פיוס ורלוי:

הכזרא ויגשו בני יהודה: ב"ע מ"ט הפיוס הם: ויגש תליהו ולח תייתי מיניה תברהם דהתם תמי פליגי לעיל פמ"ט בהכחה:

ה' כי תדוני כי ולח כיה: שפי' כי תדוני בכל תקום כדפי' בראשית ע"ה דרך קלרה בלשון הקדש אף שהוא ת"ע הוא כתו כי תדוני כתלך העון והטעם עשה כי תת שתרגם

ע"ת קמסוקי
תשמעני · ולדעת החנדקה אין כי אלא כי יהיה כשהוא הולך אל
לי יותר · ולפ"ז מ"ש יוסף כי אדוני מה מומר מחרי אשר
כפף ישראל עורף כשהוא אומר אני יודע כי כן אתה ובוזה
על דרך אחרי כן אספרך ועל זה הדרך יפורש מחמדי נדשון לי
אדוני · וכן מה שאמר הנחש כי
אדוני יודע כפשוט אדוני שהיה עשוי
את הנחש ככה ולא יחוש הנעשר
מרוכה עלי להרגו כדאי כשהרג
ואמר האשה הזונה לסלמה כי
שחות כ"ב אדוני אכפ"ג כ"ף כי יהי' הענוש
אם אקח בדברי ואחאר כי אדוני
ערמתית י"ב תנו לה את הילוד שהי עינינו כי
כרחשית לח יהיה הפסל הילד ויוכה הוא חברתי
רק בלא יחות · ומה שאמר
משה כי אדוני לא היה דבריש
אחכי ככר פי לקחן ס"ב אחש
מדין העולם וכי אחש רוצה
שהיה עליה ·
דכרים ל"ג ועל זה הדרש בפרש ג"כ
מחמדי נדשון כי אדוני ירוח ירלנו
כשהלה לשכור אוכל אחי אינה למיחר ואולי רוצה לומר כי רמוי
לתלות יותר ולומר כי משנה הוא ונעיב פלסף לאחדוני משנאחר
כי ככף אחר הוא ויפסיד האדון או אפשר כי ככל מקום יפורש
לפי ענינו ·
וכיה סשטן הרמ"כ ן' להרחב"ע ס"ל נכון הוא שיאחר משה כי
אחי או כי שחשני ולא נחנה שחכה אלא כי רק עם
אדוני · אימת ה"נ אלא שלא מירא לומר כן ·
בי ולא כיה והוא מ"ש אחר כך יאכלנה שחת הנעשר
אלא שכרחשונה שהם הדכר ושיב נתן טעם שוא לדכרין
מפני רחמנות הזקן ורכרות יהודה ·
בייא את שהביא עליהו כי הרמ"ן כשדר מקץ דכריש לשון
נעקה ותרעומת על שכר ועל עוות דכר כמו אלא שכי
בלשון קרוש ולפ"ז יפורש יכה כל התקומות שנאחר שם כי אדוני
וכן ת"ש כי אדוני ירוד ידלנו שהם נופלים על מה שרצה לשכנם
כדכר זה או להכשילם כחטא זה ·
ואין רק שהיה אלא כי נשחכת ללשון אחרי כי אניהו
רכים כרחחרינן לעיל אל נא תהי לשון אחרי קל כעיניך
וכו' ומי יודע שלשון הקדש לקחו מארמי שהם נשפוך הוא כדכתיב
הרמ"ס כשדר מקץ · ומה שלא דרשו זה לעיל נכי ילוד ירדנו
משום דהכא איכא דקשה הנשה לפיום ולאלחמה · וכפי הפי'
האחר הוא פיום · וכפי הפירוש הכ' הוא אלחמה או שלא יפרשו
כן אלא פה ובכל מקום לפי ענינו כדכתיב ·
נדהף הדכר לשחות עיניו · כוונתו כזה
כי"ו עליה עליו מחת מ' מחנני הכית · ויוסף
מעלים עין מרחות כחשפט ·
בניכוסות שלנו · תימה וכי אדוני האחרון חייב להניח
נחוסין ויחנהג כנחוים הנשה הנה שלנו ועוד הרי
כן נח נהרג על שוה פרוטה ולא ניתן להשכון כדאי' פ"ד מיחות
דמי הניחים מדין זה כל שלא ניתנו תורה עדין · ול"ל שחאחר
שלא ירד מדעתו אין לאת עליו חומרי מקום שהלך לשם שלא להקל
עליו כפי נחוסו מאחר שהוא גרם לו לכא והכשיחו לשוש עיניו עליו
ואל"כ נחנה חפשיל כירידתו · ואפשר שכני ישראל יעשו מדין כני
נח להקל כעוכם משנכדל מאכרהם כחילה שלא חנשחו שעל
זה ועיין כם' גרור שחור ·
וזה יש לו לשלם · וזו היא הכיחה שחת משליר עליהו
לקחתו לעבד שלא כדין · ואפ"י שנם הם כפיחם
ירעו הנעו עכדים לאחדוני יוכל לטעון כי כדרך ההפלנה אחרו כן
כפטחם כאחדוני האחרון ישפה חשפט לא שיעשה כן אחם כאחרו
לשלטון הנני כידך הרגני נח הרוש שאין זה שלא דרך פיום וכבוד
לשלטון שחשליטו כו ·
יכנסו לכרי כאוניך · פירש הרמ"ס לא שכקש לכרר
כאוניו אחם כי אין חנשב ההדיוט לכרר עם
השלך אלא עם העומד כמקומו ופיו כאוניו ואין כורך לזה כי האולין
ביניהם ואיך יוכל יהודה לדבר כאוניו אבל הכוונה כזה שיעשו
הדברים רושם כו ויאמין לב לדבריו כי פיו ישלא חוכחת כאוזני
ויקנאו של זה כו' לא שהכוונה שיהיו דבריו נשמעים לאוזני כמו
ויקח ספר הכרית ויקרא כאוזני העם · אחאוכים רש כאוזני ה' ·

זכנתו על זה אשם
דמדפיש ואל יחר
אחך משחע שכר אלין קשוח
הרחוקים להעלות אף אפרשים
להיטו רצה אשטוחה וקנאו על זה
ואיטו כי כאוזך כפרשה שנם הוא
יקרנו כרעה כפרשה · ולפ"ז
לא אחיה אלא כי נחינת טעם
אלא · פירוש על יהיה כח עכדך
דכר כאלו אחר ואח הוא אותדכר
כי כאוזך כפרשה וכאחו יהיה אשם
כי נר יהיה זרעך וכ"כ הרמ"ס
ז"ל · אכל ק"ה לקאחר אחו
על זה כו' ות"ס שנים אחנו סיכה
רמיוה · ואולי שאם כאחוב ולא רחו לכל הקשות ונחרה
נחיחי לאו ·
עד ידי שאשבה כרעה · ואפשר לכיאחלך לא הזליר כי אולי
לא היה אפור אשם כיניהם כענין כרעה שהיה כאחריו ·
וכן אחיו אחר שהיה כדלעיל פס"ד ·
הזהר שלא כך קלקל · אפני שלא יאחר
דשאני כרעה שלקח אשת איש אכל שכשוב כניאם כדין
הוא פנשבתו לכי קאחר שיהיר אקלקל הזקן אחיהו
שלא כדין כאח כי רחל לא היאה חייבת נזה לשום שאיש נאחוכות
להפרים חיכיה אפ"ה ועל כל זה חלה הקלקל דקלקל אלאיד אכם
אחיהו על חנם שיה כאחה ולרחיאת כפרק הנולין · ולפי
שאחבאר שיהיה יוסף אקשני אחנה ולא ישיה לכו נם לשלח שיאחו
כחרכם הקשה ·
ויאכן שהכווחה שיש לו לפחד אחד כניאם כשנאחו פי' יקנא
לו כאחו שקנא לשרה וקנאחו · ואחר שאם
שיעשיר ויקלקלנו ·
ומצד הפחיש כי לא יפקוטנו עד יפדו אותו כי אח לנרש
יולד ·
ויאכן שוה לומר שאפני שיעלה על הדעת כי עכוטו על
כניאם ועבודתו טוב ויפה חנ' נדדים שה' אחר שנאחו
כי ההשחעבדות למלכים הוא החירות והשפטיות דעכד אלך אחך
ואל שכן אם יוכה לעלות לשר נשה לו שומר לרשטו ולא שיה זה
רחוק כאנדים כי נם הוא אכיות הסוריים יבא למלוך · ואל
שאחנו יקח דשה ואשכל כי אח הילדים הוא ירא ואשם נם' לשון
אלא ילמד לעשות עוד השפה אנושה כענינה הנעיב שנראה שהיה
רע אחדות ·
ואנ כי לפיוחו כיח אחלך אולי יאמה חן כעיניו לכלכל אח
כיח אחיו נרשב"ם כי כי כל אלה לה שוה להם לעשות
שום עושר כו שאם אחנד הרחשון אדי שרה שלוקחה לנעירה ועכ"ו
נקט ה' נקשחה אחר שאין ראוה כך ·
ואם אחנד הכ' ארי רחל שכוונחה לאחיט וכש כל זה אלא
עליה קלקל הזקן לפי שעשחה אלא אלעתו · ואש אחנד
הכ' ארי שכם שהרכה אוחר ואחן · ואחן אקום לניח ישקב ליהנות
כשכול אדעכ"ו נעשם על אחנם ·
על חיכת העין · יש אניאים כעל חיכת העין כעל
אכסניא ול"ל דכניאם כפיס אשיין אחיו
אלין שהוא לכדו כשאר אשחעקריא אלא ס"ג על חיכת העין על
אכסניא · ופירוש אם להלן כשכיל נקשה עשיהו כך על חיכת
העין ושל אכסניא של הקדוש כרוך הוא על אחת כאם ושאם
שנעשה כן ·
שנאשר חוסף עליו וכדאניא כפרקא קוף ריאשו אם היה
כחלקו של יהודה הר הכיח הלפנות והשורות ואם
היה כחלקו של כניאמין אולם ואיכל ולית קדם
הקדשים ורבונה שיהא יולאה אחלקו של יהודה וכבנית אחלקו של
כניאמין וכה אזלה כנוי וכניאמין הכדיק היה אחנשר עליה ככל יום
שנאמר חופף עליו כל היום לפיכך זכה כניאמין הנדיק ונעשה
אוהפיון לנבורה שנאמר וכין כחפיו שכן ·

ו אני מוכיח מבכנים היינו שערות לבו שבוקעות כליו ויוצאות כדכסמוך ופ"ה יפיפס בפטפוט ויש מגיהי' ול"נ כי לא מצינו כאן בפיו אלא כיון ועוד מאמר ר"ח הכא למאי מיבעיא ליה ומבכנים דבר בכה מיתורת דבא דברוהו כמו כה בחולם והייט מלשון דמתקרית בה מתון ודרשו יבכר לשון דבר והיינו שמים דבר בתרגום ר"ל סיהדוי ובסביס כולהן מקרין דבר כמו מהי דברך מות ' לפניו לך דבר וכן חגדרו ולחומם יח בלשונם ר"ל ;

גזור ומינו מקיים שבך מוכתב בסקרידין של פרעה שתין עבד מולך כדלעיל פ"ב ' וכשתלין את יוסף עבר על כמוסו ;

ואף על גב דפ' התם שלח הפר הקו סיהב שתין ליוסף דין עבד מכל מקום היו מתמהים עליו עד כה מתין בהדיא כדמשמע בסוחר טוב כפ' למסור שרין בכפו ומה ימלא מקום יהודה לומר אגור ומינו מקיים ותם פטעון לפרעה סיוסף מיותם תולמה כעלמה היא וכ"ל פפרעה זה הוא אגור החוק הוא שתם היה קדמון במלכות לה פ"ם נחר ומינו מקיים ;

אף את גזור ומינך מקיים ' ול"נ היכן מלמוד זה ביוסף ' ורבי בפירוש החומש כתב מה פרעה גזור ומינו מקיים מכטיח ומינו עושה אף אתה כן ' ופי' אם מכטיח ומינו עושה פי' ומכ"ש שמינו עושה כהבטחתו ומשום אף את כן תינטריכא ליה לומר שגם אתה כן שהבטחתנו ועשית עיני עליו ולא קיימ' ומפני שלא מינו שהבטיח ולא קיים נקט גזור ומינו מקיי' כלי להודיע ממנו כמ"ש שהבטיח ומינו עושה ומו יפול לומר אף אתה כן שהגשת ולא קיימת משו הצריך להם ;

אבל לשון המדרש הזה דלא מייתי מכטיח ומינו עושה מינו סוכל לדברי ;

להוט אחר הזכרים ' חולי שהיה חומק בכך ' או שחשב שעל כן כתן עיניו ביוסף שהוא יפה תאר וכתו שחטטעם זה חבל את יוסף שאחר את בניתן וכתיב שאחר בתכחומת כשם שפרעה רבך חוהב נפש ומחמדתן כך אתה רחית לבניתן שהוא יפה ואת מחמדו להיות לך לעבד ;

מה פרעה מלך ' וס"ם כי לחוק לפרעה כי יש כחוק ובפרעה דהיינו מני ומכי והכוונ' שיש לחלוק לו ככוד ולהו מלך מחם כי לא מינו זה ' אבל הכוונה שהוא נכבד מאד ודברין בשתעים כי ידעו שחלים עתו וזה היה גם כן מלכות יהודה שאחר הוא יהודו ותדרך כי לשתלשלת היו נשתיי' לכם ועוד' דין ושפטם ' וכן לשון תכחומת כשם שאתה ופרעה גדולים בתקומכם כך תנו גדולים בתקומתו ;

מכיך אני מתחיל והיינו כי כתוך כפרעה שתשוה תותך ואת פרעה בהרינה ' וכתב הר"ח שלפ"ז פי' כי נתינת טעם לשאחר של יחר ופי"ה שהוצרכתי לקרא שתך על יחר שתך כעבדך הוא משני שיהר שתך תחרוב תחכם ' ול"נ כי אין הדיוק תוחם משני שיהר תפו שלא יפיל את בניתן שכל כי כי' של ידבר גם עבדך דבר כתלו אחר ואינו לומר שדבר כי כתוך כפרעה וכדכתיבנן לעיל וכל הדברים האלה הם דברי קשות

ז דבר אחר ידבר נא עבדך דבר ונומר אמר רבי ירמיה ברבי שמעיה דבר אני מוצא מבנים ומבנים דבר בנא ומבר"ח אתכם ' אמר רבי חנין בשעה שהיה יהודה מעלה חמה היו שערות לבו בוקעות כליו ויוצאות והיה נותן עששית של פרזל להוך פיו ומוציאן כאבק ' כי כמוך כפרעה ' מה פרעה גזור ואינו מקיים אף אתה גזור ואינך מקיים ' מה פרעה לראובן אחר הזכרים אף אתה כן ' מה פרעה מלך ואתה שנילו בארץ מצרים כך אבא מלך בארץ כנען ואני שנילו ואם שולף אני את הרבי עמך אני מתחיל ובפרעה רבך אני מסיים ' אלו אמר פרעה אני מתחיל היה מניחו כיון שאמר סמך אני מתחיל רמז למנשה ' ורפש הר רפש ' ונעץ כל פלשתין אמר רב רפש מערבית אבא בירון רחמא מיליה קן שרי מ' שתע מילין רב כין ארוני שאל ' ז דבר אחר ונש אליו יהודה ' זו היא שנאמרה ברוח הקדש על ירושלם ' החפצה היתה להם ונומר בנגר כי אמרו שלשה למקרא הזה לא אמרו אלא בנגר יוסף הצדיק אמר רבי יהודן בשעה שהפך יוסף הצדיק את בניתן ואמר להם לאחיו האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא ירדיה לי עבד אמר לו יהודה בניתן אתה תפוש ושלום בבית אבא מיר בעם יהודה ושאנ בקול גדול והלך קולו ארבע מאות פרסה עד ששמע חושים בן דן וקפץ מארץ כנען ובא אצל יהודה ושאנו שניהם ובקשה ארץ מצרים להפך עליהם אמר אוף שאנת אריה וקול שחל ' שאנת אריה זה יהודה שכתוב בו גור אריה יהודה ומול שחל זה חושים בן דן ששניהם נם שלו כאדר שנאמר ולרן אמר דן גור אריה ' ושיני כפירים נתעו אלו גבוריו של יוסף ' שבינן שכעס יהודה נ' טרו שיניהם של כולם ' אמר רבי יהושע בן לוי אף אתו בינן שראו יהודה שכעס אף הם נתכלאו חמה ובעטו בארץ ועשו אותה תלמים תלמים שנאמר ליש אוכר מכלי טרף ' וה יהודה שבסר עצמו על בניתן אמר כה ימחול

ה דברים כבי כתיך כפרעה ;

הוה מניחו כי מינו נתנה סס ועד שימלכו ירחם יוסף מס יעבר כח בנבורין לפעמ' כבנדו ואם ירחם כי לא יוכל מו"ן להם אח בניתן ולפי"מ שבתבתי לעיל פרשה ב' מ' סימן ח' שלח היה יוסף רובם בקיומו ניחם ;

רפש אחד רפש בעטו בעיטה ' בקרקע להלחות לו נבורתו פיינ מתנו ובדמעה כל הפלטין מרוב כחן ומתר יהודה בעיטה זו ממין נבורת בית אחז שהיו נבורים מאד מה שלח אחז עד עכשו סיתלה כעומק ;

ועל דרך ר"ל פ"ב מלחמ' החכמ' וחרב הטענות כי יהיו שהתוקפ מהשליט במצרים סיהיה אחז כעס גדול בכל אחת והוא ענין רעשה ידיעת ע' לשון כדפירש לעיל פ"ב סימן ד' ולכן אתר יהודה שתם יתוכח עמהם כתוקף ויכוחו יגלה לותו ואת פרעה וינלה את בלבותם לעיני אחזרים כי מינן בקיאין כמוהו כי יתרון דעת אחזרת התקוכל מהחוקר גדול מאד כדכתי' התם ;

ועוד סיוכיח בטענות שהם מעכירין את היין ולכן אלו מיוב ד אתר שיתחיל בפרעה היה מבואר כי מה לו שיגלה לעמו חסרונו אדרבה יחסר יותר יוסף אחר כך בערבו אבל כשאתר פרעה להתחיל להתוכח עמו אי אפשר בן ייתמעט בכודו לעיני אלו ד בני עמו שיאמרו כי כבר נתגלה הכם שתתמהר אלו ובל שכן אם יוכיח בתחלה כי כל טענינו עמהם בטענת התרגלי והנביע היה פוסק ונלוו ולכן רחו להתנשא כי גם שהוא אחם יתוכח עמו והתחיל לוכח בדבר הפתח שבהלו הרואים לקול דברין וטענותיו כאותו לרוש וזהו זעווע הפלטין כד"ת וגם יהודה הכי ניתרון דעתו ואתר כי החכמה היתה נאחזה ממין חכמה כיה תפיו ;

ז דבר אחר ונש אליו יהודה ' נס כוה בא לתת טעם להנשא זו דהיינו הנשא למלחמ' כדלעיל ולהכי מייתי סמך מלחמה' תעו לחכם דמחתע לפי הדרשה שעמדו מחיו כנגדו וחכחתו עמדו לו ;

זן היא שנאמר הזכיר היות זה נאחר בדוח הקדש ע"י שלמה עם התעוררות נדול להכין בפניו כי לא יכול דבר מחמירו לבטלה ומכין דקשה היכי פסיק וקאחר החכמה תעו לחכם כי על הרוב כל דחלים נבר ;

ועוד מאי' שלטים וכדכתיב לעיל פרשה ל"ט סימן ל' ולכן יהודה פרעו ליוסף עם אחיו ו"ק על נב דהתם דדשינן ליה בחברהם וכפ' ל"ד בכח מקרא אחר יוכה לרמוז טענתם ותפסר שב"ח שבאחר בדוח הקדש ע"י שלמה כי אינן דברי חדש אלא יכולין בדברין מלא עניו מ' אבל דברי דוח הקדש יפורשו בכמה פנים והיה דקאחר לא אחרו אלא בנגד יוסף הצדיק לא אחת לאחיכי מהנהו אלא בסייעתא דשמיא כיה יש"ע לחכם מפני חכחתו שם בעניו הנבואה בכח ואברהם ושם בחכ"ר והשלים יוסף שהגילו ס' מיד יהודה שבקש להרגו ולא היתה חרטו נשלמת כדבשמיך ואומר החכמה תעוו לחכם כי זכותו אחר זו היה החכמה החמתית כאו"ן ריתת"ם היה ר' כמ"ר וכבי מוכח הדבריב מקמי שהי קרא כיירת סניט יצא את כלם ומ"ל לא ידעתי היכי מצכת הקך עוכדת שהחכמה עמדה לו ס"ם מבני שכיר בסימני

מ"ת המפרשי' ומחבר שתלוה

יהודה ואיך נפש כעמוד עד שתמסר יהודה מן כתן חכמה :

ועוד כי כזה לא ישיב נזר תדלו חלא שלא היתה נפלפת והכיר שהוא ירא שמים ' ולפי מ"ש בשמות פנטורתם כזה היתה תנטורת המעפת ונגוף הויבות יבדק יפה ענין זה :

שהיב פנרחפוכה טבן מהיות הנוק כולל כי בהיות בימן תפוס מן שלוש בבית ויותר רחוי למחול היחיד מפני קרבי' מ"ילקו הרבים מפני היחיד :

וישוב פיו חלא תוכחות בהרחותו את עוסק יוסף והיותו מעביר את הדרך עמהם וזו היא כעסו ושחנתו כי חזק טעמתו שים חסר בלבו כתם בושת וכדרך שאמרו חלי טורפת מרכוב דרתת טוריתים מרתח ליה וזהו מה שמינה לו בלבים כי תנטורת מיפת טעמותיו יורד ונוקב עד התוכם וקולו נשמע לעיני כל חכם לב זבל"ז נקרא חוטים כן דן כי כתוכו תורה בתח לבדריו וכבדיו נשמעים לכל סיתיו וכל זה בקש טרף תפרים להפך כי חכמי יוצני פרעה נבהלו נחפזו לקול נעקתם של מזוניהם וקולם היו נותנים לב וקולם מבלבים בזכות יוסף זה אומר בכה וזה אומר בכה ויוסף דברו בשרי גבורי יוסף והוא רחוק על נבורי כח חכמתו כי נלחו להסיר ולא הניחו מעמה ' וגם בחי יוסף שתים כלכך חכמים כיהודה גם הוא כרחותם הטעם שחקת לטעמות יהודה גם הוא זורו חיל ונתעוררו להכיח עניות וטעמות המחרידו' לבות כבי חדם וזה ענין בעיטתם בקרקע עד שעמו תלמים תלמים בכעסם והוא לשון הפגנה כתלו דגוה טרף לקולם ומרן מתקוממה כנגד יוסף וסיעתו יהודה הן עכם חכמתו ודרך הקצו כי לא יפול מכני כל עד שכחת חכו ותת נפשו כויכוחו מכחיריו ישם עפן ומרן שף יוניח דם וה לכוסיו הוא רמז לטעטיפתו כשחלת החכמה מטר כה עולמות סדר דוד ואמר פרים כדמיתה כברכות ומזרז המפרשים שהוא רמז תלה' מיני הסנות והסיעת היעפת תלבו הוא רוח כיצתו העוכרת ומפלפת על כל מיני החכמות הכן ונוסף ונותן כהן להוכיח במיעור דרושו של פי כל פרטי החכמות ומתת כלי יסף מחזות רחיה לטעטיו ולכן פחד יוסף הן יכחכחו בטעטיותיו ואז הוציא יוסף את נדקותיו פסוקיך לכרר לפני כל יודעי דת ודין הם שנתכרר מנדקתו ורחמנותו בהטבעתו את כל העולם והעכירתו על מדותיו חסר חזה יעידון יגידון כפל כי חיבו מתעולל עליות פרשב כנגד בנימין וזו היא בעיטתו בעמוד הסדן חסר יוסף עליו והוא הכעסתו ובתיקתו את יגר ברע הנמשל להסן והוא מוסל עליו ונעשה לפניו תמיד כל כל ברורות וזו אחת יהודה לפי מה שהועד עליו ואמר סהוא נכור בכבשת יצרו ממנו ונם כן נכור בטעטותיו וכשנקש עול לחחוז בחרב טעטותיו לא עלר כח ולא חנח ידיו ורגליו והודה בעל ברחו כי ולפי יראת סחים הוא וכעלילה זו דבריס כנו והוסיף לנקם בפני וכתחטונים :

בנימין אחה תפוס וכו' אמר זה לבנימין לחזקו שלא יחם לבבו כי בודאי יחפשו בכסם

מ"ת המפרשי' ומחבר שתלוה

עליו ' וקרוב כשיטי דס"ג בנימין אחי תפוס ושם יוסף חזכר לפי שאחר ואחם אלו לשלוש אחר מה לו ולבנוס אם בנימין תפוס והוא מה שאחר בסוף פרשה ג"כ :

אמר חיוב נאמר בחיוב נרשנין כלומר בספר חיוב כי האומר עליכו הים '

ומה שהזכיר את חיוב אולי לפי שהיה הויכוח עמו על נדיק ורע לו להוכיח כי נדיק לא ימוש לפני רשע הביא לפסוק לפחד שלא ישובו הנדיקים תפני כל אחד ינעחו הרשעים ויהודה את נבורי מנרים וכדבתיבנא לעיל פרשה ג"א סימן ו' :

זה יהודה שקרא נור חריס ופירש לוכד מכלי טרף שרחה עצמו כלבד כי אין לו מחילה והוא כלים שהוא לוכד מכלי טרף ומוסר נפשו להניות טרפו :

תנחומא

זה יהודה וכני לביח יתפרדו על חיון שהפרידו האדון ושהחזה תלמים תלמים ' וחל יקבה כשיניך סירדמו לשון עוזד בתקום יוסף כהפתיבנא לעיל פרשה י"ומ"ו :

שני שלטונין כו' רע"י פירש חקלותיו ולא הכנתי מה ענינו ' ויש לומרים הנדבורותיו כדחתרנמינן ונחר חברבורותיו שלטי רקמתים ' וענפת חילוק עינו על יחין ולפי הענין נראה שני עינים ונקראו שלטונין כי מחריחים הנוף כמשך ' ולו מלשון שלטי הנבורים שהם סומרי הנוף :

וחמישה לבושים היו לבוש ' מחמתי מומרים שם הלבושים הן ה' קחיעין שזכרו לעיל פרשה ע"ה דהיינו זכותו וזכות קוריו והן חתם חליפות שמלות שנתן יוסף לבנימין והן חתשה לבושים שיעה כתם תרדמי והכיעת היעפת היה חטחזו שכשנדע כמכירת יוסף שהזכירו זה לא סוו לו כל וכיותיו ולכן נתירה יוסף שנולדתי יתן נפשו על הכלת בנימין ' ומן כוה טעם ורית :

באותה סיוסף נכור ממנו לא הסיב מהור ימינו דדעתו לימסר עליו כדלעיל :

ח מתחלה כעלילה כתת וכו' דלהכי קאמר תדוני שחל את עבדיו הים לכם חת וכו' לומר כי כל זה היה לנלנל עליהם עלילת דחס הר"חס :

כמה מדיונת ירדו ' וח"ת ולכי דכריהם נתי חתי שנח שנח כעלילה עליהם חעל כמה מדיונת :

יש לפרש שעל ידי שרחה עשרה החחי בחורי חמד לנוחי מכלול כתן עיניהם כהם לקנותם לעבדים :

ולא שחלת חהם חעל על חה שנתן לותם כחרנלים חה שלא כתן לחחרים מן טעמה כי חנח חקום להתנולל כזה חחים שנחכתו בשוק בזיונות כדלעיל פרשה ג"ח וכחה טענות שכתבו המפרשים ז"ל ;

שמא בחך כתינו לוקח • כתב הר"ם ז"ל ע"ז בפירושו ע"ם • ולי"ר, סדבר בכתפה כי ידוע לכל שאין לו לחוות כי עבד ירד למצרים ומלך ומשלין לו לחוות ולכ"מ כתך מפסיר סתיהיה לו ולא תתרו בתינו מעוס דלא סוו בהכי כלהו כי לא היתה כת אלא לאחר מכל בחוות כלם סויס :

פרה"כן כפ' מקץ **אף** על פי כן לא כסינו ממך והיינו ונאמר אל אדוני אם לבו אל זקן וכתב הר"ם דאם יש לנו אב זקן וכתב הר"ם דאם לא כן מתי נאמר יש לנו אב זקן דמשמ"ז שהוא מה שהיה רחוי לעשו' והלא לא היה להם להגיד זה מכיון שכבר הרגישו כי שהוא מכיון לפעלית אלא עכ"ל דה"ק אע"פ שהרגשתי שבוודאי להשליל לא כתלנו דבר אלא הגדנו הכל :

פתיט פי' דברן ותשמע קול כמו הוא עשה מעשה פתיט יביא קרבן פתיט דם' יש בערכין :

אמר לו כל זאת שתתי רוחם • מעוס דק"ל מתי כי עבדך עשה כן מאחר זה נקבר עם שמעלם לכן אמר סנטנין יש בחיוך פתיט בתוחך וע"ז הסיק כי לו יאות לדבר מעשר אחיו כי הוא ערב :

פפני מה לא עשית כן בתו שאתה מתחסר עתה על שנתערב להיות מעורב ואינך רוצה להיות בתכסול לתה לא תחסר לנפשך ג"כ מחטוא במכירת אחיו ובער הלא :

כשמכרת מותו שהטעם שהיה מנהם פגניט ויולד נפוטות כהלעיל :

ואמרת לו טרוף טורף כי מסכרת קלתר הכי ונקט ליכנה דקדק תע"ג ליהודה לא קלתר בלעזן זה אלא יעקב אחרה :

אני אחריב ג' וט' אחיו כל מ' הרי כ' ולא כיתן לא חסיב כי היה הכוס לעבד ולא יוכל לנתת :

וטלן כל מ' לעשות תלאכתו בשעה קלה קודם שירגישו המצרים ויתקבצו כנגדם חלק הסוסים ביניהם כדי לקוס עליהם בפתע :

אם אתה מתריב והדבר קשה מפיעלה בידך או אתר כן דלך רחתנות כיים לחוס על עיר אחר יש בה הרבה בני אדם כמעט כל העולם שם :

באותה שעה ולא יכול יוסף להתאפק ולפי זה אלא יוכל להעמיד עוד עכמו תלאתנלות מפחד חרבן מצרים ופי' לכל הנגב ס עליו אלא יכול לסבול עד שנגבים עליו ופזורך לקרות להוציאם תיד כפי' הר"ם ע"פ אי נמי שנגבים הם מצרתיו ופי' שקרוב לנגבים עליו פיוציאו מעם כל אים נכרי כפי' הרמ"כן :

כוטב שאתודע נראה לפי תנדה זו שיוסף היה מפחד בן יהרגוהו מפני הכושה ולזה לא היה מתגלה ועכשו אתר שמוטב להם שתכן תשיחריכו את מצרים כגללו וזה מחשידותו והוא ע"ד אתי חזית דלמא דירך סומק טפי • ומ"ת יתן להם את כניתן ויכגל י"ל שאחרי שקשתרם במכירת יוסף חשש שאפילו שיתן להם את כניתן יהרגוהו אלא תגלה חרפתם מפיו :

אנר להם יוסף לא כך אתרתם ומה אלא נאודע תיד בלי הקדמה זו מפני שאם יאמרו פתע פתאום שהשליט בעל ריכם הוא יוסף יכולו ויהרגו אתד ויהא לכם אכל ע"י שיאמרו אתלה בחייהו לא יהרגו כל כך כשיאמר כי הוא ועל כל זה לא הועיל ופרחה בפתן כמעט :

אני אקרתנו ויכא ותתנתו כדאין ותגדה זו שכורה ליה שאמרו לו שאת אתם ולא אתי"ד שנאכד אתם וכתו לבקשו וכבר כתבתי לעיל פכ"ח סי' ו' לאגדות חלוקות כן :

אני יוסף אתיכם ל"נ אתיכם כי כאתמרו הרשעון לא אתר אלא אני יוסף • ואתיכם למילך כאתה שאתר תיד פרחה בפתן דאכיון דלא האמינו לו אתה שכא בעלילה לומר שהוא יוסף שאכרוהו לנקום נקמתו אתם כי לא הזכיר אתאר זה אתכירם • ועוד שאתלה אתר להם לאתה רעז שאתיכם כלעיל ולא פרחה בפתן • ויש לומר שאיד נפלו לקולו שאחשב כי כן הוא ובפתיאשבו בדבר אתרו כי זה גם כן שאחכולותיו ולא האמינו כו :

פרדה בפתן בתכוונת אתרו עשה הקדוש ברוך הוא גם וחזרה בפתן :

ולא האמינו לו עד שפרש כו' פי' הר"ם דאפילו גם אלי הוא לו אפיק לה לסבירה ליה שפי נפו הוא שיתקרבו אליו יותר אתקו' אשאחדש האמינו ואין זה אלא כדי שיראה להם שילתו דא"ל אתו אל תורך להתקרבו' הנוסף הזה והוא אכוזר וכן אשאחש לקמן :

והראה להם אילה לפי מה שאתר לקמן בסיתן י"ל דאתרתי סיתנין הוו בהדי הדדי האילה והלשון כיתח עין עליו • נסיס לעיין סיוסף נולד אהול • ויאכן סיס הכר בדכר • והנכון כעיניי דאשגדות חלוקות הן • ועיין בפי' הר"ם ז"ל בפי' והנם עיניכם רואות :

ט כך הדברים שאת קורא דעתו לפ' ולא יכול יוסף להתאפק שלא יכול לסבול עוד שלהתודע לאחיו כי אתנוניו ודברו בבנסו כאוניו ועשו רושם קרוב לפי כח ע"ב בפסוק ואתאר בכל הנגבים עליו פ' שלא יכול לסבול פר שילהו הנגבים ולכן קרא איכתו כפירוש רש"י פ' ולכך אמר שאטוב טשם דברי יהודה היות נהון מרגלן ועד סוכן פיוס ליוסף ואגב זה אתר כי גם כן כמלת פיוס לאחיו ולבניתן ודרש"ן כתב בסדר תקון שאתעשה יוסף בנגדים לא היה לגעור את אחיו אכל אתר תוכי יש להם שנאה בבניתן שיקנאו אותו כאהבת אביהם בקנאתם כו' • או שאת הרגים בניתן שהיה ידם על יוסף ונולדה ביניהם קטטה ושנאה ועל כן לא רצה שילך עתהם בניתן אולי ישלחו כו ידם על בקנו אותם כאהבתו ושלוח כתכוונו רז"ל כמ"ם פה על הדברים שאת קורא פיוס • ואף כי בעתו אתריו ועל פי דרכו יש לומר גם כן שזו היה שכת עלילותיו עליו להיותו מסופק אם עדין הם כאיבה עתו ואכלל מה שיעשו כבניתן יבא לכלל דעת מה לבבם עתו ובדרתה כמה שם יהודה נפשו על בניתן שגם הוא כן שם זולתו ידע כי אוהב גם אותו וזהו שאת' פיוס ליוסף על בניה על רחל ולא אתר על בניתן לבד • ומכל מקום מ"ש הדברים באקום הזה הוא מעוס פירוש ולא יכול יוסף להתאפק כדפיר"ש כאן :

שאת קורא שפני שדבר הדברים הכיס זולת אלו וכפס לא היה פיוס ליוסף כגון מה שאתריגן לעיל שא"ל מה פרעה לאוס כו' ושיחריב את מצרים וכו' לזה אתר כי כמה שכאוב לקרות ליכא אלא פיוס והכאוב לא אם לכאוב אלא אם כן פיוס • ק"ק מאי קאתר שפני אחיו כפני עד שאתה מגיע וכו' כי ידוע שכפני אחיו היה שדבר ופשיטא דעד ולא יכול יוסף קאתר כמה שאתר כל הדברים שאת קורא שדבר יהודה :

פיוס ליוסף פיוס לאחיו כו' פי' מזולת נחת רוחס כמסיר' נפשו על כניתן היה להם פיוס על מה שהיה כלבם עליו כי יוסף ואחיו היה להם תרעומת עליו על מכירת יוסף כי הוא הגדול שכהם והוא פיוסף ועל זה הורידוהו מגדולתו כלעיל גם כניתן היה כלבו עליו שהיה חוששו כמכירת יוסף כדברי הרמ"כן הנזכר אלא עתה היה פיוס ליוסף שראה כמה נותן נפשו על כניתן ומזה הבין שכבר שב ככל לבו לאהוב כני רחל כדאתיבנא ויהי פיוס לאחיו שראו כמה נותן נפשו על אחיו ומעתה רצוי להיות אלהם שהוא עומד כפרץ ויהי פיוס לכניתן שאתר לו שהיה מוסר נפשו להגיל את אחיו אם יבא מידו :

לא עשה יוסף כסורס • שהוציא כל אים מעליו שאילו נשטו כו כרב כהם היה את פירוש קודם שיספיק להתודע להם שכתרירות נפשם כשרואה אותו יחידי היו מוסרים נפשם לפרנו ועלה קאתר רש"כן אתר אם ושלום אין אחי יושבין על שפיכות דמים שכן נח אתוה על ע"ד ולא היותר להם זמן וחף שבעלילה כא עליהם כל זתן שלא נתאתתת להם שהוא המעליל כי שתת כן תשק כיתו היה הנורא • והיו אתרו כתכוונת שביאו הילקוט בקונט' אחרון רמז כ"א שהמלאך היה מקטרגן לפני יוסף ועוד שכלזתן שהיה תשוכה עתהם ולא נפל דלת כפני כניתן לא היותר להם לפגוע בו

מ"ת הפסוקי' וסוף כל פי פתחו יהודה סיהדנהו כלעשיל נוסח ולפ עכיד :

אבל לה מסתבר פתחו שנתודע להם יהודה מפני הכועס שהרי ממרו סקיון מוסרים נפשם עליו שם יתנהגו כלעשיו ועוד מיך יפתו פניהם לכניעתן ולה יפתחו מתנו פיהם לתביעם וכני מסתע מלשון תמותתה דנרסיכן הם פרש"כן לסכנה גדולה ירד יוסף שהם הרגוהו אחיו מין כריה בעולם מכירו ' נרחם סחיות הכריות קודם הכרתו סיתה ' ומתהני מ"ש סם כיון מהכירוהו נקטו להרגו ירד מלהך ומזרם בתרגם פנות הכית :

הן מין אחי תמודים ומה שנוקק להוליף כל מיה כדי שלה יתביישו אחיו בפני המגרים ומ"ש כילקוט כהדיה ' ומה ד"ל תפני שהרחה להם המילה דלילמת מתחלה לה ידע יוסף שלה יתחילו לו וינטרך ליה ' ומיכה למימר דתנחומת נרסי' פרש"כן לסכנה גדולה ירד יוסף שהם הרגוהו אחיו מין כריה בעולם מכירו ולהם תמר הוליאו כל מיה תשלילה כך תמר יוסף כלהו מוסב מאחרג ולה תביים את אחי בפני המגרים ומה כן ק' רש"כן פרש"כן דמסתם מסתע דאחדעת שיהרגוהו עבד הכי שהם מוסב מאחרג ' ויש לומר דתדויסו מיתלוהו דתף על גב דקיים ליה שתין אחיו מסולין על ס"ד לה היה לו להסתכן כשום גד ולסמוך על פרוקי לסכנתה ומשום מוסב שהרג לאחד מהי לה היה מסתכן דהיה מבקש גד אחר להתנלות כתוכן שלה יתביישו כ"ב שלה דהכה קתמר מיון חסודין על ס"ד וכיון דהסתם רחוקה היה מוסב להסתכן ככך מסיתביישו אחיו :

יאוי לנו מיום הדין ' כוונתו כזה להודיעכם שפני כי נהפלו מפני הכועס לה מפני הירחם וכדפרש"י לחומם ' והטעם כדכתיב הר' שם עליו כי מתמהר סוציאו כל מיה מעלי כדי שלה ירחו כועסה והרחמת קולו ככבי יורם על רוב תכבה וחבה ולכך תמר כי ים ללמוד ק"ו מכתן ליום התוכחה שהם מיוסף שהוא קטן מהם לה יכלו לעמוד מפני הכועס כל שכן לפני מלך מלכי המלכים דתי מפני הירחה מין הפרש כין סיותה קטן וכין סיותו גדול ולזה כפל ואמר תי לנו מיום הדין תי לנו מיום הדין חשר מנד התוכחה שים לרחוק מנד הדין והקשיח ומנד הכועס חשר מנד התוכחה סיתוכה ה' עם כל מ' מהמנסים מיך מלהו לכו למרות עיני כבודו ולזה סורנך לפניה רחים מהוכיחך ומערכה לעיניך שה' מתוכח עם כל החכמים דתי לתוכחת מוסר וכוונם כפיטה ' ולה הכיח ק"ו מלה לענין התוכחה מלה דתיירי דכני לחנקט התוכחה נקט כתי כהדיה הדין ' מכל כתנחומת נרסינן אחר רכי יוחנן ווי לנו תיום הדין ווי לנו מיום תוכחה ומה יוסף כשאחר מכייוסף פרחה נשמתן כשעומד הדין לדין תי תכלכל את יום כוחו ותי הכועס כהרחותו שכתוב כו כי לה ירחמי האדם ותי עמ"כ ומה זה נהפלו אחיו מפניו כשיבה לתבוע עלמן החנות ושפשה של תורה עמ"כ ולפ"ז מסתע ליה דתרתי הוו כיוסף כי אם שפרחה נשמתן כפי הקבלה היו מלה מהפחד כי מהכועס לה יחות האדם ומה שנכהלו מפניו כפשט הכתוב היינו מפני הכועס ולפני מייתי ק"ו לתרתי לענין הדין כדקתחר תי יכלכל את יום כוחו כי אחי יוכל לסבול נקשתו כי כהרחותו יחותו מכועס כדחייתי קרא דלמ ירחמי האדם ואחי ליפטרו הכועס כדקתחר כשיכוח לתבוע עלמן החנות ואוח מיוכיחם תיך עכרו חנות מלכם :

בראש חכם ' ים לעיין מה טורך להכיח גם כן מהלעם ועוד שלענין כועס התוכחה שהיה הכועס כדפי' מה יוסף ואם יתן חכם יהיה לו טעם ' ועוד מה רחיה שלה עתד כתוכחת

מ"ת התפרשי

תת"ם על טעמת ההסכן הספניתי לה והלה תין כתן כועס ופגם רק תשוכה תחתית וכי סיה לו לומר כן כשקר ושוב הרי הטיב על תוכחתו תחלה וכעיו פניו ואחר לה לו ים תרב פירוי כו' ויש לומר שהעמידה כתוכחת כמ' פנים הת' סיוכל להסיב דמר ולהתנצל וכמ' כי לפחות לה יכול ולה יכלם ולזה אחר דתין גם ת' כשהעלות מוכיח פנים תל פנים כי תין קחי יכול להכחים תת קחי ואף כי יוכל לחפות דברי אחר לה כן להתנצל יכול יכול מלעשות כן לפני המוכיח וג"כ לתיעבור את מפני הכועס ' ולענין שת' הכיח מכלעם כי עם סיותו חכם והיה יכול להסיב על טעמת ההסכן הספניתי אחת מלה הורגלת ככך תכל תכל מקום עתה שהרעות למה לה חכם מוסך כי אי מלה שרחה לו יעכם עם תרך פעם ת' תלה שרחה כי זו סיהם טעמה אחתית שכוונת טעמת האחון שאחר מלה שורגלה ככך תיכשי ליה לעיוני דהדרים בנו ולה להכוונת תכף ואיך ולכן הזה כע"כ ואחר לה כאחרים עליו אח הרחבן כפי החבון וכ"ם מלה יענור כה תים להתנצל בדברי שקר לפני חוקר לב ' וכנגד כל הכיח מיוסף

מ"ת לקמן ס"ג פל"ב

מסע ע"

מלה היה להם סום התנצלות על התבירה רק הסנחה תכל לענין הכועס לפיכן מהשם :

ההד ולה יכלו אחיו ומף על גב דעד השתה לה הזכיר מבירתו תכל מקום מ"ם מני יוסף קרי כחלו מזכיר עניכו וכל שכן לפי מ"ם לעיל שהקדים לה כך ממרתם שפחיו על זה מת כו שהם דברי תוכחה :

ויתבן שהם ז"ל מפרשים הענוד מפני מי יתן מהיה מיך יתבן אחני מי כל זה הזמן שהקדתי מהכלו על זה המוסן כי הם פירש לענין שהלה תין טעם נכון שהכר שהל עליו מתעול והסיוכיחו שלום לעבדך לתביעו שהרגו אחי ולפ"ז ים כתן זכרון עניכם :

ההד ולה יכלו אחיו ' ומה שתחר הם מפני התוכחה אתו לה ענו כעיניו לתה לה עניהו ים לומר מדרך המוסר שלה לעשות פתקום גדולים אתנו מה' פעיניו לה הים קדוש לו כי ינהפך לעפר :

לפי מה שהוח לה אחר כפי מעשיו כי ים תעשים שים לכאורה קשת התנצלות לחטותם ' אתנם לפי טעמם הינו כלום ואטו הם גדולם מהבטתם אלהי ובדפרש לעיל פ"ג נבי אחי למי שעשהו גדול ים אנשי ירחו נדיקים ולפי הבטתם הים אחיו לרחות יותר נדיקים אחר ולכן יחשבו לפני ה' לרחעים ובדפרש לעיל פ"ג נבי ויכל אלהים כין מעשיהם של נדיקים לחטעיהם של רשעים ולכן תים התוכחה כפי מה שהוח אתם ומה נאמר לפי מוכיחך ואשרכה לעיניך כי יערך ה' מעניו לפניו כפי הבטתו אליהם :

מ הראה להם התילה דמ"ל אם הנעה לאה ובדפתי לעיל סי' ח' ושם כתבתי מה שי"ל כזה :

לפטרון בסיליטין פירש לנו המדרש דפטרון הוא בסיליטין ופי' קיסר וביוהא ובדאחר פירוש דף הרוחה בסיליטוס ' אנטוטוס קיסר שלפתן שם אחד מן ולפי מבוהנו לף אחד לפרשם הייני בסיליטון הקדים דפי' אם פטרון שהוא נגזר מן פטירה שלפתן יש שהוא אחד כדכתיב הר' אם ז"ל ' ופי' לאחרון לרבון שאינו בהם לפתן אחרות האחד וילדיה תהיה לאחיהם וביוהא שהאנטרף שלהם עבדות כי תין בית פרעה עבדים ליוסף אחל הוא לפתן דבנות שהוא ענין נדולה ורבנות להבהיל הבית כתו על כל רב ביתו והאנטרף שלו קטנות גם פירש תוסל שליט שאינו בהם לפתן אחלה שהוא החלטית כתו החלכות כתו אחול בנו גם אחם ואחלו אחים עד אם כי רק בהסת יגדל על יוסף אחל שליט שאינו שליט שנוהר עליהם על הרוב כתו ויוסף הוא השליט על אחרן ובשהם ענין ההנהה שלה שוה

בכחינת

בבחינת פרשה וזה בבחינת כיתו וזה בבחינת חגרים • והכוונה כיוצא ג' ההנהגות הידועות לפרשה מסורות ביד יוסף הצדיק עצמו וההנהגה הכית וההנהגה המדינה :

שלא תעמיד את הטעה דרשו תעמוד במקום תעמיד מדל"ק לא תאחר כדרך

יג ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך וכי שני צוארים היו לו לבנימין אלא אמר רבי אלעזר בן פרטא יוסף ראה ברוח הקדש שב' בתי המקדשות עתידין לבנות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב ובנימין בכה על צואריו וראה שמשכן שילה עתיד ליעשות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב :

יג רבר

הלשון בכוונה כזה ול"ק מה סיפרשו פועל יוצא בפקוס שומר כי זה דרכם כמה זימני כלכתיב לעיל פי' ס"ו ופי' שלח תעכב את הטעם הזו שהיה את רגון ויש לחלק לכה ואם תעכב היזה שמא לא תפנה אח"כ כי יתרע היזה לוכם שלא תוכל לרדת •

ויתכן פרשה כזה שלא יעכב הטעם שהיה את רעבון כי ברדתו תעבור ולא תתעכב כמה שאתר שוף שפ"ו שבשירד יעקב למצרים נפתלק הרעב :

בלשון הקדש וז"ו רמיזי שאני יוסף מיודע אני לדבר בפי בלשונכם בלי תלין • וכתב הרמב"ן שאמר להם כך לא מתלהה ולפיוה כי מיבנה רמיזי שידבר הרס כמצרים בלשון הקדש כי על דעתו הוא שפת כנען ורבים במצרים יודעים אותו כי קרוב הוא • ואף כי המוסל שדרך המלכים והמוסלים לדעת הלשונות וכמו שתרגום כנובדנצר שאתר בלשון הקדש חלוס חלמתי כו' ועוד כי כאשר בא יוסף אצל מצרים יכולתו רבים ויותר היה להם רמיזי בהזכירו אתו ועניין המכירה אני יוסף אחיכם :

ואבינם רש"י כתב בפירוש החומש ז"ל והנה עיניכם רואות בכבודי ובאני מחיכם שאני מהול ועוד פי פי התדבר אליכם בלשון הקדש • וברח"

שכוונתו להסיב על הספק הנזכר ולומר שאף שדבור בלשון הקדש לבדו אינה רמיזי גמורה מכל מקום כאשר יבוטרף אל המילה יהיה רמיזי גמורה וכמו שכתבר הרס"ג ז"ל שהמילה לבדה אינה רמיזי גמורה לפי שאף שהמילה מיוחדת לאומה הישראלית ובתמעטו ממנה עבו ויתעתאל מכל מקום יש לחוש שמא הוא מבני קטורה שחייבין במילה מפני שלא נתמעטו מקרא דכי ביצחק יקרא לך זרע שעדיין לא בא לעולם ונם כן הלשון אינה רמיזי גמורה מהטעם הנזכר מכל מקום בהתחבר שניהן היה רמיזי גדולה מפני שבני קטורה שהם הנמולים הם הרחוקים ממצרים מאד שהרי מקום דירתם היה קדמה אל מדין קדם שהוא מזרחה של ארץ כנען וארץ כנען היא מזרחה של ארץ מצרים ובאינה שמקום בני קטורה רחוק מאד מארץ מצרים ולא יתלה מהם בארץ מצרים רק מעט מן המעט ואפילו אותו מעט מן המעט לא יהיה יודע הלשון מפני שלשון הקדש לשון של בני ארץ כנען ורחוק הוא מאד מאד שיהא במצרים מתקום בני קטורה שהוא רחוק מאד ממצרים ונם שיקרה שיהיה יודע לשון בני ארץ כנען שהיא מבני עמו :

ואף על פי שאין אנו מודיס כמ"ש שאין המילה בזולת ישראל אלא שבני קטורה הרחוקים כי המפורסם שבני ישמעאל היו נמולים כמ"ש בנמ' ערבי מהול ואף כי יתלו מכלל זרע אברהם לפי תורתנו הם אינם נמנים אותם מבד תורתנו אלא מתחבב אבותיהם ועוד לפי מקום מיעוטא דלא פיקרו זרע אברהם בני קטורה בתי תיתעתק אף על פי שלא היו בעולם כשנאמר כי ביצחק יקרא לך זרע דמה לי שהיו אז בעולם או לא והרי עשו תיתעתק מהכלל אעפ"י שעדיין לא היה בעולם וכמ"ש ז"ל ביצחק ולא כל יצחק ותתבני אברה"ם גופיה כתב נבי בתי אברהם מתנות בני ביצחק יקרא לך זרע תיעבד בני הפלנסים ולפי זה היה אפשר לחוש שהיה מבני ישמעאל שהם קדושים למצרים מ"מ בהתחבר המילה ובאין הקדש ועוד שבבר הזכיר שמו ומכירתו היה בזמני רמיזי גדולה דעל כל אלה ליכא למיחש • רבי אלעזר בן עזריה אמר אתי לבני מיום הדין :

אינא למיד"ם עכיין זה לבאין לעיל נבי ולא יכלו אחיו לענות אותו ה"ל להתבטיה כתאתר אתה בתן בכורתי ועוד כיון דרמיזי גמורה אתאר בתן בכורתי • ועוד שמיע ליה דרמיזי גמורה אתי אתה בתן בתאתר ודוחק לומר דלא שמיע ליה דרמיזי גמורה לאין סנגון ה' עולה אפי' לכ' בביאים • וי"ל שבתן שהוא סוף הדברים אשר דבר יוסף ועכ"ז לא עכו אחיו כלל עד אתר כך שנשק לכל אחיו וביך עליהם אתר רמיזי גמורה אין לומר יפה דאין בא לעמוד בתוכחת שהרי בתבדר להם שהוא יוסף והרואה להם תבא יעידה לבלבם ועל כל זה לא מלאו מענה מרוב

ת"מ הסמוך

ולישה שנויה שלא נבי יוסף דכתיב כיה נוחרו ולא נוחריו משום דמור חיים לקרוא לכתוב הכנוי בלשון רבים והכלתי כנוי בלשון יחיד שהרי נבי כעליו אין עמו נכתב בלשון רבים ונבי כעל האור נקי אם כעל חטה הוא נכתב בלשון יחיד וכן מלינו חל ומעליו על ומעליו עד • והסתם מתני

ספיר אם שלא דרשו נבי יעקב דכתיב כיה ויפול על נוחריו ויבך על נוחריו של בלשון רבים ירמיה ל"ח משום דהתם הם בכנוי ודרך הכנויים לבא בלשון רבים ולא יקשה עליך מדבר החים לחדוני הארץ שחיבו בכנוי ובא בלשון רבים כמו לחדוניו כי תפשר שכוונו בזה שהוא במקום כל לחדוני הארץ כי לא ירחים מכל החדונים את ידו ואת רגלו זולתו ע"כ :

ואין קורת רוח בדבריו כי אם שתאמר דלמורחים דקרא לכתוב הכנוי בלשון רבים תיבו כי אין זה שלא כמלות שאין בהן הוראה על רבים אף יחיד כגון שלא ומרות שבשתים בלשון לכתוב לשון רבים על היחיד ולכך אמר כעליו ולחדוניו וכמה שתאמר רש"י נבי כי הענין מוסב שלשים וכמה דוכתי ואין הפרש בכנוי ובלתי בנוי כי לבן נתנה לחדוני הארץ ולחדוני החדונים ולחדוניו קשה שלשים קדושים ועל כן אין טעם לכתוב נוחריו בלשון רבים לא בכנוי ולא בבלתי בנוי אם לא שדרך הענין הזה לכתוב בלשון רבים לשפחים והרי מניינו בתחד ענין הנוחרניך שבה בלשון רבים עם שאינו בנוי • גם זה שאמר דבבניימין נוחרו כתיב לא נתנה בשום בסחא ונם בכל הספרים כתוב נוחריו :

אבל מגדה זו ליקה נתי בשלחי פרק קמא דחגיגה וכתב שם רש"י ז"ל כתה נוחרי היו לו לבניימין ל ג שבן דרך הסתרת לכתוב נוחרי לשון רבים על חלקת נוחריו בכה על נוחריו :

ואיכא לתימה שם כן תמה ר"ת לדרום שבכי הוה על חרבן מקדש ועוד מ"ט לשם לתקדושי השתא פורענתא לנפשייהו לבכות על העתיד כי לא עת בשורה רעה זו שלא לתחוז בשמחה :

ויש לומר דק"ל שהנשילה על הנוחר והבכיה תין כאן מקומה כי תיד בשנתודע להם ואמר להם אני יוסף כו' ובעת שלא תעבכו כו' הוא הרחוי בדרך הקרובים הנפגשים יחד בעת התקרבותם תיד וכן היה כיעקב עם עשו וכיוסף עם יעקב לא לאחרי שהגריך בהודעת תניו למצרים והנדעת לפרעה ולכן פירש שהענין בכי על חרבן בית המקדש והיה זה כתן לבני שהוכיר ירידתם למצרים ובכר ידעת שבל מה שחירע לשבטים היה סיתן לתקריבו בגליותנו כמו שהתריך בשל העקידה בשער כ"ת וכן בתבתי לעיל בפרשה ס"ח וביותר ירידת מצרים היתה רמז לגלותנו שתריך הוה בלשון הרמב"ן שבתבתי לעיל בפרשה ב"ב סימן נ וכן בתב בתלת מ' ויחי ע"ש • ועל כן בשהזיר על ירידת בית יעקב למצרים זבר בגלות הנ' בת לשכיו וככה על כ' האחרבים תנב תורתיה :

והכוונה כי תף שידע שענין זה סיתן לגלות הנ' והחרבן הקשה תין להם להתנע תדבר כי כן היה תלבו של עולם ותנב זה בכה בניתן על חרבן שילה • ותף על פי שבשניהם בתוב נוחריו לשון רבים ירמוז בבניתין לשנים וביוסף לא כתו שהיה תחזר שלשון זה בעתים בתתר על נוחר אחד ובעתים על רבים :

ששני תקדושת ובי' על נוחרי בניתן על בתי תקדושת בניתן דב"ה תיקרי נוחר ושתת בדגרסי בתוית בתנגל דוד נוחרך זה בית המקדש ולתה תדתתו בנוחר שבכל חייתים שהיה ב"ה בכוי וקיים היה נוחרן של ישראל פשוט בין ת"ה ובין אחרב ב"ה בביכול בבף נוחרן של ישראל הם"ד ובבדתי תת נתון עותם זה ב"ה • ד"ת מה נוחר זה נתון בנבתו של אדם בך ב"ה נתון בנבתו של עולם • ומה נוחר זה רוב תבשיטין תלויי בו בך בהוא תב"ה לויה תב"ה • ומה נוחר זה תם נוטל תין לאדם חייס בך ב"ה תין חייס לשונתי ישראל • רמזו בזה ד' תעלות טובות היו לנו ע"י ב"ה הת"בגלחת חיי העוה"ז בעושר ובבוד ושררה ובניתן שהיינו תתבללים שם ובעתרים ועו"ת שהי' נוחרנו פשוט בין ת"ה • ובב' תריבות החיים שנ"ב היה תיבא ע"י התפלה שם בתו דבר בי יהיה בו ועו"ת תם נוטל תין לאדם חייס • ובג' תור התורה ותחכתה בי

ת"מ התחרטי

משם תורה יונאה לעולם ובדלעיל פכ"ה :

ועל זה תאר ב"ה בתון בנבתו של עולם בי היה לאות לבל הבא לשתוע תורה ותחכתה ובתו' בבון יהיה הר ב"ה פרשם ההרים ונשא תבעות ובתרו תלין בל הגוים בו' בי תניון תבא תורה • והד' העבודה

ויראת ה' תקנויים תעבודת בהבנים והלויים וזריזותם ועו"ת בהונה תב"ה לויה תב"ה • וחזק העדי והתבשיטין תשר לשלמים והוא תבוחר :

פרשה

בהלכן של בניתן שבחלבן היה בנוי תולם

והיכל ובית תדש תקדשים בדתני' בפרק בתרא דיומא :

עתיד ליעשות לה בתתר הבא ליבנות בדלעיל משום דלא הוה בבן נתוך תלה תבבים תלהטה וירישות תלהשלה בדלתיא בוכחים :

ועתיד ליחרב לה תפני החרבן בעתו בבה בי ידע בי התקום תשר יחבר ב' הוא ירושלם ולא היה בשילה תלה לשפוך תלה תפני שתו בבלו תקל ישראל ביד בלשתים ונחרבו שילה בתלחמת שתול :

ויתן תתר ויתן את קולו בבכי : תיבא לתימר דבר השתא ל"ק שהם דרשת דויתן את קולו בבכי דתתר השתא דבר תחר :

דרך דרשה הוה ליה לתכתבי' לעיל תקוני בל הדרשות שדרשו בלא יכלו תתיו לעבות תומו והבחורים שתחריהם :

לומר לתשום דק"ל מ"ט נבילת הנוחר והבכיה לבסוף והוה לרבו לדרום תשום חרבן ב"ה בדפי' לעיל תתר השתא ד"ת דהתם ויתן את קולו בבכי היבו לפיום בי בישא בזה בהלא שהקב"ה גילה את ישראל ולע"י שהרם הבכיה והנילת הנוחר בפשוטו בי הוברבה לעיים את תתיו בי תתחלה התחיל לפיים בוף וכסבור שוה תספיק :

בשורת תבני וכשרתה שעושם נבהלי ואין טוכח הוברך לנפק לבל מ' ולבכות עליו ולנפקו ביחוד שפ"י זה יבירו וידעו בטיב לבבו והתיהל תבניתן דתביב ליה טפי ואת בלו לבלל דעת ודברו תחיו עתו וכן פרש"י בחוש ואתרי בן דברו תחיו עתו תתר תרתוקו בוכה ולבו שלם שתתם דברו תחיו תתו שתתחלה היו בושים תתנו נרתה שלבן הוברך לבבי ובשיקה זו בתחרונה :

בשיני בטיות בבל בספרי וה"ג ד"ת ויפול על נוחרי בניתן תחיו ויבך וגו' :

שלא פיים • ב"ע תה ענין זה לזה בי בבי יוסף נרין לפיים תת תחיו תבל פיום ישראל בגחולה הוה וזה לורך לבביה ועוד בי בתן הבביה בתפיים ותלו התם ישראל הם הבוביים בספטיה דקרא דלא תסתע לפרש שהבבי הוה בבי ת"ת עד"ם בתסתירים תבבה בפסי ועד"ם שלג' הב"ה בוכה בבל יום בו' ויש לומר שבביית יוסף על תה שנשטערו תחיו להורות בי לא תלבו לבעים תלה שהברח הענין בן חייב וזה הורה בי לבבו שלם בתהבתם שתשטער בנערם וע"ז בתביימו ולב"ת בי בן לא יעלו ישראל תלה תתוך בבייתם בי תז יזרו תשובתם תליו בבל לבבם ובבן יתביים ה' תפם ויגלם ע"ד בי תסוב תל ה' בבל לבבך וגו' תחר יפיבו בבי ישראל ובקשו תת ה' :

והנבון בי בביה זו תיבה של בער תלה של שתחה בת"ם בטבעיים שבשתים תרוב הסתחה יולו דתשות בתו תיקרה לקרובים ותהובים הבתחים לעשים רחוקים ותחרו שים הפרש בטעם הדתשות שהבאה תבער וינן היה תלוחה והבאה תשחיה היה תתוקה ותתין הבביה הזו היה תה שתחר בפ' החליל לעתיד לבוא הקב"ה תביא יער הרע ושוחטו לבדיקים בדתה להם בהר גבוה לדשעים בדתה בתוב הפערה תלו בוהים ותלו בוהים בי בביית הבדיקים היה תטוב לב ושתחה יתירה ותשום דקשה לן נבי יכולתו לית יזהיר בבי תחר הגאולה שהזהיר בהר הגבי תביא תוהם בו' תדרבה שתחה תיבעי ליה בתו' ופדויי ה' ישובון וכו' ניין דרבה ושם נתחר דנו ליישב שתחה לזה תחר שבשם פיוסף פיים וכו' בלותר בתו שבבי יוסף הוה על שתחה בהתבתו עם תחיו וע"י זה בתפייסו תחיו בהבהיר בי הוה בם ושתח בשם בך היה הבבי שתתוכו ישראל בגחלים ולפי זה וכתחנוגים תוכילם לשון חניבה ורחמים וכדפי' דרד"ק בשמות :

פרשה צד

ח והכנעני נשמע בית פרעה כתיב כאן ואל לעיל פ' ו וסס פירשתיו:

פרשה צד

ח והכנעני נשמע בית פרעה כתיב אחת היא יונתי תמתי זה אברהם שנאמר אחד היה אברהם אחת היא לאמה זה יצחק שהוה יחיד לאמו ברה היא לילודתה זה יעקב שהיה ברור לאמו שהוא צריק ראוי בנות ויאשרוה אלו השבטים שנאמר והקול נשמע בית פרעה ונוסר מלכות ופלגשים והללוה זה יוסף שנאמר הנמצא כזה וגומר:

ג זאת עשו וקחו את אביכם וגומר את טוב זה גרים של פול שהן על עקת נפש לכולם נתן לאיש וגומר ולאביו שלח כואת עשרה חמורים וגומר א"ר יאשיה הלכו בנדרים אחר שיהת בני ארם בר עיבור להם כם ששמעו מזון אמר רבי אחא בר אילא טכאן שכל הדברים קרויים מזון רבי יוחנן בד הוה אכיל חלושין הוה אמר לאכלית מזון יומא דא וישלח את אחיו וגומר אמר להם אל הפסיעו פסיעה נסה ואל תעמידו עצמכם מדברי תורה:

ג ויעלו ממצרים ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי ויפ לבו תני בר חייא טה טיבו של בראי הוה אפיר"ו אומר דברים שרל אמת אין מצאמינים אותו ויראו את העגלות ואותן עגלות ששלח פרעה היכן היו אלו אותן עגלות ששלח פרעה לשאת אורו היתה עגלה אחת אורו היתה עומד יהודה ושרפן למוד הוא השבש הזה להיות שורף רבי לוי בשם רבי יוחנן בר שאולה אמר להם אם האמין לכם הרי טוב ואם לאו אתם אומרים לו בשעה שפרש"י מטך לא כפרש"י עגלה ערופה ר"י עוסק ר"ה ויראו את העגלות והתי רוה:

ד ויאמר

מדס ופרס"י כמתנית' תנא מתי מל תרגנו כדרך מל תדחקו עצמכם מ"ת הפסוקי'

בפסיעה נסה: ואל תעמידו עצמכם תרגנו כדרך אמר רבי אלעזר אמר להם יוסף לאחיו כם' הנו' נרסי' מל

מל תפסיעו כדכר סלכה אמת תרגנו עליכם הדרך אינו והאמר רבי אלעזר מפני מה תלמידי חכמים מהלכים כדרך ואין בניהם ר"ת סיר ו רחוק ליפרף שנאמר ויהי אמה סולבו' ודכר והנה רכבה אם וסוסי אם ויפרידו בן בניהם טעמת דאינו' דכור אם ליכא דכור רחוק ליפרף ל"ק הא למגר' הא לעיולי ופרס"י תרגנו עליכם הדרך תתנו הא במגרס מינכי ליה כאורחא לכל גמילת דמנכי ליה לעיולי לא ולפ"ז כפרס דברי המדרש הזה גמילת דנרסא ופי' מל תרגנו כדרך אלא תפסכו לכם רוגו כדרך אחם אין בניכם ד"ת ברחוים ליפרף ולא מלינה אחהם אלא תמשות דורסין אינם בניהן ורש"י כאחם נקט כדברי הגמ' והר"ח ס"ל לא הא הא סוגיית הגמ' וחסר סרש"י אינו לא נרסא אחרת כמדרש ושרח ובתב דברים הרבה לפרש מל תרגנו כפי הדרשות החלוקות וחסר כל ג' האוחרות הנזכר כלן תלויות זו בזו וכלולו בסתר לכר:

והכניסו חמה לעיר כפ' הנו' נרסי' והכנסו חמה לעיר כדרך יהודה אמר רב דאמר לעילם יפת אלהים בני טוב ויכנם בני טוב שנא' הכקר אור והאנשים סולחו וכרש"י והכנסו אחה לעיר בפחת' לנים ובוכרי בדרך בעירות הכנסו לעיר בעוד שאחה זורחת יפת אלהים בני טוב שיחפין עד שיאור כחו וירח אלהים את האור כי טוב ויכנם בני טוב בערב בעוד שאחה זורחת שחין לפטים חנויים ר"ב שלא יפול בבורות ובקעים ובלא יעלילו עליו עלילות תרגל אחה אח גנב כו' וכחי בחבתי לשיל פ' כ' סי' ו' חלוקת המפרשי' כאן דיהת אלהים בני טוב ויכנם בני' וכי' אל תרגנו כדרך לפ"ז לא תגרתו לכם רוגו וכער בדרך אפני לימטים ודומיהם ואין להקשות הת אחקים דאוין הן ויכולו כלן כי כולהי יזיהרם על כל דבר פסע שאפשר בדרך:

ויתכן סנ' אלא כנגד ג' הרעות שהתרגזת לכוח באלהים הן אם אכד עצמו ואם אכד זולתו ואם אכד שבט שהויה כאם שאמר הרב בח"כ ולפי שקרוב שיכולו בדרך שהשטן מקטרג בשעת הסכנה כדלעיל פרשה ג' לכן הזהירם עליהם וכנגד אכד עצמו הזהירם בפסיעה נסה כי ישימו עיניהם על דבריהם ולא יזיקו בעצמם בפסיעה נסה וכיוצא בה וכנגד אכד אחר הזהירם שיכולו ויכנסו בכי טוב אפני הלסטים וכנגד הטבעיים הזהירם בד' דמגרית ואמלה:

ג אין אחמיני לותו וכן אחי יוסף ע"י שסקרו בח' ואח אחינו בסר בח הכחנת בנך היה וכסר הרעים יעקב בסקרותם ולא עוד אלא שחזרו שהרגוהו כדלעיל נבי אותי שכלתם ובני אחרם בני עליית אחר שחשב שיהודה הרגו גם עתה לא האמין להם ויחזק לזה דמ"ל לב אחר לא האמין וכי אח זרוע בניות עול יוסף אי ושול אח להם לשקר ואי"ל דקרא קא דייק להשם למ"ל אלא לומר שלניות שם האומרים לא האמין:

ה ג וירא את העגלות ועגלות שלאח פרעה היכן היו אלא אותן עגלות שלאחפרעה וק' אחי ק"ל שהרי לא אניטו שלאח פרעה עגלות בידו אלא שנוה ליוסף שילאח אותן ויאמר להם שוה כרשותו כאח שאחר ואחם נויאח זאח עמו ובן ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה

ס"ת המסורי

פרשה נרמז סיפור הוא הפסוק בתחתר פרשה כי הוא המוציא
וסמכיה והם כן ממי קיבלת כתיב בתחתר תחר שלח יוסף לקח על פי
ספרים היה הסבה הראשונה כי פעמים יתיחסו הדברים אל
הסבה הרחוקה ופעמים אל הקרובה ׃

ויש לומר למשוך דפתר
הכי כתיב ויעמו
בני ישראל וכו׳

יפעיה מ כענלות תחר שלח פרשה לפתח
תוחו קציה ליה למיפ פעם
ייחסם אל יוסף ופעם אל פרעה
כי מין רחוי פעניו ח׳ כענמו

רמזית כח ייחסהו פעם אל הסבה הקרובה
שמות כו ופעם אל הרחוקה ועוד שיותר
היה רחוי להזכיר פרעה בפרק
דחסון כי מה שהמיון יעק׳ כדבר
שמות לה מפני העגלות היינו מפני פרעה
כי לא רחה יעקב העגלות שנתן
פעגלה פרעה ומיהו מתיעין כי
פרעה נתן בידו עגלות יקרות
בידי יוסף לשלוח למיכיו ולא דפתיב ויתן להם יוסף עגלות על פי
פרעה היינו אחר שנתרך יהודה תותן שנתן להם מיד פרעה ממש
נתן להם יוסף אחרות ולקמור בהו על פי פרעה שהרי דשות בחוק
לו לתת עגלות דתכיון דפרעה בידו נתן לו כל שכן שיש לו דשות
לעגלות הליפתן לו שהודיע לפרעה כי לא נתרצו בחותן שביתנו
מילו כי לא יוכלון העבריה להשתתם כפ״ח ולו לתת
אחרות בתקיונן ולפי שהן כלי עגלות פרעה בתב ויעמו בני יפר כי
פעגלות שלח פרעה והוכרך לפעות ולפתוב בתן אשר שלח
פרעה לפנויי דהה לשלח בתיב לעיל אשר שלח פרעה הוא בפועל
שתיען מפרעה תבל מלו הוא בתב בתרויהו אל ליפנה לה הוא לויקי׳
במדבר ׃

היה ע״ז חקוקה פליסס ויוסף לה רחה בע״ח שלח היתה
בתקוס גלוי לפני ח״ג דלמוה עושים ׳ לע״ח ׳ ח״ב קודם
שוכה בה יוסף בשלח ע״ג גוי ומ״ת יהודה החמיר ושרשה ויהיו
דקמור למוד הוא הפעט הוא שלו להיזידותם בע״ח פרעון משוס
לשת דע״ח תע״ם שלח היה גריך ׃

רבוד הוא הפעט הוא כדכתיב ויפסח דוד וכן רוב מלכי
יהודה פרפו ע״ח ואתר זה לומר שתף שלח כתפרש
מי פרעון מפכרת ׳ ילפי דהיינו יהודה מדחזיון שנפל
זה רגיל ככך ותעפה לפות יעפו כעים והטעם כי הוא שמולך ולו
יאתה לתקן עולם כתלכות שדי ׳ תן אתרי זה לומר שתוקר
הוא דעבד כדבי׳ ׃

לא כפ׳ עגלה ערופה הייתי עושק ׳ כתב בעל
מנחת יהודה ה׳ לח״ת מה סימן הוא זה ׳ ו״ל
שלכיו לויהו כפעלתו של לחיו כתם שלתר וישלחהו מעתק תכרון
ותתרגמינן ואייתי אתר לן יוסף תבי תזור כך אתר לו בני גדול לויה
פעתידים פ׳ עגלה ערופה שנתוספת בתורה וכתוב בה ידיעו לא
שפכו את הדם הזה וכי פעגלה על דעתך מזקיק ל׳ פופכי דמים
אלא לא פטרנוהו פלא לויה וסימן זה כתון שלא היה יודע שלא הוא
ולכיון כך פי׳ החזקוני ע״כ ׳ ואם תאמר דדכו הייתי לומר כי
כן אתר שמובטח הוא כחיי יוסף שלא שפלוהו כדרכו ותשורת
בידנו כי אי שתלון תוקו תין כעב רע מוכלו כדרך הרואה ולפי
נראה שהיו תלוים כפופך דמים ׳ תבל תין כורך לכל זה כי
סימן יפה הוא להזכיר לו ההלכה פסיק הם בעת פטירתו
כי מי יודע בזה תון ממנו ׃

ההד וירא את העגלות ׳ כלי חמדת ע״ם דקאתר
אתר שלח יוסף ול״ק פרעה דהוה ק״ל מעיקרא ופירש
וירא את העגלות ויפתח דבר העגלות כמו וירא יעקב כי יש שבר
בלבי הר״ם ׃

ההד וירא את העגלות ׳ כתב בעל מנחת יהודה ז״ל
תקשי העולם מה ענין עגלות אלו לענין עגלת בקר וי״ל
ג׳ קרי״ט כלעז לעגלה ערופה אלו לענין עגלת בקר ויל״ל

מ״ת המפרשי

גלמז ׳ ותירן הר׳ אליקים שכיוצא שלשלה שעגלת בקר מוסכת
את העגלה כמו שתליכו בגמ׳ עגלה מוסכת בקרון והיכו ספרי׳
והו שכתתר וירא את העגלות אתר שלח פרעה שתוען עגלות ג׳
עגלות בקר היו מוסכו תופן והו רמז עגלה ערופה שיהיה יוסף
בם יוסף כספרים תתיכו כמו
ספרי׳ ורח״כ כי לולתי עגלות
שלח לו וז״ס ויתן עגלות ע״פ פרעה
נעלו רשות תפרעה לפי שתין פרה
וחזירה יונה תלכה שלא דתל כ למה נעלו
רשות עכ״ל ׳ ולח ידעתי כמה
נתחכטו שעם היות פירש עגלות
כמו עגלות נפ לפיכו קרוטות
לעולם התוספו׳ תיתן הן עגלות
בקר ועל כן נקראו הקרוטות
עגלות ולכן ירמוז יפה עגלה
ערופה כעגלות הבקר התוספות
כעגלות ׃

ל רב כחו של יוסף ׳ מסוס
דק״ל לפי פשוטו שהוא
תמיה על חיותו כי תהו הורות
וכי כל המפרשים תקרוא דחוקי
לכן פי׳ רב כמו רב נוגדים ׳
ופי׳ סיוסף רב לחופי תי נדיק
כתו בן חמים תי ספירש בגרסת נדיק דפיקים תפילו בתיתתן
קדוי׳ חייס וסטיגין לפי שהחיות תגד הגפש והנדיק שנתוסף תליה
הוא תי פיה והרשע הגתוסף על נופכיותו הוא התת ׳
שפתה פרות הגיעוהו שנתכר תרבע פעמים והוסס בגית הסוהר
כתה שנים ותסתתה כל זה שלח להגיעל לתכיו תף על פי שלח נתת׳
בפתונים ׃

שבטה גרוש הגיעוהו ופרין הוא כופד בגדקו הת דל״ק נתי
שפים תלך ושדין כופד בגדקו כדתתר לקמן ס״ב ע״ת
ויוסף היה למשרים תע״ם שזכה כתלכות לת כתפה כי כי זה עדות
התורה תפלי יעקב לת נתבדר לו זה תכל תה שעתיד בגדקו בגרותיו
תפורסס לו מתה שהיה גקרא בשם עברי ולת שבה טעמו וכן
בתתשה תשת פוטיפר ׃

הרבה מתי הטתיתי שתתרתי וכו׳ פי׳ ענגוס ורב מתני הטתי
שתתרתי נסתרה דרבי תה כחשבי סיוסף נתכד תו
נעשתע ק״ן הגגוס וה׳ שסתיר פגיו מתני ותיכו כן וקל וחמ רב על
ההטת ע״ר גדול עוכי ותתר הרבה מתני כלותר גדול מתני שהטתה
פעגוס גדול מהתדש ופשתים קטון מתני כדלעיל פכ״ב ויעקב
תדרך סודם וענגוס תתר שהטתו גדול מתני ׃

שאמרתי נסתרה דרבי תה ופסוק זה נדרש כיעקב
כדלעיל פע״ח ׃

ובטוח תני שים לי כתה רב טיוך ׳ דרשו
נם כן רב עוד תי שבטוח בעולם הבא תתחר
שעעוד יוסף תי כי כהפדרו תחבר פלא יהיה יורש עולם הבא ועל זה
אתר כי תרך תל כני תפל שתולה בלתיתה בתלוותה בפ׳ תתורה
ספעם ׳ ותין קוטית שירדו תלה תחת לב׳ דרשות דתקרא ג׳
יוכח לכתה טעמים ׃

להיכן קלף כלו ת״ט לכתו כתרה שבע לליכא למיתר שהלך
ללכת למצרים ולכן נסב תתקותו כתרה שבע שהיה
בין תקומו ותגדים דת״כ קודם לכתו שם ה׳ על ויהתו כני ישראל את
יעקב תפיהם ותת טפם וגו׳ ויקחו את תקניהם ׃ כת״ם תת כ יעוד
קודם לכתו שם ה׳ לזוזה זכהיו תלה ודתי לת התחיל ללכת בדרך
תגרים עד תחרי לכתו כתרה שבע ולכן תו זכה ובחיו״ל ׳ דפליג
תדר׳ הושעיה דתת׳ לעי׳ פם״ח שהלך לכתר שבע ליעוד ראשת דת״כ
הכי נתי ליתת הכי ׃

שהלך לקוץ תרוים שבטש תברהם לגורל כריח התכון
כרכתיוך ולפי סידע יעקב כי גר יהיה זרעו כתרץ
לת לתם נתן א לבו תולי יהיה זה כתגרים ושם יעות הוא לכן הוכרך
להוליכו עתו תעתה ׃

שנים ושלשים תתם היה כו ׳ ע״פ הסברה דברייתא
דתלתכת התכון שם״ל שפי׳ תכריח תן הקנה תל
הקנה תן התורח עד התערב והיה כריח תיכון ת״ל לכל כל ולת
כדתנת כפ׳ הזורק כריח התיכון בנם היה עומד פלא״ז כריח ת׳
היה תסכה לכל נ׳ הרוחות וכדתרי״ם שם שתחר סהקרסים כלם

נתונים

נמוסים מחדשים לנפוץ למערב ולדרום היה כתנו ומכריח לנ׳ הרוחות ואין לך חומן יכול לעשות כן וכשם היה בכפף תחליו ולפי זה פי׳ מן הקנה ג׳ הקל׳ מן קנה דרומי עד הקפה הכפוף מזרחי ר׳ ק׳ מלי ל׳ כ׳ אמה דקאמר הכא הא ליתיה אלא ל׳ אמה כי הרוח הדרומי והכפוף לה היו אלא ל׳ אמה סהרי עשרים קרס היה בכל רוח מהן ורוחב הקרס אמה ואחי ואת כן הכריח המכריח הקרסים מקנה הכופל ועד קנהו׳ אמה בחורך הכופל וכן שניהן כהכריחת למלחך המסכן והריחים מרכו שלכל מ׳ וט׳ ל׳ אמות כנגד כ׳ קרסים :

מלחמות מל ס׳ זו

ושניא ס׳ל שהכריחים היה מכרים גם כן הקרסים הנתונין בתקנתו כרוחב המסכן אמתים מרוחב הקרסים הלזו היה נדבק בעוכי הקרסים שבקב׳ כותל דרומי וכפוני שעוכי הקרסים אמה אחת כדאי׳ בפרק הזורק ולכך היה נרוך עוד אמה אחת בחורך הכריחים זולת הקלסים הגזלר כדי שיהיה נתפס בעוכי הקרס שבתקנתו והוסיף עוד אמה אחת כדי שיהיה כולו חוץ למסכת׳ כדי שיהיה מכרי׳ יפה ונקל לתפסו כשיפרקו המסכן :

מלחמות יצחק ס׳

מאכן מלאו לותן לשעה׳ ואם כ׳ דכשאר עני שהוכרכו לעשות הקרסים קשה מאין היו להם במדבר קרסים רבים לזרך כל אחת׳ אחיניו ורוחב אמה ועובי אמה כי מה נורך היה להם שיהיו מחברים ונריך לומר כמה שאמר בתקנותה פרשה תרומה ומסיכן היו הקרסים יעקב אבינו נטע תומן בשעה שהיה יורד למצרים אמר לבניו כני עתידים אתם להנחל מכאן והב׳ה עתיד לומר לכם משאתם נשאלים שתעשו לו את המסכן אלא עמדו ושטו מרזים מעכשו :

או ממגדל נשעיה קנטוס והכיחום עמהם למכרים כדאמר רבי לוי בסמוך אלא משום דהשתא לא מיירי אלא לשעין הליכות כאר שכא שהיתה לקוץ מרזים לכריחים לא נקט אלא הכריח התיכון :

ואין הכי נמי דהמ׳ל דלכריח התיכון קנטו ממגדל נשעיה אלא דמסורת בידו דיעקב הניחו מכאן שכא שנטעו אבותיו אבל׳ ומעד לדבר קאמר מניכן מכאן אותו לשעה :

וכן בתקנתו׳ שאמרו שנטעו מרזים לקרסים במכרים אמרו שהכריח התיכון ירד בידי יעקב ומין זה אלא דהכי גמירי לה :

אשר ימצא אתו מין כתיב כאן ׳ גר׳ו מין לה שאר ובחזיק גרסי׳ אשר במצא עני שטים מין כתיב כאן אלא אשר במצא אתו מתחלה :

וגם גר׳ זו חיטה פליט׳ כי מין שטים במלאכת אשר במצא עני שטים אבל הכוונ׳ שבמקום אתו ס׳ל לו אתו בידו כדרך שלשון לומר על מניחות הדבר שבמצא למדם שבכל אשר ימצא לו ומצא בידו הגה במצא בידי רובא שקל כסף לא במצא אתו דמשמע שמיכן שלו אלא נזדמן להמצא אתו כמו העם הנמצאים עמו והעם הנמצא עמם :

ולכך אשר בגביע אשר ימצא אתו שמיכן קנינו אלא במצא אתו ולכן דרש אשר במצא אתו מתחלה שהיה בידו למשמרת מיומות יעקב ומכאן תשובה למה שטען רמב׳ם על מ׳ש בתקנותה שיעקב נטע מרזי הקרסים מלכתיב אשר במצא אתו דמשמע ליה לגרסו דמדכתיב אתו משמע שהיה לגרסו אלא שהיו אתו למשמרת וכ׳ל לכיונא כוה תכלת וארגמן ותולעת שני ועזים ועורות אלים מאדמים ועורות תחשים שהרי בדיהו גמי כתיב אשר במצא אתו והיינו משום דהני גמי לא שכיחי כיון כל אדם כמו זכר ונקבה ואפשר אלא היה עליהן יעקב מבניו אלא נקט ר׳ לוי אלא עני שטים משום

נמוסים מחדשים לנפוץ למערב ולדרום היה כתנו ומכריח לנ׳ הרוחות ואין לך חומן יכול לעשות כן וכשם היה בכפף תחליו ולפי זה פי׳ מן הקנה ג׳ הקל׳ מן קנה דרומי עד הקפה הכפוף מזרחי ר׳ ק׳ מלי ל׳ כ׳ אמה דקאמר הכא הא ליתיה אלא ל׳ אמה כי הרוח הדרומי והכפוף לה היו אלא ל׳ אמה סהרי עשרים קרס היה בכל רוח מהן ורוחב הקרס אמה ואחי ואת כן הכריח המכריח הקרסים מקנה הכופל ועד קנהו׳ אמה בחורך הכופל וכן שניהן כהכריחת למלחך המסכן והריחים מרכו שלכל מ׳ וט׳ ל׳ אמות כנגד כ׳ קרסים :

ושניא ס׳ל שהכריחים היה מכרים גם כן הקרסים הנתונין בתקנתו כרוחב המסכן אמתים מרוחב הקרסים הלזו היה נדבק בעוכי הקרסים שבקב׳ כותל דרומי וכפוני שעוכי הקרסים אמה אחת כדאי׳ בפרק הזורק ולכך היה נרוך עוד אמה אחת בחורך הכריחים זולת הקלסים הגזלר כדי שיהיה נתפס בעוכי הקרס שבתקנתו והוסיף עוד אמה אחת כדי שיהיה כולו חוץ למסכת׳ כדי שיהיה מכרי׳ יפה ונקל לתפסו כשיפרקו המסכן :

מאכן מלאו לותן לשעה׳ ואם כ׳ דכשאר עני שהוכרכו לעשות הקרסים קשה מאין היו להם במדבר קרסים רבים לזרך כל אחת׳ אחיניו ורוחב אמה ועובי אמה כי מה נורך היה להם שיהיו מחברים ונריך לומר כמה שאמר בתקנותה פרשה תרומה ומסיכן היו הקרסים יעקב אבינו נטע תומן בשעה שהיה יורד למצרים אמר לבניו כני עתידים אתם להנחל מכאן והב׳ה עתיד לומר לכם משאתם נשאלים שתעשו לו את המסכן אלא עמדו ושטו מרזים מעכשו :

או ממגדל נשעיה קנטוס והכיחום עמהם למכרים כדאמר רבי לוי בסמוך אלא משום דהשתא לא מיירי אלא לשעין הליכות כאר שכא שהיתה לקוץ מרזים לכריחים לא נקט אלא הכריח התיכון :

ואין הכי נמי דהמ׳ל דלכריח התיכון קנטו ממגדל נשעיה אלא דמסורת בידו דיעקב הניחו מכאן שכא שנטעו אבותיו אבל׳ ומעד לדבר קאמר מניכן מכאן אותו לשעה :

וכן בתקנותו׳ שאמרו שנטעו מרזים לקרסים במכרים אמרו שהכריח התיכון ירד בידי יעקב ומין זה אלא דהכי גמירי לה :

אשר ימצא אתו מין כתיב כאן ׳ גר׳ו מין לה שאר ובחזיק גרסי׳ אשר במצא עני שטים מין כתיב כאן אלא אשר במצא אתו מתחלה :

וגם גר׳ זו חיטה פליט׳ כי מין שטים במלאכת אשר במצא עני שטים אבל הכוונ׳ שבמקום אתו ס׳ל לו אתו בידו כדרך שלשון לומר על מניחות הדבר שבמצא למדם שבכל אשר ימצא לו ומצא בידו הגה במצא בידי רובא שקל כסף לא במצא אתו דמשמע שמיכן שלו אלא נזדמן להמצא אתו כמו העם הנמצאים עמו והעם הנמצא עמם :

ולכך אשר בגביע אשר ימצא אתו שמיכן קנינו אלא במצא אתו ולכן דרש אשר במצא אתו מתחלה שהיה בידו למשמרת מיומות יעקב ומכאן תשובה למה שטען רמב׳ם על מ׳ש בתקנותה שיעקב נטע מרזי הקרסים מלכתיב אשר במצא אתו דמשמע ליה לגרסו דמדכתיב אתו משמע שהיה לגרסו אלא שהיו אתו למשמרת וכ׳ל לכיונא כוה תכלת וארגמן ותולעת שני ועזים ועורות אלים מאדמים ועורות תחשים שהרי בדיהו גמי כתיב אשר במצא אתו והיינו משום דהני גמי לא שכיחי כיון כל אדם כמו זכר ונקבה ואפשר אלא היה עליהן יעקב מבניו אלא נקט ר׳ לוי אלא עני שטים משום

כמגדל נשעיה קנטוס לעני שטים שהוכרכו לקרסי׳ דהא כל אחד נתנה אתו למיני׳ ולפי שהיו כידם מתחלה ככל עני שטים שהוכרכו למסכן כתיב וכשלמת של כריח התיכון היה ממטע מכרסם מכל שאר מכין להכי אתנדל נשעיה קנטוס דהכי גמירי לה עד שהיו נוהגים כהם איסור כלאים :

והביאום עמהם למכרי׳ רמב׳ם טען שהיה המכריים חושבים כי לזכות הם הולכים ואחר כך ישובו על כן השחילו ואיך הוליכו קרסים רבים אורך כל מ׳ מהם ׳ אמות כו׳ ומה היתה תשובה לשואלים למה יוליכו עני שטים והם הולכים לזכות דרך שלשה ימים :

רמב׳ם כו

ויפה שהיב עליו הרמ׳ם שים להם להשיב שהכינו מריכים לכנות בית נדול ומזבחות רבות לה׳ אלהינו להעלות כם זבחינו שהרי כבר אמרו לפרע׳ גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ונו׳ והכינו לה כלם מה נעבוד את ה׳ עד בואנו שמה שלח נדע מיום נכחר ובמה נקרייב כי אמת נכטרך לכלם יחד ואם כן אח׳ שהיו מסופקים שמא יפטרנו לזבוח כל אותם החלפים ורבבות של כאן ובקר וגם כל מקניהם בכללות אין לה ס׳ שתפקו שמא יכטרנו לבנות מזבחות רבות ובית נפלא כפי גודל העבודה שהיה ולמה הוקדם לו הוצאת הקרסים שאל כם מריכים להם לבית ולשוכו לחוג לם את חג ה׳ ולא הוקדם לו מה שכתוב בתורה וכני ישראל יוכלים ביד רמה ופירוש הוא שעמו ביד רמה ולא כדמות כורחים שהיו עמהם כל כלי מלחמה והולכים דרך שלשת ימים וכל שכן עם רב כמותו אינן מריכין לכלי מלחמה ומה היתה תשובה לשואליהם עד כאן :

ובלאו הכי ס׳ל כי לא עת שחלה היתה בנחת ישראל מחברים כי מברים מקריבים מתיבים ועסוקים בהספלם ומי יודע ומי יחוש כמה שהם מוכיחים :

ולא נמנה להם פי כל הקרוס הנותחים במנדל סנ׳ מין להם קצר ופקע ולוה נטלו מהם למשכן :

משום קדושת החרון שעני השטים שהיה בעשה החרון היו משם כלעיל וכאן לשחול לרבי לוי על זה שם נלנו מיסור מתם לקדש היו כל החרוים שנלים שם שנטעו לעורך הקדש לו מנכסי קדושם בעלמא בשעה נהנו בהם ואיכא לל תשנו מנכסי אפוחיכם דלמ׳ על נב דמן הדין מותרים אין לעשות מהמנהג ושיין כף מקום שנהנו ור׳ש אמתי קאמר מפני החרון דוקא :

ש שאמרו לי פשוט זה בריך עיין מה היה שחלתו שם למה היו הזמחים לחלתי חלתי יעקב ולא אמר לחלתי אבהיהם לקדוש לו ולא לדחוק והרי ויעבד יעקב בפחד חבין יעקב שלא הוקשה לו למה לא נאמר בחלתי אבהיהם ואף רבי יוחנן שאמר שחייב אדם בכבוד חבין מכבוד זקנו מי הזקיקו לכבוד לימה משום דיותר קרוב הוא חבין אחר רחו עיניו טובד חלהים טפי מאבהיהם ועוד מדקאמר רבי ברכיה לפיכך חין כתיב כאן ויזבח זבחים לאלהי יעקב ואם זה היה יעקב משום שחלתו היה דילמא חלתי יעקב ואם זו היה שחלתו גם זו חיכה שחלה שהחדם חולה ככוד ס׳ כתכותין וכאומר בפחד חבין יצחק וחלתי חבי חבהיהם וחלתי חבי יצחק ועוד תשובת רבי יוסי וריש לקיש

ת׳מ מחפרשי

דמיטטריך לתרוני קושיית מיטות הכריח התיכון ולומר שהיה מוכנה מתחלה וסיימים מקרח ׳ ח׳ק תם שכתוב בדברי הימים בנדבת כ׳ם והנמנח אתו לפנים נתנו לאוצר כית ה׳ ושמח קדמוניהם התנדבום והיו כידם למשמרת :

ס **ויזבח** זבחים לאלהי אביו יצחק ׳ אמר רבי יהושע בן לוי חורדני על מל בעלי אנדרא שכרכום שיאמרו לי בפום זה ולא אמרו לי אלא שעמדתי עם יהודה בן פרידה בן אחותו של בן הקפר ואמר לי הרב והתלמיד שהיו מהלכים בדרך בתחלה שואלים בשלום התלמיד ואחר שואלים בשלום הרב ׳ אמר רבי הונא בר אחא רבי יהושע בן לוי למבריא שאלוה לרבי יוחנן ולריש לקיש רבי יוחנן אמר שחייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקינו ׳ ריש לקיש אמר על ברית השבטים הקריב ׳ בר קפרא ורבי יוסי בן פטרוס חד מנהון אמר מה אבא היה להוש אחל נרונו אף אני להוש אחר נרוני ׳ ואוחרנא אמר מה אבא משנה בן מבניו אף אני משנה בן מבני חורתי ואמרתי אבא לא היה עליו אלא טרחות נפש א בלבר אבל אני יש עלי טרחות שבעים נפש ׳ רבי יוחן אמר חמש ברכות בירכני אבא כנגדן נגלה עלי הב׳ה חמשה פעמים וברכני ׳ רבי יוחן אמר חורי ׳ רבי יודן אמר היתי סבור שהוא משעימני מאותן הברכות ומה היו אותן הברכות ס יעברוך עמים וישתחוו לך לאומים זה יוסף ׳ רבי ברכיה אמר תרתי ׳ רבי ברכיה אמר אין הקדוש ברוך הוא מייחד שמו על בריה כשהוא חי אלא על בעלי יסורין לפיכך אין כתיב כאן ויזבח זבחים לאלהי יעקב אלא לאלהי אביו יצחק שכבר מת ׳ רבי ברכיה אמר חורי שהיה בעל יסורין ׳ רבנן אמרי ריאים עפרו של יצחק כאלו צבור על גבי המזבח לכך הוכיר את יצחק :

ו ויאמר

ורבי יודן מיכן כמנין :

ועוד כתיב כרב והתלמיד כו' כי זה היה נודק אלו הזכיר אחלה יצחק ואחר כך אברהם אבל כאן לא הזכיר את אברהם כלל לא בראשונה ולא באחרונה :

ועוד מה ענין זה לזה דהתם שבעים את שניהם יתן להם אלוה אבל הכא מה ענינו :

ועוד אם כן גבי אלהי אברהם אחתי לא תקדים את יצחק ' וע"ק היכי מתרגם ריש לקיש בתחלה בת"ס על כריתת הברית הקריב :

ועוד יש לומר בת"ס מה תלמה לומר כו' מה ענין זה אצל הזכרים ואיך יזכיר את אברהם על גבהי :

ועוד אלהיותו מוכה מטפחים מין רחוי שיכנסו בכניו זה בה"קריקים ' וכן מה שאמר מה תלמה מסבא בן כו' מה ענינו אצל הזכרים :

ועוד מ"ק חורתי ואמרתי כו' מעיקרא אתי סבר ' ועוד חורה ו' היכא דאמרינן לה לקרא דיודן וכן מה שאמר רבי יודן ה' ברכות כו' והייתי סבור מה ענינים אלו אצל הזכרים :

והנ"ל דוקא לאלהי אביו יצחק היינו ספור דברי יעקב שאמר כאן כי אין להזכיר יתם התלמות שם התכות בקרבן דבשלמת בתפלה היינו לעורר זכות אבות שיעמוד על ידם וכן התלמים אשר התהלכו אבותי לפניו כו' לומר כי כתו שהשניח בהם יצניח בחלו אצל הזכרים מה טעם לזה אלא תלה שהכתוב אל תקום ביניהם ומה כאן ק' מה צורך לזה לכתוב להלים שהם ועוד מה נשתנה מקום זה לזכות שם אלא כי שכיון לזכות ולהודות בשיבתו למקום אשר נתעלה כו אביו יצחק ולכדמות לו כי שם שנה מזבח וקרא בשם ה' ושם הלך אלו אביהלך וכרת עמו ברית ושם חפרו עבדיו ומלאו מים וקרא לאותה שבעה על כן שם העיר באר שבע ולכן ק' לה"ל לכוין שפי להכתוב כי הוא קדם לקרוא בשם ה' בתקו' כהוא כדכתי' ויטע אשל בבאר שבע ושם יצא שני רבות יותר מיצחק ומה כן יותר ראוי שיתחיל המקום להכתוב מיצחק והשיב יהודה כן בדיה הרב והתלמיד וכו' וזה שבלבתם בדרך במקום שאין לכם גם בהם אלא שולטין בשלום התלמיד ושוב יעלו לשלום בשלום הרב כי לא יתלה לכם אותם להרוס מיד לדבר שם הרב קדוש לת"ס בלוש יש עבר שנותן שלום לרבו שם שלפי הראוי להקדים הרב מפני שביכותו וכן יעקב לא תלאו לבו לענין אברהם שהוא הגדול אלא לפיכך יצחק שדבתו יותר קרובה לו והוא יותר קטן ור' יהושע בחייב אדם בכבוד תביו יותר מבבוד זקנו ולכן אלה כוונת הזכרים ומעלת המקום בתביו כי יש לתן בבודו בתה מתוכיר מעלתו ותחשיב מקומו ורים לקים הטיב שבבת הקרבנות כאן להודות לה' על ברית השבטים שהוא קיים אלא בתו שחשב על עבדו שבבר שופר בהעבד יוסף ולפי שברית זה נרמז בבתר שבא כי שם נאמר ליצחק והרביתי את זרעך וזה נתקיים ביעקב לכן הזהיר במקום ההוא וכיון ליצחק בעל הברית ' וכר קפרא ור' יהושע שבני הזכרים לפי שהיה מסופק אם יחשב ה' לו עון בתה שנדמה לתביו בדבר תה ולזה הקדיב וכחים במקום שהקריב תביו בדי פיענהו ה' על ידי הקרבנות לרחות תה יעשה ולחד מבהון הספק הוא בתה שבשם בלעי רשות ה' שתף שהולך תפני עקת רעב יש לו להתלך בנבורה שתא יאמר לו בת"ס ליצחק בשרבה לרדת מצרימה תפני הרעב אל תרד מצרימה ותם נאה לפ"ו היות הזכחים בבתר שבא כי שם הוא מקום נטילת הרשות בתו שעשה בלבתו לחתן להביאתו לתביו בדלעיל פרשה ס"ו ובחשב בלבתו אחר גרונו בי לא רצה ה' אלא שיבטח בראתיו תו אחר לבוא אחר גרונו לפי שהיה את עשו בי ניד בפיו ולא הבחין אם הוא בדאי בחשב בלבתו אחר גרונו :

ולאידך הספק הוא בתה שיבטח לשנות בן בין הבניש והוא בתטיל קנאה ביניהם ויצחק שם בן טעה בזה שבשה לו' תביו לברבו בשביל הניד והיה לו להניח הדבר בתה שיעשה ה' וכתו שעשה אברהם אצל לאחים כי' בדלעיל שם ו"ה ומנד אחר תור ואחר שתיבו דומה בי תביו לא היה לו צורך לפרבם רק שם ו' ולבן לא היה לו לעשות בוס שבו בשביל זה אצל הוא יש עליו טרחות ע' שם והו' תוכרה לרדת למצרים והבבר הוזבר ליוסף שיפרנסהו ולרבי יודן הזבתי הודאה לה' שהבטיבם עם יצחק ויברבו ה' בעתים בתוהו ולבן בבה תוזבה בתקומו ובין תליו ולת"ם עוד הייתי סבור בי הוא הודאה לה' שקיי' ביתיו ברבת יצחק שאתר יעבדוך עתים וה"ק וכי הייתי סבור שאטעום אברבה זו אחבתי שתתקיים

וראיתי לתורך יתים אחבל עתה ראיתי שנתקיימה בי כי זה יוסף יפתחוו לו בל לאחים ושיבי דוחות אז אחשב אלא יתקיימו בו בברבות שאתר טעה היה יצחק ולבבו בעשו ואיך יתבטך הדבר שהוא יעבול את יעקב ועבשו רחם שנתקיימו וכל שבן שאחר בברבות ורבי ברביה בתי אדרבי יודן אתיך ואשוה דלרבי יודן תיבה לאחר בתי דלעיל לאתיר אלהי אברהם אלא אלהי יצחק אבל אצל אלהי יעקב דעדיף טפי אלהי יצחק כיון דקרבנותיו על שבחר ה' בו וקריים דבר אביו ולנדלו אחיהן ולפחות ליתא יצחק ויעקב לבך אתר אלא אני יעקב לבין לזה לפי שאין ה' מיחד שתו על החיים ואיך יבוין הוא שם ' אתיחד ונקרא אלהיו :

כישנה בן אבניו לתו היבו אשום דיורד אצל יוסף שם בניו ויתבבר בזה בי אם היתה לו התלובה והוא יורד שם לרחות אביו ולבלבל את ביתו שהוא טוב לבל בניו אצל השבוי אם שיטרוך אחר בך לשבותו לטוב אפני שיבלבלהו ויקברהו ובתה שאתר לו ברבת השבט אתי' שיתחלק לשנים בתה שאתר אתריש ואשבה בראשונה אתשוב אי לי ' ושם בן נתן לו שבם א' על אחיו בתרן :

ואם בשבול אתי' חורתי ואמרתי בו' תיבו אלא לת"ד אם אבה לזוט וכו' ל' דאשבה בן אבניו היבו אם שבשם ליוסף בתוך שפים ולפי שראתה בייתי בד אחזה שע"י זה נתגלגל ירידתו שבבו אתריש זבח וזבחי לבקר שליח ושתך היות לו קבע בתגלגלות שבם יצחק פסה בוחת שבשם בן אבניו וד' יעתר לו בתו שבפתר אליו ' ולו"ת לאלהי אביו יצחק וכן אתר בפרק ב' דשבת אל יצא אדם בן בעי שבש שע"י אתקל ב' שלשים תילת שהוסיף יעקב ליוסף בתקנאתו בו אחיו ותתגלגל הדבר וירדו אבותיו אצרים וכן לעיל פפ"ד :

טרחות שבם ת"ע נ"ד היו הוא ואשתו ושני בניו בעשת הברבה הרשב בשרפה לרדת אצרימה בין בשעת הברבה אל תקום לא אחיבי אלא שבם ת"ע בתתו בעופו וכתו שביעקב לא תשיב אחיבי דאשה ואים בחר אחיבי והבניש גדולי היו ואין אזונותם עליו אלא ביעקב אחיב בניו הגדולים אנב בני בניו שקטנים שביבי הזקן עליהם ' ת"ק שאם אתאר וה הוא בין לאתן דאתר אבא לזוט אחר גרונו בי בין לת"ד אבא אבא שבם בן בי ירוא שברבתו את עשו אפני שהיה נרוך לפרנסתו ונרוך לאתר בדרך רא"ש שיהא אבל הולו והולך להתפרנס אביו בנו וזה אינו בי ברבת ה' היא תעשיר ולא אסר יצחק בל טוב בבל ימיו וכתו שהבה הרא"ש בל קדקדו בם תולדות יצחק ואם לעיל אתר שבני גדליש היו אחק לרבקה בבל יום לפרנסתם ואין זה אלא לעשיר גדול ויותר קשה שאהיה ברבת יצחק אפני הטיב שהוא אבדיק ובשב בעקב שוחד וב"ש :

טרחות ע' נפש אע"ג דיוסף ובניו אבלל ע' נפש דקרא ולא היה ליעקב טרחותם הבוזה על רוב בנין ובקט ליאבא דקרא אדרך לקרותם ע' נפש ואין טעם לומר בי בם טורח יוסף ובניו היו עליו שהיה אבקש לסלק הרעב בן יבבל ע' אהם ולבן ירד אברימה לסלק הרעב בירידתו בדלעיל סוף פרשה פ"ט :

חמש ברבות ברבני אבא ואין לך התלמים אטל השמים אי ואשאתני הארץ ב' ורוב דגן ותירוש ג' יעבדוך עמים וישתחוו לך לאחים ד' הוי גביר לאחיך ובו' ה' והבי אשיב לאו בעיל פע"ם ואע"ג דוחק בלה בירבו ברבות של גליות וברבת וא אדי יברך אוסך ובו' ואין לך אח ברבת אברהם ובו' לא הוזבר אבבו אלא עליו אשבחו בחשב בלבתו אלא שיהא אוסך בחשב בלבתו לאחרים ואין זה בלבתו אחר גרונו ה' פעמים אבגלה עליו בתיב אבותיבם :

נגלה עליו ה' פעמים אי באברהם אסולם ב' בניא לבן בדבתיב ויאתר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואיהיה עמך ג' נתי אתם בדבתיב ויאתר אלי אלהך האלהים בחלום בו' אנבי האל בית אל ובו' וזה האלהך אדבר בשם השביעי וזה אברהם אבבותה ' ד' אחר אעשה שבם דבתיב ויאתר אלהים אל יעקב קום עלה בית אל ובו' ואשתתת בירבו בי לגוים ה' טעון ברבות הוזבת בתי"ם בם"ד פ"ב ה' בבותו אפדן אדם ויאתר לו אלהים אנבי אל שבי יעקב ובו' : **בישהוא** אי אשום בן בקדושין לא יתתין בדאתר בתבחומת ובבר הוזבתיו לעיל פ"ט סי' ז' ע"ש וכשהוא בעל יסורין אשוב בתו בחייו :

לפיבך אין בתי לאלהי יעקב ואע"ג דיעקב' אתי הוא בעל יסורין בנוף בחלמים דעים בעניין יצחק שהיה בלוא בבית דקאי אשוב בתו טפי **שבבר** אתי אע"ג שהי' בעל יסורין וה"ש

שמו עליו בחייו מפני טענת כדכתיב הלכי מכרתם תכיף והלכי יצחק דמיכה ילפי בתנחומא סם מיחד שמו על בעל יסורין כדתני בתנחומא מכל מקום ניחח ליה למימר לטעמיה דרמשמוה דטענת דכתיב הכא להלכי יצחק טפי מיעקב מפני שכבר מת ולא כריכת לטעמיה דיסורין לכל לטעמיה סניא ניחח למימר משום יסורין משום דרכי כרכים מדה זוכרים הלו להודות לה על סיגלא עליו והסכים לברכות יצחק כדפי׳ וכיון דעל כוונה זו היו קשה קצת דלמה ס״ל נמי הלכי יצחק דמה על גב דהשתא כבר מת מכל מקום בעת הגלות הסכינה על יעקב סע״ג פני תגמת יעקב עדיין היה חי וכתר הפיה שעתא חזלי מכל מס לטעם מפני שהוא בעל יסורין ניחח כי מאז היה בעל יסורין ׳ וכבן נמי מימי בטענת דרבי כרכים למה שמר הלכי יצחק ולא הלכי יעקב הלא דקאמרי דכיצחק לא כתי טענת משום שכבר מת או לפי שהיה בעל יסורין כי אלו שבעקד ע״ג המזבח נחש כנשרף ואפרו נכור ע״ג המזבח ׳ ויתכן דפליגי אד״ר וסכירה ליה פחין ס׳ מיחד שמו על בעל יסורין דהא יעקב נמי בעל יסורין הוה כדכתיב הלא טענת דיחד שמו על יצחק כמו הכי ה׳ הלכי אברהם מכיך והכי יצחק משום דשמוה דשמני יצחק שחפרו אלו נכור ע״ג המזבח וה״נ לכך הזכיר את יצחק ׳

ובשם רש״י מ״כ ז״ל מין הכ״ה מיחד שמו דכתיב להלכי אלו יצחק ולא להלכי ור״ל אמר מין הכ״ה מיחד שמו הלא על בעל יסורין והכי יצחק היה בעל יסורין ׳ רבנן אמרי לפיכך הזכיר יצחק כו׳ כלומר היה עפרו נכור כשעת עקידה וכל שעה נזכר לפניו כלומר עפרו מוכח ונכור ע״ג המזבח ׳ ולפיכך הזכיר יצחק שזכור הוא תמיד לפניו ע״כ ׳ וגרס׳ מדברין שנוסחת אחרת היתה לו ולא היה נרוס כר״ל הלא טעם ס׳ ׳ ולפי שי לה כתו רבנן לתת טעם על יהוד ה׳ על יצחק לפי שנסתם כתת הלא לתת נזכר שמו משום נזכור ונר׳ תמיד וכדכריו מסת׳ בפרק הרואה אמר ואמרי ראמ ה׳ אפרו של יצחק כו׳ ויש לפרש עוד שלפי שיצחק בלו ע״ג המזבח הוזכר בזכרים ׳

ואת כל הצדיקים כיוצא בך דגם עלה רבה כל הצדיקים מיעלו משם גם כן כמותו והיינו כל השבטים שנקברו עלמותיהם גם כן בארץ כדלקמן סוף פ״ק ויתכן שפי׳ שכמו משום יעלה לארץ לזכו לאחי׳ שחיה לא ליזכים בארץ ישראל כן יעשה ה׳ לכל הצדיקים הלא מיעקב יעלהו מיד בחוזתו וכל הצדיקים שנקברו חוכה לארץ יעלו לה׳ בעת התחיה על ידי גלגול מחילות כדלקמן פרשה כ״ו ׳

עיב ויוסף ישית ידו כלו׳ שיין זה הכתוב שחרת הלא תנחי דבך למה שתמר שעלך גם עלה רוצה לומר ע״ת ויוסף ישים ידו על עיניו וישתדל בהעלותו על דרך שפילו יוסב וכטל תלמוד לומר בכל מעשה ידך אשר תעשה ואל״כ לה יעלהו בעיניו ובכפי והווקק לפי זה דאל״כ מכיון שה׳ הבטיחו להעלותו למה קוברך להתחנן ליוסף ולהסכימו בהעלאתו ומעש׳ שהשם׳ הסכימו לזה שנוי בחיקי ניצבו ׳ עי׳ל דה״פ שעלך ע״ת ויוסף ישית על ידו שיניך כלו׳ שיעמן שיניך בשעת מיתתך כדפירוש הערוך ׳ וא״כ כמלרים תחות הכל יוסף ואין הכוונה עלייתך בחיים ׳ והווקקו לפרש כן דאל״כ מפי ויוסף ישית ידו ע״פ שי שיהיה בו בחיים ויכלכ׳ שיכתו שהי מיתי שיחזור בו משם שהבטיחו וכלכלתי אותך ׳ ועוד כבר הבטיחו ה׳ להיות עמו כלומר מלכי מרך עמך מלרימה ׳ ואם פי׳ שיסתירנו לחריון ויעמוד שיניו בתוכו מ״ם כל השבטים נמי כשמרו לחריון ׳

בנות כנים הרי הן ככנים ׳ וכני בנות שיין ככנים ׳ דך מילתא לענין פריה ורביה היא דקי״ל לה יבטל אדם מפריה ורביה אלא ס״ב יש לו כנים והינו זכר ונקבה כדכרי ב״ה כף הע״י ׳ ואם אתו קי״ל דכני כנים הרי הם ככנים ׳ וגר׳ זו לא יכלתי להו למה דאמר שי תכנות כנים חשיבי זרע לענין פריה ורביה וכני בנות לא חשיבי זרע כלל ׳ הא ליתא דודאי זרע הכא חשיב נמי

זרע לכ״ע ׳

ואי בעי מיתר דכנות כנים חשיבי כנים וכרים ככנים אמם וכני בנות לא חשיבי ככנים זכרים למאי נפקא מינה ׳ הא כף הכא על ידמתו תניא כני כנים הרי הם ככנים ׳ סכר

ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה ויאמר אנכי האל ואנכי אעלך גם עלה אוכך ואת כל הצדיקים כיוצא בך ׳ ויוסף ישית ידו ונוסר ׳ רבי חני בשם רבי יצחק אמר ע״ם ויוסף ישית ידו על עיניך ׳ ויקם יעקב ויקחו את מקניהם בניו ובני בניו אמר רבי יהודה בר אלעאי בנות בנים הרי הן ככנים ובני בנות אינן ככנים ׳ ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה ׳ ובני יששכר תולע ופוה ויוב ושמרון רבי מאיר אומר חמשה שמראי אמר ליה רבי מאיר מהיכן את״ר אמר ליה מן דיוסף אמר ליה רבי מאיר לאי אמר ליה שמראי ואלא רמאן ׳ א״ל מן ישששכר א״ל מנא לך ׳ אמר ליה דכתיב ובני ישששכר תולע ופוה ויוב ושמרון אילין שמריא ׳ אול לנבי אפטוליקא ׳ אמר ליה אמר לי סבהון דיהודאי הרא מיל״א והיא תמהא ׳ אמר ליה מה ר״ת אמר ליה אמר לי מן דרמאן אתון אמרית ליה מן דיוסף אמר לי לא מן דישששכר דכתיב ובני ישששכר תולע ופוה ויוב ושמרון אילין שמריא ׳ אמר ליה חייך מן דיוסף אפקך מן ישששכר לא אעלך ׳

ז ובני

כנות כנים הרי הם ככנים כמאי עסקי׳ לי דתית ליה כת מכן וכן מכת ותק״ל דכת הכן חשיבה זכר וכן הכת לה חשיבה זכר אלא נקבה לי לתכי׳ חיכה דתיהו בעי זכר מזוכר וכת הכן לה חשיבה ליה כן ואלו ככת לה שני ליה סיסיה זרע כן אלו כת ׳ ואי לרבה מאי מיריית כת מכן וכן מכת ׳ הא כיון דתית ליה זרע מהכן ומהכת יהיה תם סיסיה לדעת רוב הפוסקים ׳

אי נמי זכר ונקבה להרמב״ם כיון סיסיה כן מכן וכת אלו מכת סופר דמי ׳ ואי בדכלהו זכרים אלו נקבות עסקי׳ וה״ק בכנות כנים הרי הם ככנים ומיכיון דתית ליה כת מהכן וכת מהכת הוה ליה כיש לו זכר ונקבה דכנות כנים ככנים וכבר קיים פריה ורביה ׳

אבל כני בנות שיין ככנים הלא בנות ואיכא דתית ליה כלהו זכרים כני ככנים חשיבי זכרים וכני הכת חשיבי נקבות הא נמי ליתא דאי לתכי׳ הא חשיב כת הכן כן דלעולם כעיקר זכר מזכר ׳ ואי לרבה ואלימא דרוב הפוסקים כיון דתית ליה זרע מהכן ומהכת לה שני לן זכרים יהיו אלו נקבות ׳ ואי אלימא דהרמב״ם אפי קאמר כני בנות שיין ככנים אלרבה הא טיבותא היא דכיון דתית ליה כן שכן וכן הכת לה חשיבה כן הלא כת הרי קיים פריה ורביה ׳ ואי הוה אמי דכני בנות ככנים הוה רעות לנטיה דלא הוה ליה זכר ונקבה ׳

ואין טעם לומר דהא דכני בנות שיין ככנים לטיבותא שיתמר ׳ ולימה למיתר תוספתא זו לה סכירה ליה לה כתכי ולא כרבה דה״ב תיסוי תיובתיה ׳ וגר׳ הילקוט וכני בנות שיין ככנות ׳ וגם זו לה סכירותי כי לפ״ז לה חשיבה כת הלא בסיסיה לו כת מהכת דהא כת הכן קאמר שהיה כבן ומכ״ם כן הכן וכן הכת נמי קאמר הלא חשיבה כת ׳ ה״ב מי סיסיה לו כת מהכן וכן מהכת לה קיים פריה ורביה ׳ והא ליתא דהיכא דתיכה זכר ונקבה אפי׳ נקבה מהכן וכן מהכת קיים פריה ורביה ׳ ולפ״ז הפירוש וכתכי׳ לה שתיה כיון דחשיב כת הכן כבן ׳ ומשמ׳ י״ל לפי גר׳ זו דה״ק בנות ככנים ככני לתו ככנים מתם אלא כלו׳ פעמי׳ שבנות הכני עם היותם בנות יקומו תחת הכני דהם שבותיהם כלו׳ סיסיה בהם תועלת לפטור הזקן מפריה ורביה והינו בנין דתית לסכת נמי כן מכת ונמכת תועלת לזקן שהכנים שמתו כי סרם דכר נמכת בזרעם אעפ״י שהן בנות ופעמי׳ דכני הכנות עם היות בעלת כנים לה יועילו לפטרו מפריה ורביה כלל ׳ ובנין דלית ליה כת מהכן אלא כן כן דהוו להו תרתי זכרים זכר ונקבה כני׳ וכרבה אליבא דהרמב״ם ונמכת אלא שהועילו הבנות שמתו לזקן כלל כי סיכיף לה שהועילו במקומן וה״ל כמתן דליתנהו ׳ ואם״כ דפעמים בנות הכנים לה יועילו וכני הכנו יועילו אלא מילי דחסידות אמרי ׳ וכירוש׳ הע״י מייתי כני כנים ככני כני בנו ׳ מינן ככני כן בן וכת את עולין את כן ובן את מינן עולין ׳ וגר׳ דהא דידן נמי ס״ג לה כי סטת

המדרש הזה לעול כבשת הירום • והיה פלינה ודתי מרתכיי
ורבנן דלתרוייהו כן כת שולם • ולמכיי הוה מפסר לתרוני דע"כ
לית קשיחר תכיי דכרתה לכרתה ספיר דתי חלה היכח דחיכח נתי כת
וכן מהכן כתו סחסב לפרש בעל תרחמת הדמן כפי' רש"כ •
ומ"ם כתן כן הכת חיכו עולה
היכו היכח דליכח כת כלל • תכל
תכיון דנתרת לח פריך מיכה
לרכח ליכח למיחם לה דקיש ליה
לגת דלח מיתכיח בי רבי חייח
וכי רבי מוסעייה ומסבתה היה
ושפט המדרש הזה בכתן נר'
דק'ל קרח דכניו וכני בניו מתו
דיקורח הוח דכבר כתיב יעקב
וכל זרעו מתו והמתו למ'ל •
ומתני דרמיח דכני בניס ככניס
ולהכי כפליה למקוסי כני כניו
לבניו :

מדיכן מתית מפני
סהכוחיי מתנסחי
לחחר סהם מכני ישרחל ומומרי'
סהם מחפרי' סהיו יוסבים בערי
סומרון ומכחיבין הכתובים
סמומרים סמנחריב הגלה יוסבי
סומרון והכיח מהכי נכר בחקומם
והם הכומיי עד היום כדי לנחק
גם רבי מחיר חמר לו סהם
מסומרון כן יסכבר וזה יהיה להם
ללמוד ולקלם כי יהיו לכל סהם
סומרונים על סם הערד ז"ם לו
נדולים חייב מן דיוסף לפקך כו'
כלו' כוונתו לשחול' סחיכף ליוסף
כי כטוח הוח סחין לך סמך
כיסבכר :

אפטוריקא נר' הערוך
חפוטרכח
ופירש נסיח סלהם וכלעו
פטרי'מרכח • **רד"א** תחיכח
כלו' חסוכח כפל' סחל' לנו סמך
יוחסין :

ז בשעה שעמד יוסף עם
בניחן כשהוכיחו

כית יוסף כי כדרך פיוס על סהסרימו לבח היה סומל לו על
עניניו ודרשו זה מוימחר יוסף כי נכמרו רחמיו חל' מחיו ויבקש
לבכות כי על ידי סרחה בנרחו עליו סהוכיח סם בניו עליו נכמרו
רחמיו כדחייתי כילקוט וכיחו רש"י בחומש • ושפט הדרשה
מחה שלח נכמרו רחמיו חיך בסרחהו חלח מחר סהוכיחו כית יוסף
והלך יוסף לחלם נר' שחו נחחד' דבר שנכמרו רחמיו עליו •
ואכל חקוס מה שחמר סהשחות סחלה על המקרי' הנזכר דכרי
קבלה הן • ובפרק קחח דסוטה חייתי נחי להו לומר
שכני בניחן נקרחו על שם יוסף לפי שהוח היה רחוי להולידה
והולידם בניחן בחקומו ולח הוכידו ויחסר יוסף כו' וכן הח
דדרים בני נפחלי לנבחי נחרת נחירי לה כי לולי זה לח ידרשו
לנבחי :

שהיה נכור לי והח דל"ק סהיה נכור לכל מחיו כי ניחנה
לו נכורת רחובן בחללו יהושי חכיו דהיכו לחסיכות
ותעלה ויהיו דקחמר והוח רחשון של מחיו • **שנשבה** מחכי
ומיו חשם ללמד חשכל כי השחות הנכזרים מהפעולות חינם
מסכיחים חכל נד כמו רחובן ושמוחל וזולפס • ובפרק קחח
דסוטה נר' שכבו חל :

גאים ובעיתי' הכפל לחזוק משוס דחדל"ק נעים חלח נעמן
משחע חזוק והחחרת היופי כמשקל דכרן דרשן מקרן •
ונם כסוטה חמר נעמן סהיה נעים ביופי • **אחי** ודחי
כלו' חביב לנעדי סהוח חח חלב וחם • והחפ' מחי ודחי
להיופי חשם לו שהחחו ודחית צריך לבדוק בחחיותו שם מחיו
היח ודחית • **שדיה** לי לרחם שחני קללתי רחשיותו ונדולתו
עלי חבל מחי היו ממחנין כנדולתו ושוכחים חופו חבל הוח
רחשון על כרחן כי ידע שניחנה לו בכורת רחובן • **שנאבר**

מ"ת המפורש

שנאבר מבחתה לרחם יוסף הוח דילפי' דחיקרי רחם מהחש
מבחתה לרחם יוסף וה"פ מבחתה לרחם דהיינו
יוסף וכן לקדקד כוזר מחיו פי' לקדקד כוזר על
מחיו על דרך נהרי נחלי דבש :

יפה מחד בכל דבר כן ביופי
הפניס כן בחעשים
ליופי סהם כלהו חשחע :

שכל הלבות כו' דחוקים
חשחע סהיה פיו כפי
חניו שבל חה שקבל חפי רבותיו
חסר לו כח"ם חחוס' וכחן
הכם הזה ליופי וחכחה דחוקים
לשון רבים וכן חוקים רחו לחוקם
ולחפוי דבריס :

שחיפר פליו דבר' חבל
לדיליה הוה ס"ל דבריס לב
סחחיו חכרוזו • ס"ב דיוחק
בלה לי סיוסף חי :

שהן חבותלין • נרחה רחסיח לן
דה"ג סהן חפחלין סם חורנין
סהיו כופלין חת עבודת סביר על ע"ב ניר וה"ם דדרים נפחלי לשון ליבח בלשון
פחילי ורחז לחריעת הפרוכת סהיתה נחרנת על ע"ב ניר כדחנן בפלהי סקלים • וס"ל
סורע נכחלי היו עוסי' החלחכה סהיח • וחולי לפי סחיכו חירם חנור סהיה חניח נפחלי
סעשים כל כלי הנחשת בכיון שלחה ס"ל סנם הפרוכת הוח ס"ם פלחה :

שחיצו חלהות כיון שכחתו
וסכרו ע"ח וחיכו
חלמון וחחנה וחלפה יחכן רחם
חויכיו • חבל נרור הסור
הכיח חדרש סדורש ויחנחל סעשו
חניעה בין הק"בה לע"ח שכחתו
כהב"ה וחחסו כע"ח • ופירש
חנחנחין בשניהם כו' סחכנין
הע"ח חלעיני עליה דבל ליענות'
חסירה בר חלינות' דע"ח :

שהיה יכרו קשה חפסר לפרש זה לפסוק דבל הנדול
מחכירו יכרו נדול מחנו :

מושלמים ליכרס נחסריס כיהו פשוטם עליהם
וחחטיחס • חבל נרור הסור הביח חדרש
דדרים ונוסי סעשה להם הקדוש ברוך הוח נם וחנן ויבר ושלם ב"ב
למה על סהי יכרס שלם להב"ה :

ח ראית חייחיך כי הבח חחסי' כל נפש ס"ו והדר חסיב יוסף
ובניו והיו להו שלם וחסיב כלהו שבעים • חיבח למי'
פה נורך המשל ועוד דחפי' לח היה חומר חחלה ס"ו קשה לן היכף
חוכה ע' וחיכן חלה ס"ט • ועוד חדקשיח ליה הבח חיקשי ליה כח"ם
חקחי הכי ככבי לחה כל נפש כניו וכנותיו נ"ב וחיכן אח ל"כ • ו"ל
משום דחיבח לחרוני דל"ב דקחחר היינו עם יעקב נופיה דדיחח
דשניחה יעקב וכניו • ופי' כל נפש וכנותיו ל"ב כל נפש הבו' דהיינו
יעקב וכניו וכנותיו חו שפי' כניו וכנותיו של יבחק וכן ח"ם כריחח
וחלה שחות בני יעקב' יעקב וכניו פי' בני יבחק שבקרוח שחו ישרחל
כדילוף לעי' פס"ב מהבח וכתר הכי דכתב כל הנפש הבחה ליעקב
מנדיחה יוכחי יהכו דחין יעקב בכלל ל"ק חלה ס"ו • וח"ם חח"כ ע"
היינו משום דהוה סך חשבון וחין להקפיד בחחד לכ"ח דהה ליחח
דחכיון דבחיב לחבינה דקחחר כריחח ס"ו חפי חפס' כחר הכי
חלה חשבון חדוקדק כי זה דומה לנותן ס"ו כוסות כו' חפי חביקר'
הוה יהיב ס"ט היה חפס' לוח' סך הלם ע' חבל חיכן דיהי' כריחח
ס"ו וחזכיר ס"ו חין טפס לומר ס' חפכי סהוסיף נ' • זך יוכבד
והיינו דכתב בבני לחה ל"נ והה דכת' כחר הכי כל נפש ס"ו ול"ק ס"ו
היינו משום דכתי' הכם כל הנפש הבחה ליעקב והו' ל' הוחס ולכך לח
חפי חסיב הבח יוכבד לפי שבשיחתו לבח חחרן בכנון יוכבד נולדת חבל בכלל הבחה הכי' שהוח ל' עבר בלל חותה לפני

מחשבתן

ת"מ המפרשי

שהפלאו שם היו שבתים שמנאו שם יוסף וכניו ונמוסו יוכבד כיון שהזמו וכדכת' רס"י בחומש:

אלן דלפעל נמי כתיב וחלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה והוא לשון הוה והיכי כייל שתם ליוכבד בהדיהו והייתי אומר דל"ק דלמא משום יעקב וכדלפעל חלה ברשי' פי' בחומש דל"ג על ידי יוכבד • וי"ל דהשתם דל"ק דמין הבאים דבא חלה עם כל אותם שמזכיר שתם כדקתמר וחלה שמות בניים גו' והדר קתמר דהבאי הכי בשם ומזלתם כל נפשי לחם ל"ג אבל נפי כל הנפש הבאים ע"כ שבח"ד בא עם הספרו שמזכיר בגדו:

ויכבר עבורה כתרן בנעון רחב"ע ז"ל ואמר כי זה תירוש שם כן למה לה הזכיר בכתוב הפלא שנעשה עמה שהולידה משה ויהי בת ק"ל שנה ולמה לזכור לבד שרה שהיתה בת תשעים:

וכבר הכה על קדקדו רחב"ע ז"ל ואמר כי על כל פנים יהיה בדבר יוכבד פלא גדול מן הנסים הנעשרים שהם יסוד התורה כי היה בת לוי מלמה לה תפיחסת אלין שתם שתמר תשר ילדה לוי בתורה:

ועוד כתוב את יוכבד דודתו • ומנה שם נאמר כי הוליך לותם בחרותו בשהוליך כל בניו והיה, לידמה תחרי רדתו למצרים תשם הנה היה בליל' משה וקנה תמך בענין שלחתרו רבותינו תו קדוש לו:

ואם נאמר שנולדה לו תחר שפתו בתצרים ימים רבים והנה נחשו' שהוליך לותם תחרי רדתו למצרים כ"ז שנה והוא יהיה בן ק' שנה כי בדתו היה בן מ"ג שנים:

והנה יהיו כוה שני כלאים שיהיה הוא זקן בתצרים תשר הזכיר הכתוב הלבן ק' שנה יולד וכתיב ואתוני זקן ותהיה היה זקנה בלדת משה בת ע' ואם נאמר עוד לידתה עד סוף ימי לוי הנה יהיה פלא גדול תשל תצרים הנעשים על ידי נביא שיהנה בן מתחלה תו מלאך נגלה בתלחמות ה' יוכירם הכתוב והנעשים תלילין לעזר בדיק תו להכרית רשע לא יזכירו התורה תו בנביאים ולמה יזכירם הכתוב כל יסודות התורה בנסים נפתרים הם וטעם התורה אין בכל מקומו רק נסים לת טבע ומנהג וכן כל יעודי התורה וכל תפלותיכו והתריך בדברים ז' ל:

יוכבד עבורה כתרן בנעון • ואם תתמר תיך שתם לוי תטתו בשני העכון הם תרינה לעיל פרשה ל"ח סימן י"ח:

הדא ומה תשם שתרים יוכבד בת לוי תשר ילדה תותה ללוי בתצרים ודייקינן תיכיה לידתה בתצרים ותין הורתה בתצרים כדתי' בפ"ק נוחלין ופרשב"ם תשר ילדה תותה קרא יתירא הוא דתה כתיב בתיב בת לוי • ולפ"ד תין הדיוק תלתן דהה תותה תיכה לומר שהיתה תדתיכה בתצרים דדייק תיכים הרתב"ן בלשון הס"ל תלה דיוקים תדתיכה לומר בתצרים דהה לת"ל הה פשיטה דבתצרים נולדה דהילו תקתי הבי ה"ל להזכירה בירודי תצרים תלה ע"כ לדיוקה תתה תכתוב תשר"ם בפ' זה • סוב רתיתי דבכי הוה לקתן ס"ד פי"נ ושתחתי:

על פילי תצרים בפכנסם בחומת תצרים וכדתמר בפ' הנזכר שהורתה פלדך ונולדה בין החומות ונרתה דלתו דוק' בין החומות תלה כלו' תיך בכותם בתוך תצרים ותשום דקתמר בדרך בבי הורתה קודם יום תו יומים דהה יוסף וכניו בתוך תצרים ותם והם בכלל כל הנפש הבאה לפי שפי' שתשבתו לתצרים היו שבעים כדלעיל ובן פרשב"ם בין החומות כלו'

מונה את הפרט הזה עד שהוא אומר לו בלשון הזה מתוך
שהיה יוכבד מן המנין לפי שלא נולדה בשעלדו למנרים
עד כשיש בן לחשיבות השבט הזה בשהוא אומר לו בחשבון כיולד
ר' פי' זה לפי שלא היתה נולדת יוכבד בין החומות אלא מחוץ
היתה כמנרים ימים רבים היתה מן המנין כיון
דכתיב היתה במצרי ממש בשעת ירידתן אלא דמשמשה כך היה
מבולבל בין החומות ' מ"ק לחתני בכל הנשים הכתה קחתו לה
חשיב אלא ס' נפש דלחתני לא חשיב כמו יוכבד כדהיתה מע"ג דהכתה
לשון הוה כיון דכמצרי ממש חשיבה מבולבל ' ור"ל לחתני דהיתה
מן המנין לפי יהבן לומר לכל הנפש הכתה אלא על מי סיכת לשון
הסיכה אבר מה לשון ' מכל"ק לחתני מילשריף לטעמיה
דלמוד סכ"ם כו' הוה לה לחשיב יוכבד אלא כתב לישנא דשייך בה
לשון כיסה ' ואם כן מקילו לא היתה משמש לוי הוה מני
חשיב לה :

ושבעא ים לומר דהי ללאו משים שהיה משבט לוי כיון דנולדה
מיד בכניסת מנרים לא הוה חשיב לה דמין יוכה מכלל
נפל עד ל' יום לכבי קתמר השבט זה בחתני אחו בחשבון וכל שכן
סמוך ללידתו ' אי נמי משום דנפנני לאה חשיב ל"נ ויוכבד מן
המנין בדלעיל מיבטריך להאי טעמא דהתם על שעת כושם קודם
שנולדה מיירי כדכתיב ואלה שמות הבניים דהיינו לשון הוה '
ואף על גב דמין הבניים דפיק אלא עם אחם שמזכיר שמותם בפרי
כדאי לעיל מכל מקום ומן מנין ל"נ היינו בשעה שנמנתר בניים על
מפורשי הסמות וק"ל :

אלא אף אחתי שאחר שנולד בכתוב בני אסף וידותון ויהיתן
מוכיר כל ג' בגורלו וכתיב מזכיר אחתי בגורל עשירי
ואחתי לא נזכר דחשובה לה בבני אסף ולא בבני ידותון ולא בבני
היתן הילכך כ"ל שהוא ג' מבני ידותון והוא הדין אלא אלא נזכר אחו
אלא לפי שעדיין לא היה לו שם שהיה בחתי אחו ' ות"ת הוא
מן המנין וכשבא שהבדיל דוד ושרי הנבחרו בניים לידותון היה
ברוח הקדש שהיא עילה לכן ו' מחסרא שהיתה מעוברת ויהיה
דחה מחברה :

אביור נוי לדוכן לא ידעתי למה הוצרך לכך דזיל קרי ואיק'
ליה למה היה ' ולא ו' אחי שהיב קושיא כי כל בני
ידותון ואסף והיתן לא נתחנו בסדר תולדותם אלא על
פי הגורל :

שביש מביאו יעקב מטתו ' כלומר את"ל דיוכבד היתה
עכורה במנרים היכא לתרוצי דשתם פקידה נחומה בשתם
בחדם כדלעיל כל"ד ולחשיבותיעקב הוצרכה עם מנין הנפשות
בגולדות והיינו ומסכר את דוכע ים, שעונה רביעיותיו מן המנין
וקרי עליה הנפש לפיה יעקב הכתה מנרימה אלא אלא הכלית
הוצרם הוא כי לא ליעקב רק כי"ב שבטים ודינה ' מכל"ק
דחשבים זה אלאה הוא שהרי בבני לאה חשיב ל"נ וקול' יוחנם
למנרים בר' שאתה לאה מרבתיב ושתה קברתי אתה לאה ולא תביאו
שאחר שירד יעקב למנרים חזר לכנען ' וע"ק אחתי בכל
הנפש הכתה ליעקב דמני ס' ואחתי לא מני ס' :

ושבעא ים לומר דלאו תירוצא אחרינא קאתר השתא אלא
למיתיה לשירוצא דיוכבד קאתר אי דאורחיה דקר"ם
למיתנ הכתים ליעקב משבע השבטים בכלל נפשות אף אתה אל
תתמה דמני יוכבד עם היותה בתחי אחה ' והינו דלא אמריך
בחדרם שמואל להזכיר ענין זה :

אדיב בדרך הזה גרסי' והוא ברוך שנותן מחילות נק'
גיות"ת בלעזו :

יעקב הכלים עחשם דבכלל כל נפש בניו ובנותיו ל"נ
דכתיב בתר אלה בני לאה שפיר קאי יעקב בכתיב
לעיל ' וס"ל נחי דקאי בכלל כל הנפש לבית
יעקב הכתה מנרימה דיעקב ובניו הן בית יעקב ובחרי' רחב"ם
וכלל הנפש קחה ל"ק אלא ס"ו ולא ס"ו משום דכתיב יוצאי ירכו
ומיקו בקרא דויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב כתב שבעים נפש חפני
ברוב הע' יוצאי ירך יעקב ולא חש להוציא אחד כי כן דרך הכתוב
בס"ם ורחב"ם :

ואין קושיא נבי כל הנפש הכתה ליחת ס"ו ולא יקשיד
על הא' כי פעמים יקשיד הכחוב וכעמים לא ירגה
להקשיד ' וכן ל"ל"ד דכ"ה הבלים עחשם דנבי כל הנפש הכתה
יוכחי ירכו לא כחב אלא ס"ו ולא כלל הקב"ה בחנין אלא
דויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב ס' נפש לא הקשיד ' וכן ת"ם כל
נפש בניו ובנותיו ל"ג ויהו ע' הקב"ה ותעש' שחין הקב"ה מכלל

הבנים לא הקשיד כיון דעל הל"ב יגדל בניו ובנותיו ;

מישל לב' לגיונות ' משום דלא חיק' חיך יחסב יעקב דהוה
חפוחין דהלחן וחשוב לעצמו ככלל עם בניו בחנין '
ועוד מה תועלת הוא שוב שחנה הכחוב הבניים לבד ויעקב הא
ידעי' ליה לק"ח שהוא חשב לב' לגיונות שעם היות החלך חשוב
מכלם כדי להיותם פלטים בחנה שחנה ותנין זה לחותנין חחם
אלא כלו' כשהוא נטפל להם נחנחים שלמים וחשובים ולדרך
שחמר בס"ם חקולות חיס רבים נקראו חמים על חטא ועל חעלה
רבים חעל למלך שהיו לו ב' לגיונות בשהיה החלך בנכנס חכל זה
נקרא גדול היו חומר גדול הלגיון שהחלך נכנס בו וכשנכנס חכל
זה היו חומר גדול הלגיון שהחלך נכנס בו ויפי בחנה חענין חגוי
חכורה ' וכן כדי נכנד כני יעקב נרמ"ז חת יעקב עחנה
פחלכון לומר שכנס חניעו בחניכים וכן לח"ם הב"ה שלי
עחנה חת החנין שהוא לשון הליכה ולדרך חת כתיב כתריב כע' כפם
ירדו מכותיך חנרימה ;

חרשים בן דן הבלים ' ים לחמוה דחושים ס' חסמנויין
בפ' ועב"ז ליכח חלאה ס"ט ' וכן ק' בשרה בת חשר '
ויש"ל לחתני מייחני הכח חם שהגחו כחוב בחורחו של רבי חחיר וכן
דן ודרשת ויכולו הגלעדה ' ויש לומר דס"ל דבני דן
בניים היו ולא הזכיר הכחוב חלאה חושים בשחו כי הלחר חת וכדחני'
בחרחב"ע ' ובעל המדרש שרח פיש נרחה חת"ם בפורחא ר"ח וכן
דן נרחה דחד הוא ודרך לקרות הח' בשם בני לפעמים כמו וכני
בנות חלי"ה וכן חתני דדרשי ויכולו הגלעדה ונו' דן בשם
בגלמוליהו כו' חשחש דחד הוא ולבן נרין לומ"ד שרח בת חשר
חו בשחר הדרשות הב"ל ות"ד שרח בת חשר ס' לרחשיחה בניים לפי
שהיתה חסידה וחכמה וחתריכה ימים רבים וחשיחה הלאם חשוב
כרבים כת"ם שקול משה כנגד כל ישרחל וחביחי בשקול כרובם
חל סנהדרין וכ"ם דחשיחה שרח בת חשר ס' להבלים המנין ולבן חתריך
כאן בני טוב טעם דבריה נחכחתם ' ויותר נכון דת"ד
חושים בן דן נחתי ס"ל דחשיב חושים בשנים וחשחיעה שברחשים
חדקרייה קדם בני כיכי הלא נחני היה השניה ליה דכני דן
בניים היו חחם ' אי נחי הלא חיקשי עליה לחתני דחינון
בניים חחם לפני קחתר דהה ודחי ליחת שרחי בחורחו של ר"ח חת
בן דן חושים וחין לחלוק על ר"ח והדר יליף טעמח לחתני חשיב
חושים בבניים טפי משהר הנוכר וקחתר חשום דדן לח השחיר
לחריני הלא זה ועל כל זה הפריח לרוב שהיו שבט דן ס' חלף ובניחין
שהשחיר ' בניים לח היה שבטו הלא מ' חלף הרי שבן ס' דדן חשיב
חג' דכניחין ולכן רחוי להחשיבו בשנים להבלים המנין ' ת"ק לת"ד
חושים ולת"ד שרח לחתני ככל הנפש קחתי השני ס' ו לחתני לח חשיב
ס' ' ועוד דבני לאה חושיב הח' וכחב ל"נ בחקום ל"ב ולא היה
דחוי החושבת הוה הלא בבני כלפה לת"ד חושים בחקום שבחב ז'
נפש ה"ל ח' חו בבני זלפה לת"ד שרח ה"ל י"ו בחקו' י"ו וצריך לומר
דשבירח להו דכל נפש בניו ובנותיו ל"ג ולחני יעקב חד מכחן
מטעמי דבחיבנא כרים חנדה ו חכל נבי כל הנפש לבית יעקב
הבחה מנרימה ס' פליגי דלת"ד יעקב הבלים המנין ס"ל דבכלל
בית יעקב יעקב נופיה ולת"ד חושים חו שרח ס"ל הלא חמת' בית
יעקב הלא זולת יעקב והשתא ניחח נחי לת"ד הב"ה הבלי עחשם
דלח ס"ל דבבחיב לעני דהוה בכלל כל נפש ל"ג וקחתר בניו ובנותיו
על הל"ב ולחיבו נחי חודה בחשם על יעקב בניו קחתר ולא עליהו
הלא נבי לבית יעקב ולחן קושיח סיחנה חת יעקב בכלל הל"ג
ולח בכלל הע' כי בא לא רבה לחנות הלא בית דהיינו הבלים חלון
לבד ולחעלה הוצרך לחנותו בחספר הל"ג חשום דהוכירו בריבוי
וחה הלא הוסיף המנין בני הלאה חלפה לת"ד חושים ושרח"ם לומר
דחושים בשהזכירו הכחוב לח חנלח לבני לחיות החשבון עחו ס"ם
ובשחלי הנחנה אחריו יחנה לס"ו וכן שרח לח חנלח לבניים על
סיחיה החספר עחה ת"ו וחכר הנחנה אחריה יחנה לת"ח דלא חני
להו בריבוי בוחיהו חנר' לעיל חבל חחר שהעלה המנין עם יוסף
וכניו לם ט חוסיף עוד אחד בכניל חסיבחה והוא אחרון נפרדי
החספר שבחלה יבנסו לחספר הנפרדים הנחנחים בעין ואח"כ
יבח הנפרד שחינו הלא חבניות והינו דקחתר חני הוא שהעלחתי

כו' שכתה בתחרובה בתעלום החסכון :

ה"ג ויכוחו הגלעדה ואל מרן תחתים הדסי ויכוחו דנה יען וסביב אל כידון ויכוחו הגלעדה גרס מרן תחתים חדסי בית ירח דנה שוכים יען מדה כנגד מדה • ואכי חית' במדרש שמואל פ"ל וכסוף מדרש שמואל אלה דגר' פניים במקום סיניס • ופי' דקרח קאמר דחדסי היינו שם מקום דהיינו בית ירח ולפי שהחדס נק' ירח קרי ליה חדסי ודנה היינו מרן סיניס שהיה מרן לו פניים כמ"ש במדרש הנזכר ויסיב טעמא אמאי מתקרית דנה יען שהוא מדה כנגד מדה בתמיס כלומר וכך היה המדה שמרן זו ויוכיחים כ"כ רבנים עם היותם מדן שנה היה לו דק כן מ' ומי שהיו לו' כניים דהיינו כניתן משם החוכבסי' ופי' יען כתו למשה כלומר למשה היה דינה על עיר זו כך והוערך לתת טעם בשמות אלו לפי שלח כתכה בתקום אחר :

ומתברך בש' אלף • הין חשבון זה מדוקדק דכתכין פ' כתברך בני דן ס"ב אלף ות"ם וכתי בניימין ל"ה אלף ות' ובניימין שבע' פנחם בני דן ס"ד אלף ות' ובניימין ת"ה אלף ות"ר אלף נקט חשבון שלם ומכיון דחיכה כתכין הם' טפי תם אלף כדן חסיב לפי ע' ומכיון דחיכה טפי מל' אלף בכניימין חסיב לה מ' • וכחגדת שמואל פ"ל חסיב כדן ס' אלף • ובניימין ל' אלף דלא נפי לתתני אלא העשרות אלפים השלמים :

נבנם בגלמותיהן אלל תכין גלמותיהן הוה בכו והוה אלפון אלם ונקרח הכן כך על דרך ויולד בלמותו בגלמו והכנסתו אלל תכין היינו לקבל כרכתו ולפי שלח היה לו אלא בן מ' שם תכין עיכו לטוב בו אחד ובתברך אחד והיכו תדים כנגד תדים דלעיל • ת"כ בתחסף אל אחותיך קאמר שלח השחיר אלא בן מ' ופי' תדים כנגד תדים בתעלים :

שכך יוחב • דאל"כ אחי החתה יוחב הת אכיון דהיה אחרה אחרו אל יוחב קרב עד הנה ואחדרה אליך הנה כשקרב שם יאמרו לה הנה בת אלא ודאי לשון תעיכה הוה החתה שהיה לך להיות לישראל לאב ואחה קוכר ורוכח ולפ"ז אם שהשיב ואמר אכי פי' אחי הוה אב ודאי ואין נכבי לאחרש הו שברחו דברה והוה חשב שהשלה בפשוט אם הוה יוחב ליח אח ודוד בני תורה • לכתיב דבר ידברו כרחשונה לאחר שחזלו בחבל ובן התחו דרך התורה שדבר ידברו כרחשונה לקרות בשלום לעיר אשר אינם עניה לחלחמה ולבן היה דחוי כי שחזלו בעיר זו שהיה אבל בתחלה אם שלום תעכך וכו' על כחן התחו דברי תורה וחיכן מתקיימי' כדכתיב כי תקרב אל עיר וגו' :

כאן את כלומר אם היה שלוחה מחכפי העיר לבקש שלום • ויש לפחוך על דבריה חו היה מעלמה בתה להוכיחו והסיבה כי היה מהחשובות והיה עיני העדה כי היה שהשלימה מניכן של ישרל לחשיבותה וסרי היה במקום כלם וההברה הניחה לספר בשפחה והוערך לומר שהשלה מחן את ובא מעלמה אחרה מנכי שלומי כו' מפני שחין טעם להפסיק בחחר זה בין מה שחמר דבר ידברו כו' ומה שחמר חתה מבקש להמית כו' שהכל ענין א' :

אני הוא שהשלחתי שהיו חסרים ת' למנין ע' ונחנית כ"ש והסלים החסבון חזו היה רחוים לת"ד שרח את חשר השלימ' החנין דחי לחני שהיה ת' מהשחנין חחי רבותה ואי לח חחח חלח לומר שהיה ת' מהשחנין והחריכה ימים עד הנה לימח מנכי מהש' נכש ועוד דחני הוא שהשלחתי מהש' שהשלימה סוף החשבון שהוא הת' החסר מהם ט' להשלים ע' דאל"כ לח הל"ל לשון השלחתי חלח מכלל השתוויון חלח מהש דכתנין הפשוט חשרים ת' מהש' וכל ידה נשלחו לפ' ה"ל שהיה השלימה בחחרונה :

ויש חומרים דה"כ חיכה סייעתה מדכתיב וכנות כניו וכל זרעו הביה חתו מצרימה ולח חשבחן לכל כניו את חלח זו ס"ת החסיכה כתרי מדקרחה בכנות וזה היכו נכון דלח מיבעיה להרמב"ן שכתב שדרך הכתוב לכתוב היחיד כמקום רבים כשמדבר ביחוסי הרבים חלח חפילו לרש"י שרחה לדקדק בנות מחם דהיינו ויוכבד ושרח מי חספר לדידיה לומר שמדר' זה יסבור דבנות כניו היכו שרח בחסיכה כתרין דכבנותיו מתי חיכה למיתר והלח שכרח לומר רש"י דלחו דוקח חלח שקרח דיכה במקום רבים כהרמב"ן :

אי נמי דבנותיו היכו דינה וכלותיו וחש בן בנות כניו נמי תימח שרח וכלות כניו שהוו יותר מתיסב מלות' דהיכו סרח כיון דעכ"ל דכלות קרי בנות אחי חפסר לומר דבנותיו בנות ממש וכמ"ד חמותם נולדו עם השבטים שהרי כתב רש"י בפ' כל הנפש הבחה שכ"ל שמתו קודם שבחו למצרי' ואפי' חימח שהמדרש

יסבור בנותיו ממש והיכו חמותם וחלח מתו סחיכו מוכרח שמתו כמ"ש עליו החתן ולהכי כתי לפרש בנות בניו בבנות ממש ויהיו סרח מ"ת דבנות בנו מיבעיי ליה שם לח שהיו דוחק על דוחק ונפרש בנות שבבניו • ועוד שחתוך המדרש משמע דלח מסתייע חלח מחכבי שלומי אחוכי ישרחל :

אני היה שהשלחתי • קבל כתכו שרחוק היות זו סרח בת חשר לחם כן חיתה יותר מת"ם שנה ויפה כתב ר' חברכיהל רש"כ חיתה קב"ן שנה שהרי נחכית ביוחדי מצרים וכבחי החרן וביכן דיכתה מטבע החין לח יפלח שהחריכה יותר ומה שנדל לומר חולי שכוכר בבחי החרן היה לחחרת כן דברי חכחו דפרש כולם בפני הבעטים מיירי ונדולה מזו חמר במקום אחר שהיתה היה בימי רבי יוחנן • ובמקום אחר חמר שהיה מחותן שנכנסו חיי לנ"ע • ומיהו מחולקים בזה דבפ' י"נ ת"ר קבלו חת כל העולם פלו חתוללה רחה אדם שם רחה ונחוללה יעקב רחה חת שם עשרה רחה חת יעקב וכלעזו זה כדבריהם ז"ל בבחי דוכתי ושניהו שהרח"ל למשה היכן יוסף קבור כדלקמן בסימן ב' פ"כ :

יוסף למשה המשה חיקרי נחמן כדכתיב בכל כיתי נחמן הנף וגם כן יוסף נחמן לה' מחדוניו וכחם שלמר בתכחומה בספר ויסב שלשה נחמנין הן חד חנכון רווק הדר בכרך בכנות זוטות ושניהו חוטה הין חת חוכח נחמן נדול מיוסף גם בענין המנון היה נחמן לערבים כדלעיל בפרשה פ"ו :

ולי שחני שם כישרחל שהיה חסוכה ומוכה חת ישרחל ע"ד שקחתי שם כישרחל ולח פי שם על העיר לפי שלח היתה חכלה שם החדיכות כישרחל דירושלם וסומרון היו סנדלות חק"ק מ"ט להזכיר חת עצמה חבל העיר דודאי חין ערך לה עם העיר • ועוד שבר' שלעמה היה דורשת ושולי חפילו ס"ד שהעיר מרדה בחלכות חמרה שים לו להניחה בעבורה לכלתי יספה נדיק עם רשע

חלילה לדוד חלילה ליוחב ומה"ת לח קחמר בחלילה קחמ' לי והוערך לומר חלילה לדוד חלילה לי כנגד מ"ש היה לית חת דוד בני תורה וח"ב עוד חלילה למלכות בית דוד משום דפעמים עושה החלך שלח כדין בדיכת בחלכות חפני שהעבה נדיכ' לכך ולכן חפסר דבדיכת בחלכות חתי על העיר הזלת חפני חדד שבע בן בכרי ולח ידעוה שלות' לכ"ח כי חין דרך חלכות בית דוד להעביר חת הדין כללו כ"ש בסנהדרין חלך לח דן ולח דנין חותו חבל חלכי בית דוד דנין חותן וחעפ"י שלח נכתב חלילה ג"כ חם דחלילה כדוד דקחמר פי חלילה לנחרי לח חנה דין החלכות ולח חנה הדין הפשוט :

ד"ג שלח לח כן הדבר כי היה נחה חפרים וגו' • **אם** כחלך למשה כדוד למו חבפל חלך ודוד דרש החורחים דקרח לחיתר הפס עם התוחר שלח יתורח דבי"ת וכיוצה הוה דדרשי לעול כדפי' לעי' פנ"ב ס"ו וס"ב חסוס דל"ק בחלך דוד שלח כדוד חנה דחפסיק כיניהו לומר שכל ת' נדרש לעצמו ולכבי בעי ת"כ חחי כין כחלך וכין כדוד וחשבי לחחת לחיתר דבדוד חזולת היותו חלך חיבח לענותי החורד כו' **כך** שעתיד פניו כחלך כחלו העתיד פניו בת ח"ג דחמה טורך למילך חלך חת"ח חדרכה בכוד חלכות רב דרב שחחל על בבודו חית דחמר בכודו חחול ולחו חלך שחחל על בבודו לכ"ע חין בבודו חחול כדיליף בפ"ק דקדושין חשום חשים עליך חלך שחשה חיחתו עליך • ועוד דחורד בחלכות חייב חיתה חם שחין כן חשיו פניו בת"ח • שלח ס"ג שכל השעיו פניו בת"ח כחלו חשיו פניו כחלך ובדחיחת בת"ק והכי קח דרים כחלך בדוד בחם שנשח בדוד שהו' ת"ח ה"ל בבודם יד בחלך חפי' לח היה דוד חלך • וח"ת לחחי הלכת בעי למילף ת"ח חחלך חי לחיכח חטח בחשיו פניו בת"ק בחשיו בחלך הח חחת ה' חלריך חירח לרבות ת"ח נפקח וכן חוהדרת פני זקן • וחי למיחר דחחיר כ"כ בחשיו בחלך ליחח דזה חפי' חחל על בבודו חין בבודו חחול וחיכח חייב חיחה כו חם שחין כן כוה • וי"ל דחחח לחי' דחיכח נחי חיחה בחשיו בת"ח והיכו

מ"ת הפסוק וכתוב קמלוג

כדוי מתנדין על כתוד תלחיד כדתיתת כמ' תלו מנלחין ונדוי תסיב מיתה כדתמר התם תתי מתתה סם מיתה • ובמלחי שבת תר כתי עניים וקטיל :

כ"ש כתלך ות"ח דסיכו דוד דקוה ת"ח כדתנרסי' לקמן פ"ד פי"ג תיודע נגן וגבור חיל ותיש תלחמה וכתן דבר ותיש תונתר וה' עמו • וה"ק כתלך תש"ם סתיכו דוד וכדו תף על פי שתיכו תלך וכ"ם כתלך ודוד סהוה תלך ות"ח וכדרך שדרשו לעיל פכ"ג ויכחק תעם' שתיכו בכי והם דילף תכאן שהמעין בת"ח כתעין כתלך תש"ג דקרקו תיכתו לשכי תסוס דלא הוה ליה להזכיר החכמה שם תמלכות תי לא דתו תף על פי שסתיכן כדוד אלא ליתמ' תנבוה לכך ומדקתיכו ס"ת דדמו מכדי :

פליח

כאלו מעת פניו כשכיכה הכי דרים רבי יודן קרת כתלך כדוד כתלך זה תלך תלכים הכ"ה ותחד כך כדוד וה דוד תלך ישרתל כדתיתת בתר ק :

פתחר

נינא ידעה סיסכיתו תנשי העיר כוח תו שלח יוכל שכע כן כבני להלהים כש :

דכרים כ"ג פנחמל כ כ

בדרים הוה רמיזה תלעי' פי' תנסוניים נלחמו כעמדו ולח יכלה כתרדו וקבלה היתה כיזיש ולח דמי לענין יוכשם דנורת עלתה היתי :

ופתחו' תו קוכיו

לוח לתון ידעין תילי דלו' ליח לתון ידעין תילי דיומא נרסי' :

אמרה להון תלך נוסרין כי כן דרך תחכם לבקש יותר ממה שכידעתו כתי סיתעש בעין הנמשל תח"כ שתלתו • תכל ק"ת כמשלת תלך תנשים שתם רוכה לדון העיר כדין אורדנ"ס תלך תוללים ולילה למיתר דתלך רשומים קתמר פיזיעים שתרדו כתלך דהת תדקתר כל חד וחד ליזיל לפום מה דחית ליה מתתם שכידם למסור מי שירצו • ומתת יש לומר שכל העיר חייבת • ומכל מקום תכיון דהדרי כהו מחיל להו דק תלך תכם רוכה להדוג כדי שהנשתרים ישתעו וידעו מי נתי לך חיי' מבקש לעכור כהם כעבדים וסוב שתמרה שנתפיים נתורך עכתו היהינו שכע כן כבני לת הקשיה כשיסה חי דוקתי זה ליהרג מחבקש :

לפום מתי דחית ליה כל בית ובית יתן מתנשי הבית לפי הערך עד שיסיו תלך נים :

והוא תכשלתי כתנדת שתוחל נרסי' תתרין לה תי טב קדתת כוח תכן יהכין יפיה ליה תתר לתון תכנשתי כוח :

ט תני סיעה של כני תדם • תיידי דתיירי לעיל כשכע כן כבני תייבי תכת הכי תני דתיירו כיה ועוד דהכתת תפרם ותעת התכם תל כל העם פחכתם שכתף שטעשה תכד סדין ולח כתו שפי לעיל על הערמתה לבקש תחלה תלך ותח"כ ת"ק :

בר"א בזתן שהוה תכפנים • פי' ת"ק קתתר והם יהתזהו כשכע כן כבני נותנין זפי שיהיה בייב תיתה כשכע כן כבני ובדקתר רבי שתעון כן לקים כדתי' בירוש' הת לתו הכי תין נותנין תף על פי שיתדהזו ורבי יהושע עליו ותתר בר"ח דכתי סיהיה חייב תיתה בזתן שהוה תכפנים כו' תכל כשכתם תכפנים כיון דסוף סוף כלם נהרגין נותנין להם פתיוה כי למה יסתכנו כשכורו כלא הועיל • ומייתי לתיה תוכחת קתם תל כל העם פחכתתה שפי' שכתה כשעבה זו הועיל וכלכם נהרגין תנהו להם דלא תקשי שפשעבה' תפני שחייב דת"כ תה שכתה היה • ועוד דנולתי יהיו לו עוזרים רבים ותלתדים עליו זכות שתיבו חייב תיתה תתר שהוברכה התם לבח בחכמ' • וג"כ יתכ הוברך לכח כמלחתה דולתי שתיע ליה שסיו תתפ' עליו ולוה

אמרה להון תלך נוסרין כי כן דרך תחכם לבקש יותר ממה שכידעתו כתי סיתעש בעין הנמשל תח"כ שתלתו • תכל ק"ת כמשלת תלך תנשים שתם רוכה לדון העיר כדין אורדנ"ס תלך תוללים ולילה למיתר דתלך רשומים קתמר פיזיעים שתרדו כתלך דהת תדקתר כל חד וחד ליזיל לפום מה דחית ליה מתתם שכידם למסור מי שירצו • ומתת יש לומר שכל העיר חייבת • ומכל מקום תכיון דהדרי כהו מחיל להו דק תלך תכם רוכה להדוג כדי שהנשתרים ישתעו וידעו מי נתי לך חיי' מבקש לעכור כהם כעבדים וסוב שתמרה שנתפיים נתורך עכתו היהינו שכע כן כבני לת הקשיה כשיסה חי דוקתי זה ליהרג מחבקש :

לפום מתי דחית ליה כל בית ובית יתן מתנשי הבית לפי הערך עד שיסיו תלך נים :

והוא תכשלתי כתנדת שתוחל נרסי' תתרין לה תי טב קדתת כוח תכן יהכין יפיה ליה תתר לתון תכנשתי כוח :

ט תני סיעה של כני תדם • תיידי דתיירי לעיל כשכע כן כבני תייבי תכת הכי תני דתיירו כיה ועוד דהכתת תפרם ותעת התכם תל כל העם פחכתם שכתף שטעשה תכד סדין ולח כתו שפי לעיל על הערמתה לבקש תחלה תלך ותח"כ ת"ק :

בר"א בזתן שהוה תכפנים • פי' ת"ק קתתר והם יהתזהו כשכע כן כבני נותנין זפי שיהיה בייב תיתה כשכע כן כבני ובדקתר רבי שתעון כן לקים כדתי' בירוש' הת לתו הכי תין נותנין תף על פי שיתדהזו ורבי יהושע עליו ותתר בר"ח דכתי סיהיה חייב תיתה בזתן שהוה תכפנים כו' תכל כשכתם תכפנים כיון דסוף סוף כלם נהרגין נותנין להם פתיוה כי למה יסתכנו כשכורו כלא הועיל • ומייתי לתיה תוכחת קתם תל כל העם פחכתתה שפי' שכתה כשעבה זו הועיל וכלכם נהרגין תנהו להם דלא תקשי שפשעבה' תפני שחייב דת"כ תה שכתה היה • ועוד דנולתי יהיו לו עוזרים רבים ותלתדים עליו זכות שתיבו חייב תיתה תתר שהוברכה התם לבח בחכמ' • וג"כ יתכ הוברך לכח כמלחתה דולתי שתיע ליה סיסו תתפ' עליו ולוה

פרשה

מיתה וזוה דכר תיתה לשכיך רבי יוחנן וכשיך כרבי שתעון כן לוי תלח לפי תה שפי' ניחח שהוה ז"ל שכך על כרייתה זו דילפי' תינה דולתי חייב תיתה כעינן זוה היה הרתיה שתכח כעל הנה שה לרבי ש"ם ולח חלק כין כשהם תכפנים זו הוה כפנים לכך תפני מחלוק זה היינו תלח לדעת ר' תכל ת"ק לח ס"ל לו' ר' פלינ תת"ק ותלי כול' תילתה כוזן תהוה תכפני כו' ולח שני ליה כין יחדוה ללח יתדוהו :

ורא כהיכה דהם לח יתדוהו תפי זה טעם יתסרו זה תזולתו • ויש תסתכק תלעון כילקוט סהכיה דברי רבי יקודה כתר טובדה דשולה דכשתוך ותקתרבי דעלה קתתר ר' תילתיה וה"ק כד"ת דתתדת חסידית אין תוסרין תף על פי שיהדוהו כשהוה תכפנים וזן תכחון כו' וזה שכוח דר' תבה הוה והיכי תפסר לתתי תתר כובדה דרבי יהושע כן לוי שהוה תתורת • ושוה דהת הסם כלם תכפנים היו והילף תתר ליה וכי זו היה תסנת חסידים • תכל הילקוט הכיה לשון הידוסל כלו והתרייו כתב דברי ר' כשתדם זה ותיכו כירוש' תך ק"ק תם תייב תיתה פשיטה • ושתה מ"ת אין למסרו שיתות ע"י נוים תלח יותת ע"ם כ"ד הם לח תפני הסנה :

בומן שהוה תכפנים כלו • תתור כתקום שיוכל להתלט תיד הנוי תם לח יסרוהו וזן כחון כלו • כתקום שכנה שיד נוי תנשת ושולטת כהם תכל הוה תכפנים והם תכפנים שתמידתם סוף ותם יתלטו כהם הנוי יתלטו ג"כ כו' • והרל"ק כפירושו הכיה לשון זה תת' ר' לוי תיתי כזתן שהוה תכפני' וזן תכחון כתו שפנו כני יהודה כשתיכף שתיכף יכול לשתילם שתיכף שתיכף תכפני' כשלש לפיכך לח כתכוהו להם תלח תדפתו ע"כ :

רבי הכר תני למוסרות • ותע"נ דפייסיה ותיעיים ה"ל תסיר' כי לין תדם שליט כעכתו לתחול על דמו • ועו' דתדעתו לח היה תתפייס שיתסרוהו תלח ס"י פתיר רם"ם כל ולח דתי לשתיכן שתסרוהו תעש' • סהיה יכול להשתט תפלגתים תפני שתדעתו היה כלעיל דשתיני שתיכן שלח ירח תרכבות עם ותתחר סהיה כטוח שלח יתוכה תלין דעה תסרוהו :

רבי תסנת חסידים היה • שהכח תסתע כתי

מ"מ פתפרסי'

סמיכו מחוייב למסור נפשו ורגם להחמיר במדת חסידות להמסר
ספיר דמי ולא כמ"ד דהוי מתחייב בנפשו • ועיין כמה שכתבתי
לעיל בפ"ב סי' ט' :

בדפני אמהן על מכטוכיה שפס הרבלה מ"י דפני מכטוכיה :

לו הגיע כלומר מס
דעתו להחריב את
כ"ה • ולפי שכבר ידעו מלבניהי'
שהיה עתיד ליחרב לימרו בלשון
זה :

רוחין נפש חפני נפש
שחתם מוסרין נפשי
להניל נפשכם והכי פתר כהניה
לקמן פכ"ג :

לא כן כתיב לה מסגיר
עבד על מדוניו •
ק' מה ענין לזה נכאן כי מסורת
העבר היינו לעבדות או לשפת
ח"ל והכא מיירי להרינה ועוד
אחר שאתר טענה טובה לחיכה
מסירת נפש ואין דוחין נפש מפני
נפש מ"ט לטענה קלה זו •
ומתוך כדי שלא יחמרו לו שאין כאן
דחיית נפש כי לה יהרגנו
נבוכדנצר רק שיחפשהו בכל
קפודי כי אין לכם למסרו משום
לה מסגיר דלא נרע מעבד על נוי
שברח שאין מוכרין אותו לחיות
עוד עבד וכן הוא שתרך במלך
בבל אין להסגירו לכבשו לעבודתו
ולהוניח ח"ל • לה כך
עשה זקנך • לקמן פס"ג
גרסינן לה כך עשתה זקנתך ולה
ידעתי מהיכן למדו שהיתה
החכמה וקנתו וכל שכן
למה שאתר לעיל שהיה שרח בת

אנחומה אתר • ולפי גרס'
דילן נס גירס' הר"ק דנרסינן
לה כך עשו אבותיך ס"פ דוד זקך
לה עשה כך לשבע בן ככרי כלומר
שבקש שיתנוהו לו וכן עשו מפני
פחדון כך למסור מי שיתדוהו
בפס • ואף עלגב דהיתה
בדין הוה שורד מהלכות :

גם יהויקים עורד בנבוכדנצר ומיון דמיתו גרס לגפשיה
למה שתבעו עליו ועוד מיון דהיו על מדלו
כנ"ל כי כן הוה ס' מרחשית חלכות יהויקי' על ידי ירמיהו שיניחו
נוחרם נעזל מלך בבל :

ופילילה כר' שקיבל שער בנין פילי מלרי לעיל
ורואה לומר שכל חנשי שפר המלך מ"שרו
עתו כי בכלן כתם כ"נ • חו פי' חוכיחו ומיודעיו פי' לו
חוכח בלשון יון • ודר' נפתלי פי' ובפילו חפתו כוס שפות'
בו דרך לשון נקיים יקרו' הדפר :

פרשה צה

מ' כתיב זחב וטלה • כדי לתת טעם מ"ם דטלה
יהודה מהלוכן שהוא הכבור חו מחב מהקטנים
מייתי הלי קדמ דדרים כה ואחיה בכקר על אחבר יהודה ויוסף •
ואפשר שהכוכה שהה שטלה את יהודה לפי שהוא מלך ויוסף מלך
ורחוי שיטלה יעקב לדבר עם יוסף כיותר חשוב שבאחיו ולכן הזכיר
תכתוב על חבורם כאחיה ושור כי זה מלך בחיות וזה מלך
בבהמות כנראה שענין חבורם מבר המלכות שבכניהם •
ויותר נכון שה"כ שיהודה על ידי שהיה בר פלוגתיה כויכוחו עם
יוסף דבקר, נפקו בו ויחזרה דבמלה שהיתה ליהודה אתמול עליו
לאחבה עוד בכבירו אחבת יוסף אותו • וכבר אתרו לעיל
פרשה נ"ג שבכל דברי יהודה היה פיוס ליוסף ולכן שלחו יעקב
אבינו דאתוקה להתוקף עוד עם יוסף כי הוא שנאתה אחלו יותר •

מ' ואת יהודה שלה לפניו • כתיב ואב
וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר יאכל הבן •
בוא וראה כל מה שהבת הקדוש ברוך הוא
בעולם הזה מרפא אותם לעתיד לבוא העורים מתרפאין
שנאמר ותפקחנה עיני עורים • והפסחים
מתרפאין שנאמר אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם •
אלא כשם שהאדם הולך לך הוא בא • הולך עור
ובא עור חרש ובא חרש • אלם ובא אלם •
כשם שהוא הולך לבוש כך הוא בא לבוש טבי את למר משטוש
שראה אותו שאול מה הוא אומר לאשה מה תארנו •
ותאמר איש זקן והוא עושה כיעיל שכך היה לבוש שנאמר
ומעיל קטן תעשה לו אמו ולמה כשם שהאדם הולך כך הוא
בא שלא יאמרו כשהם חיים לא ריפאן משמת ריפאן הקדוש
ברוך הוא ואחר כך הביאן דומה שאינן אותן • אלא
אלו אחרים רבי אמי הקדוש ברוך הוא אם כן יעמדו כמו
שהלכו ואחר כך אני מרפא אותן למה לפני לא נוצר אלי ואני
מרפא אותן • ואף החיות מתרפאות שנאמר
ואב וטלה ירעו כאחד • הכל מתרפאין כי
שהביא מכה על הכל אינו מתרפא אלא ונחש עפר לחטו למה
שהוא הוריד הבריות לעפר • דא"ר יוחנן
ואב זה בנימין • וטלה אלו השבטים שנשתה פוורת
ישראל ירעו כאחד אישתי כשירד בנימין עמהם וחיה יעקב
אומר להם לא ירד בני עמכם וכיון שהניעו שערו וירד
עמהם • היו מצעים אותו והיו משמרים אותו
וכן יוסף אומר להם וישא את עיניו וירא את בנימין •
אריה זה יהודה • גור אריה יהודה •
כבקר זה יוסף ככור שורו הדר לו • נמצאו אובלים
כאחת וישבו לפניו וישא משאות • הוי ואריה כבקר
יאכל תבן • לפיכך ואת יהודה שלה לפניו •
אמר הכתוב וסרח קנאת אפרים • לפי שהיו
יעקב אביהם כבור שיהודה הרגאת יוסף בשעה שהביאו לו
את הכתונת שנאמר ויבירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכן
חיה רעה אלא אריה :

פרשה צו

מ' ראת יהודה שלה לפניו • כתיב ואב
וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר יאכל הבן •
בוא וראה כל מה שהבת הקדוש ברוך הוא
בעולם הזה מרפא אותם לעתיד לבוא העורים מתרפאין
שנאמר ותפקחנה עיני עורים • והפסחים
מתרפאין שנאמר אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם •
אלא כשם שהאדם הולך לך הוא בא • הולך עור
ובא עור חרש ובא חרש • אלם ובא אלם •
כשם שהוא הולך לבוש כך הוא בא לבוש טבי את למר משטוש
שראה אותו שאול מה הוא אומר לאשה מה תארנו •
ותאמר איש זקן והוא עושה כיעיל שכך היה לבוש שנאמר
ומעיל קטן תעשה לו אמו ולמה כשם שהאדם הולך כך הוא
בא שלא יאמרו כשהם חיים לא ריפאן משמת ריפאן הקדוש
ברוך הוא ואחר כך הביאן דומה שאינן אותן • אלא
אלו אחרים רבי אמי הקדוש ברוך הוא אם כן יעמדו כמו
שהלכו ואחר כך אני מרפא אותן למה לפני לא נוצר אלי ואני
מרפא אותן • ואף החיות מתרפאות שנאמר
ואב וטלה ירעו כאחד • הכל מתרפאין כי
שהביא מכה על הכל אינו מתרפא אלא ונחש עפר לחטו למה
שהוא הוריד הבריות לעפר • דא"ר יוחנן
ואב זה בנימין • וטלה אלו השבטים שנשתה פוורת
ישראל ירעו כאחד אישתי כשירד בנימין עמהם וחיה יעקב
אומר להם לא ירד בני עמכם וכיון שהניעו שערו וירד
עמהם • היו מצעים אותו והיו משמרים אותו
וכן יוסף אומר להם וישא את עיניו וירא את בנימין •
אריה זה יהודה • גור אריה יהודה •
כבקר זה יוסף ככור שורו הדר לו • נמצאו אובלים
כאחת וישבו לפניו וישא משאות • הוי ואריה כבקר
יאכל תבן • לפיכך ואת יהודה שלה לפניו •
אמר הכתוב וסרח קנאת אפרים • לפי שהיו
יעקב אביהם כבור שיהודה הרגאת יוסף בשעה שהביאו לו
את הכתונת שנאמר ויבירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכן
חיה רעה אלא אריה :

כ' רבר

כשם שהוא הולך לכום דוגמת למ"ם כשם שהוא הולך הוא
לה שהטעם כדי שידלוג שהם הם בעצמם כדאמרינן
מייתי נמי שנדולה מזו שנם בלבושו לה שלה יהיה שבוי בעציבו
ולהכי מייתי משמואל שהיה עוטה מעילו ולא הכיה רחיה חק"ו
מחטה כתשובת רבי אחיי לקלטרנא חלכתה שפלחה שם המתים
עומדים עדומים או בלבושיהם והשיבה ק"ו מחטה ומה חטה
שנקברת ערומה ויוצאה בכמ"לבושים נדיקים שנקברים בלבושיהם
על"כ כדאיתא כפ' חלק כי לא למדנו משם רק שיעמדו לבושים
מפני הכבוד כי כן הק"ו לפי הפשט מהעשה הטבע לתעשה נסים
לומר שאחר שהחטה לפי ענין קבורתה אין נורך ללבושים כי על
אחת כמה וכמה שהיא נקברת ולחם לה הלבוש מדרבה טוב הוא
שהיה ערומה כפי חכליתה • ועל כל זה כשיוצאה
הפנים ס' שהשהיה בכחה לבושים לתועלת שחידתה ונקיותה ק"ו
שהנדיקים שחילו בקבורתם נקבריה לבושים מפני כבודם כי לא
לבזוי היו ערומים חילו בזמן הפשט וכל שכן שהיו לשבח
בכבוד בעת תחייתם כדי שלא יתבוששו מערומיהם •
חק כי לעיל פרשה י"ד סימן ס' פירשתי על דרך דרש לבושה
אחרת • ואם כן מנלן שהלבושים בעצמם שהיו להם בחיים
יתהוו עוד עליהם שהן חיים טובים מהם • חכל משמואל
למדנו שלבושו עכמו יקום עמו ואתנן ר"מ שלא הוכרך להסיר רק
על מניות המלבושים ניחה ליה להסיבה בכח ק"ו כי חולי לא
תחכה החטה לצמוח לרחית הפסוקים :

מ' ויהי חת למד משמואל ברוך עין מה רחיה מעניין
מעשה החוב לתחיית המתים שהוא מעשה

נסים

מ"מ הפסוק ובימור המלו

כל מה שהכה הקדוש
ברוך הוא • יעשים סו
מסוס דכתיב לפ' זחב וטלה ירעו
כא' שם' מרפא החיות הוכרך
להקדים שהשם יתברך מרפא
לעתיד כל בעלי מומין כי לכאורה
מפסר שיהסוב שהיכו כן מדכתיב יעשים לו
כם עור ופסח כדאיתא כפ' חלק סם
ואם כן לה הפסיר שיהיו
החיות מתרפאות כי לה יעשה
להן כם יותר מהאנשים לפ"ז משמואל מ כה
שכל מה שה' הכה ירפא וכדי משמואל מ כ
שלה יקשה מכם עור ופסח מתרץ
דכשם שהאדם הולך כו' וכדאמרי יעשים מנ
נמרת התם עומדים בומנן
ומתרפאין :

כל מה שהכה הקדוש יעשים סם
ברוך הוא יהם סם
התכמה נם כן לשם יתברך ע"ד ירמיה כ
מהתיני ואני אתרפא ואתן מכתי
ירפא ורמז בזה ענין נדול רמבית מ ב
מכוונת התחיה והוא שיכירו
וידעו כי השם יתברך פועל
בהפכים שלא כטומרו בכ"התחלו
מ' לטובה ומ' לרעה • ולכן
כמו שהתחיה לכווכה זו כן תרוכת
המכה והוא מש"ה רלו עתה כי
מני אני הוא גו' אני ממית ואחיה יעשים יח
וגו' וק"ל :

כשם שהאדם הולך כך
הוא כח • בקבלת ר' אלעזר
רבתי לך מדור
סולך ודור כח ומתכתי ואני
מרפא :

אלם וכח אלם לה דקדק
להזכיר נם כן חנר

וכח הנר כלפי ילדי כחיל פסח וכתכתה מזכירו :

כשם שהוא הולך לכום דוגמת למ"ם כשם שהוא הולך הוא
לה שהטעם כדי שידלוג שהם הם בעצמם כדאמרינן
מייתי נמי שנדולה מזו שנם בלבושו לה שלה יהיה שבוי בעציבו
ולהכי מייתי משמואל שהיה עוטה מעילו ולא הכיה רחיה חק"ו
מחטה כתשובת רבי אחיי לקלטרנא חלכתה שפלחה שם המתים
עומדים עדומים או בלבושיהם והשיבה ק"ו מחטה ומה חטה
שנקברת ערומה ויוצאה בכמ"לבושים נדיקים שנקברים בלבושיהם
על"כ כדאיתא כפ' חלק כי לא למדנו משם רק שיעמדו לבושים
מפני הכבוד כי כן הק"ו לפי הפשט מהעשה הטבע לתעשה נסים
לומר שאחר שהחטה לפי ענין קבורתה אין נורך ללבושים כי על
אחת כמה וכמה שהיא נקברת ולחם לה הלבוש מדרבה טוב הוא
שהיה ערומה כפי חכליתה • ועל כל זה כשיוצאה
הפנים ס' שהשהיה בכחה לבושים לתועלת שחידתה ונקיותה ק"ו
שהנדיקים שחילו בקבורתם נקבריה לבושים מפני כבודם כי לא
לבזוי היו ערומים חילו בזמן הפשט וכל שכן שהיו לשבח
בכבוד בעת תחייתם כדי שלא יתבוששו מערומיהם •
חק כי לעיל פרשה י"ד סימן ס' פירשתי על דרך דרש לבושה
אחרת • ואם כן מנלן שהלבושים בעצמם שהיו להם בחיים
יתהוו עוד עליהם שהן חיים טובים מהם • חכל משמואל
למדנו שלבושו עכמו יקום עמו ואתנן ר"מ שלא הוכרך להסיר רק
על מניות המלבושים ניחה ליה להסיבה בכח ק"ו כי חולי לא
תחכה החטה לצמוח לרחית הפסוקים :

מ' ויהי חת למד משמואל ברוך עין מה רחיה מעניין
מעשה החוב לתחיית המתים שהוא מעשה

נסים

נסים כי אתה תן כח בכבלת חוכ לחרם התלכוס תלת כחסר כיה והיותר ק' ממעשה שמואל בחוך י"כ חדש הוה כדחיתת כפ' שמואל :

ואין ספק שהתעיל לח יתרחק לגמרי בחוך י"כ חדש ולכן עלה עמו תכל לעתיד שיתחדש התלכוס לגמרי

מכלן שיהיה הרחמן • ואמת יש לומר שדעתם כזה שלח עלה שמואל ע"י מעשה חוכ תלת שהם"ת שהיתה כעבין התחיה שעתידה כדי שיניח לשמול התוכחות לחותו ולכן בשלמה החסה כי רחה ענין חדש וכדעת רבי שעתיד ורבי החי ולכבי מעחק לן שעטיפתו כתעיל היח חפני שכן עבינו בתחיה שעתידה דחלו לעתיד יהיה כתלכוס שחר היה רחוי שיעלה גם כן ולח יעשה ה' גם עתה כעליית התעיל שהתחיל להפסר לפיו שלם שלח כדרך הנס שיהיה לעתיד כתלכוס :

שראה חוחו שחול • למו דוקח רחה דהח חמרינן לקחן פ"כו חס"ב שחול שחע קולו ולח רחה חוחו חלח כלומר שנזקק לו :

שנאניר ותעיל קטן שעשה לו חחו משחע שדרכו לכלוס תעיל חתיד והוח שחחר כתוספתח התעיל בו גדל בו נקבר בו שלה כלומר על ידי תעיל גדל כל ימיו ולכן נקבר עם תעיל לח שתעיל ח' גדל בו כל ימיו דחס כן חלי והעלתה לו חיתים ימוחה • ורי"ח כתב שדברי רבינו ל' שתעיל ח' היה לו חנערותו וחחו היתה חביחח חרגל וחוזרת להוליכו ושנקבר כחותו חעוטף בו • וב"ע כחקום התוספתח :

כשהם חיים לח רחמן • חימה מ"ט נחנום זה לין חכי שכשהם חיים על התנחג הטבעי לח רחמן וכתחיים חיים גם השניחי רחמן ועוד שחחר שידחו שחדת עפר יקיצו והענין דבר חלח כהכרח מ"ט כנחנום אחרים הם דחכל חקום הענין חלח גדול ולמה יקשה חלח זה חזה • ועוד דחפילו יהיו נרפחים חתחלה חכיון דכטורתם הרחמנה עומדים כקלסתר פניהם ושם כל זה יגחנתו לומר אחרים הם שדומים לרחמנים השתח נחי שיעמדו כחומיהם לימח אחרים הם דומים לרחמנים כחומיהם • וכעל ג"ח כפרש הט' כחשבת הילודים למות כתיב שכבי שיכירו זה חת זה יקומו עם חומיהן כדי שיהיו יותר נכרים ולחת הוח שהחומיו יחזקו הסכרם חכל חחר שיקיצה כחחנת הפרוף לח יכון כעיני חת שחמר כחן חלולי זה יחזרו דומה שיהיו חומין חעכודה חלח יחמרו הרשעים לחרים וכל שכן כפי הלשון שחמר כחנחמה חלח יחמרו הרשעים לחרים המית ולחרים החיים שכר שיחתקו הענין • ויש לומר שטענתם שחחר שכחתים חפני מהמלות והזכיות ולח ידע החדם לחרי מותו סוס זכות נוסף על חת שקנה כחיים יקשה כעיניהם לחר חלח רפחים ה' כחייהם כר' חלח זכו חו לתרופה ומיך יזכו עתה למה חלח זכו חו חלח ולחרי התרופה היתה נחנעת שטענם חו מכני חטחתם ושם כן חלו לחרים הם שכרח ה' דומים לרחמני כפרטותיהם כי חין לו יכולת על כריחת הרחמנים שנחתם שהוח כריחת לחרים כ"ב זרה וחלחה כתחיית הרחמנים כשנחתם שהוח גם ופלח קשה הגיור כדכתיכנן לעיל פי"ד דסימן ל' • ולחנם כשתחיה הרפוחה לחרי קימתם כתחיה יהיה לחפר חחו זכו חלח זכו רחמנה כחפלה חו לחיה זכות לחר שכבר יחנח נחול לנדיקים על העכול לחר יעבדו כימים ההם כלחר להם כעבודת עולם הזה כת"ם הגלון כם'חמונות כת"ו דכחלכת ט' • ול"ל שיחחבו חחין התחיים נפיית חלח מערכיית כמו שחחבו מחכמי החלטנציני' הקדומים שיחכרו כזמן מהומים חכורים מהכבים והמלות שיהיכו שתפסר כל הקויה הטבעית ותשוב למציחותה הרחמן וכבר זכרתי זה לעיל כפכ"ח סי' ח' ולכן חינן כעלי דומים כרחמנים כי לח כתחיית תחכור המערכה דק מציחות הנכרחים דומים לרחמנים כשיקר כניינן וקומתן לח מקרי התומין ויחמרו שחינן חומן חלח לחרים כי לפי הדעת הנפסד הזה חין החחרונים הרחמנים כטבעם שכבר חתו חלח הטבע יהוה מציחות לחרים כרחמנים ככח חבוחת המערכה חשר חייכה הרחמנים עם היות כי חעפר מחר יגמחו מכל כשיהיו חדופת הכעלי חומין חחרי רחו חותם כחומיהם יהיו עיניהם כי יד ה' עשתה זחת ולח המערכה :

דומה שחינן חומן ומעש' שטחתים שיחיו יעידון יגידון כי הם שם הרחמנים כי כוחתי יוכרו מציחותן ומקריהן שהיו להם מתחלה יחמרו שלהיות החרים שעמדו כתחיה נכרחים כתכונת הרחמנים וטבען מתם רוח הרחמנים כהם עד שיחשבו כטבעם שהיו חותם שהיו כמותן מתם מתחלה • חי נתן שיהיו ס כמותן הן הרחמנות מכל הנופות הן זולת טעי הרחמנים חלח שהם דומים להם כחו שהשו כזה קנת מהחכמים כחו שחמר כעל כחלת חכות כמעשה הכ"ל • ולפי שהדעת והזכרון תכד הטעמה יכרו מנדה הויתם תחלה כנופות החחרים שדומים לחלו ויחשבו שהיו חלו הנופות כטבעם :

לכה לפני לח נוכר חל • לעיל חזהתי קרח כתיב הוכיח עם שור ושיגים יש וחרסים וחוכים למו ומפרש דה"ק הוכיח מקכרותיהם עם שור וחחר כך ירפחם ושיגים יש וכן וחרסים וטפח זה שיכידו כחי כי לפני לח נוכר חל ואחני ואחיה :

ואני מרפח חותם לח ידעתי טעם לענין זה :

ואף החיות מתרפחות נר' לפ"ו שטריעת הזחב והחרים דכר רש' כתחדש בהם כחטח חדם שנתקלקלו שדרי כרחשית ע"ר חרורה החדמה כשבורך חכל מתחלה היו מתפרנסים כדרך חחרת לח יהיו ולח יחיחיו ולזה לעתי' יתרפחו מחליים המחודים ויכוכו לקדמותם ולכן זחב ושלה יהיו כאחד וזו היח רפוחה כרפוחת התומנין המחודים ס לחכשים • ולפי מ"ש רי"ח על מה שחמר לעיל פ"כ שכל מתרפחין לעתיד חון מנכחה כי' שהכוונה על חותת שחלק חלח תוכה לחה שיהיו שחר החומות היח חפסר לפ' גם גן עו"ה חלח שיהיו כריחה כרכיחה היח :

ועל דרך דרש יש לומר שהרשוחה הנזכר מהטורים והחרסים והפסחים הוח הנקות החנטוס מרוע החדות והדעות על דרך ומשנו כיום שהוח החרסים דכרי ספר ומחופל ומחשך עיכו עורים תרחיכה והפוסח על הפשיפים כדעותיו פעמיו ירוטן ויכוכו כעמידת הלחת וערל שפתים מהגות כתורה לשונו תמהר לדבר נחוש כי כיתים שהם יפשך רוח ממרום על כל כשר להכיר החמת ולללת כחורה חלילה כי ע"ח' מתכליות התחיה כדכרי כעל ג"ח כפרשיו כמשנה הכ"ל וחף סיהיו המומין ותרופתם כפשוטה חפשר שרחוי חל זה כי כחו ברוב התכונות יורה על רוב התדות כחו כן ענין התומין כי על הרוב כל חוס רע • וכל שכן כענין התדש כי כל שיפקד מהנו חוס מחושיו חפקד מהנו יהיה מיהיותו כחה שחמ' החוקר ולח לחנם הרחיק"ה' כעלי חומין מעכודתו ולכן להיות התחיה עפת הכוכר לכל טוב יתרפחו נסכן החומים הנופנים חכל חכל חקום שהם שהוח הולך הוח כח כי לח יהיה ס' מנסיפר ורוחס כנון תתלת התחיה חל הטוכה חלח יהיו על החומן שהיו כשהיו מענין חדתם שלח יקשה להם למה הוחם טעמם יכר וקרוב חלי הכוכר עתה ולח ככריחה רחמנה חכל חחר כך יתרפחו חתרחה עיניהם חכר יהיו נפלחות ס' כתחיה הטעדים להם וכהכרזת הנכיחים דכריהם וכהולחת התתעתים הרחמני כי כל החה מעשה תעתועים כמה שחמר רי"ח שם והכיח דוגמח לדכר מהלכוס כי ס"ב עתידים על חדתם הרחמנה כי הלכוס הוח חמוז חל התדות והכפיר שכו לעיל פי"ד דסימן ל' כהיות דעתיהן נדיקים שיעמדו כלכוסיהם ומחר כי גם הכיות תתרפחות חרוע טעמם הרחמן שהיה להפחית ולהזיק זולת הנחש שיתקיים כו דוע טעמו לדעתו כי יחוה לכלע ולהפחית ולח יוכל כי לח יהיו ולח יפחיתו :

כי שהכיח חכה על הכל כלומר ולכן חין לה' לרפחתו שחטח לחרים רכים ורכים למו כני תחילה ניהנו והוח על דרך עכידות שכן חדם לחכירו חין יום שהכפורים חכפר והח דלח חשיב הכח כחי נפעולים כדלעיל פ"ב חפסר דלח מיירי הכח חלח כחולי נופני • חי כחי לח שכידת ליה כדלעיל ושני ליה כין נחש שחטח לכל העולם חנפעולים חלח הרעו חלח לכני שחול והיינו דקחמר חי שכידת חכה על הכל לחפוקי נפעולי הוים ולח שכידת ליה כחי כת"ד חין חמוריס חיטכריס לעתיד לכח :

אלא ואחם עפר לחמו חמיד וכדלעיל פ"כ :

זאב זה כניחן • ק' דולחי קרח לעתיד חיירי וחה ענין לשבטים שם • ועוד חחי חתח לחסתוירין שכניחן ירד עם חחין ויהודה חכל עם יוסף זיל קרי ואחי נפקח חיכה • ור"ח כתב פרושה לומר שיעד הנביח כאן חתחדות המלכות והשבטים כחכבה וחחוז רכה חכלי חלוק ודכריו כריכן כיאור • וב"ק חס כורך להזכיר שירידת כניחן עמהם היה חחר שחמר יעקב לח ירד כני עמכם ועוד היכה רחיות שהיו מחשעים חותו • ועוד למה זכר חלל החכילה עם יוסף חת יהודה לכד ולח כל השבטים שהשתו יחזו

ת"מ המפרשי' ושוב מצר יהכל תכן לפ"ז מס לתכן את הכר שהיו מוכלים
מס :

ועוד בנחום עפר לחתו מה ידרשו לפי כוונה זו ·
ויש לומר דסבירא ליה שפס היות הדברים כמשמעם

פנחומא וכמה שתמר בתקום מחר וגר זאב עם ככש גו' עד ואריה כבקר יאכל תבן מכל מקום מה שנפשפ העניו כתן הוא לרמוז על שלוש ישראל והתחדותם לעתיד דמס לא כן היה תו לת"ל · ועוד למה זכר כאן עם נדי וברש ולוב כמה שתמר שם תלה שלרמוז ליעקב זכר תלה וזה שהקטטות שנתלו ביניהו היו פע' בין בניהן ושתר הסבטים בפלגם בנפשפ ובתלכות שתול ודוד ופעמים רבים בין יהודה ושתר הסבטים במלכי יהודה עם מלכי ישראל לכן תמר עליהם ע"ד הרמז זאב וטלה על בניהן והסבטים ואריה

ולעיל פ' סח בכבר על מלכות יהודה וישראל שנקרא נפש יוסף ואפרים ·
ולפי שתקרי הסבטים היה סיתן לתקרי בניה' תחריהם כדתיבי' לעיל פרשה ע"ג סימן ח' לכך תמר

ובתנחומא פ' לך לך כי כבר קדש העניו הזה הסבטים עניתם הנקראים זאב

ולעיל פ' מט וס"ד לעיל פל"ט ס"ד ואריה ונקר כי תחרי הספרם שהיה כיניהם היו לתחדים ולכך תמר שבניהן עם שהיה נכדל מתחין כי כלה התמין תכיו תותם להורידו שתהם בתסבו פניפנעו בו כמו ביוסף ושתעון שתסבו שתרגום כדלעיל פרשה ע"ג ע"ב' תחר כך ירד עתהם ושתו עיניהם עליו לטיבה ועניו זה רמוז כמה שנתיעסו לפה והטעם לפי שתורה על התחדות כמה שתחר לקתן בפ"ג ס"י תובלם בשה תה שם לוקה בתחר תתברין והכוונה שהיו תתנבאין תכן ישראל ·
וכלם תרגישין תף ישראל · עם כניתן כתדה זו תו שבתו שהשם פניו תל פתשבוכות תשר לפני העדר כן שתו פניהם על בניהן וכן יהודה ויוסף עם שהיו תתוכחין ותכנחין זה את זה תכלו לתם יחדו בתסבה על פנפה לו תשלות ולכן תין לחוש על תלת תכן שלת תתפרש לפי תרמו הזה תתחר שתין תקרא יוצף תידי פסוטו ודי סיהיה הרמז בתכילה לבד וגם כן לת תחשבו לדרוש דבר בנחש עפר לחתו לבנופיה תינטרך שתין לו רפואה כדלעיל וזה לת נזכר בתקום תחר :

וכן יוסף תומר לסם שין ט' לגר"ו בתנחומא ל"ג תלת וכן יוסף ויסף ויניו וגו' וגם כזה לת תכתבי טעם · ויש תניסין וכן ביוסף תומר ויסף ויניו ולפ"ז ס"פ רתיה סהיו תחין תתנשים ותסתרים תותו תמ"ם ויסף ויניו תחר סכבר רתה תת תחיו ובתל לסם לגלוס וק' תיך לת רתה תת כניתן תתחלה לת סהיו תתטעם תותו וכשכלו לפני יוסף לת סמוהו לפניהם תלת תוגנע תתחריהם סתם רוח התוטל תעלה לתיתם רעה לת יהיה הוא תל תול פניו ולכן לת רתהו עד שנפה עיניו תח"כ :

אמר הכתוב ושתה קנאת תפרים הפתח יסיב טעמא תחריהם לתה שלת תת יהודה לפניו תוולתו ונקתר לפי שתרים תלבו הסנתה תתר היה לו עליו בחשבו שהוא הרג את יוסף ושתה שתפה שתשבו בתנה רגה לכבדו תלף זה שיהיה הוא התוכיח והמביא עם יוסף להיות יותר תכובד תתחיו ותביא רתז לדבר תוסרה קנאת תפרים כי כן היה תסתרת קנאה ושנאה של יהודה תגד יוסף ותחר היתה תהבה כתתר לעתיד בין יהודה ליוסף ליהיותו תלכות יהודה ותלכות ישראל כי כל תה שתירע לתכות סימן לבניה :

שיהודה הרג לפי שהוא הגדול בתחיו ולת יעשו דבר שלת תדעשו תו לפי שהיה כעשן כדלעיל

ואין לה'תקון ג' דבר ואת יהודה שלח לפניו ·
רבי חנניא ברי' דרבי אחא ורבי חנינא
חד אמר להתקין לו בית דירה ·
ותר אמר להתקין לו בית ועד שיהא תורה תו רבתי תורה
ושיהיו השבטים תלומדים בו · תדע לך שהוא
כן כיון שהלך לו יוסף מאצלו היה יודע באיזה פרק פירש
טמנו שהיה בושנה אותו כיון שבאו אחי יוסף אצלו ואמר לו
עור יוסף חי ויפג לבו נזכר באיזה פרק פירש ויזמנו
ואמר בלבו יורע אני שבפרק ענלה ערופה פירש
טמני יוסף · אמר להם אם אתם יודעים באיזה
פרק פירש חימני אני מאמין לכם · אף יוסף
היה יודע באי זה פרק פירש חימנו · מה עשה
יוסף נתן להם עגלות שנאמר ויתן להם יוסף עגלות על פי
פרעה ללמדך שבכל מקום שהיה יעקב יושב היה עוסק
בתורה כשם שהיו אבותיו · וערבשו לא נתנה
תורה ובתיב באברהם וישמור משמרתי · ומהיכן
למד אברהם את התורה · רבן שמעון אומר נעשו
שתי כליותיו כשתי כדים של מים וחיו נובעות תורה ·
ומנין שכן הוא שנאמר אף לילות יסרוני ונומר · רבי
לוי אמר מעצמו למד תורה שנאמר מדרכיו ישבע סוג לב
ומעליו איש טוב רבי יונתן שר הבירה אפילו עירובי
תבשילין היה אברהם יודע שנאמר עקב אשר שמע
אברהם · ובן כמה שנים הביר אברהם את
בוראו בן ס"ה שנה הניח את בוראו ריש לקיש אמר בן
שלשה שנים נמשאת למד שבן שלשה שנים הביר
את בוראו וחיה משמר דיקדוקי תורה והיה מלמד את
בניו שנאמר כי ידעתיו ונומר · אמר לו
הקדוש ברוך הוא את למדת בניך תורה בעולם הזה אבל
לעולם הבא אני בבבודי מלמד להם את התורה שנאמר וכל
בניך למודי ה' ;

ג ומקצה

פרשה ג' ;

ג דבר אחר ואת יהודה שלח לפניו ·
רבי חנניא ברי' דרבי אחא ורבי חנינא
חד אמר להתקין לו בית דירה ·
ותר אמר להתקין לו בית ועד שיהא תורה תו רבתי תורה
ושיהיו השבטים תלומדים בו · תדע לך שהוא
כן כיון שהלך לו יוסף מאצלו היה יודע באיזה פרק פירש
טמנו שהיה בושנה אותו כיון שבאו אחי יוסף אצלו ואמר לו
עור יוסף חי ויפג לבו נזכר באיזה פרק פירש חימנו
ואמר בלבו יורע אני שבפרק ענלה ערופה פירש
טמני יוסף · אמר להם אם אתם יודעים באיזה
פרק פירש חימני אני מאמין לכם · אף יוסף
היה יודע באי זה פרק פירש חימנו · מה עשה
יוסף נתן להם עגלות שנאמר ויתן להם יוסף עגלות על פי
פרעה ללמדך שבכל מקום שהיה יעקב יושב היה עוסק
בתורה כשם שהיו אבותיו · וערבשו לא נתנה
תורה ובתיב באברהם וישמור משמרתי · ומהיכן
למד אברהם את התורה · רבן שמעון אומר נעשו
שתי כליותיו כשתי כדים של מים וחיו נובעות תורה ·
ומנין שכן הוא שנאמר אף לילות יסרוני ונומר · רבי
לוי אמר מעצמו למד תורה שנאמר מדרכיו ישבע סוג לב
ומעליו איש טוב רבי יונתן שר הבירה אפילו עירובי
תבשילין היה אברהם יודע שנאמר עקב אשר שמע
אברהם · ובן כמה שנים הביר אברהם את
בוראו בן ס"ה שנה הניח את בוראו ריש לקיש אמר בן
שלשה שנים נמשאת למד שבן שלשה שנים הביר
את בוראו וחיה משמר דיקדוקי תורה והיה מלמד את
בניו שנאמר כי ידעתיו ונומר · אמר לו
הקדוש ברוך הוא את למדת בניך תורה בעולם הזה אבל
לעולם הבא אני בבבודי מלמד להם את התורה שנאמר וכל
בניך למודי ה' ;

ג ומקצה

אברהם וכן ללמד לשבטים ונדיבי דמלין דמדמינן ליה לאברהם כדלקמן היה תורה לכל וכן תשתע ליעקב דלתורות ותכל תקום עיקרן בעד השבטים כי לולי זה לת היה טורך להתקין לו קודם לכתו כי ודאי לת ידעוהו לו הזרים עד שיתיעסק בתרן · ולפי מ"ש דתזושה קתמר שכל ימים הרתשונים יורה תורות ניחה דתשתעי' שגם השבטים יהיו לומדים תורה תיד גם הם שתחים תתר על ידי יוסף ;

הדע לך שתוה כן שדרכו לעשות בתורה תפע"י שתברין לת ניתנה תתה שלתד הלכות ענלה ערופה ליוסף וכן דלת תייתי רתיה תעיני יתרתל ככבו תזקן כדילף בפ' התזוכה תינה דכוה זקן ויוסד ביתיבה דניתה תכבה שתקנה דרוש תיתים תשתעי כדכתיב לה יוכל לרתות · ועוד דתיכה למימר דוקא כז' תנות ומילה דכתם לה ילף תכבה דניתה ליה לתנקט תכתם דכתיב וקנה כדתייתי כתם לתברהם ויצחק ותלישוד תלעזר וקנה ;

אני תתינן לכם תשתע תה לתו תכי לה · ות"ת תה טעם כוה שתו יוסף לה נזכר כתוהו · וי"ל שהפרק שנפטר תתנו כולהי תין שכתה לפניו לפי שהנפטר תתוך ד"ת הוה תפני שתתוך כך וכרהו כדתיתה בפ' תין עושדין היולך הוה נזכר תתיד בהלכה שנפטר על ידה ;

נתן להם עגלות כו' וכיינו שתתר להם סיזכירו לו עניו ענלה ערופה שנפטר על ידה כדלעיל פל"ד ;

ויעד עכשו כו' כלומר תל תתתם תסיכן ידע יעקב את הסוף שעדיין לת ניתנה דהת ע"כ בתברהם כתיב ויתמור תשתרתי תנותי תקותי ותורותי וכיינו כל התורה דליכא למימר דוקא ז' תנות ותמילה דתם כן תנותי תקותי ותורותי לת"ל וכדתתר בפ' התזוכה · ולר' דכתתוך תפי' דכרי סופרים ותתנו לתדו יצחק ויעקב וכיינו דתסייט ויזה תלתד את בניו כו' ור"ת ור"ן סוגיב · ור"ך כפי' סיוב פירשו

למוד

ת"מ הפסוקי' קיה זו תלה תרים שהוא הרתשם שבחיות ;
לו ניח דירה לה להורות דרך נתן לכך כי לה היה לזה טורך להקדים את יהודה כי בניהם תכל יוסף בנקלה יודיעם הדרך לבתן תכל להתקין לו הבית נרתך הקדמת שידיעם ליוסף להתקין לו ניח ועד דייק להורות ודרים לבתן הורתה ולמוד תקד"ע תה טורך להקדים להודיע זה ליוסף שתחיר סגלח להניח לו ניח דירה כפי כבודו וכגלתה לת"ל בית ועד יש לומר שהולי יוסף לה יחוש להתקין לו עד כוהו שהרי יש לו זמן ג' ימים תחרי כוהו שהרי כתוב' ימים תל יורה דשתעתה בעיני גלותה כדתיתה בפ' הדר תכל יעקב תרוב שתחתו ביוסף לה היה לו סוס טירדה ולכך תמר כי תכך היה רוצה בית ושד לתורתו תכל לת"ד בית דירה קתה · ויש לומר שתף על פי שהורישו סיהב כתרן נוסן היה תפסר כי בתחלת כוהו יהיה תקום תחנותו בתרים בית יוסף כדי לכבדו הוא וכל שרי פרעה בתוך התלכות ולכן שלח לו שיתקין לו בית דירה תעפשו בתרן נוסן כי לה יתקם לו גדולה וכבוד ;

וישהין הסבטים בתנחומ' נרשינן סיהם תורת סס תורם סיהם תלתד תת הסבטים ולפ"ז היה נרתה סתרוייהו חדת תילתת תכל לפי נרסתנו תרתי קתמר חד להורות תורה לכל עם כתו שהיה עושה תברהם וחכ' ללתד לסבטים ונדיבי דמלין דמדמינן ליה לתברהם כדלקמן היה תורה לכל וכן תשתע ליעקב דלתורות ותכל תקום עיקרן בעד הסבטים כי לולי זה לת היה טורך להתקין לו קודם לכתו כי ודאי לת ידעוהו לו הזרים עד שיתיעסק בתרן · ולפי מ"ש דתזושה קתמר שכל ימים הרתשונים יורה תורות ניחה דתשתעי' שגם השבטים יהיו לומדים תורה תיד גם הם שתחים תתר על ידי יוסף ;

הדע לך שתוה כן שדרכו לעשות בתורה תפע"י שתברין לת ניתנה תתה שלתד הלכות ענלה ערופה ליוסף וכן דלת תייתי רתיה תעיני יתרתל ככבו תזקן כדילף בפ' התזוכה תינה דכוה זקן ויוסד ביתיבה דניתה תכבה שתקנה דרוש תיתים תשתעי כדכתיב לה יוכל לרתות · ועוד דתיכה למימר דוקא כז' תנות ומילה דכתם לה ילף תכבה דניתה ליה לתנקט תכתם דכתיב וקנה כדתייתי כתם לתברהם ויצחק ותלישוד תלעזר וקנה ;

אני תתינן לכם תשתע תה לתו תכי לה · ות"ת תה טעם כוה שתו יוסף לה נזכר כתוהו · וי"ל שהפרק שנפטר תתנו כולהי תין שכתה לפניו לפי שהנפטר תתוך ד"ת הוה תפני שתתוך כך וכרהו כדתיתה בפ' תין עושדין היולך הוה נזכר תתיד בהלכה שנפטר על ידה ;

נתן להם עגלות כו' וכיינו שתתר להם סיזכירו לו עניו ענלה ערופה שנפטר על ידה כדלעיל פל"ד ;

ויעד עכשו כו' כלומר תל תתתם תסיכן ידע יעקב את הסוף שעדיין לת ניתנה דהת ע"כ בתברהם כתיב ויתמור תשתרתי תנותי תקותי ותורותי לת"ל וכדתתר בפ' התזוכה · ולר' דכתתוך תפי' דכרי סופרים ותתנו לתדו יצחק ויעקב וכיינו דתסייט ויזה תלתד את בניו כו' ור"ת ור"ן סוגיב · ור"ך כפי' סיוב פירשו

למוד

ס"מ המדקדק

למוד זה על למוד החכמה המחקרית ׃

וגם מכי כדבורה שליח הייתי חומר שלשות הילוכי מל' פרסים מקילות ומשכלות מפורסמות נסיונית והנה מברהם לא היה כדכתיב בפ' שימן ג' ׃ לו ממי שיקבל ממנו שהלו מהיכן למד החכמה לדעת את ה' כי לא היה חפשר לקבלה וזה שחומר כם ט מזמור ח' מברהם לא היה לו את יומן לו הקדוש ברוך הוא שהי כליותיו כו' כלומר לא היה מי שיאמור לו בדרך קבלה ׃

דברים לג והחומר כ' כליותיו כו' חשב שעל ידי המשכלות והיקשיהן למד חכמה וכדרך פלוסופי והחומר מעמתו למדעתו שמהפסוק שמו קבל החכמה להכיר את ה' ולז"ש שהוא כדרך כחשך חמילא בלא טורח ׃ והחומר מכילו מילוני תפסילין דעתו שכנסיון ידע את ה' כחו שהתכשיל יודע טעמו מהנסיון ואת הדבר שכבל הדרכים הללה יוסג מניחות ה' כדכתי' כחקו' הרמוז ׃

אבל עתה רואה אני כי דרכי נס דרכי החכמי הגוי לא יחכנו כי לא החכמה שהלו כוח הלא מלידת התורה והחלות ממש שנק' חקים ותורות כשנים עגלה פרופה הנזכר ועל כן אים לחמוה מאי קאמר רבי שמעון ורבי לוי דתורה וחלות חיך יודעו כשבת הכליות או מעמתו שם לה כנכוחה את ה' כחו שהתכשיל יודע טעמו מהנסיון ׃ ועוד למה לה הסיכו כי רוח ה' דבר בו ולחדו ׃ ואם זו כוונת רבי שמעון כליות מלן דבר שחיכו ׃

ריש לומר דסבירה ליה לר' שמעון ורבי לוי כי לא כאמרה התורה לאברהם כרוח הקדש התורה הוה לנו משה משמע דקודם למשה לא ניתנה כלל וכמה שאמר כחזית כפ' יפקהי משל למלך שה"ל מרחף על יין כא תורה רחמן מזג לו את הכוס ונתן לו כא הבני ומזג לו את הכוס ונתן לו כיון שבא בנו של מלך כתן לו התרתף כלו כך אמר הש' נעטוה על ו' מצות בני נח כתוסף לו אבר מן החי אברהם נעטוה על התילה ׃ ישראל אבל מצות עשה ומצות לא תעשה ועוד דאמרין דכשעלה משה לקבל התורה קטרנו מלאכי השרת על הדבר כדילוף לקמן בפ"ב פרשה כ"ח מעלית למרום שבית שבי ׃ וכך דרי עקיבה אם, מלוכנו אם אדיר שאך נרחה שלא קדמהו אברהם כזה דאם כן למה לא קטרנו עליו ולכן אמרו שלא קיים אברהם כל התורה אלא מקצתה החפצרי להודע כדרך העיון וזה כי ידוע היות כתורה ג' סוגי מצות הש' מקצתה שיתחכם השכל והוא הנקר' חקים כעטטנו וכלאים ובגד שחלב ׃ והב' פירכם השכל ויבין שם ככבול אב ואם וכבוד ה' והרחקת השוא והרציחה והנאוף והוא הנקרא משפטים ׃ והג' שלא יתחכם השכל ולא יתיקש כליותי ותפילין כי כשיודעו לקבלם השכל והוא הנקרא מצות ודעת רבי שמעון שחלקי המצות והמשפטים הוא שקיים כי כשקידמ העיין עם הלשות העזר שחלקי הבין שפילו עניני המצות הנרשות ולזה אמר נעשו כ' כליותיו כך כדין על מים שהכוונה כזה שהקיר הגדולה וזה יסוד הכליות והלשות אליה שחלק השלישי להוציא המחשבה ולברפה אל המעשה וזו היא עצת ה' וכדפירש בעל מנן בחלת ספרו ודעת רבי לוי שלא קיים אלא חלק המשפטים הכוללת לשכל בלא חקירה ׃ וז"ש תעמתו למד תורה ולפ"ז ש"מ ויאמר מאחרוני חקותי ותורותי פי' שחעמתו קיים היה כעיני ה' מעפ"י שעשה כוולת מצותו ואין קושיא מת"ש חקותי תפעמים יקראו שם המצות גם כן חקות ׃ שחכם דעת רבי יוחנן שה' הודיעו בכוונה כל התורה וחפי' דברי סופרים אלא שלא היה מכוון בקיומן ע"כ ופדפיק לעיל פפ"ד סי"ד ולז"ש דחפילו ערוכי תפסילין שה"ל כלי למוד קיים ׃

שנא אף לילות ישרוכי כליותי לח מייתי רחים אלא דכליות מיעטו וכן ר' לוי לח מייתי רחים אלא דחית לגחי מעטו

ומסברה קאמר לחכרהם היה מהמין הרחשון למר ומהמין הכ' למר ׃

שנאמר מדרפיו ישמע כו לקמן ס"ד פי"ד לחיחת לפירושה דקרח ומיהו חתם מש' ליה על הכרתו לח ה' והכח מפרש ליה כידיעת התור' והמצות כדכיר שנו ׃

אבי ערוכי תפסילין שנחמר עקב חשר שמע סיפיה דקרח ותורותי למשמע לחד ד"ת ולחד דברי סופרים כלחי כ"ש המצוה ונקט ערוכי תפסילין לרכותה משום דקיל טבי וכתוב החום' כפ' הנזכר נפ' עקב ר' לחחי נקט ערוכי תפסילין יותר מכל מצות דרכנן ולחחי קיל טפי ותירנו להיינו קילותה פחיה חלה לזכר בעלמה סיכרור מנה יפה לנשת ולקילו זה דסני נכנית נכל פצומלים כתיך לתחום ׃ ובכל מנן מצות כתב כהקדמתו ע"ש ׃

אפי ערוכי תפסילין ׃ ומה שנשה יעקב כ' לחיות והקים מנכה וכן חר"ש כתבתי לעיל פפ"ד סי"ד ׃

ובן כמה פנים לירידי למייתי הלה עקב חשר שמע מברהם בקולי בני כמה פנים וכו' לחתוי מילתיה דריש לקים דדייק מהכח דכן נ' פנים הפיר את תורתו ׃

בן דקדוקי מ"ח פי לעיל פפ"ד סימן ד' ׃ תורה רבוי לחתן ונתן ומישוטין מכין וקרקן כלחתרפ' כפ הקורח למפרש כמ"ש סברחה ה' למשה דקדוקי תורה ׃ ומיכח למירך חמחי קחמר לה בשמח ולה לעיל כשחמר חפילו ערוכי תפסילין ומולי השמח לקחמר כן נ' פנים הכיר את תורתו קחמר לה הלה יפלה זה עם היות נדין ומן רב מכיון דמקטנותו התחיל בלמודו ׃

אמר לו הקדוש ברוך הוא חנדה ו לקוחה מר תכוחת וחרבו לסיוחי כסיף הפי' למילתה לימות המשיח לעשיים כדבר טוב ׃

ג' נפני מה חמר בכתוב ומקנה דסני ליה ללימה ומחיו לקח ומשני דחתח למיתר הלה נבורים דמקנה מחכנה כחוקנין משמע לנריעותה כדדרים בסיפרי ותכל בקנה מחכנה סכהן לעבודת וכן נכי ויעש כפנים מקנות העם דדשו מהקונים שכעם ׃

ועושה חומן חכי מלחמתו ולה יחפון כזה משום ואל תעוזב לרעות ובלה יסתכנו כמלחמה ׃

לפיכך כל מי שכבל ל"ג לפיכך לאת ה"ג ומנין הלה היו נבורים חת עונה מברכת מר' עם כל מי שכבל שמו כו' וכן כילקוט ׃

היה נבור כפ' כחולן קחמר מיכח דמקנה כחיו היינו שכבלים בשמות כיהם היו כחלבים ויחמרו שחם שנבל יהודה עם ריותו נבור כמרי למילתיה הוח לתיכבל ׃ דמ"ל יוכנן מתי דכתיב יחי ראובן ולחת ליהודה כל ת' שנה שהיו עצמותיו מגולגלין כחרון ׃ במדבר היו עצמותיו מגולגלין כחרון ׃

לפיכך לח כתחיל חותן לפני פרשה ב"ג ליה הכח ׃

לפיכך שמחיון כדי שירחה שהם חלבים ולה יחשוב שים ניהם נבור דמ"ל מה חורך להתחיל לפניו שיטרוך להשמר מהנבורים ומה דכתיב ומה ידעת ויש מנשי חיל היינו בקיחין בחומנותם כדפרש"י ׃

ולא זכר חותן ׃ ב"ע מה טורך היה לוכירת חמותיהם ות"ט להעלותם חפני הלה היו נבורים ׃

פירוש בפר הלכו מנגדינו חין זה חשיקר המדרש הלה לחוס מהחרונים פי' מ"ם המדרש כן וכ' פירושים הם ה' שהלכו מנגדו הסוסים וכשחרו עדותים מנכסיהם ׃ והב' שחתו הסוסים והכליכו כחוץ מנגדו והכלכים קליפוס והמדפים הכנים הפירושים כתוך דברי המדרש ׃ וכ' הפירושים רחוקים מכליותי

פרשה

מ"ת התפרשי

מכליותיו כי אין לשון המדרש סוכלס • ועוד דלפ"ז
לא קאי אקרא דהכו מקניכם אלא למה שאמר לקמיה כי אם תם
הכסף ומקנה הבהמה ואינו נר' כן מהמדרש • ועוד
היכא רמיזא בקרא שאמרו כן ומ"ט כדברים אלו • ולי
נראה שפי' הסוס לנגדי ומגלה
הגסתר :

והוא ע"ד מ"ש לעיל פת"כ אין נחפשו עכו"ם קלגיה כלומר אף אם מטהינו הכסף המקנה לה יוכלו להעליה כי הוא מפורסם והווקק לזה דאם לא כן אם אפס כסף למ"ל היה פשיטה דמשום דקאמרי כי אפס כסף כסף מקנה הוא המקנה אלא שהשדה מעדין יש להם כסף ומעלימים אותה ליקח בהמה ולזה אף כי תאמרו כי אפס כסף הכו מקניכם כי אין זה יכולת לומר גם כן כי אינהו ולפי שעיקר המקנה הסוסים והוא מה שזכר הכתוב אחלה הזכיר המדרש הסוס :

מכאן על סוף פרשה בכתבותה עולת שבת פ' וז

ר"ת בפי' מיוב קהלת ורפי כפ"כ ל

פרשה צו

מ לכיה פרשה זו סתומה • כתב הר"ם מיכו רוצה לומר למה היה פסקא סתומה ולא פתוחה שהרי אין כאן לא פתוחה ולא סתומה • ועוד מה היה אלו פסקא ושלו למה אינה פתוחה כשאר כל הפסקות שבתחלת הפרשה תדוש לא שאלו על הפסקא הסתומה שבתחלת פרשת ויקח יעקב למה היה סתומה אלא ס"ם למה פרשה זו סתומה בלתי סוס ריוח כלל וקרוב כשם פרשה אף על פי שאין כאן ריוח כלל מפני שעוסק ע"ה לא תקן תחלת הפרשה הזאת מן ויחי יעקב אלא מפני שהיה מקובל אצלו שרמוז להיות שם פסקא אלא שם גזר שלא יעשו אותה ומפני זה שלחו הסבה ואמרו למה פ' זו סתומה עכ"ל • ואף על פי שכתבו מקנת דייקנים כ' פרשיות בתורה לית פסקא בריעיהו ואיכא ואיכא בטלה דעתם כי בויכא יש פסקא סתומה כדברי הר"ם • וכ"כ בהגהת מיימוניות פ"ת מ"ת :

שכיון שבפטיר מיכו יעקב כו' כתב הר"ם ואף על פי שאמרו פטירתו הוא בפסוק ויגוע ויאמת מכל מקו' כיון שאמרה כאן כל שבותיו הוו מקום מיתתו אלא שכב לכתר מה שקרו לו קודם מיתתו ופי' ויקרבו וכאשר קרבו ע"כ :

התחילה שעבוד מצרים ואו נסתתו מיניהם ולכן על ישראל מצרות השעבוד כדפרש"י בחומש :

התחילה שעבוד מצרים ק' שהרי יוסף מלך כ"ד שנה אחר פטירת יעקב ואיך שעבדו את ישראל בימיו • ועוד מרז"ל שאמרו שכל זמן שהיה אחד מן הזקנים קיים לא התחיל הגלות • ותירץ החזקוני שמשנפטר יעקב התחילו לשעבר בהם מעט • והר"ם תירץ אלא היה שעבוד ממש אלא דרך בקשה ופיוס כמ"ש בתחלה בפה רך ואח"כ בפרך וזה לא היה יכול יוסף למנעו מפני שגם המצריים היו עושים זה ברצונם לפרסות חבתן למלך אלא שעכ"ז היו ישראל מצרין על שפועל הזה מפני שהיו רואין בשכלם שזה יהיה סבה לשעבר כסוף אלא ברצונם וכל שכן כשיותר מקובלי מצותיהם שהם עתידים שיתשעבדו למצרים • ופי' התחילה שעבוד שהתחילו לעשות בהם בימיו שעבוד :

שבקש לגלות את הקץ • כתב הר"ם אף על פי שגלוי הקץ היה בפסוק החשבו ואגידה לכם כמו שפרש"י שם מכל מקום כיון דמשתמע לא היה בפועל לזה אלא שתוך למיתתו וכאן הוא מקום מיתתו כדפרש"י ושם מי שפשר לשתוק אלא מיכברא מילתא כמו שתחלת הפרשה מוכרח לשתוק בתחלת הפרשה ע"כ • ואיכא למידק למה הוסיף כאן הר"ם לומר ושם ג"כ לשתוק אלא מיכברא מילתא ולא הספיק לו כמ"ש שכאן הוא מקום מיתתו כמו שכתב לעיל גבי כיון שנפטר כו' ואיכא לי דהשתא דליכא פ' כלל גבי ויגוע ויאמת אפשר שיש לשתוק בכאן כיון דהוא מקום פרשה והוי מקום מיתה

ת"ת הפסוקי

ועוד דלמ"ל לשתוק הכי אינו רמוי לפרשה :

ועוד דלמילה היה שם גם כן פרשה טוב לעשות הרופא בכאן שהוא התחלת ענין המיתה אחכל הכתוב בענין שקן מכיון דגבי החפציבו אינה פרשה • ועוד דהתם זכר ענין הקן בתה שאמר שאר יקרה בחרית הימים לעולם יקשה שם"ל לשתוק שם ולא כאן אף על פי שהוא מקום המיתה וגריך לתרץ משום דלא מיכברא מילתא :

שבקש לגלות את הקץ ונשתתקו כדלקמן פכ"ח :

שהתם מתנו כל נרות שבעולם שתחלה היה מנטער תמיד כדלעיל פפ"ד וכ"ת שגם חלה היה שלוה ל"ה מ כט והשקט :

ג כתיב כי גר אנכי תלים קמד

משום דק"ל למאי ויקרבו ימי ישראל דמלאו מיבעי ליה ע"ד כי ימלאו ימיך לא ויקרבו כי לא יפול ענין קריבה וריחוק בימים כי דוד הולך ומוך בה והומן הוא אחר ואי לאו כיום התיתה הוה זה אלא קרוב ליומי מותו ולהכי קאמר ויקרבו ליומי ויקרב ישראל למות אי נמי ותקרב תיתת ישראל ועוד דלעון קריבה אינו מחייב זמן קרוב למיתה כי גם הוא יורה על זמן ממיתה עצמה כדפירש לקמן בס"ד הן קרבו ימיך למות על יום מיתת משה :

רחמים חו שם כו

גם הר"ם כתב דאי אפשר לומר שקרב ליום המיתה דאם כן ויקרב למות מו ויקרב ביומים מיבעי ליה כמו ובא עד קבו כחים בימים שהוא כח אל קבו חו אל ימי קבו לח שיעי קבו כחים אלין • ומאחר דקאמר קריבה ליומי ויקרב יום ישראל לומר כי יום המיתה היה יותר קרוב מכל ימי ישראל למות לח ס"ם כי אין לו ימי מיתה רק אחד • אי נמי הא ק"ל דמשמע שהגדיקים יש להם ימים קטנים כדכתיב לקמן ס"ה ריש פ"ט • ולזה יפרש ויקרבו ימי ישראל על הימים שאחר מותו שהם הימים העקריים לגדיקים שבמיתתן קרויין חיים וכמה שאחר למטן יתריכון ימיך לעולם שכלו תרוך כי ימים אלו קרבו לבוא ולזה היה שכה למות ולכן הביאה כי גר אנכי עמך לומר כי אלו גר כאחד ואין ממנו ביומיו ולכן שהם הימים שבעולם הבא ולפי שכתקרא הת' לח נזכרו הימים בפי' והיה אפשר לפ' כי הגרות הנזכר ענין ולזול כי אינו חשוב אלא כגר לכן הביאה כי גרים אנו ונומר דכתיב כיה כי כל ימינו על האדר ונומר ועוד דכתיב כיה ואין מקום וכבי למדרשים אין מקום אלא ימות כו' ולפי שהיה אפשר לפ' ת"ם כי גרים אנו לפניך הושינו שבשרבו ית' הם בגרים כי אלף שנים בעיניו כיום אתמול כו"ם לפניך כלומר לנבי דידך אבל לעולם אנך עמהם חיי העולם הזה יקדמו חיים לזה הביאה כי גר אנכי עמך ל"ק לפניך ופירוש אם תשנים כי תרחה אתני גר כי אני לפי שבדרך הכלל אפשר לומר שהאנשים כגרים כי עיקר השלמות אמות אבל החיים המיוחד שאפשר שיהיה בגחי בעולם הזה לא יקדים גר לזה הביאה כי גר אנכי עמך אף אם שיהיו מיוחד ודבק בה' כאשר לגר כי על הרחוק יאמרו מי שיהיו בגחיותו בחיי הנוף כאלישו ורי"כל :

והלואי כגלו אל כותל חיכה למיתר כי אף אנשלו אל כותל ואל תילון ויתר קיים מכל מקום מאחר שגם הוא יאמר מה נורך להזכיר כ' כותל ותילון • ועוד שאחר שהיות המשל בגל עוף הוא בפסוק בגל עוכר מה נורך להזכירו נבי אחי קדח ואי משום דלא ניתי למטעי דוד נופיה לומר לא כיתרו גם כן פה וכן בכתוב שבאמר כי בל ימינו עלי חרן • ועוד מבח ליה דבל עוכר היינו עוף דילמח לעולם בל כותל חו תילון שהוח עוכר :

ויש לומר דמשום דק"ל אחי על האדר דכאדר מיבעי ליה לזה אמר שבכוונה שלינו בכל הכותל והתילון שהוח שומד במקום אחד אלא בכל העובר ועורח על פטח האדר והוח

מ"מ הפסוק' והוא על השוק הפורח והכוונה כזה מלבד קיטור זמן הגל ע"ד ולא ימריך ימים כגל שהגל מקרי והסכה אחר התכה תפח הגל קולבת ומוכרת מה שאין כן הכופל והחילן שהטופח הגל קיים במקומו והסגנו הוא כהיקף הפתם והדמיון כזה שהפתם נטבעו הולך וחסר כי סבת קיומו

קהלת ח הרכבת היסודות והם הולכים ומתפרדים בהתכת הלחות הפרטי ע"ד שפי' הפרשני כי הולך

דברים לח סתם וגו' וכן ויוס התות מיום הולדו:

ועל דרך דרש ים

כתובות לומר שהכוונה שלהיות סתם היותר קל לחות כי ההרכבה הוא יותר קל לחות

חלכים ח ח היכי כדומם שהתקיים זמן רב

חלכים ח ב והוא על הכותל ולא בכותח שעם היותו יותר דק שהרכבה הדומם יתקיים זמן רב עם שהיכו כ"כ כדומם ח"ס כגגו של חילן חלח בגל פוף שהחי המוריד יותר דק ההרכבה ומהסר לחות וי"ח שגל הכותל דמיו לחיתה ההפנחית שפתירת הכותל על ידי מעשה בכוונה:

וצל חילן דמיו לחיתה הטבעית שיכשות החילן בכלות כח לחותו:

ואין מי סיקוה שלח יחות • קשה שענין תקוה לח יבדק חלח בחדוש דבר שיכח מגל בשעדר פחד

דבר שה לח יבדק תקוה חלח חין בחות מהמיתה כי"ל • ויש לומר שלפי שהיה חפשר סיקוה החדש כפי ההפנח קיים כחים וחה תכלית כריחתו לדפת קנת כדכתיב לעיל כפ"ט ס"י לז"ח שעכ"ז חין מי סיקוה להחות לו תכליתו החיתי בשלח יחות לרוחק חניחות זה הדבר כי חפילו הנדיקים יודעים שיחותו ולח יספקו בזה והרחים לפי שחומרים בפיהם כן שחלו היה קקוה החיתי שפשר קרוב בחיי הגוף לח היו חוכיחין כן בפיהם חשוש שלח יפחת חדם פיו לפטן:

ומזה הטעם החריך ואמר ואומרים בפיהם ולח בספיק כת"ס יודעים • גם יחכן שחמר תקוה על העדר

החיתה לפי שהחדם כפי טבעו חת כגו' אחכם לכלחי יחות כריך לו חדום וזהו שיאבה חת גופו לטוב בעגם הפחים כמו שיהיה כוחן התחייה כדי שיהיה קיים ונגחי כדכתיב הר'ם והביחו עין יעקב בפרק היה קורח סיחן כ"ח ועל חניחות החדום שהוח יבדק לפטן תקוה:

אברהם אמר חיכח לחיתר מה נורך לרחים כי התפורסות חינן נריכות רחים • ויל שחפני שלג'סכות

יחות לחדם למות שם חפני שיהיה תקוה לבניו להתנדר בו על ד"ם כפ' כני העיר הבחים לחריך כהמות ידעו • ובפ"ק דע"ז כותו ובחזק טובה לחבותיכו שחלחלה הם חכו כחלו לח כחכו לעולם • ושם להגיל חתנרת יב'ר כדחמר לעיל פ"ט חפני חה נגזרה חיתה על הנדיקים שכל זמן שהם חיים הם נלחמים עם יצרם וכו' ושם להגיל חתנרת הענו הנ"ל כי חפני הרעה נחסף הנדיק לכן הניח כנגד הת'חפרהם שעם היותו חוסב ללבת ערירי ואין לו נורך חיתה חפני זה רחה שיחות • וכנגד הב' הניח חינחק שחף על פי שלח היה לו פרח יב'ר להיותו בעל יסורין וה' יחר שהו עליו כריין כ"ז רחה שיחות • וכנגד הג' הניח חיעקב שעם שהיה לבו שמח' כחנרים כי חפטו שלחה וכשכחני כל נרותיו כדלעיל ע"ז רחה למות ולבכי נקט וכשכחני עם חכותי שנחמר בהיותו כחנרים ולח נקט חלבה וחרחבו כטרם למות וחמותה שעעם חף על פי שקודמים לפסוק זה לפי שנחמרו בשהיה בנרע וחם כן לח רחי זה כרחי זה הנר השוה שכהם שהם מחחתים שחיל, כפי הטבע:

יצחק חמר וחנרכבה הת דלח נקט הנה נח זקנתי לח ידעתי יום מותי דכתיב חקחיה חפני שחמר זה כרחה שהחוכן חנדריו שהחיתה יהושה לו דקחמר חותי בכנוי חבל כחמר בטרם למות היה חפשר לפ' שחפני הספק חמר כן כי רבה שיהיה מבורך בטרם יחות הם יהיה שיחות וכח"ם לח ידעתי יום מותי היה חפשר דכחספק קחמר חכיון דקחמר לח ידעתי:

מ"מ החנרפי' אף יעקב חיכח למיחר חתי לפטן הפ • ויש לומר חשוה דיעקב חיכיו לח חת כדחיתה בחעניות להכח קחמר דח"כה לח היה חקוה לזה בהיותו עם החיים:

אכתי בשעה שנטה לחות חשו' דחיכח למדני כיעקב דשחת וזככתי עם חבותי דקחמר פי' השביכני עם חבותי בקבי' הרח"כ • וכר' וכם' ד"ם כן חדכתיב בתר הכי חל נח תקברני כחנרים ולפ"ו חין רחיה שהזכיר חיתה בפיו וח"ם חל נח תקברני חפשר דעל הספק טוה שהם יחות לח יקבר עם לזה חמר חיחתי בשעת חיתה דחיחר חלח חמר כן חלח בקברני יחיו למות נרחה שהרנים כמותו ועל זה חמר וזככתי ומלח בקש על הדבר משמע שהיו חקוה חלח יחות:

ג כתיב חין לחדם שליט כו' חשוה דק"ל מכיון דכתיב ויחי יעקב לח היה נריך לומר ויקרבו יחי ישרחל חלח ויקרבו יחיו ושם כירנ להוכירו עוד בשמו ליכחוב ויקרבו יחי יעקב כבתחלה לכן הטיח וחין שלטון ביום המות כו' עד ושם יעקב דשמחת ביחה דלפ"ק ויקרבו יחי ישרחל לומר שעם היותו ישרחל כי שרה חת חלהים עתה שקרבו יחיו הוזקק להספיל בעגמ ליוסף:

שרא יהח חחר חוקע כהן פי שכשידנה משה להקהיל הקהל בשעת חוחו כת"ם הקהילו חלי כו' לח יהיה על ידי חנוכרות ולפי שהיה דדכו בחיין למקרח העדה ע"י חנוכרות ולפי שהחשיבה היחה ע"י חחר ולח משה בעגמו קחמר חלח יהח חחר חוקע וכדנרסינן בקהלת רבתי חמר הב"ה למחר הוח חת ויהיו כניו חוקעים לפטו כשלפינו חלח ויחכן דעיק' נניוחן משה דלח יעקע כהן יהוסע כי מעלה זו ניתנה למשה שהוח לכדו יעחתם בחנוכרות כהלקחן בפ"ד פט"ו והיינו דקחמר הכח חלח יהח חחר חוקע כהן חלח שקחמר נניוחן חף כיתי משה בשעת מיתתו כדי שלח יעחתם כהן חו משוח חין שלטון ביום המות דחי משוח לחרים לבד לח ה"ל לנגון עד חיתות • ושם חחחר חיתה חלח נגנו חפני מחרים חלח משוח משה כלבד חלח יעחתם כהן בשעת מיתה ומכיון דכנגנו לח הוקשה עוד יהוסע לעשות כמותן דעשה לך כתיב לך ולח לחחר כדלקחן בפ' הנזכר • ויש לומר דחי לחו משוח לחרים לח היה נריך לנגון בחיין דחף על נב דחין שלטון ביום המות חין חטה נדבר שם היה מתנהג בשלטות חלח שעיקר הדבר מפני מרים ולזה היה בחיי משה סיעתו כבודו שלח ניתן למרים לתקוע כהן ומשוח דמנניחן בחיין להקהיל הקהל לזה חחר דחין כזה קבודה כהן בשעת מיתה משה לח רנה להעחתם כהן לו משוח חין שלטון כי"ה • ויש לומר דמיחר שחנוזה היה סיעתו לו למקרח העדה לח היה יכול לימנע מעגמו:

לקיים מ"ם ואין שלטון בי"ה • והחנוכרות דרך מלכות ושלטנות הוח כדלקחן בפ"ד פ"טו ושע"ג דנרסיגן כדיקו' בסיעתן יותר מבחייהם מ"מ הסדרה היח מעכיבים הנמשכים לזמל וחכיון דנוטה למות סיתרע מזליה • חו לפי שהסדרה מדמיוקות בני חדם כעוה"ז וכשנוטה למות כל עניני עוה"ז כללה חפיכין:

והיכן היה משה ופנחס מדבר והלח משה שם היה כדכתי' לעיכי משה ואיך מדבר פנחס לפניו:

ופנחס מדבר לפני משה שנשתלחה מחנו הלכה ופנחס רחה מעשה וגזר הלכה הכועל חרמית קנחין פוגעים בו כדלקחן סימן כ' פרשה כ':

לגון

לשון הספל כמו כי מתו כל האנשי׳ היכנו סירדו מנכסיה׳ כדלעיל פע״ח ׃

ניתנה היסוע לנכסים והספיל את מסס ׃ ופי׳ מין שלטון ביתיו המות לפ״ז כי לא יועיל השלטונות בעלי כיום שהגיע עת הספלתו׳ והסברת הסדר לאחר ויהי עד״ס כפ״כ דשכת מין מלכות נוגעת בחכירתה אפי כמלא ניתנה ולכן בעת שניתנה היסוע לנכסים הספיל את מסס כלומ׳ שהיה מס׳ שתעלם ממנו הלכה כדי שיגבל בכתם ׃

כתיב בו והמלך דוד זקן ׃ ק׳ ממתי נקט המי קרא טפי מכמה מקרואות שנקר׳ המלך דוד ׃ וע״ק מתי מתמה מלכתיב ויקרבו׳ימי דוד ולקמן דטעמא מסוס דנט למות הא כמה זימני מיקרי דוד ביתי קדם ויאמר דוד אל כל גד ׃ ויכא נתן הנביא אל דוד ואלס דברי דוד ׃ וידבר דוד וכאלה רבים ׃

ויותר ק״ה דגרסינן כפ״ק דשב׳ שכל ימיו של דוד נקרא מלך שנא׳ והמלך דוד זקן כיון שהגיע לתיתתו אין כתיב בו מלכות שנ׳ ויקרבו ימי דוד דהא כתיב אימתי למיקרי דוד ביכי מוכח מהמלך דוד שכל ימיו נקרא מלך ׃ ומיהו את״ק גרסינן אמר רבי לוי קרוב לחמשים ושתים פעמים כתיב והמלך דוד כיון שנטה למות כתיב ויקרבו׳ימי דוד למות ׃ ולפ״ז יש לומר דהכא קאמר כיון דכתיב זימני כאמר המלך דוד קם על פי שפעמי נקרא דוד מ״מ לקרוא גם כן בפי מלך כיון דהוא בחיותו דהכל הולך אחר החיתה לולי דמין שלטון ביום המות וכ״ש לומר לפי נסח לילן והא דנקט המלך דוד וקן דלא תימא דמסוס דהא כסוף ימיו כי לא יכל לכסות ולכא לא מיקרי מלך דס״ל כחלו מיהו מלך דהא גבי ספור וקנתו עד שלא יחם לו בכנדים לא נחנא מלכרותו מלך והא דלקמן דקאמר כל ימיו של דוד נק׳ מלך ׃ יש לומר דהכא קאמר כין בשעת בחירותו כין בזקנתו נמנא שנקרא מלך ולכן היה ראוי לקרותו כן בחייתו מהטעם הנזכר ׃

שור המועדי׳ כמ״ק בפ׳ הבלים דקאמר כיון שהזקין הלדם דומה לקיק כו׳ כד״ת בעמי מרן הכל בכבני מורה כתיב והמלך דוד וקן אף על פי שהוא וקן מלך ׃ ולפ״ז במלכות התורה קמיירי ׃

וה״פ כל ימיו של דוד נקרא מלך כתב אחתר ו״ל עמהו שהלבה כתותבו׳ היכי דלא תימא בזקנותו שכח תלמודו כי מכינו וקן שכתב תלמודו ׃ לכך אמר שהרי אף בשעיר וקן נקרא מלך ולכן היה ראוי שכתותו יקר מלך שהו עיקר שלמות זה ע״ד תוסף רוחס ינישון כיון שכשה למות התחיל מספיל עכמו תימא מהי כיון שכשה למות הלא שכת זה מפני שהשעה מסורים והוא סיוכל להכיך רגוכו כדלקמן ולזה כריך להספיל עכמו לפניו ולפלילו היה שהלה אחרת כתני יתיו וקרי בפ״ק דמגלה אמר ויסתחו יסראל ער״ה תעלה בעידניה שניד ליה ול״ק מסוס דהוספל בשעת מיתה ׃ ושמא יש לומר דהכא ליכא שספלה כ״כ כי ההשתחויה דרך חזוק טובא על טוב לבבו שהורה כדבר ואמר מעשה כדרך שפ״פ שהיה חייב כדבר מ״מ יש להחזיק לו טובה קצת על טוב רגוכו אפי׳ בשאר אחר מכאן אם כח מכחתי חן ושפיות עמדי חסד דמשמע שמין לו על יוסף שום חיוב רק כדרך בקשה ופיום הוא כח הוי הספלה טפי ׃

ד׳ חייך אחה סובב ואין אחה את מה׳ שנאמר ויקרבו ימי׳ישראל למהו ויקרבו אמר הקדוש ברוך הוא היום קובל עליך לומר כי הואיקום כארם שנאמר פלוני קרב על הבירו הוי ויקרבו ובל מי שנאמר בו קריבה לשוח לא הגיע לימי אבותיו ׃ דוד כתיב בו קריבה׳ ויקרבו ימי דוד למות לא הגיע לימי אבותיו ׃ ישי ׃ בועז ׃ ועובד ׃ עובר אמרו חכמים יותר מר׳ מאות שנה היו חייו ׃ ודוד לאחיה אלא שבעים שנה לא הגיע לימי אבותיו לפיכך כתיב בו קריבה ׃ עמרם היה קל ושנת ׃ ומשה לא חיה אלא ק״כ שנה׳ לפיכך כתיב בו קריבה דין קרבו יסיך למות ׃ ויעקב כתיב בו קריבה שלא הגיע לימי אבותיו אברהם חיה קע״ה שנה ׃ יצחק ק״פ ויעקב קמ״ז לפיכך כתוב בו קריבה ויקחבו ימי ישראל ׃

ה׳ ויקרא

אביר ריש לקיש חייך אחה׳ שוכב ואין אחה את מה׳ שנאמר ויקרבו ימי׳ישראל למהו ויקרבו אמר הקדוש ברוך הוא היום קובל עליך לומר כי הואיקום כארם שנאמר פלוני קרב על הבירו הוי ויקרבו ובל מי שנאמר בו קריבה לשוח לא הגיע לימי אבותיו ׃ דוד כתיב בו קריבה׳ ויקרבו ימי דוד למות לא הגיע לימי אבותיו ׃ ישי ׃ בועז ׃ ועובד ׃ עובר אמרו חכמים יותר מר׳ מאות שנה היו חייו ׃ ודוד לאחיה אלא שבעים שנה לא הגיע לימי אבותיו לפיכך כתיב בו קריבה ׃ עמרם היה קל ושנת ׃ ומשה לא חיה אלא ק״כ שנה׳ לפיכך כתיב בו קריבה דין קרבו יסיך למות ׃ ויעקב כתיב בו קריבה שלא הגיע לימי אבותיו אברהם חיה קע״ה שנה ׃ יצחק ק״פ ויעקב קמ״ז לפיכך כתוב בו קריבה ויקחבו ימי ישראל ׃

ה׳ ויקרא

ישנא ויקרבו ימי ישראל להכי נקט ישראל ולא יעקב כנראה לפי שסוס זה על היותו רד עם חל ויבר חל חלוך ולכן רמז שסוף שקרבו יהיו למות ולכך נקט את שמו שעדנו מי כח מהמלכים ׃ ויש מוחקים מלת שנא ולדעתם מהי דייק ריש לקיש מילתיה ׃

מזהו ויקרבו דוימלכו ימי חו׳ ויקרב ישראל למות מיבעי ליה כדפיר׳ שנו כסימן כ׳ ׃

היום קובל עליך שהיה מתקשה כנגדו וכדאמרינן כפ״ק דמסס היום קבל לפני הקדוש ברוך הוא אמר מיני זו ומסס קיים ׃ ומיהא למימר מ״ט הדברים שלנו כי מה עניו ליום כחייהם שהם מתקשים כנגדו ׃ וירחה שהכוונה כוס שהגיע עת הכחים למלחת מקומם ומין מלכות נוגעת בחכירתה ולפי שה׳ חלק שבלמים מפסרים כמשבטם בדורות זה אחר זה דור דור וחכמיו כאמר הגיע קן הבלם הזה והגיעה עת הכח אחריו הרי הוא כאלו היום קובל ומתקשה דין על הראשון כי הוא כגוזל יומו של הבא אחריו ׃ וכן יר״מ בפ׳ הנזכר הן קרבו ימיך כאדם האומר בלוני קבל עליך המלך קרח את יהושע אמר לעניו רב׳ שע יטול יהושע מרבי שלי ׃ נראה שתרעומת היום מעכי יהושע וכן כיעקב ׃ ו״ל שהיה ריש מתיבתא כדאי׳ בפ׳ התכונה ועתה הגיע עת ל״ה מבניו למלוך תחתיו ׃ ת״ל משום הא דאמר לעיל בפ״ב ורח השמש וכא השמש ויבא׳ משקיע שמשו של כאיך זה עד שהוא ורח שמשו של זה ׃

ועל דרך דרש יש לומר שלכיות הזמן כיכן לה לאדם בו שלמות ולא יהיה לבבלה והכלוק כשהגיע קנו שבלם לפי חקו הבא כל ימי היו טוב בעולם הזה שם לבבלה ולזה יאמר כד״ת שהיום קובל שמשתמם בשם שלא כורך לך ק״ך דבבלמת כתשה שייך לומר שהיום קובל עליך לפי שהיה מבקש שלא למות כדלקמן ׃ וכן דוד היה מבקש שיאריך לו היום אחד שלא ימות בשבת כדלעיל פע״ב דשבת אחד בשבוע מ״ט וכ״ל שהיה מבקש שלא להאריך ימיו עד שיבלה לו׳ ולא ימות בשבת ׃

לומר כי הוא יקוס לומר שקובל ומתעכס לדין ואומר שהוא יבבא כדין והוא מעכין לא יקומו רשעי׳ בחשבט אפי׳ ל׳ לומות בדין ׃

קרב על חכירו ׃ י״מ לעכין זעקה ׃ ולי נראה לשון קרב ומלחמה והוא שהתעכמות כדין לו קריבה מתם מעכין קרבו ריבכם ׃

לא הגיע לימי חכותיו ד׳ קריב׳ משמע שקרבו ימי מיתתו ומיבעי לכא שלא בשעתן והיינו מי שלא הגיע לימי חכותיו כי כדרך טבע היה רחוי לחיות כחותם וכדכתב הרמ״כם בהא דתנן בעדיו׳ שמה זוכה לבן בשנים כלו׳ שיהיו ימי חיין קרוב מחיי חבירו לפי שבשמה קרוב לו בחזנו היה קרוב לו בימי חיין שלא שנק ׃ ועוד אמר שהלחות שברשי שבו יחיה האדם מוטבע בטיפ׳ הזרעית ולכן הנחנב יזיחה לברשו בטבע ׃

וכל מי שכ׳ בו קריבה ׃ ומה תאמר ח״כ בישוח ומהרן וחולתם שלא הגיעו לימי חכותיהם לחחי ל״ק נמי קריבה ׃ וי״ל דשמה נמי לא הדר היה מטעמיה דקחמ׳ היום קובל עליך שלא תדרתי בעיכן חדא טעמא דהיום קובל וטעמא דלא הגיע לימי חכותיו דמשום היום קובל לחוד לא הוה כתב לעכין קריבה דאין פסיטה שלא קריבה מחם ואי משום שלא הגיע כו׳ לא הוה כתב לה בכל דמחי נפקא מיכה ׃

בועז ועיבד ויבלם שהריבו ימים הרבה מדוד שהרי משנולד בועז עד שנולד דוד אין פחות

פמל"ח סנה שהרי שכחו ישראל למרן עד שגולד דוד עס"ו סנה שהרי כת"ס סנה לנחת כני ישראל ממנרים כנה שלמה כ"ס והיה כיתה סנה רביעית למלכותו דלד' דשלמה וע' דדוד ומ' סהיו כמדבר נסתרו עס"ו ושלמה מכאי סהרן סיה ומת מחרי יהושע כדחיתה כסדר עולם ומכון ויהושע פירנם את ישראל כ"ח סנה כדחיתה ויתס נתנה את שלמה כ"ח סנה לכניית המרן דל כ"ח מעס"ו נסתרו של"ח וכנה תפילו תיתה שכונו גולד הרבה ימים טרם מות שלמה ומסריכו ימים המלות כיתי הכנים וכענין שנכו שהמסורת כידם שחי ת' סנה ויותר כדמפרש ואויל ומסתמא גם כונו ויסי המריכו ימים דלא מסתבר להחזיק דשנכד לכדו המריך ימים וכונו ויסי כתקנרו שנותיהם כל שלא נתפרש כמו כדוד • ומכל מקום לפי שיש לרחות כן לא פירש המדרש כשונו ויסי דכר אלא הזכיר חיי שנכד דמינה ילפינן להו משכרת :

יותר מת' שנה היו חיין • כתב הרמ"כן בפ' וינס שהוא נס נסתר נעשה למאי שהלוכה כן הנדק' הכתה לחסות תחת כנפי השכינה וכן יזכירו כתמו תורך ימים רבים :

עמרם חיה קל"ז וקנת מכין חיקל"נ ולא המריך המדרש להזכיר נס קנת דזיל קריזעמרם כתי לא סיה נרוך להזכיר אלא לקנר המתמר :

ומשה לא חיה אלא ק"כ מס שהקדיש דוד למסה מסוס דקריכת דוד יותר נדולה מהל משה שחכות דוד המריכו ימים רבים מתכו כדלעיל ויעקב שבקיש לכסוף מסוס דכדיניה קח עסקינן כדרך המדרש דשכיח קרח דעסיק ומויל כיה לסיפא :

ב בשביל שהיה ספק כידו פודתי מכל שאר המתים מין הדבר פירוש שיוכלו להעלותו שתעפ"י שלא היו מעוכדים למנרים כחד שתת יעכבו כיתם מליטת אותו יעקב פירנו להתכבד כחיותו שתת כתקורתם או לפחותו ע"ז כדלקמן ועוד סיפוחד מעכו וכיון שתת יפתו לערער על קבורת המערת ולזה נרין ליהיה יוסף עם חילו ומעלהו ושמו שכן היה לכסוף כראש' כנמ' וכס' ל"ה והכיאו הרמ"כן בפי' ויעל עתו גם רכב גם פרשים ומין להקשות שיקרת את כלם וכבללם יוסף לכיון דכיוסף שני מס טורך לטרוח כהנם להשכיע את כלם :

ולפי שהשעה מסורה לו שיהא ספק בידו לעשות לפיכך ויקרא לבנו ליוסף • ויקרא ליוסף למה כן כשביל שהיה ספק בידו לעשות לפיכך אל נא תקברני במצרים • כשבילך ירדתי למצרים כשבילך אמרתי אשמחה הפעם • ועשית עמדי חסד ואמת • וכי יש חסד של שקר שר"הוא אומר חסר ואמת • למה כן משל הדיוט אומר מת בריח דרחמך שעון מה רחמך פרוק • אמר לו אם תעשה לי חסד לאחר מיתתי הוא חסר של אמת :

ה ויקרא לבנו ליוסף • למה לא קראו לא לראובן ולא ליהודה • וראובן ר"הוא הבכור ויהודה ר"המלך והניחן וקרא ליוסף למה כן כשביל שהיה ספק בידו לעשות לפיכך ויקרא לבנו ליוסף • ולפי שהשעה מסורה לו • אל נא תקברני במצרים • כשבילך ירדתי למצרים • ועשית עמדי חסד כשבילך אמרתי אשמחה הפעם • וכי יש חסד של שקר שר"הוא אומר חסר ואמת • למה כן משל הדיוט אומר מת בריח דרחמך שעון מה רחמך פרוק • אמר לו אם תעשה לי חסד לאחר מיתתי הוא חסר של אמת :

ו אל תירא מפני פרעה כי בא הוא ועמו להרגך אלא לך ושב למצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך :

ויאמר ה' אל משה לך שוב מצרימה כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך :

ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמור וישב ארצה מצרים ומטה האלהים בידו :

ויאמר ה' אל משה בלכתך לשוב מצרימה ראה כל המופתים אשר שמתי בידך ועשית אותם לפני פרעה ואני אחזק את לבו ולא ישלח את העם :

ואמרת אל פרעה כה אמר ה' בני בכורי ישראל :

ואומר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אני הורג את בנך בכורך :

ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו :

ותקח צפורה צור וכרת את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר כי חתן דמים אתה לי :

ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשהו בהר האלהים וישק לו :

ויגד משה לאהרן את כל דברי ה' אשר שלחו ואת כל האתות אשר צוהו :

וילכו משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל :

ויגד אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה ויעש האתות לעיני העם :

ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניים וישתחוו :

ואחר באו משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר ה' אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר :

ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח :

ויאמרו אלהי העברים נקרא נא ונלכה דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלהינו פן יפגענו בדבר או בחרב :

ויאמר אליהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפרעו את העם ממלאכתיו לכו לסבלתיכם :

ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ והשבתם אותם מסבלתם :

ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שטריו לאמר :

לא תוסיפון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשום הם ילכו וקששו להם תבן :

ואת כמת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשום תכילו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו :

תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר :

ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר כה אמר פרעה איני נותן לכם תבן :

אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבדתכם דבר :

ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן :

והנגשים אצים לאמר כלו מעשיכם דבר יום ביומו כהיות התבן :

ויכו שטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם לכת לבנתכם כתמול שלשום גם תמול גם היום :

ויבאו שטרי בני ישראל ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך :

תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו ולנו הנה עבדיך מוכים וחטאת עמך :

ויאמר נרפים אתם נרפים על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה' :

ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו :

וירא שטרי בני ישראל אתם ברע לאמר לא תגרעו מלבנתיכם דבר יום ביומו :

ויפגעו את משה ואת אהרן נצב לקראתם בצאתם מאת פרעה :

ויאמרו אליהם יראה ה' עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו :

וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתני :

ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך :

ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וכיד חזקה יגרשם מארצו :

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' :

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם :

וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם אשר גרו בה :

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אותם ואזכר את בריתי :

לכן אמר אל בני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים :

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים :

והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' :

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה :

ויאמר ה' אל משה בא דבר אל פרעה מלך מצרים וישלח את בני ישראל מארצו :

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמענני פרעה ואני ערל שפתים :

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים :

אלה ראשי בית אבותם בני ראובן בכור ישראל חנוך ופלוא חצרון וכרמי אלה משפחות ראובן :

ובני שמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר ושאול בן הכנענית אלה משפחות שמעון :

ואלה שמות בני לוי לתולדותם גרשון וקהת ומררי ושני חיי לוי מאה שלשים ושבע שנה :

בני גרשון לבני ושמעי למשפחותם :

ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועזיאל ושני חיי קהת מאה שלשים ושלש שנה :

ובני עמרם אהרן ומשה ומרים אחותם ובני אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר :

ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם מאה שלשים ושבע שנה :

ובני יצהר קרח ונפג וזכרי :

ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי :

ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר :

ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אלה משפחות הקרחי :

ואלעזר בן אהרן הכהנים לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלוי למשפחותם :

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבותם :

הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה והוא אהרן :

ויהי ביום דבר ה' אל משה בארץ מצרים :

וידבר ה' אל משה לאמר אני ה' דבר אל פרעה מלך מצרים את כל אשר אני דבר אליך :

ויאמר משה לפני ה' הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה :

ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך :

אתה תדבר את כל אשר אצוך ואהרן אחי ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו :

ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתותי ואת מופתי בארץ מצרים :

ולא ישמע אליכם פרעה ונתתי את ידי במצרים ויצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדולים :

וידעו מצרים כי אני ה' בנטותי את ידי על מצרים והוצאתי את בני ישראל מתוכם :

ויעש משה ואהרן כאשר צוה ה' אתם כן עשו :

ומשה בן שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדברם אל פרעה :

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר :

כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין :

ויבא משה ואהרן אל פרעה ויעשו כן כאשר צוה ה' ויהי מטה אהרן לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין :

ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטמי מצרים בלהטיהם כן :

ויטלו איש מטהו ויהיו לתנינם ויבלע מטה אהרן את מטותם :

ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה' :

ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם :

לך אל פרעה בבקר הנה יוצא המימה ונצבת לקראתו על שפת היאר והמטה אשר נהפך לנחש תקח בידך :

ואמרת אליו ה' אלהי העברים שלחני אליך לאמר שלח את עמי ויעבדני במדבר והנה לא שמעת עד כה :

כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אני מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר והפכו לדם :

והדגה אשר ביאר תמות ובאש הביאר ויגעלו מצרים לשתות מים מיאר והיה הדם בכל ארץ מצרים :

ויעשו כן חרטמי מצרים בלהטיהם ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה' :

ויפן ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת :

ויחפרו כל מצרים סביבות היאר מים לשתות כי לא יכלו לשתות ממימי היאר ותמלא כל ארץ מצרים :

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ואמרת אליו כה אמר ה' שלח את עמי ויעבדני :

ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך בצפרדעים :

והשרץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך :

ובך ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים :

ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נטה את ידך במטך על הנהרות על היארים ועל הברכות והעל את הצפרדעים על ארץ מצרים :

ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים :

ויעשו חרטמם בלהטיהם ויעלו את הצפרדע על ארץ מצרים :

ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר חלו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם ויזבחו לה' :

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אחתיר לעתירך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה :

ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע כי אין כה' אלהינו :

ויסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך רק ביאר תשארנה :

ויצאו משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה :

ויעש ה' כדבר משה ותמתו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות ומן השדות :

ויצברם חמרם חמרם ותבאש הארץ :

ויראו פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו ולא שמע אליהם כאשר דבר ה' :

ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נטה את מטך והך את עפר הארץ והיה לכנם בכל ארץ מצרים :

ויעשו כן ויט אהרן את ידו במטהו ויך את עפר הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה לכנם בכל ארץ מצרים :

ויעשו כן חרטמם בלהטיהם להוציא את הכנם ולא יכלו והכנם היתה באדם ובבהמה :

ויאמרו החרטמם אל פרעה אצבע אלהים היא ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה' :

ויאמר ה' אל משה השכם בבקר והתיצב לפני פרעה הנה יצא המימה ואמרת אליו כה אמר ה' שלח את עמי ויעבדני :

כי אם אינך משלח את עמי הנני משלח בך ובעבדיך ובעמך ובבתיך את הערב ומלאו בתי מצרים את הערב וגם האדמה אשר הם עליה :

והפליתי ביום ההוא את ארץ גשן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערב למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ :

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה :

ויעש ה' כן ויבא ערב כבד בית פרעה ובית עבדיו ובכל ארץ מצרים תשחת הארץ מפני הערב :

ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר לכו זבחו לאלהיכם בארץ :

ויאמר משה לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים נזבח לה' אלהינו הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו :

דרך שלשת ימים נלך במדבר וזבחנו לה' אלהינו כאשר יאמר אלינו :

ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה' אלהיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו לכת התפללו בעדי :

ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך והעתרתי אל ה' והסיר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו מחר רק אל יסף פרעה התל לבלתי שלח את העם לזבח לה' :

ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ה' :

ויעש ה' כדבר משה ויסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד :

ויכבד פרעה את לבו גם בפעם הזאת ולא שלח את בני ישראל :

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני :

כי אם מאן אתה לשלח ועודך מחזיק בהם :

הנה יד ה' הויה בדבר כבדה מאד במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן :

והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר :

ויעש ה' את המופת הזה מחר :

ויעש ה' את הדבר הזה ממחרת ותמת כל מקנה מצרים ומקנה בני ישראל לא מת אחד :

וישלח פרעה והנה לא מת מקנה ישראל עד אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם :

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן קחו לכם מלא חפניכם פיח כבשן והזרקו משה לעיני פרעה :

והיה לאבק על כל ארץ מצרים והיה על האדם ועל הבהמה לשחין פרחת אבעבעת בכל ארץ מצרים :

ויקחו את פיח הכבשן ויעמדו לפני פרעה ויזרקהו משה השמימה והיה שחין פרחת אבעבעת באדם ובבהמה :

ולא יכלו החרטמם לעמד לפני משה מפני השחין כי היה השחין בחרטמם ובכל מצרים :

ויחזק ה' את לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה' אל משה :

ויאמר ה' אל משה השכם בבקר והתיצב לפני פרעה ואמרת אליו כה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני :

כי בפעם הזאת אנכי שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ :

כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך ואת עמך בדבר ותכחד מן הארץ :

ואולם בעבור זאת העמדתיך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ :

עודך מתנשא בעמי לבלתי שלחם :

הנני משיב כעת מחר ברד כבד מאד אשר לא היה כמהו במצרים למן היום הוסדה ועד עתה :

ועתה שלח העז את מקנך ואת כל אשר לך בשדה כל האדם והבהמה אשר ימצא בשדה ולא יאסף הביתה וירד עליהם הברד וימתו :

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים :

ואשר לא שם לבו אל דבר ה' עזב את עבדיו ואת מקנהו בשדה :

ויאמר ה' אל משה נטה את ידך השמימה ויהי ברד בכל ארץ מצרים על האדם ועל הבהמה ועל כל עשב השדה בארץ מצרים :

ויט משה את מטהו השמימה וה' נתן קלות וברד והלך אש ארצה וימטר ה' ברד על ארץ מצרים :

ויהי ברד וגם אש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד אשר לא היה כמהו בכל ארץ מצרים מאז היתה לגוי :

והכה הברד בכל ארץ מצרים את כל אשר בשדה מאדם ועד בהמה ואת כל עשב השדה הכה הברד ואת כל עץ השדה שבר :

רק בארץ גשן אשר שם בני ישראל לא היה ברד :

וישלח פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אליהם חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים :

חלו את ה' ורב מהיות קלות אלהים וברד ואשלחה אתכם ולא תוספון לעמד :

ויצא משה את העיר מעם פרעה ואת כפי אפרש אל ה' הקולות יחדלון עוד והברד לא יהיה עוד למען תדע כי לה' הארץ :

ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלהים :

והפשתה והשערה נכתה כי השערה אבוב והפשתה גבעל :

והחטה והכסמת לא נכתו כי אפילות הנה :

ויצא משה את פרעה מן העיר ויפרש כפיו אל ה' ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתך ארצה :

וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו :

ויחזק לב פרעה ולא שלח את בני ישראל כאשר דבר ה' ביד משה :

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתותי אלה בקרבו :

ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה' :

ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר ה' אלהי העברים עד מתי מאנת לענות מפני שלח את עמי ויעבדני :

כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבולך :

וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראות את הארץ ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הברד ואכל את כל העץ הצמח לכם מן השדה :

ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך ובתי כל מצרים אשר לא ראו אבתיך ואבות אבתיך מיום היותם על האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם פרעה :

ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלהיהם הטרם תדע כי אבדה מצרים :

ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אליהם לכו עבדו את ה' אלהיכם מי ומי הנלכים :

ויאמר משה בנעריו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו :

ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם :

לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה :

ויט משה את מטהו על ארץ מצרים וה' נהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה הרוח נשא את הארבה :

ויבא הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד לפניו לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן :

ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה בכל ארץ מצרים :

ויחפז פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי לה' אלהיכם ולכם :

ועתה שא נא את חטאתי אך הפעם ופגעו בה' אלהיכם ויסר מעלי רק את המות הזה :

ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה' :

ויהפך ה' רוח ים חזקה מאד ויסע את הארבה ויתקע אתו אל ים סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים :

ויחזק ה' את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל :

ויאמר ה' אל משה נטה את ידך השמים ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך :

וימש חשך ולא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים לכל בני ישראל היה אור במושבותם :

ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג גם טפכם ילך עמכם :

גם זבחים וגם עלות תתן בידנו ועשינו לה' אלהינו :

וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבד את ה' אלהינו ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד בואנו שמה :

ויחזק ה' את לב פרעה ולא אבה לשלחם :

ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר אל תסף ראות פני כי ביום ראתך פני תמות :

ויאמר משה כן דברת לא אסף עוד ראות פניך :

ויאמר ה' אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה :

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב :

ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם :

ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים :

ומתו כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה :

והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמהו לא נהיתה ואשר כמהו לא תסף :

ולכל בני ישראל לא חרץ כלב לשונו למאיש ועד בהמה למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל :

וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך ואחרי כן אצא ויצא מעם פרעה בחרי אף :

ויאמר ה' אל משה לא ישמע אליכם פרעה למען רבות מופתי בארץ מצרים :

ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה לפני פרעה ויחזק ה' את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל מארצו :

וידבר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר :

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה :

דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לבית :

ואם ימעט הבית משה מהיות מספיק לשה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשות איש לפי אכלו תכסו על השה :

שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים תקחו :

והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים :

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם :

ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלהו :

אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו :

ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו :

וכה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא לה' :

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה' :

והיה הדם לכם לאות על הבתים אשר אתם שם ראיתי את הדם ופסחתי עליכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים :

והיום הזה יהיה לכם לזכרון וחגתם אתו חג לה' לדרתיכם חקת עולם תחגוהו :

שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשבתו שאר מבתיכם כי כל אכל חמצת ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד יום השביעי :

ביום הראשון מקרא קדש ויום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם :

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם :

בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב :

שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ :

כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות :

ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח :

ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף ונגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר :

ועבר ה' לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף :

ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם :

והיה כי תבאו אל הארץ אשר יתן ה' לכם כאשר דבר ושמרתם את העבדה הזאת :

והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם :

ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו :

וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו :

ויהי בחצי הלילה ה' הכה כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה :

ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת :

ויקרא לפרעה לילה הוא למשה ולאהרן ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את ה' כדבריכם :

גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אתי :

ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים :

וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארתם צרורת בשמלתם על שכמם :

ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות :

וה' נתן את חן העם בעיני מצרים ויהללוהו ויתנו להם ויניצלו את מצרים :

ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף רגלי הגברים מלבד טף :

וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד :

ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גרשו מצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם :

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה ומאתים שנה :

ויהי מקץ שלשים שנה ומאתים שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים :

לילה שמרים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל בני ישראל לדרתם :

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו :

וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אתו אז יאכל בו :

תושב ושכיר לא יאכל בו :

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבשר אל חוץ מן הבית ועצם לא תשברו בו :

כל עדת ישראל יעשו אתו :

וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר ואז יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל ערל לא יאכל בו :

תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם :

ויעשו כל בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו :

ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם :

וידבר ה' אל משה לאמר :

קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא :

ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמץ :

היום אתם יצאים בחדש האביב :

והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והחוי והיבוסי אשר נשבע לאבתיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה :

שבעת ימים תאכל מצות וביום השביעי חג לה' :

מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך :

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים :

והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים :

ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה :

והיה כי יביאך אל הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתיך ונתנה לך :

והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה' :

וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה :

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים :

ויהי כי הקשה פרעה לשלח ויהרג אלהים כל בכור בארץ מצרים מבכור אדם ועד בכור בהמה על כן אני זבח לה' כל פטר רחם הזכרים ובכור בני אפדה :

והיה לאות על ידך ולטטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים :

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה :

ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים :

ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם :

ויסעו מסכות ויחנו באתם בקצה המדבר :

וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה :

ס"ו מתפרש לפרש המגדה כפלוגתה :

ובמה שתמר חסד שעושים עם המתים • יש להקשות שהרי יש לו שכר מהקב"ה והרי הוא מצפה לתגמול גדול וכריך עיין • ולי ל"ק תירוצי דתמ"ל כי הלא נקרא חסד על מתים • ומתם שנזכר חסד ואמת בשתר דוכתי ל"ק כל דלישתנו בנוסח אחד כדתירוצא לעיל ולכן מה שתמר המרגלים ועשיהו עמך חסד ואמת ל"ק שר"ל שייטיבו עמה כמה שהטיבו לקנתם בתורת חסד וקנתם בתורת אמת חלף עבודתה •

ומ"ם תלעיגר שם יכנס עושים חסד ואמת פי' חסד תו אמת כי לכבוד מכרסם נראה לו שכל מה שיעשו אין כו חסד כי חייבים הם להפיק רצון מכרסם הנדיק ותם להם תזמן שם לא רצונו • ומפני שפחד אמת לכן ובתוהל בנותם יחשבו שהיו להם וכמדת חסד הוא שיתנהגו עמו שם לא יפיקו רצונו לכן זכר שתיהן לומר שם בחסד תו באמת הגידו לי • ולמה שבחן לו שכם אחד על מחיו :

זכרי שלום עם ס' זו

יפה תירגו ר"ת מתורליתכם שבשעה שתת' לו ועשית עמדי חסד ואמת לא היה בדעתו ליתן לו שכם אחד על אחיו • ויותר כ"ל שתף שהיה תתן בדעתו ליתב' לו לא נלה לו אז כדי לרחות שם יקבל לעשות מהכסף ולזה תמר שיעשה לו חסד על אמת ואחר שקבל לעשות מהכסף גלה לו מחשבתו :

ו לומה שסופה של תרן מנרים • ושם תאמר ולמ"ל שני טעמי דקבורת תרן ישראל חביבה משום דמתיה חיים תחלה • ומשום גלגול מחילות כדלקמן • כבר קשיב הרמ"ב ז"ל דשם כן לחוד לי • בשמותיו כיוסף • ומטעם הס"מ והכנים לכך לי בחל נה תקברני בקבורתם ולמה הזכיר לומר וקברתני בקבורתם :

ונא שתמר דעל כל זה היו מיכו מתוקן דמי משום גלגול מחילות לי בשמותיו כמו כיוסף ולמה נזוס שיוליכוהו תיל לתרן ישראל • לח ידענא מתי קאמר שהרי הזכיר להוליכו תיר שתם יקברהו במנרים יפוחד פן יעשוהו ע"מ ושם קוסייתו שיקברהו חוץ למנרים ושת"כ יעשו עמותיו לתרן ישראל חיכף שתלה דמכיון דקץ טרח להוליכו חוץ למנרים טוב להוליכו תיל לת"י וגו' שתם יקברהו חוץ למנרים מי יכטיחנו שלא יוליכוהו מקבורתו מכפי החרן :

ועוד מתין ידעו הבתים מחריו תת קבורתו בשעת פקידת להוליכו עמותיו • ת"ק תמתי תיכטריך לטעמת דע"ת וכניס ומ"ם הרמ"ם דמשום דתרוייהו תיתנהו נקטינהו דוחק • וי"ל דמשום כניס הוה תפשר שיסתרהו בתניטתו בתיבת תכלי קבורה על התרן פן יתגלוהו ויעבדוהו ומשום ע"מ לכך הוה תפשר שיקברהו בכנעה ולח ידע תית תת קבורתו זולת קנת מכניו להעלות עמותיו והוזקקתי לכתוב כן תפני רמ"ב שכתב שני פטעמים כפי' החומש דתלו לפי לשון תגדתנו תין כורך דטעמים תתחלפים קאמר תו זה תו זה :

שלא יעשו אותו ע"מ כי תיש תלהים קדוש הוא ושמה רמו שהרשב כשתלק בשבועה כדלעיל בס"ם פ"ט :

שבשם שבכרעין תכל לולי זה תפפ"י שיעשוהו ע"מ לח היה חושש משום ולפני עור לח תתן מכשול דלח תתרינן הכי תלח בשתין בידו לעבור כוולת זה תכל היכח דכלתו הכי קשבר ליה היה תשו' ולפני עור לת"ת כדתני כפ"ק דע"מ ושתני' בלתו הכי עוכדי ע"מ היו • ות"ת ק"ק דתיפוק לי שלח יסבול הסלח שיטעו תחריו ויהיה הוח כלי להכעיס תת ה' • ועוד שהוח גנתי גדול שיהיה נחשב לע"מ :

כך נפרעים תן שנשבר • ק' דתכח דתמר לעיל בפ"ח נבי שפך כלי • וכן ת"ת בפ' ר' ישמעאל כהתי קרח וכתבתיו שם משתע שתין ה' נפרע תן הנעבדין • וי"ל דהתם כנוסג שכשול שאו

ס"ו מ"ת הפסוקי' ובחור המלות

היה ה' נפרע תן הנעבדין תתיך היה מתכך כל העולם כדת התם תכל הכח מיירי לפעמים שיעשה ה' דרך עלח להורות שעשה כמו כתניות שכשוחו כל תיני ע"ז כדלקמן בפרשה ט"ו וכן לעתיד והחלילים כלול יחלוף כדתמתע התם וכן עללתו של כ"ב שנפל על פנין כדתיתת בפ' חלק שהשעה

וכן תתם תוכח כדניאל • תשם על נב דנ"ב עשה עגמוע"ת כדלקמן בפ"ב פ"ח יש לומר דהיינו תקתי תכי • ושוב חשב דדניאל חשיב תלוה תי נתי לעולם עשה עגמו תלוה כדכתי' :

סמוך לו

לא קבל מדכתיב תמר לנסכה ול"ק כשך כדקתמר סניד • ושם"כ דכהשתוויה מיתה דניאל להכה תלח שתתחלה השתחוה לוסלח תדעתו • תי נתי תלח ידע שעשה על דעת ס"ת כי דרך להשתחוות לגדולים תכל כשתמר לנסך לו תנחה וניחומין יהיה תליהם ונתי השתחוה כתי :

וכן תתם תוכח כחירוש • כר' דתתרתי מייתי תחירוש חלח דנפרעין תע"ת וו"ם תה היה סופו ותידך דדניאל לח קבל שתין זה תכוחר כ"כ כתקומו • וו"ם וכתיב כיה כו' ל"ל הכ"ם כו' ושוב פירש הרמ"שוכה שקבר כה והם תה היה סופו כתוב כו • וק"ק תם רחים תחירוש שנפרעים תן הנעבד דשתני הכח שהוח עכתו הטעה העשה ועשה עכתו ע"ת תכל נעבד לתנסו תנגן :

ושמא יש לומר שתפני העשות התדש תלוה לתו תלטות תתם תלח שכחשב תוטפא תשתל שכולד כו להכליח כדפי' בדרושי כפ' סופטים לשכי מייתי דתשילו כך הנ חשיב אלהות ליעבם :

שלא יפדו כי תתניים • תיתם ת"ט הפדותם כו להיותו נקבר שם • ועוד ת"ט להיותו נקרא שם והם עובדים לשם היתפן כי עבודתם זורע תהיה שכה להנילם • ועוד ת"ט דתיון פדיון פטר חמור בשה שנראה דברים הלנייס :

ושמא י"ל שהפדיון הוא יותלח התנללות וטענה מזוייפת על עבדם תת השה כי יתמרו כי לח לכוונת ע"ת פוטים תלח לכבוד יעקב שנדול ביניהם שכתו שעשו לו כבוד בקבורתו כי היה התלהים קדום הוא כן עשו לו כבוד ליקר תת השה לכבוד שתו והוא כתו תיקונין שלו כענין דנדעון שלח היה חלח תעשה לורת תסתחתו כת"ם תתפ' :

ומה שתת' עוד בתנרים כתיב וכו' היינו שלח תנין עליהם זכות יעקב להיותו נקבר שם עם היותם עובדי ע"ת כתתרם כי כתו שפטר חמור עם היותו רתוי להיותו קדום להיותו כבור שנה להיותו טתו מטבעים הוא תפרחק מסלחתו של תקום וכח השה תמורתו כי תין לחוש תם שם רחוקים תה' ושובדים ע"ת תחר שהם מוטבעים בניות ותעוב ודי שיעקב עובד ה' שהוא בחיר ה' ויכנס בתקדוש ויגין בעדם בקבורת הנדיקים לתכני עירם וכדתיתת בתעבות שיוליתין על הקברות ויפדו תתכת בבורות עם היותם בבורות כפטר חמור שנפדה בשה • הם תשתחוים לשה דכתיב כי תועבה היא למנרים • ותרגם תנקלוס תרי בעיות דמנרתי דתלין ליה עיברתי תכלין :

ת"מ הפסוקי

ז ולמה כל החנוט שהכניסה בקב מערת המכפלה בכסף מלא ׳ וכן ביניהן נקבר שם עם רבקה ׳ וכן יעקב בקב זהב דמדקאמר וקברתני בקבורתם ׳ ולפ"ז הפסיק לו בת"ס הל נה תקברני במצרים משמע ודאי שהלה הרחקו מהנהרים מבקש קבורת ישראל ולא סני ליה כשיקבר בהקוס אחר ׳ ואין לומר דהיינו כדי להקבר עם אבותיו לבד דמדקאמר בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען משמע דקבורת ארץ ישראל מכל שמעה תכיכה לה :

פליס קין

תובעים ומחכתי הפכיהה בפה כאומרו תנו לי אחוזת קבר וקברתני בקבורתם ואחכה כלב ׳ וק"ק מה טורך להזכיר התכיהה ואחכה ולא סני בלשון אחר כלשון רבותינו דבסמוך ׳ קבורת ארץ ישראל חפץ הוא גב דאחה מעלות טובות בארץ ישראל כדכתיב לעיל כפ"ב מכל מקום לענין קבורה קשה דבשלמא בחיים ניחא לזכות למצוות ולאחמתה מכל בקבורה אחי שנה הכא משאר דוכתי ׳ והכי אמר' כאם כלומר ביומי בתיב וקברתני בקבורתם יעקב כל הן דהוה אמר מנכי כלו' אם מפסיד בכל מקום סיחיה :

ירמיה כ

יחזקאל לו

ישעיה מב

דברים כגון ׳ פירש בעל עין יעקב כלו' אין הכוונה כגוונ יעקב כנגלה תן הכתוב אלא דברים שבמייה יש בו לרמוז למה שאמר דוד אתהלך לפני ה' בארצות החיים ולא נהירא אלא ה"פ סוד ים כלומר ואנכי לא ידעתי ׳ ורבי יהושע בן לוי ידע הסוד ואמר שהכתוב מלמדנו שאומר אתהלך לפני ה' בארצות החיים :

ר' תנחומ דרבי שעור נמי ידע ליה ולא פירשו לפי שאין הסיפק מחייבו ורבי יהושע בן לוי פירשו מכח הכתוב וענין הסוד הוא שאמרו רבותינו שאתני ארץ ישראל חיים אחלה ויהיו בארצות החיים כדדרים לעיל פרשה ע"ג נבי חלקי בארץ החיים וכן פירוש דכאלהים בכך מילחא בקרא דארצות החיים ׳ ואיכא דאמרי שהוא שהנפש בהפרדה תהנוף בהיותו בארץ ישראל עולה למכון שנפשה דרך ישרה לפי שמקום הנפשות הטהורות תחת כסא הכבוד שהוא מכוון כנגד ארץ ישראל וכן בהיותה עולה ויורדת לקבורה כל ג' חדש אבא בנקלה מה שאין כן בהקברו חוכה לארץ שאנטרך לבא בחרחות עקלקלות ולעבור במקום טומאה וסטרא דשמאלא שהולך לפני ה' בארצות החיים שהנפש הליכתו לפני ה' בארצות החיים ׳ ומכל מקום הכיח דברי רבותינו דיהבי טעמא מחרינא לבקשת קבורתי ארץ ישראל ולהקרמה ארץ החיים דהיינו שמתיה חיים אחלה לכל כיוצ' לא משמע הכי אלא דמאן דאמר מהו דברים בנו שמתיה חיים אחלה : אתהלך לפני ה' הוא נופיה מפ' שמתיה חיים אחלה :

ישבתי ארץ ישראל חיים אחלה ׳ כעל עין יעקב נתן טעם לדבר לפי שארץ ישראל היתה רחוקה בבריאת העולם כמה שאמר בפ' הוציאו לו נבי חנינן מכלל יופי ונפ כן בענין הסנאחנו ית' בעולם הבעל היה קולמת שנאמר ארץ אשר ה' דורש אותה ימיך מוה עדיתה רחוקה בנם זה הנפלא ׳ ולא זו הדרך כי הדבר מבואר שמאחר שלא חנחן הנשמה אלא על ארץ ישראל עד שהנקברים חוכה לארץ בריחות להחנלגל בחחיות כדלקמן ישחייב מזה שהנקברים שם חיים אחלה קודם שיכאו הנקברים ת"ל דוכתי :

ואוכלין שנות המשיח ס"ל שכומן ביאת המשיח חהיה אחית החתים כדעת קנת ולא כאחן דפליג וכדכתיב לעיל ריש פ"ד ׳ אך ק' מה יחרון אחי מ"ו לאכילת שנות משיח כיון דנקברים בח"ל נמי זוכים לאחיה כדכחוב ׳ ואם ר"ל שלא יהיו עד לאחרי ימות המשיח קשה היכא רמיזא שהחיים החחיה בזמנים שוכים ולא היו אלא מחורת לומר דלאיכא כ' אחיות ׳ דאם"נ דר"ש שביחות המשיח חהיה לעתיד לבוא ויהיו הגדול שהיה אחיה כוללת כדכתיבנא לעיל פרשה כ"ן סימן ג'

מ"מ שהיה לנדיקים בלבד והכ' לכל העולם לאכל סיחיו כ' אחיות מ' לנדיקי ארץ ישראל ומ' לנדיקי חוכה לארץ כומן אחד קשה ׳ ולכאה למיחר דרכי חלבו שבירת ליה שפחלה לא יהיו לחחיה אלא מ"י ואחרי ימות המשיח אחיה כוללת אפילו ליושבי חוכה לארץ בנלגול מחילות ׳ נראה דמ"ל לא יהיו אלא ואחרן בעלמא כשיקבר בחוצה לארץ ואחר כך יחיה עמהם ואחרן עמהם בכרמה שהוא דבר פשוט ואחן פלג ליה אלא ואחרן משאר נדיקים הנקברים חוכה לארץ דאחמה הכי ׳ ועוד שהרי כשיחיו אלא ואחרן כל דור מדרש חפלין ס' טוב פת המדבר יחיו עמהם כדלקמן ס' ואחחנן ומ"כ שכרה לומר שיחיו לימות המשיח כאלא ואחרן ומ"ל דאלת אחלה שהוכיר משכת וכאן אחר ואוכלין אחלת ימות המשיח ׳ מ"ו ה"ק ואוכלין כל שנות המשיח לאפוקי אחי חוכה לארץ שאינה אוכלין אחלה עד שיחנלגלו ויבאו ממקומן ויעבור כזה זמן

מ"ת שמתרגי מחזקיד סוף כ' ירושלמי דכלאים פ"ז ופ' הנשה

מחילות שנאמר תובעים ומחכבין קבורת ארץ ישראל אמר רבי אלעזר דברים בנו רבי יהושע בן לוי אמר מהו דברים בנו ׳ אתהלך לפני ה' בארצות החיים ׳ אמרו רבותינו ב' דברים בשם רבי חלבו למה האבות מחכבין קבורת ארץ ישראל שמרתי ארץ ישראל חיים אחלה בימות המשיח ׳ ואומרין שנות המשיח ׳ ורבי חננא אמר מי שמת בחוצה לארץ ונקבר שם שתי מיחות יש בידו שנאמר ושבתם תשבו ולא תשובו ושמה תקבר ר"ו יש בידו שתי מיחות לעתיד לבא יעקב אומר ליוסף אל נא תקברני במצרים ׳ אמר ר' סימון אם כן הפסידו הצדיקים שהם קבורים בחוצה לארץ אלא מה הקדוש בריך הוא עושה להן מחילות בארץ ועושה אותן כמערות הללו והן מתגלגלין ובאים עד שהם מגיעין לארץ ישראל הקדוש בריך הוא נותן בהן רוח של חיים והן עומדין מנין שכן כתיב הנה אני פותח את קבריהיכם והעליתי אתכם מקבריהיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל ׳ ואחר כך ונתתי רוחי בכם וחייתם ׳ אמר ריש לקיש מקרא מלא הוא שבין שהן מגיעין לארץ ישראל הב"ה נותן בהן נשמה שנאמר נותן נשמה לעם עליה :

ח מעשה

ושוב זכר שעל ידי עלייתן מהקברות ועל ידי נתינת הרוח בהם והנחתם בח"י ידעו את ה' ויש לומר משום דק"ל מתחי לה וכו' כריסה כתיכת הרוח ושוב דבריסה כתיב והכאתי ושוב כתיב והנחתי ועוד דס"ל וכתיכת רוחי בכם ובהנחתי אתכם כקקמר בפתחי ובהעלותי לה וכתי והנחתי דמשמע יעוד שעתיד לבן כ"ל דהכא קאמר דעד שאעלה אתכם מקברותיכם ל"ש ותדעו כי אני ה' מכל נם זה ועוד אתן לכם רוח חיים ואחכן אתכם כח"י וגם מכל זה תכירו את ה' ותכיון דכתב הכי ולא כתב ונתתי רוחי בו' מקמי והכאתי משמיען דכתיכת הרוח הוא כתר כיתת ח"י וכתב בנתים וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם אף על פי שהידיעה הזאת אינה מוצנת להם עד אחרי היות בהם הרוח כדי לסמוך ידיעת ה' שמלא הפתוח והכאתה לזכירתן אי נמי שמתחלה יהיה בהם רוח ידיעה קנת להכיר את ה' שפתחו הקברות והכיאם לח"י ושוב ישרה עליהם רוח חיים אחתיים והוא רוח דעת ויראת ה' על ידי שכאתם הטהורה ויתיכשו בח"י ואח יכירון עוד את ה' ידיעה עליונה וזה לא יקרה בעיניך לפי שכן נר' מס' הזוהר שבשעת נתגלת על המלט מחדי הרוח והנפש בעתים אחר כתה בניס כדאיתא בפר' תוכח אחרון נפש חיה' וכירום נרים כי ח"ש והכאתי אתכם על אחמלכם ונתתי רוחי בכם וחייתם' וש"ס הוא ללא כתיב קרא הכי אלא ונתתי רוחי בכם וחייתם והכאתי אתכם כו' ורמייתו היא מלכתיב ונתתי רוחי בתר והכאתי אתכם כדמפרש הכא:

ואחר כך והכאתי אתכם · ואף על גב דאתתים שהיה יחוקאל בנקעת דורה הוו דהיינו הרוגים שהרג נ"ב על שהשתחוו לעגל או לפי שהיו בשדים שופעות זיבה מיופין · או כני מחרים שאכלו לקץ ושעו כמ"ש ז"ל · ומשמע דאתם כח עליהם הרוח וחיו · ז"ל דאתם לפי שעה לצורך הורמת הגם עכד הכי אכל בתחיית העתידה לח · מ"ג מני ספר דלא אחיה יחוקאל מתים אחם אלא רוחה כן בנבואה דמו לעתיד כמ"ש בס' חלק בתחת משל היה:

שכיון שהיה מגיעים אכל מ"ש שמתגלגלים וכחיים מח"י לח שמעינן מהאם: **שנא'** נותן נשמה לעם עליה דהיינו ח"י וכדפי לעיל פע"ד:

ח כיה הועיל זה · תימה דאפילו אח"ל שנעלם ממנו זכות קכורת מ"י לענין התחיית היכי לח אם"ד ענין יעקב ויוסף שמתו ח"ל ובקשו קכורת מ"י · ו"ל שהיה מכיר ברוח ההוא שהיה כידו לעלות בחייו ולא עלה · ולהכי הוה ס"ל שבדרך עוכם לח תועילנו קכורת מ"י דלח דמי ליעקב ויוסף שבע"כ היו בארים ולזה הניח בתוך מוקלתי שתתם לתועבה בחייהם פי' שתתם כה ולח עלה בחייו ולזה הסיק ר"ש דת"מ זכות הקבור מכפר על עון המיתה שב"חל · ו"ל דס"ל שתן קכורת מ"י תועילה חלח למי שנכנם כה בחייו ועפ"י שלח מת כה שהרי חיכו ככלל וכל מכחי לח ירחוה:

ט רבי יוחנן כשהיה מסתלק מן העולם אמר לאותן שהיו צריכין להשפל בו קכרוני אותי בכלים צבועים בדרוקא לא בלבנים ולא שחורים שאם עמדתי בין הצדיקים לא נבוש ואם עמדתי בין הרשעים לא נבלם רבי יאשיה כשהיה נפטר מן העולם אמר לבניו שהוא עומד עליו קראו לו לתלמידיו אמר להם קברוני אותי בכלים לבנים למה שאיני בוש במעשי לפקביל פני בוראי · רבינו כשהיה נפטר מן העולם צוה ששה דברים אמר להם אל תזוז אלמנתי מתוך ביתי ואל תספרוני בעיירות שבא"י · ואל תניחו לנכרי שינע כמיטתי אלא כו שנשפל עמי בחיי ישפל בי במותי · בחיי היה דר בציפורי ו' שנה והיה קורא על עצמו ויחי יעקב בארץ מצרים י"ז שנה והיה בציפורי ו' שנין · רבינו י"ג שנה חשש בשינו וכל אותן י"ג שנה לא מתה חיה בא"י ולא הפילה אשה עוברת בא"י בסוף י"ג שנה כעס רבינו על רבי חייא הגדול נכנס אליהו"ל אצל רבינו כרמוחו של רבי חייא ונתן ידו על שינו ומיד נתרפא · למחר נכנס רבי חייא אצלו · אמר לו רבי אותה שינך מה היא עשויה · אמר משעה שנחת ידיך עליה אתמול נתרפאה · באותה שעה אמר רבי חייא אי לכם חיות שבארץ ישראל · אי לכם עוברות שכא' אפילו כן אמר לו לא הייתי אני שנתתי ידי על שנך · ירע רבינו שאליהו"ל היה כאותה שעה התחיל לנהוג בר' חייא כבוד:

פרשה

מעשה ברבי ורבי אליעזר שהיו מהלכין בפלילי שחין לשבריא ראו ארון של מת שבא מחוצה לארץ להקבר בא"י · אמר ליה רבי לרבי אליעזר מת הועיל וח"ר שיצתה נשמתו בח"ל ובא להקבר בא"י אני קורא עליו ונחלתי שמתם לתועבה בחייכם ותבואו ותטמאו את ארצי במיתתכם · א"ל כיון שהוא נקבר בא"י הב"ח מכפר לו דכתיב וכפר אדמתו עמו:

ט רבי יוחנן כשהיה מסתלק מן העולם אמר לאותן שהיו צריכין להשפל בו קכרוני אותי בכלים צבועים בדרוקא לא בלבנים ולא שחורים שאם עמדתי בין הצדיקים לא נבוש ואם עמדתי בין הרשעים לא נבלם רבי יאשיה כשהיה נפטר מן העולם אמר לבניו שהוא עומד עליו קראו לו לתלמידיו אמר להם קברוני אותי בכלים לבנים למה שאיני בוש במעשי לפקביל פני בוראי · רבינו כשהיה נפטר מן העולם צוה ששה דברים אמר להם אל תזוז אלמנתי מתוך ביתי ואל תספרוני בעיירות שבא"י · ואל תניחו לנכרי שינע כמיטתי אלא כו שנשפל עמי בחיי ישפל בי במותי · בחיי היה דר בציפורי ו' שנה והיה קורא על עצמו ויחי יעקב בארץ מצרים י"ז שנה והיה בציפורי ו' שנין · רבינו י"ג שנה חשש בשינו וכל אותן י"ג שנה לא מתה חיה בא"י ולא הפילה אשה עוברת בא"י בסוף י"ג שנה כעס רבינו על רבי חייא הגדול נכנס אליהו"ל אצל רבינו כרמוחו של רבי חייא ונתן ידו על שינו ומיד נתרפא · למחר נכנס רבי חייא אצלו · אמר לו רבי אותה שינך מה היא עשויה · אמר משעה שנחת ידיך עליה אתמול נתרפאה · באותה שעה אמר רבי חייא אי לכם חיות שבארץ ישראל · אי לכם עוברות שכא' אפילו כן אמר לו לא הייתי אני שנתתי ידי על שנך · ירע רבינו שאליהו"ל היה כאותה שעה התחיל לנהוג בר' חייא כבוד:

פרשה

קברון אותו בכלים לבנים · סבירא ליה כמתן דאמר בסוף ה' יורדת עם מדם לשאול היא בחם עמו ולא כר' דאמר מי שהוא מבטח את הדור הוא מלכיאו מלרים:

קברון אותו בכלים לבנים · סבירא ליה כמתן דאמר בסוף ה' יורדת עם מדם לשאול היא בחם עמו ולא כר' דאמר מי שהוא מבטח את הדור הוא מלכיאו מלרים:

ר"ש המכורר ונמור במלות

ובלונתא היא בירוש' דכלאים ולקמן פ"ק: כאבר

בדרוקא סם תקיס וגופיון סם הכגדים ממרחם תכלת שהוא מתוכע כין הלובן והשחורות והיינו דקאמר לח לבגדים ולח שחורים ובפרק בל היד נפסיקן אמר להו רבי יהודה לבניו חל תקברוני לח בכלים שחורים כי חלח בכלים המוליכין · ופרש"י גלימי מוליכין הוו סומקים:

ירמיה כ

לכרים לח

שאם עמדתי · נראה שהיה דרכם לקבור את המחוקים לנדיקים בלבנים כמו שמעשיהם נקיים והרשעים בשחורים ורבי יוחנן בהם שאפקו חש יעמוד בתוכים עם הנדיקים חו הרשעים לח רצה בלבנים כן יעמוד עם הרשעים ויכוש במלבושיו שהוחזק לנדיק ולח בשחורים כן יעמוד עם הנלוקים ויכוש במלבושיו שהם שחורים ומגונים · וכירוש' נר' כן קמית כיני נדיקים לח נבהית וכן קמית כיני רשעים לח נבהית · וכירם נבהית מתכיים וכירם לח נבהית לח מתנחה שהם יולבם לבניס כין הרשעים נראה כמתנחה עליהם · וכנמרת ליכן כפרק כל היד ליתח אמר להם רבי יהודה לבניו חל תקברוני לח בכלים שחורים ולח בכלים לבניס · שחורים שמח מוכח ומסיה כלכח כן החתנים · ופרש"י שמח מוכח לגן עדן והנדיקים מלובשים לבניס ולח הכיאוני דכרין כי גבן עדן לח יעמוד גנוף וגבס ומה טעם מלבושים שם · גם מרייטה דשמעת' דירושלמי וכן הכח ולקמן פ"ק ומשמע דמשום זמן התחיה היו מקפידים כזה · ומיהו מה שאמר לקמן פ"ק מי מתכבי עם נדיקים מן פי' כדפירש הכח ושם מפרשכו:

שאם עמדתי · כתב בעל עין יעקב בירושלמי דכלאים שר' יוחנן הפע"י שהיה יודע בעצמו שהיכנו שהיה רשע היה ירא לנפשו מולי יעמוד בדרך העברה בין הרשעים ולח שהיה רחוי להתעכב בתוך מדם רק שהמת והבדק מחייבים העיון לכל אחד מהקנוות · ומין קורך לזה כי רבים מהבלמיים חופדים את עצמם בין חטוטו בדבור מו מחשב' וסביכיו נעשרה מאד וכנון רי"ב שבכה בעת מיתתו והיה ירא מלכת למקום לפני ה' כדאי' פ"ק דברכות ושמואל רגז ופחד כשהעלוהו בעלת אוב כחשבו שהיה יום הדין כדאיתא במסכת שבת:

למה שאיני בוש · לפי שאמרו לו וכי הטוב טוב אתה מרבך כשהי' בירושלמי דבלאים הוקרך לומר כן לח שתתגא' וחולי לעורר לב התלמידים על ירחת ה' אמר כן:

צוה ששה דברים · בכתובות פ' הנושח מייתי טובא · ויש לומר דלח מייתי הכח חלח כמילי דסייכי לנופים והכהו לעורך חסחו וכניו והדור ות"ם חל חזוז חלמנתי מתוך ביתי היינו משום נופים דכל כי שהי הוה חתי לביתים כדאיתא בתם · ומ"ה לח נקט הכח ת"ם שם נר יהח לולוך במקומו שלחן יהח ערוך במקומו · מטה חהח מוכנת במקומה משום דכל כי שהי הוה חתי לביתים דכל זה ככלל חה שאמר חל חזוז חלמנתי מכיתי קלי: **אר** חזוז חלמנתי חף על גב דאתניתין היא הח מתרץ לה לקמן פ"ק:

ואל ואל

ואל ואל ואל

ומשום דכיהוסף לית מסכת כהדיא שהתלמך כירכו הכיה כמן פירש עתה כתבי שבעת התלמך לפני יהוסף ומכיון שבכה ויתחנן לו מסתמא כירכו כדרך המתחננים לפני הגדיקים :

צעק מכין דפרני רגלין כלומר שהתנפל לפני רגלי יהוסף לבקש ממנו שלא יעשה לו מסה כדכתיב ׳ ושעם הדרשה מדפתיב לה כי לכי שר בכת ה׳ ומתי לה והלה יהוסף אמר הלכו אתם אם לגרשו וכיון דהוה שר בכת ה׳ לעוברתם כת ומתי לה דמסתמא לה לכם ולה לגרשכם

והתנחומא שלה דס״פ לה תעשה לי כמו שעשה מסה :

שר בכת של מעלה שהוה הרודה פני המלך ומקרב שר הפנים שלה אמר שבכל מקום שהוה פרחה שם השכינה ׳ ומיכא למימר למה לה פירש שר בכת ה׳ שר ישראל שהם נאמ׳ ה׳ פדכתיב והוכחתי את נכחותי שהרי מלמד זה שהשכינה נרחות עמהוה מיכאל כדלקמן בס״ר פ״ב ׳ ויש לומר דת״כ שלה מכיון דכשהוה נגלה השכינה בגלות עמו כדילוף לקמן בס״ר פל״ב מדכתיב בהשה וירח מלאך ה׳ ומיד ויקרא אלו מל״ש וגו׳ וכן תשמע מדכתיב ביהוסף על כעלך גו׳ משמע מכני השכינה שהיתה שם כמו כמשה ׳ ושוב מדהשתחוה יהוסף ולא יאות זה שלה לשכינה להכי ניחה לפ׳ שר בכת של מעלה שמאחר שהוה שר הפנים כודאי שהוה שר כל המלאכים ולית הכיה סימן דכי יוסי פלניות דכי יוסי גדול שבדור למטה מר׳ כדמשמע בירוש׳ דכלאים פ״ח ה״ד נרחה עמו מזלתו :

עם משה רבך כתני ׳ נרחה דקמפרש עתה כתני בהמיהה כלומר וכי שכור אתם שמחזם בתני עתה שלה מקדם בתני עם משה והחזק לזה ד״ל לב מאי קאמר פשיטא שעכשו כת שלה נרחה קודם לכן ׳ ויש לן דמשום דקשיא לן מאי שלה קאמר כדכתיבנא לעיל דדיש קרא בסדום כחלו כתוב כי אני שר בכת ה׳ לית עתה בתני :

אלא הזהר כו אימא למידק למה כת המלאך מאחר שלה נתחזם עתה להם חטא לכאורה על ידי מלאך ׳ ועוד למה קבל יהוסף דבריו ולה התפלל ועיין במה שאמר בדרושי נפ׳ הגה מכני שולח מלאך וגומר :

ה כיה הדגים הללו שלא העין שולטת בהן ׳ לפי שהעיים מכסים עליהם :

כמה הדגים וכו׳ דאם לית כן מ״ט ללעזן דגים בארץ שלעכין הדרכי אחול ירבון אז כעפר הארץ מיבעי ליה :

דהד״ד ויבדרו בני יוסף אמרו לו זו אינה ברכה כו׳ הרי בפי׳ וידגו לרוב שהן העין שולטת בהן דאם לית כן אינה ברכה זו דקא משבחי ליה שהיו חוסכין מבעין וכמו שכתב׳ ולה סבירא ליה כמ״ד לה מדכתיב בן פורת עלי עין אל תיקרי עלי עין אלה עולי עין ׳ וכבר אימא בפ״ג דרבי אבהו ילף לה מדאם ורבי יוסי ילף לה מידגו לרוב :

אין אתם מתירתין הן בעין בתמיה ׳ דמשום דקאמר ליה ואני עם רב אהדר להו אי אפשר לה ירחץ מבעין ולכן רחוי להם להסתר מבעין ׳ וזה שאמר ויאמר אל בני עשו אחיו הן עמי רב עלה לך ביערה וברחת לך עם ונו׳ וכדמפרש בפרק י״ב דקאמר להו לכו והתכוו עצמכם ביערים אלה תצלוח בכם עין הרע ופרפ״כ ויאמר להם יהוסף להוסיף בחלה ח״ת אך עמה טובה אני נותן לכם אתם עם רב אתם עלה לך ביערה וברחת ביער ותכבוש לך אם בית מוסב כדכתיב וברחת הרים בחרבותם ׳ ומה שדרשו כן ולה בפשוטו שהיכם בעיניהם בפתחן שתרבה נחלתם שיהיו דקים להו דלמה הוציאנו כלום בני יוסף בתלוכתם זו כדאמרינן התם דלוותי ולה מהני :

ופרשבם שלה יכול לגזול שתר שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה ונאמר לדרשה מיגטריך כדלקמן שתות לב ולה לשבטים שנתן להם יערותם להדחיק נחלתם שתם מנחלת שבט אחר הן מן הדרשות כילו ואם על משה בני יוסף היו הדשות בידם לכרות יער ולגרש, ושדין לה שתבע להם יהוסף הוסף יו כלום :

אמרו לו זו אינה ברכה ׳ ולכן ליתן מהו אמרינן שופטים יב להסתר מהעין בעלתך ׳ וזה שאמר ויאמרו בני יוסף לה ימנה לנו שתר ויחת בני יוסף לה ימנה לנו שתר כדפי׳ דש״מ בס״פ שנוכר כלומר הין אנו חוסכין לאותו שר הייבו יער לבעלתך שתם שר יקיים לך כי ייער הוא ע״כ ׳ ומיכא למימר מהיקשתו דכתי׳ כרכ כרזל בכל הבעבי היוסב בתרן העמק שתין עגין לזה וע״ק כי יהוסף בעלתה ממנו יהיה זו דבני יוסף לה שלטה בהו עינא כיצה כתו שידעוה המון השבט ׳ וי״ל שתע״פ כן קאתר יהוסף כי טוב שלה לשתוך על הדם מאחר שבריח להסתר מהעין ולכן בשיבו סוה אחת מילו היה מספר לעשות זה בנקלה אבל מכיון דדחוי לטרוח או להסתכן בעליית ההר כי רכב ברזל לבעבי היוסב בגבול קהוה הין רחוי לעשות כן מאחר שהם מבוריכים בעין ודחוי לשתוך על ברכתם ׳ ות״ש עוד ויאתר יהוסף עם רב אתם וכח גדול לך ונומר כי הר יהיה לך כי יער הוא וברחתו והיה לך תוכחותיו כי תוריש את הכנעני לומר אחר שהם עם רב נגורי כח טרחם מעטו ואינם מתבבשים במלחמה ולכן רחוי לכרות ההר שלה יבטרכו לשתוך על הם הברכה ׳ ועוד שים להם ריוח שיהיה להם תוכחות ההר ואף כי רכב ברזל לבעבי הם בטוחים בריבוהו :

מה הדגים הללו שיין בתפסין והם מכלל הברכה שעם קיומם רגים לה יתעטו ויבוחו שלה אתם שהם מפסידים לעצמם כמו שהיה כוחן ההוא שעל ידי מריבתם וגם שלה ידעו להזהר בלשונם בלבדו ובעגין הדגים שהיו כתפסין שלה בנרונם שעל ידי דדיפתם אחר התוזכות בחזיס כמלודה רעה ואם תפרש כתפסים בנרונם שבחכה ובמצודה נחזיס בנרונם גם כן הם הסבה שמכניסין רחשון במצודה ולהכי נקט לשון שלילה :

ויאמרו לו אתר לה שבלת הרי שע״י דבורס כתפסים והדבור מתיחס לנרון ע״ד לה יהגו בנרונם :

כך יעקב אע״ג דאתין זה מיוחד לבני יוסף וכן הת דר׳ לוי בסמוך מ״מ כיון דה״ל למימר אתה לשון ברכה ניחה למינקט ליה בלשון דעים לתרמז ביה הת ענייבת דשיך כתי בבני יוסף כיון דעקריה משום ברכה שהיה מיוחד ליוסף ואתן כאן טעם לומר משום דכל ישראל נקראו כשם יוסף :

בלילה מ׳ כלומר כותן מ׳ שהרי כשהיו בולדי תיד היו המצריים מצליכים אותן ליאור וכיון שהוסלכו כל אלו יחדו נר׳ שלדתן ועכורן שוה ותש״נ דאיכא יולדת לרת״ת ואיכא לרש״נ ואיכ׳ לרע״נ כדאי׳ בפ׳ התפלח לה נחית הכה להאי דיוק ונקט בלילי מ׳ במקום ומן אחד :

ועלן בוכותו של משה שבשהולך משה אתרו מיטטניטי פרעה בבר הושלך תושיטן של ישראל ונשתלקה הגזירה ׳ ואת שעלה כל מ׳ בני התושלך ותכל תקום קאתר בוכותו שלפי הטבע היו תתים שלה היו תושלכים בתיבות כתו משה : נון בנו ודג תתרנתיהן בונה :

ס"מ הפסוקי' וכתור המלוא

ו ירא דדחק תליתאה דעלמא · כלו מל תתמה
מת"ש ויסמוך יד מכיו להסיר לוקה ונומר ויתמר
דמשמע שלא יכול להסירה על שהוברך לבקש מלפניו סיס ימיך
על רחמו כי היה החוקה על יעקב סלחתה כתו'
ויסר על מלך ויוכל והמלאך
שליטו של עולם כדחיתה בפ' נ"ס
מיך יוכל יוסף להחזיקה ·
והכי חיתה בתנחומה אמר ליה
ידי חתה מבקש להסי' סרעם לפר
המלחמים חך ק"ק סדחיית
המלאך לה היה ככה מנחי חלה
סמיעת דשחיה ולה היה לו להניחו
חלה מוינל חת החבן לרחיה
לנבורתו ;

ירעתי מעשה רחובן ·
דת"ל ידעתי ידעתי
לחה לי ;

כתדכר כ

פסו ירעתי מעשה רחובן ·
חימה דהת יהודה
הודה על מעשה חמר בחומר
לדבק ממני ומחנו למה רחובן
והודה כדחיתה בפ"ק דסוטה
ומה כן מחי רבותיה דיעקב
בידיעה זו ומה ר"ל
סחתלה ידע יעקב בלבריס
בנבואה · מכ"ל הה ליוסף
דנקיט ק"ו מהתם להכא
ומחי יש לומר דסבירה ליה
כת"ד בפ"כמה בהמ' שבקש רחובן
לחטוח ולה חטה שבבש יבחו
בשעת מעשה · ות"ם בחף
ידעתי מעשה רחובן סידע יעקב זה בלבוחה ובלה חותו ליוסף
ומעשה יהודה היתו סחלתך החחוה הסחו בדלעיל וידע יעקב זה
בנבואה ;

דברים שמתנלו לך לה משמע דהיתו חה שמעשה שבבור
כי מ"ם לשון גלוי בדבר המפורסם לכל יודעיהם
חלה בנגד מבירת יוסף קחמר כי יוסף לחה סרחה חה שמעשה לו
חקנחת לחיחו בו על שבבת חבין חותו חהם היה חקביד בהיותו
מטיל קנחה בין מעשה ואחיו בהודיעו חבה יתירה לקטן וחבב
כי לה ידע יעקב חה שהיה ביוסף · לו"ח שחם הנסתר ליוסף
נודע לו בל שבן המבירה שבודעת ליוסף שנודעה לו בנבואה חף
על פי שהיה סוד ביניהם · ומ"ם סלחרימו חלה לנלות
ושחתו חת ה' ביניהם חין ה' חייב בשחירתו ולה העלים ומ"ל
חלה מפני שבך רגה בעת שהיה וכדחיתי לעיל · מ"ב בשנחנת
יוסף בחירו החרם ;

ו כשם שקדמו בחן · פירש דויבש חת אפריס
לפני מנשה היתו שחבלל הברבה שלעולם יקדם
אפרים למנשה לחי לחי' שהקדימו בחן הה בבר בחחר בחפרים
ובחשבה · ולבן פרש"י בחומש ויבש חת אפריס
בברבתו לפני מנשה להקדימו בדגלים ובנשיחים ולה בדפירש
הר"ם שהושיף חלת בברבתו לזהירים שהשיחה הזחת חינה
חקוחיות שלה לקח חת אפריס ושם חותו לפני מנשה שהרי שניהם
היו עומדי לנבחו אפריס בנגד שחחלו ומנשה בנגד ימינו ועם
תוספת חלת בברבתו הודיענו שהשיחה הזחת סיחת מעלה
ופי לפני מנשה קודם בחעלה שברבתו קודמת בחעלה מברבתו
של מנשה · ומה שהוברך לפ' שחוספת ברבתו על
אפריס על ברבתו של מנשה הוח להקדימו בדגלים ובנשיחים ולה
בברבתם דלעיל הוח חפני שברבת' סוה לנשיחים ואין סוס
חוספת לאחר על האחר עב"ל · ואין מחוורי דפסי'
שלה היה עולה בדעת שהשיחה היה חקומית · נס
מ"ם שלה פי הקדימה בברבתם דלעיל חפני שהיה סוה ליחת
דלעולם אפשר שאחר בך פי שברבת יברך את הנערים
חתקיים אחלה באפרים וכפירש בשחוך קדמו בברבה ויבש את
אפרים : מ"ב אפשר דאחתי דקאחר בך יברך ישראל
קחי והקדימה היה חת שהזכיר אפרים דשנוחה שהוה לו לנבוח
ולחפחרת סיעך וכל האחרני יקדימו בלאוחם את אפרים וכדקחת'
בשחוך קדמו בברבה בך יברך ישראל · ואחת לאחתי'

ז וירא יוסף בי ישית אבין ונומר אשר רבי ברבית
ירא דרחת ר"ליתאה דעלמא את שבקש
לרחותה · ויאמר יוסף אל אביו
ל"א בן אבי בומר · ויאמרו ידעתי בני
ידעתי · ידעתי מעשה ראובן וכלהה ומעשה
יהודה ותמר · מה דברים שלא נתגלו לך נתגלו
לי דברים שנתגלו לך על אחת כמה וכמה · גם
הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל ונומר · ואפשר בן אלא
זה יהושע שהוא מרמים גלגל חמה ולבנה שהן שולטין בששת
העולם ועד סופו · אמר רבי יצחק עברא בישא לאו
וביניה ראבא את וכו' ;

ז יברכם ביום ההוא בשם שקדמו באן בך קדמו בכל
מקום · קדמו בתולדות בנחלה
אלא תולדות בני אפרים ואחר בך אלדת
תולדות בני מנשה · ביוחסין לבני אפרים תולע ·
לשפחת · קדמו בנחלה ואת נחלת בני מנשה · קדמו ברגלים רגל מחנה
אפרים ואחר בך ויעלו מטה מנשה קדמו בנשיאים ביום
השביעי נשיא לבני מנשה · ואחר בך ביום
השמיני נשיא לבני אפרים · ונרעון משל מנשה · קדמו במלכים ירבעם משל
אפרים והוא משל מנשה · קדמו בברכה בך יברך ישר'
לאמר ישימך אלהים כאפרים וכמנשה קדמו בברבה וישם את
אפרים לפני מנשה ;

ח ויאמר

ס"מ המפרשי

דקדק דוקה נקט מכל כוונת רש"י לתפוקי דלה נפרש ויבש
חת אפרים לפני מנשה מה שהזכירו חחלה מפני שלה היה לריך
לומר לוח ויבש חת אפרים לפני מנשה דמהי תיסק מדעתין דקדק
למו דוקה נקט כיון דנקטינהו שלה בתולדותם אבל פירושו
שלעתיד לעולם יקדם אפרים
והיינו דקאמר ויבש חת אפרים
בברבתו בלומר לה בלעולם הבולל

קדמו בתולדות · קדמו ק"ר פ' נ"ס
ביוחסין · אפרס לקלים
תולדות מיוחסין מבות שהתולדות
מינו חלה לדעת מסך הזרע בוה
הם · אבל היוחסין
הבוחנת לדעת יחס בל ס' ות' אין
נמסך מהמקום הרחשון ·
אי נמי אפרים הוליד תחלה
בנים והבי משמע מדבתיב וירח
יוסף לאפרים בני בלים גם בני
מבינ בן משה ;

קדמו בתולדות · אם
דנקט קדימות חלו
חלה בסדר המקראות שם וש
דפתח בתולדות שהוח הדבר
הקודם בהציחה ומסך חלין
ביוחסין שהן ענינים קרובים
ומסך חליהם ענין הנחלה שהוח
נמסך מהצע התולדות ·
ומוב הניח דגלים ובמיחים
ושופטים ומלבים בסדר הויינן
ושוב זבר ברבה ובבור שלין בהן
בלו מעלה רק בבור ה' ;

ויתכן סרמזו בזה חלה ה' מיבי הקדימה חסר בתיב לעיל
סוף פ"ח ובפ"ב סוף פי' ב' לומר שבלן נתקיימו
בלפרים בי היותו קודם בתולדות היה קדימת מעלה ומבית שבחשב בחלו
בולד קודם והיותו קודם ליוחסין היה קדימת מעלה והיותו קול
לדגלים היה קדימת מעלה שהיה מבשה ואפרי' יחד בדגל חבל חפרי
היה בעלה שהדגל שלו ועליו חטה מבשה וקדימת ירבעם ליהוח
בקדימ' טבעית שלולי קדם ירבעם שזבה שנקדשה חלבות בית
דוד וניתנה לו מחנה לח וזבה יהוח למלובה וקדימת הנשיחים
קדימת מערבה שהקודם קודם בסדר להיות קרב לנשיח יהודה
הרחשון בשיח הגדול וקדימת הבחלה גם היח קדימת מעלה מבד
העובר וקדימת השופטי' קדימת מעלה מבד החבמה ומבד הנבורה
בבלל קדימת המלבים ;

קדמו בתולדות בו' חלה תולדות בני אפרים · אין זה בבל
המקרח · ובראשי דס"ב בחחלה תולדות אפרים ואח"ב
תולדו מבשה · ולישנח דאמנה הוח דקים ליה שחחלה הוליד אפרי'
ובר' דאמכת' וירח יוסף לאפרים ובו' דייק לה ;

קדמו ביוחסין לבני אפרים תולדותם לאפשחות והדר בתי'
לבני מבש · ואע"ב דבסדר פנחס מביאו מיבא שיקר
יוחסין בחבין רחשון ומיהו בריך טעם אחתי בחבין הרחשון ·
המחוחר · וי"ל משום למבשה הוסיף על החבין הרחשון · חלפים
ואפרים בהפך ספיחת · חלפים בר שבאלו חבם על הולות בהפחת
שחבין · ועדיין ב"ש לחת בבשיחי חלוק אחרן שבם מסבי הקדי' בשיח
מבשה · ומחת משום דהוה חשיב מבשה אפרים ;

ואחר בך יבח בחלת בני מבשה ויהיו לקרוח על שם אחיהם הלבים
לייהי לקחמר ואת בחל בני אפרים בקט ה"ב הבח
והבוונה שחחר בך בבתבה בחלת בני מבשה ;

קדמו בברבה שבל החתברך בהם יוביר רחשונה את אפרי'
והוח בבול לו בדפ' ;

קדמו בברבה ויבש את אפרים לפני מבשה פירש שבברבה
הב"ל דהיינו המלאך הגואל אותי מבל רע יברך את
הנערים הקרים על שמי' שחף על פי שבבל הזהיר
שניהם יחד שוב פירש שאפרים תתייקס בו בברבה שחלה והיינו
ויבש את אפרים לפני מבשה וכן הוה דהה יברך את הנערים היינו
יהושע ונדעין בדלעיל ויהושע קדם לנדעון · ואף על גב
דויבש את אפרים לפני מבשה בולל בל הקדימות הבי' בדפי' בזהיר
בבתוב

הכתוב בקדימה וז שזה יותר קרוב לפסוקים דקדמת סיפיה דכר הלמד מענינו • וגב' דלקמן ס"ד פי"ד סי' ט' ו ס"ל דויסב מת חפרים לפני מכפה מיהו מלת לענין הכרכה כדלתכוב פתם כ"ה ;

ח שלשה סימנין נתן להם הזקן • גרס' דיוסף נרמזי שהרי בדברי

ט ויאמר ישראל אל יוסף אנכי מת ואלהים פקוד יפקוד אתכם בר אחוי דר' יוסי שלשה סימנין נתן להם הזקן הבא °בסימנון שלו אנכי • והעמיד מכם וקנים ואומר לכם פקוד • זה הוא הגואל • רבי חוניא מוציא אנכי ומכנים שם המפורש תחתיו ;

י ואני נתתי לך • בן שהשכיל ולא עשית כמעשיהם לפיכך תהא השכם בחלקך • אמר רבי פנחס בשכם נפרצה הערוה וגדרת אותה לפיכך תהא בחלקך רבי יהודה ור' נחמיא רבי יהודה אמר ואני נתתי לך שכם • זה הכבורה • ולבושו של ארם הראשון • אשר לקחתי מיד האמורי זה עשו • וכי עשו אמורי היה אלא שעשה מעשה אמורי • בטצות וכמעשים טובים • רבי נחמיה אמר ואני נתתי לך שכם אחר • זו שכם וראי • אשר לקחתי מיד האמורי זה הטור אבי שכם • וכי אמורי היה אלא חוי בבלל אמורי • בחרבי ובקשתי לא היה אביגו יעקב רוצה שיעשו בניו אותו מעשה בין וכו' ;

פרשה

לפיכך תפה כחלקך • בחומש פרש' כעבור שתת' טורח להתעסק בקבורתי גם אתי לך בחלה שתקבר שם ואני זו זו שכם • ופי' הרמ"ם דקרת דואני סכם נתתי לך וגו' דייק הכי דחל"כ מין לו קשר ודבוק עם הקודם • וק' מם כן מה נורך לטעמת דקתמר הכת מפני שכשכם נפרצה הערוה • וליכת למימר כי לת יספיק טעם זה להוסיף לו בחלה על אחיו תבל טעם התוספת מפני טורת הקבורה ולמה סנתן לו שכם מזולתה לכן נתן טעם מפני שכשכם נפרצה הערוה לפת טעם גדול יש לזה כי זו היא שלקחה מיד האמורי בחרבו וכקשתו מזולתה ;

יא הכבורה סיטלו בניו שני חלקי' ושכם לשון חלק כמו תחלקה שכם • ולעבדו שכם אחד וכדפירוש רש"י בחומש •

ויש למימר לעניל פרשה פ"ב קתמר דחוקן נכור לבחלה ומיהו סוגיא דגמר' דיוסף נכור לבחלה ליטול פי שנים • ועיין בפרש' בחומש כף' ועתה שני בניך הנולדים לך וגו' לי הם וגו' • וכפי' הרמב"ן ז"ל ;

לבושו של אדם הראשון דכתיב ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור ויהי חסובים כדתמר לעיל פ"כ חלקים בגפורן ונתן בתרגלית ומרגלית ומכרסם לקחו מבמרות הרקיע ונתנו ליעקב ויעקב נתנו לעשו ויעקב לקחו מידו כדתי' בתרגום ירושלמי ;

זה עשו תימה כי נתינת הכבורה ליוסף ליטול פי שנים היכי מחלק עשו כי כל התרך נתונה ליעקב ואין לעשו חלק כה לת חלק בכורה ולת חלק בשיטות • ואם כן מה תיכפת לן שיהיו יעקב בכור או' פשוט ויש' תומר דלת קתי תסר לקחתי מיד האמורי לפי זה לת תלת תלבושו של אדם הת' סרש"י בחומש לת הזכיר תלת הכבורה ופי' מיד האמורי מיד עשו • ומתת"ל דתסר לקחתי לענין הכבורה לת תתת תלת לפירושת בעלמת כלו' שכשכם הנזכר היתו בענין השכם שתהיה לי תסר לקחתי מחתי דהיתו בכורה ;

שעשה מעשה תמורי כתב הרש"ם ז"ל ומה שהוכרכו לפי' מיד התמורי זה עשו ונקרת תמורי על שעושה מעשה תמורי או מיד שכם כן תמור ונקרת תמורי לחוי בכלל תמורי ולת מיד התמורי ממש כו' עד סוף הדבור והם דברים פשוטים ;

במצות וכמעשים טובים כי תלו הם תרכם וקשתם של נדיקים כתומרו רוממות תל בגרונם וחרב פיפיות בידם כי לת בתרכם ירשו תרץ • ותעפ"י שהכבורה לקחה בלחם וגזיל עדשים לת היה זה תלת לפתום פי עשו תבל עיקרה מה שהסכים ה' בזה כדלעיל פס"ג וזה לת היה תלת בזכותו ;

יב שכם ודאי שניתנה לו וקבר בה • ופי' שכם תחד על תחיך שכם שהיה תלק יתירה לך על תחיך ויתסר מהכתוב תלת חלק כדכתיב הרש"ם על דברי רש"י ;

יג ואני תמורי היה והלה חוי היה כדכתיב שכם בן חמור החוי ועם תחוי ותלת עם התמורי כדכתיב וכנען ילד את צידן בכורו ואת חת ואת סיכוסי ואת התמורי וגו' אתר תחוי וגו' וכל אתר היה לעם לעצמו וכן נזכר תמיד בז' עממין תחתי והתמורי והחוי וגו' ומתני תלת חוי בכלל תמורי פי' תלת על פי שתמורי סם מיוחד לעם שנתפך מתמורי כן כנען פעמים שנתתר תמורי על כל ז' תומות כדרך העברים כמו כי לת שלם עון התמורי ;

לת תומתו כיד התמורי וזולתה • ותפשר זה להיות התמורי עם גדול שכשם והשתר טפלים תללו ;

לא היה תכיהו יעקב רוצה • כדלעיל פ"ב • וכמדרשות תמרו שנכנסו ס' ועשו תלחמה גדולה והכיהו רש' בסוק זה • וכתב שם הרש"ם שתם פי' כתבי וכקשתי על תרכם של שתעון ולו תפני תלת עשו לותו תדעתו שסרי כעם עליהם על זה • ואין נורך לזה כי תיך יתן טעם לנתינתה ליוסף תפני שלקחוה שתעון ולו בתרכם וקשתם והלת

ג"ת המפרשי'

בתור התלות

כנסחת

מ"ת הכסוקי מזה הטעם רמוזה לחתימין ולוי ולא ליוסף • לא היה מפיטנו כו' הת"ל במנות ובמעשים כדלעיל אלא דניחא לפסטיה כיון דחפסר :

פרשה צח

פרשה צח

א אקרא לאלהים עליון • אקרא לאלהים
עליון בראש השנה • לאל שגמר
עלי ביום הכפורים לירע אי זה לשם ואי זה לגזרה • רבר
אחר אקרא לאלהים • זה אבינו יעקב • לאל
גומר עלי שהסכים הקדוש ברוך הוא עמו ליתן לכל אחר
ואחר לפי מה שהוא • זיקרא אל בניו בחק יושל
את הגורל • נזרלו שהי יום הכפורים • ומה
כל משפטו לירע אי זה לגזרה • רבר
אחר בחק יושל את הגורל זה גזרלן של שבטים • ומה
כל משפטו • שהסכים הקדוש ברוך הוא עמו ליתן לכל אחר
ואחר לפי מה שהוא :

ב ויקרא יעקב אל בניו • רבי יודן ורבי פנחס •
ר' יודן אמר ויקרא יעקב לאל להיות עם בניו •
רבי פנחס אמר וימנו לבניו • ויאמר האספו •
רבי אבון עשאו אפוטרופוס על בניו • האספו מארץ מצרים והקבצו לרעמסס •
מעשרת השבטים והקבצו לשבט יהודה ובנימין • צוה
אותן להיות נותנין בשבט יהודה ובנימין בבבוד • רבי
אחא אמר השהרו השמר א ויאספו על ירושלם וישהרו
את הלשכות • ורבנן אמרי צוה אותן על המחלוקת
אמר להון ההין כולכן אסיפה אחת הרא הוא רכתיב
ואחת בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ונותר ולבני
ישראל חבריו כתיב נעשו בני ישראל אחרי אחת
התקינו עצמן לגאולה מה כתיב אחריו ועשיתי אתכם לגוי
אחד וגו' :

ג את

נופלים כמקדיש חלה תחת ה' הדגר כי כשהם נרגים לפני ה' נותל מ"ת החכרשי
ה' טולה כיומן כדכתיב לעיל :

שהסכים ה' עמו • שחלכד מה שהגורל בחנות ה' היה
עליית כל גורל כשנתח לתת לכל ה' כרחוי לו
ולא על דרך מקרה שהרי אלעזר
היה חומר ברוח הקדש מה שיעלה
בגורל קודש עלותו והגורל היה
מדבר כדלקמן ס"ד כ"ח :

ג ויקרא יעקב לאל • מפני
שלא יתכן שיברך
יעקב אבינו שיקבלו מה שיהיה
עמו ובדכתיב לעיל • וכ"ם מכיון תנחומא
דה' הסכים בברכותיו לכן נ"ל
שקדם תת ה' וגרמז בויקרא יעקב
אל בניו שפי' ויקרא תפלה כתו
מקרא אלהים עליון ואל כסנ"ל
כמו בגר"י • ויר' מקרא ותפלל
לה' שיהיה עם בניו • ור' פנחס פי' דברי אלוף ע"ז
לשון זמון כמו קרמן לו וייחכל
לחם • ויקרא לכל בני המלך •
והטעם כי ה' נעבר מעלם כת"ם
עברת שהיה לכם • וכאמר תת
קרבני לחתי • או הענין שהיה
ה' מוכן ומזומן לשמוע בקולם
והוא מגז' הקרא כח לפני היום • תנחומא
וכ"ע מה כין ר' יודן ור' פנחס ורי דברי אלוף
מכין לפי הענין • וי"ל שר' דבר ופ"ז
בכחי הלמוד והשיברם שיהיה ה'
עמהם להדריכם כדרכיו • והת'
שיהיה עם בניו ע"ה ותכובי תהיה
כמוך והורתיך • וכי ה' מלהיגו
עמנו וגו' להטות לבבנו מליו וגו'
ור"פ דבר בענין הכבוד שיתפרש
כי עם ה' נקרא עלינו וזוכן
בתוכנו כהעבר כלחמס • ור"מ דבר בכחי ההשגחה בגדרי חיתם
כחפטרופוס היתומים :

וע"ל שר"ו רגה שיהיה ה' עמהם להשגיח בהם ולשמוע
בחפלתם • ור"פ הוסיף שיהיה ה' מזומן תיד
לשמוע בקולם על דרך והיה טרם יקראו • ור"מ הוסיף
שחפילו בזמן שחינם הגונים ואינם קורחים אותו יהיה ה' מרחמם
כחפטרופוס היתומים שחספק להם גרכיהם בקטנותן שחינן
יודעים למחל :

האספו מאין מגרים • מעם דק"ל מה כ"ל האספו
והקבצו דאכ שני דברים האספו מאין מגרים
והקבצו כו' ותע"ג דלא מייתר אלא אחד מנהון דרים תדויהו דמאכ
לדרשא תידך נמי לדרשא על"ם כפ' הפועלים נבי רך וטוב ורבי
אחת ורבנן לית להו דרשי אלא אחד דמייתר ותע"ג דהקבצו הוא דמייתר
דכתיב כתר האספו ניחא ליה לרבי אחת למדרש האספו לטהרם
דומיא דויאספו על ירושלם ולית להקבצו אלא אחד שכאן אחי לבי גבי
טהרה ומשפחה לא מייתי לן הקבצו • ומיהו רבנן מהקבצו דרשי
אלא מעם דר אחת נקט אחיפה לא קפדי אימא נמי ונקטי הכי
כיון דת"ת מתרבי תורת דקרחי :

האספו מת"ל לפי שהיו מפוזרים בארץ מגרים ונותן לוס
שיאספו יחדו לרעמסס כדי שיעלו כלם יחד כיל
דמה וכת"ם ויאספו בני ישראל מרעמסס סכותה :

האספו מי השבטים כלו שי השבטים הגולים בארץ
מרחקים יבואו לשוכה למקום יהודה ובנימין
ויהיו לאחדים ומשם יעלו יחדו לאלחתת התציח וזה יהיה לעתיד
כ"ה • ומעמי שאמר בערכין פ' המוכר סיורים בחוכר י'
השבטים בכר פרט"י כפ' חלק נבי י' השבטים אין עתידין לחזור
דמקבלין החזיר ולא כלן :

צוה מוחין לא הבנתי מהי תיתי שלא יהנגו כהם בכוד •
ועוד מכ"ל שנוחה זו היא מפני הכבוד :

הטהרן מעבירות או מטומאת ע"ת על דרך הסירו את הכ"ר ויאספו
אלהי הנכר והטהרו : על ירושלם • כתנחומא יליף מפסנר שבעת ימים ואחר תאסף •
ולפי מדרש זה לא נבי למילף מטהרת מצורע אלא מטהרת
כל

מ"ת הכסוקי מזה הטעם רמוזה לחתימין ולוי ולא ליוסף • לא היה מפיטנו כו'
הת"ל במנות ובמעשים כדלעיל אלא דניחא לפסטיה כיון דחפסר :

פרשה צח

א אקרא לאלהים עליון
מסוס דלכחורה
מסחע שסמך יעקב על שכחו פלים נו
בברכותיו שלא חש להתפלל לה'
מחלה שיהיה עמו בברכותיו
וכת"ם יגחק ואכרכה לכני ה' •
וכן מסה הקדים ה' מסיני כח נגו'
וזהו שחכתו בליו כתנחומו שחמר
חמר לו הכ"ם לכניך חתה קורא
ולי אין לחתה קורא שכן יעשיס מכלי יו
לומר ולא לחותי קרחת יעקב לכן
הקדים כחמרם הזה מקרא זה
לומר שיעקב מחלה קרא לה'
שיסכים עמו וסמך הענין לחתי
קרא ויכתיב לחקרא לאלהים עליון
כדחסרת ותחול ורמז קריחת ה'
בויקרא יעקב חל כניו כדר"י ור'
פנחס דבסמוך :

ב ויקרא יעקב אל בניו • רבי יודן ורבי פנחס •
ר' יודן אמר ויקרא יעקב לאל להיות עם בניו •
רבי פנחס אמר וימנו לבניו • ויאמר האספו •
רבי אבון עשאו אפוטרופוס על בניו • האספו מארץ מצרים והקבצו לרעמסס •
מעשרת השבטים והקבצו לשבט יהודה ובנימין • צוה
אותן להיות נותנין בשבט יהודה ובנימין בבבוד • רבי
אחא אמר השהרו השמר א ויאספו על ירושלם וישהרו
את הלשכות • ורבנן אמרי צוה אותן על המחלוקת
אמר להון ההין כולכן אסיפה אחת הרא הוא רכתיב
ואחת בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ונותר ולבני
ישראל חבריו כתיב נעשו בני ישראל אחרי אחת
התקינו עצמן לגאולה מה כתיב אחריו ועשיתי אתכם לגוי
אחד וגו' :

ג את

בחנות ה' היה עליית כל גורל כשנתח לתת לכל ה' כרחוי לו
ולא על דרך מקרה שהרי אלעזר
היה חומר ברוח הקדש מה שיעלה
בגורל קודש עלותו והגורל היה
מדבר כדלקמן ס"ד כ"ח :

ג ויקרא יעקב לאל • מפני
שלא יתכן שיברך
יעקב אבינו שיקבלו מה שיהיה
עמו ובדכתיב לעיל • וכ"ם מכיון תנחומא
דה' הסכים בברכותיו לכן נ"ל
שקדם תת ה' וגרמז בויקרא יעקב
אל בניו שפי' ויקרא תפלה כתו
מקרא אלהים עליון ואל כסנ"ל
כמו בגר"י • ויר' מקרא ותפלל
לה' שיהיה עם בניו • ור' פנחס פי' דברי אלוף ע"ז
לשון זמון כמו קרמן לו וייחכל
לחם • ויקרא לכל בני המלך •
והטעם כי ה' נעבר מעלם כת"ם
עברת שהיה לכם • וכאמר תת
קרבני לחתי • או הענין שהיה
ה' מוכן ומזומן לשמוע בקולם
והוא מגז' הקרא כח לפני היום • תנחומא
וכ"ע מה כין ר' יודן ור' פנחס ורי דברי אלוף
מכין לפי הענין • וי"ל שר' דבר ופ"ז
בכחי הלמוד והשיברם שיהיה ה'
עמהם להדריכם כדרכיו • והת'
שיהיה עם בניו ע"ה ותכובי תהיה
כמוך והורתיך • וכי ה' מלהיגו
עמנו וגו' להטות לבבנו מליו וגו'
ור"פ דבר בענין הכבוד שיתפרש
כי עם ה' נקרא עלינו וזוכן
בתוכנו כהעבר כלחמס • ור"מ דבר בכחי ההשגחה בגדרי חיתם
כחפטרופוס היתומים :

וע"ל שר"ו רגה שיהיה ה' עמהם להשגיח בהם ולשמוע
בחפלתם • ור"פ הוסיף שיהיה ה' מזומן תיד
לשמוע בקולם על דרך והיה טרם יקראו • ור"מ הוסיף
שחפילו בזמן שחינם הגונים ואינם קורחים אותו יהיה ה' מרחמם
כחפטרופוס היתומים שחספק להם גרכיהם בקטנותן שחינן
יודעים למחל :

האספו מאין מגרים • מעם דק"ל מה כ"ל האספו
והקבצו דאכ שני דברים האספו מאין מגרים
והקבצו כו' ותע"ג דלא מייתר אלא אחד מנהון דרים תדויהו דמאכ
לדרשא תידך נמי לדרשא על"ם כפ' הפועלים נבי רך וטוב ורבי
אחת ורבנן לית להו דרשי אלא אחד דמייתר ותע"ג דהקבצו הוא דמייתר
דכתיב כתר האספו ניחא ליה לרבי אחת למדרש האספו לטהרם
דומיא דויאספו על ירושלם ולית להקבצו אלא אחד שכאן אחי לבי גבי
טהרה ומשפחה לא מייתי לן הקבצו • ומיהו רבנן מהקבצו דרשי
אלא מעם דר אחת נקט אחיפה לא קפדי אימא נמי ונקטי הכי
כיון דת"ת מתרבי תורת דקרחי :

האספו מת"ל לפי שהיו מפוזרים בארץ מגרים ונותן לוס
שיאספו יחדו לרעמסס כדי שיעלו כלם יחד כיל
דמה וכת"ם ויאספו בני ישראל מרעמסס סכותה :

האספו מי השבטים כלו שי השבטים הגולים בארץ
מרחקים יבואו לשוכה למקום יהודה ובנימין
ויהיו לאחדים ומשם יעלו יחדו לאלחתת התציח וזה יהיה לעתיד
כ"ה • ומעמי שאמר בערכין פ' המוכר סיורים בחוכר י'
השבטים בכר פרט"י כפ' חלק נבי י' השבטים אין עתידין לחזור
דמקבלין החזיר ולא כלן :

צוה מוחין לא הבנתי מהי תיתי שלא יהנגו כהם בכוד •
ועוד מכ"ל שנוחה זו היא מפני הכבוד :

הטהרן מעבירות או מטומאת ע"ת על דרך הסירו את הכ"ר ויאספו
אלהי הנכר והטהרו : על ירושלם • כתנחומא יליף מפסנר שבעת ימים ואחר תאסף •
ולפי מדרש זה לא נבי למילף מטהרת מצורע אלא מטהרת
כל

ת"ת המפרשי' על טומאה וס"ג הכא הת"ל ויחספו בני המעורים ויטהרו בהבנים והלוים ויטהרו את העם :

הברו כתיב לומר שהיו כלם כהים ת' ומף על גב דמדכתיב סיקה כ' העניים והיו אחד מהן מעני סיהיו לאחד היכו שלש יחנו לכ' ממלכות כמו שהיו מחלה יהודה ואפרים . אלא היה אפשר בין היחידי שנאמר ותחרו כורך העולם ומדכתיב חברו משמע שיהיו כלם כהנים כהים אחד :

ההקינו עשמן לגאולה . והכא כתי ה"ק ס"ת מחספו ואגיד לכם את אשר יקרה מחר מתכם בתחרית הימים שעל ידי החסיפה יזכו לגאולה שבאחרית הימים :

מפלת גוג . ר' יוחנן ור' חמר כו' ורבנן חמר כו' .

ירושל' פ' חלק תענית פרק כתב הר"ם ז"ל ולפ"ז יתעתי מי שהכריחם לומר זה ולמה לא יהיה ואגידה לכם את אשר יקרה מתכם על הדברים העתידי' לפה לכל שבט ושבט והוא מה שפתוב ותחת אשר דבר להם תכיה' ויהיה פי ויברך אותם וגם כירך אותם ואולי קבלה היתה בידם ע"כ .

ואני תמיה כי מתחר שכתוב בתחרית הימים לא אפשר שיאמר על הדברים העתידים לפה לכל שבט ושבט כי כל אלו הדברים בפי פשוטן נתקיימו מיד בכותם לארץ ואין הזמן שעבר עד עתה נקרא בתחרית הימים :

מפלת גוג . יש לעיין מפין לחשכחן דכתיב בתחרית הימים הכא ובכפין כ"ה ת"ס דנקט תר מפלת גוג ומר פנין כ"ה ולא תיפכא . ועוד דיתמת לתרוייהו דכל מה שיהיה בתחרית הימים הרחה להם . ועוד ת"ס מפלת גוג סהרחה להם למר ובכפין כ"ה למר טפי מסחר מילי . ויש לומר דלר' שימון בי אחר יקרה חתכם לשון חקר' וכרם כמו וקרחת חתכם הרעה והיינו גוג ומגוג על ישראל לשלול שלל ולבוז בז והודיעם זה יעקב לבניו שלא ירחו רע שבידם יפלו . ולר' פרידם אחר יקרה לשון קריחה והבזזה והיינו כ"ה שעל ידי יקרחו כל בית ישראל ויחפלטו לבות חפלט כאומר לכו ונעלה כו' אל בית אלהי יעקב והודיעם זה לפי שהוא הכבוד הנפלא וההפלחה הגדולה המקוה כדי לכבדם בטובה . אי נמי לפי שיעקב הוא בנגד בחינת הג' שעל כן נקראו בית כמה אחתר בפסחים אחרם נקראו בית יעקב קראו בית לכן יודיע לבניו מה יזכו בגלוי :

מפלה גוג . ותרתי קאמר החסיפו ואגידה ונומר והכתוב קצר כזה וסמך על מה שנאמר בתחרית הימים . וס"ג הקבלו ושמעו ויהיו רשומין בכתבי :

לגלות לשם הקץ שבדיקים היו וכטוח בשם שחע"ם שהוא לעולם יסיים לה יסובו מחברים' . ומ"ת נתכסה ממנו כדי שלא יודע לבחים אחריהם ורבים יתיאשו חלו ידעו שהוא לעתים רחוקות . וכתב הר' ס"ע ז"ל ס"ט בפ"ו שים נתכסה שלין עובדים לפ"ת חלה לתקות הגואל ואם ידעו ארחוק מהם ישמעו בין הגוים :

נגלה לשם הקץ . הא פליגא דשמואל דאמר טוב מזמור ט' דגרסי' בשם כי יום נקם בלבי לבא לפרוע לא גלי פומא למלחן גלי . וכן אל' ר' יוחנן לאחר בלבי גליתי לאחרי לא גליתי כדאיתא בפ' חלק . ופרש"י שלא הוציאתי דבר מפי שיהיו אחרי יכולין לשמוע לגבל בלבי היה טמון סדבר ומי שבר כרם' כל דאחר שהם בלבי גליתי למלאכי השרת לא גליתי אחם שנדולים ממלאכי השרת אחר שגלה להם כמו בלבו :

ואתה דניאל סתום וחתום שגגלה לו מדמוזר ליה שלא יגלה ומדכתיב כתר הכי ואני אשמעתי ולא הבין . ויאמר לך דניאל כי סתומי' וחתומי' הדברים עד עת קץ שתעיין שנתכסה ממנו ול' שעבר זמן הגלותו לכשיון

ת"ת הפסוקי' וכאחר המלות

חף על פי שבני דברים כתובים זה אחר זה אחם לא כן אחם צורך להוסירו שלא יגלה . אבל ק' בשלחת יעקב נתכסה ממנו לפי שרצה לגאולתו לבניו אבל לדניאל לאחם נתכסה ממנו שלא יכסה דבר מבניו שהוא :

מלכות שבא ללחת לא"י ונתכסה ממנו רחם לא כן פתח בהגדת יחזקאל לה אחר יקרא אחכם אחרית הימים ומשיב ברחובן בכורי אחם . והלא אין זה מיכה ד הגדת אם שיהיה באחרית הימים אלא שנתכסה ממנו שתחיל לומר דברים אחרי' :

נשל לאוהבו של מלך . אין משל זה מדברי דניאל אלא מדברי ר' יהנן דלפי משל זה לא נתכסה ממנו קץ אלא מפחד המלך וכוסתו שלא יתבר וכו' דה"ג שתרי ר"ת משל :

בואו ואגיד לכם מסטורין של מלך . לפי המשל הזה נר' שגלוי קץ כהולך רכיל מגלה סוד בלתי יכר הגלותו בעיני המלך ולכן בהביטו פני המלך נזור לחזור מפני היר"ת או הכופס . וכמדרש תנחומא לחזר שהכיחוהו ואמר לו שלא רכיל מגלה סוד ויש לתמוה מאי שנ"ל דיעקב לגלות מה שהיה רחוי . ועוד מה נתחדש ביעקב בהביטו של הקב"ה וכי בלאו הכי לא ידע שבכל מקום עיני ה' והיו רואים למשל שחשב החים הסוף שהיו ראויים לגלות לו ויותר ק' לפי מה שמשמיענו בתנחומא לעבד שקרא לבניו לעשיתן בני חורין ולמר לפה היכן דייתיקי שלהן והחוכי שלהן . כי זה מרד גדול במלך לעשות בני חורין שלא מדעתו . ועוד היאך יהיו בני חורין בני יעקב בידיעת הקץ . ויש לומר שלהיות יעקב מחזיק את בניהם לגדיקים גמורים רצה לגלות להם הקץ שמתוך זה יהיה שכרם מרובה שידעו הקץ רחוק ובכ"ו לא יסורו מחור מעבודת ה' אלא שלא רצה ה' . מפני הבחים שחריהם כי יש בניהם לא יחמין כם כהכתיב ולזה המשילו לאוהב המלך שחבקש לגלות סודו לבניו בחיותו מוחזק בעיניו ליסר ובחמין שחעוך כך יהיה חהוב למלך בעמוד בסודו ואינו מגלה אבל כשהסכל בחלך הכיר מעין ריסי עיניו שאינו חפץ בגלוי הסוד כי אינו מחמין בבנו וכן יעקב לא חבק עם יקפיד בדבר וכשחגלה לו הסכיכה בעת הכיר כי למען יחנע מהגלוח בה החלהים וזו היא כוונת התנחומא ביותר ויוה כי העבד שהיה יודע היכן דייתיקי והחוכי שלו פירש שטר המתכה או המכר שכו נקנה לבעליו היו בידו לחחת לחירות בשיחשיל השטר וחחכם שבני נחחנותו והיותו עובד חחכה לא היה יוכל חפני וכשבא לחת להיותו חחיין בבניו גם כן רצה לגלות להם זה כדי שיהיו עובדים חחכה ו"ש שרנה לעשותם בני חורין כלומר שיהיה בידם להיות בני חורין חבל המלך לא החמין בהם ולא רצה שידעו היכן השטר שחת ינהו לחירות וכן ידיעת הקץ היה שכה שחהיה עבודתם חחכה חבל שבפי העולה כלם יש לפרוק עול מלכות שחים בהתרחק ישועתם :

הון זהירין . ו"ת ושמעו אל ישראל חביכם וכדרכי יודן למ' בסמוך ושמעו לאל :

ורבנן חמרי כך היתה וגומר כדי ליכב נר' ויש לומר דקחמר את אשר יקרא חתכם רחובן בכורי חתם . רמז לחתם שקרא והתפללה על עדת קרח שעיקר' רחן והכירם ואחן כן פלח בני רחובן והתפללה עליהם . וטעם תפלתה עליהם אבל תפלתה על שמואל לפי שמואל מבני קרח והיו שבעבורו יזכה קרח לבניהם . ת"ק דס' מחיה ומחיה הזכרה הוא לא לשון תפלה . ושמע מפני שהזכרת הצדיקים חביבה תפלה . וכמה שאמר בחם' מעיבה בתפלת רבי חייא ובניו שבאמר' מביב סרוח בעיב זיקא וכמוריך הנפש חתי מיטרא . ובבי אמר בפ' סדר תעניו' סיבי דמי שבחן על עבור אחר מביב הרוח ובביב זיקא :

ד נכאן סהיו מפוזרים דתדמ' ואמר הקבה מסמע סלה נתסבו מעכמן חלה על ידי מלאך או רוח הקדש שנוסמה כהם להיותם נתסבים כסעם קלה עם היותם מפוזרים בארץ מגרים :

ועל דרך ברם יש לומר סמכח היתור דורש סהקבוץ הב' הוא בעניין הדעות והסברו שהיו מחולקים כדעותיהם כמו זה שברוח בדרך החכמים ועפ"י אור השכל שנגה עליהם בלמודו של יעקב אמר לבם שמעו אל ישראל אביכם כדי שיתאחדו תחת כלל אחד הורה זקן ויתבן שפזור היה בחכמה כל אחד שהוא החביב מזולתו לבדו כו השביבה והאחר יהיו בקליפות כמו שהיה העניין בבני מברסם ויבחר אבל כמעמד זה נודע שמטתו שלימה וכמה שאמר בשמוך כסא סמין בלבך מחלוקת על הקדוש ברוך הוא וזהו כעוסן להיות לעם אחד ולפי שהשפעת החכמה והלמוד מלאכה אב פעם אחת בדרך החכמה שהשכל הפועל מוכיח השכל המוסמן וכח אל הפועל וגם בדרך נבואה שהוא למעלה מהשפעת השכל הפועל נחלקו ר' כור' ת' דאר שבר שהלמו' מהמין הראשון שיעקב מיוחד והבין שהכלם לקבל אור השכל הפועל ח"ו מלאך ירד וכיעקן ואור שבר שלמוד זה היה מהבנואה המושפעת על יעקב ולו"ת שבעוסן ברוח הקדש :

שמעו לכל ישראל אביכם דהם לא כן אמרו ליהושע ולא"ל להזכיר שמו מכל השנה ניחם שהזכיר שמו לומר אנכ לומרחיק שה' בקרה אלהי ישראל ופקד ניחם מיחד שמו על החיים אפשר שעל העתיד קאמר ות"ר פ' לא ניחם ליה דהא"ל שמעו לאלהי עולם פי' אל ישראל אביכם ופי' בהשכמן שהעדיפו בזכיר שמו נשי לוקח הזהב אמרתי קחו מם עבדי מדוכיב וכדמייתי לעיל פ"ה אביכה דאביכם למדרש דרשי ועוד דשמעו שמעו למה ליה אלא חד לגופיה וחד שמעו לחל :

שמעו לכל ויהיה אל בדרש פעמים מוסך עצמו ואחר עמו וה"ה בדרש בסנ' ול"ה בדרש בכור"י :

אביכם כוחה עולמות שכוכותו בכרת העולם וכמה שאמר על הדן דין אמת למאמרו וזולתו שבעשים מוסף להק"בה במעשה בראשית ועיין בת"ש בת"ח והייתם כחלבים יוכרי עולמו' :

ויהלך עולמות דכתיב יבב נבולות עמים שכתן לכל אומה חלקה וכן יעקב מחלק לכל בניו חלק העולם ומחלק עולמות ליעבן קלילה ועניני חלק העולם ולא ליטול שררה לעצמו קאמר אלא להשגחיהם כמעשיהו שלא יספקו בקיומן :

אנכי להם אל ישראל שכשמים אביכם וה"ם ושמעו אל ישראל שכשמים הוא אביכם ואין זולתו :

נכאן זכו ישראל לק"ם ק' שק"ם היה ממנות עשה ומה זכות כריך לזכות בזה אלא ה' נתנה לנו לזכותנו כמלותיו כמו שזיכנו בכל המנות וי"ל דעל לשון שמע יסר קאמר שהוא ככוד ליסרו אל שבוכר שמם בקבלת עול מלכות שמים וכן הוא' ה' אלהינו שהוא לומר שעל שכללנו זה אמרו ליעקב בשעה שאמר לבניו הקהלו וקאמר שעל שכללנו זה אמרו ליעקב בשעה שאמר הקהלו הזה תמיד לומר שמע ישראל מתשבת המפלה כדאמר בסמוך ות"ת פשוטו שמע אומה ישראל :

ועיל סלהיות ק"ם להזכיר שברטי הלל היה די בפרשיה ולזכרונם בין עיניכם די בתפילין ומזוזות וכיונת מהמלות אלו הקריאה וכל שכן תמידים פעמים בכל יום זה היה כזכות יעקב כי הוא בחזקה סיהיו בניו מברסמים אומנת בפה לתוספת זכרון ועוד שכשני הפרשיות יש בו תועלת לחקוי הלב כדכתיב בעניין התפלה ולכן אמרו לו שמע ישראל כלומר ידענו שכוכותך סיהיה בשמע עניין זה בפינו ולכן שמע

ושמח כוש וכן אמר בספרי אמר לו הקדוש כרוך הוא ליעקב הרי שהיית מתחוה כל ימיך כניך מבזיונים ומשרשים וקורין ק"ם מכאן אמר הקודש לא שמע ולא השמיע לאחרו לא ינחה ומה נחה לפ"ז ת"ש כשמוך שמע ישראל מתשבת המכללה אותו דבר שנזיתנו כו' כנר שיעל יעקב כשמיעה זו כי בן חוה :

שבא יש בלבבכם מחלוקת ק' מי שכניסו לפתוח פיו לעטן וכשלמת בפרק שבעבו קאמר שבשעה שלקח משנו שכיעה הוא שאמר שמע יש בפועל בזרעו שלכל הבא מעמע שקרוים לבתחלה לומר להם כך ויש לומר שחפני שכבר הרגיש נרת השעבוד שהתחילו לשעבדם כדלעיל' בכ"ו לכן פחד יעקב בן יעבור עליהם מחשבה רעה להרהר אחר מדות ה' שעבר בשלוה והם מוכיחים לשעבוד מן שלא יחשבו שיוסף הוא הנבחר מהאחים כתו' ויבח ויעקב לבדם כי הוא הפלים והוא שניתן לו שבשם ה' עליהם לבן קרחים שיגלו לו מם יש להם פתחון פה כנגד מדותיו' כי הוא כדאי להשיב להם על טענותיהם ועכו ואתרו

ס"ה ן ג"ם כפ' ו

סחין בלבם הרהור כנגדו של ה' שנקרא אחד כי זהו השם שבו ייחוד מכל וולתו הוא אלהיהם :

ויתבן שפחדתו של יעקב בן ינתנתו בחדותו של מקום מגר רחוקה השעבוד הבה להם והבלחת עשו לו הבלחת יוסף מוולתו כי טענות האומרים בשעות הוא מפני רחוקה חלוף מקרי האנשים בטוב וברע כאומר שפועל הטובות וולת פועל הרעות ולו"ת שפחדים בלבבכם מחלוקת על הב"ה כלומר אם מוכשים ענין מחלוקת ושניות בהלהות ולזה השיבו שמחזקתם ה' אחד וכתי' מפתחי הקבה ושמעו כני יעקב אמר להם אני מתירא שמא תשתחוו לע"ז לפי שאתם בנים של ד' מיתות אמרו לו אין אנו אומר להשפחות לבית אחיהם אלא לבית הבחר בהם שאתה אחד ושוכח כך אין אנו עובדין אלא לאחד הב"ה אף אתה בלבנו ונומר ושדבר תמוה כי לאחר יאמר מהיות שכי ל' מיתות שיעבדו פ"ת ואולי רמזו לזה שבאתני שיהיה ח' מהן נבחר והשם קליפו שיהי' נבחר בנה של רחל שהיה עיקרם של בית אחר שנבחר יעקב הגבירה ובדאי יאמתלו ובני קטורה :

אף הוא פיוס בשפתיו כלומר אף על פי שהוא ודאי נדיק בחזוקתו הוצרך לפ' בשפתיו אם שבלבו אחו שפיוס בדי שלא יהא יוצא מבללם ובדרך אחר בחזר ברכו את ה' שב"ל נם הוא ברוך ה' המצורך שלא יהא כיונה מן הכלל ולפי ת"ש לעיל אחות יעקב הוצאת בניו זה בשם כי לב חכם יבביל פיהו ניחם שפי שנם הוא רשה לעצמו תוספת טוהר בבטוי שפתים יסוד החזוקה ק"ת ט' ללמוד זה כי לב נם הוא ה' לאחד לו אחת הדב וכיונה ובספרי מסמע ללמוד זה שפת והודאה לה' על שלא יפתחו פסולת וכן פרשם ס"ט ן"ם ט' בדרשתיו שלהיות בבוד לאב שבנים הבונים שפת לה' על הבבוד אבל ללמוד מנדה זו בר' שהוא קיום החזוקה אחר בניו ה' לאחד ותפשר דתרגיזו אחנבו כתחר זה ויבבן אחפני שאחר ה' שלהיהו שנראה אחלהיהו תלוי בהם הסיב כי שם בבוד אלבותו לעולם ועד בין קודם שנברא העולם בין אחר בך והוא ע"ד ה' מלך עולם ועד אבדו גויים אחרצו פירש בשפתיו הא אחמר דאליעזר אחה דאחר לקחן בם ה' פ"ב דאחרי בלאחיהם ושעמת דהשיה חסוס דאחן אחרינן לה בלאחיהם והך חגרה שבירה ליה אחפני אחשה לא אחרה אחקיבו שיאחרו אותו בחשאי כדאי' בפ' אחקוס שבחנו :

משבימים לעיל ואחר זה לומר דאלמלא כן לא היה נרוך אלא ביום בחפילין וביבה :

ואומרים שמע ישראל ' אין לספק דשמע ישראל דברי

מ"ע ממרשי' מרע"ה ליזרחאל כדכתיב בתריה ואהבת את ה' ונומר וסיים הלכריס המלה ונו' חלף מיכו כני יעקב אמרו בסוף זה ונקט מסס ליסנהו:

מימרת המכפלה • כפ' מי שמתו מיכח פלוגת' לי מתי ידעי כמילי דהתי עלמח מו לא ידעי ונרחס דהך מנדס סבירח ליה כמ"ד ידעי ושל כן יגל יעקב כשמועס זו:

מימרת המכפלה הזכיר מקומו לומר שעם מיומו בגדור החיים אח ס' מלהיו ים לו מדע והשכל בעניני העולם הזה כחלו הוח בגוף ונפש

פחומח **מימרת** המכפלה כי זה דרך הנדיקים שנופס קדום שים התיחלו לנפש עם הגוף נקבר וכעניין רביכו שזכרתי לעיל פל"ח סי' כ' • והוח סוד המלכוס המכוחר ליודעים חן • וכדכתי' לעיל פל"ח סי' כ' בד"ה מחון שמועה:

ס דבר לשבח ותף על גב דפחז כחיס ע"ב קנכוח הוח הכי קחמר חחה רחוי לכבוד' ומ"מ הפסדת חוחה מפני פחוחך:

את בכור ועשו בכור • מסוס דק"ל חה ג"ל חחה ברחובן טפי מפחר שבטיס הח פשיטח דבהדי מפחעי מכיון שהזכירו בשמו ותף מפני שהכר עמו לנכח היח נוסף חיקבי לן מ"ח שחחר דמפחעי בהדיה לנכח לכ"ח דחחה לחיחר חחה בכור מיוחד ולח בחחר וכן דרשו כמדרש חבכיר בכורי חחה לך בחח הבכורה שחר בכורות גזלינס ולפי חה שחחר לנגלין יש לומר דהכי קחמר רחובן בכורי חחה בחמיס וכי חחה רחוי לבכורה כמותו והח דכתי' ביהודה חחה יודוך חחיך הח דדרשי ליה לקנין כיון שהחו חוחו שהוח מקנהן:

את מוכח מוטב כדלעיל פס"ה: **ואת** וילך רחובן בימי קניר חטיס דחחה לחשמעי' שהיה בשחר בני הגזל כדלעיל פע"ב:

ואת וילך רחובן • ועניין הבכורה חצל זה לפי שהבכור על הרוב לו זרוע עם גבורה שהוח רחשית חון וכיון דקחמר כחי ורח חית חוני • וכשהוח רשע בכח ידו גוחל וחומס:

אלו זקני המלחמה נרשינן • ופי' זקני גבורים כמו זקיני לבניהם דמ' מסוח מלחמה • וילפי' במדרש מבכיר שגבורי המלחמה היו מרחובן מדכתיב ביהושע ויעברו בני רחובן ובני גד וחצי שבט המנשה חמרבעי' חלף חלוטי הבכח עברו לפני ה' למלחמה:

אלו זקני המלחמ' לפי שהזכיר הבכור' על הגבורה הזכיר מה שנלחמו מעיו יהיו כמוהו:

ופני מריח פניהם והיינו יתר עז כי אף עז מחרי' חבל ק' דפני מריח פניהם ככבי גד הוח דכתי' • ושמח שבי אף יתר עז ברחובן יותר גבור מהשו דהיינו גד דבני רחובן ובני גד היו חת' חלף חלוטי נבח הע"ל:

לא רחיתי טיפת קרי ועניין הבכור' חצל זה לפי שלהיותו גבור וחזק ממוז הוח יותר מוכן לגלוח בו יגיר הרע:

ואת וילך ויישכב חת בלהה • מקרח כפשוטיה ולח כמחן דחמר בלבל יעקבי מכיו לבד ופלוגת' דתנחי היח בסמוך:

שירוי חילי רחשית חולי דריש חוני חגו' ותקרח שמו בן חוני • וק' היכי קרי ליה תחלת בעבי הח קדמו לו גרח עשו ולבן ודינה • ויש לומר דלח חסיב נער חלח נער של עולם הבח לח של עוה"ז ולפי סיום מסורת בידו שהם יחסר ג' חן הבשבטים ירחה נהיום בגמטר הרכם בחכידת יוסף כח"ם בתכחום' וחוס הענין היח תחלת נסרו רחובן שכשחט בגמטר שתח נסרד

מ"ח הפסוקי' וכחור המלח

יכין שמעע יעקב כן נודעוע ואמר חוי לי שחידע בשולת בכני כו: **הבכורה** היתה שלך • והיכו דקחמר רחובן בכורי חתה ויתר שחת היכו כהוגה כמ"ש ויהי חהרן חת ידיו ויתר עז היכו מלכו כד"ח ויתן עוז למלכו וכדלקמן פכ"ט:

והכהונ' ללוי חף על גב דעד שהוקס המשכן היתה עבודה בבכורות ומהוקס המשכן הוח שעבודה בכהונה כדלעיל פס"ג הכח על העתיד מיירי וכן הח דחמעע לעיל שלחה הודית על שניתן לה שבט כהונה ושבט מלכות היכו שבשתה בבכורה העתיד וכן מה שחמ' בפר"ח שבשולה לוי נחקד לפניה וגוזהו בחתנו היכו מהוס מגיד חרחשית לחחרית • לח שלך היתה הבכורה • נרחס דקחמ' רחובן בכורי חתה בחמיס, וכי חת' בכורי הלח לכחי ורחבי' חוני רחוי יתר שחת ויתר עז ורחשית חוני היכו כן רחל שחחזבתי וכחי כה היו:

לא כרחל הייתי רחוי לחרשן חף על פי שחלו היס כן נ"ב הטיפה שחמנה נוצר רחובן היתה הטיפה שהיתה ניתנת כרחל חכל מקום מחחר שעיקר גוף הולד חוזע החשה טיפת הזכר חינה חלח להעתיד כחסן כנגיהה כמה לחחר הטבעיים • וכן דעתה ז"ל לקמן סימן ג' פרשה י"ד בחלת שגוף רחובן זה היכו הבכור חלח הכולל חוזע רחל:

כחרשם

עבשו חזקה הבכורה לבעליה לחו מ"ה הוח שניטלה חרחובן דהס כן מחי פחז כמיס וגומר ועוד כהדיה כתיב וכחללו יהודי חביו ניתנה בכורתו ליוסף חלח על מה שניתנ' ליוסף חזולתו יהיב טעמח:

ו פחות חטחת זכות • דריש פחז נוטריקון דחחד מל"ב מדות שהתורה נדרשת בהן היח נוטריקון • ויש לומר מ"ט ניחם החטח בתמרים חלו לת"ק ור"י ורחב"י • ויש לומר דת"ק רמיז חיכות החטח מנ' בחיכות • החחד היות כו מהפחיות וקלות הדעת מה חלח יעלם חפילו בחק הגזלנות כי דכר מכוער הוח שיגלה ויש בנף חכיו חפילו בחק הריקים • וכנגד ז"ח פחות שהוח לשון חהירות וקלות דעת כענין שנאמר רקים ופוחזים היכו נחהרים וקלי הדעת כדפי' הרמב"ן • והב' מה שחטח לחכיו שהבעיטו חתרורים במעשה זה ושו"ח חטחת וחנ' סיקר העבירה שהוח הניחוף כחטת חים וזה חמר זכות • ולר' רחמ רוע החטח מנ' בחיכות שנורם זלזל רעתו חבל עצמו • חה' כי הנוסף כופר בהקדוש ברוך הוח כדחיתח בסיחן ל' ס"ט • ושו"ח פרקת עול • והב' מה שחומר החשה על בעלה שהוח מעוות לח יוכל לחקון כדחיתח החם • ועל זה חמר חללת יהודי שנחשרה בלבה מפלות על יהודין • והב' שהגביר יגרו עליו שחעשה חוכן להכעיסו יותר כמו שחחרו ז"ל חשכיהו רעב ועל זה חמר זע ירבך עליך כלומר שהרעיב והרעיד יגרך לגלוח עליך • וחמן דחמר פחז כחלת הסלבת עול זע ירבך כדלקמן פרשה כ"ט הזכיר הבחיכ"ם דרחשונה חשלשה בחיכות חיכות החטח הכ"ל • והזכיר שניס חשלשה בחיכות הגרמת הנז' • ולרחב"י רחו שנעשו בעולם הזה וכעולם הבח:

ועל עולם הבח חמר פשעת על דת שנעשה כעוכר על כל התורה וכחו שחמרו בפ' הנזכר שהנוסף כעוכר על עשרת הדברות • ועל עולם הזה חמר מה שניתנה בכורתו ליוסף והיינו חבת בבכורתך והכוונה ללוי כדלעיל והיינו נעשית זר למתנותיך שהפסיד מתנות כהונה והח דלח נקט מלכות חפשר דלח סבירח ליה שהמלכות היה של רחובן דכשלמת כהונה חשוה דחחלת עבודה היתה בבכורות חבל מלכות מחחלה של יהודה היה כי יהודה

נפר כתחין :

אכירו עד עכשיו ' פי' חמרו חכמי' פרקין מכו למחיצי דלמ ניחת לכו כדרכו הכובר דלכי זה חטמ רחוכן ואיכני סכירה ליה סלמ חטמ כמשכו מעשה לח עלכון מחו מכמ כדכסתוך ' וכן לר"מ המולכי לח חטמ :

זעת חרדת פרח חטמ סכקם לחטות וזע והרד וכירים מן החטה ' ויתכן לפ' זעת חרדת סחחוללו רעדה כחטה ועשה תסוכה ועל ידי כן הסביר חטחמו ממנו :

זעת חרדת דרים פח"ו בסרוס :

כפחזים סנסתברו סוקיין פי' כרעים סעל ידי מהירות תילוחם נסכרו סוקים' וכן לחם על ידי מהירותך חטחת ובכללם ' ובתרגם תכביר גדמית לפוחזים התקפיטים והיח היח :

ויהי כ"ו

ואתה חטחת למים דמס לח כן מם כריך לות' סכחיוחו היחם כמים לי סימור פחז : **הטאר** כמים היגו סכבת זרע :

ויקרבך יהי רחוכן סכוה התכל' עליו כדמי' בפוטה : **והורדה** לך סמחל לך על עוכיך ע' תסוכתו שעשם כ"לעיל פכ"ד ולהך דרסה לח סילכך חמס לקדכו חלמ כי יהי רחוכן כפסוטו : **עשית** לך מקום סל מים כלו עשית תסוכה סכיחס : **לא** ויחרת לך כלום כלומר לח הנחת לך מום יחרון סהפסיד כל מעלותיו בכורס כהוכה וחלבו כללי : **אר** יהי לך ויחרון עון פ' חין לך מום סחרית עון וחודה לטטמיה דס"ל פלמ חטח חלמ סחזר מהחטח כדלעיל :

עירית כודחי סנכנסל בכללה לפסטים דקרי : **היכן** כדומי כלומ' סלמ חטח בכללה חבל פי' עלית מסככי חכיך מסכבו חרחל ללמה ע"י הדודחי' סהביח ועניו זה חנל פחז כמים חל תותר לומר סחף על פי שעלה בדעתו לחטו' חין לו כזה סחרית עון לף על פי שבללב יכולי חכיו וחבבו מבלהה סביחה כוכנתו כחו שסלקו רחל חללה על ידי הדודחים סלמ חטח בדבר ' ' וכתיבוחה נרסינן הכח עלית מסככי חכיך נרחם לשון עליו סחו כחעלה מסככו כי נעתק חרחל ללמה וכולי לו חת יפסכיר חיכו כיין דלקחן פכ"ט קחמר כי עלית מסככי חכיך בפע' סהכחת דודחים כו' נר' סנם זו כוונת סח' דהכח :

משכב חכיך חין כתיב כחן ' וכח דכתיב מסככי חסה ' הח חמר עלה כ' מסככות ים לחשם והקיטן הכתוב :

משכב בלהה ומסכב זלפה פי' סכירה ליה ללמו סכיפה מחם חלמ בלכול יכולין כדלקחן ' והנם בללבלו יכולי בלהה היח סכה נם כן סיכים כן מפטו זלפה סקבחתו לחמר די לחתי סחתה נרס לחחוחה חלמ חף לפפחתם כדחיתה כחם' סכת ' וחטעכה ו' ודחי תדחם נם כן זלפה :

תנינן החסול על הדבר וכו' לח ידעתי מ"ט קחמר דחין כחן לח דין ולח עדות ' וח"ם חפשר שהוח עפיל וכו' ודחי טעמו נכון שבלבל כדה לח היה נוחר הקדוש ברוך הוח סיכיה חן החקלים כי זו היה לו תרפה וכליחם ושנין החסוד לחלכו היכו חסוס דחייבי דחסקר בחילתח ' ושחח יש לומ' שהקלקה כחו עדות שחעידי' סיכיה חלוך העושה לן וחם הוח חסוד לח יחמן עדותו כי חין חפשהו חפסיס כו :

והוא עושה הדבר הוח כלומר לח היה ' חטוח סיכיה חהחקלני חם עושה הדבר הוה כדבי ' ושם חמור לומ' דחפוס דחיכוי לית כפרס עבד הכי כדחמר בחללה חעשה הענבל נקרח ושחרנם ולח חייבי לכיוסופ כי היכי דחיכוי להן כפרס ' ו"ל דסחתי הכח דחיכח חלוך דהוי קלקלה טבי ' ועוד דחפוס עון יהודי חין רחוי לכיים כל זמנו חחר פעשה חעופה נמורה :

ה"ה חטחה נחוכ כדלכיל המעט קחתך לח ליסי :

ניטרה סל בלהה חתוך חהכת רחל היח רוכה להתנחס בבלהה שכחתה :

וקרקל חת טיטוין ומעלה עליו הכחוב כחלו פכב חת בלהה :

ח אן חללת ודחי חחזו לטעמיה דס"ל כי עלית בפסוטו כדלעיל : **ערה** חהטחתך ' פי' ס' סלך סכיכתו סעלה על יניכי כדפרס"י בחומש חפני הטחתך ' ולר"ח סחודעי פירוש נסחלך חתת לך חתנות כהוכה וכבור ' וחלבות שנסחלקו ונחנו כדלעיל ' והיחי חלת עלה חשכחת לפיכים ' וים לפ' דקדכי עלה דבור לנבח כחו עלה ' וכי' לר"ח ור"י חללת יכולי ולבן עלה חחטחתך כלומ' סוב כתסוכה ' ולר"ח חמודעי פירוש נסחלך חתחנות סהיו רחויות לך ' נס חנך סחרנם סניקחתי נרס' דחפ' עלה דבור לנבח :

איני לח חדחיק דהוה מספק"ל חם היכ דינו ולח חפני סכיה חסוקק חם חטח חחטם חספקח ליה חם נתקבל חסוכתו ושם לח חטח חלמ חם חטח חחטם חספקח ליה חם חעלה עליו הכחוב כחילו חטח חחם :

עד סיכח חפס ' והכי פירושו חל תותר חיני נותן לך יתר סחת עד כוח חי סכתוב בו עלה וכרמז כוח כי הוח סעלה חל החלכים ויודע חחתת הדברים חו חתפללתו חתקבלת יותר :

יחי רחוכן סכי יהי כעולם הזה וחל יחות כעולם הבח כדחיתח בפ' הנולין :

כך היחה עדתו של קרח כלותר חל תחתה סיכיה חחת נשבע חו חלוי עד כוח הנולד חחריו להניחו בתפלתו כי כן עדת קרח היתה סוקמת ויורדת עד שפללתה בתפלת הבח : **ונתפרדה** עליהן ' וטעם תפלתה עליהן חבל תפלתה על שחוחל ' פירושיו לעיל כפי' ג' :

ט אחים ליכי דחלי' כחי לחיים והלח כל הסבטי' לחיים היו וחין לומר לפי סנתחיו בעבה חחת שהרי לח נטלו שבה זה חזה כדלעי' פ"פ חלמ עכ"ל לחיים לדיכי' שנתנו נפשם עליה כדלעיל

כדלשל ומסוס דחין זה נגחי חלח סבח • וק׳ חיך יזכירוהו בחוך דכרי קנסורו לכבי קחמר בחלח לומר חיך היו חחיס לדיבה חעפ״י שהיה כרב׳ כך נגוח דכלי חמס מכרותיה׳ ולח חחיס ליוסף שכן נגחו • חך ק׳ק כי לח כרחו יוסף כדכרין • ומחח קח חפ׳ וכרחוכס עקרו סור על יוסף על דרך ככור סורו הדר לו׃

גזולים סס לח שפ׳ שעשו חחם כהם כהרוגת חנשי׳ סכם כי למה יחלו החחם ככלים ושוד שהרי חייבי מוח היו חו מפני שלח עמדו ככנד נשיחס למנעו מהעול׳ כמ״ש כהלכות מלכים • חו מפני שהיו עובדי ע״ז כמה שחמר החמ״ן • וחלילה שיהיו בני יעקב שופכי דמ׳ נקי שכל כיה הרב׳ נגחי חגלח מסוס ענוס לנדיק לח טוב • וס״ם גזולים הס שחשבו חומנו׳ שחינו שלהם׃

ראוים למכרותיהם שם על גב דחכרותהן כלי זיין כלשון יון כדלקמן פל״ט מ״מ מדקרייגהו הכי רחיו שרחויין לעשות המוכר׃

לעשן שהחרב חומנותו ומה שרחו חכירת כבורתו לכלון ינעם לפי שהחמר כסף חמרי נוטש שחרבו של חדם הח׳ היה ביד יעקב וכעבורו מכר לו עשו בכורתו׃

ומה שחמר ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים לח היה חלח כדרך שהסוחרים מכילי מי זה דבר לקיים החקחי ולי״ח לו ועל חרבך תחיה חלח יהיה חלח על חותו חרב שהפשיד כל טוב כבורתו כעבודה׃

בשעה שהגבורן • חין קושיח מחי כי כחשם הרגו חים לעגין זה דוחי פסוקים דקרח התגלות חלח נחנה בעגחם ולח הסכימה דעתו בחעשיהם בשכם חלח מדכתיב ותחח בלשון עתיד רחוק נחי חהח׃

בשעה שהגבורן ליטול עגב • ק׳ דהח לח סייך חלח לשמעון ועדת קרח לח סייך חלח לשון וחם כן מחי בסודם ובקהלם לשון רבים כיון דסוד לח קחי חלוי והקהל לח קחי לשמעון • וי״ל דשסוס דיהם שיהיה כל חחד לעבט ועם רב יכנה כל ח׳ כלשון רבי וכן ס״ל בהח דחמ׳ בסמוך חחלקם חלוי וחפיכם לשמעון • ליפול עגה לעמוד נגד משה בשבח לעשות הדין ולהציבו חת נשיחם לעמוד נגדו כדחיחח בפ׳ הגשרפין וכחיב החם בשיח כית חב לשמעוני ולח כחיב בן יעקב בעבד קורח דכחיב בן יגהר בן קהת בן לוי ולח כחיב בן יעקב • וחף על פי שחין דרך ליחם חלח עד רחש השבט הבח היה לו לומר בן יעקב חו בן ישרחל חו מטעמח דחכחוב לקמן ספר ד׳ פרשה י״ח סי׳ ז׳׃

אבל לדוכן יזכר • לפי דכרי הרח״ם שחכחוב בסי׳ הנזכר לח בקש יעקב זה חכל המדרש הוח דקחמר דחכיון דכדוכן נזכר שם יעקב ולח הספיק בהזכרת רחש השבט ס״ג הי״ל להזכירו חף על פי שחין דרך ליחם חלח עד רחש השבט ולפ״ז הוק׳ לו משה שהוק׳ לו חכל לעגן המדרש לח משמע הכי חלח דיעקב בקש כך׃

ולכך נרחה דחמ״ם בסודם על חבח נפשי דקדקו כך דמחחר שלח היה פריך לבקש שלח יזכר שמו בעדת קרח וכמעשה זמרי מחר שחין דרך ליחם רק עד רחש השבט עכ״ל ללמו לנוסף חחח חלח למידק מינה דכדוכן יזכר שמו חף על פי שחין דרך ליחם רק עד רחש השבט וטעם יעקב להזכיר זה לבניו לומר שחף שדוחק חת שמעון ולוי חינם נדחים בשחי ידים כי עוד תקוה שיבח מזרעם מי שיכופר שמו מהם׃ **רבי** הונח ורבי חניגח וה׳ פנחס חלמיהון חמרי ל״נ הכח׃

זה חמור דחל״כ מחי חים וכי חים מחד הרגו וכדמקמי׳ לקמן פכ״ט וקרי לחמור חים לפגן חסיבו שהוח נשיח החרן והחסיחם על הרוג׳ חמור שהיה בדין בדין הוח כי לח חלבו ושוב בכנם בכרית׃ **עקרתון** סורן של גרים שנעלו דלת

על הדוכן שנחמר ואלה העומדים וגו׳ ובניהם הימנו וגו׳ רבי הונח ורבי חניגח ורבי פנחס חלחיהון חמרי בן קהת בן לוי בן ישרחל • כיבחפם הרגו חיש זה חמור חבי שכם • עקרו שור עקרתון שורן של גרים • רבי חונח ורבי ירמיה בשם רבי חחייח בר חבח דכתיב וברצונם עקרו שור בשבילי לעשות רצון יצרכם עקרתם שורן של גרים • עיקרו חבום וזה חׄ בן הרברים ששינו לחלמי המלך׃

ארור חפם כי עז • רבי חונח ורבי עזריח בשם רבי יוחנן ריבה בהן בוהקנין מעלרח המה הרח חמרה על מי שהוח בהקן שהוח מעלה חמה • חמר ר׳ יהודה בר סימון למלך שהיה לו בן וצפה המלך שהנחש עתיד לישוך חר״ בנו חמר יהו ליש חיוח רבעי למיכת יר״ ברי כך בח׳ לקללן וקלל חת חפם • חרור חפם כי עז ועברתם כי קשתה ועבירתם כי קשתה חחלקם ביעקב זה שבטו של לוי חני חלקך ונחלתך • ופיצם בישרחל זה שבטו של שמעון הרח חמרה רובן של ענים משבש שמעון היה חמר ר׳ תנחומח חף על גב דחינון מפרישין וחמרין והערים חשר התנו מחחזות בני ישרחל ששרח עור חתהן וחר״ מנרשיהן כולן בשל׳ שמשון יהיו׃

יח כיון

ת״מ הפסוקי׳ וכלור המלות

כפניהם שלח יכלו להתנייר כשיחמעו חיך הפרו כריתם לחנשי שכם ועקירת חומה ד״מ שכחנוע לוחם מהנידות חשיב בפיכת חומתם׃ **דכתיב** וכרחוכס ל״נ דכתיב׃

לעשות רחון יגרכס דחמי כרחוכס פשיטח סרחוניים היו ולח חנוסים חלח לומר שלהפיק רחון יגרס להנקם לח חפסו לבעילת דלת בפני נריס • וכחוכס כי לח היה מעשים׳ לפס שניס לקנחת קנחת ס׳ חמ״ם היה להם נס כן לחוס לבעילת דלת חלח מפני תוקף יגרס עשו מס שעשו ולח הביטו למחי דנפיק מינה חורכה׃ ס״ה ס׳ ו׳׃ חומתם

זה מחד מן הכריס דו׳ דכריס שנו לחלמי וזכרנוס לעיל פ״ח סי׳׃ לנסוך

ריבה בהן כהקנין • פי׳ שמה שקלל חפס הינו שרחה סיחן כעם כפניהם על ידי כהק שהוח סיחן לבעלי חיחם׃ כמדבר י״ח

ויתכן דחמרור דריס הכי לפי שהוח לשון נרחעת על דרך שחמ׳ לעיל כחרור דכחש ופירוש דהינו כהק שהוח קרוב לנגעים כדכתיב כהק הוח׃ סס ל״ח

למלך סס״ל כן להליענו שהפך חולת עכמות החדם חבל הוח היינ׳ דרש החחטיח לכ״ח שזה כחש כנחש הנושך הכן שהוח דבר זולת חניחות הכן ומזיקו • ומה שחמר וכפה המלך ולח קחמר ורחה שהנחש נפך חת בנו כבר כעגין שמעון ולוי היינו לומר שלח יחוש יעקב לקלל החף חפני מה שכבר היה כי מה בנע עתה בקללות חבל חפשחו להבח שלח יקוס עוד יגרס להחטיחס וחולי נפש על ענין פסוס וקרח׃

כך בח לקללם פי׳ נרחה מהמשך דבריו שבח לקללם ושוב לח קלל חלח חפס׃ **ועבירתם** כי קשתה דרים עבדתם לשון עבירה דחי עברה הרי כבר חמור חרור חפס • ח״ק ס״ט קללת העביר׳ וחולי רבה לומ׳ שלח תעלה העביר׳ בימים חלח יחכך זכרה׃

זה שבטו שללוי שחזירון כל ישרחל ליטול המעשרות ולילך דבלוי מיירי חחלקם בנ״ם דחיני חלקך׃

זה שבטו של שמעון שיהו נפוגים בישרחל חפני עניותם לחזר על הפתחים׃

אף על גב דחינון מפרסין נרסינן כלומר שהכתובים מפרסין • ו״נ דחינו מפרסין׃

ואגרין והערים • פי׳ חף על גב דקחמר קרח והערים חשר תתנו מחחזות בני ישרחל מחת הרב תרבו דמשמע דמ׳ עיר שיתנו ללויים יפריטו חותם מהשבטים כל ח׳ כפי הרחוי לו בין רב למעט מכל מקום שם עיר חתהן וחת מגרשיהן היו מכל שמעון שהמ׳ עיר שלוה ה׳ לתת ללויים חתהן וחת מגרשיהן נתנו שבט יהודה ושמעון ערים ט׳ כדכתיב כם׳ יהושע וקחמר הכח דו׳ מיניהו הוו משמעון וכלפתן לבד היו מיהודה וכלח כמשבט כתוב מחת הרב תרבו שהרי ערי יהודה היו יותר מע׳ וערי שמעון לח היו חלח כ״ו חלח שוב היה מרוע מזלם שיחמעט חלקם דענעות׳ כתר עניח ולח חשבו כוה לס״ם מחת הרב תרבו כי על פי נכיח עשו כי כן נזר ה׳ שחין משבט זה חלח בשחר השבטים ולח בשמעון כדי לקיים מנות הזקן וחפיכם ביעקב מפני מניותם חו שבך קכלו הלכה למשה מסיני שחין רין זה נוהג בשמעון כמו שקבלנו דחמנות כל בת יוחנת כחלב לח היתה חלח לחותו הדור׃

וצ״ל דגמרת גמיר לה ר׳ תנחומ׳ כי חין רמז לזה במקרחות וחין להק׳ עליו מדחשכחן ח׳ הערים מהט׳ נזכרות בשמעון כנחלת שבט יהודה שכל ערי שמעון נזכרו נ״כ בנחלת יהודה ומחכל יהודה נחלת בני שמעון וחע״נ דבשחר השבטים כמי חין מספר הערים שנתנו ללויים שוה לשבטיהם שרבי מיהודה ושמעון וכנימין ערים י״ג • וכן מיבשבר חשר ונפחלי וחני מנשה

מלוה וסס"ה מלות לה תעשה שבכל יום מזהירים עליו שלא יעבור
בו עכ"ד: **יבין** השבח שלחתיה גומרת הלוכה
בשם ה' יום הלכה שנתה פ"ד יום שגומרת הלוכה לי"ב
חדשים שלמים וע"ז אמרו מעברין השנה לפעמים כי לפי שבשת
החמה טורח על שלא לעבור י"ג
יום כשיגמרו תימים אלו כמו
חדש ה' אנו עושים משם חדש ה'
ומוסיפים אותו על השנה
המעוברת לכוין החשבון:

ועל דרך דרש כתב בעל עין
יעקב עלה דסכי' דפ' כ
הג'ל שנמל' כתוב בפי' השגדו'
להרשב"ם ז"ל שרמזו בזה עניו
שבשם והשב' ועניו החמר והגמור'
ר"ל התבונת ועניו תחיית המתי'
וע"שב וסבת הוי החדש כלתי
מוכרח בהעביו להתמיד תמיד בעבודה התלהית בעליונים וכו'
תרתיו משם • ואמנם בעניו תכילת שבועדים כתב שם כי אין
להרהיק היות העניו בשבטו ולא חפ' לו' שהרמיז בבהמות לויתן ג'
ג' שבשבות אחר בחדש והן הבומחת והחיוניות והמדברת וקדח
המדברות לויתן כי לויתן חן שיש מבלן וגם היה מחוברת ת"כ
עניניים והם אחר שבה שהרי יהלק לב' חלקי' שם שבל שיוכי וחם
שבל מעשי וקרא הבומחה והחיוניות בהמות אחר בב' חלה ישוה
החדש לבשהמ'שבמותן ימנה בבל ב"ח ומ"ם לויתן זבר ונקב' נבראו
הוה שהר אחר דברתי אחר הוה שני חלקים והח' העיוני יכונה
בזבר שהוה העקר והפועל בשני והמעש' היה הנקבה ואו' שהלמל'
נזקקים יחרב העולם שלם יתפחדו ב' חלקי השבל להיות לתחדים
יוציאו בל זמנם בעסקי המוסבלות בשער הת' מבל' ויתבטל
המדריות ולזה שם נחלקים במסחרותם ושיו בחם גדול בפועלת'
וסרום הזבר הוה שהעיוני מתעבל בנת במוסבליו והמעשי בהרג
שנתן עסקו בעניניים מלחמות והדברי' החמריים שהיו מתדרגתו
בחומו שבלי ומחר ומלחם לנדיקי' בי לעתיד יתפחדו שניהן לעסק
הענין במוסבלות בהיותם בבדלים מהחמר ולא יהיה מלם עסק
עיון מעשי ומלחמותי ושהלו ולעביד תיבת בי בבר היה תפער
שהחלק התעשי יהיה המסורם והעיוני הדרוש בש"ן שלא יהבטל
מוסבליו רק שיהיה בשמר לעתיד ושביבו נקבתא תליחת עדיפת
שהרחוי שיחמר לע"ה בה הוה התעשי לבד בי העיוני שחור ועומד
הוה מחה נפש' • ועוד שניב תשו' לויתן זה יברת לשחק בו וזה שהח'
העיוני בריך בע"ה לעשות אהים ותבשי' ולבן אין לבטלו מתלחבתו
שח"ב לח שהיה הבלחה בעול' ואמר שגם בהמו' זבר ונקבה בבראו
וזה שהנפש הבומחת היה הבנה לחול עליה החיוניות והיה עליה
בתדרגת החמר והחיוניות היה לה בתדרגת הבורה בבודע ואמר
שחלמלח נזקקים להיותן בתשבות תמיד ביחד למה שיחות לפי
טבען מבלי פנות ג' הנפש המדברת אחר למעל' מהן יחרב העול'
החתתי ולזה סרם שם' יהזר שלח יחות לפעול בתחו' המבוקש' לו'
ברחוי ובבן שנקב' מלבבל פעולתו בחוקה בטבע הבהמי שהתחום
החתרית גוברת בהן תחד ות"ם דבברת מליהה לח מעלי הוה בי אין
תבות לבהמו' בהשתרות בי לח יעשר דק החלק הדברי וע"ד זה יתב'
ג"ב תנדם שתנו בם בבחור' וזה שהם חולבי' בחה שבחלבו חבמי
הטבע שם חבמי הרפוח' שהטבעיי' יחת' שבל הג' בשבות בחדש ת'
היה שלם שהיו רבת הבחות וכח החיוני והבומחי בחדש זולת החיוני
והבומחה בש"ח שבב"ח הן מחלבי החמר ובחדש הן מהנפש הנפש
השבלית והרוחני' תחרו שהן ג' בשבות בבדרו' והבומחת והחיונית
בחדש ובבהמה שוות הן וזה שהתו' תביום בתיב זה בהמות וכו' הוה
בדעת הטבעיים אחר בל אלו יתוארו בזוגיות שבבל תונח ת' בין
החלק השבלי שהוא לויתן בין החיוני והבומחת שבהן ידמה לנחת'
שחנם רבי לחח הודה בלויתן לפי שהבח הדברי עם היותו חלק אל
עיוני ומעשי אחד הוא בעל ב' בחות שחנם בענין בהמות חולק ואו'
שם להם בן זוג שהנפש החיונית והבומחת שתים ב"ת עומדת
בעמה והח' בחדרגת הזבר ובב' בחדרגת הנקבה ומסבים לזה
אחר הבתוב הזה וכו' והוא רחו חל שהיולי אחר הוא נבוע מבל
הבבועים שהוא מקבל בל הבורות זו אחר זו ועד"ם בו שם"ם
בבבועים בחנין יחות החמה לחח שבבל יום יקבל שנוי ותמורתו
בבורתו ובבל יום ויום תתבלף מבורה אל בורה ובבוזה בי בן
מקרי הנפשות הבוזר שבתחלה מבבל החתר בורת הבומח
ואחר בך מתעלה לבבל הבורה החיונית ואחר בך מתעלה
לבבל שבורה החבושית הדברית עזו בחדרגת החתר לזו וכח"ם

ט"ת כיוצאים
תשוב שתאות

לקחן בם"ו ויקרא פי' ד' בח"ם בשם שקלוסו אחר בל בהמה וחיה
וכו' ב"ם וזה מורה היות בל ת' מהנפשות בבדלת מזה' וזו הבנם
לזו שהחתר בבל תחלה זו ואח"ב זו וטפה של לובן רמז להיולי
שמרחיק הלובן מובן לבבל בל הנוונים וכדפי' לעיל בפ"ו סימן ט'
בשלש שתחת בשם הבבוד:

ר' בי ירמיה בהנא שאל לר' שבל המרבית שחית היס
מהו °אמר ליה אף הן בתיב בהן למיניהם בהרא
פרס בן לקוש מצרתיה רבהנא איתיב בהנא והלא אף הדגים
בתיב בהן למיניהם בהא פרס בהנא מצרתיה על רשב"ל והיך
עבידא אמר רבי יונה יבול אני מקיים לה משום מנהיג מביא
שני דגים הר °טיירן והר °אספרון וקשרון בנמי ומשיכן
בנהר או בים ואסור לעשותם בן משום בלאים דתנן בלאים
שאמרו הנוהג בהן אסורי' לחרוש ולמשוך ולנהוג יחדו שנא'
ואת בל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים לשיניהם ואת
בל עוף בנף וה חטווס: ויאמר

המרביע מחית היס בל
מיניס שבחית
היס קרי חית היס בבל מה שיש
בישבה יש בים חון מן החולדה
וכן פרס"י ז"ל:

המרביע מחית היס מבל
בחית היבשה
פסי' ליה דתסי' תפ"ג דבבורת לח
בתיב אלא בהתיך דבהדיא תנן
בשלשי שור שבנגח תחד שור ואחד
בל בהמה לבפילת הבור ולבלאים
וכן חיה ועוף ביוב'בהן ואמרי' בגמ' תי בלאי דחריסה ילף שור שור
מבבת ואי בלאי' דהרבעה ילף בהתיך בהתיך מבבת ונבי שבת
נפקא לן מדבתיב ובל בהתיך דרבויא הוה תבל בחית היס ליבח
למילף מבבת המרבוע דבל בהתיך לית לן לרבויא אלא בל מילי
דיבבה שלדם רגיל לחתר תחריסה דמחתר בתיב קרא דבהתיך
גבי שבת בתי"ם שם התוספות:

אף הן בתיב בהן למיניהם' פי' דבי תיבי דבתיב ביבשה למיניהן
ואסורין בהרבעה ס"ב חית היס דבתי' בהו למיניהם' אסורין
בהרבעה והבי תני' בפ' הב' ל' מ"ר ירמיה תרשב"ל התרביע ב' מיניס
שבים לוקה מ"ט מ"ר אחד בר תיבה משמיה דעולא תחית למיבתב
למיבתו מיבשה ואין לבק' לתין למדין דבר תקודם את"ת בדמשמע
לקחן בפ"ק דבתם בתילת' דלא בתי' בתר את"ת אבל בל היבא לחית לך
ג"ם ילפינן מקודם את"ת י' וא"ת ל' מדבתיב בגופיה למיבתו דבפ'
אלו טרפות משמע דאי הוה בתיב למיבתו בדבאים אסור להרביע
ב' דבאים זה בוה בבר תירבו התום' שם וא"ת ולמה לה בדבתן דפ"ד
מיחות דלא מחייבי בבי נח לה בבלאים ולא בהרבעה אמת לה דדמי
למיבתו נם זה בבר תירבו התום' שם וא"ת למ"ל למילף בלאים
דהרבעה בהתיך בהתיך מבבת ת"ל מלמיבתו בי שבי דילפי' חית
היס נם זה בבר תירבו התום' שם:

פרס בהנה מבדתיה משמע דפרס לו מבודה ובדו לבהנה
בדברין ובהלבה קתמר מבדתיה על בהנה שבל ב' דבהנה
ל"ק מידי אלא שלא שחל ומה תפיסה שייבת בים ום לבחוק ולפ'
פרס לו מבודה שבתן לו מבום שיפרום בהנה תבודתו עליו בדברים
אלו בדאמרתיה וכירר ל"נ לה:

והלא אף הדגים וכו' והח' ודאי לאו לאסור הרבעה אתמר
בהו ואיתיף מני הרבעה אתפ"ב בי שבי דלמיניהם
התם לאו לאסור בלאי' דהרבעה אתפ"ב בתיב וכבי ועיד עבידת
בלו' ואיך תתיבב ק"ו לרבב"ל דבבי שבי בלאים בדגים ומתרץ
ר' יוב' דלמיבתו בדגים אבל לאוקומי לאסור בלאי' דהבהמה דמבי
מייתי ב' דגים מב' מבומות מתחלפי' ר"ל ב' מיני דגים וקשרן
ומבהינן בחד ולבבי מיבת למיסר למיניהם • אבל בירוש' אית
בב"ח דבבי ירמיה אמר בהנה אחל לריש לבים המרביע בחיות היס
מהו ת"ל עוד הן בתיב בהן למיניהם ר' אחא לח אמר בן אלא הוה
ת"ר אחת בשם ר' ל בל שבתו' בו למיבתו בלאי' בוהב בו בתיב בהנה
הרי אחת היס הרי בתיב בהן למיניהם מעתה בלאים בהן ת"ר יוב'
יבול אנא פתר לה משום מנהיג וכו' ולפ"ז אתקבתי דבהנה היא
לדבריו ממש דבילל בל תילי דבתיב בהו למיבתו לאסור בלאי' ותרוצו
של ר' יוב' נמי לדברי ר' נתי דמ"ם בל שבתוב בו למיבתו בלאים
נוהג בו היינו בלאים דהנהנה ומלתי' דר' ל לנדרין מתפ' דבל שבת'
בו למיבתו אחת היא אסורה בלאי' הא בדאי' והא בדאי' יש בהנהנה
לבדוים אפי' בהרבע' ואחי ליבתי דבתיב בשב' הרי אחת היס בו'
לאו דוקא דלאו אחית היס פרוך אלא בדתני' בדפ"ו ב' והרי בל אחת
היס ואפילו דגים דמיבתו נתי אחת היס מיקרו דמי"ם ל' דבבל אחת
היס לח שריך הרבעה מעבדא אחי אבתיבא ליה ושוב היון דהשב' ל'
אחת היס בשיט הבי ל' ואחת היס אי אחת בהרבעה לח בי
אחי ליבתי דמשמע דעד בשתא לח תיירי רשב' ל' בחית היס וליבתי
למי דאין תיובתא זו אלא לדברי רבי אחא דקתאר רשב' ל' שתמא
קתאר בל שבת' בו למיבתו וכו' ואמשמע דבישבה לאחר תיובי ולרבויי
חיה ועוף דלא בתיבי בהדיא בקרא אחא לא ילף לה מבבת
בדאמרינן אחת היס בן אחת היס ומבני רבי יונה דאמ'
דלף בחיות היס קתאר ולהבהנה • אבל לדברי ירמיה דקתאר

מ"ו הפסוקי ובמור המלות

ואלו מדרשים על הדמשוניים ומתטה מפרים נתנו ערים ל' וכן מתטה דן והיו בני דן בפלים ככבי מפרים ומכל מקום נרוך לומר שנתקיים בהם מפת הרב תרבו מפני שווי הערים שהיו חשובות וזו מזו כי בסומת נתחלקה המרץ כדפי' הרמב"ן וכן היה מפשר לומ' לענין שמעון שחק על פי שנתנו ו' הוא כפי ערכם מפני מגוש שווי הערים ' יש לומר דסה נמי מנמ' היא ליה לר' מנחומא סלא היה זה סלא מפני הט' הנזכר :

יהושע ז' א

אי נמי יש לומ' דמתחי דמיתרמי שהיו כשמעון ו' ערים כלן פחותות הערך מחבר שנ"ל

פטרון רחמים כ"ו

ערעו להם לפת ו' וליהודה נ' עם היות חלק יהודה רב וחלק שמעון מעט ירחה היות ערי שמעון קטנות ופחותות וזה לרוב מולם :

יח כיון ערעו מותו ' לפי שה לפת טעם למה לה לבר קטות מעפה כמו שאמר לנ' הרחמונים דהם כן כיון ערחה שהן מסתלקים לזויות התחיל מדבר רבות מיבעי ליה ' ועוד סיון דכנוחה היה מדבר חבר יפים מלבים בפיו מותו ידבר ולה יפנה את טעמו מפני כעסה סלה סה קשיה ליה הם שאמר דקאמר ליהודה לחה טפי מבשארה דבשלמה ברחובן סה פי לפיל לעסה מו לנפתי מכל ביהודה מאי מיכה למימר לכן אמר שהוערך לקרות כלן לפי שהיו מסתלקין לזויות והיה חלה כלומר מיכך ברחמונים שנפקנתרו ולפי שיהודה היה רחמן לנשחרים נכתב בו לחה וה"ה לשאר חף על גב דלה פתיבי מכל לקמן כ"ט מבירה ליה ליהודה לבדו הוה שהוערך לזה לפי סלא כתב לחה סלא כו ' ועוד שיהודה הוה מיתירא ממעשה תמר לה לשאר ' ולפי המדרש הוה היה גם כן פחד בכלן שמא יקנתרם של מבירת יוסף :

אביך מודה כך גם זה דרים הם שאמר לחה ליהודה ולפי סלא יכדק יפה שאמר לחה סלא על ליוסף מומר כמו בכורי לחה כי חכם לחה וביומא ' לה"ק שפי' יהודה לחה שלחה נושה כל ההודאות שלחה ושם ומכ"ם שיודוך לחיך ולפי שפש יהודה הוקבע על לשון הודאה כמו שפעם הודה את ה' לחה פש פש יהודה במקום תומר הסודאה :

וישתחוו

ויתבן דיתורה ק"ל דכיון דכתיב ישתחוו לך בני אביך מה צריך לומר יודוך ולכן אמר שפה לרבות את ושם ;

אביך מודה כך ' י"ג לחיך מודים ' ולישב נרשתנו יש לומר דאיך היכו יכחך על דרך ויכרך מותו מכיו ותכחנה אל רעותל מביהן :

מודה כך יש לך שרדש וכבוד ואני עשתי לה על פי שכבן חייב בכבוד האב ולה כשפך אני בעשתי מודה לך פש לכבודך מפני מעלתך ' ויש מפרשים מודה כך מודה ומשבח לה' שויכהו כך ' אבל מה שאמר אני בעשתי מודה לך אינו מודה להם :

ידו כל אחיך נקראים על שמך ואינו יהודה לחה יודוך לחיך כי יודו בפיהם תמיד בשמך מה שמין בשם רמוכן ושמעון :

אלא יהודי אבא דלה על נב דמתיחסים היו כל אחד על שבטו הבא מיירי בשבשלין מאי זה עם שהוא כי לה יאמר רמובני ושמעוני אלא יהודי כי הוא שם משותף לכל ישראל כמו ישראלי מעברי ' אי נמי הבא מיירי אחר גלות ' השבטים שהשעבדו הנאמרים והם וכן שבט בנימין כלם נקראים בשם יהודה שהיה עיקר :

אלא יהודי אבא ' אין להק שם כן מאי ק"ל בפרק קמא דמגלה גבי היש יהודי קרי ליה יהודי וקרי ליה יתיבי דודאי קרא ליחוסים קאתי ליהודה למי לומר שהיה מעם היהודים מאי לתימרא ' מ"ק אבא דאמר שהם שבכל הכופר בע"ז נקרא יהודי שנאמר מיתי גוברין יהודאין מ"ל בה אלא רמוי לקרותם כך כיון דכל היהודים נקראו יהודים כדאמר אבא ' ויש לומר משום דאין טעם למלעיבי להזכיר מאי זה עם היו מכיון דהזכירום כשם ובנדר שאמר די מבית יתהון על עבידת מדינת בבל בדרך מיבך וע"ג ' לכ"ת שטעמם לומר שהם מהכופרים בע"ז ולפי שהיה מפורשם שם יהודי על הכופר בע"ז לפי שמיניהו שבט יהודה למות כתכות ע"ז פדלעיל בפ"ד לסנהי קרחום יהודאין וכיחת לי נמי אלא יקשה מה שהקשה התום' חימא מקרחן יהודאין לפי שהיו משבט יהודה :

מ"ת כתפרשי

ג"ש מה ב"ש

ולעיל פש"ח

יט כיון שראו אותו מקנאתן התחילו מסתלקין לזויות כיון שראה שהן מסתלקין לזויות התחיל קורא לכל אחד ואחד יהודה אתה יודוך אחיך אביך מודה בך אמך מודה בך אבי עצמו מודה לך ' אמר רבי שמעון בן יוחאי יהי כל אחיך נקראין על שמך אין אדם אומר ראובני אנא שמעוני אנא אלא יהודי אנא ' אמר רבי יהודה בר סימון משל למלך שהיו לו שנים עשר בנים והיה שם אחד והיה חביב עליו יותר מכלם ונתן לו חלק בפני עצמו וחלק עם אחיו ' ירד בעורף אויבך ' אמר נתחבש יהושע שיתנחן לו עורף ולא נרחן לו שנאמר בי ארוני מר אומר אחרי אשר הפך ונומר ולמי נרחן לדוד ואויבי תתה לי עורף למה שהיו ○פטיריקין של שכתום בו ירך בעורף אויבך ושתחוו לך בני אביך הבא הוא אומר ושתחוו לך בני אביך ולהלן הוא אומר ושתחוו לך בני אמך אלא יצחק על ידי שלא נשל אלא אשרת אתה הוא אומר ושתחוו לך בני אמך אבל יעקב על ידי שנשל ארבעה נשים כתיב ושתחוו לך פני אביך :

יט גור

למגלה למלכים על ישבח מדם שבו בין הכבים שהרי בשכיל משקל כ' סלעים מילת שהושיע יעקב ליוסף נתגלגל הדם וירד למצרים ואיך יעמד עכשו יעקב בן ולא נזכר ממנו שתר' ביוסף :

יש לומר דסתם בסתין הכבים מודים ביתרון מחביב עליהם מכל יהודה מחיו מודים מתעלתו עליהם דכיון יודוך מחיך :

וחלק עם מחיו ויכיו יהודה מתה יודוך מחיך כלומ' יהודה מתה לעכמך וגם כן יודוך מחיך מיהיה לך חלק עמהם כמיטכת וחלקו סעם מחיו היה חלוקת המרץ לשכטי' וחלק בפני עצמו הוא מה שיוסיף על ידי היותו חלק מיתנו לו מעבר מכל כאומר מתכבד וקרכם יעמור ' ועוד שיורים מוריו ורחיב נבולו כמו שעשה דוד :

כגזה נתחכט דוד ' מתה הכה למחמשינו סתין ברכת ידך בעורף אויביך נטוח המוביל לבד מזין זה מיוחד ליהודה כי גם בגד כתיב בלביה סכן וטרף ומומר ועוד מ"ט ידך בעורף ליומת תמלא ידך לכל אויביך אבל היה ברכה מיוחדת ליהודה סתפי' יהושע שנגח המוביים לא זכה לה ' וירמה שהעניק הוא סלא תהיה תקומה למוביים להלחם עם אבל יפפנו עורף וינישו מפניו ' ויש כזה כ' תופלת החזר העבר הנעבר והפחד ' והכ' הכבוד סתין מהים פנים נגדו על דרך ויך ויך גרון מחור חרפת עולם נתן לתו ותה שהכה יהודה לזה מזולתו מפני שהכה את עשו תמול ערפו להפיל את יעקב כדחיתת בס"ת פומור י"ח :

ואם תמהר מאי דעתיה דיהושע לבקש על זה מכיון דברכה מיוחדת ליהודה ' יש לומר דס"ל דמקרחי בעלמא אפשר יזכו גם מהשר שבטים אלא שיהודה יזכה לעולם אי נמי כל שעדיין לא חלק יהודה מולי יזכה יהושע המולך בישראל :

שנאמ' כי מדובי ' נרחה דמדכתיב הכף דייק דהכי קאמר אף היה הדבר להכף שבמקום שישראל היה להם לחת יד בעורף מויביהם היה להכף שישראל כותן עורף לאויביו ' ואם כן נרחה שבקשתו שיהיו אויביו כותנים לו עורף ומכיון אלא נעשה כהלכה בתיבת עורף אלא שיבנה על ידי מתרגים נרחה אלא נעשה כשאלה זו :

ולא ניתן לו והא דכתיב ונתתי את כל אויביך אלך עורף בשתם בני ישראל אשם היכו בזמן שהלכות יהודה מוטלת :

פטיריקין כעולם פ' כתו פטרון ונרחה שפי' שזה מסרריהו סיבלוט שם יד בעורף ' וכ"ט נרי פיזתרקון :

הבא הוה אומר וכו' לעיל פש"ן ושם פירשתיו :

יב גבורה

יב **גבורה** של מרי וס"ג דשם לה' ת"ט נור מריה ודהר כרע רכן כחרי: **והרצפה** כלו' מומן הלב להתקומ' ככגר מויבין:

מטרפו של יוסף שתמר שם בנע כדלקמן פ"ט ומטרפה של תמר שתמר נדקה ממנו והעולה ולפי שפתח יהודה סומ' יקנתרנו על מכירת יוסף ומעשה תמר לכ"ת דתדרכה נתעלה כזה מחחר שהיה שבה להעולם מהמיתה: ולפי שתטרף שתם דרש אותו בסנהדרין: ומת"ס בני רחים שתדבר ביוסף ופי' מטרף בני יוסף לעולם בני דבק עם עלית כהפרש"י כחומש והטעם כמו שתמר שתדבר עמו דכיון דגם יהודה שתדבר עמו סות בנו אין לומר בני על יוסף:

עלית ונתעליה שפיעלית בסתלקת ומלמעלה: כלשון מעלה דרים גמי נתעלית ויהיו סופה למלכות:

ירוש' פ"ד דתענית **מפרץ** ועד דוד מסוס דק"ל שם שתמ"כ שתכתיב כרע רבן: ומה שתמר שתם בפ' כלעם דכתיב כרע שכב והשם נתי ביהודה מיירי כדכתיב ותנשא מלכותו לכבי קתמר כרע רבן מפרץ פירוש דרביכה פחות משכיבה דשכיבה משמע מנוחה והשקט בהחלט שם"כ רביכה ולכן כרע רבן ירמוז לומן שבי' מפרץ ועד דוד שלף שתשפחת יהודה היה לה יתר שפת על שתר שהשבטים כתוב' יהודה יעלה בתחלה מכל מקום לה היה גדולתו כדור' כמו שהיה מדוד ואילך שהיה מלכו' מפורשת:

ומ"ד כרע רבן מפרץ עד נדקיהו משמע ליה לשיכבה דשכיבה משמע בטול ומיתה ורביכה משמע מנוחה כתו שם יראה ענל שם ירבץ וכן תרבצנ' בזוה טוב הילכך רביכה היה בזמן שהיתה לו ממשלה מתם דהינו מפרץ ועד נדקיהו ושכיבה היינו מנדקיהו עד שהגיח שלין מלך ואין שר רק קנת סרה וכזיונות שתר ליהודה על ישראל כמה שתמר בסנהדרין לה יסור שבט מיהודה אלו רחבי גלויות שבבבל ולזה תקרא סרה זו שכיבה ומה שתמר כרע רבן בעולם הזה הוא בליטנא קמח דשכיבה עדיפה ולהכי תוקי רביכה בעולם הזה ושכיבה לעתיד לימות המשיח שהיה עיקר ממשלתו וגם מה שתמר כרע רבן בפסח שתן שונאים הוא בליטנא קמח דשכיבה עדיפה ומפני שלא תכתן המשפלה כל כך בשתן נכוח כחויבי' כמו שתכתן בנכוח לחויבי' וכן התכוחה תכתן יותר מחר הטער כמו שתן הסור ניכר שלא מתוך החשך לכן בפסח שתן שונאים ימתר כרע רבן וכפסח שם שונאים ושמח בנגדם ונכחם שתר כרע שכב שתכון מלכותו מאד ויכיר בשלותו ובליטנא קמח לה מיירי קרא מנדקיהו ואילך שבזמן הגלות שנרת יהודה כלה תשיבה וכזמן המשיח פשיטה שתגדל מאד ואין צורך להזכירה וכן לי"ת לה הוצרך להזכיר לימות המשיח:

ועל דרך שהרים שם לומ' שלפי שהמנוחה תכוקם לב' תועלות שם מפני המנוחה בעצמה כי טוב לנוח מעמל ולהחריך ימים שפך המלטער והינע כי יכלה בשרו ושארו ושם מפני הכבוד שהמלטער ושהולך בא וגד יהיה לבוז כל רואיו ילפינהו לו ואויבי יתמרו רע לו לשתר מלהיות עזבו ושם לשלמות הבפח שעל ידי המנוחה יפליט תקו בעיון ומעשה הפך ריחים בטוחרו יעסוק בתורה לכ"ת בנגד הת' כרע רבן מפרץ פירוש שבני יהודה ומלכיהם היו על הרוב בדיקים הפך מלכי ישראל ולכן שהריכו ימים על ממלכתם שנתקיים בהם ירחת ס' תוסי' ימי' כמה שתמר ריש"י בפוף פי' מלכי' ולכ"ת סיפורם שפרם כרביכה ושכיבה בהפרש שבני שתר מפרץ ועד דוד ושתדוד עד נדקיהו:

ובנגד שבעני שתן שיכתן שהפרש בהעולם הזה מיומות שתמשיח כי יהיו שוה שכלית שתכות והשברה בימי' שהם שלח נהיה טרודי' ונתעכב שהשענת שהלמות כמה שתמר הרב שם' מלכים:

ועי"ל שהנקוט תכוקם לג' שבות שם להקשיט לב העלוב' כי ימלח מרגוע ונחת רוח בנקמו את נקמתו שלף על פי שלח יתוקן שתר עוזתו כמה שתמר רבי שעדי בג' הנקמו' ע"ם ושם לעשות משפט וזין לבד כדפי' בטעם נקמת ה' בכתב דוכתי:

ואם תפני שהנשתרים יחשבו ויהמו' לכ"ת שנקמת יהודה בת"ה שלוה בשלל בתרי' שיה בג' כתיבות שלו ובנגד שתחר שתר כרע רבן מפרץ עד שכיתים שהם שם היה שיה סופה שכני יהודה נוקם נקמת בני ישרחל לה היה כל כך כמו מדוד ואילך שהתחי' להרוג בתרו ומוסף הרבה וכן שכתים מחרון:

ואמר לקמן ס"ד פי"ל שהיה דוד מתנקש על שהרגו מכיו ומחין: ובנגד שהני תמר כרע רבן בעולם זה שעיקר הדין לעתי' כי נגף לריב וגו' ובנגד הנ' תמר כרע רבן כשתין שונאים כי כשם שונאים הוא שריך להוסיף בנקמת בלי שיהו ולה יעמדו:

מפרץ ועד דוד לפי שיהם דוד מתחיל מפרץ בדכתיב ותלה תולדות פרץ נקט מפרץ ועד שהם פרץ רמז למלכות דוד שהוא בלבנה שבעתיים לעתיים כמה שתמר הרמב"ן בפ' ויצא ממדר' רבי נחוניה בן הקנה:

יג **זה** מכיר לה כי שבט מלכות כדלקמן פ"ט מסוס דהה חזי' יהיה רבים מין מלך ומין שר ולהכי קח תפ' זה מכיר:

זה מכיר מין לפ' דהוה מכיר בן מנשה דמיקרי מחוקק דכתי' מכי מכיר ירדו מחוקקי ופי' לה יסור שבט דשבט מחד דהינו מנשה יהיה לעולם דבק עם יהודה דמה טעם כיעוד זה: ועוד קיבן מהינו מכיר נטעל ליהודה מלה בר' דמכיר בן עמיחל קתמר וקח תפ' לה יסור שבט שלה שעזר והשענת מיהודה שפילו בשעת החקוע"ד שתפ"ת קול יהודה: ושבט מענין שבטוש ומשענתך והזכיר לחונתן' את תכיר שקבל לדוד בגרחו מפני שבטוש ונתן לו כל נרכו עם שופני בן נחש וכרולי הגלעדי: ומה שהזכיר מכיר מזולתו מסוס דכתיב מחוקק וזה יבדק במכיר שהיה בן תורה כדכתיב מלוח דבר ומפ' כנתרת מלה תורה וכוונת היעוד שלה סר ממנו מי שקדם מכיו בפרנסה ובתורה: לף תם שתמר שבט ונתחכט לפני רבליו לה מנחתיו במקרח ומה זה שכתוב בספרים וגומר לה ידענה מלי קתמר: ולכי תומר לי דה"נ זה מפיכוחת דכתיב ויקחו מכית מכיר וגומר והכוונה שפי' לה יסור שבט שלף על פי שיהודה ימלוך לה יכרית זרע מלכות שתול מלה שבט שתמלכה שהיה לה יסור מעם יהודה מבל יקרבנו מליו והוח שם שקיבל דוד את מכיכוחת שהשביעו מכית אכיר ונתנו בחולבי מלחנו ונקרח מחוקק לפי שהיה ת"ח גדול כמה שתמר בפרק קמח דכרכות שהיה מביח פני ת"ח כמלב': והשתח ת"ם ת"ם שבח ונתחכט לפני רבליו כדכתיב ויבח מפיכוחת ויפול על פניו ויסתחו: **זה** מלך המשיח שהמלכו שלו וכדת"ח ופרש"י:

שהוא בח ומקהת ופי' ולו פעבורו ופי' יקהת מל' שיני בנים תקהינה:

זר סנהדרין ולה יקבה שם שתנו רואים עתה שתן סנהדרין דקרח ס"ק דכל זתן שיהיו סנהדרין לה יסור היותם מיהוד' דרוכן של סנהדרין ממנו היו כדלקמן בפרקין' ופה"נ פי' דרמ"ן בפסטים דקרח שלה יסור ממלכות ביהוד' משבט יהודה לשבט מחר: **שהוא** מבה ורומה נפי' שבט כמו

יב **גור** אריה יהודה · שלמר שנתן לו נבורה של ארי והנפה של נוריו · משרף בני עלית מטרפו של יוסף ונתעלית משרפה של תמר עלית ונתעלית · כרע רבץ מפרץ עד דוד כרע שכב טרוד עד צדקיהו · וי"א כרע רבץ מפרץ עד צדקיהו כרע שכב מצדקיהו עד שלך המשיח · כרע רבץ בעולם הזה כרע שכב לעתיר לבא · כרע רבץ בשעה שאין שונאים · כרע שכב בשעה שיש לו שונאים עמד כנגד קבל שונאים:

יג **לא** יסור שבט מיהודה · זה מכיר ומומר ומחוקק מבין רגליו שבא ונתחכט לפני רגליו · עד כי יבא שילה · זה מלך המשיח · ולו יקהת עמים · שהוא בא ומקהת שיניהם של ס"ה"ע לא יסור שבט מיהודה וז סנהדרין שהיא מכה ורודה · ומחוקק מבין רגליו אלו שני סופרי הדיינים שחם עומדים לפניהם אחד מימין ואחד משמאל · עד כי יבא שילה · נימנו ואמרו הלל משל מי · אמר רבי לוי מגלת יוחסין מצאו בירושלם וכתיב בה הלל מדוד · רבי חייא רבה בן רשפטיה בן אביטל · רבית בלבא שבוע מרכלב · רבית ציצית הכסת בן ראבנר רבית כובשין בן ראחאב רבית יצחר בן ראסף · רבית יהוא בן ציפורין · רבית יגאי בן רעלי רבי יוסי ב"ר חלפתא בן דייגרב בן רכב · רבי נחמיא פרנחמיא חתרשתא:

יד אוסרי

מ"ת ספסוקו' וכלשון המלות

שהם סכום הגופם :

עומדים למניכם כדמפו' כם' מ' דיני ממונות :

נכמנו ואמרו הלל מ' נרמ' דס"ל דלא יסור שבט מיהודה סיינו דאפי' גליות וכדומה כמ"ש בגמרא ולהכי מייתי הא דתשכחו דהלל סהיה בגליה היה מדוד ' וכן רבי חייא רבה סהיה מספטיה סהוא בן דוד וכית כלבא שבוע מכלב וכו' דקאמר לה מעד כי יבא שילה דמהכא סמעי' דלאו דוקא כימים הראשונים סהיתה מלכות בית דוד אלא לפילו חרבן בנית הס' שפסקה מלכות יהודה היו כל הסדרים מיהודה ' והא דקאמר הלל מדור מגד הלב ודאי דמין יוחסין הן הלם ' והא דאמר בירוש' פ"ט דכלאים דאמר ר' כל מה דייתר לי כרבם אנא עביד

זכריה יא חזן מתה שבשו בני כתיר' לוקני מלחת ר' מהלל קאתי וקאת' הלם דאמר רבי על ריש גלותא דהוה הן יהודה ורבי מבניהן דהוה מן זכריה ור' הן נוקביה ' ל"ק דאכשר לה אחי ר' מהלל אלא הן הלם :

יד גפן סכתה רש '

כלו' כל נפן סיהיה היתר פחות מוסרין לו כרכוס א' סיינה ממנו מסס כרכוס אחד דסיינו לוכדקס כדנרסינן לוה אחת ' ולשורקה סהוא נפן טוב כדפירש למע' מוסרים כ' עיירים להטעינם מפירותיה ' וליטב גיר' כרכוס דסיינו מטור י"ל דמע' עירו עיר ממש ור"ל שהנפן החלם יהיה כ"כ חוק סיקצרו בו מלור לכבוס עיר :

שני בני אתונו ' אות אחת ל"נ שני ומכיון דכנמרת כאוכות נמי נרשינן ליה ט"ל דמדכתיב בני אתונו ול"ק כן אתונות דרים שנים :

זה החלב כלו' סיין הלבן ולכ"א כנם כדמו סהוא לבן סיוכלו לכנם כו כמו מים ' ואולי מזה הענין יין הלבון ושתיתי ייני עם חלבי :

זה החדום סדומה לדם וזה ד"מ סיוכל לנטוע כסותה סתהיה חלושה כיין :

מאוסרי לנפן : מפ' עירו על ירושלם סהיה לעיר שכחר ה' וכנוי עירו אחזר לה' אע"פ שלא נזכר בכתוב כי כן דרך כתה בכתובי דמן הסתם הוה יודע לו אחזר ליהוד' סהיה עיר ממלכתו ונכן היינו ישראל כדתפ' לקמן פנ"ט ושורקה פנין מסך קורע ע"ד ואכבי נטעתיך שורק ' וכבי אתונו בניס מיתבי וכוונת הכתו' שתשכח דוד לירושל' הוליד את שלמה שתתנו בניס מיתיניס רחוים לעתוד שבם יתקייס לה יסור שבט מיהודה כרבתיב והלה שמות הילודים לו בירושלם שתוע ושוכב ונתן ושלמה לחפוקי אותן שנולדו לו בחברון שלא היה בהם דחוי לגדול מלכות ' וה"ק משיתסור לנפן עירה שיחזיק את ישראל בעיר הקדש תחו יטע שורק הרחוי לבני אתונו ' והנה בכתם כיין לכנוסו לא פי' ר"נ מידי וכו' דסתוך תפילוסת דר' יהודה היה : אני נאסר לנפן תפ' נפן ישראל כדלעיל כר"נ ועירה לנפן עיר בן אתונו ושורקה ישראל כדלקמן פנ"ט ' והכוונה בכתוב שבשיבת מלך המשיח סהוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות מזויחים ה' דבק ביטראל לגמרי שלא יוכיחם עוד הא שתן בן אתלה שפעמים רחק ממנו וה"פ דקרא מאוסר אזי לנפן ולשורק בשיבת עירו ובני אתונו והמקרא מסורס וסיעורו אוסרי לנפן ולשורקה עירה בני אתונו :

שהוא מחוור נרסינן ספירש כתם כיין לכנוסו שתכתם ומחוור הדברי כיין דסיינו תורה ע"ד כי טובים דודיך מיין כלכות המחוור ע"ד ופרשו הסתלה שתמר דברים המחוורים בשתלה ומה שהוא מכרר ד"ת מדכתיב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה וביגה :

שהוא מחוור להם טעותיהם וסופה לנזון טעות כדלקמן פנ"ט :

אין ישראל נריכים כי תמלא הארץ דעה את ה' ואם כן הא דכתם כיין לכנוסו דדרשינן לע"ת סיינו לע"ה :

שנא שיו נוסף ידרושו וכתלך התניח משתעי כולה פרשת ע"ת סתפיקו כתו שהכריח ר"ש :

אלין גוי ידרושו לה ישראל ספי ידרושו ללמוד ולקבל ע"ך ותלך לדרוש את ה' התיפפה עול בניה ונלרם מחמץ דמי סיטחרו פניו כמנחה וככוד כבר נתמר אפר שיחה לכם עמיס ומדקנט נוסס-תסת' דממעט יסר' דמ"לכ כיין דשיקר' לשומעי תור' הס ישראל ויימת' מיהת חלין הכל ס"ם מחמ' כת ידרושו :

אם כן למה מ"ה כת דלמ' מכ"ת מסתבר כדי שתלין גויס ידרושו כת דמ"ה דיין שילמדו תפי כל חכמי ישראל ' תך ק' מפי קושית הס פסיטת שכת לנחלקו וכדמתרץ לכנס גליות ודקתרי לה מ"קל ' וע"ק מה כ"ל למה לי ויתן דע"מ ומה לעשות ' וע"ק מה כ"ל ולימן דע"מ להס ל' מכות ולא שני כתו"ס לכנס גליות ' וי"ל דס"ד דעיקר תכלות המציה ללמד דעת את כני ישראל ולהגיע כדרך המלכי וכדכתיב ופפט נגדך לילס דמי לקבץ גליות מין כורך לו כי ה' מזרה ישראל יקבצנו כתומר ונפח נס לגויס ומסף נדתי ישראל וכן והביאו את כל אחיכם מכל הגויס מנחה לה' היינך מכיון דמין כורך לתלמודו למה הוה כת פי ה' סופטנו הוה מלכנו חו דעת ר' הלל שתמר מין מפיח ליטראל כדאיתת כפ' חלק ובפרש' מלה ה' כעצמו ימלוך עליהס ולכך תמר למה כת ומה הוה כת לעשות כלו כתחלה למה כת לנחולה ישראל שתין כורך לו ומה כת לעשות אחר כך מחכר שתיגורין תלמוד ישראל והכתיבתם אותם ושמני שים בו כורך בעת ביתתו ונס אחרי כן בעת כותו כריך לכנס את ישראל שתן על פי שהגויס יביאו כל יתר ממקומותיהם כריך היות להס רשם אלין גויס ידרושו להכיאו אלין את כני ישראל כדי למנות מן בניהן דמה לה כן לומר תכלית יביאו וה' יפשה הדברים בדרך תרן ונס מח"כ כריך לו לת"ל מכות כי מין חכמתי יסר' יכולין ללמדם זה מתוך ידיעתם כיון נכותה מחוברת אז לתת להם תכות מתוכסות :

להם ל' מכות פירש לע"ה וכדאמר בהדיה בס"ס מזמור כ"ח מין תלך המשיח כת אלה ליתן לע"ה ו' מכות כגון סוכה ולולב ותפילין תכל ישראל למדין תורה מן הפ"ה ות"ס ו' ט"ס וכ"ל כ' כדאמר הכא ' וכן כירוש' דרים מין מפוניהים ויקבלו את שכרי ל' כסף אלו ל' מכות שפתידים כני כח לקבל עליהס :

ואין להק' מדאמר בפרק קמא דמגילה אלה התכות שתין נכיות רשתי לתדם לכר מפתה דהתו כישר' דפיטר מיירי קרא :

ועוד דתין מכות אלו תחוכסות לגמרי אלא מחוכסות לע"ה מאחר שהיו ליטראל ' וכפ' ניד הנפה אמר פולא ויטקלו את שכרי ל' כסף אלו ל' מכות שקבלו עליהס כני נח ואין מקייתין אלא ג' שתין כותבים כתובה לזכרים ' וה' שתכבדים התורה ' ולפ"ז ניחח טפי שתין כאן סוס חדום דמשיקרא הוו להו נמי אלא אלא קיימוס ומשיח כת לקיימן כיון ' חך ג' ע"פ זה אפי' עכדתיהו להנך ל' מכות אי מכות ישראל ל"ת שתין מתר"נ מכות אלא לכתוב כתוב' לזכריס ואלא לשקול כשר התם כתקולין דתפילו כנבעה אסירי ' ואי ל' מכות מיוחדות לע"ה הה ככל תקום לא אתרינן אלא ז' מכות בכרכת ' ועוד אפי שתין כותבין כתובה לזכריס דתפילו כנבעה אסורים דפריות מכלל מכות בכי נח ניהו ' ואפי' ל"ל שתנחנן קבלו עליהן לקייס ל' מנו דהיכו להוסיף על ז' מנו דילהו עוד על תבלו ליהיה להס שכר כהן כאי אפילו מנו' ועוסק ואוכל תין מקיימין תהן כלל רק נב' אלו ואחת מיניהו פריות שתקיימי' מקנת ישראל והיכו שתין עוסק בפרסיה וא"א מה הן כל ל' מכות פרש"י שם אלא נתפרשו ומכל הוה דקליף ' וע"פ הדברים הנו לא יקשה אלינו מאחר זה בטעמת ה' סחות'כתדום הדת כדאכתו' לקמן ס' נ' סי' נ' ע"ש :

שלשים גבורים פי' נדיקים ע"ד גבורי כח עושי דברו וכן ל' נדיקי סימן העולל מתקני' בפחות מהן כדאמרם • ושעם קריאת הנדיקים והמכות כסף חפסר לגמן כוסף וחמדה אז על שם טהרה ונקיות ע"ד כסף נבחר לגמן נדיק:

אבירי ליש לר"י פי' סייעתא לדידך דמיירי כל' מכות דלפי זה מיירי רות רבתי פ"ב פ"ה כדפי' וקרא כת"ה מיירי כדכתיב התם ותקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את כל העמים • אלא לרב קטה וכי לא שמיע ליה דלא מיירי אלא כת"ה והיכי תפ' ליה כל' נדיקים ומיהו רב חני מוקי קרא ביסראל ופי אשר כרתי את כל העמים אלא יזקוק ליסראל ע"ד וכרתי להם ברית עם חית הכפה פי' אחר אחרי ליה לר"י לא שמיעא לרב כלומר לא שביק ליה לפרש כותך דמוקמת דלא מיירי אלא בת"ה ולדידיה ניחא לאוקמי ביסראל וכדכתיב התם ואגדע את מקלי השני את חובלים להפר את הבחוה בין יהודה ובין יסראל • ותסתבר דכי מיכי דתקל זה ביסראל ה"ל כיסרחון אלא דחד ליהודה וחד ליסראל כדפירש התם:

ואם תחמד וכי תפ' אלו ל' נדיקים מי הזקיקנו לפ' ביסרא ולא בת"ה כל' מכות • יש לומר דכיון דמן כעולם מתקיים בפחות מהלשים נדיקים מיסרחל כדאמר לעיל גבי ואברהם היו יכיה לגוי גדול מהתמה ל' נדיקים הנזכר כאן אלו דלא מסתבר שיהיו ל' נדיקים בת"ה כמספר נדיקי יסרחל ביסרחל דרך להיות כהם נדיקים טפי מת"ה כודאי • והכי אמרו בירושלמי בריש פ' אין מעמידים ויקחו את שכרי ל' כסף אלו ל' מכות:

ורבנן אמרי אלו ל' נדיקים שאין העולם חסר מהן דאמר רבי כחנן אין העולם יכול להיות פחות מל' נדיקים כאלו שברהם • ומה שיקשה מת"ס בתקומות אחרים מנין אחד בנדיקי יסרחל • תירצתי לעיל פל"ה סי' כ' ואף על גב דכפ' ג"ה מכילו מהן דמפרש ל' כסף בנדיקים מפ' לה בנדיקי ת"ה ושם נקבעו אותן ל' לדורות ביסרחל כהרן יסרחל דגרסי' התם אומר סעודים ואתך סעודים אלו ת"ה נדיקי' שבעולם מתקיים בהם ואיכי יודע אף ל' כהן וט' וכת"י ואף ל' כת"י וט' וכהן בפשוטו אומר ואקחה שלשים הכסף ואשקלה ביה ה' אל האומר הוי אומר ל' כת"י וט' ל' כהן ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שברו ואם לא מחלו ויקלו את שברי ל' כסף אלו ל' נדיקי ת"ה שאף ת"ה מתקיימים עליהם • וכרש"י ואומר אליהם בנבואת זכריה כתיב בני ת"ה ואקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את העמים ואומר אליהם ונאמר הבו שברי ואשקלו ונאמר ואקח את ל' הנדיקים שבייתם מקבלים עליהם שכר ויפקלו ונאמר ואקח את ל' הכסף ונקבעו אותם נדיקים לדורות ביסרחל אל בית ה' בארץ יסרחל ע"כ:

הבא משמע דלא תפ' ליה שלח בנדיקי יסרחל ואשבש"י שהיה אפשר לדחוק דה"ל לרב לאתויי בנדיקי יסרחל תפ' ל' כסף אלא לעולם דת"ה אלא דקאמר קרא דשוב נקבעו ביסרחל בת"ה ואין כאן רב לר"י אלא דלר"י קשיא עכשיו בת"ה קמיירי דאין עסק ליסרחל כל' מכות דאתכות ביסרחל עד תרי"ג ניכו אבל לרב קרא מיירי נמי ביסרחל דהיינו שהנדיקים שהיו בת"ה נקבעו ביסרחל כת"י אין לפרש הירושלמי האמור סוכל זה:

וגם ז"ש בסמוך בשבח שיסרחל זוכין בו לא מיתוקם כי לפי שהיה רב"ה לעולם הבי ל' כת"י וט"ו אחריני הוא דאיכא בכבל • ואם תאמר ואיכי אתפ"קרא דהבי שברי בו' ואקחה ל' הכסף ואשליך אותו אל בית ה' כיון דלא מיירי אלא בת"ה • וכן לר"י דמוקי ליה ל' מכותיהם:

יש לומר דאחרי שנגדע ה' מטה עוזם כעונם קאמר הכא שברי לומר אם שהם מעמידים לעולם ל' נדיקים לפחות אמר ויטקלו את שברי ל' כסף • ועל מה שזכותם שמור לכל ת"ה שעליהם מתקיימים אמר ואקחה ל' הכסף ואשליך אותו בית ה' כלומר שזכותם שמור להם בשביל הנגוז לשכר הנדיקים • ולר"י ענין הכתוב לומר שאף שחטאו בעולם הזה אמר ה' וכאשר עשו לי כן אעשה להם ואשליך אותם מלפני ולפי זה כוונת הכתוב

ת"מ המפרשי

שלשים גבורים פי' נדיקים ע"ד גבורי כח עושי דברו וכן ל' נדיקי' שמין העול' מתקני' בפחות מהן כדאמרם • ושעם קריאת הנדיקים והמכות כסף חפסר לגמן כוסף וחמדה אז על שם טהרה ונקיות ע"ד כסף נבחר לגמן נדיק:

אבירי ליש לר"י פי' סייעתא לדידך דמיירי כל' מכות דלפי זה מיירי רות רבתי פ"ב פ"ה כדפי' וקרא כת"ה מיירי כדכתיב התם ותקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את כל העמי' • אלא לרב קטה וכי לא שמיע ליה דלא מיירי אלא כת"ה והיכי תפ' ליה כל' נדיקים ומיהו רב חני מוקי קרא ביסרחל ופי אשר כרתי את כל העמים אלא יזקוק ליסרחל ע"ד וכרתי להם ברית עם חית הכפה פי' אחר אחרי ליה לר"י לא שמיעא לרב כלומר לא שביק ליה לפרש כותך דמוקמת דלא מיירי אלא בת"ה ולדידיה ניחא לאוקמי ביסרחל וכדכתיב התם ואגדע את מקלי השני את חובלים להפר את הבחוה בין יהודה ובין יסרחל • ותסתבר דכי מיכי דתקל זה ביסרחל ה"ל כיסרחון אלא דחד ליהודה וחד ליסרחל כדפירש התם:

ואם תחמד וכי תפ' אלו ל' נדיקים מי הזקיקנו לפ' ביסרא ולא בת"ה כל' מכות • יש לומר דכיון דמן כעולם מתקיים בפחות מהלשים נדיקים מיסרחל כדאמר לעיל גבי ואברהם היו יכיה לגוי גדול מהתמה ל' נדיקים הנזכר כאן אלו דלא מסתבר שיהיו ל' נדיקים בת"ה כמספר נדיקי יסרחל ביסרחל דרך להיות כהם נדיקים טפי מת"ה כודאי • והכי אמרו בירושלמי בריש פ' אין מעמידים ויקחו את שברי ל' כסף אלו ל' מכות:

ורבנן אמרי אלו ל' נדיקים שאין העולם חסר מהן דאמר רבי כחנן אין העולם יכול להיות פחות מל' נדיקים כאלו שברהם • ומה שיקשה מת"ס בתקומות אחרים מנין אחד בנדיקי יסרחל • תירצתי לעיל פל"ה סי' כ' ואף על גב דכפ' ג"ה מכילו מהן דמפרש ל' כסף בנדיקים מפ' לה בנדיקי ת"ה ושם נקבעו אותן ל' לדורות ביסרחל כהרן יסרחל דגרסי' התם אומר סעודים ואתך סעודים אלו ת"ה נדיקי' שבעולם מתקיים בהם ואיכי יודע אף ל' כהן וט' וכת"י ואף ל' כת"י וט' וכהן בפשוטו אומר ואקחה שלשים הכסף ואשקלה ביה ה' אל האומר הוי אומר ל' כת"י וט' ל' כהן ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שברו ואם לא מחלו ויקלו את שברי ל' כסף אלו ל' נדיקי ת"ה שאף ת"ה מתקיימים עליהם • וכרש"י ואומר אליהם בנבואת זכריה כתיב בני ת"ה ואקח את מקלי את נועם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את העמים ואומר אליהם ונאמר הבו שברי ואשקלו ונאמר ואקח את ל' הנדיקים שבייתם מקבלים עליהם שכר ויפקלו ונאמר ואקח את ל' הכסף ונקבעו אותם נדיקים לדורות ביסרחל אל בית ה' בארץ יסרחל ע"כ:

הבא משמע דלא תפ' ליה שלח בנדיקי יסרחל ואשבש"י שהיה אפשר לדחוק דה"ל לרב לאתויי בנדיקי יסרחל תפ' ל' כסף אלא לעולם דת"ה אלא דקאמר קרא דשוב נקבעו ביסרחל בת"ה ואין כאן רב לר"י אלא דלר"י קשיא עכשיו בת"ה קמיירי דאין עסק ליסרחל כל' מכות דאתכות ביסרחל עד תרי"ג ניכו אבל לרב קרא מיירי נמי ביסרחל דהיינו שהנדיקים שהיו בת"ה נקבעו ביסרחל כת"י אין לפרש הירושלמי האמור סוכל זה:

וגם ז"ש בסמוך בשבח שיסרחל זוכין בו לא מיתוקם כי לפי שהיה רב"ה לעולם הבי ל' כת"י וט"ו אחריני הוא דאיכא בכבל • ואם תאמר ואיכי אתפ"קרא דהבי שברי בו' ואקחה ל' הכסף ואשליך אותו אל בית ה' כיון דלא מיירי אלא בת"ה • וכן לר"י דמוקי ליה ל' מכותיהם:

יש לומר דאחרי שנגדע ה' מטה עוזם כעונם קאמר הכא שברי לומר שיזכו עכשיו לעתיד ואמר שיזכו עכשיו לעתיד ואיתקיימו לעתיד ע"י ל' מכות שיקבלו לקיים לעתיד:

הג' כפשוט שיסרא זוכין רובן בת"י ומיעוטן בכבל וכפשוט שאין זוכין רובן בכבל ומיעוטן בת"י (וכן ט' מזמור ה') והיינו טעמא דאיכא בת"י דוקא תמיד וחכות נדיקי מכני טפי ועוד שנדיקי ח"י גדולי טפי מרח ל' כדאמר בפ' סדר תעניות מה בין תקיתי מרעה ליסרחל לחסידי בבל:

טו רובן של סנהדרין מפל יהודה חף על גב דבבל"מ משמע דמסבט יסבכר חכמים מכל השבטים כדאמר לקמן ס"ל פי"ג שקרבנו על התורה שהוא בן תורה • וכתורם מאסר רבתי נבי ויאמר אלך לחכמים דהיינו שבט יסבכר דכתיב ומבני יסבכר יודעי בינה לעתים וכן משמע בכתה דוכתי מפני שיושבת סנהדרין גדולה ובורח והמלכות ניתנה ליהודה לכן היה רוב הסנהדרין מיהודה ואף על גב דאמר לעיל פ"ב מחצים רחצי סנהדרחות היה יסבכר מעמיד וכל מחייהם מסכימים הלכה על פיהם הייבו שהם חכמים להורות בתורה ורחוים לסנהדרין מכל סנהדרין ממש שהם ע"א שבלשכת הגזית העומדים למשבט כל יסרחל מיון רובן אלא מיהודה:

ויתבן שסנהדרי כ"ג שהיו בכל עיר היו מיסבכר ובכן יהיו ק"ק רחצי סנהדרחות עמהם מיסבכר מכל סנהדרי גדולה רובן מיהודה • אי שבשניהם בכלל כל הסנהדרין שבלשכת הגזית ובאחר דוכתי יהיה רובן מיהודה עם היותו בהן ק"ק מיסבכר • ק"ק דכפ' כרחשונה אחר רבה לא מיבעיא בורבה מרבנן דמורה אלא דאחתי מבטט לוי אי מבטט יסבכר ופרביון וה שה נמי יהודה דכתיב יהודה מחוקקי אלו ל' נדיקי שמעת' אלישה דהלכתא קאמרינן ואי קיימי בסנהדרי' ע"כ מסקי שמעת' אלישה דהלכתא דהה לדון ולהורות עומדים וכ"ש שם רובן מיהודה • ויש לומר דשם בסורחת יחיד לבדו קאמירי שידע להאורות הלכות ביסרחל מדעתו לבד בחכם שמורה הוראות ביסרחל דהכי משמע ליה דיפה כחם דלוי ויסבכר חבל במשבט והודאה שהות על ידי משה ואתן דרכיה בנון סנהדרין כל השבטים כמי דאתוש לבך דמשמעת כל שבט יעמוד שופטים מבני שבטו ואתי דבוחיה דלוי דכתיב כיה יורו משפטיך ליעקב ויסבכר דכתיב ביה יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה יסרחל:

ונזה טעמיה חבלי עיניה מיין ופי' עיניה סנהדרין על דרך ויהיה שם מעיני העדה ואמר בד"מ על רב תורתן חבלי מיין לפי שד"ת משולים ליין • ויתבן שהחבלות רומז לחדוד והפלפול שהם בוערי בחם בפלפולם:

וסודרים ד"ת בעיניה שמחזרין על שמועתה עד שהיה סדורה בפיהם ותפס העיניה תמורת הפה • וע"י כן מוציאין אותם נקיים בחלב כי ע"י רוב החזרה עליהם מניעים אותם בהנאן כי אין הסדרם בלא חדוש ופי' ולכן עיניה מחלב מלבניו' ד"ת בסדורה בפיהם יותר מלבון החלב:

שעינידה בחולות נר' שיש להם מיחוש עיניה שבריכין לכוחלן ועכ"ז בחן יפה לת"ת שמפני זה לא יאכלנו את ת"ת ופירוש ולכן עיניה מלבון ומכאתם שמכאתם מחוורת יותר מחלב או שסודרים ד"ת בלבונל:

יפה יין לבן עניה פי' לוקניה יותר מחלב לתיוק דרים עיניה כמו עניה כתה שאמר בגמ' אל תיקרי לבן עיניה אלא לבן עניה:

עניד מחד עם חבירו גרסי': **אם** יין חרדלי עתית • בפ' כתה חסה תשמע דחרדלי שחור וגורדלי לבן ושתם נזכר גורדלי לעכו • ולכן נר' דה"ג הבא חם יין גורדלי עתית יין הוא ואם יין חרדלי עתית יין רע עתית • ומכוונת לומר שז"ש ולכן עניה שיניה מחלב מסוכה לפי שהוא לבן מחלב העיניה כד"מ יותר מחלב וכדי ליכב הנרפה יש לומר שיין העשור הוא יותר מסוכה שהוא מרוב מדמיעות ולכן הוא דקיק מיתיו ולא נזכר בגמר' גורדלי לעכו אלא מפני המרחה שהוא העמסל שם כתה ולפי זה כוונת

ה"ת הפסוקי וכתוב שמסכת יין מ"ו טעם היותו לבן מחלב הוא מטותה מחד מלא כדרך יין דעלמא :

יז הורן נסכין פי' רבי יוחנן היה דתים הכבוד ורבי לוי ורי"ן היו תלמידין והורגין להמון בכל שבת ולוקחין פרס כל מ' סלעים להקהיל בקהל לדרוש בפניהם כלו' בכל מ' מפניהם דורש בשבתו ולוקח כ' סלעים : וכירושלמי נרסינן מתחת קהלת קומי רבי יוחנן : ופי' סלהיותו דתים בקהל והיו דורשים בפניו קתני הכי סדרך להזכיר הרחם סדורשים לפניו כדנרסינן בפ' רבי עקיבא דרש קהות גדילה לעילא מרב חסדא : וכפרק קמא דקדושין דרש רבה מפתחא דבי נשיאה ומירש דרבי לוי דרש בשבתו דיונה מזבולון וכן רבי יוחנן וחלק עליו ואמר סהיה מחסר וכשבת אחרת רבה להסיב רבי לוי על מה שהוכיח רבי יוחנן סהיה מחסר :

יז זבולן לחוף ימים ישכון : רבי יהודה בר נחמן גרבי לוי : רבנין נסבין מן תרתין סלעין בבל שוברה למצמתא צבוראה דרבי יוחנן על רבי לוי ואמר הרין יונה משל זבולון הרא הוא דכתיב ויעל הנורל השלישי לבני זבולון ונמר ומשפם עבר קרמה מורחה נתתר הפר וכתיב כרבה ה' אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא אשר מגת החפר אילון נובכתא רצפורין על רבי יוחנן ורדש הרין יונה משל אשר הרא הוא דכתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון וכתיב קום לך צרפתה אשר לצידון : אמר ליה רבי לוי לרבי יוחנן אף על גב דשבתא דירך סב תרתין סלעין ושבקי רגיעול : על רבי לוי ואמר אף על פי שלמדנו רבי יוחנן בשבת זו שעברה הרין יונה משל אשר הרא אלא אבוי משל זבולון ואמו משל אשר : וירכתיו ער צידון ירך שוצא ממנה מצויין היתרה : אמר ליה אמרת ניהלן קיים היתי למיתנא בן יתיב ושמש דרוש שהים ועשרים שנה : ר"א וירכתיו ער צידון : רבי אלעזר אמר זבול דגלילה : רבי יוחנן אמר מגדל דיו :

יז ישששכר חמור גרם : חמר המור זה גרמיו ברורין כך היה תלמודו של ישששכר ברור עליו : רובץ בין המשפתים אלו שתי שורות של תלמידי חכמים שהן יושבים לפניהם : וירא מנוחה כי טוב זו התורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם : ואת הארץ כי נעמה זו התורה שנאמר ארוכה מארץ מדה ונעמר ויש שכבתו לסבול עול של תורה : ויהי למס עובד אלו מתתים ראשו סנהדראות שרשו מבניו של ישששכר כו' : ר"א ישששכר המור גרם מרבר בארצו חמר זה המור גרמין ונמוך מבאן וגבוה באמצע כך בקעה מבאן ובקעה מבאן והר באמצע : רובץ בין המשפתים אלו שתי בקעות בקעת פסלין ובקעת יזרעאל : וירא מנוחה כי טוב זו תנעם : ואת הארץ כי נעמה זו נעים : ויש שכבתו לסבול עולה של ארץ ישראל : ויהי למס עובד : רבי אלעזר ורבי שמואל בר נחמן אלעזר אומר כל השבטים הניחו יתירות ושבטו של ישששכר לא הניחו יתירות : רשב"ן אמר אף שבטו של ישששכר הניחו יתירות אלא שהיו בעלי מסין : אמר רבי אסי הם מעלה מסין היה כמו שנשתעבדו : ר"א ישששכר המור גרם

ר"י דמסתע מלפ' דכרין כת היינו מדרך המוסר מלא יתיה כחולק ת"ת המפרשי על דבר :

ויש לומר דהת"ל דמנת החפר על יונה נופיה קתמר סהלך לגבול בני זבולון ונלחם בתוכם מכל ומתו היו מתסר : ומיהא נמי למידק ה' לוי מעיקרא קרא דרבי יוחנן מאי הוה עניד ליה ולימא למימר ירושלמי דמעיקרא נמי מבני מזבולון ומתו מתסר הוה סבירא ליה דסם כן היו ל"ל נפ' :

ויש לומר דלא סמיע ליה דיונה בן הצרפית הוה עד דמתעה תרכן יוחנן : ולפי נרסת הירושלמי דרבי לוי קתמר מתסר ורבי יוחנן קתמר מזבולון תפסר דרבי יוחנן לא מהדי דיונה בן הצרפית : אי נמי מבי מתרן דבימי הרעב כתנה' אתו בניהן סהלכה סם מבני הרעב מכל עיקר תקופה מזבולון :

אף על פי שלמדנו כלומר אף על פי כן לא כליני מרידים אלא מפני מכל זבולון :

ירך סימן מתנה לפוס המו ליסנא מסתע דס"ק ירך סימן מתנה יוכה דהיינו אתו מבניהן היתה : וק' דקר' בסתם זבולון מיירי וירכתו מזבולון קתי לא מיובא דתתן דכר סמים : ועוד אתמי קרי אתוי ירך סימן מתנה דיותר יגדל תוסר זה כתב ע"ך יוסף ירכו : ולכן נר' דירך סימן מתנו נרסי' ופי' ירך בן דברת כרשת דתכוס והכי קתמר בן אחד מזבולן דהיינו יונה היה מבניהן סיקרן נדוני על סם אתו סתיה מסס :

אמרת נר' דס"ג אחרת נעתן קיימתיה למימרא תן סהיה יתיב ומתם ודרש : ופי' אתרת דכר יפה מסר קיימת מאחר שביתו ואתו מיכתו רבי יוחנן להיות דורש ומתעתד לכדבר כ"ב סנה : ר"א וירכתו עד נידון כלומר לא מיקרי מס אתתר נידון כזבולון אם היותו מגבול אחר לנידון זה הוה זכות דגלילית אי נמי בגדל דיו סהם מגבול זבולון ומיקרו רבי ומין נידון דאתר :

יז גרמין כרוזים מתוך נסותם : ברור עליו סהיו תכמים נדולים כני ישששכר כדכתיב מבני ישששכר יולפי שיהא לפתים ותלמודו ברור לו שלא היה מסופק בדברים : אם כן מכל רואיהם יכירום סהם תכמים ותאמרו עם חכם זה כמו שהחמור עמותיו ניכרים לפין :

שהם יושבים לפניהם בתרן כסנהדרין דכ' סורות על תלמידים יושבים בקרקע לפני הסנהדרין והיינו כין המשפתים כד"א חס תשכבון כין שפתים כדלקמן פנ"ט :

זך הצור ונקראת מכוחה כמה שתמ' ומבוחה לא מלחתי כדתי' בתנחומא ואין קוסית תמ"ס כמ' הרוחה ת"ת אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא כעה"ב שעל מה שהיו מסתפקין מלהיות מתקשים לעולם יותר על מה שהוצרכו להם אתרו כל ת"ת אין להם מנוחה : אבל לעולם הסורה נקראת מנוחה שימנת הסרם נתת רוח כמה שיעיא ונם כן שיש נגול בכל הסבה מה אתין כן פדברי המדומים אתין להם נגול ומוסף שיכוחו אבלו מתנוצצים כעבורם כתו שביאר בכל העקידה פפער כ"ם : זך הצורה

ת"ח למפרשי

מרוכה מחרון מדה • ואף על פי שחרוכה מחרון קרויה מרן לפי שאין נראה כמותה דבר גדול מתכה ומין מרגין לעין חלת מה סיכולה לרחות • מכל ג"ע בכפל תתרי התורה • ויש לומר שהתואר הזה מגד המיכות שהיה עמוק מאד והשני מגד הכמות שהיה הגרסה כי גם כן חרוכה והטעם שנטה שכמו לסבול עול של תורה כך הפנים מס בעמק העיון ומס במוקפי נירסה:

וכמ"ד פי' ס"ו וכפי"ד סימן כ"ח

אלו מחתים רחצי שנהדרתות ועל ידי שטורח מצח הנכור עליהם נקראו עבדים כמה שאתר בפ' כהן מצית נבי מס תהיה עבד לעם הזה:

שהיו משכטו של יעקב כדכתיב רחציהם מחתים והיינו רחצי שנהדרתות כדלעיל פע"כ:

נכוך מנכון שסדרתו כולטת הרבה מס"כ אתר שבחמות שסטח הכלעת קרוב לסטח השדרה:

פי' נלחם

כף בקעה מכתן וטעם כסורה זו לומ' מיזכ' כתר וכשפלה לפי שאתר יפה מהשפלה לקנת דברים והשפלה יפה למקנתם:

עולה של מ"י נרחם שהיה נדיך טורח נדול בעבודת האדן טפי משאר אתין כי זכולן לחוף ימים יכנון וכפתלי מבורך כפירו' החילן לכל יעשרך נדיך תאך לעבודת האדמה ועוד שעל ידי שאתרו סר מכתף ובקעות מכתן אית ליה טורח טפי • ואפשר לעולה של מ"י סיינומה שלח הניח יתדות כדפסמוך:

לא הניח יתדות כי אתר השבטי' הניח שאריות מהנויס שאתרותם נפלו בחלקם דכעבר הירדן שכולו רחוקן ונד כתיב ולא הוריבו בני ישראל את הנשורי ואת התעכתי • וכתלחמת יהוד' ושמעון כתיב כי לא הוריש את יושבי השתק וכתיב נמי ואת סיכוסי יוסף ירושל' לא הוריבו בני בניתן נמי ולא הוריש מעשה את בית שמן ונומר ואפריש לא הוריש נו' וכולן לא הוריש ונו' אתר לא הוריש ונו' נפתלי לא הוריש ונו' וכתיב ל"ק הכי כיעשכר כר' שלא השתיר שריד והיינו ויהי למס עובד שטרח אתד כעובד למס להוריש כל טויכיו:

אי נמי לא מייתי פלוגתא דר"מ ורשב"ן אלא משום רשב"ן דקאמר שהניח יתירות את שהיו למס לדדידים יתם ויהי למס שובד שהיו היושבים כתרבו למס עובד • לכל לר"מ אין עניכו אתרך אלא קרוי כתורה קתיירי כדלעיל זוה יותר נכון • ותיכף למדך דכאן נמי לא תניכו שהניח יתירות • ושמא תכיון דכתי דן לקחו את ליס אתרי מות יהושע תשיכא יתירות • מי נרסיכן יתירות או יתירות עיין כמה שאמר לעיל פס"כ שכתבנו כו יתידות האדן:

הניח יתירות נר' דטעמיה מדכתיב לא אנרשנו מפניך בשנה אתת פן תהיה האדן שממה ופסיטא שלא היה שבט יעשכר נדול משאר כל השבטים ליפוב כל האדן מתחלה:

ד"ג

הניח יתירות אלא שהיו בעלי מסין ולכן לא הזכירן הכתוב דכיון דנתנוס למס עובד הרי הוא כתילו קוריסום • ס"ק אם כן מתי רבותיה דיעשכר במנסה וזכולן ונפתלי כתיב שנתנו הנותרים למס • ויש לומר דיעשכר מתחלה נתנו שתריותיהם למס אבל האתרים לא נתנום למס עד זמן רב שחזקו ידם וכתיב במנסה ויהי כי חזק ישרתל וישם את שכנעני למס והכי דייק מה שאתר כזכולן ויעשכ שכנעני בקרבו ויהי למס משמע שאתרי שנתנו בקרבם ימים רבים היו למס וכן כתיב בנפתלי:

דם מעלי מסין פי' שיתירות של יעשכר היו מעלי מסין והיתה יתר פחת ליעשכר על אתיו שמעלי מס למס היו מפליס כמו שנשתעבדו כלותר כעבדים נמורים שרוב ממונם למלכות ומין להסרק לאת חקס ההכרתי וז"ס למס עובד אבל בעלי מסין של אתר שבטים לא היו רק כעם הכפוף למלך לפחת לו מנכה כלו והלך כרוב המסים:

מ"מ הפסוקי' וכאתר המלות

נפתלי היו והיינו חמור נרס כאתמור שנשמותיו נפתלי והרים נמי נרס לפון נרים שנרים בתין להתנייר להשמעו' חזני' והרים רוכן כין המשפתים על מס שהיו פורשים כימים וממקום למקום עם הפילות:

סופטים ט"ז

הנ"ג והיו מומרים למס ליסרל והיו מומרי' להס יסרל:

תלומי' כשטר כרותם שכר משטר דכרים

הון כתין ומתנייריס יעשכר מפורס: **הנ"ג** יעשכר חמור נרמיים והיינו תה שאתר לקמן פכ"ט חמור נרס לאותו:

סופטים ט"ז

כמיוחד של שבטים דש"מ כשבט מיכדתל מיכתי ליה • ועוד מפי רבותיה ובלאו הכי קי"ל כל מקום שנאתר אתד נדול הוא כדלקמן ס"ל פ' הילכך כ"ל דהיינו יהודה שהוא הנדול שבשבטים ולפי שתוא דוד מלכות לשפוט את ישרתל אתר שתדן יהיה סופט שבשבטים שיהיו ישרתל כיתיו כמוהו: **כמיוחד** כלומ' כמו ליתי לזל על ידי שהיה עושה נקמים בפלשתים • אי נמי שהיה שופט בנדק נמור בלי סוס הבתה לעצמו כדוד דכתיב ויהי ויסי דוד עושה משפט וצדקה • וכן אתרו בסוטה שבל ימיו של שמשון לא אתר לאדם העבר לי מקל זה ממקום למקום:

סס ט"ז

אלוקי שנדבק בלומ' לפי שלא הקמיל הסופט אלא לפי שנדבק למיוחד שבשבטי' לכן הקישו הכתוב אליו והכי איתא לקמן ס"ד פ' תלמד שהיה תכיון תדן ותתו של תכוח מיהודה • וע"ז יעקב דן ידין עמו כמיוחד של שבטים זה יהודה לכך הקישו ליהודה שומדן יהודה היה ותתו היתה מיהודה וכן תכוח היה תדן ותשתו היתה מיהודה שתכוח שתדן גת משפט דן ומשפט יהודה לכך אתר אתיה דשמשון בכללפוני והיה אתיחסת על שבט יהודה שבאתר וסס אתיחוס בכללפוני:

לא היה מעמיד דשבט דן יהוד שבשבטים ע"י פסל מיכה וכן ואת האתד שם כדן:

אינו נריך סיוע תפורס לקמן פכ"ט: **אינו** נריך לסיוע עם ולא כלי מלתמה אלא ויתכן לאי אתר טריס וכלא אתיב כדתפרס ותזיל:

בר תלתא יומין פי' שהתתור כעל הלאי היה קטן בן ג' ימים ודרים טריס שליטי תלמון יוכי • והא דלא תפרס ליה כתו תכה טריס דמ"ל טריס תו יבשה ושוה דטריס לעון נקבה ולאי לעון זכר כב"מ:

בטנה תרין פי' שם התתור השוה תלומים בבטנה וחתור זה היה אתד משם ולאבי קרייה טריס דהיינו שליטי שהשם עם התלומים ג' וזה יורה שהיה חלוש תאר ז"ס היה דעתיה דר' תניין לקתפרש תתור תמורותים שלאי התתור היה מ' תתמור תמורותים דהיינו ג' השם והתלומים:

דמשטשט נאי נר' פי"ש שבלשה היה עיף ויגע ויכתה תאר והרבה ס"ל כלשה תלומים כנגדו והוקק לתת טעם לעמתו לפי שנתה תאר בפעם על שתפי' היה נרגור מים לפניו כו' כדפסמוך וזה שלח כדרך הנתה שבשה תעט תעט: **אלא** ויקרא שתשון

שלח

א"מ הפסוק' מלא חנם תקומה מלא בתפלה רחם לא כן לא תי' ל לעשות סס חלא למהר למקום סימנא מיס :

אלא המילה לפי שידע בעצמו שלא היה כדאי לעשות לו כם לפי שהלך אחר עיניו לכן נסתלק בזכות המילה :

אלא המיל' הזאת והיינו דקאמ' ובפלתי כיד הערלי' דאם לא כן כיד מויכי מו כיד הפלשתים מיכעי ליה דלמ' דמי למה שאמר והיה הפלשתי הערל הזה וכן תעלוזנה בנות הערלים כי בה לענותם בערלה סס כרחיתא בפ"ך נדרים דת"ט לענותם פה :

שמו לחי כדכתיב התם ויקרא למקו' ההוא רמת לחי וסי' המכתם מאר כלחי המכן סחיתה סס עמוים כמכתם :

מכהיש דמדכתיב המכתש כה"ג יודעים מסתם סס ידוע ולפי זה פירש המכתם מאר כלחי המקום שנקרא לחי כי כלל המקום נקרא לחי על סס לחי דסמסון והמקום המיוחד שמתו יגאו המים ליקרי מכתש :

מעין מכין סיגיו וסי' מכתש מאר כלחי נותנ' סמסון שכחת כה סעשיה כמין מכתש כלפרס"י שלא שהוא פירש כלחי שמשון גופיה : באו זו זכות שלא מסתם זכותו לפי שהלך אחר עיניו ומיהו כדאי סיעשה לו נס כזה : מבין סיגיו וסי' חנק יקלח :

יט כזה כחם זה מכוי • לף על נב דקרא מפ' דמיונו לנחש שנושך עקבי סוס מ"מ רמז הכתוב לענינים אחרים דאל"כ מה צורך לדמיון הנחש ליתם כפ' יסי דן נושך עקבי מויכיו ועוד נחש ושכיפון למ"ל :

מצרי כין הנסים שעשה כזמה • אי נמי כין נסי נסי אדם שלהיות לסוס אחר החלב מצוי כין הנסים לרית חלב שדיהן :

כך מסמון מצוי כין הנסים ורמז ענין זה לומ' שאם שקרה לו שהיה כשפיכין הנושך עקבי סוס שגריך להמית עצמו כדי להמית רוכב הסוס סיגו לפי שהיה מצוי כין הנסים ועל ידי זה נכנל ונפל כיד הפלשתי :

נאמר כשבועה • על ידי שהשביעני אותו בלשני החברי' כאסר ואינו מזיק :

כך מסמון נאמר כשבועה • ורמז זה לספר כשכחו שהוא ירא שבועה שעל ידי זה האיתין כשבועת עתו ונאסר כיד וכדאמרינ' לקמן כם ג' ס"ב :

אלא כרחשו מפו כילקוט בקונט' אחרון סי' ל"ה כשם שהנחש אם לקח כוכבו אינו מת כיון שהוא לוקה כרחשו הוא שנתת' הוא יעקוב רחם כך שמשון אסרו אותו בידיו וברגליו ולא מת כיון שנלחו רחשו והוא לא ידע כי ה' סר מעליו ואף על פי כן הנושך עקבי סוס שאחו בכ' העמודים והפיל הבית :

ריסן מחלחל הרם שלו אחר' לאחר מיתה נוקב ומחלחל • פי' אפי' לאחר מות הנחש האדם ניזוק מאתו מחלחל מה שאין כן שאר הדורסים דקי"ל שאם נהרגו קוד' הוכאת הנפורן והו הנדרם כשר לפי שאין מטילין הארס אלא כהוכאת הנפורן והו כשר מת ואין היזק כארס אלו וכן ויהיו האתים שהוית כאותו שלא על פי שהכיל הבית בעודו חי מ"מ שאתו אלם קושם לו לדולמי כשנפל הבית על כלם יחד רבים אתו אחריו ונאתה שאתו שאתו אחרי מותו :

קראו לשמשון וכתי כתריה וילפות שמשון את כ' עמודי אתוך • והיינו הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור כי

כהפלת העמודים הפיל כל העומדים על הבית וכן פי' הרמב"ן כאתוב :

אלו מה שהיו על אפת הגג דכתיב הרואים כשחוק שאתון ות"ח שהיתה אלו על אפת הגג שירדיניו עכשין להכיט אל תוך הבית :

ואת אמר וירדו אחיו • תימה מאי קושיא והלא יהיה ניכר כגודלו כין כמה אלפי אים • ומכ"ל שהיה מרוסס אלא יהיה ניכר כטורתו • ועוד דכתילתו מיתת יהיה ניכר • ושאת מדכתי' ויאסף אותו ול"ק ויתכאהו דמשתע אלא הוכרכו לחפש אחריו אלא מיד גרת' להם קשתות • ומשני יעקב כקש רחמים שיתלה מיד אלא יתעכב מהקבורה כלל ולא מצאתי רמז לתפלת יעקב • ושאת מהכתיב ויפול רוכבו אחור דייק אלא יפול עליו אלא אחור כלו' כרחוק. מתנו כדי שיסתור שמשון לעצמו והא דדרים מאחוז יאחורו דכרי לאחוריהם דרשו אחריו היה • קף על נכדל"ק ר"ח כי כן כמלר' כמה זימני :

יהודה דכרים לאחוריהם שהתפוצה שהיתה ליעקב על ידו ודיבו שידון עמו יהיה לאחו' כאותו שיחזרו הפלשתי' לעזרה :

יהודה דכרים לאחוריהם לא כן אחור למ"ל פסי' דכפילת הרוכב הוא לאחור :

לפי שהיה אכי יעקב מפוס דק"ל מ"ט ליעקב ק"י ככאן דאי תפלה על שמשון סיפסיעתו ה' אוך לא הועילה תפלתו • לכ"א שלפי שהיה סכור שהוא אלך אחריו ושוב רחם שאת אחר מאת' שזה שלא ליעקב קוייתי ה' על ידי אלך שמשון כי ולפי שהוא הוא והיינו שתיילים כאיתת זה :

רואה אני וסכו' פי' כתחלת נכואתו כשרואהו נוגח אויבו אלך אלא כדרך העולם היה סכור שהוא שמשון הגיבור ושוב הרחיב איתתו • וק' שהרי ככר אמר לה יפור שנט שיהודה עד כי יבא שילה והיינו אלך אחריו כדלעיל והיכי אם כ' שאחריו אלך • ושאת אכיון דשמשון כאי אחריו אאתו כדכתיב לעיל קאם"ד שיתקיים בו לא יפור שבט אלא ועי"ל דכתחלה ידע בנבואה ענין דן ושוב ענין יהודה אלא שהוא הוכיח כספר תולדותם • ועי"ל דלאו דוקא אלך אחריו אלא שנהולה הנעשת כימיו כליעזר דר' דכמוך • והוא נוהל כאלך אחריו והטעם שהנהולה יש לה כ' זמנים • הא' הקץ הקבוע • ושב' המוקדם אם יש זכות כאחד כאלך זכו אחיאם אחיו ידע יעקב שהקץ הקבוע לא יהיה אלא על ידי אלך אחריו שהוא אדוד אחר כשרואה את שמשון יגאל את ישראל גאולה שלימה ולא יכטרכו לאלך אחריו והוא עד"פ שפ' הנזכר בקש ה' לעשות חזקיהו אשיה וסנחריב גוג ומגוג אלא אחר שיהיה :

כל הכל נקוו • פי' כל הדכרים יוכה האדם להם ע"י קווי כפי"ת ושאום דכתיב הכא ליעקוף קוייתי ה' אייתי להא דר' יהודה • ויל' דשאום דק"ל שהיעוש יש לה קץ קבוע ושאם כעצם אתקוה אלא אנדק אלא כאה שאפשר להגיע אליו לכ"א שהכל יוכל ע"י קווי וז"ש עוד לפי שהיה אכיהו רואה כי אעפ"י שכבר נזכ' לעיל לאחר שהיה סכיר שנהולה כאה קודם ואתה ולכן יש עוד אתקוה אעפ"י שזה אית • ת"ש הא ק"ל אמי ליעקוף קוייתי ה' שהרי כעצם היה יעקב כיעוש ודאי וכשלאת שם אפשר לה כימיו ודק לומר אתקוה אתתים ואכזה כימיו • אבל הא ודאי ליתא דעדיין לא גלו ולא אייך יעוש כימיו כ"ש יעוש העפידה ולאכי כעי לאחרוני שהוא דרך למוד ליעראל אילפו ליעוש ויאחר כל אחד ליעוש קוייתי ה' אעפ"י שע"ז זה יזכו לה ולאכי מייתי הא דר"י דאחר הכל קווי דך עדין כ"ע אמי קאמ"ל ר"י שהכל קווי דכשלאת אקדוש ה' וזכות

אכות

חכות ותפות עוה"ב משמעי פירוש דקרא דהני הוה דקאמ' קרא סימן זה נר' מפסוטו • ועוד תפמעי' דקיימך קאי נמי מסמך תכרך ותפות בפם דכתיב׃

אבל בסליחה וחניכה מתי קת"ל זיל קרי כי רב • ומס בה להזכיר כל מילי דפסכתן בהו קווי ליתא נמי חזוק בקווי דכתיב קוה אל ה' חזק ויאמץ רומנות בקווי דכתיב קוה אל ה' ושמור דרכו וירוממך לרשת מרץ • פדות בקווי דכתיב יחל ישראל אל ה' והרבה עמו פדות וכהלה רבים • ועוד מה קווי שייך ביסורין וקדושת ה' וזכות תכות ולא משמע לקווי יסורין שיכתו עליו בהדוה דפ' הפועלים לפוה אמר בוהו אחי בוהו דעי דכה"ג לא שביחה • ולא משמע נמי דהיכו משפט הרשעים כדפרש"י בתורת משפטיך ה' קיימך כי לא נקרא זה יסורין בשום מקום בדברי רז"ל אלא עונש ומשפט אלא בפיוכידוס בגדיקים פסס לעוב להם לכפרה או להשפה בקרמו יסורין ואנב דקרי להו יסורין בגדיקים זהכיו קרי לעונש הרשעים נמי הפס יסורין בפסיה דאמר לעיל פס"ו הרשעים על ידי שפחלפן סלוה וסופן יסורין׃

אבל דרשתי לאוד לא נזכרו בפס יסורין • ופ"ק דמו' תחותו של עוה"ב בקווי ולא קיימ קווי אלא בתקוה שאפשר לזכות בפעת תקוה אבל עוה"ב שאות לעתיד לא שייך בית תקוה אלא בטחון • וע"ק דאמתי ב"ק נמי יסופה בקווי וכילף ליה מליסופך קויתי ה׃

ויל בזה שלשה דרכים ׃ **דא'** לפי שאתר שיעקב בפירוש שיחות מי שאחב שבעלו נחיים אתר ליסופך קויתי ה' הכיו אתר ר' להודיענו שבכוונה ליעקב באתר זה שאין להתיאש מהרהורים כי אף זה הוא תגפה ליסופת ה' כי כך אתר ר' בתורה הלל בקווי שבכוונה כי שבכל הדברים יבטח האדם שיהא ויקוה לה' ולא יתיאש ויהי יתן אל לבו להפלגה והתחזקו' שהזהן יספיק להביא תכו בתקוה כה' ולפי שהאדם יתיאש לו' שבות הס להיותו בתוך תקף הגדים שלא יעבר התלט ממנו ע"ד רוחי תבלה יתי נזעבו וגו' ואיה תיקוה תקותי וזה ולא שתעו אל תעה מקוני רוח ומעבודה קשה בדפי' ביפוש פיני ומס להיות הדבר המקווה קשה המיאים כתי שיקשה לחולה כדי שלתי כתגה בזתן ההוא אף אתים אתר תקותו תלויה בו כעבד שתיעו בזכר לפני רבו ׃

ואם ליוקר הדבר המקווה כתי שיקשה מדגלית שוה חלף בסף ובלומה • ומס לקוטי לב אתים שתקותו מחזו שתיעו נגיב לב להפיק רצון עבדיו • ומס להעדר בפרון התקוה אתר אתה לתי שיקוה מתנו וכן יפר מעליו הסדו לב"ה ו'אלו כנגד הס' יסורין שפס היות האדם מדוכא ביסורין יקוה לפ' ויסירם מעליו והוא אף אתרה משפטיך ה' קויתיך אף בתשפטיך שתביא עליכו קויתיך שתסיר' תתנו כדפי' הרד"ק • וכנגד הב' אתר קדושתה שפס שלקדש ב"ם בריך מעבי נפי' כענין אתר"ע וליגיאל עב' ויקווה האדם לה' אולי יעתר לו • וכנגד הג' אתר שאות אתות שפס שיהיה האדם שלא עתדה לו זכות אתות כאלו לא נזכר לעני ה' עב"ז יקוה לו ויזכר לו כי אולי אי זו שכה תבעה הטוב אתתו על עתה ותבטל עבשו • וכנגד הד' אתר תקות עה"ב שהיא התצלחה שאין לה תבלית וקבה • ועוה"ב זה היכו יתות אתיה אתו שאפר' • וכנגד הה' אתר חניכה בקווי כי ה' חנן ורחום ולבן נקוה לו • וכנגד הו אתר סליחה בקווי שלא יעבד עין את התבוקש כי הסליחה עתו ית' ואתם באתר לפי שהיה אתי רוחה לומר אזו היה הכוונה שאין להתיאש בזכור ואם שלא אתר יסופה בקווי שאין בכלל עולם הבא בנזכר׃

הדרך הפני גם הוא בתשפט הרחמן שהכוונה לחזק התקוה כה' אתנה הזכרת ו'אלו לפי שהתקוה בה' אב' פניה וחן אבר החסד ואבר הכבוד ואבר התבטחה בדפיה לעיל דיש פ"ה הביא ב' כנגד כל ה' אלהה הת' בדבר נוסבי • והת' בדבר בפני כנגד תקות הכבוד אתר יסורין וקדוש ה' כי ביסורין יקוה האדם שיגיעהו לכבודו לאתן ספר אתו וכמ"ש חזקיהו אי אי הוא יודך וזה בענין הנוף • וקדושת ה' הוא לקדש אתו ולפרסם בכודו אתנה זה בענין הנפש כי אתבלת האדם ודבוק נפשו בה' יעשה לו הנם כי אין לאדם אכות אזה רק אבר הגוף האדרת׃

וכנגד תקות ההבטחה הביא זכות אכות לענין התצלחות הנוסניות כי ה' הבטיח לאכות בשתירת זרעם ותפות פוה"ב לענין הנפש אם הבטיח בו על הקרב אל תשכן ה' • וכנגד תקות החסד הביא חניכה לענין הנוסניות וסליחה לענין הנפש שבסליחה מטהר ׃

הדרך הסליחי סלפי סתת' שבחרתה יעקב תיתת מי שחסד שהוא גואל אתר ליסועתך קויתי ה' שעודנו מקוה לקץ הימין אף על פי שיתרחיבו היתי' ויקשה שתוחלת אתוסכה מחלת לב לזה הביא מאתר ר' י שבכל שכות תוחלת התקו' ותקון הרעות התתרגשות לבוא לתגלה אשר כתבתי להורותם ביפה עינים פ' ואתר ת"ל׃

וכנגד הת' והוא אם שבריכה התקוה לחוק הלב שלא ימות בלא פתו אתר יסורין בקווי שלכנגל אן הכרות בריך להתחפק בפתח תקוה וכנגד אם שבריכה בתק האתיין להורות אתוכתו ביכלתו יתברך אתר קדושת ה' בקווי שעל ידי הקווי ס"ם בתתיעין • וכנגד אם שבריכה התקוה בדי שלא יגיע לתרגית רעם אתר זכות תכות בקווי כי יהיה אדם אוה אתשפה אכותיו עד שיזכה שתעמוד לו זכותם על ידי התקו' פתם לא כן יחלוק רשות לעבמו • וכנגד אם שהתקוי אחלת לב אתר תתת עולם הבא דקווי פתם היות עולם הבי התוחלת אתוסכה פתין לה קבבה דאוי לקוו' אם' יבתינו חל בערינו כה • בדבתיבה בתקום הכוכר וכנגד אם שהתקו' אפס להוסיף יגין בשלא יוסף אתבוקש וירבה לו בפת ופנם בכבוד יתברך בדבתי' האם אתר חניכת בקווי כי ה' יחון וירחם להפי רבונו להגיעו מזה • וכנגד אם שהתקוה הביא לידי חט להחזיק אדם עבמו לגדיק אתר סליחה בקוי כי ה' טוב וסלח ויבט אתקווי כי לא יאוב לו עון רק סליחה בשהיה על האו' שפירשתי שם ׃

לשכיך זו קדושת ה' והוי ליה כחילו כתוב ולשתך ולזכר ותפות נפש ותחסרנ'הוי'ן כתו שתיסר אפס יראי רחיכון אתעון לוי ודומיכם • ופירושו ולשתך ותכרך ותפות בנ גם כן קיימך ואם שהוקק לפי' זה ואתקיים אתשתעיתים אפו דאתר ענין תפות זכר שם ס"ת על תקות סלוק הצרות • וכרך לתק לפ' שהיו אתפוים פיאתר הביא להם בשם ר' בנלות וחס תאתר ולאתה לא זכר אתר הדברים נם כן שנופל בהם הקווי ים לומר להנך ד' שייכי אהללי שבאסרת היסורין והגלות יתקו ס"ם ותועיל לזה זכות אכות וזה יהיה בבחינת אתשיח דהיכו תלו עולם הבא בלבתי' ולא לחניכה נמי שייך בהו אכיין דהזכ זכות אכות לא אכות לא הזכיר חניכה שעל ידי זכות אכות לא יבטרבו לבו אטעם חניכה ׃

זך זכות אכות • אתעתי לומר אדבתי' אלי אכותיכם שלחני אליכם וגומר וזה זכרי ואפ' דז וכרי היכו אלהי אכותיכם שיכונה ויזכר בזלהי אכות ורחיי גריכה רחיים • ולי נר' דאפ' לזכרך הזכרון שאת' אזכיר והיי זכות אכות בדכתיב וזכרתי את בריתי יעקב וגומר והכי כת אתרינן ווזכר אכרי אכות ׃

תאות הפולם הבא בקווי ק' דעולם הבא בקווי אינבי ליי שהקווי לא יפול אלא אתבקש עכמו לא על התאות • וי"ל אפני שעולם הבא יכלול עולם הנשמות ועולם התחיה ועולם התשיח כנודע ובקשת עולם התשיח אינה אלא שביבוד אלכיות והשלחת התדומות אלא להיותם בהשקט ובבטחה בדי שנוכל לעשוק בתורה בלי מטרוד ולזה יתאוו השלחים לזמן הזה בדבתי' לעיל סי' י"ב לב' אתות שאין האבוקש עולם התשיח עכמו אלא אתות השלחים שנתלית בו • ואפי' לפי' אתות עולם הבא בקווי שהתקוה בה' להבין לב האדם להתאוות לעולם הבא להיות פני מנחתו לזה בתעשיו ולא יפנה אל רהבים העולם הזה והוא על דרך ותן בלבבו להביה את שתך ׃

כח בני שהניחו • כוונת התגדה שעל ידי האכות לא היו אכיהם את בניהם שהניחום קטנים ותפלום וגם כן היו השמעלים שנר לבן בשבתו ותלתו את ג' התשפחות בלחתי בבניהם לא היו עוזרים לותם לא הכירו שהם בניהם גם לא הכירו שהם תעם בני ישראל לפי שהיו תגדלין שנר בישמעלים ולא היה הפרש ביניהם לולי שנתן ה' בלבם

מ"ת הפסוק וכחור המלות

כלכם היו נוטלים פרנסתנו ועל ידי זה הכירו כח תפוחיהם ועזרוס וכעל חות חמת הכיח לשון המדרש מרכח רבתי דנהיר טפי ו"ל גד גדוד יגודנו הלא הוא דכתיב ויעזרו עליהם ויגתנו כיוסי הנגריים:

אמרו רבותינו כשהזרו רחוקן וגד מכבוש ל"ה מ' ח' תחרן וסיו כולכי לסם לתהליסם מנחו ד' תוחות נלחמים ככניסם סנחתר ויעשו מלחמה עם הנגריים וגו' וסיו כניסם מגדלין סערותם וסיו נלחמים חלו כנגד חלו ולח היו מכירס לכניסם סהניחום קטנים כחותם שעה שם נתן כלכם הקדוש ברוך הוא ואמרו עזרינו ה' חלהי חכותינו עזרינו שחעו חכותיהם והכירוס נפלו על היסחתלים והרגוס סם"ר ויעזרו עליהם וגו' ולמה כן כי למלחים זקנו כחי זה זכות כו':

נדול כח לכוכסם יהושע כ"ג

בן כ"ר דוי"ד סנה עכרו בכבוש וחלוק:

הדא הוא דכתיב וכיתי סחול עפו מלחמה סמון זית יפסח דכתי' חו ויעשו מלחמה עם הנגריים ויטור וכפים ונודד ומשמע לנודד הוא קדמה סנזכר כתורס כתרי יטור נפים דלח מסכחן נודד כתורס ומשמע דזו היח המלחמה הנזכר רחסוכה כחו וכימי סחול עשו מלחמה כי לח יתכן שחכר סנפלו כירס חזרו והתקוממו להלחם עכית חלח סהכחוב קנר תחלה והזכיר המלחמה לכך להזכיר יסוב הנכחים כחרנס ויסוב כירס חיך היתה המלחמה:

מטעמים סמן זית יפסח דכריס ג'

סוכטים ל' סם

זה יהוסף דמי שחול מחם חיך לח נזכרה מלחמה זו כתוך מלחמותיו · חבל כיהוסף חין נורך כי דו כמה שהזכיר כתיסנם כחרנס · ועוד דחדכתיב הכח יסיכת כני רחובן וגד כמקומותם כתוכניהם משמע דמקי יסיכתם כחרנס היתה מלחמה זו חך ק' דהכח כתיב דכני רחובן וגד וחצי מנשה סנלחמו עם הנגריים היו מ"ד חלף ות"ם יוחתי נכח ומילו כעוכרים חמוסים לפני כני ישרחל כתיב ביהוסף כחרכעים חלף חלופי הנלח עכרו · ויש לומר שהחלופים נעלי מלחמה לח היו רק כחו חלף חבל היו עמהם מחרים שמונ רחוים למלחמה רק לסמשם ומספר כלן מ"ד חלף ות"ם ספי יוחתי נכח חינן נעלי מלחמה חלח כחים כחנשים כמו כל יונח נכח דכתיב כספר הפקודים ואף על נב דכתיב הכח נושחי חנן וחרח והודכי קשת וכו' הייכו שהיה רובן כן חבל מ"ד חלף ות"ם דקחמר לח קחי חהכי דמ"ה יוחתי נכח למ"ל: **וישמעאלים** הם הנגריים שהם כני הגר כדפי' וחע"נ דכתיב חהלי חדום ויחמעחלים תוחב והנגריס:

אפשר דקנת מספחות נקרחו כשם ישמעחל וקנחת נשם הגר חבל כל הגרי ישמעחלי וכל ישמעחל הגרי · חי נמי שחר כני קטורה נקרחו שם הגריס למח שחמרו ז"ל קטורה זו הגר: **דהד"ר** ויעזרו עליהם · סיפיה דקרח כי למלחים זעקו מלחמ ע"י מזעקו עכיו נעזרו:

בא' זו זכות · לח כעי כחי זה זכות כילולו דכהדיח כתיב ונעתור לסם כי כטוחו כו חלח מקום דכתיב חו ויבכו מקניהם נחליהם כי מכלחים המלחמה סנרחה סחם: היה מיכחו להלחם להפילם כידם לחלק שלל להכי כעי כחי זכו לסכוב הזה · ומשני מכרכת יעקב גד גדוד יגודנו סיכחו לפסוק נדודו וסוח יפסוק גדודם ולחלק שללם חו מכרכת יהוסף דקחמר

מ"ת המפרשי

כנכסים רכים:

שאמר גד נדוד וסף על גב דסוה הכח נמי רחובן וחצי מנשה עיקר הנלחון לנד שחתרך כנעות המוכיס טפי כדחמר הכח · וכן כתיב כיה וטרף זרוע חף קדקד:

גי"א וחפ' גד נדוד הכח עליו הוח יגודנו · חי נמי גד יגודנו נדוד תמיד סימסוט עליו נדוד כחרנו והוח יגוד חותו על עקבו סלכסוף יתנכר עליהם ויהיו נדודין כחרנס כדפירש הרמב"ן ז"ל:

הדא הוח דכתי' וכנכסי רכים · וחף על נב דפסטיה ודחי על מה שלקחו מהשלל חל"ח חלכים כדכתיב כחם חלקו שלל חויכים עם חויכים · מ"ת מיתורח דמיו נמי חחח דכיון דקחפרס מקנה ירושלמים ס' וכסף ומכר וכרזל ונחשת ושלמו נכנסים רכים מה הן לוח לו נכסי ההנריים:

מיתור ל' מקנה

כב שארצו סמנה · מיסוס דלחם לשון זכר כב"מ ומכח כתי' סחנה קחמ' דחמיו נחי סחרנו סחנה ומכל מקום נרוך לומר דלחחו סמן דחין מקרח יולח מידי פסוטו ומהחי טעמח נמי דרים סהוח מעמיד כנני סחנה דקרי כיה סמונה · ומה סהוגרך נס לדרשה זו חסו' דכתיב חחכר ולח קחיח חחכר ולכיו זה ח"ס דלחו חחר חחר חלח כנות הכחות מחנו:

ומכל · מקום דרים חרנו סחנה ככתבו והפרס סכין סומון כחרן לשון הלחם חחכר סשומן כחרן כשחר כפירות וחמחת כקר וחלב נחן כי יש חרנות סחנות כחלו ורוזת כלחם ויש כהפך:

אי נמי פשומן החרן סחוליח התכוחות כרכוי ושומן הלחם סיהיו התכוחות חלחות וטובות ולח כחקנת חרנות סתכוחתן הרבה לכל הוח כחוש ורזה:

בנדי סמונה סיונחים חמנו כהנים נדולים סלוכסים ח' בנדי דהיינו חנן חפוד וחשיל כו' סעל ידי סכנותיו נעלות להכהנים נדולים כדלעיל סכ"ח:

כפליות חות חחת רבה להניח כפניות · ול"ג דכפניות הן חחריס הרעים וחם עניכם למעדני חלך ושוד דכפניות חכלל ברכת נפחלי כדחי' כספרי נפי נפחלי סנע רעון · ולי נרחה דקפליות נרסינן וכי' מטעמים חלשון קפילה חרחשה וקל חם' מעדני חלך סיהיו בקיחים כחטעמים הרחוים לחלכים וכן חנקיקנון הוח סחן זית שלח הכיח חלים סחשיר הסער וחתרן חת הכער כדחיתח כפרק קמח דחנילה וח"ה כן נעשה על ידי בקיחום כחרקחות ודרים לה נחי למעדני חלך כי זה נעשה למלכי לעדן הכער:

בית הסלחין סיהיו סחנה סעומדת כער ונריך להקשותה חחיל וחלק נפחלי נפוח כדכתיב ונפחלי על חרומי סדם · ודרים סלוחה חל' סלחין ולפי זה טעם חילה ע"ד כחיל חערות על חפיקי חיס ופי הטוחן חחרי ספר חמודה על חלקו סטוב חבל רחוקן סהיה כעחק כדמשמע בפרק קמח דחנילה' נכי וכולן עם חרקו נפשו · חי נמי על סנריך תפלה על הנשמים על דרך ויבו עליה כחפניו:

דהד"ר מכנרת עד יס הערבה · הטחח מפורש חילה שלוחה נע"ח והיינו דשלוחה על שם נגיס שכה חלשון שלחיך פרדס רמונים ולהכי חייתי חס"ה מכנרת ועד יס הערבה דחתרגמינן נגוספר וכנרת לשון ורח ולשון בית ירחי וכיי למימר

דמיקרי

ת"מ המפרשי' לתיקרי גנוסר גני סרי' ומכאן רמיזה לתרן נפתלי גנים דכנרת מגבולו היא כם יהוסע • מי נתי כפי לפ"מ"ל שלוחה זו גנוסר שקלה לכפל הפירות כתילה הרגה כדפרם"י כהתם • וכן בתנחומא מילה שלוחה זו בקעת גנוסר המכונה פירותיה

ולעיל פע"ח ומתפרנסת כתיל • וכלי לפ' דגנוסר היא מנפתלי מייתי מדכתי' מכנרת ועד יפ הערבה דמתרגמי' גנוסר • וכי כיכי דלמ"ד תיקשי לן דהא כנרת למה ירח ולמה כית ירח קתני ולמה קורא גנוסר כלו' לעולם כנרת גנוסר והיא כית ירח אלא לתיקרי גנוסר מפני שהיא גני סרים • ולפ"ז כניהן תמרי ספר על טוב הפירות כד"א תפ תרעא עבדא פירון יהון מזון ומכרכין עליהון • או כדתמרינן בתנחומא שמכבדין מפירותיה לתלכים ומספירין דכריהם :

גני סרים פי' שהיו לתלכים גנים שם • ורי"כם פליג ואמר על שם נפתלי שים כו סרים רבים נקרא חלקו גנוסר • וכי תימא כילמדנו פ' אלה תמר רבותי' למה גנוסר גני סרים אלו התלכים שהיה להם גנות כתוכה ורי"כם אמר למה גנוסר שהיה לנפתלי חלק כתוכ' שכן ומנפתלי סרים אלף :

ולעיל פפ"ו ההיד ותלמ ותקר' שהתה מפו' מילה שלוחה בע"ח והיינו על ברק שהולה ורן כתילה כתלות לכורה והכוונה בכהן לכשרו על נחוצתו לסיפרה והיינו דתנייא ומסכתי מלוך על נחל קישון ונומר שהל זה הכוונה :

שהן מספרין תמריהן שניתנו בשופר • דרים שפר לשון יופי כתשתעו ודרים ליה נמי כמו שופר ותלתפקים שהתי ליהשת ול"ק יופי כהיא ופירש שהיא מיפין פח התורה שהיו שוטטי ישראל ותורין להם התורה ומשפט • את תולה השהת תפ' מילה שלוחה על תה ארץ נפתלי כתילה : באו כני חת שהשו שהיה המערער על חלקו כתערה • תכל לפי תדרשו היו כני חת מערערים לפי שהיה מפרין החתי מתחלה • תכל קשה תיך תלתו תקום לערער תחר שהחזיקו בה תתכרסם על שתה ולמה לא ערערו כשקדמו את ישחק ורבקן ולמה ושמת כחותן השני שהיה יעקב כתכרים החזיקו כני חת כתערה כחשבם שהיתה הפקר ומתו כל התכשים היולעים שהיו תיעקב :

בן שהפר לתחיו • דרים פורת לשון הפרה ודרים ליה כתחיו תו כתלונתו ומשום דכתיב' זתכי דרים כ' פרות שהפר לתחיו ושהפרו לו תחיו • תי נתי שפר לתלונתו ושהיה הפרה לו :

שהפר לתחיו כרית תחים כשניתנו את דבת'רעם ושהפרו לו תחיו כרית תחים ותכרותו :

שהפר לתחיו ולפ"ז פי עלי עין ע"י שפר עינו את תכיו עליו קנאתו כו : שהפר לתלונתו שבטלה דכריה ולא שתע תליה :

שהפרה לו תלונתו שהכתה לו ושתתה כשוהר • ופי' עלי עין לפ"ז על ידי שבשתה עיניה תליו כתוספרן ותשת תשת תלונתו :

בין פרות רבית • משום לכתיב בן פורת כ' זתכי דרים תל לשון פרות ותיהך לשון פריה ורביה • שהכוונה בשני התתרים ענין ג' והוא שם ע"י פתרון חלום הפרות זכה לגדולה תו שהסכים בדבריו לתתת ענין הפרות כתלו נתגדל כיניהן וכדכתיבנה לעיל פע"ח סימן י"ג • וז"ש כין פרות רבית • וכלי שלה יוכן דתכן פורת קתן לחול דרים כין פרות רבית קתכר תו כין פרות רבית כלומר דתכן פורת הנני הוא דדרשינן רבית וכן פורת קתן לה תסתתם תיניה תלה כן פרות ולמה שתתה שנזכר יוסף כניתים תשתע דכל ה' נדרש לענמו ותינן

מ"ת הכפוקי' דקשיס זה עם זה לכן הזכיר המדרש יוסף כתחרוכה לותר דדרשינן ליה לתלו כתוב כן פורת כן פורת יוסף :

בן נורת יוסף רבות יוסף הסתה דרים ליה כפ"ל והוא דפורת לשון רכיה וגדולה ורמז תה שהגביה קומתו ועל ידי זה זכה לגדולה ולפ"ז כן פורת כ' פעמים ולה סוגרך כעל המגדה להזכיר בדרשה זו כן פורת כ' זתכי לפי שהניתים גדרשים בלשון רכיה

ולדכתיב לעיל פע"ח :

עלי לפרו' לות שיין פירשתיו לעיל פע"ח • ופס פירשתי היכי תדרים לדרשה קתייתה עלי עין :

רחשית לו

שאתה ניתן לכנותיך • ופי' לכנות יוסף ניתן לעיד כתור' עלי שור כלות' כשביל שהכתה שלה הכיט כתנרות :

כתרן נעידה פרשה לה ידעתי תלים קב

מהיכן פרש"ה היה פ' נחלות שניתנה ע"י כנות נלפחד ורמוזה היתה שתתנו שה שזכו הן שניתנה על ידן כרשות' כספרי :

כתרן נעידה פרשה לה ידעתי תהיכן טעם נק' הפ' כעיל'

בן שהמר לתחיו לשון תרירו' ופי' שהסניעם תתרורים כהכתת דכתה דעה ושם שתרו לו שתרורהו ותשום דכתיב ויתרהו חסר וי"ו דרים שהמר הוא לתחיו כתלו כתיב ויתרך הוא ופירש ג"כ שהמר לתלונתו ולכן לה נתת' ג"כ שהתריר לו תלונתו כדתמר לעיל שספרה לו תלונתו דהכה כתיב ויתרהו לשון רכיה ולה ידקן שלה תחיו וכעל תות תתת הניה שהמרית לו תלונתו :

אבל תיכי יודע תי ירכה כלומר תי הרכה לתטוה כנגד תי שם יוסף לפי שהקדים ושתקדים לה יוסנו ושם הם לפי שעתו על דתו :

תל ורבו קרי ביה ורבו שהם הרבו כחטה :

אלן בעלי תחיתו דרים חניס לשון תחיכה ולשון חן חתם ותפשר דתשום דק' ל' ס' לתהרס כבעלי חניס דתם' ג' לשון הרע תיקרי חן תחר שהטעם לפי שהורג לרחוק ותין זה הענין כתן לה ה' לל חניס תלה לשון תחיכה תתה ות' ת הוגרך לברש לשון חניס דתין תקרת היונה תידי פיוטו :

בעלי תחיתו כדכתי' ותקרת לתכני כיתה והשם עורו לרעש לדבר עליו תוטה לפני תדוניו :

כזה רתה לתשלן כתן ת"ב דהוה ק"ל או הוה תושלן כחרב וחניות תלה הכי ה' לל כלי זיין גבור שכונים :

הגן והיה דולק י"ח חדש :

חרף וקין וחרף וזה יוסר פלה שעם הוות רב תחדשים חרף לה ככה • וחרף וקין דשכה תינו תדוקלין כשהיה לעיל פל"ד תלה שתם יתות החתנה קרי קין ושתם יתות הנשתים קרי חרף :

כד זן עכשילו לה תנתתי פי' וי"ו שהוה ככב הנקרה כסיל ותע"ם שהוה חם כדפי' לעיל פ' ס"ו' וירתה שתשתע כיתות הקין ולה כתוכל קשת שהוה כבשלו ותן הקוד • תין זה ק' שהתלפות הזתן תקור לחוס הוה תחלוף תהלך השתש כדפירש פתם • והכה לדברי הר"תע כפי' תיוב כתע' כ"ד כסיל הוא קשת שתתשלתו כתחלת הסתו ולפ"ז כווכת הכתוב שלם שתקפו חוס יגרו התרוב'כחומו של כסיל התחוק כננדו וכבשו ושתבתי תומר דקשתו שהכר נקרא עכשילו בלשון יון וזה תסכים לתתע"ר' נתתת' קשת • תכל לה יכולתי לכוין לזה ת"ב שהוה עושה כתוכל קשת • ולפי הסכר'כר' דעכשילו שם לחיה שתת' תו נחולה שתירש לבנתו יוסף כחדש כשליו שכוותל קשת שלם • ותולי סיהו חג ה' תחר כשילה תימים ימים'שלה נתת' כחיזה זתן היתה • וקרוב דנרסינן חג שילה כתקום עכשילו :

כתי נרס לך להלחות • תימה היכן נדחה ועוד תה חטטו בקשיותו תדרכה זכות הוא לו שכבש יכרו • ותם

ה"מ הכסיק' ומכי שנפטר זרעו וכמה שחתר שבעבור זה לא יגלו מהנו י"ב שבטים היכי מתפ' זה מותסב בתוכן קשתו ' ולכן נראה דבלא לבדאות גרסינן ופירש שמכני שבא להשתמש היה נדחה מלהתפלל עם השבטים מכני שחטול בדלותא בסוטה ומל ידי קשיתו שבתפקה והייגו שנתרחה שקשת וחורה כלשמוך לא נדחה מחפש ' וה"פ דקרא ותשב באותן קשת קשתו שכפה שיהא עם החיתים דהיינו שכטים :

נמתחה שקשת נתפזר זרעו :

איקונים של מלכו וכו' לעיל פ"ז ופס פירש :

משם רועה מכן ישראל רחם פירש תמן אחר משם רועה מכן ישראל רחם ורחל רועה מכן ישראל שהיו עיקרים של בית כדלעיל גבי ורחל עקרה וכל מחשבת יעקב כהולדה בעבורה כדלעיל בפרקין :

כי עשה כן מחל לאיך שם שם לעניו נורת אליו או אחו כדי שיפרוש ושעשם דרשה זו בתנחומי לעיל פרשה פ"ו סימן ח' ;

אוכרות שבשביל שם שקו בנכול יוסף והוא נכוה וכית שמן שקוס במוך וחף על גב דשכטים כרכת גשמים ע"ד מחנך שמי מטל וברכות משם כאל יעקב כמה שאמר ז"ל מכל מקום מדאגי וכתב מעל רמז נמי הא :

בורך כהמה כרכו שיהיו שער אפיו ועשתרות

פתנו פרים ורגים שפירים שהם מי שנדיב במקום רחמה כלתברם ומוכל דלמה שפירה ליה כדמתרגמי' כרכתה דאלך ודאחך דכ"ל דשדים לשון תרגום כדפר"י והוא דוחק ומה דלמה מפ' שיהיה מכורך כשדים ורחם שלא יהיה כורחם משכיל ושדים עומקים דשם כן ה"ל למקדומי רחם כשדרו אלא משום דחלוש הוא בשהשם שנשדים במקום שרחם שקדים שדים שלא ככני מדם דדמיון אחל הלב :

ואי שאת מונח אלא בהמה זה שלשון ק' בעיני דכיון דשהמות מיגים רגים ולילה מי שאין שדי אחל שרחם וזלת ככני מדם מ"ק ואין שאת מונח כאילו זה הוא דבר שזר אלא ענין אחדש הוא שדבר הוא :

כה לאלמדני ולמעבדני ' פי' דהורי מלמדין ובפיוט' לעיל פס"ח של השורים :

כה שנתאו נבעות עולם שהכות שרשונים על דרך שפירש מרחם פורים אלו שהכות ושנבעות אלו שהמהות :

הכא שת שמר תהיין ל"ק שיאמר כאן שכאשה או להלן שהיין דשכת דלקמי שברכות רבות כ"ל לשון רגים ודאם דלמה קאי אלמה שרטון שוכני שכה כ"ל לשון יחיד אלמה הוא ל"ל אאלי נקט הכא לשון הויה ואשם לשון כיאה דלימא הכא שכואים או שאם שהיה :

תבארה שאכל בעולם הזה פי' שאכלתה רמז לשון שבואה ור"ל שספירות כלכד אוכל בעולם הזה שכל הקרן מזכיותי שאשת שוטיפר שמור לעולם הבא ;

תאכל בעולם הזה ושה שלא שאר נשן יעקב כלשון הזה היה שפשר לומר דאם כן לא הוה שם"ד למימר כבי דאם שת שבני שפה כלישנין דייקינן לה שכל מן שרך לומ שדרך הכביאים לשדם זה יותר מזה ואפשר שלא בשלה זה רק לשפה וכענין רשונן שהביאו יעקב כרפין על שפה שדלעיל ;

מכני שנפטר זרעו וכמה שחתר שבעבור זה לא יגלו מהנו י"ב שבטים היכי מתפ' זה מותסב בתוכן קשתו ' ולכן נראה דבלא לבדאות גרסינן ופירש שמכני שבא להשתמש בה היה נדחה מלהתפלל עם השבטים מכני שחטול בדלותא בסוטה ומל ידי קשיתו שבתפקה והייגו שנתרחה שקשת וחורה כלשמוך לא נדחה מחפש ' וה"פ דקרא ותשב באותן קשת קשתו שכפה שיהא עם החיתים דהיינו שכטים :

נמתחה שקשת נתפזר זרעו :

איקונים של מלכו וכו' לעיל פ"ז ופס פירש :

משם רועה מכן ישראל רחם פירש תמן אחר משם רועה מכן ישראל רחם ורחל רועה מכן ישראל שהיו עיקרים של בית כדלעיל גבי ורחל עקרה וכל מחשבת יעקב כהולדה בעבורה כדלעיל בפרקין :

כי עשה כן מחל לאיך שם שם לעניו נורת אליו או אחו כדי שיפרוש ושעשם דרשה זו בתנחומי לעיל פרשה פ"ו סימן ח' ;

אוכרות שבשביל שם שקו בנכול יוסף והוא נכוה וכית שמן שקוס במוך וחף על גב דשכטים כרכת גשמים ע"ד מחנך שמי מטל וברכות משם כאל יעקב כמה שאמר ז"ל מכל מקום מדאגי וכתב מעל רמז נמי הא :

בורך כהמה כרכו שיהיו שער אפיו ועשתרות

פתנו פרים ורגים שפירים שהם מי שנדיב במקום רחמה כלתברם ומוכל דלמה שפירה ליה כדמתרגמי' כרכתה דאלך ודאחך דכ"ל דשדים לשון תרגום כדפר"י והוא דוחק ומה דלמה מפ' שיהיה מכורך כשדים ורחם שלא יהיה כורחם משכיל ושדים עומקים דשם כן ה"ל למקדומי רחם כשדרו אלא משום דחלוש הוא בשהשם שנשדים במקום שרחם שקדים שדים שלא ככני מדם דדמיון אחל הלב :

ואי שאת מונח אלא בהמה זה שלשון ק' בעיני דכיון דשהמות מיגים רגים ולילה מי שאין שדי אחל שרחם וזלת ככני מדם מ"ק ואין שאת מונח כאילו זה הוא דבר שזר אלא ענין אחדש הוא שדבר הוא :

כה לאלמדני ולמעבדני ' פי' דהורי מלמדין ובפיוט' לעיל פס"ח של השורים :

כה שנתאו נבעות עולם שהכות שרשונים על דרך שפירש מרחם פורים אלו שהכות ושנבעות אלו שהמהות :

הכא שת שמר תהיין ל"ק שיאמר כאן שכאשה או להלן שהיין דשכת דלקמי שברכות רבות כ"ל לשון רגים ודאם דלמה קאי אלמה שרטון שוכני שכה כ"ל לשון יחיד אלמה הוא ל"ל אאלי נקט הכא לשון הויה ואשם לשון כיאה דלימא הכא שכואים או שאם שהיה :

תבארה שאכל בעולם הזה פי' שאכלתה רמז לשון שבואה ור"ל שספירות כלכד אוכל בעולם הזה שכל הקרן מזכיותי שאשת שוטיפר שמור לעולם הבא ;

תאכל בעולם הזה ושה שלא שאר נשן יעקב כלשון הזה היה שפשר לומר דאם כן לא הוה שם"ד למימר כבי דאם שת שבני שפה כלישנין דייקינן לה שכל מן שרך לומ שדרך הכביאים לשדם זה יותר מזה ואפשר שלא בשלה זה רק לשפה וכענין רשונן שהביאו יעקב כרפין על שפה שדלעיל ;

שרחקן שותו כשמכרוהו וכן שתחלה ספריסותו ולא יכלן שת שהפרשו דכרו לשלום :

ועשו שותו כויר ושין גוירות שכל שקים שלא פריסות כדלקמן ס"ל פ' : **כירדהן** דשחק וגויל שלשון כור שלהיו על רחשו :

נזר שמם ופי' כויר שחין שהיה נויר שפני שחין כשלא רשם שותם :

דאך לוי פי' לעיל פנ"ב :

אף הן ושם שאמר שם כן שם שאמר יוסף ' לשיקרי נויר שכי שחין ויש לומ' דיוסף יסוכח דידע דשחין בשלוח ונם הוה בשלוח ושסקט היה ויהיה לשמוח ועכ"ז לשהכת בית שכיו לו שמח ולא שתה יין שפל שחין שוייכו להנשב' שחשתו ביוסף ולא ידעו שם היה לו :

ועל דרך דרש יש לומר שחולקים בטעם שעלת יוסף על שחיו דלת"ק שין זה שפני שעלתו שלא חלף כשרו שביעדוהו שחין רחוי שיגלוהו עליהם וכל דבריה רב לשמואל קשיא משום דלטייה כדשיתת בפרק שרוכה ' ור"י שמר שמעלתו שלר שכמתו שבשתכם שכלם כת"ם שכל שם שקבל משם ועבר שסר לו וזה שאמ' שהוא כשר שהיה שהשכם עטרת שפארת שהמון ' ור"י שמר שלר שכמתו ופריסותו שהשתוות שהשרות :

לעיל פנ"ב

פרשה צט

ח לכמה תרגדון ' שכניתן זאב יטרף ושמוש דכתי לפרש דמייתי הא דשיכלינו שנשי שלשר קרא דשדר' וקרכנות כלשלמן מייתי הא דשיכלינו שנשי שלשר קרא דשדר' עקיבא שמעינן שנבנה כ"ה שחלקו של בניתן ורבי יוסי הגלילי נמי לא פליג בהא אלא בפירש לשפה תרגדון ;

בשעה שבא ליתן תודה בסיני דכל המזמור כת"ת מייתי כדכתיב התם אל"ים בנחתך לפני עמך וגומר זה סיני וגומר רכב אל"ים וגומר עלית למרום וגומר ;

הון ההרים רגין ומדייניס מין בסט זה קשה יותר ממה שאמר בניתי נהרה כרים תולין וכאלעזר בן דורדיה דפ"ק דע"ז שלשר עם ההרים והגבעות וכוונא רבות בדבריהם ול' כי כל זה יתפרש בשר ההרים שפיה שלשר בדכתיבנא לעיל פ"ל ומכל מקום להמיק רגון המבקשים ;

דרך שהרש י"ל שם"ב לכמורה בחירת ה' מקום זולת מקום עם היות יחשם אלו יתברך מ"ולזה אמר כ"ת כי בשבת ה' לקדוש שביניהו בסיני ביחוד היו ההרים מתחילים לומר דמתי שבא זה מזה שכלם רחוים יותר ממנו שהם גבוהי וכבוד ה' עליהם ירחף טפי ' והיתה התשובה היות מקומות מוכנים מזולתם כמו שאמרו ישראל יותר מובחר שהיו מובטחת מה' ומיהו תחת מתשלת המזבח ולזה אמר שבאן נעשה ע"מ עליהם וסיני הוא כה"י שהיה במתשלת הע"מ שהם ברי מעלה ;

ועיל שלפי שהדעות שם כמוסות שהיו לתקן הקרבן ולהכינם ושם פלוסופית והיו לתקן הדעות והמדות מכלי תקות נמוך שלהי רק הרבקים בשכל הפועל ' ושם שלשת והיו תורתנו שהיו להשלים הנפש כעיון ומעשה בדרך אבר שלהי המוכו לעשות ' לכן אמר שלכתורה כשבא ליתן התורה בסיני היו תובעים שהיתה תורתנו כתוכן שהמלאות או כתוכם נמוסים או פלוסופית ' ולזה אמר בדרך משל ההרים היו רגים וכו' אבור כח שהיו שהם אל"ים ושם כי אבור רמז שלשיקון הקרבן כי כו בעשה משכט להכיל עשוק מיד עושקו בעיון סיסרת ובראל רמז להבנת הרעות שהמתעות כי שם נודע כי

ה' הוא המלאכים על ידי מלאכיו ואמר הקדוש ברוך הוא סתין חפץ בדעות מלא כי יש עמהן ע"מ שבעלי הדת הכוונה לא יחוסו לעבודת ה' ומלמות הנפש :

גם בעלי הפלוסופי' לא יאמינו כהשגחת ה' שחושבים שהעולם נמשך למערכות השמים וכסיליהם ולכן לא יחוסו לרוע המעשים וז"ש כלכם נעשה ע"מ על רחמיכם שנותנים המשלה לכבוד השמים מכל סיני מלא נעשה ע"מ ברחמו כי סם רחינו מלאים פנים מלפנים ומוזהרנו בעבודתו מכלי מחמני

ועיל שפל העקרים שעליו התורה עומדת מדבר ותכוה הרמז לעיקר ההשגחה לשכר ועונש כי זה עיקר גדול לתורה . וכרמל רמז לעיקר מציאות ה' שזה יסוד היסודות לכל שכחת ותורה והכוונה שעם היות מלו עקרים גדולים לא יספיקו מלא בעיקר הג' שהוא פורש מן השמים שלא יאמין במציאות ה' והשגחה שם לא יאמין שם נותן תורה לאכזים יהיו פוגים מחרי לבבם ועיונם ויהיו עובדי ע"מ וז"ש כלכם בעלי תועין כו' כי מין תשלום האמת מלא בהר סיני שהוא תורה מן השמים מניחנה שם . ולהתדי דרך זה אמש שפי' מהרר"י תאיטנק ז"ל על מה שאמרו ז"ל גבי נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים שעתיד הב"ה להביא הר תבור והרמל וסיני ובוכה ב"ה עליהם שהכוונה שעל ג' העקרים יכון בסא ב"ה . ותבור הוא עיקר ההשגחה לשכר ועונש כי בו נפרע מרשעים . וכרמל רמז למציאות ה' כי שם הודו ואמרו

ה' הוא האלהים . וסיני רמז לתורה מן השמים :

כי כתיב בהרים נבי גלות פרעה ע"י ב"ב כתיב . וירחה כי כתי שתבור וכרמל בעתקו ממקומן כן יהיו המלריים . ת"ל כי כתו ההרים רגו וגלו לעשות רגון ה' כן יבא נבוכדנצר לחבות את ארץ מלרים לעשות רגון קונו :

זה אומר אני נקראתי ואם אתמר איכן קראתה . ועוד אם קרא ה' את סיני היאך טענו לומר אני נקראתי והם לא קרא סיני כפירוש היאך קראו טענו בקריאה : וי"ל שם קרא להר סיני הר האלהים או הר נבוניים כדכתיבנא לעיל מלמה תרגמו הר אלהים הר כשן הר נבוניים וגלה שם שעות להר סיני כדלקמן ס"ב פ"ב והרים הגבוהים כתבור וכרמל טענו זה לומר אני נקראתי לפי שקרא הר נבוניים דמשמע נבוה וליתא גלה לפי שהוא נקי כנביכה כדאיתא התם או לפי שקרא הר האלהים והגבוניים יקראו כן ע"ד כסררי גל וליתא גלה לפי שהוא הר אחד מלהים לעבדו :

כרכם הרים כלו"ף שכלכם הרים טובים מכל מקום אתם בעלי מומין :

המדא או נגזן או דק קוסי ואמה שנקרי נ"כ הר סיני הר נבוניים על שנקי כנביכה לחין תיש' שהשלטון זה ומפי משתנה כדאיתא בכתה דוכתי ולקמן ס"ד פ"ג פי' הר נבוני הר שפשל כל ההרי' כתל"ח או נגזן או דק :

בלכם נעשה הם פלוגתא מהא דאמר לקמן ס"ד פי"ג שנבחר סיני מפני שהיה נמוך והשפיל עצמו ותבור וכרמל שנתגאו נדחו :

נעשה ע"מ על רחמיכם ע"י שהם נבוניים מכל סיני שהוא כתוב לא נעשה כו ע"מ כתו' מלהים על ההרים . ותע"ג דקרקע עולם היכה נחשרת לענין שכינה נגמי הדבר שתשרה במקום שנעשה ע"מ או לפי שלא יטענו ע"מ לומר שתשפע הע"מ שרתה שם שכינה :

אעפ"י כן כלו תע"ם שהר סיני חחד ש"ם לשבחו מין זה שלא לעשה מכל עיקר שכינתו בבית עולמים ולרים לפ

במקום תעפ"י מפני שלא יגדל לעצן גם בכאן דחילו הוה עסיק בחחר היה כודק לומר לפ"ם מכל תכיון דמעיקרא נתי בתלמים מיירי מתי לפ"ם :

בשבטים ותיקרו הריס למעלה ע"ד שמעו הריס את ריב ה' כי מרחם כוריס מרחמו ונו' :

בשעה שחת שלחה לכבות כ"ה ג"ע תה טעם מקרח זה כמו' עם הסמוכים תלו מי מיירי בכנין כ"ה :

זה אומר בתחומי יבנה לפ על פי שבבנה נתרן תרומה ובכרם בנה בוד מוכח ונם כן הוא בהר המוריה כדכתיב בם' דברי הימים . יתכן כי לא היו יודעים עדין שמון ישרל שבהר המוריה יבנה ב"ה וחשבו שהמזבח שבבנה בנוון תרומה לא היה מכני שהוא מקום ב"ה . וכן ז"ם בגמרת פ' תיזהו מקומן וילך דוד ושמואל ויסבו בניות בהמה שהיו דוד ושמוא' עוסקים בבנית המקדש והביאו מדקדוק הכתובים שיבנה בחלק בניתן לח ידעו כו חלח החכמים ומע"פי שדוד ידע שב"ה יבנה בנוון תרומה כתוב שאמר דוד זהו בית האלהים ויאמר דוד לחלכנות את הגרים לבנות בית האלהים כו' ויקרח שלמה בכו ויכולו לבנות בית הנון שהאלהים לח היו יודעים בדבר עד שהודיע שלמה הדבר . לפ"ק דברים חוזק שאמר דוד בבנה היסודות

תילים פז

שם קלב

שמואל ח יז

תילים קלב

ומה בנגד זה היו מעבדי כוכבים ומזלות אחד היה מבקש שיהיה בתחומו והודיעים שלמה שעל כי בבית היה הדבר לפי שם בנבים :

שותפים במכירתו של יוסף ואין בכוד השכינה משרה בחלק מי שבו שתן בעתו . מי נתי כתה שאמרו בספרי נבי וכן כתפיו שכן מפני מה זכה בניימן שתשרה שכינה בחלקו שבל השבטים היו במכירתו של יוסף ובניימן לא היה במכירתו של יוסף . אמר הקדוש ברוך הוא אני אומר לאלו שיכנו בית המקדש בחלקם ואני מבקש עליהם רחמים שיהי משרה שכינתי בחלקם שלא היו במכירתו של יוסף :

שותפים ל"ק בלכם מכרתם דרמוכן ויהודה לא היו מהמוכרים כדלקמן סי' ז' . ות"ח כלם בשתפו מכיון דלא מיחו בדבר ותע"ם ברמוכן לא היה שם לפי שהניחו בכור ולא שמר אחיו נתנה עמהן :

אבל בניתן ואם תאמר ויוסף מאי היכא למימר . ויש לומר שמחחר שנתיחו מפני מכירת יוסף אין נכון היכה יוסף בדבר דחלנת דעתיהו טובה וכדאמרי' בפרק תבלת השחר בעובדא דר"נ ורבי יהושע לוקמיה לר' חני בפלי מעשה וחלנת דעתיה . וי"ל מפני שהשבטו על ידו ומי שחכירו נעשה על ידו אין מכניסים אותו בחיובא של הקדוש ברוך הוא כדאיתא בסנהדרין בעניין נכות . ותע"י שהוא לא מסר דין עליו וכמ"ש התוספות בפרק לא יחפור בעובדא דרבורות דרב דימי . והכהן דיוסף ודאי לא היה מבקש שיהיה בחזקתו כי ידע שמחם ה' כו בשנחרב משכן שילה בדכתיב ויטוש משכן שילה ויחחם בחלל יוסף :

אבל בניתן כו' ואם ל"ק חשוב בחזקתו נכוח מכל מ' כדאיתא בגמרת ופסי' מיהות שיהיה בית ה' עליון מכל התקוחות כתו שכל בית הבנשת נבוה מכל הבתים שבעיר כי תולי על דח נופח יהיו מעבדים למה זכה להיות לו מקום רחוי לב"ה מוזלתו . וכספרי שני טעמים מחרים למה זכה בניתן ולא משה ולא ס' לרבי עקיבא דתין להם הכרע :

הדר תחד תלמים לשבחו ותם תחחר עוד לח ה' יבכון לבטח ירחה לפף לעתיד תחרי תרבנו ה' יבכון

ת"ת הכסוקי

ובן סס סיחזור ויבנה כ"ה על מקומו ;
פתח תוכח כלו' לא תתמה סיהיה ניכר כדברי המשורר
סכ"ה בחלקו של בניימן תכיון דהוה המשכן בסילה וכנוב
וגבעון ולא בירושלם גר' סלא ידעו עדיין סהוא המקום היותר
קדוש ושוד סשמואל ושמואל היו
מסופקים והוכרכו ללמוד
מדקדוק סתר כתוכים כדלעיל
דהא ס"ב בני קרח ג"כ נתנבאו
עליו קול' לת"ש שנה הילכך נריך
לומר שם שנודע הדבר היה
המשכן בסילה כי כן היו מקובלים
סלא תפרח שכינה בירושלם סלא
בשיבנה כ"ה ומה שהיו שמואל
ושמואל מסופקים לפי שלא היה
בדבר מפורש ;

לתע שנה שהרי בת"פ
שנה ליניחת ענרים
נבנה כ"ה ות"כ בני קרח שהיו
ביניחת ענרים היו קודם ת"ע
שנה לבניין ב"ה • תכל ק' לי
תג"ל שהם בני קרח ממש שהיו
ביניחת ענרים ולא בני בניהם
המסורדים שהיו בימי דוד מסף
ידותון והימן כשהם בני קרח בנו'
בספר תילים ;

הדא הוה דכתיב נכספה
וגם כלתה • נרשם
דמדכתי' לעיל מיניה שם ידידות
משכנותיך דייק וכדאמר בפ' כל
המנחות יכא ידיד ויבנה ידיד
בחלקו של ידיד זה ב"ה כדכתיב
שם ידידות משכנותיך בחלקו של
ידיד זה בניהם דכתיב ידיד ה'
ושם משכנותיך אפשר שיזכו
על הסמים הזכיר נכספה וגם
כלתה נפשי לחצרות ה' דמיניהו
ודמי ב"ה וכדכתיב בתריה של
משכותיך ;

ר' אומר כ"ה נבנה בר' דמשמעו' דורשין ליכא ביניהו דהכי
הכית הלכות והעזרות בחלקו של יהודה ותולם ויכול
וכית קדש הקדשים בחלקו של בניימן ורבועה יוצאה מחלקו של
יהודה ונכנסת בחלקו של בניימן וכה מזבח נכוי כתנית בפרק
קמא דזבחים • ור' סבר דהכא סתעבוה בחפרתה מחלק יהודה
רמיו ור"ס סבר דמבניימן רמיו ;

דכתיב מחפרתיו וח"ס מנחלות כשדי יער נמי הייגו יהודה
שנחל לחיותו יער כדכתיב נוד אריה יהודה ;

תיל מנחלות בשדי יער • ות"ת מיניה דריך למימר
בחפרתה דלא תיתה בשדי יער הייגו יהודה כדעת
ר' דאי בחפרתה נמי יהודה תרתי למ"ל ור' מני מימ' דכפל הפנין
במלות סוכות ס"ב דחפרתה רמיו ליהודה ומנחלות בשדי יער
מבניימן שנבנה בחלקו החולם כו' כדפי ;

ומי נחל בחות היער בניימן ולא יוסף • ות"ב דחזר
וכללן כלן ועשאן תריות כדלקמן בפרקין • מפל
נחל בחות היער כדפיה בעיון ;

ג כי לח יעשה חסוס דק"ל לחתני קרי לבניימן זאב יטרף ולח
תריה טורף כמ"ש ליהודה נור תריה בני תיתר שנזדווג
למלכות מדי שנקרח זאב ולזה קרחו זאב • ולה"ק שיעקב זיווג
שני שבטים שנשר כ' מלכיות • וכן חשם ע"ם שבועתו שנשלח
להם סוד זה שכל ב"ש חת צריך להניח כי לח יעשה ה' חליהם דבר
עד שיגלה לחת ירחיו סה' ונגלה סודו לבניהם ושמח חשם דיקשה
למה יגלה ה' להם העתיד מהמלכיות דהיה לערה שיעשה וכן קי ל
אין מעשים על הקלקלה לכך חמר מדרך הנביחים שיתנלה להם
כל סוד מהרע' העתידה כחה חמר שם שם תהיה רעה בעיר
וזה שם מפני דרך חבה לגלות להם הסוד ההוח ע"ד החכמה חני
מחברתה • ושם כדי שיתפללו על הרעה ויזהירו ההמון לעשות
תשובה וה"נ ניחח הכי ;

יעקב זיווג כ' כנגד כ' שידע שכשכל חשוב ביד יהודה ולוה
קרחו חריה כחותה ומדי חשוב ביד בניימן ולזה קרחו זאב כחותה ;
ומשה ידע שחשוב יון ביד לוי ולכן התפלל חתן חתנים קמיו שפילו
מרוכים לנפיי מעטים וידע שחשוב חרם ביד יוסף ולוה הזכיר בו
קרניים כחו של חנוכרי כחרם ;

קדמיה כחריה וחיכו
כפל שנ"ב ד'
החומות נזכרו בגלגל נ"ב וזה
נחמר חצת הוח ריחם דו דהכחה ;

ביד דניחל שהוח בשר על
חבוחם בפירושו לחצת
חנח חקל ופרסין ;

לרב כחיב חשוח דדוב לחוד
וחזב לחוד קחמר דכיון
דכתיב לדב כלח ו' וכ"ה שהם
סייגו זחב דוחב ערבו' חתרגמי'
דיבי וחשוח הכי חורך להכיח
חדר"י דחמר זחב ערבו זו חדי ;
ולין קושיח חחמ"ל דחמר בפ"ק
דכרכות דמיח לדוב חלו פרסיים
שחוכלים ושותים כדוב ומנדלים
שער כדוב ולין להם חנוחה כדוב
חלמח דחיח לדוב כדוב חחם
קחיירי ; ועוד דהכח חפ' ליה
בחדי וחתם קחמר חלו פרשים
דפרס ומדי כחדח חפיכי לף על
פי שהן כ' חומות דחדרוכו חפסו
המלכות יחדו כדכתיב ויכיהם
לחדי ופרס וחסנך הוו מלכי וכן
חריך לומר ס"ב כהח דגר' בסוף
חל חסתר מלכי חדי ופרס
שנחמלו לזחב הס"ד דחמיח לדוב
ותתן חמר חלו מלכי חדי ופרס
שחוכלין כדוב ולין להם חנוחה
כדוב ;

ביד מרדכי חימם סיכן
נפלה בידו כי חם שהיה
חוזל בה בכיוחו חשבח למלך לח
חיקרי נפילה נס חם שנפל חח
וכניו בידו חיינה חפלת חדי • ושמח על חם שחכד כלן
לחובי ישרחל קחמר כי רבים חשם היו חדיים וגברת חכל בריחם ;
וכחר חסתר ניחח לי"ק חלח שהעתידו ה' כנגד חלבי חדי וכיוצ
שהיו לנו למחשה להכילנו חרידם ;

סלפירס תרוחה בלשון יון • קיסים חנגעות של
כהנים שהם ככוהני ;

פנחליא חכנסים ורחבים • ארן חרוכים ולנו
חפטים • לף על נב דעד השתח חכדר
למשכחת השוחה ודחיין בהם כדי שיהיה חזווג
זה לזה ולילה השתח חייתי לישנה בהא ניחח שהתחלמות בכל
הדברים השוכר • ויש לומר שלפי שהם חתחלפי בדברים
רבים שלנו חרוכים ולנו חפטים ולנו נבורים ולנו חלשים ולנו
טחחים ולנו טהורים ויה' שחין דחיין ביניהם לזווג זה כנגד זה
לפ"ח דשם דחו בכל חילי ;

ועל דרך ים לומר שלפי שלכחורה לח יהות ללוי בניחן
השלחמה חכחה נדדים חם להיות רחוקין הכבוד ויהודה
חחלך ולהם יהות הנבורה והמלחמה לח לקטן חשם • ושם
להיותו חלוש כטבע להיותו חחיד עושק בחורה ותוכיח חשבח
כחו של חדם • ושם להיותו כלפי כקו כחכשיסי מלחמה וסדריים
דלפי ספרח לח סייפח • ושם להיותו מחוסר כלי זיין ומלחמה
כי הוח עסוק בסדר עבודה ולוכם הנבדים הכחותים לעבודתו •
ושם להיותו חעט כחולוסין סהחרון היה חכלה בהם לכן חמר
סעכ"ו נוזדון כנגד יון • וכנגד חה שהוח שליחי לשכטים חמר
שבכחיכה זו יזדווג ליון שהוח מלכות ג' • וכנגד חולשתו חמר
שחותיותיו חשולשים שהללוס חורה על הנבורה על דרך וחשוב
החשולש לומר שחחר שיון נבור שחותיותיו חשולשים כנגדו
ניחנה נבורה ללוי • וכנגד הערד בקילוחו כשדרי המלחמה ותוקעים
חמר חלו תוקעי קרנים שהם יודעים כשדרי המלחמה ותוקעים
קרנים למקרח הערה ולמסע חת המחנות • ולוי יוכילם בהשחת

תקיעת

פתוח ג

דניחל ז ירמיס ס

מרוחם מנבחות מכנסים רחבים

דכרים לג

דניחל ז דחמר כ"ה נבנה בר' דמשמעו' דורשין ליכא ביניהו דהכי
הכית הלכות והעזרות בחלקו של יהודה ותולם ויכול
וכית קדש הקדשים בחלקו של בניימן ורבועה יוצאה מחלקו של
יהודה ונכנסת בחלקו של בניימן וכה מזבח נכוי כתנית בפרק
קמא דזבחים • ור' סבר דהכא סתעבוה בחפרתה מחלק יהודה
רמיו ור"ס סבר דמבניימן רמיו ;

רחבים מכ תלים כה

ירמיס מט

לעיל ל"ט

לעיל' מחריני בתחומה וכתחל וכסוף מדרש חשתר

ע"ת מפרשי' תקיעת הסופרות כי בחלטיס יפסח חיל וכעין כבוש יריחו בתקיעת הסופרות • וכנגד כלי מלחמתם אמר הלן לוכסי קוכעים שלף על פי שהלו לחוזי חרב וכלי זין מניני' וכובעים ולבושים מלבוש בעלי מלחמה הכה לבוש המגבעות ודומיהם כלוים לעבודת ה' יוצלם בהשגחה וכנגד מה שהו מרוכים אמר יכהו מרוכים :

בא זו זכות שת לבעי הכתוב כלוי טפי מיהודה יוסף וכיוצא מפני שבכתון זה היה חוץ מדרך הטבע לגמרי שר' מנחם נכתו כל מחכת יון • והוא דל"ק בזכות בני חשמונאי נופיהם שהיו לדיקי עליון דכיוצא למיתר מברכתו של משה דכתיב בקרח • לי נמי מפני שנחשב להם לחסד שהיו שנטלו כתר המלכות כמה שאמר הרת"ן בפ' לא יסור שבט מיהודה להכי ס"ל שתיכן כדאי לעשות להם בית כוהו מחתר שהיו מוסמך לחכמים ס"ג מוכיחים ומעמיד אותן ומצה על הערה המתורגמה :

זה חס על ככוד תכיו שהלך כשליחותו ולא חס לחיכת תכיו כדלעיל פרשה ס"ד נהג כו בכבוד :

וזה כיוס על ככוד תכיו שאמר יקום תכי ויתכל והוא לשון מנוכה כדלעיל סוף פס"ו • ועוד שאמר יקדבו יתי תכי • ופי' כמדרש תעפ"י שיתות תכי תיני חומש ותע"ם שהיה זהיר מאד בכבוד תכיו כדלעי' פרשה ס"ה תחר כך החתין :

ולא ירחו תלהים ל"נ להחוה כתוכי דוד מיירי תלה ולה ירח תלהים גרסינן • וה"נ נמי לקמן ס"ב פרשה כ"ו וסיינו קרא דאתה עיף ויגע ולה ירח תלהים דקאי תעמלק כדלקמן ס"ב פרשה כ"ו :

שהוא כיסורת היה כו' פירשתיו לעיל פע"ג :

ג מדבר כשופטיו פירוש דהה דקדייה ואב ולה תריה מפני שחוטף כזאב • וגרסי' שהוא בה בערמה וכן תהוד שחטף לבו של עגלון בערמה • וכ"ג מתי שופטיו דתין כתף תלה תהוד :

מה הוזאב חוטף כו' ות"ם בבקר יתכל עד כו' מפרש בתנחומא בבקר יתכל עד ויתקעה בכטנו ולערב יחלק שלל תדבר בתרנו • וה"פ דבבקר יתכל עד סיינו תחלת עניני שכרם את תרנו עגלון ולערב יחלק שלל שוף פעניני שכבם את תרנו :

כך תמר לי תריה דעלמת • דתם לה כן מתי דבר תלהים לי תליך דתי תרמה דבר לה כי"ל להזכיר שם שיהיה תלה תחת דבר סתר לי תליך כדקתמר תחלה ולה יפת ס"ם לשון תלה תחת דבר כי ס' תמר לו להכותו כרוח הקדם תו שמש הדבר כלבו על דרך ויתמר ה' לנו :

ערפרא סורת הר שנקרת ערפלת וקיים ליה דהייט תסדרונה :

ששם יסבו ות"ם מסורים להניל את תהוד ולתת בידו את תוחה :

ועל דרך הדרש יש לומר שלפי שיסרתל יסוד העולם וברעתם יתקלקלו סדרי המניות ותפילו העליונים כתו שתמרו בפרק תין דורשין שבתמטעו בנפי בחיות בחרבן בית המקדש לכן עתה שניתנה יפוצה ליסרתל יסבו תלחכי הפרת מסורים תיה תיה על דגלו :

מקיעת הסופרות כי בחלטיס יפסח חיל וכעין כבוש יריחו בתקיעת הסופרות • וכנגד כלי מלחמתם אמר הלן לוכסי קוכעים שלף על פי שהלו לחוזי חרב וכלי זין מניני' וכובעים ולבושים מלבוש בעלי מלחמה הכה לבוש המגבעות ודומיהם כלוים לעבודת ה' יוצלם בהשגחה וכנגד מה שהו מרוכים אמר יכהו מרוכים :

בא זו זכות שת לבעי הכתוב כלוי טפי מיהודה יוסף וכיוצא מפני שבכתון זה היה חוץ מדרך הטבע לגמרי שר' מנחם נכתו כל מחכת יון • והוא דל"ק בזכות בני חשמונאי נופיהם שהיו לדיקי עליון דכיוצא למיתר מברכתו של משה דכתיב בקרח • לי נמי מפני שנחשב להם לחסד שהיו שנטלו כתר המלכות כמה שאמר הרת"ן בפ' לא יסור שבט מיהודה להכי ס"ל שתיכן כדאי לעשות להם בית כוהו מחתר שהיו מוסמך לחכמים ס"ג מוכיחים ומעמיד אותן ומצה על הערה המתורגמה :

זה חס על ככוד תכיו שהלך כשליחותו ולא חס לחיכת תכיו כדלעיל פרשה ס"ד נהג כו בכבוד :

וזה כיוס על ככוד תכיו שאמר יקום תכי ויתכל והוא לשון מנוכה כדלעיל סוף פס"ו • ועוד שאמר יקדבו יתי תכי • ופי' כמדרש תעפ"י שיתות תכי תיני חומש ותע"ם שהיה זהיר מאד בכבוד תכיו כדלעי' פרשה ס"ה תחר כך החתין :

ולא ירחו תלהים ל"נ להחוה כתוכי דוד מיירי תלה ולה ירח תלהים גרסינן • וה"נ נמי לקמן ס"ב פרשה כ"ו וסיינו קרא דאתה עיף ויגע ולה ירח תלהים דקאי תעמלק כדלקמן ס"ב פרשה כ"ו :

שהוא כיסורת היה כו' פירשתיו לעיל פע"ג :

ג מדבר כשופטיו פירוש דהה דקדייה ואב ולה תריה מפני שחוטף כזאב • וגרסי' שהוא בה בערמה וכן תהוד שחטף לבו של עגלון בערמה • וכ"ג מתי שופטיו דתין כתף תלה תהוד :

מה הוזאב חוטף כו' ות"ם בבקר יתכל עד כו' מפרש בתנחומא בבקר יתכל עד ויתקעה בכטנו ולערב יחלק שלל תדבר בתרנו • וה"פ דבבקר יתכל עד סיינו תחלת עניני שכרם את תרנו עגלון ולערב יחלק שלל שוף פעניני שכבם את תרנו :

כך תמר לי תריה דעלמת • דתם לה כן מתי דבר תלהים לי תליך דתי תרמה דבר לה כי"ל להזכיר שם שיהיה תלה תחת דבר סתר לי תליך כדקתמר תחלה ולה יפת ס"ם לשון תלה תחת דבר כי ס' תמר לו להכותו כרוח הקדם תו שמש הדבר כלבו על דרך ויתמר ה' לנו :

ערפרא סורת הר שנקרת ערפלת וקיים ליה דהייט תסדרונה :

ששם יסבו ות"ם מסורים להניל את תהוד ולתת בידו את תוחה :

ועל דרך הדרש יש לומר שלפי שיסרתל יסוד העולם וברעתם יתקלקלו סדרי המניות ותפילו העליונים כתו שתמרו בפרק תין דורשין שבתמטעו בנפי בחיות בחרבן בית המקדש לכן עתה שניתנה יפוצה ליסרתל יסבו תלחכי הפרת מסורים תיה תיה על דגלו :

ג בנימן ואב ישרף מדבר בשופטיו מה הואב הזה חוטף כך חטף אהוד לבו של עגלון הה ר ואהוד בא אליו ור"ל יושב בעליתא קרירתא ויאמר דבר סתר ונומר אמר ליה כן אמר מריה דעלמא נסב הד חודבא וניתנה בנו טיעך ויצא הפרשונה פרתית ויצא אהוד המסדרונה • רבי יודן אמר ערפלא טורא • אמר רבי ברכיה ששם ישבו מלאכי השרת מסדרין • ר' אמר בר במלכותו מה הואב הזה חוטף כך חטף שאול את המלוכה שנ' ושאול לכד את המלוכה על ישראל • בבקר יאכל עד וילהם בכל אויביו מסביב • ולערב יחלק שלל ויפת שאול במעל"ה אשר מעל מדבר במלכותו מה הואב חוטף כך אסתר חוטפת המלוכה • הרא הוא דכתיב ותלקח אסתר ונומר • בבקר יאכל עד • ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן • ולערב יחלק שלל • ותשם אסתר את מרדכי על בית המן מדבר בארצו • מה הואב הזה חוטף כך היתה ארצו של בנימן חוטפת את פירותיה • בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל • ויתת מבכרת • ולערב יחלק שלל וו בבית אל שהיא מאפלת • רבי פנחס פתר קריה במוכח מה הואב הזה חוטף כך היה המזבח חוטף את הקרבנות • בבקר יאכל עד את הכבש אחד תעשה בבקר • ולערב יחלק שלל • ואת הכבש השני תעשה בין הערבים :

ד כל אלה שבטי יש שנים עשר ונומר כבר כתיב ויברך אותם ומה ת"ל איש אשר כברכתו ברך אותם אלא לפי שבירכן יהודה באריה • רן בנחש • נפתלי באילה • בנימן בואב חזר וכללן כולן כא ועשאן אריות ועשאן נחשים • תדע שהוא כן יהודן נחש והוא קורא אותו אריה הרא הוא דכתיב רן נור אריה לקיים מה שנאמר בלך יפה רעותי ומום אין בך :

ס לישנא

כה הזואב חוטף מה שתינו שלו ככה ידו כך שאול חטף תמלוכה שהיתה ליהודה בזכותו והיינו למייתי מדכתיב ושאול לכד את המלוכה דמד"ל לקח משמע כלוכד מלקוח מאחר ונס כן משמע לוכד בזכותו כדאמרינן לקמן כסימן ד' פרשה י"ח • וכן מה שאמר שם תורת שהמלכו' לוסי' לו ליפות ממכה וחפפה שאתר כטוב מעשיה :

בבקר יתכל עד וילחם כל ימי מלכותו קרי בקר שהיתה שמשו זורח ועת מותו קרי ערב :

ולערב יחלק שלל ויתת שאול הכי מפרש קרח ולערב שהיה שכח תם שיחלק שלל כאומרו ותעט על השלל • ומשום דמשתבר טפי שתת בעון גוב עיר הכהנים מייתי מדכתיב ויתת שאול במעלו אשר מעל על דבר ה' אשר לה שמר דהיינו מכות עמלק :

מדבר כמלכותו יש מניח דבר אחר מדבר כמלכות אשתר נחשב מלכו' כיוון :

הרא הוא דכתיב ותלקח אשתר מסוס דכתי' ותס ויתכ המלך את אשתר מכל הנשים מייתי לה לומר שלף על פי שהיו יפות ממנה עס כל זה לוקחה אשתר שנשתה תן מכלן :

ביום שהוה נתן המלך כריך עיין מתי בקר וערב לדרשה זו • ולישה למימר דכל זה היה ביום אחד זה בשחרית וזה בערב דע"כ בבר יצה חלות שהיום כשנתן המלך בית המן לאשתר שביום ההוא יצה המן לפני מרדכי בכל העיר וכה על המשתה ובלה ושמח הוה לשון רשם וסוף כלומר שכתחלת הענין וכתה אשתר בכל המן וסוף הענין שכתבו למרדכי ובתנחומ' גרסי' בבקר יתכל עד ויכה המלך ושמן לשתות ולערב חלק שלל ויתלו את שמן מה כתיב מחריו ביום ההוא נתן המלך לאשתר את בית המן • ולה הכינוהו מתי יתכל עד תיכה בשתיית המלך ושמן עם אשתר :

חוטפת פירוש שקולטת מיד הזורם שים הפרס כזה כין מקוש למקוש וכין שים למים כדלעיל פרשה י"ו על נהר פרת שתימיו פרין ורבו שאתר בבקר עד זו ירחו היה ברכה לחריתי שיהיה בחרבו מבכרת ותפלת בתופן שיתמידו הפירות בחרבו כריב הנהר • וחין לפרש חוטפת שתתרת לבהל פירותיה כי זו ברכת נפתלי • ועוד דבכל תרבו משמע דקתמר חוטפת • והיכי קתמר כתר הכי שריחו מבכרת דמשמע דולת ירחו מהן כסדרן ומהן מחפלות :

שוב רתיתי בתנחומ' דקתמר בהדיה מדבר בחרבו שהיה מבכרת פירותיה :

במזבח שהיה כהוי בחלק בניתן ותחת ה' כלבד שהיה חוכל בחלקו של יהודה ולהכי קרן דרומית מזרחית לה היה לו יסוד כדתיתה בפ' תיהו תקומן :

חוטף את הקרבנות על ידי תם הן הבתים שהיו בחלקן מיד בחטופים :

את הכבש הת' הזכיר התמידים בלה שנוי ולה הוכרך להזכיר בחרים :

ד ונתה תלמוד לומר תים תשר בבבתו בתנחומ' גרסינן בירך תותו תין בתיב כתן בלה בירך תותם למה לכי שבתן ליהודה נבורתו של תרי וליוסף נבורתו של שור ולנפתלי קלות תיל ולדן נסיבתו של בחש

מ"ת הפסוק' וכתור תמלות

סופטים ד

פס תרב

פרשו פס הל

שמואל ח יד

ד"ה ח י

תסתר כ

פס ה

שמות נט סיר ז

תוספת תוכיחים ס"ו

ד"ה פרשה ס"ג שהיה כך כפי תנחים וכחזים ותכחו' ותעכה תותן ותפח על כערה

ולקמן ד' פ"ג

ג"מ הפסוק חמור סוף גדול מזה הרי כללן כלן בחרונה היה אמר כברכתו בירך לוחס • ומרכבו לא תתן מהשי טעמא דכירך לוחס היכא לפ' לכלהך ברכתו • לי גמי לחס"ב דק"ל מאי לוחס הלא דניחא ליה למקסוי דקרא יתירא :

הזר וכללן ות"ת פרט בכל חד מהם ומיהו מיחד יותר בדכר נחש לפי שהוא מיוחד בהם :

ליוב יב

במדבר יב מלאכי ב במדבר כ

דקיים מה שחתר כלך יפה רעיתי • חף על גב דלקיון ס"ד

ליוב יב פרשה י"ג קחתר בהדיא דקסיה ליה היכי כתיב כלך יפה רעיתי בשבטים לין ליעקב כיון למקבלן וקבעה לרחובן שקבלן לוי ויהוד ומתרן לה בהה דקחתר שחזר וכללן כלן כברכות דמיכללי

רמשים כו

פס נמי רחובן שמעון ולוי כהדיהו מכיון דהכא לה מדכר דרחובן שמעון ולוי משמע דמשום שה שכללן ועשה כלם אחיות כלם

במדבר יח נחשים קחתר לה הכא דחילו לה ליו בכללים חלה היה זה מיוחד בברכת החריש וזה בלחש לה יבדק בהם כלך יפה רעיתי כיון דבגורת החרי חשר בזה חשרה מזה וקלות החילה חשר לזה חשרים לזה והשור לזה והלחש לזה להחלה בזה שלמות החריש וזה שלו' השור לעניבו וכמו שיקרת החרש הו שור להדמותו חליו בעניבו כמה שחתר הרב בחחלת מ"ג מהמורה • חחשם בהיות כל השבטים נכללים בשלמות חלה יבדק בהם כלך יפה רעיתי עם היות יתר שלת כבל אחד לקנין על קנין • ומין להקשות ממה שנחחלפו בברכת החרן כי זה נחפרך כחרן עושה יין וזה כחרן עושה שמן וזה בפירות וגושר וכיוצא שהרי חתרו בחנחומא לפי שחלק לשם חת החרן ונתן ליהודה חרן שהיה עושה שעורים ולבניימן חרן שהיה עושה חטים חף על פי כן בכלם חלו כחלו שיהו חוכלים חלו מבל חלו • וממה שניעשה חלכות ליהודה על אחיו לא ק' שבברכת הוח היהים חלכות בעם שחי חפשר שיהיו בכל רחשים חו הדיוטות :

ה **לגלות** להם חת הקן דקחתר חת חשר יקרת חתכם כך פנן דלעיל פכ"ח ותשוב דיקשה ת"כ מאי רחובן בכורי חתה מייתי חשיר שפה לגחתנים לומר דחשוב העליון ה' ממנו :

תורת חחת היתה בפיהו וכחהרן חייהי כדחפרש ליה וקרחי דסחיכין ליה נמי לקחן ס"ב ע"ב • וחם תחתר דבבה קרי לחהרן נמי חחת ואילו לקחן ס"ב ע"ה קרי לחהרן חסר ולחשה לחודיה חחת • יש לומר דוחאי חהרן נחיי חיקרי חחת שהיתה תורת ה' בפיהו ונקרח נמ כן חסר בענין שהנחנה והדין שהיה דוקף שלוש להטיל שלוש בין בשלי חחלוקת קודש שיכלו לדין לפניו חה שחין כן חשה שהיה חומר יקוב הדין חת הכר בדחיתה בפרק קחתי דסנהדרין ועיקר שתו חסר בפי חעשהו כדחיתה בקרק ס"ב :

שאנרן שמעו בית המורים ות"ע דמר"עה הוח דקחתר לה חשיב נמי חהרן כחומר חפני שלח חיהה • ת"ג שהיה לו לפלה והה דחתר לקחן ס"ד פ"ט שהיה יכול לומר חשה הקפיל לחי חה חטחתי • הייהו דכיון דחשה היה חתקפיל לה הי לל עליו יען לה החתחם כי • ותה שיקשה עוד על זה חכתוב בסימן ה' פ"ב סימן ג' :

דלוי מסיר שפה דריש מסיר כתו מיסר בסרים החוטיות ופי' מיסרים על שפותיהם ותיבה למיתר מ"ט תוחר הנחתנו לענין זה :

ועוד מ"ט מסיר שפה לנחתנים לפי זה עם הפשוטים הסחוטים מולין כחנים שולל ונו' חסניח לגויים ונו' מסיר לב רחשי ע"ל ונו ולפי מ"ש לקחן ס"ד פי"ט נחנח עוזר בספק חם חשתא להם חני מבטל דברי החקום • ושקל"ט לוכל

חכמים בערמם לפי שהיה חשה חשחר עלתו כל לוחן חרבעים ת"ח סחפרשי שנה שלח להקפיד בנגדן שהיה חתירת חן הבהושה שנבנה הקדוש ברוך הוח חם ירחה חיה בחלים ונומר ביחה דקחתר שלח על פי שהיו נחתנים ומחפרים עבמן חנה ה'חקוס ליהרס בדכורם וזה חעניין נורח עלילה על בני חרס :

זה יצחק דכתיב ויהי כי זקן יצחק ויעקב דכתיב ועינו יפרמל כבדו מזוקן :

יצחק היה מחכך • קשה חה נורך להחריכות הוח לח היה ליה למיתר חלח יצחק בקש לגלות הקן לעשו ובעלם נחתו • וי"ל דחשום דלח הוה בעלם יצחק כשל יעקב חלח שהעביר טעמו לנחרי וחרך חרדה גדולה כדחפרש וחוזל וה כער גדול ליצחק לכן חמר שחחיר שהיה חחכך חשר שנח ה' לח יקבה שעשה יצחק קנת בדבר • והרי חתרו כחיצ בפסוק דשכני שחתר ה' יצחק לי עלי עליו שהיה חוכך לעשו וחני שנחתיו שנחתר ות עשו שנחתי וחה שחתר שכתוב הזכיר ועשה לי חטעמים שרחוי לעשות חחתר שהחתין כי לחכול חידו ולח חם שחח יחכילנו גזל ובללה •

תנחומח

תנחומח עד כן פורת

ולחף על פי שהיה לדיק בעיניו חילו דקדק בחריו היה חבירו ויקרוב דשנגה כזו עולה זחון וכל שכן לחה שחתר לעיל שח נח כלי שלח חחכילני נבלות דחשתע שהיה חרגים קנת בדשעו :

ולגלות לו חת הקן דחי לח רנה חלח לברכו חם נורך להעביר ממנו חם כדי שלח יברכנו הרי לח היה בידו שכבר נתן הברכה ליעקב וכת"ש ובלבה חיפה חה חעשה וחם שהיה בידו לתת לו הרי נתן לו כת"ש הנה חשתני החרן ונומר • וח"כ למה חנורך להעבירה טעמו כדדייקי' חטעם זקני יקח וחחתר בלח חנח חה נומר • וחפשי שבחרדה נעשה על חחכת עשו • ת"ת חין לומר זה טעם עיקר החרדה כי לחה בשופע לעת כזחת ולח בכל היחי שחהכו חלח ולחי עיקר החרדה להעביר טעמו חלח שלח חם לבער יצחק חפני שנבע בחחבת עשו וליבח נחי למי שהחרדה לח חה היחה להעביר טעמו חלח חדדיקה שנבהל חמה שהטעוהו דחם כן חפי גם כרוך יהיה חדרבה כי ל' לקללו חלח חפני שעבר טעמו חחתו שנבהל חחד ולח ידע חה להשיב חחר שיעד לגלות לו הקן עכ"ח גם כרוך יהיה לומ'שהו'חכיר כי חחת ה' נהיה הדבר ולכן גם כרוך יהיה • ת"כ חרוב כהלחו לח ידע חפי קחתר והוח ת"ח לעיל פס"ו שהפה שהיתה ברשותו עשקה ה' שלח כרשותו :

ולגרות לו הקן וכשהטה כיעקב גלהלו חת הקן חלח שלח הזכירו הכתוב :

ואף יעקב לכון ואף לומר שהעשו ה' יודע שה' העלים חיניחק חלח יגלה לעשו בקש הוח לגלות כי חמר חחר שכניו נדיקי כדלעיל פכ"ח חין רע שיגלה להם • ת"ג שכי קחתר ואף יעקב בקש וכו' והעלים ה' חתנו כו' שהעשו' שהיו נדיקי' העלים ה חפני הדורות הבחי כדפי' לעיל פכ"ח :

והתהיל חומר רחובן דח"לכ פחח בחגידה לכם וגו' ושיים ברחובן בכורי חתה כדפי' לעיל פכ"ח :

הרי טעם זקנים • כלומר הסתח ניחח דחי לפי פשוטו הייהו מסיר לב רחשי ע"ם וגו' ומקרחות חחרים :

ו שבינה חותם זקנים שהשמיכן לדון ולהורות כדרך שמיכת זקנים :

כמ"ש חספה לי דח"לכ חספו והקבלו ל"ל חה חספו חופנה לע"ם • וחע"ג דהקבלו הוח דמייתר מכיון דמשכח למדרש החספו דדרשי ומוקמינן החספו לנופיה : **שתי** פעמים וכפתיהן יתקבלו לחרנם ; **שתי** פעמים לח חשיב גלות חגרים כי לח היו מפוזרים שכלם בחרן חגרים ולח כעי קנה

ועוד שידוע מיתי מכרחם שיגחלו מסם מכל בנליות מחרים חיינט למחמעי • ויש לפ' שתי פעמי' על גלות מנרים וחרמן הכתוב רחמן וגזי חסוב פעם אחת שתף על פי שחזרו וכנו כית שני לח מיקרי קנון שבאחרו קנתם שלח עלו ולח היתה גחולה שלימה שעדין היו משועבדי למלכי מדי ופרס :

אתה הוח בכורי כתמיס וכי מתה דומה לי אחני עשיתי פ' שנה שלח רחיתי קרי ואתה ולך רחוכן ויבכך ויעורו לחתה דרים כדפי' לעיל פכ"ח :

פ' שנה רבן פ"ר הוה כשנחת חת לחה כדלעיל פס"ח ולח חת כחן להוכיח רק המספר הפלם :

טיפה רחמונה • ואף על פי דגבי כי הוח רחמית חומו קחמר כנחמ' מי שלבו דוה עליו חע"פ שנח חחר שפלים שחני הכח דכתיב כחי ורחמית חוכי :

הכהונה היתה שלך • חין קופי' חמ"ם ז"ל לעיל לוחה בחתנות כשנולד לפי שרחו שיהיה כהן וכן ביהודה קחמר לעיל שהודית על מלכותו דס' מגיד מרחשית מחרית בנבואה :

ומהו נוטריקון וכו' כל כני פירשתי לעיל פכ"ח :

לכך חומר כחיס ז' תותר שלח נחתיר לו כלו' מג' הכתרים :

את פלית משכני • פירש כשנחפשר' לשה עם רחל שיבכה עמה בלילה קפץ רחובן מיד ובלבל יועצי חביו שהיו כית רחל כדי שיבח חצל חמו • ומ"ם שברטן רחל היה הדבר לח שי"ל לרחובן להטפל בזה שהוח בנחי שיבלבל יועצי חביו כיון : גר' מכן בכך

ומפני שחללת ל"ק הכח כדקחמר לעיל פכ"ח חיני מקרבך כו' כמשמע' כדיעו דלעיל הכח חטח ממש עשו ליה דשני בהיותו מרוחק עד בוח משם :

שכתוב בו ומשם עלה • שם ק' יחי רחובן • פי' לעיל פכ"ח ; רחובן משום דכתי מימר בשמוך חף שמעון ולוי יכחו חף הם פניהם' מכורכחות דנפקח מינה לפי' יהוד' חתה יודוך חחיך הזכיר כחן יכח רחובן ומזכיו מקוטפות :

אחים דפחת כלו' חחיס לגריעות •

אדום הייתם כדיבה • פי' לעיל פכ"ח ;

אומר להם מה בכע • ק' מה דחיה מכחן דלהרינם חמר מה בכע לח לחכירה :

ועוד בפי' קחמר לכו ונמכרנו ולקמן ס"ב פמ"ב קחמר שחיחן חלו חטח המכירה ביהודה • ויש לומר דהמכתיב וישמעו חחיו ויעבדו חכשים מדיניים וימכרו חת יוסף לישמעחלים משמע ליה דלחו חינון ישמעחלים הכ"ל דשם כן מה כריך לומר וישמעו חחיו שה בת"ם וימכרו ונומר וימכרו ונומר שמעי' שמשמע לן • ועוד מ"ם דקחמר שפל' מדיני' סוחרים ולח חחלה חלח סיהודה בקש להנילו ומפחדו חלח ישמעו לו רבה להחליף ההרינה במכירה חו עבה עמהם ממדרגא למדרגא שחחר שיהודו לו על המכירה יחמר להם ולחה נעבר חת חביהן וכיוצה מהטעמי' ולכן כשרחה שעברו הישמעחלים חמר מה בכע וגו' לכו ונמכרנו וגו' כלו עשה כשלך

זה מפני שרחה קונים וישמעו חחיו וקבלו דבריו ועל כל זה לח

מ"ת המפרש

מכרוהו שפעבירין יהודה מדברים בחוזן שהלכו הישמעחלים וזוב עכרו מדיניים סוחרים וחז מהרו החיהם והעלוהו ומכרוהו עם היות שלח היה פם יהודה בחפצם פוי היה חותו פפיים פם יהודה והחרים להם שלח מכח מקום למחות בידן שכבר חתר לכו ונמכרנו וחולי יבח בעקיפין ידעו שבערמה הכר וחולי יחזרו לעבת' הרחשון להמיתו :

ששניהם מכרו חותו פשם עיקר המוכרים ולכן לח קנתר חלח להם :

ויקרח ט שמוחל ח כ

הרע לך מפני שהדקדוק מתה בנגע יש לדחותו שהיה טוב רחיה :

אלא שמעון ולח נטל נ"כ לוי דפנין לי בחד והשתר פריכין להוליך שבר רעבון בתיהם ולימה למיתר שלח יטלו עגה עליו שהיה יכול לחפרם כל ס' לעגמו ותין לשחול למה תפם שמעון ולח לוי דשמעון רחשון • ומתדרש מכאיר תית' שמעון ולוי שהיו שנחי יקפידו שנטשו על לוי שהוח חכם וכהן גדול ויעשו למכרים כמו שעשו לשכם • ומה תחמר גם יהודה מהמוכרים ולח תפם חותו היין דפנין לי בחד יש לומר דהפם שהוח הרחם ותפוח חת יהודה שהוח הרחם ותפוח שהוח הרבים שלוי כו :

רחמית ל

רחמית ד

פס לו

פס מב

פס נו

לכך קרח לשניהם כחחד • תימה דכלחו הכי נמי כיון דכעגין דיכה היו כחחת ועל זה כח לקנתרן כחו' כלי חמס מכרותיהן רחוי לקרחן כחחד ולח כל חחד לעגמו • וי"ל לומר שחחר שבחעשם שכם לח היו כחחת חלח נטלו עגה זה מזה כדלעיל פ"ב ועם העושם שכתן להם היו שוה דחלקם קחי חלוי ותפיהם משמעון כדלעיל לח ה"ל לקרות פניהם כחחת לכל הפחות דפניהם לכדם היו כחחת כמכיר' יוסף ניחח דלהפי נקטינהו כחדש :

עובדיה ח

יחזקאל ה

מהו כלי חמס דליכח לפרם שעשו חמס כדפי' לעיל פכ"ח :

ראין חמס חלח עשו • חע"ג דכתר פי' כלי חמס שהם גזולי' מפני שלח יכלה לעון חמס רק חמס שנגזל מחחר ממש שבחבד ממנו לכל כתן שנגזל הוח ע"ד שהעבדה שלח לקחו מיד עשו מוחמת כי נעולם עשו מלחכתו הידו לכך פי' חמס עשו • ות"ת חוזרך לפ' חמס גזולים כדי לפ' חמס כמשמעו :

מגורותיהם והכ"ף כמקום גימל כמו ויסכרו מעיוות וכנה חסר נטעה • וענין הכתוב לפי זה לרמ"י כמר מגורתם כהנו עלמן ככלי חמס וכתב הרמ"כן וח"כ יהיה פיעור הכתוב כלי חמס להם כמגורותיהם • ויקרח לותה חרץ מגורייהם שגרו כה מחרי כן • חבל לפי דעתי יחמר כלי חמס שם מגורותיהם פייהם כלשון יתי מגורי יחמר כי כלי החמס שעמם שם מגוריהם כי כם יהיו ויזכו ס"ב • ולי יחכן שפי' מגורותי על דרך כי דעות כמגורם בקרבם יחמר כי להזהיר בלבבם ולהכרית גויש :

ח בישיעמוד זמרי וטעם בסודם שבטנו בתן ליטול עגה כדלעיל פכ"ח ושם פירשתי :

שלא היו כלם • פי' שרבים עתדו להלחם כהם כדלעיל פ"ב ונתנם ה' בידם כחים ס' ;

ומהו הן תימה מה טרך ל' זה דמשמעות' דקרח עדיפח דקחמ' שהם כמר מדלי וכ"ת מחזיק • וי"ל דודחי כתר מדלי לומר שכל הנוים כתין נגדו לכל הכח לענין זכות קחמר לפי שזכות הרבים גדולה חף שהם חוטחים לכך חמר שבמ"ם היו הן שכלם

כיחיד

מ״ת הפסוק׳ כיחיד דמו • מי נתן לעניו הרגיעתם שלח תהיה מייתן זה לזה תלת כרעין ס׳ יחידו כתיב ס׳ ומף על פי שהלחמה על ידי מדם • מי נתן לפי פיהוא שהפסד כרתים מכל המין לא יכלה לעולם תמר כי מין מ״ם נחשבי למין מף על פי שחומה תלת תחת תר״ם וכן מחרת תלת נחשבו כפרטי הפסדי לעון יוכי אחד • וכן דרשו גבי מחת מכה ונגי ישראל מותו ותקיון • ומכל מקום חשוב דמיכה למדתי הניח ויכיח תת מדין כתיב ס׳ מחר כך ימשוב ורוכבו לא מייתי רחיב דפשיטא דמיכה למיתר שהוא פס המין ע״ד סור ומתור תלת קתמר כיוצא בו לומר דמכין דמחכתן כתיב ס׳ מכי לפ׳ שכי סוס ורכבו ולא נדחוק לומר שהוא פס המין :

במדבר כג

לא קלל תפס כדלעיל פרשה כ״ג :

כיה תקוב לא קבה תל סדברי יקב כנבואה היו :

כיד תלף כדכתיב ויהי המתים כמנפה כ״ד תלף ומספר בני שמעון כמנין הס׳ וכו׳ ידעינו דרובן מפתעין כדפרש״י בחומש :

אף לויי יהיה מסכב וכלה לעיון על תלך הוא

שמואל ב כב ומין רחוי מיהיה מסכב על הפתחים :

לכך נתתר מחלקם תף על גב דהוא לעון רבים ולא קתי תלת תלוי ומפיכם מפתעין הם תרוייהו לעיל פרשה כ״ח :

ט אף הס כתו רחוקן שיהא מזכיו מקומם כדלעיל ומכל מקום

תלים מה ל״ק הכא לפי שלא היתה חרפת שמעון ולוי על כך כשאר רחוקן :

ישעיה כח והיה מתיר יהוד ומשלך עצמו לזויו כתחיל

מיכה ז קורא לו יהודה אתה תיכף ישעיה יח כרחשונים והיכו דכתיב היה אתה כדפי׳ לעי׳ פ״ח :

אתה הודית כתפש תתר תלים ס מת״ם שהיה יכול לכפור בחומת זכריה ט והפתילים ולא חם לכבשו כדי להעילה מהומת :

ירמיה ג יחזקאל יודך מחיך להיות מלך • ומת״ג דרחוקן כמו מודי לא זכה לזה לפי שלא הודה דכתיב יהודה כדפי׳ בפ״ק דסוטה :

ישעיה מ זה דוד שניתן לו עודף לכל תתר שכתוב מיין זוכים לזה כדלעיל פ״ח :

יצחק מחר לו ליעקב פירש״י לעיל פס״ו :

כיתזרפן של יוסף כו׳ פי׳ לעיל פ״ח :

עציך מדינה של נהיכים לקתן ס״ד פי״ג לה חסיב הגלת עכתו דלא דמיא לאחריני שהיה בעולם הזה :

אתה הגלות כו׳ מסוס דקתפרשינן עלית תת עליית כדלעיל פרשה ג״ח קאתר אתר לו הקדוש ברוך הוא :

כרע שכב כתרי וכלביא נדפסינן והוא הכתוב בפ׳ בלעם דמייתי נתי פיסודה כדלעיל פ״ח • וחסי׳ תריה וחדי תרי מיבי • ותפס דחד תגהון תריה דכי שלמ׳ ; זה כפס תלכו׳ כתפתעו׳ שכב דהיכו שכב מיסור שכב תלכותך • ומסוס דק׳ שהרי דמיכו כתם יתיס עסר המלכות תיכוד שעל כן דקקו כגת לפ דתפי גליות • לכ״ת מיתתי ותחוקק מכין רגליו כו׳ פי׳ דקרקן לה מייתי תלת ליתות המשיח שתשיכה תלכותיה לה תתכל ו״ק מיתתי ותחוקק ונותר פי׳ מיתתי יהיה זה שתם ותחוקק מכין רגליו כשיכה תלת מוחו שהמלכות שלו דהיכו משיח ופי׳ על יד כי יהיה שילה כשיכה שילה תו שתלת עד דקקה לתעלה ופירש לה יסור שכב מיסוד ותחוקק תכין רגליו לעד לעולם וזה כשיכה שילה : שבחוב כו כרגלים תרשסנה לה דריש לה מתחוקק מכין רגליו תלת פרושי קתפרש שתי שהמלכות שלו היכו כשיכה שילה שכתוב כו כרגלים תרשסנה • ופי׳ שלפי שהמלכות ליהוד כתלות הזקן ושוב נעתק תתנו לאחרים הנה כשתרשסנה כרגלי עטר תפריס נתנה יהוד שהמלכות שלו זוכה כשלו ו״ק שם כיוס ההוא יהיה כי נכלות לעטרת נגי ולנצירת תפתר לאחר פתוו ולרוח תשפט ליושב על התשבו דהיכו בית דוד • ותס״ק שהמקרא ההוא תדבר שהשתרו תלכו׳ בית דוד כרגלי הפכטים לה תייתי תהתם תלת זכר לדבר שהמלכות של יהוד לו תיה שהמשיח רתוי לומר שהמלכות שלו • וכן ל״ק לן היכי תייתי כרגלים תרשסנה דתייתי כפורענות ישראל תלת בעי לתתווי רתיה תלת שהמלכות של יהוד כתו שתו נתתר כרגלים תרשסנה עטרת תפרו׳ ונתתרם תלכות דוד : שתקהה סיני התומות פי לעיל פ״ח :

כיהקהלין עליו ויקהת לעון קנון כתו ליקהת תם כדפרש״י כתוחם :

כיתקהלין עליו ללמוד תורה תליו כדלעיל פרשה ס״ח :

כישיכנים תי סיכנים גרסינן כתי שכוטה דשסתוך ופי׳ שילה הנזכר הוא תי סיכנים כל ישראל ולקייס גרשתנו ים לפ״ה תלת יסור שכט תיהודה היכו תתחר סיכנה כל ישראל דהיכו כיוצא שהשיח שתתו לה יכתבו תעל תלמד תכל קודש לעולם וזה שנקראו : שנקראו נתן וזרים קרת כתילו כתוב תוסרי נתן לעירה דהיכו סיכנים ישראל לעיר ירושלם :

כרע שכב כתרי וכלביא נדפסינן והוא הכתוב בפ׳ בלעם דמייתי נתי פיסודה כדלעיל פ״ח • וחסי׳ תריה וחדי תרי מיבי • ותפס דחד תגהון תריה דכי שלמ׳ ; זה כפס תלכו׳ כתפתעו׳ שכב דהיכו שכב מיסור שכב תלכותך • ומסוס דק׳ שהרי דמיכו כתם יתיס עסר המלכות תיכוד שעל כן דקקו כגת לפ דתפי גליות • לכ״ת מיתתי ותחוקק מכין רגליו כו׳ פי׳ דקרקן לה מייתי תלת ליתות המשיח שתשיכה תלכותיה לה תתכל ו״ק מיתתי ותחוקק ונותר פי׳ מיתתי יהיה זה שתם ותחוקק מכין רגליו כשיכה תלת מוחו שהמלכות שלו היכו כשיכה שילה שכתוב כו כרגלים תרשסנה • ופי׳ שלפי שהמלכות ליהוד כתלות הזקן ושוב נעתק תתנו לאחרים הנה כשתרשסנה כרגלי עטר תפריס נתנה יהוד שהמלכות שלו זוכה כשלו ו״ק שם כיוס ההוא יהיה כי נכלות לעטרת נגי ולנצירת תפתר לאחר פתוו ולרוח תשפט ליושב על התשבו דהיכו בית דוד • ותס״ק שהמקרא ההוא תדבר שהשתרו תלכו׳ בית דוד כרגלי הפכטים לה תייתי תהתם תלת זכר לדבר שהמלכות של יהוד לו תיה שהמשיח רתוי לומר שהמלכות שלו • וכן ל״ק לן היכי תייתי כרגלים תרשסנה דתייתי כפורענות ישראל תלת בעי לתתווי רתיה תלת שהמלכות של יהוד כתו שתו נתתר כרגלים תרשסנה עטרת תפרו׳ ונתתרם תלכות דוד : שתקהה סיני התומות פי לעיל פ״ח :

כיהקהלין עליו ויקהת לעון קנון כתו ליקהת תם כדפרש״י כתוחם :

כיתקהלין עליו ללמוד תורה תליו כדלעיל פרשה ס״ח :

כישיכנים תי סיכנים גרסינן כתי שכוטה דשסתוך ופי׳ שילה הנזכר הוא תי סיכנים כל ישראל ולקייס גרשתנו ים לפ״ה תלת יסור שכט תיהודה היכו תתחר סיכנה כל ישראל דהיכו כיוצא שהשיח שתתו לה יכתבו תעל תלמד תכל קודש לעולם וזה שנקראו : שנקראו נתן וזרים קרת כתילו כתוב תוסרי נתן לעירה דהיכו סיכנים ישראל לעיר ירושלם :

מעשה בכובי אל יזבר שמי שם שנאמר ושם אל ישראל המוכה • בקהלם אל תהר כבודי • בשיקהל קורה את עדתו להלוק לא יתיחר שמי עליהם • אלא זיקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ולא אמר בן יעקב כי באפם הרגו איש וכי איש אחד הרגו והרי כתיב ויהרגו כל זבר אלא שלא היו כלם לפני הקדוש ברוך הוא אלא כאיש אחד • וכה״א הן גוים כמר מדלי ונומר ומהו הן לשון יוני תן אחר • וכה״א והכית את מדין כאיש אחד ביוצא בו סוס ורוכבו רמה״ם בים כסוס א׳ ורוכבו • ארור אפם • לא קלל אר״א אפם וכן בלעם הרשע אומר מה אקוב לא קבה אל • וזה אם בשעת הנעס לא קללן אלא אפם • ואני בא לקללן • אחלקם ביעקב • כיצד כ״ד אלף נפלו משבטו של שמעון • בזמרי והיו אלטנותיו כ״ד אלף ונהלקו שני אלפים לכל שבט ושבט שנאמר אחלקם ביעקב • וכל מי שמסבב על הפתחים משבטו של שמעון אמר הקדוש ברוך הוא אף לוי יהא מסבב שה״ע הקדוש ברוך הוא האכילפרנסתו בנקיות ונתקיימה נזירה יעקב גידלו הקדוש ברוך הוא ונתן לו׳ מעשרה ור״ה מסבב ואומ׳ תנו לי חלקי לכך נאמר אחלקם ביעקב ;

ט הרי שמעון ולוי יצאו אף הם פניהם מבורכות והלא מתיא יהודה שלא יזכיר לו מעשה תמר תתחיל קורא לו יהודה אתה יודוך אחיך אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה הודיה במעשה תמר יודוך אחיך להיות מלך עליהם ירך בעירף אויביך ודוד שהוא עומר ממנו רכתיב ביה ואויבי התת לי עורף וישתחוו לך בני אביך יצחק אמר לו ליעקב בני אתך שלא היתה אלא אשה אחת רבקה • אבל יעקב שחיה לו ארבעה נשים אטר ליה ליהודה בני אביך • נור אריה יהודה משרף בני עליית מטרפו של יוסף שאמר מה בצע • ר״א משרף מטרפה של תמר שהיצלת נפשות עצמך ותמר וב׳ בניה • א״ל הקדוש ברוך הוא אתה היצלת ד׳ אף אני אצל ד׳ מבני בניך דניאל חנניה מישאל ועזריה • וקרא לו׳ שמות גור אריה יהודה • כרע שכב כאריה וכלביא ;

י לא יסור שבט מיהודה • זה כפא מל״כות • כאשר אלהים עולם • ועד שבא משיר אשיתי ומחוקק מבין רגליו כשיבא אותו שהמלכות שלו שכתוב בו ברגלים תרשסנה עטרת ונומר ער כי יבא שילה • מי שהמלכות שלו ולו יקהת עמים • מי שמקתה שיני כל האומות שנאמר ישיטו יד על פה אוניהם תחרשנה • ר״א ולו יקהת עמים • מי שאומות העולם מתקהלין עליו שנאמר שורש ישי אשר עומד לנס עמים אליו גוים ידרושו אומרי לנפן עירה משיבנים כל ישראל שנקראו נפן שנאמר נפן ממצרים תסיע • ולשורקה בני אתונו זה שכתוב בו עני ורוכב על התור נו׳ • ר״א ולשורקה בני אתונו מי שנושע כל ישראל כשורק שנאמר ואנכי נטעתיך שורק והיאך הוא עושה ושורקתי עליהם מים שהורים • כגם בין לבושו שהיין הרבה בגבולו • ובדם ענבים סותה ואין סותה אלא טעות כרכתיב כי יסיתך אחיך ונומר אם ישעו בהלכה תהא מתכפסה בתחומו • חבלילי עינים מיין מבאן את לטר שהיין הרבה בתחומו • באדם שאומר לחבירו מווג לי ושנה לי שחיכך ערב לי תיך לי לי • ולבן שנים מחלב בובות התורה • אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ;

יח זבולון

זה שכתוב כו עני • וס״ק ולשורק דהיכו ישרא כדכתיב יבניסס לעירים כני תתונו מי שכתוב כו עני ורוכב על תמור ועל עיר כן תתונות ;

ד״א ולשורקה • תף על גב דלפי תרשת הקודמת לשורקה תלו ישראל כדפירשת תיכה כיוייהו דלרשת

ג"ת המתרגמי' לדרשה קמייתה שורקה שם ליסרחל כמו נפן וכוונת הכתוב שהמשיח יכניס את יסרחל לארץ וקרא יסרחל בשמות נרדפים ולפי דרשה זו רוצה לומר שהמשיח יעשה ליסרחל כמו לשורקה דהיינו שיטיבם בגבולם כמו שנוטעים השורקה ור"ל פיקבעם בתוכם שלא יתנוטו לעולם :

והיאך הוא עושה ר"ל לנטעם בשורק יגלו עוד ונם להיות זרע מתת כמ"ש שם מיך יעשה ומשכי חרקתי עליכם מים טהורי וטיהו פיזרתי עליכם רוח טהר ויסיר לב האבן ונתתי שכמו שהשורק זרוע על מים כן יסרחל יהיו נטועי ומגולי על מים טהורים :

שחרין שרשה בגבולו ומרכזיו יכבסו בו הלכוש כמו כמיס : ולפי על נב דכתיב דרוש קרא כתורה אין מקרא יוצא מידי פשוטו :

תהא מתכבסת בתחומו ע"י סנהדרין שבלשכת הגזית שהיתה בהלקו את למד שהיין הרבה בתחומו מכל מכבס בין לכובסו תפש"י שמחר לעיל שהיין הרבה אין כ"כ רמיס דמיי נשפרס ליס בתורס מתם על דרך טובי לודיך מיין אבל הכא דכתיב הכלולות עינים משמע יין מתם שמשרה העינים :

שחיכך יש מניחין שחיכי ואינו מתיבב :

ולי נראה דשפיר נרסי' שחיכך וקשה קרא בתורה שחום' לחכירו שילמדהו כי יערב עליו שיחו וחכו מתמתקים ומשום דכתיב מיין קאמר שעה המשל כיין לפי שדרך לומר שדם לחכירו מזוג ושנה לי וכן יאמר בתורה שנה ושלש לי שחיכך ערב לי יותר מיין והרחיס שפי' נ"כ ולכן שיניס מתלב בזכות התורה :

בזכות התורה שם יהיו חטחיכם דרים שיניס כמו שנים ושפ' ליס מלשון חטחיכם בשנים וירמה והתורה הנז' תלבין החטח יותר מהחלב :

יח דג"ב הרי יששכר קדם לזבולון והוא לשון קושיא : וי"ב הרי זבולון קדם ליששכר ואינו כן שכן מיוחס : ולא נכתב כי למה נ"ל הרי זבולון קדם ליששכר דהא חזינן לה :

שכן מיוחס לה מייתי מדמשכחן בהדיא בתולדת דיששכר תמיהי וזבולון שפי דשפיר לאדתי דזבולון חפי' טפי וברך חשיבותן חשיב להו דומיא דשם חם ויפת כדלעיל פל"ג אבל מדמיוחס יששכר זבולון ממשינן דשחזיקות כמי יששכר קודם דשם לא כן ליקדים זבולון כמו שקדים כניתן לבני השפחות לחשיבותו :

לפיכך קדמו פי' לעיל פע"ב : **עירין** נאתר עץ חיים למחזיקים בה זה אתבאר לקמן ס"ג פכ"ה :

שרך הן שפי' שהלך בתי מדרשות על דרך יוסב שהלים וקורחים על שם זבולון כי שלו נחשבו שהוא שבט ליששכר שיעסוק בתורה :

וישששכר מכיון שאמר ר"ל דחמור גרם דבק למ"ם והוא לחוף שניות :

חמור גרם שאתו כי לולי זה היה הולך יעקב לשהל רחל ולא היה חוסם לשחורת רחל ולשה ונפק מינה שנדע כי מתת ה' היתה לידת יששכר שמשלו היה שיעבור שמשלו וכמו שאמר גבי ויעבר עמה כלילה הוא שם' סייע בהריונה והזכיר זה יעקב לומר כי לכן יהות להיות רובן בין המשפחים ולהטות שכמו לסבול עול תורה כי הוא חלק הלוים :

יט זבולון לחוף ימים ישכון · הרי זבולון קודם ליששכר שכן מיחסן וששכר וזבולון ולמה כן אלא שהיה זבולון עוסק בפרקמטי' וששכר עוסק בתורה · וזבולון בא ומאכילו לפיכך קדמו עליו ע"ז חיים היא למחזיקים בה ששכר כנגם וזבולון מביא באניות · ומוכר ומביא לו כל צרכו · וכן משה אומר שמח זבולון בצאתך · למה ששכר באהלך שלך הן שאת מסייעי לישב בהן · ששכר חמור גרם · ששכר מביא בהמור וזבולון באניות · שנאמר והוא לחוף אניות · ר' אלעזר ששכר חמור גרם · חמור גרם אותו וכי מנין היתה לאחר יודעת שבא יעקב · אלא נתן החמור ושמעה קולו ויצאת לקראתו · דבר אחר ששכר חמור גרם כשם שהחמור טוען את המשא כך ששכר טוען את התורה · רובץ בין המשפתים אלו התלמידים שיושבין בארץ לפני חכמים שנאמר אם תשכבון בין שפתים · וירא מנוחה כי טוב זו תורה · דכתיב כי לקח טוב נתתי לכם · ויהי למס עובד · מהו מס זו הלכה שהיו שוטים בה יהו מבקשים מירם ובא' בעמק שולת ברגליו · בעומקה של הלכה :

יט דן ידין עמו · כמיוחד שבשבטים והי יהודה · דבר אחר באה באחי כיחידו של עולם שאינו צריך סיוע במלחמה שנאמר פורה דרכת לברי : לכך שמשון העומד מדן אינו צריך אחרים שיסייעו אותו בלא חרב אלא בלחי החמור · יהי דן נחש עלי דרך שפיפן · כל החיות מהלכות וזנות וזנות והנחש אינו מהלך בדרך אלא יחידי · דבר אחר יהי דן נחש עלי דרך כשם שהנחש נקמן כך היה שמשון שנאמר ואנקמה נקם אחת כיון שראה אותו יעקב אמר לישועתך קויתי ה' אין זה מביא את הגאולה אלא מגר שנאמר גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב לאותו שהוא בא בעקב הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא שהוא משבט גד לכך נאמר והוא יגור עקב :

יג מאשר שמנה לחמו שבנותיו נאות שנאמר כי אשרוני בנות ובה' אשרי רצוי אחיו בבנותיו · והוא יתן מעדני מלך שבנותיו ראויות למלכות שנ' המלבישכן שני עם ערנים · נפתלי אילה שלוחה · זו בקעת ננוסר שהיא מפוארת את פירותיה כאיל · הנותן אמרי שפר · שארצו מתברכת שנאמר נפתלי שבע רצון · והם מבבירין מפירותיה למלכים ומשפרין דבריהם ואם היה בלבן עליהן היו מתרצין להן · בן פורת יוסף בני פורת הוא לית יוסף אלא מהו בן פורת שעל ידי פרות נתגדל בגאוי אתהלך לפני ה' בארצות החיים :

פרשה

אין זה מכיון את הגאולה דעד השתא הוה סבור שהוא מביא את הגאולה ולא סיניה מלך המשיח ממש שידע שהוא מיהודה אלא סיניה מגרע למשיח כמו אליהו ז"ש חל"ב אלא מגד :

לאותו שהוא כח בעקב פי' יבוא ויעמוד לתלך המשוח שבא בקץ הימין ויגוד לבין מזיחים בלשון מרמי ובקב רמז לסוף כמוהים עקב תשתעון : **שדא** משבט גד כדלעיל פע"ב לך נכומי :

לכך נאמר והוא יגוד עקב כלומר השתא ניחא דכתיב הכי דהל"ב יגוד עקב למ"ל · ועוד שהרי לעולם היה גד נופח כדכתיב ושרף זרוע ומתי עקב דמשמע בקץ הימין דוקא :

יג שבנותיו נאות וע"י כן ניאמרו לבהנים גדולים והינו שמנה לאמו כדפי' לעיל פל"ח שהיא מעמיד בנגדי פמנס · **בבנותיו** שכלם יהבכוהו על זה דחל"ב מתי שכח אחר להיות רבוי אחיו וכי אחר השבטים שנותן לאחיהם :

זן בקעת ננוסר שהיא בחלק נפתלי דהינו בנרת כדלעיל פרשה ס"ח : **שארצו** מתברכת כר' דמתברכת נרסי' וכדקאמר שהן מבבירין מפירותיה שפי' מתברכת מוליכי' פירותיה למלכים כשמינן במקום אחר וכן דמייתי בפתלי

מ"ת הפסוקי'

מסלי ג

תלים ט ח מחליך

סופטים ה

יפעיה פז

סופטים יז

מלחכי ג

רחמיה ל

סחולל ב ח

דכריה לד

תלים קי"ז

נפתלי סבע רגלין ל"נ לה הכא דמתי ילפי' סתרגו מחברת מלא כתר היו מתרגין להם נרסינן לה דסבע רגלין דרים תם מתרגין המלכים להם • ומי נרסי' מתברכת ניחא דילף מנפתלי סבע רגלין ומלא ברכת ה' ול"נ והן מכברין אף והן מכבדין ותם שדרש הנזכרן מתרי ספר כהכי ולא בהדחת ה' כתרגומו היכו מסתיכות מעדכי הלך למסמע דתמרי ספר נמי לפני מלך :

וכי פורת הוה ליה יוסף • קרו' בעיני דפורת הוליד יוסף נרסינן • מי נמי וכי פורת ליה אלא יוסף נרסינן וק' ליה תתי סנה יוסף דקתמר ביה תותר זה סה יר' כודק בכל אחיו •

תלים ק ולקיים הגר' י"ל דהכי פריך וכי פורת ליה הוה יוסף מדקתמר בן פורת יוסף דמינטריך תו למימר בן פורת עלי עין • תי נמי דמקשה על מה שקרלו בן פורת ולא פורת דמשמע דתותר פורת הוה על יעקב והלא יוסף בעצמו

ויקרא נב הוה פורת ולמ"ל לומר כן :

שעל ידי פרות נתגדל בנימין נרסי' וכירם סע"י חלוס הפרות נתגדל בין פרי מלרים :

אתהלך לפני ה' כתרגום החייס • נ"ל סוה תחלת הפ' הכתה ושבו הסופרים וכתבוהו כאן והמשם סיעקב בטוח רגזו מפר עצמו למיתה כי טוב היה לו וכדאפרש כרים הפ' הכתה ולכבי חייתי מתהלך לפני ה' בחרבות החייס סעגינו מחכן כמות להתהלך לפני ה' וכדדרש לקמן פ' כרכה על נפש תפה שכתבה לנחת :

פרשה ק

ז דעון כי ה' הוא האלהים • תו יתמר אליהם תני נתפש אל עמי תיבה דהנה תכבי תת מיבעי ליה כדקתמר יוסף כשניה תת תחיו וכן יעקב נוטיה קתמר מתחלה הנה תכבי תת והיה אלהים עתכם להכי נעני לתרוני שהכוונה פה ליעקב שהוא מוסר נפשו כרגונו למות כי טוב לו למות ליתפש עם תכתיו :

ולזה תפר תני נתפש דמשמע תכי מדעתי נתפש דלמען זה כורק כרגון כמו שיתמר תרם תכי נכנם למקום כלו"ם סתין כן תכי תת דמשמע כע"כ שהתיבה אלא מדעת החרם ולהכי תייתי התי קרא דמכרם ר' תחם ולו תכו משלימין נפשו :

הוא עשנו ולא תכתנו • נראה להוה קרי וכתב ומר דרים כפי הקרי ומר דרים כפי הכתב :

ולא תכחנו כרתנו תת נפשינו • תימה תי פתי יסור הנה דמוסכל רחמין שהעבד לא יהוס תת עצמו שהכרח גריך שכה מחון תכריע מכילותו על העבדו • וכן תימה תיך טיבה פרשה לומר כן כי תכם גדול היה ולא דמי למה שתתר לקמן ס"כ פ"ו שעשה עצמו אלוה שתכם שהוא תשבו שהגולד בתוכ יתיר כתרן כדתכתוב התם תכל סיניים התדם כורת התדם כורת עצמו תיך יכויר • וע"ק כיון דקתמר הוא עשנו תה גריך לומר ולא תכתנו כרתנו נפשנו • וע"ק תה ענין זה כתזתר לתודה :

ויש לומר שפרשה חשב כדעת האומ' שהתיבות כתפך תתתו ת' ע"ד התיוב ולזה תמר על דרך ההעבר' שהוא כרת עצמו שהתכת הקדושות הרי התסובב כתלו כתלה ויותר תעצמו לפועל ולא תיוחס הברייתה לבי"ת שעשה היותו שבה התסובב תין כידו לשנות דבר :

ולפי שלטעות זה תין להחזיק טובה לשבה הרתשובה על התיבות תתר שתיכו פועל כרגון כתו שלא כחזיק טובה לעשם כי יזרח תורו לכן כתזתר לתודה תתר כי רתוי לדעת כי ה' עשנו וכדי שלא יהן שתיחים אלין הברייתה לתיותו שכה רתשובה עם היות הדברי תחוייבי תתיו לכן כי ותתר ולא תכחנו כרתנו נפשנו ר"ל שלא היה לנו שכות תחייבו תביחותנו תעצמנו

מ"ת הפסוקי'

מ"ת התפרשי

לולי ה' שפעל הכל ברגון ולכן יהות שכנות שעריו כתודה ותהלה :

משלימים נפשנו פי' תוסרי' נפשנו ת לשון תני השלמתי כתתן לנתתן דלעיל פכ"ד • והכוונה שלא יקשה בעיניהו תתות שה' כותן ותות לוקח וטוכה התותה שהכשפ תסוב תל התלהים תשר נתנה ותכרון זה כתזתר לתודה לפי שתברכין על הרעה כתו שתברכים על הטוכה לכך תתר שתכי כתיתה יש להודות כיה' כתן וה לקח :

ויכל יעקב לנגות תת בניו שלשה נויים נתתר בענין ל"נ הכא :

ויצו תותם ויתתר תליהם כו' תם זכיתם כו' הוא הדבר תשר דברתי לעיל דק ל תתי תני נתפש דתני תת תיכעי ליה ותקשתרן דהשתא דתתה לתי' תם זכיתם כו' • ופי' שתף שתכוה שיקברוהו תיכו תותר תלא לזכותם דתיכו לה תיכבת ליה כי כין ש קבר תו לה תיד כהם שלקו תן העולם נתפש תם תכיתן ויבעינן הוא שתיכו תת כשתר תתים • וכבעין שתתר בפרק קתה דתשביות יעקב תכינו לה תת • והכוונה תה שתתר הרתב ן כל' זו שענין התדבר ההוא שבשות הגלדיקים בגרות בגרור החייס וזו תחוק עליו כל היום לוכשת לכוסת השני שלא יפטטנה פרוטה כיעקב תו תשלכם לעתים תזותנות • ויוכן הענין הזה בתם' שבת וכתם' כתוכות ע"כ • ולכן היה תפשך עם תכותיו תיד • ותין לתק תם כן כשהקשו תם לת"ד יעקב תכיכו לה תת תיכרי בכדי חנטו תכטיח כו והביא תקרא תכי דורש תתתי לה תייתי תהבת כי טוב לה יודו לדרש זו וכן גריך לומר לרש"י דכתיב נכי ויעש ויתפך תבל תיתה לה נתתר' כו תפני שלא תת כי לה הביה דתים תכלן כי טוב לה יודו לו תכיריו והה דכתיב וירתו תריו כי תת תכיהם היכו שבחוה להם כן והה דקתתר תתילה הנה תכבי תת כי לה ידע כשפטו תו שוב נודע לו שתתר הרתב ן • ותוכח בשת תותו דע כשפטו תו שוב נודע לו כנכוחה :

וכיון שנשתלך כי' תתחרו שתם לה יזכו כו תיד הוא הולך תם תכותיו הוברכו תכך להשתלקיותו לזכות כו שתילו תיחרו תיד תלך נפשי תשם ולא יזכו תלא תם הנוף • ולפי שגריך לומר שתה שזכו תיד היה התניטה דתלו העלתתו לקבורה היה תחרי ע"כ שה ולא נתכרם כתורה שכניו תכטיחו רק הרופתים לכך תתר תיד ויעשו כניו כן דתי לה קתתר הלא על תם שתתר תחריו ויתלו תותו כשפטים דקרת כן לת"ל תלא דכן קתי תחטיטה הנזכר תלא • ותף על כי שהחניטה היתה תיל וקרת דויעשו כניו לו כתיב כתר חניטה וכניה ותכילות שעברו כתה יתים לה קניית דשה על כן ויעשו תותו כניו ע"כ תקתי שהשפיד ותכל שבשפ כגורן התטד הוא תלא דכתיבין תתם לתסתוכי ויתלו לויקברו והם נתי ניתה דלכבי כתיב התם ויעשו כניו לו כן להניח כל תעשיהם כיחד ותף על פי שהרופתים חנטוהו כריך לות שתתלה חנטוהו כניו לזכות כו ויוסוב כיה יוסף לרופתי' הנקויים שיחנטוהו כהוגן :

ג הראשון על ע"ת דליכא לתיתר דכלהו חד עניכה דויכל יעקב לנגות לת"ל ויכל יעקב דברין ויתסוף רבניו תיכבי ליה תלת ע"כ ריבה נוני תתר וכן כתתר טוב לת"ל ויעשו כניו לו כן הוה סני :

הראשון על ע"ת • תיבה למיתר תכי ליף דליכא למי' תסוס דכתיב תחרי טו דכתבי דקתתר על כרכת ה' תנגיה • ועוד ליתה דכליכי נתי על תנוה תחת תז' תטת כיי נת כדקתתר כל' הרתשונים • וע"ק למה הוברך לנגות על תנית כיי נת כה ויו תחידי בעיניה והלא הודה על שתטתו שלימה כרלעיל פכ"ת ותי תחידי בעיניה תתי שבת על כ' תלו תצתרף • ועוד תתני קתני על נפשית התטה ול"ק כתי על החניטה דקתתר לעי' חנטו תותו והעלוהו • ועוד למה הוברך לומר שהכוונ על נפשית התטה

יהת

ת"ח מתפרש

יהא ערל נוגע בו ולא על הנסיונות לכך כפסוטו •
ויש לומר דכיון דנוויס יתירי ניכרו כדפירש כריך לומר דרכו מילי
דלא הוה ילפינן מלא מרכויא ובכולי מסכת לרכויי מניוס
על נסיונות המטה מלא יהיה ערל נוגע בו דנהי דמויעטו בניו
לן כן הוה שמעינן חניטה
כדלעיל ומויעטו מותו מתעטן
העלמתו מכל מלא יהא ערל
נוגע בו לא מתעטן מלא מרכויא
דכתיב כוס • ומכיון
דמסכת למוקותי כתיב כוס בעטין
בנסיות המטה דכוו דכר למלך
מסופו לא ריבה מכות מחרו, מכל
כך, כוויס הרמסוכים לא מסכת
ולעיל ס"ט לרכויי דכר למלך מעטינו מוקי
להו כך, כוויס הרמסוכי, מתנות
מכם הם והא דמייתי לרמסון כי
כוחיל הלך מחרי בו ולבני ובוקב
סם ס' חינו לרמים דהכא מיירי
בהו מלא נקט ליסכת דמתר לעיל
פ"ו מקרח דויכו ה' על המדם
ומה מקוכרך יעקב להזסיר על
מלו י"ל דהיכו להזסיר לכניסם
מחריהם כי רמה סיסמעכדו
מתריס ופחד מלא יטלו כע"ח
עמהם ולא יטיחו דברי, כתר נפש,
כמעבודם ;

שלא יהא ערל נוגע •
מסכת מסמע דלא
קפיד מלא מערלים מכל מכני
בניו לא קפיד ומ"ג דקתמר מלא
כסדר הזה עשו לי כו' היכו עיקר
הכוסקים בניו סהם הגדולים
לחפוקי תערוי, סחילו יהיו ערלים
נוגעים בו יהיו הם עקרי, וילחו
בני יעקב מפנים, מכל לא ממעט
בני בניו סהם סניסים לאניסם
לו דכתים, מתלת, סהחכות נוסף,
לא יכלו הבנים עמהם מפני
כבודן מ"ש סהם כסדרי, לטוענו
ופלונת מסת דתתר לקמן ס"ד ע"ב
סניוו מלא יגע מדם מחר כמיתי
ולא ת' מן שתתרי, ולא ת' מבניהם
מפני שחתם נטלתם מכבו, כבנן
וכה"ת ויעשו בניו לו כן בניו ולא בני בניו ושכח לא לייק בניו
דבני בניס נמי מיקרו בניס • וכדוחק היה מפסר
לומר דה"ג מפני בניו קפיד מלא מלא הוצרך להזכיר רק על
המדרים סהם סריס גדולים שיכלו להשפל בו מכל בני הבניס
פשימא ליה מלא יעמדו עם החכות • מכל מכיון
דמסכחן דפלוגתא דתנאי היא לעיל פ"ד מם הסבטים בשלו
כבעניות שח לומר דה"ג כסבי פלוני ;

כך מתם עתידים וכי היכי דהתם לא הוה לוי מכלל נוסף
הנלוים סהוה נוסף מהרון ויהו מפרים ומנשה מצלמין
מנין ה"ב שבטים ה"נ הוה הכא מלוי לא היה טוען ולא יוסף
כדלקמן ס"ב פ"ב ;

רבינו טוב מלשה דברים יתכן דמייתי דקתמר דג' נוויע
בתמר בישקב קתמר שכדמתה לו נס כן שוה מלשה
דברים כתו שנדמתה לו בשתר מילי כדתמר לעיל פ"ו סהיה קורא
על עכמו ויתו יעקב בתרן מנרים • והכתן דמייתי
דקתמר שכוה יעקב מלא יגע זר בתטתו מלא לשלך השכינה קתמר
סכן ניוה רבינו מלשה דברים וחד מנהון תי שבטל בי בחיי יטפל
בי בתותי ולא בתר ;

ג' דברים חף על גב דכגמר' תייתי טוכח הא תריצנא לעיל
פ"ו ;

כי שבטל בי בחיי • כבר כתבתי לעיל פ"ו דתם"ג דכגמ'
קתמר דלכוחי מלמא הוא דקתמר לפי ת"ם לעיל מלא יגע
בבני כתטתו נריך לומר דבתחי מלמא קתמר ומלינ מדגמ' וכן כ"ל
לפי מה שהביא בתן המדרש מלשה דברים שכוה ר' חיידי דקתמר

סנוה יעקב מלא יגע זר בתטתו כדפי' ג"ל דכתחי מלמא קתמר כיתור סמילוש
סיטפלו בתותו ;

מפני המחלוקת • פי' מפני סעיירות גדולות
מכפרים וברכים גדולים מהם כדפרי' בריש
כתובות הם יספדוהו בעיירות
יבחו רבים מהכפרים הסמוכים
ולא תבא לותם המרן ותתן
לתיכנויי הילכך לא יספדוהו
אל בברכים גדולים דסייבי כולי
עלמא ;

אבל בפ' הנוסף קתמר
אל תספדוני בעיירו'
סבור מניס מפום טירחת הוא
דקתמר כיון דחזו דקספדי
בברכים וקתתו כולי עלמא
סתע תיכף מפום יקרא הוא
דקתמר • ופרכ' סבור
מינה מפום טורח דכני כפרים
דסתיכו לעיירות ותתו למספדים
כיון דחזו למספדום בכרכים וקא
תתו כ"ם מעיירות ומכפרי' תמרו
מפום יקרא הוא דקתמר וקבע ק'
ליך יבקש רבינו הקדוש גדולות
וכבוד כמותו • ומעמ
כדי לזכות בני דורו קעבד •
לי כמי עד תחים לי תספדתי
דסם קתימנא סים נחת רוח למת
כהספדו כדתכתוב לקמן ס"ד
פי"ח ס"י ;

ולאו מתנית' היא כתתים'
ולא מני לתרוצי
דתיכטרך לגוות

נקוכה

מלא תנסא מלמנתו דהא לא מניא מנומלמן
לתיכסוכי מלא לכסיא דכלי מתכיים
סבשתכו קדם לא יסתתם בו חול
והנסיא הטומר תתתיו הוא ר"ג בתי סוקים
בנו ;

לפיכך הוא לומר על תזו מוכן
תלמנתי לחודיא
לכל מלא נהנה מסל בכור כלום ערב להעמיד
מאחר סתלמנתו מעמוד בכיתו
מס"כ תלו היה הכית מסל בכור •
והא דקתמר רבי דוסתתי לא
יתמרון כו' תירוצא מחרינא הוא דתע"ב דכיתא היא סד"א
דיסתעבד לבסיותי' מסום דר"ג בנו נסיא מחרין ;

וישתעבד לבסיותי' • פירוש גרסינן כתר תכו תמר
רבי תלעזר בר יוסי כהלה דתני דרך בתתים בתים בתים
סהיתה דרך בהן ובעלה נתון בתדינת היס
ומשתמשת בכלי כסף וכלי זהב בתים סהיתה משתמשת ובעלה
נתון בתדינת היס ונזונת בתים סהיתה ניזוקי ובעלה נתון
בת"ס • וברתה דתירוצא מחרינא הוא דכיון דתיכה דרך
בתתים תלא בתים סהיתה דרך בהן בתים בעלה בת"ס מן הדין תין לה
לדור בכית החסוב סהיתה דרך בו עם בעלה בתסוה תלה הילכך
בית הנסיותי לא היה תן הדין לדור בו תלא בכית דתוי לה תלו היס
בעלה בת"ס ;

נקופה כתו נקוכה ופירש מלא יניחו החרון מנולה
תוך המערה כדרכם לפעמים תלא סיתתכו תותו
בקרקע כדרך הכוכין שעושין בכופלי המערות וטותנין בם
המתים ;

מפני סתבול בתם יכתו נשתים לה יפסוסו • וי"מ בתחרון
עכמו יהיה נקוב בתם יכתו תים יבבסו כו ויעמול
בתקומו ולא יסטפיחו למקום תחר • ולא נסי' דוקתי החרון
נבנסי' בו תים תף על פי סהיתו נקוב בתתיכו מוסף ;

מפני רתם סתעוכה תבריכין על בתת מרכה פליו רתם
הג' מילתיה דרבי תתר • ופירש מתה שכיח
שלא יהיו פליו תבריכים מסמע דס"ל סתין בתת
עומד בתחיית המתים בתלכום שפוח נקבר בתם כן ה"ל לנוות
פילבסוהו

מ"מ מספוקי

פילכסוהו בהיגן ולא יחום לרמס • ורבנן סבירא
להו סעומדים כלבושיהן ופף על פי שלדעת הבא לא יעמדו
כרומים דהא ילפינן ק"ו מהטה שעומדים כלבושיהם כדמיתת
כב' הלק דעת ר' שם' יומין להם מן מלבושים לשעתן שהלבושי
הרשעי שנקברו עמהם נכרי נרקבו ואין כורך לעשות גם
שיחזרו למיתתם כמו שנעשה גם
בגוף המת שחוזר למיתתו כמו
שהיה מתחלה • ורבנן ס"ל שכמו
שנעשה גם בגוף שחוזר ונפגם
יפעים מן שגוף הרשעים בפלמו כן יעשה
ה' כמלבושיו :

כיאנין גדריקא סיכו ורדיקא
דלעיל פ"ו :

אי מתכיכא עם
גדיקיא דמספקא

ליה אם יעמוד כעדת גדיקים או עם הרשעים כדפירש לעיל
פ"ו • ולפי סדרכן היה ס"מוחזק לגדיק קוברין אותו
כלבושים והמוחזק לרשע כפחורים כדכתי' התם קאמר אם יעמוד
עם הגדיקים תיכו רוכה שיהיה לכוש פחורים שיכירו בו הרשעים
שהיה מוחזק שהוא כמותם ויתחזו מיך עמד עם הגדיקים קאמר
כענין אחר :

הפיתין פירש יעקב מנוסטין • ולא נתנה לו אחר •
ולי נר' מטומפין ולוגתה כתגרת שתולל וילכב
שהול מדיו לדוד נתנה אפותין לה משולשלין ולא משולקים אי נמי
שהיה להם לתירוש כחפת חלוקו • או כית יד כדפירש בערוך
כחפת חלוקו • וחכל מקום הכווכה שילכשוהו להוגן כשדר
לכושו כחייו :

אנא קליס חיטיתום מוחזן לתחיה וזה לעורר על פרש
התחיה וכיאות התחיה וכוה שאחר כירושל' אי אתי
מחיית מתי מעתה וזה כפי דעת האומר שתחית המתים תהיה
כביאת המשיח ולכן כיה שלבושיהו נגדיים הרשעים לו ועלו
ברגלי ומקלו כידו כמי שמוכן לעמוד ולילך מיד • וכן כתב כעל
עין יעקב • והוסיף עוד שלמו שנטוטיהו כיציאת מצרים נעליכם
ברגליכם ומקלכם כידכם להורות שהייתו מוכנים ומוכרחים
להחזיק כדרך יכיאתם משם כן מצו מתומתי' כשעת תחיית המתים
והוא מכוחר :

רגלודי דכר גם הוא שאחר כפ' החליל רגלוהי דמיתים מיכון יתיה •
ערכין היה לאחרה דמתכבי לאחן מוכילין יתיה •
ופרש"י למקום שנגזר עליו למות משם הוא מביקש ליטול נשמתו
אחן מוכילין יתיה לשם רגליו מוליכות אותו • ומיכה לאיתרמה
טעם על הלקח נפש האדם כאחד מקום מכיון דאדם הוכר
כשרו מכל העולם כדי שכשכל מקום שיעות תהיה אחרן קולטתו
כדמיתת כתחומת • וע"ק מ"ט תלייה הערכות כרגלים
שהם מכלל הגוף טוב שיאחר האדם מחוייב ללכת שם או יתלם
הדבר כלב והרבה שהם שהכיאוהו האדם למקום אחר ויהיה שאם
קרוב ללכת • ויש לומר שלהיות שכת מיתת האדם עם
היות נטילת נשמתו על ידי מלאך המות כדלעיל פ"ט כחתנעות
מלאים שהתחדשים כגוף מהקרי המתכלות או שנוי האוירים
ועפרשים כמכת דבר וכיוצא ועל הרוב יקרה זה לאדם להשתנות
עליו האויר אחקום לאחקום עפ"ש שרגליו פורש שכיכותן המוליכות
אותו לאותו מקום שיסתכה עליו אויר או יבגע כעפוש המגיע
לטבעו והסכות הן המתעוררות לא אדעתו אחוש לשתחר שם
וכיוצא וידוע שהדברי קרב כשחוף רגל שהוא לשון שבה • ושם
זה הוכח לנו מ"ש עוד שם הנהו תרי כוסאי דהוו קיימי
קמיה דשלמה שליחוף ואחיה כני שיבת סופרי דשלמה יתה חל
מוייה למלאך המות דהוה עציב • מ"ל אחמי עציבא מ"ל
דקא מתכעו אינשי הכי תרי כוסאי שסרינהו לשעירים אחר לקו
אחטוהו לאחחת דלא כי אחטו אחכא שכיכו למאר חוייה למלאך
המות דהוה קא כדח • מ"ל אחמי קא כדיחת •
דאיכעי מינאי אחן שדרתיהו פחא שלמה ואחר רגליהי דכר אינש
אינון עדכין היה • וק' אי קרא שהו לשלמה להכריחם אחלאך
המות שהוא שלוחו של אקום והלא אמר שם' הפרק דהאומר אחי
ליה לי למעכד הוה ליה נדופא הא אי הוה ליה למעכד עכדי •
וע"ק אם כיד שלמה להכריח האדם אחמות למה לא עשה כן לעצמו
ולכל אוהכיו • אלא שעינן אינש אחות הסוערי שלהיות
חוויר אקום לא דק אחר כאשר הגיעו קרוב לאקום נשאכה לאוירים

כגם ואחו כו כשכוי שהרגל אחזיק אפילו אחרע לטוב כמ"ש אכתובי'
שהגוף הוקה כודק את הנוקבי כן היוקה נזרת אינשא שיחוחו
כחולי זה :

ויכוה שהלחם שלמה הוה לפי שחשב שלא היה אלאך אחות
אחוה להמיתם דאם כן לא היה
אתעצב אלא שאח כדרכו אכל
אתשכחותו שחפץ כאיחתן ולפי
שלא נגזרה עליהם היה אבקש
עילה להמיתם שפעמי' יאות
האדם כלא עתו על ידי עלה
כדאיתא כפרק קאה אחניגה נכי
ויש נספה כלא אשבט •
ואם שאחר שנגזרה עליהם אקר
דבר ולכן אחפץ שלא להכילה שם
אין אלאך אחות אם שאין כן
לפחר החבשים דאשאחה כה

ד ויפול יוסף ויצו יוסף את עבדיו • למה
אח יוסף בפני אחיו • ר' ורבנן
רבי אחר על שחנשק את אביו • אחר ליה הקדוש
ברוך הוא לא דייתי יכול לשאור את צדיקי כאי אכרתי לו
אל תראי תולעת יעקב • אל תראי הולעה את
יעקב • ורבנן אחרי הוא שציוה אותן שיחנשטו אותו
הרא הוא דכתיב ויעשו בניו לו • על דעתיה דרבי
ניחא על דעתהון דרבנן קרוב לה' פעשים יחורה אחר עכרך
אבי עברך אבי והוא שומע ושותק :

ס יטלאו

עליהם כמצות ה' ואין כיכול להכריחם מידו :

ד ה"ד רבי יוחה בש"ר חמא רגלוהי דמיכיהי ענין זה נזכר
כירושל' כתר קא דקאחר קחוה שכבאן מבוארת על
מיתת דלהלן וכר' לאחת לאיחר דאין עוכש על האיחה דלהלן
כדאחכאת מפרשת אחרי אחרים הם • שנגזר עליהם
למות ח"ל ורגליהם ערבי להוליכם שם • ואדרבה אחב
דאייתי הבא עובדא דר' יוחנן ור' ירמיה שנזכרו בהבית סוגיא
הבית נם כן אחאר ר"י זה • והכבאן דאעבינא דיעקב קאי
אחסוס דק"ל למה הוערך לנות לכבינו על קבורתו ולא חור כחיין
לאחרנו אחרי שכור הרעב לב"ח שהוכרח לנות כאחרים משם
רגלוהי דמיתים • והשם נאי אחעבינא דיעקב שנזכר השם קאי
ואין קושיא אין יעקב שאת ב"ח על מיתתו דבא לבאר מסיינין
אותו :

ד לבנה מת יוסף שהיה קטן מכלם וירדו ה' וירדת ה'
תוסיף יאוים וס"ל כרבנן דפרק החולץ דאחרי זכה
מפלימין לו פסיטה דק"ק כלל ולא ס"ל נאי כת"ד כפ' הרואה מפני
שהכבינו עצמו כרבנות דכיון דהוה אדקדק שלא לעבת לאעלה
אחרחוק ויהודים כדלקאן לא היה אחניח עצמו כרבנות אלא לנאי
האחרי ואין כזה אחטה ולא ס"ל נאי כת"ס כסאוך לפי שאחיב עבדך
אחי ושאק • וכן כפ' ר"ח' כפאים אחר בני יעקב ליוסף עבדך
אכינו שאחב יוסף אח הדבר הזה ושאק ושאיקה כהודאה לפיכך
נאקברו אחכני חייו • אנשים דאחי סבר דכיון דלא רצה יוסף לנלות
עצמו עד לכסוף שהיה אוכרח בדבר זה אחפי הפסוק שכאחבו
האחם שלא יאחרו עבדך אחי אלא כדבר זה ושאק ושאיקה כהודאה לפיכך
אחבינו שאחב יוסף אח הדבר הזה ושאק ושאיקה כהודאה לפיכך
נאקברו אחכני חייו • אנשים דאחי סבר דכיון דלא רצה יוסף לנלות
עצמו עד לכסוף שהיה אוכרח בדבר זה ואחפי הפסוק שכאחבו
האחם שלא יאחרו עבדך אחי אלא כדבר זה אחפי הפסוק שכאחבו
יאחה שלא יאחרו עבדך אחי אולי ידניטו בדבר אכיון דאוכרח אחפי הפסוק שאם
פיאחרו כן לפני אחלך אולי דכבי יעקב לא יאחרו עבדך אכינו רק
ה' פעאים • ושוה כיון דאת"ם כפר"ח' פעאים היינו אחפי שכל
דבור היה נכחלק ע"י אחניח כדאכתיכ כסאו אני סבר אחדרשנו אחין
להעניש כשכיל דבור הרשעין לאוד וכשכיל דבור האולין לאוד כיון
ואין דבר אחלין רק אזכרת הדבור הרשעי' :

לא הייתי יכול לעמוד ואדה כנגד אדה את יוסף קודש ואני
שלא נעמר חיתו אפילו כזאני הרשעי :

לא כך אחרתי לו אל תראי תולעת יעקב •
ואסתחה יעקב נלה לכניו וכל שכן לאה שאדרשו לעיל שאח'
להם שאסתלק ואיכו את ואכל אקוס יוסף לא רצה לסאוך על הגס
כל שאפשר :

אל תיראי תולעת יעקב • אף על נב דודאי קאן
כיעראל קאיירי שלא ירחו אחאומות עם היותם
שכלו כאולעת אחכשל יעקב אחי יעראל רחוץ אחיקב נופיה
ור"ל שהיה סיאן לכניס כי כאו שלא אכלתו אאולעת כן לא יכלו
אחומות את יעראל :

אל תיראי תולעת את יעקב • ואם אחאר כלאן
הכי איפוק לי דאי סים לו קאאה לכך עאומתיו
אחרקיכין כדאיתא כפלוגי שבת כעובדא דהכהו קפולאי • וכן
אחבת כעיבדא דר' כנאה דפ' אוקת הכתים • ויש לומר דאף
על נב דהנוף קיים הוה נדיך אחניטה שלא אחנא כו אירוא אולעת כאו
שיהא אחר' אלעזר כרבי שאחעון אחע"ם שהיה נוסף אחיב כת'
הפועלים • ח"ל יעקב לא היה אבטוח בעלמו שאין כו סוס קנאה
ולכן הוכיח להבטיחה זו ואיכא לאיאור דהה נוסף סוס דקאאר ליה כת"ם אל
תיראו אולעת יעקב דאם כן לא ליעבים יוסף עלה דודאי יוסף
ואחיו

ויחיו לח ידעו כזה סדרי כפוב וירמו כי מת מכיסם ויפני יעקב לח ידע בנפשו עד יום מותו כדכתיב לעיל סי' ח ולפי מ"ם שם בשם הרמב"ן בכוונת המדרש יעקב מכיון לח מת ניחח :

ג'מ סמכר סי'

הדא הוח דכתיב ויעשו בניו לו והיינו מכיסה כדפי' לעיל סי' מ'

קרוב לה' פעמים יהודה חומר עבדך דד' פעמים קחמר עבדך מכי ' ויהי כי עלינו חל עבדך מכי ' ויחמר עבדך מכיומתה כבותי חל עבדך מכי חת סיבת עבדך מכי והח דלח חסיב מה שחמר כלם יחד סלום לעבדך למכי כי לח ידע יוסף שימתרו כן ומין חטח בשתיקתו דמתי דקום הום כי לח היו עוד מדכרים עלין שיפחד שיהזרו יעקב עבדך מכי מכל הכח סיבודה היה מדכר ומתחנן עוד לח היה לו לשתוק לפי שכל עוד סהוח מדכר ומתחנן כוכות מכיו יפוחד שיחמר עוד עבדך מכי ' מכל ק' מתי קרוב לה' פעמים ולימת ד' פעמים ומחנה מכיון דכפר"ח מיתת דו' שנים נחמנטו

עיין לקמן ס"ר פ' לח ומנחומ' ס' זו

ירום דסוטה פ"ק

מחיו יוסף חפני שמתע ' פעמים עבדך מכי ושחק כדכתיב לעיל ; וק' דהח ליכח חלח ה' והדכרים

מנחומ' עתיקים שמכני סהיו מדכרים פס יוסף על ידי מלין נחלח מסמ' עבדך ' פעמים ס' מכי מחיו וה' חפי המלין בהכי מכיו לתרולי ענין מחמר זה שמכני סהוח סובר דשלום לעבדך למכיו מיהו מן המנין וחם כן ליכח חלח ח' פעמים ויקשה ס"ל למה נתקנדו ' שנים לכן חמר שחין להקפיל כזה דקרוב לה' פעמים מיהו כחופן שנח המלין הם קרוב לי' פעמים שהוח מספר שלם ולכן נקנדו ימיו ' שנים שהוח מספר שלם ומה שחמר מקוברו היינו שנים הקדיקים ק"כ שנה כמשה בנזרת והיו ימיו ק"כ ולח חי חלח ק' לפי שפרנם חת הדור והמנהיג לפרנסים ק"כ שנה כמשה ורבי עקיבה ורי"כ והלל הזקן כדלקמן כפרקין וחולי מזה הטעם לחמר שיהושע נתקברו נמיו ' שנים וחולי זהו שיזונו ליוסף עם יהושע כדלקמן ;

והוא סומע ופותק ' ומשום דשכר כבוד חב ומשם מריכות ימים יהיה העושה כהכבו קבור שנים ;

ה הכא חת חמר ויעברו דלח משמע כליון לגמרי חלח העברה לפי הפרשה ולעולם נשחר קנתו ולהלן חת חמר ויחמו דמשמע שכשלמו לגמרי ומדרכה כיון דמשה חסיב טפי ונער העדרו קשה טפי לנשחריים וכל ישרחל בוכים עליו הכח הוה ליה למימר ויעברו ומשני משה לח היו לו בוכים קרובים מפורסמים במעלה כי כניו לח היו מגדולי ישרחל לכן חף על פי שנשחר נערו לעולם בבניו מחחר שנפרסום תחו שהשמין מחר שעברו יחי ככיתו לח נעטערו עוד כי נחמו ביהוסף שנכנם במקומו מכל יעקב היו לו כוכים מפורסמים כמעלה ולכן מחחר שעדין הם מנטערים בו לח קחמר שתחו ימי בכיתו מהשמין דנער בניו כרוכה דעלמח ;

לגדלת שמפיים למלכה ' לח שדבר עם עבדי המלך דביח פרעה חשתו משמע דמין ביח חלח חשה ועוד שעם עבדי פרעה לח ידבר בחחנוניס שם כח חנחתי חן בעיניכם שהוח נדול מכלם ומשלוחו יעשו כרצונו חלח משני שמיהו מדרך המוסר לדבר עם המלך עכמה ' זעוד כי נם לדבר עמה היה נריך ליכנס כחוך הפלטין לכ"ח שדבר עם הנדלת ;

שאין מכל נכנס ולח שלח לו פ' שליח חו"ח מדברים שמין כבוד המלך בכך ' ועוד שפחד שמח לח יחכה לו מכל לפיום משמע ומילו היה הוח נכנס היה נטוח כי לח יניח פניו ריקם ;

מ"ת הפסוקי' וכלוור המלות

בשעה שעמד יעקב עם עשו לחלק בנכסי החב ;

כה חת בעי מכני שלח היה כוין חלוקה שלח היה מקום לקבור חלח ד' דברים לך זונות וכבר נקברו חלם וחוח חברהם ושרה יצחק ורבקה נשחר קבר מקום לזוב ח' ולח יתכן שיקבר ח' מיעקב ו"ח מעשו חלח חים וחשתו כרחשונים ;

הרבה ממון תכרה כך חמר לו עשו סב לך קבורת וכתכתי שחמון סרכה תכרה עליה ; תלכור רחשית ג

אשר לקחתי לי חין כתיב כחן פירוש דכריתי לשון לקיחה על דרך וגם חיש תכרו מחתם ומדחפקיה לשון כיבה ולח קחמר לקחתי הוחס ניחח טפי דלח ניתי למטעי לפ' לשון חפירה כמו כי יכרה חיש בור היינו לרמוז שכרתי עליה רבה לומר לשון כרי וכתן לו והח דלח חפירת לשון חפירה כי חם נורך לחכוך קברו בחיין דחקדומי פורענות למה ' ולח דחי לתניכת קבורת המלכים דהתם לסיים מקום הקבורה מכל יעקב שחעבתו ידועה תניכת הקבר לפה ועוד דכלקיחה ניחח למימר לי שהבדילה לו מעשו מכל בחפירה חם נריך לומר לי פפ' דלעיל הוויח ;

עד כחן להספד עבדי פרעה וחקני כיתו וכל זקני חרן חלכים הנו כחן עלו להספד שעבדי פרעה הסרים וכל הזקנים כתו לכבודו מכל הנזכר מכחן ואילך חמכרים דהיינו נם רכב נם פרשים לח הוכרכו להספד חלח נורך כוח לרכב וכרשים חלח לנורך מלחמה עלו נן ינבעם עשו וסיעתו ויערערו על הקבורה וכן היה שעלו עשו וסיעתו ועברכו חתם מלחמה ונלחו יוסף והכיתו מנרימה חסור בזיקים כמ"ש הרמב"ן כחן ספ' ;

ו גדול העולמים היה שם ולכן חמר ויהי המחנה ככד מחד כי מחנה חלהים זה ' וכרחה דדייק לה מדה"ל לל ויהי מחנה מחחר חלח שעל מחנה חלהים לידוע קחמר המחנה כה"ח הידיעה וע"י שעכיכת ה' היתה שם נקרח המחנה ככד מחד ;

כבוד חי העולמים נרחה שהיה שם ענן ה' מוחח לעין על דרך וה' הולך לפניהם יומם וזה נקרח כבוד על דרך וכבוד ה' מלח חת המשכן חבל למ"ד נדול העולמים היתה שם שכינה חבל לח מוחשת לעין ;

ולא מלחנו מקום שנחו חשד וכי יש נורן לחשד דחלו היה מקום שנחו חשר לח הוה ק' לן שהיינו חפרש נורן חשר במקום הנקרח חשד וכן חילו היה נורן לחשד חף על פי שלח חניחו מקום שנחו חשד לח הוה ק' לן שפי' נורן של חשד וחינו שם מקום ;

וכי יש נורן לחשד והלח חין עושין נורן חלח לחכוחה ' וחיכח למימר חמחי לח חפרש מקום מוקף חשדין כדפי' רש"י בחומש דרך רז"ל לפרש נורן על הסקף כדלקמן ס"ג פי"ח וככמה דוכתי ;

ויותר קשה כתחומה דקחמר חלו הכנענים שנטלו כתריהן והקיפו חרונו של יעקב כנורן הזה המוקף חשדין דחם כן מה נריך לומר חלו הכנענים ליחח שהוח שם מקום שהיה שם נורן שמוקף חשדין ' ושחח חפני שרב

ז ויספרו שם וגו' ומנין לאבל שהוא שבעה ר' רבי אבא מייתי לה מהכא ויעש לאביו אבל ו' ימים ולמירן דבר קורם מהן הורה ר' ריש לקיש בשם בר קפרא מייתי לה מהכא ומספתה אהל מועד לא תצאו ז' ימים וגו' מה אתם נפשחתם בשמן המשחה ז' ימים אף אתם שמרו לאחיכם ז' ימים ר' הושעיא מייתי לה מהכא ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה ונומר שם הב"ה שיהר לעולמו שבעה ימים אף אתם שמרו לאחיכם שבעה ימים דאמר רבי יהושע בן לוי שבעה ימים נתאבל הב"ה על עולמו רבי יוחנן מייתי לה מהכא אל נא תהי כמת אלא הסגר שם ימי הסגר שבעה אף ימי אבל ו' הר ברבי אמר הדא דרבי יוחנן קומי ריש לקיש ולא קיבלה ולמה לא קבלה אמר הסגן הוא עבר לה הסגר והכא הוא עבר לה ההלט אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן ואמר אל נא תהי כמת שם ימי הסגר ז' אף ימי החלט שבעה רבי ירמיה ורבי חייא בר אבא בשם רבי לוי והכתיב חניכם לאבל שם ימי החג ז' אף ימי האבל שבעה אמר רבי חייא שמיני רגל בפני עצמו הוא או שם עצרת יום אחד אף האבל כן ותני כאן שמועה קרובה ישלח שלשים ושבעה ורחוקה אין לה ל' ושבעה אית תנו שמועה רחוקה לאחר שנים עשר חדש קרובה ברחוק שלשים רבי אבהו בשם רבי יוחנן אמר הלכה כמי שהוא אומר שמועה קרובה בתוך שלשים יום ורחוקה לאחר שלשים יום רבי ברכיה ורבי יונה בשם ר' ל בשם רבי יהודה הנשיא כתיב ויתמו ימי בכי אבל משה ימי שנים בכי ז' אבל שלשים ואית דמחלפין ימי בכי שנים אבל שלשים מהא ז' ושלשים שמא ימי אלא שאם הית עני מדוקדק בראשון ובשני אינו עושה מלאכה ובשלישי הוא עושה בצינעה אבל אמרו תבא מארת לשכיניו שהצריכוהו לכך בר קפרא אמר אפילו בשלישי אל יעשה כל עקר שבעני שהוא תוקפי שר אבל תני בר קפרא תקפו שר אבל אינו אלא בשלישי עד תלתא יומין נפשה תייבה על קברה מבורה היא שהיא חוזרת כיון דהיא חטי דאשתני ויהון דאפי אולא לה' ושבקת ליה הה"ד אך בשרו עליו יכאב לעתיד לבא הפה והכרס מריינין זה עם זה הפה אומר לכרס כל מה שגולתי וחספתי בך נתתי ולאחר שלשה ימים היא נבקעת והיא אומרת לו הא לך כל מה שגולת וחספת שנאמר ותשכר בר על המבוע מהו ליתן תפילין רבי אליעזר ורבי יהושע רבי אליעזר אמר בראשון אינו נותן ובשלישי הוא נותן ואם באו פנים חדשות הולין ורבי יהושע אמר בראשון ובשני אינו נותן ובשלישי נותן ואם באו פנים חדשות אינו הולין ואם ביום שני אינו מניח איצטריכא למיתר מי שהוא מוטל עליו פטור מן התפילין ומן ההפילין אלא כיון דתנא הרא תנא הא דרבי יצירא רבי ירמיה בשם רבי זעירא ומר עוקבא בשם שמואל הלכה כרבי אליעזר בתניה וכרבי יהושע בהליצה רבי זעירא בעי מהו ליתן בשני כרבי אליעזר מהו שיעשה רבי אליעזר כרבי יהושע שלא להלוץ ומנין שאין אבל בשבת רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי מייתי לה מהכא ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמר ברכת ה' היא תעשיר ויברך אלהים את יום השביעי ולא יוסיף עצב עמה זה האבל הטר"א כי נעצב המלך על בנו אמר רב חונה וקיימה חובה פרינ' נעילה רשות חונה קרע וקום

ז' ספסוקי' הגרנות דרכן להיות מוקפי כחטין מין נורן החטד סם למקום מסויים דכתיב הוכתי ליכה כאי :

שהין רמוים לדום כחטד סדרכו להיות נרמס כדכתיב ותעטר חיה הסדה ותרמוס את החוח :

שהין רמוים לדום כחטד ופירש נורן החטד שניתן נורן וקיים לרמוים לדום כחטד ונורן רמז לקיום ע"ד נורן ויקב לא ירעם וכי ויכתו עד גרן החטד עד מקום הספר סם ניתן נורן לחטד פ"י הספר שכו נחלו חסד עם יעקב :

ויקרא ח

אזור מתכיסם התירו ר"ל מזה דכך למ"ם לעיל ע"כ למלחמה כו' ומתר סתעפ"י שנתספו למלחמה הנם בהכירם

פתכרי"ב מעלת יעקב התירו מזרייסם ר"ל כלי מלחמת' החונרי' על מתניסם וז"ם התירו קצרי כתפותיסם סהם המניעים כלי מסע ורגיל :

עתום ח וזה הכל ובכם מכדיט' סתעתי סלנישות הסלת החדם כתה סהות בכדל מהכ"ח מתתניו ולמטה ע"ל מתחניתו ולו טה תים לכן עתה הרגישו שכחות יעקב תבדו כל סלמותם והתירו לזרייסם

תכרים ל' התכריל כין מעלה למסס לומר סהכל אחד לרוע וזה תוך מהספק ולי נר סהות דרך תיגלות לפי סהתזור לחוק המ"ם ע"ד תזור כת כנגר חלניך והתרתו ענין חולצת ורעיון על הגגר על דרך מוסר מלט' פתח

קשרות כתפותיה התירו ידקק סהלכו מלוני כתף כתו סחולנין על הגגות :

הראו כתכפת דכל תקום סנלתר זה תורה כתכפת כתו פרדסו נגיזה יתנו והחדם הזה לכם וכיוצא וכוונתם

מיוחיד הזה לספר כשכח יעקב סרתו קהלת יה לעשות לו תכל ככך ותספר תר ולפי שכל דבר תפליה תורי עליו כתכפת הרתו כתכפת עליו :

זקפו קומתן י"ת סקרניסו כענתם התקוממות ותעלת' סיקבר יעקב כגבולם וזה הכל :

אבל פירש סקתו תפניו להדרו על דרך תפני סיכה תקוס :

ועל דרך דרש י"ל סרתוב ל'תעלו תספר כתכוכת סכתפתי לעיל פס"ת סי' ס' וכנגד ליזתו ריך תכר ועתור כרזל להגן כעלם תתר תזרי תפניהם התירו הזה רתז לחולם ורעיון סהרגישו כהעדרו וכנגד תה סהיה תלוד לירתה

תשלי ת"ת ס' תתר קצרי כתפותיסם התירו סידעו כי ערוחים הם

פתוחל כ' יט ממלות ותעשים טוביס סהקדרם תכונס בעירוס כתה פתר את' תנלה התוחו ס"ת ערוס נקבר ערוס תחותה תכוס ובפרק ברוחס ערוחו ערוס כתרן

ויגש מה סהיה תלמדם תכמה ת"ת סתפרש' וכנגד הכבוד תתר זקפו קומתן בפתוד תפניו כתפני הרב תבל כנד זה לתגריים כי ברתיהו ית יפתפרו כל העולם תבל בנד תין חלק תלה לתגריים סהיה סוכן בתוכם ;

וזרי דכרים ק"ו תדבר ר' ריבר סלוס הן ודכרי ירוש' דתלו רבנן גרסינן קודם דכרי ריב"ם וכן כירושלמי : מגלחין

והלא דכרים ק"ו פי' לתפני כתכה תורה כנוזן תתפר דכלף ק"ו לנומלי חסדים דתם לה כן תם תיכפת לן לתתעסק סהיו סכנענים רחוים לדוש וניטלו כזכות תחסד ;

אזוריהם התירו' תיכף לתיתר תיכת ויזרוש ותכלת"ך כדתר קצרי כתפותיכם ' וכן למתן ס' כ"ג למתר זקפו קומתן' ותם יש לנו רשות לדרוש טוטיקוים לומר הכנענים התירו' ברתם נכריס על נטילת ידקק וכן התירו כתפותיהם נכריס בע"י תרהכה כבור נהנו בע"י ;

שבעים יום שכון תגרות סל הגן לתגרות מדרבי דסל הגן ס"ג לניסן וסל מדרבי כ"ג לסי ן ;

כנגד ס' יום שעשו תסד ' תימה מ"ט קוה זה כי תם פשע ישראל כזה שיגטערו כנגדם ' ובשלמה תיכי קוה מלריים רוצה דשלמה קוה תפסר לומר שפשכרן ניתנה להם שתים ונזל בע' יום אלו ' ותמה תכני סתלריים היתה תזו תלכת כניפה קוה קתם רוצה דשלמה ' וכנגד דקינו עד"ם בפ"ק דכ"כ וחסד לאומים הטאת ליסרתל ' וכן ויקח את כנו הסכור ויעלהו עולה ויסי קנף נדול של ישראל וקל להכין ;

ז מנין לתכל סהות שכעה ירוש' דתלו מניו סמתכת לתכל תנלתין ושלש שכעה כעירודתי תכילות שכעה יכתות ולקט דרכנן דע"כ לה כליה בהוות ס' נפ"ת תלה כיוס רתשון תכל תרתשן ותכתומת ב' ותילך לכ"ם תרכנן ותפילו הכי תקן פריך למידן דכר קודם ת"ת דתפי' לתסתכתה לה ניחה ליה תכל רבי תכה לה' תם כיון דתסתכתה פעלמה היה ;

מהכא ויעש לתביו לכל ז' ירוש' ס' תי יתים ותפ"נ דהוה סתתרוש' תלו קודם קכורה לה תם כיון מנלתין דתסתכתה כעלמה קתר ויתכן סימור דכתר קכורה הוה והכתוכי' מסורס' כתו ויעשו כניו לו כתתר טוס כדפי' לעיל סימן ז' ;

לכזדין דכ' קודם ת"ת כתתיה' ולעיל פ"ו ותחדשה הלכה ' ות"ת והרי נד הכסה שנתתר קודם ת"ת תליכת דרכי יהודה כדתיתה כפרק תרכב תיכות ותתריכך נתי הסם פריה ורכיה ומילה לתילתיהו תיתנו תלמת

א"מ ממפרסי

מלמת מכילו לה נאמרו בתר מ"ת הוה ילפינן מקומס מ"ת וכבלמת למה שאמר הר"ם נבי הה דאמר רבי יוסי כל מקום שנאמר לבני נח ולא נמצינו פסוקי ליישראל נאמר ולא לבני נח דכתיבה קמיירי הוא מני לתרוני דקים להו דהנהו נמנו פסוקי ולא מכילות:

אבל מין דברים מקובלים כדכתיב לטיל פ"ק סימן ד' ' ושמת יש לומר דשמני מה שנכתב דרך מקום להסיח ולמי לבני ישראל כאמר דהם לא מכון לומר נכתב דמי מפסר לו לא"ה ולא ליישראל דמי מיכא מידי דליישראל שרי ולגוי אסיר כדאמר התם חכל מה שנכתב דרך פקור כהה דכתיב ויוסף עבד בכי לא ילפי מיכה:

ירוש דפ"ק ופ"ק מגלה

ואם תאמר דהא ילפי מיוסף דאמר לאחיו המט בפני רבנן כדליל פרשה ל"ד ויש לומר כיון דהתם לאו לדינא אייתר אלא למי פרוכה לנהוג עצמו בחסידות כדפי' התוספות בתענית בכ"ב ילפינן:

ירוש פ' אלו מגלחין

ונפרתח אחל מעול לא תלמו ל"ג שפעם ימים דהתם קרא הוא אכתו"כ שמיני אחרי מות נדב ואביהוא ולפי דרש זו היא מוסרה לבני אהרן הכוהנים פיסמרו ז' ימי מכילות על אחיהם ולפי אלא נזכר מספר ימי קאמר דמדכתי' כי מן משתת פ"ליכם ילפינן שכפר הת"ק מה אחת מאשתם בזמן המשכן ז' ימים היינו ימי המלואים כך אחת מהרו לאחיהם ז' ימי' ואף על גב דכפרישה ופרימה הוהרו מעצות בדרך אהכילי כמו לאחיכם לא תפרעו ' ים לומר דשהנו להוי נגעי מוסירים אכל בכילות לעיכא נגעי והוסירם פיסמרו כדרך אהכילים ו ואת"כ דהוה מני למדחי שאני אהרן שריב בפס אכתיב מלות יתירות שלא כיון לאשמעינא בעלמא היא כדלעיל לא קשיל ושיקר דקרא בכהן השוכל שלא יניח עטרתו ויצא בדמיתא בת"כ:

מזה הקדוש ברוך הוא שיתר פי' דוסתרתם את מסמרת ה' אתה למיתר מה הקדוש ברוך הוא שיתר לעולמו ז' ימי מכילות קולס ימי המבול אף הם יסמרו לאחיהם שפתידים למות בשמיני למלואים והכבור הוה היה ודאי שפוש ולא הכינו טעמו עד לאחרי מותם והיו שומרים ז' ימים במנות ה' כלי ידיעת טעמו גם נלב ואכיהוא היו בכלל האזהרה ואף על גב דאין מתאבלין על אחת קורס שיעות אה מתרעים בירושלמי שהב"ד שיודע שעתיד מתאבל על העתיד והוא שנוה לבני אהרן ושמרו אהכילות לפי תומס:

אלא מסגר בירוש' ל"ג אלא וה"ק אייתקשה למת ואכיון דאשכחן בה מסגר שבעה ימים ילפי' מת מיכה כי כן המוקדים בילמוד זה מזה וזה מזה וקאמר דר"ל לא קשיא להך ילפוח' דאתן הוא עביד לה פירוש דאייהו דריש בדוכתא אחריתי היקשא לכאת לימי האכלה זה מהנורע מאכלה כדאמרי' מרים מתה ויקשא דימי האכלה היינו לומר מה אחת אין עולין אף ימי האכלה אין עולין ופירוש הנזיר מנורע ימי אכלותו אין עולין לו לאתנין ימי נזירותו כדאתנן בנזיר פרסה כ"ג ויליכי דריש הכא היקשא דכאת לימי הסגר ' וה"ג הכא עבד לה הסגר והכא עבד לה האכלה לאתר ר' יוחנן בשם רבי יונתן על נה אתי כאת מה ימי אבלות אין עולין אף ימי האכלה אין עולין כדרבי סימון דירושל' ופי' שכאו מהימים של טומאת מת אינן עולין לנזיר ס"ג ימי אכלותו ול"ג אתא ר' מבשן כו' עד ימי האכלה ז':

שמיני רגל בפני עצמו מקני שהק' בעלי חיים מה ימי החג ח' אף ימי האכלה ח' תירץ שמיני רגל בפני עצמו כדחתיא בירושלמי ' ואיכא חוזין דאכלות מז' הימים בשוכה ולולב וכסוך המים ואפילו לרבי יהודה שלא היה אכלות בכסוך המים בתרתי מיהא אכלות כדאמר בפ' לולב וערבה ' ושוב דייקינן שהם דהוה אכלות מדכתיב ביה פר ולא פרים כבימי סוכה ומדכתיב ביה כיום ולא וביום ומדכתיב כז' של סוכות כאספסטים ולא כאספסט בימים הראשונים ותניא התם שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קס"ל ' ושמת יש לומר דאכיון דשוה לז' הימים בהלל וכשלמי חגיגה כדאתנן התם ולית לן שהתם בשמיני שלא מדבריית דהייתיי אף שהתם דכתיב כז' הימים הוא משהע ליה דאשכחי כל הת חג אחד והוי לעניות דפסח שהוא קיום הז' שהוא מכלל החג:

או מה עניות יום ח' ' ואם תאמר מאי דעתיה דיהוי מקשה דכריסא לקני דנקיש לאותות ח' ' יסמך יגדר והשתא מקשה דנקיש לקיום יום ח' ' ים לומר דאת"כ דאמרי' בעלמקשוי מה עניות יום ח' דאפשר שמועט אפשר שלא דניחא ליה לאק' אפילו לפי שהיו דכיון דמקיש למועט הוי הסוכות שהוא קיום חג שהם כימים ח' ' ועי"ל דמיקרא לא מצי מקשה אייתי עניות דעבר לא מיקרי חג שהם שלא חג הסוכות וחג הסוכות הוא למקרי חג שהם כדכתיב ושמחת בחגך אכל השתא דקאמר שמיני חג בפני עצמו אייתי פירוש עניות שמיני חג עניות למיקרי נמי חג שהם:

ה"ג תמר לו מכאן למועט רחוקה ותני כן וכו' ופירש דמדכתיב חגיכם לשון רבים לתרי חגים מקשים אחד למועט קרובה ואחד לרחוקה דהכי תנן מועט קרובה:

אית מני מיילי דקאמר הכא מועט קרובה ורחוקה פייתי מתני דמיפליגי בהו ונרסינן הו הכא אית מני מועט קרובה כתוך ל' ורחוקה לאחר שלשים וכירושלמי מייתי לה:

יכול שנים ' פירוש מויתמו ימי בכי ילפינן ז' לאכילות דימי בכי אכל למה ליה דכתר דכתיב ויבכו כל ישראל את משה שלשים יום לא כתיב כאן דק ויתמו ומה כאן כתוב לומר ימי בכי אלא לומר דאיכא שלשה מיני בכי ומן כאכלות' שני הימים הראשונים והיינו ימי דמיעוט רבים שנים ובכי הם ז' ימי מכילות ומפני סדרך לספוד ולבכות בהם קרי להו בכי ואכל היינו שלשים לניהון ותספורת ואף על גב דאמר בפ' אלו מגלחין שלשה לבכי היינו שבהם עיקר הבכי אכל הז' ימים בכי עם הספסל ' ואף על גב דאמתא כתיב ויבכו שלשים יום לא קרי הכא בכי אלא לז' שהוא דרך הבכי אכל התחים ' ואית דמתלפין ימי שבעה בכי שנים דניחא להו לאוקומי בכי כרתשונים לא כז' דימי הספד מיקרו ולא ימי בכי:

כיהא ז' ול' שמא ימי מועדים היינו כלומר ז' ול' מיהת אשכחן בהכלות התם ז' להספד ולבתם מילי שלשים לניהון ולתספורת אבל הת דאמר ימי שנים לאו דבר מבינו שיהיו שני הימים הראשונים חלוקים מהאחרים ולא מצי לאמר לבכי כדאמר בגמר' לבכי דהתם שלשה שנים והכא שנים ומשני שהם היה

כיומר כהלות

ענני מדוקדק כו׳ שחסור כל׳ סימים הרחסוניים לכל כתלמכה ;

כיפני סהוה תוקפו של מכל • כל תקפו של מכל מינו מלה כנ׳ • לפי נרסת זו היה נר׳ לפ׳ שעיקר המכל כשליחי לפי שהו מנטערו הנפש יותר שכך הרחסוניים יש לה תקוף שסכורה שחוזרת לגוף • מכל כנ׳ שרוחה שחשתנה פרנוף הפנים תתיחשת מתנו ותנטערת מחד ויכול דמייתי לף כשרו עליו יכולך כירוש שנפשו תתכלכל ותנטערת כשליחי כשכשרו יכולך שחשתנה ותתחיל להקריב דיכול כשליחי מכל • וכירוש׳ נרסי בר קפרא תמר מכילו כנ׳ לחיישה כל עיקר • בר קפרא כדעתיה דס׳ק תמר אין תקוף של מכל מלה עד ג׳ יחים • גם לקחן ס׳ג פרשה י״ח ובקהלת רבתי בפ׳ תשבר כד נרסינן בר קפרא תמר עד ג׳ יחים תקוף של מכל קיים לתה שעורת הפנים ניכרת דתנן אין מעידין מלה על פרנוף פנים עם החוטם ואין מעידין לאחר ג׳ יחים • לכן נריך להגיה כאן תפני סהוה תקופו של מכל •

תני בר קפרא כל תקופו של מכל מינו מלה עד שליחי ולפי זה אין חכלו של ג׳ תקוף מהכ׳ הרחסונים מלה כלם כאחד ותמי דמייתי עד ג׳ יומין נפשה תייכא על קברה כו׳ מינו שכנ׳ הרחסו׳ תקופו של מכל תפני שהנפש תנטערת שהיא תרחפת על הגוף כשכור׳ לחזור מלין מכל תנ׳ ואילך שחשתנה פרנוף הפנים היא תתיחשת ופורשת תמנו ואין לה הנשר הסוה כתי שחתיחים שהחכידה ותכליג עלי יגון ומש״ה הדה הוא דכתיב לף כשרו עליו יכאב • מינו כנ׳ יחים הרחסונים שהנפש תרחפת עליו וז״ת וקפסו עליו תכל • ואף על גב דכירוש׳ מייתי לה כתר הא דקחמר הכרם נקטע כו׳ לחלישל מינה קחי ;

אזלא לה וז״ת והלה כל׳ כ׳ חדם נשחם עולה ויורדת כדחמר כפ׳ שואל • ר׳ל דחולה לה דקחמר הכא לאו לגחרי אלא מלה שכנ׳ יחים הרחסונים מינה נפרדת כלל מעל הקבר אלא שוכבת והולכת עליו לכל לאחר ג׳ יחים עולה והולכת למעלה שחתיחשת חפנוף וכשחינה יכולה לעלות לשחי חוורת ויורדת ;

לעתיד לכוח מיידי דקחמ׳ דחנ׳ ואילך שחשתנה הפרנוף קחמר כאי חה שנקטינן כרשו לאחר ג׳ יחים ;

הפה והכרם מלייניס כל׳ מ׳ : **כל** חה שגולמי חסוס דכל שחל חדם לפיהו נקרח הגזל והחתם על חתם • ס״ג ע״י שגולל כחה שחוטם הכריות ככוכים ;

שנא ושעכר כך על החכוע זה הכרם כדחמר כפ׳ שואל וסיפי׳ דקרח ובריך שנלבל חל הכור ויהיו פרש כדחמ׳ חתם • ופרש״י דגלבל לשון גלל חל הכור שטופל לאוף פיו ;

מהו ליחן תפילין חסו׳ דקי׳ל חכל חסור כתפלין מדכתי כיחזקל פתרך חכוס עליך כדחי׳ כחלו חגלחין כעי הכח עד כחה יחיים יהיה חסור כהם ומייתי לך מילתח הכח חסוס הח דכעי למי׳ לחיזה דכר חינהו חלוק כין כ׳יחים הרחסוני׳ לחחרונים דהח חינהו חכח דסכר כל׳יחים הרחסונים חסור כתפלין וכו׳ חוחר וכיון דכן הניח דיחי סנים • חתיח כותיח ואיהו נמי מהאי טעמח קחמי כדחכתוב כסחוך ;

ד״ג הכח רכי חליעזר חות׳ כרחסון חינו נותן וכשכי הוח נותן • ור׳ חמר כרחסון וכשכי חינו נותן • וכן כירוש׳ חכל כגחרח דידן מוחלפת השטה יות׳ח לח נקטי׳ חידי לענין דיכח דרכח דקיס לן כותיה פסיק הלכה כר׳ כנחינה וכר״ח כחליכה נחמ׳ שהדין לכ׳ הנחרות שנותן כשכי ואיהו חולכן ;

בראשון חינו נותן • כפ׳חלו חגלחין קחמ׳ דטעמ׳ דחמ׳ דחם׳ כב׳ יחי׳ דכתיב ויחמו יחי׳ כבי חכל חסס ופרש״י דחשחע כ׳יחים וקחמר דטעמ׳ לידיד דכתיב וחחריחה כיום חר וחקרן דיחי כבי חתרן שחני חסס דחקיף וחילך חתרן קרח דכיום חר עיקר חרחן חד יומח ופרש״י חכל חכילות כ׳ יחים והח דחוקי הני קרחי כתפלין טפי חכל שחר חילי כתכו החוס׳ דכל שפה שהוח חר כפה חתעולל כעבר ואין זה פחר ;

ואם כחו פנים חדשות חולן דחייסיק׳ דילמח חמרי כיום ס׳ נחי הניח תפילין וז״ל לח חייס להכי ;

ואם כחו פנים חדשות חולן • פרש״י כפ׳ חלו חגלחין וחס כחו פנים חדשות כשני חולן תפלין נרחה חף לחחי מ״ד חולן לח קחמר חלה כיום כ׳ חכל חב׳ ואילך חודה לחינו חולן ואיתמי חס כן חח דקחמר הלכה כר״ח כחליכה ס״כ ליום שני קחמר לחמ״ב דר״ח לח חייידי כשני כיון דקחמר חינו חולן כיום הנחה דיליה ס״ב נקטינן חכן ליום שנחה דינן לחי חנ׳ ואילך חפי׳ ר״י חודה • וחס כן חפי כשני לעולה חולן חו חינו חולן ואיתמי דקחמר החם חולן ואינה חכילה ק׳ כעניים ואחת ר״ל דחם נופה כעי נחרח חי קחמר ר״י חולן חפילו לאחר שני וכי חינהו לעולה לפסוק כרכי חליעזר כחליכה חינו חנ׳ ואילך וחכתי חי כעיה לן כשני לעולה חולן לו לה ומה שפרש״י דר״י כשני לכל קחמר חינו כתר דפשיט דכח לעולה חפי׳ כשני חינו חולן • ומיהו כירושל׳ נרסי׳ כהדיה חולכן כל שכעה ;

ואם כיום שני חינו חניה וכשלמה חם כיום כ׳ חניה חע״ג דכיו׳ ס׳ חינו חניה חינהו חנטערך למתני חי שחתו חושל לכניו כשור חן החפלין לחיכ׳ דהוי יום כ׳ כגון שחת כשכת חו שהלילוהו לכבודו חכל ויכיון דנם כיום כ׳ החכילות חסור להניח תפלין חי שחתו חושל לכניו כשור חן החפלין לחתי חינהו לעריך לחיכה למחר ליום נ׳ דכולי הני חין ילינין חת החת ;

איצטריכא למיחר כחחיים דולחי חוכן חמור חחכל שהרי חוכן חסור כחפל׳ ק׳ וחכל חייב וחפי׳ לדעי׳ הפוסקים דחיכה חילי דחחיר כיה חכל חוכן כגון כעילת הסנהל ורחיכה וכו׳ לענין תפלין פשיטה לחוכן חמור דטעמח דחפלין חשוס דחכל חחעולל כעפר כדלעיל ופשיטה שחי שחתו חושל לפניו חחעולל טפי ;

אלא כיון דחתה הדה חנה הדה פי׳ חס׳ב דלה הוה נריך לה חיידי דחני חפל׳ ושחר חנות חני נחי חפלין כהדיהו ;

דרבי זעירה כו׳ נרים׳ כירושלמי רכי זעירה חר עוקבן כשם שחוחל רכי זעירה רכי ירמיה כשם רב • ופי׳ דרכי זעירה חמר שחר זה כשם שחוחל ורכי זעירה נופים חמר דרכי ירמיה קחמר לה כשם רב ;

מהו ליחן כשני • כירושלמי מיושב הלשון יותר דגרסי׳ הכי חס נחן כיום הכ׳ כרכי חליעזר חהו שישכח רכי חליעזר כר״י שלה לחלוק פי׳ חהו שישכח חי שעשה כר״ח כנחינה חעשה כר״י כחליכה חף כיום הכ׳ ;

מהו שישכח • כירושלמי מייתי פשיטות הכעיה חחר רכי יוסי כי ר׳ כון ויכיכי חס נחן כיום השני כר״ח נעשה ה״ח כר״י שלה לחלוק ;

ונינן שחין חכל כשכת • חיידי דמייתי קרח לו׳ יחי חכילות מייתי נמי חנין שחין חכילות כשכת וליכה למיחר דכי כיכי דלה תיקשי חנינן דילפי׳ חקרחי לחכילות ז׳ היינך חין חכילות כשכת והלה ס״ח לו׳ כלה שכת דהח קרחי חסחכת׳ כיונהו דכשכתי׳ לעני׳

שאין חכל כשכת • וח״ת חחרינן חכילות ז׳ דשכת עולה ושוך דדכריס שכננעה נוהגים כו ;

ברכת ס׳ הוח חעשיר פי׳ לעיל פי׳׳ח : **חזרת** קרע לחחוריו חקיפת החטה חוכה כשכת : **פריעת** הרחס שחגלה החכל רחמו כשכ׳ ואינו חתעטף ;

ונעילת הסנהל רשות דלחו כ״ע סיימי חס חניהו כשכת ולה חוכח דחכל הוח • ואינו נחי טעמ׳ דפריעה דלחו כ״ע חגלו ריסיהו כשכת • ואף על פי שחתעטף לה חיחוי כחכל ולסחוחל דחמר פריעה חוכה חתרן כנמ׳ שחוחל לטעמים דחמר כל טעיפה שחינה כטעיפת יסחעטלים חינה טעיפה •

ופרש״י חילכך כיון דכל יחי שכוע שהוח חכל חתפטף כיחחעט חס חינו נוטלה כשכת נרחה כנוהג חכילות דכ״ע לה נהיני כעטיפה זו חלה יסחעטלים כלכד ;

ורחיצה רשות הינו רחינת ידיס ורגליס כחחין ערנית כדחיתה כנחרח • וכתכו החוס׳ ר״ח דרחינת ידיס דקחמר הכח רשות הינו כחתן דחמר כפ׳ כחה מדליקין דכלה חכילות הוח רשות חכל לרב נחחן דחמר כפ׳ כחה ואינו חומר חנוה כחכל נחי חוי חכוה ולה רשות ורחיה לה נריך למיחר הכי חלה ס״ק הכח דחשוס חכילות הינו חוכה להרחות חכילות כשכת ע״כ ;

תשמיש רחינה ורב נחי חודה כהכי ולה ידעינ׳ למה לה הזכירה ; ושחת דפשיטה ליה כמ״ש דפרש״י וכעיל׳ חכל לשחוחל דחייב כפריעה סד״ח דחחיר נחי כהכי ;

כיתני סכחה חינה שכחו ; **אבר** להס שלוס עליכון נרסינן ;

דין הוח לחת חשכח כיה והלה חין שוחלין כשלוס חחכל חלה לחומר לו חתנחש ;

חר חנהון נפק • חשוס דחי שים לו חנעליו כרגליו הינו חייב כפריעה וחוורת קרע דחנעליו חוכיחין עליו כדחיתה כפ׳ חלו חגלחין להכי חי שהיה רחשו חכוסה כחכל היו חנעליס כרגליו להוכיח עליו שחינו חשחר חכילות כשכת ואי שהיה יחף היה נריך לנעלות רחשו ואינו חתעטף • ואם חחמר כי היכי דחנעליו חוכיחים עליו חחחי לה חחרינן דחד נחכי חוכיחין עליו ונחנת דחינו חוכה חלה

מ"ת כתפרס"

חלה הס' כבר מיבנו התום' דשמח כמצעלים מיכח הוכחם יותר :

לכיהזיה מפיק לחרתות לו פניס כמכת סמיס מכל :

אמיר לר' נורין לפי שר נורין היס

ק"ח ידע שעל פיו היס עושס מחיו מה שעושס ויכירוס קמחר דר' נורין עכמו היס המכל ועמו היס מדבר :

לירך ילפיק עובדה לפי שהרגים מלכים שנאמר ויכם שלישו ללמד שנעלית הסנהדרי רשות לכ"ח מפיק ללמוד ממנו דקי"ל כרב ושמואל דאמרי רשות :

מנחומא

מאנין חלה כיהיין בגדיס שחינן קרועי' ותמ' עליו וכי לוכשי לכוס שלס כתוך ז' לח היס לו חלה להחזיר קדמו להחזירן וקאמר כן היס רבי יוחנן עושס שכמכת מחליף ומינו קודם וכסי קי"ל כגמרא :

ירושל' פ"ק דפיאה' ולקמן פ' נפטוס פ"ה ותנחומ' פ' תולדות יצחק וף' זו

פסוג תרגך יסמך פתחך מלמון מין מפסנין דרים מסקין :

יסוג תורגך ' פי' יגדר פרגלך יסוג מלי למיסג נגין דלקמן ס"ג פרשה כ"ב לגירסת הערוך כ"ס ותורגך מל' חת הוח תרועית דיומח כמ"ד עלה הפורן ולפי שמי שתירעו מכל הדין מתוח עליו כדמכי מכורה ומשפחה דומין לכיפה של מכנים ' לכ"ח סנריך תפלה זו :

וכולה עומדת שכשהיו המכנים מרופרפים היו מוכנים ליפול וכשנותנין מכן ביניהס מתחזקו' והכיפה עומדת ;

גולך כן זכר נר' דלפ' הח דתני חת נותן עליה מכן ח' וכו' חתח ר"ח סגל ידי שכתוסף נפש ח' כמשפחה כתרפת' כלה דהוה ליה כנתינת מכן ח' ודוקח זכר דחשיב ' וכוך חית ביה מנוה מילה ' ח"כ מסוס דבח זכר לעולם בח סלוס לעולם כדחיתח כפ' המפלת :

אם כן סתין מכילות כשכת ; **מפני** חחיכה סתם לח ירחו לו פניס ירח' כחלו חיכה חוסתין לו ' וכן חמר כירוס מפני הכבוד :

ח שלא וימנן לפעוד שהיו רגילין לפעוד כשלחנו כדפרס' ;

שלא זימנן דח"לכ מה רחו לומר לו יפטחנו יוסף סתם פחדו פחד לפר הוה להו לחסוקי לדעתיהו קודם מות חביהס לדבר לו סיכוה עליהס חלה ודחי עכשו הוה שנחחדם להס חיזה דבר לפחד ' ועוד לוירחו כי מת חביהס מסתע שהרגיעו כחיתתו כדפרס' ;

אינו כדין ' וכחיי חביו היה יוסב כע"כ כחנות חביו ' ח"כ דלנבי חביהס לח הוה חשיב חד מנהון חלה כלן כשוין בין יוסב למטה בין יוסב למעלה :

שאשב למעלה וליסב למטה לח היה יכול מפני כבוד חלכותו ונס כי חחיו יחתכו כדבר :

והן לח חמרו כן ' ק' הס פשיט' ומה ל' לו ' ויש לומר דה"ק כי לח ספקו בדבר חיסת לומר חפשר שבי ומפשר הכי ומין לסמוך חפירוקי לסכנת' חלה היה כברור להס שלרעה כתבון :

הדך והנין כשהלך לקבור חת חביו ועבר מסס הלך והנין כו וחשבו שהיה מזכיר עונס :

אלא לח"ס לברך עליו כמו שחייב חדם לברך על מקום שנעשס לו נס במקום הזה והכי חית' בתנחומ' ' ויתבן נ"כ שהלך לרחות חס היטל סס חיזה חדם להעלותו מסס ;

ט שאף השפטים ' נרח"ד לפך הכתובי' נרס' וכדגרסי' לקמן ס"ג פ"ט שדברו הכתובים לפון בדייה כתורה וכס"ה פ"ה שחת' הכתובי דברי' של בדחי כו' חלה חמר הכתובי' דברי בדחי כו' גס בתנחומ' נר' הכח שכתב הכ"ה כתורתו על כח השלוס חלו הדברים דחי נר' שהפטים חתי שפף ' ועוד כשביל להטיל שלו' ביניהס ליוסף חיפני ליה לח כין יוסף לשפטים חלה מהכתוב ס"ן מייתי רחיס ' והכח קחמר דלח חיכעיח שפטים עכ"ן חלה נס הכתוכים סוכירו דבריהס ' והח דלח חייח' רחיס מיניהו שהרי מפני הסכנה הדברו שקר והכח פשי' דחמת' לשקר דוחי כהם ולח שיחות כהם חכל מהכתוכים ליכח דחיה לחו לחמתינן דחמת' לשנות חחתי חכפל לחמתי' חת שחתר' ס"ה דחיכח סכנה פשיטי' ומי לחמתי' היכח דחיכח סכנה כשביל כדכתיב' חלה הס חינו ענין לענינו תניהו ענין לפלוס כעלמח חף על גב דליכח פקוח נפש חלה שכפ' הכח על יכחתו חמר רבי חלעח חוסר לשנות כדבר שלו' שב' כס חחמרו ליוסף חנח הס כח ' רבו כתן חומר מנוס שנח' ויחמר סמוכל חיך לך ושמע סמוכל והרגני ויחתר לו ס' ענלת בקר תקח בידך ואחרת לזכוח לס' כחתי ' ולולי פרש' הייתי חומר דלח ילף מחתי יוסף ושמוע שדברו שקר חלה מהכתוכים שהזכירו דבריהס לחמנר מיניהו לכלוח היכח דליכח סכנה כדפרסת ' חכל רש' פי' חכיך נוח ויעקב לח נוח חלה הס שינו חפני דרבי שלו' חיך חלך וכתיב ענלות בקר תקח בידך וחומרת לזכוח ובומר כס"ס לשנות ' נר' דחמכתים ושמוחל חמת קילף לפירושו וכפי זה פי' כחומש וק' בעיני :

והיכן נוח חכל מדכתיב ויצו חל יוסף לחתר וגו' ליכח לחוביחו דחפשר נוח להס לחתר ולח שתו לכ לקייס נוחתס עד שיבוח חחי יוסף לקייס נוחת יעקב :

לא מכי' שנוס וח"ת מה רחי היח ז' שרי כחה מילי דלח כתיבי בדוכתיהו ולפיכך להו מסטורי לחכיס כגון חקרבון חלי וחתמרו נשלחה חבני' לפניהו חלה שזכר כן בחקיומו וכהלה רבי' ;

י"ל כיון דשבח יעקב הוח חילו חת לבו לעשות קודם מיתה סלף על פי סהוח ע"ה חמנ סתין כורך לדבר כי לב יוסף שלם מ"מ יותר טוב היה חילו נוח ולח יסתוך חפירוקי לשכנת ח"כ לח הוה שחיק קרח מיכה סתין דרך הכתוב להעלי' מה שהוח שכח הנדיקים ועוד כדי שנלמוד ממנו ;

אמר כך חחי חוסדין לותו שהכין ניוסס לח חכין דחלו ניוס לדידיה הוה חמר ;

כך חחי חוסדין לותי והינו דכתיב דומיח דכביית כ"נ כשהין מסביעים לותו חלה יעשה כדרך הנדוקים כדחי' ביומח ' דח"לכ מה נחחדם לו עתה שכבה ועוד דכדכרס חלין מסמע שמפני דכורס ככה ;

חד בעית לך לעבדה דכתיב הסים חשר נמנה הנביא בידו הוח יהיה לי עבד הח כלנה לך לעבדין ותין לך להרע לנו יותר מזה ' והחזקנו לפי זה דחס לח כן למה להס לפחות פיהס לרעה דשמח לח יגערס כלל חלה שנתו בטענה כדי להנגל מהמות ' ותס תחמר מה טענה היה שחני התם סתין חטח חלה כמי שנתנה הנביא בידו הח ל"ק דמ"מ כלס חייבי כדחמ' לעיל פ"ב ר"שנמנה ח"מהס נגביא תין כלס בחסירה כל שכן דהח קחמרי כלנה לך לעבדין ' ח"ק מה רחיה מהס דהח חיגלמי מילתח למפרע חלה בקש הח לעבד דרך עונש חלה עליה היתה לעבדם חלנו ' וי"ל דכיון דלפי הפרסום היה על כך עונש וכבר יצח מפיו ושפט חסד חלה להמית חלה לדונו כעבדות גס עתה תין לו לשנות המשפט חסר חרן ;

וכי יש לך חדם ' הזכיר חדם לחפוקי הקב"ה דכה"ג ניחח למי' דכור על הלב מ"ש חלה יהיו דברים המיסבים חת הלב כדחמינן כגון ודכרתי על לבב שדבו' שהוח חינו פה חל פה כלבב חלה שם כלבב דבר ;

וכי יש לך חדם והח דכתיב ויכבר על לב הנערה נמי מתרגינן לה לעיל דברים המיסבי' מ"ה : **בעפר** החרן דכתוב והיה זרעך כעפר החרן : **כחית** הפדם

מ"ת הפסוקי כאזור המלוה

דכתיב נור מריח יחדם דן נור מריח יחי דן נחש שפיפון נפילי מלוה שלוחה כניסן וחב ישרף ושוב כלב מת כלבן כרלעיל פל"ט:

בבבים דכתיב וטפור הכבבים והם דל"ק נמי כמשלתם

לחול דהיינו כעפר ותיכף למיתר עפר והיה וכבבים לת"ל • וי"ל סדמוה כוה לל מה שהבליון כיעפר נחנע מנ' בחיות הת'מכד נריכ' לעולם שהם תכלית לעולם וזולתם לי מעפר וכת"ש קטיפת כר שלוס כשם שתי לעפר לעולם כלה מרכע רוחות כך לי לעפר לעולם כלה ישראל כדמיתת כש"ק דע"ח:

טבסיסי מלכות

בעל דין **וכנגד** זה מתר מה עפר התרן לפי שהוא טורך ליושבי תכל כי כלתו מ"ת תתן לפרוח כתויר וכל תנד שתין יד שוס מלכות שולטת ככלם להיות תפוזרים כין החומות וכת"ש בפרק התפה נכי נדקות פרוזנו ביזרחל נדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שפזרם לבין החומות עד תשוס דלת ידעיתוס כי תעבידו תכליכהו לכלהו ליתכנהו נגיכן • וכנגד זה מתר מי יוכל לסייף לת חית השדה שכליונם תיהו כתנע תלת מכל היותם תפוזרים בעולם ותי תיספס • והג' מכד עכמותם כי שתו ית' דבק בהם וכתו שתין בהם שנוי כך תין בהם כליון כתתרו תכי ס' לת שניתי וגו' והיה טעבת יהושע כתו' ותם תעשה לשתך הגדול ותתר ירושל' דתעניות שתף הקדוש ברוך הוא שתו ביזרחל תשל למלך ותתר ירושלים היה תכודה תלת תריבי קושבא תת תתלך תת תכי תניתה בחות שהיה היה תכודה תלת תריבי קושבא תת שלשלת שתם תכדים תתה שלשלת תוכחת שהן הן נכלעים כת"ש תלת תריבי תשתף לת שתי הגדול בהם ת"ט ותם תעשה לשתך הנדול שהוא תשותף בנו:

וכנגד זה מתר מי יוכל לסייף שכבבים שתלכד חיות זה כתנע תפני שתין יד התרם תשנת שותם הוא כתנע תלד עשתם כי הם תחותר קיים בלתי תקבל ברוק חבור ותפסד:

עשרה שכבים תיכה למיתר מ"ט שכבים לענין ק"ו זה לימ"י תנשים נקשו לתכד מ' ולת יוכלו וכן ק"ו בפ"ק דתני דתתר י' נרות לת יכלולכבות נר מ' מ"ט לתותר הנרות • ועוד תיך יכויר התשל שסנרות יהיו תכבות נר מ' • וי"ל כת"ס בשל העקי' שטעם שנתת שתחי יוסף לותו לתכם שהוא תתנשא להיות עיקר כית יעקב כיוהך לתכרים ויעקב ליוהך ושתר שתחים לנביא פסולת כיתעתל ועכו ויהיו נדחים תתחרי ה' ולכן נתשב תליהם לתנות לתכדו כדי שלת יהיו הם נשודדים תכלל הזרע הנבחר לה' וח"ם שי' הכבבים תו הנרות כדי שיהל תורם נקשו לכבות נר יוסף כהנשם שעם היותו נר תו ככב תתיר הנה לנביו י' התרים הוא בטל וטוב שיתירו הי' תשיתור הת' לכדו וכתו שנר מ' בטל וככה לנביו י' נרות כן חשבו שיהיה יוסף תכלם וכ"ו לת יוכלו כי רתים ס' כי נם תור יוסף כריך לעולם וכ"ם שלת יוכל יוסף לבטל תורם תפניו לומר שיש תשק העולם כתורו:

ולא יכולו סייף ככב מ' יכול לתכד י' כבבים ועוד כני תכא י"כ שבטים נדמי':

כמה יכול תני לשבות • תיכה למיתיך כ"כ טענות למ"ל וי"ל דעל טעבת מי יכול לסייף תיכה למדתי כי כבר יתקייים זרע התבות כיוסף וכניתן על דרך ותעשה תותך לגוי נדול ועל טעבת י' כבבים מתי תיכה למדתי ליוסף הוא עיקר כניית תרי עד חבים הוא ושם פסולת ותין תורם כלום תכלו הוא ועוד שהם שבקשו לתכדו בחתם לת הספיקו כירם תכל הוא שבא לתכדן כדין יספיקו בידו ועל טעבת טנים עשר שבטים מתי תיכה למדתי כי כבר יפתר מספר השבטים עשר בהשתרית כיניהם תתריהם התתיחסים לשנים עשר השבטים כתו שהוא תתרי נותם לתכי קתמר תתם הנוף יתני הרתם כי זה כנגד התתים תתם שהוא בכור להם כתקום רתוכן שניתנה בכורתו לו תד שתעלה תינה נרתים לו תלת בחיות תתין תתים ותתם דתם להם ותפני שתפשר לת יתוח יוסף לזה כדי להנקם תהם ת"ל שרתוי לו קיומם תפני התכריים שלת יהיה לבז בניניהם • ותפני דתפשר נתי סיטעים דכדרו למכריים ויודיעם תה שעשו לו עד סיתמיכו לדכרו ודי לו בקיום כניתן להודעת יחסו לכ"ת תה תתי תנטידוקום ותם"ס דתפשר לת יתוח לתכ בחוכת הכבים וכת"ס כש' חלק תין תידי תכיל תין תפרהם תכיל ת' יחמע' לכ"ת תה תתי תנטידוקום לתכ"ם שתחר שם' בירכם ע' יעקב תתר שעשו תה שעשו נרת' שתין תוסף למעשיהם ותיך יפקוד הוא עליהם:

ועי"ל פתפני סיחסד סחייכי עול כתכיך' יוסף תכתה בחיות • הת' תפני המעשה המנוכה בעתו סחסדו לתכדו ותן התורה רתוי לו לעלם להם כתעשיהם ע"ד הכת להרנך הסכם להרנו • הכ' תנד היותו תכהיג כת"ם היה רוצה ת' תחיו ופירש קנת סהיה רוצם ותנהיגם כחכתתו ותלתדם והרי הם כחולקים על הרב וכעבד תורד כתדוניו:

והג' תנד היותם נזרתים הפסד לכל העולם כי הפלם טוב לכל העולם והעדרו דע לכל העולם:

והד' תנד היותם תחיהם כפרם ותתלכודו עליו סוה חטת נדול וכ' תומר לתמים תלחנו על פיהיטו •

וסם' תנד חלול ה' כי יתתרו הקונים תידם כשירתו פתחים תכרו תחיהם פפיסול נתנה כניח יעקב תחילו תים זה כשר תיך תכרוהו וקנהם יתמרו תכרשתם עפר כן ולת זכרו ברית תחים ותין לשתר תחנם • וסו' תנד תה שניערו ת' תכיהם שנתחבל על כנו ימים רבים • וסו' תנד חטחם לה' שעכרו על לת תנעוב לכ"ת כי כשיבת להסתבל בבחיות תלו יחנה פלת יוכל להעניהם כתפפט תדרכה רוב הבחיות הנזכר יעזרו להקל ידו תליהם • וכנגד הת' תתר שתם יבת כדרך תנוסי לתכדם כשכר יתו לעשות לת יוכל כי תי יוכל לסייף כו' • וכנגד הבחיה הנ' תתר י' כבבים בקשו לתכד כו' שתחר שהם לת יכלו לבבות תורו להיות תתיר שיניהם נם הוא לת יוכל להם כי נם הם תתירים תל עבר פניו וכנגד הבחיה הנ' תתר תה תבי יכול לבטל תורו כי יותר יוקר הוא לעולם שת יתבדם כי שדרו תל עולם כנוי תליהם • וכנגד הבחיה הד' תתר שהוא והם נוף תחד והם הוא כתדרנת הרתם תה כנע לרתם כלת נוף • וכנגד הבחיה הה' תתר לתדרכה תם יבקש תהם יעניהו תחדיו שהוא עבד תו בלתי תצתר תתנה • וכנגד הבחיה הו' תתר הלת בידה לתכה להיות תוליד לכהלה • וכנגד הבחיה הז' תתר שה' יעשר להם וכיהם:

וי"ב תולות • בתנחומת קתתר נתי וכן החדשים וי"ב תבני התפוד וכעל העקידה כעשר ל'תתריך כיתם ישראל תל כללות העולם כתתה תלי:

תבאתה לרתם יוסף • תף על נב דפשוטו לרתם תל יוסף תה' לל ליוסף וקתתר לרתם יוסף תפתע נתי לרתם דהיינו יוסף והייתו דבקה תת קרת ולת נקט תסיון לרתם יוסף דכתיב תקתיה תשום דהתם כתיב ברכות תכיך וגומר ובני ברכות סייך למיתר רתם ע"ד ברכות נדיך יתולו ברכות תל רתשו תכל הבת הלת קתי תלת תרכון שוכני סנה רתם לתה:

היו קורתים לותו עבד ותרנגים תחריו כדתיתה כש"ס לתסור סריו כנפשו:

הן תומר"ם פי' תקבתן יתתרו תתת שהוא תחין והרגם כתכוריותו ותין לשתר תתנם עתו שתם לתחין לת שתר תתנה כל שכן לכו ויתקבי להסירו תהיות פוסל פם ותם יתתרו לת היו תחין כו' תלת עבד הוא ורכה לרתות הברירות לומר ס' תלי הם תחיו:

והרי דכרים ק"ו נר' דק"ל דוידבר על לכם ואתם תוכם תיבני ליה להקדי' הסבה למסובב ולהכי קתמר דקרת תתת למי

מ"ת התפרסי

דגילף ונהכא ק"ו ולהכי מקדים ויכתב אותם שהוא העיקר התכוון דבעי למילף ועוד כי היכי דכתיב התם נחתו והדר דברו כו' :

לכשיבא הכ"מ פי' כשיחתום ע"י נביאיו כלומר נחתו עמי דתע"ב דתורותינו לא דמיון ים לכו

וכספרי

להתנחם ביעודי ה' מק"ו מתנחומי כ"ו שתף עלפי שעדין ים לפתוח ממה יטור להם מכל מקום מתחר סדבר להם רכות כתיב דעתם והמתינו לקולו כי לא יסקר בתמונתו וכל שכן שים לנו להתנחם בדברי ה' כי לא יעוב מחור דברו ומם יתמהמם חכה לו :

יז ששה זוגות חיכה למי' מתי נפקו מיכה ושמע מפני מפתם חיי הטלמים הרמטונים ק"כ שנה כתו' וחין יתיו ק"כ ויקשה למה לא חי יוסף אלא ק"י וכ"ם אחר שחיו חי קמ"ז לו"ם דהא מית ליה בן זוג דהיינו יהושע סרבו חי ק"כ ומוסף לא חי אלא ק"י ומ"כ אין להרהר אחריהם לומר כי כתפם מתו אלא כי כן הוקבע להם מיום לידתם • חיכתי לרמוז שכתו שיהושע על ידי שכתעכל כמלחמות קברו יתיו ' שנה כמה שתמרו ז"ל כן יוסף על ידי שחקט את חכיו מ' שנות עבדך חכי קברו מצרים מצוותיו כדלעיל ותיידי דנקט יוסף ויהושע נקט נתי כל זוגות שבצוותיהם שוות :

רבקה וקחת בקשת כתיב וכתי חיי קשת קל"ג שנה לכל כרבקה לא מצינו וברוחה דגמרת גמירי לה

וכ"ל דרך מגדתה עליגה את"ד דרבקה בשנת ליחק בת שלשה שנים הו למה שתמר לעיל פפ"ם שעד שהוח מזמר מחללה של דבורה כתה לו בשורה שמתה תחו דתם כן לא מצכחת לה אלא ק"כ שהרי בן ארבעים שנה יחק כקחתו את רבקה ויחק בן ס' שנה כלדת יעקב הרי היה לרבקה כשבולד יעקב כ"ג שנה וכשהגיע יעקב היה בן ס"ג כלעיל ו"ד שנה נשתו בחית עבר וכ"ב שנה נשתתה בית לבן וכדרך שמצא בשוב יעקב לאחרכו היו לרבקה קכ"ב שנה • והרמ"ז ל' כתב בפרשת תולדות יחק דהא דנ' שנותיהם שוות פלינה אחריה לעיל פפ"ח וכלם סוברים בברייתא דס"ע דשת שלשה היתה רבקה בשנשתת דתם לא כן חולקות עם הברייתא דס"ע ועם ההיא דפ' אף על פי ששנינו נותנין לבתולה י"ב חדש משתבעה הבעל כדי לפרכם את עלמה ואחר כשתרה תכלן ומייתי לה מרבקה דכתיב תשב הנערה אתנו ימים אחם י"ב חדש ואם היתה רבקה בת ג' כשנשחת תם כן היתה כוגרת שעברו עליה י"ב חדש ואח"כ נתקדשה ואין נותנין לה רק ל' יום כמו האלמנה כדאיתא התם • אך הברייתא של פ' הבח על יכמתו דתניא בתולה אין בתולה אלא נערה וכו"ח והנערה טוענת מראים בתולה עכ"ל שהיא חולקת עם הברייתא דס"ע וכן בתבו התוספות בפ' הנזכר ע"ש :

לוי ועמרם כל מ' חי קל"ז שנה כדכתיב בפ' ואלה :

לוי ועמרם הקדים מחלה את רבקה ואיידי דמדבר קחת בן זוגה הזכיר לוי ועמרם שהם אחיו וכתו ובניך אשה לבנהך מקום דבני זוגו הכל ורבי יוחנן בן זכאי ורע"ק ורוצה להחריך כהם לומר משה עשה כו' :

יוסף שמואל ויהושע בהדיא כתיב בהו שהיו בני ק' שנה : ושלמה לא נכתב בכתובים מספר ימי חייהם אבל דבנן ז"ל אמר במסכת תעניות פ"ק ובפרק אלו מגלחי דיתיו של שמואל ב"ב שנה וכתוספות והר"ן שהריכו לבאר מהי שלפי לה • ואני מצאתי בחגדת שמואל פ"ב דילוף לה מויסב שם עד שולם אין שולמן של לויים אלא ב' שנה הם ד' וחכך ב' שנה יסוב מובח העבודה ושתים שנשלמו הרי ב' • אבל ג' שלמה גמרת גמירי לה :

משה כתיב כיה ומשה בן ק"כ שנה כמותו :

משה אחד בפלטין הזכיר זה לומר שלא יתיאש האדם מהלמוד על דרך יגעת ולא תלאת אל תאמין כי משה אחרי סיומו בפלטין של ערבה מרבעים שנה בלא שלמות וכן רבי יוחנן בן זכאי עושה פרקמטיא מ' שנה ורע"ק כור על כל זה עלו חח"כ להיות רועי ישראל :

יג שומע אני מיד לתו דוקא אלא כלומר קודם שכתעכל הבשר דהא והעליתם את עצמותי קאמר דמשמע דוקא עצמות ולא על פי אחליהו שלא הולינוהו אלא כשנשלו ולא אחידי שכתוב שעברו על ההשבועה הא ל"ק דאפשר לא עלה כיום שלא סניחוש המצרים לעלות • אי נמי שומע אני דקאמר הייטו שאחיו הין מבניהם כן אלו לא קאמר אחכם ומדדרשינן נמי מיכלתא נגי כי השבע השביע השבועים שיעבדו לבניהם אלמא בזמן פקידה קאמר לה קשיח דבתר דילפי' מאחכם דכשבעת גאולה קאמר דרשינן דכוותה השבע השביע בהכי אחכם הוה דרשי' כדלקמן ס"ב פ"ב הוה נשבע להם והם נשבעים לו וכן אחכל הא ק' כיון דכתיב וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד אלהים אחכם והעליתם את עצמותי מזה הא בהדיא משמע דבשעת פקידה קאמר דאל"כ מה ענין פקידה בכאן ומשמע לי לומר דהא"ל דק"ק מאחר שה' יפקוד אחכם ותעלו למרן ישראל עמו לי גם כן בתת רוח שלפחות יהיו עצמותי כמלאים כארץ ישראל והכוונה שמיד ישלום :

אי נמי דפקוד יפקוד ענין השבעה שיהו לפקידה אם יעשו עמה כן ואי לא לא :

ומה שהיינו דוחקים לפרש כן שיהו דמשמרת אין לו לאחתין עד פקידה שים לו לחוש למה שהיה עפר הארץ כניס כמו שחשש יעקב כלעיל • ועוד שמניחת עצמותיו תהיה קשה בעת הגאולה חו כמצעת תדע שהרי בדרך גם נמלמו כדלקמן בפרשת הגז' ואין סומכין על הנס :

תל אחכם דכתיב בפרשה בשלח והעליתם את עצמותי מזה אחכם • ומה תלמוד לומר אחכם פשיטא שהמעלים אותם אחם הם המעלים אותם אלא מי' כשתעלו לעצמכם להיות אם :

ומנין אף עצמות • אין זה בכלל הדרשה הרחשונה דאף על גב דקאמר אחכם כשאחיו עולין אין דבור זה אם אחיו לבד אלא גם עם בניהם הנמלאים וגם שיבניו לבניהם כדדרשינן מכמלתא השבע השביע והכוונה בכל הנמלא בשעת פקידה יעלה עצמותיו עמו כשהוא עולה הן שיהיו אחיו הן שיהיו בניהם ובני בניהם אחכם האחים אין בכלל מאמר זה כי הם אינם עולים אלא לפי דרשה זו השנית מדבי עבודת סנטים אף על פי שהם אחים לאחכם פשטים עם אחיו אחם מדבר ואין קושיח היכי דרים אחרי אחכם דכיון דהעליתם על כרחן עם מי שיהיה בחייהם מדבר שהם מקויימים הכוונה ואחכם פשטים עם האחים והם אחים בשעת פקידה גרוך לדרוש אחרי :

מי אחנו ונפקח מינה למדרש קרחי ויחכן דהיינו לדעת מאימתי אחחיל השעבוד מחם דלמאן דאמר רפאים אחנוחיו אפילו שחת יוסף בכודו נגד פניהם וכמ"ד שכל זמן שאחד מהשבטים קיים לא נשתעבדו • וכן אחרו בפ"ע שכל זמן שלוי קיים לא נשתעבדו ישראל במצרים ולמאן דאמר אחיו אחנוחיו שכירה ליה כדלקמן סימן ב' פ"ח את יוסף נחנו עליהם משוי ואם כן מחות יוסף אחרו עבדיו ולא חשו לכבודו והוכרחו אחיו לאחנו :

רופאים אחנו אותו כמו לאחיו וילחם סחום מן המפורש • **ומי** הן ואלה שמות בני ישראל דדרשינן סמוכים :

יד יעקב אין כתיב כאן ניר' הילקוט זאת אין כתיב כאן אלא וזאת ולפ"ז ה"פ בשלמת בחסה ניחת דכתיב וזאת מפני שהוסיף על ברכות יעקב לומר וזאת היא כוזאת דסיים בם יעקב או כדאמר בתנחו יעקב בירך את השבטים ה' ברכות שהיו

ע"ג הסמוך

בידו והוסיף להם ברכה אחת כמה שכר לברך את ישראל והוסיף להם ברכה שביעי ואת הברכה זה מוסיף על הברכות כלן ·
וכן כספרי שנו ואת הברכה זה מוסיף שביעי ויעקב · ועוד שנו בספרי ואת הברכה זה מוסיף על הברכה הקטונה ולמיכן זו

דכתיב נב תפלה למשה איש האלהים הנה מי לו ואת הברכה זה מוסיף על הברכה הגדולה ·

דכתיב ז ויברך אותם ויצו אותם ויאמר אלהם אני נאסף אל עמי קברו אותי וגו' ·

תליס קיט ויאמר כי שיעור עיקר תלת זכות הללו יתירה ואתיא לומר זכות התורה דמיקרי זכות ולהכי הוה כני דלכתוב זכות כלא ו"ו · ויר' מנחומא ואת אמר דבר להם מניהם אלהים תן כתיב הלא להם ואת עתיד נביא לברך תהלים ס"ו אמת כיולא לך אלהים · וכתיב אות אמת סגיא גירס' מנחומא כניר' הילקוט · ואני אומר פסוקים גיר' מנחומא מפוס דכל לי ולו ולהם הסמוכים הלכ דבור מפורסים כלשון על ·

ותרגום שלהם עלוהי עליהון שתין נוכל הלא דבור לשון לי ולו ולהם הלא אלו אלין מליהם ותרגוס שלהם עמי עתיד עמהון כדפירוש רש"י נבי

ואמר נפשך לי ולהכי קאמר שתילו היה פירש ואת אמר דבר להם מה שאומר בעצין כמשמעו היה לו לאומר עליהם שהיה פירש מה שהוא דבר עמהם ומדכתיב להם שפי עליהם הכי קאמר ואת אמר דבר עליהם שעתיד אמס לדבר עליהם דבור מתחיל ואת דכייכו משה סיברכם בזאת הברכה ויהיה דבר עבר המקום עתיד ·

ונכל מקום ליסב נרסתנו נרסתם דדייק מדל"ק אמר דבר להם יעקב אז ישראל כדכתיב בריסע דפסוקה כל אלה שבטי ישראל וע"ט לומר אמיהם אלא נזכר בתורה זה בתחלה אלא דאמת לומר דמר"ש אמיהם של ישראל יתחיל בזאת וה"ש אמר להם ואת אמר דבר להם אביהם ·

ומכאן ספסקתי הוא מתחיל נרייך טעם בתחלה זה בחתימת זה ועוד דכיון דאמרו למילף מקמאי היה להם להתחיל כמה שהתחילו הרחסונים לא כמה שסיימו · ובעל העקידה בכעילת שערים הארוך בפי' התגדה ע"ש ·

ובעל טורח תהלות בתחלתו כתב שה"ר שיצחק בירך את יעקב בברכות נשמיות ולפי שהן בחות בדרך כם יחס זה לנתינה מאת ה' ולזה זכרה התורה הטובות הנשמיות שהן ע"ד נם לדעת הרמב"ן ויען כי סדור המערכי נם הוא מסופיע מילו הטובות ולפעמים יסכים עם הרנון החלכי ולפעמים יבגד הנה לזה רמוי למקבל שיתחזק בעבודת השי"ת ולו"ת כו לשון קריאה סקרוא למקבל שיכין עצמו ולזה יעקב פתח בקריאה וסיים בזאת לרמוז כי הלו הברכות הן מוחשות רמוזות הלייהם ועם היות שהיוב התכלית החחרון מ"ת ירגישו הלו ומרע"ה התחיל בזאת לרמוז הל הלו הטובות נשמיות וסיים כהשריך לרמוז הל התכלית החמתי ולהיות זה כן פתח דוד בחשרי ·

ודהנה לפי מה שאמר לקמן ס"ה לחי שטעה ונתר לחר תחתיו התחיל מהקום שפסק הרחסון נר' שהוא לרמוז שלין נזרך לברכת השני רק לחה הלא הזכיר הרחסון לה לשבות מ"ש הרחסון דודאי יתקיימו בברכת הרחסון לבד הלא יוסיף כח החחרון הן הרחסון בהנה כחו שהעומר תחת הטועה הין נריך לחזור ולשנות הברכות הרחסונות וכחילו לה יגלו ידי חובתם בהנה חבל התחיל מה שטעה לבד כי הרחסונות כבר עלו להם ולזה התחיל מהקום שפסק הרחסון כחילו הוא לה כח הלא להשלים מה שחסר הרחסון ·

ויעיל לפי שהברכם היה מבורך מה' ומכח ברכתו נרך את יצחק לכן יגחק פתח בהנתינה שחתם הברכם בדלקמן ס"ה לרמוז שברכתו היה מה' ומכח ברכתו נרך את יעקב וכן יעקב פתח בחה שסיים יגחק להורות שכח ברכתו חינה הלא מהברם הרחסון שכיון יגחק חתם ברכתו בחה שסיים יעקב ·

מ"ת המתרפי

וכן מפס פתח כחה שסיים יעקב לומר שחכח יעקב הוה כה · והכל חוזר הל הברם הרחסון ·

וע"ל לפי שהחתכות כשהן מהב"ה זכה הלה כמ' מהן זכה בכל חחדת העולם כדלקמן ס"ד פכ"ב · והטעם כי הלמיו' החתייחס קשורים זה בזה ואין אחד בוולת חבירו על דרך שחנוה נוהרת מנוח לכן להורות שברכות הרחסונים קשורות זו בזו ואין כל א' ענין לעצמו היה זה מתחיל במקום שזה פוסק כחילו זה דבק בזה ·

תכחומת עקי בכעילת השערים נוחה תהלות בתחלתו

ע"ג ס"ט אום' פי"ח

וע"ל שהוא מדרך עגוה להורות שברכות הרחסונים יותר נדולות וכחס יותר נדול לברך ולזה פותח זה בחס שסיים זה לומר שחה מחניח הרחסון לנכל בחחרונה חפס הסני עטרה לרחסו ·

ובפה עיניים חסר לי בח"ם נח שיגחק חסב תחלה שלין יעקב כדחי לנחרי להתברך וכ"ם לפי שחסב שהיה עשו ולזה פתח בנתינה דחילו שחתכם היה חבר הנועל לו חבר המקבל לחתכם חחר כך שידע מעלת יעקב שם חבדות דבקה וחס חוה שבכנם עמו ריח נ"ע כחה שחחרו ז"ל על ריח בני בריח שדה לכן סיים בקריחה לרמוז שהחקבל יבא ויקריב חבל עגמו ובשבח יעקב לברך הת בניו בשהביר שהיחה חטעו שלחה כדלעיל פתח בקריחה שהם נקרחים ונקרבי' חבל עגמם וכשהיים סיים בישוב שבכל חלוי בו והוא עניו שבלום שהחווך כיניהם שהוא החקיים בלומם וטוחתם כחה שחחרו ז"ל בחבור עניים וכו' וזה שחחר וזאת אשר דבר להם כלומר שהיחל כזאת וה"ש אמר להם ואת אשר דבר להם שהיחל כזאת וה"ש אמר להם שבטי יה"ר לפי שחחר כל אלה שבטי ישראל וי"ב חחר כי זאת אשר דבר להם אביהם אלהים שיעמדו חתיר על מסמרתם זאת להיות שבטי יה כאשר עתה יהדו ולא יהיו לשחלוקת וכשבח משה רבינו עליו השלום לברך את ישראל התחיל ביסוד זה ואמר זאת הברכה שהקדים שבות הברכה ועיקר שבהן בהתפסק רחסי עם יחד שבטי ישראל והוא לחדות השלום ולפי שכל אלו הברכות לעניני העולם הוה סיים בפוסר אהם שלום כשלמות מעשיו ואמר חשריך ישראל מי כמוך שעיקר האושר להיות נוחעים כה שיהיו חשועת נפשם וכדי שלא ירגה שכמו שבהצלחת העולם הוה הקכון טוב כן להצלחת הנפשית בהברח לזה כח דוד עליו השלום ואמר כי לפעמים יחשוב החדם יותר בהיותו יחידי מבהיותו מסותף וזה בשהדוב בלשי הנין ו"ח חשרי שהים אשר לא הלך וגו' כי אם בתורת ה' חפלו וגו' כי טוב שיהיה לנדלו עוסק בתורתו מחה שיהיה בעגת רשעים שלא יקויה מהם טובה ·

ולפי מה שאמר לקמן ס"ה שאברהם חתם בנתינה · יש לומר לפי דרך זה שלפי שידע שינה עשו מיצחק מדקאמר ליה כי ביצחק יקרא לך זרע וגו"ל ביצחק ולא כל יצחק יהיה שלא היה יצחק כדחי לנחרי להתברך חפני עשו היוחה ממנו חו חפני שעל ידי כן יתברכו נם כן ישמעאל ובני קטורה כדלעיל פרשה ס"ה לכן בירכו בנתינה כחילו מחנה היה ·

והנבון שכל ח' ביחד שרש ח' בעניין הברכו' והזכירו בסוף דבריו לומר שהוא יסוד הכל שהכל הולך חחר החיתום וכל חחד מזכיר בחתלת דבריו השרש שהזכיר הקודם לו לומר שהוא מודם בו ושוטה ממנו נ"כ יסוד ומזכיר בסוף דבריו השרש שהוא מחדש והנה חברהם חתם בנתינה כדלקמן ס"ה לרמוז שלין שהרה כדחי בוכותו חל הברכות חלא הן מתנה בחסד עליון ויצחק הודה בזה והוסיף שרש חחר והוא שעל"ז כפי הכנת החדם תחול הברכה עליו כי החשלים עצמו ומכין עצמו יותר יספיעו עליו יותר ע"ל היה לך לעוברי וכו' ויעקב חוסיפין כח וכו' ולזה חתם בקריחה שהוא קריחת החתרך היחיה חוחרה ועוחד להכין עצמו כל חה שחפשר וביעקב לקול הקריחה בהכין עצמו חל הסלחות ויעקב הודה בזה והוסיף שרש חחר והוא שבי לא הסלחות חשר יריחם לחדם הוא החכוון להכין עצמו כי בעתים חבחר הדעת החכוון

מ"מ המפרשי' כתיב שהוא מגוחה לפני ה' לכל השלמות המבוקש הוא ע"ש התורה הנתונה לנו מה' שתגדיל הדברים בחכמתו ולזה סיים בזה לרמוז על התורה כדמתי'ולזיל ומר"ש הורה כזה וכוסיף לומ' שמין המבוקש מהברכות הטובות החיכוניות אלא מה שהוא המושר המתיקי ולא כיתנו החיכוניות אלא לחיותן

תנחומא עזר לשלמות המתי ולזה חתם ויעש לאביו אבל שבעה ימים ושמה עשרים שכתבתי שוקרא יעקב את יעקב בכתיב בירך ישראל • ודוד המלך שבעה בנגד שבעה ימי המשתה • אשר להם ויברך אותו היה ברכה של גליות התחיל כה לומר כי זה יסוד כל הק'בה כדלעיל יש לומר דויקר' נתי פי' התפלות והתחלות כס' תילים שהודיעו סיומיה נקרא לעתיד להתנשא מהגלות ע"ד יעקב בסופר גדול וכלו המוכדי' וחיינו נתי ויקרא יעקב אל בניו שבירתן מיהיו נתפסים מהגלות וכמ"ש לעיל שכתב לגלות להם את הקץ ומעפ"י שנשלם מתנו מכל מקום תפסר שבירתן מיהת ויזכו לקריאתה :

ואף יעקב תיכף להמיתר מ"ט הזכיר לעון קף כיעקב ודוד • וי"ל משום דויקרא יעקב אל בניו לתו היינו לברכה אלא לגלות להם את הקץ ואילו חתימת יחק בקריאתה היינו לעניין ברכה לה"ק לקף יעקב פתח בחתימת יחק כי בקריאת את בניו לגלות להם את הקץ היתה כוונתו גם כן לברכם ודמי וכמ"ש לעיל פ' בעמו שכתב לגלות לו את הקץ ולברכו הילכך גלוי הקץ וברכה חד ענינא הוא ולפי מ"ש שתשם הקריאתה ברכה על הגאולה ניחה טפי שקף שבגלוי הקץ תיירי תעין חתימת יעקב שהוא כתי להזהיר נתי מיירי בגאולה וכדוד אמר לעון וקף תפני אלא כה לברך אלא להודות לה' ולהללו לכבי קאומר ר"מ דמיין מהדדי דתהלה דוד וברכה דתשם כענין ג' שנתשם דברו כאומר ישראל והנדיקים אז לפי שתשם פתח גם כן קודם ברכתו בתהלה ושכתו על מקום פאומרו ר' תסיני בה כדתי"ת בספרי נתשא פתיחתו כתשרי כתחילתו ככך תחרי שכתו על מקום :

והתם כשכב הכן בזוית ותם אלמר וכה פתר ותת כתיב ים אשר ברכתו ברך אותם ויהיו שכללן כלן בברכות כדלעיל פרשה כ"ט • ומתמי' ל"ד ק' כשתקבלו התורה דהיינו ותת שתזכו לברכות אלו כדאמרי' לעיל אין כ"ל שתזכו כל ג' לברכתו הכ"ל אלא שכלכם תהיו כלולים בכלן והשתא ניחה דחתימת הכל הוא ותת שזכות התורה הוא הגורם ולפי מה שאמר לעיל שכללותם בחיות היינו לענין שלמות הנמנה בהן ים לומר שלענין התורה קאמר שכלם תריות וכלן זתכים וכלם חילות לקיימה ע"ד הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ ככבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים :

משם התחיל משה • ומעפ"י שכבר הזכיר זה חוזר והזכירו משום דכתי תימר וכמה חתם משה תפריך :

ובזה חתם משה תפריך ישראל • ומ"ש עוד עם נושע בה' פירוש דתפריך ישראל הוא :

ואף דוד כשבא לומר תפלה הזכיר כדוד מה שבא לומר מה שאין כן ביעקב ומשה לומר שלפי שהוא בא לומר תפלה ומשה חתם בברכה מכל מקום דמיין מהדדי ועוד לומר דמשה דפתח דוד בתרי ולא כתם בניתים שקדמוהו מפני שהוא בא לומר תפלה דמתי לברכה כדפרים מה שאין כן הנביאים :

דוי מזקנים אתכונן לאו למימר דעיקר קרא בהכי מיירי כדכתיבנא לעיל אלא הכא קאמר אף על גב דודאי קרא כלמוד התורה מזקנים מיירי מכל מקום גם בניהא זה יבדק לומר מזקנים אתכונן דיש ללמוד מהם ככל ענייניהם וכתם שאמר ז"ל לחכילו שיחת תלמידי חכמים גריכה תלמוד הילכך ספיר עבדי משה ודוד למילף מזקנים אפילו בלשון פתיחתם ואתימתם :

יד ולזה עזונים ז' משום דהכילות ז' דרכן כדכתיב לעיל שאין ז' להכי בני מה ראו חכמים וכן יוסף לעשו' אלא ז' ימים ואלא כל מה שאפשר למעט בעבר עבדינן כי מה בנע ברכויו היכלן להסיפו ועוד שברייתם כמטעמי' על התת שבאבד ואיכו כן ולמה אמר שאין להתקשות על התת יותר מדאי :

כנגד ז' ימי המשתה ז' ימי המשתה אלפיהן משמשון כדלעיל' בפרקי רבי אליעזר :

כנגד ז' ימי המשתה • וש"ת ומה ענין זה לזה אם כתבתו' כל עומת שבא כן ילך וכו' שהוא לרמוז שאין תועלת בחיי העוה"ז ושמחתו כי סוף אדם למות וכל עומת שבא כן ילך ולכן כמו שימי המשתה שעושין בשושתין שהם להוליד בניס ז' ימי אבלות התת : וירהבן לומר שאפשר שלא שלכו שכחים בבית אבל ולא

מ"מ הפסוק׳ ולפי פשוטיה דקרא מסתמא עבדי לגלויי ז׳ כמו במשתה ׳ וע"ד פשוטי׳ כיצד דרך המולה לילה לאחר במסבת כרכות בהלולה דמר כריש דרבינהו ליברי לן מר חתר ויי לן דמלייתן ׳ "פסכוכא פסכת הכנסיתן מפני שעתידין למות ומיכן קיימים בחיי נריכים להיות קיימים פרין ׳ ל׳ סוה גס כן רמוז

ירמיה לח פרקין ז׳ ימי מפולות כנגד ז׳ ימי המלואים לומר שזה לעומת זה ;

דברים נ״ב פרשה א׳ ס״ח אחר מסמרי העקרים כפער ס״ט אחר מסמרי פיטעלת וזרון המספר הזה כעין הזמן שהקב״ה הביטוני שכו וכסכוכיו נתנו אחד ס״ו נניס

ופתני׳ יוכלות שלכן בהתחלת הזווג הוכנו לפניו ז׳ימי׳ החופה כמה יכור כמה סכוכים תחלו עברו מהם ימי חייו שכל מ׳ מהם עשה ס׳ הסתי׳ והתרן ושבת וינפש וכן תין לתדש ניסב כטל וידע שעתיד ליתן תת הדין על תטר עברו מהם לבטל ויזרו ענתו לתקן נסכוכי תטר לפניו תת תטר עוותו פעוכרים מהם ׳ וג״כ נכוח קנו הוסם זה המספר כז׳ ימי תכלו והתי יתן תל לבו ;

אגר לפם הקב״ה ׳ נראה שתפני ברתו לפניים בדבר טוב כדבתיב לעיל סוף פי״ח הוביר בכלן מ״ם ׳ נשתתם

ביטוסף שלח לפניים בפנין תכילות ותפני סוף הם תינוסם תמר עוד כפם שתני תנה כו׳ לפניים בתודה ויקול זתרה ;

שנאמר והפכתי תכלם לפסון נעיל תיניה כתיב כי פדה ס׳ תת יעקב ויתם׳ דהפכתי תכלם לפסון לפיינו תם שהתחבלו כניו עלין ותסתכתת כעלמת היה דודתי קדה בכנסת יפרתל קתיירי כי פדה ס׳ תופס ותכילת תכלם הוה תם שהתחלו בגלות ע״ד לפוס לתכילי ניון וגו׳ סיפו תתה תפוס כל התתכלים עליה תלה תפוס דקים ליה פים סבר טוב כתכילות הבדיקים כן

יש נתת רוח להם סיגטערו עליהם וכמו שתמר לעיל פ״ל שתלילותן של נדיקים תעבכת הפורענות וכל שכן תכלו של יעקב שהיה כבר תחר שהספידוהו ע׳ יום כי בולתי שברם קיים לדורות להבי תסתכים תקדש ;

כישם שתני תנתם כי לא תהיה נחתת יפרתל כתה סיפטיעו וירבו תרבות תויניתם תלה סיפוכו ויכנו כיון שנתה וחרבותיה כי ס׳ חופס לעלונה ע״ד תז תשבת תתרן ׳

ועוד סעיקר הנחתה ביניכת התרן הקדוסה התסוגלת לעורה ולתעורלה ותפוס לכל התרן תורם וקול זתרם ;

בשם אל נערץ בסוד קדושים רבה
ברוך רחמנא דסייען הוא יהא בסערן
לאגמורי כל חמשה ספרי
סליק ליה ספר בראשית רבה ובו פרשיות ניאה

אמר המגיה

הנם שלקוטי כתר לקוטי תזלח והולכי כו נתוסת ׳ מ״ת כדי למעט התסגות ׳ סתטעין נם התדפיסם בשגגות וטפגות ׳
נקדתי להניח כספר יפה תיתר תברתים ׳ לח ח״ו תפוס יהברת תו לנבפיסת ׳ כתתי להזכיר שתי להרסות ׳ וען יתתרו לי תם לך פה

ארוך בתדרסות ; וזת תעוכתי כעניי על בקנות התלוק התחוקק הברסס ברתסת ׳ להודים ולהודות תי הוה התניה בדפים סלו על לב להסית ׳ הנם שלח על הכלל כולו ינתתי ׳ רק לברט תרף ר״ן להנה בתתי ׳ מ״מ תתלוה על תי שנתרה בקרתתי ׳ ומסס תתי תלין סונתי ׳ ועל זה התפללתי ׳ כתס ח״ו טעיתי ׳ כל תוכתי שכלתתי ׳ כשוגג ירוכן תוקי ׳ ויתקנון תת עוותתי ׳ וימחלו על תטר תטתתי ׳ כדי שלח תקוס ח״ו בתרור טוסה תלתכת ה׳ כרתיותי ׳ וכל תי שדנן תוקי ׳ לכף זכותי ׳ תן הסתים ידין תותו לוכות וזת עתידתי ׳ וה׳ יהיה בעזרתי ׳ עד כת נתולתנו ויסעותנו ויעותתי ׳ כה דכרי הכותב בפפלותי ׳ הקטן תליה כן לת״ה התסיל התוסלס תתר״ר סתסון סנ״ל זכ״ל תחיטינני וכה לבלות בטוב סבותי וטיבתי ׳ בקהילה קדוסה התפוארה תקהילת תסבנו עד כיתת הגואל תתלקי יפרתל וזת תפילתי ׳ ותפלוס תלתכתי ׳ כיום ס׳ כיום שנכנל כי טוב כתחסה עשר כתב ׳ יכתבנו ותתי ׳ לפרט כין תבי״ן תסר לפניך ככית הדפוס התחוקק בתלוף כתר״ר בכי חיים תכיו וטוכי התליעה תבשבך ותחד תקרוותי תכסיני העדה בק״ק פירדא יע״ו ברוך ה׳ לעולם תמן ותמן ;

אתן סיר וסכת והודיים ׳ לתל היה וסוס יד יהיה ׳ יתן תפריון לביר דכיה ׳ הסתדלין הגדול במדינתו לכנפיים ׳
שיסיל תדסבו ותכספו לי״ם ׳ לזכות כדפוס לבני עליה ׳ יחיה לעד עד כיתת תליה ׳ טוב שתו יגדל עד כיתת תליה ; תמן

נעשה ונגמר על ידי הזעציר במלאכת הקדש יואל בן אהרן שליט״א מק״ק פירדא
ועל ידה האשה הפועלת הזעצרן רייכל בת יצחק כ״ץ זצ״ל מק״ק פירדא

אל מלאי הרוחות לכל בשר אתה ידעת בחכת כבת לדעי מספת את כל בלי עליות מדעי אם נפה לבי בשמחתי כי רב חילי וכי כביר מנחה ידי ויהי כזית הודי ובחו ורחו כל עמי האדץ את כבודי ׃ בהלו נרו נר ה׳ בשמת מדש ביקר מחדון ותפו יקר עלי רחמי בחותה חפה יתידה שהודים לבשפי לית לי מהלכים בין השומדים התלה לעזרת ה׳ בגבורים שמו נודע בשערים דודם רשומות בכל לעזן החכם השלם מר קשישא כמה׳ר יצחק גרשון נר״ו ס״ה גודר פרץ מסובב בתיבות וחובב בחרות בגרון ובמקבות לשוש כל שניאם לעשה ולשרקה ולחרבות ׃ אם לה תרחמנה מדבר בחזותי מלאכת ה׳ היתה זה שפר שנים בשפת כמת מלב לה תזכרנו הרחמנות ולה ולה תשליכה על לב כלה שחרי ובשרי מקול שועת בת עמי תחזק מרחקים כברקים נמרקים מחרבי תדקים נזרקים הלה כלם כחחד מקויים ומכפים ישועת ה׳ כהרף עין לרחות בשוב ה׳ ולנקר עין לרחות בשוב ה׳ ולנקר בהיכלו כולו אומר כבוד והוד למרכבה המשרת לעטרת נבי ולנפירת תפחרה הרב הכולל המחבר הכיאור הגדול הזה חשר חמו בשמע בחוץ קולו הנשחר כניון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו חלך ישראל ונותלו על כן הטו מעי לו ותחנן בקולי לנופח כחם פחם השליחות ומוניח כלי שלום יעשה לי יעשה שלום לי וה׳ חלהים יעזור לי ׃ הוח החכם השלם החסיל כמה׳ר יוסף פארדן נר״ו חלה על החץ כבודו ויבן וידבר עמי ויחמר הנה לשלום מר לי מר היתי מסובך ונחחז בסבך עץ קרדומות סרדות הזמן כחות חכחר ותולם בכחי חז בחי עחה וריחי לח נחר ׃ ועחה יגדל נח חסדך להיותך מסגיח על זחת החלחכה להחניח לה מנוחה ולהעלות לה חרוכה חלת שבעתי על יד ימיכך לעשות כו כטוב בעיניך וחקטן זחת כעיני כרוב חשוקתי לחזות חפעלות חלהים חלה בחיים חל חכליחם ולח פניתי חל שרירות לבי פלכיו נסיכיו חטריפי חוקיו ועליהם לח לחחמול ולח לחוס ולח חרחם חחשחיתם ביום קחתי חתם חת חעוז חסוס חפחרתם להוניח לחוך מחקר כללוהו קירות לב חכם חלחים חגדל עז שם ה׳ הגדול הגבור והנורח לכרר ולנקן ולנרך ספר לחחוס די לח חיתי חיגם די כתב יכיל למקרי בקלת החקומות ואיך נעמוד חלנחנו על סוד מכתבו לולי ירח הגדול הנזכר חסר חסף כחפניו כל חחרי חז״ל חמופלחים בכל הגחרח ובחדרשות וזולתם חחכוריהם ודברי הפלוסופים הקדומים והחדרונים חקרוב חים חים על חשתו ועל עבודתו בחקופותם חשר שברתם דבר דבור על חופניו ׃ לפניו יכרעו כיים ותהלתו יגידו כחיים חשר הציב לנו ניוונים לדעת חי ותי חקדושים חשר בחרן החה שלח ידו ולקח ועמד על ביחור החחמר הזה והים כל חבקש ה׳ יבח חל דביר קדשו ומנח חת שחלתו ומבוקשו ולחרון לחרון חכיר חכו חתקים לקום חשקים חחחשבים וכלי בשקים לחוד לנו חנוחה על קנת חחחרים חו רוכם בפני חפנים סונים הכחנים הנגשים לעבודת הקדש לקרח כלם בשם ה׳ על הספר הזה הביטו חל כוד חובב חחבו ותל תפנו ל חלילי הטעיות חם החנה יחנה כנגב בחחתרת כי עבחו חספר הגדות הגדולות ספי חחתחז׳ סיחות היוסבים דחשובה בחבונת חלחכת חערכת חבנית יעורי החוחים ומבוקת חחודי ויקות ובריחות חלקלקות החזחדות והחורקות לח ידעתי ספר עד שהוח חן שנחבע קיים לבלתי היות חיוה סבוכים חו טעיות עם כל הכפופ והחפקיות כחפר הלריכו לחעניחם ודבריהם על ספר הוחקו לכלח פשע ולהחם חטחת החניחים ׃

אלהים חלי חתה חסחרך שמע בקול רנת עתך החיחלים בכל יום חמיד שמך להרבות חדר ולהרחיב חתן לחפר שמנה לחחו ובדיב נדיבות יענך והוח על נדיבות יקום לכל דבר שבקדושה החכם כמה׳ר יוסף הנזכר החסביר בר ומזון הספר הזה לכל דורנו ומברכתו יברך נבר חוכר חבר חפר יחלח ידו כספר זה ולקח וחכל וחי לעולם חלבי תוספת הנחה כי חם כדי הוגחתו בניין ובדפוס יהיו על הרוב שמנה לית׳ שהם לבנים חלה חתורגמם יחלם ס״ת פעלו ׃ הדור חתם עם ברוכי ה׳ מסכו וקחו לכם חיטב הספר הזה ספר ברחשית כי לרוב הסונחה כי רבה היח פעלה הספר הזה לבדו קרוב למלף פרחים ויתן לכסף תוגה החכם הנזכר קרוב לבבם תחו׳ מהם ותחלת דבר ה׳ בספר הזה היה נסיבה החכם השלם זקן תם ן יחיה רביבו כר״ו חפר חור תורתו זורח היום בעיר ותם בישרחל היה קוסטנטינה רבתי עם יתרבני חלהים תלהיהו ותהי רחמית חלקת חמדתי כדף שיה

פוד שרפי קדש על פסוק והוכיח חכרהם חת חמילף על חותת הכפר והנה שם יוכחת בעמוד שם יחד על שם ה׳ למען לח יפלחו המתיינים בעולתה יחיחם הנה כה חבטנו לי בהגחן סוף וקד ונחר טוב חל הספר הזה תונח שפתיו לח ישנה החכם הנזכר להשלים כל הספר בחמרי ספר ובזכות זה חל חי חלקנו יחיר חשכנו ויגביה כבוד מערכתנו להניח חשית נדקנו בחחרה בימנו ונשח נפ לנוים ותסף כדחי

ישראל ׃

שיר פשוט ומרובע להפוער ׃ במלאכת הקדש להועיל ׃

חיים טובים ׃ ושלומים רבים ׃ כטל וכרביבים ׃ אדן ישפרו ׃
בר ועבר ׃ יאסוף ויחבר ׃ וכתורן יתנבר ׃ בלי מופרז ׃
יעקב פרו ׃ אברהם ירידו ׃ ויצחק יהידו ׃ נעקר ונכפת ׃
זכותם לרבים ׃ כלם שוים ׃ להוכל מחושבי ׃ ואל בחושפת ׃

כבוד חכמים

כהגלות נגלות על מחד כעס מסר מחלו לעשות טיסר
וכטוב כעיני מלכיס ומדס ביקר עקר ספר זס
שיני בקדס שני עמודי בתוך מסר מגרש החכור על שכס סניסס
כמחד טוביס ס"ס בחכם הסלס מגוע שס התמר פס היסס
וקמעלס כמה"ר דון **רם** ן' יחי"ה רביבו נר"ו וחכס המהיר
לעבודות קוט קל כנסר ר"ן נכי הוס לכל החכמיס והדרס כמה"ר

אברהם כ"ל נר"ו מקבליס מת כל החדס כספר פניס
יפות כתורס חור מסר פלס מזס ומוס וכל הדרכיס החלן
הנחמדיס פס מחמס טיפס נסכס כי זולתס
ע תורס וזו סחרס ומחנגס לס טיפס יוכלת לחון
ואיס לס נדפסס ומה נס בהלטרף עמהס מתחיל
במלוס וגומרס בחכס הסלס בחסיד כמה"ר

יוסף פחר"ו נר"ו מסר בהונו טרס מת
מלכיס הקוחר כעמו ישרחל בחכמה מרובס
מדת תסלומי חן וחסד לרב בעל הספר
סלס ידו וחזיק בקלמוס להודיע מס
כח כית דין **יפה תאר**
לו ולו סדר במיס לחדידיס למקר
כלל חיס לס נעדר: